ALEGATA

DO

SPRAWOZDAŃ STENOGRAFICZNYCH

19/73/83

z trzeciej sesyi szóstego peryodu

SEJMU KRAJOWEGO

Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

z roku 1892

przytem

INDEKS TYCH ALEGATÓW

od 1 do 274.

418423
III 1892, 1-13

~~7979~~
III a

Indeks alegatów.

Treść alegatów do stenogramów z 3. sesyi VI. peryodu.

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
1.	Projekt rządowy ustawy łowieckiej dla Królestwa Galicyi	9
2.	Projekt rządowy ustawy o wymogach dla zatwierdzenia i zaprzysiężenia straży ustanowionej dla ochrony kultury krajowej	9
3.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie przedłożenia projektu ustawy, uzupełniającej postanowienia ustawy krajowej z 20. marca 1874 Nr. 29 Dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem	9
4.	Spr. Wydz. kraj. o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych	9
5.	Spr. Wydz. kraj. z przedłożeniem petycyi gminy miasta Przemyśla o zezwolenie na pobór opłat od przedstawień teatralnych i innych widowisk publicznych w celu uposażenia domu przytułku i pracy, ufundowanego ku uczczeniu czterdziestoletniej rocznicy wstąpienia na tron Jego Cesarskiej i Królewskiej Mości	9
6.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie udzielenia upoważnienia gminie Lanckoronie do rozdzielenia ekwiwalentu serwitutowego pomiędzy pojedynczych uprawnionych członków gminy	9
7.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie wyłączenia osad powstałych wskutek rozparcelowania dóbr tabularnych „Hołosków i Mołodyłów“ w powiecie nadwórniańskim ze związku tychże gmin i utworzenia z tych osad nowej samoistnej gminy pod nazwą „Dobrowola Hołoskowska“	10
8.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie wyłączenia osady Wulka turebska ze związku gminy Turbia w powiecie tarnobrzeskim i utworzenia z niej samoistnej gminy	10
9.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie wydzielenia przysiółka Dobrucowej ze związku gminy Zimnowody w powiecie jasielskim a przydzielenia go do gminy Tarnowca, tegoż powiatu	10
10.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie nadania gminie miasteczka Andrychów prawa poboru opłaty gminnej od posiadania psów	10
11.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie prośby gminy Podlipce o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 855 zł. 60 ct. należącej się gminie Budapeszt za utrzymanie nieletnich sierót po Bartłomieju Wilku	11
12.	Spr. Wydz. kraj. o zamknięciu rachunkowem funduszu krajowego za r. 1889	11
13.	Spr. Wydz. kraj. o zamknięciu rachunkowem funduszu krajowego za r. 1890	11
14.	Spr. Wydz. kraj. o budżecie krajowym na rok 1892	11
15.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie przedłużenia do końca roku budżetowego 1892 niektórych kredytów budowlanych, przyznanych w budżecie na rok 1891	11
16.	Spr. Wydz. kraj. o odbiorze zarządu funduszów indemnizacyjnych	12

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
17.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie przedłożenia przez c. k. Rząd zamknięcia rachunków funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego za rok 1890	12
18.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie preliminarzy funduszów indemnizacyjnych na rok 1892	12
19.	Spr. Wydz. kraj. o reorganizacyi oddziału rachunkowego i kasowego .	12
20.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie reformy systemu rachunkowości funduszów krajowych	12
21.	Spr. Wydz. kraj. z swych czynności za czas od 1. lipca 1890 do 31. października 1891	13
22.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie zmiany §. 9. ustawy krajowej o konkurencyi kościelnej i parafialnej z 15. sierpnia 1866 Nr. 28 Dz. ust. kr. . .	14
23.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie potrzeby uchwalenia dodatkowego kredytu dla funduszu szkolnego krajowego na r. 1891 w celu uregulowania płac nauczycielskich na podstawie rezultatów ostatniego spisu ludności . . .	14
24.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie przeistoczenia 7-klasowej szkoły żeńskiej w Brodach na 8-klasową szkołę wydziałową	14
25.	Spr. Wydz. kraj. o petycyach kilku gmin dotyczących zniżenia prestacyj na płace nauczycieli	14
26.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie petycyj emerytowanych nauczycieli, tudzież wdów i sierót po nauczycielach szkół ludowych o udzielenie lub podwyższenie emerytury względnie daru z łaski	15
27.	Spr. Wydz. kraj. o zamknięciu rachunków fundacyi St. hr. Skarbka za rok 1888	15
28.	Spr. Wydz. kraj. o zamknięciu rachunków fundacyi St. hr. Skarbka za rok 1889	15
29.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie reorganizacyi oddziału technicznego Wydziału krajowego i technicznej służby dróg krajowych . . .	15
30.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi Reprezentacyi powiatu sanockiego i nowotarskiego w przedmiocie datku ofiarowanego w r. 1880 na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną	15
31.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie budowy dróg ważnych dla stacyi klimatycznej w Zakopanem	15
32.	Spr. Wydz. kraj. o Banku krajowym	16
33.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie deklaracyi co do umieszczenia klinik przy szpitalu powszechnym we Lwowie dla przyszłego fakultetu medycznego wszechnicy lwowskiej	16
34.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie utworzenia na oddziale położnic lwowskiego szpitala powszechnego dwóch stałych miejsc po 120 zł. dla akuszerek, które ukończyły naukę z najlepszym postępem	16
35.	Spr. Wydz. kraj. z obrad ankiety zwołanej na polecenie Wysokiego Sejmu w przedmiocie zbadania urządzeń lekarskich i administracyjnych krajowego zakładu obłąkanych na Kulparkowie, tudzież o wydanych przez Wydział krajowy zarządzeniach, oraz z przedstawieniem odpowiednich wniosków . . .	16
36.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie oparkanienia parku zakładowego w Kulparkowie	17
37.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie naprawy organów w kościele szpitala św. Łazarza w Krakowie	17

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
38.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie osuszenia frontowej ściany starego gmachu szpitala św. Łazarza w Krakowie	17
39.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie utworzenia w szpitalu św. Łazarza jeszcze jednej posady sekundaryusza II. klasy i jednej akuszerki	17
40.	Spr. Wydz. kraj. o budynkach szpitali prowincyonalnych	17
41.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie udzielenia subwencyi na pokrycie blachą dachu nad zakładem głuchoniemych we Lwowie	17
42.	Spr. Wydz. kraj. o wnioskach do zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej i statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861 roku, tudzież de statutu krajowego z tejże samej daty	18
43.	Spr. Wydz. kraj. o zamknięciach rachunkowych galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1890 z przedłożeniem preliminarzy tych funduszów na rok 1892	18
44.	Spr. Wydz. kraj. o wykonaniu ustawy z dnia 30. marca 1891 Nr. 35 Dz. u. k. o poborze krajowych opłat konsumcyjnych	18
45.	Spr. Wydz. kraj. o wniosku posła Dr. Sawczaka i towarzyszy w przedmiocie zmiany kompetencyi sądów powołanych do judykatury w sprawach o czyny karygodne wedle ustaw z dnia 29. lutego 1880 D. u. p. Nr. 35. i 37. a względnie ustawy z d. 24. maja 1882, Nr. 51. D. u. p. ścigane (ustawa o zapobieganiu chorobom zwierzęcym zaraźliwym i ustawa o środkach zapobiegających księgosuszowi)	18
46.	Spr. Wydz. kraj. o projekcie ustawy, tyczącej się ulg legalizacyjnych w sprawach hipotecznych drobiazgowych	18
47.	Spr. Wydz. kraj. z wnioskiem na zakupienie parceli gruntu z realności należącej do fundacyi św. Łazarza we Lwowie pod l. k. 70¼ i przyłączenie jej do obszaru gmachu c. k. żandameryi	18
48.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi Reprezentacyi gminnej miasteczka Rozdołu i kilku gmin okolicznych w sprawie przeniesienia siedziby c. k. Starostwa z Żydaczowa do Rozdołu	19
49.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi Zygmunta Pruszyńskiego i innych w sprawie ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Skrzydlnej	19
50.	Spr. Wydz. kraj. z wnioskiem o udzielenie c. k. Rządowi opinii względem ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego w Żołyni	19
51.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi Zwierzchności gminy Jabłonowa i okolicznych gmin w sprawie ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego w obrębie c. k. Starostwa kołomyjskiego z siedzibą w Jabłonowie	19
52.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi mieszkańców powiatu sokalskiego w sprawie utworzenia w tamtejszej okolicy nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Krystynopolu	19
53.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi gminy i obszaru dworskiego Wilamowice i innych w sprawie utworzenia w tej miejscowości nowego c. k. Sądu powiatowego	19
54.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi Wielkie Oczy i okolicznych gmin w sprawie przeniesienia siedziby c. k. Sądu powiatowego z Krakowca do Wielkich Ócz	20
55.	Spr. Wydz. kraj. z wnioskiem o przeniesienie gminy i obszaru dworskiego Bałuczyn z okręgu c. k. Sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Złoczowie, do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Glinianach i c. k. Starostwa w Przemyślanach	20
56.	Spr. Wydz. kraj. z projektem ustawy o przeniesieniu miejscowości Machliniec z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Stryju do okręgu takiejże Reprezentacyi w Żydaczowie	20
57.	Spr. Wydz. kraj. z projektem ustawy o przeniesieniu miejcowości Domażyr, Zielów	

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
	i Żorniska z okręgu Reprezentacyi powiatowej we Lwowie do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Gródku	20
58.	Spr. Wydz. kraj. z wnioskiem o przeniesienie gminy i obszaru dworskiego Zalesie z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Złotym Potoku, do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Monasterzyskach	20
59.	Spr. Wydz. kraj. z wnioskiem o udzielenie c. k. Rządowi opinii względem przeniesienia gminy i obszaru dworskiego Piwoda z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Sieniawie do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Jarosławiu	21
60.	Spr. Wydz. kraj. z wnioskiem o uchwalenie rezolucyi do c. k. Rządu w sprawie ustanowienia c. k. Trybunału I instancyi z siedzibą w Czortkowie i ośmiu c. k. Sądów powiatowych, co do których Wysoki Sejm już poprzednio udzielił c. k. Rządowi swoją opinię	21
61.	Spr. Wydz. kraj. w sprawie zmiany ustawy z dnia 1 stycznia 1889 Dz. u. kr. l. 16. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego . . .	33
62.	Spr. Wydz kraj. z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie szkół ludowych i c. k. Seminaryów nauczycielskich za rok szkolny 1890/91	33
63.	Spr. Wydz. kraj. z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej, o stanie szkół średnich w Galicyi w roku szkolnym 1890/91 . . .	33
64.	Spr. Wydz. kraj. z wnioskiem na odpisanie gminie miasta Bohorodczany zaległości z tytułu prestacyi na płace nauczycieli w kwocie 1609 zł. 35½ ct. w. a.	33
65.	Spr. Wydz. kraj. o prośbie Reprezentacyi gminy miasta Lwowa o czasowe uwolnienie od dodatków do podatków tych budynków we Lwowie, które będą nowo wybudowane w miejscu 180, a względnie 181 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu poprawy stosunków zdrowotnych w niektórych częściach miasta .	35
66.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie podniesienia hodowli bydła . .	35
67.	Spr. Wydz. kraj. z czynności w zakresie przemysłu krajowego . .	35
68.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie budowy krajowego zakładu położnic we Lwowie	35
69.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie petycyi gminy Olszanik o pokrycie z funduszu krajowego kosztów utrzymania w Wiedniu sierót Maryi i Pauliny Andruchów .	35
70.	Spr. Wydz. kraj. o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych .	53
71.	Spr. Wydz. kraj. o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie za rok 1891	53
72.	Spr. Wydz. kraj. z wnioskiem podwyższenia dotacyi z funduszu krajowego na stypendya dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych . .	53
73.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie reorganizacyi etatu służbowego urzędników konceptowych	53
74.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie utworzenia szkoły dla kształcenia artystów dramatu i opery	53
75.	Wniosek posła Zolla, Madeyskiego i towarzyszy o zmianę artykułów 11, 13 i 17 ustawy o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego z dnia 1. stycznia 1889 (Nr. 16 Dz. ust. kr.) w celu podwyższenia płacy nauczycieli szkół ludowych .	54
76.	Wniosek posła Asnyka i towarzyszy o zmianę art. 11. ustawy o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego z dnia 1. stycznia 1889 (Nr. 16 Dz. ust. kr. w celu podwyższenia płacy nauczycieli szkół ludowych	57
77.	Wniosek posła Kowalskiego i towarzyszy w przedmiocie podwyższenia o 50 zł. rocznie płacy tym nauczycielom, których roczna płaca nie przekracza 300 zł. .	59

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
78.	Wniosek posła Kramarczyka o przyznanie nauczycielom szkół ludowych dodatku drożyźnianego a ewentualnie poprawienia stałe ich bytu	62
79.	Wniosek posła Sawczaka i towarzyszy w przedmiocie założenia w południowo-wschodniej części Galicyi gimnazyum z ruskim językiem wykładowym	63
80.	Wniosek posła Grossa i towarzyszy w przedmiocie zwoływania Sejmu krajowego	65
81.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej kredytu rubr. I. poz. 1 do 12 (Sejm krajowy) z r. 1891	79
82.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie uwolnienia od niepaństwowych dodatków do podatków domów przeznaczonych na pomieszkania dla robotników, które z mocy ustawy państwowej z 9. lutego 1892 uwolnione będą od państwowych podatków	79
83.	Spr. Wydz. kraj. o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie za rok 1890/91	79
84.	Spr. Wydz. kraj. z wniosku posła Bobczyńskiego o zmianę §. 9. ustępu 7 i 8 ustawy krajowej z dnia 25. czerwca 1873 r. Nr. 255 Dz. ust. kr.	79
85.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie uregulowania stacyi mytniczej na drodze krajowej w Podwołoczyskach	79
86.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie uzyskazania tańszego najmu koszar dla c. k. Żandarmeryi	90
87.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi gminy Strusów i okolicznych gmin w sprawie utworzenia nowego c. k. sądu powiatowego w Strusowie	90
88.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie uregulowania drobnej sprzedaży soli warzonki	108
89.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie budowy pawilonu chirurgicznego przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie	108
90.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi lekarzy krajowego szpitala powszechnego we Lwowie w przedmiocie pomnożenia służby lekarskiej pomocniczej	108
91.	Spr. Wydz. kraj. z projektem ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich i obszarów dworskich	109
92.	Wniosek posła Siczyńskiego i towarzyszy o zmianę postanowień §§. 18 i 22 ustawy krajowej o kosztach zakładania i utrzymywania publicznych szkół ludowych w tym kierunku, aby kary pieniężne za nieposyłanie dzieci do szkoły mogły być użyte na zaopatrzenie ubogich uczniów w odzież i przybory szkolne	109
93.	Wniosek posła Merunowicza i towarzyszy w przedmiocie utworzenia funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę szkół	111
94.	Wniosek posła Okuniewskiego i towarzyszy o zmianę art. 11, 13 i 17 ustawy z 1. stycznia 1889 Nr. 16. Dz. ust. kr. w tym kierunku, ady nauczycielom klasy V. wymierzono płace klasy IV., jeżeli liczba ludności gmin, do szkoły wcielonych, przenosi 2000	113
95.	Wniosek posła Okuniewskiego i towarzyszy w przedmiocie zniesienia patronatu kościelnego	114
96.	Wniosek posła Potoczka i towarzyszy o wcielenie obsszarów dworskich do związku gmin	116
97.	Wniosek posła Antoniewicza i towarzyszy w sprawie reformy ordynacyi wyborczej do Rady Państwa, Sejmu krajowego i Rad powiatowych na zasadzie powszechnego prawa głosowania, ewentualnie zaś na zasadzie bezpośredniego tajnego głosowania także w kuryi gmin wiejskich	119
98.	Wniosek posła Huryka i towarzyszy o zniesienie myt drogowych i mostowych na drogach krajowych	124

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
99.	Spr. Wydz. kraj. z czynności odnoszących się do krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach	139
100.	Spr. Wydz. kraj. o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie	140
101.	Spr. Wydz. kraj. o regulacyi rzeki Biały i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca	140
102.	Spr. Wydz. kraj. o zmianie niektórych postanowień rozdziału piątego krajowej ustawy wodnej	140
103.	Spr. Wydz. kraj. obwałowaniu lewego brzegu Dunajca	140
104.	Spr. Wydz. kr. o nauczycielach wędrownych do nauki gospodarstwa wiejskiego za rok 1891	140
105.	Spr. Wydz. kraj. o krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence Jagielnicy i Kobiernicach, tudzież o szkole uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku	140
106.	Spr. Wydz. kraj. o petycyach gmin Podhorce i Horodyszcze cetnarskie w przedmiocie zniżenia prestacyi na płace nauczycieli	140
107.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie potrzeby sprawienia dla użytku szpitala św. Łazarza w Krakowie zapasowej bielizny, pościeli i odzieży na 80 chorych	140
108.	Wniosek posła Siczyńskiego i towarzyszy w przedmiocie zmiany instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych	141
109.	Wniosek posła Kramarczyka z wezweniem do c. k. Rządu o wydanie potrzebnych zarządzeń w celu zapobieżenia niedostatkowi w powiatach dotkniętych klęską nieurodzaju	144
110.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej o wniosku posła Grossa postawionym z powodu, iż w roku 1891 sesya sejmowa nie została zwołaną	146
111.	Sprawozdanie komisyi gminnej o petycyi miasta Krakowa względem przyznania jej, jako właścicielce teatru miejskiego, prawa do pobierania pięciu i dziesięciu procentowego dochodu od przedstawień dawanych za opłatę wstępu lecz nie w gmachu teatru miejskiego	147
112.	Spr. Wydz. w przedmiocie urządzenia służby zdrowia w gminach i obszarach dworskich	164
113.	Spr. Wydz. kraj. o fundacyi skarbkowskiej	164
114.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie dodatku drożyznianego dla urzędników, funkcyonaryuszów i sług krajowych	164
115.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie spraw górniczych	164
116.	Wniosek posła Teliszewskiego o zmianę sejmowej ordynacyi wyborczej w celu zaprowadzenia bezpośrednich wyborów w kuryi mniejszej posiadłości	165
117.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie urządzenia kraj. kursu praktycznego dozorców melioracynych	173
118.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej w przedmiocie nadania gminie miasteczka Andrychów prawa poboru opłaty gminnej od posiadania psów	173
119.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie	206
120.	Spr. Wydz. kraj. o osuszeniu bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim	207
121.	Spr. Wydz. kraj. o czynnościach mających na celu podniesienie mleczarstwa w kraju	207

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
122.	Sprawozdanie komisyi drogowej o petycyi Wydziału Rady powiatowej w Cieszanowie względem zmiany ustawy z 15. kwietnia 1881 co do dojazdów kolejowych	213
123.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie przedłożenia projektu ustawy uzupełniającej postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874 Nr. 29 Dz. ust. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem	215
124.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy i obszaru dworskiego Wilamowice i innych gmin i obszarów dworskich w sprawie utworzenia w Wilamowicach nowego c. k. sądu powiatowego	225
125.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Wielkie Oczy i kilkunastu gmin i obszarów dworskich, o przeniesienie siedziby c. k. sądu powiatowego w Krakowcu do Wielkich Ócz, tudzież petycyi gminy miasteczka Krakowca i Kazimierza hr. Łubieńskiego, jako właściciela dóbr Krakowca, o pozostawienie siedziby tegoż sądu w miejscu	225
126.	Wniosek posła Fruchtmana o uchwalenie ustawy gminnej dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 l. 24. Dz. ust. kr. i miasteczek w Galicyi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem	236
127.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu krajowego, funduszów ze skarbu krajowego dotowanych i funduszów budżetem objętych za rok 1889	239
128.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie szkoły gospodarstwa lasowego	244
129.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie upoważnienia gminy Lanckorona do podziału ekwiwalentu serwitutowego pomiędzy pojedynczych członków gminy	244
130.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej z wnioskiem na zakupienie parceli gruntu z realności należącej do fundacyi św. Łazarza pod l. k. $70^1/_4$ i przyłączenie jej do obszaru gmachu c. k. żandarmeryi	245
131.	Wniosek posła Midowicza w sprawie odpisywania i przypisywania podatku domowo-klasowego w gminach wiejskich i miasteczkach	256
132.	Wniosek posła Antoniewicza w sprawie budowy kolei wicynalnej między dworcem kolei a fabryką kainitu w Kałuszu	258
133.	Wniosek posła Barabasza w sprawie reformy ustawy drogowej	260
134.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o przedłożonym przez Wydział krajowy projekcie do ustawy krajowej, uwalniającej od wszelkich dodatków krajowych, powiatowych i gminnych, mieszkań dla robotników, które z mocy ustawy państwowej z 9. lutego 1892 uwolnione będą od państwowych podatków	261
135.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie	262
136.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o zmianie niektórych postanowień rozdziału piątego krajowej ustawy wodnej i krajowej ustawy o ochronie własności polnej	278
137.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia osady Wulka turebska ze związku gminy Turbia w powiecie tarnobrzeskim i utworzenia z niej samoistnej gminy	280

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
138.	Sprawozdanie, którem Wydział krajowy przedkłada plany i kosztorysy krajowego zakładu położnic we Lwowie	288
139.	Sprawozdanie komisyi bankowej o Banku krajowym za rok 1890	288
140.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszów indemnizacyjnych za rok 1890	303
141.	Sprawozdanie komisyi sanitarnej z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie deklaracyi co do umieszczenia klinik przy szpitalu powszechnym we Lwowie dla przyszłego fakultetu medycznego wszechnicy lwowskiej	319
142.	Sprawozdanie komisyi gminnej o wniosku posła Potoczka względem wcielenia obszarów dworskich do związku gminnego	328
143.	Sprawozdanie komisyi przemysłowej z przedłożenia Wydziału krajowego obejmującego czynności w zakresie przemysłu krajowego (część I. organizacya krajowej komisyi dla spraw przemysłowych, stypendya, zasiłki i pożyczki na cele przemymysłowe, fundusz przemysłowy)	329
144.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o petycyi lekarzy krajowego szpitala powszechnego we Lwowie w przedmiocie pomnożenia służby lekarskiej pomocniczej	343
145.	Sprawozdanie komisyi budżetowej w przedmiocie utworzenia na oddziale położnic lwowskiego szpitala powszechnego dwóch stałych miejsc po 120 zł. dla akuszerek, które ukończyły naukę z najlepszym postępem	343
146.	Sprawozdanie komisyi drogowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie uregulowania stacyi mytniczej na drodze krajowej w Podwołoczyskach	347
147.	Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie niesienia pomocy ludności wskutek zeszłorocznego nieurodzaju dotkniętej niedostatkiem	357
148.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o zamknięciach rachunkowych galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1891	357
149.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o administracyi jednomilionowym funduszem pożyczkowym na budowę koszar dla wojska	357
150.	Wniosek posła Bobczyńskiego w sprawie reformy ustawy drogowej	358
151.	Wniosek posła Michalskiego względem zmiany okólnika Ministerstwa wojny, z 17. września 1879 l. 5.048 orzekającego, że zajęcia rękodzielnicze nie dadzą się pogodzić z godnością stanu oficerskiego	359
152.	Sprawozdanie komisyi drogowej o wniosku posła Huryka w sprawie zniesienia myt drogowych i mostowych na drogach krajowych	360
153.	Sprawozdanie komisyi szkolnej o sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego Departamentu III.	363
154.	Sprawozdanie komisyi gminnej z przedłożeniem petycyi gminy miasta Przemyśla, o zezwolenie na pobór opłat od przedstawień teatralnych i innych widowisk publicznych w celu uposażenia domu przytułku i pracy fundowanego ku uczczeniu 40 letniej rocznicy wstąpienia na tron Jego Cesarskiej i Królewskiej Mości	364
155.	Sprawozdanie komisyi drogowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie budowy dróg ważnych dla stacyi klimatycznej w Zakopanem	364
156.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w sprawie petycyi Zygmunta Pruszyńskiego i innych względem ustanowienia nowego c. k. sądu powiatowego z siedzibą w Skrzydlny	365
157.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego, względem ustanowienia nowego c. k. sądu powiatowego w Żołyni	365
158.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie	

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
	petycyi gminy Strusowa i okolicznych gmin względem utworzenia nowego c. k. sądu powiatowego w Strusowie	366
159.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o petycyi Wydziału Rady powiatowej w Kosowie względem zmiany ustaw z 23. maja 1883 l. 82 i 83 Dz. pr. p. dotyczących utrzymania zgodności katastru z księgami gruntowemi . . .	367
160.	Sprawozdanie komisyi prawniczej na sprawozdanie Wydziału krajowego o wniosku posła Dra Sawczaka i towarzyszy, w przedmiocie zmiany kompetencyi sądów powołanych do judykatury w sprawach o czyny karygodne wedle ustaw z dnia 29. lutego 1880 l. 35 i 37 Dz. u. p. a względnie ustawy z 24. maja 1882 l. 51 Dz. u. p.	368
161.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o petycyach gmin Ostrów, Handzlówka, Wierzawice, Königsberg, Hucisko, Jelna, Ruda, Szarzyna i kilku innych gmin powiatu łańcuckiego, domagających się przekazania przekroczeń przeciw bezpieczeństwu czci władzom gminnym do sądzenia i karania	374
162.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie udzielenia gminie miasta Przemyśla uprawnienia do poboru opłaty gminnej od czynszów najmu . . .	387
163.	Wniosek posła Teliszewskiego o uznanie dróg gminnych z Turki do Lutowisk i z Boryni do Tucholki za krajowe	387
164.	Wniosek posła Kozłowskiego Włodzimierza w sprawie utrzymania w mocy obowiązującej zamknięcia granicy rumuńskiej dla bydła i opieki nad rolnictwem w razie rokowań o traktat handlowy z Serbią	391
165.	Propozycya Wydziału krajowego w sprawie wyboru 2 zastępców członków do Rady nadzorczej Banku krajowego	395
166.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie reorganizacyi konceptowego etatu służbowego . . .	395
167.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o preliminaru krajowego funduszu szkolnego na rok 1892	396
168.	Spr. Wydz. kraj. o eksploatacyi torfu w Dublanach . . .	431
169.	Spr. Wydz. kraj. o regulacyi górnego Dniestru . . .	431
170.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie petycyi gminy Puźniki o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania i przewozu z Wiednia Ignacego Garbaczewskiego .	431
171.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego z dnia 18. listopada 1891 l. 50.508 dotyczące zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej i statutu krajowego	452
172.	Sprawozdanie komisyi budżetowej z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie budowy pawilonu chirurgicznego przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie	463
173.	Sprawozdanie komisyi budżetowej odnośnie do petycyi Wojciecha Klempka o zezwolenie płacenia kosztów kuracyi za syna szpitalowi św. Łazarza w Krakowie w ratach kwartalnych i uwolnienie od płacenia kosztów leczenia w zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie	464
174.	Sprawozdanie komisyi gminnej o petycyi gminy miasta Brzozowa o zezwolenie na pobór opłaty od konsumcyi piwa w wysokości 1 zł. od hektolitra piwa na przeciąg lat 10	472
175.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego nad petycyą gminy Jabłonowa i innych gmin względem ustanowienia nowego sądu powiatowego z siedzibą w Jabłonowie	472
176.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie utworzenia mechaniczno-technoligicznej	

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
	stacyi doświadczalnej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie, tudzież w przedmiocie warsztatu dla nauki kołodziejstwa w Toustem . .	481
177.	Wniosek posła Szczepanowskiego w sprawie prestacyj gmin i obszarów dworskich na cele szkolne	48.
178.	Wniosek posła Koziebrodzkiego Władysława w przedmiocie wynagrodzenia dla sędziów przysięgłych	481
179.	Wniosek posła Teliszewskiego w sprawie przełożenia drogi rządowej z Dobromila do Węgier	482
180.	Sprawozdanie komisyi sanitarnej o wnioskach Wydziału krajowego w przedmiocie urządzenia służby zdrowia w gminach i obszarach dworskich . .	484
181.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie dodatku drożyźnianego dla urzędników, funkcyonaryuszów i sług krajowych	487
182.	Sprawozdanie komisyi szkolnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie wniosku posła Bobczyńskiego o zmianę §. 9. ustępów 7 i 8 ustawy krajowej z dnia 25. czerwca 1873 roku Nr. 255 Dz. u. kraj. . . .	491
183.	Sprawozdanie komisyi szkolnej o wniosku posła Sawczaka w sprawie założenia nowego gimnazyum z językiem wykładowym ruskim . . .	491
184.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki w sumie 80000 zł. w. a. . . .	504
185.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie petycyi gminy Berehy górne i Wydziału powiatowego w Lisku o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania w Budapeszcie Józefiny i Michała Łużańskich	505
186.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiecie reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych	505
187.	Spr. Wydz. kraj. o czynnościach przygotowawczych mających na celu urządzenie kolonij rolniczych i poprawczych w naszym kraju . .	505
188.	Wniosek posła Skałkowskiego w sprawie uwolnienia i nadal właścicieli majętności tabularnych od opłat na rzecz funduszu propinacyjnego od zakładania nowych gorzelń, browarów i miodosytni	505
189.	Wniosek posła Torosiewicza Emila o wyznaczenie zakonowi zreformowanych XX. Bazylianów we Lwowie zasiłku ze skarbu krajowego w kw. 2000 zł. .	507
190.	Sprawozdanie komisyi drogowej w przedmiocie reorganizacyi oddziału technicznego Wydziału krajowego i technicznej służby dróg krajowych . .	508
191.	Sprawozdanie komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego o szkołach przemysłowych uzupełniających	513
192.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia hodowli bydła	514
193.	Spr. komisyi szkolnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego (l. s. 165), oraz o wnioskach posłów Zolla i Madeyskiego (l. s. 64), posła Asnyka (l. s. 65), posła Kowalskiego (l. s. 66), posła Kramarczyka (l. s. 67), tudzież posła Okuniewskiego (l. s. 420), w sprawie zmiany ustawy z dnia 1. stycznia 1889 Nr. 16 Dz. u. kr. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego	553
194.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie poręki kraju dla pożyczki miasta Krakowa w kwocie 1,500.000 zł. zaciągnąć się mającej na pokrycie nadzwyczajnych potrzeb miasta	577
195.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie pomocy kraju dla ubezpieczenia budowy sieci kolei wschodnio-galicyjskich	577

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
196.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie utworzenia osobnego oddziału melioracyjnego w Banku krajowym	577
197.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie reorganizacyi Oddziału rachunkowego i kasowego	577
198.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej kredytów rubr. I poz. 1 do 12 z r. 1891	578
199.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie przedłożenia niektórych kredytów budowlanych, przyznanych w budżecie na r. 1891	579
200.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o prośbie Reprezentacyi gminy miasta Lwowa o czasowe uwolnienie od dodatków do podatków tych budynków we Lwowie które będą nowo wybudowane w miejsce 180 a względnie 181 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu poprawy stosunków zdrowotnych w niektórych częściach miasta	579
201.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia przysiółka Dobrucowej ze związku gminy Zimnowody w powiecie jasielskim a przydzielenia go do gminy Tarnowca tegoż powiatu	581
202.	Sprawozdanie komisyi szkolnej o wniosku posła Siczyńskiego w przedmiocie zmiany ustawy szkolnej pod względem przeznaczenia kar pieniężnych za nieposyłanie dzieci do szkoły	600
203.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o szkołach rolnicych, folwarku i torfiarni w Dublanach	602
204.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o regulacyi rzeki Biały i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca	628
205.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o obwałowaniu lewego brzegu Dunajca	630
206.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności nauczycieli wędrownych do nauki gospodarstwa wiejskiego za rok 1891	630
207.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności mających na celu podniesienie mleczarstwa w kraju	631
208.	Sprawozdanie komisyi gminnej o wniosku posła Fruchtmana względem uchwalenia ustawy gminnej dla miast, nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 29 i dla miasteczek	637
209.	Sprawozdanie komisyi budżetowej w przedmiocie uchwalenia dodatkowego kredytu dla funduszu szkolnego krajowego na rok 1891, w celu uregulowania płac nauczycielskich wskutek wyniku ostatniego spisu ludności	637
210.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o wnioskach Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi emerytowanych nauczycieli, tudzież wdów i sierót po nauczycielach szkół ludowych, o udzielenie lub podwyższenie emerytury, względnie daru z łaski	637
211.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie załatwienia petycyi gmin Skawce, Klikowa, Psary, Kołbajowice, Ortynice, Targanice i Kowalowa, Podhorce i Horodyszcze cetnarskie o zniżenie prestacyi na płace nauczycieli	638
212.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej, o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia gminie miasta Przemyśla uprawnienia do poboru opłaty gminnej od czynszów najmu	645
213.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o petycyach Wydziału powiatowego w Buczaczu,	

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
	Czortkowie w Stanisławowie i Zbarażu względem wydania ustawy o zapobieganiu pokątnemu pisarstwu	648
214.	Sprawozdanie komisyi budżedowej w przedmiocie budowy krajowego zakładu położnic we Lwowie	655
215.	Sprawozdanie komisyi drogowej o petycyach Wydziału powiatowego w Nadwórnie w przedmiocie przyznania znaczniejszych zasiłków na pokrycie kosztów budowy mostu na Prucie między Delatynem a Zarzeczem i na rekonstrukcyę drogi gminnej z Nadwórnej do Markowiec	657
216.	Sprawozdanie komisyi szkolnej o sprawozdaniu Rady szkolnej krajowej ze stanu szkół średnich w roku szkolnym 1890/91	657
217.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego w sprawozdaniu Wydziału krajowego, tyczącem się krajowych niższych szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, szkoły uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku, tudzież sprawy założenia nowych szkół niższych rolniczych w Uhersku (Stryj) i Krośnie	669
218.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego nad przedłożeniem Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie	677
219.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych składów publicznych w Krakowie i we Lwowie	680
220.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu krajowego, funduszów ze skarbu krajowego dotowanych i funduszów budżetem objętych za rok 1890	681
221.	Sprawozdanie komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z jego czynności w zakresie szkół przemysłowych fachowych i warsztatów wzorowych	681
222.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej o administracyi funduszu jednomilionowego pożyczkowego na budowę koszar dla wojska	687
223.	Sprawozdanie komisyi drogowej w przedmiocie subwencyi kraju dla zabezpieczenia budowy sieci kolei wschodnio-galicyjskich	694
224.	Sprawozdanie komisyi drogowej o wniosku posła Antoniewicza względem uznania potrzeby budowy kolei lokalnej z dworca kolejowego do saliny w Kałuszu, tudzież o petycyach względem poparcia budowy niektórych kolei lokalnych	696
225.	Sprawozdanie komisyi drogowej o petycyach w sprawie budowy kolei lokalnej Kołomyja-Szeparowce-Delatyn	698
226.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o wniosku posła Kramarczyka z wezwaniem do c. k. Rządu o wydanie zarządzeń w celu zapobieżenia niedostatkowi wskutek nieurodzaju w roku 1891	699
227.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o wniosku posła Merunowicza i towarzyszy w sprawie utworzenia funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę szkół	699
228.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie przedłożenia projektu ustawy, uzupełniającej postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874 Nr. 29 Dz. ust. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem	699
229.	Sprawozdanie komisyi drogowej w przedmiocie prośby Samuela Silbersteina, dzierżawcy myt na drogach krajowych w powiecie krakowskim o zwolnienie go od dzierżawnego kontraktu lub zniżenie czynszu	708

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
230.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej nad sprawozdaniem Wydziału krajowego w sprawie wyłączenia gminy i obszaru dworskiego Bałuczyn z okręgu c. k. sądu powiatowego i c. k. starostwa w Złoczowie a przydzielenia do c. k. sądu powiatowego w Glinianach i c. k. starostwa w Przemyślanach, oraz sprawozdanie nad petycyą Wydziału powiatowego w Złoczowie l. s. 1066 wniesioną do Wysokiego Sejmu przeciw zamierzonemu wyłączeniu	710
231.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o petycyi gminy Wierzawice i dwudziestu ośmiu innych gmin powiatu łańcuckiego w przedmiocie należytości za doręczanie pism sądowych	713
232.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie utworzenia z osad powstałych z rozparcelowania posiadłości tabularnej Golce, nowej gminy administrrcyjnej pod nazwą Majdan w powiecie niskim	720
233.	Sprawozdanie komisyi budżetowej w przedmiocie poręki kraju dla zaciągnąć się mającej przez gminę miasta Krakowa pożyczki 1,500.000 zł. w. a. .	730
234.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o zamknięciu rachunku funduszu propinacyjnego za rok 1889	731
235.	Sprawozdanie kbmisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu propinacyjnego za rok 1890	731
236.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o zamknięciach rachunku galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1890 i 1891, tudzież o preliminarzu tegoż funduszu na rok 1892	731
237.	Sprawozdanie komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. za czas od 1. lipca 1890 do końca października 1891	735
238.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o czynnościach Departamentu II. Wydziału krajowego w zakresie finansowym	739
239.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej o przedłożonym przez c. k. Rząd projekcie do ustawy o warunkach zatwierdzenia i zaprzysiężenia straży dla ochrony kultury krajowej	740
240.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych . .	751
241.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w sprawie regulacyi Dniestru	766
242.	Sprawozdanie komisyi szkolnej o stanie szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich w roku 1890/91 oraz o sprawozdaniu Wydziału krajowego z odpowiedzią Rady szkolnej krajowej na uchwały przez Sejm powzięte . . .	769
243.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki w sumie 80.000 zł. w. a.	805
244.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o preliminarzach wydatków i dochodów funduszu indemnizacyjnego wschodnio-galicyjskiego, zachodnio-galicyjskiego i krakowskiego na rok 1892	806
245.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o budżecie krajowym na rok 1892 .	808
246.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o petycyi gminy miasta Lwowa w sprawie subwencyi ze skarbu krajowego na postawienie budynku dla pomieszczenia zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie	868
247.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej o wniosku posła Włodzimierza Kozłowskiego	

Liczba alegatu		Stronica sten sprawozdania
	w sprawie utrzymania w mocy zamknięcia granicy rumuńskiej dla bydła i opieki nad rolnictwem w razie rokowań o traktat handlowy z Serbią . .	869
248.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej w przedmiocie uzyskania tańszego najmu koszar dla c. k. żandarmeryi	869
249.	Sprawozdanie komisyi dla spraw gospodarstwa krajowego w przedmiocie uregulowania drobnej sprzedaży soli (warzonki)	1002
250.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o petycyi Dra Stanisława Smolki, profesora uniwersytetu Jagiellońskiego o przyznanie dalszej subwencyi na badania historyczne w archiwach watykańskich	1009
251.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego co do odbioru zarządu funduszów indemnizacyjnych . . .	1010
252.	Spr. komisyi administracyjnej o wniosku posła Siczyńskiego w sprawie zmiany instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych	1010
253.	Sprawozdanie komisyi gminnej o petycyi gminy miasta Bolechowa dotyczącej autentycznej interpretacyi §. 87 ustawy gminnej	1011
254.	Wnioski komisyi przemysłowej w załatwieniu przydzielonych jej petycyj .	1012
255.	Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o petycyi c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego w sprawie założenia stacyj doświadczalnych przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie . . .	1013
256.	Sprawozdanie komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie: 1. opodatkowania Towarzystw zarobkowych, oraz 2. krajowej ustawy o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych Towarzystw akcyjnych od dodatków do podatków . . .	1016

Liczba alegatu

Nie przyszły pod obrady Sejmu:

257. Sprawozdanie komisyi administracyjnej o projekcie rządowym ustawy łowieckiej dla Galicyi
258. Sprawozdanie komisyi administracyjnej z projektem ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich i obszarów dworskich.
259. Sprawozdanie komisyi administracyjnej o czynnościach przygotowawczych Wydziału krajowego, mających na celu urządzenie kolonii rolniczych i poprawczych w naszych kraju.
260. Sprawozdanie komisyi drogowej o czynnościach Departamentu IV.
261. Sprawozdanie komisyi drogowej o petycyach Wydziału powiatowego w Wieliczce w sprawie subwencyonowania z funduszu krajowego budowy dróg gminnych Świątniki-Mogilany i Świątniki-Gorzków-Wieliczka.
262. Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego tyczącym się praw gospodarstwa rolnego i leśnego za czas od 1. lipca 1890 do 31. października 1891.
263. Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o przedłożeniu Wydziału krajowego w sprawie osuszenia bagien w powiatach łańcuskim i jarosławskim.
264. Sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o petycyi Wydziału powiatowego czortkowskiego w sprawie kultury nieużytków.
265. Sprawozdanie komisyi górniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.
266. Sprawozdanie komisyi prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego, co do ulg legalizacyjnych w sprawach hipotecznych drobiazgowych.
267. Sprawozdanie komisyi prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego, co do ustanowienia trybunału I. instancyi w Czortkowie i 8 sądów powiatowych, co do których już poprzednio udzielił był Wys. Sejm opinii swej c. k. Rządowi.
268. Sprawozdanie komisyi prawniczej o wniosku posła Władysława Koziebrodzkiego w przedmiocie kosztów utrzymania sędziów przysięgłych.
269. Sprawozdanie komisyi prawniczej o petycyi Wydziału narodnej Rady w Turce, w sprawie należytości lekarzy sądowych za oględziny osób, na ciele uszkodzonych.
270. Sprawozdanie komisyi prawniczej o wniosku posła Michalskiego, względem zmiany cyrkularza c. k. Ministerstwa wojny z dnia 17. września 1879 praes. Nr. 5.048 Dz. ust. p. Nr. 38 orzekającego, że zajęcia rękodzielnicze nie dadzą się pogodzić z godnością stanu oficerskiego.
271. Sprawozdanie komisyi przemysłowej o wnioskach posła Merunowicza w sprawie rozdawnictwa stypendyów uczniom szkół handlowych oraz podniesienia przedsiębiorstw i spółek przemysłowych.
272. Sprawozdanie komisyi sanitarnej o czynnościach V. Departamentu Wydziału krajowego.
273. Sprawozdanie komisyi sanitarnej ze sprawozdania Wydziału krajowego o budynkach szpitali prowincyonalnych.
274. Sprawozdanie mniejszości komisyi sanitarnej ze sprawozdania Wydziału krajowego o budowie powszechnych i publicznych szpitali na prowincyi.

Aleg. L.

Projekt rządowy

ustawy łowieckiej

dla Królestwa Galicyi.

WE LWOWIE 1892.

Z I. Związkowej drukarni we Lwowie.

SPIS RZECZY.

Ustawa wprowadzająca.

Ustawa łowiecka.

I. Prawo polowania i jego wykonywanie . . . . . §§. 1—33
- A. Postanowienia ogólne . . . . . §§. 1—8
- B. Ustanowienie okręgów polowania . . . . . §§. 9—12
- C. Wydzierżawienie polowań gminnych . . . . . §§. 13—25
- D. Rozwiązanie dokonanego urzędownie wydzierżawienia polowania . §§. 26—29
- E. Zmiany w posiadłości gruntowej . . . . . §§. 30—33

II. Przepisy policyi łowieckiej . . . . . §§. 34—58
- A. Nadzór nad polowaniem . . . . . §§. 34—35
- B. Karty myśliwskie . . . . . §§. 36—42
- C. Przepisy o ochronie . . . . . §§. 43—49
- D. Inne przepisy policyi łowieckiej . . . . . §§. 50—58

III. O szkodach wyrządzonych przez polowanie i przez zwierzynę . . . §§. 59—78
- A. O obowiązku odszkodowania . . . . . §§. 59—68
- B. Postępowanie . . . . . §§. 69—77
- C. Ugodowe unormowanie wynagrodzenia szkód . . . . §§. 78

IV. Ogólne postanowienia o władzach i postępowaniu niekarnem . . . §§. 79—84

V. Przekroczenia i kary . . . . . §§. 85—93

Ustawa

z dnia . . . . . .

którą wydaną zostaje ustawa łowiecka dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam jak następuje:

Art. I.

Dołączona ustawa łowiecka dla Królestwa Galicyi wchodzi w życie w trzy miesiące po ogłoszeniu jej w Dzienniku ustaw krajowych. Z tą samą chwilą tracą moc obowiązującą dotychczasowe ustawy i rozporządzenia, odnoszące się do przedmiotu niniejszej ustawy.

Art. II.

Okręgi polowania, na których istniało w myśl §. 5. cesarskiego patentu z 7. marca 1849 Dz. u. p. Nr. 154 samodzielne prawo polowania, mające jednak ustać z mocy §. 6 dołączonej ustawy łowieckiej, a które przed ogłoszeniem tej ustawy zostały wydzierżawione, podlegają przepisom zawartym w powołanym §. 6. co do wykonywania prawa polowania dopiero po upływie tej dzierżawy.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ustawa łowiecka

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

I. Prawo polowania i jego wykonywanie.

A. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Prawo polowania polega na wyłącznem uprawnieniu do hodowania, ścigania, chwytania i ubijania w obrębie właściwego okręgu polowania zwierzyny, na którą wolno polować, jakoteż do przywłaszczania sobie tejże, oraz oddzielonych z niej części użytecznych, jak zrzuconych rogów i t. p.

Odnośnie do dzikiego ptactwa mieści w sobie prawo polowania także wyłączne uprawnienie do przywłaszczania zniesionych jaj.

§. 2.

Zwierzyną łowną (na którą polować wolno) są w rozumieniu niniejszej ustawy: Jeleń i daniel, gemza (kozica), sarna, zając, dziki królik, borsuk, świstak, głuszec, głuszco cietrzew (bastard z głuszca i kury cietrzewia), cietrzew, jarząbek, pardwa i kuropatwa, przepiórka, chróściel (derkacz), bażant, drop, czajka, różne rodzaje bekasów, jako to: słonka, bekas, dubelt, kszyk, siewka, kulik i t. p., kurki wodne mianowicie: łysice i zielonki, dziki łabędź, dzika gęś, gatunki dzikich kaczek, jak krzyżówka, łyska, cyranka i t. p., różne rodzaje dzikich gołębi.

Namiestnictwo może w drodze rozporządzenia uznać za łowne inne jeszcze gatunki zwierzyny.

§. 3.

Prawo polowania przywiązane jest do własności gruntu, służy więc każdoczesnemu posiadaczowi gruntu.

Pod względem wykonywania tego prawa znajduje zastosowanie w miarę następujących postanowień niniejszej ustawy albo prawo samodzielnego polowania, t. j. gdy uprawniony postanawia dowolnie o sposobie wykonywania swojego prawa polowania (własny zarząd, wydzierżawienie i t. d.), albo też wykluczenie tej wolności wskutek przepisanego ustawą wydzierżawienia prawa polowania.

§. 4.

Prawo samodzielnego polowania służy posiadaczowi nieprzerwanej przestrzeni gruntu wynoszącej co najmniej 115 ha (okręg polowania samodzielnego), przyczem nie stanowi różnicy, czy cała owa przestrzeń gruntu leży w jednej gminie, względnie miejscowości, lub czy rozciąga się na terytoryum kilku gmin, względnie miejscowości. Również nie stanowi różnicy, z wyjątkami wypływającymi z §. 6., czy posiadacz jest osobą fizyczną, czy też prawną osobą pojedynczą lub zbiorową; w ostatnim wypadku nie może jednak posiadłość być podzieloną co do przestrzeni.

§. 5.

Prawo do samodzielnego polowania służy dalej:

a) posiadaczowi takich ogrodów (ozdobnych lub warzywnych) albo parków, bez względu na przestrzeń, które się znajdują przy domu mieszkalnym i naturalnem lub sztucznem ogrodzeniem stałem (płot, krata, mur i t. d.) w ten sposób są okolone, że inne osoby, nie naruszywszy tego ogrodzenia lub nie przesadziwszy się przez nie, żadną inną drogą tam dostać się nie mogą, jak tylko przez umieszczone w ogrodzeniu zamykane drzwi lub wrota;

b) posiadaczowi takiej przestrzeni gruntowej bez względu na jej rozmiar, przeznaczenie i położenie, która okoloną jest murem, kratą lub podobnem stałem urządzeniem w ten sposób, że wśród zwyczajnych warunków (to jest z wykluczeniem zawiei śnieżnych i innych tego rodzaju wypadków osłabiających skuteczność ogrodzenia) zwierzyna znachodząca się w przeważnej liczbie po za ogrodzoną przestrzenią do jej wnętrza dostać się nie może.

Na przestrzeniach gruntu określonych pod a) i b) nie wolno jednak przysposabiać takich urządzeń, któreby zwierzynie przybywającej z sąsiedniego obcego okręgu polowania w wypadkach pod b) określonych w razie wydarzenia się nadzwyczajnych okoliczności napowrót wyjść przeszkadzały;

c) posiadaczowi przestrzeni gruntowych, poświęconych hodowli zwierzyny i zupełnie zabezpieczonych przeciw wymianie hodowanej zwierzyny ze wszystkich i na wszystkie inne grunta sąsiednie (zwierzyńce), również bez względu na rozmiar.

W razie sporu o to, czy jakaś przestrzeń gruntowa ma być uważaną w myśl poprzednich postanowień jako zamknięta, względnie jako zwierzyniec, powołaną jest do rozstrzygnięcia polityczna władza powiatowa.

§. 6.

Gminie służy samodzielne polowanie według §. 4. tylko co do przestrzeni gruntowej, należącej do majątku gminnego, położonej bądź to w obrębie własnej, bądź też obcej gminy i to jedynie wtedy, jeżeli gmina posiada własny statut albo podlega ustawie gminnej z 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24.

Względem przestrzeni gruntowej odstąpionej spółce uprawnionych drogą wykupna służebności, niemniej względem przestrzeni gruntu znajdującej się we wspólnem posiadaniu innej agrarnej spółki, nie służy użytkowcom gruntu samodzielne polowanie według §. 4.

§. 7.

Jako nieprzerwaną w myśl §. 4. uważać należy przestrzeń gruntową, jeżeli poszczególne części gruntu w takiem ze sobą zostają połączeniu, że można dostać się z jednej części gruntu na drugą, nie przechodząc przez obcą posiadłość gruntową.

Drogi, koleje żelazne i tychże przynależytości, rzeki i strumienie, które przerzynają przestrzeń gruntową, jakoteż położone zupełnie, lub częściowo pośród niej wody stojące, nie stanowią przerwy kompleksu, a nawet wyspy uważać należy w tym względzie za złączone z gruntami nadbrzeżnymi.

Natomiast nie tworzą kompleksu wymaganego do samodzielnego polowania grunta od siebie oddzielone i połączone tylko drogą przez obce grunta prowadzącą, lub wodą wzdłuż obcych gruntów płynącą.

§. 8.

Grunta położone w obrębie gminy miejscowej i obszaru dworskiego z tą gminą jednę miejscowość stanowiącego, co do których prawo samodzielnego polowania w ogóle nie istnieje, albo stosownie do §. 10. zgłoszone nie zostało, stanowią okręg polowania gminnego.

Prawo polowania w gminnym okręgu polowania (polowanie gminne) ma być wydzierżawione przez polityczną władzę powiatową na rzecz posiadaczy gruntów.

Co do tego wydzierżawienia zastępuje posiadaczy gruntów reprezentacya gminna stosownie do postanowień niniejszej ustawy.

Jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, to zastępstwo takie, o ile nie ma osobnej umowy między reprezentacyą gminną a przełożonym obszaru dworskiego, służy bądź to pierwszej, bądź też drugiemu w miarę tego, czy grunta gminy miejscowej, czy też obszaru dworskiego mają większą przestrzeń. Strona powołana do zastępstwa działać winna po porozumieniu się z drugą stroną, której jednak w miarę postanowień niniejszej ustawy wolno także samoistnie stawiać wnioski wobec politycznej władzy powiatowej.

Jeżeli posiadacz gruntów obszaru dworskiego wcielonych do okręgu polowania gminnego jest dzierżawcą odnośnego polowania gminnego, albo tegoż części, wtedy zastępstwo w każdym razie służy reprezentacyi gminnej. Podobnie rzecz się ma, jeżeli jeden z dwóch, lub więcej posiadaczy gruntów obszaru dworskiego, wcielonych do okręgu polowania gminnego jest dzierżawcą odnośnego polowania gminnego w całości lub części, i albo jest przełożonym obszaru dworskiego, albo też spłaca więcej, niż połowę przypadających na obszar dworski państwowych podatków realnych.

B. Ustanowienie okręgów polowania.

§. 9.

Ustanowienie okręgów polowania ma być przedsięwzięte każdym razem na najbliższy okres dzierżawny polowania. Dzierżawny okres polowania wynosi lat dziesięć. Jedynie w wypadkach, w których reprezentacya gminna (przełożony obszaru dworskiego) wniesie u politycznej władzy powiatowej przed upływem przedostatniego roku bieżącego okresu dzierżawnego z uzasadnionych powodów podanie o przedłużenie, albo skrócenie okresu dzierżawy, może Namiestnictwo zarządzić przedłużenie co najwyżej do lat 14, lub skrócenie do najmniej 6 lat.

Przeciw takiemu zarządzeniu rekurs nie ma miejsca.

§. 10.

Na sześć miesięcy przed upływem bieżącego okresu dzierżawy polowania ma polityczna władza powiatowa ogłosić w miejscu swojej siedziby urzędowej, jakoteż w gminie miejscowej i na obszarze dworskim stanowiącym z gminą jednę miejscowość, edykt, mocą którego ci posiadacze gruntów, którzy na nadchodzący, w edykcie określić się mający dzierżawny okres polowania (§. 9.) na podstawie §. 4. roszczą sobie uprawnienie do samodzielnego polowania, wezwani zostają, aby tę pretensyę w ciągu sześciu tygodni u politycznej władzy powiatowej zgłosili i w odpowiedni sposób uzasadnili.

Polityczna władza powiatowa zbadać ma zgłoszenia i dowody, według potrzeby przedsięwziąć dochodzenia a następnie ustanowić okręgi polowania samodzielnego według §. 4., jakoteż wydzierżawić się mający okręg polowania gminnego.

Samodzielne polowania według §. 4. na gruntach należących do gminy miejscowej, lub do obszaru dworskiego, które w ciągu powyższego sześciotygodniowego terminu nie zostały zgłoszone celem wyłączenia z okręgu polowania gminnego, należą w najbliższym okresie dzierżawnym do okręgu polowania gminnego.

Samodzielne zaś polowania według §. 5. już jako takie pozostają wyłączonemi z okręgu polowania gminnego i nie potrzeba na to oso-

bnego zgłoszenia ze strony odnośnego posiadacza gruntu, lub bliższego określenia tych samodzielnych polowań przy ustanowieniu okręgu polowania gminnego.

§. 11.

Jeżeli dwie lub więcej reprezentacyj gminnych (przełożonych obszarów dworskich) uchwalą przed wydaniem wspomnianego w §. 10. edyktu, że okręgi polowania gminnego albo części tychże złączone być mają w jeden wspólny okręg polowania, w takim razie zarządzi polityczna władza powiatowa to połączenie, jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie ważne względy na wykonywanie polowania.

Jeżeli przeciwnie reprezentacya gminna (przełożony obszaru dworskiego) przed określonym właśnie terminem domaga się rozdzielenia okręgu polowania gminnego na kilka części, które z osobna miałyby być wydzierżawione, to polityczna władza powiatowa zarządzi takie rozdzielenie w tym razie, jeżeli szczególne stosunki, jak mianowicie różnorodność polowania rozdział taki usprawiedliwiają; jednak żadna z tych części nie może obejmować mniej, jak 115 h. przestrzeni.

§. 12.

Celem stosownego zaokrąglenia przylegających do siebie okręgów polowania gminnego, może polityczna władza powiatowa przy ustanawianiu tych okręgów po wysłuchaniu interesowanych reprezentacyj gminnych (przełożonych obszarów dworskich) poszczególne części odłączyć od jednego a przydzielić do drugiego okręgu polowania gminnego; wskutek tego jednak nie może powierzchnia żadnego okręgu polowania gminnego być mniejszą jak 115 h.

C. Wydzierżawienie polowań gminnych.

§. 13.

Jeżeli okręg polowania gminnego wynosi mniej jak 115 h., to służy przedewszystkiem posiadaczowi przyległego, według §. 4. istniejącego samodzielnego polowania, a jeżeli jest więcej takich samodzielnych polowań przyległych,

w pierwszym rzędzie posiadaczowi samodzielnego polowania, graniczącego na dłuższej przestrzeni, prawo wydzierżawienia przed wszystkimi innymi, bez przetargu na przypadający okres dzierżawny całego gminnego polowania za cenę, jaka wypadnie z obliczenia za przestrzeń tego okręgu, jeżeli się przyjmie za podstawę czynsz dzierżawny, uzyskany za jeden hektar najbliższego przez publiczną licytacyę wydzierżawionego polowania gminnego.

Jeżeli zachodzą szczególne stosunki, z powodu których taki wymiar nie jest odpowiednim, w takim razie czynsz dzierżawny oznaczy polityczna władza powiatowa po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) i odnośnego posiadacza samodzielnego polowania.

Do oświadczenia się względem korzystania z tego prawa wyznaczy polityczna władza powiatowa interesowanym posiadaczom samodzielnych polowań odpowiedni termin prekluzywny.

§. 14.

Jeżeli okręg polowania gminnego wynosi więcej, jak 115 h. i jeżeli część jego niedosięgająca tego rozmiaru

a) otoczoną jest w całym obwodzie, albo w dwóch trzecich częściach obwodu samodzielnem polowaniem istniejącem według §. 4. — albo

b) takiem samodzielnem polowaniem oddzielona jest od reszty okręgu polowania gminnego w ten sposób, że do niej bez przekroczenia granic gminy nie można dostać się inaczej, jak tylko przez grunta należące do polowania samodzielnego, względnie drogami przez te grunta prowadzącemi, to służy posiadaczowi samodzielnego polowania prawo wydzierżawienia polowania na wspomnianej części (enklawie) okręgu polowania gminnego na przypadający okres dzierżawny przed wszystkimi innymi, bez przetargu za cenę, jaka za ową przestrzeń wypadnie z obliczenia, jeżeli się przyjmie za podstawę czynsz dzierżawny, uzyskany za jeden hektar najbliższego przez publiczną licytacyę wydzierżawionego polowania gminnego. Jeżeli zachodzą szczególne stosunki, z powodu których taki wymiar nie jest odpowiedni, w takim razie ma czynsz dzierżawny oznaczyć polityczna władza

powiatowa po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) i odnośnego posiadacza samodzielnego polowania.

Jeżeli enklawa jest kilkoma z poprzednio wspomnianych polowań samodzielnych w sposób określony w alinei 1. otoczoną (lit. a), względnie oddzieloną (lit. b), w takim razie służy wspomniane prawo pierwszeństwa dzierżawy przedewszystkiem posiadaczowi samodzielnego polowania, graniczącego z enklawą w dłuższej rozciągłości. Gdyby wskutek wykonania prawa pierwszeństwa dzierżawy okręg polowania gminnego zmniejszyć się miał poniżej 115 h., wówczas prawo pierwszeństwa dzierżawy tylko wtedy może być wykonane, jeżeli uprawniony do samodzielnego polowania wraz z enklawą obejmie w dzierżawę także polowanie na pozostałej części okręgu polowania gminnego, przyczem co do wymiaru czynszu dzierżawnego od tej pozostałej części te same postanowienia, jak co do samej enklawy, mają zastosowanie.

Do oświadczenia się względem korzystania z prawa w poprzednich ustępach określonego, wyznaczy polityczna Władza powiatowa interesowanym posiadaczom samodzielnych polowań odpowiedni termin prekluzywny.

§. 15.

Pominąwszy wyjątki wypływające z §§. 13, 14 i 25 mają być gminne polowania wydzierżawiane w drodze publicznego przetargu.

W tym celu ogłosi polityczna władza powiatowa natychmiast po uskutecznionem ustanowieniu okręgu polowania gminnego w sposób w miejscu przyjęty, licytacyę gminnego polowania w siedzibie urzędowej politycznej władzy powiatowej, w odnośnej gminie miejscowej, jako też w okolicznych gminach miejscowych i na obszarach dworskich. Jeżeli prawdopodobnie uzyskany będzie znaczniejszy czynsz dzierżawny, należy rozpisać licytacyę na gminne polowanie także w jednej z najwięcej w powiecie rozpowszechnionych gazet.

Obwieszczenie to zawierać ma najistotniejsze dane co do polowania, względem którego przetarg się ma odbyć, co do ceny wywołania, czasu trwania dzierżawy (§. 9) i potrzebną wzmiankę co do złożyć się mającego wadyum,

następnie zamieścić należy w tem obwieszczeniu wyraźne zastrzeżenie, że w wypadku, gdyby wskutek ostatecznego rozstrzygnięcia w toku jeszcze będących rekursów, albo też stosownie do dalszych postanowień niniejszej ustawy nastąpił przyrost, względnie zmniejszenie okręgu polowania gminnego, także czynsz dzierżawny osiągnięty przy licytacyi dozna odpowiedniego podwyższenia lub zniżenia w stosunku do rozmiaru przestrzeni przyrosłej, względnie odpadłej.

§. 16.

Wydzierżawienie gminnego polowania (§§. 13, 14 i 15) uskutecznia polityczna władza powiatowa na czas ustanowionego okresu dzierżawy (§. 9), wolno jednak wspomnianej władzy powierzyć tę czynność odnośnemu naczelnikowi gminy (przełożonemu obszaru dworskiego).

Akt wydzierżawienia jako też w szczególności protokół licytacyjny sporządzony być ma pobług wzoru ustanowionego przez Namiestnictwo.

§. 17.

Osoby wykluczone według §. 41. od uzyskania karty myśliwskiej, dalej gminy z wyjątkiem gmin, które mają własny statut albo tych, dla których wydaną została ustawa gm. z 13. marca 1889, Dz. u. kr. Nr. 24, jakoteż spółki agrarne (§. 6, alinea 2) jako takie nie mogą być dopuszczone do dzierżawy gminnego polowania (§. 13, 14 i 15).

Wszelkie umowy mijające się z niniejszym przepisem są nieważne.

§. 18.

Towarzystwo myśliwskie może być dopuszczone do dzierżawy wystawionego na licytacyę gminnego polowania z wyłączeniem tych członków, którzy nie mogą prawnie uzyskać karty myśliwskiej (§. 41.).

§. 19.

Na podstawie aktu licytacyi przyzna polityczna władza powiatowa zalicytowane polowanie temu, kto wniósł najwyższą ofertę, przyczem jednak nie mogą być uwzględnione oferty tych

osób, które według §§. 17. i 18. wykluczone są od dzierżawy.

Jeżeli przeciw temu przyznaniu rekurs wniesiony i za uzasadniony uznany zostanie, należy orzec unieważnienie dokonanej licytacyi i ponowne wydzierżawienie gminnego polowania na pozostały jeszcze czas okresu dzierżawnego, chyba że władza o rekursie decydująca uzna za stosowne oddać polowanie gminne innemu oferentowi, który wniósł rekurs.

Jeżeli wniesiono rekurs przeciw przyznaniu polowania, mimo to pozostaje aż do ewentualnego ostatecznego unieważnienia przetargu dzierżawcę polowania gminnego ten, kto utrzymał się przy licytacyi.

Jeżeli polityczna władza powiatowa żadnemu z oferentów nie przyznała polowania, a przeciw temu wniesiono odwołanie, to należy aż do ostatecznego rozstrzygnięcia rekursu postąpić stosownie do §. 24.

Jeżeli wniesiono odwołanie przeciw wydzierżawieniu gminnego polowania, dokonanemu według §§. 13. i 14., to aż do ostatecznego unieważnienia dzierżawy, pozostaje dzierżawcą gminnego polowania również ten, komu ono wydzierżawione zostało.

§. 20.

Dzierżawca winien w ciągu 14 dni po przyznaniu mu gminnego polowania (§§ 13., 14. i 15.) koszta połączone z przyznaniem, względnie wydzierżawieniem zwrócić, a nadto złożyć u politycznej władzy powiatowej kaucyę w wysokości jednorocznego czynszu dzierżawnego.

Kaucya jest poręką za grzywny, na które skazany zostanie dzierżawca z powodu dzierżawionego polowania gminnego, dalej koszta urzędowych czynności odnoszących się do dzierżawionego polowania gminnego, do ponoszenia których dzierżawca zostanie zobowiązany, wreszcie za czynsz dzierżawny, jakoteż za wypełnienie innych zobowiązań ciążących na dzierżawcy wskutek umowy dzierżawnej.

Jeżeliby kaucya uszczuploną została poniżej jednorocznego czynszu dzierżawnego, polityczna władza powiatowa poleci dzierżawcy uzupełnić ją w ciągu 14 dni do pierwotnej wysokości.

Kaucya ma być złożona w gotówce w państwowych lub innych pupilarne bezpieczeństwo przedstawiających papierach wartościowych według kursu giełdowego w dniu złożenia, albo wreszcie w książeczkach wkładkowych krajowych kas oszczędności.

W cztery tygodnie po upływie okresu dzierżawy zwróconą będzie kaucya dzierżawcy, o ile nie zostanie zatrzymaną na cele, dla których służy za porękę.

§. 21.

Pierwszy czynsz dzierżawny złożony być winien w ciągu 14 dni po przyznaniu gminnego polowania, każdy zaś następny na cztery tygodnie przed początkiem roku dzierżawnego, a to z reguły u Zwierzchności gminnej.

Jeżeli jednak okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, to przypadający na te grunta w stosunku do ich rozmiaru udział w czynszu dzierżawnym, który to udział oznaczy cyfrowo polityczna władza powiatowa przy sposobności wydzierżawienia polowania gminnego, złożyć należy u przełożonego obszaru dworskiego.

Jeżeli czynsz dzierżawny nie zostanie złożony w oznaczonym czasie, ma polityczna władza powiatowa na uczynione o tem doniesienie naczelnika gminy, względnie przełożonego obszaru dworskiego, wezwać dzierżawcę do zapłaty z oznaczeniem terminu dni 14 i z zagrożeniem rozwiązania dzierżawy (§. 28. l 1.).

§. 22.

Złożony u zwierzchności gminnej czynsz dzierżawny za gminne polowanie wpływa do kasy gminnej. Reprezentacya gminna ma w ciągu czterech tygodni po każdoczesnem złożeniu rocznego czynszu dzierżawnego obwieścić w sposób w miejscu przyjęty, że poszczególni właściciele gruntów podnieść mogą udziały na nich z czynszu przypadające w stosunku do rozległości ich posiadłości gruntowej, włączonej do okręgu polowania gminnego w ciągu pewnego oznaczyć się mającego terminu, gdyż inaczej przepadają na rzecz kasy gminnej. Termin ten nie może wynosić mniej niż 4 tygodnie.

Jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, które należą do różnych posiadłości, to powyższe postanowienia niniejszego paragrafu mają analogiczne zastosowanie także do udziału w czynszu dzierżawnym przypadającego za te grunta.

§. 23.

Oddanie dzierżawionego polowania gminnego (§§. 13., 14. i 15.) w części lub w całości w poddzierżawę jest wzbronione. Można jednak za przyzwoleniem politycznej władzy powiatowej po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru lwowskiego) polowanie gminne wydzierżawione w drodze licytacyi odstąpić na resztę okresu dzierżawnego trzeciej osobie, która z mocy §§. 17. i 18. nie jest wykluczona od dzierżawy.

§. 24.

Jeżeli nie zdołano wydzierżawić gminnego polowania w drodze licytacyi, mają być przez polityczną władzę powiatową po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) ustanowieni znawcy do zawiadywania polowaniem na tak długo, dopóki nie uda się ponowne wydzierżawienie na pozostający okres dzierżawny.

Koszta połączone z tem zawiadowstwem polowania pokrywa kasa gminna (obszaru dworskiego), której też przypadają wpływające przychody.

Z końcem każdego roku należy zrobić obrachunek, a wynik tegoż obwieści Zwierzchność gminna (przełożony obszaru dworskiego) sposobem w miejscu przyjętym w ciągu miesiąca stycznia.

Jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, to ma być ewentualny czysty zysk, lub niedobór wedle stosunku w myśl §. 21. alinei 2. oznaczyć się mającego, rozdzielony między gminę miejscową jako taką z jednej a obszar dworski z drugiej strony, a potrzebne wyrównanie między kasą gminną a kasą obszaru dworskiego nastąpić winno jeszcze w ciągu miesiąca stycznia.

Co do rozdziału czystego zysku przypadającego na grunta gminy miejscowej i na grunta

kilku posiadłości obszaru dworskiego, względnie co do rozdzielenia udziału w czystym zysku między właścicieli gruntów, mają zastosowanie przepisy §. 22.

Pokryty zaliczkowo z kasy gminnej niedobór, względnie udział w nim, pokryć mają na żądanie Zwierzchności gminnej właściciele gruntów w stosunku do rozmiaru ich posiadłości gruntowej do okręgu polowania gminnego wcielonej.

To zarządzenie ma analogiczne zastosowanie także względem niedoboru, pokrytego zaliczkowo z kasy obszaru dworskiego, jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje więcej posiadłości należących do obszaru dworskiego.

§. 25.

Gdy stosownie do §§. 9.—12. czas trwania najbliższego okresu dzierżawnego oznaczony i na tenże okres okręgi polowania ustanowione zostały, może w ten sposób określone polowanie gminne, o ile nie zachodzi i nie będzie wykonane prawo pierwszeństwa dzierżawy na podstawie §§. 13. i 14., być wydzierżawione na oznaczony najbliższy okres dzierżawny bez licytacyi z wolnej ręki przez polityczną władzę powiatową po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) temu, kto je ma w dzierżawie w ubiegającym okresie, jeżeli tenże wniesie o to prośbę przed wydaniem obwieszczenia, określonego w §. 15. i ofiaruje czynsz dzierżawny, co najmniej o 20% za hektar wyższy od przypadającego za hektar czynszu z upływającego okresu dzierżawy.

Przyznanie gminnego polowania nastąpi w takim wypadku bez licytacyi, przyczem mają zastosowanie postanowienia §. 15. alinei 3. o ewentualnem powiększeniu, względnie zmniejszeniu okręgu polowania gminnego i ozynszu dzierżawnego jakoteż postanowienia §. 19. alinei 3.

Jeżeli wskutek rekursu wniesionego przeciw takiemu przyznaniu gminnego polowania nastąpićby miało ponowne tegoż wydzierżawienie, to będzie ono podjęte na pozostający czas okresu dzierżawnego

D. Rozwiązanie uskutecznionego przez władzę wydzierżawienia polowania.

§. 26.

Dokonane przez władzę według niniejszej ustawy wydzierżawienie polowania gaśnie, z wyjątkiem wypadków §. 27. przez śmierć dzierżawcy, względnie tego, komu dzierżawa za przyzwoleniem władzy (§. 23) została odstąpiona.

O ile zmiana w stosunkach własności takich posiadłości gruntowych, które są miarodajne pod względem ukształtowania okręgu polowania, oddziałuje na przeprowadzone przez władzę wydzierżawienia polowania, stanowią §§. 30 do 33.

§. 27.

Polowania wydzierżawione na podstawie §§. 13. lub 14. przechodzą po śmierci dzierżawcy, albo wskutek zaszłej z innego powodu zmiany w osobie posiadacza przyległego względnie okalającego okręgu samodzielnego polowania na resztę okresu dzierżawnego na nowego posiadacza tegoż okręgu.

§. 28.

Każde przez władzę przeprowadzone wydzierżawienie polowania może przez polityczną władzę powiatową być uznane za rozwiązane, skoro dzierżawca

1) nie złoży w oznaczonym terminie kaucyi, względnie dopełnienia tejże, albo czynszu dzierżawnego albo

2) nie zastosuje się do przepisów ustawy o nadzorze polowania (§. 34) albo

3) dopuści się powtórnie innego przekroczenia niniejszej ustawy, albo wreszcie

4) utraci zdolność uzyskania karty myśliwskiej.

§. 29.

Opróżnione po myśli §§. 26 i 28 polowanie ma być przez polityczną władzę powiatową na resztę okresu dzierżawnego:

1) wcielone do okręgu polowania gminnego, o ile chodzi o enklawę (§. 14.), jeżeli nie zajdzie i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa do dzierżawy, stosownie do §. 14.

2) wydzierżawione w drodze licytacyi, o ile chodzi o inny okręg polowania gminnego, jeżeli nie zachodzi i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa dzierżawy, według §. 13.

W obydwóch wypadkach odpowiada poprzedni dzierżawca, o ile ponosi winę w rozwiązaniu poprzedniej umowy dzierżawnej, za koszta urosłe z powodu nowego wydzierżawienia, niemniej za ewentualny ubytek czynszu dzierżawnego.

Jeżeli kosztów ponownego wydzierżawienia nie można ściągnąć od poprzedniego dzierżawcy, mają one być zwrócone przez nowego dzierżawcę według §. 20 alinei 1.

E. Zmiany w posiadłości gruntowej.

§. 30.

Jeżeli dopiero w ciągu okresu dzierżawnego powstanie okręg w §. 4. określony, to uprawnienie do samodzielnego polowania na tymże zaczyna się dopiero z najbliższym okresem dzierżawnym w przypuszczeniu, że ten okręg polowania zostanie prawidłowo zgłoszony (§. 10). Jeżeli jednak części takiego okręgu polowania samodzielnego położone są w różnych okręgach polowania gminnego, w których okresy dzierżawne upływają w różnych terminach, w takim razie zgłosić się można ze wspomnianem uprawnieniem w sposób przepisany dopiero przy ustanawianiu okręgów polowania tej gminy, w której okres dzierżawny najpóźniej się kończy.

Tymczasem zaś pozostają poszczególne części tego nowo powstałego okręgu polowania samodzielnego wcielone do odnośnych polowań gminnych.

§. 31.

Gdyby w ciągu okresu dzierżawnego jakaś posiadłość gruntowna zgłoszona i uznana na ten okres za okręg polowania samodzielnego po myśli §. 4. przeszła częściami na kilku właścicieli, to pozostaje w mocy uprawnienie do samodzielnego polowania, odnośnie do tych części posiadłości, które zawsze jeszcze odpowiadają wymogom §. 4.

Natomiast owe części podzielonej posiadłości gruntowej, które już nie odpowiadają tym

wymogom, równie jak w ogóle wszelkie przestrzenie uznane jako okręgi polowania samodzielnego, które w ciągu okresu dzierżawnego utracą wymagany dla okręgów polowania samodzielnego rozmiar 115 *ha*, albo też potrzebną nieprzerwaną ciągłość, ma polityczna władza powiatowa na żądanie reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego), dzierżawcy gminnego polowania lub innego interesowanego włączyć na resztę okresu dzierżawnego do okręgu polowania gminnego, chyba że kto wystąpi w myśl §§. 13. lub 14. z prawem pierwszeństwa dzierżawy.

§. 32.

Jeżeli okręg polowania samodzielnego, którego właściciel dzierżawił okręg polowania gminnego na podstawie §. 13. albo enklawę na podstawie §. 14. utraci właściwość graniczącego albo otaczającego, względnie oddzielającego okręgu polowania samodzielnego, to polityczna władza powiatowa na żądanie reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego), dzierżawcy gminnego polowania albo innej osoby interesowanej wydzierżawi odnośny okręg polowania gminnego na resztę okresu dzierżawnego drogą licytacyi, względnie włączy enklawę do okręgu polowania gminnego, o ile w jednym i drugim przypadku nie zajdzie i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa dzierżawy według §. 13. lub 14.

§. 33.

Jeżeli w ciągu okresu dzierżawnego powstaną samodzielne polowania w §. 5. określone, to odpadają one zaraz z chwilą powstania od polowania wydzierżawionego przez władzę. Jeżeli zaś w tego rodzaju okręgu polowania zajdzie zmiana, odbierająca mu charakter okręgu polowania samodzielnego według §. 5., winna polityczna władza powiatowa na żądanie reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego), dzierżawcy gminnego polowania albo innej osoby interesowanej wcielić go na resztę okresu dzierżawnego do okręgu polowania gminnego, o ile nie zajdzie i nie będzie wykonane prawo pierwszeństwa dzierżawy według §. 14.

II. Przepisy policyi łowieckiej.

A. Nadzór nad polowaniem.

§. 34.

Każdy posiadacz samodzielnego polowania określonego w §. 4., tudzież każdy dzierżawca polowania gminnego, obowiązany jest do nadzorowania i ochrony polowania ustanowić straż łowiecką (strażników łowieckich) w stosownej ilości i przedstawić ją według odnośnych przepisów do zatwierdzenia i zaprzysiężenia, jako personal ustanowiony do służby strażniczej dla ochrony kultury krajowej.

Jeżeli nie zachodzą jakie wątpliwości, mogą także wspomnieni posiadacze i dzierżawcy polowań sami być potwierdzeni i zaprzysiężeni jako straż łowiecka pod warunkiem, że posiadają wymaganą kwalifikacyę.

§. 35.

Zatwierdzone i zaprzysiężone organa straży łowieckiej mają prawo w wykonywaniu swojej służby, nosić broń myśliwską, jakoteż krótką szablę, wolno im jednak z broni tej zrobić użytek przeciw osobom trzecim tylko w wypadku słusznej obrony koniecznej.

B. Karty myśliwskie.

§. 36.

Nikt nie może wykonywać polowania bez karty myśliwskiej wystawionej przez właściwą władzę.

Wzór karty myśliwskiej i bliższe szczegóły co do ich sporządzania i zarachowywania ustanowi Namiestnictwo w drodze rozporządzenia.

§. 37.

Do wystawienia karty myśliwskiej powołaną jest polityczna władza powiatowa, w której okręgu ubiegający się o kartę w danej chwili przebywa, może więc także obcym t. j. osobom nie zamieszkałym w Galicyi, tutejszo krajowa polityczna władza powiatowa wydać kartę myśliwską.

§. 38.

Kartę myśliwską wystawić można albo na bieżący rok kalendarzowy, albo też i na bieżący i dwa następne lata kalendarzowe.

Karty myśliwskie wydawane zatwierdzonym i zaprzysiężonym strażnikom łowieckim, jako ewentualnie ustanowionym równocześnie strzelcom, mają być wystawione na czas ustanowienia ich strzelcami.

§. 39.

Karta myśliwska ważną jest na cały obszar Królestwa Galicyi wyłącznie dla osoby, na której nazwisko opiewa, nie może więc komu innemu być odstąpiona; nie daje ona jednak prawa polować bez zezwolenia uprawnionego do polowania.

Kartę powinni posiadacze w czasie wykonywania polowania zawsze mieć przy sobie i okazać ją na żądanie organom bezpieczeństwa.

§. 40.

Za roczną kartę myśliwską opłacić trzeba taksę 5 zł., za trzyletnią taksę 15 zł. Opłaty te wpływają do funduszu krajowego.

Od opłaty taksy za kartę myśliwską wolni są uczniowie szkół lasowych i praktykanci leśnictwa na czas swoich studyów, względnie nauki.

Karty myśliwskie wystawiane według §. 38. alinea 2. nie podlegają opłacie taksy, lecz polityczna władza powiatowa odmówić ma bezpłatnego wydania takich kart, jeżeli powziąć można z zachodzących okoliczności, że zamierzone jest uchylenie się od obowiązku opłaty taksy przez pozorne ustanowienie odnośnych strzelców.

§. 41.

Wystawienie karty myśliwskiej odmówić należy:

a) małoletnim, o ile o karty dla nich nie proszą ojcowie, albo opiekunowie, dla uczniów szkoły lasowej Dyrekcya, dla praktykantów i pomocników leśnictwa pryncypał, względnie przełożony;

b) wyrobnikom żyjącym z zarobku dziennego, tudzież ubogim wspieranym przez zakłady dobroczynne albo z funduszów gminnych;

c) umysłowo chorym i opilcom;

d) osobom, które nie mogą wykazać się kartą na broń, o ile ją według odnośnych przepisów mieć powinny;

e) na czas pięciu lat po odbyciu kary temu, kto uznany był winnym zbrodni przeciw bezpieczeństwu osoby lub mienia;

f) na czas trzech lat po odbyciu kary temu, kto według §. 335 ust. karn. uznany był winnym przestępstwa przeciw bezpieczeństwu życia z powodu nieostrożnego obchodzenia się z bronią palną, albo też przekroczenia kradzieży, względnie udziału w tejże;

g) na czas dwuletni temu, kto powtórnie ukarany został za przekroczenie przepisów o ochronie zwierzyny albo o kartach myśliwskich.

§. 42.

Kartę myśliwską odebrać należy bez zwrócenia złożonej za nią taksy, jeżeli po wystawieniu zajdzie, lub wiadomą się stanie co do osoby właściciela jedna z wymienionych powyżej (§. 41) okoliczności wykluczających.

C. Przepisy o ochronie.

§. 43.

Namiestnictwo oznaczy w drodze rozporządzenia pory ochronne dla tych zwierząt łownych, dla których koniecznem jest ustanowienie czasu ochrony w celu utrzymania zwierzostanu odpowiadającego stosunkom łowieckim kraju.

W porze ochronnej nie wolno na podległy ochronie rodzaj zwierzyny polować, ani też jej chwytać lub zabijać.

§. 44.

Jeżeli w jakim okręgu polowania okaże się potrzebnem zmniejszenie ilości pewnego rodzaju zwierzyny w interesie gospodarstwa rolnego lub leśnego, które przez tę zwierzynę szkodę ponosi, to polityczna władza powiatowa powinna zarządzić wystrzelanie pewnej ilości sztuk zwierzyny w odnośnym okręgu polowania nawet w porze ochronnej.

§. 45.

Polityczna władza powiatowa zezwolić może na późniejsze rozpoczęcie albo wcześniejsze.

Zamknięcie pory ochronnej pewnych rodzajów zwierzyny dla poszczególnych albo

dla wszystkich okręgów polowania w powiecie, jeżeli to jest usprawiedliwione względami na miejscowe lub klimatyczne stosunki. Wyjątki takie można jednak w każdym razie przyznać tylko na rok bieżący.

§. 46.

Polityczna władza powiatowa zezwolić może polowanie na pewne rodzaje zwierzyny w poszczególnych albo we wszystkich okręgach polowania w powiecie zupełnie zastanowić co najwyżej na dwa lata w tym samym okresie dzierżawy, jeżeli to w skutek szczególnych okoliczności jest odpowiedniem.

Z powodu takiego zastanowienia nie może sobie dzierżawca polowania rościć pretensyi do odpustu z czynszu dzierżawnego.

§. 47.

Postanowienia §§. 43 do 46 nie mają zastosowania do zwierzyńców ze względu na hodowaną w nich i przez zamknięcie przeciw wymianie zabezpieczoną zwierzynę (§. 5. lit. c).

§. 48.

Po upływie dni ośmiu od rozpoczęcia się czasu ochronnego i podczas dalszego trwania tego czasu, nie wolno objętej ochroną zwierzyny, ani w stanie żywym, ani zabitej, ani w całości ani w kawałkach, na składach, targowicach, w restauracyach, ani też w inny sposób podawać na sprzedaż.

Zakaz ten odnosi się również do zwierzyny pochodzącej z oznaczonych w §. 5. samodzielnych okręgów polowania, ze składów dziczyzny, albo z po za granic kraju.

§. 49.

Jeżeli zwierzyna została ubita w wykonaniu postanowień §§. 44. i 45. po za ogólnym czasem polowania (§. 43.) albo przy zarządzonej według §. 89. sprzedaży nabytą została, to winna w pierwszym wypadku polityczna władza powiatowa, w drugim zwierzchność gminna (przełożony obszaru dworskiego), zezwolić na owe wyjątki z pod zakazu §. 48., jakie są potrzebne do spieniężenia dziczyzny, z zachowaniem odpowiednich środków ostrożności przeciw możliwym nadużyciom i wydać na to potrzebne poświadczenia.

D. Inne przepisy policyi łowieckiej.

§. 50.

Zakazuje się każdemu przechodzić ze strzelbą przez jakikolwiek okręg polowania bez pozwolenia uprawnionego do polowania, wyjąwszy gdyby go do tego uprawniało, względnie obowiązywało jego stanowisko urzędowe.

Jeżeli kto wbrew temu zakazowi przez strażnika publicznego po za publicznymi gościńcami, drogami, albo po za takiemi drogami, których używa się powszechnie jako połączenia między miejscowościami i zagrodami przydybany zostanie, to można żądać od niego natychmiast wydania strzelby i jest on obowiązany oddać ją bez wahania.

Odebraną strzelbę należy bezzwłocznie oddać politycznej władzy dowiatowej.

§. 51.

Od chwili, gdy plony dojrzewać poczynają, aż do ukończenia żniwa, nie wolno na odnośnych polach i winnicach ani polować, ani ścigać, ani też psami tropić zwierzyny — chyba że właściciel plonów na to pozwoli.

Wyjęte z pod tego zakazu są pola obsiane koniczyną albo moharem, dalej zasadzone ziemniakami albo rzędowym siewem kukurudzy, buraków, kapusty, lub innymi w dalekich odstępach uprawianymi ziemiopłodami.

§. 52.

W najbliższem otoczeniu miejscowości pojedynczych domów i stodół można wprawdzie tropić i ścigać zwierzynę, nie wolno jej jednak ubijać bronią palną.

§. 53.

Do chwytania zwierząt łownych nie wolno zastawiać żelazek, łapek i innych przyrządów samochwytnych.

Zwierzyna postrzelona lub w inny sposób zraniona, która przyjdzie na obcy okręg polowania, nie może być tamże ściganą, ewentualne jej dalsze ściganie, ubicie i wzięcie w posiadanie, zastrzeżone jest raczej uprawnionemu do polowania w tym okręgu polowania, na którym zwierzyna się znajduje.

§. 54.

Dziki i zwierzęta groźne dla osobistego bezpieczeństwa utrzymywać wolno tylko w zwie-

rzyńcach zabezpieczonych zupełnie przeciw wyłamaniu się tych zwierząt.

§. 55.

Na wolności przydybane niedźwiedzie, wilki, rysie, żbiki i dziki, może każdy łowić, ubijać i przez to je nabywać.

Zwierzęta następujące, jako to: lisy, kuny leśne i domowe, tchórze, łasice, wiewiórki, chomiki, wydry, wszelkie gatunki orłów, sokół białozor, sokół wędrowny, raróg, kobuz, drzemlik, kania wielka, kania czarna, jastrząb, krogulec, błotniak (rybołówka, trzcinnik), czapla siwa, mewa sina, puchacz, dzierżba, sroka, kruk mogą być wewnątrz okręgu polowania przez uprawnionego do polowania, dalej na własnym gruncie przez właściciela gruntu, a za jego pozwoleniem także przez trzecie osoby, wreszcie na miejscach stanowiących dobro publiczne, przez każdego chwytane, albo zabijane i zabierane.

O ile uprawnionemu do rybołowstwa służą dalej idące prawa, osądzić należy według przepisów o rybołowstwie na wodach śródziemnych.

§. 56.

Do chwytania zwierząt oznaczonych w §. 55. może używać uprawniony do polowania także żelazek, łapek i innych przyrządów samochwytnych, nie może to jednak odbywać się w miejscach, w których łatwoby ztąd powstać mogło niebezpieczeństwo dla ludzi albo dla zwierząt pożytecznych i muszą być przy tem w każdym razie ustawione znaki, które każdy może bez trudności spostrzedz i rozpoznać. Zakładanie samostrzałów jest bezwarunkowo wzbronione. Jeżeli ściganie wyżej oznaczonych zwierząt odbywać się ma przez inne osoby z bronią palną lub w inny sposób łowiecki, to potrzebne jest na to poprzednie pozwolenie uprawnionego do polowania, wyjąwszy wypadek niezbędnie koniecznej obrony lub bezpieczeństwa osoby lub mienia albo też, gdy polityczna władza powiatowa zarządzi obławę.

W okolicach, gdzie przebywają dziki, może polityczna władza powiatowa osobom, ze strony których nadużycia obawiać się nie potrzeba, nawet bez zgody uprawnionego do polowania lecz za równoczesnem zawiadomieniem go i za wydaniem certyfikatu, który ma służyć

do legitymacyi i na żądanie być okazany organom nadzorującym, pozwolić na zabijanie dzików z broni palnej w obrębie oznaczonego terytoryum i przez czas oznaczony.

§. 57.

Namiestnictwo może w drodze rozporządzenia inne jeszcze rodzaje zwierząt poddać pod postanowienia § 55.

Również może Namiestnictwo poszczególne rodzaje zwiarząt wyłączyć z pod przepisów §. 55.

§. 58.

Przydybane psy polujące same zdala od domów i trzód, tudzież koty włóczące się po polach lub w lesie mogą być przez uprawnionego do polowania lub jego strzelców zabijane.

III. O szkodach wyrządzonych przez polowanie i przez zwierzynę.

A. O obowiązku odszkodowania.

§. 59.

Uprawniony do wykonywania polowania ma obowiązek:

a) szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu polowania przez niego samego, jego personal łowiecki, gości myśliwych albo przez psy tych osób (szkodę wyrządzoną przez polowanie);

b) szkodę wyrządzoną w obrębie jego okręgu polowania przez zwierzęta łowne na gruncie i niezebranych jeszcze plonach (szkodę wyrządzoną przez zwierzynę) wynagrodzić według przepisów niniejszej ustawy.

Jeżeli prawo do wykonywania polowania służy więcej osobom, odpowiadają one za szkody wyrządzone przez polowanie i przez zwierzynę do niepodzielnej ręki.

§. 60.

Szkody wyrządzone przez łowną zwierzynę przechodnią lub przemienną wynagrodzić ma również uprawniony do polowania owego okręgu, gdzie szkoda została wyrządzona.

§. 61.

Szkody wyrządzone na gruncie lub niezebranych jeszcze plonach przez zwierzęta, które nie są przedmiotem polowania a wymknęły się

ze zwierzyńców, winny być także wynagrodzone przez uprawnionego do polowania owego okręgu, gdzie szkoda została wyrządzona.

§. 62.

Obowiązanemu do wynagrodzenia szkód wyrządzonych przez polowanie (§. 59. lit. *a)* służy regres do bezpośredniego winowajcy na zwykłej drodze prawa.

Zwrotu zapłaconego według §. 61. odszkodowania wolno uprawnionemu do polowania dochodzić na zwykłej drodze prawa przeciw właścicielowi zwierzyńca, musi jednak dowieść, że zapłacona szkoda przez zwierzęta tego ostatniego wyrządzoną została.

§. 63.

Każdy posiadacz gruntu ma prawo zabezpieczyć swoje grunta przeciw wdzieraniu się zwierzyny; poczynione jednak w tym celu urządzenia nie mogą być przysposobione do łapania zwierzyny. Przytem mają być w okolicach nad wodami poczynione odpowiednie urządzenia, iżby w razie wezbrania wód zwierzęta ratować się mogły.

Każdemu wolno jest dalej odstraszać, względnie odpędzać zwierzynę od swoich gruntów przez wyznaczonych ku temu ludzi, przez urządzenie straszydeł, ogni nocnych i t. p. Gdyby zaś przy takiej sposobności jakie zwierzę zraniło się albo zginęło, to uprawniony do polowania nie może za nie domagać się odszkodowania.

§. 64.

Także uprawniony do polowania może cudze grunta, położone w obrębie swego okręgu polowania chronić przeciw szkodom od zwierząt za pomocą ogrodzeń lub innych środków ostrożności, o ile przezto właściciel gruntu nie zostanie ograniczony w użytkowaniu gruntu.

Uprawniony do polowania odpowiada za wyrządzoną przez zwierzynę pomimo takich urządzeń szkodę, jeżeli nie wykaże, że cel tych urządzeń z winy poszkodowanego udaremniony został.

§. 65.

Szkody wyrządzone przez zwierzynę w sadach, ogrodach warzywnych i ozdobnych

w szkółkach drzew, wreszcie na stojących pojedyńczo młodych drzewkach, mają być tylko wtedy wynagrodzone, jeżeli się okaże, że szkoda nastąpiła, mimo że dla ochrony uszkodzonych przedmiotów właściciel poczynił takie urządzenia, które wśród zwykłych okoliczności szkodę rzeczoną powstrzymać są w stanie.

§. 66.

Szkody wyrządzone przez zwierzynę w plonach dojrzałych, albo też już zebranych lecz jeszcze niezwiezionych, nie mają być wynagradzane wtedy, jeżeli się okaże, że w czasie wyrządzenia szkody zwózka plonów przy porządnej gospodarce mogła i powinna już była być dokonaną, lub też — o ile chodzi o plony, które można zachować na wolnem polu — że zaniedbano takich urządzeń, jakiemi porządny gospodarz tego rodzaju plony przeciw szkodzie od zwierzyny zwykł chronić.

§. 67.

Jeżeli szkody przez polowanie lub zwierzynę w zbożu i innych ziemiopłodach, których zupełną wartość dopiero w czasie żniwa można ocenić, przed tym czasem wyrządzone zostały, to ma być szkoda wynagrodzona w takiej mierze, w jakiej przedstawia się w czasie żniwa.

§. 68.

Przy ocenianiu szkody przez polowanie lub zwierzynę wyrządzonej według tej miary, w jakiej się ona przedstawia, przyjąć należy w rachunek rzeczywistą stratę, której poszkodowany doznał w plonach swego gruntu, po potrąceniu tych wydatków, jakieby ponieść jeszcze musiał aż do zebrania plonów.

O ileby szkoda według zasad prawidłowej gospodarki przez ponowną uprawę w tym samym roku wyrównaną być mogła, należy i to także uwzględnić przy oszacowaniu.

B. Postępowanie.

§. 69.

O pretensyi do wynagrodzenia szkód przez polowanie lub zwierzynę wyrządzonych rozstrzyga władza polityczna.

W pierwszej instancyi właściwą jest polityczna władza tego powiatu, w którym uszkodzenie miało miejsce.

§. 70.

Poszkodowany zgłosić winien dokładnie cyfrowo oznaczoną pretensyę o wynagrodzenie szkody u politycznej władzy powiatowej w czasie, w którym szkoda może jeszcze być dostrzeżona i oceniona, gdyż inaczej gaśnie prawo do odszkodowania.

W wypadkach określonych w §. 67. nie jest wymagane liczebne oznaczenie wysokości żądanego odszkodowania, lecz może to nastąpić dopiero w dodatkowem podaniu według §. 74. wnieść się mającem.

§. 71.

Polityczna władza powiatowa przeprowadzić ma wcześnie potrzebne dochodzenia na miejscu z przybraniem stron, których nieobecność jednak nie wstrzymuje przedsięwzięcia czynności urzędowej, jakoteż wyznaczonego przez władzę znawcy. W ważniejszych i trudniejszych wypadkach może polityczna władza powiatowa podejmując te dochodzenia przybrać dwóch znawców.

Jako znawców użyć można tylko bezstronnych i nieposzlakowanych fachowców, od których odebrać należy przysięgę albo raz na zawsze, albo w każdym poszczególnym wypadku na sumienne wypełnienie obowiązków.

§. 72.

Przy komisyjnem dochodzeniu ma prowadzący czynność urzędową usiłować przedewszystkiem ugodę między stronami, którą należy objąć także koszta postępowania. Jeżeli to usiłowanie skutku nie odniesie, powinien najprzód oświadczyć się znawca:

1. czy uszkodzenie nastąpiło rzeczywiście przez zwierzynę, względnie przy wykonywaniu polowania; następnie zaś

2. o ile podania stron względem okoliczności, wpływających według §§. 64. do 66. na pretensyę o odszkodowanie, ze stanowiska fachowego są uzasadnione.

§. 73.

W tych wypadkach, w których wysokość szkody może być zaraz w sposób stanowczy i pewny stwierdzoną, oświadczy się znawca bezzwłocznie także co do wysokości szkody wyrządzonej przez polowanie lub zwierzynę, poczem władza polityczna orzec ma o odszkodowaniu.

§. 74.

W owych zaś wypadkach, gdzie zdaniem znawcy dla słusznego oszacowania szkody wyczekiwać trzeba czasu żniw, zawiadomi polityczna władza powiatowa poszkodowanego, ma wcześnie podać powtórnie o podjęcie dla ich oględzin urzędowych i to jeszcze przed rozpoczęciem żniwa, inaczej bowiem gaśnie prawo o odszkodowanie. Na takie podanie ma polityczna władza powiatowa przedsięwziąć ponowne oględziny z przybraniem stron i — o ile to możliwe — pierwotnie użytego, zaś w razie niemożności, innego według postanowień §. 71. powołać się mającego znawcy. Przy tem powinien kierujący czynnością urzędową przedewszystkiem usiłować ugodę między stronami rozciągającą się także na dotychczasowe koszta postępowania.

Jeżeli usiłowanie ugody skutek nie odniesie, oświadczyć się ma znawca z uwzględnieniem przepisów §. 68 co do wysokości szkody wyrządzonej przez polowanie lub zwierzynę.

Następnie orzeknie polityczna władza powiatowa o odszkodowaniu.

§. 75.

Dochodzenia przekazane w myśl poprzednich postanowień politycznej władzy powiatowej co do szkód wyrządzonych przez polowanie lub zwierzynę, mogą być przez nią od wypadku do wypadku poruczone naczelnikowi gminy (przełożonemu dworskiemu).

§. 76.

Polityczna władza powiatowa winna równocześnie z rozstrzygnięciem o odszkodowaniu orzec także o przenoszeniu kosztów odnośnego dochodzenia. Na osobną prośbę odnośnej strony należy o tych kosztach nawet wówczas orzec, jeżeli odpadła potrzeba decydowania o odszkodo-

waniu. Jako koszta postępowania mogą tylko być zarachowane:

1) koszta z powodu interwencyi organu urzędowego i znawcy przy podjętych oględzinach, tudzież koszta doręczeń i należytości stemplowe (koszta urzędowe);

2) wydatki stron w gotówce urosłe z powodu uczestniczenia w oględzinach na miejscu, lub ewentualnie z powodu zarządzonego przez polityczną władzę osobistego przed nią jawienia się, o ile wydatki te są konieczne (koszta stron) z wyłączeniem jednak możliwych kosztów przybrania doradcy prawnego.

§. 77.

Względem ponoszenia kosztów w §. 76 określonych obowiązują następujące postanowienia:

1) koszta urzędowe, wyjąwszy wypadek pod 3) określony, ponosić ma oskarżony, który na wynagrodzenie szkody skazany zostaje.

Jeżeli zaś skarżący zupełnie został oddalony ze swoją pretensyą, ma on ponieść koszta urzędowe.

2) Do zwrotu kosztów stron nie ma prawa ani skarżący ani oskarżony. Wyjątki od tej zasady zachodzą w wypadku ustępu 3., jakoteż w następujących razach:

a) jeżeli skarżącemu przyznano całe przezeń liczebnie oznaczone odszkodowanie (§. 70), to oskarżony obowiązany jest zwrócić koszta prywatne skarżącego;

b) jeżeli skarżący zupełnie został oddalony, ma on uiścić koszta prywatne oskarżonego;

3) jeżeli ofiarowana bezskutecznie przez oskarżonego w postępowaniu ugodowem (§§. 72 i 74) kwota ugodowa nie była niższą od tej, którą skarżącemu przyznano, można na żądanie oskarżonego zobowiązać skarżącego do zwrotu odpowiedniej części kosztów urzędowych, jako też kosztów prywatnych oskarżonego.

Ewentualne koszta prawnego doradcy ponosi we wszystkich wypadkach każda strona sama za siebie.

C. Ugodowe unormowanie wynagrodzenia szkód.

§. 78.

W drodze porozumienia z właścicielami gruntów, mogą być zawierane względem wynagrodzenia szkód wyrządzonych przez polowanie lub zwierzynę odmienne od postanowień niniejszej ustawy umowy, których jednak dochodzić wolno tylko na zwykłej drodze prawa.

IV. Ogólne postanowienia o władzach i o postępowaniu niekarnem.

§. 79.

Wykonywanie niniejszej ustawy służy w miarę oznaczonej w poszczególnych przepisach kompetencyi politycznej władzy powiatowej albo Namiestnictwu. Władze te mają przytem, o ile chodzi o kwestye fachowe, postępować także w innych a nie tylko w wypadkach §§. 71 i 74, po wysłuchaniu jednego, a według potrzeby i kilku znawców.

Namiestnicto winno przed wydaniem rozporządzeń, według niniejszej ustawy tejże władzy zastrzeżonych, porozumieć się z Wydziałem krajowym a w wypadkach §§. 2. alinea 2, 43. i 57. zasięgnąć zatwierdzenia Ministerstwa rolnictwa.

Polityczne władze korzystać mają w sprawach łowiectwa, o ile to wyda się dla przyspieszenia i zmniejszenia kosztów czynności urzędowej wskazanem a zresztą dopuszczalnem, z pomocy przydzielonych im organów policyi lasowej (krajowych inspektorów lasowych, techników i dozorców lasowych na powiecie), na których ciąży obowiązek przy sposobności objazdów i obchodów robić także spostrzeżenia o stosunkach łowieckich i przedstawiać wynikające z tego sprawozdania i wnioski.

§. 80.

W wypadku, jeżeli gmina, której poruczoną jest polityczna administracya, posiada samodzielne polowanie w obrębie własnego obszaru gminnego, załatwianie i rozstrzyganie w pierwszej instancyi wszelkich do tego samodzielnego

polowania odnoszących się praw, w którychby gmina występować miała jako strona, należy do Namiestnictwa.

§. 81.

Rozprawy ze stronami prowadzić należy z reguły ustnie, z dopuszczeniem doradców prawnych i fachowych.

Także oprócz wypadków §. 16 i 75 może władza polityczna do poszczególnych czynności urzędowych delegować naczelników odnośnych gmin (przełożonych obszarów dworskich).

Z całej rozprawy ma być spisany protokół, który zawierać powinien wynik doprowadzonego do skutku porozumienia, albo jeżeli porozumienie do skutku nie przyszło, oświadczenia stron wraz z uzasadnieniem, niemniej wszelkie przeciwne uwagi.

§. 82.

Wyjąwszy wypadki wynagrodzenia szkód przez polowania i zwierzynę wyrządzonych, obowiązują zresztą co do ponoszenia kosztów postępowania, o czem władze polityczne równocześnie z decyzyą o przedmiocie głównym w zwykłym toku instancyi rozstrzygają, następujące postanowienia:

1. koszta ponosi w pierwszym rzędzie strona, która żądała wdrożenia postępowania albo własną winą je spowodowała;

2. polityczna władza ma orzec, czy i w jaki sposób ewentualnie koszta te w poszczególnym wypadku miałyby może być rozdzielone także na inne albo na wszystkie w rozprawie uczestniczące strony, a to w miarę interesu, jaki strony mają w uregulowaniu sprawy głównej i z uwzględnieniem okoliczności, czy niektóre, zresztą zbędne wypadki, nie zostały spowodowane zachowaniem się jednej lub drugiej strony.

§. 83.

Rekurs przeciw orzeczeniu politycznej władzy powiatowej idzie do Namiestnictwa, przeciw decyzyi Namiestnictwa — wyjąwszy wypadek określony w §. 9., do Ministerstwa rolnictwa.

Przeciw potwierdzonemu przez Namiestnictwo orzeczeniu o szkodach przez polowanie i

przez zwierzynę wyrządzonych dalszy rekurs nie ma miejsca.

Rekurs należy w 14 dniach po doręczeniu orzeczenia wnieść pisemnie lub ustnie u władzy politycznej, która rozstrzygała w pierwszej instancyi.

§. 84.

Rekurs wcześnie wniesiony ma z reguły skutek zawieszający, wyjąwszy wypadki §. 19. alinea 3. i 5., względnie §. 25. alinea 2., jakoteż wtedy, gdy względy na bezpieczeństwo publiczne, albo zagrażające niebezpieczeństwo szkody wymagają bezzwłocznego przeprowadzenia poleconych zarządzeń

V. Przekroczenia i kary.

§. 85.

Naczelnicy gmin, przełożeni obszarów dworskich, c. k. żandarmerya, jakoteż zatwierdzona i zaprzysiężona straż łowiecka mają obowiązek czuwać nad zachowaniem przepisów niniejszej ustawy i o dostrzeżonych przekroczeniach donieść władzy powiatowej.

Taki sam obowiązek ciąży w szczególności także na organach policyi targowej co do zakazu w §. 48. zawartego.

§. 86.

Przekroczenia tej ustawy, jakoteż rozporządzeń i szczegółowych zarządzeń na jej podstawie wydanych, mają być karane, o ile powszechna ustawa karna nie ma zastosowania, przez polityczną władzę powiatową grzywną od pięciu do pięćdziesięciu złotych, która to grzywna podwyższona być może w wypadku powtórnego przekroczenia, albo też jeżeli przekroczenie pociągnęło za sobą znaczną szkodę aż do stu złotych. W razie niewypłacalności uznanego winnym należy grzywnę zamienić na karę aresztu, przyczem pięć złotych równoważy jeden dzień aresztu.

W razie cięższych przez dłuższy czas dokonywanych albo powtarzanych wykroczeń przeciw niniejszej ustawie można zamiast grzywny orzec karę aresztu od 1 do 20 dni.

§. 87.

W wypadkach przekroczeń §§. 43., 46 i 48., których dopuszczają się sam uprawniony do polowania, względnie handlarz i właściciele gospód, należy zarazem orzec przepadek zwierzyny złowionej albo ubitej wbrew przepisowi, względnie podanej na sprzedaż.

Przy przekroczeniach §§. 53. alinea 1. i §. 56. alinea 2. orzec należy przepadek zakazanych przyrządów, bez różnicy, czy są one własnością przestępcy lub nie.

W wypadku §. 50. alinea 3. można obok ukarania przestępcy uznać także odebraną broń palną za przepadłą.

§. 88.

W razie zajęcia wyłożonych przyrządów zakazanych §§. 53 alinea 1. i 56. alinea 2., przyczem ściganie lub skazanie pewnej osoby z powodu ich przysposobienia nie mogłoby mieć miejsca, należy orzec samodzielnie przepadek takich przyrządów.

§. 89.

Zwierzyna, odebrane strzelby i przyrządy zakazane, które zostały uznane za przepadłe, sprzedane być mają przez naczelnika gminy (przełożonego obszaru dworskiego) w drodze publicznego przetargu na rzecz funduszu ubogich tej miejscowości, gdzie nastąpiło zajęcie. Przed sprzedażą winny być przyrządy zakazane uczynione niezdatnymi do użytku w formie zakazanej.

§. 90.

Grzywny wpływają do funduszu ubogich tej gminy, w której obrębie przekroczenie popełnione zostało.

§. 91.

Z orzeczeniem karnem połączyć należy, o ile nie chodzi o wynagrodzenie szkód przez polowanie i przez zwierzynę wyrządzonych, także zobowiązanie do wynagrodzenia szkody przekroczeniem spowodowanej, o ile potrzeba dalszych jeszcze wywodów nie czyni odesłania pretensyi o odszkodowanie przed sądy cywilne niezbędnem.

Jeżeli odszkodowanie zostanie prawomocnem orzeczeniem karnem przyznane lub odmówione, wolno temu, kto z takiego rozstrzygnienia nie jest zadowolony, udać się na zwykłą drogę prawa.

§. 92.

Dochodzenie i karanie przekroczeń niniejszej ustawy ustaje wskutek przedawnienia, jeżeli przestępca w ciągu sześciu miesięcy od chwili popełnienia czynu karygodnego nie został pociągnięty do śledztwa, co jednak bynajmniej nie narusza obowiązku uchylenia trwającego może wskutek przekroczenia stanu bezprawnego.

§. 93.

Co do właściwości politycznych władz do dochodzenia i karania przekroczeń niniejszej ustawy, co do terminów odwołania i co do odnośnego postępowania zastosowane być mają ogólnie obowiązujące przepisy o administracyjnem postępowaniu karnem.

O karach i w związku z niemi będących zwrotach szkód i kosztów rozstrzyga w najwyższej instancyi Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa.

Uwagi objaśniające

do rządowego projektu ustawy łowieckiej

dla Królestwa Galicyi.

Spis rzeczy.

	Strona.
Wstęp	2
I. Prawo polowania i wykonywanie tegoż	3
A) Ogólne postanowienia	3
B) Ustanowienie okręgów polowania	10
C) Wydzierżawienie polowania gminnego	14
D) Rozwiązanie urzędownie dokonanej dzierżawy polowania	20
E) Zmiany w posiadaniu gruntu	21
II. Przepisy policyi łowieckiej	22
A) Nadzór nad polowaniem	22
B) Karty myśliwskie	23
C) Przepisy ochronne	24
D) Inne przepisy policyi łowieckiej	27
III. Szkody wyrządzone przez polowanie i przez zwierzynę	32
A) Obowiązek wynagrodzenia szkody	32
B) Postępowanie	38
C) Uregulowanie zwrotu szkody w drodze ugody	43
IV. Ogólne postanowienia o władzach i postępowaniu w sprawach niekarnych	44
V. Przekroczenia i kary	44

Wstęp.

Począwszy od wydania patentu o polowaniu z dnia 20 lutego 1786, można w austryackiem ustawodawstwie łowieckiem trzy istotnie od siebie odmienne okresy rozróżnić.

W pierwszym okresie weszły w życie jednolite pod względem formalnym i materyalnym przepisy dla pojedynczych krajów; był to zatem okres pospolitego prawa łowieckiego. Do tego okresu należą pominąwszy patent o polowaniu z d. 28. lutego 1786, najprzód cesarski patent z d. 7. marca 1849 Nr. 154 Dz. p. p., który reguluje wykonywanie prawa polowania. Patent ten ma zasadnicze znaczenie, o ile przez tenże prawo polowania na obcym gruncie zniesione i samodzielne prawo polowania na kompleksie wynoszącym 200 morgów a polowanie gminie na wszystkich innych, samodzielnemu prawu polowania nie podlegających, a w obrębie gminy położonych gruntach wprowadzone zostało. Do tego okresu należy zaliczyć także rozporządzenie ministeryalne z d. 15. grudnia 1852 Nr. 257 Dz. p. p., które polowanie gminne reguluje i z tej zasady wychodzi, że polowanie gminne ma być wykonywane przez wydzierzawienie, przeprowadzić się mające przez polityczną władzę powiatową.

Na ten okres przypada cały szereg dekretów kancelaryi nadwornej i rozporządzeń, względnie reskryptów ministeryalnych, które po części tyczą się tylko poszczególnych krajów i miały braki ustawodawstwa wypełnić i wątpliwości usunąć.

W drugim okresie zatrzymuje pospolite prawo łowieckie swą moc obowiązującą, ale obok tego wchodzi w życie dla niektórych krajów partykularne prawo łowieckie.

Okres ten zaczyna się republikacyą dla niektórych krajów jak dla Austryi niższej, Austryi wyższej, Salzburga, Styryi i Karyntyi dawniejszych przepisów policyjno-łowieckich, przy której to sposobności także niektóre nowe postanowienia wydane zostały.

Później stało się to partykularne ustawodawstwo nader produktywnem, a mianowicie co do ochrony zwierzyny, kart myśliwskich a w najnowszych czasach także co do wynagrodzenia szkód wyrządzonych przez polowanie i przez zwierzynę.

Trzeci okres nosi tę cechę, że pospolite prawo polowania przestało obowiązywać a na miejsce tegoż wstępuje partykularne w ogólności, cały przedmiot obejmujące prawo polowania. Ten okres został przez czeską ustawę łowiecką z d. 1. czerwca 1866 Nr. 49 D.z. u. kr., a zatem od dawna wprowadzony. Niniejszy projekt, skoro się stanie ustawą, przedstawiałby się jako dalsze rozwinięcie tego okresu. Ze stanowiska formalnego przedstawia się projekt ustawy łowieckiej jako jednolita kodyfikacya całego prawnego przedmiotu, odnoszącego się do łowiectwa, ze stanowiska materyalnego zaś jako powtórzenie i dalszy rozwój dotychczas istniejących łowieckich zasad prawnych a po części jako reforma tychże. Ostatni wypadek zachodzi w owych częściach dotychczasowego ustawodawstwa łowieckiego, co do których reforma na podstawie zebranych w ciągu lat doświadczeń jako niewątpliwie potrzebną się okazała.

Z nowacyj pod względem materyalnym zawartych w projekcie, zasługują następujące na wzmiankę: Określenie pojęcia prawa polowania, wyliczenie zwierząt, na które polować wolno, rozszerzenie uprawnienia do samodzielnego prawa polowania także na grunta ogrodzone, postanowienie czasu trwania dzierżawy polowania, oznaczenie i zgłoszenie okręgów polowania na czas trwania dzierżawy, sposób uregulowania gruntów otoczonych (enklaw), szereg postanowień szczegółowych, tyczących się wydzierżawienia polowań gminnych, postanowienia co do zmian w posiadaniu gruntów w czasie dzierżawy polowania, oznaczenie czasu ochronnego w drodze rozporządzenia, przepisy co do ochrony kultury krajowej przeciw nadmiernemu rozmnożeniu się zwierzyny, uregulowanie prawa zabijania szkodliwej zwierzyny, wreszcie postanowienia odnoszące się do wynagrodzenia szkód wyrządzonych przez polowanie i zwierzynę.

Pod względem treści składa się projekt ustawy łowieckiej z pięciu rozdziałów, z których pierwszy: §§. 1 do 33 odnosi się do prawa polowania i wykonywania tegoż; drugi, §§. 34 do 58 zawiera postanowienia policyjno-łowieckie; trzeci, §§. 59 do 78 zarządzenia co do szkód wyrządzonych przez polowanie i zwierzynę; czwarty, §§. 79 do 84 ogólne postanowienia o władzach i postępowaniu z wyjątkiem wypadków karnych, wreszcie piąty rozdział §§. 85 do 93 tyczy się przekroczeń i kar.

I. Prawo polowania i wykonywanie tegoż.

Dotychczasowa prawno-prywatna zasada, że prawo polowania jest połączone z własnością gruntu, musiała być zachowana tak samo jak dalsza zasada, że z prawem polowania uprawnienie do bezpośredniego wykonywania tegoż wtedy tylko jest połączone, jeżeli właściciel gruntu, który rości sobie prawo do wykonywania polowania, posiada obszar gruntu w objętości ustawą określonej.

We wszystkich innych wypadkach zostało właścicielowi gruntu uprawnienie do bezpośredniego wykonywania prawa polowania odjęte i ma miejsce wydzierżawienie prawa polowania na rzecz właścicieli gruntu.

Projekt ustawy nie narusza więc tych przewodnich zasad, które dotychczas stanowiły podstawę prawa polowania i wykonywania tegoż.

Ale w szczegółowych zarządzeniach są te zasady bądź bliżej określone i uzupełnione, bądź na nowe wypadki rozszerzone, przez co wątpliwości i sprzeczności usunięte zostają, jakoteż uprawnione interesa polowania i kultury krajowej stosownie uwzględnione będą. Postanowienia o prawie polowania i wykonywaniu tegoż są podzielone na następujące oddziały:

A) Ogólne postanowienia, §§. 1. do 8.
B) Oznaczenie okręgów polowania, §§. 9. do 12.
C) Wydzierżawienie polowań gminnych, §§. 13. do 25.
D) Rozwiązanie urzędownie wydzierżawionego prawa polowania, §§. 26. do 29. i
E) Zmiany w posiadaniu gruntu, §§. 30. do 33.

A. Ogólne postanowienia.

Do §. 1. W przepisach dotychczas obowiązujących brakuje określenie pojęcia prawa polowania a to nietylko co do uprawnień, jakie to prawo nadaje, lecz także co do przedmiotów, na których te uprawnienia wykonywane być mogą.

Ze względów praktycznych, mianowicie aby wszelkiej wątpliwości co do uprawnień z prawem polowania połączonych uniknąć, zostało na samym początku projektu umieszczone określenie pojęcia prawa polowania. Punkt ciężkości tej definicyi, która zresztą żadnej nowej okoliczności nie zawiera, lecz także z dotychczasowych przepisów wysnutą być może, spoczywa w wyłączności uprawnienia do przywłaszczania sobie przedmiotów prawa polowania t. j do zwierząt, na które polować wolno i niektórych od tychże oddzielonych części pożytecznych. W dotychczasowej praktyce okazały się, chociaż niesłusznie, pewne wątpliwości, mianowicie co do zrzuconych rogów jelenich, czy one podlegają wyłącznemu zajęciu przez uprawnionego do polowania.

Ze względu na to, że zbieranie jaj ptactwa dzikiego w większej ilości ustaw o ochronie zwierząt uprawnionemu do polowania tylko do pewnych celów jest dozwolone, okazało się rzeczą stosowną wyraźnie zaznaczyć, że co do dzikiego pta-

ctwa prawo polowania obejmuje w sobie także wyłączne uprawnienie do przywłaszczenia sobie zniesionych jaj*). Podług danego oznaczenia pojęcia jest ściganie zwierzyny**) wykluczone, jak również nie zachodzi wątpliwość, że prawo polowania w pewnym okręgu rozciąga się także na zwierzynę przemienną i przechodnią.

Patent o polowaniu z dnia 28. lutego 1786 postanawia w §. 4. „każdy właściciel polowania jest uprawniony w swoim okręgu także co do zwierzyny przeciągającej ze swego prawa polowania robić użytek . . .“

Także pytanie co do przynależności zwierza padłego zostaje przez tę definicyę w ten sposób rozwiązane, że i ta zwierzyna, chociaż bez wszelkiego działania ze strony uprawnionego do polowania w jego okręgu polowania padła, jakoteż jej użyteczne części podlegają wyłącznemu prawu przywłaszczenia uprawnionego do polowania.

Do §. 2. Przez wyliczenie tych zwierząt, na które polować wolno, (zwierząt łownych) zostało określone w §. 1. pojęcie prawa polowania należycie uzupełnione. Wolność polowania należy ze stanowiska prawa łowieckiego nie w naturalnem lecz prawnem znaczeniu oceniać a mianowicie w tem, że pojedyncze gatunki zwierząt wyłącznemu prawu przywłaszczenia ze strony uprawnionego do polowania podlegają. W dotychczas obowiązujących przepisach ustawowych brakowało nie tylko wyczerpujące wyliczenie, lecz także zasadnicze określenie w znaczeniu prawnem tych zwierząt, na które polować wolno. Obecnie jest wolność polowania prawnie ustanowioną tylko co do tych zwierząt, dla których oznaczony jest w ustawach czas ochrony.

Co do wszystkich innych zwierząt, na które polować wolno w znaczeniu naturalnem, musi więc pytanie, czy na nie także w prawnem znaczeniu polować wolno, być od wypadku do wypadku zbadane. Decydującą za lub przeciw wolności polowania w znaczeniu prawnem jest okoliczność, czy wyłączne prawo przywłaszczenia ze strony uprawnionego do polowania da się udowodnić lub nie.

Ten dowód, o ile go nie dostarczają orzeczenia władz kompetentnych za lub przeciw wolności polowania w znaczeniu prawnem, może być często tylko z trudnością a czasem w ogóle bez należytej pewności ustalony. W szczególności należy zauważyć, że chociaż trzecie osoby na podstawie patentu z 28. lutego 1786, dalej na podstawie później wydanych łowiecko-policyjnych przepisów, jakoteż i ustaw o ochronie ptactwa i t. d. posiadają uprawnienie do zabijania niektórych szkodliwych zwierząt, okoliczność ta sama dla siebie nie przemawia przeciw wolności polowania. Chodzi raczej o to, czy zabijający może swoją zdobycz dla siebie zatrzymać, czy też musi ją oddać uprawnionemu do polowania.

Gdy więc z jednej strony pytanie, które zwierzęta obecnie w prawnem znaczeniu do dziczyzny należą, ustawowo nie jest zupełnie rozwiązane, a rozstrzygnięcie w poszczególnych wypadkach z trudnością połączone, to z drugiej strony postanowienie wszelką wykluczające wątpliwość o wolności polowania w prawnem znaczeniu na pojedyncze zwierzęta, ma wielką praktyczną doniosłość. Albowiem wtedy tylko, jeżeli zwierzęta do dziczyzny należące dokładnie są oznaczone, da się określić granica dla zastosowania ustawy łowieckiej i wykluczone zostaną fatalne prawno karne skutki ustawy, z którymi połączone być może błędne pojęcie o wolności polowania na pewnego rodzaju zwierzęta. Wymownego dowodu potrzeby określenia pojęcia

---

*) O tem, czy jest wskazanem zbieranie jaj przez uprawnionego do polowania ze względów policyjnych do pewnego stopnia ograniczyć, patrz uwagę do §. 53.

**) Patrz także uwagę do §. 53.

dziczyzny, szczególniej w ostatnim względzie, dostarczają dwa orzeczenia Najwyższego Trybunału kasacyjnego z 21. maja 1883 l. 61 i 26 listopada 1887 l. 8582. Pierwsze wypowiada, że jakkolwiek dzik, który w myśl §. 3. patentu o polowaniu z 28. lutego 1786. należy do szkodliwych zwierząt drapieżnych, jeżeli przydybany został poza zwierzyńcem, przez każdego zabity być może, to jednak przywłaszczenie go sobie uzasadnia kradzież na szkodę uprawnionego do polowania. Orzeczenie to przyznaje zatem uprawnionemu do polowania wyłączne prawo przywłaszczenia sobie dzika i uważa dzika jako zwierzynę, na którą w prawnem znaczeniu polować wolno. Z drugiego orzeczenia wypływa, że uprawnionemu do polowania nie służy prawo zajęcia znajdującego się w jego okręgu polowania szkodliwego ptactwa a mianowicie „puchacza“, który w niższo-austryackiej ustawie o ochronie ptaków z 10. grudnia 1868. N. 5. Dz. u. kr.*) jako szkodliwy został uznany i którego chwytanie i zabijanie żadnemu czasowemu ograniczeniu nie podlega.

Według tego orzeczenia uważać należy puchacza jako zwierzę, na które w znaczeniu prawnem polować nie wolno Wobec tego prawnego i istotnego stanu rzeczy musiano w niniejszym projekcie umieścić postanowienie, na które zwierzęta w myśl ustawy polować wolno. Przy tem uznano za stósowniejsze wyliczyć zwierzęta, na które wolno polować, niżeli dać ogólną ich definicyę, ponieważ ta ostatnia w praktycznem zastosowaniu okazuje się mniej pewną a więc i mniej poleconą być może. Wyliczone rodzaje zwierząt należą bez wyjątku do tych, które posiadają przymioty zwierząt nadających się do polowania w znaczeniu naturalnem i którym te przymioty także w znaczeniu prawnem dotychczas przyznawano. Co się tyczy kozicy i świstaka, musiano je wliczyć do rzędu zwierząt, na które polować wolno, aby im zachować charakter zwierząt, na które w znaczeniu prawnem polować wolno, a której to własności nie ujęła im ustawa z dnia 19. lipca 1869. Nr. 26. Dz. u. kr., mająca na celu tylko skuteczną ich ochronę. Na podstawie §. 43. niniejszej ustawy łowieckiej da się osiągnąć ten wyżej powołaną ustawą zamierzony cel przez zaprowadzenie czasu ochronnego dla kozicy i świstaka przez cały rok. Wyliczone w §. 2. zwierzęta wyczerpują rodzaje tak zwanej użytecznej w kraju znajdującej się zwierzyny. Ponieważ jednak nie jest wykluczoną możliwość, że i inne zwierzęta mające naturalne znamiona zwierząt, na które polować wolno, mogą się z czasem zaaklimatyzować w okręgu, w którym ustawa łowiecka obowiązywać będzie, albo mogą się tam pojawić bez przyczynienia się do tego ze strony człowieka**), więc jest wskazanem pozostawić możność uznania także tych zwierząt za podlegające polowaniu w znaczeniu prawnem bez konieczności poruszania całego aparatu ustawodawczego.

W tym kierunku Namiestnictwu nadane prawo zależnem jest do porozumienia się z Wydziałem krajowym i potwierdzenia Ministerstwa rolnictwa (§. 79).

Do §. 3. Zasada, jak na wstępie powiedziano, obowiązująca już według dotychczasowych postanowień prawnych, że prawo polowania jest połączone z własnością gruntu i służy każdoczesnemu posiadaczowi gruntu, tudzież że pod względem wykonywania tego prawa znajduje zastosowanie albo prawo samodzielnego polowania, albo też z wykluczeniem tego prawa wydzierżawienie prawa polowania, znajduje tu formalny wyraz. Uważano także za stosowne podnieść, że posiadającemu prawo polowania samodzielnego wolno co do formy, w jakiej to prawo chce wykonywać, według woli

---

*) Na miejsce tej ustawy weszła w życie ustawa z 28. września 1889. Nr. 27. Dz. u. kr. w której (§. 1.) puchacz również jako ptak szkodliwy uznany został.

**) Tu wzmianka o pojawieniu się w swoim czasie kury stepowej.

rozporządzać tak, że nie jest on ograniczony na wykonywanie polowania wyłącznie we własnym zarządzie, lecz może je wydzierżawić albo w innej formie na trzecie osoby przenieść. Nawet przeciw odstąpieniu wykonywania prawa samodzielnego polowania osobom trzecim w formie prawa rzeczowego, albo użytkowania nie możnaby nic zarzucić. Oczywiście podlegałoby takie, jako prawo rzeczowe, ukonstytuowane prawo polowania tym samym ograniczeniom, jakim podlega wykonywanie tego prawa przez właściciela we własnej osobie i gasłoby bez względu na to, czy było w księgach gruntowych zapisane lub nie, z tą chwilą, w której właściciel gruntu sam utraciłby prawo polowania samodzielnego.

To samo miałoby także miejsce w wypadku, gdyby kontrakt wydzierżawienia polowania zawarty z osobą trzecią przez właściciela gruntu, mającego prawo polowania samodzielnego, był w księgach zapisany.

Do §. 4. Warunki uzasadniające według dotychczas obowiązujących postanowień prawo polowania samodzielnego, mianowicie nieprzerwany związek przestrzeni gruntowej i wymiar 115 ha. zatrzymano niezmienione, chociaż co do ostatniego wymogu nie można pominąć, że powierzchnia o 115 ha. nawet tam, gdzie chodzi o polowania polne, wydaje się z wyjątkiem szczególnych wypadków za małą do racyonalnego prowadzenia polowania. Nie przekroczono jednak tego wymiaru, ponieważby to w wielu wypadkach pociągnęło za sobą utratę prawa samodzielnego polowania dla właścicieli. Tego należało uniknąć, bo prawo polowania samodzielnego ma w wielu wypadkach — podobnie jak w większej posiadłości prawo wyboru polegające na tabularnej własności dóbr — znaczenie ekonomiczne t. j. takie, które znajduje wyraz w wartości obrotowej gruntu, utrata więc tego prawa równałaby się utracie części majątku.

Że posiadłość gruntowa, która samodzielne polowanie uzasadnia, nie musi leżeć w obrębie tylko jednej gminy (albo miejscowości), lecz może rozciągać się na kilka gmin (albo miejscowości), wypowiedziano już w reskrypcie ministeryalnym z dnia 31. lipca 1849 Nr. 342 Dz pr. p.

Dalsze postanowienia, że z osobą fizyczną stoi na równi osoba prawna, z jedną osobą kilka osób, w ostatnim wypadku jednak tylko wtedy, jeżeli posiadłość jest w niepodzielnem ich posiadaniu, a więc jeżeli zachodzą warunki §. 361. kodeksu cywilnego, nie są nowością, owszem odpowiadają one dotychczasowej w praktyce interpretacyi §. 5. cesarskiego patentu z 7. marca 1849. Nr. 154. Dz. p. p.

Do §. 5. a. Co się tyczy prawa polowania samodzielnego w wypadku pod lit. a. oznaczonym, wypada zaznaczyć, że z wyjątkiem czeskiej ustawy łowieckiej z dnia 1. lipca 1869. Nr. 49. Dz. ust. kr. w istniejących przepisach nie znajduje się określenie, czy ogrodzenie gruntu, mające na celu wzbronienie przystępu osobom trzecim, nadaje właścicielowi tego gruntu prawo, wzbronić przystępu także uprawnionemu do polowania, mianowicie dzierżawcy polowania gminnego, gdyż tylko o tego może tu chodzić. Trybunał administracyjny orzekł 15. września 1881. l. 1434 (l. 1153 Budw.), że przez ogrodzenie gruntu gminne prawo polowania nie zostaje uchylone i że właścicielowi gruntu nie wolno przeszkadzać uprawnionemu do polowania w wykonywaniu tego prawa a więc winien właściciel otworzyć ogrodzenie, względnie drzwi ogrodzenia uprawnionemu do polowania.

Jednak jest rzeczą jasną, że bezwzględne zastosowanie tego zapatrywania prawnego może w praktyce doprowadzić do nieporozumień i starć między stronami interesowanemi, którym ze względu na porządek publiczny tembardziej zapobiedz należy, ile że przynajmniej de lege ferenda w niektórych wypadkach dałyby się pod-

nieść ważne zarzuty przeciw uprawnieniu wkraczania w ogrodzone grunta celem wykonywania prawa polowania.

Właściciel gruntu ma prawo już z tego tytułu, że jest właścicielem, przez ogrodzenie swego gruntu wzbronić wstępu trzecim osobom. Nie można też pominąć, że właścicielowi może wiele na tem zależeć, ażeby mógł względem niektórych kawałków swego gruntu z tego prawa zrobić użytek i z mocy służącego mu prawa własności takie urządzenia uskutecznić, któreby trzecim osobom nie dozwalały wstępu na te grunta. Wypadek ten będzie miał wtenczas miejsce, jeżeli chodzi o grunta, których przeznaczenie i sposób użytkowania nie pozwala na to, aby trzecie osoby miały wstęp wolny.

Przy tem może zajść jeszcze i ten wypadek, że szkody mogące być wyrządzone przez osoby trzecie, dadzą się wprawdzie powetować co do wartości ale nie co do rzeczy. Jako grunta tego rodzaju oznaczono w „projekcie“, ogrody ozdobne lub warzywne i parki, które się znajdują przy domach mieszkalnych. Są to grunta, które wskutek swego przeznaczenia pozostają w ścisłym związku z domem mieszkalnym tak, że sama przez się nasuwa się myśl, aby spokój domowy i na te grunta przez zabronienie wstępu osobom trzecim rozszerzyć. Jeżeli więc grunta takie, jak w projekcie oznaczono, rzeczywiście ogrodzone zostaną, tak, że wstęp trzecim osobom zostanie skutecznie — o ile o tem w ogóle mowa być może — wzbroniony, to wstęp uprawnionego do polowania na te grunta sprzeciwiałby się ich przeznaczeniu tak samo, jak wstęp osób trzecich. Chociaż więc uprawnionemu do polowania, który w zasadzie jest także uprawniony do wstępu na cudze grunta, zależeć może na tem, ażeby mu w wykonywaniu jego prawa nie przeszkadzały grunta z pod tego prawa wyjęte, to przecież w tym wypadku interes właściciela gruntu zasługuje na większe uwzględnienie, niżeli interes uprawnionego do polowania. Gdy bowiem właściciel ograniczony jest tylko na te grunta, o których mowa, to przeciwnie uprawnionemu do polowania może albo wcale nic, albo bardzo mało zależeć na tem, aby właśnie na tych gruntach polował, które już wskutek swego położenia w pobliżu domu mieszkalnego nie dozwalają obfitych i racyonalnie prowadzonych łowów. Z tego wynika przedewszystkiem, że uprawnionemu do polowania nie może być dozwolony wstęp na grunta odpowiednio ogrodzone celem wykonywania prawa polowania. Ale jest wskazanem pójść jeszcze dalej i nadać właścicielem takich gruntów prawo polowania samodzielnego. Nie można bowiem żądać, ażeby ogrodzenie gruntów pod lit. a) wymienionych, było tego rodzaju, ażeby przeszkadzało zabieganiu zwierzyny. Przez to bowiem byłby właściciel w pewnych wypadkach zmuszony do przedsiębrania takich zarządzeń, które przechodzą miarę i koszt tych, jakie dla jego celu — wykluczenie osób trzecich — są potrzebne tak, że owo żądanie mogłoby się stać pośrednio na właściciela wywartą presyą, ażeby ogrodzenie całkiem usunął i wyrzekł się korzyści, których obronę uznać należy za zupełnie uprawnioną. Jeżeli zaś przez sposób ogrodzenia w §. 5. lit. a) opisany zabieganie zwierzyny nie jest wykluczone, to właściciel może być narażony na szkodę przez zwierzynę wyrządzaną, za którą dzierżawca polowania odpowiadać nie może, ponieważ odjęto mu możność polowania na ogrodzonym gruncie. Pozostaje więc tylko, nadać właścicielowi prawo polowania samodzielnego, ażeby albo umożliwić mu obronę od szkód wyrządzanych przez zwierzynę, albo zapewnić częściowy zwrot szkody w wartości zwierzyny przy danej sposobności ubitej. Ze stanowiska łowieckiego nie można przeciw temu prawu polowania samodzielnego, przynajmniej co do ubijania zwierząt, żadnego poważnego podnieść zarzutu. Jak bowiem powiedziano, położenie tych gruntów w pobliżu domu mieszkalnego nie sprzyja

łowom, a jeżeli ogrodzony grunt nie jest bardzo rozległy, co tylko wyjątkowo może mieć miejsce — to wykonywanie polowania na nim sprzeciwia się także §. 52. Zważywszy dalej, że postanowienie zawarte w §. 53. alinei 1. także i do tych okręgów polowania samodzielnego się odnosi i że według litery b) wzbronione są wszelkie urządzenia, które wyjściu zabiegłej zwierzyny przeszkadzają, przychodzi się do przekonania, że właściwa wartość tego rodzaju okręgów polowania samodzielnego nie tyle leży w dodatniej jego stronie t. j. w prawie polowania samodzielnego, jak raczej w stronie ujemnej t. j. w wyłączeniu z okręgu polowania gminnego.

Do §. 5. b. Jak wyżej wykazano, służy właścicielowi z tytułu własności prawo, swoje grunta ogradzać To prawo nie może być uszczuplone bez względu na to, jakie położenie i jakie przeznaczenie owe grunta mają, a także bez względu na powody, które właściciela do ogrodzenia skłoniły, chociaż przy gruntach przeznaczonych do produkcyi rolnej lub leśnej powodem tym bywa zwykle zamiar zabezpieczenia ich od szkody przez zwierzynę wyrządzanej. Jeżeli grunt ogrodzono sposobem w §. 5. lit. b. oznaczonym tak, że wejście zwierzyny, która poza ogrodzeniem w przeważnej liczbie się znachodzi, przy zwykłych warunkach jest wykluczone, to nie ma istotnej przyczyny pozwalać dzierżawcy polowania gminnego także na tych obszarach polować. Wprawdzie może się dostać i na ogrodzony obszar ptactwo i taka zwierzyna, która się w przeważnej liczbie poza ogrodzeniem nie znachodzi a w szczególnych i niezwykłych wypadkach nawet zwierzyna, która się poza ogrodzeniem w przeważnej znachodzi liczbie, z wyjątkiem ptactwa jednak, które zresztą w porównaniu ze zwierzyną w przeważnej liczbie się znajdującą podrzędne ma znaczenie, zdarzyć się to może tylko w wypadkach wyjątkowych, których nie można uważać za wystarczające do pozwolenia, ażeby uprawniony do polowania poza obrębem ogrodzonego obszaru, także i na tym obszarze polowanie wykonywał. Zwykle bowiem urządzenia pod lit. b. wskazane wystarczą także do wzbronienia wstępu osobom trzecim tak, że musianoby właścicielowi obszaru nałożyć obowiązek otwarcia ogrodzenia, względnie drzwi i wrót tegoż dla dzierżawcy polowania gminnego, aby tenże polowanie wewnątrz ogrodzonego obszaru mógł wykonywać. To jednak pociągałoby za sobą takie same niedogodności jak przy obszarach pod lit. a. wymienionych. Okazuje się więc potrzebnem, dzierżawcy polowania gminnego wzbronić wykonywania polowania na ogrodzonych gruntach pod lit. b. wymienionych. A ponieważ i przy ogrodzeniu wyrządzenie szkody przez zwierzynę nie jest wykluczone, okazuje się potrzebnem, także w wypadkach pod lit. b. podobnie jak pod lit. a. nadać właścicielowi prawo polowania samodzielnego.

Co wyżej powiedziano o samodzielnem polowaniu pod lit. a., znajduje zresztą i tu zastosowanie, mianowicie że polowanie gminne przez ubijanie zwierzyny nie dozna prawie żadnego uszczerbku. Albowiem prócz ptactwa i zwierzyny przez właściciela wprowadzonej, może tenże liczyć na zdobycz myśliwską tylko przypadkowo i w razach bardzo wyjątkowych. Także przy polowaniach samodzielnych ad lit. b. ma zastosowanie to postanowienie, że właścicielowi nie wolno uskuteczniać żadnych urządzeń, któreby zabiegłej zwierzynie wyjście utrudniały, oraz postanowienie §. 53. alinei 1. Szkoda, którą dzierżawca polowania gminnego z tych samodzielnych polowań mieć może, ograniczać się będzie na to, że nie wolno mu polować na obszarach wyłączonych i że zwierzyna na nich żeru szukać nie może — ta szkoda jednak znajduje w tem powetowanie, że dzierżawca polowania gminnego uwolniony jest od obowiązku zwrotu szkody, którą zwierzyna także na ogrodzonych gruntach wyrządzić może. Na początku wyjaśnień do §. 5. była wzmianka o czeskiej ustawie łowieckiej, która w §. 3. zawiera następujące postanowienia: „Na gruntach zupełnie i trwale

przez mury lub płoty ogrodzonych, pozostawia się bez względu na ich rozległość właścicielowi prawo polowania". Myśl przewodnia, która służy za podstawę postanowieniom zawartym w §. 5. lit. a) i b), została tedy już od dawna w Czechach urzeczywistnioną. Ale z tej stylizacyi nie wypływa, czy ogrodzenie ma być skierowane przeciw wejściu osób trzecich, czy przeciw wejściu zwierzyny, czy przeciw jednemu i drugiemu równocześnie. Także z orzeczenia Trybunału administracyjnego z dnia 21. lipca 1889 l. 1768 (l. 4762 Budw.) nie można powziąć z wszelką pewnością, na które z tych znamion przy ocenieniu wyrazu „zupełnie" przedewszystkiem baczyć należy. W przedłożonym projekcie nie można więc było naśladować czeskiej ustawy łowieckiej, a to tem mniej, że z uwag do lit. a) i b) wypływa, że ogrodzenie w celu wzbronienia wstępu osobom trzecim, a ogrodzenie bez względu na cel ale ze skutkiem powstrzymania wejścia zwierzyny, stanowią dwa różne wypadki, które wymagają osobnego unormowania.

Postanowienie § 5. lit. c., według którego właścicielowi zwierzyńca służy prawo polowania samodzielnego, zawarte jest już w §. 4. cesarskiego patentu z dnia 7. marca 1849 Nr. 154 Dz. p. p. Nowem jest tylko określenie pojęcia „zwierzyniec" *)

W końcu zauważa się, że w wypadkach wymienionych w §. 5. pod lit. a—c, słowo „posiadacz" rozumie się w znaczeniu określonym w §. 4., a w wypadkach, gdzie chodzi o więcej osób, grunt ogrodzony musi być w niepodzielnem ich posiadaniu.

Do §. 6. Gdyby w regule przyznano także gminom prawo polowania na obszarze określonym w §. 4., to chcąc temu zapobiedz, aby polowanie nie było wykonywane przez wszystkich członków gminy, musiałoby być wykonywane przez dzierżawców lub znawców, jak to w §. 7. cesarskiego patentu z dnia 7. marca 1849 Nr. 154 Dz. p. p. względem polowania gminie przydzielonego, postanowiono. Pierwszy sposób byłby w każdym razie odpowiedniejszy i już §. 1. rozporządzenia ministeryalnego z d. 15. grudnia 1852 Nr. 257 Dz. p p. postanawia, że na obszarach do gmin należących polowanie w drodze wydzierżawienia wykonywane być ma. Nie można jednak zalecić odrębnego wydzierżawienia własnego polowania gminy, lecz tak z ekonomicznego jak z łowieckiego stanowiska okazuje się odpowiedniejszem wcielić te grunta do okręgu polowania gminnego i polowanie na nich razem z polowaniem gminnem wydzierżawić.

Do tego zmierza postanowienie zawarte w alinei 1. §. 6, według którego gminie prawo polowania samodzielnego w myśl §. 4. w regule nie służy. Wyjątek od tego zachodzi wtedy, jeżeli gmina posiada własny statut, albo jeżeli chodzi o jedną z gmin, dla których wydaną została ustawa gminna z dnia 13. marca 1889 Nr. 24. Dz. u. kr. W tych wypadkach można gminie bez obawy przyznać prawo polowania samodzielnego w myśl §. 4. Rozumie się samo przez się, że i w tych wyjątkowych wypadkach mogło być gminie przyznane prawo polowania samodzielnego tylko na gruntach należących do majątku gminnego, nie zaś także na gruntach należących do dobra gminnego, bowiem tylko pierwsze stanowią własność gminy jako osoby prywatnej. Postanowienie zawarte w alinei 2. § 6. jest tem usprawiedliwione, że wykonywanie polowania przez uprawnionych do użytkowania, racyonalnie odbywaćby się nie mogło, przez co polowanie straciłoby na wartości. Okazuje się przeto w każdym kierunku korzystniejszem, uprawnionym do użytkowania odmówić polowania samo-

*) Zobacz także §. 47. i uwagę do tego §.

dzielnego a ze wspólnych przestrzeni gruntów utworzyć część okręgu polowania gminnego.

Do §. 7. Rozporządzenia zawarte w pierwszej i drugiej alinei, zgadzają się wogóle z odnośnemi normami rozporządzenia ministeryalnego z dnia 21. lipca 1849 Nr. 342 Dz. p. p. Rozporządzenie odpowiadające alinei 3 dotychczas nie istniało, co nasuwało pewne wątpliwości, daje się ono jednak z wyżej powołanego rozporządzenia ministeryalnego przy należytej interpretacyi wysnuć i w dotychczasowej praktyce było zastosowywane.

Do §. 8. Jak już na wstępie powiedziano, została zatrzymaną zasada, że prawo polowania na gruntach położonych w obrębie gminy, o ile względem tychże nikomu nie służy prawo polowania samodzielnego lub to uprawnienie przez nikogo nie zostało zgłoszone, ma być wydzierżawione na korzyść właścicieii gruntów. Wyraz „gmina“ użyty w §. 6. patentu z dnia 7. marca 1849 Nr. 154 Dz. pp. względnie w §. 1. rozporządzenia ministeryalnego z d. 15. grudnia 1852 Nr. 257 Dz. p. p. dało powód do wątpliwości. Dlatego określono w rozporządzeniu ministeryalnem z d. 10. września 1849 Nr. 386 Dz. p. p.*) wyraz „gmina“ w ten sposób, że przez „gminę“ należy rozumieć aż do ukonstytuowania gminy według nowej ustawy, gminę taką, jaka była wówczas, a to co do wszystkich według stałego katastru do gminy należących gruntów. Dalej orzekło ministerstwo rolnictwa pod dniem 24. lipca 1868 l. 1563 i 23. stycznia 1876 l. 14745, że wydzierżawienie polowania gminnego według gmin katastralnych czyli podatkowych jest dopuszczalne, ale nie nakazane. Później jednak orzekło Ministerstwo rolnictwa, że wydzierżawienie polowania gminnego może nastąpić tylko według gmin politycznych (miejscowych), ale nie katastralnych. Także Trybunał administracyjny podzielił to zapatrywanie w orzeczeniu z dnia 29. stycznia 1890 l. 184 (l. 5119 Budw.) Ażeby więc na przyszłość wszelką wątpliwość w tej mierze usunąć, jest wskazanem, wyraźnie postanowić, że polowanie gminne ma być wydzierżawione według gmin miejscowych. Wypadek zachodzącej potrzeby podzielenia polowania gminnego na kilka oddzielnie wydzierżawić się mających części, przewidziany jest w §. 11. alinei 2.

Okręg polowania gminnego ma zresztą obejmować nie tylko grunta położone w gminie miejscowej, ale także grunta należące do obszaru dworskiego, które z gminą miejscową stanowią jedną miejscowość, a względem których prawo polowania samodzielnego nie istnieje albo nie zostało zgłoszone według §. 10.

Zarządzenie zawarte w alinei 2 do 5 względem zastępstwa posiadaczy gruntów przy wydzierzawieniu polowania gminnego, zaleca się ze względów praktycznych i nie wymaga bliższego uzasadnienia.

B. Ustanowienie okręgów polowania.

Do §. 9. Ustanowienia § 9. są w ścisłym związku z §. 10., który odmiennie od dotąd obowiązujących przepisów, wprowadza oznaczenie okręgu polowania, tak samodzielnego według §. 4., jakoteż gminnego na każdy najbliższy okres dzierżawy, t. j. na ten okres czasu, na jaki polowanie gminne ma być wydzierżawione. §. 6. rozpo-

---

*) To rozporządzenie miało moc obowiązującą tylko w Niższej Austyi, Krainie i Czechach.

rządzenia ministeryalnego z dnia 15. grudnia 1852 Nr. 257 Dz. p. p. zawiera postanowienie, że czas dzierżawy polowania gminnego nie powinien wynosić mniej niż 5 lat, z ważnych tylko powodów, może być krótszym, nigdy jednak nie może wynosić mniej niż lat 3.

Postanowienie to oznacza wprawdzie najkrótszy czas dzierżawy prawa polowania, nie ogranicza jednak wcale okresu, po nad który prawo polowania wydzierżawione być nie może, z czego wynika, że czas dzierżawy polowania gminnego może być w pewnych razach bardzo długi.

Z drugiej strony okres 3-letni jest bez wątpienia zanadto krótki dla umożliwienia racyonalnego wykonywania prawa polowania, a nawet 5-letni okres, który możnaby przyjąć jako regułę, nie jest w tej mierze wystarczający. Zbyt krótkie okresy dzierżawne będą powodem, że dzierżawca starać się będzie, ile możności jak najwięcej zwierzyny wystrzelać i polowanie na przyszłość zdeprecyonować, przez co właściciele gruntów szkodę poniosą. Zanadto długie okresy są dla właścicieli gruntów z tego powodu szkodliwe, że odjętą im jest przez dłuższy czas możność uzyskania wyższego czynszu dzierżawnego za prawo polowania. W szczególności okazuje się koniecznem oznaczenie najdłuższego okresu dzierżawy już ze względu na zasadę zastosowaną w §§. 10. i 30., według której wykonywanie prawa polowania samodzielnego według §. 4. zaczyna się zawsze z początkiem okresu dzierżawnego. Co do oznaczonego w projekcie wymiaru normalnego terminu dzierżawy na lat 10, najdłuższego na lat 14 i najkrótszego na lat 6, zastosowano się do przedłożenia rządowego wniesionego wskutek Najwyższego postanowienia z dnia 8. października 1886 we wszystkich sejmach z wyjątkiem czeskiego i dalmatyńskiego, na podstawie którego w poszczególnych krajach przyszły do skutku ustawy, których postanowienia zresztą różnią się od siebie*).

Termin prekluzywny do stawiania wniosków względem przedłużenia lub skrócenia normalnego czasu dzierżawy musiał być naznaczony już na koniec przedostatniego roku bieżącego okresu, ażeby kwestya przed nastąpić mającem ponownem wydzierżawieniem ostatecznie załatwioną być mogła.

Wydawało się stosownem poruczyć decyzyę co do tych wniosków Namiestnictwu, ażeby się ograniczyć na orzeczeniu jednej instancyi.

Do §. 10. Zarządzenie, że oznaczenie okręgów polowania tak samodzielnego według §. 4. jak i gminnego ma nastąpić na podstawie postępowania edyktalnego każdorazowo na najbliższy okres dzierżawny, polega na zapatrywaniu prawnem wypowiedzianem kilkakrotnie przez Trybunał administracyjny do §. 5. cesarskiego patentu z d. 7. marca 1849 Nr. 154 Dz. p. p.

Gdy bowiem Ministerstwo rolnictwa a przedtem Ministerstwo spraw wewnętrznych trzymało się zawsze poglądów w licznych wypadkach wypowiedzianych z trzeciej instancyi, że samodzielne polowania nowo powstałe w czasie trwania dzier-

---

*) Czas trwania dzierżawy prawa polowania w drodze licytacyi:

					zwyczajny:	minimalny:	maksymalny:
Niższo-austr.	ustawa z	27. września	1887.	Nr. 57. D. u. k.	— 6 lat	nieoznaczono,	nieoznaczono.
Kraina	„	27. „	1887.	„ 27. „	— 5 „	„	10 lat
Istrya	„	27. „	1887.	„ 80. „	— nieoznacz.	6 lat	10 lat
Szląsk	„	27. „	1887.	„ 48. „	— 10 lat	6 „	nieoznaczono.
Bukowina	„	27. „	1887.	„ 27. „	— 6 „	nieoznaczono,	10 lat
Styrya	„	10. marca	1888.	„ 22. „	— 6 „	4 lata	8 „
Tryest	„	11. lutego	1889.	„ 11. „	— nieoznacz.	6 „	10 „

żawy polowania gminnego mają wchodzić w życie dopiero po ukończonym okresie dzierżawy, orzekł Trybunał administracyjny przeciwnie, że wykonywanie prawa polowania służącego właścicielowi nieprzerwanej przestrzeni gruntowej o 115 h. według §. 5. patentu nie należy czynić zawisłem od ukończenia dzierżawy polowania gminnego. To zapatrywanie Trybunału musiałoby jednak w praktyce pociągnąć za sobą najgorsze następstwa przedewszystkiem dla gospodarstwa łowieckiego. Przy częstych zmianach posiadania w niektórych okolicach nie miałby dzierżawca polowania gminnego żadnej rękojmii, że przedmiot dzierżawy prawa polowania nie będzie uszczuplony a nawet narażałby się na niebezpieczeństwo utraty najcenniejszych części polowania gminnego przez nowo utworzone samodzielne polowania. Można więc przypuszczać, że w takim razie polowania gminne przeszłyby z czasem w ręce takich ludzi, którzy jedynie wychodzą na to, aby w krótkim czasie jak najwięcej zwierzyny wystrzelać i tym sposobem możliwą utratę obszaru myśliwskiego uczynić mniej dotkliwą. Ale nie tylko stratę na wartości polowania gminnego pociągnęłoby za sobą praktyczne zastosowanie powyższego zapatrywania prawnego Trybunału administracyjnego, lecz wywołałoby jeszcze inne zawiłe i trudne do rozstrzygnięcia kwestye jurydyczne. I tak powstałoby pytanie, czy dzierżawca obowiązany dzierżawić polowanie do końca okresu dzierżawy, czy i pod jakimi warunkami miałoby nastąpić rozwiązanie kontraktu dzierżawy, względnie, czy w pierwszym wypadku miałby nastąpić opust z czynszu dzierżawy, jakby ten opust wypośrodkować należało, jak się rzecz ma co do żądania zwrotu z góry zapłaconego czynszu i t. p.

W tych warunkach musiano dążyć do tego, ażeby zapatrywanie prawne Ministerstwa rolnictwa uzyskało sankcyę ustawową, mianowicie aby w myśl §. 5. cesarskiego patentu z d 7. marca 1849 uprawnienie do wykonywania samodzielnego polowania rozpoczynało się tylko z początkiem okresu dzierżawy polowania gminnego. Przedłożenia rządowe wniesione na podstawie wyżej przytoczonego Najwyższego postanowienia z d. 8. października 1886, zawierały w tym kierunku stosowne zarządzenia, które też przyjęte zostały w §. 2. ustaw powołanych w uwagach do §. 9.

Pod względem formy różnią się wprawdzie te przepisy ustawowe po części, w istocie rzeczy jednak zgadzają się z wnioskiem rządowym.

Jeżeli tedy z przytoczonych powodów niniejszy projekt stoi na tem stanowisku, że uprawnienie do wykonywania samodzielnego polowania według §. 4. tylko z początkiem, nie zaś w ciągu okresu dzierżawy polowania gminnego nastąpić może, to jest to tylko dalszą logiczną konsekwencyą, jeżeli projekt wymaga, aby ustanowienie, względnie formalne uznanie okręgów samodzielnego polowania nastąpić mo ło tylko na podstawie postępowania edyktalnego, gdyż tylko tym sposobem, mianowicie przez wydzielenie tych samodzielnych polowań będzie mógł być dokładnie oznaczony okręg polowania gminnego, a nieodzownie koniecznem jest, aby w chwili wydzierżawienia dokładnie była znaną rozległość i ukształtowanie całego okręgu tego polowania, gdyż od tego zawisła wysokość czynszu, który za dzierżawę polowania gminnego może być osiągnięty. Jeżeli cel osiągnąć się mający przez oznaczenie okręgów polowania nie ma być chybiony, to powinny te samodzielne polowania według §. 4., które już przy dawniejszem oznaczeniu okręgów były zgłoszone i uznane z początkiem każdego nowego okresu dzierżawy na nowo być zgłoszone, chociażby żadnej nie doznały zmiany, §. 10. alinea 3 postanawia całkiem ogólnikowo, że polowania samodzielne według §. 10, których nie zgłoszono w czasie przepisanym, mają na następujący okres dzierżawy należeć do polowania gminnego a to bez względu na to czy chodzi o grunta należące do gminy miejscowej, czy też o grunta należące do

obszaru dworskiego, tworzącego z gminą jednę miejscowość. Byłoby wprawdzie pożądanem, gdyby i polowania samodzielne według §. 5. przed wydzierżawieniem polowania gminnego mogły być oznaczane. To jednak nie miałoby celu, bo powody, które przemawiają za tem, aby właścicielowi gruntów w §. 5. mianowicie lit. a) i b) wymienionych przyznać prawo samodzielnego polowania, wymagają także, ażeby uprawnienie do samodzielnego polowania nie było zawisłem od tego, kiedy się zaczyna okres dzierżawy polowania gminnego. A ponieważ takie samodzielne polowania mogą powstać i w ciągu okresu dzierżawy (§. 33), to z praktycznego stanowiska nie miałoby, jak już zauważano — celu samodzielne polowania tej kategoryi istniejące już na początku okresu dzierżawy w drodze zgłoszenia i uznania oznaczać. Niepewność co do obszaru i ukształtowania się polowania gminnego, która przyczyny tych samodzielnych polowań już na początku okresu dzierżawy istnieje albo ewentualnie w czasie trwania dzierżawy powstać może, nie może mieć tych następstw, jak przy samodzielnych polowaniach według §. 4., albowiem pominąwszy to, że samodzielne polowania według §. 5. jako takie z zewnątrz poznać się dają, mogą one tylko w rzadkich wypadkach mieć większą rozległość, a uszczuplenie polowania gminnego pod względem łowieckim przez nie spowodowane, może być tylko nieznaczne (zobacz uwagi do §. 5), zresztą pod względem pewnych prawnych skutków wynikających z §. 33. zawiera odpowiednie zarządzenie §. 15. alinea 3.

Do § 11. i 12. W §. 11. alinei 1. przewidziana jest możność złożenia dwóch albo więcej okręgów polowania gminnego lub części tychże w jedną całość na ten wypadek, gdyby pojedyncze okręgi ze względu na ich rozległość lub ukształtowanie racyonalne wykonywanie polowania niemożliwem czyniły. Odwrotnie ma alinea 2 §. 11. na celu rozdzielenie jednego okręgu polowania gminnego na więcej części, z których każda osobno wydzierżawioną być może. Nie tylko — wyraźnie nadmieniono — różnorodność polowania na pojedynczych częściach okręgu ale i inne okoliczności mogą przemawiać za takim podziałem np. to, że przez rozdzielenie jednego okręgu na kilka okręgów polowania da się uzyskać wyższy czynsz dzierżawny jak z całego jednolitego okręgu.

§. 12. jest potrzebny, aby odpowiedniejsze celowi ukształtowania pojedynczych okręgów polowania osiągnąć można. Ten sam cel ma §. 12. alinea 2 rozporządzenia ministeryalnego z dnia 15. grudnia 1852 Nr. 257 Dz p. p., według którego za przyzwoleniem władzy politycznej nastąpić może wymiana pojedynczych części przyległych okręgów polowania. Wyrażenie, że władza polityczna odnośne zarządzenia wydać może „po wysłuchaniu“ reprezentacyi gminy (przełożonego obszaru dworskiego) przyjęto z umysłu zamiast zwykle używanego w takich wypadkach wyrazu „po porozumieniu się“. Trybunał administracyjny wypowiedział bowiem w orzeczeniu z dnia 12. grudnia 1883 l. 2759 (l. 1943 Budw.) zdanie, że wyraz „po porozumieniu się“ zawarty w §. 15. rozporządzenia ministeryalnego z d. 15. grudnia 1852 l. 257 ma to znaczenie, że władza polityczna nie może przeciw woli gminy wydać zarządzenia*), a więc jest przynajmniej negatywnie wolą gminy związana, ażeby więc zapobiedz podobnej interpretacyi w wypadkach § 12., tudzież dalszych §§. 13., 14, 23. i 25. projektu, w których według zamiaru projektu władza polityczna w żaden sposób zapatrywaniem gminy związaną być nie powinna, użyto słów „po wysłuchaniu“.

*) W wypadku, o którym mowa, chodziło o przedłużenie dzierżawy polowania bez licytacyi.

Zarządzenie, że tak w wypadku §. 11. alinea 2. jak w wypadku §. 12. nie może powstać okręg polowania mniejszy jak 115 ha., pozostaje w związku z zasadą wypowiedzianą w §. 4., że najmniejszy wymiar okręgu stanowiącego samodzielne polowanie ma wynosić 115 ha. — Jeżeli ten minimalny wymiar musi być tam wymagany, gdzie oprócz tego jeszcze wymagany jest nieprzerwany związek tej przestrzeni, to wypada trzymać się tej zasady tembardziej tam — o ile to w ogóle jest możliwem — gdzie warunku o nieprzerwanym związku kompleksu gruntów — jak przy polowaniach gminnych — stawiać nie można.

C. Wydzierżawienie polowania gminnego.

Do §. 13. Już przy §§. 11. i 12. zauważono, że obszar o 115 ha. należy uważać jako minimum wymiaru, według możności także przy polowaniach gminnych. — Z tego wynika, że w wypadkach, w których okręg polowania gminnego jest mniejszy, szukać należy sposobu, któryby umożliwił odpowiednie wykonywanie polowania i na tym obszarze. — Takim środkiem mogłoby być połączenie z przyległem polowaniem samodzielnem według §. 4. Ponieważ jednak właściciel tego ostatniego polowania nie może być zmuszony do wydzierżawienia polowania gminnego, więc nie pozostaje nic innego jak nadać mu prawo wydzierżawienia tego polowania z wolnej ręki.

Interesa właścicieli gruntów należących do polowania gminnego są pod względem wysokości czynszu dzierżawy dostatecznie zawarowane, bo czynsz ten ma być oznaczony, albo przez porównanie z tym czynszem, który osiągnięto w sąsiednim okręgu polowania gminnego na publicznej licytacyi, albo może być wyznaczony po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) i odnośnego właściciela polowania samodzielnego, albo też na podstawie §. 79. przez przesłuchanie znawców.

Wyznaczenie posiadaczowi samodzielnego polowania terminu prekluzywnego do złożenia deklaracyi, czy chce korzystać z prawa pierwszeństwa dzierżawy, okazuje się potrzebnem, ażeby zapobiedz możliwemu opóźnieniu licytacyi polowania gminnego.

Wypada jeszcze nadmienić, że o prawie pierwszeństwa dzierżawy według §. 13. jako też o owem według §. 14, dopiero wtenczas może być mowa, gdy okręg polowania gminnego został stosownie do §§. 10—12 oznaczony. Tem się też tłumaczy, że w §. 13. nie uwzględniono wypadku, w którym z okręgiem polowania gminnego o obszarze mniejszym niżeli 115 ha. nie graniczy w ogóle żadne polowanie samodzielne, tylko polowanie gminne — przyjmuje się bowiem w tym wypadku, że odpowiednio do alinei 1. §. 11. złączenie w mowie będącego okręgu polowania gminnego ze sąsiedniem polowaniem gminnem nastąpi, jeżeli to połączenie w ogóle będzie uważane za możliwe i celowi odpowiedne.

Do §. 14. Ze stanowiska łowieckiego szkodliwem jest wciskanie się klinem pojedynczych części polowania gminnego w inne polowanie gminne albo samodzielnie według §. 4., a to nie tylko dla tego polowania, do którego części klinem zachodzące należą, ale jeszcze w wyższym stopniu dla drugiego, w które owe części się wciskają. Jeżeli bowiem ta część, która dla nieznacznej swej rozległości warunkom racyonalnego wykonywania polowania nie odpowiada, od reszty polowania gminnego mniej lub więcej oddzieloną zostanie, to polowanie na niej także w związku z resztą polowania gminnego nie może być racyonalnie wykonywane. Można liczyć tylko na strzelanie zwierzyny zabłąkanej ze sąsiedniego okalającego polowania, co znowu temu ostatniemu

w niejednym kierunku jest szkodliwem. Jeżeli więc jakaś część polowania gminnego wciska się w inne polowanie gminne, to zapobiega temu już postanowienie zawarte w §. 12., o ile przez to reszta okręgu polowania gminnego nie zmniejszy się niżej 115 ha.*)

Wypadek zaś, że część okręgu polowania gminnego mniejsza jak 115 ha. wciska się w polowanie samodzielne, albo całkiem jest przez nie otoczona, przewidziany jest już w rozporządzeniu minist. z dnia 31. lipca 1849. Nr. 342. D. p. p.**)

W podobny sposób, tylko z rozszerzeniem w dwóch kierunkach a z ograniczeniem w jednym, traktowany jest ten wypadek w projekcie.

Projekt wychodzi przedewszystkiem z tego założenia, że część, o której mowa, nie dosięga wymiaru 115 ha.; ponieważ według poprzednich uwag, obszar o 115 ha. wystarcza, ażeby polowanie odpowiednio wykonywać można. Projekt wymaga dalej, aby ta część była polowaniem samodzielnem istniejącem na podstawie §. 4. całkowicie albo w dwóch trzecich częściach otoczona (a). W tym ostatnim wypadku, który przyjęty został z ustawy czeskiej (5. alinea 2), a którego traktowanie na równi z wypadkiem całkowitego zamknięcia, samo przez się usprawiedliwionem jest, projekt idzie dalej, jak powołany reskrypt ministeryalny. To samo da się powiedzieć i o trzecim w projekcie pod lit. b) przewidzianym wypadku, dla którego dałyby się przytoczyć te same powody, jak dla wypadku pod lit. a). Rozumie się samo przez się, że postanowienie pod lit. b) wtenczas tylko będzie zastosowane, jeżeli nie ma zastosowania postanowienie pod lit. a).

We wszystkich tych wypadkach wolno właścicielowi samodzielnego polowania albo jeżeli ma miejsce otoczenie przez więcej samodzielnych polowań, właścicielowi tego samodzielnego polowania, które w większej przestrzeni z gruntem otoczonym graniczy, wydzierżawić polowanie na gruncie otoczonym przed każdym innym bez licytacyi.

Przytoczony wyżej reskrypt ministeryalny zawiera na wypadek, gdyby właściciel samodzielnego polowania nie chciał wydzierżawić polowania na gruncie otoczonym postanowienie, że on sam traci prawo samodzielnego polowania i że polowanie gminne rozciąga się także na jego okręg. W tym kierunku zawiera projekt ograniczenie o tyle, że nie wywodzi tej konsekwencyi, ponieważ takie postanowienie idzie za daleko i prowadzi do zawikłań, nie da się także pogodzić z zasadą §. 4. i dla rzeczy samej nie jest potrzebnem. Szkoda, którą ponosi właściciel samodzielnego polowania przez istnienie enklawy, jest w każdym razie większą, jak szkoda, którą ponosi polowanie gminne przez to, że jedna jego część jest otoczoną.

Projekt wywiera tylko pośrednią presyę na właściciela samodzielnego polowania o tyle, że według alinei 4. okręg polowania gminnego nie może być mniejszy jak 115 ha. Co do ustanowienia czynszu dzierżawy za polowanie na gruntach otoczonych i za polowanie na reszcie okręgu polowania gminnego w wypadku alinei 4., tudzież co do terminu prekluzywnego dla wykonywania prawa pierwszeństwa przy wydzierżawieniu, obowiązują te same postanowienia jak w wypadku §. 13.

---

*) W wypadku, jeżeli przez oddzielenie gruntu otoczonego (enklawy), okręg polowania gminnego zmniejszyłby się poniżej 115 ha; można zarządzić środki zaradcze na podstawie §. 11. alin. 1. Jeżeli się to uskutecznić nie da, tedy należy pogodzić się z niedogodnością istnienia enklawy, ażeby nie stworzyć jeszcze większej, że na resztę okręgu polowania gminnego mniejszą, niżeli 115 ha., nie znajdzie się dzierżawcy.

**) To rozporządzenie minist. da się zastosować i w tym wypadku, jeżeli cały mniej jak 115 ha. wynoszący okręg polowania gminnego jest otoczony. Ten jednak wypadek uregulowany jest w projekcie w §. 13.

Do §§. 15. i 16. Paragrafy 1 i 2 rozporządzenia ministeryalnego z dnia 15. grudnia 1852. Nr. 257 Dz. pr. p. postanawiają, że wydzierżawienie polowania gminnego ma się odbywać przez władzę polityczną, w drodze publicznego przetargu, a rozpisanie wydzierżawienia nastąpić powinno ile możności na 3 miesiące przed upływem poprzedniej dzierżawy przez przybicie za kratą ogłoszeń tej władzy, a według okoliczności także w inny sposób.

Rozporządzenie ministeryalne z d. 21. września 1872. l. 1573*) pozostawia władzom politycznym wolność delegowania zwierzchności gminnych do przeprowadzenia rozpraw względem wydzierżawienia polowania gminnego. W §. 15. alinea 1 i 2 jakoteż w §. 16. zatrzymano w głównych zarysach te postanowienia, które się już wżyły i w praktyce odpowiedniemi okazały. Szczegółowe przepisy zawarte w §. 15. alinei 2 mają na celu jak największy rozgłos nadać wydzierżawieniu polowania, aby osiągnąć możliwie najwyższy czynsz dzierżawy. Pewien określony termin, w którym przed upływem dzierżawy licytacya rozpisaną być by miała, nie mógł być oznaczony, ponieważ czas rozpisania zawisł od ukończenia dochodzeń względem oznaczenia odnośnych okręgów polowania gminnego.

Według postanowień §. 15. alinei 3, musi być dochodzenie względem oznaczenia okręgu polowania ukończone tylko w pierwszej instancyi, gdyż w toku będące rekursy nie wstrzymują zarządzenia licytacyi i mają tylko ten skutek, że później w miarę ubytku lub przybytku okręgu polowania gminnego następuje odpowiednie zniżenie lub podwyższenie czynszu dzierżawnego Ten przepis i wtenczas ma zastosowanie, jeżeli przybytek lub ubytek w okręgu polowania gminnego wynikł nie wskutek rekursu, lecz wskutek innych rozporządzeń w projekcie zawartych. Wydzierżawienie polowania gminnego ma nastąpić według §. 16. alinea 1, na okres oznaczony w myśl § 9. Odnosi się to nietylko do polowań wydzierżawionych w drodze licytacyi, ale i do tych, które według §§. 13. i 14. z wolnej ręki wydzierżawione być mają.

Do §. 17. Rozporządzenie ministeryalne z d. 15. grudnia 1852. Nr. 257 Dz. pr. p. dopuszcza w §. 3. jako dzierżawcę tylko tego, przeciw któremu w tej mierze żadnych zarzutów podnieść nie można a wyklucza bezwarunkowo gminy od wydzierżawienia polowania. Pierwsze postanowienie jest za daleko idące i nie podaje wskazówek, kiedy przeciw osobie w jej charakterze dzierżawcy polowania, można podnieść zarzuty a ztąd wynikają i w praktyce trudności. Od czasu wydania tego rozporządzenia ministeryalnego wyrobiło się zresztą ustawodawstwo o kartach myśliwskich, a więc okazuje się o wiele odpowiedniejszem, oprzeć się o nie i wykluczyć tylko tego od dzierżawy polowania, któremu polować nie wolno, bo nie może otrzymać karty polowania (§. 41.). Zasada, według której gminy są wykluczone od dzierżawy polowania z wyjątkiem tych, które mają własny statut, albo dla których wydaną została ustawa gminna z dnia 13. marca 1889. Nr. 24. Dz. u. kr. została w projekcie zatrzymaną, ponieważ gmina jako taka już wskutek swej organizacyi i prawnego zakresu działania nie jest powołaną do dzierżawienia polowania gminnego i ponieważ dzierżawa ze strony gminy podobnie jak samodzielne polowanie gminne doprowadziłoby ostatecznie do tego, że polowaliby wszyscy członkowie gminy.

Obawa ta nie byłaby usprawiedliwiona co do gmin, które §. 17. wyjątkowo do wydzierżawienia polowania gminnego dopuszcza, i już ze względu na to, że tym gminom według §. 4. służy prawo samodzielnego polowania jak i ze względu na po-

---

*) Reskrypt ten został wystosowany do niższo-austryac. Namiestnictwa.

stanowienia zawarte w §§. 13 i 24. nie można im odmówić prawa dzierżawienia polowania gminnego.

Do §. 18. Według rozporządzenia ministeryalnego z dnia 17. lutego 1853. l. 4240 mogą i towarzystwa być dopuszczone do dzierżawienia polowania gminnego, ile przeciw pojedynczym ich członkom nie ma zarzutu i o ile nie chodzi o obejście postanowień zawartych w §§. 3. i 12. rozporządzenia ministeryalnego z dnia 15. grudnia 1852. Nr. 257. Dz. p. p. Paragraf 18. projektu stoi na tem samem stanowisku, dopuszczając do wydzierżawienia polowań gminnych, bez względu na rodzaj polowania, także towarzystwa z wykluczeniem tych członków, którym prawnie odjętą jest możność uzyskania karty polowania. Że to zarządzenie nie powinno służyć do obejścia przepisów §§. 17. i 23, rozumie się samo przez się.

Życzeniu wyrażonemu niejednokrotnie ze strony myśliwych, a częstokroć także ze strony właścicieli gruntów interesowanych w otrzymaniu renty z polowania, aby ilość członków towarzystw łowieckich stosownie do wymiaru okręgu polowania gminnego była ograniczoną, nie można odmówić przedmiotowego uprawnienia, albowiem przypuścić należy, że z ilością członków wzrasta niebezpieczeństwo nadmiernego ubijania zwierzyny. Z drugiej strony jednak nie należy się łudzić, sądząc, że tej niedogodności można zapobiedz przez ograniczenie liczby uczestników towarzystwa łowieckiego. O ile bowiem chodzi o to, ażeby zawiązać towarzystwo łowieckie przekraczające dozwoloną liczbę członków, wystarcza, ażeby członkowie występujący jawnie jako członkowie towarzystwa dozwolonej liczby nie przekraczali, podczas gdy inni dla pozoru jako goście, w rzeczywistości zaś w charakterze cichych spólników w polowaniu udział brać będą. Takiemu postępowaniu możnaby ustawą ograniczającą ilość członków tylko w tym wypadku zapobiedz, gdyby udało się wykazać istnienie stosunku prawnego, że goście rzeczywiście są członkami towarzystwa. Przy niejakiej ostrożności można jednak bardzo łatwo przeszkodzić dostarczeniu takiego dowodu. Okazuje się tedy najodpowiedniejszem nie ograniczać ilości członków towarzystwa, a szukać natomiast środków przeciw nadmiernemu wyzyskiwaniu polowania w stosownych przepisach policyjno-łowieckich.

Do §. 19 Nie jest samo przez się wykluczonem, że wyższa władza uzna rekurs przeciw przyznaniu zalicytowanego polowania za uzasadniony a równocześnie także, że polowanie powinno było być przyznane trzeciemu oferentowi, który jednak nie wniósł rekursu. Gdyby więc przyznanie polowania trzeciemu przez wyższą instancyą było dopuszczalne, to mogłoby się czasem wydarzyć, mianowicie, jeżeli decyzya dopiero po upływie dłuższego czasu nastąpi, że okoliczności tak się zmieniły, iż objęcie polowania przez trzeciego oferenta, ani dla niego samego nie jest pożądane ani nie leży w interesie polowania gminnego. Dla tego wydawało się stosownem zapobiedz tej ewentualności postanowieniem zawartem w §. 19. alinea 2. Postanowienie alinei 3. stanowi wyjątek także w § 84. podniesiony od zwykłych skutków rekursu, mającego moc wstrzymującą a wyjątek ten dla tego jest potrzebny, ażeby polowanie tymczasowo nie spoczywało albo nie zachodziła potrzeba tymczasowych zarządzeń. Gdyby się wydarzyło, że polowanie przyznano komuś, kto według §. 41. nie może otrzymać karty myśliwskiej, albo komu ona według §. 49. odebraną być musi, to miałoby to na razie tylko ten osobisty skutek, że tenże nie mógłby osobiście wykonywać polowania i musiałby do wykonywania tegoż postarać się o odpowiednią służbę łowiecką. W każdym innym względzie, mianowicie co do zwrotu szkody wyrządzonej przez polowanie i zwierzynę, pozostaje na razie nabywca tymczasowo uprawnionym do polowania.

W wypadku alinei 4. nie pozostaje nic innego jak zarządzić prowizoryum w myśl §. 24. aż do ostatecznego rostrzygnięcia rekursu. — Alinea 5 zawiera analogiczne zastosowanie zarządzenia alinei 3. w wypadkach wspomnianych w §§. 13. i 14.

Do §§. 20. 21. i 22. Postanowienia co do złożenia i wydania kaucyi po upływie dzierzawy, dalej postanowienia co do terminu płacenia czynszu dzierzawnego i co do ustępstw prawnych w razie niedotrzymania tego terminu, odpowiadają w głównej rzeczy zarządzeniom §§. 7. do 9. rozp. min. z dnia 15. grudnia 1852. nr. 257 Dz. p. p.

Z powyżej wykazanych powodów musi jednak czynsz przypadający za prawo polowania na gruntach gminnych być złożony bezpośrednio u Zwierzchności gminnej a nie jak to dotąd miało miejsce w urzędzie podatkowym. Rozumie się samo przez się, że bezskuteczne pod zagrożeniem rozwiązania dzierzawy wydane upomnienie do uiszczenia czynszu dzierżawnego uprawnia polityczną władzę, ale jej nie zmusza do rozwiązania dzierżawy prawa polowania (§. 28.) Owszem można przystąpić także do przymusowego ściągnięcia czynszu dzierżawnego, a to w drodze politycznej egzekucyi, która przedewszystkiem na złożoną kaucyę (§. 20. alinea 2.) prowadzoną być winna. W ten sposób orzeczono także na podstawie istniejących przepisów, reskryptem ministeryalnym z dnia 9. marca 1876. l. 2.223 jakoteż wyrokiem Trybunału administracyjnego z dnia 5. stycznia 1884. l 24. (l. 1.974 Bud.)

Uiszczenie czynszu dzierżawnego za prawo polowania na gruntach gminnych do kasy gminnej leży w interesie posiadaczy gruntów ze względu na wynikające ztąd uproszczenie postępowania przy rozdziale tego czynszu. Za tem przemawia także i dalsza okoliczność. Stawiano mianowicie kilkakrotnie wniosek, aby czynszu dzierżawnego za polowanie gminne nie rozdzielano na pojedynczych posiadaczy gruntów, lecz ażeby go użyto bezpośrednio na cele gminne. Nie da się zaprzeczyć, że ta propozycya o tyle byłaby odpowiednią, o ile z reguły części czynszu dzierżawnego przypadające na pojedynczych posiadaczy gruntów są małe i nieznaczne, gdy przeciwnie nierozdzielony czynsz dzierżawny może być w danych warunkach kardzo korzystnie na cele gminne użyty.

Pomimo to jest ta propozycya niewykonalną, ponieważ prawo polowania jest przywiązane do własności gruntowej a bezpośrednie przekazanie czynszu dzierżawnego gminie równałoby się wywłaszczeniu prawa polowania. Przeznaczenie więc czynszu dzierżawnego na rzecz gminy może nastąpić tylko przez samych posiadaczy gruntów.

Paragraf 22. przyzwala na to w takich wypadkach, jeżeli części czynszu dzierżawnego należące się właścicielom gruntów przez nich pod pewnemi okolicznościami podjęte nie zostały.

Pominąwszy zresztą powód, o którym mowa, okazuje się zarządzenie, że niepodniesione udziały właścicieli gruntów w końcu przepadają, już w interesie porządku w rachunkach i w gospodarstwie gminy wskazanem.

Do §. 23. Jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, które należą do różnych posiadłości, tedy jest samo przez się wskazanem, część czynszu dzierżawy, która przypada na obszar dworski, traktować według tych samych zasad, jak udział przypadający na grunta gminy miejscowej.

Według §. 12. rozp. minist. z dnia 15. grudnia 1852. nr 357. D. p. p. można wydzierżawione polowanie za zezwoleniem władzy politycznej wypuścić z poddzierżawy lub odstąpić osobom trzecim za wynagrodzeniem pieniężnem albo za wymówieniem sobie pewnej części dochodu z polowania. Paragraf 23. projektu zakazuje bezwarunkowo poddzierżawiania wydzierżawionego polowania gminnego, albowiem pominąwszy już to, że przez poddzierżawienie wikłają się stosunki prawne, nie

zachodzi tego istotna potrzeba, ile że pod pewnymi warunkami dozwolone jest odstąpienie polowania innym osobom bez względu na bliższe warunki układu z temi osobami zawartego. Jednak odstąpić wolno tylko polowanie zalicytowane a nie także takie, które wydzierżawiono na podstawie §§. 13. i 14, albowiem dzierżawy tego ostatniego rodzaju stoją w ścisłym związku z polowaniem samodzielnem, z czego wypływa, że i prawne losy tego ostatniego podzielać muszą (§§. 27. i 32.)

Do §. 24. Paragraf 5. rozp. min. z dnia 15. grudnia 1852. nr. 257. Dz. p. p. pozostawia na wypadek, jeżeli nie uda się wydzierżawić polowania gminnego w drodze licytacyi, uznaniu władzy politycznej, zarządzić co uzna za stosowne, przyczem jednak wykonywanie polowania przez gminę jest wyłuczone. Okazuje się jednak stosowniejszem wydać pewne przepisy co do tych tymczasowych zarządzeń. W pierwszym rzędzie wskazanem jest wykonywanie polowania przez znawców, których oznaczy władza polityczna. Przytem należy jednak pozostawić ocenieniu władzy, kogo ona za znawcę uzna a to ze względów praktycznych, ponieważ ilość osób mogących być powołanemi do tej funkcyi, będzie czasem bardzo nieznaczna. Rozumie się samo przez się, że to tymczasowe wykonywanie polowania dzieje się na rachunek posiadaczy gruntów. Gmina jako taka względnie przełożony obszaru dworskiego, o ile im według §. 8. alinea 3. i 4. służy zastępstwo posiadaczy gruntów, mogą być powołani tylko do prowadzenia interesu i rachunków, przez co się w każdym razie osiągnie znaczne uproszczenie tego prowizoryum.

Do §. 25. Paragraf 10. rozporządzenia ministeryalnego z dnia 15. grudnia 1852. nr. 257. Dz. p. p. zezwala na przedłużenie kontraktu o dzierżawę bez rozpisania licytacyi po wysłuchaniu gminy wtenczas, jeżeli dzierżawa odpowiada przepisom tego rozporządzenia. Przedłożenie rządowe wniesione na mocy kilkakrotnie wspomnianego Najwyższego postanowienia z dnia 8. października 1886., zawierało postanowienie, że przedłużenie dzierżawy nie może przekraczać 14 lat. Ustawy krajowe wspomniane w §. 9, które na podstawie tego przedłożenia zostały uchwalone, nie zgadzają się co do czasu, na jaki kontrakt dzierżawy przedłużony być może *).

Projekt dopuszcza przedłużenie a właściwie ponowne wydzierżawienie jednak z wolnej ręki, polowania gminnego dawnemu dzierżawcy, gdyż nie można pominąć, że te to zarządzenie może odpowiadać i praktycznej potrzebie dzierżawcy i da się pogodzić korzystnie z interesami posiadaczy gruntów. Rozumie się samo przez się, że to ponowne wydzierżawienie polowania gminnego może nastąpić tylko po oznaczeniu okręgu polowania gminnego według §§. 10. i 12. tudzież tylko o tyle, o ile nie zachodzi wypadek prawa pierwszeństwa do dzierżawy według §§. 13. i 14. a wreszcie tylko na taki okres czasu, jaki w §. 9. określony został. Projekt czyni dalej dopuszczalność przedłużenia zawisłą od wysłuchania reprezentacyi gminy (przełożonego obszaru dworskiego) i od tego, ażeby dzierżawca przed wydaniem ogłoszenia licytacyi, o to wniósł podanie i bliżej oznaczone podwyższenie czynszu dzierżawnego zaofiarował; to ostatnie żądanie usprawiedliwia się tem, że posiadacze gruntów mogą słusznie wymagać wynagrodzenia za to, że przez wydzierżawienie

---

*) Austrya niższa: przedłużenie dozwolone bez określenia czasu.
Kraina: | Istrya: | Szląsk: | Bukowina: | przedłużenie może sięgać do 10 lat.
Styrya: przedłużenie dozwolone do 8 lat; Tryest: przedłużenie dozwolone niemniej jak na 3 a nie więcej jak na 5 lat.

polowania z wolnej ręki stracili możność uzyskania wyższego czynszu dzierżawnego w drodze licytacyi.

Paragraf 25. odnosi się tylko do polowań gminnych wydzierżawionych według postanowień §. 1., nie zaś także do tych, które według §§. 13. i 14. wydzierżawiane bywają.

D. Rozwiązanie urzędownie dokonanej dzierżawy polowania.

Do §§. 26. i 27.

Według dotychczasowej judykatury — orzeczenie Trybunału adm. z dnia 7. grudnia 1877. L. 1.759. (L. 180. Budw.) — uważano kontrakt dzierżawy polowania jako kontrakt prywatny, który według postanowień prawa cywilnego oceniony być musi, o ile prawo prywatne wypływające z kontraktu nie jest w odnośnych przepisach politycznych ograniczone, albo w ogóle bliżej określone.

Następstwem tego zapatrywania było, że kontrakt dzierżawy polowania uważano jako stosunek prawno-majątkowy, który razem z innemi prawami przechodzi na spadkobierców dzierżawcy, jeżeli przeciw nim, w charakterze dzierżawców polowania nie zachodzą żadne przeszkody. Ze stanowiska praktycznego jednak nie można wcale tego przejścia na spadkobierców dzierżawy zalecać, jeżeli chodzi o polowanie nabyte w drodze licytacyi.

Przedewszystkiem może być w wielu wypadkach spadkobierca, względnie jeden z nich, od prawa nabycia karty myśliwskiej a tem samem i od dzierżawy polowania wykluczony, i dalej mogą być stosunki spadkobierców tego rodzaju, że dalsza dzierżawa polowania nie ma dla nich żadnego interesu, tak, że ostatecznie z tego dla polowania gminnego różne niedogodności powstać mogą. Tego rodzaju okoliczności musiałyby za sobą pociągnąć rozmaite zawikłania, w skutek czego okazuje się rzeczą najprostszą nadać kontraktowi dzierżawy polowania charakter prawnego stosunku najściślej osobistego, który gaśnie ze śmiercią dzierżawcy, przez co zresztą nie narusza się jego charakteru jako prawa prywatnego.

Nie można w tem widzieć uszczuplenia majątku spadkowego, a jedyna ztąd wynikająca szkoda, mianowicie ta, że w ten sposób oswobodzone polowanie gminne trzeba będzie może na krótki tylko czas wydzierżawić, w tym mianowicie wypadku, jeżeli pierwotny kontrakt wkrótce się kończy, albo ewentualnie postąpić według §. 24., małe ma znaczenie w porównaniu ze skutkami, które przejście na spadkobierców mogłoby za sobą pociągnąć.

Kontrakty o dzierżawę polowania zawarte na podstawie §§. 13. i 14. stanowią, jak już wyżej zauważano, przynależność polowania samodzielnego, z czego wynika, że te kontrakty przechodzą na spadkobierców dzierżawcy, względnie na każdego nowego posiadacza odnośnego okręgu polowania samodzielnego.

Do §§ 28. i 29.

Rozwiązanie dzierżawy polowania dokonanej przez władzę następuje w wypadkach w §. 28. wymienionych nie „ipso iure“ jak w wypadku §. 26. alinea 1.

Do tego nie ma powodu tak samo, jak do wkładania na władzę obowiązku do wydania orzeczenia, że kontrakt zostaje rozwiązany. Wystarczy nadać władzy do tego prawo, a przez to nada się jej możność postąpienia w każdym poszczególnym wypadku odpowiednio do zachodzących okoliczności. Leży jednak w naturze rzeczy, że władza orzeknie zawsze rozwiązanie kontraktu, jeżeli dzierżawca utracił prawo do uzyskania karty myśliwskiej.

Paragraf 28. ma zastosowanie do każdego przez władzę wydzierżawionego polowania, a więc nie tylko wtedy, jeżeli polowanie było wydzierżawione w drodze licytacyi, ale i wtedy, jeżeli było wydzierżawione z wolnej ręki w wypadkach §§: 13. 14. i 25.

Postanowienie §. 29, że dzierżawca, z którego winy rozwiązanie kontraktu nastąpiło, ma wynagrodzić możliwy ubytek czynszu uzyskanego przy nowem wydzierżawieniu, jako też koszta postępowania, usprawiedliwia się samo przez się.

Także §. 8. rozp. minist. z dnia 15. grudnia 1852. D. p. p. Nr. 257. postanawia rozpisanie nowej licytacyi na koszt i niebezpieczeństwo dzierżawcy, jeżeli czynsz dzierżawny nie był prawidłowo uiszczany.

Co się w szczególności tyczy odpowiedzialności następującego dzierżawcy za koszta ponownego wydzierżawienia, to stanowi wyjątek od §. 20. alinea 1., według którego (nowy) dzierżawca ma ponieść koszta połączone z licytacyą polowania. Oczywiście jednak musi nowy dzierżawca te koszta zwrócić wtedy, jeżeli nie można ich ściągnąć od ustępującego dzierżawcy, albowiem odpowiedzialność ustępującego dzierżawcy za koszta ma być dla niego karą, nie uzasadnia jednak wprost uwolnienia nowego dzierżawcy od zwrotu kosztów. Ażeby zapobiedz możliwym wątpliwościom w tym wypadku, wspomniano o nim wyraźnie w ostatniej alinei §. 29.

E. Zmiany w posiadaniu gruntu.

Do §. 30—33.

Już do § 10. określono powody, dla których w projekcie postanowiono, że uprawnienie do samodzielnego polowania według §. 4. może się rozpoczynać tylko z końcem okresu dzierżawy polowania, względnie z początkiem następnego okresu.

Ponieważ według §. 10. te samodzielne polowania mają być formalnie uznane, tedy zasada powyższa z jednej strony czyni potrzebnem postanowienie zawarte w §. 10. alinea 3., według którego te samodzielne polowania, których nie zgłoszono z początkiem nowego okresu dzierżawy, wcielone być mają do okręgu polowania gminnego, z drugiej zaś strony prowadzi do tej konsekwencyi, że te okręgi samodzielnego polowania według §. 4., które powstały w ciągu okresu dzierżawy, mogą być zgłoszone dopiero przy oznaczeniu okręgów polowania dla następującego okresu dzierżawy (§. 30).

Ażeby wszelkim wątpliwościom zapobiedz wspomniano osobno w §. 30. o tym wypadku, jeżeli w ciągu okresu dzierżawy powstaje samodzielne polowanie, którego części leżą w kilku okręgach polowań gminnych z nierównocześnie upływającymi okresami dzierżawy.

Wypadek ten uregulowany został w §. 30. projektu tak samo jak w ustawie łowieckiej dla Styryi z dnia 10. marca 1888 Nr. 22. D. u. k., podczas gdy inne ustawy krajowe wspomniane przy §§ 9. i 25. nie zawierają w tym względzie żadnego wyraźnego postanowienia.

Także wspomniano już przy §. 10., że powody przemawiające za tem, ażeby w wypadkach w §. 5. określonych nadać posiadaczom gruntów tam wymienionych samodzielne prawo polowania, przemawiają również za tem, ażeby początku tego uprawnienia nie robić zawisłym od ukończenia okresu dzierżawy. Dlatego też postanawia § 33. alinea 1. wyraźnie, że samodzielne polowania według §. 5. powstałe w ciągu okresu dzierżawy, natychmiast z polowania gminnego wyłączone być mają.

Paragrafy 31. i 32. odnoszą się wypadków, że okręg samodzielnego polowania według §. 4. przechodzi w ciągu okresu dzierżawy częściowo na kilku właścicieli, bądź na takich częściach, które warunkom §. 4. jeszcze odpowiadają, bądź w takich, przy których warunki te nie zachodzą, następnie, że taki okręg samodzielnego polowania straci wymiar 115ha. albo wymagany nieprzerwany związek gruntów, wreszcie, że okręg polowania samodzielnego, którego posiadacz zadzierżawił polowanie gminne według §§. 13. i 14. przestanie być okręgiem granicznym lub otaczającym.

II. Przepisy policyi łowieckiej.

Przepisy policyjno-łowieckie projektu zawierają postanowienia: A) o nadzorze polowania §§. 34. i 35. i B) o kartach polowania §§. 36. do 42. — jakoteż C) o przepisach ochronnych §§. 43 do 49. — a wreszcie D) inne policyjno-łowieckie postanowienia §§. 30—58.

We wszystkich tych kierunkach projekt ile możności stosuje się do postanowień obecnie w Galicyi lub w innych krajach koronnych obowiązujących. Zaznaczyć należy, że postanowienia o kartach myśliwskich dla Galicyi są wprawdzie nowe, ale wyrobione na wzór przepisów dla Morawii, że oznaczenie czasu ochrony zastrzeżone jest w drodze rozporządzenia, że przepisy przeciw zbytecznemu hodowaniu zwierząt ściślej sformułowano i rozszerzono; wreszcie, że prawo zabijania i przywłaszczania sobie zwierząt szkodliwych zostało uregulowane.

A. Nadzór nad polowaniem.

Do §. 34. Według rozp. ministeryalnego z dnia 15. grudnia 1852 Nr. 257 Dz. p. p. mają dzierżawcy polowania, tudzież ci posiadacze samodzielnego polowania, o których mowa w §, 5. ces. pat. z dnia 7. marca 1549, ustanowić do nadzorowania polowania uczonych strzelców albo przynajmniej takie osoby, z polowaniem dobrze obznajomione, które polityczna władza powiatowa za uzdolnione do tego uzna.

Osoby te mają być podane do wiadomości władzy.

Według §. 14. powołanego rozp. minist. może być za przyzwoleniem władzy politycznej i posiadacz albo dzierżawca polowania ustanowiony jako fachowy nadzorca. Personal nadzorczy w myśl §. 13. nie jest jednak przeznaczony do ochrony polowania w znaczeniu policyjnem ale do nadzoru w tym kierunku, ażeby polowanie wykonywane było według racyonalnych zasad łowieckich

Z tego wynika, że wspomniane rozp. minister. nie nakłada obowiązku zaprzysiężenia personalu ustanowionego według §. 13. także dla służby policyjnego nadzoru polowania, co jednak może nastąpić na żądanie służbodawcy (rozp. min. z dnia 2. stycznia 1854 Nr. 4. Dz. p. p. i 1. lipca 1857 Nr. 124 Dz. p. p.)

Paragraf 34. projektu zajmuje inne stanowisko. Pozostawia bowiem, nie zawierając żadnego w tej mierze postanowienia, ustanowienie służby potrzebnej do wykonywania polowania posiadaczowi polowania albo dzierżawcy, wkłada zaś na każdego posiadacza samodzielnego polowania (o jakiem w §. 4. mowa) i na każdego dzierżawcę polowania gminnego obowiązek ustanowienia potrzebnej służby dla policyjnego dozoru polowania, która to służba jako straż dla ochrony kultury krajowej ma być zatwierdzona i zaprzysiężona.

Zresztą i projekt dopuszcza, ażeby posiadacz względnie dzierżawca mógł sam być zatwierdzony i zaprzysiężony jako dozorca polowania, przez co stosunki małych okręgów polowania znachodzą należyte uwzględnienie.

Do §. 35. Według §. 3. powołanego rozp. z dnia 2. stycznia 1854 i rozp. z 21. sierpnia 1857 Nr. 159 Dz. p. p. wolno zaprzysiężonej straży polowania w służbie nosić „zwykłą broń“.

To postanowienie wywoływało w praktyce wątpliwości i zapytania, jaką broń należy uważać za zwykłą. Wobec tego okazuje się stosownem dokładnie określić, jaką broń zaprzysiężeni dozorcy polowania nosić mogą w służbie. W myśl powołanego rozporządzenia z dnia 20. sierpnia 1857 nie potrzebują dozorcy polowania do noszenia broni w służbie karty na broń, jeżeli zaopatrzeni są prawnie przepisaną odznaką.

B. Karty myśliwskie.

Do §. 36. Postanowienie zawarte w alinei 1. odpowiada §. 1. ustawy o kartach myśliwskich, obowiązującej w Morawii z dnia 9. stycznia 1882 Nr. 36 Dz. u. kr. Gdy jednak według tej ustawy § 6 formularz karty myśliwskiej ustanowiony jest w samej ustawie, okazuje się stosowniejszem pozostawić ułożenie tego formularza jakoteż sposób sporządzenia i przepisy co do zarachowywania kart myśliwskich drodze rozporządzenia.

Według §. 79. alinea 2. ma być przed wydaniem odnośnego rozporządzenia przesłuchany Wydział krajowy.

Do §. 37. Ten §. różni się od §. 2. ustawy morawskiej tylko w stylizacyi.

Do §. 38. Alinea 1) odpowiada dwom pierwszym zdaniom §. 3. ustawy morawskiej.

Z alinei 2) wynika, co zresztą rzeczowo jest słusznem, że dla dozorców polowania są potrzebne karty myśliwskie tylko o tyle, o ile są równocześnie ustanowieni jako strzelcy. Ograniczenie i oznaczenie ważności tych kart na czas trwania tego stosunku zaleca się ze względu na to, że te karty są wolne od taksy (§. 40. alinea 3), a zaoszczędzi się potrzebę wystawiania ich po upływie każdego roku, względnie po upływie 3 lat.

Morawska ustawa (§. 5) przepisuje wprawdzie także, że karty myśliwskie wystawione dla dozorców polowania są wolne od taksy, ale pod względem czasu ich ważności nie robi różnicy między temi a kartami taksie podpadającemi.

Do §. 39. Z nieznaczną zmianą odpowiada ten paragraf, §-owi 4. ustawy morawskiej.

Do §. 40. Wysokość taksy za kartę myśliwską przepisana w ustawie dla Morawii (§. 3.) wydaje się i dla Galicyi stosowną.

Przez to, że dochód z kart myśliwskich przekazano funduszowi krajowemu, otwiera się dla tego funduszu nowe i o ile się da przewidzieć znaczne źródło dochodu.

Jak już zauważano, nie podlegają taksie karty myśliwskie wystawione dla dozorców polowania jako strzelców.

Doświadczenie nauczyło jednak, że to uwolnienie dozwolone nie tylko ustawą morawską ale i ustawami dla innych krajów dało powód do nadużyć, ponieważ wiele osób ustanawiano formalnie jako dozorców polowania, zatwierdzano i zaprzysiężono jako organa straży jedynie dla tego, ażeby zapewnić im wolną od taksy kartę myśliwską. W Krainie doszło to nadużycie do takich rozmiarów, że okazała

się potrzeba osobną ustawą z dnia 24. czerwca 1889 Nr. 16. Dz. u. kr. zmienić ustawę o kartach myśliwskich.

Ażeby więc z góry zapobiedz takiemu obejściu ustawy, pozostawiono w §. 40 alinea 3. projektu politycznej władzy powiatowej prawo odmówienia karty wolnej od taksy, jeżeli nabierze przekonania, że przez wrzekome ustanowienie kogoś jako strzelca zamierzone jest właściwie tylko uchylenie się od obowiązku płacenia taksy.

Do § 41. W porównaniu z §. 7. ustawy morawskiej, wprowadzono dwie merytoryczne zmiany. Jedna tyczy się postanowienia pod lit. e) wziętego z ustawy dla Salzburga z dnia 23. listopada 1887. Nr. 30. D. u. kr, które wydawało się dla tego potrzebnem, gdyż inaczej brakowałoby — jak w ustawie morawskiej postanowienia względem osób skazanych za zbrodnię przeciw bezpieczeństwu osoby lub mienia. Druga zmiana znajduje się pod lit. g) a to o tyle, że odmówienie karty myśliwskiej ma nastąpić dopiero przy ponownem wykroczeoiu przeciw przepisom o kartach myśliwskich tak samo jak przy wykroczeniach przeciw przepisom o czasie ochronnym, podczas gdy w ustawie morawskiej już jednorazowe wykroczenie w pierwszym kierunku do odmówienia wystarcza.

Do §. 42. Postanowienie tego §. odpowiada morawskiemu §. 8.

Inne postanowienia zawarte w istniejących ustawach o kartach myśliwskich a tyczące się kontroli przepisów o kartach myśliwskich, poszczególnych wykroczeń jakoteż postępowania i przedawnienia, zastąpione są w niniejszym wykazie ogólnymi przepisami rozdziału V.

C. Przepisy ochronne.

Do §. 43. Dotąd oznaczano czasy ochronne dla zwierzyny, na którą polować wolno, a względem której ustanowienie czasu ochrony okazywało się potrzebnem, w odnośnych uśtawach ochronnych.

To ma ten skutek, że każda zmiana tak co do gatunków zwierzyny, która ma być chronioną, jak co do wymiaru czasu ochrony, musi nastąpić w drodze ustawodawczej. Doświadczenie uczy jednak, że takie zmiany okazują się wcale nie tak rzadko potrzebnemi. Wystarczy wskazać na te, stosunkowo liczne ustawy, o ochronie zwierzyny, które w biegu lat wydane zostały w pojedynczych krajach.

W krajach reprezentowanych w Radzie Państwa, z wyjątkiem Czech, Tyrolu i Dalmacyi wydano dotychczas 29 ustaw o ochronie zwierzyny.

W niektórych krajach ulegały pierwotne ustawy nawet dwukrotnej zmianie. Odmienne od przyjętego w ustawach o ochronie zwierzyny, zajęto stanowisko w ustawach rybackich. Z wyjątkiem ustawy rybackiej dla Karyntyi z d. 2. marca 1882. Nr. 17. Dz. u. kr. ustanowiono we wszystkich ustawach rybackich a to tak w dawniejszych prowizorycznych, jak i w wydanych na podstawie ustawy państw. z d. 25. kwietnia 1885 Nr. 58. Dz. p. p. ustawach dla Galicyi, Krainy*), niższej Austryi, Voralbergu**),

---

*) Dla Galicyi ustawa z d. 31. października 1887 Nr. 37 Dz. u. kr. i rozporządzenie z 21. sierpnia 1890 Nr. 38. Dz. u. kr. dla Krainy, ustawa z dnia 18. sierpnia 1888 Nr. 16 Dz. u. kr. i rozporządzenie z 9. czerwca 1890 Nr. 17. Dz. u. kr.

**) Ogłoszenie tych ustaw rybackich wraz z rozporządzeniami dla Voralbergu, ustawa z 21. lutego 1889 — i niższej Austryi — ustawa z 26. kwietnia 1890 może nastąpić dopiero później, ponieważ roboty przygotowawcze dla rozporządzeń wykonawczych jeszcze są w toku.

Salcburgu*), czas ochrony dla pojedynczych gatunków ryb nie bezpośrednio w ustawie, lecz zastrzeżono oznaczenie czasu ochrony w drodze rozporządzenia. Postanowienie to okazało się dotychczas bardzo praktycznem. Na szczególną wzmiankę zasługuje, że jedyna ustawa rybacka t. j. dla Karyntyi z d. 2. marca 1882, w której znajdują się bezpośrednio postanowienia co do czasu ochrony dla poszczególnych gatunków ryb, musiała być już w następującym roku ustawą z dnia 27. grudnia 1883 Nr. 5. Dz. u. kr. z r. 1885 zmieniona w tym duchu, że ustanowienie czasu ochrony pozostawiono drodze rozporządzenia.

Pod takiemi okolicznościami wydało się wskazanem, pozostawić w niniejszym projekcie drodze rozporządzenia ustanowienie czasu ochrony, a ograniczyć się tylko na wypowiedzeniu zasady, że czas ochrony, podczas którego nie wolno na pewne gatunki zwierzyny polować ani jej chwytać, ani zabijać, ma być ustanowiony dla takiej zwierzyny, co do której ustanowienie czasów ochronnych pożądanem się okazuje w celu utrzymania stosunkom łowieckim kraju odpowiedniego stanu zwierzyny.

Za oznaczeniem czasu ochrony w drodze rozporządzenia przemawia i ta okoliczność, że w § 2. projektu pozostawiono Namiestnictwu prawo uznania zwierzyny jako takiej, na którą polować wolno, a więc musi też tej władzy być dana możność ustanowienia czasu ochrony dla tej zwierzyny. Według §. 79. ma Namiestnictwo przed wydaniem odnośnego rozporządzenia zasięgnąć zdania znawców i Wydziału krajowego, a oprócz tego jeszcze i potwierdzenia Ministerstwa rolnictwa.

Do §. 44. Według §. 4. galic. ustawy ochronnej z dnia 30. stycznia 1875 Nr. 16. Dz. u. kr. mogą władze polityczne w myśl §. 11. patentu z d. 28. lutego 1786 zarządzić i podczas czasu ochrony odpowiednie zmniejszenie stanu zwierzyny, która ze szkodą dla kultury krajowej zanadto się rozmnożyła. Powołany §. 11. postanawia ogólnikowo, że władza winna tam, gdzie zauważy zbytnie rozmnożenie się zwierzyny, zarządzić stosunkowe jej tępienie.

Paragraf 44. daje wyraz tej samej myśli a zaostrza ją o tyle, że ma być przepisane ubicie pewnej ilości zwierzyny w odnośnym okręgu polowania. Przez wysłuchanie znawców nie trudno będzie tę ilość oznaczyć.

Do §. 45. Pozostawia się władzy politycznej prawo zarządzić ukrócenie czasu ochrony dla wszystkich albo dla niektórych okręgów polowania w jej powiecie, bądź przez późniejsze rozpoczęcie bądź przez wcześniejsze zakończenie tegoż, a to wtedy, jeżeli to okaże się usprawiedliwionem ze względów na stosunki miejscowe albo klimatyczne.

To uprawnienie przyznane politycznej władzy powiatowej nie stoi w sprzeczności z ustanowieniem czasu ochrony przez Namiestnictwo, ponieważ chodzi tu tylko o wyjątkowe zarządzenie pierwszej władzy na rok jeden w ramach co do czasu ochrony przez władzę przełożoną ustanowionych. Według § 83. można przeciw temu zarządzeniu władzy politycznej wnieść rekurs.

Z przyznanego w §. 45. uprawnienia może być zrobiony użytek tak w interesie kultury krajowej, jak w interesie polowania, Pierwszy wypadek zachodzi, jeżeli z pozwolenia na jakiś gatunek zwierzyny dłużej polować, zrobiono użytek i tym sposobem osiągnięto rzeczywiste zmniejszenie jej stanu, z czem może być nadto jeszcze połączone zarządzenie ubicia pewnej ilości sztuk tej zwierzyny.

---

*) Ustawa z 25. lutego 1889 Nr. 10 Dz. u. kr., rozporządzenie z 1. maja 1890 Nr. 18 Dz. u. kr.

W interesie polowania może skrócenie czasu ochrony dla pewnego gatunku zwierzyny wtenczas nastąpić, jeżeli n p. dla klimatycznych stosunków opóźnił się przylot ptactwa wędrownego.

Do §. 46. Uprawnienie władzy politycznej do zakazania polowania na pewne gatunki zwierzyny we wszystkich albo niektórych okręgach polowania jej powiatu, ma na celu podniesienie stanu zwierzyny; użytek z tego uprawnienia ma być wtenczas zrobiony, jeżeli szczególne okoliczności za tem przemawiają. Takie okoliczności mogą zajść, jeżeli stan jakiegoś gatunku zwierzyny, czy to w skutek nadmiernego wystrzelania, czy to w skutek niesprzyjających klimatycznych stosunków znacznie się zmniejszy, a w interesie dochodów z polowania, jednak bez uszczerbku dla kultury krajowej, podniesienie jego pożądanem się okazuje.

Rozumie się samo przez się, że w wypadku, jeżeli ubytek zwierzyny nie nastąpił z winy uprawnionego do polowania, należy mieć wzgląd na to, aby tenże nie był narażony na znaczniejsze straty z powodu wynagradzania szkód, wyrządzonych przez zwierzynę wskutek zakazu polowania.

Zakaz polowania nie może zresztą w ciągu jednego okresu dzierżawy przekraczać dwóch lat. A ponieważ zakaz polowania, pominąwszy wypadek, gdy uprawniony sam do tego dał powód, ze względów słuszności tylko w ten sposób wydany być może, ażeby uprawniony do polowania z podniesienia stanu zwierzyny miał korzyść, to okazuje się usprawiedliwionem postanowienie, że z powodu tego zakazu dzierżawca polowania nie może sobie rościć pretensyi do opustu z czynszu dzierżawy.

Do §. 47. Zarządzenie, że ustawa o ochronie zwierzyny nie ma zastosowania do zwierzyńców, jest już zawarte w §. 3. obowiązującej ustawy, również i w projekcie musiało być wypowiedziane, że postanowienia o czasie ochronnym, o zarządzeniu wystrzelania zwierzyny i o czasowym zakazie polowania, nie odnoszą się do zwierzyńców, ponieważ według §. 5. lit. c. zwierzyniec ma być dokładnie ze wszystkich stron zamknięty, a więc nie istnieje żaden związek między stanem pielęgnowanej w nim i poza jego obrębem znajdującej się zwierzyny tak, że i największe rozmnożenie zwierzyny w zwierzyńcu żadnej nie przynosi szkody dla kultury krajowej. Zastosowanie w mowie będących przepisów do zwierzyńców nie miałoby zatem celu i można śmiało pozostawić właścicielowi zwierzyńca ocenienie, w jaki sposób będzie się starać o utrzymanie i rozmnożenie zwierzyny, albo o ile z niej ubić uzna za stosowne.

Natomiast rozumie się samo przez się, że postanowienia §§. 43.—46. znajdują zastosowanie do polowań samodzielnych według §§. 4. i 5. lit. a) i b).

Do zwierzyńca odnoszą się tu wypowiedziane zasady tylko o tyle, o ile uniemożebnionem jest wychodzenie pielęgnowanej tam zwierzyny na grunta okoliczne.

Jeżeliby więc n. p. grunt był przeznaczony do pielęgnowania grubej zwierzyny i stosownie do tego został ogrodzony tak, że zające mogłyby wchodzić i wychodzić, wówczas właścicielowi zwierzyńca służyłoby wprawdzie prawo polowania na zające tak samo, jak na każdą inną zwierzynę w granicach zwierzyńca; co do zwierzyny jednak, która nie znajduje przeszkody w wychodzeniu i wchodzeniu, podlegałby właściciel zwierzyńca, jak to z natury rzeczy wypływa, przepisom §§. 43.—46.

Do §. 48. Alinea 1. odpowiada §. 6. alinea 1. obowiązującej ustawy.

Rozumie się samo przez się, że zakazy w §. 48. zawarte znajdują zastosowanie także do polowań samodzielnych według §§. 4. i 5. lit. a) i b) już dla tego samego, że polowania te podlegają §. 43.

Ale i zwierzyna, która pochodzi ze zwierzyńców, ze składów, albo z poza granic kraju, musi podlegać zakazom §. 48., gdyż inaczej przy trudności należytej kontroli miałyby miejsce nadużycia i obejścia tych przepisów.

Do §. 49. Bliższe postanowienia co do środków zaradczych przeciw nadużyciom z powodu dozwolonych wyjątków od zakazów §. 48., tudzież co do formy mających się wystawić poświadczeń, wydane zostaną w drodze rozporządzenia. Takie postępowanie okazuje się dla tego odpowiedniejszem od ustawodawczego unormowania odnośnych postanowień, ponieważ przy tej ostatniej formie wszelkie praktyką wskazane zmiany tych czysto formalnych przepisów, także tylko w drodze ustawodawczej nastąpićby mogły.

D. Inne przepisy policyi łowieckiej.

Do §. 50. Już w §. 18. patentu z 28. lutego 1786 zawarty jest przepis: „Nikomu nie wolno pojawiać się ze strzelbą w cudzym okręgu polowawnia, z wyjątkiem na drodze lub ścieżce w przejeździe“.

Przepis ten obecnie jeszcze obowiązujący był razem z innymi z biegiem czasu w kilku krajach ponownie ogłoszony. Dekretem kancel. nadw. z 17. września 1789 ogłoszonym dla Austryi niższej, postanowiono, że w wypadkach powołanego §. 48. strzelba ma być odebraną. §. 50. projektu wyraża myśl tego §. 48. i nawiązuje również do tego ten skutek prawny, że strzelba może być odebraną.

Według §. 87. alinea 3. może być odebrana strzelba przy ukaraniu przestępcy uznana za przepadłą i ma być w takim razie według §. 89. sprzedaną na korzyść funduszu ubogich tej miejscowości, w której odebranie nastąpiło.

Władzy udzielono tylko prawo, ale nie nałożono na nią obowiązku, odebraną broń uznać za przepadłą, ponieważ łatwo mogą zajść wypadki, w których to obok kary wymierzonej według §. 89. okaże się niekoniecznie potrzebnem.

Do §. 51. Według §. 14. patentu z dnia 28. lutego 1786 nie wolno na polach zasianych, na gruntach w jaki bądź sposób uprawnionych i w winnicach przed winobraniem, ani polować, ani gonić, ani psami tropić, „nawet pod pozorem szukania jaj i gniazd bażantów i kuropatw“.

Dla Austryi niższej zostało to postanowienie ogłoszeniem z d. 21. marca 1853 Nr. 77 Dz. u. kr. „objaśnione i zmienione“.

Paragraf 51. projektu zgadza się w rzeczy głównej z tem ostatniem rozporządzeniem.

Do §. 52. Przepis ten, który nie wymaga bliższego uzasadnienia, zawarty jest już w dawniejszych przepisach.

Do §. 53. Alinea 1. odpowiada §. 2. alinea 1. obowiązującej ustawy ochronnej.

Wspomniany §. 2. zabrania zbierania i niszczenia jaj, dozwala jednak wyjątkowo zbieranie jaj celem wysiadywania przez kury swojskie. Tu należy zauważyć, że zbieranie jaj ptactwa musi być uważane za zupełnie uprawnioną formę wykonywania prawa polowania, ponieważ wysiadywanie uzbieranych jaj przez kury swojskie dzieje się bardzo często i nie może być uważane za coś wyjątkowego.

Także sprzedawaniu jaj dzikiego ptactwa nie można się z góry sprzeciwić, ponieważ może się to dziać — wyjąwszy niektóre wypadki — w tym celu, ażeby przez wysiadywanie jaj podnieść stan zwierzyny w innym okręgu polowania. Ponieważ zaś trudno rozciągnąć skuteczną kontrolę nad tem czy uprawniony do po-

lowania, któremu według obowiązujących przepisów wolno zbierać jaja, zbiera je rzeczywiście w celu dozwolonym, więc stosowniejszem jest w tej mierze nie stawiać uprawnionemu do polowania żadnych ograniczeń.

Dalszy zakaz obowiązującego §. 2. tyczący się wybierania młodego ptactwa nie ma wobec uprawnionego do polowania żadnego celu.

Zakaz ścigania postrzelonej zwierzyny wynika z terytoryalnego ograniczenia prawa polowania i znalazł właściwie wyraz już w §. 1. niniejszego projektu. Wyraźne podniesienie tego zakazu znachodzącego się także w §. 5. patentu o polowaniu z dnia 28. lutego 1786, ma tylko ten cel, aby wykluczyć wszelką wątpliwość co do tego, że postrzelenie albo zranienie zwierzyny w celu jej przywłaszczenia, nie może być uważane jako akt schwytania, który tylko dokończony być ma przez ściganie zwierzyny, która się schroniła do cudzego okręgu polowania. Rozumie się samo przez się, że zakaz ścigania nie ma nic wspólnego z tym wypadkiem, jeżeli zwierzę przez uprawnionego do polowania zostało w jego okręgu ubite i zabrane w posiadanie, a później przypadkowo dostało się do cudzego okręgu polowania.

Do §. 54. Postanowienie, że dziki, (dzikie świnie) mogą być trzymane tylko w zamkniętych i przeciw wymknięciu się dobrze zaopatrzonych zwierzyńcach, zawiera się już w § 3. patentu z dnia 28. lutego 1786 i zostało w projekcie nie tylko zatrzymane, ale i rozszerzone na wszystkie zwierzęta w ogóle, które zagrażają osobistemu bezpieczeństwu, a to z przyczyn zupełnie podobnych do tych, które motywują to rozporządzenie względem dzików Wykroczenie przeciw temu zakazowi ma być karane według §. 86. Oprócz tego wolno według §. 55. alinea 1. każdemu, kto te zwierzęta wolno chodzące napotka, ubić je i zabrać. Nadto może władza polityczna urządzić na te zwierzęta obławę według §. 56. alinea 3.

Do §. 55. Według stopnia szkodliwości i niebezpieczeństwa dzieli projekt zwierzynę na dwie kategorye. Do kategoryi szkodliwszych i niebezpieczniejszych zaliczono: wilki, niedźwiedzie, rysie, dzikie koty i dzikie świnie, ktokolwiek te zwierzęta na wolności napotka, może jej bez względu na miejsce schwytać, zabić i dla siebie zabrać.

Do drugiej kategoryi zaliczono zwierzęta mniej niebezpieczne i mniej szkodliwe, które w granicach okręgu polowania wolno uprawnionemu na własnym gruncie właścicielowi gruntu a za jego przyzwoleniem i innym osobom, wreszcie na obszarze stanowiącym dobro publiczne wolno każdemu schwytać, zabić i sobie przywłaszczyć.

Przez to postanowienie odmówiono*) wszystkim wyliczonym gatunkom charakteru zwierząt, na które polować wolno w znaczeniu prawnem t. j. tej cechy, że są wyłączną własnością uprawnionego do polowania. Okazują się one jako rzeczy opuszczone we właściwem znaczeniu tego słowa przy czem uczyniono tylko różnicę między zwierzętami wymienionemi w alinei 1. i wymienionemi w alinei 2. Przywłaszczenia sobie zwierząt pierwszego rodzaju, ze względu na ich szkodliwość i niebezpieczność, nie może przeszkodzić nawet prawo właściciela gruntu, mocą którego tenże wzbronić może wstępu na swój grunt. Natomiast zwierzęta w alinei 2. wymienione, pominąwszy to, że uprawnionemu do polowania wolno je we własnym okręgu

*) Ściśle rzecz biorąc nie należą zwierzęta w §. 55. wymienione, już przez opuszczenie ich w §. 2. do takich, na które wolno polować, pominąwszy jednak różnorodność postanowień, które się do gatunków zwierząt w §. 55. wymienionych odnoszą, jest ze względów praktycznych wskazanem, wymienić wyraźnie te zwierzęta, które z przyczyny ich szkodliwości albo niebezpieczności pozbawione są cechy zwierząt, na które polować wolno.

polowania, a więc i na cudzym gruncie sobie przywłaszczyć, co zaleca się ze względu na pożądane zmniejszenie się ilości tych zwierząt, podporządkowano pod ogólną regułę prawną, według której zwierzęta te, może sobie przywłaszczyć w pierwszej linii właściciel na swoim gruncie, dla tego, ponieważ może każdemu innemu wzbronić wstępu na swój grunt.

Co do dobra publicznego odpada ten moment, więc przywłaszczanie zwierząt, o których mowa, na takim gruncie nie podlega żadnemu ograniczeniu. Uprawnienie przyznane posiadaczowi gruntu do przywłaszczenia sobie tych zwierząt na swoim gruncie, nie nadaje mu jednak prawa pierwszeństwa okupacyi i jest raczej tylko praktyczną konsekwencyą jego prawa, wzbronić innym osobom wstępu na swój grunt.

Jeżeliby tedy inna osoba przywłaszczyła sobie faktycznie na cudzym gruncie bez zezwolenia właściciela gruntu w alinei 2. wymienioną zwierzynę; tem samem stałaby się i właścicielką tej zwierzyny a właściciel gruntu mógłby mieć tylko osobistą pretensyę do przywłaszczyciela o niedozwolony wstęp na swój grunt; ewentualnie także o wydanie zabranej zwierzyny, albo o zwrot odszkodowania.

Przyczyna, dla której w niniejszym projekcie zwierzętom, o których mowa, nie przyznano wcale własności zwierząt, na które polować wolno (łownych), o ile one w ogóle tę własność miały, i dla której nie poprzestano na przyznaniu innym osobom prawa zabijania tych zwierząt na rzecz uprawnionego do polowania, leży w tem, że szkodliwość i niebezpieczność tych zwierząt czyni koniecznem, ich ilości zmniejszenie, o ile to jest możliwem i że pozbawionoby się najskuteczniejszego środka do tępienia tych zwierząt, gdyby je po złowieniu oddawać musiano uprawnionemu do polowania; że wreszcie według naturalnego poczucia prawa nie można pogodzić ogólnego uprawnienia do zabijania z prawem pierwszeństwa do przywłaszczenia przez uprawnionego do polowania.

Według §. 3. patentu o polowaniu z 28. lutego 1786., może każdy zabijać dziki po za zwierzyńcem, wilki, lisy i inne szkodliwe zwierzęta drapieżne, do których w każdym razie należy zaliczyć także rysie, żbiki, kuny leśne i domowe, łasice i tchórze.

Pytanie, czy uprawniony do polowania posiada wyłączne prawo przywłaszczenia sobie tych zwierząt, nie jest w powołanym patencie rozstrzygnięte, ale niezawodnie należy na nie odpowiedzieć twierdząco*).

I praktyka to potwierdza. W rozporządzeniu dla Salzburga z dnia 25. grudnia 1852. Nr. 447. D. u. kr. dozwolono wyraźnie tylko uprawnionemu do polowania, jego służbie i znawcom ustanowionym takie zwierzęta strzelać, „z wyjątkiem szczególnego przypadku potrzeby“.

W pouczeniu rządu krajowego Krainy z d. 18. maja 1855. l. 18. powiedziano, że: zabicie zwierzęcia nie nadaje jeszcze prawa do zabrania zwierzęcia — ponieważ pozostaje ono własnością tego, w czyim okręgu polowania własnym albo wydzierżawionym zabite zostało.

Ustawa bukowińska z d. 1. października 1870. Nr. 32. D. u. kr. wypowiada w §. 4. „prawa własności, co do zabitego zwierzęcia drapieżnego nie zostają przez tę ustawę naznaczone, i stosują się do tego ogólne postanowienia prawne i przepisy o polowaniu“.

Lis, kuna leśna i domowa, tchórz i łasica nie zostały z tej przyczyny zaliczone do zwierząt w alinei 1. § 55. wymienionych, albowiem zachodzi znaczna różnica

---

*) Zobacz także uwagi do §. 2.

co do niebezpieczności i szkodliwości tych zwierząt a wymienionych w alinei 1. Co się tyczy w szczególności lisa, to galicyjska ustawa z d. 30. stycznia 1875. Nr. 16. D. u. kr. ustanawia dla niego czas ochronny, zaczem uznaje go za zwierzę, na które polować wolno w szczególnem znaczeniu tego słowa i wyklucza go z wolnego prawa zabijania. Ten sam rezultat z pominięciem przepisu § 3. patentu z d. 28. lutego 1786. osiągnęła praktyka także i w innych krajach.

Czy wiewiórka należy do zwierząt, na które polować nie wolno, tego stanowczo orzec nie można. Zatem przemawia okoliczność, że nie istnieje przepis, któryby innym osobom dozwalał jej łowienia i zabijania, oraz, że jej łowienie odbywa się na sposób myśliwski.

W praktyce jednak wydarzają się częste wypadki, że inne osoby wiewiórkę zabijają. Okoliczność ta, jej nieznaczna wartość dla uprawnionego do polowania i znaczne szkody czasem przez wiewiórkę zrządzane, wskutek czego objawiły się życzenia, aby wykreślić ją z rzędu zwierząt łownych, przemawiały za tem, aby zwierzę to poddać pod postanowienia §. 55. alinea 2.

Chomik już według istniejącego zwyczaju nie był zaliczany do zwierząt łownych. Rodzaje orłów, sokół wędrowny, raróg, kobuz, drzemlik, kania wielka, kania czarna, jastrząb, krogulec, błotniak, puchacz, dzierzba, sroka i kruk są w §. 1. ustawy dla Galicyi z dnia 21. grudnia 1874. Nr. 10. Dz. u. kr. jako ptactwo szkodliwe oznaczone.

Wydra, sokół, rybitwa zaliczona do rodzaju orłów i w §. 1. ustawy o ochronie ptactwa osobno wymieniona, biało-szarawy kulik i szara czapla, są na podstawie §. 53. ustawy rybackiej z d. 31. października 1887. Nr. 37. D. u. kr. w §. 1. rozporządzenia z d. 21. sierpnia 1890. Nr. 38. D. u. kr. oznaczone jako szkodliwe dla chowu ryb. To przemawia za tem, aby te zwierzęta poddać pod postanowienia §. 55. alinea 2.

Dalej sięgające prawa, które służą uprawnionemu do rybołowstwa i w mocy utrzymane zostały, polegają według powołanego § 53. ustawy rybackiej, na tem, że uprawniony do rybołowstwa, może w swej wodzie rybnej albo w bezpośredniej bliskości tejże, także na cudzym gruncie łowić i zabijać wymienione w §. 55. alinea 2. projektu zwierzęta dla chowu ryb szkodliwe. Tenże będzie mógł je także sobie przywłaszczyć, ponieważ nie należą one do tych zwierząt, na które polować wolno. Uprawniony do rybołowstwa będzie mógł także i inne zwierzęta, które na mocy §. 53. ustawy o rybołowstwie z czasem jako rybołostwu szkodliwe uznane zostaną, na cudzym gruncie łowić i zabijać, jakoteż je sobie przywłaszczyć, o ile jedno lub drugie nie należy do tych zwierząt łownych.

Zresztą może przyjść do tego, że według potrzeby względem innych jak w §. 55. alinea 2. już wymienionych zwierząt rybołowstwu szkodliwych, zrobiony będzie użytek z §. 57. projektu i nastąpi wliczenie odnośnych zwierząt do rzędu szkodliwych w ogóle.

Do §. 56. Paragraf 6. patentu o polowaniu z 28. lutego 1786. postanawia: „Pozwala się wprawdzie każdemu właścicielowi polowania w okręgu polowania zastawiać żelaza i sidła i jamy wilcze urządzać; dla zapobieżenia jednak wszelkim szkodom i nieszczęściom muszą być także znaki ustawione, które każdy łatwo spostrzedz i rozpoznać może. Paragraf 56. alinea 1. zawiera zatem tylko zastosowanie tych postanowień do łowienia zwierząt w §. 55. wymienionych, przyczem zauważa się, że w myśl §. 55. alinea 3. i już wspomnianego §. 53. ustawy rybackiej także uprawniony do łowienia ryb, któremu łowienie zwierząt rybołowstwu szkodliwych z wykluczeniem broni palnej

i trucizn „według upodobania“ jest dozwolone, może się posługiwać wymienionymi środkami do łowienia służącymi.

Zakaz używania samopałów nie wywaga szczegółowego uzasadnienia. Tak samo usprawiedliwionem jest postanowienie §. 56. alinea 3. że nieusprawiedliwione przeszkody w rewirze polowania powstrzymywane być mają.

Końcowe postanowienie ma na celu mieć w ręku możność, aby nadmiernemu rozmnożeniu się dzikich świń skutecznie zapobiedz. Zasługuje jeszcze na wzmiankę to, że na podstawie §. 53. ustawy rybackiej, także uprawnionemu do łowienia ryb może być, chociażby się uprawniony do polowania z tem nie zgadzał, udzielone pozwolenie do zabijania bronią palną zwierząt rybołowstwu szkodliwych.

Do §. 57. Szereg zwierząt szkodliwych, jak to już zaznaczono, względem zwierząt rybołostwu szkodliwych nie kończy się na zwierzętach wyliczonych w §. 56. a w szczególności w 2. alinei tego paragrafu.

W razie, jeżeliby zachodziła potrzeba do innych jeszcze zwierząt zastosować postanowienie §. 55, może to być uskutecznione według §. 57. bez odnoszenia się w tej podrzędnej sprawie do ustawodawstwa.

Końcowy ustęp §. 57. opiera się na doświadczeniu, że pojęcia co do szkodliwości lub użytecnności pojedynczych zwierząt są zmienne, według tego, z jakiego stanowiska się je ocenia, ten ustęp więc daje możność uwzględnienia odmiennego zapatrywania co do jednego lub drugiego ze zwierząt wymienionych w §. 55. alinea 2.

Do §. 58. Paragraf 17. patentu z d. 28 lutego 1786. postauawia: „W tym celu mianowicie, aby właścicieli polowania chronić od wdzierania się w ich prawa, mogą być psy, które w lesie lub po polach gonią, przez strzelców właściciela polowania strzelane. O wiele łagodniejsze postanowienie zawiera niższo-austryackie rozporządzenie Namiestnictwa z d. 27. grudnia 1852. Nr. 473. D. u. kr. a mianowicie, że psy innego sąsiedniego właściciela polowania, jeżeli gonią, a personal dozorczy je zna, należy według możności szanować, a jeżeli postrzelone zwierzę osaczą lub złowią, należy je, o ile to jest możebnem, schwytać i właścicielowi oddać. Inne do polowania nie przeznaczone psy, które się w lesie i po polach wałęsają, należy ubijać. Natomiast postanawia wyższo austryacki reskrypt Namiestnictwa z d. 28. grudnia 1852. Nr. 1. D. u. kr. z r. 1853. zgodnie z powołanym patentem, że psy, które w oddaleniu mieszkań lub trzody za zwierzyną gonią, mogą być strzelane.

Salzburgski reskrypt rządowy z 25. grudnia 1852. Nr. 447. D. u. kr. opiewa podobnie jak poprzedni, wkłada jednak obowiązek zabijania psów takich. Styryjski reskrypt Namiestnictwa z d. 28. stycznia 1853. Nr. 28. D. u. kr. i ów dla Karyntyi z 5. stycznia 1853. Nr. 3. D. u. kr. II. zgodne są w tym względzie z patentem. Z postanowień tych wypływa, że postępowanie z psami jest w pojedynczych krajach rozmaite.

Dla Morawii obowiązują ogólne postanowienia patentu. Paragraf 58. jest zgodny z przepisami powołanego reskryptu wyższo-austryackiego, zaznacza jednak wyraźnie, że tylko te psy strzelać można, które same za zwierzyną gonią, co także we wszystkich wyż powołanych rozporządzeniach przypuścić należy.

Znaną jest szkodliwość kotów dla stanu zajęcy i kuropatw.

Jest przeto usprawiedliwionem, zabijać je w razie przydybania ich wałęsających się po obszarze polowania.

III. Szkody wyrządzone przez polowanie i przez zwierzynę.

Aż do wejścia w życie ustawy łowieckiej dla Czech, która w §§. 45. i 46. zawiera postanowienia tak co do obowiązku wynagrodzenia szkód wyrządzonych przez wykonywanie polowania i przez zwierzynę, jakoteż co do postępowania względem wnoszenia pretensyi o wynagrodzonie szkody, miały we wszystkich królestwach i krajach z wyjątkiem Dalmacyi, w której ces. patent z 7. marca 1849. Nr. 154. D. p. p. nie obowiązywał względem wynagrodzenia szkód wyrządzonych przez polowanie i zwierzynę, te dawniejsze przepisy moc obowiązująca, które przez §. 11. powołanego patentu w mocy utrzymane zostały. Te przepisy są: patent o polowaniu z 28. lutego 1786. (§§. 2. i 15.) i niektóre na tym patencie opierające się dekreta nadworne.

Przepisy te okazywały się coraz bardziej niedostatecznymi, co w niektórych krajach spowodowało wydanie ustaw, regulujących wynagrodzenie szkód wyrządzonych przez wykonywanie polowania i przez zwierzynę, tak w Styryi, Vorarlbergu, Krainie i Austryi niższej*). Nie da się zaprzeczyć, że ta kwestya prawa łowieckiego przed wszystkiemi innemi wymagała reformy; ponieważ właśnie w zakresie szkód wyrządzanych przez wykonywanie polowania i przez zwierzynę sprzeczność interesów kultury krajowej i łowiectwa z biegiem czasu znacznie się zaostrzyła, a powołane dawniejsze przepisy tak pod względem merytorycznym jak formalnym do wyrównania tej sprzeczności okazały się jako niedostateczne. Postanowienia niniejszego projektu ustawy łowieckiej opierają się w głównych zarysach na projekcie rządowym, który w swoim czasie w karynckim Sejmie był wniesiony, gdzie jednak nie został uchwalony i który po części utworzył podstawę do ustaw o szkodach wyrządzonych przez polowanie i przez zwierzynę wydanych dla Styryi, Vorarlbergu, Krainy i Austryi niższej*). Oddział III. tego projektu ustawy łowieckiej zawiera pod A. w §§. 59. do 68. przepisy o obowiązku wynagrodzenia szkód w ogólności, pod B. w §§. 69. do 77. o postępowaniu celem wydania orzeczeń co do wniesionych pretensyj o wynagrodzenie, wreszcie pod C. w §. 78. postanowienie co do ugodowego wynagrodzenia szkody.

A. Obowiązek wynagrodzenia szkody.

Przewodnia myśl uregulowania obowiązku wynagrodzenia szkody pod względem podmiotowym i przedmiotowym, polega na tem, że prawo polowania przywiązane jest wprawdzie do własności gruntu, lecz wykonywanie tego prawa w niektórych wypadkach może być właścicielowi gruntu odjęte i trzeciej osobie oddane. W tych więc wypadkach występuje prawo polowania wobec praw właściciela gruntu samoistnie a ztąd możliwe są kolizye przy wykonywaniu obu tych praw z powodu różnej ich treści, które to kolizye, o ile chodzi o szkodę wyrządzoną na własności gruntu, przez odszkodowanie wyrównane być powinny.

Obowiązanym do wynagrodzenia szkód powstałych przez wykonywanie polowania jak i przez zwierzynę jest uprawniony do wykonywania polowania, a zatem w przeważnej ilości wypadków dzierżawca polowania gminnego.

---

*) Styrya: Ustawa z 17. września 1878. Nr. 10. (I) D. u. kr. i z d. 24. września 1888. Nr. 40. (II.) D. u. kr. Vorarlberg: Ustawa z 1. listopada 1888. Nr. 39. D. u. kr. Kraina: Ustawa z 19. maja 1889. Nr. 12. D. u. kr. Austrya niższa: Ustawa z d. 19. maja 1889. Nr. 16. D. u. kr.

**) Dla Styryi ma zastosowanie jedynie względem drugiej ustawy.

Ale i ten, któremu służy samodzielne polowanie, może według postanowień istniejącego projektu być uznany za obowiązanego do zwrotu szkody, mianowicie wtedy n. p., gdy wydzierżawił grunta, na których mu prawo polowania służy, bez zastrzeżenia w kontrakcie dzierżawnym odrębnych postanowień pod względem zwrotu szkody przez polowanie i zwierzynę wyrządzonej

W takim razie przedstawia się stosunek właściciela samodzielnego polowania do dzierżawcy swoich gruntów zupełnie analogicznie, jak stosunek, który istnieje między dzierżawcą polowania gminnego a właścicielami odnośnych gruntów.

Uprawnionym do żądania wynagrodzenia jest poszkodowany właściciel gruntu albo ten, który jak n. p. dzierżawca wchodzi w jego prawa.

Ustawa obowiązująca dla Krainy (§ 5.) zawiera wyraźne postanowienie, że odszkodowanie nie tylko należy się poszkodowanemu właścicielowi gruntu, lecz także i dzierżawcy, tudzież uprawnionemu do używania gruntu i użytkowcy, o ile oni przez wykonywanie polowania lub przez zwierzynę szkody doznali.

Przyjęcie tego postanowienia do projektu nie było jednak wskazane, bo to się samo przez się rozumie.

Wynagrodzoną być ma szkoda *(a)* przez polowanie wyrządzona, a to jak już wypływa z zasady obowiązku wynagrodzenia szkody bez względu na nich uprawnionego do polownnia.

Każdą więc szkodę, na jakichkolwiek przedmiotach wyrządzoną przez polowanie wynagrodzić powinien uprawniony do polowania, choćby ona przez służbę myśliwską, przez zaproszonych gości lub przez psy myśliwskie była wyrządzona. Psy uważa się jako środek pomocniczy do wykonywania polowania, słuszną jest rzeczą zatem, aby szkoda przez nie podczas polowania wyrządzona, była wynagrodzoną, jak to już w ustawie dla Vorarlberga i Krainy (§. 1.) nie zaś w ustawie dla Styryi i Austryi niższej, jest postanowione. Także i z brzmienia §. 2. patentu o polowaniu z 28. lutego 1786. wynika, że szkoda przez psy myśliwskie zrządzona ma być wynagrodzona.

Szkoda wyrządzona przez psy wałęsające się i same goniące zwierzynę, a zatem szkoda, której nie wyrządzono przy wykonywaniu polowania, nie powinna być uwzględniona jako szkoda przez polowanie wyrządzona. Obowiązek zwrotu szkody spowodowanej przez polowanie nie ogranicza się tylko na ten okręg, w którym przez polowanie uprawnionemu służy Szkoda więc wyrządzona przy wykonywaniu polowania przez psy, które zabiegły do sąsiedniego okręgu polowania, ma być według projektu wynagrodzoną przez tego uprawnionego do polowania, do którego psy należą.

Także i szkoda przez zwierzynę wyrządzona *(b)* ma być wynagrodzoną przez uprawnionego do polowania całkowicie i bez względu na winę z jego strony a w szczególności bez względu na to, czy zwierzyna nadmiernie została rozmnożoną.

Zwierzęta, na które polować wolno, są przedmiotem, co do którego uprawnionemu do polowania służy wyłączne prawo przywłaszczania ich sobie a więc przedmiotem samego prawa polowania. Postanowienie więc, że szkoda wyrządzona przez zwierzęta, na które polować wolno, ma być bez wyjątku jako szkoda przez zwierzynę wyrządzona traktowaną, jest koniecznem następstwem zasadniczej myśli, na której polega obowiązek wynagrodzenia szkody.

Ta sama zasada wypowiedziana jest w §. 15. patentu z dnia 25. lutego 1786, który opiewa: „Wszystkie szkody przez zwierzynę wyrządzone . . . . . muszą być wynagrodzone“, jako też w ustawach dla Styryi (I. §. 1. *b.* i II. § 4), przyczem jednak tak według patentu, jakoteż według ustaw styryjskich może zachodzić pytanie,

czy pewien rodzaj zwizrząt, które szkodę wyrządziły, do dziczyzny ma być zaliczony. To samo stanowisko, jak niniejszy projekt, zajmował w innej nieco formie projekt rządowy dla Karyntyi, w którym zaliczono do szkód wyrządzonych przez zwierzynę, tę szkodę, którą zwierzęta wymienione w ustawie ochronnej i zwierzęta nie podlegające ochronie lecz zbiegłe ze zwierzyńców, tudzież jamniki i króliki wyrządzają. Różnica odnośnie do niniejszego projektu do ustawy łowieckiej polega w tem, że ów projekt wymienia z pomiędzy zwierząt nie podlegających ochronie tylko takie, które rzeczywiście szkodę wyrządzają; niniejszy zaś projekt wypowiada ogólną zasadę, że wszelka szkoda wyrządzona przez zwierzęta, na które polować wolno, ma być wynagrodzoną, przyczem rozumie się samo przez się, że co do tych zwierząt, na które polować wolno, które wcale żadnej szkody nie wyrządzają lub wyrządzają tylko szkodę nie dającą się udowodnić, wynagrodzenie nie może być wymagane. Z projektem wniesionym dla Karyntyi zgodną jest ustawa dla Vorarlbergu (§ 1.) a częściowo i ustawa dla Austryi niższej (§. 1.), podczas gdy ustawa dla Krainy (§ 1.) ogranicza obowiązek odszkodowania tylko do szkód wyrządzonych przez zwierzęta w ustawie ochronnej wymienione, które to postanowienie jednak w zasadzie nie da się usprawiedliwić.

Postanowienie, według którego plony nie sprzątnięte są przedmiotem szkody przez zwierzynę wyrządzonej, przedstawia się w istocie rzeczy tylko jako ogólniejsze sformułowanie tych postanowień, które w §. 15. patentu o polowaniu z dnia 28. lutego 1786., i dekretu nadwornego z dnia 30. sierpnia 1788. zawarte są w formie wyliczenia. Tak samo jak w projekcie sformułowane są także w ustawach dla Vorarlbergu i Austryi niższej (§. 1.) odnośne postanowienia, co w każdym razie jest właściwiej, jak w ustawie dla Styryi, (I. §. 1.) a następnie w ustawie dla Krainy (§. 1.), według których szkoda na gruncie i „znajdujących" się na nim plonach wyrządzona, ma być wynagrodzona.

W myśl §. 889. powszechnej księgi ustaw cywilnych powinnaby każda pretensya, opiewająca z reguły na odszkodowanie pieniężne przy większej liczbie uprawnionych do polowania, tak być traktowaną, aby każdy z uprawnionych do polowania tylko za swój udział w polowaniu był odpowiedzialnym. To jednak narażałoby poszkodowanego według okoliczności na trudności w zrealizowaniu swej pretensyi oraz na znaczne skomplikowanie postępowania, podczas gdy z drugiej strony solidarny obowiązek uprawnionych do polowania do wynagrodzenia szkody nie może być dla nich uciążliwym.

Zasada solidarnej odpowiedzialności za szkodę została też w §. 2. ustaw dla Vorarlbergu, Styryi, Krainy i Austryi niższej bez wyjątku uznaną.

Do §. 60. Według dotychczasowej praktyki, która w obowiązujących postanowieniach znajduje zupełne uzasadnienie, obowiązany jest uprawniony do polowania w tym okręgu, w którym szkoda przez zwierzynę wyrządzoną została, zwrócić tę szkodę nawet wtedy, jeżeli ona przez zwierzynę przechonią wyrządzoną została. Okoliczność ta w połączeniu z uwagą, że obowiązany do odszkodowania, jeżeli nie jest równocześnie uprawnionym do polowania na rewirze, w którym zwierzyna stale przebywa, nie będzie mógł skutecznie dążyć do zmniejszenia przechodniej zwierzyny a tem samem do zmniejszenia szkód przez tę zwierzynę wyrządzonych, wznieca obawę, że wydzierzawienie niektórych polowań gminnych trafi na trudności. Wprawdzie utrzymane zostały w ustawie o ochronie zwierzyny postanowienia §. 11. patentu o polowaniu z dnia 28. lutego 1786. o nastąpić mającem z urzędu zmniejszeniu nadmiernego stanu zwierzyny w mocy, jednak te postanowienia, jak doświadczenie okazało, są niedostateczne. Wielokrotnie czyniono propozycyę, aby do zwrotu szkody przez

zwierzynę przechodnią wyrządzonej pociągnąć uprawnionego do polowania na rewirze, gdzie zwierzyna stale przebywa; propozycya ta jednak w praktyce jest zupełnie niewykonalną. Nie pozostawało więc nic innego, jak zatrzymać w niniejszym projekcie dotychczasową zasadę, że w mowie będąca szkoda przez uprawnionego do polowania w okręgu wyrządzonej szkody ma być wynagrodzoną. Według §§. 44. i 45 postarano się wszakże dostatecznie o to, aby zapobiedz szkodom wyniknąć mogącym przez nadmierne rozmnożenie się zwierzyny przechodniej. Przyczem się nadmienia, że wybicie zwierzyny, jako też ograniczenie czasu ochrony nastąpić może nie tylko dla rewiru stałego pobytu, ale także dla tego okręgu polowania, do którego dąży zwierzyna z rewiru, w którym stale przebywa. Ustawy dla Styryi, Krainy i Austryi niższej nie wspominają osobno o zwierzynie przechodniej, podczas gdy ustawa dla Vorarlbergu (§. 6. alinea 1.) przyjęła postanowienia analogiczne do zawartego w §. 60. projektu.

Do §. 61. Z tego, że tylko zwierzęta, na które polować wolno, są przedmiotem prawa polowania, wynika, że uprawniony do polowania nie jest obowiązany do wynagrodzenia szkody wyrządzonej przez zwierzęta nie należące do tych, na które polować wolno. Z drugiej strony przyznając także osobom trzecim prawo zabijania i przywłaszczania sobie tych zwierząt, jeżeli się znajdują w stanie naturalnej wolności, zapobiega się skutecznie ich zbytecznemu rozmnażaniu się a więc i szkodom, jakieby wyrządzać mogły. Jak długo jednak zwierzęta nie będące przedmiotem prawa polowania są utrzymywane w zwierzyńcach i nie mogą być przez osoby trzecie ani zabijane ani przywłaszczane, tak długo należą one, jeżeli nie na mocy prawa, to faktycznie, do zwierząt będących przedmiotem prawa polowania, które tylko uprawniony do polowania w zwierzyńcu może sobie przywłaszczyć. Jeżeli więc te zwierzęta wydostawszy się po za obręb zwierzyńca wyrządziły szkodę na gruncie albo ua niesprzątniętych z gruntu plonach, to jest tylko następstwem tego, że zwierzęta te były faktycznie przedmiotem prawa polowania, jak długo były w zwierzyńcu trzymane.

Właściciel gruntu znajduje się tedy co do tych zwierząt w takiem samem położeniu, jak wobec zwierząt, na które wedle prawa polować wolno. W §. 61. wypowiedziany wyjątek od ogólnej zasady, że tylko szkoda wyrządzona przez zwierzęta, na które polować wolno, ma być wynagrodzona, jest zatem zupełnie usprawiedliwiony. Tak też postanawia §. 3. patentu z dnia 28. lutego 1786. „..... to mają ..... całą przez zbiegłą sztukę wyrządzoną szkodę wynagrodzić“.

Także i dalsze postanowienie, że za szkodę w mowie będącą nie właściciel zwierzyńca lecz uprawniony do polowania w okręgu, gdzie szkodę wyrządzono, ma odpowiadać, jest usprawiedliwionem, gdyż zgadza się z zasadą, że za szkodę wyrządzoną przez zwierzynę w ogóle tylko uprawniony do polowania w odnośnym okręgu jest odpowiedzialny.

Ustawa dla Vorarlbergu (§. 1.) zawiera podobne postanowienie jak §. 60. projektu; w ustawach dla Styryi, Krainy i Austryi niższej nie ma takiego postanowienia.

W orzeczeniu z dnia 27. września 1883. l. 2.158 (Nr. 1.847 Budw.) wypowiedział Trybunał administracyjny, że jeżeli dziki są trzymane i żywione po za obrębem zamkniętych zwierzyńców, wynika ztąd obowiązek wynagrodzenia szkody przez nie wyrządzonej. Tak samo należałoby orzec według projektu w analogicznem zastósowaniu zasady zawartej w §. 61., jeżeliby zwierzęta, które w §. 55. bliżej są określone, były trzymane i żywione po za obrębem zwierzyńców.

Do §. 62. Jeżeli szkoda wyrządzona przez polowanie, za którą uprawniony do polowania miałby odpowiadać, powstała z winy służby myśliwskiej, lub gościa zaproszo-

nego na polowanie, to uprawnionemu do polowania służy już według zasad §§. 1.294 i 1.295 państ. ust. cyw. prawo żądania wynagrodzenia szkody od tego, który ją bezpośrednio spowodował. W §. 62. alinei 1. jest to wypowiedziane wyraźnie a to głównie w tym celu, ażeby usunąć wszelką wątpliwość, że do rozstrzygania o tych czysto cywilno-prawnych pretensyach, właściwa jest władza sądowa.

Alinea 2. §. 62. wychodzi z tej niezawodnie słusznej zasady, że szkoda wyrządzona przez zwierzęta nie podlegające prawu polowania, które wydostały się ze zwierzyńca, polega na przewinieniu już przez samo trzymanie takich zwierząt, tak, że uprawnionemu do polowania, który szkodę wynagrodził, musi być w drodze prawa dozwolony regres przeciw posiadaczowi zwierzyńca. Uprawniony do polowania ma tylko dostarczyć dowód, że zapłacona szkoda wyrządzona została rzeczywiście przez zwierzęta ze zwierzyńca pochodzące. W obydwu wypadkach przyznaje także ustawa dla Vorarlbergu (§. 2. alinei 2. i §. 6. alinei 2.) uprawnionemu do polowania prawo regresu; ustawy dla Styryi, Krainy i Austryi niższej (§. 3.) wspominają tylko o wypadku pierwszym.

Do §. 63. Postanowienia te, które bliżej reguluje prawo właściciela gruntu, chronić swój grunt od szkód przez zwierzynę wyrządzanych, zgodne są w głównych rysach z łowiecko-policyjnymi przepisami, zawartymi w §. 12. i 13. patentu z dnia 28 lutego 1786., zatrzymanymi także w §. 12. ces. patentu z d. 7. marca 1849. i znajdują się w podobnej stylizacyi w ustawie dla Vorarlbergu (§. 3.).

Do §. 64. Nietylko interes posiadacza gruntu, ale i uprawnionego do polowania wymaga, ażeby nie dopuszczać do wyrządzenia szkody przez zwierzynę, a są nawet możliwe wypadki, w których zależy na tem daleko więcej uprawnionemu do polowania, jako obowiązanemu do zwrotu, aniżeli posiadaczowi gruntu.

Jest więc rzeczą sprawiedliwą, dozwolić uprawnionemn do polowania, ażeby przez ogrodzenie albo innymi sposobami cudze grunta od szkody mógł zabezpieczyć. Rozumie się jednak samo przez się, że posiadaczowi gruntu nie powinno to stawiać przeszkody w użytkowaniu swego gruntu. W głównych rysach znajduje się podobne postanowienie w ustawie dla Czech (§. 45. alin. 2.).

Przez to uprawnionemu do polowania udzielone pozwolenie nie może być jednak uszczuplone prawo posiadacza gruntu co do poszukiwania szkody przez zwierzynę wyrządzonej. Prawo poszukiwania szkody pozostaje mu tedy według projektu i wtenczas, jeżeli pomimo środków przedsięwziętych ze strony uprawnionego do polowania, szkoda nastąpiła, a więc np. jeżeli środki ochronne udaremnione zostały przez złośliwość osób trzecich i wskutek tego szkoda powstała.

Tylko jeżeli uprawniony do polowania udowodni, że przedsięwzięte z jego strony środki ochronne, przeciw szkodom z winy posiadacza gruntu udaremnione zostały, ten ostatni traci prawo domagania się zwrotu szkody.

Ustawa dla Vorarlbergu zawiera także postanowienie (§. 4.) dozwalające uprawnionemu zabezpieczyć cudze grunta od szkody, czyni to jednak zawisłem od zezwolenia posiadacza gruntu, wskutek czego dochodzi w dalszych postanowieniach po części do innych konsekwencyj, jak te, które są w projekcie określone.

W ustawach dla Styryi, Krainy i Austryi niższej nie znajduje się podobne postanowienie.

Do §. 65. Podczas gdy §. 63. reguluje prawo posiadacza gruntu, chronić grunt przed uszkodzeniem przez zwierzynę, czyni §. 65. prawo domagania się zwrotu szkody zawisłem od przypuszczenia, że szkoda wyrządzoną została na przedmiotach większą wartość mających, pomimo że przedsięwzięto środki ochronne, które pod zwykłymi

warunkami czyniłyby uszkodzenie niemożliwem. Nakłada się więc tu posiadaczowi gruntu pośrednio obowiązek chronić się od szkody. Postanowienie to znajduje się także w ustawach dla Vorarlbergu (§. 5.), Styryi (I. i II. §. 4.), Austryi niższej (§. 4.) i Krainy (§. 4.). W szczegółach różnią się te ustawy, ale przewodnia myśl, że posiadacz tylko wtedy może się domagać zwrotu szkody, jeżeli przedsięwziął środki dla ochrony uszkodzonych przedmiotów, jest wszędzie jedna i ta sama. Paragraf 65. opiera się i znajduje uzasadnienie w tem, że posiadacz gruntu musiałby według zasad racyonalnego gospodarstwa przedmioty większą wartość mające od uszkodzenia przez zwierzęta chronić nawet wtedy, gdyby polowanie wykonywał samodzielnie, ponieważ to da się uskutecznić łatwo i bez wielkich kosztów, szkoda zaś i ryzyko mogą być stosunkowo znaczne, gdyby te przedmioty pozostały bez zabezpieczenia. Słusznie więc można wymagać, ażeby posiadacz to, co musiałby dla zabezpieczenia się od szkody uczynić, gdyby sam miał prawo polowania, uczynił także wtedy, gdy nie ma tego prawa. Paragraf 65. może więc nałożyć na posiadacza obowiązek zastosowania odpowiednich środków ochronnych, albowiem zaniedbanie ich byłoby niedbalstwem, za które byłoby niesprawiedliwem karać uprawnionego do polowania. Prawna podstawa zarządzenia §. 65. leży więc w przewinieniu posiadacza gruntu, wobec którego ustaje obowiązek wynagrodzenia szkody przez uprawnionego do polowania.

Jako przedmioty, które należy chronić, są wymienione sady, ogrody warzywne i ozdobne, szkółki drzew i pojedynczo stojące młode drzewka. Tem wyczerpane są, o ile się zdaje, przedmioty, które według wyżej wypowiedzianych zasad chronione być mają.

Ustawy dla Styryi i Krainy wymieniają te same przedmioty, ustawa zaś dla Austryi niższej dodaje do tego jeszcze ogrody wiśniowe i szafranowe i w ogóle szlachetniejsze ziemiopłody.

Od środków ochronnych wymaga się tak jak w ustawie dla Vorarlbergu i Austryi niższej, aby były przydatnymi do ochronienia przed szkodą przy zwykłych warunkach. To zarządzenie, które posiadaczowi gruntu pozostawia odpowiednią swobodę, wydaje się zasługiwać na pierwszeństwo przed postanowieniami zawartemi w ustawach dla Krainy i Styryi.

Pierwsza z nich wymaga takich w miejscu używanych zarządzeń, „któremi dobry gospodarz podobne przedmioty ochraniać zwykł“, druga zaś „ażeby przedmioty sposobem w miejscu używanym tak były ochronione, iżby środki ochronne ze względu na ich części składowe lub konstrukcyę w zwykłych warunkach wystarczały do ochrony.

Do §. 66. O obydwóch wypadkach tym paragrafem unormowanych nie ma wzmianki w ustawach dla innych krajów obowiązujących. A przecież jest wskazanem i o nich wyraźnie wspomnieć, ażeby nie zostawić w ustawodawstwie luki na ten możliwy wypadek, że uszkodzenie przez zwierzynę nastąpiło pod warunkami w §. 66 określonymi. Przyczyna, dla której uprawniony do polowania uwolniony jest od obowiązku wynagrodzenia szkody w wypadkach §. 66.. jest ta sama jak w §. 65. Jeżeli posiadacz nie sprzątnął ziemiopłodów, które przy porządnem gospodarstwie mógł i powinien był uprzątnąć, albo jeżeli przy ziemiopłodach, które przechowuje się w polu, nie przedsięwziął takich zarządzeń, któremi dobry gospodarz zwykł się chronić od szkody, to jest to niedbalstwem, za które nie można czynić odpowiedzialnym uprawnionego do polowania. W porównaniu §. 65. zachodzi ta różnica, że według §. 65. zawisła pretensya o wynagrodzenie szkody w ogóle od tego, czy były poczynione zarządzenia w zwykłych warunkach odpowiednie dla ochronienia się od szkody.

Ta okoliczność należy do uzasadnienia pretensyi a obowiązek dostarczenia dowodu cięży na posiadaczu gruntu jako stronie skarzącej.

Odwrotnie rzecz ma się w §. 66., gdzie obowiązek wynagrodzenia szkody istnieje sam przez się i tylko pewne okoliczności zwalniają uprawnionego do polowania od tego obowiązku. Okoliczności te uważane być muszą za przeszkodę prawną, a ich naprowadzenie jako zarzuty w znaczeniu technicznem, więc dowód cięży na uprawnionym do polowania jako stronie oskarzonej. Przyczyna, dla której wypadki w §. 66. odmiennie są traktowane, leży w tem, że każdy posiadacz gruntu stara się zwykle ziemiopłody wcześnie zebrać, a te, które przechowują się w polu, odpowiednio zabezpieczyć od szkody. Jeżeli więc zajdą okoliczności, które wykluczają obowiązek wynagrodzenia szkody, to wypadek taki należy traktować jako wyjątek i dla tego byłoby niesłusznem nakładać na posiadacza gruntu obowiązek dostarczenia dowodu, że te okoliczności nie zaszły.

Do §§. 67 i 68. Postanowienie zawarte w §. 67., które co do rzeczy samej nie wymaga bliższego uzasadnienia, znajduje się także w ustawach dla Styryi (§. 5., Voralbergu (§. 7.), Krainy (§. 5.) i Austryi niższej (§. 5.), zaś postanowienie zawarte w §. 68., który uzupełnia zasadę w §. 67. wypowiedzianą, znajduje się tylko w ustępie dla Vorarlbergu (§. 8.). Celem tych paragrafów jest możliwie dokładne i sprawiedliwe oznaczenie szkody, którą posiadacz gruntu poniósł.

Zasługuje na wzmiankę, co już w dekrecie nadw. z 30. sierpnia 1788. wypowiedziano: „. . . że ocenienie szkody ma się odbywać zawsze według ekonomicznych wiadomości i doświadczeń, przyczem należy mieć na uwadze, jaka szkoda rzeczywista w czasie zbioru okazać się może.

B) Postępowanie.

Do §. 69. Rozporządzeniem ministeryalnem z dnia 14. lipca 1859. Nr. 128. Dz. p. p. przekazano orzecznictwo co do pretensyi o wynagrodzenie szkody przez zwierzynę wyrządzonej władzom politycznym, podczas gdy orzecznictwo co do pretensyi o wynagrodzenie szkody przez polowanie wyrządzonej, pozostało przy kompetencyi sądów. Ustawa dla Czech przekazała te orzeczenia sądom polubownym a pozostawiła sądom tylko zażalenie nieważności i egzekucyę wyroków sądu polubownego. Później powołała ustawa dla Styryi władze polityczne do orzekania w sporach tyczących się szkód wyrządzonych przez zwierzynę jak i przez polowanie (I. §. 6.), wychodząc z tego słusznego zapatrywania, że między szkodą wyrządzoną przez zwierzynę i szkodą wyrządzoną przez polowanie nie istnieje prawna różnica, niemniej też powodowana doświadczeniem, które przemawia za przekazaniem spraw tego rodzaju władzom politycznym. Takie same postanowienia zawierają ustawy dla Vorarlbergu (§. 9.) Krainy (§. 6.) i Austryi niższej (§. 6).

Do §. 70. Liczebne podanie wysokości pretensyi potrzebne jest ze względu na §. 77. l. 2. a także i dlatego, ażeby władzy politycznej ułatwić ocenienie ważności wypadku (§. 71). Jest rzeczą jasną, że nie można skarzącego zmusić, ażeby także w wypadkach §. 67. już w pierwszym pozwie podał liczebnie wysokość pretensyi. Należy to pozostawić ewentualnie ponownemu wniesieniu pozwu. (74).

Projekt rozporządza podobnie jak ustawa dla Styryi (II. §. 8.), Vorarlbergu (§. 10.) i Austryi niższej (§. 6.), że pretensya zgłoszoną być ma w czasie, gdy wyrzą-

dzoną szkodę można jeszcze spostrzedz i ocenić. Rozporządzenie to jest więcej racyonalnem, jak zawarte w ustawie dla Krainy (§. 7.), według którego pretensya ma być zgłoszoną najdalej do dni 14. od dnia, w którym poszkodowany się o szkodzie dowiedział. Że pretensya według projektu gaśnie, jeżeli w swoim czasie zgłoszoną nie została, jest zupełnie naturalną konsekwencyą, którą i wyżej wymienione ustawy wyraźnie wyprowadzają.

Do §. 71. Dla postępowania co do wynagrodzenia szkody przez zwierzynę i polowanie wyrządzonej, jest rzeczą ważną, w jaki sposób mają być powołani znawcy, a to dla tego, że orzeczenie znawców ma wielkie znaczenie dla ostatecznego wyroku, a powtóre i z tej przyczyny, że od tego zawisłą jest w znacznej mierze wysokość kosztów postępowania. Paragraf 15. patentu o polowaniu z dnia 28. lutego 1786. zarządza w ogóle ocenienie szkody przez mężów bezstronnych. Ustawa dla Czech nie zna formalnego oszacowania szkody przez znawców, prawdopodobnie dla tego, ponieważ według tej ustawy ma każda ze stron wybrać do sądu polubownego dwóch mężów zaufania, który oczywiście mogą być także znawcami. Ustawa dla Styryi (I. §. 7) nakazuje tylko w ogóle ocenienie szkody przez znawców, a więc stoi na stanowisku §. 15. patentu z dnia 28. lutego 1786. Ustawa dla Krainy przypisuje w ogóle taki sam sposób postępowania, postanawiając że ocenienie szkody ma być przedsięwzięte przez zaprzysiężonych bezstronnych przez władzę polityczną ustanowionych znawców, a to w wypadkach mniejszej wagi przez jednego znawcę.

Według projektu rządowego dla Karyntyi (§. 12.) miała być utworzoną komisya znawców w myśl życzeń wypowiedzianych na I. austryackim kongresie łowieckim (rezolucya XXI str. 253), do której każda strona wybiera jednego znawcę a ci wybierają przewodniczącego, przy czem władzy politycznej było pozostawione tylko subsydyarne prawo wyznaczenia przewodniczącego albo znawcy. Ten projekt rządowy przyjęła w zupełności ustawa dla Vorarlbergu (§. 12.), ustawa zaś dla Austryi niższej z tą zmianą, że przewodniczącego wyznacza władza polityczna.

Z tego, co wyżej powiedziano, wynika, że, z wyjątkiem ustawy czeskiej przyjęte zostały w obowiązujących postanowieniach prawnych dwie zasady co do ustanowienia znawców; jedna pozostawia ustanowienie znawców — jednego lub dwóch mężów — władzy politycznej; druga wymaga ustanowienia komisyi z 3 osób, do której wybiera każda strona bezpośrednio jednego znawcę. Według pierwszej zasady są znawcy doradcami władzy rozstrzygającej, która ma orzec na podstawie ich zdania, nie będąc niem związana, według drugiej zasady dostarczone zostaje władzy orzeczenie, którem jest rzeczywiście związaną.

Za komisyą znawców przemawia bezsprzecznie to, że władza otrzyma w wielu wypadkach zupełnie przedmiotowe orzeczenie, które rzeczywistą szkodę dokładnie określa. Nie da się jednak zaprzeczyć, że czasem tak nie będzie. Wyznaczeni bowiem przez strony znawcy będą w wielu wypadkach postępować jako zastępcy stron tak, że jeżeli się z przewodniczącym zgodzą na jedno orzeczenie, to tedy orzeczenie będzie mieć jedynie wartość kompromisu.

Jeżeli zaś porozumienie nie przyjdzie do skutku, to w przeważnej ilości wypadków rzecz ułoży się tak, że orzeczenie przewodniczącego jako pośrednie między poglądami znawców zastępujących strony, posłuży władzy za podstawę do decyzyi, co tem bardziej wtedy będzie mieć miejsce, jeżeli przewodniczący przychyli się do zdania jednego ze znawców stron.

Jasną jednak jest rzeczą że z jednej strony nie potrzeba komisyi ze znawców zastępujących strony, ażeby ugodę zawrzeć, gdyż to mogą strony same uczynić,

a z drugiej strony nie potrzeba komisyi z trzech członków, ażeby uzyskać orzeczenie jednego znawcy, na którem władza mo łaby się oprzeć.

Przy takim składzie rzeczy przyjęto w projekcie pierwszą i dawniejszą zasadę wyznaczenia znawców przez władzę polityczną, a to tem bardziej, że całe postępowanie wskutek tego się uprości i będzie szybszem i tańszem, jak przy złożeniu komisyi ze znawców. Ażeby podać orzekającej władzy w ważniejszych i trudniejszych wypadkach możliwie pewną i wyczerpującą podstawę do wydania orzeczenia, dozwolonem jest w tych wypadkach przybranie dwóch znawców, w czem projekt naśladuje ustawę Kraińską (§. 8.), tylko w odwrotnym kierunku. Według tej ostatniej ustawy, stanowi przybranie większej ilości znawców, oczywiście dwóch, regułę, a jeden znawca wystarcza tylko wtenczas, jeżeli szkoda jest prawdopodobnie nieznaczną.

Co do kwalifikacyi wymaga projekt, ażeby znawca był bezstronny, nieposzlakowany, fachowo uzdolniony, albo raz na zawsze albo od wypadku do wypadku zaprzysiężony. Dalsze zapuszczanie się w szczegóły tych momentów nie wydaje się potrzebnem. Ustawa Vorarlbergska (§. 12.) wymaga tylko, ażeby znawca był nieposzlakowanym i uzdolnionym („doświadczeni znawcy“) a nie wymaga zaprzysiężenia, co też ze względu na sposób ukonstytuowania komisyi jest właściwem. Niższo austryacka ustawa różni się o tyle od Vorarlbergskiej, że stale wyznaczonym i zaprzysiężonym znawcom należy przysięgę przypomnąć, zaś znawców tylko w pewnym wypadku delegowanych na żądanie choćby tylko jednej strony zaprzysiądz. Ustawa Kraińska (§. 8.) wymaga w ogóle bezstronnych i zaprzysiężonych znawców, ustawa dla Styryi zaś nie zawiera w tym kierunku żadnych postanowień.

Dochodzenie ma być według projektu przeprowadzane w obecności stron, nieobecność strony nie przeszkadza jednak urzędowaniu; to ostatnie postanowienie jest potrzebnem, aby uniknąć zwłoki, a dopuszczalnem, gdyż chodzi tylko o skonstatowanie faktów. Ustawa Vorarlbergska (§. 11.) wymaga, aby strony były przy dochodzeniu obecne, ustawa Kraińska (§. 11.) pozostawia to stronom do woli, ustawa Styryjska wymaga, ażeby strony były wcześnie zawiadomione o dochodzeniu, ustawa niższo austryacka nie zawiera w tej mierze bliższych postanowień. Co do czasu, w którym dochodzenie ma być przeprowadzone, postanawia projekt, naśladując w tem ustawę dla Krainy (§. 8.), ażeby odbyło się wcześnie t j. tak, ażeby szkodę można jeszcze widzieć i ocenić. Wydaje się to odpowiedniejszem jak postanowienie zawarte w ustawie dla Voralbergu (§ 11.), według którego dochodzenie ma się odbyć najdalej w 14 dniach po zgłoszeniu pretensyi. Ustawa dla Styryi i Austryi niższej nie podaje w tym kierunku władzy żadnej wskazówki.

Do §§. 72 i 73. Już w naturze rzeczy jest uzasadnionem, że naprzód należy dążyć do pogodzenia stron a to nie tylko dla tego, że prędzej skończy się postępowanie, jeżeli ugoda przyjdzie do skutku, ale także i dla tego, że załatwienie sporu w drodze ugody w każdym razie powinno mieć pierwszeństwo przed załatwieniem w drodze orzeczenia. Projekt nie poleca tentować ugody w stadyum postępowania wcześniejszem, jak to czynią ustawa dla Styryi (I. §. 7.), dla Vorarlbergu (§. 11.) i dla Austryi niższej (§. 7.), według których ugoda ma być traktowaną jeszcze przed złożeniem komisyi znawców, gdyż to powoduje zwłokę w dochodzeniu, wskutek czego spostrzeżenie i ocenienie szkody wyrządzonej przez zwierzynę mogłoby być utrudnione. Ustawa dla Krainy (§. 8.) postanawia całkiem ogólnie, że traktowanie ugody ma nastąpić przed dochodzeniem. Jeżeli w chwili popełnionej szkody, także i objętość szkody da się oznaczyć, jak to np. przy uszkodzeniu kultur lasowych albo młodego drzewostanu ma miejsce, w takim razie może znawca po skonstatowaniu momentów

w §. 72. określonych wypowiedzieć zaraz swe zdanie o wysokości szkody, poczem władza wyda orzeczenie. Jeżeli jednak objętość szkody nie da się oznaczyć w czasie uszkodzenia i dopiero podczas zbioru oznaczoną być może, jak to ma miejsce przy ziemiopłodach w §. 67. wymienionych, to rzecz oczywista, że wysokość szkody nie może być ocenioną bezpośrednio po uszkodzeniu na podstawie stanu rzeczy przez to uszkodzenie spowodowanego. Można tylko w ten sposób postąpić, że albo z obecnego stanu rzeczy wnioskuje się na stan, jaki się okazać może w czasie zbioru i podług tego oceni się wysokość szkody, albo się ocenienie szkody odłoży do czasu, w którym będzie widoczną w całej objętości t. j. do czasu żniwa.

Za pierwszą alternatywą przemawia tylko ta okoliczność, że spór będzie załatwiony prędzej i taniej. Przeciw niej należy podnieść, że wniosek ze stanu rzeczy spowodowanego uszkodzeniem w pewnym czasie na ten stan, jaki się okazać może w dalekiej przyszłości, już sam przez się jest bardzo niepewny, a powtóre że cały szereg wypadków mogących się wydarzyć do czasu zbioru i mogących wywrzeć wpływ stanowczy na ostateczne ocenienie szkody musiałby być zupełnie ignorowany, albo może być uwzględniony tylko w sposób zupełnie dowolny. Dekret kancelaryi nadw. z dnia 30. sierpnia 1788 l. 1771, jak to się okazuje z odnośnego ustępu przytoczonego w uwagach do §§. 67 i 68. stoi na stanowisku pierwszej alternatywy. Ale już dekret kancelaryi nadw. z d. 27. listopada 1788 l. 3942 dozwala, ażeby w wypadkach, w których natychmiastowe oszacowanie szkody z wszelką pewnością nastąpić nie może, to oszacowanie odłożone zostało do czasu odpowiedniejszego. Doświadczenia w praktyce nabyte przemawiają stanowczo za drugą alternatywą, przeciw której jedynie to zarzucić można, że nastąpićby musiała zwłoka w załatwieniu spornego wypadku i że zwiększyłyby się koszta z powodu podwójnych oględzin. Natomiast byłaby pewność, że oszacowanie szkody nastąpiłoby na pewnej podstawie i że byłoby wykluczonem niebezpieczeństwo zasądzenia uprawnionego do polowania, do ponoszenia nieuzasadnionych większych świadczeń, albo też przyznania poszkodowanemu mniejszego odszkodowania jak mu się należy.

W praktyce wydarzają się często wypadki, że szkoda przez zwierzynę wyrządzona, była na wiosnę wysoko ocenioną, podczas gdy w czasie żniwa okazuje się, iż w rzeczywistości ma daleko mniejsze rozmiary, jak przedtem przyjęto, albo, że o skutkach szkody przez polowanie lub zwierzynę wyrządzonej nawet mowy nie ma, ponieważ zbiór w skutek klęski elementarnej został zniszczony na odnośnym gruncie.

Ze stanowiska prawnego nie można przeciw ocenieniu szkód w mowie będących w czasie żniwa żadnego podnieść zarzutu, ponieważ poszkodowany dopiero w tym czasie odczuwa wyrządzoną mu szkodę.

Na tej zasadzie opiera się zarządzenie §. 74. co do przedsięwzięcia ponownych oględzin w celu wypośrodkowania wysokości szkody, jeżeli według orzeczenia znawców przy pierwszych oględzinach dokładne ocenienie szkody nie było możliwe.

Analogiczny przepis znajduje się w ustawie dla Vorarlbergu (§. 15.) jakoteż w ustawie dla Austryi niższej (§. 9.) Ustawa dla Styryi (III. §. 8.) postanawia, że przedsięwzięcia oględzin należy domagać się w owym czasie, w którym szkoda jest jeszcze widoczną i może być ocenioną, w wypadkach zaś §. 5., są to wypadki, w których szkoda dopiero podczas żniwa może być ocenioną, przed rozpoczęciem żniw. — Ustawa dla Krainy przyłącza się w tym względzie do ustawy dla Styryi.

Do §. 75. Takie samo zarządzenie zawarte jest w ustawie dla Vorarlbergu (§. 17. al. 1.) również w ustawie dla Austryi niższej (§. 10.), jako też w ustawie dla Styryi (I. §. 9.) a jest usprawiedliwionem względem na zniżenie kosztów. Ustawa dla Krainy (§. 8.) idzie w tej mierze jeszcze dalej, pozostawiając przedsięwzięcie dochodzeń z reguły

naczelnikom gmin, bezpośrednią zaś interwencyę wyjątkowo organom władzy politycznej wtedy, jeżeli ważność sprawy albo inne okoliczności tego wymagają.

Do §§. 76. i 77.

Rozdział kosztów postępowania na koszta urzędowe t. j. tyczące się rozprawy w ściślejszem znaczeniu i koszta stron t. j. te, które o ile są potrzebne, bezpośrednio dla stron powstają, ustanowiony został dla tego, że na podstawie tego rozdziału można z większą łatwością i słusznością uskutecznić rozdział co do obowiązku zwrotu kosztów, niżeli to na podstawie dotychczasowych postanowień było możliwe.

Wyliczenie tak przy kosztach urzędowych jakoteż przy kosztach tych pozycyi, które się na rzeczone koszta składają, ma na celu, aby z góry usunąć wszelką wątpliwość co do części, z których wspomniane koszta będą złożone. Nie będzie zapewne potrzeby oprócz pozycyj wyliczonych jeszcze inne pozycye wciągać do kosztów stron. Mianowicie usprawiedliwionem jest wykluczenie kosztów dla doradcy prawnego z uwagi, że chociaż stronom nie może być odjęte prawo posługiwania się doradcą prawnym, to jednak wobec interwencyi władzy nie jest to koniecznie potrzebnem a tem samem strona przeciwna nie powinna być pociągniętą do zwrotu tych kosztów. W ustawach dla Styryi (II. §. 10.), Vorarlbergu (§. 18.), Krainy (§. 9.) i Austryi niższej (§. 11.) jest obowiązek zwrotu kosztów zastępstwa wyraźnie wykluczony.

Według zasad postawionych w §. 77. ma urzędowe koszta postępowania ponosić skarżący w takim razie, jeżeli skarga w zupełności została uchyloną; w innych wypadkach mianowicie, jeżeli skarżącemu choćby tylko część wykazanej przezeń szkody przyznaną została, ponosi koszta oskarżony, z zastrzeżeniem postanowienia pod l. 3. Zarządzenie to przedstawia się dlatego jako usprawiedliwione, gdyż jeżeli skarżącemu choćby najmniejsza część jego pretensyi została przyznaną, stanowi to dowód, że był w swem prawie pokrzywdzony i że słusznie żądał orzeczenia od władzy. Z drugiej strony wszakże nie da się udowodnić z pewnością, jaka część kosztów urzędowych przypada właściwie na ową część pretensyi jego, przy której nie mógł się utrzymać, względnie, czy dla tego wogóle wyższe koszta urzędowe urosły, że skarżący więcej żądał, jak mu się należało. Tylko powołanie drugiego znawcy (§. 71.) mogłoby nastąpić według okoliczności z tego powodu, że skarżący wypadek uszkodzenia przez wygórowane pretensye swoje podniósł do większego znaczenia. Ale i w takim razie nie można pominąć, że nieraz daleko idąca stronniczość posiadacza gruntu przy ocenieniu szkody jest całkiem naturalna i że nie można mu też brać za złe, jeżeli tę szkodę zanadto wysoko ocenił. Co się tyczy kosztów stron, to pominąwszy wypadek bezskutecznego traktowania ugody — skarżący ma prawo domagać się zwrotu tych kosztów, jeżeli podana przezeń szkoda została mu w całości przyznaną; odwrotnie zaś ma obowiązek zwrócić te koszta oskarżonemu, jeżeli z pretensyą swoją w zupełności został oddalony. Jeżeli zaś skarżącemu tylko część szkody przezeń podanej przyznaną została, koszta te nie mogą być uwzględnione.

W takim wypadku koszta znoszą się wzajemnie z tych samych powodów, które, jak wyżej nadmieniono, przemawiają za ponoszeniem kosztów urzędowych przez oskarzonego, jeżeli pretensya skarżącego tylko częściowo została uznaną. — Nie da się tutaj z wszelką dokładnością oznaczyć, jaka część kosztów skarżącego, względnie oskarżonego przypada na tę cyfrową część pretensyi, której nie uznano. Skarżący będzie z resztą z obawy, że swoje koszta sam będzie musiał ponosić, jeżeli część jego pretensyi nie zostanie uznaną, zniewolony zaniechać stawiania zanadto wygórowanych żądań a tym sposobem uniknie się trudności w postępowaniu wynikających z podnoszenia wygórowanych pretensyi — i ta dążność jest zupełnie usprawiedliwioną, jakkolwiek z drugiej strony na naturalną stronniczość skarżącego przy ocenieniu doznanej szkody należytą zwrócono uwagę.

Tylko wtedy, jeżeli oskarżony proponował dobrowolnie pewną kwotę do przyjęcia, nie mniejszą, jak zwrot skarżącemu przyznany, mógłby pierwszy powołać się na to, że przez przyjęcie ugody oszczędziłby sobie później urosłych kosztów stron i kosztów urzędowych.

Ale i w tym wypadku nie byłoby słusznem, aby skarżący był wprost obowiązany do uiszczenia tych kosztów. Dlatego też przyznano tylko decydującej władzy prawo zasądzić skarżącego na zwrot części kosztów urzędowych i kosztów oskarżonego na żądanie tegoż, aby dana była możność uwzględnienia zachodzących w specyalnym wypadku okoliczności, ewentualnie stosownego ukarania skarżącego za samowolę.

Postanowienia zawarte w projekcie co do ponoszenia kosztów postępowania są nietylko więcej uproszczone, ale i więcej trafne, niżeli odnośne w szczegółach znacznie różniące się od siebie postanowienia ustaw dla Styryi, Vorarlbergu, Krainy i Austryi niższej *).

C. Uregulowanie zwrotu szkody w drodze ugody.

Do §. 78. Postanowienia projektu co do zwrotu szkód przez polowanie i zwierzynę wyrządzonych powinny mieć tylko dyspozytywny charakter, o ile interesowanym dano możność zawarcia odmiennej umowy co do zwrotu szkód wymienionych. Nie ma powodu nadawać postanowieniem projektu mocy przymusowej, przeciwnie zajdą pojedyncze wypadki, w których strony interesa swoje prywatnemi umowami w sposób więcej odpowiedni zabezpieczyć będą mogły, niż to przez postanowienia projektu obliczone dla przeciętnych stosunków jest możliwe.

Z reguły będzie to mieć miejsce n. p. tam, gdzie posiadacz gruntów, na których samodzielnie prawo polowania wykonuje, te grunta wydzierżawił (patrz

---

*) Styrya I. §. 10. Zasądzony na zwrot szkody uprawniony do polowania ma z reguły poszkodowanemu posiadaczowi gruntu zwrócić koszta potrzebne do wykazania jego słusznych pretensyj; przeciwnie zaś odsądzony ze swoją pretensyą skarżący ma zwrócić uprawnionemu do polowania koszta potrzebne do odpowiedniej obrony.

Władza może zresztą te koszta postępowania stosunkowo rozdzielić, jeżeli przez uprawnionego do polowania w drodze ugody przed oszacowaniem szkody ofiarowane a przez poszkodowanego nie przyjęte wynagrodzenie znacznie przewyższa kwotę, którą władza przyznała.

Styrya. II. §. 10. Z reguły ponosi odsądzona strona koszta postępowania. Zwrot kosztów zastępstwa nie ma miejsca. Władza może zresztą koszta postępowania stosunkowo rozdzielić, jeżeli przez uprawnionego do polowania w drodze ugody przed oszacowaniem szkody ofiarowane a przez poszkodowanego nie przyjęte wynagrodzenie przewyższa o połowę kwotę przyznaną przez władzę.

Vorarlberg §. 18. Co do zwrotu kosztów postępowania obowiązują następujące postanowienia:

Zasądzony na zwrot kosztów uprawniony do polowania ma z reguły poszkodowanemu posiadaczowi gruntu zwrócić koszta potrzebne do wykazania jego słusznych pretensyj; przeciwnie zaś odsądzony całkowicie ze swoją pretensyą skarżący ma zwrócić uprawnionemu do polowania koszta potrzebne do jego obrony. Zwrot kosztów zastępstwa nie ma wszakże miejsca. Jeżeli skarżącemu przyznano mniej jak połowę żądanego przezeń odszkodowania, w takim razie ma on ponosić połowę kosztów.

Jeżeli przed zarządzeniem badania szkody ofiarowano poszkodowanemu w drodze ugody odszkodowanie przynajmniej równające się temu, które po ukończeniu postępowania przyznane zostało, w takim razie poszkodowany i uprawniony do polowania winni ponieść koszta po połowie.

Jeżeli zaś kwota odszkodowania po ukończeniu postępowania przyznana wynosi mniej jak połowę sumy, którą mu przez uprawnionego do polowania przed zarządzeniem zbadania szkody dobrowolnie była ofiarowaną, w takim razie należy koszta stosunkowo rozdzielić.

uwagę w §. 59.) Rozumie się jednak samo przez się, że umowy tylko ci zawierać mogą, którym w czasie szkód przez polowanie lub zwierzynę wyrządzonych służy prawo żądania odszkodowania, a zatem z reguły posiadacze gruntów, względnie ci, którzy w ich miejsce wstąpili n. p. dzierżawcy, użytkowcy i t. p.

Nie uchodziłoby jednak, gdyby do warunków tyczących się licytacyi lub wydzierżawienia prawa polowania gminnego były z góry przyjęte postanowienia co do zwrotu szkód przez polowanie i zwierzynę wyrządzonych, różniące się od przepisów projektu, chyba gdyby ewentualnie uprawnieni do stawiania pretensyj zgodzili się na te warunki.

Jeżeli taką umowę zawarto, w takim razie pretensye o zwrot szkody przez polowanie i zwierzynę wyrządzonej opierają się nie na prawie łowieckiem, lecz na zawartych umowach, jest więc koniecznem tego następstwem, że załatwienie podniesionych z tego powodu pretensyj, zwykłej drodze prawa pozostawione być musi.

Ustawy dla Styryi, Vorarlberga, Krainy i Austryi niższej nie zawierają podobnych postanowień.

IV. Ogólne postanowienia o władzach i postępowaniu w sprawach niekarnych.

V. Przekroczenia i kary.

Postanowienia zawarte w rozdziałach IV. i V. względnie w §§. 79. do. 84. i 85. do 93. niniejszego projektu są w głównej rzeczy ułożone według postanowień ustawy o rybołowstwie z d. 31. października 1887 Nr. 37. Dz. u. kr., rozumie się ze zmianami, które się bądź ze względu na poprzednie postanowienia projektu, bądź też ze względu na naturę rzeczy jako potrzebne, albo wreszcie w niektórych szczegółach jako odpowiednie okazały. Z praktycznego punktu zapatrywania jest bardzo do życzenia, aby postanowienia tyczące się formalnej strony postępowania, jako też postanowienia o przekroczeniach i karach w pokrewnych materyach ile możności były równobrzmiące.

Kraina §. 9. Zasądzony na zwrot szkody uprawniony do polowania ma z reguły poszkodowanemu zwrócić koszta potrzebne do odpowiedniego wykazania jego słusznych pretensyj; przeciwnie zaś odsądzony całkowicie ze swoją pretensyą skarżący ma zwrócić uprawnionemu do polowania koszta potrzebne do odpowiedniej obrony.

Wynagrodzenie kosztów zastępstwa nie ma miejsca.

Władza może zresztą koszta postępowania stosownie rozdzielić, jeżeli przyznane przez nią wynagrodzenie szkody nie dosięga połowej tej kwoty, którą uprawniony do polowania przed oszacowaniem szkody ofiarował poszkodowanemu w drodze ugody bezskutecznie.

Austrya niższa §. 11. Wszystkie koszta postępowania ponosi uprawniony do polowania, jeżeli wynagrodzenie przyznane przez władzę przewyższa więcej niż o połowę tę kwotę, którą on przed oszacowaniem szkody w drodze ugody ofiarował a której poszkodowany nie przyjął.

Wszystkie koszta postępowania ponosi jednak poszkodowany, jeżeli przyznane przez władzę wynagrodzenie nie wynosi przynajmniej połowy sumy przez uprawnionego do polowania w drodze dobrowolnej ugody mu ofiarowanej.

W innych wypadkach ma władza koszta postępowania stosunkowo rozdzielić, przyczem jednak jest wykluczone, aby poszkodowany miał ponosić wyższe koszta jak wynagrodzenie za wyrządzoną mu szkodę wynosi. Jeżeli według §§. 5. i 9. przedsięwzięto dwukrotne oszacowanie szkody, w takim razie przy decyzyi co do ponoszenia kosztów ta kwota ma stanowić podstawę, którą uprawniony do polowania przed drugiem oszacowaniem szkody bez względu na koszta w drodze ugody ofiarował a której poszkodowany nie przyjął. Zwrot kosztów zastępstwa w żadnym wypadku nie ma miejsca.

Aleg. 2.

Ustawa

Z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wymogach dla zatwierdzenia i zaprzysiężenia straży ustanowionej dla ochrony kultury krajowej.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

§. 1.

Zatwierdzenie i zaprzysiężenie jako straż publiczna po myśli ustawy państwowej z 16. czerwca 1872 Dz. u. p. Nr. 84. następuje bez różnicy, czy strażnik ustanowiony zostaje dla ochrony poszczególnych, czy też kilku działów kultury krajowej (ochrona lasów, polowania, pól, rybołowstwa i innych uprawnień wodnych) do służby strażniczej dla ochrony kultury krajowej w ogóle.

§. 2.

Do służby strażniczej dla ochrony kultury krajowej może być zatwierdzony i zaprzysiężony kto: 1) posiada obywatelstwo w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa, 2) ukończył 20. rok życia i względem kogo 3) polityczna władza powiatowa przez odpowiednie wypytanie nabrała przekonania, że dostatecznie jest obznajomiony z prawami i obowiązkami straży publicznej.

§. 3.

Wymogi określone w §. 2. pod 2 i 3, zastępuje złożony w czasie przed 1. lipca 1889 po myśli rozporządzenia z 16. lutego 1850 Dz. u. p. Nr. 63. później zaś po myśli rozporządzenia z 11. lutego 1889 Dz. u. p. Nr. 23 z dobrym wynikiem egzamin państwowy dla gospodarzy lasowych, względnie dla leśnej służby ochronnej i techniczno pomocniczej, albo też przyznane według §. 27 i 49 ostatniego rozporządzenia uwolnienie od składania tych egzaminów.

Również mogą być określone wymogi zastąpione złożonym w czasie przed 1. lipca 1889 w myśl dawniej obowiązujących przepisów, później zaś w myśl rozporządzenia z 14. czerwca 1889 Dz. u. p. Nr. 100 z dobrym wynikiem egzaminem z łowiectwa, względnie egzaminem dla służby łowieckiej i łowiecko-ochronnej.

§. 4.

Osoby skazane za zbrodnię, albo za przekroczenie kradzieży lub sprzeniewierzenia, albo za udział w tychże, lub oszustwo albo za wymienione w §. 1. ustawy z 28. maja 1881 Dz. u. p. Nr. 47 i w §. 1. ustawy z 25. maja 1883, Dz. u. p. Nr. 78 przestępstwa, względnie przekroczenia nie mogą przez czas oznaczony w ustawie z 15. listopada 1867 Dz. u. p. Nr. 131 być zatwierdzone, ani też zaprzysiężone do publicznej służby strażniczej.

§. 5.

Odmówić można zatwierdzenia i zaprzysiężenia osobom z takiemi własnościami ducha lub ciała, które je czynią niezdatnemi do wykonywania publicznej służby strażniczej.

Dalej można też odmówić zatwierdzenia i zaprzysiężenia z powodu takich własności moralnych, które czynią odnośną osobę niezupełnie zaufania godną.

§. 6.

Osoby zatwierdzzne i zaprzysiężone do publicznej służby strażniczej tracą w razie, gdy zajdzie jeden z wymienionych w §. 4 powodów wykluczających osiągnięte przez zatwierdzenie i zaprzysiężenie prawa straży publicznej w moc ustawy i nie mogą tychże odzyskać przed upływem czasu w §. 4. oznaczonego.

Jeżeli jeden z powodów przytoczonych w §. 5, dla których można odmówić zatwierdzenia i zaprzysiężenia, zajdzie lub stanie się wiadomym dopiero po dokonanem zatwierdzeniu i zaprzysiężeniu, to nabyte wskutek zatwierdzenia i zaprzysiężenia prawa straży publicznej mogą być napowrót odjęte.

W obu wypadkach odebrać należy legitymacyę (§. 11.)

§. 7.

Połączone z zatwierdzeniem i zaprzysiężeniem na straż ochronną kultury krajowej prawa straży publicznej nie zostają naruszone, jak długo nie zdarzy się żaden z wypadków określonych w §. 6 i dopóki strażnik nie przestaje być ustanowiony dla tej służby strażniczej, ani wskutek zmiany w osobie służbodawcy, ani też wskutek przeznaczenia do innego okręgu ochronnego.

§. 8.

Jeżeli ustanowiony dla ochrony kultury krajowej strażnik, chociaż nie zachodzi żaden z wypadków wymienionych w §. 6 tej ustawy, przestaje być ustanowiony dla takiej służby strażniczej, gasną też połączone z zatwierdzeniem i zaprzysiężeniem prawa straży publicznej.

Skoro jednak strażnik ponownie dla tej służby ochronnej zostanie ustanowiony, nie potrzeba nowego zatwierdzenia ani zaprzysiężenia do odzyskania wspomnianych praw, lecz wystarcza zgłoszenie (§. 12.) uczynione po myśli §. 9. niniejszej ustawy właściwej politycznej władzy powiatowej.

Jeżeli przytem strażnik na podstawie §. 2. ustęp. 3. niniejszej ustawy zatwierdzony i zaprzysiężony, przez dłuższy czas nie wykonywał służby strażniczej, może polityczna władza powiatowa postąpić według powołanego §. 2. ustęp 3. dla przekonania się o nieprzerwanem uzdatnieniu strażnika. Jeżeli polityczna władza powiatowa przekonania tego nie nabędzie, może zabronić strażnikowi pełnienia służby strażniczej aż do czasu wykazania uzdatnienia po myśli §. 2 ustęp 3. ustawy, odbierając mu na razie legitymacyę (§. 11.)

§. 9.

O dopuszczalności zatwierdzenia i zaprzysiężenia, nie mniej o utracie i odjęciu praw uzyskanych wskutek zatwierdzenia i zaprzysiężenia, dalej o wzbronieniu czasowego pełnienia służby strażniczej orzeka ta władza polityczna powiatowa, w której okręgu leży przydzielony strażnikowi okręg ochronny.

Jeżeli jednak ten okręg ochronny położony jest w okręgach kilku politycznych władz powiatowych, do wydawania tych orzeczeń kompetentną jest ta polityczna władza powiatowa, w której okręgu znajduje się lub będzie się miała znajdować siedziba mieszkania strażnika jako takiego.

§. 10.

Przeciw temu orzeczeniu może niedopuszczony do zatwierdzenia i zaprzysiężenia albo ten, komu odjęto połączone z tem prawa, albo wreszcie ten, komu czasowo zabroniono wykonywania tych praw, w ciągu dni czternastu od dnia doręczenia wnieść odwołanie do politycznej władzy krajowej. Dalsze odwołanie nie ma miejsca.

§. 11.

Zaprzysiężenie strażnika nastąpić ma według roty przysięgi, której wzór znajduje się w dodatku A.

Zatwierdzonemu i zaprsysiężonemu strażnikowi wydać należy legitymacyę, wystawioną według wzoru w dodatku B. zawartego.

§. 12.

Ustanawiający strażników obowiązani są pod grozą kary porządkowej od 5 do 50 zł. donieść w ciągu czterech tygodni właściwej politycznej władzy powiatowej przy dołączeniu legitymacyi, o każdej zmianie w stanie zatwierdzonego i zaprzysiężonego personalu strażniczego, jako też o przydzielonych temuż okręgach ochronnych.

Zgłoszenie zmiany uwidoczni polityczna władza powiatowa w legitymacyi.

§. 13.

Polityczne władze powiatowe prowadzić mają dokładne wykazy wszystkich zatwierdzonych i zaprzysiężynych, w obrębie powiatu służbę strażniczą wykonujących osób i utrzymywać je stale w ewidencyi.

§. 14.

Przepisy zostające w sprzeczności z postanowieniami niniejszej ustawy, tracą moc obowiązującą, co jednak nie narusza praw uzyskanych wskutek zatwierdzenia i zaprzysiężenia do służby strażniczej według dotychczasowych przepisów.

Strażnicy zatwierdzeni już i zaprzysiężeni według dotychczasowych przepisów dla ochrony poszczególnych działów kultury krajowej, jeżeliby następnie mieli być ustanowieni do ochrony innych działów, albo przeznaczeni do innego okręgu ochronnego, mogą być zatwierdzeni i zaprzysiężeni do służby strażniczej dla ochrony kultury krajowej w ogóle tylko według postanowień niniejszej ustawy.

Również mogą oni poddać się nawet, choćby nie zaszła zmiana co do służby ochronnej lub co do okręgu ochronnego, na żądanie służbodawców ponownie według przepisów niniejszej ustawy zatwierdzeniu i zaprzysiężeniu do służby strażniczej dla ochrony kultury krajowej w ogóle.

§. 15.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu ministrowi rolnictwa i Mojemu ministrowi spraw wewnętrznych.

Dodatek A.

Rota przysięgi.

Przysięgam, że ochronę kultury krajowej, jaka mi kiedykolwiek w którymbądź przydzielonym mi okręgu ochronnym będzie powierzona, sprawować będę zawsze z największą troskliwością i wiernością; że o wszystkich, którzyby oddane mojej pieczy prawa i przedmioty w jakikolwiek sposób naruszać usiłowali, albo istotnie naruszali, z pominięciem osobistych względów sumiennie donosić będę; że według potrzeby będę zajmował rzeczy i przytrzymywał osoby; że niewinnych fałszywie oskarzać ani w podejrzenie podawać nie będę; że będę wszelką szkodę według możności powstrzymywać, a dokonane uszkodzenia według najlepszej wiedzy i sumienia zapodawać i szacować i domagać się będę zapobieżenia im w prawnej drodze; że od ciążących na mnie obowiązków bez wiedzy i pozwolenia moich przełożonych, względnie bez nieuniknionej przeszkody nigdy uchylać się nie będę i w każdej porze z powierzonego mi dobra zdam rachunek. Tak mi Panie Boże dopomóż!

Dodatek B.

Str. 1.

Legitymacya[1])

[2])

Dla służby strażniczej ku ochronie kultury krajowej.

Imię i nazwisko strażnika:

Opisanie osoby tegoż:

Własnoręczny podpis strażnika:

---

[1]) Legitymacya sporządzona być ma z mocnego papieru, w twardej okładce, w rozmiarze 12 cm. wszersz, 20 cm. wzdłuż.

[2]) Odcisk oznaki służbowej, przepisanej dla personalu strażniczego ku ochronie kultury krajowej ustawą z 29. maja 1887 Dz. u. kr. Nr. 42., względnie rozporządzeniami z 28. listopada 1887 Dz. u. kr. Nr. 65. i 24. maja 1888 Dz. u. kr. Nr. 54.

Do umieszczenia na 2 i 3, na 4 i 5 i na 6 i 7 stronnicy legitymacyi.

Imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania ustanawiającego straż	Miejsce zamieszkania strażnika	Okręg ochronny	Dział kultury krajowej dla którego ochrony strażnik jest ustanowiony	Data i liczba zatwierdzenia i zaprzysiężenia dla ochrony kultury krajowej	Uwaga	Podpis politycznej władzy powiatowej

str. 8.

Wyciąg z ustawy państwowej z 16 czerwca 1872 Dz. u. p. Nr. 84 o służbowem stanowisku personalu strażniczego, ustanowionego dla czuwania nad szczególnymi działami kultury krajowej.

§. 2.

Dozorcy służbę swoją pełniący i noszący przytem przepisany mundur i oznakę służbową uważani będą jako straż publiczna i te same prawa służyć im będą, które ustawy przyznają członkom zwierzchności i straży cywilnej.

Przepisy prawne o świadectwie zaprzysiężonych sług państwa, tyczącem się onychże spostrzeżeń służbowych w sprawach karnych, będą także stosowane do świadectw tegoż samego rodzaju, danych przez dozorców.

§. 3.

Dozorca może aresztować jedynie w celu odstawienia do właściwej władzy do dalszego postępowania i tylko w następujących przypadkach:

1. Jeżeli ten, którego dozorca złapie w chwili popełnienia uczynku karygodnego na przedmiotach jego pieczy poruczonych:

a) jest mu nieznajomy lub nie ma stałej siedziby w gminie, albo w gminach stanowiących okręg jego nadzorowi podlegający, albo

b) stawi opór jego służbowemu wezwaniu, zelży go lub rzuci się na niego, albo

c) zrządził znaczną szkodę, lub postąpił z szczególną złośliwością;

2. Jeżeli dozorca spotka nieznajomego na cudzym gruncie, lub w pobliżu przedmiotów, nad którymi ma dozór, a okoliczności temu towarzyszące wzniecą silne podejrzenie, że nieznajomy popełnił lub usiłował popełnić czyn karygodny na wzmiankowanych przedmiotach.

§. 4.

Jeżeli osoba, która na zasadzie §. 3. może być aresztowaną, ocala się zapomocą ucieczki, dozorca mocen jest ścigać tę osobę nawet po za granicami swojego okręgu i aresztować takową po za obrębem tegoż.

§. 5.

Rzeczy za pomocą czynu karygodnego osiągnięte, tudzież do popełnienia onego potrzebne, mogą być osobom na gorącym uczynku schwytanym odebrane.

§. 6.

Oprócz przypadku schwytania na gorącym uczynku dozorca mocen jest osobom o popełnienie lub przygotowanie czynu karygodnego na przedmiotach jego dozorowi poruczonych, mocno podejrzanym, odebrać rzeczy według wszelkiego prawdopodobieństwa zapomocą czynu karygodnego osiągnięte lub do takowego przeznaczone, jeżeli posiadanie tych przedmiotów nie będzie usprawiedliwione.

§. 7.

Dozorca winien osoby aresztowane i rzeczy zajęte odstawić niezwłocznie do władzy przeznaczonj do onych odebrania, chybaby osobne ustawy co innego przepisywały.

Co się tyczy osób aresztowanych, 48 godzinny termin oddania onych właściwej władzy do dalszego postąpienia w §. 4. ustawy z dnia 27. października 1862 (Dz. u. p Nr 87.) wyznaczony, w żadnym wypadku przekroczonym być nie może.

L. W. kr. 26812 91.

Aleg. 3.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przedłożenia projektu ustawy, uzupełniającej postanowienia ustawy krajowej z d. 20. marca 1874 Nr. 29. dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Wysoki Sejmie!

Uchwalony na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z d. 21. listopada 1890 projekt ustawy o uzupełnieniu postanowień ustawy krajowej z d. 20. marca 1874 Nr. 29. dz. u. kr. w przedmiocie założenia i wewnętrznego urządzenia ksiąg gruntowych nie uzyskał Najwyższej sankcyi.

Powody odmowy Najwyższej sankcyi, zawarte w reskrypcie c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z d. 9. kwietnia 1891 l. 1512. i w reskrypcie c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z. d. 2. kwietnia 1891 l. 6.105, których treść udzieliło Wydziałowi krajowemu c. k. Prezydyum Namiestnictwa przy odezwie swej z dnia 28. kwietnia 1891 l. 3847, są następujące:

„Wpierwotnym projekcie ustawy, który Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi przedłożył, oznaczono kwotę zł. 100. w. a. jako minimum podatków realnych, jakiego wymagano, by dla części składowych, z posiadłości tabularnych wydzielonych, mógł być utworzony osobny wykaz hipoteczny w księgach tabularnych. Sejm krajowy zniżył na wniosek komisyi prawniczej powyższe minimum podatkowe na zł. 25.“

„Na umotywowanie tej zmiany przytoczyła Komisya prawnicza tę okoliczność, iż według ustawy krajowej z d. 21. marca 1888 Nr. 41. dz. u. kr. kwota podatkowa zł. 25. w. a. stanowi granicę, poniżej której posiadłości z dóbr tabularnych wydzielone, mają być wcielone do związku gminnego i że posiadaczom takich dóbr tabularnych, od których roczna opłata państwowych podatków realnych wynosi wprawdzie mniej niż zł. 100. w. a., jednak najmniej zł. 25. w. a., przysługuje wedle ustawy z d. 26. czerwca 1887 Nr. 46. dz. u. kr. przy wyborach sejmowych głos wirylny w kuryi gmin wiejskich.“

„To uzasadnianie nie może być jednak uważane jako trafne.“

„Celem obudwu powyższych ustaw było położyć tamę praktyce, która co do wydzielonych ze związku gminnego dóbr tabularnych wytworzyła się z wielką niekorzyścią dla publicznej administracyi w tym kierunku, że każda tabularna posiadłość, choćby najmniejsza co do obszaru i nieznaczna ze względu na opłatę podatków, uważaną była jako wydzielona ze związku

gminnego i że posiadaczowi takiej choćby nawet najmniejszej posiadłości przyznany był głos wirylny w gminie, następnie przy wyborach do Rady powiatowej i do Sejmu.“

„W tym celu zmieniono wszystkie odnośne postanowienia, mianowicie §. 1. ustawy z d. 12. sierpnia 1866. Nr. 20. dz. u. kr., §. 18. ord. wyb. gmin. §. 14. ord. wyb. sejm. i §. 8. ord. wyb. powiat. przez ustawy krajowe z d. 26. czerwca 1887 Nr. 46. i 47. dz. ust. kr. i z d. 21. marca 1888 Nr. 40. i 41. dz. u. kr. w ten sposób, że tylko te posiadłości ziemskie, które na gruntach niegdyś dominikalnych po 8. grudnia 1868 powstały, pozostają wyłączone ze związku gminnego, od których roczna należytość w rządowych podatkach realnych, t. j. gruntowym i domowym wynosi co najmniej zł. 25. w. a. i że głos wirylny w gminie, następnie przy wyborach do Reprezentacyi powiatowej i do Sejmu ma przysługiwać tylko posiadaczom takich z dóbr tabularnych wydzielonych posiadłości ziemskich, od których opłaca się powyższy podatek realny.“

„Rząd zgodził się w swoim czasie z tymi projektami ustaw, które wyszły z inicyatywy Wysokiego Sejmu i przedłożył je do Najwyższej sankcyi, gdyż w każdym razie nastręczały one sposobność do polepszenia stosunków, jakie faktycznie przedtem istniały. Nie można jednak przyznać, by intencye objawione w tych prawodawczych aktach Sejmu były pod każdym względem niezbite.“

„W zasadzie bowiem należy mieć to na uwadze, że przyznanie politycznych przywilejów w ustawie gminnej i w powyższych ordynacyach wyborczych przeznaczone było tylko dla tych posiadaczy dóbr ziemskich, którzy wykonywali poprzednio jurysdykcyę i że późniejsze podzielenie odnośnej posiadłości ziemskiej nie powinno sprowadzać tworzenia nowych uprzywilejowań tego rodzaju.“

„W powyższych więc wypadkach starano się oto, by spowodować uregulowanie tych istniejących już posiadłości ziemskich, które powstały z gruntów niegdyś dominikalnych; nie można jednak wspierać tego celu, by posiadłość niegdyś dominikalna, która według statutu krajowego należy do grupy interesów wielkiej posiadłości, mogła być dalej rozdzielaną na samoistne części o niższym podatku realnym niż zł. 100 w. a. z zachowaniem tabularnego charakteru takich części. — Jak dalece posiadłość niegdyś dominikalna a obecnie tabularna w Galicyi została rozdrobiona, okazuje się z tego, że w grupie interesów wielkiej posiadłości było w. r. 1873 wyborców 1854, w roku 1879 wyborców 1932, a w roku 1885 wyborców 2076, i że oprócz tego ilość posiadaczy takich dóbr tabularnych, od których roczna należytość podatków realnych wynosi mniej niż zł. 100. w. a. podwyższyła się z 1153 w r. 1876 na 1948 do roku 1885.“

„Według wykazów przedłożonych c. k. Ministerstwu sprawiedliwości z powodu zakładania ksiąg gruntowych, wynosiła ilość ciał tabularnych w nowych tabulach Galicyi z końcem roku 1890 już 8586, jakkolwiek dotąd tylko w znaczniejszej części założono nowe księgi tabularne.“

„Ustawowe zezwolenie na dalsze tworzenie ciał tabularnych z podatkiem realnym tylko zł. 25. w. a. przyczyniłoby się do tabularnego rozdrobnienia ciał tabularnych w sposób, który w myśl istniejących ustaw konstytucyjnych nie może być jako pożądany uważany. Okoliczność, że takie tworzenie mniejszych ciał tabularnych zawisłem być ma od zezwolenia c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego niewieleby przeszkodziła wzrajstającemu rozdrabianiu.“

„Według drugiego ustępu §. 9. ord. wyb. sejm. mógłby posiadacz czterech tabularnych majętności, od których roczna należytość państwowych podatków realnych wynosi po zł. 25. w. a., wykonywać prawo wyborcze w grupie większych posiadłości, jakkolwiek żadnej nie ulega wątpliwości, że interesa takich małych posiadłości nie są identyczne z interesami większych posiadłości. Byłoby to zatem z uszczerbkiem dla grupy interesów większych posiadłości, gdyby samoistne dobra tabularne o mniejszych obszarach nad miarę się mnożyły.“

„Zresztą nie leży to prawdopodobnie również w interesie nabywców mniejszych części składowych tabularnych posiadłości, by co do takich majętności wykonywały sądownictwo tabularne i realne często zbyt oddalone trybunały sądowe.

„Jeśli tedy w ustawie ma być zamieszczony census co do wymaganej do utworzenia osobnego wykazu hipotecznego w księgach tabularnych rocznej kwoty rządowych podatków realnych, to należy przestrzegać tego, by przy tem nie ustanowiono niższej kwoty podatkowej niż 100. zł. w. a., która potrzebna jest do utworzenia majętności uprawniającej wedle ordynacyi wyborczej sejmowej do wyboru w grupie większych posiadłości.“

To są powody, na mocy których uchwalonemu przez Wysoki Sejm projektowi ustawy Najwyższa sankcya odmówiona została.

Gdy wedle odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z d. 21. czerwca 1891 l. 6041. c. k. Rząd przeciw uchwalonemu projektowi ustawy żadnych zatrzutów, prócz powyższego nie miał do podniesienia, gdy Wydział krajowy z swej strony przeciw żądanej jak powyż zmianie podwyższenia minimum opłacanych podatków realnych z kwoty zł. 25 w. a. do kwoty zł. 100 w. a. również nic nie ma do zarzucenia, tem bardziej, gdy już w przedłożonym na ubiegłej sessyi sejmowej projekcie swym taką wysokość kwoty podatkowej zamieścił, przeto przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi ponownie ów projekt ustawy w uchwalonem już brzmieniu, z jedyną zmianą kwoty zł. 25. w. a. na 100. zł. w. a. i wnosi:

·/. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ·/. projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów d. 17. sierpnia 1891. r.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca

Dr. Józef Wereszczyński *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . uzupełniająca postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874. Nr. 29. Dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

§. 1.

Dla części składowych, wydzielonych z posiadłości tabularnej, może być osobny wykaz hipoteczny utworzony w księgach tabularnych, jeżeli roczna należytość w podatkach rządowych realnych z tychże części najmniej 100. zł. w. a. wynosi, a strona w odnośnem podaniu tabularnem przedłoży dowód, że c. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy zgadzają się na utworzenie takiego wykazu.

W braku powyższych warunków utworzonem będzie dla takich wydzielonych części składowych nowe ciało hipoteczne w księgach gruntowych dla posiadłości nietabularnych.

Gdyby jednak właściciel takiego nowego ciała w przeciągu jednego roku od daty zawarcia odnośnego kontraktu przedłożył zezwolenie c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego na utworzenie z tychże samych części składowych nowego wykazu tabularnego, natenczas powyższe ciało hipoteczne może być na żądanie właściciela przeniesone do ksiąg hipotecznych tabularnych.

§. 2.

O ile zachodzą warunki przewidziane w §. 5. ust kraj. z dnia 20. marca 1874 Nr. 29. dz. u. kr., mogą być posiadłości tabularne, lub wydzielone części składowe tychże, na żądanie właściciela wcielane albo do innego wykazu hipotecznego posiadłości tabularnej, objętej tąż samą księgą gruntową, albo do wykazu hipotecznego księgi gruntowej dla posiadłości nietabularnych tejże samej gminy katastralnej, a to z zastosowaniem przepisów ustawy z dnia 6. lutego 1869. Nr. 18. dz. p. p.

Pod tymi samymi warunkami mogą posiadłości nietabularne lub wydzielone z nich części składowe wcielone być do wykazu hypotecznego posiadłości tabularnej, jeżeli będzie wykazanem, iż równocześnie z tem wcieleniem lub też wcześniej wydzieloną została z tejże posiadłości tabularnej taka część, z którejby roczna należytość w podatkach rządowych realnych nie wynosiła o wiele niższej kwoty od tej, jaka przypada z posiadłości nietabularnej, wcielić się mającej.

Przed zezwoleniem na żądane wcielenie sąd właściwy zasięgnąć ma opinii c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego.

§. 3.

Posiadłości tabularne, które w myśl ustawy krajowej z dnia 21. marca 1888. Nr. 41. Dz. u. kr. wcielone zostaną do związku gminnego, mają być przez właściwe sądy z urzędu wydzielone z ksiąg hypotecznych, przeznaczonych dla posiadłości tabularnych a przeniesione do ksiąg hypotecznych, obejmujących wykazy posiadłości nietabularych tej samej gminy katastralnej.

W tym celu zawiadamiać będzie c. k. Namiestnictwo sądy kolegialne o każdem takiem prawomocnem wcieleniu posiadłości tabularnej do związku gminnego.

§. 4.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie zaraz po jej ogłoszeniu.

§. 5.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i sprawiedliwości.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 52260/1891.

Aleg. 4.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 21. listopada 1890, powziął Wysoki Sejm w załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie reaktywowania kursu dozorców melioracyjnych następne uchwały:

„1) Sejm upoważnia Wydział krajowy do reaktywowania praktycznego kursu dozorców melioracyjnych z siedzibą we Lwowie na wzór węgierskiej szkoły podmajstrzych melioracyjnych w Koszycach.

2) Sejm wyznacza Wydziałowi krajowemu na urządzenie i utrzymanie tego kursu dotacyę na rok 1891 w kwocie 2.500 zł. w. a.

3) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył statut organizacyjny i szczegółowy plan nauk kursu dozorców melioracyjnych.

4) Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyznał na utrzymanie praktycznego kursu dozorców melioracyjnych stałą dotacyę roczną z c. k. skarbu państwa w kwocie 1.000 zł. w. a.“

W wykonaniu powyższych uchwał przystąpił Wydział krajowy przedewszystkiem do otwarcia kursu krajowego dla dozorców melioracyjnych, a mianowicie kursu zimowego, który w pierwszym roku dopiero z dniem 1. stycznia 1891 mógł być rozpoczętym i rozesłał w tym celu stosowne ogłoszenie do komend wszystkich trzech w kraju konsystujących korpusów armii, komitetów obu krajowych Towarzystw rolniczych, wszystkich Wydziałów powiatowych i inżynierów krajowego biura melioracyjnego, dla przedstawienia mu odpowiednich kandydatów na kurs dozorców.

Od kandydatów tych wymagał Wydział krajowy między innemi dowodów:

1) że ukończyli z dobrym postępem szkołę ludową,

2) że władają w mowie i piśmie językiem polskim,

3) że ukończyli przynajmniej 18-ty rok życia,

4) że są zdrowi i silnej budowy ciała, oraz zachowanie się ich jest moralne i nienaganne.

Z pomiędzy stu kilkudziesięciu kompetentów przyjął Wydział krajowy na kurs: 10 uczniów na koszt funduszu krajowego, dając pierwszeństwo tym kandydatom, którzy uzyskali w wojsku stopień podoficerów i wykazali się pewną praktyką przy budowie. Oprócz tych 10 stypendystów zezwolił Wydział krajowy uczęszczać na kurs trzem dozorcom zajętym przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych (regulacyi Nowego Brnia, Trześniówki i Guiłej Lipy) a utrzymy-

wanych z funduszów regulacyjnych tych przedsiębiorstw, oraz trzech uczniów na koszt własny, tak iż ilość uczniów przyjętych na pierwszy rok kursu dosięgła liczby szesnastu.

Kierownikiem kursu zamianował Wydział krajowy inżyniera krajowego biura melioracyjnego Józefa Jankowskiego, wykłady zaś teoretyczne na pierwszym czteromiesięcznym kursie zimowym poruczył następującym docentom:

1) Naukę rachunków inżynierowi asystentowi biura melioracyjnego Stanisławowi Szczepanowskiemu;

2) naukę geometryi inżynierowi asystentowi tego biura Antoniemu Biegańskiemu;

3) naukę rozpoznawania i zastósowania zwykłych przyrządów mierniczych z rysunkami sytuacyjnymi inżynierowi asystentowi Pawłowi Dyrdoniowi;

4) naukę języka polskiego i wiadomości wstępnych z nauk przyrodniczych asystentow konceptowemu Wydziału krajowego Marcelemu Białobrzeskiemu;

5) naukę rolnictwa profesorowi Zygmuntowi Strusiewiczowi;

6) naukę geografii Galicyi oraz fachowe ćwiczenia i roboty inżynierowi Janowi Blauthowi;

7) wreszcie naukę kaligrafii i rysunków wolnoręcznych inżynierowi asystentowi Janowi Bochniakowi.

Zużytkowując doświadczenia zebrane w węgierskiej szkole podmajstrzych melioracyjnych, tudzież w krajowych niższych szkołach rolniczych, wydał Wydział krajowy statut organizacyjny, plan szczegółowy nauki i regulamin dla kursu dozorców, które ma zaszczyt Wysokiemu Sejmowi w załączeniu ·/. przedłożyć oraz przedstawił takowe odezwą z d 10. kwietnia 1891 l. 54.608|90 za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa Wysokiemu c. k. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia.

Alegat 1, 2, 3.

Tak uchwałę Wysokiego Sejmu jak i statut organizacyjny, wraz z planem nauk, przyjęło Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa z zadowoleniem do wiadomości, przyznało na utrzymanie kursu roczny zasiłek z c. k. skarbu państwa w kwocie 1.000 zł. w. a. a jakkolwiek nie spodziewało się tak rychłego otwarcia kursu z początkiem roku 1891 i tylko część przyrzeczonej na ten cel subwencyi zarezerwowało, mimoto rozporządzeniem z dnia 9. czerwca 1891 l. 8.388|883 zaasygnowało Wydziałowi krajowemu cały zasiłek przypadający na rok bieżący.

Co do postanowień statutu, planu nauk i regulaminu, zauważyło Ministerstwo w powołanem rozporządzeniu, że się niemi zainteresowało i spodziewa się, że takowe także w praktyce okażą się odpowiedniemi; zarazem zaś zażądało z końcem roku 1891 sprawozdania z doświadczeń zrobionych tak z frekwentantami kursu zwłaszcza przy ich zajęciu praktycznem jak i z organizacyjnemi postanowieniami statutu.

Przechodząc do zdania sprawy z dotychczasowego postępu uczniów w naukach, Wydział krajowy z przyjemnością konstatuje, że przy egzaminie z przedmiotów teoretycznych, który się odbył w dniach 27. do 29. kwietnia 1891 a w którym wzięło udział dwóch członków Wydziału krajowego, mianowicie szefowie departamentu I. i II., przeważna część uczniów mimo w ogóle niedostatecznego przygotowania elementarnego, z jakiem do szkoły wstąpiła, okazała nadnadzwyczajne postępy, zwłaszcza w naukach graficznych i matematycznych. I tak 2 uczniów złożyło egzamina z ogólnym stopniem przeciętnym celującym, 7 ze stopniem bardzo dobrym, 5 ze stopniem dobrym, 1 ze stopniem dostatecznym, 1 zaś, który w 2 przedmiotach okazał postęp niedostateczny, został w myśl §. 13. statutu z kursu uwolnionym.

Dla wyćwiczenia uczniów w robotach praktycznych przydzielił Wydział krajowy po 3 uczniów do regulacyi Nowego Brnia, tudzież obwałowania Wisły i Sanu, po 1 do regulacyi Kisieliny, Krzemienicy, Trześniówki, Łęgu i Gniłej Lipy, tudzież do ekspozytur biura melioracyjnego w Krakowie i Tarnowie i biura centralnego we Lwowie (dla wykonywania melioracyj lokalnych), jednego zaś przeznaczył jako figuranta do zdjęć dla regulacyi Uszwicy. W ten sposób koszta utrzymania uczniów w czasie praktyki letniej pokryte zostały przez odnośne fundusze budowy, względnie właścicieli gruntów, u których uczniowie dozorowali wykonanie robot.

Ażeby umożliwić wyuczenie się robót drenarskich tym uczniom, którzy byli zajęci przy większych robotach regulacyjnych, przydzielił ich Wydział krajowy na pewien czas do wykonywania drenowania pod kierunkiem inżyniera Vetulaniego i inżyniera asystenta Sobolewskiego, pokrywając koszta ich utrzymania za ten czas (po 1 zł. w. a. dziennie) z dotacyi przeznaczonej na utrzymanie kursu.

gat 4. Postęp uczniów w robotach praktycznych był, jak dowodzi załączony ·/. wykaz, w ogóle dobrym, zaszedł zaś tylko jeden wypadek, iż Wydział krajowy w zastosowaniu postanowienia §. 6. regulaminu uznał za potrzebne jednego stypendystę z powodu opieszałości w pracy z kursu wykluczyć.

Koszta utrzymania kursu
w ciągu roku 1891 przedstawiają się następująco:

I. Płace nauczycieli:

1) Remuneracya kierownika kursu		80 zł. — ct.
2) remuneracye 7 docentów		1.108 „ — „
Razem .		1.188 zł. — ct.

II. Koszta administracyjne:

3) Zakupno stołów, tablicy, podyum i lamp . . .	148 zł. 20 ct.	
4) obsługa sali wykładowej	50 „ — „	198 zł. 20 ct.

III. Utrzymanie uczniów:

5) Stypendya uczniów po 25 zł. w. a miesięcznie w czasie teoretycznej nauki zimowej	1.012 zł. 50 ct.	
6) zapomogi uczniów nie pobierających stypendyów . .	110 „ — „	
7) koszta instruowania uczniów w drenowaniu (w ekspozyturze tarnowskiej)	187 „ 04 „	1.309 „ 54 „

IV. Potrzeby naukowe:

8) Przybory rysunkowe i naukowe	115 zł. 70 ct.	
9) zakupno wzorów i modeli	— „ — „	115 „ 70 „

(potrzebne wzory i modele sporządzali docenci).

Suma wydatków . . . 2.811 zł. 44 ct

Dochody kursu wynosiły:

1) Dotacya Wysokiego Sejmu	2.500 zł.
2) Zasiłek Wysokiego Ministerstwa rolnictwa . . .	1.000 „
Razem	3.500 zł.

Z porównania wydatków z dochodami okazuje się z końcem listopada 1891 gotówka rozporządzalna . . . . . **688 zł. 56 ct.** z której jednak muszą być jeszcze pokryte część kosztów instruowania uczniów w drenowaniu zaliczonych z funduszów regulacyjnych, nie mniej też koszta zakupna środków naukowych.

Z uwagi, że rachunki kursu na pierwszy rok nie są zamknięte, a tem samem wszystkie potrzeby nie są jeszcze dokładnie znane, Wydział krajowy nie przedstawia na rok 1892 szczegółowego preliminarza wydatków, sądzi jednak, że mimo stosunkowo wysokich nadzwyczajnych wydatków, których wymagać będzie uzupełnienie środków naukowych w myśl §. 7. lit. b. statutu a które w przyszłości się już nie powtórzą, wyznaczona przez Wysoki Sejm dotacya 2.500 zł. łącznie z zasiłkiem Wysokiego Ministerstwa rolnictwa w kwocie 1.000 zł. w. a. na utrzymanie kursu w roku szkolnym 1891|2, w zupełności wystarczy. Z tego powodu wstawił Wydział krajowy do preliminarza Rubr. XIII. wydatków funduszu krajowego na rok 1892 dotacyę na utrzymanie kursu dozorców melioracyjnych w kwocie 3.500 zł. w. a. a równocześnie do preliminarza Rubr. XVI. dochodów na rok 1892 kwotę 1.000 zł. w. a. tytułem zasiłku państwowego na utrzymanie tego kursu, tak iż czysty wydatek z funduszu krajowego na ten cel preliminowanym jest na rok 1892 w dotychczasowej wysokości 2.500 zł. w. a.

Przybliżony przelimiarz wydatków na utrzymanie i wyposażenie w środki naukowe szkoły dozorców melioracyjnych w roku 1891/2 przedstawia się następnie:

	I. Płace nauczycieli:		
1)	Remuneracya kierownika kursu	80 zł.	
2)	płace 9 docentów	1.168 „ — ct.	1.248 zł.
	II. Koszta administracyi.		
3)	Zakupno sprzętów (1 stołu z szufladami) . . .	26 zł.	
4)	obsługa sali wykładowej	50 „	76 „
	III. Utrzymanie uczniów.		
5)	Stypendya dla 10 uczniów w czasie zimowej nauki teoretycznej po 25 zł. miesięcznie	1.000 zł.	
6)	zasiłki dla uczniów nie pobierających stypendyów .	200 „	
7)	koszta instrnowania 16 uczniów*) w drenowaniu i nawodnieniu, licząc po 50 zł. na 1 ucznia , . . .	800 „	2.000 „
	IV. Potrzeby naukowe.		
8)	Przybory rysunkowe (tablice rysunkowe, podziałki katastralne, papier rysunkowy, zeszyty, ołówki i t. p.) .	170 zł.	
9)	zakupno przyrządów i narzędzi roboczych, wzorów i modeli (1. stolika mierniczego do szkicowania z dyoptrem, libelą, busolą i cyrklem, 1 łaty do ważenia, garnituru narzędzi drenarskich, noża, toporu i łopaty do darni. wzorów do geometryi wykreślnej, modeli do budownictwa, modeli pras i pieców i t. p.).	604 „	774 zł.
	Razem		4.098 zł.

*) W roku szkolnym 1891/2 przyjęto na kurs 2 dozorców zajętych przy regulacyi Łęgu i obwałowaniu Sanu.

Do dyspozycyi zaś mieć będzie Wydział krajowy:

1) Dotacyę Wysokiego Sejmu	2.500 zł.		
2) zasiłek państwowy	1.000 „		
2) wykazaną powyżej pozostałość z r. 1891 . . .	688 zł. 56 ct.	4.188 zł. 56 ct.	
zostanie więc reszta			90 zł. 56 ct.

którą wyrównane zostaną rachunki z funduszami regulacyjnymi z powodu niepokrytych jeszcze w zupełności kosztów instruowania w drenowaniu.

Wydział krajowy ma tedy zaszczyt przedstawić następny wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 4. grudnia 1891 l. 52.260, o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych Sejm przyjmuje do zatwierdzającej wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 4. grudnia 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. J. Wereszczyński *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Z Drukani Ludowej we Lwowie.

Statut organizacyjny

krajowego kursu praktycznego dozorców melioracyjnych we Lwowie.

I. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Cel kursu.

Krajowy kurs praktyczny dozorców melioracyjnych, utworzony przez Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem przy krajowem biurze melioracyjnem we Lwowie, ma na celu teoretyczne i praktyczne kształcenie dozorców do wykonywania melioracyi gruntów przez osuszenie otwartymi rowami drenowanie i nawodnianie, oraz regulacyi wód, niemniej też konserwacyi tych robót.

§. 2.

Środki do dopięcia celu.

Cel ten ma być osiągniętym:

a) przez wyuczenie praktycznego wykonywania i nadzoru robót melioracyjnych przez krajowe biuro melioracyjne, tudzież objaśnianie istoty, sposobu wykonywania i celu robót melioracyjnych;

b) przez wykłady najpotrzebniejszych nauk technicznych, rolniczych i ogólnie kształcących.

§. 3.

Czas trwania kursu.

Cały kurs nauki trwa lat trzy. Nauka teoretyczna ma być udzielaną podczas czterech miesięcy zimowych, z reguły od 1. grudnia do końca marca; praktycznego wykształcenia zaś nabyć mają uczniowie częścią podczas nauki teoretycznej, częścią podczas letniej służby praktycznej przy robotach melioracyjnych.

§. 4.

Język wykładowy.

Językiem wykładowym jest język polski.

II. Plan nauki.

§. 5.

Zasadnicze normy planu nauki.

I. Trzyletnia praktyka trwająca 8 miesięcy w każdym roku przy robotach na gruncie zaznajomić ma uczniów z trasowaniem, profilowaniem wykopów i nasypów, wykonaniem robót ziemnych i ubezpieczeń brzegów, układaniem rurek drenowych, uprawą i zakładaniem łąk nawodnianych, budową szluz i przepustów, obliczaniem bryłowatości wykonanych robót,

prowadzeniem list wypłat i dzienników budowy, oraz sporządzaniem sprawozdań z wykonanych robót pod kierunkiem inżynierów krajowego biura melioracyjnego. Przy tych pracach udzielać mają inżynierowie uczniom potrzebnych objaśnień dopóty, dopóki uczniowie w wykonywaniu ich nie nabędą dostatecznej wprawy. Udzielane objaśnienia winny nie tylko odnosić się do technicznej strony pracy, ale także zwracać uwagę ucznia na cel pracy i związek pomiędzy celem a sposobem wykonania, oraz na wpływ modyfikujący, jaki wywierają na wykonanie okoliczności zewnętrzne.

II. Nauka teoretyczna odbywająca się w ciągu czterech miesięcy zimowych obejmuje:

1. Naukę języka polskiego, która ma uauczyć uczniów władać tym językiem ustnie i na piśmie a oprócz tego dostarczyć uczniom sposobności do uzupełnienia wiadomości swych z historyi ojczystej;

2. uaukę georafii Galicyi;

3. naukę kaligrafii i rysunków wolnoręcznych;

4. naukę rachunków i geometryi zastosowaną do przyszłego zawodu uczniów.

5. wiadomości wstępne z nauk przyrodniczych, wyjaśniające zjawiska świata otaczającego a oprócz tego stanowiące wstęp do nauk zawodowych;

6) naukę rolnictwa a mianowicie: ogólnej uprawy roślin i szczegółowej uprawy łąk;

7. naukę inżynieryi melioracyjnej, która ma na celu uzupełnienie objaśnień towarzyszących robotom praktycznym w polu, a obejmuje:

a) Miernictwo i rysunki sytuacyjne;

b) budownictwo (materyały i konstrukcye) wraz z rysunkami konstrukcyjnymi;

c) naukę melioracyi, mianowicie: osuszania otwartymi rowami, drenowania, nawodniania, zakładan a stawów i regulacyi rzek wraz z rysunkami i projektami melioracyjnymi;

8) wykład i objaśnienie najgłówniejszych przepisów ustawy wodnej.

§. 6.

Szczegółowy plan nauki.

Zakres i wzajemny stosunek przedmiotów nauki teoretycznej, tudzież rozkład ich na poszczególne lata, określa bliżej szczegółowy plan nauki.

Sposób nauczania robót praktycznych i użycia uczniów do wykonania i nadzoru robót melioracyjnych określa bliżej szczegółowy plan nauki i regulaminu.

§. 7.

Środki naukowe.

Środkami naukowymi są:

a) prowadzone przez krajowe biuro melioracyjne roboty koło regulacyi rzek, tudzież osuszenia (drenowania) i nawodnienia gruntów;

b) zbiór geometrycznych figur, wzorów do geometryi wykreślnej, modeli do budownictwa, wiązań materyałów budowlanych, zbiór drenów, pras, rur drenarskich i modeli pieców, zbiór narzędzi używanych przy robotach melioracyjnych i przyrządów mierniczych, zbiór skał i gatunków gruntu z tych skał powstających, zbiór nasion i roślin, traw łąkowych itp.

c) zwidzanie wykonanych już wzorowych robót melioracyjnych, oraz urządzeń dla fabrykacyi drenów.

III. Nadzór, zarząd i siły nauczycielskie.

§. 8.

Nadzór.

Krajowy kurs praktyczny dozorców melioracyjnych, jako instytucya uzupełniająca krajowe biuro melioracyjne, stoi pod nadzorem Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, który ten nadzór wykonuje za pośrednictwem członka Wydziału krajowego prowadzącego referat spraw melioracyjnych. Do zakresu działania Wydziału krajowego należy w szczególności:

a) powoływanie kierownika i nauczycieli kursu, oraz wyznaczenie im remuneracyi za wykłady;

b) rewizya i zatwierdzanie rozkładu godzin na kursie;

c) układanie corocznych preliminarzy zwykłych wydatków na kurs i przedstawianie takowych Sejmowi do zatwierdzenia;

d) stanowienie o potrzebach nadzwyczajnych kursu, o ile takowe mogą być zaspokojone z dotacyi przeznaczonej na ten cel pod rozporządzenie Wydziału krajowego;

e) bezpośrednia dyspozycya funduszem kursu w granicach preliminarza.

W sprawach zmiany niniejszego statutu porozumiewa się Wydział krajowy z Ministerstwem rolnictwa.

§. 9.

Kierownik.

Kierownik kursu wyznaczony przez Wydział krajowy z pomiędzy grona inżynierów krajowego biura melioracyjnego jest bezpośrednim przełożonym nauczycieli i uczniów.

Kierownik załatwia wszelkie sprawy wewnętrzne szkoły, przewodniczy na posiedzeniach miesięcznych grona nauczycielskiego, nadzoruje wykłady fachowe, czuwa nad karnością, rozdziałem prac i postępem uczniów oraz odpowiada za zgodne z przepisami prowadzenie kursu.

§. 10.

Nauczyciele.

Nauk fachowych udzielają powołani przez Wydział krajowy inżynierowie krajowego biura melioracyjnego, tudzież nauczyciele krajowych szkół rolniczych, względnie wędrowni nauczyciele rolnictwa, nauk zaś ogólnie kształcących, wyznaczeni przez Wydział krajowy docenci.

IV. Uczniowie.

§. 11.

Sposób utrzymywania i liczba uczniów.

Przyjęci na koszt funduszu krajowego uczniowie otrzymują oprócz przyhorów naukowych w ciągu czteromiesięcznej nauki teoretycznej stypendyum miesięczne w kwocie 25 zł. w. a., przy robotach zaś w polu wynagrodzenie z funduszów budowy przedsiębiorstw melioracyjnych lub od właścicieli gruntów w wysokości oznaczonej przez Wydział krajowy. Oprócz

stypendystów krajowych mogą być przyjęci na kurs zaleceni przez spółki wodne, gminy lub właścicieli większych posiadłości uczniowie w liczbie mającej się oznaczyć każdorazowo przez Wydział krajowy. Uczniowie ci nie uiszczają za udzielanie nauki żadnych opłat.

§. 12.

Warunki przyjęcia uczniów.

Starający się o przyjęcie na kurs winni się wykazać:

1. że ukończyli z dobrym postępem szkołę ludową;
2. że władają w mowie i piśmie językiem polskim;
3. że ukończyli przynajmniej 18. rok życia;
4. że są zdrowi i silnej budowy ciała oraz zachowanie się ich jest moralne i nienaganne;
5. wreszcie na wypadek niepełnoletności, że rodzice lub opiekunowie zezwalają im na wybór tego zawodu.

Wysłużeni podoficerowie ces. i król. korpusów technicznych (inżynieryi, artyleryi i pionierów), którzy się wykażą dobrą listą kwalifikacyjną ze strony swoich pułków, mają pierwszeństwo przed innymi kandydatami.

O przyjęciu uczniów na kurs stanowi Wydział krajowy na podstawie opinii krajowego biura melioracyjnego.

§. 13.

Egzaminu i świadectwa.

Przy końcu każdorocznej nauki teoretycznej zdają uczniowie egzamin przed komisyą egzaminacyjną złożoną z kierownika, egzaminującego nauczyciela i delegowanego w tym celu przez Wydział krajowy inżyniera melioracyjnego. Uczeń, który przy tym egzaminie nie otrzymał postępu przynajmniej dostatecznego, nie może przejść na rok wyższy i traci prawo umieszczenia go na kursie. Wynik tego egzaminu, tudzież stopień wykształcenia praktycznego osiągniętego corocznie przy robotach w polu, zapisuje się w księdze klasyfikacyjnej.

Po ukończeniu trzyletniego kursu nauk zdaje każdy uczeń egzamin główny przed komisyą egzaminacyjną wyznaczoną przez Wydział krajowy.

Świadectwa otrzymują uczniowie tylko z egzaminów głównych. W świadectwach tych oznacza się obok postępów ucznia w naukach, oraz jego wykształcenia praktycznego, także zachowanie się i pilność ucznia w szkole i przy robotach, niemniej specyalne jego uzdolnienia (do drenowania, nawodnienia łąk, regulacyi wód). Do oznaczenia postępu ucznia w naukach służą następujące stopnie: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny.

Pilność oznacza się stopniami: chwalebna, dostateczna, niedostateczna.

Zachowanie się ucznia oznacza się stopniami: zupełnie odpowiednie, odpowiednie, nieodpowiednie.

Zachowanie się nieodpowiednie pociąga za sobą wydalenie z kursu.

Uczniowie, którzy przed ukończeniem trzyletniego kursu wydalają się lub uwolnieni zostają, albo też nie zdali egzaminu głównego, mogą tylko otrzymać poświadczenie uczęszczania na kurs z wyraźnem nadmienieniem, że egzaminu głównego nie złożyli.

V. Postanowienia końcowe.

§. 14.

Osobne rdgulamina i instrukcye określają obowiązki kierownika i nauczycieli i normują porządek wewnętrzny szkoły.

Alegat 2. do sprawozdania Wydziału kraj. LW. 52.260 z r. 1891.

Plan szczegółowy

udzielania nauki w krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych we Lwowie.

I. Zakres nauki teoretycznej i rozkład jej na poszczególne lata.

1. Język polski.

Uwagi ogólne: *a*) Osiągnięty ma być stopień dorównywający temu, który odpowiada rezultatowi otrzymywanemu w VI. klasie szkół wydziałowych.

b) W doborze ustępów do czytania i opowiadania przeznaczonych pierwszeństwo dawać należy artykułom treści moralnej, historycznej, geograficznej, społecznej itp.

c) W ćwiczeniach stylistycznych po przebyciu stopni początkowych należy przedewszystkiem mieć na oku przyszły zawód uczniów.

Na I. roku (4 godziny tygodniowo).

a) Czytanie i opowiadanie ustępów dobieranych w myśl ustępu *b*) uwag ogólnych.

b) Krótkie powtarzanie gramatyki (części mowy, zdania pojedyncze i złożone, znaki pisarskie).

c) Dyktando, ćwiczenia pisemne gramatyczne, opisy przyrządów i narzędzi technicznych i rolniczych, opisy robót wykonywanych przy osuszeniu rowami, drenowaniu, nawodnieniu, regulacyi wód i t. p.

Na II. roku (3 godziny tygodniowo).

a) Czytanie i opowiadanie jak w r. I.

b) Ukończenie powtarzania gramatyki.

c) Dyktando, ćwiczenia stylistyczne, a mianowicie: układanie podań, raportów i pism urzędowych, poświadczenia, kwity i kontrakwity, ugody, kontrakty, cesye i pełnomocnictwa, listy w sprawach budowy i do dostawców, prowadzenie list płacy, wykazów, należytości, dzienników budowy, materyałów i narzędzi.

Na III. roku (2 godziny tygodniowo).

Ćwiczenia stylistyczne i zastosowanie (jak na II. roku pod *c*).

2. Geografia.

Na I. roku (2 godziny tygodniowo).

a) Wstępne wiadomości z geografii i ogólny pogląd na lądy, morza, oro- i hydrografię.

b) Geografia Galicyi; granice, góry i rzeki, ziemia i jej płody, środki komunikacyjne, polityczny podział.

3. Kaligrafia i rysunki wolnoręczne.

A) Kaligrafia.

Na I. roku (2 godziny tygodniowo).
Na II roku pismo rondowe (2 godziny tygodniowo).

B) Rysunki wolnoręczne.

Na I. roku (4 godziny tygodniowo).

4. Rachunki i geometrya.

A) Rachunki.

Na I. roku (6 godzin tygodniowo).

Ogólne pojęcia liczb, system dziesiętny, liczby całe i dziesiętne, cztery działania liczbami całemi i dziesiętnemi, liczby wielogatunkowe, rozmienianie i wymienianie, cztery działania liczbami wielogatunkowemi. Ułamki zwyczajne i liczby mięszane, sprowadzanie ułamków do najmniejszego wspólnego mianownika, cztery działania ułamkami zwyczajnymi, zamiana ułamków zwyczajnych na dziesiętne i na odwrót.

Stosunki i proporcye, ilości wprost i odwrotnie proporcyonalne, reguła trzech prosta.

Na II roku (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie przedmiotu z I. roku, rachunek procentu, obliczanie odsetek, kapitału i stopy procentowej, zrównania o jednej niewiadomej, ogólne pojęcia o potęgowaniu i pierwiastkowaniu.

Na III. roku (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie rachunków za pomocą ćwiczeń praktycznych i przykładów zastósowanych.

B) Geometrya.

Na I. roku (3 godzin tygodniowo).

Pojęcie geometryi i wielkości geometrycznych, rozpoznawanie i zastosowanie miary, planimetrya i stereometrya, obliczenie i obrazowe przedstawienie powierzchni i objętości, podział gruntów (komasacya). Teorya ma być uzupełnioną praktycznym poglądem, a główny nacisk położyć należy na obliczenie powierzchni i objętości w przyszłym zawodzie ucznia niezbędnie potrzebnych.

Na II. roku.

a) Geometrya wykreślna. (2 godziny tygodniowo).

b) Rysunki geometryczne. (3 godziny tygodniowo).

Układ prostopadły płaszczyzn rzutowych, rzuty prostopadłe punktu i linij, położenie płaszczyzn względem rzutowych, rysowanie brył według aksonometryi i w rzutach prostopadłych, oznaczenie dowolnych przekrojów z rzutów danych brył, oznaczenie własnego i rzuconego cienia brył w rzutach prostopadłych.

Na III. roku.

Geometrya wykreślna (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie przedmiotu z II. roku i zastosowane ćwiczenia.

5. Wiadomości wstępne z nauk przyrodniczych.

Na I. roku (4 godziny tygodniowo).

Uwagi ogólne. a) Nauczyciel powinien baczyć na to, aby nie tylko wzbogacał umysły uczniów w wiadomości do ich przyszłego zawodu potrzebne, ale aby nadto przez umiejętne zestawienie szczegółów rozwijał zmysł ich spostrzegawczy, oraz przyzwyczajał do logicznego myślenia i porządnego myśli wyrażania.

b) Za przedmiot nauki służyć mają początki z kosmografii, fizyki, chemii, mineralogii, geologii itd. a z nauk tych ma być wybrane to tylko, co do celów powyżej wyrażonych jest niezbędne, a zarazem dla umysłów uczniów przystępne.

c) Unikać należy zbytecznego zaciekania się w subtelności nauki i rozstrząsania kwestyj naukowych a opierać się należy na faktach najbliższych z codziennego życia wziętych.

d) Do uprzystępnienia użyć należy eksperymentów, które jednak nie powinny być zanadto liczne i minsterne.

e) Sam wykład nauczyciela powinien być tylko szkicem, stanowiącym ramy, które następnie mają być wypełnione przez uczniów samych za pomocą odpowiedzi na stosowne pytania. Zakres nauki nie da się naznaczyć szczegółowo, nauczyciel winien jednak zachować następujący porządek w wykładzie: Zacząwszy od wyjaśnienia stosunku, w jakim pozostaje ziemia do innych ciał w systemie planetarnym, objaśni ruchy ziemi i skutki tychże. Dalej rozdzieli ziemię na powietrze (atmosferę), wodę (hydrosferę), część stałą (litosferę) i istoty organiczne na powierzchni żyjące. Następnie poznajomi uczniów z powietrzem (tlen, azot, kwas węglowy, para wodna, amoniak, kwas azotowy, cząstki zawieszone w powietrzu, barometr, pompa pneumatyczna), tudzież z wodą (wodor), stan skupienia wody, rozszerzanie się ciał, ciepło, temperatura, termometr,rozpuszczalność, woda deszczowa, źródlana, studzienna, rzeczna itd., krążenie wody w przyrodzie, pompy.

Wychodząc z nauki o cieple, poda rzecz o utlenianiu (gnieiu, paleniu itd.), poczem wyjaśniwszy rozróżnienie związków organicznych i nieorganiczuych, wymieni ważniejsze z pomiędzy jednych i drugich i opisze sposób powstawania, własność i ważność w rolnictwie. Wreszcie wyjaśni ruch i równowagę ciał, magnetyzm, elektryczność, głos i światło.

6. Rolnictwo.

Na I. roku (5 godzin tygodniowo).

Ogólny pogląd na znaczenie i cel gospodarstwa rolnego, melioracye jako środek podniesienia wydatności ziemi i uzyskiwanego z niej dochodu.

Znajomość ziemi: wytwarzanie się ziemi, rodzaje ziemi do uprawy przydatnej, cechy i przymioty różnych rodzajów ziemi, gleba i podglebie, położenie gruntu i otoczenie, wpływ podglebia i położenia na przymioty ziemi, klasyfikacya ziemi.

Uprawa ziemi: cel i zasady uprawy, sposoby uprawy i narzędzia do uprawy służące.

Nawożenie ziemi: cel i zasady nawożenia, nawozu główne i pomocnicze, ich przymioty, przysposobienie i sposób użycia.

Znajomość roślin: organa roślin i ich przeznaczenie, życie roślin i warunki życia roślin, rodzaje i gatunki roślin uprawnych, opisanie najważniejszych roślin łąkowych i ich wymogów pod względem gleby, położenia, klimatu i uprawy.

Na II. roku (3 godziny tygodniowo).

Zasady hodowli roślin w ogóle: rozmnażanie (siew, sadzenie itd.), pielęgnowanie roślin w czasie wegetacyi, zbiór i przechowanie.

Hodowla roślin gospodarskich z szczególniejszem uwzględnieniem roślin pastewnych i handlowych, produkcya nasion, traw i koniczów, wyrób siana suszonego i konserwy roślin pastewnych.

Na III. roku (2 godziny tygodniowo).

O łąkach i pastwiskach. Łąki trwale i przemienne, łąki nawodniane i nienawodniane, zakładanie nowych łąk, grunt stosowny pod łąki, przygotowanie gruntu, wybór nasion do zasiewu, siew i pielęgnowanie. Pielęgnowanie i poprawa łąk starych, odnowienie łąk, nawożenie i nawodnienie łąk.

Poprawa, utrzymywanie, (pielęgnowanie i nawożenie) pastwisk stałych i przemiennych.

7. Nauka inżynieryi melioracyjnej.

A) Miernictwo.

Na I. roku (4 godziny tygodniowo po 2 godziny na przedmiot i rysunki).

Rozpoznawanie i zastosowanie zwykłych przyrządów i przyborów mierniczych (tyczek, palików, punktów stałych, łańcuchów i taśiem mierniczych, pionu, śródwagi, libeli, przyrządów do mierzenia kątów i t. p.), użycie przyborów rysunkowych, rozpoznawanie i rysowanie map katastralnych i sztabowych, oraz znaków w tych mapach używanych.

Na II. roku: *a*) Miernictwo (3 godziny tygodniowo).

Przyrządy do mierzenia długości (łańcuch, taśma, łata), do mierzenia i wytyczania kątów (węgielnica bębenkowa, zwierciadłowa i pryzmatowa), wytyczanie łuków, bussola, stolik do szkicowania i zdjęcia za pomocą niego pojedynczych parcel, libella, jej opis i zastosowanie, stolik mierniczy i sposób jego ustawienia zapomocą widełek i libelli, dioptra, zdjęcia stolikiem mierniczym, obliczanie zdjętych powierzchni, ogólne pojęcia niwelacyi, zdejmowanie przekrojów podłużnych i poprzecznych łatą do odważania, niwelacya krzyżami, opisanie instrumentu niwelacyjnego i jego zastosowanie, prowadzenie i obliczanie protokołów niwelacyinych.

b) Rysunki sytuacyjne (3 godziny tygodniowo).

Sporządzanie jednokolorowych i kolorowanych planów sytuacyjnych, tudzież planów warstwowych, pomniejszanie i powiększanie kart, plany komasacyi gruntów, sporządzanie ksiąg katastralnych.

Na III. roku: (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie opisu i zastosowanie przyrządów mierniczych.

B) Budownictwo.

Na II. roku a) Materyały budowlane, konstrukcye i budowa (5 godzin tygodniowo).

Konstrukcye drewniane. Ogólne własności dobrego drzewa budulcowego, wady drzewa budulcowego, czas ścinania drzewa, powiększenie trwałości drzewa, rodzaje drzew do budowy przydatnych, wiązanie drzewa.

Konstrukcye kamienne. Kamienie naturalne i sztuczne oraz ich własności, zaprawy chemiczne i mechaniczne, próba cementów, mury ceglane i kamienne (tak z ciosów jak i łamanego kamienia), mury mięszane, mury betonowe, przygotowanie, użycie i wytrzymałość betonu, ogólne pojęcia sklepień i ich wykonanie.

Konstrukcye żelazne. Opisanie żelaza lanego, kutego i stali, zastosowanie żelaza i jego strony ujemne, opisanie gatunków żelaza przychodzącego w handlu, użycie żelaza.

Budownictwo lądowe. Fundamenta i różne sposoby fundowania, rusztowania, fundowanie na lądzie i wodzie.

Budowa dróg. Konstrukcya dróg przy mostach, przejazdy (rampy) i brody.

Budowa mostów. Mosty drewniane leżajowe, wiszące i rozporowe, jarzma drewniane, przyczółki i poręcze, kładki drewniane, mosty kamienne, filary, przyczółki i sklepienia, przepusty kamienne i rury.

Roboty wodne. Budowle wodne kamienne i faszynowe, tamy, szluzy, jazy stałe i ruchome, wodociągi.

b) Ćwiczenia konstrukcyjne z budownictwa (6 godzin tygodniowo).

Na III. roku.

a) Powtórzenie budownictwa z II. roku (2 godziny tygodniowo).

b) Wypracowanie projektów budowli (objektów) i kosztorysów (12 godzin tygodniowo).

C) Nauka melioracyi.

Na I. roku (3 godziny tygodniowo).

Ćwiczenia i roboty fachowe, które mają na celu przygotować ucznia do praktyki letniej, a mianowicie, trasowanie linij prostych i łuków; profilowanie, opis i użycie narzędzi do robót ziemnych i drenarskich, wykonanie robót ziemnych (wykop, transport. nasyp i planowanie), ubezpieczenie skarp, wykopów i nasypów, (darnie, płotki, obitki faszynowe, bruk kamienny), prowadzenie rowów drenowych i układanie rurek.

Na II. roku. a) Hydrotechnika rolnicza (5 godzin tygodniowo).

Woda i ziemia. Opady atmosferyczne, waporowanie, woda gruntowa i źródła.

Wody płynące naturalne i sztuczne, ruch wody w rzekach, kanałach i rurach.

Osuszenie, powstawanie i cechy bagien, szkodliwość zbytniej wilgoci w ziemi dla roślin i korzyści osuszenia; utworzenie odpływu, osuszenie otwartymi rowami i drenami, uprawa torfowisk.

Nawodnienie. Zasady nawodnienia, (wpływ wody na roślinność, prowadzenie i ujęcie wody), nawodnienie łąk (systemy nawodnienia), zakładanie stawów rybnych.

Regulacya i obwałowanie rzek. Ubezpieczenie brzegów, przekopy, zabudowanie potoków górskich.

b) Rysunki i projekty melioracyjne (5 godzin tygodniowo).

Wrysowanie kot niwelacyjnych i warstw w mapy karastralne, oznaczenie działów wód i najniższych punktów (ścieków) w planach warstwowych, projektowanie osuszenia rowami, drenowania i nawodniania, rysowanie profili podłużnych i poprzecznych, obliczenie bryłowatości robót projektowanych, opisanie i uzasadnienie projektu.

Na III. roku: a) Hydrotechnika rolnicza (2 godziny tygodniowo). Powtórzenie trudniejszych części z II. roku.

c) Samoistne projekty melioracyjne i kosztorysy (14 godzin tygodniowo).

8. Wykład i objaśnianie najgłówniejszych przepisów ustawy wodnej.

Na III. roku (2 godziny tygodniowo).

II. Ilość i rozkład godzin tygodniowych.

	Tygodniowo w roku		
	I.	II.	III.
1. Język polski	4	3	2
2. Geografia	2	—	—
3. Kaligrafia	2	2	—
4. Rysunki wolnoręczne	4	—	—
5. Rachunki	6	2	2
6. *a*) Geometrya	8	2	2
b) Rysunki geometryczne . . .	—	3	—
7. Wiadomości wstępne z nauk przyrodniczych	4	—	—

	Tygodniowo w roku		
	I.	II.	III.
8. Rolnictwo	5	3	2
9. *a*) Miernictwo	2	3	2
b) Rysunki sytuacyjne. . . .	2	3	—
10. *a*) Budownictwo	—	5	2
b) Ćwiczenia konstrukcyjne i projekty .	—	6	12
11. *a*) Hydrotechnika rolnicza . . .	3	5	2
b) Rysunki i projekty melioracyjne .	—	5	14
12. Ustawa wodna	—	—	2
Razem .	42	42	42

III. Zajęcia praktyczne.

W czasie trzyletniej praktyki, która się ma odbyć z reguły od 1. kwietnia po koniec listopada każdego roku, przydzieleni będą uczniowie bądź to kierownikom budowy przy krajowych, powiatowych i spółkowych przedsiębiorstwach melioracyjnych, bądź też inżynierom kraj. biura melioracyjnego zajętym wykonaniem drobnych melioracyj (osuszenia rowami, drenowania i nawodniania).

Każdy uczeń użytym będzie przedewszystkiem do praktycznego wykonania robót ręcznych, a więc do kopania ziemi, szkarpowania, planowania, układania rurek drenowych, darniowania, grodzenia płotków, robót faszynowych, brukowania, robót ciesielskich, murarskich, kamieniarskich i kowalskich.

Następnie zapozna się uczeń jako figurant z trasowaniem, wytyczaniem łuków, niwelacyą podłużną, zdjęciem przekrojów poprzecznych i profilowaniem projektowanych robót. Wreszcie użytym będzie jako dozorca do nadzoru i odbioru robót ziemnych ubezpieczeń, wykopów i nasypów, oraz budowy objektów. Jako dozorca każdy uczeń winien zaznajomić się z prowadzeniem dzienników budowy, materyałów i narzędzi, dalej list wypłat i wykazów należytości akordantów i dostawców.

Obok tego zebrać ma uczeń w czasie praktyki letniej przy sposobności zielnik traw łąkowych, których rodzaje i gatunki winien samodzielnie oznaczyć, niemniej też zaopatrzyć się w zbiór rozmaitych gatunków gleb oraz skał, z których te gleby powstały.

Praktyce tej towarzyszyć mają w myśl §. 5. statutu organizacyjnego stosowne pouczenia i wyjaśnienia ze strony inżynierów prowadzących budowę, którym uczniowie zostali przydzieleni.

Z końcem każdego miesiąca winien każdy uczeń samodzielnie ułożyć i własnoręcznie napisać sprawozdanie miesięczne ze swych zajęć, które przełożony inżynier przedłoży Wydziałowi krajowemu z poświadczeniem zachowania się i pilności ucznia, oraz postępu osiągniętego przez ucznia przy robotach praktycznych.

Regulamin

krajowego kursu praktycznego dozorców melioracyjnych we Lwowie.

I. Ogólne przepisy karności i porządku.

§. 1.

Każdy uczeń przyjęty na krajowy kurs praktyczny dozorców melioracyjnych we Lwowie poddaje się bezwarunkowo wszelkim przepisom niniejszego regulaminu, jakoteż wszelkim innym przepisom i rozporządzeniom, które później wydane zostaną.

§. 2.

Przełożonym uczniów w czasie zimowej nauki teoretycznej jest kierownik kursu; a podczas praktyki letniej przełożonym uczniów jest ten inżynier biura melioracyjnego, któremu uczeń został do nauki przydzielony.

§. 3.

Kierownikowi kursu i wszystkim nauczycielom jakoteż inżynierom przełożonym winni uczniowie posłuszeństwo i uszanowanie.

§. 4.

Z wszelkiemi życzeniami lub zażaleniami udać się powinni uczniowie pojedynczo do kierownika kursu, a względnie do inżynierów kierujących robotami, wszelkie zaś zbiorowe przedstawienia wzbronione są pod karą wydalenia.

§. 5.

Wykroczenia uczniów przeciw niniejszemu regulaminowi jak i przeciw wszelkim rozporządzeniom władz przełożonych karane będą według uznania kierownika kursu a względnie przełożonego inżyniera:

1. napomnieniem,
2. wydaleniem ze szkoły.

§. 6.

Ucznia, który okaże się niezdolnym do korzystania z wykładów, lub który jest opieszały w pracy i nance, nieobyczajny, lub nareszcie który w jakikolwiek sposób wywiera wpływ niekorzystny na moralność i karność kolegów swoich, może kierownik kursu względnie prowadzący budowę inżynier, któremu uczeń został przydzielonym, ostatni jednak za poprzedniem odniesieniem się do Wydziału krajowego każdej chwili z kursu wykluczyć.

§. 7.

Uczeń wydalony z kursu traci równocześnie prawo pobierania stypendyum krajowego.

§. 8.

O wydaleniu uczniów z kursu donosi kierownik natychmiast Wydziałowi krajowemu.

II. Przepisy trwania nauk, uczęszczania na kurs i porządku szkolnego.

§. 9.

Nauka w krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych trwa przez trzy lata.

§. 10.

Rok szkolny rozpoczyna się zazwyczaj z dniem 1. grudnia i dzieli się:

1. na kurs nauk zimowy, trwający cztery miesiące;

i 2. na praktykę letnią przy studyach, projektowaniu, a głównie przy wykonaniu robót melioracyjnych

§. 11.

Przed rozpoczęciem roku szkolnego t. j. najpóźniej 30. listopada uczniowie wracający z praktyki letniej obowiązani są zgłosić się do kierownika kursu w celu wpisania się na kurs zimowy.

§. 12.

Wykłady i cwiczenia szkolne w czasie kursu zimowego odbywają się codziennie z wyjątkiem świąt od godziny 8 rano do 12. w południe i od 3. po południu do 6. wieczór według podziału godzin, który ogłosi na początku roku szkolnego kierownik kursu.

§. 13.

W osobnym dzienniku zaprowadzonym dla kursu zimowego nauczyciele mają wykazywać:

dzień i miesiąc wykładu,

godzinę i przedmiot,

nazwisko uczniów nieobecnych lub tych, którzy się spóźnili na wykład oraz uwagi innego rodzaju z własnoręcznym podpisem.

§. 14.

Uczniowie kursu dozorców obowiązani są uczęszczać na wszystkie wykłady bez wyjątku, a każda nieobecność powinna być usprawiedliwioną przed kierownikiem kursu.

Od obecności na wykładach może uwolnić ucznia tylko kierownik kursu w razie uznania ważnych powodów.

Dłuższa nieobecność spowodowana chorobą powinna być usprawiedliwioną poświadczeniem lekarskiem.

§. 15.

Powtarzająca się i nieusprawiedliwiona nieobecność na wykładach może według uznania kierownika spowodować wydalenie ucznia.

§. 16.

Uczeń, który był chory lub z innych powodów nie uczęszczał na wykłady, powinien przy powrocie na kurs zgłosić się osobiście do kierownika.

§ 17.

Kierownik kursu przeznacza po kolei jednego z uczniów na przeciąg tygodnia do dozoru porządku szkolnego.

Obowiązki tego ucznia są następujące:

pilnować, ażeby w sali wykładowej był spokój i porządek,

przechowywać dziennik szkolny jakoteż wszelkie przedmioty, które mu będą powierzone przez kierownika albo przez nauczycieli,

uważać i pilnować, ażeby meble i rekwizyta szkolne nie były niszczone.

W ogólności uczeń dozorujący ma się stosować ściśle do poleceń danych mu przez kierownika kursu i jest odpowiedzialnym za wszelkie uszkodzenia zrządzone w sali wykładowej, jeżeli o nich natychmiast nie doniesie kierownikowi z wymienieniem, który z uczniów to uczynił.

§. 18.

Książki i inne przybory naukowe lub rysunkowe znajdujące się w sali wykładowej lub udzielone do użytku, winni uczniowie utrzymywać w jak największym porządku i chronić od wszelkiego uszkodzenia.

§. 19.

W sali wykładowej wzbronionem jest bezwzględnie:

palenie tytoniu,

wprowadzanie do sali i przyjmowanie tam kogokolwiek bez poprzedniego pozwolenia kierownika kursu.

§. 20.

Uczeń występujący z kursu lub opuszczający go dla jakichkolwiek powodów, obowiązany jest oddać kierownikowi wszelką własność zakładową, daną mu do czasowego użytku.

§. 21.

Wszelkie braki i uszkodzenia nie pochodzące ze zwykłego użycia ale spowodowane nieuwagą, niedbalstwem, lub brakiem dozoru ucznia, winien tenże wynagrodzić z własnych funduszów.

§. 22.

Uczniowie pobierający stypendyum z funduszu krajowego otrzymują bezpłatnie potrzebne przybory szkolne do pisania i rysunku, książki lub inne potrzeby powinni nabyć z własnych funduszów.

III. Klasyfikacya, egzamina i świadectwa.

§. 23.

Podczas każdego wykładu będą uczniowie przepytywani, aby nauczyciele mogli się przekonać czyli uczniowie wykład rozumieją i jakie postępy w ogóle robią.

Ażeby uczeń wykład rozumiał i mógł odpowiednie postępy w naukach robić, musi do każdego wykładu przychodzić należycie przygotowany przez powtórzenie tego, co już w poprzednich wykładach nauczyciel powiedział i wyjaśnił.

§. 24.

Klasyfikacya postępu uczniów w naukach oraz pilność i zachowanie się w szkole, ma być oznaczoną przez nauczycieli według następujących stopni:

postęp w naukach: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny;
pilność: chwalebna, dostateczna, niedostateczna;
zachowanie się ucznia: zupełnie odpowiednie, odpowiednie, nieodpowiednie.

§. 25.

Przy końcu każdego miesiąca wykładów odbywa się konferencya nauczycieli pod przewodnictwem kierownika, na której nauczyciele przedstawiają kierownikowi kursu klasyfikacyę uzniów tak co do postępu w naukach i pilności jakoteż co do zachowania się w zakładzie; klasyfikacyę tę wpisuje kierownik kursu do osobnej księgi szkolnej klasyfikacyjnej w tym celu zaprowadzonej.

§. 26.

Uczeń, który nie okaże dostatecznego postępu ze wszystkich przedmiotów nauki, nie może pozostać w szkole.

Wyjątek może być zrobionym w tym wypadku, jeżeli uczeń odznacza się pilnością w nauce, i w wykonywaniu prac praktycznych a nauczyciele na konferencyi miesięcznej zaproponują pozostawienie takiego ucznia na następny miesiąc.

§. 27.

Przy końcu kursu zimowego uczniowie składają egzamin ze wszystkich przedmiotów nauki przed komisyą egzaminacyjną, która się składa:

z nauczyciela przedmiotu,
z kierownika kursu,
i inżyniera biura melioracyjnego, delegowanego przez Wydział krajowy do tej czynności.

§. 28.

O wyniku powyższego egzaminu donosi kierownik kursu Wydziałowi krajowemu, zamieszczając stopnie otrzymane przez ucznia w księdze klasyfikacyjnej.

§. 29.

Uczeń, który przy tym egzaminie nie otrzymał przynajmniej dostatecznego postępu ze wszystkich przedmiotów, będzie z listy uczniów wykreślony.

§. 30.

Po upływie praktyki letniej kierownik kursu zapisuje do księgi klasyfikacyjnej stopień nabytej znajomości i wprawy w wykonywaniu prac do dozorcy robót melioracyjnych należących,

tudzież stopień staranności w tem wykonywaniu na podstawie zdania inżyniera, któremu uczeń był przydzielonym.

§ 31.

Po ukończeniu całego trzechletniego kursu nauk zdaje każdy uczeń egzamin końcowy czyli główny z całości nauk zawodowych przed osobną komisyą egzaminacyjną przez Wydział krajowy wyznaczoną — i w razie pomyślnego wyniku tego egzaminu, jakoteż na podstawie odpowiedniej klasyfikacyi ucznia zapisanej w księdze szkolnej, wydaje się mu świadectwo uzdolnienia na fachowego dozorcę melioracyjnego, bądź to dla całego zakresu robót melioracyjnych, bądź też pewnego specyalnego działu (drenowania, nawodnienia, regulacyi wód).

§. 32.

Uczniowie, którzy egzaminu końcowego nie złożą lub nie ukończą całego kursu nauk teoretycznych i praktycznych ćwiczeń, mogą otrzymać tylko potwierdzenie czasu, przez który w szkole dozorców pozostawali z wyraźnem wymienieniem, że egzaminu końcowego nie złożyli a względnie nie składali.

Ałegat 4. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 52260/91.

Wykaz uczniów krajowego kursu praktycznego

L. p.	Nazwisko i imię	Rok urodzenia	Dotychczasowe zajęcie	Wykształcenie szkolne przed wstąpieniem na kurs
	a) Stypendyści.			
1	Jaworski Konstanty	1870	kapral od ułanów	II klasa gimnazyalna w Czerniowcach
2	Krawczuk Antoni	1864	podoficer obrony kraj., pomocnik geometry i dozorca drog.	III kl. szkoły 3-klasowej w Borszczowie
3	Marek Jan	1860	krajowy dozorca drenarski	III klasa szkoły ludowej w Lisiejgórze
4	Mondalski Józef	1863	figurant i dozorca przy regulacyi Nowego Brnia	IV klasa szkoły ludowej w Bochni
5	Moskal Wojciech	1864	dozorca przy regulacyi Starego i Nowego Brnia	szkoła ludowa w Lisiejgórze
6	Polek Wojciech	1864	dozorca przy regulacyi Krzemienicy	III klasa szkoły ludowej w Wojsławiu
7	Slisz Stanisław	1857	podoficer piechoty, postenführer żandarmeryi, dyurnista sąd.	IV klasa szkoły normalnej w Jaśle
8	Sławek Adam	1865	podoficer piechoty, dozorca przy obwałowaniu Sanu	IV klasa szkoły ludowej w Tarnobrzegu
9	Szczerba Jan	1871	listonosz	II klasa szkoły ludowej w Narolu
10				
	b) Dozorcy robót.			
11	Marek Jędrzej	1861	dozorca przy regulacyi Nowego Brnia	
12	Ortyński Władysław	1847	kraj. dozorca przy regulacyi Gniłej Lipy	ukończona szkoła rolnicza w Czernichowie
13	Wersz Józef	1847	podoficer piechoty, kraj. dozorca przy regulacyi Trześniówki	ukończona szkoła kadetów w Weisskirchen
	c) Uczniowie uczęszczający na własny koszt.			
14	Borkowski Jan	1865	kelner	IV kl. szkoły wydziałowej 8-klasowej w Sambor
15	Orłowicz Michał	1871	kandydat seminaryum naucz., następnie praktykant handlowy	II klasa gimnazyalna we Lwowie

...ów melioracyjnych we Lwowie z roku 1891.

Postęp w naukach teoretycznych I. roku	Postęp w praktyce letniej		Uwagi
	przy robotach regulacyjnych	przy drenowaniu	
bardzo dobry	dobry	dobry	
dobry	dobry	dobry	
dobry		bardzo dobry	
bardzo dobry	dobry	dobry	
dostateczny	celujący		Przed wstąpieniem na kurs był dozorcą drenarskim przy ekspozyturze Tarnowskiej.
dobry	bardzo dobry	bardzo dobry	
bardzo dobry	celujący		
celujący	bardzo dobry	bardzo dobry	
celujący		bardzo dobry	
			jeden stypendysta został wydalonym.
dobry	bardzo dobry		Przed wstąpieniem na kurs był dozorcą drenarskim przy ekspozyturze Tarnowskiej.
bardzo dobry	celujący		
			nie składał egzaminów teoretycznych.
bardzo dobry	dobry	był zajęty przy drenowaniu w Miechocinie.	
bardzo dobry	bardzo dobry	był zajęty przy drenowaniu w Miechocinie.	

L. W. kr. 25.516/91.

Aleg. 5.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z przedłożeniem petycyi gminy miasta Przemyśla o zezwolenie na pobór opłat od przedstawień teatralnych i innych widowisk publicznych w celu uposażenia domu przytułku i pracy, ufundowanego ku uczczeniu czterdziestoletniej rocznicy wstąpienia na tron Jego Cesarskiej i Królewskiej Mości!

Wysoki Sejmie!

Rada gminna miasta Przemyśla postanowiła uchwałą swą z d. 22. grudnia 1887 do l. 16774 ku uczczeniu czterdziestoletniej rocznicy panowania Jego Cesarskiej i Królewskiej Mości, Franciszka Józefa I., wybudowanie domu ubogich, czyli domu przytułku i pracy dla 30 ubogich i otwarcie tego zakładu w dniu 2-gim grudnia 1888.

W wykonaniu tej uchwały wybudowany został rzeczywiście ten dom głównie kosztem ofiarności publicznej, gdyż gmina miasta Przemyśla dostarczyła tylko placu pod budowę i kamienia na fundamenta z własnych kamieniołomów. Koszta budowy tej wynosiły 9.569 zł. 52 ct. w. a., a z doliczeniem kosztów wewnętrznego urządzenia, sprzętów, bielizny itp. przeszło 11.000 zł. w. a.

W dniu 2. grudnia 1888 nastąpiło otwarcie i poświęcenie zakładu, a w dniu 11. kwietnia 1889 uchwaliła Rada miasta Przemyśla statut dla zakładu, którego główne postanowienia są:

Zakład zostaje pod zwierzchnim zarządem dyrekcyi, złożonej z burmistrza miasta, dyrektora zakładu, wybieranego co rok przez Radę miejską i z lekarza miejskiego, wewnętrzny zaś zarząd i nadzór nad umieszczonymi w zakładzie ubogimi sprawować mają siostry zakonnice, które starać się będą o stosowne dla ubogich pożywienie, pielęgnowanie kalek i zatrudnienie ubogich odpowiednią pracą;

przeznaczeniem zakładu jest umieszczanie osób ubogich, które bądź z powodu podeszłego wieku, bądź z powodu ułomności nie są zdolne do zapracowania na swoje utrzymanie. Liczba tych ubogich wynosić ma osób 30.

Uchwałą z dnia 11. paźdź. 1888 obmyśliła Rada miasta Przemyśla następujące uposażenie dla powyższego domu przytułku i pracy, mianowicie:

1. z dochodów gminnych co roku zł. 1.000 w. a.;
2. wszelkie noworoczne datki od chrześcian pochodzące,
3. składki i dary na cel powyższy składane i zbierane;
4. opłaty od przedstawień dramatycznych, koncertów, sztuk konnych i innego rodzaju widowisk publicznych, w wysokości 5% od dochodu surowego pobierać się mające;
5. taksy od muzyk opłacane;
6. wszelkie kary policyjne przez chrześcian uiszczane i inne, które wedle ustaw dotyczących do funduszu ubogich wpływać mają;
7. możliwe zapisy, względnie odsetki od zapisów poczynionych;
8. dochody funduszu jałmużny dziennej w miarę, jak będą uwolnione,

przyczem postanowiono, iż z dochodów z opłat w ustępie 4-tym poszczególnionych, wpływać mają $^2/_3$ na utrzymanie ubogich w domu przytułku i pracy umieszczonych, zaś $^1/_3$ na subwencye do funduszu ubogich izraelitów.

Uchwała w przedmiocie poboru opłat od przedstawień dramatycznych i innych widowisk publicznych wymaga wyższego zatwierdzenia, gmina miasta Przemyśla przeto wniosła za pośrednictwem Wydziału krajowego petycyę do Wysokiego Sejmu krajowego, popartą przez Radę powiatową przemyską w myśl uchwały z dnia 29. listopada 1889, prosząc o wydanie ustawy krajowej, zezwalającej na pobór powyższych opłat.

Wydział krajowy był zdania, iż do nadania gminie miasta Przemyśla poboru opłat od przedstawień dramatycznych i innych widowisk publicznych, nie zachodzi potrzeba osobnej ustawy krajowej, lecz po myśli ostatniego ustępu §. 87. ustawy z dnia 12. marca 1889 Nr. 24. dz. u. k. dostatecznem jest zezwolenie Wydziału krajowego, udzielone za zgodą c. k. Namiestnictwa; odezwą więc z d. 24. września 1890 l. 33.457 przesłał Wydział krajowy petycyę wzmiankowaną gminy miasta Przemyśla c. k. Namiestnictwu, oświadczając ze swej strony, iż przeciw żądaniu tą petycyą objętemu, nie ma nic do zarzucenia.

Atoli c. k. Namiestnictwo odezwą swą z d. 9. października 1890 l. 72.541 objawiło swą opinię, iż w niniejszej sprawie potrzebną jest ustawa krajowa po myśli pierwszego ustępu §. 87. ust. z d. 13. marca 1889 Nr. 24. dz. u. kr.

Wobec tego oświadczenia się c. k. Namiestnictwa, Wydział krajowy z uwagi na wzniosłe pobudki, które powyższą fundacyę domu przytułku i pracy w Przemyślu do życia powołały i na cel humanitarny, jakiemu fundacya ta poświęconą została, z uwagi nadto, że budżet gminy miasta Przemyśla jest bardzo znacznymi wydatkami obciążony, a mimo to do utrzymania ubogich w domu przytułku i pracy kwotą zł. 1.000 a. w. rokrocznie się przyczynia, sądzi, że należy gminie miasta Przemyśla dozwolić żądanego zasiłku na ten cel wspomniany przez udzielenie jej prawa poboru opłat od przedstawień dramatycznych, koncertów, sztuk konnych i innych widowisk publicznych do wysokości pięciu procentów dochodu surowego.

Sprawozdaniem swem przeto z dnia 23. października 1890 do l. 44.034 przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi już na poprzedniej sesyi projekt ustawy, mający uczynić zadość petycyi gminy miasta Przemyśla, wszelako petycya ta przydzielona komisyi gminnej, nie została przez tęż komisyę załatwiona.

Gdy gmina miasta Przemyśla obecnie prosi o wznowienie pomienionej petycyi, Wydział krajowy popierając takową wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy ·/.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 1. września 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. J. Wereszczyński
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w przedmiocie nadania gminie miasta Przemyśla prawa pobierania opłat od przedstawień dramatycznych i innych widowisk publicznych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

§. 1.

Gminie miasta Przemyśla nadaje się prawo do nakładania i pobierania opłat od przedstawień dramatycznych, koncertów, sztuk konnych i innych widowisk publicznych, do wysokości pięciu procentów dochodu surowego.

§. 2.

Fundusz z tych opłat uzyskany, obracany być ma rokrocznie w dwóch trzecich częściach na uposażenie domu przytułku i pracy, założonego ku uczczeniu czterdziestoletniej rocznicy panowania Najjaśniejszego Cesarza i Króla Franciszka Józefa I., zaś w jednej trzeciej części na subwencye dla funduszu ubogich izraelitów gminy miasta Przemyśla.

§. 3.

Prawo poboru opłat powyższych udziela się na tak długo, dopóki istnieć będzie fundacya domu przytułku i pracy, w §. 2. określona.

§. 4.

Bliższe szczegóły co do sposobu poboru tych opłat lub uwolnienia od takowych, określi uchwała Rady miasta, która przedłożoną być winna Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

§. 5.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

I. Związkowa Drukarnia we Lwowie.

L. W. kr. 13.009/91.

Aleg. 6.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia upoważnienia gminie Lanckoronie do rozdzielenia ekwiwalentu serwitutowego pomiędzy pojedynczych uprawnionych członków gminy.

Wysoki Sejmie!

Wyrokiem c. k. Namiestnictwa, jako komisyi krajowej do spraw odkupu i uregulowania ciężarów gruntowych we Lwowie z d. 30. października 1870. l. 7107 wydanym, przez c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z d. 3. stycznia 1872 l. 11841. zatwierdzonym, przyznany został gminie miasta Lanckorona jako wynagrodzenie za przysługujące właścicielom domów i gruntów tegoż miasta z przedmieściami, tudzież gminie tego miasta na opał szkoły, szpitala i lokalności magistratualnych, prawo poboru drzewa miękkiego sągowego z lasów państwa Lanckorona „Chełm, Solca i Groby“ zwanych, obszar 48 morgów 976 □° z lasu służebnego Chełm, znajdującego się w gminie Budzów.

W przedmiocie zamiany tego ekwiwalentu serwitutowego na inny, zawarły strony interesowane, mianowicie gmina miasta Lanckorony, oraz właściciel dóbr Lanckorona w dniu 15. marca 1872. ugodę tej treści, iż właściciel dóbra Lanckorona ks. Maurycy Montleart odstąpił gminie wzmiankowanej w miejsce przyznanego jej jak powyż ekwiwalentu serwitutowego, dwór lanckoroński wraz z gruntami w łącznym obszarze 70 morgów 170 □° i wszelkimi budynkami na tychże gruntach istniejącymi. — Grunta te zapisane były w operacie katastralnym gminy Lanckorona pod l. par 5, 7, 37, 45, 49, 50, 1968, 1969, 1970, 1971/a, 1971/b, 1982—1987, 1972, 1980, 1981/a, 1981/b, 1988/a, 1988/b, 1989, 2001. Ugodę powyższą zatwierdziło c. k. Namiestnictwo jako komisya krajowa dla spraw odkupu i uregulowania ciężarów gruntownych we Lwowie orzeczeniem z dnia 27. czerwca 1873. l. 2.704 S, poczem oddanie gminie Lanckorona tego nowego ekwiwalentu w posiadanie i na własność nastąpiło. —

Gmina Lanckorona, otrzymawszy powyższy ekwiwalent, postanowiła rozdzielić takowy pomiędzy pojedynczych członków gminy, uprawnionych z tytułu służącego im niegdyś prawa poboru drzewa z lasów dworskich i udała się w tej mierze do Wydziału powiatowego w Wadowicach po informacyę.

Orzeczeniem swem z dnia 17. stycznia 1874. l. 1201 oznajmił Wydział powiatowy pełnomocnikom gminy Lanckorona, iż nie może się wdawać w zamierzony i już tymczasem przeprowadzony podział gruntów ekwiwalentowych, albowiem takowe stanowią własność prywatną wszystkich członków gminy, dawniej do poboru drzewa uprawnionych, zastrzegł sobie tylko nadzór o tyle, o ile części ekwiwalentu przypadają zakładom gminnym, mianowicie magistratowi, szkole i szpitalowi.

Stanowisko, jakie Wydział wadowicki zajął jak powyż wobec gminy Lanckorony w przedmiocie podziału ekwiwalentu serwitutowego pomiędzy uprawnionych członków gminy, było wręcz przeciwne postanowieniom ustawy gminnej; Wydział powiatowy przeoczył, iż orzeczeniami c. k. Namiestnictwa jako komisyi krajowej do spraw odkupu i uregulowania ciężarów

gruntowych, przyznany został ekwiwalent serwitutowy nie uprawnionym członkom gminy, lecz gminie jako takiej, że zatem ekwiwalent ten przedstawiał się nie jako własność prywatna pojedynczych uprawnionych członków, lecz jako dobro gminne, względem którego Rada gminna powinna była po myśli ustępu drugiego §. 68 ust. gm. uchwalić postanowienie regulujące uczestnictwo pojedynczych członków gminy w pożytkach z dobra gminnego z uwzględnieniem istniejących specyalnych tytułów prawnych członków gminy uprawnionych. Rozdział zaś takiego dobra gminnego pomiędzy pojedynczych członków gminy wymagał w myśl §. 66. ust. gm. uchwały Sejmu krajowego.

Natomiast wzmiankowany reskrypt Wydziału powiatowego z dnia 17. stycznia 1874. l. 1201. miał ten bezpośredni skutek, iż sankcyonował niejako dokonany podział ekwiwalentu pomiędzy pojedynczych członków gminy uprawnionych, wobec czego tak tych, którzy z tego podziału pewne parcele na własność nabyli, jak i ich prawonabywców uważać należy jako ludzi w dobrej wierze działających.

O tem wszystkiem powziął Wydział krajowy wiadomość dopiero w trzy lata później, mianowicie w dniu 19. lipca 1876, gdy niektórzy z uprawnionych przeciw innemu rozporządzeniu Wydziału powiatowego wadowickiego z dnia 30. listopada 1875. l. 798 rekurs do Wydziału krajowego założyli.

Reskryptem swym z dnia 4. sierpnia 1876 l. 28647. wytknął Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu całą niewłaściwość powyższego postępowania, a jako władza sprawująca najwyższy nadzór nad majątkiem zakładowym i dobrem gmin, zawezwał Wydział powiatowy, ażeby bezzwłocznie polecił Zwierzchności gminnej w Lanckoronie, by nieprawnie podzielone grunta folwarku, stanowiącego dobro gminy przyprowadziła do pierwotnego stanu, to jest odebrała nieprawnym posiadaczom i po myśli drugiego ustępu §. 66. ust. gm. wyjednała w Radzie gminnej uregulowanie uczestnictwa w użytkowaniu tego dobra gminnego.

Sprawozdaniem swojem z dnia 18. lutego 1877. l. 1022 doniósł Wydział powiatowy wadowicki, iż reskrypt powyższy Wydziału jest już niemożebny do przeprowadzenia, albowiem rozdzielone grunta uległy w śródczasie dalszym podziałom i poprzechodziły w trzecie ręce, gmina zaś Lanckorona wnosi równocześnie petycyę do Wysokiego Sejmu, prosząc o zatwierdzenie dokonanego podziału w myśl §. 66. ust. gm.

Uwzględniając przedstawienie Wydziału powiatowego wadowickiego Wydział krajowy reskryptem swym z dnia 7. marca 1877. l. 6650. oświadczył, iż w takim tylko razie byłby skłonny do poparcia petycyi gminy Lanckorony w Wysokim Sejmie, gdyby nabrał przekonania, że interesa gminy jako współuprawnionej i współuprawnionych zakładów gminnych przy dokonanym podziale należycie zawarowanymi były, nie mniej, że podział faktycznie dokonany w taki sposób przeprowadzonym został, iż wszyscy uprawnieni członkowie gminy z nim się zgadzają.

W tym celu polecił Wydział krajowy spowodowanie uchwały Rady gminnej w Lanckoronie, któraby obejmowała postanowienia:

a.) na jakie parcele rozdzielonymi być mają w mowie będące grunta z dokładnem oznaczeniem objętości, granic i położenia każdej pojedynczej parceli,

b) kto staje się właścicielem każdej z tych parcel.

Tak powzięta uchwała winna być przez Radę powiatową po myśli §. 100. ust. gm. przychylną opinią zakonkomitowaną.

Dopiero sprawozdaniem z dnia 31. października 1887. l. 1254. wykazał Wydział powiatowy wadowicki częściowe wykonanie powyższego polecenia, mianowicie przedłożył:

a) uchwałę Rady gminnej miasta Lanckorony z dnia 9. października 1887, powziętą w przedmiocie rozdziału ekwiwalentu serwitutowego pomiędzy uprawnionych członków gminy, zatwierdzoną uchwałą Rady powiatowej wadowickiej z dnia 20. października 1887;

b) plan sytuacyjny dokonanego rozdziału parcel wraz ze spisem posiadaczy, sporządzonym przez autoryzowanego geometrę;

c) protokoły z dnia 15. kwietnia i 14. października 1887. spisane przy przesłuchaniu członków gminy Lanckor ny, wreszcie,

d) protokół z dnia 4. października 1887. spisany celem skonstatowania, czy interesa gminy i zakładów gminnych zostały przy dokonanym podziale należycie zastrzeżone.

Reskryptem z dnia 8 grudnia 1887. l. 57361. nie uznał jednak Wydział krajowy powyższego sprawozdania za dostatecz ne; uchwała bowiem Rady gminnej z dnia 9. października 1887 nie obejmowała tego stanu podziału gruntów z wyszczególnieniem właścicieli, jaki istniał w chwili faktycznie przeprowadzonego podziału, to jest w r. 1873, lecz stan z chwili powzięcia uchwały, to jest dopiero z r. 1887. Że zaś Wysokiemu Sejmowi do zatwierdzenia powinien być przedłożony projekt podziału, jaki w. r. 1873. dokonany został, przeto Wydział krajowy zwrócił Wydziałowi powiatowemu przedłożony sobie operat do uzupełnienia w powyż wskazanym kierunku.

Sprawozdaniem z dnia 30. sierpnia 1889. l. 862. oświadczył Wydział powiatowy wadowicki, iż skonstatowanie stanu podziału ekwiwalentu serwitutowego, jak takowy w r. 1873. faktycznie przeprowadzony został, jest obecnie już niemożebne, grunta bowiem pojedyncze, wielokrotnie już w ciągu tych lat kilkunastu zmieniły swych właścicieli, a co najbardziej utrudnia dochodzenie, że przeważna ilość transakcyj dokonana była za umowami ustnemi tylko, co skonstatowanie prawdziwego stanu rzeczy w sposób wiarogodny niemożebnem czyni.

Prosi zatem Wydział powiatowy, iżby Wysoki Sejm usankcyonował uchwałą swą taki stan rzeczy, jaki faktycznie istniał w. r. 1887.

Takie żądanie jest niemożebnem do przeprowadzenia. Wysoki Sejm bowiem, pragnąc usankcyonować stan faktyczny z r. 1887, musiałby zbadać poprzednio prawa tych faktycznych posiadaczy, ich legitymacye i dewolucye prawne, a do tego właśnie brak tytułów prawnych, brak dokumentów.

A jednak sprawa ta wymaga ostatecznego uregulowania, aby akt chociaż formalnie nieprawny, skoro nie istnieją konieczne powody do obalenia i unieważnienia go, uzyskał sankcyę i z aktu nieprawnego stał prawnym, aby tym sposobem uchylić zły przykład, że akt bezprawny może istnieć bezkarnie.

Ustęp drugi §. 66. ust. gm. opiewa dosłownie: „Do podziału zakładowego majątku lub dobra między członków gminy, potrzebna jest uchwała Sejmu krajowego.“ Bliższych objaśnień ustawa nie podaje. Uchwała sejmowa przeto może być dwojakiego rodzaju; albo w formie upoważnienia danego gminie do rozdzielenia majątku lub dobra gminnego pomiędzy pojedynczych członków, albo też zatwierdzenia aktu podziału już dokonanego.

Ta druga forma w wypadku obecnym, jak już wyżej wykazano, zastosować się nie da, albowiem podział dokonany w r. 1873. nie został zredagowany na piśmie, ani też nie zostały zeznane pisemne umowy nabycia, któreby dozwoliły odtworzyć stan ten pierwotny.

Pozostaje więc tylko pierwsza forma ulegalizowania aktu podziału nieprawnie dokonanego, to jest udzielenie gminie Lanckorona upoważnienia do rozdziału owego ekwiwalentu serwitutowego pomiędzy pojedynczych członków gminy uprawnionych.

Wprawdzie taka uchwała Sejmu krajowego nie wystarczy jeszcze do przepisania tytułu własności owego ekwiwalentu serwitutowego, po dziś dzień na imię gminy Lanckorony zaintabulowanego na rzecz nowonabywców i w tej mierze będą potrzebne jeszcze dalsze dokumenta na imię każdego uprawnionego opiewające, do wpisu hipotecznego zdolne, ale tej potrzebie w ten sposób można zadość uczynić, iż Wysoki Sejm w uchwale swej upoważni zarazem Wydział krajowy do wykonania tej uchwały i do wystawienia potrzebnych oświadczeń lub do zaopatrzenia wystawionych przez Reprezentacyę gminną aktów klauzulą zatwierdzenia. Uprości to sprawę bardzo.

Ekwiwalent serwitutowy rozdzielony został pomiędzy 104 uprawnionych. Pragnąc wygotować operat w takiej formie, iżby Wysoki Sejm mógł zatwierdzić podział już dokonany,

należałoby obstawać przy wykazaniu dewolucyi praw ze strony każdego nabywcy, choćby drogą sporu przeciw prawozlewcom i czekać, ażby wszyscy co do jednego dewolucyę prawną wykazali, to jest odroczyć stanowcze załatwienie tej sprawy na zawsze, gdyż dla kilku opieszałych musieliby wszyscy inni nabywcy czekać. Gdy tymczasem Wydział krajowy może częściowo, w miarę jak niektórzy nabywcy wykażą swe legitymacye, wydawać im oświadczenia do wpisu hipotecznego zdolne, na zasadzie upoważnienia Wysokiego Sejmu.

Wydział krajowy nie jest za przywróceniem całej sprawy do pierwotnego stanu, to jest za rewindykacyą ekwiwalentu serwitutowego od nabywców i powrócenia go gminie a to z następujących powodów:

a) że akt rewindykacyi wymagałby wytoczenia wszystkim nabywcom sporów cywilnych w liczbie 104, coby olbrzymie koszta na gminę za sobą pociągnęło;

b) że rezultat tych sporów byłby bardzo wątpliwy, gdyż strony wobec oświadczenia Wydziału powiatowego wadowickiego z. d. 17. stycznia 1874. l. 1201. muszą być uważane jako działające w dobrej wierze, tem bardziej, że w tych sporach jako pozwani występować będą nie pierwotni nabywcy lecz już nabywcy z drugiej i trzeciej ręki;

c) że spory te, gdyby nawet z korzyścią dla gminy wypadły, dotknęłyby ludzi zupełnie niewinnych, to jest właśnie tych nabywców z drugiej i trzeciej ręki, działających w dobrej wierze, wreszcie co najważniejsza

d) że nawet najpomyślniejszy rezultat tych kosztownych sporów nie przyniósłby gminie zgoła żadnych materyalnych korzyści, gdyż skoro to jest ekwiwalent serwitutowy, to ten ekwiwalent jako dobro gminne musiałby być po rewindykacyi tymże samym uprawnionym do wyłącznego użytku i w tymże samym stosunku uprawnienia oddany, tak że gminie nie pozostałoby nic, prócz samego tylko tytułu hipotecznej właścicielki.

Wydział krajowy popiera przeto petycyę gminy miasta Lacnkorony o zatwierdzenie dokonanego podziału ekwiwalentu serwitutowego pomiędzy uprawnionych członków gminy i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Upoważnia się Reprezentacyę gminy miasta Lanckorony do rozdzielenia gruntów nabytych od dworu państwa Lanckorony za zniesione służebności leśne umową z dnia 15. marca 1872., zatwierdzoną orzeczeniem c. k. Namiestnictwa jako komisyi krajowej dla spraw odkupu i uregulowania ciężarów gruntownych z dnia 27. czerwca 1873. l. 2704/S pomiędzy uprawnionych członków gminy.

2) Upoważnia się Wydział krajowy do zatwierdzenia swego czasu dokonanego podziału i do zeznania dokumentów, jakieby w celu przepisania tytułu własności tak rozdzielonych gruntów na pojedynczych nabywców w księgach hipotecznych potrzebnymi się okazały.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 17 sierpnia 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński *m. p.*
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 24.044/91.

Aleg. 7.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia osad powstałych wskutek rozparcelowania dóbr tabularnych „Hołosków i Mołodyłów“ w powiecie Nadwórniańskim ze związku tychże gmin i utworzenia z tych osad nowej samoistnej gminy pod nazwą „Dobrowola Hołoskowska“.

Wysoki Sejmie!

Sprawa powyższa przedłożoną była Wysokiemu Sejmowi sprawozdaniem naszem z dnia 23. października 1890. do l. 44.700, nie została wszakże załatwioną, wskutek czego Wydział krajowy wznawia ją, przedstawiając stan rzeczy, jak następuje:

Uchwałą z 26. listopada 1889. l. 475 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę 160 osadników mazurskich w Hołoskowie o wyłączenie ich gospodarstw ze związku gmin Hołoskowa i Mołodyłowa i utworzenie z nich odrębnej gminy administracyjnej.

Wskutek tego zarządził Wydział krajowy ustawą wskazane dochodzenia, których rezultat jest następujący:

Z rozparcelowanych dóbr tabularnych Hołosków i Mołodyłów powstało około 160 gospodarstw nowych, które w myśl ustawy krajowej z dnia 21. marca 1888 Nr. 41. Dz. ust. i rozp. krajowych na mocy reskryptu c. k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 18. grudnia 1888 l. 70.230 częścią do związku gminy Hołoskowa, częścią do związku gminy Mołodyłowa wcielone zostały.

Posiadłości te, z których 263 nowych ciał hipotecznych utworzono, zostały następnie na mocy rezolucyi c. k. Sądu powiatowego w Delatynie z dnia 22. marca 1890 l. 2.530 przeniesione do ksiąg gruntowych dla gmin katastralnych Hołosków i Mołodyłów.

Właściciele tych nowych posiadłości, którzy się z zachodniej części Galicyi tu przesiedlili, posiadają budynki mieszkalne i gospodarcze, tudzież znaczniejszą część gruntów w Hołoskowie a w gminie Mołodyłowie tylko kawałki lasu.

Należąc przeto do związku dwóch odrębnych gmin ponosić muszą tem samem wszelkie ciężary gminne na rzecz obu tych gmin.

Ponadto oddaleni od gminy Hołoskowa o pół mili, a o całą milę od gminy Mołodyłowa, nie mogą w całej pełni korzystać z urządzeń gminnych, a przedewszystkiem sprawowanie policyi miejscowej jest w tej osadzie w wysokim stopniu utrudnione.

Stan taki oczywiście niekorzystnie oddziaływać musi na rozwój ekonomiczny osady, i dla tego reprezentanci jej żądają uchylenia tego stanu przez utworzenie z tej osady nowej gminy administracyjnej.

Wprawdzie osada ta nie posiada żadnego majątku, któregoby dochodami bodaj w części potrzeby przyszłej gminy samodzielnej pokrywać mogła; zważywszy jednak, iż przypisane na r. 1890 podatki bezpośrednie realne wynosiły w tej osadzie kwotę 407 zł. 35 ct., przyjąć należy, iż bez zbytniego przeciążenia opodatkowanych a przynajmniej nie większego jak dotąd, potrafi nałożeniem niewysokich dodatków gminnych potrzeby administracyi gminnej z łatwością opędzić.

Rady gminne w Hołoskowie i Mołodyłowie, pierwsza uchwałą z 26. kwietnia 1890, druga uchwałą z 27. kwietnia 1890 zgodziły się bezwarunkowo i jednogłośnie na wyłączenie tych nowych posiadłości ze związku swoich gmin i oświadczyły przytem, iż ubytek tej siły podatkowej nie spowoduje w ich gospodarce gminnej żadnej różnicy.

C. k. Starostwo powiatowe w Nadwórnie reskryptem z 6. czerwca 4890 i. 7.956 oświadczyło, iż przeciw żądaniu petycyonujących ze względów publicznych nie ma nic do zarzucenia a również i Rada powiatowa w Nadwórnie uchwałą swoją z 9. lipca 1890 oświadczyła się jednomyślnie za uwzględnieniem prośby rzeczonych osadników.

Obszary dworskie w Hołoskowie i Mołodyłowie oświadczyły także, iż zgadzają się na utworzenie tej nowej gminy administracyjnej.

Deklaracyą z dnia 18. października 1890 w prawnej formie zeznaną, oświadczyli wreszcie osadnicy gotowość ponoszenia kosztów z uwidocznieniem tej zmiamy w operatach katastralnych połączonych.

Zdaniem Wydziału krajowego nie zachodzi tedy żadna przeszkoda przeciw uwzględnieniu żądania osady a gdy owszem żądanie to okazuje się całkiem słusznem i usprawiedliwionem, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy załączony ⁄. projekt ustawy uchwalić.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 23. października 1891.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wyłączeniu ze związku gmin Hołosków i Mołodyłów posiadłości powstałych z rozparcelowanych dóbr tabularnych tejże samej nazwy i utworzeniu z tych posiadłości samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą: „Dobrowola Hołoskowska“.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Posiadłości powstałe wskutek rozparcelowania dóbr tabularnych „Hołosków i Mołodyłów“ a które w myśl ustawy krajowej z 21. marca 1888. Nr. 41 Dz. ust. kr. rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa we Lwowie z 18. grudnia 1888. l. 70.230 wcielone zostały do związku gmin Hołosków i Mołodyłów, zostają ze związku tychże gmin wyłączone i mają odtąd stanowić odrębną samoistną gminę pod nazwą „Dobrowola Hołoskowska“.

Art. II.

Do związku gminy „Dobrowola Hołoskowska“ wcielone być mogą i te posiadłości, które bądź powstały po wydaniu powyższego rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z 18. grudnia 1888. l. 70.230, bądź po wejściu w życie niniejszej ustawy powstaną z dalszego rozparcelowania dóbr tabularnych Hołosków i Mołodyłów w powiecie politycznym nadwórniańskim położonych.

Art. III.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu ministrowi spraw wewnętrznych.

Aleg. 8.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia osady Wulka turebska ze związku gminy Turbia w powiecie tarnobrzeskim i utworzenia z niej samoistnej gminy.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z 6 sierpnia 1890 r. L. 30354/90 w przedmiocie wyłączenia osady Wulka turebska ze związku gminy Turbia w powiecie tarnobrzeskim i utrworzenia z niej samoistnej gminy, nie zostało na ostatniej sesyi Wysokiego Sejmu załatwione.

Z tego powodu Wydział krajowy ma zaszczyt sprawozdanie to ponownie przedstawić Wysokiemu Sejmowi.

Ustawa o wyłączeniu osady Wulka turebska ze związku gminy Turbia w powiecie tarnobrzeskim, którą Wysoki Sejm uchwalił na posiedzeniu z 10. stycznia 1887, nie otrzymała Najwyższej sankcyi z powodu, iż „przeprowadzone przez c. k. krajową Dyrekcyę skarbu we Lwowie z polecenia c. k. Ministerstwa skarbu dochodzenie wykazało, że podane w projekcie ustawy numera tych parcel, które mają stanowić linię graniczną między powyższemi gminami, nie odpowiadają rzeczywistemu stanowi rzeczy i nie zgadzają się z terazniejszymi operatami katastralnymi“.

Prezydyum c. k. Namiestnictwa, zawiadamiając o tem w odezwie z 10. lipca 1888 l. 7387 Wydział krajowy, wskazało zarazem granicę, która poprowadzoną być winna między obiema oddzielić się mającemi gminami, określoną przez Dyrekcyę skarbu w sprawozdaniu do Ministerstwa skarbu z 24. stycznia 1888 l. 5016. O tem postanowieniu zawiadomiliśmy Wydział powiatowy tarnobrzeski, który obecnie ponownie przedkłada prośbę przysiółka Wulka turebska o spowodowanie wyłączenia go ze związku gminy Turbia. Powody, dla których osada Wulka turebska domaga się oddzielenia od gminy Turbi, są istotnie ważne i uwzględnienia godne.

Oddaloną jest bowiem od Turbi o 4 kilometry; do r. 1886, w którym z gminą Turbia dla względów oszczędnościowych połączoną została, tworzyła osobną gminę, co stwierdzają dołączone do podania odpisy pieczęci gminy, kwity, arkusze płatnicze, oraz korespondencye i rozporządzenia byłej władzy powiatowej.

Stan zawisłości, w jakim przez połączenie z Turbią pozostaje, oddziaływa szkodliwie na administracyę i gospodarstwo gminne, gdyż jest w zupełności przez gminę Turbię zaniedbaną.

Ma ona jednak wszelkie warunki do samoistnego istnienia, gdyż tworzy zupełnie oddzielny w sobie zaokrąglony kompleks, zamknięty od północy, wschodu i zachodu obcemi granicami, a jedynie od południa stykający się w linii niemal prostej z Turbią.

Posiada swój oddzielny majątek i dobro gminne, które są administrowane faktycznie przez członków osady Wulka turebska z zupelnem wyłączeniem gminy Turbi i tworzy osobne ciało hipoteczne.

Oddzielenia tego domagają się członkowie przysiółka z całem uprawnieniem i z wszelką gotowością złożyli żądaną od nich deklaracyę, że poniosą koszta połączone z przeprowadzeniem zmian w operatach katastralnych a nawet złożyli już w Wydziale powiatowym odpowiednią sumę.

Wszystkie te okoliczności stwierdzają ponownie: Wydział powiatowy, c. k. Starostwo i Rada powiatowa, a mianowicie Wydział powiatowy w piśmie do c. k. Starostwa z 30. kwietnia 1889 l. 460, Rada powiatowa uchwałą swą powziętą na posiedzeniu z 17. kwietnia 1889 i c. k. Starostwo w odezwie do Wydziału powiatowego z 15. maja 1889 l. 7561, w której oświadcza, że „przeciw zamierzonemu wyłączeniu nietylko nie zachodzą żadne przeszkody, lecz przeciwnie wyłączenie to ze względów publicznych jest nawet konieczne".

Wydział krajowy ze względu na powyższe motywa i z uwagi, że odmówienie Najwyższej sankcyi uchwalonej już raz przez Wysoki Sejm ustawie nie nastąpiło ze względów merytorycznych, lecz jedynie z powodu mylnego oznaczenia granic przez niższe instancye, które obecnie sprostowane zostały; z uwagi, że powody, dla których osada Wulka turebska domaga się tego wydzielenia, zupełnie się nie zmieniły, ale nawet przez powtórne badanie władz, jak to wyżej wykazaliśmy, wzmocnione zostały, ma zaszczyt sprawę tę ponownie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi z usilnem poparciem ze swej strony i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 8 września 1891.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. J. Wereszczyński *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wyłączeniu osady Wulka turebska ze związku gminy Turbia w powiecie tarnobrzeskim i utworzeniu z tej osady samoistnej gminy.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Osada Wulka turebska zostaje wyłączoną ze związku gminy Turbia w powiecie tarnobrzeskim i ma odtąd stanowić samoistną gminę.

Art. II.

Granica tej gminy będzie biedz od północy granicą katastralną gminy Żabno i Woli rzeczyckiej — od wschodu granicą katastralną gminy Dąbrowa rzeczycka i brzegiem Sanu — od zachodu granicą katastralną gminy Majdan zbydniowski — od południa pomiędzy parcelami gruntowemi: Nr. 2244 a 293/2; 1142 a 293/2; 1142 a 1141; 1144/2 a 1141; 1140 a 1141; 293|1 a 293|2; 283 a 20; 284 a 20; 284 a 282; 285 a 282; 280 a 282; 276 a 281; 276 a 20; 275 a 20; 272 a 20; 271/1 a 20; 271/2 a 20; 271/2 a 268; 269 a 268; 267 a 268; 267 a 20; 266/1 a 20; 266/2 a 20; 266/2 a 264; 266/1 a 264; 266/1 a 265; 293/1 a 265; 314 a 265; 314 a 251; 315 a 317; 315 a 249; 315 a 318|1; 315 a 319; 315 a 321; 313/2 a 321; 311 a 321; 322 a 321; $\frac{2967a}{1}$ a 2967/3; $\frac{2967a}{1}$ a 344; $\frac{2967a}{1}$ a 341/1; $\frac{2967a}{1}$ a 340; $\frac{2967a}{1}$ a 337/2; 332 a 337/2; 332 a 337/1; 336/2 a 337/1; 338 a 337/1; 338 a 337/3; 338 a 339; 338 a 341/2; 338 a 342; 338 a 350; 338 a 2962/2; 784 a 2962/2; 785 a 2962/2; 2962/1 a 2962/2; 778 a 783/3

780 a 783/3; 782 a 783/3; 782 a 783/1; 782 a 783/2; 782 a 421/1; 782 a 421/2; 781 a 421/2; 775 a 421/2; 2963/1 a 421/2; 2963/1 a 2963/2; 750 a 433; 749 a 433; 735 a 433; 734/1 a 433; 734/1 a 432; 734/1 a 438/2; 733 a 438/2; 733 a 439; 732 a 439; 2958/' a 2958/2; 622 a 2958/2; 621 a 2958/2; 620 a 2958/2; 615 a 2958/2; 613 a 2965; 2957 a 2965; 2957 a 450; 451 a 450; 451 a 458; 459 a 458; 459 a 465; 455 a 465; 555 a 465 aż do brzegu rzeki Sanu.

Art. III.

Do trzech miesięcy od ogłoszenia niniejszej ustawy zostanie rozwiązaną dotychczasowa Rada gminna gminy Turbi, a zarządzone i przeprowadzone zostaną wybory do Rad gminnych nowych gmin Turbi i Wulki turebskiej.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu ministrowi spraw wewnętrznych.

Z Drukani Ludowej we Lwowie.

Aleg. 9.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia przysiółka Dobrucowej ze związku gminy Zimnowody w powiecie jasielskim a przydzielenia go do gminy Tarnowca, tegoż powiatu.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z 12. listopada 1890 L. W. 47.506/1890 w przedmiocie wydzielenia przysiółka Dobrucowej ze związku gminy Zimnowody w powiecie jasielskim, a przydzielenia go do gminy Tarnowca, tegoż powiatu, nie zostało na ostatniej sesyi Wysokiego Sejmu załatwione.

Z tego powodu Wydział krajowy ma zaszczyt sprawozdanie to ponownie przedstawić Wysokiemu Sejmowi.

Gmina Zimnowoda z Dobrncową i gmina Tarnowiec w powiecie jasielskim wniosły na dniu 19. listopada 1889 petycyę do Wysokiego Sejmu o wyłączenie Dobrucowej ze związku gminy Zimnowody a przyłączenia jej do gminy Tarnowiec.

Petycya ta jako niezałatwiona, przekazaną została wraz z innemi uchwałą z dnia 26. listopada Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Zarządzone przez Wydział krajowy z tego powodu dochodzenie wykazało następujący stan rzeczy.

Gmina Dobrncowa, Tarnowiec i Zimnowoda stanowią trzy oddzielne gminy katastralne; Dobrucowa i Tarnowiec leżą po lewej stronie rzeki Jasiołki, zaś Zimnowoda po prawej. Dawniej gminy te a między niemi i Dobrucowa stanowiły oddzielne gminy administracyjne, od lat zaś 20 połączoną została Dobrucowa z Zimnowodą w jedną gminą polityczną, mimo że dwie te wsie należące do dwóch różnych parafij, ani z położenia geograficznego ani z żadnego innego względu do takiego połączenia się nie nadają. Dobrucowa bowiem należy do parafii rzymsko-katolickiej w Tarnowcu, zaś Zimnowoda do parafii rzymsko-katolickiej w Szebniach.

W jednej i drugiej gminie tj. w Dobrucowej i Zimnowodzie istnieją odrębne obszary dworskie do dwóch różnych właścicieli należące, przeto dwa zarządy drogowe i dwa oddzielne pobory podatkowe.

Połączenie nienaturalne Dobrucowej z Zimnowodą daje się dotkliwie odczuwać tak jednej jak i drugiej wsi, a to z następujących powodów przytoczonych przez petycyonujące gminy:

1) Wieś Dobrucowa na lewym brzegu rzeki Jasiołki komunikuje się z wsią Zimnowodą, położoną na prawym brzegu tej rzeki, bądź przez terytoryum gminy Szebnie, bądź przez terytoryum gminy Sądkowa. Gdy jednak stan rzeki Jasiołki często jest zmienny i nie do przebycia, przeto Zimnowoda z Dobrucową musi się komunikować przez Jasło i Warzyce, a wówczas odległość jednej wsi od drugiej wzrasta do półtrzeciej mili.

Podczas długotrwających wylewów, płynięcia kry, w czasie zim niestałych, dwie te wsie połączone w jedną gminę administracyjną, doznają wiele uciążliwości przy załatwianiu własnego i poruczonego zakresu działania a najczęściej dopiero pod pressyą egzekucyi i kar porządkowych spełniają swoje czynności.

2) Wieś Dobrucowa przynależna do parafii w Tarnowcu posyła swoje dzieci na naukę do szkoły w Tarnowcu, zaś Zimnowoda przynależna do parafii w Szebniach, do szkoły w Szebniach, mimo tego jednak Dobrucowianie muszą konkurować do utrzymania szkoły w Szebniach, czem czują się słusznie pokrzywdzeni i co wytwarza między gromadami ustawiczne zatargi.

3) Wieś Zimnowoda posiada pastwiska gminne, z których Dobrucowa z powodu swego położenia, jako położona po drugiej stronie rzeki korzystać nie może; mimo tego Dobrucowianie pociągani są do opłaty podatków przypadających do gminy Zimnowody za te pastwiska. Podobnych opłat jednej wsi za drugą mimo nieużytkowania jest w budżecie gminnym więcej co wytwarza zatargi, spory i wzajemne zamięszania.

4) Obowiązek szarwarkowy dla obu tych gmin staje się bardzo dotkliwym ciężarem, nieraz niewykonalnym a zawsze prawie dopiero w drodze egzekucyi wymuszane są roboty przechodzące możność obu tych wsi. Przez wieś Dobrucową krzyżują się drogi komunikacyjne, które są przedłużeniem dróg tarnowieckich, łączących Tarnowiec z gościńcem podtatrzańskim i linią kolei Jasło-Rzeszów, podczas kiedy Zimnowoda nie posiada żadnych dróg komunikacyjnych donioślejszego znaczenia i musi z zaniedbaniem swoich dróg gminnych odbywać szarwarki w odległej Dobrucowej i opłacać częste egzekucye za niewykonywanie robót.

5) Wieś Zimnowoda liczebnie większa wybiera zwykle $^2/_3$ części radnych gminy a ci z pośród siebie wójta i zastępcę. W Dobrucowej pozostaje zwykle dwóch radnych, na których spada cały ciężar spełniania funkcyj zarządu gminnego; wszelkie polecenia i zarządzenia dotyczące Dobrucowej a wymagające urzędowania Zwierzchności gminnej, której w gminie nie ma, dochodzą ją już po niewczasie.

Wszelkie te okoliczności, naprowadzone przez petycyonujące gminy, zostały stwierdzone przez Wydział powiatowy w Jaśle, który je uznał za zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy i stosunkami miejscowymi.

W sprawie powyższej przedłożone zostały przez Wydział powiatowy jasielski następujące materyały, potrzebne do ustawodawczego traktowania rzeczy:

a) Uchwała Rady gminnej Zimnowody z Dobrucową z 15. października 1889 domagająca się wydzielenia Dobrucowej ze związku gminnego z Zimnowody.

b) Uchwała Rady gminnej w Tarnowcu z 16. października 1889 przyjmująca Dobrucowę do związku gminy Tarnowiec.

c) Uchwała Rady powiatowej w Jaśle z dnia 29. maja 1890 oświadczająca się za żądaniem petycyonujących gmin z oznajmieniem, że tak dobro mieszkańców wsi Dobrucowej, jakoteż względy publiczne za tem przemawiają.

d) Umowa z 25. października 1890 zawarta między reprezentantami gminy Tarnowca i Dobrucowej z powodu nastąpić mającego połączenia w jeden związek gminny, zatwierdzona przez Wydział powiatowy uchwałą z dnia 8. listopada 1890 r. L. 3207.

e) Umowa zawarta między Zimnowodą a Dobrucową z 27. sierpnia 1890 z powodu rozdziału, zatwierdzona również przez Wydział powiatowy na dniu 8. listopada 1890 r.

f) Wyciąg z sumaryusza podatku gruntowego za r. 1889 wystawiony przez urząd podatkowy w Jaśle z 13. maja 1889, z którego się okazuje,

że gmina Tarnowiec ma powierzchni	1.024	morgów	310	sążni □
„ Zimnowoda „	440	„	768	„
„ Dobrucowa „	360	„	744	„

dalej wykaz przypisanych na rok 1889 podatków (gruntowego i domowo-klasowego oraz dodatków) z 1. marca 1890, wedle którego przypada:

na Tarnowiec 328 zł. 22 ct. pod. gr.—115 zł. 15 ct. dom-klas.—452 zł. 21 ct. dodatku—razem 895 zł. 58 ct.
„ Zimnowodę 107 „ 45 „ „ „ — 56 „ 25 „ „ „ —183 „ 40 „ „ — „ 347 „ 10 „
„ Dobrucową 70 „ 05 „ „ „ — 27 „ 95 „ „ „ —109 „ 74 „ „ — „ 207 „ 74 „

g) Szkic sytuacyjny wyłączyć się mających gmin.

h) Oświadczenie się c. k. Starostwa w Jaśle z 30. sierpnia 1890 r. 16.035, że miejscowość Dobrucowa, Zimnowoda i Tarnowiec tworzą trzy odrębne gminy katastralne.

i) Opinia obszarów dworskich z Dobrucowej i Tarnowca przemawiająca za wyłączeniem Dobrucowej ze Zimnowody i przydzieleniem jej do Tarnowca.

j) Budżet gminy Zimnowody i Dobrucowej na r. 1890, takiż budżet gminy Tarnowca, dalej inwentarze tych gmin, wreszcie

k) Odezwa c. k. Starostwa z 10. czerwca 1890 r. L. 10.837, że nie zachodzą żadne przeszkody przeciw rozdzieleniu Zimnowody z Dobrucową i przydzieleniu tej ostatniej do Tarnowca. W piśmie tem c. k. Starostwo zarazem zawiadamia, że według konskrypcyi z r. 1880 wynosi ludność w gminie Tarnowiec 553 głów — zaś w Zimnowodzie z Dobrucową 285. Samodzielnych zaś gospodarstw obejmuje Tarnowiec 151, Zimnowoda 82, Dobrucowa 76.

Wreszcie oświadcza c. k. Starostwo, że: „przez takie wyłączenie i przydzielenie Dobrucowej do Tarnowca mieszkańcy tej miejscowości bardzoby zyskali, gdyż obecnie dzieli ich od gminy przynależnej Zimnowoda znaczna i często nie do przebycia będąca rzeka Jasiołka, przez co i urząd gminny tych miejscowości jest utrudnionym, podczas gdy przez przydzielenie usnnięteby zostały wszelkie przeszkody terytoryalne i z tego powodu c. k. Starostwo oznajmia, iż oświadcza się z poparciem wniesionej w tej sprawie do Wys. Sejmu prośby mieszkańców tych gmin".

W końcu Wydział powiatowy w sprawozdaniu z 8. listopada 1890 L. 3.221 oświadcza, że odłączenie Dobrucowej od Zimnowody a przyłączenie do Tarnowca nie wpłynie ujemnie na wysokość dodatków żadnej z tych gmin i prawdopodobnie stopa procentowa dodatków zmniejszy się tak w Zimnowodzie jakoteż i w Tarnowcu.

Z powodu odłączenia Dobrucowej od Zimnowody nie nastąpi, jak utrzymuje Wydział powiatowy, żadna zmiana granic, nie zajdą żadne zmiany w dotychczasowych stosunkach na obszarach dworskich, ani też w stosunkach szkolnych i parafialnych, albowiem Dobrucowa dotychczas należała i nadal należeć będzie do parafii i szkoły w Tarnowcu, zaś Zimnowoda do parafii i szkoły w Szebniach. Utrzymanie zaś i konserwacya dróg gminnych w niczem nie zmieni stosunków na gorsze ani w Dobrucowej ani w Tarnowcu i wyraża zdanie, że przyłączenie Dobrucowej do Tarnowca ze wszech miar jest pożądane.

Wydział krajowy sądzi, że powołane dokumenta i oświadczenia się władz miejscowych same najlepiej przemawiają za słusznością żądania petycyonujących gmin i dlatego ograniczając się na przedstawieniu stanu rzeczy wnosi:

Wysoki Sejm raczy przychylić się do petycyi gmin Zimnowody z Dobrucową i Tarnowca z 19. listopada 1889 o wyłączenie Dobrucowej ze związku gminnego z Zimnowodą a przyłączenie jej do Tarnowca i uchwali załączoną ⁄. ustawę.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 8. września 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wyłączeniu przysiółka Dobrucowej w powiecie jasielskiem ze związku gminy Zimnowody i przyłączenia go do gminy Tarnowiec w tymże powiecie.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Przysiółek Dobrucowa w powiecie jasielskim, tworzący osobną gminę katastralną, zostaje wyłączony ze związku gminy Zimnowody i przydziela się pod względem administracyjnym do gminy Tarnowiec w tymże powiecie.

Art. II.

W trzy miesiące po ogłoszeniu niniejszej ustawy w Dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych ma być rozwiązana Rada gminna w Zimnowodzie i Tarnowcu i przeprowadzone wybory celem ukonstytuowania się nowych Rad gminnych.

Art III.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. W. kr. 37.795/1891.

Aleg. 10.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w przedmiocie nadania gminie miasteczka Andrychów prawa poboru opłaty gminnej od posiadania psów.

Wysoki Sejmie!

Rada gminna miasteczka Andrychowa uchwaliła na posiedzeniu swem dnia 14. czerwca 1890 odbytem, zaprowadzenie opłaty gminnej od posiadania psów w wysokości po zł. 2 w. a. rocznie, a to głównie z powodu, że dochody gminne, mimo nałożonych opłat od napojów spirytusowych oraz dodatku do podatku konsumcyjnego od wina, na pokrycie wydatków nie wystarczają, a zamknięcia rachunkowe z ostatnich lat stale niedoborem się kończą. Uchwała ta, w gminie należycie ogłoszona, nie wywołała żadnego protestu.

Sprawozdaniem swem z dnia 20. sierpnia 1891 l. 1014 poparł Wydział powiatowy wadowicki powyższą uchwałę Rady gminnej miasteczka Andrychowa. Gdy wysokość opłaty jest stosunkom miejscowym odpowiednią, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 13 października 1891.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. J. Wereszczyński *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w przedmiocie nadania gminie miasteczka Andrychowa prawa poboru opłaty gminnej od psów.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

§. 1.

Gminie miasteczka Andrychowa nadaje się prawo pobierania przez przeciąg lat dziesięciu, od dnia wejścia tej ustawy w życie, opłaty gminnej od każdego psa w obrębie gminy tegoż miasteczka utrzymywanego, a to w wysokości po 2 zł. w. a. rocznie.

§. 2.

Postanowienia wykonawcze oraz wskazanie wypadków, w których uwolnienie od opłaty dozwolonem będzie, określi uchwała Rady gminnej.

§. 3.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie zaraz po jej ogłoszeniu.

§. 4.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. W. kr. 13195/1891.

Aleg. 11.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Podlipce o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 855 zł. 60 ct. należącej się gminie Budapeszt za utrzymanie nieletnich sierót po Bartłomieju Wilku.

Wysoki Sejmie!

Rozporządzeniem z dnia 1 grudnia 1890 do l. 25264, zawezwało c. k. Starostwo w Złoczowie Zwierzchność gminną w Podlipcach, by zażądane odezwą Magistratu w Budapeszcie z dnia 31 maja 1890 l. 17341, koszta utrzymania dzieci po zmarłym w Budapeszcie Bartłomieju Wilku a mianowicie Maryi, Amalii, Aleksandra i Teodora Wilków w łącznej kwocie 855 zł 60 ct. a. w., jak najrychlej zapłaciła, albo przynajmniej oświadczyła, w jakich ratach należytość tę spłacać będzie.

Gmina Podlipce nie będąc w stanie kosztów tych zapłacić, udaje się za pośrednictwem Wydziału krajowego do Wysokiego Sejmu z prośbą o przyjęcie rzeczonych kosztów na fundusz krajowy.

W prośbie swej przedstawia Zwierzchność gminna, iż przynależność Bartłomieja Wilka do gminy Podlipce prawomocnie rozstrzygniętą została.

Wydział powiatowy w Złoczowie potwierda tę okoliczność, dodając od siebie, iż wobec tego ewentualny rekurs przeciw wezwaniu do zapłaty powyższej należytości skutkuby nie odniósł.

Przedłożony inwentarz gminy Podlipce za rok 1890, jako też budżety jej z trzech lat ostatnich wykazują, iż gmina ta bez nadmiernego przeciążenia mieszkańców swoich lub bez pozbycia się pewnej części swojego majątku zakładowego, nie byłaby rzeczywiście w stanie żądanej należytości uiścić.

Według inwentarza przez Wydział powiatowy zatwierdzonego posiada gmina Podlipce około 9 morgów lasu i 28 morgów lichego pastwiska, tudzież obligacye na imię gminy winkulowane w imiennej wartości 1150 zł. a. w.

Pastwisko i las nie przynoszą żadnego dochodu, lecz jako dobro gminy służą do bezpłatnego użytkowania mieszkańców.

Gdy gmina Podlipce liczy 150 gospodarstw, widocznem jest, że tak las jak i pastwisko nie starczy nawet na najniezbędniejsze potrzeby gospodarcze mieszkańców.

Sprzedaż przeto tego dobra gminy na pokrycie należytości Magistratu budapeszteńskiego dałaby się tem bardziej uczuć mieszkańcom dotkliwie.

Od obligacyj pobiera gmina rocznie 51 zł. Jest to prawie jedyny własny dochód gminy.

Według przecięcia z budżetów gminy z trzech lat ostatnich wynoszą rocznie potrzeby ściśle gminne około 260 zł., na pokrycie których, uwzględniając już dochód z obligacyj, nakładać gmina musi przeciętnie 29% dodatków do podatków bezpośrednich, rocznie w kwocie około 650 zł. a. w. przypisanych. Oprócz tego łoży gmina na potrzeby szkoły rocznie około 250 zł. a. w., na co potrzeba przeszło 30% dodatku do podatków bezpośrednich.

W ten sposób każdy opodatkowany mieszkaniec gminy płacić musi na wymienione powyżej potrzeby około 59% dodatków rocznie.

Dodając do tego inne podatki autonomiczne i rządowe, złoży się suma, która bodaj czy nie wyczerpuje całego dochodu mieszkańców z roli.

W takim stanie rzeczy niepodobna doradzać gminie pozbycia się majątku zakładowego a niepodobna także obarczać ją dalszymi dodatkami na pokrycie rzeczonych kosztów utrzymania małoletnich Wilków w Budapeszcie. Dodatek na ten cel nałożonymby być musiał w wysokości około 145% jednorazowo. A chociażby nawet Magistrat budapeszteński zezwolił na spłatę swej należytości w kilku latach, co jednak trudno przypuścić, to i tak jeszcze gmina ta przeciążona nadmiernie innemi powinnościami, podołaćby temu nie mogła bez oczywistej ruiny.

Z tych powodów Wydział krajowy, popierając gorąco prośbę gminy Podlipce, przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania sierót: Maryi, Amalii, Aleksandra i Teodora Wilków, pozostałych po śp. Bartłomieju Wilku, przez gminę miasta Budapeszt w kwocie 855 zł. 60 ct. od gminy Podlipce powiatu złoczowskiego zażądane, przyjmuje się na fundusz krajowy.

W tym celu otwiera się Wydziałowi krajowemu osobny kredyt na rok 1892 w kwocie 855 zł. 60 ct.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 6 listopada 1891.

Marszałek krajowy:

***Sanguszko** w. r.*

Sprawozdawca:

***Dr. J. Wereszczyński** w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

LW. kr. 29.541/1891.

Aleg. 12.

Sprawozdanie Wydziału krajowego

o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1889.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu postanowień §. 18. statutu krajowego i §. 6. instrukcyi dla Wydziału krajowego, przedkładamy niniejszem zamknięcie rachunkowe wszystkich pod zarządem Reprezentacyi kraju zostających funduszów za rok 1889, a mianowicie:

Pod lit. *A.* funduszów budżetem objętych,
„ „ *B.* „ „ nieobjętych,
„ „ *C.* funduszu propinacyjnego,
„ „ *D.* „ pożyczkowego dla gmin na budowę koszar,
„ „ *E.* „ pożyczkowego dla spółek wodnych,
„ „ *F.* sumaryczne zestawienie obrotu *brutto* i stanu majątkowego wszystkich funduszów krajowych.

Zamknięcia rachunkowe fundacyi Stanisława hr. Skarbka za lata 1888 i 1889, przedkłada się Wysokiemu Sejmowi po myśli uchwały z d. 16. Stycznia 1888 osobnemi sprawozdaniami.

Dział *A.* zawiera fundusze budżetem objęte:

1. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, wraz ze szczegółowymi rachunkami:
   Szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie,
   Szkół rolniczych, folwarku i kursu gorzelnictwa w Dublanach,
   Szkoły rolniczej, tudzież folwarku w Czernichowie,
   Szkół niższych rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach,
   Szkoły ogrodniczej w Tarnowie,
2. Fundusz szkolny krajowy,
3—4. Krajowy szpital powszechny we Lwowie (2 oddziały),
5. Fundusz podrzutków we Lwowie,
6. Zakład dla obłąkanych na Kulparkowie,
7—10. Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie, (4 oddziały),
11. Fundusz policyi krajowej,
12. „ pożyczki krajowej z roku 1883,
13. „ „ „ „ 1884,
14. „ „ „ „ 1885,
15. „ „ „ „ 1888,
16. „ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne,
17. „ regulacyi rzeki Gniłej Lipy,
18. „ „ potoku Kisieliny,
19. „ „ rzeki Łęgu,
20. „ „ rzeki Trześniówki,

21. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy z Babulówką i Trześni,
22. „ domestykalny,
23. „ kultury krajowej,
24. Fundusz stanowy sierociński,
25. „ Aleksandra hr. Stadnickiego,
26. „ pożyczki krajowej z roku 1873,
27. „ podrzutków w Krakowie.

Dział *B.* zawiera fundusze budżetem nieobjęte:

1. Fundusz pomnika Kościuszki.
2—165. Fundusze stypendyjne.
166. Administracyę dóbr Winniki.
167. Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych.
168. „ niżankowicki „ „
169. „ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich.
170. Zakład narodowy im. Ossolińskich.
171. Fundusz zapomogi b. obwodu tarnowskiego.
172. „ „ z roku 1868.
173. „ budowy domu podrzutków we Lwowie.
174. „ śp. Pelagii Russanowskiej.
175. „ szkół ludowych z r. 1872.
176. „ Wincentego Łodzia Ponińskiego.
177. „ Franciszka Kochmana dla literatów.
178. „ Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących.
179. „ śp. Maryi Jedrzejewiczowej.
180. „ pomnika hr. Gołuchowskiego.
181. Fundacyę sandecką „Dom roboczy“.
182. Fundusz hr. Weissenwolfowej.
183. „ śp. Piotra hr. Wodzickiego.
184. „ Dr. Józefa K. Malinowskiego.
185. „ Karola Brzozowskiego na cele dobroczynne.
186. „ Karola Brzozowskiego dla bursy Stanisławowskiej.
187. „ im. A. Schiffnera.
188. „ Maryi Mochnackiej dla ciemnych.
189. Fundusz Edwarda Lewińskiego dla włościan.
190. Fundacyę śp. Anny Helclowej.
191. Fundusz „Macierzy polskiej“.
192. „ Feliksy z hr. Golejewskich Czarkowskiej.
193. „ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego.
194. „ ku podniesieniu rybactwa.
195. „ Abrahama Oranża.
196. „ Teofili i Malwiny Łukowskiej.
197. Fundacyę posagową ś. p. Siemianowskich dla dziewcząt.
198. „ ś. p. Siemianowskich dla wdów po nauczycielach.
199. „ hr. Weissenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą.
200. „ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie.
201. „ bursy ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych.
202. „ Franciszka Steczkowskiego z Jasła.
203. „ posagową ś. p. Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich.
204. „ posagową ś. p. Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich.
205. „ domu ubogich w Strzeliskach nowych.
206. „ Depozyta gminne i serwitutowe.
207. „ Depozyta ogólne.

Ogółem działy *A.* i *B.* obejmują 234, zaś razem z funduszami działów *C*, *D* i *E.* obejmują 237 funduszów.

Za rok 1888 wykazano w tych działach . . . . 225 funduszów
w porównaniu z obecnie wykazaną ilością . . . . . 237 „
okazuje się przybytek . 12 funduszów

Mianowicie przybyły:
1. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1888.
2. „ stypendyjny Brześciańskiego Aleksandra.
3. „ „ Boznańskiego Leona.

4. Fundusz stypendyjny Dra Lachowicza, stypend. I.
5. „ „ „ „ zapomog. II.
6. „ „ ks. Staszewskiego Stanisława
7. „ „ Skibińskiego I.
8. „ „ „ II.
9. „ „ „ III.
10. „ „ „ IV.
11. „ „ „ V.

dla młodzieży chłopskiej.

12. Fundacya domu ubogich w Strzeliskach nowych.

W formie zamknięć nie nastąpiła żadna zmiana zasadnicza, ściśle bowiem zastosowano się do uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 14. października 1878 i z d. 21. grudnia 1885.

Wedle sumarycznego wykazu wydatków i dochodów wszystkich budżetem objętych funduszów, wynik jest następujący:

			W funduszach: krajowym i z tegoż dotowanych:	samoistnych niedotowanych:
Wydatki w porównaniu z budżetem większe o . .			596.677 zł.	—
„ „ „ „ . .			—	1.323 zł.
Dochody od budżetu większe o . . .		639.429 zł.		
a po strąceniu zarachowanych w dochodach pożyczek:				
a) na spłatę długu w Banku dla krajów koronnych (poz. 48a. dochodów) .	415.625 zł.			
b) na pokrycie zwykłego niedoboru funduszu krajow. (poz. 48b. dochodów) .	290.134 „	705.759 „		
Dochody od budżetu były mniejsze o			66.330 „	3.925 „
Wynik *niekorzystniejszy* od budżetu o			663.007 zł.	5.248 zł.
Ogółem wynik *niekorzystniejszy* o .			668.255 zł.	

Wynik *niekorzystniejszy* funduszów: krajowego i z tegoż dotowanych, objaśniony jest szczegółowo poniżej; *niekorzystniejszy* zaś wynik funduszów samoistnych niedotowanych głównie znajduje powód w wykazanych różnicach budżetowych, w funduszu domestykalnym i w funduszu pożyczki krajowej z roku 1873, które w odnośnem zamknięciu rachunku bliżej są usprawiedliwione.

W funduszu pożyczkowym na drogi powiatowe i gminne, dla którego osobny budżet nie został uchwalony, wydatki wynoszą:

a) na bezprocentowe pożyczki Wydziałom powiatowym . .	44.500 zł.	— ct.
b) na lokacye w funduszu krajowym	36.348 „	72 „
razem .	80.848 zł.	72 ct.

Wydatki te pokryto własnymi zasobami funduszu w kwocie . . . . . 62.248 zł. 72 ct.
oraz dotacyą z Rubr. X. lit. *D)* poz. 132 wydatków funduszu krajowego . . . . . 20.000 „ — „

	82.248 „	72 „
pozostała tedy przewyżka dochodów na potrzeby roku następnego w kwocie	1.400 zł.	— ct.
W aktywach posiada ten fundus z oprócz powyższej pozostałości	151.380 „	42 „
razem .	152.780 zł.	42 ct.

Do działu tego funduszów, dla których osobny budżet nie został uchwalony, należy pięć funduszów krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych, mianowicie: 1. fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy, 2. fundusz regulacyi potoku Kisieliny, 3. fundusz regulacyi rzeki Łęgu, 4. fundusz regulacyi rzeki Trześniówki, 5. fundusz regulacyi potoku Krzemienicy z Babulówką i Trześni.

Specyalne zamknięcia rachunkowe tych funduszów wykazują:

	Dochody wraz z pozostałością kasową z ubiegłego roku:	Wydatki:	Pozostałość kasowa z końcem roku 1889:
1. Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy:			
a) fundusz regulacyjny . .	95.727 zł. 18 ct.	61.138 zł. 09 ct.	34.589 zł. 09 ct.
b) „ konserwacyjny . .	129 „ 82 „	— „ — „	129 „ 82 „
2. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny .	59.764 „ 16 „	59.764 „ 16 „	— „ — „
3. „ „ rzeki Łęgu regulac.	101.162 „ 35½ „	81.198 „ 87 „	19.963 „ 48½ „
„ „ „ „ konserw.	88 „ 44 „	— „ — „	88 „ 44 „
4. „ „ „ Trześniówki:			
a) fundusz regulacyjny . .	126.996 „ 82½ „	115.226 „ 70 „	11.770 „ 12½ „
b) „ konserwacyjny . .	550 „ 75 „	— „ — „	550 „ 75 „
5. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy z Babulówką oraz Trześni .	76.694 „ 38 „	61.975 „ 57 „	14.718 „ 81 „

Oprócz wykazanych pozostałości kasowych posiadają te fundusze z końcem roku 1889 w aktywach (po strąceniu stanu biernego): *ad* 1) 17.423 zł. 31½ ct., *ad* 2) 2.410 zł. 30 ct., *ad* 3) 14.513 zł., *ad* 4) 11.777 zł. 6 ct., *ad* 5) 1.308 zł. 57 ct.

Zamknięcie rachunku funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu przedstawia wynik ostateczny jak następuje:

	Wynik rzeczywisty:	Budżetem uchwalony:	Z porównania wynik większy:	mniejszy:
Wydatki budżetowe . .	4,711.828 zł.	4,201.581 zł.	510.247 zł.	—
Dochody „ . .	4,006.069 „	4,158.829 „	—	152.760 zł.
				663.007 zł.
Przewyżka wydatków (pokryta na razie pożyczką) . .	705.759 zł.			
Przytem jednak zwrócić musimy uwagę, że w tym niedoborze mieści się suma 415.625 zł. użyta po nad budżet na całkowitą spłatę długu w Banku dla krajów koron., która przeto nie stanowi właściwego administracyjnego niedoboru. Gdy budżet z powodu kredytów dodatkowych wykazuje przewyżkę wydatków . 46.625 zł. a po strąceniu uchwalonej nadwyżki dochodów . .	3.873 „	—	42.752 zł.	

wynik rzeczywisty w ogóle przedstawia się *niekorzystniejszym* od budżetu j. w. o 663.007 zł.

Wynik ten niekorzystniejszy powstał w skutek następujących różnic między wynikłościami rzeczywistemi a kwotami uchwalonemi w budżecie, mianowicie:

A) W wydatkach:

W rubr.	I.	Koszta reprezentacyi kraju — wydano mniej o . . z powodu mniejszego wydatku na koszta podróży i dyety pp. posłów (poz. 1—2.) i mniejszego wydatku na Wydział krajowy (poz. 14.), oraz wskutek innych drobniejszych różnic budżetowych.		2.087 zł.
„	II.	Koszta zarządu, wydano więcej o . . . . W tem mieszczą się przekroczenia:		27.534 zł.
		a) w płacach urzędników i woźnych o . przeważnie z powodu zamianowania 3 nadetatowych asystentów dla oddziału manipulacyjnego (poz. 23. f.) wskutek pomnożenia się czynności w tym oddziale;	1.156 zł.	
		b) w dyurnach (poz. 24.) o . . . z powodu pomnożenia się czynności;	5.440 „	
		c) w emolumentach o . . . . przeważnie z powodu nadania urzędnikom dodatków osobistych (poz. 26. g.) po myśli §. 37. ust. służby krajowej;	346 „	
		d) w remuneracyach (poz. 27.) o . . z powodu iż uchwalone dotychczas na ten cel kredyty były niewystarczające, i że wskutek pomnożonych agend i personal zwiększył się;	1.894 „	
		e) w kosztach podróży i dyet (poz. 28.) o . z powodu rozszerzenia kontroli nad gospodarką gmin i wskutek rozlicznych komisyj lustracyjnych, oraz podróży w sprawach melioracyjnych, przemysłowych i szkół rolniczych, a wreszcie z powodu poniesienia kosztów rozmaitych deputacyj;	983 „	
		f) w pensyach i zaopatrzeniach (poz. 29.) o . z powodu przyznania nowych pensyj na podstawie statutu emerytalnego;	3.008 „	
		g) w potrzebach kancelaryjnych (poz. 31.) o przeważnie z powodu większego wydatku na wydawnictwo rozporządzeń krajowych (poz. 31. a.) wedle rachunków przedłożonych przez c. k. Namiestnictwo i na sprawienie sprzętów, dywanów, chodników (poz. 31. b.) dla ubikacyj sejmowych;	3.274 „	
		h) gmach krajowy i jego utrzymanie (poz. 32) o przeważnie z powodu większego wydatku na koszta konserwacyjne, dekoracyjne, odnowienie rzeźb w gmachu sejmowym, urządzenie fryzu w sali sejmowej etc. (poz. 32. m.).	3.335 „	
		Do przeniesienia .	19.436 zł.	27.534 zł. 2.087 zł.

	Z przeniesienia .	19.436 zł.	27.534 zł.	2.087 zł.
	i) w zaliczkach na płace urzędników (poz. 33.) o wydatek ten większy w znacznej części usprawiedliwia większa spłata dawniejszych zaliczek, z których ściągnięto nad budżet 6.579 zł. (rubr. V. poz. 11. doch.), a wskutek czego przekroczenie redukuje się tylko do kwoty 1.644 zł. i znajduje zupełne pokrycie w przypisanych zwrotach zaliczek.	8.223 „		
	Razem przekroczenia wynoszą . .	27.659 zł.		
	a po strąceniu mniejszego wydatku przy (poz. 30.) w kwocie	125 „		
	wynosi ogólne przekroczenie jak wyżej . .	27.534 zł.		
W rubr. III.	Koszta leczenia ubogich chorych wydano więcej o . . z powodu zwiększonej ilości chorych.		117.205 „	
„ IV.	Koszta szczepienia wydano mniej o drobną różnicę . .			340 „
„ V.	Wydatki sanitarne wydano mniej o . . . . wedle złożonych rachunków przez c. k. Namiestnictwo.			2.767 „
„ VII.	Wydatki na cele wykształcenia i oświaty mniej o . . głównie z powodu mniejszego o 40.374 zł. niedoboru funduszu szkolnego krajowego (poz. 51.).			41.401 „
„ VIII.	Utrzymanie pomników historycznych mniej o . . . głównie z powodu, iż na restauracyę pomników w ogóle (poz. 98.) wydano niższą kwotę i że dożywotni datek Schmida Ciążyńskiego ustał z powodu śmierci dożywotnika (poz. 99.)			1.427 „
„ IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi więcej o . . . . ponieważ mieści się w tem nadzwyczajny wydatek na budowę własnego domu dla c. k. żandarmeryi we Lwowie, w kwocie 4.887 zł. — reszta zaś stanowi wydatek poniesiony na podstawie rachunków złożonych przez c. k. komendę żandarmeryi na utworzenie nowych posterunków.		21.829 „	
„ X.	Drogi krajowe mniej o . . . . . głównie z powodu oszczędności w dziale *C.* „utrzymanie dróg krajowych“.			2.250 „
„ XI.	Dotacye dla zakładów krajowych więcej o . . . głównie dla szpitala św. Łazarza w Krakowie (poz. 149.) wedle specyalnych rachunków zakładów krajowych.		20.786 „	
„ XII.	Wydatki na szupaśnictwo mniej o . . . . z powodu dostarczania odzieży na głównych stacyach (Lwów, Kraków, Przemyśl) we własnym zarządzie, zniżenia cen odzieży na innych stacyach i zarządzenia, że szupaśnicy transportowani są na kolejach wprost od pierwszej do ostatniej stacyi szupasowej, położonej przy kolei.			1.768 „
„ XIII.	Budowy wodne i melioracye więcej o . . . . przeważnie z powodu przekroczenia poz. 151. a—e. o 1.412 zł., które znajdują zupełne pokrycie w odnośnych do zwrotów przypisanych należytościach; dalej wskutek przekroczenia		11.312 „	
	Do przeniesienia .	198.666 zł.	52.040 zł.	

	Z przeniesienia . . .	198.666 zł.	52.040 zł.
	poz. 152. na sprawienie i naprawę narzędzi o 990 zł., poz. 155. „do dyspozycyi Wydziału krajowego“ o 2.108 zł., z powodu naglących robót ochronnych na Wisłoku i na kanale chorzelowskim, poz. 157. na przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studyów dla powiatów, spółek wodnych i gmin o 6.256 zł., które w części zwrócone zostaną w swoim czasie z funduszów regulacyjnych, po wejściu tychże w życie.		
W rubr. XIV.	Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże wydano więcej o głównie z powodu doraźnej spłaty całego długu do Banku dla krajów koronnych (poz. 161.) i przekroczenia tem samem odnośnego kredytu o kwotę 387.785 zł., dalej z powodu pokrycia niedoboru funduszu pożyczki krajowej z roku 1873, większego o kwotę 6.205 zł. i poniesienia niepreliminowanego wydatku 34.998 zł. (poz. 171. b.) na opłatę odsetek biernych od chwilowych pożyczek, zaciąganych na potrzeby Kasy krajowej, wskutek niedostatecznego uposażenia tejże i ubytku kapitałów lokacyjnych; mniejsze zaś były w tej rubryce wydatki w następujących pozycyach: na spłatę pożyczki krajowej z roku 1883 (poz. 163.) mniej o 16.012 zł. z powodu niezgłoszenia do wypłaty obligacyj i kuponów, na spłatę pożyczek krajowych z r. 1888 i 1889 (poz. 170.) mniej o 22.311 zł., a to z przyczyny, że spłata pożyczki krajowej z r. 1889 rozpoczęła się dopiero od drugiego półrocza tegoż roku, wskutek czego i przypadający od spółek zwrot tego wydatku wpłynął w niższej kwocie (patrz wyjaśnienia w rubr. XIII. dochod); wreszcie mniejszy był wydatek z powodu niespłacenia niedoboru funduszu krajowego z r. 1887 (poz. 171. c.) w kwocie 41.167 zł., gdyż odnośne pokrycie dla tej spłaty dopiero w budżecie r. 1890 zostało uwzględnione.	352.360 „	
„ XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa wydano więcej o . .	2.902 „	
„ XVI.	Na cele przemysłowe wydano więcej o . . . z powodu drobniejszych różnic, w obu tych rubrykach wyjaśnionych.	1.515 „	
„ XVII.	Rozmaite wydatki, wydano więcej o . . . . głównie z powodu wypłacenia reszty dotacyi dla funduszu budowy koszar w kwocie 3.485 zł. 72 ct. (poz. 252.), uchwalonej w budżecie na rok 1888, a który to wydatek znajduje zupełne pokrycie w zarachowanych dochodach ze zrealizowania reszty odnośnej pożyczki krajowej (poz. 47. g. doch.) Wreszcie z powodu poniesionych wydatków zwrotnych (poz. 268. A. a—g) w kwocie 2.272 zł. 03½ ct. i bezzwrotnych (poz. 268. A, h—k) na dotacyę dożywotnią Dra Smolki w kwocie 433 zł. 32 ct. w myśl uchwały z dnia 9. listopada 1889, tudzież 653 zł. 60 ct. na koszta deputacyi do Najjaśniejszego Pana w sprawie podziękowania za przywrócenie biskupom krakowskim tytułu Książąt Siewierskich, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 21. stycznia 1889.	6.844 „	
	Razem wydano więcej o . .	562.287 zł.	
	„ „ mniej o . .		52.040 zł.
	W ogóle wydatek większy j. w. o . .	510.247 zł.	

B) W dochodach:

W rubr.	II.	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych mniej o . z powodu ubytku dawnych funduszów rozporządzalnych, od których procenta wpływały do funduszu krajowego.		2.274 zł.
„	III.	Dochody z dróg krajowych więcej o . . . . z powodu osiągnięcia większego dochodu z myt na drogach krajowych (poz. 3.) o 7.474 zł. i większego wpływu datków dobrowolnych od stron prywatnych na budowę dróg krajowych (poz. 6.) o kwotę 9.749 zł., a mniejszego wpływu w innych pozycyach.	16.536 zł.	
„	IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych więcej o . głównie z powodu pozyskania większych nadwyżek od szpitala we Lwowie i kraj. zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie (poz. 9. i 10.).	37.160 „	
„	V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych więcej o . . . . głównie z powodu większego wpływu ze zwrotu zaliczek na płace urzędników, od szpitali powszechnych i rozmaitych zwrotów.	6.902 „	
„	VI.	Zwroty pożyczek mniej o . . . . . przeważnie z powodu przyznanych moratoryów.		3.655 „
„	VII.	Dochody szkoły gospodarstwa lasowego więcej o . .	763 „	
„	VIII.	Dochody szkół i folwarku, kursu gorzelnictwa i torfiarni w Dublanach, mniej o		5.004 „
„	IX.	Dochody szkół i folwarku w Czernichowie mniej o .		4.045 „
„	X.	Dochody innych szkół rolniczych i ogrodniczej w Tarnowie więcej o . . . . . wedle specyalnych zamknięć rachunków tychże szkół.	569 „	
„	XI.	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich więcej o drobną różnicę	36 „	
„	XII.	Dochód z przelania do Skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z roku 1866 mniej o . . . . które pozostają w zaległości.		2.160 „
„	XIII.	Rozmaite dochody, mniej o . . . . . głównie z powodu mniejszego wpływu zwrotu kosztu umorzenia pożyczki melioracyjnej z r. 1889 (poz. 47.) o kwotę 22.470 zł., a to na skutek tego, że i wydatek na ten cel poniesiony w rubr. XIV. poz. 170. wyd. był mniejszy; pozyskano zaś nad budżet przy (poz. 47. a—f) większy dochód o 6.745 zł.		16.917 „
„	XIII.	(poz. 47. g.). Z pożyczki krajowej r. 1888 zaciągniętej dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska, wpłynęła reszta ze spieniężenia obligacyj tej pożyczki nad budżet więcej o .	3.610 „	
		Do przeniesienia . . .	65.576 zł.	34.055 zł.

	Z przeniesienia .	65.576 zł.	34.055 zł.
W rubr. XIV.	Dodatki do podatków po 35 ct. od 1 zł. podatku z dodatkami mniej o		184.281 „
	wskutek klęski posuchy w roku 1889, która spowodowała zmniejszenie wpływu podatków państwowych i wzrost zaległości, przez co też i wydatność 1 centa dodatku krajowego, zamiast budżetem uchwalonych 103.500 zł. przyniosła tylko 98.235 zł.		
	Razem wpłynęło dochodów więcej o .	65.576 zł.	
	„ „ „ mniej o . .		218.336 zł.
	W ogóle dochody były mniejsze o . . .		152.760 zł.
	Gdy zaś wydatki były większe o		510.247 „
	okazuje się w ogóle ostateczny wynik odnośnych zamknięć rachunków niekorzystniejszy od budżetu o kwotę		663.007 zł.
	jak to powyżej przedstawiono.		
	Ponieważ jednak Wysoki Sejm uchwałami z dnia 15., 16., 22., 23., 24. i 26. stycznia 1889 przyzwolił na wydatki r. 1889 dodatkowe kredyty w kwocie 140.684 zł.		
	na których pokrycie udzielił tylko kwotę . 94.059 „		
	przeto pozostało niepokrytych . . . 46.625 zł.		
	a gdy w budżecie na rok 1889 uchwaloną		
	została nadwyżka dochodów w kwocie . 3.873 „		
	pozostało niepokrytych wydatków		42.752 „
	Niepokryte te wydatki łącznie z wyżej wykazanym niekorzystniejszym wynikiem budżetu, stanowią ogólny **niedobór funduszu** w sumie		705.759 zł.
	który pokryć musiano pożyczkami (patrz poz. 48. a. i b. dochodów).		

Nadto wykazuje zamknięcie rachunku funduszu krajowego stan funduszu uposażenia kasy krajowej wynoszący z końcem roku 1889, jak następuje:

a) w gotowiźnie . . . . . 63.872 zł. 15½ ct.

b) w należytościach czynnych u funduszu krajowego, z tytułu udzielonych temuż pożyczek:

α)	w roku 1887 . . .	41.167 zł. 01 ct.	
β)	„ „ 1888 . . .	57.313 „ 11 „	
γ)	„ „ 1889 . . .	213.910 „ 54½ „	312.390 „ 66½ „
	Razem zgodnie ze stanem z końcem roku 1888. . .		376.262 zł. 82 ct.

Na pokrycie pożyczki *ad* α) udzielił już Wysoki Sejm odpowiedniego kredytu w budżecie na rok 1890; *ad* β) w budżecie na rok 1891 w rubr. XIV., na pokrycie zaś pożyczki *ad* γ) wstawioną będzie w preliminarzu na rok 1892 wymagana suma, zwłaszcza że fundusz uposażenia kasy krajowej po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 20. października 1883, w całości ma być utrzymywany i corocznie w budżetach wykazywany.

W funduszu propinacyjnym wynikłości są następujące:

Fundusz rezerwowy.

Dochody rzeczywiste gotówką						369.400 zł.	79½ ct.
Wydatki						15.410 „	70½ „
					Czysty dochód	353.990 zł.	09 ct.
Do tego *a)* zapas kasowy z początkiem roku 1889 . . .						542 „	18½ „
b) gotówka uzyskana:							
	im. wart.		gotów.				
1. Za sprzedane 4½% listy zastawne Banku krajowego po kursie 97·75	30.300 zł.	— ct.	29.618 zł.	25 ct.			
2. Za wylosowane 4½% listy zastawne Banku krajowego . . .	10.000 „	— „	10.000 „	— „			
3. Za wylosowane 4½% listy Towarzystwa kredytowego ziemskiego .	5.000 „	— „	5.000 „	— „			
4. Za wylosowane 4½% oblig. pożyczki krajowej z roku 1888 . .	4.500 „	— „	4.500 „	— „			
5. Za wylosowane 4½% oblig. pożyczki krajowej z roku 1889 . .	2.200 „	— „	2.200 „	— „			
6. Zwrot pożyczek . . .	218.050 „	47½ „	218.050 „	47½ „			
7. Przeniesienie kapitału z funduszu miast do funduszu rezerwowego .	2.704 „	13 „	2.704 „	13 „		272.072 „	85½ „
					Suma dochodów .	626.605 zł.	13 ct.

Z tego wydano na zakupno efektów:

1. 4½% list. zastawn. Banku kraj. po kursie 97·75 zł. . . .	62.200 „	— „	60.800 „	50 „			
2. 4½% oblig. pożyczki krajowej z roku 1888 po kursie 95·00 zł. .	3.800 „	— „	3.610 „	— „			
3. 4½% oblig. pożyczki krajowej z roku 1889 po kursie 95·00 zł.	262.000 „	— „	249.090 „	— „			
4. Pożyczki udzielone . .	152.552 „	35 „	152.552 „	35 „			
5. Przeniesienie kapitałów z funduszu rezerwowego do funduszu miast, powstałych z opłat szynkarskich, grzywien, konfiskat i odsetek zwłoki pobranych tymczasowo do funduszu rezerwowego za rok 1888 i 1889 .	63.205 „	23 „	63.205 „	23 „			
6. Zwrot przedpłat szynkarskich należących się funduszowi ogólnemu	2.929 „	67 „	2.929 „	67 „			
7. Wydatki spowodowane wykupnem prawa propinacyi . . .	52.824 „	47 „	52.824 „	47 „		585.012 „	22 „
8. Gotówka wydana z końcem roku w zarząd c. k. Dyrekcyi propinacyjnej						41.592 „	91 „
					Razem jak wyżej zgodnie z dochodami .	626.605 zł.	13 ct.

Fundusz miast.

	im. wart.	gotów.	
1. Dochody z opłat szynkarskich, grzywien, konfiskat i odsetek zwłoki mieszczą się w poz. 5.			
2. Odsetki od kapitałów (efektów)	21.804 zł. 17 ct.	21.804 zł. 17 ct.	
3. Za wylosowane 4½% listy Banku krajowego	6.800 „ — „	6.800 „ — „	
4. Za sprzedaną 4% książeczkę wkładkową Banku krajowego	24.842 „ — „	24.842 „ — „	
5. Przeniesienie kapitałów z funduszu rezerwowego do funduszu miast	63.205 „ 23 „	63.205 „ 23 „	116.651 zł. 40 ct.
Z tego wydano na zakupno efektów:			
1. 4½% listów Banku krajowego po kursie przeciętnym 98·82	90.850 „ — „	89.785 „ 91 „	
2. 4% książeczki wkładkowej Banku krajowego	24.161 „ 36 „	24.161 „ 36 „	
3. Przeniesienie kapitałów z funduszu miast do funduszu rezerwowego	2.704 „ 13 „	2.704 „ 13 „	
Razem jak wyżej zgodnie z dochodami			116.651 „ 40 „

Stan funduszu rezerwowego

oddanego w zarząd c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego.

1. w gotówce			41.592 zł. 91 ct.
2. w efektach:			
a) 4% listy zastawne Towarzystwa kredytowego ziemskiego	60.700 zł.		
b) 4½% „ „ „ „	1,230.400 „		
c) 4½% „ Banku krajowego	1,628.400 „		
d) 4½% obligacye pożyczki krajowej z roku 1883	2.400 „		
e) 4½% „ „ „ „ 1885	90.000 „		
f) 4½% „ „ „ „ 1888	439.300 „		
g) 4½% „ „ „ „ 1889	319.000 „	3,770.200 „ — „	
Nadwyżka należytości czynnych		65.020 „ 68 „	
	razem	3,876.813 zł. 59 ct.	

Tenże fundusz wynosił w roku 1888:

w gotówce	542 zł. 18½ ct.	
w efektach	3,418.200 „ — „	
w należytościach czynnych	145.948 „ 43 „	3,564.690 „ 61½ „

pokazuje się w roku 1889 przyrost kapitału o . 312.122 zł. 97½ ct.

przyczem zauważa się, że w wykazanym przyroście mieszczą się efekta wartości . . . 75.800 zł. — ct.

przeniesione do funduszu rezerwowego z tych miast, które w roku 1889 zlane zostały z funduszem rezerwowym, oraz tychże należytości czynne w kwocie . . . . 1.371 „ 46 „

Nadto pokrył fundusz rezerwowy wydatki spowodowane wykupnem prawa propinacyi w kwocie 52.824 zł. 47 ct.

Stan funduszu miast

zostających pod zarządem Wydziału krajowego.

1. w gotówce			— zł. — ct.	
2. w efektach:				
a) 4½% listy zastawne Tow. kredytowego ziemskiego	313.300 zł. — ct.			
b) 4½% „ „ Banku krajowego . .	206.100 „ — „			
c) 4% książeczka „ „ . .	1.939 „ 61 „	521.339	„ 61	„
Należytości czynne		8.372	„ 95	„
razem .		529.712 zł.	56	ct.

Tenże fundusz wynosił w roku 1888:

w efektach . . .	513.770 zł. 25 ct.		
w należytościach czynnych .	9.649 „ 89½ „	523.420 „	14½ „
pokazuje się przyrost . . .		6.292 zł.	41½ ct.

Z uwagi jednak, że wydano w roku 1889 do funduszu rezerwowego kapitały tych miast, które w moc ustawy utraciły prawa odrębności i przyłączone zostały do funduszu rezerwowego, a mianowicie:

w efektach . . .	75.800 zł. — ct.		
należytości czynne .	1.371 „ 46 „	77.171 „	46 „

tem samem zmniejszył się wykazany stan funduszu z roku 1888 o tę kwotę — a rzeczywisty przyrost wynosi . . . . . 83.463 zł. 87½ ct.

Przyrost ten z tego powodu jest tak wielki, ponieważ w roku 1889 wydzielono z funduszu rezerwowego dla funduszu miast dochody tychże za rok 1888 i za rok 1889.

Obliczając efekta według przeciętnego kursu z dnia 31. grudnia 1889 między „płacą“ i „żądają“ wynika stan funduszów:

Fundusz rezerwowy.

I. Efekta:				
		im. wart.	gotów.	
a) 4%	listy zastawne Towarzystwa kredytowego ziemskiego po kursie 96·50	60.700 zł.	57.816 zł. 75 ct.	
b) 4½%	listy zastawne Towarzystwa kredytowego ziemskiego po kursie 99·65 .	1,230.400 „	1,226.093 „ 60 „	
c) 4½%	listy zastawne Banku krajowego po kursie 98·25 . . .	1,628.400 „	1,600.003 „ — „	
d) 4½%	oblig. pożyczki krajowej z roku 1883 po kursie 97·25 . . .	2.400 „	2.334 „ — „	
e) 4½%	oblig. pożyczki krajowej z roku 1885 po kursie 97·25 . . .	90.000 „	87.525 „ — „	
f) 4½%	oblig. pożyczki krajowej z roku 1888 po kursie 97·25 . . .	439.300 „	427.219 „ 25 „	
g) 4½%	oblig. pożyczki krajowej z roku 1889 po kursie 97·25 . . .	319.000 „	310.227 „ 50 „	3,711.219 zł. 10 ct.
II. Nadwyżka należytości czynnych . . .				65.020 „ 68 „
III. Gotówka				41.592 „ 91 „
Razem do przeniesienia .				3,817.832 zł. 69 ct.

Z przeniesienia		3,817.832 zł. 69 ct.
Tenże fundusz wynosił w roku 1888		3,415.224 „ 44 „
przyrost wynosi zatem		402.608 zł. 25 ct
Przyrost ten zmniejszy się jednak o kwotę nom. wart 75.800 zł. według przeciętnego kursu 99·00	74.866 zł. — ct.	
i należytości czynnych	1.371 „ 46 „	76.237 „ 46 „
(Patrz uwagę o stanie fund. rezerw. wedle nom. wart.)		
Przyrost wynosi zatem podług kursowej wartości		326.370 zł. 79 ct.

Fundusz miast.

Efekta:	im. wart.	gotów.	
a) 4½% listy zastaw. Tow. kredyt. ziemskiego po kursie 99·65	313.300 zł. — ct.	312.203 zł. 45 ct.	
b) 4½% listy zastawne Banku kraj. po kursie 98·25	206.100 „ — „	202.493 „ 25 „	
c) 4% książka wkład. Banku kraj.	1.939 „ 61 „	1.939 „ 61 „	516.636 zł. 31 ct.
Należytości czynne			8.372 „ 95 „
razem			525.009 zł. 26 ct.
Tenże fundusz wynosił w roku 1888			506.324 „ 51½ „
przyrost wynosi			18.684 zł. 74½ ct.

Faktycznie przyrost jest większy o kapitał tych miast, które w roku 1889 utraciły prawo odrębności i zlały się z funduszem rezerwowym, a mianowicie o kwotę im. wart. 75.800 zł. po kursie przeciętnym 99·00 . . . . . 74.866 zł. — ct.
i o należytości czynne . . . . . 1.371 „ 46 „ 76.237 „ 46 „
razem . 94.922 zł. 20½ ct.

Przyrost ten dla tego jest tak wielki, ponieważ w roku 1889 wydzielono z funduszu rezerwowego dla funduszu miast dochody w roku 1888 i 1889.

Zaległe opłaty w funduszu rezerwowym

wynoszą według zamknięcia rachunkowego z roku 1888	50.788 zł.
zaległe opłaty z miast, które w roku 1889 przeszły do funduszu rezerwowego	1.001 „
razem	51.789 zł.
z końcem roku 1889 wynoszą	41.874 „
zmniejszyły się zatem o	9.915 zł.

Zaległe opłaty w funduszu miast

wynosiły w roku 1888 według zamknięć rachunkowych	8.407 zł.
zaległe opłaty miast przelanych w roku 1889 do funduszu rezerwowego wynosiły	1.001 „
pozostaje	7.406 zł.
w roku 1889 wynoszą zaległości	7.533 „
zwiększyły się zatem o	127 zł.

WYKAZ ilości szynkarzy i obliczenie rocznej należytości i opłat.

Rok	Po 10 zł.		Po 15 zł.		Po 20 zł.		Po 60 zł.		Po 80 zł.		Po 100 zł.		Razem	
	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna
1878	8.743	87.430	10 705	160.575	3.410	68.200	46	2.760	242	19.360	140	14.000	23.286	352.325
1879	8.926	89.260	10.011	150.165	3.160	63.200	46	2.760	202	16.160	99	9.900	22.444	331.445
1880	8.540	85.400	9.329	139.935	2.687	53.740	39	2.340	170	13.600	79	7.900	20.844	302 915
1881	8.178	81.780	8.633	129 495	2.366	47.320	39	2.340	165	13 200	70	7.000	19.451	281.135
1882	7.639	76.390	8.395	125.925	2.260	45.200	26	1.560	153	12.240	64	6.400	18.537	267.715
1883	7.622	76.220	8.228	123.420	2.227	44.540	29	1.740	170	13.600	63	6.300	18 339	265.820
1884	7.889	78.890	8.960	134.400	2.386	47.720	31	1.860	160	12.800	67	6.700	19.493	282.370
1885	7.769	77.690	8.601	129.015	2.302	46.040	26	1.560	166	13.280	57	5.700	18.921	273.285
1886	7.726	77.260	8.393	125.895	2.189	43.780	24	1.440	153	12.240	54	5.400	18.539	266.015
1887	7.724	77.240	7.999	119.985	2.299	45.980	25	1.500	161	12.880	53	5.300	18.261	262.885
1888	7.107	71.070	7.321	109.815	2.219	44.380	22	1.320	152	12.160	45	4.500	16.866	243.245
1889	6.887	68 870	7.174	107.610	2.216	44.320	28	1.680	156	12.480	48	4.800	16.509	239.760
Razem . . .	94.750	947.500	103.749	1,556.235	29.721	594.420	381	22.860	2.050	164.000	839	83.900	231.490	3,368.915
Przeciętnie .	7.896	78.960	8 645	129.675	2.477	49.540	31	1.920	171	13.680	70	7.000	19.291	280.743

WYKAZ przybytku i ubytku szynkarzy.

Rok	Po 10 zł.		Po 15 zł.		Po 20 zł		Po 60 zł.		Po 80 zł		Po 100 zł.		Razem	
	przybyło	ubyło	przybyło	ubyło	przybyło	ubyło	przybyło	ubyło	przybyło	ubyło	przybyło	ubyło	przybyło	ubyło
1879	183	.	.	694	.	250	.	.		40	.	41	183	1.025
1880	.	386	.	682	.	473	.	7	.	32	.	20	.	1.600
1881	.	362	.	696	.	321	.	.	.	5	.	9	.	1.393
1882	.	539	.	238	.	106	.	13		12	.	6	.	914
1883	.	17	.	167	.	33	3	.	17	.	.	1	20	218
1884	267	.	732	.	159	.	2	.	.	10	4	.	1.164	10
1885	.	120	.	359	.	84	.	5	6		.	10	6	578
1886	.	43	.	208	.	113	.	2	.	13	.	3	.	382
1887	.	2	.	394	110	.	1	.	8	.	.	1	119	397
1888	.	617	.	678	.	80	.	3	.	9	.	8	.	1.395
1889	.	220	.	147	.	3	6	.	4		3	.	13	370
Razem	450	2.306	732	4.263	269	1.463	12	30	35	121	7	99	1.505	8.282
														6.777

W funduszu pożyczkowym dla gmin na budowę koszar wynikłości są następujące:

Dochody rzeczywiste wraz z pozostałością z roku ubiegłego, wynoszą		524.451 zł. 73½ ct.
Wydatki rzeczywiste wynoszą		117.700 „ — „
Pozostałość w gotówce		406.751 zł. 73½ „
Nadto posiada ten fundusz w innych aktywach		619.840 „ 30 „
Razem stan czynny		1,026.592 zł. 03½ ct.
stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny		1,026.592 zł. 03½ ct.

Fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych, utworzony na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1888 przez emisyę 4½% obligów pożyczki krajowej z roku 1889 im. wart. 700.000 zł.

Zamknięcie tego funduszu przedstawia wyniki następujące:

Dochody rzeczywiste			671.365 zł. 38 ct.
Wydatki „			170.932 „ 61 „
Pozostałość: *a)* w gotówce	8.584 zł. 77 ct.		
b) na lokacyi w funduszu krajowym	491.848 „ — „		500.432 zł. 77 ct.
Inne aktywa			153.533 „ 88½ „
Stan czynny majątku			653.966 zł. 65½ ct.
Stan bierny			696.500 „ — „
Czysty stan bierny			42.533 zł. 34½ ct.

Według **sumarycznego zestawienia** lit. F. stan wszystkich funduszów krajowych z końcem roku 1889 jest następujący:

a) w majątkach **zarodowych**:			
1. Gotowizna w kasach	37.721 zł. 22½ ct.		
2. Efekta imiennej wartości	5,531.163 „ 72 „		
3. Dobra i realności	4,385.505 „ 16 „		
4. Kapitały hipotekowane	431.678 „ 74½ „		
5. Przewyżka należytości czynnych	397.581 „ 40½ „	10,783.650 zł. 25½ ct.	
b) w majątkach **obrotowych**:			
1. Gotowizna w kasach	660.692 zł. 00½ ct.		
2. Efekta imiennej wartości	975.151 „ 27 „		
3. Kapitały lokowane w bankach	2.749 „ 56 „		
razem	1,638.592 zł. 83½ ct.		
4. Przewyżka należytości biernych	4,128.596 „ — „		
Przewyżka stanu biernego		2,490.003 „ 16½ „	
Pozostaje		8,293.647 zł. 09 ct.	

Z końcem roku 1888 stan był następujący:

a) w majątkach zarodowych	10,484.319 zł. 68½ ct.		
b) „ „ obrotowych	1,053.647 „ 19½ „	11,537.966 „ 88 „	
Z porównania okazuje się z końcem roku 1889 **ubytek**		3,244.319 zł. 79 ct.	

mianowicie:

a) w majątkach zarodowych przyrost	299.330 zł. 57 ct.	
b) „ „ obrotowych ubytek	3,543.650 „ 36 „	
W ogóle **ubytek** jak wyżej	3,244.319 zł. 79 ct.	

głównie z powodu oddania ogólnego funduszu propinacyjnego w zarząd c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego.

Należytości czynne nie wliczając kapitałów w banku lokowanych, wynoszą z końcem roku 1889:

a) w majątkach zarodowych . . .	455.228 zł. 30½ ct.		
b) „ „ obrotowych . .	4,555.238 „ 42 „	5,010.466 zł. 72½ ct.	

Z końcem roku 1888 wynosiły takowe:

a) w majątkach zarodowych . . .	346.560 zł. 26½ ct.		
b) „ „ obrotowych . .	3,983.926 „ 00½ „	4,330 486 „ 27 „	

a zatem powiększyły się:

a) w majątkach zarodowych . . .	108.668 zł. 04 ct.	
b) „ „ obrotowych . .	571.312 „ 41½ „	

Ogółem **powiększyły** się o . . . **679.980 zł. 45½** ct.

głównie z powodu przybytku należytości czynnych w funduszu krajowym z tytułu zalegających dodatków do podatków, w funduszu na budowę koszar i spółek wodnych z powodu udzielenia pożyczek i w nowo przybyłych funduszach stypendyjnych.

Nad ściągnięciem należytości czynnych czuwa Wydział krajowy nieustannie i w wypadkach tylko udowodnionej niemożebności doraźnego ściągnięcia wierzytelności, lub w razie narażenia dłużnika w drodze bezwzględnej egzekucyi na niepowetowaną szkodę, zezwala na zwłokę lub rozkłada spłatę na raty.

Na podstawie powyższego sprawozdania, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Z rachunków funduszów budżetem objętych na rok 1889, wydaje Sejm Wydziałowi krajowemu absolutoryum.
2. Rachunki funduszów samoistnych budżetem nieobjętych, funduszu propinacyjnego, funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę koszar i funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych za rok 1889, Sejm przyjmuje do wiadomości.

We Lwowie dnia 14. sierpnia 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Sumaryczny wykaz

wydatków i dochodów krajowych

za rok

1889.

Sumaryczny wykaz wydatków i

i porównanie tychże z uchwalonemi przez

A. Fundusze i zakłady dotowane z funduszu krajowego.

Suma ogólna wydatków w roku 1889 wynosiła . . . . . 6,551.116 zł.
Uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 17, 18 i 19. października 1888, oraz dodatkowemi z dnia 15, 16, 22, 23, 24 i 26 stycznia 1889 preliminowano na potrzeby krajowe . 5,954.439 „
W porównaniu zatem z budżetem, suma wydatków jest większą o . . . 596.677 zł

B. Fundusze niedotowane (samoistne).

Suma ogólna wydatków wynosiła . . . . . 62.433 zł.
Budżetem z dnia 17. października 1888 uchwalono . . . . . 61.110 „
W porównaniu zatem z budżetem, suma wydatków jest większą o . . 1.323 zł.

A. Fundusze dotowane.

Rzeczywiste wydatki wynosiły w r. 1889 . . . . . 6,551.116 zł.
„ dochody „ „ „ . . . . . 6,551.116 zł.
po strąceniu zaś pożyczek zaciągniętych na pokrycie niedoborów funduszu krajowego w kwocie . . . . . 705.759 „
rzeczywiste dochody budżetowe wynoszą . . . . . 5,845.357 „
Z porównania wydatków z dochodami okazuje się przewyżka wydatków . 705.759 zł.
Kredyty dodatkowe na rok 1889 wynoszą:
w wydatkach . . . 140.684 zł.
w dochodach . . . 94.059 „ nie uchwalono więc pokrycia
dla wydatków w kwocie . 46.625 „
pozostaje . . 659.134 zł.
a po doliczeniu nie uzyskanej a budżetem uchwalonej nadwyżki dochodów w kwocie . . 3.873 „
Okazuje się wynik niekorzystniejszy o . . . . . 663.007 zł.

C. Fundusze, dla których budżetu nie uchwalono.

Suma wydatków funduszu pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne, oraz funduszów krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych wynosi . . . . . 460.152 zł. 11 ct.
Z porównania ze sumą dochodów jak obok . . . . . 543.362 „ 63 „
okazuje się pozostałość kasowa z końcem roku 1889. { w gotówce 82.972 zł. 09 ct. / w efektach 238 „ 43 „ } 83.210 zł. 52 ct.
zgodnie z zamknięciami rachunków tych funduszów, mianowicie:
funduszu pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne, w gotówce . . . . 1.400 zł. — ct.
„ regul. rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna): { a) fund. regul. w gotówce . . . 34.589 „ 09 „ / b) „ konserw. „ . . . 129 „ 82 „ }
„ „ „ Łęgu { a) fund. regulac. w gotówce . . 19.725 zł. 05½ ct. / w efektach . . 238 „ 43 „ } 19.963 „ 48½ „ / b) „ konserwacyjny, w gotówce . . . . 88 „ 44 „ }
„ „ „ Trześniówki { a) fundusz regulacyjny, w gotówce . . . 11.770 „ 12½ „ / b) „ konserwacyjny, w gotówce . . . 550 „ 75 „ }
„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki, oraz Trześni „ . . . 14.718 „ 81 „
Ogółem zgodnie, jak powyżej . 83.210 zł. 52 ct.

dochodów krajowych za rok 1889.

Wysoki Sejm krajowy kwotami potrzeb i pokrycia.

A. Fundusze i zakłady dotowane z funduszu krajowego.

Suma ogólna dochodów w roku 1889 wynosiła . . . . . 6,551.116 zł.

Uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 17, 18 i 19. października 1888, oraz dodatkową z dnia 24. stycznia 1889, preliminowano dochody w sumie . . . . . 5,911.687 „

W porównaniu zatem z budżetem suma dochodów jest większą o . . . 639.429 zł.

a gdy budżetem nie objęte dochody, z tytułu zaciągniętych pożyczek na pokrycie niedoborów funduszu krajowego, wynoszą . . . . . 705.759 „

przeto rzeczywiste dochody są właściwie mniejsze od budżetu o . . . 66.330 zł.

B. Fundusze niedotowane (samoistne).

Suma ogólna dochodów wynosiła . . . . . 14.958 zł.

Budżetem z dnia 17. października 1888 uchwalono . . . . . 18.883 „

W porównaniu zatem z budżetem, suma dochodów jest mniejszą o . . 3.925 zł.

B. Fundusze niedotowane.

Z porównania rzeczywistych wydatków w r. 1889 w sumie . . . . . 62.433 zł.

z takimiż dochodami w sumie . . . . . 14.958 „

okazuje się przewyżka wydatków w kwocie . . . . . 47.475 zł.

Budżetem na rok 1889 uchwalono: wydatki . . . . . 61.110 zł.

dochody . . . . . 18.883 „

przewyżka zatem wydatków . . . . . 42.227 „

Z porównania okazuje się tedy wynik niekorzystniejszy od budżetu o . . 5.248 zł.

mianowicie:

wydatki od budżetu większe o . . . . 1.323 zł.

dochody „ „ mniejsze o . . . . 3.925 „

razem j. w. . . 5.248 zł.

C. Fundusze, dla których budżetu nie uchwalono.

Suma dochodów funduszu pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne, oraz funduszów krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych wynosi . . . . 543.362 zł. 63 ct.

INDEKS OGÓLNY.

Str.

Lit. *A.* Fundusze dotowane i samoistne, budżetem objęte 21

„ *B.* „ samoistne niedotowane, budżetem nieobjęte . . . 419

„ *C.* Fundusz propinacyjny 515

„ *D.* „ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska . 543

„ *E.* „ „ „ Spółek wodnych 549

„ *F.* Sumaryczne zestawienie obrotu *brutto* wszystkich funduszów krajowych w majątkach obrotowych i zarodowych 555

LW. 29 541/1891.
Alegat **A.** do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1889.

Lit. A.

Zamknięcie rachunku

funduszów dotowanych i samoistnych,

budżetem objętych

za rok

1889.

Indeks:

		Str.
	Sumaryusz	21
I.	Fundusz krajowy	27
II.	„ szkolny krajowy	253
III.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	289
IV.	Fundusz podrzutków we Lwowie	309
V.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	313
VI.	„ szpital św. Łazarza w Krakowie	331
VII.	Fundusz policyi krajowej	357
VIII.	„ pożyczki krajowej z roku 1883.	364
IX.	„ „ „ „ „ 1884.	368
X.	„ „ „ „ „ 1885.	370
XI.	„ „ „ „ „ 1888.	372
XII.	„ domestykalny	378
XIII.	„ kultury krajowej	382
XIV.	„ stanowy sierociński	384
XV.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	386
XVI.	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	390
XVII.	„ podrzutków w Krakowie	395
XVIII.	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	401
XIX.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna)	406
XX.	„ „ potoku Kisieliny	410
XXI.	„ „ rzeki Łęgu	415
XXII.	„ „ „ Trześniówki	418/II.
XXIII.	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki, oraz Trześni . . .	418/VI.

Suma
zamknięć rachunkowych funduszów

Liczba porządkowa	Poszczególnienie funduszów	Wynikłości w roku 1889					
		zwyczajne		nadzwyczajne		Razem	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	A. Wydatki.						
	Dział I.						
	Fundusz krajowy i fundusze z tegoż dotowane.						
I.	Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, oraz zakłady krajowe w Dublanach, Czernichowie, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach i Tarnowie . .	4,605.481	53	106.346	15½	4,711.827	68½
II.	Fundusz szkolny krajowy	837.063	04	72.436	43	909.499	47
III.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	222.782	57½	5.100	—	227.882	57½
IV.	Fundusz podrzutków we Lwowie	310	63	—	—	310	63
V.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie. .	179.806	27	—	—	179.806	27
VI.	„ szpital św. Łazarza w Krakowie. . . .	185.878	21½	11.518	05	197.396	26½
VII.	Fundusz policyi krajowej.	6.116	14	—	—	6.116	14
VIII.	„ pożyczki krajowej z roku 1883.	210.088	24	—	—	210.088	24
IX.	„ „ „ „ „ 1884.	60.173	20½	—	—	60.173	20½
X.	„ „ „ „ „ 1885.	21.448	02½	—	—	21.448	02½
XI.	„ „ „ „ „ 1888.	26.566	74	—	—	26.566	74
	Suma wydatków funduszów dotowanych .	6,355.714	61	195.400	63½	6,551.115	24½
	Dział II.						
	Fundusze samoistne niedotowane.						
XII.	Fundusz domestykalny	—	—	—	—	—	—
XIII.	„ kultury krajowej.	3.533	95½	—	—	3.533	95½
XIV.	„ stanowy sierociński	1.326	—	—	—	1.326	—
XV.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	2.115	27	—	—	2 115	27
XVI.	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	53.763	71	—	—	53.763	71
XVII.	„ podrzutków w Krakowie	1.693	76	—	—	1.693	76
	Suma wydatków funduszów samoistnych .	62.432	69½	—	—	62.432	69½
	Dział III.						
	Fundusze, dla których budżet nie został uchwalony.						
XVIII.	Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne.	80.848	72	—	—	80.848	72
XIX.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna)	61.138	09	—	—	61.138	09
XX.	„ „ potoku Kisieliny	59.764	16	—	—	59.764	16
XXI.	„ „ rzeki Łęgu	81.198	87	—	—	81.198	87
XXII.	„ „ „ Trześniówki	115.226	70	—	—	115.226	70
XXIII.	„ „ potoku Krzemienicy i Babulowki, oraz Trześni	61.975	57	—	—	61.975	57
	Suma wydatków funduszów dotowanych niebudżetowych	460.152	11	—	—	460.152	11

r y u s z

budżetem objętych za rok 1889.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 19. Października 1888.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z 15. 16. 22. 23. 24. i 26. stycznia 1889.	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
3,954.827	106.070	140.684	4,201.581	49.136	4.611	559.107	4.887	—	510.247	58.050	27½	114.214	26½
750.905	47.175	94.249	892.329	37.448	1.324	29.357	26.586	—	17.171	—	—	6.945	17½
181.884	4.500	—	186.384	1.180	—	42.079	600	—	41.499	1.021	25	—	—
493	—	—	493	190	—	8	—	182	—	—	—	2	—
156.960	—	—	156.960	2.647	—	25.493	—	—	22.846	2.836	33	43	68
171.794	5.180	—	176.974	8.946	—	23.029	6 339	—	20.422	611	05	6.506	96
6.119	—	—	6.119	28	—	25	—	3	—	—	—	—	—
226.100	—	—	226.100	16.012	—	—	—	16.012	—	—	—	6.614	68
59.753	—	—	59.753	49	—	469	—	—	420	—	—	922	50
21.338	—	—	21.338	210	—	320	—	—	110	—	—	602	75
26.408	—	—	26.408	142	—	301	—	—	159	—	—	439 300	—
5,556.581	162.925	234.933	5,954.439	115.988	5.935	680.188	38.412	16.197	612.874	62.518	90½	575.152	01
									596.677				
5	—	—	5	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—
3.451	—	—	3.451	20	—	103	—	—	83	—	—	—	—
1.692	—	—	1.692	366	—	—	—	366	—	—	—	—	—
1.995	—	—	1.995	85	—	205	—	—	120	—	—	—	—
51.831	—	—	51.831	36	—	1.969	—	—	1.933	—	—	—	—
2.136	—	—	2.136	455	—	13	—	442	—	—	—	—	—
61.110	—	—	61.110	967	—	2.290	—	813	2.136	—	—	—	—
									1.323				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	152	67
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.859	35
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	238	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	270	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*) 6.520	45

*) Zaległość ta mieści w sobie należytości tak z roku ubiegłego, jak przedmiotowego.

Suma
zamknięć rachunkowych funduszów

Liczba porządkowa	Poszczególnienie funduszów	Wynikłości w roku 1889					
		zwyczajne		nadzwyczajne		Razem	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	B. Dochody.						
	Dział I.						
	Fundusz krajowy i fundusze z tegoż dotowane.						
I.	Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, oraz zakłady krajowe w Dublanach, Czernichowie, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach i Tarnowie . .	4,711.827	68½	—	—	4,711.827	68½
II.	Fundusz szkolny krajowy.	909.499	47	—	—	909.499	47
III.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	227.882	57½	—	—	227.882	57½
IV.	Fundusz podrzutków we Lwowie	310	63	—	—	310	63
V.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie. .	179.806	27	—	—	179.806	27
VI.	„ szpital św. Łazarza w Krakowie. . . .	197.396	26½	—	—	197.396	26½
VII.	Fundusz policyi krajowej.	6.116	14	—	—	6.116	14
VIII.	„ pożyczki krajowej z roku 1883.	210.088	24	—	—	210.088	24
IX.	„ „ „ „ „ 1884.	60.173	20½	—	—	60.173	20½
X.	„ „ „ „ „ 1885.	21.448	02½	—	—	21.448	02½
XI.	„ „ „ „ „ 1888.	26.566	74	—	—	26.566	74
	Suma dochodów funduszów dotowanych .	6,551.115	24½	—	—	6,551.115	24½
	Dział II.						
	Fundusze samoistne niedotowane.						
XII.	Fundusz domestykalny	4.932	58	—	—	4.932	58
XIII.	„ kultury krajowej	3.533	95½	—	—	3.533	95½
XIV.	„ stanowy sierociński.	1.746	68	—	—	1.746	68
XV.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	2.123	04	—	—	2.123	04
XVI.	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	927	62	—	—	927	62
XVII.	„ podrzutków w Krakowie	1.693	76	—	—	1.693	76
	Suma dochodów funduszów samoistnych .	14.957	63½	—	—	14.957	63½
	Dział III.						
	Fundusze, dla których budżet nie został uchwalony.						
XVIII.	Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne.	82 248	72	—	—	82.248	72
XIX.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna)	95.857	—	—	—	95.857	—
XX.	„ „ potoku Kisieliny.	59.764	16	—	—	59.764	16
XXI.	„ „ rzeki Łęgu	101.250	79½	—	—	101.250	79½
XXII.	„ „ „ Trześniówki	127.547	57½	—	—	127.547	57½
XXIII.	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki, oraz Trześni	76.694	38	—	—	76.694	38
	Suma dochodów funduszów dotowanych niebudżetowych	543.362	63	—	—	543.362	63

r y u s z

budżetem objętych za rok 1889.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 19. Października 1888.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z dnia 24. stycznia 1889.	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
4,064.770	—	94.059	4.158.829	218.336	—	771.335	—	—	552.999	614.228	71	705.865	19½
892.329	—	—	892.329	49.136	—	66.307	—	—	17.171	97.155	81	—	—
186.384	—	—	186.384	—	—	41.499	—	—	41.499	157.380	51½	—	—
493	—	—	493	182	—	—	—	182	—	—	—	—	—
156.960	—	—	156.960	—	—	22.846	—	—	22.846	21.332	79	—	—
176.974	—	—	176.974	685	—	21.107	—	—	20.422	113.807	97	—	—
6.119	—	—	6.119	6	—	3	—	3	—	1	37	—	—
226.100	—	—	226.100	16.012	—	—	—	16.012	—	—	—	—	—
59.753	—	—	59 753	—	—	420	—	—	420	—	—	—	—
21.338	—	—	21.338	—	—	110	—	—	110	—	—	—	—
26.408	—	—	26.408	—	—	159	—	—	159	—	—	—	—
5,817.628	—	94.059	5.911.687	284.357	—	923.786	—	16.197	655.626	1,003.907	16½	705.865	19½
									639.429	*)			
5.052	—	—	5.052	616	—	497	—	119	—	—	—	—	—
3.451	—	—	3.451	2	—	85	—	—	83	406	02½	—	—
1.740	—	—	1.740	29	—	35	—	—	6	—	—	—	—
1.304	—	—	1.304	—	—	819	—	—	819	—	—	—	—
5.200	—	—	5.200	4.272	—	—	—	4.272	—	73	05	—	—
2.136	—	—	2 136	460	—	18	—	442	—	—	—	—	—
18.883	—	—	18.883	5.379	—	1.454	—	4.833	908	479	07½	—	—
								3.925					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	151.380	42	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12.489	71½	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	679	03	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	164.549	16½	**) —	—

*) W zarachowanych dochodach funduszu krajowego mieści pożyczka na pokrycie zwykłego niedoboru 290.134 zł., na spłatę reszty długu w Banku dla krajów koronnych 415.625 zł., razem **705.759** zł., którą strąciwszy, okaże się, iż rzeczywiste dochody były mniejsze od budżetu o **66.330** zł.

**) Zaległość ta mieści w sobie należytości tak z roku ubiegłego, jak przedmiotowego

I.

Fundusz krajowy

w ściślejszem znaczeniu.

Zamknięcie rachunku

za rok

1889.

Do tego rachunku dołącza się:

1. Zamknięcie rachunku szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie . . . . . str. 164—169
2. „ „ krajowych szkół rolniczych w Dublanach . . . . . „ 170—183
3. „ „ folwarku w Dublanach . . . . . „ 184—191
4. „ „ kursu gorzelnictwa w Dublanach . . . . . „ 192—195
5. „ „ szkoły rolniczej oraz folwarku w Czernichowie . . . . . „ 196—221
6. „ „ „ niższej rolniczej w Horodence . . . . . „ 222—225
7. „ „ „ „ „ w Jagielnicy . . . . . „ 226—229
8. „ „ „ „ „ w Kobiernicach . . . . . „ 230—233
9. „ „ krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie . . . . . „ 234—244
10. „ „ podatków państwowych . . . . . „ 245—248
11. Wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych . . . . . „ 249—252

LW. 29541/1891.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1889 zwyczajne zł.	ct.	nadzwyczajne zł.	ct.	Razem zł.	ct.
		Wydatki						
		A. Rzeczywiste.						
I.	1-16	Koszta reprezentacyi kraju	103.838	63	—	—	103.838	63
II.	17-33*c)*	„ zarządu	276.920	62½	—	—	276.920	62½
III.	34	„ leczenia	807.204	93½	—	—	807.204	93½
IV.	35-37	„ szczepienia	56.560	59	—	—	56.560	59
V.	38	Wydatki sanitarne	4.232	74	—	—	4 232	74
VI.	39-49	Zasiłki dla zakładów dobroczynności	14.674	—	—	—	14.674	—
VII.	50-97*c)*	Na cele wykształcenia i oświaty	878.295	89½	—	—	878.295	89½
VIII.	98-102	Utrzymanie pomników historycznych	11.133	36	—	—	11.133	36
IX.	103-119	Kwaterunkowe żandarmeryi	103.689	94	4 886	73	108.576	67
X.	120-145*c)*	Drogi krajowe	770.290	45	97.780	½	868.070	45½
XI.	146-149	Dotacye dla zakładów krajowych	21.278	84	—	—	21.278	84
XII.	150	Wydatki na szupaśnictwo	18.232	30	—	—	18.232	30
XIII.	151-157	Budowy wodne i melioracye	222.717	90½	—	—	222.717	90½
XIV.	158-171	Umarzanie pożyczek	899.792	97	—	—	899.792	97
XV.	172-202*f)*	Na cele rolnictwa i górnictwa	217.974	63½	—	—	217.974	63½
XVI.	203-250*e)*	„ „ przemysłu	96.067	72½	3.679	42	99.747	14½
XVII.	251-268	Rozmaite wydatki	102.575	99	—	—	102.575	99
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych	4,605.481	53	106.346	15½	4,711.827	68½
		B. Przenośne.						
		Lokacya w Banku krajowym na 3% rachunek bieżący (gotówka)					199.748	89
		Zwrot funduszowi regulacyjnemu Kisieliny (gotówka)					3.457	18
		Zaliczki udzielone spółkom wodnym w zastępstwie funduszu pożyczkowego tychże spółek (gotówka)					20.000	—
		Spieniężono efekta pożyczone od majątku zarodowego funduszu szkolnego krajowego					94.700	—
		Zwrot pożyczki zaciągniętej w roku 1888 od funduszu propinacyjnego na utworzenie funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska (efekta)					440.000	—
		Sprzedano obligacye pożyczki krajowej z r. 1883 pożyczone od funduszów stypendyjnych i funduszu propinacyjnego (efekta)					437.500	—
		Zwrot pożyczki funduszom stypendyjnym i funduszowi propinacyjnemu obligacyami krajowemi z r. 1889 (efekta)					437.500	—
		Zaliczki zwrócone depozytom (gotówka)					25.000	—
		Zaliczki zwrócone funduszowi propinacyjnemu (gotówka)					137.552	35
		Zwrot pożyczki Bankowi krajowemu na 5½% i 5% (gotówka)					1,295.658	01
		Zwrot pożyczki zaciągniętej na 3% z funduszu pożyczkowego na budowę koszar dla c. k. wojska (gotówka)					524.481	59
		Zwrot pożyczki zaciągniętej na 3% z funduszu pożyczkowego dla dróg powiatowych i gminnych (gotówka)					34 000	—
		Pożyczka dana z funduszu uposażenia kasy krajowej na pokrycie niedoboru roku 1889					213.910	54½
		Suma wszystkich wydatków					8,575.336	25
		C. Pozostałość kasowa z rachunku z końcem roku 1889:						
		W gotówce					91.401	32*)
		Ogółem zgodnie ze sumą dochodów					8,666.737	57

w ściślejszem znaczeniu.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 19. Października 1888.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Kredyt dodat. z d. 15, 16, 22 23 i 24 stycznia 1889.	Razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
105.926	—	—	105.926	2.087	—	—	—	2.087	—	—	—	—	—
245.957	—	3.430	249.387	—	—	27.534	—	—	27.534	19.419	87	52	34
690.000	—	—	690.000	—	—	117.205	—	—	117.205	25.233	34	—	—
56.900	—	—	56.900	340	—	—	—	340	—	—	—	376	39
7.000	—	—	7.000	2.767	—	—	—	2.767	—	—	—	41	60
14 674	—	—	14.674	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
825.448	—	94.249	919.697	41.401	—	—	—	41.401	—	—	—	—	—
12.560	—	—	12.560	1.427	—	—	—	1.427	—	—	—	—	—
86.748	—	—	86.748	—	—	16.942	4.887	—	21.829	—	—	—	—
769.320	101.000	—	870.320	—	3.220	970	—	2.250	—	2.291	56½	6.500	29½
493	—	—	493	—	—	20.786	—	—	20.786	—	—	—	—
20.000	—	—	20.000	1.768	—	—	—	1.768	—	5.370	78	52	37
211.406	—	—	211.406	—	—	11.312	—	—	11.312	1.439	29	—	—
506 266	—	41.167	547.433	—	—	352.360	—	—	352.360	—	—	94.733	74
214.573	—	500	215 073	—	—	2.902	—	—	2.902	983	—	12.397	53
93.162	5.070	—	98.232	—	1.391	2.906	—	—	1.515	576	77	60	—
94.394	—	1.338	95.732	—	—	6.844	—	—	6.844	2.735	66	—	—
3,954.827	106.070	140.684	4,201.581	49.790	4.611	559.761	4.887	52.040	562.287	58.050	27½	114.214	26½
									510.247				

*) **Uwaga.** Wykazana z końcem roku 1889 pozostałość kasowa w gotowiźnie, jest własnością:

1. *Funduszu uposażenia Kasy krajowej* w kwocie . . 63.872 zł. 15½ ct.
2. *Funduszów regulacyjnych*, których zapasy zeszłoroczne lokowane były wraz z zapasami funduszu krajowego w Banku krajowym a mianowicie:
   a) funduszu regulacyjnego *Gniłej Lipy* w kwocie . 11.989 „ 71½ „
   b) „ „ *Łęgu* „ . 679 „ 03 „
3. *Funduszu pożyczkowego dla dróg powiatowych i gminnych* w kwocie . . . . . 14.860 „ 42 „

Ogółem jak wykazano . 91.401 zł. 32 ct.

Fundusz tedy krajowy w ściślejszem znaczeniu nie tylko nie wykazuje z końcem roku 1889 *żadnego* zapasu kasowego, lecz nadto dla pokrycia *niedoborów* zaciągnąć musiał pożyczki w kwocie 290.133 zł. 54½ ct.

(Obacz dochody rzeczywiste poz. 48 *b*)

Fundusz uposażenia kasy krajowej wynosi z końcem roku 1889:

a) w gotowiźnie . . . . . 63.872 zł. 15½ ct.
b) w należytościach czynnych u funduszu krajowego z tytułu udzielonych temuż pożyczek:
α) w roku 1887 . . . . 41.167 zł. 01 ct.
β) „ „ 1888 . . . . 57.313 „ 11 „
γ) „ „ 1889 . . . . 213.910 „ 54½ „ 312.390 „ 66½ „

Razem zgodnie ze stanem z końcem roku 1888 376.262 zł. 82 ct.

—	—	—	—
—	—	—	—
—	—	14.860	42
213.910	54½	—	—
271.960	82	129.074	68½
271.960	82	129.074	68½

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1889 zwyczajne zł	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Dochody.						
		A. Rzeczywiste.						
I.	1	Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych.	—	—	—	—	—	—
II.	2	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych	725	77	—	—	725	77
III.	3-6	Dochody z dróg krajowych	233.616	14	—	—	233.616	14
IV.	7-10	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowan.	48.966	87½	—	—	48.966	87½
V.	11-15	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych . . .	41.901	81½	—	—	41.901	81½
VI.	16-27*a)*	„ pożyczek	7.007	51	—	—	7.007	51
VII.	28 30	Dochody szkoły gospod. las. we Lwowie .	6.163	—	—	—	6.163	—
VIII.	31-34	„ szkół i folwarku w Dublanach .	40 625	27	—	—	40.625	27
IX.	35-36	„ „ „ w Czernichowie .	26.665	37½	—	—	26 665	37½
X.	37-40	„ innych szkół krajowych . . .	14.549	13½	—	—	14 549	13½
XI.	41	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptek..	635	59	—	—	635	59
XII.	42	Dochody z przelania do skarbu krajowego pozost. z fund. zapom. z r. 1866 . .	13.924	57	—	—	13.924	57
XIII.	43-47*a-f)*	Rozmaite dochody	35.400	—	—	—	35.400	—
	47*g)*	Reszta z poż. kraj. z r. 1888 dla gmin na budowę koszar	3.610	—	—	—	3.610	—
	47*h)*	Z pożyczki od fund. szkolnego kraj., na pokrycie niedoboru tegoż fund. w r. 1889	94.059	—	—	—	94 059	—
XIV.	48	Dodatki do podatków	3,438.219	09	—	—	3,438.219	09
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych	4,006.069	14	—		4,006.069	14
—	48*a)*	Pożyczka od funduszu Spółek wodnych na spłatę reszty długu do Banku dla krajów koronnych	415 625	—	—	—	415.625	—
—	48*b)*	Pożyczki zaciągnięte na pokrycie niedoboru r. 1889	290.133	54½	—	—	290.133	54½
		Razem .	4,711.827	68½	—	—	4,711.827	68½
		B. Przenośne.						
		Lokacya w Banku kraj.: ściągnięto z 3% rachunku bieżącego (gotówka)					200.932	11
		Zwrot zaliczek udzielonych spółkom wodnym w zastępstwie funduszu pożyczkowego tychże spółek (gotówka)					20.000	—
		Efekta pożyczone od majątku zarodowego funduszu szkol. krajowego					94.700	—
		Efekta otrzymane od fund. poż. kraj. z r. 1888 (koszar.) na spłatę poż. wziętej od fund. propinacyjnego w r. 1888 na utworzenie funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska . .					440.000	—
		Efekta pożyczone od funduszów stypendyjnych i funduszu propinacyjnego na spłatę długu dla Banku dla krajów koronnych . .					437.500	—
		Zakupione obligacye pożyczki kraj. z r. 1889 na spłatę długu funduszom stypendyjnym i funduszowi propinacyjnemu (efekta) .					437.500	—
		Zaliczki pobrane od depozytów (gotówką)					25.000	—
		Zaliczki pobrane od funduszu propinacyjnego (gotówka) . . .					137.552	35
		Pożyczka z Banku krajowego na 5½% i 5% (gotówka) . . .					1,295.658	01
		Pożyczka z funduszu pożyczkowego na budowę koszar dla c. k. wojska, zaciągnięta na 3% (gotówka)					524.481	59
		Pożyczka z fund. poż. dla dróg powiat. i gminnych na 3% (gotówka)					36.348	72
		Suma wszystkich dochodów .					8,361.500	46½
		C. Pozostałość kasowa z rachunku roku 1888:						
		W gotówce					305.237	10½
		Ogółem zgodnie ze sumą wydatków .					8,666.737	57

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 19. Października 1888				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z dnia 24 Stycznia 1889	Razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.000	—	—	3.000	2.274	—	—	—	2.274	—	—	—	—	—
217.080	—	—	217.080	—	—	16.536	—	—	16.536	8.246	03	—	—
11.807	—	—	11.807	—	—	37.160	—	—	37.160	—	—	—	—
35.000	—	—	35.000	—	—	6.902	—	—	6.902	—	—	—	—
10.662	—	—	10.662	3.655	—	—	—	3.655	—	8.889	—	—	—
5.400	—	—	5.400	—	—	763	—	—	763	66	66	—	—
45.629	—	—	45.629	5.004	—	—	—	5.004	—	81	—	—	—
30.710	—	—	30 710	4.045	—	—	—	4.045	—	—	—	—	—
13.980	—	—	13.980	—	—	569	—	—	569	—	—	—	—
600	—	—	600	—	—	36	—	—	36	—	—	—	—
16.085	—	—	16.085	2.160	—	—	—	2.160	—	—	—	—	—
52.317	—	—	52.317	16.917	—	—	—	16.917	—	2.975	41½	106	65
—	—	—	—	—	—	3.610	—	—	3.610	—	—	—	—
—	—	94.059	94.059	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3,622.500	—	—	3,622.500	184.281	—	—	—	184.281	—	593.970	60½	—	—
4,064.770	—	94 059	4,158.829	218.336	—	65.576	—	218 336	65.576	614.228	71	106	65
								152.760					
—	—	—	—	—	—	415.625	—	—	415.625	—	—	415.625	—
—	—	—	—	—	—	290.134	—	—	290.134	—	—	290.133	54½
4,064.770	—	94.059	4,158.829	218.336	—	771.335	—	218.336	771.335	614.228	71	705.865	19½
									552.999				
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										614.228	71	705.865	19½
										—	—	—	—
										614.228	71	705.865	19½

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny:	Szczegół.	Ogół.
1. Pozostałość kasowa z rachunku z końcem roku 1889: w gotówce	91.401 zł. 32 ct.	
2. Należytości czynne z roku bieżącego:		
a) w rubrykach wydatków .	271.960 zł. 82 ct.	
b) w „ dochodów .	614.228 „ 71 „	
3. Należytości czynne z lat ubiegłych (jak alegat **11**)	990.700 „ 20½ „	1,876.889 „ 73½ ct. 1,968.291 zł. 05½ ct.
Z końcem roku 1888 wynosiła suma stanu czynnego . . .	1,731.085 zł. 14½ ct.	
w porównaniu tedy z takimże stanem z końcem roku 1889 .	1,968.291 „ 05½ „	
okazuje się w stanie czynnym z końcem roku 1889 *przyrost* o	237.205 zł. 91 ct.	

Stan bierny:		
4. Należytości bierne z roku bież.:		
a) w rubrykach wydatków . .	129.074 zł. 68½ ct.	
b) „ „ dochodów . .	705.865 „ 19½ „	
5. Należytości bierne z lat ubiegłych (jak alegat **11**)	1,305.378 „ 09½ „	2,140.317 „ 97½ „
Przewyżka stanu biernego		172.026 zł. 92 ct.
Z końcem roku 1888 wynosiła przewyżka stanu biernego		548.224 „ 34 „
Stan przeto majątku z końcem roku 1889 (nie uwzględniając długów pożyczek krajowych, wykazanych w osobnych zamknięciach rachunkowych) przedstawia się *korzystniej* o sumę		376.197 zł. 42 ct.
mianowicie:		
w należytościach czynnych okazał się przyrost o .	237.205 zł. 91 ct.	
należytości zaś bierne zmniejszyły się o . .	138.991 „ 51 „	
stan tedy majątku *zwiększył* się jak wyżej o . .	376.197 zł. 42 ct.	

Wyjaśnienia.

1. Wydatki budżetem uchwalone wynosiły wraz z kredytami dodatkowymi	4,201.581 zł.	
2. Suma wydatków rzeczywistych wynosi	4,711.828 „	
3. Wydatki *większe* są zatem od budżetu o		510.247 zł.
(Uzasadnienie przekroczeń znajduje się przy poszczególnych pozycyach).		
4. Dochody budżetem uchwalone wynosiły wraz z kredytem dodatkowym	4,158.829 zł.	
5. Suma dochodów rzeczywistych (z wyłączeniem pożyczek zaciągniętych na pokrycie niedoborów) wynosi	4,006.069 „	
6. Dochody zatem mniejsze są od budżetu o		152.760 „
7. Ogółem tedy *wynik obrotu* okazuje się *niekorzystniejszym* od budżetu o		663.007 zł.
Tenże sam wynik daje również następujące zestawienie:		
Niedobory pokryte pożyczkami (poz. 48 *a) b)* Dochodów)		705.759 zł.
Uchwalone kredyty dodatkowe wynoszą: w wydatkach 140.684 zł. w dochodach 94.059 „		
nie uchwalono więc pokrycia dla wydatków w kwocie		46.625 „
Wynik tedy niekrzystniejszy redukuje się do kwoty		659.134 zł.
a po doliczeniu nieuzyskanej a budżetem uchwalonej nadwyżki dochodów . . .		3.878 „
przedstawia się wynik niekorzystniejszy jak wyżej o		663.007 zł.

Część I.

WYDATKI.

Fundusz krajowy. **Część I.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
I.		**Koszta reprezentacyi kraju.**			
		Sumaryczne zestawienie rubryki I.			
	1-12	*A.* Sejm krajowy	68.116	56	68 926
	13-16	*B.* Wydział krajowy	35.722	07	37.000
		Suma ogólna rubryki I. .	103.838	63	105.926
		Poszczególnienie.			
		A. Sejm krajowy.			
	1	Koszta podróży pp. Posłów	4.433	50	4.486
	2	Dyety dla pp. Posłów	32.805	—	36.000
	3	Koszta druków	17.972	22	18.000
	4	Spisywanie sprawozdań	4.922	50	4.600
	5	Pisarze dzienni	1.540	10	650
	6	Remuneracye urzędników Wydziału krajowego za dodatkowe zatrudnienie podczas Sejmu	1.370	—	1.200
	7	Służba	1.269	30	1.200
	8	Opał	1.431	08	1.300
	9	Oświetlenie	1.511	59	950
	10	Zapuszczanie i mycie podłóg	108	97	120
	11	Potrzeby kancelaryjne	471	61	160
	12	Rozmaite drobne wydatki	280	69	260
		Razem . .	68 116	56	68.926
		B. Wydział krajowy.			
	13	Marszałek krajowy . . . . . 6.000 zł.			
		„ „ dodatek na reprezentacyę . 4.000 „	10.000	—	10.000
	14	Sześciu Członków Wydziału krajowego	22.722	09	24.000
	15	Zastępcy „ „ „	1.999	98	2.000
	16	Dodatek dla Członka Wydziału krajowego, mianowanego przez Marszałka Zastępcą do kierownictwa w Wydziale krajowym	1.000	—	1.000
		Razem . .	35.722	07	37.000

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
809	—					
1.278	—					
2.087	—		—	—	—	—
53	—	*Wydatek mniejszy* według potrzeby.				
3.195	—	*Wydatek mniejszy* z powodu krótszego trwania sesyi sejmowej.				
28	—	*Wydatek mniejszy* według potrzeby.				
—	323	*Wydatek większy* w skutek wzrastających corocznie potrzeb, tak, iż w budżecie na rok 1890 Wys. Sejm wstawił już z tego tytułu 5.000 zł.				
—	890	*Wydatki większe* z powodu większego nawału prac.				
—	170					
—	69	*Różnica stosunkowo drobna* według potrzeby.				
—	131	*Wydatek większy* z powodu notorycznie ostrej zimy.				
—	562	*Wydatek większy* z powodu urządzenia nowych palników systemu Lindheima, oraz znaczniejszego zużycia gazu.				
11	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
—	312	*Wydatek większy* w miarę istotnych potrzeb tego roku.				
—	21	*Wydatek* nieznacznie *większy* wedle potrzeby.				
3.287	2.478		—	—	—	—
809						
—	—					
1.278	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ J E. Dr. Smolka przez czas pobytu w Radzie państwa w Wiedniu nie pobierał wynagrodzenia.				
—	—					
—	—					
1.278	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 23. i 24. stycznia 1889. zł.
II.		**Koszta zarządu.**				
		Sumaryczne zestawienie rubryki II.				
	17-23	Płace urzędników i woźnych	132.616	12	128.180	3.280
	24	Dyurniści	46.268	29	40 828	—
	25	Zasługi	3.900	—	3.900	—
	26	Emolumenta	15.102	93	14.757	—
	27	Remuneracye	4.793	76	2 900	—
	28	Koszta podróży i dyety	6.983	30	6.000	—
	29	Pensye i zaopatrzenia	14.610	82	11.453	150
	30	Dary z łaski	1.725	—	1.850	—
	31	Potrzeby kancelaryjne	20.873	35½	17.600	—
	32	Gmach krajowy i jego utrzymanie	11.023	91	7.689	—
	33	Zaliczki na płace urzędników	19.023	14	10.800	—
		Suma ogólna rubryki II. .	276.920	62½	245.957	3.430
		Płace urzędników i woźnych.				
		Sumaryczne zestawienie płac wraz z dodatkami aktywalnymi.				
	17	Oddział konceptowy	38.765	75	35 500	3.280
	18	„ rachunkowy	47 350	—	47 350	—
	19	„ kasowy	10 670	—	10.670	—
	20	„ techniczny	10.960	—	10.960	—
	21	„ sanitarny	2.300	—	2.300	—
	22	„ statystyczny	3 540	—	3.540	—
	23	„ manipulacyjny	19.030	37	17.860	—
		Suma płac . .	132.616	12	128.180	3.280
		Poszczególnienie.				
	17	*Oddział konceptowy.*				
		a) 3 radców, płaca po 2.800 zł., dodatek aktywalny po 480 zł.	8.079	99	6.560	3.280
		b) 6 sekretarzy „ „ 2.000 „ „ „ „ 360 „	11.144	40	14.160	—
		Do przeniesienia . .	19 224	39	20.720	3.280

Wydatki.

Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
131.460	—	1.156		—	—	—	—
40 828	—	5.440		—	—	—	—
3 900	—	—		—	—	—	—
14.757	—	346		—	—	—	—
2.900	—	1 894		6	20	—	—
6.000	—	983		561	30	—	—
11.603	—	3 008		—	—	52	34
1.850	125	—		—	—	—	—
17.600	—	3.274		28	55	—	—
7.689	—	3.335		—	—	—	—
10.800	—	8.223		18.823	82	—	—
249.387	125	27 659		19.419	87	52	34
		27.534					
38.780	14	—					
47 350	—	—					
10.670	—	—					
10.960	—	—					
2.300	—	—					
3.540	—	—					
17.860	—	1.170					
131.460	14	1.170		—	—	—	—
		1.156					
9.840	1.760	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nowomianowanemu radcy dla kodyfikacyi asygnowano płacę dopiero od dnia 10. Lipca 1889. (LW. 3.048/1889).				
14 160	3.015	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ tylko 4 sekretarzy pobierało płacę przez rok cały, dwóch zaś mianowano dopiero od 21. Czerwca 1889. (LW. 26201/1889) a z tych jeden pobrał płacę tylko po koniec Sierpnia 1889. (LW. 43.533/1889) będąc przydzielony do c. k. Dyrekcyi funduszów propinacyjnych w c. k. Namiestnictwie w którym to celu pozyskał urlop na lat dwa z zamknięciem płacy (LW. 41.436/1889).				
24.000	4.775	—		—		—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 24. stycznia 1889. zł.
II.	17	Z przeniesienia . .	19.224	39	20.720	3.280
		c) 7 koncepistów, płaca po 1.300 zł. dodatek aktywalny po 240 zł.	10.744	74	10.780	—
		d) 5 adjunktów, „ „ 1.000 „ „ „ „ 200 „	4.763	34	2.400	—
		e) 4 asystentów, „ „ 700 „ „ „ „ 100 „	3.200	—	1.600	—
		— 2 aplikantów	833	28	—	—
		Razem . .	38.765	75	35.500	3.280
	18	*Oddział rachunkowy.*				
		a) Dyrektor, płaca 2.600 zł., dodatek aktywalny 400 zł.	3.000	—	3.000	
		b) Zastępca dyrektora, „ 2.000 „ „ „ 360 „	2.360	—	2.360	
		c) 6 rewidentów, „ po 1.500 „ „ „ po 300 „	10.800	—	10.800	
		d) 11 adjunktów, „ „ 1.200 „ „ „ „ 240 „	15.840	—	15.840	
		e) 1 archiwista, „ „ 1.000 „ „ „ „ 200 „	1.200	—	1.200	
		f) 1 protokolista, „ „ 1.000 „ „ „ „ 200 „	1 200	—	1.200	
		g) 8 asystentów, „ „ 700 „ „ „ „ 100 „	6.400	—	6.400	
		h) 10 praktykantów „ „ 600 „	6.000	—	6.000	
		i) Woźny, płaca 500 zł., dodatek aktywalny 50 zł. . .	550	—	550	
		Razem . .	47.350	—	47.350	
	19	*Oddział kasowy.*				
		a) Kasyer, płaca 2.000 zł., dodatek aktywalny 360 zł.	2.360	—	2 360	
		b) Kontrolor, „ 1.600 „ „ „ 300 „	1.900	—	1.900	
		c) 4 adjunktów, „ po 1.200 „ „ „ po 240 „	5.760	—	5.760	
		d) Woźny, „ 600 „ „ „ 50 „	650	—	650	
		Razem . .	10.670	—	10.670	
	20	*Oddział techniczny.*				
		a) Nadinżynier, płaca 3.000 zł., dodatek aktywalny 1.000 zł.	4.000	—	4 000	
		b) 2 inżynierów, „ po 2.000 „ „ „ po 360 „	4.720	—	4.720	
		c) 2 asystentów, „ „ 1.000 „ „ „ „ 120 „	2.240	—	2.240	
		Razem . .	10.960	—	10.960	
	21	*Oddział sanitarny.*				
		Inspektor szpitali, płaca 2.000 zł., dodatek na mieszkanie 300 zł.	2.300	—	2.300	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
24.000	4.775	—					
10.780	35	—	*Drobna różnica* z powodu interkalaryów.				
2.400	—	2.363	*Wydatki większe*, ponieważ z powodu zwiększenia się				
1.600	—	1.600	czynności Wydziału krajowego zamianować mu-				
—	—	833	siano nadetatowych urzędników, których koszt				
38.780	4.810	4.796	znajduje pokrycie w oszczędnościach poz. 17 a) b) c). Mianowicie zamiast dwóch adjunktów	—	—	—	—
	14		było przez rok cały trzech (z tych jeden nad-				
	—	—	etatowy), dwóch zaś zostawało na tych posadach				
	—	—	tylko pół roku, z tych jeden po 20., drugi				
	—	—	po 30. Czerwca (LW. 26.201, 27.438/1889) będąc				
	—	—	posuniętymi na koncepistów. Nadto było dwóch				
	—	—	nadetatowych asystentów. Wreszcie w miarę				
	—	—	oszczędności tej pozycyi zarachowano na ten				
	—	—	kredyt dwóch aplikantów, ponieważ właściwa				
	—	—	pozycya 24 a) „dyurny konceptowe“ została				
	—	—	przekroczoną.				
	—	—		—	—	—	—
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—		—	—	—	—
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—		—	—	—	—
	—	—					
	—	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889 zł.	Wydatki w roku 1889 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
II.	22	*Oddział statystyczny.*			
		a) Naczelnik oddziału, płaca	2.000	—	2.000
		b) Koncepista, płaca 1.300 zł., dodatek aktywalny 240 zł. .	1.540	—	1.540
		Razem . .	3.540	—	3.540
	23	*Oddział manipulacyjny.*			
		a) Dyrektor kancelaryi, płaca	2.000	—	2.000
		b) Archiwista, płaca 1.500 zł., dodatek aktywalny 300 zł.	1.800	—	1.800
		c) Ekspedytor, „ 1.300 „ „ „ 270 „	1.574	32	1.570
		d) Protokolista, „ 1.200 „ „ „ 240 „	1.440	—	1.440
		e) 4 kancelistów „ po 1.000 „ „ „ po 200 „	4.793	33	4.800
		f) 6 asystentów, „ „ 700 „ „ „ „ 100 „	3.570	99	2.400
		g) Odźwierny płaca	600	—	600
		h) Portyer „	249	98	500
		i) 5 woźnych „ po 500 zł., dodatek aktywalny po 50 zł.	3.001	75	2.750
		Razem . .	19.030	37	17.860
	24	*Dyurniści.*			
		a) Dla oddziału konceptowego	9.257	10	8.432
		b) „ „ rachunkowego	13.833	—	13.833
		c) „ „ kasowego	—	—	—
		d) „ „ technicznego	4.859	50	4.869
		e) „ „ statystycznego	4.429	21	1.934
		f) „ „ manipulacyjnego	10.715	90	10.640
		g) Na zastępstwa urzędników	3.173	58	1.120
		Razem . .	46.268	29	40.828

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—		—	—	—	—
—	—					
—	—					
—	4	*Drobne różnice*, ponieważ zmarły ekspedytor pobrał płacę po koniec lipca, posuniętemu zaś na jego posadę kanceliście, asygnowano płacę od 30. lipca, a na miejsce tegoż ostatniego awansowano jednego z asystentów dnia 2. sierpnia 1889.				
—	—					
7	—					
—	1.171	*Wydatek większy* z powodu zamianowania w drugiej połowie roku, trzech asystentów manipulacyjnych *extra statum* w skutek nawału czynności.				
—	—					
250	—	*Wydatek mniejszy* z powodu mianowania następcy po zmarłym w roku 1888. portyerze, dopiero od 1. lipca 1889.				
—	252	*Wydatek większy* zrównoważony zaoszczędzeniem *ad h)* z powodu przynajęcia woźnego, gdyż jeden z dotychczasowych stałych zastępywał portyera jak wyżej.				
257	1.427		—	—	—	—
	1.170					
—	825	*Wydatek większy* w skutek pomnożenia czynności, tak iż dotychczasowe siły okazały się niedostateczne.				
—	—					
—	—					
10	—	*Różnica drobna* na korzyść budżetu.				
—	2.495	*Wydatek większy* z powodu wzrostu czynności w kierunku przemysłowym przy wydawnictwach statystycznych, mianowicie zaś z powodu znacznych kosztów w sprawie uzupełnień dat do statystyki własności tabularnej.				
—	76	*Wydatek większy* o stosunkowo nieznaczną różnicę według istotnej w tym roku potrzeby.				
—	2.054	*Wydatek większy*, z powodu pomnożenia się czynności we wszystkich działach Wydziału krajowego, oraz z powodu, że z kredytu tego pobierał wynagrodzenie stały fachowy urzędnik do spraw rolniczych, którego posada uchwałą Wys. Sejmu z dnia 29. listopada 1890. stabilizowaną została.				
10	5.450		—	—	—	—
	5.440					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
II.	25	**Zasługi.**			
		13 stróżów po 300 zł.	3.900	—	3.900
	26	**Emolumenta.**			
		a) Dyrektor kancelaryi na fiakra	50	—	50
		b) „ „ 48 metr. sześć. drzewa . . .	156	—	156
		c) Ubranie dla odźwiernego i 7 woźnych	430	—	400
		d) „ „ portyera	108	—	100
		e) Opał dla odźwiernego i portyera po 7·2 metr. sześć. drzewa	47	—	47
		f) Dodatki pięcioletnie dla urzędników i służby, oraz dla inspektora szpitali Dr. J. Stelli-Sawickiego	13.060	06	13.379
		g) Dodatki osobiste	1.251	87	625
		Razem . .	15.102	93	14.757
	27	**Remuneracye.**			
		a) Rzecznik prawny za zastępstwo	2.166	88	1.000
		b) Tłumacz języka ruskiego	1.011	78	800
		c) Tłumaczenie języków obcych	170	10	100
		d) Urzędnicy, dyurniści i słudzy Wydziału	1.445	—	1.000
		Razem . .	4.793	76	2.900

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
—	—					
—	—					
—	30	*Wydatek większy* z powodu sprawienia surduta liberyjnego dla zastępcy woźnego.				
—	8	*Wydatek* nieco *większy* wedle istotnego kosztu w tym roku.				
—	—					
319	—	*Wydatek mniejszy* z powodu zmian w personalu w ciągu roku.				
—	627	*Wydatek większy* z powodu przyznania na podstawie §. 37. ustanowy służby krajowej dodatków osobistych, które Wys. Sejm uchwałą budżetową z dnia 23. listopada 1889. zatwierdził. Dodatki te otrzymali: inżynier-asystent Baranowski, tyt. sekretarz Stadnicki, adjunkt konc. Wilczyński, asystent konc. Białobrzeski i asystent manip. Jasiński.				
319	665		—	—	—	—
	346					
—	1.167	*Wydatek większy* z powodu powierzenia od 1. lipca 1887. syndykatu Drowi Bielińskiemu za rocznem wynagrodzeniem 2000 zł., oraz zwrotem wydatków kancelaryjnych (LW. 33.864/1887).	6	20	—	—
—	212	*Wydatki większe*, wedle potrzeby, z powodu większej ilości tłumaczeń i korespondencyj.	—	—	—	—
—	70		—	—	—	—
—	445	*Wydatek większy* z powodu, iż ze znacznym wzrostem czynności i personalu, dotychczasowy coroczny kredyt, od wielu lat okazał się niewystarczającym.	—	—	—	—
—	1.894		6	20	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 24. stycznia 1889. zł.
II.	28	**Koszta podróży i dyety.**				
		a) W ogóle	6.441	80	5 000	
		b) Dla inspektora szpitali	400	—	400	
		c) Na pokrycie kosztów przejazdów i dyet członków opieki nad obłąkanymi, do dyspozycyi Wydziału krajowego .	141	50	600	
		Razem . .	6.983	30	6.000	
	29	**Pensye i zaopatrzenia.**				
		a) Jankowska Karolina	399	96	400	—
		b) Pawulska Paulina	175	—	350	—
		c) Madeyski Wojciech	1.200	—	1.200	—
		d) Tarczyńska Marcyanna	350	—	350	—
		e) Łopuszańska Walerya	349	92	350	—
		f) Łopuszański Tadeusz, Jan, Paweł (3 imion) . . .	49	92	50	—
		g) Iwanickiego sierota	—	—	121	—
		h) Placer Marya	261	70	314	—
		i) Stroiński Sylwery	200	—	200	—
		k) Olewińska Julia	350	—	350	—
		l) Gorczycowa Eudoksya	196	66	197	—
		m) Bulikowska Izabela	350	—	350	—
		n) Chrzanowska Joanna	350	—	350	—
		o) Niewiadomskiego sieroty: córka Jadwiga, Marya i syn Jerzy, Włodzimierz	262	50	263	—
		p) Niewiadomskiego sieroty, zaopatrzenie dla 2 po 90 zł. aż do ukończenia 18 roku życia	151	44	180	—
		q) Krzeczkowska Eugenia Zofia	175	—	175	—
		r) Czaderska Eugenia, wdowa po inżynierze. . . .	350	—	350	—
		s) Ożwad Maryan Benedykt, sierota po koncepiście .	175	—	175	—
		t) Pierożyński Ludwik, emer. dyrektor oddziału rachunkowego	1 900	—	1.900	—
		u) Kalicka Jadwiga, wdowa po sekretarzu	350	—	350	—
		Do przeniesienia . .	7.597	10	7.975	—

Wydatki.

Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
	—	1.442	*Wydatek większy*, w znacznej części pokryty przypisanymi obok do zwrotu należytościami czynnemi, poniesiony w skutek rozszerzenia kontroli nad gospodarką gmin, oraz w skutek rozlicznych komisyj lustracyjnych, podróży w sprawach melioracyjnych, przemysłowych i szkół rolniczych, wreszcie wskutek poniesienia kosztów rozmaitych deputacyj.	561	30	—	—
	—	—		—	—	—	—
	459	—	*Wydatek mniejszy* według istotnej w roku 1889 potrzeby.	—	—	—	—
	459	1.442		561	30	—	—
		983					
400	—	—					
350	175	—	*Wydatek mniejszy* z powodu śmierci pensyonistki (LW. 27.059/1889.)				
1.200	—	—					
350	—	—					
350	—	—					
50	—	—					
121	121	—	Wydatku *nie było*, ponieważ obdarzony nie zgłosił się od lat kilku po zaopatrzenie, które ustało z dniem 8. września 1889. (LW. 6.493/1875).				
314	52	—	*Wydatek mniejszy* zgodnie z wykazaną obok należytością bierną, w skutek niepodniesionej przed końcem roku należytości za dwa miesiące.	—	—	52	34
200	—	—					
350	—	—					
197	—	—					
350	—	—					
350	—	—					
263	—	—					
180	29	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż sierota Jadwiga Marya Niewiadomska doszła do pełnoletności.				
175	—	—					
350	—	—					
175	—	—					
1.900	—	—					
350	—	—					
7.975	377	—		—	—	52	34

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł	Kredyt dodatkowy z dnia 24. stycznia 1889. zł.
II.	29	Z przeniesienia . .	7.597	10	7.975	—
		w) Duszyńska Izabela, wdowa po archiwiście . . .	87	48	350	—
		x) Kuźniar Jan, emeryt. woźny	465	—	465	—
		y) Sternalowa Emilia, wdowa po adjunkcie kasowym . .	350	—	350	—
		z) Zienkowiczowa Wanda, wdowa po adjunkcie konceptowym	350	—	350	—
		z α) Orzechowska Józefa, wdowa po rewidencie rachunkowym	350	—	350	—
		z β) Orzechowskiego sieroty: Stanisław, Amalia i Tadeusz po 58 zł. rocznie	174	—	174	—
		z γ) Mrozowicka Emilia, wdowa po adjunkcie rachunkowym .	350	—	350	—
		z δ) Mrozowickiego sieroty: Adam Kazimierz, Ignacy Filip, Regina Anastazya, Wanda Laurencya, po 43 zł. rocznie	172	—	172	—
		z ε) Łuniewska Natalia, wdowa po inżynierze asystencie .	350	—	350	—
		z η) Terlecka Marya, wdowa po praktykancie rachunkowym .	216	66	217	—
		z ϑ) Karpuszkowa Marya, wdowa po inżynierze biura melioracyjnego	350	—	350	—
		— Karpuszkowej Maryi, 3 dzieci aż do pełnoletności . .	150	—	—	150
		— Kalita Józef, sierota po woźnym, kwartał pośmiertny 155 zł. i zaopatrzenie od 1. lipca 1889 30 zł. 96 ct. z rocznych 62 zł.	185	96	—	—
		— Kukawska Julianna, wdowa po portyerze, rocznie 166 zł. 66 ct., oraz dla 4 dzieci po 20 zł.	246	66	—	—
		— Mochnacki Edmund, emerytowany radca z rocznych 3.616 zł. od 23. kwietnia 1889	2.490	96	—	—
		— Kraczyłowa Julianna, wdowa po ekspedytorze, z rocznych 600 zł. od 1. sierpnia 1889, oraz dla 5 dzieci po 60 zł. od tejże daty	375	—	—	—
		— Kahane Aleksandra, wdowa po prof. szkoły rol. w Dublanach, rocznie 600 zł. od 1. czerwca 1889. . . .	350	—	—	—
		Razem . .	14.610	82	11.453	150
	30	*Dary z łaski.*				
		a) Bojarskie: Walerya, Józefa i Adolfina po 100 zł. . .	300	—	300	
		b) Pawulska Paulina	125	—	250	
		c) Kiss Stanisław	50	—	50	
		d) Jeziorańska Natalia, wdowa po dyetaryuszu, wsparcie roczne aż do pełnoletności jej córki	300	—	300	
		e) Kopertyńska Teresa.	100	—	100	
		f) Kopertyńska Krystyna	100	—	100	
		g) Kopertyńska z Repiechowskich Malwina	100	—	100	
		h) Piotrowska Rozalia, jednorazowo.	200	—	200	
		i) Dziubińska Wanda „	200	—	200	
		k) Sternalowa Emilia, „	150	—	150	
		l) Zakrzewska Marcyanna „	100	—	100	
		Razem . .	1.725	—	1.850	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
7.975	377	—		—	—	52	34
350	263	—	*Wydatek mniejszy* z powodu śmierci dożywotniczki. (LW. 25.183/1889.)				
465	—	—					
350	—	—					
350	—	—					
350	—	—					
174	—	—					
350	—	—					
172	—	—					
350	—	—					
217	—	—					
350	—	—					
150	—	—					
—	—	186	*Wydatki większe*, niepreliminowane, z powodu przyznania w myśl statutu emerytalnego nowych pensyj wdowich i zaopatrzeń dla sierót, oraz z powodu spensyonowania się radcy E. Mochnackiego.				
—	—	246					
—	—	2.491					
—	—	375					
—	—	350					
11.603	640	3.648		—	—	52	34
		3.008					
	—	—					
	125	—	*Wydatek mniejszy* z powodu śmierci obdarzonej (LW. 27.059/1889).				
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	125	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
II.	31	*Potrzeby kancelaryjne.*			
		a) Wydawnictwo rozporządzeń krajowych	6.236	54	5.000
		b) Sprawienie i oduowienie sprzętów	2.136	72	1.000
		c) Potrzeby do pisania i rysowania	2.515	03	2.200
		d) Papier do druków, druk ksiąg i wzorów	1.662	77	2.500
		e) Oprawa ksiąg i druków	450	76	500
		f) Oświetlenie	1.751	23	1.200
		g) Opał	3.379	49	2.700
		h) Uzupełnienie biblioteki	1.054	91½	1.000
		i) Rozmaite pomniejsze	1.685	90	1.500
		Razem . .	20.873	35½	17.600
	32	*Gmach krajowy i jego utrzymanie.*			
		a) Inspicyent techniczny gmachu krajowego . . .	300	—	300
		b) Maszynista: płaca 600 zł., 12 metrów drzewa 40 zł., 45 litrów nafty 11 zł.	651	—	651
		c) Kominiarz	320	—	320
		d) Froterowanie i zapuszczanie podłóg	645	19	700
		e) Mycie podłóg	130	20	100
		f) Pompowanie wody	474	34	350
		g) Zgartywanie i wywóz śniegu	189	44	100
		h) Czyszczenie kloak i wywóz nieczystości	267	20	320
		i) Zabezpieczenie od ognia	205	20	260
		k) Podatek dochodowy i miejski czynszowy	94	21	438
		l) Utrzymanie skwerów koło gmachu krajowego . 100 zł. i wynagrodzenie ogrodnika . . . . . 50 „	150	—	150
		m) Konserwacya i adaptacya budynku i obejścia, koszta przekształcenia i urządzenia w gmachu, tudzież inne nieprzewidziane	7.597	13	4 000
		Razem . .	11.023	91	7.689

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.237	*Wydatek większy* według rachunków przedłożonych przez c. k. Namiestnictwo.				
—	1.137	*Wydatek większy* przeważnie z powodu znaczniejszych kosztów zakupna dywanów i chodników dla gmachu sejmowego.				
—	315	*Wydatek większy* według istotnej potrzeby, niedającej się z góry ściśle obliczyć.				
837	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż w tym roku nie sprawiono nowych ksiąg rachunkowych.				
49	—	*Wydatek mniejszy*) według rzeczywistej potrzeby				
—	551	*Wydatek większy*) w tym roku.				
—	679	*Wydatek większy* z powodu notorycznie ostrej i długiej zimy.				
—	55	*Wydatek* nieco *większy* spowodowany znaczniejszem przykupnem dzieł fachowych.				
—	186	*Wydatek większy* według istotnej potrzeby, niedającej się z góry obliczyć.	28	55	—	—
886	4.160		28	55	—	—
	3.274					
—	—					
—	—					
—	—					
55	—					
—	30	*Do poz. 32 d)—h).* Wynikłości według istotnej potrzeby tego roku. Mianowicie *ad d)* i *h) mniejsze* o 108 zł., *ad e), f), g), większe* o 245 zł., ogółem *większe* o 137 zł.				
—	125					
—	90					
53	—					
55	—	*Wydatek mniejszy* z powodu znaczniejszego zwrotu premii asekuracyjnej.				
344	—	*Wydatek mniejszy* według przedłożonych do LW. 24.194/1889 i LW. 42.062/1889 wezwań płatniczych.				
—	—					
—	3.597	*Wydatek większy* z powodu znacznych robót konserwacyjnych, dekoracyjnych, oraz odnowienia rzeźb w gmachu sejmowym, urządzenia fryzu w sali sejmowej i t. d				
507	3.842		—	—	—	—
	3.335					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
II.	33	*Zaliczki na płace urzędników.*			
		Dla urzędników w ogóle i dla służby . 33.032 zł. — ct. a po strąceniu ściągniętych rat bieżących . 14.008 „ 86 „	19.023	14	10.800
		Razem . .	19.023	14	10.800

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	8.223	Przekroczenie to znajduje częściowe usprawiedliwienie w wyższym o 6.579 zł. od budżetu poborze rubryki V. poz. 11. dochodów (zwroty zaliczek z lat ubiegłych). Niemniej większy ten wydatek zupełne prawie ma pokrycie w wykazanej obok należytości czynnej, przypisanej do zwrotu.	18.823	82	—	—
—	8.223		18.823	82	—	—

Zaliczek wydano *netto* . . 19.023 zł. 14 ct.
odpisano zwroty bieżące z powodu śmierci (po myśli §. 36. ustanowy dla służby krajowej) . . . . 199 „ 32 „
pozostała tedy należytość zaległa zwrotna j. o . . . 18.823 zł. 82 ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
III.	34	**Koszta leczenia ubogich chorych.**			
		A. W szpitalach powszechnych w Galicyi.	Stale z rubr III. zł.	Stale z rubr III. ct.	Zaliczkowo za zwrotem od gmin zł.	Zaliczkowo za zwrotem od gmin ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Biała	6.585	95	—	—	6.585	95
		Bochnia	8.160	96	—	—	8.160	96
		Brody	8 538	30	—	—	8.538	30
		Brzeżany	6.896	10	—	—	6.896	10
		Drohobycz	9.807	12	7	39	9.814	51
		Jasło	11.025	80	—	—	11.025	80
		Kołomyja	10.602	78	—	—	10.602	78
		Kraków św. Łazarza:						
		oddział chorych	71.527	51	28	75	71.556	26
		„ położnic	8.419	79	—	—	8.419	79
		„ syfilitycznych	33.260	68	—	—	33.260	68
		„ obłąkanych	14.724	62	—	—	14.724	62
		Kraków-klinika	18.489	55	10.000	—	28.489	55
		Kulparków, zakład obłąkanych	136.816	50	—	—	136.816	50
		Lwów oddział chorych	187.982	41	183	41	188.165	82
		„ „ położnic	21.942	60	—	—	21.942	60
		Podhajce	9.872	61	—	—	9.872	61
		Przemyśl	20.244	79	6	—	20.250	79
		Rzeszów	17.891	64	—	—	17.891	64
		Sambor	9.986	43	—	—	9 986	43
		Sanok	8.540	20	—	—	8 540	20
		Sącz nowy	5.635	80	—	—	5.635	80
		Śniatyn	1.799	70	—	—	1.799	70
		Sokal	11.959	80	—	—	11.959	80
		Stanisławów	11.907	05	—	—	11.907	05
		Stryj	12.558	57	1.200	—	13.758	57
		Tarnopol	11.622	50	—	—	11.622	50
		Tarnów	21.253	50	—	—	21.253	50
		Wadowice	1.769	44	—	—	1.769	44
		Zaleszczyki	9.379	50	—	—	9.379	50
		Złoczów	10.173	63	13	—	10.186	63
		Żółkiew	11.781	30	2.000	—	13.781	30
		Żywiec	857	38	—	—	857	38
		Razem w szpitalach krajowych	732.014	51	13.438	55	745.453	06	745.453	06	
		Do przeniesienia							745.453	06	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Rachunek zaliczek zwrotnych od gmin za koszta leczenia, według powiatów.

Nazwa powiatu	Należytość		Uiszczenie		Zaległość	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Biała	486	06	—	—	486	06
Bochnia	72	48½	4	90	67	58½
Brody	115	84	—	—	115	84
Brzesko	50	85	50	85	—	—
Brzeżany	9	45	9	45	—	—
Chrzanów	182	89	102	14	80	75
Cieszanów	87	34	42	61	44	73
Dolina	18	90	18	90	—	—
Gródek	79	30	54	10	25	20
Grybów	45	14	—	—	45	14
Husiatyn	83	40	—	—	83	40
Jarosław	7	50	7	50	—	—
Jasło	22	65	16	65	6	—
Kolbuszowa	8	14	8	14	—	—
Kołomyja	137	05	36	30	100	75
Kraków	—	½	—	½	—	—
Krosno	92	12½	—	—	92	12½
Lwów	1.089	61	130	77	958	84
Mościska	352	44	—	—	352	44
Nowytarg	81	54½	55	09½	26	45
Podhajce	78	—	78	—	—	—
Przemyśl	140	24	—	—	140	24
Rawa	56	06	—	—	56	06
Rohatyn	21	60	21	60	—	—
Ropczyce	52	65	—	—	52	65
Rudki	56	74	—	—	56	74
Rzeszów	9	45	9	45	—	—
Sambor	28	85	—	—	28	85
Sanok	160	—½	—	—	160	—½
Sącz nowy	28	75½	28	75½	—	—
Stanisławów	23	40	23	40	—	—
Tarnobrzeg	7	97½	—	—	7	97½
Tłumacz	14	63	14	63	—	—
Złoczów	637	31½	51	45	585	86½
Żółkiew	25	25	—	—	25	25
Żydaczów	150	13	14	40	135	73
Suma zaliczek	4.513	77	779	09½	3.734	67½
Zwroty rozmaite	95.029	68	62.096	09	32.933	59
Razem	99.543	45	62.875	18½	36.668	26½
Do przeniesienia	—	—	—	—	—	—

Należytości czynne z roku bieżącego		Należytości bierne z roku bieżącego	
zł.	ct.	zł.	ct.
694	65		
24.538	69		
25.233	34		
25.233	34		

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Stale z rubr. III. zł.	Stale z rubr. III. ct.	Zaliczkowo za zwrotem od gmin zł.	Zaliczkowo za zwrotem od gmin ct.	Razem zł.	Razem ct.	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
III.		Z przeniesienia .	732.014	51	13.438	55	745.453	06	745.453	06	
		B. W szpitalach zagranicznych.									
		Austrya niższa . . .	43.100	68	—	—	43.100	68			
		„ wyższa . . .	83	35	—	—	83	35			
		Bośnia	96	40	—	—	96	40			
		Bukowina	19.340	08	—	—	19.340	08			
		Czechy	2.567	96	—	—	2.567	96			
		Dalmacya.	51	71½	—	—	51	71½			
		Egipt	19	—	—	—	19	—			
		Karyntya.	10	50	—	—	10	50			
		Kraina	180	20	—	—	180	20			
		Kroacya i Slawonia .	1.309	85	—	—	1.309	85			
		Morawa	2.728	30	—	—	2.728	30			
		Pogranicze wojskowe	274	50	—	—	274	50			
		Salzburg	132	48	—	—	132	48			
		Styrya	835	02	—	—	835	02			
		Szląsk	824	28½	—	—	824	28½			
		Tryest	323	48	—	—	323	48			
		Turcya	457	43	—	—	457	43			
		Tyrol	68	70	—	—	68	70			
		Węgry	22.081	63½	531	20	22.612	83½			
		Razem w szpitalach zagranicznych . .	94.485	56½	531	20	95.016	76½	95.016	76½	
		C. W szpitalach wojskowych	1.671	07	—	—	1.671	07	1.671	07	
		Suma we wszystkich szpitalach	828.171	14½	13.969	75	842.140	89½	842.140	89½	
		Do tego:									
		a) Wynagrodzenie za sprawdzanie rachunków aptekarskich i recept, w zastępstwie szpitali .					600 zł. — ct.				
		b) dtto w zastępstwie gmin					25 „ 15 „				
		c) Zaliczki gminom darowane					71 „ 37½ „				
		d) Zwroty rozmaite					12.298 „ 39½ „		12.994	92	
		Od tego zwroty:					Suma wydatków .		855.135	81½	
		a) Zaliczki od gmin . 779 zł. 09½ ct. po strąceniu przeniesionych na rub. V. poz. 13. dochodów, ze zwrotów zaliczek z lat ubiegłych 703 „ 99½ „					75 zł. 10 ct.				
		b) Zwroty rozmaite . 62.096 zł. 09 ct. po strąceniu przeniesionych na rub. V. poz. 12. dochodów zwrotów z lat ubiegł. 14.240 „ 31 „					47.855 „ 78 „		47.930	88	
							Czysty wydatek rubr. III. .		807.204	93½	690.000

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
			25.233	34	—	—
—	117.205		25.333	34	—	—

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Wydatek większy, ponieważ w skutek liczniejszego napływu chorych do szpitali, zrealizowano więcej kosztów leczenia, aniżeli budżetem przewidziano.

Przekroczenie w kwocie . . . . . 117.205 zł.

znajduje częściowe pokrycie w rubrykach mających łączność z niniejszą rubryką, a mianowicie:

1. W nadwyżkach od zakładów dotowanych rubr. IV. poz. 8, 9 i 10 dochodów, dla której uchwalono w budżecie 5.993 zł.
wpłynęło zaś rzeczywiście:
a) od kraj. szpitala we Lwowie . . . 27.250 zł.
b) od kraj. zakładu obłąkanych na Kulparkowie . . . . . 15.931 „ 43.181 „
a więc pozyskano nad budżet . . . . 37.188 zł.
2. W zwrotach za sprawdzanie rachunków aptekarskich rubr. XI. poz. 41 dochodów uchwalono . . . . . 600 zł.
wpłynęło zaś rzeczywiście . . . . 636 „
pozyskano zatem nad budżet . . . . 36 „
Ogółem pozyskano nad budżet . . . 37.224 zł.

Od tego strącić należy niekorzystniejsze wyniki od budżetu a mianowicie:

a) W rubr. XI. wydatków „dotacye“ uchwalono 493 zł.
wydano zaś rzeczywiście:
α) dla podrzutków we Lwowie 311 zł.
β) dla kraj. szpitała św. Łazarza w Krakowie . . . . . 20.968 „ 21.279 „
a więc przekroczono tę rubrykę o kwotę 20.786 zł
b) W rubr. V. dochodów „zwroty z rachunków kwartalnych“ i „od gmin za koszta leczenia“ (poz. 12 i 13 dochodów) uchwalono . . . . . 15.700 zł.
wpłynęło zaś:
ad 12 . . . . 14.240 zł.
ad 13 . . . . 704 „ 14.944 „
dochód zatem był mniejszy o . . . 756 „

Razem strąciwszy niekorzystniejsze wyniki . . 21.542 zł.
okaże się w powyższych działach wynik korzystniejszy o kwotę 15.682 „

W porównaniu zaś z wynikiem niekorzystnym rubr. III. wydatków, okaże się w ogóle niekorzystniejszym od budżetu o kwotę 101 523 zł.

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Ilość zlikwidowanych dni leczenia wynosiła: w roku 1887. . . . . 1,147.590 „ „ 1888. . . . . 1,172.686 „ „ 1889. . . . . 1,293.228 Taksy leczenia zmienione zostały w roku 1889 w następujących szpitalach: *a)* Podwyższono: w krajowych: w Brzeżanach o 4 ct., w c. k. wojskowych o 18 ct. w zagranicznych: w Kirling zakład obłąk. o 25 ct.; w Waidhofen a/d. Ybs o 12 ct.; w Wiedniu powszechny o 5 ct.: w Wiedniu zakład położnic o 5 ct.; tamże zakład obłąkanych o 5 ct.; tamże Rudolfa o 5 ct.; w Wiedniu na Wiedeniu o 5 ct.; w Wiedniu zakład podrzutków o 1 ct.; w Mödling o 15 ct.; w Braunau o 2 ct.; w Deutschbrod o 2 ct.; w Königinhof o 4 ct.; w Pardubitz o 2 ct.; w Trautenau o 6 ct.; w Spalato o 1 ct.; w Zara o 2½ ct.; w Sebenico zakł. obł. o ½ ct.; w Winkowcach o 5 ct.; w Semlinie o 8 ct.; w Judenburgu o 2 ct.; w Leoben o 10 ct.; w Insbrucku o 1 ct.; w Sterzing o 1 ct.; w Aranyos-Maroth o 1 ct.; w Triencie o 6 ct.; w Aradzie o 1 ct.; w Peszcie Sgo Rocha o 11 ct.; tamże przy Ullo o 1 ct.; tamże Sgo Jana o 9 ct.; w Csikszereda o 5 ct.; w Debreczynie o 2 ct.; w Decs o 10 ct.; w Gyöngyös o 1 ct; w Györ o 1 ct.; w Kaposvar o 8 ct.; w Koszycach o 1 ct.; w Leva o 2 ct.; w Mako o 6 ct.; w Nagy-Kallo o 1 ct.; w Szeben o 10 ct.; w Nagy-Szöllös o 2 ct.; w Nagy-Varad o 1 ct.; w Rimaszombat o 3 ct.; w Satoralja Ujhely o 6 ct.; w Szegzard o 1 ct.; w Sz. Fejerwar o 3 ct.; w Trenczynie o 4 ct.; w Kronstadt (na oczy) o 7 ct. *b)* Zniżono: w zagranicznych: w Melk o 5 ct.; w Gablonz o 4 ct.; w Klattau o 3 ct.; w Leutomischl o 3 ct.; w Neupaka o 1 ct.; w Pilgram o 2 ct.; w Pilsen o 5 ct.; w Pradze szpital izraelicki o 4 ct.; w Raguzie o 4½ ct.; w Knittenfeld o 6 ct.; w Pettau o 12 ct.; w Radkersburgu o 10 ct.; w Hartbergu o 5 ct.; w Zell am Ziller o 1 ct.; w Maros-Vasarhely o 1 ct.; w Brasso (Kronstadt) o 1 ct.; w Fogaras o 1 ct.; w Gyulla o 1 ct.; w Nagy-Karoly o 4 ct.; w Nagy-Michaly o 4 ct.; w Nagy-Topolczany o 9 ct.; w Neutra o 2 ct.; w Pancsowa o 1 ct.; i w Sepsi-szent-György o 1 ct.				

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
IV.		**Koszta szczepienia.**			
	35	Utrzymania i odświeżanie krowianki	1.900	—	1.600
	36	Koszta podróży i dyety lekarzy z powodu szczepienia ospy	54.360	59	55.000
	37	Premia dla lekarzy odszczególniających się przy szczepieniu ospy	300	—	300
		Suma rubryki IV.. .	56.560	59	56.900
V.		**Wydatki sanitarne.**			
	38	$^1/_3$ część za lekarstwa dla epidemicznie chorych . . .	4.232	74	7.000
VI.		**Zasiłki dla zakładów dobroczynności.**			
	39	Szpitale Sióstr Miłosierdzia w Czerwonogrodzie, Rozdole i Bursztynie	900	—	900
	40	Szpital Sióstr Miłosierdzia w Nowosiółkach	300	—	300
	41	Dom ubogich i sierót w Krakowie	5.424	—	5.424
	42	Zakład św. Józefa dla osieroconych chłopców w Krakowie .	1.000	—	1.000
	43	Komitet Ochronek w Krakowie	550	—	550
	44	Towarzystwo Ochronek chrześciańskich we Lwowie . .	500	—	500
	45	Zarząd zakładu osieroconych dziewcząt im. księdza Józefa Ziemiańskiego w Przemyślu	500	—	500
	46	Zarząd Towarzystwa opieki weteranów z roku 1831 w Krakowie	2.000	—	2.000
	47	Komitet wykonawczy opieki weteranów z roku 1831 we Lwowie	1.500	—	1.500
	48	Zakład dla chorych nieuleczalnych i wyzdrowieńców pod nazwą: „Przytulisko św. Józefa“	1.000	—	1.000
	49	Towarzystwo lecznicy lwowskiej, do rozporządzalności Wydziału krajowego	1.000	—	1.000
		Suma rubryki VI. . .	14.674	—	14.674

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	300	*Wydatek większy* z powodu użycia większej ilości krowianki do szczepienia	—	—	—	—
640	—	Potrąciwszy wykazaną obok należytość 376 zł. 39 ct. pozostaje nieznaczna różnica 263 zł. 61 ct., która się tłumaczy niestałością wydatków tego rodzaju.	—	—	376	39
—	—		—	—	—	—
640	300		—	—	376	39
340						
2.767	—	Różnica według złożonych przez c. k. Namiestnictwo rachunków, która nadto ma powód w niestałości wydatków tego rodzaju.	—	—	41	60
—	—		—	—	—	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25/9 i 17/10 1888. zł	Kredyt dodatkowy z dnia 22. i 24. stycznia 1889. zł.
VII.		**Wydatki na cele wykształcenia i oświaty.**				
	50	Akademia umiejętności w Krakowie	25.000	—	25.000	—
	51	Rada szkolna krajowa, na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego	708.402	89½	654 528	94.059 / 190
	52	Sześciu członków Rady szkolnej krajowej po 1.200 zł.	7.200	—	7.200	
	53	Szkoła żeńska w Jaworowie pp. Bazylianek:				
		a) subwencya stała	500	—	500	—
		b) jednorazowy zasiłek na częściowe pokrycie kosztów przybudowy skrzydła do zabudowania konwiktu, utrzymanego przez klasztor	1.000	—	1.000	—
	54	Szkoła żeńska w Krakowie	2.500	—	2.500	—
	55	„ „ „ św. Tomasza	500	—	500	—
	56	„ „ „ pp. Augustyanek	500	—	500	—
	57	„ „ we Lwowie pp. Benedyktynek orm.	1.000	—	1.000	—
	58	„ „ w Starym Sączu pp. Karmelitanek	750	—	750	—
	59	„ „ w Stryju:				
		a) subwencya dotychczasowa	500	—	500	—
		b) datek jednorazowy	300	—	300	—
	60	„ „ w Sanoku	—	—	—	—
	61	„ „ w Jaśle	300	—	300	—
	62	„ ludowa OO. Dominikanów we Lwowie, dla nauczyciela języka ruskiego	—	—	—	—
	63	„ wyznaniowa izraelicka w Brodach	6.000	—	6.000	—
	64	Zakład głuchoniemych we Lwowie:				
		a) na stypendya dla 50 wychowanków 6.000 zł.				
		b) na utrzymanie zakładu 500 „	6.500	—	6.500	—
	65	Szkoła głuchoniemych Bardacha Izaaka we Lwowie	300	—	300	—
	66	Zakład ciemnych we Lwowie	2.000	—	2.000	—
	67	Szkoła gimnastyczna „Sokół“ we Lwowie	750	—	750	—
	68	Szkoła sztuk pięknych w Krakowie, XI. rata umorzenia pożyczki 100.000 zł. na budowę gmachu	7.000	—	7.000	—
	69	Teatr polski w Krakowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego.	8.000	—	8.000	—
	70	Teatr polski we Lwowie, zasiłek stały	4.200	—	4.200	—
	71	„ „ i opera polska we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego:				
		a) dramat i komedya. 10.000 zł.				
		b) opera 10.000 „	20.000	—	20.000	—
	72	Teatr ruski pod zarządem Towarzystwa „Besida“	6.000	—	6.000	—
	73	Towarzystwo muzyczne w Krakowie	800	—	800	—
	74*a*	Konserwatoryum Towarzystwa muzycznego w Krakowie.	2.000	—	2.000	—
		Do przeniesienia	812.002	89½	758.128	94.249

Wydatki.

Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
25.000	—	—					
748.777	40.374	—	Wydatki tego funduszu wynosiły 909.499 zł. 47 ct.				
7.200	—	—	Dochody bez dotacyi . .201.096 „ 57½ „				
500	—	—	Niedobór zgodny z wypłatą jak obok . . . .708.402 zł. 89½ ct. (patrz odnośne zamknięcie specyalne).				
1.000	—	—					
2.500	—	—					
500	—	—					
500	—	—					
1.000	—	—					
750	—	—					
500	—	—					
300	—	—					
—	—	—					
300	—	—					
—	—	—					
6.000	—	—					
6.500	—	—					
300	—	—					
2.000	—	—					
750	—	—					
7.000	—	—					
8.000	—	—					
4.200	—	—					
20.000	—	—					
6.000	—	—					
800	—	—					
2.000	—	—					
852.377	40.374	—					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 22. i 24. stycznia 1889. zł.
VII.		Z przeniesienia . .	812.002	89½	758.128	94.249
	74*b*	Towarzystwo muzyczne we Lwowie	3.000	—	3.000	—
	75	„ „ „ „Harmonia“	300	—	300	—
	76*a*	„ spiewackie „Lutnia“ na utrzymanie szkoły spiewu solowego i choralnego	400	—	400	—
	76*b*	Abendroth Józef, dla córki Ireny, na wykończenie nauki w spiewie, zaliczka bezprocentowa	—	—	—	—
	77	Stypendya dla uczniów i uczennic Seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych	29.648	—	30.000	—
	78	Dla uczniów internatu przy Seminaryum nauczycielskiem w Krakowie	3.000	—	3 000	—
	79	Internatowi św. Jozafata: *a)* na utrzymanie 15 uczniów Seminaryum nauczycielskiego w bursie	2.250	—	2.250	—
		b) na koszta rozszerzenia budynku, jednorazowo . .	2.000	—	2.000	—
	80	Internatowi ruskiemu ks. Zmartwychwstańców we Lwowie .	4.500	—	4.500	—
	81	Jedno stypendyum im. Matejki dla uczniów szkoły sztuk pięknych w Krakowie	1.000	—	1.000	—
	82	Wydawnictwo ruskich książek szkolnych	2.000	—	2.000	—
	83	Wydawnictwo nowych podręczników dla szkół średnich, do rozporządzalności c. k. Rady szkolnej krajowej a względnie komisyi książek szkolnych przez tęż Radę ustanowionej	1.000	—	1.000	—
	84	Zasiłek dla czasopisma „Szkoła“	500	—	500	—
	85	„ „ „ „Muzeum“	500	—	500	—
	86	„ „ „ „Kosmos“	400	—	400	—
	87	„ „ ruskiej gazety szkolnej do rozporządzalności Wydziału krajowego	500	—	500	—
	88	„ na utrzymanie wyprawy naukowej, pracującej w archiwum Watykańskiem pod kierunkiem profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego Dra Stanisława Smolki (ostatnia rata z trzechlecia 1887—1888—1889)	1.500	—	1.500	—
	89	Witowski Hipolit b. dyrektor szkoły żeńskiej w Bełzie (*recte* Witowska Wincenta, wdowa) zaopatrzenie dożywotne .	175	—	300	—
	90	Dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach, do dyspozycyi Wydziału krajowego	3.000	—	3.000	—
	91	Dla fundacyi „Macierz polska“, na wydawnictwo dzieł i peryodycznych pism ludowych	3.000	—	3.000	—
	92	Dla Towarzystwa „Proświta“ na wydawnictwo pism ludowych	1.000	—	1.000	—
	93	Na stypendyum dla ucznia Wydziału lekarskiego w Krakowie, oddającego się studyom w szkole operacyjnej . .	500	—	500	—
	93*a*	Dla wydawnictwa dziełek ludowych we Lwowie, jednorazowo	1.000	—	1.000	—
	93*b*	Towarzystwo „Przymierze braci“ („Agudas Achim“) jednorazowo	300	—	300	—
		Do przeniesienia . .	873.475	89½	820.078	94.249

Wydatki.

Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
852.377	40.374	—					
3.000	—	—					
300	—	—					
400	—	—					
—	—	—					
30.000	352	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryów.				
3.000	—	—					
2.250	—	—					
2.000	—	—					
4.500	—	—					
1.000	—	—					
2.000	—	—					
1.000	—	—					
500	—	—					
500	—	—					
400	—	—					
500	—	—					
1.500	—	—					
300	125	—	*Wydatek mniejszy* z powodu śmierci Witowskiego, natomiast zaś przyznania tegoż wdowie zaopatrzenia o rocznych 150 zł. od 1. Listopada 1888 w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 24. Stycznia 1889 (LW. 4.630/1889.)				
3.000	—	—					
3.000	—	—					
1.000	—	—					
500	—	—					
1.000	—	—					
300	—	—					
914.327	40.851	—					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 23. i 24. stycznia 1889. zł.
VII.		Z przeniesienia . .	873.475	89½	820.078	94.249
	93*c*	Towarzystwo Oświaty ludowej we Lwowie, jednorazowo .	300	—	300	—
	93*d*	Wydziałowi Towarzystwa gal. leśnego, na wydawnictw „Sylwana“, jednorazowo	100	—	100	—
	94	Kruczkowski Leopold, nauczyciel, dodatek pięcioletni . .	30	—	30	—
	95	Gromadka Jan „ „ „ . .	40	—	40	—
	96	Lisiewicz Jan, b. nauczyciel, stałe zaopatrzenie roczne . .	125	—	125	—
	96*a*	Stęczyński Bogusz Zygmunt, literat, dar z łaski jednorazowy	100	—	100	—
	96*b*	Towarzystwo Oswiaty ludowej w Krakowie, jednorazowo .	300	—	300	—
	96*c*	Towarzystwo historyczne we Lwowie, na wydawnictwo „Kwartalnika historycznego“, jednorazowo . . .	400	—	400	—
	96*d*	Wydział Towarzystwa „Szkolna pomicz“ we Lwowie, jednorazowo	150	—	150	—
	96*e*	Wydział Towarzystwa ruskiej bursy w Stryju, jednorazowo .	100	—	100	—
	96*f*	Wydział Towarzystwa ruskiej bursy w Tarnopolu, jednorazowo	100	—	100	—
	96*g*	Wydział Towarzystwa bursy bractwa św. Mikołaja w Stanisławowie, jednorazowo	300	—	300	—
	96*h*	Barwiński Aleksander, c. k. profesor semin. naucz. w Tarnopolu, na dalsze wydawnictwo ruskiej historycznej biblioteki, jednorazowo	500	—	500	—
	96*i*	Wydział bursy św. Mikołaja w Przemyślu, jednorazowo .	100	—	100	—
	96*k*	Wydział ruskiego Towarzystwa pedagogicznego we Lwowie na ręce ks. Czapelskiego, jednorazowo	150	—	150	—
	96*l*	Towarzystwo „Akademiczne Bractwo“, dawniej „Drużnyj Łychwiar“ we Lwowie, jednorazowo	200	—	200	—
	96*m*	Wydział bursy św. Jana Chrzciciela w Drohobyczu, jednorazowo	100	—	100	—
	96*n*	Wydział Towarzystwa bratniej pomocy słuchaczów wszechnicy lwowskiej, jednorazowo	200	—	200	—
	96*o*	Sarnecki Zygmunt, redaktor i wydawca dwutygodnika illustrowanego „Świat“, jednorazowo	400	—	400	—
	96*p*	Towarzystwo im. Adama Mickiewicza, na wydawnictwo pamiętnika, jednorazowo	200	—	200	—
	96*r*	Wydział bursy gimnazyalnej w Rzeszowie, jednorazowo .	100	—	100	—
	96*s*	Iwanicka Zofia, kierowniczka prywatnej ośmioklasowej szkoły wydziałowej żeńskiej w Przemyślu, jednorazowo .	200	—	200	—
	96*t*	Towarzystwo bursy im. Stefana Batorego w Wadowicach, jednorazowo	100	—	100	—
	96*u*	Zarząd Towarzystwa bursy nauczycielskiej w Tarnopolu, jednorazowo	100	—	100	—
		Do przeniesienia . .	877.870	89½	824.473	94.249

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
914.327	40.851	—					
300	—	—					
100	—	—					
30	—	—					
40	—	—					
125	—	—					
100	—	—					
300	—	—					
400	—	—					
150	—	—					
100	—	—					
100	—	—					
300	—	—					
500	—	—					
100	—	—					
150	—	—					
200	—	—					
100	—	—					
200	—	—					
400	—	—					
200	—	—					
100	—	—					
200	—	—					
100	—	—					
100	—	—					
918.722	40.851	—					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 24. stycznia 1889. zł.
VII.		Z przeniesienia . .	877.870	89½	824.473	94.249
	97	Klimkiewicz Konstanty, nauczyciel szkół ludowych, zaopatrzenie stałe	125	—	125	—
	97*a*	Nauczycielom szkoły na Dajworze w Krakowie, dodatki służbowe niewliczalne do emerytury, mianowicie: nauczycielowi kierującemu i jednemu starszemu nauczycielowi z rocznych po 200 zł., dwom zaś innym nauczycielom z rocznych po 100 zł.	50	—	600	—
	97*b*	Zarząd Stowarzyszenia Ochronki dziewcząt w Stanisławowie, jednorazowo	150	—	150	—
	97*c*	Zarząd Towarzystwa bursy w Przemyślu, jednorazowo . .	100	—	100	—
		Suma rubryki VII. . .	878.295	89½	825.448	94.249
VIII.		**Utrzymanie pomników historycznych.**				
	98	Restauracya pomników w ogóle, sporządzanie i publikacya naukowych i urzędowych spisów pomników znachodzących się w naszym kraju	812	20	1.500	
	99	Stały datek roczny do renty dożywotniej dla p. Schmida-Ciążyńskiego, w skutek zakupna jego zbiorów gem i kamei na rzecz Muzeum narodowego w Sukiennicach w Krakowie	500	—	1.000	
	100	Badanie i ocalanie zabytków historycznych, piśmiennych i archeologicznych dla Zakładu narodowego im. Ossolińskich we Lwowie	500	—	500	
	101	Stała subwencya roczna dla Muzeum narodowego w Krakowie	500	—	500	
	102	Krajowe archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie:				
		a) Dyrektor we Lwowie	1.200	—	1.200	
		b) „ w Krakowie	979	78	1.000	
		c) Adjunkt we Lwowie, płaca 1.200 zł., dodatek aktywalny 200 zł., dwa dodatki pięcioletnie po 80 zł. rocznie 160 zł.	1.560	—	1.560	
		d) Adjunkt w Krakowie, płaca 1.200 zł., dodatek aktywalny 200 zł., dwa dodatki pięcioletnie po 80 zł. rocznie 160 zł.	1.560	—	1.560	
		e) 4 aplikantów we Lwowie, adjutum po 300 zł. . . .	1.200	—	1.200	
		f) 2 aplikantów w Krakowie, adjutum po 300 zł. . . .	581	45	600	
		g) Czynsz za najem lokalu we Lwowie.	600	—	600	
		h) Stróże	840	—	840	
		i) Opał, potrzeby kancelaryjne i różne inne wydatki . .	299	93	500	
		Suma rubryki VIII. . .	11.133	36	12.560	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
918.722	40.851	—					
125	—	—					
600	550	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ pobory te już z końcem Stycznia 1889. ustały na podstawie nowej ustawy szkolnej z dnia 1. Stycznia 1889.				
150	—	—					
100	—	—					
919.697	41.401	—		—	—	—	—
	688	—	*Wydatek mniejszy* wedle istotnej w tym roku potrzeby.				
	500	—	*Wydatek mniejszy* z powodu śmierci dożywotnika (LW. 11.348/1889.)				
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	20	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ w należytości wypłacanej z poborów dyrektora aplikantowi, nastąpiło *intercalare*.				
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	19	—	*Wydatek mniejszy* z powodu zamknięcia adyutum jednemu z aplikantów z końcem Września, otwarcia zaś tegoż adyutum drugiemu z dniem 25. Października 1889.				
	—	—					
	—	—					
	200	—	*Wydatek mniejszy* według istotnej w tym roku potrzeby.				
	1.427	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
XI.		**Kwaterunkowe żandarmeryi.**			
	103—117 i 119	Na koszta kwaterunkowe	94.151	18	86.098
	118	Na urządzenie nowych koszar	9.538	76	650
	—	Na wybudowanie własnego domu dla c. k. żandarmeryi we Lwowie *(nadzwyczajne)*	*4.886*	*73*	—
		Razem { zwyczajne .	103.689	94	86.748
		Razem { *nadzwyczajne* .	*4.886*	*73*	—
		Suma rubryki IX. . .	108.576	67	86.748

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	8.053	*Wydatki większe*, wedle rachunków złożonych przez c. k. komendę żandarmeryi, z powodu utworzenia 53 nowych posterunków z 244 żołnierzami i pomnożenia o jednego oficera sztabowego i o 10 oficerów oddziałowych (LW. 8.537, 15.598, 21.620, 23.382, 44.479, 47.063/1889.)				
—	8.889					
—	*4.887*	Według wyjaśnienia na str. 63 zamknięcia rachunkowego za rok 1888. (rubr. IX. poz. 119 *a*), niezużytą w roku 1888. resztę uchwalonego przez Wys. Sejm dnia 20. Stycznia 1888. nadzwyczajnego kredytu na budowę własnego domu dla c. k. żandarmeryi we Lwowie w sumie 150.000 zł. pozostałą w kwocie . . 32.504 zł. 80 ct. przeniesiono na pokrycie dalszych kosztów budowy do rachunku roku 1889.				
—	16.942					
—	*4.887*					
—	21 829	W roku 1889 wydano:	—	—	—	—
		a) na dalsze należytości przedsiębiorcom budowy . 35.871 zł. 46 ct.				
		b) na urządzenie gmachu . 736 „ 60 „				
		c) na kierownictwo budowy 500 „ — „				
		d) na spłatę rat bieżących od długu hipotecznego, ciężącego na zakupionej realności (którego wysokość z końcem r. 1889. wynosi 1.681 zł. 39 ct.) 282 „ — „				
		e) na podatek gruntowy od tejże realności . . 1 „ 47 „				
		wydano przeto 37.391 „ 53 „				
		netto (po strąceniu zwyż wykazanej reszty kredytu) . 4.886 zł. 73 ct.				

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
X.		**Drogi krajowe.** *Sumaryczne zestawienie rubryki X.*			
	A.	Koszta zarządu (zwyczajne)	122.965	11	116.941
	B.	Nowe budowy *(nadzwyczajne)*	*75.860*	*58½*	*78.000*
	C.	Utrzymanie (zwyczajne)	467.838	09	472.220
	D.	Zasiłki (zwyczajne)	175.014	16	175.000
		„ *(nadzwyczajne)*	*20.000*	—	*20.000*
	E.	Wydatki na myta (zwyczajne)	1.450	70	2.200
		„ „ „ *(nadzwyczajne)*	*1.919*	*42*	*3.000*
	F.	Zaopatrzenia (zwyczajne)	3.022	39	2.959
		Ogółem { zwyczajne .	770.290	45	769.320
		Ogółem { *nadzwyczajne* .	*97.780*	*—½*	*101.000*
		Suma rubryki X. . .	868.070	45½	870.320
		Poszczególnienie.			
		A. Koszta zarządu.			
	120	*Płace urzędników i sług.*			
		a) 4 inżynierów na prowincyi po . . . . 1.500 zł.	6.000	—	6.000
		b) 3 „ „ „ „ . . . . . 1.200 „	3.600	—	3.600
		Do przeniesienia . .	9.600	—	9.600

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		W r. 1888 wynosił wydatek z tego tytułu 117.495 zł. 20 ct.				
		W r. 1889 „ „ „ „ 37.391 „ 53 „				
		razem . 154.886 zł. 73 ct.				
		w porównaniu do uchwalonego kredytu . . . . . 150.000 „ — „				
		okazuje się przekroczenie tegoż, zgodnie . . . . . 4.886 zł. 73 ct.				
		Po dzień sporządzenia niniejszego zamknięcia kolaudacya budowy nie została jeszcze dokonaną, gdy zaś dodatkowe roboty nastąpiły w roku 1890, przeto specyalny rachunek zestawiony zostanie po zupełnem ukończeniu budowy.				
—	6.024		1.424	95	—	—
2.139	—		—	—	—	—
4.382	—		769	27½	5.132	27½
—	14		67	21	97	58
—	—		—	—	—	—
749	—		30	13	12	98
1.081	—		—	—	*1.257*	*46*
—	63		—	—	—	
5.131	6.101		2.291	56½	5.242	83½
3.220	—		—	—	*1.257*	*46*
8.351	6.101		2.291	56½	6.500	29½
2.250						
—	—					
—	—					
—	—					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
X.	120	Z przeniesienia .	9.600	—	9.600
		c) 22 konduktorów I. klasy po . . . . 500 zł.	10.833	04	11.000
		d) 22 „ II. „ „ . . . . 400 „	9.199	85	8.800
		Pełniący obowiązki inżyniera drodze krajowej:			
		e) Gorlice-Konieczna	839	96	840
		f) Słotwina-Brzesko Sącz	900	—	900
		g) w Rzeszowie	1.500	—	1.500
		h) w Buczaczu	1.400	—	1.400
		i) w Tarnopolu	1.200	—	1.200
		k) w Kamionce Strumiłowej	1.200	—	1.200
		l) w Nowym Targu	600	—	—
		m) 327 drożników po . . . . . 150 zł.	48.913	71	49 050
		n) 6 pomocników (dyurnistów) dziennie po . . 2 „	3 857	95	4.380
		Do tego zaliczki udzielone na płace . . 2.022 zł. — ct.			
		po potrąceniu ściągniętych rat bieżących 606 „ 49 „	1.415	51	—
	121	*Pięciolecia.*			
		a) dla 6 inżynierów	2.520	—	1.580
		b) „ pełniących obowiązki inżynierów	709	91	—
		c) „ 26 konduktorów	2.340	72	2.378
		Ryczałty.			
	122	Koszta podróży na obowiązkowe zwiedzanie dróg . . .	10.588	50	10.336
	123	Koszta kancelaryjne	1.047	96	1.040
	124	Na umieszczenie biur	536	—	400
	125	*Remuneracye i zapomogi.*			
		a) Remuneracye dla urzędników i służby drogowej . .	3.009	—	3.000
		b) Zapomoga stała ryczałtowa przyzwolona przez Wysoki Sejm dla konduktorów po 100 zł.	2.340	83	2.337
		Do przeniesienia .	114.552	94	110.941

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
167	—	*Wydatki* nieznacznie *większe*, spowodowane rzeczywistą potrzebą.				
—	400					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	600	Po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 2. Października 1888 i ustawy z dnia 9. Marca 1889 (D. u. i r. kr. Nr. 26), droga Nowy Targ Zakopane przeszła od dnia 1. Lipca 1889 na krajową, ustanowiono do LW. 5.301/1889 nowy okręg.				
136	—	*Wydatki* nieznacznie *mniejsze* z powodu interkalaryów.				
522	—	*Wydatki mniejsze* z powodu interkalaryów.				
—	1.415	*Wydatki większe*, z powodu zaliczek udzielonych na płace, inżynierom i konduktorom — pokryte w zupełności przypisaną obok należytością czynną na rok bieżący.	1.415	51	—	—
—	940	Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 12. Października 1888 upoważniono Wydział krajowy do wymierzenia pełniącym obowiązki inżynierom, począwszy od dnia 1. Stycznia 1889 pięcioleci, nie wstawiono jednak nic do budżetu, zatem po wymiarze pięcioleci okazała się potrzeba przekroczenia tej pozycyi. Sprawę uregulowano do				
—	710	LW. 45.202/1888.				
37	—	*Wydatki mniejsze*, z powodu posunięcia konduktora II. klasy do I. klasy.				
—	252	Z powodu utworzenia ekspozytury w Nowym Targu jak wyjaśnienie przy poz. 120 *l.*				
—	8					
—	136					
—	9	*Wydatki* nieznacznie *większe*, według rzeczywistej potrzeby.				
—	4	*Wydatki* nieznacznie *większe*, według rzeczywistej potrzeby.				
862	4.474		1.415	51	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
X.		Z przeniesienia .	114.552	94	110.941
	126	Sprawienie, uzupełnienie i naprawa wzorów i naczyń dla Oddziału technicznego, inżynierów okręgowych, konduktorów i drożników	2.578	27	1.500
	127	Koszta podróży dla inżynierów Wydziału krajowego, delegatów, inspektorów i komisyj nadzwyczajnych . . .	5.833	90	4.500
		Suma kosztów zarządu . .	122.965	11	116.941
		B. Nowe budowy i rekonstrukcye dróg.			
		Wydatki nadzwyczajne.			
	128	*Na budowę dróg krajowych mianowicie:*			
		1. Borszczów-Kolędziany	19.717	65½	20.000
		2. Dynów-Kańczuga	2.329	41	—
		3. Rzeszów-Nadbrzezie	33.707	66	58.000
		4. Budowa mostu pod Kurowem (na drodze Słotwina-Brzesko-Sącz)	20.105	86	—
		Razem budowa . .	*75.860*	*58½*	*78.000*

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
862	4.474		1.415	51	—	—
—	1.078	*Wydatki większe* z powodu potrzeby sprawienia większej ilości narzędzi i przyrządów.	1	10	—	—
—	1.334	Z powodu kontroli nad drogami powiatowemi i gminnemi, zwiększyła się znacznie ta pozycya według rzeczywistej potrzeby.	8	34	—	—
862	6.886		1.424	95	—	—
	6.024					
282	—	*Wydatki mniejsze* według rzeczywistej potrzeby.				
—	2.329	Są to koszta wypracowania planów i kosztorysów, oraz rozpoczęcia trasy tej drogi. Dokonanem to zostało na żądanie c. k. Namiestnictwa (LW. 17.714/1889) w celu pozyskania od c. k. Rządu subwencyi na budowę tej drogi — przyznanej później w sumie 100.000 zł., z przyrzeczeniem oprócz tego na ten cel bezprocentowej pożyczki 60.000 zł. (LW. 37.124/1890.)				
24.292	—	*Wydatki większe* według rzeczywistej potrzeby.				
—	20.106	*Wydatki większe*, gdyż z powodu zmniejszenia znacznego w późniejszych latach dotacyi na utrzymanie dróg krajowych, pokryć musiano rozpoczętą budowę mostu pod Kurowem, oszczędnościami uzyskanemi przy wykończeniu budowy dróg krajowych, obok wymienionych. Potrzebę budowy tego mostu objaśniają bliżej sprawozdania z czynności Wydziału krajowego z r. 1889. i 1890, jak niemniej uznał takową i Wys. Sejm, uchwalając na ten cel w budżecie na rok 1890 sumę 10.000 zł.				
24.574	22.435		—	—	—	—
2.139						

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
X.	129	**C. Utrzymanie dróg krajowych.**					
		Borszczów-Okopy	kilometrów	53·265	6.498	32½	
		Borszczów-Kolędziany	„	18·300	1.704	21½	
		Brzeżany-Złoczów	„	38·000	8.208	75	
		Buczacz-Tłuste	„	38·045	4.281	79	
		Czorsztyn-Zabornia	„	40·540	12.839	73	
		Czortków-Skała	„	35·143	6.948	07	
		Czyżyny-Cło	„	12·970	2.667	79	
		Dembica-Nadbrzezie	„	83 266	15.340	13½	
		Dynów-Przeworsk	„	11·200	1.274	81	
		Dynów-Sanok	„	45·355	6.465	74	
		Gorlice-Konieczna	„	30·580	3.966	46	
		Horodenka-Załucze	„	30·695	23.111	—½	
		Husiatyn-Kopeczyńce	„	24·550	5.998	45	
		Jarosław-Bełzec	„	73·218	26.645	07	
		Iwanie-Mossorówka	„	10·617	1.211	23½	
		Kraków-Baran	„	14·640	11.093	65	
		Kraków-Chełmek	„	54·620	10.475	38	
		Krasne-Busk	„	6·257	3.417	24	
		Krościenko-Szczawnica	„	6·810	696	20	
		Lwów-Rohatyn	„	66·925	16.927	61	
		Lwów-Stojanów	„	75·800	32.464	02	
		Monasterzyska-Czortków	„	48.379	11.472	99	
		Nowytarg-Zakopane	„	24·800	940	24	
		Przemyśl-Sanok	„	68 420	12.728	94	
		Rohatyn-Tarnopol	„	83·905	18.026	62	
		Rzeszów-Nadbrzezie	„	84·100	16.635	90	
		Sędziszowska	„	569	181	30	
		Sielec-Zaleszczyki	„	92·110	54.155	44	
		Słotwina-Brzesko Sącz	„	45·157	13.056	06	
		Smykowce-Suchostaw	„	60·080	9.900	86	
		Stanisławów-Bursztyn	„	39·256	12.057	—	
		Strussów-Buczacz	„	42·666	5.066	03	
		Tarnopol-Podwołoczyska	„	43·237	7.339	18	
		Tarnopol-Zbaraż	„	19·650	3.200	86	
		Tarnów-Szczucin	„	36·570	12.726	57	
		Tyśmienica-Kołomyja	„	47·412	8.651	38	
		Zakliczyn-Sącz-Niedzica	„	94·000	18.670	07	
		Zaleszczyki-Skała	„	53 951	10.425	03½	
		Zator-Sucha	„	35·075	6.428	44	
		Zborów-Załośce	„	28·350	6.255	72	
		Zimnawoda-Hoszany	„	31·520	7.504	—	
		Żółkiew-Krystynopol	„	41·500	30.179	78	
		Razem koszta utrzymania dróg	„	1.791·503	467.838	09	472.220

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	1.972	15
			—	—	116	66
			—	—	—	—
			6	25	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	150	—
			—	—	80	14
			—	—	100	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	1.707	16½
			—	—	—	—
			—	—	306	60
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	517	48
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			558	02½	—	—
			25	—	—	—
			100	—	—	—
			—	—	154	70
			80	—	—	—
			—	—	9	76
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	17	62
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
4.382	—	*Wydatki mniejsze* jedynie z powodu, że nie wszyscy przedsiębiorcy wykonali roboty kontraktowe, jak świadczy należytość bierna obok wykazana.	769	27½	5.132	27½

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie				Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł
X.	130	**D. Zasiłki.**						
		a) Dla dróg powiatowych.						
		W powiatach:						
		1. Wydane w roku 1888 na budowę dróg powiatowych na rachunek roku 1889 a wykazane w zamknięciu rachunku za r. 1888	9.550	zł.	77 ct.			
		2. Brody, na budowę drogi Brody-Załoźce	14.000	„	— „			
		3. Czortków, na budowę drogi Wierzbowiec-Białobóżnica	5.700	„	80 „			
		4. Horodenka, na budowę drogi Nieżwiska-Obertyn-Kamionka	5.500	„	— „			
		5. Kamionka strum. na budowę drogi Busk-Rakobuty	9.000	„	— „			
		6. Kolbuszowa, na budowę drogi Kolbuszowa-Sokołów	8.000	„	— „			
		7. Kołomyja, na budowę drogi Kołomyja-Obertyn	3.500	„	— „			
		8. Kossów, na rekonstrukcyę dróg Kossów-Żabie i Kuty-Hryniawa	4.000	„	— „			
		9. Łańcut, na budowę dróg Łańcut-Leżajsk i Łańcut-Kańczuga	6.000	„	— „			
		10. Przemyślany, na budowę drogi z Glinian do Zadwórza	3.000	„	— „			
		11. Rawa na budowę drogi Rawa-Uhnów	500	„	— „			
		12. Rzeszów, na budowę drogi Tyczyn-Jawornik	4.000	„	— „			
		13. Skałat, na budowę drogi Grzymałów-Podwołoczyska	9.000	„	— „			
		14. Tarnobrzeg, na budowę drogi Majdan-Tarnobrzeg	15.082	„	06 „			
		15. Tarnopol, na budowę drogi Tarnopol-Brody	12.000	„	— „			
		16. Wadowice, na budowę drogi Wadowice-Brzeźnica	3.000	„	— „			
		17. Złoczów, na budowę drogi Złoczów-Ożydów	4.000	„	— „			
		Razem	115.833	zł.	63 ct.			
		Po odtrąceniu zaliczonych na rachunek roku 1890 zasiłków Wydziałom powiatowym na drogi powiatowe	25.000	„	— „	90.833	63	
		Do przeniesienia				90.833	63	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
X.	130	Z przeniesienia .		90.833	63	—
		b) Dla dróg gminnych.				
		W powiatach:				
		1. Wydane w roku 1888 na budowę dróg gminnych na rachunek roku 1889, a wykazane w zamknięciu rachunku za r. 1888	8.000 zł. — ct.			
		2. Bochnia, na budowę dróg: Nadwiślańskiej-Marszowice-Podłęże, i Krasne-Zerostawice-Kępanów	6.500 „ — „			
		3. Bóbrka, na budowę drogi z Wodnik do Kurowic i na rekonstrukcyę drogi wiodącej od stacyi kolejowej w Bortnikach do Holeszowa i Żurawna . . .	11.300 „ — „			
		4. Brzesko, na budowę drogi Strzelce małe-Ujście-solne	1.500 „ — „			
		5. Chrzanów, na budowę drogi Kościelec-Płazy	1.500 „ — „			
		6. Dąbrowa, na budowę drogi Dyament-Borusowa	5.000 „ — „			
		7. Grybów, na budowę drogi Nowy Sącz-Bobowa	1.200 „ — „			
		8. Jarosław, na budowę dróg Jarosław-Sieniawa i Jarosław-Rokietnica . .	1.600 „ — „			
		9. Kamionka, na budowę drogi z Krasnego do Glinian	2.000 „ — „			
		10. Limanowa, na budowę drogi Krasne-Tymbark i Krasne-Łososina . . .	3.500 „ — „			
		11. Lwów, na budowę drogi z Jaryczowa nowego do Podlisek małych . . .	2.000 „ — „			
		12. Mościska, na przebudowanie drogi Rudecko-Jaworowskiej	1.500 „ — „			
		13 Nadwórna, na budowę mostu na Prucie między Delatynem a Zarzeczem i na rekonstrukcyę drogi Ladzkie-Kamienna-Cucyłów	1.500 „ — „			
		14. Nisko, na budowę drogi z Rudnik przez Ulanów do Niska i Nisko Zarzecze-Ulanów	4.200 „ — „			
		15. Nowy Targ, na budowę drogi z Chabówki do Nowego Targu i na uporządkowanie dróg w Zakopanem . . .	5.300 „ — „			
		Do przeniesienia . .	56.600 zł. — ct.	90.833	63	—

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
X.	130	Z przeniesienia . .	56.600 zł.	— ct.	90.833	63	—
		16. Podhajce, na budowę drogi z Podhajec przez Litwinów ku Lipnicy górnej .	5.000 „	— „			
		17. Rawa, na budowę drogi Lubycza-Żurawce	1.300 „	— „			
		18. Sambor na budowę drogi Sambor Mościska	4.000 „	— „			
		19. Sanok na budowę drogi Rymanów-Królik polski	800 „	— „			
		20. Nowy Sącz, na budowę drogi Nowy Sącz Bobowa i z Krynicy do Tylicza . .	5.000 „	— „			
		21. Stryj, na budowę drogi Stryj-Żurawno .	4.000 „	— „			
		22. Wieliczka, na budowę drogi Dąbie-Kępanów-Łapanów	2.000 „	— „			
		23. Złoczów, na budowę dróg Krasne-Bortków i Krasne Gołogóry	7.000 „	— „			
		24. Żydaczów, na budowę mostu na rzece Stryju pod Żydaczowem . .	2.000 „	— „			
		Razem	87.700 zł.	— ct.			
		a) Po odtrąceniu zaliczonych na rachunek roku 1890 zasiłków Wydziałom powiatowym na drogi gminne 19.043 zł. 90 ct.					
		b) od Wydziału powiatowego w Nowym Targu zwrot reszty na budowę drogi w Zakopanem . .	126 „ 33 „	19.170 „ 23 „	68.529	77	
		c) Wydatki na kontrolę techniczną.					
		1. Pintowski Felicyan, inżynier asystent Wydziału krajowego, dodatek do płacy z powodu referatu dróg powiatowych i gminnych	416 zł.	66 ct.			
		2. Pintowski Felicyan j. w. na koszta badania trasy drogi Piwniczna Szczawnica .	120 „	— „			
		3. Birgfelner Kornel, inżynier asystent Wydziału krajowego na koszta studyów przy projektowaniu mostu na Prucie pod Delatynem	100 „	— „	636	66	
		Do przeniesienia .			160.000	06	160.000

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
X.		Z przeniesienia .	160.000	06	160.000
	131	*Datki konkurencyjne na budowę i utrzymanie publicznych dojazdów kolejowych.*			
		W powiatach:			
		1. Biała, na utrzymanie dojazdu kolejowego do stacyi w Jawiszowcach . . . 42 zł. 67 ct.			
		2. Buczacz, na utrzymanie dojazdu kolejowego do stacyi w Monasterzyskach, Korościatynie i Jezierzanach w latach 1886, 1887 i 1888 oraz na budowę dojazdów kolej. do stacyi w Buczaczu i Pyszkowcach . . . . . 2.440 „ 99 „			
		3. Cieszanów, na utrzymanie dojazdu kolej. do stacyi w Oleszycach . . . 50 „ — „			
		4. Husiatyn, resztę datku na utrzymanie dojazdu kolej. do stacyi w Kopeczyńcach w roku 1886 i 1887. . . . . 5 „ 31 „			
		5. Jasło, na utrzymanie dojazdu kolej. w Jaśle w r. 1888 . . . . . 16 „ 25 „			
		6. Jarosław, na utrzymanie dojazdu kolej. w Jarosławiu . . . . . 8 „ 95 „			
		7. Krosno, resztę datku na budowę dojazdu kolej. do stacyi w Krośnie i Iwoniczu oraz koszta utrzymania w latach 1885—1888 . . . . . 448 „ 85 „			
		8. Mielec, na budowę dojazdów kolej. do stacyi w Mielcu, Rzochwie i Dąbiu. . 182 „ 96 „			
		9. Myślenice, na budowę dojazdu kolej. do stacyi w Jordanowie . . . . 4.000 „ — „			
		10. Nowy Targ, na utrzymanie dojazdu kolej. w Chabówce . . . . . 249 „ 90 „			
		11. Przemyślany, na utrzymanie dojazdu kolej. w Zadwórzu. . . . . 160 „ 83 „			
		12. Rawa, na utrzymanie dojazdu kolejowego w Rawie i Uhnowie w roku 1888 . 87 „ 80 „			
		13. Sokal, na budowę dojazdu kolej. w Sokalu oraz na utrzymanie dojazdów kolejowych w Bełzie i Krystynopolu . . . 8.439 „ 02 „			
		14. Tłumacz, resztę datku na budowę dojazdu kolej. w Oleszowie i Pałahiczach . 15 „ 10 „			
		15. Wadowice, na budowę dojazdów kolej. w Wadowicach, Kleczy górnej i Kalwaryi zebrzydowskiej . . . . . 807 „ 65 „			
		Do przeniesienia . . 16.956 zł. 28 ct.	160.000	06	160.000

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct	zł	ct.
zł.	zł.					
—	—		—	—	—	—
			—	—	97	58
—	—		—	—	97	58

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
X.	131	Z przeniesienia . .	16.956 zł. 28 ct.	160.000	06	160.000
		16. Wieliczka, na budowę dojazdu kolejowego w Rzące-Bierzanowie i Podgórze-Bonarka	927 „ 76 „			
		17. Złoczów, na budowę dojazdu kolej. z Oleska do Ożydowa i na utrzymanie dojazdu kolej w Złoczowie za rok 1888 i 1889	2.723 „ 94 „			
		18. Żywiec, na budowę dojazdu kolej. w Łodygowicach	70 „ — „			
			20.677 zł. 98 ct.			
		Po potrąceniu:				
		a) zaliczonych na rachunek roku 1890 zaliczek Wydziałom powiat. na budowę dojazdów kolejowych 5.662 zł. 88 ct.				
		b) od Wydziału powiat. w Nowym Targu zwrot reszty . . .	1 „ — „ 5.663 „ 88 „	15.014	10	15.000
	132	Na utworzenie zakładowego funduszu pożyczkowego w sumie 300.000 zł., siódma rata *(nadzwyczajne)* . . .		*20.000*	—	*20.000*
		Suma zasiłków { zwyczajnych .		175.014	16	175.000
		Suma zasiłków { *nadzwyczajnych* .		*20.000*	—	*20.000*
		Razem . .		195.014	16	195.000
		E. Wydatki na myta.				
	133	Budowa i utrzymanie domków mytniczych *(nadzwyczajne)* .		*1.919*	*42*	*3.000*
	134	Koszta komisyjne, ogłoszenia, licytacye i inne drobne . .		1.158	60	1.000
	135	Przerwy z powodu wypadków elementarnych . . .		292	10	1.200
		Suma wydatków na myta { *a)* zwyczajne .		1.450	70	2.200
		Suma wydatków na myta { *b) nadzwyczajne* .		*1.919*	*42*	*3.000*
		Razem . .		3.370	12	5.200

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	97	58
—	—	*Wydatki większe* o stosunkowo nieznaczną kwotę.	67	21	97	58
—	14		—		—	—
—	14		67	21	97	58
—	—		—	—	—	—
	14		67	21	97	58
1.081	—	*Wydatki mniejsze* z powodu niepodniesienia przez Wydział powiatowy w Stanisławowie i Brzeżanach asygnowanych kredytów, jak należytości bierne.	—	—	*1.257*	*46*
—	159	*Wydatki większe* według rzeczywistej potrzeby.	30	13	12	98
908	—	*Wydatki mniejsze* gdyż nieprzyznano dzierżawcom opustu.	—	—	—	—
908	159		30	13	12	98
1.081	—		—	—	*1.257*	*46*
1.989	159		30	13	1.270	44
1.830						

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
X.		**F. Zaopatrzenia.**			
	136	Zienkowicz Wincenty, emerytowany inżynier II klasy rocznie	480	—	480
	137	Borzęcki Leonard, emerytowany konduktor	312	50	312
	138	Hlawaty Alojzy „ „	300	—	300
	139	Hryniewicz Wincenty, „ „	243	75	244
	140	Ulanowski Rafał „ „	180	—	180
	141	Niewiadomska z Hoszowskich Sabina wdowa po inżynierze okręgowym rocznie . . . . . 350 zł. i zaopatrzenie dla 3 dzieci po 58 zł. . . 174 „	524	—	524
	142	Pohowska Ewelina j. w. rocznie . . . . 200 zł. i dla 4 dzieci po 50 zł. . . . . 200 „	400	—	400
	143	Szeliska Laura, wdowa po konduktorze	166	66	167
	144	Chodorowska Leokadya j. w.	99	96	100
	145*a*	Zarembiny Franciszki, wdowy po konduktorze 3 dzieciom po 13 zł. rocznie	38	88	52
	145*b*	Łuniewska Natalia, wdowa po inżynierze asystencie, jednorazowo	150	—	150
	145*c*	Rondewald Eleonora, wdowa po konduktorze, jednorazowo .	50	—	50
	—	Darowski Stanisław, emerytowany konduktor I klasy . .	76	64	—
		Razem . .	3.022	39	2.959
XI.		**Dotacye dla zakładów krajowych.**			
	146	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	—	—	—
	147	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie . .	—	—	—
	148	Fundusz podrzutków we Lwowie	310	63	493
	149	Krajowy szpital powszechny św. Łazarza w Krakowie: *a)* oddział chorych . . . 3 807 zł. 31 ct. *b)* „ położnic . . 12.319 „ 78 „ *c)* „ syfilitycznych . 989 „ 87 „ *d)* „ obłąkanych . . . 3.851 „ 25 „	20.968	21	—
		Suma rubryki XI. .	21 278	84	493

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
13	—	*Wydatki mniejsze* z powodu śmierci syna Wincentego.				
—	76	*Wydatki większe* z powodu przeniesienia w stan spoczynku konduktora I. klasy Stanisława Darowskiego z dniem 1. Września 1889 do LW. 27.076/1889.				
13	76		—	—	—	—
	63					
—	—					
—	—					
182	—	*Wydatek mniejszy* w miarę potrzeby. (Obacz zamknięcie rachunku tego funduszu).				
—	20.968	Różnica uzasadniona w szczegółowem zamknięciu rachunków tego szpitala.				
182	20.968		—	—	—	—
	20.786					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
XII.	150	**Wydatki na szupaśnictwo.**				
		a) Koszta szupasowe w kraju		21.989	16	
		b) „ „ „ Austryi niższej .	930 zł. 76 ct.			
		c) „ „ „ „ wyższej	105 „ 19 „			
		d) „ „ „ Bukowinie .	1.631 „ 24 „			
		e) „ „ „ Czechach . .	175 „ 69 „			
		f) „ „ „ Gorycyi . .	4 „ 04 „			
		g) „ „ „ Karyntyi . .	8 „ 26 „			
		h) „ „ „ Krainie . .	23 „ 98½ „			
		i) „ „ „ Morawie . .	1.163 „ 18½ „			
		k) „ „ „ Salcburgu .	11 „ 55 „			
		l) „ „ „ Styryi . .	239 „ 82 „			
		m) „ „ „ Szląsku . .	323 „ 81 „			
		n) „ „ „ Tryeście . .	6 „ 55 „			
		o) „ „ „ Tyrolu . .	28 „ 53½ „	4.652	61½	
		p) Zwroty i inne rozmaite		1.019	61	
		Suma wydatków . .		27.661	38½	
		Po odtrąceniu dochodów:				
		a) od samopłacących	496 zł. 27 ct.			
		b) „ gmin	7.422 „ 30 „			
		c) „ obcych krajów	1.078 „ 95 „			
		d) rozmaite	431 „ 56½ „	9.429	08½	
		Czysty wydatek rubryki XII.		18.232	30	20.000

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			—	—	51	11
					1	26
			598	63½		
			3.737	46		
			1.028	23½		
			6	45		
1.768	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, że na stacyach Lwów Kraków i Przemyśl uzyskano znaczne korzyści przez objęcie dostawy odzieży szupasowej we własny zarząd a innym stacyom szupasowym zniżono cenę za odzież, dalej, że część kosztów szupasowych pokryto z pieniędzy odebranych szupaśnikom, a wreszcie, że na skutek zarządzenia do LW. 13.314/1886, szupaśnicy transportowani koleją, byli odstawiani wprost od pierwszej stacyi aż do ostatniej stacyi szupasowej położonej przy kolei.	5.370	78	52	37

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 10. i 18. Października 1888. zł.
XIII.		**Budowy wodne i melioracye.**				
		A. Biuro melioracyjne.				
	151	*a)* Inżynierowie:				
		płace 4 inżynierów po 1.500 zł.	6.000 zł. — ct.			
		„ 2 „ „ 1.200 „	2.400 „ — „			
		„ 1 „ „ 1.000 „	1.000 „ — „			
		dodatki za plany dla 7 inżynierów po 300 zł.	2.100 „ — „			
		dwa dodatki pięcioletnie dla 1 inżyniera po 150 zł.	300 „ — „			
		Razem	11.800 zł. — ct.			
		Do tego zaliczki udzielone na płace 1.200 zł. — ct. po strąceniu ściągniętych rat bieżących 575 „ — „	625 „ — „			
		oraz remuneracye dane inżynierom	500 „ — „	12.925	—	11.800
		b) Inżynierowie asystenci:				
		płace 2 inżynierów asystentów po 1.000 zł. z uwzględnieniem późniejszego mianowania jednego z nich	1.910 zł. — ct.			
		płaca 3 inżynierów asystentów po 800 zł.	2.400 „ — „			
		płaca 3 inżynierów asystentów po 600 zł.	1.800 „ — „			
		dodatki za plany dla 8 inżynierów asystentów po 200 zł. z uwzględnieniem późniejszego mianowania jednego z nich	1.493 „ 85 „			
		Razem	7.603 zł. 85 ct.			
		Od tego, od funduszów regulacyi Kisieliny, Łęgu, Krzemienicy i Gniłej Lipy, zwroty płac inżynierów-asystentów, jako kierowników za spędzony przy budowie czas	2.835 „ 80 „			
		wydatek czysty na płace *ad b)*	4.768 zł. 05 ct.			
		Do tego remuneracye dane inżynierom-asystentom	650 „ — „	5.418	05	5.100
		Do przeniesienia		18.343	05	16.900

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
		Do poz. 151. ad a)—e): *Wydatki większe ad a)* . . 1.125 zł. — ct *ad b)* . . 318 „ — „ *ad c)* . . 260 „ — „ razem *większe* . . 1.703 zł. — ct. *Wydatki mniejsze ad d)* o . . 291 „ — „ *Ogółem większe* o . 1.412 zł. — ct. znajdują jednak zupełne pokrycie w należytościach niżej do zwrotu przypisanych, w kwocie 1.439 zł. 29 ct.				
—	1.125	Obok przypisaną jest należytość do zwrotu z tytułu udzielonej zaliczki na płace, jak poz. 151 *a).*	625	—	—	—
—	318	Należytość przypisana obok do zwrotu, stanowi płacę kierownika budowy regulacyi Trześniówki już zwróconą z funduszu tej regulacyi w roku 1890.	814	29	—	—
—	1.443		1.439	29	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 10. i 18. Października 1888. zł.
XIII.	151	Z przeniesienia .	18.343	05	16.900
		c) Na pomocników technicznych, płatnych dziennie, tudzież czasowe przynajęcie sił i remuneracye za wypracowanie projektów technicznych dla pomocników nie pobierających stałego dodatku za plany . . 2.366 zł. — ct. po potrąceniu zwrotów od stron prywatnych za uskutecznione dla nich plany . . . . . 463 „ 08 „	1.902	92	1.643
		d) Pomoc techniczna dla ekspozytur: w Krakowie . . . . . 553 zł. — ct. w Tarnowie . . . . . 756 „ 64 „ w Sanoku . . . . . 730 „ — „	2.039	64	2.330
		e) Utrzymanie ekspozytur: w Krakowie . . . . . 300 zł. w Tarnowie i Sanoku po 200 zł. . . . 400 „	700	—	700
	152	Sprawienie, uzupełnienie i naprawa narzędzi oraz zakupno potrzeb rysunkowych	1.489	80	500
	153	Na dozorców drenarskich: *a)* 2 dla ekspozytury Krakowskiej po 120 zł. 240 zł. *b)* 2 „ „ Tarnowskiej po 120 zł. 240 „	480	—	480
	154	Na utrzymanie stacyi ambrometrycznych i wodoskazowych .	2.500	—	2.500
		B. Wykonanie budowli wodnych.			
	155	Zasiłki $33^1/_3$% na regulacyę rzek niespławnych w myśl uchwały sejmowej z dnia 6. października 1882.: *a)* Na regulacyę Dunajca od mostu krajowego pod Gołkowicami do mostu kolejowego pod Nowym Sączem II. rata	2.000	—	2.000
		Do przeniesienia .	29.455	41	27.053

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.443		1.439	29	—	—
—	260					
291	—					
—	—					
—	990	*Wydatek większy* przeważnie w skutek zakupna koniecznych a kosztownych instrumentów dla biura melioracyjnego i dla ekspozytur.				
—	—					
—	—					
—	—	Niezużyty ten w r. 1889. kredyt przeniesiono na rok 1890 w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 10. Października 1888. (LW. 48 221/1890).				
291	2.693		1.439	29	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 10. i 18. października 1888. zł.
XIII.	155	Z przeniesienia .	29.455	41	27.053
		b) Na regulacyę Raby pod Stadnikami, II. rata . . .	813	—	813
		c) „ „ Sanu pod Składem solnym, II. rata (ostatnia)	4.150	—	4.150
		d) „ „ Dunajca pod Różnowem i Wielką Wsią .	2.000	—	2.000
		Do przeniesienia .	36.418	41	34.016

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
291	2.693		1.439	29	—	—
—	—	Kredyt na rok 1889. uchwalony wynosił . . . . 813 zł. — ct. do tego niezużyty kredyt z roku 1888. przeniesiony (obacz wyjaśnienie do *poz. 155. m)* zamknięcia rachunku z roku 1888. na str. 87). . 813 „ — „ razem do dyspozycyi . 1.626 zł. — ct. Wydano z tego I. ratę za rok 1888. . . . . 813 „ — „ resztę zaś pozostałą kredytu z roku 1889. . . . 813 „ — „ płynną po koniec Marca 1891, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 10. Października 1888, przeniesiono do rachunku roku 1890.				
—	—	Kredyt na rok 1889. uchwalony wynosił . . . . 4.150 zł. — ct. do tego niezużyty kredyt z r. 1888. przeniesiony (obacz wyjaśnienie do *poz. 155. s)* zamknięcia rachunku z roku 1888. na str. 87.) . . 4.150 „ — „ razem do dyspozycyi . 8.300 zł — ct. Wydano z tego I. ratę za rok 1888. . . . 4.150 „ — „ resztę zaś pozostałą kredytu z r. 1889 w kwocie . 4.150 zł. — ct. w myśl powołanej uchwały Wysokiego Sejmu płynną po koniec Marca 1891, przeniesiono do rachunku roku 1890.				
—	—	Z preliminowanego na rok 1889. kredytu . . . . 2.000 zł. — ct. wydano po koniec r. 1889. . 1.800 „ 99 „ resztę zaś niezużytą w kwocie 199 zł. 01 ct. przeniesiono na rachunek roku 1890., jako płynną po koniec Marca 1891, w myśl powołanej uchwały Wys. Sejmu.				
291	2.693		1.439	29	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 10. i 18. października 1888. zł.
XIII.	155	Z przeniesienia	36.418	41	34.016
		e) Na regulacyę Dunajca pod Janowicami	1.338	—	1.338
		f) „ „ „ „ Charzewicami	1.869	—	1.869
		g) „ „ „ „ Wielogłowami i Kurowem, I. rata	610	—	610
		h) „ „ „ od mostu pod Melsztynem do Wróblowic, I. rata . . .	2.333	—	2.333
		Do przeniesienia .	42.568	41	40.166

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
291	2.693		1.439	29	—	—
—	—	Z kredytu na rok 1889 uchwalonego . . . . 1.338 zł — ct. wydano w tymże roku . 440 „ 81 „ resztę zaś niezużytą w kwocie 897 zł. 19 ct. jako płynną po koniec Marca 1891, przeniesiono w myśl uchwały Wys. Sejmu j. w. do rachunku roku 1890.				
—	—	Z kredytu na r. 1889 uchwalonego 1.869 zł. — ct. wydano w tymże rokuu . 1.854 „ 69 „ resztę zaś niezużytą kredytu w kwocie . . . 14 zł. 31 ct. jako płynną po koniec Marca 1891, przeniesiono w myśl uchwały Wys. Sejmu j. w. do rachunku roku 1890.				
—	—	Kredyt na rok 1889 uchwalony wynosił . . . . 610 zł. — ct. do tego niezużyte kredyty przeniesione z roku 1888 (obacz wyjaśnienie do *poz. 155. n)* i *o)* zamknięcia rachunku z r. 1888 na str. 87.) 666 zł. i 975 zł., razem . 1.641 „ — „ ogółem do dyspozycyi 2.251 zł. — ct. którą to całą sumę spotrzebowano. Potrąciwszy od tego wydatku przeniesione z r. 1888 kredyty . . . . 1.641 „ — „ okazuje się wynikłość z roku 1889 jak wykazano . . 610 zł. — ct.				
—	—	Z uchwalonego na r. 1889 kredytu 2.333 zł. — ct. wydano w ciągu roku . 1.550 „ 79 „ resztę zaś niezużytego kredytu, płynną po koniec Marca 1891 . . . . 782 zł. 21 ct. przeniesiono w myśl powołanej zwyż uchwały Wys Sejmu do rachunku roku 1890.				
291	2.693		1.439	29	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 10. i 18. października 1888. zł.
XIII.	155	Z przeniesienia .	42.568	41	40.166
		i) Na regulacyę Dunajca pod Olszynami	2.000	—	2.000
		k) „ „ „ „ Gierową Janowicką . . .	1.615	—	1.615
		l) „ „ Sanu pod Krzywczą	2.300	—	2.300
		m) „ „ „ „ Jabłonicą ruską . . .	2.000	—	2.000
		n) „ „ „ „ Iskaniem	2.667	—	2.667
		Do przeniesienia .	53.150	41	50.748

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
291	2.693		1.439	29	—	—
—	—	Na rok 1889 preliminowano na ten cel . . . . 2.000 zł. — ct. odnośnie do wyjaśnienia przy zamknięciu rachunkowem za rok 1888 str. 87. (*poz. 155. d)* przeniesiono na rok 1889 niezużytą w roku 1888 resztę kredytu w kwocie . 398 „ — „ razem do rozporządzalności w roku 1889 . . . 2.398 zł. — ct. wydano w roku 1889. . 1.562 „ 15 „ pozostałą zaś resztę niezużytego kredytu w kwocie . 835 zł. 85 ct. (z prawem wydatkowania po koniec Marca 1891, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 10. Października 1888.), przeniesiono do rachunku roku 1890.				
—	—	Z uchwalonego na rok 1889 kredytu . . . . 1.615 zł. — ct. wydano w ciągu roku . 1.538 „ 38 „ resztę zaś niezużytego kredytu w kwocie . . . 76 zł. 62 ct. płynną do końca Marca 1891, w myśl powołanej zwyż uchwały Wys. Sejmu, przeniesiono do rachunku roku 1890.				
—	—	Z uchwalonego na rok 1889 kredytu . . . . 2.300 zł. — ct. wydano w ciągu roku . 2.157 „ 71 „ reszta zaś nieużytego kredytu 142 zł. 29 ct. przeniesiono z powodu jak powyżej, do rachunku roku 1890.				
—	—					
—	—	Z kredytu uchwalonego na r. 1889. 2.667 zł. — ct. wydano w roku 1889. . 1.036 „ 71½ „ niezużytą zaś resztę kredytu 1.630 zł. 28½ ct. przeniesiono do rachunku roku 1890, jako płynną po koniec Marca 1891, w myśl powołanej zwyż uchwały Wys. Sejmu.				
291	2.693		1.439	29	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 10. i 18. października 1888. zł.
XIII.	155	Z przeniesienia .	53.150	41	50.748
		o) Do dyspozycyi Wydziału krajowego . . .	12.108	02½	10.000
		Do przeniesienia .	65.258	43½	60.748

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
291	2.693		1.439	29	—	—
—	2.108	Na rok 1889. uchwalony kredyt wynosił . . . . . 10.000 zł. — ct. do tego przeniesione z roku 1888. niezużyte kredyty, wedle wyjaśnień przy zamknięciu rachunku z roku 1888. na str. 85., 87. i 89. 1. do *poz. 154. a)* . . . 883 „ 34 „ 2. „ „ *155. f)* . . . 670 „ 14 „ 3. „ „ „ *i)* . . . 2.131 „ — „ 4. „ „ „ *p)* . . . 1.075 „ — „ 5. „ „ „ *r)* . . . 822 „ 81 „ 6. „ „ „ *w)* . . . 488 „ — „ 7. „ „ „ *z)* . . . 4.527 „ 78 „ Razem . . 20.598 zł. 07 ct. 8. Dodawszy zaś zwrot korelatywny z rachunków roku 1888., który wpłynął w roku 1889. w kwocie . . . 43 „ 91 „ Ogółem była do dyspozycyi suma 20.641 zł. 98 ct. Wydano na regulacye rozmaite, specyalnemi pozycyami budżetu nie objęte, *netto* . 22.750 „ —½ „ przekroczono tedy budżet o 2 108 zł. 02½ ct. w skutek naglących robót ochronnych na Wisłoku (LW. 17.033/1889. i na kanale chorzelowskim (LW. 44.103/1889). Potrąciwszy od wydatku ogólnego . . . . 22.750 zł. —½ ct. kredyty z roku 1888. kasowo przeniesione (1—7) w sumie . . 10.598 zł. 07 ct. oraz zwrot korelatywny (jak pod 8) 43 „ 91 „ 10.641 „ 98 „ okaże się *czysta wynikłość* z roku 1889., jak wykazano 12.108 zł. 02½ ct.				
291	4.801		1.439	29	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 10. i 18. października 1888. zł.
XIII.		Z przeniesienia .	65.258	43½	60.748
	155	*p)* Na regulacyę Dunajca od Jurkowa do mostu pod Melsztynem	545	83	—
	156	Na pobieranie przedsiębiorstw melioracyjnych na zasadzie ustawy państwowej z dnia 30 czerwca 1884. Dz. ust. państw. Nr. 116.:			
		1. Na regulacyę Nowego Brnia, V. rata	18.235	—	18.235
		2. „ „ Łęgu, IV. rata	14.000	—	14.000
		3. „ „ Kisieliny, IV. rata	11.666	—	11.666
		4. „ „ Wisłoka, IV. rata	7.740	—	7.740
		5. „ „ Gniłej Lipy (górnej sekcyi), IV. rata (ostatnia)	13.500	—	13.500
		6. „ „ Trześniówki, III. rata	17.700	—	17.700
		7. „ „ Krzemienicy, II. rata	12.400	—	12.400
		8. „ osuszenie bagien Oleskich, II. rata (ostatnia) . .	4.000	—	4.000
		Do przeniesienia .	165.045	26½	159.989

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
291	4 801		1.439	29	—	—
—	546	Wydatek ten budżetem roku 1889 nie objęty, uzasadniony jest resztą kredytu, pozostałego z roku 1888 w sumie 678 zł. 71 ct., z prawem zużycia tegoż po koniec Marca 1890, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 22. Grudnia 1887. (Obacz wyjaśnienie do *poz. 155. a)* przy zamknięciu rachunku tego funduszu za rok 1888. str. 85.) Ostateczna reszta tego kredytu do wydatkowania po koniec Marca 1890, wynosiła 132 zł. 88 ct., nie została jednak zużytą.				
—	—	Z zasiłku (V. rata) uchwalonego na rok 1889. w kwocie . 18.235 zł. — ct. wypłacono w tymże roku . 17.500 „ — „ resztę zaś niezużytego kredytu . . . . 735 zł. — ct. przeniesiono do rachunku roku 1890, jako płynną po koniec Marca 1891.				
—	—	Niezrealizowany ten kredyt przeniesiono j. w. do rachunku roku 1890.				
—	—	Wedle wyjaśnienia przy zamknięciu rachunku za rok 1888. na str. 89. do *poz, 156. 10.* przeniesiono na rachunek roku 1889. niezużyty kredyt w kwocie . 4.000 zł. — ct. na rok 1889. uchwalono budżetem II. ratę . . . 4.000 „ — „ razem było do dyspozycyi 8.000 zł. — ct. wydano w roku 1889. I. ratę za rok 1888. 4.000 zł. — ct. oraz z II. raty część . . 194 „ 68 „ 4.194 „ 68 „ resztę zaś niezużytego kredytu . . . . 3.805 zł. 32 ct. j. w. przeniesiono do rachunku roku 1890.				
291	5.347		1.439	29	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 10. i 18. października 1888. zł.
XIII.		Z przeniesienia .	165.045	26½	159.989
	156	9. Na osuszenie bagien Niskich, reszta niepodniesionej subwencyi krajowej	3.044	—	3.044
		10. Na obwałowanie Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim, I. rata	45.373	—	45.373
	157	Na przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studyów dla powiatów, spółek wodnych i gmin w myśl uchwały sejmowej z dnia 27. września 1882.	9.255	64	3.000
		Suma rubryki XIII. . .	222.717	90½	211.406
XIV.		**Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże.**			
	158	Umorzenie raty pożyczki 27.000 zł. z pierwotnej sumy 66.000 zł., zaciągniętej z funduszu domestykalnego na budowę kulparkowską:			
		a) III. rata kapitału . . . . . 294 zł. 85 ct.			
		b) 4½% odsetki . . . . . 1.190 „ 15 „	1.485	—	1.485
	159	Umorzenie pożyczki 40.400 zł. zaciągniętej w gal. Kasie oszczędności na budowę kulparkowską:			
		a) XX. i XXI. rata kapitału . . 751 zł. 42 ct.			
		b) 5% odsetki . . . . . 1.729 „ 16 „			
		c) podatek dochodowy od odsetek . 311 „ 02 „			
		— koszta skarbowe i notaryalne . 121 „ 57 „	2.913	17	2.785
	160	Umorzenie pożyczki 10.000 zł., zaciągniętej przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo we Lwowie w galic. Kasie oszczędności:			
		a) XVI. i XVII. rata kapitału . . 132 zł. 25 ct.			
		b) 5% odsetki . . . . . 456 „ 47 „			
		c) podatek dochodowy od odsetek . 81 „ 66 „	670	38	669
		Do przeniesienia .	5.068	55	4.939

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
291	5.347		1.439	29	—	—
—	—	Z uchwalonego na r. 1889 kredytu 3.044 zł. — ct. wydano w tymże roku . 500 „ — „ resztę zaś niezużytego kredytu w kwocie . . . 2.544 zł. — ct. przeniesiono j. w. do rachunku roku 1890.				
—	—					
—	6.256	*Wydatek większy* poniesiony w miarę potrzeby, z którego część w swoim czasie zwróconą zostanie z odnośnych funduszów regulacyjnych po wejściu tychże w życie.				
291	11.603		1.439	29	—	—
	11.312					
—	—	Stan długu w kapitale z końcem roku 1889. wynosi 26.153 zł.				
—	128	*Wydatek większy* z powodu nieco wyższej opłaty z tytułu podatku dochodowego od odsetek, oraz z powodu kosztów poniesionych przy konwersyi na pożyczkę hipoteczną, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 21. Stycznia 1887. Stan długu w kapitale z końcem roku 1889. 34.392 zł. 13 ct.				
—	1	Drobna różnica w opłacie podatku dochodowego. Stan długu w kapitale z końcem roku 1889. wynosi . . . . 9.095 zł. 54 ct.				
—	129					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. października 1888. zł
XIV.		Z przeniesienia .	5.068	55	4.939
	161	Zupełne umorzenie pożyczki 600.000 zł. zaciągniętej w Banku dla krajów koronnych (Länderbank) w Wiedniu przez spłatę: *a)* reszty dłużnego kapitału w sumie 420.000 zł. — ct. *b)* 4½% i 4·9% odsetek . . 13.850 „ 80 „ *c)* 13% podatek dochodowy od odsetek . . . . . 193 „ 22 „	434 044	02	46.259
	162	Umorzenie pożyczki 5.000 zł. zaciągniętej przez zbór izraelicki w Krakowie w tamtejszej Kasie oszczędności: *a)* VII. rata kapitału . . . 154 zł 20 ct. *b)* 5½% odsetki . . . . . 225 „ 32 „ *c)* koszta stemplowe . . . . 1 „ 25 „	380	77	381
	163	Umorzenie 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883., wydanych w imiennej wartości 3,800.000 zł. . . .	210.088	24	226 100
	164	Funduszowi szpitala św. Łazarza w Krakowie, oddziałowi chorych i położnic, jakoteż funduszowi podrzutków krakowskich, zwrot kapitałów 346.796 zł 34 ct., użytych na budowę tegoż szpitala mianowicie: *a)* VII. rata kapitału . . . 4.647 zł. 41 ct. *b)* 5% odsetki . . . . 16.160 „ 37 „	20.807	78	20.808
	165	Umorzenie pożyczki 1,000.000 zł., zaciągniętej w roku 1884. na pokrycie niedoborów z lat 1882, 1883 i 1884., tudzież na uposażenie Kasy krajowej	60.173	20½	59.753
	166	Umorzenie pożyczki 22.500 zł., zaciągniętej w galicyjskiej Kasie oszczędności na budowę i urządzenie pralni w szpitalu lwowskim: *a)* IX. i X. rata kapitału . . 1.144 zł. 81 ct. *b)* 5% odsetki . . . . 880 „ 19 „ *c)* podatek dochodowy od odsetek . 163 „ 36 „ — koszta skarbowe i notaryalne . 67 „ 81 „	2.256	17	2.185
		Do przeniesienia .	732.818	73½	360.425

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	129					
—	387.785	*Wydatek większy* wskutek doraźnej *spłaty całego długu* po zaciągnięciu u funduszu spółek wodnych odnośnej na ten cel pożyczki. LW. 4.371/1889 i 31.280/1889. (Obacz *poz. 48. a)* dochodów.)				
—	—	Stan długu w kapitale z końcem roku 1889, wynosi 4.096 zł. 5[illegible] ct.				
16.012	—	Obacz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.				
—	—	Stan długu w kapitale z końcem roku 1889, wynosi 318.560 zł. 14 ct.				
—	420	Obacz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.				
—	72	*Wydatek większy* z powodu nieco wyższej opłaty z tytułu podatku dochodowego od odsetek, oraz z powodu kosztów poniesionych przy konwersyi na pożyczkę hipoteczną, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 21. Stycznia 1887. Stan długu w kapitale z końcem roku 1889, wynosi 17.313 zł. [illegible] ct.				
16.012	388.406					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. października 1888. zł.
XIV.		Z przeniesienia .	732.818	73½	360.425
	167	Umorzenie pożyczki 70.000 zł., zaciągniętej w Banku krajowym na wybudowanie prawego skrzydła w szpitalu lwowskim:			
		a) IX. i X. rata kapitału . . 4.779 zł. 46 ct.			
		b) 4½% odsetki . . . . 2.220 „ 54 „			
		c) ⅛% dodatek na administracyę 123 „ 37 „			
		d) należytość stemplowa od kwitów 25 „ — „	7.148	37	7.148
	168	Umorzenie pożyczki w sumie 200.000 zł. i 120.000 zł. emitowanej w obligacyach pożyczki krajowej imiennej wartości 354.800 zł., zaciągniętej w roku 1885 na pożyczki dla powodzian i na budowę koszar	21.448	02½	21.338
	169	Na pokrycie niedoboru funduszu pożyczki krajowej z roku 1873 a względnie na spłatą długów zaciągniętych od tego funduszu	52.836	09	46.631
	170	Umorzenie pożyczki z roku 1888. na budowę koszar w sumie 443 800 zł., i pożyczki z roku 1889. dla Spółek wodnych w sumie 700.000 zł., mianowicie:			
		a) pożyczki z roku 1888 . . 26.566 zł. 74 ct.			
		b) „ „ „ 1889 . . 20.434 „ 48½ „	47.001	22½	69.312
		Do przeniesienia .	861.252	44½	504.854

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł	ct.
16.012	388.406					
—	—	Stan długu w kapitale z końcem roku 1889 wynosi 48.136 zł. 70 ct.				
—	110	Obacz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.				
—	6.205	Obacz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu. Z końcem roku 1888 wynosiły wymienione długi: *a)* z tytułu pożyczki zaciągniętej swego czasu na budowę kulparkowską 273.583 zł. 41 ct. *b)* z tytułu pożyczki zaciągniętej w r. 1880 na pokrycie niedoboru . . 49.303 „ 66½ „ razem . 322.887 zł. 07½ ct. W roku 1889 spłacono dług *ad b)* 49.303 zł. 66½ ct. i część długu *ad a)* 3.532 „ 42½ „ 52.836 „ 09 „ pozostało tedy w zaległości z końcem roku 1889. . . 270.050 zł. 98½ ct.				
22.311	—	Obacz specyalne zamknięcia rachunków: *a)* funduszu pożyczki na budowę koszar (t. zw. z roku 1889.) i *b)* funduszu pożyczki dla Spółek wodnych (tak zw. z roku 1889.) Co do *poz. 170. b)* patrz oraz rubrykę XIII. dochodów *poz- 47.*, gdzie wykazano pokrycie wydatku w kwocie 20.434 zł. 48½ ct. od funduszu pożyczkowego Spółek wodnych.				
38.323	394.721					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 24 stycznia 1889. zł.
XIV.		Z przeniesienia .	861 252	44½	504.854	
	171	Umorzenie połowy kapitału 27.500 zł. i odsetek od długu zaciągniętego w Banku krajowym, na odbudowanie północnej części frontowego budynku w szpitalu tarnowskim: *a)* II. i III. rata kapitału (połowa) 800 zł. 57½ ct. *b)* 4½% odsetki (połowa) . . 574 „ 42½ „ *c)* ⅛% dodatku na administracyę (połowa) . . . . . 31 „ 91½ „ *d)* należytość stemplowa od kwitów (połowa) . . . . . 5 „ — „	1.411	91½	1.412	—
	171*a*	Umorzenie pożyczki zaciągniętej od zarodowego majątku krajowego funduszu szkolnego, na pokrycie niedoboru tegoż funduszu z roku 1889., w 4½% listach zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego imiennej wartości 94.700 zł. i gotówką 33 zł 74 ct.: 4½% odsetki bieżące za II. półrocze 1889. . . .	2 131	26	—	—
	171*b*	Odsetki bierne od chwilowych pożyczek	34.997	35	—	—
	171*c*	Na umorzenie niedoboru funduszu krajowego z roku 1887.	—	—	—	41.167
		Suma rubryki XIV. . .	899.792	97	506.266	41.167

Wydatki. — Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
504.854	38.323	394.721					
1.412	—	—	Stan połowy długu w kapitale, która to połowa spłaconą być ma przez fundusz krajowy, wynosi z końcem roku 1889. 12.562 zł. 59½ ct.				
—	—	2 131	Pożyczka ta zaciągnięta na podstawie uchwały Wys. Sejmu z d. 24. Stycznia 1889 spłacalną jest w 10. ratach rocznych od 31. Grudnia 1890., na którym dniu przypada I. rata: *a)* na kapitał w 4½% listach zastawnych kredytowych im. wart. 9.200 zł. po kursie 98 zł. 55 ct.; *b)* na kwotę wyrównawczą 33 zł. 74 ct. w gotówce; i *c)* na 4½% odsetki z dołu 4 263 zł. 02 ct. Następnych 9 rat wynosić będą po 9.500 zł. efektami i 4½% odsetki z dołu od każdoczesnej reszty dłużnego kapitału. (LW. 14.760/1889.)	—	—	94.733	74
—	—	34.998	Patrz wyjaśnienie szczegółowe przy rubryce II. *poz. 2.* dochodów.				
41 167	41.167	—	Wydatku tego, dla którego nie uchwalono pokrycia, *nie było*, ponieważ spłatę bezprocentowej tej pożyczki, zaciągniętej od funduszu uposażenia Kasy krajowej, uchwalił Wys. Sejm w rubryce XIV. *poz. 174. a)* budżetu krajowego na rok 1890., przeznaczając dlań pokrycie w tymże budżecie.				
547.433	79.490	431.850		—	—	94.733	74
		352.360					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28/9., 15. i 18. Października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 26. stycznia 1889 zł.
XV.		**Na cele rolnictwa i górnictwa.**				
	172	Inżynier górnik przy Wydziale krajowym	2.160	—	2.160	—
	173	Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	12.692	06	12.278	—
	174	Szkoła wyższa rolnicza w Dublanach	41.831	09	39.309	—
	175	Szkoła parobków w Dublanach	11.785	44	12.719	—
	176	Folwark w Dublanach	21.507	92	17.224	—
		Do przeniesienia . .	89.976	51	83.690	—

Wydatki. Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.160	—	—					
12.278	—	414	Specyalne zamknięcie rachunku tej szkoły wykazuje: Wydatki w sumie . . . 12.692 zł. 06 ct. Dochody własne (obacz rubrykę VII. dochodów) . . . 6.163 „ — „ *niedobór* tedy pokryty z funduszu krajowego . . . 6.529 zł. 06 ct. W porównaniu z budżetem wydano *więcej o* . . . . 414 zł. Dochody były *większe* o . . . 763 „ wynik przeto kasowy był *korzystniejszy* o 349 zł. dodawszy zaś do tego okoliczność, iż w wydatkach mieszczą się nieprelimi-nowane zaliczki na płace . . . 483 „ pokryte obok wykazanym zwrotem, otrzymamy wynik *korzystniejszy* o . 832 zł.	483	—	—	—
39.309	—	2.522	*a)* Wedle szczegółowego zamknięcia rachunku tej szkoły: Wydatki wynoszą *netto* . . 41.831 zł. 09 ct. Dochody własne (obacz rubr. VIII. poz. 31. dochodów) . 16.848 „ 93 „ *Niedobór* tedy pokryty z funduszu krajowego . . . 24.982 zł. 16 ct.				
12.719	934	—	*b)* Wedle szczegółowego zamknięcia rachunku tej szkoły: Wydatki wynoszą *netto* . . 11.785 zł. 44 ct. Dochody własne (obacz rubr. VIII. poz. 32. dochodów) . 2.296 „ 28 „ Zatem *niedobór* pokryty z funduszu krajowego . . . 9.489 zł. 16 ct.				
17.224	—	4.284	*c)* Wedle szczegółowego zamknięcia rachunków administracyi tego folwarku: Wydatki wynoszą *netto* . . 21.507 zł. 92 ct. Dochody własne (obacz rubr. rubr. VIII. poz. 33. dochodów) 17.732 „ 05 „ *Niedobór* przeto pokryty z funduszu krajowego . . . 3.775 zł. 87 ct.				
83.690	934	7.220		483	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 28/9. i 18/10. 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 26. stycznia 1889. zł.
XV.		Z przeniesienia . .	89.976	51	83.6[illegible]0	—
	177	Torfiarnia w Dublanach:				
		a) na skompletowanie urządzeń . . 1.727 zł. 96 ct.				
		b) na wyrób torfu . . . . 2.431 „ 58 „	4.159	54	5.000	—
	178	Kurs gorzelnictwa w Dublanach	1.922	79	1 960	—
		Do przeniesienia . .	96.058	84	90.6[illegible]0	—

Wydatki. — Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
83.690	934	7.220		483	—	—	—
5.000	840	—	Wydatki wynosiły . . . 4.159 zł. 54 ct. Dochody „ . . . 2.020 „ 31 „ Z funduszu krajowego pokryto . 2.139 zł. 23 ct. (patrz wyjaśnienie przy rubr. VIII. poz. 33 *a)* dochodów).				
1.960	37	—	*d)* Wedle szczegółowego zamknięcia rachunku tego kursu: Wydatki wynoszą *netto* . . 1.922 zł. 79 ct. Dochody własne (obacz rubr. VIII. poz. 34. dochodów) . 1.727 „ 70 „ *Niedobór* tedy pokryty z funduszu krajowego . . . 195 zł. 09 ct.				
			Zestawienie szkół i folwarku w Dublanach: *Niedobór ad a)* szkoły wyższej rolniczej . . . . . 24.982 zł. 16 ct *Niedobór ad b)* szkoły parobków . 9.489 „ 16 „ „ „ *c)* folwarku . . 3.775 „ 87 „ „ „ *d)* kursu gorzelnictwa. 195 „ 09 „ Ogółem niedobór pokryty z funduszu krajowego . . . 38.442 zł. 28 ct W porównaniu z budżetem wydano: *więcej:* *mniej:* *ad a)* na szkołę wyższą 2.522 zł. — „ *b)* „ „ parobków — 934 zł. „ *c)* „ folwark . . 4.284 „ — „ *d)* „ kurs gorzelnictwa — 37 „ razem . .6.806 zł. 971 zł. Ogółem wydano *więcej* o . *5.835* zł. Dochody (z wyłączeniem dotacyi) były: *większe:* *mniejsze:* *ad a)* szkoła wyższa . . — 1.537 zł „ *b)* „ parobków . . — 692 „ „ *c)* folwark . . .1.917 zł. — „ *d)* kurs gorzelnictwa . 488 „ — razem . .2.405 zł. 2.229 zł. Ogółem dochody były *większe* o *176* zł.				
90.650	1.811	7.220		483	—	—	—

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 26. stycznia 1889. zł.
XV.		Z przeniesienia . .	96.058	84	90.650	—
	179	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie	40.970	42½	37.000	200
		Do przeniesienia .	137.029	26½	127.650	200

Wydatki. — Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
90.650	1.811	7.220	Z porównania okazuje się zatem wynik: od budżetu *niekorzystniejszy* o 5 659 zł. — ct. a po uwzględnieniu danych na płace do poz. 174. i 175., a zwrotnych zaliczek w sumie . 994 „ 50 „ właściwie *niekorzystniejszy* o . 4.664 zł. 50 ct. Nawiązując do wyżej wykazanego ogólnego niedoboru szkół folwarku i kursu gorzelnictwa w sumie . . . . 38.442 zł. 28 ct. dla całkowitego przedstawienia gospodarki dublańskiej, także wykazany przy poz. 177. niedobór torfiarni w Dublanach w kwocie . . . . 2.139 „ 23 „ przedstawi się całkowity niedobór w sumie . . . 40.581 zł. 51 ct. pokryty z funduszu krajowego. W porównaniu z budżetem przedstawiają szkoły, folwark i kurs gorzelnictwa wynik *niekorzystniejszy* od budżetu jak wyżej w kwocie 4.665 zł. a gdy torfiarnia wykazuje wydatek mniejszy od budżetu o . 840 zł. dochód mniejszy od budżetu o . . . 5.180 „ a w rezultacie przedstawia wynik *niekorzystniejszy* od budżetu o . . 4.340 „ okazuje się w dziale gospodarstwa dublańskiego wynik w ogóle *niekorzystniejszy* od budżetu o . . 9.005 zł. wedle wyjaśnień przy poszczególnych zamknięciach rachunków.	483	—	—	—
37.200	—	3.770	*a)* Szczegółowe zamknięcie rachunku tej szkoły wykazuje: Wydatki *netto* . . . 40.970 zł. 42½ ct. Dochody własne (obacz rubr. IX. poz. 35. dochodów). . 16.498 „ 77½ „ *Niedobór* zatem pokryty z funduszu krajowego . . 24.471 zł. 65 ct.				
127.850	1.811	10.990		483	—	—	—

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 26. stycznia 1889. zł.
XV.		Z przeniesienia . .	137.029	26½	127.650	200
	180	Folwark w Czernichowie	8.021	08	7.277	—
	181	Szkoła niższa rolnicza w Horodence	10.129	75½	10.151	—
		Do przeniesienia .	155.180	10	145.078	200

Wydatki. Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
127.850	1.811	10.990		483	—	—	—
7.277	—	744	*b)* Szczegółowe zamknięcie rachunku tego folwarku wykazuje: Wydatki *netto* . . . 8.021 zł. 08 ct. Dochody własne (obacz rubr. IX. poz. 36. dochodów . . 10.166 „ 60 „ *nadwyżkę tedy dochodów*. . 2.145 zł. 52 ct.				
			Zestawienie szkoły i folwarku w Czernichowie. *Niedobór ad a)* szkoły średniej . 24.471 zł. 65 ct. *nadwyżka dochodów ad b)* folwarku 2.145 „ 52 „ Ogółem niedobór pokryty z funduszu krajowego . . . 22.326 zł. 13 ct. W porównaniu z budżetem wydano: *ad a)* na szkołę *więcej* . . . 3.770 zł. *ad b)* „ folwark *więcej* . . . 744 „ ogółem wydano *więcej* . . 4.514 zł. Dochody (z wyłączeniem dotacyj) były: *ad a) mniejsze* o 4.701 zł. *ad b) większe* o 656 zł. ogółem były *mniejsze* o . . 4.045 zł. Z porównania okazuje się przeto wynik od budżetu *niekorzystniejszy* o 8.559 zł. po uwzględnieniu zaś danych do poz. 179. zaliczek zwrotnych na płacę w kwocie . . . . . 280 „ właściwie *niekorzystniejszy* o . . 8.279 zł. wedle wyjaśnień przy szczegółowych zamknięciach rachunków.				
10.151	21	—	Wydatki czyste tej szkoły wynosiły 10.129 zł. 75½ ct. Dochody własne (obacz rubr. X. poz. 37. doch.) . . . 2.450 „ — „ *Niedobór* pokryty z funduszu krajowego wynosił tedy . . 7.679 zł. 75½ ct. *Niedobór* preliminowany był w wysokości . . . . 6.481 „ — „ okazuje się przeto wynik od budżetu *niekorzystniejszy* o . 1.199 zł. z powodów wyłuszczonych w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
145.278	1.832	11.734		483	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 26. stycznia 1889. zł.
XV.		Z przeniesienia . .	155.180	10	145.078	200
	182	Szkoła niższa rolnicza w Jagielnicy	7.248	77½	8.100	—
	183	Szkoła niższa rolnicza w Kobiernicach	7.312	05	10.060	—
	184	Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie	6.780	30	6.780	—
		Do przeniesienia .	176.521	22½	170.018	200

Wydatki. Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
145.278	1.832	11.734		483	—	—	—
8.100	851	—	Wydatki czyste tej szkoły wynosiły 7.248 zł. 77½ ct. Dochody własne (obacz rubr. X. poz. 38 doch.) . . . 3.775 „ 51½ „ *Niedobór* tedy pokryty z funduszu krajowego . . . . 3.473 zł. 26 ct. gdy zaś tenże preliminowany był w wysokości . . . 5.140 „ — „ okazuje się wynik od budżetu *korzystniejszy* o . . . 1.667 zł. według poszczególnych wyjaśnień w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
10.060	2.748	—	Wydatki czyste tej szkoły wynosiły 7.312 zł. 05 ct. Dochody własne (obaz rubr. X. poz. 39. doch.) . . . 4.782 „ 24 „ *Niedobór* zatem pokryty z funduszu krajowego . . . . 2.529 zł. 81 ct. ponieważ zaś był on preliminowany na . . . . 6.050 „ — „ wynik tedy okazuje się *korzystniejszym* o . . . . 3.520 zł. według poszczególnych wyjaśnień w specyalnem zamknięciu tej szkoły.				
6.780	—	—	Wydatki czyste tej szkoły wyniosły 6.780 zł. 30 ct. Dochody własne (obacz rubr. X. poz. 40. doch.) . . . 3.541 „ 38 „ *Niedobór* tedy pokryty z funduszu krajowego wyniósł . . 3.238 zł. 92 ct. a że tenże preliminowany był w wysokości . . . . 3.440 „ — „ okazuje się przeto wynik *korzystniejszy* o . . . . 201 zł. według poszczególnych wyjaśnień w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
170.218	5.431	11.734		483	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 11. i 18. Października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 26. stycznia 1889. zł.
XV.		Z przeniesienia . .	176.521	22½	170.018	200
	185	Szkoła weterynaryi we Lwowie:				
		a) Subwencya c. k. Rządowi . . 2.000 zł. — ct.				
		b) Asekuracya budynków (Szumanówka) 41 „ 39 „				
		c) Spłata Bankowi krajowemu 4½% pożyczki 12.400 zł, z pierwotnej 5%wej 16.000 zł., zaciągniętej swego czasu w gal. Kasie oszczędności na realność 464 ¼ we Lwowie, I. II. rata, wraz z kosztami konwersyi . . 1.059 „ 88 „	3.101	27	2.785	—
	186*a*	Na 5 stypendyów dla uczniów szkoły kucia koni we Lwowie	250	—	250	—
	186*b*	Dla ucznia szkoły weterynaryi Kaźmierza Rutkowskiego .	50	—	50	—
	187	Na wydanie atlasu geologicznego wraz z tekstem . . .	1.000	—	1.000	—
	188	Towarzystwo rolnicze we Lwowie	3.000	—	3.000	—
	189	„ „ w Krakowie	3.000	—	3.000	—
	190	„ tatrzańskie w Krakowie	400	-	400	—
	191	Na badanie kraju celem zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania	200	—	1.000	—
	192	Na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego	233	59	500	—
	193	Subwencye praktycznym szkołom wiercenia i górnictwa naftowego	1.254	68	1.500	—
	194	Na stacyę doświadczalną produktów naftowych . . .	726	42	900	—
	195	Na zalesienie wydm piaszczystych:				
		a) w okręgu roboczym Niskim	700	—	700	—
		b) „ „ „ Jarosławsko-Cieszanowskim . .	450	—	450	—
		c) „ „ „ Jaworowsko-Mościskim . .	820	—	820	—
		d) „ „ „ Tarnobrzeskim	650	—	650	—
	196	Stypendya dla dwóch uczniów, którzy ukończyli wyższą szkołę rolniczą w Dublanach, na kształcenie się na nauczycieli szkół średnich	450	—	1.600	—
	197	Na zasiłki dla ubogich uczniów wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, do dyspozycyi Wydziału krajowego . . .	200	—	200	—
		Do przeniesienia .	193.007	18½	188.823	200

Wydatki. Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
170.218	5.431	11.734		483	—	—	—
2.785	—	316	*Wydatek większy* z powodu dokonanej w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 21. Stycznia 1887. konwersyi reszty długu, przy której wydatki wraz z niepreliminowaną ratą wstępną, $^1/_8$% na administracyą i kosztami ekstabulacyjnymi dawnej, intabulacyjnymi zaś nowej pożyczki, wyniosły po nad budżet 316 zł.; reszta dłużnego kapitału z końcem roku 1889. wynosi j. o. 12.207 zł. 53 ct.	—	—	12.207	53
250	—	—					
50	—	—					
1.000	—	—					
3.000	—	—					
3.000	—	—					
400	—	—					
1.000	800	—					
500	266	—	*Wydatki mniejsze* według potrzyby w tym roku.				
1.500	245	—					
900	174	—	*Wydatek mniejszy* z powodu wpływu taks od stron za wykonane w roku 1888. i 1889. analizy w sumie 173 zł. 50 ct. (od roku 1890 dochód z tego tytułu osobno preliminowany w rubryce XIII. dochodów).				
700	—	—					
450	—	—					
820	—	—					
650	—	—					
1.600	1.150	—	*Wydatek mniejszy* z powodu *intercalare* i dla braku zgłoszeń.				
200	—	—					
189.023	8.066	12.050		483	—	12.207	53

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 8., 11. i 18. Października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 26. stycznia 1889. zł.
XV.		Z przeniesienia . .	193.007	18½	188.823	200
	198	Stypendya dla uczniów szkoły leśnictwa we Lwowie . .	1.500	—	1.500	—
	199	„ dla górników i uczniów szkół praktycznych kanadyjskiego wiercenia	2.407	50	2.000	—
	200*a*	Na wydawnictwo czasopisma „Górnik“	—	—	—	—
	200*b*	Dla Kółek rolniczych	3.000	—	3 000	—
	201	Na koszta strzeżenia granic kraju w czasie zarazy na bydło i zamknięcia miejsc zarazy za pomocą wojska i żandarmeryi	—	—	1.000	—
	202	Na składy zbożowe we Lwowie i w Krakowie . . .	15.000	-	15.000	—
		Do przeniesienia .	214.914	68½	211.323	200

Wydatki. Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
189.023	8.066	12.050		483	—	12.207	53
1.500	—	—					
2.000	—	408	*Wydatek większy* z powodu większej liczby zgłoszeń.				
—	—	—					
3.000	—	—					
1.000	1.000	—	C. k. Namiestnictwo nie zażądało w roku 1889. żadnego zwrotu z tego tytułu.				
15.000	—	—	Wedle wyjaśnień przy zamknięciu rachunkowem za rok 1888. na str. 105 i 107, przeniesiono niewyczerpane kredyty z roku 1888.:	500	—	—	—
			w rubryce XV. poz. 202. *c) a)*				
			w gotowiźnie . . . 7.733 zł. 26 ct.				
			w rubryce XV. poz. 202. *c) b)*				
			w gotowiźnie . . . 79.025 „ 28 „				
			razem . 86.758 zł. 54 ct.				
			na rachunek roku 1889. na rzecz tych składów.				
			Dodawszy do tego preliminowany na rok 1889. kredyt . 15.000 „ — „				
			otrzyma się sumę rozporządzalną na rok 1889. . . 101.758 zł. 54 ct.				
			Z tego wydano:				
			a) na I. i II. ratę umorzenia pożyczki, zaciągniętej w r. 1888 na budowę tych składów,				
			α) w kapitale 8.787 zł. 45 ct.				
			β) 4½ % ods. 13 945 „ 81 „ 22.733 zł. 26 ct.				
			b) na dalsze koszta urządzenia i wprowadzenia w życie tych składów *netto* . . 52.184 „ 84 „				
			c) resztę zaś niewyczerpaną kredytów w kwocie . 26.840 „ 44 „				
			przeniesiono na rachunek roku 1890. na ukończenie urządzeń tych składów.				
			Razem j. w. . 101.758 zł. 54 ct.				
			Od sumy wydatków *netto* 101.758 zł. 54 ct. potrąciwszy przeniesione z r. 1888. w gotówce 86.758 „ 54 „				
211.523	9.066	12.458	okazuje się w roku 1889. czysty wydatek w tej pozycyi j. w. 15.000 zł. — ct.	983	—	12.207	53

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 5. i 18. października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 26. stycznia 1889. zł.
XV.		Z przeniesienia. .	214.914	68½	211.323	200
	202*a*	Krakowskiemu Towarzystwu gospodarskiemu, na wydawnictwo „Tygodnika rolniczego", jednorazowo . . .	300	—	300	—
	202*b*	Na zaprowadzenie nauczycieli wędrownych rolnictwa dla włościan	2.059	95	2.250	—
	202*c*	Szkoła ogrodnicza we Lwowie, jednorazowo	200	—	200	—
	202*d*	Galicyjskie Towarzystwo pszczelniczo-ogrodnicze we Lwowie, jednorazowo	100	—	100	—
	202*e*	Anowa Berta, wdowa po profesorze szkoły rolniczej w Dublanach: 1) jednorazowo	—	—	300	—
		2) zaopatrzenie dożywotnie, w drodze łaski, o rocznych 300 zł.	300	—	—	300
	202*f*	Kruszyńska Eugenia, wdowa po profesorze szkoły rolniczej w Czernichowie, jednorazowo	100	—	100	—
		Suma rubryki XV. .	217.974	63½	214.573	500
XVI.		**Na cele przemysłu.**				
		I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.				
	203	W Brzeżanach	385	—	385	
	204	„ Drohobyczu	435	—	435	
	205	„ Jarosławiu	632	—	632	
	206	„ Kołomyi	682	—	682	
	207	„ Krakowie	1.500	—	1.500	
	208	„ Lwowie (izraelicka imienia Marka Bernsteina) . . .	395	—	395	
	209	„ Nowym Sączu	595	—	595	
	210	„ Przemyślu	594	—	594	
	211	„ Rzeszowie	595	—	595	
	212	„ Stanisławowie	840	56	682	
	213	„ Tarnowie	818	—	818	
	214	Na szkoły przemysłowe uzupełniające, które wejść mają w życie	1.784	—	2.500	
			9.255	56	9.813	
		Do przeniesienia .	9.255	56	9.813	

Wydatki. — Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
211.523	9.066	12.458		983	—	12.207	53
300	—	—					
2.250	190	—	*Wydatek mniejszy* z powodu niezrealizowania asygnaty do LW. 11.284/1890 na urządzenie wzorowych gnojowni i zakupno nasion i narzędzi. Obacz wykazaną należytość bierną.	—	—	190	—
200	—	—					
100	—	—					
300	300	—	Wypłaty jednorazowej nie było, w myśl dodatkowej uchwały Wys. Sejmu z dnia 24. Stycznia 1889, mocą której zamiast tej wypłaty przyznano w drodze łaski stałe dożywotnie zaopatrzenie o rocznych 300 zł.				
300	—	—					
100	—	—					
215.073	9.556	12.458		983	—	12.397	53
		2.902					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	—					
	—	159	*Wydatek większy* o kwotę *158 zł. 56 ct.*, którą asygnowano dyrekcyi szkoły dodatkowo (LW. 19.354/1890.) na pokrycie niedoboru z roku 1889.				
	—	—					
	716	—	*Wydatek mniejszy* według potrzeby, w miarę wejścia w życie szkół nowych.				
	716	159					
	557						
	557	—					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. października 1888. zł.
XVI.		Z przeniesienia . .	9.255	56	9.813
		II. Szkoły fachowe połączone z warstatami.			
		A. Dla wyrobów z drzewa i łoziny.			
	215	Krajowa szkoła koszykarska w Jarosławiu . zwyczajne	1.000	—	1.000
		nadzwyczajne	—	—	*600*
	216	„ „ „ Jaśle	350	—	350
	217	„ „ kołodziejstwa i bednarstwa w połączeniu z kuźnią do kucia wozów w Kamionce Strumiłowej: zwyczajne	3.322	—	3.322
		nadzwyczajne	*470*	—	*470*
	218	Na naukę biegłości ręcznej w szkołach ludowych, mianowicie na kurs wakacyjny tejże nauki dla nauczycieli ludowych w Sokalu	800	—	800
	219	Szkoła i warsztat wzorowy dla stolarstwa i tokarstwa w Stanisłowie	800	—	800
	220	Warsztat wzorowy kołodziejski w połączeniu z kuźnią do kucia wozów w Toustem	1.320	—	1.320
	221	Krajowy warsztat wzorowy dla stolarstwa i wyrobu zabawek drewnianych w Żywcu . . . zwyczajne	1.450	—	1.150
		nadzwyczajne	*300*	—	*300*
		Razem { zwyczajne	9.042	—	8.742
		nadzwyczajne	*770*	—	*1.370*
		B. Dla wyrobów garnoarskich.			
	222	Krajowa szkoła i warsztat wzorowy w Kołomyi . . .	2.900	—	2.550
	223	„ „ „ „ Porębie: zwyczajne	2.973	40	1.900
		nadzwyczajne	*500*	—	*500*
	224	„ „ „ „ Toustem . .	900	—	900
		Razem { zwyczajne	6.773	40	5.350
		nadzwyczajne	*500*	—	*500*
		Do przeniesienia { zwyczajne	25.070	96	23.905
		nadzwyczajne	*1.270*	—	*1.870*

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
557	—					
—	—					
600	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie zaszła potrzeba asygnowania nadzwyczajnej dotacyi.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	300	*Wydatek większy*, ponieważ nie wpłynęły zasiłki przyznane od tamtejszej Zwierzchności gminnej w kwocie 200 zł. i od Wydziału powiatowego w kwocie 100 zł., razem 300 zł., co uwidoczniono obok jako należytość czynną.	300	—	—	—
—	—					
—	300					
600	—					
—	350	*Wydatek większy*, ponieważ subwencya rządowa w kwocie 1000 zł. wpłynęła dopiero w r. 1890.				
—	1.073	*Wydatek większy* z powodu poniesienia nieprelimino-wanych kosztów na ustawienie maszyn, roboty adaptacyjne i na czynsz za mieszkanie dla kierownika warsztatu.				
—	—					
—	—					
—	1.423					
—	—					
—	1.166					
600	—		300	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. października 1888. zł.
XVI.		Z przeniesienia	zwyczajne	25.070	96	23.905
			nadzwyczajne	*1.270*	—	*1.870*
		C. Dla wyrobów tkackich.				
	225	Krajowy warsztat wzorowy w Błażowej		1.220	—	1.220
	226	„ „ „ Horodence .	*nadzwyczajne*	—	—	*500*
	227	„ „ „ Korczynie		970	—	970
	228	„ „ „ Kossowie		960	—	960
	229	Krajowa fachowa szkoła tkacka w Krośnie		2.672	—	2.672
	230	Krajowy warsztat wzorowy w Łańcucie .	zwyczajne	425	—	425
			nadzwyczajne	*500*	—	*500*
	231	„ „ „ Wilamowicach		715	—	775
	232	Na sprawienie zapasu opartych na swojskich motywach wzorów i patronów do tkanin wzorzystych dla wszystkich szkół tkackich		300	—	300
		Razem	zwyczajne	7.262	—	7.322
			nadzwyczajne	*500*	—	*1.000*
		D. Dla wyrobów powroźniczych . . .		—	—	—
		E. Dla wyrobów koronkarskich.				
	233	Szkoła i pracownia w Kańczudze		1.163	63	1.163
	234	Krajowa szkoła i pracownia w Muszynie .	zwyczajne	699	15	700
			nadzwyczajne	*379*	*42*	*400*
	235	„ „ „ Zakopanem		2.200	—	2.200
		Razem	zwyczajne	4.062	78	4.063
			nadzwyczajne	*379*	*42*	*400*
		F. Subwencyonowane zakłady pracy kobiet.				
	236	Kursy robót kobiecych przy szkole wydziałowej żeńskiej w Krakowie		500	—	500
	237	Szkoła robót utrzymywana przez Towarzystwo „Pracy kobiet“ we Lwowie		500	—	500
	238	Szkoła specyalna robót kobiecych w Przemyślu :	zwyczajne	300	—	300
			nadzwyczajne	*200*	—	*200*
		Razem	zwyczajne	1.300	—	1.300
			nadzwyczajne	*200*	—	*200*
		Do przeniesienia	zwyczajne	37.695	74	36.590
			nadzwyczajne	*2.349*	*42*	*3.470*

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.166		300	—		—
600	—					
—	—					
500	—	Wydatku nie było ponieważ warsztat ten nie wszedł w życie.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
60	—	*Wydatek mniejszy* z powodu niezrealizowania asygnaty, obacz należytość bierną obok wykazaną.	200	—	60	—
—	—					
60	—					
500	—					
—	—					
—	—					
—	—					
21	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż reparacya budynku szkolnego kosztowała o *20 zł. 58 ct.* mniej, od preliminowanej kwoty 400 zł.				
—	—					
21	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	1.106					
1.121	—		500	—	60	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18 października 1888. zł.
XVI.		Z przeniesienia { zwyczajne / *nadzwyczajne*	37.695 / *2.349*	74 / *42*	36.590 / *3.470*
		G. Szkoły fachowe rządowe subwencyonowane z funduszów krajowych.			
	239	C. k. szkoła fachowa dla wyrobów z drzewa w Zakopanem: *a)* zwyczajne	1.100	—	1 200
		b) nadzwyczajne	—	—	*300*
	240	C. k. szkoła ślusarska w Świątnikach Górnych: zwyczajne / *nadzwyczajne*	400 / *530*	— / —	400 / *500*
		Razem { zwyczajne / *nadzwyczajne*	1.500 / *530*	— / —	1.600 / *800*
		III. Wydatki ogólne na cele szkolne przemysłowe.			
	241	Krajowa keramiczna stacya doświadczalna	3.066	—	2.872
	242	Muzeum przemysłowe w Krakowie	2.000	—	2 000
	243	„ „ we Lwowie	2 000	—	2.000
	244	Na wydatki nieprzewidziane, wydawnictwa i t. d. . .	1.478	01½	1.500
	245	Stypendya przemysłowe	7.729	50	6.000
		Razem . .	16.273	51½	14.372
		IV. Koszta administracyi.			
	246	Prenumerata czasopism i zakupno dzieł fachowych dla biura komisyi krajowej dla spraw przemysłowych . . .	200	—	200
	247	Biuro komisyi krajowej dla spraw przemysłu: *a)* wynagrodzenie sekretarza . . . 1.000 zł. — ct. *b)* dyety i koszta podróży członków komisyi . . . . . 998 „ 03 „	1.998	03	2.400
		Razem . .	2.198	03	2.600
		Do przeniesienia { zwyczajne / *nadzwyczajne*	57.667 / *2.879*	28½ / *41*	55.162 / *4.270*

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.106		500	—	60	—
1.121						
100	—	*Wydatek mniejszy* z powodu wpłynięcia od Towarzystwa tatrzańskiego nieprelimiowanego zwrotu ryczałtu na utrzymanie budynku w kwocie 100 zł.	26	77	—	—
300	—	Wydatku w roku 1889. *nie było*, ponieważ kredyt ten zużyty już został w roku 1888., w którym to roku wykazano odnośne przekroczenie (obacz wyjaśnienie do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1888. w rubryce XVI. przy poz. 238.) Wykazaną obok należytość czynną w kwocie 26 zł. 77 ct., stanowi dłużny u Towarzystwa tatrzańskiego zwrot reszty niewyrachowanej zaliczki.				
—	—					
—	*30*	*Wydatek większy*, wedle istotnej potrzeby, na dalsze urządzenie szkoły.				
100	—					
270	—					
—	194	*Wydatek większy* z powodu budowy komina w stacyi i mniejszego dochodu z taks.				
—	—					
—	—					
22	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
—	1.730	*Wydatek większy* z powodu znacznie większego napływu kandydatów zgłaszających się o stypendya, zasługujących na uwzględnienie.				
22	1.924					
	1.902					
—	—					
402	—	*Wydatek mniejszy* z powodu mniejszych kosztów podróży i dyet członków komisyi przemysłowej.				
402	—					
—	2.506					
1.391	—		526	77	60	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. października 1888. zł.
XVI.		Z przeniesienia { zwyczajne / *nadzwyczajne*	57.667 / *2.879*	28½ / *42*	55.162 / *4 270*
		V. Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe.			
	248	Na zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe	7.400	44	7.000
	249	Dotacya krajowego funduszu przemysłowego (III. rata) . .	30.000	—	30.000
		Razem . .	37.400	44	37.000
		VI. Szkoły handlowe.			
	250	Szkoła handlowa w Krakowie	1.000	—	1.000
		VII. Zasiłki Stowarzyszeniom rękodzielniczym.			
	250*a*	Stowarzyszenie katolickiej młodzieży rękodzielników lwowskich „Skała“, bezzwrotny jednorazowy zasiłek, *nadzwyczajny* .	*300*	—	*300*
	250*b*	Stowarzyszenie rękodzielników lwowskich „Gwiazda„ jednorazowo, zasiłek *nadzwyczajny*	*200*	—	*200*
	250*c*	Stowarzyszenie rękodzielników „Gwiazda Jarosławska“ jednorazowo, *nadzwyczajny*	*100*	—	*100*
	250*d*	Stowarzyszenie rękodzielników chrześciańskich „Gwiazda Tarnowska“, jednorazowo, *nadzwyczajny*	*100*	—	*100*
	250*e*	Stowarzyszenie rękodzielników „Gwiazda“ w Stanisławowie jednorazowo, *nadzwyczajny*	*100*	—	*100*
		Razem . .	*800*	—	*800*
		Razem rubryka XVI. { zwyczajne / *nadzwyczajne*	96.067 / *3 679*	72½ / *42*	93.162 / *5.070*
		Ogólna suma rubryki XVI. . .	99.747	14½	98.232

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	2.506		526	77	60	—
1.391	—					
—	400	*Wydatek większy* wedle potrzeby w tym roku.	50	—	—	—
—	—					
—	400					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	2 906					
1.391	—					
1.391	2.906		576	77	60	—
	1.515					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. października 1888. zł	Kredyt dodatkowy z dnia 15., 24. i 26. stycznia 1889. zł.
XVII		**Rozmaite wydatki.**				
		Sumaryczne zestawienie rubryki XVII.				
		Wydatki w budżecie wyszczególnione	99.217	02	94.394	1.338
		„ „ niewyszczególnione	3.358	97	—	—
		Suma rubryki XVII.	102.575	99	94.394	1.338
		Poszczególnienie.				
	251	**Do rozporządzalności Wydziału krajowego.**				
		1. Zapomogi i wsparcia udzielone urzędnikom, dyurnistom i sługom.				
		Abgarowicz, koncepista	160 zł.			
		Antoniewicz, sekretarz	200 „			
		Balzer, dyetaryusz konceptowy	160 „			
		Barbarowski, stróż	25 „			
		Barycki, dyetaryusz rachunkowy	55 „			
		Białobrzeski, asystent konceptowy	80 „			
		Błocki, adjunkt szkoły lasowej	100 „			
		Bojkowski, woźny	15 „			
		Brąglewicz, dyetaryusz konceptowy	120 „			
		Brückman, były dyetaryusz manipulacyjny	20 „			
		Brzyski, asystent rachunkowy	220 „			
		Bubes, stróż	30 „			
		Buynowski, adjunkt kasowy	60 „			
		Chermiński Michał, woźny	50 „			
		Chermiński Walenty, woźny kasowy	30 „			
		Chmielewski, dyetaryusz manipulacyjny	150 „			
		Chrzanowski, dyetaryusz konceptowy	730 „			
		Chudzikiewicz, kancelista	90 „			
		Cisło, nauczyciel szkoły rolniczej w Horodence	100 „			
		Dąbrowski, dyetaryusz rachunkowy	25 „			
		Dauksza, praktykant rachunkowy	100 „			
		Drwęski, dyetaryusz konceptowy	250 „			
		Durkalec, stróż	35 „			
		Dr. Ekielski, radca	150 „			
		Gierasiński, dyetaryusz manipulacyjny	85 „			
		Giziński, adjunkt konceptowy	50 „			
		Do przeniesienia	3.090 zł.			

Wydatki.

Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
95.732	—	3.485		463	62	—	—
—	—	3.359		2.272	03½	—	—
95.732	—	6.844		2.735	65½	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. października 1888. zł.
XVII	251	Z przeniesienia . .	3.090 zł.			
		Gołębski, adjunkt rachunkowy . . .	70 „			
		Gorczyca, dyetaryusz manipulacyjny . .	25 „			
		Gordon, archiwista rachunkowy . . .	60 „			
		Grodzki, nauczyciel szkoły rolniczej w Horodence	60 „			
		Grabowski, stróż	50 „			
		Günther, maszynista	85 „			
		Holuka, asystent rachunkowy . . .	130 „			
		Hupert, dyetaryusz rachunkowy . . .	50 „			
		Jabłoński, praktykant rachunkowy . . .	30 „			
		Jakubowski, dyetaryusz manipulacyjny . .	120 „			
		Jamiński, dyetaryusz rachunkowy . . .	75 „			
		Janikowski, rewident rachunkowy . . .	60 „			
		Jankiewicz, dyetaryusz manipulacyjny . .	30 „			
		Januszkiewicz, dyetaryusz rachunkowy . .	20 „			
		Jasienicki, dyetaryusz manipulacyjny . .	85 „			
		Jasiński Jan, dyetaryusz rachunkowy . .	50 „			
		Jasiński Klemens, asystent manipulacyjny . .	50 „			
		Jelonek, asystent rachunkowy . . .	30 „			
		Kalita, woźny	35 „			
		Kossowski, praktykant rachunkowy . . .	160 „			
		Kotiers, adjunkt kasowy	50 „			
		Kowalski Erazm, dyetaryusz oddz. statystycznego	110 „			
		Kraczyło, ekspedytor	200 „			
		Kratochwill, dyetaryusz manipulacyjny . .	70 „			
		Krupa, dyetaryusz manipulacyjny . . .	45 „			
		Krzymuski, dyetaryusz manipulacyjny . .	180 „			
		Kunisch, protokolista manipulacyjny . .	130 „			
		Kurkowski, stróż szkoły lasowej . . .	10 „			
		Kwiatkowski, aplikant konceptowy . . .	50 „			
		Łatkowski, dyetaryusz manipulacyjny . .	60 „			
		Lewartowski, dyetaryusz rachunkowy . .	30 „			
		Lewicki, stróż	50 „			
		Lisiewicz, dyetaryusz manipulacyjny . .	95 „			
		Majewski Jan, dyetaryusz manipulacyjny . .	25 „			
		Majewski Marjan, dyetaryusz rachunkowy . .	30 „			
		Malewski, dyetaryusz manipulacyjny . .	55 „			
		Manasterski, adjunkt szkół dublańskich . .	100 „			
		Matecki, dyetaryusz rachunkowy . . .	125 „			
		Marcinkowski, asystent rachunkowy . .	50 „			
		Michalczewski Józef, radca	450 „			
		Michalczewski Stanisław, dyetaryusz rachunkowy	100 „			
		Do przeniesienia . .	6.380 zł.			

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. października 1888. zł.
XVII	251	Z przeniesienia . .	6.380 zł.			
		Michalewicz, dyetaryusz oddziału statystycznego .	25 „			
		Moroz, stróż szkoły lasowej	10 „			
		Mystkowski, adjunkt rachunkowy . . .	60 „			
		Natalli, praktykant rachunkowy . . .	40 „			
		Dr. Niedzielski, sekretarz	200 „			
		Niewiadomski, odźwierny	50 „			
		Nowosad, stróż	35 „			
		Olpiński, adjunkt rachunkowy . . .	110 „			
		Orłowicz, stróż	40 „			
		Pawlikowski, dyetaryusz rachunkowy . .	25 „			
		Pierożyński, koncepista	50 „			
		Piotrowski, dyetaryusz manipulacyjny . .	30 „			
		Płomyk, dyetaryusz manipulacyjny . . .	180 „			
		Pogorzelski, stróż	45 „			
		Polak, dyetaryusz rachunkowy . . .	20 „			
		Policz, stróż	30 „			
		Popiel, dyetaryusz manipulacyjny . . .	50 „			
		Prockl, dyetaryusz oddziału statystycznego .	80 „			
		Przyłuski, dyetaryusz oddziału statystycznego .	130 „			
		Rożanowski, kancelista	30 „			
		Rudzki Bolesław, dyetaryusz rachunkowy .	25 „			
		Rudzki Władysław, dyetaryusz rachunkowy .	55 „			
		Rzeczycki, dyetaryusz manipulacyjny . .	85 „			
		Sałamaszyński, stróż	25 „			
		Schmid Kazimierz, dyetaryusz manipulacyjny .	20 „			
		Schmid Stanisław, dyetaryusz manipulacyjny .	80 „			
		Schmidt, praktykant rachunkowy . . .	65 „			
		Schworm, adjunkt konceptowy . . .	80 „			
		Seńczyszyn, stróż	25 „			
		Silkiewicz, kontrolor	80 „			
		Skracha, dyetaryusz rachunkowy . . .	55 „			
		Słomkowski, kancelista	80 „			
		Skwirczyński, dyetaryusz rachunkowy . .	45 „			
		Sobolewski, inżynier-asystent	40 „			
		Starzecki, asystent konceptowy . . .	50 „			
		Sternal, dyetaryusz konceptowy . . .	90 „			
		Stocki, woźny	65 „			
		Strnad Henryk, asystent rachunkowy . .	100 „			
		Strnad Emil, dyetaryusz oddziału statystycznego .	25 „			
		Stroynowski, dyetaryusz manipulacyjny . .	55 „			
		Strusiewicz, profesor szkół rolniczych . .	200 „			
		Do przeniesienia . .	8.965 zł.			

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
XVII.	251	Z przeniesienia . .	8.965 zł.			
		Strzelecki, dyrektor szkoły lasowej . . .	90 „			
		Szczerban, dyetaryusz oddziału statystycznego .	105 „			
		Szczęsnowicz, dyetaryusz manipulacyjny . .	20 „			
		Szymański, dyetaryusz manipulacyjny . .	110 „			
		Tarnawiecki, dyetaryusz rachunkowy . .	30 „			
		Tarnawski, dyrektor oddziału rachunkowego .	100 „			
		Topolnicki, asystent rachunkowy . . .	50 „			
		Tranda, adjunkt rachunkowy	80 „			
		Turczyński, stróż	35 „			
		Tyblewicz, dyetaryusz rachunkowy . . .	25 „			
		Walter, dyetaryusz rachunkowy . . .	60 „			
		Wasilewski, dyetaryusz rachunkowy . .	15 „			
		Waszczak, dyetaryusz manipulacyjny . .	50 „			
		Wąsowicz, dyetaryusz manipulacyjny . .	50 „			
		Waydowski, dyetaryusz manipulacyjny . .	40 „			
		Widy, dyetaryusz rachunkowy . . .	30 „			
		Wojciechowski, stróż	10 „			
		Wojtowicz, woźny	20 „			
		Wojtyna, stróż	25 „			
		Wolański, sekretarz	300 „			
		Wołek, woźny	15 „			
		Wolski Jan, dyetaryusz oddziału statystycznego .	55 „			
		Wolski Mieczysław, praktykant rachunkowy .	100 „			
		Wolski Waleryan, dyataryusz manipulacyjny .	130 „			
		Wronowski, praktykant rachunkowy . .	30 „			
		Zajączkowski, dyetaryusz konceptowy . .	80 „			
		Zeńczak, koncepista	160 „			
		Zieliński, dyetaryusz konceptowy . . .	65 „			
		Ziembicki, adjunkt rachunkowy . . .	80 „			
		Zimerman, asystent rachunkowy . . .	50 „			
		Zych, dyetaryusz rachunkowy . . .	50 „			
		Żórawski, adjunkt rachunkowy . . .	50 „	11.075	—	
		2. Zapomogi udzielone gminom.				
		Bolestraszyce, pogorzelcy	60 zł.			
		Chwałów „	100 „			
		Dąbrówka „	50 „			
		Gliniany „	300 „			
		Medenice „	300 „			
		Do przeniesienia . . .	810 zł.	11.075	—	

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
XVII	251	Z przeniesienia . .	810 zł.	11 075	—	
		Oleszyce	200 „			
		Podhajce	300 „			
		Tarnobrzeg, na wywłaszczenie gruntów dla regulacyi ulic i roboty ziemne w spalonej części miasta	300 „			
		Ulanów, pogorzelcy	100 „			
		Waniowice	100 „			
		Zbaraż	200 „	2.010	—	
		3. Zasiłki dla rozmaitych stowarzyszeń, zakładów, czasopism, tudzież dla osób kształcących się, na prace naukowe, podróże itp.				
		Assing, na kształcenie się w spiewie . . .	200 zł.			
		Benedyktowicz, artysta-malarz	250 „			
		Bernhard, na kształcenie się w spiewie . . .	200 „			
		Harun, na odbycie praktyki gorzelniczej . .	120 „			
		Izraelickie Stowarzyszenie pań we Lwowie . .	100 „			
		Klar, na kształcenie się w malarstwie . . .	100 „			
		Komitet c. k. galic. Towarzystwa gosp. we Lwowie:				
		a) na stypendya dla uczniów szkoły chmielarskiej w Starem Siole	240 „			
		b) na urządzenie kursów weterynaryi . .	400 „			
		Komitet izrael. kolonii wakacyjnych . . .	25 „			
		Konieczko, uczeń VIII. klasy gimnazyalnej . .	60 „			
		Koszta podróży profesorów dublańskich (Lubomęskiego, Pańkowskiego i Rylskiego na wystawę rolniczą do Magdeburga)	400 „			
		Kuczyński, słuchacz weterynaryi, na taksę rygorozalną	57 „			
		Kwoczyński, na kształcenie się w spiewie . .	150 „			
		Łukaszewiczowa, na wydawnictwo „Biblioteki rodzinnej“	300 „			
		Machnowski, uczeń V. klasy gimnazyalnej . .	60 „			
		„Nadzieja“, stowarzyszenie głuchoniemych . .	100 „			
		„Przytulisko polskie“ w Wiedniu	100 „			
		Stanisławowski oddział c. k. galic. Towarz. gospod. na zakupno prasy drenarskiej i urządzenie fabryki rurek	200 „			
		Steinsberg, na kształcenie się w malarstwie . .	100 „			
		Do przeniesienia . .	3.162 zł.	13.085	—	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
XVII	251	Z przeniesienia . .	3.162 zł.	13.085	—	
		Stowarzyszenie opieki nad uwolnionymi więźniami .	100 „			
		Szkoła politechniczna we Lwowie, na wycieczki naukowe dla uczniów	100 „			
		Towarzystwo bratniej pomocy uczniów dublańskich, na uzupełnienie biblioteki	100 „			
		Towarzystwo im. Stanisława Staszica . . .	150 „			
		Towarzystwo ogrodniczo-sadownicze we Lwowie, na koszta udziału w wiedeńskiej wystawie owoców	300 „			
		„ pomocy naukowej we Lwowie .	150 „			
		„ słuchaczów wszechnicy, rygorozantów i auskultantów wyznania mojżeszowego we Lwowie	100 „			
		„ wzajemnej pomocy uczniów Akademii sztuk pięknych w Wiedniu . .	100 „			
		„ wzajemnej pomocy uczniów wyższej szkoły rolniczej w Wiedniu . .	50 „			
		Wełyczko, słuchacz filozofii, na taksę egzaminacyjną	60 „			
		Widt, ukończony technik, na podróż naukową .	300 „			
		Zakład herbaciany we Lwowie	100 „			
		„ św. Teresy we Lwowie	200 „			
		Zakrzewska, na kształcenie się w rysunkach . .	100 „			
		Zarząd główny Towarzystwa pedagogicznego we Lwowie:				
		a) na urządzenie kolonij wakacyjnych . .	100 „			
		b) na koszta XXIII. walnego zgromadzenia .	200 „			
		Związek ochotniczych straży pożarnych we Lwowie, na urządzenie wystawy sikawek i rekwizytów pożarnych w Tarnowie	100 „			
		„Związek“ wydawnictwo — za 150 egz. XIV. rocznika	150 „	5.622	—	
		4. Rozmaite inne.				
		Bałtarowicz, nauczycielka w Leżajsku, zapomoga	100 zł. — ct.			
		Brzozdowce, komitet budowy cerkwi . .	200 „ — „			
		Czeladnicy szewscy bez zajęcia, we Lwowie .	100 „ — „			
		Czerniecka, wdowa po geometrze . . .	25 „ — „			
		Dublany, szkoła ludowa, zasiłek . . .	64 „ — „			
		Do przeniesienia . .	489 zł. — ct.	18.707	—	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie				Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
XVII	251	Z przeniesienia . .	489 zł.	—	ct.	18.707	—	
		Dublany, szkoły rolnicze:						
		a) płaca kapelana ks. Emila Bańkowskiego	100 „	—	„			
		b) koszta poświęcenia gmachu szkolnego	267 „	61	„			
		Fundacya stypendyjna Cesarza Franciszka Józefa I. na pokrycie niedoboru z r. 1889.	25 „	69	„			
		Gródek, szkoła uprawy lnu, koszta utrzymania budynków i potrzeby szkolne . .	288 „	68	„			
		Hanka Julia, wdowa po podporuczniku . .	30 „	—	„			
		Hochberger, honoraryum za kolaudacyę domu dla dyrektora w Dublanach . . .	50 „	—	„			
		Hreczańska, wdowa po kanceliście sądowym .	100 „	—	„			
		Hupczycowa, żona protokolisty rach. . .	90 „	—	„			
		Ks. Jesyp gr. kat. proboszcz w Medenicach wsparcie z powodu pogorzeli . .	100 „	—	„			
		Kalicki-Kotwicz, zapomoga	50 „	—	„			
		Kamiński, b. dozorca kulparkowski . .	20 „	—	„			
		Kiciński, dyrektor teatru prowincyonalnego .	50 „	—	„			
		Koszta pogrzebu:						
		a) ekspedytora śp. Kraczyły . .	80 „	—	„			
		b) profesora śp. Kahanego . . .	100 „	—	„			
		c) woźnego śp. Kality	40 „	—	„			
		Koszta utrzymania dziecka aresztantki Katarzyny Zakrzewskiej	1 „	07	„			
		Kukawska, wdowa po portyerze . . .	55 „	—	„			
		Lewicki, stróż — zasługa za 13 dni . .	13 „	—	„			
		Łopuszańska, wdowa po adjunkcie rach. .	30 „	—	„			
		Łuniewska, wdowa po inżynierze . . .	160 „	—	„			
		Malewska, żona dyetaryusza manipul. . .	30 „	—	„			
		Mąkowska Izabela — zapomoga . . .	30 „	—	„			
		Medenice, komitet cerkiewny, na odnowienie budynków plebańskich	100 „	—	„			
		Mudrykowa, wdowa po dozorcy dublańskim .	60 „	—	„			
		Nestajko, żona profesora-unity . .	140 „	—	„			
		Neuhauser, wdowa po prymaryuszu . .	250 „	—	„			
		Orzechowska, wdowa po rewidencie rach. .	100 „	—	„			
		Ożwadowa, wdowa po koncepiście . .	50 „	—	„			
		Pawulska, córka śp. archiwisty, na pogrzeb matki	30 „	—	„			
		Perekładowska Helena, wdowa — zapomoga .	30 „	—	„			
		Piasecka, dyrektorka teatru prowincyonalnego	140 „	—	„			
		Plodrowa, wdowa po dyetaryuszu rach. na leczenie i pogrzeb męża	70 „	—	„			
		Do przeniesienia . .	3.170 zł.	05	ct.	18.707	—	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. października 1888. zł.
XVII	251	Z przeniesienia . .	3.170 zł. 05 ct.	18.707	—	
		Podarki noworoczne	54 „ — „			
		Podręczniki dla pisarzy gminnych — honoraryum za wypracowanie . . .	100 „ — „			
		Polítowski, weteran z r. 1831. . . .	75 „ — „			
		Portret Najjaś. Pani i ramy do tegoż . .	12 „ 38 „			
		Powodzianie wsi położonych nad Sanem .	200 „ — „			
		„ m. Baranowa i przyległych wsi .	200 „ — „			
		„ wsi nadwiślańskich pod Mielcem	100 „ — „			
		Przeworsk, komitet wystawy przeglądowej inwentarza i przemysłu domowego, na koszta urządzenia wystawy . . .	300 „ — „			
		Przygodzka, wdowa po inżynierze . .	200 „ — „			
		Rodkiewicz Emilia, uboga	25 „ — „			
		Sapałaczyńskie, siostry śp. rewidenta rach. .	100 „ — „			
		Schmidowa Walerya, wdowa po rządcy szpitalu w Przemyślu	90 „ — „			
		Schönwelder, wdowa po muzyku . . .	80 „ — „			
		Sierpiński dziadek kościelny w Jarosławiu, weteran	25 „ — „			
		C. k. Skarb Państwa, należytość intabulacyjna prawa zastawu dla sumy 6.000 zł. w stanie biernym real. l. 19 i 20 w Jaśle na rzecz funduszu krajowego . . .	51 „ 12½ „			
		C. k. Skarb Państwa, połowa należytości stemplowej od dekretów nominacyjnych urzędników krajowych	1.116 „ 01½ „			
		C. k. Skarb Państwa — należytość od skryptu dłużnego na pożyczkę czernichowską .	41 „ 53 „			
		Dr. Skałkowski, lekarz szkół dublańskich .	200 „ — „			
		Skrzynecka Zofia — zasiłek	500 „ — „			
		Spadkobiercy śp. Dra Skwarczyńskiego — reszta należytości za przeprowadzenie intabulacyi pożyczek udzielonych w r. 1885. na zasiewy jare	150 „ — „			
		Starcy zasłużeni — cele dobroczynne . .	3.000 „ — „			
		Sternalowa, wdowa po adjunkcie kasowym .	130 „ — „			
		Straż ogniowa ochotnicza w Łapanowie— na zakupno sikawki	50 „ — „			
		Szczęsnowiczowa, żona dyetaryusza manipul. na koszta leczenia męża . . .	50 „ — „			
		Szechowiczowa, wdowa po ruskim literacie .	100 „ — „			
		Do przeniesienia .	10.120 zł. 10 ct.	18.707	—	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			463	62	—	—
			463	62	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 19. i 27/9 i 2., 9. i 18/10 1888. zł.
XVII	251	Z przeniesienia .	10.120 zł. 10 ct.	18.707	—	
		Szeliski Mateusz — weteran	50 „ — „			
		Tarnobrzeg, Wydział powiat. na regulacyę spalonej części miasta Tarnobrzegu i na pogorzelców	800 „ — „			
		Wieniec srebrny i poduszka na trumnę śp. Alfreda hr. Potockiego . . .	66 „ — „			
		Woźniakowski, dyrektor teatru prowincyonal.	100 „ — „			
		Zabiegło, sierota po adjunkcie Iwanickim .	25 „ — „			
		Zakrzewska, wdowa po sekretarzu . .	50 „ — „			
		Zakupno 12 egzemplarzy broszury „Przewodnik do układania budżetów i rachunków gminnych“	14 „ 40 „			
		Zalesienie wydm piasczystych w Czernichowie i Czernichówku	67 „ 50 „	11.293	—	
			Razem .	30.000	—	30.000
	252	Funduszowi budowy koszar dla c. k. wojska reszta dotacyi uchwalonej na rok 1888		3.485	72	—
	253	Dla księży unitów chełmskich		1.500	—	1 500
	254	Subwencya dla kolei drugorzędnej szerokotorowej ze Lwowa na Żółkiew do Rawy, rata III. ostatnia . . .		33.332	—	33 332
	255	Korostenskiej Felicyi, b. nauczycielce pp. Klarysek w Starym Sączu, dar roczny z ł ski		80	—	80
	256	Córce ś. p. Jana Lama na ukończenie edukacyi . . .		500	—	500
	257	Na fundacyę wieczystą imienia Jego Cesarsko-Królewskiej Apostolskiej Mości Cesarza Franciszka Józefa I., corocznie .		12.000	—	12.000
	258	Zasiłki bezzwrotne z powodu pogorzeli; jednorazowo:				
		a) gminie Radelicz		200	—	200
		b) „ Trzebownisko		400	—	400
		c) klasztorowi OO. Bernardynów w Gwoździcu . .		500	—	500
		d) gminie Posuchów		100	—	100
		e) „ Bielawce		200	—	200
		f) „ Mołoszkowice		200	—	200
		g) pogorzelcom wsi Łomna		50	—	50
		h) gminie Ulwówka		400	—	400
		i) „ Żurawno		500	—	500
		k) „ Kamionka Strumiłowa		1.000	—	1.000
		l) „ Medenice		500	—	500
		ł) „ Sołotwina		600	—	600
		m) „ Bobrowniki		200	—	200
		n) „ Gliniany		400	—	400
		o) „ Brześniany		200	—	200
			Do przeniesienia . .	86 347	72	82.862

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			463	62	—	—
—	—					
—	3.485	Wypłacono resztę budżetem roku 1888 przyzwolonej dotacyi. Wydatek ten znajduje zupełne pokrycie w rubr. XIII. poz. 47. *g)* dochodów — (patrz wyjaśnienie tej pozycyi).				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	3.485		463	62	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 6., 15. i 18. października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z d. 15., 16., 24. i 26. stycznia 1889. zł.
XVII		Z przeniesienia .	86.347	72	82.862	—
	259	Reprezentacyom powiatów: Myślenickiego, Wielickiego i Chrzanowskiego po 3.000 zł. do rozporządzalności Wydziału krajowego, w celu udzielenia bezprocentowych pożyczek z powodu zalewu i gradobicia, najpóźniej do dnia 31. grudnia 1899 ratami zwrotnych	9.000	—	9.000	
	260	Stowarzyszeniu Polaków w Buda-Peszcie, jednorazowo . .	150	—	150	
	261	Komitetowi kolonii leczniczej w Rymanowie, jednorazowo .	300	—	300	
	262	Krajowemu Związkowi ochotniczych straży pożarnych, do rozporządzalności Wydziału krajowego, jednorazowo . .	1.000	—	1.000	
	263	Zarządowi Oddziału krakowskiego Towarzystwa pedagogicznego, jednorazowo	500	—	500	
	264	Ks. Michałowi Kowszewiczowi, bezzwrotna zapomoga . .	50	—	50	
	265	Ks. Mikołajowi Łukawieckiemu, bezzwrotna zapomoga . .	50	—	50	
	266	Gminie Ciche (powiat Nowy Targ), koszta utrzymania Józefa Dragosza w komunalnym domu ubogich w Peszcie. .	252	—	252	
	267	Gminie Czajkowa (powiat Mielec), koszta utrzymania Macieja i Ewy Meilingerów, należące się gminie miasta Buda-Pesztu	207	60	208	—
	268	Gminie Jaworki (powiat Nowy Targ), koszta utrzymania Michała Burczaka, należące się gminie miasta Buda-Pesztu	21	70	22	—
	—	Koszta utrzymania Aleksandra Łabusia ze Zbyłtowskiej Góry	88	—	—	88
	—	Pogorzelcy gminy Szołomyja, zapomoga	200	—	—	200
	—	Pawulska Paulina, wdowa po archiwiście, jednorazowo . .	150	—	—	150
	—	Gr. kat komitetowi parafialnemu w Nadwórnie, na dokończenie odnowienia starożytnych obrazów i ikonostasu, jednorazowo	200	—	—	200
	—	Towarzystwu rybackiemu w Krakowie, jednorazowo . .	500	—	—	500
	—	Pogorzelcy gm. Harasymowa, zapomoga	200	—	—	200
		Suma wydatków w budżecie poszczególnionych	99.217	02	94.394	1.338
	268 A)	**Wydatki w budżecie niewyszczególnione.**				
		α) Zwrotne.				
		a) Fundusze stypendyjne, na pokrycie chwilowych niedoborów . . . 622 zł. 22½ ct.				
		b) Fundusz „Macierzy polskiej“ na pokrycie chwilowych niedoborów . . 679 „ 94½ „				
		c) Fundusz Pelagii Russanowskiej, zaliczka na wsparcia dla inwalidów polskich . . . . . 515 „ — „				
		Do przeniesienia . 1.817 zł. 17 ct.				

Wydatki. — Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
82.862	—	3.485		463	62	—	—
9.000	—	—	Zwrot tych pożyczek przypisano w rubr. VI. dochodów, w której też uwidoczniono w należytościach czynnych resztę wierzytelności po spłacie 1. raty przez Wydział powiatowy myślenicki.				
150	—	—					
300	—	—					
1.000	—	—					
500	—	—					
50	—	—					
50	—	—					
252	—	—					
208	—	—					
22	—	—					
88	—	—					
200	—	—					
150	—	—					
200	—	—					
500	—	—					
200	—	—					
95.732	—	3.485		463	62	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. października 1888. zł.
XVII	268	A) Z przeniesienia .	1.817 zł. 17 ct.			
		d) Gminy: Bratkowice, Czudec, Haczów, Kubkowice, Jasienna, Kniaże, Kołaczyce, Krestawice, Lubycze, Szczawa i Tarnogóra — oraz szpitale ubogich w Bieczu, Łękach i Oświęcimie, dopłacona gotówka przy zakupnie efektów i na taksy winkulacyjne . .	38 „ 69½ „			
		e) Taksa od dekretu nominacyjnego wypłacona w zastępstwie szkoły rolniczej w Czernichowie	10 „ 50 „			
		oraz taksa depozytowa na rzecz kościoła paraf. w Przyszowy . .	— „ 30 „			
		f) Mylnie zarachowane wydatki c. k. urzędów podatkowych w Buczaczu i Rzeszowie, oraz c. k. kraj. Dyrekcyi skarbowej we Lwowie . . .	358 „ 36 „			
		g) Koszta postawienia pieca, wstawienie 8 nowych rur i tynkowanie pieców w gmachu szkolnym w Dublanach .	47 „ 01 „	2.272	03½	—
		β) *Bezzwrotne.*				
		h) Dotacya dożywotnia J. E. Dra Franciszka Smolki, b Członka Wydziału krajowego		433	32	—
		i) Na wyrównanie rachunku pensyi wdowiej J. Koestlich .		—	01½	—
		k) Koszta deputacyi do Najjaśniejszego Pana w sprawie podziękowania za przywrócenie biskupom krakowskim tytułu Książąt Siewierskich, — przy której sposobności złożono wieniec na trumnę śp. Arcyksięcia Rudolfa .		653	60	—
		Suma wydatków budżetem nieprzewidzianych		3.358	97	—

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Wydatek ten znajduje pokrycie w obok do zwrotu przypisanej należytości czynnej.	2.272	03½	—	—
		W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 9. Listopada 1889, za czas od 22. Listopada do końca roku 1889.				
		W myśl upoważnienia Wys. Sejmu z dnia 21. Stycznia 1889.				
—	3.359		2.272	03½	—	—

Część II.

DOCHODY.

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
I.	1	**Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych** . . .	—	—	—
II.		**Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych.**			
	2	Z kapitałów uposażenie Kasy krajowej w sumie 376.263 zł. .	725	77	3.000

Dochody. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
2.274	—	W budżetach po rok 1889 *(inclusive)* dochody z odsetek, od chwilowych lokacyj rozporządzalnych w ciągu roku kapitałów, preliminowano w tej rubryce *netto*, t. j. po strąceniu odsetek biernych od pożyczek, w ciągu roku na potrzeby Kasy krajowej zaciąganych. W myśl jednak objawionego życzenia Komisyi budżetowej Wys. Sejmu, wynikłości odsetek czynnych (Rubr. II. dochodów) i biernych (Rubr. XIV. wydatków) podaje się *brutto*. Jak już wyjaśnienie do tej rubryki w zamknięciu rachunkowem za rok 1888. (na str. 127.) wykazało, ubytek dawnych funduszów dyspozycyjnych, oraz niedostateczna wysokość funduszu uposażenia Kasy krajowej spowodowały, iż odsetki *bierne* od zaciągniętych na zasilenie Kasy krajowej chwilowych pożyczek, znacznie przeniosły odsetki *czynne* od sporadycznych lokacyj nadwyżek kasowych. Ten sam wynik, jeszcze niekorzystniejszy, wykazał i rok 1889, mianowicie: Odsetki *czynne* z lokacyj przyniosły zaledwie . . . . 725 zł. 77 ct. podczas gdy odsetki *bierne* od zaciągniętych pożyczek wyniosły . . . . . 34.997 „ 35 „ okazuje się tedy *przewyżka odsetek biernych* . . . . 34.271 zł. 58 ct. Niekorzystny ten wynik jest skutkiem ciągłej prawie potrzeby zaciągania pożyczek na pokrycie chwilowych niedoborów Kasy krajowej.	—	—	—	—

Fundusz krajowy. **Część II.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
III.		**Dochody z dróg krajowych.**			
	3	*Myta.*			
		1. Annopol, 2. Rzyszki, 3. Tuszów . .	1.204 zł.	— ct.	
		4. Babice, 5. Chełmek, 6. Podzagórnia .	985 „	— „	
		7. Babińce, 8. Białokiernica, 9. Borszczów 10. Iwanków, 11. Iwanie, 12. Korolówka 13. Kozaczówka, 14. Krzywcze dolne, 15. Perejmy, 16. Uście biskupie	8.288 „	— „	
		17. Bagiennica	2.965 „	98 „	
		18. Bedrykowce, 19, Kasperowce, 20. Tłuste	2.806 „	— „	
		21. Bełzec, 22. Cieszanów, 23. Jarosław, 24. Oleszyce, 25. Płazów, 26. Wulka zahałowska	14.650 „	— „	
		27. Białakarczma, 28. Buczacz, 29. Demianów, 30. Krzywe, 31. Monasterzyska, 32. Podkamień, 33. Panasówka, 34. Podwołoczyska, 35. Zaleszczyki, 36. Zalipie	18.000 „	— „	
		37. Bieńczyce, 38. Mogiła, 39. Przegorzały	6.249 „	96 „	
		40. Bieśnik, 41. Gnojnik, 42. Iwkowa, 43. Just, 44. Kurów, 45. Pomianowa .	6.451 „	— „	
		46. Bircza, 47. Grabownica, 48. Tyrawa wołoska	2.372 „	29 „	
		49. Błotnia, 50. Nowy dwór . . .	2.580 „	— „	
		51. Bohutyn, 52. Rozhadów . . .	2.799 „	98 „	
		53. Branice	806 „	50 „	
		54. Brzeżany, 55. Horodyszcze, 56. Kozowa	8.717 „	72 „	
		57. Brzeźnica	900 „	— „	
		58. Busk	1.050 „	— „	
		59. Chołojów	1.650 „	— „	
		60. Czortków, 61. Dżuryn, 62. Koszyłowce	2.304 „	48 „	
		63. Dawidów, 64. Repechów, 65. Spilczyn .	2.850 „	— „	
		66. Dawidkowce	1.201 „	— „	
		67. Darachów, 68. Dobropol, 69. Kurzany, 70. Kułce, 71. Szlachcińce, 72. Strusów, 73. Zbaraż	6.850 „	— „	
		74. Dąbie	101 „	08 „	
		Do przeniesienia .	95.782 zł.	99 ct.	

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. października 1888. zł.
III.	3	Z przeniesienia .	95.782 zł.	99 ct.			
		75. Dębno, 76. Nowy Targ (czarny Dunajec) 77. Nowy Targ (biały Dunajec), 78. Obidowa	8.520 „	— „			
		79. Dynów, 80. Newistka	3.100 „	— „			
		81. Gładyszów, 82. Konieczna, 83. Ropica ruska, 84. Siary	5.410 „	— „			
		85. Gródek, 86. Zabełcze	2.725 „	— „			
		87. Goryczkowce, 88. Graboszyce, 89. Skawce	3.950 „	— „			
		90. Gołkowice	4.011 „	— „			
		91. Gorzyce	449 „	30 „			
		92. Halicz, 93. Jamnica, 94. Jezupol, 95. Pobereże	6.500 „	— „			
		96. Husiatyn	2.300 „	— „			
		97. Jasionka, 98. Sokołów, 99. Staromieście	4.200 „	— „			
		100. Jasienów	1.425 „	— „			
		101. Jerzowe	1.536 „	— „			
		102. Kaszów, 103. Przeginia . . .	1.201 „	— „			
		104. Kluwińce	1.233 „	97 „			
		105. Kodubińce, 106. Młynowce, 107. Załośce	1.933 „	63 „			
		108. Krogulec	249 „	96 „			
		109. Krzyż	2.075 „	— „			
		110. Łącka, 111. Łękica, 112. Stary Sącz, 113. Szczawnica	9.150 „	— „			
		114. Miechocin, 115. Wielowieś . .	2.700 „	— „			
		116. Miłowanie, 117. Tłumacz . . .	2.849 „	91 „			
		118. Mosty (drogowe), 119. Mosty (mostowe)	1.400 „	— „			
		120. Mikulińce	5.000 „	— „			
		121. Nieźwiska	953 „	— „			
		122. Niedzica	1.177 „	78 „			
		123. Olchowce	157 „	43 „			
		124. Olszany, 125. Przemyśl . . .	4.204 „	— „			
		126. Otynia	2.010 „	— „			
		127. Podliska	5.000 „	— „			
		128. Porzecze, 129. Stawczany . . .	1.874 „	— „			
		130. Pieczychwosty	1.600 „	— „			
		131. Piorunka	1.111 „	— „			
		132. Puchary	525 „	— „			
		133. Przeworsk	1.613 „	33 „			
		134. Poronin	300 „	— „			
		Do przeniesienia .	188.228 zł.	30 ct.			

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
		ad 104. Kluwińce	246	03	—	—
			246	03	—	—

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie			Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
III.	3	Z przeniesienia . .		188.228 zł. 30 ct.			
		135. Raszków, 136. Serafińce . . .		2.280 „ 50 „			
		137. Radwan		1.801 „ — „			
		138. Ruda		1.870 „ — „			
		139. Rozwadów		801 „ — „			
		140. Stecowa		1.338 „ — „			
		141. Smykowce, 142. Zagrobella . .		9.496 „ — „			
		143. Suchostaw		1.858 „ 91 „			
		144. Szaflary		712 „ 94 „			
		145. Stojanów		912 „ — „			
		146. Tyśmienica		1.630 „ — „			
		147. Załuż		465 „ — „			
		148. Żółkiew		2 080 „ — „	213.473	65	206.000
	4	Odsetki zwłoki i kary konwencyonalne			293	49	840
	5	Grzywny za przestępstwa drogowe			99	99	240
	6	Datki dobrowolne na budowę dróg krajowych od stron prywatnych:					
		1. *Na drogę Lwów-Stojanów*:					
		Hr. Mier Karol . .	10.000 zł. — ct.				
		Hr. Mier i Tenner (młyn parowy) w Kamionce	3.333 „ 34 „				
		Rada powiatowa w Kamionce Strumiłowej	3.000 „ — „				
		Gmina Stojanów . .	125 „ 60 „				
		„ Kamionka Strum.	757 „ 53 „				
		„ Romanówka .	18 „ 10 „				
		„ Sabinówka . .	20 „ 50 „	17.255 zł. 07 ct.			
		2. *Most pod Kurowem*		— „ — „			
		3. *Most pod Gołkowicami*:					
		Rada powiatowa w Nowym Sączu . .		502 „ 33 „			
		4. *Na drogę Rzeszów-Nadbrzezie:*					
		Gmina Sokołów . .	272 zł. 41 ct.				
		„ Rozwadów . .	90 „ — „				
		Ks. Lubomirski Hieronim	324 „ — „				
		Gmina Zbydniów . .	192 „ 70 „				
		„ Trześń . .	112 „ 50 „				
		Rada powiatowa w Tarnobrzegu . . .	1.000 „ — „	1.991 „ 61 „	19.749	01	10.000
				Suma rubryki III. . .	233.616	14	217.080

Dochody. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			246	03	—	—
—	7.474	Na podstawie zatwierdzonych kontraktów z dzierżawcami, okazały się wynikłości korzystniejsze.				
547	—	Pozycya przypadkowa, która nie da się obliczyć przy sporządzeniu preliminarza.				
140	—	Jak poz. 4.				
		ad 2) Most pod Kurowem	8.000	-	—	—
		Należytość w datkach dobrowolnych wynosiła z końcem r. 1888 . . . . 55.477 ct. 92½ nowe datki w roku 1889. . 8.000 „ — Razem . . 63.477 zł. 92½				
—	9.749	Wpłacono w r. 1889. . . 19.749 „ 01				
687	17.223	Pozostaje z końcem r. 1889. . 43.728 zł. 91½	8.246	03	—	—
	16.536					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 17. i 18. Października 1888. zł.
IV.		**Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych.**			
	7	Od funduszu policyi krajowej	5.785	80	5.814
	8	„ „ szpitala św. Łazarza w Krakowie . . .	—	—	3.223
	9	„ „ „ lwowskiego	27.250	12½	1.021
	10	„ „ zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie . .	15.930	95	1.749
		Suma rubryki IV. . .	48.966	87½	11.807
V.		**Zwroty zaliczek z lat ubiegłych.**			
	11	Od urzędników krajowych z płac	21.878	84	15.300
	12	Od szpitali powszechnych z rachunków kwartalnych . .	14.240	31	12.900
	13	Od gmin za dawniejsze koszta leczenia	703	99½	2.800
	14	Od stron rozmaitych ze spraw drogowych	2.400	63½	2.000
	15	Rozmaite:			
		a) Fundusze stypendyjne, zwroty na poczet zaliczek, danych na pokrycie chwilowych niedoborów . 334 zł. 17½ ct.			
		b) Fundusz rybactwa, dalszy zwrot kosztów wydawnictwa mapy ryb krajowych. 205 „ 42 „			
		c) Fundusz Konieckiego, zwrot mylnie wypłaconej raty stypendyjnej . . . 100 „ — „			
		d) Fundusz Ossolińskich, zwrot zaliczkowo wypłaconych kosztów komisyi sądowej . 181 „ 66 „			
		e) Gminy: Czechów, Lacka Wola, Uhnów, zwrot nadpłaconych zastępczo kosztów zakupna obligacyj gminnych . . . 3 „ 09 „			
		f) C. k. Skarb Państwa, zwrot mylnie w roku 1888. zarachowanego wydatku . 4 „ 12 „			
		g) Tenże, zwrot nadpłaconego w roku 1887. datku na regulacyę Dunajca . . . — „ 89 „			
		h) Kańczuga, szkoła koronkarska, dalszy zwrot częściowy zaliczki na fundusz obrotowy . . . . . 120 „ — „			
		i) Zakład dla obłąkanych na Kulparkowie, zwrot zaliczkowo w roku 1888. wypłaconej Drowi Laśkiewiczowi odprawy 1.725 „ — „			
		k) Zwrot zaliczonych lekarzowi kosztów podróży z powodu szczepienia ospy . . 3 „ 68 „	2.678	03½	2.000
		Suma rubryki V. . .	41.901	81½	35.000

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
28	—					
3.223	—	Obacz specyalne zamknięcia rachunków odnośnych funduszów.				
—	26.229					
—	14.182					
3.251	40.411		—	—	—	—
	37.160					
—	6.579					
—	1.340	Różnice z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.				
2.096	—					
—	401					
		Do *poz. 15. a).* Zwroty z funduszów stypendyjnych:				
		Ajwasa Mikołaja . . . 4 zł 50 ct.				
		Cieszewskiego & Zawadzkiego 1 „ 34½ „				
		Dollinera . . . . — „ 80 „				
		Janowskiego . . . . — „ 99½ „				
		Łosia . . . . 46 „ 62 „				
		Obniskiego . . . . 14 „ — „				
		Olszewskiego . . . . 16 „ 79½ „				
		Rudolfa, arcyksięcia . . — „ 96 „				
		Żebrowskiego . . . . 248 „ 16 „				
		Razem jak wykazano . 334 zł 17½ ct.				
—	678	Różnica z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.				
2.096	8.998		—	—	—	—
	6.902					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
VI.		**Zwroty pożyczek.**			
	16	P. P. Benedyktynek klasztor w Przemyślu, ostatnie dwie kwartalne raty po 125 zł. od bezprocentowej pożyczki 8.000 zł.	250	—	250
	17	P. P. Kanoniczki w Krakowie, 8 rata bezprocentowej pożyczki 1 750 zł.	175	—	175
	18	Sanok, gmina, 24. i 25. rata pożyczki 10 000 zł.: *a)* w kapitale . . . . . 767 zł. 79 ct. *b)* w 6% odsetkach . . . . 196 „ 21 „	964	—	964
	19	Skała, gmina, od pożyczki 3.000 zł.: *a)* w kapitale . . . . . 500 zł. *b)* w 5% odsetkach . . . . . 50 „	550	—	525
	20	Tarnów, Wydział powiatowy, 2 rata (z pożyczki pierwotnej 5.000 zł. na regulacyę Żabnicy), od reszty bezprocentowej pożyczki w kapitale 467 zł. 36 ct.	155	78½	156
	21	Jasielska Spółka wodna, na poczet bezprocentowej pożyczki 1.500 zł. na regulacyę Wisłoka	83	94	150
	22	Łańcut, Wydział powiatowy, 7 rata bezprocentowej pożyczki 4.500 zł., na budowę mostu na Wisłoku . . .	450	—	450
	23	Chorzelowska Spółka wodna dla odpływu wód w powiecie Mieleckim między Wisłoką a drogą krajową Dębisko-Tarnobrzeską, od pożyczki 6.300 zł.: *a)* w kapitale . . . . . 315 zł. 61½ ct, *b)* w 4% odsetkach . . . . — „ — „	315	61½	819
	24	Głów, gmina w powiecie Tarnowskim, zwrot pożyczki bezprocentowej 500 zł., udzielonej na zakupno nasienia i żywności	—	—	100
	25	Zakopane szkoła snycerstwa, z pożyczki bezprocentowej 1 000 zł., 5 (ostatnia) rata	200	—	200
		Do przeniesienia .	3.144	34	3.789

Dochody. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	Pożyczka zwrócona w całości.				
—	—	Reszta wierzytelności z końcem r. 1889 wynosi 350 zł.				
—	—	Reszta wierzytelności z końcem roku 1889 wynosi 3.075 zł. 22½ ct.				
—	25	*Dochód większy*, ponieważ do LW. 8.808/1888 resztę wierzytelności w kapitale 1.000 zł., pozwolono spłacić w latach 1889 i 1890 po 500 zł. wraz z 5% odsetkami: w roku 1889 w kwocie 50 zł. a w roku 890 w kwocie 25 zł. Z końcem roku 1889. reszta wierzytelności w kapitale wynosi tedy 500 zł.				
—	—	Reszta wierzytelności z końcem roku 1889 wynosi 155 zł. 78½ ct.				
66	—	Uchwałą z dnia 15. Stycznia 1889 Wys. Sejm przyznał Spółce *moratoryum* po koniec roku 1892. Ściągniętą w roku 1889 kwotę wyegzekwowało c. k. Starostwo w Jaśle na poczet zaległych rat z roku 1884 i 1885. Reszta wierzytelności z końcem roku 1889 wynosi 1.165 zł. 82 ct.				
—	—	Reszta wierzytelności z końcem roku 1889 wynosi 1.350 zł.				
504	—	*Dochód mniejszy* w miarę ściągnięcia przez c. k. urząd podatkowy w Mielcu należytości od stron konkurencyjnych. Urgens o ściągnięcie zaległości do LW. 31.462/1889. Reszta wierzytelności w kapitale z końcem roku 1889, wynosi 4.839 zł. 71½ ct.	189	—	—	—
100	—	*Dochód mniejszy*, z powodu zaległej raty.				
—	—	Wierzytelność spłacona w całości.				
670	25		189	—	—	—

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
VI.		Z przeniesienia	3.144	34	3 789
	26	Zakopane, szkoła koronkarska, z pożyczki bezprocentowej 300 zł. 4 rata	50	—	50
	27	Touste, szkoła kołodziejska, z pożyczki bezprocentowej 1.000 zł. 3 (ostatnia) rata	333	—	333
	27*a*	Fibich władysław, zwrot zaliczki na pogłębienie szybu w Ropiance	490	—	6.490
	—	Sanok, komitet parafialny obrządku łacińskiego od reszty długu 3.000 zł., z pierwotnej pożyczki 8.000 zł.: *a)* w kapitale . . . . . 1 200 zł — ct. *b)* w 5% odsetkach . . . . 153 „ 57 „	1.353	57	—
	—	Moraczewski Kazimierz i Brudzewski Edward, przedsiębiorcy kopalni nafty w Krygu, zwrot bezprocentowej pożyczki pierwotnie 4.500 zł., — recte Michniewicz Mieczysław, nabywca tej pretensyi funduszu krajowego	550	—	—
	—	Piwniczna, gmina, zwrot na poczet reszty pożyczki pierwotnej 9.600 zł.: *a)* w kapitale . . . . . 643 zł. 79 ct. *b)* w 5% odsetkach . . . . 142 „ 81 „	786	60	—
		Do przeniesienia	6.707	51	10.662

Dochody. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
670	25		189	—	—	—
—	—	Reszta wierzytelności z końcem roku 1889. wynosi 100 zł.				
—	—	Wierzytelność spłacona w całości.				
6.000	—	Aktem notaryalnym do LW. 6.232/1889, obowiązał się dłużnik resztę wierzytelnosci 6.000 zł. spłacić w 6 ratach półrocznych po 1.000 zł. od 31. grudnia 1889. Rata 1 uiszczoną została dopiero w roku 1890.				
—	1.353	*Dochód większy* z tytułu zaległości, niepreliminowany, ponieważ ostatnia rata wstawioną została do budżetu roku 1888. Z końcem roku 1889 reszta wierzytelności w kapitale wynosi 1 800 zł.				
—	550	Resztę wierzytelności u Moraczewskiego i Brudzewskiego w sumie 4 500 zł. ustąpiono stronie prywatnej (Michniewiczowi Mieczysławowi) za sumę 3.000 zł. W roku 1888 (obacz zamknięcie rachunku za rok 1888 rubrykę VI. dochodów poz 28. str. 138. i 139) otrzymano na poczet tej sumy 1.100 zł.; w roku 1889. (jak obok wykazano) otrzymano dalej 550 zł., razem 1.650 zł.; pozostała tedy z końcem roku 1889 reszta wierzytelności 1.350 zł., ubezpieczona wekslem, opiewającym na tęż kwotę. Jeśli dłużnik w ratach półrocznych po 100 zł. od 20. Stycznia 1890. począwszy, spłaci regularnie 900 zł. na umorzenie tej wierzytelności, reszta $^1/_3$ długu w kwocie 450 zł. zostanie mu odpisaną. (LW. 45.026/1888. i 47.966/1889).				
—	787	*Dochód większy* niepreliminowany, z powodu ściągnięcia zaległości od pożyczki, której ostatnia rata preliminowaną była na rok 1887. Kapitał został w r. 1889. funduszowi krajowemu całkowicie spłacony.				
6.670	2.715		189	—	—	—

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28/9, 11., 15. i 18/10 1888. zł.
VI.		Z przeniesienia .	6.707	51	10.662
	—	Myślenice, Wydział powiatowy, od pożyczki bezprocentowej 3.000 zł. na zapobieżenie niedostatkowi, zagrażającemu ludności, dotkniętej klęską gradobicia, I. rata . .	300	—	—
	—	Chrzanów, Wydział powiatowy, zwrot bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. udzielonej dla ludności dotkniętej klęską gradobicia	—	—	—
	—	Wieliczka, Wydział powiatowy, zwrot bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. udzielonej dla ludności dotkniętej klęską gradobicia	—	—	—
		Suma rubryki VI. . .	7.007	51	10.662
VII.		**Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.**			
	28	Subwencya od c. k. Skarbu Państwa	5.000	—	5.000
	29	Opłaty od uczniów	353	—	300
	30	Czynsz dzierżawny z ogrodu na Szumanówce . . .	—	—	100
	—	Zwrot zaliczek udzielonych w latach ubiegłych . . .	810	—	—
		Suma rubryki VII. . .	6.163	—	5.400
VIII.		**Dochody krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach.**			
	31	Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach	16.848	93	18.386
	32	Szkoła parobków w Dublanach	2.296	28	2.988
	33	Folwark w Dublanach	17.732	05	15.815
		Do przeniesienia .	36.877	26	37.189

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
6.670	2.715		189	—	—	—
—	300	*Dochód większy*, niepreliminowany od nowej pożyczki udzielonej do LW. 5.720/1889 z rubryki XVII. poz. 259. budżetu roku 1889, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. Października 1888.	2.700	—	—	—
—	—	Pożyczki udzielone z rubr. XVII. poz. 259. budżetu r. 1889. w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. Października 1888. Spłata rozpocznie się od roku 1890. (LW. 52.471/1888. i 14.301/1889.)	3.000	—	—	—
—	—		3.000	—	—	—
6.670	3.015		8.889	—	—	—
3.655						
—	—	Obacz zamknięcie rachunków tej szkoły, tudzież wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 173. wydatków.	—	—	—	—
—	53		—	—	—	—
100	—		66	66	—	—
—	810		—	—	—	—
100	863		66	66	—	—
	763					
1.537	—	Obacz zamknięcie rachunków tych szkół i folwarku, oraz wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 174 do 176 wydatków.				
692	—					
—	1.917					
2.229	1.917		—	—	—	—

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 28/9., 15. i 18. października 1888. zł.
VIII.		Z przeniesienia .	36.877	26	37.189
	33*a*	Torfiarnia w Dublanach	2 020	31	7.200
	34	Kurs gorzelnictwa w Dublanach	1.727	70	1.240
		Suma rubryki VIII. . .	40.625	27	45.629
IX.		**Dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie.**			
	35	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie	16.498	77½	21.200
	36	Folwark w Czernichowie	10.166	60	9.510
		Suma rubryki IX. . .	26.665	37½	30.710
X.		**Dochody innych szkół rolniczych krajowych.**			
	37	Niższa szkoła rolnicza w Horodence	2.450	—	3.670
	38	„ „ „ „ Jagielnicy	3.775	51½	2 960
	39	„ „ „ „ Kobiernicach	4 782	24	4.010
	40	Szkoła ogrodnicza w Tarnowie	3 541	38	3.340
		Suma rubryki X. . .	14.549	13½	13 980
XI.		**Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich.**			
	41	Od szpitali powszechnych	635	59	600

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.229	1.917					
5.180	—	Dochód uzyskano ze sprzedaży: *a)* 3.951 cent. metr. po 50 ct. 1.975 zł. 50 ct. *b)* 100 „ „ „ 44·81 ct. 44 „ 81 „ razem j. o. 2.020 zł. 31 ct. Należytość zaległą za 162 cent. metr. po 50 ct. w kwocie 81 zł. wykazano obok w kolumnie należytości czynnych. *Dochód mniejszy* od preliminowanego, ponieważ na wyrób torfu zużyto z preliminowanych 5.000 zł. jedynie 2 431 zł. 58 ct., resztę zaś spotrzebowano na skompletowanie urządzeń (obacz rubrykę XV. poz. 177. wydatków).	81	—	—	—
—	488	Obacz zamknięcie rachunków tego kursu, oraz wyjaśnienie przy rubryce XV. poz. 178. wydatków.				
7.409	2.405		81	—	—	—
5.004						
4.701	—	Obacz zamknięcie rachunków tej szkoły i folwarku, oraz wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 179. i 180. wydatków.				
—	656					
4.701	656		—	—	—	—
4 045						
1.220	—	Obacz specyalne zamknięcia rachunków tych szkół, tudzież wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 181—184 wydatków.				
—	816					
—	772					
—	201					
1.220	1.789		—	—	—	—
	569					
36	—	*Dochód większy* z powodu wpłynięcia zaległości z roku poprzedniego.	—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. października 1888. zł
XII.		**Dochód z przelania do Skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z roku 1866.**			
	42	Wpływy ze zwrotu pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym	13 924	57	16.085
XIII.		**Rozmaite dochody.**			
		Sumaryczne zestawienie rubryki XIII.			
		Dochody w budżecie poszczególnione	28.655	39½	52.317
		„ „ „ nieposzczególnione	6.744	60½	—
		Suma rubryki XIII. . .	35.400	—	52.317
		Poszczególnienie.			
		Dochody w budżecie poszczególnione.			
	43	Taksy krajowego archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie	482	—	300
	44	Od c. k. Skarbu Państwa zasiłek dla biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym	1.000	—	1.000
	45	Przypadkowe:			
		a) sprzedaż książek i druków	2.288	28	1.500
		b) sprzedaż papierów wyszkartowanych i wzorów drukowych	48	49	100
		c) różne drobne	87	46	90
	46	Datki deklarowane przez Wydziały powiatowe na wykupno gruntów pod kolej transwersalną (c. k. państwową):			
		a) Buczacz . . . . . 1.000 zł. — ct.			
		b) Czortków . . . . . 1.056 „ 97 „			
		c) Krosno . . . . . 631 „ 62 „			
		d) Limanowa . . . . . — „ — „			
		e) Nowy Targ . . . . . 722 „ 68 „			
		f) Sanok . . . . . — „ — „			
		g) Stanisławów . . . . . — „ — „			
		h) Tłumacz . . . . . 300 „ — „			
		i) Zaleszczyki . . . . . 603 „ 41 „	4.314	68	6.423
		Do przeniesienia .	8.220	91	9.413

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
2 160	—	*Dochód mniejszy*, wedle istotnych wpływów w roku 1889.	—	—	—	—
23.662	—		2.868	26	—	—
—	6.745		107	15½	106	65
23.662	6.745		2.975	41½	106	65
16 917						
—	182	*Dochód większy*, z powodu niestałości wpływów tego rodzaju, których ewentualna wysokość nie da się przewidzieć.				
—	—					
—	788	*Dochód większy* z powodu niestałości wpływów tego rodzaju.	2.715	23	—	—
51	—	*Dochód mniejszy* z powodu niestałości wpływów tego rodzaju.	—	—	—	—
3	—	*Dochód mniejszy* z powodu niestałości wpływów tego rodzaju.	153	03	—	—
2.108	—	*Dochód mniejszy*, z powodu nienadsyłania przez Wydziały powiatowe datków mimo dalszych urgensów do LW. 39.984/1889, 47.091/1889., 53.459 z r. 1889, 53.640/1889., 46 999/1889., 54.422/1889., 14.889/1890. Natomiast Wydział powiatowy w Limanowie otrzymał uchwałą Wys. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889. *moratoryum* do końca roku 1899. ewentualnie odpis reszty należytości (LW. 51.880/1889.)				
2.162	970		2.868	26	—	—

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. października 1888. zł.
XIII.		Z przeniesienia .	8.220	91	9.413
	47	Fundusz pożyczkowy Spółek wodnych, na umorzenie rat spłaty kapitału i odsetek od pożyczki 700.000 zł. . . .	20.434	48½	42.904
		Suma dochodów w budżecie poszczególnionych .	28.655	39½	52.317
		Dochody w budżecie nieposzczególnione.			
		Bezzwrotne.			
	47	*a)* Dochody byłego funduszu gmachu sejmowego:			
		α) od S. Brykczyńskiego na poczet reszty długu z tytułu różnicy wartości szacunkowej z powodu wzajemnej sprzedaży gruntu, w kapitale . . 1.592 zł. 85 ct.			
		β) w 6% odsetkach . . . . 107 „ 15 „			
		γ) za używanie kanału . . . . 10 „ — „	1.710	—	—
		b) Fundusz kultury krajowej, pozostałość gotówki z r. 1889.	102	95½	—
		c) Rada szkolna krajowa, zwrot zasiłku, udzielonego swego czasu na założenie niższej szkoły ogrodniczej w Szczyrzycach	300	—	—
		Do przeniesienia .	2.112	95½	

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.162	970		2.868	26	—	—
22.470	—	Raty pożyczki dla Spółek wodnych wstawione zostały do budżetu roku 1889 w rubryce XIV. poz. 170 wydatków z tego powodu, iż c. k. rząd zastrzegł był sobie przyznanie tej pożyczce bezpieczeństwa pupilarnego pod warunkiem, gdy raty umorzenia uwzględniane będą w budżecie. Ponieważ jednak umorzenie tej pożyczki nie może obciążać budżetu krajowego, wstawiono równocześnie do budżetu roku 1889, mianowicie do dochodów tej rubryki, odnośne pokrycie od funduszu pożyczkowego ze zwrotów od Spółek. Zamknięcie rachunku tego funduszu wykazuje w rubryce XIV. poz. 170. wydatków sumę . . . . 20.434 zł. 48½ ct. w niniejszej rubryce i poz. dochodów, sumę . . 20.434 „ 48½ „ — zł. — ct. czem wyniki, zgodnie z uchwałą Wys. Sejmu z dnia 17. Stycznia 1888, zrównoważone zostały.				
24.632	970		2.868	26	—	—
23.662						
—	1.710	Termin spłaty reszty długu w kapitale 1.978 zł. 90 ct. z procentami, prolongowany do 16. Czerwca 1891. LW. 25.987/1890.	107	15½	—	—
—	103	Patrz specyalne zamknięcie tego funduszu.				
—	300	Zwrot niezużytego zasiłku danego w roku 1880 na cel jak obok, nastąpił, ponieważ wymieniona szkoła nie weszła w życie. (LW. 47.713/1888.).				
—	2.113		107	15½	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18 października 1888. zł.
XIII.	47	Z przeniesienia .	2.112	95½	—
		d) Galicyjska Kasa oszczędności, zwrot kaucyi złożonej w r. 1882. na zabezpieczenie ciągłej asekuracyi budynków szkoły weterynaryi	150	—	—
		e) Zysk z zakupna i sprzedaży obligacyj pożyczek krajowych użytych na spłatę długu do Banku dla krajów koronnych	4.375	—	—
		Zwrotne.			
		f) Mylne pobory c. k. urzędów podatkowych i inne . .	106	65	—
		Suma dochodów budżetem nieposzczególnionych .	6.744	60½	—
	47*g*	Z krajowej pożyczki emisyjnej z r. 1888. zaciągniętej na utworzenie funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska: Gotówka uzyskana ze sprzedaży reszty obligacyj imiennej wartości 3.800 zł. po kursie 95 zł.	3.610	—	

Dochody. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	2.113		107	15½	—	—
—	150	Zwrot ten nastąpił przy sposobności dokonanej konwersyi długu, ciężącego na realności tej szkoły, wskutek czego wymieniona kaucya stała się bezcelową				
—	4 375	Nieprelimiowany ten dochód bliżej objaśniony jest przy poz. 48. *a)* dochodów.				
—	107	Zwrot w następnym roku mylnych tych poborów, przypisany obok w kolumnie należytości biernych.	—	—	106	65
—	6.745		107	15½	106	65
—	3.610	Celem uzyskania dotacyi na uzupełnienie funduszu koszarowego w uchwalonej przez Wys. Sejm dnia 11. Stycznia 1888. wysokości . . 395 085 zł. — ct. zaciągnięto w roku 1888 zamiast emisyi na ten cel obligacyj nowej pożyczki, — z funduszu propinacyjnego tymczasową pożyczkę w obligacyach pożyczek krajowych z r. 1883, 1884 i 1885. im. wart 440.000 zł, ze sprzedaży których uzyskano i funduszowi koszarowemu wypłacono . . . 391 600 „ — „ W roku 1889. po dokonanej emisyi wyż wymienionej właściwej pożyczki i po spłaceniu funduszowi propinacyjnemu całego długu im. wart. 440 000 zł, spieniężono resztę pozostałych z emisyi obligacyj na 3.800 zł., za które uzyskano 3.610 zł. Z gotowizny tej spłacono funduszowi koszarowemu (poz.252 wydatków) resztę uchwalonej dotacyi . . . . 3.485 zł. — ct. wraz z kwotą wyrównawczą . . — „ 72 „ dla zaokrąglenia funduszu do 1,000.000 zł.; nadwyżkę zaś dochodu w kwocie 124 zł. 28 ct., zużyto na potrzeby funduszu kraj. roku 1889.	—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 19. Października 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 24. stycznia 1889. zł.
XIII.	47*h*	Pożyczka a względnie dochód ze sprzedaży 4½% listów zastawnych gal. Tow. kredyt. ziem. im. wart. 94.700 zł., wypożyczonych od majątku zarodowego kraj. funduszu szkolnego, na pokrycie niedoboru tegoż funduszu z r. 1889.	94.059	—	—	94.059
XIV.	48	**Dodatki do podatków po 35 ct. od 1 zł. podatku z dodatkami.**				
		W c. k. urzędach podatkowych:				
		1. Biała	47.008 zł.	93½ ct.		
		2. Bircza	7.388 „	33½ „		
		3. Bóbrka	32.930 „	11 „		
		4. Bochnia	47.651 „	47½ „		
		5. Bohorodczany	14.908 „	40 „		
		6. Bolechów	2.930 „	17 „		
		7. Borszczów	41.050 „	69 „		
		8. Brody	37.603 „	69½ „		
		9. Brzesko	28.622 „	92½ „		
		10. Brzeżany	40.505 „	54½ „		
		11. Brzozów	24.129 „	43½ „		
		12. Buczacz	40.954 „	96 „		
		13. Chrzanów	26.887 „	50 „		
		14. Cieszanów	28.558 „	70 „		
		15. Czortków	27.143 „	98 „		
		16. Dąbrowa	31.099 „	25 „		
		17. Dobromil	11.387 „	29 „		
		18. Dolina	24.975 „	72 „		
		19. Drohobycz	66.511 „	07½ „		
		20. Dubiecko	1.881 „	10 „		
		21. Gorlice	29.847 „	65 „		
		22. Gródek	31.207 „	35 „		
		23. Grybów	13.906 „	50 „		
		24. Gwoździec	4.251 „	28 „		
		25. Halicz	16.460 „	87½ „		
		26. Horodenka	34.877 „	29 „		
		27. Husiatyn	42.313 „	10 „		
		28. Jarosław	54.669 „	65 „		
		29. Jasło	31.212 „	75½ „		
		Do przeniesienia	842.875 zł.	74 ct.		

Dochody. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	Za wypożyczone listy zastawne uzyskano po kursie 98 zł. 55 ct. i za kupon pro rata za 59 dni, sumę . . . . 94.025 zł. 26 ct. Nadto wypożyczono gotówką . . . . 33 „ 74 „ razem jak obok . 94.059 zł. – ct. Pożyczka ta przypisana jest do zwrotu w rubr. XIV. poz. 171 *a).*	—	—	—	—

Rachunek sumaryczny dodatków krajowych za rok budżetowy 1889 przedstawia się jak następuje:

Dodatki krajowe	Zaległe po koniec r. 1888.		Bieżące na rok 1889.		Razem	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
a) Należytość . . .	877.353	34	3,751.846	90½	4,629.200	24½
b) Uiszczenie . .	307 824	39	3,157.876	30	3,465.700	69
c) Zwroty opodatkowanym	11.571	—	15.910	60	27.481	60
d) Czysty dochód .	296.253	39	3,141.965	70	3,438.219	09
e) Zaległość z końcem roku 1889. .	569.528	95	593.970	60½	1,163.499	55½

Wydatność 1 centa dodatku krajowego wedle budżetu wynosi . . . 103.500 zł.
przyniosła zaś rzeczywiście . 98.235 „
przeto i *ogólny dochód* z dodatków krajowych jest *mniejszy*. Natomiast pozostała z końcem roku 1889 zaległa należytość dodatków, zwiększyła się.

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 19. października 1888. zł.
XIV.	48	Z przeniesienia	842.875 zł. 74 ct.			
		30. Jaworów	31.080 „ 60 „			
		31. Jordanów	8 845 „ 54 „			
		32. Kałusz	25.753 „ 76½ „			
		33. Kamionka	41.680 „ 34½ „			
		34. Kolbuszowa	15.994 „ 70 „			
		35. Kołomyja	37.829 „ 83½ „			
		36. Kossów	22.734 „ 13½ „			
		37. Kozowa	5.388 „ 40 „			
		38 Kraków	216.849 „ 83 „			
		39. Krosno	33 348 „ 89½ „			
		40. Krościenko	7.201 „ 75½ „			
		41. Krzeszowice	11 485 „ 62½ „			
		42. Leżajsk	13.487 „ 43½ „			
		43. Limanowa	17.936 „ 13 „			
		44. Lisko	16.273 „ 41½ „			
		45. Lwów	521.173 „ 31 „			
		46. Łańcut	38.298 „ 44½ „			
		47. Mielec	31.659 „ 49½ „			
		48. Mikulińce	13.938 „ 81½ „			
		49. Monasterzyska	1 585 „ 47½ „			
		50. Mościska	30 870 „ 79 „			
		51. Mosty wielkie	1.387 „ 73½ „			
		52 Mszana dolna	666 „ 89 „			
		53 Muszyna	8.945 „ 84 „			
		54. Myślenice	18.799 „ 98½ „			
		55 Nadwórna	19.443 „ 84 „			
		56. Nisko	23.030 „ 63 „			
		57. Niżankowice	10.353 „ 25½ „			
		58. Nowy Targ	19 130 „ 57 „			
		59. Olesko	2.571 „ 11 „			
		60. Oświęcim	17 550 „ 98 „			
		61. Peczeniżyn	15 561 „ 89½ „			
		62. Pilzno	18.766 „ 09 „			
		63. Podgórze	21.514 „ 91 „			
		64. Podhajce	36.448 „ 51½ „			
		65. Przemyśl	57.211 „ 38 „			
		66. Przemyślany	26.899 „ 98 „			
		67. Radziechów	4.941 „ 22 „			
		68. Rawa	35.004 „ 02½ „			
		69. Rohatyn	38 055 „ 49½ „			
		70. Ropczyce	36 532 „ 41½ „			
		71. Rudki	25.026 „ 94 „			
		Do przeniesienia	2,424.136 zł. 17½ ct.			

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			ozynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 19. Października 1888. zł.
XIV.	48	Z przeniesienia	2,424.136 zł. 17½ ct		
		72. Rymanów	8 838 „ 70 „		
		73. Rzeszów	60.604 „ 93½ „		
		74. Sambor	49.903 „ 12½ „		
		75. Sanok	28.853 „ 87 „		
		76. Sącz nowy	37.107 „ 93½ „		
		77. Sącz stary	1.556 „ 58½ „		
		78. Sieniawa	11 222 „ 28 „		
		79. Skałat	32.841 „ 57 „		
		80. Skole	14.267 „ 78½ „		
		81. Śniatyn	32 980 „ 28 „		
		82. Sokal	47 022 „ 48 „		
		83. Sokołów	9.177 „ 47 „		
		84. Stanisławów	41.945 „ 56½ „		
		85. Staremiasto	16 409 „ 06 „		
		86. Stryj	35 239 „ 06 „		
		87. Strzyżów	9.392 „ 65½ „		
		88. Szczerzec	15 277 „ 20 „		
		89. Tarnobrzeg	25 691 „ 82½ „		
		90. Tarnopol	58 812 „ 70½ „		
		91. Tarnów	52 753 „ 85 „		
		92. Tłumacz	34.364 „ 52½ „		
		93. Trembowla	28.905 „ 99 „		
		94. Tuchów	9.487 „ 01 „		
		95. Turka	15.730 „ 36 „		
		96. Uhnów	268 „ 48 „		
		97. Ustrzyki	8.461 „ 74½ „		
		98. Wadowice	39.863 „ 66 „		
		99. Wieliczka	26 425 „ 70½ „		
		100 Wiśnicz	2 812 „ 57 „		
		101. Wojnicz	12.571 „ 97½ „		
		102. Zaleszczyki	29 272 „ 40 „		
		103. Załoźce	14.144 „ 96½ „		
		104. Zbaraż	33.312 „ 26 „		
		105. Zborów	17 169 „ 98 „		
		106. Złoczów	37.139 „ 25½ „		
		107. Żmigród	8.394 „ 94½ „		
		108. Żółkiew	35 806 „ 69½ „		
		109. Żydaczów	31.354 „ 52 „		
		110. Żywiec	38.696 „ 94 „		
		Suma rubryki XIV.		3,438.219	09 3,622.500

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
184.281	—		593.970	60½	—	—

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889 zł.	Dochody w roku 1889 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 19. października 1888. zł.
—	48*a*	**Pożyczka 4½% zaciągnięta od funduszu pożyczkowego Spółek wodnych z powodu spłaty długu do banku dla krajów koronnych . . . . . .**	415.625	—	—

Dochody. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	415.625	Celem spłaty Bankowi dla krajów koronnych reszty dłużnego kapitału 420.000 zł., wypożyczono na razie w obligacyach pożyczki krajowej z roku 1883. od funduszów stypendyjnych 376.500 zł. do funduszu propinacyjnego 61.000 „ razem w obligacyach im. wartości . . . . 437.500 zł. spłacić się mających pomienionym funduszom z nowej pożyczki krajowej roku 1889, której emisya była w toku. Za pożyczone obligacye uzyskano po kursie 96 zł. gotowiznę . . . . 420.000 „ którą spłacony został dług do Banku dla krajów koronnych (patrz rubr. XIV. poz. 161.*a)* wydatków). LW. 4.371/1889. Zwrot efektów funduszom stypendyjnym i funduszowi propinacyjnemu, nastąpił przez zaciągnięcie do LW. 31.280/1889. obok wykazanej $4^1/_2\,\%$ pożyczki od funduszu pożyczkowego Spółek wodnych w gotowiźnie . . . 415.625 zł., za którą to sumę zakupione po kursie 95 zł. obligacye pożyczki krajowej z roku 1889. im. wartości 437.500 zł., powyższym funduszom zwrócone zostały. (Obacz sumaryusz, wydatki i dochody *przenośne*, str. 28 i 29.) Ze sprzedaży wypożyczonych efektów, otrzymano . . 420.000 zł. Na zakupno efektów, celem zwrotu tej pożyczki, wydano . 415.625 „ okazuje się przeto czysty zysk w kwocie . . . . 4.375 zł. wynikający z różnicy kursu między sprzedażą a zakupnem tych efektów, a który to zysk zarachowano w dochodzie rubr. XIII. poz. 47. *e)*.	—	—	415.625	—

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 19. października 1888. zł.
—	48*b*	**Pożyczki zaciągnięte na pokrycie niedoboru z r. 1889.:**				
		a) od funduszu uposażenia kasy krajowej	213.910 zł 54½ ct.			
		b) od funduszu pożyczkowego spółek wodnych	76.223 „ — „	290.133	54½	—

Dochody. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	290.134	Wydatki rzeczywiste wynoszą sumę . . . . 4,711.827 zł. 68½ ct. Dochody rzeczywiste wynoszą sumę . . . . 4,006.069 „ 14 „ Z porównania okazuje się przewyżka wydatków: *a)* z powodu spłaty długu do banku dla krajów koronnych — pokryta pożyczką jak poz. 48. *a)* w kwocie 415.625 zł. — ct. *b)* poniesiona na ogólne potrzeby funduszu a pokryta obok przy poz. 48. *b)* wykazaną pożyczką w kwocie 290.133 „ 54½ „ razem w kwocie . 705.758 zł. 54½ ct.	—	—	290.133	54½

LW. 29.541/1891.

ALEGATY

1—9.

do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1889.

(Rubr. XV. wydatków, — Rubr. VII., VIII., IX. i X. dochodów).

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

1.	aleg.	Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	str. 164
2.	„	*a)* Szkoła rolnicza w Dublanach	„ 170
		b) „ parobków „	„ 180
3.	„	Folwark „	„ 184
4.	„	Kurs gorzelnictwa „	„ 192
5.	„	*a)* Szkoła rolnicza w Czernichowie	„ 196
		b) Folwark „	„ 210
6.	„	Szkoła rolnicza w Horodence	„ 222
7.	„	„ „ „ Jagielnicy	„ 226
8.	„	„ „ „ Kobiernicach	„ 230
9.	„	„ ogrodnicza w Tarnowie	„ 234

Z drukarni Pillera i Spółki.

Wydatki. # 1. Krajowa szkoła gospodarstwa

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor, płaca z dodatkami . .	2.960	—	3.019
	2	Drugi profesor fachowy	1 998	85	1.999
	3	Trzeci „ „	1.240	—	1.240
	4	Adjunkt, płaca	800	—	800
	5	Docent matematyki i fizyki	800	—	800
	6	„ rysunków	400	—	400
	7	„ chemii	300	—	300
	8	„ stylistyki	466	60	500
	9	„ ekonomii politycznej i administracyi . . .			
		Razem . . .	8.965	45	9.058
	—	Do tego zaliczka udzielona na płacę . . . . 600 zł.			
		po strąceniu ściągniętych rat bieżących . 180 „	420	—	—
		Suma rubryki I. .	9.385	45	9.058
II.		**Zasługi.**			
	10	Dozorca	300	—	300
	11	Pomocnik dozorcy	240	—	240
		Razem . . .	540		540
	—	Do tego udzielone zaliczki . . . . . 90 zł.			
		po strąceniu ściągniętych rat bieżących . 27 „	63	—	—
		Suma rubryki II. .	603	—	540
III.		**Koszta administracyi.**			
	12	Podatki	7	32	20
	13	Asekuracya budynków	23	84	45
	14	Opał i oświetlenie	413	76	400
	15	Potrzeby kancelaryjne	191	81	200
	16	Pomniejsze administracyjne	177	68	195
		Suma rubryki III. .	814	41	860
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	17	Środki naukowe	628	41	720
	18	Wycieczki	583	90	600
	19	Utrzymanie ogrodu doświadczalnego przy szkole . . .	156	09	100
		Suma rubryki IV. .	1 368	40	1.420
V.		**Spłata pożyczki.**			
	20	Galic. kasie oszczędności XIV. i XV. rata pożyczki 9.000 zł:			
		a) w kapitale . . . . . 192 zł. 52 ct.			
		b) w 5% odsetkach . . . . . 328 „ 28 „	520	80	400
		Suma wydatków .	**12.692**	**06**	**12.278**

lasowego we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
59	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ z dniem 15. Września 1889., t. j. z osiągnięciem trzeciego pięciolecia, zamknięto dotychczasowy dodatek osobisty (LW. 40.399/89).				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
33	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryum.				
92	—					
—	420	*Wydatek większy* z powodu udzielenia dyrektorowi zaliczki na płacę w kwocie 600 zł., której nieściągnięta reszta zupełne znajduje pokrycie w obok wykazanej należytości czynnej.	420	—	—	—
92	420					
	328					
—	—					
—	—					
—	—					
—	63	*Wydatek większy* z powodu udzielenia zaliczek do poz. 10. w kwocie 50 zł., do poz. zaś 11. w kwocie 40 zł., których nieściągnięte reszty zupełne znajdują pokrycie w obok wykazanej należytości czynnej.	63	—	—	—
—	63					
13	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 46 zł. wedle potrzeby w tym roku.				
21	—					
—	13					
8	—					
17	—					
59	13					
46	—					
92	—	*Wydatki mniejsze* w miarę potrzeby w tym roku.				
16	—					
—	56	*Wydatek większy* z powodu rozpoczęcia naprawy parkanów przy ogrodzie na Szumanówce.				
108	56					
52						
—	121	*Wydatek większy* wedle pierwotnego planu umorzenia do LW. 59.787/82 z powodu zaniechania konwersyi reszty tej pożyczki na $4^1/_2\%$ pożyczkę w Banku krajowym. Reszta dłużnego z końcem roku 1889. kapitału wynosi 6.516 zł. 96 ct.				
98	512		483	—	—	—
	414					

Dochody.

1. Krajowa szkoła gospodarstwa

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Października 1888. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	5.000	—	5.000
II.	2	**Opłaty od uczniów:** *a)* wpisowe . . . . . 18 zł. *b)* czesne . . . . . 335 „	353	—	300
III.	3	**Czynsz dzierżawny** z ogrodu na Szumanówce	—	—	100
—	—	**Zwrot zaliczek** na płace, udzielonych w roku ubiegłym . .	810	—	—
		Suma dochodów .	6 163	—	5.400
—	—	**Niedobór** pokryty z funduszu krajowego	6.529	06	6.878
		Razem . . .	**12.692**	**06**	**12.278**

Uwaga. Stan majątku funduszu szkoły wykazano przy funduszu krajowym.

LW. 25.015/1891.

lasowego we Lwowie. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	53	*Dochód większy* z powodu niestałości poborów tego rodzaju.				
100	—	*Dochodu nie było* z powodu restancyi dzierżawcy, t. j. Towarzystwa ogrodniczo-sadowniczego we Lwowie. Z końcem Grudnia 1889. dzierżawę wypowiedziano, ponieważ ogród ten obrócony będzie wedle swego pierwotnego przeznaczenia na ogród doświadczalny dla szkoły (LW. 22.432/89 i 45.036/90).	66	66	—	—
—	810	Reszta wierzytelności z tego tytułu (z zaliczki danej w roku 1888.) wynosi 30 zł.				
100	863					
	763					
349	—	*Wynik mniejszy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
349	**763**		66	66	—	—
	414					

2. Krajowe szkoły

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1889. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		a) Wyższa szkoła rolnicza.						
		Wydatki.						
I.	1-12	Płace profesorów i docentów	20.961	88	—	—	20.961	88
II.	13-18	Inne płace	2.161	63	—	—	2.161	63
III.	19-22	Zasługi	2.035	—	—	—	2.035	—
IV.	23-35	Koszta administracyjne	6.354	07	908	96	7.263	03
V.	36-44	Potrzeby naukowe	6.273	76	1.684	71	7.958	47
VI.	45-46	Podatki i opłaty	872	05	226	82	1.098	87
VII.	47	Stacya kontroli nasion	92	21	—	—	92	21
—	—	Rozmaite	260	—	—	—	260	—
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	39.010	60	2.820	49	41.831	09
		Dochody.						
I.	1	Subwencya z c. k. Skarbu Państwa	5.500	—	—	—	5.500	—
II.	2	„ z funduszu kultury krajowej	3.431	—	—	—	3.431	—
III.	3-7	Opłaty od uczniów	6.867	—	—	—	6.867	—
IV.	8	Dochód z pasieki	—	—	—	—	—	—
V.	9	Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego i ogrodu	126	43	—	—	126	43
VI.	10	Dochód ze stacyi kontroli nasion	—	—	—	—	—	—
—	—	Rozmaite	924	50	—	—	924	50
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	24.982	16	—	—	24.982	16
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	41.831	09	—	—	41.831	09
		b) Szkoła parobków i dozorców gospodarskich.						
		Wydatki.						
I.	1-5	Płace nauczycieli	2.505	—	1.457	50	3.962	50
II.	6-9	Koszta administracyjne	1.477	37	—	—	1.477	37
III.	10-11	Utrzymanie uczniów	5.955	15	—	—	5.955	15
IV.	12-15	Potrzeby naukowe	345	15	—	—	345	15
V.	16	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	40	27	—	—	40	27
—	—	Rozmaite	5	—	—	—	5	—
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	10.327	94	1.457	50	11.785	44
		Dochody.						
I.	1	Subwencya z c. k. Skarbu Państwa	1.500	—	—	—	1.500	—
II.	2-3	Opłaty i datki	101	—	—	—	101	—
III.	4	Zarobek uczniów	533	28	—	—	533	28
—	—	Rozmaite	162	—	—	—	162	—
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	9.489	16	—	—	9.489	16
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	11.785	44	—	—	11.785	44

Stan majątku

a) Wyższa szkoła rolnicza.

Stan czynny.

Należytości czynne: a) w rubrykach	wydatków, z roku bieżącego	779 zł.	50 ct.		
„	dochodów „ „	80 „	50 „	860 zł.	— ct.
b) „	wydatków, z lat ubiegłych: zaliczki na płace	75 zł.	— ct.		
„	dochodów, z lat ubiegłych: w rubr. III. poz. 3—7.	146 „	— „		
„	V. poz. 9.	— „	52 „		
„	„Rozmaite“	50 „	— „	271 „	52 „
	Razem			1.131 zł.	52 ct.
Stan bierny				— „	— „
	Czysty stan czynny			1.131 zł.	52 ct.

LW. 24.992/1891.

rolnicze w Dublanach.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28. Września 1888.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
20.213	—	20.213	—	—	749	—	—	749	714	50	—	—
2.080	—	2.080	—	—	82	—	—	82	65	—	—	—
2.090	—	2.090	55	—	—	—	55	—	—	—	—	—
5.400	1.258	6 658	—	349	954	—	—	605	—	—	—	—
6.140	1.735	7.875	—	50	133	—	—	83	—	—	—	—
66	227	293	—	—	806	—	—	806	—	—	—	—
100	—	100	8	—	—	—	8	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	260	—	—	260	—	—	—	—
36.089	3.220	39.309	63	399	2.984	—	63	2.585	779	50	—	—
								2.522				
5.500	—	5.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.431	—	3.431	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8.910	—	8.910	2.043	—	—	—	2.043	—	67	—	—	—
230	—	230	230	—	—	—	230	—	—	—	—	—
250	—	250	124	—	—	—	124	—	13	50	—	—
65	—	65	65	—	—	—	65	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	925	—	—	925	—	—	—	—
20 923	—	20.923	—	—	4.059		—	4.059	—	—	—	—
39.309	—	39.309	2.462	—	4 984	—	2.462	4.984	80	50	—	—
								2.522				
2.190	1.375	3.565	—	—	315	83	—	398	215	—	—	—
1.340	—	1.340	—	—	137	—	—	137	—	—	—	—
7.344	—	7.344	1.389	—	—	—	1.389	—	—	—	—	—
430	—	430	85	—	—	—	85	—	—	—	—	—
40	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	5	—	—	5	—	—	—	—
11.344	1.375	12.719	1.474	—	457	83	1.474	540	215	—	—	—
							934					
1.500	—	1.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
840	—	840	739	—	—	—	739	—	—	—	—	—
648	—	648	115	—	—	—	115	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	162	—	—	162	—	—	—	—
9.731	—	9.731	242	—	—	—	242	—	—	—	—	—
12.719	—	12.719	1.096	—	162	—	1.096	162	—	—	—	—
							934					

z końcem roku 1389.

b) Szkoła parobków i dozorców gospodarskich.

Stan czynny.

Należytości czynne: a) w rubrykach wydatków, z roku bieżącego . . . . . 215 zł.
" " z lat ubiegłych . . . . 48 zł.
b) " do dochodów " (opłaty) . . . 25 " 73 "
Razem 288 zł.

Stan bierny . . . . . — "

Czysty stan czynny . . . . . 288 zł.

Wydatki.

2. a) Wyższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28. Września 1888. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace profesorów i docentów.**			
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor	2.593	32	2.593
	2	Sześciu profesorów fachowych	10.497	52	10.740
	3	Dwóch adjunktów	2.329	94	1.800
	4	Trzech asystentów	1.800	—	1.800
	5	Docent fizyki	666	60	800
	6	„ weterynaryi	480	—	480
	7	„ leśnictwa	240	—	240
	8	„ ustaw rolnych	360	—	360
	9	„ ogrodnictwa	200	—	200
	10	„ melioracyi	240	—	240
	11	„ zoologii	240	—	360
	12	„ historyi i literatury polskiej	600	—	600
		Razem	20.247	38	20.213
	—	Do tego zaliczki udzielone na płace 1.120 zł. — ct. po potrąceniu ściągniętych rat bieżących 405 „ 50 „	714	50	—
		Suma rubryki I.	20.961	88	20.213
II.		**Inne płace.**			
	13	Lekarz zakładowy	433	33	400
	14	Dr. Skałkowski Władysław, emerytowany lekarz zakładowy, stały datek roczny	183	30	200
	15	Kapelan	300	—	300
	16	Kasyer, zarazem rachmistrz	600	—	600
	17	Pisarz dyrekcyi	480	—	480
	18	Remuneracya za pomoc manipulacyjną w bibliotece	100		100
		Razem	2.096	63	2.080
	—	Do tego zaliczka na płacę Dra Kruszyńskiego 100 zł. po potrąceniu ściągniętych rat bieżących 35 „	65	—	—
		Suma rubryki II.	2.161	63	2.080

rolnicza w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
242	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż dwie posady profesorów fachowych nie były stale obsadzone, zastępstwa zaś mniej kosztowały.				
—	530	*Wydatek większy*, ponieważ z powodu słabości jednego asystenta ustanowiono tegoż zastępstwo				
—	—	do LW. 45.148/88 i 8.483/89.				
133	—	*Wydatek mniejszy* z powodu zamknięcia płacy docen-				
—	—	towi fizyki z końcem Października 1889. (LW.				
—	—	46.914/89).				
—	—					
—	—					
—	—					
120	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ wykłady zoologii po-				
—	—	ruczono docentowi za rocznem wynagrodzeniem 240 zł. (LW. 52.513/88).				
495	530		714	50	—	—
—	714	*Wydatek nieprelimiminowany* zarachowuje się na stałą rubrykę w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia				
495	1.244	14. Października 1874. — Tenże znajduje zu-	714	50	—	—
	749	pełne pokrycie w wykazanej obok zaległej należytości czynnej.				
—	34	*Wydatek większy* z powodu, że nowomianowany lekarz zakładu miał asygnowaną płacę od 1. Stycznia 1889., za który to miesiąc pobrał oraz należytość spensyonowany Dr. Skałkowski. W połowie przekroczenie to znajduje pokrycie w zaoszczędzeniu pozycyi następnej.				
17	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ datek asygnowano od				
—	—	1. Lutego 1889.				
—	—					
—	—					
—	—					
17	34					
—	65	*Wydatek większy* znajdujący zupełne pokrycie w przy-	65	—	—	—
17	99	pisanej obok do zwrotu należytości czynnej.	65	—	—	—
	82					

Wydatki.

2. a) Wyższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28. Września 1888. zł.
III.		**Zasługi.**			
	19	Sługa szkolny, oraz ubranie dla tegoż	290	—	290
	20	Dwóch stróżów domowych	413	—	420
	21	Usługa dla uczniów w laboratoryach	1.128	—	1.200
	22	Pasiecznik i dozorca pola doświadczalnego	204	—	180
		Suma rubryki III.	2.035	—	2.090
		Koszta administracyjne.			
IV.	23	Zarząd:			
		a) potrzeby kancelaryjne . . . . 89 zł. 90 ct.			
		b) druki i inseraty . . . . . 10 „ — „			
		c) portorya i posyłki . . . . . 87 „ 53 „			
		d) koszta podróży dyrekcyi . . . 214 „ 74 „	402	17	420
	24	Opał	764	20	900
	25	Oświetlenie	212	16	300
	26	Utrzymanie budynków i ogrodzeń: *a)* zwyczajne	2.094	46	1.000
		b) nadzwyczajne	*79*	*86*	*400*
	27	Utrzymanie dziedzińca	259	74	300
	28	Ubezpieczenie budynków	315	69	400
	29	Najem pomieszkań:			
		a) dla kasyera . . . . . 180 zł.			
		b) dla sługi szkolnego . . . . . 40 „	220	—	220
	30	Płaca kominiarza	85	50	90
	31	*a)* Sprzęty i ruchomości	113	05	120
		b) Uzupełnienie szaf, stołów i innych sprzętów, *nadzwyczajne*	*829*	*10*	*858*
	32	Koszta przewozu prelegentów, lekarza i kapelana	1.687	19	1.400
	33	Koszta lustracyi zakładu	66	07	100
	34	„ nabożeństwa	56	58	50
	35	Apteka i rozmaite inne	77	26	100
		Suma rubryki IV. { zwyczajne	6.354	07	5.400
		Suma rubryki IV. { *nadzwyczajne*	*908*	*96*	*1.258*
		Razem	7.263	03	6.658

rolnicza w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
7	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 55 zł. wedle umówionych na ten rok wynagrodzeń.				
72	—					
—	24					
79	24					
55						
18	—	*Wydatek mniejszy* zastosowany do potrzeb.				
136	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż w tym roku używano torfu opałowego najlepszej jakości i dlatego mniej go spotrzebowano.				
88	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż ceny nafty były korzystniejsze.				
—	1.095	*Wydatki* w ogóle *większe* z powodu licznych adaptacyj starych budynków na inne cele; natomiast z nadzwyczajnego kredytu 400 zł. na twalsze ogrodzenie wydano jedynie 79 zł. 86 ct. na odrutowanie podwórza.				
320	—					
40	—	*Wydatek mniejszy* wedle istotnej potrzeby,				
84	—	*Wydatek mniejszy* z powodu znaczniejszego w tym roku zwrotu premii asekuracyjnej.				
—	—					
5	—					
7	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby w tym roku.				
29	—					
—	287	*Wydatek większy* z powodu znacznie częstszych posyłek po docentów do Lwowa w obec braku miejscowych profesorów, w skutek czego wzrósł wydatek na opłatę rogatek i na kilkakrotne reparacye powozów.				
34	—	*Wydatek mniejszy*				
—	7	*Wydatek większy* wedle istotnej potrzeby w tym roku.				
23	—	*Wydatek mniejszy*				
435	1.389					
349	—					
784	1.389					
	605					

Wydatki. **2. a) Wyższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28. Września 1888. zł.
V.		**Potrzeby naukowe.**			
	36	Eksperymenta przy wykładach:			
		a) dla profesora rolnictwa . . . . 49 zł. 88 ct.			
		b) „ hodowli zwierząt . . 30 „ — „			
		c) „ anatomii i fizyologii . 12 „ 67 „			
		d) „ weterynaryi . . . 24 „ 22 „			
		e) „ botaniki . . . . 23 „ 53 „			
		f) „ chemii rolniczej . . 50 „ — „			
		g) „ „ zwierząt . . 20 „ — „			
		h) „ fizyki . . . . . 40 „ 05 „			
		i) „ miernictwa . . . 7 „ 55 „	257	90	300
	37	Zbiory i muzea, mianowicie utrzymanie i uzupełnienie:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) zbioru rolniczego . . . 49 zł. 60 ct. 100 zł. — ct.			
		b) „ hodowlanego . . 60 „ 40 „ — „ — „			
		c) „ fizykalnego . . . 154 „ 98 „ 200 „ — „			
		d) „ botanicznego . . 70 „ 50 „ 50 „ 38 „			
		e) „ zoologicznego . . 150 „ 79 „ 208 „ — „			
		f) „ mechanicznego . . 301 „ 36 „ — „ — „			
		g) „ mineralogicznego . 38 „ — „ — „ — „			
		h) „ technologicznego . 60 „ — „ — „ — „			
		i) „ okazów leśnych . . 10 „ — „ — „ — „			
		k) „ „ ogrodniczych 10 „ — „ — „ — „			
		l) „ „ weterynarskich 20 „ — „ — „ — „			
		m) „ instrumentów miernicz. 10 „ — „ — „ — „			
		n) „ modeli do budownictwa 31 „ 51 „ — „ — „			
		o) „ okazów do geografii fizycznej . . . 3 „ — „ — „ — „			
		p) „ okazów melioracyjnych 10 „ — „ — „ — „			
		Suma pozycyi 37. zwyczajne .	980	14	1.010
		Suma pozycyi 37. *nadzwyczajne* .	*558*	*38*	*550*
	38	Laboratorya:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) laboratoryum rolnicze . . 259 zł. 07 ct. 678 zł. — ct.			
		b) „ chemiczne . . 618 „ 22 „ 150 „ — „			
		c) „ roślinno-fizyologiczne . . 346 „ 24 „ 150 „ — „			
		d) „ zootomiczne . 119 „ 40 „ — „ — „			
		Suma pozycyi 38. zwyczajne .	1.342	93	1.175
		Suma pozycyi 38. *nadzwyczajne* .	*978*	—	*985*
		Do przeniesienia . zwyczajne . .	2.580	97	2.485
		Do przeniesienia . *nadzwyczajne* .	*1.536*	*38*	*1.535*

rolnicza w Dublanach. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
42	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
		Ogólne przekroczenie w pozycyach 36—38. w sumie 98 zł. pokrywają z nadwyżką dochody z darów na środki naukowe i uiszczona przez kurs gorzelnictwa należytość za używanie laboratoryum w kwocie 40 zł. (Obacz rubrykę dochodów „*Rozmaite*“ *a*, *b*.)				
30 —	— 9					
— 7	168 —					
72 7	168 9					

Wydatki.

2. a) Wyższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28. Września 1888. zł.
V.		Z przeniesienia	zwyczajne	2.580	97	2.485
			nadzwyczajne	*1.536*	*38*	*1.535*
	39	Biblioteka i czytelnia:				
		a) na przykupno dzieł	389 zł. 38 ct.			
		b) na oprawę książek	5 „ 45 „			
		c) na czasopisma	407 „ 15 „	801	98	750
	40	Utrzymanie pola doświadczalnego: *a*) zwyczajne		401	67	350
		b) *nadzwyczajne*		*148*	*33*	*200*
	41	Wycieczki naukowe profesorów z uczniami		450	—	500
	42	Utrzymanie i uzupełnienie pasieki		13	66	30
	43	Ogród:				
		a) płaca ogrodnika	600 zł. — ct.			
		b) utrzymanie ogrodu botanicznego i uzupełnienie sadu, szkółek, jakoteż ogrodu warzywnego	410 „ 08 „			
		c) druk katalogu i jego rozesłanie	15 „ 40 „	1.025	48	1.025
	44	Wynagrodzenie dla folwarku dublańskiego za straty, ponoszone w skutek zastosowania stanu inwentarza do potrzeb szkoły		1.000	—	1.000
		Suma rubryki V.	zwyczajne	6.273	76	6.140
			nadzwyczajne	*1.684*	*71*	*1.735*
		Razem		7.958	47	7.875
		Podatki i opłaty.				
VI.	45	Podatek gruntowy i domowy		872	05	66
	46	Opłata od przeniesienia szkół dublańskich na własność kraju, dziesiąta rata (ostatnia), *nadzwyczajne*		*226*	*82*	*227*
		Suma rubryki VI.	zwyczajne	872	05	66
			nadzwyczajne	*226*	*82*	*227*
		Razem		1.098	87	293
VII.	47	**Stacya kontroli nasion**		92	21	100
—	—	**Rozmaite**		260	—	—

rolnicza w Dublanach. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
72	168					
7	*9*					
—	52	*Wydatek większy*, poniesiony na czasopisma naukowe.				
—	51	*Wydatek większy* w zwyczajnych wydatkach znajduje zupełne pokrycie w zaoszczędzeniu kredytu na nadzwyczajne wydatki tej pozycyi.				
52	-					
50	—					
16	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby w tym roku.				
—	—					
—	—					
138	271					
59	*9*					
197	280					
	83					
—	806	*Wydatek większy*, gdyż osobno wymierzono i ściągnięto podatek domowo-klasowy za lat 2, przeciw czemu wniesiono przedstawienie do c. k. Dyrekcyi Skarbu do LW. 28.421/90.				
—	—					
—	806					
—	—					
—	806					
8	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
—	260	*Wydatek większy niepreliminowany*, spowodowany udzieleniem jednemu z profesorów zasiłku na koszta kuracyi w kwocie 200 zł. (LW. 25.013/89), oraz kosztami odrzucania śniegu z gościńca.				

Dochody. **2. a) Wyższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28. Września 1888. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	5.500	—	5.500
II.	2	**Subwencya z funduszu kultury krajowej**	3.431	—	3.431
III.		**Opłaty od uczniów.**			
	3	Wpisowe	275	—	350
	4	Czesne	5.348	—	7.000
	5	Opłaty za ćwiczenia w laboratoryum	495	—	500
	6	Na bibliotekę	214	—	280
	7	Na usługę	535	—	780
		Suma rubryki III. .	6 867	—	8.910
IV.	8	**Dochód z pasieki**	—	—	230
V.	9	**Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego i ogrodu** . .	126	43	250
VI.	10	**Dochód ze stacyi kontroli nasion**	—	—	65
—	—	**Rozmaite:**			
		a) Dary na środki naukowe . . . . . 150 zł. — ct.			
		b) Kurs gorzelnictwa w Dublanach za użycie laboratoryów szkoły . . . . . 40 „ — „			
		c) Czynsze za najem mieszkań . . . . 66 „ — „			
		d) Zwroty zaliczek na płace z lat ubiegłych . 665 „ 50 „			
		e) Drobne . . . . . 3 „ — „	924	50	—
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	24.982	16	20.923

rolnicza w Dublanach. **Dochody.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	—					
75	—		5	—	—	—
1.652	—	*Dochody* w ogóle *mniejsze* z powodu mniejszej liczby uczniów.	50	—	—	—
5	—		5	—	—	—
66	—		2	—	—	—
245	—		5	—	—	—
2.043	—		67	—	—	—
230	-	*Dochodu* z pasieki *nie było* wcale, gdyż w skutek ostrej zimy i niedokładnego zaopatrzenia dużo pni wyginęło, resztę zaś pozostałych pszczół musiano karmić gotowym miodem.				
124	—	*Dochód mniejszy* z powodu, iż ogród owocowy i warzywny z roku na rok umniejszany zostaje na ogród botaniczny, w skutek czego uzyskano mniej produktów do sprzedaży.	13	50	—	—
65	—	*Nie było* żadnego *dochodu.*				
—	925	Dochody te jako przypadkowe nie były preliminowane.				
—	4.059	*Dochód większy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				

Wydatki.

2. b) Szkoła parobków i dozorców

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28. Września 1888. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	*a)* Nauczyciel fachowy	—	—	—
		b) Zastępstwo nauczyciela fachowego, *nadzwyczajne* . .	*1.457*	*50*	*1.375*
	2	Dwóch nauczycieli pomocniczych	1.300	—	1.300
	3	Docent weterynaryi	150	—	150
	4	Katecheta	200	—	200
	5	Instruktor robót ręcznych	640	—	540
		Razem { zwyczajne . .	2.290	—	2.190
		{ *nadzwyczajne* .	*1.457*	*50*	*1.375*
	—	Do tego zaliczki udzielone na płace . . . . 255 zł.			
		po strąceniu ściągniętych rat bieżących . . 40 „	215	—	—
		Suma rubryki I. { zwyczajne . .	2.505		2.190
		{ *nadzwyczajne* .	*1.457*	*50*	*1.375*
		Razem . . .	3.962	50	3.565
II.		**Koszta administracyjne.**			
	6	Zarząd:			
		a) remuneracya dyrektora . . . . . 400 zł. — ct.			
		b) potrzeby kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . . . . . 80 „ 26 „	480	26	500
	7	Opał i oświetlenie	240	—	240
	8	Utrzymanie budynku szkolnego i ruchomości, ubezpieczenie i kominiarz	457	11	300
	9	Koszta nabożeństwa obrządku grecko-katolickiego . . .	300	—	300
		Suma rubryki II. .	1.477	37	1.340
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	10	Stołowanie uczniów	4.099	20	5.184
	11	Odzież, pościel i pranie	1.855	95	2.160
		Suma rubryki III. .	5.955	15	7.344

gospodarskich w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	*83*	*Wydatek większy* z powodu większej ilości godzin wykładowych, w skutek czego wynagrodzenie wypadło wyższe.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	100	*Wydatek większy*, ponieważ przyjęty dozorca do robót wykonywanych przez uczniów, pobierał wynagrodzenie wyższe o 100 zł. (LW. 38.498/86).				
—	100					
—	*83*					
—	215	*Wydatek większy niepreliminowany*, wstawiony w tę rubrykę na podstawie uchwały Wys. Sejmu z dnia 14. Października 1874., znajduje zupełne pokrycie w obok wykazanej należytości czynnej.	215	—	—	—
—	315		215	—	—	—
—	*83*		—	—	—	—
—	398		215	—	—	—
20	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
—	—					
—	157	*Wydatki większe* z powodu koniecznych robót konserwacyjnych (LW. 11.680/90).				
—	—					
20	157					
	137					
1.085	—	*Wydatki mniejsze* na podstawie rzeczywistych kosztów.				
304	—					
1.389	—					

Wydatki i dochody.

2. b) Szkoła parobków i dozorców

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1889. zł.	Wynikłości w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28. Września 1888. zł.
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	12	Zaprzęgi do demonstracyj	8	30	80
	13	Przybory do pisania i nauki uczniów	69	14	120
	14	Przykupno zwierząt do sekcyj	9	—	30
	15	„ modeli machin i narzędzi	258	71	200
		Suma rubryki IV. .	345	15	430
V.	16	**Kurs ćwiczeń** dla szkolnej straży pożarnej	40	27	40
—	—	**Rozmaite**	5	—	—
		Dochody.			
I	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	1.500	—	1 500
II.		**Opłaty i datki.**			
	2	Opłaty na utrzymanie uczniów	101	—	480
	3	Datki Rad powiatowych, Towarzystw gospodarczych i innych	—	—	360
		Suma rubryki II. .	101	—	840
III.	4	**Zarobek uczniów**	533	28	648
—	—	**Rozmaite**	162	—	—
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	9.489	16	9.731

gospodarskich w Dublanach. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
72	—	*Wydatki* wedle istotnej potrzeby w ogóle *mniejsze* o 85 zł. pomimo znacznego przykupna narzędzi i modeli.				
51	—					
21	—					
—	59					
144	59					
85	—					
—	—					
—	5	*Wydatek* drobny, *nieprelimiowany.*				
—	—					
379	—	*Dochody mniejsze* z powodu mniejszej ilości uczniów płacących, oraz z powodu, że Rady powiatowe nie wniosły żadnych datków.				
360	—					
739	—					
115	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ czas przeznaczony na naukę niedozwalał częstszego wysyłania uczniów do robót; wreszcie i dochód z zarobku nie da się z góry ściśle obliczyć.				
—	162	*Dochód nieprelimiowany*, który stanowią zwroty zaliczek na płace z lat ubiegłych.				
242	—	*Dochód mniejszy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				

3. Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości w roku 1889. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Wydatki.						
I.	1-18	Wydatki na gospodarstwo	11.320	74	2.366	55	13.687	29
II.	19	Cegielnia	2.033	55	—	—	2.033	55
III.	20-24	Podatki i opłaty	699	12	1.834	25	2.533	37
IV.	25-26	Spłaty kapitałów i odsetków dłużnych . . .	2.596	—	—	—	2.596	—
V.	27	Rozmaite nieprzewidziane	657	71	—	—	657	71
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	17.307	12	4.200	80	21.507	92
		Dochody.						
I.	1-4	Dochody z gospodarstwa	14.660	50½	—	—	14.660	50½
II.	5	Z cegielni	2.242	79½	—	—	2.242	79½
III.	6-7	Dochody z propinacyi i polowania	470	—	—	—	470	—
IV.	8	Rozmaite nieprzewidziane	358	75	—	—	358	75
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	3.775	87	—	—	3.775	87
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	21.507	92		—	21.507	92

Stan majątku

Stan czynny.

	Szczegół.	Ogół.
Należytości czynne w rubrykach dochodów:		
1. z roku bieżącego	549 zł. 06 ct.	
2. z lat ubiegłych:		
a) ze sprzedaży ziemiopłodów (rubr. I. poz. 1 *a)*	34 zł. — ct.	
b) z wynajętych ról, łąk i pastwisk (rub. I. poz. 2)	527 „ 86 „	
c) z cegielni (rubr. II. poz. 5)	496 „ 58 „	
d) wartość materyałów budow. (rubr. IV. poz. 8)	1.327 „ 80 „	2.386 „ 24 „ 2.935 zł. 30 ct.
Czysty stan bierny		54.554 „ 87 „
	Zgodnie ze sumą stanu biernego . . .	57.490 zł. 17 ct.

w Dublanach.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
8.085	2 420	10 505	—	53	3.235	—	—	3.182	—	—	—	—
1.800	—	1.800	—	—	234	—	—	234	—	—	—	—
610	1 834	2.444	—	—	89	—	—	89	—	—	—	—
2.425	—	2.425	—	—	171	—	—	171	—	—	—	—
50	—	50	—	—	608	—	—	608	—	—	—	—
12.970	4.254	17.224	—	53	4.337	—	—	4.284	—	—	—	—
13.320	—	13.320	—	—	1.341	—	—	1.341	524	06	—	—
2.000	—	2.000	—	—	243	—	—	243	—	—	—	—
445	—	445	—	—	25	—	—	25	25	—	—	—
50	—	50	—	—	308	—	—	308	—	—	—	—
1.409	—	1.409	—	—	2.367	—	—	2.367	—	—	—	—
17.224	—	17.224	—	—	4.284	—	—	4.284	549	06	—	—

z końcem roku 1889.

Stan bierny.

Należytości bierne w rubrykach wydatków:	Szczegół.	Ogół.
1. z roku bieżącego	— zł. — ct.	
2. z lat ubiegłych:		
a) reszta należytości rządowej od przeniesienia własności folwarku (rubr. III. poz. 22)	803 „ 25 „	
b) reszta należytości konkurencyjnej na budowę cerkwi w Malechowie (rubr. III. poz. 24)	1.566 „ 50 „	
c) kapitały dłużne gal. Towarzystwu kredytowemu ziemskiemu (rubr. IV. poz. 25)	15.120 „ 42 „	
d) kapitał dłużny gal. Towarzystwu gospodarczemu (rubr. IV. poz. 26)	40.000 „ — „	57.490 zł. 17 ct.
Suma stanu biernego . . .		57.490 zł. 17 ct.

Wydatki. **3. Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
		Wydatki.			
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**			
	1	Płace i zasługi z wynagrodzeniem administratora i częścią płacy kasyera	2.067	03	1.600
	2	Najem robotnika	3 235	77	2.400
	3	Dokupno i zmiana nasienia	279	03	250
	4	„ nawozów dopełniających	259	78	300
	5	„ karmy, owsa, kiełków i makuchów	3.682	96	2.000
	6	Zastąpienie zużytych koni i uprzęży	211	29	300
	7	Utrzymanie budynków i ogrodzeń:			
		a) zwyczajne	425	12	150
		b) nadzwyczajne	*772*	*26*	*600*
	8	Utrzymanie i naprawa maszyn i narzędzi, oraz kucie koni	529	40	260
	9	Utrzymanie rowów i dróg	—	—	50
	10	Wywóz stawarki i urządzenie stawów, *nadzwyczajne* . .	*314*	*53½*	*300*
	11	Melioracye łąk, *nadzwyczajne*	*720*	*57½*	*720*
	12	Drenowanie pól, *nadzwyczajne*	*559*	*18*	*800*
	13	Zabezpieczenie od pożaru i zarazy	227	43	300
	14	Kuchnia folwarczna	131	66	200
	15	Koszta kancelaryjne	39	25	25
	16	Światło i smarowidło	41	28	50
	17	Kultura lasu	67	21	100
	18	Rogatki, posełki i jazdy w interesach folwarku	123	53	100
		Suma rubryki I. zwyczajne . .	11.320	74	8.085
		Suma rubryki I. *nadzwyczajne* .	*2.366*	*55*	*2 420*
		Razem	13.687	29	10 505

w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	467	*Wydatki większe* o 1.303 zł., ponieważ zupełny brak robotników w okolicy Lwowa spowodował powiększenie stanu służby folwarcznej (poz. 1.), ceny zaś robotnika najętego do robót polnych były w tym roku znacznie wyższe.				
—	836					
—	29	*Wydatek większy* wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.				
40	—	*Wydatek mniejszy*				
—	1.683	*Wydatek większy* z powodu zupełnego braku paszy w tym roku, w skutek czego dokupiono znaczną ilość owsa i makuchów, oraz w ogóle paszy.				
89	—	*Wydatek mniejszy* z powodu sprzedaży starej pary koni za 35 zł., natomiast zaś nie dokupywano nowych.				
—	275	*Wydatki większe*, które nie licząc zwykłych reparacyj, spowodowały: dokończenie budowy dachu na stajni, pobicie części dachu na spichrzu i sprawienie żelaznej pompy za 165 zł.				
—	*172*					
—	269	*Wydatek większy* spowodowany naprawą maszyn.				
50	—	*Wydatku nie było*, gdyż drogi i rowy nie wymagały naprawy.				
—	*15*	*Wydatek większy* wedle potrzeby i wykonanych robót.				
—	*1*					
241	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby i dokonanych robót.				
73	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż zabezpieczono tylko od pożaru.				
68	—	*Wydatek mniejszy* na podstawie rzeczywistych kosztów.				
—	14	*Wydatek większy* na podstawie rzeczywistych kosztów.				
9	—	*Wydatek mniejszy*				
33	—	*Wydatek mniejszy*				
—	24	*Wydatek większy* w skutek zmienności tej pozycyi.				
362	3.597					
241	*188*					
603	3.785					
	3.182					

Wydatki. **3. Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
II.	19	**Cegielnia**	2.033	55	1.800
III.		**Podatki i opłaty.**			
	20	Podatek gruntowy i domowy	629	52	550
	21	„ dochodowy z propinacyi	69	60	60
	22	Należytość od przeniesienia własności folwarku, piąta rata, *nadzwyczajne*	*267*	*75*	*268*
	23	Na naprawę kościoła i budynków plebańskich	—	—	—
	24	Należytość konkurencyjna na budowę cerkwi w Malechowie, I. połowa, *nadzwyczajne*	*1.566*	*50*	*1.566*
		Suma rubryki III. zwyczajne . .	699	12	610
		Suma rubryki III. *nadzwyczajne* .	*1.834*	*25*	*1.834*
		Razem . . .	2.533	37	2.444
IV.		**Spłata kapitałów i odsetków dłużnych.**			
	25	Towarzystwu kredytowemu ziemskiemu we Lwowie:			
		a) 20. i 21. rata kapitału od pożyczki 5.000 zł. . . 80 zł. 92 ct.			
		5% odsetki . . . . 219 „ 08 „ 300 zł. — ct			
		b) 11. i 12. rata kapitału od pożyczki 11.600 zł. . . 150 zł. 34 ct.			
		5% odsetki . . . . 545 „ 66 „ 696 „ — „	996	—	825
	26	Renta c. k. gal. Towarzystwu gospodarczemu	1.600	—	1.600
		Suma rubryki IV. .	2.596	—	2.425
V.	27	**Rozmaite nieprzewidziane**	657	71	50

w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	234	*Wydatek większy* w skutek zwiększonej produkcyi, znajdujący jednak pokrycie w nadwyżce z odnośnych dochodów. (Obacz dochody rubr. II. poz. 5.)				
—	79	*Wydatki większe* wedle obliczeń c. k. Urzędu podatkowego.				
—	10					
—	—					
—	—					
—	—					
—	89					
—	—					
—	89					
—	171	*Wydatek większy*, jak w roku 1888., wedle pierwotnych planów umorzenia, z powodu nieprzeprowadzenia konwersyi 5%wych tych pożyczek na $4^1/_2$%we w Banku krajowym. Z końcem roku 1889. pozostaje dług w kapitale od pożyczki *ad a)* w sumie 4.320 zł. 52 ct., od pożyczki zaś *ad b)* w sumie 10.799 zł. 90 ct., razem w sumie 15.120 zł. 42 ct.				
—	—					
—	171					
—	608	*Wydatek większy*, spowodowany następującymi nieprzewidzianymi wydatkami:				
		a) Kupno buhaja na wystawie we Wrocławiu . . . . . 467 zł. 59 ct.				
		b) Reklamacya do LW. 22.821/89 wniesiona w sprawie podwyższenia dochodu z prawa propinacyi . . 10 „ — „				
		c) Prestacya szkolna dodatkowa za rok 1888. . . . . 12 „ 13 „				
		d) Maź i smoła do łapania chrząszczy 27 „ 32 „				
		e) Materyały na mosty drogowe . . 19 „ 46 „				
		f) Koszta leczenia służących . . . 19 „ 09 „				
		g) Zakupno świni . . . . . 15 „ 05 „				
		h) Prestacya szkolna za rok 1889. . 12 „ 51 „				
		i) Koszta prawnicze . . . . . 20 „ — „				
		Razem 603 zł. 15 ct.				

Dochody. **3. Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Października 1888. zł.
		Dochody.			
I.		**Dochody z gospodarstwa.**			
	1	*a)* Ze sprzedaży ziemiopłodów . . . 6.316 zł. 80 ct. *b)* Za owies i siano dostarczone szkołom . 775 „ 10 „	7.091	90	6 180
	2	Z wynajętych ról, łąk i pastwisk	1.226	—	900
	3	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych: *a)* Krowiarnia: *α)* mleko . . . 4.320 zł. 71½ ct. *β)* przychowek . . 445 „ 72 „ *γ)* braki i opasy . . 282 „ — „ 5.048 zł. 43½ ct. *b)* Nierogacizna . . . . . 90 „ 30 „ *c)* Owce . . . . . 30 „ — „ *d)* Ryczałt od szkół rolniczych za straty, wynikające z zastosowania inwentarza do potrzeb szkół . . . . . 1.000 „ — „	6.168	73½	5.960
	4	Z lasu i stawów	173	87	280
		Suma rubryki I. .	14.660	50½	13.320
II.	5	**Z cegielni**	2.242	79½	2.000
III.		**Dochody z propinacyi i polowania.**			
	6	Z propinacyi	420	—	420
	7	Z polowania	50	—	25
		Suma rubryki III. .	470	—	445
IV.	8	**Rozmaite nieprzewidziane**	358	75	50
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	3.775	87	1.409

w Dublanach.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		**Uzasadnienie różnic**	**Należytości**			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	912	*Dochody większe*, uzyskane z powodu korzystniejszych cen ziemiopłodów, oraz wpływu 125 zł. 17 ct. z należytości z lat ubiegłych.	484	03	—	—
—	326		40	03	—	—
—	209	*Dochód większy* osiągnięty z krowiarni.				
106	—	*Dochód mniejszy* z powodu mniejszej sprzedaży drzewa.				
106	1.447		524	06	—	—
	1.341					
—	243	*Dochód większy* z powodu większej produkcyi cegły. Ze sprzedaży cegły uzyskano w tym roku, jak obok . . . . . 2.242 zł. $79^1/_2$ ct. wydatki wynosiły (rubr. II. poz. 19. wydatków) . . . . . 2.033 „ 55 „ okazuje się w tym dziale gospodarstwa *nadwyżka dochodów* . 209 zł. $24^1/_2$ ct.				
—	—					
—	25	*Dochód większy*, uzyskany z wpływu należytości z lat ubiegłych.	25	—	—	—
—	25		25	—	—	—
—	308	*Dochód większy*, a mianowicie: *a)* za sprzedany stary siewnik . . 80 zł. — ct. *b)* zrealizowane należytości z torfiarni z lat ubiegłych . . . . . 268 „ 75 „ *c)* drobne . . . . . 10 „ — „ razem . . 358 zł. 75 ct. a po porównaniu z kwotą budżetu 50 „ — „ okazuje się *nadwyżka* . . 308 zł. 75 ct.				
—	2.367	*Niedobór folwarku* wyższy o 2.366 zł. 87 ct. od preliminowanego, spowodowany większymi wydatkami na gospodarstwo. (Obacz rubrykę I. wydatków.)				

Wydatki. **4. Kurs gorzelnictwa**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28. Września 1888. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Kierownik kursu	250	—	250
	2	Prelegenci za wykłady:			
		a) arytmetyki, geometryi i stereometryi	115	—	115
		b) fizyki	75	—	75
		c) chemii	100	—	100
		d) gorzelnictwa	325	—	375
		e) o maszynach i kotłach	150	—	150
		f) o opodatkowaniu	100	—	100
		g) o rachunkowości	20	—	60
		h) za ćwiczenia w laboratoryum	150	—	150
		Suma rubryki I. .	1.285	—	1.375
II.		**Koszta administracyjne.**			
	3	Druki, inseraty, portorya i t. p.	18	12	15
	4	Koszta przewozu prelegentów	57	—	30
		Suma rubryki II. .	75	12	45
III.		**Potrzeby naukowe.**			
	5	Szkole rolniczej w Dublanach za użycie laboratoryum . .	40	—	40
	6	Wycieczki profesorów z uczniami	112	83	100
	7	Książki, czasopisma, aparaty do kontroli służące, modele maszyn i rysunki: *a)* zwyczajne	47	54	45
		b) nadzwyczajne	—	—	*100*
		Suma rubryki III. { zwyczajne .	200	37	185
		{ *nadzwyczajne* .	—	—	*100*
		Razem . .	200	37	285
IV.	8	**Zapomogi dla uczniów**	360	—	250
V.	9	**Rozmaite drobne**	2	30	5
		Suma wydatków { zwyczajne .	1.922	79	1.860
		{ *nadzwyczajne* .	—	—	*100*
		Razem . .	1.922	79	1.960

w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze*, zależne od liczby godzin wykładanych przedmiotów.				
50	—					
—	—					
—	—					
40	—					
—	—					
90	—					
—	3	*Wydatki* w ogóle *większe* wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.				
—	27					
—	30					
—	—					
—	13	*Wydatek większy* z powodu odleglejszych wycieczek naukowych do Ostrowa, Poturzycy i Siebieczowa.				
—	3	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 97 zł. 46 ct., gdyż nie poniesiono nadzwyczajnych wydatków na zakupno aparatów, modeli i t. d.				
100	—					
—	16					
100	—					
100	16					
84						
—	110	*Wydatek większy* z powodu większej liczby zapomożonych uczniów.				
3	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
93	156					
100	—					
193	156					
37						

Dochody. 4. Kurs gorzelnictwa

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28. Września 1888. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	1.000	—	1.000
II.	2	**Opłaty od uczniów**	524	—	240
III.	3	**Rozmaite przypadkowe**	203	70	—
		Suma dochodów .	1.727	70	1 240
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	195	09	720
		Razem . .	1.922	79	1.960

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny. Należytości czynne z lat ubiegłych:
za niesprzedane egzemplarze dziełka „Poradnik dla obsługi i nadzoru kotłów parowych“ . . . . . 176 zł. 30 ct.
Stan bierny. Należytości bierne . . . . . — „ — „
Czysty stan czynny . . . **176 zł. 30 ct.**

LW. 24.992/1891.

w Dublanach.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	284	*Dochód większy* z powodu większej liczby uczniów.				
—	204	*Dochód nieobjęty budżetem*, uzyskany ze sprzedaży 220 egzemplarzy dziełka: „Poradnik dla obsługi i nadzoru kotłów parowych.“				
—	488					
525	—	*Dotacya mniejsza* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
525	488					
37						

5. a) Krajowa średnia szkoł

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości w roku 1889. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Wydatki.						
I.	1-8	Płace nauczycieli	15.647	50	—	—	15.647	50
II.	9-11	Inne płace	2.079	87	—	—	2.079	87
III.	12-24	Koszta administracyjne	6.126	23½	252	24	6.378	47½
IV.	25-31	Utrzymanie uczniów	11.656	70	176	86	11.833	56
V.	32 38	Potrzeby naukowe	3.823	60	1.207	42	5.031	02
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	39.333	90½	1.636	52	40.970	42½
		Dochody.						
I.	1	Subwencya z c. k. Skarbu Państwa	5.000	—	—	—	5.000	—
II.	2-3	Opłaty od uczniów	10.570	—	—	—	10.570	—
III.	4	Dochód z gospodarstwa i spiżarni	86	66	—	—	86	66
IV.	5	Sprzedaż płodów z ogrodu i z pola doświadczalnego	614	67½	—	—	614	67½
—	—	Rozmaite	227	44	—	—	227	44
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	24.471	65	—	—	24.471	65
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	40.970	42½	—	—	40.970	42½

Stan majątku

Stan czynny.

Należytości czynne:		Szczegół.	Ogół.
1. z roku bieżącego: *a)* w rubrykach wydatków	601 zł. 85 ct.		
b) „ „ dochodów	835 „ — „	1.436 zł. 85 ct.	
2. z lat ubiegłych: *a)* w rubrykach wydatków:			
rubr. III. poz. 24.	154 zł. 63 ct.		
rubr. IV. poz. 25. i 29.	30 „ 30 „		
b) w rubrykach dochodów:			
rubr. II. poz. 2. i 3.	543 „ 65 „		
rubr. „Rozmaite“ (należytość od Dra Jakubowskiego, b. dyrektora zakładu, oraz zaległość po b. szkole ogrodniczej)	2.690 „ 90 „	3.419 „ 48 „	4.856 zł. 33 ct.
Od tego stan bierny			— „ — „
	Czysty stan czynny		4.856 zł. 33 ct.

LW. 24.991/1891.

rolnicza w Czernichowie.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Października 1888.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy	Razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
13.420	—	200	13.620	—	—	2.027	—	—	2.027	280	—	—	—
2.100	—	—	2.100	20	—	—	—	20	—	—	—	—	—
3.710	250	—	3.960	—	—	2.416	2	—	2.418	275	85	—	—
12.930	200	—	13.130	1.273	23	—	—	1.296	—	—	—	—	—
3.200	1.190	—	4.390	—	—	624	17	—	641	46	—	—	—
35.360	1.640	200	37.200	1.293	23	5.067	19	1.316	5.086	601	85	—	—
									3.770				
5.000	—	—	5.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15.500	—	—	15.500	4.930	—	—	—	4.930	—	155	—	—	—
50	—	—	50	—	—	37	—	—	37	—	—	—	—
650	—	—	650	35	—	—	—	35	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	227	—	—	227	680	—	—	—
15.800	—	200	16.000	—	—	8.471	—	—	8.471	—	—	—	—
37.000	—	200	37.200	4.965	—	8.735	—	4.965	8.735	835	—	—	—
									3.770				

z końcem roku 1889.

Stan bierny.

Wydatki.

5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z d. 26. Stycznia 1889. zł.
		Wydatki.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Nauczyciel fachowy, zarazem dyrektor	2.480	—	2 060	
	2	Trzech nauczycieli fachowych do nauk zawodowych . . .	5.120	—	4.320	200
	3	Dwóch nauczycieli fachowych do nauk zasadniczych . . .	2.680	—	2.680	
	4	Kapelan i katecheta	800	—	800	
	5	Trzech nauczycieli pomocniczych z płacą adjunktów . . .	3.127	50	2.400	
	6	Docent leśnictwa	300	—	300	
	7	Instruktor do robót praktycznych	600	—	600	
	8	Opał dla kapelana i nauczycieli pomocniczych	260	—	260	
		Razem . .	15.367	50	13.420	200
	—	Do tego zaliczki udzielone na płace . . . 600 zł. — ct. po strąceniu ściągniętych rat bieżących . 320 „ — „	280	—	—	—
		Suma rubryki I. .	15.647	50	13.420	200
II.		**Inne płace i zasługi.**				
	9	Kasyer, zarazem magazynier	800	—	800	
	10	Pisarz dyrekcyi	500	—	500	
	11	Służba zakładowa:				
		a) sługa szkolny . . . . . 200 zł. — ct.				
		b) „ przy laboratoryum . . . . . 144 „ 04 „				
		c) chłopak do usługi w laboratoryach i muzeach . . . . . 115 „ 83 „				
		d) stróż domowy . . . . . 160 „ — „				
		e) „ nocny i podwórzowy . . . . 160 „ — „	779	87	800	
		Suma rubryki II. .	2.079	87	2.100	

rolnicza w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	420	*Wydatek większy* z powodu przyznanego przez Wys. Sejm uchwałą z dn. 26. Listopada 1889. dodatku osobistego dla nowo mianowanego dyrektora (LW. 56.269/89), na który to cel osobnego kredytu dodatkowego nie uchwalono.				
—	600	*Wydatek większy* z powodu, iż z tej pozycyi wypłacono wynagrodzenie docentowi zoologii i hodowli, po udzieleniu urlopu Drowi Piotrowskiemu (LW. 15.671/89, 20.614/89, 43.001/89). Kredyt dodatkowy 200 zł. uchwalony został przez Wys. Sejm dn. 26. Stycznia 1889. tytułem dodatku osobistego dla Dra Prażmowskiego aż do nadania pierwszego pięciolecia.				
—	727	*Wydatek większy* z powodu, iż za wykłady anatomii i fizyologii zwierząt, jak również za wykłady statystyki rolniczej, ustaw rolnych i ekonomii społecznej wyznaczono dwu nauczycielom osobne dodatki, które w budżecie uchwalonym na rok 1891. oddzielnie już przyznane zostały.				
—	1.747					
—	280	*Wydatek nieprelimiowany,* zarachowany na stałą rubrykę w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 14. Października 1874., znajduje zupełne pokrycie w wykazanej obok należytości czynnej.	280	—	—	—
—	2.027		280	—	—	—
—	—					
—	—					
20	—	*Wydatek mniejszy,* gdyż posada jednego służącego nie była stale obsadzoną.				
20	—					

Wydatki.

5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
III.		**Koszta administracyjne.**			
	12	Zarząd:			
		a) pomoc kancelaryjna dla Kuratoryi szkoły i dla Delegata . . . . . 400 zł. — ct.			
		b) potrzeby kancelaryjne szkoły . . . . 166 „ 98 „			
		c) druki i inseraty . . . . . 115 „ 47 „			
		d) portorya i przesyłki . . . . . 96 „ 01 „			
		e) koszta podróży w interesach zakładu . . 600 „ 12 „			
		f) koszta przewozu docentów zamiejscowych (weterynaryi i leśnictwa) . . . . . 213 „ 60 „	1.592	18	1.150
	13	Opał	302	54	500
	14	Oświetlenie	335	97	250
	15	Utrzymanie budynków i ogrodzeń	764	61	700
	16	„ i uporządkowanie dziedzińca	104	79	100
	17	Zabezpieczenie budynków	210	27	150
	18	Najem pomieszkań dla docenta i kasyera	300	—	240
	19	Płaca kominiarza	52	90	50
	20	Sprzęty i ruchomości:			
		a) zwyczajne	198	51	100
		b) nadzwyczajne	*152*	*24*	*150*
	21	Koszta lustracyi zakładu	415	$20^1/_2$	200
	22	Koszta nabożeństwa:			
		a) zwyczajne	76	30	70
		b) nadzwyczajne	*100*	—	*100*
		Do przeniesienia { zwyczajne . .	4.353	$27^1/_2$	3.510
		{ *nadzwyczajne* .	*252*	*24*	*250*

rolnicza w Czerniichowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	442	*Wydatek* w ogóle *większy*, ponieważ zarządzono nakład druków na księgi kwalifikacyjne, których od roku 1880., t. j od czasu objęcia szkoły przez Wydział krajowy wcale nie było, oraz druków świadectw głównych, których dawniej w obec braku blankietów wcale niewydawano; dalej z powodu kilkokrotnego powoływania dyrektora do Lwowa w czasie obrad sejmowych, oraz dyrektora, kasyera i profesorów do Kuratoryi, nareszcie z powodu innych jazd w interesie zakładu i t. p.				
197	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.	89	25	—	—
—	86	*Wydatek większy* wedle istotnej potrzeby, w skutek czego w obec powtarzającego się corocznie przekraczania tej pozycyi kredyt na rok 1890. przez Wys. Sejm już powiększony został.				
—	65	*Wydatki większe* w skutek uskutecznienia koniecznych reparacyj i napraw.				
—	5					
—	60	*Wydatek większy* z powodu zaasekurowania zbiorów.				
—	60	*Wydatek większy* z powodu podniesienia przez właścicieli czynszów, a niemożności wynalezienia innych pomieszkań.				
—	3	Różnica drobna.				
—	98	*Wydatki większe*, ponieważ do nowo powstałego zbioru historyi naturalnej okazała się potrzeba sprawienia dwu szaf większych a oszklonych celem przechowania najcenniejszych okazów, które bez tej ochrony uległyby zupełnemu zniszczeniu.				
—	2					
—	215	*Wydatek większy*; pozycya ta pokrywa koszta przyjęcia gości w czasie egzaminów, trwających cały miesiąc, a nadto przyjęcia rodziców odwiedzających synów, którzy z powodu braku odpowiedniego pomieszczenia i restauracyi na wsi, w zakładzie ugoszczeni być muszą.				
—	6	*Wydatek większy* wedle poniesionych kosztów.				
—	—					
197	1.040		89	25	—	—
—	2		—	—	—	—

Wydatki. 5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Października 1888. zł.
III.		Z przeniesienia { zwyczajne . . / *nadzwyczajne* .	4.353 / *252*	27½ / *24*	3.510 / *250*
	23	Lekarz i apteka	808	21	100
	24	Rozmaite nieprzewidziane	964	75	100
		Suma rubryki III. { zwyczajne . . / *nadzwyczajne* .	6.126 / *252*	23½ / *24*	3.710 / *250*
		Razem . .	6.378	47½	3.960
IV.		**Utrzymanie uczniów.**			
	25	Żywność	7.478	89	9.000
	26	Opał do kuchni	475	—	475
	27	Służba:			
		a) 2. chłopców do usługi uczniów . . . 230 zł. — ct.			
		b) służba kuchenna (płaca i wikt) . . . 800 „ 79 „	1.030	79	885
	28	Sprzęty:			
		a) do sal sypialnych, infirmeryi i jadalni { zwyczajne . / *nadzwyczajne*	108 / *176*	15 / *86*	100 / *200*
		b) do kuchni i naczynia stołowe	192	60	60
	29	Odzież	2.090	23	2.000
	30	Pościel	81	16	100
	31	Pranie bielizny i pościeli	199	88	250
		Suma rubryki IV. { zwyczajne . . / *nadzwyczajne* .	11.656 / *176*	70 / *86*	12.930 / *200*
		Razem . .	11.833	56	13.130

rolnicza w Czernichowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
197	1.040		89	25	—	—
—	*2*		—	—	—	—
—	708	*Wydatek większy* wedle istotnej w tym roku potrzeby. Z powodu corocznie powtarzającego się przekraczania tej pozycyi, w obec bardzo znacznych kosztów sprowadzania lekarza z Krakowa, postanowił Wydział krajowy obsadzić posadę stałego lekarza (LW. 1.216/90), w skutek czego Wys. Sejm w budżecie na rok 1891. osobny na ten cel uchwalił kredyt.				
—	865	*Wydatek* znacznie *większy*, atoli po strąceniu wykazanej obok należytości czynnej w kwocie 186 zł. 60 ct. właściwe przekroczenie tej pozycyi wynosi 678 zł. 40 ct., a spowodowane zostało następującymi wydatkami:	186	60	—	—
197	2 613					
—	*2*					
197	2.615	*a)* dowóz wody do zakładu . . 203 zł. 75 ct.	275	85	—	—
	2.418	*b)* nauczycielowi Drowi Piotrowskieskiemu na podróż za granicę (LW. 43.005/89) . . . . . 250 „ — „				
		c) wynagrodzenie nauczyciela gimnastyki . . . . . 200 „ 16 „				
		d) koszta przewozu tegoż . . . 23 „ 40 „				
		razem . . 677 zł. 31 ct.				
1 521	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ koszt żywienia obliczony był po 180 zł. dla 50 uczniów na przeciąg 10 miesięcy, w zakładzie zaś przez ciąg całego roku było przeciętnie po 40 uczniów.				
—	—					
—	146	*Wydatek większy* z powodu, iż kuchnia dawała wikt woziwodzie, oraz z powodu podniesienia wartości wiktu dla gospodyni, nareszcie z powodu przynajęcia jednej dziewki do kuchni.				
—	8	*Wydatek większy* w ogóle o 15 zł. wedle istotnej potrzeby.				
23	—					
—	133	*Wydatek większy* z powodu potrzeby kupna kierzni do robienia i prasy do wygniatania masła, oraz z powodu potrzeby sprawienia naczynia kuchennego i stołowego.				
—	90	*Wydatek większy* } wedle potrzeby; zresztą różnice				
79	—	*Wydatek mniejszy* } te prawie znoszą się.				
50	—	*Wydatek mniejszy* z powodu mniejszej ilości uczniów.				
1.650	377					
23	—					
1.673	377					
1.296						

Wydatki. **5. a) Krajowa średnia szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
V.		**Potrzeby naukowe.**			
	32	Eksperymenta przy wykładach:			
		a) dla nauczyciela rolnictwa . . . . 25 zł. 01 ct.			
		b) „ hodowli zwierząt . . 10 „ — „			
		c) „ zootomii . . . . 16 „ 60 „			
		d) „ weterynaryi . . . 24 „ 50 „			
		e) „ botaniki . . . . 26 „ 67 „			
		f) „ fizyki . . . . . 25 „ — „			
		g) „ miernictwa . . . 15 „ — „	142	78	140
	33	Zbiory i muzea:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) zbiór rolniczy . . . 96 zł. 40 ct. 253 zł. 70 ct.			
		b) „ hodowlany . . . 103 „ 23 „ — „ — „			
		c) „ fizykalny . . . 93 „ 91 „ 156 „ 09 „			
		d) „ geograficzny . . 50 „ — „ — „ — „			
		e) „ botaniczny . . . 50 „ — „ — „ — „			
		f) „ zoologiczny . . . 51 „ 68 „ 58 „ 43 „			
		g) „ mechaniczny . . 50 „ — „ 80 „ — „			
		h) „ mineralogiczny . . 20 „ — „ — „ — „			
		i) „ technologiczny . . 50 „ 75 „ — „ — „			
		k) „ okazów leśnych . . 10 „ — „ 20 „ — „			
		l) „ „ weterynaryjnych 30 „ 09 „ — „ — „			
		m) „ narzędzi rolniczych . 98 „ 23 „ 301 „ 77 „			
		n) „ przyrządów matematycznych, oraz rolniczych i niwelacyjnych . . 20 „ — „ — „ — „			
		o) „ modeli do budownictwa 65 „ 54 „ 90 „ — „			
		p) stacya meteorologiczna . . 20 „ — „ — „ — „			
		Suma pozycyi 33. zwyczajne .	809	83	760
		Suma pozycyi 33. *nadzwyczajne* .	*959*	*99*	*940*
	34	Laboratorya:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) laboratoryum chemiczne . . 347 zł. 57½ ct. — zł. — ct.			
		b) „ roślinno-fizyologiczne . . 95 „ 83 „ 247 „ 43 „			
		c) „ zoologiczne . 100 „ 27 „ — „ — „			
		Suma pozycyi 34. zwyczajne .	543	67½	550
		Suma pozycyi 34. *nadzwyczajne* .	*247*	*43*	*250*
		Do przeniesienia . zwyczajne . .	1.496	28½	1.450
		Do przeniesienia . *nadzwyczajne* .	*1.207*	*42*	*1.190*

rolnicza w Czernichowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		**Uzasadnienie różnic**	**Należytości**			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	3	Różnica drobna.				
—	50	*Wydatki większe* z powodu kosztów, które przy repa-	46	—	—	—
—	*20*	racyach lub sprawieniu modeli i okazów nie dadzą się z góry ściśle obliczyć.				
6	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby w tym roku.				
3	—					
6	53		46	—	—	—
3	*20*		—	—	—	—

Wydatki.

5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
V.		Z przeniesienia	zwyczajne	1.496	28½	1.450
			nadzwyczajne	*1.207*	*42*	*1.190*
	35	Biblioteka i czytelnia:				
		a) przykupno dzieł	390 zł. 72 ct.			
		b) oprawa książek	50 „ 95 „			
		c) czasopisma	108 „ 90 „	550	57	450
	36	Ogród:				
		a) płaca ogrodnika	540 zł. 78 ct.			
		b) utrzymanie i uzupełnienie ogrodów	828 „ 01½ „	1.368	79½	900
	37	Utrzymanie pola doświadczalnego		22	81	100
	38	Wycieczki naukowe uczniów z nauczycielami		385	14	300
		Suma rubryki V.	zwyczajne	3.823	60	3.200
			nadzwyczajne	*1.207*	*42*	*1.190*
		Razem		5.031	02	4.390

rolnicza w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
6	53		46	—	—	—
3	*20*		—	—	—	—
—	100	*Wydatek większy* na sprawienie dzieł, potrzebnych do wypracowania podręczników dla szkół niższych rolniczych (LW. 14.255/89).				
—	469	*Wydatek większy*, gdyż w obec zamierzonego w roku 1888. przeniesienia szkoły ogrodniczej do Tarnowa, obniżono tę pozycyę, pomimo potrzeby znaczniejszych kosztów utrzymania niezbędnego ogrodu pomologicznego, warzywnego i botanicznego przy szkole Czernichowskiej, w skutek czego w budżetach lat następnych Wys. Sejm podwyższył odnośne kredyty.				
77	—	*Wydatek mniejszy* z powodu projektowanych a nie wykonanych wałów ochronnych nad Wisłą, a ztąd i niemożności założenia pola doświadczalnego w większych rozmiarach.				
—	85	*Wydatek większy*, ponieważ zawiodły ułatwienia, na które reflektowano przy preliminowaniu kosztów na wycieczki naukowe, w skutek czego okazało się przekroczenie kredytu.				
83	707		46	—	—	—
3	*20*		—	—	—	—
86	727		46	—	—	—
	641					

Dochody.

5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.	Kredyt dodatkowy z d. 26. Stycznia 1889. zł.
		Dochody.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	5.000	—	5 000	—
II.		**Opłaty od uczniów.**				
	2	Opłaty na utrzymanie	9.620	—	13.000	
	3	Czesne	950	—	2.500	
		Suma rubryki II. .	10.570	—	15.500	—
III.	4	**Dochód z gospodarstwa i spiżarni**	86	66	50	—
IV.	5	**Sprzedaż płodów z ogrodu i z pola doświadczalnego** . .	614	67½	650	—
—	—	**Rozmaite:** uiszczone należytości z lat ubiegłych . . .	227	44	—	—
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	24.471	65	15.800	200

rolnicza w Czernichowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
3.380	—	*Dochód mniejszy* z powodu mniejszej liczby uczniów.	130	—	—	—
1.550	—	*Dochód mniejszy* z powodu jak wyżej, oraz w skutek uwolnień od opłaty czesnego.	25	—	—	—
4.930	—		155	—	—	—
—	37	*Dochód większy*; dochody tego rodzaju nie dadzą się z góry ściśle obliczyć.				
35	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ pole doświadczalne nie dało żadnego dochodu (obacz wyjaśnienie do rubr. V. poz. 37. wydatków).				
—	227	*Dochód nieprcliminowany*, powstały z uiszczenia należytości z lat dawnych, a mianowicie: *a)* zwrot zaliczki na płacę 30 zł. — ct. *b)* zwrot do rubr. III. poz. 15—24. wyd. . . 195 „ 73 „ *c)* zwrot do rubr. IV. poz. 29. wyd. . . . 1 „ 71 „ 227 zł. 44 ct.	680	—	—	—
—	8.471	*Dochód większy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				

5. b) Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Wynikłości w roku 1889. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Wydatki.						
I.	1-14	Wydatki na gospodarstwo	4.615	01½	54	09	4.669	10½
II.	15-16	Las i plantacya wikla	512	96½	425	87½	938	84
III.	17	Wydatki na piec wapienny	—	—	—	—	—	—
IV.	18	Wydatki na cegielnię	824	85	—	—	824	85
V.	19-20	Propinacya i przewóz	147	08	—	—	147	08
VI.	21	Wydatki na utrzymanie brzegów Wisły	200	50	—	—	200	50
VII.	22-29	Podatki i opłaty	692	02	187	60	879	62
VIII.	30-31	Spłata kapitałów i odsetek dłużnych	250	—	—	—	250	—
IX.	32	Rozmaite wydatki	111	08½	—	—	111	08½
—	—	Nadwyżka dochodów	2.145	52	—	—	2.145	52
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	9.499	03½	667	56½	10.166	60
		Dochody.						
I.	1-7	Dochody z gospodarstwa	3.987	14	—	—	3.987	14
II.	8-9	Z lasu i wikla	1.777	—	—	—	1.777	—
III.	10	Z rybołowstwa	100	—	—	—	100	—
IV.	11	Z pieca wapiennego	850	—	—	—	850	—
V.	12	Z cegielni	1.372	91	—	—	1.372	91
VI.	13-14	Z propinacyi i przewozu	1.800	—	—	—	1.800	—
VII.	15-16	Lądowe i olborne	122	25		—	122	25
VIII.	17	Rozmaite nieprzewidziane	157	30	—	—	157	30
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	10.166	60		—	10.166	60

Stan majątku

Stan czynny.

			Szczegół.	Ogół.
Należytości czynne:				
a) z roku bieżącego, w rubryce I. dochodów			13 zł. 22 ct.	
b) z lat ubiegłych:				
w rubryce IX. poz. 32. wydatków		100 zł. — ct.		
„ I. poz. 1. i 6. dochodów		13 „ 25 „		
„ IV. poz. 11. „		49 „ — „		
„ VIII. poz. 17. „ (należytość od Dra Jakubowskiego, b. dyrektora zakładu)		3.597 „ 95 „	3.760 „ 20 „	3.773 zł. 42 ct.
Od tego stan bierny				186 „ 43½ „
			Czysty stan czynny	**3.586 zł. 98½ ct.**

w Czernichowie.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
3.855	60	3 915	—	6	760	—	—	754	—	—	—	—
600	500	1.100	87	74	—	—	161	—	—	—	—	—
50	—	50	50	—	—	—	50	—	—	—	—	—
30	—	30	—	—	795	—	—	795	—	—	—	—
100	—	100	—	—	47	—	—	47	—	—	—	—
170	—	170	—	—	30	—	—	30	—	—	—	—
809	203	1.012	117	15	—	—	132	—	—	—	—	—
850	—	850	600	—	—	—	600	—	—	—	—	—
50	—	50	—	—	61	—	—	61	—	—	—	—
2.233	—	2.233	88	—	—	—	88	—	—	—	—	—
8.747	763	9.510	942	95	1.693	—	1.031	1.687	—	—	—	—
								656				
4.165	—	4.165	178	—	—	—	178	—	13	22	—	—
2.240	—	2.240	463	—	—	—	463	—	—	—	—	—
100	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
850	—	850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1.373	—	—	1.373	—	—	—	—
1.800	—	1.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
330	—	330	208	—	—	—	208	—	—	—	—	—
25	—	25	—	—	132	—	—	132	—	—	—	—
9.510	—	9.510	849	—	1.505	—	849	1.505	13	22	—	—
								656				

z końcem roku 1889.

Stan bierny.

Należytości bierne: w rubryce VII. poz. 29. wydatków, z lat ubiegłych . 186 zł. 43½ ct.

Suma stanu biernego . . 186 zł. 43½ ct.

Wydatki. **5. b) Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
		Wydatki.			
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**			
	1	Płace i zasługi:			
		a) ekonom (płaca, opał i światło) . 240 zł. — ct.			
		b) służba folwarczna . . . . . 1.086 „ 42 „	1.326	42	1.140
	2	Najem robotnika:			
		a) do gospodarstwa folwarcznego . . 706 zł. 70½ ct.			
		b) „ chmielarni . . . . . 154 „ 40 „	861	10½	800
	3	Dokupno i zmiana nasienia	328	90	250
	4	„ nawozów dopełniających	112	25	100
	5	„ słomy i karmy	942	81	800
	6	Inwentarz roboczy, uprząż i kucie koni	126	21	100
	7	„ użytkowy	16	46	50
	8	Utrzymanie budynków folwarcznych	249	78	150
	9	Utrzymanie i dokupno maszyn i narzędzi rolniczych:			
		a) naprawa narzędzi i sprzętów . . zwyczajne .	270	73	150
		nadzwyczajne	*54*	*09*	*60*
		b) dokupno maszyn i narzędzi	119	71	50
	10	Utrzymanie rowów	105	62	100
	11	Zabezpieczenie od pożaru i gradobicia	55	02	65
	12	Kuchnia folwarczna	50	—	50
	13	Koszta kancelaryjne	20	—	20
	14	Światło i smarowidło	30	—	30
		Suma rubryki I. zwyczajne .	4.615	01½	3.855
		Suma rubryki I. *nadzwyczajne* .	*54*	*09*	*60*
		Razem . .	4.669	10½	3.915
II.		**Las i plantacya wikla.**			
	15	Las:			
		a) służba leśna . . . . . 310 zł. — ct.			
		b) roboty przy eksploatacyi lasu . . 9 „ 42 „			
		c) zalesienie . . . . . 89 „ 75½ „	409	17½	500
		Do przeniesienia .	409	17½	500

w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	186	*Wydatek większy* z powodu koniecznej potrzeby chwilowego przyjęcia parobka, jako karbowego i wyższych cen wszystkich artykułów żywności.				
—	61	*Wydatek większy* spowodowany staraniami usunięcia rdzy, która groziła zniszczeniem plantacyi.				
—	79	*Wydatek większy*, ponieważ z powodu nieurodzajnego roku okazała się potrzeba dokupna większej ilości nasienia, aniżeli przewidywano.				
—	12	*Wydatek większy*; z powodu braku ściółki pod inwentarz okazała się potrzeba dokupna nawozu sztucznego.				
—	143	*Wydatek większy* z powodu panującego w całym kraju braku paszy.				
—	26	*Wydatek większy*				
34	—	*Wydatek mniejszy* } w ogóle mniejszy o 8 zł.				
—	100	*Wydatek większy* skutkiem koniecznej a niedającej się z góry przewidzieć potrzeby pokrycia gontami krowiarni i wymiany kilku belek i krokwi.				
—	121	*Wydatek* w ogóle *większy* z powodu nieodzownej potrzeby naprawy narzędzi i zakupna młynka do czyszczenia zboża.				
6	—					
—	70					
—	6	*Wydatek większy* o drobną różnicę wedle istotnej potrzeby.				
10	—	*Wydatek mniejszy* z powodu otrzymania dywidendy.				
—	—					
—	—					
—	—					
44	804					
6	—					
50	804					
	754					
91	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ z powodu braku planu leśnego nie przedsięwzięto projektowanego zalesienia.				
91	—					

Wydatki. **5. b) Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
II.		Z przeniesienia .	409	17½	500
	16	Utrzymanie i uzupełnienie plantacyi wikla:			
		a) zwyczajne	103	79	100
		b) nadzwyczajne	*425*	*87½*	*500*
		Suma rubryki II. zwyczajne .	512	96½	600
		Suma rubryki II. *nadzwyczajne* .	*425*	*87½*	*500*
		Razem . .	938	84	1.100
III.	17	**Wydatki na piec wapienny**	—	—	50
IV.	18	**Wydatki na cegielnię**	824	85	30
V.		**Propinacya i przewóz.**			
	19 20	Utrzymanie budynków propinacyjnych	147	08	100
VI.	21	**Wydatki na utrzymanie brzegów Wisły:**			
		a) Utrzymanie i odnowienie opasek . 138 zł. — ct.			
		b) Naprawa ostrogów i tam . . . 62 „ 50 „	200	50	170
VII.		**Podatki i opłaty.**			
	22	Podatek gruntowy i domowy	275	12	275
	23	„ dochodowy z propinacyi i promu	279	62	312
	24	„ „ i zarobkowy od palenia wapna . .	51	46½	86
	25	„ „ „ „ wyrobu cegły . . .	7	99	11
	26	Opłata na utrzymanie dróg powiatowych i gminnych . .	47	50	75
	27	Składka na szkołę ludową	30	32½	50
	28	„ na reparacyę kościoła, *nadzwyczajne*	*4*	*60*	*20*
	29	Opłata od przeniesienia własności (1/10 część, 9 rata), *nadzwyczajne*	*183*	—	*183*
		Suma rubryki VII. zwyczajne .	692	02	809
		Suma rubryki VII. *nadzwyczajne* .	*187*	*60*	*203*
		Razem . .	879	62	1.012

w Czernichowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
91	—					
—	4	*Wydatek* w ogóle *mniejszy* z powodu, iż w obec wczesnej zimy nie można było wykonać zamierzonych robót.				
74	—					
91	4					
74	—					
165	4					
161						
50	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż nie okazała się potrzeba wydatku.				
—	795	*Wydatek większy* z powodu większej produkcyi cegły. Za wyrobioną cegłę (obacz rubrykę V. poz. 12. dochodów) otrzymano . . . . 1.372 zł. 91 ct. wydatki wynosiły, jak obok . 824 „ 85 „ *Czysty* zatem *dochód* z produkcyi przyniósł . . . . . 548 zł. 06 ct.				
—	47	*Wydatek większy*, ponieważ w skutek zagrożenia przez c. k. Starostwo zamknięciem karczmy w rynku, musiano przedsięwziąć większe naprawy, aniżeli przewidywano.				
—	30	*Wydatek większy*, ponieważ szkody zrządzone przez Wisłę wymagały większej naprawy.				
—	—					
32	—					
35	—					
3	—					
27	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* wedle wymiaru.				
20	—					
15	—					
—	—					
117	—					
15	—					
132	—					

Wydatki. **5. b) Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
VIII.		**Spłata kapitałów i odsetek dłużnych.**			
	30	Kasie oszczędności w Krakowie: umorzenie pożyczki 7.000 zł. (28. (ostatnia) rata kapitału wraz z odsetkami)	250	—	250
	31	Spłata wraz z odsetkami długu hipoteczn. w sumie 12.000 zł.	—	—	600
		Suma rubryki VIII.	250	—	850
IX.	32	**Rozmaite nieprzewidziane**	111	08½	50
—	—	**Nadwyżka dochodów** (pozostałość z rachunku) . . .	2.145	52	2.233

w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
600	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż pożyczka nie została w tym roku zaciągniętą.				
600	—					
—	61	*Wydatek większy* z powodu następujących wydatków nieprzewidzianych: *a)* należytość skarbowa od kontraktu o dzierżawę wikla . . . . . 38 zł. 23 ct. *b)* koszta komisyi w sprawie szkód leśnych . . . . . 14 „ 37 „ *c)* koszta ekstabulacyi pożyczki hipot. w sumie 7.000 zł. . . . . 25 „ 95 „ Razem . 78 zł. 55 ct.				
88	—	*Wynikłość mniejsza* (z mało znaczącej różnicy przy tak obszernem gospodarstwie), zwrócona jako przewyżka dochodów funduszowi krajowemu.				

Dochody. **5. b) Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
		Dochody.			
I.		**Dochody z gospodarstwa.**			
	1	Ze sprzedaży płodów rolnych i chmielarni	941	09	1.400
	2	„ „ zwierzęcych:			
		a) krowiarnia . . . . . 1.612 zł. 30½ ct.			
		b) nierogacizna . . . . . 385 „ 10 „	1.997	40½	1.800
	3	Z wynajętych ról i pastwisk	328	89½	315
	4	Czynsz z domu i ogrodu, wynajętego szkole rolniczej . .	100	—	100
	5	Czynsz z kuźni	40	—	40
	6	Za wynajęte konie	519	75	450
	7	Za nawóz stajenny do ogrodu szkoły rolniczej.	60	—	60
		Suma rubryki I. .	3.987	14	4.165
II.		**Z lasu i wikla.**			
	8	Ze sprzedaży drzewa opałowego	204	75	670
	9	Z wikla i trawy wśród wikla	1.572	25	1.570
		Suma rubryki II. .	1.777	—	2.240
III.	10	**Z rybołowstwa**	100	—	100
IV.	11	**Z pieca wapiennego**	850	—	850
V.	12	**Z cegielni**	1.372	91	—

w Czernichowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
459	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ z powodu posuchy, a w następstwie nieurodzaju w całym kraju, dochód z płodów rolnych i z chmielarni niższy od preliminowanego wypaść musiał.	13	22	—	—
—	197	*Dochód większy*, jak obok o . . . . . 197 zł. dodawszy jednak do tej wynikłości kwotę . . . . . 301 „ za którą zakupiono z tej pozycyi dochodu owce za zezwoleniem Wydziału krajowego do LW. 26.077/89, okaże się *dochód* właściwie *większy* o . . 498 zł.				
—	14	*Dochód większy* z powodu korzystniejszego odnajęcia pastwiska.				
—	—					
—	—					
—	70	*Dochód większy* z powodu częstszego i korzystniejszego wynajęcia furmanek w tym roku.				
—	—					
459	281		13	22	—	—
178						
465	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ z powodu braku planu leśnego sprzedawano tylko suszki i wywroty.				
—	2	*Różnica drobna* na korzyść budżetu.				
465	2					
463						
—	—					
—	—					
—	1.373	*Dochód większy*. Obacz wyjaśnienie przy rubryce IV. poz. 18. wydatków.				

Dochody. 5. b) Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
VI.		**Z propinacyi i przewozu.**			
	13	Z wydzierżawionej propinacyi:			
		a) propinacya . . . . . 1.650 zł.			
		b) budy jarmarczne . . . . . 50 „	1.700	—	1.700
	14	Z dzierżawy promu do przewozu	100	—	100
		Suma rubryki VI. .	1 800	—	1.800
VII.		**Lądowe i olborne.**			
	15	Z lądowego	31	—	30
	16	Olborne za łamanie kamienia	91	25	300
		Suma rubryki VII. .	122	25	330
VIII.	17	**Rozmaite nieprzewidziane**	157	30	25

w Czernichowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	1					
209	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ spodziewanej sprzedaży kamienia na regulacyę rzek nie było.				
209	1					
208						
—	132	*Dochód większy* z powodu niestałości wpływów tego rodzaju; stanowiły go mianowicie: *a)* zwrot kosztów sporu w sprawie prowizoryalnej . . . . 149 zł. — ct. *b)* za szkody polowe . . . . 8 „ 30 „ Razem, jak obok . 157 zł. 30 ct.				

Wydatki. **6. Krajowa niższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel kierownik, płaca z dodatkiem aktywalnym	1.340	—	1.340
	2	„ fachowy pomocniczy, płaca z dodat. aktyw.	780	—	780
	3	Instruktor, płaca z dodatkiem na wikt	600	-	600
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca z dodat. na wikt	384	96	385
	5	Kapelan i katecheta	150	—	150
	6	Nauczyciel weterynaryi	112	50	150
		Suma rubryki I.	3.367	46	3.405
II.		**Koszta administracyi.**			
	7	Zarząd:			
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya	160	—	100
		b) sługa szkolny	240	—	240
		c) utrzymanie jednej pary koni	211	44	200
	8	Opał	503	01	500
	9	Oświetlenie	113	33	100
	10	Utrzymanie budynków	341	77	200
	11	Ubezpieczenie „ zwyczajne			
	12	Płaca kominiarza	*150*	—	*150*
	13	Sprzęty i ruchomości	124	03	100
	14	Zakupno i utrzymanie narzędzi rolniczych	156	44	30
	15	Dopłata przy zamianie konia, *nadzwyczajne*	*124*	—	*120*
	16	Należytość rządowa od przeniesienia własności gruntów szkolnych, z wymierzonych 463 zł. 75 ct., spłacalnych w 10 latach, czwarta roczna rata	46	37½	46
	17	Lekarz, apteka i inne rozmaite	144	19	100
		Suma rubryki II. zwyczajne	2.040	58½	1.616
		Suma rubryki II. *nadzwyczajne*	*274*	—	*270*
		Razem	2.314	58½	1.886
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	18	Stołowanie	3.215	—	4.500
	19	Odzież, pościel i pranie	1.012	86	
		Suma rubryki III.	4.227	86	4.500
		Do przeniesienia . zwyczajne	9.635	90½	9.521
		Do przeniesienia . *nadzwyczajne*	*274*	—	*270*

rolnicza w Horodence. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
38	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalarium.				
38	—					
—	60	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych kosztów przesyłkowych i sprawienia przyborów kancelaryjnych.				
—	—					
—	12	Różnice drobne wedle potrzeby w tym roku.				
—	3					
—	13					
—	142	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych adaptacyj oprócz wykazanego nadzwyczajnego wydatku 150 zł. na postawienie nowych pieców.				
—	—					
—	24	*Wydatek większy* z powodu reparacyi tarantasa.				
—	127	*Wydatek większy* z powodu zakupna sortownika i młynka od Claytona kosztem 142 zł. 59 ct.				
—	4	Różnica drobna przy zamianie.				
—	—					
—	44	*Wydatek większy* w skutek kosztów kilkakrotnych jazd służbowych kierownika, oraz z powodu zarachowania na tę pozycyę przewyżki wydatków na uprawę gruntów szkolnych (obacz wyjaśnienie przy rubryce III. poz. 3. dochodów).				
—	425					
—	4					
—	429					
272	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż jakkolwiek w ostatnich dwu miesiącach uczniów było 32, przecięciowo w ciągu roku wypadła ich liczba około 28, miasto preliminowanych 30.				
272	—					
310	425					
—	4					

Wydatki i dochody. **6. Krajowa niższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1889. zł.	Wynikłości w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
		Z przeniesienia . zwyczajne .	9.635	90½	9.521
		Z przeniesienia . *nadzwyczajne* .	*274*	—	*270*
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	20	Przybory do pisania i nauki uczniów	25	20	120
	21	Przykupno środków naukowych	164	36	200
		Suma rubryki IV. .	189	56	320
V.	22	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	30	29	40
		Suma wszystkich wydatków . zwyczajne .	9.855	75½	9.881
		Suma wszystkich wydatków . *nadzwyczajne* .	*274*	—	*270*
		Razem . .	10.129	75½	10.151
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	2.000	—	2.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów**	450	—	1.250
III.	3	**Czysty dochód** z gruntów szkolnych	—	—	60
IV.	4	**Zarobek uczniów**	—	—	360
		Suma dochodów .	2.450	—	3.670
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	7.679	75½	6.481
		Razem . .	10.129	75½	10.151

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Należytości czynne (opłaty na utrzymanie uczniów):
z lat ubiegłych . . . . . 2.025 zł. — ct.
z roku bieżącego . . . . . 1.150 „ — „ 3.175 zł. — ct.
Stan bierny: Należytości bierne (c.k. Skarbowi Państwa od przeniesienia własności) 278 „ 25 „
Czysty stan czynny . . 2.896 zł. 75 ct.

LW. 25018/1891.

rolnicza w Horodence. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
310	425 4					
95 35	— —	} *Wydatki mniejsze* wedle potrzeby w tym roku.				
130	—					
10	—	*Wydatek mniejszy* z powodu jak powyżej.				
450 —	425 4					
450 21	429					
—	—					
800	—	*Dochód mniejszy* z powodu, iż strony, które były się zdeklarowały do pewnych datków na ten cel, częścią nie uiściły tychże, częścią stanowczo ich odmówiły (LW. 32.290/89).	1.150	—	—	—
60	—	Plony z gruntów przyniosły w roku 1889. dochód w kwocie . . . 40 zł. 64 ct. natomiast wydatki na uprawę tychże wyniosły . . . . 61 „ 73 „ zamiast tedy preliminowanego czystego dochodu, okazała się przewyżka wydatków . . . . 21 zł. 09 ct. którą zarachowano w rubryce II. poz. 17. wydatków.				
360	—	Zarobku na miejscowym folwarku nie było.				
1.220 —	— 1.199	*Wynik większy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru. Na niekorzystny ten wynik wpłynęła przeważnie restancya z tytułu dobrowolnych wpłat na utrzymanie uczniów, która w kwocie 1.150 zł. wykazaną została w kolumnie należytości czynnych. Stanowcze wzbranianie się stron w sprawie uiszczenia przyrzeczonych datków pochodzi ztąd, iż gdy z ramienia tychże żaden uczeń w zakładzie pomieszczony nie został, nie poczuwają się do obowiązku złożenia deklarowanej z góry opłaty.				
1.220 21	1.199		1 150	—	—	—

Wydatki. **7. Krajowa średnia szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel kierownik, płaca z dodatkiem aktywalnym . .	1.340	—	1.340
	2	„ fachowy pomocniczy, płaca z dodat. aktyw. . .	780	—	780
	3	Instruktor, płaca i wikt	480	—	565
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca i wikt . . .	385	—	385
	5	Kapelan i katecheta	150	—	150
	6	Nauczyciel weterynaryi	—	—	150
		Suma rubryki I. .	3.135	—	3.370
II.		**Koszta administracyi.**			
	7	Zarząd:			
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . .	50	27½	100
		b) sługa szkolny	120	—	240
		c) zakupno i utrzymanie narzędzi ręcznych rolniczych .	9	95	30
	8	Opał	312	—	400
	9	Oświetlenie	42	66½	100
	10	Utrzymanie budynków	125	51	
	11	Ubezpieczenie „	109	06	250
	12	Płaca kominiarza	25	50	
	13	Ruchomości i sprzęty	68	86½	100
	14	Lekarz, apteka i rozmaite inne	156	63½	100
		Suma rubryki II. .	1.020	46	1.320
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	15	Stołowanie	1.741	58½	3.000
	16	Odzież, pościel i pranie	1.081	45½	
		Suma rubryki III. .	2.823	04	3.000
		Do przeniesienia .	6.978	50	7.690

rolnicza w Jagielnicy.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	—					
85	—	*Wydatek mniejszy* o kwotę, przeznaczoną budżetem na wikt, ponieważ instruktor pobierał go w naturze wspólnie z uczniami.				
—	—					
—	—					
150	—	Wydatku nie było z powodu nieobsadzenia tej posady.				
235	—					
50	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
120	—	*Wydatek mniejszy* z powodu nie przyjęcia stałego sługi.				
20	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ dopiero w roku następnym okazała się potrzeba znaczniejszego dokupna.				
88	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby w tym roku.				
57	—					
—	10	*Wydatek* nieco *większy* w kosztach asekuracyjnych.				
31	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
	57	*Wydatek większy* z powodu udzielenia zapomogi 50 zł. nauczycielowi do nauk elementarnych.				
366	67					
299						
177	—	*Wydatek mniejszy* wedle istotnej potrzeby. Uczniów było przeciętnie około 22.				
177	—					
711	—					

Wydatki i dochody. # 7. Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1889. zł.	Wynikłości w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Paźd. er. 1888. zł.
		Z przeniesienia .	6.978	50	7.6. 0
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	17	Potrzeby do pisania i nauki uczniów	18	48	120
	18	Przykupno środków naukowych	165	10½	200
		Suma rubryki IV. .	183	58½	320
V.	19	**Czynsz dzierżawny** za grunta używane przez szkołę . .	50	—	50
VI.	20	**Kurs ćwiczeń** dla szkolnej straży pożarnej	36	69	40
		Suma wszystkich wydatków .	7.248	77½	8.100
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	2.000	—	2.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów**	1.275	—	600
III.	3	**Czysty dochód** z pola szkolnego	236	51½	120
IV.	4	**Zarobek uczniów**	264	—	240
		Suma dochodów .	3.775	51½	2.960
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	3.473	26	5.140
		Razem . .	7.248	77½	8.100

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Należytości czynne (opłaty na utrzymanie uczniów): z lat ubiegłych — zł. — ct.
z roku bieżącego 300 „ — „

Stan bierny: Należytości bierne . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . 300 zł. — ct.

LW. 25.016/1891.

rolnicza w Jagielnicy. **Wydatki i dochody.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
711	—					
102	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby w tym roku.				
35	—					
137	—					
—	—					
3	—	Uwidoczniona kwota wydaną została na transport przyrządów pożarnych, które przybyły dopiero				
851	—	w zimie, ztąd kurs ćwiczeń aż z wiosną 1890. wprowadzony mógł być w życie.				
—	—					
—	675	*Dochód większy*, ponieważ po nad budżet uiścili datki na utrzymanie uczniów za lata poprzednie: Oddział podolski c. k. Towarzystwa gospodarskiego, Książę L. Sapieha i Księżna F. Czartoryska.	300	—	—	—
—	117	Dochód z ogólnego gospodarstwa rolnego przyniósł *brutto* w roku 1889. (wliczając remanenta pozostałe) . . . . . 3.029 zł. 89½ ct. wydatki na ten cel wyniosły w ciągu roku . . . 2.793 „ 38 „ okazał się przeto dochód czysty 236 zł. 51½ ct.				
—	24	*Dochód większy* wedle istotnego poboru, oraz obliczenia przez dyrekcyę wartości robocizny uczniów około gruntu szkolnego.				
—	816					
1.667	—	*Wynik mniejszy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
1.667	816		300	—	—	
851						

Wydatki. **8. Krajowa niższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyj budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel fachowy, zarazem kierownik, płaca z dodat. aktyw.	1.540	—	1.540
	2	„ „ pomocniczy, płaca z dodat. aktyw. . .	780	—	780
	3	Instruktor, płaca	480	—	480
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych	291	60	350
	5	Kapelan i katecheta	100	—	100
	6	Nauczyciel weterynaryi	166	72	250
		Suma rubryki I. .	3.358	32	3.500
II.		**Koszta administracyi.**			
	7	Zarząd:			
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . .	17	32	100
		b) sługa szkolny	32	50	240
		c) utrzymanie jednej pary koni szkolnych	451	30	400
		d) zakupno i utrzymanie narzędzi ręcznych rolniczych .	4	84	30
	8	Opał	331	35	400
	9	Oświetlenie	80	78	100
	10	Utrzymanie budynków	123	12	
	11	Ubezpieczenie budynków	46	73	200
	12	Płaca kominiarza	10	—	
	13	Sprzęty i ruchomości	49	76	100
	14	Lekarz, apteka i różne inne	121	68	100
		Suma rubryki II. .	1.269	38	1.670
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	15	Stołowanie	2.150	19	4.500
	16	Odzież, pościel i pranie	183	54	
		Suma rubryki III. .	2.333	73	4.500
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	17	Przybory do pisania i nauki uczniów	20	20	150
	18	Przykupno środków naukowych	317	59	200
		Suma rubryki IV. .	337	79	350
V.	19	**Kurs ćwiczeń** dla szkolnej straży pożarnej	12	83	40
		Suma wszystkich wydatków .	**7.312**	**05**	**10.060**

rolnicza w Kobiernicach. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	—					
—	—					
59	—	*Wydatek mniejszy* z powodu dwumiesięcznego interkalarium między ustąpieniem jednego, mianowaniem zaś drugiego nauczyciela (LW. 38.409/89 i 53.775/89).				
—	—					
83	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż z dniem 31. Sierpnia 1889. zamknięto płacę nauczycielowi weterynaryi, wykłady zaś tejże objął bezpłatnie kierownik szkoły.				
142	—					
83	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
208		*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie przyjęto stałego sługi, wikt zaś tenże pobierał z uczniami.				
—	51	*Wydatek większy* przeważnie z powodu dopłaty przy zamianie pary koni.				
25	—	*Wydatek mniejszy*, poniesiony jedynie na drobne naprawy.				
69	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby w tym roku.				
19	—					
20	—					
50	—					
—	22	*Wydatek większy*, znajdujący zupełne pokrycie w zaoszczędzeniach pozycyj poprzednich.				
474	73					
401						
2.166	—	*Wydatek mniejszy* z powodu mniejszej ilości uczniów, mianowicie zamiast preliminowanych 30 stałych uczniów, było ich przecięciowo 21; oraz z powodu mniejszego wydatku na odzież.				
2.166	—					
130	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby tego roku, oraz z uwzględnieniem mniejszej ilości uczniów.				
—	118	*Wydatek większy* przeważnie z powodu zakupna szkieletów zwierząt gospodarskich, znajdujący zupełne pokrycie w zaoszczędzeniu pozycyi poprzedniej.				
130	118					
12						
27	—	*Wydatek mniejszy*, poniesiony w tym roku tylko na przywóz rekwizytów pożarnych.				
2.748	—					

Dochody. 8. Krajowa niższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyj budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	3.000	—	3.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów**	1.695	—	750
III.	3	**Czysty dochód z pola szkolnego**	20	—	20
IV.	4	**Zarobek uczniów**	67	24	240
		Suma dochodów .	4.782	24	4.010
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	2.529	81	6.050
		Razem . .	**7.312**	**05**	**10.060**

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Należytości czynne (opłaty na utrzymanie uczniów): z lat ubiegłych 430 zł.
z roku bieżącego 405 „ 835 zł.

Stan bierny: Należytości bierne . . . . . —

Czysty stan czynny . . 835 zł.

LW. 25.017/1891.

rolnicza w Kobiernicach. **Dochody.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	945	*Dochód większy* z powodu przyjęcia uczniów, na których utrzymanie prywatne strony złożyły opłaty.	405	—	—	—
—	—					
173	—	*Dochód mniejszy* wedle wykazanego przez dyrekcyę szkoły wyniku po dzień 30. Czerwca 1889. Reszta należytości obliczoną i uiszczoną została w roku 1890.				
173	945					
	772					
3.520	—	*Wynik mniejszy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
3.520	772		405	—	—	—
2.748						

Wydatki. **9. Krajowa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel kierownik	1.000	—	1.340
	2	„ fachowy pomocniczy	400	—	780
	3	Kapelan i katecheta	86	40	100
	4	Nauczyciele pomocniczy	642	10	300
	5	Ochmistrz	100	—	100
		Suma rubryki I.	2.228	50	2.620
II.		**Koszta administracyjne.**			
	6	Zarząd:			
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya 74 zł. 15 ct.			
		b) sługa szkolny 156 „ — „	230	15	280
	7	Opał	108	50	120
	8	Oświetlenie	45	—	50
	9	Utrzymanie budynków			
	10	Ubezpieczenie „	55	68	100
	11	Płaca kominiarza			
	12	Sprzęty i ruchomości	29	66	50
	13	Najem pomieszkania dla kierownika	200	—	200
	14	Lekarz, apteka i różne inne	322	59	60
		Suma rubryki II.	991	58	860
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	15	Stołowanie	3.418	55	3.000
	16	Odzież, pościel i pranie			
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	17	Potrzeby do pisania i nauki uczniów	35	76	100
	18	Przykupno środków naukowych	105	91	200
		Suma rubryki IV.	141	67	300
		Suma wydatków	**6.780**	**30**	**6.780**

ogrodnicza w Tarnowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
340	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 734 zł. z powodu, iż posady te nadane zostały prowizorycznie z płacami niższemi od preliminowanych.				
380	—					
14	—					
—	342	*Wydatek większy*, zależny od liczby godzin wykładanych przedmiotów, znajduje zupełne pokrycie w zaoszczędzeniach poz. 1—3.				
—	—					
734	342					
392						
50	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 131 zł. wedle istotnych potrzeb w tym roku.				
12	—					
5	—					
44	—					
20	—					
—						
—	263	Budżetem przewidziane wydatki wynosiły tylko kwotę 22 zł. 59 ct.; z pozycyi tej jednak poniesiono nadto jeszcze na podstawie rozporządzenia do LW. 7.378/90 koszta rayolowania ogrodu szkolnego w kwocie 300 zł., które pokryto z ogólnego zaoszczędzenia wydatków w tej szkole, wynoszącego sumę 299 zł. 70 ct.				
131	263					
	132					
—	418	*Wydatek większy* na podstawie umowy, zawartej z przedsiębiorczynią do LW. 6.851/89, oraz ponieważ poniesiono niepreliminowane koszta sprawienia dla uczniów 40 bluzek, 40 par spodni i 20 kapeluszy (LW. 9.283/90).				
64	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby w tym roku.				
94	—					
158	—					
550	**550**					

Dochody. 9. Krajowa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Październ. 1888. zł.
		Dochody.			
I.		**Subwencye.**			
	1	Z c. k. Skarbu Państwa	2.300	—	2.300
	2	Od gminy miasta Tarnowa	250	—	250
	3	Od Rady powiatowej w Tarnowie	300	—	300
		Suma rubryki I. .	2.850	—	2.850
II.	4	**Opłaty na utrzymanie**	349	50	250
III.	5	**Zarobek uczniów**	241	88	240
—	—	**Rozmaite**	100	—	—
		Suma dochodów .	3.541	38	3.340
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	3.238	92	3.440
		Razem . .	**6.780**	**30**	**6.780**

LW. 25.014/1891.

ogrodnicza w Tarnowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	99	*Dochód większy*, zależny od stanu zamożności uczniów.				
-	2	Różnica nieznaczna.				
—	100	*Dochód niepreliminowany*, uzyskany tytułem daru od tarnowskiej kasy oszczędności.				
—	201					
201	—	*Wynik mniejszy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
201	**201**					

LW. 29.541/1891.

Alegat 10. do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1889.

Odpis

zamknięcia rachunku

podatków państwowych

za rok

1889,

udzielony przez

c. k. krajową Dyrekcyę Skarbu do L. 49.200/1890 (LW. 31.046/1890).

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Rechnungs-Abschluss der directen

Post-Nr.	Capitel	Titel	Bezeichnung der Rubriken und Objecte nach der Reihenfolge der Theilvoranschläge	Erfolg vom 1. Jänner bis Ende März 1890. Laufender Dienst fl.	kr.	Dienst der Vorjahre fl.	kr.
			I. Einnahmen.				
			Ordentliche.				
1	12	—	Grundsteuer	112.771	87½	771.218	12½
2	13	—	Gebäudesteuer { Hauszinssteuer	34.481	72½	329.428	69
			Gebäudesteuer { Hausklassensteuer	32 857	63½	199.905	84½
3	14	—	5% Steuer vom Ertrage hauszinssteuerfreier Gebäude .	1.396	34	19.997	74½
4	15	—	Erwerbsteuer	111.334	85	89.983	52
5	16	—	Einkommensteuer { *a)* vom fatirten Einkommen . .	15.556	66½	297.498	51½
			Einkommensteuer { *b)* von fixen Bezügen . . .	12.461	11	11	98½
			Einkommensteuer { *c)* von Zinsen der öffentlichen Fonds-Obligationen	2.452	92	11.823	24
			Zusammen . .	323.313	12	1,719.867	66½

Steuer für das Jahr 1889.

Laufender Dienst des Jahres 1889		Gesammt-Erfolg für das Jahr 1889		Voranschlag für das Jahr 1889		Activ-Rückstände mit Anfang des Verwaltungsjahres 1889		Activ-Rückstände mit Ende des Verwaltungsjahres 1889		Anmerkung
fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	
3,769.925	56	4,541.143	68½	4,800.000	—	807.267	—	1,339.742	—	
1,253.044	24½	1,582.472	93½	1.530.000	—	698 182	—	746.154	—	
1,183.580	76½	1,383.486	61	1,507.000	—	367.116	—	550.015	—	
73.366	48½	93.364	23	80.000	—	63.624	—	81.040	—	
696.393	79½	786.377	31½	790.000	—	634.318	—	667.871	—	
1,255.887	47	1,553.385	98½	1,669.500	—	596.581	—	722.519	—	
45.924	67½	45.936	66	137.156	—	—	—	—	—	
219.513	18½	231.336	42½	233.344	—	—	—	—	—	
8,497.636	18	10,217.503	84½	10,747.000	—	3.167.088	—	4,107.341	—	

Nachweisung

der von den Einnahmen in Abrechnung gebrachten Rückvergütungen für das Jahr 1889.

Post-Nr.	Gegenstand	Im Jahre 1889.				Vom 1. Jänner bis Ende März 1890.				Zusammen			
		Laufender Dienst		Dienst der Vorjahre		Laufender Dienst		Dienst der Vorjahre		Laufender Dienst		Dienst der Vorjahre	
		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
	Rückvergütungen an der ordentlichen:												
1	Grundsteuer	26.558	92½	8.755	82	—	—	2.933	99	26.558	92½	11.689	81
2	Gebäudesteuer *a)* Hauszinssteuer	11.409	02½	1.316	30½	163	90	1 649	56	11.572	92½	2.965	86½
	Gebäudesteuer *b)* Hausklassensteuer	6.360	69½	1.113	23	—	—	781	98½	6.360	69½	1.895	21½
	Zusammen	17.769	72	2.429	53½	163	90	2.431	54½	17.933	62	4.861	08
3	5% Steuer vom Ertrage hauszinssteuerfreier Gebäude	406	01	92	83½	—	—	15	65	406	01	108	48½
4	Erwerbsteuer	5.437	32	2.419	15½	—	—	2 685	43	5.437	32	5.104	58½
5	Einkommen-Steuer *a)* vom fatirten Einkommen	11.936	44½	2.061	12	3	49	8.092	84	11.939	93½	10.153	96
	Einkommen-Steuer *b)* von fixen Bezügen	248	95	—	—	20	59	17	11	269	54	17	11
	Einkommen-Steuer *c)* von Zinsen der öffentlichen Obligationen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Zusammen	12.185	39½	2.061	12	24	08	8.109	95	12.209	47½	10.171	07
	Summe	62.357	37	15.758	46½	187	98	16.176	56½	62.545	35	31.935	03

LW. 29.541/1891.

11. Alegat do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1889.

Wykaz

należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Zaległości czynne fl.	kr.	bierne fl.	kr.
		Wydatki.				
II.	27 *a)*	Rzecznik prawny	300	91	—	—
	28 *a)*	Koszta podróży i dyety w ogóle	1.038	99	—	—
	31 *i)*	Rozmaite potrzeby kancelaryjne	43	83	—	—
	33	Zaliczki na płace urzędników	6.892	14	—	—
III.	34	„ od gmin (na koszta leczenia)	3.040	02½	—	—
	„	„ „ szpitali „ „	1.425	—	—	—
	„	Od samopłacących „ „	5.814	83	—	—
	„	Zwroty rozmaite „ „	1.155	07	—	—
IV.	36	Koszta podróży i dyety lekarzy	89	75	—	—
IX.	103—117 i 119	Kwaterunkowe żandarmeryi	180	—	—	—
	—	Pożyczka z kasy oszczędności, przejęta do spłaty przez fundusz krajowy	—	—	1.681	39
X.	120—127	Koszta zarządu dróg	409	80	—	—
	129	Utrzymanie dróg	1.157	65½	—	—
	130 - 132	Zasiłki	243	59	—	—
	133—135	Wydatki na myta	48	56	—	—
XII.	150	„ „ szupaśnictwo	7.844	35	—	—
XIII.	151	Biuro melioracyjne	233	79	—	—
	156	Popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych	716	87	—	—
	157	Przeprowadzenia zdjęć niwelacyjnych	414	69	—	—
XIV	158	Pożyczka z funduszu domestykalnego na budowę kulparkowską	—	—	26.153	—
	159	„ z kasy oszczędności, na budowę kulparkowską	—	—	34.392	13
	160	„ „ „ zaciągnięta przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo	—	—	9.095	54
	162	„ zaciągnięta przez Zbór izraelicki w Krakowie	—	—	4.096	59
	164	Funduszowi szpitala św. Łazarza i funduszowi podrzutków w Krakowie	—	—	318.560	14
	166	Pożyczka na budowę pralni w szpitalu lwowskim	—	—	17.313	99
	167	„ „ „ skrzydła „ „	—	—	48.136	70
	169	Funduszowi pożyczki krajowej z roku 1873	—	—	270.050	98½
	171	Połowa pożyczki na odbudowanie szpitala tarnowskiego	—	—	12.562	59½
XV.	173	Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie — pożyczka	—	—	6.516	96
	„	„ „ „ „ „ zaliczki na płacę	30	—	—	—
	184	„ ogrodnicza w Tarnowie	37	—	—	—
	—	Badania głębszych pokładów ziemi	12.874	76	—	—
	202	Pożyczka na składy publiczne we Lwowie i Krakowie	—	—	391.212	55
		Do przeniesienia	43.991	61	1,139.772	57

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Zaległości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
		Z przeniesienia .	43.991	61	1,139.772	57
XVI.	221	Żywiec, warstat stolarski i wyrobu zabawek . .	300	—	—	—
	—	Radymno, warstat powroźniczy	664	20	—	—
	233	Kańczuga, szkoła koronkarska	120	—	—	—
	248	Zasiłki na cele przemysłowe	2.129	46	—	—
XVII.	251	Do rozporządzalności Wydziału krajowego . . .	4.105	41	—	—
	—	Zaliczki c. k. Skarbowi państwa	—	—	54.436	28
	—	Rozmaite budżetem nieprzewidziane	7.333	06	—	—
		D o c h o d y.				
III.	3	Myta	2.452	52	—	—
	6	Datki dobrowolne na budowę dróg krajowych . .	35.728	91½	—	—
V.	14	Od stron rozmaitych ze spraw drogowych . . .	679	25	—	—
	15	Rozmaite zwroty z lat ubiegłych	5.464	34	—	—
VI.	17	PP. Kanoniczki w Krakowie	350	—	—	—
	18	Gmina Sanok	3.075	22½	—	—
	19	„ Skała	500	—	—	—
	20	Tarnów, Wydział powiatowy	155	78½	—	—
	21	Jasielska spółka wodna	1.165	82	—	—
	22	Łańcut, Wydział powiatowy	1.350	—	—	—
	23	Chorzelowska Spółka wodna	5.053	91½	—	—
	24	Glów, gmina	300	—	—	—
	26	Zakopane, szkoła koronkarska	100	—	—	—
	27	Fibich Władysław w Ropiance	6.000	—	—	—
	—	Chłopczyce gmina	150	—	—	—
	—	Sanok, komitet parafialny obrz. łać.	1.800	—	—	—
	—	Michniewicz M. (Moraczewski i Brudzewski w Krygu) .	1.350	—	—	—
	—	Marconi Leonard	4.375	—	—	—
	—	Szpital św. Zofii we Lwowie	10.000	—	—	—
	—	Szpital św. Ludwika w Krakowie	10.000	—	—	—
VII.	30	Dochody szkoły gospod. lasowego we Lwowie . .	100	—	—	—
XI.	41	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich . .	12	39	—	—
XII.	42	Pozostały fundusz zapomogi z r. 1866 . . .	53.821	54½	20	—
XIII.	45 *a)*	Sprzedaż książek i druków	14.375	50	—	—
	45 *c)*	Rozmaite	2.226	90	—	38
	46	Wydziały powiatowe — datki dobrowolne na wykupno gruntów pod kolej transwersalną . . .	95.642	51	—	—
	—	Dochody byłego funduszu budowy gmachu sejmowego .	1.979	42	—	—
	—	Od sprawców kradzieży jasielskiej	5.734	26½	—	—
	—	Zwroty pożyczek udzielonych na zasiewy w r. 1880 .	104	09½	—	—
XIV.	48	Dodatki do podatków	569.528	95	—	—
—	—	Zwrot lokacyi fund. regulacyi Łęgu	—	—	679	03
—	—	„ „ „ „ Gniłej Lipy . . .	—	—	11.989	71½
—	—	Fundusz uposażenia kasy krajowej (stan długu	98.480	12	—	—
—	—	Fundusz krajowy . . . . (z r. 1887 i 1888	—	—	98.480	12
		Razem . .	990.700	20½	1,305.378	09½

II.

Fundusz szkolny krajowy.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

Uwaga ogólna. Rachunek wydatków sporządziła c. k. Rada szkolna krajowa.

Do tego rachunku dołącza się:

a) Wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych, pozostałych z końcem roku 1889.

b) Wykaz należytości, uiszczeń i zaległości zaliczek, udzielonych c. k. Radom szkolnym okręgowym po koniec roku 1889.

c) Wykaz zaoszczędzeń w zasiłkach dla funduszów szkolnych okręgowych, za czas od roku 1874. do końca roku 1889.

d) Wykaz zaległych z końcem roku 1889. zaliczek, udzielonych gminom na budynki szkolne.

LW. 18.455/1891.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłość z r. 1889. zwyczajne zł.	ct.	nadzwyczajne zł.	ct.	razem zł.	ct.
		Wydatki.						
		DZIAŁ I.						
		Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych.						
I.	1—2	Na pokrycie niedoboru z powodu płac dla nauczycieli i nauczycielek etatowych, tudzież z powodu renumeracyi dla katechetów na r. 1888/9 wedle preliminarzy Rad szkolnych okręgowych	352.588	—	—	—	352.588	—
II.	3	Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe .	37.573	—	—	—	37.573	—
III.	4	Na przybory naukowe	12.520	—	—	—	12.520	—
IV.	5	Na konferencye okręgowe	17.305	—	—	—	17.305	—
V.	6	Na biblioteki okręgowe	4.125	—	—	—	4.125	—
VI.	7	Na rozmaite wydatki	11.149	—	—	—	11.149	—
VII.	8—9	Na utrzymanie szkół nowych	6.788	21	—	—	6.788	21
VIII.	10	Na płace nauczycieli i nauczycielek nadetatowych na rok 1888/9	176.847	—	—	—	176.847	—
IX.	11	Zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych	—	—	46.585	82	46.585	82
		Suma działu I. .	618.895	21	46.585	82	665.481	03
		DZIAŁ II.						
		Wydatki własne krajowego funduszu szkolnego.						
X.	12—13	Substytucye	30.552	47	—	—	30.552	47
XI.	14—17	Zasiłki czasowe dla szkół utrzymywanych przez korporacye	—	—	3.775	—	3.775	—
XII.	18	Adjuta	4.908	05	—	—	4.908	05
XIII.	19—21	Remuneracye i zapomogi	37.164	—	—	—	37.164	—
XIV.	22	Remuneracye zmienne dla inspektorów okręgowych	2.000	—	—	—	2.000	—
XV.	23—24	Podatki i daniny	274	99	—	—	274	99
XVI.	25	Koszta podróży i dyety	500	—	—	—	500	—
XVII.	26—28	Dodatki pięcioletnie	118.135	77	—	—	118.135	77
XVIII.	29	Dodatek do funduszu emerytalnego . . .	12.800	—	—	—	12.800	—
XIX.	30	Emerytury	—	—	4.975	61	4.975	61
XX.	31—49	Dary z łaski	3.882	56½	—	—	3.882	56½
XXI.	50—51	Potrzeby szkół ogólnej natury	1.000	—	2.500	—	3.500	—
XXII.	52	Rozmaite wydatki	6.949	98½	—	—	6.949	98½
XXIII.	53—54	Zasiłki na budowę szkół	—	—	14.600	—	14.600	—
		Suma działu II. .	218.167	83	25.850	61	244.018	44
		Do tego suma działu I. .	618.895	21	46.585	82	665.481	03
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych.	837.063	04	72.436	43	909.499	47

szkolny krajowy.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Września 1888.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z d. 22 i 24 Stycz 1889.	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
311.830	—	40.782	352.612	24	—	—	—	24	—	—	—	—	—
37.978	—	—	37.978	405	—	—	—	405	—	—	—	—	—
12.520	—	—	12.520	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17.305	—	—	17.305	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.125	—	—	4.125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.500	—	—	3.500	—	—	7.649	—	—	7.649	—	—	—	—
11.720	—	—	11.720	4.932	—	—	—	4.932	—	—	—	—	—
180.585	—	—	180.585	3.738	—	—	—	3.738	—	—	—	—	—
—	20.000	—	20.000	—	—	—	26.586	—	26.586	—	—	—	—
579.563	20.000	40.782	640.345	9.099	—	7.649	26.586	9.099	34.235	—	—	—	—
12.000	—	—	12.000	—	—	18.552	—	—	18.552	—	—	763	97
									—	—	—	120	—
—	3.775	—	3.775	—	—	—	—	—					
5.000	—	—	5.000	92	—	—	—	92	—	—	—	—	—
37.783	—	—	37.783	619	—	—	—	619	—	—	—	—	—
									—	—	—	—	—
2.000	—	—	2.000	—	—	—	—	—					
650	—	—	650	375	—	—	—	375	—	—	—	5	88
500	—	—	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
91.868	—	53.277	145.145	27.009	—	—	—	27.009	—	—	—	5.436	06
12.800	—	—	12.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	5.900	—	5.900	—	924	—	—	924	—	—	—	329	11
3.541	—	190	3.731	254	—	406	—	—	152	—	—	290	15½
1.000	2.500	—	3.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.200	—	—	4.200	—	—	2.750	—	—	2.750	—	—	—	—
—	15.000	—	15.000	—	400	—	—	400	—	—	—	—	—
171.342	27.175	53.467	251.984	28.349	1.324	21.708	—	29.419	21.454	—	—	6 945	17½
579.563	20.000	40.782	640.345	9.099	—	7.649	26.586	9.099	34.235	—	—	—	—
750.905	47.175	94.249	892.329	37.448	1.324	29.357	26.586	38.518	55.689	—	—	6 945	17½
									17.171				

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłość z r. 1889. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	razem zł.	razem ct.
		Dochody.						
I.	1—10	Odsetki od kapitałów	13.470	47½	—	—	13.470	47½
II.	11—15	Dochody z dóbr, realności i innych praw .	141	52	—	—	141	52
III.	16—18	Dodatki	183	58	—	—	183	58
IV.	19	Zysk ze sprzedaży książek szkolnych . .	2.835	—	—	—	2.835	—
V.	20	Zapisy i darowizny	—	—	—	—	—	—
VI.	21	Taksy od spadków	9.322	79	—	—	9.322	79
VII.	22—26	Rozmaite wpływy	108.302	59	—	—	108.302	59
VIII.	27	Dodatek z c. k. Skarbu państwa . . .	54.943	—	—	—	54 943	—
IX.	28	Zwroty zaliczek, gminom na budynki szkolne udzielonych	11.897	62	—	—	11.897	62
—	—	Dodatek z funduszu krajowego	708.402	89½	—	—	708 402	89½
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych.	909.499	47	—	—	909.499	47

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1889.

Stan czynny.

Należytości czynne: *a*) z lat ubiegłych (patrz alegat A) str. 280) . 314.008 zł. 78 ct.
b) z roku 1889 . . . . . 97.155 „ 81 „ 411.164 zł. 59 ct.

Stan bierny.

Należytości bierne: *a*) z lat ubiegłych (patrz alegat A) str. 280) . — zł. — ct.
b) z roku 1889 . . . . . 6.945 „ 17½ „ 6.945 zł. 17½ „

Czysty stan czynny . . 404.219 zł. 41½ ct.

szkolny krajowy.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25 Września 1888.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z d. 22 i 24 Stycz. 1889	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
14.058	—	—	14.058	2.722	—	2.134	—	588	—	790	50	—	—
171	—	—	171	30	—	1	—	29	—	166	10½	—	—
530	—	—	530	359	—	12	—	347	—	518	02	—	—
2.835	—	—	2.835	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9.600	—	—	9.600	277	—	—	—	277	—	3.946	56½	—	—
44.215	—	—	44 215	72	—	64.160	—	—	64.088	82 189	62	—	—
54 943	—	—	54 943	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17.200	—	—	17.200	5.302	—	—	—	5.302	—	9 545	—	—	—
748.777	—	—	748.777	40.374	—	—	—	40.374	—	—	—	—	—
892.329	—	—	892.329	49.136	—	66.307	—	46.917	64.088	97.155	81	—	—
									17.171				

Uwaga: Wydatki większe od budżetu o . . . . . 17.171 zł.
Dochody (nieuwzględniając dotacyi z funduszu krajowego) większe o . . . . 57.545 „
Wynik zatem wogóle jest od budżetu korzystniejszy o . . . . . 40.374 zł.

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota prelimiuowana wedle ustawy z d. 25 Września 1888. zł.
		Wydatki.			
		Dział I.			
I.		**Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych.**			
	1	Na pokrycie niedoboru z powodu płac nauczycieli i nauczycielek etatowych, tudzież z powodu remuneracyj dla katechetów na rok 1888/9 według preliminarzy Rad szkolnych okręgowych	311.768	—	311.768
	—	Kredyt dodatkowy na mocy uchwały sejmowej z dnia 24. Stycznia 1889. na dodatki na mieszkanie dla nauczycieli i nauczycielek etatow. i nadetat. od 1. Lutego do 31. Grudnia 1889.	40.758	—	40.782
	2	Na częściowe pokrycie płac nauczycieli szkół w Tyczynie, Jaśliskach, Brzozowie i Radymnie, odsetki od kapitału legowanego przez śp. biskupa Betańskiego, a wcielonego do majątku zarodowego krajowego funduszu szkolnego .	62	—	62
		Suma rubryki I. . .	352.588	—	352.612
II.	3	**Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe** . . .	37.573	—	37.978
III.	4	**Na przybory naukowe**	12.520	—	12.520
IV.	5	**Na konferencye okręgowe**	17.305	—	17.305
V.	6	**Na biblioteki okręgowe**	4.125	—	4.125
VI.	7	**Na rozmaite wydatki**	11.149	—	3.500
VII.		**Na utrzymanie szkół nowych.**			
	8	Na utrzymanie 20 szkół nowych, z dniem 1. Września 1888. w życie wejść mających, a w preliminarzach okręgowych nieuwzględnionych	6.788	21	3.720
	9	Na utrzymanie 150. szkół, które mają być zorganizowane i wejść w życie od 1. Września 1889, na czas od 1. Września do końca Grudnia 1889.			8.000
		Suma rubryki VII. . .	6.788	21	11.720

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
24	—	*Do rubryki I.* Wydatek mniejszy o 24 zł. z powodu, iż nieokazała się potrzeba asygnowania zasiłku funduszom szkolnym okręgowym w kwocie preliminowanej.				
—	—					
24	—		—	—	—	—
405	—	*Do rubryki II.* Wydatek mniejszy o 405 zł. z powodu zastrzeżenia późniejszego asygnowania zasiłku, preliminowanego na r. 1889. dla m. Krakowa, dopiero po przedłożeniu zamknięcia rachunku.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	7.649	*Do rubryki VI.* Wydatek większy w ogóle o 7.649 zł. a mianowicie: wydano więcej o . 7.696 zł. z powodu kosztów utrzymania bióra rachunkowego dla funduszów szkolnych okręgowych; — wydano zaś mniej o . 47 „ z powodu podanego przy rubryce II., przeto ogółem wydano więcej o . 7.649 zł.	—	—	—	—
4.932	—	*Do rubryki VII.* Wydatek mniejszy o 4.931 zł. 79 ct. z powodu, że dla niektórych nowopowstałych szkół nieżądały Rady szkolne okręgowe zasiłku z funduszu szkolnego krajowego, pokrywając odnośne wydatki nadwyżką dochodów miejscowych funduszów szkolnych.				
4.932	—		—	—	—	—

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25 Września 1888. zł.
VIII.	10	**Na płace nauczycieli i nauczycielek nadetatowych na rok 1888/9**	176.847	—	180.585
IX.	11	**Zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych** (*nadzwyczajne*)	*46.585*	82	*20.000*
		Dział II.			
X.		**Wydatki własne krajowego funduszu szkolnego. Substytucye.**			
	12	Na wynagrodzenie nauczycieli i nauczycielek za godziny nadobowiązkowe	30.552	47	8.500
	13	Na zastępstwo nauczycieli lub nauczycielek, przeszkodzonych w urzędowaniu w skutek choroby lub innej przyczyny .			3.500
		Suma rubryki X. . .	30.552	47	12 000
XI.		**Zasiłki czasowe dla szkół utrzymywanych przez korporacye.**			
		(*Nadzwyczajne*)			
	14	Dla szkoły klasztornej PP. Benedyktynek obrządku orm. we Lwowie	*2.000*	—	*2.000*
	15	Dla szkoły klasztornej PP. Klarysek w Starym Sączu .	*250*	—	*250*
	16	„ „ „ „ Benedyktynek obrz. łać. w Przemyślu	*1.440*	—	*1.440*
	17	Dla konwentu OO. Bazylianów w Ławrowie, za udzielanie nauki w dwuklasowej szkole klasztornej	*85*	—	*85*
		Suma rubryki XI . .	*3.775*	—	*3.775*

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
3.738	—	*Do rubryki VIII.* Wydatek mniejszy o 3.738 zł. z powodu przy rubryce II. podanego.	—	—	—	—
—	26.586	*Do rubryki IX.* Wydatek większy o 26.585 zł. 82 ct. z powodu, iż znaczna część prestacyj szkolnych, bo wynoszących z górą 200.000 zł. tak rychło ściągniętą być nie może, stanowi bowiem zaległość u gmin miejskich: w Bochni, Drohobyczu, Gródku, Jaworowie, Wieliczce, Mielcu, Ropczycach, Stanisławowie, Zatorze, Mielnicy, Sieniawie (Dybków i Wylewa) i t. p., którym pozwolono spłacić zaległości prestacyjne w kilkunastu latach; następnie z powodu niezałatwionych rekursów wielu gmin, wniesionych przeciwko orzeczeniom Rady szkolnej krajowej. Również na przekroczenie tej rubryki wpływa i ta okoliczność, iż w myśl ustawy nauczyciele szkół ludowych pobierają swe płace w miesięcznych ratach z góry, a dochody, służyć mające w pierwszym rzędzie do pokrycia tych płac, wpływają do funduszów szkolnych okręgowych kwartalnie z dołu. — O przyspieszenie zwrotu zaliczek wystosowano w roku 1889. następujące odezwy do c. k. Rady szkolnej krajowej i do okręgowych Rad szkolnych do LW. 6.392, 12.242, 21.413, 27.195 i 46.239/1889 r.	—	—	—	—
	18.552	*Do rubryki X.* Wydatek większy o 18.552 zł. 47 ct., albowiem w wielu szkołach zaprowadzono z powodu wzmagającej się frekwencyi naukę półdzienną, w skutek czego zwiększyły się czynności nauczycieli, za co w myśl ustawy, potrzeba było udzielać remuneracye, do pokrycia których przyzwolona budżetem kwota okazała się niedostateczną.	—	—	—	—
—	18.552		—	—	763	97
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	120	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	120	—

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25 Września 1888. zł.
XII.		**Adjuta.**			
	18	Dla kandydatów i kandydatek stanu nauczycielskiego . .	4.908	05	5.000
XIII.		**Remuneracye i zapomogi.**			
	19	Remuneracye zmienne i zapomogi dla nauczycieli . . .	13.790	—	14.000
	20	„ i zapomogi dla katechetów	11 885	—	12.000
	21	„ za naukę robót ręcznych	11.489	—	11.783
		Suma rubryki XIII. .	37.164	--	37.783
XIV.	22	**Remuneracye zmienne dla inspektorów okręgowych** . .	2.000	—	2.000
XV.		**Podatki i daniny.**			
	23	Na podatki i ekwiwalenta z gruntów i realności szkolnych .	274	99	500
	24	Dodatek konkurencyjny na część budynku szkolneg w Tarnowie			150
		Suma rubryki XV. . .	274	99	650
XVI.	25	**Koszta podróży i dyety** dla nauczycieli przeniesionych ze względów służbowych	500	—	500
XVII.		**Dodatki pięcioletnie.**			
	26	Dodatki dla nauczycieli do tego czasu już asygnowane . .	86.412	10	72.145
	27	Drugie i trzecie dodatki w roku 1889. asygnować się mające			10.512
	28	Pierwsze dodatki w roku 1889. przypadające			9.211
	—	Kredyt dodatkowy na mocy uchwały sejmowej z dnia 24. Stycznia 1889 na podwyższenie dodatków od 1. Lutego 1889	31.723	67	53.277
		Suma rubrykiXVII. .	118.135	77	145.145
XVIII		**Dodatek do funduszu emerytalnego.**			
	29	Dodatek stale systemizowany na emerytury dla nauczycieli etatowych i na zaopatrzenie wdów i sierót po nauczycielach	12.800	—	12.800

szkolny krajowy. Wydatki

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
92	—	*Do rubryki XII.* Wydatek mniejszy o 91 zł. 95 ct. z powodu niezrealizowania niektórych asygnat w roku przedmiotowym.	—	—	—	—
210	—		—	—	—	—
115	—		—	—	—	—
294	—	*Do rubryki XIII.* Wydatek mniejszy o 619 zł. z po-	—	—	—	—
619	—	wodu przy rubryce XII. podanego.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
375	—	*Do rubryki XV.* Wydatek mniejszy o 375 zł. 1 ct. z powodu, że przypadający podatek od gruntów szkolnych tylko częściowo w tym roku uiszczony	—	—	5	88
375	—	został.	—	—	5	88
—	—		—	—	—	—
5.456	—	*Do rubryki XVII.* Wydatek mniejszy o 27.009 zł. 23 ct. z powodu niepobrania przez nauczycieli należytości do końca Grudnia 1889., tudzież z powodu, iż sprawy przyznania niektórym nauczycielom przypadających w r. 1889. dodatków pięcioletnich, jak również podwyższenia od 1. Lutego 1889. pobieranych już dodatków, są jeszcze w toku.	—	—	—	—
21.553	—		—	—	—	—
27.009	—		—	—	5.436	06
—	—		—	—	—	—

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25 Września 1888. zł.
XIX.		**Emerytury.**			
	30	Na emerytury dla nauczycieli, którzy utracą posady w skutek reorganizacyi szkół (*nadzwyczajne*)	*4.975*	*61*	*5.900*
XX.		**Dary z łaski.**			
		a) Stałe.			
	31	Januszewskiej Wiktoryi, 1 sierota	—	—	21
	32	Kloss Franciszka	35	—	35
	33	Hołubowicz Petronela	68	25	63
	34	Klesiewicz Julia	39	—	36
	35	Dubil Amalia	63	—	63
	36	Prokopowicz Emilia	30	—	30
	37	Mikiewicz Eleonora	20	—	20
	38	Hurakowska Marya	38	32½	39
	39	Konopnicka Katarzyna	8	75	105
	40	Praszałowicz Marya	40	—	40
	41	Filipowska Joanna	13	12½	53
	42	Kołdrasińska Zofia	100	01	80
	43	Januszewska Wiktorya	166	68	167
	44	Elzner Karolina	73	34	80
	45	Rogozińska Józefa	30	—	40
	46	Seniów Agata	25	51½	38
	47	Nowomiejska Karolina	51	10	51
	48	Oleksinowa Julia	80	—	80
		Do przeniesienia . .	882	09½	1.041

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
924	—	*Do rubryki XIX.* Wydatek mniejszy o 924 zł. 39 ct. w skutek wstrzymania dalszej wypłaty czterech emerytów z powodu śmierci emerytów, tudzież z powodu mylnego wypłacenia należytości z funduszu szkolnego emerytalnego, zamiast z krajowego funduszu szkolnego, a dotyczące kwoty nie zostały dotychczas przeprowadzone.	—	—	329	11
21	—	*Do rubryki XX. poz. 31.* Wydatek mniejszy o 21 zł. z powodu zamknięcia poborów w skutek uzyskania innego utrzymania.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	5	*Do poz. 33.* Wydatek większy o 5 zł. 25 ct. z powodu wypłacenia zaległości z roku 1888.	—	—	10	50
—	3	*Do poz. 34.* Wydatek większy o 3 zł. z powodu jak przy poz. 33.	—	—	3	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—		7	50
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
96	—	*Do poz. 39.* Wydatek mniejszy o 96 zł. 25 ct., ponieważ tę należytość wypłacono mylnie z funduszu szkolnego emerytalnego i dotąd jej nieprzeprowadzono.	—	—	148	75
—	—		—	—	10	—
40	—	*Do poz. 41.* Wydatek mniejszy o 39 zł. $87^1/_2$ ct. z powodu zamknięcia wypłaty tej należytości z końcem Stycznia 1889. albowiem Filipowska umarła.	—	—	—	—
—	20	*Do poz. 42.* Wydatek większy o 20 zł. 1 ct. z powodu wypłacenia zaległości z roku 1888.	—	—	20	—
—	—		—	—	—	—
7	—	*Do poz. 44.* Wydatek mniejszy o 6 zł. 66 ct. z powodu niepobrania należytości za Grudzień 1889.	—	—	6	66
10	—	*Do poz. 45.* Wydatek mniejszy o 10 zł. z powodu niepobrania należytości za IV. kwartał 1889.	—	—	10	—
12	—	*Do poz. 46.* Wydatek mniejszy o 12 zł. $48^1/_2$ ct. z powodu niepobrania należytości za czas od 1. Września do końca Grudnia 1889.	—	—	12	81
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
186	28		—	—	229	22

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25 Września 1888. zł.
XX.	48	Z przeniesienia .	882	09½	1.041
		a) Rogoszewski Jan } *Kredyt dodatkowy na mocy uchwały sejmowej z dnia 22. Stycznia 1889.*	84	90	90
		b) Jankowska Julia }	52	47	100
		c) Zaczkiewicz Helena	122	50	—
		d) Witkowska Julia	63	98	—
		e) Łepka Eulampia	51	10	—
		f) Czaporowska Tekla	51	10	—
		g) Kamińska Tekla	38	32	—
		h) Lang Magdalena	51	10	—
		Razem . .	1.397	56½	1.231
	49	*b*) *Jednorazowe*	2.485	—	2.500
		Suma rubryki XX. .	3.882	56½	3.731

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
186	28		—	—	229	22
5	—	*Do lit. a)* Wydatek mniejszy o 5 zł. 10 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej krajowej z dnia 12. Marca 1889. l. 2479. na mocy uchwały sejmowej z dnia 22. Stycznia 1889.	—	—	—	—
48	—	*Do lit. b)* Wydatek mniejszy o 47 zł. 53 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej kraj. z dnia 12. Marca 1889. l. 2.479. na mocy uchwały sejmowej z dnia 22. Stycznia 1889.	—	—	41	65
—	123	*Do lit. c)* Wydatek większy o 122 zł. 50 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej kraj. z dnia 31. Marca 1877. l. 2.525. w zastępstwie i za zwrotem od gminy Jasło.	—	—	—	—
—	64	*Do lit. d)* Wydatek większy o 63 zł. 98 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej kraj. z dnia 28. Grudnia 1877. l. 7706. w zastępstwie i za zwrotem od gmin: Żarki, Moczydło i Mętków.	—	—	—	—
—	51	*Do lit. e)* Wydatek większy o 51 zł. 10 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej kraj. z dnia 28. Grudnia 1877. l. 6960. w zastępstwie i za zwrotem od stron później oznaczyć się mających.	—	—	—	—
—	51	*Do lit. f)* Wydatek większy o 51 zł. 10 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej kraj. z dnia 2. Lutego 1882. l. 310. za zwrotem od gminy Kobylanka i Dominikowce.	—	—	12	88
—	38	*Do lit. g)* Wydatek większy o 38 zł. 32 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej kraj. z dnia 1. Sierpnia 1882. l. 6555. w zastępstwie stron konkurencyjnych obowiązanych do utrzymywania szkoły w Krystynopolu.	—	—	6	40½
—	51	*Do lit. h)* Wydatek większy o 51 zł. 10 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej kraj. z dnia 23. Grudnia 1881. l. 1337. w zastępstwie i za zwrotem od gmin: Czerwonogród, Nagórzany i Nyrków.	—	—	—	—
239	406		—	—	290	15½
15	—	*Do poz. 49.* Wydatek mniejszy o 15 zł. — z powodu niepobrania asygnowanej należytości.	—	—	—	—
254	406	Zwroty wydatków od *c)—h)*, zarachowane są w dochodach w rubryce VII. poz. 23.	—	—	290	15½
	152					

Wydatki — Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25 Września 1888. zł.
XXI.		**Potrzeby szkół ogólnej natury.**			
	50	Potrzeby szkół według obecnego stanu	1.000	—	1.000
	51	Na zakunno (9.384 egzempl.) książek ruskich i polskich dla nauki dopełniającej (po 80 ct.) (*nadzwyczajne*) . . .	*2.500*	—	*2.500*
		Suma rubryki XXI. .	3.500	—	3.500
XXII.		**Rozmaite wydatki.**			
	52	Dodatek służbowy dla nauczycieli szkół pospolitych i szkoły wydziałowej w Krakowie	4.200	—	4.200
	—	Rozmaite inne	2.749	98½	—
		Suma rubryki XXII. .	6.949	98½	4.200
XXIII		**Zasiłki na budowę szkół.**			
	53	Zasiłki bezzwrotne (*nadzwyczajne*)	*5.000*	—	*5.000*
	54	„ zwrotne (*nadzwyczajne*)	*9.600*	—	*10.000*
		Suma rubryki XXIII. .	*14.600*	—	*15.000*

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—	*Do rubryki XXII.* Wydatek większy o 2.749 zł. 98½ ct. z powodu mylnych zarachowań c. k. Urzędów podatkowych. Mylne wydatki zostały przypisane do zwrotu krajowemu funduszowi szkolnemu w rubr. VII. poz. 23.	—	—	—	—
—	2.750		—	—	—	—
—	2.750		—	—	—	—
—	—	*Do rubryki XXIII. poz. 54.* Wydatek mniejszy o 400 zł. z powodu niepobrania przez gminy przyzwolonych zaliczek w roku przedmiotowym.	—	—	—	—
400	—		—	—	—	—
400	—		—	—	—	—

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25 Września 1888. zł.
		Dochody.			
I.		**Odsetki od kapitałów.**			
	1	Od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . .	1 435	50	1.435
	2	„ „ „ „ „ „ 1884 . .	3.762	—	3.762
	3	„ 6% listów zast. Zakładu kredytowego ziemsk. w Krakowie	684	—	684
	4	„ 4% listów zast. gal. Tow. kredytow. ziemsk. we Lwowie	28	—	28
		Do przeniesienia .	5.909	50	5.909

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Zestawienie ogólne.				
—	—	Z początkiem roku 1889. stan efektów wynosił: . . . . . 288.928 zł. 49 ct.	—	—	—	—
		W roku 1889. spieniężono:				
		a) 4½% list zast. gal. Tow. kred. ziemsk. imiennej wartości 10.000 zł. — ct.				
		b) część 4% książ. Banku krajow. 33 „ 74 „				
		c) funduszowi kraj. wydano tytułem pożyczki zwrotnej, 4½% listy zast. gal. Tow. kredyt. ziemsk. imien. wartości 94.700 „ — „ 104.733 zł. 74 ct.				
		Natomiast kupiono:				
		a) 4½% listy zast. gal. Tow. kred. ziemsk. imiennej wartości 10.300 zł. — ct.				
		b) dolokowano na 4% książeczkę Banku krajow. 98 „ 85 „ 10.398 „ 85 „				
		Z porównania ubyło efektów imiennej wartości . . . . . 94.334 zł. 89 ct.				
		Zatem stan efektów z końcem roku 1889. wynosi w imien. wartości . 194.593 zł. 60 ct.				
—	—	Efekta zmiejszyły się tylko pozornie, między wydanymi bowiem efektami mieści się 94.700 zł. 4½% listów zast. kredytowych ziemskich, które pobrał fundusz krajowy jako pożyczkę w 10. rocznych ratach zwrócić się mającą *w takich samych efektach*. Jakkolwiek więc fundusz szkolny krajowy tych papierów w swej kasie nie posiada, to jednak ma je na przypisie jako należytość czynną od funduszu krajowego.	—	—	—	—
—	—	Nie uwzględniając tej pożyczki, efekta zwiększyły się o 365 zł. 11 ct. Pożyczkę tę zaciągnięto w myśl uchwały sejmowej z dnia 24. Stycznia 1889 (Lw. 14.760/89)	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25 Września 1888. zł.
		Z przeniesienia .	5.909	50	5.909
I.	5	Od 4½% listów zast. gal. Tow. kred. ziemskiego . . .	5.044	93	7.173
	6	„ 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . .	85	50	85
	7	„ 4% książeczki Banku krajowego	—	—	1
	8	5% od kapitałów hipotekowanych w walucie wiedeńskiej .	28	96	26
	9	5% „ „ „ „ „ polskiej . .	62	52	639
	10	5% „ „ „ na realnościach w Krakowie	207	80½	225
	—	4½% od kapitału wypożyczonego funduszowi krajowemu .	2.131	26	—
		Suma rubryki I. . .	13.470	47½	14.058
II.		**Dochody z dóbr, realności i innych praw.**			
	11	Czynsz z ogrodu w Dunajowie	—	—	1
	12	„ „ „ w Krukienicach	—	—	2
	13	„ „ „ w Bieczu	1	57½	1
	14	„ z wydzierżawionych gruntów w Zagórzu . . .	5	—	5
	15	„ od gminy miasta Tarnowa za wynajęcie budynku, będącego w części własnością krajowego funduszu szkolnego .	134	94½	162
		Suma rubryki II. . .	141	52	171

szkolny krajowy. Dochody.

W porównaniu z kwotą prelimino waną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
2.128	—	*Do poz. 5.* Dochód mniejszy o 2.128 zł. 07 ct., albowiem za II. półrocze 1889. niepodniesiono odsetków od listów na 94.700 zł. z powodu wypożyczenia ich funduszowi krajowemu (jak wyżej uwaga ogólna), od których $4^1/_2$% za pół roku czyni 2.130 zł. 75 ct. gdy zaś wynikłość mniejszą jest tylko o . . . . . 2.128 „ 07 „ okazuje się z porównania różnica . 2 zł. 68 ct. która tłómaczy się tem, iż w roku 1889 dokupiono listów zast. kredyt. ziemsk. imien. wart. 300 zł. a $4^1/_2$% odsetki od nich uczyniły. . 13 zł. 50 ct. od których strąciwszy zapłacone kupony bierne . . . . . 10 „ 82 „ okazuje się różnica, jak wyżej . . 2 zł. 68 ct. Zmniejszenie się dochodu w tej pozycyi wyrównuje się zwiększeniem w pozycyi ostatniej tej rubryki.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
1	—	*Do poz. 7.* Dochód mniejszy o 1 zł. z powodu, iż niepodniesiono odsetek, lecz zostawiono je przy książeczce.	—	—	—	—
—	3	*Do poz. 8.* Dochód większy o 2 zł. 96 ct. z powodu ściągnięcia zaległości.	21	$14^1/_2$	—	—
576	—	*Do poz. 9.* Dochód mniejszy o 576 zł. 48 ct. i *do poz. 10.* Dochód mniejszy o 17 zł. $19^1/_2$ ct. z powodu nieściągnięcia zaległych odsetek przez c. k. Urzędy podatkowe, mimo urgensów do LW. 15064/1889 — 27197/1889 i 49209/1889.	639	14	—	—
17	—		130	$21^1/_2$	—	—
—	2.131	*Dochód większy* o 2.131 zł. 26 ct. z powodu, jak przy poz. 5. tudzież z powodu, iż od gotówki wyrównawczej w kwocie 33 zł. 74 ct. przy udzieleniu pożyczki, odsetki od tej kwoty wynoszą za 4 miesiące 51 ct.	—	—	—	—
2.722	2.134		790	50	—	—
588						
1	—		—	71	—	—
2	—	*Do poz.. 12.* Dochód mniejszy o 1 zł. 89 ct. z powodu iż czynsz za rok 1889. wpłynął dopiero w r. 1890.	1	89	—	—
—	1		1	$57^1/_2$	—	—
—	—		—	—	—	—
27	—	*Do poz. 15.* Dochód mniejszy o 27 zł. $5^1/_2$ ct., a to z powodu, iż w sprawie zaległego czynszu, nałożonego orzeczeniem Rady szkolnej krajowej z dnia 13. Listopada 1888. l. 8679. (LW. 54.493/88) wniosła gmina Tarnowska rekurs, który dotychczas nie jest rozstrzygnięty.	161	93	—	—
30	1		166	$10^1/_2$	—	—
29						

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25 Września 1888. zł.
III.		**Dodatki.**			
	16	Od c. k. Skarbu salin zwrot $^1/_3$ części pensyj emerytalnych nauczycieli i nauczycielek szkoły głównej panieńskiej w Wieliczce	157	50	490
	17	Od gminy Zaleszczyki, na wydatki kancelaryjne . . .	26	08	14
	18	Od żydowskiej gminy Tarnowskiej, dodatek na utrzymanie IV. klasy przy szkole głównej	—	—	26
		Suma rubryki III. . .	183	58	530
IV.	19	**Zysk ze sprzedaży książek szkolnych**	2 835	—	2.835
V.	20	**Zapisy i darowizny**	—	—	—
VI.	21	**Taksy od spadków**	9 322	79	9.600
VII.		**Rozmaite wpływy.**			
	22	Zwroty zaliczek funduszom szkolnym okręgowym udzielonych	33.915	21	20.000
		Do przeniesienia .	33.915	21	20.000

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
33 3	—	*Do poz. 16.* Należytość zaległa z lat dawniejszych tej pozycyi wynosi . . . . 3.767 zł. 17 ct. bieżąca za rok 1889 . . . 490 „ — „ Razem . . 4.257 zł. 17 ct. Sprawa ściągnięcia tej zaległości jest w toku i dotychczas pomimo urgensu do LW. 43.361/89. stanowczo niezostała załatwioną.	490	—	—	—
—	12	*Do poz. 17.* Dochód większy o 12 zł. 8 ct. z powodu ściągnięcia zaległości.	1	77	—	—
26	—	*Do poz. 18.* Dochód mniejszy o 26 zł. 25 ct. O ściągnięcie zaległości tej urgowano do LW. 27.355/90.	26	25	—	—
359	12		518	02	—	—
347						
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
277	—	*Do poz. 21,* Dochód mniejszy o 277 zł. 21 ct. z powodu zmienności tej rubryki. Ściągnięcie zaległości urgowano do LW. 27.063/90.	3.946	56 1/2	—	—
—	13.915	*Do poz. 22.* Według alegatu pod *b*) dołączonego zaległość zaliczek Rad szkolnych okręgowych wynosiła z końcem roku 1888. kwotę . 70.503 zł. 75 1/2 ct. W roku 1889. udzielono nowych zaliczek w kwocie . . . 49.673 „ 18 1/2 „ Razem . . 120.176 zł. 94 ct. Z tego odpisano . . . 1.587 „ 36 1/2 „ Pozostało . 118.589 zł. 57 1/2 ct. Na to niszczono w roku 1889 . 33.915 „ 21 „ Zaległość w końcu r 1889. wynosi: *a*) z lat dawniejszych 54.881 zł. 50 1/2 ct. *b*) z r. 1889. 29.792 „ 86 „ 84.674 zł. 36 1/2 ct. Ściągnięcie powyższej należytości urgowano odezwami do LW. 6392/89, 12242/89, 21413/89, 27195/89 i 46239/89.	29.792	86	—	—
—	13.915		29.792	86	—	—

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25 Września 1888. zł.
VII.		Z przeniesienia .	33.915	21	20.000
	23	**Zwroty wydatków innych rubryk budżetowych** . . .	18.124	42	8.000
	24	**Zwroty zaliczek miasta Krakowa, Sanoka i Tarnopola z lat dawniejssych**	1.143	—	1.200
	25	**Różne nieprzewidziane**	—	01	15
	26	**Zwroty zaoszczędzeń w zasiłkach, danych funduszom szkolnym okręgowym, za czas od roku 1874. do końca roku 1889** .	55.119	95	15.000
		Suma rubryki VII. .	108.302	59	44.215
VIII.	27	**Dodatek z c. k. Skarbu Państwa**	54.943	—	54.943

szkolny krajowy. Dochody.

W porównaniu z kwotą prelimino waną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	13.915		29.792	86	—	—
—	10.125	*Do poz. 23.* Dochód większy o 10.124 zł. 42 ct. z powodu, że dochodów tego rodzaju nigdy z góry dokładnie obliczyć niemożna. W zarachowanej sumie dochodów mieści się z tytułu mylnych wydatków z lat ubiegłych i z roku bieżącego kwota . . . . 12.683 zł. 17½ ct a zwroty korelatywne wynosiły 5.441 „ 24½ „ Razem, jak obok 18.124 zł. 42 ct.	2.033	47½	—	—
57	—	*Do poz. 24.* Dochód mniejszy o 57 zł. z powodu, iż oprócz 8-mej raty m. Krakowa, żadne nie wpłynęły należytości.	—	—	—	—
15	—	*Do poz. 25.* Dochód mniejszy o 14 zł. 99 ct. z powodu zmienności tej rubryki.	—	—	—	—
—	40.120	*Do poz. 26.* Według alegatu *c*) należytość zaległa nadebranych zasiłków wynosiła z końcem roku 1888 . . 232.742 zł. 68½ ct. Z tego odpisano w roku 1889 5.877 „ 19½ „ Pozostało 226.865 zł. 49 ct. W roku 1889. udzielono za wiele zasiłków w kwocie . 50.363 „ 28½ ct. Razem 277.228 zł. 77½ ct. Na poczet tej należytości uiszczono w roku 1889 . . 55.119 „ 95 „ Zaległość z końcem roku 1889 wynosi . . . . . 222.108 zł. 82½ ct. z której przypada na zaległość: *a*) z lat dawniejszych . . 171.745 zł. 54 ct. *b*) z roku 1889 . . . 50.363 „ 28½ „ O przyspieszenie zwrotu zaległości urgowano tak c. k. Radę szkolną krajową, jakoteż c. k. Rady szkolne okręgowe odezwami: z dnia 26. Marca 1889 do LW. 12.687. „ 21. Maja „ „ „ 21.412. „ 5. Lipca „ „ „ 27.198. „ 31. Października „ „ „ 46.238. „ 31. Stycznia 1890 „ „ 4.047. „ 31. Marca „ „ „ 13.185.	50.363	28½	—	—
72	64.160		82.189	62	—	—
	64.088					
—	—		—	—	—	—

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25 Września 1888. zł.
IX.	28	**Zwroty zaliczek gminom na budynki szkolne udzielonych**	11.897	62	17.200
—	—	**Dodatek z funduszu krajowego**	708.402	89½	748.777

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
5.302	—	*Do poz. 28.* Dochód mniejszy o 5.302 zł. 38 ct. z powodu, iż wiele gmin zaległo z ratami, mimo urgensów do LW. 9418/89 — 27199/89 i 54018/89. Zaległość tych zaliczek wynosiła z końcem roku 1888 . . 68.888 zł. 45½ ct. W roku 1889. udzielono nowych zaliczek w kwocie . 9.900 „ — „ Razem 78.788 zł. 45½ ct Z tego odpisano w roku 1889 300 „ — „ Pozostało 78.488 zł. 45½ ct. Na to uiszczono w roku 1889 11.897 „ 62 „ Zaległość z końcem roku 1889 wynosi . . . . . 66.590 zł. 83½ ct. z której przypada na zaległość z lat dawniejszych . . 57.045 zł. 83½ ct. a z roku 1889 . . . 9.545 „ — „ (Patrz alegat *d*) dołączony).	9.545	—	—	—
40.374	—	*Dochód mniejszy* o 40.374 zł. 10½ ct albowiem pobrano z funduszu krajowego taką kwotę, jaka okazała się potrzebną do pokrycia niedoboru.	—	—	—	—

Alegat *a*) do zamknięcia rachunku krajowego funduszu szkolnego za rok 1889.

Wykaz należytości

czynnych i biernych z lat ubiegłych, pozostałych z końcem roku 1889.

Rubryki	Poszczególnienie	Należytości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
	Wydatki	—	—	—	—
	Dochody.				
I.	Odsetki od kapitałów.	296	22½	—	—
II.	Dochody z dóbr, realności i innych praw	2.565	12½	—	—
III.	Dodatki	3.609	67	—	—
VI.	Taksy od spadków	2.850	69	—	—
VII.	Rozmaite wpływy	247.641	23½	—	—
IX.	Zwroty zaliczek, udzielonych gminom na budynki szkolne .	57.045	83⅓	—	—
	Suma . . .	314.008	78	—	—

Uwaga:

Oprócz powyżej wykazanéj należytości czynnej, prowadzi się w ewidencyi naszych ksiąg rachunkowych pretensya do Skarbu Królestwa polskiego, a względnie Rządu rosyjskiego, w sumie 232.265 złp. 22 gr., czyli 58.066 zł. 43½ ct., o której wywalczenie prowadzą się od lat wielu z wymienionym rządem płonne dotychczas układy.

Alegat *b*) do zamknięcia rachunku krajowego funduszu szkolnego za rok 1889.

WYKAZ

należytości, uiszczeń i zaległości zaliczek, udzielonych c. k. Radom szkolnym okręgowym po koniec roku 1889.

Liczba porz.	Nazwa c. k. Rady szkolnej okręgowej	Należytość						Odpisano		Uiszczono w ciągu roku 1889.		Zaległość z końcem Grudnia 1889.		Uwagi.
		zaległa		bieżąca		razem								
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
1	Bóbrka	—	—	781	94	781	94	—	—	—	—	781	94	
2	Bohorodczany	—	—	68	51	68	51	—	—	68	51	—	—	
3	Borszczów	800	—	2.000	—	2.800	—	—	—	2.800	—	—	—	
4	Brzesko	1.500	—	—	—	1.500	—	—	—	1.500	—	—	—	
5	Chrzanów	—	—	1.102	03	1.102	03	—	—	1.102	03	—	—	
6	Dolina	—	—	129	92	129	92	—	—	—	—	129	92	
7	Drohobycz	1.500	—	5.234	23	6.734	23½	—	—	5.234	23½	1.500	—	
8	Gorlice	—	—	552	95½	552	95	—	—	552	95	—	—	
9	Gródek	5.947	94	2 047	72	7.995	66	—	—	1 134	96½	6.860	69½	
10	Grybów	—	—	271	42	271	42	—	—	—	—	271	42	
11	Husiatyn	—	—	4 498	98	4 498	98	—	—	2.791	70	1.707	28	
12	Jarosław	—	—	4.982	12½	4 982	12½	—	—	2 421	98	2.560	14½	
13	Jasło	2.500	—	—	—	2.500	—	—	—	2 500	—	—	—	
14	Jaworów	3.562	57½	2.182	56½	5.745	14	—	—	1.135	35½	4.609	78½	
15	Kamionka	—	—	3 155	93½	3.155	93½	—	—	75	75½	3 080	18	
16	Kołomyja	840	78	228	48½	1.069	26½	—	—	—	—	1.069	26½	
17	Kossów	1.000	—	—	—	1 000	—	—	—	1 000	—	—	—	
18	Kraków (zamiej.)	14 362	87	—	—	14.362	87	—	—	—	—	14.362	87	
19	Krosno	900	—	—	—	900	—	—	—	900	—	—	—	
20	Lisko	400	—	392	19	792	19	—	—	606	78	185	41	
21	Lwów (zamiej.)	7 214	55	—	—	7.214	55	—	—	3.343	60½	3.870	94½	
22	Mielec	3.084	75½	2.698	67½	5.783	43	1.587	36½	—	—	4.196	06½	
23	Myślenice	1.000	—	—	—	1.000	—	—	—	1.000	—	—	—	
24	Pilzno	4.118	43	—	—	4.118	43	—	—	918	66	3.199	77	
25	Podhajce	900	—	1.000	—	1.900	—	—	—	1.900	—	—	—	
26	Przemyśl	5 442	18½	—	—	5.442	18½	—	—	675	35	4.766	83½	
27	Rawa	—	—	580	88	580	88	—	—	580	88½	—	—	
28	Rohatyn	4.745	25½	904	20½	5.649	46	—	—	904	20	4.745	25½	
29	Rzeszów	6.107	72½	2.187	78½	8.295	51	—	—	—	—	8.295	51	
30	Sambor	549	28	—	—	549	28	—	—	549	28	—	—	
31	Sanok		—	1.800	—	1.800	—	—	—	—	—	1.800	—	
32	Skałat	—	—	729	77	729	77	—	—	—	—	729	77	
33	Stryj	1 500	—	477	92½	1.977	92½	—	—	—	—	1.977	92½	
34	Tarnobrzeg	—	—	25	49	25	49	—	—	—	—	25	49	
35	Tarnopol	—	—	3.000	—	3.000	—	—	—	—	—	3.000	—	
36	Tarnów	—	—	3.640	21	3 640	21	—	—	—	—	3.640	21	
37	Turka	—	—	1.468	45½	1.468	45½	—	—	163	05	1.305	40½	
38	Wadowice	1 500	—	505	40	2.005	40	—	—	—	—	2.005	40	
39	Zaleszczyki	1.027	41	1 000	—	2.027	41	—	—	—	—	2.027	41	
40	Złoczów	—	—	236	51	236	51	—	—	—	—	236	51	
41	Żydaczów	—	—	769	62½	769	62½	—	—	—	—	769	62½	
42	Żywiec	—	—	1.019	25	1.019	25	—	—	55	92	963	33	
	Razem	70.503	75½	49.673	18½	120.176	94	1.587	36½	33.915	21	84.674	36½	

Alegat *c*) do zamknięcia rachunku krajowego funduszu szkolnego za rok 1889.

WYKAZ

zaoszczędzeń w zasiłkach dla funduszów szkolnych okręgowych za czas od roku 1874. do końca roku 1889., ułożony na podstawie zamknięć rachunkowych 74. Rad szkolnych okręgowych, sporządzonych przez Radę szkolną krajową.

Liczba porz.	Nazwa c. k. Rady szkolnej okręgowej	Należytość						Odpisano w r. 1889.		Uiszczono w r. 1889.		Pozostała zaległość z końcem roku 1889.		Uwagi.
		zaległa z końcem roku 1888.		bieżąca za rok 1889.		razem								
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
1	Biała . . .	10	41	263	76½	274	17½	—	—	10	41	263	76½	
2	Bóbrka . . .	8	52	12	09½	20	61½	—	—	8	52	12	09½	
3	Bochnia. . .	24.241	97	—	—	24.241	97	619	85½	3.237	56½	20.384	55	
4	Bohorodczany.	130	87	145	13	276	—	—	—	130	87	145	13	
5	Borszczów. .	1.496	95½	295	14½	1.792	10	—	—	1.496	95½	295	14½	
6	Brody . . .	917	49	379	25	1.296	74	—	—	917	49	379	25	
7	Brzesko . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8	Brzeżany . .	834	46½	423	80½	1.258	27	—	—	834	46½	423	80½	
9	Brzozów . .	380	06½	564	47½	944	54	—	—	380	06½	564	47½	
10	Buczacz. . .	574	22	667	33	1.241	55	—	—	574	22	667	33	
11	Chrzanów . .	123	57½	267	30	390	87½	—	—	123	57½	267	30	
12	Cieszanów . .	1.451	76	6.069	68½	7.521	44½	—	—	1.451	76	6.069	68½	
13	Czortków . .	1.244	78	304	61	1.549	39	—	—	1.244	78	304	61	
14	Dąbrowa . .	345	46	473	62	819	08	—	—	345	46	473	62	
15	Dobromil . .	1	18	—	—	1	18	—	—	1	18	—	—	
16	Dolina . . .	1.187	57	10	27	1.197	84	—	—	13	14½	1.184	69½	
17	Drohobycz. .	12.422	38½	7.153	83½	19.576	22	2.688	32½	590	37	16.297	52½	
18	Gorlice . . .	17	37	177	53½	194	90½	—	—	17	37	177	53½	
19	Gródek . . .	439	81	657	55	1.097	36	—	—	—	—	1.097	36	
20	Grybów. . .	22	55½	—	—	22	55½	—	—	22	55½	—	—	
21	Horodenka. .	1	74½	434	81½	436	56	—	—	1	74½	434	81½	
22	Husiatyn . .	658	61	680	78	1.339	39	—	—	658	61	680	78	
23	Jarosław . .	7.238	97	147	01½	7.385	98½	—	—	—	—	7.385	98½	
24	Jasło. . . .	1.639	32	64	13	1.703	45	—	—	1.639	32	64	13	
25	Jaworów . .	9.538	90½	1.881	49½	11.420	40	—	—	—	—	11.420	40	
26	Kałusz . . .	4.812	82½	9	38½	4.822	21	2.034	38	—	—	2.787	83	
27	Kamionka str.	306	69	—	—	306	69	—	—	306	69	—	—	
28	Kolbuszowa .	293	74	169	38	463	12	—	—	293	74	169	38	
29	Kołomyja . .	2.687	14½	262	90½	2.950	05	—	—	1.348	43	1.601	62	
30	Kossów. . .	736	29	71	06	807	35	—	—	736	29	71	06	
31	Kraków (zamiej.)	118	76½	82	67½	201	44	—	—	—	—	201	44	
32	Krosno . . .	228	33½	1.148	62	1.376	95½	—	—	228	33	1.148	62½	
33	Limanowa . .	1	11	—	—	1	11	—	—	1	11	—	—	
34	Lisko . . .	90	10½	62	30½	152	41	—	—	90	10½	62	30½	
35	Lwów (zamiej.) .	86	53½	—	—	86	53½	86	53½	—	—	—	—	
36	Łańcut . . .	134	32	1	99	136	31	—	—	134	32	1	99	
37	Mielec . . .	240	70	238	17	478	87	—	—	240	70	238	17	
38	Mościska . .	352	19	306	78½	658	97½	—	—	352	19	306	78½	
39	Myślenice . .	504	00½	1.081	84	1.585	84½	—	—	504	00½	1.081	84	
40	Nadwórna . .	224	02	204	34	428	36	—	—	224	02	204	34	
41	Nisko . . .	239	64	1.061	80	1.301	44	—	—	239	64	1.061	80	
42	Nowy Sącz .	3.658	48½	2.252	64	5.911	12½	—	—	2.775	09	3.136	03½	
43	Nowy Targ .	769	86½	948	88½	1.718	75	—	—	769	86½	948	88½	
44	Pilzno . . .	1.643	61	298	02½	1.941	63½	—	—	—	—	1.941	63½	
	Do przeniesienia	82.057	33½	29.274	44	111.331	77½	5.429	09½	21.944	95½	83.957	72½	

Liczba porz.	Nazwa c. k. Rady szkolnej okręgowej	Należytość						Odpisano w r. 1889.		Uiszczono w r. 1889.		Pozostała zaległość z końcem roku 1889.		Uwagi
		zaległa z końcem roku 1888.		bieżąca za rok 1889.		razem								
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
	Z przeniesienia	82.057	33½	29.274	44	111.331	77½	5.429	09½	21.944	95½	83.957	72½	
45	Podhajce . .	165	—	13	50	178	50	—	—	165	—	13	50	
46	Przemyśl . .	685	14	3.742	37½	4.42.	51½	—	—	685	14	3.742	37½	
47	Przemyślany .	902	84	194	07	1.096	91	—	—	750	02	346	89	
48	Rawa . . .	1	75	182	75½	184	50½	—	—	1	75	182	75½	
49	Rohatyn . .	2.474	92	147	73½	2.622	65½	—	—	—	—	2.622	65½	
50	Ropczyce . .	429	32	1.266	82	1.696	14	—	—	—	—	1.696	14	
51	Rudki . . .	1	76	—	—	1	76	—	—	1	76	—	—	
52	Rzeszów . .	1.697	57	309	11½	2.006	68½	—	—	1.697	57	309	11½	
53	Sambor. . .	3.888	21	1.558	86	5.447	07	—	—	2.428	61½	3.018	45½	
54	Sanok . . .	359	76½	4	02½	363	79	—	—	359	76½	4	02½	
55	Skałat . . .	927	75	10	53	938	28	—	—	927	75	10	53	
56	Śniatyn. . .	7.453	93	4.155	53	11.609	46	—	—	1.500	—	10.109	46	
57	Sokal . . .	303	17	91	78	394	95	—	—	303	17	91	78	
58	Stanisławów .	2.483	98½	—	—	2.483	98½	—	—	1.600	46½	883	52	
59	Staremiasto .	6	69	2.953	21½	2.959	90½	—	—	6	69	2.953	21½	
60	Stryj. . . .	32.993	60	1.075	55	34.069	15	—	—	1.953	48½	32.115	66½	
61	Tarnobrzeg .	1	31	1	15	2	46	—	—	1	31	1	15	
62	Tarnopol . .	42.287	99½	494	46½	42.782	46	—	—	12.117	50½	30.664	95½	
63	Tarnów. . .	9.105	55½	1.647	44	10.752	99½	—	—	1.601	01½	9.151	98	
64	Tłumacz . .	155	54½	186	70½	342	25	—		155	54½	186	70½	
65	Trembowla .	1.556	31½	118	21½	1.674	53	—	—	1.556	31½	118	21½	
66	Turka . . .	125	31	—	—	125	31	—	—	125	31	—	—	
67	Wadowice . .	12.239	43	5	73½	12.245	16½	448	10	—	—	11.797	06½	
68	Wieliczka . .	40	42	1.503	79½	1.544	21½	—	—	40	42	1.503	79½	
69	Zaleszczyki .	3.247	35	172	43	3.419	78	—	—	—	—	3.419	78	
70	Zbaraż . . .	702	70	96	03½	798	73½	—	—	702	70	96	03½	
71	Złoczów . .	19.840	64½	51	17	19.891	81½	—	—	8	56½	19.883	25	
72	Żółkiew. . .	5.960	60	217	52	6.178	12	—	—	4.447	72	1.730	40	
73	Zydaczów . .	609	36½	78	87	688	23½	—	—	—	—	688	23½	
74	Żywiec . . .	37	41	809	45½	846	86½	—	—	37	41	809	45½	
	Suma	232.742	68½	50.363	28½	283.105	97	5.877	19½	55.119	95	222.108	82½	

Alegat *d*) do zamknięcia rachunku krajowego funduszu szkolnego za rok 1889.

WYKAZ

zaległych z końcem roku 1889. zaliczek, udzielonych gminom na budynki szkolne.

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1889. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1889 zł.	ct.
Rohatyn	1	Babuchów	gmina	300	—	100	—	200	—
Gródek	2	Bar	„	20	—	20	—	—	—
Sambor	3	Barańczyce	„	280	—	—	—	280	—
Nowy Sącz	4	Bartków i Posadowa	„	140	—	20	—	120	—
Brzozów	5	Bartkowce	„	300	—	—	—	300	—
Sambor	6	Bereźnica szl. i rust.	„	300	—	—	—	300	—
Brody	7	Blich	„	125	—	62	50	62	50
Cieszanów	8	Bihale	„	300	—	—	—	300	—
Rudki	9	Błożew dolna	„	100	—	—	—	100	—
Stanisławów	10	Błudniki	„	200	—	20	—	180	—
Brody	11	Boratyn	„	210	—	—	—	210	—
Bóbrka	12	Bóbrka	miasto	400	—	100	—	300	—
Bóbrka	13	Bóbrka	gmina	100	—	50	—	50	—
Staremiasto	14	Busowisko	„	200	—	—	—	200	—
Kolbuszowa	15	Brzostowa góra	„	200	—	20	—	180	—
Łańcut	16	Brzoza królewska	„	245	—	35	—	210	—
Buczacz	17	Buczacz	„	150	—	150	—	—	—
Bóbrka	18	Bukowina	„	320	—	40	—	280	—
Sambor	19	Burczyce	„	100	—	10	—	90	—
Kamionka	20	Busk	„	400	—	—	—	400	—
Przemyśl	21	Buszkowice	„	200	—	20	—	180	—
Jaworów	22	Cetula	„	200	—	—	—	200	—
Horodenka	23	Chocimierz	„	400	—	50	—	350	—
Nisko	24	Chołewiana góra	„	360	—	40	—	320	—
Mościska	25	Chorośnica	„	450	—	50	—	400	—
Jarosław	26	Cieszacin wielki	„	200	—	20	—	180	—
Przemyśl	27	Cyków	„	80	—	—	—	80	—
Sambor	28	Czaple	„	200	—	40	—	160	—
Stanisławów	29	Czerniejów	„	50	—	50	—	—	—
Skałat	30	Czerniszówka	„	100	—	10	—	90	—
Lwów	31	Czerepin	„	180	—	30	—	150	—
Rzeszów	32	Czudec	miasto	100	—	50	—	50	—
Rzeszów	33	Czudeckie przedmieście	gmina	50	—	50	—	—	—
Lwów	34	Czyszki	„	120	—	40	—	80	—
Stryj	35	Daszawa	„	450	—	50	—	400	—
Dąbrowa	36	Dąbrowa	„	2.076	95	—	—	2.076	95
Sanok	37	Dąbrówka polska	„	500	—	50	—	450	—
Łańcut	38	Dembno	„	360	—	60	—	300	—
Brzesko	39	Dembno	„	200	—	—	—	200	—
Łańcut	40	Dębina	„	320	—	—	—	320	—
Zbaraż	41	Dobromirka	„	360	—	40	—	320	—
Nadwórna	42	Dora	„	210	—	30	—	180	—
Żółkiew	43	Doroszów wielki	„	280	—	—	—	280	—
Brody	44	Dubie	„	240	—	60	—	180	—
Brzozów	45	Dubiecko	„	150	—	—	—	150	—
Stanisławów	46	Dubowce z Dechową	„	280	—	40	—	240	—
Sanok	47	Dudyńce	„	200	—	—	—	200	—
Krosno	48	Dukla	„	80	—	80	—	—	—
Krosno	49	Dukla	„	400	—	—	—	400	—
		Do przeniesienia .		13.186	95	1.487	50	11.699	45

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1889. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1889 zł.	ct.
		Z przeniesienia . .		13.186	95	1.487	50	11.699	45
Mielec	50	Dulcza wielka	gmina	160	—	80	—	80	—
Horodenka	51	Dżurków	„	100	—	100	—	—	—
Skałat	52	Faszczówka	„	250	—	50	—	200	—
Żydaczów	53	Folwarki żydaczowskie	„	87	06	72	63	14	43
Lwów	54	Ganczary	„	400	—	200	—	200	—
Brody	55	Gaje starobrodzkie	„	120	—	120	—	—	—
Łańcut	56	Giedlarowa	„	240	—	60	—	180	—
Bochnia	57	Gierczyce	„	300	—	—	—	300	—
Sanok	58	Głębokie	„	180	—	20	—	160	—
Lwów	59	Głuchowice ad Gaje	„	270	—	30	—	240	—
Złoczów	60	Gołogóry	„	100	—	—	—	100	—
Jasło	61	Gorajowice	„	13	—	13	—	—	—
Przemyśl	62	Grochowce	„	450	—	50	—	400	—
Dąbrowa	63	Gruszów wielki	„	300	—	—	—	—	—
Skałat	64	Grzymałów	„	100	—	100	—	—	—
Przemyśl	65	Hermanowice	„	200	—	50	—	150	—
Zbaraż	66	Hniliczki	„	540	—	60	—	480	—
Złoczów	67	Hodów	„	360	—	60	—	300	—
Zaleszczyki	68	Hołowczyńce	„	150	—	15	—	135	—
Zaleszczyki	69	Hołowczyńce	„	100	—	—	—	100	—
Tłumacz	70	Hostów	„	100	—	100	—	—	—
Staremiasto	71	Hołowecko	„	300	—	—	—	300	—
Husiatyn	72	Husiatyn	„	480	—	80	—	400	—
Kolbuszowa	73	Huta przedborska	„	100	—	—	—	100	—
Rzeszów	74	Hyżne	„	120	—	40	—	80	—
Stanisławów	75	Jamnica	„	150	—	15	—	135	—
Nisko	76	Jarocin	„	210	—	30	—	180	—
Lwów	77	Jaryczów stary	„	350	—	50	—	300	—
Brzesko	78	Jasień	„	400	—	100	—	300	—
Krosno	79	Jaszczew	„	360	—	40	—	320	—
Jaworów	80	Jazów nowy	„	200	—	—	—	200	—
Trembowla	81	Iławcze	„	100	—	—	—	100	—
Wadowice	82	Izdebnik	„	300	—	100	—	200	—
Zborów	83	Kalne	„	150	—	—	—	150	—
Lwów	84	Kamienopol	„	270	—	30	—	240	—
Tarnów	85	Klikowa	„	150	—	50	—	100	—
Sanok	86	Klimkówka	„	150	—	50	—	100	—
Bochnia	87	Kłaj	„	300	—	—	—	300	—
Żółkiew	88	Kłodno wielkie	„	200	—	—	—	200	—
Cieszanów	89	Kobelnica ruska	„	550	—	—	—	550	—
Wieliczka	90	Kobierzyn	„	360	—	40	—	320	—
Staremiasto	91	Kobło stare	„	200	—	20	—	180	—
Kolbuszowa	92	Kolbuszowa	miasto	630	—	70	—	560	—
Rzeszów	93	Konieczkowa	gmina	400	—	—	—	400	—
Przemyśl	94	Kosienice	„	270	—	—	—	270	—
Sanok	95	Kostarowce	„	360	—	60	—	300	—
Zbaraż	96	Korszyłówka	„	300	—	50	—	250	—
Tarnów	97	Kowalowa	„	450	—	150	—	300	—
Lwów	98	Kozielniki	„	180	—	—	—	180	—
Jaworów	99	Krakowiec	miasto	270	—	—	—	270	—
Rzeszów	100	Krasne	gmina	100	—	—	—	100	—
Rzeszów	101	Krasne	„	200	—	—	—	200	—
		Do przeniesienia . .		26.267	01	3.643	13	22.323	88

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1889. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1889 zł.	ct.
		Z przeniesienia . .		26.267	01	3.643	13	22.323	88
Lwów	102	Krasów	gmina	160	—	60	—	100	—
Dobromil	103	Kreców	„	200	—	—	—	200	—
Złoczów	104	Kropiwna	„	150	—	—	—	150	—
Krosno	105	Krościenko	„	300	—	100	—	200	—
Lwów	106	Krotoszyn	„	340	—	50	—	290	—
Sokal	107	Krystynopol	„	200	—	100	—	100	—
Rzeszów	108	Krzaczkowa	„	400	—	40	—	360	—
Myślenice	109	Krzyszkowice	„	500	—	100	—	400	—
Lwów	110	Kulparków	„	600	—	—	—	600	—
Wadowice	111	Lachowice	„	60	—	60	—	—	—
Mościska	112	Lacka wola	„	200	—	—	—	200	—
Dobromil	113	Lacko	„	100	—	20	—	80	—
Łańcut	114	Leżajsk	„	2.250	—	250	—	2.000	—
Bochnia	115	Lipnica murowana	„	75	—	75	—	—	—
Grybów	116	Lipnica wielka	„	210	—	—	—	210	—
Lwów	117	Lubiana	„	400	—	—	—	400	—
Rawa	118	Lubycza	„	150	—	30	—	120	—
Łańcut	119	Łańcut	miasto	1.600	—	200	—	1.400	—
Nadwórna	120	Łojowa	gmina	150	—	—	—	150	—
Trembowla	121	Łoszniów	„	70	—	—	—	70	—
Jarosław	122	Łowce	„	210	—	—	—	210	—
Tarnopol	123	Magdalówka	„	540	—	60	—	420	—
Złoczów	124	Majdan gołogórski	„	120	—	20	—	100	—
Lisko	125	Manasterzec z Łukawicą	„	320	—	40	—	280	—
Nowy Sącz	126	Marcinkowice	„	140	—	20	—	120	—
Borszczów	127	Michałkowa	„	150	—	15	—	135	—
Borszczów	128	Mielnica	„	300	—	—	—	300	—
Bóbrka	129	Mołotów z Demidowem	„	140	—	20	—	120	—
Mościska	130	Mościska	„	750	—	—	—	750	—
Lwów	131	Mostki	„	300	—	90	—	210	—
Staremiasto	132	Mszaniec	„	200	—	—	—	200	—
Mościska	133	Myślatycze	„	400	—	50	—	350	—
Skałat	134	Mysłowa	„	240	—	60	—	180	—
Tarnopol	135	Myszkowice	„	320	—	40	—	280	—
Nadwórna	136	Nadwórna	miasto	1.520	—	240	—	1.280	—
Zaleszczyki	137	Nagórzany	gmina	360	—	40	—	320	—
Bochnia	138	Niepołomice	„	400	—	400	—	—	—
Bochnia	139	Nieszkowice małe	„	300	—	—	—	300	—
Borszczów	140	Niwra	„	100	—	—	—	100	—
Sambor	141	Nawoszyce	„	200	—	—	—	200	—
Krosno	142	Odrzykoń	„	100	—	100	—	—	—
Tłumacz	143	Okniany	„	200	—	—	—	200	—
Tłumacz	144	Okniany	„	100	—	—	—	100	—
Horodenka	145	Olchowiec	„	300	—	—	—	300	—
Cieszanów	146	Oleszyce	„	600	—	100	—	500	—
Cieszanów	147	Oleszyce stare	„	900	—	300	—	600	—
Tłumacz	148	Olszanica	„	100	—	100	—	—	—
Sambor	149	Ortyniec	„	240	—	30	—	210	—
Myślenice	150	Osielec	„	400	—	50	—	350	—
Ropczyce	151	Ostrów	„	360	—	60	—	300	—
Łańcut	152	Ostrów	„	200	—	20	—	180	—
Brzozów	153	Pawłokoma	„	250	—	25	—	225	—
		Do przeniesienia . .		45.142	01	6.608	13	38.233	88

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1889. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1889 zł.	ct.
		Z przeniesienia . .		45.142	01	6.608	13	38.233	88
Złoczów	154	Pietrzyce	gmina	140	—	20	—	120	—
Borszczów	155	Piłatkowce	„	100	—	—	—	100	—
Kołomyja	156	Peczeniżyn	„	200	—	—	—	200	—
Sanok	157	Pisarowice	„	300	—	—	—	300	—
Kossów	158	Pistyń	„	60	—	60	—	—	—
Kossów	159	Pistyń	miasteczko	60	—	60	—	—	—
Zborów	160	Pleśniany	gmina	150	—	—	—	150	—
Przemyśl	161	Pleszowice	„	160	—	20	—	140	—
Nadwórna	162	Pniów	„	200	—	—	—	200	—
Stanisławów	163	Pobereże	„	600	—	100	—	500	—
Kamionka	164	Pobużany	„	200	—	—	—	200	—
Lwów	165	Podborce	„	150	—	—	—	150	—
Stryj	166	Podhorodce	„	153	22	153	22	—	—
Śniatyn	167	Podwysokie	„	200	—	200	—	—	—
Lwów	168	Polanka	„	270	—	—	—	270	—
Złoczów	169	Pomorzany	„	240	—	—	—	240	—
Buczacz	170	Porchowa	„	200	—	—	—	200	—
Lwów	171	Porszna	„	177	83	—	—	177	83
Krosno	172	Potok	„	320	—	40	—	280	—
Kolbuszowa	173	Przedbórz	„	200	—	—	—	200	—
Złoczów	174	Przewłoczna	„	270	—	30	—	240	—
Rzeszów	175	Przybyszówka	„	270	—	—	—	270	—
Nisko	176	Przyszów kameralny	„	140	—	20	—	120	—
Rzeszów	177	Przewrotne	„	240	—	80	—	160	—
Jasło	178	Przybówka	„	40	—	40	—	—	—
Lwów	179	Pustomyty	„	140	—	40	—	100	—
Myślenice	180	Raba	„	150	—	—	—	150	—
Mościska	181	Radenice	„	270	—	—	—	270	—
Jarosław	182	Radymno	„	1.500	—	250	—	1.250	—
Kamionka	183	Radziechów	„	1.223	54	282	54	941	—
Sambor	184	Rajtarowice	„	240	—	30	—	210	—
Rohatyn	185	Rohatyn	„	500	—	—	—	500	—
Mielec	186	Ruda	„	180	—	20	—	160	—
Rudki	187	Ryczychów	„	200	—	—	—	200	—
Gorlice	188	Rzepiennik strzyżowski	„	400	—	50	—	350	—
Rzeszów	189	Rzeszów	„	300	—	300	—	—	—
Jaworów	190	Sarny	„	130	—	130	—	—	—
Jaworów	191	Semerówka	„	200	—	—	—	200	—
Mielec	192	Schönanger	„	50	—	50	—	—	—
Lwów	193	Siedliska ad Tołszczów	„	270	—	30	—	240	—
Kołomyja	194	Siemakowce	„	200	—	—	—	200	—
Łańcut	195	Siennów	„	300	—	100	—	200	—
Jarosław	196	Sieniawa v. Dybków i Wylewa		1.582	96	—	—	1.582	96
Przemyśl	197	Sierakośce	gmina	210	—	30	—	180	—
Myślenice	198	Skawa	„	100	—	—	—	100	—
Lwów	199	Skniłów	„	500	—	—	—	500	—
Złoczów	200	Skniłów	„	270	—	30	—	240	—
Kolbuszowa	201	Sokołów	„	600	—	400	—	200	—
Lwów	202	Sokolniki	„	600	—	100	—	500	—
Lwów	203	Sołonka wielka	„	300	—	30	—	270	—
Złoczów	204	Snowicz	„	270	—	60	—	210	—
Kamionka	205	Spas	„	270	—	30	—	240	—
		Do przeniesienia . .		61.139	56	9.393	89	51.445	67

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1889. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1889 zł.	ct.
		Z przeniesienia . .		61.139	56	9.393	89	51.445	67
Lwów	206	Stroniatyn	gmina	800	—	200	—	600	—
Przemyśl	207	Średnia	„	200	—	20	—	180	—
Kamionka	208	Środopolce	„	60	—	—	—	60	—
Lwów	209	Sroki	„	120	—	—	—	120	—
Przemyśl	210	Stubienko	„	500	—	—	—	500	—
Gorlice	211	Strzeszyn	„	280	—	40	—	240	—
Bóbrka	212	Suchodół	„	320	—	40	—	280	—
Staremiasto	213	Suszyca rykowa	„	200	—	—	—	200	—
Kamionka	214	Suszno	„	300	—	30	—	270	—
Limanowa	215	Szczawa	„	270	—	30	—	240	—
Nadwórna	216	Tarnowica leśna	„	239	76	—	—	239	76
Sokal	217	Tartaków	miasteczko	640	—	80	—	560	—
Staremiasto	218	Terło szlacheckie i rustykalne		140	—	20	—	120	—
Staremiasto	219	Terszów	gmina	200	—	—	—	200	—
Złoczów	220	Trościaniec mały	„	420	—	120	—	300	—
Bochnia	221	Trzciana	„	400	—	50	—	350	—
Kossów	222	Tudiów	„	200	—	20	—	180	—
Turka	223	Turka	„	415	36½	60	—	355	36½
Rzeszów	224	Trzebownisko	„	200	—	—	—	200	—
Rzeszów	225	Tyczyn	„	400	—	100	—	300	—
Tłumacz	226	Tyśmienica	„	100	—	40	—	60	—
Złoczów	227	Uhorce	„	150	—	—	—	150	—
Stryj	228	Uhełna	„	20	—	20	—	—	—
Żółkiew	229	Udnów	„	200	—	20	—	180	—
Łańcut	230	Urzejowice	„	300	—	50	—	250	—
Sambor	231	Waniowice	„	300	—	—	—	300	—
Brzesko	232	Wesołów	„	60	04	—	—	60	04
Jaworów	233	Wielkie oczy	„	200	—	200	—	—	—
Kamionka	234	Wierzblany	„	210	—	30	—	180	—
K mionka	235	Witków nowy	„	540	—	120	—	420	—
Kraków	236	Witkowice	„	300	—	—	—	300	—
Lwów	237	Winniki	„	1.400	—	400	—	1.000	—
Husiatyn	238	Wola czarnokoniecka	„	480	—	—	—	480	—
Staremiasto	239	Wola koblańska	„	200	—	20	—	180	—
Mielec	240	Wola pławska	„	200	—	—	—	200	—
Sanok	241	Wola senkowa	„	300	—	—	—	300	—
Kamionka	242	Wolica derewlańska	„	200	—	—	—	200	—
Kolbuszowa	243	Wulka sokołowska	„	200	—	—	—	200	—
Żydaczów	244	Wołczniów	„	300	—	100	—	200	—
Nadwórna	245	Wołosów	„	240	—	—	—	240	—
Rzeszów	246	Wysoka	„	150	—	—	—	150	—
Przemyślany	247	Wyżniany	„	180	—	—	—	180	—
Lwów	248	Zamarstynów	„	320	—	40	—	280	—
Lwów	249	Zarudce	„	200	—	20	—	180	—
Gródek	250	Zawidowice	„	360	—	40	—	320	—
Lwów	251	Zboiska	„	200	—	100	—	100	—
Nowy Sącz	252	Zbyszyce i Wilkonosza	„	270	—	30	—	240	—
Mielec	253	Zdziarzec	„	60	—	—	—	60	—
Złoczów	254	Żabin	„	150	—	—	—	150	—
Lwów	255	Zubrza	„	1.200	—	150	—	1.050	—
Lwów	256	Żurawniki	„	280	—	40	—	240	—
Żydaczów	257	Żurawno	„	2.073	73	273	73	1.800	—
		Razem . .		78 788	45½				
Odpisano niepodniesione przez gminę pod poz.: 63 .				300	—				
		Pozostało . .		78.488	45½	11.897	62	66.590	83½

Uwaga. Zaległość w kwocie 66.590 zł. 83½ rozpada się:
a) na zaległość z lat dawniejszych w kwocie 57.045 zł. 83½ ct.
b) „ „ z roku 1889 w kwocie . . . 9.545 „ — „
Razem jak wyżej w kwocie . . 66.590 zł. 83½

III.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

ODDZIAŁ CHORYCH i POŁOŻNIC.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

W załączeniu wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych.

LW. 24.723/891.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	SUMARYUSZ	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
			Wynikłości w roku 1889.						
		A. Wydatki.							
I.	1-14	Płace i emolumenta etatowe	32.478	31	2.759	17	35.237	48	34.075
II.	15-21	Koszta utrzymania osób nieetatowych	22.964	97	2.243	28	25.208	25	26.340
III.	22-30	Pensye i emerytury	3.550	14	264	39	2.814	53	3.757
IV.	31-34	Zaopatrzenia i dary z łaski	211	—	62	75	273	75	239
V.	35	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	350	—	—	—	350	—	100
VI.	36 37	Remuneracye i zapomogi	901	83	92	24	994	07	930
VII.	38-47	Koszta gospodarcze	81.320	42	7.111	07	88.431	49	77.692
VIII.	48-54	„ sanitarne	16.513	27	1.642	08	18.155	35	15.650
IX.	55	„ kancelaryjne	874	08	43	—	917	08	850
X.	56	„ kapliczne	—	—	271	58	271	58	240
XI.		Utrzymanie budynków *a)* zwyczajne	3.286	77	365	—	3.651	77	3.680
	57-59	*b) nadzwyczajne*	*4.687*	—	*413*	—	*5.100*	—	*4.500*
XII.	60-61	Odsetki od kapitałów dłużnych	1.408	06	352	02	1.760	08	1.760
XIII.	62	Podatki i daniny	15	34	1	—	16	34	20
XIV.	63-64	Rozmaite	363	06	305	67	668	73	300
XV.	65	Zapomogi dla położnic	—	—	3.768	—	3.768	—	3.200
XVI.	66	Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic	—	—	13	95	13	95	30
XVII.	67	Koszta utrzymania dzieci w szpitalu św. Zofii	12.000	—	—	—	12.000	—	12.000
		Suma wydatków *a)* zwyczajnych	176.237	25	19.295	20	195.532	45	180.863
		b) nadzwyczajnych	*4.687*	—	*413*	—	*5.100*	—	*4.500*
			180.924	25	19.708	20	200.632	45	185.363
—	68	Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu	24.333	33½	2.916	79	27.250	12½	1.021
		Razem	205.257	58½	22.624	99	227.882	57½	186.384
		B. Dochody.							
I.	1-2	Dodatki	25.737	02	161	07	25.898	09	24.384
II.	3	Opłaty pośmiertne	7.677	14	—	—	7.677	14	5.300
III.	4-6	Zwroty kosztów leczenia	169.659	58	22.405	92	192.065	50	155 000
IV.	7	Rozmaite	2.183	84½	58	—	2.241	84½	1.700
		Suma dochodów	205.257	58½	22.624	99	227.882	57½	186.384

powszechny we Lwowie.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Porównanie sumaryczne kwot preliminowanych z rzeczywistemi wynikłościami bez względu na oddaną funduszowi krajowemu nadwyżkę dochodów, przedstawia wyniki następujące:				
—	1.162		1.021	25	—	—
1.132	—					
—	58					
—	35					
—	250	**I. W oddziale chorych:**				
—	64	**Wydatki** prelimin. wynosiły 169.370 zł.				
—	10.740	„ rzeczywiste bez nadwyżki dochodów . 180.924 „				
—	2.505	Wydatki *większe* o . . . . 11.554 zł.				
—	67					
—	32	**Dochody** prelimin. wynosiły 173.351 zł.				
28	—	rzeczywiste . . . 205.257 „				
—	*600*	Dochody *większe* o . . . . 31.906 „				
—	—	**Wynik** *korzystniejszy* o *różnicę* w kwocie . . 20.352 zł.				
4	—					
—	369	**II. W oddziale położnic:**				
—	568	**Wydatki** prelimin. wynosiły 15.993 zł.				
16	—	„ rzeczywiste bez nadwyżki . . . . . 19.708 „				
—	—	Wydatki *większe* o . . . . 3.715 zł.				
1.180	15.850	**Dochody** prelimin. wynosiły 13.033 zł.				
—	*600*	„ rzeczwiste „ 22.625 „				
1.180	16.450	Dochody *większe* o . . . . 9.592 „				
		Wynik *korzystniejszy* o *różnicę* w kwocie . . 5.877 zł.				
—	26.229	Ogółem w obu oddziałach wynik korzystniejszy o 26.229 zł.				
1.180	42.679		1.021	25	—	—
	41.499					
—	1.514					
—	2 377		2.998	70	—	—
—	37.066		154.381	81½	—	—
—	542					
—	41.499		157.380	51½	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Należytości czynne: **Stan czynny:**

1) W rubryk. wydat.: *a)* bieżące . . . 1.021 zł. 25 ct.
b) z lat ubiegłych (str. 308.) 1.484 „ 74 „ — 2.505 zł. 99 ct.

2) W rubryk. dochod. *a)* bieżące . . . 157.380 zł. 51½ ct.
b) z lat ubiegłych (str. 308.) 47.797 „ 46½ „ — 205.177 zł. 98 „

Razem . . 207.683 zł. 97 ct.

Stan bierny:

Należytości bierne: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . 207.683 zł. 97 ct.

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
			Wydatki w roku 1889.						
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**							
	1	Dyrektor:							
		a) płaca	1.493	—	107	—	1.600	—	1.600
		b) dodatki pięcioletnie	840	—	60	—	900	—	900
		c) dodatek na mieszkanie	373	—	27	—	400	—	400
		d) opał	170	40	12	—	182	40	162
	2	7 prymaryuszów:							
		a) płaca po 1.200 zł.	8.400	—	—	—	8.400	—	8.400
		b) dodatki pięcioletnie po 200 „	3.600	—	—	—	3.600	—	3.600
	3	Profesor położnictwa, płaca	—	—	650	—	650	—	650
	4	8 sekundaryuszów, płaca po 600 zł.	4.176	93	600	—	4.776	93	4.800
	5	4 asystentów płaca po 500 „	1 968	38	—	—	1.968	38	2.000
	6	Akuszerka pierwsza, płaca	—	—	376	17	376	17	400
		dodatki pięcioletnie po 40 zł.	—	—	90	—	90	—	120
	7	Prosektor:							
		a) płaca	1.120	—	80	—	1.200	—	1.200
		b) dodatki pięcioletnie	560	—	40	—	600	—	600
	8	Chemik patologii, płaca	933	—	67	—	1.000	—	1.000
	9	2 kapelanów:							
		a) płaca po 600 zł.	1.120	25	80	—	1.200	25	1.200
		b) dodatki na mieszkanie po 200 „	373	—	27	—	400	—	400
	10	Rządca:							
		a) płaca	1.120	—	80	—	1.200	—	1.200
		b) dodatki pięcioletnie	560	—	40	—	600	—	600
		c) opał	170	40	12	—	182	40	162
		d) oświetlenie	35	20	2	—	37	20	41
	11	2 oficyałów, płaca po 1.000 zł.	1 866	—	134	—	2.000	—	2.000
	12	2 pisarzy:							
		a) płaca po 600 „	1.120	—	80	—	1.200	—	1.200
		b) dodatki na mieszkanie po 100 „	188	—	12	—	200	—	200
		c) dodatki pięcioletnie po 100 „	280	—	20	—	300	—	300
	13	Woźny:							
		a) płaca	373	—	27	—	400	—	400
		b) dodatek na ubiór	47	—	3	—	50	—	50
	14	Odźwierny:							
		a) płaca	326	—	24	—	350	—	350
		b) dodatki pięcioletnie po 30 zł.	84	—	6	—	90	—	90
		c) dodatek na ubiór	47	—	3	—	50	—	50
		Razem	31.344	56	2.659	17	34.003	73	34.075
		Do tego:							
	14*a*	Zaliczki udzielone na płace 1.750 zł. — ct. Po strąceniu ściągniętych rat bieżących 516 „ 25 „	1.133	75	100	—	1.233	75	—
		Suma rubryki I.	32.478	31	2.759	17	35.237	48	34.075

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	—					
—	—					
—	21	*Wydatek większy* z powodu wyższych cen drzewa.				
—	—					
—	—					
—	—					
23	—					
32	—					
24	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryów.				
30	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	20	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 1. *d.*				
4	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
113	41					
—	1.234		1.021	25	—	—
113	1.275	*Wydatek większy* znajduje pokrycie w zwrotach ściągniętych z płac (vide rubr. IV. poz. 6. *b)* dochodów) a nadto w obok wykazanej należytości czynnej przypisanej do zwrotu.	1.021	25	—	—
	1.162					

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
			Wydatki w roku 1889.						
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**							
	15	18 Sióstr Miłosierdzia, płaca po 80 zł. .	1.406	66	—	—	1.406	66	1.360
	16	Wikt tychże z pieczywem i dodatkami .	3.162	90	—		3.162	90	3.400
	13*a*	Ryczałt za pranie bielizny . . .	321	17	—	—	321	17	—
	17	8 Dyetaryuszów, płaca . . .	3 271	20	232	—	3.503	20	3.391
	18	Wikt z pieczywem dla 2 pisarzy . .	392	51	28	—	420	51	420
	19	Akuszerka druga, płaca . . .	—	—	300	—	300	—	300
	20	Służba oddziałowa:							
		a) płaca . . . 4.032 zł. 03 ct.							
		b) wikt z pieczywem . 6.644 „ 54 „							
		c) gratyfikacye . . 80 „ — „	9.711	29	1.045	28	10.756	57	10.667
	21	Służba wspólna:							
		a) płaca . . . 2.785 zł. 52 ct.							
		b) wikt z pieczywem . 2.471 „ 72 „							
		c) gratyfikacye . . 80 „ — „	4.699	24	638	—	5.337	24	6.802
		Suma rubryki II. .	22.964	97	2.243	28	25.208	25	26.340
III.		**Pensye i emerytury.**							
	22	Grund Ludwika, wdowa po rządcy .	204	—	15	—	219	—	219
	23	Burkhart Franciszka wdowa po kontrolorze	146	—	10	—	156	—	156
	24	Dr. Berthleff Karol, były dyrektor .	1.168	—	83	—	1.251	—	1.251
	25	Finger Józef, były profesor kliniki .	315	—	—	—	315	—	315
	26	Neuhauser Karolina, wdowa po prymaryuszu	350	—	—	—	350	—	350
	27	Marczak Błażej, były pisarz . . .	54	33	4	—	58	33	700
	28	Jaroszyńska Eugenia, wdowa po oficyale	311	20	22	—	333	20	333
	29	Koestlich Józefa „ „ „	311	20	22	—	333	20	333
	30	„ „ dodatek na wychowanie „ dzieci	94	—	6	—	100	—	100
		Do przeniesienia .	2.953	73	162	—	3.115	73	3.757

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	47	*Wydatek większy*, ponieważ budżetem uchwalone były płace dla 17 Sióstr, gdy faktycznie dla potrzeby utrzymywano jakto i w budżecie na rok 1890 uchwalono 18 Sióstr (LW. 54.483/88) z wyjątkiem potrąconego interkalaryum jednej Siostry czasowo nieczynnej.				
237	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryów wedle rzeczywistego kosztu.				
—	321	*Wydatek większy* stanowi nowo przyznany ryczałt Siostrom Miłosierdzia na pranie bielizny dla każdej po 21 zł. 75 ct. od 1. Marca 1889 (LW. 8.847/89) a który już w budżecie na rok 1890 został przyjęty. Do dnia 1. Marca 1889 prano bieliznę Siostrom Miłosierdzia we własnym zarządzie a wydatek ponoszono z Rubr. VII. poz. 45 „pralnia“.				
—	112	*Wydatek większy*, ponieważ przynająć musiano nad stan jednego dyetaryusza od 1. Października r. b. do izby przyjęcia chorych, gdzie z powodu corocznego zwrostu ilości chorych — nawał prac znacznie powiększył się.				
—	—					
—	—					
—	90	Różnice wedle rzeczywistego kosztu utrzymywania służby.				
1.465	—					
1.702	570					
1.132						
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
642	—	*Wydatek mniejszy* z powodu śmierci pensyonisty (LW. 4.138/89).				
—	—					
—	—					
—	—					
642	—					

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych — Wydatki w roku 1889. zł.	ct.	Oddział położnic — Wydatki w roku 1889. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
III.		Z przeniesienia .	2.953	73	162	—	3.115	73	3.757
	30*a*	Marczak Helena, wdowa po pisarzu .	390	01	27	—	417	01	—
	30*b*	Dr. Chądzyński Jan, były prymaryusz .	206	40	—	—	206	40	—
	30*c*	Grochalska Marya, była akuszerka .	—	—	75	39	75	39	—
		Suma rubryki III. .	3.550	14	264	39	3.814	53	3.757
IV.		**Zaopatrzenia i dary z łaski.**							
	31	Czarnecka Wiktorya, posługaczka . .	72	—	—	—	72	—	72
	32	Christl Laura, sierota po kontrolorze .	52	—	4	—	56	—	56
	33	Hammer Joanna, sierota po pisarzu .	52	—	4	—	56	—	56
	34	Swoboda Marya, była akuszerka . .	—	—	54	75	54	75	55
	34*a*	Wadyum Tomasz, były dozorca . .	10	—	—	—	10	—	—
	34*b*	Kowalewski Mieczysław, były laborant .	25	—	—	—	25	—	—
		Suma rubryki IV. .	211	—	62	75	273	75	239
V.	35	**Odprawy i spłaty kapitałów pośmiertnych . . . .**	350	—	—	—	350	—	100
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**							
	36	Za sprawdzanie recept	143	83	12	24	156	07	130
	37	Remuneracye i zapomogi . . .	758	—	80	—	838	—	800
		Suma rubryki VI. .	901	83	92	24	994	07	930
VII.		**Koszta gospodarcze.**							
	38	Żywienie chorych:							
		a) zwykła strawa i dodatki . .	45.010	33	3.852	74	48.863	07	43.000
		b) 4 Siostry Miłosierdzia, płaca . .	299	—	21	—	320	—	320
		c) wikt dla tychże z pieczywem i dodatkami	652	84	50	—	702	84	800
		c⁰) ryczałt za pranie bielizny . .	66		6	—	72	—	—
		Do przeniesienia .	46.028	17	3.929	74	49.957	91	44.1⁰0

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
642	—					
—	417	Pensya wdowia z dodatkiem dla dzieci przyznana na podstawie statutu emerytalnego od dnia 1. Lutego 1889 z rocznych 455 zł. (LW. 4.138/89) znajduje pokrycie w pozostałości budżetu przy poz. 27.				
—	207	Nowo przyznana emerytura od 1. Listopada 1889 z rocznych 1.238 zł. 40 ct. (LW. 41.237/89).				
—	76	Nowo przyznana emerytura od 1. Października 1889 z rocznych 301 zł. 60 ct. (LW. 40 058/89).				
642	700					
	58					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	10	Obok wymienionym udzielono jednorazowe dary z łaski z powodu wystąpienia ze służby szpitalnej gorliwie przez nich spełnionej. (LW. 9.892 i 55.513/89).				
—	25					
—	35					
—	250	Przekroczenia stanowią jednorazowe odprawy przyznane ustępującym ze służby asystentom i sekundaryuszom za gorliwe pełnienie obowiązków.				
—	26	*Wydatek większy* wedle obrachunku z funduszem krajowym.				
—	38	*Wydatek* nie znacząco *większy*, ponieważ uchwalony kredyt na remuneracye dla licznego personalu szpitalnego jest niewystarczający.				
—	64					
—	5.863	*Wydatek większy* ponieważ za podstawę do preliminarza na rok 1889 przyjęto 216.248 dni leczenia, gdy faktycznie wynosiła takowa w r. 1889. 240.348 dni, jest zatem większa o 24.100 dni. Nadto ceny mięsa były droższe.				
—	—					
97	—	*Wydatek mniejszy* z powodu jak przy poz. 16.				
—	72	„ *większy* „ „ „ „ 16*a*.				
97	5.935					

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
			Wydatki w roku 1889.						
VII.		Z przeniesienia .	46.028	17	3.929	74	49.957	91	44.120
		d) służba kuchenna:							
		α) płaca . . 651 zł. 66 ct.							
		β) wikt z pieczywem 1.391 „ 44 „							
		γ) gratyfikacye . 40 „ — „	1.943	10	140	—	2.083	10	2.644
		e) drzewo i węgle do kuchni . .	1.600	—	94	—	1.694	—	1.700
		f) naczynie i sprzęty kuchenne . .	303	—	9	—	312	—	500
		g) pieczywo dla chorych . . .	5.620	35	450	61	6.070	96	6.000
		h) wino	823	81	242	88	1.066	69	1 700
	39	Wikt lekarza dyżurnego . . .	306	45	23	—	329	45	348
	40	Opał sal i t. p.	3.913	05	422	—	4.335	05	3.600
	41	Oświetlenie naftą z lampiarzem i t. p. .	1.571	98	182	—	1.753	98	1.800
	42	Sprzęty naprawa i sprawienie nowych .	2.142	—	265	34	2.407	34	1.600
	43	Fiakier dla rządcy	187	—	13	—	200	—	200
	44	Utrzymanie ogrodu spacerowego . .	37	20	5	—	42	20	100
	45	Pranie bielizny	6.566	44	316	—	6.882	44	6.000
	46	Bielizna pościel i odzież:							
		a) zakupno i naprawa . . .	9.352	19	980	—	10.332	19	6.600
		b) 1. Siostra Miłosierdzia:							
		α) płaca	75	—	5	—	80	—	80
		β) wikt z pieczywem . . .	162	71	13	—	175	71	200
		γ) ryczałt za pranie . . .	16	50	1	50	18	—	—
	47	Słoma do sienników	671	47	19	—	690	47	500
		Suma rubryki VII. .	81.320	42	7.111	07	88.431	49	77.692
VIII.		**Koszta sanitarne.**							
	48	Lekarstwa	7.643	56	713	93	8.357	49	7.500
	49	Potrzeby sanitarne w ścisłem znaczeniu	6.725	37	667	66	7.393	03	6.300
	50	Szczudła, buty, opaski przepuklinowe i t.p.	1.006	79	69	06	1.075	85	500
	51	Laboratoryum	122	92	7	—	129	92	150
	52	Prosektoryum	70	11	11	—	81	11	100
	53	Instrumenta chirurgiczne . . .	494	52	123	43	617	95	600
	54	Koszta pogrzebowe	450	—	50	—	500	—	500
		Suma rubryki VIII	16.513	27	1.642	08	18.155	35	15.650

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
97	5.935					
561	—	*Wydatek mniejszy* z powodu jak przy poz. 21.				
6	—	*Wydatki mniejsze* wedle rzeczywistej potrzeby.				
188	—					
—	71	*Wydatek* nieznacznie *większy* z powodu wzrostu ilości dni leczenia.				
633	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ zakupywano wino wprost od producentów i zaprowadzono oszczędności.				
18	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistego kosztu.				
—	735	*Wydatek większy* z powodu wyższych cen drzewa.				
46	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ ceny nafty były nieco tańsze.				
—	807	*Wydatek większy* z powodu nadzwyczajnych a koniecznych				
—	—	sprawunków mianowicie zakupna:				
		a) wózka do przewożenia chorych za kwotę 132 zł. (LW. 19.581/89).				
		b) aparatu do destylacyi wody za kwotę 204 zł. (LW. 41.021/89).				
		c) 20 łóżek żelaznych za kwotę 240 zł.				
		d) centryfugi do prania bielizny za kwotę 145 zł. (LW. 30.104/89).				
58	—	*Wydatek mniejszy* z powodu dokonywania robót w ogrodzie przeważnie własną służbą.				
—	882	*Wydatek większy* ponieważ ceny drzewa były droższe i stan chorych był większy.				
—	3.732	*Wydatek większy*, gdyż sprawić musiano więcej bielizny ponieważ dotychczasowe zapasy w znacznej części uległy zniszczeniu i nie wystarczały dla ciągle wzrastającej ilości chorych (LW. 8.641/89).				
—	—					
24	—	*Wydatek mniejszy* z powodu jak przy poz. 16.				
—	18	„ *większy* „ „ „ „ 16 *a*.				
—	191	*Wydatek większy* ponieważ ceny były znacznie droższe jak w r. 1888.				
1.631	12.371					
	10.740					
—	857	*Wydatki większe* spowodowane wzrostem ilości dni leczenia jak to przy poz. 38 *a* wykazano.				
—	1.093					
—	576	*Wydatek większy* zależny od wypadków chirurgicznych i od ilości chorych leczonych na tym oddziale.				
20	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby.				
19	—					
—	18	*Wydatek* nieznacznie *większy* wedle potrzeby.				
—	—					
39	2.544					
	2.505					

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
			Wydatki w roku 1889.						
IX.		**Koszta kancelaryjne.**							
	55	Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta insercyjne i t. p. . . .	874	08	43	—	917	08	850
X.	56	**Koszta kapliczne** . . .	—	—	271	58	271	58	240
		Utrzymanie budynków.							
XI.	57	Konserwacye i reperacye gmachu:							
		1. zwyczajne	2.732	69	303	—	3.035	69	3.000
		2. *nadzwyczajne*							
		a) lodownia	*4.687*	—	*413*	—	*5.100*	—	*4.000*
		b) piec do palenia słomy po chorobach zakaźnych	—	—	—	—	—	—	*500*
	58	Asekuracya budynków . . .	149	08	17	—	166	08	230
	59	Kominiarze i straż ogniowa . .	405	—	45	—	450	—	450
		Razem . zwyczajne .	3.286	77	365	—	3.651	77	3.680
		Razem . *nadzwyczajne*	*4.687*	—	*413*	—	*5.100*	—	*4.500*
		Suma rubryki XI .	7.973	77	778	—	8.751	77	8.180
XII.		**Odsetki od kapitałów dłużnych.**							
		Funduszowi stypend. Głowińskiego:							
	60	Za część budynku użytego dla oddziału położnic oszacowaną na 6.705 zł. 3 kr. m. k. 5%.	—	—	352	02	352	02	352
	61	Za część budynku użytego przez oddział chorych od czasu przeniesienia obłąkanych do Kulparkowa, oszacowaną na 26.820 zł. 11 kr. m. k. 5% .	1.408	06	—	—	1.408	06	1.408
		Suma rubryki XII.	1.408	06	352	02	1.760	08	1.760
XIII.	62	**Podatki i daniny**	15	34	1	—	16	34	20

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	67	*Wydatki większe* wedle potrzeby.				
—	32					
—	36	*Wydatek* nieznacznie *większy* zastósowany do potrzeby.				
—	*1.100*	*Wydatek większy* ponieważ okazała się potrzeba pogłębienia lodowni znaczniejszym kosztem niż to w kosztorysie przewidziano (LW. 16.991/89 i 24.442/89).				
500	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ takiego pieca niezbudowano, gdyż według opinii dyrektora szpitala palenie słomy praktykowane dotychczas okazało się jako odpowiednie (LW. 2.844/91).				
64	—	*Wydatek mniejszy* z powodu pozyskania wyższej dywidendy asekuracyjnej.				
—						
64	36					
500	1.100					
564	1.136					
	572					
—	—					
—	—					
—	—					
4	—	*Wydatek* nieco *mniejszy* wedle wymiaru.				

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
			Wydatki w roku 1889.						
XIV.		**Rozmaite.**							
	63	Utrzymanie biblioteki	85	40	10	—	95	40	100
	64	Przypadkowe:							
		a) Rozmaite drobne nieprzewidziane . 91 zł. 86 ct.							
		b) Podwody dla chorych i rekonwalescentów. 130 „ 80 „							
		c) Szpitalikowi św. Zofii za wynajęcie sali dla chorych ospowych . 75 „ — „							
		d) Substytucye urlopowanych funkcyonaryuszy 275 „ 67 „	277	66	295	67	573	33	200
		Suma rubryki XIV.	363	06	305	67	668	73	300
XV.		**Zapomogi dla położnic.**							
	65	Dla położnic opuszczających zakład z dzieckiem po 6 zł.	—	—	3.768	—	3.768	—	3.200
XVI.		**Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic.**							
	66	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci, których matki na oddział chorych przeniesiono. . . .	—	—	13	95	13	95	30
XVII.	67	**Koszta utrzymania dzieci w szpitalu św. Zofii** . . .	12.000	—	—	—	12.000	—	12.000
—	68	**Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu** . .	24.333	33½	2.916	79	27.250	12½	1.021

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
4	—	*Wydatek* nieznacznie *mniejszy* wedle potrzeby.				
—	373	*Wydatek większy* z powodu, iż zaszła potrzeba wynajęcia sali dla ospowych (LW. 17.307/89) i że zarządzić musiano zastępstwa urlopowanych funkcyonaryuszy na oddziale położnic.				
4	373					
	369					
—	568	*Wydatek większy* a to z powodu zwiększonego stanu położnic.				
16	—	*Wydatek mniejszy* zależny od ilości dzieci oddanych do karmienia.				
—	—					
—	26.229	*Wydatek większy* z powodu, że rzeczywiste dochody szpitala były większe od preliminowanych o kwotę . . . . 41.499 zł. gdy zaś wydatki po strąceniu od danej nadwyżki były większe od preliminowanych o . . . . . 15.270 „ różnica więc stanowi wykazaną większą nadwyżkę w kwocie . . . . 26.229 zł.				

Dochody. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych	Oddział położnic	Razem	Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888
			Dochody w roku 1889.			
			zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł.
		Dodatki.				
I.	1	Od c. k. Skarbu relutum za niepobrane drzewo opałowe	1.384 11	155 04	1.539 15	1.300
	2	Od kasy miejskiej:				
		a) $^1/_5$ część dochodów z rogatek .	24.274 94	— —	24.274 94	23.000
		b) na utrzymanie trupiarni . .	77 97	6 03	84 —	84
		Suma rubryki I. .	25.737 02	161 07	25 898 09	24.384
II.	3	**Opłaty pośmiertne**	7.677 14	— —	7.677 14	5.300
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**				
	4	Od funduszu krajowego galicyjskiego .	155.877 72	21.942 60	177.820 32	140.000
	5	Od samopłacących	8.319 45	148 32	8.467 77	11.000
	6	Od funduszów obco krajowych i innych publicznych	5.462 41	315 —	5.777 41	4.000
		Suma rubryki III. .	169.659 58	22.405 92	192.065 50	155.000

powszechny we Lwowie. **Dochody.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		**Uzasadnienie różnio**	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	239	*Dochód większy* zależny od cen targowych, wedle których c. k. Rząd należytości te przyznaje.				
—	1.275	*Dochód większy*, gdyż wpływy te jako niestałe, nie mogą być naprzód ściśle obliczone.				
—	—					
—	1.514					
—	2 377	*Dochód większy* z powodu większej ilości wymierzonych legatów.	2.998	70	—	—
—	37.820	*Dochód większy* z powodu wzrostu ilości dni leczenia, jak pod poz. 38 *a* wykazano — tudzież z powodu zlikwidowania dwóch rachunków kwartalnych dla oddziału położnic — więcej jak w latach poprzednich.	151.475	44	—	—
2 532	—	*Dochody* ogółem *mniejsze* od preliminowanych o kwotę 754 zł. z powodu zmienności wpływu w tych pozycyach.	2.246	64½	—	—
—	1.778		659	73	—	—
2.532	39 598	*) Z wykazanych obok zaległości czynnych z roku bieżącego w kwocie 154.381 zł. 81½ ct.	* 154.381	81½	—	—
	37.066	i takichże zaległości z lat ubiegłych osobno wykazanych . 46.665 „ 75½ „				
		zatem w ogólnej kwocie . 201.047 zł. 57 ct.				
		przypada:				
			Na oddział chorych:		Na oddział położnic:	
		a) z roku bieżącego .	153.554 zł. 93½ ct.		826 zł. 88 ct.	
		b) z lat ubiegłych .	46.479 „ 59½ „		186 „ 16 „	
		razem .	200.034 zł. 53 ct.		1.013 zł. 04 ct.	
		Strąciwszy z powyższych zaległości zarachowane należytości do zwrotu w rachunkach za III i IV. kwartał 1889 a pobrane na rachunek r. 1890 włącznej sumie	102.855 zł. 61½ ct.		—	—
		okazuje się ostateczna zaległość w kwocie .	97.178 zł. 91½ ct.		1.013 zł. 04 ct.	
		Ogółem w obu oddziałach	98.191 zł. 95½ ct.			
		a zgodna z odnośnymi protokołami stanu chorych za rok 889.				

Dochody. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
			Dochody w roku 1889.						
IV.	7	**Rozmaite.**							
		a) Ze sprzedaży z użytych sprzętów, tudzież rozmaitych drobnych .	164	13½	—	—	164	13½	1.700
		b) Zwroty dawnych zaliczek udzielanych na płace z rubr. I. i II. wydatków	2.019	71	58	—	2.077	71	
		Suma rubryki IV. .	2.183	84½	58	—	2.241	84½	1.700

powszechny we Lwowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
1.536	—	*Dochód mniejszy* z powodu zmienności wpływów tej pozycyi.				
—	2.078	*Dochód większy* budżetem nie objęty stanowi zwrot zaliczek wydanych a zarachowanych na rubryki stałe w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 14. Października 1874.				
1.536	2.078					
	542					

WYKAZ NALEŻYTOŚCI

czynnych i biernych z lat ubiegłych z końcem roku 1889.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
		A. Wydatki.				
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**				
	14 *a*	Zaliczki na płace	1.484	74	—	—
		Suma A. . .	1.484	74		—
		B. Dochody.				
II.		**Opłaty pośmiertne.**				
	3.	Zaległe należytości od stron uprawnionych	1.131	71	—	—
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**				
	5.	*a)* Od samopłacących	115	98	—	—
		b) Od funduszu obcokrajowego i innych	585	25	—	—
		c) Od stron rozmaitych i niewyśledzonych	45.964	52½	—	—
		Suma B. . .	47.797	46½	—	—
		Do tego suma A. .	1.484	74	—	—
		Razem . . .	49.282	20½	—	—

IV.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

LW. 20.221/1891

Fundusz podrzutków

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1889. zł.	Wynikłości w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Październ. 1888. zł.
I.		**Wydatki.**			
	1	Potrzeby kancelaryjne na druki i t. p.	—	—	10
II.		**Remuneracye i zapomogi.**			
	2	Akuszerce zakładu położnic za stręczenie żywicielek, tudzież pieluszkowe	18	—	10
	3	Żywicielkom za gorliwe dozorowanie dzieci w pierwszym roku życia	—	—	10
	4	Tymże za gorliwe dozorowanie dorosłych dzieci i na potrzeby szkolne	30	—	100
		Suma rubryki II. .	48	—	120
III.	5	**Koszta utrzymania dzieci**	258	63	293
IV.	6	**Koszta leczenia dzieci**	—	—	10
V.		**Rozmaite wydatki.**			
	7	Żywicielkom na koszta pogrzebowe ryczałt	4	—	10
	8	Zwrot kosztów utrzymania dzieci do gminy miasta Lwowa przydzielonych	—	—	50
		Suma rubryki V. .	4	—	60
		Suma wydatków .	**310**	**63**	**493**
		Dochody.			
	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	**310**	**63**	**493**

we Lwowie.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
10	—	Nie było żadnego wydatku.	—	—	—	—
—	8	*Wydatek większy* z powodu wypłaty należytości zaległej.	—	—	—	—
10	—	*Wydatek mniejszy* z powodu niestałości tych pozycyj budżetu.	—	—	—	—
70	—		—	—	—	—
80	8		—	—	—	—
34	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ w roku przedmiotowym żadne dziecię z zakładu położnic nie przybyło, a nadto dwoje dzieci umarło.	—	—	2	—
10	—	Nie było potrzeby leczenia kosztem tego funduszu.	—	—	—	—
6	—	*Wydatek mniejszy* z powodu mniejszej śmiertelności.	—	—	—	—
50	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ gmina miasta Lwowa nie zgłosiła się z żadną pretensyą.	—	—	—	—
56	—		—	—	—	—
190	8		—	—	2	—
182						
182	—	*Dochód mniejszy* w miarę wysokości poniesionych wydatków.	—	—	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny.

	Szczegół.	Ogół.
Należytości czynne z lat ubiegłych:		
a) taksy od przyjęcia dzieci tutejszo- i obcokrajowych . .	369 zł. 50 ct.	
b) zwrot kosztów utrzymania dzieci	72 „ 96 „	442 zł. 46 ct.

Stan bierny.

Należytości bierne z roku bieżącego.	2 zł. — ct.
**Czysty stan czynny .	440 zł. 46 ct.**

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

V.

Krajowy zakład dla obłąkanych

na Kulparkowie.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

W załączeniu wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych.

LW. 24.741/1891

Krajowy zakład dla

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	SUMARYUSZ	Wynikłości w roku 1889. zł.	Wynikłości w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Październ. 1888. zł.
		Wydatki.			
I.	1-11	Płace i emolumenta etatowe	21.619	81	19.799
II.	12 16	Koszta utrzymania osób nieetatowych	31.412	—	33.941
III.	17-22	Pensye i emerytury	1.363	66	857
IV.	23-24	Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski	14	—	14
V.	25	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	1.725	—	40
VI.	26-27	Remuneracye i zapomogi	801	75	640
VII.	28-38	Koszta gospodarcze	86.064	69	82.260
VIII.	39-43	„ sanitarne	6.280	26	4 960
IX.	44	„ kancelaryjne	510	94	450
X.	45	„ kapliczne	186	67	200
XI.	46-50	„ ntrzymania budynków, dróg i urządzeń	11.461	06	9.550
XII.	51	Podatki i daniny	289	74	250
XIII.	52 55	Rozmaite	2.095	74	2.200
XIV.	56	Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe	50	—	50
		Suma wydatków rzeczywistych	163.875	32	155.211
		Do tego:			
—	57	Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu	15.930	95	1.749
		Ogólna suma wydatków	179.806	27	156.960
		Dochody.			
I.	1-2	Dodatki	720	15	660
II.	3-5	Dochody z dóbr	5.585	85	4.700
III.	6 8	Zwroty kosztów leczenia	169.899	98	151.000
IV.	9	Rozmaite	3.600	29	600
		Ogólna suma dochodów	179.806	27	156.960

obłąkanych na Kulparkowie.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Porównanie sumaryczne				
		kwot preliminowanych z rzeczywistemi wynikłościami bez względu na nadwyżkę dochodów, przedstawia się jak następuje:				
—	1.821		2.512	65	—	—
2.529	—					
—	506	**Wydatki** prelimin. wynosiły 155.211 zł.				
—	—	rzeczywiste bez nadw. 163.875 „				
—	1.685	zatem były *większe* o kwotę . 8.664 zł.				
—	162					
—	3.805	**Dochody** prelimin. wynosiły 156.960 zł.				
—	1.320	rzeczywiste zaś 179.806 „				
—	61	były zatem większe o kwotę . 22.846 „	47	43	42	43
14	—	**Wynik** w ogóle korzystniejszym jest				
—	1.911	od budżetu o różnicę w kwocie 14.182 zł.				
—	40	zgodnie z większym wynikiem				
104	—	odwiezionej nadwyżki dochodów	276	25	1	25
—	—	przy poz. 57. wydatków.				
2 647	11.311		2.836	33	43	68
—	14.182					
2.647	25.493					
	22.846					
		Stan majątku z końcem roku 1889.				
—	60	*Stan czynny:*				
—	886					
—	18.900	Należytości czynne: Szczegół. Ogół.	21.307	94	—	—
—	3.000	1) W rubrykach wydatków:	24	85	—	—
		a) Bieżące . . 2.836 zł. 33 ct.				
—	22.846	b) Z lat ub. (str. 330) 873 zł. 02 ct. 3.709 zł. 35 ct.	21.332	79	—	—
		2) W rubrykach dochodów:				
		a) Bieżące . . 21.332 zł. 79 ct.				
		b) Z lat ub. (str. 330) 15.085 zł. 02 ct. 36.417 zł. 81 ct. 40.127 zł. 16 ct.				
		Stan bierny:				
		Należytości bierne: Szczegół. Ogół.				
		1) W rubrykach wydatków:				
		a) Bieżące . . 43 zł. 68 ct.				
		b) Z lat ub. (str. 330) — zł. — ct. 43 zł. 68 ct.				
		2) W rubrykach dochodów:				
		a) Bieżące . . — zł. — ct.				
		b) Z lat ub. (str. 330) — zł. — ct. — zł. — ct. 43 zł. 68 ct.				
		Czysty stan czynny 40.083 zł. 48 ct.				

Wydatki. **Krajowy zakład dla**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy dnia 17. Październ. 1888. zł.
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**			
	1	Dyrektor: *a)* płaca	2.200	—	2.200
		b) dodatek osobisty	800	—	800
		c) dodatki pięcioletnie	300	—	300
	2	2 Prymaryuszów: *a)* płaca	2.747	24	3.000
		b) relutum za wikt	814	86	816
		c) dodatki pięcioletnie	200	—	200
	3	2 Sekundaryuszów: *a)* płaca	1.750	01	2.000
		b) relutum za wikt	714	—	816
		c) dodatki pięcioletnie	75	—	300
	4	Akuszerka, płaca	400	—	400
	5	2 Kapelanów: *a)* płaca	800	—	800
		b) wikt i relutum za wikt	593	11	600
		c) dodatki pięcioletnie	150	—	150
	6	Rządca: *a)* płaca	1.200	—	1.200
		b) relutum za wikt	408	—	408
		c) dodatki pięcioletnie	400	—	400
	7	2 Oficyałów: *a)* płaca	2.120	—	2.120
		b) dodatki pięcioletnie	487	50	325
	8	I. pisarz: *a)* płaca	600	—	600
		b) relutum za wikt	360	—	360
		c) dodatki pięcioletnie	160	—	160
	9	II. pisarz: *a)* płaca	400	—	400
		b) relutum za wikt	360	—	360
		c) dodatki pięcioletnie	94	—	94
	10	Woźny: *a)* płaca	150	—	150
		b) wikt	241	72	250
		c) dodatek na ubiór	50	—	50
	11	Odźwierny: *a)* płaca	150	—	150
		b) wikt	241	72	250
		c) dodatek na ubiór	50	—	50
		d) dodatki pięcioletnie	90	—	90
		Razem	19.107	16	19.799
—		Do tego zaliczki udzielone na płace w kwocie 3.535 zł. 50 ct. po strąceniu rat bieżących 1.022 „ 85 „	2.512	65	—
		Suma rubryki I.	21.619	81	19.799

obłąkanych na Kulparkowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnio	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
253	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż wskutek ustąpienia jednego prymaryusza z d. 30. Czerwca 1889, przyjęto tymczasowo trzeciego sekundaryusza, na jego zastępstwo, a który sprawował ten obowiązek od 2. Lipca do 31. Grudnia 1889. pobierając wynagrodzenie z kredytu tej pozycyi.				
1	—					
—	—					
250	—	*Wydatki mniejsze* z powodu interkalaryów.				
102	—					
225	—					
—	—					
—	—					
7	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistego kosztu.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	162	*Wydatek większy* z powodu przyznania oficyałom wyższych dodatków pięcioletnich zamiast po 100 zł. po 150 zł. od 1. Stycznia 1889., stosownie do podwyższonych stałych płac uchwałą sejmową z dnia 17. Października 1888., a które to podwyższenie już w budżecie na rok 1890. uwzględnione zostało.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
8	—	*Wydatki mniejsze* wedle rzeczywistego kosztu wiktu.				
—	—					
—	—					
8	—					
—	—					
—	—					
8 4	162					
—	2 513	*Wydatek nieprelimiowany* zarachowany tu w myśl uchwały Wys. Sejmu z d. 14. Października 1874 znajdzie pokrycie w ściąganych zwrotach z płac.	2.512	65	—	—
854	2.675		2.512	65	—	—
	1.821					

Wydatki. **Krajowy zakład dla**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Październ. 1888. zł.
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**					
	12	17 Sióstr Miłosierdzia oddziałowych:					
		a) płaca		1.360 zł. — ct.			
		b) wikt z pieczywem i dodatkami .		3.438 „ 17 „	4.798	17	4.930
	13	2 Dyetaryuszów:					
		a) płaca		456 zł. 25 ct.			
		b) relutum za wikt		360 „ — „	816	25	1.359
	14	Służba wyższa:					
		a) płaca: Maszynista .	600 zł. — ct.				
		Ślusarz . .	264 „ — „				
		Stolarz . .	240 „ — „				
		Krawiec .	180 „ — „				
		Szewc . .	180 „ — „				
		5 dozorców starszych	862 „ — „				
		2 palacze do maszyny .	312 „ — „	2.638 zł. — ct.			
		b) relutum za wikt maszynisty	360 zł. — ct.				
		wikt z pieczywem 11 osób służby wyższej .	2.128 zł. 92 ct.	2.488 zł. 92 ct.	5.126	92	5.236
	15	Służba oddziałowa:					
		a) płaca		7.839 zł. 02 ct.			
		b) wikt z pieczywem		9.912 „ 30 „			
		c) gratyfikacye		249 „ — „	18.000	32	19.394
	15*a*	Premie dla dozorców Jana Balickiego, Antoniego Krzyżaka i dozorczyni Anny Południak po 10 dukatów			172	50	174
	16	Służba domowa:					
		a) płaca		1.114 zł. 89 ct.			
		b) wikt z pieczywem		1.282 „ 95 „			
		c) gratyfikacye		100 „ — „	2.497	84	2.848
		Suma rubryki II. .			31.412	—	33.941
III.		**Pensye i emerytury.**					
	17	Grund Ludwika, wdowa po rządcy			26	—	26
	18	Burkart Franciszka, wdowa po kontrolorze			19	—	19
	19	Dr. Berthleff Karol, były dyrektor			149	—	149
	20	Kłosowski Jan, były dozorca			48	—	48
	21	Kłosowska Teresa, była dozorczyni			48	—	48
	22	Dr. Dobiński Włodzimierz, były prymaryusz . . .			566	66	567
	—	Dr. Hankiewicz Józef, były sekundaryusz			507	—	—
		Suma rubryki III. .			1.363	66	857

obłąkanych na Kulparkowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
132	—	*Wydatek mniejszy* wskutek tańszego kosztu wiktu.				
543	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ nieutrzymywano drugiego dyetaryusza.				
109	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryów.				
1.394	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryów i ograniczenia ilości służby do niezbędnej potrzeby.				
1	—					
350	—	*Wydatek mniejszy* wskutek interkalaryów i mniejszego kosztu wiktu.				
2.529	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
1	—	Przyznana emerytura na podstawie statutu emerytalnego o rocznych 676 zł. od dnia 1. Kwietnia 1889. (LW. 12.236/89) znajduje zupełne pokrycie w zaoszczędzeniu Rubr. I. poz. 3.				
—	507					
1	507					
	506					

Wydatki. **Krajowy zakład dla**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Październ. 1888. zł.
IV.		**Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.**			
	23	Christl Laura, sierota po kontrolorze	7	—	7
	24	Hammer Joanna, sierota po pisarzu	7	—	7
		Suma rubryki IV. .	14	—	14
V.	25	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych** . . .	1.725	—	40
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**			
	26	Za sprawdzanie recept	126	75	140
	27	Remuneracye i zapomogi	675	—	500
		Suma rubryki VI. .	801	75	640
VII.		**Koszta gospodarcze.**			
	28	Żywienie chorych:			
		a) Zwykła strawa i dodatki	40.380	19	37.000
		b) 5 Sióstr Miłosierdzia: płaca . . 400 zł. — ct.			
		wikt z pieczywem i dodatkami . . 1.011 „ 23 „	1.411	23	1.450
		c) Służba kuchenna i magazynowa: płaca z wiktem i gratyfikacyą	2.086	14	2.500
		Do przeniesienia .	43.877	56	40.950

obłąkanych na Kulparkowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	1.685	*Wydatek większy* stanowi zwrot funduszowi krajowemu zastępczo wypłaconej odprawy dr. Laskiewiczowi Alfredowi.				
13	—	*Wydatek mniejszy* wedle obrachunku z funduszem krajowym.				
—	175	*Wydatek większy* ponieważ udzielić musiano więcej remuneracyj z powodu pomnożonych czynności wskutek wzrostu ilości chorych. Nadto udzielono z tej rubryki remuneracye nadzoroy technicznemu za dozór nad robotami konserwacyjnymi, tudzież nadzorcy służby za pełnienie obowiązków karbownika, wreszcie maszyniście i ogrodnikowi zakładu.				
13	175					
	162					
—	3.380	*Wydatek większy* z powodu znacznego wzrostu ilości dni leczenia. W budżecie uchwalona kwota polegała na przypuszczalnej ilości 176.000 dni leczenia, po przeciętnym koszcie 21 ct., podczas gdy w rzeczywistości w roku 1889 jak świadczy sprawdzony protokół stanu chorych ilość dni leczenia wynosiła 197.901 t. j. więcej o 21.901 dni. To stosunkowo do pomnożonej ilości dni leczenia tak nieznaczne przekroczenie preliminowanej kwoty zawdzięczać jedynie należy zyskom z gospodarstw, prowadzonych w r. 1889 we własnym zarządzie (których wyniki podano szczegółowo w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego), a mianowicie: 1) Zysk z produkcyi nabiału od własnych krów . . 6.059 zł. 97 ct. 2) Zysk z chowu trzody chlewnej 784 „ 70 „ 3) „ z zakupna i bicia owiec 134 „ 24 „ 4) „ „ „ „ „ wołów 526 „ 01 „ Ogółem zyskano 7.504 zł. 92 ct. (LW. 33.783/1890).				
39	—	*Wydatek mniejszy* z powodu niższego kosztu wiktu.				
414	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryów i wedle rzeczywistej potrzeby.				
453	3.380					

Wydatki. Krajowy zakład dla

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Październ. 1888. zł.
VII.	28	Z przeniesienia .	43.877	56	40.950
		d) Drzewo i węgle do kuchni	2.808	38	2.800
		e) Naczynia i sprzęty kuchenne	579	71	800
		f) Pieczywo z piekarzem	6.081	35	5.700
		g) Wino dla chorych	379	36	600
	29	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj	6.593	23	5.200
	30	Oświetlenie naftą	1.597	30	1.600
	31	Sprzęty gospodarcze:			
		a) Zakupno i naprawa	1.812	10	1.800
		b) 1 Siostra Miłosierdzia, płaca . . 80 zł. — ct.			
		Wikt z pieczywem i dodatkami . . 202 „ 24 „	282	24	290
	32	Utrzymanie 2 par koni z 2 furmanami, reparacyą wozów, uprzęży i t. p.	1.327	42	1.450
	33	Uprawa pól z połową kosztów utrzymania ogrodnika i innemi potrzebami	1.932	55	2.200
	34	Utrzymanie ogrodów warzywnych z połową kosztów utrzymania ogrodnika i innemi potrzebami	760	39	600
	35	Utrzymanie parku i ogrodów spacerowych dla chorych .	182	75	200
	36	Utrzymanie pralni:			
		a) Drzewo i inne potrzeby	3.883	75	4.000
		b) Płaca 2 Sióstr Miłosierdzia rocznie po 80 zł. 160 zł. — ct.			
		Wikt tychże z pieczywem i dodatkami 404 „ 49 „	564	49	580
	37	Bielizna, pościel i odzież:			
		a) Zakupno i naprawa	12.198	48	12.200
		b) 1 Siostra Miłosierdzia płaca . . 80 zł. — ct.			
		Wikt z pieczywem i dodatkami . . 202 „ 24 „	282	24	290
	38	Słoma do sienników	921	39	1.000
		Suma rubryki VII.	86.064	69	82.260
VIII.		**Koszta sanitarne.**			
	39	Lekarstwa	898	66	900
	40	Potrzeby sanitarne	5.104	50	3.700
	41	Instrumenta chirurgiczne	66	32	100
	42	Utrzymanie prosektoryum	18	45	60
	43	Koszta pogrzebowe i utrzymanie cmentarza . . .	192	33	200
		Suma rubryki VIII.	6 280	26	4.960

obłąkanych na Kulparkowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		**Uzasadnienie różnic**	**Należytości**			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
453	3.380					
—	8	*Wydatek większy* o drobną kwotę niedający się naprzód obliczyć.				
220	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
—	381	*Wydatek większy* z powodu zwrostu ilości dni liczenia podanego przy Rubr. VII. poz. 28. lit. a.				
220	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby i zaprowadzonej oszczędności.				
—	1.393	*Wydatek większy* z powodu wyjątkowo ostrej zimy i podrożenia materyałów opałowych.				
3	—					
—	12	Drobne różnice wedle rzeczywistego kosztu.				
8	—					
122	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistego kosztu.				
267	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż role dobrze już wyprawione wymagały mniejszego wkładu robocizny.				
—	160	*Wydatek większy* wskutek zakupna doborowych nasion i starannej uprawy ogrodów.				
17	—					
116	—					
15	—					
1	—	*Wydatki mniejsze* wedle rzeczywistej potrzeby.				
8	—					
79	—					
1.529	5.334					
	3.805					
1	—					
—	1.405	*Wydatki* w ogóle *większe* z powodu wzrostu ilości chorych, znacznej ilości świeżych wypadków chorobowych, używania nowych, drogich ale za to skutecznych środków leczniczych i należytego odwaniania wychodków.				
34	—					
42	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
8	—					
85	1.405					
	1.320					

Wydatki Krajowy zakład dla

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Październ. 1888. zł.
IX.		**Koszta kancelaryjne.**			
	44	Druki, litografie, koszta insercyjne i inne	510	94	450
X.	45	**Koszta kapliczne**	186	67	200
XI.		**Koszta utrzymania budynków, dróg i urządzeń.**			
	46	Konserwacye i reparacye z pokostowaniem podłóg . .	8.930	40	7 000
	47	Utrzymanie urządzeń mechanicznych	657	98	600
	48	Asekuracya budynków i ruchomości	571	84	600
	49	Kominiarze i straż ogniowa	500	—	550
	50	Utrzymanie dróg dojazdowych	800	84	800
		Suma rubryki XI. .	11.461	06	9.550
XII.	51	**Podatki i daniny**	289	74	250
		Rozmaite.			
XIII.	52	Utrzymanie biblioteki lekarskiej	104	93	150
	53	Książki i czasopisma dla chorych	243	42	250
	54	Myto drogowe	209	24	300
	55	Koszta sądowe, portorya i inne nieprzewidziane wydatki:			
		a) Rozmaite drobne nieprzewidziane . 474 zł. 05 ct.			
		b) Koszta odstawienia i przewozu chorych za zwrotem od gmin przynależnych . 313 „ 75 „			
		c) Substytucye chorych funkcyonaryuszów 703 „ 98 „			
		d) Ubezpieczenie robotników od wypadku choroby . . . . . 25 „ 63 „			
		e) Ubezpieczenie robotników od wypadku 20 „ 74 „	1.538	15	1.500
		Suma rubryki XIII.	2.095	74	2.200
XIV.	56	**Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe** .	50	—	50
—	57	**Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu** .	15.930	95	1.749

obłąkanych na Kulparkowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	61	*Wydatek większy* przeważnie z powodu znaczniejszych kosztów insercyjnych za konkursa na posady lekarzy.	47	43	42	43
14	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
—	1.930	*Wydatek większy* przeważnie z powodu poniesienia nadzwyczajnych kosztów na zmianę zgniłych belek w budynku zakładowym i na niszczenie grzyba w budynku folwarcznym.				
—	58	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych reparacyj.				
28	—	*Wydatek mniejszy* z powodu korzystniejszej dywidendy.				
50	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
—	1					
78	1.989					
	1.911					
—	40	*Wydatek większy* z powodu wyższych dodatków autonomicznych.				
45	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby.				
6	—					
91	—					
			276	25	1	25
—	38	*Wydatek* nieznacznie *większy* z powodu zmienności tej rubryki wydatków.				
			276	25	1	25
142	38					
104						
—	—					
—	14.182	*Wydatek większy* z powodu, że rzeczywiste dochody były *większe* od preliminowanych o kwotę . . . . . 22.846 zł. gdy zaś rzeczywiste wydatki po strąceniu oddanej nadwyżki były również *większe* o . . . . . 8.664 „ z porównania zatem okazuje się wynik korzystniejszy jak obok w kwocie . 14.182 zł.	—	—	—	—

Dochody. **Krajowy zakład dla**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Październ. 1888. zł.
I.		**Dodatki.**			
	1	Od c. k. Skarbu relutum za drzewo opałowe	620	15	560
	2	Od kasy miejskiej na utrzymanie drogi publicznej z Kulparkowa do Lwowa	100	—	100
		Suma rubryki I. .	720	15	660
II.		**Dochody z dóbr.**			
	3	Czynsz z propinacyi	700	—	700
	4	Dochód z pól i pastwisk	3.499	50	3.200
	5	Dochód z ogrodów	1.386	35	800
		Suma rubryki II. .	5.585	85	4.700
III		**Zwroty kosztów leczenia.**			
	6	Od funduszu krajowego galicyjskiego	136.816	50	117.000
	7	Od samopłacących	28.228	72	33.000
	8	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych . .	4.854	76	1.000
		Suma rubryki III. .	169.899	98	151.000
IV.	9	**Rozmaite.**			
		a) Czynsz najmu baraku propinacyjnego . 48 zł. — ct.			
		b) Zarobek chorych pobrany w myśl §. 22 statutu . . . . . 298 zł. 50 ct.			
		c) Zwrócone koszta przewozu . . 64 „ 43· „			
		Do przeniesienia . 410 zł. 93 ct.			

obłąkanych na Kulparkowie. **Dochody.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
—	60	*Dochód większy* z powodu wyższych cen drzewa.				
—	—					
—	60					
—	—					
—	300	*Dochód większy* wskutek obfitszego zbioru kartofli i pozyskania wyższych cen za owies i siano. Wynik gospodarki polowej prowadzonej we własnym zarządzie jest następujący: Dochody, jak obok wykazano, 3.499 zł. 50 ct. Wydatki zaś z rubr. VII. poz 33. 1.932 „ 55 „ Z porównania okazuje się *czysty zysk* w kwocie . . 1.566 zł. 95 ct.				
—	586	*Dochód większy* z powodu korzystniejszego zbioru jarzyn.				
—	886	Z porównania dochodów w kwocie 1.386 zł. 35 ct. z wydatkami w rubr. VII. poz. 34 podanymi w kwocie . 760 „ 39 „ okazuje się *czysty zysk* . 625 zł. 96 ct.				
—	19.816	*Dochód większy* z powodu znacznego wzrostu ilości dni leczenia wykazanej w rubr. VII. wyd. przy poz. 27 a.				
4.771	—	*Dochód mniejszy* z powodu mniejszej ilości chorych samopłacących na I. i II. klasie.				
—	3.855	*Dochód większy*, w skutek zwiększonego napływu chorych z obcych prowincyi, inwalidów wojskowych i żandarmów.	21.307	94	—	—
4.771	23.671		21.307	94	—	—
	18.900					
			24	85	—	—
			24	85	—	—

Dochody. Krajowy zakład dla

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Październ. 1888. zł.
IV.	9	Z przeniesienia .	410 zł. 93 ct.	—	—	—
		d) Ze sprzedaży z użytku wydzielonych rzeczy	152 „ 09 „			
		e) Ze sprzedaży rzeczy po zmarłych chorych	42 „ 92 „			
		f) Depozyta po zmarłych chorych pobrane na mocy §. 48 instrukcyi . . .	79 „ 89 „			
		g) Przypadkowe nieprzewidziane . .	532 „ 95 „	1.218	78	600
		h) Zwroty zaliczek na płace z lat ubiegłych z rubr. I. wydatków		1.959	33	—
		i) Zwroty zaliczek na stemple i portorya z rubr. IX wydatków		—	21	—
		k) Zwroty kosztów odstawienia umysłowo-chorych z lat ubiegłych z rubr. XIII. wydatków		421	97	—
		Suma rubryki IV. .		3.600	29	600

obłąkanych na Kulparkowie. **Dochody.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
			24	85		
—	619	*Dochód większy* wskutek niestałości wpływów tej rubryki.				
—	1.959					
—	—	*Dochody większe* budżetem nie objęte, są zwrotami kwot zaliczkowo wydanych w latach ubiegłych, a które w myśl uchwały Wys. Sejmu z d. 14. Października 1874 zarachowano na rubryki stałe.				
—	422					
—	3.000		24	85	—	—

Wykaz należytości

czynnych i biernych z lat ubiegłych.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne zł.	Należytości czynne ct.	Należytości bierne zł.	Należytości bierne ct.
		A. Wydatki.				
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**				
	1-11	Zaliczki na płace	123	39	—	—
IX.		**Koszta kancelaryjne.**				
	44	Zaliczki na stemple udzielone c. k. Prokuratoryi Skarbu do procesów o koszta leczenia	48	71	—	—
XIII.		**Rozmaite.**				
	55	Różne zwroty oraz koszta odstawienia rekonwalescentów ze zakładu do gmin przynależności	700	92	—	—
		Suma A. . .	873	02	—	—
		B. Dochody.				
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**				
	7	Od samopłacących . . . . . 4.711 zł. 69 ct.				
	8	„ funduszów obcokrajowych i innych publicznych . . . . . 68 „ — „				
		„ stron rozmaitych niewyśledzonych . 10.098 „ 16 „	14.877	85	—	—
IV.		**Rozmaite.**				
	9	Koszta przewozu chorych z krajowego szpitalu powszechnego we Lwowie do zakładu, zwrotne od gmin przynależności 107 zł. 17 ct				
		Należytość u c. k. pocztowej kasy oszczędności 100 „ — „	207	17	—	—
		Suma B. . .	15.085	02	—	—
		Do tego suma A. .	873	02	—	—
		Ogółem . .	15.958	04	—	—

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

VI.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

W załączeniu wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych.

LW. 23.565/1891

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	SUMARYUSZ	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1889.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
		A. Wydatki.										
I.	1-16	Płace i emolumenta etatowe	15.696	22	2.999	60	5.451	89	4.497	72	28.645	43
II.	17-22	Koszta utrzymania osób nieetatowych	11.367	96	2.034	71	4.777	89	4.898	72	23.079	28
III.	23	Pensye i emerytury	250	—	—	—	—	—	—	—	250	—
IV.	24-25	Zaopatrzenia odstawne i dary z łaski	210	—	—	—	60	—	—	—	270	—
V.	26	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	25	—	5	—	13	—	7	—	50	—
VI.	27-28	Remuneracye i zapomogi	450	—	90	—	225	—	135	—	900	—
VII.	29-38	Koszta gospodarcze 1. zwyczajne	45.432	30	9.105	75	22.223	14	13.370	62	90.131	81
		2. *nadzwyczajne*	*2.850*	—	—	—	*467*	*08*	*294*	*53*	*3.611*	*61*
VIII.	39-45	„ sanitarne	8.596	35½	609	93	2.081	29	734	68	12.022	25½
IX.	46	„ kancelaryjne	347	21	69	70	173	22	104	64	694	77
X.	47	„ kapliczne	125	—	25	—	63	—	37	—	250	—
XI.	48-52	Utrzymanie budynków 1. zwyczajne	3.787	90	535	05	1.518	07	987	18	6.828	20
		2. *nadzwyczajne*	*5.913*	—	*663*	*44*	*831*	—	*499*	—	*7.906*	*44*
XII.	53	Odsetki od kapitałów dłużnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIII.	54-60	Podatki i daniny	1.197	33	168	17	—	—	—	—	1.365	50
XIV.	61	Rozmaite	1.445	87	482	45	99	84	199	92	2.228	08
XV.	62	Zapomogi dla położnic	—	—	2.754	—	—	—	—	—	2.754	—
XVI.	63	Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na oddziale położnic	—	—	369	60	—	—	—	—	369	60
XVII.	64	Koszta utrzymania mamek i dzieci w szpitalu św. Ludwika	12.000	—	3.615	53	—	—	—	—	15.615	53
XVIII.	65-67	Zapisy	105	—	—	—	—	—	—	—	105	—
XIX.	68	Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe	149	87	—	—	—	—	—	—	149	87
XX.	69	Dyety i koszta podróży	168	89	—	—	—	—	—	—	168	89
		Suma wydatków 1. zwyczajnych	101.354	90½	22.864	49	36.686	34	24.972	48	185.878	21½
		2. *nadzwyczajnych*	*8.763*	—	*663*	*44*	*1.298*	*08*	*793*	*53*	*11.518*	*05*
		Razem	110.117	90½	23.527	93	37.984	42	25.766	01	197.396	26½
		Do tego:										
—	70	Nadwyżka dochodów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Ogólna suma wydatków	110.117	90½	23.527	93	37.984	42	25.766	01	197.396	26½
		B. Dochody.										
I.	1-4	Odsetki od kapitałów	18.435	32	992	55	219	50	163	64	19.811	01
II.	5-10	Dochody z realności i dóbr	9.253	26½	1.054	—	—	—	—	—	10.307	26½
III.	11-13	Zwroty kosztów leczenia	77.749	48	9.083	60	36.775	05	21.751	12	145.359	25
IV.	14	Dochody rozmaite	872	53	78	—	—	—	—	—	950	53
		Suma dochodów	106.310	59½	11.208	15	36.994	55	21.914	76	176.428	05½
		Do tego:										
—	15	Dotacya pobrana z funduszu krajowego	3.807	31	12.319	78	989	87	3.851	25	20.968	21
		Ogólna suma dochodów	110.117	90½	23.527	93	37.984	42	25.766	01	197.396	26½

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny:

			Szczegół.	Ogół.
Należytości czynne: 1. w rubr. wydatków:	*a)* bieżące	611 zł. 05 ct.		
	b) z lat ubiegłych (str. 356)	476 „ 02 „	1.087 zł. 07 ct.	
2. „ „ dochodów:	*a)* bieżące	113.807 zł. 97 ct.		
	b) z lat ubiegłych (str. 356)	34.500 „ 64½ „	148.308 „ 61½ „	149.395 zł. 6½ ct.

Stan bierny:

Należytości bierne w rubryk. wydatków bieżące	6.506 „ 90 „
Czysty stan czynny	142.888 zł. 72½ ct.

św. Łazarza w Krakowie.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
			Porównanie sumaryczne kwot budżetowych z rzeczywistemi wynikłościami poszczególnych oddziałów bez względu na pobraną z funduszu krajowego dotacyę przedstawia wyniki następujące:				
28.790	145	—	**I. W oddziale chorych:**				
21.346	—	1.733	*Wydatki* prelim. wynosiły 93.454 zł.				
250	—	—	rzeczywiste „ 110.118 „				
223	—	47	wydano *więcej* o . 16.664 zł.				
50	—	—	*Dochody* prelim. wynosiły 100.415 zł.				
900	—		rzeczywiste „ 106.311 „				
79.657	—	10.474	otrzymano *więcej* o . 5.896 „				
1.700	—	*1.912*	**Wynik mniej korzystny** o różnicę . . . 10.768 zł.	—	—	6.506	96
8.411	—	3.611					
870	175	—	**II. W oddziale położnic:**				
250	-	—	*Wydatki* prelim. wynosiły 17.427 zł.				
5.660	—	1.168	rzeczywiste „ 23.528 „				
3.480	—	*4.427*	wydano *więcej* o . 6.101 zł.				
20	20	—	*Dochody* prelim. wynosiły 12.074 zł.				
1.186	—	179	rzeczywiste „ 11.208 „				
600	—	1.628	otrzymano *mniej* o . 866 „				
2.200	—	554	**Wynik mniej korzystny** o sumę . . . 6.967 „	425	—	—	—
400	30	—					
12.000	—	3.616	**III. W oddziale syfilitycznych:**				
105	—	—	*Wydatki* prelim. wynosiły 33.952 zł.				
150	—	—	rzeczywiste „ 37.984 „				
150	—	19	wydano *więcej* o . 4.032 zł.				
163.218	370	23.029	*Dochody* prelim. wynosiły 34.269 „				
5.180	—	*6.339*	rzeczywiste „ 36.994 „				
168.398	370	29.368	otrzymano *więcej* o . 2.725 „				
			Wynik mniej korzystny o różnicę . . . 1.307 „	22	30	—	—
8.576	8.576	—					
176.974	8.946	29.368	**IV. W oddziale obłąkanych:**				
		20.422	*Wydatki* prelim. wynosiły 23.565 zł.				
			rzeczywiste „ 25.766 „				
			wydano *więcej* o . 2.201 zł.				
19.278	—	533	*Dochody* prelim. wynosiły 24.863 zł.				
10.943	636	—	rzeczywiste „ 21.915 „				
140.400	—	4 959	otrzymano *mniej* o . 2.948 „				
1.000	49	—	**Wynik mniej korzystny** o sumę . . . 5.149 „	611	05	6.506	96
171.621	685	5.492	**Ogółem o sumę 24.191 zł.**				
			a zgodny z mniej oddaną nadwyżką dochodów w kwocie . 8.576 zł.				
5.353	—	15.615	i więcej pobraną dotacyą z funduszu krajowego o kwotę . . 15.615 „				
176.974	685	21.107	razem jak wyżej . 24.191 zł.	26	30½	—	—
		20.422		113.781	66½	—	—
				113.807	97	—	—

Wydatki. # Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłości z roku 1889.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**										
	1	Dyrektor, płaca	800	—	160	—	400	—	240		1.600	—
		trzy dodatki pięcioletnie po 300 zł.	450	—	90	—	225	—	135	—	900	—
	2	5 prymaryuszów, płaca po 1.200 „	3.600	—	—	—	1 200	—	1.200	—	6.000	—
		dodatki pięcioletnie po 200 zł.	1.400	—	—	—	479	43	200	—	2.079	43
	3	2 profesorów za pełnienie obowiązków prymaryuszy na oddziale okulistyki i położnictwa po 650 zł.	650	—	650	—	—	—	—	—	1.300	—
	4	6 sekundaryuszów I. klasy rocznie po 600 zł.	1.665	15	560	82	600	—	547	22	3.373	19
	5	4 sekundaryuszów II. klasy rocznie po 500 zł.	1.923	48	—	—	—	—	—	—	1.923	48
	6	Akuszerka, płaca	—	—	400	—	—	—	—	—	400	—
		3 dodatki pięcioletnie po 40 zł.	—	—	120	—	—	—	—	—	120	—
	7	Aptekarz, płaca	400	—	80	—	200	—	120	—	800	—
		2 dodatki pięcioletnie po 100 zł.	100	—	20	—	50	—	30	—	200	—
		dodatek na mieszkanie	100	—	20	—	50	—	30	—	200	—
	8	Prosektor, płaca	400	—	80	—	200	—	120	—	800	—
	9	Chemik patologii, płaca	349	92	70	—	175	—	105	—	699	92
	10	Kapelan, płaca	300	—	60	—	150	—	90	—	600	—
		dodatek na mieszkanie	100	—	20	—	50	—	30	—	200	—
	11	Rządca, płaca	600	—	120	—	300	—	180	—	1.200	—
		2 dodatki pięcioletnie po 200 zł.	200	—	40	—	100	—	60	—	400	—
	12	2 oficyałów, płaca po 1.000 zl.	1.000	—	200	—	500	—	300	—	2.000	—
		dodatki pięcioletnie po 150 zł.	300	—	60	—	150	—	90	—	600	—
	13	2 pisarzy, płaca po 600 zł.	600	—	120	—	300	—	180	—	1.200	—
		dodatki pięcioletnie po 100 zł.	50	—	10	—	25	—	15	—	100	—
		„ na mieszkanie po 100 zł.	100	—	20	—	50	—	30	—	200	—
	14	Dozorca domu obłąkanych, płaca	—	—	—	—	—	—	400	—	400	—
		wikt II. klasy	—	—	—	—	—	—	197	83	197	83
	15	Woźny, płaca	150	—	30	—	75	—	45	—	300	—
		3 dodatki pięcioletnie po 50 zł.	75	—	15	—	37	—	23	—	150	—
		dodatek na ubiór	25	—	5	—	13	—	7	—	50	—
	16	Odźwierny, płaca	75	—	15	—	37	—	23	—	150	—
		3 dodatki pięcioletnie po 30 zł.	45	—	9	—	23	—	13	—	90	—
		wikt II. klasy	98	92	19	78	49	46	29	67	197	83
		dodatek na ubiór	25	—	5	—	13	—	7	—	50	—
		Razem	15.582	47	2.999	60	5.451	89	4.447	72	28.481	68
		Do tego: Zaliczki udzielone na płace 275 zł. — ct. po strąceniu spłaconych rat 111 „ 25 „	113	75	—	—	—	—	50	—	163	75
		Suma rubryki I.	15.696	22	2.999	60	5.451	89	4.497	72	28.645	43

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.600	—	—					
900	—	—					
6.000	—	—					
2.080	1	—					
1.300	—	—	*Wydatki mniejsze* z powodu interkalaryów.				
3.600	227	—					
2.000	77	—					
400	—	—					
120	—	—					
800	—	—					
200	—	—					
200	—	—					
800	—	—					
700	—	—					
600	—	—					
200	—	—					
1.200	—	—					
400	—	—					
2.000	—	—					
600	—	—					
1.200	—	—					
100	—	—					
200	—	—					
400	—	—					
200	2	—					
300	—	—					
150	—	—	*Wydatki mniejsze* wedle rzeczywistego kosztu wiktu. (LW. 22.475/890).				
50	—	—					
150	—	—					
90	—	—					
200	2	—					
50	—	—					
28.790	309	—		—	—	—	—
—	—	164	*Wydatek* nie preliminowany znajduje pokrycie w obok przypisanych do zwrotu należytościach, ściąganych z płac w ratach miesięcznych (vide rubr. IV. poz. 14 c.)	163	75	—	—
28.790	309	164		163	75	—	—
	145						

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1889.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**										
	17	Płace Sióstr Miłosierdzia:										
		a) 1 Siostra przełożona . . .	40	—	8	—	20	—	12	—	80	—
		b) 14 Sióstr oddziałowych . .	560	—	160	—	240	—	160	—	1.120	—
		c) 1 Siostra wspólna . . .	40	—	8	—	20	—	12	—	80	—
	18	Wikt z pieczywem i dodatkami:										
		a) dla 16 Sióstr Miłos. po 176 zł. 70 ct.	1.413	60	388	74	618	44	406	42	2.827	20
		b) dla emerytek i postul. „ „	432	92	86	58	216	46	129	87	865	83
	19	7 dyetaryuszy, płaca	1.780	—	356	—	890	—	519	50	3.545	50
	20	Służba wyższa:										
		a) Płaca:										
		a) Maszynisty	375	—	75	—	187	—	113	—	750	—
		b) Odźwiernego . . 180 zł.										
		c) Stolarza . . . 150 „										
		d) 2 palaczy do maszyny po 120 zł. . . 240 „										
		e) Mularza . . . 100 „										
		f) Piekarza . . 150 „										
		g) 2 dozorców chorych po 120 zł. . . . 220 „	520	—	82	—	315	—	123	—	1.040	—
		β) Wikt dla 8 osób po 160 zł. 39 ct.	628	41	125	68	314	21	188	52	1.256	82
	21	Służba oddziałowa:										
		a) Płaca:										
		dla 7·6 posługaczów rocznie po 90 zł.	—	—	—	—	—	—	686	50	686	50
		„ 14·9 „ „ „ 64 „	714	66	—	—	240	35	—	—	955	01
		„ 6·5 posługaczek „ „ 72 „	—	—	—	—	—	—	468	40	468	40
		„ 20·9 „ „ „ 48 „	664	10	145	60	192	—	—	—	1.001	70
		b) Wikt dla 49·9 osób rocznie po 122 zł. 17 ct.	3.054	25	366	51	952	92	1.722	60	6.096	28
		c) Gratyfikacye	21	—	6	—	10	—	13	—	50	—
	22	Służba wspólna:										
		a) Płaca 12 osób:										
		1 rocznie . . . 48 zł.										
		3 „ po 60 zł. . 180 „										
		8 „ „ 64 „ . 512 „	370	—	74	—	185	—	111	—	740	—
		b) Wikt tychże z pieczywem po 122 zł. 17 ct.	733	02	146	60	366	51	219	91	1.466	04
		c) Gratyfikacye	21	—	6	—	10	—	13	—	50	—
		Suma rubryki II. .	11.367	96	2.034	71	4.777	89	4.898	72	23.079	28
III.		**Pensye i emerytury.**										
	23	Bobrzyńska Zofia, wdowa po prymaryuszu	250	—	—	—	—	—	—	—	250	—

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
80	—	—					
1.120	—	—					
80	—	—					
2.640	—	187	*Wydatki większe* wedle rzeczywistego kosztu wiktu (LW. 22.475/890) i wyższych cen artykułów żywności w r. 1889.				
825	—	41					
3.560	14	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryów.				
750	—	—					
1.060	20	—	*Wydatki mniejsze* ponieważ od 1. Stycznia do 28. Lutego 1889 utrzymywano tylko jednego dozorcę chorych.				
1.280	23	—					
540	—	146	*Wydatki większe*, gdyż przez czas koniecznej potrzeby utrzymywano nadliczbową posługę dla zwiększonego stanu chorych i chorób zakaźnych, a nadto i koszt wiktu był droższy, wynosił bowiem dla 1 osoby o 5 zł. 17 ct. więcej od preliminowanego z powodu jak przy poz. 18 a b podano.				
960	5	—					
360	—	108					
816	—	186					
5.031	—	1.065					
50	—	—					
740	—	—					
1.404	—	62	*Wydatek większy* w kosztach wiktu z powodu jak przy poz. 21 b.				
50	—	—					
21.346	62	1.795		—	—	—	—
		1.733					
250	—	—		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział II. chorych zł.	ct.	II. położnic zł.	ct.	III. syfilitycznych zł.	ct.	IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłości z roku 1889.									
IV.		**Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.**										
	24	Okońska Anastazya, była nadzorczyni .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	25	Flasińska Felicya, wdowa po pisarzu .	150	—	—	—	—	—	—	—	150	—
	—	Dudek Marya, wdowa po gazowniku .	60	—	—	—	—	—	—	—	60	—
	—	Kudas Regina, była nadzorczyni . .	—	—	—	—	60	—	—	—	60	—
		Suma rubryki IV. .	210	—	—	—	60	—	—	—	270	—
V.	26	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych**	25	—	5	—	13	—	7	—	50	—
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**										
	27	Urzędnicy c. k. kasy krakowskiej za prowadzenie czynności kasowych .	100	—	20	—	50	—	30	—	200	—
	28	Funkcyonaryusze szpitalni . . .	350	—	70	—	175	—	105	—	700	—
		Suma rubryki VI. .	450	—	90	—	225	—	135	—	900	—
VII.		**Koszta gospodarcze.**										
	29	Żywienie chorych:										
		a) Zwykła strawa i dodatki . .	22.751	27½	4.550	26	11.375	64	6.825	39	45.502	56½
		b) 5 Sióstr Miłosierdzia zatrudnionych w kuchni:										
		α) Płaca po 80 zł. . . .	200	—	40	—	100	—	60	—	400	—
		β) Wikt z pieczywem po 176 zł. 70 ct.	441	75	88	35	220	87	132	53	883	50
		c) Służba kuchenna i magazynowa:										
		α) Płaca 8 sług rocz. po 48 zł. 384 zł. „ 1 sługi „ . 60 „	222	—	44	—	111	—	67	—	444	—
		β) Wikt tychże z pieczywem po 122 zł. 17 ct.	549	77	109	95	274	88	164	93	1.099	53
		γ) Gratyfikacye	21	—	6	—	10	—	13	—	50	—
		d) Drzewo i węgle do kuchni . .	506	35	101	27	253	17	151	91	1.012	70
		e) Naczynia i sprzęty kuchenne .	149	99	30	—	74	99	45	02	300	—
		f) Pieczywo, mąka i drożdże . .	3.160	64	632	13	1.580	32	948	19	6.321	28
		g) Wino dla chorych . . .	1.580	01½	316	—	790	—	474	—	3.160	01½
	30	Lekarz dyżurny, wikt z pieczywem i winem	154	04	30	81	77	02	46	22	308	09
	31	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj tudzież opał do piekarni . .	3.488	78	697	76	1.744	39	1.046	64	6.977	57
		Do przeniesienia .	33.225	61	6.646	53	16.612	28	9.974	83	66.459	25

św. Łazarza w Krakowie.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
73	73	—	*Wydatek mniejszy* z powodu śmierci pobierającej zaopatrzenie.				
150	—	—					
—	—	60	*Wydatki większe* nieprelimiowane stanowią zaopatrzenia udzielone do LW. 40.693/888 i 55.845/889, a następnie uchwalone budżetem r. 1890.				
—	—	60					
223	73	120		—	—	—	—
		47					
50	—	—		—	—	—	—
200	—	—					
700	—	—					
900	—	—		—	—	—	—
39.500	—	6.003	*Wydatek większy* z powodu wyższych cen główniejszych artykułów żywności i zwiększonej ilości dni leczenia. Ilość dni leczenia wynosiła w roku 1887 . 182.903 dni „ 1888 . 185.871 „ „ 1889 . 201.635 „				
400	—	—					
825	—	58	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 18 b.				
444	—	—					
1.053	—	46	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 21 b.				
50	—	—					
950	—	63	*Wydatek większy* wedle rzeczywistego kosztu (LW. 17.520/890).				
300	—	—					
5.300	—	1.021	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 29 a.				
2 200	—	960	*Wydatek większy* z powodu większej ilości chorych.				
320	12	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistego kosztu wiktu.				
6.300	—	678	*Wydatek większy* ponieważ dla zwiększonej ilości chorych maszyna parowa zostawała w ruchu bez przerwy w dzień i w nocy a nadto, że z powodu ostrej i przewlekłej jesieni i zimy ekspensować musiano więcej opału (LW. 17.520/890).				
57.642	12	8.829		—	—	—	—

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	II. położnic zł.	ct.	III. syfilitycznych zł.	ct.	IV. obłąkanych zł	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłość z roku 1889.									
VII.		Z przeniesienia .	33.225	61	6.646	53	16.612	28	9.974	83	66.459	25
	32	Oświetlenie:										
		a) Koszt zużytego gazu 45.260^{m3} po 8·5 ct. . . 3.847 zł. 10 ct.										
		b) Nafta świece i t. p. 964 „ 45 „										
		c) Druga rata amortyzacyjna . . 813 „ 37 „										
		d) Lampiarz:										
		α) Płaca . 64·—										
		β) Wikt z pieczywem 122·17 186 „ 17 „	2.905	38	580	55	1 452	83	872	33	5.811	09
	33	Sprzęty gospodarcze, zakupno i naprawa:										
		1. zwyczajne	944	62	200	29	391	48	234	92	1.771	31
		2. *nadzwyczajne*	*937*	*26*	—	—	*167*	*08*	*114*	*53*	*1.218*	*87*
	34	Utrzymanie jednej pary koni:										
		a) Reparacya wozów, uprzęży i karma . 694 zł. 83 ct.										
		b) Furman:										
		α) Płaca 64 zł. — ct.										
		β) Wikt 122 „ 17 „ 186 „ 17 „	424	47	90	61	227	73	138	19	881	
	35	Utrzymanie ogrodów:										
		a) warzywnego	529	24	264	62	—	—	—	—	793	86
		b) spacerowego	100	—	20	—	50	—	30	—	200	—
		c) ogrodnik:										
		α) płaca . . . 360 zł.										
		β) relutum na mieszkanie 90 „	225	—	45	—	112	50	67	50	450	—
	36	Utrzymanie pralni:										
		a) Opał 1.283 zł. 61 ct.										
		b) Różne potrzeby 1.798 „ 57 „ 3.082·18										
		c) 2 Siostry Miłosierdzia:										
		α) Płaca . 160·—										
		β) Wikt z pieczywem po 176 zł. 70 ct. 353·40 513·40										
		d) Utrzymanie służby:										
		α) Płaca 10 praczek po 48 = 480 zł. 1 parobka 60 „ 540·—										
		β) Wikt z pieczywem po 122 zł. 17 ct. 1.343·87 1.883·87	2.739	72	548	03	1.369	05	822	65	5.479	45
		Do przeniesienia zwyczajne .	41.094	04	8.395	63	20.215	87	12.140	42	81.845	96
		Do przeniesienia *nadzwyczajne* .	*937*	*26*	—	—	*167*	*08*	*114*	*53*	*1.218*	*87*

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
57.642	12	8.829					
5.062	—	749	*Wydatek większy* ponieważ przy układaniu preliminarza na r. 1889 nie mieliśmy jeszcze podstawy do ścisłego oznaczenia kosztu oświetlenia gazowego i użycia przytem nafty, albowiem natenczas znaną była tylko wynikłość z I. kwartału roku 1888 i na tej oparto obliczenie przypuszczalnego kosztu rocznego, który w rzeczywistości okazał się niewystarczający o wykazaną różnicę.	—	—	6.506	96
1.800	29	—	*Wydatki* ogółem *większe* o 690 zł. spowodowane zakupnem sprzętów dla nowo utworzonego oddziału rezerwowego (LW. 49.473/89 i 16.900/890).				
500	—	*719*					
881	—	—					
850	56	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
200	—	—					
360	—	90	*Wydatek większy* z powodu wypłaty połowy z przyznanego relutum ogrodnikowi o rocznych 180 zł. za jego mieszkanie, które zajęte zostało przez chorych od 1. Lipca 1889 (LW. 17.264/89).				
4 917	—	562	*Wydatek większy* z powodu opierania bielizny dla większej ilości chorych i droższego kosztu wiktu udzielanego zatrudnionej służbie przy pralni.				
71.712	97	10.230		—	—	6.506	96
500	—	*719*					

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	II. położnic zł.	ct.	III. syfilitycznych zł.	ct.	IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłości z roku 1889.									
VII.		Z przeniesienia { zwyczajne .	41.094	04	8.395	63	20.215	87	12.140	42	81.845	96
		nadzwyczajne .	*937*	*26*	—	—	*167*	*08*	*114*	*53*	*1.218*	*87*
	37	Bielizna, pościel i odzież:										
		a) Zakupno i reparacya { 1. zwyczajne .	3.505	20	543	76	1.590	88	980	16	6.620	—
		2. *nadzwyczajne*	*1.912*	*74*	—	—	*300*	—	*180*	—	*2.392*	74
		b) 2 Siostry Miłosierdzia:										
		α) Płaca . 160·—										
		β) Wikt z pieczywem po 176 zł. 70 ct. 353·40 513·40										
		c) Utrzymanie 2 szwaczek:										
		α) Płaca dla 2 138·—										
		β) Wikt „ 1 122·17 260·17	386	78	77	36	193	39	116	04	773	57
	38	Słoma do sienników	446	28	89	—	223	—	134	—	892	28
		Suma wydatków { zwyczajnych .	45.432	30	9.105	75	22.223	14	13.370	62	90.131	81
		nadzwyczajnych	*2.850*	—	—	—	*467*	*08*	*294*	*53*	*3.611*	*61*
		Ogólna suma rubryki VII.	48.282	30	9.105	75	22.690	22	13.665	15	93 743	42
VIII.		**Koszta sanitarne.**										
	39	Lekarstwa	1.888	01	279	99	759	93	308	36	3 236	29
	40	Utrzymanie apteki:										
		a) Opał . . . . 114·22										
		b) 2 laborantki:										
		α) Płaca . 85·73										
		β) Wikt z pieczywem 205·72 291·46										
	41	*c)* 2 Siostry Miłosierdzia:										
		α) Płaca . . 160·—										
		β) Wikt z pieczywem po 176 zł. 70 ct. 353·40 513·40	469	86	89	44	224	61	135	17	919	08
	42	Na odczynniki chemikowi patologii .	50	—	—	—	50	—	—	—	100	—
	43	Potrzeby sanitarne:										
		a) Sanitarne w ścisłem znaczeniu .	5.140	33½	181	92	879	21	257	83	6.459	29½
		b) Przybory opatrunkowe jak szczudła, buty, opaski przepuklinowe i t. p. .	301	84	—	—	—	—	—	—	301	84
	44	Instrumenta chirurgiczne . . .	628	44	41	—	123	61	6	95	800	—
	45	Koszta pogrzebowe Sióstr Miłosierdzia i ubogich	117	87	17	58	43	93	26	37	205	75
		Suma rubryki VIII.	8.596	35½	609	93	2.081	29	734	68	12.022	25½

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
71.712	97	10.230		—	—	6.506	96
500	—	*719*					
6.500	—	120	*Wydatki większe* spowodowane zakupnem bielizny, pościeli i odzieży dla nowo utworzonego oddziału rezerwowego (LW. 49.473/889).				
1.200	—	*1.193*					
745	—	29	*Wydatek większy* w kosztach wiktu z powodu jak przy poz. 18. i 21. wykazano.				
700	—	192	*Wydatek większy* z powodu wyższych cen słomy i większej ilości chorych.				
79.657	97	10.571					
1.700	—	*1.912*		—	—	—	—
81.357	97	12.483		—	—	6.506	96
		12.386					
2.650	—	586	*Wydatek większy* ponieważ ilość dni leczenia chorych była większą.				
811	—	108	*Wydatek większy* z powodu, że dla zwiększonych czynności w aptece przyjęto dwie laborantki w miejsce 1 parobka (LW. 14.912/889).				
100	—	—					
3.700	—	2.759	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 39, a nadto, że używać musiano kosztowniejszych przyborów opatrunkowych a także leczono chorych ambulatoryjnie.				
300	—	2	*Wydatek większy* tylko o drobną różnicę.				
600	—	200	*Wydatek większy* z powodu przykupna koniecznie potrzebnych instrumentów dla oddziału chirurgicznego (LW. 32.730/889).				
250	44	—	*Wydatek mniejszy* zależny od wypadków śmiertelności.				
8.411	44	3.655		—	—	—	—
		3.611					

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	Oddział II. położnic zł.	ct.	Oddział III. syfilitycznych zł.	ct.	Oddział IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłość z roku 1889.									
IX.		**Koszta kancelaryjne.**										
	46	Druki, litografie, potrzeby do pisania koszta insercyjne i t. p. . .	347	21	69	70	173	22	104	64	694	77
X.		**Koszta kapliczne.**										
	47	Utrzymanie kościoła	125	—	25	—	63	—	37	—	250	—
XI.		**Utrzymanie budynków.**										
	48	Konserwacye i reperacye: 1. zwyczajne .	2.138	77	223	88	709	06	493	70	3.565	41
		2. *nadzwyczajne*	*5.913*	—	*663*	*44*	*831*	—	*499*	—	*7.906*	*44*
	49	Utrzymanie wodociągów i maszyny parowej	1.050	37	188	93	507	98	313	85	2.061	13
	50	Asekuracya budynków i ruchomości .	133	36	29	24	68	03	40	63	271	26
	51	Kominiarze i straż ogniowa . .	165	40	33	—	83	—	49	—	330	40
	52	Wynagrodzenie za czynności techniczne	300	—	60	—	150	—	90	—	600	—
		Suma wydatków zwyczajnych .	3.787	90	535	05	1 518	07	987	18	6.828	20
		Suma wydatków *nadzwyczajnych*	*5.913*	—	*663*	*44*	*831*		*499*	—	*7.906*	*44*
		Ogólna suma rubryki XI. .	9.700	90	1.198	49	2.349	07	1.486	18	14.734	64
XII.	53	**Odsetki od kapitałów dłużnych** . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIII.		**Podatki i daniny.**										
		A. Z realności i dóbr.										
	54	Od realności szpitalnych . . .	87	03	—	—	—	—	—	—	87	03
	55	Z dóbr „Prądnik czerwony“ . .	988	46	—	—	—	—	—	—	988	46
	56	Z propinacyi w Krowodrzy . .	—	—	139	24	—	—	—	—	139	24
		Do przeniesienia .	1.075	49	139	24	—	—	—	—	1.214	73

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
870	175	—	*Wydatek mniejszy* wedle istotnej potrzeby.	—	—	—	—
250	—	—		—	—	—	—
3.000	—	563	*Wydatek większy* spowodowała konieczna naprawa 2 studzień, starej lodowni i innych kosztorysem nieprzewidzianych robót (LW. 7.762 i 43.663 ex 1889).				
3.480	—	*4.427*	*Wydatek większy* poniesiony: *a)* na budowę muru i sztachet wzdłuż ulicy Kopernika (LW. 35.759/889 i 20.661/890) 3.325 zł. *b)* na przebudowanie budynku pomagazynowego dla nowo utworzonego oddziału rezerwowego (LW. 8.838/889) . . 4.250 „ *c)* na urządzenie pokoiku dla Siostry Miłosierdzia na oddziale syfilitycznym męskim (LW. 12.674/89 i 8.483/890) . . . 331 „ Razem . 7.906 zł.				
1 400	—	661	*Wydatek większy*, gdyż prócz zwykłych wydatków, okazała się konieczna potrzeba naprawy buljerów kosztem 436 zł. i sprawienia pompy do maszyny parowej kosztem 195 zł.				
300	29	—	*Wydatek mniejszy* zależny od wysokości przyznanej premii.				
360	30	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
600	—	—					
5.660	59	1.227					
3 480	—	*4.427*					
9.140	59	5.654		—	—	—	—
		5.595					
20	20	—	Nic nie wydano z powodu nie podniesionych w tym roku odsetek.	—	—	—	—
90	3	—					
700	—	288					
130	—	9					
920	3	297		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział II. chorych zł.	ct.	Oddział II. położnic zł.	ct.	Oddział III. syfilitycznych zł.	ct.	Oddział IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłości z roku 1889.									
XIII.		Z przeniesienia .	1.075	49	139	24	—	—	—	—	1.214	73
		B. Ekwiwalenta.										
	57	Od nieruchomego majątku szpitalnego .	14	54	—	—	—	—	—	—	14	54
	58	Z dóbr „Prądnik czerwony“ . .	107	30	—	—	—	—	—	—	107	30
	59	Z propinacyi w Krowodrzy . .	—	—	28	93	—	—	—	—	28	93
		C. Podatek dochodowy.										
	60	Z dóbr „Tropiszów“ w Królestwie polskiem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki XIII.	1.197	33	168	17	—	—	—	—	1.365	50
XIV.		**Rozmaite.**										
	61	*a)* Koszta sądowe, portorya i inne drobne . . 657 zł. 51 ct. *b)* Należytość skarbowa w kwocie . 425 „ — „ od legatu b. p. dr. Jonatana Warschauera w kwocie 4.000 zł. dla rekonwalescentów szpital św. Łazarza opuszczających (LW. 10.670 i 23.293 889). *c)* Połowa kosztów budowy piwnicy grzybem zniszczonej pod domem mieszkalnym w Prądniku czerwonym (LW. 19.215/89) 200 „ — „ *d)* Koszta pomiaru dóbr i pastwisk w Tropiszowie oraz sporządzenia odnośnych map (LW. 54.159/89) 405 „ 57 „ *e)* Szpitalowi św. Ludwika na urządzenie lokalu dla mamek i ossesków (LW. 55.238/888) . 400 „ — „ *f)* Połowa z przyznanego do LW. 17.264/89 relutum w rocznej kwocie 280 zł. dozorcy domu obłąkanych za mieszkanie, zajęte przez chorych od 1. Lipca 1889 . 140 „ — „	1.445	87	482	45	99	84	199	92	2 228	08

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
920	3	297		—	—	—	—
15	—	—	*Wydatek* w ogóle *większy* o kwotę 179 zł. głównie z powodu wypłaty na rachunek poz. 55 kwoty 282 zł. 51 ct. przyznanej dzierżawcy dóbr Prądnika czerwonego za szkodę gradobiciem w r. 1887 wyrządzoną (LW. 38.723/89) a która to kwota w r. 1887 przy wypłacie podatków potrąconą i zaoszczędzoną została.				
107	—	—					
29	—	—					
115	115	—					
1.186	118	297		—	—	—	—
		179					
600	—	1.628	*Wydatek większy* spowodowały poszczególnione pod *b—f* nieprzewidziane wydatki, które częściowe tylko znajdują pokrycie w obok przypisanej należytości do zwrotu, wykazanej pod *b*.	425	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział II. chorych zł.	ct.	Oddział II. położnic zł.	ct.	Oddział III. syfilitycznych zł.	ct.	Oddział IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłości z roku 1889.									
XV.		**Zapomogi dla położnic.**										
	62	Dla położnic opuszczających wraz z dzieckiem bezpłatny oddział położnic .	—	—	2 754	—	—	—	—	—	2 754	—
XVI.		**Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na oddziale położnic.**										
	63	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci	—	—	369	60	—	—	—	—	369	60
XVII.		**Koszta utrzymanie mamek i dzieci w szpitalu św. Ludwika.**										
	64	Ryczałt za leczenie i utrzymanie dzieci	12.000	—	—	—	—	—	—	—	12.000	—
	64/1	„ „ utrzymanie mamek i ossesków	—	—	3 615	53	—	—	—	—	3.615	53
		Suma rubryki XVII.	12.000	—	3.615	53	—	—	—	—	15.615	53
XVIII.		**Zapisy.**										
	65	Zapis św. biskupa Szembeka na odprawianie Mszy św.	37	50	—	—	—	—	—	—	37	50
	66	Zapis dzieci Wenclów na obdzielanie rekonwalescentów . . .	27	—	—	—	—	—	—	—	27	—
	67	Zapis śp. Gałeckiego i Klozowej na odprawianie Mszy św. . . .	40	50	—	—	—	—	—	—	40	50
		Suma rubr. XVIII.	105	—	—	—	—	—	—	—	105	—
XIX.	68	**Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe**	149	87	—	—	—	—	—	—	149	87

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		**Uzasadnienie różnic**	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.200	—	554	*Wydatek większy* z powodu większej ilości położnic, które się poddały praktyce lekarskiej.	—	—	—	—
400	30	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej wynikłości.	—	—	—	—
12.000	—	—					
—	—	3.616	*Wydatek większy* niepreliminowany a wypłacony za utrzymanie mamek i ossesków od 1. Marca 1889 na mocy kontraktu zawartego do końca Lutego 1892 (LW. 8.637/89).				
12.000	—	3.616		—	—	—	—
38	—	—					
27	—	—					
40	—	—					
105	—	—		—	—	—	—
150	—	—		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1889.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
XX.		**Dyety i koszta podróży.**										
	69	Na podróże komisyjne w ogóle i w sprawach funduszu jako właściciela dóbr	168	89	—	—	—	—	—	—	168	89
—	70	**Nadwyżka dochodów**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
150	—	19	*Wydatek większy* znajduje pokrycie w obok do zwrotu przypisanej należytości.	22	30	—	—
8.576	8.576	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż rzeczywiste wydatki 4 oddziałów były *większe* od preliminowanych o kwotę . . . . 28.998 zł. gdy zaś rzeczywiste dochody oddziału I. i III. były *większe* tylko o . 8.621 zł. a natomiast oddziału II. i IV. *mniejsze* o . . . . 3.814 „ czyli z porównania *większe* tylko o . 4.807 „ okazuje się zatem wynik *mniej korzystny* o różnicę w kwocie . . . 24.191 zł. a po strąceniu niekorzystnego wyniku wykazanego przy poz. 15. dochodów . 15.615 „ pozostaje jak obok . . . 8.576 zł.	—	—	—	—

Dochody. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	II. położnic zł.	ct.	III. syfilitycznych zł.	ct.	IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłość z roku 1889.									
I.		**Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj.**										
	1	Od efektów	2.701	25	177	68	72	—	—	—	2.950	93
	2	5% od kapitału spłacanego przez fundusz krajowy	14.530	63	814	87	—	—	—	—	15.345	50
	3	4% od kapitału należącego się od kahału żydowskiego w Olkusku w kwocie 235 zł.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	4	Dochody z fundacyj	1.203	44	—	—	147	50	163	64	1.514	58
		Suma rubryki I. .	18.435	32	992	55	219	50	163	64	19.811	01
II.		**Dochody z dóbr i realności.**										
	5	Czynsz dzierżawny z dóbr „Tropiszów“ w Królestwie polskiem w kwocie 3.024 rubli	3.855	60	—	—	—	—	—	—	3.855	60
	6	Czynsz dzierżawny z dóbr „Prądnik czerwony“	4.000	—	—	—	—	—	—	—	4.000	—
	7	Czynsz emfiteutyczny z folwarku „Przeginia duchowna“	50	—	—	—	—	—	—	—	50	—
	8	Czynsz za salę wykładową kliniki od c. k. Rządu	150	—	—	—	—	—	—	—	150	—
	9	Dochód z ogrodu szpitalnego . .	1.197	66½	599	—	—	—	—	—	1 796	66½
	10	Czynsz dzierżawny z propinacyi w Krowodrzy	—	—	455	—	—	—	—	—	455	—
		Suma rubryki II. .	9.253	26½	1.054	—	—	—	—	—	10.307	26½

św. Łazarza w Krakowie.

Dochody.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 17. Października 1888.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.507	—	444	*Dochód większy* wedle rzeczywistego stanu efektów z r. 1889, w którym ze spłaty kapitałów na rzecz majątków zarodowych zakupywano efekta a odsetki pobierano na niniejszą rubrykę.				
15.344	—	1	*Dochód* nieznacząco *większy* wedle rzeczywistej wynikłości.				
9	9		*Dochód mniejszy*, gdyż przypadających odsetek za r. 1889 nie zapłacono. Ściągnięcie całej zaległości za czas od r. 1865—1889 w kwocie 235 zł. 87½ ct. zarządzono za pośrednictwem c. k. Namiesnictwa (LW. 4.559/890).	9	43½	—	—
1.418	—	97	*Dochód większy* z powodu, iż na poczet zaległych odsetek z fundacyi Małeckiego spłacono w tym roku znaczniejszą kwotę.	16	87	—	—
19.278	9	542		26	30½	—	—
		533					
4.233	378	—	*Dochód mniejszy* zależny od kursu rubli, który w tym roku był niższym od preliminowanego o 12½ ct. na sztuce.				
4.000	—	—					
50	—	—					
150	—	—					
1.600	—	197	*Dochód większy* z powodu obfitszego zbioru jarzyn i siana, tudzież korzystniejszych cen przy sprzedaży tychże (LW. 13.618/89).				
910	455	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ czynsz dzierżawny płatny był na pół roku naprzód półrocznie z góry wskutek czego w roku 1889 wpłynęła rata tylko za II półrocze 1889 a przypadająca zaś rata do zapłaty z góry za I. półrocze 1890 już nie wpłynęła z powodu zniesienia propinacyi od 1. Stycznia 1890.	—	—	—	—
10.943	833	197		—	—	—	—
	636						

Dochody. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłości z roku 1889.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**										
	11	Z funduszu krajowego galicyjskiego .	71.556	26	8.419	79	33.260	68	14 724	62	127.961	35
	12	Od samopłacących	4.354	61	544	74	2.658	24	5.856	10	13.413	69
	13	Od funduszów obcokrajowych i innych	1.838	61	119	07	856	13	1.170	40	3.984	21
		Suma rubryki III. .	77.749	48	9.083	60	36.775	05	21 751	12	145.359	25
IV.		**Dochody rozmaite.**										
	14	*a)* Ze sprzedaży zużytych sprzętów i inne pomniejsze	101	83	—	—	—	—	—	—	101	83
		b) Gmina m. Krakowa zwrot z tytułu $^1/_3$ części kosztów za leki dla durem powrotnym dotkniętych z lat ubiegłych	309	95	—	—	—	—	—	—	309	95
		c) Zwroty zaliczek na płace z lat ubiegłych	460	75	78	—	—	—	—	—	538	75
		Suma rubryki IV. .	872	53	78	—	—	—	—	—	950	53
		Dotacya pobrana z funduszu krajowego	3.807	31	12.319	78	989	87	3.851	25	20.968	21

św. Łazarza w Krakowie.

Dochody.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
124.000	—	3 961	*Dochód większy* z powodu większej ilości chorych.	113.001	72½	—	—
14.200	786	—	*Dochody* w ogóle *większe* od preliminowanych o 998 zł.	340	02	—	—
2.200	—	1.784	z powodu zmienności wpływów tych pozycyj.	439	92	—	—
140.400	786	5.745		113.781	66½	—	—
		4.959					

* Z wykazanych obok zaległości czynnych z roku bieżącego w kwocie . . . . . 113.781·66½
i takichże zaległości z lat ubiegłych str. (356) w kwocie 31.775·25
zatem w ogólnej sumie . . . . . 145.556·91½
przypada na oddziały:

	I. chorych	II. położnic	III. syfilitycz.	IV. obłąkanych	Razem
z roku bieżącego	58.144·79½	7.840·88	26.529·95	21.266·04	113.781.66½
z lat ubiegłych	15.485·13	2.380·16	6.830 74	7.079·22	31.775·25
razem .	73.629·92½	10.221·04	33.360·69	28.345·26	145.556·91½
Straciwszy z wykazanych powyżej zaległości zarachowane należytości do zwrotu z funduszu krajowego w rachunkach za III. i IV. kwartał 1889 oddziału I., II. i III. zaś za IV. kwartał oddziału IV. a pobrane na rachunek roku 1890. w łącznych kwotach .	36.925·88	6.102·18	18·771·55	11.647·20	73.446 81
pozostaje właściwa zaległość z r. 1889. w kwocie	36.704.04½	4.118·86	14.589·14	16.698·06	72.110·10½

zgodna z odnośnymi protokołami stanu chorych za r. 1889. przedłożonymi.

1.000	898	—	*Dochód mniejszy* dla zmienności wpływów tej pozycyi.				
—	—	310	Dochody te budżetem nie objęte stanowią zwroty zaliczek wydanych, a zarachowanych na rubryki stałe w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 14. Października 1874.				
—	—	539					
1.000	898	849		—	—	—	—
	49						
5.353	—	15.615	*Dochód większy* gdyż rzeczywiste wynikłości dochodów jak i wydatków były mniej korzystne od preliminowanych, jak to wykazano przy poz. 70. wydatków co spowodowało do pobrania dla pokrycia niedoborów wykazanej obok większej dotacyi.	—	—	—	—

WYKAZ NALEŻYTOŚCI

czynnych i biernych z lat ubiegłych z końcem roku 1889.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Należytości czynne zł	ct.	bierne zł.	ct.
		A. Wydatki.				
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**				
	1	Zwrot zaliczek udzielonych na płace	98	—	—	—
XIII.		**Podatki i daniny.**				
	2	Zwrot nadpłaconych podatków z dóbr „Rączna“	350	17	—	—
XIV.	3	Rozmaite	27	85	—	—
		Suma A. . .	476	02	—	—
		B. Dochody.				
I.	4	Odsetki od kapitałów i fundacyj	1.418	68	—	—
II.	5	Dochody z realności i dóbr	1.306	71½	—	—
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**				
	6	*a)* Od samopłacących . . . . . 1.281 zł. 40 ct.				
		b) Od funduszow obcokrajowych . . . . 1.599 „ 08 „				
		c) Od stron rozmaitych niewyśledzonych . . 28.894 „ 77 „	31.775	25	—	—
		Suma B. . .	34.500	64½	—	—
		Do tego suma A. .	476	02	—	—
		Razem . . .	34.976	66½	—	—

VII.

FUNDUSZ POLICYI KRAJOWEJ.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

LW. 56.281|1890.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Wydatki. Fundusz policyi krajowej.

Liczba rubryk budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889 zł.	Wydatki w roku 1889 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Utrzymanie więźniów** w domach przymusowej pracy i poprawy .	330	34	300
II.	2	**Rozmaite**	—	—	5
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych . .	330	34	305
	—	**Nadwyżka dochodów** przeniesiona do funduszu krajowego . .	5.785	80	5.814
		Razem zgodnie ze sumą dochodów . .	**6.116**	**14**	**6.119**

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	30	*Wydatek większy*, według rzeczywistej potrzeby, jaka się w ciągu roku 1889. na utrzymanie więźniów okazała.				
5	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie okazała się potrzeba ponoszenia z tej rubryki wydatków.				
5	30		—	—	—	—
	25					
28	—					
3						

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie.	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
		Dochody.			
I.		**Odsetki.**			
	1	5% od kapitału zahip. na realności w Krakowie w kwocie 109 złp. 1 gr.	—	—	1
	2	$4^1/_2$% od listów zast. gal. Towarzystwa kred. ziemsk. 1.696 zł. 50 ct. od tego odsetki bierne . . . . . 1 „ 61 „	1.694	89	1.692
	3	$4^1/_2$% „ obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883	852	75	855
	4	$4^1/_2$% „ „ „ „ „ 1884	49	50	50
	5	$4^1/_2$% „ listów zast Banku krajowego	3.519	—	3.519
	6	4% „ książeczki Banku krajowego	—	—	2
		Suma rubryki I. . .	6.116	14	6.119
II.	7	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych, *zgodna z ogólną sumą wydatków*	**6.116**	**14**	**6.119**

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1889

Stan czynny: należytość czynna . . . . . 1 zł. 37 ct.
Stan bierny . . . . . — zł. — ct.
Czysty stan czynny . . 1 zł. 37 ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł	ct.	zł.	ct.
1	—	*Dochód mniejszy*, albowiem w roku bieżącym nie wpłynęła należytość, ztąd zaległość czynna.	1	37	—	—
—	3	*Dochód większy* z powodu, iż w miejsce wylosowanej obligacyi pożyczki krajowej z r. 1883. zakupiono 1 st kredytowy ziemski.	—	—	—	—
2	—	*Dochód mniejszy* z powodu, jak wyjaśnienie do poz. 2.	—	—	—	—
1	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
2	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ narosła na książeczce prowizya została skapitalizowaną.	—	—	—	—
6	3					
—	—		—	—	—	—
6	3		1	37	—	—
3						

Wydatki *większe* od budżetu o . . . 25 zł.
Dochody *mniejsze* od budżetu o . . . 3 „
Wynik w ogóle *niekorzystniejszy* o . . 28 zł.

VIII. — XI.

Fundusz pożyczki krajowej

z roku 1883.

(Str. 364).

Fundusz pożyczki krajowej

z roku 1884.

(Str. 368).

Fundusz pożyczki krajowej

z roku 1885.

(Str. 370).

Fundusz pożyczki krajowej

z roku 1888.

(Str. 372).

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Wydatki VIII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1883

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie.	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18 Października 1888. zł.
		Wydatki.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.	1	**Umorzenie pożyczki** przez losowanie obligacyj . . .	34.100	—	48.000
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	159.120	—	160.994
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów .	15.912	—	16.099
	4	„ „ „ należytość stemplowa od kuponów . .	855	39	857
	5	Potrzeby kancelaryjne, koszta insercyjne, $^1/_8$% bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i inne pomniejsze . . .	100	85	150
		Suma rubryki III. . .	16.868	24	17.106
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych . .	210.088	24	226.100
		b) **Zapas kasowy** z końcem roku 1889.	—	—	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów . .	210.088	24	

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
13.900	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye zgłoszono do wypłaty, a w preliminarzu na rok 1889 obliczono ściśle wedle planu umorzenia (LW. 48.156/1883). Z emitowanych obligacyj na . . 3,800.000 zł. wylosowano zgodnie z planem umorzenia po koniec r. 1889. 258.500 zł. spłacono zaś i ściągnięto z obiegu po koniec roku 1889 . . . 220.700 „ pozostaje do spłacenia z końcem r. 1889. 3,579.300 zł.	—	—	—	—
1.874	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie wszystkie kupony zgłoszono do wypłaty. Należytość kuponowa w roku 1889 wynosiła: *a*) zaległa z lat ubiegłych . 5.791 zł. 43 ct. *b*) bieżąca dnia 1. Maja i 1. Listopada 1889. . . 160.994 „ — „ razem . . 166.785 „ 43 „ Od tego nadpłacone kupony . 1.050 „ 75 „ należytość . . 165.734 „ 68 „ spłacono w roku 1889. . . 159.120 „ — „ pozostało do spłaty w zaległości 6.614 zł. 68 ct.	—	—	6.614	68
187	—	Wydatek mniejszy odpowiednio do wypłaconych kuponów.				
2	—					
49	—	Wydatki te nie mogą być naprzód ściśle obliczone,				
238	—		—	—	—	—
16.012	—		—	—	6.614	68

Dochody. VIII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1883.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
		Dochody.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.	1	**Uposażenie** z funduszu krajowego (rubr. XIV. poz. 163) na umorzenie obligacyj przez losowanie, na wypłatę kuponów. podatku dochodowego od tychże i pokrycie wydatków administracyjnych	210 088	24	226.100
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych . .	210.088	24	226.100
		b) **Zapas kasowy** z początkiem roku 1889	—	—	
		Razem . .	**210.088**	**24**	

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny . . . . . — zł. — ct.

Stan bierny.

Należytości bierne: *a*) w rubrykach wydatków z lat ubiegłych . . . 3,581.230 „ 79 „
b) „ „ z roku 1889. . . . . 6.614 „ 68 „

Czysty stan bierny . . . . **3,587.845 zł. 47 et.**

LW. 20.917/1891.

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z rokn bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
16.012	—	Dochód mniejszy, wedle potrzeby wykazanej przy pozycyach 1 - 5 wydatków.	—		—	—
16.012			—	—	—	—

Wydatki i dochody. IX. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1884.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1889. zł.	Wynikłości w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Umorzenie pożyczki** przez losowanie obligacyj . . .	12.300	—	12.100
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	45.161	75	42.917
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa, 10% podatek dochodowy od kuponów .	4 316	17½	4.292
	4	„ „ „ należytość stemplowa od kuponów .	343	94	344
	5	Potrzeby kancelaryjne i inne pomniejsze	51	34	100
		Suma rubryki III. . .	4 711	45½	4 736
		Suma wydatków budżetem objętych . .	**60.173**	**20½**	**59.753**
		Dochody.			
I.	1	**Uposażenie** z funduszu krajowego (rubr. XIV. poz. 165) na umorzenie obligacyj przez losowanie, na wypłatę kuponów, podatku dochodowego i należytości stemplowej od tychże i pokrycie wydatków administracyjnych	60.173	20½	59.753
		Suma dochodów budżetem objętych . .	**60.173**	**20½**	**59.753**

LW. 20.918|91.

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	200	*Wydatek większy*, ponieważ spłacono część zaległych niezrealizowanych, dawniej wylosowanych obligacyj.	—	—	—	—
		Z emitowanych obligacyj na . . 1,000.000 zł.				
		wylosowano zgodnie z planem umorzenia p koniec r. 1889. 55.400 zł.				
		spłacono zaś i ściągnięto z obiegu po koniec roku 1889 . . . . 47.900 „				
		pozostaje do spłacenia z końcem r. 1889 952.100 zł				
—	245	*Wydatek większy*, ponieważ spłacono część zaległych kuponów.	—	—	922	50
		Należytość kuponowa wynosiła w roku 1889:				
		a) zaległość z r. 1888. . . 1.225 zł. 75 ct.				
		b) bieżąca z 1. maja i 1. listop. 1889 roku . . 42.917 zł. — ct.				
		razem 44.142 zł. 75 ct.				
		od tego nadpłacone kupony . 58 zł. 50 ct.				
		pozostaje . 44.084 zł. 25 ct.				
		wypłacono . 43.161 „ 75 „				
		pozostaje w zaległości . 922 zł. 50 ct.				
—	24	*Wydatek większy*, odpowiadający zrealizowanym kuponom.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
49	—	Wydatek ten nie może być naprzód ściśle obliczony	—	—	—	—
49	24		—	—	—	—
49	469		—	—	922	50
	420					
—	420	*Różnica* odpowiadająca wynikłościom poz. 1, 2, 3, i 5, wydatków.	—	—	—	—
—	420		—	—	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny	— zł.	— ct.
Stan bierny:		
Należytości bierne a) w rubrykach wydatków z lat ubiegłych . . .	953.197 zł.	10 ct.
b) „ „ „ z r. 1889.	922 „	50 „
Czysty stan bierny . .	**954.119 zł.**	**60 ct.**

Wydatki i dochody. X. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1885.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1889. zł.	Wynikłości w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Umorzenie pożyczki** przez losowanie obligacyj	4.200	—	4.400
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	15.603	75	15.284
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów .	1.560	37½	1.528
	4	Temuż należytość stemplowa od kuponów	46	96	46
	5	Potrzeby kancelaryjne i inne pomniejsze	36	94	80
		Suma rubryki III. .	1.644	27½	1.654
		Suma wydatków budżetem objętych .	**21.448**	**02½**	**21.338**
		Dochody.			
I.	1	**Uposażenie** z funduszu krajowego (rubr. XIV poz. 168) na umorzenie obligacyj przez losowanie, na wypłatę kuponów, podatku dochodowego od tychże i pokrycie wydatków administracyjnych .	21.448	02½	21.338
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych .	**21.448**	**02½**	**21.338**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł		zł.	ct.	zł.	ct.
200	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye zgłoszono do wypłaty. Z emitowanych obligacyj na . . . 354.800 zł. wylosowano zgodnie z planem umorzenia po koniec roku 1889 18.500 zł. spłacono zaś po koniec roku 1889 . 17.300 zł. pozostaje tedy do spłacenia z końcem roku 1889 . . . . . 337.500 zł.	—	—	—	—
—	320	*Wydatek większy*, ponieważ spłacono część zaległych kuponów. Należytość kuponowa w roku 1889 wynosiła: a) zaległość z roku 1888 . . 945 zł. — ct. b) bieżąca d. 1. maja i 1. listop. 1889 15.284 „ — ct. razem . 16.229 zł. — ct. od tego nadpłacone kupony od wylosowanych obligacyj . . . . 22 zł. 50 ct. pozostaje 16.206 zł. 50 ct. wypłacono 15.603 „ 75 „ pozostaje w zaległości 602 „ 75 „	—	—	602	75
—	32	*Wydatek większy*, odpowiadający zrealizowanym kuponom.	—	—	—	—
—	1	*Różnica* z powodu niestałości wydatków tego rodzaju.	—	—	—	—
43	—		—	—	—	—
43	33		—	—	—	—
10	—					
210	320		—	—	602	65
	110					
—	110	*Odnośnie* do poz. 1, 2, 3, 4 i 5 wydatków.	—	—	—	—
—	110		—	—	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny . . . . . — zł. — ct.

Stan bierny:

Należytości bierne: a) w rubryce I. i III. wydatków z lat ubiegłych . 338.433 „ 07 „

b) „ „ II. „ z roku 1889 . . 602 „ 75 „

Czysty stan bierny . . . 339.035 zł. 82 zł.

Wydatki. XI. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1888.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
		Wydatki.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.	1	**Umorzenie pożyczki** przez losowanie obligacyj	4.500	—	4.500
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	19.787	08	19.909
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów .	1.978	71	1.999
	4	Koszta konfekcyi, a to: papier, litografia i druk obligacyj i kuponów, koszta kancelaryjne i inne pomniejsze	300	95	—
		Suma rubryki III. .	2.279	66	1.999
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych .	26.566	74	26.408
		do tego:			
	5	Funduszowi budowy koszar dla c. k. wojska, wydano uzyskany kapitał ze sprzedaży obligacyj	395.210	—	
		Suma wydatków rzeczywistych .	421.776	74	
		b) **Przenośne.**			
	1	Obligacye własne, sprzedane Bankowi krajowemu, w imiennej wartości	443.800	—	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	865.576	74	

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł	ct.	zł.	ct.
—	—	Z emitowanych obligacyj na . . . 443.800 zł.	—	—	439.300	—
		wylosowano zgodnie z planem umorzenia i spłacono w r. 1889. . . . 4.500 „				
		pozostaje tedy do spłacenia z końcem roku 1889. . . . . 439.300 zł.				
122	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ przy sprzedaży obligacyj, zwrócono należytość za kupon pro rata temporis.	—	—	—	—
20	—	*Wydatek mniejszy*, odpowiadający zrealizowanym kuponom.				
—	301	*Wydatek większy*, ponieważ w budżet na rok 1889, nie wstawiono na koszta konfekcyi żadnej kwoty.				
20	301		—	—	—	—
	281		—	—	439.300	—
142	301					
	159					

Dochody. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1888.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
		Dochody.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.	1	Uposażenie z funduszu krajowego (rubr. XIV. poz. 170) na umorzenie obligacyj przez losowanie, na wypłatę kuponów, podatku dochodowego od tychże, i pokrycie wydatków administracyjnych	26.566	74	26.408
		Suma dochodów budżetem objętych .	26.566	74	26.408
		do tego:			
	2	Uzyskany kapitał z emisyi $4^1/_2$% obligacyj własnych . . .	395.210	—	
		Suma dochodów rzeczywistych .	421.776	74	
		b) **Przenośne**			
	1	Obligacye własne, pobrane z konfekcyi w im. wart. na . . .	443.800	—	
		Suma wszystkich dochodów .	**865.576**	**74**	

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny. . . . . . zł. — ct.

Stan bierny:

Obligacye własne, do umorzenia przez losowanie . . . . . 439.300 „ — „

Czysty stan bierny . . . **439.300** zł. — ct.

LW. 20920/1891.

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości.			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	159	Odnośnie do pozycyi 2, 3 i 4. wydatków.				
—	159		—	—	—	—
		Obligacye im. wart. 440.000 zł. spieniężono po kursie 89 zł. za kwotę . . . . 391.600 zł.				
		Obligacye im. wart. 3.800 zł. spieniężono po kursie 95 zł. za kwotę . 3.610 „				
		Razem za oblig. im. w. 443.800 zł. uzyskano jak obok sumę . . . . . 395.210 zł.				

XII. — XV.

Fundusze samoistne niedotowane.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1889. zł.	Wynikłości w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Rozmaite**	—	—	5
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych .	—	—	5
	—	Gotówka przeniesiona do majątku zarodowego	4.685	36	
		Suma wszystkich wydatków .	4.685	36	
		Zapas z końcem roku 1889. w gotówce	4.932	58	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	**9.617**	**94**	
		Dochody.			
I.		**Odsetki.**			
	1	$4^1/_2$% od kapitału wypożyczonego na budowę zakładu kulparkowskiego, według planu umorzenia	1.190	15	1.190
	2	$4^1/_2$% od listów zast. gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . . . . 2.306 zł. 25 ct. od tego odsetki bierne . . . . . 4 „ 12 „	2.302	13	2.201
	3	$4^1/_2$% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883	—	—	171
	4	$4^1/_2$% „ „ „ „ „ 1884	558	—	162
	5	$4^1/_2$% „ listów zast. Banku krajowego	882	30	1.325
	6	4% od książeczki wkładkowej Banku krajowego	—	—	1
		Suma rubryki I. .	4.932	58	5.050
		Do przeniesienia .	4.932	58	5.050

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
5	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż nie okazała się potrzeba wyczerpania tej rubryki.				
5	—		—	—	—	—
—	—	*Dochód większy*, ponieważ w roku 1889. za rozporządzalną gotówkę zakupywano listy kredytowe ziemskie zamiast preliminowanych listów zast. Banku krajowego.				
—	101					
171	—	*Dochód mniejszy*, albowiem jeszcze w roku 1888, wymieniono cały zapas obligacyj pożyczki krajowej z r. 1883, na takież obligacye z roku 1884.				
—	396	*Dochód większy* z powodu, jak wyjaśnienie do poz. 3.				
442		*Dochód mniejszy*, albowiem z powodu wysokiego kursu listów Banku krajowego, zakupiono ich w ciągu roku mniej, aniżeli preliminowano, a nadto w miejsce tychże zakupywano listy kredytowe ziemskie.				
1	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ odsetki narosłe na książeczce, zostały skapitalizowane.				
614	497		—	—	—	—
614	497					

Wydatki i dochody. XII. Fundusz domestykalny.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1889. zł.	Wynikłości w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Października 1888. zł.
		Z przeniesienia .	4.932	58	5.050
II.	7	**Sprzedaż dzieła** p. t. „Poczet szlachty galicyjskiej i bukowińskiej“	—	—	2
III.	8	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych .	4.932	58	5.052
		Zapas z początkiem roku 1889. w gotówce	4.685	36	
		Razem zgodnie ze sumą wydatków .	**9.617**	**94**	

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w gotówce . . . 4.932 zł. 58 ct.
Stan bierny: . . . . . — „ — „
Czysty stan czynny . 4.932 zł. 58 ct.

Zamknięcie rachunku na rok 1889. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
614	497					
2	—	*Dochód mniejszy*, gdyż w ciągu roku 1889, niesprzedano żadnego egzemplarza tego dzieła.				
—	—					
616	497		—	—	—	—
119						

Wydatki mniejsze od budżetu o . . . 5 zł.
Dochody mniejsze od budżetu o . . . 119 „
Wynik w ogóle niekorzystniejszy o . . 114 zł.

Uwaga. Czysty stan czynny z końcem roku 1889. wykazany w kwocie 4 932 zł. 58 ct., użyty został w roku 1890. na pomnożenie majątku zarodowego.

LW. 56277/1890.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1889. zł.	Wynikłości w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana według ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Zwroty kar**	—	—	20
II.		**Rozmaite.**			
	2	Zasiłek dla szkoły rolniczej w Dublanach	3.431	—	3.431
	3	Nieprzewidziane	—	—	—
	4	Nadwyżka dochodów przeniesiona do funduszu kraj. . . .	102	95½	—
		Suma rubryki II. .	3.533	95½	3.431
		Suma wszystkich wydatków .	3.533	95½	3.451
		Dochody.			
I.	1	Odsetki od oblig. pożyczki krajowej z r. 1883 i 1884 . . .	1.948	50	1.951
II.	2	Kary za przestępstwa wodne i lasowe	1.585	45½	1.500
III.	3	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów. .	3.533	95½	4.451

Stan majątku z końcem roku 1889.

	Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
Stan czynny.				
Zapas kasowy w gotówce	—	—		
Należytości czynne *a*) z roku bieżącego	406	02½		
b) z lat ubiegłych	2.842	10½	3.248	13
Stan bierny.	—	—	—	—
Czysty stan czynny .	—	—	3.248	13

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł	ct.	zł.	ct.
20	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ zwroty są przypadkowe.				
—	—					
—	—					
—	103	*Wydatek większy*, odpowiedni niespotrzebowanym dochodom funduszu.				
—	103		—	—	—	—
20	103					
	83					
2	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ niepodniesiono odsetek od kapitału 71 zł 19 ct. ulokowanego na książeczkę Banku krajowego.				
—	85	*Dochód większy* z powodu ściągnięcia zaległych grzywien.	406	02½		
—	—		—	—		
2	85		406	02½	—	—
	83					

Wydatki, bez wliczenia nadwyżki dochodów przeniesionej do funduszu krajowego (poz. 4) mniejsze są od budżetu o . . . . 20 zł.
Dochody większe o . . . . . 83 „
Wynik w ogóle korzystniejszy o . . 103 zł.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1889. zł.	Wynikłości w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
		Wydatki.			
I.		**Utrzymanie sierót.**			
	1	Siedm miejsc w zakładzie św. Antoniego we Lwowie	840	—	840
	2	Cztery miejsca w szkole ogrodniczej przy ogrodzie botanicznym we Lwowie: należytość zaległa 94 zł. 50 ct. „ bieżąca 126 „ — „ razem 220 zł. 50 ct. od tego odpisano 94 „ 50 „	126	—	252
	3	Cztery miejsca w zakładzie św. Józefa w Krakowie	360	—	480
	4	Jedno miejsce w zakładzie św. Wincentego we Lwowie	—	—	115
		Suma rubryki I.	1.326	—	1.687
II.	5	**Rozmaite**	—	—	5
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych	1.326	—	1.692
	—	Gotówka przeniesiona do majątku zarodowego	158	44	
		Suma wszystkich wydatków	1.484	44	
		Zapas z końcem roku 1889. w gotówce	515	18	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów	**1.999**	**62**	
		Dochody.			
I.		**Odsetki.**			
	1	4% od listów zast. gal. Towarzystwa kredyt. ziemsk.	64	—	84
	2	$4^1/_2$% „ „ „ „ „ „ 1.147 zł. 50 ct. od tego odsetki bierne — „ 88 „	1.146	62	1.125
	3	$4^1/_2$% „ obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883	382	50	382
	4	$4^1/_2$% „ „ „ „ „ 1884	58	50	59
	5	$4^1/_2$% „ listów zast. Banku krajowego 85 zł. 50 ct. od tego odsetki bierne 3 „ 94 „	81	56	89
	6	4% „ książeczki Banku krajowego	—	—	1
	—	$4^1/_2$% „ obligacyj pożyczki krajowej z roku 1885	13	50	—
		Suma rubryki I.	1.746	68	1.740
II.	7	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych	1.746	68	1740
		Zapas z początkiem roku 1889. w gotówce	252	94	
		Razem zgodnie ze sumą wydatków	**1.999**	**62**	

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w gotówce . . . 515 zł. 18 ct.
Stan bierny: . . . . . — „ — „
Czysty stan czynny . . . . . **515 zł. 18 ct.**

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
126	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze*, gdyż jedno miejsce w zakładzie św. Wincentego we Lwowie przez cały rok, zaś cztery miejsca w szkole ogrodniczej przez pół roku i cztery miejsca w zakładzie św. Józefa w Krakowie, przez jeden kwartał były opróżnione.				
120	—					
115	—					
5	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie okazała się potrzeba ponoszenia kosztów z tej rubryki.	—	—	—	—
366	—					
20	—	*Dochód mniejszy* z powodu wylosowania jednego 4% listu na 1.000 zł. i zakupna w miejsce jego $4^1/_2$% listu kredytowego ziemskiego.				
—	22	*Dochód większy* z powodu, jak wyjaśnienie przy poz. 1.				
—	—					
—	—					
8	—	*Dochód mniejszy*, albowiem zamiast listów Banku krajowego, zakupywano $4^1/_2$% obligacye pożyczki krajowej z roku 1885.				
1	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ odsetki narosłe na książeczce zostały skapitalizowane.				
—	13	*Dochód większy* z powodu, jak wyjaśnienie przy poz. 5.				
29	35					
	6					
			—	—	—	—

Wydatki *mniejsze* od budżetu o . . . 366 zł.
Dochody *większe* od budżetu o . . . 6 „
Wynik w ogóle *korzystniejszy* o . . . 372 zł.

Uwaga. Czysty stan czynny z końcem roku 1889. wykazany w kwocie 515 zł. 18 ct., użyty został w r. 1890. na pomnożenie majątku zarodowego.

Wydatki. XV. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Płaca** Dra Liskego Ksawerego za czynności około wydawnictwa aktów grodzkich i ziemskich z archiwum bernardyńskiego .	800	—	800
II.	2	**30% rabat księgarski** za sprzedaż aktów grodzkich . . .	294	96	90
III.	3	**Koszta druku i oprawy aktów grodzkich**	1.020	31	1.100
IV.	4	**Rozmaite**	—	—	5
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych .	2 115	27	1.995
		Zapas z końcem roku 1889: *a)* w gotówce . 91 zł. 46½ ct.			
		b) w efektach 2.076 „ 63 „	2.168	09½	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	4 283	36½	

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	205	*Wydatek większy* z powodu, iż w roku 1889 przedłożyła księgarnia, której powierzono sprzedaż aktów grodzkich, rachunek za czas od 1. Lipca 1885, do końca Listopada 1888, zatem z górą za trzy lata; usprawiedliwiony zresztą zwiększonym dochodem ze sprzedaży aktów grodzkich w rubr. I. poz. 1. dochodów.				
80	—	*Wydatek mniejszy* według rzeczywistych kosztów, wyłożonych w roku 1889 na wydawnictwo aktów grodzkich.				
5	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż z rubryki tej nie poniesiono w roku 1889 żadnego kosztu.				
85	205		—	—	—	—
	120					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana według ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Sprzedaż aktów grodzkich**	983	20	300
II.		**Odsetki.**			
	2	5% od austr. renty państwowej papierowej . . 546 zł. — ct.			
	3	5% „ obligacyj indemnizacyjnych . . . . 359 „ 09 „			
	4	4½% od listów zast. Banku krajowego . . . 99 „ — „			
	—	4½% „ obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 60 „ 25 „			
	—	4½% „ „ „ „ „ 1884 45 „ — „			
	—	4½% „ „ „ „ „ 1885 30 „ 50 „	1.139	84	1.004
III.	5	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych .	2.123	04	1.304
		Zapas z początkiem roku 1889: *a*) w gotówce . 83 zł. 69½ ct.			
		b) w efektach 2.076 „ 63 „	2.160	32½	
		Razem zgodnie ze sumą wydatków .	4.283	36½	
		Stan majątku obrotowego z końcem roku 1889.			
		Stan czynny: Zapas kasowy *a*) w gotówce 91 zł. 46½ ct.			
		b) w efektach:			
		1) 4½% obligacye pożyczki krajowej z roku 1883 1.000 zł — ct.			
		2) 4½% „ „ „ „ 1884 1.000 „ — „			
		3) 4% książeczka Banku krajowego . . . 76 „ 63 „			
		Suma stanu czynnego . 2.168 zł. 09½ ct.			
		Stan bierny: . . . . . — „ — „			
		Czysty stan czynny . . . . . **2.168 zł. 09½ ct.**			

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	683	*Dochód większy* z powodu, jak wyjaśnienie przy rubr. II. poz. 2. wydatków.				
—	136	*Dochód większy*, gdyż tymczasowe lokacye majątku obrotowego przyniosły odsetki, które preliminarzem nie były objęte.				
—	—					
—	819		—	—	—	—
		Wydatki *większe* od budżetu o . . . 120 zł.				
		Dochody *większe* od budżetu o . . . 819 „				
		Wynik w ogóle *korzystniejszy* o . . . 699 zł.				

LW. 56.258/1890.

Wydatki. XVI. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1873.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17 Października 1888. zł.
		Wydatki.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.		**Umorzenie pożyczki przez losowanie obligacyj.**			
	1	Spłata obligacyj wylosowanych	25.700	—	24.500
II.		**Wypłata kuponów.**			
	2	Od obligacyj w obiegu będących	25.236	—	24.573
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów .	2.523	60	2.457
	4	„ „ „ należytość stemplowa	209	89	201
	5	Potrzeby kancelaryjne i inne pomniejsze	64	49	100
	6	Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i obligacyj 1/8% prowizyi	29	73	—
		Suma rubryki III. .	2.827	71	2.758
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych .	**53.763**	**71**	**51.831**

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.200	*Wydatek większy*, ponieważ spłacono część dawniej wylosowanych, a nie zrealizowanych obligacyj.	—	—	—	—
		Z emitowanych obligacyj na . . 1,600.000 zł.				
		wylosowano zgodnie z planem umorzenia od r. 1874. po koniec r. 1889. . . . 261.200 zł.				
		Z tego spłacono i ściągnięto z obiegu:				
		a) od r. 1874 do końca r. 1889. 250.900 zł.				
		b) fundusz pożyczki kraj. z r. 1883. po koniec roku 1889. wykupił z obiegu 772.000 zł.				
		c) własne obligacye przedziurawione . . . 154.800 „ 1,177.700 zł.				
		pozostaje do spłacenia z końcem r. 1889. 422.300 zł.				
—	663	*Wydatek większy*, z powodu spłacenia zaległych kuponów z lat ubiegłych, i nadpłaty od wylosowanych obligacyj.	—	—	—	—
		Należytość kuponowa wynosiła w roku 1889:				
		a) zaległość z roku 1888. . . . . 423 zł.				
		b) na dniu 1. Maja 1889. . . . . 12.468 „				
		c) „ „ 1. Listopada 1889. . . . 12.105 „				
		d) nadpłata od wylosowanych obligacyj . 663 „				
		Razem . . 25.659 zł.				
		Od tego zwrot za nadpłacone kupony . . 423 „				
		Wypłacono 25.236 zł.				
—	67	*Wydatek większy*, odpowiednio do wypłaconych kuponów.				
—	9					
36	—	Wydatki te nie mogą być naprzód ściśle obliczone.				
—	30					
36	106		—	—	—	—
	70					
	1.933		—	—	—	—

Dochody. XVI. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1873.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
		Dochody.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.		**Zwrot kapitału wypożyczonego**			
	1	Od Wydziałów powiatowych	578	58	
II.		**Odsetki.**			
	2	6% od kapitałów wypożyczonych Wydziałom powiatowym . .	138	74	5.000
	3	10% i 6% od Wydziałów powiatowych za niedotrzymanie terminów spłaty	210	30	
		Suma rubryki I. i II. .	927	62	5.000
III.		**Rozmaite dochody.**			
	4	Zwrot zaliczek danych na wypłatę kuponów i zwrot za brakujące kupony	—	—	200
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych .	927	62	5.200
		b) **Przenośne.**			
	1	Zwrot zaliczki danej funduszowi krajowemu	52.836	09	
		Razem .	53.763	71	
		c) **Zapas kasowy** z początkiem roku 1889	—	—	
		Suma wszystkich dochodów .	**53.763**	**71**	

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Do poz. 1. Suma udzielonych pożyczek wynosiła w kapitale . . . . 1,166.300 zł. — ct. na to uiszczono po koniec roku 1889 . . . . 1,158.818 „ $05^1/_2$ „ pozostaje do ściągnięcia . 7.481 zł. $94^1/_2$ ct.				
		Do poz. 2. Zaległość z tytułu odsetek anuitetowych wynosiła z końcem roku 1888 . . . 5.926 zł. $81^1/_2$ ct. należytość bieżąca . . . 73 „ 05 „ razem . 5.999 zł. $86^1/_2$ ct. ściągnięto w roku 1889 . 138 „ 74 „ pozostało w zaległości . 5.861 zł. $12^1/_2$ ct.		73	05	
4.072	—	*Do poz. 3.* Zaległość z końcem roku 1888 wynosiła . . . . . 2.711 zł. 81 ct. ściągnięto w roku 1889 . . 210 „ 30 „ pozostało w zaległości . . 2.501 zł. 51 ct.				
200	—	*Do poz. 4.* Dochodu niema, ponieważ banki z końcem roku wyrachowały zaliczki, zaś zwrot za brakujące kupony, potrącono jako *corelativum* rubr. II. wydatków.				
4.272			73	05	—	—

XVI. Fundusz pożyczki krajowej z r. 1873.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Pozycya		Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
	Stan majątku z końcem roku 1889.				
	Stan czynny.				
1	Należytości czynne:				
	a) w rubrykach dochodów z lat ubiegłych	285.822	51½		
	b) „ „ z roku 1889	73	05	285.895	56½
	Stan bierny.				
2	Należytości bierne:				
	a) w rubrykach wydatków z lat ubiegłych	422.300	—	422.300	—
	Czysty stan bierny . .	—	—	136.404	43½

Rubryka budżetu		Należytości czynne zł.	Należytości czynne ct.	Należytości bierne zł.	Należytości bierne ct.
	Wykaz należytości *czynnych i biernych z lat ubiegłych z końcem r. 1889.*				
	Dochody.				
I.	Zwrot kapitału wypożyczonego Wydziałom powiatowym . .	7.481	94½	—	—
II.	Odsetki:				
	a) od wypożyczonego Wydziałom powiatowym kapitału .	5 788	07½	—	—
	b) za zwłokę	2.501	51	—	—
	Zwrot zasiłku na budowę kulparkowską	270.050	98½	—	—
	Wydatki.				
I.	Umorzenie pożyczki przez losowanie	—	—	422.300	—
	Razem . .	285.822	51½	422.300	—

LW. 20916/1891.

XVII.

FUNDUSZ PODRZUTKÓW W KRAKOWIE.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

LW. 20215/1891.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Wydatki. Fundusz podrzutków w Krakowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17 Października 1888. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace urzędników i sług.**			
	1	Dodatek dla funkcyonaryuszów szpitalnych za czynności przy tym funduszu	50	—	50
II.		**Potrzeby kancelaryjne.**			
	2	Druki, potrzeby do pisania i inne	—	—	30
III.		**Remuneracye i zapomogi.**			
	3	Za stręczenie żywicielek i pieluszkowe . . . — zł. — ct.			
	4	Za gorliwe pielęgnowanie dzieci . . . . . 4 „ — „	4	—	30
IV.		**Koszta utrzymania podrzutków.**			
	5	Za utrzymanie dzieci, nie mających prawa do dobrodziejstwa ustawy z 23 Maja 1873., a przyjętych w miarę własnych zasobów funduszu	1.382	93	1.645
V.	6	**Koszta leczenia dzieci**	—	—	10
VI.		**Podatki i daniny.**			
	7	Podatek z propinacyi w Krowodrzy . . . . 139 zł. 23 ct.			
	8	Ekwiwalent „ „ „ . . . . . 28 „ 93 „	168	16	155
VII.		**Rozmaite.**			
	9	Koszta pogrzebowe, podróże i inne nieprzewidziane . . .	28	82½	30
	10	Nadwyżka dochodów oddana do majątku zarodowego . . .	59	84½	16
		Ogólna suma wydatków .	**1.693**	**76**	**2.1**

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
30	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby.				
26	—					
262	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż z braku funduszów utrzymywano mniej podrzutków.				
10	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie było wydatku z tego tytułu.				
—	13	*Wydatek większy* wedle wymiaru i nakazu zapłaty.				
1	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
126	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż rzeczywiste dochody były mniejsze od preliminowanych o kwotę 442 zł.				
455	13		—	—	—	—
442		Gdy zaś i rzeczywiste wydatki bez nadwyżki dochodów, były również mniejsze o kwotę . . . . . 316 „				
		z porównania zatem okazuje się jak obok mniejsza nadwyżka dochodów w kwocie 126 zł.				

Dochody. Fundusz podrzutków w Krakowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889 zł.	Dochody w roku 1889 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 17. Października 1888. zł.
		Dochody.			
I.		**Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj.**			
	1—3	Od efektów . . . . . 341 zł. 82 ct.			
	4	5% od kapitału spłaconego przez fundusz krajowy . 814 „ 87 „			
	5	5% od fundacyi Tarły . . . . . 82 „ 07 „	1.238	76	1.221
II.		**Dochody z dóbr i realności.**			
	6	Połowa czynszu z propinacyi w Krowodrzy	455	—	910
III.	7	**Dochody rozmaite**	—	—	5
		Ogólna suma dochodów .	**1.693**	**76**	**2.136**

Zamknięcie rachunku za rok 1889. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	18	*Dochód większy* wedle rzeczywistego stanu efektów w r. 1889 i otrzymanych za nie odsetek.				
455	—	*Dochód mniejszy*, gdyż połowę czynszu z tego tytułu pobrano za jedno półrocze z góry, a w czasie układania preliminarza, zniesienie prawa propinacyi z końcem roku 1889, nie było znane.				
5	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ nic z tego tytułu nie wpłynęło.				
460	18		—	—	—	—
442						

XVIII.

Fundusz pożyczkowy

na drogi powiatowe i gminne.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

LW. 53.949|1890.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Dochody. Fundusz pożyczkowy na drogi

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Dotacya z funduszu krajowego (rubr. X. lit. D. poz. 132).	20.000	—	20.000	—		
	2	Zwroty pożyczek udzielonych Wydziałom pow.	163.195	—	26.675	—	136.520	—
	3	Odsetki od lokacyi w funduszu krajowym i Banku krajowym	323	09	323	09		
	4	Odsetki zwłoki od Wydziałów powiatowych .	14	25	14	25		
		Suma dochodów rzeczywistych .	183.532	34	47.012	34	136 520	—
		b) **Przenośne.**						
	5	Lokacya na 3% rachunku bieżącym w Banku krajowym w r. 1888 . 266 zł. 60 ct.						
	6	Lokacya na 3% rachunku bieżącym w funduszu krajowym za rok 1888 12.511 „ 70 „ „ „ 1889 36.348 „ 72 „	49.127	02	34.266	60	14.860	42
		Suma dochodów .	232.659	36	81.278	94	151.380	42
	7	Zapas z początkiem roku 1889 w gotówce .	—	—	969	78	—	—
		Razem .	—	—	82.248	72	151.380	42

powiatowe i gminne. **Wydatki.**

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
		Pożyczki bezprocentowe udzielone Wydziałom powiatowym:						
		α) Bóbreckiemu . . . . 10.000 zł.						
		β) Rawskiemu . . . . 11.000 „						
		λ) Tarnobrzeskiemu . . . 10.500 „						
		δ) Złoczowskiemu . . . 5.000 „						
		ε) Żydaczowskiemu . . . 8 000 „	44.500	—	44.500			
		b) **Przenośne.**						
		Lokacya na 3% rachunku bieżącym w funduszu krajowym	36.348	72	36.348	72		
		Suma wydatków .	80.848	72	80 848	72	—	—
		Zapas z końcem roku 1889 w gotówce . .	—	—	1.400	—	—	—
		Razem .	—	—	82.248	72	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny.

α) Zapas w kasie kraj. gotówką	1.400	zł.	— ct.
β) Zwroty pożyczek od Wydziałów powiatowych	136.520	„	— „
γ) Gotówka na lokacyi w funduszu krajowym	14.860	„	42 „
Suma stanu czynnego .	**152.780**	zł.	**42** „
Stan bierny	—	„	— „
Czysty stan czynny	152.780	zł.	42 „
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1888	132.443	„	08 „
okazuje się przyrost majątku o .	**20.337**	zł.	**34** „

XIX — XXIII.

Fundusze krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

XIX. Fundusz regulacyi rzeki

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		A. Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego	13.500	—	13.500	—		
	2	Datek z państwowego funduszu melioracyjnego	10.125	—	10.125	—		
	3	Datki konkurencyjne	—	—	—	—		
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych	1.598	36	1.598	36		
		Suma dochodów rzeczywistych	25.223	36	25.223	36		
		b) **Przenośne:**						
	5	Lokacya na 3% rachunku bieżącym	12 036	60½	46	89	11.989	71½
	6	Zaliczki zwrócone i wyrachowane	27.462	27	27.462	27	—	—
	7	Raty kolaudacyjne przedsiębiorcy Fl. Dostala	19	22	19	22	—	—
	8	Zwrot pożyczki udzielonej spółce wodnej	500	—	—	—	500	—
	9	Zwrot kosztów budowy baraku dla więźniów	1.196	34	1.196	34	—	—
		Suma wszystkich dochodów	66.437	79½	53.948	08	12.489	71½
		c) **Zapas** kasowy z początkiem roku 1889	—	—	41.779	10	—	—
		Razem	—	—	**95.727**	**18**	**12.489**	**71½**
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		*Wykupno młynów*:						
	1	Wykupno młyna w Firlejowie	5.000	—	5.000	—		
	2—3	Wykupno młynów w Brzuchowicach i Merysz-czowie	—	—	—	—		
	3a	Koszta komisyjne	60	—	60	—		
		Suma rubryki I.	5.060	—	5.060	—		
II.		*Wykupno gruntów*:						
	4	Koszta komisyjne	25	—	25	—		
	5	Wykupno gruntów	1.141	20	1.141	20		
	6	Odszkodowanie za czasowo zajęte grunta	175	83	175	83		
	7	Koszta intabulacyi	—	—	—	—		
		Suma rubryki II.	1.342	03	1.342	03		
III.		*Roboty ziemne*:						
	8	Trasowanie i profilowanie	20	40	20	40		
	9	Wykop ziemi nad wodą	14 260	43½	14.260	43½		
	10	Wykop ziemi pod wodą	3.634	42½	3.634	42½		
	11	Odwóz na brzeg	—	—	—	—		
	12	Odwóz do starego łożyska	46	35	46	35		
	13	Wykonanie nasypu dla podwyższenia brzegów	1.940	78	1.940	78		
	14	Narzędzia i materyały	658	12	658	12		
	15	Dozór budowy	600	—	600	—		
	15a	Roboty uzupełniające	1.057	41	1.057	41		
		Suma rubryki III.	22.217	92	22.217	92		

Gniłej Lipy (sekcya górna).

za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
IV.	16-22	*Mosty*:	—	—	—	—		
V.		*Konserwacya w czasie budowy.*						
	23	Płotki	—	—	—	—		
	24	Opaski faszynowe	—	—	—	—		
	25	Narzut kamienny	—	—	—			
	26	Obsiew szkarp: Nasienie	182	22	182	22		
		Robocizna	54	70	54	70		
	27	Czyszczenie łożyska i naprawa szkarp	878	41	878	41		
	28	Straż rzeczna	68	75	56	25	12	50
		Suma rubryki V.	1.184	08	1.171	58	12	50
VI.		*Koszta zarządu*:						
	29	Najem lokalu	45	—	40	—	5	—
	30	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne	8	74	8	74	—	—
	31	Przybory geodetyczne	—	—	—	—	—	—
	32	Delegat, dyety i koszta podróży	8	82	8	82	—	—
	33	Kierownik budowy: a) płaca, dodatek budowlany dyety i koszta podróży	1.524	49	1 488	49	36	—
		b) nadzwyczajna remuneracya	200	—	200	—	—	—
	34	Koszta komisyi kolaudacyjnej	121	12	121	12	—	—
	34a	Inne drobne	45	45	45	45	—	—
		Suma rubryki VI.	1.953	62	1.912	62	41	—
VII.		*Nieprzewidziane*:						
	35-49	Przepust Nr. 1—10 i Nr. 13—15 dodatkowe roboty	13	12	13	12	—	—
	50	Przepust Nr. 16 Robocizna	26	94	26	94	—	—
	51	Przepust Nr. 17 Robocizna	24	79	24	79	—	—
	52	Przepust Nr. 18 Robocizna	26	58	26	58	—	—
	53	Przepust Nr. 19 Robocizna	27	80	27	80	—	—
	54	Przepust Nr. 20 Robocizna	26	06	26	06	—	—
	55	Kładka w Firlejowie: Materyał	55	75	55	75	—	—
		Robocizna	50	99	50	99	—	—
	56	Próg na potoku Kleszczówny: Robocizna	6	91	6	91	—	—
	57	Próg na potoku korzelickim: Robocizna	2	98	2	98	—	—
	58	Próg na debrze firlejowskiej: Robocizna	10	51	10	51	—	—
	59	Rynna na pastwisku w Firlejowie: Robocizna	2	90	2	90	—	—
		Suma rubryki VII	275	33	275	33	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	32 032	98	31.979	48	53	50
		b) **Przenośne.**						
	60	Zaliczki dane delegatowi Wydziału krajowego	27.462	27	27.462	27	—	—
	61	Raty kolaudacyjne przedsiębiorcy do budowy mostów i przepustów Fl. Dostała:						
		z r. 1887 i 1888. 79 zł. 95 ct.						
		z r. 1889. 19 zł. 22 ct.	99	17	—	—	99	17
		Do przeniesienia	32.032	98	31.979	48	53	50
			27.561	44	27.462	27	99	17

XIX. Fundusz regulacyi rzeki

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Z przeniesienia .	32.032	98	31.979	48	53	50
			27.561	44	27.462	27	99	17
	62	Pożyczka udzielona Spółce wodnej . . .	500	—	500	—	—	—
	63	Koszta budowy baraku dla więźniów . . .	1.196	34	1.196	34	—	—
		Suma wszystkich wydadków . .	61 290	76	61.138	09	152	67
		c) **Zapas kasowy z końcem roku 1889.** . .	—	—	34.589	09	—	—
		Razem . .	—	—	**95 727**	**18**	**152**	**67**
		B. Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	**Ze sprzedaży trawy ze szkarp:**						
		z r. 1888 . . . . 23 zł. — ct.						
		z r. 1889 . . . . 60 „ 70 „	83	70	83	70	—	—
	2	Odsetki od kapitału	—	42	—	42	—	—
		Suma dochodów . .	84	12	84	12	—	—
	3	**Zapas kasowy z początkiem roku 1889.** . .	—	—	45	70	—	—
		Razem . .	—	—	**129**	**82**	—	—
		Wydatki.						
		Zapas kasowy z końcem roku 1889.	—	—	**129**	**82**	—	—

Gniłej Lipy (sekcya górna).

za rok 1889.

Stan funduszów z końcem roku 1889.

A) Funduszu regulacyjnego:

Stan czynny.

a) Zapas kasowy w gotówce	34.589	zł. 09	ct.
b) Na lokacyi na 3% rachunku bieżącym	11.989	„ 71½	„
c) Wartość wykupionych gruntów	3.898	„ 95	„
d) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi i sprzętów	1.187	„ 32	„
e) Należytość czynna (pożyczka udzielona Spółce wodnej)	500	„ —	„
Suma stanu czynnego	52.165	zł. 07½	ct.

Stan bierny.

a) Należytości bierne	152	zł. 67	ct.
Czysty stan czynny	**52.012**	**zł. 40½**	**ct.**

B) Funduszu konserwacyjnego:

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce	129	zł. 82	ct.
Stan bierny	—	„ —	„
Czysty stan czynny	**129**	**zł. 82**	**ct**

Uwaga. Dochodu z tytułu datków konkurencyjnych w tym roku nie było; zaciągnięcie pożyczk z funduszu pożyczkowego dla Spółek wodnych na spłatę reszty datków konkurencyjnych jest w toku Oprócz wykazanych wydatków w rub. III. poz. 14., w rubr. V. poz. 26 i 27., w rub. VI. poz. 30., w rub. VII. poz 35 do włącznie 59., zużyto nadto materyały i narzędzia pozostałe z r. 1887. łącznej wartości: w rub. III. 427 zł. 48 ct. w rub. V. 11 zł. 56 ct., w rub. VI. 4 zł. 56 ct., w rub. VII. 325 zł. 70 ct.; których koszt zakupna zarachowano już w zamknięciu rachunku za r. 1887. Doliczywszy rzeczone zużycie łącznej wartości 769 zł. 30 ct. do odnośnych wydatków, wyniesie *suma ogólna rzeczywistych kosztów budowy* . . . . . 32.802 zł. 28 ct.
Zapasy kasowe w gotówce, ulokowane zostały łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego, na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

XX. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste:**						
	1	Datek z funduszu krajowego	11.666	—	11.666	—		
	2	Datek z państwowego funduszu melioracyjnego	8.750	—	8.750	—		
	3	Datki konkurencyjne	—	—	—	—		
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych	238	57	238	57		
		Suma dochodów rzeczywistych	20.654	57	20.654	57		
		b) **Przenośne:**						
	5	Lokacya na 3% rachunku bieżącym	3.457	18	3.457	18		
	6	Zaliczki zwrócone i wyrachowane	29.793	06	29.793	06		
	7	Zaliczka od funduszu krajowego na pokrycie niedoboru	5.859	35	5.859	35		
		Suma wszystkich dochodów	59.764	16	59.764	16	—	—
		c) **Zapas** kasowy z początkiem roku 1889	—	—	—	—	—	—
		Razem	—	—	**59.764**	**16**	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste:**						
		A) Kisielina.						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1	Grunta pod nowe koryto rzeki	657	58	657	58		
	2	Odszkodowanie za grunta pod wał prawy i rowy materyałowe	214	10	214	10		
	3	Odszkodowanie za grunta pod wał lewy i rowy materyałowe	281	24	281	24		
	4	Koszta komisyjne	27	80	27	80		
	5	Koszta intabulacyi	25	—	25	—		
		Suma rubryki I.	1.205	72	1.205	72		
II.		*Roboty ziemne:*						
	1	Trasowanie i profilowanie	70	55	70	55		
	2	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wały	11.896	21	11.896	21		
		Do przeniesienia	11.966	76	11.966	76		

XX. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Z przeniesienia .	11.966	76	11.966	76		
	3	Wykop z koryta rzeki z odwozem na odkład .	422	86	422	86		
	4	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał prawy	1.869	56	1.869	56		
	5	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	2.489	38	2.489	38		
	6	Wykop z rowów materyałowych na przejazdy .	38	38	38	38		
	7	Wykop rowu dla odprowadzenia wody z terenu .	19	80	19	80		
	8	Karczowanie wikliny pod nasypy . . .	13	54	13	54		
	9	Wykonanie nasypu prawego i lewego . . .	2.721	53	2.721	53		
	10	Obsiew szkarp i wałów	—	—	—	—		
	11	Dozór budowy	316	50	316	50		
	12	Materyały i narzędzia	248	56	248	56		
		Suma rubryki II. .	20.106	87	20 106	87		
III.		*Roboty ochronne:*						
	1	Darniowanie	192	14	192	14		
	2	Płotki i faszynada	166	49	166	49		
		Suma rubryki III. .	358	63	358	63		
IV.		*Budowa objektów:*						
		Szluza Nr. 1.						
	1	Materyały	510	44	510	44		
	2	Roboty ciesielskie	222	70	222	70		
	3	Roboty kowalskie z materyałem	45	35	45	35		
	4	Roboty ziemne	16	16	16	16		
	5	Ubezpieczenie (darniowanie i płotki) . . .	4	29	4	29		
		Suma .	798	94	798	94		
		Szluza Nr. 2.						
	1	Materyały	596	57	596	57		
	2	Roboty ciesielskie	186	—	186	—		
	3	Roboty kowalskie z materyałem	46	95	46	95		
	4	Roboty ziemne	29	38	29	38		
	5	Ubezpieczenie (darniowanie)	2	10	2	10		
		Suma .	861	—	861	—		
		Most Nr. 1. pod Zofiowem.						
	1	Materyały	977	34	977	34		
	2	Roboty ciesielskie	216	73	216	73		
	3	Roboty kowalskie z materyałem	54	28	54	28		
		Suma .	1.248	35	1.248	35		
		Suma rubryki IV. .	2.908	29	2.908	29		
		Suma działu A) .	24.579	51	24.579	51		

XX. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		B) Kanały osuszające.						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1	Grunta pod kanał pojawsko-jadowuicki . .	3	36	3	36		
		Suma rubryki I. .	3	36	3	36		
II.		*Roboty ziemne*	—	—	—	—		
III.		*Roboty ochronne*	—	—	—	—		
IV.		*Budowa objektów*	—	—	—	—		
		Suma działu B). .	3	36	3	36		
		C) Obwałowanie Dunajca i Wisły.						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1	Odszkodowanie za grunta pod wał wiślany .	320	—	320	—		
		Suma rubryki I. .	320	—	320	—		
II.		*Roboty ziemne:*						
	1	Trasowanie i profilowanie	5	—	5	—		
	2	Wykop z rowów materyałowych	1.393	09	1.393	09		
	3	Odwóz ziemi na wał	238	35	238	35		
	4	Wykonanie nasypu	232	92	232	92		
	5	Obsiew wałów	268	—	268	—		
	6	Dozór budowy	45	—	45	—		
		Suma rubryki II. .	2.182	36	2.182	36		
III.		*Roboty ochronne*	—	—	—	—		
IV.		*Budowa objektów*	—	—	—	—		
		Suma działu C) .	2.502	36	2.502	36		
		D) Wydatki wspólne.						
I.		*Koszta zarządu:*						
	1	Koszta kancelaryjne	141	95	141	95		
		Do przeniesienia . .	141	95	141	95		

XX. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Z przeniesienia . .	141	95	141	95		
	2	Kierownik budowy, płaca, dodatek budowlany, dyety i koszta podróży	1.627	19	1.627	19		
	3	Zastępca delegata: dyety i koszta podróży .	32	40	32	40		
	4	Kasyer: wynagrodzenie i koszta podróży . .	310	—	310	—		
	5	Dozór poza okresem budowy	150	—	150	—		
	6	Koszta komisyi kolaudacyjnej	125	24	125	24		
		Suma rubryki I .	2.386	78	2.386	78		
II.		*Koszta konserwacyi:*						
	1	Czyszczenie kanału pojawsko-jadownickiego .	36	55	36	55		
	2	Naprawa wałów Dunajca i Kisieliny . . .	82	49	82	49		
	3	Ubezpieczenie od ognia baraku i narzędzi . .	5	21	5	21		
	4	Dozór wałów, kanałów i rzeki	195	—	195	—		
		Suma rubryki II. .	319	25	319	25		
III.		*Nieprzewidziane:*						
	1	Budowa mostków w przejazdach	107	11	107	11		
	2	Ochrona robót i materyałów w czasie powodzi .	11	—	11	—		
	3	Koszta komisyi dla zawiązania Spółki wodnej .	61	73	61	73		
		Suma rubryki III. .	179	84	179	84		
		Suma działu D) .	2.885	87	2.885	87		
		Suma wydatków rzeczywistych .	29.971	10	29.971	10		
		b) **Przenośne:**						
	1	Zaliczki dane delegatowi Wydziału krajowego .	29.793	06	29.793	06		
	2	Zwrot zaliczki od fundnszu krajowego na pokrycie niedoboru	5.859	35	—	—	5.859	35
		Suma wszystkich wydatków .	65.623	51	59.764	16	5.859	35
		c) **Zapas** kasowy z końcem roku 1889 . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	**59.764**	**16**	**5.859**	**35**

XX. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Stan funduszu z końcem roku 1889.

Stan czynny.

a) Wartość wykupionych gruntów	1.621 zł.	67 ct.
b) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi i sprzętów	1.827 „	38 „
Suma stanu czynnego . .	3.449 zł.	05 ct.

Stan bierny.

a) Należytość bierna	5.859 zł.	35 ct.
Czysty stan bierny . . .	**2.410 zł.**	**30 ct.**

Uwaga. Wpływów na fundusz konserwacyjny nie było dotychczas żadnych.

Dochodu z tytułu datków konkurencyjnych nie było, gdyż Wydział Spółki wodnej nie zdołał jeszcze rozłożyć ich na członków Spółki.

Oprócz wykazanych wydatków w dziale C. w rubr. II. poz. 12. i w rubr. IV. szluza Nr. 1. zużyto nadto pozostałe z r. 1887. materyały i narzędzia wartości . 111 zł. 32 ct.

w rubr. IV. na szluzę Nr. 1. materyały watości . . . . 30 „ 80 „

których koszt zakupna zarachowano już w zamknięciu rachunku za r .1887.

Doliczywszy rzeczone zużycie łącznej wartości . . . . . 142 zł. 12 ct.

do odnośnych wydatków, wyniesie suma ogólna rzeczywistych kosztów budowy . . . . . .30.113 zł. 22 ct.

LW. 34442 1890.

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) Rzeczywiste.						
	1	Datek z funduszu krajowego	14.000	—	14 000	—		
	2	„ z państwowego funduszu melioracyjnego	10.500	—	10.500	—		
	3	Datki konkurencyjne	5.400	—	5 400	—		
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych	1.166	90	1.166	90		
	5	Rozmaite	81	—½	81	—½		
		Suma dochodów rzeczywistych	31.147	90½	31.147	90½		
		b) Przenośne.						
	6	Lokacya na 3% rachunku bieżącym	679	03	—	—	679	03
	7	Zaliczki zwrócone i wyrachowane	41.000	—	41.000	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów	72.826	93½	72.147	90½	679	03
		c) Zapas kasowy z początkiem roku 1889.: a) w gotówce 28.776 zł. 02 ct. b) w efektach 238 „ 43 „	—	—	29.014	45	—	—
		Razem	—	—	**101.162**	**35½**	**679**	**03**
		Wydatki.						
		a) Rzeczywiste:						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1	Koszta komisyjne	132	30	132	30		
	2	Grunta pod nowe łożysko rzeki	2 376	65	2.376	65		
	2a	Grunta pod rowy materyałowe	111	15	111	15		
	2b	Grunta pod rowy odpływowe	—	—	—	—		
	3	Grunta pod wał prawy	1.912	53	1.912	53		
	4	Grunta pod wał lewy	1.016	99	1.016	99		
	5	Odszkodowanie	1.362	72	1.362	72		
	6	Koszta intabulacyi	—	—	—	—		
		Suma rubryki I.	6.912	34	6.912	34		
II.		*Roboty ziemne:*						
	7	Trasowanie i profilowanie	289	46	289	46		
	8	Zdzieranie darni	153	46	153	46		
	9	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał prawy	5.898	96	5.898	96		
	10	„ „ „ „ „ „ „ „ lewy	2.279	93	2.279	93		
	11	„ „ „ „ „ „ do starego łożyska	9	65	9	65		
	11a	„ „ „ „ „ „ na odkład	146	03	146	03		
	12	„ „ rowów materyałowych z odwozem na wał prawy	4.965	42	4.965	42		
		Do przeniesienia	13.742	91	13.742	91		

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Z przeniesienia . .	13.742	91	13.742	91		
II.	13	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	10.263	81	10.263	81		
	14	Wykonanie nasypu na wale prawym . . .	984	94	984	94		
	15	„ „ „ „ lewym . . .	902	68	902	68		
	16	Darniowanie szkarp rzeki	400	60	400	60		
	17a)	„ „ wału prawego . . .	—	—	—	—		
	17b)	„ „ „ lewego . . .	39	33	39	33		
	18	Obsiew szkarp wałów	72	75	72	75		
	19	Materyały i narzędzia	134	38	134	38		
	20	Dozór budowy	328	36	328	36		
		Suma rubryki II. .	26.869	76	26.869	76		
III.		*Ubezpieczenie brzegów*:						
	21a)	Płotki. — Materyały	610	38	610	38		
	21b)	Robocizna	518	91	518	91		
	21c)	Obitki faszynowe. — Materyały	7	19	7	19		
	21d)	Robocizna	72	19	72	19		
		Suma rubryki III. .	1.208	67	1.208	67		
IV.		*Szluzy murowane*:						
	22-23	Sztuza Nr. 1. i szluza Nr. 2.	—	—	—	—		
	24	Szluza Nr. 3. Roboty ziemne, wykop rowu odpływowego	21	28	21	28		
	25	Szluza Nr. 4. Roboty murarskie: założenie progu	4	30	4	30		
	26-28	Szluza Nr. 5., Nr. 6. i Nr. 7.	—	—	—	—		
		Suma rubryki IV. .	25	58	25	58		
V.		*Przepusty*:						
	29-42	Przepust Nr. 1. do włącznie Nr. 14. . . .	—	—	—	—		
VI.		*Koszta utrzymania w czasie budowy.*						
	43	Czyszczenie łożyska rzeki	365	39	365	39		
	44a)	Naprawa szkarp rzeki	182	06	182	06		
	44b)	Naprawa szkarp wałów	483	25	483	25		
	44c)	Sadzenie wikliny w rowach materyałowych .	77	27	77	27		
	44d)	Konserwacya szluz i przepustów	14	81	14	81		
	45	Straż rzeczna	192	99	192	99		
		Suma rubryki VI. .	1.315	77	1.315	77		

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
VII.		*Koszta zarządu*:						
	46	Najem lokalu	—	—	—	—		
	47	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne	41	49	41	49		
	48	Przyrządy geodetyczne	13	43	13	43		
	49	Delegat, dyety i koszta podróży	—	—	—	—		
	50	Kierownik budowy: a) płaca, dodatek budowlany, dyety i koszta podróży	1.572	15	1.572	15		
		b) nadzwyczajna remuneracya	200	—	200	—		
	51	Wynagrodzenie kasyera	210	—	210	—		
	52	Rozmaite drobne	107	12	107	12		
	52a)	Koszta komisyi kolaudacyjnej	91	55	91	55		
		Suma rubryki VII.	2.235	74	2 235	74		
VIII.		*Nieprzewidziane*:						
	53	Przepust Nr. 15. Roboty ziemne	47	59	47	59		
		Roboty ciesielskie	48	89	48	89		
		Roboty murarskie	283	65	283	65		
		Roboty kowalskie	9	18	9	18		
		Suma	389	31	389	31		
	54	Przepust Nr. 16. Roboty ziemne	18	44	18	44		
		Roboty ciesielskie	113	23	113	23		
		Roboty murarskie	390	29	390	29		
		Roboty kowalskie	10	26	10	26		
		Suma	532	22	532	22		
	55	Budowa opaski faszynowej dla wzmocnienia brzegu koryta rzeki	27	20	27	20		
	56	Budowa zamknięcia faszynowego starego łożyska rzeki i obitki faszynowej szkarp przekopu: a) Materyały 337 zł. 69 ct. b) Robocizna 244 „ 59 „	582	28	582	28		
	57	Koszta komisyi dla wyboru Wydziału Spółki wodnej	100	—	100	—		
		Suma rubryki VIII.	1.631	01	1.631	01		
		Suma wydatków rzeczywistych	40.198	87	40.198	87		
		Do przeniesienia	40.198	87	40.198	87		

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Z przeniesienia . .	40.198	87	40.198	87		
		b) Przenośne.						
	58	Zaliczki dane delegatowi Wydziału krajowego .	41.000	—	41.000	—	—	—
	59	Rata kolaudacyjna przedsiębiorczy R. Kanarka (z r. 1887).	238	43	—	—	238	43
		Suma wszystkich wydatków .	81.437	30	81.198	87	238	43
		c) **Zapas** kasowy z końcem roku 1889.: . . a) w gotówce 19.725 zł. 05½ ct. b) w efektach 238 „ 43 „	—	—	19.963	48½	—	—
		Razem .	—	—	**101.162**	**35½**	**238**	**43**
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy z wałów	27	—	27	—	—	—
	2	Odsetki od kapitału	1	82	1	82	—	—
		Suma dochodów .	28	82	28	82	—	—
	3	**Zapas** kasowy z początkiem roku 1889. . .	—	—	59	62	—	—
		Razem .	—	—	**88**	**44**	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** kasowy z końcem roku 1889. . . .	—	—	88	44	—	—

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Stan funduszów z końcem roku 1889.

A) Funduszu regulacyjnego:

Stan czynny:

a) Zapas kasowy: *α*) w gotówce	19.725 złr. 05½ ct.		
β) książeczce wkładkowej Banku kraj.	238 „ 43 „	19.963 zł.	48½ ct.
b) Na lokacyi na 3% rachunku bieżącym		679 „	03 „
c) Wartość wykupionych gruntów		12.833 „	93 „
d) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi, sprzętów kancelaryjnych itp.		1.238 „	47 „
Suma stanu czynnego . .		34.714 zł.	91½ ct.

Stan bierny.

Należytość bierna	238 zł.	43 ct.
Czysty stan czynny . .	**34.476 zł.**	**48½ ct.**

B) Funduszu konserwacyjnego:

Stan czynny: Zapas kasowy w gotówce	88 zł.	44 ct.
Stan bierny.	— „	— „
Czysty stan czynny . . .	**88 zł.**	**44 ct.**

Uwaga. Oprócz wykazanych wydatków: w rubr. II poz. 19 i w rubr. VIII. poz. 53, zużyto nadto materyały pozostałe z r. 1887., mianowicie: w rubr II. poz. 19. wartości 93 złr. 89 ct., w rubr. VIII. poz. 53, wartości 31 zł. 50 ct., których koszt zakupna zarachowano już w zamknięciu rachunku za r. 1887. Doliczywszy rzeczone zużycie ogólnej wartości 125 zł. 39 ct. do odnośnych wydatków, wyniesie suma ogólna rzeczywistych kosztów budowy 40.324 zł. 26 ct.

Zapasy kasowe w gotówce ulokowane zostały łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 17597 1890.

XXII. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste:**						
	1	Datek z funduszu krajowego	17 700	—	17.700	—		
	2	„ z państwowego funduszu melioracyjnego	13.275	—	13.275	—		
	3	Datki konkurencyjne	21.080	40	21 080	40		
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych	791	15	791	15		
	5	Rozmaite	86	07½	86	07½		
		Suma dochodów rzeczywistych	52.932	62½	52.932	62½		
		b) **Przenośne:**						
	6	Lokacya na 3% rachunku bieżącym:	416	91	416	91	—	—
	7	Zaliczki zwrócone i wyrachowane	57.930	—	57.930	—	—	—
	8	Zwrot pożyczki udzielonej Spółce wodnej	500	—	500	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów	111.779	53½	111.779	53½	—	—
		c) **Zapas** kasowy z początkiem roku 1889.	—	—	15.217	29	—	—
		Razem	—	—	**126.996**	**82½**	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste:**						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1	Koszta komisyjne	264	90	264	90	—	—
	2	Grunta pod nowe łożysko rzeki	1.042	42	1.042	42	—	—
	3	Grunta pod wał prawy	1.894	14	1.894	14	—	—
	4	Grunta pod wał lewy	2.718	18	2.718	18	—	—
	5	Odszkodowanie	8.058	55	7.788	55	270	—
	6	Koszta intabulacyi.	68	20	68	20	—	—
		Suma rubryki I.	14.046	39	13.776	39	270	—
II.		*Roboty ziemne:*						
	7	Trasowanie i profilowanie	17	10	17	10		
	8	Zdzieranie darni	515	94	515	94		
	9	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał prawy	3.984	04	3.984	04		
	10	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał lewy	2.880	34	2.880	34		
	11	Wykop z koryta rzeki z odwozem do starego łożyska	2.394	65	2.394	65		
		Do przeniesienia	9.792	07	9.792	07		

XXII. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Z przeniesienia . .	9.792	07	9.792	07		
II.	12	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał prawy	9.333	24	9.333	24		
	13	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	8.768	17	8.768	17		
	14	Wykonanie nasypu prawego	1.781	52	1.781	52		
	15	Wykonanie nasypu lewego	1.506	93	1.506	93		
	16	Materyały i narzędzia	620	50	620	50		
	17	Dozór budowy	765	—	765	—		
		Suma rubryki II. .	32.567	43	32.567	43	—	—
III.		*Ubezpieczenie brzegów płotkami:*						
	18	Materyały	1.117	72	1.117	72		
	19	Robocizna	1.426	72	1.426	72		
		Suma rubryki III. .	2.544	44	2.544	44	—	—
IV.		*Szluza murowana:*						
	20	Materyały	1.227	74	1.227	74		
	21	Robocizna	476	25	476	25		
		Suma rubryki IV. .	1.703	99	1.703	99	—	—
V.		*Dziewięć przepustów betonowych:*						
	22-31	Przepust Nr. 1, 2, 3, 4, i 5.	—	—	—	—		
	32	Przepust Nr. 6. Materyały	64	34	64	34		
	33	Robocizna	35	14	35	14		
	34	Przepust Nr. 7. Materyały	128	48	128	48		
	35	Robocizna	—	—	—	—		
	36	Przepust Nr. 8. Materyały	264	71	264	71		
	37	Robocizna	81	24	81	24		
	38	Przepust Nr. 9. Materyały	280	10	280	10		
	39	Robocizna	139	76	139	76		
		Suma rubryki V. .	993	77	993	77	—	—
VI.		*Koszta utrzymania w czasie budowy:*						
	40	Obsiew szkarp i obsadzenie rowów materyałowych	711	92	711	92		
	41	Czyszczenie łożyska rzeki	151	90	151	90		
	42	Naprawa wałów	698	45	698	45		
	43	Dozór rzeki	201	05	201	05		
		Suma rubryki VI. .	1.763	32	1.763	32	—	—

XXII. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
VII.		*Koszta zarządu*:						
	44	Najem lokalu na biuro	40	—	40	—		
	45	Potrzeby i sprzęty kancelaryjne	22	14	22	14		
	46	Przybory geodetyczne	11	60	11	60		
	47	Delegat (tegoż zastępca) dyety i koszta podróży	97	46	97	46		
	48	Kierownik budowy: płaca, dodatek budowlany, dyety i koszta podróży	1.809	71	1.809	71		
	49	Kasyer wynagrodzenie	212	50	212	50		
	50a)	Koszta kolaudacyi	117	39	117	39		
	50b)	Inne pomniejsze	82	40	82	40		
		Suma rubryki VII.	2.393	20	2.393	20	—	—
VIII.		*Nieprzewidziane*:						
	51	Przepust Nr. 11. Materyały	205	88	205	88		
	52	Robocizna	97	69	97	69		
	53	Most w Wielowsi: Materyały	326	46	326	46		
	54	Robocizna	95	—	95	—		
	55	Różne inne	829	13	829	13		
		Suma rubryki VIII.	1.554	16	1.554	16	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	57.566	70	57.296	70	270	—
		b) **Przenośne**:						
	56	Zaliczki dane delegatowi Wydziału krajowego	57.930	—	57.930	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków	115.496	70	115.226	70	270	—
		c) **Zapas** kasowy z końcem roku 1889.	—	—	11.770	$12^1/_2$	—	—
		Razem	—	—	**126.996**	**$82^1/_2$**	**270**	—
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży gruntów, uzyskanych przy regulacyi	29	16	29	16	—	—
	2	Ze sprzedaży trawy ze szkarp	43	20	43	20	—	—
	3	Odsetki od kapitału	14	02	14	02	—	—
		Suma	86	38	86	38	—	—
	4	**Zapas** kasowy z początkiem roku 1889.	—	—	464	37	—	—
		Razem	—	—	**550**	75	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** kasowy z końcem 1889	—	—	**550**	75	—	—

XXII. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Stan funduszów z końcem roku 1889.

A) Funduszu regulacyjnego.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy w gotówce	11.770 zł.	$12^1/_2$ ct.
b) Wartość wykupionych gruntów	11.511 „	72 „
c) „ pozostałych materyałów, narzędzi, sprzętów, przyborów geodetycznych i innych	535 „	34 „
Suma stanu czynnego	23.817 zł.	$18^1/_2$ ct.

Stan bierny.

Należytość bierna	270 zł.	— ct.
Czysty stan czynny	**23.547 zł.**	**$18^1/_2$ ct.**

B) Funduszu konserwacyjnego.

Stan czynny:

a) Zapas kasowy w gotówce	550 zł.	75 ct.
Stan bierny	— „	— „
Czysty stan czynny	**550 zł.**	**75 ct**

Uwaga: Oprócz wykazanych wydatków: w rubr. II. p. 16.; w rubr. VII. poz. 45, 46, i 50b) zużyto nadto pozostałe z roku 1887.: w rubr. II. poz. 16. narzędzia wartości 4 zł. 92 ct.; w rubr. VII. poz. 45. sprzęty wartości 98 ct., w poz. 46. przybory geodetyczne wartości 1 zł. 93 ct., w poz. 50b) łatę wodoskazową, wartości 32 ct., których koszt zakupna zarachowano już w zamknięciu rachunku za r. 1887. Doliczywszy rzeczone zużycie łącznej wartości 8 zł. 15 ct. do odnośnych wydatków, wyniesie suma ogólna rzeczywistych kosztów budowy 57.304 zł. 85 ct.

Zapasy kasowe w gotówce ulokowane zostały łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rahunek bieżący w Banku krajowym.

XXIII. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste:**						
	1	Datek z funduszu krajowego	12.400	—	12.400	—		
	2	Datek z państwowego funduszu melioracyjnego	9.300	—	9.300	—		
	3	Datki konkurencyjne	—	—	—	—		
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych	958	29	958	29		
		Suma dochodów rzeczywistych	22.658	29	22.658	29		
		b) **Przenośne:**						
	5	Zaliczki zwrócone i wyrachowane	33.000	—	33.000	—		
		Suma wszystkich dochodów	55.658	29	55.658	29		
—	—	c) **Zapas** kasowy z początkiem roku 1889	—	—	21.036	09	—	—
—	—	Razem	—	—	**76.694**	**38**	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste:**						
		A) Krzemienica.						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1a	Grunta pod nowe łożysko rzeki	5	24	5	24		
	1b	Grunta pod wał prawy	66	30	66	30		
	1c	Grunta pod wał lewy	92	61	92	61		
	2	Odszkodowanie	652	53	652	53		
	3	Koszta komisyjne	39	80	39	80		
	4	Koszta intabulacyi	—	—	—	—		
		Suma rubryki I.	856	48	856	48		
II.		*Roboty ziemne:*						
	5	Trasowanie i profilowanie	394	06	394	06		
	6	Zdzieranie darni	108	65	108	65		
	7	Wykop z koryta rzeki z odrzuceniem na bok lub odwozem do starego łożyska	66	40	66	40		
	8	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał prawy.	3.406	41	3.406	41		
	9	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wal lewy.	131	46	131	46		
	10	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał prawy	2.237	27	2.237	27		
	11	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	5.115	47	5.115	47		
		Do przeniesienia	11.459	72	11.459	72		

XXIII. Fundusz regulacyi Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Z przeniesienia . .	11.459	72	11.459	72		
II.	12	Wykonanie nasypu prawego	834	77	834	77		
	13	Wykonanie nasypu lewego	603	40	603	40		
	14	Materyały i narzędzia	413	24	413	24		
	15	Dozór budowy	358	—	358	—		
		Suma rubryki II. . .	13.669	13	13.669	13		
III.	16-17	*Szluzy*	—	—	—	—		
IV.		*Przepusty*:						
	18	Przepust Nr. 1. Materyały	425	73	425	73		
		Robocizna	173	54	173	54		
	19	Przepust Nr. 2. Materyały	368	62	368	62		
		Robocizna	155	92	155	92		
	19a	Przepust Nr. 3. Materyały	39	96	39	96		
		Robocizna	4	55	4	55		
		Suma rubryki IV. . .	1.168	32	1.168	32		
V.		*Koszta utrzymania w czasie budowy*:						
	20-22	Obsiew szkarp, czyszczenie łożyska, naprawa wałów	—	—	—	—		
	23	Straż rzeczna i wałowa	4	80	4	80		
		Suma rubryki V. . .	4	80	4	80		
VI.		*Koszta zarządu*:						
	24	Najem lokalu na biuro	42	—	42	—		
	25	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne	26	74	26	74		
	26	Przybory geodetyczne	50	13	50	13		
	27	Delegat: dyety i koszta podróży	8	96	8	96		
	28	Kierownik budowy: płaca, dodatek budowlany dyety i koszta podróży	1.083	60	1.083	60		
	29	Wynagrodzenie płatnika	108	—	108	—		
	30	Inne drobne	4	42	4	42		
		Suma rubryki VI. . .	1.323	85	1.323	85		
VII.		*Nieprzewidziane*:						
	31	Ubezpieczenie szkarp płotkami: Materyały . .	6	37	6	37		
		Robocizna . .	1	57	1	57		
	32	Darniowanie	—	—	—	—		
	33	Koszta sporządzenia katastru konkurencyjnego .	662	—	662	—		
	34	Rozmaite inne	3	45	3	45		
		Suma rubryki VII.. .	673	39	673	39		
		Suma działu A) . .	17.695	97	17.695	97		

XXIII. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		B) Trześń.						
I.		*Roboty ziemne:*						
	1	Trasowanie i profilowanie	212	88	212	88		
	2	Zdzieranie darni	120	82	120	82		
	3	Wykop z koryta rzeki z odrzuceniem na bok lub odwozem do starego łożyska	4.126	60	4.126	60		
	4	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał prawy	1.454	04	1.454	04		
	5	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał lewy.	80	15	80	15		
	6	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał prawy	38	42	38	42		
	7	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	50	88	50	88		
	8	Wykonanie nasypu prawego	49	47	49	47		
	9	Wykonanie nasypu lewego	2	80	2	80		
	10	Materyały i narzędzia	365	96	365	96		
	11	Dozór budowy	202	—	202	—		
		Suma rubryki I.	6.704	02	6.704	02		
II.		*Koszta utrzymania w czasie budowy:*						
	12	Obsiew szkarp i zasadzanie rowów mataryałowych.	90	08	90	08		
	13	Czyszczenie łożyska	68	56	68	56		
	14	Naprawa wałów	15	20	15	20		
	15	Straż rzeczna i wałowa.	36	59	36	59		
		Suma rubryki II.	210	43	210	43		
III.		*Koszta zarządu:*						
	16	Najem lokalu na biuro	—	—	—	—		
	17	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne	18	21	18	21		
	18	Przybory geodetyczne	6	67	6	67		
	19	Delegat. dyety i koszta podróży	—	—	—	—		
	20	Kierownik budowy, płaca, dodatek budowlany dyety i koszta podróży	626	45	626	45		
	21	Wynagrodzenie płatnika	150	—	150	—		
	22	Inne drobne.	7	04	7	04		
		Suma rubryki III.	808	37	808	37		
IV.		*Nieprzewidziane:*						
	23	Wykupno gruntów: a) grunta pod nowe łożysko rzeki	401	79	401	79		
		b) odszkodowanie	558	42	558	42		
		c) koszta komisyjne	46	05	46	05		
	24	Ubezpieczenie szkarp płotkami: Materyały	410	24	410	24		
		Robocizna	145	73	145	73		
	25	Darniowanie	539	13	539	13		
	26	Koszta sporządzenia katastru konkurencyjnego	88	—	88	—		
		Do przeniesienia	2.189	36	2.189	36		

XXIII. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
IV.		Z przeniesienia . .	2.189	36	2.189	36		
	27	Ubezpieczenie mostu kolejowego na szlaku Dębica-Nadbrzezie: Materyały	373	17	373	17		
		Robocizna	271	30	271	30		
		Różne inne	75	41	75	41		
	28	Budowa przepustu przy jazie: Materyały . .	116	29	116	29		
		Robocizna , .	64	05	64	05		
	29	Budowa kaskady: Materyały	116	05	116	05		
		Robocizna	84	39	84	39		
	30	Odbudowa 5 mostów: Materyały	80	85	80	85		
		Robocizna	92	10	92	10		
	31	Znaki kilometrowe: Materyały	46	75	46	75		
		Robocizna	40	44	40	44		
	32	Ławy nad kanałem: Materyały	6	62	6	62		
		Suma rubryki IV. . .	3.556	78	3.556	78		
		Suma działu B) . .	11.279	60	11.279	60		
		Suma wydatków rzeczywistych .	28.975	57	28.975	57		
		b) **Przenośne**:						
	33	Zaliczki dane delegatom Wydziału krajowego .	33.000	—	33.000	—		
		Suma wszystkich wydatków . .	61.975	57	61.975	57		
		c) **Zapas** kasowy z końcem roku 1889.	—	—	14.718	81		
		Razem . .	—	—	76.694	38		

XXIII. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Stan funduszu z końcem roku 1889.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy w gotówce	14.718 zł.	81 ct
b) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi, sprzętów i przyborów geodetycznych	1.308 „	57 ct
Suma stanu czynnego . .	16.027 zł.	38 ct
Stan bierny	— „	— „
Czysty stan czynny . ‘ .	**16.027 zł.**	**38 ct.**

Uwaga. Wpływów na fundusz konserwacyjny nie było dotychczas żadnych.
Dochodu z tytułu datków konkurencyjnych nie było, gdyż Spółka wodna nie została jeszcze zawiązaną. Wydatek wykazany w dziale B) w rub. IV. poz. 27. na ubezpieczenie mostu kolejowego w sumie 719 zł. 88 ct. poniósł fundusz regulacyjny, gdyż Dyrekcya ruchu c. k. uprz. galic. kolei Karola Ludwika odmówiła wykonania wspomnianych robót kosztem Towarzystwa. Odezwą LW: 51.501/1889 udał się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa by zarządziło wydanie orzeczenia, zobowiązującego wspomniane Towarzystwo kolejowe do zwrotu funduszowi regulacyjnemu rzeczonych kosztów. Sprawa w toku.

Zapas kasowy w gotówce, ulokowany został łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 34443 1890.

LW. 29.541/1891.
Alegat do lit. **B.** do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1889.

Lit. B.

Zamknięcie rachunku

FUNDUSZÓW SAMOISTNYCH

(niedotowanych)

budżetem nieobjętych

za rok

1889.

Z. Związkowa Drukarnia we Lwowie.

Indeks.

I.	Fundusz pomnika Kościuszki	421
II.	Fundusze stypendyjne	422
III.	Administracya dóbr Winniki	438
IV.	Fundusz galicyjskich inwalidów wojskowych	440
V.	„ niżankowicki inwalidów wojskowych	442
VI.	„ posagowy Jana i Flipiny Komarnickich	444
VII.	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	446
VIII.	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	447
IX.	„ zapomogi z roku 1868	448
X.	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	449
XI.	„ ś. p. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich	451
XII.	„ szkół ludowych z roku 1872	453
XIII.	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych	457
XIV.	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	459
XV.	„ Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących	461
XVI.	„ ś. p Maryi de Prez Jędrzejewiczowej	462
XVII.	„ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	464
XVIII.	Fundacya Sandecka „Dom roboczy“	465
XIX.	„ Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolf dla obłąkanych ozdrowieńców	467
XX.	„ ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze itd.	469
XXI.	„ Dra Józefa Kazimierza Malinowskiego imienia Najjaśniejszego Pana	471
XXII.	„ Karola Beliny Brzozowskiego na cele dobroczynne	472
XXIII.	„ Karola Beliny Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej im J. I. Kraszewskiego	473
XXIV.	„ imienia Anteniego Schiffnera	474
XXV.	„ Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych	476
XXVI.	„ Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan w Galicyi	478
XXVII.	„ ś. p. Anny de Sternsztyn Helclowej na rzecz „Domu ubogich w Krakowie“.	479
XXVIII.	Fundusz „Macierzy polskiej“	481
XXIX.	Fundacya Feliksy Maryi z hr. Golejewskich Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców Polaków	483
XXX.	Fundusz z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	484
XXXI.	„ ku podniesieniu rybactwa	485
XXXII.	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu	486
XXXIII.	„ Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt	488
XXXIV.	„ posagowa ś. p. Maks. i Franc. Ks. Siemianowskich dla dziewcząt	490
XXXV.	„ ś. p. Maks. i Franc. Ks. Siemianowskich dla wdów po nauczycielach	492
XXXVI.	„ hr. Weissenwolfowej na rzecz przytułku dla dotkniętych wielką chorobą	494
XXXVII.	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	495
XXXVIII.	„ bursy im. ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	496
XXXIX.	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	497
XL.	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	499
XLI.	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich	500
XLII.	„ „Domu ubogich w Strzeliskach nowych“	502
XLIII.	Depozyta gminne i serwitutowe	504
XLIV.	„ ogólne	507

I. Fundusz pomnika Kościuszki. — Zamknięcie rachunku za r. 1889.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	101	65	101	65		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce 100 zł. 00½ ct.						
		b) w efektach 15.107 „ 77 „	—	—	15.207	77½		
		Razem	—	—	**15 309**	**42½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	100	—	100	—		
	2	Efekta wydane do winkulacyi 100 zł.						
		od tego odebrane z winkulacyi 100 „						
		czysty wydatek	—	—	—	—		
	3	**Zapas** z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach 15.209 „ 42 „	—	—	15.209	42½		
		Razem	—	—	**15.309**	**42½**	—	—
		Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.						
		Stan czynny: Zapas kasowy:						
		a) w gotówce	—	—	—	—	—	00½
		b) w efektach:						
		1. 5% obligacye indemnizacyjne	—	—	1.000	—		
		2. 4% listy zastawne galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk.	—	—	5 300	—		
		3. 4½% „ „ „ „ „ „	—	—	2.700	—		
		4. 4½% „ „ Banku krajowego	—	—	6.150	—		
		5. 4% książeczka Banku krajowego	—	—	59	42	15.209	42
		Suma stanu czynnego	—	—	—	—	15 209	42½
		Stan bierny	—	—	—	—	—	—
		Czysty stan czynny	—	—	—	—	**15.209**	**42½**
		Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888	—	—	—	—	15 207	77½
		okazuje się *przyrost* majątku w efektach o	—	—	—	—	1	65
		a mianowicie: przybyło w efektach	—	—	101	65	—	—
		ubyło w gotówce	—	—	100	—	—	—
		Czysty przyrost w efektach, jak wyżej	—	—	—	—	1	65
		B. Majątek obrotowy.						
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% obligacyj indemnizacyjnych 47 zł. 25 ct.						
		b) „ 4% listów zast. gal. Tow. kredyt. ziem. 212 „ — „						
		c) „ 4½% „ „ „ „ „ 121 „ 50 „						
		d) „ 4½% „ „ Banku krajowego 276 „ 75 „						
		Razem 657 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne — „ 04 „						
		czysty dochód	657	46	657	46		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889.	—	—	—	—		
		Razem	—	—	**657**	**46**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka odesłana Komitetowi zarządzającemu	495	50½	495	50½		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889. w gotówce	—	—	161	95½		
		Razem	—	—	**657**	**46**	—	—

Uwagi. Wykazany zapas ostateczny w gotówce 161 zł. 95½ ct. odesłany został w roku 1890. Komitetowi zarządzającemu do Krakowa.

Majątkiem tej fundacyi zarządza samodzielnie Komitet istniejący w Krakowie i przedkłada Wydziałowi krajowemu corocznie sprawozdanie ze swych czynności (za rok 1889. patrz LW. 14.221/1890).

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.			Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 ct.
		Dochody.								
I.		**Fundacye nowoprzybyłe:**								
	1	*Brześciańskiego Aleksandra:*								
		a) w 5% galic. obligacyach indemnizacyjnych. .	5 200 zł.	- - ct.						
		b) w 4% książeczce galic. Kasy oszczędności .	42 „	87 „						
	2	*Dra Lachowicza Antoniego:*								
		a) w 4½% listach zastaw. galic. Towarz. kredyt. .	800 „	— „						
		b) w 5% listach zastaw. galic. Towarz. kredyt.	30.600 „	— „						
		c) w 4% książeczce galic. Kasy oszczędności .	67 „	81 „						
	3	*Boznańskiego Leona:*								
		a) w 4½% listach zast. gal. Towarz kredyt . .	1.600 „	— „						
		b) w 5% listach zast. galic. Towarz. kredyt. . .	12.300 „	— „						
		c) 4% książeczce galic. Kasy oszczędności. . .	104 „	75 „						
		d) w gotówce . . .	209 „	01 „						
	4	*Ks. Staszewskiego Stanisława:*								
		a) w 5% listach zastaw. galic. Towarz. kredyt. .	5.200 „	— „						
		b) w 4% książeczce galic. Kasy oszczędności .	138 „	65 „	56.263	09	56.263	09	—	—
II.	5	Wpływy na rzecz istniejących już fundacyi:								
		a) w efektach . . .	141.100 zł.	— ct.						
		b) w gotówce . . .	1.651 „	70 „						
		razem . .	142.751 zł.	70 ct.						
		od tego zwrot mylnie nadesłanych przez Radę powiatową Krakowską . .	1.000 „	— „	141.751	70	1 651	70	140.100	—
III.	6	Kapitały hipotekowane, spłacone . . .			85.262	96½	200	—	85.062	96½
IV.	7	Gotówka otrzymana ze sprzedaży realności .			101.574	84½	22.373	35	79.201	49½
V.	8	Gotówka przeniesiona z majątku obrotowego . .	35.479 zł.	43 ct.						
		od tego: gotówka przeniesiona do majątku obrotowego	72 „	78½ „	35.406	64½	35.406	64½	—	—
VI.	9	Efekta zakupione. . .	89.410 zł.	73 ct.						
		od tego: efekta spieniężone .	25.709 „	97 „						
		rzeczywiste przykupno . .			63.700	76	63 700	76	—	—
		Suma dochodów .			483.960	00½	179.595	54½	304 364	46
		Do przeniesienia .			483.960	00½	179.595	54½	304.364	46

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Z przeniesienia .	483.960	00½	179.595	54½	304.364	46
		Do tego: *a)* **Zapas** kasowy z początkiem roku 1889.: α) w gotówce . . 4.153 zł. 37 ct. β) w efektach . . 2,881.079 „ 41 „ *b)* **Wartość** dóbr i realności 149.521 zł. 18 ct. od tego: za sprzedane pod kolej państwową 393□° gruntu z realności Dr. Jana Towarnickiego w Rzeszowie za 373 „ 35 „ pozostaje wartość dóbr 149.147 „ 83 „	—	—	3,034.380	61	—	—
		Razem . .	—	—	**3,213.976**	**15½**	**304.364**	**46**
		W y d a t k i.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . 87.947 zł. 21 ct. od tego za spieniężone efekta . . . . 25.813 „ 85 „	62.133	36	62.133	36	—	—
	2	Efekta wydane do winkulacyi . . . . 466.600 zł. — ct. od tego odebrano z winkulacyi . . . 466.600 „ — „	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków .	62.133	36	62.133	36	—	—
	3	Do tego: *a)* **Zapas** kasowy z końcem roku 1889.: α) w gotówce . . 1.860 zł. 71½ ct. β) w efektach . . 3,000.834 „ 25 „ *b)* **Wartość** dóbr i realności 149.147 „ 83 „	—	—	3,151.842	79½	—	—
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	—	—	**3,213.976**	**15½**	—	—

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	Stan majątku zarodowego z końcem r. 1889.	Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
		Stan czynny.				
	1	Zapas kasowy: 1. w gotówce	—	—	1.860	71½
		2. w efektach:				
		a) 5% obligacye indemnizycyjne	57 560	—		
		b) 5% „ komunalne Banku krajowego . .	1.000	—		
		c) 6% „ gal. pożyczki krajowej z roku 1873. .	9.500	—		
		d) 4½% „ „ „ „ „ 1883. .	231.300	—		
		e) 4½% „ „ „ „ „ 1884. .	125.500	—		
		f) 4½% „ „ „ „ „ 1889. .	353 500	—		
		g) 6% listy zastawne Zakładu kredytowego krakowskiego	123.400	—		
		h) 5% „ „ galic. Towarz. kredyt ziemskiego	91.000	—		
		i) 4% „ „ „ „ „ „	143 200	—		
		k) 4½% „ „ „ „ „ „	1,405.700	—		
		l) 4½% „ „ „ Banku krajowego .	325.650	—		
		m) 5% Renta państwowa	65 800	—		
		n) 3% listy austr. Zakładu kredytowego ziemskiego .	400	—		
		o) 5% akcye Banku dla handlu i przemysłu w Krakowie	400	—		
		p) 5% „ kolei Karola Ludwika	37.200	—		
		r) 5% „ „ Węgiersko-Północno-Wschodniej .	1.200	—		
		s) 4% losy państwowe z roku 1860.	4 100	—		
		t) 4% „ „ „ 1854.	500	—		
		u) losy miasta Krakowa	60	—		
		w) 4% książeczki galic. Kasy oszczędności . . .	3.279	68		
		x) 4% „ „ Banku krajowego . . .	11.284	57		
		y) 5% listy zastawne galic. Banku hipotecznego . .	9.300	—		
		z) akcye użytkowania kolei Karola Ludwika 6 sztuk .	—	—	3,000.834	25
	2	Należytość czynna	—	—	304.364	46
	3	Wartość dóbr i realności;				
		a) dobra Godowa z przyległościami, własność fundacyi śp. Dydyńskiego	39.972	—		
		b) realność w Strzyżowie Nr. 97., własność fundacyi śp. Dydyńskiego	3.527	—		
		c) dobra Winniki z przyległościami, własność fundacyi śp. Głowińskiego	67.875	03		
		d) realność w Rzeszowie Nr. 7 i 9., własność fundacyi śp. Dra Jana Towarnickiego	37.773	80	149.147	83
		Suma stanu czynnego .	—	—	3,456.207	25½
		Stan bierny	—	—	—	—
		Czysty stan czynny	—	—	**3,456.207**	**25½**

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Uwagi do zamknięcia rachunku majątku zarodowego.

1. Czysty stan czynny tego majątku wynosi z końcem roku 1889., jak wykazano 3,456 207 zł. 25½ ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem 1888. — w kwocie . . 3.221.218 „ 42 „
okazuje się **przyrost majątku** o kwotę . . **234.988 zł. 83½ ct.**
głównie z powodu przybycia nowych fundacyi, kapitałów za zniesione prawo wyszynku w dobrach do funduszów stypendyjnych należących i fruktyfikowania zapasów gotówki majątku obrotowego na rzecz majątku zarodowego.

A mianowicie:

Stan efektów z końcem r. 1889. wynosi 3,000 834 zł. 25 ct.
„ „ 1888. wynosił 2,881.079 „ 41 „ przyrost o 119.754 zł. 84 ct.

Stan należytości czynnych z końcem „ 1889. wynosi 304.364 zł. 46 ct.
Stan należytości czynnych z końcem „ 1888. wynosił 186.464 „ 46 „ przyrost o 117.900 „ — „
Razem przyrost o 237.654 zł. 84 ct.

Stan gotówki z końcem „ 1889. wynosi 1.860 zł. 71½ ct.
„ „ 1888. wynosił 4.153 „ 37 „
z porównania okazuje się ubytek o 2.292 zł. 65½ ct.

Stan dóbr i realności z końcem r. 1889. wynosi 149.147 zł. 83 ct.
„ „ 1888. wynosił 149.521 „ 18 „
z porównania okazuje się ubytek o 373 „ 35 „
Razem ubytek o 2.666 „ 00½ „

Z porównania ubytku z przyrostem, okazuje się czysty **przyrost majątku** jak wyżej wykazano, o kwotę . . . . . **234.988 zł. 83½ ct**

2. Należytości czynne z tytułu wierzytelności hipotecznych wykazane z końcem roku 1889. pod pozycyą 6. dochodów składają się z następujących poszczególnych kapitałów:

a)	we fundacyi hr. Łosia . .	w sumie	6.363 zł. 64½ ct.	
b)	„ Olszewskiego . .	„	4.200 „ — „	
c)	„ Torosiewicza . .	„	5.000 „ — „	
d)	„ Dra Towarnickiego .	„	48.499 „ 32 „	
e)	„ Żebrowskiego . .	„	21.000 „ — „	
		Razem jak wykazano . .		85 062 zł. 96½ ct.

3. Wierzytelności z tytułu sprzedanych realności wykazane pod pozycyą 7. dochodów, składają się z końcem roku 1889.:
   a) z długu funduszów obłąkanych i położnic, za nabytą w swoim czasie od funduszu Głowińskiego realność Popijarską w sumie . 35.201 zł. 49½ ct
   b) z reszty należytości od c. k Rządu za kupiony od funduszów konwiktowych gmach św. Mikołaja (spłacalnej w ratach rocznych po 22.000 zł.) w sumie . . . . 44.000 „ — „
   Razem jak wykazano . . 79.201 zł. 49½ ct

4. Oprócz wykazanych w stanie czynnym majątku pod poz. 1. *p)* akcyi kolei Karola Ludwika na 37.200 zł., posiadają fundusze Konieckiego i Dra Towarnickiego obecnie 6 sztuk akcyi „użytkowania“ tej kolei; akcye te z powodu wylosowania nie przynoszą rocznych odsetek, zaś w roku 1889. nie przyniosły zwykłej na nie przypadającej dywidendy.
5. Prócz wykazanej w stanie czynnym majątku pod poz. 3. wartości dóbr i realności, w łącznej sumie 149.147 zł 83 ct. posiadają jeszcze fundusze śp. Strzałkowskiego, Stupnickiego, Dra Lachowicza i Boznańskiego nieruchome własności, które jako dotychczas nieoszacowane w stanie czynnym majątku zamieszczone nie zostały.

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
I.		**Odsetki.**						
	1	Od papierów publicznych wraz dywidendą . . 135.496 zł. 65½ ct. od tego zwrot odsetek biernych przy zakupnie efektów . . . 820 „ 85½ „	134.675	80	134 675	80	—	—
	2	Od książeczek Kasy oszczędności i Banku krajowego	1.546	64	1.546	64	—	—
	3	Od kapitałów hipotekowanych . .	8.550	26	7.538	26	1.012	—
		Suma rubryki I. .	*144.772*	*70*	*143.760*	*70*	*1.012*	
II.		**Dochody z dóbr i realności.**						
	4	Nadwyżka dochodów z dóbr „Winniki“ (fundusz Głowińskiego)	14.354	46	14.354	46	—	—
	5	Czynsz z parochii św. Mikołaja (za lata ubiegłe)	2.670	03	—	—	2.670	03
	6	„ dzierżawny z dóbr „Jacowce“ (fundusz Strzałkowskiego)	5.000	01	5.000	01	—	—
	7	„ dzierżawny z dóbr „Szypowce“ (fundusz Stupnickiego)	2.000	—	2.000	—	—	—
	8	Nadwyżka dochodów z dóbr „Godowa“ (fundusz Dydyńskiego)	2.000	—	2.000	—	—	—
	9	Dochód z realności w „Tarnopolu“ (fundusz Strzałkowskiego)	4 931	—	4.931	—	—	—
		Suma rubryki II. .	*30.955*	*50*	*28.285*	*47*	*2.670*	*03*
III.		**Dochody z innych funduszów.**						
	10	Fundusz Głowińskiego od funduszów konwiktowych	15	46	15	46	—	—
	11	Fundusz Cesarza Franciszka Józefa I. Zasiłek z funduszu krajowego	25	69	25	69	—	—
	12	Fundusz Cesarza Franciszka Józefa I. jubil. Dotacya stała z funduszu krajowego .	12 000	—	12.000	—	—	—
		Suma rubryki III. .	*12 041*	*15*	*12 041*	*15*	—	—
IV.		**Dochody i zwroty rozmaite.**						
	13	Odsetki zwłoki i prowizye	417	65	18	48	399	17
	14	Wpływy i zwroty rozmaite	1.579	68½	1.027	79½	551	89
	15	Zwrot od c. k Rządu wydatków zastępczo poniesionych od roku 1882. po sprzedaniu gmachu św. Mikołaja	9.565	84½	7.461	74	2.104	10½
		Suma rubryki IV. .	*11.563*	*18*	*8 508*	*01½*	*3.055*	*16½*
		Suma wszystkich dochodów .	**199.332**	**53**	**192.595**	**33½**	**6.737**	**19½**
		Do tego:						
	16	**Zapas** kasowy z początkiem r. 1889, w gotówce	—	—	30.897	61	—	—
		Razem .	—	—	**223.492**	**94½**	**6.737**	**19½**

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		W y d a t k i.							
I.		**Stypendya.**							
	1	Wypłacone stypendya . .	114.019 zł. 75 ct.						
		od tego zwrot nadpłaconych stypendyów . .	666 „ 25 „	113.353	50	108.986	80	4.366	70
	2	Opłaty za uczniów wychowywanych w c. k. zakładach wojskowych . .	7.608 zł. — ct.						
		od tego zwrot kosztów utrzymania wychowanków, którzy wystąpili z zakładu . . .	939 „ 18 „	6.668	82	6.668	82	—	—
		Suma rubryki I. .		*120.022*	*32*	*115.655*	*62*	*4.366*	*70*
II.		**Cele naukowe i dobroczynne.**							
	3	Subwencya szkole więźniów. . . .		50	—	50	—	—	—
	4	„ bursom i innym zakładom wychow.		580	—	580	—	—	—
	5	Zapomogi uczniom i uczenicom, oraz na dalsze kształcenie młodzieży . . .		1.205	—	1.205	—	—	—
	6	Zapomogi na kształcenie młodzieży w specyalnych zawodach		230	—	230	—	—	—
	7	Remuneracye i zapomogi nauczycielom i nauczycielkom		385	—	385		—	—
	8	Wsparcia wdowom, sierotom i innym potrzebującym		940	90	940	90	—	—
		Suma rubryki II. .		*3.390*	*90*	*3.390*	*90*	—	—
III.		**Wsparcia jednorazowe.**							
	9	Pietnastu ubogim uczniom i uczenicom. .		*325*	—	*325*	—	—	—
IV.		**Subwencye stałe innym fundacyom.**							
	10	Kapitule katedralnej obrz. rzym. kat. we Lwowie		446	46	446	46	—	—
	11	Zakładowi ubogich we Lwowie . . .		12	60	12	60	—	—
	12	Domowi kalek u św. Łazarza we Lwowie .		8	40	8	40	—	—
	13	Galicyjskiemu funduszowi religijnemu . .		57	54	57	54	—	—
	14	Kościołowi OO. Jezuitów we Lwowie . .		21	—	21	—	—	—
		Suma rubryki IV. .		*546*	—	*546*	—	—	—
V.	15	**Legata i pensye**		*3.333*	*41*	*3.150*	—	*183*	*41*
VI.	16	**Alimentacye**		*150*	*70*	*150*	*70*	—	—
VII.		**Dodatki do funduszów.**							
	17	Fundusze konwiktowe do funduszu Głowińskiego		15	46	15	46	—	—
		Do przeniesienia .		*127.783*	*79*	*123.233*	*68*	*4.550*	*11*

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Z przeniesienia .	*127.783*	*79*	*123 233*	*68*	*4.550*	*11*
VIII.		**Podatki i należytości rządowe.**						
	18	Podatki gruntowe, czynszowe, domowo-klasowe, dochodowe i t. p. z dodatkami . . . . 997 zł. 45 ct. od tego zwrot nadpłaconego ekwiwalentu za IV. dziesięciolecie z dóbr „Godowa“ funduszu Dydyńskiego . . . 422 „ 02 „	575	43	575	43	—	—
	19	Należytość rządowa od przeniesienia własności od fundacyi nowych, w zarząd Wydziału krajowego odebranych . . .	15.174	—	5.342	—	9 832	—
		Suma rubryki VIII. .	*15.749*	*43*	*5.917*	*43*	*9.832*	—
IX.		**Wydatki administracyjne.**						
	20	Płace nadkuratora i kuratora z fundacyi Dr. Towarnickiego, tudzież administratora z fundacyi Dydyńskiego . . .	3.867	06	3.866	66	—	40
	21	Remuneracye stałe	120	—	120	—	—	—
	22	Spłata reszty mesznego w dobrach „Godowa“ funduszu Dydyńskiego	7	61	—	—	7	61
		Suma rubryki IX .	*3 994*	*67*	*3.986*	*66*	*8*	*01*
X.	23	**Gotówka przeniesiona** do majątku zarodowego . . 35 479 zł. 43 ct. od tego: gotówka przeniesiona do majątku obrotowego . . . 72 „ 78½ „	*35.406*	*64½*	*35.406*	*64½*	—	—
XI.		**Wydatki i zwroty rozmaite.**						
	24	Koszta insercyjne	515	10	515	10	—	—
	25	„ winkulacyjne	—	20	—	20	—	—
	26	„ utrzymania grobowca ś. p. fundatorów Laskowskich	5	27	5	27	—	—
	27	Koszta stemplowe, portorya i inne . .	3.553	65	3.513	15	40	50
	28	Zwroty rozmaite	1.534	46½	334	17½	1.200	29
		Suma rubryki XI. .	*5.608*	*68½*	*4.367*	*89½*	*1.240*	*79*
		Suma wszystkich wydatków .	**188.543**	**22**	**172.912**	**31**	**15.630**	**91**
		Do tego:						
	29	**Zapas** kasowy z końcem roku 1889. w gotówce	—	—	50.580	63½	—	—
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	—	—	**223.492**	**94½**	**15 630**	**91**

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Stan majątku obrotowego z końcem roku 1889.	Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
		Stan czynny.				
	1	Zapas w gotówce	50.580	63 1/2	—	—
	2	Należytości czynne	6.737	19 1/2	57.317	83
		Stan bierny.				
	1	Należytości bierne	—	—	15 630	91
		Czysty stan czynny	—	—	**41.686**	**92**

Uwagi do zamknięcia rachunku majątku obrotowego.

1. Czysty stan czynny tego majątku wynosi z końcem roku 1889., jak wyżej wykazano kwotę . . . . . 41.686 zł. 92 ct.
   zaś w roku 1888. wynosił . . . . . 26.841 „ 57 „
   Z porównania okazuje się, iż czysty stan czynny w roku 1889. jest **większy** od roku poprzedniego o kwotę . . . . . **14.845 zł. 35** ct.
   głównie z powodu zwiększonego zapasu gotówki, skutkiem przybycia znaczniejszej liczby nowych fundacyi i większych wpływów z odsetek.
2. Porównując należytość czynną z końcem roku 1889. wynoszącą kwotę 6.737 zł. 19 1/2 ct.
   z takąż należytością czynną z końcem roku 1888. wynoszącą kwotę . 14.879 „ 84 1/2 „
   okazuje się zmniejszenie takowej o kwotę . . . . . **8.142 zł. 65** ct
   a to głównie z powodu spłacenia przez c. k. Rząd znacznej należytości w kwocie 7.461 zł. 74 ct. poniesionych zastępczo po sprzedaniu w roku 1882. gmachu św. Mikołaja, kosztów konserwacyjnych, podatków i asekuracyi, — reszta zaś takowej w kwocie 2.104 zł. 10 1/2 ct. zostanie zwróconą przy ostatecznym obrachunku z c. k. Rządem.
3. Zapas ostateczny w gotówce, wykazany jak wyżej pod poz. 29. w kwocie 50.580 zł. 63 1/2 ct. został, po strąceniu należytości biernych odnośnych funduszów sfruktyfikowany w roku 1890. na rzecz majątku zarodowego, przez zakupno papierów wartościowych z pupilarnem bezpieczeństwem i lokacyą pozostałych po tem zakupnie nadwyżek gotówki, przeważnie na książeczki wkładkowe Banku krajowego.

Alegat A. do zamknięcia rachunku funduszów stypendyjnych za rok 1889.

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych

Majątek

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1889. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1889. zł.	ct.
1	Ajwas Grzegorz	10.476	68	1.893	—	12.369	68	1.425	35	10.944	33
2	„ Mikołaj	1.139	17	—	—	1.139	17	—	—	1.139	17
3	Artymowicz	2.209	48	18	—	2.227	48	9	—	2.218	48
4	Barczewski I.	111.850	19	201	50	112.051	69	200	—	111.851	69
5	„ II.	111.850	19	—	—	111.850	19	—	—	111.850	19
6	„ III.	11.428	70	—	—	11.428	70	—	—	11.428	70
7	„ IV.	32.852	71	—	—	32.852	71	—	—	32.852	71
8	Bier	8.792	92	65	38	8.858	30	32	69	8.825	61
9	Boznański	—	—	15.865	46	15.865	46	—	—	15.865	46
10	Broniewska	1.810	40	58	32	1.868	72	29	16	1.839	56
11	Brześciańska Kunegunda	4.864	20	13	24	4.877	44	6	62	4.870	82
12	Brześciański Aleksander	—	—	10 553	42	10 553	42	5.305	—	5 248	42
13	Brzeski	4.429	90	16	—	4 445	90	8	—	4.437	90
14	Brzeżany	1.722	—	6	—	1.728	—	3	—	1 725	—
15	Chełmecki	1.464	70	—	—	1 464	70	—	—	1.464	70
16	Chlebowski	1.311	47	17	—	1 328	47	8	50	1.319	97
17	Cesarz Franciszek Józef I.	55 479	01	—	—	55.479	01	—	—	55.479	01
18	„ „ „ jubil.	2.753	37	3.949	05	6.702	42	3.886	05	2 816	37
19	Cieszewski i Zawadzki	8 407	49	1	35	8.408	84	2	69½	8.406	14½
20	Czajkowski	18.957	—	13.866	25	32.823	25	13.058	50	19.764	75
21	Czerkawski	4.907	55	—	—	4.907	55	—	—	4.907	55
22	Czuczawa	4.721	19	38	52	4.759	71	19	26	4.740	45
23	Dolliner	2.434	32	—	—	2.434	32	—	—	2.434	32
24	Dulska	4.408	73	598	20	5.006	93	484	45	4 522	48
25	Dydyński	75.637	25	30.455	64	106.092	89	27.683	20	78.409	69
26	Egierski dla Egierskich I.	6.949	37	598	20	7.547	57	410	12	7.137	45
27	„ „ „ II.	4.712	01	5	94	4.717	95	2	97	4.714	98
28	„ „ Siedleckich I.	6.905	68	75	26	6.980	94	37	63	6.943	31
29	„ „ „ II.	5.106	83	—	—	5.106	83	—	—	5.106	83
30	Englowa	5.700	—	—	—	5.700	—	—	—	5.700	—
31	Falkenfels	118	50	9	—	127	50	4	50	123	—
32	Gizella	3.333	43	1	02	3.334	45	—	51	3.333	94
33	Głowiński	385.285	79	166 081	82	551.367	61	141.808	36	409.559	25
34	Gołuchowski	31.810	35	1.053	49	32.863	84	875	57	31 988	27
35	Harbut	2.513	79	14	08	2.527	87	7	04	2.520	83
36	Hauer	2 296	05	—	—	2.296	05	—	—	2.296	05
37	Horecki	5.574	51	138	06	5 712	57	119	03	5.593	54
38	Janowski	2.469	69	—	—	2.469	69	—	—	2.469	69
39	Jankowski	1.027	50	—	—	1.027	50	—	—	1.027	50
40	Jarosław (Anny Ostrogskiej)	12.441	98	9.866	—	22 307	98	9.833	—	12.474	98
41	Jarosz	2.052	49	298	60	2.351	09	207	20	2.143	89
42	Jeleński	19.760	—	5.932	44	25.692	44	4.919	22	20.773	22
43	Jezienickich	6.027	—	302	40	6 329	40	200	50	6.128	90
44	Jurgas	10.808	36	3.191	20	13.999	56	3.064	47	10 935	09
45	Kaczkowski	6.490	—	495	—	6 985	—	247	50	6.737	50
46	Kallir	6.979	03	25	—	7.004	03	12	50	6.991	53
47	Karol Ludwik	9.056	68	1.532	50	10 589	18	1.515	—	9.074	18
	Do przeniesienia	1,021.327	66	267.236	34	1,288 564	—	215.426	59½	1,073.137	40½

funduszów stypendyjnych.

z a r o d o w y.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1889. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1889. zł.	ct.
	Z przeniesienia .	1,021.327	66	267.236	34	1,288.564	—	215.426	59½	1,073.137	40½
48	Kiślicki	7.742	96	598	20	8.341	16	434	15	7.907	01
49	Koniecki	67.360	93	2.769	38	70.130	31	1.829	39	68.300	92
50	Kopernik	1.489	—	—	—	1.489	—	—	—	1.489	—
51	Kopiński	2 641	22	—	—	2.641	22	—	—	2.641	22
52	Korzelińska	7.584	08	598	20	8.182	28	424	81	7.757	47
53	Kraków	80.624	75	17.422	—	98.046	75	14.790	46	83.256	29
54	Krakowiec	2.913	20	12	36	2.925	56	6	18	2.919	38
55	Krausnecker	25.845	40	13.892	10	39.737	50	13.321	33	26.416	17
56	Kretowicz	1.319	10	—	—	1.319	10	—	—	1.319	10
57	Krościenko	1 943	72	20	30	1.964	02	10	15	1.953	87
58	Kruszewska	7.536	18	1.144	80	8.680	98	820	50	7.860	48
59	Krzeczunowicz Ignacy . .	13.600	88	414	10	14.014	98	256	35	13.758	63
60	„ Walery . .	7.687	47	299	10	7.986	57	236	20	7.750	37
61	Kucharski	6.911	70	14	40	6 926	10	7	20	6 918	90
62	Kulczycki	10.169	36	6	96	10.176	32	3	48	10.172	84
63	Kurdwanowska	6.104	25	1.176	82	7.281	07	1.138	41	6 142	66
64	Dr. Lachowicz I.	—	—	47.236	47	47.236	47	31.502	14	15.734	33
65	„ II.	—	—	15.768	66	15.768	66	34	33	15.734	33
66	Laskowska	89.203	57	16 810	46	106.014	03	16.805	23	89.208	80
67	Lewicki hr. Kajetan . . .	25.356	64	1.493	25	26.849	89	1.042	06	25.807	83
68	„ Bazyli.	3.830	67	138	32	3.968	99	69	16	3.899	83
69	Loewenstein	3.120	64	9	98	3.130	62	4	99	3.125	63
70	Ładuński	2.331	60	299	10	2.630	70	219	84	2.410	86
71	Łazowski	21.605	61	897	30	22.502	91	671	79	21.831	12
72	Łoś	23.804	31	14.000	—	37.804	31	14.000	—	23.804	31
73	Małecki	1.254	39	348	46	1.602	85	278	17	1.324	68
74	Matczyński	18.750	53	12.157	47	30.908	—	11.857	48	19.050	52
75	Mieroszewski	18.394	32	995	18	19.389	50	655	09	18.734	41
76	Mickiewicz	1.734	15	310	82	2.044	97	305	16	1.739	81
77	Mikiewicz	1.551	27	—	—	1.551	27	—	—	1.551	27
78	Mikołajów	9.369	63	299	10	9.668	73	239	70	9.429	03
79	Miller	1.075	47	2	50	1.077	97	1	25	1.076	72
80	Monasterzyska	3.338	82	93	58	3.432	40	46	79	3.385	61
81	Morawski I.	1.356	56	299	10	1.655	66	241	41	1.414	25
82	„ II.	5.729	25	2.316	60	8.045	85	2.226	70	5.819	15
83	Moysa Rosochacki	6.200	—	276	—	6.476	—	138	—	6.338	—
84	Moszczeńska	1.007	32	—	—	1.007	32	—	—	1.007	32
85	Nahaczów	1.315	55	13	58	1.329	13	6	79	1.322	34
86	Nawratil	1.327	25	125	02	1.452	27	62	51	1.389	76
87	Nielepiec	1.290	47	2	72	1.293	19	1	36	1.291	83
88	Niezabitowska	28.436	25	22.472	74	50.908	99	22.034	57	28.874	42
89	Nowakowski	2.280	—	173	44	2.453	44	244	88	2.208	56
90	Obniski	9.253	02	—	—	9.253	02	—	—	9.253	02
91	Olszewski	1.648	36	601	—	2.249	36	400	—	1.849	36
92	Oranż	2.354	11	299	10	2.653	21	202	73	2.450	48
93	Otowski	751	40	7	48	758	88	3	74	755	14
	Do przeniesienia .	1,560.473	02	443.052	49	2,003.525	51	352.001	07½	1,651 524	43½

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych

Majątek

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1889. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z skończem roku 1889. zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	1,560.473	02	443.052	49	2,003.525	51	352.001	07½	1,651.524	43½
94	Ożańska	3.470	68	598	20	4 068	88	444	36	3.624	52
95	Paprocki	11 955	07	657	40	12.612	47	519	32	12 093	15
96	Parzelski	4.973	10	642	80	5 615	90	420	50	5.195	40
97	Pawłowski	6 322	24	91	58	6 413	82	45	79	6.368	03
98	Petryczyn	112.729	87	28.951	83	141.681	70	28.822	74	112.858	96
99	Pineles	5.850	29	299	10	6.149	39	240	63	5.908	76
100	Pitoń	3.112	43	1.091	—	4.203	43	1 045	50	3.157	93
101	Pniewski	2.533	31	305	40	2 838	71	302	45	2 536	26
102	Popkiewicz	11.815	59	599	60	12.415	19	534	98	11 880	21
103	Potocki	28.651	28	18 519	03	47 170	31	16 924	79	30.245	52
104	Pukalski	41 943	38	6 029	36	47 972	74	4.989	58	42 983	16
105	Przemyśl	3.134	27	1.021	75	4 156	02	1.009	50	3.146	52
106	Radymno I.	1 785	77	13	—	1.798	77	6	50	1 792	27
107	„ II.	4 361	83	7	80	4.369	63	3	90	4 365	73
108	Rappaport	1.600	06	128	02	1.728	08	64	01	1.664	07
109	Reifer	487	60	37	80	525	40	18	90	506	50
110	Rostocki	8 070	53	898	70	8 969	23	738	11	8.231	12
111	Rudolf	3.096	30	—	—	3 096	30	—	—	3.096	30
112	Russyan	19 622	87	11.731	65	31.354	52	11 062	63	20.291	89
113	Ryżnerski	3 175	40	598	20	3.773	60	456	90	3 316	70
114	Rzeszów	3 571	32	15	—	3 586	32	7	50	3 578	82
115	Sapieha { *a)* zarodowy . .	19.778	12	8 048	33	27.826	45	7.714	81	20.111	64
	{ *b)* rezerwowy . .	3 591	35	597	30	4 188	65	405	38	3.783	27
116	Sącz	6.322	72	598	20	6 920	92	414	69	6.506	23
117	Schnell	1.761	20	299	10	2.060	30	221	70	1.838	60
118	Seidler	2.260	09	8		2 268	09	4	—	2.264	09
119	Seeling-Saulenfels . . .	821	14	—	—	821	14	—	—	821	14
120	Sielecka	10.637	12	3 186	58	13.823	70	3 090	79	10 732	91
121	Siemianowski I.	22 007	95	630	98	22.638	93	414	59	22.224	34
122	„ II.	22.515	84	501	—	23.016	84	456	69	22.560	15
123	Siemiradzki	2 409	26	299	10	2 708	36	200	02	2 508	34
124	Sołowijów I.	1 048	—	199	28	1 247	28	147	64	1.099	64
125	„ II.	523	—	149	06	672	06	122	53	549	53
126	Sozański	10.555	49	2.091	20	12.646	69	1.821	27	10.825	42
127	Skibiński I.	2 001	95	167	78	2.169	73	83	89	2.085	84
128	„ II.	2.006	45	9	—	2 015	45	4	50	2.010	95
129	„ III.	2.041	45	7	22	2.048	67	3	61	2 045	06
130	„ IV.	2 011	35	2.073	50	4 084	85	2.059	50	2.025	35
131	„ V.	2.023	95	4	72	2 028	67	2	36	2 026	31
132	„ ogólna . . .	1.745	26	—	—	1 745	26	—	—	1.745	26
133	Slapa	8 004	13	1.196	40	9,200	53	851	42	8.349	11
134	Słowacki	7.649	45	972	40	8.621	85	634	85	7 987	—
135	Spadwiński	12 421	33	24	90	12.446	23	12	45	12.433	78
136	Stanisławów	1 078	40	299	10	1.377	50	254	47	1.123	03
137	Stankiewicz	21.339	64	409	96	21.749	60	254	53	21.495	07
138	Staszewski	—	—	5.338	65	5.338	65	—	—	5.338	65
	Do przeniesienia . .	2,009.290	85	542.401	47	2,551.692	32	438.835	35½	2,112.856	96½

funduszów stypendyjnych.

z a r o d o w y.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1889. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1889. zł.	ct
	Z przeniesienia . .	2,009.290	85	542.401	47	2,551 692	32	438.805	35½	2,112.856	96½
139	Stawek	3 761	76	125	08	3.886	84	62	54	3 824	30
140	Stow. urzęd. kol. Kar. Lud. .	1 125	—	100		1 225	—	50	—	1.175	—
141	Strissower	2.807	41	356	64	3.164	05	227	87	2 936	18
142	Strzałkowski	—	—	4 420	08	4.420	08	2.210	04	2.210	04
143	Stupnicki Marceli	14.701	28	31 442	25	46.143	53	27 343	53	18 800	—
144	„ Hipolit . . .	2.133	25	—	—	2.133	25	—	—	2.133	25
145	Szachłacki	33.237	57	1.396	36	34.633	93	1.247	73	33.386	20
146	Szmoniewski	1.932	43	31	—	1 963	43	15	50	1 947	93
147	Tarnów	1 829	88	2	—	1.831	88	1	—	1 830	88
148	Tarnowski Franciszek . . .	7.562	35	959	32	8.521	67	628	31	7.893	36
149	Tchórznicka	2.049	53	—	—	2.049	53	—	—	2.049	53
150	Torosiewicz	209	44	716	18	925	62	457	19	468	43
151	Towarnicki Dr. Jan . . .	404.013	88	23.895	67	427 909	55	22.788	21	405 121	34
152	„ Bazylewicz . .	26 880	68	24.892	10	51.772	78	24.353	99	27.418	79
153	Unia lubelska	1 165	87	299	10	1.464	97	248	70	1.216	27
154	Uścieński	4.100	—	348	54	4.448	54	174	27	4.274	27
155	Warteresiewicz	21.264	65	299	10	21.563	75	244	20	21.319	55
156	Wierzbicki	33.644	58	32 704	—	66.348	58	32 652	—	33 696	58
157	Wilczyński	3.203	70	—	—	3 203	70	—	—	3 203	70
158	Wystawa krajowa . . .	18.732	26	895	80	19.628	06	606	77	19.021	29
159	Zawadzki Franciszek . .	53.673	—	17.854	66	71 527	66	14 793	43	56.734	23
160	Zawadzki Antoni	7.666	24	66	—	7.732	24	33	—	7.699	24
161	Ziętkiewicz	1.544	47	897	30	2.441	77	816	26	1.625	51
162	Zalchocki	74.240	69	2.892	20	77.132	89	2 040	45	75.092	44
163	Żebrowski	25.340	99	10.900	—	36 240	99	10 900	—	25.340	99
164	Żurakowski	129.121	02	897	30	130.018	32	599	62	129.418	70
	Suma . .	2,885.232	78	698 792	15	3,584.024	93	581.329	96½	3,002.694	96½

Uwaga. Zapas ostateczny w ogólnej sumie 3,002.694 zł. 96½ ct. stanowią:

a) efekta	3,000.834 zł.	25 ct.
b) gotówka (Boznański, Cieszewski i Zawadzki) .	1.860 „	71½ „
Suma .	**3,002.694 zł. 96½ ct.**	

Alegat B. do zamknięcia rachunku funduszów stypendyjnych za rok 1889.

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych

Majątek

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1889. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1889. zł.	ct.
1	Ajwas Grzegorz	460	65½	490	50	951	15½	466	96	484	19½
2	„ Mikołaj	—	—	49	50	49	50	49	50	—	—
3	Artymowicz	9	00½	99	—	108	00½	9	—	99	00½
4	Barczewski I.	837	51	5.031	—	5.868	51	4.500	06	1.368	45
5	„ II.	487	51	5.031	—	5.518	51	4.900	—	618	51
6	„ III.	57	47	513	—	570	47	450	—	120	47
7	„ IV.	—	—	1.800	—	1.800	—	1.800	—	—	—
8	Bier	32	69	467	70	500	39	488	18	12	21
9	Boznański	—	—	351	—	351	—	—	—	351	—
10	Broniewska	54	16½	81	—	135	16½	29	16	106	00½
11	Brześciańska Kunegunda	6	62	216	—	222	62	216	62	6	—
12	Brześciański Aleksander	—	—	247	93	247	93	2	70	245	23
13	Brzeski	8	—	198	—	206	—	198	—	8	—
14	Brzeżany	3	00½	76	50	79	50½	76	50	3	00½
15	Chełmecki	—	—	61	—	61	—	61	—	—	—
16	Chlebowski	8	50	58	50	67	—	58	50	8	50
17	Cesarz Franciszek Józef I.	—	—	2.518	69	2.518	69	2.518	69	—	—
18	„ „ „ jubil.	—	—	13.065	18	13.065	18	7.719	08	5.346	10
19	Cieszewski i Zawadzki	—	—	48	59½	48	59½	48	59½	—	—
20	Czajkowski	774	—	886	50	1 660	50	802	84	857	66
21	Czerkawski	153	12	245	—	398	12	267	50	[illegible]	62
22	Czuczawa	19	26½	211	50	230	76½	214	26	16	50½
23	Doliner	—	—	100	80	100	80	100	80	—	—
24	Dulska	106	10	228	85	334	95	115	47	219	48
25	Dydyński	2.782	72	5.828	27	8.610	99	7.521	18	1.089	81
26	Egierski dla Egierskich I.	186	28	306	50	492	78	478	80	13	98
27	„ „ „ II.	2	97	206	50	209	47	197	97	11	50
28	„ „ Siedleckich I.	37	63	305	50	343	13	337	63	5	50
29	„ „ „ II.	51	17	246	20	297	37	297	37	—	—
30	Englowa	—	—	300	—	300	—	300	—	—	—
31	Falkenfels	4	50	4	50	9	—	9	—	—	—
32	Gizella	—	51	148	50	149	01	145	51	3	50
33	Głowiński	623	68½	42.573	29	43.196	97½	34.918	93	8.278	04½
34	Gołuchowski	175	57	1.405	14	1 580	71	1.179	89	400	82
35	Harbut	7	04½	112	50	119	54½	107	04	12	50½
36	Hauer	47	79½	99	—	146	79½	95	—	51	79½
37	Horecki	19	03½	231	50	250	53½	231	03	19	50½
38	Janowski	—	—	108	—	108	—	107	99½	—	00½
39	Jankowski	23	75	45	—	68	75	50	—	18	75
40	Jarosław (Anny Ostrogskiej)	85	50	558	—	643	50	505	50	138	—
41	Jarosz	90	—	94	50	184	50	174	67	9	83
42	Jeleński	746	58	1.119	65	1.866	23	1.047	93	818	30
43	Jezienickich	100	50	274	50	375	—	101	76	273	24
44	Jurgas	29	16½	544	77	573	93½	552	16	21	77½
45	Kaczkowski	247	50	247	50	495	—	247	50	247	50
46	Kallir	12	50	292	50	305	—	12	50	292	50
47	Karol Ludwik	15	00½	416	25	431	25½	416	12	15	13½
	Do przeniesienia	8.307	02½	87.544	81½	95.851	84	74.128	90	21.722	94

funduszów stypendyjnych.

o b r o t o w y.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1889. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. zł.	ct	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct	Stan z końcem roku 1889. zł.	ct.
	Z przeniesienia	8.307	02½	87.544	81½	95.851	84	74.128	90	21.722	94
48	Kiślicki	162	25	354	—	516	25	344	77	171	48
49	Koniecki	1.296	07	2 957	35	4.253	42	3.042	32	1.211	10
50	Kopernik	—	—	63	—	63	—	46	50	16	50
51	Kopiński	117	00½	117	—	234	00½	117	—	117	00½
52	Korzelińska	171	59	346	50	518	09	499	66	18	43
53	Kraków	529	63	4.487	58	5 017	21	4.437	60	579	61
54	Krakowiec	6	18	126	—	132	18	116	18	16	—
55	Krausnecker	562	87½	1.206	—	1.768	87½	1.738	52	30	35½
56	Kretowicz	—	02½	58	—	58	02½	—	—	58	02½
57	Krościenko	10	17½	85	50	95	67½	86	15	9	52½
58	Kruszewska	221	50	451		672	50	504	79	167	71
59	Krzeczunowicz Ignacy	156	35	664	—	820	35	457	61	362	74
60	„ Walery	62	00½	346	50	408	50½	343	26	65	24½
61	Kucharski	7	20	310	50	317	70	309	63	8	07
62	Kulczycki	3	48	439	50	442	98	363	48	79	50
63	Kurdwanowska	38	41½	257	50	295	91½	45	40	250	51½
64	Dr. Lachowicz I.	—	—	783	43	783	43	—	43	783	—
65	„ II.	—	—	783	42	783	42	—	42	783	—
66	Laskowska	55	23	4.884	—	4.939	23	4.244	83	694	40
67	Lewicki hr. Kajetan	577	78	1.109	—	1.686	78	1.358	50	328	28
68	„ Bazyli	69	16	221	—	290	16	219	16	71	—
69	Loewenstein	4	99½	139	50	144	49½	134	99	9	50½
70	Ładuński	78	36	1.308	—	1 386	36	1.287	36	99	—
71	Łazowski	222	81	928	23	1.151	04	626	74	524	30
72	Łoś	—	—	1.437	18	1.437	18	1.206	62	230	56
73	Małecki	54	00½	73	89	127	89½	122	52	5	37½
74	Matczyński	29	86	938	37	968	23	797	57	170	66
75	Mieroszewski	355	09½	881	19½	1.236	29	963	99	272	30
76	Mickiewicz	5	16	78	75	83	91	81	77	2	14
77	Mikiewicz	7	50½	67	50	75	00½	60	—	15	00½
78	Mikołajów	88	50½	423	—	511	50½	309	27	202	23½
79	Miller	1	25½	47	25	48	50½	47	25	1	25½
80	Monasterzyska	46	79½	148	50	195	29½	146	79	48	50½
81	Morawski I.	56	79	63	—	119	79	58	05	61	74
82	„ II.	71	50	283	50	355	—	333	57½	21	42½
83	Moysa-Rosochacki	138	—	279	—	417	—	138	—	279	—
84	Moszczeńska	—	00½	45	—	45	00½	45	—	—	00½
85	Nahaczów	6	79½	58	50	65	29½	56	79	8	50½
86	Nawratil	62	51	64	50	127	01	62	51	64	50
87	Nielepiec	1	36½	54	—	55	36½	1	36	54	00½
88	Niezabitowska	434	57	1 296	—	1.730	57	1 429	13	301	44
89	Nowakowski	51	—	177	—	228	—	228	—	—	—
90	Obniski	—	—	414	—	414	—	414	—	—	—
91	Olszewski	—	—	291	—	291	—	283	83½	7	16½
92	Oranż	95	97½	108	—	203	97½	193	90	10	07½
93	Otowski	3	74	31	50	35	24	29	74	5	50
	Do przeniesienia	14.170	54	117.231	96	131.402	50	101.463	87	29.938	63

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych

M a j ą t e k

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1889. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1889. zł.	ct.
	Z przeniesienia .	14.170	54	117.231	96	131.402	50	101.463	87	29.938	63
94	Ożańska	152	04	312	60	464	64	304	56	160	08
95	Paprocki	128	06½	548	22	676	28½	319	66	356	62½
96	Parzelski	220	50	229	50	450	—	377	67	72	33
97	Pawłowski	45	79½	283	50	329	29½	281	79	47	50½
98	Petryczyn	381	09½	5.100	—	5.481	09½	4.206	71	1.274	38½
99	Pineles	57	57	265	50	323	07	158	83	164	24
100	Pitoń	45	50½	139	50	185	00½	112	50	72	50½
101	Pniewski	2	45	114	75	117	20	114	06	3	14
102	Popkiewicz	63	22½	520	75	583	97½	416	09	167	88½
103	Potocki	390	64	1.776	61	2.167	25	1.911	14	256	11
104	Pukalski	985	33½	2.091	70	3.077	03½	1.037	98	2.039	05½
105	Przemyśl	9	50½	150	75	160	25½	149	40	10	85½
106	Radymno I.	6	50	76	50	83	—	76	50	6	50
107	„ II.	3	90½	193	50	197	40½	183	90	13	50½
108	Rappaport	64	01½	63	—	127	01½	64	01	63	00½
109	Reifer	18	90	20	40	39	30	39	30	—	—
110	Rostocki	158	29	369	—	527	29	360	89	166	40
111	Rudolf	—	—	135	—	135	—	125	96	9	04
112	Russyan	79	12	1.085	08	1.164	20	1.135	19	29	01
113	Ryżnerski	139	50	148	50	288	—	281	01	6	99
114	Rzeszów	7	50	157	50	165	—	157	50	7	50
115	Sapieha	221	05½	1.526	21	1.747	26½	1.528	35	218	91½
116	Sącz	181	71½	292	50	474	21½	389	60	84	61½
117	Schnell	76	50½	81	—	157	50½	152	76	4	74½
118	Seidler	51	50	99	—	150	50	99	—	51	50
119	Seeling-Saulenfels	8	74	59	26	68	—	68	—	—	—
120	Sielecka	40	79	475	—	515	79	461	67	54	12
121	Siemianowski I.	214	59½	929	10	1.143	69½	683	77	459	92½
122	„ II.	38	28½	1.327	08	1.365	36½	929	03	436	33½
123	Siemiradzki	98	18	112	50	210	68	199	44	11	24
124	Sołowijów I.	50	—	51	64	101	64	51	64	50	—
125	„ II.	25	—	26	53	51	53	26	53	25	—
126	Sozański	250	—	542	63	792	63	269	97	522	66
127	Skibiński I.	83	89½	94	50	178	39½	173	32	5	07½
128	„ II.	4	50	94	50	99	—	93	93	5	07
129	„ III.	3	61	94	50	98	11	93	04	5	07
130	„ IV.	9	50	94	50	104	—	14	10	89	90
131	„ V.	2	36	94	50	96	86	87	36	9	50
132	„ ogólna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
133	Slapa	341	38	373	50	714	88	355	40	359	48
134	Słowacki	334	85½	355	50	690	35½	678	64	11	71½
135	Spadwiński	12	45½	558	—	570	45½	552	45	18	00½
136	Stanisławów	43	73½	49	50	93	23½	44	99	48	24½
137	Stankiewicz	154	53½	963	—	1.117	53½	855	79	261	74½
138	Staszewski	—	—	130	—	130	—	—	—	130	—
139	Stawek	62	54½	169	33	231	87½	167	54	64	33½
	Do przeniesienia . .	19.429	73	139.617	60	159.047	33	121.254	84	37 792	49

funduszów stypendyjnych.

o b r o t o w y.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1889. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1889. zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	19.429	73	139.617	60	159.047	33	121.254	84	37.792	49
140	Stow. urzędników kolei K. L.	50	—	50	—	100	—	50	—	50	—
141	Strissower	127	87	134	21	262	08	129	13	132	95
142	Strzałkowski	2.293	45½	9.931	01	12.224	46½	7.715	15	4.509	31½
143	Stupnicki Hipolit	—	—	94	50	94	50	1	50	93	—
144	„ Marceli	2 866	89½	4.191	76½	7.058	66	7.058	66	—	—
145	Szachłacki	142	01	1.435	22	1.577	23	1 303	99	273	24
146	Szmoniewski	15	50½	85	50	101	00½	15	50	85	50½
147	Tarnów	1	—	81	—	82	—	81	—	1	—
148	Tarnowski Franciszek . .	328	31	351	—	679	31	332	10	347	21
149	Tchórznicka	—	—	90	—	90	—	90	—	—	—
150	Torosiewicz	257	19	322	73	579	92	579	92	—	—
151	Towarnicki Dr. Jan . . .	1.204	96½	18.206	75	19.411	71½	16.130	49	3.281	22½
152	„ Bazylewicz . .	530	21½	1.233	—	1.763	21½	1.610	—	153	21½
153	Unia lubelska	49	50½	54	—	103	50½	50	76	52	74½
154	Uścieński	164	27	210	—	374	27	284	32	89	95
155	Warteresiewicz	54	—	958	50	1.012	50	775	26	237	24
156	Wierzbicki	52	—	1.697	—	1.749	—	1.729	93	19	07
157	Wilczyński	—	—	150	70	150	70	150	70	—	—
158	Wystawa krajowa	384	83	862	50	1.247	33	888	84	358	49
159	Zawadzki Franciszek . . .	1 417	42	3.519	60	4.937	02	4.468	14	468	88
160	„ Antoni	33	00½	313	—	346	00½	173	—	173	00½
161	Ziętkiewicz	52	—	91	84	143	84	82	13	61	71
162	Zalchocki	840	95	3.289	75	4.130	70	3.906	24	224	46
163	Żebrowski	—	—	2.713	50	2.713	50	2.138	16	575	34
164	Żurakowki	592	48½	5 841	75	6 434	23½	4.833	64	1.600	59½
	Suma . .	30.897	61	195.516	42½	226.414	03½	175.833	40	50.580	63½

III. Administracya dóbr Winniki.

Rubryka	Pozycya	Dochody.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		A) gospodarstwo gruntowe.						
I.	1	**Czynsze dzierżawne** z gruntów, łąk i ogrodów . .	*414*	*05*	*318*	*18*	*95*	*87*
II.	2	**Dochody z propinacyi,** czynsz	*19.971*	*63*	*8.610*	—	*11.361*	*63*
III.	3	**Zwroty kosztów zarządu**	—	—	—	—	—	—
IV.		**Dochody rozmaite.**						
	4	Odsetki zwłoki	6.448	95½	4.707	51	1.741	44½
	5	Rozmaite wierzytelności i zwroty	2.531	24½	—	—	2.531	24½
		Suma rubryki IV. .	*8.980*	*20*	*4.707*	*51*	*4.272*	*69*
V.		**B) Gospodarstwo lasowe.**						
	6	Dochód ze sprzedaży drzewa opałowego	9.646	70	9.646	70	—	—
	7	„ „ „ „ materyałowego . . .	1.370	91	1.370	91	—	—
	8	„ z grzywien lasowych	68	59	27	49	41	10
	9	Zwroty kosztów rąbania	41	60	41	60	—	—
	10	Rozmaite z użytków lasowych	372	04	372	04	—	—
		Suma rubryki V. .	*11.499*	*84*	*11.458*	*74*	*41*	*10*
		Suma wszystkich dochodów .	**40.865**	**72**	**25.094**	**43**	**15.771**	**29**
		Wydatki.						
I.		**A) Gospodarstwo gruntowe.**						
	1	Utrzymanie i adoptacya budynków gospodarskich .	300	—	300	—	—	—
	2	Rozmaite: *a)* asekuracya budynków	82	11	82	11	—	—
		b) utrzymanie i uzupełnienie sadu . .	189	20	189	20	—	—
		Suma rubryki I. . .	*571*	*31*	*571*	*31*	—	—
II.		**B) Gospodarstwo lasowe.**						
	3	Utrzymanie budynków leśnych	—	—	—	—	—	—
	4	Koszta wyrębu drzewa opałowego	1.295	45	1.295	45	—	—
	5	„ „ „ materyałowego	105	74	105	74	—	—
	6	Rozmaite:						
		a) tantyema i pniowe leśniczego	396	57	396	57	—	—
		b) asekuracya domku gajowego	4	25	4	25	—	—
		c) wartość materyałów drzewnych wydanych do konserwacyi dróg gminnych	44	32	44	32	—	—
		d) koszta korowania osiczyny i uprawy lasu .	65	75	65	75	—	—
		e) koszta utrzymania dróg lasowych i kopania rowów granicznych	84	90	84	90	—	—
		Suma rubryki II. .	*1.996*	*98*	*1.996*	*98*	—	—
		Do przeniesienia . .	*2.568*	*29*	*2.568*	*29*	—	—

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Wydatki.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Z przeniesienia . .	*2.568*	*29*	*2.568*	*29*	—	—
III.		**C) Koszta zarządu.**						
	7	Płaca leśniczego, leśnych i kominiarza	1.171	—	1.171	—	—	—
	8	Pensye i dary z łaski	116	—	116	—	—	—
	9	Emolumenta drzewem i gotówką	710	08	710	08	—	—
	10	Rozmaite:						
		a) koszta podróży i dyet	29	50	29	50	—	—
		b) koszta poniesione w sprawie przeciw Salomonowi Tandowi o propinacyę Winnicką .	311	17	311	17	—	—
		c) datek na premie szkolne	10	—	10	—	—	—
		d) koszta stemplowe	21	22	—	—	21	22
		e) rozmaite drobne wydatki administracyjne .	79	94	79	94	—	—
		Suma rubryki III. .	*2.448*	*91*	*2.427*	*69*	*21*	*22*
IV.	11	**Podatki rządowe**	*3.748*	*89*	*3.748*	*89*	—	—
V.		**Wydatki z prawa patronatu.**						
	12	Płace księży i nauczycieli	658	50	658	50	—	—
	13	Emolumenta tychże drzewem	460	—	460	—	—	—
	14	Rozmaite:						
		a) prestacye na rzecz szkoły Winnickiej . .	141	22	141	22	—	—
		b) prestacye na rzecz budowy cerkwi w Podbereźcach	735	38	735	38	—	—
		Suma rubryki V. . .	*1.995*	*10*	*1.995*	*10*	—	—
VI.	15	**Nadwyżka dochodów, przeniesiona do fundacyi Głowińskiego**	*14.354*	*46*	*14.354*	*46*	—	—
		Suma wszystkich wydatków . .	**25.115**	**65**	**25.094**	**43**	**21**	**22**

Stan funduszu z końcem roku 1889.

Stan czynny: Należytości czynne	15.771 zł.	29 ct.
Stan bierny: „ bierne	21 „	22 „
Czysty stan czynny	**15.750** zł.	07 ct.
Z porównania z takimże stanem, wykazanym z końcem roku 1888. . . .	17.919 „	87½ „
okazuje się **ubytek majątku o**	**2.169** zł.	**80½**

który powstał z powodu ściągnięcia znaczniejszej kwoty zaległych odsetków zwłoki od Salomona Tanda, byłego dzierżawcy propinacyi Winnickiej (rub. IV. poz. 4. doch.).

Uwagi. Wartość dóbr Winniki zarachowano w ogólnem zamknięciu rachunkowem kompleksu funduszów stypendyjnych.

Zaległości czynne rubr. II. dochodów w kwocie 11.361 zł. 63 ct., tudzież rubr. IV. dochodów w kwocie 4.211 zł. 70 ct. stanowią restancye byłego propinatora Salomona Tanda, z którym proces cywilno-sądowy jest jeszcze w toku.

LW. 30.322/1890.

IV. Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . 103 zł. 22 ct. od tego spieniężone . . 98 „ 09 „ rzeczywiste przykupno . .	5	13	5	13		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	4	48	4	48		
		Suma dochodów .	9	61	9	61		
	3	Zapas z początkiem roku 1889.: *a)* w gotówce . . — zł. 00½ ct. *b)* w efektach . 35.220 „ 15 „	—	—	35.220	15½		
		Razem . .	—	—	**35.229**	**76½**	—	—
		Wydatki						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 102 zł. 57 ct. od tego pobrana za spieniężone efekta . . . . 98 „ 09 „ czysty wydatek . .	4	48	4	48		
	2	Efekta wydane do winkulacyi . . 100 zł. od tego odebrane z winkulacyi 100 „ czysty wydatek . .	—	—	—	—		
		Suma wydatków .	4	48	4	48		
	3	Zapas z końcem roku 1889.: *a)* w gotówce . . — zł. 00½ ct. *b)* w efektach . . 35.225 „ 28 „	—	—	35.225	28½		
		Razem . .	—	—	**35.229**	**76½**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			— zł. 00½ ct.
b) w efektach:			
1) 4% listy zast gal. Towarzystwa kred. ziemskiego	33.900 zł.	— ct.	
2) 4½% „ „ „ „ „ „	1.000 „	— „	
3) 5% nieprem. listy zast. gal. Banku hipotecznego	300 „	— „	
4) 4% książeczka gal. Kasy oszczędności .	25 „	28 „	35.225 „ 28 „
Suma stanu czynnego . .			35.225 zł. 28½ ct.
Stan bierny:			— „ — „
Czysty stan czynny			**35.225 zł. 28½ ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888			35.220 „ 15½ „
okazuje się **przyrost majątku w efektach** o			5 zł. 13 „

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zast. gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . 1.356 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Tow. kredyt. ziemsk. . 40 „ 66 „						
		c) od 5% nieprem. listów zast. gal. Banku hipotecznego . 15 „ — „						
		d) od 4% książeczki galic. Kasy oszczędności . . . 15 „ 41 „	1 427	07	1.427	07		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889. w gotówce	—	—	26	26		
		Razem .	—	—	**1.453**	**33**	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia inwalidów (54 po 25 zł. i 3 po 20 zł.)	1.435	—	1.335	—	100	—
	2	Koszta stemplowe	—	07	—	07	—	—
	3	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	4	48	4	48	—	—
		Suma wydatków . .	1.439	55	1.339	55	100	—
	4	**Zapas** z końcem roku 1889. w gotówce . .	—	—	113	78	—	—
		Razem . .	—	—	**1.453**	**33**	—	—

Uwaga. Potrąciwszy od wykazanego zapasu gotówki w kwocie . . . 113 zł. 78 ct.
zaległą należytość bierną (dożywocia czterech inwalidów po 25 zł.) . 100 „ — „
okazuje się **czysta nadwyżka dochodów** majątku obrotowego w kwocie . **13** zł. **78** ct.
która w roku 1890. sfruktyfikowaną została na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

V. Fundusz niżankowicki inwalidów wojskowych.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	43	77	43	77		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	43	77	43	77		
		Suma dochodów	87	54	87	54		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach 2.496 „ 40 „	—	—	2.496	40½		
		Razem	—	—	2.583	94½	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	43	77	43	77		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach 2.540 „ 17 „	—	—	2.540	17½		
		Razem	—	—	2.583	94½	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce — zł. 00½ ct.
b) w efektach:
1) 5% obligacye indemnizacyjne w monecie konw. 2.450 zł. — ct.
2) 4% książeczka galic. Kasy oszczędności 90 „ 17 „
Suma stanu czynnego 2.540 zł. 17½ ct.
Stan bierny: — „ — „
Czysty stan czynny 2.540 zł. 17½ ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888. 2.496 „ 40½ „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach **43 zł. 77 ct.**

Zamknięcie rachunków za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 5% obligacyj indemnizacyjnych .	115	77	115	77		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889. w gotówce . .	—	—	43	77		
		Razem . .	—	—	**159**	**54**	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia trzech inwalidów po 36 zł. . .	108	—	108	—		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	43	77	43	77		
		Suma wydatków . .	151	77	151	77		
	3	**Zapas** z końcem roku 1889. w gotówce . .	—	—	7	77		
		Razem . .	—	—	**159**	**54**	—	—

Uwaga. Zapas ostateczny majątku obrotowego w gotówce **7 zł. 77 ct.** sfruktyfikowany został w roku 1890. na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

VI. Fundusz posagowy Jana i Filipiny Komarnickich.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	17	50	17	50		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	17	50	17	50		
		Suma dochodów . .	35	—	35	—		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . 1.569 „ 76 „	—	—	1.569	76½		
		Razem . .	—	—	**1.604**	**76½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . .	17	50	17	50		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . 1.587 „ 26 „	—	—	1.587	26½		
		Razem . .	—	—	**1.604**	**76½**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. 00½ ct.

b) w efektach:

1) 4½% listy zast. galic. Towarz. kredyt. ziemsk.	400 zł.	— ct.	
2) 4½% obligacye pożyczki krajowej z roku 1883.	1.000 „	— „	
3) 4½% „ „ „ „ 1884.	100 „	— „	
4) 4% książeczka Banku krajowego . .	87 „	26 „	1.587 „ 26 „
Suma stanu czynnego .			1.587 zł. 26½ ct.
Stan bierny:			— „ — „
Czysty stan czynny			**1.587 zł. 26½ ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.			1.569 „ 76½ „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o			**17 zł. 50 ct.**

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zastawnych galic. Towarz. kredyt. ziemsk. . . 18 zł. — ct.						
		b) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883. . 45 „ — „						
		c) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884. . 4 „ 50 „	67	50	67	50		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889. w gotówce . .	—	—	17	50		
		Razem . .	—	—	85	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Wyposażenie Maryi Tempes z Magierowa . .	50	—	50	—		
	2	Gotówka do majątku zarodowego . . .	17	50	17	50		
		Suma wydatków . .	67	50	67	50		
	3	**Zapas** z końcem roku 1889. w gotówce . .	—	—	17	50		
		Razem . .	—	—	85	—	—	—

Uwaga. Zapas ostateczny majątku obrotowego w gotówce **17** zł. **50** ct. sfruktyfikowany został w roku 1890. na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

LW. 56.265/1890.

VII. Zakład narodowy imienia Ossolińskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Liczba porząd.	Dochody.	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
1	W Styczniu	—	—	—	—
2	„ Lutym	47	69	—	—
3	„ Marcu	2.243	79	62	13
4	„ Kwietniu	1.000	—	—	—
5	„ Maju	4 378	95½	1.618	75
6	„ Czerwcu	3.250	—	—	—
7	„ Lipcu	10.037	14	1.335	—
8	„ Sierpniu	245	69	—	—
9	„ Wrześniu	1 500	—	—	—
10	„ Października	375	20	643	59
11	„ Listopadzie	31.662	40	25.692	54
12	„ Grudniu	10.552	16	967	59
	Suma dochodów	65.293	02½	30.319	60
	Zapas z początkiem roku 1889.	4 738	90	205 961	76
	Razem	**70.031**	**92½**	**236.281**	**36**
	Wydatki.				
1	W Styczniu	4.691	68	—	—
2	„ Lutym	47	69	—	—
3	„ Marcu	2 243	79	2.300	—
4	„ Kwietniu	1 000	—	—	—
5	„ Maju	4.426	17	1.008	75
6	„ Czerwcu	4 000		—	—
7	„ Lipcu	7.532	83	6.357	41
8	„ Sierpniu	2.000	—	—	—
9	„ Wrześniu	1.500	—	3.000	—
10	„ Października	943	59	20.000	—
11	„ Listopadzie	30.159	78	6.198	15
12	„ Grudniu	8 548	73	4.746	—
	Suma wydatków	67.094	26	43.610	**31**
	Zapas z końcem roku 1889.: *a)* w gotówce	2.937	66½	—	—
	b) w efektach:				
	Listy zastawne gal. Tow. kredyt. ziemskiego 103.600 zł. — ct.				
	Obligacye indemnizacyjne 77.010 „ — „				
	Obligacye pożyczki papiezkiej (franków) 300 „ — „				
	Renty państwowe 2.500 „ — „				
	Pryorytety L. węgiers. galic. kolei żelaznej 2.000 „ — „				
	Książeczki Banku krajowego 3.058 „ 55 „				
	Razem 188.468 zł. 55 ct.				
	Do tego kaucye:				
	Winiarza dzierżaw. drukarni 5% list. zast. gal. Towarz. kredyt. ziemsk. 1.000 „ — „				
	Ostrowskiego, dzierżaw. dóbr 4½% list. zast. galic. Towarz. kredyt. ziemsk. 3.000 „ — „				
	„ książeczka Banku krajow. na 202 „ 50 „	—	—	192 671	05
	Razem	**70.031**	**92½**	**236.281**	**36**

Uwagi: W sumie wydatków w gotówce 67.094 zł. 26 ct. mieści się ulokowana w Banku krajowym na rachunku bieżącym kwota 2.749 zł. 56 ct.

Kaucye w efektach imienuej wartości 4.202 zł. 50 ct. stanowią należytość bierną funduszu.

Funduszem tym zarządza kuratorya ustanowiona przez założyciela i składa Wydziałowi krajowemu corocznie rachunek do sprawdzenia. Kasa zaś krajowa w moc §. 41 listu fundacyjnego pobiera sumarycznie dochody i uskutecznia wydatki za asygnacyami kuratora, oraz przechowuje zapasy majątku zarodowego i nadwyżki majątku obrotowego.

LW. 6.499/1890.

VIII. Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Dochody.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
	1	Zwrot od zapomożonych:						
		a) w kapitale (z uwzględnieniem całego okresu anuitetowego). należytość 571 zł. 73 ct.						
		odpisano 5 „ — „	566	73	79	—	487	73
		b) w odsetkach anuitetowych: należytość 35 zł. 13½ ct.						
		odpisano — „ 27 „	34	86½	5	64	29	22½
		c) w odsetkach zwłoki	10	33	10	33	—	—
	2	4% odsetki od książeczki Banku krajowego. .	179	31	179	31	—	—
	3	Efekta zakupione	229	51	229	51	—	—
		Suma dochodów .	1.020	74½	503	79	516	95½
	4	**Zapas** z początkiem roku 1889:						
		a) w gotówce . . . . 50 zł. 20 ct.						
		b) w efektach . . . . 4.502 „ 41 „	—	—	4.552	61	—	—
		Razem . .	—	—	**5.056**	**40**	**516**	**95½**
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . .	229	51	229	51	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1889:						
		a) w gotówce . . . . 94 zł. 97 ct.						
		b) w efektach . . . . 4.731 „ 92 „	—	—	4.826	89	—	—
		Razem . .	—	—	**5.056**	**40**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce	94 zł.	97 ct.
4% książeczka Banku krajowego . . .	4.731 „	92 „
Należytości czynne	516 „	95½ „
Suma stanu czynnego .	5.343 zł.	84½ ct
Stan bierny	— „	— „
Czysty stan czynny	**5.343** zł.	**84½** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888 . .	5 159 „	47½ „
okazuje się **przyrost**	**184** zł.	**37** ct

Uwaga. Pozostały zapas kasowy w kwocie 94 zł. 97 ct. i należące się odsetki od wyżej wspomnianej książeczki Banku krajowego za rok 1889 w kwocie 190 zł. 78 ct., podniesiono z początkiem roku 1890 i ulokowano nadal na powyższą książeczkę Banku krajowego.

LW. 20.922/1891.

IX. Fundusz zapomogi z roku 1868.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Dochody.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
	1	Zwrot od zapomożonych:						
		a) w kapitale	173	90	—	—	173	90
		b) w odsetkach	148	93	—	—	148	93
		Suma dochodów .	322	83	—	—	322	83
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	—	—	**322**	**83**
		Wydatki.						
	1	Zwrot częściowy bezprocentowej zaliczki funduszowi krajowemu	5.251	23	—	—	5.251	23
	2	**Zapas** z końcem roku 1889.	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	—	—	**5.251**	**23**

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Wierzytelności u zapomożonych	322 zł.	83 ct.
Stan bierny: Reszta długu do funduszu krajowego	5.251 „	23 „
Czysty stan bierny	**4.928** zł.	**40** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1887	4.928 „	40 „
okazuje się **stan bierny majątku nie zmieniony** . . .	— zł.	— ct.

Uwaga. Wierzytelności z końcem roku 1889 zaległe u zapomożonych stanowią:

a) Należytość **w kapitale** w powiecie **Grybowskim** . . .	173 **zł.**	90 ct.
b) „ **w odsetkach** „ „ . . .	148 „	93 „
Ogółem jak wyżej wykazano	**322 zł.**	**83** ct.

LW. 20.923/1891.

X. Fundusz budowy domu podrzutków we Lwowie.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efektów:							
		a) od 5% obligacyj indemnizacyjnych	174 zł. 82 ct.						
		b) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . .	31 „ 50 „						
		c) od 4½% listów zastawn. gal. Tow. kred. ziemsk. . .	108 „ — „						
		d) od 5% list. zast. gal. Banku hipotecznego . . .	15 „ — „						
		e) od 4½% listów zast. Banku krajowego	120 „ 38 „						
		f) od 4% książeczki wkładkowej Banku krajowego . .	1 „ 67 „	451	37	451	37		
	2	Efekta zakupione	887 zł. 20 ct.						
		od tego spieniężone . .	437 „ 39 „						
		rzeczywiste przykupno . .		449	81	449	81		
		Suma dochodów .		901	18	901	18		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889 w efektach . .		—	—	9.626	32		
		Razem . .		—	—	**10.527**	**50**	—	—

X. Fundusz budowy domu podrzutków we Lwowie.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 788 zł. 76 ct. od tego za spieniężone efekta 337 „ 39 „						
		czysty wydatek . . .	451	37	451	37		
	2	Zapas z końcem roku 1889 w efektach . .	—	—	10.076	13		
		Razem . .	—	—	**10.527**	**50**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			— zł.	— ct.
b) w efektach:				
1. 5% obligacye indemnizacyjne	3.700 zł.	— ct.		
2. 4½% „ pożyczki krajowej z r. 1883. .	700 „	— „		
3. 4½% listy zast. gal. Tow. kred. ziem. . .	2.400 „	— „		
4. 5% „ „ Banku hipotecznego . . .	300 „	— „		
5. 4½% „ „ „ krajowego . . .	2 950 „	— „		
6. 4% książeczka wkładkowa Banku krajowego .	26 „	13 „	10.076 „	13 „
Suma stanu czynnego . .			10 076 zł.	13 ct.
Stan bierny			— „	— „
Czysty stan czynny			**10.076** zł.	**13** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888			9.626 „	32 „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o . .			**449** zł.	**81** ct.

LW. 20.221/1891.

XI. Fundusz ś. p. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . 1.053 zł. 38 ct. od tego spieniężone . . 1.000 „ — „ rzeczywiste przykupno . .	53	38	53	38		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	35	88	35	88		
		Suma dochodów . .	89	26	89	26		
	3	Zapas z początkiem roku 1889.: *a)* w gotówce . . . — zł. 00½ ct. *b)* w efektach . . 64.017 „ 84 „	—	—	64.017	84½		
		Razem . . .	—	—	**64.107**	**10½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 1.035 zł. 88 ct. od tego za spieniężone efekta 1.000 „ — „ czysty wydatek . .	35	88	35	88		
	2	Zapas z końcem roku 1889.: *a)* w gotówce . . . — zł. 00½ ct. *b)* w efektach . . 64.071 „ 22 „	—	—	64.071	22½		
		Razem . . .	—	—	**64.107**	**10½**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. 00½ ct.

b) w efektach:

1. 6% listy zast. krak. Zakładu kredyt. ziemsk.	27.100	zł.	—	ct.
2. 5% nepr. listy zast. gal. Banku hipotecznego	6.700	„	—	„
3. 4½% listy zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk.	20.200	„	—	„
4. 4½% „ „ „ Banku krajowego	3.300	„	—	„
5. 4½% obligacye galic. pożyczki kraj. z r. 1883	6.700	„	—	„
6. 4% książeczka Banku krajowego . .	71	„	22	„
Suma stanu czynnego . . .			64.071	zł. 22½ ct.
Stan bierny			—	„ — „
Czysty stan czynny			**64.071**	zł. **22½** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888			64.017	„ 84½ „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o			**53**	zł. **38** ct.

XI. Fundusz ś. p. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 6% listów zast. krak. Zakładu kredytowego ziemskiego . . . 1.626 zł. — ct.						
		b) od 5% nieprz. listów gal. Banku hipot. 385 „ — „						
		c) „ 4½% listów zast. gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . 909 „ — „						
		d) od 4½% listów zast. gal. Banku kraj. 126 „ — „						
		e) „ 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883. . . . . 301 „ 50 „						
		f) od 4% książeczek Banku krajowego . 27 „ 98 „						
		Razem . . 3 375 zł. 48 ct.						
		od tego: odsetki bierne . . 16 „ — „						
		czysty dochód . .	3.359	48	3.359	48		
	2	Zaliczka zwrotna, pobrana z funduszu krajowego . .	515	—	515	—		
	3	Efekta zakupione . . . . 1.156 zł. 25 ct.						
		od tego spieniężone . . . 1.156 „ 25 „						
		czysty dochód . . .	—	—	—	—		
		Suma dochodów . .	3.874	48	3.874	48		
	4	Zapas z początkiem roku 1889. w gotówce . .	—	—	35	88		
		Razem . .	—	—	**3.910**	**36**	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia inwalidów polskich (patrz wykaz niżej) . .	3.750	—	3.750	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	35	88	35	88	—	—
	3	Zwrot zaliczki pobranej z funduszu krajowego . . .	515	—	—	—	515	—
	4	Koszta stemplowe i portorya pocztowe . 2 zł. 26 ct.						
		od tego: zwrot portoryum pocztowego . — „ 11 „						
		czysty wydatek . . .	2	15	2	15	—	—
	5	Gotówka wydana na zakupno efektów . 1.156 zł. 25 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . 1.156 „ 25 „						
		czysty wydatek . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	4 303	03	3.788	03	515	—
	6	Zapas z końcem roku 1889. w gotówce	—	—	122	33	—	—
		Razem . .	—	—	**3.910**	**36**	**515**	—

Wykaz szczegółowy wsparć dożywotnich za rok 1889.

1.	Borysewicz Szymon	300 zł.
2.	Boski Józef	150 „
3.	Brzosko Stanisław Eugeniusz Szymon . .	300 „
4.	Dobrzański Władysław Józef	300 „
5.	Dudziński Paweł	300 „
6.	Jarmiński Stanisław	300 „
7.	Malinowski Stanisław	150 „
8.	Michałowski Henryk	300 „
9.	Milicer Franciszek	150 „
10.	Przetocki Franciszek	450 „
11.	Rostkowska Józefa	300 „
12.	Wścieklica Feliks	300 „
13.	Zaleski Michał	450 „
	Razem jak wyżej .	3.750 zł.

Uwaga. Zapas ostateczny w gotówce 122 zł. 33 ct. służyć będzie na częściowe pokrycie wyżej wykazanej zaległości biernej, której reszta umorzoną zostanie dochodami roku 1890.

LW. 56.263/1890.

XII. Fundusz szkół ludowych z roku 1872.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . — zł. — 1/2 ct.	—	—	—	—	—	—
		b) w efektach . . . 99.948 „ 86 „	—	—	99.948	86 1/2	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . — zł. — 1/2 ct.	—	—	—	—	—	—
		b) w efektach . . . 99.948 „ 86 „	—	—	99.948	86 1/2	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy:			
a) w gotówce	— zł.	00 1/2 ct.	
b) w efektach:			
4 1/2 % obligacye galic. pożyczki kraj. z r. 1883	9 100 „	— „	
4 1/2 % „ „ „ „ „ 1884.	1.600 „	— „	
4 1/2 % listy zastawne gal. Tow. kredyt ziemskiego we Lwowie	89.100 „	— „	
4 1/2 % listy zastawne Banku krajowego . .	100 „	— „	
4 % książeczka wkładkowa Banku krajowego .	48 „	86 „	
Suma stanu czynnego			**99.948 zł. 86 1/2 ct**
Stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny			**99.948 zł. 86 1/2 „**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.			99.948 „ 86 1/2 „
okazuje się, iż **stan pozostał niezmieniony**			— zł. — ct.

XII. Fundusz szkół ludowych z roku 1872.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zastaw. galic. Tow. kredyt. ziem. we Lwowie 4.009 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883. . . 409 „ 50 „						
		c) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884. . . 72 „ — „						
		d) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . . 4 „ 50 „	4.495	50	4.495	50	—	—
	2	Zwrot od depozytów zasiłku tamże przechowanego na rzecz gminy Sędziszów	200	—	—	—	200	—
		Suma dochodów .	4.695	50	4.495	50	200	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889. w gotówce . .	—	—	2.309	84	—	—
		Razem .	—	—	**6.805**	**34**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zasiłki gminom na cele szkolne	6.415	—	5.110	—	1.305	—
	2	Spłata należytości rządowej (XIV. rata) .	2.481	50	354	50	2.127	—
		Suma wydatków .	8.896	50	5.464	50	3 432	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1889. w gotówce . .	—	—	1.340	84	—	—
		Razem .	—	—	**6.805**	**34**	—	—

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1889.

Stan czynny.		
Zapas kasowy w gotówce	1.340 zł. 84 ct.	
Należytości czynne	200 „ — „	1 540 „ 84 ct.
Stan bierny.		
Należytości bierne		3.432 „ — „
Czysty stan bierny		**1.891 zł. 16 ct**

Uwagi. 1. Z zapasu gotowizny z końcem roku 1889. wykazanego w kwocie . . . . . 1.340 zł. 84 ct.
zatrzymano na pokrycie zaległych zasiłków, gminom nie wypłaconych 1.305 „ — „
resztę zaś w kwocie . . . 35 zł. 84 ct.
ulokowano z początkiem r. 1890. na rzecz majątku zarodowego fundacyi.
2. W dołączeniu wykaz gmin, obdzielonych zasiłkami.

LW. 31.060/1890.

Wykaz

zasiłków bezzwrotnych, udzielonych gminom na budynki szkolne i podniesionych w roku 1889.

Liczba porząd.	Asygnowano do L. W.	Nazwa gminy	Należytość		Uiszczono	Należytość pozostała z końcem roku 1889.
			zaległa	bieżąca		
			złote austryackie			
1	23 570/89	Biesiadki	—	100	100	—
2	„	Bołszowce	—	50	50	—
3	„	Borek	—	100	100	—
4	„	Borki nizińskie	—	100	100	—
5	„	Borusowa	—	50	50	—
6	„	Ceperów	—	50	50	—
7	25.753/88	Chomczyn	100	—	100	—
8	23 570/89	Czajkowice	—	50	—	50
9	„	Czermna	—	50	50	—
10	„	Dąbrówka wisłocka	—	100	100	—
11	„	Dobrostany	—	50	—	50
12	25 753/88	Drabinianka	50	—	50	—
13	23 570/89	Drahasymów	—	100	—	100
14	25.753/88	Drohobyczka	150	—	150	—
15	23.570/89	Gierczyce	—	50	50	—
16	„	Głębokie	—	50	50	—
17	„	Góra motyczna	—	50	—	50
18	25.230/85	Gruszow wielki	70	—	—	70
19	23.570/89	Haliczanów	—	50	—	50
20	25.753/88	Jezupol	50	—	50	—
21	„	Izdebki	65	—	65	—
22	23.370/89	Kamienna	—	50	50	—
23	„	Kamień	—	50	50	—
24	25.753/88	Kamienica górna	100	—	100	—
25	23 570/89	Kasina wielka	—	45	45	—
26	„	Kąty	—	50	50	—
27	„	Kluwińce	—	50	50	—
28	„	Komorów	—	50	50	—
29	„	Kowalowa	—	50	50	—
30	25.753/88	Koziary	100	—	100	—
31	23.570/89	Krukienice	—	50	50	—
32	„	Krzczonów	—	50	50	—
33	„	Kwiatów	—	100	100	—
34	25.753/88	Lubeszka	100	—	100	—
35	23.570/89	Lubień	—	50	50	—
36	„	Lubomierz	—	45	—	45
37	„	Łąka dolna	—	100	100	—
38	„	Łodzina	—	100	100	—
39	„	Łomnica	—	50	—	50
40	„	Manasterzec	—	50	50	—
41	25.230/85	Maniawa	100	—	—	100
42	23.570/89	Meryszczów	—	50	50	—
43	„	Mokrzyska	—	100	100	—
44	„	Mołodyłów	—	100	100	—
		Do przeniesienia	885	2.190	2.510	565

Liczba porząd.	Asygnowano do L. W.	Nazwa gminy	Należytość		Uiszczono	Należytość pozostała z końcem roku 1889
			zaległa	bieżąca		
			złote austryackie			
		Z przeniesienia .	885	2.190	2.510	565
45	25.753/88	Mołotków	100	—	100	—
46	23.570/89	Myślachowice	—	50	50	—
47	„	Niedźwieć	—	45	—	45
48	„	Nockowa	—	50	—	50
49	$\frac{28.255}{57.104}$/87	Nowosiółka	50	—	—	50
50	23.570/89	Nowosiółka nad Zbruczem	—	100	100	—
51	25.753/88	Okniany	50	—	50	—
52	„	Okopy	50	—	50	—
53	„	Olesza	50	—	50	—
54	„	Oleszów	100	—	100	—
55	23.570/89	Olszówka	—	45	—	45
56	28.255/87	Ostrowy baranowskie	100	—	100	—
57	„	Ostrowy tuszowskie	100	—	100	—
58	23.570/89	Paszyn	—	50	—	50
59	„	Pawełcze	—	50	50	—
60	„	Pierzchów	—	100	100	—
61	„	Posuchów	—	50	50	—
62	25 753/88	Przeciszów	100	—	100	—
63	23.570/89	Raba wyżna	—	50	50	—
64	„	Radgoszcz	—	50	50	—
65	„	Rekszyn	—	50	50	—
66	25 753/88	Rogoźno	150	—	150	—
67	23.570/89	Samocice	—	50	50	—
68	33.468/86	Siedliska	100	—	—	100
69	23.570/89	Siemuszowa	—	100	—	100
70	„	Sieniawa	—	50	50	—
71	„	Siemakowce	—	100	100	—
72	28.255/87	Sidorów	100	—	100	—
73	23.570/89	Skawa	—	50	50	—
74	„	Smerekowiec	—	100	100	—
75	„	Sokole	—	50	50	—
76	25.753/88	Sokołówka	100	—	100	—
77	23.570/89	Solec	—	50	50	—
78	„	Szerszeniowce	—	100	100	—
79	„	Szołomyja	—	50	50	—
80	„	Tamanowice	—	50	50	—
81	25.753/88	Tarnawka	50	—	50	—
82	23.570/89	Trościaniec	—	50	—	50
83	„	Witkowice	—	50	50	—
84	„	Witoszyńce	—	50	50	—
85	„	Wolica ługowa	—	50	—	50
86	25.753/88	Worwolińce	100	—	100	—
87	„	Wydrna	50	—	50	—
88	33.468/86	Zagorzyce	150	—	—	150
89	23.570/89	Zalasowa	—	50	50	—
90	„	Zielonka	—	50	50	—
91	„	Żyndranowa	—	50	—	50
92	„	Żyrawka	—	50	50	—
		Razem .	2.385	4.030	5.110	1.305
			6.415		6.415	

LW. 31.060/1890.

XIII. Fundusz Wincentego Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1889. w efektach . .	—	—	**59.633**	**51**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1889 w efektach . .	—	—	**59.633**	**51**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4½% listy zastawne Banku krajowego .	59.600 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego . .	33 „ 51 „	59.633 zł 51 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny		**59.633 zł. 51** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888. . .		59.633 „ 51 „
okazuje się, iż **stan pozostał niezmieniony** . .		— **zł.** — ct.

XIII. Fundusz Wincentego Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody						
	1	Odsetki od 4½% listów zast. Banku krajowego .	2.681	74	2.681	74		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889. w gotówce . .	—	—	1.387	82½		
		Razem . .	—	—	**4.069**	**56½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Premie dla czeladników	2.628	—	2.628	—		
	2	Koszta losowania . . . 100 zł. 82½ ct.						
		od tego zwroty . . 47 „ 22½ „						
		czysty wydatek .	53	60	53	60		
	3	Koszta insercyjne	10	83	10	83		
		Suma wydatków .	2.692	43	2.692	43		
	4	**Zapas** z końcem roku 1889. w gotówce . .	—	—	1.377	13½		
		Razem . .	—	—	**4.069**	**56½**	—	—

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny majątku obrotowego w gotówce 1.377 zł. 13½ ct. zużyty został w roku 1890. na cele fundacyi (premie dla czeladników).

XIV. Fundusz Franciszka Kochmana dla literatów polskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . 300 zł. — ct. od tego spieniężone . . 8 „ 86 „						
		rzeczywiste przykupno . .	291	14	291	14		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	289	63½	289	63½		
		Suma dochodów .	580	77½	580	77½		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889.: *a)* w gotówce . . . — zł. 00½ ct. *b)* w efektach . . . 24 945 „ 61 „	—	—	24.945	61½		
		Razem . . .	—	—	**25.526**	**39**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efekt. 298 zł. 50 ct. od tego za spieniężone efekta . 8 „ 86 „						
		czysty wydatek . .	289	64	289	64		
	2	Efekta wydane do winkulacyi . 300 zł. — ct. od tego odebrane z winkulacyi 300 „ — „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—		
		Suma wydatków .	289	64	289	64		
	3	**Zapas** z końcem roku 1889. w efektach . .	—	—	25.236	75		
		Razem . . .	—	—	**25.526**	**39**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1) 4% listy zast. gal. Towarz. kredyt. ziemsk.	11.000 zł. — ct.		
2) 4½% „ „ „ „ „ „	14.200 „ — „		
3) 4% książeczka Banku krajowego . .	36 „ 75 „	25.236 zł. 75 ct.	
Suma stanu czynnego . .		25.236 zł. 75 ct.	
Stan bierny:		— „ — „	
Czysty stan czynny		**25.236** zł. **75** ct.	
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.		24.945 „ 61½ „	
okazuje się przyrost majątku w efektach o		**291** zł. **13½** ct.	

XIV. Fundusz Franciszka Kochmana dla literatów polskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zast. gal. Tow. kredyt. ziemsk. . . . 440 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Tow. kredyt. ziemsk. . . . 632 „ 75 „						
		Razem . 1.072 zł. 75 ct.						
		od tego odsetki bierne . . — „ 68 „						
		czysty dochód . .	1.072	07	1.072	07		
	2	Efekta zakupione	868	90	868	90		
		Suma dochodów . .	1.940	97	1.940	97		
	3	Zapas z początkiem roku 1889:						
		a) w gotówce . . . 1.158 zł. 54 ct.						
		b) w efektach . . . 787 „ 95 „	—	—	1.946	49		
		Razem . .	—	—	**3.887**	**46**	—	—
		Wydatki.						
	1	Premie rozdane literatom	—	—	—	—		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	289	63½	289	63½		
	3	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	868	90	868	90		
	4	Rozmaite drobne (portorya)	2	24	2	24		
		Suma wydatków . .	1.160	77½	1.160	77½		
	5	Zapas z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . 1.069 zł. 83½ ct.						
		b) w efektach (książ. Bank. kraj.) 1.656 „ 85 „	—	—	2.726	68½		
		Razem . .	—	—	**3.887**	**46**	—	—

Uwaga. W myśl §. 23 aktu fundacyjnego ¼ część czystych dochodów fundacyi przypada na pomnożenie majątku zarodowego, ¾ zaś części na premie dla literatów polskich; pozostałe tedy w majątku obrotowym ¾ części czystego dochodu lokują się corocznie tymczasowo na książeczkę wkładkową Banku krajowego, zanim użyte zostaną na premie, których najbliższe rozdanie nastąpi (w myśl konkursu ogłoszonego do LW 26.021/1888.) w roku 1890. Z wykazanego zatem wyżej zapasu ostatecznego w gotówce 1.069 zł. 83½ ct. ulokowano w roku 1890. ¾ części na książeczkę Banku krajowego dla majątku obrotowego, zaś ¼ część użyto na pomnożenie majątku zarodowego.

LW. 56.262/1890.

XV. Fundusz Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	501	33	501	33		
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zast. gal. Tow. kredyt. ziemsk. 110 zł. 40 ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Tow. 402 „ 75 „						
		Razem 513 zł. 15 ct						
		od tego odsetki bierne — „ 44 „						
		czysty dochód	512	71	512	71		
		Suma dochodów	1.014	04	1.014	04		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce 498 zł. 83 ct						
		b) w efektach 11.430 „ 16 „	—	—	11.928	99		
		Razem	—	—	**12.943**	**03**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	498	83	498	83		
	2	Efekta wydane do winkulacyi 500 zł.						
		od tego odebrane z winkulacyi 500 „						
		czysty wydatek	—	—	—	—		
		Suma wydatków	498	83	498	83		
	3	**Zapas** z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce 512 zł. 71 ct.						
		b) w efektach 11.931 „ 49 „	—	—	12.444	20		
		Razem	—	—	**12.943**	**03**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce		512 zł. 71 ct.
b) w efektach:		
1) 4% listy zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk. w mon. konw.	1.200 zł. — ct.	
2) 4% „ „ „ „ „ „ w wal. austr.	1 500 „ — „	
3) 4½% „ „ „ „ „ „ „ „	9.200 „ — „	
4) 4% książeczka Banku krajowego	31 „ 49 „	11.931 „ 49 „
Suma stanu czynnego		12.444 zł. 20 ct.
Stan bierny:		— „ — „
Czysty stan czynny		**12.444 zł. 20 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.		11.928 „ 99 „
okazuje się **przyrost** majątku o		**515 zł. 21 ct.**
a mianowicie przybyło: *a)* w gotówce	13 zł. 88 ct.	
b) w efektach	501 „ 33 „	
Razem jak wyżej		**515 zł. 21 ct.**

Uwaga. Dopóki fundacya nie wejdzie w życie, fruktyfikuje się wszelkie dochody na rzecz majątku zarodowego.

Wykazany wyżej zapas w gotówce 512 zł. 71 ct. sfruktyfikowany też został w roku 1890. na rzecz tegoż majątku.

LW. 56/2 890.

XVI. Fundusz ś. p. Maryi de Prez Jędrzejowiczowej.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . 100 zł. — ct.						
		od tego spieniężone . . 22 „ 47 „						
		rzeczywiste przykupno . .	77	53	77	53		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	74	78	74	78		
		Suma dochodów .	152	31	152	31		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . . 7.544 „ 54 „	—	—	7.544	54½		
		Razem . .	—	—	**7.696**	**85½**	—	—
		Wydatki						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 97 zł. 25 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . 22 „ 47 „						
		czysty wydatek .	74	78	74	78		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . . 7.622 „ 07 „	—	—	7.622	07½		
		Razem . .	—	—	**7.696**	**85½**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			— zł. 00½ ct.
b) w efektach:			
1) 4½% listy zast. gal. Towarzystwa kred. ziemsk.	2.300 zł.	— ct.	
2) 4½% obligacye pożyczki krajowej z r. 1883.	4.100 „	— „	
3) 4½% „ „ „ z r. 1884.	1.000 „	— „	
4) 4½% „ „ „ z r. 1885.	200 „	— „	
5) 4% książeczka gal. Banku krajowego .	22 „	07 „	7.622 „ 07 „
Suma stanu czynnego . .			7.622 zł. 07½ ct.
Stan bierny:			— „ — „
Czysty stan czynny			**7.622** zł. **07½** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.			7.544 „ 54½ „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o			**77** zł. **53** ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast. gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . 103 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883. . 184 „ 50 „						
		c) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884. . 45 „ — „						
		d) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1885. 6 „ 75 „						
		Razem . 339 zł. 75 ct.						
		od tego odsetki bierne . — „ 58 „						
		czysty dochód .	339	17	339	17		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889. w gotówce .	—	—	74	78		
		Razem .	—	—	**413**	**95**	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia trzech wiekowych kobiet . .	260	—	260	—		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	74	78	74	78		
		Suma wydatków . .	334	78	334	78		
	4	**Zapas** z końcem roku 1889. w gotówce . .	—	—	79	17		
		Razem . .	—	—	**413**	**95**	—	—

Uwaga. Zapas ostateczny majątku obrotowego w gotówce 79 zł. 17 ct. sfruktyfikowany został w roku 1890. na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

XVX. Fundusz pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	1.444	55	1.444	55		
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . . 927 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . . 562 „ 50 „	1.489	50	1.489	50		
		Suma dochodów .	2.934	05	2.934	05		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889:						
		a) w gotówce . . . 1.424 zł. 25 ct.						
		b) w efektach . 32.449 „ 79 „	—	—	33 874	04		
		Razem .	—	—	**36.808**	**09**	—	—
		Wydatki						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . .	1.424	25	1.424	25		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889:						
		a) w gotówce . . 1 489 zł. 50 ct.						
		b) w efektach . 33 894 „ 34 „	—	—	35.383	84		
—	—	Razem .	—	—	**36.808**	**09**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			1.489 zł. 50 ct.
b) w efektach:			
1. 4½% oblig. pożyczki krajowej z r. 1883	20.600 zł. — ct.		
2. 4½% listy zastaw. Banku krajowego	13.200 „ — „		
3. 4% książeczka Banku krajowego	94 „ 34 „		33.894 „ 34 „
		Suma stanu czynnego	35.383 zł. 84 ct.
Stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny . . .			**35.383** zł. 84 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888 . .			33.874 „ 04 „
okazuje się **przyrost** majątku o . . .			**1.509** zł. **80** ct.
a mianowicie przybyło: *a)* w gotówce .	65 zł. 25 ct.		
b) w efektach .	1 444 „ 55 „		
		Razem, jak wyżej .	**1.509** zł. **80** ct.

Uwaga. Za wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 1.489 zł. 50 ct. zakupiono w roku 1890 efekta.

LW. 56.253/1890.

XVIII. Fundacya Sandecka „Dom roboczy“.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.							
	1	Efekta zakupione		850	—	850	—		
	2	Odsetki od efektów:							
		a) od 4½% list. zast. gal Tow. kredyt ziemsk. . .	202 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% list. zast. Banku krajowego . .	22 „ 50 „						
		c) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . .	513 „ — „						
		d) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1885 .	229 „ 50 „						
		Razem . .	967 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne .	— „ 70 „						
		czysty dochód . .		966	80	966	80		
		Suma dochodów .		1.816	80	1.816	80		
	3	**Zapas z początkiem roku 1889:**							
		a) w gotówce . .	474 zł. 75½ ct.						
		b) w efektach . .	21 134 „ 19 „	—	—	21.608	94½		
		Razem . .		—	—	**23.425**	**74½**	—	—

XVIII. Fundacya Sandecka „Dom roboczy“.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów .	846	—	846	—		
	2	Efekta wydane do winkulacyi . 800 zł.						
		od tego odebrane z winkulacyi . 800 „						
		czysty wydatek . . .	—		—	—		
		Suma wydatków	846	—	846	—		
	3	**Zapas** z końcem roku 1889:						
		a) w gotówce . . 595 zł 55½ ct.						
		b) w efektach . . 21.984 „ 19 „	—	—	22.579	74½		
		Razem	—	—	**23.425**	**74½**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			595 zł. 55½ ct.
b) w efektach:			
1. 4½ % listy zast. gal. Tow. kred. ziemsk.	4.900 zł.	— ct.	
2. 4½ % „ „ Banku krajowego . .	500 „	— „	
3. 4½ % obligacye pożyczki kraj. z r. 1883	11.400 „	— „	
4. 4½ % „ „ „ „ 1885	5.100 „	— „	
5. 4 % książeczka Banku krajowego . .	84 „	19 „	21,984 „ 19 „
Suma stanu czynnego			22.579 zł. 74½ ct.
Stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny			**22.579 zł. 74½** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888			21.608 „ 94½ „
okazuje się **przyrost** majątku o			**970 zł. 80** ct.
a mianowicie przybyło: *a)* w gotówce . .	120 zł.	80 ct.	
b) w efektach . .	850 „	— „	
Razem jak wyżej .			**970 zł. 80** ct.

Uwaga. Dopóki fundacya na założenie „Domu roboczego“ w Sączu nie będzie mogła wejść w życie, powiększa się majątek zarodowy kapitalizowaniem wszelkiej rozporządzalnej gotówki, więc też i wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 595 zł. 55½ ct. użyty został w roku 1890 na zakupno efektów.

LW. 56 280/1890.

XIX. Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolf dla obłąkanych ozdrowieńców.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	97	95	97	95		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	89	11	89	11		
		Suma dochodów .	187	06	187	06		
	3	**Zapas** z początkeim roku 1889:						
		a) w gotówce . . . 8 zł. 84 ct.						
		b) w efektach . . . 1.650 „ — „	—	—	1.658	84		
		Razem . . .	—	—	**1.845**	**90**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	97	95	97	95		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889 w efektach . . .	—	—	1.747	95		
		Razem . . .	—	—	**1.845**	**90**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 5% obligacye indemnizacyjne	1.350 zł. — ct.		
2. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	300 „ — „		
3. 4% książeczka Banku krajowego . . .	97 „ 95 „	1.747 zł.	95 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		**1.747 zł.**	**95 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888		1.658 „	84 „
okazuje się **przyrost** majątku o . . .		**89 zł.**	**11 ct.**
a mianowicie: *a)* przybyło w efektach .	97 zł. 95 ct.		
b) ubyło w gotówce . .	8 „ 84 „		
Czysty przyrost w efektach, jak wyżej .		**89 zł.**	**11 ct.**

XIX. Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolf dla obłąkanych ozdrowieńców.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% oblig. indemnizacyjnych 63 zł. 78 ct.						
		b) „ 4½% list. zast. Banku kraj. 13 „ 50 „						
		c) „ 4% książeczek Banku kraj. 9 „ 68 „	86	96	86	96		
	2	Gotówka otrzymana za spieniężone efekta 94 zł. 50 ct.						
		od tego wydana na zakupno efektów 63 „ 78 „						
		czysty dochód	30	72	30	72		
		Suma dochodów .	117	68	117	68		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889:						
		a) w gotówce . . . . 41 zł. 86 ct.						
		b) w efektach . . . . 135 „ 23 „	—	—	177	09		
		Razem . .	—	—	294	77	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcie dla ozdrowieńców za rok 1886, 1887, 1888 i 1889 po 47 zł. 25 ct., należytość 189 zł. od tejże:						
		a) odpisano 47 zł. 25 ct.						
		b) zwrot *correlatywny* 47 „ 25 „ 94 zł 50 ct.	94	50	47	25	47	25
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	89	11	89	11	—	—
	3	Efekta spieniężone . . . . 94 zł. 50 ct.						
		od tego zakupione . . . 63 „ 78 „						
		czysty wydatek	30	72	30	72	—	—
		Suma wydatków .	214	33	167	08	47	25
	4	**Zapas** z końcem roku 1889:						
		a) w gotówce . . . . 23 zł. 18 ct.						
		b) w efektach . . . . 104 „ 51 „	—	—	127	69	—	—
		Razem . .	—	—	294	77	47	25

Uwaga. Wykazany wyżej zapas ostateczny w efektach 104 zł. 51 ct. ulokowany jest w Banku krajowym na książeczkach wkładkowych. W roku 1890 podniesiono z takowych część kapitału w kwocie 57 zł. 26 ct. i przydzielono do majątku zarodowego fundacyi, pozostawiając na książeczce jedynie tyle, ile potrzeba na wypłatę wsparcia za rok 1889, wykazanego jako zaległość bierna. — Zapas ostateczny w gotówce 23 zł. 18 ct. służyć będzie na potrzeby bieżące fundacyi.

XX. Fundacya ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . 444 zł. 34 ct.						
		od tego spieniężone . . 225 „ 75 „						
		rzeczywiste przykupno . .	218	59	218	59		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	212	09	212	09		
		Suma dochodów	430	68	430	68		
	3	**Zapas** z początkiem r. 1889, w efektach . .	—	—	23.228	78		
		Razem . .	—	—	**23.659**	**46**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 437 zł. 84 ct.						
		od tego otrzymana za spieniężone efekta . . 225 „ 75 „						
		czysty wydatek . .	212	09	212	09		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889. w efektach . .	—	—	23 447	37		
		Razem .	—	—	**23.659**	**46**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4% listy zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk.	1.000 zł. — ct.		
2. 4½% „ „ „ „ „ „	9.100 „ — „		
3. 4½% „ „ Banku krajowego . .	12.100 „ — „		
4. 4½% obligacye galic. pożyczki kraj. z r. 1883	1.200 „ — „		
5. 4% książeczka Banku krajowego . .	47 „ 37 „	23.447 zł.	37 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		**23.447 zł.**	**37** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888		23.228 „	78 „
okazuje się **przyrost majątku w efektach** o		**218 zł.**	**59** ct.

XX. Fundacya ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego 42 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego . . 411 „ 75 „						
		c) od 4½% list zast. Banku kraj. 544 „ 50 „						
		d) od 4½% obligacyj pożyczki kraj. z roku 1883 . . 54 „ — „						
		e) od 4% książeczek Banku kraj. . 15 „ 92 „						
		Razem . . 1.068 zł. 17 ct						
		od tego odsetki bierne . — „ 88 „						
		czysty dochód . .	1 607	29	1.067	27		
	2	Gotówka otrzymana na spieniężone efekta . . . . . 1.060 zł. 47 ct.						
		od tego wydano na zakupno efektów . . . . 592 „ 67 „						
		czysty dochód . .	467	80	467	80		
		Suma dochodów .	1.535	09	1 535	09		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889:						
		a) w gotówce . . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . . 1.060 „ 47 „	—	—	1 060	47½		
		Razem . .	—	—	**2.595**	**56½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia włościan gmin Hołhocze i t. d. . .	848	38	848	38		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	212	09	212	09		
	3	Efekta spieniężone . . 1.060 zł. 47 ct.						
		od tego zakupione . . . 592 „ 67 „						
		czysty wydatek . .	467	80	467	80		
		Suma wydatków . .	1.528	27	1.528	27		
	4	**Zapas** z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . 474 zł. 62½ ct.						
		b) w efektach . . . 592 „ 67 „	—	—	1.067	29½		
		Razem . .	—	—	**2.595**	**56½**	—	—

Uwaga. Przypadające od efektów majątku zarodowego odsetki, lokuje się tymczasowo aż do miesiąca marca roku następnego, poczem z uzyskanej gotowizny przypadają ⅘ części na rozdawnictwo zapomóg dla zubożałych włościan, ⅕ zaś część na pomnożenie majątku zakładowego. Rozdawnictwo to przeprowadza odrębna komisya w myśl statutu utworzona, pod nadzorem Wydziału powiatowego w Podhajcach.

Wykazany zapas ostateczny majątku obrotowego 474 zł. 62½ ct. w gotówce 592 zł. 67 ct. w książeczce wkładkowej Banku krajowego, zużyty został na cele fundacyi w roku 1890 do LW. 3 039/1890.

LW. 56.195/1890.

XXI. Fundacya Dra Józefa Kazimierza Malinowskiego im. „Najjaśniejszego Pana“.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał hipotekowany do zwrotu od Kasyna miejskiego	20.000	—	—	—	20.000	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889. w efektach . .	—	—	83.433	93	—	—
		Razem . .	—	—	**83.433**	**93**	**20.000**	—
		Wydatki.						
	1	Efekta wydane do zamiany. . . 4.900 zł.						
		od tego pobrane z zamiany . . 4.900 „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1889. w efektach . .	—	—	83.433	93	—	—
		Razem . .	—	—	**83.433**	**93**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: *a)* Zapas kasowy w efektach:

1. 5% listy zast. gal. Tow. kredyt. ziemsk	40.100 zł.	— ct.		
2. 6% obligacye gal. pożyczki kraj. z r. 1873.	23.600 „	— „		
3. 5% austryacka renta papierowa . .	5.000 „	— „		
4. 5% węgierska „ „ . .	6.800 „	— „		
5. 4% „ „ złota . . .	7.900 „	— „		
6 4% książeczka gal. Kasy oszczędności .	33 „	93 „	83.433 zł.	93 ct.
b) Należytość czynna: kapitał hipotekowany do zwrotu od Kasyna miejskiego we Lwowie			20.000 „	— „
Suma stanu czynnego . .			103.433 zł.	93 ct.
Stan bierny			— „	— „
Czysty stan czynny			**103.433 zł.**	**93** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.			103.433 „	93 „
okazuje się, iż majątek pozostał **niezmieniony**			— zł.	— ct.

Uwaga. W myśl życzenia fundatora spieniężono w roku 1885. część efektów w imiennej wartości 20 000 zł. i wypożyczono Reprezentacyi Kasyna miejskiego kapitał w gotówce takiejże wysokości, zabezpieczony aktem notaryalnym na realności Nr. 962. Dz. I we Lwowie.

Kupony od efektów złożonych w Kasie krajowej, jakoteż odsetki od wypożyczonego kapitału pobiera dożywotnie fundator.

LW. 56.256/1890.

XXII. Fundacya Karola Beliny Brzozowskiego na cele dobroczynne.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1889. w efektach . .	—	—	20.000	—		
		Razem . .	—	—	**20.000**	—	—	—
		Wydatki.						
	1	C. k Sądowi krajowemu we Lwowie wydano na rzecz masy spadkowej ś. p. Karola Beliny Brzozowskiego cały majątek fundacyi w efektach .	20.000	—	20.000	—		
	2	Zapas z końcem roku 1889..	—	—	—	—		
		Razem . .	—	—	**20.000**	—	—	—

Uwaga. W roku 1889. umarł Karol Belina Brzozowski, więc złożony w Kasie krajowej zapieczętowany jego testament wraz z dodatkiem do testamentu odesłano c. k. Sądowi krajowemu we Lwowie.

Okazało się, że zmarły żadnej fundacyi nieustanowił zatem przechowane w Kasie krajowej efekta odesłano również do c. k. Sądu krajowego we Lwowie na rzecz masy spadkowej.

LW. 56.255/1890.

XXIII. Fundacya Karola Beliny Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej imienia J. I. Kraszewskiego.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% listów zast. gal. Tow. kred. ziemskiego . . . 100 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Tow. kred. ziemskiego . . . 45 „ — „	145	—	145	—		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . . 70 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . 3.049 „ 42 „	—	—	3.124	42		
		Razem . .	—	—	**3.269**	**42**	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocie Klementyny z Kobrów Starzewskiej .	150	—	150	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . . 70 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . 3.049 „ 42 „	—	—	3.119	42		
		Razem . .	—	—	**3.269**	**42**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 70 zł. — ct.

b) w efektach:

1. 5% listy zast. gal. Towarzystwa kred. ziem.	2.000 zł. — ct.	
2. 4½% „ „ „ „ „ „	1.000 „ — „	
3. 4% książeczka Banku krajowego	49 „ 42 „	3.049 „ 42 „
Suma stanu czynnego		3 119 zł. 42 ct.
Stan bierny:		— „ — „
Czysty stan czynny		**3.119 zł. 42 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.		3.124 „ 42 „
okazuje się **ubytek majątku** w gotówce o		5 zł. — ct.

powstały w skutek wylosowania jednego 5% listu zast. kredytowego ziemskiego na 1.000 zł. i zakupienia w miejsce tegoż takiego samego 4½% listu, przez co odsetki o 5 zł. mniej przyniosły.

Uwaga. Pozostały zapas gotówki 70 zł. przeznaczony jest na wypłatę dożywocia w I. półroczu 1890. roku. Fundacya wejdzie w życie dopiero po śmierci dożywotniczki.

LW. 56.267/1890.

XXIV. Fundacya imienia Antoniego Schiffnera.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	6	—	6	—		
	2	A. Schiffner złożył niespotrzebowaną gotówkę na rzecz fundacyi	48	—	48	—		
		Suma dochodów	54	—	54	—		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889. w efektach	—	—	1.633	85		
		Razem	—	—	**1 687**	**85**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	6	—	6	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce 42 zł. — ct.						
		b) w efektach 1.639 „ 85 „	—	—	1.681	85		
		Razem	—	—	**1 687**	**85**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem r. 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			42 zł. — ct.
b) w efektach:			
1. 4½% listy zast. gal. Tow. kred. ziem.	1.600 zł. — ct.		
2. los miasta Krakowa	20 „ — „		
3. 4% książeczka Banku krajowego	19 „ 85 „		1.639 „ 85 „
Suma stanu czynnego			1.681 zł. 85 ct.
Stan bierny:			— „ — „
Czysty stan czynny			**1.681 zł. 85 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.			1.633 „ 85 „
okazuje się **przyrost** majątku o			**48 zł. — ct.**
a mianowicie przybyło *a)* w gotówce	42 zł. — ct.		
b) w efektach	6 „ — „		
Razem, jak wyżej			48 zł. — ct.

Uwaga. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 42 zł. użyty został w roku 1890 na zakupno efektów.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1889.	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	—	—	—	—

Uwaga. Kupony od efektów pobiera wprost A. Schiffner na cele fundacyi.

XXV. Fundacya Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1889. w efektach . .	—	—	4.494	35	—	—
		Razem . .	—	—	**4.494**	**35**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1889. w efektach . .	—	—	4.494	35	—	—
		Razem . .	—	—	**4.494**	**35**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. $4^1/_2$ % listy zastawne gal. Tow. kredyt. ziem.	4.400 zł. — ct.	
2. 4% książeczka gal Kasy oszczędności .	61 „ 35 „	
3. 4% książeczka Banku krajowego . .	33 „ — „	4.494 **zł. 35 ct.**
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny		**4.494 zł. 35 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.		4.494 „ 35 „
okazuje się, **iż stan pozostał niezmieniony**		— **zł.** — ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4½% listów zastawnych gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . .	198	—	198	—		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889. w gotówce . .	—	—	106	—		
		Razem . .	—	—	**304**	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla czterech ubogich ciemnych . .	200	—	200	—		
	2	**Zapas** kasowy z końcem roku 1889. w gotówce .	—	—	104	—		
		Razem . .	—	—	**304**	—	—	—

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny w gotówce przeznaczony jest na wypłatę półrocznych rat wsparć, zapadłych dnia 1. Stycznia 1890.

LW. 56.269/1890.

XXVI. Fundacya Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan w Galicyi.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 ct.
		Dochody.						
	1	**Stan** od roku 1884. **niezmieniony**, mianowicie:						
		a) w 5% obligacyach jednolitego długu państwa w papierach oprocentowanych 32.900 zł. — ct.						
		b) w 4% książ. gal. Kasy oszczęd. 68 „ 73 „						
		Ogółem w efektach imiennej wartości .	—	—	**32.968**	**73**	—	—
		B. Majątek obrotowy.						
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% obligacyj jednolitego długu państwa . . . 1.381 zł 80 ct.						
		b) od 4% książ. Banku kraj. . 82 „ 53 „	1.464	33	1.464	33		
	2	Efekta zakupione . . . 1.381 zł. 80 ct.						
		od tego spieniężone . . 1 381 „ 80 „						
		rzeczywiste przykupno .	—	—	—	—		
		Suma dochodów . .	1.464	33	1·464	33		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . . 375 zł. 90 ct.						
		b) w efektach . . . 1.005 „ 90 „	—	—	1.381	80		
		Razem . .	—	—	**2.846**	**13**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapomogi zubożałym włościanom pow. turczańskiego	1 464	33	1.464	33		
	2	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 1.381 zł. 80 ct.						
		od tego otrzymana za spieniężone efekta . . . 1.381 „ 80 „						
		Czysty wydatek .	—	—	—	—		
		Suma wydatków . .	1.464	33	1.464	33		
	3	**Zapas** z końcem roku 1889.						
		a) w gotówce . . . . 375 zł. 90 ct.						
		b) w efektach . . . 1.005 „ 90 „	—	—	1.381	80		
		Razem . .	—	—	**2.846**	**13**	—	—

Uwaga. Odsetki od wyżej wykazanych obligacyj, lokuje się w ciągu roku aż do terminu rozdawnictwa zapomóg w roku następnym. Powstały tym sposobem zapas ostateczny majątku obrotowego w książeczkach Banku krajowego na 1.005 zł. 90 ct., użyty został na cele fundacyi w roku 1890. wraz z wykazaną zapasową gotówką w kwocie 375 zł. 90 ct.

LW. 56.196/1890.

XXVII. Fundacya ś. p. Anny de Sternsztyn Helclowej na rzecz „Domu ubogich w Krakowie“.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Wierzytelność z tytułu sprzedaży dóbr „Radłów“ reszta w kapitale	180.252	55½	103.146	24	77.106	31½
	2	Odsetki:						
		a) 5% od dłużnego za dobra „Radłów“ kapitału . . . 9.364 zł. 06 ct.						
		b) od 4½% listów zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk. . . 33.300 „ — „						
		c) od 4½% list. zast. Banku kraj. 6.457 „ 50 „	49.121	66	49.121	56	—	—
	3	Rozmaite drobne dochody	—	00½	—	00½	—	—
		Suma dochodów .	229.374	12	152.267	80½	77.106	31½
	4	**Zapas** z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . 28.302 zł. 23½ ct.						
		b) w efektach . . . 948.566 „ 71 „	—	—	976.868	94½	—	—
		Razem . . .	—	—	**1,129.136**	**75**	**77.106**	**31½**
		Wydatki						
	1	Na budowę „Domu ubogich“ z otworzonych kredytów w sumie 139.760 zł. — wizytatorka Sióstr miłosierdzia podniosła w roku 1889. . .	139.760	—	139.760	—		
	2	Zaliczka na przygotowanie bielizny dla „Domu ubogich“	10.000	—	10.000	—		
	3	Koszta podróży i dyety wypłacone w sprawach fundacyi	116	20	116	20		
		Suma wydatków .	149.876	20	149.876	20		
	4	**Zapas** z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . 30.693 zł. 84 ct						
		b) w efektach . . . 948.566 „ 71 „	—	—	979.260	55		
		Razem . . .	—	—	**1,129.136**	**75**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 30.693 zł. 84 ct.

b) w efektach:

1) 4½% listy zast. gal. Towarz. kredyt. ziemsk.	740.000 zł. — ct.		
2) 4½% „ „ Banku krajowego . .	143.500 „ — „		
3) 4% książeczki Banku krajowego . .	65.066 „ 71 „	948.566 zł. 71	ct.
c) Należytość czynna w reszcie kapitału za sprzedane dobra „Radłów“		77.106 „ 31½	„
Suma stanu czynnego .		1,056.366 zł. 86½	ct.
Stan bierny:		— „ —	„
Czysty stan czynny		**1,056.366** zł. 86½	ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.		1,147.121 „ 50	„
okazuje się **ubytek** majątku o		**90.754** zł. 63½	ct.

w skutek poczynionych wkładów na budowę i urządzenie „Domu ubogich“ w Krakowie.

XXVII. Fundacya ś. p. Anny de Sternsztyn Helclowej na rzecz „Domu ubogich w Krakowie“.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Wykazany powyżej ubytek powstał z powodu:

a) zmniejszenia się należytości czynnych o		103.146 zł. 24 ct.	
od tego: *a)* zwiększenie się zapasu gotówki o	2.391 zł. 60½ ct.		
b) zmniejsz. się należyt. biernych o	10.000 „ — „	12.391 „ 60½ „	
czysty ubytek, jak wyżej			**90.754 zł. 63½ ct.**

W wykazany powyżej czysty stan czynny z końcem roku 1889. nie wchodzi wartość realności zakupionych w Krakowie pod budowę „Domu ubogich“, tudzież wkłady już poczynione celem zrealizowania celów fundacyi.

Mianowicie wydano:

na zakupno realności w roku 1883.		11.000 zł. — ct.
„ „ „ „ „ 1885.		20.000 „ — „
rozpoczęcie budowy i inne z tem połączone wydatki w roku 1885.		18.100 „ — „
„ budowę „ „ 1886.		120.900 „ — „
„ „ „ „ 1887.		133.000 „ — „
„ „ „ „ 1888.		118.740 „ — „
„ „ „ „ 1889.		139.760 „ — „
Razem do końca roku 1889. .		561 500 zł. — ct.

Uwaga. Oprócz wykazanych w stanie majątku efektów imiennej wartości 948 566 zł. 71 ct., posiada jeszcze ta fundacya 9 sztuk akcyj użytkowania kolei państwowej, od których (jako swego czasu wylosowanych, a zatem w stan efektów niewchodzących), pobiera się jedynie przypadająca na nie dywidenda, a tej w roku 1889. akcye te wcale nie miały.

Stan majątku wykazano według ewidencyi kapitałów zostających pod bezpośrednim zarządem Wydziału krajowego. Stan ten w obec w toku będącej budowy „Domu ubogich“ w Krakowie, będzie się corocznie zmniejszał w miarę budowy aż do czasu, póki takowa ukończoną nie zostanie i fundacya w życie nie wejdzie.

LW. 56.254/1890.

XXVIII. Fundusz „Macierzy polskiej“.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . 22.615 zł. 08 ct.						
		„ otrzymane w darze . 89 „ 70 „						
		razem . 22.704 zł. 78 ct.						
		od tego spieniężone (w tem 14 000 rubli) . . 14.089 „ 70 „						
		rzeczywiste przykupno . .	8.615	08	8.615	08		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	9	75	9	75		
	3	Rozmaite dochody: Storno kasowe (gotówka) . 4.322 zł. 50 ct.						
		od tego: Rozmaite wydatki: Storno kasowe: (gotówka) . 4.322 „ 50 „						
		czysty dochód .	—	—		—		
		Suma dochodów . .	8.624	83	8.624	83		
	4	**Zapas** z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . 4.322 zł. 50 zł.						
		b) w efektach . . 25.421 „ 25 „	—	—	29.743	75		
		Razem .	—	—	**38.368**	**58**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 22.224 zł. 68 ct.						
		od tego: pobrana za spieniężone efekta . . . 17.892 „ 43 „						
		czysty wydatek .	4.332	25	4.332	25		
	2	Efekta wydane do winkulacyi 22.500 zł. — ct.						
		od tego: odebrane z winkulacyi 22.500 zł. — ct.						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—		
		Suma wydatków . .	4.332	25	4.332	25		
	3	**Zapas** z końcem roku 1889. w efektach . .	—	—	34.036	33		
		Razem . .	—	—	**38.368**	**58**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:			
1) 5% listy zast. galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk. .	6.700 zł. — ct.		
2) 4½% „ „ „ „ „ „ .	22.600 „ — „		
3) 4½% „ „ Banku krajowego . .	4 700 „ — „		
4) 4% książeczka wkładkowa Banku krajowego .	31 „ 33 „		
5) 4% „ krakowskiej Kasy oszczędności .	5 „ — „	34.036 zł. 33 ct.	
Stan bierny:		— „ — „	
Czysty stan czynny		**34.036 zł. 33 ct.**	
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888. . . .		29.743 „ 75 „	
okazuje się **przyrost** majątku o		**4.292 zł. 58 ct.**	
a mianowicie:			
przybyło w efektach . . 8.615 zł. 08 ct.			
ubyło zaś w gotówce . . 4.322 „ 50 „			
Czysty przyrost w efektach jak wyżej . .		**4.292 zł. 58 ct.**	

XXVIII. Fundusz „Macierzy Polskiej“.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Datki od rozmaitych osób i korporacyj:						
		a) subwencya z fund. krajowego 3.000 zł. — ct.						
		b) subwencya gminy m. Lwowa 200 „ — „						
		c) datki od rozmaitych osób . 206 „ — „	3.406	—	3.406	—		
	2	Dochody ze sprzedaży wydawnictw własnych .	1.733	36	1.733	36		
	3	Odsetki od efektów:						
		a) od 6% listów zast. Banku kijowskiego . . . . 161 zł. 88 ct.						
		b) od 5% listów zast. gal. Towarz. kredyt. ziemsk. . . . 335 „ — „						
		c) od 4½% listów zast. gal. Tow. 1.014 „ 75 „						
		d) od 4½% list zast. Banku kraj. 211 „ 50 „						
		e) od 4% książeczki Kasy oszczędności m. Krakowa . . 3 „ 03 „						
		Razem . 1.726 zł. 16 ct.						
		od tego: odsetki bierne . 103 „ 52 „						
		czysty dochód . . .	1.622	64	1.622	64		
	4	Zaliczka zwrotna, pobrana z funduszu krajowego .	679	94½	679	94½		
		Suma dochodów .	7.441	94½	7.441	94½		
	5	**Zapas** z początkiem roku 1889. w gotówce . .	—	—	1.324	51½		
		Razem . . .	—	—	**8.766**	**46**	—	—
		Wydatki.						
	1	Koszta wydawnictw własnych:						
		a) honorarya autorskie i za ryciny 577 zł. 95 ct.						
		b) druk wydawnictw . . . 4.296 „ 76 „						
		c) oprawa dzieł . . . . 265 „ 40 „						
		d) wydaw. kalendarza „Macierzy“ 300 „ — „						
		e) wydaw czasop. „Niedziela“ . 1 650 „ — „	7 090	11	7.090	11	—	—
	2	Zasiłki naukowe dla dzieci niezamożnych rodziców	350	—	350	—	—	—
	3	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	9	75	9	75	—	—
	4	Zwrot zaliczki funduszowi krajowemu . . .	679	94½	—	—	679	94½
	5	Rozmaite: wydatki Rady administ. 1.882 zł. 60 ct.						
		od tego: storno kasowe . 566 „ — „						
		czysty wydatek . .	1.316	60	1.316	60	—	—
		Suma wydatków . .	9.446	40½	8.766	46	679	94½
	6	**Zapas** z końcem roku 1889.:		—	—	—	—	—
		Razem . . .	—	—	**8.766**	**46**	—	—

Uwaga. Wydatkami tej fundacyi zarządza Rada wykonawcza, na której żądanie asygnuje się wypłaty w miarę potrzeby. Czyste nadwyżki dochodów z wydawnictw własnych składa też Rada na rzecz fundacyi do Kasy krajowej, w której złożony jest majątek fundacyi. Powyższy rachunek obejmuje tedy jedynie wynikłości wypływające z obrotu kasowego w Wydziale krajowym.

LW. 56.270/1890.

XXIX. Fundacya Feliksy Maryi z hr. Golejewskich Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców Polaków.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
—	1	**Zapas** z początkiem roku 1889 w efektach . .	—	—	**100.269**	**39**	—	—
		Wydatki.						
—	1	**Zapas** z końcem roku 1889 w. efektach . .	—	—	**100.269**	**39**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 5% niepr. listy galic. Banku hipotecznego	100.000 zł.	— ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego	269 „	39 „	100.269 zł. 39 ct.
Stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny			**100.269 zł. 39 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888			100.269 „ 39 „
okazuje się **stan pozostał niezmieniony**			— zł. — ct.

Uwaga. Dochody z kuponów, aż do wejścia w życie fundacyi, pobiera fundatorka.

LW. 56.192/1890.

XXX. Fundusz z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1889 w efektach . .	—	—	574	16	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1889 w efektach . .	—	—	574	16	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4% książeczka Banku krajowego Nr. 682 (dla szkoły agronomicznej w Dublanach) . . . 287 zł. 08 ct.
2. 4% książeczka Banku krajowego Nr. 683 (na cele oświaty ludowej) . . . . . 287 „ 08 „ 574 zł. 16 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **574 zł. 16 ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888 . . . 574 „ 16 „

okazuje się, iż **stan pozostał niezmieniony** . . . — zł. — ct.

LW. 56.198/1890.

XXXI. Fundusz ku podniesieniu rybactwa.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Ściągnięte grzywny za przekroczenie ustawy rybackiej i uzyskane kwoty ze sprzedaży skonfiskowanych ryb i przyrządów rybackich .	461	90	452	67	9	23
	2	Ze sprzedaży chromolitograficznej mapy obrazowej ryb krajowych	569	—	346	40	222	60
	3	Odsetki od książeczki wkładkowej Banku krajowego .	11	35	11	35	—	—
	4	Gotówka ze sprzedaży efektów 451 zł. 15 ct. od tego gotówka wydana na zakupno efektów . . 451 „ 15 „	—	—	—	—		—
		Suma dochodów .	1 042	25	810	42	231	83
	5	**Zapas** z początkiem roku 1889	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	**810**	**42**	—	—
		Wydatki.						
	1	Funduszowi krajowemu zwrot kosztów wydawnictwa i przewozu chromolitograficznej mamy obrazowej ryb krajowych (reszta z roku 1888) .	205	42	205	42		
	2	Zarządowi Towarzystwa rybackiego w Krakowie zwrot nadpłaty kosztów wydawnictwa tekstu objaśniającego do mapy obrazowej ryb krajowych i należytości zakładu litograficznego w Wiedniu za przechowanie płyt chromolitograficznych	54	—	54	—		
	3	Koszta wypracowania projektu rewirów rybackich	220	—	220	—		
	4	„ notaryalne, ogłoszenia i portorya . .	12	53	12	53		
	5	Efekta spieniężone . . . . 451 zł. 15 ct. od tego zakupione . . . 451 „ 15 „	—	—	—	—		
		Suma wydatków .	491	95	491	95		
	6	**Zapas** końcem roku 1889 w gotówce . . .	—	—	318	47		
		Razem . .	—	—	**810**	**42**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: 1. Zapas kasowy w gotówce	318 zł. 47 ct.
2. Należytości czynne	231 „ 83 „
Suma stanu czynnego	550 zł. 30 ct.
Stan bierny	— „ — „
Czysty stan czynny	**550 zł. 30 ct.**
W porównaniu z czystym stanem biernym, wykazanym z końcem roku 1888	178 „ 42 „
okazuje się **przyrost** majątku o	**728 zł. 72 ct.**

a mianowicie: w gotówce o	318 zł. 47 ct.	
w należytościach czynnych	204 „ 83 „	
razem	523 zł. 30 ct.	
od tego zmniejszenie należytości biernych o	205 „ 42 „	
przyrost, jak wyżej, o	728 zł. 72 ct.	

Uwaga. Zapas gotówki z końcem roku 1889 w kwocie 318 zł. 47 ct. ulokowany został z początkiem roku 1890 na książeczkę wkładkową Banku krajowego.

XXXII. Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1889 w efektach . .	—	—	**9.103**	**66**	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1889 w efektach . .	—	—	**9.103**	**66**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4½% listy zast. gal. Tow. kred. ziem. .	9.100 zł. — ct.		
2. 4% „ „ Banku krajowego . .	3 „ 66 „	9.103 zł.	66 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		**9.103 zł.**	**66** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888		9.103 „	66 „
okazuje się, iż **stan pozostał niezmieniony**		— zł.	— ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efektów:							
		a) od 4½% listów zastawn. gal. Tow. kred. ziemsk.	409 zł. 50 ct.						
		b) od 4% książeczki Banku krajowego	3 „ 78 „	413	28	413	28		
	2	Gotówka otrzymana za spieniężone efekta	409 zł. 50 ct.						
		od tego wydana na zakupno efektów	204 „ 75 „						
		czysty dochód		204	75	205	75		
		Suma dochodów		618	03	618	03		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889:							
		a) w gotówce	4 zł. 90 ct.						
		b) w efektach	409 „ 50 „	—	—	414	40		
		Razem		—	—	**1.032**	**43**	—	—
		Wydatki.							
	1	Gotówka odesłana Chaimowi Oranżowi w Krakowcu do rozdania ubogim izraelitom tamże		414	40	414	40		
	2	Efekta spieniężone	409 zł. 50 ct.						
		od tego zakupione	204 „ 75 „						
		czysty wydatek		204	75	204	75		
		Suma wydatków		619	15	619	15		
	3	**Zapas** z końcem rok 1889:							
		a) w gotówce	208 zł. 53 ct.						
		b) w efektach	204 „ 75 „	—	—	413	28		
		Razem		—	—	**1.032**	**43**	—	—

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny majątku obrotowego użyty został w roku 1890 na cele fundacyi.

XXXIII. Fundacya Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1889. w efektach . .	—	—	**8.404**	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1889. w efektach . .	—	—	**8.404**	—	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. $4\frac{1}{2}\%$ listy zastawne Banku krajowego . . .	8.400 zł.	
2. 4% książeczka Banku krajowego	4 „	8.404 zł.
Stan bierny		— „
Czysty stan czynny		**8.404 zł.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.		8.404 „
okazuje się, iż **stan pozostał niezmieniony**		— zł.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4½% listów zast. Banku krajowego .	378	—	378	—		
	2	**Zapas** z początkiem rokn 1889. w gotówce . .	—	—	305	20		
		Razem . .	—	—	**683**	**20**	—	—
		Wydatki.						
	1	Łukowskiej Teofili wydano na wsparcia za r. 1889.	305	—	305	—	—	—
	2	Wymierzona od fundacyi należytość rządowa .	603	—	80	40	522	60
		Suma wydatków . .	908	—	385	40	522	60
	3	**Zapas** z końcem roku 1889. w gotówce . .	—	—	297	80	—	—
		Razem . .	—	—	**683**	**20**	**522**	**60**

U w a g a. Wykazany zapas ostateczny majątku obrotowego w gotówce 297 zł. 80 ct użyty został w roku 1890 na wsparcie osieroconych dzieci.

XXXIV. Fundacya posagowa ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich dla biednych moralnie prowadzących się dziewcząt.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1889. w efektach . .	—	—	21.239	82		
		Razem . .	—	—	**21 239**	**82**	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1889. w efektach . .	—	—	21.239	82		
		Razem . .	—	—	**21.239**	**82**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4% los państwowy z roku 1860. . .	500 zł. — ct.	
2. 5% austryacka renta srebrna . . .	20.650 „ — „	
3. 4% książeczka gal. Kasy oszczędności .	89 „ 82 „	21.239 zł. 82 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny		**21.239** zł. **82** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888		21.239 „ 82 „
okazuje się, iż **stan pozostał niezmieniony** . . .		— zł. — ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% losu państwowego z roku 1860. . . . . 20 zł. — ct.						
		b) od 5% austr. renty srebrnej 867 „ 30 „	887	30	887	30		
	2	Efekta zakupione . . . . 804 zł						
		od tego wydane (jako posagi) . 804 „						
		czysty dochód . .	—	—	—	—		
		Suma dochodów . .	887	30	887	30		
	3	**Zapas z początkiem roku 1889. w gotówce . .**	—	—	804	78		
		Razem . .	—	—	**1.692**	**08**	—	—
		Wydatki.						
	1	Posagi dla trzech dziewcząt po 268 zł. . .	804	—	804	—		
	2	Koszta insercyjne i porta pocztowe . . .	28	01	28	01		
		Suma wydatków . .	832	01	832	01		
	3	**Zapas z końcem roku 1889. w gotówce . .**	—	—	860	07		
		Razem . .	—	—	**1.692**	**08**	—	—

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny w gotówce 860 zł. 07 ct. przeznaczony jest na wypłatę posagów w roku 1890.

XXXV. Fundacya ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich dla ubogich wdów po nauczycielach szkół ludowych.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	50	—	50	—		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	50	—	50	—		
		Suma dochodów . .	100	—	100	—		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889. w efektach . .	—	—	21.769	08		
		Razem . .	—	—	**21.869**	**08**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	50	—	50	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889. w efektach . .	—	—	21.819	08		
		Razem . .	—	—	**21.869**	**08**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: **Zapas kasowy** w efektach:				
1. 4% losy państwowe z roku 1854 . .	500 zł.	— ct.		
2. 5% austryacka renta srebrna . . .	20.650 „	— „		
3. 4½% listy zastawne Banku krajowego .	600 „	— „		
4. 4% książeczka Banku krajowego . .	69 „	08 „	21.819 zł.	08 ct.
Stan bierny			— „	— „
Czysty stan czynny			**21.819** zł.	**08** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.			21.769 „	08 „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o			**50** zł.	— ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów: *a)* od 4% losów państwowych z roku 1854 . . . . . 16 zł. 80 ct. *b)* od 5% austr. renty srebrnej . 867 „ 30 „ *c)* „ 4½% listów zast. Banku krajowego . . . . . 27 „ — „	911	10	911	10		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889. w gotówce . .	—	—	82	98		
		Razem . .	—	—	**994**	**08**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dożywotnie dziewięciu wdowom po 100 zł. należytość zaległa 04 ct. i bieżąca 900 zł. razem . . . . . 900 zł. 04 ct. od tejże odpisano . . . — „ 08 „	899	96	899	96		
	2	Gotówka przeniesiona do majątku zarodowego .	50	—	50	—		
	3	Koszta insercyjne	8	79	8	79		
		Suma wydatków . .	958	75	958	75		
	4	**Zapas** z końcem roku 1889. w gotówce . .	—	—	35	33		
		Razem . .	—	—	**994**	**08**	—	—

Uwaga. Z wykazanego wyżej zapasu ostatecznego w gotówce 35 zł. 33 ct. sfruktyfikowano w roku 1890. część t. j. 30 zł. na rzecz majątku zarodowego, zaś resztę 5 zł. 33 ct. pozostawiono nieulokowaną na ewentualne drobne wydatki majątku obrotowego.

XXXVI. Fundacya Teresy hr. Weissenwolfowej na rzecz przytułku dla dotkniętych wielką chorobą

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% oblig. indemnizacyj. 103 zł. 94½ ct.						
		b) od 4½% list. zast Banku kraj. 18 „ — „						
		Razem . . 121 zł. 94½ ct.						
		od tego odsetki bierne . . 5 „ 74 „						
		czysty dochód . .	116	20½	116	20½		
	2	Efekta zakupione . . . 353 zł. 65 ct.						
		od tego spieniężone . . 331 „ 89 „						
		rzeczywiste przykupno . .	21	76	21	76		
		Suma dochodów . .	137	96½	137	96½		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . . 2 zł. 26 ct						
		b) w efektach . . . . 3 885 „ 90 „	—	—	3 888	16		
		Razem . .	—	—	4 026	12½	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 349 zł, 15 ct.						
		od tego otrzymana za spieniężone efekta . . . 346 „ 89 „						
		czysty wydatek . .	2	26	2	26		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . 116 zł. 20½ ct.						
		b) w efektach . . . 3.907 „ 66 „	—	—	4 023	86½		
		Razem . .	—	—	4.026	12½	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 116 zł. 20½ ct.

b) w efektach:

1. 5% obligacye indemnizacyjne . . .	2 050 zł — ct.		
2. 4½% listy zastawne Banku krajowego .	400 „ — „		
3. 4% książeczki galic. Kasy oszczędności .	1.326 „ 30 „		
4. 4% książeczki Banku krajowego . .	131 „ 36 „	3.907 „ 66	„
Suma stanu czynnego . .		4.023 zł. 86½	ct.
Stan bierny		— „ —	„
Czysty stan czynny		4 023 zł. 86½	ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888.		3 888 „ 16	„
okazuje się **przyrost** majątku o		**135 zł 70½**	ct.
a mianowicie przybyło *a)* w gotówce . .	113 zł. 94½ ct.		
b) w efektach . .	21 „ 76 „		
Razem, jak wyżej . .		**135 zł. 70½**	ct.

Uwaga. Fundacya ta, odebrana w zarząd Wydziału krajowego w roku 1887, nie weszła jeszcze w życie. Wykazany zapas ostateczny w gotówce 116 zł. 20½ ct. użyty został w roku 1890 (z opuszczeniem ½ centa) na zakupno efektów.

LW. 56.296/1890.

XXXVII. Fundacya ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . 190 zł. 33 ct. od tego spieniężone . . 53 „ 53 „ rzeczywiste przykupno .	136	80	136	80		
	2	Odsetki od 4½% obligacyj gal. pożyczki kraj. z roku 1885. . 90 zł. — ct. od tego odsetki bierne . . — „ 88 „ czysty dochód .	89	12	89	12		
		Suma dochodów . .	225	92	225	92		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889 : *a)* w gotówce . . . 45 zł 33 ct. *b)* w efektach . . . 2 000 „ — „	—	—	2.045	33		
		Razem . .	—	—	2.271	25	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 187 zł. 98 ct. od tego otrzymana za spieniężone efekta . . . . 53 „ 53 „ czysty wydatek .	134	45	134	45		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889. w efektach . .			2.136	80		
		Razem . .	—	—	2.271	25	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:
1. 4½% obligacye gal. pożyczki kraj. z roku 1885. 2.100 zł. — ct.
2. 4% książeczka Banku krajowego . . . 36 „ 80 „ — 2.136 zł. 80 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **2.136 zł. 80 ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888. . . . . 2 045 „ 33 „

okazuje się **przyrost majątku** o . . . . . **91 zł 47 ct.**

a mianowicie: *a)* przybyło w efektach . . . 136 zł. 80 ct.
b) ubyło w gotówce . . . 45 „ 33 „

Czysty przyrost w efektach, jak wyżej . **91 zł. 47 ct.**

Uwaga. Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie. Dochody jej fruktyfikują się corocznie na rzecz majątku zarodowego.

LW. 55.899/1890.

XXXVIII. Fundacya bursy imienia ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . 552 zł. 57 ct.						
		od tego spieniężone . . . . 312 „ 20 „						
		rzeczywiste przykupno . .	240	37	240	37		
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast. gal. Tow. kred. ziemskiego . . . . . 450 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Banku kraj. 29 „ 25 „						
		c) od 4% książeczki Banku krajowego . 13 „ 53 „						
		Razem . . 492 zł. 78 ct.						
		od tego odsetki bierne . . . 1 „ 13 „						
		czysty dochód . .	491	65	491	65		
		Suma dochodów . .	732	02	732	02		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . . . 234 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . . 10.712 „ 20 „	—	—	10.946	20		
		Razem . .	—	—	**11.678**	**22**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . 545 zł. 07 ct.						
		od tego otrzymano za spieniężone efekta 312 „ 20 „						
		czysty wydatek . .	232	87	232	87		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889.						
		a) w gotówce . . . . 492 zł. 78 ct.						
		b) w efektach . . . . 10.952 „ 57 „	—	—	11.445	35		
		Razem . .	—	—	**11.678**	**22**	—	—

Stan majątku z końcen roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 492 zł. 78 ct.

b) w efektach:

1. 4½% listy zastawne gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . 10.000 zł. — ct.
2. 4½% „ „ „ Banku krajowego . . . . 900 „ — „
3. 4% książeczka Banku krajowego . . . . . 52 „ 57 „ 10.952 „ 57 „

Suma stanu czynnego . . 11.445 zł. 35 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **11.445 zł. 35 ct**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888. . . . . 10.946 „ 20 „

okazuje się **przyrost** majątku . . . . . **499 zł. 15 ct**

a mianowicie przybyło: *a)* w gotówce . . . . . 258 zł. 78 ct.

b) w efektach . . . . . 240 „ 37 „

Razem, jak wyżej **499 zł. 15 ct.**

Uwaga. Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie. Dochody majątku żelaznego tak długo będą kapitalizowane, aż urosną do kwoty, z której po opędzeniu kosztów założenia bursy i po opłaceniu należytości rządowej, przynajmniej 10 uczniów będzie mogło być utrzymywanych.

Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 492 zł. 78 ct. sfruktyfikowany został w roku 1890. na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

XXXIX. Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1889. w efektach . .	—	—	2.613	15		
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1889. w efektach . .	—	—	2.613	15	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 5% listy zast. gal Tow. kred. ziem. .	2.300 zł. — ct.	
2. 4½% „ „ „ „ „ „ . .	100 „ — „	
3. 4% książeczka gal. Kasy oszczędności .	213 „ 15 „	2.613 zł 15 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny		2.613 zł. 15 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888. . .		2.672 „ 90 „
okazuje się **ubytek** majątku w gotówce o . .		59 zł. 75 ct.

który to ubytek jest tylko pozornym, albowiem powyższy ubytek t. j. gotówkę 59 zł. 75 ct. przeniesiono do majątku obrotowego (Patrz uwaga przy maj. obrot.).

XXXIX. Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% listów zastaw. galic. Tow. kredyt. ziem. . . 115 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zastaw. galic. Tow. kredyt. ziem. . . 4 „ 50 „	119	50	119	50		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1889. w gotówce . .	—	—	59	75		
		Razem . .	—	—	**179**	**25**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapłacona należytość rządowa od fundacyi . .	69	25	69	25		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889.	—	—	110	—	—	—
		Razem . .	—	—	**179**	**25**	—	—

Uwaga. Majątek fundacyi tej odebranej w zarząd Wydziału krajowego w roku 1888. został rozdzielony począwszy od 1 Stycznia 1889. (uchwałą Wydz kraj. z 12. Lipca 1889.) na **zarodowy i obrotowy** — wskutek czego z zapasu pozostałego z końcem roku 1888. w gotówce 59 zł. 75 ct. i w efektach 2.613 zł. 15 ct. przeniesiono gotówkę jako zapas początkowy roku 1889. do majątku obrotowego, zaś efekta pozostawiono jako zapas początkowy majątku zarodowego. Z powodu takiego rozdziału dawniejszego zapasu w obecnem zamknięciu majątek zarodowy wykazuje pozorny **ubytek** w kwocie 59 zł. 75 ct.

Wykazany wyżej zapas w gotówce 110 zł. przeniesiony został w roku 1890. do majątku zarodowego i użyty na zakupno efektów.

XL. Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich.

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	325	48	325	48		
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% listów zastaw. gal. Tow. kredyt ziemsk . . . 640 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . . 6 „ 75 „						
		Razem 646 zł. 75 ct.						
		od tego odsetki bierne . — „ 82 „						
		czysty dochód	645	93	645	93		
		Suma dochodów .	971	41	971	41		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889:						
		a) w gotówce . . 320 zł. — ct.						
		b) w efektach . 12.860 „ 81 „	—	—	13.180	81		
		Razem	—	—	**14.152**	**22**	—	—
		Wydatki						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . .	319	18	319	18		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889:						
		a) w gotówce . . . 646 zł. 75 ct.						
		b) w efektach . . 13.186 „ 29 „	—	—	13.833	04		
—	—	Razem .	—	—	**14.152**	**22**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 646 zł. 75 ct.

b) w efektach:

1. 5% listy zastaw. gal. Tow. kredyt. ziemsk.	12.800 zł. — ct.	
2. 4½% „ „ Banku krajowego	300 „ — „	
3. 4% książeczka gal. Kasy oszczędności	60 „ 81 „	
4. 4% „ Banku krajowego	25 „ 48 „	13.186 „ 29 „
Suma stanu czynnego		13.833 zł. 04 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **13.833 zł. 04 ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888 . . . 13.180 „ 81 „

okazuje się **przyrost majątku o** . . . . . **652 zł. 23 ct.**

a mianowicie przybyło: *a)* w gotówce . 326 zł. 75 ct.

b) w efektach . 325 „ 48 „

Razem, jak wyżej . **652 zł. 23 ct.**

Uwaga. Fundacya ta odebrana w zarząd Wydziału krajowego w roku 1888 nie weszła jeszcze życie. — Wykazany zapas ostateczny w gotówce 646 zł. 75 ct. sfruktyfikowany został w roku 1890 na rzecz majątku zarodowego.

LW. 56.276/1890.

XLI. Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.							
	1	Efekta zakupione	140 zł. 22 ct.						
		od tego spieniężone . .	72 „ 89 „						
		rzeczywiste przykupno .		67	33	67	33		
	2	Odsetki od efektów:							
		a) od 5% listów zastaw. gal. Tow. kredyt. ziemsk. . . .	125 zł. — ct.						
		b) „ 4½% list. zast. gal. Banku krajowego	2 „ 25 „						
		c) 4% książeczek gal. Kasy oszczędności	3 „ 01 „						
			130 zł. 26 ct.						
		od tego odsetki bierne . .	28 „						
		czysty dochód		129	98	129	98		
		Suma dochodów .		197	31	197	31		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1889:							
		a) w gotówce	62 zł. 50 ct.						
		b) w efektach . . .	2.572 „ 89 „	—	—	2.635	39		
		Razem . .		—	—	**2.832**	**70**	—	—

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 138 zł. 12 ct. od tego otrzymana za spieniężone efekta . . . . 72 „ 89 „						
		czysty wydatek	65	23	65	23		
	2	**Zapas** z końcem roku 1889: *a)* w gotówce . . . 127 zł. 25 ct. *b)* w efektach . . . 2.640 „ 22 „	—	—	2.767	47		
		Razem . .	—	—	2.832	70	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 127 zł. 25 ct.
b) w efektach:
1. 5% list. zastaw. gal. Tow. kredyt. ziemsk. . 2.500 zł. — ct.
2. 4½% listy zastawne gal. Banku krajowego . 100 „ — „
3. 4% książeczka gal. Banku krajowego . . 40 „ 22 „ 2.640 „ 22 „

Suma stanu czynnego . . . 2.767 zł. 47 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **2.767 zł. 47 ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888 . . . . . 2.635 „ 39 „

okazuje się **przyrost** majątku o . . . **132 zł. 08 ct.**

a mianowicie przybyło: *a)* w gotówce . 64 zł. 75 ct.
b) w efektach . 67 „ 33 „

Razem, jak wyżej . . **132 zł. 08 ct.**

Uwaga. Fundacya ta odebrana w zarząd przez Wydział krajowy w roku 1888, nie weszła jeszcze w życie. Wykazany zapas ostateczny w gotówce 127 zł. 25 ct. użyty został w roku 1890 na zakupno efektów.

XLII. Fundusz „Domu ubogich w Strzeliskach nowych“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.			Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.								
	1	Efekta odebrane z depozytów (krajowych) . .			9.168	23	9.168	23		
	2	Odsetki od efektów:								
		a) od 5% obligacyj jednolitego długu państwa (renta papierowa)	67 zł. 20 ct.							
		b) od 5% list. zast. gal. Tow. kredyt ziemsk.	385 „ — „							
		c) od 5% obligacyj indemnizacyjnych	30 „ 71 „		482	91	482	91		
	3	Efekta zakupione			8	40	8	40		
				Suma dochodów .	9.659	54	9.659	54		
	4	Zapas z początkiem roku 1889 . . .			—	—	—	—		
				Razem . .	—	—	**9.659**	**54**	—	—

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Wydatki.						
	1	Odsetków część odesłana Wydziałowi powiatowemu w Bóbrce	239	71	239	71		
	2	Gotówka wydana na zakupno efektów . .	8	40	8	40		
		Suma wydatków	248	11	248	11		
	3	**Zapas z końcem roku 1889:**						
		a) w gotówce . . . 234 zł 80 ct.						
		b) w efektach . . . 9.176 „ 63 „	—	—	9.411	43		
		Razem	—	—	**9.659**	**54**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			234 zł. 80 ct.
b) w efektach:			
1. 5% renta państwowa	800 zł.	— ct.	
2. 5% obligacye indemnizacyjne . . .	650 „	— „	
3. 5% listy zast. gal. Tow. kred. ziemsk. .	7.700 „	— „	
4. 4% książeczka Banku krajowego . .	26 „	63 „	9.176 „ 63 „
Suma stanu czynnego			9.411 zł. 43 ct.
Stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny			**9.411 zł. 43 ct.**

Uwaga. Fundacya ta odebraną została w zarząd Wydziału krajowego w roku 1889. — Wykazany zapas ostateczny w gotówce 234 zł. 80 ct. przesłany został w myśl statutu fundacyjnego w roku 1890 Wydziałowi powiatowemu w Bóbrce po strąceniu 10% na pomnożenie majątku zarodowego.

XLIII. Depozyta gminne serwitutowe.

Rubryka	Pozycya	Dochody.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
	1	Odsetki:						
		a) od obligacyj indemnizacyjnych . . .	12.757	30½	12.757	30½		
		b) „ listów Banku krajowego . . .	8.458	20½	8.458	20½		
	2	Efekta zakupione:						
		a) listy Banku krajowego	52.550	—	52.550	—		
		b) książeczki wkładkowe Banku krajowego .	48	38	48	38		
	3	Gotówka za sprzedane obligacye indem. . .	18.404	02	18.404	02		
	4	„ „ „ „ „ wylosowane	27.667	50	27.667	50		
	5	„ „ „ listy zast. Banku kraj. . .	15.175	96	15.175	96		
	6	„ „ „ „ „ „ „ wylosow.	800	—	800	—		
	7	Zamiana:						
		a) obligacyi indemnizacyjnych . . .	1.800	—	1.800	—		
		b) listów zastawnych Banku krajowego . .	76.800	—	76.800	—		
	8	Zwrot obligacyi indemnizacyjnych winkulowanych i dewinkulowanych	1.550	—	1.550	—		
	9	Zwrot obligacyj indemnizacyjnych opatrzonych żyrem	500	—	500	—		
	10	Zaliczki zwrócone	2.459	69½	2.459	69½		
		Suma dochodów .	218.971	06½	218.971	06½		
	11	Zapas z początkiem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . 8.118 zł. 35 ct.						
		b) w obligacyach indemnizac. 277.150 „ — „						
		c) w listach zast. Banku kraj. 177.500 „ — „	—	—	462.768	35		
		Razem . .	—	—	681.739	41½	—	—

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Wydatki.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
	1	Kapitały wydane:						
		a) w gotówce	34.587	05½	34.587	05½		
		b) w obligacyach indemnizacyjnych . . .	2.050	—	2.050	—		
		c) w listach zastawnych Banku krajowego . .	2.550	—	2.550	—		
		d) w książeczkach wkładkowych Banku krajowego	48	38	48	38		
	2	Gotówka wydana na zakupno list. zast. Banku kraj.	51.745	86	51.745	86		
	3	„ „ „ „ książ. wkład. „ „	48	38	48	38		
	4	Efekta sprzedane: oblig. indemnizacyjne . .	17.700	—	17.700	—		
	5	„ „ „ „ wylosowane	26.350	—	26.350	—		
	6	„ „ listy zast. Banku kraj. . . .	15.550	—	15.550	—		
	7	„ „ „ „ „ „ wylosowane	800	—	800	—		
	8	Zamiana: *a)* obligacyj indemnizacyjnych . .	1.800	—	1 800	—		
		b) listów zastawnych Banku krajowego .	76.800	—	76.800	—		
	9	Oblig. indem. do winkulowania i dewinkulowania .	550	—	550	—		
	10	„ „ „ opatrzenia żyrem	500	—	500	—		
	11	Taksy za przepisanie obligacyj indemnizacyjnych .	—	20	—	20		
	12	Zaliczki dane	2.400	69½	2 400	69½		
		Suma wydatków .	233.489	57	233.489	57	—	—
	13	Zapas z końcem roku 1889.:						
		a) w gotówce . . . 5.049 zł 84½ ct.						
		b) w obligacyach indemnizacyjnych . . . 231.050 „ — „						
		c) w listach zastaw. Banku krajowego . . . 212.150 „ — „	—	—	448.249	84½		
		Razem . . .	—	—	**681.739**	**41½**	—	—

Stan depozytów serwitutowych z końcem roku 1889.

Stan czynny:	Zapas kasowy w gotówce	5.049 zł.	84½ ct.
„ „	w obligacyach indemnizacyjnych . . .	231.050 „	— „
„ „	w listach zastawnych Banku krajowego . .	212.150 „	— „
	Suma stanu czynnego .	448.249 zł.	84½ ct.
Stan bierny:	. . . . .	— „	— „
Czysty stan czynny	. . . . .	**448.249** „	**84½** „
	Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888. .	464.318 „	35 „
	okazuje się **zmniejszenie** w depozytach serwitutowych o .	**16.068** zł.	**50½** ct.

Uwaga. Depozyta te stanowią własność obcą, wykazuje się zatem wszelkie wynikłości w pełnym obrocie kasowym.

LW. 25.185/1890.

XLIV. Depozyta ogólne. Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Poszczególnienie.	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Dochody.				
	A) **W kasie krajowej:**				
I.	Kaucye służbowe urzędników i sług, tudzież kaucye i wadya przedsiębiorców	5.782	62	5.695	71
II.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych . .	10.702	64	42.864	16
III.	Taksy od dekretów nominacyjnych urzędników i sług . .	542	49	—	—
IV.	Podatki od płac urzędników	6.971	41	—	—
V.	Mylne pobory c. k. kas rządowych	944	61	—	—
VI.	Depozyta rozmaite	53.812	82	182.3[illegible]8	72½
VII.	Opłaty pośmiertne na rzecz szpitala powszechnego we Lwowie .	7.564	02	—	—
VIII.	Depozyta funduszów stypendyjnych	125	—	750	—
IX.	Depozyta administracyi dóbr „Winniki“	—	—	—	—
X.	Depozyta szpitali krakowskich	42	—	42	—
XI.	Zwroty zasiłków chwilowo udzielanych dziennikom funduszowym .	31.000	—	—	—
XII.	Kondykta na płace urzędników	5.232	92	—	—
XIII.	Depozyta na rzecz Towarzystwa asekuracyi krakowskiej . .	447	18	—	—
	Razem . .	123.167	71	231.700	59½
	B) **W c. k. kasach rządowych:**				
I.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych . .	—	—	122	95
	C) **W kasie szpitala powszechnego we Lwowie** . . .	10 639	71	6.882	99
	D) „ **zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie** . .	3.281	95	826	99
	E) „ **szpitali krakowskich**	7.373	05½	2.339	16
	F) „ **krajowej szkoły rolniczej w Dublanach** . .	2.636	40	—	—
	G) „ **funduszu folwarku w Dublanach** . . .	—	—	—	—
	H) „ **krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie** . .	1.751	32	100	—
	I) „ „ **niższej szkoły rolniczej w Horodence** .	48	58	—	—
	K) „ „ „ „ „ **w Jagielnicy** .	41	03	—	—
	L) „ „ „ „ „ **w Kobiernicy** .	7	—	—	—
	Suma dochodów . .	148 946	75½	241.972	68½
	Zapas z początkiem roku 1889.:				
		Gotówka		Efekta	
	a) w kasie krajowej .	18.850 zł. 35 ct.		154.872 zł. 74 ct.	
	b) w c. k. kasach rządow.	— „ — „		3.350 „ — „	
	c) w kasie szpitala powszechnego we Lwowie	961 „ 36 „		6.385 „ 31 „	
	d) w kasie zakładu dla obłąk. na Kulparkowie	673 „ 48½ „		3.897 „ 83 „	
	e) w kasach szpitali krakowskich . . .	590 „ 61 „		15.846 „ 64 „	
	f) w kasie krajow. szkoły rolniczej w Dublanach	1.059 „ 05 „		430 „ — „	
	g) w kasie funduszu folwarku w Dublanach .	50 „ — „		— „ — „	
	h) w kasie krajowej szkoły roln. w Czernichowie	263 „ 95 „		1.753 „ — „	
	i) w kasie kraj. niż. szkoły rolniczej w Horodence	— „ — „		— „ — „	
	k) w kasie kraj. niż. szkoły rolniczej w Jagielnicy	48 „ 22½ „		— „ — „	
	l) w kasie kraj. niż. szkoły rolniczej w Kobiernicy	— „ — „		— „ — „	22.497 03 / 186.53[illegible] 52
	Razem . . .				171.443 78½ / 428.5[illegible] 20½

XLIV. Depozyta ogólne. Zamknięcie rachunku za rok 1889.

Rubryka	Poszczególnienie.	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Wydatki.				
	A) **W kasie krajowej:**				
I.	Kaucye służbowe urzędników i sług, tudzież kaucye i wadya przedsiębiorców	5.906	77	1.634	30
II.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych	12.361	47½	39.948	45
III.	Taksy od dekretów nominacyjnych urzędników i sług	509	95	—	—
IV.	Podatki od płac urzędników	5.741	12	—	—
V.	Mylne pobory c. k. kas rządowych	928	41	—	—
VI.	Depozyta rozmaite	55.958	02	173.487	93½
VII.	Opłaty pośmiertne na rzecz szpitala powszechnego we Lwowie	7 567	11	—	—
VIII.	Depozyta funduszów stypendyjnych	125	—	750	—
IX.	Depozyta administracyi dóbr „Winniki“	—	—	—	—
X.	Depozyta szpitali krakowskich	42	—	—	—
XI.	Zwroty zasiłków chwilowo udzielanych dziennikom funduszowym	31.000	—	—	—
XII.	Kondykta na płace urządników	5.096	34	—	—
XIII.	Depozyta na rzecz Towarzystwa asekuracyi krakowskiej	444	71	—	—
	Razem	125.680	90½	215.820	68½
	B) **W c. k. kasach rządowych:**				
I.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych	—	—	622	95
	C) **W kasie szpitala powszechnego we Lwowie**	10.599	29	6.008	80
	D) „ **zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie**	2.919	73	892	60
	E) „ **szpitali krakowskich**	7.244	64½	1 260	61
	F) „ **krajowej szkoły rolniczej w Dublanach**	2.522	08	10	—
	G) „ **funduszu folwarku w Dublanach**	—	—	—	—
	H) „ **krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie**	1.627	48	1.253	—
	I) „ „ **niższej szkoły rolniczej w Horodence**	38	32	—	—
	K) „ „ „ „ „ **w Jagielnicy**	83	97	—	—
	L) „ „ „ „ „ **w Kobiernicy**	—	—	—	—
	Suma wydatków	150.716	42	225.868	64½

Zapas z końcem roku 1889.:

	Gotówka	Efekta
a) w kasie krajowej	16.337 zł. 15½ ct.	170.752 zł. 65 ct.
b) w c k. kasach rządow.	— „ — „	2.850 „ — „
c) w kasie szpitala powszechnego we Lwowie	1.001 „ 78 „	7.259 „ 50 „
d) w kasie zakładu dla obłąk. na Kulparkowie	1.035 „ 70½ „	3.832 „ 22 „
e) w kasach szpitali krakowskich	719 „ 02 „	16.925 „ 19 „
f) w kasie krajow. szkoły rolniczej w Dublanach	1.173 „ 37 „	420 „ — „
g) w kasie funduszu folwarku w Dublanach	50 „ — „	— „ — „
h) w kasie krajowej szkoły roln. w Czernichowie	387 „ 79 „	600 „ — „
i) w kasie kraj. niż. szkoły rolniczej w Horodence	10 „ 26 „	— „ — „
k) w kasie kraj. niż. szkoły rolniczej w Jagielnicy	5 „ 28½ „	— „ — „
l) w kasie kraj. niż. szkoły rolniczej w Kobiernicy	7 „ — „	— „ — „
Razem	20.727 36½	202.639 56
	171.443 78½	**428.508 20½**

Uwaga. Zapas kasowy z końcem roku 1889., stanowi zarazem należytość bierną tegoż rachunku.

Alegat C. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1889.

Lit. C

FUNDUSZ PROPINACYJNY.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

LW. 25.803/1890.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Sumaryusz	Należytość zł	Należytość ct.	Uiszczenie złł	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
I.	1	**Opłaty od szynkarzy:**						
		a) w funduszu rezerwowym . . .	244 448	04	202.573	67	41.874	37
		b) w funduszach miast	38.773	49	31.240	04½	7 533	44½
		c) przedpłaty na rzecz funduszu ogólnego .	2.929	67	2 929	67	—	—
II.	2	Jednorazowe opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni . . .	—	—	—	—	—	—
III.	3	Grzywny za przestępstwa w sprawach propinacyjnych:						
		a) w funduszu rezerwowym . . .	26.144	23	3.549	83	22.594	40
		b) w funduszach miast	1.048	41	204	98	843	43
IV.	4	Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych:						
		a) w funduszu rezerwowym . . .	63	75	33	67	30	08
		b) w funduszach miast	32	90	32	90	—	—
V.	5	Odsetki zwłoki:						
		a) w funduszu rezerwowym . . .	3.342	23	3 342	23	—	—
		b) w funduszach miast	442	11	442	11	—	—
VI.	6	Odsetki od kapitałów lokowanych:						
		a) w funduszu rezerwowym . . .	124.601	15½	124.601	15½	—	—
		b) w funduszach miast	21.804	17	21 804	17	—	—
VII.	7	Rozmaite dochody funduszu rezerwowego .	450	53½	450	53½	—	—
	—	Zwroty kosztów zaliczkowo wypłaconych z funduszu rezerwowego	760	19	—	—	760	19
		Suma .	464 840	88	391 201	96½	73.635	91½
	8	**Kupno efektów:**						
		a) w funduszu rezerwowym . . .	328.200		328.200		—	—
		b) w funduszach miast	115.011	36	115.011	36	—	—
	9	**Gotówka za wylosowane i sprzedane efekta:**						
		a) w funduszu rezerwowym . . .	51.318	25	51 318	25	—	—
		b) w funduszach miast	31.642	—	31.642	—	—	—
	10	**Wymiana efektów:**						
		a) w funduszu rezerwowym . . .	561.400	—	561.400	—	—	—
		b) w funduszach miast	116.500	—	116.500	—	—	—
	11	**Zwrot pożyczek udzielonych z funduszu rezerwowego . . . . . .**	218 050	47½	218.050	47½	—	—
	12	**Przeniesienie kapitałów do fund. rezerwowego z funduszów miast i odwrotnie:**						
		a) w gotówce	65 909	36	65 909	36	—	—
		b) w efektach	75 800	—	75.800	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	2,028.672	32½	1,955.036	41	73.635	91½
		Zapas z początkiem roku 1889:						
		a) gotówką 542 zł. 18½ ct.						
		b) efektami 3,491.970 „ 25 „			3,492.512	43½		
		Ogółem .			5,447.548	84½		

propinacyjny. Wydatki.

Rubryka	Pozycya	Sumaryusz	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Wydatki.						
I.	1—2	Płace urzędników i dyurnistów Wydziału krajowego (od 1/1 1889 do 31/5 1890)	12.892	10	12.892	10	—	—
II.	3	Druki, oprawa ksiąg i inne potrzeby kancelaryjne	295	76	295	76	—	—
III.	4—5	Remuneracye urzędników i dyurnistów Wydziału krajowego, tudzież sekwestratorów podatkowych	2.105	—	2 105	—	—	—
IV.	6	Rozmaite nieprzewidziane	147	57½	117	84½	29	73
V.	7	Koszta komisyi krajowej i komisyi miejscowych	—	—	—	—	—	—
	—	Zwroty nadpłat i mylnych poborów	212	55	—	—	212	55
		Suma	15.652	98½	15.410	70½	242	28
	8	**Gotówka wydana na kupno efektów:**						
		a) w funduszu rezerwowym	313.500	50	313.500	50	—	—
		b) w funduszach miast	113.947	27	113 947	27	—	—
	9	**Losowanie efektów**						
		a) w funduszu rezerwowym	52.000	—	52.000	—	—	—
		b) w funduszach miast	31.642	—	31 642	—	—	—
	10	**Wymiana efektów.**						
		a) w funduszu rezerwowym	121.400	—	121.400	—	—	—
		b) w funduszach miast	116.500	—	116.500	—	—	—
	11	**Pożyczki udzielone z funduszu rezerwowego**	152.552	35	152.552	35	—	—
	12	**Przeniesienie kapitałów z fund. rezerwowego do funduszów miast i odwrotnie:**						
		a) w gotówce	65 909	36	65.909	36	—	—
		b) w efektach	75.800	—	75.800	—	—	—
	13	**Przedpłaty wypłacone c. k. Dyrekcyi gal. fund. propinacyjnego na rzecz fund. propinacyjnego ogólnego**	2.929	67	2 929	67	—	—
	14	**Wydatki spowodowane wykupnem prawa propinacyi**	52.824	47	52.824	47	—	—
		Suma	1,114.658	60½	1,114.416	32½	242	28
	15	**Kapitały funduszu rezerwowego oddane w zarząd c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego:**						
		a) w gotówce	41.592	91	41.592	91	—	—
		b) w efektach	3,770.200	—	3,770.200	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków	4,926.451	51½	4,926.209	23½	242	28
		Zapas z końcem r. 1889 stanowiący własność funduszów propinacyjnych miast w efektach			521.339	61		
		Ogółem			5,447.548	84½		

Rubryka	Pozycya	Stan czynny	Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
		Stan majątku				
	1	**Zapas kasowy:**				
		W efektach funduszów propinacyjnych miast:				
		1. $4^1/_2$% listy zastawne Towarzystwa kredytowego ziemskiego	313.300	—		
		2. $4^1/_2$% listy zastawne Banku krajowego . . .	206.100	—		
		3. 4% książeczki wkładkowe Banku krajowego . .	1.939	61	521.339	61
	2	**Należytości czynne:**				
		a) w funduszu rezerwowym	65.259	04		
		b) w funduszach prop. miast	8.376	$87^1/_2$	73.635	$91^1/_2$
		Suma stanu czynnego .			594.975	$52^1/_2$

propinacyjny.

Rubryka	Pozycya	Stan bierny	Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
		z końcem roku 1889.				
	1	**Należytości bierne:**				
		a) w funduszu rezerwowym	238	36		
		b) w funduszach propinacyjnych miast	3	92	242	28
	2	**Czysty stan czynny:**				
		a) w funduszu rezerwowym nadwyżka należytości czynnych	65.020	68		
		b) w funduszach prop. miast	529.712	56½	594.733	24½
		Zgodnie ze sumą stanu czynnego .			594.975	52½
		Wyjaśnienie:				
		Wedle powyższego zestawienia czysty stan czynny funduszu rezerwowego wynosi	65.020	68		
		Uwzględniwszy jednak, oddane c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego kapitały, uzbierane po koniec r. 1889:				
		a) w gotówce . . . . 41.592 zł. 91 ct.				
		b) w efektach . . . . 3,770,200 „ — „	3,811	792 91		
		czysty stan czynny funduszu propinacyjnego rezerwowego oddany w zarząd c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego wynosi z końcem r. 1889	3,876.813	59		
		Nadto pokrył fundusz propinacyjny rezerwowy, w myśl ustawy propinacyjnej z dnia 30. Kwietnia 1889 Nr. 30 §. 22, prócz zwykłych kosztów administracyjnych, wydatki spowodowane wykupnem prawa propinacyi, w kwocie 52.824 zł. 47 ct. (patrz poz. 14 niniejszego zamknięcia rachunkowego).				

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Dochody.						
		Opłaty od szynkarzy.						
I.	1	a) W funduszu rezerwowym.						
		Powiaty.						
		1. Biała	7.800	87	5 869	32	1 931	55
		2. Bóbrka	2.839	53	1.216	27	1.623	26
		3. Bochnia	2.970	39	2.695	69	274	70
		4. Bohorodczany	3.927	04	3.206	85	720	19
		5. Borszczów	4.660	78	3.302	98	1.357	80
		6. Brody	3.896	64½	3.632	11½	264	53
		7. Brzesko	2 412	83	2.392	—	20	83
		8. Brzeżany	3.518	43	3.246	31	272	12
		9. Brzozów	2.132	27	2.036	69	95	58
		10. Buczacz	4.579	51	2.514	16	2.065	35
		11. Chrzanów	3.150	47	3.112	97	37	50
		12. Cieszanów	3.506	13	2.256	74	1.249	39
		13. Czortków	1.879	75	1.551	92	327	83
		14. Dąbrowa	3.293	26	2.653	09	640	17
		15. Dobromil	2 720	35	2.622	65	97	70
		16. Dolina	6.095	78	2.968	49	3.127	29
		17. Drohobycz	6.521	72	4.548	94	1.972	78
		18. Gorlice	3.422	35	3.372	35	50	—
		19. Gródek	1.843	21	1.386	43	456	78
		20. Grybów	1.648	99	1.473	86	175	13
		21. Horodenka	4.242	06	3.154	20	1.087	86
		22. Husiatyn	3.770	41	2.976	20	794	21
		23. Jarosław	3.998	94½	3.616	57½	382	37
		24. Jasło	3.343	89	3.040	31	303	58
		25. Jaworów	2.736	42	2.713	88	22	54
		26. Kałusz	2.651	39	2 436	60	214	79
		27 Kamionka	4.946	71½	3.156	79	1.789	92½
		28. Kolbuszowa	2.349	24	2 264	60	84	64
		29. Kołomyja	6.973	24	4.938	37	2.034	87
		30. Kossów	3.333	96	2.160	23	1.173	73
		31. Kraków	3.537	77	3.034	31	503	46
		32. Krosno	1.784	22	1.740	89	43	33
		33. Limanowa	2.993	83½	2.446	08	547	75½
		34. Lisko	3.408	—	3 373	—	35	—
		35. Lwów	5.637	89	3.821	23	1.816	66
		36. Łańcut	4.718	96½	3.909	40½	809	56
		37. Mielec	3.312	41	3.107	01	205	40
		38. Mościska	2.592	23½	2.478	23½	114	—
		39. Myślenice	2.226	—	2.115	93	110	07
		40. Nadwórna	3.366	50	3 366	50	—	—
		41. Nisko	1.797	02	1.653	07	143	95
		Do przeniesienia	146.541	42	117.563	24	28.978	18

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
I.	1	Z przeniesienia . .	146.541	42	117.563	24	28.978	18
		42. Nowytarg	2.317	99	2 247	84	70	15
		43. Pilzno	1.477	50	1 407	50	70	
		44. Podhajce	2.426	90	2.229	95	196	95
		45. Przemyśl	3.902	76½	2.853	82½	1.048	94
		46. Przemyślany	3.768	14	2.407	86	1.360	28
		47. Rawa	3.605	18	3.328	93	276	25
		48. Rohatyn	2 877	25	2.530	99	346	26
		49. Ropczyce	2.928	84	2.754	—	174	84
		50. Rudki	2.138	18	1.717	62	420	56
		51. Rzeszów	3.859	06	3.809	01	50	05
		52. Sambor	3.678	54	3.115	44	563	10
		53. Sanok	3.405	56	3 126	94	278	62
		54. Sącz nowy	3 541	32	3.287	28½	254	03½
		55. Skałat	3.391	21	2.667	54	723	67
		56. Śniatyn	2.269	05	2 235	43	33	62
		57. Sokal	2.778	13	1.903	64	874	49
		58. Stanisławów	3.474	78½	2.989	66½	485	12
		59. Staremiasto	1.659	35	1.649	25	10	10
		60. Stryj	2.683	03	2.559	63	123	40
		61. Tarnobrzeg	2.112	81	2.105	31	7	50
		62. Tarnopol	2.691	87	2.015	59	676	28
		63. Tarnów	2.360	69	2 021	44	339	25
		64. Tłumacz	2 686	01	2.630	71	55	30
		65. Trembowla	2.308	90	1.565	05	743	85
		66. Turka	2.228	53	1.814	24	414	29
		67. Wadowice	4 948	57	4.734	83	213	74
		68. Wieliczka	3.272	06	3.056	08	215	98
		69. Zaleszczyki	3 763	99	3.207	50	556	49
		70. Zbaraż	1.750	84	1.709	99	40	85
		71. Złoczów	4.101	23	3 502	02	599	21
		72. Żółkiew	3.362	21	2.684	34	677	87
		73. Żydaczów	2.526	01	1 676	34½	849	66½
		74. Żywiec	3.610	12	3.464	64	145	48
		Suma . .	244.448	04	202 573	67	41.874	37
		b) W funduszach miast.						
		1. Bełz	570	42	428	25	142	17
		2. Bochnia	622	28	565	—	57	28
		3. Brody	1.110	86½	1.054	70	56	16½
		4. Dobromil	345	51½	317	50	28	01½
		5. Drohobycz	2.063	12	1.730	66	332	46
		6. Gródek	885	17	607	28	277	89
		7. Grybów	343	08	339	08	4	—
		8. Jarosław	1.815	45½	1.572	51½	242	94
		Do przeniesienia . .	7.755	90½	6.614	93½	1.140	92

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
I.	1	Z przeniesienia . .	7.755	90½	6.614	98½	1.140	92
		9. Jaryczów nowy	348	75	210	—	138	75
		10. Jasło	469	47	440	72	28	75
		11. Kołomyja	2.315	56	1.991	61	323	95
		12. Krosno	217	50	217	50	—	—
		13. Lubaczów	532	50	472	50	60	—
		14. Mrzygłód	20	—	19	94	—	06
		15. Myślenice	238	75	203	67	35	08
		16. Nowytarg	450	—	450	—	—	—
		17. Pilzno	217	50	210	—	7	50
		18. Podgórze	1.021	06	736	06	285	—
		19. Przemyśl	3.479	33	2.677	37	801	96
		20. Rrzeszów	865	84½	865	84½	—	—
		21. Sambor	1.261	30	1 101	30	160	—
		22. Sanok	502	73	488	20	14	53
		23. Sącz nowy	1.038	10	1.019	77	18	33
		24. Sącz stary	232	50	232	50	—	—
		25. Skawina	327	30	301	24	26	06
		26. Śniatyn	897	13½	785	33½	111	80
		27. Sokal	790	12	662	67	127	45
		28. Stanisławów	5.343	79	2.355	47	2.988	32
		29. Staremiasto	204	11	204	11	—	—
		30. Starasól	173	—	165	50	7	50
		31. Stryj	1.787	72	1.632	72	155	—
		32. Tarnopol	2.391	42	1.895	82	495	60
		33. Tarnów	2.990	74½	2.764	32	226	42½
		34. Trembowla	547	16	410	—	137	16
		35. Wieliczka	472	60	372	60	100	—
		36. Złoczów	761	34	658	04	103	30
		37. Żółkiew	1.120	25	1.080	25	40	—
		Suma . . .	38.773	49	31.240	04½	7.533	44½
		c) Przedpłaty na rzecz funduszu ogólnego.						
		Powiaty:						
		1. Biała	260	—	260	—	—	—
		2. Bóbrka	—	—	—	—	—	—
		3. Bochnia	30	—	30	—	—	—
		4. Bohorodczany	—	—	—	—	—	—
		5. Borszczów	30	—	30	—	—	—
		6 Brody	35	—	35	—	—	—
		7. Brzesko	—	—	—	—	—	—
		8. Brzeżany	—	—	—	—	—	—
		9. Brzozów	—	—	—	—	—	—
		10. Buczacz	—	—	—	—	—	—
		11. Chrzanów	97	50	97	50	—	—
		Do przeniesienia . .	452	50	452	50	—	—

propinacyjny. Dochody.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
I.	1	Z przeniesienia . .	452	50	452	50	—	—
		12. Cieszanów	42	50	42	50	—	—
		13. Czortków	—	—	—	—	—	—
		14. Dąbrowa	—	—	—	—	—	—
		15. Dobromil	—	—	—	—	—	—
		16. Dolina	—	—	—	—	—	—
		17. Drohobycz	90	—	90	—	—	—
		18. Gorlice	—	—	—	—	—	—
		19. Gródek	—	—	—	—	—	—
		20. Grybów	—	—	—	—	—	—
		21. Horodenka	—	—	—	—	—	—
		22. Husiatyn	—	—	—	—	—	—
		23. Jarosław	25	—	25	—	—	—
		24. Jasło	—	—	—	—	—	—
		25. Jaworów	—	—	—	—	—	—
		26. Kałusz	34	89	34	89	—	—
		27. Kamionka	—	—	—	—	—	—
		28. Kolbuszowa	15	—	15	—	—	—
		29. Kołomyja	—	—	—	—	—	—
		30. Kossów	—	—	—	—	—	—
		31. Kraków	107	50	107	50	—	—
		32. Krosno	—	—	—	—	—	—
		33. Limanowa	145	—	145	—	—	—
		34. Lisko	90	—	90	—	—	—
		35. Lwów	7	50	7	50	—	—
		36. Łańcut	—	—	—	—	—	—
		37. Mielec	—	—	—	—	—	—
		38. Mościska	5	—	5	—	—	—
		39. Myślenice	52	50	52	50	—	—
		40. Nadwórna	—	—	—	—	—	—
		41. Nisko	—	—	—	—	—	—
		42. Nowytarg	57	50	57	50	—	—
		43. Pilzno	—	—	—	—	—	—
		44. Podhajce	7	92	7	92	—	—
		45. Przemyśl	—	—	—	—	—	—
		46. Przemyślany	10	—	10	—	—	—
		47. Rawa	—	—	—	—	—	—
		48. Rohatyn	15	—	15	—	—	—
		49 Ropczyce	60	—	60	—	—	—
		50. Rudki	—	—	—	—	—	—
		51. Rzeszów	137	50	137	50	—	—
		52. Sambor	—	—	—	—	—	—
		53. Sanok	—	—	—	—	—	—
		54. Sącz nowy	2	14	2	14	—	—
		55. Skałat	22	50	22	50	—	—
		56. Śniatyn	—	—	—	—	—	—
		57. Sokal	—	—	—	—	—	—
		58. Stanisławów	7	50	7	50	—	—
		Do przeniesienia . .	1.387	45	1.387	45	—	—

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
I.	1	Z przeniesienia . .	1.387	45	1.387	45	—	—
		59. Staremiasto	—	—	—	—	—	—
		60. Stryj	7	50	7	50	—	—
		61. Tarnobrzeg	100	—	100	—	—	—
		62. Tarnopol	45	—	45	—	—	—
		63. Tarnów	5	—	5	—	—	—
		64. Tłumacz	64	72	64	72	—	—
		65. Trembowla	—	—	—	—	—	—
		66. Turka	20	—	20	—	—	—
		67. Wadowice	540	—	540	—	—	—
		68. Wieliczka	57	50	57	50	—	—
		69. Zaleszczyki	—	—	—	—	—	—
		70. Zbaraż	—	—	—	—	—	—
		71. Złoczów	90	—	90	—	—	—
		72. Żółkiew	—	—	—	—	—	—
		73. Żydaczów	—	—	—	—	—	—
		74. Żywiec	612	50	612	50	—	—
		Suma . . .	2.929	67	2.929	67	—	—
II.	2	**Jednorazowe opłaty od zakładania gorzelń browarów i miodosytni . . . .**	—	—	—	—	—	—
III.	3	**Grzywny za przestępstwa w sprawach propinacyjnych.**						
		a) W funduszu rezerwowym.						
		Powiaty:						
		1. Biała	55	—	15	—	40	—
		2 Bóbrka	639	82	69	89	569	93
		3. Bochnia	—	—	—	—	—	—
		4. Bohorodczany	1.139	07	219	43	919	64
		5. Borszczów	271	38	85	63	185	75
		6. Brody	73	91	63	21	10	70
		7. Brzesko	—	—	—	—	—	—
		8. Brzeżany	496	78	210	—	286	78
		9. Brzozów	435	—	131	50	303	50
		10. Buczacz	—	—	—	—	—	—
		11. Chrzanów	—	—	—	—	—	—
		12. Cieszanów	715	—	45	—	670	—
		13. Czortków	1.970	08	20	54	1.949	54
		14. Dąbrowa	50	—	40	—	10	—
		15. Dobromil	138	75	71	—	67	75
		16. Dolina	267	75	26	65	241	10
		17. Drohobycz	—	—	—	—	—	—
		Do przeniesienia . .	6.252	54	997	85	5.254	69

propinacyjny. Dochody.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
III.	3	Z przeniesienia . .	6.252	54	997	85	5.254	69
		18. Gorlice	51	—	41	—	10	—
		19. Gródek	100	—	—	—	100	—
		20. Grybów	25	—	—	—	25	—
		21. Horodenka	666	24	15	02	651	22
		22. Husiatyn	342	52	46	96	295	56
		23. Jarosław	104	96	75	—	29	96
		24. Jasło	95	—	54	90	40	10
		25. Jaworów	35	—	—	—	35	—
		26. Kałusz	439	—	116	40	322	60
		27. Kamionka	2.656	28	66	70	2.589	58
		28. Kolbuszowa	50	—	50	—	—	—
		29. Kołomyja	1.049	68	180	40	869	28
		30. Kossów	2 214	43	35	20	2.179	23
		31. Kraków	160	30	10	30	150	—
		32. Krosno	20	—	20	—	—	—
		33. Limanowa	—	—	—	—	—	—
		34. Lisko	735	—	40	—	695	—
		35 Lwów	180	—	50	—	130	—
		36. Łańcut	130	—	10	—	120	—
		37. Mielec	170	—	—	—	170	—
		38. Mościska	40	—	40	—	—	—
		39. Myślenice	120	—	—	—	120	—
		40. Nadwórna	708	20	292	54	415	66
		41. Nisko	—	—	—	—	—	—
		42. Nowytarg	—	—	—	—	—	—
		43. Pilzno	15	—	15	—	—	—
		44. Podhajce	114	93	29	93	85	—
		45. Przemyśl	248	14	148	14	100	—
		46. Przemyślany	60	—	5	—	55	—
		47. Rawa	366	68	45	—	321	68
		48. Rohatyn	681	88	—	—	681	88
		49. Ropczyce	80	—	80	—	—	—
		50. Rudki	—	—	—	—	—	—
		51. Rzeszów	115	—	5	—	110	—
		52. Sambor	55	—	15	—	40	—
		53. Sanok	245	70	15	—	230	70
		54. Sącz nowy	155	—	—	—	155	—
		55. Skałat	425	—	50	—	375	—
		56. Śniatyn	669	02	70	—	599	02
		57. Sokal	1.399	—	75	—	1.324	—
		58. Stanisławów	252	24	68	24	184	—
		59. Staremiasto	40	—	15	—	25	—
		60. Stryj	803	40	3	—	800	40
		61. Tarnobrzeg	1.057	90	50	—	1.007	90
		62. Tarnopol	—	—	—	—	—	—
		63. Tarnów	15	—	—	—	15	—
		64. Tłumacz	255	—	20	—	235	—
		Do przeniesienia . .	23.399	04	2.851	58	20.547	46

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
III.	3	Z przeniesienia . .	23.399	04	2.851	58	20.547	46
		65. Trembowla	486	80	14	01	472	79
		66. Turka	560	—	175	—	385	—
		67. Wadowice	9	82	9	82	—	—
		68. Wieliczka	10	—	10	—	—	—
		69. Zaleszczyki	55	—	15	—	40	—
		70. Zbaraż	92	30	42	30	50	—
		71. Złoczów	744	21	52	—	692	21
		72. Żółkiew	260	—	110	—	150	—
		73. Żydaczów	139	55	42	61	96	94
		74. Żywiec	387	51	227	51	160	—
		Suma . . .	26.144	23	3.549	83	22.594	40
		b) W funduszach miast:						
		1. Bełz	15	—	—	—	15	—
		2. Jasło	30	—	30	—	—	—
		3. Kołomyja	302	82	45	—	257	82
		4. Krosno	15	—	—	—	15	—
		5. Lubaczów	20	—	—	—	20	—
		6. Pilzno	10	—	10	—	—	—
		7. Przemyśl	125	—	25	—	100	—
		8. Rzeszów	78	25	78	25	—	—
		9. Śniatyn	3	—	3	—	—	—
		10. Sokal	30	—	—	—	30	—
		11. Stanisławów	10	—	—	—	10	—
		12. Starasól	10	—	10	—	—	—
		13. Tarnopol	252	84	3	73	249	11
		14. Trembowla	121	50	—	—	121	50
		15. Złoczów	25	—	—	—	25	—
		Suma . . .	1.048	41	204	98	843	43
IV.	4	**Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych.**						
		a) W funduszu rezerwowym.						
		Powiaty:						
		1. Biała	—	40	—	—	—	40
		2. Bóbrka	—	95	—	95	—	—
		3. Czortków	7	11	—	—	7	11
		4. Horodenka	4	75	4	75	—	—
		5. Kałusz	5	—	5	—	—	—
		6. Kamionka	2	—	2	—	—	—
		7. Łańcut	13	67	13	67	—	—
		Do przeniesienia . .	33	88	26	37	7	51

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
IV.	4	Z przeniesienia . .	33	88	26	37	7	51
		8. Mielec	17	75	—	—	17	75
		9. Podhajce	1	82	—	—	1	82
		10. Sokal	1	50	1	50	—	—
		11. Stanisławów	3	—	—	—	3	—
		12. Stryj	3	80	3	80	—	—
		13. Żywiec	2	—	2	—	—	—
		Suma . . .	63	75	33	67	30	08
		b) W funduszach miast:						
		1. Żółkiew	32	90	32	90	—	—
V.	5	**Odsetki zwłoki.**						
		a) W funduszu rezerwowym.						
		Powiaty:						
		1. Biała	131	05	131	05	—	—
		2. Bóbrka	57	75½	57	75½	—	—
		3. Bochnia	61	70	61	70	—	—
		4. Bohorodczany	86	68	86	68	—	—
		5. Borszczów	77	35	77	35	—	—
		6. Brody	18	78½	18	78½	—	—
		7. Brzesko	14	01	14	01	—	—
		8. Brzeżany	60	96	60	96	—	—
		9. Brzozów	34	85½	34	85½	—	—
		10. Buczacz	66	32	66	32	—	—
		11. Chrzanów	14	53	14	53	—	—
		12. Cieszanów	53	90	53	90	—	—
		13. Czortków	12	99	12	99	—	—
		14. Dąbrowa	66	83½	66	83½	—	—
		15. Dobromil	32	97	32	97	—	—
		16. Dolina	110	08	110	08	—	—
		17. Drohobycz	156	80	156	80	—	—
		18. Gorlice	53	14	53	14	—	—
		19. Gródek	2	63	2	63	—	—
		20. Grybów	14	84	14	84	—	—
		21. Horodenka	52	31	52	31	—	—
		22. Husiatyn	56	90	56	90	—	—
		23. Jarosław	46	34	46	34	—	—
		24. Jasło	52	12	52	12	—	—
		25. Jaworów	16	63	16	63	—	—
		26. Kałusz	34	32	34	32	—	—
		27. Kamionka	68	87½	68	87½	—	—
		28. Kolbuszowa	24	19	24	19	—	—
		Do przeniesienia . .	1.479	86½	1.479	86½	—	—

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
V.	5	Z przeniesienia . .	1.479	86½	1.479	86½	—	—
		29. Kołomyja	146	67½	146	67½	—	—
		30. Kossów	40	27	40	27	—	—
		31. Kraków	26	41	26	41	—	—
		32. Krosno	18	98	18	98	—	—
		33. Limanowa	29	31	29	31	—	—
		34. Lisko	10	96	10	96	—	—
		35. Lwów	80	50½	80	50½	—	—
		36. Łańcut	90	42	90	42	—	—
		37. Mielec	32	25	32	25	—	—
		38. Mościska	20	40	20	40	—	—
		39. Myślenice	10	26½	10	26½	—	—
		40. Nadwórna	13	67	13	67	—	—
		41. Nisko	31	70½	31	70½	—	—
		42. Nowytarg	4	61	4	61	—	—
		43. Pilzno	26	32	26	32	—	—
		44. Podhajce	30	29	30	29	—	—
		45. Przemyśl	73	77	73	77	—	—
		46. Przemyślany	120	71	120	71	—	—
		47. Rawa	6	77	6	77	—	—
		48. Rohatyn	46	18	46	18	—	—
		49. Ropczyce	48	08	48	08	—	—
		50. Rudki	25	59	25	59	—	—
		51. Rzeszów	45	87½	45	87½	—	—
		52. Sambor	70	55	70	55	—	—
		53. Sanok	44	22	44	22	—	—
		54. Sącz nowy	90	19½	90	19½	—	—
		55. Skałat	48	27	48	27	—	—
		56. Śniatyn	21	42	21	42	—	—
		57. Sokal	46	18	46	18	—	—
		58. Stanisławów	50	51	50	51	—	—
		59. Staremiasto	21	55	21	55	—	—
		60. Stryj	39	44	39	44	—	—
		61. Tarnobrzeg	7	50	7	50	—	—
		62. Tarnopol	28	20	28	20	—	—
		63. Tarnów	62	97½	62	97½	—	—
		64. Tłumacz	11	18	11	18	—	—
		65. Trembowla	46	87½	46	87½	—	—
		66. Turka	36	—	36	—	—	—
		67. Wadowice	25	05	25	05	—	—
		68. Wieliczka	32	35½	32	35½	—	—
		69. Zaleszczyki	75	68	75	68	—	—
		70. Zbaraż	20	65½	20	65½	—	—
		71. Złoczów	42	01	42	01	—	—
		72. Żółkiew	36	63	36	63	—	—
		73. Żydaczów	22	63½	22	63½	—	—
		74. Żywiec	2	27	2	27	—	—
		Suma . . .	3.342	23	3.342	23	—	—

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
V.	5	b) W funduszach miast:						
		1. Bełz	3	91	3	91	—	—
		2. Bochnia	10	12	10	12	—	—
		3. Brody	7	34	7	34	—	—
		4. Dobromil	4	11	4	11	—	—
		5. Drohobycz	28	60	28	60	—	—
		6. Gródek	14	99	14	99	—	—
		7. Grybów	1	99	1	99	—	—
		8. Jarosław	9	61	9	61	—	—
		9. Jaryczów nowy	2	46	2	46	—	—
		10. Jasło	6	63	6	63	—	—
		11. Kołomyja	58	23	58	23	—	—
		12. Krosno	1	60	1	60	—	—
		13. Lubaczów	4	76	4	76	—	—
		14. Mrzygłód	—	13	—	13	—	—
		15. Myślenice	1	15½	1	15½	—	—
		16. Nowytarg	1	38	1	38	—	—
		17. Pilzno	3	47	3	47	—	—
		18. Podgórze	4	90	4	90	—	—
		19. Przemyśl	42	74	42	74	—	—
		20. Rzeszów	2	65	2	65	—	—
		21. Sambor	24	23	24	23	—	—
		22. Sanok	2	33	2	33	—	—
		23. Sącz nowy	5	69	5	69	—	—
		24. Sącz stary	1	41	1	41	—	—
		25. Skawina	5	56	5	56	—	—
		26. Śniatyn	5	21	5	21	—	—
		27. Sokal	30	65	30	65	—	—
		28. Stanisławów	29	45	29	45	—	—
		29. Staremiasto	2	28	2	28	—	—
		30. Starasól	2	03	2	03	—	—
		31. Stryj	29	35	29	35	—	—
		32. Tarnopol	19	97½	19	97½	—	—
		33. Tarnów	43	24	43	24	—	—
		34. Trembowla	11	59	11	59	—	—
		35. Wieliczka	3	83	3	83	—	—
		36. Złoczów	6	58	6	58	—	—
		37. Żółkiew	7	93	7	93	—	—
		Suma	442	11	442	11	—	—
VI.	6	**Odsetki od kapitałów lokowanych.**						
		a) W funduszu rezerwowym.						
		1. Odsetki od 4% listów zast. Towarzystwa kredytowego ziemskiego	2.428	—	2.428	—	—	—
		Do przeniesienia	2.428	—	2.428	—	—	—

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
VI.	6	Z przeniesienia . .	2.428	—	2.428	—	—	—
		2. Odsetki od 4½% listów zast. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . .	54.447	75	54.447	75	—	—
		3. Odsetki od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883.	2.065	50	2.065	50	—	—
		4. Odsetki od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884.	—	—	—	—	—	—
		5. Odsetki od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1885.	4.050	—	4.050	—	—	—
		6. Odsetki od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1888.	19.787	08	19.787	08	—	—
		7. Odsetki od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1889.	2.537	85½	2.537	85½	—	—
		8. Odsetki od 4½% listów zastawnych Banku krajowego	36.087	75	36.087	75	—	—
		9. Odsetki od 4½% lokacyi w funduszu krajowym:						
		a) spółki wodne . . 2.419 zł. 42 ct.						
		b) fundusz krajowy . 777 „ 80 „	3.197	22	3.197	22	—	—
		Suma odsetek w funduszu rezerwowym	124.601	15½	124.601	15½	—	—
		b) W funduszach miast:						
		1. Odsetki od 4½% listów zastawnych Towarzystwa kredytowego ziemskiego .	15.131	25	15.131	25	—	—
		2. Odsetki od 4½% listów zastawnych Banku krajowego	6.228	78	6.228	78	—	—
		3 Odsetki od 4% książ. wkładk. Banku krajowego	444	14	444	14	—	—
		Suma odsetek w funduszach miast	21.804	17	21.804	17	—	—
VII.	7	**Rozmaite dochody.**						
		W funduszu rezerwowym:						
		1. Mylne pobory w c. k. urzędach podatkowych	20	27	20	27	—	—
		2. Zwrot zaliczki na płacę, udzielonej adjunktowi rachunkowemu w roku 1888. .	240	—	240	—	—	—
		3. Zwrot kosztów komisyjnych poniesionych w latach dawniejszych na wypośrodkowanie czystego propinacyjnego dochodu .	145	03½	145	03½	—	—
		4. Zwrot kosztów egzekucyjnych ściągania grzywien i innych należytości . .	45	23	45	23	—	—
		Suma . . .	450	53½	450	53½	—	—

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Zwroty.						
		a) Zwroty kosztów egzekucyjnych ściągania grzywien i innych	595	77	—	—	595	77
		b) Zwrot kosztów podróży funkcyonaryuszów c. k. komisyi krajowej i komisyj miejscowych	164	42	—	—	164	42
		Suma zwrotów .	760	19	—	—	760	19
	8	**Kupno efektów.**						
		a) W funduszu rezerwowym.						
		a) $4^1/_2$% listy zastawne Banku krajowego po kursie . . . 97 zł. 75 ct.	62.200	—	62.200	—	—	—
		b) $4^1/_2$% obligacye pożyczki krajowej z roku 1888. po kursie . . 95 zł. — ct.	3.800	—	3.800	—	—	—
		c) $4^1/_2$% obligacye pożyczki krajowej z roku 1889. po kursie . . 95 zł. — ct.	262.200	—	262.200	—	—	—
		Suma . . .	328.200	—	328.200	—	—	—
		b) W funduszach miast:						
		a) $4^1/_2$% listy zastawne Banku krajowego po kursie przeciętnym . 98 zł. 82 ct.	90.850	—	90.850	—	—	—
		b) 4% książeczki wkładk. Banku krajowego	24.161	36	24.161	36	—	—
		Suma . . .	115.011	36	115.011	36	—	—
	9	**Gotówka za wylosowane i sprzedane efekta.**						
		a) W funduszu rezerwowym.						
		1. Za wylosowane $4^1/_2$% listy zast. Towarz. kredyt. ziemskiego .	5.000	—	5.000	—	—	—
		2. „ „ $4^1/_2$% listy zast. Banku krajowego . . .	10.000	—	10.000	—	—	—
		3. „ „ $4^1/_2$% obligacye pożyczki krajowej z r. 1888. .	4.500	—	4.500	—	—	—
		4. „ „ $4^1/_2$% obligacye pożyczki krajowej z r. 1889. .	2.200	—	2.200	—	—	—
		5. „ sprzedane funduszom miast $4^1/_2$% listy zast. Banku kraj. po kursie 97 zł. 75 ct.	29.618	25	29.618	25	—	—
		Suma . . .	51.318	25	51.318	25	—	—
		b) W funduszach miast.						
		1. Za wylosowane $4^1/_2$% listy zast. Banku krajowego	6.800	—	6.800	—	—	—
		2. Za sprzedane 4% książeczki wkładkowe Banku krajowego	24.842	—	24.842	—	—	—
		Suma . . .	31.642	—	31.642	—	—	—

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
	10	**Wymiana efektów.**						
		a) W funduszu rezerwowym.						
		1. $4^1/_2{}^0/_0$ obligacye pożyczki kraj. z r. 1883.	32.400	—	32.400	—	—	—
		2. $4^1/_2{}^0/_0$ „ „ „ „ 1888.	440.000	—	440.000	—	—	—
		3. $4^1/_2{}^0/_0$ „ „ „ „ 1889.	89.000	—	89.000	—	—	—
		Suma . . .	561.400	—	561.400	—	—	—
		b) W funduszach miast.						
		$4^1/_2{}^0/_0$ listy zastawne Banku krajowego . .	116.500	—	116.500	—	—	—
	11	**Pożyczki oprocentowane.**						
		1. Zwrot od funduszu spółek wodnych .	80.498	$12^1/_2$	80.498	$12^1/_2$	—	—
		2. „ „ „ krajowego . .	137.552	35	137.552	35	—	—
		Suma . . .	218.050	$47^1/_2$	218.050	$47^1/_2$	—	—
	12	**Przeniesienie kapitałów.**						
		a) Fundusze miast od funduszu rezerwowego	63.205	23	63.205	23	—	—
		b) Fundusz rezerwowy od funduszów miast						
		1. w gotówce	2.704	13	2 704	13	—	—
		2. w efektach	75.800	—	75.800	—	—	—
		Suma przeniesienia kapitałów w gotówce	65.909	36	65.909	36	—	—
		w efektach	75.800	—	75.800	—	—	—

propinacyjny. Wydatki

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Wydatki.						
I.		**Koszta administracyjne.**						
		Płace urzędników i dyurnistów rach. Wydziału krajowego (za czas od 1/1 1889 do 31/5 1890.)						
	1	Adjunkt, płaca . . . . 1 700 zł. dodatek aktywalny . 340 „ zaliczka na płacę . . ~~300~~ „	2.040	—	2.040	—	—	—
	2	Dyurniści stali i chwilowi	10.852	10	10.852	10	—	—
		Suma rubryki I. .	12.892	10	12.892	10	—	—
II.	3	**Potrzeby kancelaryjne.**						
		a) Papier na druki	167	29	167	29	—	—
		b) Druk ksiąg i wzorów	66	97	66	97	—	—
		c) Oprawa ksiąg	61	50	61	50	—	—
		d) Inne potrzeby kancelaryjne . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki II. .	295	76	295	76	—	—
III.		**Remuneracye.**						
	4	Urzędnicy i dyurniści Wydziału krajowego .	2 000	—	2.000	—	—	—
	5	C. k. urzędnicy i sekwestratorowie podatkowi	105	—	105	—	—	—
		Suma rubryki III. .	2.105	—	2.105	—	—	—
IV.		**Rozmaite nieprzewidziane.**						
	6	Koszta egzekucyjnego ściągania grzywien itp.	147	57½	117	84½	29	73
V.	7	**Koszta komisyi krajowej i komisyj miejscowych**	—	—	—	—	—	—
	—	**Zwroty nadpłat.**						
		a) Opłaty od szynkarzy: w funduszu rezerwowym 141 zł. 03 ct. w funduszach miast . 3 „ 92 „	144	95	—	—	144	95
		b) Odsetki zwłoki w funduszu rezerwowym	12	08	—	—	12	08
		c) Zwrot mylnie zarachowanych poborów przez c. k. urzęda podatkowe w funduszu rezerwowym	55	52	—	—	55	52
		Suma zwrotów .	212	55	—	—	212	55

Wydatki. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
	8	**Kupno efektów.**						
		Gotówka wydana na zakupno efektów.						
		a) W funduszu rezerwowym.						
		1. $4^1/_2{}^0/_0$ listy zastawne Banku krajowego po kursie . . . 97 zł. 75 ct.	60.800	50	60.800	50	—	—
		2. $4^1/_2{}^0/_0$ obligacye pożyczki krajowej z r. 1888. po kursie . . 95 zł. — ct.	3.610	—	3.610	—	—	—
		3. $4^1/_2{}^0/_0$ obligacye pożyczki krajowej z r. 1889. po kursie . . 95 zł. — ct.	249.090	—	249.090	—	—	—
		Suma . . .	313.500	50	313.500	50	—	—
		b) W funduszach miast.						
		1. $4^1/_2{}^0/_0$ listy zastawne Banku krajowego:						
		zł. 550 po kursie 98·50 541 zł. 75 ct.						
		„ 30.300 „ 97·75 29.618 „ 25 „						
		„ 6.300 „ 98·75 6.221 „ 26 „						
		„ 53.700 „ 99·45 53.404 „ 65 „						
		zł. 90.850 89.785 zł. 91 ct.	89.785	91	89.785	91	—	—
		2. $4^0/_0$ książ. wkładk. Banku krajowego .	24.161	36	24.161	36	—	—
		Suma . . .	113.947	27	113.947	27	—	—
	9	**Efekta wylosowane i sprzedane.**						
		a) W funduszu rezerwowym.						
		1. Wylosowane $4^1/_2{}^0/_0$ listy zastawne Tow. kredytowego ziemskiego .	5.000	—	5.000	—	—	—
		2. „ $4^1/_2{}^1/_2$ listy zastawne Banku krajowego . . .	10.000	—	10.000	—	—	—
		3. „ $4^1/_2{}^0/_0$ obligacye pożyczki krajowej z r. 1888. . .	4.500	—	4.500	—	—	—
		4. „ $4^1/_2{}^0/_0$ obligacye pożyczki krajowej z r. 1889. . .	2.200	—	2.200	—	—	—
		5. Sprzedane funduszom miast $4^1/_2{}^0/_0$ listy zastawne Banku krajowego	30.300	—	30.300	—	—	—
		Suma . . .	52.000	—	52.000	—	—	—
		b) W funduszach miast.						
		1. Wylosowane $4^1/_2{}^0/_0$ listy zastawne Banku krajowego	6.800	—	6.800	—	—	—
		2. Sprzedane $4^0/_0$ książ. wkładkowe Banku krajowego	24.842	—	24.842	—	—	—
		Suma . . .	31.642	—	31.642	—	—	—

propinacyjny. Wydatki.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
	10	**Wymiana efektów.**						
		a) W funduszu rezerwowym.						
		$4^1/_2$% obligacye pożyczki krajowej z r. 1883.	121.400	—	121.400	—	—	—
		b) W funduszach miast.						
		$4^1/_2$% listy zastawne Banku krajowego . .	116.500	—	116.500	—	—	—
	11	**Pożyczki oprocentowane.**						
		1. Funduszowi spółek wodnych na $4^1/_2$% .	15.000	—	15.000	—	—	—
		2. Funduszowi krajowemu na $4^1/_2$% . .	137.552	35	137.552	35	—	—
		Suma . . .	152 552	35	152.552	35	—	—
	12	**Przeniesienie kapitałów.**						
		a) Fundusz rezerwowy do funduszów miast gotówką	63.205	23	63.205	23	—	—
		b) Fundusze miast do fund. rezerwowego w gotówce	2 704	13	2.704	13	—	—
		w efektach	75.800	—	75.800	—		—
		Suma przeniesienia kapitałów w gotówce .	65.909	36	65.909	36	—	—
		w efektach .	75 800	—	75.800	—	—	—
	13	**Przedpłaty wypłacone c. k. Dyrekcyi gal. fund. propinacyjnego na rzecz fund. propinacyjnego ogólnego . . .**	2.929	67	2.929	67	—	—
	14	**Wydatki spowodowane wykupnem prawa propinacyi.**						
		a) Asygnowane przez c. k. Dyrekcyę gal. funduszu propinacyjnego.						
		1. Płace urzędników	11.089	77	11 089	77	—	—
		2. Płace sług i stróżów	449	52	449	52	—	—
		3. Dyurna	9.716	36	9.716	36	—	—
		4. Remuneracye	731	66	731	66	—	—
		5. Koszta zarządu	583	84	583	84	—	—
		6. Koszta podróży i dyety	20.485	09	20.485	09	—	—
		7. Koszta kancelaryjne	5.124	75	5.124	75	—	—
		Do przeniesienia . .	48.180	99	48.180	99	—	—

Wydatki. Fundusz propinacyjny.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889. ct.
		Z przeniesienia . .	48.180	99	48.180	99	—	—
		8. Koszta sądowe	137	13	137	13	—	—
		9. Koszta konfekcyi 4% obligacyj gal. funduszu propinacyjnego	1.126	01	1.126	01	—	—
		10. Czynsz	1.350	—	1.350	—	—	—
		11. Rozmaite	581	46	581	46	—	—
		12. Zaliczki do wyrachowania . . .	—		—	—	—	—
		Suma z poz. *a)* .	51.375	59	51.375	59	—	—
		b) Asygnowane przez Wydział krajowy.						
		1. Zasiłek	100	—	100	—	—	—
		2. Remuneracye	35	—	35	—	—	—
		3. Podróże i dyety	1.313	88	1.313	88	—	—
		Suma . .	1.448	88	1.448	88	—	—
		do tego wynikłość pozycyi *a)* . . .	51.375	59	51.375	59	—	—
		Razem . .	52.824	47	52.824	47	—	—
	15	**Kapitały oddane w zarząd c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego.**						
		a) w gotówce:						
		1. równocześnie przy oddaniu efektów . . . 30.000 zł. — ct.						
		2. reszta z zaliczki 40.000 zł. wyrachowanej przez c. k. Dyrekcyę gal. funduszu propinacyjnego . . 1.282 „ 45 „						
		3. reszta zapasu kasowego wynikłego z zamknięć rachunkowych za r. 1889. 10.310 „ 46 „	41.592	91	41.592	91	—	—
		b) w efektach	3,770.200	—	3,770.200	—	—	—

L. W. 17.294/1890.

Stan majątku funduszów propinacyjnych miast

z końcem roku 1889.

Pozycya	Nazwa miast	$4^1/_2$% Listy zastawne Tow. kred. ziemsk. zł.	$4^1/_2$% Listy zastawne Banku krajowego zł.	4% ks. wkładk. Banku krajowego zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Serye i numera $4^1/_2$% Listów zastawnych Tow. kredyt. ziemskiego Ser. I. 10.000 zł. Ser. II. 5.000 zł. Ser. III. 1.000 zł. Ser. IV. 500 zł. Ser. V. 100 zł.	Serye i numera $4^1/_2$% Listów zastawnych Banku krajowego Ser. I. 50 zł. Ser. II. 100 zł. Ser. III. 500 zł. Ser. IV. 1.000 zł. Ser. V. 5.000 zł.
1	Bełz	3.000	2.200	87	99	5.287	99	Serya III. Nr. 2079, 2133. „ IV. „ 829. „ V. „ 1249 do 1252, 2343.	Serya II. Nr. 159, 1918. „ III. „ 2416, 2740. „ IV. „ 3697.
2	Bochnia	8.100	4.600	16	71	12.716	71	Serya II. Nr. 305. „ III. „ 2154, 3520. „ IV. „ 522. „ V. „ 1062, 1148, 1149, 1188, 1189, 2344.	Serya II. Nr. 157, 168, 174, 258, 690, 691. „ III. „ 1397, 2293. „ IV. „ 226, 2153, 3789.
3	Brody	12.100	7.300	5	91	19.405	91	Serya II. Nr. 306, 307. „ III. „ 3521. „ IV. „ 831. „ V. „ 1190, 1203, 2345 do 2348.	Serya II. Nr. 158, 160, 173, 197, 259, 564, 565, 635. „ III. „ 2747. „ IV. „ 4898. „ V. „ 2053.
4	Dobromil . . .	4.200	2.450	4	54	6.654	54	Serya III. Nr. 2158 do 2160. „ IV. „ 832. „ V. „ 1211 do 1214. 2359 do 2361.	Serya I. Nr. 289. „ II. „ 177, 198, 6341, 6342. „ III. „ 2682, 2748. „ IV. „ 1657.
5	Drohobycz . . .	18.200	10.850	73	53	29.123	53	Serya I. Nr. 97. „ II. „ 374. „ III. „ 3522, 3523. „ IV. „ 309, 833. „ V. „ 2362, 2363.	Serya I. Nr. 325. „ II. „ 199, 383, 448, 1059, 6254 do 6257. „ III. „ 1398, 2738. „ IV. „ 2432, 4364, 4572, 4895. „ V. „ 1898.
6	Gródek	9.200	5.100	78	89	14.378	89	Serya II. Nr. 375. „ III. „ 1556, 1557, 3524. „ IV. „ 310. „ V. „ 207, 347, 348, 2364 do 2367.	Serya II. Nr. 176, 210, 227, 6241, 6242, 6253. „ III. „ 1766. „ IV. „ 2443, 2676, 3337, 3884.
7	Grybów	700	3.700	1	27	4.401	27	Serya V. Nr. 326, 349, 350, 2368 do 2371.	Serya II. Nr. 266, 6240. „ III. „ 2124, 2255. 2681. „ IV. „ 217, 218.
8	Jarosław	13.500	9.050	76	10	22.626	10	Serya I. Nr. 98. „ III. „ 1558, 3525, 3526. „ V. „ 327 do 330, 2372.	Serya I. Nr. 444. „ II. „ 509, 6207 do 6209, 6289. „ III. „ 2733. „ IV. „ 1656, 3525, 3539. „ V. „ 1899.
	do przeniesienia	69.000	45.250	344	94	114.594	94		

Pozycya	Nazwa miast	4½% Listy zastawne Tow. kred. ziemsk. zł.	4½% Listy zastawne Banku krajowego zł.	4% ks. wkładk. Banku krajowego zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Tow. kredyt. ziemskiego Ser. I. 10.000 zł. Ser. II. 5.000 zł. Ser. III. 1.000 zł. Ser. IV. 500 zł. Ser. V. 100 zł.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Banku krajowego Ser. I. 50 zł. Ser. II. 100 zł. Ser. III. 500 zł. „ IV. 1.000 zł. „ V. 5.000 zł.
	z przeniesienia	69.000	45.250	344	94	114.594	94		
9	Jaryczów nowy .	2.600	1.350	86	92	4.036	92	Serya III. Nr. 1559, 1560. „ V. „ 331, 332, 2373 do 2376.	Serya I. Nr. 459. „ II. „ 218, 219, 221, 568, 6210 do 6213. „ III. „ 107.
10	Jasło	3.500	2.300	58	02	5.858	02	Serya III. Nr. 1561, 1562. „ IV. „ 106, 834. „ V. „ 333, 491 do 493, 2377.	Serya II. Nr. 4002, 6214, 6215. „ III. „ 2256, 2637. „ IV. „ 3567.
11	Kołomyja . . .	19.900	11.500	19	14	31.419	14	Serya I. Nr. 15. „ II. „ 371. „ III. „ 1565, 1566, 3528, 3529. „ IV. „ 837. „ V. „ 229, 230, 361, 2388.	Serya II. Nr. 211, 310, 1202, 6216, 6217. „ III. „ 640. 2636. „ IV. „ 3229, 3700, 3787, 3788, 3931. „ V. „ 865.
12	Krosno	2.600	1.650	93	44	4.343	44	Serya III. Nr. 977, 978. „ V. „ 231, 232, 2389 do 2392.	Serya I. Nr. 645. „ II. „ 95, 1983, 4735, 5946, 5953, 5954. „ IV. „ 3999.
13	Lubaczów . . .	4.500	2.950	45	30	7.495	30	Serya III. Nr. 979 do 981. „ IV. „ 109, 836. „ V. „ 254, 266, 2385 do 2387.	Serya I. Nr. 348. „ II. „ 2396, 2416, 4809, 5945. „ III. „ 1600, 2056, 2198. „ IV. „ 4000.
14	Mrzygłód . . .	200	200	7	7[illegible]	407	79	Serya V. Nr. 209, 210.	Serya II. Nr. 1205, 5944.
15	Myślenice . . .	2.200	1.400	42	48	3.642	48	Serya III. Nr. 985. „ IV. „ 111. „ V. „ 208, 256, 257, 2396 do 2399.	Serya II. Nr. 4942, 5938, 5942, 5943. „ III. „ 1853, 2287.
16	Nowytarg . . .	2.500	2.650	86	11	5.236	11	Serya III. Nr. 986, 987. „ V. „ 211, 2400 do 2403.	Serya I. Nr. 696. „ II. „ 279, 284, 1055, 1058, 5521, 5539. „ III. „ 2167, 2222. „ IV. „ 3524.
17	Pilzno	2.200	1.450	56	—	3.706	—	Serya II. Nr. 2161. „ IV. „ 526. „ V. „ 1215 do 1218, 2407 do 2409.	Serya I. Nr. 747. „ II. „ 638, 1049, 5923, 5924. „ III. „ 1854, 2183.
18	Podgórze . . .	6.500	4.750	41	33	11.291	33	Serya II. Nr. 468. „ III. „ 3530. „ V. „ 1219 do 1221, 2410, 2411.	Serya I. Nr. 1259. „ II. „ 254, 256. „ III. „ 1855, 2209, 2679. „ IV. „ 3526, 3708, 3932.
	do przeniesienia	115.700	75.450	881	47	192.031	47		

Pozycya	Nazwa miast	4½% Listy zastawne Tow. kred. ziemsk. zł.	4½% Listy zastawne Banku krajowego zł.	4% ks. wkładk. Banku krajowego zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Serye i numera 4%½ Listów zastawnych Tow. kredyt. ziemskiego Ser. I. 10.000 zł. Ser. II. 5.000 zł. Ser. III. 1.000 zł. Ser. IV. 500 zł. Ser. V. 100 zł.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Banku krajowego Ser. I. 50 zł. Ser. II. 100 zł. Ser. III. 500 zł. Ser. IV. 1.000 zł. Ser. V. 5.000 zł.
	z przeniesienia	115.700	75.450	881	47	192.031	47		
19	Przemyśl . . .	18.800	15.300	25	15	34.125	15	Serya II. Nr. 469 do 471. „ III. „ 3531 do 3533. „ IV. „ 527. „ V. „ 2412 do 2414.	Serya II. Nr. 1898, 3651, 3795. „ IV. „ 3547, 3568, 3569, 3620, 3685. „ V. „ 868, 2052.
20	Rzeszów	8.900	7.250	91	46	16.241	46	Serya II. Nr. 472. „ III. „ 2075, 2076, 3534. „ IV. „ 528. „ V. „ 2415 do 2418	Serya I. Nr. 762. „ II. „ 3794. 5922. „ III. „ 2407, 2713. „ IV. „ 2712. „ V. „ 2046.
21	Sambor	11.900	7.200	5	51	19.105	51	Serya II. Nr. 473. 474. „ III. „ 3535. „ IV. „ 840. „ V. „ 2419 do 2422.	Serya II. Nr. 5925, 5926. „ III. „ 2535, 2730. „ IV. „ 914, 3558, 3786, 3881, 3926, 3930.
22	Sanok	3.600	3.350	96	40	7.046	40	Serya III. Nr. 2077, 2274. „ IV. „ 529, 841. „ V. „ 1222 do 1225. 2423, 2424.	Serya I. Nr. 819. „ II. „ 212, 1369, 1989. „ III. „ 2073, 2504. „ IV. „ 2585, 3094.
23	Sącz nowy . . .	11.900	6.800	74	81	18.774	81	Serya II. Nr. 475, 476. „ III. „ 3536. „ IV. „ 842. „ V. „ 1226, 1227, 2425, 2426.	Serya II. Nr. 112, 1844, 5747. „ III. „ 2219. „ IV. „ 2252. „ V. „ 2047.
24	Sącz stary . . .	2.400	1.600	83	88	4.083	88	Serya III. Nr. 2275, 2276. „ V. „ 2427 do 2430.	Serya II. Nr. 255, 1031, 1440, 1441, 5927, 5928. „ IV. „ 3923.
25	Skawina	200	850	25	61	1.075	61	Serya V. Nr. 1319, 2434.	Serya I. Nr. 827. „ II. „ 370, 628, 1121, 1122, 1442, 1982, 1994, 2365.
26	Śniatyn	7.100	5.200	96	89	12.396	89	Serya II. Nr. 477. „ III. „ 2278, 3537. „ V. „ 1320.	Serya II. Nr. 97, 308, 309, 5929 do 5932. „ III. „ 1619. „ IV. „ 346, 1457, 2433, 3827.
27	Sokal	5.000	2.950	22	97	7.972	97	Serya III. Nr. 2279 do 2282. „ IV. „ 843. „ V. „ 1321, 1322, 2435 do 2437.	Serya I. Nr. 870. „ II. „ 162, 203. 5933, 5934. „ III. „ 2340. „ IV. „ 3684, 3703.
28	Stanisławów . .	31.000	19.250	48	42	50.298	42	Serya II. Nr. 478 do 482. „ III. „ 2285, 3538 do 3541. „ IV. „ 530. „ V. „ 1323, 2438 do 2441.	Serya I. Nr. 898. „ II. „ 170. 633. 1089, 1115, 2489, 5935, 5936. „ III. „ 2341. „ IV. „ 1579, 5424, 3436, 3548, 3584, 3698, 3701, 3889. „ V. „ 1804, 1916.
	do przeniesienia	216.500	145.200	1.452	57	363.152	57		

Pozycya	Nazwa miast	4½% Listy zastawne Tow. kred. ziemsk. zł.	4½% Listy zastawne Banku krajowego zł.	4% ks. wkładk. Banku krajowego zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Tow. kredyt. ziemskiego Ser. I. 10.000 zł. Ser. II. 5.000 zł. Ser. III. 1.000 zł. Ser. IV. 500 zł. Ser. V. 100 zł.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Banku krajowego Ser. I. 50 zł. Ser. II. 100 zł. Ser. III. 500 zł. Ser. IV. 1.000 zł. Ser. V. 5.000 zł.
	z przeniesienia	216.500	145 200	1.452	57	363.152	57		
29	Staremiasto . .	2.200	1.400	83	22	3.683	22	Serya III. Nr. 2284. „ IV. „ 531. „ V. „ 1324 do 1326, 2444 do 2447.	Serya II. Nr. 94, 1163, 1194, 5939. „ III. „ 2249, 2729.
30	Starasól	600	2 200	24	20	2 824	20	Serya V. Nr. 1327 do 1330, 2442, 2443.	Serya II. Nr. 222, 533, 686, 694, 833, 1098, 5937. „ III. „ 2250. „ IV. „ 2266.
31	Stryj	8.300	8.600	71	46	16.971	46	Serya II. Nr. 483. „ III. „ 2285, 3542. „ IV. „ 532, 844. „ V. „ 1331, 2448, 2449.	Serya II. Nr. 163, 375, 398, 446, 5940, 5941. „ IV. „ 3559, 3748, 3929. „ V. „ 2048.
32	Tarnopol . . .	29.600	15.850	50	10	45.500	10	Serya II. Nr. 484 do 488. „ III. „ 3543 do 3546. „ IV. „ 457. „ V. „ 1064.	Serya I. Nr. 918. „ II. „ 109, 267, 3205. „ III. „ 1247, 2728, 2735. „ IV. „ 966, 3702, 4009, 4073. „ V. „ 1805, 2049.
33	Tarnów	27.700	16.100	59	09	43.859	09	Serya II. Nr. 489 do 492. „ III. „ 2286 do 2289, 3547 do 3549. „ IV. „ 845. „ V. „ 1065, 1066.	Serya II. Nr. 3204. „ III. „ 2325, 2417. „ IV. „ 897, 2426, 2714, 3550, 3699. „ V. „ 1415, 2050.
34	Trembowla . .	6.300	3.250	16	66	9.566	66	Serya II. Nr. 493. „ IV. „ 458, 846. „ V. „ 2450 do 2452.	Serya I. Nr. 926. „ II. „ 111, 165, 228, 262, 400, 447, 580. „ III. „ 2411, 2502, 2746. „ IV. „ 3831.
35	Wieliczka . . .	3.700	2.350	100	22	6.150	22	Serya III. Nr. 2294 do 2296. „ IV. „ 848. „ V. „ 1067, 2454.	Serya I. Nr. 928. „ II. „ 167, 378, 2370. „ III. „ 225, 2097. „ IV. „ 2085.
36	Złoczów	7.100	3.900	13	86	11.013	86	Serya II. Nr 494. „ III. „ 2298, 3550. „ V. „ 1068.	Serya II. Nr. 169, 304, 695, 5951. „ III. „ 2499. „ IV. „ 3686, 3704, 3728.
37	Żółkiew	11.300	7.250	68	23	18.618	23	Serya II. Nr. 495. „ III. „ 2299 do 2302, 3551. „ IV. „ 460, 849. „ V. „ 2460 do 2462.	Serya I. Nr. 1009. „ II. „ 67, 71, 261, 283, 302, 5814, 5952. „ III. „ 2719. „ IV. „ 4567. „ V. „ 2051.
	Razem . .	313.300	206.100	1.939	61	521.339	61		

Z drukarni Pillera i Sp. we Lwowie.

LW. 29.541/1891.
Alegat D. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1889.

Lit. D.

FUNDUSZ POŻYCZKOWY DLA GMIN

na budowę koszar dla c. k. wojska.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

LW. 30.198/1890.

Dochody. Fundusz pożyczkowy dla gmin na

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	Sumaryusz	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 ct.
		Dochody.						
		A. Rzeczywiste.						
I.	1	Dotacya funduszu koszarowego . . .	3.485	72	3.485	72	—	—
II.	2	Zwroty pożyczek, udzielonych gminom na budowę koszar	659.655	97½	39.815	67½	619.840	30
III.	3	Odsetki od kapitałów, chwilowo lokowanych .	13.319	66	13.319	66	—	—
IV.	4	Odsetki od rat na terminie niewpłaconych .	14	75	14	75	—	—
V.	5	Rozmaite dochody	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych .	676.476	10½	56.635	80½	619.840	30
		B. Przenośne.						
	6	Gotówka odebrana z lokacyi rachunku bieżącego w Banku krajowym . . .	1.366	27	1.366	27	—	—
	7	Gotówka odebrana z lokacyi rachunku bieżącego w funduszu krajowym . . .	524.481	59	524.481	59	—	—
		Suma dochodów z lokacyi .	525.847	86	525.847	86	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	1,202.323	96½	582.483	66½	619.840	30
		C. **Zapas z początkiem roku 1889.** w gotówce			466.449	66		
		Ogółem .			1,048.933	32½		

Stan majątku

			Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
	1	**Zapas kasowy,** w gotówce	—	—	406.751	73½
	2	**Należytości czynne:** Zwroty pożyczek od gmin	—	—	619.840	30
		Suma stanu czynnego .	—	—	1,026.592	03½

budowę koszar dla c. k. wojska. **Wydatki.**

za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Sumaryusz	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 ct.
		Wydatki.						
		A. Rzeczywiste.						
I.	1	Pożyczki bezprocentowe, udzielone gminom na budowę koszar dla c. k. wojska . .	117.700	—	117.700	—	—	—
II.	2	Koszta kancelaryjne i rozmaite wydatki .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych .	117.700	—	117.700	—	—	—
		B. Przenośne.						
	3	Gotówka ulokowana na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym	—	—	—	—	—	—
	4	Gotówka ulokowana na 3% rachunek bieżący w funduszu krajowym	524.481	59	524.481	59	—	—
		Suma wydatków na lokacyę .	524.481	59	524.481	59	—	
		Suma wszystkich wydatków .	642.181	59	642.181	59	—	—
	5	**C. Zapas z końcem roku 1889.** w gotówce .			406.751	73½		
		Ogółem .			1.048.933	32½		

Wykazany z końcem roku zapas gotówki, został ulokowany (z dniem 1. stycznia 1890, na 3% rachunek bieżący w funduszu krajowym (LW. 6.001 1890)

z końcem roku 1889.

			Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
	1	Należytości bierne	—	—	—	—
	2	**Czysty stan czynny**	—	—	1,026.592	03½
		Zgodnie ze sumą stanu czynnego .	—	—	1,026.592	03½

Dochody. Fundusz pożyczkowy dla gmin na

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 ct.
		Dochody.						
I.		**Dotacya funduszu koszarowego.**						
	1	Przeniesiono z funduszu krajowego resztę pożyczki emitowanej z roku 1888. w gotówce	3.485	72	3 485	72	—	—
		Suma rubryki I. .	3.485	72	3 485	72	—	—
II.		**Zwroty pożyczek bezprocentowych, udzielonych gminom na budowę koszar.**						
	2	*a)* Od gminy Brzeżany	13.300	42	2.100	42	11.200	—
		b) „ „ Przemyśl	13.340	—	2 082	—	11.258	—
		c) „ „ Rzeszów	74.187	93½	6.056	59½	68.131	34
		d) „ „ Sanok	5.708	—	832	—	4.876	—
		e) „ „ Trembowla	129.500	—	7.248	—	122.252	—
		f) „ „ Złoczów	2.750	—	500	—	2.250	—
		g) „ „ Gródek	11.666	62	1.666	66	9.999	96
		h) „ „ Kołomyja	23.750	—	2.500	—	21.250	—
		i) „ „ Czortków	20.000	—	1 250	—	18 750	—
		k) „ „ Stanisławów . . .	90.000	—	5.000	—	85.000	—
		l) „ „ Jarosław	108.494	—	3.498	—	104.996	—
		m) „ „ Lwów	50.000	—	5.000	—	45.000	—
		n) „ „ Nowy Sącz	33.959	—	2.082	—	31.877	—
		o) „ „ Stryj	22.000	—	—	—	22.000	—
		p) „ „ Bochnia	31.000	—	—	—	31.000	—
		r) „ „ Tarnopol	10.000	—	—	—	10.000	—
		s) „ „ Sambor	20.000	—	—	—	20.000	—
		Suma rubryki II. .	659.655	97½	39 815	67½	619 840	30
III.		**Odsetki od kapitałów chwilowo lokowanych.**						
	3	*a)* 3% odsetki od gotówki, lokowanej na rachunek bieżący w Banku kraj. 2 zł. 17 ct. *b)* 3% odsetki od gotówki, lokowanej na rachunek bieżący w funduszu krajowym . 13.347 „ 35 „ Razem . 13.349 zł. 52 ct. od tego zwrot . . . 29 „ 86 „	13.319	66	13.319	66	—	—
		Suma rubryki III. .	13.319	66	13.319	66	—	—
IV.		**Odsetki zwłoki od rat na terminie nie wpłaconych.**						
	4	6% odsetki zwłoki od gminy Rzeszów .	14	75	14	75	—	—
		Suma rubryki IV. .	14	75	14	75	—	—
V.	5	**Rozmaite dochody**	—	—	—	—	—	

budowę koszar dla c. k. wojska. Wydatki.
za rok 1889.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1889 ct.
		Wydatki.						
I.		**Pożyczki bezprocentowe, udzielone gminom na budowę koszar.**						
	1	*a*) Gminie Stryj	2 000	—	2 000		—	—
		b) „ Czortków	14 000	—	14 000	—	—	—
		c) „ Bochnia	31.000	—	31.000	—	—	—
		d) „ Sanok	700	—	700	—	—	—
		e) „ Nowy Sącz	10.000	—	10.000	—	—	—
		f) „ Jarosław	30.000	—	30.000	—	—	—
		g) „ Tarnopol	10.000	—	10.000	—	—	—
		h) „ Sambor	20 000	—	20.000	—	—	—
		Suma rubryki I.	117.700	—	117.700	—	—	—
II.	2	**Koszta kancelaryjne i rozmaite wydatki**	—	—	—	—	—	—

LW. 29.541/1891.
Alegat lit. E. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1889.

Lit. E.

Fundusz pożyczkowy dla Spółek wodnych.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1889.

LW. 20.921/1891.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Fundusz pożyczki kraj. z r. 1889. dla „Spółek wodnych“.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Październ. 1888. zł.
		Wydatki.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.	1	**Umorzenie pożyczki** przez losowanie obligacyj . . .	3.500	—	7.000
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . .	11.891	65½	31.456
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa należytość stemplowa od obligacyj .	4.567	55	4.448
	4	Koszta konfekcyi a to: papier, litografia i druk obligacyj i kuponów, koszta insercyjne, porta i inne . . .	475	28	—
		Suma rubryki III. .	5.042	83	4.448
		Suma wydatków budżetem objętych	20.434	48½	42.904
		Do tego:			
	5	Funduszowi krajowemu zwrot pobranej dotacyi w roku 1889 .	20.434	48½	—
	6	Spółkom wodnym udzielono zaliczki, na poczet przyrzeczonych pożyczek	85.000	—	—
	7	Funduszowi propinacyjnemu zwrócono pożyczkę, pobraną w roku 1888, na udzielenie zaliczek Spółkom wodnym ,	65.000	—	—
	8	Funduszowi propinacyjnemu zapłacono przypadające 4½% odsetki, od pobranej pożyczki	498	12½	—
		Suma wydatków rzeczywistych .	191.367	09½	—
		b) **Przenośne.**			
	1	Obligacye własne sprzedane Bankowi krajowemu w im. wart. na	700.000	—	—
	2	Ulokowano gotówkę we funduszu krajowym na 4½% . .	491.848	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	1,383.215	09½	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1889. w gotówce . . .	8.584	77	—
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	**1,391.799**	**86½**	—

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnio	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
3.500	—	*Wydatek mniejszy*, na podstawie zmienionego planu umorzenia, wedle którego tylko jedno losowanie w roku 1889. przypada. Z emitowanych obligacyj na . . 700.000 zł. wylosowano zgodnie z planem umorzenia i spłacono w roku 1889. 3.500 „ pozostaje tedy do spłacenia z końcem roku 1889. . . . . 696.500 zł.	—	—	696.500	—
19.564	—	*Wydatek mniejszy* gdyż z powodu jak przy poz. 1. należytość tylko za jeden półroczny kupon (z 1. listopada 1889) przypada.	—	—	—	—
—	119	*Wydatek większy*, gdyż wskutek zmiany planu umorzenia, emitowano większą ilość sztuk drobnych obligacyj.				
—	475	*Wydatek większy* ponieważ w budżet na rok 1889. nie wstawiono na koszta konfekcyi żadnej kwoty.				
—	594		—	—	—	—
23.064	594		—	—	696.500	—
22.470						
		Wydatki te znajdują pokrycie — w należytościach czynnych z lat ubiegłych, przypisanych Spółkom wodnym do zwrotu — vide poz. 1. i 2. wykazu należytości.				
			—	—	696.500	—
			—	—	696.500	—
			—	—	696.500	—

Fundusz pożyczki kraj. z r. 1889. dla „Spółek wodnych“.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1889. zł.	Dochody w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 18. Październ. 1888. zł.
		Dochody.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.	1	Uposażenie z funduszu krajowego na wypłatę wylosowanych obligacyj, kuponów od obligacyj i kosztów administracyjnych	20.434	48½	42.904
		Suma dochodów budżetem objętych	20.434	48½	42 904
		Do tego:			
II.		**Odsetki.**			
	2	4½% odsetki od kapitałów, lokowanych chwilowo w funduszu krajowym	6.285	63	—
	3	5¼% odsetki od zaliczek, udzielonych Spółkom wodnym na rachunek pożyczek	64	75	—
	4	Uzyskany kapitał z emisyi 4½% obligacyj własnych .	665.015	—	—
	5	Zwroty zaliczek, udzielonych Spółkom wodnym na rachunek pożyczek	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych .	691.799	86½	—
		b) **Przenośne.**			
	1	Obligacye własne, pobrane z konfekcyi w im. wart. . .	700.000	—	—
	2	Zwrot gotówki, ulokowanej na 4½% w funduszu krajowym .	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów . .	1,391.799	86½	—

Stan majątku z końcem roku 1889.

Stan czynny:

a)	Zapas kasowy w gotówce	8.584 zł. 77	ct.
b)	Lokacya na 4½% rachunku bieżącym w funduszu krajowym .	491.848 „ —	„
c)	Zwroty zaliczek, udzielonych Spółkom wodnym w roku 1889 .	85.000 „ —	„
d)	„ „ udzielonych Spółkom wodnym w roku ubiegłym .	65.000 „ —	„
e)	5¼% odsetki od Spółek wodnych, przypadające po koniec r. 1889 należytość z roku bieżącego	2.639 „ 93	„
f)	5¼% od Spółek wodnych należytość z roku ubiegłego . . .	893 „ 95½	„
	Suma stanu czynnego .	653.966 zł. 65½	ct.

Stan bierny:

Obligacye w obiegu będące, wykazane w rubryce wydatków . .	696.500 „ —	„
Czysty stan bierny .	**42.533 zł. 34½**	**ct.**

Zamknięcie rachunku za rok 1889.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
22.470	–	Odnośnie do pozycyi 1. i 2. wydatków.	—	—	—	—
22.470	—		—	—	—	—
		Obligacye im. wartości 699.700 zł. sprzedano po kursie 95 zł. za kwotę . 664.715 zł.	—	—	—	—
		Obligacye im. wartości 300 „ spieniężono jako wylosowane za kw. 300 „	2.639	93	—	—
			—	—	—	—
		Razem za oblig. im. wart. 700.000 zł. pozyskano jak obok sumę . . . 665.015 zł.	85.000	—	—	—
			87.639	93	—	—
			—	—	—	—
			491.848	—	—	—
			579.487	93	—	—

Pozycya		Należytości			
		czynne		bierne	
		zł.	ct.	zł.	ct.
	Wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych, z końcem roku 1889.				
	Dochody.				
	$5^1/_4$% odsetki od zaliczek udzielonych „Spółkom wodnym“ na rachunek pożyczek	893	$95^1/_2$	—	—
	Zwrot zaliczek danych „Spółkom wodnym“	65.000	—	—	—
	Wydatki.	—	—	—	—
	Razem . .	65.893	$95^1/_2$	—	—

LW. 29.541/1891.
Alegat **F.** do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1889.

Lit. F.

Sumaryczne zestawienie

obrotu *brutto*

wszystkich funduszów krajowych

za rok

1889.

a) Rachunek majątku obrotowego . . . . . str. 556—561
b) „ „ zarodowego . . . . . „ 562—569
c) „ depozytów . . . . . „ 570 -571
d) Zestawienie ogólnego stanu majątku z końcem roku 1889. . . . . „ 572—573
e) Wykaz zapasów kasowych . . . . . „ 574 575
f) Poszczególnienie papierów wartościowych według ich rodzaju . . . . . „ 576--579
g) Wykaz dóbr i realności . . . . . „ 580

Z drukarni Pillera i Spółki.

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1889. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	Razem gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.
	Fundusze dotowane ze środków kraju.														
I.	a) Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	305.237	10½	.	.	1.183	22	8,431.079	40½	1,416.747	25	8,736.316	51	1,416.747	25
	b) Krajowe szkoły rolnicze w Dublanach	.	.	.	.	.	.	78.489	90	.	.	78.489	90	.	.
	c) Folwark w Dublanach	.	.	.	.	.	.	54.580	65	.	.	54.580	65	.	.
	d) Kurs gorzelnictwa w Dublanach	.	.	.	.	.	.	3.227	70	.	.	3.227	70	.	.
	e) Krajowa szkoła rolnicza i folwark w Czernichowie	.	.	.	.	.	.	84.047	95	.	.	84.047	95	.	.
	f) Krajowa szkoła roln. w Horodence	.	.	.	.	.	.	13.212	96	.	.	13.212	96	.	.
	g) „ „ „ w Jagielnicy	.	.	.	.	.	.	12.733	55½	.	.	12.733	55½	.	.
	h) „ „ „ w Kobiernicach	.	.	.	.	.	.	11.969	46	.	.	11.969	46	.	.
	i) „ „ ogrodn. w Tarnowie	.	.	.	.	.	.	9.190	33	763	85	9.190	33	763	85
II.	Fundusz szkolny krajowy	.	.	.	.	.	.	909.510	29	.	.	909.510	29	.	.
	Krajowy szpital powszechny we Lwowie.														
III.	Oddział chorych	.	.	.	.	.	.	482.864	95½	.	.	482.864	95½	.	.
IV.	„ położnic	.	.	.	.	.	.	43.512	63	.	.	43.512	63	.	.
V.	Fundusz podrzutków we Lwowie	.	.	.	.	.	.	310	63	.	.	310	63	.	.
VI.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	.	.	.	.	436.361	31	.	.	436.361	31	.	.
	Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.														
VII.	Oddział chorych	.	.	.	.	.	.	223.883	39	.	.	223.883	39	.	.
VIII.	„ położnic	.	.	.	.	.	.	161.980	.	.	.	161.980	.	.	.
IX.	„ syfilitycznych	.	.	.	.	.	.	38.114	42	.	.	38.114	42	.	.
X.	„ obłąkanych	.	.	.	.	.	.	25.816	01	.	.	25.816	01	.	.
XI.	Fundusz policyi krajowej	.	.	.	.	.	.	6.117	75	.	.	6.117	75	.	.
XII.	„ pożyczki „ z r. 1883.	.	.	.	.	.	.	277.551	49	.	.	277.551	49	.	.
XIII.	„ „ „ „ 1884.	.	.	.	.	.	.	79.953	32½	.	.	79.953	32½	.	.
XIV.	„ „ „ „ 1885.	.	.	.	.	.	.	24.221	62½	.	.	24.221	62½	.	.
XV.	„ „ „ „ 1888.	.	.	.	.	.	.	421.911	16	443.800	.	421.911	16	443.800	.
XVI.	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	969	78	.	.	266	60	81.278	94	.	.	82.248	72	.	.
XVII.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	41.824	80	.	.	46	89	54.677	02	.	.	96.501	82	.	.
XVIII.	„ „ potoku Kisieliny	.	.	.	.	.	.	61.373	88	.	.	61.373	88	.	.
XIX.	„ „ rzeki Łęgu	28.835	64	238	43	.	.	74.238	58	.	.	103.074	22	238	43
XX.	„ „ „ Trześniówki	15.681	66	.	.	416	91	115.413	12	.	.	131.094	78	.	.
XXI.	„ „ potoku Krzemienicy z Babałówką i Trześnią	21.036	09	.	.	.	.	57.173	44	.	.	78.209	53	.	.
	Suma funduszów dotowanych	413.585	07½	238	43	1.913	62	12,274.795	87½	1,861.311	10	12,688.380	95	1,861.549	53
	Fundusze samoistne (niedotowane) budżetem objęte.														
XXII.	Fundusz domestykalny	4.685	36	.	.	.	.	4.936	70	.	.	9.622	06	.	.
XXIII.	„ kultury krajowej	.	.	.	.	.	.	3.588	55½	.	.	3.588	55½	.	.
XXIV.	„ stanowy sierociński	252	94	.	.	.	.	1.751	50	.	.	2.004	44	.	.
XXV.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	83	69½	2.076	63	.	.	2.123	04	.	.	2.206	73½	2.076	63
XXVI.	„ pożyczki krajowej z r. 1873	.	.	.	.	.	.	71.752	02	.	.	71.752	02	.	.
XXVII.	„ podrzutków w Krakowie	.	.	.	.	.	.	2.017	76	.	.	2.017	76	.	.
	Suma funduszów samoistnych, budżetem objętych	5.021	99½	2.076	63	.	.	86.169	57½	.	.	91.191	57	2.076	63
XXVIII.	Fundusz propinacyjny	542	18½	3,491.970	25	.	.	808.294	95	1,196.911	36	808.837	13½	4,688.881	61
XXIX.	Fundusz pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska	466.449	66	.	.	.	.	582.513	52½	.	.	1,048.963	18½	.	.
XXX.	Fundusz pożyczkowy z roku 1889. dla spółek wodnych	.	.	.	.	.	.	706.130	13	700.000	.	706.130	13	700.000	.

jątku. obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1889.		Stan z końcem roku 1889.													
		w kasie				należytości						czysty stan			
						czynne				bierne		czynny		bierny	
						w bankach		inne							
gotówka		efekta		gotówka		efekta									
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
8,644.915	19	1,416.747	25	91.401	32	.	.	.	.	1,876.889	73½	2,140.317	97½	.	.	172.026	92
78.489	90	.	.	.	.	.	.	.	.	1.419	52	.	.	1.419	52	.	.
54.580	65	.	.	.	.	.	.	.	.	2.935	30	57.490	17	.	.	54.554	87
3.227	70	.	.	.	.	.	.	.	.	176	30	.	.	176	30	.	.
84.047	95	.	.	.	.	.	.	.	.	8.629	75	186	43½	8.443	31½	.	.
13.212	96	.	.	.	.	.	.	.	.	3.175	.	278	25	2.896	75	.	.
12 733	55½	.	.	.	.	.	.	.	.	300	.	.	.	300	.	.	.
11.969	46	.	.	.	.	.	.	.	.	835	.	.	.	835	.	.	.
9.190	33	763	85	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
909.510	29	.	.	.	.	.	.	.	.	411.164	59	6.945	17½	404.219	41½	.	.
482.864	95½	.	.	.	.	.	.	.	.	206.648	43	.	.	206.648	43	.	.
43.512	63	.	.	.	.	.	.	.	.	1.035	54	.	.	1.035	54	.	.
310	63	.	.	.	.	.	.	.	.	442	46	2	.	440	46	.	.
436.361	31	.	.	.	.	.	.	.	.	40.127	16	43	68	40.083	48	.	.
223.883	39	.	.	.	.	.	.	.	.	76.066	48	6.506	96	69.559	52	.	.
161.980	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11.573	25½	.	.	11.573	25½	.	.
38.114	42	.	.	.	.	.	.	.	.	33.360	69	.	.	33.360	69	.	.
25.816	01	.	.	.	.	.	.	.	.	28.395	26	.	.	28.395	26	.	.
6.117	75	.	.	.	.	.	.	.	.	1	37	.	.	1	37	.	.
977.551	49	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3,587.845	47	.	.	3,587.845	47
79.959	32½	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	954.119	60	.	.	954.119	60
24.281	62½	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	339.035	82	.	.	339.035	82
421.911	16	443.800	.	.	.	.	.	.	.	.	.	439.300	.	.	.	439.300	.
80.848	22	.	.	1.400	.	.	.	.	.	151.380	42	.	.	152.780	42	.	.
61.782	91	.	.	34.718	91	.	.	.	.	17.575	98½	152	67	52.142	22½	.	.
61.373	88	.	.	.	.	.	.	.	.	3.449	05	5.859	35	.	.	2.410	30
83.260	72½	.	.	19.813	49½	238	43	.	.	14.751	43	238	43	34.564	92½	.	.
118.773	90½	.	.	12.320	87½	.	.	.	.	12.047	06	270	.	24.097	93½	.	.
63.490	72	.	.	14.718	81	.	.	.	.	1.308	57	.	.	16.027	38	.	.
12,514.007	54	1,861.311	10	174.373	41	238	43	.	.	2,903.688	35½	7,538.591	98½	1,089.001	19	5,549.292	98
																4,460.291	79
4.689	48	.	.	4.932	58	.	.	.	.	.	.	.	.	4.932	58	.	.
3.588	55½	.	.	.	.	.	.	.	.	3.248	13	.	.	3.248	13	.	.
1.459	26	.	.	515	18	.	.	.	.	.	.	.	.	515	18	.	.
2.115	27	.	.	91	46½	2.076	63	.	.	.	.	.	.	2.168	09½	.	.
71.752	02	.	.	.	.	.	.	.	.	285.895	56½	422.300	.	.	.	136.404	43½
2.017	76	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
85.652	34½	.	.	5.539	22½	2.076	63	.	.	289.143	69½	422.300	.	10.863	98½	136.404	43½
																125.540	45
808.837	13½	4,167.542	.	.	.	521.339	61	.	.	73.635	91½	242	28	594.733	24½	.	.
842.211	45	.	.	406.751	73½	.	.	.	.	619.840	30	.	.	1,026.592	03½	.	.
697.545	36	700.000	.	8.584	77	.	.	.	.	645.381	88½	696.500	.	.	.	42.533	34½

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1889. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	Razem gotówka zł.	ct.	efekta zł.
	Fundusze samoistne (niedotowane) budżetem nieobjęte.													
I.	Fundusz pomnika Tadeusza Kościuszki	.	.	.	.	.	.	657	50	.	.	657	50	.
II.	Fundusze stypendyjne	30.897	61	.	.	.	.	195.516	42½	.	.	226.414	03½	.
III.	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.	.	.	25.438	83	.	.	25.438	83	.
IV.	Fundusz galic. inwalidów wojskowych	26	26	.	.	.	.	1.427	07	.	.	1.453	33	.
V.	„ niżankowicki inwalidów wojskowych	43	77	.	.	.	.	115	77	.	.	159	54	.
VI.	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	17	50	.	.	.	.	67	50	.	.	85	.	.
VII.	Zakład narodowy Imienia Ossolińskich	4.738	90	.	.	143	04	65.293	02½	.	.	70.031	92½	.
VIII.	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	50	20	4.502	41	.	.	274	28	229	51	324	48	4.731
IX.	„ „ z roku 1868	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
X.	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XI.	„ Pelagii Russanowskiej	35	88	.	.	.	.	5.046	84	1.156	25	5.082	72	1.156
XII.	„ szkół ludowych z roku 1872	2.309	84	.	.	.	.	4.495	50	.	.	6.805	34	.
XIII.	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	1.387	82½	.	.	.	.	2.728	96½	.	.	4.116	79	.
XIV.	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	1.158	54	787	95	.	.	1.072	75	868	90	2.231	29	1.656
XV.	„ Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XVI.	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	74	78	.	.	.	.	339	75	.	.	414	53	.
XVII.	„ pomnika ś. p. Agenora hr. Gołuchowskiego	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XVIII.	Fundacya sandecka „Dom roboczy“	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XIX.	„ Teresy hr. Weissenwolf dla obłąkanych wyzdrowieńców	41	86	135	23	.	.	228	71	63	78	270	57	199
XX.	„ ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce	.	00½	1.060	47	.	.	2.128	64	592	67	2.128	64½	1.653
XXI.	„ Dr. Józefa Kazimierza Malinowskiego imienia Najjaśn. Pana	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXII.	„ Karola Belina Brzozowskiego na cele dobroczynne	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXIII.	„ Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXIV.	„ imienia Antoniego Schiffnera	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXV.	„ Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych	106	.	.	.	.	.	198	.	.	.	304	.	.
XXVI.	Fundusz ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	375	90	1.005	90	.	.	2.846	13	1.381	80	3.222	03	2.387
XXVII.	Fundacya ś. p. Anny Helclowej na rzecz „Domu ubogich“ w Krakowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXVIII.	Fundusz „Macierzy polskiej“	1.324	51½	.	.	.	.	8.111	46½	.	.	9.435	98	.
XXIX.	„ FeliksyMaryi Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	.	.	.	.	.	.							
XXX.	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	.	.	.	.							
XXXI.	„ ku podniesieniu rybactwa	.	.	.	.	.	.							
XXXII.	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu	4	90	409	50	.	.	822	78	204	75	827	68	614
XXXIII.	„ Teofili i Malwiny Lukowskiej dla osieroconych dziewcząt	305	20	.	.	.	.	378	.	.	.	683	20	.
XXXIV.	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	804	78	.	.	.	.	887	30	804	.	1.692	08	804
	Do przeniesienia	43.704	26½	7.901	46	143	04	318.075	23	5.301	66	361.779	49½	13.203

jątkru. obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1889.		Stan z końcem roku 1889.											
		w kasie				należytości						czysty stan	
						czynne							
						w bankach		inne		bierne			
gotówka		efekta		gotówka		efekta							
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
495	54½	.	.	161	95½	.	.	.	.	.	.	.	.	161	95½	.	.
175.833	40	.	.	50.580	63½	.	.	.	.	6.737	19½	15.630	91	41.686	92	.	.
25.438	83	.	.	.	.	.	.	.	.	15.771	29	21	22	15.750	07	.	.
1.339	55	.	.	113	78	.	.	.	.	.	.	100	.	13	78	.	.
151	77	.	.	7	77	.	.	.	.	.	.	.	.	7	77	.	.
67	50	.	.	17	50	.	.	.	.	.	.	.	.	17	50	.	.
67.094	26	.	.	2.937	66½	.	.	2.749	56	.	.	.	.	5.687	22½	.	.
229	51	.	.	94	97	4.731	92	.	.	516	95½	.	.	5.343	84½	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	322	83	5.251	23	.	.	4.928	40
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
4.960	39	1.156	25	122	33	.	.	.	.	.	.	515	.	.	.	392	67
5.464	50	.	.	1.340	84	.	.	.	.	200	.	3.432	.	.	.	1.891	16
2.739	65½	.	.	1.377	13½	.	.	.	.	.	.	.	.	1.377	13½	.	.
1.161	45½	.	.	1.069	83½	1.656	85	.	.	.	.	.	.	2.726	68½	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
335	36	.	.	79	17	.	.	.	.	.	.	.	.	79	17	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
247	39	94	50	23	18	104	51	.	.	.	.	47	25	80	44	.	.
1.654	02	1.060	47	474	62½	592	67	.	.	.	.	.	.	1.067	29½	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
200	.	.	.	104	.	.	.	.	.	.	.	.	.	104	.	.	.
2.846	13	1.381	80	375	90	1.005	90	.	.	.	.	.	.	1.381	80	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
9.435	98	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	679	94½	.	.	679	94½
619	15	409	50	208	53	204	75	.	.	.	.	.	.	413	28	.	.
385	40	.	.	297	80	.	.	.	.	.	.	522	60	.	.	224	80
832	01	804	.	860	07	.	.	.	.	.	.	.	.	860	07	.	.
301.531	80½	4.906	52	60.247	6.	8.296	60	2.749	56	23.548	27	26.200	15½	76.758	94	8.116	97½

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1889. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	Razem gotówka zł.	ct.	efek zł.
	Z przeniesienia . .	43.704	26½	7.901	46	143	04	318.075	23	5.301	66	361.779	49½	13.203
XXXV.	Fundacya Siemianowskich dla wdów po nauczycielach szkół ludowych	82	98	.	.	.	.	911	10	.	.	994	08	.
XXXVI.	„ hr. Weissenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXXVII.	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXXVIII.	„ bursy imienia ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXXIX.	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	59	75	.	.	.	.	119	50	.	.	179	25	.
XL.	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLI.	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLII.	„ Dom ubogich w Strzeliskach nowych	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLIII.	Depozyta gminne servitutowe	8.118	35	454.650	.	.	.	83.639	05	135.648	38	91.757	40	590.298
	Suma funduszów samoistnych, budżetem nieobjętych	51.965	34½	462.551	46	143	04	402.744	88	140.950	04	454.710	22½	603.501
	Rekapitulacya.													
	Suma funduszów dotowanych	413.585	07½	238	43	1.913	62	12,274.795	87½	1,861.311	10	12,688.380	95	1,861.549
	„ „ samoistnych, budżetem objętych . . .	5.021	99½	2.076	63	.	.	86.169	57½	.	.	91.191	57	2.076
	„ „ samoistnych, budżetem nieobjętych . . .	51.965	34½	462.551	46	143	04	402.744	88	140.950	04	454.710	22½	603.501
	„ funduszu propinacyjnego . . .	542	18½	3,491.970	25	.	.	808.294	95	1,196.911	36	808.837	13½	4,688.881
	„ „ pożyczkowego dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska	466.449	66	.	.	.	.	582.513	52½	.	.	1,048.963	18½	.
	„ „ z roku 1889. pożyczkowego dla spółek wodnych	.	.	.	.	.	.	706.130	13	700.000	—	706.130	13	700.000
	Ogólna suma majątku obrotowego	937.564	26	3,956.836	77	2.056	66	14,860.648	93½	3,899.172	50	15,798.213	19½	7,856.009

jątku obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1889.		Stan z końcem roku 1889.											
		w kasie				należytości						czysty stan	
						czynne							
gotówka	efekta	gotówka		efekta		w bankach		inne		bierne		czynny	bierny
zł. ct.	zł. ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł. ct.	zł. ct.
301.531 80½	4.906 52	60.247	69	8.296	60	2.749	56	23.548	27	26.200	15½	76.758 94	8.116 97½
958 75	. .	35	33	.	.	.	.	.	.	.	.	35 33	. .
. .	. .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
. .	. .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
. .	. .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
69 25	. .	110	.	.	.	.	.	.	.	.	.	110 .	. .
. .	. .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
. .	. .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
. .	. .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
86.707 55½	147.098 38	5.049	84½	443.200	.	.	.	.	.	.	.	448.249 84½	. .
389.267 36	152.004 90	65.442	86½	451.496	60	2.749	56	23.548	27	26.200	15½	525.154 11½	8.116 97½
												517.037 14	
12,514.007 54	1,861.311 10	174.373	41	238	43	.	.	2,903.688	35½	7,538.591	98½	. .	4,460.291 79
85.652 34½	. .	5.539	22½	2.076	63	.	.	289.143	69½	422.300	.	. .	125.540 45
389.267 36	152.004 90	65.442	86½	451.496	60	2.749	56	23.548	27	26.200	15½	517.037 14	. .
808.837 13½	4,167.542 .	.	.	521.339	61	.	.	73.635	91½	242	28	594.733 24½	. .
642.211 45	. .	406.751	73½	.	.	.	.	619.840	30	.	.	1,026.592 03½	. .
697.545 36	700.000 .	8.584	77	.	.	.	.	645.381	88½	696.500	.	. .	42.533 34½
15,137.521 19	6,880.858 .	660.692	00½	975.151	27	2.749	56	4,555.238	42	8,683.834	42	2,138.362 42	4,628.365 58½
													2,490.003 16½

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1889. w kasie gotówka zł.	ct.	w kasie efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	Ra gotówka zł.	ct.	efekta zł.
	Fundusze dotowane ze środków kraju,																					
1	A. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu:																					
	a) Gmach sejmowy . .	.	.	.	.	1,318.154	64	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	b) Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	.	.	.	.	39.848	36	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	c) Szkoły rolnicze i folwark w Dublanach .	.	.	.	.	184.427	1/2 73	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	d) Zakład w Czernichowie	.	.	.	.	148.172	1/2 08	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	e) Szpital św. Łazarza w Krakowie	.	.	.	.	381.761	3/4 30	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	f) Krajowa szkoła rolnicza w Horodence .	.	.	.	.	22.452	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	g) Krajowa szkoła rolnicza w Jagielnicy .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	h) Krajowa szkoła rolnicza w Kobiernicach	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	i) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie .	.	.	.	.	5.600	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	h) Gmach dla c. k. żandarmeryi we Lwowie .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	154.886	73	.	.	.	.	.
	B. Była szkoła ogrodnicza w Czernichowie .	.	1/2 00	370	67	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1/2 00	370
2	Fundusz szkolny krajowy	345	1/2 55	288.928	49	55.411	1/2 94	18.201	93	.	.	10.494	48	115.398	85	.	.	.	.	10.840	1/2 03	404.327
	Krajowy szpital powszechny we Lwowie:																					
3	Oddział chorych . . .	.	1/2 00	1.328	85	349.191	1/2 58	.	.	.	.	59	43	59	43	5.100	.	.	.	59	1/2 43	1.888
4	„ położnic . . .	.	1/2 00	904	71	15.747	1/2 78	.	.	.	.	138	60	141	40	.	.	.	.	138	1/2 60	1.046
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
6	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	.	.	1,083.358	39	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie:																					
7	Oddział chorych . . .	.	.	64.908	32	413.950	07	309.292	59	.	.	4.977	94	4.660	69	.	.	.	.	4.977	94	69.569
8	„ położnic . . .	.	.	3.781	15	47.992	50	.	.	.	.	237	26	245	76	.	.	.	.	237	26	4.026
9	„ syfilitycznych .	.	.	3.998	25	5.699	19	.	.	.	.	3	96	3	96	.	.	.	.	3	96	4.002
10	„ obłąkanych . .	.	.	.	.	4.603	01	3.272	72	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11	Fundusz policyi krajowej	.	.	135.953	77	.	.	27	25	.	.	100	.	200	50	.	.	.	.	100	.	136.154
12	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1883. . . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
13	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1884. . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
14	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1885. . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
15	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1888. . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
16	Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
17	Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
18	Fundusz regulacyi potoku Kisieliny	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Do przeniesienia . .	345	57	500.174	21	4,076.370	60	330.794	49	.	.	16.011	67	120.710	59	159.986	73	.	.	16.357	24	620.884

jątku. zarodowego.

zem		Wydatki w ciągu roku 1889.				Stan z końcem roku 1889.									
						w kasie				należytości				czysty stan	
wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	czynne w bankach	czynne inne	bierne		czynny	bierny
zł. ct.	zł. ct.	zł ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.	zł. ct.
1,318.154 64	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	1,318.154 64	. .	. .	. .	. .		1,318.154 64	. .
39.848 36	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	39.848 36	. .	. .	. .	. .		39.848 36	. .
184.427 73	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	184.427 73	. .	. .	. .	. .		184.427 73	. .
148.172 08	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	148.172 08	. .	. .	. .	. .		148.172 08	. .
381.761 30	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	381.761 30	. .	. .	. .	. .		381.761 30	. .
22.452 .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	22.452 .	. .	. .	. .	. .		22.452 .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .
5.600 .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	5.600 .	. .	. .	. .	. .		5.600 .	. .
154.886 73	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	154.886 73	. .	. .	. .	. .		154.886 73	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	00	370 67	. .	. .	. .	. .	. .		370 67	. .
55.411 94	18.201 93	10.379 29	209.733 74	. .	. .	460 74	194.593 60	55.411 94	18.201 93	. .	95.788 15	18.242 92		346.213 45	. .
354.291 58	. .	59 43	. .	. .	. .	00	1.388 28	354.291 58	. .	. .	2.000 .	28.161 18		329.518 69	. .
15.747 78	. .	138 60	97 20	. .	. .	00	948 91	15.747 78	. .	. .	. .	7.040 30		9.656 40	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .
1,083.358 39	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	1,083.358 39	. .	. .	. .	. .		1,083.358 39	. .
413.950 07	309.292 59	4.977 94	729 33	. .	4.178 71	. .	68.839 68	413.950 07	305.113 88	. .	. .	. .		787.903 63	. .
47.992 50	. .	237 26	. .	. .	. .	. .	4.026 91	47.992 50	. .	. .	16.063 09	. .		68.082 50	. .
5.699 19	. .	3 96	. .	. .	. .	. .	4.002 21	5.699 19	. .	. .	880 .	. .		10.581 40	. .
4.603 01	3.272 72	. .	. .	. .	. .	. .	. .	4.603 01	3.272 72	. .	. .	. .		7.875 73	. .
. .	27 25	100 .	200 .	. .	. .	. .	135.954 27	. .	27 25	. .	. .	. .		135.981 52	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .
4,236.357 33	330.794 49	15.896 48	210.760 27	. .	4.178 71	460 76	410.124 53	4,236.357 33	326.615 78	. .	114.7 1 24	53.444 40		5,034.845 24	. .

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1889.								Dochody w ciągu roku 1889.								Ra	
		w kasie				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w bankach		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta	
		gotówka		efekta																			
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	
	Z przeniesienia . .	345	57	500.174	21	4,076.370	60	330.794	49	.	.	16.011	67	120.710	59	159.986	73	.	.	16.357	24	620.8	
19	Fundusz regulacyi rzeki Łągu	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
20	Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki . . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
21	Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy z Babolówką oraz Trześnią	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
	Suma funduszów dotowanych .	345	57	500.174	21	4,076.370	60	330.794	49	.	.	16.011	67	120.710	59	159.986	73	.	.	16.357	24	620.8	
	Fundusze samoistne (niedotowane), budżetem objęte.																						
22	Fundusz domestykalny .	.	03	80.992	70	.	.	.	.	.	.	4.980	86	9.708	89	.	.	.	.	4.980	89	90.70	
23	„ kultury krajowej	.	.	43.371	19	.	.	.	.	.	.	.	.	300	.	.	.	.	.	.	.	43.67	
24	„ stanowy sierociński	.	00	38.964	93	.	.	.	.	.	.	1.197	.	2.205	.	.	.	.	.	1.197	00	41.16	
25	„ Aleksandra hr. Stadnickiego .	.	.	22.853	84	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	22.85	
26	„ pożyczki krajowej z r. 1873. .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
27	„ podrzutków w Krakowie . . .	390	42	7.165	29	.	.	.	.	.	.	298	09	645	07	.	.	.	.	689	41	7.81	
	Suma funduszów samoistnych, budżetem objętych	390	46	193.347	95	.	.	.	.	.	.	6.476	85	12.858	96	.	.	.	.	6.867	31	206.20	
28	Fundusz propinacyjny .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
29	„ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. i k. wojska .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
30	„ pożyczkowy z r. 1889. dla Spółek wodnych .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	

jątku zarodowego.

zem				Wydatki w ciągu roku 1889.						Stan z końcem roku 1889.													
wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w kasie				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		należytości				czysty stan			
												gotówka		efekta						czynne				bierne		czynny		bierny	
																				w bankach		inne							
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
236.357	33	330.794	49	15.896	48	210.760	27	.	.	4.178	71	460	76	410.124	53	4,236.357	33	326.615	78	.	.	114.731	24	53.444	40	5,034.845	24	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2,236.357	33	330.794	49	15.896	48	210.760	27	.	.	4.178	71	460	76	410.124	53	4,236.357	33	326.615	78	.	.	114.731	24	53.444	40	5,034.845	24	.	.
.	.	.	.	4.980	89	4.700	65	.	.	.	.	.	00	86.000	94	.	.	.	.	.	.	26.153	.	.	.	112.153	94	.	.
.	.	.	.	.	.	300	.	.	.	.	.	.	.	43.371	19	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	43.371	19	.	.
.	.	.	.	1.197	.	2.038	56	.	.	.	.	.	00	39.131	37	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	39.131	37	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	22.853	84	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	22.853	84	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	629	57	257	.	.	.	.	.	59	84	7.807	79	.	.	.	.	.	.	17.704	42	.	.	25.572	05	.	.
.	.	.	.	6.807	46	7.041	78	.	.	.	.	59	85	199.165	13	.	.	.	.	.	.	43.857	42	.	.	243.082	40	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1889. w kasie gotówka zł.	ct.	w kasie efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	Ra gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.
	Fundusze samoistne (niedotowane), budżetem nieobjęte.																						
1	Fundusz pomnika Tadeusza Kościuszki .	100	½ 00	15.107	77	.	.	.	.	.	.	.	.	201	65	.	.	.	.	100	½ 00	15.30	
2	Fundusze stypendyjne .	4.153	37	2,881.079	41	149.521	18	85.262	½ 96	.	.	85.727	34	613.064	81	.	.	.	.	89.880	71	3,494.14	
3	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
4	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	.	½ 00	35.220	15	.	.	.	.	.	.	102	½ 57	203	22	.	.	.	.	102	½ 57	35.42	
5	Fundusz niżankowicki inwalidów wojskowych	.	½ 00	2.496	40	.	.	.	.	.	.	43	½ 77	43	77	.	.	.	.	43	½ 77	2.54	
6	Fundusz posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	.	½ 00	1.569	76	.	.	.	.	.	.	17	½ 50	17	50	.	.	.	.	17	½ 50	1.58	
7	Zakład narodowy Imienia Ossolińskich . .	.	.	205.961	76	.	.	.	.	.	.	.	.	30.319	60	.	.	.	.	.	.	336.28	
8	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
9	Fundusz zapomogi z r. 1868.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
10	Fundusz budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	9.626	32	.	.	.	.	.	.	788	76	887	20	.	.	.	.	788	76	10.51	
11	Fundusz Pelagii Russanowskiej	.	½ 00	64.017	84	.	.	.	.	.	.	1.035	½ 88	1.053	38	.	.	.	.	1.035	½ 88	65.071	
12	Fundusz szkół ludowych z roku 1872. .	.	½ 00	99.948	86	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	½ 00	99.948	
13	Fundusz Wincentego Łodzia Ponińskiego	.	.	59.633	51	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	59.63	
14	Fundusz Franciszka Kochmana dla literatów polskich . .	.	½ 00	24.945	61	.	.	.	.	.	.	298	½ 49	600	.	.	.	.	.	298	50	25.545	
15	Fundusz Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących . .	498	83	11.430	16	.	.	.	.	.	.	513	15	1.001	33	.	.	.	.	1.011	98	12.431	
16	Fundusz Maryi de Prez Jędrzejowiczowej .	.	½ 00	7.544	54	.	.	.	.	.	.	97	25	100	.	.	.	.	.	97	½ 25	7.644	
17	Fundusz budowy pomnika Agenora hr' Gołuchowskiego . .	1.424	25	32.449	79	.	.	.	.	.	.	1.489	50	1.444	55	.	.	.	.	2.913	75	33.894	
18	Fundacya sandecka „Dom roboczy“ . .	474	½ 75	21.134	19	.	.	.	.	.	.	967	50	1.650	.	.	.	.	.	1.442	½ 25	22.784	
19	Fundacya Teresy hr. Weissenwolfowej dla obłąkanych wyzdrowieńców	8	84	1.650	.	.	.	.	.	.	.	89	11	97	95	.	.	.	.	97	95	1.747	
20	Fundacya ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce .	.	.	23.228	78	.	.	.	.	.	.	437	84	444	34	.	.	.	.	437	84	23.67	
21	Fundacya Dr. Józefa Kazimierza Malinowskiego, imienia Najjaśn. Pana . . .	.	.	83.433	93	.	.	20.000	.	.	.	.	.	4.900	.	.	.	.	.	.	.	88.33	
22	Fundacya Karola Balina Brzozowskiego na cele dobroczynne .	.	.	20.000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20.00	
23	Fundacya Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	75	.	3.049	42	.	.	.	.	.	.	145	.	.	.	.	.	.	.	220	.	3.04	
	Do przeniesienia . .	6.735	½ 08	3,603.528	20	149.521	18	105.262	½ 96	.	.	91.753	½ 66	656.029	30	.	.	.	.	98.488	½ 75	4,259.55	½ 50

jątku zarodowego.

zem				Wydatki w ciągu roku 1889.						Stan z końcem roku 1889.											
wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w kasie				należytości				czysty stan	
												gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		czynne					
																				w bankach		inne		bierne		czynny		bierny	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
.	.	.	.	100	.	100	.	.	.	.	.	.	½ 00	15.209	42	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	15.209	½ 42	.	.
149.521	18	85.262	½ 96	88.019	½ 99	493.309	97	373	35	200	.	1.860	½ 71	3,000.834	25	149.147	83	85.062	½ 96	.	.	219.301	½ 49	.	.	3,456.207	½ 25	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	102	57	198	09	.	.	.	.	.	½ 00	35.225	28	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	35.225	½ 28	.	.
.	.	.	.	43	77	.	.	.	.	.	.	.	½ 00	2.540	17	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.540	½ 17	.	.
.	.	.	.	17	50	.	.	.	.	.	.	.	½ 00	1.587	26	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.587	½ 26	.	.
.	.	.	.	.	.	43.610	31	.	.	.	.	.	.	192.671	05	.	.	.	.	.	.	.	.	4.202	50	188.468	55	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	788	76	437	39	.	.	.	.	.	.	10.076	13	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10.076	13	.	.
.	.	.	.	1.035	88	1.000	.	.	.	.	.	.	½ 00	64.071	22	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	64.071	½ 22	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	½ 00	99.948	86	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	99.948	½ 86	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	59.633	51	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	59.633	51	.	.
.	.	.	.	298	50	308	86	.	.	.	.	.	.	25.236	75	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	25.236	75	.	.
.	.	.	.	499	27	500	.	.	.	.	.	512	71	11.931	49	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	12.444	20	.	.
.	.	.	.	97	25	22	47	.	.	.	.	.	½ 00	7.622	07	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7.622	½ 07	.	.
.	.	.	.	1.424	25	.	.	.	.	.	.	1.489	50	33.894	34	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	35.383	84	.	.
.	.	.	.	846	70	800	.	.	.	.	.	595	½ 55	21.984	19	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	22.579	½ 74	.	.
.	.	.	.	97	95	.	.	.	.	.	.	.	.	1.747	95	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.747	95	.	.
.	.	.	.	437	84	225	75	.	.	.	.	.	.	23.447	37	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	23.447	37	.	.
.	.	20.000	.	.	.	4.900	.	.	.	.	.	.	.	83.433	93	.	.	20.000	.	.	.	.	.	.	.	103.433	93	.	.
.	.	.	.	.	.	20.000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	150	.	.	.	.	.	.	.	70	.	3.049	½ 42	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3.119	½ 42	.	.
149.521	18	105.262	½ 96	93.960	½ 23	565.412	84	373	35	200	.	4.528	½ 51	3.694.144	½ 66	149.147	83	105,062	½ 96	.	.	219.301	½ 49	4.202	50	4.167.982	½ 96	.	.

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1889. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	Ra gotówka zł.	ct.	efekta zł.	
	Z przeniesienia . .	6.735	05½	3,603.528	20	149.521	18	105.262	06½	.	.	91.753	66½	656.029	30	.	.	.	.	98.488	75	4,259.557	
24	Fundacya imienia Antoniego Schiffnera .	.	.	1.633	85	.	.	.	.	.	.	48	.	6	.	.	.	.	.	48	.	1.639	
25	Fundacya Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych . .	.	.	4.494	85	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4.494	
26	Fundusz ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan .	.	.	32.968	75	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	32.968	
27	Fundusz ś. p. Anny Helzlowej na rzecz „Domu ubogich“ .	28.302	23½	948.566	71	.	.	.	.	.	.	152.267	50½	.	.	.	.	.	.	180.570	04	948.566	
28	Fundusz „Macierzy polskiej“	4.322	50	25.421	25	.	.	.	.	.	.	22.224	68	45.204	78	.	.	.	.	26.547	18	70.626	
29	Fundusz Feliksy Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	.	.	100.269	39	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	100.269	
30	Fundusz z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	574	16	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	574	
31	Fundusz ku podniesieniu rybactwa . . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.261	57	451	15	.	.	.	.	1.261	57	451	
32	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu	.	.	9.103	66	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9.103	
33	Fundacya Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt	.	.	8.404	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8.404	
34	Fundacya Siemianowskich dla biednych dziewcząt	.	.	21.239	82	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.239	
35	Fundacya Siemianowskich dla wdów po nauczycielach szkół ludowych	.	.	21.769	08	.	.	.	.	.	.	50	.	50	.	.	.	.	.	50	.	21.819	
36	Fundacya hr. Weissenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą	2	26	3.885	90	.	.	.	.	.	.	468	83½	353	65	.	.	.	.	471	09½	4.239	
37	Fundacya ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie . . .	45	33	2.000	.	.	.	.	.	.	.	143	53	190	33	.	.	.	.	188	86	2.190	
38	Fundacya bursy imienia ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych . .	234	.	10.712	20	.	.	.	.	.	.	804	98	552	57	.	.	.	.	1.038	98	11.264	
39	Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła	.	.	2.613	15	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.613	
40	Fundacya posagowa śp. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich .	320	.	12.860	81	.	.	.	.	.	.	646	75	325	48	.	.	.	.	966	75	13.186	
41	Fundacya posagowa śp. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich	62	50	2.572	89	.	.	.	.	.	.	203	15	140	22	.	.	.	.	265	65	2.713	
42	Fundacya „Dom ubogich“ w Strzeliskach nowych	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	482	91	9.176	63	.	.	.	.	482	91	9.176	
43	Depozyta gminne serwitutowo	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
	Suma funduszów samoistnych budżetem nieobjętych	40.023	91	4.812.618	15	149.521	18	105.262	06½	.	.	270.355	87½	712.480	11	.	.	.	.	310.379	78½	5,525.098	

jątku. zarodowego.

zem				Wydatki w ciągu roku 1889.						Stan z końcem roku 1889.											
										w kasie						należytości				czysty stan	
wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka		efekta		wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	czynne			bierne	czynny	bierny
																w bankach		inne			
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
149.521	18	105.262	96	93.960	23	565.412	84	373	35	200	.	4.528	51	3,694.144	66	149.147	83	105.062	96	.	.	219.301	49	4.202	50	4,167.982	66	.	.
.	.	.	.	6	.	.	.	.	.	.	.	42	.	1.639	85	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.681	85	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4.494	35	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4.494	35	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	32.968	73	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	32.968	73	.	.
.	.	.	.	149.876	20	.	.	.	.	.	.	30.693	84	948.566	71	.	.	.	.	.	.	77.106	31	.	.	1,056.366	86	.	.
.	.	.	.	26.547	18	36.589	70	.	.	.	.	.	.	34.036	33	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	34.036	33	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	100.269	39	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	100.269	39	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	574	10	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	574	10	.	.
.	.	.	.	943	10	451	15	.	.	.	.	318	47	.	.	.	.	.	.	.	.	231	83	.	.	550	30	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9.103	66	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9.103	66	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8.404	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8.404	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.239	82	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.239	82	.	.
.	.	.	.	50	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.819	08	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.819	08	.	.
.	.	.	.	354	89	331	89	.	.	.	.	116	20	3.907	06	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4.023	26	.	.
.	.	.	.	188	86	53	53	.	.	.	.	.	.	2.136	80	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.136	80	.	.
.	.	.	.	546	20	312	20	.	.	.	.	492	78	10.952	37	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11.445	35	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.613	15	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.613	15	.	.
.	.	.	.	320	.	.	.	.	.	.	.	646	75	13.186	29	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	13.833	04	.	.
.	.	.	.	138	40	72	80	.	.	.	.	127	25	2.640	22	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.767	47	.	.
.	.	.	.	248	11	.	.	.	.	.	.	234	80	9.176	63	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9.411	43	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
149.521	18	105.262	96	273.179	17	603.224	20	373	35	200	.	37.200	61	4,921.874	06	149.147	83	105.062	96	.	.	296.639	64	4.202	50	5,505.722	60	.	.

Rekapitulacya

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1889. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1889. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	Kapitały hipotekowane zł.	ct.	R a gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	warto dóbr realnośc zł.	c
	Rekapitulacya.																								
	Suma funduszów dotowanych . .	345	57	500.174	21	4,076.370	60	330.794	49	.	.	16.011	67	120.710	59	159.986	73	.	.	16.357	24	620.884	80	4,236.357	3
	Suma funduszów samoistnych, budżetem objętych	390	1/2 46	193.347	95	.	.	.	.	.	.	6.476	85	12.858	96	.	.	.	.	6.867	1/2 31	206.206	91	.	.
	Suma funduszów samoistnych, budżetem nieobjętych	40.023	91	4,812.618	15	149.521	18	105.262	1/2 96	.	.	270.355	1/2 87	712.480	11	.	.	.	.	310.379	1/2 78	5,525.098	26	149.521	1
	Suma majątku zarodowego . . .	40.759	1/2 94	5,506.140	31	4,225.891	78	436.057	1/2 45	.	.	292.844	1/2 39	846.049	66	159.986	73	.	.	333.604	34	6,352.189	97	4,385.87	5
	Suma majątku obrotowego . . .	937.564	26	3,956.836	77	.	.	.	.	2.056	66	14,860.648	1/2 98	3,899.172	50	.	.	.	.	15,798.213	1/2 19	7,856.009	27	.	.
	Razem . .	978.324	1/2 20	9,462.977	08	4,225.891	78	436.057	1/2 45	2.056	66	15,153.493	33	4,745.222	16	159.986	73	.	.	16,131.817	1/2 53	14,208.199	24	4.385.8	3
	Depozyta.																								
1	Depozyta w ogólności	18.850	55	158.222	74	.	.	.	.	.	.	123.167	71	231.823	1/2 54	.	.	.	.	142.018	06	390.046	1/2 28	.	.
2	Depozyta szpitala powszechnego we Lwowie	961	36	6.385	31	.	.	.	.	.	.	10.639	71	6.882	99	.	.	.	.	11.601	07	13.268	30	.	.
3	Depozyta zakładu obłąkanych na Kulparkowie . .	673	1/2 48	3.897	83	.	.	.	.	.	.	3.281	95	826	99	.	.	.	.	3.955	1/2 43	4.724	82	.	.
4	Depozyta szpitala św. Łazarza w Krakowie . . .	590	61	15.846	64	.	.	.	.	.	.	7.373	1/2 05	2.339	16	.	.	.	.	7.963	1/2 66	18.185	80	.	.
5	Depozyta szkoły rolniczej w Dublanach	1.059	05	430	.	.	.	.	.	.	.	2.636	40	.	.	.	.	.	.	3.695	45	43	.	.	.
6	Depozyta folwarku w Dublanach	50	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	50	.	.	.	.	.
7	Depozyta szkoły rolniczej w Czernichowie	263	95	1.753	.	.	.	.	.	.	.	1.751	32	100	.	.	.	.	.	2.015	27	1.853	.	.	.
8	Depozyta szkoły rolniczej w Horodence	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	48	58	.	.	.	.	.	.	48	58	.	.	.	.
9	Depozyta szkoły rolniczej w Jagielnicy	48	1/2 22	.	.	.	.	.	.	.	.	41	03	.	.	.	.	.	.	89	1/2 25	.	.	.	.
10	Dapozyta szkoły rolniczej w Kobiernicach . . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7	.	.	.	.	.	.	.	7	.	.	.	.	.
	Suma depozytów	22.497	03	186.535	52	.	.	.	.	.	.	148.946	75	241.972	1/2 68	.	.	.	.	171.443	1/2 78	428.508	1/2 20	.	.
	Do tego suma funduszów krajowych	978.324	1/2 20	9,462.977	08	4,225.891	78	436.057	1/2 45	2.056	66	15,153.493	33	4,745.222	16	159.986	73	.	.	16,131.817	1/2 53	14,208.199	24	4.385.87	
	Ogółem . .	1,000.821	1/2 23	9,649.512	60	4,225.891	78	436.057	1/2 45	2.056	66	15,302.440	1/2 08	4,987.194	1/2 84	159.986	73	.	.	16,303.261	32	14,636.707	1/2 44	4,385.8	2

i depozyta.

z e m		Wydatki w ciągu roku 1889.						S t a n z k o ń c e m r o k u 1889.													
								w k a s i e				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		n a l e ż y t o ś c i				czysty stan	
																czynne					
																w bankach		inne		bierne	
kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta									
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
330.794	49	15.896	48	210.760	27	.	.	4.178	71	460	76	410.124	53	4,236.357	33	326.615	78	.	.	114.731	24½
.	.	6.807	46	7.041	78	.	.	.	.	59	85½	199.165	13	.	.	.	.	.	.	43.857	42
105.262	96½	273.179	17½	603.224	20	373	35	200	.	37.200	61	4,921.874	06	149.147	83	105.062	96½	.	.	296.639	64
436.057	45½	295.883	11½	821.026	25	373	35	4.378	71	37.721	22½	5,531.163	72	4,385.505	16	431.678	74½	.	.	455.228	30½
.	.	15,137.521	19	6,880.858	.	.	.	.	.	660.692	00½	975.151	27	.	.	.	.	2.749	56	4,555.238	42
436.057	45	15,433.404	30½	7,701.884	25	373	35	4.378	71	698.413	23	6,506.314	99	4,385.505	16	431.678	74½	2.749	56	5.010.466	72½
.	.	125.680	90½	216.443	63½	.	.	.	.	16.337	15½	173.602	65	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	10.599	29	6.008	80	.	.	.	.	1.001	78	7.259	50	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	2.919	73	892	60	.	.	.	.	1.035	70½	3.832	22	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	7.244	64½	1.260	61	.	.	.	.	719	02	16.925	19	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	2.522	08	10	.	.	.	.	.	1.173	37	420	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	50	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	1.627	48	1.253	.	.	.	.	.	387	79	600	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	38	32	.	.	.	.	.	.	10	26	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	83	97	.	.	.	.	.	.	5	28½	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	150.716	42	225.868	64½	.	.	.	.	20.727	36½	202.639	56	.	.	.	.	.	.	.	.
436.057	45½	15,433.404	30½	7.701.884	25	373	35	4.378	71	698.413	23	6,506.314	99	4,385.505	16	431.678	74½	2.749	56	5.010.466	72½
436.057	45½	15,584.120	72½	7,927.752	89½	373	35	4.378	71	719.140	59½	6,708.954	55	4,385.505	16	431.678	74½	2.749	56	5,010.466	72½

Zestawienie

ogólnego stanu majątku obrotowego wraz z majątkiem zarodowym z końcem roku 1889.

(po wyłączeniu skryptów, kart dłużnych i t. p. efektów bez wartości).

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Czysty majątek czynny				Razem			
		obrotowy		zarodowy		czynny		bierny	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1	*a)* Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	.	.	1,473.041	37	1,473.041	37	172.026	92
	b) Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	.	.	39.848	36	39.848	36	.	.
	c) Szkoły rolnicze i folwark w Dublanach: w majątku obrotowym stan bierny 52.959 zł. 05 ct.; „ zarodowym „ czynny 184.427 „ 73½ „	.	.	131.468	68½	131.468	68½	.	.
	d) Zakład w Czernichowie	8.443	31½	148.542	76	156.986	07½	.	.
	e) Szpital św. Łazarza w Krakowie	.	.	381.761	30½	381.761	30½	.	.
	f) Szkoły rolnicze w Horodence	2.896	75	22.452	.	25.348	75	.	.
	g) „ „ „ Jagielnicy	300	.	.	.	300	.	.	.
	h) „ „ „ Kobiernicach	835	.	.	.	835	.	.	.
	i) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie	.	.	5.600	.	5.600	.	.	.
2	Fundusz szkolny krajowy	404.219	41½	346.213	45½	750.432	87	.	.
3	Krajowy szpital powszechny we Lwowie — Oddział chorych	206.648	43	329.518	69	536.167	12	.	.
4	„ „ „ „ „ — „ położnic	1.035	54	9.656	40	10.691	94	.	.
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	440	46	.	.	440	46	.	.
6	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	40.083	48	1,083.358	39	1,123.441	87	.	.
7	Szpital św. Łazarza w Krakowie — Oddział chorych	69.559	52	787.903	63	857.463	15	.	.
8	„ „ „ „ „ — „ położnic	11.573	25½	68.082	50	79.655	75½	.	.
9	„ „ „ „ „ — „ syfilitycznych	33.360	69	10.581	40	43.942	09	.	.
10	„ „ „ „ „ — „ obłąkanych	28.395	26	7.875	73	36.270	99	.	.
11	Fundusz policyi krajowej	1	37	135.981	52	135.982	89	.	.
12	„ pożyczki krajowej z roku 1883.	.	.	.	.	.	.	3,587.845	47
13	„ „ „ „ „ 1884.	.	.	.	.	.	.	954.119	60
14	„ „ „ „ „ 1885.	.	.	.	.	.	.	339.035	82
15	„ „ „ „ „ 1888.	.	.	.	.	.	.	439.300	.
16	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	152.780	42	.	.	152.780	42	.	.
17	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	52.142	22½	.	.	52.142	22½	.	.
18	„ „ potoku Kisicliny	.	.	.	.	.	.	2.410	30
19	„ „ rzeki Lęgu	34.564	92½	.	.	34.564	92½	.	.
20	„ „ „ Trześniówki	24.097	93½	.	.	24.097	93½	.	.
21	„ „ potoku Krzemienicy z Babolówku i Trześnią	16.027	38	.	.	16.027	38	.	.
22	„ demestykalny	4.932	58	112.153	94½	117.086	52½	.	.
23	„ kultury krajowej	3.248	13	43.371	19	46.619	32	.	.
24	„ stanowy sierociński	515	18	39.131	37½	39.646	55½	.	.
25	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	2.168	09½	22.853	84	25.021	93½	.	.
26	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	.	.	.	.	.	.	136.404	42½
27	„ podrzutków w Krakowie	.	.	25.572	05½	25.572	05½	.	.
28	„ pomnika Tadeusza Kościuszki	161	95½	15.209	42½	15.371	38	.	.
29	Fundusze stypendyjne	41.686	92	3,456.207	25½	3,497.894	17½	.	.
30	Administracya dóbr Winniki	15.750	07	.	.	15.750	07	.	.
31	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	13	78	35.225	28½	35.239	06½	.	.
32	„ nižankowicki „ „	7	77	2.540	17½	2.547	94½	.	.
33	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	17	50	1.587	26½	1.604	76½	.	.
34	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	5.687	22½	188.468	55	194.155	77½	.	.
35	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	5.343	84½	.	.	5.343	84½	.	.
36	„ „ z roku 1868.	.	.	.	.	.	.	4.928	.
37	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	10.076	13	10.076	13	.	.
38	„ Pelagii Russanowskiej: w majątku obrotowym stan bierny 392 zł. 67 ct.; „ „ zarodowym „ czynny 64.071 „ 22½ „	.	.	63.678	55½	63.678	55½	.	.
39	„ szkół ludowych z roku 1872.: w majątku obrotowym stan bierny 1.891 zł. 16 ct.; „ „ zarodowym „ czynny 99.948 „ 86½ „	.	.	98.057	70½	98.057	70½	.	.
40	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	1.377	13½	59.633	51	61.010	64½	.	.
41	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	2.726	68½	25.236	75	27.963	43½	.	.
42	„ „ „ dziewcząt służących	.	.	12.444	20	12.444	20	.	.
43	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	79	17	7.622	07½	7.701	24½	.	.
44	„ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	.	.	35.383	84	35.383	84	.	.
45	Fundacya Sandecka „Dom roboczy“	.	.	22.579	74½	22.579	74½	.	.
46	„ Teresy hr. Weissenwolfowej dla obłąkanych wyzdrowieńców	80	44	1.747	95	1.828	39	.	.
47	„ ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan	1.067	29½	23.447	37	24.514	66½	.	.
48	„ Dra Józefa Kazimierza Malinowskiego	.	.	103.433	93	103.433	93	.	.
49	„ Karola Belina Brzozowskiego na cele dobroczynne	.	.	.	.	.	.	.	.
50	„ „ „ „ dla bursy stanisławowskiej	.	.	3.119	42	3.119	42	.	.
	Do przeniesienia	1,172.269	14½	9,390.667	73½	10,562.936	88	5,636.070	94

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Czysty majątek czynny: obrotowy zł.	ct.	zarodowy zł.	ct.	Razem: czynny zł.	ct.	bierny zł.	ct.
	Z przeniesienia . . .	1,172.269	14½	9,390.667	73½	10,562.936	88	5,636.070	94½
51	Fundacya imienia Antoniego Schiffnera	.	.	1.681	85	1.681	85	.	.
52	„ Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych	104	.	4.494	35	4.598	35	.	.
53	„ ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	1.381	80	32.968	73	34.350	53	.	.
54	„ ś. p. Anny Helzlowej na rzecz „Domu ubogich“	.	.	1,056.366	86½	1,056.366	86½	.	.
55	Fundusz „Macierzy Polskiej“ } w majątku obrotowym stan bierny 679 zł. 94½ ct. „ „ zarodowym „ czynny 34.036 „ 33 „	.	.	33.356	38½	33.356	38½	.	.
56	„ Feliksy Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców . . .	.	.	100.269	39	100.269	39	.	.
57	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	574	16	574	16	.	.
58	„ ku podniesieniu rybactwa	.	.	550	30	550	30	.	.
59	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów	413	28	9.103	66	9.516	94	.	.
60	„ Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt } w majątku obrotowym stan bierny 224 zł. 80 ct. „ „ zarodowym „ czynny 8.404 „ — „	.	.	.	.	.	.	.	.
		.	.	8.179	20	8.179	20	.	.
61	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	860	07	21.239	82	22.099	89	.	.
62	„ „ „ wdów po nauczycielach szkół ludowych . . .	35	33	21.819	08	21.854	41	.	.
63	„ hr. Weissenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą	.	.	4.023	86½	4.023	86½	.	.
64	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie .	.	.	2.136	80	2.136	80	.	.
65	„ bursy im. ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	.	.	11.445	35	11.445	35	.	.
66	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	110	.	2.613	15	2.723	15	.	.
67	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	.	.	13.833	04	13.833	04	.	.
68	„ „ „ „ „ „ „ dziewcząt wiejskich .	.	.	2.767	47	2.767	47	.	.
69	„ Dom ubogich w Strzeliskach nowych	.	.	9.411	43	9.411	43	.	.
70	Depozyta gminne serwitutowe	448.249	84½	.	.	448.249	84½	.	.
71	Fundusz propinacyjny	594.733	24½	.	.	594.733	24½	.	.
72	„ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska . . .	1,026.592	03½	.	.	1,026.592	03½	.	.
73	„ „ z roku 1889. dla spółek wodnych	.	.	.	.	.	.	42.533	34½
	Suma . . .	3,244.748	75	10,727.502	63	13,972.251	38	5,678.604	29
						8,293.647	09		

Objaśnienie.

Oprócz wyżej wykazanego majątku utrzymują się w ewidencyi pretensye niepewne (illiquida), to jest takie, co do których zachodzi wątpliwość, czy kiedykolwiek odebrane zostaną.

a) Przy funduszu szpitala św. Łazarza — Oddział chorych . . . . . 108.965 złp. 25½ gr., czyli 27.241 zł. 46 ct. w. a.
b) „ „ „ „ „ „ położnic . . . . . 1.286 „ 02 „ „ 321 „ 52 „ „ „
c) „ „ szkolnym krajowym . . . . . 232.265 „ 22 „ „ 58.066 „ 43½ „ „ „
d) „ funduszach stypendyjnych 6 sztuk akcyj użytkowania kolei Karola Ludwika, które z powodu wylosowania tychże akcyj nie przynoszą rocznych odsetków, lecz czasami przypadającą na nie dywidendę.
e) „ funduszu ś. p. Anny Helzlowe 9 sztuk akcyj użytkowania Towarzystwa c. k. austr. kolei państwowej, które przynoszą jak wyżej czasami dywidendę.

Wykaz zapasów kasowych

Liczba porządk.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	A. W kasie krajowej.				
1	*a)* Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	91.401	32	.	.
	b) Była szkoła ogrodnicza w Czernichowie	.	00½	370	67
2	Fundusz szkolny krajowy	460	74½	194 593	60
3	Krajowy szpital powszechny we Lwowie — Oddział chorych	.	00½	1.388	28
4	„ „ „ „ „ — „ położnic	.	00½	948	91
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	.	.	.	.
6	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	.	.
7	Szpital św. Łazarza w Krakowie — Oddział chorych	.	.	68.839	68
8	„ „ „ „ „ — „ położnic	.	.	4.026	91
9	„ „ „ „ „ — „ syfilitycznych	.	.	4.002	21
10	„ „ „ „ „ — „ obłąkanych	.	.	.	.
11	Fundusz policyi krajowej	.	.	135.954	27
12	„ pożyczki „ z r. 1883.	.	.	.	.
13	„ „ „ „ 1884.	.	.	.	.
14	„ „ „ „ 1885.	.	.	.	.
15	„ „ „ „ 1888.	.	.	.	.
16	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	1.400	.	.	.
17	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	34.718	91	.	.
18	„ „ potoku Kisielny	.	.	.	.
19	„ „ rzeki Łęgu	19.813	49½	238	43
20	„ „ „ Trześniówki	12.320	87½	.	.
21	„ „ potoku Krzemienicy z Babolówką i Trześnią	14.718	81	.	.
22	„ domestykalny	4.932	58½	86.000	94
23	„ kultury krajowej	.	.	43.371	19
24	„ stanowy sierociński	515	18½	39.131	37
25	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	91	46½	24.930	47
26	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	.	.	.	.
27	„ podrzutków w Krakowie	59	84½	7.807	79
28	„ pomnika Tadeusza Kościuszki	161	96	15.209	42
29	Fundusze stypendyjne	52.441	35	3,000.834	25
30	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.
31	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	113	78½	35.225	28
32	„ niżankowicki „ „	7	77½	2.540	17
33	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	17	50½	1.587	26
34	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	2.937	66½	192.671	05
35	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	94	97	4.731	92
36	„ „ z roku 1868.	.	.	.	.
37	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	10.076	13
38	„ Pelagii Russanowskiej	122	33½	64.071	22
39	„ szkół ludowych z roku 1872.	1.340	84½	99.948	86
40	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	1.377	13½	59.633	51
41	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	1.069	83½	26.893	60
42	„ „ „ dziewcząt służących	512	71	11.931	49
43	„ Maryi de Prez Jędrzejewiczowej	79	17½	7.622	07
44	„ pomnika Agenora hr Gołuchowskiego	1.489	50	33.894	34
45	Fundacya sandecka „Dom roboczy“	595	55½	21.984	19
46	„ Teresy hr. Weissenwolfowej dla obłąkanych wyzdrowieńców	23	18	1.852	46
47	„ Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan	474	62½	24.040	04
48	„ Dra Józefa Kazimierza Malinowskiego	.	.	83.433	93
49	„ Karola Belina Brzozowskiego na cele dobroczynne	.	.	.	.
50	„ „ „ „ dla bursy stanisławowskiej	70	.	3.049	42
	Do przeniesienia	243.363	15½	4,312.835	33

z końcem roku budżetowego 1889.

Liczba porządk.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Z przeniesienia . . .	243.363	15½	4,312.835	33
51	Fundacya imienia Antoniego Schiffnera	42	.	1.639	85
52	„ Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych żebrać się wstydzących	104	.	4.494	35
53	„ ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan . . .	375	90	33.974	63
54	„ „ Anny Helzlowej na rzecz „domu ubogich“ w Krakowie .	30.693	84	948.566	71
55	„ Macierzy polskiej	.	.	34.036	33
56	Fundusz Feliksy Maryi Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców .	.	.	100.269	39
57	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	574	16
58	„ ku podniesieniu rybactwa	318	47	.	.
59	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu .	208	53	9.308	41
60	„ Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt .	297	80	8.404	.
61	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	860	07	21.239	82
62	„ „ „ wdów po nauczycielach szkół ludowych .	35	33	21.819	08
63	„ hr. Weisenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą . . .	116	20½	3.907	66
64	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	.	.	2.136	80
65	„ bursy imienia księcia Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	492	78	10.952	57
66	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	110	.	2.613	15
67	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	646	75	13.186	29
68	„ „ „ „ „ „ „ dziewcząt wiejskich	127	25	2.640	22
69	„ „Dom ubogich w Strzeliskach nowych	234	80	9.176	63
70	Depozyta gminne serwitutowe	5.049	84½	443.200	.
71	Fundusz propinacyjny	.	.	521.339	61
72	„ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. i k. wojska .	406.751	73½	.	.
73	„ „ z roku 1889. dla spółek wodnych	8.584	77	.	.
74	Depozyta	16.337	15½	170.752	65
	Razem . .	714.750	38½	6,677.067	64
	Uwaga: Zapisy dłużne i inne dokumenta bezwartościowe			2,203.544	74½
	B. W innych kasach.				
	W c. k. kasach rządowych depozyta	.	.	2.850	.
	„ kasie krajowego szpitala powszechnego we Lwowie, depozyta .	1.001	78	7.259	50
	„ „ „ zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie, depozyta .	1.035	70½	3.832	22
	„ „ szpitali krakowskich „ .	719	02	16.925	19
	„ „ szkół rolniczych w Dublanach „ .	1.173	37	420	.
	„ „ folwarku „ „ „ .	50	.	.	.
	„ „ szkoły rolniczej „ Czernichowie „ .	387	79	600	.
	„ „ „ „ „ Jagielnicy „ .	5	28½	.	.
	„ „ „ „ „ Horodence „ .	10	26	.	.
	„ „ „ „ „ Kobiernicach „ .	7	.	.	.
	Razem . .	4.390	21	31.886	91
	Zestawienie sumaryczne.				
	A) W kasie krajowej	714.750	38½	6,677.067	64
	B) „ innych kasach	4.390	21	31.886	91
	Suma . .	719.140	59½	6,708.954	55

Poszczegól

papierów wartościowych według ich

Liczba porządk.	Nazwa funduszu	Priorytety		Listy zastawne					
		I. węgiersko-galicyjskiej kolei żelaznej	kolei Alföldzko-Fiumskiej	Galic. Towarzystwa kredytowego ziemsk.	Banku kijowskiego	Galicyjskiego Banku hipot.	Zakładu kredytow. ziemskiego w Krakowie	Banku krajowego	Zakł. d. kr. ziem.
		Wartość							
1	*a*) Fundnsz krajowy w ściślejszem znaczeniu	.	.	.	.	.	.	.	
	b) Była szkoła ogrodnicza w Czernichowie	.	.	.	.	.	.	.	
2	Fundusz szkolny krajowy	.	.	65.700	.	.	11.400	1.900	
3	Krajowy szpital powszechny we Lwowie — Oddział chorych	.	.	100	.	.	.	600	
4	„ „ „ „ — „ położnic	.	.	500	.	.	.	300	
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	.	.	.	.	.	.	.	
6	Krajowy Zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	.	.	.	.	.	
7	Szpital św. Łazarza w Krakowie — Oddział chorych	.	.	22.100	.	400	.	30.600	
8	„ „ „ „ — „ położnic	.	.	2.700	.	.	.	950	
9	„ „ „ „ — „ syfilitycznych	.	.	3.700	.	.	.	200	
10	„ „ „ „ — „ obłąkanych	.	.	.	.	.	.	.	
11	Fundusz policyi krajowej	.	.	37.700	.	.	.	78.200	
12	„ pożyczki „ z roku 1883.	.	.	.	.	.	.	.	
13	„ „ „ „ 1884.	.	.	.	.	.	.	.	
14	„ „ „ „ 1885.	.	.	.	.	.	.	.	
15	„ „ „ „ 1888.	.	.	.	.	.	.	.	
16	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	.	.	.	.	.	.	.	
17	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	.	.	.	.	.	.	.	
18	„ „ potoku Kisieliny	.	.	.	.	.	.	.	
19	„ „ rzeki Łęgu	.	.	.	.	.	.	.	
20	„ „ „ Trześniówki	.	.	.	.	.	.	.	
21	„ „ potoku Krzemienicy z Babolówką i Trześnią	.	.	.	.	.	.	.	
22	„ domestykalny	.	.	53.600	.	.	.	19.950	
23	„ kultury krajowej	.	.	.	.	.	.	.	
24	„ stanowy sierociński	.	.	27.100	.	.	.	1.900	
25	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	.	.	.	.	.	.	2.200	
26	„ pożyczki krajowej z r. 1873.	.	.	.	.	.	.	.	
27	„ podrzutków w Krakowie	.	.	300	.	.	.	7.250	
28	„ pomnika Tadeusza Kościuszki	.	.	8.000	.	.	.	6.150	
29	Fundusze stypendyjne	.	.	1,639.900	.	9.300	123.400	325.650	
30	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.	.	.	.	
31	Fundusz galicyjski inwalidów woskowych	.	.	34.900	.	300	.	.	
32	„ nižankowicki „ „	.	.	.	.	.	.	.	
33	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	.	.	400	.	.	.	.	
34	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	2.000	.	107.600	.	.	.	.	
35	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	.	.	.	.	.	.	.	
36	„ „ z roku 1868.	.	.	.	.	.	.	.	
37	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	2.400	.	300	.	2.950	
38	„ Pelagii Russanowskiej	.	.	20.200	.	6.700	27.100	3.300	
39	„ szkół ludowych z roku 1872.	.	.	89.100	.	.	.	100	
40	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	.	.	.	.	.	.	59.600	
41	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	.	.	25.200	.	.	.	.	
42	„ „ „ „ dziewcząt służących	.	.	11.900	.	.	.	.	
43	„ Maryi de Prez Jędrzejewiczowej	.	.	2.300	.	.	.	.	
44	„ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	.	.	.	.	.	.	13.200	
45	Fundacya sandecka „Dom roboczy“	.	.	4.900	.	.	.	500	
46	„ Teresy hr. Weissenwolfowej dla obłąkanych wyzdrowieńców	.	.	.	.	.	.	300	
47	„ ś. p. Piotra Wodzickiego dla zubożałych włościan	.	.	10.100	.	.	.	12.100	
48	„ Dr. Józefa Kazimierza Malinowskiego im. Najjaśn. Pana	.	.	40.100	.	.	.	.	
49	„ Karola Belina Brzozowskiego na cele dobroczynne	.	.	.	.	.	.	.	
50	„ „ „ „ dlu bursy stanisławowskiej	.	.	3.000	.	.	.	.	
51	„ imienia Antoniego Schiffnera	.	.	1.600	.	.	.	.	
52	„ Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych, żebrać się wstydzących	.	.	4.400	.	.	.	.	
53	„ ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	.	.	.	.	.	.	143.500	
54	„ ś. p. Anny Helzlowej na rzecz „Domu ubogich“ w Krakowie	.	.	740.000	.	.	.	4.700	
55	Fundusz „Macierzy Polskiej“	.	.	29.300	.	.	.	.	
56	„ Feliksy Maryi Czarkowskiaj dla rękodzielników i przemysłowców	.	.	.	.	100.000	.	.	
57	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	.	.	.	.	.	
58	„ ku podniesieniu rybactwa	.	.	.	.	.	.	.	
59	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu	.	.	9.100	.	.	.	8.400	
60	„ Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt	.	.	.	.	.	.	.	
	Do przeniesienia	2.000	.	2,997.900	.	117.000	161.900	724.500	

nienie

rodzaju z końcem roku 1889

Obligacye								Renty państwowe	Losy państwowe i inne	Akcye kolei		Akcye Banku dla handlu i przemysłu w Krakowie	Asygnaty bankowe	Książeczki Kasy oszczędności, Banku kred. i Banku kraj		Razem		Zapisy dłużne, weksle i inne dokumenta	
indemnizacyjne	pożyczki krajowej z roku					komunalne Banku krajowego	pożyczki papierskiej			Karola Ludwika	węgiersko-północno-wschod. i inne								
	1873.	1883.	1884.	1885.	1889														
imienna																			
														370	67	370	67	637.236	
		31.900	83.600											93	60	194.593	60		
		500												188	28	1.388	28		
		100												48	91	948	91		
		10.800	4.500											439	68	68.839	68	800	
		300												76	91	4.026	91		
														102	21	4.002	21		
		18.900	1.100											54	27	135.954	27		
														238	43	238	43		
			12.400											50	94	86.000	94		
		300	43.000											71	19	43.371	19		
		8.500	1.300	300										31	37	39.131	37		
7.600		1.000	1.000					13.000						130	47	24.930	47		
		200												57	79	7.807	79	487.775	
1.000														59	42	15.209	42		
57.500	9.500	231.300	125.500		353.500	1.000		65.800	4.660	37.200	1.200	400		14.564	25	3,000.834	25	78.908	74½
														25	28	35.225	28		
2.450														90	17	2.540	17		
		1.000	100											87	26	1.587	26		
7[illegible]0							300	2.500						3 261	05	192.671	05		
														4.731	92	4.731	92	8.125	
2.700		700												26	13	10.076	13		
		6.700												71	22	64.071	22		
		9.100	1.600											48	86	99.948	86		
														33	51	59.633	51		
														1.693	60	26.893	60		
		4.100	1.000	200										31	49	11.931	49		
		20.600												22	07	7 622	07		
		11.400		5.100										94	34	33.894	34		
1[illegible]0														84	19	21.984	19		
														202	46	1.852	46		
		1.200												640	04	24.040	04		
	23.600							19.700						33	93	83.433	93	20.000	
									20					49	42	3.049	42		
														19	85	1.639	85		
														94	35	4.494	35		
								32.900						1.074	63	33.974	63		
														65.066	71	948.566	71		
														36	33	34.036	33		
														269	39	100.269	39		
														574	16	574	16		
														208	41	9.308	41		
														4	.	8.404	.		
150.670	33.100	358.600	275.100	5.600	353.500	1.000	300	133.900	4.680	37.200	1.200	400	.	95.153	16	5,454.103	16	1,232.844	74½

Poszczegól

papierów wartościowych według ich

Liczba porządk.	Nazwa funduszu	Priorytety		Listy zastawne					
		I. węgiersko-galicyjskiej kolei żelaznej	kolei Alföldzko-Fiumskiej	Galic. Towarzystwa kredytowego ziemsk.	Banku kijowskiego	Galicyjskiego Banku hipot.	Zakładu kredytow. ziemskiego w Krakowie	Banku krajowego	Zakł. kred. ziemskieg.
		Wartość							
	Z przeniesienia . .	2.000	.	2,997.900	.	117.000	161.900	724.500	40
61	Fundacya Siemianowskich dla biednych dziewcząt	.	.	.	.	.	.	.	.
62	„ „ „ wdów po nauczycielach szkół ludowych .	.	.	.	.	.	.	600	.
63	„ hr. Weissenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą . .	.	.	.	.	.	.	400	.
64	„ śp. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	.	.	.	.	.	.	.	.
65	„ bursy im. ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	.	.	10.000	.	.	.	900	.
66	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	.	.	2.400	.	.	.	.	.
67	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	.	.	12.800	.	.	.	300	.
68	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich	.	.	2.500	.	.	.	100	.
69	„ Dom ubogich w Strzeliskach nowych	.	.	7.700	.	.	.	.	.
70	Depozyta gminne serwitutowe	.	.	.	.	.	.	212.150	.
71	Fundusz propinacyjny	.	.	313.300	.	.	.	206.100	.
72	„ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska .	.	.	.	.	.	.	.	.
73	„ pożyczkowy z roku 1889 dla Spółek wodnych	.	.	.	.	.	.	.	.
	Suma papierów funduszowych . .	2.000	.	3,346.600	.	117.000	161.900	1,145.050	40
74	Do tego: Depozyta	.	.	.	.	.	.	.	.
	Razem . .	2.000	.	3,346.600	.	117.000	161.900	1,145.050	40

nienie

rodzaju z końcem roku 1889.

Obligacye																							
indeminizacyjne	pożyczki krajowej z roku					komunalne Banku krajowego	pożyczki papierskiej	Renty państwowe	Losy państwowe i inne	Akcye kolei		Akcye Banku dla handlu i przemysłu w Krakowie	Asygnaty bankowe	Książeczki Kasy oszczędności, Banku kred. i Banku kraj.		Razem		Zapisy dłużne weksle i inne dokumenta	
	1873.	1883.	1884.	1885.	1889.					Karola Ludwika	węgiersko-północno-wschod. i inne								
imienna																			
150.670	33.100	358.600	275.100	5.600	353.500	1.000	300	133.900	4.680	37.200	1.200	400	.	95.153	16	5,454.103	16	1,232.844	74
.	.	.	.	.	.	.	.	20.650	500	.	.	.	.	89	82	21.239	82	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	20.650	500	.	.	.	.	69	08	21.819	08	.	.
2.050	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.457	66	3.907	66	.	.
.	.	.	.	2.100	.	.	.	.	.	.	.	.	.	36	80	2.136	80	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	52	57	10.952	57	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	213	15	2.613	15	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	86	29	13.186	29	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	40	22	2.640	22	.	.
650	.	.	.	.	.	.	.	800	.	.	.	.	.	26	63	9.176	63	.	.
231.050	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	443.200	00	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.939	61	521.339	61	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	868.700	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	102.000	.
384.420	33.100	358.600	275.100	7.700	353.500	1.000	300	176.000	5.680	37.200	1.200	400	.	99.164	99	6,506.314	99	2,203.544	74
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	202.639	56	.	.
384.420	33.100	358.600	275.100	7.700	353.500	1.000	300	176.000	5.680	37.200	1.200	400	.	99.164	99	6,708.954	55	2,203.544	74

Wykaz dóbr i realności

stanowiących własność funduszów krajowych z końcem roku 1889.

Liczba porządk.	Poszczególnienie	Wartość Szczegół zł.	ct	Ogół zł.	ct.
I.	**Fundusz krajowy** w ściślejszym znaczeniu:				
	1. Realność pod Nr. 717 $^2/_4$ (gmach sejmowy)	1,318.154	64		
	2. „ „ „ 319, 320, 321 i 336 $^1/_4$ na umieszczenie szkoły gospodarstwa lasowego	39.848	36		
	3. Szkoły rolnicze i folwark w Dublanach	184.427	$73^1/_2$		
	4. Zakład w Czernichowie	148.172	$08^1/_2$		
	5. Szpital św. Łazarza w Krakowie (część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222 dzieln. IV.)	381.761	$30^1/_2$		
	6. Szkoła rolnicza w Horodence	22.452	.		
	7. Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie	5.600	.		
	8. Gmach dla c. k. żandarmeryi we Lwowie*)	154.886	73	2,255,302	$85^1/_2$
II.	**Fundusz szkolny krajowy:**				
	1. Grunt z pod spalonego budynku szkolnego we Lwowie (część placu Castrum)	49.294	.		
	2. Budynek szkolny w Tarnowie	6.117	$94^1/_2$	55.411	$94^1/_2$
III.	**Krajowy szpital powszechny** we Lwowie:				
	1. Gmach popijarski we Lwowie Nr. 349 $^4/_4$				
	a) Oddział chorych 354.291 zł. $58^1/_2$ ct.				
	b) „ położnic 10.103 „ 52 „	364.395	$10^1/_2$		
	3. Grunt zakupiony pod dom położnic pod nazwą „Wulka szpitalna“ należący do oddziału położnic	5.644	$26^1/_2$	370.039	37
IV.	**Krajowy zakład dla obłąkanych** na Kulparkowie:				
	1. Gmach nowo wybudowany Nr. 38 i 39 wraz z zabudowaniami folwarcznemi, gruntowemi, cegielniami i propinacyą	1,081.538	39		
	2. Realność z gruntem pod l. k. 768 A $^3/_4$ we Lwowie	1.820	.	1,083.358	39
V.	**Szpital św. Łazarza** w Krakowie:				
	Gmach szpitalny w Krakowie Nr. 50/221 dzieln. VI. na Wesołej z wszystkiemi przynależytościami i zabudowaniami wartość 159.785 zł. 20 ct.				
	1. Oddział chorych:				
	a) Część wartości wspólnego gmachu Nr. 50/221 132.032 zł. 70 ct.				
	b) Dobra Tropiszów (w królestwie polskiem) 110.250 „ — „				
	c) Prądnik czerwony (w Galicyi) 27.100 „ — „				
	d) Część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222 dz. VI. w Krakowie, łącznie z tolwarkiem Blich 59.567 „ 37 „				
	e) Wartość kościoła szpitalnego 85.000 „ — „	413.950	07		
	2. Oddział położnic wspólnie z funduszem podrzutków w Krakowie:				
	a) Część wartości starego gmachu Nr. 50/221 77.752 zł. 50 ct.				
	b) Propinacya w Krowodrzy 20.240 „ — „	47.992	50		
	3. Oddział syfilitycznych (dawniejszy szpital św. Ducha) część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222	5.699	19		
	4. Oddział obłąkanych (dawniej szpital św. Ducha) część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222	4.603	01	472.244	77
VI.	**Fundusze stypendyjne:**				
	1. Fundusz Dydyńskiego:				
	a) Dobra Godowa z przyległościami 39.972 zł. — ct.				
	b) Realność w Strzyżowie Nr. 97 3.527 „ — „	43.499	—		
	2. Fundusz Głowińskiego:				
	Dobra Winniki z przyległościami	67.875	03		
	3. Fundusz Dra Jana Towarnickiego realność w Rzeszowie Nr. 7 i 9	37.773	80	149.147	83
	Razem			4,385.505	16

*) Oprócz wyżej wykazanych nieruchomości, posiada fundusz krajowy składy publiczne we Lwowie i w Krakowie, realność Marconich Nr. 976 $^1/_4$ we Lwowie i realność w Gródku na szkołę uprawy lnu, których wartość dopiero później będzie mogła być oznaczoną.

Aleg. 13.

Sprawozdanie Wydziału krajowego

o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1890.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu postanowień §. 18. statutu krajowego i §. 6. instrukcyi dla Wydziału krajowego, przedkładamy zamknięcie rachunkowe wszystkich pod zarządem Reprezentacyi kraju zostających funduszów za rok 1890, a mianowicie:

Pod lit. *A.* funduszów budżetem objętych,
„ „ *B.* „ „ nieobjętych,
„ „ *C.* funduszu propinacyjnego miast,
„ „ *D.* „ pożyczkowego dla gmin na budowę koszar,
„ „ *E.* „ „ dla spółek wodnych,
„ „ *F.* sumaryczne zestawienie obrotu *brutto* i stanu majątkowego wszystkich funduszów krajowych.

Dział *A.* zawiera fundusze budżetem objęte.

1. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, wraz z szczegółowymi rachunkami:
   Szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie,
   Szkół rolniczych, folwarku i kursu gorzelnictwa w Dublanach,
   Szkoły rolniczej, tudzież folwarku w Czernichowie,
   Szkół niższych rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach,
   Szkoły ogrodniczej w Tarnowie,
2. Fundusz szkolny krajowy z dołączeniem krajowego funduszu szkolnego emerytalnego,
3—4. Krajowy szpital powszechny we Lwowie (2 oddziały),
5. Fundusz podrzutków we Lwowie,
6. Zakład dla obłąkanych na Kulparkowie,
7—10. Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie (4 oddziały),
11. Fundusz policyi krajowej,
12. „ pożyczki krajowej z roku 1883,
13. „ „ „ „ 1884,
14. „ „ „ „ 1885,
15. „ „ „ „ 1888,
16. „ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne,
17. Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy,
18. „ „ potoku Kisieliny,
19. „ „ rzeki Łęgu,
20. „ „ rzeki Trześniówki,
21. „ „ potoku Krzemienicy, z Babulówką i Trześni,

22. Fundusz domestykalny,
23. „ kultury krajowej,
24. „ stanowy sierociński,
25. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego,
26. „ pożyczki krajowej z roku 1873
27. „ podrzutków w Krakowie.

Dział *B.* zawiera fundusze budżetem nieobjęte:

1. Fundusz pomnika Kościuszki.
2—168. Fundusze stypendyjne.
169. Administracyi dóbr Winniki.
170. Fundusz galic. inwalidów wojskowych.
171. Fundusz niżankow. „ „
172. „ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich.
173. Zakład narodowy im. Ossolińskich.
174. Fundusz zapomogi b. obw. tarnowskiego.
175. „ „ z r. 1868.
176. „ budowy domu podrzutków we Lwowie.
177. Fundusz śp. Pelagii Russanowskiej.
178. „ szkół ludowych z r. 1872.
179. „ Wincentego Łodzia Ponińskiego.
180. „ Franc. Kochmana dla literatów.
181. „ Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących.
182. „ śp. Maryi Jędzejewiczowej.
183. „ pomnika hr. Gołuchowskiego.
184. Fundacyę sandecką „Dom roboczy.“
185. Fundusz hr. Weissenwolfowej.
186. „ śp. Piotra hr. Wodzickiego.
187—192. Fundusz Dra Józefa H. Malinowskiego.
193. Fundusz Karola Brzozowskiego dla bursy Stanisławowskiej.
194. Fundusz im. A. Schiffnera.
195. „ Maryi Mochnackiej dla ciemnych.
196. „ Edwarda Lewińskiego dla włościan.
197. Fundacyę śp. Anny Helclowej.
198. Fundusz „Macierzy polskiej“.
199. „ Feliksy z hr. Golejewskich Czarkowskiej.
200—201. Fundusz z legatu śp. Józefa Ciemierzyńskiego.
202. Fundusz ku podniesieniu rybactwa.
203 „ Abrahama Oranża.
204. „ Teofili i Malwiny Łukowskiej.
205. Fundacyę posagową śp. Siemianowskich dla dziewcząt.
206. Fundacyę śp. Siemianowskich dla wdów po nauczycielach.
207. Fundacyę hr. Weisenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą.
208. Fundacyę śp. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie
209. Fundacyę bursy ks. Leona Sapiehy, dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych.
210. Fundacyę Franciszka Steczkowskiego z Jasła.
211. Fundacyę posagową śp. Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich.
212. Fundacyę posagową śp. Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich.
213. Fundacyę domu ubogich w Strzeliskach nowych.
214. Fundacyę Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów.
215. Depozyta gminne i serwitutowe.
216. Depozyta ogólne.

Ogółem działy *A.* i *B.* obejmują 243., zaś razem z funduszami działów *C*, *D* i *E.* obejmują 246 fuuduszów.

Za rok 1889 wykazano w tych działach . . . . . 237 funduszów
w porównaniu z obecnie wykazaną ilością . . . . . 246 „
okazuje się przybytek . 9 funduszów

Mianowicie przybyły:
1. Fundusz stypendyjny Mickiewicza Adama (drugi).
2. „ „ Czajkowskiego Waleryana.
3. „ „ Dra Hofmana Kornela.

4. Fundusz Dra Józefa Malinowskiego (drugi).
5. „ „ „ (trzeci).
6. „ „ „ (czwarty).
7. „ „ „ (piąty).
8. „ „ „ (szósty).
9. „ z legatu śp. Ciemierzyńskiego Józefa (drugi).

W formie zamknięć nie nastąpiła żadna zmiana zasadnicza, ściśle bowiem zastósowano się do uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 14. października 1878 i z dnia 21. grudnia 1885.

Wedle sumarycznego wykazu wydatków i dochodów wszystkich budżetem objętych funduszów, wynik jest następujący:

		W funduszach: krajowym i z tegoż dotowanych:	samoistnych niedotowanych:
Wydatki w porównaniu z budżetem **większe o** . .		391.361 zł.	—
„ „ „ **mniejsze o** . .		—	2.949 zł.
Dochody od budżetu **większe o** . . .	393.517 zł.		
a po strąceniu zarachowanej w dochodach pożyczki na pokrycie niedoboru funduszu krajowego (poz. 57. *a)* dochodów) . . .	84.153 „	309.364 „	
Dochody od budżetu były **mniejsze o**		—	1.355 „
Wynik *niekorzystniejszy* od budżetu o		81.997 zł.	—
„ *korzystniejszy* „ „		—	1.594 zł.
Ogółem wynik *niekorzystniejszy* o . .		80.403 zł.	

Wynik *niekorzystniejszy* funduszów: krajowego i z tegoż dotowanych, objaśniony jest szczegółowo poniżej; *korzystniejszy* zaś wynik funduszów samoistnych niedotowanych, głównie znajduje powód w wykazanych różnicach budżetowych, w funduszu stanowym sierocińskim i w funduszu pożyczki krajowej z r. 1873, które w odnośnem zamknięciu rachunku bliżej są usprawiedliwione.

W funduszu pożyczkowym na drogi powiatowe i gminne, dla którego osobny budżet nie został uchwalony, wydatki wynoszą:

a) na bezprocentowe pożyczki Wydziałom powiatowym . .	34.500 zł. — ct.
b) na lokacye w funduszu krajowym	37.536 „ 82 „
razem .	72.036 zł. 82 ct.

Wydatki te pokryto własnemi zasobami funduszu w kwocie . . . . . 52.436 zł. 82 ct.
oraz dotacyą z Rubr. X. lit. *D)* poz. 131. wydatków funduszu krajowego . . . . . 20.000 „ — „
72.436 „ 82 „
pozostała tedy przewyżka dochodów na potrzeby roku następnego w kwocie 400 zł. — ct.
W aktywach posiada ten fundusz oprócz powyższej pozostałości nadto 172.975 „ 03 „
razem . 173.375 zł. 03 ct.

Do tego działu funduszów dla których osobny budżet nie został uchwalony, należy pięć funduszów krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych, mianowicie: 1. fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy, 2. fundusz regulacyi potoku Kisieliny, 3. fundusz regulacyi rzeki Łęgu, 4. fundusz regulacyi rzeki Trześniówki, 5. fundusz regulacyi potoku Krzemienicy z Babulówką i Trześni.

Specyalne zamknięcia rachunkowe tych funduszów wykazują:

	Dochody wraz z pozostałością kasową z ubiegłego roku:	Wydatki:	Pozostałość kasowa z końcem r. 1890:
1. Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy:			
a) fundusz regulacyjny . .	72.374 zł. 58 ct.	46.805 zł. 60 ct.	25.568 zł. 98 ct.
b) „ konserwacyjny .	281 „ 17 „	— „ — „	281 „ 17 „
2. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny:			
a) fundusz regulacyjny . .	69.670 „ 43 „	69.670 „ 43 „	— „ — „
b) „ konserwacyjny .	70 „ — „	— „ — „	70 „ — „
3. Fundusz regulac. rzeki Łęgu: regulac.	109.004 „ 56½ „	78.231 „ 87 „	30.772 „ 69½ „
konserwacyjny	190 „ — „	— „ — „	190 „ — „
4. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki:			
a) regulacyjny .	102.156 „ 07½ „	91.000 „ 43 „	11.155 „ 64½ „
b) konserwacyjny	1.299 „ 83 „	— „ — „	1.299 „ 83 „
5. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy z Babulówką oraz Trześni:			
a) regulacyjny	74.345 „ 43 „	71.570 „ 87 „	2.774 „ 56 „
b) konserwacyjny	24 „ 06 „	— „ — „	24 „ 06 „

Oprócz wykazanych pozostałości kasowych posiadają te fundusze z końcem roku 1890 w aktywach (po strąceniu stanu biernego): *ad* 1) 19.526 zł. 50½ ct.; *ad* 2) 157 zł. 94 ct. *ad* 3) 17.258 zł. 02 ct.; *ad* 4) 18.433 zł. 74 ct.; *ad* 5) 2.756 zł. 35 ct.

Zamknięcie rachunku funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu przedstawia wynik ostateczny jak następuje:

	Wynik rzeczywisty:	Budżetem uchwalony:	Z porównania wynik większy:	mniejszy:
Wydatki budżetowe . .	4,932.953 zł.	4,659.175 zł.	273.778 zł.	—
Dochody „ . . .	4,848.800 „	4 657.019 „	191.781 „	—
			81.997 zł.	
Przewyżka wydatków (pokryta na razie pożyczką) . . .	84.153 zł.			
(: Zauważa się, że w niedoborze tym mieści się suma 44.907 zł. użyta po nad budżet przy rubr. XIV. poz. 160 *a)* na częściową spłatę pożyczki 76.223 zł., zaciągniętej od funduszu pożyczkowego spółek wodnych na pokrycie niedoboru z r. 1889, przez co właściwy administracyjny niedobór z roku 1890 zmniejsza się do kwoty 39.246 zł. 53½ ct.:)				
Gdy jednak kredyty dodatkowe uchwalone bez pokrycia wynosiły . . . 1.650 zł. a nadto budżet r. 1890 zamknięto niedoborem w kwocie . .	506 „	—	2.156 zł.	

Wynik rzeczywisty w ogóle przedstawia się *niekorzystniejszym* od budżetu j. w. o 81.997 zł.

Wynik ten niekorzystniejszy powstał wskutek następujących różnic między wynikłościami rzeczywistemi, a kwotami uchwalonemi w budżecie, mianowicie:

A) W Wydatkach:

W rubr. I. Koszta reprezetacyi kraju, wydano mniej o . . . 5.366 zł.
głównie z powodu, że wskutek krótszego trwania sesyi sejmowej wydatek na dyety pp. posłów (poz 2.) był mniejszy, a nadto i koszt druków (poz. 3.) wynosił nieco niższą kwotę, jak również i wydatek na Wydział krajowy poz. (13—16) był mniejszy.

„ II. Koszta zarządu wydano więcej o . . . . . 25.314 zł.
W tem mieszczą się przekroczenia:

a) w płacach urzędników i woźnych o . 3.703 zł.
z powodu pomnożenia się czynności urzędowych

b) w dyurnach (poz. 24.) o . . . 4.321 „
z powodu jak wyżej.

c) w kosztach podróży i dyet (poz. 28) o 3.500 „
z powodu wzmocnionego na żądanie Wys. Sejmu nadzoru nad gospodarką gmin, tudzież większej kontroli nad zakładami i szkołami, pozostającemi w zarządzie Wydziału krajowego.

d) w pensyach i zaopatrzeniach (poz. 29.) o 1.633 „
z powodu przyznania nowych pensyj na podstawie statutu emerytalnego;

e) w potrzebach kancelaryjnych (poz. 31.)
o drobną kwotę . . . . . 167 „

f) gmach krajowy i jego utrzymanie (poz.
32) o . . . . . 1.148 „
głównie z powodu wypłaty dawniejszej pretensyi spornej z tytułu budowy gmachu sejmowego (poz 32*m*).

g) w zaliczkach na płace urzędn. (poz. 33) o 12.004 „
Wydatek ten większy w części usprawiedliwia większa spłata dawniejszych zaliczek, z których ściągnięto nad budżet 3.148 zł. (rubr. V. poz. 11 doch.), a wskutek ozego przekroczenie redukuje się do kwoty 8.856 zł. i znajduje zupełne pokrycie w przypisanych zwrotach zaliczek.

Razem przekroczenia wynoszą . 26.476 zł.
a po strąceniu mniejszych wydatków drobnych
(poz. 25—27) . . . . . 1.162 zł.
wynosi ogólne przekroczenie jak wyżej . 25.314 zł.

W rubr. III. Koszta leczenia ubogich chorych wydano więcej o . . 137.135 „
z powodu zwiększonej ilości chorych.

162.449 zł. 5.366 zł.

		Z przeniesienia . . .	162.449 zł.	5.366 zł.
W rubr. IV.		Koszta szczepienia wydano więcej o . . . . . głównie z powodu większego wydatku na koszta podróży i dyety lekarzy, poniesionego na podstawie rachunków złożonych przez c. k. Namiestnictwo.	4.065 „	
„	V.	Wydatki sanitarne wydano mniej o . . . . . wedle złożonych rachunków przez c. k. Namiestnictwo.		854 „
„	VII.	Wydatki na cele wykształcenia i oświaty mniej o . . głównie z powodu mniejszego o 38.939 zł. niedoboru funduszu szkolnego krajowego (poz. 50.)		37.177 „
„	VIII.	Utrzymanie pomników historycznych mniej o drobną kwotę		297 „
„	IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi mniej o . . . . . z powodu, iż nie wykonano w tym roku budowy dwupiątrowego domu dla c. k. Żandarmeryi, na którą wyznaczony był kredyt w kwocie 19.000 zł., a natomiast przekroczono wydatki zwyczajne o kwotę . . . . 14.545 zł. a po strąceniu pobranych nad budżet dochodów (Rubr. XII. A.) . . . . . 1.562 „ o kwotę . . . . . 12.983 zł. według rachunków złożonych przez c. k. Komendę żandarmeryi.		4.455 „
„	X.	Drogi krajowe więcej o drobną kwotę	790 „	
„	XI.	Dotacye dla zakładów krajowych więcej o . . . według specyalnych rachunków zakładów krajowych.	9.539 „	
„	XII.	Wydatki na szupaśnictwo, mniej o . . . . . z powodu dostarczania odzieży na głównych stacyach (Lwów, Kraków, Przemyśl) we własnym zarządzie, zniżenia cen odzieży na innych stacyach i zarządzenia, że szupaśnicy transportowani są na kolejach wprost od pierwszej do ostatniej stacyi szupasowej położonej przy kolei, a wreszcie z powodu zaprowadzenia opłat strefowych na kolejach państwowych.		4.878 „
„	XIII.	Budowy wodne i melioracye więcej o . . . . przeważnie z powodu przekroczenia pozycyi 156 na przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studyów dla powiatów, spółek wodnych i gmin o 6063 zł., które w części zwrócone zostaną w swoim czasie z funduszów regulacyjnych po wejściu tychże w życie.	6.113 „	
„	XIV.	Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże wydano więcej o z powodu większej o 44.789 zł. spłaty długu do funduszu pożyczkowego spółek wodnych (poz. 160 i 160a), który to fundusz potrzebował gotówki na udzielenie pożyczek spółkom. Nadto był większy o 17.016 zł. wydatek na umorzenie pożyczki krajowej z roku 1883 (poz. 162) poniesiony na spłatę zaległych obligacyj wylosowanych i kuponów.	81.719 „	
		Do przeniesienia .	264 675 zł.	53.027 zł.

		Z przeniesienia .	264.675 zł.	53.027 zł.
	Wreszcie większy był o 24.995 zł. wydatek na spłatę odsetek biernych od chwilowych pożyczek (poz. 174), które zaciągać musiano częściej w wyższych sumach, w skutek niedostatecznego uposażenia kasy krajowej.			
W rubr. XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa wydano więcej o . .		49.713 zł.	
	głównie z powodu większego wydatku na folwark w Dublanach (poz. 179.) o kwotę . . .	5 712 zł.		
	na torfiarnię w Dublanach (poz. 180) o kwotę	6.304 „		
	na szkołę średnią w Czernichowie (poz. 182.) o kw.	4.395 „		
	Z rubryki tej pokryto także niezamieszczony w budżecie wydatek na koszta administracyjne składów publicznych we Lwowie i w Krakowie (poz. 206.) w kwocie	29.948 zł.		
	przyczem jednak uwzględnić należy, że składy publiczne przyniosły także niepreliminowany dochód (Rubr. XIII. η) w kwocie	11.621 zł.		
„	XVI. Na cele przemysłowe wydano więcej o drobną kwotę .		652 „	
„	XVII. Rozmaite wydatki wydano więcej o		11.765 „	
	z powodu poniesienia niepreliminowanych wydatków na koszta sprowadzenia i złożenia w katedrze na Wawelu zwłok śp. Adama Mickiewicza, w kwocie 9.488 zł.; na pokrycie chwilowych niedoborów innych funduszów krajowych w kwocie 1.807 zł., (które to ostatnie wyd tki są zwrotne) i wskutek innych niepreliminowanych drobniejszych wydatków.			
		Razem wydano więcej o .	326.805	—
		„ „ mniej o .	—	53.027 zł.
		W ogóle wydatek większy j. w. o .	273.778 zł.	

B) W dochodach:

W rubr. II.	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych, mniej o .			4.914 zł.
	z powodu ubytku dawnych funduszów rozporządzalnych, od których procenta wpływały do funduszu krajowego			
„	III. Dochody z dróg krajowych, mniej o			2.126 „
	z powodu mniejszego wpływu datków dobrowolnych od stron prywatnych na budowę dróg krajowych (poz 6.) o kwotę 1.395 zł. i mniejszego wpływu w innych pozycyach.			
„	IV. Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych, więcej o .		52.836 zł.	
	według specyalnych zamknięć rachunków.			
„	V. Zwroty zaliczek z lat ubiegłych więcej o		3.916 „	
	głównie z powodu większego wpływu ze zwrotu zaliczek na płace urzędników, od szpitali powszechnych i rozmaitych zwrotów.			
„	VI. Zwroty pożyczek więcej o		2.668 „	
	z powodu wpływów na poczet zaległości.			
		Do przeniesienia .	59.420 zł.	7.040 zł.

	Z przeniesienia	59.420 zł	7.040 zł.
W rubr. VII.	Dochody szkoły gospodarstwa lasowego więcej o . .	289 „	
„ VIII.	Dochody szkół i folwarku, kursu gorzelnictwa i torfiarni w Dublanach, mniej o		4.798 „
„ IX.	Dochody szkół i folwarku w Czernichowie mniej o . .		3.999 „
„ X.	Dochody innych szkół rolniczych i ogrodniczej w Tarnowie więcej o . . . . . wedle specyalnych zamknięć rachunków tychże szkół.	713 „	
„ XI.	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich mniej o drobną różnicę		3 „
„ XII.	Dochód z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z r. 1866 mniej o . . . . . które pozostają w zaległości.		3.476 „
„ XIIA.	Dochody z kwaterunkowego Żandarmeryi więcej o . wedle złożonych rachunków przez c. k. Komendę żandarmeryi.	1.562 „	
„ XIII.	Rozmaite dochody więcej o . . . . . głównie z powodu większego wpływu datków deklarowanych na wykupno gruntów pod kolej transwersalną (poz. 51.) o kwotę 2.970 zł., niepreliminowanych dochodów z tytułu subwencyj od c. k. Rządu i innych, oraz z administracyi składów publicznych, które to niepreliminowane wpływy łącznie kwotę 18.289 zł. wynoszą.	22.192 „	
„ XIIIa	(poz. 54.) Z pożyczki krajowej na budowę domu dla c. k. żandarmeryi we Lwowie, mniej o . . . . . z powodu nie zrealizowania tej pożyczki i zaniechania w r. 1890 odnośnej budowy.		19.000 „
„ XIV.	Dodatki do podatków, po 36 ct. od 1 zł. podatku z dodatkami, więcej o . . . . . wskutek wpływu zaległości z lat ubiegłych (przez co też i wydatność 1 centa dodatku krajowego podwyższyła się, wynosiła bowiem rzeczywiście 107.053 zł. gdy budżetem uchwalono tylko 103.000 zł.	145.921 „	
	Razem wpłynęło dochodów więcej o . .	230.097 zł.	—
	„ „ „ mniej o . .	—	38.316 zł.
	W ogóle dochody były większe o . .	191.781 zł.	
	Gdy zaś wydatki były większe o . .	273.778 „	
	okazuje się w ogóle ostateczny wynik odnośnych zamknięć rachunków niekorzystniejszy od budżetu o kwotę . .	81.997 zł.	
	jak to wyżej przedstawiono.		
	Ponieważ jednak Wysoki Sejm uchwałą z dnia 26. listopada 1889 przyzwolił na wydatki roku 1890 (rubr. XV.) dodatkowe kredyty bez pokrycia w kwocie . 1650 zł.		
	i gdy nadto budżet na rok 1890 uchwalony, zamknięto niedoborem w kwocie . . . 506 zł.		
	pozostało niepokrytych wydatków	2.156 „	
	Niepokryte te wydatki łącznie z wyżej wykazanym niekorzystniejszym wynikiem budżetu stanowią ogólny **niedobór** funduszu w sumie	84.153 zł.	

który pokryć musiano pożyczką z funduszu dotacyi kasy (poz. 57. dochodów).

Nadto wykazuje zamknięcie rachunku funduszu krajowego stan funduszu uposażenia kasy krajowej wynoszący z końcem roku 1890 jak następuje:

a) w gotowiźnie		20.885 zł. 63 ct.
b) w należytościach czynnych u funduszu krajowego z tytułu udzielonych temuż pożyczek:		
α) w r. 1888 . . .	57.313 zł. 11 ct.	
β) „ 1889 . . .	213.910 „ 54½ „	
γ) „ 1890 . . .	84.153 „ 53½ „	355.377 „ 19 „
Razem zgodnie ze stanem z końcem roku 1889 . . .		376.262 zł. 82 ct.

Na pokrycie pożyczki *ad* α) udzielił już Wysoki Sejm odpowiedniego kredytu w budżecie na rok 1891; *ad* β) wstawiono potrzebną kwotę do preliminarza na rok 1892 w rubr. XIV, — na pokrycie zaś pożyczki *ad* γ), która w chwili układania preliminarza na rok 1892 nie była jeszcze znaną, koniecznem jest wstawienie odpowiedniego kredytu w budżet roku 1892, zwłaszcza że fundusz uposażenia kasy krajowej, z którego na razie pokryto niedobór roku 1890 w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 20. października 1883, w całości ma być utrzymywany. Z uwagi wszakże, że na niedobór r. 1890 w kw. 84.153 zł. 53½ ct. wpłynęła także częściowa spłata 44.907 zł. z pożyczki do funduszu spółek wodnych, zaciągniętej na pokrycie niedoboru roku 1889 w kwocie 76.223 zł. a uwzględnionej już w pełnej sumie w rubr. XIV. poz. 185 preliminarza na r. 1892, przeto na pokrycie niedoboru z r. 1890 wypadnie wstawić w budżet roku 1892 tylko resztę w okrągłej kwocie 39.247 zł.

W funduszu propinacyjnym miast są następujące wynikłości:

Dochody (z wyłączeniem pozycyj przebieżnych wraz z pozostałością z roku ubiegłego)		576.836 zł. 76½ ct
Wydatki (z wyłączeniem pozycyj przebieżnych) . . .		73.286 „ 76½ „
Pozostałość w efektach		503.550 zł. — ct.
Należytości czynne *a)* na lokacyi .	55.612 zł. 70½ ct.	
b) inne aktywa . .	11.883 „ 77 „	67.496 „ 47½ „
Stan czynny majątku		571.046 zł. 47½ ct.
Stan bierny		10 „ 03 „
Czysty stan czynny		571.036 zł. 44½ ct.

W funduszu pożyczkowym dla gmin na budowę koszar są następujące wynikłości:

Dochody rzeczywiste wraz z pozostałością z r. ubiegłego wynoszą	471.139 zł. 38½ ct.
Wydatki rzeczywiste wynoszą	312.000 „ — „
Pozostałość w gotówce	159.139 zł. 38½ ct.
Nadto posiada ten fundusz w innych aktywach	876.078 „ 02 „
Razem stan czynny . .	1,035.217 zł. 40½ ct
Stan bierny . .	— „ — „
Czysty stan czynny .	1,035.217 zł. 40½ ct.

Fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych, utworzony na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1888 przez emisyę 4½% obligów pożyczki krajowej z r. 1889 imiennej wartości 700.000 zł.

Zamknięcie tego funduszu przedstawia następujące wyniki:

Dochody wraz z pozostałością z roku ubiegłego			129.029 zł. 64 ct.
Wydatki			127.781 „ 76 „
Pozostałość w gotówce			1.247 zł. 88 ct.
Należytości czynne *a)* na lokacyi w funduszu krajowym	452.659 zł. 98 ct.		
b) inne aktywa . . .	193.357 „ 77 „		646.017 „ 75 „
Stan czynny majątku . .			647.265 zł. 63 ct.
Stan bierny . .			689.228 „ 75 „
Czysty stan bierny . .			41.963 zł. 12 ct.

Według **sumarycznego zestawienia** lit. **F.**, stan wszystkich funduszów krajowych z końcem roku 1890 jest następujący:

a) w majątkach **zarodowych**:

1. Gotowizna w kasach . . .	30.224 zł. 95 ct.		
2. Efekta imiennej wartości . .	5,799.803 „ 24 „		
3. Dobra i realności	5,387.706 „ 83½ „		
4. Kapitały hipotekowane . . .	436.784 „ 06½ „		
5. Przewyżka należytości czynnych .	379.186 „ 72 „		12,033.705 zł. 81 ct.

b) w majątkach **obrotowych**:

1. Gotowizna w kasach . . .	1,552.485 zł. 67½ ct.		
2. Efekta imiennej wartości . .	961.805 „ 71 „		
3. Kapitały lokowane w bankach .	3.138 „ 19 „		
razem . .	2,517.429 zł. 57½ ct.		
4. Przewyżka należytości biernych .	5,058.499 „ 66 „		
Przewyżka stanu biernego			2,541.070 „ 08½ ct.
Pozostaje .			9,492.635 zł. 72½ ct.

Z końcem roku 1889 stan był następujący:

a) w majątkach zarodowych stan czynny	10,783.650 zł. 25½ ct.		
b) „ obrotowych przewyżka stanu biernego	2,490.003 „ 16½ „		8,293.647 „ 09 „
Z porównania okazuje się z końcem r. 1890 **przyrost**: .			1,198.988 zł. 63½ ct.

mianowicie:

a) w majątkach zarodowych przyrost	1,250.055 zł. 55½ ct.	
b) „ obrotowych ubytek	51.066 „ 92 „	
W ogóle przyrost jak wyżej	1,198.988 zł. 63½ ct.	

, z powodu wprowadzenia wartości budynku zakładowego (z kaplicą i gruntami) będącego własnością fundacyi Helów w Krakowie w kwocie 675.596 zł. i zabudowań krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie w kwocie 398.046 zł., tudzież z powodu przybytku i przyrostu w funduszach stypendyjnych.

Należytości czynne nie wliczając kapitałów w banku lokowanych, wynoszą z końcem roku 1890:

a) w majątkach zarodowych . . .	436.937 zł. 88 ct.		
b) „ obrotowych . .	5,054.872 „ 97½ „	5,491.810 zł.	85½ ct.
Z końcem roku 1889 wynosiły te należytości:			
a) w majątkach zarodowych . .	455.228 zł 30½ ct.		
b) „ obrotowych . .	4,555 238 „ 42 „	5.010.466 „	72½ ct.
a zatem *a)* w majątkach zarodowych ubyło	18.290 zł. 42½ ct.		
b) „ obrotowych przybyło	499.634 „ 55½ „		
Ogółem powiększyły się o		481.344 zł.	13 ct.

głównie z powodu przybytku należytości czynnych w funduszu krajowym, z tytułu zalegających dodatków do podatków i w funduszu na budowę koszar, z tytułu udzielenia pożyczek.

Nad ściągnięciem należytości czynnych, czuwa Wydział krajowy nieustannie i w wypadkach tylko udowodnionej niemożebności doraźnego ściągnięcia wierzytelności lub w razie narażenia dłużnika w drodze bezwzględnej egzekucyi na niepowetowaną szkodę, zezwala na zwłokę, lub rozkłada spłatę na raty.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Z rachunków funduszów budżetem objętych za rok 1890, wydaje Sejm Wydziałowi krajowemu absolutoryum.

2. Rachunki funduszów samoistnych budżetem nieobjętych, funduszu propinacyjnego miast, funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę koszar i funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych za rok 1890, Sejm przyjmuje do wiadomości.

3. Na pokrycie niedoboru z r. 1890 wstawia się w budżet funduszu krajowego na rok 1892 kwotę 39.247 zł. w. a.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie dnia 15. stycznia 1892.

Marszałek krajowy:
Eustachy Sanguszko *w. r.*

Członek Wydziału krajowego:
Romanowicz *w. r.*

Sumaryczny wykaz

wydatków i dochodów krajowych

za rok

1890.

Sumaryczny wykaz wydatków i

i porównanie tychże z uchwalonemi przez

A. Fundusze i zakłady dotowane z funduszu krajowego.

Suma ogólna wydatków w roku 1890 wynosiła . . . . . 6,935.310 zł.
Uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 23, 24, 25 i 26. listopada 1889, preliminowano na potrzeby krajowe . . . . . 6,543.949 „
W porównaniu zatem z budżetem, suma wydatków jest większą o . . 391.361 zł.

B. Fundusze niedotowane (samoistne).

Suma ogólna wydatków wynosiła . . . . . 59.472 zł.
Budżetem z dnia 25. listopada 1889 uchwalono . . . . . 62.421 „
W porównaniu zate z budżetem, suma wydatków jest mniejszą o . . 2.949 zł.

A. Fundusze dotowane.

Rzeczywiste wydatki wynosiły w r. 1890 . . . . . 6,935.310 zł.
„ dochody „ „ „ . . . . . 6,935.310 zł.
po strąceniu zaś pożyczki zaciągniętej na pokrycie niedoboru funduszu krajowego w kwocie . . . . . 84.153 „
rzeczywiste dochody budżetowe wynoszą . . . . . 6,851.157 „
Z porównania wydatków z dochodami okazuje się przewyżka wydatków . 84.153 zł.
Kredyty dodatkowe na rok 1890, w wydatkach dla których nie uchwalono pokrycia wynoszą: . . . . . 1.650 „
pozostaje . . 82.503 zł.
gdy nadto budżet roku 1890 zamknięto niedobrem w kwocie . . . . . 506 „
Okazuje się wynik niekorzystniejszy o . . . . . 81.997 zł.

C. Fundusze, dla których budżetu nie uchwalono.

Suma wydatków funduszu pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne, oraz funduszów krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych wynosi . . . . . 429.316 zł. 02 ct.
Z porównania ze sumą dochodów jak obok . . . . . 501.852 „ 96 „
okazuje się pozostałość kasowa z końcem roku 1890. { w gotówce 72.298 zł. 51 ct. / w efektach 238 „ 43 „ } 72.536 zł. 94 ct.
zgodnie z zamknięciami rachunków tych funduszów, mianowicie:
funduszu pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne, w gotówce . . . . . 400 zł. — ct.
„ regul. rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna): { a) fund. regul. w gotówce . . . 25.568 „ 98 „ / b) „ konserw. „ . . . 281 „ 17 „ }
„ „ potoku Kisieliny: fund. konserw. w gotówce . . . . . 70 „ — „
„ „ rzeki Łęgu { a) fund. regulac. w gotówce . . 30.534 zł. 26½ ct. / w efektach . . 238 „ 43 „ } 30.772 „ 69½ „
„ „ „ Trześniówki { b) „ konserwacyjny, w gotówce . . . . . 190 „ — „ / a) fundusz regulacyjny, w gotówce . . . . 11.155 „ 64½ „ / b) „ konserwacyjny, w gotówce . . 1.299 „ 83 „ }
„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki, oraz Trześni { a) fund. regul. „ . . . . 2.774 „ 56 „ / b) „ konserw. „ . . . . 24 „ 06 „ }
Ogółem zgodnie, jak powyżej . 72.536 zł. 94 ct

dochodów krajowych za rok 1890.

Wysoki Sejm krajowy kwotami potrzeb i pokrycia.

A. Fundusze i zakłady dotowane z funduszu krajowego.

Suma ogólna dochodów w roku 1890 wynosiła . . . . . 6,935.310 zł.
Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 26. listopada 1889 preliminowano dochody w sumie . . . . . 6,541.793 „
W porównaniu zatem z budżetem suma dochodów jest większą o . . . 393.517 zł.
a gdy budżetem nie objęty dochód, z tytułu zaciągniętej pożyczki na pokrycie niedoboru funduszu krajowego, wynosi . . . . . 84.153 „
przeto rzeczywiste dochody są właściwie większe od budżetu o . . . 309.364 zł.

B. Fundusze niedotowane (samoistne).

Suma ogólna dochodów wynosiła . . . . . 16.051 zł.
Budżetem z dnia 25. listopada 1889 uchwalono . . . . . 17.406 „
W porównaniu zatem z budżetem, suma dochodów jest mniejszą o . . 1.355 zł.

B. Fundusze niedotowane.

Z porównania rzeczywistych wydatków w r. 1890 w sumie . . . . . 59.472 zł.
z takimiż dochodami w sumie . . . . . 16.051 „
okazuje się przewyżka wydatków w kwocie . . . . . 43.421 zł.
Budżetem na rok 1890 uchwalono: wydatki . . . . . 62.421 zł.
dochody . . . . . 17.406 „
przewyżka zatem wydatków . . . . . 45.015 „
Z porównania okazuje się tedy wynik korzystniejszy od budżetu o . . 1.594 zł.
mianowicie:

wydatki od budżetu mniejsze o . . .	2.949 zł.	
dochody „ „ „ „ . . .	1 355 „	
różnica j. w. . .	1.594 zł.	

C. Fundusze, dla których budżetu nie uchwalono.

Suma dochodów funduszu pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne, oraz funduszów krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych, wynosi . . . . . 501.852 zł. 96 ct.

INDEKS OGÓLNY.

Str.

Lit. *A.* Fundusze dotowane i samoistne, budżetem objęte 17

„ *B.* „ samoistne niedotowane, budżetem nieobjęte 460

„ *C.* Fundusz propinacyjny 549

„ *D.* „ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska . 565

„ *E.* „ „ „ Spółek wodnych 571

„ *F.* Sumaryczne zestawienie obrotu *brutto* wszystkich funduszów krajowych w majątkach obrotowych i zarodowych 575

LW. 55.226/1891.

Alegat **A.** do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1890.

Lit. A.

Zamknięcie rachunku

funduszów dotowanych i samoistnych,

budżetem objętych

za rok

1890.

Indeks:

		Str.
	Sumaryusz	18
I.	Fundusz krajowy	23
II.	„ szkolny krajowy	283
III.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	319
IV.	Fundusz podrzutków we Lwowie	339
V.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	343
VI.	„ szpital św. Łazarza w Krakowie	363
VII.	Fundusz policyi krajowej	387
VIII.	„ pożyczki krajowej z roku 1883.	394
IX.	„ „ „ „ „ 1884.	398
X.	„ „ „ „ „ 1885.	400
XI.	„ „ „ „ „ 1888.	402
XII.	„ domestykalny	408
XIII.	„ kultury krajowej	412
XIV	„ stanowy sierociński	414
XV.	„ Aleksandra hr. Staduickiego	416
XVI.	„ pożyczki krajowej z r. 1873	420
XVII.	„ podrzutków w Krakowie	425
XVIII.	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	431
XIX.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna)	436
XX.	„ „ potoku Kisieliny	440
XXI.	„ „ rzeki Łęgu	445
XXII.	„ „ „ Trześniówki	450
XXIII.	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki, oraz Trześni . . .	454

Suma
zamknięć rachunkowych funduszów

Liczba porządkowa	Poszczególnienie funduszów	Wynikłości w r. 1890. zwyczajne zł.	ct.	nadzwyczajne zł.	ct.	Razem zł.	ct.
	A. Wydatki.						
	Dział I.						
	Fundusz krajowy i fundusze z tegoż dotowane.						
I.	Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, oraz zakłady krajowe w Dublanach, Czernichowie, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach i Tarnowie .	4,587.133	32	345.819	79	4,932.953	11
II.	Fundusz szkolny krajowy	934.541	41	93.824	08½	1,028.365	49½
III.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie. . .	218.888	64	—	—	218.888	64
IV.	Fundusz podrzutków we Lwowie	245	50	—	—	245	50
V.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie .	195.241	37	—	—	195 241	37
VI.	„ szpital św. Łazarza w Krakowie . . .	196.888	75½	2.783	32	199.672	07½
VII.	Fundusz policyi krajowej	6.236	30	—	—	6.236	30
VIII.	„ pożyczki krajowej z roku 1883. . . .	242.903	71½	—	—	242 903	71½
IX.	„ „ „ „ „ 1884. . . .	64.477	96½	—	—	64.477	96½
X.	„ „ „ „ „ 1885. . . .	19.906	67	—	—	19.906	67
XI.	„ „ „ „ „ 1888. . . .	26.418	78½	—	—	26.418	78½
	Suma wydatków funduszów dotowanych .	6,492.882	43	442.427	19½	6,935.309	62½
	Dział II.						
	Fundusze samoistne niedotowane.						
XII.	Fundusz domestykalny	2	29	—	—	2	29
XIII.	„ kultury krajowej	3.747	24	—	—	3.747	24
XIV.	„ stanowy sierociński	1.100	25	—	—	1 100	25
XV.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego . . .	2 321	70	—	—	2.321	70
XVI.	„ pożyczki krajowej z roku 1873. . . .	50.602	19	—	—	50.602	19
XVII.	„ podrzutków w Krakowie	1.699	29	—	—	1.699	29
	Suma wydatków funduszów samoistnych .	59.472	96	—	—	59.472	96
	Dział III.						
	Fundusze, dla których budżet nie został uchwalony.						
XVIII.	Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	72.036	82	—	—	72.036	82
XIX.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna)	46.805	60	—	—	46.805	60
XX.	„ „ potoku Kisieliny	69.670	43	—	—	69.670	43
XXI.	„ „ rzeki Łęgu	78.231	87	—	—	78.231	87
XXII.	„ „ „ Trześniówki	91.000	43	—	—	91.000	43
XXIII.	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki, oraz Trześni	71.570	87	—	—	71.570	87
	Suma wydatków funduszów dotowanych niebudżetowych.	429.316	02	—	—	429.316	02

r y u s z

budżetem objętych za rok 1890.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. listopada 1889.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z dnia 26. listopada 1889.	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
4,287.907	369.618	1.650	4.659.175	48.572	23.804	346.149	5	—	273.778	52.681	43½	433.419	60
952.534	44.675	—	997.209	72.969	1.889	54.977	51.038	—	31.157	—	—	7.736	26½
199.287	—	—	199.287	1.678	—	21.280	—	—	19.602	2.004	62	—	—
492	—	—	492	246	—	—	—	246	—	—	—	—	—
158.522	—	—	158.522	1.406	—	38.125	—	—	36.719	2.429	07	—	—
184.609	5.359	—	189.968	4.795	2.576	17.075	—	—	9.704	370	50	—	—
5.980	—	—	5.980	890	—	1.146	—	—	256	—	—	—	—
225.888	—	—	225.888	3.191	—	20.207	—	—	17.016	—	—	2.901	—
59.605	—	—	59.605	324	—	5.197	—	—	4.873	—	—	—	—
21.385	—	—	21.385	1.599	—	121	—	1.478	—	—	—	—	—
26.438	—	—	26.438	20	—	—	—	20	—	—	—	—	—
6,122.647	419.652	1.650	6,543.949	135.690	28.269	504.277	51.043	1.744	393.105	57.485	62½	444.056	86½
									391.361				
5	—	—	5	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—
3.448	—	—	3.448	20	—	319	—	—	299	—	—	—	—
1.692	—	—	1.692	595	—	3	—	592	—	—	—	—	—
2.395	—	—	2.395	95	—	22	—	73	—	—	—	—	—
53.258	—	—	53.258	2.689	—	33	—	2 656	—	—	—	1.536	—
1.623	—	—	1.623	136	—	212	—	—	76	—	—	—	—
62.421	—	—	62.421	3.538	—	589	—	3.324	375	—	—	1.536	—
								2.949					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.987	69
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	338	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*) 6 406	30

*) Zaległość ta mieści w sobie należytości tak z roku ubiegłego, jak przedmiotowego.

Suma
zamknięć rachunkowych funduszów

Liczba porządkowa	Poszczególnienie funduszów	Wynikłości w roku 1890					
		zwyczajne		nadzwyczajne		Razem	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	B. Dochody.						
	Dział I.						
	Fundusz krajowy i fundusze z tegoż dotowane.						
I.	Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, oraz zakłady krajowe w Dublanach, Czernichowie, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach i Tarnowie . .	4.500.094	11	432 859	—	4,932.953	11
II.	Fundusz szkolny krajowy	1,028 365	49½	—	—	1,028.365	49½
III.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	218.888	64	—	—	218.888	64
IV.	Fundusz podrzutków we Lwowie	245	50	—	—	245	50
V.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie .	195 241	37	—		195.241	37
VI.	„ szpital św. Łazarza w Krakowie . . .	199.672	07½	—	—	199.672	07½
VII.	Fundusz policyi krajowej	6.236	30	—	—	6.236	30
VIII.	„ pożyczki krajowej z roku 1883.	242.903	71½	—	—	242.903	71½
IX.	„ „ „ „ „ 1884.	64.477	96½	—	—	64.477	96½
X.	„ „ „ „ „ 1885. . . .	19.906	67	—	—	19.906	67
XI.	„ „ „ „ „ 1888.	26 418	78½	—	—	26.418	78½
	Suma dochodów funduszów dotowanych .	6 502.450	62½	432.859	—	6,935.309	62½
	Dział II.						
	Fundusze samoistne niedotowane.						
XII.	Fundusz domestykalny	5.077	01½	—	—	5.077	01½
XIII.	„ kultury krajowej	3.747	24	—	—	3.747	24
XIV.	„ stanowy sierociński	1.757	88	—	—	1.757	88
XV.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	1.123	34	—	—	1.123	34
XVI.	„ pożyczki krajowej z roku 1873	2.646	62	—	—	2.646	62
XVII.	„ podrzutków w Krakowie	1.699	29	—	—	1.699	29
	Suma dochodów funduszów samoistnych	16.051	38½	—	—	16.051	38½
	Dział III.						
	Fnndusze, dla których budżet nie został uchwalony.						
XVIII.	Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	72.436	82	—	—	72.436	82
XIX.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna)	72.655	75	—	—	72.655	75
XX.	„ „ potoku Kisieliny	69.740	43	—	—	69.740	43
XXI.	„ „ rzeki Łęgu	109.194	56½	—	—	109.194	56½
XXII.	„ „ „ Trześniówki	103.455	90½	—	—	103.455	90½
XXIII.	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki, oraz Trześni	74 369	49	—	—	74 369	49
	Suma dochodów funduszów dotowanych niebudżetowych	501.852	96	—	—	501.852	96

r y u s z

budżetem objętych za rok 1890.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. listopada 1889.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z dnia 26. listopada 1889.	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
4,205.160	451.859	—	4.657 019	19.316	19.000	314.250	—	—	275.934	723 314	92	84.153	53½
997.209	—	—	997.209	41.241	—	72.398	—	—	31.157	113.918	15½	—	—
199 287	—	—	199.287	—	—	19.602	—	—	19.602	138.929	83	—	—
492	—	—	492	246	—	—	—	246	—	—	—	—	—
158.522	—	—	158.522	—	—	36 719	—	—	36.719	11.785	51	—	—
189.968	—	—	189.968	4.602	—	14.306	—	—	9.704	98 709	22	—	—
5.980	—	—	5.980	1	—	257	—	—	256	1	37	—	—
225.888	—	—	225 888	—	—	17.016	—	—	17.016	—	—	—	—
59.605	—	—	59.605	—	—	4.873	—	—	4.873	—	—	—	—
21.385	—	—	21.385	1.478	—	—	—	1.478	—	—	—	—	—
26.438	—	—	26.438	20	—	—	—	20	—	—	—	—	—
6,089.934	451.859	—	6,541.793	66.904	19.000	479.421	—	1.744	395.261	1,086 659	00½	84.153	53½
									393.517	*)			
5.272	—	—	5.272	266	—	71	—	195	—	—	—	—	—
3.448	—	—	3.448	20	—	319	—	—	299	—	—	—	—
1.759	—	—	1.759	3	—	2	—	1	—	—	—	—	—
1.304	—	—	1 304	300	—	119	—	181	—	—	—	—	—
4.000	—	—	4.000	1.353	—	—	—	1.353	—	69	10	—	—
1.623	—	—	1 623	30	—	106	—	—	76	—	—	—	—
17.406	—	—	17.406	1.972	—	617	—	1.730	375	69	10	—	—
								1.355					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	172.975	03	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12.489	71½	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	679	03	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	25	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	186.154	02½	**) —	—

*) W zarachowanych dochodach funduszu krajowego, mieści się pożyczka na pokrycie zwykłego niedoboru 84 153 zł., którą strąciwszy okaże się, iż rzeczywiste dochody były większe od budżetu o 309 364 zł

**) Zaległość ta mieści w sobie należytości tak z roku ubiegłego, jak przedmiotowego.

I.

Fundusz krajowy

w ściślejszem znaczeniu.

Zamknięcie rachunku

za rok

1890.

Do tego rachunku dołącza się:

1. Zamknięcie rachunku szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie . . . . . str. 202
2. „ „ krajowych szkół rolniczych w Dublanach . . . . . „ 208
3. „ „ folwarku w Dublanach . . . . . „ 224
4. „ „ kursu gorzelnictwa w Dublanach . . . . . „ 234
5. „ „ szkoły rolniczej oraz folwarku w Czernichowie . . . . . „ 238
6. „ „ „ niższej rolniczej w Horodence . . . . . „ 260
7. „ „ „ „ „ w Jagielnicy . . . . . „ 266
8. „ „ „ „ „ w Kobiernicach . . . . . „ 272
9. „ „ krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie . . . . . „ 276/II
10. „ „ podatków państwowych . . . . . „ 277
11. Wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych . . . . . „ 281

LW. 55.226/1891.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1890 zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Wydatki.						
		A. Rzeczywiste.						
I.	1-16	Koszta reprezentacyi kraju	103.059	98	—	—	103 059	98
II.	17-33*c)*	„ zarządu	280.992	50½	—	—	280.992	50½
III.	34	„ leczenia	847 134	95½	—	—	847.134	95½
IV.	35-36	„ szczepienia	67 064	52	—	—	67.064	52
V.	37	Wydatki sanitarne	3.646	10	—	—	3 646	10
VI.	38-48*a)*	Zasiłki dla zakładów dobroczynności	19.374	—	—	—	19.374	—
VII.	49-96*d)*	Na cele wykształcenia i oświaty	969.135	72½	—	—	969.135	72½
VIII.	97-100	Utrzymanie pomników historycznych	13.463	33	—		13.463	33
IX.	101-118*a)*	Kwaterunkowe żandarmeryi	152 082	63	—	—	152.082	63
X.	119-144*c)*	Drogi krajowe	757.200	87½	36.773	10	793 973	97½
XI.	145-148	Dotacye dla zakładów krajowych	10.030	47½	—	—	10.030	47½
XII.	149	Wydatki na szupaśnictwo	15.122	21½	—	—	15.122	21½
XIII.	150-156	Budowy wodne i melioracye	210.882	81	—	—	210.882	81
XIV.	157-174*e)*	Umarzanie pożyczek	683.250	39	—	—	683.250	39
XV.	175-210*c)*	Na cele rolnictwa i górnictwa	288.015	73	—	—	288.015	73
XVI.	211-270	Na cele przemysłu	101.331	87	9.046	69	110.378	56
XVII.	271-282	Rozmaite wydatki	65.345	21	300.000	—	365.345	21
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych	4,587.133	32	345.819	79	4,932.953	11
		B. Przenośne.						
		Lokacya w Banku krajowym na 3% rachunek bieżący					74.743	54
		Zwrot pożyczek Bankowi krajowemu na 4% i 5%					789.934	47
		Zwrot pożyczki funduszowi propinacyjnemu					4.733	62
		„ „ „ pożyczkowemu dla Spółek wodnych					—	—
		„ „ „ „ na budowę koszar dla c. k. wojska					471.139	38
		Zwrot pożyczek funduszowi pożyczkowemu dla dróg powiatowych i gminnych					34.500	—
		Zwrot pożyczek funduszowi obwałowania Wisły i Sanu					56.340	48
		Zaliczki zwrócone depozytom					10.000	—
		Rachunek przenośny krajowego Składu publicznego we Lwowie					15.948	90
		„ „ „ „ „ w Krakowie					38.165	10
		Pożyczka dana z funduszu uposażenia kasy krajowej na pokrycie niedoboru roku 1890					84.153	53½
		Suma wszystkich wydatków					6,512.612	13½
		C. Pozostałość kasowa z rachunku z końcem r. 1890:						
		W gotówce					1,261.956	24½ *)
		Ogółem zgodnie ze sumą dochodów					7,774.568	38

w ściślejszem znaczeniu.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889.				Wynikłości są zatem: mniejsze		większe		w ogóle		Należytości czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z d. 26. listop. 1889	Razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
108.426	—	—	108.426	5.366	—	—	—	5.366	—	—	—	—	—
255.679	—	—	255.679	—	—	25.314	—	—	25.314	21.074	10	19	79
710.000	—	—	710.000	—	—	137 135	—	—	137.135	18.391	03	—	—
63.000	—	—	63.000	—	—	4.065	—	—	4.065	—	—	243	83
4.500	—	—	4.500	854	—	—	—	854	—	—	—	330	63
19.374	—	—	19 374	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,006.313	—	—	1,006.313	37.177	—	—	—	37.177	—	—	—	—	—
13.760	—	—	13.760	297	—	—	—	297	—	—	—	—	—
137.538	19 000	—	156.538	—	19.000	14 545	—	4.455	—	—	—	95	12
756.416	36 768	—	793.184	—	—	785	5	—	790	1.655	45	13.012	41
492	—	—	492	—	—	9.539	—	—	9.539	—	—	—	—
20.000	—	—	20.000	4.878	—	—	—	4.878	—	4.182	50	27	97
204.770	—	—	204.770	—	—	6.113	—	—	6.113	879	91	—	—
601.531	—	—	601.531	—	—	81.719	—	—	81.719	—	—	416.859	—
234.152	2.500	1.650	238 302	—	2.500	52.213	—	—	49.713	732	50	2.502	28
98.376	11.350	—	109.726	—	2.304	2.956	—	—	652	2.844	20	90	—
53.580	300.000	—	353.580	—	—	11.765	—	—	11.765	2.268	30½	84	70
4,287.907	369.618	1.650	4,659.175	48.572	23.804	346.149	5	53.027	326.805	52.027	99½	433.265	73
									273.778				

*) **Uwaga.** Wykazana z końcem r. 1890 pozostałość w gotowiźnie jest własnością:

1. *Funduszu uposażenia kasy krajowej* w kwocie . . 20.885 zł. 63 ct.
2. *Funduszów regulacyjnych*, których zapasy lokowane były wraz z zapasami funduszu kraj. w Banku krajowym, mianowicie: — — — —
   a) funduszu regulacyjnego *Gniłej Lipy* w kwocie 11.989 „ 71½ „ — — 1,174.593 67
   b) „ „ *Łęgu* „ 679 „ 03 „ — — — —
3. *Funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych* „ 21.343 „ 98 „ — — 21.343 98
4. „ „ „ *dróg pow. i gmin.* „ 17 897 „ 24 „ — — — —
5. *Składów publicznych dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie*, — — 17.897 24
   (w obec sumy przenośnych dochodów 68.680 zł. 98 ct. — — — —
   oraz „ „ wydatków 54.114 „ — „) 14.566 „ 98 „ — — — —
6. *Banku krajowego*, na pokrycie reszty dłużnej temuż 4% pożyczki . . . . . 1,174.593 „ 67 „ — — 5.354 09
   — — 23.475 17

Ogółem jak wykazano . 1,261.956 zł. 24½ ct. 84.153 53½ — —

136.181 53 1,675.929 88

Fundusz tedy krajowy w ściślejszem znaczeniu nie wykazuje z końcem roku 1890 *żadnego* zapasu kasowego; nadto dla pokrycia *niedoboru* z tegoż roku zaciągnąć musiał pożyczkę w kwocie 84.153 zł. 53½ ct. (Obacz dochody rzeczywiste poz. *57 a.*)

Fundusz uposażenia Kasy krajowej wynosi z końcem roku 1890:

a) w gotowiźnie . . . . . 20.885 zł. 63 ct.

b) w należytościach czynnych u funduszu krajowego z tytułu udzielonych temuż pożyczek (po spłaceniu w r. 1890 pożyczki zaciągniętej w r. 1887):

α) z tytułu pożyczki udzielonej w r. 1888 57.313 zł. 11 ct.
β) „ „ „ „ 1889 213.910 „ 54½ „
γ) „ „ „ „ 1890 84.153 „ 53½ „ 355.377 „ 19 „ — — — —

Razem zgodnie ze stanem z końcem r. 1889 wykazanym 376.262 zł. 82 ct. 136.181 53 1,675.929 88

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1890 zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Dochody.						
		A. Rzeczywiste.						
I.	1	Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych .	—	—	—	—	—	—
II.	2	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych	585	87	—	—	585	87
III.	3-6	Dochody z dróg krajowych . . .	225 864	10½	—	—	225.864	10½
IV.	7-10	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowan.	83.023	94	—	—	83.023	94
V.	11-15	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych . .	37.516	10	—	—	37.516	10
VI.	16-31	„ pożyczek	8.256	57	—	—	8.256	57
VII.	32-34	Dochody szkoły gospod. las. we Lwowie .	5.689	—	—	—	5 689	—
VIII.	35-39	„ szkół i folwarku w Dublanach .	34.842	57	—	—	34 842	57
IX.	40-41	„ „ „ w Czernichowie	28.443	42½	—	—	28.443	42½
X	42-45	„ innych szkół rolniczych krajow. .	14 133	33½	—	—	14 133	33½
XI.	46	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptek.	596	51	—	—	596	51
XII.	47	Dochody z przelania do skarbu krajowego pozost. z fund. zapom. z r. 1866 .	8.864	20	—	—	8.864	20
XII *A*	47 *a-d)*	Dochody z kwaterunku żandarmeryi .	44.457	14½	—	—	44.457	14½
XIII.	48-53	Rozmaite dochody	69.747	16	—	—	69.747	16
		Suma dochodów własnych	562.019	93	—	—	562.019	93
XIII. *a)*	54	Z pożyczki na budowę domu dla c. k. żandarmerye we Lwowie	—	—	—	—	—	—
XIII. *b)*	55	Z pożyczki na zapomogi i pożyczki dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju .	—	—	300.000	—	300.000	—
XIII *c)*	56	Z pożyczki od funduszu policyi kraj. na częściowe pokrycie niedoboru z r. 1890	—	—	132.859	—	132.859	—
XIV.	57	Dodatki do podatków	3,853.920	64½	—	—	3,853.920	64½
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych	4,415.940	57½	432.859	—	4,848.799	57½
—	57 *a)*	Pożyczka z fund. uposażenia kasy kraj. na pokrycie niedoboru z r. 1890 . .	84.153	53½	—	—	84.153	53½
		Razem .	4,500.094	11	432.859	—	4,932.953	11
		B. Przenośne.						
		Lokacya w Banku krajowym: ściągnięto z 3% rachunku bieżącego .					74 743	54
		Pożyczki z Banku krajowego na 4% i 5%					1,964.528	14
		Pożyczka z funduszu propinacyjnego					4 733	62
		„ „ pożyczkowego dla spółek wodnych . . .					21.343	98
		„ „ „ na budowę koszar dla c. k. wojska					471.139	38
		„ „ „ dla dróg powiatowych i gminnych					37.536	82
		„ „ obwałowania Wisły i Sanu					56 340	48
		Zaliczki pobrane od depozytów					10.000	—
		Rachunek przenośny krajowego Składu publicznego we Lwowie .					13.424	39
		„ „ „ „ „ w Krakowie .					55.256	59
		Fundusz uposażenia Kasy krajowej, zwrot pożyczki na pokrycie niedoboru z roku 1887 (obacz wydatki, *rubryka XIV. poz. 174 a)*					41.167	01
		Suma wszystkich dochodów . .					7,683.167	06
		C. Pozostałość kasowa z rachunku roku 1889:						
		W gotówce					91.401	32
		Ogółem zgodnie ze sumą wydatków . .					7,774.568	38

w ściślejszem znaczeniu.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. listopada 1889.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	razem	zwyczajne	nad zwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5.500	—	5.500	4.914	—	—	—	4.914	—	—	—	—	—
227.990	—	227.990	2.126	—	—	—	2.126	—	287	46	—	—
30.188	—	30.188	—	—	52.836	—	—	52.836	—	—	—	—
33 600	—	33.600	—	—	3.916	—	—	3.916	330	68½	—	—
5.589	—	5.589	—	—	2.668	—	—	2.668	200.163	80	—	—
5.400	—	5.400	—	—	289	—	—	289	—	—	—	—
39.641	—	39.641	4.798	—	—	—	4 798	—	—	—	—	—
32.442	—	32.442	3.999	—	—	—	3.999	—	—	—	—	—
13.420	—	13.420	—	—	713	—	—	713	—	—	—	—
600	—	600	3	—	—	—	3	—	15	88	—	—
12.340	—	12.340	3.476	—	—	—	3.476	—	1.030	43½	—	—
42.895	—	42.895	—	—	1.562	—	—	1.562	—	—	—	—
47.555	—	47.555	—	—	22.192	—	—	22.192	3.757	18	—	
497.160	—	497.160	19.316	—	84.176	—	19.316	84.176	205.585	44	—	—
								64.860				
—	19.000	19.000	—	19.000	—	—	19.000	—	—	—	—	—
—	300.000	300.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	132.859	132.859	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3,708.000	—	3,708 000	—	—	145.921	—	—	145.921	509.507	37	—	—
4,205.160	451.859	4,657.019	19.316	19.000	230.097	—	38.316	230.097	715.092	81	—	—
								191.781				
—	—	—	—	—	84.153	—	—	84.153	—	—	84.153	53½
4,205.160	451.859	4,657.019	19.316	19.000	314.250	—	38.316	314.250	715.092	81	84.153	53½
								275.934				
									—	—	—	—
									—	—	—	—
									—	—	—	—
									—	—	—	—
									—	—	—	—
									—	—	—	—
									—	—	—	—
									—	—	—	—
									7.878	60	—	—
									6.383	68	—	—
									—	—	—	—
									729.355	09	84.153	53½
									—	—	—	—
									729.355	09	84.153	53½

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny:	Szczegół.	Ogół.
1. Pozostałość kasowa z rachunku z końcem roku 1890:		
w gotówce	1,261.956 zł. 24½ ct.	
2. Należytości czynne z roku bieżącego:		
a) w rubrykach wydatków . 136.181 zł. 53 ct.		
b) „ „ dochodów . 729.355 „ 09 „		
3. Należytości czynne z lat ubiegłych		
(jak alegat **11**) . . . 1,285.130 „ 79½ „	2,150.667 „ 41½ „	3,412.623 zł. 66 ct.
Z końcem roku 1889 wynosiła suma stanu czynnego . 1,968.291 zł. 05½ ct.		
w porównaniu tedy z takimże stanem z końcem roku 1890 . 3,412.623 „ 66 „		
okazuje się w stanie czynnym z końcem roku 1890 *przyrost* o 1,444.332 zł. 60½ ct.		

Stan bierny:		
4. Należytości bierne z roku bieżącego:		
a) w rubrykach wydatków . 1,675.929 zł. 88 ct.		
b) w „ dochodów . 84.153 „ 53½ „		
5 Należytości bierne z lat ubiegłych		
(jak alegat **11**) . . . 1,936.101 „ 64½ „		3,696.185 „ 06 „
Przewyżka tedy stanu biernego		283.561 zł. 40 ct.
Z końcem roku 1889 wynosiła przewyżka stanu biernego . .		172.026 „ 92 „
Stan przeto majątku z końcem roku 1890 (nie uwzględniając długów pożyczek krajowych, wykazanych w osobnych zamknięciach rachunkowych) przedstawia się *niekorzystniej* o sumę		111.534 zł. 48 ct.
mianowicie:		
w stanie czynnym okazał się przyrost o .	1,444.332 zł. 60½ ct.	
należytości zaś bierne pomnożyły się o .	1,555.867 „ 08½ „	
stan tedy majątku *obniżył* się jak powyżej, o	**111.534 zł. 48** ct.	

Wyjaśnienia.

1. Wydatki budżetem uchwalone wynosiły wraz z kredytami dodatkowymi .	4,659.175 zł.	
2. Suma wydatków rzeczywistych wynosi	4,932.953 „	
3. Wydatki zatem *większe* są od budżetu o		273.778 zł.
(Uzasadnienie przekroczeń znajduje się przy poszczególnych pozycyach).		
4. Dochody budżetem uchwalone wynosiły	4,657.019 zł.	
5. Suma dochodów rzeczywistych (z wyłączeniem pożyczki zaciągniętej na pokrycie niedoboru) wynosi	4,848.800 „	
6. Dochody zatem *większe* od budżetu o		191.781 „
7. Ogółem tedy *wynik obrotu* okazuje się *niekorzystniejszym* od budżetu o . . .		81.997 zł.
Tenże sam wynik otrzymamy również z następnego zestawienia:		
Niedobór pokryty pożyczką *(poz. 57. a)* dochodów)		84.153 zł.
Uchwalone kredyty dodatkowe, dla których jednak nie udzielono pokrycia . .		1.650 „
Wynik tedy niekorzystniejszy redukuje się do sumy		82.503 zł.
ponieważ zaś niedobór uchwalony był w wysokości		506 „
przedstawia się *wynik* od budżetu *niekorzystniejszy*, jak wyżej, o		81.997 zł

Część I.

WYDATKI.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 23. listopada 1889. zł.
I.		**Koszta reprezentacyi kraju.**			
		Sumaryczne zestawienie rubryki I.			
	1-12	*A)* Sejm krajowy	66.618	49	71.426
	13-16	*B)* Wydział krajowy	36 441	49	37.000
		Suma ogólna rubryki I. .	103.059	98	108.426
		Poszczególnienie.			
		***A)* Sejm krajowy.**			
	1	Koszta podróży pp. Posłów	4.607	20	4.486
	2	Dyety pp. Posłów	31.920	—	36 000
	3	Koszta druków	19.488	36	20.000
	4	Spisywanie sprawozdań	4.770	—	5.000
	5	Pisarze dzienni	652	80	650
	6	Remuneracye urzędników Wydziału krajowego za dodatkowe zatrudnienie podczas Sejmu	1.200	—	1.200
	7	Służba	1.281	20	1.200
	8	Opał	1.081	50	1.300
	9	Oświetlenie	991	21	950
	10	Zapuszczanie i mycie podłóg	74	69	120
	11*a)*	Potrzeby kancelaryjne	284	88	160
	11*b)*	Na uzupełnienie biblioteki sejmowej	100	—	100
	12	Rozmaite drobne wydatki	166	65	260
		Razem . .	66.618	49	71.426
		***B)* Wydział krajowy.**			
	13	Marszałek krajowy, wraz z dodatkiem na reprezentacyę . .	9.861	07	10 000
	14	Sześciu Członków Wydziału krajowego	24.144	37	24.000
	15	Zastępcy Członków Wydziału krajowego	1.433	31	2.000
	16	Dodatek dla Członka Wydziału krajowego, mianowanego przez Marszałka Zastępcą, do kierownictwa w Wydziale krajowym	1.002	74	1.000
		Razem . .	36.441	49	37.000

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą proliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
4.807	—					
559	—					
5.366	—		—	—	—	—
—	121	*Wydatek* nieco *większy*, według istotnej potrzeby.				
4.080	—	*Wydatek mniejszy*, w skutek krótszego trwania sesyi sejmowej.				
512	—	*Wydatki mniejsze* wedle istotnej potrzeby.				
230	—					
—	3					
—	—					
—	81	*Wydatek* nieco *większy* według rzeczywistej potrzeby.				
218	—	Różnice według rzeczywistej potrzeby.				
—	41					
45	—					
—	125					
—	—					
93	—					
5.178	371		—	—	—	—
4.807						
139	—	*Wydatek mniejszy* z powodu intercalare.				
—	144	*Wydatek większy* z powodu, iż dwom ustępującym Członkom Wydziału krajowego zamknięto pobory z dniem 30. listopada, podczas gdy ich dwaj następcy rozpoczęli urzędowanie dnia 24. listopada 1890.				
567	—	*Wydatek mniejszy*, wedle potrzeby w tym roku.				
—	3	Różnica drobna z powodu zmiany Zastępcy, analogicznie jak przy poz. 14.				
706	147		—	—	—	—
559						

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 23. listopada 1889. zł.
II.		**Koszta zarządu.**			
		Sumaryczne zestawienie rubryki II.			
	17-23	Płace urzędników i woźnych	135.163	23	131.460
	24	Dyurniści	47.127	66	42.807
	25	Zasługi	4.140	—	4.265
	26	Emolumenta	15.907	55	16.372
	27	Remuneracye	3.827	29	4.400
	28	Koszta podróży i dyety	9.199	75	5.700
	29	Pensye i zaopatrzenia	17.118	54	15.486
	30	Dary z łaski	1.500	—	1.500
	31	Potrzeby kancelaryjne	17 867	29½	17.700
	32	Gmach krajowy i jego utrzymanie	8 837	63	7.689
	33	Zaliczki na płace urzędników	20.303	56	8.300
		Suma ogólna rubryki II.	280.992	50½	255.679
		Płace urzędników i woźnych.			
		Sumaryczne zestawienie płac wraz z dodatkami aktywalnymi.			
	17	Oddział konceptowy	41.471	90	38.780
	18	„ rachunkowy	46.603	22	47.350
	19	„ kasowy	10.670	—	10.670
	20	„ techniczny	10.960	—	10.960
	21	„ sanitarny	2.300	—	2.300
	22	„ statystyczny	3.540	—	3.540
	23	„ manipulacyjny	19.618	11	17.860
		Suma płac	135.163	23	131.460
		Poszczególnienie.			
	17	*Oddział konceptowy.*			
		a) 3 radców, płaca po 2.800 zł., dodatek aktywalny po 480 zł.	9.760	—	9 840
		b) 6 sekretarzy, „ „ 2.000 „ „ „ „ 360 „	11.406	63	14.160
		Do przeniesienia	21.166	63	24.000

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	3.703		—	—	—	—
—	4.321		—	—	—	—
125	—		—	—	—	—
464	—		—	—	—	—
573	—		—	—	—	—
—	3.500		738	67	19	79
—	1.633		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	167		59	32	—	—
—	1.148		—	—	—	—
—	12.004		20.276	11	—	—
1.162	26.476		21 074	10	19	79
	25.314					
—	2.692					
747	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	1.758					
747	4.450		—	—	—	—
	3.703					
80	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ radca dla spraw kodyfikacyjnych mianowany, pobierał wynagrodzenie roczne w okrągłej kwocie 3.200 zł.				
2.753	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu iż jeden sekretarz przeszedł z dniem 1. lipca w stały stan spoczynku, zaś drugi sekretarz dopiero z dniem 1. września powrócił do czynności urzędowych, po dwuletnim bezpłatnym urlopie, udzielonym mu przy tymczasowem przydzieleniu go do Dyrekcyi c. k. funduszów propinacyjnych przy c. k. Namiestnictwie.				
2.833	—					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 23. listopada 1889. zł.
II.	17	Z przeniesienia . .	21.166	63	24.000
		c) 8 koncepistów, płaca po 1.300 zł., dodatek aktywalny po 240 zł.	12.178	62	10.780
		d) 3 adjunktów, „ „ 1.000 „ „ „ „ 200 „	3.600	—	2.400
		e) 6 asystentów, „ „ 700 „ „ „ „ 100 „	4.526	65	1.600
		Razem . .	41.471	90	38.780
	18	*Oddział rachunkowy.*			
		a) Dyrektor, płaca 2.600 zł., dodatek aktywalny 400 zł.	3.000	—	3.000
		b) Zastępca dyrektora, „ 2.000 „ „ „ 360 „	2 360	—	2.360
		c) 6 rewidentów, „ po 1.500 „ „ „ po 300 „	10.780	—	10.800
		d) 11 adjunktów, „ „ 1.200 „ „ „ „ 240 „	14.520	—	15.840
		e) 1 archiwista, „ „ 1.000 „ „ „ „ 200 „	1.200	—	1.200
		f) 1 protokolista, „ „ 1.000 „ „ „ „ 200 „	1.200	—	1.200
		g) 10 asystentów, „ „ 700 „ „ „ „ 100 „	6.986	57	6.400
		h) 10 praktykantów, „ „ 600 „ „ „ „ — „	6.006	65	6.000
		i) Woźny, płaca 500 zł., dodatek aktywalny 50 zł. . .	550	—	550
		Razem . .	46.603	22	47.350
	19	*Oddział kasowy.*			
		a) Kasyer, płaca 2.000 zł., dodatek aktywalny 360 zł.	2.360	—	2.360
		b) Kontrolor, „ 1.600 „ „ „ 300 „	1.900	—	1 900
		c) 4 adjunktów, „ po 1.200 „ „ „ po 240 „	5.760	—	5.760
		d) Woźny, płaca 600 zł., dodatek aktywalny 50 zł. . .	650	—	650
		Razem . .	10.670	—	10.670
	20	*Oddział techniczny.*			
		a) Nadinżynier, płaca 3.000 zł, dodatek aktywalny 1.000 zł.	4.000	—	4.000
		b) 2 inżynierów, „ po 2.000 „ „ „ po 360 „	4.720	—	4.720
		c) 2 asystentów, „ „ 1.000 „ „ „ „ 120 „	2.240	—	2.240
		Razem . .	10.960	—	10.960
	21	*Oddział sanitarny.*			
		Inspektor szpitali, płaca 2 000 zł., dodatek na mieszkanie 300 zł.	2.300	—	2.300

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.833	—		—	—	—	—
—	1.398	*Wydatki większe*, ponieważ (jak to już w wyjaśnieniu do zamknięcia rachunku za rok 1889 na str. 39. wyłuszczono), z powodu zwiększenia się nad miarę czynności Wydziału krajowego, zamianować musiano nadetatowych urzędników. Część tego wydatku ponad budżet pokryto zaoszczędzeniem *ad b)*.				
—	1.200					
—	2.927					
2.833	5.525		—	—	—	—
	2.692					
—	—					
—	—					
20	—	*Wydatek mniejszy* z powodu intercalare				
1.320	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż jednemu adjunktowi udzielono na własne żądanie urlopu rocznego z zamknięciem płacy.				
—	—					
—	—					
—	586	*Wydatek większy* z powodu zamianowania dwóch nadetatowych asystentów we wrześniu 1890 r. Znachodzi on zupełne pokrycie w zaoszczędzeniu *ad d)*.				
—	7	Różnica drobna przy wyrównaniu płac nowomianowanych praktykantów.				
—	—					
1.340	593		—	—	—	—
747						
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 23. listopada 1889. zł.
II.	22	*Oddział statystyczny.*			
		a) Naczelnik oddziału, płaca	2.000	—	2.000
		b) Koncepista, płaca 1.300 zł., dodatek aktywalny 240 zł. .	1.540	—	1.540
		Razem . .	3.540	—	3.540
	23	*Oddział manipulacyjny.*			
		a) Dyrektor kancelaryi, płaca	2.000	—	2.000
		b) Archiwista, płaca 1.500 zł., dodatek aktywalny 300 zł.	1.800	—	1.800
		c) Ekspedytor, „ 1.300 „ „ „ 270 „	1 570	—	1.570
		d) Protokolista, „ 1.200 „ „ „ 240 „	1.440	—	1.440
		e) 4 kancelistów, „ po 1.000 „ „ „ po 200 „	4.060	—	4.800
		f) 6 asystentów, „ „ 700 „ „ „ „ 100 „	4.566	60	2.400
		g) Odźwierny, płaca	600	—	600
		h) Portyer, płaca	500	—	500
		i) 6 woźnych, płaca po 500 zł., dodatek aktywalny po 50 zł.	3.081	51	2.750
		Razem . .	19.618	11	17.860
	24	*Dyurniści.*			
		a) Dla oddziału konceptowego	11.016	23	8.786
		b) „ „ rachunkowego	14.415	60	14.053
		c) „ „ kasowego	—	—	—
		d) „ „ technicznego	4 869	—	4.869
		e) „ „ statystycznego	3.924	33	2.847
		f) „ „ manipulacyjnego	11.149	—	11.132
		g) Na zastępstwa urzędników	1.753	50	1.120
		Razem . .	47.127	66	42.807
	25	**Zasługi.**			
		13 stróżów po 300 zł. i 1 zastępca woźnego 365 zł. . .	4.140	—	4.265
	26	**Emolumenta.**			
		a) Dyrektor kancelaryi na fiakra	50	—	50
		b) „ „ 48 mtr. sześć. drzewa . . .	156	—	156
		Do przeniesienia . .	206	—	206

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
740	—	*Wydatek mniejszy* z powodu intercalare.				
—	2.167	*Wydatek większy* z powodu, iż wedle wyjaśnienia przy zamknięciu rachunku za rok 1889 nawał czynności spowodował mianowanie trzech asystentów manipulacyjnych *extra statum*.				
—	—					
—	—					
—	331	*Wydatek większy* z powodu przyjęcia jednego nadliczbowego woźnego.				
740	2.498		—	—	—	—
	1.758					
—	2.230					
—	363					
—	—	*Wydatki większe*, gdyż z powodu wzrostu czynności urzędowych pomnożyć musiano siły pomocnicze poszczególnych oddziałów.				
—	—					
—	1.077					
—	17					
—	634					
—	4 321		—	—	—	—
125	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ zastępca woźnego tylko do 28. sierpnia 1890 był czynny.	—	—	—	—
—	—					
—	—					
—	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 23. listopada 1889. zł.
II.	26	Z przeniesienia . .	206	—	206
		c) Ubranie dla odźwiernego, dla 8 woźnych tudzież dla zastępcy woźnego, po 50 zł.	500	—	430
		d) Ubranie dla portyera	145	20	100
		e) Opał dla odźwiernego i portyera po 7·2 metr. sześć. drzewa	47	—	47
		f) Dodatki pięcicletnie dla urzędników i służby, oraz dla inspektora szpitali Dra Jana Stelli-Sawickiego . .	13.190	75	13.999
		g) Dodatki osobiste	1.818	60	1.590
		Razem . .	15.907	55	16.372
	27	**Remuneracye.**			
		a) Rzecznik prawny za zastępstwo	2.034	94	2.500
		b) Tłumacz języka ruskiego	664	—	800
		c) Tłumaczenia z języków obcych	128	35	100
		d) Urzędnicy, dyurniści i słudzy Wydziału krajowego .	1.000	—	1.000
		Razem . .	3.827	29	4.400
	28	**Koszta podróży i dyety.**			
		a) W ogóle	8.515	95	5.000
		b) Dla inspektora szpitali	400	—	400
		c) Na pokrycie kosztów przejazdów i dyet członków opieki nad obłąkanymi, do dyspozycyi Wydziału krajowego .	283	80	300
		Razem . .	9.199	75	5.700

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
—	70	*Wydatek większy* z powodu przyjęcia jednego nadliczbowego woźnego, oraz z powodu, że ubranie dla zastępcy woźnego preliminowane było o 20 zł. niżej od faktycznego kosztu.				
—	45	*Wydatek większy* z powodu potrzeby odnowienia futra.				
—	—					
808	—	*Wydatek mniejszy* w skutek zmian w personalu w ciągu roku.				
—	229	*Wydatek większy* z powodu przyznania sekretarzowi Wolańskiemu dodatku osobistego 200 zł. rocznie od 1. lipca 1890 (LW. 24.966/1890), tudzież z powodu zmian w personalu i potrzeby wyrównania płac w myśl §. 37. ustanowy służby krajowej.				
808	344		—	—	—	—
464						
465	—	*Wydatek mniejszy* z powodu mniejszych w tym roku wydatków kancelaryjnych syndyka, oraz z powodu wywalczenia zwrotu kosztów spornych.				
136	—	*Wydatek mniejszy*, według potrzeby w tym roku.				
—	28	*Wydatek* nieco *większy* z powodu większej ilości tłumaczeń i korespondencyj.				
—	—					
601	28		—	—	—	—
573						
—	3.516	*Wydatek większy* z powodu wzmocnionego na żądanie Wys. Sejmu nadzoru nad gospodarką gmin, tudzież większej kontroli nad zakładami i szkołami, pozostającemi w zarządzie Wydziału kraj.	738	67	19	79
—	—		—	—	—	—
16	—	*Wydatek mniejszy*, wedle potrzeby w tym roku.	—	—	—	—
16	3.516		738	67	19	79
	3.500					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 23. listopada 1889. zł.
II.	29	**Pensye i zaopatrzenia.**			
		a) Jankowska Karolina	400	—	400
		b) Madeyski Wojciech	1.200	—	1.200
		c) Tarczyńska Marcyanna	350	—	350
		d) Łopuszańska Walerya	350	—	350
		e) Łopuszański Tadeusz, Jan, Paweł (3. imion)	49	92	50
		f) Placer Marya	366	38	314
		g) Stroiński Sylwery	200	—	200
		h) Olewińska Julia	350	—	350
		i) Gorczycowa Eudoksya	196	66	197
		k) Bulikowska Izabela	350	—	350
		l) Chrzanowska Joanna	350	—	350
		m) Niewiadomskiego sierota, syn Jerzy Włodzimierz	262	50	263
		n) „ „ zaopatrzenie dla syna Włodzimierza aż do skończenia 18. roku życia	90	—	90
		o) Krzeczkowska Eugenia Zofia	175	—	175
		p) Czaderska Eugenia	350	—	350
		q) Ożwad Maryan Benedykt	175	—	175
		r) Pierożyński Ludwik	158	33	1 900
		s) Kalicka Jadwiga	350	—	350
		t) Kuźniar Jan	465	—	465
		u) Sternalowa Emilia	350	—	350
		v) Zienkowiczowa Wanda	350	—	350
		w) Orzechowska Józefa	350	—	350
		x) Orzechowskiego sieroty: Stanisław, Amalia, Tadeusz	143	10	143
		y) Mrozowicka Emilia	350	—	350
		z) Mrozowickiego sieroty: Adam Kazimierz, Ignacy Filip, Regina Anastazya, Wanda Laurencya	172	—	172
		aa) Łuniewska Natalia	350	—	350
		bb) Terlecka Marya	216	66	217
		cc) Karpuszkowa Marya	350	—	350
		dd) Karpuszki sieroty: Aniela Filipina, Adam Olgierd i Helena Janina	150	—	150
		ee) Kukawska Julianna	166	66	167
		ff) Kukawskiego sieroty: Maryan Tadeusz, Edward, Rajmund Henryk i Maryan Julian	80	—	80
		gg) Mochnacki Edmund, radca-emeryt	3.616	—	3.616
		hh) Kalita Józefa	62	—	62
		ii) Kraczyło Julianna	600	—	600
		kk) Taż, na wychowanie 5 dzieci: Zygmunta, Heleny, Juliana, Władysławy i Joanny	300	—	300
		— Pierożyńska Sydonia, wdowa po emerytowanym dyrektorze oddziału rachunkowego, z rocznych 800 zł. od 1. lutego 1890	733	33	—
		Do przeniesienia	14.528	54	15.486

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	52	*Wydatek większy*, z powodu uiszczenia zaległości z r. 1889 (obacz wyjaśnienie przy zamknięciu rachunku tej rubryki za r. 1889 str. 45 poz. 29 *h*).				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
1.742	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu śmierci emeryta.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 23. listopada 1889. zł.
II.	29	Z przeniesienia . .	14.528	54	15.486
		— Kahane Aleksandra, wdowa po profesorze szkoły rolniczej w Dublanach, od 1. czerwca 1889 z rocznych 600 zł. .	600	—	—
		— Strnadowa Kornelia, wdowa po asystencie rachunkowym, kwartał pośmiertny 175 zł. i pensya z rocznych 350 zł. od 1. kwietnia 1890 — 262 zł. 50 ct. . . .	437	50	—
		— Strnada sieroty, z rocznych 70 zł. od 1. kwietnia 1890 .	52	50	—
		— Marek Józef, sekretarz-emeryt, z rocznych 2.600 zł. od 1. lipca 1890	1.300	—	—
		— Janikowska Julja, wdowa po rewidencie rachunkowym, z rocznych 600 zł. od 1. września 1890 . . .	200	—	—
		Razem . .	17.118	54	15.486
	30	**Dary z łaski.**			
		a) Bojarskie Walerya, Józefa i Adolfina . . .	300	—	300
		b) Kiss Stanisław	50	—	50
		c) Jeziorańska Natalia, wsparcie roczne aż do pełnoletności jej córki	300	—	300
		d) Kopertyńska Teresa	100	—	100
		e) Kopertyńska Krystyna	100	—	100
		f) Kopertyńska z Repiechowskich Malwina . . .	100	—	100
		g) Piotrowska Rozalia }	200	—	200
		h) Dziubińska Wanda } jednorazowo	200	—	200
		i) Sternalowa Emilia }	150	—	150
		Razem . .	1.500	—	1.500
	31	**Potrzeby kancelaryjne.**			
		a) Wydawnictwo rozporządzeń krajowych . . .	4 413	26	5.000
		b) Sprawienie i odnowienie sprzętów	1.742	03½	1.000
		c) Potrzeby do pisania i rysowania	2.200	05	2.200
		d) Papier do druków, druk ksiąg i wzorów . . .	2.028	06	2.500
		e) Oprawa ksiąg i druków	505	09	500
		f) Oświetlenie	1.337	24	1.300
		g) Opał	2.597	18	2.700
		h) Uzupełnienie biblioteki	1.195	41½	1.000
		i) Rozmaite pomniejsze	1.848	96½	1.500
		Razem . .	17.867	29½	17.700

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.742	785		—	—	—	—
—	600	*Wydatki większe*, w skutek przyznania w ciągu roku w myśl statutu emerytalnego nowych pensyj wdowich i zaopatrzeń sierót, — oraz z powodu spensyonowania się sekretarza J. Marka.				
—	438					
—	52					
—	1.300					
—	200					
1.742	3.375		—	—	—	—
	1.633					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—		—	—	—	—
587	—	*Wydatek mniejszy*, według rachunków przedłożonych przez c. k. Namiestnictwo.	—	—	—	—
—	742	*Wydatek większy*, z powodu zakupna nowych chodników i dywanów, oraz znaczniejszych robót tapicerskich.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
472	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ w tym roku wyjątkowo mało drukowano wzorów i ksiąg, a posługiwano się pozostałym zapasem.	—	—	—	—
—	5	Drobne przekroczenie znajduje pokrycie w przypisanej obok zaległości czynnej.	4	—	—	—
—	37	*Wydatek* nieco *większy* } według potrzeby w tym roku.	—	—	—	—
105	—	*Wydatek mniejszy* }	—	—	—	—
—	196	*Wydatek większy*, z powodu zaprenumerowania większej ilości czasopism i ksiąg fachowych.	—	—	—	—
—	349		55	32	—	—
1.162	1.329		59	32	—	—
	167					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota prelminowana wedle ustawy z dnia 23. listopada 1889. zł.
II.	32	**Gmach krajowy i jego utrzymanie.**			
		a) Inspicyent techniczny gmachu krajowego . . .	300	—	300
		b) Maszynista, płaca i emolumenta	651	—	651
		c) Kominiarz	320	—	320
		d) Froterowanie i zapuszczanie podłóg	626	55	700
		e) Mycie podłóg	106	17	100
		f) Pompowanie wody	442	14	350
		g) Zgartywanie i wywóz śniegu	24	30	100
		h) Czyszczenie kloak i wywóz nieczystości . . .	267	20	320
		i) Zabezpieczenie od ognia	199	97	260
		k) Podatek dochodowy i miejski czynszowy . . .	93	47	438
		l) Utrzymanie skwerów około gmachu krajowego . 100 zł. wynagrodzenie ogrodnika . . . 50 „	150	—	150
		m) Konserwacya i adaptacya budynku i obejścia, koszta przekształcenia i urządzenia w gmachu, tudzież inne nieprzewidziane	5.656	83	4.000
		Razem . .	8.837	63	7.689
	33	**Zaliczki na płace.**			
		a) Dla urzędników w ogóle i dla służby . 33.590 zł. 13 ct.			
		b) Dla Olpińskiego Filipa, adjunkta oddziału rachunkowego . . . . 1.500 „ — „			
		c) Dla Natallego Maryana, praktykanta oddziału rachunkowego . . . 800 „ — „			
		Razem . . 35 890 zł. 13 ct.			
		a po strąceniu ściągniętych rat bieżących 15.586 „ 57 „	20.303	56	8.300
		Razem . .	20.303	56	8.300

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
73	—					
—	6	Wydatki poz. *d)* do *i)* według istotnych w tym roku potrzeb; w ogóle wynik tych pozycyj korzystniejszy od budżetu o 144 zł.				
—	92					
76	—					
53	—					
60	—					
345	—	*Wydatek mniejszy*, według przypisu właściwych władz (LW. 27.625/1890).				
—	—					
—	1.657	*Wydatek większy*, z powodu wypłaty dawniejszej pretensyi spornej budowniczego Rawskiego w kwocie 2.766 zł. 12 ct. z tytułu budowy gmachu sejmowego (LW. 24.815/1890).				
607	1.755		—	—	—	—
	1.148					
—	12.004		20.276	11		
—	12.004	Przekroczenie tej rubryki znajduje częściowe usprawiedliwienie w wyższym o 3.148 zł. od budżetu poborze rubryki V. poz. 11. dochodów (zwroty zaliczek z lat ubiegłych). *Większy* ten wydatek prawie zupełne ma pokrycie w wykazanej obok należytości czynnej, przypisanej do zwrotu. Zaliczek wydano *netto* 20.303 zł. 56 ct. odpisano zaś zwroty bieżące z powodu śmierci (w myśl §. 36. ustanowy dla służby krajowej) 27 „ 45 „ pozostała tedy należytość zaległa zwrotna, jak obok . . 20.276 zł. 11 ct.	20.276	11	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1889. zł.
III.	34	**Koszta leczenia ubogich chorych**			

A) W szpitalach powszechnych w Galicyi.	Stałe z rubr. III. zł.	Stałe z rubr. III. ct.	Zaliczkowo za zwrotem od gmin zł.	Zaliczkowo za zwrotem od gmin ct.	Razem zł.	Razem ct.
Biała	7 855	31½	—	—	7.855	31½
Bochnia	8 196	29		—	8.196	29
Brody	9 851	38	—	—	9.851	38
Brzeżany	7 334	57	—	—	7.534	57
Drohobycz	9 833	30	—		9 833	30
Jasło	10 496	60	—	—	10.496	60
Kołomyja	11 954	88	1.200	—	13.154	88
Kraków św. Łazarza:						
oddział chorych	74 690	87	—	—	74.690	87
„ położnic	11 222	83	—	—	11.222	83
„ syfilitycznych	33.277	35	—	—	33.277	35
„ obłąkanych	21.670	30	—	—	21.670	30
Kraków - klinika	21.244	34	10.000	—	31.244	34
Kulparków, zakład obłąkanych	157.878	33	—	—	157.878	33
Lwów oddział chorych	184.081	84½	—	—	184.081	84½
„ „ położnic	12.322	32	—	—	12.322	32
Podhajce	9.455	92	869	—	10.324	92
Przemyśl	23.121	97	—	—	23.121	97
Rzeszów	18.216	18	1.000	—	19.216	18
Sambor	9.953	23	—	—	9.953	23
Sanok	8 594	40	1.500		10.094	40
Sącz nowy	6.107	29	1.000	—	7.107	29
Sniatyn	2.334	20	—	—	2.334	20
Sokal	10.426	35	—	—	10.426	35
Stanisławów	13.694	30	—	—	13.694	30
Stryj	12.800	65	765	—	13.565	65
Tarnopol	12.761	22	—	—	12.761	22
Tarnów	23.768	25	34	25	23.802	50
Wadowice	2.398	18	1.500	—	3.898	18
Zaleszczyki	13.796	36	—	—	13.796	36
Złoczów	9.567	85	—	—	9.567	85
Żółkiew	12.754	10	—	—	12.754	10
Żywiec	4.799	68	—	—	4.799	68
Razem w szpitalach krajowych	776.460	65	17 868	25	794.328	90
Do przeniesienia					794.328	90

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą proliminowaną okazują się wydatki mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą proliminowaną okazują się wydatki większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.

Rachunek zaliczek zwrotnych od gmin za koszta leczenia według powiatów.

Nazwa powiatu	Należytość zł.	ct.	Uiszczenie zł.	ct.	Zaległość zł.	ct.
Biała	486	06	—	—	486	06
Bochnia	67	58½	—	—	67	58½
Brody	115	84	—	—	115	84
Chrzanów	80	75	60	12½	20	62½
Cieszanów	44	73	—	—	44	73
Gródek	25	20	1	35	23	85
Grybów	45	14	45	14	—	—
Husiatyn	83	40	83	40	—	—
Jasło	6	—	6	—	—	—
Kołomyja	100	75	32	95	67	80
Krosno	92	12½	42	98½	49	14
Lwów	958	84	100	18	858	66
Mościska	352	44	78	69	273	75
Nowytarg	26	45	—	—	26	45
Przemyśl	140	24	16	66	123	58
Rawa	56	06	—	—	56	06
Ropczyce	52	65	—	—	52	65
Rudki	56	74	—	—	56	74
Sambor	28	85	23	60	5	25
Sanok	160	00½	—	—	160	00½
Tarnobrzeg	7	97½	7	97½	—	—
Tarnów	34	25	34	25	—	—
Złoczów	585	86½	100	—	485	86½
Żółkiew	25	25	25	25	—	—
Żydaczów	135	73	—	—	135	73
Suma zaliczek	3.768	92½	658	55½	3.110	37
Zwroty rozmaite	97.949	77	62.925	83½	35.023	93½
Razem	101.718	69½	63.584	39	38.134	30½
Do przeniesienia	—	—	—	—	—	—

Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
18.391	03		
18.391	03		
18.391	03		

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Stale z rubr. III. zł.	Stale z rubr. III. ct.	Zaliczkowo za zwrotem od gmin zł.	Zaliczkowo za zwrotem od gmin ct.	Razem zł.	Razem ct.	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1889. zł.
III.		Z przeniesienia . .	776.460	65	17.868	25	794.328	90	794.328	90	
		B) W szpitalach zagranicznych.									
		Austrya niższa . . .	38.960	24	—	—	38.960	24			
		„ wyższa . .	51	55	—	—	51	55			
		Bośnia	74	40	—	—	74	40			
		Bukowina	17.923	10	—	—	17 923	10			
		Bułgarya	13	98	—	—	13	98			
		Czechy	1 926	87	—	—	1 926	87			
		Egipt	73	94	—	—	73	94			
		Karyntya	14	—	—	—	14	—			
		Kraina	2	10	—	—	2	10			
		Kroacya i Slawonia .	381	75	—	—	381	75			
		Morawa	1.964	20	—	—	1.964	20			
		Pogranicze wojskowe	283	05	—	—	283	05			
		Salzburg	65	08	—	—	65	08			
		Serbia	8	14	—	—	8	14			
		Szląsk	979	58	—	—	979	58			
		Styrya	620	42	—	—	620	42			
		Tryest	488	91	—	—	488	91			
		Turcya	1.382	03	—	—	1.382	03			
		Tyrol	5	76	—	—	5	76			
		Węgry	20.734	37½	—	—	20.734	37½			
		Razem w szpit. zagran.	85.953	47½	—		85.953	47½	85.953	47½	
		C) W szpitalach wojsk.	1 510	86	—	—	1 510	86	1.510	86	
		Suma we wszystkich szpitalach	863 924	98½	17 868	25	881.793	23½	881.793	23½	
		Do tego:									
		a) Wynagrodzenie za sprawdzanie rachunków aptekarskich i recept, w zastępstwie szpitali 600 zł. — ct.									
		b) Wynagrodzenie w zastępstwie gmin . . 38 „ 33 „									
		c) Zaliczki gminom darowane. . . . 14 „ 50½ „									
		d) Zwroty rozmaite . . . . 12.679 „ 44 „							13.332	27½	
		Od tego zwroty: Suma wydatków							895.125	51	
		a) Zaliczki od gmin . . . 658 zł. 55½ ct. po strąceniu przeniesionych na rub. V. poz. 13. dochodów ze zwrotów zaliczek z lat ubiegłych . . . . . 624 „ 30½ „ 34 zł. 25 ct.									
		b) Zwroty rozmaite . . . 62.925 zł. 83½ ct. po strąceniu przeniesionych na rubr. V. poz. 12 dochodów zwrotów z lat ubiegłych 14.969 „ 53 „ 47.956 „ 30½ „							47.990	55½	
		Czysty wydatek rubryki III.							847.134	95½	710.000

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
		Z przeniesienia . .	18.391	03	—	—
—	137.135		18.391	03	—	—

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1889. zł.

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Wydatek większy, ponieważ wskutek liczniejszego napływu chorych do szpitali, zrealizowano więcej zaległych i bieżących kosztów leczenia, aniżeli budżetem przewidziano.				
		Przekroczenie w kwocie . . . . 137.135 zł.				
		znajduje częściowe pokrycie w rubrykach mających wspólność z rubryką niniejszą, a to:				
		1. W nadwyżkach od zakładów dotowanych rubr. IV. poz. 8, 9 i 10 dochodów, dla której uchwalono w budżecie 24.513 zł. wpłynęło zaś rzeczywiście:				
		a) od kraj. szpitala we Lwowie . 25.603 zł.				
		b) „ „ św. Łazarza w Krakowie (oddział chorych, syfilitycznych i obłąkanych) . . . 12.503 „				
		c) od kraj. zakładu w Kulparkowie . 40.132 „				
		d) w rubr. V. poz. 12. dochodów od szpitali powszechnych, w której uchwalono . . 12.300 zł. wpłynęło zaś . . 14.970 „				
		dochód zatem był większy o kwotę 2.670 „ 80.908 „				
		a więc pozyskano nad budżet . . . . 56.395 zł.				
		Od dochodów tych wszakże strącić należy mniej korzystne wyniki od budżetu, a mianowicie:				
		a) w rub. XI. wydatków „dotacye“ uchwalono 492 zł. wydano zaś:				
		α) dla kraj. szpitala we Lwowie oddział położnic . . 4.471 zł.				
		β) dla podrzut. we Lwowie 245 „				
		γ) dla kraj. szpitala ś. Łazarza w Krakowie (oddział położnic) . . 5.314 „ 10.030 „				
		a więc przekroczono tę rubrykę o kwotę 9.538 zł.				
		b) w rubr. V. poz 13. dochodów od gmin za dawniejsze koszta leczenia uchwalono . . . . 2.000 zł. wpłynęło zaś . . . 624 „				
		dochód mniejszy o kwotę . . . 1.376 „				
		Razem strąciwszy mniej korzystne . . 10.914 „				
		okaże się w powyższych działach wynik korzystniejszy o kwotę . . . . . 45 481 „				
		w porównaniu zaś z budżetowym wynikiem rubr. III. wydatków, okaże się w ogóle niekorzystniejszym od budżetu o kwotę . . . . . 91.654 zł.				

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1889. zł.

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Ilość zlikwidowanych dni leczenia wynosiła: w roku 1888. . . . . 1,172.686 „ 1889. . . . . 1,293.228 „ 1890. . . . . 1,330.744 Taksy leczenia zmienione zostały w następujących szpitalach: *a)* Podwyższono: w zagranicznych: w Baden o 15 ct., w Neulerchenfeld o 5 ct., w Czerniowcach o 2 ct., w Arnau o 2 ct., w Hohenelbe o 2 ct., w Jaromer o 1 ct., w Königgrätz o 2 ct., w Pradze o 5½ ct., w Reichenbergu o 2 ct., w Tabor o 8 ct., w Taus o 3 ct., w Zwikau o 2 ct., w Raguzie o 6 ct., w Spalato o 1 ct., w Zara o 6 ct., w Iglawie o 8 ct., w Znaim o 3 ct., w Cilli o 3 ct, w Judenburgu o 5 ct, w Insbrucku o 1 ct., w Sterzing o 1 ct., w Strada o 1 ct., w Zell am Ziller o 1 ct., w Aranyos-Maroth o 2 ct., w Peszcie: u św. Rocha o 5 ct., przy ulicy „Ullo“ o 8 ct., u św. Jana o 7 ct., w Debreczynie o 2 ct., w Deva o 2 ct., w Grau o 4 ct., w Fogaras o 9 ct., w Homonnie o 1 ct., w Koszycach o 3 ct., w Leva o 8 ct., w Miszkolczu o 1 ct., w Munkaczu o 4 ct., w Nagy Szent Miklos o 1 ct., w Nagy Michaly o 3 ct., w Nagy Schölleso o 1 ct., w Nagy Topolcsany o 2 ct., w Neutra o 2 ct., w Sopron o 1 ct., w Szekesfejerwar o 3 ct., w Trenczynie o 4 ct., w Serajewie o 10 ct. *b)* Zniżono: w Chlumec o 2 ct., w Chrudim o 3 ct., w Hohenmauth o 3 ct., w Karlsbadzie o 4 ct., w Leitmeritz o 2 ct., w Nowym Bydzowie o 2 ct., w Nimburgu o 1 ct., w Teresienstadt o 2 ct., w Wolin o 2 ct., w Sebenico o 6 ct., w Sebenico zakł. obłąk. o 1 ct., w Prosznitz o 8 ct., w Feldhof zakł. obł. o 10 ct., w Raun o 4 ct., w Hartberg o 5 ct., w Schwarz o 1 ct., w Tesero o 1 ct., w Brasso (Kronstadt) o 1 ct., w Decs o 2 ct., w Tchertomplum o 5 ct., w Fiume o 2 ct., w Gyöngyös o 5 ct., w Györ o 4 ct., w Gyula o 3 ct, w Nagy-Kallo o 1 ct., w Pancsowa o 2 ct., w Seps. Szt. György o 3 ct., w Temeszwarze o 2 ct., w Brasso (Kronstadt) szpital ócz o 9 ct.				

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 26. i 28. paźdz., 16. i 24. listop. 1889. zł.
IV.		**Koszta szczepienia.**			
	35	Utrzymanie i odświeżanie krowianki	8.717	78	9.000
	36	Koszta podróży i dyety lekarzy z powodu szczepienia ospy .	58.346	74	54.000
		Suma rubryki IV. .	67.064	52	63.000
V.		**Wydatki sanitarne.**			
	37	$^1/_3$ część za lekarstwa dla epidemicznie chorych . . .	3.646	10	4.500
VI.		**Zasiłki dla zakładów dobroczynności.**			
	38	Szpitale Sióstr Miłosierdzia w Czerwonogrodzie, Rozdole i Bursztynie	900	—	900
	39	Szpital Sióstr Miłosierdzia w Nowosiółkach	300	—	300
	40	Dom ubogich i sierót w Krakowie	5.424	—	5.424
	41	Zakład św. Józefa dla osieroconych chłopców w Krakowie .	1.000	—	1.000
	42	Komitet ochronek w Krakowie	550	—	550
	43*a*)	Towarzystwo ochronek chrześciańskich we Lwowie . .	500	—	500
	43*b*)	Towarzystwo Miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie	1.200	—	1.200
	43*c*)	Wydziałowi krajowemu na przygotowawcze czynności w sprawie założenia domów pracy przymusowej	1.500	—	1.500
	44	Zarząd zakładu osieroconych dziewcząt im. księdza Józefa Ziemiańskiego w Przemyślu	500	—	500
	45	Zarząd Towarzystwa opieki weteranów z r. 1831 w Krakowie	2.700	—	2 700
	46	Komitet wykonawczy opieki weteranów z r. 1831 we Lwowie	1.800	—	1.800
	47	Zakład dla chorych nieuleczalnych i wyzdrowieńców we Lwowie pod nazwą: „Przytulisko św. Józefa“ . . .	1.000	—	1.000
	48	Lecznice Lwowskie, do rozporządzalności Wydziału krajowego, do równego podziału	1.000	—	1.000
	48*a*)	Kolonii leczniczej w Rymanowie, subwencya na budowę własnego domu 2.000 zł. płatna w r. 1890 i 1891 po 1.000 zł.	1.000	—	1.000
		Suma rubryki VI. . .	19.374	—	19.374

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
282	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu ściągniętego zwrotu za nieprzyjęcie się zaszczepionej krowianki .	—	—	—	—
—	4.347	Różnica z powodu niestałości wydatków tego rodzaju.	—	—	243	83
282	4.347		—	—	243	83
	4 065					
854	—	Różnica wedle złożonych przez c. k. Namiestnictwo rachunków.	—	—	330	63
—	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota prelminowana wedle ustawy z d. 31. paźdz., 24. i 25. listopada 1889. zł.
VII.		**Wydatki na cele wykształcenia i oświaty.**			
	49	Akademia umiejętności w Krakowie	25.000	—	25.000
	50	Rada szkolna krajowa, na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego	795.003	60½	833.943
	51	Sześciu członków Rady szkolnej krajowej po 1.200 zł.	7.200	—	7.200
	52	Szkoła żeńska w Jaworowie pp Bazylianek	500	—	500
	53	„ „ „ Krakowie	2.500	—	2.500
	54	„ „ „ „ św. Tomasza	500	—	500
	55	„ „ „ „ pp. Augustyanek	500	—	500
	56	„ „ we Lwowie pp. Benedyktynek ormiańskich	1.000	—	1.000
	57	„ „ w Starym Sączu p. Klarysek	750	—	750
	58	„ „ „ Stryju	500	—	500
	59	„ „ „ Jaśle	300	—	300
	59*a)*	Komitetowi dla wybudowania i udotowania Ochrony dla biednych dzieci pod opieką Sióstr Felicyanek w Jarosławiu	150	—	150
	59*b)*	Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia w Przeworsku, na utrzymanie szpitala, 3-klasowej szkoły żeńskiej, ochrony i zakładu sierót	150	—	150
	60	Szkoła wyznaniowa izraelicka w Brodach	6.000	—	6.000
	61	Zakład głuchoniemych we Lwowie: *a)* na stypendya dla 50 wychowanków 6.000 zł. *b)* na utrzymanie zakładu 500 „	6.500	—	6.500
	62	Szkoła głuchoniemych Bardacha Izaaka we Lwowie	300	—	300
	63	Zakład ciemnych we Lwowie	2.000	—	2.000
	64	Szkoła gimnastyczna „Sokół“ we Lwowie	1.000	—	1.000
	65	Szkoła sztuk pięknych w Krakowie, XII. rata umorzenia pożyczki 100.000 zł. na budowę gmachu	7.000		7.000
	66	Teatr polski w Krakowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego	8.000	—	8.000
	67	Teatr polski we Lwowie, zasiłek stały	4.200	—	4.200
	68	Teatr polski i opera polska we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego: *a)* dramat i komedya 10.000 zł. *b)* opera polska 10.000 „	20.000	—	20.000
	69	Teatr ruski pod zarządem Towarzystwa „Besida“	6.000	—	6.000
	70	Towarzystwo muzyczne w Krakowie	800	—	800
	71	Konserwatoryum Towarzystwa muzycznego w Krakowie	2.000	—	2.000
	72	Towarzystwo muzyczne we Lwowie	3.000	—	3.000
	73	Towarzystwo muzyczne „Harmonia“ we Lwowie	300	—	300
	74	Towarzystwo śpiewackie „Lutnia“ we Lwowie	500	—	500
	75	Stypendya dla uczniów i uczenic seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych	29.774	92	30.000
		Do przeniesienia	931.428	52½	970.593

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
38.939	—	*Wydatek mniejszy*, wedle wyjaśnień przedstawionych w specyalnem zamknięciu tego funduszu.				
—	—					
—	—					
—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
VII.		Z przeniesienia . .	931.428	52½	970.593
	76	Dla uczniów internatu przy seminaryum nauczycielskiem w Krakowie	3.000	—	3.000
	77	Internat św. Józafata na utrzymanie 15 uczniów seminaryum nauczycielskiego w bursie	2.250	—	2 250
	77a)	Internat św. Józafata, subwencya na wykończenie budynku dla internatu, 3.300 zł., płatna w roku 1890 i 1891 po połowie	1.650	—	1.650
	78	Internatowi ks. Zmartwychwstańców we Lwowie . .	4.500	—	4.500
	78a)	Na ks. Siemiaszki Kazimierza dom schronienia i dobrowolnej pracy dla opuszczonych i moralnie zaniedbanych chłopców w Krakowie	500	—	500
	79	Jedno stypendyum im Matejki dla uczniów szkoły sztuk pięknych w Krakowie	1.000	—	1.000
	80	*a)* Na wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich *b)* Na wydawnictwo ruskich książek szkolnych do rozporządzalności c. k. Rady szkolnej krajowej, a względnie komisyi książek szkolnych przez tęż Radę ustanowionej .	5.795	53	4.000
	81	Zasiłek dla czasopisma „Szkoła“	500	—	500
	82	„ „ „ „Muzeum“	1.000	—	1.000
	83	„ „ „ „Kosmos“	400	—	400
	84	„ „ ruskiej gazety szkolnej „Uczytel“, do rozporządzalności Wydziału krajowego	500	—	500
	85	Zasiłek na utrzymanie wyprawy naukowej, pracującej w archiwum watykańskiem pod kierunkiem profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego Dra Stanisława Smolki (I. rata z trzechlecia 1890—1892)	1.500	—	1.500
	86	Witowska Wincenta, wdowa po ś. p. Hipolicie, dyrektorze szkoły żeńskiej w Bełzie, stałe zaopatrzenie roczne .	150	—	150
	87	Dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach, do dyspozycyi Wydziału krajowego	3.000	—	3.000
	88	Dla fundacyi „Macierz polska“ na wydawnictwo dzieł i peryodycznych pism ludowych	3.000	—	3.000
	89	Dla Towarzystwa „Proświta“, na wydawnictwo pism ludowych	1.000	—	1.000
	90	Na stypendyum dla ucznia Wydziału lekarskiego w Krakowie, oddającego się studyom w szkole operacyjnej .	500	—	500
	91	Dla wydawnictwa dziełek ludowych we Lwowie, jednorazowo	1.000	—	1.000
	91a)	Towarzystwo „Przymierze braci“ (Agudas Achim), jednorazowo	300	—	300
	91b)	Towarzystwo „Oświaty ludowej“ we Lwowie, jednorazowo .	300	—	300
	91c)	Wydziałowi Towarzystwa galicyjskiego leśnego, na wydawnictwo „Sylwana“, jednorazowo	100	—	100
		Do przeniesienia . .	963.374	05½	1,000.743

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
39.164	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	1.795	*Wydatek większy*, na wydawnictwo ruskich książek szkolnych znajduje pokrycie w zwiększonym dochodzie ze sprzedaży tych książek, oraz w należytościach czynnych z tytułu danych księgarniom w komis nakładów. [Obacz rubrykę XIII. poz 50. *a)* dochodów.] LW. 42.119/1890.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
39.164	1.795					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
VII.		Z przeniesienia .	963.374	05½	1,000.743
	92	Kruczkowski Leopold, nauczyciel, dodatek pięcioletni	30	—	30
	93	Gromadka Jan, nauczyciel, dodatek pięcioletni . . .	40	—	40
	94	Lisiewicz Jan, były nauczyciel, stałe zaopatrzenie roczne	125	—	125
	94*a)*	Towarzystwo „Oświaty ludowej“ w Krakowie . .	1.000	-	1.000
	94*b)*	Towarzystwo historyczne we Lwowie, na wydawnictwo „Kwartalnika historycznego“, jednorazowo .	400	—	400
	94*c)*	Wydział Towarz. „Szkolna pomicz“ we Lwowie, jednorazowo	150	—	150
	94*d)*	Na zasiłki dla burs, mieszczących ubogą młodzież narodowości polskiej i ruskiej, jednorazowo	1 200	—	1.200
	94*e)*	Wydziałowi Towarzystwa ruskiego pedagogicznego we Lwowie, dla internatu pod opieką św. Mikołaja, jednorazowo	300	—	300
	94*f)*	Barwiński Aleksander, c. k. profesor seminaryum nauczycielskiego w Tarnopolu, na dalsze wydawnictwo ruskiej historycznej biblioteki, jednorazowo	500	—	500
	94*g)*	Wydział Towarzystwa bratniej pomocy słuchaczów wszechnicy lwowskiej, jednorazowo	200	—	200
	94*h)*	Towarzystwo „Akademiczne bractwo“ (Drużnyj Łychwiar) we Lwowie, jednorazowo	200	—	200
	94*i)*	Wydział Czytelni akademickiej we Lwowie, na cele biblioteki, jednorazowo	100	—	100
	94*k)*	Towarzystwo im. Adama Mickiewicza, na wydawnictwo pamiętnika, jednorazowo	200	—	200
	95	Klimkiewicz Konstanty, nauczyciel szkół ludowych, zaopatrzenie stałe	125	—	125
	96	Nauczycielom na Dajworze w Krakowie, dodatki służbowe .	191	67	—
	96*a)*	Stowarzyszenie młodzieży katolickiej „Skała“ we Lwowie, do dyspozycyi Wydziału krajowego, jednorazowo . .	300	—	300
	96*b)*	Stowarzyszenie „Gwiazda“ we Lwowie, do dyspozycyi Wydziału krajowego, jednorazowo	200	—	200
	96*c)*	Stowarzyszenia: „Gwiazda“ w Tarnowie, „Gwiazda“ w Przemyślu i „Gwiazda“ w Jarosławiu, do dyspozycyi Wydziału krajowego	300	—	300
	96*d)*	Ks. Dżułyński w Łapszynie, p. Brzeżany, na wydawnictwo gazety cerkiewno-narodowej „Posłannyk“, jednorazowo .	200	—	200
		Suma rubryki VII. . .	969.135	72½	1,006.313

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
39.164	1.795					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	192	Wydatek na rok 1890. nie preliminowany, na rok jednak 1891. już w budżecie uchwalony, dotyczy dodatku osobistego do płacy Antoniego Armhausa, nauczyciela szkoły pospolitej na Dajworze w Krakowie, któremu aż do osiągnięcia płacy rocznej 900 zł., przyznano dodatek 100 zł. rocznie od 1. lutego 1889 reskryptem Wydziału krajowego do LW. 22.091/1890, nie z funduszu szkolnego, lecz wprost z funduszu krajowego. W roku 1890. wypłacono więc Armhausowi należytość za czas od 1. lutego 1889 do końca roku 1890.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
39.164	1.987		—	—	—	—
37.177						

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
VIII.		**Utrzymanie pomników historycznych.**			
	97	Restauracya pomników w ogóle, sporządzanie i publikacya naukowych i urzędowych spisów pomników, znachodzących się w naszym kraju	1.500	—	1.500
	98*a*	Subwencya na malowanie presbiteryum kościoła Najśw. P Maryi w Krakowie, pierwsza rata 4.000 zł. . .	2 000	—	2.000
	98*b*	Subwencya na dalsze wykopaliska w okolicy Halicza . .	200	—	200
	98*c*	Badanie i ocalanie zabytków starożytnych, piśmiennych i archeologicznych dla Zakładu narodowego im. Ossolińskich we Lwowie	500	—	500
	99	Stała subwencya roczna dla Muzeum narodowego w Krakowie	500	—	500
	100	Krajowe archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie:			
		a) Dyrektor we Lwowie	1.200	—	1.200
		b) Dyrektor w Krakowie	749	98	1.000
		c) Adjunkt we Lwowie, płaca wraz z dodatkami . .	1.560	—	1.560
		d) Adjunkt w Krakowie, płaca wraz z dodatkami . .	1.560	—	1.560
		e) 4 aplikantów we Lwowie, adjuta	1.200	—	1.200
		f) 2 aplikantów w Krakowie, adjuta	600	—	600
		g) Czynsz za najem lokalu we Lwowie	600	—	600
		h) Stróże	840	—	840
		i) Opał, potrzeby kancelaryjne i różne inne wydatki .	453	35	500
		Suma rubryki VIII. .	13.463	33	13.760
IX.		**Kwaterunkowe żandarmeryi.**			
	101-115 i 117	Na koszta kwaterunkowe	149.732	49	136.388
	116	Na urządzenie nowych koszar otworzyć się mających . .	1.526	26	650
	118	Na koszta administracyi gmachu żandarmeryi	823	88	500
	118*a*	Na wybudowanie dwupiątrowego domu dla c. k. żandarmeryi we Lwowie *(nadzwyczajne)*	—	—	*19.000*
		Razem { zwyczajne . .	152.082	63	137.538
		Razem { *nadzwyczajne* . .	—	—	*19.000*
		Suma rubryki IX. . .	152.082	63	156.538

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą proliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
250	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu zamknięcia wynagrodzenia Dra Bobrzyńskiego z dn. 30. września 1890. (LW. 40.108/1890), w skutek czego nastąpiło intercalare.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
47	—	*Wydatek mniejszy*, wedle istotnej w tym roku potrzeby.				
297	—		—	—	—	—
—	13.345	*Wydatek większy*, ponieważ z obrachunku za rok ubiegły wypłaconą została kwota 8.524 zł. (LW. 24.490/1890), a nadto podwyższono czynsze o kwotę 4.758 zł. Natomiast dochód z kwaterunkowego żandarmeryi (rubr. XII. A) był większy o kwotę 1.562 zł.	—	—	—	—
—	876	*Wydatek większy*, z powodu utworzenia siedmiu nowych posterunków i urządzenia mieszkania dla majora.	—	—	95	12
—	324	*Wydatek większy*, wedle rzeczywistego kosztu.	—	—	—	—
19.000	—	Budowa ta w roku 1890 nie przyszła do skutku.	—	—	—	—
—	14.545		—	—	95	12
19.000	—		—	—	—	—
4.455			—	—	95	12

*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1889. zł.
X.		**Drogi krajowe.**			
		Sumaryczne zestawienie rubryki X.			
	A)	Koszta zarządu (zwyczajne)	126.536	56½	120.516
		„ „ *(nadzwyczajne)*	*3.768*	—	*3.768*
	B)	Nowe budowy *(nadzwyczajne)*	*10.000*	—	*10.000*
	C)	Utrzymanie (zwyczajne)	445.619	06	451.364
	D)	Zasiłki (zwyczajne)	180.000	—	180.000
		„ *(nadzwyczajne)*	*20.000*	—	*20.000*
	E)	Wydatki na myta (zwyczajne)	1.279	92	1.600
		„ „ „ *(nadzwyczajne)*	*3.005*	*10*	*3.000*
	F)	Zaopatrzenia (zwyczajne)	3.765	33	2.936
		Ogółem { zwyczajne	757.200	87½	756.416
		Ogółem { *nadzwyczajne*	*36 773*	*10*	*36.768*
		Suma rubryki X.	793.973	97½	793.184
		P o s z c z e g ó l n i e n i e.			
	119	**A. Koszta zarządu.**			
		Płace urzędników i sług.			
		a) 4 inżynierów I. klasy na prowincyi po 1.500 zł.	6.000	—	6.000
		b) 3 „ II. „ „ „ „ 1.200 „	3.600	—	3.600
		c) 24 konduktorów I. klasy po 500 „	11.774	81	12.000
		d) 23 „ II. „ „ 400 „	8.696	69	9.200
		Pełniący obowiązki inżyniera na drodze krajowej:			
		e) Gorlice-Konieczna	840	—	840
		f) Słotwina-Brzesko-Sącz	900	—	900
		g) w Tarnopolu	1.200	—	1.200
		h) w Kamionce Strumiłowej	1.200	—	1.200
		i) w Buczaczu	1.400	—	1.400
		k) w Rzeszowie	1.500	—	1.500
		Do przeniesienia	37.111	50	37.840

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	6 021	Wydatki w roku 1890. funduszu krajowego rubr. X.	1.222	25	27	90
—	—	na drogi, wynoszą łączną kwotę 793.973 zł. 97½ ct.	—	—	—	—
—	—	Ponieważ Wys. Sejm przy-	—	—	—	—
5.745	—	zwolił na ten cel . . . . 793.184 „ — „	433	20	12.984	51
—	—	przeto okazuje się nieznaczne	—	—	—	—
—	—	przekroczenie o . . . . . 789 zł. 97½ ct.	—	—	—	—
326	5	które powstało z powodu udzielenia emerytur	—	—	—	—
—	*6*	konduktorom i pensyi wdowiej po dwóch kon-	—	—	—	—
—	829	duktorach, — podczas gdy oszczędności uzyskane	—	—	—	—
6.071	6.855	w innych pozycyach, obrócone zostały na po-	1.655	45	13.012	41
—	*6*	krycie kosztów zarządu nie mających w budże-	—	—	—	—
6.071	6.861	cie dostatecznej dotacyi, wobec nastąpić mającej organizacyi służby technicznej dróg krajowych.	1.655	45	13.012	41
	790	Wykazane powyżej przekroczenie znajduje po-				
		krycie w dochodach funduszu krajowego rubr. V. „Zwroty zaliczek z lat ubiegłych“, gdyż pod poz. 14. dochodu preliminował Wysoki Sejm kwotę . . . . . 2.000 zł. — ct. a jak świadczy zamknięcie ra- chunku zwroty te wynoszą . 2.863 „ 23 „ wpłynęło zatem więcej o . 863 zł. 23 ct. t. j. bilans gospodarstwa drogowego okazuje się korzystniejszy o . . . 73 zł. 25½ ct.				
—	—					
—	—					
225	—	*Wydatki mniejsze*, z powodu nieobsadzenia posad kon-				
503	—	duktorskich. *(Przy płacach konduktorów przypada na nadzwyczajne wydatki, kwota 1.400 zł.)*				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
728	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota prelminowana wedle ustawy z d. 31. paźdz., 24. i 25. listopada 1889. zł.
		Z przeniesienia .	37.111	50	37.840
X.		*l)* w Nowym Targu *(nadzwyczajne)*	1.200	—	1.200
		m) 337 drożników po 150 zł.	50.279	58	50.550
		n) 6 pomocników (dyurnistów) dziennie po 2 zł. . . .	7.053	84	4.380
		Do tego udzielone zaliczki na płace . 1.400 zł. — ct. po potrąceniu ściągniętych rat bieżących . 188 „ 75 „	1.211	25	–
	120	*Pięciolecia.*			
		a) dla 7 inżynierów	2.240	—	1.950
		b) „ 6 pełniących obowiązki inżyniera	1.210	—	1.500
		c) „ 29 konduktorów	1.974	13	2.508
		Ryczałty.			
	121	Koszta podróży na obowiązkowe zwiedzanie dróg . . .	11.042	81	11.056
	122	Koszta kancelaryjne	1 084	75	1.128
	123	Na umieszczenie biur	640	—	640
	124	*Remuneracye i zapomogi.*			
		a) Remuneracye dla urzędników i służby drogowej . .	2.999	—	3.000
		b) Zapomoga stała ryczałtowa, przyzwolona przez Wysoki Sejm dla konduktorów po 100 zł.	2.767	08	2.532
	125	Sprawienie, uzupełnienie i naprawa wzorów i naczyń dla Oddziału technicznego, inżynierów okręgowych i konduktorów	2.476	32	1.500
	126	Koszta podróży dla inżynierów Wydziału krajowego, delegatów, inspektorów i komisyj nadzwyczajnych	7.014	30½	4.500
		Suma kosztów zarządu { *a)* zwyczajne . .	126.536	56½	120.516
		{ *b) nadzwyczajne* . .	*3.768*	—	*3.768*
		Razem . .	130.304	56½	124.284

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
728	—		—	—	—	—
—	—		—	—		
270	—	*Wydatki mniejsze*, z powodu interkalaryów.	—	—		
—	2.674	*Wydatki większe*, z powodu powołania dwóch inżynierów okręgowych z prowincyi do Oddziału technicznego, celem wykonywania ściślejszej kontroli nad drogami powiatowemi, gminnemi i dojazdami kolejowymi.	—	—		
—	1.211	*Wydatki większe*, z powodu zaliczek udzielonych na płace inżynierom i konduktorom, pokryte w zupełności przypisaną obok należytością czynną za rok bieżący.	1.211	25		
—	290	*Wydatki* w ogóle *mniejsze*, z powodu posunięcia kilku konduktorów do I. klasy, wskutek czego pozycya zapomóg została zwiększoną. *(W poz. 121 wynoszą wydatki nadzwyczajne 720 zł., w poz. 122 nadzw. 88 zł., w poz. 123 nadzw. 60 zł.)*	—	—		
290	—		—	—		
534	—		—	—		
13	—	*Wydatki mniejsze*, z powodu interkalaryów.	—	—		
43	—		—	—		
—	—		—	—		
1	—	*Wydatki* nieznacznie *mniejsze.*	—	—		
—	235	*Wydatki większe*, z powodu posunięcia kilku konduktorów II. do I. klasy i przyznania tymże zapomogi w pełnej kwocie po 100 zł., zamiast dawniej pobieranych pięcioleci. *(Z poz. 124 b) przypada na wydatki nadzwyczajne 300 zł.)*	—	—		
—	976	*Wydatki większe*, z powodu rzeczywistej potrzeby zakupna większej ilości instrumentów i narzędzi technicznych.	11	—		
—	2.514	Z powodu ściślejszej kontroli nad drogami powiatowemi, gminnemi, jakoteż nowo wybudowanemi dojazdami kolejowymi, okazała się potrzeba wysyłania z Oddziału technicznego inżynierów na prowincyę, którzy nietylko kontrolowali budowy tych dróg, lecz nadto brali udział w kolaudacyach po wykonaniu robót. Bliższe wyjaśnienie co do tej pozycyi w tegorocznem sprawozdaniu z czynności dep. IV.	—	—	27	90
1.879	7.900					
—	—					
1.879	7.900		1.222	25	27	90
	6.021					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1889. zł.
X.		**B. Nowe budowy dróg krajowych.**					
		Wydatki nadzwyczajne.					
	127	Na budowę nowego mostu pod Kurowem na rzece Dunaju przy drodze krajowej Słotwina-Brzesko-Sącz			*10.000*	—	*10.000*
		Razem budowa . .			*10.000*	—	*10.000*
		C. Utrzymanie dróg krajowych.					
	128	Borszczów-Okopy	kilometrów	53·—	4.460	10½	
		Borszczów-Kolędziany	„	21·7	2.965	54½	
		Brzeżany-Złoczów	„	37·8	7.087	84	
		Buczacz-Tłuste	„	38·—	3.038	60	
		Czorsztyn-Zabornia	„	40·6	8.924	18	
		Czortków-Skała	„	35·1	6 398	19½	
		Czyżyny-Cło	„	13·—	4.475	92	
		Dembica-Nadbrzezie	„	83·3	12.516	94	
		Dynów-Przeworsk	„	11·2	1.888	09	
		Dynów-Sanok	„	45·4	9.669	24	
		Gorlice-Konieczna	„	29·6	1.091	81	
		Horodenka-Załucze	„	30·6	11.966	12	
		Husiatyn-Kopeczyńce	„	24·6	8.018	14	
		Jarosław-Bełzec	„	73·5	25.299	40	
		Iwanie-Mossorówka	„	10·6	1.640	13	
		Kraków-Baran	„	14·6	9.943	06	
		Kraków-Chełmek	„	54·6	9.474	74	
		Krasne-Busk	„	6·3	3.622	62	
		Krościenko-Szczawnica	„	5·8	630	44	
		Lwów-Rohatyn	„	66·9	16 062	12½	
		Lwów-Stojanów	„	75·8	32.387	01	
		Monasterzyska-Czortków	„	48·4	9 322	25	
		Nowy Targ-Zakopane	„	23·8	2.255	40	
		Przemyśl-Sanok	„	68·6	16.746	97	
		Rohatyn-Tarnopol	„	83·9	18.518	25	
		Rzeszów-Nadbrzezie	„	92·6	23.369	32	
		Sędziszowska	„	6	174	69	
		Sielec-Zaleszczyki }	„	91·3	22.862	97½	
		Tłumacz-Zaleszczyki }	„	—·—	11.815	96	
		Słotwina Brzesko-Sącz	„	45·2	34 385	80	
		Smykowce-Suchostaw	„	60·1	7.918	89	
		Stanisławów-Bursztyn	„	39·3	8.935	12	
		Strussów-Buczacz	„	42·7	6.838	19	
		Tarnopol-Podwołoczyska	„	43·2	7.899	09	
			Do przeniesienia klm.	1.411·7			
			Do przeniesienia . .		352.603	15½	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	781	97
			—	—	40	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			433	20	—	—
			—	—	648	72
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	2.237	80
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	3.784	51
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	2.571	42
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	2.723	44
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	196	65
			433	20	12.984	51

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
		Z przeniesienia .	352.603	15½	
		Z przeniesienia klm. 1.411·7			
X.	128	Tarnopol Zbaraż . . . . . „ 19·7	4.118	40	
		Tarnów-Szczucin . . . . . „ 36 6	8.178	32	
		Tyśmienica-Kołomyja . . . . . „ 47·2	9.385	59	
		Zakliczyn Sącz Niedzica . . . . . „ 94·—	19.108	51	
		Zaleszczyki-Skała . . . . . „ 54 —	8 002	14	
		Zator-Sucha . . . . . „ 35·1	9.176	46	
		Zborów-Załośce . . . . . „ 28·4	7.206	08	
		Zimnawoda-Hoszany . . . . . „ 31·5	5.627	52	
		Żółkiew-Krystynopol . . . . . „ 41 5	22.212	88½	
		Razem koszta utrzymania dróg kilometrów 1.799·7	445.619	06	451.364
	129	**D. Zasiłki**			
		a) Dla dróg powiatowych:			
		W powiatach:			
		1. Wydane w roku 1889 na budowę dróg powiatowych z rachunku roku 1890, a potrącone w zamknięciu rachunku za rok 1889 . . . . . 25 000 zł. — ct.			
		2. Biała, na budowę drogi Biała-Jawiszowice 4.000 „ — „			
		3. Brody, na budowę drogi Brody-Załośce . 10 000 „ — „			
		4. Horodenka, na budowę drogi Kamionka-Obertyn-Nieźwiska . . 2.700 „ — „			
		5. Jarosław, na budowę drogi Jarosław-Sieniawa, Jarosław-Rokietnica, Węgierka-Krzywcze i Pruchnik-Kańczuga . . 2 500 „ — „			
		6. Kamionka Strumiłowa, na budowę drogi Jabłonówka-Busk-Rakobuty . 9.000 „ — „			
		7. Kolbuszowa, na budowę drogi Kolbuszowa-Sokołów . . . . . 3.000 „ — „			
		8. Łańcut, na budowę drogi Łańcut-Leżajsk-Podklasztór . . . 3.000 „ — „			
		9. Przemyślany, na budowę drogi Gliniany-Zadwórze . . . . . 1.000 „ — „			
		10. Rawa, na budowę drogi Uhnów-Rawa . 1.500 „ — „			
		11. Rzeszów, na budowę drogi Tyczyn-Jawornik . . . . . 4.000 „ — „			
		12. Rudki, na budowę drogi Rudki-Sądowa-Wisznia . . . . . 2.500 „ — „			
		Do przeniesienia 68.200 zł. — ct.			

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			433	20	12.984	51
5.745	—	Oszczędność ta nie jest rzeczywistą, jak obok wykazana należytość bierna, gdyż przedsiębiorcy nie wykończyli w terminie robót, za które wypłata należytości nastąpiła po 30. czerwca 1891.	433	20	12.984	51

*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 26. i 28. paźdz., 16. i 24. listop. 1889. zł.
		Z przeniesienia	68 200 zł. — ct.			
X	129	13. Śniatyn, na budowę drogi Załucze-Rożnów	1.000 „ — „			
		14. Tarnobrzeg, na budowę drogi Majdan-Tarnobrzeg	13.367 „ 72 „			
		15. Tarnopol, na budowę drogi Tarnopol-Brody	2.072 „ 85 „			
		16. Trembowla, na budowę drogi Trembowla-Sorocko-Skałat	3.000 „ — „			
		17. Zaleszczyki, na budowę drogi Uścieczko-Jazłowiec	1 500 „ — „			
		18. Złoczów, na budowę drogi Złoczów-Ożydów i Krasne-Rusiłów	5.000 „ — „			
		19. Żółkiew, na budowę drogi Żółkiew-Fujna	4.000 „ — „			
			98.140 zł. 57 ct.			
		Po odtrąceniu zaliczonych na rachunek roku 1891 zasiłków Wydziałom powiatowym na drogi powiatowe	28.800 „ — „	69.340	57	
		b) Dla dróg gminnych.				
		W powiatach:				
		1. Wydane w roku 1889 na budowę dróg gminnych z rachunku roku 1890 a potrącone w zamknięciu rachunku za r. 1889	19.825 zł. 34 ct.			
		2. Bochnia, na budowę drogi Marszowice-Podłęże i drogi Nadwiślańskiej	5 000 „ — „			
		3. Bóbrka, ną budowę drogi Bóbrka-Romanów	3.000 „ — „			
		4. Brzesko, na rekonstrukcyę drogi Wesołów-Stróże i budowę drogi Strzelce małe-Ujście solne	3.000 „ — „			
		5. Brzeżany, na budowę drogi Litatyn-Kozowa	3.000 „ — „			
		6. Czortków, na budowę drogi Dżuryn-Połowce	2.000 „ — „			
		7. Dąbrowa, na budowę drogi Dyament-Borusowa	1.000 „ — „			
		8. Gorlice, na budowę drogi Siary-Rychwałd	1.000 „ — „			
		9. Grybów, na budowę mostu na potoku Kamionka na drodze Ptaszkowa-Nowy-Sącz	300 „ — „			
		10. Kamionka strum. na budowę drogi Krasne-Gliniany	2.000 „ — „			
		11. Kałusz, na budowę drogi Kałusz-Kopanka	2 000 „ — „			
		12. Lwów, na budowę drogi Jaryczów nowy-Podliski małe	1.000 „ — „			
		13. Limanowa, na budowę drogi Krasne-Tymbark	3.000 „ — „			
		Do przeniesienia	46.125 zł. 34 ct.	69.340	57	

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
X.	129	Z przeniesienia	46.125 zł. 34 ct.	69.340	57	
		14. Łańcut, na budowę drogi Urzejowice-Krzeczowice	2.000 „ — „			
		15. Myślenice, na budowę drogi Zembrzycko-Biertowickiej	3.000 „ — „			
		16. Mościska, na rekonstrukcyę drogi Rudki-Jaworów	1.000 „ — „			
		17. Nadwórna, na budowę mostu na Prucie między Delatynem a Zarzeczem	3 000 „ — „			
		18. Nisko, na budowę drogi Rudnik-Ulanów-Nisko	3.000 „ — „			
		19. Nowy targ, na budowę dróg gminnych w w Zakopanem i na budowę drogi Chabówka-Nowy Targ	7.000 „ — „			
		20. Przemyśl, na budowę drogi Husaków-Nowe miasto	2.500 „ — „			
		21. Przemyślany, na budowę drogi Gliniany-Bałuczyn i Gliniany-Zadwórze	6.800 „ — „			
		22. Rawa, na budowę drogi Żurawce-Lubycza	750 „ — „			
		23. Rohatyn, na budowę drogi Chodorów-Rohatyn	50.000 „ — „			
		24. Rzeszów, na budowę drogi Miłocin-Bratkowice	2 000 „ — „			
		25. Nowy Sącz, na budowę drogi Krynica-Tylicz i Nowy Sącz-Bobowa	11.000 „ — „			
		26. Skałat, na budowę drogi Grzymałów-Sorocko-Trembowla i Podwołoczyska-Grzymałów	8.401 „ 43 „			
		27. Stryj, na budowę drogi Stryj-Żurawno	3.000 „ — „			
		28. Sokal; na budowę drogi Sokal-Świtarzów	2.000 „ — „			
		29. Sanok, na budowę drogi Sanok-Bukowsko i Rymanów-Królik polski	3.800 „ — „			
		30. Tarnów, na budowę drogi Tarnów-Wałki i Jodłówka-Dąbrówka tuchowska	5.500 „ — „			
		31. Wadowice, na budowę drogi Zembrzycko-Biertowickiej	3.000 „ — „			
		32. Wieliczka, na budowę drogi Świątniki-Mogilany	6.000 „ — „			
		33. Zbaraż, na budowę drogi Zbaraż-Nowe Sioło i Zbaraż-Berezowica	3.000 „ — „			
		34. Złoczów, na budowę drogi Krasne-Gołogóry	3.000 „ — „			
			175.876 zł. 77 ct.			
		Po odtrąceniu: *a)* zaliczonych na rachunek r. 1891 zasiłków Wydziałom				
		Do przeniesienia	175.876 zł. 77 ct.	69.340	57	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
X.	129		Z przeniesienia	175.876 zł. 77 ct.	69.340	57	
		powiatowym na drogi gminne . .	35.632 zł. 21 ct.				
		b) Od c. k. Dyrekcyi lasów i domen na budowę drogi z Krynicy do Tylicza	2.000 „ — „				
		c) Od Wydziałów pow. w Nowym Sączu zwrot reszty z kredytów na budowę drogi z Krynicy do Tylicza . .	1.381 „ 44 „				
		d) Od Skarbu państwa na budowę drogi Chodorów-Robatyn . .	50.000 „ — „	89.013 zł. 65 ct.	86.863	12	
	130	*c) Datki konkurencyjne na budowę i utrzymanie publicznych dojazdów kolejowych.*					
		W powiatach:					
		1. Wydane w roku 1889 na budowę i utrzymanie dojazdów kolejowych z rachunku roku 1890, a potrącone w zamknięciu rachunku za rok 1889 .		5.953 zł. 94½ ct.			
		2. Biała, na budowę dojazdów kolejowych do stacyi w Kozach, Kętach i Jawiszowicach . .		2.674 „ 94½ „			
		3. Bóbrka, na budowę dojazdu kolej. do stacyi w Chlebowicach .		6.000 „ — „			
		4. Buczacz, na budowę dojazdu kolej. w Buczaczu i na utrzymanie dojazdów kolej. w Jezierzanach, Korościatynie, Monasterzyskach i Pyszkowcach .		860 „ 76 „			
		5. Cieszanów, na budowę dojazdu kolejowego w Lubaczowie . . .		400 „ — „			
		6. Czortków, na budowę dojazdu kolejowego w Dżurynie . . .		126 „ 14 „			
		7. Husiatyn, na utrzymanie dojazdu kolej. w Kopeczyńcach . .		75 „ 34 „			
		8. Jarosław, na utrzymanie dojazdu kolej. w Jarosławiu . .		9 „ 32 „			
		9. Jasło, na budowę i utrzymanie dojazdu kolej. w Skołyszynie, Jaśle, Moderówce, Frysztaku i Wiśniowej . . .		532 „ — „			
		10. Krosno, na utrzymanie dojazdu kolej. w Iwoniczu . .		5 „ 95 „			
			Do przeniesienia	16.638 zł. 40 ct.	156.203	69	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
X.	130	Z przeniesienia .	16.638 zł.	40 ct.	156.203	69	
		11. Limanowa, na budowę dojazdu kolej. w Tymbarku i Dobry . . .	136 „	63 „			
		12. Nowy Targ, na budowę i utrzymanie dojazdu kolej. w Jordanowie i Chabówce	1.946 „	01 „			
		13. Przemyśl, na rozszerzenie dojazdu kolej. w Żurawicy	515 „	92 „			
		14. Rzeszów, na budowę dojazdu kolej. w Rzeszowie, Boguchwale, Czudcu i Strzyżowie	2.500 „	— „			
		15. Sanok, na utrzymanie dojazdu kolej. w Sanoku i Rymanowie	147 „	66 „			
		16. Sokal, na utrzym. dojazdu kolej. w Sokalu, Bełzie i Krystynopolu .	654 „	72 „			
		17. Stryj, na budowę dojazdu kolej. w Uhersku	399 „	80 „			
		18. Tarnobrzeg, na utrzymanie dojazdu kolej. w Baranowie, Chmielowie, Rozwadowie Tarnobrzegu i Zbydniowie . . .	438 „	43 „			
		19. Tłumacz, na utrzymanie dojazdu kolej. w Tłumaczu, Niżniowie i Oleszowie .	71 „	— „			
		20. Wieliczka, na utrzymanie dojazdu kolej. w Bierzanowie, Podgórzu, Skawinie i Swoszowicach	301 „	64 „			
		21. Żywiec, na budowę dojazdu kolej. w Jeleśnie, Lachowicach, Milówce, Suchej i Łodygowicach	1.216 „	80 „			
		22. Żółkiew, na budowę dojazdu kolej. w Żółkwi	88 „	72 „			
			25.055 zł.	73 ct.			
		Po odtrąceniu:					
		a) zaliczonych na rachunek roku 1891 zasiłków Wydziałom powiatowym na budowę dojazdow kolejowych .	4.335 zł	60 ct.			
		b) od Wydziału powiat. w Nowym Targu, zwrot reszty z kredytów na dojazd kolejowy w Chabówce . . .	149 „	63 „			
		c) Od Dyrekcyi kolei państwowej datek na utrzymanie dojazdu kolej.					
		Do przeniesienia	4.485 zł.	23 ct.	25.055 zł.	73 ct.	156.203	69	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
X.	130	Z przeniesienia	4.485 zł. 23 ct.	25.055 zł. 73 ct.	156.203	69	
		w Chabówce za lata 1885 — 1890 . .	192 „ 70 „				
		d) Od kierownictwa budowy kolei w Jaśle, zwrot kosztów za roboty przy dojazdach kolejowych	389 „ 46 „				
		e) Od Wydziału powiat. w Tłumaczu zwrot reszty z kredytów na utrzymanie dojazdu kolej. w Niźniowie . .	163 „ 14 „	5.230 zł. 53 ct.	19.825	20	
		d) Wydatki na kontrolę i pomoc techniczną.					
		1. Świtkowski Mieczysław, inżynier delegowany do budowy drogi Krynica-Tylicz, dodatek budowlany i koszta podróży .	900 zł. — ct.				
		2. O' Byrn Tytus, inżynier, dodatek budowlany za roboty przy drogach powiatowych i gminnych i dojazdach kolejowych . .	552 „ 94 „				
		3. Jawornik Kazimierz, pomocnik techniczny, koszta podróży i dyety z powodu trasowania drogi z Jaworowa do Sądowej Wiszni	125 „ 13 „				
		4. Pintowski Felicyan, inżynier-asystent, dodatek do płacy z powodu referatu dróg powiatowych i gminnych, rocznie . .	500 „ — „				
		5. Reutt Gustaw, inżynier, koszta podróży i dyety z powodu trasowania dróg gminnych w Zakopanem	332 „ 61 „				
		6. Bauman Stanisław, konduktor, j. w. .	20 „ 43 „				
		7. Kurniewicz Ignacy, inżynier, dodatek budowlany i ryczałt na objazdy z powodu budowy drogi z Chodorowa do Rohatyna	1.520 „ — „				
		8. Wydział powiatowy w Nowym Targu dla drożnika za dozór dojazdu kolejowego w Chabówce	20 „ — „		3.971	11	—
				Razem . .	180.000	—	180.000
	131	Na utworzenie zakładowego funduszu pożyczkowego w sumie 300.000 zł., 8. rata			*20.000*	—	*20.000*
		Suma zasiłków	zwyczajnych .		180.000	—	180.000
			nadzwyczajnych .		*20.000*	—	*20.000*
				Razem .	200.000	—	200.000

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
X.		**E. Wydatki na myta.**			
	132	Budowa i utrzymanie domków mytniczych *(nadzwyczajne)* .	*3.005*	*10*	*3.000*
	133	Koszta komisyjne, ogłoszenia, licytacye i inne drobne . .	1.205	74	1.200
	134	Przerwy z powodu wypadków elementarnych . . .	74	18	400
		Suma wydatków na myto { *a)* zwyczajne .	1.279	92	1.600
		{ *b) nadzwyczajne* .	*3.005*	*10*	*3.000*
		Razem . .	4.285	02	4.600
		F. Zaopatrzenia.			
	135	Zienkowicz Wincenty, emerytowany inżynier II. klasy z rocznych 480 zł.	400	—	480
	136	Borzęcki Leonard, emerytowany konduktor, rocznie . .	312	50	312
	137	Hlawaty Alojzy, j. w.	300	—	300
	138	Hryniewicz Wincenty, j. w.	243	75	244
	139	Ulanowski Rafał, j. w.	180	—	180
	140	Niewiadomska z Hoszowskich Sabina, wdowa po inżynierze okręgowym rocznie . . . . . 350 zł. i dla trojga dzieci po 58 zł. . . . . 164 „	513	98	514
	141	Pohoska Ewelina, wdowa po pełniącym obowiązki inżyniera rocznie . . . . . 200 zł. i dla czworga dzieci po 50 zł. . . . 200 „	400	—	400
	142	Szeliska Laura, wdowa po konduktorze, rocznie . . .	166	66	167
	143	Chodorowska Leokadya, j. w.	100	—	100
	144-a	Zarembiny Franciszki, wdowy po konduktorze, 3-ga dzieciom po 13 zł. rocznie	39	—	39
	144-b	Łuniewska Natalia, wdowa po inżynierze-asystencie, jednorazowo	150	—	150
	144-c	Rondewald Eleonora, wdowa po konduktorze, jednorazowo .	50	—	50
	—	Darowski Stanisław, emerytowany konduktor, rocznie . .	229	92	—
	—	Skwarczyński Jan, j. w.	360	72	—
	—	Grzymałowa Melania, wdowa po konduktorze, z roczn. 250 zł. oraz dla 5-ga dzieci po 25 zł. . . . 125 „	218	80	—
	—	Zienkowiczowa Aleksandra, wdowa po emerytowanym inżynierze okręgowym, rocznie . . . . 600 zł.	100	—	—
		Razem . .	3.765	33	2.936

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą proliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	5	*Wydatki mniejsze*, według rzeczywistej potrzeby.				
—	6					
326	—					
326	6		—	—	—	—
—	5					
326	11					
315						
80	—	*Wydatki mniejsze*, z powodu śmierci ś. p. Zienkowicza.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	230	Rozporządzeniem z dnia 12. lipca 1889 LW. 27.076 przeniesiony w stan spoczynku o rocznych 230 zł.				
—	360	Rozporządzeniem z dnia 25. lutego 1890 LW. 5.157 przeniesiony w stan spoczynku od 1. kwietnia 1890 o rocznych 481 zł.				
—	219	Rozporządzeniem z d. 11. czerwca 1890 LW. 23.486 pensya wdowia o rocznych . . 250 zł. oraz datek dla 5-ga dzieci po 25 zł. rocznie . . . . . 125 „ razem . . 375 zł. od 1. czerwca 1890.				
—	100	Rozporządzeniem z d. 11. listopada 1890 LW. 46.646 pensya wdowia o rocznych 600 zł. od 1. listopada 1890.				
80	909		—	—	—	—
	829					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XI.		**Dotacye dla zakładów krajowych.**			
	145	Krajowy szpital powszechny we Lwowie, oddziałowi położnic .	4.470	98	—
	146	„ zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	—	—	—
	147	Fundusz podrzutków we Lwowie	245	50	492
	148	Krajowy szpital powszechny św. Łazarza w Krakowie, oddziałowi położnic	5.313	99½	—
		Suma rubryki XI. . . .	10.030	47½	492
XII.	149	**Wydatki na szupaśnictwo.**			
		a) Koszta szupasowe w kraju	21.725	31½	
		b) „ „ „ Austryi niższej . 455 zł. 05 ct.			
		c) „ „ „ „ wyższej . 32 „ 21 „			
		d) „ „ „ Czechach . . . 55 „ 87 „			
		e) „ „ „ Dalmacyi . . . 6 „ 07 „			
		f) „ „ „ Gorycyi . . . 2 „ 04 „			
		g) „ „ „ Krainie . . . 23 „ 77 „			
		h) „ „ „ Morawie . . . 1.107 „ 94 „			
		i) „ „ „ Salcburgu . . . 1 „ 90 „			
		k) „ „ „ Styryi . . . . 14 „ 10 „			
		l) „ „ „ Szląsku . . . 912 „ 89 „			
		m) „ „ „ Tryeście . . . 13 „ 96 „			
		n) „ „ „ Tyrolu . . . . 62 „ 75 „	2.688	55	
		o) Zwroty i inne rozmaite	100	83	
		Suma wydatków . . .	24.514	69½	
		Po odtrąceniu dochodów:			
		a) od samopłacących . . . . . 526 zł. 40½ ct.			
		b) „ gmin . . . . . 6.838 „ 16 „			
		c) „ obcych krajów . . . . 1.622 „ 94½ „			
		d) rozmaite . . . . . 404 „ 97 „	9.392	48	
		Czysty wydatek rubryki XII . .	15.122	21½	20.000

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	4.471	Różnica uzasadniona w szczegółowem zamknięciu rachunków tego szpitala. (Obacz oraz rubrykę IV. poz. 9. dochodów).				
—	—					
246	—	*Wydatek mniejszy* w miarę potrzeby. (Obacz zamknięcie rachunku tego funduszu).				
—	5.314	Różnica uzasadniona w szczegółowem zamknięciu rachunków tego szpitala. (Obacz oraz rubrykę IV. poz. 8. dochodów).				
246	9.785		—	—	—	—
	9.539					
					27	97
			657	47		
			3.516	94		
			1	05		
			7	04		
4 878	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, że na stacyach Lwów, Kraków i Przemyśl uzyskano znaczne korzyści, przez objęcie dostawy odzieży szupasowej we własny zarząd a innym stacyom szupasowym zniżono cenę za odzież, dalej że stosunkowo znaczną część kosztów szupasowych, pokryto z pieniędzy odebranych szupaśnikom a wreszcie, że wskutek zarządzenia do LW. 13.314/1886 szupaśnicy transportowani koleją, byli odstawiani wprost od pierwszej aż do ostatniej stacyi szupasowej położonej przy kolei i że z powodu zaprowadzenia na kolejach państwowych opłat strefowych, koszta transportu koleją znacznie się obniżyły.	4.182	50	27	97

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota prelminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XIII.		**Budowy wodne i melioracye.**			
		A. Biuro melioracyjne.			
	150	*a)* Inżynierowie:			
		płace 4 inżynierów po 1.500 zł.	6.000 zł. — ct.		
		„ 2 „ „ 1.200 „	2.399 „ 92 „		
		„ 1 „ „ 1.000 „	1.000 „ — „		
		dodatki za plany dla 7 inżynierów po 300 zł	2.100 „ — „		
		dwa dodatki pięcioletnie dla 1 inżyniera po 150 zł.	300 „ — „		
		Razem	11.799 zł. 92 ct.		
		Do tego: α) za techniczne kierownictwo biura melioracyjnego	500 „ — „		
		β) zaliczki udzielone na płace 850 zł. — ct. po strąceniu ściągniętych rat bież. 118 „ 75 „	731 „ 25 „	13.031	17 11 800
		b) Inżynierowie asystenci:			
		płace 2 inżynierów asystentów po 1.000 zł.	2.000 zł. — ct.		
		„ 3 „ „ „ 800 „	2.400 „ — „		
		„ 4 „ „ „ 600 „	2.400 „ — „		
		dodatki za plany 9. inżynierów asystentów po 200 zł.	1.800 „ — „		
		dodatek osobisty dla jednego z nich	200 „ — „		
		Razem	8.800 zł — ct.		
		Od tego, od funduszów regulacyi Kisieliny, Łęgu, Krzemienicy i Trześni, Gniłej Lipy i Trześniówki tej ostatniej (za lata 1889 i 1890).	4 062 „ 45 „		
		tytułem zwrotu płac inżynierów asystentów, jako kierowników za spędzony przy budowie czas; wydatek tedy czysty *ad b)*	4.737 zł. 55 ct		
		Do tego: dodatkowe wynagrodzenia za plany w myśl §§. 6. i 12. instrukcyi dla biura melioracyjnego	500 „ — „	5 237	55 6 000
		c) Pomocnicy techniczni płatni dziennie:			
		2 praktykantów z rocznych 600 zł. od 1. maja 1890., z dodatkiem	1.030 zł. — ct.		
		1 pomocnik po 2 zł. dziennie	730 „ — „		
		1 „ „ 1 „ 50 ct. dziennie	547 „ 50 „		
		Razem	2.307 zł. 50 ct.		
		Do tego: wynagrodzenie za plany, koszta przesiedlenia itp.	551 „ 51 „		
		Suma	2.859 zł. 01 ct.		
		Od tego: zwroty od stron prywatnych za uskutecznione dla nich plany	428 „ 21 „	2.430	80 2.008
		Do przeniesienia		20.699	52 19.808

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.231		731	25	—	—
762	—	Wynikłość *poz. 150 ad a)—e)*: ogółem *większą* jest od budżetu o kwotę . . . 394 zł. — ct. ważywszy zaś, że dano z niej nieprelimino wane zaliczki na płace, przypisane do zwrotu *pod a)* w kwocie . . . 731 zł. 25 ct. oraz, że od stron prywatnych należy się za uskutecznione dla nich w roku 1890 plany, zwrot wykazany *pod c)* . 134 „ 81 „ 866 zł. 06 ct. okazuje się właściwie *korzystniejszy* od budżetu wynik o . . . . . 472 zł. 06 ct.				
—	423		134	81	—	—
762	1.654		866	06	—	—

*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. i 25. listopada 1889. zł.
XIII.		Z przeniesienia . .	20.699	52	19.808
		d) Pomoc techniczna dla Ekspozytur: w Krakowie 1 inżynier-asystent, płaca . . . . . 599 zł. 92 ct. dodatek . . . . . 200 „ — „ 799 zł. 92 ct. w Tarnowie 1 praktykant po 2 zł. . . 730 „ — „ w Sanoku 1 pomocnik po 2 zł. (do 31. maja) 302 „ — „	1.831	92	2.330
		e) Utrzymanie Ekspozytur: w Krakowie . . . . . 300 zł. w Tarnowie i Sanoku po 200 zł. . . . . 400 „	700	—	700
	151	Sprawienie, uzupełnienie i naprawa narzędzi, oraz zakupno potrzeb rysunkowych	951	52	500
	152	Na dozorców drenarskich: *a)* 2. dla Ekspozytury krakowskiej po . 120 zł. — zł *b)* 2. „ „ tarnowskiej „ . 120 „ 240 „	240	—	480
	153	Na obserwacye ombrometryczne i wodoskazowe, tudzież odnośne publikacye	2.750	—	2.750
		B. Wykonanie budowli wodnych.			
	154	Zasiłki 33⅓% na regulacyę rzek niespławnych w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882: *a)* Na regulacyę Raby pod Dobczycami i Winiarami, I. rata	3.000	—	3.000
		b) „ „ Raby pod Stanisławicami	2.000	—	2.000
		Do przeniesienia .	32.172	96	31.568

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
762	1.654		866	06	—	—
498	—					
—	—					
—	451	*Wydatek większy* wedle potrzeby w tym roku.				
240	—	*Wydatek mniejszy*, w miarę rzeczywistej potrzeby.				
—	—	Wydatek na ten cel wynosił w r. 1890 1.979 zł. 03 ct. resztę jednak niezużytego kredytu w kwocie . . . . . 770 „ 97 „ przeniesiono na rachunek r. 1891 na zakupno przyrządów ombrometrycznych (LW. 46.420/1891) i na koszta druku rękopisu prof. Dra. Karlińskiego: „Stan wody na rzekach galic., oraz opad atmosferyczny w r. 1889.“ (LW. 44.534/1891). Razem, jak wykazano 2.750 zł. — ct.				
—	—	Kredyt ten, w roku 1890 niezużyty, przeniesiony został na rachunek roku 1891, w myśl uchwały W. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889., mocą której kredyty te płynne są do końca Marca 1892 r.				
—	—	Ponieważ regulacya Raby pod Stanisławicami nie przyszła do skutku, przeznaczono kredyt na regulacyę Wisłoki pod Dęborzynem na poczet przyznanego zasiłku 2.333 zł. 33 ct. Z kredytu tego wypłacono w r. 1890 807 zł. 46 ct. resztę zaś niezużytą . . . 1.192 „ 54 „ przeniesiono na rach. r. 1891 w myśl powołanej zwyż uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 16. listopada 1889. Razem, j. o. . 2.000 zł. — ct.				
1.500	2.105		866	06	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. listopada 1889. zł.
XIII.	154	Z przeniesienia . .	32.172	96	31.568
		c) Na regulacyę Dunajca między Gołkowicami a Nowym Sączem, I. rata	2.000	—	2.000
		d) Na regulacyę Dunajca między Nowym Sączem a Marcinkowicami, I. rata	2.000	—	2.000
		e) Na regulacyę Dunajca pod Wielogłowami i Kurowem, II. rata (ostatnia)	2.024	68	2.250
		f) Na regulacyę Dunajca pod Gródkiem, I. rata . . .	900	—	900
		g) „ „ „ „ Czchowem a Biskupicami, I. rata	2.500	—	2.500
		h) Na regulacyę Dunajca od mostu pod Melsztynem do Wróblowic, II. rata	2 933	—	2.933
		i) Na regulacyę Dunajca pod Wróblowicami (uzupełnienie $33^1/_3$% zasiłku krajowego)	301	—	301
		Do przeniesienia . . .	44.831	64	44.452

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.500	2.105		866	06	—	—
—	—	W roku 1890, wypłacono I. ratę z kredytu 2.000 zł. niezużytego w roku 1889 i przeniesionego na rachunek roku 1890. (LW. 48.221/1890); kredyt zaś 2.000 zł. (II. rata) uchwalony na rok 1890, przeniesiono w myśl uchwały Wys. Sejmu z d. 16. Listopada 1889 na rachunek roku 1891., w którym wypłata ma nastąpić.				
—	—	Kredyt przeniesiony na rachunek roku 1891 w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889.				
225	—	Z kredytu na rok 1890 uchwalonego 2.250 zł. — ct. wydano w ciągu roku . . . 2.024 „ 68 „ niezużyta zaś reszta . . . 225 zł. 32 ct. wykazuje zaoszczędzenie wedle aktów kolaudacyjnych LW. 33.290/1890, 10.960/1891, 48.907/1891 i 49.901/1891.				
—	—	Kredyt przeniesiony na rachunek roku 1891 w myśl uchwały W. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889.				
—	—					
—	—	Reszta kredytu pozostałego z roku 1889, a przeniesionego na rachunek r. 1890 wynosiła 782 zł. 21 ct. do tego kredyt uchwalony na r. 1890 2.933 „ — „ Razem do dyspozycyi . . 3.715 zł. 21 ct. Asygnowano z tego w roku 1890. . . . .3.084 zł. 16 ct. przeniesiono zaś na rachunek roku 1891 niezużytą resztę . 631 „ 05 „ w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889., razem przeto w r. 1890, jak powyżej 3.715 „ 21 „ Od tego przeniesiona z roku 1889, reszta kredytu . . . . . 782 „ 21 „ wydatek *netto* w roku 1890., jak wykazano . . . . . 2.933 zł.—ct.				
—	—					
1.725	2 105		866	06	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. listopada 1889. zł.
XIII.	154	Z przeniesienia . . .	44.831	64	44.452
		k) Na regulacyę Dunajca pod Błoniem i Łukanowicami, II. rata (ostatnia)	2.880	72	3.211
		l) Na regulacyę Popradu pod Cyganowicami i Biegonicami, I. rata	1.500	—	1.500
		m) Na regulacyę Wisłoki pod Mokrzcem i Parkoszem . .	2.800	—	2.800
		n) Na regulacyę Wisłoki między Przecławiem a Wolą mielecką, I. rata	2.000	—	2.000
		o) Na regulacyę Sanu pod Krzemienną i Jabłonicą ruską, II. rata (ostatnia)	1.861	—	1.861
		p) Na regulacyę Sanu pod Siedliskami i Warą . . .	700	—	700
		r) Na regulacyę Sanu pod Dynowem i Bachorzem, I. rata .	1.665	—	1.665
		s) Na regulacyę Sanu pod Bartkówką	800	—	800
		t) „ „ „ „ Bachorzem, II. rata (ostatnia) .	1.081	—	1.081
		u) „ „ „ „ Chodorówką	1.000	—	1.000
		Do przeniesienia . . .	61 119	36	61.070

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.725	2.105		866	06	—	—
330	—	Reszta kredytu pozostałego z r. 1889, a przeniesionego na rachunek roku 1890 wynosiła 1.977 zł. 03 ct. do tego kredyt uchwalony na r. 1890 3.211 „ — „ razem do rozporządzalności 5.188 zł. 03 ct. Asygnowano z tego w roku 1890 4.857 „ 75 „ okazuje się przeto zaoszczędzenie 330 zł 28 ct. z powodu ukończenia budowy (LW. 8.839/1891)				
—	—	Kredyt przeniesiony na rachunek roku 1891, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889.				
—	—	Z kredytu na rok 1890 uchwalonego . . 2.800 zł. wydano w ciągu roku 801 zł. 60 ct. resztę zaś niezużytego kredytu . . . 1.998 „ 40 „ przeniesiono na rachunek roku 1891 w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889. — Razem j. o. . . . . 2.800 zł.				
—	—	Kredyt przeniesiony na rachunek roku 1891, w myśl uchwały W. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889				
—	—					
—	—	Kredyt przeniesiony na rachunek roku 1891, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889.				
—	—	Z kredytu na rok 1890 uchwalonego . . 1.665 zł. wydano w ciągu roku 105 zł. 66 ct. resztę zaś niezużytą 1.559 „ 34 „ przeniesiono na rachunek roku 1891 w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889. — Razem, j. o. . . . . 1.665 zł.				
—	—	Kredyty przeniesione na rachunek roku 1891 w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889.				
—	—					
—	—					
2.055	2.105		866	06	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. 18. i 25. listop. 1889. zł.
XIII.	154	Z przeniesienia . . .	61.119	36	61.070
		v) Na regulacyę Sanu pod Bachorcem i Pawłokową .	2.850	—	2.850
		w) „ „ „ „ Sietnicą	2.000	—	2.000
		x) „ „ „ „ Chyrzyną	700	—	700
		y) „ „ Wisłoka pod Wólką pod lasem . . .	800	—	800
		z) Do dyspozycyi Wydziału krajowego	10.000	—	10.000
	155	Na popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych, na zasadzie ustawy państwowej z dnia 30. czerwca 1884 Dz. ust. państw. Nr. 116:			
		a) Na regulacyę Nowego Brnia, I. rata z przyznanych 92.825 zł.	15.471	—	15.471
		b) Na regulacyę Łęgu, V. rata	14.000	—	14.000
		c) „ „ Kisieliny, V. rata	11.666	—	11.666
		d) „ „ Wisłoka V. rata (ostatnia)	7.740	—	7.740
		e) „ „ Trześniówki, IV. rata (ostatnia) . . .	17.700	–	17.700
		f) „ „ Krzemienicy, III. rata	12.400	–	12.400
		g) Na obwałowanie Wisły i Sanu w powiecie tarnobrzeskim, II. rata	45.373	—	45.373
	156	Na przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studyów dla powiatów, spółek wodnych i gmin, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 27. września 1882	9.063	45	3.000
		Suma rubryki XIII. . . .	210.882	81	204.770

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.055	2.105		866	06	—	—
—	—	Z kredytu uchwalonego na rok 1890 . . 2.850 zł. zużyto w tymże roku 2.444 zł. 06 ct. resztę zaś dyspozycyjną 405 „ 94 „ przeniesiono na rachunek roku 1891 w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889. — Razem j. o . . . . 2.850 zł.				
—	—	Kredyt w r. 1890 niezużyty, przeniesiony do LW. 38.569/1891 na rachunek roku 1891. na cele dalszej regulacyi Sanu pod Bachorcem i Pawłokową.				
—	—	Kredyty przeniesione na rachunek roku 1891 w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 16. Listopada 1889.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—	Kredyt ten przeniesiony został na rachunek r. 1891 w myśl powołanej zwyż uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 16. listopada 1889.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	6.063	*Wydatek większy* poniesiony w miarę potrzeby, z którego część w swoim czasie zwróconą zostanie z właściwych funduszów regulacyjnych, po wejściu tychże w życie.	13	85	—	—
2.055	8.168		879	91	—	—
	6.113					

*

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XIV.		**Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże.**			
	157	Umorzenie reszty pożyczki 27 000 zł. z pierwotnej sumy 66.000 zł., zaciągniętej z funduszu domestykalnego na budowę kulparkowską:			
		a) IV. rata kapitału . . . . 308 zł. 11 ct.			
		b) 4½ % odsetki . . 1.176 „ 89 „	1.485	—	1.485
	158	Umorzenie pożyczki 40.400 zł., zaciągniętej w galic. Kasie oszczędności na budowę kulparkowską:			
		a) XXII. i XXIII. rata kapitału . . 798 zł. 62 ct.			
		b) 5% odsetki . . . . . 1.689 „ 83 „	2.488	45	2.488
	159	Umorzenie pożyczki 10.000 zł., zaciągniętej przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo we Lwowie w galic. Kasie oszczędności:			
		a) XVIII. i XIX rata kapitału . 140 zł. 56 ct.			
		b) 5% odsetki . . . . . 449 „ 54 „			
		c) podatek dochodowy od odsetek . 82 „ 77 „	672	87	669
	160	Zwrot pożyczki 415.625 zł., zaciągniętej od funduszu pożyczkowego spółek wodnych na spłatę długu Bankowi dla krajów koronnych:			
		a) I. rata kapitału . . . . 15.625 zł — ct.			
		b) 4½ % odsetki . . . . 18.234 „ 37½ „	33 859	37½	33.977
	160*a*	Zwrot pożyczki 76.223 zł. zaciągniętej od funduszu pożyczkowego spółek wodnych na częściowe pokrycie niedoboru roku 1889, I. spłata kapitału	44.907	—	–
	161	Umorzenie pożyczki 5.000 zł., zaciągniętej przez Zbór izraelicki w Krakowie w tamtejszej Kasie oszczędności:			
		a) VIII. rata kapitału . . . 164 zł. 04 ct.			
		b) 5¼ % odsetki . . . 206 „ 46 „			
		c) koszta stemplowe . . . . 1 „ 25 „	371	75	382
	162	Umorzenie 4½ % obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883, wydanych w imiennej wartości 3,800.000 zł. . . .	242.903	71½	225.888
	163	Funduszowi szpitala św. Łazarza w Krakowie, oddziałowi chorych i położnic, jakoteż funduszowi podrzutków krakowskich, zwrot kapitałów 346.796 zł. 34 ct., użytych na budowę tegoż szpitala:			
		a) VIII. rata kapitału . . . . 4 879 zł. 78 ct.			
		b) 5% odsetki . . . . . 15.928 „ — „	20.807	78	20.808
		Do przeniesienia . .	347.495	94	285.697

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą proliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	4	Różnica drobna w opłacie podatku dochodowego.				
118	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ odsetki zarachowano w miarę wcześniejszej spłaty kapitału.				
—	44.907	Wydatek ten nieprelimiowany ponieść musiano, ponieważ fundusz spółek wodnych zapotrzebował kapitału na udzielenie pożyczek. Odsetki 4½ % od tego chwilowego długu, zarachowane są w kwocie 3109 zł. 60½ ct. na właściwym kredycie przy poz. 174. (LW. 7601/1891).				
10	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ krakowska Kasa oszczędności obniżyła oprocentowanie reszty długu z 5½ na 5¼ %				
—	17.016	Patrz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.				
—	—					
128	61.927					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
		Z przeniesienia .	347.495	94	285.697
XIV.	164	Umorzenie pożyczki krajowej 1,000 000 zł., zaciągniętej w roku 1884 na pokrycie niedoboru z lat 1882, 1883 i 1884, tudzież na uposażenie kasy krajowej	64.477	96½	59.605
	165	Umorzenie pożyczki 22 500 zł., zaciągniętej w galic. kasie oszczędności na budowę i urządzenie pralni w szpitalu lwowskim:			
		a) XI. i XII. rata kapitału . . . 1.204 zł. 26 ct.			
		b) 5% odsetki . . . . . 820 „ 74 „	2.025	—	2.025
	166	Umorzenie pożyczki 70.000 zł., zaciągniętej w Banku krajowym na wybudowanie prawego skrzydła w szpitalu lwowskim:			
		a) XI. i XII. rata kapitału . . . 5.002 zł. 03 ct.			
		b) 4½ % odsetki . . . . 1.997 „ 97 „			
		c) ⅛ % dodatek na administracyę . 111 „ — „			
		d) należytość stemplowa od kwitów . 25 „ — „	7.136	—	7.136
	167	Umorzenie pożyczki w sumie 200.000 zł. i 120.000 zł., względnie 354.800 zł., zaciągniętej w roku 1885 na pożyczki dla powodzian i dla miast budujących koszary . .	19.906	67	21.385
	168	Na pokrycie niedoboru funduszu pożyczki krajowej w roku 1873, częściowy zwrot zaciągniętego długu . . .	47.955	57	49.258
	169	Umorzenie pożyczki krajowej z roku 1888, zaciągniętej w sumie 443.800 zł. na uzupełnienie funduszu, przeznaczonego na pożyczki dla miast budujących koszary dla wojska .	26.418	78½	26.438
	170	Umorzenie pożyczki krajowej z roku 1889, zaciągniętej w sumie 700.000 zł. na utworzenie nowego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych	38.568	89	38.611
	171	Umorzenie połowy kapitału 27.500 zł. i odsetek od długu zaciągniętego w Banku krajowym, na odbudowanie północnej części frontowego budynku w szpitalu tarnowskim:			
		a) IV. i V. rata kapitału (połowa) . 837 zł. 85½ ct.			
		b) 4½ % odsetki (połowa) . . . 537 „ 14½ „			
		c) ⅛ % dodatku na admin. (połowa) . 29 „ 84½ „			
		d) należytość stempl. od kwitów (połowa) 5 „ — „	1.409	84½	1.410
		Do przeniesienia . .	555.394	66½	491.565

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
128	61.927					
—	4.873	Patrz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.				
—	—					
—	—					
1.478	—	Patrz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.				
1.303	—	Patrz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu. Z końcem roku 1889 wynosił dług z tytułu pożyczki zaciągniętej swego czasu na budowę kulparkowską w pozostałej reszcie 270.050 zł. 98½ ct. W roku 1890 spłacono, jak obok poszczególniono . 47.955 „ 57 „ pozostało przeto w zaległości z końcem roku 1890 222.095 zł. 41½ ct.				
20	—	Patrz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.				
42	—	Patrz rub. XIII. poz. 53 dochodów i specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.				
—	—					
2.971	66.800					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XIV.		Z przeniesienia . .	555.394	66½	491.565
	172	Umorzenie pożyczki pierwotnie 3.000 zł., ciężącej na rzecz galic. kasy oszczędności na hipotece realności pod l. 70. I. cz. we Lwowie, zakupionej przez fundusz krajowy na budowę domu dla c. k. żandarmeryi: *a)* XVII. i XVIII. rata kapitału . 205 zł. 60 ct. *b)* 5% odsetki . . . . . 76 „ 40 „	282	—	282
	173	Umorzenie pożyczki zaciągniętej od zarodowego majątku krajowego funduszu szkolnego na pokrycie niedoboru tegoż funduszu z roku 1889, w 4½% listach zastawnych gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego im. wart. 94.700 zł. i gotówką 33 zł. 74 ct.: *a)* I. rata w kapitale: α) w listach zastawnych kredyt. im. wart. 9.200 zł. — ct. . 9.225 zł. 30 ct. β) w gotówce wyrównawczej . . 33 „ 74 „ *b)* w 4½% odsetkach . . . . 4.263 „ 02 „	13.522	06	13.363
	174	Odsetki bierne od chwilowych pożyczek	43.994	48½	19.000
	174*a*	Spłata bezprocentowej pożyczki, zaciągniętej od funduszu uposażenia Kasy krajowej, na pokrycie niedoboru roku 1887.	41.167	01	41.167
	174*bc*	Umorzenie pożyczki 300.000 zł. dla dotkniętych klęską nieurodzaju, do spłaty od roku 1890 do roku 1897 w 16 półrocznych ratach z dołu: *a)* I. i II. rata kapitału . . . 16.000 zł. — ct. *b)* 4⅜% odsetki . . . . . 12 075 „ — „	28.075	—	29.320
	174*d*	4½% odsetki od pożyczki 132.859 zł., zaciągniętej od funduszu policyi krajowej, na częściowe pokrycie niedoboru w r. 1890.	815	17	5.979
	174*e*	4½% odsetki od pożyczki 19.000 zł. na wybudowanie dwupiątrowego domu dla c. k. Żandarmeryi we Lwowie .	—	—	855
		Suma rubryki XIV . .	683.250	39	601.531

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.971	66.800					
—	—	*Do poz. 173:* *Wydatek większy*, ponieważ na zakupno 4½% listów zastawnych Towarzystwa kredytowego ziemskiego im. wartości 9.200 zł., celem spłaty I. raty kapitału, wydano po kursie 100 zł. 30 ct. kwotę . . . . 9.227 zł. 60 ct. po strąceniu zaś za kupon 2 „ 30 „ wydano gotówką . . 9.225 zł. 30 ct. podczas gdy na ten cel preliminowano wydatek gotówką 9.066 „ 60 „				
—	159	w przypuszczeniu wysokości kursu 98 zł. 55 ct. za 100 zł. różnica tedy *in plus* . 158 zł. 70 ct.				
—	24.995	Wydatek większy gdyż wskutek nierównomiernego wpływu dochodów a niedostatecznego uposażenia Kasy krajowej, częściej zaciągać musiano większe pożyczki.				
—	—	*Do poz. 174 bc)*				
1.245	—	*Wydatek mniejszy* od uchwalonej przez Wysoki Sejm kwoty z powodu, że w planie wskazanym przez Komisyę budżetową, który służył za podstawę uchwały Wysokiego Sejmu, przyjęto oprocentowanie po 4½% podczas gdy pożyczka 300.000 zł. została zaciągnięta (L. W. kr. 2.108/1890) za oprocentowaniem po 4⅜%. Z powodu niższego zatem oprocentowania i nieco późniejszego zaciągnięcia pożyczki, wypadły odsetki o 1.245 zł. niższe od preliminowanych (13.320 zł.).	—	—	284.000	
5.164	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż pożyczka zaciągniętą została dopiero przy końcu roku, podczas gdy odsetki od tejże wstawiono do budżetu według całorocznego obliczenia.	—	—	132.859	
855	—	*Wydatku nie było*, albowiem z powodu zaniechania na razie budowy, odpadła potrzeba zaciągnięcia pożyczki.				
10.235	91.954		—	—	416.859	—
	81.719					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1880 zł.	Wydatki w r. 1880 ct.	Kwota prelim. wedle ustawy z dnia 16. i 25. listopada 1889. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z d. 26. listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		**Na cele rolnictwa i górnictwa.**					
	175	Inżynier górnik przy Wydziale krajowym . .	2.160	—	2.160	—	2.160
	176	Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie . .	14.985	63	12.360	—	12.360
	177	Szkoła wyższa rolnicza w Dublanach . . .	41.400	35½	39.718	—	39.718
	178	Szkoła parobków w Dublanach	12.578	45½	12.809	—	12.809
	179	Folwark w Dublanach	20 960	67	15.249	—	15.249
		Do przeniesienia . .	92.085	11	82.296	—	82.296

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	2.626	Specyalne zamknięcie rachunku tej szkoły wykazuje: Wydatki w sumie . . . 14.985 zł. 63 ct. Dochody własne (obacz rubrykę VII. dochodów) . . . . 5.689 „ — „ *niedobór* tedy pokryty z funduszu krajowego . . . . 9.296 zł. 63 ct. W porównaniu z budżetem wydano *więcej* o . . . . . 2 626 zł. dochody były *większe* o . . 289 „ wynik przeto kasowy był *niekorzystniejszy* od budżetu o . 2 337 zł. ponieważ jednak w wydatkach mieszczą się nieprelimino wane zaliczki na płace, uwidocznione obok do zwrotu w kwocie . 732 zł. 50 ct. *niekorzystny* wynik obniża się zatem do okrągłej kwoty . 1.604 zł. wedle uzasadnień w poszczególnem zamknięciu rachunku tej szkoły.	732	50	—	—
—	1.682	*a)* Według szczegółowego zamknięcia rachunku tej szkoły: Wydatki wynoszą *netto* . . 41.400 zł. 35½ ct. Dochody własne (obacz rubrykę VIII. poz. 35. dochodów). . 15.785 „ 11 „ *Niedobór* tedy pokryty z funduszu krajowego . . . . 25.615 zł. 24½ ct.				
231	—	*b)* Według szczegółowego zamknięcia rachunku tej szkoły: Wydatki wynoszą *netto* . . 12 578 zł. 45½ ct. Dochody własne (obacz rubrykę VIII. poz. 36. dochodów). . 2 549 „ 06 „ *Niedobór* zatem pokryty z funduszu krajowego . . . 10.029 zł. 39½ ct.				
—	5.712	*c)* Według szczegółowego zamknięcia rachunku administracyi tego folwarku: Wydatki wynoszą *netto* . . 20.960 zł. 67 ct. Dochody własne (obacz rubrykę VIII. poz. 37. dochodów). . 13.738 „ 09 „ *Niedobór* tedy, pokryty z funduszu krajowego . . . . 7.222 zł. 58 ct.				
231	10.020		732	50	—	—

*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. i 25. listopada 1889. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z d. 26. listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . . .	92.085	11	82.296	—	82.296
	180	Torfiarnia w Dublanach	8.303	63	2.000	—	2.000
	181	Kurs gorzelnictwa w Dublanach	1.936	53	1.960	—	1.960
		Do przeniesienia . .	102.325	27	86 256	—	86.256

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
231	10.020		732	50	—	—
—	6.304	*Wydatek większy* z powodu wyrobu znaczniejszej ilości torfu.				
		Wydatek na torfiarnię wyniósł *netto* 8.303 zł. 63 ct.				
		Dochód z tejże (obacz rubrykę VIII. poz. 38. dochodów) . . 1.081 „ 81 „				
		niedobór zatem, pokryty z funduszu krajowego . . . 7.221 zł. 82 ct.				
		wydano *więcej* od budżetu . 6.304 zł.				
		Dochód przyniósł *mniej* . . 918 „				
		Wynik przeto cyfrowy *niekorzystniejszy o* . . . . . 7.222 zł.				
23	—	*d)* Według szczegółowego zamknięcia rach. tego kursu:				
		Wydatki wynoszą *netto* . . 1.936 zł. 53 ct.				
		Dochody własne (obacz rubrykę VIII. poz. 39. dochodów) . . 1.688 „ 50 „				
		niedobór tedy, pokryty z funduszu krajowego . . . . . 248 zł. 03 ct.				
		Zestawienie szkół i folwarku w Dublanach.				
		Niedobór ad a) szkoły wyższej rolniczej . . . . 25.615 zł. 24½ ct.				
		ad b) szkoły parobków . 10.029 „ 39½ „				
		ad c) folwarku . . . 7.222 „ 58 „				
		ad d) kursu gorzelnictwa . 248 „ 03 „				
		Ogółem niedobór pokryty z funduszu krajowego . . . . . 43.115 zł. 25 ct.				
		W porównaniu z budżetem wydano:				
			więcej:	*mniej:*		
		ad a) na szkołę wyższą . .	1.682 zł.	—		
		„ *b)* „ „ parobków . .	—	231 zł.		
		„ *c)* „ folwark	5 712 „	—		
		„ *d)* „ kurs gorzelnictwa .	—	23 „		
		Razem .	7.394 zł.	254 „		
		Ogółem wydano *więcej o* . 7.140 zł.				
		Dochody (z wyłączeniem dotacyj) były:				
			większe:	*mniejsze:*		
		ad a) szkoła wyższa . . .	—	2.533 zł.		
		„ *b)* „ parobków . . .	—	439 „		
		„ *c)* folwark	—	1.357 „		
		„ *d)* kurs gorzelnictwa . .	449 zł.	—		
		Razem . .	449 zł.	4.329 zł.		
254	16.324	Ogółem dochody były *mniejsze o* 3.880 zł.	732	50	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct	Kwota prelim. wedle ustawy z dnia 16. i 25. listopada 1889. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z d. 26. listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	102.325	27	86.256	—	86.256
		Do przeniesienia . .	102.325	27	86.256	—	86.256

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
254	16.324	Z porównania okazuje się zatem *wynik* od budżetu *niekorzystniejszy o* 11.020 zł. a po uwzględnieniu danej *ad a)* do poz. 177. zwrotnej zaliczki na płacę, w kwocie . . . 70 „ *niekorzystniejszy* od budżetu o . 10.950 zł.	732	50	—	—
		Niedobory szkół, folwarku i kursu gorzelnictwa w Dublanach wykazano powyżej w sumie . . . . . 43.115 zł. 25 ct. doliczywszy do nich (celem ogólnego poglądu na gospodarkę dublańską) także *niedobór torfiarni*, wykazany pod poz. 180, w kwocie 7 221 „ 82 „ okaże się *całkowity niedobór w sumie* 50.337 zł. 07 ct. pokryty z funduszu krajowego.				
		Dalej wynik z administracyi szkół, folwarku i kursu gorzelnictwa wykazano powyżej jako od budżetu *niekorzystniejszy* o kwotę . . 10.950 zł. dodawszy do tego cyfrowo *niekorzystniejszy* wynik z torfiarni, wykazany pod powołaną zwyż pozycyą w kwocie . . . 7.222 „ przedstawi się w całym dziale gospodarstwa dublańskiego *wynik niekorzystniejszy od budżetu* o sumę 18.172 zł. wedle wyjaśnień przy poszczególnych zamknięciach rachunków.				
		Jeśli się jednak zważy, że (wedle końcowego wyłuszczenia przy zamknięciu rach. na str. 225 i 233.) administracya folwarku wykazała znaczną *przewyżkę* należytości *czynnych* z roku 1890., która wynosi . . . . 5.796 zł. oraz, jeźli uwzględni się znaczne zapasy wyrobionego w roku 1890, w tymże zaś roku nie sprzedanego torfu, z których to zapasów odbiór, dokonany do LW. 2.507/1891, wykazał na składzie 12.056·65 centnarów metrycznych wartości około . . . 6.000 „ 11.796 „				
254	16.324	niekorzystny ten rezultat zredukuje się do sumy . . . . 6.376 zł.	732	50	—	—

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	ct.	Kwota prelim. wedle ustawy z dnia 16. listopada 1889. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z d. 26. listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . . .	102.325	27	86.256	—	86.256
	182	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie . . .	43.869	65½	39.475	—	39.475
	183	Folwark w Czernichowie	10.465	86½	8 657	650	9.307
	184	Szkoła niższa rolnicza w Horodence . . .	10.795	85	10.655	—	10.655
		Do przeniesienia . .	167.456	64	145.043	650	145.693

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
254	16.324		732	50	—	—
—	4.395	*a)* Szczegółowe zamknięcie rachunku tej szkoły wykazuje: Wydatki *netto* . . . . 43.869 zł. 65½ ct. Dochody własne (obacz rubrykę IX. poz. 40 . dochodów.) . . 21.104 „ 28 „ przeto *niedobór*, pokryty z funduszu krajowego. . . . 22.765 zł. 37½ ct.				
—	1.159	*b)* Szczegółowe zamknięcie rachunku tego folwarku wykazuje: Wydatki *netto* . . . . 10.465 zł. 86½ ct. Dochody własne (obacz rubrykę IX. poz. 41 . dochodów) . . 7.339 „ 14½ „ przeto *niedobór*, pokryty z funduszu krajowego. . . . 3.126 zł. 72 ct.				
		Zestawienie szkoły i folwarku w Czernichowie: *niedobór ad a)* szkoły średniej 22.765 zł. 37½ ct. *niedobór „ b)* folwarku . . 3.126 „ 72 „ Ogółem *niedobór*, pokryty z funduszu krajowego. . . . 25.892 zł. 09½ ct. W porównaniu z budżetem wydano: *ad a)* na szkołę *więcej* . . 4.395 zł. — ct. *ad b)* na folwark *więcej* . . 1.159 „ — „ ogółem wydano *więcej* . . 5.554 zł. „ Dochody (z wyłączeniem dotacyj) były: *ad a) mniejsze* o . 696 zł. *ad b) mniejsze* o . 3.303 „ 3.999 „ — „ okazuje się tedy wynik od budżetu *niekorzystniejszy* o . . . . . 9.553 zł. — ct. po uwzględnieniu zaś danych do poz. 182. zaliczek zwrotnych na płace w kwocie . . . 112 „ 50 ct. właściwie *niekorzystniejszy* o . 9.440 zł. — ct. wedle wyjaśnień przy szczegółowych zamknięciach rachunków.				
—	141	Wydatki *netto* tej szkoły wynosiły 10.795 zł. 85 ct. Dochody własne (obacz rubrykę X. poz. 42. dochodów) . . . 2.952 „ 33 „ Niedobór . 7.843 zł. 52 ct.				
254	22.019		732	50	—	—

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota prelim. wedle ustawy z dnia 16. listopada 1889. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z d. 26. listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	167.456	64	145.043	650	145.693
	185	Szkoła niższa rolnicza w Jagielnicy	10.083	79½	9.642	—	9.642
	186	Szkoła niższa rolnicza w Kobiernicach . . .	8.955	11½	10.160	—	10.160
	187	Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie . . .	6 806	98	7.330	—	7.330
		Do przeniesienia . .	193.302	53	172.175	650	172.825

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą proliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
254	22.019		732	50	—	—
		Niedobór tedy, pokryty z funduszu krajowego wyniósł . . . 7.843 zł. 52 ct. ponieważ zaś tenże preliminowany był w wysokości . . 7.135 „ — „ okazuje się wynik od budżetu *niekorzystniejszy* o . . . . . 709 zł. — ct. z powodów wyłuszczonych w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
—	442	Wydatki czyste tej szkoły wynosiły 10.083 zł. 79½ ct. Dochody własne (obacz rubr. X. poz. 43. dochodów) . . . . 3.536 „ 49½ „ *Niedobór* zatem, pokryty z funduszu krajowego, wyniósł . . . 6.547 zł. 30 ct. gdy zaś tenże preliminowany był w wysokości . . . . . 6.862 „ — „ okazuje się wynik od budżetu *korzystniejszy* o . . . . . 314 zł. — ct. wedle poszczególnych wyjaśnień w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
1.205	—	Wydatki czyste tej szkoły wynosiły 8.955 zł. 11½ ct. Dochody własne (obacz rubrykę X. poz. 44. dochodów) . . . 4.186 „ 25 „ *Niedobór* tedy, pokryty z funduszu krajowego, wyniósł . . . 4.768 zł. 86½ ct. tenże preliminowany był w wysokości 6.380 „ — „ wynik zatem od budżetu *korzystniejszy* o 1.611 zł. — ct. wedle poszczególnych wyjaśnień w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
523	—	Wydatki czyste tej szkoły wynosiły 6.806 zł. 98 ct. Dochody własne (obacz rubr. X. poz. 45. dochodów) . . . 3.458 „ 26 „ *Niedobór* zatem, pokryty z funduszu krajowego wyniósł . . . 3.348 zł. 72 ct. gdy zaś tenże preliminowany był w wysokości . . . . . 3.990 „ — „ wynik tedy od budżetu *korzystniejszy* o 641 zł. — ct. wedle poszczególnych wyjaśnień w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
1.982	22.461		732	50	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 19. i 25. listopada 1889. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z d. 26. listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	193.302	53	172.175	650	172.825
	188	Szkoła weterynaryi we Lwowie: *a)* Subwencya c. k. Rządowi 2.000 zł. — ct. *b)* Asekuracya budynków (Szumanówka) . . . . 40 „ 33 „ *c)* Spłata Bankowi krajowemu 4½% pożyczki 12.400 zł. z pierwotnej 5% 16.000 zł. zaciągniętej swego czasu w gal. Kasie oszczędności na realność 466⁴/₄ we Lwowie: *α)* III. i IV. r. kap. 201 zł. 43 ct. *β)* 4½% odsetki 542 „ 57 „ *λ)* ⅛% dodatek na administracyę 30 „ 15 „ *δ)* koszta stemplowe 2 „ 50 „ 776 „ 65 „	2.816	98	2 815	—	2.815
	189*a*	Na 4 stypendya dla uczniów szkoły kucia koni we Lwowie	300	—	300	—	300
	189*b*	Zasiłek dla 2 uczni szkoły weterynaryi: Wojciecha Cielenkiewicza i Stanisława Jaworskiego po 50 zł.	100	—	100	—	100
	190	Na wydanie atlasu geologicznego wraz z tekstem	—	—	1.000	—	1.000
	191	Towarzystwo rolnicze we Lwowie	3.000	—	3.000	—	3.000
	192	„ „ w Krakowie	3.000	—	3.000	—	3.000
	193*a*	„ tatrzańskie w Krakowie .	400	—	400	—	400
	193*b*	Oddziałowi czarnohorskiemu Towarzystwa tatrzańskiego w Kołomyi, na budowę schroniska w Żabiu	100	—	100	—	100
	194	Na badanie kraju celem zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania	1.038	47	1.000	—	1.000
	195	Na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego	380	—	300	—	300
	196	Subwencye praktycznym szkołom wiercenia i górnictwa naftowego	1.805	50	1.800	—	1 800
	197	Na stacyę doświadczalną produktów naftowych .	900	—	900	—	900
	198	Na zalesienie wydm piaszczystych: *a)* w okręgu roboczym Niskim	700	—	700	—	700
		b) „ „ „ Jarosławsko-Cieszanows.	450	—	450	—	450
		c) „ „ „ Jaworowsko-Mościskim .	820	—	820	—	820
		d) „ „ „ Tarnobrzeskim . .	—	—	650	—	650
		Z przeniesienia . .	209 113	48	189.510	650	190.160

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.982	22.461		732	50	—	—
—	2	*Wydatek* nieznacznie *większy* o nieprelimiowane koszta stemplowe do kwitów.				
—	—					
—	—					
1.000	—	W roku 1890 nie było z tego tytułu żadnego wydatku.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	38	*Wydatek* nieco *większy* wedle potrzeby w tym roku.				
—	80	*Wydatek większy* o koszta zbadania obecnego stanu fabrykacyi wazeliny z produktów naftowych, które to koszta wypłacono Dr. F. Bandrowskiemu, oprócz nagrody 300 zł. za rozprawę o tejże fabrykacyi.				
—	5	*Wydatek* nieznacznie *większy* wedle potrzeby w tym roku.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
650	—	*Wydatku nie było*, ponieważ w roku 1890 nie okazała się potrzeba asygnowania zasiłku z powodu, iż w Wydziale powiatowym pozostał z asygnaty r. 1889 niespotrzebowany zapas kasowy.				
3.632	22.586		732	50	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota prelim. wedle ustawy z dnia 19. i 25. listopada 1889. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z d. 26. listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	209.113	48	189.510	650	190.160
	199	Stypendya dla 2 uczniów, którzy ukończyli wyższą szkołę rolniczą w Dublanach, na kształcenie się na nauczycieli szkół średnich . . .	1.550	—	800	—	800
	200	Na zasiłki dla ubogich uczniów, wyższej szkoły rolniczej w Dublanach do dyspozycyi Wydziału krajowego	200	—	200	—	200
	201	Stypendya dla uczniów krajowej szkoły leśnictwa we Lwowie	1.405	—	1.500	—	1.500
	202	Stypendya dla górników i uczniów praktycznych szkół wiertniczych i akademij górniczych .	2.102	50	2.000	—	2.000
	203	Na podręczniki dla średnich szkół rolniczych .	42	84	500	—	500
	204	Dla Kółek rolniczych	3.000	—	3.000	—	3.000
	205	Na koszta strzeżenia granic kraju w czasie zarazy na bydło i zamknięcia miejsc zarazy za pomocą wojska i żandarmeryi	—	—	1.000	—	1.000
	206	Na założenie składów zbożowych we Lwowie i w Krakowie; umorzenie pożyczki 400.000 zł. zaciągniętej w Towarzystwie wzajemn. ubez. w Krakowie: *a)* III. i IV. rata kapitału . 9.196 zł. 64 ct. *b)* 4½% odsetki z góry . . 17.295 „ 36 „	26.492	—	26.492	—	26.492
		Do przeniesienia . . .	243.905	82	225.002	650	225.652

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
3.632	22.586		732	50	—	—
—	750	*Wydatek większy* w tym roku od preliminowanego; uwzględnić jednak należy, że w roku poprzednim zaoszczędzono w tej pozycyi z preliminowanych 1.600 zł. kwotę 1.150 zł. (LW. 31.574/1890).				
—	—					
95	—	*Wydatek mniejszy*, według potrzeby.				
—	102	*Wydatek większy* z powodu większej liczby zgłoszeń, podobnie jak w roku poprzednim.				
457	—	*Wydatek* znacznie *mniejszy*, gdyż poniesiono jedynie koszta insercyjne konkursu.				
—	—					
1.000	—	C. k. Namiestnictwo nie zażądało w r. 1890 zwrotu z tego tytułu.				
—	—	Wedle wyjaśnienia przy zamknięciu rachunku rubryki XV. za rok 1889 na str. 129, przeniesiono na rachunek r. 1890 resztę niewyczerpaną kredytu na ukończenie urządzeń tych składów, w kwocie . . . . . 26.840 zł. 44 ct. do tego: uchwalony na r. 1890 kredyt na spłatę pożyczki zaciągniętej na ten cel . . . . 26.492 „ — „ Razem do dyspozycyi . . . 53.332 zł. 44 ct. Z tego wydano: *a)* na umorzenie pożyczki, jak obok wykazano . . 26.492 zł. — ct. *b)* na dalsze koszta urządz. składów 26.386 „ 86 „ *c)* przeniesiono na rachunek r. 1891 na ukończenie urządzeń . . . 453 „ 58 „ 53.332 „ 44 „				
5.148	23.438		732	50	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1880 zł.	Wydatki w r. 1880 ct.	Kwota prelim. wedle ustawy z dnia 16. i 25. listopada 1889. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z d. 26. listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.	206	Z przeniesienia . . .	243.905	82	225.002	650	225.652
	206α	Koszta administracyi kraj. składów publicznych: *a)* we Lwowie	9.993	41	—	—	—
		b) w Krakowie	19.955	41	—	—	—
		Do przeniesienia . .	273.854	64	225.002	650	225.652

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
5.184	23.438		732	50	—	—
		Ogółem wydano na założenie i urządzenie tych składów po koniec r. 1890: *a)* we Lwowie . . . . . 204.242 zł. 52½ ct. *b)* w Krakowie . . . . . 195.303 „ 89½ ct. Razem . . . 399.546 zł. 42 ct. Szczegółowy rachunek tych wydatków obacz w osobnem sprawozdaniu Wydziału krajowego.				
—	9 993	*a)* W dołączonym (do osobnego sprawozdania o składach publicznych) rachunku, zestawionym przez Dyrekcyę składów we Lwowie, wykazano koszta administracyi za r. 1890 w sumie 8.283 zł. 41 ct. że zaś w tej sumie mieszczą się należytości bierne w kwocie . . 1.188 „ 05 „ (jak obok w kolumnie należytości) przeto właściwy kasowy wydatek wyniósł *po otwarciu* zakładu . . 7.095 zł. 36 ct. do tego wydatki poniesione z funduszu krajowego *przed otwarciem* tegoż . . . . . 2 898 „ 05 „ Razem, jak poszczególniono . . . 9.993 zł. 41 ct.	—	—	1.188	05
—	19.955	*b)* W dołączonym (do osobnego sprawozdania o składach publicznych) rachunku, zestawionym przez Dyrekcyę składów w Krakowie wykazano koszta administracyi za r. 1890 w sumie 18.769 zł. 64 ct. ponieważ zaś w tejże mieszczą się (wstawione obok w odnośnej kolumnie) należytości bierne . . 1 314 „ 23 „ kasowy przeto wydatek wyniósł 17.455 zł. 41 ct. z której kwoty przypada na administracyę *po otwarciu* zakładu 16.278 „ 77 „ reszta zaś . . . 1.176 zł. 64 ct. wraz z kwotami: *α)* na fundusz dyspozycyjny dla Dyrekcyi Towarzystwa wzajemnego kredytu w Krakowie . . . . 2.000 „ — „ *β)* na udział w Towarzystwie wzajemnego kredytu w Krakowie z powodu otwarcia Wydziałowi krajowemu rachunku bieżącego. 500 „ — „ razem przeto . . . 3.676 zł. 64 ct.	—	—	1.314	23
5.184	53 386	przypada na wydatki *przed otwarciem* tego zakładu.	732	50	2.502	28

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota prelim. wedle ustawy z dnia 25. listop. 1889. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z d. 26. listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia .	273.854	64	225.002	650	225.652
	207	Krakowskiemu Towarzystwu gospodarskiemu na wydawnictwo „Tygodnika rolniczego“ .	500	—	500	—	500
	208*a*	Na zaprowadzenie nauczycieli wędrownych rolnictwa dla włościan, w myśl uchwały sejmowej z dnia 5. października 1888 (aż do r. 1894 włącznie)	3.763	32	2.000	—	2.000
	208*b*	Na zakupno środków demonstracyjnych do nauki gospodarstwa mlecznego, jednorazowo . .	250	—	250	—	250
	208*c*	Gal. Towarz. pszczelniczo-ogrodnicze we Lwowie	100	—	100	—	100
	209	Anowa Berta, wdowa po profesorze szkoły rolniczej w Dublanach, dożywotnie roczne zaopatrzenie	300	—	300	—	300
	210*a*	Na założenie stacyi doświadczalnej mechaniczno-technologicznej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie, I. rata, w myśl uchwały sejmowej z dnia 24. stycznia 1889 *(nadzwyczajne)*	—	—	*2.500*	—	*2.500*
	210*b*	Komitetowi jeneralnemu wystawy powszechnej rolniczo-leśnej w Wiedniu w r. 1890 na nagrody dla wystawców galicyjskich, jednorazowo .	1.000	—	1.000	—	1.000
		Do przeniesienia . .	279.767	96	*2.500* 229.152	650	*2.500* 229.802

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
5.184	53.386		732	50	2.502	28
		Zestawiwszy wydatki *po otwarciu* tych składów j. w. . . . . 16.278 zł. 77 ct. z wydatkami *przed otwarciem* tychże, j. w. . . . . 3.676 „ 64 „ otrzyma się sumę wydatków, jak wykazano . . . 19.955 zł. 41 ct. *(Patrz rubr. XIII. η dochodów.)*				
—	—					
—	1.763	*Wydatek większy* . . . . . 1.763 zł. jest tylko iluzorycznym, ponieważ w rubr. XIII. dochodów (budżetem nieposzczególnione, str. 184) pobrano subwencyę od c. k. Rządu na ten cel za rok 1890. w kwocie . . . 2.000 „ okazuje się przeto wydatek właściwie *mniejszy* od budżetu o . . . 237 zł.				
—	—					
—	—					
—	—					
2.500	—	*Wydatku nie było*, ponieważ c. k Rząd warunków uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 24. stycznia 1889 r. zastrzeżonych, w r. 1890 nie dopełnił.				
—	—					
2.500						
5.184	55.149		732	50	2.502	28

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota prelim. wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z d. 26. listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	*2.500* 279.767	96	*2.500* 229.152	650	*2 500* 229.802
	210*c*	Towarzystwom gospodarskim we Lwowie i w Krakowie, na ułatwienie producentom krajowym obesłania wystawy powszechnej rolniczo-leśnej w Wiedniu	5.000	—	5.000	—	5.000
	210*d*	Na pokrycie kosztów reaktywowania i utrzymania kursu uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku	3.247	77	—	1.000	1.000
		Razem { zwyczajne	288.015	73	234.152	1.650	235.802
		Razem { *nadzwyczajne*	—	—	*2.500*	—	*2.500*
		Suma rubryki XV. . . .	288.015	73	236.652	1.650	238.302

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.500	—					
5.184	55.149		732	50	2.502	28
—	—					
—	2.248	W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. listopada 1889 r., reaktywowano wymieniony kurs i otwarto szkołę na dniu 15. maja 1890. Kredyt na ten cel w przewidywaniu rządowej subwencyi uchwalono w wysokości 1.000 zł. już *po uchwaleniu budżetu krajowego*, uwidoczniliśmy w osobnej kolumnie jako kredyt dodatkowy. Rachunek wydatków tej pozycyi przedstawia się, jak następuje:				
		1. Na płace nauczycieli, wraz z relutum na pomieszkanie dla kierownika . . . 1.288 zł. 14 ct.				
		2. na koszta administracyjne . . . 75 „ 51 „				
		3. „ potrzeby naukowe . . . . . 426 „ 85 „				
		4. „ utrzymanie uczniów . . . . 698 „ 12 „				
		5. „ wewnętrzne urządzenie zakładu . 296 „ 31 „				
		6. „ prowadzenie gospodarstwa zakładowego . . . . . 462 „ 84 „				
		Razem, jak wykazano . . . 3.247 zł. 77 ct				
		Kredyt uchwalony . . . . . 1.000 „ — „				
		przekroczenie kredytu . . . 2.247 zł. 77 ct.				
		Uwzględniwszy jednak pobrany od c. k. Rządu zasiłek na ten cel, zarachowany w rubryce XIII. dochodów (niebudżetowe β) w kwocie . 2.200 „ — „				
		okazuje się przekroczenie budżetu o drobną tylko różnicę . . . . 47 zł. 77 ct.				
5.184	57.397					
2.500	—					
7.684	57.397		732	50	2.502	28
	49.713					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XVI.		**Na cele przemysłu.**			
		I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.			
		(Szkoły wieczorne dla terminatorów).			
	211	W Brzeżanach	336	—	336
	212	„ Drohobyczu	363	—	363
	213	„ Jarosławiu	600	—	600
	214	„ Kołomyi	500	—	500
	215	„ Krakowie (cztery szkoły)	1.600	—	1.600
	216	„ Lwowie (izraelicka im. Marka Bernsteina)	296	25	395
	217	„ Nowym Sączu	595	—	595
	218	„ Przemyślu	594	—	594
	219	„ Rzeszowie	570	—	570
	220	„ Stanisławowie	590	—	590
	221	„ Tarnowie	595	—	595
		Nowe szkoły.			
	222	W Bochni	200	—	400
	223	„ Gorlicach	137	—	137
	224	„ Sanoku	—	—	300
	225	„ Starym Sączu	400	—	400
	226	„ Wadowicach	160	—	160
	227	„ Żółkwi	400	—	400
	228	Na szkoły przemysłowe uzupełniające, które weszły w życie w roku 1890	781	57	2 100
		Razem	8.717	82	10.635
		II. Szkoły przemysłowe fachowe, połączone z warsztami wzorowemi.			
		A. Dla wyrobów z drzewa i łoziny.			
	229	Krajowa szkoła kołodziejstwa i bednarstwa w połączeniu z kuźnią do kucia wozów w Kamionce Strumiłowej: zwyczajne	3.372	—	3.372
		nadzwyczajne	*450*	—	*450*
	230	Krajowy warsztat wzorowy dla stolarstwa i wyrobu zabawek drewnianych w Żywcu	1.450	—	1.450
		Z przeniesienia { zwyczajne	4.822	—	4.822
		{ *nadzwyczajne*	*450*	—	*450*
		Do przeniesienia { zwyczajne	8.717	82	10.635
		{ *nadzwyczajne*	—	—	—

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
99	—	*Wydatek mniejszy* z powodu niezrealizowania przez zarząd szkoły jednej kwartalnej raty i przedawnienia asygnaty.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
200	—	*Wydatek mniejszy* z powodu późniejszego otwarcia szkoły.				
—	—					
300	—	Z powodów niezależnych od Wydziału krajowego, szkoła nie weszła w życie.				
—	—					
—	—					
—	—					
1.318	—	Wydatek mniejszy z powodu, że z projektowanych 11 szkół tylko 5 weszło w życie.				
1.917	—					
—	—					
—	—					
—	—		400	—	—	—
1.917	—		400	—	—	—
—	—					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XVI.		Z przeniesienia { zwyczajne	8.717	82	10.635
		Z przeniesienia { *nadzwyczajne*	—	—	—
		Z przeniesienia { zwyczajne	4.822	—	4.822
		Z przeniesienia { *nadzwyczajne*	*450*	—	*450*
	231	Szkoła koszykarska w Jarosławiu . . . zwyczajne	1.000	—	1.000
		nadzwyczajne	—	—	*250*
	232	„ „ Jaśle	300	—	300
	233	Szkoła i warsztat wzorowy stolarstwa i tokarstwa w Stanisławowie	800	—	800
	234	Warsztat wzor. kołodziejski z kuźnią do kucia wozów w Toustem	1.320	—	1.320
	235	„ „ „ w Grybowie: . zwyczajne	600	—	600
		nadzwyczajne	*812*	*12*	*800*
	236	„ „ stolarski i tokarski w Myślenicach:			
		zwyczajne	—	—	300
		nadzwyczajne	—	—	*500*
		Razem { zwyczajne	8.842	—	9.142
		Razem { *nadzwyczajne*	*1.262*	*12*	*2.000*
		B. Dla wyrobów garncarskich.			
	237	Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi	2.550	—	2.550
	238	Krajowy warsztat wzorowy garncarski w Porembie: zwyczajne	1.800	—	1.800
		nadzwyczajne	*600*	—	*600*
	239	„ „ „ „ Toustem . . .	900	—	900
		Razem { zwyczajne	5.250	—	5.250
		Razem { *nadzwyczajne*	*600*	—	*600*
		C. Dla wyrobów tkackich.			
	240	Krajowa szkoła tkacka i warsztat wzorowy w Krośnie: zwyczajne	2.720	—	2.720
		nadzwyczajne	*1.200*	—	*1.200*
	241	Krajowy warsztat wzorowy tkacki w Wilamowicach . .	800	—	800
	242	„ „ „ „ Błażowej . . .	1.100	—	1.100
	243	„ „ „ „ Korczynie . . .	970	—	970
	244	„ „ „ „ Kosowie . . .	960	—	960
	245	Warsztat wzorowy tkacki (subwencyonowany) w Glinianach:			
		zwyczajne	600	—	600
		nadzwyczajne	*300*	—	*300*
		Nowe zakłady, które w roku 1890 miały wejść w życie:			
	246	Warsztat wzorowy w Borszczowie . . zwyczajne	—	—	300
		nadzwyczajne	—	—	*925*
		Do przeniesienia { zwyczajne	7.150	—	7.450
		Do przeniesienia { *nadzwyczajne*	*1.500*	—	*2.425*
		Do przeniesienia { zwyczajne	22.809	82	25.027
		Do przeniesienia { *nadzwyczajne*	*1.862*	*12*	*2.600*

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą proliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.917	—		400	—	—	—
—	—					
—	—					
250	—	Wydatek mniejszy, ponieważ subwencyę wypłacono w miarę potrzeby.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	*12*	*Wydatek* na urządzenie nieco *większy*.				
300	—	*Wydatku* z tego tytułu w roku 1890 *nie było*.				
500	—					
300	—					
750	*12*					
—	—					
—	—	*Do poz. 238.*	126	—	—	—
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—	Wykazana obok zaległość czynna 200 zł., stanowi subwencyę stałą od gminy Wilamowice za rok 1890. Subwencya ta, która w roku 1890 w równej kwocie wpłynęła, była zaległą z roku 1889.	200	—	—	—
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
300	—	Projektowany warsztat nie wszedł w życie z powodu niedopełnienia warunków ze strony czynników miejscowych.				
925	—					
300	—					
925	—					
2.517	—					
1.663	—		726	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XVI.		Z przeniesienia { zwyczajne / *nadzwyczajne*	22.809 / *1.862*	82 / *12*	25.027 / *2.600*
		Z przeniesienia { zwyczajne / *nadzwyczajne*	7.150 / *1.500*	— / —	7.450 / *2.425*
	247	Warstat wzorowy w Grzymałowie	—	—	—
	248	„ „ „ Rychwałdzie . . zwyczajne	—	—	300
		nadzwyczajne	*925*	—	*925*
	249	Na sprawienie zapasu wzorów opartych na swojskich motywach i patronów do tkanin wzorzystych dla wszystkich warsztatów wzorowych w kraju	300	—	300
		Razem { zwyczajne / *nadzwyczajne*	7.450 / *2.425*	— / —	8.050 / *3.350*
		D. Dla wyrobów koronkarskich.			
	250	Krajowa szkoła koronkarska w Muszynie	722	15	910
	251	„ „ „ Zakopanem	2.200	—	2.200
	252	Szkoła koronkarska (subwencyonowana) w Kańczudze . .	1.163	—	1.163
		Razem . .	4.085	15	4.273
		E. Subwencyonowane zakłady pracy kobiet.			
	253	Szkoła wydziałowa im. św. Scholastyki w Krakowie . .	500	—	500
	254	Szkoła robót utrzymywania przez „Towarzystwo pracy kobiet“ we Lwowie: zwyczajne	500	—	500
		nadzwyczajne	*200*	—	*200*
	255	Szkoła specyalna robót kobiecych u pp. Benedyktynek w Przemyślu: zwyczajne	300	—	300
		nadzwyczajne	*200*	—	*200*
		Razem { zwyczajne / *nadzwyczajne*	1.300 / *400*	— / —	1.300 / *400*
		F. Szkoły fachowe rządowe, subwencyonowane ze skarbu krajowego.			
	256	C. k. szkoła fachowa dla wyrobów z drzewa w Zakopanem .	1.400	—	1.500
	257	C. k. zawodowa szkoła ślusarska w Świątnikach górnych: zwyczajne	900	—	900
		nadzwyczajne	*523*	*13*	*500*
		Razem { zwyczajne / *nadzwyczajne*	2.300 / *523*	— / *13*	2.400 / *500*
		III. Wydatki ogólne na cele szkolne przemysłowe.			
	258	Krajowa keramiczna stacya doświadczalna przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie	3.266	—	3.266
	259	Muzeum przemysłowe w Krakowie	2.000	—	2.000
		Do przeniesienia { zwyczajne / *nadzwyczajne*	5.266 / —	— / —	5.266 / —
		Do przeniesienia { zwyczajne / *nadzwyczajne*	37.944 / *5.210*	97 / *25*	41.050 / *6.850*

Wydatki. — Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.517	—					
1.663	—		726	—	—	—
300	—					
925	—					
—	—					
300	—	Dotacya zwyczajna niezużytkowana, ponieważ warsztat wszedł w życie dopiero z początkiem r. 1891.				
—	—					
—	—					
600	—					
925	—					
188	—	Wydatek mniejszy, ponieważ wynagrodzenie, nauczycielki czytania, pisania i rachowania za r. 1890 pokryto z funduszów r. 1889.				
—	—					
—	—					
188	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
100	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu wpływu zasiłku od Tow. tatrzańskiego w Krakowie w kwocie 100 zł.				
—	—					
—	*23*	*Wydatek* nieco *większy* z tytułu zwrotu na sporządzenie szkicu szkolnego budynku (LW. 42.720/1890).				
100	—					
—	*23*					
—	—					
—	—					
—	—		726	—	—	—
—	—					
3.105	—					
1.640	—					

*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XVI.		Z przeniesienia { zwyczajne / *nadzwyczajne*	37.944 / *5.210*	97 / *25*	41.050 / *6.850*
	260	Z przeniesienia { zwyczajne / *nadzwyczajne*	5.266 / —	— / —	5.266 / —
	261	Muzeum przemysłowe we Lwowie	2.000	—	2.000
	262	Na kurs wakacyjny nauki biegłości ręcznej *(slöjd)* dla nauczy-			
	263	cieli szkół ludowych w Sokalu	800	—	800
	264	Na takiż sam kurs nauki w Krakowie	800	—	800
		Na wydawnictwo wzorów rysunkowych, dalsza rata . .	752	75	1.500
		Stypendya przemysłowe:			
		a) na zasiłki dla kandydatów kształcących się na nauczycieli szkół przemysłowych uzupełniających . *(nadzwyczajne)*	*1.770*	—	*2.000*
		b) na inne stypendya przemysłowe	13 584	34	6.000
	265	Na nowe warsztaty wzorowe, powstałe w ciągu roku 1890: *nadzwyczajne*	*2.066*	*44*	*2.500*
		Razem { zwyczajne / *nadzwyczajne*	23.203 / *3.836*	09 / *44*	16.366 / *4.500*
		IV. Koszta administracyi.			
	266	Prenumerata czasopism i zakupno dzieł fachowych dla biura Komisyi	200	—	200
	267	Biuro komisyi krajowej dla spraw przemysłowych:			
		a) koszta podróży i dyety . . . 1.426 zł. 16 ct.			
		b) płaca sekretarza . . . . . 1.000 „ — „			
		c) „ pomocnika biurowego . . 360 „ — „	2.786	16	2.760
		Razem . .	2.986	16	2.960
		V. Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe.			
	268	Na zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe	6.197	65	7.000
	269	Dotacya krajowego funduszu przemysłowego, IV. rata . .	30.000	—	30.000
		Razem . .	36.197	65	37.000
		VI. Szkoły handlowe.			
	270	Szkoła handlowa w Krakowie	1.000	—	1.000
		Razem rubryka XVI { zwyczajne / *nadzwyczajne*	101.331 / *9.046*	87 / *69*	98.376 / *11.350*
		Suma rubryki XVI. . .	110 378	56	109.726

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
3.105	—		726	—	—	—
1.640	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ część wydatku pokryto z funduszów dawniejszych.				
—	—					
747	—	Wydatek *mniejszy* z powodu mniejszej frekwencyi kandydatów na kursa rysunkowe.				
230	—	Znaczne przekroczenie tej pozycyi, spowodowane znaczniejszym napływem uzdolnionych a bardzo nie zamożnych uczniów do szkół przemysłowych, tudzież przeniesieniem części wydatku na stypendya z r. 1889 na r. 1890, znajduje prawie całkowite pokrycie w oszczędnościach innych pozycyj rubryki XVI. na podstawie dozwolonego na rok 1890 nieograniczonego prawa *virement*.	—	—	60	—
—	7.584					
434	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ nie wszystkie nowo projektowane warsztaty weszły w życie.				
747	7.584					
664	—					
—	—					
—	26	*Wydatek* nieco *większy* na koszta podróży i dyety, wedle potrzeby w tym roku.				
—	26					
802	—		2.118	20	30	—
—	—					
802	—					
—	—					
—	2.956					
2.304	—					
	652		2.844	20	90	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889 zł.
XVII		**Rozmaite wydatki.**			
		Sumaryczne zestawienie rubryki XVII.			
		Wydatki w budżecie wyszczególnione { zwyczajne . . .	53.580	—	53.580
		{ *nadzwyczajne* . . .	*300.000*	—	*300.000*
		„ „ „ niewyszczególnione	11.765	21	—
		Razem { zwyczajne .	65.345	21	53.580
		{ *nadzwyczajne* .	*300.000*	—	*300.000*
		Suma rubryki XVII. . . .	365.345	21	353.580
		Poszczególnienie.			
		Do rozporządzalności Wydziału krajowego:			
	271	*1. Zapomogi i wsparcia udzielone urzędnikom, dyurnistom i sługom.*			
		Abgarowicz, koncepista . . . . . 60 zł. — ct.			
		Baczyński, dyetaryusz manipulacyjny . . 75 „ — „			
		Balzer, dyetaryusz konceptowy . . . 160 „ — „			
		Barbarowski, stróż . . . . . 20 „ — „			
		Barycki, dyetaryusz rachunkowy . . . 85 „ — „			
		Berezowski, asystent manipulacyjny . . 30 „ — „			
		Białobrzeski, asystent konceptowy . . 100 „ — „			
		Bielski, rewident rachunkowy . . . 70 „ — „			
		Bieńkowski, archiwista . . . . . 100 „ — „			
		Błocki, adjunkt szkoły lasowej . . . 50 „ — „			
		Bojkowski, portyer . . . . . 30 „ — „			
		Brąglewicz, dyetaryusz konceptowy . . 500 „ — „			
		Brzyski, asystent rachunkowy . . . 75 „ — „			
		Bubes, stróż . . . . . 40 „ — „			
		Burczak, dyetaryusz manipulacyjny . . 95 „ — „			
		Buynowski, adjunkt kasowy . . . . 50 „ — „			
		Chermiński Michał, woźny . . . . 100 „ — „			
		Chermiński Walenty, woźny kasowy . . 60 „ — „			
		Chmielewski, dyetaryusz manipulacyjny . 205 „ — „			
		Chrzanowski, dyetaryusz konceptowy . . 448 „ — „			
		Czaczka, dyetaryusz manipulacyjny . . 55 „ — „			
		Dąbrowski, dyetaryusz rachunkowy . . 65 „ — „			
		Dauksza, praktykant rachunkowy . . . 80 „ — „			
		Drwęski, dyetaryusz konceptowy . . . 300 „ — „			
		Do przeniesienia . 2.853 zł. — ct.			

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		461	09½	—	70
—	—		—	—	—	—
—	11.765		1.807	21	84	—
—	11.765		2.268	30½	84	70
—	—		—	—	—	—
	11.765		2.268	30½	84	70

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. listopada 1889. zł.
XVII	271	Z przeniesienia . 2.853 zł. — ct.			
		Durkalec, stróż . . . . . 50 „ — „			
		Dr. Ekielski, radca . . . . . 200 „ — „			
		Gierasiński, dyetaryusz manipulacyjny . . 85 „ — „			
		Giziński, adjunkt konceptowy . . . 40 „ — „			
		Gołębski, adjunkt rachunkowy . . . 80 „ — „			
		Gorczyca, dyetarzyusz manipulacyjny . . 25 „ — „			
		Grabowski, stróż . . . . . 40 „ — „			
		Günther, maszynista . . . . . 20 „ — „			
		Holuka, asystent rachunkowy . . . 30 „ — „			
		Hupczyc, protokolista rachunkowy . . 50 „ — „			
		Hupert, dyetaryusz rachunkowy . . . 45 „ — „			
		Jabłonowski, koncepista . . . . . 50 „ — „			
		Jabłoński, praktykant rachunkowy . . 30 „ — „			
		Jakubowski, dyetaryusz manipulacyjny . . 80 „ — „			
		Jamiński, dyetaryusz rachunkowy . . . 65 „ — „			
		Jankiewicz, dyetaryusz manipulacyjny . . 35 „ — „			
		Januszkiewicz, dyetaryusz rachunkowy . . 45 „ — „			
		Jasienicki, dyetaryusz manipulacyjny . . 125 „ — „			
		Jasiński, asystent manipulacyjny . . . 105 „ — „			
		Jelonek, asystent rachunkowy . . . 50 „ — „			
		Komaniewski, dyetaryusz manipulacyjny . 110 „ — „			
		Kossowski, asystent rachunkowy . . . 50 „ — „			
		Kowalski Erazm, dyetaryusz statystyczny . 50 „ — „			
		Kowalski Józef, woźny . . . . . 50 „ — „			
		Kratochwil, dyetaryusz manipulacyjny . . 110 „ — „			
		Krobicki, rewident rachunkowy . . . 80 „ — „			
		Krupa, dyetaryusz manipulacyjny . . . 20 „ — „			
		Kube, dyetaryusz rachunkowy . . . 25 „ — „			
		Kunisch, protokolista . . . . . 50 „ — „			
		Kurkowski, stróż szkoły lasowej . . . 15 „ — „			
		Kwiatkowski, asystent konceptowy . . 65 „ — „			
		Łatkowski, dyetaryusz manipulacyjny . . 45 „ — „			
		Lewartowski, dyetaryusz rachunkowy . . 50 „ — „			
		Lewicki, woźny . . . . . 60 „ — „			
		Lisiewicz, dyetaryusz manipulacyjny . . 170 „ — „			
		Łoś, asystent manipulacyjny . . . . 40 „ — „			
		Majewski Jan, dyetaryusz . . . . . 25 „ — „			
		Majewski Maryan, praktykant rachunkowy . 25 „ — „			
		Mamczyński, dyetaryusz rachunkowy . . 25 „ — „			
		Monasterski, adjunkt szkoły lasowej . . 100 „ — „			
		Marcinkowski, asystent rachunkowy . . 30 „ — „			
		Matecki, dyetaryusz rachunkowy . . . 20 „ — „			
		Michalczewski Józef, radca . . . . . 200 „ — „			
		Michalczewski Stanisław, dyetaryusz rachunk. 55 „ — „			
		Do przeniesienia . 5.573 zł. — ct.			

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XVII	271	Z przeniesienia . 5.573 zł. — ct.			
		Michalewicz, dyetaryusz statystyczny . . 20 „ — „			
		Dr. Miziewicz, asystent konceptowy . . 100 „ — „			
		Moroz, stróż szkoły lasowej . . . . 15 „ — „			
		Mortko, woźny . . . . . 72 „ — „			
		Nędza, froter . . . . . 15 „ — „			
		Niedziałkowski, adjunkt rachunkowy . . 60 „ — „			
		Dr. Niedzielski, sekretarz . . . . 200 „ — „			
		Niewiadomski, odźwierny . . . . 60 „ — „			
		Nowosad, stróż . . . . . 40 „ — „			
		Ogonek, inżynier-asystent . . . . 100 „ — „			
		Olpiński, adjunkt rachunkowy . . . 100 „ — „			
		Olszewski, adjunkt rachunkowy . . . 40 „ — „			
		Orłowicz, stróż . . . . . 40 „ — „			
		Paklerski, adjunkt rachunkowy . . . 90 „ — „			
		Pawlikowski, dyetaryusz rachunkowy . . 45 „ — „			
		Piotrowski, asystent manipulacyjny . . 80 „ — „			
		Płomyk-Paszkowski, dyetaryusz manipulacyjny 120 „ — „			
		Pogorzelski, stróż . . . . . 40 „ — „			
		Polak, dyetaryusz rachunkowy . . . 65 „ — „			
		Policz, stróż . . . . . 35 „ — „			
		Pröckl, dyetaryusz oddziału statystycznego . 50 „ — „			
		Przygodzki, dyetaryusz rachunkowy . . 30 „ — „			
		Przyłuski, dyetaryusz oddziału statystycznego 50 „ — „			
		Rewakowicz, dyetaryusz konceptowy . . 20 „ — „			
		Rożanowski, kancelista . . . . . 30 „ — „			
		Ruebenbauer, inżynier-pomocnik . . . 30 „ — „			
		Rudzki Bolesław, dyetaryusz rachunkowy . 45 „ — „			
		Rzeczycki, dyetaryusz manipulacyjny . . 105 „ — „			
		Sałamaszyński, stróż . . . . . 45 „ — „			
		Dr. Sawicki-Stella, inspektor szpitali . . 100 „ — „			
		Sawicki Mikołaj, dyetaryusz manipulacyjny . 25 „ — „			
		Schmid Stanisław, dyetaryusz manipulacyjny . 90 „ — „			
		Schworm, adjunkt konceptowy . . . 60 „ — „			
		Seńczyszyn, stróż . . . . . 20 „ — „			
		Sidorowicz, adjunkt rachunkowy . . . 100 „ — „			
		Skracha, dyetaryusz rachunkowy . . . 25 „ — „			
		Skwirczyński, dyetaryusz rachunkowy . . 45 „ — „			
		Słomkowski, koncepista . . . . . 60 „ — „			
		Sobek, asystent manipulacyjny . . . 50 „ — „			
		Stadnicki, koncepista . . . . . 100 „ — „			
		Stelmachów, asystent manipulacyjny . . 30 „ — „			
		Sternal, dyetaryusz konceptowy . . . 90 „ — „			
		Starzecki, asystent konceptowy . . . 60 „ — „			
		Stocki, woźny . . . . . 75 „ — „			
		Do przeniesienia . 8.245 zł. — ct.			

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XVII	271	Z przeniesienia . 8.245 zł. — ct.			
		Stroynowski, dyetaryusz manipulacyjny . 105 „ — „			
		Strnad Emil, dyetaryusz oddziału statystyczn. 30 „ — „			
		Strnad Henryk, asystent rachunkowy . . 120 „ — „			
		Szczerban, dyetaryusz oddziału statystycznego 90 „ — „			
		Szczęsnowicz, dyetaryusz manipulacyjny . 55 „ — „			
		Szim, dyetaryusz manipulacyjny . . . 70 „ — „			
		Szymański, dyetaryusz manipulacyjny . . 80 „ — „			
		Tarnawiecki, dyetaryusz rachunkowy . . 85 „ — „			
		Tarnawski, dyrektor oddziału rachunkowego . 450 „ — „			
		Tranda, adjunkt rachunkowy . . . . 140 „ — „			
		Turczyński, stróż . . . . . 80 „ — „			
		Tyblewicz, dyetaryusz konceptowy . . 50 „ — „			
		Uderski, dyetaryusz rachunkowy . . . 20 „ — „			
		Walter, dyetaryusz rachunkowy . . . 30 „ — „			
		Waszczak, dyetaryusz manipulacyjny . . 60 „ — „			
		Waydowski, dyetaryusz manipulacyjny . . 85 „ — „			
		Wąsowicz, dyetaryusz manipulacyjny . . 75 „ — „			
		Wilczyński, adjunkt konceptowy . . . 100 „ — „			
		Wojciechowski, stróż . . . . . 25 „ — „			
		Wojtowicz, woźny . . . . . 52 „ — „			
		Wojtyna, stróż . . . . . 20 „ — „			
		Wolański, sekretarz . . . . . 80 „ — „			
		Wołek, woźny . . . . . 37 „ — „			
		Wolski Mieczysław, praktykant rachunkowy . 30 „ — „			
		Wolski Waleryan, dyetaryusz manipulacyjny 85 „ — „			
		Woroniecki, praktykant rachunkowy . . 152 „ 90 „			
		Wrcnowski, praktykant rachunkowy . . 25 „ — „			
		Zajączkowski, dyetaryusz konceptowy . . 165 „ — „			
		Zaradzki, dyetaryusz manipulacyjny . . 30 „ — „			
		Zeńczak, koncepista . . . . . 200 „ — „			
		Zglinnicki, dyetaryusz manipulacyjny . . 25 „ — „			
		Zieliński, dyetaryusz techniczny . . . 60 „ — „			
		Ziembicki, adjunkt rachunkowy . . . 80 „ — „			
		Zimerman, asystent rachunkowy . . . 40 „ — „			
		Żórawski, adjunkt rachunkowy . . . 50 „ — „			
		Zych, dyetaryusz rachunkowy . . . 50 „ — „			
		2. Zapomogi udzielone gminom.			
		Brzesko, pogorzelcy . . . . . 200 zł. — ct.			
		Brzostek „ . . . . . 80 „ — „			
		Busk „ . . . . . 250 „ — „			
		Frysztak „ i regulacya miasta . 450 „ — „			
		Głogów „ . . . . . 150 „ — „			
		Do przeniesienia . 12.306 zł. 90 ct.			

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1880 zł.	Wydatki w r. 1880 ct.	Kwota prelim. wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XVII	271	Z przeniesienia .	12.306 zł.	90 ct.	
		Jezierzany, pogorzelcy	200 „	— „	
		Kijowice „	40 „	— „	
		Kolbuszowa „	100 „	— „	
		Krasne „	60 „	— „	
		Mikołajów „	200 „	— „	
		Mościska „	20 „	— „	
		Nienadówka „	25 „	— „	
		Nowy Sącz „	300 „	— „	
		Ottynia „	100 „	— „	
		Przysłupie „	15 „	— „	
		Ropczyce „	25 „	— „	
		Rozwadów „	50 „	— „	
		Stare miasto „	200 „	— „	
		Stece ad Wola Raniz., pogorzelcy . .	40 „	— „	
		Tarnoruda, pogorzelcy	60 „	— „	
		Wulka sokołowska, pogorzelcy . . .	40 „	— „	
		Zborów, pogorzelcy	300 „	— „	
		3. Zasiłki dla rozmaitych stowarzyszeń, zakładów, czasopism, tudzież dla osób kształcących się na prace naukowe, podróże itp.			
		Banach, słuchacz weter., na taksę rygorozalną	57 „	— „	
		„Bartnik postępowy“, na wydawnictwo .	100 „	— „	
		Bartosiński, uczeń gimnazyalny . .	60 „	— „	
		Benedyktowicz, artysta malarz . . .	250 „	— „	
		Biedroń, za 100 egz. broszury „Jak gospodarowałem w roku nieurodzaju“ . . . . . 100 zł.			
		i zasiłek na „Czytelnię rolniczą“ 100 „	200 „	— „	
		Cielenkiewicz, słuchacz weterynaryi, na taksę rygorozalną	57 „	— „	
		Chrzanowski Walenty, artysta malarz . .	23 „	75 „	
		Dublany, kółko rolnicze	100 „	— „	
		Dublany, szkoła ludowa	68 „	— „	
		Dr. Godlewski, profesor szkół dublańskich, na podróż naukową	100 „	— „	
		Iżycki, uczeń gimnazyalny	20 „	— „	
		Komitet izraelicki kolonii wakacyjnych .	25 „	— „	
		Kostecki, korektor drukarni Uniwersytetu jagiellońskiego	100 „	— „	
		Koszta wycieczki profesorów i uczniów na wystawę wiedeńską:			
		a) szkoły rolnicze w Dublanach . .	649 „	— „	
		b) szkoły rolnicze w Czernichowie .	370 „	— „	
		Do przeniesienia .	16.261 zł.	65 ct.	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota prelminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889 zł.
XVII	271	Z przeniesienia .	16.261 zł	65 ct.	
		Kowalewski, uczeń gimnazyalny . .	60 „	— „	
		Królikowski, suplent gimnazyalny . .	50 „	— „	
		Kulik, słuchacz praw	60 „	— „	
		Kwoczyński, na kształcenie się w spiewie .	100 „	— „	
		Mazurkiewicz, słuchacz akademii rolniczo-leśnej w Wiedniu	40 „	— „	
		Nowak, na kształcenie się w ogrodnictwie .	100 „	— „	
		Osostowicz, rygorozant szkoły weterynaryi .	57 „	— „	
		Pilat, słuchacz szkoły weterynaryi . .	50 „	— „	
		Pilch, słuchacz szkoły weterynaryi . .	57 „	— „	
		Rutkowski, słuchacz szkoły weterynaryi .	57 „	— „	
		Stęczyński-Bogusz, literat . . .	100 „	— „	
		Studnicki Wł., na kształcenie się w muzyce .	100 „	— „	
		Szymański, rygorozant szkoły weterynaryi .	57 „	— „	
		Teatr polski w Poznaniu	552 „	71 „	
		Terlikowski, na kształcenie się w rytownictwie	100 „	— „	
		Towarzystwo gorzelników, na wydawnictwo „Gorzelnika“ . . .	200 „	— „	
		„ gospod. galic. na stypendya dla uczniów szkoły chmielarskiej w Starem Siole . . .	240 „	— „	
		„ pomocy naukowej we Lwowie	150 „	— „	
		„ gal. weteryn. na wydawnictwo „Przeglądu weterynarskiego“ .	100 „	— „	
		„ pedagogiczne we Lwowie:			
		a) na kolonie wakacyjne .	200 „	— „	
		b) na urządzenie XXIV. walnego zgromadzenia .	200 „	— „	
		„ „Bratnia pomoc“ słuch. politech.	100 „	— „	
		„ muzyczne „Harmonia“ . .	100 „	— „	
		„ Kółek rolniczych, na koszta zjazdu	200 „	— „	
		„ rękodzielników i przemysłowców „Rodzina“	200 „	— „	
		„ opieki zdrowia w Krakowie, za 2.000 egz. broszury „Wskazówki żywienia i pielęgnowania dzieci“	90 „	— „	
		Wędrychowski, słuchacz weterynaryi . .	57 „	— „	
		Zakład herbaciany we Lwowie . . .	100 „	— „	
		„ im. św. Teresy we Lwowie . .	500 „	— „	
		Zontak Wład., na urządzenie kolonii leczniczej w Rymanowie	300 „	— „	
		Do przeniesienia .	20.539 zł.	36 ct.	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XVII	271	Z przeniesienia .	20.539 zł.	36 ct.	
		4. Rozmaite inne.			
		Adres dla J. Ces. Wys. Arcyksiężniczki Waleryi	25 „	25 „	
		Błoński Maciej, weteran	50 „	— „	
		Bortnikowa, b. dozorczyni chorych w szpitalu lwowskim	15 „	— „	
		Chrzanowska, wdowa po inżynierze . .	100 „	— „	
		Ciepielowski, b. dyetaryusz konceptowy .	80 „	— „	
		Dąbrowski Michał, inwalida (ciemny) . .	15 „	— „	
		Dublany, szkoła parobków, część płacy kapelana ks. Bańkowskiego	100 „	— „	
		Dziubińska Wanda, wdowa po prakt. rach.	50 „	— „	
		Fundacya stypendyjna Cesarza Franciszka Józefa I., na pokrycie niedoboru w r. 1890.	25 „	51 „	
		Gorczycowa, wdowa po woźnym . .	15 „	— „	
		Hankowa Julia, wsparcie	50 „	— „	
		Hupczycowa, żona protok. rach. . .	20 „	— „	
		Hreczańska, wdowa po c. k. kanceliście .	25 „	— „	
		Kalita, sierota po woźnym . . .	15 „	— „	
		Komitet budowy kościoła w Pola . .	100 „	— „	
		Koszta pogrzebu rewidenta rach. ś. p. Janikowskiego Tomasza	100 „	— „	
		Kozłowski-Leśnikiewicz, członek orkiestry teatralnej	50 „	— „	
		Kukawska, wdowa po portyerze . .	25 „	— „	
		Kunischowa, żona protokolisty . . .	50 „	— „	
		Lipka, ociemniały sługa sejmowy . .	20 „	— „	
		Łopuszańska, wdowa po adjunkcie rach. .	50 „	— „	
		Łuniewska, wdowa po inżynierze . .	160 „	— „	
		Macherowa Marya z Dublan . . .	50 „	— „	
		Mąkowska, żona wygnańcy z Prus . .	165 „	— „	
		Nestajko, żona b. nauczyciela . . .	20 „	— „	
		Neuhauserowa, wdowa po prymaryusza szpitala lwowskiego	250 „	— „	
		Orzechowska, wdowa po rewid. rach. . .	160 „	— „	
		Ożwadowa, wdowa po koncepiście . .	120 „	— „	
		Piasecka, dyrektorka teatru prow. . .	20 „	— „	
		Piazza Eust., b. dozorca przy regul. rzek .	45 „	— „	
		Podarki noworoczne	52 „	— „	
		Przygodzka, wdowa po inżynierze kolej. .	200 „	— „	
		Remuneracye dla urzędników, dyetar. i sług	4 919 „	— „	
		Rozmaite drobne wydatki	37 „	71 „	
		Sapałaczyńskie, siostry ś. p. rewid. rach. .	100 „	— „	
		Schmidowa Walerya, wdowa po rządcy szpitala w Przemyślu	50 „	— „	
		Do przeniesienia .	27.868 zł.	83 ct.	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XVII	271	Z przeniesienia .	27.868 zł.	83 ct.	
		Schönwelderowa, wdowa po muzyku . .	45 „	— „	
		Sierpiński, dziadek kościelny w Jarosławiu, weteran	50 „	— „	
		C. k. Skarb państwa, połowa należytości stemplowej od dekretów nominacyjnych urzędników krajowych	236 „	45 „	
		Sternalowa, wdowa po adjunkcie kasowym .	160 „	— „	
		Stiasny, nauczyciel ludowy . . .	50 „	— „	
		Strnadowa, wdowa po asystencie rach. .	450 „	— „	
		Strusiewicz, prof. szkoły rolniczej, relutum za mieszkanie	300 „	— „	
		Szaszkiewiczowa, wdowa po gr. kat. parochu	50 „	— „	
		Szeliski Mateusz, weteran . . .	50 „	— „	
		Wadyum T., b. dozorca w zakł. kulparkowskim	10 „	— „	
		Waszczakowa, żona b. dyetar. manipul. .	30 „	— „	
		Wieniec na trumnę ś. p. Ks. Jadw. Sapieżyny	71 „	84 „	
		„ „ „ „ Hausnera Ottona .	55 „	— „	
		„ „ „ „ hr. Potockiego Artura	42 „	37 „	
		Zabiegło Kam., sierota po adj. rach. Iwanickim	25 „	— „	
		Zahaykiewicz Dominik, weteran . .	50 „	— „	
		Zakrzewska, wdowa po sekr. Wydziału kraj.	130 „	— „	
		Zalesienie wydmisk w Czernichowie i Czernichówku	58 „	60 „	
		Zamek w Olesku:			
		a) fundusz odebrany od komitetu budowy zamku wraz z narosłymi odsetkami . 1.007 zł. — ct.			
		a po strąceniu zapłaconych podatków i za książeczkę . . . . 45 „ 05 „			
		961 zł. 95 ct.			
		b) czynsz z dzierżawy gruntów należących do Zamku oleskiego 140 „ — „			
		razem dochody . . 1.101 zł. 95 ct.			
		Wydano zaś:			
		a) na podróże, plany i kosztorys restauracyi . 1.062·87			
		b) podatki . . 15·71			
		c) koszta oszacowania i intabulacyi . 90·28 1.168 „ 86 „			
		pokryto więc nadwyżkę wydatków .	66 „	91 „	
		Do przeniesienia .	29.800 zł.	— ct.	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			461	09½	—	70
			461	09½	—	70

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia od 15. paźdz. do 25. listop. 1889. zł.
XVII		Z przeniesienia . 29.800 zł. — ct.			
	271	Żywiec, Wydział powiatowy, na zasadzenie nieużytków wikliną . . . . 200 „ — „	30.000	—	30.000
	272	Dla księży Unitów chełmskich i wdów po zmarłych . .	1.500	—	1.500
	273	Korosteńskiej Felicyi, byłej nauczycielce szkoły u pp. Klarysek w Starym Sączu, stały dar roczny z łaski . . .	80	—	80
	274	Córce śp. Jana Lama na ukończenie edukacyi	500	—	500
	275	Na fundacyę wieczystą imienia Jego Cesarsko i Królewsko-Apostolskiej Mości Cesarza Franciszka Józefa I. corocznie .	12.000	—	12.000
	276	Dotacya dożywotnia J. E. Dra Franciszka Smolki . . .	4.000	—	4.000
	277	Na grobowiec ś. p. Marszałka Mikołaja Zyblikiewicza . .	1.500	—	1.500
	278	Związkowi krajowych straży ochotniczych, do rozporządzalności Wydziału krajowego	1.600	—	1.600
	279	Stęczyński Zygmunt Bogusz, literat w Krakowie . . .	100	—	100
	279	*a)* Zaleska Józefa, wdowa po majorze wojsk polskich . .	100	—	100
	279	*b)* Stowarzyszenie opieki nad uwolnionymi więźniami . .	300	—	300
	279	*c)* Towarzystwo djaków w Stanisławowie	100	—	100
	279	*d)* Towarzystwo ruskich rzemieślników „Zorja“ . . .	100	—	100
	279	*e)* Leśniowska Ludwika w Krakowie	100	—	100
	280	Pogorzelcy gminy Bobowa	500	—	500
	280	*a)* „ „ Ożydów	200	—	200
	280	*b)* „ „ Bełz	200	—	200
	280	*c)* „ „ Świątniki	300	—	300
	280	*d)* „ „ Krasne	150	—	150
	280	*e)* „ „ Ścianka	150	—	150
	280	*f)* „ „ Demnia	100	—	100
	281	Na bezwrotne zasiłki dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju *(nadzwyczajne)*	*100.000*	—	*1).000*
	282	Na pożyczki bezprocentowe dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju *(nadzwyczajne)*	*200.000*	—	*200.000*
		Razem { zwyczajne	53.580	—	53.580
		Razem { *nadzwyczajne*	*300.000*	—	*300.000*
		Suma wydatków w budżecie poszczególnionych .	353.580	—	353.580

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą proliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			461	09½	—	70
		Do poz. 274. Ostatnia rata w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 18. października 1888.				
—	—					
—	—					
—	—		461	09½	—	70

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1890 zł.	Wydatki w r. 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. listopada 1889. zł.
XVII		**Wydatki w budżecie niewyszczególnione.**			
		A. Zwrotne.			
		a) Fundusze stypendyjne, na pokrycie chwilowych niedoborów . . . . 1.381 zł. 11 ct.			
		b) Fundusz Pelagii Russanowskiej, na pokrycie niedoboru w r. 1890 . . 387 „ 18 „			
		c) Fundusz rybactwa, na pokrycie niedoboru z r. 1890 . . . . . 35 „ 01 „			
		d) Gminy: Dmytrowice, Nowe Sioło, Podgrodzie i Wokowice — oraz: Biecz, fundusz ubogich — nareszcie szpitale ubogich w Bełzie, Czortkowie, Gródku i Jazowsku — dopłacona gotówka przy zakupnie efektów . . . . 3 „ 91 „	1.807	21	—
		B. Bezzwrotne.			
		e) Koszta sprowadzenia i złożenia w Katedrze na Wawelu zwłok śp. Adama Mickiewicza	9.488	09	—
		f) Dotacya dożywotnia byłego Członka Wydziału krajowego Oktawa Pietruskiego	416	74	—
		g) C. k. Skarb państwa, zwrot mylnie w c. k. urzędzie podatkowym w Skałacie w r. 1889 zarachowanego poboru	53	15	—
		h) Na wyrównanie pensyj wdowich K. Wojtowiczowej i J. Koestlichowej	—	02	—
		Suma wydatków budżetem nieprzewidzianych .	11.765	21	—

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Wydatek ten znajduje zupełne pokrycie w wykazanych obok do zwrotu należytościach czynnych.	1.807	21	—	—
			—	—	84	—
		W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 24. października 1890 przypadająca należytość za grudzień 1890 z rocznych 5.000 zł.	—	—	-	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
—	11.765		1.807	21	84	—

Część II.

DOCHODY.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
I.	1	**Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych** . . .	—	—	—
II.		**Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych.**			
	2	Z kapitału uposażenia kasy krajowej w sumie 376.263 zł. .	585	87	5.500
III.		**Dochody z dróg krajowych.**			
	3	*Myta.*			
		1. Annapol, 2. Dąbie, 3. Rzyszki, 4. Tuszów 1.600 zł. — ct.			
		5. Babice, 6. Chełmek, 7. Podzagórnia . 985 „ — „			
		8 Babińce, 9. Białokiernica, 10. Borszczów, 11. Iwanków, 12. Iwanie puste, 13. Korolówka, 14. Kozaczówka, 15. Krzywcze dolne, 16. Perejmy, 17. Uście biskupie . . . . . 8.288 „ — „			
		18. Bagiennica . . . . . 2.966 „ — „			
		19. Bedrykowce, 20. Kasperowce, 21. Tłuste 2.806 „ — „			
		22. Bełzec, 23. Cieszanów, 24. Jarosław, 25. Oleszyce, 26. Płaszów, 27. Wulka zapałowska . . . . . 14.650 „ — „			
		28. Białakarczma, 29. Buczacz, 30. Demianów, 31. Krzywcze, 32. Monasterzyska, 33. Podkamień, 34. Panasówka, 35. Podwołoczyska, 36. Zaleszczyki, 37. Zalipie 18.000 „ — „			
		38. Bieńczyce, 39. Mogiła, 40. Przegorzały . 6.249 „ 98 „			
		41. Bieśnik, 42. Gnojnik, 43. Iwkowa, 44. Just, 45. Kurów, 46. Pomianowa . . 6.474 „ 06 „			
		47. Bircza, 48. Grabownica, 49. Tyrawa wołoska . . . . . 2.930 „ — „			
		50. Błotnia, 51. Nowy dwór . . . 2.580 „ — „			
		52. Bohutyn, 53. Rozhadów . . . 2 800 „ — „			
		Do przeniesienia . 70.329 zł. 04 ct.			

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—		—	—	—	—
4.914	—	*Dochód mniejszy*, z powodu niekorzystnego stanu kasy krajowej w ciągu roku, tak, iż kapitał uposażenia tejże kasy, użytkowany na pokrycie niedoborów, nie mógł być przez oprocentowaną lokacyę fruktyfikowany.	—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
III.	3	Z przeniesienia .	70.329 zł. 04 ct.			
		54. Branice	806 „ 50 „			
		55. Brzeżany, 56. Horodyszcze, 57. Kozowa	8.717 „ 72 „			
		58. Brzeźnica	655 „ — „			
		59. Busk	1.200 „ — „			
		60. Chołojów	1 650 „ — „			
		61. Czortków, 62. Dżuryn, 63. Koszyłowce .	1.902 „ — „			
		64. Dawidów, 65. Repechów, 66. Spliczyn .	2.850 „ — „			
		67. Dawidkowce	525 „ — „			
		68. Darachów, 69. Dobropol, 70. Kurzany, 71. Kułce, 72. Szlachcińce, 73. Strusów, 74. Zbaraż	6.972 „ — „			
		75. Dębno, 76. Nowy Targ (czarny Dunajec), 77. Nowy Targ (biały Dunajec), 78. Obidowa	8.520 „ — „			
		79. Dynów, 80. Newistka	3.150 „ — „			
		81. Gładyszów, 82. Konieczna, 83. Rop ca ruska, 84. Siary	5.410 „ — „			
		85. Gródek, 86. Zabełcze	2.725 „ — „			
		87. Goryczkowce, 88. Graboszyce, 89 Skawce	3.950 „ — „			
		90. Gołkowice	4.011 „ — „			
		91. Gorzyce	533 „ — „			
		92. Halicz, 93. Jamnica, 94. Jezupol, 95. Pobereże	6.499 „ 92 „			
		96. Husiatyn	2.299 „ 99 „			
		97. Jasionka, 98. Sokołów, 99. Staromieście	4.200 „ — „			
		100. Jasienów	1.425 „ — „			
		101. Jeżowe, 102. Piorunka . . .	2.029 „ — „			
		103. Kaszów, 104. Przeginia . . .	1.201 „ — „			
		105. Kozaczyzna	599 „ 68 „			
		106. Kluwińce	1.038 „ 35 „			
		107. Kodubińce, 108. Młynowce, 109. Załośce	1.933 „ 63 „			
		110. Krogulec	250 „ — „			
		111. Krzyż	2.304 „ — „			
		112. Łącka, 113. Łękica, 114. Stary Sącz, 115. Szczawnica	9.150 „ — „			
		116. Miechocin, 117. Wielowieś . . .	2.700 „ — „			
		118. Miłowanie, 119. Tłumacz . . .	2.825 „ — „			
		120. Mosty drogowe, 121. Mosty mostowe .	1.400 „ — „			
		122. Mikulińce	5.000 „ — „			
		123. Nieźwiska	1.120 „ — „			
		124 Niedzica	1.191 „ 28 „			
		125. Olszany, 126. Przemyśl . . .	4.204 „ — „			
		Do przeniesienia .	175.277 zł. 11 ct.			

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
		ad 106) Kluwińce	287	46	—	—
			287	46	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
III.	3	Z przeniesienia .	175.277 zł. 11 ct.			
		127. Ottynia	1.997 „ 26 „			
		128. Podliski małe	5.000 „ — „			
		129. Porzecze, 130. Stawczany . . .	1.874 „ — „			
		131. Pieczychwosty	1.608 „ — „			
		132. Puchary	675 „ — „			
		133. Przeworsk	1.613 „ 33 „			
		134 Poronin	900 „ — „			
		135. Raszków, 136. Serafińce . . .	2.316 „ — „			
		137. Radwan	1.801 „ — „			
		138 Ruda	1 870 „ — „			
		139. Rozwadów	1.105 „ — „			
		140. Stecowa	1.338 „ — „			
		141. Smykowce, 142. Zagrobella . .	9.496 „ — „			
		143. Suchostaw	1 563 „ 87 „			
		144. Szaflary	1.441 „ — „			
		145. Stojanów	300 „ — „			
		146. Tyśmienica	1 630 „ — „			
		147. Tarnawka	161 „ 01½ „			
		148. Załuż	465 „ — „			
		149. Żółkiew	2.080 „ — „	214 511	58½	215.000
	4	Odsetki zwłoki i kary konwencyonalne		627	69	760
	5	Grzywny za przestępstwa drogowe		119	42	230
	6	Datki dobrowolne na budowę dróg krajowych od stron prywatnych:				
		1. Na drogę Lwów-Stojanów:				
		Rada powiatowa w Kamionce Strumiłowej .	3.000 zł. ct.			
		Waygart Joanna i Walery	147 „ 84 „			
		Gmina Kamionka strumiłowa	1.188 „ 37 „			
		Gmina Sabinówka . .	13 „ 69 „			
		„ Romanówka . .	2 „ 52 „	4.352 zł. 42 ct.		
		Do przeniesienia . .		4.352 zł. 42 ct.	215.258	69½ 215.990

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe					
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			287	46	—	—
488	—	*Dochód* nieznacznie *mniejszy*, znajduje częściowe pokrycie w wykazanej obok należytości czynnej.				
132	—	Pozycya przypadkowa, która nie da się obliczyć przy sporządzaniu preliminarza.				
111	—	Jak poz. 4.				
731	—		287	46	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. i 26. List. 1889. zł.
III	6	Z przeniesienia . . .	4.352 zł 42 ct.	215.258	69½	215.990
		2. Na drogę Rzeszów-Nadbrzezie:				
		Hr. Kiński Eugeniusz .	313 zł. 21 ct.			
		Gmina Rozwadów . .	45 „ 50 „			
		Ks. Lubomirski Hieronim .	1.402 „ 78 „			
		Gmina Charzewice . .	160 „ 20 „			
		Horodyński Bogusław .	1.346 „ — „			
		Gmina Zaleszany . .	41 „ — „			
		„ Zbydniów . .	7 „ 30 „			
		„ Majdan zbydniowski	12 „ — „			
		Konopka Ksawery . .	300 „ — „			
		Br. Horoch Tadeusz . .	2.000 „ — „			
		Trojacki Włodzimierz .	125 „ — „	5.752 „ 99 „		
		3. Na drogę Tarnów-Szczucin:				
		Rada powiatowa w Dąbrowie . . .	500 „ — „	10.605	41	12.000
		Subwencye z funduszów państwowych uwidocznia się jedynie dla ewidencyi przed kolumną, gdyż odnośne dochody przeznaczone na specyalne cele, zaraz po otrzymaniu ich z c. k. głównej kasy krajowej, zostały asygnowane do wypłat. W zamknięciu rachunków funduszu krajowego rubr. X. wydatki na drogi, wypłacono:				
		1 Od c. k. Dyrekcyi lasów i domen na budowę drogi gminnej z Krynicy do Tylicza	2.000 zł. — ct.			
		2. Od Skarbu państwa na budowę drogi powiatowej Chodorów-Rohatyn . .	50.000 „ — „			
		Razem .	52.000 zł. — ct.			
		Suma rubryki III.		225.864	10½	227.990
IV.		**Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych.**				
	7	Od funduszu policyi krajowej		4.785	28	5.675
	8	„ „ szpitala św. Łazarza w Krakowie z oddziałów: chorych, syfilitycznych i obłąkanych . .		12.503	01	7.443
	9	„ „ szpitala lwowskiego, z oddziału chorych . .		25.603	31	5.450
	10	„ „ zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie . .		40.132	34	11.620
		Suma rubryki IV.		83.023	94	30.188

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
731	—		287	46	—	—
		Należytość w datkach dobrowolnych wynosiła z końcem roku 1889. . . . . 43.728 zł. 91½ ct. nowe datki w roku 1890. . . . — „ 51 „ Razem . . 43.729 zł. 42½ ct. Wpłacono w roku 1890. . 10.605 „ 41 „ Pozostaje z końcem roku 1890 . 33.124 zł. 01½ ct.				
1.395	—					
2.126	—		287	46	—	—
890	—	Obacz specyalne zamknięcia rachunków odnośnych funduszów.				
—	5.060					
—	20.153					
—	28.513					
890	53.726		—	—	—	—
	52.836					

Dochody.

Fundusz krajowy.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
V.		**Zwroty zaliczek z lat ubiegłych.**				
	11	Od urzędników krajowych z płac		18 447	89	15 300
	12	„ szpitali powszechnych z rachunków kwartalnych . .		14.969	53	12.300
	13	„ gmin za dawniejsze koszta leczenia		624	30½	2 000
	14	„ stron rozmaitych ze spraw drogowych		1.336	29	2.000
	15	Rozmaite:				
		a) Fundusze stypendyjne, zwroty na poczet zaliczek danych na pokrycie chwilowych niedoborów	233 zł. 80½ ct.			
		b) Fundacya Pelagii Russanowsk ej, zwrot zaliczki z r. 1889. na wsparcie inwalidów	515 „ — „			
		c) Fundusz szkolny — zwrot taksy depozytowej	— „ 30 „			
		d) Fundacya „Macierz Polska“, zwrot zaliczki na pokrycie niedoboru z r. 1889.	679 „ 94½ „			
		e) Kańczuga, szkoła koronkarska, zwrot zaliczki na fundusz obrotowy . .	120 „ — „			
		f) Skarb państwa, zwrot mylnie zarachowanych wydatków w r. 1889. . .	308 „ 36 „			
		g) Leżajsk, gmina, zwrot zaliczki z r. 1881. na koszta sporu	100 „ - -			
		h) Taksy od dekretów profes. w Czernichowie zaliczkowo wypłacone . .	10 „ 50 „			
		i) Zwroty zaliczek do zakupna obligacyi indemn. dla gmin i Wydziałów powiat.	14 „ 21½ „			
		k) Zwrot zaliczki z r. 1888. na koszta zbadania technicznych warunków urządzenia fabrycznej apretowni płócien w Krośnie	150 „ — „			
		l) Zwrot zaliczonych lekarzowi kosztów podróży, z powodu szczepienia ospy .	5 „ 96 „	2.138	08½	2 000
			Suma rubryki V.	37.516	10	33.600

Fundusz krajowy. Część II

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	3.148					
—	2.670	Różnica z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.				
1.376	—					
664	—					
		Do poz. 15 a) Zwroty z funduszów stypendyjnych:				
		Ajwas . . . . . 4 zł 50 ct.				
		Chełmecki . . . . . 47 „ 80 „				
		Dolliner . . . . . — „ 80 „				
		Englowa . . . . . 56 „ 50 „				
		Egierski dla Siedleckich II. . 7 „ — „				
		Nowakowski . . . . . 1 „ — „				
		Obniski . . . . . 7 „ 91 „				
		Saulenfels . . . . . 23 „ 26 „				
		Stupnicki Marceli . . . 4 „ 53½ „				
		Torosiewicz . . . . . 80 „ 50 „				
		Razem jak wykazano . 233 zł. 80½ ct.				
—	138	Różnica z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.	330	68½	—	—
2.040	5 956		330	68½	—	—
	3.916					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
VI.		**Zwroty pożyczek.**			
	16-17	P. P. Kanoniczki w Krakowie, 9. rata bezprocentowej pożyczki 1 750 zł.	175	—	175
	18	Sanok, gmina, 26. i 27. rata pożyczki 10.000 zł. *a)* w kapitale . . . . . 816 zł. 01½ ct. *b)* w 6% odsetkach . . . . 147 „ 98½ „	964	—	964
	19-20	Tarnów, Wydział powiatowy, 3. (ostatnia) rata resztującej pożyczki pożyczki 467 zł. 36 ct. (z pierwotnie większej pożyczki 5.000 zł.) na regulacyę Zabnicy . . .	—	—	156
	21	Jasielska Spółka wodna, reszta z pożyczki bezprocentowej 1.500 zł. na regulacyę Wisłoka	—	—	—
	22	Łańcut, Wydział powiatowy, 8. rata bezprocentowej pożyczki 4 500 zł. na budowę mostu na Wisłoku . . .	450	—	450
	23	Chorzelowska Spółka wodna dla odpływu wód w powiecie Mieleckim między Wisłoką a drogą krajową Dębicko-Tarnobrzeską, od pożyczki 6.300 zł.	1.375	66	794
	24	Głów, gmina w powiecie Tarnowskim, zwrot pożyczki bezprocentowej 500 zł., udzielonej na zakupno nasienia i żywności	150	—	100
	25-26	Zakopane, szkoła koronkarska, z pożyczki bezprocentowej 300 zł., 5. rata	50	—	50
	27-28	Fibich Władysław, zwrot reszty z zaliczki 6.490 zł., udzielonej na pogłębienie szybu w Ropiance, 2. i 3. rata .	2 000	—	2.000
	29	Chrzanów, Wydział powiatowy, 1. rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem .	300	—	300
	30	Myślenice, Wydział powiatowy. 2 rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł., dla ludności dotkniętej gradobiciem .	300		300
		Do przeniesienia . .	5.764	66	[illegible] 289

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	Reszta wierzytelności w kapitale z końcem roku 1890. 175 zł.				
—	—	Reszta wierzytelności w kapitale z końcem roku 1890. 2.259 zł. 21 ct.				
156	—	*Dochodu nie było*, z powodu, że ostatniej w roku 1890. przypadłej raty w kwocie 155 zł. 78½ ct. dłużnik nie spłacił. Urgens do L. W. 44.035/1891.				
—	—	Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 15. Stycznia 1889. udzielono spółce prolongaty aż do końca r. 1892.				
—	—	Reszta wierzytelności w kapitale z końcem roku 1890. wynosi 900 zł.				
—	582	*Dochód większy* z powodu, iż z tytułu restancyj wpłynęły znaczniejsze kwoty od stron konkurencyjnych za pośrednictwem c. k. urzędów podatkowych, podczas gdy do budżetu wstawiono ratę, ściśle przypadającą na rok 1890. wedle planu umorzenia do LW. 10.129/1888. Z końcem roku 1890. wierzytelność w kapitale wynosi 3.464 zł. 05½ ct.	163	80	—	—
—	50	*Dochód większy* z tytułu spłaty na poczet zaległości. Z końcem roku 1890 wynosi reszta wierzytelności w kapitale 150 zł., którą zezwolono uiścić dopiero dnia 1. Października 1891. (LW. 3.745/1891.)				
—	—	Reszta wierzytelności wynosi z końcem roku 1890. 50 zł.				
—	—	Reszta wierzytelności wynosi z końcem roku 1890. 4.000 zł.				
—	—	Reszta wierzytelności wynosi z końcem roku 1890. 2.700 zł.				
—	—	Reszta wierzytelności wynosi z końcem roku 1890. 2.400 zł.				
156	632		163	80	—	—

Fundusz krajowy. **Część II.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba porządkowa	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
VI.		Z przeniesienia . .	5 764	66	5 289
	31	Wieliczka, Wydział powiatowy, 1. i 2. rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł., dla ludności dotkniętej gradobiciem .	300	—	300
	—	Chłopczyce, gmina, od bezprocentowej pożyczki 1.000 zł. .	50	—	—
	—	Sanok, komitet parafialny obrz. łać., od reszty długu 4.000 zł. z pożyczki pierwotnej 8.000 zł.: *a)* w kapitale . . . . . 1.300 zł. — ct. *b)* w 5% odsetkach . . . . . 82 „ 56 „	1.382	56	—
	—	Skała, gmina, zwrot reszty z pożyczki 3.000 zł: *a)* w kapitale . . . . . 500 zł. ct. *b)* w 5% odsetkach . . . . . 59 „ 35 „	559	35	—
	—	Michniewicz Mieczysław, nabywca pretensyi funduszu krajowego do K. Moraczewskiego & E. Brudzewskiego, na poczet reszty należytości 1.350 zł.	200	—	—
	—	Zwroty pożyczek bezprocentowych, udzielonych Wydziałom powiatowym, dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju, mianowicie: Borszczów, Wydział powiatowy . . . 25.000 zł. Brzesko, „ „ . . . 3 500 „ Brzozów, „ „ . . . 8 000 „ Buczacz, „ „ . . . 10.000 „ Chrzanów „ „ . . . 5.000 „ Czortków „ „ . . . 41 000 „ Horodenka „ „ . . . 15 000 „ Kolbuszowa „ „ . . . 12 000 „ Mielec „ „ . . . 18.000 „ Rohatyn „ „ . . . 4.000 „ Ropczyce „ „ . . . 2.000 „ Sokal „ „ . . . 9.000 „ Stryj „ „ . . . 8.000 „ Trembowla „ „ . . . 10.000 „ Wadowice „ „ . . . 10.000 „ Zbaraż „ „ . . . 18.000 „ Złoczów „ „ . . . 1.500 „ Razem . 200.000 zł.	—	—	—
		Suma rubryki VI. .	8.256	57	5 589

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
156	632		163	80	—	—
		Reszta wierzytelności wynosi z końcem roku 1890. 2.700 zł.				
—	50	*Dochód większy*, niepreliminowany, ściągnięty z tytułu zaległości od pożyczki, której ostatnia rata preliminowaną była na rok 1888. Reszta wierzytelności z końcem roku 1890. wynosi 100 zł.				
	1.383	*Dochód większy*, niepreliminowany z zaległości od pożyczki, której ostatnia rata preliminowaną była na rok 1888 Reszta wierzytelności w kapitale z końcem roku 1890. wynosiła 500 zł. i spłaconą została w roku 1891.				
—	559	*Dochód większy*, niepreliminowany z zaległości od pożyczki, której ostatnia rata preliminowaną była na rok 1889. W roku 1890. reszta wierzytelności w zupełności spłaconą została.				
—	200	*Dochód większy*, niepreliminowany, od pożyczki pierwotnej 4.500 zł., od której zaprzestano w roku 1889. preliminować stałe raty zwrotu, ponieważ sprawa weszła była na drogę sądową (L. W. 547/1887., 8.766/1887., 44.361/1888., 45.026/1888.) Z końcem roku 1890. wierzytelność w kapitale wynosi jeszcze 1.150 zł.				
		Pożyczki bezprocentowe, udzielone z rubryki XVII. poz. 282 wydatków Wydziałom powiatowym na cel wymieniony w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 30. Października 1889. Pożyczki te, spłacalne są w 6 równych ratach rocznych, począwszy dopiero od 1. Stycznia 1892. r. Należytość czynna z tego tytułu uwidoczniona obok w dotyczącej kolumnie.				
			200 000	—	—	—
—	—		200.163	80	—	—
156	2.824					
	2.668					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 16. Listopada 1889. zł.
VII.		**Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.**			
	32	Subwencya od c. k. Skarbu Państwa	5.000	—	5.000
	33	Opłaty od uczniów: *a)* wpisowe 26 zł; *b)* czesne 150 „	176	—	300
	34	Czynsz dzierżawny z ogrodu na Szumanówce	—	—	100
	—	Zwrot zaliczek udzielonych w latach ubiegłych	513	—	—
		Suma rubryki VII.	5.689	—	5.400
VIII.		**Dochody krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach.**			
	35	Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach	15.785	11	18.318
	36	Szkoła parobków w Dublanach	2.549	06	2.988
	37	Folwark w Dublanach	13.738	09	15.095
	38	Torfiarnia „	1.081	81	2.000
	39	Kurs gorzelnictwa w Dublanach	1.688	50	1.240
		Suma rubryki VIII.	34.842	57	39.641
IX.		**Dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie.**			
	40	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie	21.104	28	21.800
	41	Folwark w Czernichowie	7.339	14½	10.642
		Suma rubryki IX.	28.443	42½	32.442
X.		**Dochody innych szkół krajowych.**			
	42	Niższa szkoła rolnicza w Horodence	2.952	33	3 520
	43	„ „ „ „ Jagielnicy	3.536	49½	2.780
	44	„ „ „ „ Kobiernicach	4.186	25	3.780
	45	Szkoła ogrodnicza w Tarnowie	3.458	26	3 340
		Suma rubryki X.	14.133	33½	13.420

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
124	—	Patrz zamknięcie rachunków tej szkoły, oraz wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 176 wydatków.				
100	—					
—	513					
224	513		—	—	—	—
	289					
2.533	—	Obacz specyalne zamknięcia rachunków tych szkół, oraz wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 177—179. wydatków.				
439	—					
1.357	—					
918	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ znaczna część wyrobionego w roku 1890. torfu, pozostała do spieniężenia dopiero w roku 1891.				
—	449	Obacz specyalne zamknięcie rachunku tego kursu, oraz wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 181. wydatków.				
5 247	449		—	—	—	—
4.798						
696	—	Patrz specyalne zamknięcia rachunków, oraz wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 182—183. wydatków.				
3.303	—					
3.999	—		—	—	—	—
568	—	Patrz specyalne zamknięcia rachunków tych szkół, oraz wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 184—187. wydatków.				
—	757					
—	406					
—	118					
568	1 281		—	—	—	—
	713					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
XI.		**Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich.**			
	46	Od szpitali powszechnych	596	51	600
XII.		**Dochód z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z roku 1866.**			
	47	Wpływy ze zwrotu pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym	8.864	20	12.340
XII. A.		**Dochody z kwaterunku żandarmeryi.**			
	47*a*	Kwaterunkowe	11.159	14½	9.597
	47*b*	Noclegowe	16.388	—	16 388
	47*c*	Udział administracyi politycznej	9.234	—	9.234
	47*d*	Dochód z gmachu lwowskiego za pół roku	7.676		7 676
		Suma rubryki XII A.	44.457	14½	42.895
XIII.		**Rozmaite dochody.**			
		Sumaryczne zestawienie rubryki XIII.			
		Dochody w budżecie poszczególnienie	51 458	25	47.555
		„ „ „ nieposzczególnione	18 288	91	
		Suma rubryki XIII.	69.747	16	47.555
		Poszczególnienie.			
		Dochody w budżecie poszczególnione.			
	48	Taksy krajowego archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie	348	—	200
		Do przeniesienia . .	348	—	200

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
3	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ wpłynęła wprawdzie nad preliminowaną sumę zaległość *pro praeterito* od szpitala powiatowego w Podhajcach, w kwocie . . . . 12 zł. 39 ct. natomiast jednak zaległ szpital gminny w Kołomyi za rok 1890. z wykazaną obok należytością bieżącą . . . . . 15 „ 88 „ w skutek czego ogólny dochód mniejszy był od preliminowanego o 3 zł. 49 ct.	15	88	—	—
3.476	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ część rat anuitetowych uiszczono dopiero w roku 1891.	1.030	43½	—	—
—	1.562	*Dochód większy* według rachunków złożonych przez c. k. komendę.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	1.562		—	—	—	—
—	3.903		2.112	48	—	—
—	18.289		1.644	70	—	—
—	22 192		3 757	18	—	—
—	148	Różnica z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.				
—	148		—	—	—	—

Fundusz krajowy. **Część II.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
XIII.		Z przeniesienia . .	348	—	200
	49	Od c. k. Skarbu państwa, zasiłek dla biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym	1.000	—	1 000
	50	Przypadkowe:			
		a) Sprzedaż książek i druków	2.243	32	1.500
		b) „ papierów wyszkartowanych i wzorów drukowych	155	88	100
		c) Różne drobne	67	69	90
	51	Datki deklarowane przez Wydziały powiatowe na wykupno gruntów pod kolej transwersalną (c. k. państwową):			
		a) Buczacz, Wydział powiatowy . . — zł. — ct.			
		b) Czortków, „ „ . . 1.058 „ — „			
		c) Krosno „ „ . . 1.263 „ 24 „			
		d) Limanowa, „ „ . . — „ — „			
		e) Nowy Targ, „ „ . . — „ — „			
		f) Sanok, „ „ . . — „ — „			
		g) Stanisławów, „ „ . . 5.282 „ 14 „			
		h) Tłumacz „ „ . . 717 „ 69 „			
		i) Zaleszczyki „ „ . . 603 „ 40 „	8.924	47	5.954
	52	Za analizy wykonane dla stron przez stacyę doświadczalną produktów naftowych	150	—	100
	53	Fundusz pożyczkowy Spółek wodnych, na umorzenie rat kapitału i odsetek od pożyczki 700.000 zł. . . .	38.568	89	38.611
		Suma dochodów w budżecie poszczególnionych .	51.458	25	47 555

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	148		—	—	—	—
—	—					
—	743	Różnice z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.	2.112	48	—	—
—	56					
22	—					
—	2.970	*Dochód większy*, z powodu, że chociaż z jednej strony zaległy raty od Wydziałów powiatowych w Buczaczu (urgensa L W. 54 422/1890., 54.955/1890.), Nowym Targu i Sanoku (obacz osobne sprawozdania w tej sprawie), wpłynęły za to znaczniejsze kwoty z tytułu zaległości od Wydziałów powiatowych w Czortkowie, Krośnie i Stanisławowie. Od Wydziału powiatowego w Limanowej nic nie preliminowano na rok 1890., z mocy uchwały Wysokiego Sejmu z d. 16. Listopada 1889. (prolongata po koniec r. 1899, lub ewentualne odpisanie zaliczki).				
—	50	*Dochód większy* z powodu, iż wpływy tego rodzaju z góry ściśle oznaczyć się nie dadzą.				
42	—	Patrz rubryka XIV. poz. 170 wydatków i specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.				
64	3 967		2.112	48	—	—
	3.903					

Liczba rubryki budżetu	Liczba porządkowa	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 28. i 30. Paźdz. 1889. zł.
XIII.		*Dochody w budżecie nieposzczególnione.*			
		Bezzwrotne.			
		α) Od c. k. Skarbu państwa, datek na rzecz ukończonej już budowy mieszkania dla dyrektora krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach	2 000	—	—
		β) Od c. k. Skarbu państwa, subwencya na utrzymanie kursu uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku . . .	2.200	—	—
		γ) Od c. k. Skarbu, subwencya na zaprowadzenie nauczycieli wędrownych rolnictwa dla włościan . . .	2.000	—	—
		δ) Dochody byłego funduszu gmachu sejmowego: 6% odsetki od reszty dłużnego u S. Brykczyńskiego kapitału 1.978 zł. 90 ct. z tytułu różnicy wartości szacunkowej z powodu wzajemnej sprzedaży gruntu . .	118	74	—
		ε) Fundusz kultury krajowej, pozostałość gotówki z r. 1890.	319	24	—
		ζ) Zwrot z pożyczek na zasiewy udzielonych w r 1880. .	30	—	—
		η) Dochody krajowych składów publicznych:			
		1. we Lwowie	4 678	42	—
		2. w Krakowie	6.942	51	—
		Suma dochodów budżetem nieposzczególnionych .	18.288	91	—
		Dochody z pożyczek.			
XIII. a	54	**Pożyczka na budowę domu dla c. i k. Żandarmeryi** *(nadzwyczajne)*	—	—	19.000
XIII. b	55	**Pożyczka na zapomogi i bezprocentowe pożyczki dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju** *(nadzwyczajne)* .	300.000	—	300.000

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	2.000	W sprawie dodatkowego tego zasiłku obacz L. W. 47.158 1890.				
—	2.200	Obacz wyjaśnienie do rubryki XV. poz 210. *d)* wydatków.				
—	2.000	Obacz wyjaśnienie do rubryki XV. poz. 208. *a)* wydatków.				
—	119	Termin spłaty reszty należytości w kwocie 1.978 zł 30 ct. prolongowany na rok 1891. (LW. 25.987/1890.) Wykazaną obok zaległość czynną stanowi nieuiszczona za rok 1890. należytość za używanie kanału.	10	—	—	—
—	319	Wedle specyalnego zamknięcia rachunku.				
—	30					
—	4 678	*Dochody większe*, budżetem nieuwzględnione, patrz rubr. XV. poz. 206 wydatków.	1.144	24	—	—
—	6 943		490	46	—	—
—	18.289		1.644	70	—	—
19.000	—	Pożyczka ta, przyzwolona uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 28. Października 1889., nie została zrealizowaną, z powodu niewykonania budowy w r 1890	—	—	—	—
—	—	Pożyczka w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 30. Października 1889., zaciągnięta w Banku krajowym za $4^3/_8\%$ oprocentowaniem z dołu, spłacalna w 16. półrocznych ratach od 30. Czerwca 1890. (LW. 2.108/1890.) Należytość bierna z tytułu spłaty tej pożyczki (po dokonanem uiszczeniu rat z roku 1890. w kwocie 16.000 zł.) w pozostałej sumie 284 000 zł., uwidoczniona w specyalnej rubryce XIV. poz. 174. *b) c)* wydatków.	—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
XIII.	56	**Pożyczka od funduszu policyi krajowej na częściowe pokrycie niedoboru z roku 1890.** *(nadzwyczajne)* . .	132.859	—	132.859
XIV.	57	**Dodatki do podatków po 36 ct. od 1 zł. w. a. podatku z dodatkami.**			
		W c. k. urzędach podatkowych:			
		1. Bełz	5.050 zł.	37 ct	
		2. Biała	45.811 „	68 „	
		3. Bircza	6.818 „	89 „	
		4. Bóbrka	35.582 „	32½ „	
		5. Bochnia	37.267 „	47 „	
		6. Bohorodczany	18.544 „	32 „	
		7. Bolechów	9.456 „	62 „	
		8 Borszczów	53 887 „	39 „	
		9. Brody	38.088 „	— „	
		10. Brzesko	29.600 „	48½ „	
		11. Brzeżany	27.035 „	07 „	
		12. Brzozów	25 329 „	10½ „	
		13. Buczacz	39.494 „	15½ „	
		14. Busk	— „	— „	
		15. Chrzanów	25.763 „	53 „	
		16. Cieszanów	32.403 „	55 „	
		17. Czortków	32.846 „	77 „	
		18. Dąbrowa	35.346 „	40 „	
		19. Dębica	3.098 „	76½ „	
		20. Dobromil	10.952 „	98½ „	
		21. Dolina	18.565 „	71 „	
		22. Drohobycz	68.928 „	30 „	
		23. Dubiecko	8.090 „	17½ „	
		24. Dukla	3.796 „	82 „	
		25. Gorlice	29.697 „	50 „	
		26. Gródek	31.921 „	51 „	
		27. Grybów	13.799 „	26 „	
		28. Gwoździec	14.098 „	67½ „	
		29. Halicz	16.071 „	11 „	
		30. Horodenka	54.803 „	18½ „	
		31. Husiatyn	46 124 „	31 „	
		32. Janów	4.375 „	05½ „	
		Do przeniesienia	822.649 zł.	49 ct.	

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	Pożyczka, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. Listopada 1889., zaciągnięta od funduszu policyi krajowej, za $4^1/_2$%-wem oprocentowaniem, zwrotna zaś temuż funduszowi, gdy Wysoki Sejm założenie domów pracy przymusowej uchwali. Należytość bierna z tytułu spłaty tej pożyczki, uwidoczniona w specyalnej rubryce XIV. poz. 174. *d)* wydatków.	—	—	—	—

Rachunek sumaryczny dodatków krajowych za rok budżetowy 1890, przedstawia się jak następuje:

Dodatki krajowe	Zaległe po koniec r. 1889.		Bieżące na r. 1890.		R a z e m	
	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.
a) Należytość . . .	1,163.499	55½	3,922.156	53½	5,085.656	09
b) Uiszczenie	463.718	37½	3,412.649	16½	3,876.367	54
c) Zwroty opodatkowanym	13.338	49	9.108	40½	22.446	89½
d) Czysty dochód . .	450.379	88½	3,403.540	76	3,853.920	64½
e) Zaległość z końcem roku 1890	699.781	18	509.507	37	1,209.288	55

Wydatność 1 centa dodatku krajowego wedle budżetu wynosić miała . . . . 103.000 zł.
przyniosła zaś istotnie . . . 107.053 „
w skutek czego i *ogólny dochód* z dodatków krajowych jest *większy*.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
XIV.	57	Z przeniesienia	822.649 zł. 49 ct.		
		33 Jarosław	59.106 „ 64 „		
		34. Jasło	36.212 „ 84 „		
		35. Jaworów	29.704 „ 14½ „		
		36. Jordanów	7.453 „ 17 „		
		37. Kalwarya	1.754 „ 35½ „		
		38. Kałusz	27.642 „ 78½ „		
		39. Kamionka.	28 325 „ 41½ „		
		40. Kolbuszowa	16.127 „ 66 „		
		41. Kołomyja	39.825 „ 07 „		
		42. Kopyczyńce	7.266 „ 63½ „		
		43. Kossów	23.108 „ 14½ „		
		44. Kozowa	21 218 „ 33½ „		
		45. Kraków	214.236 „ 62½ „		
		46. Krosno	34.592 „ 70 „		
		47. Krościenko	7.947 „ 47 „		
		48. Krzeszowice	11.373 „ 34½ „		
		49. Leżajsk	15.839 „ 97 „		
		50. Limanowa	13.734 „ 96½ „		
		51. Lisko	18 016 „ 72½ „		
		52. Lwów	671.275 „ 26 „		
		53. Łańcut	38.236 „ 91 „		
		54. Mielec	29.600 „ 03½ „		
		55. Mielnica	12.409 „ 66½ „		
		56. Mikulińce	17.397 „ 89 „		
		57. Monasterzyska	15 524 „ 48½ „		
		58 Mościska	30 832 „ 44 „		
		59. Mosty wielkie	10.184 „ 92½ „		
		60. Mszana	6 441 „ 85½ „		
		61. Muszyna	8.337 „ 96½ „		
		62. Myślenice	17.813 „ 40 „		
		63. Nadwórna	21.868 „ 27 „		
		64. Nisko	23.635 „ 47½ „		
		65. Niżankowice	13.992 „ 91 „		
		66. Nowy Sącz	27.102 „ 98½ „		
		67. Nowytarg	20.805 „ 51 „		
		68. Obertyn	5.734 „ 75½ „		
		69. Olesko	8.378 „ 09 „		
		70. Oświęcim	16 423 „ 98½ „		
		71. Peczeniżyn	13.885 „ 27 „		
		72. Pilzno	20.734 „ 79½ „		
		73. Podgórze	23 822 „ 66 „		
		74. Podhajce	39.207 „ 57 „		
		75. Przemyśl	59.040 „ 35 „		
		76. Przemyślany	32.423 „ 55 „		
		Do przeniesienia	2,621.247 zł. 49 ct.		

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 26. Listopada 1889. zł.
XIV.	57	Z przeniesienia	2,621 247 zł.	49 ct.	
		77. Radziechów	19.136	85½	
		78. Rawa	25.189	84½	
		79. Rohatyn	37.755	95	
		80. Ropczyce	35.621	11	
		81. Rudki	26.395	70	
		82. Rymanów	9.055	61½	
		83. Rzeszów	56.444	46	
		84. Sambor	55.527	19½	
		85. Sanok	26.988	48½	
		86. Sieniawa	13 134	49	
		87. Skałat	44.894	49½	
		88. Skole	15.119	10	
		89. Śniatyn	42.773	83½	
		90. Sokal	51 443	80½	
		91. Sokołów	8.373	95	
		92. Stanisławów	40.991	00½	
		93. Stare miasto	17.300	20½	
		94. Stary Sącz	14.450	72	
		95. Stryj	39.220	89	
		96. Strzyżów	9.221	39	
		97. Szczerzec	17 716	57½	
		98. Tarnobrzeg	29 970	51	
		99. Tarnopol	60.026	16½	
		100. Tarnów	56.543	01½	
		101. Tłumacz	30.452	38½	
		102. Trembowla	37 502	44½	
		103. Tuchów	9.699	74½	
		104. Turka	19.444	65½	
		105. Tyczyn	3 524	19½	
		106. Tyśmienica	2 966	31	
		107. Uhnów	19.316	07½	
		108. Ustrzyki	9.556	93½	
		109. Wadowice	42.585	24	
		110. Wieliczka	24.598	23	
		111 Wiśnicz	13.286	59½	
		112. Wojnicz	13.868	22½	
		113. Zaleszczyki	39.664	55½	
		114. Załoźce	13.951	30½	
		115. Zbaraż	34.778	07½	
		116. Zborów	23.429	55	
		117. Złoczów	33.144	02	
		Do przeniesienia	3,746.311 zł.	39½ ct.	

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
XIV.	57	Z przeniesienia	3,746.311 zł. 39½ ct.			
		118. Żmigród	8.624 „ 12½ „			
		119 Żółkiew	28.070 „ 81 „			
		120. Żurawno	5 „ 30 „			
		121. Żydaczów	33.197 „ 81½ „			
		122. Żywiec	37.711 „ 20 „			
			Suma rubryki XIV.	3,853.920	64½	3,708.000
—	57a	**Pożyczka zaciągnięta na pokrycie niedoboru z roku 1890.**				
		Od funduszu uposażenia kasy krajowej		84.153	53½	—

Fundusz krajowy. Część II.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct	zł.	ct.
zł	zł.					
—	145.921		509.507	37	—	—
—	84.153	Wydatki rzeczywiste wynoszą . 4,932.953 zł. 11 ct. Dochody rzeczywiste budżetem objęte . . . . 4,848.799 „ 57½ „ Z porównania okazuje się przewyżka wydatków . . 84.153 zł. 53½ ct. którą pokryto pożyczką w tejże sumie zaciągniętą z funduszu uposażenia kasy krajowej.	—	—	84.153	53½

LW. 55.226/1891.

ALEGATY

1—9.

do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1890.

(Rubr. XV. wydatków, — Rubr. VII., VIII., IX. i X. dochodów).

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

1.	aleg.		Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	str. 202
2.	„	*a)*	Szkoła rolnicza w Dublanach	„ 208
		b)	„ parobków „	„ 220
3.	„		Folwark „	„ 224
4.	„		Kurs gorzelnictwa „	„ 234
5.	„	*a)*	Szkoła rolnicza w Czernichowie	„ 238
		b)	Folwark „	„ 252
6.	„		Szkoła rolnicza w Horodence	„ 260
7.	„		„ „ „ Jagielnicy	„ 266
8.	„		„ „ „ Kobiernicach	„ 272
9.	„		„ ogrodnicza w Tarnowie	„ 276/II

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Wydatki. # 1. Krajowa szkoła gospodarstwa

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor, płaca z dodatkami	2.960	—	2.960
	2	Drugi profesor fachowy „ „	2.140	—	2.140
	3	Trzeci „ „ „ „	1.240	—	1.240
	4	Pierwszy adjunkt do nauk matematycznych	800	—	800
	5	Drugi „ „ „ przyrodniczych	799	94	800
	6-9	Docenci (stosunkowo do wykładów mianych w tym roku), mianowicie:			
		a) Docent języka polskiego i niemieckiego	424	47	
		b) „ geografii fizycznej i politycznej	250	—	
		c) „ fizyki eksperymentalnej i meteorologii	126	—	
		d) „ chemii ogólnej	300	—	
		e) „ „ technologicznej	90		
		f) „ geometryi wykreślnej	320	—	1.200
		g) „ ekonomii społecznej i gospodarstwa wiejskiego	300		
		h) „ ustawodawstwa ogólnego i leśnego	250	—	
		i) „ mechaniki ogólnej	217	50	
		k) „ rysunków (ostatnie dwa miesiące wykładu i odprawa)	166	66	
		Razem	10.384	57	9.140
	—	Do tego zaliczki udzielone na płace 2.050 zł. — ct. po strąceniu ściągniętych rat bieżących 1.317 „ 50 „	732	50	—
		Suma rubryki I.	11.117	07	9.140
II.		**Zasługi.**			
	10	Dozorca	300	—	300
	11	Pomocnik dozorcy	240	—	240
		Suma rubryki II.	540	—	540
III.		**Koszta administracyi.**			
	12	Podatki	7	33	20
	13	Ubezpieczenie budynków	26	28	45
	14	Opał i oświetlenie	257	56	400
	15	Druki, portorya i potrzeby kancelaryjne	261	06	200
	16	Utrzymanie budynków i drobne administracyjne	405	40	195
		Suma rubryki III.	957	63	860
		Do przeniesienia	12.614	70	10.540

lasowego we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
–	1.245	*Wydatek większy* z powodu uchwalonej przez Wysoki Sejm reorganizacyi szkoły, połączonej z pomnożeniem przedmiotów wykładowych i liczby docentów. (Obacz osobne sprawozdanie Wydziału krajowego.)				
—	1.245					
—	732	*Wydatek większy* z powodu udzielania zaliczek na płace, w części w ciągu roku spłaconych — których pozostała niespłacona reszta zupełne znajduje pokrycie w wykazanej obok należytości czynnej.	732	50	—	—
—	1.977					
–						
–	—					
–	—					
–	—					
13	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby.				
19	—					
142	—	*Wydatek mniejszy* z powodu pozostałego zapasu drzewa z roku poprzedniego.				
—	61	*Wydatek większy*, z powodu wysłania delegata z wieńcem na pogrzeb ś. p. Adama Mickiewicza. (LW. 39.775/1890.)				
—	211	*Wydatek większy*, z powodu przerobienia sal na umieszczenie nowo otwartego III. roku nauki (LW. 36 663/1890), oraz z powodu zwrotu Magistratowi kosztów dezinfekcyi szkoły w latach dawniejszych.				
174	272					
	98					
—	2 075		732	50	—	—

Wydatki. # 1. Krajowa szkoła gospodarstwa

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Z przeniesienia . . .	12.614	70	10 540
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	17	Środki naukowe	1.055	82	720
	18	Wycieczki naukowe	479	47	600
	19	Utrzymanie ogrodu doświadczalnego	314	84	100
		Suma rubryki IV. .	1.850	13	1.420
V.		**Spłata pożyczki.**			
	20	Kasie oszczędności XXXI. i XXXII. rata:			
		a) w kapitale . . . . . 202 zł. 52 ct.			
		b) w 5% odsetkach . . . . . 318 „ 28 „	520	80	400
		Suma wydatków .	**14.985**	**63**	**12 30**

lasowego we Lwowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	2.075		732	50	—	—
—	336	*Wydatek większy*, z powodu potrzeby znaczniejszego dokupna przedmiotów do demonstracyi nauk w skutek reorganizacyi nowo wprowadzonych, mianowicie: do nauki mechaniki i geografii (LW. 7.660/90 i 10.780/90), oraz do nauki fizyologii rośliu.				
121	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
—	215	*Wydatek większy*, z powodu urządzenia ogrodu szkolnego na Szumanówce (LW. 48.379/1890.)				
121	551					
	430					
—	121	*Wydatek większy*, wedle pierwotnego planu umorzenia, ponieważ konwersya reszty 5% pożyczki w galicyjskiej Kasie oszczędności swego czasu zaciągniętej, na 4½% pożyczkę w Banku krajowym, nie została dokonaną. Reszta dłużnego z końcem roku 1890. kapitału wynosi 6.314 zł 44 ct.				
—	2.626		732	50	—	—

Dochody. **1. Krajowa szkoła gospodarstwa**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Zasiłek z c. k. Skarbu Państwa**	5 000	—	5.000
II.	2	**Opłaty od uczniów** *a)* wpisowe . . . . . 26 zł. *b)* czesne . . . . . 150 „	176	—	300
III.	3	**Czynsz dzierżawny** z ogrodu doświadczalnego na Szumanówce	—	—	100
—	—	**Zwrot zaliczek** na płace, udzielonych w latach ubiegłych .	513	—	—
		Suma dochodów .	**5.689**	—	**5.400**
—	—	**Niedobór** pokryty z funduszu krajowego	9.296	63	6.960
		Razem . .	**14.985**	**63**	**12 360**

Uwaga. Stan majątku funduszu szkoły wykazano przy funduszu krajowym.

LW. 53.345 1891

lasowego we Lwowie. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
124	—	Różnica z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.				
100	—	Dzierżawa skończyła się z dniem 31. Grudnia 1889. z powodu odebrania ogrodu na własne cele naukowe (LW. 45.036/1890.); w skutek czego żadnego nie było dochodu.				
—	513					
224	513					
—	2.337	*Wynik wyższy* od budżetu w miarę potrzeby pokrycia niedoboru, przeważnie jest skutkiem znacznie większego wydatku na płace nauczycieli z powodu reorganizacyi szkoły, oraz większych wydatków na potrzeby naukowe. Uwzględniwszy jednak, że wykazany obok niedobór, pokryty z funduszu krajowego, a *większy* od preliminowanego o kwotę . . . . 2.337 zł. — ct. mieści w sobie zaliczki dane na płace, przypisane w rubryce I. wydatków do zwrotów w kwocie . 732 „ 50 „ obniża się właściwy *wynik niekorzystny* do kwoty . . . 1.604 zł. 50 ct.				
224	2.850		—	—	—	—
	2 626					

2. Krajowe szkoły

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Wynikłości w roku 1890. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		a) Wyższa szkoła rolnicza.						
		Wydatki.						
I.	1-12	Płace nauczycieli i docentów	21.675	25	—	—	21.675	25
II.	13-18	Inne płace	2.378	63	—	—	2.378	63
III.	19-22	Zasługi	2.042	75	—	—	2 042	75
IV.	23 35	Koszta administracyjne	5.951	95	581	22	6.533	17
V.	36 44	Potrzeby naukowe	6 561	64½	1.545	20	8.106	84½
VI.	45	Podatki i opłaty	512	70	—	—	512	70
VII.	46	Stacya kontroli nasion	10	24	—	—	10	24
	—	Rozmaite	140	77	—	—	140	77
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	39.273	93½	2.126	42	41 400	35½
		Dochody.						
I.	1	Subwencya z c. k. Skarbu Państwa	5.500	—	—	—	5.500	—
II.	2	„ z funduszu kultury krajowej	3.428		—	—	3.428	—
III.	3 7	Opłaty od uczniów	5.938	34	—	—	5.938	34
IV.	8	Dochód z pasieki	13	82	—	—	13	82
V.	9	Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego i ogrodu	123	95	—	—	123	95
—	—	Rozmaite	781	—	—	—	781	—
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	25.615	24½	—	—	25.615	24½
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	41.400	35½	—	—	41.400	35½
		b) Szkoła parobków i dozorców gospodarskich.						
		Wydatki.						
I.	1-5	Płace nauczycieli	2.278	88	1 500	—	3.778	88
II.	6 9	Koszta administracyjne	1.185	39½	—	—	1.185	39½
III.	10-11	Utrzymanie uczniów	7.182	10	—	—	7.182	10
IV.	12-15	Potrzeby naukowe	340	88	—	—	340	88
V.	16	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	40	—	—	—	40	—
—	—	Rozmaite	51	20	—	—	51	20
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	11.078	45½	1 500	—	12.578	45½
		Dochody.						
I.	1	Subwencya z c. k. Skarbu Państwa	1 500	—	—	—	1.500	—
II.	2-3	Opłaty i datki	102	—	—	—	102	—
III.	4	Zarobek uczniów	763	06	—	—	763	06
—	—	Rozmaite	184	—	—	—	184	—
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	10.029	39½	—	—	10 029	39½
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	12 578	45½	—	—	12 578	45½

Stan majątku

a) Wyższa szkoła rolnicza.

Stan czynny.

Należytości czynne: a) z roku bieżącego: w rubrykach wydatków			142 zł. 40 ct.	
„ dochodów			1.749 „ 75 „	1.892 zł. 15 ct.
b) z lat ubiegłych: w rubrykach wydatków:				
zaliczki na płace (rubr. I. poz. 1—12)			168 zł. 50 ct.	
w rubrykach dochodów:				
opłaty od uczniów (rubr. III. poz. 3—7)	198 zł. 66 ct.			
za warzywa (rubr. V. poz. 9)	8 „ 73 „		207 „ 39 „	375 „ 89 „
		Razem		2.268 zł. 04 ct.

Stan bierny.

Należytości bierne		— „ —
	Czysty stan czynny	**2.268 zł.** — ct.

rolnicze w Dublanach.

Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 16. Listopada 1889.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Razem	zwyczajne	nad zwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł	zł.	ct.	zł.	ct.
20.580	—	20 580	—	—	1.095	—	—	1.095	70	—	—	—
2.380	—	2.380	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
2 090	—	2 090	47	—	—	—	47	—	—	—	—	—
5.792	570	6.362	—		160	11	—	171	—	—	—	—
6.440	1.700	8.140	—	155	122	—	33	—	—	—	—	—
66	—	66	—	—	447	—	—	447	—	—	—	—
100	—	100	90		—	—	90	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	140		—	140	72	40	—	—
37.448	2.270	39.718	158	155	1.964	11	171	1.853	142	40	—	—
								1 682				
5 500	—	5.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.428	—	3.428	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8.910	—	8.910	2.972	—	—	—	2.972	—	765	50	—	—
230	—	230	216	—	—	—	216	—	—	—	—	—
250	—	250	126	—	—	—	126	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	781	—	—	781	984	25	—	—
21.400	—	21.400	—	—	4 215	—	—	4.215	—	—	—	—
39 718		39.718	3.314	—	4 996	—	3.314	4.996	1.749	75	—	—
								1 682				
2.280	1 375	3.655	1	—	—	125	—	124	—	—	—	—
1.340	—	1.340	155	—	—	—	155	—	—	—	—	—
7 344	—	7.344	162	—	—	—	162	—	—	—	—	—
430	—	430	89	—	—	—	89	—	—	—	—	—
40	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	51		—	51	—	—	—	—
11.454	1.375	12.809	407	—	51	125	406	175	—	—	—	—
							231					
1.500	—	1.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
840	—	840	738	—	—	—	738	—	—	—	—	—
648	—	648	—	—	115	—	—	115	—	—	—	—
—	—	—	—	—	184	—	—	184	—	—	—	—
9.821	—	9.821	—	—	208	—	—	208	—	—	—	—
12 809	—	12.809	738	—	507	—	738	507	—	—	—	—
							231					

z końcem roku 1890.

b) Szkoła parobków i dozorców gospodarskich.

Stan czynny.

Należytości czynne, z lat ubiegłych:

a) w rubrykach wydatków: zaliczki na płace (rubr. I. poz. 1—5) . . 79 zł. — ct.

b) „ dochodów: opłaty od uczniów (rubr. II. poz. 2) . . 25 „ — „ 104 zł. — ct.

Stan bierny.

Należytości bierne . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . 104 zł — ct.

Wydatki. **2. a) Wyższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace profesorów i docentów.**			
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor	2 760	—	2.760
	2	Sześciu profesorów fachowych	13.211	96	10 940
	3	Dwóch adjunktów	1 000	—	1.800
	4	Trzech asystentów	1.800	—	1.800
	5	Docent fizyki	713	29	800
	6	„ weterynaryi	480	—	480
	7	„ leśnictwa	240	—	240
	8	„ ustaw rolnych	360	—	360
	9	„ ogrodnictwa	200	—	200
	10	„ melioracyi	240	—	240
	11	„ zoologi	—	—	360
	12	„ historyi i literatury polskiej	600	—	600
		Razem	21.605	25	20.580
	—	Do tego zaliczki udzielone na płace 170 zł. po strąceniu ściągniętych rat bieżących 100 „	70	—	—
		Suma rubryki I.	21.675	25	20 580
II.		**Inne płace.**			
	13	Lekarz zakładowy	398	67	400
	14a	Dr. Skałkowski Władysław, emerytowany lekarz zakładowy, stały datek roczny	199	96	200
	14b	Kahane Aleksandra, wdowa po profesorze, dar z łaski jednorazowo	300	—	300
	15	Kapelan	300	—	300
	16	Kasyer, zarazem rachmistrz	600	—	600
	17	Pisarz dyrekcyi	480	—	480
	18	Remuneracya za pomoc manipulacyjną w bibliotece	100	—	100
		Suma rubryki II.	2.378	63	2.380

rolnicza w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
—	—					
—	2.272					
800	—					
—	—	W rubryce tej *wydatki* w ogóle są *większe* o 1.025 zł., w skutek zastępstw profesorów za osobnem wynagrodzeniem, oraz z powodu przyznania osobnych należytości za nadobowiązkowe wykłady (L. W. 47.695/89., 4 689/90., 9.244/90., 4.682/90., 24.009/90.)				
87	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
360	—					
—	—					
1.247	2 272					
	1.025					
—	70	*Wydatek niepreliminowany* zarachowuje się na stałą rubrykę w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 14. Października 1874. Tenże znajduje zupełne pokrycie w wykazanej obok zaległej należytości biernej.	70	—	—	—
—	1.095		70	—	—	—
1	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
1	—		—	—	—	—

Wydatki.

2. a) Wyższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
III.		**Zasługi.**					
	19	Sługa szkolny, oraz ubranie dla tegoż			275	75	290
	20	Dwóch stróżów domowych			435	—	420
	21	Preparator i usługa dla uczniów w laboratoryach			1.128	—	1.200
	22	Pasiecznik i dozorca pola doświadczalnego			204	—	180
			Suma rubryki III.		2.042	75	2.090
IV.		**Koszta administracyjne.**					
	23	Zarząd:					
		a) potrzeby kancelaryjne	79 zł. 38 ct.				
		b) druki i inseraty	4 „ 56 „				
		c) portorya i posyłki	75 „ 56 „				
		d) koszta podróży dyrekcyi	212 „ 74 „		372	24	470
	24	Opał			908	46	1.050
	25	Oświetlenie			210	31	300
	26	Utrzymanie budynków i ogrodzeń a) zwyczajne			1.621	36	1.000
		b) *nadzwyczajne*			*302*	*27*	*300*
	27	Utrzymanie dziedzińca			392	04	300
	28	Ubezpieczenie budynków			304	61	400
	29	Najem pomieszkań:					
		a) dla kasyera	180 zł.				
		b) dla dwóch asystentów	— „				
		c) dla sługi szkolnego	40 „		220	—	412
	30	Płaca kominiarza			85	—	90
	31	Sprzęty i ruchomości:					
		a) utrzymanie			125	40	120
		b) uzupełnienie nowych, *nadzwyczajne*			*278*	*95*	*270*
	32	Koszta przewozu prelegentów i kapelana			1.489	93	1.400
	33	„ lustracyi zakładu			65	60	100
	34	„ nabożeństwa			49	64	50
	35	Apteka i rozmaite inne			107	36	100
			Suma rubryki IV.	zwyczajne	5.951	95	5.792
				nadzwyczajne	*581*	*22*	*570*
			Razem		6.533	17	6.362

rolnicza w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
14	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 47 zł. na podstawie umówionych wynagrodzeń.				
—	15					
72	—					
—	24					
86	39					
47						
98	—	*Wydatek mniejszy* stosownie do potrzeby.				
141	—	*Wydatki mniejsze* o 231 zł. wedle istotnych potrzeb w tym roku.				
90	—					
—	621	*Wydatek większy* o 623 zł. z powodu zarządzonych adaptacyj mieszkań profesorów, oraz wykonania ścieków od rynew spadowych w cemencie (L. W. 35.186/90.)				
—	2					
—	92	*Wydatek większy*, spowodowany szutrowaniem całego podwórza.				
95		*Wydatek mniejszy* z powodu korzystniejszej dywidendy asekuracyjnej.				
192	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nic nie wydano na najem pomieszkań dla dwóch asystentów.				
5	—	*Wydatek mniejszy*, wedle zawartej umowy.				
—	5	*Wydatki* w ogole *większe* o 14 zł. wedle istotnych potrzeb.				
—	9					
—	90					
34	—	*Wydatki* w ogóle *większe* o 63 zł. nie dające się naprzód ściśle obliczyć.				
—	—					
—	7					
655	815					
—	11					
655	826					
	171					

Wydatki. **2. a) Wyższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
V.		**Potrzeby naukowe.**			
	36	Eksperymenta przy wykładach:			
		a) dla profesora rolnictwa . . . 26 zł. 75 ct.			
		b) „ „ hodowli zwierząt . . 41 „ 37 „			
		c) „ „ anatomii i fizyologii . 25 „ 39 „			
		d) „ „ weterynaryi . . . 12 „ — „			
		e) „ „ botaniki . . . 9 „ 28 „			
		f) „ „ chemii rolniczej . . 38 „ 50 „			
		g) „ „ „ zwierząt . . 12 „ 90 „			
		h) „ „ fizyki . . . . 22 „ 26 „			
		i) „ „ miernictwa . . . 15 „ — „	201	45	300
	37	Zbiory i muzea, mianowicie utrzymanie i uzupełnienie:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) zbioru rolniczego . . 51 zł 07 ct. 100 zł. — ct.			
		b) „ hodowlanego . . 59 „ 90 „ 600 „ — „			
		c) „ fizykalnego . . 149 „ 82 „ 200 „ — „			
		d) „ botanicznego . . 67 „ 25 „ — „ — „			
		e) „ zoologicznego . . 156 „ 77 „ 100 „ — „			
		f) „ mechanicznego . . 309 „ 90 „ — „ — „			
		g) „ mineralogicznego . 44 „ 80 „ — „ — „			
		h) „ technologicznego . 50 „ — „ — „ — „			
		i) „ okazów leśnych . 10 „ — „ — „ — „			
		k) „ „ ogrodniczych . 10 „ 49 „ — „ — „			
		l) „ „ weterynarskich 25 „ — „ — „ — „			
		m) „ instrumentów miernicz. 1 „ 20 „ — „ — „			
		n) „ modeli do budownictwa 45 „ 60 „ — „ — „			
		o) „ okazów do geografii fizycznej . . 10 „ — „ — „ — „			
		p) „ okazów melioracyjnych — „ — „ — „ — „			
		Suma pozycyi 37. { zwyczajne . .	991	80	1.010
		{ *nadzwyczajne* . .	*1.000*	—	*1.150*
	38	Laboratorya:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) laboratoryum rolnicze . 237 zł. 39 ct — zł — ct.			
		b) „ chemiczne . 601 „ 68 „ — „ — „			
		c) „ roślinno fizyologiczne . 236 „ 10 „ 200 „ — „			
		d) „ zootomiczne . 310 „ 19½ „ „ — „			
		Suma pozycyi 38. { zwyczajne . .	1.385	36½	1.275
		{ *nadzwyczajne* . .	*200*		*200*
		Z przeniesienia { zwyczajne .	2.578	61½	2.585
		{ *nadzwyczajne* .	*1.200*	—	*1.350*

rolnicza w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
99	—					
		Wydatki w pozycyach 36. 37. i 38. w ogóle *mniejsze* o 157 zł. w miarę koniecznej tylko potrzeby w tym roku.				
18	—					
150	—					
—	110					
—	—					
117	110					
150	—					

Wydatki. # 2 a) Wyższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
V.		Z przeniesienia { zwyczajne . . / *nadzwyczajne* .	2.578 / *1.200*	61½ / —	2.585 / *1.350*
	39	Biblioteka i czytelnia:			
		a) na przykupno dzieł . . . . 385 zł. 26 ct.			
		b) na oprawę książek . . . . 65 „ 80 „			
		c) na czasopisma . . . . . 486 „ 40 „	937	46	950
	40	Utrzymanie pola doświadczalnego: *a*) zwyczajne . . .	349	02	350
		b) *nadzwyczajne* . .	*200*	—	*200*
	41	Wycieczki naukowe profesorów z uczniami . . .	580	—	500
	42	Utrzymanie i uzupełnienie pasieki	48	93	30
	43	Ogród:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) płaca ogrodnika . . 600 zł. — ct. — zł. — ct.			
		b) utrzymanie ogrodu botanicznego i uzupełnienie sadu, szkółek, jakoteż ogrodu warzywnego . . . 452 „ 22 „ — „ — „			
		c) druk katalogu i jego rozesłanie . . . . 15 „ 40 „ — „ — „			
		d) urządzenie cysterny . . — „ — „ 145 „ 20 „			
		Suma pozycyi 43. { zwyczajne . . / *nadzwyczajne* .	1.067 / *145*	62 / *20*	1.025 / *150*
	44	Wynagrodzenie dla folwarku dublańskiego za straty, ponoszone w skutek zastosowania stanu inwentarza do potrzeb szkoły	1.000	—	1.000
		Suma rubryki V. { zwyczajne . / *nadzwyczajne*	6.561 / *1.545*	64½ / *20*	6.440 / *1.700*
		Razem . .	8.106	84½	8.140
VI.		**Podatki i opłaty.**			
	45	Podatek gruntowy i domowy	512	70	66
VII.	46	**Stacya kontroli nasion**	10	24	100
—	—	**Rozmaite**	140	77	—

rolnicza w Dublanach. — Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	Należytości czynne z roku bieżącego ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	Należytości bierne z roku bieżącego ct.
117	110					
150	—					
12	—	Różnice nieznaczne.				
1	—					
—	—					
—	80	*Wydatek większy* z powodu wyższych kosztów wyjazdu profesorów z uczniami na wystawę do Wiednia.				
—	19	*Wydatek większy* wedle potrzeby.				
—	43	*Wydatki* w ogóle *większe* o 38 zł. z powodu znaczniejszych robót w ogrodzie botanicznym.				
5	—					
—	—					
130	252					
155	—					
285	252					
33						
—	447	*Wydatek większy* w skutek uiszczenia domowo-klasowego podatku od nowo wybudowanego gmachu szkolnego i domu dyrektora.				
90	—	Nie zaszła potrzeba większego wydatku.				
—	140	Właściwy wydatek po strąceniu obok wykazanej należytości czynnej wynosi 68 zł. 37 ct., a mianowicie:	72	40	—	—
		a) Błaszkiewiczowi, słudze szkolnemu, zapomoga . . . . . 30 zł. — ct.				
		b) Opłata konsumcyjna . . . . . 35 „ 26 „				
		c) Drobne . . . . . 3 „ 11 „				
		Razem . . . 68 zł. 37 ct.				

Dochody.

2. a) Wyższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	5.500	—	5.500
II.	2	**Subwencya z funduszu kultury krajowej** . . .	3.428	—	3.428
III.		**Opłaty od uczniów.**			
	3	Wpisowe	235	—	350
	4	Czesne	4.722	34	7.000
	5	Opłaty za ćwiczenia w laboratoryum	330	—	500
	6	Na bibliotekę	186	—	280
	7	Na usługę	465	—	780
		Suma rubryki III.	5.938	34	8.910
IV.	8	**Dochód z pasieki**	13	82	230
V.	9	**Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego i ogrodu** . .	123	95	250
—	—	**Rozmaite:**			
		a) Dary na środki naukowe . . . . 40 zł.			
		b) Kurs gorzelnictwa w Dublanach za użycie laboratoryów szkoły . . . . . 40 „			
		c) Zwroty zaliczek na płace z lat ubiegłych . 686 „			
		d) Drobne . . . . . 15 „	781	—	—
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	25.615	24½	21.400

rolnicza w Dublanach.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	—					
115	—	*Dochody mniejsze* z powodu uwolnienia 30 uczniów od opłat szkolnych (LW. 24.167/90., 4.686/91., 21.422/91.), oraz z powodu wykazanych obok zaległości czynnych.	45	—	—	—
2.278	—		587		—	—
170	—		42	50	—	—
94	—		26	—	—	—
315	—		65	—	—	—
2.972	—		765	50	—	—
216	—	*Dochody mniejsze* o 342 zł., gdyż w skutek ciężkiej zimy i złego lata pszczoły nie dały miodu, ogród zaś używany co raz więcej na kollekcye roślin do nauki, co raz mniej daje dochodu.				
126	—					
—	781	Dochody te jako przypadkowe nie były preliminowane.	984	25	—	—
—	4.215	*Wynik większy*, w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				

Wydatki.

2. b) Szkoła parobków i dozorców

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	*a)* Nauczyciel fachowy	—	—	—
		b) Zastępstwo nauczyciela fachowego, *nadzwyczajne*	*1 500*	—	*1.375*
	2	Dwóch nauczycieli pomocniczych	1.388	88	1.390
	3	Docent weterynaryi	150	—	150
	4	Katecheta	200	—	200
	5	Instruktor robót ręcznych	540	—	540
		Suma rubryki I. { zwyczajne	2.278	88	2.280
		Suma rubryki I. { *nadzwyczajne*	*1.500*	—	*1.375*
		Razem	3.778	88	3.655
II.		**Koszta administracyjne.**			
	6	Zarząd:			
		a) remuneracya dyrektora 400 zł. — ct.			
		b) potrzeby kancelaryjne, inseraty, druki i portorya 116 „ $00^1/_2$ „	516	$00^1/_2$	500
	7	Opał i oświetlenie	251	47	240
	8	Utrzymanie budynku szkolnego i ruchomości, ubezpieczenie i kominiarz	117	92	300
	9	Koszta nabożeństwa obrządku grecko-katolickiego	300	—	300
		Suma rubryki II.	1.185	$39^1/_2$	1.340
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	10	Stołowanie uczniów	5 002	04	5.184
	11	Odzież, pościel i pranie	2.180	06	2 160
		Suma rubryki III.	7.182	10	7.344

gospodarskich w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	*125*	*Wydatek większy*, zależny od ilości godzin wykładowych, za które pobierają wynagrodzenia profesorowie szkoły wyższej.				
1	-					
—	—					
—	—					
—	—					
1	—					
—	*125*					
1	125					
	124					
—	16	*Wydatki* w ogóle *większe* o 27 zł. wedle istotnych potrzeb.				
—	11					
182	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż konserwacya budynku szkolnego nie wymagała w tym roku większego nakładu.				
—	—					
182	27					
155						
182	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 162 zł. na podstawie rzeczywistych kosztów.				
—	20					
182	20					
162						

Wydatki i Dochody. 2. b) Szkoła parobków i dozorców

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wnikłości w roku 1890. zł.	Wnikłości w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	12	Zaprzęgi do demonstracyi	16	10	80
	13	Przybory do pisania i nauki uczniów	102	03	120
	14	Przykupno zwierząt do sekcyi	9	05	30
	15	„ modeli, machin i narzędzi	213	70	200
		Suma rubryki IV.	340	88	430
V.	16	**Kurs ćwiczeń** dla szkolnej straży pożarnej . . .	40	—	40
—	—	**Rozmaite**	51	20	—
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	1.500	—	1.500
II.		**Opłaty i datki.**			
	2	Opłaty na utrzymanie uczniów	102	—	480
	3	Datki Rad powiatowych, Towarzystw gospodarczych i innych	—	—	360
		Suma rubryki II.	102		840
III.	4	**Zarobek uczniów**	763	06	648
—	—	**Rozmaite**	184	—	—
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	10.029	39½	9 821

gospodarskich w Dublanach.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
64	—	*Wydatki* w tych pozycyach *mniejsze* o 103 zł. z powodu ograniczenia się do najkonieczniejszych potrzeb.				
18	—					
21	—					
—	14	*Wydatek* nieco *większy*, nie dający się z góry ściśle obliczyć.				
103	14					
89						
—	—					
—	51	*Wydatek niepreliminowany*, poniesiony na koszta pogrzebu zasłużonego dozorcy szkoły (LW. 3.426/90.)				
—	—					
378	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ w tym roku był tylko jeden uczeń płacący.				
360	—	Datków dobrowolnych w tym roku nie było.				
738	—					
—	115	*Dochód większy* z powodu częstszego wysyłania uczniów do robót.				
—	184	*Dochód nieobjęty budżetem*, ze zwrotów zaliczek na płace z lat ubiegłych.				
—	208	*Wynik większy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				

3. Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości w roku 1890. zwyczajne zł.	ct.	nadzwyczajne zł.	ct.	Razem zł.	ct.
		Wydatki.						
I.	1-18	Wydatki na gospodarstwo	11.239	02	1.003	76	12.242	78
II.	19	Cegielnia	4.315	31	—	—	4.315	31
III	20-22	Podatki i opłaty	865	29	783	25	1.648	54
IV.	23-24	Spłaty kapitałów i odsetków dłużnych	2.596	—	—	—	2.596	—
V.	25	Rozmaite nieprzewidziane	158	04	—	—	158	04
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	19.173	66	1.787	01	20.960	67
		Dochody.						
I.	1-4	Dochody z gospodarstwa	12.018	34	—	—	12.018	34
II.	5	Z cegielni	1.344	75	—	—	1.344	75
III.	6-7	Dochody z propinacyi i polowania	375	—	—	—	375	—
IV.	8	Rozmaite nieprzewidziane	—	—	—	—	—	—
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	7 222	58	—	—	7.222	58
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	20.960	67		—	20.960	67

Stan majątku

Stan czynny.

	Szczegół.		Ogół.
Należytości czynne w rubrykach dochodów:			
1. z roku bieżącego	5.949 zł. 61 ct.		
2. z lat ubiegłych:			
a) z wynajętych ról, łąk i pastwisk (rub. I. poz. 2)	812 zł. 78 ct.		
b) za mleko (rubr. I. poz. 3 *a.a*)	— „ 21 „		
c) z cegielni (rubr. II. poz. 5)	496 „ 58 „		
d) wartość materyałów budow. (rubr. IV. poz. 8)	1.327 „ 80 „	2.637 „ 37 „	8.586 zł. 98 ct.
Czysty stan bierny			47.763 „ 10 „
Zgodnie ze sumą stanu biernego			56.350 zł. 08 ct.

w Dublanach.

Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 16. Listopada 1889.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
8.385	1.004	9 389	—	—	2.854	—	—	2.854	—	—	153	87
1.000	—	1.000	—	—	3.315	—	—	3.315	—	—	—	—
818	1.567	2.385	—	784	48	—	736	—	—	—	—	—
2.425	—	2.425	—	—	171	—	—	171	—	—	—	—
50	—	50	—	—	108	—	—	108	—	—	—	—
12.678	2.571	15.249	—	784	6.496	—	736	6.448	—	—	153	87
								5.712				
13.620	—	13.620	1.602	—	—	—	1.602	—	2 474	79	—	—
1.200	—	1.200	—	—	145	—	—	145	3.392	70	—	—
225	—	225	—	—	150	—	—	150	25	—	—	—
50	—	50	50	—	—	—	50	—	57	12	—	—
154	—	154	—	—	7.069	—	—	7.069	—	—	—	—
15.249	—	15.249	1.652	—	7.364	—	1.652	7.364	5.949	61	—	—
								5.712				

z końcem roku 1890.

Stan bierny.

Należytości bierne w rubrykach wydatków:	Szczegół.	Ogół.
1. z roku bieżącego	153 zł. 87 ct.	
2. z lat ubiegłych:		
a) należytość rządowa od przeniesienia własności folwarku (rubr. III. poz. 21)	535 zł. 50 ct.	
b) należytość konkurencyjna na budowę cerkwi w Malechowie (rubr. III. poz. 22) . .	783 „ 25 „	
c) kapitały dłużne gal. Towarzystwu kredyt. ziemskiemu (rubr. IV. poz. 23) . . .	14.877 „ 46 „	
d) kapitał dłużny gal. Towarzystwu gospodarczemu (rubr. IV. poz. 24)	40.000 „ — „ 56.196 „ 21 „	56.350 zł. 08 ct.
Suma stanu biernego . . .		56.350 zł. 08 ct.

Wydatki. **3. Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**			
	1	Płace i zasługi z wynagrodzeniem administratora i częścią płacy kasyera	2.067	88	1.600
	2	Najem robotnika	3 705	68	2.400
	3	Dokupno i zmiana nasienia	1.218	43	350
	4	„ nawozów dopełniających	467	96	300
	5	„ karmy, owsa, kiełków i makuchów . . .	2.221	03	2.200
	6	Zastąpienie zużytych koni i uprzęży	100	48	300
	7	Utrzymanie budynków i ogrodzeń	264	90	150
	8	Utrzymanie i naprawa maszyn i narzędzi, oraz kucie koni	601	46	260
	9	Utrzymanie rowów i dróg	—	—	50
	10	Wywóz stawarki i urządzenie stawów, *nadzwyczajne* . .	*300*	—	*300*
	11	Melioracye łąk, *nadzwyczajne*	*310*	*76*	*311*
	12	Drenowanie pól, *nadzwyczajne*	*393*	—	*393*
	13	Zabezpieczenie od pożaru i zarazy	245	01	300
	14	Kuchnia folwarczna	140	81	200
	15	Koszta kancelaryjne	5	58	25
	16	Światło i smarowidło	19	24	50
	17	Kultura lasu	23	47	100
	18	Rogatki, posyłki i jazdy w interesach folwarku . . .	157	09	100
		Suma rubryki I. zwyczajne .	11.239	02	8.385
		Suma rubryki I. *nadzwyczajne* .	*1.003*	*76*	*1.004*
		Razem . .	12.242	78	9.389

w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	468	*Wydatek większy*, ponieważ wskutek braku robotników najemnych, stan służby folwarcznej musiał być wyższy.				
—	1.306	*Wydatki* w ogóle *większe* o 2.342 zł. ze względu na konieczność uprawy około 40 morgów pola więcej,				
—	868	na produkcyę kartofli na potrzeby gorzelni, (które to pole dotąd było wydzierżawione). Przekroczenia				
—	168	te znajdują blisko w połowie pokrycie w należytościach czynnych rubr. I. poz. 1. dochodów (należytość za 1276·60 klgr. kartofli).	—	—	21	70
—	21	*Wydatek większy*, na podstawie rzeczywistych kosztów.	—	—	132	17
200	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ zamiast dwu par, zakupiono tylko jedną parę koni; oraz nie było potrzeby sprawienia większej ilości uprzęży.				
—	115	*Wydatek większy*, spowodowany niezbędną restauracyą stajni.				
—	342	*Wydatek większy*, z powodu dokupna dwu nowych maszyn kosztem 200 zł., oraz z powodu częstszych napraw narzędzi.				
50	—	Stan rowów i dróg nie wymagał w tym roku żadnego nakładu.				
—	—					
—	—					
—	—					
55	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż poniesiono koszta ubezpieczenia tylko od pożaru.				
59	—	*Wydatek mniejszy* stosownie do ścisłych potrzeb w tym roku.				
19	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 50 zł na podstawie rzeczywistych kosztów.				
31	—					
77	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż z braku robotników, nie można było przedsięwziąć wielu robót.				
—	57	*Wydatek większy* wskutek zmienności tej pozycyi.				
491	3.345					
—	—		—	—	153	87
			—	—	—	—
491	3 345					
	2.854		—	—	153	87

Wydatki. **3. Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
II.	19	**Cegielnia**	4.315	31	1.000
III.		**Podatki i opłaty.**			
	20	Podatek gruntowy i domowy	597	54	550
	21	Należytość od przeniesienia własności folwarku, szósta rata .	267	75	268
	22	Należytość konkurencyjna na budowę cerkwi w Malechowie, *nadzwyczajne*	*783*	*25*	*1.567*
		Suma rubryki III. { zwyczajne .	865	29	818
		{ *nadzwyczajne* .	*783*	*25*	*1.567*
		Razem . .	1.648	54	2.385
IV.		**Spłata kapitałów i odsetków dłużnych.**			
	23	Towarzystwu kredytowemu ziemskiemu we Lwowie: *a)* 22. i 23. rata kapitału od pożyczki 5.000 zł. . . 85 zł. 01 ct. 5% odsetki . . . 214 „ 99 „ 300 zł. — ct. *b)* 13. i 14. rata kapitału od pożyczki 11.600 zł. . . 157 zł. 95 ct. 5% odsetki . . . 538 „ 05 „ 696 „ — „	996	—	89[illegible]
	24	Renta c. k. gal. Towarzystwu gospodarczemu . . .	1.600	—	1.600
		Suma rubryki IV.	2.596	—	2.425
V.	25	**Rozmaite nieprzewidziane**	158	04	50

w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	Należytości czynne z roku bieżącego ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	Należytości bierne z roku bieżącego ct.
—	3.315	*Wydatek większy*, wskutek zwiększonej produkcyi, pokryty z przewyżką większym dochodem (z uwzględnieniem należytości czynnych) ze sprzedaży cegły. (Obacz wyjaśnienia do rubryki II. dochodów.)				
—	48	*Wydatek większy*, wedle obliczenia c. k. urzędu podatkowego.				
—	—					
784	—	Na podstawie rozporządzenia c. k. Starostwa we Lwowie z dnia 6. Marca 1888., czwarta i ostatnia rata została zapłaconą dopiero w roku 1891. ztąd *wydatek* o jedną ratę *mniejszy*.				
—	48					
784	—					
784	48					
736						
—	171	*Wydatek większy* wedle pierwotnych planów umorzenia, z powodu nieprzeprowadzenia w Banku krajowym konwersyi 5%-wych pożyczek na $4^1/_2$%-owe. Z końcem roku 1890. pozostaje dług w kapitale od pożyczki ad *a)* w sumie 4.235 zł. 51 ct., od pożyczki zaś ad *b)* w sumie 10.641 zł. 95 ct., razem w sumie 14.877 zł. 46 ct.				
—	—					
—	171					
—	108	*Wydatek większy* spowodowany następującymi wypłatami: *a)* Dodatek na konserwacyę drogi powiatowej . . . . . 20 zł. 83 ct. *b)* Zapomoga kołodziejowi (LW. 15.881/90) 50 „ — „ *c)* Radzie szkolnej na potrzeby szkółki miejskiej . . . . . 21 „ 07 „ *d)* Przełożonomu obszaru dworskiego za komisyę . . . . . 5 „ — „ *e)* C. k. urzędowi podatkowemu prestacya szkolna za rok 1890 . . . . 12 „ 51 „ Razem 109 zł. 41 ct.				

Dochody. **3. Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.		**Dochody z gospodarstwa.**			
	1	*a)* Ze sprzedaży ziemiopłodów . . 4.828 zł. 22 ct. *b)* Za owies i siano dostarczone szkołom . 724 „ 67 „	5.552	89	6.180
	2	Z wynajętych ról, łąk i pastwisk	1.112	31	1.000
	3	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych: *a)* Krowiarnia: *α)* mleko . . 3.237 zł. 03 ct. *β)* przychowek . 309 „ 76 „ *γ)* braki i opasy . 605 „ — „ 4.151 zł. 79 ct. *b)* Nierogacizna . . . . . 99 „ — „ *c)* Owce . . . . . 78 „ 50 „ *d)* Ryczałt od szkół rolniczych za straty wynikające z zastosowania inwentarza do potrzeb szkół . . . . 1.000 „ — „	5.329	29	6.160
	4	Z lasu i stawów	23	85	280
		Suma rubryki I. .	12 018	34	13.620
II.	5	**Z cegielni**	1.344	75	1 200

w Dublanach.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
627	—	Dochód kasowy przyniósł . . 5.552 zł. 89 ct. do tego należytości zaległe czynne 1 597 „ 52 „ razem . . 7 150 zł. 41 ct. w porównaniu z budżetem . . 6.180 „ — „ okazuje się wynik *korzystniejszy* o 970 zł. 41 ct. Wykazaną należytość czynną stanowi przeważnie wartość na potrzeby gorzelni zatrzymanego zapasu kartofli.	1.597	52	—	—
—	112	*Dochód większy* (z uwzględnieniem obok wykazanej należytości czynnej) o 663 zł. 32 ct. na podstawie zawartych umów.	551	32	—	—
831	—	Uwzględniwszy obok wykazaną należytość do zwrotu w kwocie 313 zł. 70 ct. jest właściwy dochód *mniejszym* od preliminowanego o 517 zł. głównie z powodu niskich cen mleka.	313	70	—	—
256	—	*Dochód mniejszy* z powodu bardzo nieznacznej sprzedaży drzewa z lasu.	12	25	—	—
1.714	112		2.474	79	—	—
1.602						
—	143	*Dochód większy* wskutek zwiększonej produkcyi. Ze sprzedaży cegły uzyskano . 1.344 zł. 75 ct. do tego: wykazane obok należytości czynne . . . . 3 392 „ 70 „ Razem . 4.737 zł. 45 ct. W porównaniu z wydatkami (obacz rubrykę II. poz. 19. wydatków) . 4.315 „ 31 „ okazuje się *nadwyżka dochodów* w tym dziale gospodarstwa w kwocie . . . . . 422 zł. 14 ct. *wyższą* jest zatem od nadwyżki preliminowanej w kwocie . . 200 „ — „ o 222 zł. 14 ct.	3.392	70	—	

Dochody. 3. Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
III.		**Dochody z propinacyi i polowania.**			
	6	Z kapitału za propinacyę w przypuszczalnej kwocie 5.000 zł. w 4% obligacyach propinacyjnych	230	—	200
	—	Czynsz z karczmy i dodanych gruntów	120	—	—
	7	Z polowania	25		25
		Suma rubryki III.	375	—	225
IV.	8	**Rozmaite nieprzewidziane**	—	—	50
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	7 222	58	154

w Dublanach.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	30	*Dochód większy,* ponieważ kapitał uzyskany z wykupna propinacyi wynosił sumę 5.750 zł.				
—	120	*Dochód większy* nieprelimiowany.				
—	—		25	—	—	—
—	150		25	—	—	—
50	—	*Dochód mniejszy* znajduje zupełne pokrycie w obok wykazanej należytości czynnej.	57	12	—	—
—	7 069	*Niedobór wyższy* od preliminowanego o . 7.069 zł. ponieważ jednak zaległe należytości *czynne* z roku przedmiotowego wynoszą . . 5.950 zł. *bierne* zaś . . . 154 „ uwzględniwszy tedy *przewyżkę* należytości *czynnych* . . . . . 5.796 „ okazuje się *wynik niekorzystniejszy* tylko o 1.273 zł				

Wydatki. **4. Kurs gorzelnictwa**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Kierownik kursu	250	—	250
	2	Prelegenci za wykłady:			
		a) arytmetyki, geometryi i stereometryi	115	—	115
		b) fizyki	75	—	75
		c) chemii	100	—	100
		d) gorzelnictwa	375	—	375
		e) o maszynach i kotłach	150	—	150
		f) o opodatkowaniu	100	—	100
		g) o rachunkowości	—	—	60
		h) za ćwiczenia w laboratoryum	150	—	150
		Suma rubryki I.	1 315		1.375
II.		**Koszta administracyjne.**			
	3	Druki, inseraty, portorya i t. p.	7	93	15
	4	Koszta przewozu prelegentów	82	05	30
		Suma rubryki II.	89	98	45
III.		**Potrzeby naukowe.**			
	5	Szkole rolniczej w Dublanach za użycie laboratoryum	40	—	40
	6	Wycieczki profesorów z uczniami	94	20	100
	7	Książki, czasopisma, aparaty do kontroli służące, modele maszyn i rysunki: *a)* zwyczajne	45	—	45
		b) nadzwyczajne	*100*	–	*100*
		Suma rubryki III. zwyczajne	179	20	185
		Suma rubryki III. *nadzwyczajne*	*100*		*100*
		Razem	279	20	285
IV.	8	**Zapomogi dla uczniów**	250	—	250
V.	9	**Rozmaite drobne**	2	35	5
		Suma wydatków zwyczajne	1 836	53	1.860
		Suma wydatków *nadzwyczajne*	*100*	—	*100*
		Razem	1 936	53	1.960

w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
60	—	*Wydatku* na wykłady rachunkowości w tym roku *nie było.*				
—	—					
60	—					
7	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
—	52	*Wydatek większy*, ponieważ liczba docentów zamiejscowych była w tym roku większą.				
7	52					
	45					
—	—					
6	—	*Wydatek mniejszy* stosownie do potrzeby.				
—	—					
—	—					
6	—					
—	—					
6	—					
—	—					
2	—	Nie było potrzeby większego wydatku.				
68	45					
—	—					
68	45					
23						

Dochody. **4. Kurs gorzelnictwa**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	1 000	—	1.000
II.	2	**Opłaty od uczniów**	680	—	240
III.	3	**Rozmaite przypadkowe**	8	50	—
		Suma dochodów .	1.688	50	1.240
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	248	03	720
		Razem . .	1.936	53	1.960

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny. Należytości czynne za niesprzedane egzemplarze dziełka „Poradnik dla obsługi i nadzoru kotłów parowych“:

a) z roku bieżącego . . . . . 50 zł. — ct.

b) z lat ubiegłych . . . . . 168 „ 30 „ — 218 zł. 30 ct.

Stan bierny. Należytości bierne . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . **218 zł. 30 ct.**

LW. 57.098/1891.

w Dublanach.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	440	*Dochód większy* zależny od liczby i stanu zamożności uczniów.				
—	9	*Dochód niepreliminowany* uzyskany ze sprzedaży 17-tu egzemplarzy dziełka: „Poradnik dla obsługi i nadzoru kotłów parowych“.	50	—	—	—
—	449					
472	—	*Dotacya mniejsza* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
472	449		50	—	—	—
23						

5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Wynikłości w roku 1890. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Wydatki.						
I.	1-10	Płace nauczycieli	15.741	80	—	—	15.741	80
II.	11-13	Inne płace i zasługi	2.170	—	—	—	2.170	
III.	14-26	Koszta administracyjne	6.877	31	983	83	7.861	14
IV.	27-33	Utrzymanie uczniów	13.402	51	—	—	13.402	51
V.	34 41	Potrzeby naukowe	4.032	21½	661	99	4.694	20½
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	42.223	83½	1.645	82	43.869	65½
		Dochody.						
I.	1	Subwencya z c. k. Skarbu Państwa . . .	5.000		—	—	5.000	—
II.	2-4	Opłaty od uczniów	15.083	25	—	—	15.083	25
III.	5	Dochód z gospodarstwa i spiżarni . . .	150	—	—	—	150	—
IV.	6	Sprzedaż płodów z ogrodu i pola doświadczalnego	522	18	—	—	522	18
—	—	Rozmaite	348	85	—	—	348	85
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	22.765	37½	—	—	22 765	37½
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	43.869	65½	—	—	43.869	65½

Stan majątku

Stan czynny.

		Szczegół.	Ogół.
Należytości czynne:			
1. z roku bieżącego: *a)* w rubrykach wydatków . .	511 zł. 04 ct.		
b) „ „ dochodów . .	135 „ — „	646 zł. 04 ct.	
2. z lat ubiegłych: *a)* w rubrykach wydatków:			
rubr. I. poz. 11—13 (zaliczki na płace) .	60 zł. — ct.		
rubr. III. poz. 26. (zaliczki uczniów) . .	301 „ 63 „		
rubr. IV. poz. 27. (należytość od Dra Jakubowskiego, b. dyrektora zakładu	30 zł. 23 ct.		
rubr. IV. poz. 27. (odzież uczniów)	— „ 07 „	30 „ 30 „	
rubr. V. poz. 35. (szkoła w Dublanach za modele)	46 „ — „	437 zł. 93 ct.	
b) w rubrykach dochodów:			
rubr. II. poz. 2. i 3. (opłaty od uczniów) .	651 zł. 25 ct.		
rubr. „Rozmaite“ (należytość od Dra Jakubowskiego, b. dyrektora zakładu, . .	3.370 „ 90 „	4.022 „ 15 „	4.460 „ 08	5.106 zł. 12 ct.
Od tego stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny . . .			**5.106 zł. 12 ct.**

LW. 56.198/1891.

rolnicza w Czernichowie.

Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 16. Listopada 1889.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
15 100	—	15.100	273	—	915	—	—	642	112	50	—	—
2.170	—	2.170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.000	900	4.900	—	—	2 877	84	—	2.961	358	48	—	—
13.155	—	13.155	973	—	1.221	—	—	248	40	06	—	—
3.480	670	4.150	—	8	552	—	—	544	—	—	—	—
37 905	1.570	39.475	1.246	8	5.565	84	—	4.395	511	04	—	—
5.000	—	5 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15 800	—	15.800	1.300	—	583	—	717	—	135	—	—	—
150	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
850	—	850	328	—	—	—	328	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	349	—	—	349	—	—	—	—
17.675	—	17 675	—	—	5.091	—	—	5 091	—	—	—	—
39.475	—	39.475	1 628	—	6.023	—	1.045	5.440	135	—		—
								4.395				

z końcem roku 1890.

Stan bierny.

Wydatki.

5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel fachowy, zarazem dyrektor	2.560	—	2.560
	2	Trzech nauczycieli fachowych do nauk zawodowych . .	4.520	—	4.520
	3	Dwóch nauczycieli fachowych do nauk zasadniczych . .	2·680	—	2.680
	4	Kapelan i katecheta	800	—	800
	5	Trzech nauczycieli pomocniczych z płacą adjunktów . .	3.185	—	2.400
	6	Prefekt internatu i nauczyciel gimnastyki	760	—	800
	7	Docent leśnictwa	300	—	300
	8	Instruktor do robót praktycznych	366	68	600
	9	Wikt dla prefekta internatu	197	62	180
	10	Opał dla kapelana i nauczycieli pomocniczych . . .	260	—	260
		Razem . . .	15.629	30	15.100
	—	Do tego zaliczki udzielone na płace . . 500 zł. — ct. po strąceniu ściągniętych rat bieżących 387 „ 50 „	112	50	—
		Suma rubryki I. .	15.741	80	15.100
II.		**Inne płace i zasługi.**			
	11	Kasyer, zarazem magazynier	800	—	800
	12	Pisarz dyrekcyi	500	—	500
	13	Służba zakładowa:			
		a) sługa szkolny . . . . . 200 zł.			
		b) „ przy laboratoryum . . . . 180 „			
		c) „ „ muzeach . . . . 150 „			
		d) stróż domowy . . . . . 180 „			
		e) „ nocny i podwórzowy . . . 160 „	870	—	870
		Suma rubryki II. .	2.170	—	2.170

rolnicza w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	785	*Wydatek większy*, ponieważ nauczycielowi Stefczykowi wypłacono za nadobowiązkowe wykłady ekonomii, statystyki i ustaw agrarnych kwotę 385 złr. (LW. 45.629/89.), Dr. Andrzej Walentowicz zaś pobierał za wykłady anatomii i fizyologii zwierząt domowych płacę nie 800 zł., lecz 1.200 zł., a więc o 400 zł. więcej (LW. 45.629/89.)				
40	—	*Wydatki* w poz. 6. i 8. *mniejsze*, z powodu interkalaryów.				
—	—					
233	—					
—	18	*Wydatek większy*, ponieważ przy sposobności wprowadzenia w urzędowanie prefekta, przez przeciąg jednego miesiąca musiano bezpłatnie dać wikt kapelanowi.				
—	—					
273	803					
—	112	*Wydatek nieprelimiowany*, zarachowany na stałą rubrykę wedle uchwały sejmowej z dnia 14. Października 1874. znajduje zupełne pokrycie w wykazanej obok należytości czynnej.	112	50	—	—
273	915		112	50	—	—
	642					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					

Wydatki. # 5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
III.		**Koszta administracyjne.**			
	14	Zarząd:			
		a) pomoc kancelaryjna dla Kuratoryi szkoły i dla Delegata . . . . . 400 zł. — ct.			
		b) potrzeby kancelaryjne szkoły . . 123 „ 37 „			
		c) druki i inseraty . . . . . 154 „ 89 „			
		d) portorya i przesyłki . . . . . 95 „ 77 „			
		e) koszta podróży w interesach zakładu . 431 „ 68 „			
		f) koszta przewozu docentów zamiejscowych 210 „ 35 „	1.416	06	1.130
	15	Opał	663	25	400
	16	Oświetlenie	337	28	300
	17	Utrzymanie budynków i ogrodzeń:			
		a) zwyczajne	1.092	91	500
		b) nadzwyczajne	*883*	*66*	*800*
	18	Utrzymanie dziedzińca	104	87	100
	19	Zabezpieczenie budynków	195	29	200
	20	Najem pomieszkań dla funkcyonaryuszów szkoły . . .	835	53	400
	21	Płaca kominiarza	52	40	50
	22	Sprzęty i ruchomości:			
		a) zwyczajne	93	55	100
		b) nadzwyczajne	*100*	*17*	*100*
		Do przeniesienia { zwyczajne . .	4.796	14	3.180
		{ *nadzwyczajne* .	*983*	*83*	*900*

rolnicza w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Wydatek większy spowodowany głównie potrzebą częstszych wyjazdów w interesach szkoły do Kuratoryi, oraz wyjazdem dyrektora szkoły do Lwowa w czasie obradowania Wysokiego Sejmu.				
—	286					
—	263	Przekroczenie to w obec wykazanej obok należytości czynnej wynosi właściwie tylko kwotę 42 zł. spowodowaną opalaniem korytarzy, gdzie musiano umieścić zwiększoną liczbę uczni, oraz ze względu na bezpłatnie lekarzowi Dr Michalikowi przyznany opał. (LW. 12.578/90.)	221	48	—	—
—	37	Z powodu większej liczby uczniów zwiększono liczbę lamp w salach do nauki.				
—	593	*Wydatki większe* o 677 zł., ponieważ na otynkowanie				
—	*84*	kamienicy dla 4 profesorów, które wedle dokładnego kosztorysu wynosić miało 1.200 zł., zaprelimiinowano tylko 800 zł., a zatem o kwotę 400 zł. mniejszą, dalej z powodu wybuchłej w mieszkaniu profesora Szalaja dyfteryi, w skutek której musiano mieszkanie to dwukrotnie odnawiać, jak również przebielić wszystkie sale jadalne i sypialne w zakładzie z polecenia c. k. Starostwa, gdyż choroba ta zaraźliwa wybuchła równocześnie i w Zakładzie.				
—	5	Drobne, znoszące się różnice.				
5	—					
—	436	*Wydatek większy*, gdyż oprócz najmu 2-óch pomieszkań dla profesora Trochanowskiego i instruktora Wł. Ancuty, wynajęto dla nowo mianowanego lekarza (LW. 12.578/90.) pomieszkanie trzecie, które w znacznej części musiano odrestaurować, jak również pomieszkanie dla profesora Trochanowskiego. (LW. 43.669/90)				
—	2					
1	—					
—	—					
6	1.622		221	48	—	—
—	*84*		—	—	—	—

Wydatki. **5. a) Krajowa średnia szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
III.		Z przeniesienia { zwyczajne . . / *nadzwyczajne* .	4.796 / *983*	14 / *83*	3.180 / *900*
	23	Koszta lustracyi zakładu	182	11	200
	24	Koszta nabożeństwa	82	87	70
	25	Lekarz i apteka	723	04	450
	26	Rozmaite nieprzewidziane	1.093	15	100
		Suma rubryki III. { *a)* zwyczajne . / *b) nadzwyczajne* .	6 877 / *983*	31 / *83*	4.000 / *900*
		Razem . .	7.861	14	4.900
IV.		**Utrzymanie uczniów.**			
	27	Żywność	8.035	53½	9.000
	28	Opał do kuchni	400	—	400
	29	Służba:			
		a) dwóch chłopców do usługi uczniów . 230 zł. — ct.			
		b) usługa uczniów w ogóle . . . 411 „ 50 „			
		c) służba kuchenna . . . . 894 „ 71 „	1.536	21	1.185
	30	Sprzęty:			
		a) do sal sypialnych, infirmeryi i jadalni . . .	223	34	100
		b) do kuchni i naczynia stołowe	266	26	60
		Do przeniesienia . .	10.461	34½	10.745

rolnicza w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
6	1.622		221	48	—	—
—	*84*		—	—	—	—
18	—	*Wydatek* nieco *mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
—	13	*Wydatek* nieco *większy* wedle potrzeby w tym roku.				
—	273	*Wydatek większy*, spowodowany głównie wybuchłą w zakładzie epidemią dyfteryi, w skutek której same lekarstwa wyniosły kwotę 144 zł., sprowadzenie zaś lekarzy pozamiejscowych, na mocy rozporządzenia Kuratoryi, kwotę 129 zł.				
—	993	Po strąceniu obok wykazanej należytości czynnej w kwocie 137 zł właściwe przekroczenie wynoszące 856 zł., spowodowane zostało następującymi wydatkami:	137	—	—	—
		a) Piotrowski Mieczysław, tytułem dodatku do stypendyum (L. W. 12.179/90.) . . . . . 200 zł. — ct				
		zasiłek na podróż naukową (L. W. 43 001/89.) . . . . . 250 „ — „				
		koszta przeniesienia z Dublan (L. W. 36 961/90.) . . . . . 50 „ — „				
		b) Brochocki, inżynier, koszta podróży w sprawie wodociągów i za wypracowanie projektu wodociągu (LW. 56.660/89.) . . . 110 „ — „				
		c) Koszta desinfekcyi zakładu . . 280 „ 84 „				
24	2.901	Razem . 890 zł. 84 ct.	358	48	—	—
—	*84*		—	—	—	—
24	2.985		358	48	—	—
	2.961					
964	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu wprowadzonej przez delegata Wydziału krajowego normy żywienia, oczywiście bez uszczerbku jakości i ilości wydawanych potraw.	28	06	—	—
—	—					
—	351	*Wydatki większe*, z powodu większej ilości uczniów.				
—	123	*Wydatki większe*, ponieważ w skutek zwiększenia się liczby uczniów, pomnożyć musiano ilość łóżek, szaf, jak niemniej innych sprzętów i naczynia stołowego.				
—	206					
964	680		28	06	—	—

Wydatki.

5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
IV.		Z przeniesienia . .	10.461	34½	10.745
	31	Odzież	2 389	68½	2.000
	32	Pościel	310	72	160
	33	Pranie bielizny i pościeli uczniów	240	76	250
		Suma rubryki IV.	13.402	51	13.155
V.		**Potrzeby naukowe.**			
	34	Eksperymenta przy wykładach:			
		a) dla nauczyciela rolnictwa . . . . 25 zł. 70 ct.			
		b) „ „ hodowli zwierząt . . 10 „ 50 „			
		c) „ „ zootomii . . . . 20 „ 68 „			
		d) „ „ weterynaryi . . . 39 „ 84 „			
		e) „ „ botaniki . . . . 11 „ 82 „			
		f) „ „ fizyki . . . . 24 „ 99 „			
		g) „ „ miernictwa . . . 15 „ 90 „	149	43	140
	35	Zbiory i muzea:			
			zwycz.	nadzwycz.	
		a) zbiór rolniczy . . .	135 zł. 04 ct.	50 zł. — ct.	
		b) „ hodowlany . .	100 „ 70 „	200 „ — „	
		c) „ fizykalny . . .	98 „ 12 „	50 „ — „	
		d) „ geograficzny . .	51 „ — „	— „ — „	
		e) „ botaniczny . .	33 „ 89 „	51 „ 71 „	
		f) „ zoologiczny . .	70 „ 60 „	— „ — „	
		g) „ mechaniczny . .	50 „ 50 „	86 „ — „	
		h) „ mineralogiczny .	20 „ — „	— „ — „	
		i) „ technologiczny .	36 „ 21 „	— „ — „	
		k) „ okazów leśnych .	39 „ 98 „	— „ — „	
		l) „ „ weterynaryjnych	30 „ — „	— „ — „	
		m) „ narzędzi rolniczych .	102 „ 50 „	— „ — „	
		n) „ przyrządów miernicz.	24 „ 73 „	50 „ 17 „	
		o) „ modeli do budownictwa	10 „ — „	10 „ 50 „	
		p) stacya meteorologiczna .	20 „ 18 „	— „ — „	
		Suma pozycyi 35. { zwyczajne . .	823	45	760
		{ *nadzwyczajne* .	*498*	*38*	*520*
		Do przeniesienia { zwyczajne . .	972	88	900
		{ *nadzwyczajne* .	*498*	*38*	*520*

rolnicza w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
964	680		28	06	—	-
—	390	*Wydatek większy* tak w skutek zwiększonej liczby uczniów, jak i z powodu, że kwota 40 zł. przeznaczona na kompletne umundurowanie, jest niewystarczającą	12	—	—	—
- -	151	Przekroczenie tej pozycyi pochodzi również z powodu zwiększonej liczby uczniów.				
9	—	*Wydatek mniejszy* o drobną różnicę stosownie do potrzeby.				
973	1.221		40	06	—	—
	248					
—	9	Przekroczenie nieznaczne wedle potrzeby.				
—	63	*Wydatki* ogółem w 15. tych pozycyach *większe* o 41 zł tak, iż w pojedyńczych pozycyach różnice zaledwie po kilka zł. wynoszą.				
22	—					
—	72					
22	—					

Wydatki.

5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
V.		Z przeniesienia { zwyczajne . . / *nadzwyczajne* .	972 / *498*	88 / *38*	900 / *520*
	36	Laboratorya:			
			zwycz.	nadzwycz.	
		a) laboratoryum chemiczne .	430 zł. 14 ct	— zł. — ct.	
		b) „ roślinno-fizyologiczne .	86 „ 39 „	113 „ 61 „	
		c) „ zoologiczne .	109 „ 29 „	— „ — „	
		Suma pozycyi 36. { zwyczajne . . / *nadzwyczajne* .	625 / *113*	82 / *61*	550 / *100*
	37	Biblioteka i czytelnia:			
			zwycz.	nadzwycz.	
		a) przykupno dzieł . .	500 zł. 58 ct.	— zł. — ct.	
		b) oprawa książek . .	50 „ — „	50 „ — „	
		c) czasopisma . . .	134 „ 67 „	— „ — „	
		Suma pozycyi 37. { zwyczajne . . / *nadzwyczajne* .	685 / *50*	25 / —	450 / *50*
	38	Ogród pomologiczny i warzywny:			
		a) płaca ogrodnika	500 zł. — ct.		
		b) „ pomocnika przy ogrodzie . .	192 „ — „		
		c) „ utrzymanie i uzupełnienie ogrodów	516 „ 86 „	1.208	86	1.100
	39	Ogród botaniczny	138	$15^1/_2$	80
	40	Utrzymanie pola doświadczalnego	100	80	100
	41	Wycieczki naukowe uczniów z nauczycielami . . .	300	45	300
		Suma rubryki V. { zwyczajne . . / *nadzwyczajne* .	4.032 / *661*	$21^1/_2$ / *99*	3.480 / *670*
		Razem . .	4.694	$20^1/_2$	4.150

rolnicza w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	72					
22	—					
—	76	*Wydatki większe* z powodu większej ilości pracujących				
—	*14*	w laboratoryach uczniów.				
—	235	*Wydatek większy* przeważnie w skutek remuneracyi				
—	—	200 zł. udzielonej profesorowi Dr. Stefczykowi za uporządkowanie biblioteki i sporządzenie inwentarza i katalogu (LW. 20.784,90. i 30.482/90.)				
—	109	*Wydatek większy* z powodu kosztów opału pomieszkania ogrodnika i dwu cieplarni, które to koszta dawniej ponosiła szkoła ogrodnicza.				
—	58	*Wydatek większy*, spowodowany kosztem rozerwania skał w jednej części ogrodu, która w skutek skalistego gruntu była nieużyteczną				
—	1					
—	1					
—	552					
22	*14*					
22	566					
	544					

Dochody.

5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	5.000	—	5.000
II.		**Opłaty od uczniów.**			
	2	Opłaty na utrzymanie	13.387	35	13.000
	3	Czesne	1.200	—	2.500
	4	Na usługę od uczniów	495	90	300
		Suma rubryki II. .	15.083	25	15.800
III	5	**Dochód z gospodarstwa i spiżarni**	150	—	150
IV.	6	**Sprzedaż płodów z ogrodu i pola doświadczalnego** . .	522	18	850
—	—	**Rozmaite:** uiszczone należytości z lat ubiegłych . .	348	85	--
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	22.765	37½	17.675

rolnicza w Czernichowie. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	387	*Dochód większy* z powodu większej liczby uczniów.	135	—	—	—
1.300	—	*Dochód mniejszy*, z powodu uwolnienia znacznej części uczniów od opłaty czesnego (L. W. 56.196/89. i 16 571/90.)				
—	196	*Dochód większy* z powodu jak pod poz. 2.				
1.300	583		135	—	—	—
717						
	—					
328	—	*Dochód mniejszy* z powodu nieurodzaju owoców, oraz ponieważ pole doświadczalne, dla braku dostatecznego zabezpieczenia od wylewów Wisły należycie nie urządzone, tem samem spodziewanych dochodów dać niemoże.				
—	349	*Dochód niepreliminowany*: a) z tytułu zwrotu zaliczek na płace z lat ubiegłych . . . . 220 zł. — ct. b) z tytułu rozmaitych innych zwrotów i t. p. . . . . 128 „ 85 „ Razem jak wykazano . . 348 zł. 85 ct.				
—	5.091	*Wynik większy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				

5. b) Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości w roku 1890. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Wydatki.						
I.	1-15	Wydatki na gospodarstwo	4.850	58	1.643	20	6.493	78
II.	16-17	Las i plantacya wikla	1.603	75	450	—	2.053	75
III.	18	Wydatki na piec wapienny	50	—	—	—	50	—
IV.	19	Wydatki na cegielnię	50	—	—	—	50	—
V.	20	Na przewóz	30	—	—	—	30	—
VI.	21	Utrzymanie brzegów Wisły	180	17	—	—	180	17
VII.	22 29	Podatki i opłaty	466	27	226	43½	692	70½
VIII.	30	Spłata kapitałów i odsetek dłużnych	—		—		—	
IX	31	Rozmaite nieprzewidziane	265	46	—	—	265	46
—	—	Na usunięcie dwóch zagród włościańskich	400	—	—	—	400	—
—	—	Na fundusz dyspozycyjny dla dyrektora szkoły Dra Łaszczyńskiego	250	—	—	—	250	—
—	—	Nadwyżka dochodów	—	—	—	—		—
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	8.146	23	2.319	63½	10 465	86½
		Dochody.						
I	1 7	Dochody z gospodarstwa	2.739	81½	—	—	2.739	81½
II.	8-9	Z lasu i wikla	2.023	50	—	—	2.023	50
III.	10	Z rybołowstwa	100	—	—	—	100	—
IV.	11	Z pieca wapiennego	850		—	—	850	—
V.	12	Z cegielni	—	—		—	—	—
VI.	13-14	Z dzierżaw	1.194	—	—	—	1.194	—
VII.	15 16	Lądowe i olborne	48	—	—	—	48	—
VIII.	17	Rozmaite nieprzewidziane	383	83	—	—	383	83
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	3.126	72	—		3.126	72
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	10.465	86½	—	—	10.465	86½

Stan majątku

Stan czynny.

			Szczegół.	Ogół.
Należytości czynne:				
1. z roku bieżącego, w rubrykach dochodów			62 zł. 75 ct.	
2. z lat ubiegłych: *a)* w rubrykach wydatków:				
rubr. IX. poz. 31. (zaliczka Dra Abłamowicza)		100 zł ct.		
b) w rubrykach dochodów:				
rubr. I. poz. 1. (za zboże)	3 zł. 75 ct.			
rubr. I. poz. 6. (za wynajęte konie)	9 „ — „	12 zł. 75 ct.		
rubr. IV. poz. 11. (za wapno)		49 „ „		
rubr. VIII. poz. 17 (należytości od Dra Jakubowskieg, b. dyrektora zakładu)		3.597 „ 95 „	3.659 „ 70 „	3.759 „ 70 „ 3 822 zł. 45 ct.
Od tego stan bierny				— „ — „
Czysty stan czynny				**3.822 zł. 45 ct.**

w Czernichowie.

Kwota preliminowana według ustawy z dnia 16. Listopada 1889.		Kredyt dodatkowy z d. 26. List. 1889.	Razem	Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne			zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł	ct.	zł.	ct.
3.605	1.500	—	5.105	—	—	1.246	143	—	1.389	—	—	—	—
900	450	—	1.350	—	—	704	—	—	704	—		—	—
50	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
50	500	—	550	—	500	—	—	500	—	—	—	—	—
30	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
170	—	—	170	—	—	10	—	—	10	—	—	—	—
529	223	—	752	62	—	—	3	59	—	—	—	—	—
600	—	—	600	600	—	—	—	600	—	—	—	—	—
50	—	—	50	—	—	215	—	—	215	—	—	—	—
—	—	400	400		—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	250	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.985		—	1.985	1.985	—		—	1 985	—	—	—	—	—
7.969	2 673	650	11.292	2 647	500	2.175	146	3.144	2.318			—	—
								826					
5.515	—	—	5.515	2.799	—	24	—	2.775	—	62	75	—	—
2.240	—	—	2.240	217	—	—	—	217	—	—	—	—	—
100	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
850	—	—	850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
500	—	—	500	500	—	—	—	500	—	—	—	—	—
1.082	—	—	1.082	—	—	112	—	—	112	—	—	—	—
330	—	—	330	282	—	—	—	282	—	—	—	—	—
25	—	—	25	—	—	359	—	—	359	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	3.127	—	—	3.127	—	—	—	—
10.642	—	—	10.642	3.798	—	3.622	—	3.774	3.598	62	75	—	—
								176					

z końcem roku 1890.

Stan bierny.

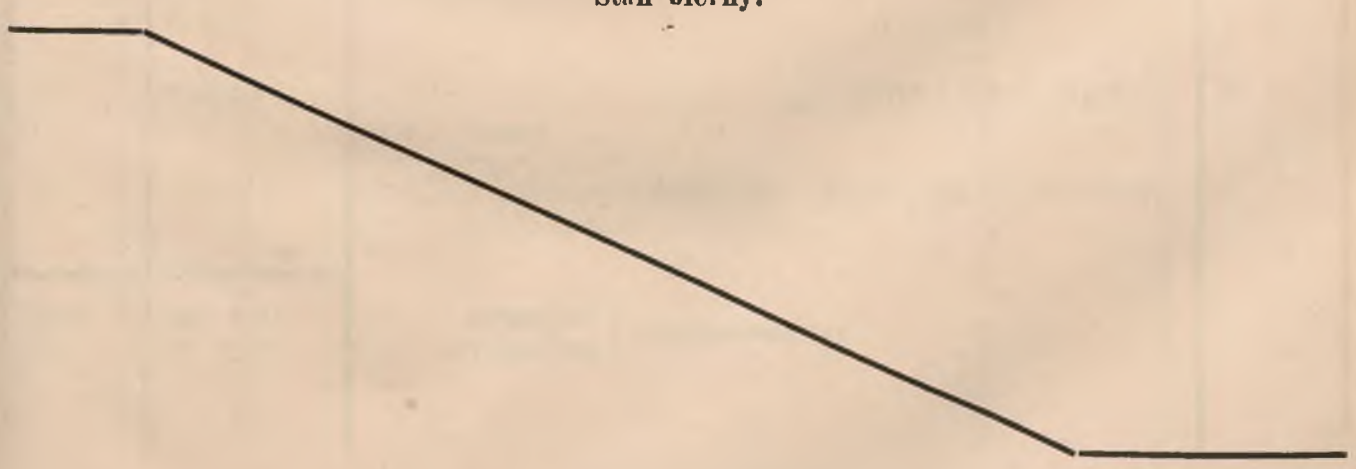

Wydatki. 5. b) Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**			
	1	Płace i zasługi:			
		a) ekonom . . . . . 354 zł. 42 ct.			
		b) służba folwarczna . . . . . 1.120 „ 01 „	1.474	43	1.240
	2	Najem robotnika:			
		a) do gospodarstwa folwarcznego . . 1.081 zł. 46½ ct.			
		b) do chmielarni:			
		α) dodatek zawiadującemu chmielarnią 50 „ — „			
		β) utrzymanie i roboty przy chmielarni 149 „ 52 „	1.280	98½	750
	3	Dokupno i zmiana nasienia	362	07	250
	4	Dokupno nawozów dopełniających:			
		a) zwyczajne	128	95	100
		b) nadzwyczajne	*200*	—	*200*
	5	Dokupno słomy i karmy	824	75½	600
	6	Inwentarz roboczy, uprząż i kucie koni	150	31	100
		Do przeniesienia { zwyczajne . .	4.221	50	3.040
		{ *nadzwyczajne* .	*200*	—	*200*

w Czernichowie

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe					
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	234	*Wydatek większy*, ponieważ ekonomowi folwarcznemu przyznano wolny wikt (LW. 19.919/90.), z braku zaś własnego pomieszkania musiano mu wynająć takowe na wsi. Nadto w wydatkach na służbę folwarczną mieści się wydatek na owczarka; dawniej owiec nie było wcale.				
—	531	*Przekroczenie* preliminowanej kwoty spowodowanem zostało zniszczeniem obsiewów wiosennych wylewem Wisły — skutkiem czego wszystkie niemal roboty (po ustąpieniu wód na polach nad Wisłą położonych) prawie na nowo musiały być dokonane. Nadto przyczyniły się jeszcze do zwiększenia tych kosztów, budżetem nieprzewidziane wydatki w kwocie 200 zł., poniesione na rozwiezienie wałów na łące za zakładem (LW. 25.025/90).				
—	112	*Wydatek większy*, z powodu powtórnego zakupna nasienia po zniszczeniu wiosennym wylewem zasiewów jesiennych, co też w znacznym stopniu wpłynęło na późniejszy brak paszy i ściółki dla koni i bydła.				
—	29	W obec braku w tym roku nawozu stajennego a nader wyjałowianych pól, *przekroczenie* to jest wcale nieznacznem.				
—	—					
—	225	*Wydatek większy* wskutek zupełnego braku słomy, a częściowo i karmy.				
—	50	*Wydatek większy*, z powodu koniecznej potrzeby sporządzenia i naprawy zniszczonej uprzęży.				
—	1.181					
—	—					

Wydatki. **5. b) Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
I.		Z przeniesienia { zwyczajne . .	4.221	50	3.040
		{ *nadzwyczajne* .	*200*	—	*200*
	7	Inwentarz użytkowy	64	70	50
	8	*a)* Utrzymanie budynków folwarcznych	187	59	150
		b) Przeistoczenie chlewów i zrekonstruowanie dachu na szopie na narzędzia, *nadzwyczajne*	*947*	*35*	*900*
	9	Przeistoczenie gnojarni, *nadzwyczajne*	*295*	*85*	*200*
	10	Utrzymanie i dokupno maszyn i narzędzi rolniczych:			
		a) naprawa narzędzi i sprzętów	152	07	150
		b) dokupno maszyn i narzędzi: zwyczajne . . .	49	16	50
		nadzwyczajne . . .	*200*	—	*200*
	11	Utrzymanie rowów	50	—	50
	12	Zabezpieczenie od pożaru i gradobicia	72	91	65
	13	Kuchnia folwarczna	—	—	—
	14	Koszta kancelaryjne	20	—	20
	15	Światło i smarowidło	32	65	30
		Suma rubryki I. { zwyczajne . .	4.850	58	3.605
		{ *nadzwyczajne* .	*1.643*	*20*	*1.500*
		Razem . .	6.493	78	5.105
II.		**Las i plantacya wikla.**			
	16	Las:			
		a) służba leśna . . . . . 685 zł. 60 ct.			
		b) roboty przy eksploatacyi lasu . . 244 „ 64 „			
		c) zalesienie . . . . . 182 „ 91 „	1 113	15	500
		Z przeniesienia .	1.113	15	500

w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.181					
—	—					
—	15	*Wydatek większy*, przeważnie spowodowany leczeniem chorego konia.				
—	38	W obec zmienionej sytuacyi budynków folwarcznych przez przeniesienie gnojarni na drugie podwórze przed stodołą, zmienić musiano bramy wjazdowe do tegoż budynku, co spowodowało powyższy wydatek poprzednio nieprzewidziany.				
—	*47*	*Wydatek większy*, w skutek przekształcenia terenu pod chlewy, na którym mieścił się poprzednio ogród i skład na drzewo i węgle.				
—	*96*	*Wydatek większy*, w skutek zakupienia nowej pompy do gnojówki, który to wydatek w budżecie przewidziany nie był, oraz z powodu nieodzownego wybrukowania drogi dojazdowej przy gnojarni.				
—	2	Różnice drobne.				
1	—					
—	—					
—	—					
—	8	*Wydatek* nieco *większy* wedle polic asekuracyjnych.				
—	—					
—	—					
—	3	Różnica nieznaczna.				
1	1.247					
—	*143*					
1	1.390					
	1.389					
—	613	*Wydatki większe*, mianowicie:				
—	613	*ad a)* Z pozycyi tej wydano kwotę 250 zł. na sporządzenie planu gosp darstwa lasowego (L. W. 12.574/90.), oraz kwotę 120 zł. na sprawdzenie granic lasu przez rządowego geometrę (LW. 21.703/90) *ad b)* Na roboty przy eksploatacyi lasu wydano *więcej* jak budżet przewidywał z powodu, że po zatwierdzeniu planu gospodarstwa lasowego (L. W. 53.764/90.), zarządzono natychmiastowe wprowadzedzenie go w życie, co pociągnęło za sobą wydatek na wycięcie przedewszystkiem linij działowych.				

Wydatki. **5. b) Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
II.		Z przeniesienia .	1.113	15	500
	17	Wikle:			
		a) ogrodnikowi za prowadzenie kultur	250	—	250
		b) utrzymanie i uzupełnienie plantacyi, zwyczajne .	240	60	150
		nadzwyczajne .	*450*	—	*450*
		Suma rubryki II. zwyczajne .	1.603	75	900
		Suma rubryki II. *nadzwyczajne* .	*450*	—	*450*
		Razem . .	2.053	75	1.350
III.	18	**Wydatki na piec wapienny**	50	—	50
IV.	19	**Wydatki na cegielnię** *a)* zwyczajne	50	—	50
		b) nadzwyczajne	—	—	*500*
		Suma rubryki IV. zwyczajne .	50	—	50
		Suma rubryki IV. *nadzwyczajne* .	—	—	*500*
		Razem . .	50	—	550
V.	20	**Na przewóz**	30	—	30
VI.	21	**Utrzymanie brzegów Wisły.**			
		a) Utrzymanie i odnowienie opasek . 58 zł. 49 ct.			
		b) Naprawa ostrogów i tam . . . 121 „ 68 „	180	17	170
VII.		**Podatki i opłaty.**			
	22	Podatek gruntowy i domowy	274	21	275
	23	„ dochodowy z promu	6	26	32
	24	„ „ i zarobkowy od palenia wapna . .	51	65	86
	25	„ „ „ „ wyrobu cegły . .	19	95	11
	26	Opłata na utrzymanie dróg powiatowych i gminnych . .	64	20	75
	27	Składka na szkołę ludową	50	—	50
	28	„ na reparacyę kościoła, *nadzwyczajne* . . .	*40*	—	*40*
	29	Opłata od przeniesienia własności ($^1/_{10}$ część — ostatnia rata) *nadzwyczajne*	*186*	$43^1/_2$	*183*
		Suma rubryki VII. zwyczajne .	466	27	529
		Suma rubryki VII. *nadzwyczajne* .	*226*	$43^1/_2$	*223*
		Razem . .	692	$70^1/_2$	752

w Czernichowie

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	613					
—	—					
—	91	*Wydatek większy* z powodu rozszerzenia plantacyi wikla.				
—	—					
—	704					
—	—					
—	704					
—	—					
—	—					
500	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, że w tym roku wcale cegły nie wyrabiano, żadna bowiem większa budowa na rok bieżący przewidzianą nie była, wyróbka zaś na zapas dla sprzedaży w obec braku odpowiednich szop na przechowanie cegły, wcale się nie opłaca. Kwotę zaś 50 zł. wydano na naprawę murów w cegielni.				
—	—					
500	—					
500						
—	—					
—	10	*Wydatek* nieco *większy*, wedle koniecznej potrzeby.				
1	—					
25	—					
34	—					
—	9					
11	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 59 zł., wedle odnośnego wymiaru.				
—	—					
—						
—	*3*					
71	9					
—	*3*					
71	12					
59						

Wydatki. 5. b) Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.	Kredyt dodatkowy z d. 26. Listopada 1889. zł.
VIII.		**Spłata kapitałów i odsetek dłużnych.**				
	30	Spłata wraz z odsetkami długu hipoteczn. w kwocie 12.000 zł.	—	—	600	
IX.	31	**Rozmaite nieprzewidziane**	265	46	50	
—	—	**Na usunięcie dwóch zagród włościańskich** . . .	400	—	—	400
—	—	**Na fundusz dyspozycyjny dla dyrektora szkoły Dra Laszczyńskiego**	250	—		250
—	—	**Nadwyżka dochodów**	—	—	1.985	

w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
600	—	*Wydatku nie było*, ponieważ pożyczka nie została w tym roku zaciągniętą.				
—	215	*Wydatek większy*, z powodu zakupna trzody chlewnej (LW. 27.475,90.)				
—	—					
—	—					
1.985	—	Zamiast preliminowanej nadwyżki dochodów, okazała się przewyżka wydatków. Obacz wyjaśnienie do rubryki dochodów: „Dotacya z funduszu krajowego.“				

Dochody. 5. b) Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.		**Dochody z gospodarstwa.**			
	1	Ze sprzedaży płodów rolnych i chmielarni	719	99	1.400
	2	„ „ „ zwierzęcych: *a)* krowiarnia . . . . . 974 zł. 65½ ct. *b)* nierogacizna . . . . . 173 „ 50 „	1.148	15½	3.200
	3	Z wynajętych ról i pastwisk	338	50	315
	4	Czynsz z domu i ogrodu, wynajętego szkole ogrodniczej	—	—	—
	5	Czynsz z kuźni	40	—	40
	6	Za wynajęte konie	433	17	500
	7	Za nawóz stajenny do ogrodu szkoły rolniczej . . .	60	—	60
		Suma rubryki I. .	2.739	81½	5.515
II.		**Z lasu i wikla.**			
	8	Ze sprzedaży drzewa opałowego	463	50	670
	9	Z wikla i trawy wśród wikla	1.560	—	1.570
		Suma rubryki II. .	2 023	50	2.240

w Czernichowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
680	—	*Dochód mniejszy* z powodu zniszczenia zasiewów ozimych przez myszy, do reszty zaś przez wiosenny wylew Wisły. Chmielarnia wprawdzie dopisała nadspodziewanie pod względem jakości chmielu, atoli zawiodła pod względem ilości z powodu „sadzy“ na znacznej przestrzeni.	62	75	—	—
2.052	—	Główny powód niekorzystnego wyniku tej rubryki przypisać należy *rasie bydła* i jakości mleka od tegoż, które zgoła nie znajduje popytu, w obec zaś małego procentu tłuszczu, jakiego mleko krów rasy holenderskiej dostarcza. wyróbka masła wprost się nie opłaca. Nie mniej preliminowanego dochodu dać jeszcze w tym roku nie mogła i nierogacizna, ponieważ (po wybudowaniu odpowiadających potrzebie chlewów) na nowo dopiero założoną została, zakupione zaś 3 sztuki rozpłodowe (LW. 27.475/90.) w następnym dopiero roku dały pierwsze młode.				
—	24	*Dochód większy* na mocy zawartych umów.				
—	—					
—	—					
67	—	*Dochód mniejszy*, wedle miejscowego popytu.				
—	—					
2.799	24		62	75	—	—
2.775						
207	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ sprzedano mniej drzewa z powodu, że plan lasowy zaledwie dopiero został w życie wprowadzony, dochód zaś z drzewa budulcowego, które z końcem Grudnia 1890. dopiero ścięto, po zupełnej rozsprzedaży w rachunek r. 1891. wstawiony zostanie.				
10	—	*Dochód mniejszy* zależny od urodzaju.				
217	—					

Dochody.

5. b) Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
III.	10	**Z rybołowstwa**	100	—	100
IV.	11	**Z pieca wapiennego**	850	—	850
V.	12	**Z cegielni**	—	—	500
VI		**Z dzierżaw:**			
	13	*a)* z bud jarmarcznych	62	—	50
		b) z dzierżawy promu do przewozu	200	—	100
	14	Z obligów propinacyjnych (kapitał 23.300 zł.) . . .	932	—	932
		Suma rubryki VI. .	1.194	—	1.082
VII.		**Lądowe i olborne.**			
	15	Z lądowego	21	—	30
	16	Olborne za łamanie kamienia	27	—	300
		Suma rubryki VII. .	48	—	330
VIII	17	**Rozmaite nieprzewidziane**	383	83	25
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	3.126	72	—

w Czernichowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
500	—	Cegielnia nie dała *żadnego dochodu*, gdyż cegły wcale nie wypalano. (Obacz rubrykę IV. pozycyę 19. wydatków.)				
—	12	*Dochód większy*, na mocy zawartych umów.				
—	100					
—	—					
—	112					
9	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ spodziewana i obiecana przez c. k. Rząd regulacya Wisły pod Czernichowem do skutku nie przyszła.				
273	—					
282	—					
—	359	Wyjątkowy, a stosunkowo znaczny ten dochód pochodzi ze sprzedaży igliwa z lasu na ściółkę w r. 1890)				
—	3 127	*Niedobór* folwarku w wykazanej kwocie . 3.127 zł. pokryto z funduszu krajowego; gdy zaś na ten rok preliminowana była *nadwyżka dochodów* w kwocie . . . 1.985 „ okazuje się wynik w porównaniu z budżetem *niekorzystniejszy* o . . . 5.112 zł. ponieważ jednak w dziale wydatków uchwalono budżetem kredyty dodatkowe: (na usunięcie dwóch zagród włościańskich 400 zł. i na fundusz dyspozycyjny dla dyrektora szkoły 250 zł.) razem na 650 „ *bez* równoczesnego uchwalenia *pokrycia* tych wydatków w dziale dochodów — przeto wynik jest od budżetu właściwie *niekorzystniejszy* o . . . 4.462 zł.				

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel kierownik, płaca z dodatkami	1.423	22	1.424
	2	„ fachowy pomocniczy, płaca z dodatkami . .	871	65	870
	3	Instruktor, płaca z dodatkiem na wikt	600	—	600
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca z dodat. na wikt .	384	96	385
	5	Kapelan i katecheta	174	97	150
	6	Nauczyciel weterynaryi	131	25	150
		Suma rubryki I. .	3.586	05	3.579
II.		**Koszta administracyi.**			
	7	Zarząd:			
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . .	154	76	100
		b) sługa szkolny	240	—	240
		c) utrzymanie jednej pary koni	321	15	200
	8	Opał	497	53	500
	9	Oświetlenie	122	96	100
	10	Utrzymanie budynków . . . zwyczajne .	225	37	200
	11	Ubezpieczenie „			
	12	Płaca kominiarza . . . . *nadzwyczajne* .	*300*	—	*300*
	13	Sprzęty i ruchomości	144	09	100
	14	Zakupno i utrzymanie narzędzi rolniczych	10	95	30
	15	Należytość rządowa od przeniesienia własności gruntów szkolnych, z wymierzonych 463 zł. 75 ct., spłacalnych w 10 latach, piąta roczna rata	46	$37^1/_2$	46
	16	Lekarz, apteka i różne inne	136	61	100
		Razem zwyczajne .	1.899	$79^1/_2$	1.616
		Razem *nadzwyczajne* .	*300*	—	*300*
		Suma rubryki II. .	2.199	$79^1/_2$	1.916
		Do przeniesienia zwyczajne .	5.485	$84^1/_2$	5.195
		Do przeniesienia *nadzwyczajne* .	*300*	—	*300*

rolnicza w Horodence.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1	—	Drobne różnice wyrównane.				
—	2					
—	—					
—	—					
—	25	*Wydatek większy* z powodu zamianowania osobnego katechety obrz. łać. od 1. Lipca 1890. Od wymienionego tedy terminu było 2 katechetów obydwu obrządków z płacą roczną po 100 zł.				
19	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryów.				
20	27	W ogóle w tej rubryce wydatek *większy* o drobną różnicę 7 zł.				
	7					
—	55	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych kosztów przesyłkowych i sprawienia przyborów kancelaryjnych. Wyniki lat ostatnich wykazały, iż kwota preliminowana była za niską.				
—	—					
—	121	*Wydatek większy* na przykupno konia kosztem 120 zł. z powodu, iż jeden koń zakładowy, spłoszywszy się, strzaskał sobie nogę i musiał być dobity.				
2	—	*Wydatek* nieco *mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
—	23	*Wydatek większy* wedle potrzeby w tym roku.				
—	25	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych adaptacyj.				
—	—					
—	44	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych reperatur kowalskich, pomalowania sprzętów szkolnych i t. p.				
19	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż znaczniejsze wydatki na ten cel poniesiono w roku poprzednim.				
—	—					
—	37	*Wydatek większy* wedle potrzeby. Same wydatki na lekarzy i aptekę wyniosły zwyż 114 zł.				
21	305					
—	—					
21	305					
	284					
—	291					
—	—					

Wydatki. # 6. Krajowa niższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Z przeniesienia { zwyczajne .	5.485	84½	5.195
		Z przeniesienia { *nadzwyczajne* .	*300*	—	*300*
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	17	Stołowanie	3.510	—	4.500
	18	Odzież, pościel i pranie, zwyczajne	967	98	
		nadzwyczajne	*300*	—	*300*
		Razem { zwyczajne .	4.477	98	4.500
		Razem { *nadzwyczajne* .	*300*	—	*300*
		Suma rubryki III. .	4.777	98	4.800
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	19	Przybory do pisania i nauki uczniów	59	66	120
	20	Przykupno środków naukowych	97	95	200
		Suma rubryki IV. .	157	61	320
V.	21	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	74	41½	40
		Ogółem { zwyczajne .	10.195	85	10.055
		Ogółem { *nadzwyczajne* .	*600*	—	*600*
		Suma wydatków .	**10.795**	**85**	**10.655**

rolnicza w Horodence. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	291					
—	—					
22	—	*Wydatek mniejszy* o stosunkowo nieznaczną różnicę.				
—	—					
22	—					
—	—					
22	—					
60	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby w tym roku.				
102	—					
162	—					
—	34	*Wydatek większy*, ponieważ wypłacono:				
184	325	*a)* instruktorowi zwrot wydatków na kurs pożarnictwa . . . 38 zł. 16 ct.				
—	—	*b)* nadwyżkę kosztów zakupna przyrządów pożarnych, po nad sumę na ten cel ofiarowaną przez Tow. wzaj. ubezp. w Krakowie . . 36 „ $25^1/_2$ „				
184	325	razem, jak wyk. ano . . 74 zł. $41^1/_2$ ct.	—	—	—	—
	141					

Dochody. **6. Krajowa niższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	2.000	—	2.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów**	900	—	1.100
III.	3	**Czysty dochód** z gruntów szkolnych	52	33	60
IV.	4	**Zarobek uczniów**	—	—	360
		Suma dochodów .	**2.952**	**33**	**3 520**
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	7.843	52	7.135
		Razem . .	**10.795**	**85**	**10.655**

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Należytości czynne (opłaty na utrzymanie uczniów): z lat ubiegłych . . . . . 925 zł. — ct.

Stan bierny: Należytości bierne (c. k. Skarbowi Państwa od przeniesienia własności) . . . . . 231 „ $87^1/_2$ „

Czysty stan czynny . . . **693 zł. $12^1/_2$ ct.**

Wartość realności zarachowano przy funduszu krajowym.

LW. 51.478/1891.

rolnicza w Horodence.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
200	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ jedynie Rada powiatowa horodeńska uiściła należytość bieżącą, oraz zaległą, razem w sumie 900 zł., natomiast Oddział horodeński c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego przestał istnieć, nie uiściwszy przez cały szereg lat żadnej opłaty. W ogóle odpadły opłaty, które przyrzeczone były tylko *warunkowo*.				
8	—	*Dochód* z ziemiopłodów przyniósł *brutto* . 109 zł. 20 ct. ponieważ jednak wydano na potrzeby gospodarstwa gruntowego . . 56 „ 87 „ *czysty dochód* z gruntów szkolnych przyniósł, jak obok wykazano . 52 zł. 33 ct.				
360	—	Zarobku na miejscowym folwarku nie było.				
568	—					
—	709	*Wynik wyższy*, w miarę potrzeby pokrycia niedoboru. Niekorzystny ten wynik jest skutkiem mniejszego dochodu z opłat na utrzymanie uczniów, (obacz wyjaśnienie przy tej samej pozycyi zamknięcia rachunku za rok 1889.), oraz braku dochodu z zarobku uczniów — z drugiej zaś strony spowodowały go większe nieco wydatki zarządu, mianowicie koszt dokupna konia, w skutek nieszczęśliwego wypadku (jak wyjaśnienie przy poz. 7 *c)* wydatków.)				
568	709		—	—	—	—
	141					

Wydatki. **7. Krajowa niższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel kierownik, płaca z dodatkiem aktywalnym . .	1.340	—	1.340
	2	„ fachowy pomocniczy, płaca z dodatkiem aktywalnym i pięcioletnim	822	—	822
	3	Instruktor, płaca i wikt	480	—	565
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca i wikt . . .	385	—	385
	5	Kapelan i katecheta	150	—	150
	6	Nauczyciel weterynaryi	150	—	150
		Suma rubryki I. .	3.327	—	3.412
II.		**Koszta administracyi.**			
	7	Zarząd:			
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . .	31	31½	100
		b) sługa szkolny	118	08	240
		c) zakupno narzędzi ręcznych rolniczych	64	49	30
	8	Opał	399	65	400
	9	Oświetlenie	44	66	100
	10	Utrzymanie budynków	181	99	
	11	Ubezpieczenie „	99	70	250
	12	Płaca kominiarza	25	50	
	13	Ruchomości i sprzęty	122	87	100
	14	Lekarz, apteka i rozmaite inne	120	59	100
		Suma rubryki II. .	1.208	84½	1.320
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	15	Stołowanie	1.997	28½	4.500
	16	Odzież, pościel i pranie	1.168	91	
		Suma rubryki III. .	3.166	19½	4.500
		Do przeniesienia .	7.702	04	9.232

rolnicza w Jagielnicy.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
85	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ instruktor zamiast dodatku na wikt, otrzymywał wikt w naturze wspólnie z uczniami.				
—	—					
—	—					
—	—	Kredyt niezużyty w roku 1890. wydano do rachunku roku 1891. na pokrycie przekroczenia, które powstało w skutek unormowania wyższej płacy nauczyciela weterynaryi i kosztów dojazdu tegoż na wykłady (LW. 8.422/1891. i 10.448/1891.)				
85	—					
69	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
122	—	*Wydatek mniejszy* z powodu nieprzyjęcia stałego sługi.				
—	34	*Wydatek większy* uzasadniony okolicznością, iż w ostatnich latach stosunkowo bardzo mało wydawano na ten cel, w roku tedy 1890. okazała się potrzeba znaczniejszego wydatku.				
—	—					
55	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
—	57	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych kosztów na adaptacyę krowiarni.				
—	23	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszego dokupna naczyń kuchennych.				
—	21	*Wydatek większy* wedle potrzeby w tym roku; same wydatki na lekarza i aptekę wyniosły około 117 zł.				
246	135					
111						
1.334	-	*Wydatek mniejszy* w skutek skrzętnej i zapobiegliwej gospodarki zarządu.				
1.334	—					
1.530	—					

Wydatki. **7. Krajowa niższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Z przeniesienia .	7.702	04	9.232
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	17	Potrzeby do pisania i nauki uczniów	96	31½	120
	18	Przykupno środków naukowych	214	99½	200
		Suma rubryki IV. .	311	31	320
V.	19	**Czynsz dzierżawny** za grunta używane przez szkołę . .	50	19	50
VI.	20	**Kurs ćwiczeń** dla szkolnej straży pożarnej	—	—	40
—	—	**Koszt zakupna gruntu na cele szkolne** od Franciszka i Celestyny Irsów w Ułaszkowcach	2.020	25½	—
		Suma wydatków .	**10.083**	**79½**	**9.642**

rolnicza w Jagielnicy.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.530	—					
24	—	W ogóle w tej rubryce *wydatek mniejszy* o 9 zł. wedle potrzeby w tym roku, w skutek pozostałych zapasów z roku poprzedniego.				
—	15					
24	15					
9						
—	—					
40	—	Wydatku w roku 1890. nie było żadnego.				
—	2.021	Na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 10. Grudnia 1887. zakupiono i od 1. Sierpnia 1890. objęto w fizyczne posiadanie grunt objętości 9 morgów, 1.083 sążni kwadratowych.				
1.579	2 021			—	—	—
	442	Koszt kupna wyniósł:				
		a) na spłatę Bankowi krajowemu długu ciężącego na zakupionym gruncie . . . 1.144 zł 70 ct.				
		b) w reszcie ceny kupna F. i C. Jrsom . . . . . 790 „ 67½ „				
		c) c. k. Skarbowi Państwa należytość prawna . . . . . 84 „ 88 „				
		Razem, jak wykazano . 2.020 zł. 25½ ct.				
		(LW. 37.202/1890., 6.364/1891., 9.887/1891.)				

Dochody. **7. Krajowa niższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	2.000	—	2.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów**	675	—	300
III.	3	**Czysty dochód z pola szkolnego**	531	49½	120
IV.	4	**Zarobek uczniów**	330	—	360
		Suma dochodów .	**3.536**	**49½**	**2.780**
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	6.547	30	6.862
		Razem . .	**10.083**	**79½**	**9.642**

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Należytości czynne (opłaty na utrzymanie uczniów):

z lat ubiegłych	300 zł.	— ct.
z roku bieżącego	— „	„
Razem . . .	300 zł.	— ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . 300 zł. — ct.

Wartość zakupionych gruntów wykazano przy funduszu krajowym.

LW. 51.785/1891.

rolnicza w Jagielnicy.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	375	*Dochód większy* z powodu, iż oprócz preliminowanej kwoty od Rady powiatowej borszczowskiej, wpłynęły jeszcze opłaty od osób prywatnych na utrzymanie opłacanych przez się uczniów.				
—	411	Dochód z ogólnego gospodarstwa rolnego przyniósł *brutto* w roku 1890. (z uwzględnieniem pozostałych remanentów) . . . . 3.048 zł. 20 ct. wydatki na ten cel wyniosły w ciągu tegoż roku . . . 2.516 „ 70½ „ okazał się przeto *czysty dochód*, jak obok . . . . . 531 zł. 49½ ct.				
30	—	Wynikłość wedle obliczenia przez Dyrekcyę wartości robocizny uczniów około gruntów szkolnych, oraz istotnego zarobku na folwarku w Nagórzance.				
30	786					
314	—	Dotacya *mniejsza* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru, wynik zatem o 314 zł. *korzystniejszy* mimo niepreliminowanego zakupna gruntu, wykazanego w ostatniej pozycyi wydatków. Wynik tak korzystny spowodowany został wyższym dochodem z opłat na utrzymanie uczniów i znaczniejszym od spodziewanego czystym dochodem z pola szkolnego. Z drugiej strony wszystkie rubryki wydatkowe wykazały w tym roku zaoszczędzenia, mianowicie Rubr. III. wydatków, która niewyczerpała kredytu o 1.334 zł.				
344	786		—	—	—	—
	442					

Wydatki. # 8. Krajowa niższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel fachowy, zarazem kierownik, płaca z dodat. aktyw.	1.540	—	1.540
	2	„ „ pomocniczy, płaca z dodat. aktyw. . .	780	—	780
	3	Instruktor, płaca	600	—	480
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych	350	—	350
	5	Kapelan i katecheta	150	—	150
	6	Nauczyciel weterynaryi	250	—	250
		Suma rubryki I. .	3.670	—	3.550
II.		**Koszta administracyi.**			
	7	Zarząd:			
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . .	97	38	100
		b) sługa szkolny	47	62	240
		c) utrzymanie jednej pary koni szkolnych	486	39	400
		d) zakupno i utrzymanie narzędzi ręcznych rolniczych .	13	51	30
	8	Opał	394	85	400
	9	Oświetlenie	98	07	100
	10	Utrzymanie budynków	147	43	
	11	Ubezpieczenie „	42	90	200
	12	Płaca kominiarza	10	—	
	13	Sprzęty i ruchomości	128	73	100
	14	Lekarz, apteka i różne inne	103	48	100
		Suma rubryki II. .	1.570	36	1.670
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	15	Stołowanie	2 066	89	4.500
	16	Odzież, pościel i pranie	1.184	03	
		Suma rubryki III. .	3.250	92	4.500
		Do przeniesienia . .	8.491	28	9.720

rolnicza w Kobiernicach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	120	*Wydatek większy* z powodu przyznania instruktorowi do LW. 55.016/1889. dodatku osobistego o rocznych 120 zł. w załatwieniu petycyi Kuratoryi szkoły wniesionej do Wysokiego Sejmu.				
—	—					
—	—					
—	—	Ponieważ kierownik szkoły udzielał w roku 1890. bezpłatnie wykładów weterynaryi — użyto części tego kredytu w kwocie 150 zł. na pomoc kancelaryjną przy administracyi zakładu (LW. 53.775/1889.), resztę zaś w kwocie 100 zł. przeniesiono na rachunek roku 1891. na pokrycie przekroczenia tej pozycyi, z powodu koniecznego unormowania wyższej płacy nauczyciela weterynaryi (LW. 8.422/1891.)				
—	120					
3	—	Różnica nieznaczna na korzyść funduszu.				
192	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie przyjęto stałego sługi; wikt zaś tenże pobierał wraz z uczniami.				
—	86	*Wydatek większy* wedle potrzeby w tym roku.				
16	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
5	—	Różnice drobne na korzyść funduszu				
2	—					
—	—					
—	29	*Wydatek większy* wedle potrzeby w tym roku.				
—	3	Różnica drobna.				
218	118	W ogóle wynik tej rubryki *korzystniejszy* od budżetu o 99 zł. 64 ct.				
100						
1.249	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu mniejszej ilości uczniów, których najwyższy stan był 24.				
1.249	—					
1.349	120					

Wydatki. **8. Krajowa niższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Z przeniesienia . .	8.491	28	9.720
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	17	*a)* Przybory do pisania i nauki uczniów	31	22	150
		b) Koszta ekskursyj	—	—	50
	18	Przykupno środków naukowych	396	36	200
		Suma rubryki IV. .	427	58	400
V.	19	**Kurs ćwiczeń** dla szkolnej straży pożarnej	36	$25^1/_2$	40
		Suma wydatków .	**8.955**	**$11^1/_2$**	**10.160**

rolnicza w Kobiernicach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
1.349	120					
119	—	Z powodu znacznych zaoszczędzeń w poz. 17. *a) b)*, potrzeby zaś zakupna środków naukowych we większej ilości, wydano z poz. 18. oprócz zwykłego kosztu 96 zł. 36 ct. zaliczkę na zakupno dalszych środków naukowych w kwocie 300 zł. Mimo tego rubryka ta została przekroczoną tylko o 27 zł. 58 ct.				
50	—					
—	197					
169	197					
	28					
4	—	*Wydatek mniejszy*, poniesiony na pokrycie nadwyżki kosztów zakupna przyrządów pożarnych po nad kwotę ofiarowaną na ten cel przez Towarzystwo wzajemnych ubezp. w Krakowie (LW. 38.108/1891.)				
1.353	148		—	—	—	—
1.205						

Dochody.

8. Krajowa niższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	3.000	--	3.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów**	1.017	50	640
III.	3	**Czysty dochód** z pola szkolnego	16	34	20
IV.	5	**Zarobek uczniów**	152	41	120
		Suma dochodów .	**4.186**	**25**	**3.780**
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	4.768	86½	6.380
		Razem . .	**8.955**	**11½**	**10.160**

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Należytości czynne (opłaty na utrzymanie uczniów):

z lat ubiegłych	760 zł.	
z roku bieżącego	275 „	1.035 zł.
Stan bierny: Należytości bierne		— „
Czysty stan czynny .		**1.035 zł.**

LW. 52.860/1891.

rolnicza w Kobiernicach.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct	zł.	ct.
zł	zł.					
—						
—	378	*Dochód większy* (mimo zaległości czynnej, obok wykazanej), ponieważ prywatne osoby złożyły opłaty za oddanych przez się do zakładu uczniów.	275	—	—	—
4	—	Różnica drobna, wedle wyniku tego roku.				
—	32	*Dochód większy*, ponieważ dyrekcya zarachowała w nim część zarobku z roku ubiegłego, (obacz wyjaśnienie do tej pozycyi rachunku za rok 1889., str. 233.)				
4	410					
1.611	—	*Wynik korzystniejszy* od budżetu o 1.611 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
1.615	410		275	—	—	—
1.205						

Wydatki. **9. Krajowa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel kierownik	1.334	17	1.340
	2	„ fachowy pomocniczy	400	—	780
	3	Kapelan i katecheta	93	60	100
	4	Nauczyciele pomocniczy	606	80	600
	5	Ochmistrz	74	97	100
		Suma rubryki I.	2.509	54	2.920
II.		**Koszta administracyjne.**			
	6	Zarząd:			
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . . . . . 133 zł. 04 ct.			
		b) sługa szkolny . . . . . 163 „ — „	296	04	280
	7	Opał	120		120
	8	Oświetlenie	52	21	50
	9	Utrzymanie budynków			
	10	Ubezpieczenie „	103	36	100
	11	Płaca kominiarza			
	12	Sprzęty i ruchomości	123	41	50
	13	Najem pomieszkania dla kierownika	66	66	200
	14	Lekarz, apteka i rozmaite inne wydatki	64	64	60
		Suma rubryki II.	826	32	860
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	15	Stołowanie . .	*a)* zwyczajne	3.228	32	3.000
	16	Odzież, pościel i pranie	*b) nadzwyczajne*	*71*	*69*	*300*
		Suma rubryki III.	3.300	01	3.300
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	17	Potrzeby do pisania i nauki uczniów	45	15	50
	18	Przykupno środków naukowych	125	96	200
		Suma rubryki IV.	171	11	250
		Suma wydatków	**6.806**	**98**	**7.330**

ogrodnicza w Tarnowie.

Wydatki

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
6	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 410 zł. głównie z powodu, że posada nauczyciela fachowego pomocniczego (poz 2.) nadaną została prowizorycznie z płacą niższą od preliminowanej, oraz z powodu intarkalaryów.				
380	—					
6	—					
—	7					
25	—					
417	7					
410						
—	16					
—	—					
—	2	*Wydatki większe* o 21 zł. według niezbędnej potrzeby.				
—	3					
—	73	*Wydatek większy*, z powodu zakupna narzędzi ogrodniczych (LW. 20.203/90.)				
133	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nowo mianowanemu dyrektorowi wypłacono relutum za pomieszkanie tylko za IV. kwartał.				
—	5	Różnica nieznaczna.				
133	99					
34						
—	228	Różnice znoszą się.				
228	—					
228	228					
5	—	*Wydatki mniejsze*, wedle istotnej potrzeby w tym roku.				
74	—					
79	—					
523	—		—	—	—	—

Dochody.

9. Krajowa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 16. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.		**Subwencye.**			
	1	Z c. k. Skarbu Państwa	2.300	—	2.300
	2	Od gminy miasta Tarnowa	250	—	250
	3	Od Rady powiatowej w Tarnowie	300	—	300
		Suma rubryki I.	2.850	—	2.850
II.	4	**Opłaty na utrzymanie**	196	50	250
III.	5	**Zarobek uczniów**	210	20	240
—	—	**Rozmaite**	201	56	—
		Suma dochodów	**3.458**	**26**	**3.340**
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	3.348	72	3.990
		Razem	**6.806**	**98**	**7.330**

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny . . . . . — zł.

Stan bierny . . . . . — „

Czysty stan czynny . — zł.

Wartość nieruchomości zarachowano przy funduszu krajowym.

LW. 53.492/1891.

ogrodnicza w Tarnowie. **Dochody.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
54		*Dochód mniejszy* zależny od stanu zamożności uczniów.				
30		*Dochód mniejszy*, ponieważ zajęcia w szkole nie pozwalały wysyłać uczniów na zarobek.				
—	202	Dochód niepreliminowany, uzyskany ze sprzedaży płodów ogrodowych.				
84	202					
641	—	*Wynik mniejszy*, a zatem *korzystniejszy* od budżetu w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
725	202		—	—	—	—
523						

LW. 55.226/1891.

Alegat 10. do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1890.

Odpis

zamknięcia rachunku

podatków państwowych

za rok

1890,

udzielony przez

c. k. krajową Dyrekcyę Skarbu do L. 44.078 (LW. 26.211/1891.)

Z drukarni i litografii Pillera i Spk.

Rechnungs-Abschluss der directen

Post-Nr.	Capitel	Titel	Bezeichnung der Rubriken und Objecte nach der Reihenfolge der Theilvoranschläge	Erfolg vom 1. Jänner bis Ende März 1891. Laufender Dienst fl.	kr.	Dienst der Vorjahre fl.	kr.
			I. Einnahmen.				
			Ordentliche.				
1	12	—	Grundsteuer	—	—	862.659	26½
2	13	—	Gebäudesteuer { Hauszinssteuer	—	—	336.826	94½
			{ Hausklassensteuer	—	—	222.246	62
3	14	—	5% Steuer vom Ertrage hauszinssteuerfreier Gebäude .	—	—	25.795	10½
4	15	—	Erwerbsteuer	—	—	110.142	17
5	16	—	Einkommensteuer { *a)* vom fatirten Einkommen . .	—	—	319.353	55½
			{ *b)* von fixen Bezügen . . .	—	—	—	—
			{ *c)* von Zinsen der öffentlichen Fonds-Obligationen	—	—	—	—
			Zusammen . .	—	—	1,877.023	66

Steuer für das Jahr 1890.

Laufender Dienst des Jahres 1890		Gesammt-Erfolg für das Jahr 1890		Voranschlag für das Jahr 1890		Activ-Rückstände des Verwaltungsjahres 1890				Anmerkung
						mit Anfang		mit Ende		
fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	
4,074.819	97½	4,937.479	24	4,841.000	—	1,339.742	—	1,327.310	—	
1,258.847	66	1,595 674	60½	1.530.000	—	746.154	—	785.764	—	
1,341.542	98½	1,563 789	60½	1,520.000	—	550 015	—	574.449	—	
80.215	81½	10 .010	92	90 000	—	81.040	—	83 274	—	
680.972	93½	791.115	10½	790.000	—	667.871	—	712.471	—	
1,432.968	74½	1,752.322	30	1,529.552	—	722.519	—	641.352	—	
50.877	58	50.877	58	137.395	—	—	—	—	—	
201.944	55	201.944	55	213.053	—	—	—	—	—	
9,122.190	24½	10 999.213	90½	10 651.000	—	4 107.341	—	4,124.620	—	

Nachweisung

der von den Einnahmen in Abrechnung gebrachten Steuer Rückvergütungen für das Jahr 1890.

Post-Nr.	Gegenstand	Im Jahre 1890.				Vom 1. Jänner bis Ende März 1891.				Zusammen			
		Laufender Dienst		Dienst der Vorjahre		Laufender Dienst		Dienst der Vorjahre		Laufender Dienst		Dienst der Vorjahre	
		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl	kr.	fl.	kr.
	Rückvergütungen an der ordentlichen:												
1	Grundsteuer	25.617	48½	2.933	99	—	--	5.956	01	25.617	48½	8.890	—
2	Gebäudesteuer *a)* Hauszinssteuer . .	8.047	78	1.649	56	1	82	3.848	95	8.049	60	5.498	51
	b) Hausklassensteuer . .	8.961	87½	781	98½	3	20	1.021	05½	8.965	07½	1.803	04
	Zusammen .	17.009	65½	2.431	54½	5	02	4.870	00½	17.014	67½	7.301	55
3	5% Steuer vom Ertrage hauszinssteuerfreier Gebäude	1.343	78	15	65	--	—	109	72½	1.343	78	125	37½
4	Erwerbsteuer	6 423	97	2.685	43	—	72½	1.188	04	6.424	69½	3.873	47
5	Einkommen-Steuer *a)* vom fatirten Einkommen .	12.751	78½	8.092	84	3	53	2.590	42	12 755	31½	10.683	26
	b) von fixen Bezügen . .	348	57	17	11	43	09	—	—	391	66	17	11
	c) von Zinsen der öffentlichen Obligationen . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—
	Zusammen .	13.100	35½	8.109	95	46	62	2.590	42	13.146	97½	10.700	37
	Summe .	63.495	24½	16.176	56½	52	36½	14.714	20	63.547	61	30.890	76½

LW. 55.226/1891.

Alegat 11. do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1890.

Wykaz

należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Zaległości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
		Wydatki.				
II.	27*a)*	Rzecznik prawny	300	91	—	—
	28*a)*	Koszta podróży i dyety w ogóle	1.181	71	—	—
	31*i)*	Rozmaite pomniejsze kancelaryjne	60	41	—	—
	33	Zaliczki na płace urzędników	9.046	26	—	—
III.	34	„ od gmin (na koszta leczenia)	3.110	37	—	—
		„ „ szpitali „ „	1.125	—	—	—
		Od samopłacących „ „	14.724	39½	—	—
		Zwroty rozmaite „ „	783	51	—	—
IV.	35-36	Koszta szczepienia	83	79	—	—
IX.	101—115 i 117	Kwaterunkowe żandarmeryi	180	—	—	—
X.	119—126	Koszta zarządu dróg krajowych	307	81	—	—
	128	„ utrzymania dróg krajowych	1.215	95½	—	—
	132—134	Myta na drogach „	64	56	—	—
XII.	149	Wydatki na szupaśnictwo	6.924	34	—	—
XIII.	150	Biuro melioracyjne, zwroty za plany	350	87	—	—
	155	Popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych	197	42	—	—
	156	Przeprowadzenia zdjęć niwelacyjnych i studyów dla powiatów, spółek wodnych i gmin	414	69	—	—
XIV.	157	Pożyczka z funduszu domestykalnego na budowę kulparkowską	—	—	25.844	89
	158	„ z kasy oszczędności, na budowę kulparkowską	—	—	33.593	51
	159	„ „ „ zaciągnięta przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo	—	—	8.954	98
	160	„ od funduszu pożyczkowego Spółek wodnych na spłatę reszty długu do Banku dla krajów koronnych i pokrycie niedoboru z roku 1889.	—	—	431.316	—
	161	„ zaciągnięta przez Zbór izraelicki w Krakowie	—	—	3.932	55
	163	Funduszowi szpitala św. Łazarza i funduszowi podrzutków w Krakowie	—	—	313.680	36
	164	Pożyczka z kasy oszczędności na budowę pralni w szpitalu lwowskim	—	—	16.109	73
	165	„ z Banku krajowego na budowę prawego skrzydła w szpitalu lwowskim	—	—	43.134	67
	168	Funduszowi pożyczki krajowej z roku 1873	—	—	222.095	41½
	171	Połowa pożyczki z Banku krajowego na odbudowanie szpitala tarnowskiego	—	—	11.724	74
		Do przeniesienia	40.072	—	1,110 386	84½

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Zaległości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
		Z przeniesienia . .	40.072	—	1,110.386	84½
XIV	172	Pożyczka z kasy oszczędności, na hipotekę realności l. 70¼ we Lwowie (gmach c. k. Żandarmeryi) przejęta do spłaty przez fundusz krajowy . . .	—	—	1.475	79
	173	Pożyczka od majątku zarodowego krajowego funduszu szkolnego na pokrycie niedoboru tegoż funduszu w r. 1889.	—		85.500	—
XV.	187	Szkoła ogrodnicza w Tarnowie	37	—	—	—
	176	„ gospodarstwa lasowego we Lwowie — pożyczka	—		6.314	44
	—	Badania głębszych pokładów ziemi	12.874	76	—	—
	188	Szkoła weterynaryi we Lwowie	—	—	12 006	10
	206	Pożyczka na składy publiczne we Lwowie i Krakowie .	—	—	382.015	91
XVI	230	Warstat dla stolarstwa i wyrobu zabawek w Żywcu .	400	—	—	—
	257	Szkoła fachowa dla wyrobu z drzewa w Zakopanem .	26	77	—	—
	268	Zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe . . .	1.979	46	—	—
	—	Warstat powroźniczy w Radymnie	664	20	—	—
XVII.	271	Do rozporządzalności Wydziału krajowego . . .	4 105	41	—	—
	—	Zaliczki c. k. Skarbowi państwa	—	—	54.436	28
	—	Rozmaite budżetem nieprzewidziane	7 592	97	—	
		Dochody.				
III.	3	Myta na drogach krajowych	2.649	22	—	—
	6	Datki dobrowolne na budowę dróg krajowych . .	33 124	01½		—
V.	14	Od stron rozmaitych ze spraw drogowych . . .	679	25	—	—
	15	Rozmaite zwroty z lat ubiegłych	5.464	34	—	—
VI.	16 17	PP. Kanoniczki w Krakowie	175	—	—	—
	18	Sanok, gmina	2.259	21	—	—
	19-20	Tarnów, Wydział powiatowy, na regulacyę Żabnicy .	155	78½	—	—
	21	Jasielska spółka wodna	1.165	82	—	—
	22	Łańcut, Wydział powiatowy, regulacya Wisłoka . .	900	—	—	—
	23	Chorzelowska Spółka wodna	3.867	25½	—	—
	24	Głów, gmina	150	—	—	—
	25 26	Zakopane, szkoła koronkarska	50	—	—	—
	27 28	Fibich Władysław w Ropiance	4.000	—	—	—
	29	Chrzanów, Wydział powiatowy	2.700	—	—	—
	30	Myślenice „ „	2.400	—	—	—
	31	Wieliczka, „ „	2.700	—	—	—
	—	Chłopczyce gmina	100	—	—	—
	—	Sanok, komitet parafialny obrz. łać.	500	—	—	—
	—	Michniewicz M. (Moraczewski i Brudzewski w Krygu) .	1.150	—	—	—
	—	Marconi Leonard	4 375	—	—	—
	—	Szpital św. Zofii we Lwowie	10.000	—	—	—
	—	Szpital św. Ludwika w Krakowie	10.000	—	—	—
VII.	34	Czynsz dzierżawny z ogrodu na Szumanówce . .	166	66	—	—
XII.	47	Pozostały fundusz zapomogi z r. 1866 . . .	46.136	49	20	—
XIII.	50*a)*	Sprzedaż książek i druków	14.868	31	—	—
	50*c)*	Różne drobne	2.024	06	53	88
	51	Wydziały powiatowe — datki dobrowolne na wykupno gruntów pod kolej transwersalną . . .	86 718	04	—	—
		Do przeniesienia . .	306 231	02½	1,652 209	24½

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Zaległości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
		Z przeniesienia .	306.231	02½	1,652.209	24½
XIII.	—	Dochody byłego funduszu budowy gmachu sejmowego .	2.086	57½	—	—
	—	Od sprawców kradzieży jasielskiej	5.734	26½	—	—
	—	Zwroty pożyczek udzielonych na zasiewy w r. 1880 .	74	09½	—	—
XIV.	57	Dodatki do podatków	699.781	18	—	—
	—	Zwrot lokacyi fund. regulacyi Łęgu	—	—	679	03
	—	„ „ „ „ Gniłej Lipy . . .	—	—	11.989	71½
	—	Fundusz uposażenia kasy krajowej (stan długu	271.223	65½	—	—
	—	Fundusz krajowy . . . . (z r. 1888 i 1889	—	—	271.223	65½
		Razem . .	1,285.130	79½	1,936.101	64½

Drukiem Pillera i Spółki.

II.

Fundusz szkolny krajowy.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

Uwaga ogólna. Rachunek wydatków sporządziła c. k. Rada szkolna krajowa.

Do tego rachunku dołącza się:

a) Wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych, pozostałych z końcem roku 1890.

b) Wykaz należytości, uiszczeń i zaległości zaliczek, udzielonych c. k. Radom szkolnym okręgowym po koniec roku 1890.

c) Wykaz zaoszczędzeń w zasiłkach dla funduszów szkolnych okręgowych, za czas od roku 1874. do końca roku 1890.

d) Wykaz zaległych z końcem roku 1890. zaliczek, udzielonych gminom na budynki szkolne.

LW. 50.702/1891.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z r. 1890. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	razem zł.	razem ct.
		Wydatki.						
		DZIAŁ I.						
		Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych						
I.	1—3	Na pokrycie niedoboru z powodu płac dla nauczycieli i nauczycielek etatowych, tudzież z powodu renumeracyj dla katechetów na r. 1889/90 wedle preliminarzy Rad szkolnych okręgowych	375.701	44½	—	—	375.701	44½
II.	4	Na mniejsze potrzeby szkolne	39.206	—	—	—	39.206	—
III.	5	Na przybory naukowe	5.530	—	—	—	5.530	—
IV.	6	Na konferencye okręgowe	18.126	—	—	—	18.126	-
V.	7	Na biblioteki okręgowe	3.975	82	—	—	3.975	82
VI.	8	Na rozmaite wydatki	10.981	56	—	—	10.981	56
VII.	9—10	Na utrzymanie szkół nowych	3.225	55	—	—	3.225	55
VIII.	11	Na płace nauczycieli i nauczycielek nadetatowych na rok 1889/90	209.119	11	—	—	209.119	11
IX.	12	Zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych	—	—	71.038	36½	71.038	36½
		Suma działu I. .	665.865	48½	71.038	36½	736.903	85
		DZIAŁ II.						
		Wydatki własne krajowego funduszu szkolnego.						
X.	13—14	Substytucye	46.489	67	—	—	46.489	67
XI.	15—18	Zasiłki czasowe dla szkół utrzymywanych przez korporacye	—	—	3.690	—	3.690	—
XII.	19	Adjuta	—	—	—	—	—	—
XIII.	20—21	Remuneracye i zapomogi	29.137	50	—	—	29.137	50
XIV.	22	Remuneracye zmienne dla inspektorów okręgowych	2.000	—	—	—	2.000	—
XV.	23—24	Podatki i daniny	322	54	—	—	322	54
XVI.	25	Koszta podróży i dyety	937	64	—	—	937	64
XVII.	26—28	Dodatki pięcioletnie	151.319	94½	—	—	151.319	94½
XVIII.	29	Dodatek do funduszu emerytalnego . . .	12.800	—	—	—	12.800	—
XIX.	30	Emerytury	—	—	4.595	72	4 595	72
XX.	31-49a	Dary z łaski	4.062	39	—	—	4.062	39
XXI.	50—51	Potrzeby szkół ogólnej natury	1.059	90	—	—	1.059	90
XXII.	52—53	Rozmaite wydatki	20.546	34	—	—	20.546	34
XXIII.	54—55	Zasiłki na budowę szkół	—		14.500	—	14.500	—
		Suma działu II. .	268.675	92½	22.785	72	291.461	64½
		Do tego suma działu I. .	665.865	48½	71.038	36½	736.903	85
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych.	934.541	41	93 824	08½	1,028.365	49½

szkolny krajowy.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 31. Październ. i 25 Listopada 1889.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
413.837	—	413.837	38.136	—	—	—	38.136	—	—	—	—	—
39.641	—	39.641	435	—	—	—	435	—	—	—	—	—
5.530	—	5.530	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18.126	—	18.126	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.125	—	4.125	149	—	—	—	149	—	—	—	—	—
11.196	—	11.196	214	—	—	—	214	—	—	—	—	—
16.956	—	16.956	13.730	—	—	—	13.730	—	—	—	—	—
215.725	—	215.725	6.606	—	—	—	6.606	—	—	—	—	—
—	20.000	20.000	—	—	—	51.038	—	51.038	—	—	—	—
725.136	20.000	745.136	59.270	—	—	51.038	59.270	51.038	—	—	—	—
12.000	—	12.000	—	—	34.490	—	—	34.490	—	—	1.154	56½
—	3.775	3.775	—	85	—	—	85	—	—	—	120	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29.525	—	29.525	388	—	—	—	388	—	—	—	332	—
2.000	—	2.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
650	—	650	327	—	—	—	327	—	—	—	—	—
1.000	—	1.000	62	—	—	—	62	—	—	—	—	—
164.242	—	164.242	12.922	—	—	—	12.922	—	—	—	5.044	86
12.800	—	12.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	5.900	5.900	—	1.304	—	—	1.304	—	—	—	819	10½
3.931	—	3.931	—	—	131	—	—	131	—	—	144	38½
1.000	—	1.000	—	—	60	—	—	60	—	—	—	—
250	—	250	—	—	20.296	—	—	20.296	—	—	121	35
—	15.000	15.000	—	500	—	—	500	—	—	—	—	—
227.398	24.675	252.073	13.699	1.889	54.977	—	15.588	54.977	—	—	7.736	26½
725.136	20.000	745.136	59.270	—	—	51.038	59.270	51.038	—	—	—	—
952.534	44.675	997.209	72.969	1.889	54.977	51.038	74.858	106.015	—	—	7.736	26½
								31.157				

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z r. 1890. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	razem zł.	razem ct.
		Dochody.						
I.	1—10	Odsetki od kapitałów	13.492	94	—	—	13.492	94
II.	11—15	Dochody z dóbr, realności i innych praw .	254	67	—	—	254	67
III.	16—18	Dodatki	—	—	—	—	—	—
IV.	19	Zysk ze sprzedaży książek szkolnych . .	2.835	—	—	—	2.835	—
V.	20	Zapisy i darowizny	—	—	—	—	—	—
VI.	21	Taksy od spadków	8.410	30½	—	—	8.410	30½
VII.	22—26	Rozmaite wpływy	137.599	11½	—	—	137.599	11½
VIII.	27	Dodatek z c. k. Skarbu państwa . . .	54.943	—	—	—	54.943	—
IX.	28	Zwroty zaliczek, danych gminom na budynki szkolne	15.826	86	—	—	15.826	86
—	—	Dodatek z funduszu krajowego	795.003	60½	—	—	795.003	60½
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	1,028.365	49½	—	—	1,028.365	49½

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1890.

Stan czynny.

Należytości czynne: *a*) z lat ubiegłych (patrz alegat a). str. 280) 283.505 zł. 29 ct.
b) z roku 1890 . . . . . 113.918 „ 15½ „ 397.423 zł. 44½ ct.

Stan bierny.

Należytości bierne: *a*) z lat ubiegłych (patrz alegat a). str. 280) . — zł. — ct.
b) z roku 1890 . . . . . 7.736 „ 26½ „ 7.736 zł. 26½ „

Czysty stan czynny . . 389.687 zł. 18½ ct.

szkolny krajowy.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 31 Października i 25 Listopada 1889.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
14.075	—	14.075	582	—	—	—	582	—	788	34	—	—
171	—	171	—	—	84	—	—	84	163	50½	—	—
530	—	530	530	—	—	—	530	—	530	25	—	—
2.835	—	2.835	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9.600	—	9.600	1.190	—	—	—	1 190	—	3.871	87	—	—
68.212	—	68.212	—	—	69 387	—	—	69.387	100 364	19	—	—
54 943	—	54 943	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12.900	—	12.900	—	—	2.927	—	—	2 927	8.200	—	—	—
833.943	—	833.943	38.939	—	—	—	38.939	—	—	—	—	—
997.209	—	997.209	41.241	—	72.398	—	41.241	72.398	113.918	15½	—	—
								31.157				

Uwaga: Wydatki większe od budżetu o . . . . . 31.157 zł
Dochody (nieuwzględniając dotacyi z funduszu krajowego) większe o . . . . 70.096 „
Wynik zatem wogóle jest od budżetu korzystniejszy o . . . . . 38.939 zł.

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 31. Paźd. i 25. List. 1889. zł.
		Wydatki.			
		Dział I.			
I.		**Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych.**			
	1	Na pokrycie niedoboru z powodu płac i dodatków na pomieszkanie dla nauczycieli i nauczycielek etatowych, tudzież z powodu remuneracyj dla katechetów na rok 1889/90 według preliminarzy c. k. Rad szkolnych okręgowych .	353.324	47	356.240
	2	Na pokrycie niedoboru na płace katechetów			43.575
	3	i remuneracye dla ustanowionych osobnych nauczycieli religii	22.314	97½	13.960
		Na częściowe pokrycie płac nauczycieli szkół w Tyczynie, Jaśliskach, Brzozowie i Radymnie, odsetki od kapitału legowanego przez śp. biskupa Betańskiego, a wcielonego do majątku zarodowego krajowego funduszu szkolnego po 15 zł. 60 ct.	62	—	62
		Suma rubryki I. . .	375.701	44½	413.837
II.	4	**Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe**	39.206	—	39.641
III.	5	**Na przybory naukowe**	5.530	—	5.530
IV.	6	**Na konferencye okręgowe**	18.126	—	18.126
V.	7	**Na biblioteki okręgowe**	3.975	82	4.125
VI.	8	**Na rozmaite wydatki**	10.981	56	11.196
VII.		**Na utrzymanie szkół nowych.**			
	9	Na utrzymanie 49 szkół nowych, dnia 1 Września 1889 w życie wejść mających, a w preliminarzach okręgowych nieuwzględnionych	3.225	55	8.956
	10	Na utrzymanie 150 szkół, które mają być zorganizowane i wejść w życie od 1 Września 1890			8.000
		Suma rubryki VII.. .	3.225	55	16.956

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.916	—	*Do rubryki I. poz. 1.* Wydatek mniejszy o 2.915 zł. 53 ct. z powodu zastrzeżenia późniejszego zaasygnowania preliminowanego na rok 1890. zasiłku dla miasta Krakowa, w myśl art. 19. ust. 2. ust. kraj. z dnia 2 Lutego 1885, (Dz u. kr. Nr 29), dopiero po przedłożeniu odnośnego zamknięcia rachunkowego.				
35.220	—	*Do rubryki I. poz. 2.* Wydatek mniejszy o 35.220 zł. $2^1/_2$ ct., ponieważ w wielu szkołach nieustanowiono jeszcze, dla braku kandydatów, stałych nauczycieli religii, lecz poruczono tę naukę tymczasowo zastępcom za wynagrodzeniem 60% płacy stałego nauczyciela.				
—	—		—	—	—	—
38.136	—		—	—	—	—
435	—	*Do rubryki II.* Wydatek mniejszy o 435 zł. z powodu jak wyjaśnienie do rubryki I. poz. 1.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
149	—	*Do rubryki V.* Wydatek mniejszy 149 zł. 18 ct. z powodu niepobrania należytości.	—	—	—	—
214	—	*Do rubryki VI.* Wydatek mniejszy o 214 zł. 44 ct. a to: o 47 zł. z powodu, jak przy rubryce I. poz. 1. zaś o 167 zł. 44 ct. z powodu, jak przy rubr. V.	—	—	—	—
13.730	—	*Do rubryki VII.* Wydatek mniejszy o 13.730 zł. 45 ct. z powodu, że dla niektórych nowopowstałych szkół nieżądały Rady szkolne okręgowe zasiłku z funduszu szkolnego krajowego, pokrywając odnośne wydatki nadwyżką dochodów miejscowych funduszów szkolnych.				
13.730	—		—	—	—	—

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 31. Paźdz. i 25. Listop. 1889. zł.
VIII.	11	**Na płace i dodatki na pomieszkanie dla nauczycie i i nauczycielek na 1889/90**	209.119	11	215.725
IX.	12	**Zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych:** *a*) zaliczki zwrotne udzielone 74 funduszom szkolnym okręgowym . . . . . 54.412 zł. 82½ ct. *b*) zaliczka zwrotna, udzielona miejskiemu funduszowi szkolnemu okręgowemu w Krakowie . . . 16.625 „ 54 .	*71.038*	*36½*	*20.000*
		Dział II. **Wydatki własne krajowego funduszu szkolnego.**			
X.		**Substytucye.**			
	13	Na wynagrodzenie dla nauczycieli i nauczycielek, za godziny nadobowiązkowe	39.717	89	8.500
	14	Na następstwo nauczycieli lub nauczycielek, przeszkodzonych w urzędowaniu w skutek choroby lub innych przyczyn .	6.771	78	3.500
		Suma rubryki X . .	46.489	67	12.000
XI.		**Zasiłki czasowe dla szkół utrzymanych przez korporacye.**			
	15	Dla szkoły klasztornej PP. Benedyktynek obrządku orm. we Lwowie	*2.000*	—	*2.000*
	16	Dla szkoły klasztornej PP. Klarysek w Starym Sączu . .	*250*	—	*250*
	17	„ „ „ PP. Benedyktynek obrz. łać. w Przemyślu	*1.440*	—	*1.440*
	18	Dla konwentu OO. Bazylianów w Ławrowie, za udzielanie nauki w dwuklasowej szkole klasztornej	—	—	*85*
		Suma rubryki XI. . .	*3.690*	—	*3.775*

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
6.606	—	*Do rubryki VIII.* Wydktek mniejszy o 6.605 zł. 89 ct z powodu, jak przy rubryce I. poz. 1	—	—	—	—
—	51.038	*Do rubryki IX.* Wydatek większy o 51.038 zł. 36½ ct. z powodu, iż znaczna część prestacyj szkolnych, bo wynoszących z górą 400.000 zł. tak rychło ściągniętą być nie może, stanowi bowiem zaległość u gmin: w Bochni, Drohobyczu, Gródku, Haczowie, Gorlicach, Jaworowie, Wieliczce, Radomyślu, Ropczycach, Stanisławowie, Zatorze, Mielnicy, Sieniawie, (Dybków i Wylewa) i t. p., którym pozwolono spłacić zaległości prestacyjne w kilkunastu latach; następnie z powodu niezałatwionych rekursów wielu gmiu, wniesionych przeciwko orzeczeniom Rady szkolnej krajowej. — Również na przekroczenie tej rubryki wpływa i ta okoliczność, iż w myśl ustawy nauczyciele szkół ludowych pobierają swe płace w miesięcznych ratach z góry, a dochody służyć mające w pierwszym rzędzie do pokrycia tych płac, wpływają do funduszów szkolnych okręgowych kwartalnie z dołu. — O przyspieszenie zwrotu zaliczek wystosowano w roku 1890. następujące odezwy do c. k. Rady szkolnej krajowej i do okręgowych Rad szkolnych: do LW. 3500/1890, 14594/1890. 40113/1890 i 53444 1890.	—	—	—	—
—	31.218	*Do rubryki X. poz. 13.* Wydatek większy o 31.217 zł. 89 ct. albowiem w wielu szkołach zaprowadzono z powodu wzmagającej się frekwencyi naukę półdzienną, wskutek czego zwiększyły się czynności nauczycieli, za co, w myśl ustawy, potrzeba było udzielać remuneracye, do pokrycia których przyzwolona budżetem kwota, okazała się niedostateczną.	—	—	1.154	56½
—	3.272	*Do rubryki X. poz. 14.* Wydatek większy o 3.271 zł. 78 ct. ponieważ preliminowana kwota okazała się niedostateczną, a wydatki tej pozycyi nie dadzą się naprzód dokładnie obliczyć.	—	—	—	—
—	34.490		—	—	1.154	56½
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
85	—	*Do rubryki XI. poz. 18.* Wydatek mniejszy o 85 zł. z powodu ziezaasygnowania tego zasiłku, albowiem szkoła utrzymywana przez konwent OO. Bazylianów w Ławrowie, została zwiniętą.	—	—	120	—
85	—		—	—	120	—

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 31 Paźd. i 25. Listop. 1889. zł.
XII.		**Adjuta.**			
	19	Dla kandydatów i kandydatek stanu nauczycielskiego . .	—	—	—
XIII		**Remuneracye i zapomogi.**			
	20	Remuneracye zmienne i zapomogi dla nauczycieli . . .	13.780	—	14.000
	21	„ za naukę robót ręcznych	15 357	50	15 525
		Suma rubryki XIII. .	29.137	50	29.525
XIV.	22	**Remuneracye zmienne dla inspektorów okręgowych** . .	2.000	—	2.000
XV.		**Podatki i daniny.**			
	23	Na podatki i ekwiwalenta z gruntów i realności szkolnych .	322	54	500
	24	Na utrzymanie budynku szkolnego w Tarnowie, będącego w części własnością krajowego funduszu szkolnego .			150
		Suma rubryki XV. . .	322	54	650
XVI.		**Koszta podróży i dyety.**			
	25	Na koszta podróży i dyety dla nauczycieli przeniesionych ze względów służbowych	937	64	1.000
XVII.		**Dodatki pięcioletnie.**			
	26	Dodatki dla nauczycieli do tego czasu już asygnowane . .	151.319	$94^1/_2$	164.242
	27	Drugie i trzecie dodatki w roku 1890. asygnować się mające			
	28	Pierwsze dodatki w roku 1890. przypadające			
		Suma rubryki XVII. .	151.319	$94^1/_2$	164.242
XVIII		**Dodatek do funduszu emerytalnego.**			
	29	Dodatek stale systemizowany dla nauczycieli etatowych i na zaopatrzenie wdów i sierót po nauczycielach . . .	12 800	—	12.800

szkolny krajowy. Wydatki

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
220	—	*Do rubryki XIII.* Wydatek mniejszy o 387 zł. 50 ct. z powodu niepobrania należytości.	—	—	155	—
168	—		—	—	177	—
388	—		—	—	332	—
—	—		—	—	—	—
327	—	*Do rubryki XV.* Wydatek mniejszy o 327 zł. 46 ct. z powodu, że przypadający podatek od gruntów szkolnych tylko częściowo w roku 1890 zapłacony został.	—	—	—	—
327	—		—	—	—	—
62	—	*Do rubryki XVI.* Wydatek mniejszy o 62 zł. 36 ct. z powodu że rzeczywiste potrzeby tej rubryki były mniejsze o taką kwotę.	—	—	—	—
12.922	—	*Do rubryki XVII.* Wydatek mniejszy o 12.922 zł. $05^1/_2$ ct. z powodu niepobrania przez nauczycieli należytości do końca grudnia 1890., tudzież z powodu, że niektórym nauczycielom przypadających dodatków pięcioletnich odmówiono, lub sprawa przyznania tych dodatków jeszcze merytorycznie załatwioną nie została.	—	—	5.044	86
12.922	—		—	—	5.044	86
—	—		—	—	—	—

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 31. Paźdz. i 25. Listop. 1889. zł.
XIX.		**Emerytury.**			
	30	Na emerytury dla nauczycieli, którzy utracą posadę w skutek reorganizacyi szkół	*4.595*	*72*	*5.900*
XX.		**Dary z łaski.**			
		a) Stałe.			
	31	Januszewskiej Wiktoryi, 1. sierota	—	—	21
	32	Klos Franciszka	35	—	35
	33	Hołubowicz Petronela	52	50	63
	34	Klesiewicz Julia	33	—	36
	35	Dubil Amalia	63	—	63
	36	Prokopowicz Emilia	30	—	30
	37	Mikiewicz Eleonora	20	—	20
	38	Hurakowska Marya	35	07	39
	39	Konopnicka Katarzyna	43	75	105
	40	Praszałowicz Marya	40	—	40
	41	Filipowska Joanna	—	—	53
	42	Kołdrasińska Zofia	73	34	80
	43	Januszewska Wiktorya	166	66	167
	44	Elzner Karolina	86	66	80
	45	Rogozińska Józefa	40	—	40
	46	Seniów Agata	38	32½	38
	47	Nowomiejska Korolina	51	10	51
	48	Oleksinowa Julia	73	34	80
		Do przeniesienia ,	881	74½	1041

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
		Do rubryki XIX. Wydatek mniejszy o 1.304 zł. 28 ct. częścią z powodu niepobrania należytości, częścią z powodu śmierci dwóch emerytów, wreszcie z powodu wypłacenia emerytów mylnie z funduszu szkolnego emerytalnego, zamiast z funduszu szkolnego krajowego, które to emerytury nie zostały w roku 1890. przeprowadzone.	—	—	819	10½
1.304	—					
21	—	*Do rubryki XX. do poz. 31.* Wydatek mniejszy o 21 zł. w skutek zamknięcia poborów z powodu uzyskania innego utrzymania.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
11	—	*Do poz. 33* Wydatek mniejszy o 10 zł. 50 ct. z powodu niepobrania należytości.	—	—	21	—
3	—	*Do poz. 34.* Wydatek mniejszy o 3 zł. z powodu jak przy poz. 33.	—	—	6	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	7	50
—	—		—	—	—	—
4	—	*Do poz. 38.* Wydatek mniejszy o 3 złr. 93 ct. z powodu jak przy poz. 33.	—	—	3	25½
61	—	*Do poz. 39.* Wydatek mniejszy o 61 zł. 25 ct. z powodu jak przy poz. 33.	—	—	—	—
—	—		—	—	10	—
53	—	*Do poz. 41.* Wydatek mniejszy o 53 zł., albowiem wypłatę zamknięto z powodu śmierci.	—	—	—	—
7	—	*Do poz. 42.* Wydatek mniejszy o 6 zł. 66 ct. z powodu jak przy poz. 33.	—	—	26	66
—	—	*Do poz. 44.* Wydatek większy o 6 zł. 66 ct. z powodu wypłacenia zaległości za rok 1889.	—	—	—	—
—	7		—	—	—	—
—	—		—	—	10	—
—	—		—	—	12	81
—	—	*Do poz. 48.* Wydatek mniejszy o 6 zł. 66 ct. z powodu jak przy poz. 33.	—	—	—	—
7	—		—	—	6	66
167	7		—	—	103	88½

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1889. zł.	Wydatki w roku 1889. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 31 Paźdz. i 25. Listop. 1889. zł.
XX.	48	Z przeniesienia .	881	74½	1.041
	48*a*)	Ferencewiczowa Agata i 2. sieroty	125	—	125
	48*b*)	Rogoszewski Jan	90	—	90
	48*c*)	Jankowska Julia	133	32	100
	—	*a*) Zaczkiewicz Helena	122	50	—
	—	*b*) Witkowska Julia	46	76	—
	—	*c*) Łepka Eulampia	51	10	—
	—	*d*) Czaporowska Tekla	51	10	—
	—	*e*) Kamińska Tekla	38	30½	—
	—	*f*) Lang Magdalena	42	56	-
		Razem . .	1.582	39	1.356
	49	*b*) *Jednorazowe*	2.405	—	2.500
	49*a*	„ Henzlikiewiczowa Julia, jednorazowa odprawa	75	—	75
		Suma rubryki XX. .	4.062	39	3.931

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
167	7		—	—	103	88½
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	33	*Do poz. 48. c).* Wydatek większy o 33 zł. 32 ct. z powodu jak przy poz. 44.	—	—	8	34
—	123	*Do lit. a)* Wydatek większy o 122 zł. 50 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej krajowej z dnia 31. Marca 1877. l. 2525. w zastępstwie i za zwrotem od gminy Jasło.	—	—	—	—
—	47	*Do lit. b)* Wydatek większy o 46 zł. 76 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej kraj. z dnia 28. Grudnia 1877. l. 7.706. w zastępstwie i za zwrotem od gmin: Żarki, Moczydło i Mętków.	—	—	4	34
—	51	*Do lit. c)* Wydatek większy o 51 zł. 10 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej kraj. z dnia 28. Grudnia 1877. l. 6960. w zastępstwie i za zwrotem od stron konkurencyjnych, później oznaczyć się mających.	—	—	—	—
—	51	*Do lit. d)* Wydatek większy o 51 zł. 10 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej kraj. z dnia 2. Lutego 1882. l. 310, za zwrotem od gminy Kobylanka i Dominikowce.	—	—	12	88
—	38	*Do lit. e)* Wydatek większy o 38 zł. 30½ ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej kraj. z dnia 1. Sierpnia 1882. l. 6.555, w zastępstwie stron konkurencyjnych obowiązanych do utrzymywania szkoły w Krystynopolu.	—	—	6	40
—	43	*Do lit. f)* Wydatek większy o 42 zł. 56 ct. — Asygnowano rozp. Rady szkolnej kraj. z dnia 23. Grudnia 1881. l. 1337. w zastępstwie i za zwrotem od gminy: Czerwonogród, Nagorzany i Nyrków.	—	—	8	54
167	393		—	—	144	38½
95	—	*Do poz. 49.* Wydatek mniejszy o 95 zł. — z powodu jak przy poz. 33.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
262	393		—	—	144	38½
	131	Zwroty wydatków od *a)—f)*, zarachowane są w dochodach w rubryce VII. poz. 23.				

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota prelimiuowana wedle ustawy z d. 31 Paźdz. i 25. Listop. 1889. zł.
budżetu					
XXI.		**Potrzeby szkół ogólnej natury.**			
	50	Potrzeby szkół według obecnego stanu	1.059	90	1.000
	51	Na zakupno 3.490 egzemplarzy książki II. dla nauki dopełniającej po 80 ct.	—	—	—
		Suma rubryki XXI.	1.059	90	1.000
XXII.		**Rozmaite wydatki.**			
	52	Dodatek służbowy dla Antoniego Gettlicha, dyrektora szkoły wydziałowej w Krakowie	200	—	200
	53	Dodatek osobisty dla Jana Zlepki, nauczyciela w Jasienowie górnym	20.346	34	50
	—	Mylne zarachowania c. k. Urzędów podatkowych			
		Suma rubryki XXII.	20.546	34	250
XXIII.		**Zasiłki na budowę szkół.**			
	54	Zasiłki bezzwrotne	*4.800*	—	*5.000*
	55	„ zwrotne	*9.700*	—	*10.000*
		Suma rubryki XXIII.	*14.500*	—	*15.000*

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżęcego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct
		Do rubr. XXI. poz. 50. Wydatek większy o 59 zł. 90 ct. znajduje pokrycie w zaoszczędzeniu rubryki XVI. na mocy uchwały Sejmowej z dnia 31 października 1889.				
—	60		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	60		—	—	—	—
		Do rubryki XXII. Wydatek większy o 20.296 zł. 34 ct. z powodu mylnych zarachowań c. k. Urzędów podatkowych w funduszu szkolnym krajowym wydatków dotyczących innych funduszów, a które to mylne wydatki przypisane zostały do zwrotu krajowemu funduszowi szkolnemu (w rubr. VII. poz. 23).				
—	—		—	—	—	—
—	20.296		—	—	121	35
—	20.296		—	—	121	35
		Do rubryki XXIII. Wydatki mniejsze o 500 zł. z powodu niepobrania przez gminy w roku 1890 przyzwolonych zasiłków.				
200	—		—	—	—	—
300	—		—	—	—	—
500	—		—	—	—	—

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d 31 Paźdz. i 25. Listop. 1889. zł.
		Dochody.			
I.		**Odsetki od kapitałów.**			
	1	Od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . .	1 557	49	1.435
		Do przeniesienia .	1.557	49	1.435

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Zestawienie ogólne.				
		Z początkiem r. 1890. stan efektów wynosił . . . . . 194.593 zł. 60 ct.				
		W roku 1890. spieniężono:				
		a) 6% listy zast. Zakł. kred. ziem. w Krakow. imien. wart. 400 zł. — ct.				
		b) 4½% oblig. poż. kraj. z r. 1884. im. wartości 5.000 „ — „				
		c) część 4% książ. Banku kraj. na . . 168 „ 76 „ 5 568 zł. 76 ct.				
		Natomiast kupiono:				
		a) 4½% ob. poż. kraj. z r. 1883., im. wart. 6.100 zł. — ct.				
		b) dolokow. na 4% książ. banku kraj. 116 „ 24 „				
		c) Zwrot od fund. kraj. 1. raty poż. w 4½% list. zast. gal. Tow. kred ziemsk. im. wartości 9.200 „ — „ 15.416 „ 24 „				
		Z porównania przybyło efektów, imiennej wartości . . . . . 9.847 „ 48 „				
		Zatem stan efektów z końcem r. 1890. wynosi w imiennej wartości . . 204.441 zł. 08 ct.				
—	122	*Do poz. 1.* Dochód większy o 122 zł. 49 ct. z powodu przykupna obligacyj z roku 1883.	—	—	—	—
—	122	a mianowicie w r. 1890. zakupiono tych obligacyj: na 600 zł., od których odsetki przyniosły	—	—	—	—

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 31 paźdz. i 25 listopada 1889. zł.
I.		Z przeniesienia .	1.557	49	1.435
	2	Od $4^1/_2$% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884 . .	3.649	50	3.762
	3	„ 6% listów zast. Zakładu kredytowego ziemsk. w Krakowie	686	—	684
	4	„ 4% listów zast. gal. Tow. kredytow. ziemsk. we Lwowie	28	—	28
	5	„ $4^1/_2$% listów zast. gal. Tow. kred. ziemskiego . . .	2.925	—	7.186
	6	„ $4^1/_2$% listów zastawnych Banku krajowego . . .	85	50	85
	7	„ 4% książeczki Banku krajowego	—	—	5
	8	„ 5% kapitałów hipotekowanych w walucie wiedeńskiej .	11	$08^1/_2$	26
II.					
	9	„ 5% „ „ „ „ polskiej . .	62	52	639
	10	„ 5% „ „ na realnościach w Krakowie	224	$82^1/_2$	225
	—	„ $4^1/_2$% kapitału wypożyczonego funduszowi krajowemu .	4.263	02	—
		Suma rubryki I. . .	13.492	94	14.075

W porównaniu z kwotą prelimino waną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
		za cały rok . . . . . 27 zł. — ct.				
		i na 5.000 zł., od których odsetki przyniosły za pół roku . . . . 112 „ 50 „				
		Razem . . 139 zł. 50 ct.				
		od których strącić należy zapłacone kupony bierne 17 zł. 51 ct.				
		zaś od tych znowu do preliminarza niewstawione dla zaokrąglenia sumy (preliminowano od imien. wart. 31.900 zł. $^0/_0$ = 1.435 zł. zamiast 1.435 zł. 50 ct.) — „ 50 „ 17 „ 01 „				
		a okaże się w ogóle dochód większy, jak wyżej o . . . . 122 zł. 49 ct.				
112	—	*Do poz. 2.* Dochód mniejszy o 112 zł. 50 ct. ponieważ w roku 1890. spieniężono jedną obligacyę z r. 1884. na 5.000 zł. od której półroczne odsetki wynoszą właśnie 112 złr. 50 ct. a w miejsce jej zakupiono obligacyę z r. 1883. takiej samej imiennej wartości, zatem zmniejszenie się dochodu w tej pozycyi pokrywa się w zupełności zwiększeniem w pozycyi 1. (Patrz wyjaśnienie do poz. 1.)	—	—	—	—
—	2	*Do poz. 3.* Dochód większy o 2 zł. z powodu pobrania odsetków wyrównawczych za jeden miesiąc od wylosowanych listów na 400 zł.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
4.261	—	*Do poz. 5.* Dochód mniejszy o 4.261 zł., albowiem w roku 1890. niepodniesiono odsetków od listów na 94.700 zł. z powodu wypożyczenia ich funduszowi krajowemu, od których $4^1/_2{}^0/_0$ za cały rok czynią 4.261 zł. 50 ct. — Zmniejszenie się dochodu w tej pozycyi wyrównuje się w zupełności zwiększeniem w pozycyi ostatniej tej rubryki.	—	—	—	—
—	—					
5	—	*Do poz. 7.* Dochód mniejszy o 5 zł., albowiem w r. 1890. nie podniesiono naroslej prowizyi na książeczce bankowej, lecz takowa zkapitalizowana została.	—	—	—	—
15	—	*Do poz. 8.* Dochód mniejszy o 14 zł. 91½ ct., z powodu nieściągnięcia zaległych odsetek przez c. k. Urzędy podatkowe, mimo urgensów LW. 27.352/1890. i 47.203/1890.	19	01½	—	—
576	—	*Do poz. 9.* Dochód mniejszy o 576 zł. 48 ct. z powodu jak przy poz. 8.	639	14	—	—
—	—		130	18½	—	—
—	4.263	*Dochód większy* o 4.263 zł. 02 ct. z powodu, jak przy poz. 5. o . . . . 4.621 zł. 50 ct.	—	—	—	—
4.969	4.387	i z powodu, iż od gotówki wyrównawczej w kwocie 33 zł. 74 ct. $4^1/_2{}^0/_0$ odsetki przyniosły . . . . . 1 „ 52 „	788	34	—	—
582		Razem, jak wyżej, dochód większy o 4.263 zł 02 ct.				

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 31 paźdz. i 25 listopada 1889. zł.
II.		**Dochody z dóbr, realności i innych praw.**			
	11	Czynsz z ogrodu w Dunajowie	1	42	1
	12	„ „ „ w Krukienicach	3	78	2
	13	„ „ „ w Bieczu	1	57½	1
	14	„ z wydzierżawionych gruntów w Zagórzu . . .	5	—	5
	15	„ od gminy miasta Tarnowa za wynajęcie budynku, będącego w części własnością krajowego funduszu szkolnego .	242	89½	162
		Suma rubryki II. . .	254	67	171
III.		**Dodatki.**			
	16	Od c. k. Skarbu salin zwrot ⅓ części pensyj emerytalnych nauczycieli i nauczycielek szkoły głównej panieńskiej w Wieliczce	—	—	490
	17	Od gminy Zaleszczyki, dodatek na wydatki kancelaryjne .	—	—	14
	18	Od żydowskiej gminy Tarnowskiej, dodatek na utrzymanie IV. klasy przy szkole głównej	—	—	26
		Suma rubryki III. . .	—	—	530
IV.	19	**Zysk ze sprzedaży książek szkolnych**	2 835	—	2.835
V.	20	**Zapisy i darowizny**	—	—	—
VI.	21	**Taksy od spadków**	8.410	30½	9.600
VII.		**Rozmaite wpływy.**			
	22	Zwroty zaliczek funduszom szkolnym okręgowym udzielonych	64.883	14½	40.000
		Do przeniesienia .	64.883	14½	40.000

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z roku bieżącego zł	ct.
—	—		—	—	—	—
—	2	*Do poz.. 12.* Dochód większy o 1 zł. 78 ct. z powodu	—	—	—	—
—	1	ściągnięcia zaległości.	1	57½	—	—
—	—					
—	81	*Do poz. 15.* Dochód większy o 80 zł. 89½ ct., z powodu, jak przy poz 12.	161	93	—	—
—	84		163	50½	—	—
		Do poz. 16. Należytość zaległa z lat dawniejszych tej pozycyi wynosi . . . . 4.099 zł. 67 ct.				
490	—	bieżąca za rok 1890 . . . 490 „ — „	490	—	—	—
		Razem . . 4.589 zł. 67 ct.				
		Sprawa ściągnięcia tej zaległości jest w toku, lecz dotychczas stanowczo niezostała załatwioną.				
14	—	*Do poz. 17.* Dochód mniejszy o 14 zł., albowiem w r. 1890. na poczet należytości nic niewpłynęło.	14	—	—	—
		Do poz. 18. Dochód mniejszy o 26 zł. 25 ct. O ściągnięcie zaległości tej urgowano do LW. 27.355/90.				
26	—		26	25	—	—
530	—		530	25	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
1.190	—	*Do rubryki VI.* Dochód mniejszy o 1.189 zł. 69½ ct. z powodu zmieności tej rubryki. Sciągnięcie zaległości urgowano do LW. 33.722/91.	3.871	87	—	—
—	24.883	*Do poz. 22.* Według alegatu pod *b*) dołączonego, zaległość zaliczek Rad szkolnych okręgowych wynosiła z końcem roku 1889. kwotę . 84.674 zł. 36½ ct.	54.188	59	—	—
		W roku 1890. udzielono nowych zaliczek po strąceniu 300 zł. 50½ ct. z należytości bieżącej w kwocie . . . . 71.038 „ 36½ „				
		Razem . . 155.712 zł. 73 ct.				
		Z tego odpisano z należytości zaległej . . . . 500 „ — „				
		Pozostało . 155.212 zł. 73 ct.				
		Na to uiszczono w roku 1890 . 64.883 „ 14½ „				
		Zaległość z końcem r 1890. wynosi:				
		a) z lat dawniejszych 36.140 zł. 99½ ct.				
		b) z r. 1890. 54.188 „ 59 „ 90.329 zł. 58½ ct.				
		Ściągnięcie powyższej należytości urgowano odezwami				
—	24.883	do LW. 3.500/90, 14.594/90, 40.113/90 i 53.444/90.	54.188	59	—	—

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 31 paźdz. i 25 listopada 1889. zł.
VII.		Z przeniesienia .	64.883	14½	40.000
	23	Zwroty wydatków innych rubryk budżetowych . . .	20.706	11½	7.000
	24	Zwroty zaliczek miasta Krakowa, Sanoka i Tarnopola z lat dawniejszych	1.249	02	1.200
	25	Różne nieprzewidziane	11	93	12
	26	Zwroty zaoszczędzeń w zasiłkach, danych funduszom szkolnym okręgowym, za czas od roku 1874. do końca roku 1890 .	50.748	90½	20.000
		Suma rubryki VII. .	137.599	11½	68.212
VIII.	27	**Dodatek z c. k. Skarbu Państwa**	54.943	—	54.943

szkolny krajowy. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	24.883		54.188	59	—	—
—	13 706	*Do poz. 23.* Dochód większy o 13.706 zł. 11½ ct. z powodu, że dochodów tego rodzaju nigdy z góry dokładnie obliczyć nie można. W zarachowanej sumie dochodów mieści się z tytułu mylnych wydatków z lat ubiegłych i z roku bieżącego kwota . . . . . 18.550 zł. 50 ct a zwroty korelatywne wynosiły 2.155 „ 61½ „ Razem, jak obok . 20.706 zł. 11½ ct.	2.572	62½	—	—
—	49	*Do poz. 24.* Dochód większy o 49 zł. 02 ct. z powodu, ściągnięcia zaległości.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	30.749	*Do poz. 26.* Według alegatu *c*) należytość zaległa nadebranych zasiłków wynosiła z końcem roku 1889 . . 222.108 zł. 82½ ct. Z tego odpisano w roku 1890 5.907 „ 78 „ Pozostało 216.201 zł. 04½ ct. W roku 1890. udzielono za wiele zasiłków w kwocie . 43.602 „ 97½ ct. Razem 259.804 zł. 02 ct. Na poczet tej należytości uiszczono w roku 1890 . . . 50.748 „ 90½ „ Zaległość z końcem roku 1890. wynosi . . . . . 209.055 zł. 11½ ct. z której przypada na zaległość: *a*) z lat dawniejszych . . 165.452 zł. 14 ct. *b*) z roku 1889 . . . 43.602 „ 97½ „ O przyspieszenie zwrotu zaległości urgowano tak c. k. Radę szkolną krajową, jakoteż c. k. Rady szkolne okręgowe odezwami: z dnia 15. Października 1890 do LW. 44.047. „ 20. Grudnia „ „ „ 54.179. „ 10. Czerwca 1891 „ „ 23.220.	43.602	97½	—	—
—	69.387		100.364	19	—	—
—	—		—	—	—	—

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 31 Paźdź. i 25. Listop. 1889. zł.
IX.	28	**Zwroty zaliczek gminom na budynki szkolne udzielonych**	15.826	86	12.900
—	—	**Dodatek z funduszu krajowego**	795.003	60½	833.943

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	2.927	*Do Rubryki IX.* Dochód większy o 2.926 zł. 86 ct. z powodu spłacenia zaległości. O ściągnięcie zaległości urgowano do LW. 17885|90 i 14264/91. Zaległość tych zaliczek wynosiła z końcem roku 1889 . . 66.590 zł. 83½ ct. W roku 1890. udzielono nowych zaliczek w kwocie . 8.200 „ — „ Razem 74.790 zł. 83½ ct. Na to uiszczono w roku 1890 15.826 „ 86 „ Zaległość końcem r. 1890. wynosi . . . . . 58.963 zł. 97½ ct. z której przypada na zaległość: *a*) z lat dawniejszych . . 50.763 zł. 97½ ct. *b*) z roku 1890. . . . 8.200 „ — „ (Patrz alegat *d*) dołączony). Według rubryki XXIII. poz. 55. Rada szkolna kraj. wypłaciła w roku przedmiotowym zaliczki gminom na budowy szkół w kwocie . . . 9.700 zł. Na przypisie zwrotów znajduje się tylko kwota . . . . . 8.200 „ a zatem mniejsza o . . . . . 1.500 zł. z przyczyny, że gminy: Wesoła (200 zł.), Górka (200 zł.), Stobierna (200 zł.), Słochynie (200 zł.), Strylka (200 zł), Rychwałd (200) i Majdan lipowiecki (300 zł.), którym ogółem asygnowano 1.500 zł. nie przyjęty w r. 1890. asygnowanych zaliczek, wskutek tego asygnowane kwoty pozostały w depozytach odnośnych c. k. Starostw, jako nie realizowane i oczekujące dalszego (zarządzenia) zaliczki. Niektóre z tych gmin, a mianowicie: Górka i Majdan Lipowiecki podniosły tę kwotę dopiero w roku 1891. i w tym roku znajdują się na przypisie zwrotów. Reszta należytości prawdopodobnie dopiero w roku 1891., po ich zrelizowaniu przyjdzie na przypis w dochodach.	8.200	—	—	—
38 939	—	*Dochód mniejszy* o 38.939 złr. 39 ct. albowiem pobrano z funduszu krajowego tylko taką kwotę, jaka okazała się potrzebną do pokrycia niedoboru.	—	—	—	—

Alegat *a)* do zamknięcia rachunku krajowego funduszu szkolnego za rok 1890.

Wykaz należytości

czynnych i biernych z lat ubiegłych pozostałych z końcem roku 1890.

Rubryki	Poszczególnienie	Należytości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
	Wydatki.	—	—	—	—
	Dochody.				
I.	Odsetki od kapitałów	874	44	—	—
II.	Dochody z dóbr, realności i innych praw	2.484	16	—	—
III.	Dodatki	4.127	69	—	—
VI.	Taksy od spadków	2.851	43	—	—
VII.	Rozmaite wpływy	222.403	59½	—	—
IX.	Zwroty zaliczek udzielonych gminom na budynki szkolne .	50.763	97½	—	—
	Suma .	283.505	29	—	—

Uwaga. Oprócz powyżej wykazanej należytości czynnej prowadzi się w ewidencyi naszych ksiąg rachunkowych pretensya do skarbu Królestwa polskiego, a względnie Rządu rosyjskiego, w sumie 232.265 złp. 22 gr., czyli 58.066 zł. 43½ ct., o której wywalczenie prowadzą się od lat wielu z wywienionym rządem płonne dotychczas układy.

Alegat *b*) do zamknięcia rachunku krajowego funduszu szkolnego za rok 1890.

WYKAZ

należytości, uiszczeń i zaległości zaliczek, udzielonych c. k. Radom szkolnym okręgowym po koniec roku 1890. na pokrycie potrzeb bieżących.

Liczba porz.	Nazwa c. k. Rady szkolnej okręgowej	Należytość zaległa zł.	ct.	bieżąca zł.	ct.	razem zł.	ct.	Odpisano zł.	ct.	Uiszczono w ciągu roku 1890. zł.	ct.	Zaległość z końcem Grudnia 1890. zł.	ct.	Uwagi.
1	Bóbrka	781	94	709	09½	1491	03½	—	—	781	94	709	09½	
2	Bohorodczany	—	—	33	76½	33	76½	—	—	33	76½	—	—	
3	Borszczów	—	—	2.110	—	2.110	—	—	—	2.110	—	—	—	
4	Brody	—	—	2.000	—	2.000	—	—	—	2.000	—	—	—	
5	Brzeżany	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
6	Buczacz	—	—	1.807	69	1.807	69	—	—	1.807	69	—	—	
7	Dąbrowa	—	—	137	71	137	71	—	—	137	71	—	—	
8	Dolina	129	92	185	53½	315	45½	—	—	—	—	315	45½	
9	Drohobycz	1.500	—	—	—	1.500	—	—	—	1.500	—	—	—	
10	Gródek	6.860	69½	—	—	6.860	69½	—	—	657	55	6.203	14½	
11	Grybów	271	42	—	—	271	42	—	—	271	42	—	—	
12	Husiatyn	1.707	28	2.420	41½	4.127	69½	—	—	3.420	25	707	44½	
13	Jarosław	2.560	14½	1.996	27	4 556	41½	—	—	—	—	4.556	41½	
14	Jaworów	4.609	78½	—	—	4.609	78½	—	—	—	—	4.609	78½	
15	Kałusz	—	—	1.400	—	1.400	—	—	—	—	—	1.400	—	
16	Kamionka	3.080	18	1.797	37½	4.877	55½	—	—	3.659	32	1.218	23½	
17	Kołomyja	1.069	26½	400	96½	1.470	23	—	—	888	94	581	29	
18	Kraków (zamiej.)	14.362	87	—	—	14.362	87	—	—	8.363	29	5.999	58	
19	Kraków (miejski)	—	—	16.625	54	16.625	54	—	—	—	—	16.625	54	
20	Lisko	185	41	—	—	185	41	—	—	185	41	—	—	
21	Lwów (zamiej.)	3.870	94½	—	—	3.870	94½	—	—	3.870	94½	—	—	
22	Mielec	4 196	06½	5.383	15	9 579	21½	—	—	2.568	08	7.011	13½	
23	Myślenice	—	—	312	19½	312	19½	—	—	156	55	155	64½	
24	Pilzno	3.199	77	—	—	3.199	77	—	—	1.031	85	2.167	92	
25	Podhajce	—	—	3 700	—	3.700	—	—	—	3.700	—	—	—	
26	Przemyśl	4 766	83½	—	—	4.766	83½	—	—	—	—	4.766	83½	
27	Przemyślany	—	—	441	44½	441	44½	—	—	—	—	441	44½	
28	Rawa	—	—	399	39½	399	39½	—	—	241	31	158	08½	
29	Rohatyn	4.745	25½	—	—	4.745	25½	—	—	876	27	3.868	98½	
30	Rzeszów	8.295	51	3.868	84½	12.164	35½	—	—	2.849	96	9.314	39½	
31	Sanok	1.800	—	1.175	13	2.975	13	—	—	1.975	13	1.000	—	
32	Skałat	729	77	2.942	57	3.672	34	—	—	1.243	08½	2.429	25½	
33	Stanisławów	—	—	453	84½	453	84½	—	—	—	—	453	84½	
34	Stryj	1.977	92½	—	—	1.977	92½	—	—	1.977	92½	—	—	
35	Tarnobrzeg	25	49	1.485	93	1.511	42	—	—	25	49	1.485	93	
36	Tarnopol	3.000	—	12.123	78	15.123	78	500	—	10.493	35	4.130	43	
37	Tarnów	3.640	21	—	—	3.640	21	—	—	3.640	21	—	—	
38	Tłumacz	—	—	373	32	373	32	—	—	373	32	—	—	
39	Turka	1.305	40½	—	—	1.305	40½	—	—	991	60	313	80½	W r. 1890 udzielone zaliczki wynoszą sumę 71338 zł. 87 ct. a po strąceniu odpisu bieżącego w sumie 300 zł. 50½ ct. wynoszą kwotę 71038 zł. 36½ ct.
40	Trembowla	—	—	1.115	30½	1.115	30½	300	50½	—	—	814	80	
41	Wadowice	2.005	40	—	—	2.005	40	—	—	505	40	1.500	—	
42	Zaleszczyki	2.027	41	2.251	65	4.279	06	—	—	1.574	14	2.704	92	
43	Złoczów	236	51	—	—	236	51	—	—	236	51	—	—	
44	Żydaczów	769	62½	2.714	80	3.484	42½	—	—	—	—	3.484	42½	
45	Żywiec	963	33	973	15	1.936	48	—	—	734	73½	1.201	74½	
	Razem	84.674	36½	71.338	87	156.013	23½	800	50½	64.883	14½	90.329	58½	

Alegat *c*) do zamknięcia rachunku krajowego funduszu szkolnego za rok 1890.

WYKAZ

zaoszczędzeń w zasiłkach dla funduszów szkolnych okręgowych za czas od roku 1874. do końca roku 1890., ułożony na podstawie zamknięć rachunkowych 74. Rad szkolnych okręgowych, sporządzonych przez Radę szkolną krajową.

Liczba porz.	Nazwa c. k. Rady szkolnej okręgowej	Należytość: zaległa z końcem roku 1889. zł.	ct.	bieżąca za rok 1890. zł.	ct.	razem zł.	ct.	Odpisano w r. 1890. zł.	ct.	Uiszczono w r. 1890. zł.	ct.	Pozostała zaległość z końcem roku 1890. zł.	ct.	Uwagi.
1	Biała . . .	263	76½	427	04	690	80½	—	—	263	76½	427	04	
2	Bóbrka . . .	12	09½	456	76	468	85½	—	—	12	09½	456	76	
3	Bochnia. . .	20.384	55	—	—	20.384	55	859	84½	760	79	18.763	91½	
4	Bohorodczany.	145	13	588	89	734	02	—	—	145	13	588	89	
5	Borszczów . .	295	14½	2.043	99½	2.339	14	—	—	295	14½	2.043	99½	
6	Brody . . .	379	25	410	99½	790	24½	—	—	379	25	410	99½	
7	Brzesko . .	—	—	12	69	12	69	—	—	—	—	12	69	
8	Brzeżany . .	423	80½	1.187	75	1.611	55½	—	—	423	80½	1.187	75	
9	Brzozów . .	564	47½	21	01	585	48½	119	25	445	22½	21	01	
10	Buczacz. . .	667	33	8	21½	675	54½	—	—	667	33	8	21½	
11	Chrzanów . .	267	30	221	34	488	64	—	—	267	30	221	34	
12	Cieszanów . .	6.069	68½	462	98½	6.532	67	—	—	5.138	63	1.394	04	
13	Czortków . .	304	61	164	43	469	04	—	—	304	61	164	43	
14	Dąbrowa . .	473	62	48	69	522	31	—	—	473	62	48	69	
15	Dolina . . .	1.184	69½	8	43	1.193	12½	—	—	584	69½	608	43	
16	Drohobycz. .	16 297	52½	1.623	20	17.920	72½	—	—	2.463	41	15.457	31½	
17	Gorlice . . .	177	53½	139	87	317	40½	18	05	159	48½	139	87	
18	Gródek . . .	1.097	36	3.526	50	4.623	86	—	—	1.097	36	3.526	50	
19	Grybów. . .	—	—	950	14½	950	14½	—	—	—	—	950	14½	
20	Horodenka. .	434	81½	1.015	64	1 450	45½	—	—	434	81½	1.015	64	
21	Husiatyn . .	680	78	215	11	895	89	—	—	405	88½	490	00½	
22	Jarosław . .	7.385	98½	—	—	7.385	98½	—	—	586	92½	6.799	06	
23	Jasło. . . .	64	13	1.787	05½	1.851	18½	—	—	64	13	1.787	05½	
24	Jaworów . .	11.420	40	1.893	30	13.313	70	—	—	—	—	13.313	70	
25	Kałusz . . .	2 787	83	7	61	2.795	44	—	—	1.500	—	1.295	44	
26	Kamionka str.	—	—	290	61	290	61	—	—	—	—	290	61	
27	Kolbuszowa .	169	38	315	54	484	92	—	—	169	38	315	54	
28	Kołomyja . .	1.601	62	316	48	1.918	10	—	—	—	—	1.918	10	
29	Kossów. . .	71	06	8	76	79	82	—	—	71	06	8	76	
30	Kraków (zamiej.)	201	44	7	91	209	35	—	—	201	44	7	91	
31	Krosno . . .	1.148	62½	848	32	1.996	94½	799	91	348	71½	848	32	
32	Limanowa . .	—	—	871	62½	871	62½	—	—	—	—	871	62½	
33	Lisko . . .	62	30½	206	48	268	78½	—	—	62	30½	206	48	
34	Lwów . . .	—	—	14	46	14	46	—	—	—	—	14	46	
35	Łańcut . . .	1	99	27	—	28	99	—	—	1	99	27	—	
36	Mielec . . .	238	17	435	04	673	21	—	—	238	17	435	04	
37	Mościska . .	306	78½	71	50½	378	29	236	34	70	44½	71	50½	
38	Myślenice . .	1.081	84	673	39	1.755	23	1.013	42½	68	41½	673	39	
39	Nadwórna . .	204	34	477	15	681	49	—	—	204	34	477	15	
40	Nisko . . .	1.061	80	462	05½	1.523	85½	—	—	1.061	80	462	05½	
41	Nowy Sącz .	3.136	03½	1 044	63	4.180	66½	—	—	1.951	52½	2.229	14	
42	Nowy Targ .	948	88½	1.026	31	1.975	19½	—	—	948	88½	1.026	31	
43	Pilzno . . .	1.941	63½	899	09	2.840	72½	—	—	—	—	2.840	72½	
44	Podhajce . .	13	50	3	12	16	62	—	—	13	50	3	12	
	Do przeniesienia	83.971	22½	25.221	12½	109.192	35	3.046	82	22.285	37	83.860	16	

Liczba porz.	Nazwa c. k. Rady szkolnej okręgowej	Należytość: zaległa z końcem roku 1889. zł.	ct.	bieżąca za rok 1890. zł.	ct.	razem zł.	ct.	Odpisano w r. 1890. zł.	ct.	Uiszczono w r. 1890. zł.	ct.	Pozostała zaległość z końcem roku 1890. zł.	ct.	Uwagi
	Z przeniesienia	83.971	22½	25.221	12½	109.192	35	3.046	82	22.285	37	83.860	16	
45	Przemyśl	3.742	37½	1.469	70	5.212	07½	1.826	91½	709	54	2.675	62	
46	Przemyślany	346	89	365	61½	712	50½	—	—	152	82	559	68½	
47	Rawa	182	75½	9	04	191	79½	—	—	—	—	191	79½	
48	Rohatyn	2.622	65½	8	66	2 631	31½	—	—	—	—	2.631	31½	
49	Ropczyce	1.696	14	2.153	58	3.849	72	237	89½	1.458	24½	2.153	58	
50	Rzeszów	309	11½	4	04	313	15½	—	—	—	—	313	15½	
51	Sambor	3.018	45½	1.596	77	4.615	22½	—	—	1.637	92	2.977	30½	
52	Sanok	4	02½	1.474	16½	1.478	19	—	—	4	02½	1.474	16½	
53	Skałat	10	53	14	59	25	12	—	—	10	53	14	59	
54	Śniatyn	10.109	46	1.908	71½	12.018	17½	—	—	6.231	19	5.786	98½	
55	Sokal	91	78	48	56½	140	34½	—	—	—	—	140	34½	
56	Stanisławów	883	52	80	70	964	22	500	21	—	—	464	01	
57	Staremiasto	2.953	21½	3.373	80½	6.327	02	—	—	2.953	21½	3.373	80½	
58	Stryj	32.115	66½	2.033	53	34.149	19½	—	—	2.843	42	31.305	77½	
59	Tarnobrzeg	1	15	—	—	1	15	—	—	1	15	—	—	
60	Tarnopol	30.664	95½	136	07½	30.801	03	—	—	—	—	30.801	03	
61	Tarnów	9.151	98	3	54	9.155	52	—	—	860	41	8.295	11	
62	Tłumacz	186	70½	1.199	83½	1.386	54	—	—	186	70½	1.199	83½	
63	Trembowla	118	21½	9	07½	127	29	—	—	—	—	127	29	
64	Turka	—	—	4	34	4	34	—	—	—	—	4	34	
65	Wadowice	11.797	06½	3	83	11.800	89½	—	—	1.852	79	9.948	10½	
66	Wieliczka	1.503	79½	1.096	46½	2.600	26	295	94	1.207	85½	1.096	46½	
67	Zaleszczyki	3.419	78	175	47	3.595	25	—	—	172	43	3.422	82	
68	Zbaraż	96	03½	402	52	498	55½	—	—	96	03½	402	52	
69	Złoczów	19.883	25	7	90	19.891	15	—	—	6.638	25	13.252	90	
70	Żółkiew	1.730	40	645	52	2.375	92	—	—	637	55	1.738	37	
71	Żydaczów	688	23½	146	89½	835	13	—	—	—	—	835	13	
72	Żywiec	809	45½	8	91	818	36½	—	—	809	45½	8	91	
	Suma	222.108	82½	43.602	97½	265.711	80	5.904	78	50.748	90½	209.055	11½	

Z kwoty zaległej z końcem roku 1890 . . . 209.055 zł. 11½ ct.

przypada: na zaległość z lat dawniejszych . . . 165.452 zł. 14 ct.

„ „ „ z roku 1890 . . . 43.602 zł. 97½ ct.

Razem, jak wyżej . . 209.055 zł. 11½ ct.

Alegat *d*) do zamknięcia rachunku krajowego funduszu szkolnego za rok 1890.

WYKAZ

zaległych z końcem roku 1890. zaliczek, udzielonych gminom na budynki szkolne.

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1890. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1890 zł.	ct.
Rohatyn	1	Babuchów	gmina	200	—	—	—	200	—
Sambor	2	Barańczyce	„	280	—	40	—	240	—
Nowy Sącz	3	Bartków i Posadowa	„	120	—	20	—	100	—
Brzozów	4	Bartkówka	„	300	—	30	—	270	—
Sanok	5	Bazanówka	„	200	—	—	—	200	—
Sambor	6	Bereźnica szl. i rust.	„	300	—	—	—	300	—
Brody	7	Blich	„	62	50	62	50	—	—
Cieszanów	8	Bihale	„	300	—	50	—	250	—
Rudki	9	Błożew dolna	„	100	—	10	—	90	—
Stanisławów	10	Błudniki	„	180	—	20	—	160	—
Brody	11	Boratyn	„	210	—	60	—	150	—
Bóbrka	12	Bóbrka	miasto	300	—	100	—	200	—
Bóbrka	13	Bóbrka	gmina	50	—	—	—	50	—
Ropczyce	14	Brzezina	„	200	—	—	—	200	—
Kolbuszowa	15	Brzostowa góra	„	180	—	20	—	160	—
Łańcut	16	Brzoza królewska	„	210	—	35	—	175	—
Łańcut	17	Brzoza królewska	„	200	—	—	—	200	—
Bóbrka	18	Bukowina	„	280	—	40	—	240	—
Rudki	19	Burcze	„	200	—	—	—	200	—
Sambor	20	Burczyce	„	90	—	—	—	90	—
Kamionka	21	Busk	„	400	—	200	—	200	—
Staremiasto	22	Busowisko	„	200	—	—	—	200	—
Przemyśl	23	Buszkowice	„	180	—	20	—	160	—
Jaworów	24	Cetula	„	200	—	20	—	180	—
Jarosław	25	Chłopice	„	200	—	—	—	200	—
Horodenka	26	Chocimierz	„	350	—	100	—	250	—
Przemyśl	27	Chodnowice	„	200	—	—	—	200	—
Nisko	28	Cholewiana góra	„	320	—	40	—	280	—
Mościska	29	Chorośnica	„	400	—	50	—	350	—
Borszczów	30	Chudyjowce	„	200	—	—	—	200	—
Jarosław	31	Cieszacin wielki	„	180	—	20	—	160	—
Kolbuszowa	32	Cmolas	„	200	—	—	—	200	—
Przemyśl	33	Cyków	„	80	—	40	—	40	—
Sambor	34	Czaple	„	160	—	—	—	160	—
Skałat	35	Czerniszówka	„	90	—	10	—	80	—
Lwów	36	Czerepin	„	150	—	30	—	120	—
Rzeszów	37	Czudec	miasto	50	—	—	—	50	—
Lwów	38	Czyszki	gmina	80	—	80	—	—	—
Stryj	39	Daszawa	„	400	—	100	—	300	—
Dąbrowa	40	Dąbrowa	„	2.076	95	830	90	1.246	05
Sanok	41	Dąbrówka	„	450	—	50	—	400	—
Łańcut	42	Dembno	„	300	—	120	—	180	—
Brzesko	43	Dembno	„	200	—	40	—	160	—
Łańcut	44	Dębina	„	320	—	40	—	280	—
Zbaraż	45	Dobromirka	„	320	—	—	—	320	—
Nadwórna	46	Dora	„	180	—	—	—	180	—
Żółkiew	47	Doroszów wielki	„	280	—	40	—	240	—
Brody	48	Dubie	„	180	—	—	—	180	—
Brzozów	49	Dubiecko	„	150	—	—	—	150	—
		Do przeniesienia .		12.459	45	2.318	40	10.141	05

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1890. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1890 zł.	ct.
		Z przeniesienia . .		12.459	45	2.318	40	10.141	05
Stanisławów	50	Dubowa z Dechową	gmina	240	—	40	—	200	—
Sanok	51	Dudyńce	„	200	—	40	—	160	—
Krosno	52	Dukla	„	400	—	—	—	400	—
Mielec	53	Dulcza wielka	„	80	—	80	—	—	—
Żydaczów	54	Folwarki żydaczowskie	„	14	43	14	43	—	—
Sanok	55	Falejówka z Raczkową	„	200	—	—	—	200	—
Skałat	56	Faszczówka	„	200	—	50	—	150	—
Lwów	57	Ganczary	„	200	—	50	—	150	—
Łańcut	58	Giedlarowa	„	180	—	30	—	150	—
Sanok	59	Głębokie	„	160	—	—	—	160	—
Bochnia	60	Gierczyce	„	300	—	30	—	270	—
Lwów	61	Głuchowice ad Gaje	„	240	—	30	—	210	—
Złoczów	62	Gołogóry	„	100	—	100	—	—	—
Ropczyce	63	Góra ropczycka	„	200	—	—	—	200	—
Bochnia	64	Grabie	„	200	—	—	—	200	—
Przemyśl	65	Grochowce	„	400	—	50	—	350	—
Przemyśl	66	Hermanowice	„	150	—	25	—	125	—
Zbaraż	67	Hniliczki	„	480	—	120	—	360	—
Złoczów	68	Hodów	„	300	—	60	—	240	—
Zaleszczyki	69	Hołowczyńce	„	135	—	—	—	135	—
Zaleszczyki	70	Hołowczyńce	„	100	—	15	—	85	—
Staremiasto	71	Hołowecko	„	300	—	—	—	300	—
Husiatyn	72	Husiatyn	„	400	—	80	—	320	—
Kolbuszowa	73	Huta przedborska	„	100	—	10	—	90	—
Rzeszów	74	Hyżne	„	80	—	40	—	40	—
Stanisławów	75	Jamnica	„	135	—	15	—	120	—
Nisko	76	Jarocin	„	180	—	30	—	150	—
Lwów	77	Jaryczów stary	„	300	—	300	—	—	—
Brzozów	78	Jasienica	„	200	—	—	—	200	—
Brzesko	79	Jasień	„	300	—	100	—	200	—
Krosno	80	Jaszczew	„	320	—	40	—	280	—
Jaworów	81	Jazów nowy	„	200	—	20	—	180	—
Sanok	82	Jędruszkowce	„	200	—	—	—	200	—
Sanok	83	Jurowce	„	200	—	—	—	200	—
Trembowla	84	Iławcze	„	100	—	50	—	50	—
Wadowice	85	Izdebnik	„	200	—	100	—	100	—
Zborów	86	Kalne	„	150	—	—	—	150	—
Nadwórna	87	Kamienne	„	200	—	—	—	200	—
Lwów	88	Kamienopol	„	240	—	30	—	210	—
Tarnów	89	Klikowa	„	100	—	50	—	50	—
Sanok	90	Klimkówka	„	100	—	50	—	50	—
Bochnia	91	Kłaj	„	300	—	30	—	270	—
Żółkiew	92	Kłodno	„	200	—	100	—	100	—
Cieszanów	93	Kobelnica ruska	„	550	—	465	54	84	46
Wieliczka	94	Kobierzyn	„	320	—	40	—	280	—
Staremiasto	95	Kobło stare	„	180	—	—	—	180	—
Kolbuszowa	96	Kolbuszowa	„	560	—	70	—	490	—
Strzyżów	97	Konieczkowa	„	400	—	100	—	300	—
Sanok	98	Kostarowce	„	300	—	60	—	240	—
Zbaraż	99	Korszyłówka	„	250	—	50	—	200	—
Przemyśl	100	Kosienice	„	270	—	60	—	210	—
Tarnów	101	Kowalowa	„	300	—	50	—	250	—
Lwów	102	Kozielniki	„	180	—	20	—	160	—
		Do przeniesienia .		24.753	88	5.013	37	19.740	51

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1890. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1890 zł.	ct.
		Z przeniesienia . .		24.753	88	5.013	37	19.740	51
Jaworów	103	Krakowiec	miasto	270	—	60	—	210	—
Rzeszów	104	Krasne	gmina	100	—	10	—	90	—
Rzeszów	105	Krasne	„	200	—	20	—	180	—
Lwów	106	Krasów	„	100	—	—	—	100	—
Dobromil	107	Kreców	„	200	—	20	—	180	—
Złoczów	108	Kropiwna i Uhorce	„	300	—	30	—	270	—
Rzeszów	109	Krzaczkowa	„	360	—	40	—	320	—
Sambor	110	Krużyki	„	200	—	—	—	200	—
Krosno	111	Krościenko	„	200	—	100	—	100	—
Lwów	112	Krotoszyn	„	290	—	—	—	290	—
Sokal	113	Krystynopol	„	100	—	100	—	—	—
Myślenice	114	Krzyszkowice	„	400	—	100	—	300	—
Bochnia	115	Książnice	„	200	—	—	—	200	—
Lwów	116	Kulparków	„	600	—	105	—	495	—
Bochnia	117	Kierlikówka z Ujazdem i Rdzawa	„	200	—	—	—	200	—
Mościska	118	Lacka wola	„	200	—	50	—	150	—
Dobromil	119	Lacko	„	80	—	—	—	80	—
Gródek	120	Leśniowice	„	200	—	—	—	200	—
Łańcut	121	Leżajsk	„	2.000	—	250	—	1.750	—
Grybów	122	Lipnica wielka	„	210	—	30	—	180	—
Lwów	123	Lubiana	„	400	—	—	—	400	—
Rawa	124	Lubycza	„	120	—	120	—	—	—
Łańcut	125	Łańcut	miasto	1.400	—	600	—	800	—
Brzesko	126	Łęki	gmina	200	—	—	—	200	—
Nadwórna	127	Łojowa	„	150	—	15	—	135	—
Trembowla	128	Łoszniów	„	70	—	70	—	—	—
Jarosław	129	Łowce	„	210	—	30	—	180	—
Tarnopol	130	Magdalówka	„	480	—	120	—	360	—
Nadwórna	131	Majdan górny	„	200	—	—	—	200	—
Złoczów	132	Majdan gołogórski	„	100	—	—	—	100	—
Jarosław	133	Makowisko	„	200	—	—	—	200	—
Lisko	134	Manasterzec z Łukawicą	„	280	—	40	—	240	—
Nowy Sącz	135	Marcinkowice	„	120	—	20	—	100	—
Borszczów	136	Michałków	„	135	—	15	—	120	—
Borszczów	137	Mielnica	„	300	—	30	—	270	—
Bóbrka	138	Mołotów z Demidowem	„	120	—	—	—	120	—
Mościska	139	Mościska	„	750	—	250	—	500	—
Lwów	140	Mostki	„	210	—	30	—	180	—
Staremiasto	141	Mszaniec	„	200	—	—	—	200	—
Mościska	142	Myślatycze	„	350	—	50	—	300	—
Skałat	143	Mysłowa	„	180	—	60	—	120	—
Tarnopol	144	Myszkowice	„	280	—	40	—	240	—
Nadwórna	145	Nadwórna	„	1.280	—	320	—	960	—
Zaleszczyki	146	Nagórzany	„	320	—	40	—	280	—
Lwów	147	Nawarya	„	200	—	—	—	200	—
Bochnia	148	Nieszkowice	„	300	—	—	—	300	—
Borszczów	149	Niwra	„	100	—	100	—	—	—
Sambor	150	Nawoszyce	„	200	—	—	—	200	—
Tłumacz	151	Okniany	„	200	—	10	—	190	—
Tłumacz	152	Okniany	„	100	—	10	—	90	—
Bochnia	153	Olchowa	„	200	—	—	—	200	—
Horodenka	154	Olchowiec	„	300	—	—	—	300	—
Cieszanów	155	Oleszyce	„	500	—	100	—	400	—
		Do przeniesienia .		41.318	88	7.998	37	33.320	51

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1890. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1890 zł.	ct.
		Z przeniesienia . .		41.318	88	7.998	37	33.320	51
Cieszanów	156	Oleszyce stare	gmina	600	—	200	—	400	—
Sambor	157	Ortyniec	„	210	—	30	—	180	—
Myślenice	158	Osielec	„	350	—	100	—	250	—
Ropczyce	159	Ostrów	„	300	—	60	—	240	—
Łańcut	160	Ostrów	„	180	—	—	—	180	—
Brzozów	161	Pawłokoma	„	225	—	25	—	200	—
Kołomyja	162	Peczeniżyn	miasto	200	—	20	—	180	—
Złoczów	163	Pietrzyce	gmina	120	—	20	—	100	—
Bochnia	164	Pierzchów	„	200	—	—	—	200	—
Borszczów	165	Piłatkowce	„	100	—	10	—	90	—
Sanok	166	Pisarowice	„	300	—	30	—	270	—
Zborów	167	Pleśniany	„	150	—	—	—	150	—
Przemyśl	168	Pleszowice	„	140	—	20	—	120	—
Nadwórna	169	Pniów	„	200	—	20	—	180	—
Stanisławów	170	Pobereże	„	500	—	—	—	500	—
Kamionka	171	Pobieżany	„	200	—	—	—	200	—
Lwów	172	Podborce	„	150	—	—	—	150	—
Lwów	173	Polanka	„	270	—	60	—	210	—
Złoczów	174	Pomorzany	„	240	—	—	—	240	—
Buczacz	175	Porchowa	„	200	—	20	—	180	—
Lisko	176	Poraż	„	200	—	—	—	200	—
Lwów	177	Porszna	„	177	83	177	83	—	—
Krosno	178	Potok	„	280	—	40	—	240	—
Kolbuszowa	179	Przedbórz	„	200	—	20	—	180	—
Brzozów	180	Przedmieście Dynowskie	„	200	—	—	—	200	—
Złoczów	181	Przewłoczna	„	240	—	30	—	210	—
Rzeszów	182	Przybyszówka	„	270	—	—	—	270	—
Brzozów	183	Przysietnica	„	200	—	—	—	200	—
Nisko	184	Przyszów kameralny	„	120	—	—	—	120	—
Rzeszów	185	Przewrotne	„	160	—	80	—	80	—
Lwów	186	Pustomyty	„	100	—	20	—	80	—
Myślenice	187	Raba	„	150	—	15	—	135	—
Mościska	188	Radenice	„	270	—	30	—	240	—
Jarosław	189	Radymno	„	1 250	—	750	—	500	—
Kamionka	190	Radziechów	„	941	—	470	90	470	10
Sambor	191	Rajtarowice	„	210	—	60	—	150	—
Łańcut	192	Rakszawa	„	200	—	—	—	200	—
Rohatyn	193	Rohatyn	„	500	—	500	—	—	—
Skałat	194	Rosochowaciec	„	200	—	—	—	200	—
Lisko	195	Równia	„	200	—	—	—	200	—
Mielec	196	Ruda	„	160	—	20	—	140	—
Rudki	197	Ryczychów	„	200	—	20	—	180	—
Gorlice	198	Rzepiennik stary	„	350	—	50	—	300	—
Jaworów	199	Semerówka	„	200	—	—	—	200	—
Nadwórna	200	Sadzawka	„	200	—	—	—	200	—
Lwów	201	Siedliska ad Tołszczów	„	240	—	30	—	210	—
Kołomyja	202	Siemakowce	„	200	—	200	—	—	—
Sanok	203	Siemuszowa	„	200	—	—	—	200	—
Łańcut	204	Siennów	„	200	—	100	—	100	—
Jarosław	205	Sieniawa v. Dybków i Wylewa		1.582	96	320	—	1.262	96
Przemyśl	206	Sierakośce	gmina	180	—	30	—	150	—
Myślenice	207	Skawa	„	100	—	—	—	100	—
Lwów	208	Skniłów	„	500	—	350	—	150	—
		Do przeniesienia .		56.535	67	11.927	10	44.608	57

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1890. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1890 zł.	ct.
		Z przeniesienia . .		56.535	67	11.927	10	44.608	57
Złoczów	209	Skniłów	gmina	240	—	30	—	210	—
Zbaraż	210	Skoryki	„	200	—	—	—	200	—
Kolbuszowa	211	Sokołów	„	200	—	200	—	—	
Lwów	212	Sokolniki	„	500	—	—	—	500	—
Lwów	213	Sołonka wielka	„	270	—	30	—	240	—
Złoczów	214	Snowicz	„	210	—	30	—	180	—
Kamionka	215	Spas	„	240	—	30	—	210	—
Lwów	216	Stroniatyn	„	600	—	300	—	300	—
Przemyśl	217	Średnia	„	180	—	—	—	180	—
Kamionka	218	Środopolce	„	60	—	60	—	—	—
Lwów	219	Sroki	„	120	—	120	—	—	—
Przemyśl	220	Stubienko	„	500	—	100	—	400	—
Gorlice	221	Strzeszyn	„	240	—	40	—	200	—
Bóbrka	222	Suchodół	„	280	—	40	—	240	—
Staremiasto	223	Suszyca rykowa	„	200	—	—	—	200	—
Kamionka	224	Suszno	„	270	—	30	—	240	—
Limanowa	225	Szczawa	„	240	—	30	—	210	—
Lisko	226	Tarnawa górna i dolna	„	200	—	—	—	200	—
Nadwórna	227	Tarnowica leśna	„	239	76	29	76	210	—
Sokal	228	Tartaków	miasteczko	560	—	80	—	480	—
Staremiasto	229	Terło szlacheckie i rustykalne		120	—	—	—	120	—
Staremiasto	230	Terszów	gmina	200	—	—	—	200	—
Złoczów	231	Trościanicc mały	„	300	—	—	—	300	—
Bochnia	232	Trzciana	„	350	—	—	—	350	—
Kossów	233	Tudiów	„	180	—	20	—	160	—
Turka	234	Turka	„	355	36½	55	—	300	36½
Rzeszów	235	Trzebowiska	„	200	—	20	—	180	—
Rzeszów	236	Tyczyn	„	300	—	100	—	200	—
Tłumacz	237	Tyśmienica	„	60	—	20	—	40	—
Żółkiew	238	Udnów	„	180	—	20	—	160	—
Łańcut	239	Urzejowice	„	250	—	50	—	200	—
Lisko	240	Ustyanowa	„	200	—	—	—	200	—
Sambor	241	Waniowice	„	300	—	—	—	300	—
Brzesko	242	Wesołów	„	60	04	—	—	60	04
Kamionka	243	Wierzblany	„	180	—	—	—	180	—
Lwów	244	Winniki	„	1.000	—	500	—	500	—
Kamionka	245	Witków nowy	„	420	—	60	—	360	—
Kraków	246	Witkowice	„	300	—	—	—	300	—
Przemyśl	247	Witoszyńce	„	200	—	—	—	200	—
Brzozów	248	Witryłów	„	200	—	—	—	200	—
Husiatyn	249	Wola czarnokoniecka	„	480	—	80	—	400	—
Staremiasto	250	Wola koblańska	„	180	—	20	—	160	—
Mielec	251	Wola pławska	„	200	—	20	—	180	—
Sanok	252	Wola senkowa	„	300	—	30	—	270	—
Kolbuszowa	253	Wola sokołowska	„	200	—	—	—	200	—
Kamionka	254	Wolica derewlańska	„	200	—	20	—	180	—
Żydaczów	255	Wołczniów	„	200	—	100	—	100	—
Nadwórna	256	Wołosów	„	240	—	30	—	210	—
Rzeszów	257	Wysoka	„	150	—	15	—	135	—
Rzeszów	258	Wysoka	„	200	—	—	—	200	—
Przemyślany	259	Wyżniany	„	180	—	40	—	140	—
Lwów	260	Zamarstynów	„	280	—	80	—	200	—
Lwów	261	Zarudce	„	180	—	20	—	160	—
		do przeniesienia .		70.430	83½	14.376	86	56.053	97½

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gmin		Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1890 zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1890 zł.	ct.
		Z przeniesienia . .		70.430	83½	14.376	86	56.053	97½
Gródek	262	Zawidowice	gmina	320	—	40	—	280	—
Lwów	263	Zboiska	„	100	—	100	—	—	—
Bochnia	264	Zbydniów część I	„	200	—	—	—	200	—
Nowy Sącz	265	Zbyszyce i Wilkonosza	„	240	—	—	—	240	—
Mielec	266	Zdziarzec	„	60	—	60	—	—	—
Zborów	267	Żabin	„	150	—	—	—	150	—
Lwów	268	Żurawniki	„	240	—	—	—	240	—
Lwów	269	Zubrza	„	1.050	—	1.050	—	—	—
Żydaczów	270	Żurawno	„	1.800	—	200	—	1.600	—
Sambor	271	Zwór	„	200	—	—	—	200	—
		Suma . .		74.790	83½	15.826	86	58.963	97½

Uwaga.

Zaległość w kwocie 58.963 zł. 97½ ct. rozpada się:

a) na zaległość z lat dawniejszych w kwocie 50.763 zł. 97½ ct.
b) „ „ z roku 1890 w kwocie . . 8.200 „

LW. 44.475/1890.

Odpis

odezwy c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 8. Października 1890 L. 15.503 do Wydziału krajowego w sprawie zamknięcia rachunków krajowego funduszu szkolnego emerytalnego za rok 1889.

W załączenie udziela się Świetnemu Wydziałowi krajowemu zamkuięcia rachunków krajowego funduszu emerytalnego szkolnego za rok 1889 z nadmienieniem, że bilans majątku obrotowego wykazuje niedobór tylko w kwocie 17.532 zł. $46^1/_2$ ct. z tego powodu, że na pokrycie niedoboru sprzedano już w r. 1889 część efektów wartościowych objętych wykazem B. za które otrzymano gotówkę w kwocie 96.817 zł. 10 ct. jakto w odezwach tutejszych z dnia 24. lutego r. 1889 l. 18.001 i z 4. Października 1889 l. 16 924 wykazano, a na pokrycie powyższego niedoboru w kwocie 17.532 zł. $46^1/_2$ ct. sprzedano w r. 1890 również część efektów wartościowych objętych wykazem B., o czem Świetny Wydział krajowy odezwą tutejszą z d. 12. lipca 1890 l. 2420 zawiadomiono.

Lwów, dnia 8. Października 1890.

Badeni w. r.

Do L. N. 15.503 ex 1890

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

krajowego funduszu emerytalnego szkolnego

za rok 1889.

Liczba porząd.	Rubryka	Dopisano zł.	Dopisano ct.	Odpisano zł.	Odpisano ct.
	Majątek obrotowy.				
	I. Przychody.				
1.	Odsetki od kapitałów				
2.	Datek stały z krajowego funduszu szkolnego				
3.	Zapisy i darowizny			87	43
4.	Interkalarya od opróżnionych posad			371	18
5.	Stałe wkładki nauczycieli				
6.	Wkładki 2% za czas służby przedetatowej				
7.	Dodatek uzupełniający z krajowego funduszu				
8.	Rozmaite przychody				
9.	Zwroty z emerytur				
10.	„ „ pensyi wdów				
11.	„ „ dodatków na wychowanie				
12.	Gotówka otrzymana za wylosowane efekta na zakupno nowych .				
13.	Razem .			458	61
14.	Z majątku zarodowego przyjęto na pokrycie niedoboru majątku obrotowego				
15.	Łącznie			458	61
16.	Do tego zapas kasowy z początkiem roku 1889				
17.	Ogółem .				

I. *Ad 1.* Zaległości wykazano z końcem r. 1889 z powodu, że odsetki od listów zastawnych gal. Towarzystwa kred. ziem. za czas od 1. lipca do końca grudnia 1889 dopiero dnia 7. stycznia 1890 pobrane i w dzienniku przychodów krajowego funduszu emerytalnego szkolnego przez c. k. główną kasę krajową

II. zachowane zostały . . . . . .

Ad 4. 5. 6. 8. do 11. Wykazane z końcem r. 1889 zaległości pochodzą stąd, że dzienniki posiłkowe c. k. urzędów podatkowych za czas od 1. czerwca do 31. grudnia 1889 dla braku dostatecznej gotówki w krajowym funduszu emerytalnym szkolnym w r. 1889 nie zostały zarachowane przez główną kasę krajową.

Należytość						Uiszczenie		Budżet na rok 1889.	W porównaniu z kwotą budżetową okazuje się wynikłość pomyślniejsza		Zaległości bierne			
zaległa		bieżąca		łącznie							z początkiem roku 1889.		z końcem roku 1889.	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
5.106	25	8.194	25	13.300	50	10.310	75				5.106	25	2.989	75
—	—	18.500	—	12.800	—	12.800	—				—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—				—	—	—	—
10.558	56½	7.802	60	18.361	16½	8.758	21½				10.558	56½	9.602	95
24.844	28½	37.146	17½	61.990	46	39.833	05				24.931	71½	22.157	41
7.440	53½	13.919	19	21.359	72½	9.446	06½				7.811	71½	11.913	66
—	—	—	—	—	—	—	—				—	—	—	—
318	40½	1.063	46	1.381	86½	727	41½				318	40½	654	45
—	—	27	50	27	50	18	75				—	—	8	75
4	45	—	—	4	45	—	—				4	45	4	45
7	59	32	15	39	12	13	59				7	59	26	13
—	—	40.000	—	40.000	—	40.000	—				—	—	—	—
48.280	08	120.985	30½	169.265	38½	121.907	83½				48.738	69	47.357	55
											—	—	—	—
		96.817	10	96.817	10	96.817	10				—	—	—	—
											—	—	—	—
48.280	08	217.802	40½	266.082	48½	218.724	93½				48.738	69	47.357	55
						1.058	85				—	—	—	—
						219.783	78½							

Liczba porząd.	Rubryka	Dopisano zł.	Dopisano ct.	Odpisano zł.	Odpisano ct.
	Majątek obrotowy.				
	II. Wydatki.				
1.	Emerytury czasowe nauczycieli i nauczycielek	—	—	—	9
2.	„ dożywotnie „ „	—	—	544	69
3.	Pensye wdów po nauczycielach	—	—	443	26½
4.	Dodatki na wychowanie sierót	44	29	—	—
5.	Odprawy i kwartały pozgnne	—	—	—	—
6.	Zwroty z uiszczonych interkalariów	—	—	—	—
7.	„ z uiszczonych wkładek emerytalnych	—	—	29	60
8.	Koszta zarządu	—	—	21	08
9.	Rozmaite wydatki	—	—	—	—
10.	Razem	44	29	1.038	72½
11.	Wydano na rzecz majątku zarodowego	—	—	—	—
12.	Zwrot do „ „	—	—	—	—
13.	Łącznie	44	29	1.038	72½
14.	Do tego zapas kasowy z końcem r. 1889	—	—	—	—
15.	Razem				

Uwaga. Zaległości wykazane z końcem r. 1889 pochodzą stąd, że dzenniki posiłkowe c. k. urzędów podatkowych za czas od 1 czerwca do 31 grudnia 1889 dla braku dostatecznej gotówki w krajowym funduszu emerytalnym szkolnym w r. 1889 nie zostały zarachowane przez c. k. główną kasę krajową.

*W wykazanym w dzienniku c. k. głównej kasy krajowej zapasie kasowym z końcem r. 1889 w kwocie

49.219 zł. 87½ ct. mieści się zapas majątku zakładowego pod A) w kwocie

20.000 zł. i zapas majątku wykazanego pod B)

15.000 zł. razem 35.000 zł. pozostaje przeto zapas kasowy majątku obrotowego 14.219 złr. 87½ ct.

Należytość						Uiszczenie		Budżet na rok 1889.	W porównaniu z końcem roku budżetowego okazuje się wynikłość pomyślniejsza		Zaległości bierne			
zaległa		bieżąca		łączna							z początkiem roku 1889.		z końcem roku 1889.	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1.704	49	3.849	—	5.553	49	3.494	18				1.704	58	2.059	31
63.732	92	80.678	53	144.411	45	97.763	78				64.277	61	46.647	67
26.503	20	32.809	24	59.312	44	40.617	13				26.946	46½	18.695	31
10.209	17½	12.090	25	22.299	42½	15.015	96				10.104	88½	7.283	46½
4.691	25	5.157	50	9.848	75	6.226	25				4.691	25	3.622	50
—	—	—	—	—	—	—	—				—	—	—	—
1.260	76	780	81	2.041	57	1.453	27				1.290	36	588	30
—	—	22	31	22	31	22	31				21	08	—	—
467	47½	716	89	1.184	36½	971	03				467	47½	213	33½
108.569	27	136.104	53	244.673	80	165.563	91				109.563	70½	79.109	89
—	—	—	—	—	—	—	—				—	—	—	—
—	—	40.000	—	40.000		5.000	—				—	—	35 000	—
108.569	27	176.104	53	284.673	80	170.563	91				109.563	70½	114.109	89
—	—	—	—	—	—	49.219	87½				—	—	—	—
						219.783	78½							

Bilans majątku obrotowego.

Liczba porząd.	Przedmiot	Kwota zł.	Kwota ct.
	Stan czynny.		
1.	Zapas kasowy z końcem r. 1888	1.058	85
2.	Dochody wynosiły według liczby porządkowej 14 wykazu szczegółowego ogółem . . . . . 218.724 zł. 93½ ct.		
	a doliczywszy do tego zaległości czynne . . . 47.357 zł. 55 ct.		
	Razem	266.082	48½
	Łącznie przeto	267.141	33½
	Stan bierny.		
3.	Wydatki wynosiły według liczby porządkowej 13 wykazu szczegółowego ogółem . . . . . 170.563 zł. 91 ct.		
	a doliczywszy do tego zaległości bierne . . . 114.109 „ 89 „		
	Razem	284.673	80
4.	W porównaniu stanu czynnego ze stanem biernym okazuje się niedobór w przychodach w kwocie	17.532	46½

MAJĄTEK

krajowego funduszu emerytalnego szkolnego.

A) Zakładowy.

B) Powstały z nadwyżek dochodów, umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych.

Liczba porząd.	Bliższe oznaczenie rubryk	Należytość						Uiszczenie		Zaległości czynne	
		zaległa		bieżąca		łącznie					
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	A. Majątek zakładowy.										
	Przychody.										
	I. W efektach wartościowych.										
1.	Zakupione obligacye										
2.	Przepisane „										
3.	Zakupione listy zastawne zakł. pryw.										
4.	Przepisane listy zastawne zakł. pryw.										
5.	Rozmaite przychody										
6.	Łącznie										
7.	Do tego początkowy zapas kasowy							32	450 64		
8.	Ogólna suma . . .							32.	450 64		
	II. W gotówce,										
9.	Zapisy i darowizny										
10.	Wartość sprzedanych obligacyj										
11.	„ wylosowanych listów zastawnych „			20.000	—	20.000	—	20.000	—		
12.	„ sprzedanych list. zastawnych										
13.	Przyjęto z majątku obrotowego										
14.	Razem .			20.000	—	20.000	—	20.000	—		

Liczba porząd.	Bliższe oznaczenie rubryk	Należytość						Uiszczenie		Zaległości bierne	
		zaległa		bieżąca		łącznie					
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Rozchody.										
	I. W efektach wartościowych.										
1.	Sprzedane obligacye										
2.	Obligacye wydane do przepisania										
3.	Wylosowane listy zast. zakł. pryw.			20.000	—	20.000	—	20.000	—		
4.	Sprzedane listy zast. zakł. pryw.										
5.	Wydane do przepisania listy zastawne										
6.	Rozmaitə wydatki										
7.	Łącznie			20.000	—	20.000	—	20.000	—		
8.	Do tego końcowy zapas kasowy							12.450	64		
9.	Ogólna suma .							32.450	64		
	II. W gotówce.										
10.	Na zakupienie obligacyj										
11.	„ „ listów zast. zakł. pryw. . . .			20.000	—	20.000	—			20.000	—
12.	Na rzecz majątku obrotowego										
13.	Umieszczono w kasie oszczędności										
14.	Rozmaite wydatki										
15.	Razem .			20.000	—	20.000	—			20 000	—
16.	Do tego zapas kasowy z końcem 1889 . . .							20.000			
17.	Ogółem .							20.000	—		

Bilans majątku zakładowego.

Liczba porząd.	Przedmiot	Kwota zł.	Kwota ct.
	I. W efektach wartościowych.		
1.	Stan pokryty wynosił z końcem r. 1888	32.450	64
	A. Przybyło w r. 1889.		
2.	Według liczby porządkowej 6 wykazu szczegółowego, a doliczywszy do tego zaległości czynne		
	Łącznie	32.450	64
	B. Ubyło w r. 1889.		
3.	Według liczby porządkowej 7 wykazu szczegółowego, a doliczywszy do tego zaległości bierne	20.000	—
4.	Wynosi z końcem r. 1889	12.450	64
	składający się z efektów wartościowych, uwidocznionych w wykazie szczegółowym lit. A.		
	II. W gotówce.		
5.	Zapas kasowy wynosił z końcem r. 1888.		
6.	Przychody wynosiły według liczby porządkowej 14 wykazu szczegółowego . . . . . 20.000 zł.		
	a doliczywszy do tego zaległości czynne		
	Łącznie . 20.000 zł.		
	Ogółem	20.000	—
7.	Wydatki wynosiły według liczby porząd. 15 wykazu szczegółowego, a doliczywszy do tego zaległości bierne	20.000	—
	Łącznie		
8.	W porównaniu okazuje się	—	—

Wykaz lit. A.

majątku zakładowego w efektach wartościowych powstałych z kwoty 20 000 zł, przyzwolonej z funduszów państwowych w r. 1870 na utworzenie majątku zakładowego krajowego funduszu emerytalnego szkolnego.

Licz. porz.	Bliższe oznaczenie efektów	Datum	Serya	Liczba	Stopa %	Na kwotę pojedyńczo zł.	ct.	razem zł.	ct.
1.	List zastawny okresowy (37 letni) galic. Towarzystwa kredytowego ziem.	1/7 1876	I.	191	5	10.000	—		
2.	„ „ „	„ 1867	III.	653	„	1.000	—		
3.	„ „ „	„ „	III.	673	„	1.000	—		
4	„ „ „	„ 1877	V.	8.270	„	100	—		
5·	„ „ „	„ „	V.	8.271	„	100	—		
6·	„ „ „	1/1 1882	V.	154	4	100	—		
7·	„ „ „	„ „	V.	155	„	100	—		
8·	Książeczka galic. kasy oszczędności.	26/9 1883	—	45.999	„	35	83		
9·	„ „ „	10/3 1884	—	551	„	14	81	12.450	64
10·	Oprócz powyższych efektów zapas w gotówce przeznaczony na zakupienie nowych efektów							20.000	—
	Ogółem . .							32.450	64

Uwaga. Wykazany zapas gotówki jest tylko chwilowy, powstał z powodu wylosowanych listów zastawnych Nr. *192* i *199* po *10.000.*, które z końcem grudnia 1889 podjęte zostały i na początku stycznia 1890 zakupiono za ten kapitał nowe dwa listy zastawne Nr. *382* i *809* po *10.000* zł., przeto w majątku tym nie zaszła właściwie żadna zmiana.

Licz. porz.	Bliższe oznaczenie rubryk	Należytość: zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	łącznie zł.	łącznie ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Zaległości czynne zł.	Zaległości czynne ct.
	B. Majątek.										
	powstały z nadwyżek dochodów. umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych.										
	Przychody.										
	I. W efektach wartościowych.										
1.	Zakupione obligacye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.	Przepisane „ . .	—	—	12.650	—	12.650	—	12.650			
3.	Zakupione listy zast. zakł. pryw.	—	—	5.000	—	5.000	—	5.000			
4.	Przepisane listy zast. zakł. pryw.	—	—	102.200	—	102.200	—	102.200			
5.	Książeczki wkładkowe kasy oszczędności . . .	—	—	89	95	89	95	89	95		
6.	Rozmaite przychody	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.	Razem .			119.939	95	119.939	95	119.939	95		
8.	Do tego zapas kasowy z początkiem 1889 . .							195.916	26		
9.	Łącznie . .							315.856	21		
	*Ogólny początkowy zapas kasowy 228.366 zł. 90 ct. od tego zapas kasowy majątku zakładowego pod *A.* 32 450 „ 64 „ pozostaje zapas kasowy dla majątku wykazanego pod *B.* 195.916 zł. 26 ct.										
	II. W gotówce.										
10.	Nadwyżka majątku obrotowego										
11.	Zapisy i darowizny										
12.	Wartość sprzedanych obligacyj										
13.	Wartość sprzedanych listów zastawnych . . .			96.817	10	96.817	10	96.817	10		
14.	Przyjęto z majątku obrotowego										
15.	Wartość wylosowanych listów zastawnych . .			20.000	—	20.000	—	20.000	—		
16.	Razem .			116.817	10	116.817	10	116.817	10		

Licz. porz.	Bliższe oznaczenie rubryk	Należytość: zelegla zł.	zelegla ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	łącznie zł.	łącznie ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Zaległości bierne zł.	Zaległości bierne ct.
	Rozchody.										
	I. W efektach wartościowych.										
1.	Sprzedane obligacye										
2.	Obligacye wydane do przepisania . . .	—	—	12.650	—	12.650	—	12.650	—		
3.	Wylosowane listy zastawne.	—	—	20.000	—	20.000	—	20.000	—		
4.	Wydane do przepisania listy zastawne . . .	—	—	102.200	—	102.200	—	102.200	—		
5.	Sprzedane listy zastawne .	—	—	97.200	—	97.200	—	97.200	—		
6.	Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—	—	—		
7.	Razem .			232.050	—	232.050	—	232.050	—		
8.	Do tego zapas kasowy z końcem 1889* . . .							83.806	21		
9.	Łącznie .							315.856	21		
	*Ogólny zapas kasowy wynosi 96.256 zł. 85 ct. Od tego zapas kasowy majątku zarodowego wykazanego pod *A* 12.450 „ 64 „ pozostaje zapas kasowy dla majątku wykazanego pod *B* 83.806 zł. 21 ct.										
	II. W gotówce.										
10.	Na zakupno obligacyj										
11.	„ „ listów zastawnych zakł. pryw. . .			19.910	05	19.910	05	4.910	05	15.000	
12.	Umieszczono w kasie oszczędności . . .			89	95	89	95	89	95		
13.	Rozmaite wydatki			—	—	—	—	—	—		
14.	Na rzecz majątku obrotowego			96.817	10	96.817	10	96.817	10		
15.	Razem .			116.817	10	116.817	10	101.817	10	15.000	—
16.	Do tego reszta kasowa z końcem 1879 . .							15.000	—		
17.	Ogółem .							116.817	10		

Bilans

majątku, powstałego z nadwyżek dochodów krajowego funduszu emerytalnego szkolnego, umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych.

Licz. porz.	Przedmiot	Kwota zł.	Kwota ct.
	I. W efektach wartościowych.		
1.	Stan pokryty wynosił z końcem r. 1888	195.916	26
	A. Przybyło w r. 1889.		
2.	Według liczby porządkowej 7 wykazu szczegółowego 119.939 zł. 95 ct. a doliczywszy do tego zaległości czynne Łącznie . . . . 119.939 zł. 95 ct.		
	B. Ubyło w r. 1889.		
3.	Według liczby porządkowej 7 wykazu szczegółowego . 232.050 zł. — ct. a doliczywszy do tego zaległości bierne Łącznie . . . . 232.050 zł. — ct.		
4.	W porównaniu więc pomniejszył się o	*112.110*	*05*
	i wynosi z końcem r. 1889	83 806	21
	składający się z efektów wartościowych uwidocznionych w wykazie szczegółowym lit. B.		
	II. W gotówce.		
5.	Zapas kasowy wynosił z końcem r. 1888.		
6.	Przychody wynosiły według liczby porządkowej 16 wykazu szczegółowego . . . . . 116.817 zł. 10 ct. a doliczywszy do tego zaległości czynne Łącznie	116.817	10
7.	Wydatki wynosiły według liczby porządkowej 15 wykazu szczegółowego	101.817	10
	a doliczywszy do tego zaległości biern . . . . 15.000 zł. — ct.	15.000	—
	Łącznie	116.817	10
8.	W porównanin okazuje się	—	—

Wykaz lit. B.

efektów wartościowych krajowego funduszu emerytalnego szkolnego, powstałych z nadwyżek dochodów, umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych.

Liez. porz.	Bliższe oznaczenie efektów	Datum	Serya	Liczba	Stopa %	Na kwotę pojedyńczo zł.	ct.	razem zł.	ct.
1.	Zapis jednolitego długu Państwa . .	1/11 1889.	—	68.382	5	12.650	—	12.650	—
2.	Listy zastawne gal. Tow. kred. ziemsk.	1/7 1886.	V.	942	4	100	—		
3.	„ „ „ „ „ „ „	1/1 1887.	V.	298	4	100	—		
4.	„ „ „ „ „ „ „	„ „	V	909	4	100	—		
5.	„ „ „ „ „ „ „	„ „	V.	1.406	4½	100	—		
6.	„ „ „ „ „ „ „	„ „	IV.	440	4	500	—		
7.	„ „ „ „ „ „ „	1/7 1882.	II.	139	4	5 000	—		
8.	„ „ „ „ „ „ „	„ „	II.	145	4	5.000	—		
9.	„ „ „ „ „ „ „	„ 1887.	II.	320	4	5.000	—		
10.	„ „ „ „ „ „ „	„ „	II.	324	4	5.000	—		
11.	„ „ „ „ „ „ „	1/1 1880.	II.	1.672	5	5.000	—		
12.	„ „ „ „ „ „ „	„ 1889.	I.	1 708	4½	5.000	—		
13.	„ „ „ „ „ „ „	„ 1887.	I.	73	4	10.000	—		
14.	„ „ „ „ „ „ „	„ „	I.	177	4½	10.000	—		
15.	„ „ „ „ „ „ „	„ „	I.	181	4½	10.000	—		
16.	„ „ „ „ „ „ „	1/7 1882.	I.	706	5	10.000	—	70 900	
17.	Książeczka kasy oszczędności . .	10/3 1884.	—	551	4	7	04		
18.	„ „ „	13/7 1887.	—	49.938	4	17	76		
19.	„ „ „	11/6 „	—	1.155/87	—	75	59		
20.	„ „ „	10/1 „	—	41.424/87	—	49	62		
21.	„ „ „	2/3 „	—	55.153/87	—	16	25		
22.	Razem . .	15/1 1889.	—	72.052/89	—	89	95	256	21
								83 806	

Wykaz

dochodów i wydatków krajowego funduszu emerytalnego szkolnego w okresie czasu od 1. stycznia do końca grudnia 1889, według dzienników c. k. głównej kasy krajowej.

Licz. porz.	W miesiącu	Dochody				Wydatki			
		w gotówce		w papierach wartościowych		w gotówce		w papierach wartościowych	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1.	Styczniu 1889	13.939	69½	10.089	95	13.592	50½	10.000	—
2.	Lutym „	1.493	52	57.000	—	1.820	07	114.000	—
3.	Marcu „	93.930	68	—	—	88.453	45½	—	—
4.	Kwietniu „	1.548	33	—	—	1.241	—	—	—
5.	Maju „	1.345	97	—	—	1.112	65½	—	—
6.	Czerwcu „	4.739	77½	—	—	11.626	77½	—	—
7.	Lipcu „	4.780	40	—	—	1.111	70½	—	—
8.	Sierpniu „	1.092	46	—	—	1.009	33½	—	—
9.	Wrześniu „	1.623	39	—	—	1.181	04	12.650	—
10.	Październiku „	46.162	62	40.200	—	46.912	18	70.400	—
11.	Listopadzie „	1.304	—	—	—	1.229	64½	—	—
12.	Grudniu „	46.764	09½	12.650	—	1.273	54½	45.000	—
13.	Razem	218.724	93½	119.939	95	170.563	91	252.050	—
14.	Zapas kasowy z początkiem r. 1889.	1.058	85	228.366	90				
15.	„ „ „ końcem „ „					49 219	87½	96.256	85
	Ogółem.	219.783	78½	348.306	85	219.783	78½	348.306	85

Do L. 15.984/1891.

LW: 52.701/1891.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

krajowego funduszu emerytalnego szkolnego

za rok 1890.

Liczba porząd.	Rubryka	Dopisano zł.	Dopisano ct.	Odpisano zł.	Odpisano ct.
	Majątek obrotowy.				
	I. Przychody.				
1.	Odsetki od kapitałów	—	—	—	—
2.	Datek stały z krajowego funduszu szkolnego	—	—	—	—
3.	Zapisy i darowizny	—	—	—	—
4.	Interkalarya od opróżnionych posad	—	—	129	85
5.	Stałe wkładki nauczycieli i nauczycielek	—	—	199	77
6.	Wkładki 2% za czas służby przedetatowej	—	—	53	21½
7.	Rozmaite przychody	—	—	—	—
8.	Zwroty z emerytur	—	—	—	—
9.	„ „ pensyj wdów	—	—	—	—
10.	„ „ dodatków na wychowanie	—	—	—	—
11.	Gotówka za wylosowane i sprzedane papiery majątku zarodowego	—	—	—	—
12.	Razem	—	—	382	83½
13.	Z majątku zarodowego na pokrycie niedoboru majątku obrotowego	—	—	—	—
14.	Łącznie	—	—	382	83½
15.	Do tego zapas kasowy z początkiem roku 1890	—	—	—	—
16.	Ogółem				

Uwaga.

Ad 1. Zaległości wykazane z końcem r. 1890 z powodu, że odsetki od listów zastawnych gal. Towarzystwa kred ziem. za czas od 1. lipca do 31. grudnia 1890, dopiero w styczniu 1891 pobrała c. k. główna kasa krajowa i zarachowała w dzienniku krajowego funduszu emerytalnego szkolnego

Ad 4. do 10. Wykazane z końcem r. 1890 zaległości pochodzą stąd, że dzienniki posiłkowe c. k. urzędów podatkowych za czas od 1. lipca do 31. grudnia 1890, dla braku dostatecznej gotówki w krajowym funduszu emerytalnym szkolnym w r. 1890 przez c. k. główną kasę krajową nie zostały zarachowane.

Należytość						Uiszczenie		Budżet na rok 1890.	W porównaniu z kwotą budżetową okazuje się wynikłość pomyślniejsza		Zaległości bierne			
zaległa		bieżąca		łącznie							z początkiem roku 1890.		z końcem roku 1890.	
zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
2.989	75	6.927	73	9.917	48	6.652	58	—	—	—	2.989	75	3.264	90
—	—	12.800	—	12.800	—	12.800	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9.473	10	10.077	—	19.550	10	12.360	16½	—	—	—	9.602	95	7.189	93½
21.957	64	41.632	48	63.590	12	43.294	47½	—	—	—	22.157	41	20.295	64½
11.860	44½	2.745	81½	14.606	26	8.787	12½	—	—	—	11.913	66	5.819	13½
654	45	579	—	1.233	45	906	16	—	—	—	654	45	327	29
8	75	34	72	43	47	39	09	—	—	—	8	75	4	38
4	45	—	—	4	45	—	—	—	—	—	4	45	4	45
26	13	48	06	74	19	53	04	—	—	—	26	13	21	15
—	—	1.057	68	1.057	68	1.057	68	—	—	—	—	—	—	—
46.974	71½	75.902	48½	122.877	20	85.950	31½	—	—	—	47.357	55	36.926	88½
											—	—	—	—
		59.507	10	59.507	—	59.507	—				—	—	—	—
46.974	71½	135.409	40½	182.384	20	145.457	31½				47.357	55	36.926	88½
											—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	49.219	87½	—	—	—	—	—	—	—
						194.677	19							

Liczba porząd.	Rubryka	Dopisano zł.	Dopisano ct.	Odpisano zł.	Odpisano ct.
	Majątek obrotowy.				
	II. Wydatki				
1.	Emerytury czasowe nauczycieli i nauczycielek	—	—	9	62½
2.	„ dożywotnie „ „	—	—	2.716	50½
3.	Pensye wdów po nauczycielach	—	—	83	83½
4.	Dodatki na wychowanie dzieci	—	—	33	07
5.	Odprawy i kwartały pozgonne	—	—	—	—
6.	Zwroty z uiszczonych interkalaryów	—	—	—	—
7.	„ z uiszczonych wkładek emerytalnych	—	—	—	—
8.	Koszta zarządu	—	—	—	—
9.	Rozmaite wydatki	—	—	94	60½
10.	Razem	—	—	2.937	64
11.	Wydano na rzecz majątku zarodowego	—	—	—	—
12.	Zwrot do „ „	—	—	—	—
13.	Łącznie	—	—	2.937	64
14.	Do tego zapas kasowy z końcem r. 1890	—	—	—	—
15.	Ogółem				

Uwaga. Zaległości wykazane z końcem r. 1890 pochodzą stąd, że dzienniki posiłkowe c. k. urzędów podatkowych za czas od 1 lipca do 31 grudnia 1890, dla braku dostatecznej gotówki w krajowym funduszu emerytalnym szkolnym przez c. k. główną kasę krajową nie zostały zarachowane.

Należytość						Uiszczenie		Budżet na rok 1890.	W porównaniu z kwotą budżetową okazuje się wynikłość pomyślniejsza		Zaległości czynne			
zaległa		bieżąca		łącznie							z początkiem roku 1890.		z końcem roku 1890.	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
2.049	68½	4 539	68	6.589	36½	4.393	79½	—	—	—	2 059	31	2.195	57
43.931	16½	91.079	48½	135.010	65	90.882	96½	—	—	—	46.647	67	44.127	68½
18.611	47½	38.338	89	56.950	36½	37.719	69½	—	—	—	18 695	31	19.230	67
7.250	39½	13 282	15½	20 532	55	13 455	21½		—	—	7 283	46½	7 097	33½
3.622	50	7.238	24	10 860	74	6 710	83	—	—	—	3 622	50	4 149	91
—	—	132	94	132	94	131	94	—	—	—	—	—	1	—
588	30	1.094	12	1 682	42	825	14	—	—	—	588	30	857	28
—	—	25	25	25	25	25	25	—	—	—	—	—	—	—
118	73	641	34	760	07	635	75	—	—	—	213	33½	124	32
76 172	25	156.372	10	232 544	35	154.760	58	—	—	—	79.109	89	77.773	77
—	—	1.172	38	1.172	38	1.172	38	—	—	—	—	—	—	—
35.000	—	—	—	35 000	—	55.000	—	—	—	—	35 000	—	—	—
111.172	25	157.544	48	268.716	73	190.932	96	—	—	—	114.109	89	77.783	77
—	—	—	—	—	—	3.744	23	—	—	—	—	—	—	—
						194.677	19							

Bilans majątku obrotowego.

Liczba porząd.	Przedmiot	Kwota zł.	Kwota ct.
	Stan czynny.		
1.	Zapas kasowy z końcem r. 1889	49.219	87½
2.	Dochody wynosiły według liczby porządkowej 14 wykazu szczegółowego ogółem . . . . . 145.457 zł. 3½ ct. a doliczywszy do tego zaległości czynne . . 36.926 zł. 88½ ct. Razem	182 384	20
	Łącznie przeto	231 604	07½
	Stan bierny.		
3.	Wydatki wynosiły według liczby porządkowej 13 wykazu szczegółowego ogółem . . . . . 190.932 zł. 96 ct. a doliczywszy do tego zaległości bierne . . . 77.783 „ 77 „ Razem	268.716	73
4	W porównaniu stanu czynnego ze stanem biernym, okazuje się *niedobór* w przychodach w kwocie	37 112	65½

MAJĄTEK

krajowego funduszu emerytalnego szkolnego.

A) Zakładowy.

B) Powstały z nadwyżek dochodów, umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych.

Liczba porząd.	Bliższe oznaczenie rubryk	Należytość						Uiszczenie		Zaległości czynne	
		zaległa		bieżąca		łącznie					
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.
	A. Majątek zakładowy. Przychody.										
	I. W efektach wartościowych.										
1.	Zakupione obligacye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.	Przepisane „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.	Zakupione listy zastawne gal. Z. kr. z.	—	—	21.100	—	21.100	—	21.100	—	—	—
4.	Przepisane listy zastawne gal. Z. kr. z	—	—	42.300	—	42.300	—	42.300	—	—	—
5.	Książeczki kasy oszczęd.	—	—	48	28	48	28	48	28	—	—
6.	Rozmaite przychody	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.	Łącznie . .	—	—	63.448	28	63.448	28	63 448	28	—	—
8.	Do tego początkowy zapas kasowy	—	—	—	—	—	—	12.450	64	—	—
9.	Ogólna suma . . .							75.898	92		
	II. W gotówce.										
10.	Zapisy i darowizny	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11.	Wartość sprzedanych obligacyj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12.	„ wylosowanych listów zastawnych	—	—	1.000	—	1.000	—	1.000	—	—	—
13.	„ sprzedanych list. zastawnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14.	Rozmaite przychody	—	—	112	49	112	49	112	49	—	
15.	Podniesiono z kasy oszczędności	—	—	50	64	50	64	50	64	—	—
16.	Razem .	—		1.163	13	1.163	13	1.163	13		
17.	Do tego zapas kasowy z początkiem r. 1890	—		—	—	—	—	20.000	13	—	—
18.	Ogółem . .							21.163	13	—	—

Liczba porząd.	Bliższe oznaczenie rubryk	Należytość						Uiszczenie		Zaległości bierne	
		zaległa		bieżąca		łącznie					
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Rozchody.										
	I. W efektach wartościowych.										
1.	Sprzedane obligacye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.	Obligacye wydane do przepisania	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.	Wylosowane listy zastawne	—	—	1.000	—	1.000	—	1.000	—	—	—
4.	Sprzedane listy zastawne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5.	Wydane do przepisania listy zastawne	—	—	42.300	—	42.300	—	42.300	—	—	—
6.	Zrealizowane książeczki kasy oszczędności	—	—	50	64	50	64	50	64	—	—
7.	Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8.	Łącznie	—	—	43.350	64	43.350	64	43.350	64	—	—
9.	Do tego końcowy zapas kasowy	—	—	—	—	—	—	32.548	28	—	—
10.	Ogółem	—	—	—	—	—	—	75.898	92	—	—
	II. W gotówce.										
11.	Na zakupno obligacyj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12.	„ „ listów zast.	20.000	—	1.114	85	21.114	85	21.114	85	—	—
13.	Na rzecz majątku obrotowego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14.	Umieszczono w kasie oszczędności	—	—	48	28	48	28	48	28	—	—
15.	Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16.	Razem	20.000	—	1.163	13	21.163	13	21.163	13	—	—
17.	Do tego zapas kasowy z końcem 1890	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Ogółem							21.163	13		

Bilans majątku zakładowego.

Liczba porząd.	Przedmiot		Kwota zł.	Kwota ct.
	I. W efektach wartościowych.			
1.	Stan pokryty wynosił z końcem r. 1889 . . .	12.450 zł. 64 ct.		
	A. Przybyło w r. 1890.			
2.	Według liczby porządkowej 7 wykazu szczegółowego .	63.448 zł. 28 ct.		
	a doliczywszy do tego zaległości czynne	— „ — „		
	Łącznie		75.898	92
	B. Ubyło w r. 1890.			
3.	Według liczby porządkowej 8 wykazu szczegółowego	43.350 zł. 64 ct.		
	a doliczywszy do tego zaległości bierne	— „ — „		
	Łącznie		43.350	64
4.	W porównanin wynosi z końcem r. 1890 . . . . . składający się z efektów wartościowych, uwidocznionych, w wykazie szczegółowym lit. A.		32.548	28
	II. W gotówce.			
5.	Zapas kasowy wynosił z końcem r. 1889			
6.	Przychody wynosiły według liczby porządkowej 16 wykazu szczegółowego	1.163 zł. 13 ct.	20.000	—
	a doliczywszy do tego zaległości czynne	— „ — „	1.163	13
7.	Ogółem . . .		21.163	13
8.	Wydatki wynosiły według liczby porządkowej 16 wykazu szczegółowego	21.163 zł. 13 ct.		
	a doliczywszy do tego zaległości bierne	— „ — „		
9.	Łącznie		21.163	13
10.	W porównaniu okazuje się		—	—

Wykaz lit. A.

ców ścionych powstałych z kwoty 20.000 zł., przyzwolonej z funduszów państwowych w r. 1870 na utworzenie majątku zakładowego krajowego funduszu emerytalnego szkolnego.

Licz. porz.	Bliższe oznaczenie efektów	Datum	Serya	Liczba	Stopa %	Na kwotę pojedyńczo zł.	ct.	razem zł.	ct.
1	List zastawny gal. Towarz. kred. ziem.	1/1 1890	I.	382	4 1/2	10.000	—		
2.	„ „ „	„ „	II.	2.017	4 1/2	5.000	—		
3.	„ „ „	1/7 „	II.	3.360	4 1/2	5.000	—		
4.	„ „ „	„ „	II.	3.361	4 1/2	5.000	—		
5.	„ „ „	„ „	II.	3.362	4 1/2	5.000	—		
6.	„ „ „	„ „	III.	7.805	4 1/2	1.000	—		
7.	„ „ „	„ „	III.	15.583	4 1/2	1.000	—		
8.	„ „ „	1/1 1882	V.	154	4	100	—		
9.	„ „ „	„ „	V.	155	4	100	—		
10.	„ „ „	1/7 1890	V.	7.849	4 1/2	100	—		
11	„ „ „	„ „	V.	15.583	4 1/2	100	—		
12	„ „ „	„ „	V	15.584	4 1/2	100	—	32.500	—
13	Książeczka galic. kasy oszczędności.	18/12 1890	—	33.944	4	48	28	48	28
	Ogółem . .							32.548	28

Licz. porz.	Bliższe oznaczenie rubryk	Należytość: zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	łącznie zł.	łącznie ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Zaległości czynne zł.	Zaległości czynne ct.
	B. Majątek.										
	powstały z nadwyżek dochodów, umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych.										
	Przychody.										
	I. W efektach wartościowych										
1.	Zakupione obligacye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.	Przepisane „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.	Zakupione listy zast.	—	—	15.000	—	15.000	—	15 000	—	—	—
4.	Przepisane listy zast.	—	—	70.500	—	70.500	—	70 500	—	—	—
5.	Książeczki kasy oszczędn.	—	—	9	20	9	20	9	20	—	—
6.	Rozmaite przychody	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.	Razem	—	—	85.509	20	85.509	20	85.509	20	—	—
8.	Do tego zapas kasowy z początkiem r. 1890 *)	—	—	—	—	—	—	83.806	21	—	—
9.	Łącznie							169.315	41		
	*Ogólny początkowy zapas kasowy 96.256 zł. 85 ct. od tego zapas kasowy majątku zakładowego pod *A.* 12.450 „ 64 „ pozostaje zapas kasowy dla majątku wykazanego pod *B.* 83.806 zł. 21 ct.										
	II. W gotówce.										
10.	Nadwyżka majątku obrotowego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11.	Zapisy i darowizny	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12.	Wartość sprzedanych obligacyj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13.	Wartość sprzedanych listów zastawnych	—	—	54.507	—	54.507	—	54.507	—	—	—
14.	Wartość wylosowanych listów zastawnych	—	—	5.000	—	5.000	—	5.000	—	—	—
15.	Podjęto z kasy oszczędności	—	—	7	04	7	04	7	04	—	—
16.	Rozmaite przychody	—	—	2	21	2	21	2	21	—	—
17.	Razem			59.516	25	59.516	25	59.516	25		
18.	Do tego zapas kasowy z początkiem r. 1890							15.000	—		
	Ogółem							74.516	25		

Licz. porz.	Bliższe oznaczenie rubryk	Należytość: zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	łącznie zł.	łącznie ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Zaległości bierne zł.	Zaległości bierne ct.
	Rozchody.										
	I. W efektach wartościowych.										
1.	Sprzedane obligacye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.	Obligacye wydane do przepisania	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.	Wylosowane listy zastawne	—	—	5.000	—	5.000	—	5.000	—	—	—
4.	Wydane do przepisania listy zastawne	—	—	70.500	—	70.500	—	70.500	—	—	—
5.	Sprzedane listy zastawne	—	—	55.500	—	55.500	—	55.500	—	—	—
6.	Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.	Zrealizowana książeczka kasy oszczędności	—	—	7	04	7	04	7	04	—	—
8.	Razem	—	—	131.007	04	131.007	04	131.007	04	—	—
9.	Do tego zapas kasowy z końcem 1890*	—	—	—	—	—	—	38.308	37	—	—
10.	Łącznie							169.315	41		
	*Ogólny zapas kas. z końc. r. 1890 wynosi 70.856 zł. 65 ct. Od tego zapas kasowy majątku zakładowego wykazanego pod *A* 32.548 „ 28 „ pozostaje zapas kasowy dla majątku wykazanego pod *B* 38.308 zł. 37 ct.										
	II. W gotówce										
11.	Na zakupno obligacyj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12.	„ „ listów zastaw.	15.000	—	—	05	15.000	05	15.000	05	—	—
13.	Umieszczono w kasie oszczędności	—	—	9	20	9	20	9	20	—	—
14.	Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15.	Na rzecz majątku obrotowego	—	—	59 507	—	59.507	—	59 507	—	—	—
16.	Razem	15.000	—	59.516	25	74.516	25	74.516	25	—	—
17.	Do tego zapas kasowy z końcem r. 1890	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18.	Ogółem							74.516	25		

Bilans

majątku, powstałego z nadwyżek dochodów krajowego funduszu emerytalnego szkolnego, umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych.

Licz. porz	Przedmiot			Kwota zł.	Kwota ct.
	I. W efektach wartościowych.				
1.	Stan pokryty wynosił z końcem r. 1889			83.806	21
	A. Przybyło w r. 1890.				
2.	Według liczby porządkowej 7 wykazu szczegółowego	85.509 zł. 20 ct.			
	a doliczywszy do tego zaległości czynne	— „ — „			
	Łącznie . .	85.509 zł. 20 ct.			
	B. Ubyło w r. 1890.				
3.	Według liczby porządkowej 8 wykazu szczegółowego . .	131.007 zł. 04 ct.			
	a doliczywszy do tego zaległości bierne	— „ — „			
	Łącznie . .	131.007 zł. 04 ct.			
4.	W porównaniu więc pomniejszył się o		— „ — „	45.497	84
	i wynosi z końcem r. 1890			38.308	37
	składający się z efektów wartościowych, uwidocznionych w wykazie szczegółowym lit. B.				
	II. W gotówce.				
5.	Zapas kasowy wynosił z końcem r. 1889.			15.000	
6.	Przychody wynosiły według liczby porządkowej 17 wykazu szczegółowego	59.516 zł. 25 ct.			
	a doliczywszy do tego zaległości czynne	— „ — „		59.516	25
	Ogółem			74.516	25
7.	Wydatki wynosiły według liczby porządkowej 16 wykazu szczegółowego	74.516 zł. 25 ct.			
	a doliczywszy do tego zaległości bierne	— „ — „			
	Łącznie			74.516	25
8.	W porównaniu okazuje się			—	—

Wykaz lit. B.

efektów wartościowych krajowego funduszu emerytalnego szkolnego, powstałych z nadwyżek dochodów, umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych.

Licz. porz.	Bliższe oznaczenie efektów	Datum	Serya	Liczba	Stopa %	Na kwotę pojedyńczo zł.	ct.	Na kwotę razem zł.	ct.
1.	Zapis jednolitego długu Państwa . .	1/11 1889.		68 382	5	12.650	—	12.650	—
2.	Listy zastawne gal. Tow. kred. ziemsk.	1/1 1887.	I.	73	4	10 000	—		
3.	„ „ „ „ „ „ „	1/1 1882.	II.	145	4	5.000	—		
4.	„ „ „ „ „ „ „	1/1 1889.	II.	1.708	4½	5.000	—		
5.	„ „ „ „ „ „ „	1/7 1890.	II.	3.614	4½	5.000	—		
6.	„ „ „ „ „ „ „	1/1 1887.	V.	298	4	100	—		
7.	„ „ „ „ „ „ „	„ „	V.	909	4	100	—		
8.	„ „ „ „ „ „ „	1/7 1886.	V.	942	4	100	—		
9.	„ „ „ „ „ „ „	1/1 1887.	V.	1.406	4½	100	—	25.400	—
10.	Książeczka kasy oszczędności . .	13/7 1887.		49 938	4	17	76		
11.	„ „ „	11/6 „		1.155	4	75	59		
12.	„ „ „	29/1 „		41 424	4	49	62		
13.	„ „ „	2/3 „		55 153	4	16	25		
14.	„ „ „	15/1 „		72.052	4	89	95		
15.	„ „ „	18/12 1890.		33.945	4	9	20	258	37
	Razem . .							38.308	37

Wykaz

dochodów i wydatków krajowego funduszu emerytalnego szkolnego w okresie czasu od 1. stycznia do końca grudnia 1890, według dzienników c. k. głównej kasy krajowej.

Licz. porz.	W miesiącu	Dochody				Wydatki			
		w gotówce		w papierach wartościowych		w gotówce		w papierach wartościowych	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1.	Styczniu 1890	18.745	92	70.000	—	65.666	65	35.000	—
2.	Lutym „	1.331	16	—	—	1.118	96	—	—
3.	Marcu . „	1.362	03	—	—	1.199	23	—	—
4.	Kwietniu „	1.349	10	—	—	1.216	69	—	—
5.	Maju . „	1.351	07	—	—	1.072	25½	—	—
6.	Czerwcu „	1.341	89	—	—	1.266	85½	21.200	—
7.	Lipcu . „	7.502	53	21.200	—	1.216	47½	6.000	—
8.	Sierpniu „	38.851	34½	17.500	—	43.671	27½	32.000	—
9.	Wrześniu „	1.576	95	—	—	1.405	54	—	—
10.	Październiku „	1.537	83	—	—	1.369	29½	40.000	—
11.	Listopadzie „	69.100	84	40.000	—	70.262	39	40.000	—
12.	Grudniu „	1.406	65	257	48	1.467	34½	157	68
13.	Razem . . .	145.457	31½	148.957	48	190.932	96	174 357	68
14.	Zapas kasowy z początkiem r. 1890. .	49.219	87½	96.256	85				
15.	„ „ „ końcem „ „ .					3 744	23	70.856	65
	Ogółem. . .	194.677	19	245.214	33	194.677	19	245.214	33

III.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

ODDZIAŁ CHORYCH i POŁOŻNIC.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

W załączeniu wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych.

LW. 49.983/1891.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	SUMARYUSZ	Oddział chorych — Wynikłości w roku 1890. zł.	ct.	Oddział położnic — Wynikłości w roku 1890. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25. Listopada 1889. zł.
		A. Wydatki.							
I.	1-14	Płace i emolumenta etatowe	32.544	04	2.551	50	35.095	54	33.650
II.	15-20	Koszta utrzymania osób nieetatowych	23.670	59	2.336	47	26.007	06	26.967
III.	21-32	Pensye i emerytury	4.567	80	568	—	5.135	80	5.135
IV.	33 36	Zaopatrzenia i dary z łaski	176	—	62	75	238	75	239
V.	37	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	66	—	4	—	70	—	100
VI.	38-39	Remuneracye i zapomogi	1.102	56	72	79	1.175	35	930
VII.	40-49	Koszta gospodarcze	79.205	32	5.784	77	84.990	09	83.413
VIII.	50-56	„ sanitarne	16.073	70	730	40	16.804	10	16.300
IX.	57	„ kancelaryjne	1.025	18	65	—	1.090	18	850
X.	58	„ kapliczne	219	61	—	—	219	61	240
XI.	59-61	Utrzymanie budynków	3.551	93	246	80	3.798	73	4.430
XII.	62-63	Odsetki od kapitałów dłużnych	1.408	06	352	02	1.760	08	1.760
XIII.	64	Podatki i daniny	7	28	1	—	8	28	20
XIV.	65-66	Rozmaite	410	83	186	43	597	26	300
XV.	67	Zapomogi dla położnic	—	—	4.290	—	4.290	—	3.600
XVI.	68	Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic	—	—	4	50	4	50	30
XVII.	69	Ryczałt za utrzymanie dzieci w szpitalu św. Zofii	12.000	—	—	—	12.000	—	12.000
		Suma wydatków	176.028	90	17.256	43	193.285	33	189.964
—	70	Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu	25.603	31	—	—	25 603	31	9.323
		Razem	201.632	21	17.256	43	218.888	64	199.287
		B. Dochody.							
I.	1-3	Dodatki	26.344	87	150	86	26.495	73	25.434
II.	4	Opłaty pośmiertne	11.040	23	—	—	11.040	23	6.800
III.	5-7	Zwroty kosztów leczenia	162.383	79	12.552	06	174.935	85	162 980
IV.	8	Rozmaite	1.863	32	82	53	1 945	85	200
		Suma dochodów	201.632	21	12.785	45	214.417	66	195.414
—	9	Dotacya pobrana z funduszu krajowego	—	—	4.470	98	4 470	98	3.873
		Razem zgodnie z wydatkami	201.632	21	17.256	43	218.888	64	199.287

powszechny we Lwowie.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	Należytości czynne z roku bieżącego ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	Należytości bierne z roku bieżącego ct.
		Porównanie sumaryczne kwot preliminowanych z rzeczywistemi wynikłościami bez względu na oddaną funduszowi krajowemu nadwyżkę dochodów i pobraną dotacyę przedstawia wyniki następujące:				
—	1.446		1.989	02	—	—
960	—					
—	1					
—	—	**I. W oddziale chorych:**				
30	—	**Wydatki** prelimin. wynosiły 171.679 zł.				
—	245	„ rzeczywiste bez nadwyżki . . . . . 176.029 „				
—	1.577		14	60	—	—
—	504	Wydatki *większe* o . . . . 4.350 zł.				
—	240	**Dochody** prelimin. wynosiły 181.002 zł.				
20	—	„ rzeczywiste . . . 201.632 „				
631	—		1	—	—	—
—	—	Dochody *większe* o . . . . 20.630 „				
12	—	**Wynik** *korzystniejszy* o *różnicę* w kwocie . . 16.280 zł.				
—	297					
—	690	**II. W oddziale położnic:**				
25	—	**Wydatki** prelimin. wynosiły 18.285 zł.				
		„ rzeczywiste „ . 17.256 „				
—	—	Wydatki *mniejsze* o . . . . 1.029 zł.				
1.678	5.000	**Dochody** prelimin. bez dotacyi wynosiły . . . 14.412 zł.				
—	16.280	„ rzeczywiste bez dotacyi wynosiły . . . 12.785 „				
1.678	21.280	Dochody *mniejsze* o . . . . 1.627 „	2.004	62	—	—
	19.602	**Wynik** *mniej korzystny* o kwotę . . . . . 598 zł.				
		Z porównan. okazuje się ogółem wynik korzystniejszy o 15.682 zł.				
		Ogólna nadwyżka dochodów wynosiła wedle				
—	1.062	budżetu . . . . . 5.450 zł.				
—	4.240	Nadwyżka dochodów oddana fund. kraj 25.603 zł.	6.019	24	—	—
—	11.956	Dotacye pobrane z funduszu krajowego 4 471 „	132.910	59	—	—
—	1.746	zatem czysty zwrot nadwyżki . . . . . 21.132 „				
—	19.004	z porównania okazuje się *wynik korzystniejszy* o 15.682 „				
—	598	zgodny z różnicą: *a)* większej nadwyżki 16.280 zł.				
		b) większej dotacyi . 598 „				
—	19.602		138.929	83	—	—
		czyli jak wyżej wykazano o . . . . 15.682 zł.				

Stan majątku z końcem roku 1890.

Należytości czynne: **Stan czynny:**

1) W rubryk. wydat.: *a)* bieżące . . . 2.004 zł. 62 ct.
b) z lat ubiegłych (str. 338) 951 „ 78 „ — 2.956 zł. 40 ct.

2) W rubryk. dochod. *a)* bieżące . . . 138.929 zł. 83 ct.
b) z lat ubiegłych (str. 338.) 68.920 „ 13½ „ — 207.849 zł. 96½ „

Razem . . 210.806 zł. 36½ ct.

Stan bierny:

Należytości bierne: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . 210.806 zł. 36½ ct.

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25. Listopada 1889. zł.
			Wydatki w roku 1890.						
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**							
	1	Dyrektor:							
		a) płaca	1.504	—	96	—	1.600	—	1.600
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 300 zł.	846	—	54	—	900	—	900
		c) dodatek na mieszkanie . . .	376	—	24	—	400	—	400
		d) opał	161	80	11	—	172	80	181
	2	7 prymaryuszów:							
		a) płaca po . . . . 1.200 zł.	8.400	—	—	—	8.400	—	8.400
		b) dodatki pięcioletnie po . 200 „	3.161	09	—	—	3.161	09	3.161
	3	Profesor położnictwa, płaca . . .	—	—	650	—	650	—	650
	4	8 sekundaryuszów, płaca po . 600 zł.	4.204	45	550	—	4.754	45	4.800
	5	4 asystentów płaca po . 500 „	2.022	14	—	—	2.022	14	2.000
	6	Akuszerka pierwsza, płaca . . .	—	—	400	—	400	—	400
	7	Prosektor:							
		a) płaca	1.128	—	72	—	1.200	—	1.200
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 200 zł.	564	—	36	—	600	—	600
	8	Chemik patologii, płaca . . .	940	—	60	—	1.000	—	1.000
	9	2 kapelanów:							
		a) płaca po . . . . 600 zł.	847	25	54	—	901	25	1.200
		b) dodatki na mieszkanie po 200 „	188	—	12	—	200	—	400
	10	Rządca:							
		a) płaca	1.128	—	72	—	1.200	—	1.200
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 200 zł.	564	—	36	—	600	—	600
		c) opał	161	80	11	—	172	80	181
		d) oświetlenie 120 kilo nafty i 12 kilo świec	34	—	2	—	36	—	41
	11	2 oficyałów: *a)* płaca po . 1.000 zł.	1.880	—	120	—	2.000	—	2.000
		b) dodatek pięcioletni .	86	91	6	—	92	91	93
	12	2 pisarzy:							
		a) płaca po . . . . 600 „	1.128	—	72	—	1.200	—	1.200
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 100 „	282	—	18	—	300	—	300
		c) dodatki na mieszkanie po 100 „	188	—	12	—	200	—	200
	13	Woźny:							
		a) płaca	376	—	24	—	400	—	400
		b) dodatek pięcioletni . . .	3	08	—	—	3	08	3
		c) „ na ubiór . . .	47	—	3	—	50	—	50
	14	Odźwierny:							
		a) płaca	329	—	21	—	350	—	350
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 30 zł. .	85	—	5	—	90	—	90
		c) dodatek na ubiór	47	—	3	—	50	—	50
		Razem .	30.682	52	2.424	—	33.106	52	33.650
		Do tego:							
	14*a*	Zaliczki udzielone na płace 2.572 zł. 50 ct. po strąceniu ściągniętych rat bieżących . . 583 „ 48 „	1.861	52	127	50	1.989	02	—
		Suma rubryki I. .	32.544	04	2.551	50	35.095	54	33.650

powszechny w e Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
8	—	Z powodu niższych cen drzewa.				
—	—					
—	—					
—	—					
45	—	Z powodu interkalaryów.				
	22	Nieznacznie większy, który znajduje pokrycie w oszczędnościach poz. 4.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
299	—	*Wydatki mniejsze*, ponieważ kapelan obrz. łać. nie pobierał płacy systemizowanej i preliminowanego dodatku na pomieszkanie.				
200	—					
—	—					
—	—					
8	—	Z powodu niższych cen.				
5	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
565	22					
—	1.989	*Wydatek większy* znajduje częściowe pokrycie w zwrotach ściągniętych z płac (Vide rubr. IV. pozycya 8 b dochod.) a nadto w obok wykazanej należytości czynnej przypisanej do zwrotu.	1.989	02	—	—
565	2.011		1.989	02	—	—
—	1.446					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Oddział położnic Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25. Listopada 1889. zł.
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**							
	15	19 Sióstr Miłosierdzia:							
		a) płaca tychże rocznie po 80 zł. .	1.440	—	69	54	1.509	54	1.440
		b) wikt z pieczywem i dodatkami .	2.934	98	141	75	3.076	73	3.240
		c) ryczałt za pranie bielizny, rocznie po 21 zł. 75 ct.	391	37	18	95	410	32	391
	16	8 Dyetaryuszów, płaca . . .	3.568	—	228	—	3.796	—	3.394
	17	2 Dyetaryuszów, wikt z pieczywem . .	394	28	25	—	419	28	420
	18	Akuszerka II., płaca	—	—	300	—	300	—	300
	19	Służba oddziałowa:							
		a) płaca . . . 4.302 zł. 99 ct.							
		b) wikt z pieczywem 6.602 „ 18 „							
		c) gratyfikacye . 80 „ — „	10.041	94	943	23	10.985	17	11.604
	20	Służba wspólna:							
		a) płaca . . . 3.015 zł. 23 ct.							
		b) wikt z pieczywem 2.414 „ 79 „							
		c) gratyfikacye . 80 „ — „	4.900	02	610	—	5.510	02	6.178
		Suma rubryki II. .	23.670	59	2 336	47	26.007	06	26.967
III.		**Pensye i emerytury.**							
	21	Grund Ludwika, wdowa po rządcy, z rocznych . . . 245 zł.	204	—	15	—	219	–	219
	22	Burkhardt Franciszka, wdowa po kontrolorze, z rocznych . 175 zł.	145	—	11	—	156	—	156
	23	Dr. Berthleff, były dyrektor, z rocznych 1.400 zł.	1.167	—	84	—	1.251	—	1.251
	24	Dr. Finger, były profesor kliniki . .	315	—	. .	—	315	—	315
	25	Neuhauser Karolina, wdowa po prymaryuszu	350	—	—	—	350	—	350
	26	Jaroszyńska Eugenia, wdowa po oficyale	313	20	20	—	333	20	333
	27	Koestlich Józefa, „ „ „	313	20	20	—	333	20	333
	28	„ „ dodatek na wychowadzieci	94	—	6	—	100	—	100
		Do przeniesienia .	2 901	40	156	—	3.057	40	3.057

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		**Uzasadnienie różnic**	**Należytości**			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	70	*Wydatki większe* pod pozycyą 15 a) i c) wynikły z powodu przyjęcia Siostry Miłosierdzia od 17. Lutego 1890. roku do zarządu nad kuchnią i bielizną na oddziale położnic, a to na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z 25. Listopada 1889. roku, zaś pod pozycyą 15 b) wydatek mniejszy, ponieważ wszystkie artykuły żywności były tańsze od roku 1889.				
163	—					
—	19					
—	402	*Wydatek większy* z powodu niezbędnej potrzeby przyjęcia nadliczbowego dyetaryusza, gdyż czynności kancelaryjne znacznie się zwiększyły w skutek polecenia spisywania podwójnych wywodów szpitalnych z chorymi (LW. 24.979/89.)				
1	—					
—	—					
619	—	*Wydatek mniejszy* z powodu częstych zmian służby i że nowo przyjętej służbie płacono mniejsze wynagrodzenie jak w budżecie uchwalono, wreszcie, że ceny artykułów żywności były niższe od cen roku 1889.				
668	—	*Wydatek mniejszy* głównie z powodu niższych cen artykułów żywności, nadto że laborant, łaziebny, kapliczny, dozorca trupiarni i stróż nocny nie pobierali wiktu z kuchni szpitalnej.				
1.451	491					
960						
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	ct.	Oddział położnic zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25. Listopada 1889. zł.
			Wydatki w roku 1890.						
III.		Z przeniesienia .	2.901	40	156	—	3.057	40	3.057
	29	Marczak Helena, wdowa po pisarzu .	329	—	21	—	350	—	350
	30	„ „ dodatek na wychowanie dzieci	99	—	6	—	105	—	105
	31	Dr. Chądzyński Jan, były prymaryusz .	1.238	40	—	—	1.238	40	1.238
	32	Grochalska Marya, była akuszerka .	—	—	385	—	385	—	385
		Suma rubryki III. .	4.567	80	568	—	5.135	80	5.135
IV.		**Zaopatrzenia i dary z łaski.**							
	33	Czarnecka Wiktorya, była dozorczyni .	72	—	—	—	72	—	72
	34	Christl Laura, sierota po kontrolorze, z rocznych 63 zł.	52	—	4	—	56	—	56
	35	Hammer Joanna, sierota po pisarzu, z rocznych 63 zł.	52	—	4	—	56	—	56
	36	Swoboda Marya, była akuszerka . .	—	—	54	75	54	75	55
		Suma rubryki IV. .	176	—	62	75	238	75	239
V.	37	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych . . . .**	66	—	4	—	70	—	100
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**							
	38	Za sprawdzanie recept	138	56	11	79	150	35	130
	39	Remuneracye i zapomogi . . .	964	—	61	—	1.025	—	800
		Suma rubryki VI. .	1.102	56	72	79	1.175	35	930
VII.		**Koszta gospodarcze.**							
	40	Żywienie chorych: *a)* zwykła strawa i dodatki . .	42 002	56	3.181	75	45.184	31	44 000
		Do przeniesienia .	42.002	56	3.181	75	45.184	31	44.000

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnio	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	1					
—	—					
—	1					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
30	—	*Wydatek mniejszy* zależny od wypadków śmierci.				
—	20	*Wydatek większy* na podstawie obrachunku z funduszem krajowym.				
—	225	*Wydatek większy*, ponieważ oprócz funkcyonaryuszów szpitalnych, obdarzono nadto remuneracyami ustępujących sekundaryuszy: Dra Jendla i Dra Kopaczyńskiego po 50 zł., za gorliwe pełnienie obowiązków (LW. 19.074/90. — 23.743/90.), tudzież udzielono oficyałowi Gralewskiemu, kwotę 60 zł. za zastępstwo urlopowanego rządcy, nareszcie z powodu udzielenia jednorazowej zapomogi Jaroszyńskiej Eugenii, wdowie po oficyale, w kwocie 50 zł. (LW. 6.118/90.).				
—	245					
—	1.184	*Wydatek większy*, pomimo tańszych artykułów żywności, z powodu, że uchwalona przez Wysoki Sejm kwota okazała się niewystarczającą, tudzież zarachowania w tej pozycyi wina, użytego na polewki winne (LW. 52.249/89.). W latach poprzednich wydatek ten mieścił się w Rubryce VII. pozycyi 40 g).				
—	1.184					

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział chorych Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Oddział położnic Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25. Listopada 1889. zł.
VII.	40	Z przeniesienia .	42.002	56	3.181	75	45.184	31	44.000
		b) 4 Siostry Miłosierdzia:							
		α) płaca . . . 320 zł. — ct.							
		β) wikt z pieczywem i dodatki 648 „ — „							
		γ) ryczałt za pranie bielizny 87 „ — „	992	—	63	—	1.055	—	1.127
		c) Koszta utrzymania służby kuchennej:							
		α) płaca, 12 sług . 680 zł. 49 ct.							
		β) wikt tychże z pieczywem 1.321 „ 62 „							
		γ) gratyfikacye . . 40 „ — „	1.921	11	121	—	2.042	11	2.356
		d) drzewo i węgle do kuchni . .	1.472	—	94	—	1.566	—	1.700
		e) naczynia i sprzęty kuchenne . .	220	02	14	—	234	02	350
		f) pieczywo dla chorych . . .	5.389	37	305	—	5.694	37	5.300
		g) wino „ „ . . .	574	94	—	—	574	94	1.300
	41	Lekarz dyżurny, wikt z pieczywem i winem	307	18	20	—	327	18	348
	42	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj .	3.766	22	240	—	4.006	22	4.000
	43	Oświetlenie naftą z lampiarzem i innemi potrzebami	1.615	73	103	—	1.718	73	1.800
	44	Sprzęty, zakupno i naprawa . . .	1.370	31	355	62	1.725	93	1.600
	45	Fiakrowe dla rządcy	188	—	12	—	200	—	200
	46	Utrzymanie ogrodu spacerowego . .	36	62	2	—	38	62	100
	47	Pralnia	6.575	19	419	—	6.994	19	5.800
	48	Bielizna pościel i odzież:							
		a) zakupno i naprawa . . .	11.537	02	775	40	12.312	42	12.600
		b) 1. Siostra Miłosierdzia w magazynie bielizny:							
		α) płaca . . . 80 zł. — ct.							
		β) wikt z pieczywem i dodatk. 160 „ — „							
		γ) ryczałt za pranie bielizny 21 „ 75 „	245	75	16	—	261	75	282
	49	Słoma do sienników	991	30	63	—	1.054	30	550
		Suma rubryki VII. .	79.205	32	5.784	77	84.990	09	83.413

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.184	Z uwagi jednak, że polewka winna wedle normy żywienia liczy się jako potrawa, a nie napój, zatem właściwe jest zarachowanie tego wydatku w pozycyi „Żywienie chorych“.				
72	—	Z powodu jak przy Rubryce II. poz. 15 b) wyjaśniono.				
314	—					
134	—	Z powodu jak przy Rubryce I. poz. 1 d) wyjaśniono.				
116	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
—	394	*Wydatek większy*, gdyż przyzwolona na ten cel kwota okazała się niewystarczającą, mimo że zawarty kontrakt był o wiele korzystniejszy od roku 1889. (W roku 1889. pieczywo kosztowało 6.071 zł.).				
725	—	Uzasadnienie przy Rubryce VII. pozycya 40 a).				
21	—	Z powodu niższych cen artykułów żywności.				
—	6	*Wydatek większy* wedle potrzeby.				
81	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu niższych cen nafty.				
—	126	*Wydatek większy* spowodowany zakupnem kociołka do grzania wody dla oddziałn położnic za kwotę 233 zł. (LW. 46.346/90.).				
—	—					
61	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż w roku tym nie było koniecznej potrzeby wyczerpania kwoty preliminowanej.				
—	1.194	Pranie bielizny kosztowało w ostatnich trzech latach przeciętnie po 6.893 zł. rocznie, przyzwolona więc na ten cel kwota 5.800 zł. okazała się niewystarczającą, pomimo zaprowadzonych oszczędności przez pranie sposobem chemicznym.				
287	—	*Wydatek mniejszy* z powodu korzystniejszego zakupna płócien w drodze ofert licytacyjnych (LW. 8.840/90. i 12.636/90.)	14	60	—	—
20	—	Z powodu jak przy Rubryce II. poz. 15 b) podano.				
—	504	*Wydatek większy*, gdyż zakontraktowana cena słomy była wyższą od roku 1889. o 70 ct. na 100 kilo. Znaczną tę zwyżkę cen spowodowały nieurodzaje w r. 1889.				
1.831	3.408		14	60	—	—
	1.577					

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Oddział położnic Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25. Listopada 1889. zł.
VIII.		**Koszta sanitarne.**							
	50	Lekarstwa	6.724	31	322	44	7.046	75	7.300
	51	Potrzeby sanitarne	6.998	69	231	30	7.229	99	6.500
	52	Szczudła, buty, opaski przepuklinowe i t.p.	657	—	86	87	743	87	900
	53	Laboratoryum chemiczno-patologiczne	36	57	2	—	38	57	150
	54	Prosektoryum	158	68	10	—	168	68	100
	55	Instrumenta chirurgiczne	1.028	45	47	79	1.076	24	850
	56	Koszta pogrzebowe	470	—	30	—	500	—	500
		Suma rubryki VIII	16.073	70	730	40	16.804	10	16.300
IX.		**Koszta kancelaryjne.**							
	57	Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta insercyjne i t. p.	1.025	18	65	—	1.090	18	850
X.	58	**Koszta kapliczne**	219	61	—	—	219	61	240
XI.		**Utrzymanie budynków.**							
	59	Konserwacye i reperacye gmachu	2.977	09	209	80	3.186	89	3.800
	60	Asekuracya budynków	151	84	10	—	161	84	180
	61	Kominiarze i straż ogniowa	423	—	27	—	450	—	450
		Suma rubryki XI.	3.551	93	246	80	3.798	73	4.430
XII.		**Odsetki od kapitałów dłużnych.**							
		Funduszowi stypend. Głowińskiego:							
	62	5% od kwoty 6.705 zł. 3 kr. m. k. za część budynku użytego dla oddziału położnic	—	—	352	02	352	02	352
	63	5% od kwoty 26.820 zł. 11 kr. m. k. za część budynku użytego dla oddziału chorych	1.408	06	—	—	1.408	06	1.408
		Suma rubryki XII.	1.408	06	352	02	1.760	08	1.760

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
253	—	*Wydatki większe* w ogóle o 321 zł. z powodu wzmagających się potrzeb sanitarnych, nadto, że ruch chorych w roku 1890. w porównaniu z rokiem 1889. był większy o 711 chorych, co wpłynęło na większe wydatki desinfekcyjne.				
—	730					
156	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
112	—					
—	69	*Wydatek większy*, gdyż oprócz zwykłych potrzeb okazała się niezbędna potrzeba zakupienia nożów do prosektoryum kosztem 58 zł. 80 ct.				
—	226	*Wydatek większy* z powodu nadzwyczajnego wydatku na zakupno mikroskopu za kwotę 500 zł. (LW. 10.831 90.)				
—	—					
521	1.025					
	504					
—	240	*Wydatek większy* spowodowany potrzebą nakładu kosztowniejszych druków kancelaryjnych, których zapas został wyczerpany.				
20	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
613	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż w roku tym zarządzono tylko niezbędne roboty murarskie.	1	—	—	—
18	—	*Wydatek mniejszy* z powodu wymiaru niższej premii asekuracyjnej.				
—	—					
631	—		1	—	—	—
—	—					
—	—					
—	—					

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział chorych		Oddział położnic		Razem		Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25. Listopada 1889.
			Wydatki w roku 1890.						
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.
XIII.	64	**Podatki i daniny**	7	28	1	—	8	28	20
XIV.		**Rozmaite.**							
	65	Utrzymanie biblioteki	111	91	7	—	118	91	100
	66	Przypadkowe:							
		a) Rozmaite drobne nieprzewidziane . 145 zł. 78 ct.							
		b) Podwody dla chorych i rekonwalescentów 168 „ 20 „							
		c) Substyt. pensyonowanych i chorych funkcyonaryuszów . . 113 „ 32 „							
		d) Wynagrodz. inżyn. za badanie gruntów pod budowę zakładu położnic 51 „ 05 „	298	92	179	43	478	35	200
		Suma rubryki XIV.	410	83	186	43	597	26	300
XV.		**Zapomogi dla położnic.**							
	67	Dla położnic opuszczających zakład z dzieckiem po 6 zł.	—	—	4.290	—	4.290	—	3.600
XVI.		**Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic.**							
	68	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci, których matki na oddział chorych przeniesiono. . . .	—	—	4	50	4	50	30
XVII.	69	**Koszta utrzymania dzieci w szpitalu św. Zofii** . . .	12.000	—	—	—	12.000	—	12.000
—	70	**Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu** . .	25.603	31	—	—	25.603	31	9.323

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		**Uzasadnienie różnio**	**Należytości**			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
12	—	*Wydatek mniejszy* wedle wymiaru c. k. urzędu podatkowego.				
—	19	*Wydatek większy*, ponieważ okazała się potrzeba powiększenia biblioteki lekarskiej jak LW. 57.003/89.				
—	278	*Wydatek większy* z powodu potrzeby większej ilości podwód dla rekonwalescentów, tudzież nadzwyczajnego wydatku na badanie gruntu pod budowę zakładu położnic (LW. 34.054/90)				
—	297					
—	690	*Wydatek większy* z powodu zwiększonego stanu położnic poddających się praktyce klinicznej.				
25	—	*Wydatek mniejszy* zastosowany do rzeczywistej potrzeby.				
—	—					
—	16.280	*Wydatek większy* ponieważ dochody rzeczywiste tego oddziału były większe od preliminowanych o kwotę . . . . . 20.630 zł. natomiast wydatki były większe od preliminowanych tylko o kwotę . . . 4.350 „ różnica zatem powyższych kwot stanowi większą nadwyżkę, jak obok wykazano w kwocie . . . . . 16.280 zł.				

Dochody. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych		Oddział położnic		Razem		Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25. Listopada 1889.
			Dochody w roku 1890.						
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.
I.		**Dodatki.**							
	1	Od c. k. Skarbu za 681 58 metrów drzewa opałowego, część przypadająca na te oddziały	1.293	03	144	83	1.437	86	1.350
	2	Od kasy miejskiej $^1/_5$ część dochodów z rogatek	24.973	87	—	—	24.973	87	24 000
	3	Od kasy miejskiej na utrzymanie trupiarni	77	97	6	03	84		84
		Suma rubryki I. .	26.344	87	150	86	26.495	73	25.434
II.	4	**Opłaty pośmiertne**	11.040	23	—	—	11.040	23	6.800
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**							
	5	Od funduszu krajowego galicyjskiego .	148.435	$03^1/_2$	12.322	32	160.757	$35^1/_2$	147.000
	6	Od samopłacących	9.332	$76^1/_2$	107	94	9.440	$70^1/_2$	12.330
	7	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych	4.615	99	121	80	4.737	79	3.650
		Suma rubryki III. .	162.383	79	12.552	06	174.935	85	162.980

powszechny we Lwowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	88	*Dochód większy* zależny od cen przyznanych przez c. k. Rząd.				
—	974	*Dochód większy*, gdyż wpływy te jako niestałe, naprzód dokładnie obliczone być nie mogą.				
—	—					
—	1.062					
—	4.240	*Dochód większy* z powodu większej ilości znaczniejszych spadków.	6.019	24	—	—
—	13.757	*Dochód większy* głównie z powodu zapłacenia z funduszu krajowego w znacznej części zaległości z lat dawniejszych.	132.326	20½	—	—
2.889	—	*Dochody* w ogóle *mniejsze* z powodu mniejszego ruchu chorych samopłacących, a nadto z powodu zaprowadzenia kas chorych.	390	34½	—	—
—	1.088		194	04	—	—
2.889	14.845	*) Z wykazanych obok zaległości czynnych z roku bieżącego w kwocie 132.910 zł. 59 ct. i takichże zaległości z lat ubiegłych w kwocie . . . 67.975 „ 95½ „ zatem w ogólnej kwocie . . 200.886 zł. 54½ ct. przypada:	*) 132.910	59	—	—
	11.956	*a)* Na oddział chorych: z roku bieżącego 132.131·07 z lat nbiegłych . 67.664·31½ 199·795 zł. 38½				
		b) Na oddział położnic: z roku bieżącego . 779 zł. 52 ct. z lat ubiegłych . 311 „ 64 „ 1.091 zł. 16 „				
		Strąciwszy z powyższych zaległości zarachowane należytości do zwrotu w rachunkach za III. i IV. kwartał 1890., a pobrane na rachunek roku 1891. w łącznej sumie . . . . 88.645 zł. 86 ct.				
		okazuje się ostateczna zaległość w kwocie . . 111.149 zł. 52½ ct. 1.091 zł. 16 ct.				
		Ogółem w obu oddziałach 112.240 zł. 68½ ct. a zgodna z odnośnymi protokołami stanu chorych za rok 1890.				

Dochody. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych Dochody w roku 1890. zł.	ct.	Oddział położnic Dochody w roku 1890. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25. Listopada 1889. zł.
IV.	8	**Rozmaite.**							
		a) ze sprzedaży zużytych sprzętów, tudzież rozmaitych drobnych . .	291	61	—	03	291	64	200
		b) zwroty dawnych zaliczek, udzielonych na płace z rubr. I. i II. wydatków	1.571	71	82	50	1.654	21	—
		Suma rubryki IV. .	1.863	32	82	53	1.945	85	200
	9	**Dotacya pobrana z funduszu krajowego . . . . . .**	—	—	4.470	98	4.470	98	3.873

powszechny we Lwowie. **Dochody.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		**Uzasadnienie różnic**	**Należytości**			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	92	*Dochód większy* z powodu pobrania z depozytów reszty gotówki w kwocie 94 zł., pozostałej z urządzenia pralni jak LW. 41.550/89.)				
—	1.654	*Dochód większy* budżetem nieobjęty stanowi zwrot zaliczek wydanych, a zarachowanych na rubryki stałe w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 14. Października 1874.				
—	1.746					
—	598	*Dochód większy* wskutek niekorzystnych wynikłości Rubryki III. „Zwroty kosztów leczenia“.				

WYKAZ NALEŻYTOŚCI

czynnych i biernych z lat ubiegłych z końcem roku 1890.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Należytości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
		A. Wydatki.				
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**				
	14*a*	Zaliczki na płace	951	78	—	—
		Suma A. . .	951	78	—	—
		B. Dochody.				
II.		**Opłaty pośmiertne.**				
	4.	Zaległe należytości od stron uprawnionych	944	18	—	—
III.	5-7.	**Zwroty kosztów leczenia.**				
		a) Od samopłacących	2.249	01½	—	—
		b) Od funduszów obcokrajowych i innych	449	35	—	—
		c) Od stron rozmaitych niewyśledzonych	65.277	59	—	—
		Suma B. . .	68 920	13½	—	—
		Do tego suma A. .	951	78	—	—
		Ogółem . .	69.871	91½	—	—

IV.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

LW. 47.680/1891.

Fundusz podrzutków

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1890. zł.	Wynikłości w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Potrzeby kancelaryjne na druki i t. p.**	—	—	10
II.		**Remuneracye i zapomogi.**			
	2	Akuszerce zakładu położnic za stręczenie żywicielek, tudzież pieluszkowe	—	—	10
	3	Żywicielkom za gorliwe dozorowanie dzieci w pierwszym roku życia	—	—	10
	4	Tymże za gorliwe dozorowanie dorosłych dzieci i na potrzeby szkolne	15	—	80
		Suma rubryki II. .	15	—	100
III.	5	**Koszta utrzymania dzieci**	226	—	312
IV.	6	**Koszta leczenia dzieci**	2	50	10
V.		**Rozmaite wydatki.**			
	7	Żywicielkom na koszta pogrzebowe ryczałt	2	—	10
	8	Zwrot kosztów utrzymania dzieci do gminy miasta Lwowa przydzielonych	—	—	50
		Suma rubryki V. .	2	—	60
		Suma wydatków .	**245**	**50**	**492**
		Dochody.			
	1	**Dotacya z funduszu krajowego**	**245**	**50**	**492**

we Lwowie.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
10	—		—	—	—	—
10	—	Nie było żadnego wydatku.	—	—	—	—
10	—		—	—	—	—
65	—	*Wydatek mniejszy* z powodu niestałości tych pozycyj budżetu.	—	—	—	—
85	—		—	—	—	—
86	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie wszyskie żywicielki swą należytość za rok przedmiotowy pobrały, tudzież jedno dziecko zmarło, a dwoje wypisano z powodu wieku normalnego.	—	—	10	—
7	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ tylko jedna żywicielka się zgłosiła po należytość za leczenie chorego dziecka.	—	—	—	—
8	—	*Wydatek mniejszy* z powodu mniejszej śmiertelności.	—	—	—	—
50	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ gmina miasta Lwowa nie zgłosiła się z żadną pretensyą.	—	—	—	—
58	—		—	—	—	—
246	—		—	—	—	—
246	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ w takiej wysokości pobrano dotacyę, jaka okazała się potrzebną do pokrycia wydatków.	—	—	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny.

	Szczegół.	Ogół.
Należytości czynne z lat ubiegłych:		
a) taksy od przyjęcia dzieci tutejszo- i obcokrajowych . .	369 zł. 50 ct.	
b) zwrot kosztów utrzymania dzieci	72 „ 96 „	442 zł. 46 ct.

Stan bierny.

Należytości bierne z roku bieżącego	10 „ — „
Czysty stan czynny . 432 zł. 46 ct.	

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

V.

Krajowy zakład dla obłąkanych

na Kulparkowie.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

W załączeniu wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych.

LW. 49.981/1891.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Krajowy zakład dla

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	SUMARYUSZ	Wynikłości w roku 1890. zł.	Wynikłości w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.	1-11	Płace i emolumenta etatowe	20.672	13	19.943
II.	12-16	Koszta utrzymania osób nieetatowych	31.687	99	32.962
III.	17-23	Pensye i emerytury	1.759	12	1.533
IV.	24-25	Zaopatrzenia odstawne i dary z łaski	14	—	14
V.	26	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	—	—	40
VI.	27-28	Remuneracye i zapomogi	773	79	790
VII.	29-39	Koszta gospodarcze	82.760	28	76.060
VIII.	40-44	„ sanitarne	5.939	95	4.960
IX.	45	„ kancelaryjne	500	14	450
X.	46	„ kapliczne	200	—	200
XI.	47-51	„ utrzymania budynków, dróg i urządzeń	8.412	79	8.050
XII.	52	Podatki i daniny	173	89	250
XIII	53-56	Rozmaite	2.165	95	1.600
XIV.	57	Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe	50	—	50
		Suma wydatków rzeczywistych	155.109	03	146.902
		Do tego:			
—	58	Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu	40.132	34	11.620
		Ogólna suma wydatków	195.241	37	158.522
		Dochody.			
I.	1-2	Dodatki	679	34	660
II.	3-5	Dochody z dóbr	4.712	81	4.262
III.	6-8	Zwroty kosztów leczenia	186.706	55	153.000
IV.	9	Rozmaite	3.142	67	600
		Ogólna suma dochodów	195.241	37	158.522

obłąkanych na Kulparkowie.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Porównanie sumaryczne				
—	729	kwot preliminowanych z rzeczywistemi wynikłościami bez względu na nadwyżkę dochodów, przedstawia się jak następuje:	1.475	35	—	—
1.274	—					
—	225					
—	—	**Wydatki** prelimin. wynosiły 146.902 zł.				
40	—	rzeczywiste bez nadw. 155.109 „				
16	—	zatem były *większe* o kwotę . 8.207 zł.				
—	6.700					
—	980	**Dochody** prelimin. wynosiły 158.522 zł.				
—	50	rzeczywiste zaś 195.241 „				
—	—	były zatem większe o kwotę . 36.719 „				
—	363					
76	—	**Wynik** w ogóle korzystniejszym jest od budżetu o różnicę w kwocie 28.512 zł.				
—	566	zgodnie z większym wynikiem oddanej nadwyżki dochodów przy poz. 58. wydatków.	953	72	—	—
—	—					
1.406	9.613		2.429	07	—	—
—	28.512					
1.406	38.125					
	36.719					
		Stan majątku z końcem roku 1890.				
		Stan czynny:				
		Należytości czynne: Szczegół. Ogół.				
—	19	1) W rubrykach wydatków:				
—	451	a) Bieżące . . 2.429 zł. 07 ct.				
—	33.706	b) Z lat ub. (str. 362) 1.147 zł. 84 ct. 3.576 zł. 91 ct.	11.771	76	—	—
—	2.543	2) W rubrykach dochodów:	13	75	—	—
		a) Bieżące . . 11.785 zł. 51 ct.				
—	36.719	b) Z lat ub. (str. 362) 22.565 zł. 98 ct. 34.351 zł. 49 ct. 37.928 zł. 40 ct.	11.785	51	—	—
		Stan bierny:				
		Należytości bierne: Szczegół. Ogół.				
		1) W rubrykach wydatków:				
		Z lat ub. (str. 362) 42 zł. 43 ct. 42 zł. 43 ct.				
		Czysty stan czynny 37.885 zł. 97 ct.				

Wydatki. **Krajowy zakład dla**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**			
	1	Dyrektor: *a)* Płaca	2.200	—	2.200
		b) Dodatek osobisty	800	—	800
		c) Dodatki pięcioletnie	419	16	420
	2	2 prymaryuszów *a)* Płaca	2.104	17	3.000
		b) Relutum za wikt	572	34	816
		c) Dodatki pięcioletnie	225	—	225
	3	2 sekundaryuszów: *a)* Płaca	2.597	19	2.000
		b) Relutum za wikt	1.059	66	816
	4	Akuszerka płaca	33	33	400
	5	2 kapelanów: *a)* Płaca	800	—	800
		b) Wikt i relutum za wikt	585	61	600
		c) Dodatki pięcioletnie	150	—	150
	6	Rządca: *a)* Płaca	1.200	—	1.200
		b) Relutum za wikt	408	—	408
		c) Dodatki pięcioletnie	400	—	400
	7	2 oficyałów: *a)* Płaca	2.120	—	2.120
		b) Dodatki pięcioletnie	600	—	600
	8	I. Pisarz: *a)* Płaca	600	—	600
		b) Relutum za wikt	360	—	360
		c) Dodatki pięcioletnie	160	—	160
	9	II. Pisarz: *a)* Płaca	400	—	400
		b) Relutum za wikt	360	—	360
		c) Dodatki pięcioletnie	100	—	100
	10	Woźny: *a)* Płaca	150	—	150
		b) Wikt	237	96	250
		c) Dodatek na ubior	50	—	50
		d) „ pięcioletni	17	50	18
	11	Odźwierny: *a)* Płaca	144	17	150
		b) Wikt	232	69	250
		c) Dodatek na ubior	50	—	50
		d) Dodatki pięcioletnie	60	—	90
		Razem	19.196	78	19.943
—		Do tego zaliczki udzielone na płace w kwocie 1.909 zł. — ct. po strąceniu rat bieżących „ 433 „ 65 „	1.475	35	—
		Suma rubryki I.	20.672	13	19.943

obłąkanych na Kulparkowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	—					
—	—					
896	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalare. Posadę 2-go				
244	—	prymaryusza obsadzono 6. Sierpnia 1890., którego				
—	—	zastępował 3-ci sekundaryusz.				
—	597	*Wydatek większy* w skutek przyjęcia 3-go sekundaryusza				
—	243	na zastępstwo czasowo opróżnionej posady prymaryusza. Przekroczenie to znajduje pokrycie w oszczędności poz. 2.				
367	—	*Wydatek mniejszy* w skutek zwinięcia posady akuszerki				
—	—	z dniem 1. Lutego 1890.				
14	—	*Wydatek mniejszy* z powodu zaprowadzenia oszczędniejszej				
—	—	normy żywienia jak w r. 1889. (LW. 53.686/89.				
—	—	i 16.899/90.)				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
12	—	*Wydatek mniejszy* z powodu jak przy pozycyi 5 b) podano.				
—	—					
—	—					
6	—	*Wydatki mniejsze* w skutek interkalare od 1. do 14.				
17	—	Września 1890.				
—	—					
30	—	*Wydatek mniejszy* w skutek przeniesienia J. Sterniuka w stan spoczynku z dniem 31. Sierpnia 1890.				
1.586	840					
—	1.475	*Wydatek niepreliminowany* zarachowany tu w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 14. Października 1874 r.,	1.475	35	-	-
1.586	2.315	znajdzie pokrycie w ściąganych zwrotach z płac.	1.475	35	—	—
	729	(Patrz rubryka IV. pozycya 9 dochodów.)				

Wydatki. **Krajowy zakład dla**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**			
	12	17 Sióstr Miłosierdzia oddziałowych:			
		a) Płaca	1.360	—	1.360
		b) Wikt z pieczywem i dodatkami	3.353	80	3.570
	13	1 Dyetaryusz: *a)* Płaca	456	25	456
		b) Relutum za wikt	360	—	360
	14	Służba wyższa:			
		a) Płaca: Maszynista 600 zł. — ct			
		„ Ślusarz 276 „ 50 „			
		„ Stolarz 240 „ — „			
		„ Krawiec 180 „ — „			
		„ Szewc 180 „ — „			
		„ 5 dozorców starszych 847 „ — „			
		„ 2 palacze do maszyny parowej 318 „ — „	2.641	50	2.676
		b) Relutum za wikt maszynisty 360 zł. — ct.			
		Wikt z pieczywem 11 osób służby wyższej 2.012 „ 33 „	2.372	33	2.560
	15	Służba oddziałowa:			
		a) Płaca 7.994 zł. 86 ct.			
		b) Wikt z pieczywem 10.131 „ 24 „			
		c) Gratyfikacye z końcem roku 245 „ — „	18.371	10	18.942
	15*a*	Premie dla 2 dozorców i 2 dozorczyń po 10 dukatów	231	25	240
	16	Służba domowa:			
		a) Płaca 13 sług 1.136 zł. 62 ct.			
		b) Wikt z pieczywem 1.355 „ 14 „			
		c) Gratyfikacye z końcem roku 50 „ — „	2.541	76	2.798
		Suma rubryki II.	31.687	99	32.962
III.		**Pensye i emerytury.**			
	17	Grund Ludwika, wdowa po rządcy,	26	—	26
	18	Burkhardt Franciszka, wdowa po kontrolorze	19	—	19
	19	Dr. Berthleff Karol, były dyrektor	149	—	149
	20	Kłosowski Jan, były dozorca	48	—	48
	21	Kłosowska Teresa, była dozorczyni	48	—	48
	22	Dr. Dobiński Włodzimierz, były prymaryusz	566	66	567
	23	Dr. Hankiewicz Józef, były sekundaryusz	676	—	676
	--	Wojtowicz Karolina, była akuszerka	168	66	—
	—	Sterniuk Jakób, były odźwierny,	52	80	—
	—	Szymański Jakób, były dozorca	4	—	—
		Suma rubryki III.	1.758	12	1.533

obłąkanych na Kulparkowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
216	—	*Wydatek mniejszy* z powodu podanego przy pozycyi 5 lit. b).				
—	—					
—	—					
34	—	*Wydatek mniejszy* w skutek interkalaryów.				
188	—	*Wydatki mniejsze* w skutek interkalaryów i zaprowadzenia korzystniejszej normy żywienia.				
571	—					
9	—	*Wydatek mniejszy* w skutek niższego kursu dukatów.				
256	—	*Wydatek mniejszy* z powodów podanych przy pozycyach 14. i 15.				
1.274	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	168	W skutek zwinięcia posady przeniesiona w stan spoczynku.				
—	53	W skutek przeniesienia w stały stan spoczynku (LW. 32.539/90.).				
—	4	W skutek przyznania na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 5. Października 1878. prowizyi dożywotniej (LW. 36.609/90.).				
—	225					

Wydatki. **Krajowy zakład dla**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
IV.		**Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.**			
	24	Christl Laura, sierota po kontrolorze	7	—	7
	25	Hammer Joanna, sierota po pisarzu	7	—	7
		Suma rubryki IV. .	14	—	14
V.	26	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych** . . .	—	—	40
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**			
	27	Za sprawdzanie recept	123	79	140
	28	Remuneracye i zapomogi	500	—	500
	28a	Zapomoga jednorazowa dla emeryt. sekund. Dra Hankiewicza	150	—	150
		Suma rubryki VI. .	773	79	790
VII.		**Koszta gospodarcze.**			
	29	Żywienie chorych:			
		a) Zwykła strawa i dodatki	39.119	32	39.000
		b) 5 Sióstr Miłosierdzia, płaca roczna po 80 zł. 400 zł. — ct wikt z dodatkami 986 „ 40 „	1.386	40	1.450
		c) Służba kuchenna i magazynowa: płaca 828 zł. 22 ct. wikt z pieczywem 1.210 „ 89 „ gratyfikacye 50 „ — „	2.089	11	2.100
		d) Drzewo i węgle do kuchni	3.183	60	2.400
		e) Naczynia i sprzęty kuchenne	595	38	600
		f) Pieczywo z piekarzem	7.864	27	5.600
		g) Wino dla chorych	450	95	500
		Do przeniesienia .	54.689	03	51.650

obłąkanych na Kulparkowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	—					
—	-					
40	—	Nic nie wydano, gdyż nie było wypadków śmierci, w którychby §. 21. statutu emerytalnego miał zastosowanie.				
16	—	*Wydatek mniejszy*, na podstawie obrachunku z funduszem krajowym.				
—	—					
—	—					
16	—					
—	120	*Wydatek większy*, pomimo korzystniejszej normy żywienia — z powodu większej ilości dni leczenia, która w stosunku do r. 1889., była wyższą o 17.248 dni. (Wyniki z gospodarki własnej podano szczegółowo w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego).				
64	—	*Wydatek mniejszy* z powodu jak przy pozycyi 12 b) podano.				
11	—	*Wydatek* nieznacznie *mniejszy* z powodu jak przy pozycyi 14.				
-	784	*Wydatek większy* z powodu wyższych cen węgla kamiennego o 9 ct. na 1 cetnarze metrycznym; tudzież, że uchwalona na ten cel kwota, okazała się niewystarczającą.				
5	—	*Wydatek* nieznacznie *mniejszy* zastosowany do potrzeby.				
—	2.264	*Wydatek większy* z powodu wyższych cen mąki pszennej i żytnej, oraz zwiększonej ilości dni leczenia.				
49	—	*Wydatek mniejszy* w skutek oszczędniejszej ordynacyi.				
129	3.168					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
VII.		Z przeniesienia .	54.689	03	51.650
	30	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj	6.145	34	5.600
	31	Oświetlenie naftą	1.518	31	1.600
	32	Sprzęty gospodarcze: *a)* Zakupno i naprawa	3.784	60	1.800
		b) 1 Siostra Miłosierdzia, płaca . . 80 zł. — ct. Wikt z dodatkami 197 „ 28 „	277	28	290
	33	Utrzymanie 2ch par koni z 2ma furmanami, reparacyą wozów, uprzęży itp.	1.743	08	1.450
	34	Uprawa pól z połową kosztów utrzymania ogrodnika i innemi potrzebami	2.469	02	2.200
	35	Utrzymanie ogrodów warzywnych z połową kosztów utrzymania ogrodnika i innemi potrzebami . . .	812	01	600
	36	Utrzymanie parku i ogrodów spacerowych dla chorych .	145	69	200
	37	Utrzymanie pralni: *a)* Drzewo i inne potrzeby	4.363	13	4.000
		b) 2 Siostry Miłosierdzia, płaca rocznie po 80 zł. 160 zł. — ct. Wikt z dodatkami 394 „ 56 „	554	56	580
	38	Bielizna, pościel i odzież: *a)* Zakupno i naprawa	5.027	75	5.000
		b) 1 Siostra Miłosierdzia, płaca . . . 80 zł. — ct. Wikt z dodatkami . 197 „ 28 „	277	28	290
	39	Słoma do sienników	953	20	800
		Suma rubryki VII.	82.760	28	76.060

obłąkanych na Kulparkowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
129	3.168					
—	545	*Wydatek większy* z powodu, jak pod pozycyą 29. lit. d), oraz zwiększonej ilości chorych, w skutek czego w salach bawialnych ustawiono piece żelazne i urządzono sypialnie.				
82	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż naftę zakupywano po cenie o 40 ct. na 100 klg. niższej, jak w roku 1889.				
—	1.985	*Wydatek większy* w skutek koniecznego zakupna: 102 łóżek żelaznych zwyczajnych kosztem . . . . 1.619 zł. 33 ct. 4 łóżek żelaznych okratowanych dla epileptyków . . . 313 „ 67 „ i aparatu desinfekcyjnego kosztem 550 „ — „				
13	—	*Wydatek mniejszy* z powodu jak przy pozycyi 12 b).				
—	293	*Wydatek większy* z powodu wyższych cen owsa i słomy, oraz znaczniejszych reparacyj wozów i uprzęży.				
—	269	*Wydatek większy* w skutek wyższych cen nasion i robocizny donajętej, tudzież zakupna większej ilości nasion do siewu jak w roku 1889.				
—	212	*Wydatek większy* z powodu staranniejszej, a zatem kosztowniejszej uprawy i droższego robotnika.				
54	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ roboty dokonywane były przeważnie przez chorych po niskich cenach.				
—	363	*Wydatek większy* w skutek wzrostu dni leczenia o 17.248 od roku 1889., tudzież podrożenia węgla kamiennego o 9 ct. na 1 cetnarze metrycznym.				
25	—	*Wydatek mniejszy* z powodu jak przy pozycyi 12 b).				
—	28	*Wydatek* nieznacznie *większy* z powodu ciągłego wzrostu chorych.				
13	—	*Wydatek mniejszy* z powodu jak przy pozycyi 12 b).				
—	153	*Wydatek większy* w skutek znacznie wyższej ceny słomy, tudzież większej ilości chorych.				
316	7.016					
	6.700					

Wydatki. **Krajowy zakład dla**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
VIII.		**Koszta sanitarne.**			
	40	Lekarstwa	931	33	900
	41	Potrzeby sanitarne	4.726	33	3.700
	42	Instrumenta chirurgiczne	103	37	100
	43	Utrzymanie prosekteryum	12	50	60
	44	Koszta pogrzebowe i utrzymanie cmentarza	166	42	200
		Suma rubryki VIII.	5.939	95	4.960
IX.		**Koszta kancelaryjne.**			
	45	Druki, litografie, koszta insercyjne i inne	500	14	450
X.	46	**Koszta kapliczne**	200	—	200
XI.		**Koszta utrzymania budynków, dróg i urządzeń.**			
	47	Konserwacye i reparacye z pokostowaniem podłóg	5.645	25	5.500
	48	Utrzymanie urządzeń mechanicznych	853	15	600
	49	Asekuracya budynków i ruchomości	565	78	600
	50	Kominiarze i straż ogniowa	550	—	550
	51	Utrzymanie dróg dojazdowych	798	61	800
		Suma rubryki XI.	8.412	79	8.050
XII.	52	**Podatki i daniny**	173	89	250
XIII.		**Rozmaite.**			
	53	Utrzymanie biblioteki lekarskiej	138	60	150
	54	Książki i ozasopisma dla chorych	245	70	250
	55	Myto drogowe	203	69	200
		Do przeniesienia	587	99	600

obłąkanych na Kulparkowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	32	*Wydatki większe* z powodu użycia droższych lecz skuteczniejszych środków leczniczych, tudzież wzrostu ilości dni leczenia.				
—	1.026					
—	3	*Wydatek większy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
48	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ nie było potrzeby wyczerpania całej preliminowanej kwoty.				
33	—	*Wydatek mniejszy* zależny od śmiertelności.				
81	1.061					
	980					
—	50	*Wydatek większy* z powodu większego nakładu wyczerpanych druków kancelaryjnych.				
—	—					
—	145	*Wydatek większy* w skutek adaptacyi sal bawialnych na sypialnie (vide pozycya 30) i okratowania okien w separatkach.				
—	253	*Wydatek większy* z powodu zakupna nowego regulatora i piły cyrkularnej.				
34	—	*Wydatek mniejszy* w skutek uzyskania wyższej dywidendy asekuracyjnej.				
—	—					
1	—					
35	398					
	363					
76	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ odpadł podatek propinacyjny.				
11	—	*Wydatki mniejsze*, zastosowane do rzeczywistej potrzeby.				
4	—					
—	4	*Wydatek większy* z powodu częstszej potrzeby wyjazdu do Lwowa i na dworzec kolei żelaznej — na skutek wzrostu ilosci chorych.				
15	4					

Wydatki. **Krajowy zakład dla**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyj budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
XIII.		Z przeniesienia . .	587	99	600
	56	Przypadkowe:			
		a) Ubezpieczenie służby od wypadku choroby 52 zł. 81 ct.			
		b) „ „ i robotników od wypadku . . . . . 119 „ 40 „			
		c) Zabawy z tańcami, urządzane dla chorych . 158 „ 12 „			
		d) Zastępstwa chorych i urlopowanych funkcyonaryuszów . . . . . 80 „ — „			
		e) Koszta przyjęcia komisyj i różne poczesne . 25 „ 80 „			
		f) „ uroczystości rozdania premij dozorcom 25 „ 13 „			
		g) Ryczałt na wydatki przełożonego obszaru dworskiego . . . . . 20 „ — „			
		h) Fiakry dla Sióstr Miłosierdzia i ich spowiednika . . . . . 47 „ 05 „			
		i) Koszta przywozu chorych ze szpitalu . . 33 „ 75 „			
		k) „ „ „ z obcych szpitali i odstawienia do gmin przynależności . 603 „ 42 „			
		l) Stemple i portorya . . . . . 5 „ 30 „			
		m) Spłata pretensyi Menkesowi Pinkasowi z realności pod l. $768^2/_4$ . . . . . 345 „ 70 „			
		n) Inne nieprzewidziane drobne . . . 61 „ 48 „	1 577	96	1.000
		Suma rubryki XIII.	2.165	95	1.600
XIV.	57	**Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe** .	50	—	50
—	58	**Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu** .	40.132	34	11.620

obłąkanych na Kulparkowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe					
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
15	4					
			953	72	—	—
—	577	*Wydatek większy* spowodowany wydatkami poszczególnionemi pod lit. k), l), m) — które znajdą pokrycie w obok przypisanych należytościach czynnych.				
15	581		953	72	—	—
	566					
—	—					
—	28.512	*Wydatek większy* z powodu, że rzeczywiste dochody były większe od preliminowanych o kwotę 36.719 zł. gdy zaś rzeczywiste wydatki po strąceniu oddanej nadwyżki były większe tylko o kwotę . . . . . 8.207 „ z porównania zatem okazuje się wynik korzystniejszy jak obok w kwocie . 28.512 zł.				

Dochody. **Krajowy zakład dla**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
I.		**Dodatki.**			
	1	Od c. k. Skarbu relutum za drzewo opałowe . . .	579	34	560
	2	Od kasy miejskiej na utrzymanie drogi publicznej z Kulparkowa do Lwowa	100	–	100
		Suma rubryki I.	679	34	660
II.		**Dochody z dóbr.**			
	3	Odsetki od kapitału przyznanego za zniesione prawo propinacyi	230	—	262
	4	Dochód z pól i pastwisk	3.180	35	3.200
	5	Dochód z ogrodów	1.302	46	800
		Suma rubryki II.	4.712	81	4 262
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**			
	6	Od funduszu krajowego galicyjskiego	157.878	33	120 000
	7	Od samopłacących	25.822	02	30.000
	8	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych . .	3.006	20	3.000
		Suma rubryki III. .	186.706	55	153.000

obłąkanych na Kulparkowie.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	19	*Dochód większy* z powodu wyższych cen drzewa.				
—	—					
—	19					
32	—	*Dochód mniejszy* stanowi 4% od kapitału 5.750 zł. przyznanego za zniesione prawo propinacyi.				
20	—	*Dochód* nieznacznie *mniejszy*, niedający się naprzód dokładnie obliczyć. Wynik gospodarki połowej, prowadzonej we własnym zarządzie, jest następujący: Dochody, jak obok wykazano, wynoszą . . . . . 3.180 zł. 35 ct. Wydatki zaś w kubryce VII. pozycyi 34 . . . . . 2.469 „ 02 „ Z porównania okazuje się czysty zysk w kwocie . . . 711 zł. 33 ct.				
—	503	*Dochód większy* z powodu lepszego zbioru w skutek staranniejszej uprawy. Z porównania dochodów w kwocie 1.302 zł. 46 ct. z wydatkami w rubryce VII. pozycya 35 . . . . . 812 „ 01 „ okazuje się czysty zysk w kwocie 490 zł. 45 ct.				
52	503					
	451					
—	37.878	*Dochód większy* z powodu większej ilości dni leczenia o 17.248 od roku 1889.				
4.178	—	*Dochody* w ogóle *mniejsze* z powodu zmienności wpływów tych pozycyi.	11.771	76	—	—
—	6					
4.178	37.884	*) Z wykazanych obok należytości czynnych z roku bieżącego w kwocie . . . 11.771 zł. 76 ct. przypada: a) od samopłacących 917 zł. 50 ct. b) od funduszów obcokrajowych i publicznych . . 146 „ 88 „ c) od stron rozmaitych niewyśledzonych 10.707 „ 38 „ razem jak wyżej . . . 11.771 zł. 76 ct.	11.771	76	*) —	—
	33.706					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
IV.	9	**Rozmaite.**			
		a) Zarobek chorych pobrany w myśl §. 22. statutu 296 zł. 17 ct.			
		b) Czynsz najmu z baraku propinacyjnego . 48 „ — „			
		c) Zwrócone koszta przywozu . . . 69 „ 22 „			
		d) Ze sprzedaży z użytku wydzielonych rzeczy . 113 „ 55 „			
		e) Depozyta po zmarłych . . . . 55 „ 22 „			
		f) Inne drobne nieprzewidziane . . . 29 „ — „	611	16	600
		g) Zwroty zaliczek na płace z lat ubiegłych, przeniesione z rubr. I. wyd. w kwocie	2.183	99	—
		h) Zwroty kosztów odstawienia rekonwalescentów z lat ubiegłych przeniesione z rubr. XIII. wyd. . .	347	52	—
		Suma rubryki IV. .	3.142	67	600

obłąkanych na Kulparkowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			13	75	—	—
—	11	*Dochód większy* z powodu niestałości wpływów tej rubryki.				
—	2.184	*Dochody większe*, budżetem nieobjęte, są zwrotami kwot zaliczkowo wydanych, które w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 14. Października 1874. roku zarachowano na rubryki stałe.				
—	348					
—	2.543		13	75	—	—

Wykaz należytości

czynnych i biernych z lat ubiegłych.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Należytości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
		A. Wydatki.				
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**				
	1-11	Zaliczki na płace	422	05	—	—
IX.		**Koszta kancelaryjne.**				
	45	Zaliczki na stemple udzielone c. k. Prokuratoryi Skarbu do procesów o koszta leczenia	96	14	42	43
XIII.		**Rozmaite.**				
	56	Różne zwroty oraz koszta odstawienia rekonwalescentów ze zakładu do gmin przynależności	629	65	—	—
		Suma A. . .	1.147	84	42	43
		B. Dochody.				
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**				
	7	Od samopłacących . . . . . 5 072 zł. 93 ct.				
	8	„ funduszów obcokrajowych i innych publicznych . . . . . 127 „ 20 „				
	—	„ stron rozmaitych niewyśledzonych . 17.175 „ 55 „	22.375	68	—	—
IV.		**Rozmaite.**				
	9	Koszta przywozu umysłowo-chorych z kraj. szpitalu powszechnego we Lwowie, do zakładu, zwrotne od gmin przynależności . . . . . 90 zł. 30 ct.				
		Należytość u c. k. pocztowej kasy oszczędności 100 „ — „	190	30	—	—
		Suma B. . .	22.565	98	—	—
		Do tego suma A. .	1.147	84	42	43
		Razem . .	23.713	82	42	43

VI.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

Wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych na str. 386.

LW. 49.982/1891.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	SUMARYUSZ	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłości z roku 1890.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
		A. Wydatki.										
I.	1 16	Płace i emolumenta etatowe	16.410	74	2.656	65	5.463	11	5.352	81	29.883	31
II.	17-22	Koszta utrzymania osób nieetatowych	11.872	02	1.640	58	4.646	81	5.636	82	23.796	23
III.	23	Pensye i emerytury	250	—	—	—	—	—	—	—	250	—
IV.	24 26	Zaopatrzenia odstawne i dary z łaski	210	—	—	—	73	—	—	—	283	—
V.	27	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	175	—	—	—	—	—	—	—	175	—
VI.	28 29	Remuneracye i zapomogi	468	—	54	—	216	—	162	—	900	—
VII.	30 39	Koszta gospodarcze	46.422	15½	5.438	12	21.124	49	15 857	79	88.842	55½
VIII.	40-46	„ sanitarne	7.887	68½	691	56	2 282	67	1.055	93	11.917	84½
IX.	47	„ kancelaryjne	465	94	53	76	216	85	161	28	897	83
X.	48	„ kapliczne	130	—	15	—	60	—	45	—	250	—
XI.	49 53	Utrzymanie budynków 1. zwyczajne	2.865	22½	330	60	1.322	38	991	79	5.509	99½
		Utrzymanie budynków 2. *nadzwyczajne*	*1.447*	*32*	*167*	—	*668*	—	*501*	—	*2.783*	*32*
XII.	54	Odsetki od kapitałów dłużnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIII.	55-59	Podatki i daniny	799	97	44	33	—	—	—	—	844	30
XIV.	60	Rozmaite	512	69	172	64	112	87	67	75	865	95
XV.	61	Zapomogi dla położnic	—	—	2.910	—	—	—	—	—	2.910	—
XVI.	62	Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na oddziale położnic	—	—	471	95	—	—	—	—	471	95
XVII.	63 64	Koszta utrzymania mamek i dzieci w szpitalu św. Ludwika	12.000	—	4.374	90	—	—	—	—	16.374	90
XVIII.	65 67	Zapisy	109	50	—	—	—	—	—	—	109	50
XIX.	68	Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe	15	90	—	—	—	—	—	—	15	90
XX.	69	Dyety i koszta podróży	87	48	—	—	—	—	—	—	87	48
		Suma wydatków 1. zwyczajnych	100.682	30½	18.854	09	35.518	18	29 331	17	184.385	74½
		Suma wydatków 2. *nadzwyczajnych*	*1.447*	*32*	*167*	—	*668*	—	*501*	—	*2.783*	32
		Razem	102.129	62½	19.021	09	36.186	18	29.832	17	187.169	06½
		Do tego:										
—	70	Nadwyżka dochodów oddana fund. kraj.	9.693	19½	—	—	1 316	65	1.493	16½	12.503	01
		Ogólna suma wydatków	111.822	82	19.021	09	37.502	83	31.325	33½	199.672	07½
		B. Dochody.										
I.	1-4	Odsetki od kapitałów	18.704	19	1.431	22½	219	50	163	64	20.518	55½
II.	5-10	Dochody z realności i dóbr	9.760	23	292	76	—	—	—	—	10.052	99
III.	11-13	Zwroty kosztów leczenia	83 143	31	11.937	61	37.283	33	31.082	75½	163.447	00½
IV.	14	Dochody rozmaite	215	09	45	50	—	—	78	94	339	53
		Suma dochodów	111.822	82	13.707	09½	37.502	83	31.325	33½	194.358	08
		Do tego:										
—	15	Dotacya pobrana z funduszu krajowego	—	—	5.313	99½	—	—	—	—	5 313	99½
		Ogólna suma dochodów	111.822	82	19.021	09	37.502	83	31.325	33½	199.672	07½

Stan majątku z końcem roku 1890.:

Stan czynny:

		Szczegół:	Ogół:
A) Należytości czynne: 1. w rubr. wydatków: *a)* bieżące	370 zł. 50 ct.		
b) z lat ubiegłych (str. 386)	811 „ 77 „	1.182 zł. 27 ct.	
2. „ „ dochodów: *a)* bieżące	98.709 zł. 22 ct.		
b) z lat ubiegłych (str. 386)	44.003 „ 77½ „	142.712 „ 99½ „	143.895 zł. 26½ ct.

Stan bierny:

B) Należytości bierne: w rubrykach wydatków z lat ubiegłych (str. 386)	5.693 „ 59 „
Czysty stan czynny	138.201 zł. 67½ ct.

św. Łazarza w Krakowie.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			Porównanie sumaryczne kwot budżetem uchwalonych z rzeczywistemi wynikłościami poszczególnych oddziałów bez względu na wynikłą nadwyżkę dochodów i pobraną z funduszu krajowego dotacyę przedstawia wyniki następujące:				
29 273	—	610		357	—	—	—
21.385	—	2.411					
250	—	—					
283	—	—					
			I. W oddziale chorych:				
50	—	125	*Wydatki* prelim. wynosiły 92.994 zł.				
900	—	—	rzeczywiste „ 102.130 „				
77.530	—	11.313	wydano *więcej* o . . 9.136 zł.				
10.948	—	970	*Dochody* prelim. wynosiły 109.592 zł.				
870	—	28	rzeczywiste „ 111.823 „				
250	—	—	otrzymano *więcej* o . 2.231 „				
5.810	300	—	**Wynik mniej korzystny** o różnicę . . . **6.905 zł.**				
5.359	*2.576*	—					
20	20	—	**II. W oddziale położnic:**				
1.027	183		*Wydatki* prelim. wynosiły 20.201 zł.				
450	—	416	rzeczywiste „ 19 021 „				
2.200	—	710	wydano *mniej* o . . 1.180 zł.	13	50	—	—
			Dochody prelim. wynosiły 11.639 zł.				
300	—	172	rzeczywiste „ 13.707 „				
			otrzymano *więcej* o . 2.068 „				
16.060	—	315	**Wynik korzystniejszy** o sumę . . . **3.248** „				
105	—	5					
			III. W oddziale syfilitycznych:				
150	134	—	*Wydatki* prelim. wynosiły 35.916 zł.				
150	63	—	rzeczywiste „ 36.186 „				
168.011	700	17.075	wydano *więcej* o . . 270 zł.				
5 359	*2.576*	—	*Dochody* prelim. wynosiły 35.669 zł.				
173.370	3 276	17.075	rzeczywiste „ 37.503 „				
			otrzymano *więcej* o . 1.834 „				
16.598	4.095	—	**Wynik korzystniejszy** o różnicę . . . **1.839** „				
			IV. W oddziale obłąkanych:				
189.968	7.371	17.075	*Wydatki* prelim. wynosiły 24.259 zł.	370	50	—	—
		9.704	rzeczywiste „ 29.832 „				
			wydano *więcej* o . . 5.573 zł.				
20.060	—	459	*Dochody* prelim. wynosiły 23.913 zł.	26	30½	—	—
10.153	100	—	rzeczywiste „ 31 325 „				
149.600	—	13.847	otrzymano *więcej* o . 7.412 „	98.682	91½	—	—
1.000	661	—	**Wynik korzystniejszy** o różnicę . . . **1.839** „				
180.813	761	14.306	Z porównania zaś *mniej* korzystnego wyniku oddziału I. chorych w kwocie . . . . 6.905 zł.				
9 155	3.841	—	z wynikami korzystniejszymi oddziału II., III. i IV. w łącznej sumie . . . . 6 651 zł.				
189.968	4.602	14.306		98.709	22	—	—
		9 704	okazuje się *ogólny wynik mniej korzystny* o różnicę w kwocie . . . . 254 „				
			a zgodny z różnicą między:				
			a) mniejszą nadwyżką dochodów w kwocie 4.095 zł.				
			b) „ dotacyą „ 3 841 „				
			czyli jak wyżej wykazano o . . 254 zł.				

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1890.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**										
	1	Dyrektor, płaca . . . 1.600 zł. trzy dodatki pięcioletnie po 300 zł. . . . 900 „	1.300	—	150	—	600	—	450	—	2.500	—
	2	5 prymaryuszów, płaca 6.000 zł. — ct. dodatki pięcioletnie 2.312 „ 22 „	5.112	22	—	—	1.800	—	1.400	—	8.312	22
	3	2 profesorów za pełnienie obowiązków prymaryuszy na oddziale okulistyki i położnictwa po 650 zł. . .	650	—	650	—	—	—	—	—	1.300	—
	4	6 sekundaryuszów I. klasy po 600 zł.	1.800	—	600	—	552	50	600	—	3.552	50
	5	4 „ II. „ „ 500 „	1.956	76	—	—	—	—	—	—	1.956	76
	6	Akuszerka, płaca . . 400 „ 3 dodatki pięcioletnie . 120 „	—	—	520	—	—	—	—	—	520	—
	7	Aptekarz, płaca . . . 800 zł. 2 dodatki pięcioletnie . 200 „ dodatek na mieszkanie . 200 „	624	—	72	—	288	—	216	—	1.200	—
	8	Prosektor, płaca	416	01	48	—	192	—	144	—	800	01
	9	Chemik patologii, płaca . . .	364	—	42	—	168	—	126	—	700	—
	10	Kapelan, płaca . . . 600 zł. dodatek na mieszkanie . 200 „	416	—	48	—	192		144	—	800	—
	11	Rządca, płaca . . . 1.200 zł. dodatki pięcioletnie . 600 „	936	—	108	—	432	—	324	—	1.800	—
	12	2 oficyałów, płaca . 2.000 zł. — ct. dodatki pięcioletnie 640 „ 83 „	1.373	83	158	—	634	—	475	—	2.640	83
	13	2 pisarzy, płaca . 1.200 zł. — ct. dodatki pięcioletnie 109 „ 44 „ „ na mieszkanie 200 „ — „	785	44	90	—	362	—	272	—	1.509	44
	14	Dozorca domu obłąkanych, płaca . . 400 zł. — ct. wikt II. klasy . 245 „ 35 „ relutum na mieszkanie . . . 280 „ — „	—	—	—	—	—	—	925	35	925	35
	15	Woźny, płaca . . . 300 zł. dodatki pięcioletnie . 150 „ dodatek na ubiór . . 50 „	260	—	30	—	120	—	90	—	500	—
	16	Odźwierny, płaca . 150 zł. — ct. dodatki pięcioletnie 90 „ — „ wikt II. klasy . 219 „ 20 „ dodatek na ubiór . 50 „ — „	264	98	30	15	122	61	91	46	509	20
		Razem .	16.259	24	2.546	15	5.463	11	5.257	81	29.526	31
		Do tego: Zaliczki udzielone na płace 492 zł. po strąceniu spłaconych rat 135 „	151	50	110	50	—	—	95	—	357	—
		Suma rubryki I. .	16.410	74	2.656	65	5.463	11	5.352	81	29 883	31

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czynne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.500	—	—					
8.312	—	—					
1 300	—	—					
3.600	48	—	*Wydatki mniejsze* z powodu interkalaryów.				
2.000	43	—					
520	—	—					
1.200	—	—					
800	—	—					
700	—	—					
800	—	—					
1.800	—	—					
2.641	—	—					
1 510	—	—					
600	—	325	*Wydatek większy* z powodn dozwolonego pobierania wiktu o wzmocnionej pozycyi (LW. 18.636/90), tudzież wypłaty przyznanego relutum za jego mieszkanie, zajęte przez chorych (LW. 17.264/89).				
500	—	—					
490	—	19	*Wydatek większy* wedle rzeczywistego kosztu wiktu obliczonego do LW. 22.322/91.				
29.273	91	344					
—	—	357	*Wydatek* nie preliminowany znajduje pokrycie w przypisanych obok do zwrotu należytościach, ściąganych z płac (vide rubr. IV. poz. 14. b.)	357	—	—	—
29 273	91	701		357	—	—	—
		610					

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłości z roku 1890.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**										
	17	17 Sióstr Miłosierdzia:										
		a) Płaca:										
		α) 15 Sióstr oddziałowych . . .	617	11	160	—	240	—	160	—	1.177	11
		β) 2 „ wspólnych . . .	80	—	16	—	40	—	24	—	160	—
	18	*b)* Wikt z pieczywem i dodatkami:										
		α) 17 Sióstr po 185 zł. 91 ct. 3.107 zł. 24 ct.										
		β) 5 „ emeryt. i postul. 831 „ 01 „	2 059	54	443	98	846	41	588	32	3.938	25
	19	7 dyetaryuszów, płaca . . .	1.958	97	226	03	904	14	678	11	3.767	25
	20	Służba wyższa:										
		a) Płaca:										
		a) Maszynista	390	—	45	—	180	—	135	—	750	—
		b) Odźwierny . 240 zł. — ct.										
		c) Stolarz . . 150 „ — „										
		d) 2 palaczy do maszyny 240 „ — „										
		e) Murarz . . 100 „ — „										
		f) Piekarz . . 150 „ — „										
		g) 2 starszych dozorców chorych . . 219 „ 29 „	577	60	52	80	310	49	158	40	1.099	29
		β) Wikt z pieczywem dla 8 osób po 160 zł. 93 ct.	654	80	75	55	302	21	226	66	1.259	22
	21	Służba oddziałowa:										
		a) Płaca	1.489	92	149	07	447	11	1.405	60	3.491	70
		b) Wikt po 108 zł. 55 ct. . .	2.939	93	337	59	866	23	1.867	06	6.010	81
		c) Gratyfikacye	21	—	6	—	10	—	13	—	50	—
	22	Służba wspólna:										
		a) Płaca 12 osób . 740 zł. — ct.										
		b) Wikt 12 „ po 108 zł. 55 ct. . 1.302 „ 60 „										
		c) Gratyfikacye . 50 „ — „	1 083	15	128	56	500	22	380	67	2.092	60
		Suma rubryki II. .	11.872	02	1.640	58	4.646	81	5.636	82	23.796	24
III.		**Pensye i emerytury.**										
	23	Bobrzyńska Zofia, wdowa po prymaryuszu	250	—	—	—	—	—	—	—	250	—

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłosci		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.120	—	57	*Wydatek większy* spowodowany przyjęciem od $^{14}/_{4}$ 1890. 1 Siostry dla utworzonego oddziału rezerwowego. (LW. 20.097/890).				
160	—	—					
3.444	—	494	*Wydatek większy* z powyższego powodu, a nadto że na skutek droższych artykułów mącznych, mleka, masła i kawy wikt Sióstr wynosił rocznie więcej od preliminowanego po 21 zł. 91 ct.				
3 560	—	207	*Wydatek większy*, ponieważ dla zwiększonych czynności kancelaryjnych przyjęto na czas koniecznej potrzeby nadliczbowego dyetaryusza. (LW. 4.271/890).				
750	—	—					
1.120	21	—	*Wydatki mniejsze*, gdyż od $^{14}/_{7}$—$^{15}/_{9}$ 1890. nie było starszego dozorcy chorych na oddziale III.				
1.280	21	—					
2.676	—	816	*Wydatki większe*, gdyż preliminowano koszta tylko dla 43 osób podczas gdy dla koniecznej obsługi zwiększonego stanu chorych, zakaźnych i obłąkanych utrzymywać musiano . . . . 55·38 czyli więcej o . . . 12·38				
5.031	—	980					
50	—	—					
2 194	101	—	*Wydatek mniejszy* w kosztach wiktu, który wynosił wedle uskutecznionej repartycyi do LW. 22.332/891 dla 1 osoby mniej od preliminowanego o 8 zł. 45 ct.				
21.385	143	2.554		—	—	—	—
		2.411					
250	—	—		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	II. położnic zł.	ct.	III. syfilitycznych zł.	ct.	IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłość z roku 1890.									
IV.		**Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.**										
	24	Kudas Regina, była nadzorczyni . .	—	—	—	—	73	—	—	—	73	—
	25	Flasińska Felicya, wdowa po pisarzu .	150	—	—	—	—	—	—	—	150	—
	26	Dudek Marya, wdowa po gazowniku .	60	—	—	—	—	—	—	—	60	—
		Suma rubryki IV. .	210	—	—	—	73	—	—	—	283	—
V.	27	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych**	175	—	—	—	—	—	—	—	175	—
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**										
	28	Urzędnicy c. k. Urzędu podatkowego w Krakowie za czynności kasowe .	104	—	12	—	48	—	36	—	200	—
	29	Funkcyonaryusze szpitalni . . .	364	—	42	—	168	—	126	—	700	—
		Suma rubryki VI. .	468	—	54	—	216	—	162	—	900	—
VII.		**Koszta gospodarcze.**										
	30	Żywienie chorych:										
		a) Zwykła strawa i dodatki . .	23.839	78	2 750	74	11.002	98	8 252	23	45.845	73
		b) 5 Sióstr Miłosierdzia zatrudnionych w kuchni:										
		α) Płaca po 80 zł. 400 zł. — ct.										
		β) Wikt „ 185 „ 91 ct. 929 „ 55 „	683	37	95	77	323	09	227	32	1.329	55
		c) Służba kuchenna i magazynowa:										
		α) Płaca . . 450 zł. 53 ct.										
		β) Wikt po 108 zł. 55 ct. 991 „ 53 „										
		γ) Gratyfikacye . . 50 „ — „	770	88	92	52	356	10	272	56	1.492	06
		d) Drzewo i węgle do kuchni . .	655	82	75	67	302	69	227	01	1.261	19
		e) Naczynia i sprzęty kuchenne .	104	—	12	—	48	—	36	—	200	—
		f) Pieczywo, (mąka i drożdże) . .	3.154	60	364	—	1.456	—	1.092	—	6.066	60
		g) Wino dla chorych . . .	691	33½	79	77	319	07	239	30	1 329	47½
		Do przeniesienia . .	29.899	78½	3.470	47	13.807	93	10.346	42	57.524	60½

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
73	—	—					
150	—	—					
60	—	—					
283	—	—		—	—	—	—
50	—	125	*Wydatek większy* spowodowany wypłatą przyznanego kwartału Flasińskiej Felicyi, wdowie po pisarzu etatowym. (LW. 55.769/889)	—	—	—	—
200	—	—					
700	—	—					
900	—	—		—	—	—	—
37.000	—	8.846	*Wydatek większy* z powodu znacznie wyższych cen wszelkich artykułów mącznych, mleka, masła i kawy, tudzież zarachowanego tu kosztu wina do potraw i na polewki w kwocie 1 834 zł. wykazywanego dotąd w poz. 30. *g.* a nadto, że przyznana na ten cel kwota dla zwiększonej ilości dni leczenia okazała się nie wystarczającą. Ilość dni leczenia wynosiła w r. 1886. — 179.655 „ 1887. — 182 903 „ 1888. — 185.871 „ 1889. — 201.635 „ 1890. — 196.901				
1.220	—	110	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 18.				
1.547	55	—	*Wydatek mniejszy* z powodu jak przy poz. 22 podano.				
1.100	—	161	*Wydatek większy* wynikł z rozdziału ogólnego kosztu opału do LW 7.948/891.				
200	—	—					
5 300	—	767	*Wydatek większy* z powodu podanego przy poz. 30. *a.*				
2.200	870	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ koszt wina użytego do potraw i na polewki, zarachowano przy poz. 30. *a*				
48 567	925	9.884		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	Oddział II. położnic zł.	ct.	Oddział III. syfilitycznych zł.	ct.	Oddział IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłości z roku 1890.									
VII.		Z przeniesienia .	29.899	78½	3.470	47	13.807	93	10.346	42	57.524	60½
	31	Lekarz dyżurny, wikt z pieczywem i winem	185	11	21	36	85	44	64	08	355	99
	32	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj	4.053	48	467	71	1.870	83	1.403	13	7.795	15
	33	Oświetlenie:										
		a) Koszt zużytego gazu 30.346^{m3} po (8·5) ct. . . 2.579 zł. 42 ct.										
		b) Nafta świece i t. p. 1.256 „ 67 „										
		c) Trzecia rata amortyzacyjna . . 813 „ 37 „										
		d) Zakupno regulatorów 367 „ 15 „										
		e) Lampiarz:										
		α) Płaca . 64·—										
		β) Wikt . 108·55 172 „ 55 „	2.714	04	309	39	1.237	56	928	17	5.189	16
	34	Sprzęty gospodarcze, zakupno i naprawa	946	89	109	26	437	02	327	77	1 820	94
	35	Utrzymanie jednej pary koni:										
		a) Reparacya wozów, uprzęży i karma . 849 zł. 79 ct.										
		b) Furman:										
		α) Płaca 64 zł. — ct.										
		β) Wikt 108 „ 55 „ 172 „ 55 „	531	62	61	34	245	36	184	02	1.022	34
	36	Utrzymanie ogrodów:										
		a) warzywnego	655	58	81	39	—	—	—	—	736	97
		b) spacerowego	78	—	9		36	—	27	—	150	
		c) ogrodnik, płaca	187	20	21	60	86	40	64	80	360	—
	37	Utrzymanie pralni:										
		a) Opał . . . 1.608 zł. 89 ct.										
		b) Mydło, krochmal i t. p. . . 1.679 „ 28 „										
		c) 2 Siostry Miłosierdzia:										
		α) Płaca po 80 zł. — ct. 160·—										
		β) Wikt „ 185 „ 91 „ 371·82 531 82										
		d) Utrzymanie służby:										
		α) Płaca . . 582·40										
		β) Wikt po 108 zł. 55 ct. 1 289·81 1.872·21	2.959	96	341	53	1.366	12	1.024	59	5.692	20
		Do przeniesienia . .	42.211	66½	4.893	05	19.172	66	14.369	98	80 647	35½

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
48.567	925	9.884					
320	—	36	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 18.				
6.300	—	1.495	*Wydatek większy* z powodu wyższej nieco ceny węgli, większej ilości opalanych ubikacyj, tudzież ostrej jesieni i zimy. (LW. 7.948/891).				
5.144	—	45	*Wydatek* nieznacznie *większy* spowodowało zakupno regulatorów do gazometru za kwotę pod *d.* wykazaną, na skutek czego zmniejszyła się konsumcya gazu w stosunku do kwoty preliminowanej o 770 zł. 58 ct. (LW. 9.062/891).				
1.800	—	21	*Wydatek większy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
1.081	59	—	*Wydatki mniejsze* zastosowane do rzeczywistej potrzeby.				
750	13	—					
150	—	—					
360	—	—					
5.115	—	577	*Wydatki większe* pod *a. b.* o łączną kwotę 488 zł. przeważnie z powodu zwiększonego kosztu opału o kwotę 370 zł. w stosunku do wynikłości z roku 1888. w kwocie 1.239 zł. branej za podstawę przy układaniu preliminarza w r. 1890, tudzież większej ilości cpieranej bielizny, pościeli i odzieży. Pod *c. β.* zaś z powodu podanego przy poz. 18. więcej o . . . . . 44 „ a pod *d.* na skutek utrzymywania większej ilości służby, przyjętej na czas koniecznej potrzeby o . . . . . 45 „ razem jak obok o kwotę 577 zł.				
69.587	997	12.058		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	II. położnic zł.	ct.	III. syfilitycznych zł.	ct.	IV. obłąkanych zł	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłość z roku 1890.									
VII.		Z przeniesienia . .	42.211	66½	4.893	05	19.172	66	14.369	98	80.647	35½
	38	Bielizna, pościel i odzież:										
		a) Zakupno i naprawa . 6·441·89										
		b) 2 Siostry Miłosierdzia:										
		α) Płaca po 80 zł. — ct. 160·—										
		β) Wikt „ 185 „ 91 „ 371 82 531·82										
		c) 2 szwaczki:										
		α) Płaca 137·70										
		β) Wikt 108·55 246·25	3.703	36	486	56	1.717	77	1.312	27	7.219	96
	39	Słoma do sienników	507	13	58	51	234	06	175	54	975	24
		Suma rubryki VII. .	46.422	15½	5.438	12	21.124	49	15.857	79	88.842	55½
VIII.		**Koszta sanitarne.**										
	40	Lekarstwa	1.837	62½	227	27	848	14	428	87	3.341	90½
	41	Utrzymanie apteki:										
		a) Opał . . . . 140·46										
		b) 2 laborantki:										
		α) Płaca po 48 zł. — ct. 96·—										
		β) Wikt „ 108 „ 55 „ 217·10 313·10										
	42	*c)* 2 Siostry Miłosierdzia:										
		α) Płaca po 80 zł. — ct. 160·—										
		β) Wikt „ 185 „ 91 „ 371·82 531·82	509	22	65	51	238	09	172	56	985	38
	43	Laboratoryum chemiczno-patologiczne .	50	—	—	—	50	—	—	—	100	—
	44	Potrzeby sanitarne:										
		a) Sanitarne w ścisłem znaczeniu .	4.894	72	305	25	916	08	397	14	6.513	19
		b) Przybory opatrunkowe . .	126	28	—	—	—	—	—	—	126	28
	45	Instrumenta chirurgiczne . . .	344	30	68	41	167	59	19	70	600	—
	46	Koszta pogrzebowe Sióstr Miłosierdzia i ubogich	125	54	25	12	62	77	37	66	251	09
		Suma rubryki VIII.	7.887	68½	691	56	2.282	67	1.055	93	11.917	84½
IX.		**Koszta kancelaryjne.**										
	47	Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta insercyjne i t. p. . .	465	94	53	76	216	85	161	28	897	83

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłosci		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
69.587	997	12.058					
7.243	23	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
700	—	275	*Wydatek większy* z powodu wyższej ceny słomy.				
77.530	1.020	12.333		—	—	—	—
		11.315					
2.740	—	602	*Wydatek większy*, gdyż przyznana na ten cel kwota w stosunku do wynikłości z r. 1888. okazała się nie wystarczającą dla zwiększonych dni leczenia o 11.030				
958	—	28	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 18.				
100	—	—					
6 000	—	513	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 40. podano.				
300	174	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie było potrzeby wyczerpania całej pzzyzwolonej kwoty.				
600	—	—					
250	—	1	*Wydatek* nieznacznie *większy*.				
10.948	174	1.144		—	—	—	—
		970					
870	—	28	*Wydatek większy* nie dający się naprzód ściśle obliczyć.	—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyj budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłości z roku 1890.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
X.		**Koszta kapliczne.**										
	48	Utrzymanie kościoła	130	—	15	—	60	—	45	—	250	—
XI.		**Utrzymanie budynków.**										
	49	Konserwacye i reparacye: 1. zwyczajne .	1.581	82	182	52	730	06	547	54	3.041	94
		2. *nadzwyczajne*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	50	Utrzymanie wodociągów i maszyny parowej . . . 1. zwyczajne .	669	03½	77	19	308	77	231	58	1.286	57½
		2. *nadzwyczajne*	*1.447*	*32*	*167*	—	*668*	—	*501*	—	*2.783*	*32*
	51	Asekuracya budynków i ruchomości .	130	35	15	04	60	16	45	12	250	67
	52	Kominiarze i straż ogniowa . .	172	02	19	85	79	39	59	55	330	81
	53	Wynagrodzenie za czynności techniczne	312	—	36	—	144	—	108	—	600	—
		Suma wydatków zwyczajnych .	2.865	22½	330	60	1.322	38	991	79	5.509	99½
		Suma wydatków *nadzwyczajnych*	*1.447*	*32*	*167*	—	*668*	—	*501*	—	*2.783*	*32*
		Ogólna suma rubryki XI. .	4.312	54½	497	60	1.990	38	1.492	79	8.293	31½
XII.	54	**Odsetki od kapitałów dłużnych** . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIII.		**Podatki i daniny.**										
		A. Z realności i dóbr.										
	55	Od realności szpitalnych . . .	87	02	8	17	—	—	—	—	95	19
	56	Z dóbr „Prądnik czerwony“ . .	591	11	—	—	—	—	—	—	591	11
		Z przeniesienia .	678	13	8	17	—	—	—	—	686	30

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Kwota preliminowodle ustawy z dnia 25. Listopada 1889.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
250	—	—		—	—	—	—
3.500	458	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie było potrzeby wyczerpania całej kwoty preliminowanej.				
3.000	*3.000*	—	Z tego tytułu nic nie wydano, ponieważ na skutek pertraktacyi z gminą miasta Krakowa zaniechano budowy własnego domu przedpogrzebowego na cmentarzu krakowskim. Natomiast wydzierzawiono od gminy m. Krakowa miejski dom przedpogrzebowy na lat 10 za rocznym czynszem po 150 zł. (LW. 25.377/891).				
1.100	—	187	*Wydatek większy* spowodowany konieczną naprawą studni głównej wodociągowej kosztem 103 zł. tudzież innych wydatków naprzód ściśle obliczyć się nie dających.				
2.359	—	*424*	*Wydatek większy* wynikł na skutek nieprzewidzianego budżetem urządzenia wodociągów w starym gmachu kosztem 611 zł. 09 ct. (LW. 26.704/890. i 3 273,891).				
250	—	1	*Wydatek większy* tylko o drobną różnicę.				
360	30	—	*Wydatek mniejszy* wedle istotnej potrzeby.				
600	—	—					
5.810	488	188					
5.359	*3.000*	*424*					
11.169	3.488	612		—	—	—	—
	2.876						
20	20	—	Odsetki te wypłacono dopiero w r. 1891.	—	—	—	—
90	-	5	*Wydatki* ogółem *mniejsze* przeważnie z powodu odpisania podatku z Prądnika czerwonego z tytułu odszko-				
700	109	—					
790	109	5		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1890.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.
XIII.		Z przeniesienia . .	678	13	8	17	—	—	—	—	686	30
		B. Ekwiwalenta.										
	57	Od nieruchomego majątku szpitalnego .	14	54	36	16	—	—	—	—	50	70
	58	Z dóbr „Prądnik czerwony“ . .	107	30	—	—	—	—	—	—	107	30
		C. Podatek dochodowy.										
	59	Z dóbr „Tropiszów“ w Królestwie polskiem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki XIII.	799	97	44	33	—	—	—	—	844	30
XIV.		**Rozmaite.**										
	60	*a)* Koszta sądowe, portorya i inne drobne . . 428 zł. 53 ct.										
		b) Ubezpieczenie służby od wypadków . 45 „ 40 „										
		c) Zakupno dzieła lekarskiego . . . 87 „ 48 „										
		d) Zastępstwo urlopowanej akuszerki . . 40 „ — „										
		e) Należytość skarbowa od kontraktu zawartego z Pieprzakiem o dzierzawę dóbr Tropiszów (LW.34.657/890) 169 „ 82 „										
		f) 5% odsetki od kapitału pobranego z funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych na osuszenie gruntów w Tropiszowie (LW. 10.783/891). . . 94 „ 72 „	512	69	172	64	112	87	67	75	865	95
XV.		**Zapomogi dla położnic.**										
	61	Dla położnic opuszczających wraz z dziećmi bezpłatny oddział położnic .	—	—	2.910	—	—	—	—	—	2.910	—
XVI		**Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na oddziale położnic.**										
	62	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci	—	—	471	95	—		—	—	471	95

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1884.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
73	—	—					
150	—	—					
60	—	—					
283	—	—		—	—	—	—
50	—	125	*Wydatek większy* spowodowany wypłatą przyznanego kwartału Flasińskiej Felicyi, wdowie po pisarzu etatowym. (LW. 55.769/889)	—	—	—	—
200	—	—					
700	—	—					
900	—	—		—	—	—	—
37.000	—	8.846	*Wydatek większy* z powodu znacznie wyższych cen wszelkich artykułów mącznych, mleka, masła i kawy, tudzież zarachowanego tu. kosztu wina do potraw i na polewki w kwocie 1 834 zł. wykazywanego dotąd w poz. 30. *g.* a nadto, że przyznana na ten cel kwota dla zwiększonej ilości dni leczenia okazała się nie wystarczającą. Ilość dni leczenia wynosiła w r. 1886. — 179.655 „ 1887. — 182.903 „ 1888. — 185.871 „ 1889. — 201.635 „ 1890. — 196.901				
1.220	—	110	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 18.				
1.547	55	—	*Wydatek mniejszy* z powodu jak przy poz. 22 podano.				
1.100	—	161	*Wydatek większy* wynikł z rozdziału ogólnego kosztu opału do LW. 7.948/891.				
200	—	—					
5 300	—	767	*Wydatek większy* z powodu podanego przy poz. 30. *a.*				
2.200	870	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ koszt wina użytego do potraw i na polewki, zarachowano przy poz. 30. *a*				
48 567	925	9.884		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	Oddział II. położnic zł.	ct.	Oddział III. syfilitycznych zł.	ct.	Oddział IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłości z roku 1890.									
VII.		Z przeniesienia .	29.899	78½	3.470	47	13.807	93	10.346	42	57.524	60½
	31	Lekarz dyżurny, wikt z pieczywem i winem	185	11	21	36	85	44	64	08	355	99
	32	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj	4.053	48	467	71	1.870	83	1.403	13	7.795	15
	33	Oświetlenie:										
		a) Koszt zużytego gazu 30.346^{m3} po (8·5) ct. . . 2.579 zł. 42 ct.										
		b) Nafta świece i t. p. 1.256 „ 67 „										
		c) Trzecia rata amortyzacyjna . . 813 „ 37 „										
		d) Zakupno regulatorów 367 „ 15 „										
		e) Lampiarz:										
		α) Płaca . 64·—										
		β) Wikt . 108·55 172 „ 55 „	2.714	04	309	39	1.237	56	928	17	5.189	16
	34	Sprzęty gospodarcze, zakupno i naprawa	946	89	109	26	437	02	327	77	1 820	94
	35	Utrzymanie jednej pary koni:										
		a) Reparacya wozów, uprzęży i karma . 849 zł. 79 ct.										
		b) Furman:										
		α) Płaca 64 zł. — ct.										
		β) Wikt 108 „ 55 „ 172 „ 55 „	531	62	61	34	245	36	184	02	1.022	34
	36	Utrzymanie ogrodów:										
		a) warzywnego	655	58	81	39	—	—	—	—	736	97
		b) spacerowego	78	—	9		36	—	27	—	150	
		c) ogrodnik, płaca	187	20	21	60	86	40	64	80	360	—
	37	Utrzymanie pralni:										
		a) Opał . . . 1.608 zł. 89 ct.										
		b) Mydło, krochmal i t. p. . . 1.679 „ 28 „										
		c) 2 Siostry Miłosierdzia:										
		α) Płaca po 80 zł. — ct. 160·—										
		β) Wikt „ 185 „ 91 „ 371·82 531 82										
		d) Utrzymanie służby:										
		α) Płaca . . 582·40										
		β) Wikt po 108 zł. 55 ct. 1 289·81 1.872·21	2.959	96	341	53	1.366	12	1.024	59	5.692	20
		Do przeniesienia . .	42.211	66½	4.893	05	19.172	66	14.369	98	80 647	35½

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości: mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości: większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości: czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości: bierne z roku bieżącego zł.	ct.
48.567	925	9.884					
320	—	36	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 18.				
6.300	—	1.495	*Wydatek większy* z powodu wyższej nieco ceny węgli, większej ilości opalanych ubikacyj, tudzież ostrej jesieni i zimy. (LW. 7.948/891).				
5.144	—	45	*Wydatek* nieznacznie *większy* spowodowało zakupno regulatorów do gazometru za kwotę pod *d.* wykazaną, na skutek czego zmniejszyła się konsumcya gazu w stosunku do kwoty preliminowanej o 770 zł. 58 ct. (LW. 9.062/891).				
1.800	—	21	*Wydatek większy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
1.081	59	—	*Wydatki mniejsze* zastosowane do rzeczywistej potrzeby.				
750	13	—					
150	—	—					
360	—	—					
5.115	—	577	*Wydatki większe* pod *a. b.* o łączną kwotę 488 zł. przeważnie z powodu zwiększonego kosztu opału o kwotę 370 zł. w stosunku do wynikłości z roku 1888. w kwocie 1.239 zł. branej za podstawę przy układaniu preliminarza w r. 1890, tudzież większej ilości opieranej bielizny, pościeli i odzieży. Pod *c. β.* zaś z powodu podanego przy poz. 18. więcej o . . . . . 44 „ a pod *d.* na skutek utrzymywania większej ilości służby, przyjętej na czas koniecznej potrzeby o . . . . . 45 „ razem jak obok o kwotę 577 zł.				
69.587	997	12.058		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	Oddział II. położnic zł.	ct.	Oddział III. syfilitycznych zł.	ct.	Oddział IV. obłąkanych zł	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłość z roku 1890.									
VII.		Z przeniesienia . .	42.211	66½	4.893	05	19.172	66	14.369	98	80.647	35½
	38	Bielizna, pościel i odzież:										
		a) Zakupno i naprawa . 6·441·89										
		b) 2 Siostry Miłosierdzia:										
		α) Płaca po 80 zł. — ct. 160·—										
		β) Wikt „ 185 „ 91 „ 371 82 531·82										
		c) 2 szwaczki:										
		α) Płaca 137 70										
		β) Wikt 108·55 246·25	3.703	36	486	56	1.717	77	1.312	27	7.219	96
	39	Słoma do sienników	507	13	58	51	234	06	175	54	975	24
		Suma rubryki VII. .	46 422	15½	5.438	12	21.124	49	15.857	79	88.842	55½
VIII.		**Koszta sanitarne.**										
	40	Lekarstwa	1.837	62½	227	27	848	14	428	87	3.341	90½
	41	Utrzymanie apteki:										
		a) Opał . . . . 140·46										
		b) 2 laborantki:										
		α) Płaca po 48 zł. — ct. 96·—										
		β) Wikt „ 108 „ 55 „ 217·10 313·10										
	42	*c)* 2 Siostry Miłosierdzia:										
		α) Płaca po 80 zł. — ct. 160·—										
		β) Wikt „ 185 „ 91 „ 371·82 531·82	509	22	65	51	238	09	172	56	985	38
	43	Laboratoryum chemiczno-patologiczne .	50	—	—	—	50	—	—	—	100	—
	44	Potrzeby sanitarne:										
		a) Sanitarne w ścisłem znaczeniu .	4.894	72	305	25	916	08	397	14	6 513	19
		b) Przybory opatrunkowe . .	126	28	—	—	—	—	—	—	126	28
	45	Instrumenta chirurgiczne . . .	344	30	68	41	167	59	19	70	600	—
	46	Koszta pogrzebowe Sióstr Mił sierdzia i ubogich	125	54	25	12	62	77	37	66	251	09
		Suma rubryki VIII.	7.887	68½	691	56	2.282	67	1 055	93	11.917	84½
IX.		**Koszta kancelaryjne.**										
	47	Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta insercyjne i t. p. . .	465	94	53	76	216	85	161	28	897	83

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłosci		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
69.587	997	12.058					
7.243	23	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
700	—	275	*Wydatek większy* z powodu wyższej ceny słomy.				
77 530	1.020	12.333		—	—	—	—
		11.313					
2.740	—	602	*Wydatek większy*, gdyż przyznana na ten cel kwota w stosunku do wynikłości z r. 1888. okazała się nie wystarczającą dla zwiększonych dni leczenia o 11.030				
958	—	28	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 18.				
100	—	—					
6 000	—	513	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 40. podano.				
300	174	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie było potrzeby wyczerpania całej pzzyzwolonej kwoty.				
600	—	—					
250	—	1	*Wydatek* nieznacznie *większy*.				
10.948	174	1.144		—	—	—	—
		970					
870	—	28	*Wydatek większy* nie dający się naprzód ściśle obliczyć.	—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	Oddział II. położnic zł.	ct.	Oddział III. syfilitycznych zł.	ct.	Oddział IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłości z roku 1890.									
X.		**Koszta kapliczne.**										
	48	Utrzymanie kościoła	130	—	15	—	60	—	45	—	250	—
XI.		**Utrzymanie budynków.**										
	49	Konserwacye i reparacye: 1. zwyczajne .	1.581	82	182	52	730	06	547	54	3.041	94
		2. *nadzwyczajne*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	50	Utrzymanie wodociągów i maszyny parowej . . . 1. zwyczajne .	669	03½	77	19	308	77	231	58	1.286	57½
		2. *nadzwyczajne*	*1.447*	*32*	*167*	—	*668*	—	*501*	—	*2.783*	*32*
	51	Asekuracya budynków i ruchomości .	130	35	15	04	60	16	45	12	250	67
	52	Kominiarze i straż ogniowa . .	172	02	19	85	79	39	59	55	330	81
	53	Wynagrodzenie za czynności techniczne	312	—	36	—	144	—	108	—	600	—
		Suma wydatków zwyczajnych .	2.865	22½	330	60	1.322	38	991	79	5.509	99½
		Suma wydatków *nadzwyczajnych*	*1.447*	*32*	*167*	—	*668*	—	*501*	—	*2.783*	*32*
		Ogólna suma rubryki XI. .	4.312	54½	497	60	1.990	38	1.492	79	8.293	31½
XII.	54	**Odsetki od kapitałów dłużnych** . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIII.		**Podatki i daniny.**										
		A. Z realności i dóbr.										
	55	Od realności szpitalnych . . .	87	02	8	17	—	—	—	—	95	19
	56	Z dóbr „Prądnik czerwony“ . .	591	11	—	—	—	—	—	—	591	11
		Z przeniesienia .	678	13	8	17	—	—	—	—	686	30

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Kwota przepisana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
250	—	—		—	—	—	—
3.500	458	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie było potrzeby wyczerpania całej kwoty preliminowanej.				
3.000	*3.000*	—	Z tego tytułu nic nie wydano, ponieważ na skutek pertraktacyi z gminą miasta Krakowa zaniechano budowy własnego domu przedpogrzebowego na cmentarzu krakowskim. Natomiast wydzierzawiono od gminy m. Krakowa miejski dom przedpogrzebowy na lat 10 za rocznym czynszem po 150 zł. (LW. 25.377/891).				
1.100	—	187	*Wydatek większy* spowodowany konieczną naprawą studni głównej wodociągowej kosztem 103 zł. tudzież innych wydatków naprzód ściśle obliczyć się nie dających.				
2.359	—	*424*	*Wydatek większy* wynikł na skutek nieprzewidzianego budżetem urządzenia wodociągów w starym gmachu kosztem 611 zł. 09 ct. (LW. 26.704/890. i 3.273/891).				
250	—	1	*Wydatek większy* tylko o drobną różnicę.				
360	30	—	*Wydatek mniejszy* wedle istotnej potrzeby.				
600	—	—					
5.810	488	188					
5.359	*3.000*	*424*					
11.169	3.488	612		—	—	—	—
	2.876						
20	20	—	Odsetki te wypłacono dopiero w r. 1891.	—	—	—	—
90	-	5	*Wydatki* ogółem *mniejsze* przeważnie z powodu odpisania podatku z Prądnika czerwonego z tytułu odszko-				
700	109	—					
790	109	5		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	Oddział I. chorych ct.	Oddział II. położnic zł.	Oddział II. położnic ct.	Oddział III. syfilitycznych zł.	Oddział III. syfilitycznych ct	Oddział IV. obłąkanych zł.	Oddział IV. obłąkanych ct.	Wynikłość ogólna zł.	Wynikłość ogólna ct.
			Wynikłość z roku 1890.									
XIII.		Z przeniesienia . .	678	13	8	17	—	—	—	—	686	30
		B. Ekwiwalenta.										
	57	Od nieruchomego majątku szpitalnego .	14	54	36	16	—	—	—	—	50	70
	58	Z dóbr „Prądnik czerwony“ . .	107	30	—	—	—	—	—	—	107	30
		C. Podatek dochodowy.										
	59	Z dóbr „Tropiszów“ w Królestwie polskiem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki XIII.	799	97	44	33	—	—	—	—	844	30
XIV.		**Rozmaite.**										
	60	*a)* Koszta sądowe, portorya i inne drobne . . 428 zł. 53 ct.										
		b) Ubezpieczenie służby od wypadków . 45 „ 40 „										
		c) Zakupno dzieła lekarskiego . . . 87 „ 48 „										
		d) Zastępstwo urlopowanej akuszerki . . 40 „ — „										
		e) Należytość skarbowa od kontraktu zawartego z Pieprzakiem o dzierzawę dóbr Tropiszów (LW.34.657/890) 169 „ 82 „										
		f) 5% odsetki od kapitału pobranego z funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych na osuszenie gruntów w Tropiszowie (LW. 10.783/891). . . 94 „ 72 „	512	69	172	64	112	87	67	75	865	95
XV.		**Zapomogi dla położnic.**										
	61	Dla położnic opuszczających wraz z dziećmi bezpłatny oddział położnic .	—	—	2.910	—	—	—	—	—	2.910	—
XVI		**Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na oddziale położnic.**										
	62	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci	—	—	471	95	—		—	—	471	95

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Kwota ... wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości mniejsze zł	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
790	109	5					
15	—	36	dowania ziemiopłodów przez posuchę w r. 1889. wyrządzonego, tudzież że dzierżawca Tropiszowa nie żądał zwrotu przypadającej należytości.				
107	—	—					
115	115	—					
1.027	224	41		—	—	—	—
	183						
450	—	416	*Wydatek większy* spowodowały poszczególnione pod poz. *b)* do *f)* wydatki budżetem nieprzewidziane.	—	—	—	—
2.200	—	710	*Wydatek większy*, gdyż dla zwiększonej ilości położnic, które się poddały praktyce lekarskiej, uchwalona kwota okazała się nie wystarczającą. Ilość takich położnic wynosiła w roku 1888. — 343 „ 1889. — 459 „ 1890. — 485	—	—	—	—
300	—	172	*Wydatek większy* zależny od ilości dzieci do karmienia oddanych.	—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1890.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.
XVII.		**Koszta utrzymanie mamek i dzieci w szpitalu św. Ludwika.**										
	63	Za utrzymanie mamek i dzieci ssących	—	—	4.374	90		—	—	—	4.374	90
	64	Za leczenie i utrzymanie chorych dzieci	12.000	—	—	—	—	—	—	—	12 000	—
		Suma rubryki XVII.	12.000	—	4.374	90	—	—	—	—	16.374	90
XVIII.		**Zapisy.**										
	65	Szembeka na odprawianie Mszy św. .	37	50	—	—	—	—	—	—	37	50
	66	Wencla na obdzielanie rekonwalescentów	31	50	—	-	—	—	—	—	31	50
	67	Gałeckiego i Klozowej na odprawianie Mszy św.	40	50	—	—	—	—	—	—	40	50
		Suma rubr. XVIII.	109	50	—	—	—	—	—	—	109	50
XIX.	68	**Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi**	15	90	—	—	—	—	—	—	15	90
XX.		**Dyety i koszta podróży.**										
	69	Na podróże komisyjne w ogóle i w sprawach funduszu jako właściciela dóbr	87	48	—	—	—	-	—	—	87	48
—	70	**Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu**	9.693	19½	—	—	1.316	65	1.493	16½	12.503	01

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości: mniejsze zł.	większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z roku bieżącego zł.	ct.
4.060	—	315	*Wydatek większy* z powodu większej ilości utrzymywanych				
12.000	—	—	mamek i osesków.				
16.060	—	315		—	—	—	—
38	—	—					
27	—	5	*Wydatek większy* zależny od wykazanych z tego tytułu				
40	—	—	dochodów przy rubr. I. poz. 4.				
105	—	5		—	—	—	—
150	134	—	*Wydatek mniejszy* gdyż nie było potrzeby wyczerpania całej przyzwolonej kwoty.	—	—	—	—
150	63	—	*Wydatek mniejszy* stosownie do potrzeby.	—	—	—	—
16.598	4.095	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ rzeczywiste wynikłości oddziału I. były *mniej korzystne* o kwotę . . . . . 6.905 zł. zaś oddziałów III. i IV. *korzystniejsze* o kwotę . . . . . 3.403 zł. Po strąceniu preliminowanego w tych oddziałach niedoboru w kwocie 593 „ pozostaje wynik *korzystniejszy* w kwocie 2.810 „ a z porównania *mniej korzystny* j. w. o kwotę 4.095 zł.	—	—	—	—

Dochody. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłości z roku 1890.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
I.		**Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj.**										
	1	Od efektów	3.282	23½	628	07½	72	—	—	—	3.982	31
	2	5% od kapitału spłacanego przez fundusz krajowy	14 321	70	803	15	—	—	—	—	15.124	85
	3	4% od kapitału należącego się od kahału żydowskiego w Olkusku .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	4	Dochody z fundacyj	1.100	25½	—	—	147	50	163	64	1.411	39½
		Suma rubryki I. .	18.704	19	1.431	22½	219	50	163	64	20.518	55½
II.		**Dochody z realności i dóbr.**										
	5	Czynsz dzierżawny z dóbr „Tropiszów“	4.142	88	—	—	—	—	—	—	4.142	88
	6	Czynsz dzierżawny z dóbr „Prądnik czerwony“	3.179	91	—	—		—	—	—	3.179	91
	7	Czynsz emfiteutyczny z folwarku „Przeginia duchowna“	50	—	—	—	—	—	—	—	50	—
	8	Czynsz za salę wykładową kliniki .	150	—	—	—	—	—	—	—	150	—
	9	Dochód z ogrodu szpitalnego . .	2.237	44	277	76	—	—	—	—	2.515	20
	10	Czynsz dzierżawny z propinacyi w Krowodrzy	—	—	15	—	—	—	—	—	15	—
		Suma rubryki II. .	9.760	23	292	76	—	—	—	—	10.052	99
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**										
	11	Z funduszu krajowego galicyjskiego .	74.690	87	11.222	83	33.277	35	21.670	30	140.861	35
		Do przeniesienia . .	74.690	87	11.222	83	33.277	35	21.670	30	140.861	35

św. Łazarza w Krakowie. Dochody.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
3.503	—	480	*Dochód większy* z powodu wyższego kapitału wynagrodzenia, otrzymanego za zniesione prawo propinacyi w Prądniku czerwonym i Krowodrzy.				
15.125	—	—					
9	9	—	*Dochód mniejszy*, gdyż odsetek tych nie zapłacono a ściągnięcie całej zaległości w kwocie 245 zł. 31 ct. zarządzono za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa. (LW. 11.625/891).	9	43½	—	—
1.423	12	—	*Dochód mniejszy* ponieważ nie wpłynęły odsetki z fundacyi Małeckiego. Ściągnięcie tychże jak i spłatę dłużnego kapitału zarządzono do LW. 11.580 i 16.740 ex 1891.	16	87	—	—
20 060	21	480		26	30½	—	—
		459					
4.113	—	30	*Dochód większy* wynikł na skutek wyższego kursu rubli, którymi czynsz płaci dzierżawca.				
4.000	820	—	*Dochód mniejszy* gdyż z powodu zniesionego prawa propinacyi opuszczono dzierżawcy z opłacanego czynszu kwotę . . . . . 600 zł. a nadto zwrotu z góry pobranej kwoty . 220 „ w r. 1889. za czas od ¹/₁—¹³/₅ 1890. razem j. w. 820 zł.				
50	—	—					
150	—	—					
1.800	—	715	*Dochód większy* z powodu obfitszego zbioru jarzyn.				
40	25	—	*Dochód mniejszy*, gdyż z tego tytułu otrzymano tylko 30 zł. rocznie, z których połowa w kwocie 15 zł. przypada funduszowi Podrzutków.				
10.153	845	745		—	—	—	—
	100						
131.000	—	9.861	*Dochód większy*, ponieważ zlikwidowano znaczniejszą ilość pozycyj z lat ubiegłych, a nadto z powodu większej ilości dni leczenia w stosunku do preliminowanych z r. 1888.	98.191	32	—	—
131.000	—	9.861		98.191	32	—	—

Dochody. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	Oddział II. położnic zł.	ct.	Oddział III. syfilitycznych zł.	ct	Oddział IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct
			Wynikłość z roku 1890.									
III.		Z przeniesienia . .	74.690	87	11.222	83	33.277	35	21.670	30	140.861	35
	12	Od samopłacących	5.865	03	567	99	2.759	78	8.743	70	17.936	50
	13	Od funduszów obcokrajowych i innych	2.587	41	146	79	1.246	20	668	75½	4.649	15
		Suma rubryki III. .	83.143	31	11.937	61	37.283	33	31.082	75½	163.447	00
IV.		**Dochody rozmaite.**										
	14	*a)* Ze sprzedaży zużytych sprzętów i inne drobne	35	29	—	—	—	—	28	94	64	23
		b) Zwroty zaliczek z lat ubiegłych, ściągniętych z płac	157	50	45	50	—	—	50	—	253	—
		c) Ściągnięte koszta przewozu z lat ubiegłych	22	30	—	—	—	—	—	—	22	30
		Suma rubryki IV. .	215	09	45	50	—	—	78	94	339	53
	15	**Dotacya pobrana z funduszu krajowego .**	—	—	5.313	99½	—	—	—	—	5.313	99½

św. Łazarza w Krakowie. Dochody.

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
131.000	—	9.861		98.191	32	—	—
15.000	—	2 937	*Dochody większe* zależne od ilości samopłacących i funduszów obcokrajowych, tudzież z powodu zaprowadzenia kas dla chorych.	45	60	—	—
3.600	—	1 049		445	99½	—	—
149.600	—	13.847		98.682	91½	—	—

* Z wykazanych obok zaległości czynnych . . . . . 98.682 zł. 91½ ct.
i takichże zaległości z lat ubiegłych (str. 386) . . . . . 42.435 „ 87½ „
zatem w ogólnej kwocie 141.118 zł. 79 ct.

przypada na oddziały:	I. chorych		II. położnic		III. syfilitycz.		IV. obłąkan.		Razem	
z roku bieżącego	55.063	29	10.113	40	25.489	29	8.016	½ 93	98.682	½ 91
z lat ubiegłych	18.963	⅓ 09	1.713	84	9.217	96	12.540	98	42.435	½ 87
razem . . .	74.026	½ 38	11.827	24	34.707	25	20.557	½ 91	141.118	79
Strąciwszy z wykazanych powyżej zaległości, zarachowane należytości w rachunkach za III., i IV. kwartał 1890. oddziału I., II. i III. zaś za IV. kwart. oddz. IV. a pobrane na rachunek roku 1891. w łącznych kwotach	41.653	41	6.792	66	18.599	20	4.306	66	71 351	93
pozostaje właściwa zaległość w kwocie	32.372	½ 97	5.031	58	16.108	05	16.251	½ 25	69.766	86

a zgodna z odnośnymi protokołami stanu chorych za rok 1890. przedłożonymi.

1.000	936	—	*Dochód mniejszy* dla zmienności wpływów tej pozycyi.				
—	—	253	*Dochody* te budżetem nieobjęte stanowią zwroty zaliczek wydanych, zarachowanych na rubryki stałe w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 14. Października 1874.				
—	—	22					
1.000	936	275		—	—	—	—
	661						
9.155	3.841	—	*Dochód mniejszy* ponieważ korzystniejsze wynikłości oddziału II. położnic nie wymagały wyczerpania całej przyzwolonej dotacyi.	—	—	—	—

WYKAZ NALEŻYTOŚCI

czynnych i biernych z lat ubiegłych z końcem roku 1890.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne zł.	Należytości czynne ct.	Należytości bierne zł.	Należytości bierne ct.
		A. Wydatki.				
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**				
	13	Zwrot zaliczek udzielonych na płace	8	75	—	—
VII.		**Koszta gospodarcze.**				
	33	Zarząd gazowni miejskiej w Krakowie, reszta należytości za urządzenia gazowe	—	-	5.693	59
XIII.		**Podatki i daniny.**				
	—	Zwrot podatków z dóbr Rączna	350	17	--	—
XIV.	60	**Rozmaite**	452	85	—	—
		Suma A. . .	811	77	5.693	59
		B. Dochody.				
I.	3-4	**Odsetki od kapitałów i fundacyj**	261	18½	—	—
II.	—	**Dochody z realności i dóbr.**				
		Zaległy czynsz z młyna w Prądniku białym	1.306	71½	—	—
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**				
	11-13	*a)* Od samopłacących . . . . 496 zł. 95 ct. *b)* Od funduszów obcokrajowych i innych . 1.866 „ 08 „ *c)* Od stron rozmaitych niewyśledzonych . 40.072 „ 84½ „	42.435	87½	—	—
		Suma B. . .	44.003	77½	—	—
		Do tego suma A. .	811	77	5.693	59
		Razem . .	44.815	54½	5.693	59

VII.

FUNDUSZ POLICYI KRAJOWEJ.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

LW. 41.449/1891.

Fundusz policyi krajowej.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie.	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.	1.	**Utrzymanie więźniów** w domach przymusowej pracy i poprawy .	1.451	02	300
II.	2.	**Rozmaite**	—	—	5
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych . .	1.451	02	305
	3.	**Nadwyżka dochodów** przeniesiona do funduszu krajowego . .	4.785	28	5.675
		Suma wszystkich wydatków . .	**6 236**	**30**	**5.980**

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Do poz. 1. Wydatek większy, albowiem wskutek wejścia w życie w innych prowincyach państwa domów przymusowej pracy i poprawy na mocy ustawy z dnia 24. Maja 1885. Dz. ust. p. N. 90, koszta tej rubryki nie mogły być dokładnie preliminarzem przewidziane; dopiero praktyka kilkoletnia w przyszłości da podstawę do obliczenia przybliżonych wydatków.				
—	1.151					
5	—	*Wydatek mniejszy*, albowiem nie okazała się potrzeba wyczerpania tej rubryki.				
5	1.151					
	1.146					
890	—					
890	1.146					
	256					

Fundusz policyi krajowej.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890 zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.		**Odsetki.**			
	1	5% od kapitału zahip. na realności w Krakowie w kwocie 109 złp. 1 ½ r.			1
	2	4½% od listów zast. gal. Towarzystwa kred. ziemsk. 1.427 zł. 89 ct.			
	3	4½% „ obligacyj galic. pożyczki krajowej z r. 1883 917 „ 25 „			
	4	4½% „ „ „ „ „ „ „ 1884 49 „ 50 „			
	5	4½% „ listów zast. Banku krajowego 3.032 zł. 74 ct. od tego odsetki bierne . . 6 „ 25 „ 3.026 „ 49 „			
	6	4% od książeczki wkładkowej Banku krajowego			
	7	4½% od kapitału 132.859 zł. wypożyczonego funduszowi krajowemu (patrz budżet tegoż funduszu rubr. XIII. c) poz. 56 dochodów) . . . 815 „ 17 „	6.236	30	5.979
		Suma rubryki I. . .	6.236	30	5.980
		Suma dochodów rzeczywistych, *zgodna z ogólną sumą wydatków*	6.236	30	5.980

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1890.

Stan czynny.	*a)* odsetki od kapitału hip. z lat ubiegłych . .	1 zł. 37 ct.		
	b) „ „ „ „ z roku bieżącego . .	1 zł. 37 ct.	2 zł.	74 ct.
Stan bierny , ...			—	—
	Czysty stan czynny . .		2 zł.	74 ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1	—	*Dochód mniejszy*, albowiem w roku 1890 nie podniesiono żadnych odsetków.	1	37	—	—
	257	*Dochody większe*, według rzeczywistej wynikłości. W roku 1890 wypożyczono funduszowi krajowemu na mocy uchwały Sejmowej z dnia 26. Listopada 1889. gotówkę 132.859 zł. za opłatą po $4^1/_2$% odsetków. Na udzielenie pożyczki tej spieniężono częściowo efekta majątku żelaznego i w miarę ich spieniężenia uzyskaną gotówkę oddawano fundnszowi krajowemn. (LW. 42.957/1890). Odsetki więc pobrano od efektów po czas spieniężenia takowych a od pożyczki od dnia rzeczywistych wypłat tej pożyczki po koniec roku.				
1	257		1	37		
	256					

Wydatki *większe* od budżetu o . . . 1.146 zł.
Dochody *większe* od budżetu o . . . 256 zł.
Wynik w ogóle *nickorzystnicjszy* . . 890 zł.

VIII. — XI.

Fundusz pożyczki krajowej

z roku 1883.

(Str. 394).

Fundusz pożyczki krajowej

z roku 1884.

(Str. 398).

Fundusz pożyczki krajowej

z roku 1885.

(Str. 400).

Fundusz pożyczki krajowej

z roku 1888.

(Str. 402).

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

Wydatki. VIII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1883.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1890. zł.	Wynikłości w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.	1	**Umożenie pożyczki** przez losowanie obligacyj	64.700	—	50.200
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	155.909	25	158.810
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów .	15.590	92½	15.881
	4	„ „ „ należytość stemplowa od kuponów . .	2.077	45	847
	5	„ „ „ należytość stemplowa od obligacyj . .	4.470	59	—
	6	Potrzeby kancelaryjne, koszta insercyjne, ⅛% Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i inne pomniejsze . . .	155	50	150
		Suma rubryki III. . .	22.294	46½	16.878
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych . .	242.903	71½	225.888
		b) **Zapas kasowy** z końcem roku 1890	—	—	
		Razem ze sumą dochodów . . .	**242.903**	**71½**	

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	14.500	*Wydatek większy*, ponieważ spłacono część zaległych dawniej wylosowanych obligacyj. Z emitowanych obligacyj na . . 3,800.000 zł. wylosowano zgodnie z planem umorzenia po koniec r. 1890. 308.700 zł. spłacono zaś i ściągnięto z obiegu po koniec roku 1890 . . . . 285.400 „ pozostaju do spłacenia z końcem r. 1890 3,514.600 zł.	—	—	—	—
2.901	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie wszystkie zapadłe kupony zgłoszono do wypłaty. Należytość kuponowa w roku 1890 wynosiła: *a)* zaległa z lat ubiegłych . 6.614 zł. 68 ct. *b)* bieżąca dnia 1. maja i 1. listopada 1890 . . . 158.810 „ — „ razem . 165.424 zł. 68 ct. Od tego nadpłacone kupony . . 542 „ 25 „ należytość . . 164 882 zł. 43 ct. spłacone w roku 1890 . . 155 909 „ 25 „ pozostało do spłaty w zaległości 8.973 zł. 18 ct.	—	—	2.901	—
290	—	*Wydatek mniejszy*, odpowiednio do wypłaconych kuponów.				
	1 230	*Wydatek większy* ponieważ zapłacono zaległość, która była z powodu prowadzonego sporu z ck. Urzędem wymiaru należytości.				
	4.471					
—	6	*Wydatki* te nie mogą być naprzód ściśle obliczone.				
290	5.707					
3.191	20.207		—	—	2.901	—
	17.016					

Dochody. VIII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1883.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1890 zł.	Wynikłości w roku 1890 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.	1	**Uposażenie** z funduszu krajowego (rubr. XIV. poz. 162) na umorzenie obligacyj przez losowanie, na wypłatę kuponów, podatku dochodowego od tychże i pokrycie wydatków administracyjnych	242.903	71½	225.888
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych . .	242.903	71½	225.888
		b) **Zapas kasowy** z początkiem roku 1890	—	—	
		Razem . .	**242.903**	**71½**	

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny . . . . . — **zł. — ct.**

Stan bierny.

Należytości bierne: *a*) w rubrykach wydatków z lat ubiegłych . . . 3,520.672 „ 18 „
b) „ „ z roku 1890 . . . 2.901 „ — „

Czysty stan bierny . . . . **3.523.573 zł. 18 ct.**

LW: 46.196/1891.

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	17.016	*Dochód większy* wedle potrzeby, wykazanej przy pozycyach 1—6 wydatków.	—	—	—	—
—	17.016		—	—	—	—

Wydatki i dochody. IX. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1884.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1890. zł.	Wynikłości w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Umorzenie pożyczki** przez losowanie obligacyj	16.700	—	12 600
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	42.077	25	42.368
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów .	4.207	72½	4.237
	4	„ „ „ należytość stemplowa od kuponów .	1.436	56	340
	5	Potrzeby kancelaryjne i ⅛% prowizyi Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i obligacyj	56	43	60
		Suma rubryki III. . .	5.700	71½	4.637
		Suma wydatków budżetem objętych . .	**64.477**	**96½**	**59 605**
		Dochody.			
I.	1	**Uposażenie** z funduszu krajowego (rubr. XIV poz. 164) na umorzenie obligacyj przez losowanie, na wypłatę kuponów, podatku dochodowego, należytości stemplowej i kosztów administracyjnych	64.477	96½	59 605
		Suma dochodów budżetem objętych . .	**64.477**	**96½**	**59.605**

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości.			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	4.100	*Wydatek większy*, ponieważ spłacono część zaległych obligacyj, dawniej wylosowanych. Z emitowanych obligacyj na . . . 1,000.000 zł. wylosowano zgodnie z planem umorzenia po koniec r. 1890. 68.000 zł. spłacono i ściągnięto z obiegu po koniec roku 1890 . . . . . 64.600 zł. pozostanie do spłacenia z końcem r. 1890 935.400 zł.	—	—	—	—
291	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie wszystkie kupony do wypłaty zgłoszono. Należytość kuponowa wynosiła w roku 1890. *a*) zaległość z r. 1889. . . . . 922zł. 50ct. *b*) bieżąca z d. 1. Maja i 1. Listopada 1890. . . . . 42.368 — Razem 43.290zł. 50ct. od tego nadpłacone kupony od wylosowanych obligacyj . . . . 438 „ 75 „. pozostaje 42.851zł. 75ct. wypłacono 42.077zł, 25ct pozostaje w zaległości 774zł. 50ct.	—	—	—	—
29	—	*Wydatek mniejszy*, odpowiadający zrealizowanym kuponom.				
	1.097	*Wydatek większy*, ponieważ zapłacono w tym roku należytość stemplową, która pozostała z powodu prowadzonego sporu z ck. Urzędem wymiaru należytości w zaległości.				
4	—	*Wydatki* te nie mogą być naprzód ściśle obliczone.				
33	1.097					
324	5.197		—	—	—	—
	4.873					
	4.873	Różnica odpowiadająca wynikłościom poz. 1. i 2. wydatków.	—	—	—	—
	4.873		—	—	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny . . . . . — zł. — ct.

Stan bierny:

Należytości bierne: w rubrykach wydatków z lat ubiegłych . . . 936.174 „ 50 „

Czysty stan bierny . . . **936.174 zł. 50 ct.**

Wydatki i dochody. X. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1885.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1890. zł.	Wynikłości w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Umożenie pożyczki** przez losowanie obligacyj	3.400	—	4.700
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	14.809	50	15.082
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów .	1.480	95	1.508
	4	Temuż należytość stemplowa od kuponów	160	09	45
	5	Potrzeby kancelaryjne i inne pomniejsze	56	13	50
		Suma rubryki III .	1.697	17	1.603
		Suma wydatków budżetem objętych .	**19.906**	**67**	**21.385**
		Dochody.			
I.	1	**Uposażenie** z funduszu krajowego (rubr. XIV. poz. 167) na umorzenie obligacyj przez losowanie, na wypłatę kuponów, podatku dochodowego od tychże i kosztów administracyjnych . .	19 906	67	21.385
		Suma dochodów budżetem objętych . .	**19.906**	**67**	**21.385**

LW: 46.195/1891.

Zamknięcie rachunków za rok 1890. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł	zł.					
1.300	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye zgłoszono do wypłaty.	—	—	—	—
		Z emitowanych obligacyj na . . 354.800 zł.				
		wylosowano zgodnie z planem umorzenia po koniec roku 1890. 23.200 zł.,				
		spłacono zaś po koniec roku 1890. . 20.700 zł.				
		pozostaje tedy do spłacenia z końcem roku 1890 . . . . . 334.100 zł.				
272	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż nie wszystkie kupony przedstawiono do wypłaty.	—	—	828	—
		Należytość kuponowa w roku 1890 wynosiła.				
		a) zaległość z roku 1889. . . 602 zł. 75 ct.				
		b) bieżąca na dniu 1 Maja i 1 Listopada . . . . . 15.082 zł. — ct.				
		razem 15.684 zł. 75 ct.				
		od tego nadpłacone kupony od wylosowanych obligacyj . . . 47 zł. 25 ct				
		pozostaje 15.637 zł. 50 ct.				
		wypłacono 14.809 zł. 50 ct.				
		pozostaje w zaległości 828 zł. — ct.				
27	—	*Wydatek mniejszy*, odpowiadający zrealizowanym kuponom.				
—	115	*Wydatek większy* z powodu iż zapłacono w tym roku należytość stemplową, która pozostała z powodu prowadzonego sporu z ck. Urzędem wymiaru należytości w zaległości.				
—	6	*Różnica* z powodu niestałości wydatków tego rodzaju.				
27	121		—	—	—	—
1.599	121					
	1.478					
1.478	—	Odnośnie do poz. 1 — 5 wydatków.				
1.478	—		—	—	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny . . . . . — zł. — ct.

Stan bierny:

Należytości bierne: *a*) w rubryce I wydatków z lat ubiegłych . . 334.100 „ — „

b) „ II „ z roku 1890 . . . 828 „ — „

Czysty stan bierny . . . **334.928** „ — „

Wydatki. XI. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1888.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Umożenie pożyczki** przez losowanie obligacyj	4.700	—	4.700
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	19.716	75	19 716
III.		**Koszta admtnistracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa, 10% podatek dochodowy od kuponów .	1.971	67½	1.972
	4	Potrzeby kancelaryjne i inne pomniejsze	30	36	50
		Suma rubryki III. . .	2.002	03½	2.022
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych .	26.418	78½	26.138

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie rożnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	Z emitowanych obligacyj na . . . 443.800 zł	—	—	—	—
		wylosowano zgodnie z planem umorzenia po koniec r. 1890. . , . . 9.200 zł.				
		pozostaje tedy do spłacenia z końcem roku 1890 . . . . . 434.600 zł.				
=	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
20	—	*Wydatki* te nie mogą być naprzód ściśle obliczone.				
			—	--	—	—
20	—					
			—	—	—	—
20	—					

Dochody. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1888.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Uposażenie** z funduszu krajowego (rubr. XIV. poz. 169.) na umożenie obligacyj przez losowanie na wypłatę kuponów, podatku dochodowego od tychże i pokrycie wydatków administracyjnych	26.418	78½	26.438
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych .	**26.418**	**78½**	**26 438**

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny . . . . . — zł. — ct.

Stan bierny:

Należytości bierne: w I. rubryce wydatków . . . . . 434.600 „ — „

Czysty stan bierny . . . 434.600 „ — „

LW. 46.194/1891.

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł	ct.	zł.	ct.
20		Odnośnie do poz. 4 wydatków.	—	—	—	—
20			—	—	—	—

*

XII. — XV.

Fundusze samoistne niedotowane.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1890. zł.	Wynikłości w roku 1890. ct	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Rozmaite** — odsetki bierne wypłacone przy zakupuie efektów .	2	29	5
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych .	2	29	5
		Przeniesiono do majątku zarodowego	4.932	58	
		Suma wszystkich wydatków .	4.934	87	
		Zapas z końcem roku 1890 w gotówce	5.074	72½	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	**10.009**	**59½**	
		Dochód.			
I.		**Odsetki.**			
	1	4½% od kapitału wypożyczonego na budowę Zakładu kulparkowskiego według planu umorzenia	1.176	89	1.177
	2	4½% od listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego	2.387	25	2.650
	3	4½% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884	558	—	558
	4	4½% od listów zastawnych galic. Banku krajowego . . . . . 1·035 zł. — ct. od tego odsetki bierne . . . . . 80 „ 12½ „	954	87½	884
	5	4% od książeczki wkładkowej Banku krajowego			1
		Suma rubryki I. . .	5.077	01½	5.270
		Do przeniesienia . .	5.077	01½	5.270

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
3	—	*Wydatek mniejszy.* gdyż nie okazała się potrzeba wyczerpania tej rubryki.	—	—	—	—
3	—		—	—	—	—
263		*Do poz. 2.* Dochód mniejszy z powodu, iż w ciągu roku zamiast listów zast. gal. Tow. kredyt. ziemsk. zakupowano listy zast. Banku kraj. Powstały ztąd ubytek znachodzi częściowe pokrycie, jak niżej poz. 4. i z powodu, iż dochody funduszu nie wystarczyły na zakupno preliminowanej ilości efektów.				
	71	*Do poz. 4.* Dochód większy patrz wyżej poz 2.				
1		*Do poz. 5.* Dochód mniejszy, ponieważ odsetki zostały skapitalizowane.				
264	71		-		—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25 Listopada 1889. zł.
		Z przeniesienia . .	5.077	$01^1/_2$	5.270
II.	6	**Sprzedaż dzieła** p. t. „Poczet szlachty galicyjskiej i bukowińskiej“	—	—	2
III.	7	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych .	5.077	$01^1/_2$	5.272
		Zapas z początkiem roku 1890 w gotówce	4.932	58	
		Suma wszystkich dochodów .	**10.009**	$59^1/_2$	

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1890.

Stan czynny:

Zapas gotówki z końcem roku 1890 . . 5.074 zł. $72^1/_2$ ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . 5.074 zł. $72^1/_2$ ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
264	71		—	—	—	—
2		*Do poz. 6.* Dochód mniejszy, albowiem w ciągu roku żadnego egzemplarza nie sprzedano.				
—	—	Wydatki *mniejsze* od budżetu o . . 3 zł. — ct	—	—	—	—
266	71					
195						
		Wydatki *mniejsze* od budżetu o . . 3 zł — ct.				
		Dochody „ „ „ o . . 195 „ — „				
		Wynik w ogóle *niekorzystniejszy* . 192 zł. — ct.				
		Uwaga. Zapas gotówki z końcem roku 1890 wykazany w kwocie 5.074 zł. 72½ ct. użyty został w roku 1891 na pomnożenie majątku zarodowego.				
		LW. 41.44/81891.				

Wydatki i dochody. XIII. Fundusz kultury krajowej.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1890. zł.	Wynikłości w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Zwroty kar**	—	—	20
II.		**Rozmaite.**			
	2	Zasiłek dlu szkoły rolniczej w Dublanach	3.428	—	3.428
	3	Nieprzewidziane	—	—	—
	4	Nadwyżka dochodów przeniesiona do funduszu krajowego. . .	319	24	—
		Suma rubryki II. .	3.747	24	3.428
		Suma wszystkich wydatków .	3.747	24	3.448
		Dochody.			
I.	1	Odsetki od oblig. pożyczki krajowej z r. 1883 i 1884 . . .	1.948	50	1.948
II.	2	Kary za postępstwa wodne i lasowe	1.798	74	1.500
III.	3	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów. .	3.747	24	3.448

Stan majątku z końcem roku 1890.

	Szczegół. zł.	Szczegół. ct.	Ogół. zł.	Ogół. ct.
Stan czynny				
Zapas kasowy w gotówce	—	—	—	—
Należytości czynne *a*) z roku bieżącego	751	73	—	—
b) z lat ubiegłych	2.521	42	3.273	15
Stan bierny.				
Zwroty kar z lat ubiegłych	—	—	—	—
Czysty stan czynny .	—	—	3.273	15

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł	ct.	zł.	ct.
20	—	*Wydatku* nie było, ponieważ zwroty są przypadkowe.				
—	—					
=	—					
—	319	*Wydatek większy* odpowiedni niespotrzebowanym dochodom tego funduszu.				
—	319					
			—	—	—	—
20	319					
	299					
299	—	Dochód większy z powodu ściągnięcia zaległych grzywien				
—	—					
			—	—	—	—
299	—					

Wydatki bez wliczenia nadwyżki dochodów przeniesionej do funduszu krajowego (poz. 4.) mniejsze od budżetu o . . . . . 20 zł.
Dochody większe od budżetu o . . . 299 zł.
Wynik w ogóle korzystniejszy o . . 319 zł.

LW: 48.900/1891.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1890. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listodada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Utrzymanie sierót.**			
	1	Siedm miejsc w zakładzie św. Antoniego we Lwowie	840	—	840
	2	Cztery miejsca w szkole ogrodniczej przy ogrodzie botanicznym we Lwowie	252	—	252
	3	Cztery miejsca w zakładzie św. Józefa w Krakowie	—	—	480
	4	Jedno miejsce w zakładzie św. Wincentego we Lwowie	—	—	115
		Suma rubryki I.	1.092	—	1.687
II.	5	**Rozmaite**	8	25	5
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych	1.100	25	1.692
		Przeniesiono do majątku zarodowego	515	18	
		Suma wszystkich wydatków	1.615	43	
		Zapas z końcem roku 1890 w gotówce	657	63	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów	**2.273**	**06**	
		Dochody.			
I.		**Odsetki.**			
	1	4% od listów zastawnych gal. Towarzystwa kredytowego ziemsk.	44	—	44
	2	4½% „ „ „ „ „ „ „	1.170	—	1.170
	3	4½% „ „ „ „ Banku krajowego . 96 zł. 75 ct.			
		od tego odsetki bierne . . . . . 7 „ 37 „	89	38	90
	4	4½% od obligacyj pożyczki krajowej z r. 1883	382	50	382
	5	4½% „ „ „ „ „ 1884	58	50	59
	6	4½% „ „ „ „ „ 1885	13	50	13
	7	4% od książeczek Banku krajowego	—	—	1
		Suma rubryki I.	1.757	88	1.759
II.	8	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych	1.757	88	1.759
		Zapas z początkiem roku 1890 w gotówce	515	18	
		Suma wszystkich dochodów	**2.273**	**06**	

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas gotówki z końcem roku 1890 . . . . **657 zł. 63 ct.**
Stan bierny: . . . . . — „ — ct.
Czysty stan czynny . . **657 zł. 63 ct**

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Wydatki i dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* albowiem cztery miejsca w zakładzie św. Józefa w Krakowie, zaś jedno miejsce w zskładzie św. Wincentego we Lwowie były opróżnione.				
—	—					
480	—					
115	—					
—	3	*Wydatek większy* z powodu zmienności tej rubryki.				
595	3		—	—	—	—
592						
—	—					
—	—					
1	—					
—	1					
1	—					
—	1					
1	—					
3	2		—	—	—	—
1						

Wydatki *mniejsze* od budżetu o . . . 592 zł.
Dochody *mniejsze* od budżetu o . . . 1 „
Wynik w ogóle korzystniejszy o . . . 591 zł.

Uwaga. Czysty stan czynny z końcem roku 1890 wykazany w kwocie 657 zł. 63 ct. użyty został w roku 1891 na pomnożenie majątku zarodowego.

LW: 41.335/1891.

Wydatki. XV. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Płaca Dra Liskiego Ksawerego za czynności około wydawnictwa aktów grodzkich i ziemskich z archiwum bernardyńskiego** .	800	—	800
II.	2	30% rabat księgarski za sprzedaż aktów grodzkich . . .	—	—	90
III.	3	**Koszta druku i oprawy aktów grodzkich**	1.521	70	1.500
IV.	4	**Rozmaite**	—	—	5
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych .	2.321	70	2.395
	5	Gotówka wydana na zakupno efektów	767	64	
	6	Efekta spieniężone	2.000	—	
		Suma wszystkich wydatków .	5.089	34	
		Zapas z końcem roku 1890: *a)* w gotówce . 91 zł. 46½ ct.			
		b) w efektach . 844 „ 27 „	935	73½	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	6.025	07½	

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
90	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ w roku 1890 nie było obrachunku z księgarnią, której powierzono sprzedaż aktów grodzkich.				
—	22	*Wydatek większy*, wedle rzeczywistego kosztu, wyłożonego na papier i druk XIV tomu aktów grodzkich.				
5	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż z rubryki tej nie poniesiono w roku 1890 żadnych kosztów.				
95	22					
73						

Dochody. XV. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25 listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Sprzedaż** aktów grodzkich	—	—	300
II.		**Odsetki.**			
	2	5% od austr. renty państwowej papierowej, 546 zł. — ct.			
	3	5% od obligacyj indemnizacyjnych . . 359 „ 09 „			
	4	4½% od listów zast. Banku krajowego . . 99 „ — „			
	5	4% do książeczki „ „ „ . . — „ — „			
	6	4½% do obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 59 „ 62½ „			
	7	4½% do obligacyj „ „ „ 1884 59 „ 62½ „	1.123	34	1.004
III.	8	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych .	1.123	34	1.304
	9	Gotówka otrzymana za spieniężone efekta	1.966	—	
	10	Efekta zakupione	767	64	
		Suma wszystkich dochodów .	3.856	98	
		Zapas z początkiem roku 1890; *a*) w gotówce 91 zł. 46½ ct.			
		b) w efektach 2.076 „ 63 „	2.168	09½	
		Razem zgodnie z sumą wydatków .	6.025	07½	
		Stan majątku obrotowego z końcem roku 1890.			
		Stan czynny: Zapas kasowy *a*) w gotówce . 91 zł. 46½ ct.			
		b) w 4% książeczce Banku krajowego . . . . . 844 „ 27 „			
		Suma stanu czynnego. . 935 zł. 73½ ct.			
		Stan bierny: . . . . . — „ — „			
		Czysty stan czynny . . . . . 935 zł. 73½ ct.			

Zamknięcie rachunków za rok 1890. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
300	—	*Dochód mniejszy*, z powodu, jak wyjaśnienie przy rub II. pozycya 2 wydatków.				
—	119	*Dochód większy*, gdyż tymczasowe lokacye majątku obrotowego przyniosły odsetki, które preliminarzem nie były objęte.				
300	119					
181						

Wydatki *mniejsze* od budżetu o . . . 73 zł.
Dochody *mniejsze* od budżetu o . . . 181 „
Wynik w ogóle *niekorzystniejszy* o . 108 zł.

Głównie z powodu że ze sprzedaży aktów grodzkich nic nie wpłynęło.

LW: 41.336/1891.

Wydatki. XVI. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1873.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 25. Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
		Rzeczywiste.			
I.		**Umożenie pożyczki przez losowanie obligacyj.**			
	1	Spłata obligacyj wylosowanych	25.000	—	26.000
II.		**Wypłata kuponów.**			
	2	Od obligacyj w obiegu będących	22.998	—	24.516
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów .	2.299	80	2.452
	4	„ „ „ należytość stemplowa „ „ . .	190	02	190
	5	Potrzeby kancelaryjne i inne pomniejsze	80	85	100
	6	Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i obligacyj 1/8% prowizyi	33	52	—
		Suma rubryki III. .	2.604	19	2.742
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych .	50.602	19	53.258
		Zapas kasowy z końcem roku 1890	—	—	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	**50.602**	**19**	

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazu ją się wydatki mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazu ją się wydatki większe zł	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	Należytości czynne z roku bieżącego ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	Należytości bierne z roku bieżącego ct.
1.000	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż nie zgłoszono wszystkich wylosowanych obligacyj do wypłaty. Z emitowanych obligacyj na . . 1,600.000 zł. wylosowano zgodnie z planem umorzenia od roku 1874 po koniec roku 1890. . . 287 200 zł. Z tego spłacono i ściągnięto z obiegu: a) od roku 1874 do końca roku 1890. . . . 275.900 zł. b) fundusz pożyczki kraj. z r. 1883 po koniec roku 1890 wykupił z obiegu 772 000 zł. c) własne obligacye przedziurawione . . . 154.800 zł. 1,202 700 zł. pozostaje do spłacenia z końcem r. 1890 397.300 zł.				
1.518	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ część zapadłych kuponów nie została zgłoszoną do wypłaty. Należytość kuponowa wynosiła w roku 1890. a) na dniu 1 Maja . . . . . 12.459 zł. b) „ „ 1 Listopada . . . . 12 075 zł. Razem . 24.534 zł. Uiszczono . 22.998 zł. Pozostała zaległość . 1.536 zł.			1.536	—
152		*Wydatek mniejszy* odpowiednio do wypłaconych kuponów.				
19		*Wydatki* te nie mogą być naprzód ściśle obliczone.				
	33					
171	33		—	—	1.536	—
138						
2.656						

Dochody. XVI. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1873.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedl ustawy z dnia 25 listopada 1889. zł.
		Dochody.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.		**Zwrot kapitału wypożyczonego.**			
	1	Od Wydziałów powiatowych	1.544	25	
II.		**Odsetki.**			
	2	6% od kapitałów wypożyczonych Wydziałom powiatowym . .	683	97	4.000
	3	10% i 6% od Wydziałów powiatowych za niedotrzymanie terminów spłaty	418	40	
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych .	2.646	62	4.000
		b) **Przenośne.**			
	4	Zwrot zasiłku danego na budowę „kulparkowską“	47.955	57	
		Razem .	50.602	19	
		c) **Zapas kasowy** z początkiem roku 1890	—	—	
		Suma wszystkich dochodów . .	**50.602**	**19**	

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Dochody.

W porównaniu z kwotą prelimino waną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Suma udzielonych pożyczek wynosiła w kapitale . . . . 1,166.300 zł. — ct				
		na to uiszczono po koniec r. 1890 1,160.362 „ 30½ ct.				
		pozostaje do ściągnięcia . 5 937 zł. 69½ ct.				
		Zaległość z tytułu odsetek anuitetowych wynosiła				
		z końcem 1889 . . . 5.861 zł. 12½ ct.	69	10		
		należytość bieżąca . . . 69 „ 10 „				
		razem . 5.930 „ 22½ „				
		ściągnięto w roku 1890 . . 683 „ 97 „				
		pozostało w zaległości . 5.246 zł. 25½ ct.				
		Zaległość z roku 1889 wynosiła 2.501 zł. 51 ct.				
		ściągnięto w roku 1890 . . 418 „ 40 „				
1.353	—	pozostało w zaległości . . 2.083 zł. 11 ct.	69	10		

XVI. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1873.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Pozycya		Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
	Stan majątku z końcem roku 1890.				
	Stan czynny.				
1	Należytości czynne				
	a) w rubrykach dochodów z lat ubiegłych	235.293	37½		
	b) „ „ z roku 1890	69	10	235.362	47½
	Stan bierny.				
2	Należytości bierne				
	a) w rubryce wydatków z lat ubiegłych	397.300	—		
	b) „ „ z roku 1890	1.536	—	398.836	—
	Czysty stan bierny . .			163.473	52½

Rubryka budżetu		Należytości czynne zł.	Należytości czynne ct.	Należytości bierne zł.	Należytości bierne ct.
	Wykaz należytości.				
	Czynnych i biernych z lat ubiegłych i z roku bieżącego.				
	D o c h o d y.				
I.	Zwrot kapitału wypożyczonego Wydziałom powiatowym . .	5.937	69½		
II.	Odsetki:				
	a) od wypożyczonego Wydziałom powiatowym kapitału .	5.246	25½		
	b) za zwłokę	2.083	11		
	Zwrot zasiłku na budowę kulparkowską	222.095	41½		
	W y d a t k i.				
I.	Umożenie pożyczki przez losowanie			397.300	—
II.	Wypłata kuponów od obligacyj			1.536	—
	Razem . .	235.362	47½	398.836	—

LW: 46.197/1891.

XVII.

FUNDUSZ PODRZUTKÓW W KRAKOWIE.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

LW. 49.982/1891.

Wydatki. Fundusz podrzutków w Krakowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1890. zł.	Wydatki w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25 Listopada 1889. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace urzędników i sług.**			
	1	Dodatek dla funkcyonaryuszów szpitalnych za czynności przy tym funduszu	50	—	50
II.		**Koszta kancelaryjne.**			
	2	Druki, potrzeby do pisania i inne	—	—	30
III.		**Remuneracye i zapomogi.**			
	3	Za stręczenie żywicielek i pieluszkowe . . . — zł. — ct.			
	4	Za gorliwe pielęgnowanie dzieci . . . . 5 „ — „	5	—	30
IV.		**Koszta utrzymania podrzutków.**			
	5	Za utrzymanie dzieci przyjętych w miarę własnych zasobów funduszu	1.403	52	1.473
V.	6	**Koszta leczenia dzieci**	—	—	10
VI.	7	**Podatki i daniny.**	29	86	—
VII.		**Rozmaite.**			
	8	Koszta pogrzebu, podróży i różne inne	28	96½	30
	9	Nadwyżka dochodów oddana do majątku zarodowego . . .	181	94½	—
		Ogólna suma wydatków .	**1.699**	**29**	**1.623**

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct
—	—	*Wydatki mniejsze*, wedle potrzeby.				
30	—					
25	—					
70	-	*Wydatek mniejszy*, wedle rzeczywistego kosztu utrzymania podrzutków. (LW. 7949/1891)				
10	—	Nie było potrzeby leczenia kosztem tego funduszu.				
—	30	Wydatek ten pudżetem nie uwzględniony, poniesiony został na opłatę podatków i ekwiwalentów od domu w Krowodży, własnego w połowie tego funduszu.				
1	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby				
—	182	*Wydatek większy*. z powodu że rzeczywiste dochody były *większe* od preliminowanych o kwotę 76 zł.				
136	212	zaś rzeczywiste wydatki bez nadwyżki dochodów były *mniejsze* o kwotę . . . 106 zł.	—	—	—	—
	76	Suma zatem tych różnic stanowi wynik korzystniejszy o podaną j. w. kwotę . . . 182 zł.				

Dochody — Fundusz podrzutków w Krakowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1890. zł.	Dochody w roku 1890. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 25. listopada 1889. zł.
		Dochody.			
I.		**Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj.**			
	1	Od efektów	799	07	693
	2	5% od kapitału spłaconego przez fundusz krajowy	803	15	803
	3	5% od fundacyi Tarły	82	07	82
II		**Dochody z realności.**			
	4	Połowa czynszu z domu w Krowodrzy	15	—	40
III.	5	**Dochody rozmaite**	—	—	5
		Ogólna suma dochodów .	1.699	29	1.623

Zamknięcie rachunku za rok 1890. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	106	*Dochód większy* z powodu wyższego kapitału wynagrodzenia, przyznanego za zniesione prawo propinacyi w Krowodzy, własnej po połowie z oddziałem II. położnic.				
—	—					
—	—					
25	—	*Dochód mniejszy* gdyż z tego tytułu uzyskano tylko 30 zł. z których połowa przypadła na oddział II. położnic.				
5	—	Z tego tytułu nic nie wpłynęło.				
30	106		—	—	—	—
—	76					

LW. 49.982/1891.

XVIII.

Fundusz pożyczkowy

na drogi powiatowe i gminne.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

LW. 46.221/1891.

Dochody. Fundusz pożyczkowy na drogi

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Dotacya z funduszu krajowego (rubr. X. lit. D. poz. 131:)	20.000	—	20.000	—	—	—
	2	Zwroty pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym	171.020	—	15.942	21	155.077	79
	3	Odsetki od lokacyj w funduszu krajowym . .	429	46	429	46	—	—
	4	Odsetki zwłoki od Wydziałów powiatowych .	165	15	165	15	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych .	191.614	61	36.536	82	155.077	79
		b) **Przenośne.**						
	5	Lokacya na 3% rachunku bieżącym w funduszu kraj. za rok 1889 . 14.860 zł. 42 ct. „ „ 1890 . 37.536 „ 82 ct.	52.397	24	34.500	—	17.897	24
		Suma dochodów .	244.011	85	71.036	82	172.975	03
	6	Zapas z początkiem roku 1890 w gotówce .	—		1.400	—	—	—
		Razem . .	—	—	72.436	82	172.975	03

powiatowe i gminne. Wydatki.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Pożyczki bezprocentowe udzielone Wydziałom powiatowym:						
		α) Brzeskiemu . . . . 3.500 zł.						
		β) Czortkowskiemu . . . 8.000 „						
		γ) Grybowskiemu . . . 8.000 „						
		δ) Nadwórniańskiemu . . . 8.000 „						
		ε) Stryjskiemu . . . . 2 000 „						
		η) Wielickiemu . . . . 5.000 „	34.500	—	34.500	—		
		b) **Przenośne.**						
	2	Lokacya na 3% rachunku bieżącym w funduszu krajowym	37.536	82	37.536	82		
		Suma wydatków .	72.036	82	72 036	82	—	—
	3	Zapas z końcem roku 1890 w kasie kraj. gotówką .	—	—	400	—	—	—
		Razem .	—	—	72.436	82	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny.

α) Zapas w kasie kraj. gotówką	400	zł.	— ct.
β) Zwroty pożyczek od Wydziałów powiatowych	155.077	„	79 „
γ) Gotówka na lokacyi w funduszu krajowym	17.897	„	24 „
Suma stanu czynnego .	**173.375**	**zł.**	**03 „**
Stan bierny	—	„	— „
Czysty stan czynny	173.375	zł.	03 „
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1889	152.780	„	42 „
okazuje się przyrost majątku o .	**20.594**	**zł.**	**61 „**

XIX — XXIII.

Fundusze krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

XIX. Fundusz regulacyi rzeki

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		A. Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego	—	—	—	—		
	2	Datek z państwowego funduszu melioracyjnego	—	—	—	—		
	3	Datki konkurencyjne	18.394	17	18.394	17		
	4	Ze sprzedaży narzędzi i materyałów	23	25	23	25		
	5	Odsetki od kapitałów lokowanych	1.160	37	1.160	37		
		Suma dochodów rzeczywistych	19.577	79	19.577	79		
		b) **Przenośne:**						
	6	Lokacya na 3% rachunku bieżącym	11.989	71½	—	—	11.989	71½
	7	Zaliczki zwrócone i wyrachowane	17.676	91	17.676	91	—	—
	8	Raty kolaudacyjne przedsiębiorcy Fl. Dostala	60	96	60	96	—	—
	9	Zwrot pożyczki udzielonej spółce wodnej	500	—	—	—	500	—
	10	Zwrot kosztów budowy baraku dla więźniów	469	83	469	83	—	—
		Suma wszystkich dochodów	50.275	20½	37.785	49	12.489	71½
		c) **Zapas** kasowy z początkiem roku 1890	—	—	34.589	09	—	—
		Razem	—	—	72.374	58	12.489	71½
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		*Wykupno młynów:*						
	1—2	Wykupno młynów w Firlejowie i w Brzuchowicach	—	—	—	—		
	3	Wykupno młyna w Meryszczowie	3.000	—	3.000	—		
	3a	Koszta komisyjne	80	81	80	81		
		Suma rubryki I.	3.080	81	3.080	81		
II.		*Wykupno gruntów:*						
	4	Koszta komisyjne	105	95	105	95		
	5	Wykupno gruntów	2.442	37	2.442	37		
	6	Odszkodowanie za czasowo zajęte grunta	718	07	718	07		
	7	Koszta intabulacyi	—	—	—	—		
		Suma rubryki II.	3.266	39	3.266	39		
III.		*Roboty ziemne:*						
	8	Trasowanie i profilowanie	132	86	132	86		
	9	Wykop ziemi nad wodą	9.565	69	9.565	69		
	10	Wykop ziemi pod wodą	1.638	22	1.638	22		
	11-12	Odwóz na brzeg i do starego łożyska	—	—	—	—		
	13	Wykonanie nasypu dla podwyższenia brzegów	2.475	88	2.475	88		
	14	Narzędzia i materyały	416	52	416	52		
	15	Dozór budowy	846	50	846	50		
	15a	Roboty uzupełniające	997	30	997	30		
		Suma rubryki III.	16.072	97	16.072	97		

Gniłej Lipy (sekcya górna).

za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
IV.		*Mosty*:						
	16-18	Most Nr. 1, Nr. 2. i Nr. 3.	—	—	—	—		
	19	Most Nr. 4. Materyały	183	13	183	13		
		Robocizna	114	46	114	46		
	20	Most. Nr. 5. Materyały	118	06	118	06		
		Robocizna	95	20	95	20		
	21	Most Nr. 6. Materyały	196	22	196	22		
		Robocizna	115	02	115	02		
	22	Most Nr. 7. Materyały	183	78	183	78		
		Robocizna	111	44	111	44		
		Suma rubryki IV.	1.117	31	1.117	31		
V.		*Konserwacya w czasie budowy.*						
	23	Płotki	—	—	—	—		
	24	Opaski faszynowe: Materyały a) paliki	32	51	32	51		
		b) faszyny	532	32	532	32		
		Robocizna	36	85	36	85		
	25	Narzut kamienny	—	—	—	—		
	26	Obsiew szkarp: Nasienie	285	52	285	52		
		Robocizna	109	34	109	34		
	27	Czyszczenie łożyska i naprawa szkarp	399	45	399	45		
	28	Straż rzeczna: zaległość z r. 1889 12 zł. 50 ct.						
		należytość bieżąca 197 „ 25 „	209	75	209	75		
		Suma rubryki V.	1.605	74	1.605	74		
VI.		*Koszta zarządu*:						
	29	Najem lokalu: zaległość z r. 1889 5 zł — ct.						
		należytość bieżąca 79 „ 16 „	84	16	84	16		
	30	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne	43	73	43	73		
	31	Przybory geodetyczne	—	—	—	—		
	32	Delegat, dyety i koszta podróży	232	24	232	24		
	33	Kierownik budowy:						
		a) płaca, dodatek budowlany, dyety i koszta podróży: zaległość z r. 1889 36 zł. — ct.						
		należytość bieżąca 2.037 „ 02 „						
		b) nadzwyczajna remuneracya 200 „ — „	2.273	02	2.273	02		
	34	Koszta komisyi kolaudacyjnej	—	—	—	—		
	34a	Inne drobne	6	10	6	10		
		Suma rubryki VI.	2.639	25	2.639	25		
VII.		*Nieprzewidziane*:						
	35	Mostek Nr. 3a. Materyały	—	—	—	—		
		Robocizna	32	66	32	66		
	36	Mostek Nr. 3b. Materyały	—	—	—	—		
		Robocizna	52	04	52	04		
		Do przeniesienia	84	70	84	70		

XIX. Fundusz regulacyi rzeki

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
VII.		Z przeniesienia .	84	70	84	70		
	37	Mostek Nr. 5a. Materyały	54	16	54	16		
		Robocizna	35	30	35	30		
	38	Mostek Nr. 5b. Materyały	52	21	52	21		
		Robocizna	32	17	32	17		
	39	Kładka w Firlejowie: Materyały	18	02	18	02		
		Robocizna	37	11	37	11		
	40	Szluza nawodniająca w Korzelicach: Materyały .	22	75	22	75		
		Robocizna .	72	81	72	81		
	41	Znaki kilo- i hektometrowe: Materyały . .	283	89	283	89		
		Robocizna . . .	86	45	86	45		
	42	Założenie wodoskazu w Firlejowie: Materyały .	12	67	12	67		
		Robocizna .	4	20	4	20		
		Suma rubryki VII . .	796	44	796	44		
		Suma wydatków rzeczywistych .	28.578	91	28.578	91		
		b) **Przenośne.**						
	43	Zaliczki dane delegatowi Wydziału krajowego .	17.676	91	17.676	91	—	—
	44	Raty kolaudacyjne przedsiębiorcy do budowy mostów i przepustów Fl Dostala:						
		z lat ubiegłych . . . . 99 zł. 17 ct.						
		z r. 1890. . . . . 60 „ 96 „	160	13	79	95	80	18
	45	Koszta budowy baraku dla więźniów . . .	469	83	469	83	—	—
		Suma wszystkich wydatków . .	46.885	78	46.805	60	80	18
		c) **Zapas** kasowy z końcem roku 1890. . .	—	—	25.568	98	—	—
		Razem . .	—	—	**72.374**	**58**	**80**	**18**
		B. Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy ze szkarp	136	75	136	75	—	
	2	Grzywny za szkody w szkarpach . . .	11	—	11	—	—	—
	3	Odsetki od kapitału	3	60	3	60	—	—
		Suma dochodów . .	151	35	151	35	—	—
	4	**Zapas** kasowy z początkiem roku 1890. . .	—	—	129	82	—	—
		Razem . .	—	—	**281**	**17**	—	—
		Wydatki.						
		Zapas kasowy z końcem roku 1890.	—	—	**281**	**17**	—	—

Gniłej Lipy (sekcya górna).

za rok 1890.

Stan funduszów z końcem roku 1890.

A) Funduszu regulacyjnego:

Stan czynny.

a) Zapas kasowy w gotówce	25.568 zł.	98	ct.
b) Na lokacyi na 3% rachunku bieżącym	11.989 „	71½	„
c) Wartość wykupionych gruntów	6.341 „	32	„
d) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi i sprzętów	775 „	65	„
e) Należytość czynna (pożyczka udzielona Spółce wodnej)	500 „	—	„
Suma stanu czynnego	45.175 zł.	66½	„

Stan bierny.

Należytości bierne	80 zł.	18	ct.
Czysty stan czynny	**45.095 zł.**	**48½**	**ct.**

B) Funduszu konserwacyjnego:

Stan czynny. Zapas kasowy w gotówce	281 zł.	17	ct.
Stan bierny.	— „	—	„
Czysty stan czynny	**281 zł.**	**17**	„

Uwaga. Datki z funduszu krajowego i z państwowego funduszu melioracyjnego, oznaczone ustawą z d. 1. lipca 1886 wpłacono już w całości. Zaległa należytość datków konkurencyjnych od członków Spółki wodnej wynosi 3.105 zł. 83. ct.

Oprócz wykazanych wydatków w rubr. III. poz. 14., w rubr. IV. poz 19, 20, 21 i 22., w rubr. V. poz. 26., w rubr. VI. poz. 30., w rubr. VII. poz. 35, 36, 39 i 40, zużyto nadto materyały i narzędzia, pozostałe z r. 1887 łącznej wartości: w rubr. III. — 134 zł. 29 ct., w rubr. IV. 130 zł. 19 ct., w rubr V. 8 zł. 51 ct. w rubr. VI. 5 zł. 15 ct. w rubr. VII. 149 zł. 12 ct., których koszt zakupna zarachowano już w zamknięciu rachunku za r. 1887. Doliczywszy rzeczone zużycie łącznej wartości 427 zł. 26 ct. do odnośnych wydatków, wyniesie suma ogólna kosztów 29.006 zł. 17 ct. a po strąceniu, uiszczonych należytości biernych z r. 1889. w sumie 53 zł. 50 ct. otrzymamy *sumę rzeczywistych kosztów budowy za rok 1890.* . . . . . 28.952 zł. 67 ct.

Zapasy kasowe w gotówce ulokowane zostały łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 19.303/1891.

XX. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste:**						
	1	Datek z funduszu krajowego	11.666	—	11.666	—		
	2	Datek z państwowego funduszu melioracyjnego .	8.750	—	8.750	—		
	3	Datki konkurencyjne	10.000	—	10.000	—		
		Suma dochodów rzeczywistych .	30.416	—	30.416	—		
		b) **Przenośne:**						
	4	Zaliczki zwrócone i wyrachowane . . .	33.266	74	33.266	74		
	5	Zaliczka od funduszu krajowego na pokrycie niedoboru	5.987	69	5.987	69		
		Suma wszystkich dochodów .	69.670	43	69.670	43	—	—
		c) **Zapas kasowy z początkiem roku 1890** . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	69.670	43	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste:**						
		A) Kisielina.						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1—3	Wykupno gruntów i odszkodowanie . . .	—	—	—			
	4	Koszta komisyjne	62	33	62	33		
	5	Koszta intabulacyi	13	36	13	36		
		Suma rubryki I. .	75	69	75	69		
II.		*Roboty ziemne:*						
	1	Trasowanie i profilowanie	172	24	172	24		
	2	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał prawy	4.914	45	4.914	45		
	3	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał lewy .	4.739	93	4.739	93		
	4	Wykop z koryta rzeki z odwozem na przejazdy .	199	73	199	73		
		Do przeniesienia .	10.026	35	10.026	35		

XX. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 ct.
		Z przeniesienia .	10.026	35	10.026	35		
	5	Wykop z koryta rzeki z odwozem na odkład .	304	76	304	76		
	6	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał prawy	4.276	67	4 276	67		
	7	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	3.969	06	3.969	06		
	8	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na przejazdy	260	49	260	49		
	9	Wykonanie nasypu prawego i lewego . . .	3.069	30	3.069	30		
	10	Obsiew szkarp i wałów	—	—	—	—		
	11	Dozór budowy	470	—	470	—		
	12	Materyały i narzędzia	616	50	616	50		
		Suma rubryki II. .	22.993	13	22.993	13		
III.		*Roboty ochronne:*						
	1	Darniowanie	482	52	482	52		
	2	Płotki i faszynada: Materyały	147	46	147	46		
		Robocizna	515	74	515	74		
		Suma rubryki III. .	1.145	72	1.145	72		
IV.		*Budowa objektów:*						
	1 –2	Szluza Nr. 1 i szluza Nr. 2.	—	—	—	—		
	3	Szluza Nr. 3. Materyały	554	73	554	73		
		Roboty ciesielskie	88	06	88	06		
		Roboty kowalskie z materyałem .	41	58	41	58		
		Roboty ziemne	17	25	17	25		
		Suma rubryki IV. .	701	62	701	62		
		Suma działu A) .	24.916	16	24.916	16		
		B) Kanały osuszające. . .	—	—	—	—		
		C) Obwałowanie Dunajca i Wisły. .	—	—	—	—		
		D) Wydatki wspólne.						
I.		*Koszta zarządu:*						
	1	Koszta kancelaryjne	200	37	200	37		
	2	Kierownik budowy, płaca, dodatek budowlany, dyety i koszta podróży	1.767	77	1 767	77		
	3	Zastępca delegata: dyety i koszta podróży .	3	16	3	16		
	4	Płatnik: wynagrodzenie i koszta podróży . .	391	94	391	94		
	5	Dozór poza okresem budowy	112	—	112	—		
	6	Koszta inspekcyi	—	—	—	—		
		Suma rubryki I. .	2.475	24	2.475	24		

XX. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
II.		*Koszta konserwacyi:*						
	1	Czyszczenie kanału pojawsko-jadownickiego i Kisieliny	117	68	117	68		
	2	Naprawa wałów Dunajca i Kisieliny	140	60	140	60		
	3	Zakupno tablic ostrzegających	14	38	14	38		
	4	Dozór wałów, kanałów i rzeki	463	18	463	18		
		Suma rubryki II.	735	84	735	84		
III.		*Nieprzewidziane:*						
	1	Most w Demblinie: Materyały	511	58	511	58		
		Roboty ciesielskie	59	85	59	85		
		Roboty kowalskie z materyał.	15	—	15	—		
		Roboty ziemne	181	19	181	19		
		Razem	767	62	767	62		
	2	Most pod Zofiowem: Materyały	276	24	276	24		
		Roboty ciesielskie	78	70	78	70		
		Roboty kowalskie	—	32	—	32		
		Ubezpieczenie	37	76	37	76		
		Razem	393	02	393	02		
	3	Mostek w przejeździe Nr. 3. Materyały	74	43	74	43		
		Roboty ciesielskie	5	71	5	71		
		Roboty kowalskie z materyałem	1	60	1	60		
		Razem	81	74	81	74		
	4	Mostek w przejeździe Nr. 4. Materyały	46	27	46	27		
		Roboty ciesielskie	5	80	5	80		
		Roboty kowalskie	—	26	—	26		
		Razem	52	33	52	33		
	5	Mostek w przejeździe Nr. 5. Materyały	116	03	116	03		
		Roboty ciesielskie	15	25	15	25		
		Roboty kowalskie	—	96	—	96		
		Razem	132	24	132	24		
	6	Mostek nad rowem od szluzy Nr. 3. Materyały	26	79	26	79		
		Roboty ciesielskie	9	33	9	33		
	7	Obsiew wałów Dunajca i Kisieliny	437	13	437	13		
		Do przeniesienia	1.900	20	1.900	20		

XX. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Z przeniesienia . .	1.900	20	1.900	20		
	8	Płot ochronny na pastwisku w Nowopolu:						
		Materyały	121	55	121	55		
		Robocizna	27	08	27	08		
	9	Wał ochronny nad Dunajcem w Zdrohcu . .	79	52	79	52		
	10	Znaki kilometrowe i punkta stałe . . .	97	12	97	12		
	11	Roboty uzupełniające wskazane przez komisyę kolaudacyjną	68	80	68	80		
	12	Rów dla odgraniczenia posiadłości funduszu regulacyi	74	15	74	15		
		Suma rubryki III. .	2.368	42	2.368	42		
		Suma działu D) .	5.579	50	5.579	50		
		Suma kosztów budowy .	30.495	66	30.495	66		
		Odsetki od zaliczek z funduszu krajowego . .	48	68	48	68		
		Suma wydatków rzeczywistych .	30.544	34	30.544	34		
		b) **Przenośne:**						
	1	Zaliczki dane delegatowi Wydziału krajowego .	33.266	74	33.266	74		
	2	Zwrot funduszowi krajowemu udzielonych zaliczek: z r. 1889 . 5.859 zł. 35 ct. z r. 1890 . 5.987 „ 69 „	11.847	04	5.859	35	5.987	69
		Suma wszystkich wydatków .	75.658	12	69.670	43	5.987	69
		c) **Zapas** kasowy z końcem roku 1890 . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	69.670	43	5.987	69
		Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy z wałów Dunajca . . .	70	—	70	—	—	—
	2	**Zapas** kasowy z początkiem r. 1890 . . .	—	—	—	—	—	—
		Razem .	—	—	70	—	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** kasowy z końcem r. 1890	—	—	70	—	—	—

XX. Fundusz regulacyi rzeki Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Stan funduszów z końcem roku 1890

A) Funduszu regulacyjnego.

Stan czynny.

a) Wartość wykupionych gruntów	1.621 zł.	67	ct.
b) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi i sprzętów	4.208 „	08	„
Suma stanu czynnego . .	5.829 „	75	„
Stan bierny. Należytość bierna	5.987 „	69	„
Czysty stan bierny . .	**157 zł.**	**94**	**ct**

B) Funduszu konserwacyjnego.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce	70 „	—	„
Stan bierny.	— „	—	„
Czysty stan czynny .	**70 zł.**	**—**	**ct.**

Uwaga. Oprócz wykazanych wydatków: w dziale A) w rubr. II. poz 1 i 12., w rubr: IV. poz. 3 oraz w dziale D, w rubr. I. poz. 1., zużyto nadto pozostałe z r. 1887. w dziale A) narzędzia wartości, w rubr. II. poz. 1. 6 zł. 80 ct, poz. 12. 69 zł. 2 ct., w rubr. IV. poz. 3. — 1 zł. 77 ct., w dziale D) w rubr. I. poz. 1 sprzęty wartości 8 zł. 20 ct., których koszt zakupna zarachowano już w zamknięciu rachunku za rok 1887. Doliczywszy rzeczone zużycie łącznej wartości 85 zł 79 ct. do odnośnych wydatków, wyniesie ogólna suma rzeczywistych kosztów budowy . . . . . 10.581 zł. 45 ct.
Zapas kasowy w gotówce ulokowany został łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 24.944|91

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) Rzeczywiste.						
	1	Datek z funduszu krajowego	14.000	—	14.000	—		
	2	„ z państwowego funduszu melioracyjnego	10.500	—	10.500	—		
	3	Datki konkurencyjne	23.400	—	23.400	—		
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych	1.006	08	1.006	08		
	5	Rozmaite	35	—	35	—		
		Suma dochodów rzeczywistych	48.941	08	48.941	08		
		b) Przenośne.						
	6	Lokacya na 3% rachunku bieżącym	679	03	—	—	679	03
	7	Zaliczki zwrócone i wyrachowane	40.000	—	40.000	—		
	8	Kaucya Kirschenbauma i Grünbauma, dostawców materyału	100	—	100	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów	89.720	11	89.041	08	679	03
		c) Zapas kasowy z początkiem roku 1890.: a) w gotówce 19.725 zł. 05½ ct. b) w efektach 238 „ 43 „	—	—	19.963	48½	—	—
		Razem	—	—	**109.004**	**56½**	**679**	**03**
		Wydatki.						
		a) Rzeczywiste:						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1	Koszta komisyjne	54	09	54	09		
	2	Grunta pod nowe łożysko rzeki	962	70	962	70		
	2b	Grunta pod rowy odpływowe	18	92	18	92		
	3	Grunta pod wał prawy	899	33	899	33		
	4	Grunta pod wał lewy	636	42	636	42		
	5	Odszkodowanie	582	41	582	41		
	6	Koszta intabulacyi	2	—	2	—		
		Suma rubryki I.	3.155	87	3.155	87		
II		*Roboty ziemne:*						
	7	Trasowanie i profilowanie	175	27	175	27		
	8	Zdzieranie darni	447	43	447	43		
	9	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał prawy	9.137	50	9.137	50		
	10	„ „ „ „ „ „ „ „ lewy	2.333	90	2.333	90		
	11	„ „ „ „ „ „ do starego łożyska	463	01	463	01		
	12	„ „ rowów materyałowych z odwozem na wał prawy	3.114	09	3.114	09		
		Do przeniesienia	15.671	20	15.671	20		

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
II.		Z przeniesienia . .	15.671	20	15.671	20		
	13	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	3.523	54	3.523	54		
	14	Wykonanie nasypu na wale prawym . . .	884	33	884	33		
	15	„ „ „ lewym . . .	382	97	382	97		
	16	Darniowanie szkarp rzeki	377	35	377	35		
	17	„ „ wału prawego i lewego .	33	66	33	66		
	18	Obsiew szkarp wałów	81	60	81	60		
	19	Materyały i narzędzia	386	94	386	94		
	20	Dozór budowy	731	45	731	45		
		Suma rubryki II. .	22.073	04	22.073	04		
III.		*Ubezpieczenie brzegów*:						
	21a)	Płotki. — Materyały	748	51	748	51		
	21b)	Robocizna	451	53	451	53		
	21c)	Obitki faszynowe. — Materyały	49	40	49	40		
	21d)	Robocizna	119	44	119	44		
		Suma rubryki III. .	1.368	88	1.368	88		
IV.		*Szluzy murowane*:						
	22-23	Szluza Nr. 1, 2, 3, 4	—	—	—	—		
	26	Szluza Nr. 5. Roboty ziemne	119	05	119	05		
		Roboty ciesielskie	495	84	495	84		
		Roboty murarskie	1.774	61	1.774	61		
		Roboty kowalskie	165	72	165	72		
		Razem .	2.555	22	2.555	22		
	27	Szluza Nr. 6. Roboty ziemnne	44	90	44	90		
		Roboty ciesielskie	449	16	449	16		
		Roboty murarskie	980	10	980	10		
		Roboty kowalskie	87	01	87	01		
		Razem .	1.561	17	1.561	17		
	28	Szluza Nr. 7	—	—	—	—		
		Suma rubryki IV. .	4.116	39	4.116	39		
V.		*Przepusty*:						
	29-32	Przepust Nr. 1, 2, 3, 4	—	—	—	—		
	33	Przepust Nr. 5 Roboty ziemne	25	44	25	44		
		Roboty ciesielskie . . .	41	54	41	54		
		Roboty murarskie	282	76	282	76		
		Roboty kowalskie	14	81	14	81		
		Razem .	364	55	364	55		
		Do przeniesienia .	364	55	364	55		

XXI Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Z przeniesienia .	364	55	364	55		
	34	Przepust Nr. 6. Roboty ziemne	23	10	23	10		
		Roboty ciesielskie	57	74	57	74		
		Roboty murarskie	230	68	230	68		
		Roboty kowalskie	5	97	5	97		
		Razem .	317	49	317	49		
	35	Przepust Nr. 7. Roboty ziemne	82	37	82	37		
		Roboty ciesielskie	48	59	48	59		
		Roboty murarskie	213	67	213	67		
		Roboty kowalskie	5	97	5	97		
		Razem .	350	60	350	60		
	36	Przepust Nr. 8. Roboty ziemne	19	96	19	96		
		Roboty ciesielskie	45	15	45	15		
		Roboty murarskie	212	39	212	39		
		Roboty kowalskie.	5	97	5	97		
		Razem .	283	47	283	47		
	37-42	Przepust Nr. 9—14	—	—	—	—		
		Suma rubryki V. .	1.316	11	1.316	11		
VI.		*Koszta utrzymania w czasie budowy.*						
	43	Czyszczenie łożyska rzeki	440	55	440	55		
	44a)	Naprawa szkarp rzeki	893	81	893	81		
	44b)	Naprawa szkarp wałów	749	08	749	08		
	44c)	Sadzenie wikliny w rowach materyałowych .	32	77	32	77		
	44d)	Konserwacya szluz i przepustów	6	15	6	15		
	45	Straż rzeczna	199	90	199	90		
		Suma rubryki VI. .	2.322	26	2.322	26		
VII.		*Koszta zarządu*:						
	46	Najem lokalu	—	—	—	—		
	47	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne	73	01	73	01		
	48	Przyrządy geodetyczne	12	95	12	95		
	49	Delegat, dyety i koszta podróży	80	29	80	29		
	50	Kierownik budowy: płaca, dodatek budowlany, dyety i koszta podróży	1.537	31	1.537	31		
	51	Wynagrodzenie kasyera	225	—	225	—		
	52	Rozmaite drobne	103	11	103	11		
		Suma rubryki VII. .	2.031	67	2.031	67		

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
VIII.		*Nieprzewidziane:*						
	53	Przepust Nr. 17. Roboty ziemne	43	45	43	45		
		Roboty ciesielskie	41	54	41	54		
		Roboty murarskie	253	57	253	57		
		Roboty kowalskie	14	81	14	81		
		Razem	353	37	353	37		
	54	Przepust Nr. 18 Roboty ziemne	39	35	39	35		
		Roboty ciesielskie	51	09	51	09		
		Roboty murarskie	263	60	263	60		
		Roboty kowalskie	5	97	5	97		
		Razem	360	01	360	01		
	55	Budowa ramp: Materyały	292	61	292	61		
		Roboty ziemne	364	12	364	12		
		Razem	656	73	656	73		
	56	Rekonstrukcya wałka poprzecznego	440	09	440	09		
	57	Znaki kilometrowe	37	45	37	45		
		Razem	477	54	477	54		
		Suma rubryki VIII.	1.847	65	1.847	65		
		Suma wydatków rzeczywistych	38.231	87	38.231	87		
		b) Przenośne.						
	58	Zaliczki dane delegatowi Wydziału krajowego	40.000	—	40.000	—		
	59	Rata kolaudacyjna przedsiębiorcy R. Kanarka (z r. 1887).	238	43	—	—	238	43
	60	Kaucya Kirschenbauma i Grünbauma, dostawców materyału	100	—	—	—	100	—
		Suma wszystkich wydatków	78.570	30	78.231	87	338	43
		c) Zapas kasowy z końcem roku 1890.:						
		a) w gotówce 30.534 zł. 26½ ct.						
		b) w efektach 238 „ 43 „	—	—	30.772	69½	—	—
		Razem			**109.004**	**56½**	**338**	**43**
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy z wałów	99	09	99	09		
	2	Odsetki od kapitału	2	47	2	47		
		Suma dochodów	101	56	101	56		
	3	Zapas kasowy z początkiem roku 1890.	—	—	88	44		
		Razem	—	—	190	—		
		Wydatki.						
		Zapas kasowy z końcem roku 1890.	—	—	190	—		

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Stan funduszów z końcem roku 1890.

A) Funduszu regulacyjnego:

Stan czynny:

a) Zapas kasowy: *α*) w gotówce	30.534 zł. 26½ ct.			
β) w książeczce wkładkowej Banku kraj.	238 „ 43 „	30.772 zł.	69½ ct.	
b) Na lokacyi na 3% rachunku bieżącym		679 „	03 „	
c) Wartość wykupionych gruntów		15 351 „	30 „	
d) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi, sprzętów kancelaryjnych itp.		1.566 „	12 „	
Suma stanu czynnego . .		48.369 zł.	14½ ct	

Stan bierny.

Należytości bierne	338 zł.	43 ct.
Czysty stan czynny . . .	**48.030 zł.**	**71½ ct.**

B) Funduszu konserwacyjnego:

Stan czynny: Zapas kasowy w gotówce	190 zł.	— ct.
Stan bierny.	— „	— „
Czysty stan czynny . . .	**190 zł.**	**— ct.**

Uwaga. Oprócz wykazanych wydatków: w rubr. II poz. 19 zużyto nadto materyały pozostałe z r. 1887., wartości 8 złr 85 ct., których koszt zakupna zarachowano już w zamknięciu rachunku za r 1887. Doliczywszy rzeczone zużycie do odnośnych wydatków, wyniesie suma ogólna rzeczywistych kosztów budowy 38.240 zł. 72 ct.

Zapasy kasowe w gotówce ulokowane zostały łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

XXII Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 zł	Należytość pozostała z końcem roku 1890 ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste:**						
	1	Datek z funduszu krajowego	17.700	—	17.700	—		
	2	„ z państwowego funduszu melioracyjnego	13.275	—	13.275	—		
	3	Datki konkurencyjne	11.515	36	11.515	36		
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych	709	03	709	03		
	5	Rozmaite	2.351	74	2.351	74		
		Suma dochodów rzeczywistych	45.551	13	45.551	13		
		b) **Przenośne:**						
	6	Zaliczki zwrócone i wyrachowane	44.834	82	44.834	82		
		Suma wszystkich dochodów	90.385	95	90.385	95		
		c) **Zapas** kasowy z początkiem roku 1890.	—	—	11.770	12½		
		Razem	—	—	**102.156**	**07½**		
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste:**						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1	Koszta komisyjne	118	53	118	53		
	2	Grunta pod nowe łożysko rzeki	3.153	68	3.153	68		
	3	Grunta pod wał prawy	1.647	92	1.647	92		
	4	Grunta pod wał lewy	1.179	02	1.179	02		
	5	Odszkodowanie: zaległość 270 zł. — ct. bieżąca 5.901 „ 39 „	6.171	39	6.171	39		
	6	Koszta intabulacyi.	137	30	137	30		
		Suma rubryki I.	12.407	84	12.407	84		
II.		*Roboty ziemne:*						
	7	Trasowanie i profilowanie	42	82	42	82		
	8	Zdzieranie darni	350	71	350	71		
	9	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał prawy	5.215	83	5.215	83		
	10	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał lewy	—	—	—	—		
	11	Wykop z koryta rzeki z odwozem do starego łożyska	307	90	307	90		
		Do przeniesienia	**5.917**	**26**	**5.917**	**26**		

XXII. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
II.		Z przeniesienia . .	5.917	26	5.917	26		
	12	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał prawy	8.905	85	8.905	85		
	13	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	2.875	85	2 875	85		
	14	Wykonanie nasypu prawego	862	17	862	17		
	15	Wykonanie nasypu lewego	583	27	583	27		
	16	Materyały i narzędzia	265	64	265	64		
	17	Dozór budowy	725	—	725	—		
		Suma rubryki II. .	20.135	04	20.135	04		
III.		*Ubezpieczenie brzegów płotkami:*						
	18	Materyały	679	50	679	50		
	19	Robocizna	900	29	900	29		
		Suma rubryki III. .	1.579	79	1.579	79		
IV.	20-21	*Szluza murowana:*						
V.		*Dziewięć przepustów betonowych:*						
	22-33	Przepust Nr. 1, 2, 3, 4, 5 i 6.	—	—	—	—		
	34	Przepust Nr. 7. Materyały	235	29	235	29		
	35	Robocizna	105	17	105	17		
	36-39	Przepust Nr. 8 i 9	—	—	—	—		
		Suma rubryki V. .	340	46	340	46		
VI.		*Koszta utrzymania w czasie budowy:*						
	40	Obsiew szkarp i obsadzenie rowów materyałowych	643	22	643	22		
	41	Czyszczenie łożyska rzeki	869	52	869	52		
	42	Naprawa wałów	215	92	215	92		
	43	Dozór rzeki	163	—	163	—		
		Suma rubryki VI. .	1.891	66	1.891	66		
VII.		*Koszta zarządu:*						
	44	Najem lokalu na biuro	69	50	69	50		
	45	Potrzeby i sprzęty kancelaryjne	35	82	35	82		
	46	Przybory geodetyczne	25	75	25	75		
	47	Delegat (tegoż zastępca) dyety i koszta podróży	102	52	102	52		
	48	Kierownik budowy:						
		a) płaca, dodatek budowlany, dyety i koszta podróży	1.638	46	1.638	46		
		b) nadzwyczajna remuneracya	200	—	200	—		
	49	Kasyer, wynagrodzenie	212	50	212	50		
	50a)	Koszta kolaudacyi.	—	—	—	—		
	50b)	Inne pomniejsze	79	67	79	67		
		Suma rubryki VII.	2.364	22	2.364	22		

XXII. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
VIII.		*Nieprzewidziane*:						
	51	Regulacya potoku Podrzecze	697	72	697	72		
	52	Przepust Nr. XII. materyały	287	19	287	19		
	53	Robocizna	83	74	83	74		
	54	Most na Żupawie Nr. 1	255	10	255	10		
	55	„ „ „ „ 2	255	10	255	10		
	56	„ „ „ „ 3	253	98	253	98		
	57	Szluza murowana na Żupawie	1.935	36	1.935	36		
	58	„ drewniana „ „	989	70	989	70		
	59	Kilometrowanie i hektometrowanie . . .	303	53	303	53		
	60	Przepędy i rampy	1.570	68	1.570	68		
	61	Barak stały	177	29	177	29		
	62	Rowy osuszające i różne inne	637	21	637	21		
		Suma rubryki VIII.	7.446	60	7.446	60		
		Suma wydatków rzeczywistych .	46.165	61	46.165	61		
		b) **Przenośne**:						
	63	Zaliczki dane delegatowi Wydziału krajowego .	44.834	82	44.834	82		
		Suma wszystkich wydatków .	91.000	43	91.000	43		
		c) **Zapas** kasowy z końcem roku 1890.	—	—	11.155	64½		
		Razem . .	—	—	**102.156**	**07½**		
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży starych łożysk i rowów materyałowych	385	63	375	38	10	25
	2	Ze sprzedaży trawy ze szkarp	357	31	357	31	—	—
	3	Odsetki od kapitału	16	39	16	39	—	—
		Suma . .	759	33	749	08	10	25
	4	**Zapas** kasowy z początkiem roku 1890. . .	—	—	550	75	—	—
		Razem .	—	—	**1.299**	**83**	**10**	**25**
		Wydatki.						
	1	**Zapas** kasowy z końcem 1890	—	—	**1.299**	**83**	—	—

XXII. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1890

Stan fuuduszów z końcem roku 1890.

A) Funduszu regulacyjnego.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy w gotówce	11.155 zł. 64½ ct	
b) Wartość wykupionych gruntów	17.492 „ 34 „	
c) „ pozostałych materyałów, narzędzi, sprzętów, przyborów geodetycznych i innych	931 „ 15 „	
Suma stanu czynnego	29.579 zł. 13½ ct	
Stan bierny.		
Należytości bierne	— „ — „	
Czysty stan czynny	29.579 zł. 13½ ct	

B) Funduszu konserwacyjnego.

Stan czynny.

a) **Zapas kasowy** w gotówce	1.299 zł. 83 ct	
b) Należytości czynne	10 „ 25 „	
Suma stanu czynnego	1.310 zł. 08 ct.	
Stan bierny	— „ — „	
Czysty stan czynny	1.310 zł. 08 ct.	

Uwaga. Oprócz wykazanych wydatków w rubr. II. poz. 16 i w rubr. VII. poz 45 zużyto nadto pozostałe z roku 1887: w Rubr. II. poz. 16, narzędzia wartości 3 zł. 37 ct. i w Rubr. VII. poz 45. sprzęty wartości 1 zł. 09 ct., których koszt zakupna zarachowano już w zamknięciu rachunku za rok 1887.

Doliczywszy rzeczone zużycie łącznej wartości 4 zł. 46 ct. do odnośnych wydatków wyniesie suma ogólna rzeczywistych kosztów budowy 46.170 zł. 07 ct.

Zapasy kasowe w gotówce ulokowane zostały łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunku bieżącym w Banku krajowym.

LW. 13.339/1891.

XXIII. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste:**						
	1	Datek z funduszu krajowego	12.400	—	12.400	—		
	2	Datek z państwowego funduszu melioracyjnego	9.300	—	9.300	—		
	3	Datki konkurencyjne	—	—	—	—		
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych	482	98	482	98		
	5	Rozmaite	12	55	12	55		
		Suma dochodów rzeczywistych	22.195	53	22.195	53		
		b) **Przenośne:**						
	5	Zaliczki zwrócone i wyrachowane	37.431	09	37.431	09		
		Suma wszystkich dochodów	59.626	62	59.626	62		
		c) **Zapas kasowy z początkiem roku 1890**	—	—	14.718	81	—	—
		Razem	—	—	**74.345**	**43**	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste:**						
		A) Krzemienica.						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1a	Grunta pod nowe łożysko rzeki	1.148	84	1.148	84		
	1b	Grunta pod wał prawy	831	03	831	03		
	1c	Grunta pod wał lewy	656	21	656	21		
	2	Odszkodowanie	1.301	95	1.301	95		
	3	Koszta komisyjne	144	85	144	85		
	4	Koszta intabulacyi	37	50	37	50		
		Suma rubryki I.	4.120	38	4.120	38		
II.		*Roboty ziemne:*						
	5	Trasowanie i profilowanie	666	63	666	63		
	6	Zdzieranie darni	84	11	84	11		
	7	Wykop z koryta rzeki z odrzuceniem na bok lub odwozem do starego łożyska	1.010	70	1.010	70		
	8	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał prawy.	603	37	603	37		
	9	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał lewy.	1.203	20	1.203	20		
	10	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał prawy	6.608	12	6.608	12		
	11	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	5.350	23	5.350	23		
		Do przeniesienia	15.526	36	15.526	36		

XXIII. Fundusz regulacyi Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
II.		Z przeniesienia . .	15.526	36	15.526	36		
	12	Wykonanie nasypu prawego	1.115	74	1.115	74		
	13	Wykonanie nasypu lewego	889	90	889	90		
	14	Materyały i narzędzia	300	13	300	13		
	15	Dozór budowy	434	—	434	—		
		Suma rubryki II. . .	18.266	13	18.266	13		
III.		*Szluzy*:						
	16	Szluza Nr. 1. Materyały	1 995	35	1.995	35		
		Robocizna	571	09	571	09		
	17	Szluza Nr. 2. Materyały	304	79	304	79		
		Robocizna	181	53	181	53		
		Suma rubryki III. . .	3 052	76	3.052	76		
IV.		*Przepusty*:						
	18	Przepust Nr. 1. Materyały	25	96	25	96		
		Robocizna	10	04	10	04		
	19	Przepust Nr. 2. Materyały	22	70	22	70		
		Robocizna	3	08	3	08		
	19a	Przepust Nr. 3. Materyały	339	75	339	75		
		Robocizna	115	73	115	73		
	19b	Przepust Nr. 4. Materyały	381	76	381	76		
		Robocizna	109	10	109	10		
	19c	Przepust Nr. 5. Materyały	309	47	309	47		
		Robocizna	101	71	101	71		
	19d	Przepust Nr. 6. Materyały . . . . i .	282	07	282	07		
		Robocizna	73	81	73	81		
		Suma rubryki IV. . .	1.775	18	1.775	18		
V.		*Koszta utrzymania w czasie budowy*:						
	20	Obsiew szkarp, i zasadzenie rowów materyałowych	259	30	259	30		
	21	Czyszczenie łożyska	151	91	151	91		
	22	Naprawa wałów	238	10	238	10		
	23	Straż rzeczna i wałowa	115	10	115	10		
		Suma rubryki V. . .	764	41	764	41		
VI.		*Koszta zarządu*:						
	24	Najem lokalu na biuro	67	—	67	—		
	25	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne	74	51	74	51		
	26	Przybory geodetyczne	47	85	47	85		
	27	Zastępca delegata: dyety i koszta podróży . .	12	37	12	37		
	28	Kierownik budowy: płaca, dodatek budowlany i koszta podróży	1.677	13	1.677	13		
	29	Wynagrodzenie płatnika	187	50	187	50		
	30	Inne drobne	30	72	30	72		
		Suma rubryki VI. . .	2.097	08	2.097	08		

XXIII. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
VII.		*Nieprzewidziane*:						
	31	Ubezpieczenie szkarp płotkami: Materyały	311	43	311	43		
		Robocizna	101	88	101	88		
	32	Darniowanie	422	43	422	43		
	33	Koszta sporządzenia katastru konkurencyjnego	1.544	34	1.544	34		
	34	Przepust w Baranowie koło gorzelni: Materyały	178	93	178	93		
		Robocizna	73	63	73	63		
	35	Zamknięcie starego koryta	240	69	240	69		
	36	Rampy i przejazdy	644	50	644	50		
	37	Znaki kilometrowe: Materyały	6	66	6	66		
	38	Rozmaite inne	50	—	50	—		
		Suma rubryki VII.	3.574	49	3.574	49		
		Suma działu A)	33.650	43	33.650	43		
		B) Trześń.						
		Koszta utrzymania w czasie budowy:						
	1	Kierownik budowy, koszta podróży	14	31	14	31		
	2	Obsiew szkarp	31	49	31	49		
	3	Czyszczenie łożyska	109	97	109	97		
	4	Ubezpieczenie szkarp płotkami	171	39	171	39		
	5	Darniowanie	62	79	62	79		
	6	Straż rzeczna i wałowa	96	70	96	70		
	7	Rozmaite drobne	2	70	2	70		
		Suma działu B)	489	35	489	35		
		Suma wydatków rzeczywistych	34.139	78	34.139	78		
		b) **Przenośne**:						
	8	Zaliczki dane delegatom Wydziału krajowego	37.431	09	37.431	09	—	—
		Suma wszystkich wydatków	71.570	87	71.570	87	—	—
		c) **Zapas** kasowy z końcem roku 1890	—	—	2.774	56	—	—
		Razem	—	—	74.345	43	—	—
		B Fundusz konserwacyjny.						
		Trześń.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzadaży trawy ze szkarp	24	—	24	—	—	—
	2	Odsetki od kapitału	—	06	—	06	—	—
		Suma dochodów	24	06	24	06	—	—
	3	**Zapas** kasowy z początkiem roku 1890	—	—	—	—	—	—
		Razem	—	—	24	06	—	—
		Wydatki.						
		Zapas kasowy z końcem roku 1890	—	—	24	06	—	—

XXIII. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Stan funduszów z końcem roku 1890.

A) Funduszu regulacyjnego.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy w gotówce	2.774 zł.	56 ct.
b) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi, sprzętów i przyborów geodetycznych	2.756 „	35 „
Suma stanu czynnego	5.530 „	91 „
Stan bierny	— „	— „
Czysty stan czynny	**5.530 zł.**	**91 ct.**

B) Funduszu konserwacyjnego.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce	24 zł.	06 ct.
Stan bierny	— „	— „
Czysty stan czynny	**24 zł.**	**06 ct.**

Uwaga. Wpływów na fundusz konserwacyjny regulacyi Krzemienicy niebyło dotychczas żadnych Dochodu z tytułu datków konkurencyjnych nie było, gdyż Spółka wodna nie została jeszcze zawiązaną.

Zapasy kasowe w gotówce ulokowane zostały łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego, na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 8.509/1891.

LW. 55.226/1891.
Alegat do lit. **B.** do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1890.

Lit. B.

Zamknięcie rachunku

FUNDUSZÓW SAMOSITNYCH

(niedotowanych)

budżetem nieobjętych

za rok

1890.

I. Związkowa Drukarnia we Lwowie.

Indeks.

I.	Fundusz pomnika Kościuszki	. . . . .	461
II.	Fundusze stypendyjne	. . . . .	462
III.	Administracya dóbr Winniki	. . . . .	477
IV.	Fundusz galicyjskich inwalidów wojskowych	. . . . .	479
V.	„ niżankowicki „ „	. . . . .	481
VI.	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	. . . . .	483
VII.	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	. . . . .	485
VIII.	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	. . . . .	486
IX.	„ zapomogi z roku 1868	. . . . .	487
X.	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	. . . . .	488
XI.	„ ś. p. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich	. . . .	490
XII.	„ szkół ludowych z roku 1872	. . . . .	492
XIII.	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych	. .	496
XIV.	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	. . . .	498
XV.	„ „ „ dla dziewcząt służących	. . . .	500
XVI.	„ ś. p. Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	. . . . .	501
XVII.	„ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	. . . . .	503
XVIII.	Fundacya Sandecka „Dom roboczy“	. . . . .	504
XIX.	„ Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolf dla obłąkanych ozdrowieńców		506
XX.	„ ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze itd.		508
	Fundacya Dr. Józefa Kazimierza Malinowskiego imiena „Najjaśniejszego Pana“:		
XXI.	Fundusz 1. „ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach“	.	510
XXII.	„ 2. „ku wspieraniu artystów i literatów“	. . . . .	512
XXIII.	„ 3. „ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie“	.	514
XXIV.	„ 4. „ku wspieraniu ubogich sług prywatnych“	. . . . .	516
XXV.	„ 5. „posagowa dla biednych dziewcząt służących“	. . . .	518
XXVI.	„ 6. „ku wspieraniu biednych chłopców uczących się rzemiosła“	. .	520
XXVII.	Fundacya Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławow. im. J. I. Kraszewskiego		522
XXVIII.	„ imienia Antoniego Schiffnera	. . . . .	523
XXIX.	„ Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych	. . . .	525
XXX.	„ Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan w Galicyi	. . .	527
XXXI.	„ ś. p. Anny de Sternsztyn Helclowej na rzecz „Domu ubogich w Krakowie“		528
XXXII.	Fundusz „Macierzy polskiej“	. . . . .	530
XXXIII.	Fundacya Feliksy Maryi z hr. Golejewskich Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców Polaków	. . . . .	532
XXXIV.	Fundusz z legatu śp. Józefa Ciemierzyńskiego	. . . . .	533
	a) dla szkoły agronomicznej w Dublanach	. . . . .	
	b) na cele oświaty ludowej	. . . . .	
XXXV.	„ ku podniesieniu rybactwa	. . . . .	534
XXXVI.	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu	. . .	535
XXXVII.	„ Teofili i Malwiny Łukowskich dla osieroconych dziewcząt	. . .	537
XXXVIII.	„ posagowa ś. p. Maks. i Franc. Ks. Siemianowskich dla dziewcząt	.	539
XXXIX.	„ ś. p. Maks. i Franc. Ks. Siemianowskich dla wdów po nauczycielach	.	541
XL.	„ hr. Weissenwolfowej na rzecz przytułku dla dotkniętych wielką chorobą		543
XLI.	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie		544
XLII.	„ bursy im. ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych		545
XLIII.	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	. . . . .	546
XLIV.	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich		548
XLV.	„ „ „ „ „ dla dziewcząt wiejskich	.	548 I.
XLVI.	„ „Domu ubogich w Strzeliskach nowych“	. . . . .	548 II.
XLVII.	„ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów	.	548 III.
XLVIII.	Depozyta gminne i serwitutowe	. . . . .	548 IV.
XLIX.	„ ogólne	. . . . .	548 VI.

I. Fundusz pomnika Kościuszki. — Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1890.:						
		a) w gotówce . . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . . 15.209 „ 42 „	—	—	15.209	42½		
		Razem . .	—	—	**15.209**	**42½**	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1890.:						
		a) w gotówce . . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . . 15 209 „ 42 „	—	—	15.209	42½		
		Razem . . .	—	—	**15.209**	**42½**	—	—
		Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.						
		Stan czynny: Zapas kasowy:						
		a) w gotówce	—	—	—	—	—	00½
		b) w efektach:						
		1. 5% obligacye indemnizacyjne . . .	—	—	1.000	—		
		2. 4% listy zastawne gal. Tow. kredyt. ziemsk. .	—	—	5.300	—		
		3. 4½% „ „ „ „ „ „ .	—	—	2.700	—		
		4. 4½% listy zastawne gal. Banku krajowego .	—	—	6.150	—		
		5. 4% książeczka Banku krajowego . . .	—	—	59	42	15.209	42
		Suma stanu czynnego . .	—	—	—	—	15.209	42½
		Stan bierny	—	—	—	—	—	—
		Czysty stan czynny . . .	—	—	—	—	**15.209**	**42½**
		Z porównania z takimże stanem z końcem r. 1889	—	—	—	—	15.209	42½
		okazuje się iż stan majątku został **niezmieniony** .	—	—	—	—	—	—
		B. Majątek obrotowy.						
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% obligacyj indemnizac. 47 zł. 25 ct.						
		b) „ 4% listów zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego . 212 „ — „						
		c) „ 4½% listów zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego . 121 „ 50 „						
		d) „ 4½% listów zastaw. gal. Banku krajowego . . . 276 „ 75 „	657	50	657	50		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890.	—	—	161	95½		
		Razem . .	—	—	**819**	**45½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka odesłana Komitetowi zarządzającemu .	490	70	490	70		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890. w gotówce . . .	—	—	328	75½		
		Razem . . .	—	—	**819**	**45½**	—	—

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny w gotówce 328 zł. 75½ ct. odesłany został w roku 1891. Komitetowi zarządzającemu do Krakowa.
Majątkiem tej fundacyi zarządza samoistnie Komitet istniejący w Krakowie i przedkłada Wydziałowi krajow. corocznie sprawozdanie ze swych czynności (za r. 1890. patrz LW. 8.844/1891.)

LW. 41.344/1891.

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
I.		**Fundacye nowoprzybyłe:**						
	1	*Mickiewicza Adama II.:*						
		a) w 4% książeczce wkładkowej Krakowskiej Kasy oszczędn. 250 zł. — ct.						
		b) w gotówce . . . . . 170 „ — „						
	2	*Czaykowskiego Waleryana:*						
		a) w 5% listach zastawnych premiowanych galic. Banku hip. 100.000 „ — „						
		b) w gotówce . . . . . 110 „ 41 „						
	3	*Dr. Hofmana Kornela:*						
		a) w 4½% listach zast galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk. we Lwowie . . . . . 20.000 „ — „						
		b) w 4% książeczce wkładkowej galic. Kasy oszczędności . . 49 „ 75 „	120.580	16	120.580	16	—	—
II.	4	Wpływy na rzecz istniejących już fundacyj:						
		a) w gotówce . . . . . 76 zł. 26 ct.						
		b) w efektach . . . . . 155.253 „ 42 „	155.329	68	133.629	68	21.700	—
III.	5	Kapitały hipotekowane spłacone	85.062	96½	—	—	85.062	96½
IV.	6	Gotówka otrzymana ze sprzedaży realności . . .	79.201	49½	22.000	—	57.201	49½
V.	7	Gotówka przeniesiona z majątku obrotowego . . . . . 39.487 zł. 92 ct.						
		od tego gotówka przeniesiona do majątku obrotowego . . . 508 „ 17 „	38.979	75	38.979	75	—	—
VI.	8	Efekta zakupione . . . . . 193.379 zł. 70 ct.						
		od tego efekta spieniężone . 127.118 „ 67 „						
		rzeczywiste przykupno	66.261	03	66.261	03	—	—
		Suma dochodów . .	545.415	08	381.450	62	163.964	46
		Do tego:						
		a) **Zapas** kasowy z początkiem roku 1890.:						
		α) w gotówce . . . . . 1.860 zł. 71½ ct.						
		β) w efektach . . . . . 3,000.834 „ 25 „						
		b) **Wartość** dóbr i realności z początkiem roku 1890. . 149.147 „ 83 „	—	—	3,151.842	79½	—	—
		Razem	—	—	**3,533.293**	**41½**	**163.964**	**16**

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . . 191.229 zł. 80 ct. od tego za spieniężone efekta 128.089 „ 57 „ czysty wydatek	63.140	23	63.140	23	—	—
	2	Efekta wydane do winkulacyi . 90.100 zł. — ct. od tego odebrane z winkulacyi 90.100 „ — „	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	63 140	23	63.140	23	—	—
	3	Do tego: *a)* **Zapas** kasowy z końcem roku 1890.: α) w gotówce . . . . . 56 zł. 90½ ct. β) w efektach . . . . 3,320.948 „ 45 „ *b)* **Wartość** dóbr i realności 149.147 „ 83 „			3,470 153	18½	—	—
		Razem zgodnie ze sumą dochodów . . .	—	—	3,533 293	41½	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

		Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
	Stan czynny.				
1	Zapas kasowy: 1. w gotówce	—	—	56	90½
	2. w efektach:				
	a) 5% obligacye indemnizacyjne	56.310	—		
	b) 5% „ komunalne Banku krajowego	1.000	—		
	c) 6% „ galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1878. . . .	7.200	—		
	d) 4½% „ „ „ „ „ 1883. . . .	229.800	—		
	e) 4½% „ „ „ „ „ 1884. . . .	126.300	—		
	f) 4½% „ „ „ „ „ 1885. . . .	40.500	—		
	g) 4½% „ „ „ „ „ 1889. . . .	373.200	—		
	h) 4% „ galicyjskiego funduszu propinacyjnego	134.800	—		
	i) 6% listy zastawne Zakładu kredytowego krakowskiego . . .	114.000	—		
	j) 4% „ „ galicyjskiego Towarzystwa kredytow. ziemskiego .	143.200	—		
	k) 4½% „ „ „ „ „ „	1,439.800	—		
	l) 4½% „ „ „ Banku krajowego	418.250	—		
	m) 3% „ austr. Zakładu kredytowego ziemskiego	400	—		
	n) 5% „ zastawne galicyjskiego Banku hipotecznego	108 300	—		
	o) 5% renta austr. państwowa	65.800	—		
	p) 4% losy państwowe z roku 1860.	4.100	—		
	q) 4% „ „ „ 1854.	500	—		
	r) „ miasta Krakowa	60	—		
	s) 5% akcye Banku dla handlu i przemysłu	400	—		
	t) 5% „ kolei Węgierskiej Północno-Wschodniej	1.200	—		
	u) 5% „ „ Karola Ludwika	36.600	—		
	w) 4% książeczki wkładkowe galicyjskiej Kasy oszczędności . .	3.208	04		
	y) 4% „ „ „ Banku krajowego . . .	15.770	41		
	z) 4% „ „ krakowskiej Kasy oszczędności . . .	250	—		
	x) akcye użytkowania kolei Karola Ludwika (bezwartościowe) sztuk 10 .	—	—	3,320.948	45
2	Należytości czynne	—	—	163.964	46
3	Wartość dóbr i realności:				
	a) dobra Godowa z przyległościami, własność fundacyi śp. Dydyńskiego	39.972	—		
	b) realność w Strzyżowie Nr. 97., własność fundacyi śp. „	3.527	—		
	c) dobra Winniki z przyległościami, własność fundacyi śp. Głowińskiego	67.875	03		
	d) realność w Rzeszowie Nr. 7. i 9., własność fundacyi śp. Dr. Towarnickiego	37.773	80	149.147	83
	Suma stanu czynnego . . .	—	—	3,634.117	64½
	Stan bierny	—	—	—	—
	Czysty stan czynny	—	—	3,634 117	64½

Uwagi do zamknięcia rachunku majątku zarodowego.

1. Czysty stan czynny tego majątku wynosi z końcem roku 1890. jak wykazano 3,634.117 zł. 64½ ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889. w kwocie . 3,456.207 „ 25½ „
okazuje się **przyrost majątku** o kwotę . . **177.910** zł. **39** „
głównie z powodu przybycia nowych fundacyj i fruktyfikowania zapasów gotówki majątku obrotowego na rzecz majątku zarodowego.

A mianowicie:

Stan gotówki z końcem roku 1890. wynosi	56 zł. 90½ ct.				
„ „ 1889. wynosił	1.860 „ 71½ „	ubytek o	1.803 zł. 81 ct.		
Stan efektów „ „ 1890. wynosi	3,320.948 zł. 45 ct.				
„ „ 1889. wynosił	3,000.834 „ 25 „	przyrost o	320.114 „ 20 „		
w ogóle przyrost z porównania o kwotę .				318.310 zł. 39 ct.	
Stan należytości czynnych:					
z końcem roku 1890. wynosi	163.964 zł. 46 ct.				
„ „ 1889. wynosił	304 364 „ 46 „				
w należytościach czynnych jest ubytek natomiast o kwotę				140 400 „ — „	

(wskutek spłaty przez c. k. Dyrekcyę krajowego funduszu propinacyjnego kapitałów za ziesione prawo wyszynku w kwocie 118.400 zł. Rubr. II. poz. 4., tudzież przez c. k. Rząd raty bieżącej za gmach od St. Nicolanum jak rubr. IV. poz. 6 dochodów); z porównania zaś okazuje się **czysty przyrost majątku,** jak wyżej wykazano o kwotę . . . . . 177.910 zł. 39 ct.

2. Należytości czynne z tytułu wierzytelności hipotecznych wykazane z końcem roku 1890. pod poz. 5. dochodów, składają się z następujących poszczególnych kapitałów:

a) we fundacyi Łosia . .	w sumie	6.363 zł. 64½ ct		
b) „ „ Olszewskiego . . .	„	4.200 „ — „		
c) „ „ Torosiewicza . .	„	5.000 „ — „		
d) „ „ Dr. Towarnickiego . .	„	48.499 „ 32 „		
e) „ „ Żebrowskiego . .	„	21.000 „ — „		
Razem jak wykazano			85.062 zł. 96½ ct.	

3. Wierzytelności z tytułu sprzedanych realności, wykazano pod poz. 6. dochodów, składają się z końcem roku 1890.:

a) z długu funduszów obłąkanych i położnic, za nabytą w swoim czasie od funduszu Głowińskiego realność Popijarską w sumie . 35 201 zł. 49½ ct.

b) z reszty należytości od c. k. Rządu za kupiony od funduszów konwiktowych gmach u św. Mikołaja (spłacalnej w ratach rocznych po 22.000 zł.) ostatnia rata w sumie . . . . . 22.000 „ — „

Razem jak wykazano . . . . 57.201 „ 49½ „

4. Oprócz wykazanych w stanie czynnym majątku pod poz. 1 *u)* akcyi kolei Karola Ludwika na 36 600 zł., posiadają fundusze Konieckiego i Dr. Towarnickiego obecnie 10 sztuk akcyi „użytkowania“ tej kolei; akcye te z powodu wylosowania nie przynoszą rocznych odsetków, zaś w roku 1890. nie przyniosły zwykłej na nie przypadającej dywidendy.

5. Wstawienie wartości dóbr Jacowce i Szypowce, po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 28. Listopada 1890., zostanie dopiero dokonane w zamknięciu rachunków za rok 1881., gdyż odnośne c. k. Sądy na zapytanie Wydziału krajowego o wartość wedle szacunku przy pertraktacyi dotychczas nie odpowiedziały.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
I.		**Odsetki.**						
	1	Od papierów publicznych 142.403 zł. 01½ ct. od tego: zwrot odsetek biernych przy zakupnie efektów 729 „ 47½ „	141.673	54	141.673	54	—	—
	2	Od książeczek gal. Kasy oszczęd. i Banku krajow.	205	17	205	17	—	—
	3	Od kapitałów hipotekowanych	6 943	26	5.595	08	1.348	18
		Suma rubryki I.	*148.821*	*97*	*147 473*	*79*	*1.348*	*18*
II.		**Dochody z dóbr i realności.**						
	4	Nadwyżka z administracyi dóbr „Winniki“ (fundusz Głowińskiego)	5 005	53	5.005	53	—	—
	5	Czynsz z parochii św. Mikołaja (za lata ubiegłe)	2.670	03	—	—	2 670	03
	6	„ dzierżawny z dóbr „Jacowce“ (fundusz Strzałkowskiego) 4.425 zł. 18 ct. od tego zwroty korelatywne 25 „ 18 „	4.400	—	4.102	12	297	88
	7	Czynsz dzierżawny z dóbr „Szypowce“ (fundusz Stupnickiego)	4.500	—	4.500	—	—	—
	8	Nadwyżka z administracyi dóbr „Godowa“ (fundusz Dydyńskiego)	1.700	—	1.700	—	—	—
	9	Dochód z realności w „Rzeszowie“ (fundusz Dr. Towarnickiego)	904	30	904	30	—	—
	10	Dochód z realności w „Tarnopolu“ (fundusz Strzałkowskiego	339	—	339	—	—	—
		Suma rubryki II.	*19.518*	*86*	*16.550*	*95*	*2.967*	*91*
III.		**Dochody z innych funduszów.**						
	11	Fundusz Głowińskiego od funduszów konwiktowych	16	88	16	88	—	—
	12	„ Cesarza Franciszka Józefa I. zasiłek z funduszu krajowego	25	51	25	51	—	—
	13	Fundusz Cesarza Franciszka Józefa I. jubileuszowa dotacya z funduszu krajowego	12.000	—	12.000	—	—	—
		Suma rubryki III.	*12.042*	*39*	*12.042*	*39*	—	—
IV.		**Dochody i zwroty rozmaite.**						
	14	Odsetki zwłoki i prowizye	766	34	—	—	766	34
	15	Wpływy i zwroty rozmaite 3.155 zł. 91 ct. od tego zwroty 22 „ 50 „ czysty dochód	3.133	41	2.556	52	576	89
	16	Zwrot od c. k. Rządu wydatków zastępczo poniesionych od roku 1882., po sprzedaży gmachu u św. Mikołaja	2.104	10½	—	—	2.104	10½
		Suma rubryki IV.	*6.003*	*35½*	*2.556*	*52*	*3.447*	*33½*
		Suma wszystkich rubryk	**186.387**	**07½**	**178.623**	**65**	**7.763**	**42½**
		Do tego:						
	17	**Zapas** kasowy z początkiem roku 1890. w gotówce	—	—	50 580	63½	—	—
		Razem	—	—	**229.204**	**28½**	**7.763**	**42½**

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		W y d a t k i.						
I.		**Stypendya.**						
	1	Wypłacone stypendya . . 122.248 zł. 36 ct od tego zwrot nadpłaconych stypendyów . . . 801 „ 25 „ czysty wydatek .	121.447	11	115 988	48	5.458	63
	2	Opłaty za uczniów wychowywanych w c. k. zakładach wojskowych	9.423	40	9.423	40	—	—
		Suma rubryki I. .	*130.870*	*51*	*125.411*	*88*	*5.458*	*63*
II.		**Cele naukowe i dobroczynne.**						
	3	Subwencya szkole więźniów	40	—	40	—	—	—
	4	„ bursom i innym zakładom wychowawcz.	825	—	745	—	80	—
	5	Zapomogi uczniom i uczenicom, oraz na dalsze kształcenie młodzieży	1.567	—	1.567	—	—	—
	6	Zapomogi na kształcenie młodzieży w specyalnych zawodach	300	—	300	—	—	—
	7	Remuneracye i zapomogi nauczycielom i nauczycielkom	320	—	320	—	—	—
	8	Wsparcia wdowom, sierotom i innym potrzebującym	938	90	938	90	—	—
		Suma rubryki II. .	*3.990*	*90*	*3.910*	*90*	*80*	—
III.		**Wsparcia jednorazowe.**						
	9	Siedemnastu uczniom i uczenicom	400	—	400	—	—	—
	10	Z fundacyi Dr. Lachowicza dla krewnych . .	800	—	800	—	—	—
		Suma rubryki III. .	*1.200*	—	*1.200*	—	—	—
IV.		**Subwencye stałe innym fundacyom.**						
	11	Kapitule katedralnej obrz. łać. we Lwowie . .	446	46	446	46	—	—
	12	Zakładowi ubogich we Lwowie	12	60	12	60	—	—
	13	Domowi kalek u św. Łazarza we Lwowie . .	8	40	8	40	—	—
	14	Galicyjskiemu funduszowi religijnemu . . .	57	54	57	54	—	—
	15	Kościołowi OO. Jezuitów we Lwowie . . .	21	—	21		—	—
		Suma rubryki IV. .	*546*	—	*546*	—	—	—
V.	16	**Legata i pensye**	*2.983*	*41*	*2.900*	—	*83*	*41*
VI.	17	**Alimentacye**	*150*	*70*	*150*	*70*	—	—
VII.		**Dodatki do funduszów.**						
	18	Fundusze konwiktowe do funduszu Głowińskiego .	*16*	*88*	*16*	*88*	—	—
VIII.		**Podatki i należytości rządowe.**						
	19	Podatki gruntowe, domowo-klasowe, dochodowe itp. z dodatkami	337	18	337	18	—	—
	20	Należytości rządowe od przeniesienia własności od fundacyi nowych, w zarząd Wydziału krajowego odebranych	11.477	37	6.677	37	4.800	—
		Suma rubryki VIII. .	*11.814*	*55*	*7.014*	*55*	*4.800*	—
		Do przeniesienia . .	*151.572*	*95*	*141.150*	*91*	*10.422*	*04*

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 ct.
		Z przeniesienia . .	*151.572*	*95*	*141.150*	*91*	*10.422*	*04*
IX.		**Wydatki administracyjne.**						
	21	Płace nadkuratora i kuratorów fundacyi Dr. Jana Towarnickiego, tudzież administratora z fundacyi Dr. Lachowicza	5.366	66	5.366	66	—	—
	22	Remuneracye stałe	460	—	460	—	—	—
	23	„ niestałe	50	—	50	—	—	—
	24	Konserwacye i budowy	1.102	65	1.102	65	—	—
	25	Spłata reszty mesznego w dobrach „Godowa“ .	7	61	7	61	—	—
		Suma rubryki IX. .	*6.986*	*92*	*6.986*	*92*	—	—
X.	26	**Gotówka przeniesiona** do majątku zarodowego w kwocie . . . . 39.487 zł. 92 ct. od tego: przeniesiona z majątku zarodowego . . 508 „ 17 „						
		czysty wydatek .	*38.979*	*75*	*38.979*	*75*	—	—
XI.		**Wydatki i zwroty rozmaite.**						
	27	Koszta insercyjne	582	27	582	27	—	—
	28	„ winkulacyjne	—	40	—	40	—	—
	29	„ utrzymania grobowca śp. fundatorów Laskowskich	5	—	5	—	—	—
	30	Koszta stemplowe, portorya i inne	4.513	16	4.513	16	—	—
	31	Zwroty rozmaite	3.500	10½	630	27	2.869	83½
		Suma rubryki XI. .	*8.600*	*93½*	*5.731*	*10*	*2.869*	*83½*
		Suma wszystkich wydatków .	**206.140**	**55½**	**192.848**	**68**	**13.291**	**87½**
		Do tego:						
	32	**Zapas** kasowy z końcem roku 1890. w gotówce .	—	—	36.355	60½	—	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów . .	—	—	**229.204**	**28½**	**13.291**	**87½**

II. Fundusze stypendyjne. — Zamknięcie rachunków za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Stan majątku obrotowego z końcem roku 1890.	Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
		Stan czynny.				
	1	Zapas kasowy w gotówce	36.355	60½	—	—
	2	Należytości czynne	7.763	42½	44 119	03
		Stan bierny.				
	1	Należytości bierne	—	—	13 291	87½
		Czysty stan czynny	—	—	**30.827**	**15½**

Uwagi do zamknięcia rachunku majątku obrotowego.

1. Czysty stan czynny tego majątku wynosi z końcem roku 1890. jak wyżej wykazano kwotę . . . . . 30.827 zł. 15½ ct.
   zaś w roku 1889. wynosił kwotę . . . . . 41.686 „ 92 „
   Z porównania okazuje się **zmniejszenie** czystego stanu czynnego w r. 1890. o **10.859** zł. **76½** ct. głównie z powodu konwersyi 5% listów Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie na 4½% takież listy, tudzież większej liczby nadanych stypendyów.
2. Należytość czynszu wykazana z końcem roku 1890. pod poz. 16 dochodów w kwocie . . . . . 2.104 zł. 10½ ct. pochodzi ztąd, iż po sprzedaży gmachu u św. Mikołaja wypłacono powyższą kwotę w zastępstwie c. k. Rządu, tytułem kosztów konserwacyjnych i asekuracyjnych, należytość ta będzie jednak zwróconą przy ostatecznym obrachunku z c. k. Rządem.
3. Zapas ostateczny w gotówce, wykazany jak wyżej pod poz. 32., w kwocie 36.355 zł. 60½ ct. został po strąceniu należytości biernych odnośnych funduszów sfruktyfikowany w roku 1891. na rzecz majątku zarodowego, przez zakupno papierów wartościowych, z pupilarnem bezpieczeństwem i lokacyą pozostałych po tem zakupnie nadwyżek gotówki przeważnie na książeczki wkładkowe Banku krajowego.

Alegat A. do zamknięcia rachunku funduszów stypendyjnych za rok 1890.

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych funduszów stypendyjnych.

Majątek zarodowy.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1890. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1890. zł.	ct.
1	Aywas Grzegorz . . .	10.944	33	994	50	11.938	83	504	81	11.434	02
2	„ Mikołaj	1.139	17	—	—	1.139	17	—	—	1.139	17
3	Artymowicz.	2.218	48	199	10	2.417	58	99	—	2.318	58
4	Barczewski I.	111.851	69	201	10	112.052	79	200	—	111.852	79
5	„ II.	111.850	19	—	—	111.850	19	—	—	111.850	19
6	„ III.	11.428	70	—	—	11 428	70	—	—	11.428	70
7	„ IV..	32.852	71	—	—	32.852	71	—	—	32.852	71
8	Bier Joel	8.825	61	427	67	9 253	28	412	21	8.841	07
9	Boznański Leon . . .	15.865	46	29.612	09	45.477	55	28.814	24	16.663	31
10	Broniewska Klementyna .	1.839	56	213	10	2.052	66	106	—	1.946	66
11	Brześciańska Kunegunda .	4.870	82	12	—	4 882	82	6	—	4.876	82
12	Brześciański Aleksander .	5.248	42	592	70	5 841	12	345	25	5.495	87
13	Brzeski Damian . . .	4.437	90	16	—	4.453	90	8	—	4.445	90
14	Brzeżany	1.725	—	6	—	1.731	—	3	—	1.728	—
15	Chełmecki Jan	1.464	70	—	—	1.464	70	—	—	1.464	70
16	Chlebowski Stanisław . .	1.319	97	17	—	1.336	97	8	50	1.328	47
17	Cesarz Franciszek Józef I.	55.479	01	201	65	55.680	66	200	—	55.480	66
18	„ „ „ jubil.	2.816	37	2.304	30	5.120	67	1.146	10	3.974	57
19	Cieszewski i Zawadzki .	8 406	14½	7.426	60	15.832	74½	7.314	70	8.518	04½
20	Czaykowski Hipolit . .	19.764	75	1.790	10	21 554	85	922	54	20.632	31
21	„ Waleryan. .	—	—	100.220	82	100.220	82	110	41	100.110	41
22	Czerkawski Józef . . .	4.907	55	9.950	34	14.857	89	9.857	82	5.000	07
23	Czuczawa Krzysztof . .	4.740	45	33	—	4.773	45	16	50	4.756	95
24	Dolliner Karolina . . .	2.434	32	—	—	2.434	32	—	—	2.434	32
25	Dulska Teodozya . . .	4.522	48	10.891	60	15.414	08	10.638	60	4.775	48
26	Dydyński Antoni . . .	78.409	69	4.581	28	82.990	97	1.505	14	81.485	83
27	Egierski dla Egierskich I.	7.137	45	27	96	7.165	41	13	98	7.151	43
28	„ „ „ II.	4.714	98	23	—	4.737	98	11	50	4.726	48
29	„ „ Siedleckich I.	6.943	31	212	65	7.155	96	205	50	6.950	46
30	„ „ „ II.	5.106	83	—	—	5.106	83	—	—	5.106	83
31	Englowa	5.700	—	—	—	5.700	—	—	—	5.700	—
32	Falkenfels	123	—	—	—	123	—	—	—	123	—
33	Gizella	3.333	94	7	—	3.340	94	3	50	3.337	44
34	Głowiński	409.559	25	204 161	63	613.720	88	61.380	14	552.340	74
35	Gołuchowski	31.988	27	5.806	04	37.794	31	5.400	82	32.393	49
36	Harbut Jan	2.520	83	25	—	2.545	83	12	50	2.533	33
37	Hauer Franciszek . . .	2.296	05	535	84	2.831	89	454	45	2.377	44
38	Horecki Eliasz	5.593	54	2.209	90	7.803	44	2.178	30	5.625	14
39	Hoffman Kornel . . .	—	—	20.049	75	20.049	75	—	—	20.049	75
40	Janowski ks. biskup . .	2.469	69	—	—	2.469	69	—	—	2.469	69
41	Jankowski Władysław .	1.027	50	37	50	1.065	—	18	75	1.046	25
42	Jarosław	12.474	98	397	80	12.872	78	257	60	12.615	18
43	Jarosz Leonard . . .	2.143	89	19	66	2.163	55	9	83	2.153	72
44	Jeleński Napoleon . . .	20.773	22	1.645	40	22.418	62	818	30	21.600	32
45	Jezienickich.	6.128	90	596	70	6.725	60	320	16	6.405	44
46	Jurgas	10.935	09	198	90	11.133	99	159	63	10.974	36
47	Kaczkowski.	6.737	50	779	50	7.517	—	1.064	—	6.453	—
	Do przeniesienia .	1,057.071	69½	406 425	18	1,463.496	87½	134.527	78	1,328.969	09½

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych

Majątek

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1890. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1890. zł.	ct.
	Z przeniesienia .	1,057.071	69½	406.425	18	1,463.496	87½	134.527	78	1,328.969	09½
48	Kallir	6.991	53	596	70	7.588	23	300	90	7.287	33
49	Karol Ludwik	9.074	18	30	26	9.104	44	15	13	9.089	31
50	Kiślicki	7.907	01	344	06	8.251	07	171	48	8.079	59
51	Koniecki	68.300	92	3.851	15	72.152	07	2.974	10	69 177	97
52	Kopernik	1 489	—	234	38	1.723	38	192	74	1.530	64
53	Kopiński	2.641	22	—	—	2.641	22	—	—	2 641	22
54	Korzelińska	7.757	47	1.036	86	8.794	33	1.018	43	7.775	90
55	Krakowska zakordonowa .	83 256	29	12.530	96	95.787	25	10 207	72	85 579	53
56	Krakowiec	2.919	38	198	90	3.118	28	172	17	2.946	11
57	Dr. Krausnecker Piotr . .	26.416	17	5.464	70	31.880	87	5 430	35	26.450	52
58	Ks. Kretowicz Paweł . .	1.319	10	116	04	1.435	14	58	02	1.377	12
59	Krościenko	1.953	87	19	04	1 972	91	9	52	1.963	39
60	Kruszewska	7.860	48	63	42	7.923	90	31	71	7.892	19
61	Krzeczunowicz Ignacy .	13.758	63	596	70	14 355	33	330	66	14.024	67
62	„ Walery .	7 750	37	198	90	7.949	27	132	56	7.816	71
63	Ks. Kucharski Jan . .	6.918	90	16	14	6.935	04	8	07	6.926	97
64	Kulczycki Jakób . . .	10.172	84	1.198	90	11.371	74	1.118	30	10.253	44
65	Kurdwanowska	6.142	66	704	32	6.846	98	450	51	6.396	47
66	Dr. Lachowicz I. . . .	15.734	33	52.936	05	68 670	38	45 368	40	23.301	98
67	„ II. . . .	15 734	33	38.320	—	54 054	33	30.727	80	23.326	53
68	Laskowskich	89.208	80	10.638	15	99.846	95	9.894	40	89.952	55
69	Lewicki hr. Kajetan . .	25.807	83	1.659	86	27.467	69	1.328	28	26.139	41
70	„ Bazyli	3.899	83	198	90	4.098	73	126	80	3.971	93
71	Loewensteinowa	3.125	63	19	—	3.144	63	9	50	3.135	13
72	Ładuński	2.410	86	199	10	2.609	96	99	—	2.510	96
73	Łazowski	21.831	12	4.098	60	25.929	72	4.042	30	21.887	42
74	Hr. Łoś	23.804	31	596	70	24.401	01	362	84	24.038	17
75	Małecki Antoni	1.324	68	10	74	1.335	42	5	37	1.330	05
76	Matczyński	19.050	52	895	30	19.945	82	524	79	19.421	03
77	Mieroszewski	18.734	41	1.214	40	19.948	81	956	50	18.992	31
78	Mickiewicz I.	1.739	81	4	28	1.744	09	2	14	1.741	95
79	„ II. . . .	—	—	590	—	590	—	170	—	420	—
80	Ks. Mikiewicz	1.551	27	6	66	1.557	93	3	33	1.554	60
81	Mikołajów	9.429	03	1.198	90	10.627	93	1.115	57	9.512	36
82	Miller	1.076	72	2	50	1.079	22	1	25	1.077	97
83	Monasterzyska	3.385	61	400	—	3.785	61	349	30	3.436	31
84	Dr Morawski I.	1.414	25	123	48	1.537	73	61	74	1.475	99
85	„ II. . . .	5.819	15	42	84	5.861	99	21	42	5.840	57
86	Moysa Rosochacki . . .	6.338	—	696	—	7.034	—	834	—	6.200	—
87	Moszczeńska	1.007	32	1.000	—	2.007	32	1.000	—	1.007	32
88	Nahaczów	1.322	34	17	—	1.339	34	8	50	1.330	84
89	Nawratil	1.389	76	198	90	1.588	66	133	30	1.455	36
90	Nielepiec	1.291	83	198	90	1.490	73	143	80	1.346	93
91	Niezabitowska	28.874	42	797	80	29.672	22	561	96	29.110	26
92	Ks. Nowakowski	2.208	56	1.213	60	3.422	16	1.204	50	2.217	66
93	Obniski	9.253	02	1.000	—	10.253	02	1.000	—	9.253	02
94	Ks. Olszewski	1.849	36	215	42	2.064	78	207	16	1.857	62
	Do przeniesienia .	1,648.318	81½	552.119	69	2,200.438	50½	257.414	10	1,943.024	40½

funduszów stypendyjnych.

z a r o d o w y.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1890. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1890. zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	1,648.318	81½	552.119	69	2,200.438	50½	257.414	10	1,943.024	40½
95	Oranż Abraham . . .	2.450	48	19	14	2.469	62	9	57	2.460	05
96	Otowski Henryk . . .	755	14	11	—	766	14	5	50	760	64
97	Ożańska	3 624	52	522	36	4.146	88	360	08	3.786	80
98	Paprocki	12 093	15	795	60	12.888	75	434	58	12.454	17
99	Parzelski	5 195	40	198	90	5.394	30	125	47	5.268	83
100	Ks. Pawłowski	6.368	03	198	90	6.566	93	150	30	6 416	63
101	Petryczyn	112.858	96	7.865	21	120 724	17	6.624	38	114.099	79
102	Pineles	5.908	76	1.128	48	7.037	24	1.064	24	5.973	—
103	Ks. Pitoń	3.157	93	2.215	40	5.373	33	2.125	30	3.248	03
104	Ks. Pniewski	2.536	26	6	28	2.542	54	3	14	2.539	40
105	Ks. Popkiewicz	11.880	21	336	86	12.217	07	167	88	12.049	19
106	Potocki	30 245	52	2.801	92	33 047	44	1.610	01	31.437	43
107	Ks. Pukalski	42.983	16	50.814	60	93.797	76	48.655	95	45.141	81
108	Przemyśl	3.146	52	521	70	3.668	22	510	85	3.157	37
109	Radymno I.	1.792	27	13	—	1.805	27	6	50	1.798	77
110	„ II.	4 365	73	1.228	65	5 594	38	1.213	50	4.380	88
111	Dr. Rappaport	1.664	07	617	77	2.281	84	655	94	1.625	90
112	Dr. Reifer	506	50	46	—	552	50	92	—	460	50
113	Rostocki	8 231	12	914	—	9.145	12	737	02	8.408	10
114	Rudolf	3 096	30	198	90	3.295	20	188	76	3.106	44
115	Russyan	20 291	89	1.151	77	21.443	66	710	71	20 732	95
116	Ks. Ryżnerski	3.316	70	13	98	3.330	68	6	99	3.323	69
117	Rzeszów	3 578	82	216	65	3.795	47	207	50	3 587	97
118	Książę Sapieha *(a)* zarodowy	20.111	64	8.597	51	28.709	15	8 795	32	19.913	83
119	Książę Sapieha *(b)* rezerwowy	3.783	27	1.399	98	5.183	25	710	31	4 472	94
120	Sącz	6.506	23	1.169	22	7.675	45	1.084	61	6.590	84
121	Schnell	1.838	60	9	48	1.848	08	4	74	1.843	34
122	Seidler	2.264	09	8	—	2.272	09	4	—	2.268	09
123	Seeling-Saulenfels . . .	821	14	—	—	821	14	—	—	821	14
124	Sielecka	10.732	91	698	90	11.431	81	643	68	10.788	13
125	Siemianowski I.	22.224	34	795	60	23.019	94	455	94	22.564	—
126	„ II.	22.560	15	328	26	22.888	41	263	58	22 624	83
127	Siemiradzki	2.508	34	22	48	2.530	82	11	24	2.519	58
128	Sołowijów I.	1.099	64	100	—	1 199	64	50	—	1.149	64
129	„ II.	549	53	50	—	599	53	25	—	574	53
130	Skibiński I.	2.085	84	10	14	2.095	98	5	07	2.090	91
131	„ II.	2.010	95	10	14	2 021	09	5	07	2.016	02
132	„ III.	2.045	06	10	14	2.055	20	5	07	2.050	13
133	„ IV.	2 025	35	1.198	90	3 224	25	1 107	90	2.116	35
134	„ V.	2.026	31	19	—	2.045	31	9	50	2.035	81
135	„ ogólna . .	1.745	26	—	—	1 745	26	—	—	1.745	26
136	Sozański	10 825	42	21 444	10	32 269	52	20.741	04	11 528	48
137	Slapa	8.349	11	996	85	9.345	96	631	72	8 714	24
138	Słowacki	7.987	—	601	40	8.588	40	586	09	8 002	31
139	Spadwiński	12.433	78	36	—	12.469	78	18	—	12 451	78
140	Stanisławów	1.123	03	96	48	1.219	51	48	24	1.171	27
141	Stankiewicz	21.495	07	631	66	22.126	73	331	66	21.795	07
	Do przeniesienia . .	2,107.518	31½	662.191	—	2,769.709	31½	358.618	05	2,411.091	26½

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych

Majątek zarodowy.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1890. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1890. zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	2,107.518	31½	662 191	—	2,769.709	31½	358.618	05	2,411.091	26½
142	Staszewski Bielak . .	5.338	65	10 914	05	16.252	70	10.696	96	5.555	74
143	Ks. Stawek	3 824	30	198	90	4.023	20	133	47	3 889	73
144	Stow. urzęd. kol. Kar. Lud.	1.175	—	100	—	1.275	—	50	—	1.225	—
145	Strissower	2.936	18	397	80	3 333	98	254	41	3.079	57
146	Strzałkowski	2 210	04	8 571	80	10.781	84	4.285	90	6.495	94
147	Stupnicki Marceli . . .	18.800	—	21	94	18.821	94	—	—	18.821	94
148	„ Hipolit . .	2.133	25	26	—	2 159	25	13	—	2.146	25
149	Szachłacki	33.386	20	4.294	94	37 681	14	3.961	32	33.719	82
150	Szmoniewski	1.947	93	198	90	2 146	83	112	30	2 034	53
151	Tarnów	1.830	88	2	—	1.832	88	1	—	1.831	88
152	Tarnowski Franciszek . .	7.893	36	795	60	8.688	96	443	99	8.244	97
153	Tchórznicka	2.049	53	—	—	2 049	53	—	—	2.049	53
154	Torosiewicz	468	43	—	—	468	43	—	—	468	43
155	Towarnicki Dr. Jan . .	405.121	34	10.628	75	415 750	09	6.432	63	409 317	46
156	„ Bazyli . . .	27.418	79	39	70	27.458	49	19	85	27.438	64
157	Unia lubelska	1.216	27	105	48	1.321	75	52	74	1.269	01
158	Uścieński	4 274	27	8.279	90	12.554	17	8.125	95	4 428	22
159	Dr. Warteresiewicz . . .	21 319	55	476	68	21.796	23	237	24	21.558	99
160	Wierzbicki	33.696	58	198	90	33 895	48	178	73	33 716	75
161	Wilczyński	3.203	70	2.016	50	5.220	20	2.000	—	3.220	20
162	Wystawa krajowa . . .	19 021	29	1 925	13	20.946	42	1 501	37	19.445	05
163	Zawadzki Korwin . . .	56 734	13	6.229	71	62.963	94	4 603	98	59 359	96
164	„ Rogala . . .	7.699	24	397	80	8.097	04	222	60	7.874	44
165	Ziętkiewicz	1.625	51	123	42	1.748	93	61	71	1.687	22
166	Zalchocki	75.092	44	2.397	80	77.490	24	2 229	89	75.260	35
167	Żebrowski	25 340	99	2.394	50	27.735	49	1.811	46	25.924	03
168	Żurakowski	129.418	70	4.339	83	133 758	53	2 908	09	130.850	44
	Suma . .	3,002.694	96½	727.267	03	3,729 962	09½	408 956	64	3,321.005	35½

Uwaga. Zapas ostateczny w ogólnej sumie 3,321.005 zł. 35½ ct. stanowią:

a) efekta	3,320.948 zł.	45 ct.
b) gotówka (Stankiewicz, Stupnicki Marceli) . .	56 „	90½ „
Suma .	**3,321.005 zł.**	**35½ ct.**

Alegat B. do zamknięcia rachunku funduszów stypendyjnych za rok 1890.

funduszów stypendyjnych.

Majątek obrotowy.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1890. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1890. zł.	ct.
1	Aywas Grzegorz	484	19½	501	75	985	94½	489	44	496	50½
2	„ Mikołaj	—	—	49	50	49	50	49	50	—	—
3	Artymowicz Jan	99	00½	101	25	200	25½	193	81	6	44½
4	Barczewski I.	1.368	45	5.031	—	6.399	45	4.600	87½	1.798	57½
5	„ II.	618	51	5.031	—	5 649	51	4.750	—	899	51
6	„ III.	120	47	513	—	633	47	450	—	183	47
7	„ IV.	—	—	1.800	—	1 800	—	1.800	—	—	—
8	Bier Joel	12	21	468	20	480	41	456	90	23	51
9	Boznański Leon	351	—	1.028	55	1.379	55	1.379	55	—	—
10	Broniewska Klementyna	106	00½	83	25	189	25½	160	39	28	86½
11	Brześciańska Kunegunda	6	—	216	—	222	—	219	—	3	—
12	Brześciański Aleksander	245	23	249	97	495	20	250	34	244	86
13	Brzeski Damian	8	—	198	—	206	—	198	—	8	—
14	Brzeżany	3	00½	76	50	79	50½	76	50	3	00½
15	Chełmecki	—	—	97	20	97	20	47	80	49	40
16	Chlebowski	8	50	58	50	67	—	58	50	8	50
17	Cesarz Franciszek Józef I.	—	—	2.518	51	2.518	51	2.518	51	—	—
18	„ „ „ jubil.	5 346	10	12.150	75	17.496	85	10.635	51	6.861	34
19	Cieszewski i Zawadzki	—	—	125	92	125	92	125	92	—	—
20	Czaykowski Hipolit	857	66	906	75	1.764	41	1.474	28	290	13
21	„ Waleryan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Czerkawski Józef	130	62	232	75	363	37	247	49½	115	87½
23	Czuczawa	16	50½	211	50	228	00½	211	50	16	50½
24	Doliner	—	—	100	80	100	80	100	80	—	—
25	Dulska	219	48	213	77	433	25	413	51	19	74
26	Dydyński	1.089	81	5 202	—	6.291	81	6 257	93	33	88
27	Egierski dla Egierskich I.	13	98	306	50	320	48	222	21	98	27
28	„ „ „ II.	11	50	206	50	218	—	206	50	11	50
29	„ „ Siedleckich I.	5	50	305	50	311	—	305	50	5	50
30	„ „ „ II.	—	—	222	—	222	—	222	—	—	—
31	Englowa	—	—	256	50	256	50	156	50	100	—
32	Falkenfels	—	—	4	50	4	50	—	—	4	50
33	Gizella	3	50	148	50	152	—	148	50	3	50
34	Głowiński	8.278	04½	32.475	19½	40.753	24	39.289	15½	1.464	08½
35	Gołuchowski	400	82	1.409	50	1 810	32	1 613	11	197	21
36	Harbut Jan	12	50½	112	50	125	00½	112	50	12	50½
37	Hauer	51	79½	128	65	180	44½	176	11½	4	33
38	Horecki	19	50½	236	24½	255	75	255	75	—	—
39	Hoffman Kornel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	Janowski ks. biskup	—	00½	112	44½	112	45	112	45	—	—
41	Jankowski Władysław	18	75	45	—	63	75	58	75	5	—
42	Jarosław	138	—	562	50	700	50	670	65	29	85
43	Jarosz	9	83	94	50	104	33	103	17	1	16
44	Jeleński	818	30	897	—	1.715	30	826	70	888	60
45	Jezienickich	273	24	281	25	554	49	276	39	278	10
46	Jurgas	21	77½	474	65	496	42½	459	22	37	20½
47	Dr. Kaczkowski	247	50	532	—	779	50	708	11	71	39
	Do przeniesienia	21.415	30½	75.977	85½	97.393	16	83.089	34	14.303	82

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych

Majątek

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1890. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. zł.	ct	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct	Stan z końcem roku 1890. zł.	ct.
	Z przeniesienia	21.415	30½	75.977	85½	97.393	16	83.089	34	14.303	82
48	Kallir	292	50	299	25	591	75	552	64	39	11
49	Karol Ludwik	15	13½	405	—	420	13½	418	40	1	73½
50	Kiślicki	171	48	356	25	527	73	352	53	175	20
51	Koniecki	1.211	10	2 979	45	4.190	55	3.098	72	1.091	83
52	Kopernik	16	50	89	29	105	79	104	59	1	20
53	Kopiński	117	00½	117	—	234	00½	117	—	117	00½
54	Korzelińska	18	43	346	50	364	93	364	16	—	77
55	Krakowska zakordonowa	579	61	3.933	74	4.513	35	3.695	22	818	13
56	Krakowiec	16	—	137	88	153	88	136	68	17	20
57	Dr. Krausnecker	30	35½	1.207	—	1.237	35½	1.219	37	17	98½
58	Ks. Kretowicz	58	02½	58	—	116	02½	69	33	46	69½
59	Krościenko	9	52½	85	50	95	02½	9	52	85	50½
60	Kruszewska	167	71	351	—	518	71	221	71	297	—
61	Krzeczunowicz Ignacy	362	74	570	75	933	49	565	89	367	60
62	„ Walery	65	24½	348	75	413	99½	346	29	67	70½
63	Ks. Kucharski	8	07	310	50	318	57	308	07	10	50
64	Kulczycki	79	50	442	20	521	70	521	70	—	—
65	Kurdwanowska	250	51½	262	25	512	76½	253	48½	259	28
66	Dr. Lachowicz I.	783	—	1.023	25	1.806	25	1.783	93	22	32
67	„ II.	783	—	1.040	75	1.823	75	1.803	45½	20	29½
68	Laskowskich	694	40	5.059	75	5.754	15	5.075	84	678	31
69	Lewicki hr. Kajetan	328	28	1.115	75	1.444	03	833	86	610	17
70	„ Bazyli	71	—	173	25	244	25	172	05	72	20
71	Loewensteinowa	9	50½	139	50	140	00½	139	50	9	50½
72	Ładuński	99	—	1.310	25	1.409	25	1.151	96	257	29
73	Łazowski	524	30	923	23	1.447	53	1.224	37	223	16
74	hr. Łoś	230	56	1.274	24	1.504	80	1.504	80	—	—
75	Małecki Antoni	5	37½	58	50	63	87½	55	37	8	50½
76	Matczyński	170	66	878	27	1.048	93	777	14	271	79
77	Mieroszewski	272	30	888	28½	1.160	58½	778	49	382	09½
78	Mickiewicz I.	2	14	76	50	78	64	76	64	2	—
79	Mickiewicz II.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
80	Mikiewicz	15	00½	67	50	82	50½	81	00½	1	50
81	Mikołajów	202	23½	425	25	627	48½	503	28	124	20½
82	Miller	1	25½	47	25	48	50½	47	25	1	25½
83	Monasterzyska	48	50½	150	75	199	25½	50	42½	148	83
84	Dr. Morawski I.	61	74	63	—	124	74	61	74	63	—
85	„ „ II.	21	42½	261	—	282	42½	261	42	21	00½
86	Dr. Moysa-Rosochacki	279	—	426	83	705	83	584	—	121	83
87	Moszczeńska	—	00½	45	—	45	00½	45	—	—	00½
88	Nahaczów	8	50½	58	50	67	00½	8	50	58	50½
89	Nawratil	64	50	66	75	131	25	65	55	65	70
90	Nielepiec	54	00½	56	25	110	25½	107	69	2	56½
91	Niezabitowska	301	44	1.302	75	1.604	19	1.295	69½	308	49½
92	Ks. Nowakowski	—	—	100	50	100	50	1	87½	98	62½
93	Obniski	—	—	414	—	414	—	414	—	—	—
94	Ks. Olszewski	7	16½	291	—	298	16½	275	43½	22	73
	Do przeniesienia	29.923	05½	106.016	02	135.939	07½	114.624	91½	21.314	16

funduszów stypendyjnych.

o b r o t o w y.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1890. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1890. zł.	ct.
	Z przeniesienia	29.923	05½	106.016	02	135.939	07½	114.624	91½	21.314	16
95	Oranz Abraham	10	07½	108	—	118	07	55	07	63	00½
96	Ks. Otowski	5	50	31	50	37	—	35	50	1	50
97	Ożańska	160	08	314	25	474	33	312	00½	162	32½
98	Paprocki	356	62½	549	—	905	62½	816	19	89	43½
99	Parzelski	72	33	231	75	304	08	223	38	80	70
100	Ks. Pawłowski	47	50½	285	75	333	25½	284	55	48	70½
101	Petryczyn	1.274	38½	5.205	—	6.479	38½	5.892	25	587	13½
102	Pineles	164	24	265	50	429	74	214	24	215	50
103	Ks. Pitoń	72	50½	141	75	214	25½	210	45	3	80½
104	Ks. Pniewski	3	14	112	50	115	64	113	14	2	50
105	Ks Popkiewicz	167	88½	520	75	688	63½	678	44	10	19½
106	Potocki	256	11	1 452	30½	1.708	41½	1.523	21	155	20½
107	Ks. Pukalski	2 039	05½	2.046	80	4.085	85½	2.136	73	1.949	12½
108	Przemyśl	10	85½	139	50	150	35½	143	—	7	35½
109	Radymno I.	6	50	76	50	83	—	41	50	41	50
110	„ II.	13	50½	193	50	207	00½	133	50	73	50½
111	Dr. Rappaport	63	00½	200	67	263	67½	263	67	—	00½
112	Dr. Reifer	—	—	64	90	64	90	64	90	—	—
113	Rostocki	166	40	381	88	548	28	276	88	271	40
114	Rudolf	9	04	137	25	146	29	72	59	73	70
115	Russyan	29	01	951	79	980	80	945	63	35	17
116	Ks. Ryżnerski	6	99	148	50	155	49	138	99	16	50
117	Rzeszów	7	50	157	50	165	—	157	58	7	42
118	Książę Sapieha	218	91½	1.485	55	1.704	46½	1.491	91	212	55½
119	Sącz	84	61½	292	50	377	11½	284	61	92	50½
120	Schnell	4	74½	81	—	85	74½	79	74	6	00½
121	Seidler	51	50	99	—	150	50	101	53	48	97
122	Seeling-Saulenfels	—	—	36	—	36	—	23	26	12	74
123	Sielecka	54	12	478	75	532	87	475	17	57	70
124	Siemianowskich I.	459	92½	946	78	1.406	70½	939	46	467	24½
125	„ II.	436	33½	577	55	1.013	88½	940	83½	73	05
126	Siemiradzki	11	24	112	50	123	74	121	24	2	50
127	Sołowijów I.	50	—	50	—	100	—	50	—	50	—
128	„ II.	25	—	25	—	50	—	25	—	25	—
129	Ks. Skibiński I.	5	07½	94	50	99	57½	90	07	9	50½
130	„ II.	5	07	94	50	99	57	90	07	9	50
131	„ III.	5	07	94	50	99	57	90	07	9	50
132	„ IV.	89	90	99	98	189	88	189	88	—	—
133	„ V.	9	50	94	50	104	—	94	50	9	50
134	„ ogólna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
135	Sozański	522	66	535	35	1.058	01	542	06	515	95
136	Slapa	359	48	382	50	741	98	372	86	369	12
137	Słowacki	11	71½	357	75	369	46½	353	19	16	27½
138	Spadwiński	18	00½	558	—	576	00½	516	87	59	13½
139	Stanisławów	48	24½	49	50	97	74½	48	24	49	50½
140	Stankiewicz	261	74½	969	75	1.231	49½	899	85	331	64½
141	Staszewski-Bielak	130	—	254	29	384	29	152	41	231	88
	Do przeniesienia	37.728	15½	127.502	61½	165.230	77	137.331	13½	27.899	63½

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych funduszów stypendyjnych.

Majątek obrotowy.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1890. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1890. zł.	ct.
	Z przeniesienia	37.728	15½	127 502	61½	165.230	77	137 331	13½	27.899	63½
142	Ks. Stawek	64	33½	171	57½	235	91	222	88	13	03
143	Stow. urzędników kolei K. L.	50	—	50	—	100	—	50	—	50	—
144	Strissower	132	95	146	95	279	90	143	29	136	61
145	Strzałkowski	4.509	31½	5.280	00½	9.789	32	9.789	32	—	—
146	Stupnicki Marceli	—	—	5.346	—	5.346	—	3·017	58½	2.328	41½
147	„ Hipolit	93	—	94	50	187	50	136	62	50	88
148	Szachłacki	273	24	1.449	18	1.722	42	1.530	51	191	91
149	Szmoniewski	85	50½	87	75	173	25½	170	80	2	45½
150	Tarnów	1	—	81	—	82	—	1	—	81	—
151	Tarnowski Franciszek	347	21	360	—	707	21	351	41	355	80
152	Tchórznicka	—	—	90	—	90	—	90	—	—	—
153	Torosiewicz	—	—	143	—	143	—	143	—	—	—
154	Dr. Towarnicki Jan	3.281	22½	19.229	80	22.511	02½	20.901	42	1.609	60½
155	„ Bazylewicz	153	21½	7.233	—	1.386	21½	892	44	493	77½
156	Unia lubelska	52	74½	54	—	106	74½	52	74	54	00½
157	Uścieński	89	95	190	—	279	95	189	95	90	—
158	Dr. Warteresiewicz	237	24	963	—	1.200	24	1.139	34	60	90
159	Wierzbicki	19	07	1.514	25	1.533	32	1 500	12	33	20
160	Wilczyński	—	—	150	70	150	70	150	70	—	—
161	Wystawa krajowa	358	49	871	50	1 229	99	664	91	565	08
162	Zawadzki Rogala	173	00½	317	50	490	50½	387	88	102	62½
163	„ Korwin	468	88	3.741	15	4.210	03	4 210	03	—	—
164	Ziętkiewicz	61	71	65	50	127	21	61	71	65	50
165	Żalchocki	224	46	3.292	—	3.516	46	2.822	09	694	37
166	Żebrowski	575	34	2.412	—	2.987	34	2.377	02½	610	31½
167	Żurakowki	1.600	59½	5.873	25	7.473	84½	6.607	35	866	49½
	Suma	50 580	63½	180.710	22½	231.290	86	194.935	25½	36.355	60½

III. Administracya dóbr Winniki. Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Dochody	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		A) Gospodarstwo gruntowe.						
I.	1	**Czynsze dzierżawne z gruntów, łąk i ogrodów**	*483*	*82*	*483*	*82*	—	—
II.	2	**Dochody propinacyi,** czynsz	*12.009*	*63*	*648*	—	*11.361*	*63*
III.	3	**Zwroty kosztów zarządu**	—	—	—	—	—	—
IV.		**Dochody rozmaite.**						
	4	Odsetki zwłoki	3.118	45	13	61	3.104	84
	5	Rozmaite wierzytelności i zwroty	2.666	74	62	40	2.604	34
		Suma rubryki IV.	*5.785*	*19*	*76*	*01*	*5.709*	*18*
V.		**B) Gospodarstwo lasowe.**						
	6	Dochód ze sprzedaży drzewa opałowego	10.914	94	10 914	94	—	—
	7	„ „ „ „ materyałowego	1.745	79	1.745	79	—	—
	8	„ z grzywien losowych	41	10	—	—	41	10
	9	Zwroty kosztów rąbania	41	60	41	60	—	—
		Suma rubryki V.	*12.743*	*43*	*12.702*	*33*	*41*	*10*
		Suma wszystkich dochodów	**31.022**	**07**	**13.910**	**16**	**17.111**	**91**
		Wydatki.						
I.		**A) Gospodarstwo gruntowe.**						
	1	Utrzymanie i adaptacya budynków gospodarskich	122	04	122	04	—	—
	2	Asekuracya tychże budynków	25	56	25	56	—	—
		Suma rubryki I.	*147*	*60*	*147*	*60*	—	—
II.		**B) Gospodarstwo lasowe.**						
	3	Utrzymanie budynków leśnych	63	40	63	40	—	—
	4	Koszta wyrębu drzewa opałowego	1.788	35	1.788	35	—	—
	5	„ „ „ materyałowego	188	15	188	15	—	—
	6	Rozmaite wydatki:						
		a) tantyema i pniowe	468	24½	468	24½	—	—
		b) koszta kopania rowów granicznych i korowania osiczyny	55	—	55	—	—	—
		c) wartość drzewa materyałowego z tytułu prestacyi drogowej i wykupu szarwarku	98	60	98	60	—	—
		Suma rubryki II.	*2.661*	*74½*	*2.661*	*74½*	—	—
		Do przeniesienia	*2.809*	*34½*	*2.809*	*34½*	—	—

III. Administracya dóbr Winniki. Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Wydatki	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 ct.
		Z przeniesienia . .	*2.809*	*34½*	*2.809*	*34½*	—	—
III.		**C) Koszta zarządu.**						
	7	Płaca leśniczego leśnych i kominiarza	1.458	—	1.458	—	—	—
	8	Pensye i dary z łaski	116	—	116	—	—	—
	9	Emolumenta drzewem i gotówką	643	10	643	10	—	—
	10	Rozmaite:						
		a) koszta podróży i dyet	46	60	46	60	—	—
		b) koszta poniesione w sprawie przeciwko Salomonowi Tandowi o propinacyę Winnicką	134	08½	134	08½	—	—
		c) datek na premie szkolne	10	—	10	—	—	—
		d) koszta stemplowe	22	63	1	41	21	22
		e) należytość za książeczkę podatkową . .	—	04	—	04	—	—
		f) zasiłek dla zarządcy lasów na podróż dla zwiedzenia wystawy rolniczej i leśnej w Wiedniu, tudzież zwiedzenie jednego z wzorowych zakładów w kraju lub za granicą .	150	—	150	—	—	—
		Suma rubryki III. .	*2.580*	*45½*	*2.559*	*23½*	*21*	*22*
IV.	11	**Podatki rządowe**	*2.328*	*11*	*2.328*	*11*	—	—
V.		**Wydatki z prawa patronatu.**						
	12	Płaca księży i nauczycieli	628	50	628	50	—	—
	13	Emolumenta tychże drzewem	460	—	460	—	—	—
	14	Rozmaite: prestacya na rzecz szkoły Winnickiej .	119	44	119	44	—	—
		Suma rybryki V. .	*1.207*	*94*	*1.207*	*94*	—	—
VI.	15	**Nadwyżka dochodów, przeniesiona do fundacyi Głowińskiego**	*5.005*	*53*	*5.005*	*53*	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	**13.931**	**38**	**13.910**	**16**	**21**	**22**

Stan funduszu z końcem roku 1890.

Stan czynny:	Należytości czynne	17.111 zł.	91 ct.
Stan bierny:	„ bierne	21 „	22 „
Czysty stan czynny		**17.090 zł.**	**69 ct.**
Z porównania z takimże stanem wykazanym z końcem roku 1889 . . .		17.750 „	07 „
okazuje się **ubytek majątku** o		**659 zł.**	**38 ct.**

Uwagi. Wartość dóbr Winniki zarachowano w ogólnem zamknięciu rachunkowem kompleksu funduszów stypendyjnych.

Zaległości czynne rubr. II. dochodów w kwocie 11.361 zł. 63 ct. tudzież część rubr. IV. dochodów w kwocie 5.709 zł. 13 ct. stanowią restancye byłego propinatora Salomona Tanda, z którym proces cywilno-sądowy jest jeszcze w toku.

LW. 41.359/1891.

IV. Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.							
	1	Efekta zakupione . . .	10.162 zł. — ct.						
		od tego spieniężone .	10.100 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . . .		62	—	62	—		
	2	Legat ś. p. Jana Gątkowskiego byłego dyrektora wzorowej szkoły głównej we Lwowie na rzecz inwalidów wojskowych		12	—	12	—		
		Suma dochodów		74	—	74	—		
	3	Zapas z początkiem roku 1890.:							
		a) w gotówce . . .	— zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . . .	35.225 „ 28 „	—	—	35.225	28½		
		Razem . . .		—	—	**35.299**	28½	—	—
		Wydatki.							
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	10.112 zł. — ct.						
		od tego za spieniężone efekta	10.100 „ — „						
		czysty wydatek		12	—	12	—		
	2	Zapas z końcem roku 1890.:							
		a) w gotówce . .	— zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . .	35.287 „ 28 „	—	—	35.287	28½		
		Razem . .		—	—	**35.299**	28½	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			— zł. 00½ ct.
b) w efektach:			
1) 5% nieprem. listy zast. gal. Banku hipotecz.	300 zł. — ct.		
2) 4% listy zast. gal. Towarzystwa kred. ziemsk.	23.800 „ — „		
3) 4½% „ „ „ „ „ „	1.100 „ — „		
4) 4½% listy zastawne Banku krajowego .	10.000 „ — „		
5) 4% książeczka galic. Kasy oszczędności .	87 „ 28 „	35.287 „ 28 „	
Suma stanu czynnego		35.287 zł.	28½ ct.
Stan bierny:		— „	— „
Czysty stan czynny		**35.287** zł.	28½ ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889		35.225 „	28½ „
okazuje się **przyrost** majątku o		**62** zł.	— ct.

IV. Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zast. gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego 1.152 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Towarzystwa kred. ziemsk. 49 „ 50 „						
		c) od 4½% listów zast. Banku krajowego . . . . 225 „ — „						
		d) od 5% listów zast. galic. Banku hipotecznego . 15 „ — „						
		razem . 1.441 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne 12 „ 50 „						
		czysty dochód	1.429	—	1.429	—		
	2	Zapas z początkiem roku 1890 w gotówce . .	—	—	113	78		
		Razem . . .	—	—	1.542	78	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia inwalidów:						
		a) należytość zaległa . . 100 zł. — ct.						
		b) „ bieżąca . . 1.410 „ — „	1.510	—	1.510	—		
	2	Koszta stemplowe	—	07	—	07		
		Suma wydatków . .	1.510	07	1.510	07		
	3	Zapas z końcem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	32	71		
		Razem . . .	—	—	1.542	78	—	—

Uwaga. Zapas ostateczny w gotówce 32 zł. 71 ct. pozostawiono nieulokowany na ewentualne drobne wydatki majątku obrotowego.

LW. 41.452/1891.

V. Fundusz niżankowicki inwalidów wojskowych.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . . . . 2540 „ 17 „	—	—	2.540	17½	—	—
		Suma . .	—	—	**2.540**	**17½**	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . . . . 2.540 „ 17 „	—	—	2.540	17½	—	—
		Suma . .	—	—	**2.540**	**17½**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. 00½ ct.
b) w efektach:
1. 5% obligacye indemnizacyjne . . . 2.450 zł. — ct.
2. 4% książeczka gal. Kasy oszczędności . . 90 „ 17 „ 2.540 „ 17 „

Suma stanu czynnego . . 2.540 zł. 17½ ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **2.540 zł. 17½ ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889 . . . . 2.540 „ 17½ „

okazuje się **iż stan pozostał niezmieniony** . . . . . — zł. — ct.

V. Fundusz niżankowicki inwalidów wojskowych.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 5% obligacyj indemnizacyjnych . .	115	77	115	77	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	7	77	—	—
		Razem . .	—	—	**123**	**54**	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia trzech inwalidów po . . . 36 zł.	108	—	108	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1890 w gotówce	—	—	15	54	—	—
		Razem . .	—	—	**123**	**54**	—	—

Uwaga. Zapas majątku obrotowego w gotówce *15 zł. 54 ct.* sfruktyfikowany został w roku 1891 na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

LW. 41.451/1891.

VI. Fundusz posagowy Jana i Filipiny Komarnickich.

Zamknięcie rachunków za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zaradowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . — zł. —½ ct.			—	—		
		b) w efektach . . . 1.587 „ 26 „	—	—	1.587	26½		
		Razem . . .	—	—	**1.587**	**26½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . . . 1.587 „ 26 „	—	—	1.587	26½		—
		Razem . .	—	—	**1.587**	**26½**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. 00½ ct.

b) w efektach:

1) 4½% listy zast. galic. Towarz. kredyt. ziemsk.	400 zł.	— ct.	
2) 4½% obligacye pożyczki krajowej z roku 1883	1.000 „	— „	
3) 4½% „ „ „ „ 1884	100 „	— „	
4) 4% książeczka galic. Banku krajowego . .	87 „	26 „	1.587 „ 26 „

Suma stanu czynnego . . 1.587 zł. 26½ ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **1587 zł. 26½ ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889 . . . . . 1587 „ 26½ „

okazuje się **iż stan majątku pozostał niezmieniony** . . . . . — zł. — ct.

VI. Fundusz posagowy Jana i Filipiny Komarnickich.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów: *a)* od 4½% listów zastawnych galic Towarz. kredyt. ziemsk . . . . 18 zł. — ct. *b)* od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883. . 45 „ — „ *c)* od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884. . 4 „ 50 „	67	50	67	50		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890. w gotówce . .	—	—	17	50		
		Razem . .	—	—	85	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Wyposażenie Parascewie Pudlak z Magierowa	50	—	50	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890. w gotówce . .	—	—	35	—		
		Razem . .	—	—	85	—	—	—

Uwaga. Zapas ostateczny majątku obrotowego w gotówce **35** zł. sfruktyfikowany został w roku 1891. na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

VII. Zakład narodowy imienia Ossolińskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Liczba porząd.	Dochody.	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
1	W Styczniu	9.100	—	9.600	—
2	„ Lutym	9.513	68	3.848	54
3	„ Marcu	2.000	—	—	—
4	„ Kwietniu	5.878	34	—	—
5	„ Maju	12.253	41½	7.584	06
6	„ Czerwcu	12.797	53	2.202	17
7	„ Lipcu	1.527	30	—	—
8	„ Sierpniu	400	57	5.000	—
9	„ Wrześniu	—	—	—	—
10	„ Października	4.328	26	4.416	98
11	„ Listopadzie	12.239	43½	11.400	—
12	„ Grudniu	9.567	05	23.058	28
	Suma dochodów	79.605	58	67.110	03
	Zapas z początkiem roku 1890	2.937	66½	192.671	05
	Razem	82.543	24½	259.781	08
	Wydatki.				
1	W Styczniu	9.108	14	9.100	—
2	„ Lutym	12.443	20	9.300	—
3	„ Marcu	2.000	—	—	—
4	„ Kwietniu	6.000	—	3.848	54
5	„ Maju	11.368	12	11.400	—
6	„ Czerwcu	13.462	76	6.677	31
7	„ Lipcu	91	80	1.500	—
8	„ Sierpniu	2.433	93	2.729	69
9	„ Wrześniu	—	—	—	—
10	„ Października	4.288	89	—	—
11	„ Listopadzie	6.502	78	5.100	—
12	„ Grudniu	13.122	35	1.536	54
	Suma wydatków	80.821	97	51.192	08
	Zapas z końcem roku 1890 *a)* w gotówce	1.721	27½	—	—
	b) w efektach:				
	Listy zastawne gal. Tow. kredyt. ziemskiego	109.400 zł.	— ct.		
	Obligacye indemnizacyjne	66.910 „	— „		
	Obligacye pożyczki papieskiej (franków)	300 „	— „		
	Obligacye propinacyjne	18.650 „	— „		
	Renty państwowe	2.500 „	— „		
	Pryorytety I. węgiers. galic. kolei żelaznej	2.000 „	— „		
	Książeczki gal. Kasy oszczędności i Banku kraj.	5.491 „	50 „		
	Razem	205.251 zł.	50 ct.		
	Do tego kaucye:				
	Ostrowskiego, dzierż. dóbr. 4½% listy zast. gal. Towarz. kredyt. ziemsk.	3.000 „	— „		
	książeczka Banku krajowego	337 „	50 „		
				208.589	—
	Razem	82.543	24½	259.781	08

Uwagi: W sumie wydatków w gotówce 80.821 zł. 97 ct. mieści się ulokowana w Banku krajowym na rachunku bieżącym kwota 3.138 zł. 19 ct.
Kaucye w efektach imiennej wartości 3.337 zł. 50 ct. stanowią należytość bierną funduszu
Fnnduszem tym zarządza kuratorya ustanowiona przez założyciela i składa Wydziałowi krajowemu corocznie rachunek do sprawdzenia. Kasa zaś krajowa w moc §. 41 listu fundacyjnego pobiera sumarycznie dochody i uskutecznia wydatki za asygnacyami kuratora, oraz przechowuje zapasy majątku zarodowego i nadwyżki majątku obrotowego.

LW. 47.210/91.

VIII. Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 189C. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 189C. ct.
		Dochody.						
	1	Zwrot od zapomożonych:						
		a) w kapitale	487	73	—	—	487	73
		b) w odsetkach anuitetowych	29	22½	—	—	29	22½
	2	4% od książeczki wkładkowej Banku krajowego .	392	81	392	81	—	—
	3	Efekta zakupione	487	78	487	78	—	—
		Suma dochodów . .	1.397	54½	880	59	516	95½
	4	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . 94 zł. 97 ct.						
		b) w efektach . . . . 4.731 „ 92 „	—	—	4.826	89	—	—
		Razem . .	—	—	**5.707**	**48**	**516**	**95½**
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	487	78	487	78	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	5.219	70	—	—
		Razem . .	—	—	**5.707**	**48**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny:	Zapas kasowy w efektach, 4% książeczka Banku krajowego . .	5.219 zł.	70 ct.
	Należytości czynne	516 „	95½ „
	Suma stanu czynnego .	5.736 „	65½ „
Stan bierny:	. . . . .	— „	„
Czysty stan czynny		**5.736** zł.	**65½** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889 . . .		5.343 „	84½ „
okazuje się **przyrost** . .		**392** zł.	**81** ct.

IX. Fundusz zapomogi z roku 1868.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Zwrot od zapomożonych:						
		a) w kapitale	173	90	—	—	173	90
		b) w odsetkach	148	93	—	—	148	93
		Suma dochodów . .	322	83	—	—	322	83
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	—	—	**322**	**83**
		Wydatki.						
	1	Zwrot częściowy bezprocentowej zaliczki funduszowi krajowemu	5.251	23	—	—	5.251	23
	2	**Zapas** z końcem roku 1890	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	—	—	**5.251**	**23**

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Wierzytelności u zapomożonych	322	zł. 83	ct.
Stan bierny: Reszta długu do funduszu krajowego	5.251	„ 23	„
Czysty stan bierny	**4.928**	zł. **40**	ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889	4.928	„ 40	„
okazuje się **stan bierny majątku nie zmieniony**	—	zł. —	ct.

Uwaga: Wierzytelności z końcem roku 1889 zaległe u zapomożonych stanowią:

a) Należytości w kapitale w powiecie **Grybowskim**	173	zł. 90	ct.
b) „ w odsetkach „ „	148	„ 93	„
Ogółem jak wyżej wykazano .	**322**	zł. **83**	ct.

LW. 46.198/1891.

X. Fundusz budowy domu podrzutków we Lwowie.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy			Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.								
	1	Odsetki od efektów:								
		a) od 5% obligacyj indemnizacyjnych	174 zł.	82 ct.						
		b) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . . .	31 „	50 „						
		c) od 4½% listów zastawn. gal. Tow. kred. ziemsk.	108 „	— „						
		d) od 5% list. zast. gal. Banku hipotecznego	15 „	— „						
		e) od 4½% list. zast. gal. Banku krajowego	140 „	63 „	469	95	469	95		
	2	Efekta zakupione	819 zł.	95 ct.						
		od tego spieniężone	352 „	23 „						
		rzeczywiste przykupno . . .			467	72	467	72		
		Suma dochodów . . .			937	67	937	67		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890:								
		a) w gotówce	— zł.	— ct.						
		b) w efektach	10.076 „	13 „	—	—	10.076	13		
		Razem . . .			—	—	**11.013**	**80**		

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 822 zł. 18 ct. od tego za spieniężone efekta . 352 „ 23 „						
		Czysty wydatek . . .	469	95	469	95		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890	—	—				
		a) w gotówce . . . . . — zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . . 10.543 „ 85 „			10.543	85		
		Razem . . .	—	—	**11.013**	**80**		

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. — ct.
b) w efektach

1. 5% obligacye indemnizacyjne	3.700 zł. — ct.		
2. 4½% „ pożyczki krajowej z r. 1883. . .	700 „ — „		
3. 4½% listy zast. gal. Tow. kred. ziem. . . .	2.400 „ — „		
4. 5% „ „ Banku hipotecznego . . .	300 „ — „		
5. 4½% „ Banku krajowego	3.300 „ — „		
6. 4% książeczka wkładkowa Banku krajowego . .	143 „ 85 „	10.543 „ 85 „	
Suma stanu czynnego . . .		10.543 zł. 85 ct.	
Stan bierny:		— „ — „	
Czysty stan czynny.		**10.543** zł. 85 ct.	
Z porównania z takimże stanem czynnym z końcem roku 1889		10.076 „ 13 „	
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o . . .		**467** zł. **72** ct.	

LW. 47.680/1891.

XI. Fundusz ś. p. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . 9.300 zł. — ct. od tego spieniężone . . . 9.114 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . . .	186	—	186	—		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890: *a)* w gotówce . . . . — zł. ½ ct. *b)* w nfektach . . . 64.071 „ 22 „	—	—	64.071	22½		
		Razem . . .	—	—	**64.257**	**22½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 9.114 zł. — ct. od tego za spieniężone efekta 9.114 „ — „						
		czysty wydatek . . .	—	—	—	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890: *a)* w gotówce . . . . — zł. ½ ct. *b)* w efektach . . . 64.257 „ 22 „	—	—	64.257	22½		
		Razem . . .	—	—	**64.257**	**22½**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			— zł.	00½ ct.
b) w efektach:				
1. 6% listy zast. krak. Zakładu kredyt. ziemsk. .	18.000 zł.	— ct.		
2. 5% nieprem. listy gal. Banku hipotecznego .	6.700 „	— „		
3. 4½% listy zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk. .	20.200 „	— „		
4. 4½% „ „ „ Banku krajowego .	3.300 „	— „		
5. 4½% obligacye galic. pożyczki kraj. z r. 1883 .	16.000 „	— „		
6. 4% książeczka gal. Banku krajowego . . .	57 „	22 „	64.257 „	22 „
Suma stanu czynnego . . .			64.257 zł.	22½ ct.
Stan bierny			— „	— „
Czysty stan czynny			**64.257** zł.	**22½** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889			64.071 „	22½ „
okazuje się **przyrost** majątku zarodowego w efektach . . .			**186** zł.	— ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 6% listów zast. krak. Zakładu kredyt ziemzkiego . 1.671 zł. 50 ct.						
		b) od 5% niepr. listów zastaw. Banku hipoteczuego . . 335 „ — „						
		c) od 4½% listów zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk. . 909 „ — „						
		d) od 4½% oblgacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . . 301 „ 50 „						
		e) od 4½% listów zast. galic. Banku krajowego . 148 „ 50 „						
		f) od 4% książeczek gal. Banku koajowego . . . 8 „ 13 „						
		Razem . . 3.373 zł. 63 ct.						
		od tego: odsetki bierne . . 44 „ 17 „						
		czysty dochód . . .	3.329	46	3.329	46		
	2	Zaliczka zwrotna pobrana z funduszu krajowego .	387	18	387	18		
		Suma dochodów . . .	3.716	64	3.716	64		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890: w gotówce . . .	—	—	122	33		
		Razem . . .			**3.838**	**97**	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia inwalidów polskich (patrz wykaz niżej) .	3.300	—	3.300	—		
	2	Rozmaite wydatki	15	89	15	89		
	3	Zwrot zaliczki funduszowi krajowemu. . . .	902	18	515	—	387	18
		Suma wydatków . . .	4.218	07	3.830	89	387	18
	4	**Zapas** z końcem roku 1890: w gotówce . . .	—	—	8	08	—	—
		Razem . . .		—	**3.838**	**97**	—	—

Wykaz szczegółowy wsparć dożywotnich w roku 1890.

1.	Borysewicz Szymon	300 zł.
2.	Brzosko Stanisław, Eugeniusz Szymon .	300 „
3.	Chrząszcz Mikołaj	150 „
4.	Dobrzański Władysław Józef . .	300 „
5.	Dudziński Paweł	300 „
6.	Jarmiński Stanisław	300 „
7.	Michałowski Henryk	300 „
8.	Przetocki Franciszek	300 „
9.	Ręczyński Jerzy	150 „
10.	Rostkowska Józefa	300 „
11.	Wścieklica Feliks	300 „
12.	Zaleski Michał.	300 „
	Razem jak wyżej . .	3.300 zł.

Uwaga. Zapas ostateczny w gotówce 8 zł. 8 ct. przeniesiono w roku 1891 do majątku zarodowego i użyto na zakupno efektu.

LW. 41.357/1891.

XII. Fundusz szkół ludowych z roku 1872.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody						
	1	Efekta zakupione	35	84	35	84	—	—
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	35	84	35	84	—	—
		Suma dochodów	71	68	71	68	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach 99.948 „ 86 „	—	—	99.948	86½	—	—
		Razem	—	—	**100.020**	**54½**	—	—
		Wydatki						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	35	84	35	84	—	—
	2	Efekta wydane do zamiany 5.000 zł.						
		od tego pobrane z zamiany 5.000 „						
		czysty wydatek	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków	35	84	35	84	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach 99.984 „ 70 „	—	—	99.984	70½	—	—
		Razem	—	—	**100.020**	**54½**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce — zł. 00½ ct.

b) w efektach:

1.	4½% obligacye galic. pożyczki krajowej z roku 1883	10.500 zł.	— ct.		
2.	4½% „ „ „ „ „ 1884	200 „	— „		
3.	4½% listy zast. galic. Towarz. kredytow. ziemskiego	89.100 „	— „		
4.	4½% „ „ „ Banku krajowego	100 „	— „		
5.	4% książeczka wkładkowa Banku krajowego	84 „	70 „	99.984 „	70— „
	Suma stanu czynnego:			99.984 zł.	70½ ct.
Stan bierny:				— „	— „
	Czysty stan czynny:			**99.984** zł.	**70½** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889				99.948 „	86½ „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o				**35** zł.	84— ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zastaw. galic. Tow. kredyt. ziem. we Lwowie 4.009 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . . . 409 „ 50 „						
		c) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884 . . . 72 „ — „						
		d) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . . . . 4 „ 50 „	4.495	50	4.495	50	—	—
	2	Zwrot od depozytów zasiłku tamże przechowanego na rzecz gminy Sędziszów, wydanego w r. 1888.	200	—	—	—	200	—
		Suma dochodów . . .	4.695	50	4.495	50	200	—
	3	Zapas z początkiem roku 1890. w gotówce . . .	—	—	1.340	84	—	—
		Razem . . .	—	—	**5.836**	**34**	**200**	—
		Wydatki.						
	1	Zasiłki dla gmin na cele szkolne	5.435	—	3.800	—	1.635	—
	2	Spłata należytości rządowej (XV. rata)	2.127	—	354	50	1.772	50
	3	Gotówka wydana do majątku zarodowego . . .	35	84	35	84	—	—
		Suma wydatków . . .	7.597	84	4.190	34	3.407	50
	4	Zapas z końcem roku 1890. w gotówce	—	—	1.646	—	—	—
		Razem . . .	—	—	**5.836**	**34**	**3.407**	**50**

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: *a)* zapas kasowy w gotówce . . . . . 1.646 zł. — ct.
b) należytości czynne . . . . . 200 „ — „ 1.846 zł. — ct.
Stan bierny: należytości bierne . . . . . 3.407 „ 50 „
Czysty stan bierny . . . . . **1.561 zł. 50 ct.**

Uwaga. Dołącza się wykaz gmin, obdzielonych zasiłkami.
Z wykazanego wyżej zapasu gotówki z końcem roku 1890 w kwocie . 1.646 zł. — ct.
zatrzymano część na pokrycie zasiłków gminom przyznanych a niewypłaconych . . . . . 1.635 „ — „
zaś resztę w kwocie . . . . . 11 zł. — ct.
ulokowano w roku 1891. na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

LW. 16.561/1891.

Wykaz

zasiłków bezzwrotnych, udzielonych gminom na budynki szkolne i podniesionych w roku 1890.

Liczba porząd.	Asygnowano do L. W.	Nazwa gminy	Należytość zaległa	Należytość bieżąca	Uiszczono	Należytość pozostała z końcem roku 1890.
			złote austryackie			
1	23.762/90	Bażanówka	—	50	—	50
2	„	Berezów	—	50	50	—
3	„	Biały Dunajec	—	50	50	—
4	„	Borki	—	50	50	—
5	„	Budzyń	—	50	50	—
6	„	Bystra	—	50	—	50
7	„	Chomiakówka	—	50	50	—
8	23.570/89	Czajkowice	50	—	50	—
9	23.762/90	Czartorya	—	50	—	50
10	„	Ćwików	—	100	100	—
11	„	Długie	—	50	50	—
12	23.570/89	Dobrostany	50	—	—	50
13	23.762/90	Dojazdów	—	50	50	—
14	„	Dołhe	—	50	50	—
15	23.570/89	Drahasymów	100	—	100	—
16	23.762/90	Główienka	—	50	50	—
17	23.570/89	Góra motyczna	50	—	—	50
18	23.762/90	Grądy	—	50	50	—
19	25.230/85	Gruszów wielki	70	—	70	—
20	23.570/89	Haliczanów	50	—	—	50
21	23.762/90	Hładki	—	50	50	—
22	„	Hnilcze	—	50	—	50
23	„	Jabłonka	—	80	80	—
24	„	Jakimczyce	—	50	50	—
25	„	Jazłowiec	—	50	50	—
26	„	Jędruszkowce	—	50	50	—
27	„	Kąty	—	50	50	—
28	„	Kłubowce	—	80	80	—
29	„	Kondratów	—	50	—	50
30	„	Kraczkowa	—	50	50	—
31	„	Krasne	—	50	50	—
32	„	Krukienice	—	80	80	—
33	„	Leszczowate	—	80	80	—
34	23.570/89	Lubomierz	45	—	—	45
35	23.762/90	Łdziany	—	50	50	—
36	„	Łobzów	—	50	50	—
37	23.570/89	Łomnica	50	—	—	50
38	23.762/90	Łososina górna	—	50	50	—
39	25.230/85	Maniawa	100	—	100	—
40	23.762/90	Michowa	—	50	50	—
41	„	Mogielnica stara	—	50	50	—
42	„	Moszczanica	—	50	50	—
43	„	Neudorf	—	50	—	50
44	23.570/89	Niedźwieć	45	—	—	45
		Do przeniesienia	610	1.870	1 890	590

Liczba porząd.	Asygnowano do L. W.	Nazwa gminy	Należytość zaległa	Należytość bieżąca	Uiszczono	Należytość pozostała z końcem roku 1890.
			złote austryackie			
		Z przeniesienia . .	610	1.870	1.890	590
45	23.762/90	Nieszkowice	—	100	100	—
46	23.570/89 23.762/90	Nockowa	50	50	—	100
47	28.255/87	Nowosiółki	50	—	50	—
48	23.762/90	Olchowa	—	50	—	50
49	23.570/89	Olszówka	45	—	—	45
50	23.762/90	Ostrusza	—	50	50	—
51	„	Pałahicze	—	50	50	—
52	23.570/89	Paszyn	50	—	—	50
53	23.762/90	Pieczarna	—	50	50	—
54	„	Piotrów	—	50	50	—
55	„	Pochówka	—	50	50	—
56	„	Polana (powiat Staremiasto)	—	50	50	—
57	„	Polana („ Lwów)	—	50	50	—
58	„	Polanka	—	50	—	50
59	„	Poruczyn	—	50	50	—
60	„	Przedborze	—	50	50	—
61	„	Przewłoka	—	50	—	50
62	„	Remiszowce	—	50	—	50
63	„	Różanka	—	80	80	—
64	„	Rudnik	—	50	50	—
65	„	Ryczychów	—	50	50	—
66	33.468/86	Siedliska	100	—	100	—
67	23.762/90	Sielnica	—	50	50	—
68	23.570/89	Siemuszowa	100	—	100	—
69	23.762/90	Sieniawa	—	50	—	50
70	„	Skole	—	50	50	—
71	„	Skomorochy nowe	—	50	50	—
72	„	Szarwark	—	50	50	—
73	„	Szczepanowice	—	100	—	100
74	„	Topolnica	—	50	50	—
75	„	Touste	—	50	50	—
76	23.570/89	Trościanіec	50	—	50	—
77	23.762/90	Trzęsówka	—	50	—	50
78	„	Tuława	—	50	50	—
79	„	Turady	—	50	—	50
80	„	Uhorniki	—	50	50	—
81	„	Ulanów	—	50	50	—
82	„	Uwsie	—	50	—	50
83	„	Wiercany	—	50	—	50
84	„	Wisłowa	—	50	50	—
85	„	Wojsław	—	50	50	—
86	„	Wojsławice	—	50	50	—
87	23.570/89	Wolica ługowa	50	—	—	50
88	33.468/86	Zagorzyce	150	—	—	150
89	23.762/90	Zalipie	—	50	50	—
90	„	Zaszków	—	50	50	—
91	„	Zawada	—	80	80	—
92	„	Zawadka	—	50	50	—
93	„	Zebrzydowice	—	50	50	—
94	23.570/89	Zyndranowa	50	—	—	50
95	23.762/90	Żurów	—	50	—	50
		Razem . .	1.305	4.130	3.800	1.635
			5.435		5.435	

L. W. 16.561/1891.

XIII. Fundusz Wincentego Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1890 w efektach . . .	—	—	59.633	51	—	—
		Razem . . .	—	—	**59.633**	**51**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1890 w efektach	—	—	59.633	51	—	—
		Razem . .	—	—	**59.633**	**51**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4½% listy zastawne Banku krajowego . . . 59.600 zł. — ct.
2. 4% książeczka galicyjskiego Banku krajowego . 33 „ 51 „

59.633 zł. 51 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **59.633 zł. 51 ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889 . . . . . 59.633 „ 51 „

okazuje się iż **stan majątku został niezmieniony** . . . . — zł. — ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4½% list. zast. Banku krajowego . .	2.682	—	2.682	—		
	2	Zapas z początkiem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	1.377	13½		
		Razem . . .	—	—	**4.059**	**13½**		
		Wydatki.						
	1	Premie dla czeladników	2.646	—	2.646	—		
	2	Koszta losowania . . . . . 87 zł. 13½ ct.	—	—	—	—		
		od tego zwroty . . . . . 18 „ 63½ „	—	—	—	—		
		czysty wydatek . . .	68	50	68	50		
	3	Koszta insercyjne	5	51	5	51		
		Suma wydatków . . .	2.720	01	2.720	01		
	4	Zapas z końcem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	1.339	12½		
		Razem . . .	—	—	**4.059**	**13½**		

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny w majątku obrotowym 1.339 zł. 12½ ct. przeznaczony jest na cele losowania w roku 1891.

XIV. Fundusz Franciszka Kochmana dla literatów polskich.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . . 400 zł. — ct.						
		od tego spieniężone . . 134 „ 39 „						
		rzeczywiste przykupno . . .	265	61	265	61		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . . .	267	46	267	46		
		Suma dochodów . . .	533	07	533	07		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . — zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . . 25.236 „ 75 „	—	—	25.236	75		
		Razem . .	—	—	**25.769**	**82**		
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 401 zł. 85 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . 134 „ 39 „						
		czysty wydatek . . .	267	46	267	46		
	2	Efekta wydane do winkulacyi . . 400 zł. — ct.						
		od tego odebrane z winkulacyi . 400 „ — „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—		
		Suma wydatków . . .	267	46	267	46		
	3	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . — zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . . 25.502 „ 36 „	—	—	25.502	36		
		Razem . .	—	—	**25.769**	**82**		

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. — ct.
b) w efektach:
1. 4% listy zast. gal. Towarzystwa kredyt. ziemskiego 10.900 zł. — ct.
2. 4½% „ „ „ „ „ 14.600 „ — „
3. 4% książeczka gal. Banku krajowego . . . . 2 „ 36 „ 25.502 „ 36 „

Suma stanu czynnego . . . 25.502 zł. 36 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **25.502 zł. 36 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889 . . . . . 25.236 „ 75 „

okazuje się **przyrost** majątku w efektach o . . . . . **265 zł. 61 ct.**

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zast. galic. Tow. kredytowego ziemskiego . . 436 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. galic. Tow. kredytowego ziemskiego . . . 650 „ 25 „						
		Razem . . 1.086 zł. 25 ct.						
		od tego odsetki bierne . . . 3 „ 21 „						
		czysty dochód . .	1.083	04	1.083	04		
	2	Gotówka pobrana za spieniężone efekta 1.500 zł. — ct.						
		od tego wydano na zakupno efektów . . . . . 802 „ 37 „						
		czysty dochód . .	697	63	697	63		
		Suma dochodów . .	1.780	67	1.780	67		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 1.069 zł. 83½ ct.						
		b) w efektach . . . . . 1.656 „ 85 „	—	—	2.726	68½		
		Razem . .	—	—	**4.507**	**35½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Premie rozdzielone literatom	1.500	—	1.500	—		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . . .	267	46	267	46		
	3	Efekta spieniężone . . . . . 1.500 zł. — ct.						
		od tego zakupione . . . . . 802 „ 37 „						
		czysty wydatek . . .	697	63	697	63		
		Suma wydatków . . .	2.465	09	2.465	09		
	4	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 1.083 zł. 04½ ct.						
		b) w efektach . . . . . 959 „ 22— „	—	—	2.042	26½		
		Razem . .	—	—	**4.507**	**35½**	—	—

Uwaga. W myśl §. 23. aktu fundacyjnego ¼ część czystych dochodów fundacyi przypada na pomnożenie majątku zarodowego, ¾ zaś części na premie dla literatów polskich; pozostałe tedy w majątku obrotowym ¾ części czystego dochodu lokuje się corocznie tymczasowo na książeczkę wkładkową galicyjskiego Banku krajowego, zanim użyte zostaną na premie, których najbliższe rozdanie nastąpi (w myśl konkursu ogłoszonego do LW. 44.121/1890) w roku 1892. Z wykazanego zatem wyżej zapasu ostatecznego w gotówce 1.083 **zł.** 04½ ct. ulokowano w roku 1891 ¾ części na książeczkę galicyjskiego Banku krajowego dla majątku obrotowego, zaś ¼ część użyto na pomnożenie majątku zarodowego.

[1] W. 41.337/1891.

XV. Fundusz Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	763	44	763	44		
	2	Odsetki od efektów						
		a) od 4% listów zast. gal. Tow. kredyt. ziemskiego „ 110 zł. 40 ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Tow. kredyt. ziemskiego 429 „ 75 „						
		razem 540 zł. 15 ct.						
		od tego odsetki bierne 7 „ 27 —						
		czysty dochód	532	88	532	88		
		Suma dochodów	1.296	32	1.296	32	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce 512 zł. 71 ct.						
		b) w efektach 11.931 „ 49 „	—	—	12.444	20		
		Razem	—	—	13.740	52		
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	767	64	767	64		
	2	Efekta wydane do winkulacyi 700 zł. — ct.						
		od tego odebrano z winkulacyi 700 „ — „						
		czysty wydatek	—	—	—	—		
		Suma wydatków	767	64	767	64		
	3	**Zapas** z końcem roku 1890.:						
		a) w gotówce 277 zł. 95 ct.						
		b) w efektach 12.694 „ 93 „	—	—	12.972	88		
		Razem	—	—	13.740	52	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 277 zł. 95 ct.

b) w efektach:

1. 4% listy zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk. w mon. konw 1.200 zł. — ct.
2. 4% „ „ „ „ „ „ w wal. austr. 1.500 „ — „
3. 4½% „ „ „ „ „ „ „ „ 9.900 „ — „
4. 4% książeczka Banku krajowego . . . . 94 „ 93 „ 12.694 „ 93 „

Suma stanu czynnego . . 12.972 zł. 88 ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **12.972 zł. 88 ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889. . . . . 12.444 „ 20 „

okazuje się **przyrost** majątku o . . . . . **528 zł. 68 ct.**

a mianowicie przybyło w efktach . . 763 zł. 44 ct.

ubyło w gotówce . . 234 „ 76 „

czysty przyrost w efektach jak wyżej . **528 zł. 68 ct.**

Uwaga. Dopóki fundacya nie wejdzie w życie, fruktyfikuje się wszelkie dochody na rzecz majątku zarodowego. — Wykazany wyżej zapas w gotówce 277 zł. 95 ct. sfruktyfikowany też został w roku 1891 na rzecz tegoż majątku.

LW. 41.347/1891.

XVI. Fundusz ś. p. Maryi de Prez Jędrzejowiczowej.

Zamknięcie rachunków za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . . 101 zł. 65 ct.						
		od tego spieniężone . . . 100 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . . .	1	65	1	65		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . — zł. —½ ct.						
		b) w efektach . . . . . 7.622 „ 07 „	—	—	7.622	07½		
		Razem .	—	—	**7.623**	**72½**		
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . . 100 zł. — ct.						
		od tego za spieniężone efekta 100 „ — „						
		czysty wydatek . . .	—	—	—	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . — zł. —½ ct.						
		b) w efektach . . . . . 7.623 „ 72 „	—	—	7.623	72½		
		Razem . . .	—	—	**7.623**	**72½**		

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. —½ ct.

b) w efektach:

1.	4½% listy zast. gal. Tow. kredyt. ziemskiego .	2.300 zł. — ct.		
2.	4½% obligacyi pożyczki krajowej z roku 1883 .	4 000 „ — „		
3.	4½% „ „ „ „ „ 1884 .	1.000 „ — „		
4.	4½% „ „ „ „ „ 1885 .	300 „ — „		
5.	4% książeczka galicyjskiego Banku krajowego .	23 „ 72 „	7.623 „	72 „
	Suma stanu czynnego . . .		7.623 zł.	72½ ct.
Stan bierny			— „	— „
Czysty stan czynny			7.623 zł.	72½ ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889			7.622 „	07½ „
okazuje się **przyrost majątku** w efektach o			**1 zł.**	**65 ct.**

XVI. Fundusz ś. p. Maryi de Prez Jędrzejowiczowej.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego . . . 103 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . . . . . 182 „ 25 „						
		c) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884 . . . . . 45 „ — „						
		d) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1885 . . . . . 11 „ 25 „						
		Razem . . . 342 zł. — ct.						
		od tego odsetki bierne . . — „ 08 „						
		czysty dochód . . .	341	92	341	92		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890 w gotówce . . .	—		79	17		
		Razem . . .	—	—	**421**	**09**	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia trzech wiekowych kobiet	260	—	260	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890 w gotówce	—		161	09		
		Razem . . .	—	—	**421**	**09**	—	—

Uwaga. Zapas ostateczny majątku obrotowego w gotówce 161 zł. 09 ct. struktyfikowany został w roku 1891 na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

XVII. Fundusz pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . 2.300 zł. — ct. od tego spieniężone . . 59 „ 49 „ rzeczywiste przykupno . .	2.240	51	2.240	51		
	2	Odsetki od efektów: *a)* od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . . 927 zł. — ct. *b)* od 4½% listów zast. Banku krajowego . . . . 645 „ 75 „ razem . 1.572 zł. 75 ct. od tego odsetki bierne . 27 „ 89 „ Czysty dochód . . .	1.544	86	1.544	86		
		Suma dochodów .	3.785	37	3.785	37		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890: *a)* w gotówce . . . . 1.489 zł. 50 ct. *b)* w efektach . . . 33.894 „ 34 „	—	—	35.383	84		
		Razem . . .	—	—	**39.169**	**21**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . . 2.281 zł. 60 ct. od tego za spieniężone efekta 59 „ 49 „ czysty wydatek . .	2.222	11	2.222	11		
		Suma wydatków .	2.222	11	2.222	11		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890: *a)* w gotówce . . . . 812 zł. 25 ct. *b)* w efektach . . . 36.134 „ 85 „	—	—	36.947	10		
		Razem . .	—	—	**39.169**	**21**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 812 zł. 25 ct.
b) w efektach:
1. 4½% obligacye pożyczki krajowej z r. 1883. . 20.600 zł. — ct.
2. 4½% listy zastawne Banku krajowego . . 15.500 „ — „
3. 4% książeczka Banku krajowego . . 34 „ 85 „ 36.134 „ 85 „

Suma stanu czynnego . 36.947 zł. 10 ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **36.947 zł. 10 ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889 . . . . 35.383 „ 84 „

okazuje się **przyrost** majątku o . **1.563 zł. 26 ct.**

a mianowicie: przybyło w efektach . 2.240 zł. 51 ct.
ubyło w gotówce . . 677 „ 25 „

Czysty przyrost jak wyżej . . **1.563 zł. 26 ct.**

Uwaga. Za wykazaną wyżej jako zapas ostateczny gotówką **812 zł. 25 ct.** zakupiono w r. 1891 efekta.

LW. 41.345/1891.

XVIII. Fundacya Sandecka „Dom roboczy“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.							
	1	Efekta zakupione	1.100 zł. — ct.						
		od tego spieniężone . .	16 „ 10 „						
		rzeczywiste przykupno		1 083	90	1.083	90		
	2	Odsetki o efektów:							
		a) od 4½% listów zast. galic. Tow. kredyt. ziemskiego . . .	220 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% obligacyj pożyczki kraj. z roku 1883. . . .	513 „ — „						
		c) od 4½% obligacyj pożyczki kraj. z roku 1885. . . .	229 „ 50 „						
		d) od 4½% listów zast. galic. Banku krajowego . . .	47 „ 25 „						
		Razem . .	1.010 zł. 25 ct.						
		od tego odsetki bierne .	13 „ 20 „						
		czysty dochód		997	05	997	05		
		Suma dochodów . .		2.080	95	2.080	95		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890:							
		a) w gotówce	595 zł. 55½ ct.						
		b) w efektach	21.984 „ 19 „	—	—	22.579	74½		
		Razem . .		—	—	**24.660**	**69½**	—	—

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . . 1.091 zł. 20 ct. od tego za spieniężone efekta 16 „ 10 „ czysty wydatek	1.075	10	1.075	10		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890. *a)* w gotówce . . . 517 zł. 50½ ct. *b)* w efektach . . . 23.068 „ 09 „	—	—	23.585	59½		
		Razem . . .	—	—	**24.660**	**69½**		

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 517 zł. 50½ ct.
b) w efektach:

1. 4½% listy zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk. .	4.900 zł.	— ct.	
2. 4½% obligacye galic. pożyczki kraj. z r. 1883 .	11.400 „	— „	
3. 4½% „ „ „ „ „ 1885 .	5.100 „	— „	
4. 4½% listy zast. galic. Banku krajowego . .	1.600 „	— „	
5. 4% książeczka gal. Banku krajowego . .	68 „	09 „	23.068 „ 09 „
Suma stanu czynnego . . .			23.585 zł. 59½ ct.
Stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny			**23.585 zł. 59½ ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889			22.579 „ 74½ „
okazuje się **przyrost** majątku . o			**1.005 zł. 85 ct.**
a mianowicie przybyło w efektach	1.083 zł.	90 ct.	
ubyło w gotówce	78 „	05 „	
Czysty przyrost jak wyżej . .			**1.005 zł. 85 ct.**

Uwaga. Dopóki fundacya na założenie „Domu roboczego“ w Sączu nie będzie mogła wejść w życie, powiększa się majątek zarodowy kapitalizowaniem wszelkiej rozporządzalnej gotówki, więc też i wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 517 zł. 50½ ct. użyty został w roku 1891 na zakupno efektów.

XIX. Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolf dla

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . . 100 zł. — ct.						
		od tego spieniężone . . . . 41 „ 94 „						
		rzeczywiste przykupno . . .	58	06	58	06		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	57	26	57	26		
		Suma dochodów . . .	115	32	115	32		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890 w efektach . . .	—	—	1.747	95		
		Razem . . .	—	—	**1.863**	**27**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 99 zł. 20 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . 41 „ 94 „						
		czysty wydatek . . .	57	26	57	26		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890 w efektach	—	—	1.806	01		
		Razem . . .	—	—	**1.863**	**27**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 5% obligacye indemnizacyjne	1.350 zł. — ct.		
2. 4½% listy zastawne galic. Banku krajowego . . .	400 — — „		
3. 4% książeczka galic. Banku krajowego	56 — 01 „	1.806 zł.	01 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		**1.806 zł.**	**01** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889.		1.747 „	95 „
okazuje się **przyrost** w efektach o		**58 zł.**	**06** ct.

obłąkanych ozdrowieńców. Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% obligacyj indemnizacyjnych 63 zł. 78 ct.						
		b) od 4½% listów zastawnych galic. Banku krajowego . . . . . 15 „ 75 „						
		c) od 4% książeczki galicyjskiego Banku krajowego . . . . . 3 „ 21 „						
		Razem . . . 82 zł. 74 ct.						
		od tego odsetki bierne . . . . 1 „ 20 „						
		czysty dochód . . .	81	54	81	54		
	2	Gotówka za spieniężone efekta. . . 58 zł. 06 ct.						
		od tego na zakupno efektów . . 32 „ 69 ct.						
		czysty dochód . . .	25	37	25	37		
	3	Zaliczka pobrana z funduszu hr. Weissenwolfowej „dla dotkniętych wielką chorobą“	21	67	21	67		
		Suma dochodów. . .	128	58	128	58		
	4	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 23 zł. 18 ct.						
		b) w efektach . . . . . 104 „ 51 „	—	—	127	69		
		Razem . . .	—	—	**256**	**27**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcie dla ozdrowieńca za rok 1887 1889 i 1890	141	75	94	50	47	25
	2	Efekta spieniężone . . . . . 58 zł. 06 ct.						
		od tego zakupione . . . . . 32 „ 69 „						
		czysty wydatek . . .	25	37	25	37		
	3	Gotówka wydana do majątku zarodowego . . .	57	26	57	26		
	4	Zaliczka zwrócić się mająca funduszowi hr. Weissenwolfowej „dla dotkniętych wielką chorobą“. .	21	67	—	—	21	67
		Suma wydatków . . .	246	05	177	13	68	92
	5	**Zapas** z końcem roku 1890 w efektach	—	—	79	14		
		Razem . . .	—	—	**256**	**27**	—	—

Uwaga. Z wykazanego zapasu ostatecznego w efektach 79 zł. 14 ct. ulokowanego na książeczce wkładkowej Banku krajowego, podniesiono w roku 1891 kwotę 68 zł. 92 ct. z której część w kwocie 21 zł. 67 ct. wydano fundacyi hr. Weissenwolfowej „dla dotkniętych wielką chorobą“ jako zwrot pobranej w roku 1890 zaliczki; zaś część w kwocie 47 zł. 25 ct. użyto na wypłatę wsparcia dla jednego ozdrowieńca za rok 1890.

LW. 41.399/1891.

XX. Fundacya śp. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1800. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1800. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	218	76	218	76		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . . .	217	96	217	96		
		Suma dochodów . . .	436	72	436	72		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890 w efektach . .	—	—	23 447	37		
		Razem . . .	—	—	**23.884**	**09**	—	
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	217	96	217	96		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890 w efektach	—	—	23.666	13		
		Razem . . .	—	—	**23.884**	**09**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4% listy zastawne galic. Tow. kredyt. ziemskiego .	1.000	zł.	—	ct.	
2. 4½% „ „ „ „ „ „ .	9.100	„	—	„	
3. 4½% obligacye pożyczki krajowej z roku 1883 . .	1.200	„	—	„	
4. 4½% listy zastawne galic. Banku krajowego . .	12.300	„	—	„	
5. 4% książeczka galic. Banku krajowego . . .	66	„	13	„	23.666 zł. 13 ct.
Stan bierny					— „ — „
Czysty stan czynny					**23.666 zł. 13** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889					23.447 „ 37 „
okazuje się **przyrost** majątku zarodowego w efektach o					**218 zł. 76** ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk. . . . . 42 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast galic. Tow. kredyt. ziemsk. . . . . 409 „ 50 „						
		c) od 4½% listów zastawnych gal. Banku krajowego . . . . . 553 „ 50 „						
		d) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . . . . . 54 „ — „						
		e) od 4% książeczek galic. Banku Banku krajowego . . . . . 9 „ 23 „						
		Razem . . . 1.068 zł. 23 ct.						
		od tego odsetki bierne . . . 3 „ 50 „						
		czysty dochód . .	1.064	73	1.064	73		
	2	Efekta zakupione . . . . . 906 zł. 28 ct.						
		od tego spieniężone . . . . 592 „ 67 „						
		rzeczywiste przykupno . . .	313	61	313	61		
		Suma dochodów . . .	1.378	34	1.378	34		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 474 zł. 62½ ct.						
		b) w efektach . . . . . 592 „ 67— „	—	—	1.067	29½		
		Razem . . .	—	—	**2.445**	**63½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia włościanom gmin Hołhocze itd. . . .	871	83	871	83		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . . .	217	96	217	96		
	3	Gotówka wydana na zakupno efektów 906 zł. 28 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . 592 „ 67 „						
		czysty wydatek . . .	313	61	313	61		
		Suma wydatków . . .	1.403	40	1.403	40		
	4	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 135 zł. 95½ ct.						
		b) w efektach . . . . . 906 zł. 28— ct.	—	—	1.042	23½		
		Razem . . .	—	—	**2.445**	**63½**	—	—

Uwaga. Przypadające od efektów majątku zarodowego odsetki, lokuje się tymczasowo aż do miesiąca marca roku następnego, poczem z uzyskanej gotowizny przypadają $^4/_5$ części na rozdawnictwo zapomóg dla zubożałych włościan, $^1/_5$ zaś część na pomnożenie majątku zakładowego fundacyi. Rozdawnictwo to przeprowadza osobna Komisya w myśl statutu utworzona pod nadzorem Wydziału powiatowego w Podhajcach.

Wykazany zapas ostateczny majątku obrotowego 135 zł. 95½ ct. w gotówce i 906 zł. 28 ct. w książeczkach wkładkowych Banku krajowego, zużyty został na cele fundacyi w roku 1891 do LW. 10.833/1891.

LW. 41.297/1891.

XXI. Fundacya ś. p. Dra Józefa Kazimierza

Fundusz I. „ku wspieraniu zubożałych

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 189C. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 189C. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . 20.317 zł. 10 ct. od tego spieniężone . . 20.000 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	317	10	317	10		
	2	Zapas z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	20.000	—		
		Razem . . .	—	—	**20.317**	**10**	—	
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . . 20.171 zł. — ct. od tego za spieniężone efekta 20.171 „ — „						
		czysty wydatek	—	—	—	—		
	2	Zapas z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	20.317	10		
		Razem . . .	—	—	**20.317**	**10**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4½% obligacye pożyczki krajowej z r. 1884	1.000 zł. — ct.	
2. 4½% listy zast. galic. Banku krajowego .	19.300 „ — „	
3. 4% książeczki galic. Banku krajowego . .	17 „ 10 „	20.317 zł. 10 ct.
Stan bierny:		— „ — „
Czysty stan czynny		**20.317 zł. 10 ct.**
Z porównania z takimże stanem w końcu 1889		20.000 „ — „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o		**317 zł. 10 ct.**

Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.
adwokatów i wdów po adwokatach.“
za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% listów zast. galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk. . 500 zł. — ct.						
		b) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884 . . 22 „ 50 „						
		c) od 4½% listów zast. galic. Banku krajowego . . . 434 „ 25 „						
		razem . . 956 zł. 75 ct.						
		od tego odsetki bierne . . 8 „ 75 „						
		czysty dochód	948	—	948	—		
	2	Zapas z początkiem roku 1890	—	—	—	—		
		Razem . . .	—	—	**948**	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla dwóch wdów po adwokatach po 180 zł.	360	—	360	—		
	2	Zapas z końcem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	588	—		
		Razem . . .	—	—	**948**	—	—	—

Uwaga. Z śmiercią fundatora w roku 1890 fundacya ta weszła w życie w tymże roku. — Zapas ostateczny majątku obrotowego w gotówce 588 zł. przeniesiony został, w myśl listu fundacyjnego, do majątku zarodowego i na rzecz tego majątku sfruktyfikowany.

XXII. Fundacya ś. p. Dra Józefa Kazimerza

Fundusz II. „ku wspieraniu

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał hipotekowany do zwrotu od Kasyna miejskiego	20.000	—	—	—	20.000	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890	—	—	—	—	—	—
		Razem . . .	20.000	—	—	—	20.000	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1890	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	—	—	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Należytość czynna: kapitał hipotekowany do zwrotu od Kasyna miejskiego we Lwowie . . . . . 20.000 zł. — ct.
Stan bierny: . . . . . — „ — „
Czysty stan czynny . . . . . **20.000** zł. — ct.

Uwaga. W myśl życzenia śp. fundatora spieniężono w roku 1885 efekta imiennej wartości 20.000 zł. i wypożyczono Reprezentacyi Kasyna miejskiego we Lwowie, kapitał w gotówce takiejże wysokości, zabezpieczony aktem notaryalnym na realności Nr. 962 Dz. I. we Lwowie.

Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

artystów i literatów“.

za rok 1890.

Rubryka	pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki 6% od wypożyczonego kapitału Kasynu miejskiemu we Lwowie w kwocie 20.000 zł. . .	900	—	900	—	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	**900**	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla jednego literata i jednego artysty po 210 zł.	420	—	420	—	—	—
	2	Stypendya dla jednej artystki po 210 zł. . .	210	—	105	—	105	—
		Suma wydatków .	630	—	525	—	105	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	375	—	—	—
		Razem . .	—	—	**900**	—	—	—

Uwaga. Fundacya ta wskutek śmierci fundatora w roku 1890 — weszła w tymże roku w życie.
Potrąciwszy od wykazanego zapasu ostatecznego w gotówce . . . 375 zł. — ct.
zaległą należytość bierną (niepodniesiona II. rata stypendyum Wandy Podgórskiej) w kwocie . . . . . 105 „ — „
okazuje się **czysta nadwyżka dochodów** majątku obrotowego w kwocie . **270** zł. — ct.
która w roku 1891 sfruktyfikowaną została na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

XXIII. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza

Fundusz III. „ku popieraniu celów galic.

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . 20.317 zł. 10 ct. od tego spieniężone . . 20.000 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	317	10	317	10		
	2	Zapas z początkiem roku 1890 w efektach . .	—	—	20.000	—		
		Razem . . .	—	—	**20.317**	**10**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . . 20.171 zł. — ct. od tego za spieniężone efekta 20.171 „ — „						
		czysty wydatek	—	—	—	—		
	2	Zapas z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	20.317	10		
		Razem . . .	—	—	**20.317**	**10**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:			
1. 4½% obligacye pożyczki krajowej z roku 1883	1.000 zł. — ct.		
2. 4½% listy zastawne galic. Banku krajowego	19.300 „ — „		
3. 4% książeczka galic. Banku krajowego . .	17 „ 10 „	20.317 zł. 10 ct.	
Stan bierny:		— „ — „	
Czysty stan czynny		**20.317 zł. 10 ct.**	
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1889		20.000 „ — „	
okazuje się przyrost majątku w efektach o		**317 zł. 10 ct.**	

Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Towarzystwa muzycznego we Lwowie“.

za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% listów zastaw. galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk. 500 zł. — ct.						
		b) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . . 22 „ 50 „						
		c) od 4½% listów zastawnych galic. Banku krajowego . 434 „ 25 „						
		razem . 956 zł. 75 ct.						
		od tego odsetki bierne . . 8 „ 75 „						
		czysty dochód . . .	948	—	948	—		
	2	Zapas z początkiem roku 1890	—	—	—	—		
		Razem . . .	—	—	948	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Subwencya dla galicyjskiego Towarzystwa muzycznego we Lwowie	475	—	475	—		
	2	Zapas z końcem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	473	—		
		Razem . . .	—	—	948	—	—	—

Uwaga. W skutek śmierci fundatora w roku 1890, fundacya ta weszła w tymże roku w życie. Wykazany zapas ostateczny majątku obrotowego w gotówce 473 zł. został użyty w roku 1891 częściowo na wypłatę subwencyi dla galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie, częściowo zaś przeniesiony do majątku zarodowego w myśl listu fundacyjnego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowany.

XXIV. Fundacya ś. p. Dra Józefa Kazimierza

Fundusz IV. „ku wspieraniu

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . 1.626 zł. 35 ct.						
		od tego spieniężone . . . 1 600 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	26	35	26	35		
	2	Zapas z początkiem roku 1890 w efektach . .	—	—	20 200	—		
		Razem . .	—	—	**20.226**	**35**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 1.600 zł. 90 ct.						
		od tego za spieniężone efekta 1.600 „ 90 „						
		czysty wydatek	—	—	—	—		
	2	Zapas z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	20.226	35		
		Razem . .	—	—	**20.226**	**35**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: w efektach:

1.	6% obligacye pożyczki krajowej z roku 1873	15 200 zł. — ct.	
2.	5% węgierska renta papierowa	3.400 „ — „	
3.	4½% obligacye pożyczki krajowej z roku 1883	1.300 „ — „	
4.	4½% „ „ „ „ 1885	200 „ — „	
5.	4½% listy zast. galic. Banku krajowego . .	100 „ — „	
6.	4% książeczka galic. Banku krajowego . .	26 „ 35 „	20.226 zł. 35 ct.
Stan bierny:			— „ — „
Czysty stan czynny			**20.226 zł. 35 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889.			20.200 „ — „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o			**26 zł. 35 ct.**

Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

ubogich sług prywatnych“.

za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów						
		a) od 6% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1873 . . . . 981 zł. — ct.						
		b) od 5% listów. zast. galic. Tow. kredyt. ziemskiego . . . 2 „ 50 —						
		c) od 5% węgierskiej renty papier. 170 „ — „						
		d) od 4½% obligacyj poż. kraj. z roku 1883 . . . . 11 „ 25 „						
		e) od 4½% obligacyj poż. kraj. z roku 1885 . . . . 4 „ 50 „						
		f) od 4½% listów zast. galic. Banku krajowego . . . 2 „ 25 „						
		razem . . 1.171 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne . . — „ 53 „						
		czysty dochód	1.170	97	1.170	97		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890	—	—	—	—		
		Razem . .	—	—	**1.170**	**97**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia	726	66	726	66		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	444	31		
		Razem . . .	—	—	**1.170**	**97**	—	—

Uwaga. Wskutek śmierci fundatora w roku 1890 fundacya ta weszła w tymże roku w życie. Wykazany zapas ostateczny majątku obrotowego w gotówce **444 zł. 31** ct. przeniesiony został w roku 1891 w myśl listu fundacyjnego do majątku zarodowego i sfruktyfikowany na rzecz tegoż majątku.

LW. 41.341/1891.

XXV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza

Fundusz V. „posagowy dla

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . 101 zł. 65 ct od tego spieniężone . . 100 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	1	65	1	65		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890 w efektach . .	—	—	10.200	—		
		Razem . . .	—	—	**10.201**	**65**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 100 zł. — ct. od tego za spieniężone efekta 100 „ — „						
		czysty wydatek . . .	—	—	—	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	10.201	65		
		Razem . .	—	—	**10.201**	**65**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:			
1. 6% obligacye pożyczki krajowej z roku 1873	6 800 zł. — ct.		
2. 5% węgierska renta papierowa . .	3.300 „ — „		
3. 4½% obligacye pożyczki krajowej z r. 1883	100 „ — „		
4. 4% książeczka galic. Banku krajowego	1 „ 65 „		
		10.201 zł.	65 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		**10.201** zł.	**65** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889		10.200 „	— „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o		**1** zł.	**65** ct.

Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

ubogich dziewcząt służących“.

za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów: *a)* od 6% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1873 . . . 414 zł. — ct. *b)* od 5% węgierskiej renty papierowej . . . . . 165 „ — „	579	—	579	—	—	—
	2	Dwa posagi, ulokowane na odrębne książeczki gal. Kasy oszczędności we Lwowie pobrano w tymczasowe przechowanie	522	50	522	50	—	—
		Suma dochodów . .	1.101	50	1.101	50	—	—
	3	do tego: Zapas z początkiem roku 1890 . . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . . .	—	—	**1.101**	**50**	—	—
		Wydatki.						
	1	Dwa posagi wydane do ulokowania na odrębne książeczki gal. Kasy oszczędn. po 261 zł 25 ct. 522 zł. 50 ct. 5% odsetki od tychże posagów wypłacono uprawnionym przy losowaniu na rękę . . . 27 „ 50 „	550	—	550	—	—	—
	2	Dwa posagi ulokowane na odrębne książeczki gal. Kasy oszczędności we Lwowie — do wydania uprawnionym	522	50	261	25	261	25
		Suma wydatków . .	1.072	50	811	25	261	25
		do tego:						
	3	**Zapas** z końcem roku 1890: *a)* w efektach . . . . 261 zł. 25 ct. *b)* w gotówce . . . . 29 „ — „	—	—	290	25	—	—
		Razem . . .	—	—	**1.101**	**50**	**261**	**25**

Uwaga. W skutek śmierci fundatora w roku 1890, fundacya ta weszła w życie w tym roku. Potrąciwszy od wykazanego zapasu ostatecznego, w kwocie . . . 290 zł. 25 ct. niepodniesiony dotąd posag Pauliny Kuźmiaciewicz, ulokowany tymczasowo na książeczkę gal. Kasy oszczędności Nr. 24.824/90 . . . . . 261 „ 25 „

pozostaje reszta w gotówce . . . . . 29 zł. — ct.

którą w myśl listu fundacyjnego przeniesiono w roku 1891 do majątku zarodowego i na rzecz tego majątku sfruktyfikowano.

LW. 41.342/1891.

XXVI. Fundacya ś. p. Dra Józefa Kazimierza

Fundusz VI. „ku wspieraniu ubogich

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1890 w efektach . .	—	—	13.033	93		
		Razem . .	—	—	**13.033**	**93**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	13.033	93		
		Razem . .	—	—	**13.033**	**93**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:			
1. 4% węgierska renta złota	7.900 zł. — ct.		
2. 5% „ „ papierowa	100 „ — „		
3. 5% austryacka renta papierowa	5.000 „ — „		
4. 4% książeczka galic. Kasy oszczędności . .	33 „ 93 „	13.033 zł.	93 ct.
Stan bierny:		— „	— „
Czysty stan czynny		**13.033 zł.**	**93 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889		13.033 „	93 „
okazuje się iż **stan majątku pozostał niezmieniony**		— zł.	— ct.

Malinowskiego im. „Najjaśniejszego Pana“.

chłopców uczących się rzemiosła“.

z a r o k 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% węgierskiej renty złotej 360 zł. 24 ct.						
		b) od 5% „ „ papier. 5 „ — „						
		c) od 5% austr. renty papierowej 125 „ — „	490	24	490	24		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890	—	—	—	—		
		Razem . .	—	—	**490**	**24**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla dziesięciu chłopców uczących się rzemiosła po . . . . 30 zł. — ct.	270	—	180	—	90	—
	2	Koszta insercyjne	25	12	25	12	—	—
		Suma wydatków . .	295	12	205	12	90	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	285	12	—	—
		Razem . .	—	—	**490**	**24**	—	—

Uwaga. Wskutek śmierci fundatora w roku 1890 fundacya ta weszła w tymże roku w życie.
Potrąciwszy od wykazanego zapasu ostatecznego w gotówce . . 285 zł. 12 ct.
zaległość bierną (niepodniesione w roku 1890 raty wsparć trzy po 30 zł.) w kwocie . . . . . 90 „ — „
okazuje się czysty zapas majątku obrotowego w gotówce . . . **195 zł. 12 ct.**
który przeniesiono w roku 1891 do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano.

XXVII. Fundacya Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej imienia „J. I. Kraszewskiego“.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . 2.032 zł. — ct.						
		od tego spieniężone . . 2.000 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	32	—	32	—		
	2	Gotówka pobrana za spieniężone efekta . . . . . 2.018 zł. — ct.						
		od tego wydana na zakupno efektów . . . . . 2.018 „ — „						
		czysty dochód . . .	—	—	—	—		
	3	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% listów zast. galic. Towarzystwa kredyt. ziemskiego 50 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. galic. Towarzystwa kredyt. ziemskiego 45 „ — „						
		c) od 4½% listów zast. galic. Banku krajowego . . . 45 „ — „	140	—	140	—		
		Suma dochodów . .	172	—	172	—		
	4	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . 70 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . 3.049 „ 42 „	—	—	3.119	42		
		Razem . . .	—	—	3.291	42	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocie Klementyny z Kobrów Starzewskiej .	150	—	150	—		
		Suma wydatków . .	150	—	150	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . 60 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . 3.081 „ 42 „	—	—	3.141	42		
		Razem . . .	—	—	3.291	42	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 60 zł. — ct.

b) w efektach:

1. 4½% listy zast. gal. Towarzystwa kred. ziemsk. 1.000 zł. — ct.
2. 4½% listy zastawne galic. Banku krajowego . 2.000 „ — „
3. 4% książeczka gal. Banku krajowego . . 81 „ 42 „ 3.081 „ 42 „

Suma stanu czynnego . . . . 3.141 zł. 42 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **3.141 zł. 42 ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889 . . . . . 3.119 „ 42 „

okazuje się **przyrost** majątku w efektach o . . . . . **22 zł. — ct.**

mianowicie: **przyrost** w efektach . . . . . 32 zł. — ct.

zaś **ubytek** w gotówce . . . . . 10 „ — „

czysty **przyrost** j. w. . . . . **22 zł. — ct.**

Uwaga. Pozostały zapas gotówki 60 zł. przeznaczony jest na wypłatę dożywocia w I. półroczu 1891 r. Fundacya wejdzie w życie dopiero po śmierci dożywotniczki.

LW. 41.352/1891.

XXVIII. Fundacya imienia Antoniego Schiffnera.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	42	—	42	—		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 42 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . 1.639 „ 85 „	—	—	1.681	85		
		Razem . . .	—	—	**1.723**	**85**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	42	—	42	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890 w efektach . .	—	—	1.681	85		
		Razem . . .	—	—	**1.723**	**85**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. $4^1/_2$% listy zast. galic. Tow. kredyt. ziemskiego .	1.600 zł. — ct.		
2. los miasta Krakowa	20 „ — „		
3. 4% książeczka galic Banku krajowego . .	61 „ 85 „	1.681 zł.	85 ct.
Stan bierny:		— „	— „
Czysty stan czynny		**1.681 zł.**	**85 ct**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889 . . .		1.681 „	85 „
okazuje się **iż stan majątku pozostał niezmieniony** .		— zł.	— ct.
a mianowicie: przybyło w efektach .	42 zł. — ct.		
ubyło w gotówce . .	42 „ — „		
Stan niezmieniony jak wyżej . . .		— zł.	— ct.

XXVIII. Fundacya imienia Antoniego Schiffnera.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z końcem roku 1890	—	—	—	—	—	—
		Razem . . .	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1890	—	—	—	—	—	—
		Razem . . .	—	—	—	—	—	—

Uwaga. Kupony od efektów pobiera wprost A. Schiffner na cele fundacyi.

XXIX. Fundacya Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1890 w efektach . .	—	—	**4.494**	**35**	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1890 w efektach . .	—	—	**4.494**	**35**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:			
1. 4½% listy zast. galic. Tow. kredyt. ziemskzego	4.400 zł. — ct.		
2. 4% książeczka galic. Kasy oszczędności . .	61 „ 35 „		
3. 4% „ „ Banku krajowego . .	33 „ — „	4.494 zł. 35 ct.	
Stan bierny		— „ — „	
Czysty stan czynny		**4.494 zł. 35 ct.**	
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889		4.494 „ 35 „	
okazuje się **iż stan pozostał niezmieniony**		— zł. — ct.	

XXIX. Fundacya Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4½% listów zast. galic. Tow. kredyt. ziemskiego	198	—	198	—		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	104	—		
		Razem . .	—	—	**302**	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcie dla czterech ubogich ciemnych . . .	200	—	200	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	102	—		
		Razem . .	—	—	**302**	—	—	—

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny w majątku obrotowym w gotówce przeznaczony jest na wypłatę półrocznych rat wsparć, zapadłych dnia 1. Stycznia 1891 roku.

XXX. Fundacya Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan w Galicyi.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	**Stan** od roku 1884 **niezmieniony,** mianowicie: *a)* w 5% obligacyach jednolitego długu państwa w papierach oprocentowanych 32.900 zł. — ct. *b)* w 4% książ. gal. Kasy oszczęd. 68 „ 73 „ Ogółem w efektach imiennej wartości .	—	—	**32.968**	**73**	—	—
		B. Majątek obrotowy.						
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów: *a)* od 5% obligacyj jednolitego długu państwa . . 1.381 zł. 80 ct. *b)* od 4% książeczek galic. Banku krajowego . . . . 29 „ 07 „	1.410	87	1.410	87		
	2	Efekta zakupione . . . . 1.392 zł. 67 ct. od tego spieniężone . . 1.005 „ 90 „ czysty dochód . . .	386	77	386	77		
		Suma dochodów	1.797	64	1.797	64		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890: *a)* w gotówce . . . . 375 zł. 90 ct. *b)* w efektach (książ. Banku kraj.) 1.005 „ 90 „	—	—	1.381	80		
		Razem . . .	—	—	**3.179**	**44**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapomogi zubożałym włościanom powiatu Chrzanowskiego	1.400	—	1.400	—		
	2	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . . 1.392 zł. 67 ct. od tego za spieniężone efekta 1.005 „ 90 „ czysty wydatek . .	386	77	386	77		
		Suma wydatków	1.786	77	1.786	77		
	3	**Zapas** z końcem roku 1890 w książ. Banku kraj. .	—	—	1 392	67		
		Razem . .	—	—	**3.179**	**44**	—	—

Uwaga. Odsetki od wyżej wykazanych obligacyj, lokuje się w ciągu roku aż do terminu rozdawnictwa zapomóg w roku następnym. Powstały tym sposobem zapas ostateczny majątku obrotowego w książeczkach Banku krajowego na **1.392** zł. **67** ct. użyty został na cele fundacyi w roku 1891.

LW. 41.301/1891.

XXXI. Fundacya „Domu ubogich“ imienia Ludwika i Anny

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał hipotekowany na dobrach „Radłów“ w resztującej kwocie	77.106	31½	—	—	77.106	31½
	2	Odsetki:						
		a) od 4½% listów zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego . . 33.300 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zastaw. galic. Banku krajowego . . . . . 6.457 „ 50 „						
		c) od 4% książeczek galic. Banku krajowego . . . . . 4.760 „ 61 „	44.518	11	44.518	11		
	3	Gotówka ze sprzedaży efektów	65.066	71	65.066	71		
		Suma dochodów . . .	186.691	13½	109.584	82	77.106	31½
	4	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 30.693 zł. 84 ct.						
		b) w efektach . . . . . 948.566 „ 71 „	—	—	979.260	55		
		Razem .	—	—	**1,088.845**	**37**	—	—
		Wydatki.						
		A. Koszta budowy.						
	1	Wydatki na koszta dalszej budowy zakładu z kredytów w sumie 54.000 zł.	54.000	—	54.000	—	—	—
	2	Koszta wewnętrznego urządzenia zakładu . . .	50.000	—	50.000	—	—	—
	3	„ podróży i dyety z powodu kontroli budowy zakładu	96	—	96	—	—	—
	4	Sprzedano książeczki Banku krajowego, na pokrycie kosztów budowy i urządzenia	65.066	71	65.066	71	—	—
		Suma wydatków na koszta budowy	169.162	71	169.162	71	—	—
		B. Koszta zarządu.						
	5	Koszta utrzymania ubogich nieuleczalnych i kalek, tudzież koszta czasowego utrzymania rekonwalescentów, w czasie od 1. lipca do końca grudnia 1890	10.000	—	10.000	—	—	—
		Ogólna suma wydatków	179.162	71	179.162	71	—	—
	6	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 26.182 zł. 66 ct.						
		b) w efektach . . . . . 883.500 „ — „	—	—	909.682	66	—	—
		Razem .	—	—	**1,088.845**	**37**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 26.182 zł. 66 ct.

b) w efektach:

1. 4½% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego . 740.000
2. 4½% listy zastawne galicyjskiego Banku krajowego . . . . . 143.500 883.500 „ — „

c) Należytość czynna w reszcie kapitału za sprzedane dobra „Radłów“ . . . . . 77.106 „ 31½ ct.

d) Wartość dóbr i realności. —Wartość zakładu „Dom ubogich“, wedle poszczególnienia jak niżej 675.596 „ —— „

Suma stanu czynnego . . . 1,662.384 „ 97½ „

Stan bierny . . . . . — „ —— „

Czysty stan czynny . . . . . **1,662.384 zł. 97½ ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889 . . . . . 1,056.366 „ 86½ „

okazuje się czysty **przyrost** majątku o . . . . . 606.018 zł. 11 ct.

Mianowicie: przyrost z powodu wstawienia wartości zakładu w sumie . . . . 675.596 zł. — ct.

ubytek w gotówce z powodu wkładów poczynionych na budowę w kwocie 69.577 „ 89 „

przyrost czysty jak wyżej . . . **606.018 zł. 11 ct.**

Helclów w Krakowie. — Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Wykazany powyżej ubytek powstał z powodu:			
a)	zmniejszenia się zapasu gotówki o	4.511 zł. 18 ct.	
b)	„ „ „ efektów o	65.066 „ 71 „	
	czysty ubytek jak wyżej . . .		**69.577 zł. 89 ct.**

W wykazanym powyżej czystym stanie czynnym z końcem roku 1890 mieści się także wartość realności zakupionych w Krakowie pod budowę „Domu ubogich“, tudzież wkłady już poczynione celem zrealizowania celów fundacyi.

Mianowicie wydano:	na zakupno realności w roku 1883	11.000 zł. — ct.	
„ „ „ „ „	1885	20.000 „ — „	
„ rozpoczęcie budowy w roku	1885	18.100 „ — „	
„ budowę „ „	1886	120.900 „ — „	
„ „ „ „	1887	133.000 „ — „	
„ „ „ „	1888	118.740 „ — „	
„ „ „ „	1889	139.760 „ — „	
„ sprawienie bielizny „ „	1889	10.000 „ — „	
„ budowę „ „	1890	54.096 „ — „	
„ wewnętrzne urządzenie „	1890	50.000 „ — „	
	Razem do końca roku 1890 . .	675.596 zł. — ct.	

Uwaga. 1. Oprócz wykazanych w stanie majątku efektów w imiennej wartości na 883.500 zł. posiada jeszcze ta fundacya 9 sztuk akcyj użytkowania Towarzystwa c. k. austryackiej kolei państwowej od których (jako swego czasu wylosowanych a zatem w stan efektów niewchodzących) pobiera się jedynie przypadającą czasami na nie dywidendę, której w tym roku akcye te nie przyniosły.

2. Zamknięcie niniejsze obejmuje oba majątki fundacyi, która z dniem 1. lipca 1890 roku weszła już w życie; wskutek czego wykazano osobno koszta budowy od kosztów zarządu.

Wypłata resztujących należytości przedsiębiorcom za budowę, tudzież wydatków za roboty nadkosztorysowe — nastąpiła w roku 1891, dlatego też z końcem tegoż roku 1891 nastąpi uregulowanie tej sprawy — mianowicie rozdział majątku zarodowego od obrotowego, od którego to czasu również utworzenie funduszu rezerwowego, po myśli punktu 7. artykułu 7. aktu fundacyjnego nastąpi.

LW. 41.355/1891.

XXXII. Fundusz „Macierzy polskiej“.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Datek na kapitał żelazny funduszu „Macierzy polskiej“ od klubu polskiego „Ognisko“ w Pradze	25	—	25	—		
	2	Efekta zakupione . . . . 12.404 zł. 70 ct. od tego spieniężone . 12.331 „ 33 „						
		rzeczywiste przykupno	73	37	73	37		
	3	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	80	67	80	67		
		Suma dochodów	179	04	179	04		
	4	**Zapas** z początkiem roku 1890 w efektach	—	—	34.036	33		
		Razem	—	—	**34.215**	**37**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 12.467 zł. 80 ct. od tego za spieniężone efekta 12.387 „ 13 „						
		czysty wydatek	80	67	80	67		
	2	Efekta wydane do winkulacyi . 5.600 zł. — ct. od tego pobrane w winkulacyi 5.600 „ — „						
		czysty wydatek	—	—	—	—		
		Suma wydatków	80	67	80	67		
	3	**Zapas** z końcem roku 1990:						
		a) w gotówce . . . . 25 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . 34.109 „ 70 „	—	—	34.134	70		
		Razem	—	—	**34.215**	**37**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			25 zł. — ct.
b) w efektach:			
1. 4½% listy zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk.	22.600 zł. — ct.		
2. 4½% „ „ „ Banku krajowego	10.900 „ — „		
3. 4½% obligacye pożyczki krajowej z roku 1883	500 „ — „		
4. 4% książeczka galic. Banku krajowego	104 „ 70 „		
5. 4% „ krakowskiej Kasy oszczędności	5 „ — „		34.109 zł. 70 ct.
Suma stanu czynnego			34.134 zł. 70 ct.
Stan bierny:			— „ — „
Czysty stan czynny			**34.134 zł. 70 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889			34.036 „ 33 „
okazuje się **przyrost** majątku o			**98 zł. 37 ct.**
a mianowicie przybyło: *a)* w gotówce	25 zł. — ct.		
b) w efektach	73 „ 37 „		
Czysty przyrost jak wyżej			**98 zł. 37 ct.**

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy		Należytość zł.	Należytość ct	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.							
	1	Subwencye i datki dobrowolne:							
		a) subwencya z funduszu kraj.	3.000 zł. — ct.						
		b) „ gminy miasta Lwowa	200 „ — „						
		c) datki od rozmaitych osób	11 „ 50 „	3.211	50	3.211	50		
	2	Dochody ze sprzedaży wydawnictw własnych		3.406	09	3.406	09		
	3	Odsetki od efektów:							
		a) od 5% listów zast. galic. Tow. kredyt. ziemskiego	167 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% listów zast. galic. Tow. kredyt. ziemskiego	1.017 „ — „						
		c) od 4½% listów zast. galic. Banku krajowego	351 „ — „						
		d) od 4½% obligacyj pożyczki kraj. z roku 1883	11 „ 25 „						
		e) od 4% książ. gal. Banku kraj.	2 „ 83 „						
		razem	1.549 zł. 58 ct.						
		od tego odsetki bierne	10 „ 59½ „						
		czysty dochód		1.538	98½	1.538	98½		
		Suma dochodów		8.156	57½	8.156	57½		
	4	**Zapas** z początkiem roku 1890		—	—	—	—		
		Razem		—	—	**8.156**	57½	—	—
		Wydatki.							
	1	Koszta wydawnictw własnych:							
		a) honorarya autorskie i ryciny	461 zł. — ct.						
		b) druk wydawnictw	1.100 zł — „						
		c) oprawa „	417 „ 47 „						
		d) wydawnictwo kalend. „Macierzy“	200 „ — „						
		e) „ czasopisma „Niedziela“	2.100 „ — „	4.278	47	4.278	47		
	2	Zasiłki naukowe dla dzieci niezamożnych rodziców		650	—	650	—		
	3	Druk wzorów kancelaryjnych, służba i rozmaite wydatki administracyjne		988	65	988	65		
	4	Wynagrodzenie sekretarza		300	—	300	—		
	5	Gotówka przeniesiona do majątku zarodowego		80	67	80	67		
	6	Zwrot zaliczki funduszowi kraj. pobranej w r. 1889		679	94½	679	94½		
		Suma wydatków		6.977	73½	6.977	73½		
	7	**Zapas** z końcem roku 1890 w gotówce		—	—	1.178	84		
		Razem		—	—	**8.156**	57½	—	—

Uwaga. Wydatkami tej fundacyi zarządza Rada wykonawcza, na której żądanie asygnuje się wypłaty w miarę potrzeby. Czyste nadwyżki dochodów z wydawnictw własnych składa taż Rada na rzecz fundacyi do Kasy krajowej, w której złożony jest majątek funduszu „Macierzy“. — Powyższy rachunek obejmuje tedy jedynie wynikłości, wypływające z obrotu kasowego w Wydziale krajowym.

LW. 41.356/1891.

XXXIII. Fundacya Feliksy Maryi z hr. Golejewskich Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców Polaków.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana za spieniężone efekta . . . . . 10.268 zł. 11 ct. od tego wydana na zukupno efektów . . . . . 10.175 „ — „ czysty dochód . . .	93	11	93	11		
		Suma dochodów . . .	93	11	93	11		
	2	Zapas z początkiem roku 1890 w efektach . .	—	—	100.269	39		
		Razem . . .	—	—	**100.362**	**50**	—	—
		Wydatki.						
	1	Efekta spieniężone . . . 10.268 zł. 11 ct. od tego zakupione . . . 10.000 „ — „ czysty wydatek . . .	268	11	268	11		
	2	Gotówka wydana za kupony bierne	93	11	93	11		
	3	Efekta wydane do zamiany . . 16.000 zł. — ct. od tego pobrane z wymiany 16.000 „ — „ czysty wydatek . . .	—	—	—	—		
		Suma wydatków . . .	—	—	361	22		
	4	Zapas z końcem roku 1890 w efektach . .	—	—	100.001	28		
		Razem . . .	—	—	**100.362**	**50**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 5% nieprem. listy gal. Banku hipotecznego . 100.000 zł. — ct.
2. 4% książeczka galic. Banku krajowego . . 1 „ 28 „ — 100.001 zł. 28 ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **100.001 zł. 28 ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889 . . . . . 100.269 „ 39 „

okazuje się **ubytek** majątku w efektach o . . . . . **268 zł. 11 ct.**

który powstał w skutek zakupna, za wylosowane 5% nieprem. listy Banku hipotecznego imiennej wartości 10.000 zł., nowych takichże listów, tejże samej wartości i w skutek pokrycia wydatku za kupony ubiegłe przy tem zakupnie.

Uwaga. Dochody z kuponów aż do czasu wejście w życie fundacyi, pobiera fundatorka.

LW. 41.351/1891.

XXXIV. Fundusz z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1890 w efektach . .	—	—	574	16	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	574	16	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. książeczka Banku krajowego Nr. 632 (dla szkoły agronomicznej w Dublanach) . 287 zł. 08 ct.
2. książeczka Banku krajowego Nr. 683 (na cele oświaty ludowej.) . . 287 „ 08 „

574 zł. 16 ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . 574 zł. 16 ct.

W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1889 . . . . . 574 „ 16 „

okazuje się iż **stan został niezmieniony** . . . . . — zł. ct.

XXXV. Fundusz ku podniesieniu rybactwa

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Ściągnięte grzywny za przekroczenie ustawy rybackiej i uzyskane kwoty ze sprzedaży skonfiskowanych ryb i przyrządów rybackich . . .	498	49½	488	74½	9	75
	2	Ze sprzedaży chromolitografowanej mapy obrazowej ryb krajowych	235	20	174	30	60	90
	3	Zaliczka z funduszu krajowego na pokrycie chwilowego niedoboru	35	01	35	01	—	—
	4	Efekta zakupione	995	46	995	46	—	—
		Suma dochodów . .	1.764	16½	1.693	51½	70	65
	5	**Zapas** z początkiem roku 1890 w gotówce . .	—	—	318	47	—	—
		Razem . . .	—	—	**2.011**	**98½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zarządowi Towarzystwa rybackiego w Krakowie na opłatę należytości Hartingerowi w Wiedniu za przechowanie płyt litograficznych . . .	10	10½	10	10½	—	—
	2	Koszta ogłoszeń i portoryów	10	96	10	96	—	—
	3	Funduszowi krajowemu (zwrot zaliczki udzielonej na pokrycie chwilowego niedoboru) . . .	35	01	—	—	35	01
	4	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	995	46	995	46	—	—
		Suma wydatków . .	1.051	53½	1.016	52½	35	01
	5	**Zapas** z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	995	46	—	—
		Razem . . .	—	—	**2.011**	**98½**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: 1. Zapas kasowy w efektach (książeczka wkładkowa Banku krajowego) . . . . . 995 zł. 46 ct.
2. Należytości czynne . . . . . 70 „ 65 „
Suma stanu czynnego . . 1.066 zł. 11 ct.

Stan bierny: Należytości bierne . . . . . 35 „ 01 „

Czysty stan czynny . . . . . **1.031 zł. 10 ct.**

W porównaniu z czystym stanem czynnym, wykazanym z końcem roku 1889 . 550 „ 30 „

okazuje się **przyrost** majątku o . . . **480 zł. 80 ct.**

a mianowicie: przyrost w efektach o . . . . 995 zł. 46 ct.
ubyło: w gotówce o . . . . . 318 zł. 47 ct.
w należytościach czynnych o 161 „ 18 „ 479 „ 65 „
pozostaje . . . . . 515 zł. 81 ct.
należytości bierne . . . . . 35 „ 01 „
w ogóle **przyrost** jak wyżej o . . . **480 zł 80 ct.**

LW. 48.258/1891.

XXXVI. Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1890 w efektach . . .	—	—	**9.103**	**66**	—	—
		Wydatki.						
	2	**Zapas** z końcem roku 1890 w efektach	—	—	**9.103**	**66**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. $4\frac{1}{2}\%$ listy zast. gal. Towarzystwa kred. ziemsk.	9.100 zł. — ct.		
2. 4% książeczka galic. Banku krajowego . .	3 „ 66 „	9.103 zł.	66 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		**9.103 zł.**	**66** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889		9.103 „	66 „
okazuje się **iż stan pozostał niezmieniony**		— zł.	— ct.

XXXVI. Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast. galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk. 409 zł. 50 ct.						
		b) od 4% spieniężonej książeczki gal. Banku krajowego . 4 „ 26 „	413	76	413	76		
	2	Efekta zakupione . . . 204 zł. 75 zł.						
		od tego spieniężone . . 204 „ 75 „						
		rzeczywiste przykupno . .	—	—	—	—		
		Suma dochodów	413	76	413	76		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . 208 zł. 53 ct.						
		b) w efektach . . . . 204 „ 75 „	—	—	413	28		
		Razem . . .	—	—	**827**	**04**	—	—
		Wydatki.						
	1	Odesłano Chaimowi Oranżowi w Krakowcu, do rozdania ubogim izraelitom tamże . . .	413	28	413	28		
	2	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . . 204 zł. 75 ct.						
		od tego za spieniężone efekta 204 „ 75 „						
		czysty wydatek . . .	—	—	—	—		
		Suma wydatków	413	28	413	28		
	3	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . 209 zł. 01 ct.						
		b) w efektach . . . . 204 „ 75 „	—	—	413	76		
		Razem . . .	—	—	**827**	**04**	—	—

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny w majątku obrotowym został w roku 1891 użyty na cele fudacyi.

LW. 41.334/1891.

XXXVII. Fundacya Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		D o c h o d y.						
	1	Zapas z początkiem roku 1890 w efektach . . .	—	—	8.404	—	—	—
		W y d a t k i.						
	2	Zapas z końcem roku 1890 w efektach	—	—	8.404	—	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. $4^1/_2$% listy zastawne Banku krajowego . . .	8.400 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego	4 „ — „	8.404 zł. — ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny		8.404 zł. — ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889		8.404 „ — „
okazuje się iż **stan pozostał niezmieniony**		— „ — „

XXXVII. Fundacya Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4½ % listów zastaw. Banku krajowego	378	—	378	—		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	297	80		
		Razem . . .	—	—	**675**	**80**	—	—
		Wydatki.						
	1	Łukowskiej Teofili wydano na wsparcia za r. 1890	297	80	297	80		
	2	Wymierzona od fundacyi należytość rządowa .	522	60	40	20	482	40
		Suma wydatków . . .	820	40	338	—	482	40
	3	**Zapas** z końcem roku 1890 w gotówce	—	—	337	80	—	—
		Razem . . .	—	—	**675**	**80**	—	—

Uwaga. Wykazany zapas w gotówce 337 zł. 80 ct. zużyty został w roku 1891 na wsparcie osieroconych dziewcząt.

LW. 41.333/1891.

XXXVIII. Fundacya posagowa ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich dla biednych moralnie prowadzących się dziewcząt.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	21.239	82	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	21.239	82	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektaeh:

1. 4% los państwowy z roku 1860	500 zł. — ct.		
2. 5% austryacka renta srebrna	20.650 „ — „		
3. 4% książeczka galic. Kasy oszczędności . .	89 „ 82 „	21.239 zł.	82 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		21.239 zł.	82 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889.		21.239 „	82 „
okazuje się iż stan pozostał niezmieniony		— zł.	— ct.

XXXVIII. Fundacya posagowa ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich dla biednych moralnie prowadzących się dziewcząt.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% losu państwowego z r. 1860 20 zł. — ct.						
		b) od 5% austryackiej renty srebrnej 867 „ 30 „	887	30	887	30		
	2	Efekta zakupione . . . . 858 zł. — ct.						
		od tego wydano (jako posagi) 858 „ — „						
		czysty dochód	—	—	—	—		
		Suma dochodów . .	887	30	887	30		
	3	**Zapas** z końcem roku 1890 w gotówce . .	—	—	860	07		
		Razem . . .	—	—	**1.747**	**37**	—	—
		Wydatki.						
	1	Posagi dla trzech dziewcząt po 286 zł. . . .	858	—	858	—		
	2	Koszta inscrcyjne	22	18	22	18		
		Suma dochodów .	880	18	880	18		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890 w gotówce . .	—	—	867	19		
		Razem . . .	—	—	**1.747**	**37**	—	—

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny w gotówce 867 zł. 19 ct. przeznaczony jest na wypłatę posagów w roku 1891.

LW. 41.332/1891.

XXXIX. Fundacya ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich dla ubogich wdów po nauczycielach ludowych.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	30	—	30	—		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	30	—	30	—		
		Suma dochodów	60	—	60	—		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890 w efektach	—	—	21.819	08		
		Razem	—	—	**21.879**	**08**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	30	—	30	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890 w efektach	—	—	21.849	08		
		Razem	—	—	**21.879**	**08**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4% losy państwowe z roku 1854	500 zł. — ct.		
2. 5% austryacka renta srebrna	20.650 „ — „		
3. 4½% listy zastawne galicyjskiego Banku krajowego	600 „ — „		
4. 4% książeczka galicyjskiego Banku krajowego	99 „ 08 „	21.849 zł.	08 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynnny		**21.849 zł.**	**08 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889		21.819 „	08 „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o		**30 „**	— „

XXXIX. Fundacya ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich dla ubogich wdów po nauczycielach ludowych.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% losów państwowych z roku 1854 . . . . . 16 zł. 80 ct.						
		b) od 5% austryackiej renty srebrnej . . . . . 867 „ 30 „						
		c) od 4½% listów zastawnych gal. Banku krajowego . . . . . 27 „ — „	911	10	911	10		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	35	33		
		Razem . . .	—	—	**946**	**43**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dożywotnie dziewięciu wdowom po 100 zł.	900	—	900	—		
	2	Gotówka przeniesiona do majątku zarodowego . .	30	—	30	—		
		Suma wydatków . . .	930	—	930	—		
	3	**Zapas** z końcem roku 1890 w gotówce	—	—	16	43		
		Razem . . .	—	—	**946**	**43**	—	—

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny w gotówce 16 zł. 43 ct. pozostawiono nieulokowany na ewentualne drobne wydatki majątku obrotowego.

LW. 41.331/1891.

XL. Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolf „na rzecz przytułku dla dotkniętych wielką chorobą“.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) 5% od obligacyj indemnizac. 96 zł. 86 ct.						
		b) 4½% od listów zast. gal. Banku kraj. 63 „ — „						
		c) 4% od książ gal. Kasy oszczęd. 446 „ 47 „						
		razem . 606 zł. 33 ct.						
		od tego odsetki bierne . . 23 „ 25 „						
		czysty dochód . .	583	08	583	08		
	2	Efekta zakupione . . . . 2.031 zł. 89 ct.						
		od tego spieniężone . . 1.423 „ 04 „						
		czysty dochód	608	85	608	85		
	3	Zwrot zaliczki od fund. hr. Weissenwolf „dla obłąkanych ozdrowieńców“	21	67	—	—	21	67
		Suma dochodów . .	1.213	60	1.191	93	21	67
	4	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . 116 zł. 20½ ct.						
		b) w efektach . . . . 3.907 „ 66 „	—	—	4 023	86½		
		Razem . .	—	—	**5.215**	**79½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efek. 2.019 zł. 89 ct..						
		od tego za spieniężone efekta 1.423 „ 04 „						
		czysty dochód . .	596	85	596	85		
	2	Zaliczka dana fund. hr. Weissenwolf „dla obłąkanych ozdrowieńców“	21	67	21	67		
		Suma wydatków . .	618	52	618	52		
	3	**Zapas** z końcem roku 1890						
		a) w gotówce . . . . 80 zł. 76½ ct.						
		b) w efektach . . . . 4 516 „ 51 „	—	—	4.597	27½		
		Razem .	—	—	**5.215**	**79½**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			80 zł. 76½ ct.
b) w efektach:			
1. 5% obligacye indemnizacyjne	2.050 zł. — ct.		
2. 4½% listy zastawne galic. Banku krajowego . . .	2 400 „ — „		
3. 4% książeczka galic. Banku krajowego	66 „ 51 „	4.516 „ 51 „	
c) Należytość czynna: Zwrot zaliczki od fund. hr. Weissenwolf „dla obłąkanych ozdrowieńców“ (poz. 4. wydatków)		21 „ 67 „	
Suma stanu czynnego . . .		4 618 zł. 94½ ct.	
Stan bierny		— „ — „	
Czysty stan czynny		4.618 „ 94½ „	
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889		4.023 „ 86½ „	
okazuje się **przyrost** majątku o		595 zł 08 ct.	
a mianowicie: przybyło w efektach . . 608 zł. 85 ct.			
„ w należytości czynnej 21 „ 67 „	630 zł. 52 ct.		
ubyło w gotówce	35 „ 44 „		
Czysty przyrost jak wyżej . .		595 zł. 08 ct.	

Uwaga. Fundacya ta odebrana w zarząd Wydziału krajowego w roku 1887, nie weszła jeszcze w życie. Wykazany zapas ostateczny w gotówce 80 zł. 76½ ct., jakoteż zwrócona od fund. hr. Weissenwolf „dla obłąkanych ozdrowieńców“ w roku 1891 zaliczka w gotówce 21 zł. 67 ct. użyte zostały w roku 1891 na zakupno efektów.

LW. 41.400/1891.

XLI. Fundacya ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4½ obligacyj pożyczki krajowej z r. 1885	94	50	94	50		
	2	Efekta zakupione	47	25	47	25		
		Suma dochodów . .	141	75	141	75		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890 w efektach .	—	—	2.136	80		
		Razem .	—	—	**2.278**	**55**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	47	25	47	25		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . 47 zł. 25 ct.						
		b) w efektach . . . . 2.184 „ 05 „	—	—	2.231	30		
		Razem . .	—		2.278	**55**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			47 zł. 25 ct.
b) w efektach:			
1. 4½ % obligacye pożyczki krajowej z roku 1885	2.100 zł. — ct.		
2. 4% książeczka gal. Banku krajowego .	84 „ 05 „		2.184 „ 05 „
Suma stanu czynnego			2.231 zł. 30 ct.
Stan bierny:			— „ — „
Czysty stan czynny			**2.231 zł. 30 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889			2.136 „ 80 „
okazuje się **przyrost** majątku o			**94 zł. 50 ct.**
a mianowicie przybyło: *a)* w efektach . . .	47 zł. 25 ct.		
b) w gotówce . . .	47 „ 25 „		
Czysty przyrost jak wyżej .			**94 zł 50 ct.**

Uwaga. Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie. Wykazany zapas ostateczny w gotówce **47 zł. 25 ct.** sfruktyfikowany został w roku 1891 na rzecz majątku żelaznego.

LW. 41.299/1891.

XLII. Fundacya bursy imienia ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast. gal. Towarzystwa kredyt. ziemskiego 450 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zastaw. gal. Banku krajowego . . 56 „ 25 „						
		razem . 506 zł. 25 ct.						
		od tego odsetki bierne 8 „ 40 „						
		czysty dochód . . .	497	85	497	85		
	2	Efekta zakupione	735	23	735	23		
		Suma dochodów . . .	1.233	08	1.233	08		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890.						
		a) w gotówce . . . . 492 zł. 78 ct.						
		b) w efektach . . 10.952 „ 57 „	—	—	11.445	35		
		Razem . .	—	—	**12.678**	**43**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	729	63	729	63		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . 261 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . 11.687 „ 80 „	—	—	11.948	80		
		Razem . .	—	—	**12.678**	**43**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 261 **zł.** — ct.

b) w efektach:

1. 4½% listy zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk. . 10.000 zł. — ct.
2. 4½% „ „ „ Banku krajowego . . 1.600 „ — „
3. 4% książeczka gal. Banku krajowego . . 87 „ 80 „ 11.687 „ 80 „

Suma stanu czynnego . . . 11.948 zł. 80 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **11.948 zł. 80 ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889 . . . . . 11.445 „ 35 „

okazuje się **przyrost** majątku o . . . . . **503 zł. 45 ct.**

a mianowicie: przybyło w efektach . . . . 735 zł. 23 ct.

ubyło w gotówce . . . . . 231 „ 78 „

Czysty przyrost jak wyżej . . **503 zł. 45 ct.**

Uwaga. Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie. Dochody majątku żelaznego tak długo będą kapitalizowane, aż urosną do kwoty, z której po opędzaniu kosztów założenia bursy i po opłaceniu należytości rządowej, przynajmniej 10 uczniów będzie mogło być utrzymywanych.

Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce **261 zł.** sfruktyfikowany został w roku 1891 na rzecz majątku żelaznego tej fundacyi.

LW. 41.350/1891.

XLIII. Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła.

Rubryka	pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . 2.472 zł. 47 ct. od tego spieniężone . . 2.320 „ 07 „						
		rzeczywiste przykupno . .	152	40	152	40		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . . .	134	50	134	50		
		Suma dochodów . .	286	90	286	90		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890 w efektach . .	—	—	2.613	15		
		Razem . . .	—	—	**2 900**	**05**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . . 2.465 zł. 37 ct. od tego za spieniężone efekta 2.330 „ 87 „						
		czysty wydatek . . .	134	50	134	50		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	2.765	55		
		Razem . . .	—	—	**2.900**	**05**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1.	$4^1/_2$% listy zast. gal.	Towarzystwa kred. ziemsk.	1.300 zł. — ct.	
2.	$4^1/_2$% „ „ „	Banku krajowego . .	1.200 „ — „	
3.	4% książeczka gal.	Kasy oszczędności . .	232 „ 67 „	
4.	4% „ „	Banku krajowego . .	32 „ 88 „	2.765 zł. 55 ct.
Stan bierny:				— „ — „
Czysty stan czynny				**2.765 zł. 55** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889				2.613 „ 15 „
okazuje się **przyrost** majątku zarodowego w efektach o				**152 zł. 40** ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% listów zast. gal. Towarzystwa kredyt. ziemsk. . 30 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Towarzystwa kredyt. ziemsk. . 58 „ 50 „						
		c) od 4½% listów zast. galic. Banku krajowego . . . 27 „ — „						
		d) od 4% książeczki galicyjskiej Kasy oszczędności . . 20 „ 07 „						
		razem . . 135 zł. 57 ct.						
		od tego odsetki bierne . . 2 „ 89 ct.						
		czysty dochód . . .	132	68	132	68		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1890 w gotówce . .	—	—	110	—		
		Razem . .	—	—	**242**	**68**	—	—
		Wydatki.						
	1	Stypendyum dla jednego ucznia krajowej szkoły zawodowej dla nauki tkactwa w Krośnie .	99	98	99	98		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	134	50	134	50		
		Suma wydatków . .	234	48	234	48		
	3	**Zapas** z końcem roku 1890 w gotówce . . .	—	—	8	20		
		Razem . .	—	—	**242**	**68**	—	—

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny majątku obrotowego w gotówce 8 zł. 20 ct. sfruktyfikowany został w roku 1891 na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

LW. 41.309/1891.

XLIV. Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał fundacyjny podniesiony z c. k. głównej Kasy krajowej, jako dalsza część majątku zakładowego fundacyi — a mianowicie:						
		a) 4)½% listy zast. gal. Tow. kred. ziem. . 1.200 zł. — ct.						
		b) 4% książeczka galic. Kasy oszczędności . 6 „ 59 „	1.206	59	1.206	59		
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% list. zast. gal. Tow. kred. ziem. . 317 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% list. zast. gal. Tow. kred. ziem. 4 „ 75 „						
		c) od 4½% listów zast. Banku krajowego . 326 „ 25 „						
		d) od 4% książeczki gal. Kasy oszczędności 6 „ 17 „						
		razem . . . 654 zł. 67 ct.						
		od tego odsetki bierne . . . . . 12 „ 22 „						
		czysty dochód . . .	642	45	642	45		
	3	Efekta zakupione . . . . . 14.040 zł. 81 ct.						
		od tego spieniężone . . . . . 12.860 „ 81 „						
		rzeczywiste przykupno . . .	1.180	—	1.180	—		
	4	Kapitały hipotekowane spłacone:						
		na dobrach **Łużna** z przyległościami . . . 100.000 złp.	7.954	55	—	—	7.954	55
		Suma dochodów . . .	10.983	59	3.029	04	7.954	55
	5	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 646 zł. 75 ct.						
		b) w efektach . . . . . 13.186 „ 29 „	—	—	13.833	04	—	—
		Razem . . .	—	—	**16.862**	**08**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . 13.942 zł. 56 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . 12.975 „ 11 „						
		czysty wydatek . . .	967	45	967	45		
	2	Efekta wydane do winkulacyi . . . . . 100 zł. — ct						
		od tego pobrane z winkulacyi . . . . 100 „ — „						
		czysty wydatek . . .	—	—	—	—		
		Suma wydatków . . .	967	45	967	45		
	3	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 321 zł. 75 ct.						
		b) w efektach . . . . . 15.572 „ 88 „	—	—	15.894	63		
		Razem . . .	—	—	**16.862**	**08**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: *a)* Zapas kasowy: α) w gotówce . . . . . 321 zł. 75 ct.

β) w efektach:

1. 4½% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego . 1.300 zł. — ct.
2. 4½% „ „ „ Banku krajowego . . . . . 14.200 „ — „
3. 4% książeczka galicyjskiej Kasy oszczędności . . . . . 6 „ 59 „
4. 4% „ „ Banku krajowego . . . . . 66 „ 29 „ 15.572 zł. 88 ct.

b) Należytość czynna: kapitał hipotekowany na dobrach **Łużna** z przyległościami 100.000 złp. = ... 7.954 „ 55 „

Suma stann czynnego . . . 23.849 zł. 18 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . 23.849 zł. 18 ct.

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889 . . . . . 13.833 „ 04 „

okazuje się **przyrost** majątku o . . . . . **10.016 zł. 14 ct.**

mianowicie: przybyło w efektach . . . . . 2.386 zł. 59 ct.

„ „ należytości czynnej . . . . 7.954 „ 55 „ 10.341 zł. 14 ct.

ubyło w gotówce . . . . . 325 „ — „

Czysty przyrost jak wyżej . . . . . **10.016 zł.** ct.

Uwaga. Fundacya ta nie weszła z końcem roku 1890 jeszcze w życie. Od wykazanego pod *b)* kapitału 100.000 złp czyli 7.954 zł. 55 ct. wal. austr. obowiązani są właściciele dóbr **Łużna** z przyległościami począwszy od dnia 25. maja 1890 roku płacić 5% odsetki r o c z n i e z dołu do Kasy Wydziału krajowego. (patrz LW. 23.702/1890).

Wykazany zapas ostateczny w gotówce 321 zł. 75 ct. sfruktyfikowany został w roku 1891 na rzecz majątku żelaznego fundacyi.

LW. 41.348/1891.

XLV. Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał fundacyjny podniesiony z c. k. głównej Kasy krajowej, jako dalsza część majątku zakładowego fundacyi a mianowicie:						
		a) 4½% listy zast. gal. Tow. kred. ziemskiego 200 zł. — ct.						
		b) 4% książeczka galic. Kasy oszczędności 41 „ 54 „	241	54	241	54		
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% listów zast. gal. Tow. kred. ziem. 62 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% „ „ „ Banku kraj. 63 „ — „						
		c) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej 2 „ 25 „						
		razem . 127 zł. 75 ct.						
		od tego odsetki bierne . . . 3 „ 27½ „						
		czysty dochód . .	124	47½	124	47½		
	3	Efekta zakupione . . . . . 2.739 zł. 50 ct.						
		od tego spieniężone . . . . 2.509 68 „						
		rzeczywiste przykupno . .	229	82	229	82		
	4	Kapitały hipotekowane spłacone:						
		na dobrach **Łużna** z przyległościami . 20.000 złp. = .	1.590	91	—	—	1.590	91
		Suma dochodów . .	2.186	74½	595	83½	1.590	91
	5	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 127 zł. 25 ct.						
		b) w efektach . . . . . 2.640 22 „	—	—	2.767	47		
		Razem . . .		—	3.363	30½	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 2.720 zł. — ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . 2.531 „ 28 „						
		czysty wydatek . . .	188	72	188	72		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 63 zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . . . . . 3.111 „ 58 „	—	—	3.174	58½		
		Razem . .	—	—	3 363	30½	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: *a)* Zapas kasowy: α) w gotówce . . . . . 63 zł. 00½ ct.

β) w efektach:

1. 4½% listy zast. galic. Towarzystwa kredyt. ziemskiego	200 zł. — ct.		
2. 4½% „ „ „ Banku krajowego . . .	2.700 „ — „		
3. 4½% obligacye galic pożyczki krajowej z roku 1883 .	100 „ — „		
4. 4% książeczka galic. Kasy oszczędności . . .	41 „ 54 „		
5. 4% „ „ Banku krajowego . .	70 „ 04 „	3 111 „ 58 „	
b) Należytość czynna: kapitał hipotekowany na dobrach: Łużna z przyległościami 20.000 złp. = ...		1.590 „ 91 „	
Suma stanu czynnego . . .		4.765 „ 49½ „	
Stan bierny:		— „ — „	
Czysty stan czynny		**4.765 zł. 49½ ct.**	
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889		2.767 „ 47 „	
okazuje się **przyrost** majątku o		**1.998 zł. 02½ ct.**	
mianowicie: przybyło w efektach . 471 zł. 36 ct.			
„ w należytości czynnej 1.590 „ 91 „	2.062 zł. 27 ct.		
ubyło w gotowce . .	64 „ 24½ „		
Czysty przyrost jak wyżej .		**1.998 zł. 02½ ct.**	

Uwaga. Fundcya ta po koniec roku 1890 nie weszła jeszcze w życie. — Od wykazanego pod *b)* kapitału 20 000 złp. czyli 1.590 zł. 91 ct. wal. austr. obowiązani są właściciele dóbr Łużua z przyległ. począwszy od dnia 25. Maja 1890 roku płacić 5% odsetki rocznie z dołu do Kasy Wydziału krajowego (patrz LW. 23.702/1890)

Wykazany zapas ostateczny w gotówce **63** zł. ½ ct. sfruktyfikowany został w r. 1891 na rzecz majątku żelaznego fundacyi.

XLVI. Fundacya „Domu ubogich“ w Strzeliskach nowych.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . . 7.813 zł. 58 ct.						
		od tego spieniężone . . . . 7.700 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . . .	113	58	113	58		
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% obligacyj indemnizacyjnych 61 zł. 42 ct.						
		b) „ 5% oblig. jednol. długu państwa 33 „ 60 „						
		c) „ 5% listów zastawnych galic. Tow. kredytowego ziemskiego . 231 „ 30 „						
		d) 4½% listów zast. Banku kraj. 175 „ 50 „						
		razem . . . 501 zł. 82 ct						
		od tego odsetki bierne . . . . . 12 zł. 67 ct.						
		czysty dochód . . .	489	15	489	15		
		Suma dochodów . . .	602	73	602	73		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 234 zł. 80 ct.						
		b) w efektach . . . . . 9.176 „ 63 „	—	—	9.411	43		
		Razem	—	—	**10.014**	**16**		
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 7.758 zł. 98 ct.						
		od tego za spieniężone efekta 7.757 „ 75 „						
		czysty wydatek . . .	1	23	1	23		
		Suma wydatków . . .	1	23	1	23		
	2	**Zapas** z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce . . . . . 722 zł. 72 ct.						
		b) w efektach . . . . . 9.290 „ 21 „	—	—	10.012	93		
		Razem	—	—	**10.014**	**16**		

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 722 zł. 72 ct.

b) w efektach:

1. 5% obligacye indemnizacyjne	650 zł. — ct.		
2. 5% obligacye jednolitego długu państwa	800 „ — „		
3. 4½% listy zastawne Banku krajowego	7.800 „ — „		
4. 4% książeczka Banku krajowego	40 „ 21 „	9.290 „	21 „
Suma stanu czynnego . . .		10.012 zł.	93 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		**10.012** zł.	**93** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889		9.411 „	43 „
okazuje się **przyrost** majątku o		**601** „	**50** „
a mianowicie przybyło: *a)* w gotówce	487 zł. 92 ct.		
b) w ofektach	113 „ 58 „		
Razem jak wyżej . . .		**601** „	**50** „

Uwaga. Wykazany zapas w gotówce 722 zł. 72 ct. odesłano w roku 1891 w myśl statutu fundacyjnego po potrąceniu 10% na rzecz majątku zarodowego Wydziałowi powiatowemu w Bóbrce (patrz: LW. 39.227/1889).

LW. 41.300/1891.

XLVII. Fundacya ś. p. Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów.

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał złożony przez p. Annę z Lundów Krzeczunowiczową uniwersalną spadkobierczynię .	—	—	38.000	—		
		Razem . . .	—	—	**38.000**	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1890 w efektach . . .	—	—	38.000	—		
		Razem . .	—	—	**38.000**	—	—	—

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach w 4½% listach zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . . . . 38.000 zł. — ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **38.000** zł. — ct.

Uwaga. Na powyższą fundacyę zapisał śp. Piotr Krzeczunowicz kwotę **40.000** zł. na zabezpieczenie jednak wymierzonej od tego legatu należytości skarbowej wydzielono z kwoty **40.000** zł. dwa listy zastawne galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego na **2.000** zł. które złożono w depozycie sądowym z zastrzeżeniem atoli dla testatorki dożywotniego pobierania kuponów.

Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie, dochody zaś kuponów pobiera dożywotniczka p. Anna z Lundów Krzeczunowiczowa za pośrednictwem c. k. urzędu podatkowego w Krakowie.

LW. 49.983/1891.

XLVIII. Depozyta gminne serwitutowe.

Rubryka	Pozycya	Dochody.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
	1	Kapitały otrzymane	49	18	49	18		
	2	Odsetki:						
		a) od obligacyj indemnizacyjnych	10 586	89	10.586	89		
		b) od listów zast. Banku krajowego	4.600	90	4 600	90		
	3	Efekta zakupione:						
		a) listy zast. Banku krajowego	33 250	—	33 250	—		
		b) obligacye indemnizacyjne	1.800	—	1.800	—		
		c) książeczka galic. Kasy oszczędności	1.098	27	1 098	27		
	4	Gotówka: za sprzedane obligacye indemnizacyjne	7.121	75	7.121	75		
	5	„ „ „ „ wylosowane	16.905	—	16.905	—		
	6	„ „ listy zast. Banku kraj.	3.575	14	3.575	14		
	7	„ „ „ „ „ „ wylosowane	2.500	—	2.500	—		
	8	Zamiana:						
		a) obligacyj indemnizacyjnych	21.400	—	21.400	—		
		b) listów zast. Banku krajowego	8.500	—	8.500	—		
	9	Zwrot obligacyj indemniz. winkulowanych	400	—	400	—		
	10	„ „ „ opatrzonych żyrem	2 000	—	2.000	—		
	11	Zaliczki zwrócone:						
		a) w gotówce	9	82	9	82		
		b) w efektach	200	—	200	—	—	—
		Suma dochodów	113.996	95	113 996	95	—	—
	12	**Zapas** z początkiem roku 1890:						
		a) w gotówce 3.049 zł. 84½ ct.						
		b) w obligacyach indemniz. 231 050 „ — „						
		c) w listach zast. Banku kraj. 212 150 „ „ „	—	—	448.249	84½		
		Razem	—	—	**562.246**	**79½**	—	—

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Wydatki.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890 ct.
	1	Kapitały wydane: *a)* w gotówce	10.144	74	10.144	74		
		b) w listach zast. Banku kraj.	1.100	—	1.100	—		
		c) w książ. galic. Kasy oszczęd.	1.098	27	1.098	27		
	2	Gotówka wydana na zakupno listów zast. Banku kraj.	33.019	04	33.019	04		
	3	„ „ „ „ obligacyj indemnizac.	1.882	80	1.882	80		
	4	„ „ „ „ książ. gal. Kasy oszczęd.	1.098	27	1.098	27		
	5	Efekta sprzedane: obligacye indemnizacyjne	6.800	—	6.800	—		
	6	„ „ „ „ wylosowane	16.100	—	16.100	—		
	7	„ „ listy zast. Banku krajowego	3.600	—	3.600	—		
	8	„ „ „ „ „ „ wylosow.	2.500	—	2.500	—		
	9	Zamiana: *a)* obligacyj indemnizacyjnych	21.400	—	21.400	—		
		b) listów zast. Banku krajowego	8.500	—	8.500	—		
	10	Obligacye indemnizacyjne do winkulowania	400	—	400	—		
	11	„ „ „ opatrzenia żyrem	2.000	—	2.000	—		
	12	Taksa za przepisanie obligacyj indemnizacyjnych	—	10	—	10		
	13	Zaliczki: dane *a)* w gotówce	9	82	9	82		
		b) w efektach	200	—	200	—	—	—
		Suma wydatków	109.853	04	109.853	04	—	—
	14	**Zapas** z końcem roku 1890						
		a) w gotówce 4.243 zł. 75½ ct.						
		b) w obligac. indemnizac. 209.550 „ — „						
		c) w listach zast. Banku kraj. 238.600 „ — „	—	—	452.393	75½	—	—
		Razem	—	—	**562.246**	**79½**	—	—

Stan depozytów serwitutowych z końcem roku 1890.

Stan czynny: Zapas kasowy w gotówce	4.243	zł. 75½	ct.
„ „ w obligacyach indemnizacyjnych	209.550	„ —	„
„ „ w listach Banku krajowego	238.600	„ —	„
Należytość czynna	—	„ —	„
Suma stanu czynnego	452.393	„ 75½	„
Stan bierny	—	„ —	„
Czysty stan czynny	**452.393**	zł. 75½	ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1889.	448.249	„ 84½	„
okazuje się **zwiększenie** w depozytach serwitutowych o	4 143	zł. 91	ct.

Uwaga. Depozyta te stanowią własność obcą, wykazuje się zatem wszelkie wynikłości w pełnym obrocie kasowym.

XLIX. Depozyta ogólne.

Rubryka	Poszczególnienie.	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Dochody.				
	A) **W kasie krajowej:**				
I.	Kaucye służb. urzędn. i sług, tudzież kaucye i wadya przedsiębiorców	4.835	81	7.274	77
II.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych	13.414	40	25.787	95
III.	Taksy od dekretów nominacyjnych urzędników i sług	50	87½	—	—
IV.	Podatki od płac urzędników	7.563	53½	—	—
V.	Mylne pobory c. k. kas rządowych	196	36	—	—
VI.	Depozyta rozmaite	500.101	85½	1,285.248	06
VII.	Opłaty pośmiertne na rzecz szpitala powszechnego we Lwowie	11.110	80	—	—
VIII.	Depozyta funduszów stypendyjnych	7.469	31	6.700	—
IX.	Depozyta administracyi dóbr „Winniki“	47	84	1.000	—
X.	Depozyta szpitali krakowskich	1.116	13	942	—
XI.	Zwroty zasiłków chwilowo udzielanych dziennikom funduszowym	18.000		—	—
XII.	Kondykta na płace urzędników	5.990	99	—	—
XIII.	Depozyta na rzecz Towarzystwa asekuracyi krakowskiej	494	24½	—	—
	Razem	570.392	15	1,326.952	78
	B) **W c. k. kasach rządowych:**				
I.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych	—	—	500	—
	C) **W kasie szpitala powszechnego we Lwowie**	10.549	25	5.194	41
	D) „ **zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie**	3.140	68	8.882	10
	E) „ **szpitali krakowskich**	7.741	97½	15.875	89
	F) „ **krajowej szkoły rolniczej w Dublanach**	831	11	7.810	—
	G) „ **funduszu folwarku w Dublanach**	—	—	—	—
	H) „ **krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie**	2.017	93	575	—
	I) „ „ **niższej szkoły rolniczej w Horodence**	41	64	—	—
	K) „ „ „ „ „ **w Jagielnicy**	666	59½	—	—
	L) „ „ „ „ „ **w Kobiernicy**	35	94	—	—
	Ł) „ „ „ **ogrodniczej w Tarnowie**	38	25	—	—
	Suma dochodów	595.455	52	1,365.790	18

Zapas z początkiem roku 1890.:

	Gotówka	Efekta	Gotówka	Efekta
a) W kasie krajowej	16.337 zł. 15½ ct.	170.752 zł. 65 ct.		
b) w c. k. kasach rządowych	— „ — „	2.850 „ — „		
c) w kasie szpitala powszechnego we Lwowie	1.001 „ 78 „	7.259 „ 50 „		
d) w kasie zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie	1.035 „ 70½ „	3.832 „ 22 „		
e) w kasach szpitali krakowskich	719 „ 02 „	16.925 „ 19 „		
f) w kasie krajowej szkoły rolniczej w Dublanach	1.173 „ 37 „	420 „ — „		
g) w kasie funduszu folwarku w Dublanach	50 „ — „	— „ — „		
h) w kasie krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie	387 „ 79 „	600 „ — „		
i) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Horodence	10 „ 26 „	— „ — „		
k) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy	5 „ 28½ „	— „ — „		
l) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicy	7 „ — „	— „ — „		
m) w kasie krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie	— „ — „	— „ — „	20.727 36½	202.639 56
	Razem		616.182 88½	1,568.429 74

Zamknięcie rachunku za rok 1890.

Rubryka	Poszczególnienie.	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Wydatki.				
	A) **W kasie krajowej:**				
I.	Kaucye służb. urzędn. i sług, tudzież kaucye i wadya przedsiębiorców	4.729	81	10.350	02
II.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych	13.847	69	38 022	11
III.	Taksy od dekretów nominacyjnych urzędników i sług	60	54	—	—
IV.	Podatki od płac urzędników	8.832	76½	—	—
V.	Mylne pobory c. k. kas rządowych	157	13	—	—
VI.	Depozyta rozmaite	509.374	71½	1,225.145	36
VII.	Opłaty pośmiertne na rzecz szpitala powszechnego we Lwowie	11.102	17	—	—
VIII.	Depozyta funduszów stypendyjnych	7.469	21	6.700	—
IX.	Depozyta administracyi dóbr „Winniki“	95	87	6.000	—
X.	Depozyta szpitali krakowskich	1.116	13	1.149	51
XI.	Zwroty zasiłków chwilowo udzielanych dziennikom funduszowym	18.000	—	—	—
XII.	Kondykta na płace urzędników	6 051	43	—	—
XIII.	Depozyta na rzecz Towarzystwa asekuracyi krakowskiej	492	27½	—	—
	Razem	581.329	73½	1,287.367	—
	B) **W c. k. kasach rządowych:**				
I.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych	—	—	400	—
	C) **W kasie szpitala powszechnego we Lwowie**	10.919	—	4 248	91
	D) „ **zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie**	3.040	02½	6.645	44
	E) „ **szpitali krakowskich**	7.499	09½	18.470	57
	F) „ **krajowej szkoły rolniczej w Dublanach**	868	24	10	—
	G) „ **funduszu folwarku w Dublanach**	—	—	—	—
	H) „ **krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie**	1.957	11	600	—
	I) „ „ **niższej szkoły rolniczej w Horodence**	41	53	—	—
	K) „ „ „ „ „ **w Jagielnicy**	666	54½	—	—
	L) „ „ „ „ „ **w Kobiernicy**	35	94	—	—
	Ł) „ „ „ „ **ogrodniczej w Tarnowie**	14	03	—	—
	Suma wydatków	606.371	25	1,317.741	92

Zapas z końcem roku 1890.:

	Gotówka	Efekta
a) W kasie krajowej	5.399 zł. 57 ct.	210.338 zł. 43 ct.
b) w c. k. kasach rządowych	— „ — „	2.950 „ — „
c) w kasie szpitala powszechnego we Lwowie	632 „ 03 „	8.205 „ — „
d) w kasie zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie	1.136 „ 36 „	6.068 „ 88 „
e) w kasach szpitali krakowskich	961 „ 90 „	14.330 „ 51 „
f) w kasie krajowej szkoły rolniczej w Dublanach	1.136 „ 24 „	8.220 „ — „
g) w kasie funduszu folwarku w Dublanach	50 „ — „	— „ — „
h) w kasie krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie	448 „ 61 „	575 „ — „
i) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Horodence	10 „ 37 „	— „ — „
k) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy	5 „ 33½ „	— „ — „
l) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicy	7 „ — „	— „ — „
m) w kasie krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie	24 „ 22 „	— „ — „
Razem	616.182	88½ 1,568.429 74

Uwaga. Zapas kasowy z końcem roku 1890., stanowi zarazem należytość bierną tegoż rachunku.

Alegat C. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1890.

Lit. C

FUNDUSZ PROPINACYJNY.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

LW. 47.100/1891.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Rubryka	Pozycya	Sumaryusz	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
		Rzeczywiste.						
I.	1	Opłaty od szynkarzy	39.241	81½	30.334	36½	8.907	45
II.	2	Jednorazowe opłaty od zakładania browarów, gorzelń i miodosytni	2.000	—	—	—	2.000	—
III.	3	Grzywny za przestępstwa w sprawach propinacyjnych	1.101	93	140	11	961	82
IV.	4	Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych	—	—	—	—	—	—
V.	5	Odsetki zwłoki	451	22	451	22	—	—
VI.	6	Odsetki od kapitałów lokowanych	24.571	46	24.571	46	—	—
VII.	7	Rozmaite dochody	14	50	—	—	14	50
		Suma dochodów rzeczywistych	67.380	92½	55.497	15½	11.883	77
	8	Kupno i sprzedaż efektów:						
		a) w gotówce	34.430	86	34.430	86	—	—
		b) w efektach	19.837	75	19.837	75	—	—
	9	Gotówka za wylosowane efekta	3.100	—	3.100	—	—	—
	10	Winkulacya efektów	11.300	—	11.300	—	—	—
	11	Wymiana efektów	10.000	—	10.000	—	—	—
	12	Zwrot pożyczek udzielonych z funduszu krajowego	60.346	32½	4 733	62	*) 55.612	70½
		Suma wszystkich dochodów	206.395	86	138.899	38½	67.496	47½
		Zapas z początkiem roku 1890:						
		a) gotówką			—	—		
		b) efektami			521.339	61		
		Ogółem			660.238	99½		

*) Pozostałość 55.612 zł. 70½ ct. ulokowaną jest na 4½% w funduszu krajowym na rachunek roku 1891. (LW. 9.831/1891.)

Rubryka	Pozycya	Sumaryusz	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Wydatki.						
		Rzeczywiste.						
I.	1-2	Płace urzędników i dyurnistów rachunkowych Wydziału krajowego	1.497	—	1.497	—	—	—
II.	3	Druki, oprawa ksiąg i inne potrzeby kancelaryjne	78	36	78	36	—	—
III.	4	Remuneracye urzędników i dyurnistów Wydziału krajowego	260	—	260	—	—	—
IV.	5	Rozmaite nieprzewidziane	14	50	14	50	—	—
—	—	Zwrot nadpłat	10	03	—	—	10	03
		Suma wydatków rzeczywistych .	1.859	89	1.849	86	10	03
	6	Kupno i sprzedaż efektów:						
		a) w gotówce	19.812	25	19.812	25	—	—
		b) w efektach	34.527	36	34.527	36	—	—
	7	Efekta wylosowane	3.100	—	3.100	—	—	—
	8	Winkulacye efektów	11.300	—	11.300	—	—	—
	9	Wymiana efektów	10.000	—	10.000	—	—	—
	10	Pożyczki udzielone funduszowi krajowemu .	60.346	32½	60.346	32½	—	—
	11	Zwrot kapitałów miastom	15.753	20	15.753	20	—	—
		Suma wszystkich wydatków . .	156.699	02½	156.688	99½	10	03
		Zapas z końcem roku 1890:						
		a) w gotówce			—	—		
		b) w efektach			503.550	—		
		Ogółem . .			660.238	99½		

Fundusz

Stan majątku

Rubryka	Pozycya	Stan czynny	Szczegół zł.	Szczegół ct	Ogół zł.	Ogół ct.
	1	**Zapas kasowy:**				
		w gotówce	—	—		
		w efektach:				
		a) $4^1/_2$% listy zastawne Towarzystwa kredyt. ziemskiego .	301.300	—		
		b) $4^1/_2$% „ „ Banku krajowego . . .	202 250	—	503.550	—
	2	**Należytości czynne:**				
		a) $4^1/_2$% lokacya w funduszu krajowym	55.612	$70^1/_2$		
		b) inne należytości czynne	11.883	77	67.496	$47^1/_2$
		Suma stanu czynnego . .			571.046	$47^1/_2$

propinacyjny.

Rubryka	Pozycya	Stan bierny	Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
		z końcem roku 1890.				
	1	**Należytości bierne**	—	—	10	03
	2	**Czysty stan czynny**	—	—	571.036	44½
		Zgodnie ze sumą stanu czynnego . .	—	—	571.046	47½

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
I.	1	**Opłaty od szynkarzy.**						
		W miastach:						
		1. Bełz	419	78	181	78	238	—
		2. Bochnia	600	—	600	—	—	—
		3. Brody	1.101	85	1.027	—	74	85
		4. Dobromil	365	51½	353	01½	12	50
		5. Drohobycz	1 694	30	1.430	—	264	30
		6 Gródek	1.751	20½	874	46	876	74½
		7. Grybów	284	—	284	—	—	—
		8. Jarosław	1.681	28½	1.661	28½	20	—
		9. Jaryczów nowy	306	67	306	67	—	—
		10. Jasło	413	58	353	75	59	83
		11. Kołomyja	1.946	31	1.543	75	402	56
		12. Krosno	276	25	276	25	—	—
		13. Lubaczów	540	—	480	—	60	—
		14. Mrzygłód	20	—	20	—	—	—
		15. Myślenice	271	75	271	75	—	—
		16. Nowy Targ	430	—	430	—	—	—
		17. Pilzno	255	—	255	—	—	—
		18. Podgórze	1.106	67	840	—	266	67
		19. Przemyśl	3.464	58	1.940	17	1.524	41
		20. Rzeszów	920	11½	920	11½	—	—
		21. Sambor	1.102	88	1.022	88	80	—
		22. Sanok	487	03	472	50	14	53
		23. Sącz nowy	1.144	44	1.128	34	16	10
		24. Sącz stary	240	—	240	—	—	—
		25. Skawina	182	50	117	50	65	—
		26. Sniatyn	879	59	617	77	261	82
		27. Sokal	660	79	260	79	400	—
		28. Stanisławów	5.855	35	2.850	90½	3.004	44½
		29. Staremiasto	180	—	157	50	22	50
		30. Starasól	164	59	164	59	—	—
		31. Stryj	1 624	29	1.385	42	238	87
		32. Tarnopol	2.985	42	2.589	32	396	10
		33. Tarnów	2.693	69½	2.578	52½	115	17
		34. Trembowla	615	33	419	80	195	53
		35. Wieliczka	643	32	473	32	170	—
		36. Złoczów	807	06	699	54	107	52
		37. Żółkiew	1.126	67	1.106	67	20	—
		Suma	39.241	81½	30.334	36½	8.907	45
II.	2	**Jednorazowe opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni**	2 000	—	—	—	2.000	—

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
III.	3	**Grzywny za przestępstwa w sprawach propinacyjnych.**						
		1. Bełz	15	—	—	—	15	—
		2. Kołomyja	144	71	35	—	109	71
		3. Krosno	15	11	15	11	—	—
		4. Lubaczów	20	—	—	—	20	—
		5. Przemyśl	140		—	—	140	—
		6. Sambor	150	—	—	—	150	—
		7. Sniatyn	70	—	—	—	70	—
		8. Sokal	63	—	5	—	58	—
		9. Stanisławów	115	—	65	—	50	—
		10. Starasól	10	—	—	—	10	—
		11. Tarnopol	249	11	—	—	249	11
		12. Trembowla	110	—	20	—	90	—
		Suma	11.01	93	140	11	961	82
IV.	4	**Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych**	—	—	—	—	—	—
V.	5	**Odsetki zwłoki.**						
		1. Bełz	2	37	2	37	—	—
		2. Bochnia	2	86	2	86	—	—
		3. Brody	9	84	9	84	—	—
		4. Dobromil	2	16	2	16	—	—
		5. Drohobycz	21	67	21	67	—	—
		6. Gródek	26	21	26	21	—	—
		7. Grybów	2	39	2	39	—	—
		8. Jarosław	3	91½	3	91½	—	—
		9. Jaryczów nowy	2	96	2	96	—	—
		10. Jasło	6	20	6	20	—	—
		11. Kołomyja	23	90	23	90	—	—
		12. Krosno	2	26	2	26	—	—
		13. Lubaczów	4	60	4	60	—	—
		14. Mrzygłód	—	06	—	06	—	—
		15. Myślenice	2	74	2	74	—	—
		16. Nowy Targ	2	76	2	76	—	—
		17. Pilzno	3	21	3	21	—	—
		18. Podgórze	4	63	4	63	—	—
		19. Przemyśl	33	45	33	45	—	—
		20. Rzeszów	7	17	7	17	—	—
		Do przeniesienia	165	35½	165	35½	—	—

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Z przeniesienia . .	165	35½	165	35½	—	—
		21. Sambor	20	64	20	64	—	—
		22. Sanok	3	57	3	57	—	—
		23. Sącz nowy	5	82½	5	82½	—	—
		24. Sącz stary	1	52	1	52	—	—
		25. Skawina	—	98	—	98	—	—
		26. Sniatyn	4	57½	4	57½	—	—
		27. Sokal	6	16	6	16	—	—
		28 Stanisławów	100	61	100	61	—	—
		29. Staremiasto	2	56	2	56	—	—
		30. Starasól	2	12	2	12	—	—
		31. Stryj	28	58	28	58	—	—
		32 Tarnopol	39	58	39	58	—	—
		33. Tarnów	28	82½	28	82½	—	—
		34. Trembowla	11	69	11	69	—	—
		35. Wieliczka	2	35	2	35	—	—
		36. Złoczów	13	38	13	38	—	—
		37. Żółkiew	12	90	12	90	—	—
		Suma .	451	22	451	22	—	—
VI.	6	**Odsetki od kapitałów lokowanych.**						
		1. Od 4½% listów zastawnych Towarzystwa kred. ziemsk.	14.117	44	14.117	44	—	—
		2. Od 4½% listów zastawnych Banku krajowego	9.281	91	9 281	91	—	—
		3. Od 4% książ. wkład. Banku kraj. .	607	35	607	35	—	—
		4. „ 4% lokacyi w funduszu krajowym .	564	76	564	76	—	—
		Suma .	24.571	46	24 571	46	—	—
VII.	7	**Rozmaite dochody.**						
		a) Zwrot kosztów egzekucyjnych ściągania należytości	2	—	—	—	2	—
		b) Zwrot mylnie w c. k. Urzędach podatkowych zarachowanych wydatków . .	12	50	—	—	12	50
		Suma rubryki VII. .	14	50	—	—	14	50

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
	8	**Kupno i sprzedaż efektów.**						
		1. Efekta zakupione:						
		a) 4½% listy zastaw. Banku krajow. po kursie przeciętnym 99 zł. 17½ ct. .	3.100	—	3.100	—	—	—
		b) 4% książk. wkład. Banku kraj. .	16.737	75	16.737	75	—	—
		2) Gotówka pobrana za sprzedane:						
		a) 4½% listy zast. Tow. kred. ziemsk. po kursie 99 zł. 75 ct. . . .	11.271	75	11.271	75	—	—
		b) 4½% listy zast. Banku krajowego po kursie 98 zł. 50 ct.	4.481	75	4.481	75	—	—
		c) 4% książk. wkład. Banku krajow. .	18.677	36	18.677	36	—	—
		Suma gotówką .	34.430	86	34.430	86	—	—
		Suma efektami .	19.837	75	19.837	75	—	—
	9	**Gotówka za wylosowane efekta:**						
		a) Za 4½% listy zast. Tow. kred. ziemsk.	700	—	700	—	—	—
		b) „ 4½% „ „ Banku krajowego .	2.400	—	2.400	—	—	—
		Suma .	3.100	—	3.100	—	—	—
	10	**Winkulacya efektów.**						
		Powrót z winkulacyi 4½% listów zast. Tow. kred. ziem.	11.300	—	11.300	—	—	—
	11	**Wymiana efektów.**						
		4½% listy zast. Banku krajow. . . .	10.000	—	10.000	—	—	—
	12	**Zwrot udzielonych pożyczek.**						
		Fundusz krajowy z 4½% rachunku bieżącego	60.346	32½	4.733	62	55.612	70½

Wydatki — Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Wydatki.						
I.		**Koszta administracyjne.**						
		Płace urzędników i dyurnistów rachunkowych Wydziału krajowego:						
	1	Adjunkt rach.: płaca za czas od 1. Czerwca do 31. Grudnia 1890. . 700 zł. dodatek aktywalny . 140 „	840	—	840	—	—	—
	2	Dyurnum od 1. Stycznia do 31. Grudnia 1890. po 1 zł. 80 ct.	657	—	657	—	—	—
		Suma rubryki I.	1.497	—	1.497	—	—	—
II.	3	**Potrzeby kancelaryjne.**						
		a) Papier na druki	42	90	42	90	—	—
		b) Druk ksiąg i wzorów	17	46	17	46	—	—
		c) Oprawa ksiąg	18	—	18	—	—	—
		Suma rubryki II. .	78	36	78	36	—	—
III.		**Remuneracye**						
	4	Urzędników i dyurnistów Wydziału krajowego	260	—	260	—	—	—
IV.	5	**Rozmaite nieprzewidziane.**						
		a) Koszta egzekucyjnego ściągania należytości	2	—	2	—	—	—
		b) Mylne wydatki w c. k. Urzędach podatkowych	12	50	12	50	—	—
		Suma rubryki IV. .	14	50	14	50	—	—
—	—	**Zwroty nadpłat.**						
		a) Opłaty od szynkarzy 10 zł. *b*) Odsetki zwłoki — „ 03 ct.	10	03	—	—	10	03

propinacyjny. Wydatki.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
	6	**Kupno i sprzedaż efektów.**						
		1. Gotówka wydana na kupno:						
		a) 4½% listy zast. Banku kraj.						
		α) 2.000 zł. po kursie 99 zł. — ct. 1.980 zł. — ct.						
		β) 1.100 „ „ „ 99 „ 50 „ 1.094 „ 50 „						
		3.100 zł. 3.074 zł. 50 ct.	3.074	50	3.074	50	—	—
		b) 4% książk. wkład. Banku kraj. .	16 737	75	16.737	75	—	—
		2. Efekta sprzedane:						
		a) 4½% listy zast. Tow. kred. ziemsk. .	11.300	—	11.300	—	—	—
		b) 4½% „ „ Banku kraj. . .	4.550	—	4.550	—	—	—
		c) 4% książk. wkład. „ „ . .	18.677	36	18 677	36	—	—
		Suma gotówką .	19.812	25	19 812	25	—	—
		Suma efektami .	34 527	36	34.527	36	—	—
	7	**Efekta wylosowane.**						
		a) 4½% listy zast. Tow. kred. ziemsk. .	700	—	700	—	—	—
		b) 4½% „ Banku kraj.	2.400	—	2.400	—	—	—
		Suma .	3.100	—	3.100	—	—	—
	8	**Winkulacya efektów.**						
		4½% listy zast. Tow. kred. ziemsk. . .	11.300	—	11 300	—	—	—
	9	**Wymiana efektów.**						
		4½% listy zast. Banku kraj.	10.000	—	10.000	—	—	—
	10	**Pożyczki udzielone**						
		Funduszowi krajowemu na 4% i 4½% rachunek bieżący	60.346	32½	60 346	32½	—	—
	11	**Zwrot kapitałów miastom.**						
		Funduszowi religijnemu imieniem miasta Żółkwi na wykupno czynszu anfileutycznego gotówką	15.753	20	15.753	20	—	—

Stan majątku funduszów propinacyjnych miast

z końcem roku 1890.

Pozycya	Nazwa miast	4½% Listy zastawne Tow. kred. ziemsk. zł.	4½% Listy zastawne Banku krajowego zł.	4½% lokacya w funduszu krajowym zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Tow. kredyt. ziemskiego Ser. I. 10.000 zł. Ser. II. 5.000 zł. Ser. III. 1.000 zł. Ser. IV. 500 zł. Ser. V. 100 zł.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Banku krajowego Ser. I. 50 zł. Ser. II. 100 zł. Ser. III. 500 zł. Ser. IV. 1.000 zł. Ser. V. 5.000 zł.
1	Bełz	2.900	2.300	501	65	5.701	65	Serya III. Nr. 2079, 2133 „ IV. „ 829. „ V. „ 1249 do 1251, 2343.	Serya II. Nr. 159, 1918, 7691. „ III. „ 2416, 2740. „ IV. „ 3697.
2	Bochnia . . .	8.100	4.600	1.169	26	13.869	26	Serya II. Nr. 305. „ III. „ 2154, 3520. „ IV. „ 522. „ V. „ 1062, 1148, 1149, 1188, 1189, 2344.	Serya II. Nr. 157, 168, 174, 258, 690, 691. „ III. „ 1397, 2293. „ IV. „ 226, 2153, 3789.
3	Brody	12.100	7.300	1.895	17	21.295	17	Serya II. Nr. 306, 307. „ III. „ 3521. „ IV. „ 831. „ V. „ 1190, 1203, 2345 do 2348.	Serya II. Nr. 158, 160, 173, 197, 259, 564, 565, 635. „ III. „ 2747. „ IV. „ 4898. „ V. „ 2053.
4	Dobromil . . .	4.200	2.450	651	½ 01	7.301	½ 01	Serya III. Nr. 2158 do 2160. „ IV. „ 832. „ V. „ 1211 do 1214, 2359 do 2361.	Serya I. Nr. 289. „ II. „ 198, 5875, 6341, 6342. „ III. „ 2682, 2748. „ IV. „ 1657.
5	Drohobycz . .	18.200	10.850	2.795	33	31.845	33	Serya I. Nr. 97. „ II. „ 374. „ III. „ 3522, 3523. „ IV. „ 309, 833. „ V. „ 2362, 2363.	Serya I. Nr. 325. „ II. „ 199, 448, 1059, 6254, 6256, 6257, 6636, 6637. „ III. „ 1398, 2738. „ IV. „ 2432, 4364. 4895, 5278. „ V. „ 1898.
6	Gródek . . .	9.200	5.100	1.607	60	15.907	60	Serya II. Nr. 375. „ III. „ 1556, 1557, 3524. „ IV. „ 310. „ V. „ 207, 347, 348, 2364 do 2367.	Serya II. Nr. 176, 210, 227, 6241, 6242, 6253. „ III. „ 1766. „ IV. „ 2443, 2676, 3337, 3884.
7	Grybów . . .	700	3.700	477	37	4.877	37	Serya V. Nr. 326, 349, 350, 2368 do 2371.	Serya II. Nr. 266, 6240. „ III. „ 2124, 2255, 2681. „ IV. „ 217, 218.
8	Jarosław . . .	13.500	9·050	2.741	62	25.291	62	Serya I. Nr. 98. „ III. „ 1558, 3525, 3526. „ V „ 327 do 330, 2372.	Serya I. Nr. 444. „ II. „ 509, 6207 do 6209, 6239. „ III. „ 2733. „ IV. „ 1656, 3525, 3539. „ V. „ 1899.
	do przeniesienia	68.900	45.350	11.839	½ 01	126.089	½ 01		

Pozycya	Nazwa miast	4½% Listy zastawne Tow. kred. ziemsk. zł.	4½% Listy zastawne Banku krajowego zł.	4½% lokacya w funduszu krajowym zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Tow. kredyt. ziemskiego Ser. I. 10.000 zł. Ser. II. 5.000 zł. Ser. III. 1.000 zł. Ser. IV. 500 zł. Ser. V. 100 zł.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Banku krajowego Ser. I. 50. zł. Ser. II 100 zł. Ser. III. 500 zł. Ser. IV. 1.000 zł. Ser. V. 5.000 zł.
	z przeniesienia	68.900	45.350	11.839	½ 01	126.089	½ 01		
9	Jaryczów nowy .	2.500	1.450	576	30	4.526	30	Serya III. Nr. 1559, 1560. „ V. „ 331, 332, 2373, 2374, 2376.	Serya I. Nr. 459. „ II. „ 218, 219, 221, 6210 do 6213, 6635, 6932. „ III. „ 107.
10	Jasło	3.000	2.800	676	79	6.476	79	Serya III. Nr. 1561, 1562. „ IV. „ 834. „ V. „ 333, 491 do 493, 2377.	Serya II. Nr. 4002, 6214, 6215. „ III. „ 2256, 2637, 3440. „ IV. „ 3567.
11	Kołomyja . . .	19.900	11.500	2.978	93	34.378	93	Serya I. Nr. 15. „ II. „ 371. „ III. „ 1565, 1566, 3528, 3529. „ IV. „ 837. „ V. „ 229, 230, 361, 2388.	Serya II. Nr. 211, 310, 1202, 6216, 6217. „ III. „ 640, 2636. „ IV. „ 3229, 3700, 3787, 3788, 3931. „ V. „ 865.
12	Krosno . . .	2.600	1.650	577	68	4.827	68	Serya III. Nr. 977, 978. „ V. „ 231, 232, 2389 do 2392.	Serya I. Nr. 645. „ II. „ 95. 1983, 4735, 5946, 5953, 5954. „ IV. „ 3999.
13	Lubaczów. . .	4.500	2.950	858	72	8.308	72	Serya III. Nr. 979 do 981. „ IV. „ 109, 836. „ V. „ 254, 266, 2385 do 2387.	Serya I. Nr. 348. „ II. „ 2396, 2416, 4809, 5945. „ III. „ 1600, 2056, 2198. „ IV. „ 4000.
14	Mrzygłód . . .	200	200	45	36	445	36	Serya V. Nr. 209, 210.	Serya II. Nr. 1205, 5944.
15	Myślenice. . .	2.200	1.400	476	45	4.076	45	Serya III. Nr. 985. „ IV. „ 111. „ V. „ 208, 256, 257, 2396 do 2399.	Serya II. Nr. 4942, 5938, 5942, 5943. „ III. „ 1853, 2287.
16	Nowytarg. . .	2.500	2.650	748	29	5.898	29	Serya III. Nr. 986, 987. „ V. „ 211, 2400 do 2403.	Serya I. Nr. 696. „ II. „ 279, 284, 1055, 1058, 5521, 5539. „ III. „ 2167, 2222. „ IV. „ 3524.
17	Pilzno	2.200	1.450	476	23	4.126	23	Serya II. Nr. 2161. „ IV. „ 526. „ V. „ 1215 do 1218, 2407 do 2409.	Serya I. Nr. 747. „ II. „ 638, 1049. 5923, 5924. „ III. „ 1854, 2183.
18	Podgórze . . .	6.500	4.750	1.441	83	12.691	83	Serya II. Nr. 468. „ III. „ 3530. „ V. „ 1219 do 1221, 2410, 2411.	Serya I. Nr. 1259. „ II. „ 254, 256. „ III. „ 1855, 2209, 2679. „ IV. „ 3526, 3708, 3932.
	do przeniesienia	115.000	76.150	20.695	½ 59	211.845	½ 59		

Pozycya	Nazwa miast	4½% Listy zastawne Tow. kred. ziemsk. zł.	4½% Listy zastawne Banku krajowego zł.	4½% lokacya w funduszu krajowym zł.	ct.	Razem zł	ct.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Tow. kredyt. ziemskiego Ser. I. 10.000 zł. Ser. II. 5.000 zł. Ser. III. 1.000 zł. Ser. IV. 500 zł. Ser. V. 100 zł.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Banku krajowego Ser. I. 50 zł. Ser. II. 100 zł. Ser. III. 500 zł. Ser. IV. 1.000 zł. Ser. V. 5.000 zł.
	z przeniesienia	115.000	76.150	20.695	59½	211.845	59½		
19	Przemyśl . . .	18.800	15.300	3.482	25	37.582	25	Serya II. Nr. 469 do 471. „ III. „ 3531 do 3533. „ IV. „ 527. „ V. „ 2412 do 2414.	Serya II. Nr. 1898, 3651, 3795. „ IV. „ 3547, 3568, 3569, 3620, 3685. „ V. „ 868, 2052.
20	Rzeszów . . .	8.900	7.250	1.726	04½	17.876	04½	Serya II. Nr. 472. „ III. „ 2075, 2076, 3534. „ IV. „ 528. „ V. „ 2415 do 2418	Serya I. Nr. 762. „ II. „ 3794, 5922. „ III. „ 2407, 2713. „ IV. „ 2712. „ V. „ 2046.
21	Sambor . . .	11.900	7.200	1.879	04	20.979	04	Serya II. Nr. 473, 474. „ III. „ 3535. „ IV. „ 840. „ V. „ 2419 do 2422.	Serya II. Nr. 5925, 5926. „ III. „ 2535, 2730. „ IV. „ 914, 3558, 3786, 3881, 3926, 3930.
22	Sanok	3.600	3.350	875	89	7.825	89	Serya III. Nr. 2077, 2274. „ IV. „ 529, 841. „ V. „ 1222 do 1225, 2423, 2424.	Serya I. Nr. 819. „ II. „ 212, 1369, 1989. „ III. „ 2073, 2504. „ IV. „ 2585, 3094.
23	Sącz nowy . .	11.900	6.800	2.030	22½	20.730	22½	Serya II. Nr. 475, 476. „ III. „ 3536. „ IV. „ 842. „ V. „ 1226, 1227, 2425, 2426.	Serya II. Nr. 112, 1844, 5747. „ III. „ 2219. „ IV. „ 2252. „ V. „ 2047.
24	Sącz stary . .	2.400	1.600	501	95	4.501	95	Serya III. Nr. 2275, 2276. „ V. „ 2427 do 2430.	Serya II. Nr. 255, 1031, 1440, 1441, 5927, 5928. „ IV. „ 3923.
25	Skawina . . .	200	850	127	44	1.177	44	Serya V. Nr. 1319, 2434.	Serya I. Nr. 827. „ II. „ 370, 628, 1121, 1122, 1442, 1982, 1994, 2365.
26	Śniatyn . . .	7.100	5.200	1.249	99½	13.549	99½	Serya II. Nr. 477. „ III. „ 2278, 3537. „ V. „ 1320.	Serya II. Nr. 97, 308, 309, 5929 do 5932. „ III. „ 1619. „ IV. „ 346, 1457, 2433, 3827.
27	Sokal	5.000	2.950	640	39	8.590	39	Serya III. Nr. 2279 do 2282. „ IV. „ 843. „ V. „ 1321, 1322, 2435 do 2437.	Serya I. Nr. 870. „ II. „ 162, 203, 5933, 5934. „ III. „ 2340. „ IV. „ 3684, 3703.
28	Stanisławów . .	31.000	19.250	5.265	09½	55.515	09½	Serya II. Nr. 478 do 482. „ III. „ 2283, 3538 do 3541. „ IV. „ 530. „ V. „ 1323, 2438 do 2441.	Serya I. Nr. 898. „ II. „ 170, 633, 1089, 1115, 2489, 5935, 5936. „ III. „ 2341. „ IV. „ 3424, 3436, 3548, 3584, 3698, 3701, 3889, 5610. „ V. „ 1804, 1916.
	do przeniesienia	215.800	145.900	38.473	91½	400.173	91½		

Pozycya	Nazwa miast	4½% Listy zastawne Tow. kred. ziemsk. zł.	4½% Listy zastawne Banku krajowego zł.	4½% lokacya w funduszu krajowym zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Tow. kredyt. ziemskiego Ser. I. 10.000 zł. Ser. II. 5.000 zł. Ser. III. 1.000 zł. Ser. IV. 500 zł. Ser. V. 100 zł.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Banku krajowego Ser. I. 50 zł. Ser. II. 100 zł. Ser. III. 500 zł. Ser. IV. 1.000 zł. Ser. V. 5.000 zł.
	z przeniesienia	215.800	145.900	38.473	½ 91	400.173	½ 91		
29	Staremiasto . .	2.200	1.400	394	38	3.994	38	Serya III. Nr. 2284. „ IV. „ 531. „ V. „ 1324 do 1326, 2444 do 2447.	Serya II. Nr. 94, 1163, 1194, 5939. „ III. „ 2249, 2729.
30	Starasól . . .	600	2.200	314	70	3.114	70	Serya V. Nr. 1327 do 1330, 2442, 2443.	Serya II. Nr. 222, 533, 686, 694, 833 1098, 5937. „ III. „ 2250. „ IV. „ 2266.
31	Stryj	8.300	8.600	2.221	22	19.121	22	Serya II. Nr. 483. „ III. „ 2285, 3542. „ IV. „ 532, 844. „ V. „ 1331, 2448, 2449.	Serya II. Nr. 163, 375, 398, 446, 5940, 5941. „ IV. „ 3559, 3748, 3929. „ V. „ 2048.
32	Tarnopol . . .	29.600	15.850	4.665	25	50.115	25	Serya II. Nr. 484 do 488. „ III. „ 3543 do 3546. „ IV. „ 457. „ V. „ 1064.	Serya I. Nr. 918. „ II. „ 109, 267, 3205. „ III. „ 1247, 2728, 2735. „ IV. „ 966, 3702, 4009, 4073. „ V. „ 1805, 2049.
33	Tarnów . . .	27.700	16.100	4.578	66	48.378	66	Serya II. Nr. 489 do 492. „ III. „ 2286 do 2289, 3547 do 3549. „ IV. „ 845. „ V. „ 1065, 1066.	Serya II. Nr. 3204. „ IV. „ 2714. „ V. „ 1415, 2050, 2051.
34	Trembowla . .	6.300	3.250	879	31	10.429	31	Serya II. Nr. 493. „ IV. „ 458, 846. „ V. „ 2450 do 2452.	Serya I. Nr. 926. „ II. „ 111, 165, 228, 262, 400, 447, 530. „ III. „ 2411, 2502, 2746. „ IV. „ 3831.
35	Wieliczka . .	3.700	2.350	846	34	6.896	34	Serya III. Nr. 2294 do 2296. „ IV. „ 848. „ V. „ 1067, 2454.	Serya I. Nr. 928. „ II. „ 167, 378, 2370. „ III. „ 225, 2097. „ IV. „ 2085.
36	Złoczów . . .	7.100	3.900	1.207	56	12.207	56	Serya II. Nr. 494. „ III. „ 2298, 3550. „ V. „ 1068.	Serya II. Nr. 169, 304, 695, 5951. „ III. „ 2499. „ IV. „ 3686, 3704, 3723.
37	Żółkiew . . .	—	2.700	2.031	37	4.731	37	—	Serya II. Nr. 5814, 5952. „ III. „ 2719. „ IV. „ 897, 2426.
	Razem . .	301.300	202.250	55.612	½ 70	559.162	½ 70		

LW. 55.226|891.
Alegat D. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1890.

Lit. D.

FUNDUSZ POŻYCZKOWY DLA GMIN

na budowę koszar dla c. i k. wojska.

Zamknięcie rachunku

za rok

1890.

LW. 33.459|891.

Z drukarni Piliera i Spółki.

Dochody. Fundusz pożyczkowy dla gmin na

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	Sumaryusz	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
		A. Rzeczywiste.						
I.	1	Dotacya funduszu koszarowego	—	—	—	—	—	—
II.	2	Zwroty pożyczek udzielonych gminom na budowę koszar	931.840	30	55.762	28	876.078	02
III.	3	Odsetki od kapitałów, chwilowo lokowanych .	8.349	36	8.349	36	—	—
IV.	4	Odsetki od rat, na terminie niewpłaconych .	276	01	276	01	—	—
V.	5	Rozmaite dochody	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych .	940.465	67	64.387	65	876.078	02
		B. Przenośne.						
	6	Gotówka, odebrana z lokacyi rachunku bieżącego w Banku krajowym . . .	—	—	—	—	—	—
	7	Gotówka, odebrana z lokacyi rachunku bieżącego w funduszu krajowym . . .	471.139	38	471.139	38	—	—
		Suma dochodów z lokacyi .	471.139	38	471.139	38	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	1,411.605	05	535.527	03	876.078	02
	8	**C. Zapas z początkiem roku 1890.** w gotówce			406.751	73½		
		Ogółem .			942.278	76½		

Stan majątku

			Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
	1	**Zapas kasowy,** w gotówce	—	—	159.139	38½
	2	**Należytości czynne:** Zwroty pożyczek od gmin	—	—	876.078	02
		Suma stanu czynnego .	—	—	1,035.217	40½

budowę kos ar dla c. i k. wojska. Wydatki.

za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Sumaryusz	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Wydatki.						
		A. Rzeczywiste.						
I.	1	Pożyczki bezprocentowe, udzielone gminom na budowę koszar dla c. k. wojska . .	312.000	—	312.000	—	—	—
II.	2	Koszta kancelaryjne i rozmaite wydatki .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych .	312.000	—	312.000	—	—	—
		B. Przenośne.						
	3	Gotówka, ulokowana na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym	—	—	—	—	—	—
	4	Gotówka, ulokowana na 3% rachunek bieżący w funduszu krajowym	471.139	38	471.139	38	—	—
		Suma wydatków na lokacyę .	471.139	38	471.139	38	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	783.139	38	783.139	38	—	—
	5	**C. Zapas z końcem roku 1890.** w gotówce			159.139	38½		
		Ogólem .			942 278	76½		

Wykazany z końcem roku zapas gotówki, został ulokowany z dniem 1. Stycznia 1891. na 3% rachunek bieżący w funduszu krajowym (LW. 7.752/891).

z końcem roku 1890.

		Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
1	Należytości bierne	—	—	—	—
2	Czysty stan czynny	—	—	1,035.217	40½
	Zgodnie ze sumą stanu czynnego .	—	—	1,035 217	40½

Dochody. Fundusz pożyczkowy dla gmin na

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
I.	1	**Dotacya funduszu koszarowego** . . .	—	—	—	—	—	—
II.		**Zwroty pożyczek bezprocentowych, udzielonych gminom na budowę koszar.**						
	2	*a*) Od gminy Brzeżany	11.200	—	2.100	—	9.100	—
		b) „ „ Przemyśl	51.258	—	2.082	—	49.176	—
		c) „ „ Rzeszów	68 131	34	7.081	32	61.050	02
		d) „ „ Sanok	14.876	—	919	—	13.957	—
		e) „ „ Trembowla	147.252	—	7.211	58	140.040	42
		f) „ „ Złoczow	2.250	—	500	—	1.750	—
		g) „ „ Gródek	9.999	96	1.666	66	8.333	30
		h) „ „ Kołomyja	21.250	—	2.500	—	18.750	-
		i) „ „ Czortków	18 750	—	1.666	34	17.083	66
		k) „ „ Stanisławów . . .	85.000	—	8.332	—	76.668	—
		l) „ „ Jarosław	184 996	—	3.498	—	181.498	—
		m) „ „ Lwów	45.000	—	5.000	—	40.000	—
		n) „ „ Nowy-Sącz	31.877	—	2 915	34	28.961	66
		o) „ „ Stryj	22.000	—	2.749	99	19 250	01
		p) „ „ Bochnia	31.000	—	3.875	05	27.124	95
		r) „ „ Tarnopol	75 000	—	2.082	—	72.918	—
		s) „ „ Sambor	20.000	—	1.583	—	18.417	—
		t) „ „ Kraków	60 000	—	—	—	60.000	—
		u) „ „ Jaworów	20.000	—	—	—	20 000	—
		w) „ „ Łańcut	2.000	—	—	—	2.000	—
		x) „ „ Żółkiew	10.000	—	—	—	10.000	—
		Suma rubryki II. .	931.840	30	55.762	28	876.078	02
III.		**Odsetki od kapitałów chwilowo lokowanych.**						
	3	3% odsetki od gotówki, lokowanej na rachunek bieżący w funduszu krajowym .	8.349	36	8 349	36	—	—
		Suma rubryki III. .	8.349	36	8.349	36	—	—
IV.		**Odsetki zwłoki od rat na terminie nie wpłaconych.**						
	4	*a*) 6% odsetki zwłoki od gminy Lwów .	13	75	13	75	—	—
		b) „ „ „ „ „ Stryj .	4	12	4	12	—	—
		c) „ „ „ „ „ Stanisławów	68	92	68	92	—	—
		d) „ „ „ „ „ Rzeszów .	117	41	117	41	—	—
		e) „ „ „ „ „ Trembowla .	38	42	38	42	—	—
		f) „ „ „ „ „ Sanok .	1	73	1	73	—	—
		g) „ „ „ „ „ Sambor .	31	66	31	66	—	—
		Suma rubryki IV. .	276	01	276	01	—	—
V.	5	**Rozmaite dochody**	—	—	—	—	—	—

budowę koszar dla c. i k. wojska. Wydatki.

za rok 1890.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Wydatki.						
I.		**Pożyczki bezprocentowe udzielone gminom na budowę koszar.**						
	1	*a)* Gminie Tarnopol	65.000	—	65.000	—	—	—
		b) „ Przemyśl	40.000	—	40.000	—	—	—
		c) „ Jarosław	80.000	—	80.000	—	—	—
		d) „ Kraków	60.000	—	60.000	—	—	—
		e) „ Trembowla	25.000	—	25.000	—	—	—
		f) „ Jaworów	20.000	—	20.000	—	—	—
		g) „ Łańcut	2.000	—	2.000	—	—	—
		h) „ Żółkiew	10.000	—	10.000	—	—	—
		i) „ Sanok	10.000	—	10.000	—	—	—
		Suma rubryki I. .	312.000	—	312.000		—	—
II.	2	**Koszta kancelaryjne i rozmaite wydatki** .	—	—	—	—	—	—

LW. 55.226/1891.
Alegat lit. E. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1890.

Lit. E.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1889. dla „Spółek wodnych.“

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1890.

LW. 46.193/1891.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Dochody. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1889. dla

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	$5^1/_4$% odsetki od zaliczek, udzielonych spółkom wodnym na rachunek pożyczek .	14.057	77	—	—	14.057	77
	2	$4^1/_2$% odsetki od kapitałów, lokowanych chwilowo w funduszu krajowym . .	21.343	98	21.343	98	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych .	35.401	75	21.343	98	14.057	77
		b) **Przenośne.**						
	3	Zwrot gotówki, ulokowanej na $4^1/_2$% w funduszu krajowym	513.191	98	60.532	—	452.659	98
	4	Zwroty zaliczek, udzielonych spółkom wodnym na rachunek pożyczek	179.300	—	—	—	179.300	—
	5	Zaliczka z funduszu krajowego, na wypłatę obligacyj, kuponów i kosztów administracyjnych	38.568	89	38.568	89	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	766.462	62	120.444	87	646.017	75
	6	*c*) **Zapas kasowy z początkiem roku 1890. w gotówce**	—	—	8.584	77	—	—
		Razem .	—	—	**129.029**	**64**	—	—

„Spółek wodnych.“ Zamknięcie rachunku za r. 1890. Wydatki.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1890. ct.
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Umorzenie pożyczki przez losowanie obligacyj	696.500	—	7.300	—	689.200	—
	2	Wypłata kuponów od obligacyj, w obiegu będących	31.261	—	31.232	25	28	75
	3	Koszta administracyjne	36	64	36	64	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych .	727.797	64	38.568	89	689.228	75
		b) **Przenośne.**						
	4	Gotówka ulokowana na 4½% w funduszu krajowym	21.343	98	21.343	98	—	—
	5	Zaliczki udzielone spółkom wodnym na rachunek przyrzeczonych pożyczek . .	29.300	—	29.300	—	—	—
	6	Zwrot zaliczki funduszowi krajowemu, pobranej na wypłatę obligacyj, kuponów i kosztów administracyjnych	38.568	89	38.568	89	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	817.010	51	127.781	76	689.228	75
	7	*c*) **Zapas kasowy** z końcem roku 1890. w gotówce	—	—	1.247	88	—	—
		Razem . .	—	—	**129.029**	**64**	—	—

UWAGA.

1) Z emitowanych obligacyj w imiennej wartości na . . . . . 700.000 —
wylosowano i spłacono po koniec r. 1890. 10.800 —
pozostaje tedy do spłacenia z końcem r. 1890. jak przy poz. 1. wyd. wykazano 689.200 —

2) Należytość bieżąca kuponów, przypadająca do wypłaty w r. 1890. wynosiła . 31.261 —
wypłacono w ciągu roku 1890. . . 31.232 25
pozostaje więc w zaległości jak pod poz. 2. wyd. wykazano 28 75

Stan majątku z końcem roku 1890.

Stan czynny:

1.	Zapas kasowy w gotówce	1.247 zł. 88 ct.	
2.	Lokacya na $4^1/_2\%$ rachunku bieżącym w funduszu krajowym	452.659 „ 98 „	
3.	Zwroty zaliczek udzielonych Spółkom wodnym . .	179.300 „ — „	
4.	$5^1/_4\%$ odsetki od Spółek wodnych przypadające po koniec roku 1890.	14.057 „ 77 „	647.265 zł. 63 ct.

Stan bierny:

1.	Obligacye w obiegu będące z końcem roku 1890. .	689.200 zł. — ct.	
2.	Kupony należne do wypłaty z końcem roku 1890. a nie zgłoszone	28 „ 75 „	689.228 „ 75 „
	Czysty stan bierny . .		**41.963 zł. 12 ct.**

L.W. 55.226/1891.
Alegat F. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1890.

Lit. F.

Sumaryczne zestawienie

obrotu *brutto*

wszystkich funduszów krajowych

za rok

1890.

a) Rachunek majątku obrotowego . . . . . str. 576—581
b) „ „ zarodowego . . . . . „ 582—591
c) „ depozytów . . . . . „ 592—593
d) Zestawienie ogólnego stanu majątku z końcem roku 1890. . . . . „ 594—595
e) Wykaz zapasów kasowych . . . . . „ 596—597
f) Poszczególnienie papierów wartościowych według ich rodzaju . . . . . „ 598—601
g) Wykaz dóbr i realności . . . . . „ 602

Z drukarni Pillera i Spółki.

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1890. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	Razem gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.
	Fundusze dotowane ze środków kraju.														
I.	a) Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	91.401	32	.	.	.	.	8,925.387	82	14.159	06	9,016.789	14	14.159	6
	b) Krajowe szkoły rolnicze w Dublanach	.	.	.	.	.	.	88.458	25½	4.000	.	88.458	25½	4. 00	
	c) Folwark w Dublanach	.	.	.	.	.	.	39.092	70	.	.	39.092	70	.	
	d) Kurs gorzelnictwa w Dublanach	.	.	.	.	.	.	3.088	50	.	.	3.088	50	.	
	e) Krajowa szkoła rolnicza i folwark w Czernichowie	.	.	.	.	.	.	110.868	87	.	.	110 868	87	.	
	f) Krajowa szkoła roln. w Horodence	.	.	.	.	.	.	13.417	26½	.	.	13.417	26½	.	
	g) „ „ „ w Jagielnicy	.	.	.	.	.	.	13.415	36½	.	.	13.415	36½	.	
	h) „ „ „ w Kobiernicach	.	.	.	.	.	.	11.734	43	.	.	11.734	43	.	
	i) „ „ ogrodu. w Tarnowie	.	.	.	.	.	.	9.726	22	.	.	9.726	22	.	
II.	Fundusz szkolny krajowy	.	.	.	.	.	.	1,028.384	05½	.	.	1,028.384	05½	.	
	Krajowy szpital powszechny we Lwowie.														
III.	Oddział chorych	.	.	.	.	.	.	468.624	71	.	.	468.624	71	.	
IV.	„ położnic	.	.	.	.	.	.	32.048	48	.	.	32.048	48	.	
V.	Fundusz podrzutków we Lwowie	.	.	.	.	.	.	245	50	.	.	245	50	.	
VI.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	.	.	.	.	444.368	29	.	.	444.368	29	.	
	Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.														
VII.	Oddział chorych	.	.	.	.	.	.	228.454	68	.	.	228.454	68	.	
VIII.	„ położnic	.	.	.	.	.	.	114.368	45	.	.	114.368	45	.	
IX.	„ syfilitycznych	.	.	.	.	.	.	37.687	74	.	.	37.687	74	.	
X.	„ obłąkanych	.	.	.	.	.	.	31.330	33½	.	.	31.330	33½	.	
XI.	Fundusz policyi krajowej	.	.	.	.	.	.	6.242	55	.	.	6.242	55	.	
XII.	„ pożyczki „ z r. 1883.	.	.	.	.	.	.	310.299	54½	.	.	310.299	54½	.	
XIII.	„ „ „ „ 1884.	.	.	.	.	.	.	76.452	32½	.	.	76.452	32½	.	
XIV.	„ „ „ „ 1885.	.	.	.	.	.	.	23.490	16	.	.	23.490	16	.	
XV.	„ „ „ „ 1888.	.	.	.	.	.	.	47.044	28½	.	.	47.044	28½	.	
XVI.	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	1.400	.	.	.	.	.	71.036	82	.	.	72.436	82	.	
XVII.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	34 718	91	.	.	.	.	40.252	03	.	.	74.970	94	.	
XVIII.	„ „ potoku Kisieliny	.	.	.	.	.	.	75.939	30	.	.	75.939	30	.	
XIX.	„ „ rzeki Łęgu	19.813	49½	238	43	.	.	96.455	55	.	.	116.269	04½	238	43
XX.	„ „ „ Trześniówki	12.320	87½	.	.	.	.	95.944	65	.	.	108.265	55½	.	
XXI.	„ „ potoku Krzemienicy z Babulówką i Trześnią	14.718	81	.	.	.	.	63 212	18	.	.	77.930	99	.	
	Suma funduszów dotowanych	174.373	41	238	43	.	.	12,507.071	09	18.159	06	12.681.444	50	18.397	49
	Fundusze samoistne (niedotowane) budżetem objęte.														
XXII.	Fundusz domestykalny	4.932	58	.	.	.	.	5.157	14	.	.	10.089	72	.	
XXIII.	„ kultury krajowej	.	.	.	.	.	.	3 747	24	.	.	3.747	24	.	
XXIV.	„ stanowy sierociński	515	18	.	.	.	.	1.765	25	.	.	2.280	43	.	
XXV.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	91	46½	2.076	63	.	.	3.089	34	767	64	3.180	80½	2.844	27
XXVI.	„ pożyczki krajowej z r. 1873.	.	.	.	.	.	.	69.490	68	.	.	69.490	68	.	
XXVII.	„ podrzutków w Krakowie	.	.	.	.	.	.	1 919	95	.	.	1.919	95	.	
	Suma funduszów samoistnych, budżetem objętych	5.539	22½	2.076	63	.	.	85.169	60	767	64	90.708	82½	2.844	27
XXVIII.	Fundusz propinacyjny	.	.	521.339	61	.	.	102.702	73	41.137	75	102.702	73	562 477	36
XXIX.	Fundusz pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska	406.751	73½	.	.	.	.	535.527	03	.	.	942 278	76½	.	
XXX.	Fundusz pożyczkowy z roku 1889. dla Spółek wodnych	8.584	77	.	.	.	.	120.444	87	.	.	129.029	64	.	

jątku. obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1890.				Stan z końcem roku 1890.											
				w kasie				należytości						czysty stan	
								czynne							
gotówka		efekta		gotówka		efekta		w bankach		inne		bierne		czynny	bierny
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł. ct.	zł. ct.
1.754.832	89½	14.159	06	1,261.956	24½	.	.	.	.	2,150.667	41½	3,696.185	06	. .	283.561 40
88.458	25½	4.000	.	.	.	.	.	.	.	2.372	04	.	.	2.372 04	. .
39.092	70	.	.	.	.	.	.	.	.	8.586	98	56.350	08	. .	47.763 10
3.088	50	.	.	.	.	.	.	.	.	218	30	.	.	218 30	. .
110.868	87	.	.	.	.	.	.	.	.	8.928	57	.	.	8 928 57	. .
13.417	26½	.	.	.	.	.	.	.	.	925	.	231	87½	693 12½	. .
13.415	36½	.	.	.	.	.	.	.	.	300	.	.	.	300 .	. .
11.734	43	.	.	.	.	.	.	.	.	1.035	.	.	.	1.035 .	. .
9.726	22	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
1,028.384	05½	.	.	.	.	.	.	.	.	397.423	44½	7.736	26½	389.687 18	. .
468.624	71	.	.	.	.	.	.	.	.	209.533	10½	.	.	209.533 10½	. .
32 048	48	.	.	.	.	.	.	.	.	1.273	26	.	.	1.273 26	. .
245	50	.	.	.	.	.	.	.	.	442	46	10	.	432 46	. .
444.368	29	.	.	.	.	.	.	.	.	37.928	40	42	43	37.885 97	. .
228.454	68	.	.	.	.	.	.	.	.	75.290	64½	5.693	59	69.597 05½	. .
114.368	45	.	.	.	.	.	.	.	.	13.244	45½	.	.	13.244 45½	. .
37.687	74	.	.	.	.	.	.	.	.	34.707	25	.	.	34.707 25	. .
31.330	33½	.	.	.	.	.	.	.	.	20.652	91½	.	.	20.652 91½	. .
6.242	55	.	.	.	.	.	.	.	.	2	74	.	.	2 74	. .
310.299	54½	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3,523.573	18	. .	3,523.573 18
76.452	32½	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	936.174	50	. .	936.174 50
23.490	16	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	334.928	.	. .	334.928 .
47.044	28½	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	434.600	.	. .	434.600 .
72.036	82	.	.	400	.	.	.	.	.	172.975	03	.	.	173.375 03	. .
49.120	79	.	.	25.850	15	.	.	.	.	19.606	68½	80	18	45.376 65½	. .
75.869	30	.	.	70	.	.	.	.	.	5.829	75	5.987	69	. .	87 94
85.544	78	.	.	30.724	26½	238	43	.	.	17.596	45	338	43	48.220 71½	. .
95.810	08	.	.	12.455	47½	.	.	.	.	18.433	74	.	.	30.889 21½	. .
75.132	37	.	.	2.798	62	.	.	.	.	2.756	35	.	.	5.554 97	. .
11,347.189	74½	18.159	06	1,334.254	75½	238	43	.	.	3,200.729	98½	9,001.931	28	1,093.980 01	5,560.688 12
															4,466.708 11
5.014	99½	.	.	5.074	72½	.	.	.	.	.	.	.	.	5.074 72½	. .
3.747	24	.	.	.	.	.	.	.	.	3.273	15	.	.	3.273 15	. .
1 622	80	.	.	657	63	.	.	.	.	.	.	.	.	657 63	. .
3.089	34	2 000	.	91	46½	844	27	.	.	.	.	.	.	935 73½	. .
69.490	68	.	.	.	.	.	.	.	.	235.362	47½	398.836	.	. .	163.473 52½
1.919	95	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
84.885	00½	2.000	.	5.823	82	844	27	.	.	238.635	62½	398.836	.	9.941 24	163.473 52½
															153.532 28½
102.702	73	58.927	36	.	.	503.550	.	.	.	67.496	47½	10	03	571.036 44½	. .
783.139	38	.	.	159.139	38½	.	.	.	.	876.078	02	.	.	1,035.217 40½	. .
127.781	76	.	.	1.247	88	.	.	.	.	646.017	75	689.228	75	. .	41.963 12

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1890. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	Razem gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.
	Fundusze samoistne (niedotowane) budżetem nieobjęte.														
I.	Fundusz pomnika Tadeusza Kościuszki	161	95½	.	.	.	.	657	50	.	.	819	45½	.	.
II.	Fundusze stypendyjne	50.580	63½	.	.	.	.	180.710	22½	.	.	231.290	86	.	.
III.	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.	.	.	18.045	14	.	.	18.045	14	.	.
IV.	Fundusz galic. inwalidów wojskowych	113	78	.	.	.	.	1.441	50	.	.	1.555	28	.	.
V.	„ niżankowicki inwalidów wojskowych	7	77	.	.	.	.	115	77	.	.	123	54	.	.
VI.	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	17	50	.	.	.	.	67	50	.	.	85	.	.	.
VII.	Zakład narodowy im. Ossolińskich	2.937	66½	.	.	2.749	56	79.605	58	.	.	82.543	24½	.	.
VIII.	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	94	97	4.731	92	.	.	392	81	487	78	487	78	5.219	70
IX.	„ „ z roku 1868	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
X.	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XI.	„ Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich	122	33	.	.	.	.	3.760	81	.	.	3.883	14	.	.
XII.	„ szkół ludowych z roku 1872	1.340	84	.	.	.	.	4.495	50	.	.	5.836	34	.	.
XIII.	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	1.377	13½	.	.	.	.	2.700	63½	.	.	4.077	77	.	.
XIV.	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	1.069	83½	1.656	85	.	.	2.586	25	802	37	3.656	08½	2.459	22
XV.	„ Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XVI.	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	79	17	.	.	.	.	342	.	.	.	421	17	.	.
XVII.	„ pomnika ś. p. Agenora hr. Gołuchowskiego	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XVIII.	Fundacya sandecka „Dom roboczy“	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XIX.	„ Teresy hr. Weissenwolfowej dla obłąk. ozdrowieńców	23	18	104	51	.	.	162	47	32	69	185	65	137	20
XX.	„ ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin: Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce	474	62½	502	67	.	.	1.660	90	906	28	2.135	52½	1.498	45
XXI.	„ Dr. Józefa Kazimierza Malinowskiego imienia Najjaśn. Pana: 1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	.	.	.	.	.	.	956	75	.	.	956	75	.	.
XXII.	„ 2) ku wspieraniu artystów i literatów	.	.	.	.	.	.	900	.	.	.	900	.	.	.
XXIII.	„ 3) ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie	.	.	.	.	.	.	956	75	.	.	956	75	.	.
XXIV.	„ 4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	.	.	.	.	.	.	1.171	50	.	.	1.171	50	.	.
XXV.	„ 5) posagowa dla ubogich dziewcząt służących	.	.	.	.	.	.	579	.	522	50	579	.	522	50
XXVI.	„ 6) ku wspieraniu ubogich chłopców, uczących się rzemiosła	.	.	.	.	.	.	490	24	.	.	490	24	.	.
XXVII.	„ Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXVIII.	„ imienia Antoniego Schiffnera	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXIX.	„ Maryi Machnackiej dla czterech ubogich ciemnych	104	.	.	.	.	.	198	.	.	.	302	.	.	.
XXX.	Fundusz ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	375	90	1.005	90	.	.	2.416	77	1.392	67	2.792	67	2.398	57
XXXI.	Fundacya „Domu ubogich“ imienia Ludwika i Anny Helclów w Krakowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXXII.	Fundusz „Macierzy polskiej“	.	.	.	.	.	.	8.167	17	.	.	8.167	17	.	.
	Do przeniesienia	58.881	29	8.091	85	2.749	56	312.580	77	4.144	29	371.462	06	12.236	14

jątku obrotowego

Wydatki w ciągu roku 1890.				Stan z końcem roku 1890.											
				w kasie				należytości						czysty stan	
								czynne							
gotówka		efekta		gotówka		efekta		w bankach		inne		bierne		czynny	bierny
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.	zł	ct.	zł. ct.	zł. ct.
490	70	.	.	328	75½	.	.	.	.	.	.	.	.	328 75½	. .
194.935	25½	.	.	36.355	60½	.	.	.	.	7.763	42½	13.291	87½	30.827 15½	. .
18.045	14	.	.	.	.	.	.	.	.	17.111	91	21	22	17.090 69	. .
1.522	57	.	.	32	71	.	.	.	.	.	.	.	.	32 71	. .
108	.	.	.	15	54	.	.	.	.	.	.	.	.	15 54	. .
50	.	.	.	35	.	.	.	.	.	.	.	.	.	35 .	. .
80.821	97	.	.	1.721	27½	.	.	3.138	19	.	.	.	.	4.859 46½	. .
487	78	.	.	.	.	5.219	70	.	.	516	95½	.	.	5.736 65½	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	322	83	5.251	23	. .	4.928 40
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
3.875	06	.	.	8	08	.	.	.	.	.	.	387	18	. .	379 10
4.190	34	.	.	1.646	.	.	.	.	.	200	.	3.407	50	. .	1.561 50
2.738	64½	.	.	1.339	12½	.	.	.	.	.	.	.	.	1.339 12½	. .
2.573	04	1.500	.	1.083	04½	959	22	.	.	.	.	.	.	2.042 26½	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
260	08	.	.	161	09	.	.	.	.	.	.	.	.	161 09	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
185	65	58	06	.	.	79	14	.	.	.	.	68	92	10 22	. .
1.999	57	592	67	135	95½	906	28	.	.	.	.	.	.	1.042 23½	. .
368	75	.	.	588	.	.	.	.	.	.	.	.	.	588 .	. .
525	.	.	.	375	.	.	.	.	.	.	.	105	.	270 .	. .
483	75	.	.	473	.	.	.	.	.	.	.	.	.	473 .	. .
727	19	.	.	444	31	.	.	.	.	.	.	.	.	444 31	. .
550	.	261	25	29	.	261	25	.	.	.	.	261	25	29 .	. .
205	12	.	.	285	12	.	.	.	.	.	.	90	.	195 12	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
200	.	.	.	102	.	.	.	.	.	.	.	.	.	102 .	. .
2.792	67	1.005	90	.	.	1.392	67	.	.	.	.	.	.	1.392 67	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
6.988	33	.	.	1.178	84	.	.	.	.	.	.	.	.	1.178 84	. .
325.124	61	3.417	88	46.337	45	8.818	26	3.138	19	25.915	12	22.884	17½	68.193 84½	6.869 .

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1890. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	Razem gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.
	Z przeniesienia	58.881	29	8.091	55	2.749	56	312.580	77	4.144	29	371.462	06	12.236	1
XXXIII.	Fundusz Feliksy Maryi Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXXIV.	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXXV.	„ ku podniesieniu rybactwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXXVI.	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu	208	53	204	75	.	.	618	51	204	75	827	04	409	50
XXXVII.	„ Teofili i Malwiny Lukowskiej dla osieroconych dziewcząt	297	80	.	.	.	.	378	.	.	.	675	80	.	.
XXXVIII.	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	860	07	.	.	.	.	887	30	858	.	1.747	37	858	.
XXXIX.	„ Siemianowskich dla wdów po nauczycielach szkół ludowych	35	33	.	.	.	.	911	10	.	.	946	43	.	.
XL.	„ hr. Weissenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLI.	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLII.	„ bursy imienia ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLIII.	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	110	.	.	.	.	.	135	57	.	.	245	57	.	.
XLIV.	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLV.	„ posagowa śp. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLVI.	„ Dom ubogich w Strzeliskach nowych	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLVII.	„ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLVIII.	Depozyta gminne serwitutowe	5.049	84½	443.200	.	.	.	45.732	94	68.648	27	50.782	78½	511.848	27
	Suma funduszów samoistnych, budżetem nieobjętych	65.442	86½	451.496	60	2.749	56	361.244	19	73.855	31	426.687	05½	525.351	91

Rekapitulacya.

	Suma funduszów dotowanych	174.373	41	238	43	.	.	12,507.071	09	18.159	06	12,681.444	50	18.397	49
	„ „ samoistnych, budżetem objętych	5.539	22½	2.076	63	.	.	85.169	60	767	64	90.708	82½	2.844	27
	„ „ samoistnych, budżetem nieobjętych	65.442	86½	451.496	60	2.749	56	361.244	19	73.855	31	426.687	05½	525.351	91
	„ funduszu propinacyjnego	.	.	521.339	61	.	.	102 702	73	41.137	75	102.702	73	562.477	36
	„ „ pożyczkowego dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska	406.751	73½	.	.	.	.	535.527	03	.	.	942.278	76½	.	.
	„ „ pożyczkowego z roku 1889. dla Spółek wodnych	8.584	77	.	.	.	.	120.444	87	.	.	129.029	64	.	.
	Ogólna suma majątku obrotowego	660 692	00½	975.151	27	2.749	56	13,712.159	51	133.919	76	14,372.851	51½	1,109.071	03

jątku obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1890		Stan z końcem roku 1890.									
		w kasie		należytości				czysty stan			
				czynne							
gotówka	efekta	gotówka	efekta	w bankach	inne	bierne		czynny		bierny	
zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.		zł. ct.	
325.124 61	3.417 88	46.337 45	8.818 26	3.138 19	25.915 12	22.884 17½		68.193 84½		6.869 .	
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .		. .	
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .		. .	
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .		. .	
618 03	204 75	209 01	204 75	. .	. .	. .		413 76		. .	
338 .	. .	337 80	. .	. .	. .	482 40		. .		144 60	
880 18	858 .	867 19	. .	. .	. .	. .		867 19		. .	
930 .	. .	16 43	. .	. .	. .	. .		16 43		. .	
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .		. .	
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .		. .	
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .		. .	
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .		. .	
237 37	. .	8 20	. .	. .	. .	. .		8 20		. .	
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .		. .	
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .		. .	
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .		. .	
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .		. .	
46.539 03	63.698 27	4.243 75½	448.150 .	. .	. .	. .		452.393 75½		. .	
374.667 22	68.178 90	52.019 83½	457.173 01	3.138 19	25.915 12	23.366 57½		521.893 18		7.013 60	
								514.879 58			
11,347.189 74½	18.159 06	1,334.254 75½	238 43	. .	3,200 729 98½	9.001.931 28		. .		4,466.708 11	
84.885 00½	2.000 .	5.823 82	844 27	. .	238.635 62½	398.836 .		. .		153.532 28½	
374.667 22	68.178 90	52.019 83½	457.173 01	3.138 19	25.915 12	23.366 57½		514.879 58		. .	
102.702 73	58.927 36	. .	503.550 .	. .	67.496 47½	10 03		571.036 44½		. .	
783.139 38	. .	159.139 38½	. .	. .	876.078 02	. .		1.035.217 40½		. .	
127.781 76	. .	1.247 88	. .	. .	646.017 75	689.228 75		. .		41.963 12	
12,820.365 84	147.265 32	1,552.485 67½	961.805 71	3.138 19	5,054.872 97½	10,113,372 63½		2,121.133 43		4,662.203 51½	
										2,541.070 08½	

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1890. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	Ra gotówka zł.	ct.	efekta zł.
	Fundusze dotowane ze środków kraju.																					
1	A. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu:																					
	a) Gmach sejmowy					1,318.154	64															
	b) Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie					39.848	30															
	c) Szkoły rolnicze i folwark w Dublanach					184.427	1/2 75					38	25	896						38	25	896
	d) Zakład w Czernichowie					148.172	08							23.300								23.300
	e) Szpital św. Łazarza w Krakowie					381.761	1/2 30															
	f) Krajowa szkoła rolnicza w Horodence					22.452										1.823						
	g) Krajowa szkoła rolnicza w Jagielnicy															2.020	1/2 25					
	h) Krajowa szkoła rolnicza w Kobiernicach																					
	i) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie					5.600																
	k) Gmach dla c. k. żandarmeryi we Lwowie					154.886	73															
	l) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu wraz z urządz.															204.242	1/2 52					
	m) Krajowy skład publiczny dla zboża i spiryt. w Krakowie wraz z urządzeniem															193.803	1/2 85					
	B) Była szkoła ogrodnicza w Czernichowie		1/2 00	370	67															1/2 00		370 67
2	Fundusz szkolny krajowy	460	1/2 74	194.593	60	55.411	94	18.201	93			6.228	1/2 42	25.416	24					6.689	17	220.009 84
	Krajowy szpital powszechny we Lwowie.																					
3	Oddział chorych		1/2 00	1.388	28	354.291	1/2 58					163	66	163	23					163	1/2 66	1.551 51
4	„ położnic		1/2 00	948	91	15.747	1/2 78					42	66	42	66					42	1/2 66	291 67
5	Fundusz podrzutków we Lwowie																					
6	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie					1,083.358	39							5.750								5.750
	Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie:																					
7	Oddział chorych			68.839	68	413.950	07	305·113	88			5·589	94	39.795	44					5.589	94	108.635 13
8	„ położnic			4.026	91	47.992	50					347	37	12.300	42					347	37	16.327 33
9	„ syfilitycznych			4.002	21	5.699	19					4	10	4	10					4	10	4.006 31
10	„ obłąkanych					4·603	01	3.272	72													
11	Fundusz policyi krajowej			135·954	27			27	25			137.950	75	42.816	75					137.950	75	178.771 02
12	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1883																					
13	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1884																					
14	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1885																					
15	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1888																					
	Do przeniesienia	460	76	410.124	53	4,236.357	33	326.615	78	—	—	150.365	15	150.484	84	401.889	67	—	—	150.825	1/2 91	560.609 37

jątku zarodowego.

zem				Wydatki w ciągu roku 1890.						Stan z końcem roku 1890.													
wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w kasie				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		należytości				czysty stan			
												gotówka		efekta						czynne				bierne		ozynny		bierny	
																				w bankach		inne							
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1,318.154	64	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1,318.154	64	.	.	.	.	.	.	.	.	1,318.154	64	.	.
39.848	36	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	39.848	36	.	.	.	.	.	.	.	.	39.848	36	.	.
184.427	½ 73	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	38	25	896	.	184.427	½ 73	.	.	.	.	.	.	934	25	184.427	½ 73	.	.
148.172	½ 08	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	23.300	.	148.172	½ 08	.	.	.	.	.	.	.	.	171.472	½ 08	.	.
381.761	½ 30	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	381.761	½ 30	.	.	.	.	.	.	.	.	381.761	½ 30	.	.
24.275	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	24.275	.	.	.	.	.	.	.	.	.	24.275	.	.	.
2.020	½ 25	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.020	½ 25	.	.	.	.	.	.	.	.	2.020	½ 25	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5.600	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5.600	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5.600	.	.	.
154.886	73	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	154.886	73	.	.	.	.	.	.	.	.	154.886	73	.	.
204.242	½ 52	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	204.242	½ 52	.	.	.	.	.	.	.	.	204.242	½ 52	.	.
193.803	½ 89	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	193.803	½ 89	.	.	.	.	.	.	.	.	193.803	½ 89	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	½ 00	370	67	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	370	½ 67	.	.
15.411	½ 94	18.201	93	6.113	24	15.568	76	49.294	.	52	50	575	93	204.441	08	6.117	½ 94	18.149	43	.	.	85.978	49	18.242	92	297.019	½ 95	.	.
354.291	½ 58	.	.	163	½ 65	100	43	.	.	.	.	.	01	1.451	08	354.291	½ 58	.	.	.	.	2.000	.	28.161	18	329.581	½ 49	.	.
15.747	½ 78	.	.	42	66	.	.	.	.	.	.	.	½ 00	991	57	15.747	½ 78	.	.	.	.	.	.	7.040	30	9.699	06	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1,083.358	39	.	.	.	.	.	.	5.750	.	.	.	.	.	5.750	.	1,077.608	39	.	.	.	.	.	.	.	.	1,083.358	39	.	.
413.950	07	305.113	88	5.589	94	25.204	90	.	.	4.387	64	.	.	83.430	22	413.950	07	300.726	24	.	.	.	.	.	.	798.106	53	.	.
47.992	50	.	.	347	37	1.099	45	20.240	.	.	.	.	.	15.227	88	27.752	50	.	.	.	.	15.817	02	.	.	58.797	40	.	.
5.699	19	.	.	4	10	.	.	.	.	.	.	.	.	4.006	31	5.699	19	.	.	.	.	880	.	.	.	10.585	50	.	.
4.603	01	3.272	72	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4.603	01	3.272	72	.	.	.	.	.	.	7.875	73	.	.
.	.	27	25	137.950	75	177.400	.	.	.	.	.	.	.	1.371	02	.	.	27	25	.	.	132.859	.	.	.	134.257	27	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3,638.347	½ 00	326.615	78	150.211	½ 71	219.373	54	75.284	.	4.440	14	614	20	341.235	83	4,562.963	½ 00	322.175	64	.	.	237.534	51	54.378	65	5,410.144	⅓ 53	.	.

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1890.								Dochody w ciągu roku 1890.								R:	
		w kasie				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w bankach		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta	
		gotówka		efekta																			
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	460	76	410.124	53	4,286.357	33	326.615	78	.	.	150.365	15	150.484	84	401.889	67	.	.	150.825	91	560.609	37
16	Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
17	Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
18	Fundusz regulacyi potoku Kisieliny . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
19	Fundusz regulacyi rzeki Łęgu	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
20	Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki . . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
21	Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy z Babulówką oraz Trześnią	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Suma funduszów dotowanych .	460	57	410.124	53	4,286.357	33	326.615	78	.	.	150.365	15	150.484	84	401.889	67	.	.	150.825	91	560.609	37
	Fundusze samoistne (niedotowane). budżetem objęte.																						
22	Fundusz domestykalny .	.	1/2 00	86.000	94	.	.	.	.	.	.	7.348	11	7.423	41	.	.	.	.	7.348	1/2 11	93.424	9
23	„ kultury krajowej	.	.	43.371	19	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	43.371	1
24	„ stanowy sierociński	.	1/2 00	39.131	37	.	.	.	.	.	.	515	18	519	68	.	.	.	.	515	1/2 18	39.651	05
25	„ Aleksandra hr. Stadnickiego .	.	.	22.853	84	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	22.853	84
26	„ pożyczki krajowej z r. 1873. .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
27	„ podrzutków w Krakowie . . .	59	1/2 84	7.807	79	.	.	.	.	.	.	529	94	16.360	89	.	.	.	.	589	1/1 78	24.168	65
	Suma funduszów samoistnych, budżetem objętych	59	1/2 85	199.165	13	.	.	.	.	.	.	8.393	23	24.303	98	.	.	.	.	8.453	2/2 08	223.469	11
28	Fundusz propinacyjny .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
29	„ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. i k. wojska .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
30	„ pożyczkowy z r. 1889. dla Spółek wodnych .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

jątku zarodowego.

m		Wydatki w ciągu roku 1890.				Stan z końcem roku 1890.											
						w kasie		wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	należytości				czysty stan			
										czynne			bierne				
ość i ści	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta			w bankach	inne						
zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.	
247 00	326.615 78	150.211 71	219.373 54	75.284 .	4.440 14	614 20	341.235 83	4,562.963 00	322.175 64	. .	237.534 51		54.378 65	5,410.144 53		. .	
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. .	. . .		. . .	. . .		. .	
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. .	. . .		. . .	. . .		. .	
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. .	. . .		. . .	. . .		. .	
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. .	. . .		. . .	. . .		. .	
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. .	. . .		. . .	. . .		. .	
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. .	. . .		. . .	. . .		. .	
247 00	326.615 78	150.211 71	219.373 54	75.284 .	4.440 14	614 20	341.235 83	4,562.963 00	322.175 64	. .	237.534 51		54.378 65	5,410.144 53		. .	
. . .	. . .	7.348 11	2.107 42	. . .	. . .	. 00	91.316 93	. . .	. . .	. .	25.844 89		. .	117.161 82		. .	
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. .	43.371 19	. . .	. . .	. .	. . .		. .	43.371 19		. .	
. . .	. . .	515 18	. .	. . .	. . .	. 00	39.651 05	. . .	. . .	. .	. . .		. .	39.651 05		. .	
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. .	22.853 84	. . .	. . .	. .	. . .		. .	22.853 84		. .	
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. .	. .	. . .	. . .	. .	. . .		. .	. .		. .	
. . .	. . .	407 84	5.099 45	. . .	. . .	181 94	19.069 23	. . .	. . .	. .	17.458 35		. .	36.709 52		. .	
. . .	. . .	8.371 13	7.206 87	. . .	. . .	181 94	216.262 24	. . .	. . .	. .	43.303 24		. .	259.747 43		. .	
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. .	. . .		. .	. .		. .	
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. .	. . .		. .	. .		. .	
. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. . .	. .	. . .		. .	. .		. .	

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1890. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	R gotówka zł.	ct.	efekt zł.
	Fundusze samoistne (niedotowane), budżetem nieobjęte.																					
1	Fundusz pomnika Tadeusza Kościuszki	.	½ 00	15.209	42	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	½ 00	15.20
2	Fundusze stypendyjne	1.860	71	3,000.834	25	149.147	83	85.062	½ 96	.	.	189.934	16	537.332	87	.	.	.	.	191.794	½	3,688.16
3	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
4	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	.	½ 00	35.225	28	.	.	.	.	.	.	10.112	.	10.162	.	.	.	.	.	10.112	½ 00	45.38
5	Fundusz niżankowicki inwalidów wojskowych	.	½ 00	2.540	17	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	½	2.540
6	Fundusz posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	.	½ 00	1.587	26	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	½	1.587
7	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	.	.	192.671	05	.	.	.	.	.	.	.	.	67.110	03	.	.	.	.	.	.	259.781
8	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
9	Fundusz zapomogi z r. 1868.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
10	Fundusz budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	10.076	13	.	.	.	.	.	.	822	18	819	95	.	.	.	.	822	18	10.896
11	Fundusz Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich	.	½ 00	64.071	22	.	.	.	.	.	.	9.114	.	9.300	.	.	.	.	.	9.114	½ 00	73.371
12	Fundusz szkół ludowych z roku 1872.	.	½ 00	99.948	86	.	.	.	.	.	.	35	84	5.035	84	.	.	.	.	35	½ 84	104.984
13	Fundusz Wincentego Łodzia Ponińskiego	.	.	59.633	51	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	59.633
14	Fundusz Franciszka Kochmana dla literatów polskich	.	.	25.236	75	.	.	.	.	.	.	401	85	800	.	.	.	.	.	401	85	26.036
15	Fundusz Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących	512	71	11.931	49	.	.	.	.	.	.	540	15	1.463	44	.	.	.	.	1.052	86	13.394
16	Fundusz Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	.	½ 00	7.622	07	.	.	.	.	.	.	100	.	101	65	.	.	.	.	100	½ 00	7.72
17	Fundusz budowy pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	1.489	50	33.894	34	.	.	.	.	.	.	1.632	24	2.300	.	.	.	.	.	3.121	74	36.19
18	Fundacya sandecka „Dom roboczy“	595	½ 55	21.984	19	.	.	.	.	.	.	1.026	35	1.100	.	.	.	.	.	1.621	½ 90	23.08
19	Fundacya Teresy hr. Weissenwolfowej dla obłąkanych wyzdrowieńców	.	.	1.747	95	.	.	.	.	.	.	99	20	100	.	.	.	.	.	99	20	1.847
20	Fundacya ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce	.	.	23.447	37	.	.	.	.	.	.	217	96	218	76	.	.	.	.	217	96	23.666
	Fundacya Dr. Józefa Kazimierza Malinowskiego, imienia Najjaśn. Pana:																					
21	1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	.	.	20.000	.	.	.	.	.	.	.	20.171	.	20.317	10	.	.	.	.	20.171	.	40.317
22	2) ku wspieraniu artystów i literatów	.	.	.	.	.	.	20.000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Do przeniesienia	4.458	½ 51	3,627.661	31	149.147	83	105.062	½ 96	.	.	234.206	93	656.161	64	.	.	.	.	238.665	½ 44	4,283.822

jątkzu zarodowego

Wydatki w ciągu roku 1890.								Stan z końcem roku 1890.											
								w kasie					należytości				czysty stan		
												czynne							
wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	w bankach	inne	bierne	czynny	bierny
zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. ½	15.209 42	. .	. .	. .	. .	. .	15.209 ½ 42	. .
149.147 83	85.062 ½ 96	191.737 97	217.218 67	. .	. .	56 ½ 90	3,320.948 45	149.147 83	85.062 ½ 96	. .	78.901 ½ 49	. .	3,634.117 ½ 64	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .
. .	. .	10.112 .	10.100 .	. .	. .	. ½	35.287 28	. .	. .	. .	. .	. .	35.287 ½ 28	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. ½	2.540 17	. .	. .	. .	. .	. .	2.540 ½ 17	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. ½	1.587 26	. .	. .	. .	. .	. .	1.587 ½ 26	. .
. .	. .	. .	51.192 08	. .	. .	. .	208.589 .	. .	. .	. .	. .	3.337 50	205.251 50	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .
. .	. .	822 18	352 23	. .	. .	. .	10.543 85	. .	. .	. .	. .	. .	10.543 85	. .
. .	. .	9.114 .	9.114 .	. .	. .	. ½	64.257 22	. .	. .	. .	. .	. .	64.257 ½ 22	. .
. .	. .	35 84	5.000 .	. .	. .	. ½	99.984 70	. .	. .	. .	. .	. .	99.984 ½ 70	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	59.633 51	. .	. .	. .	. .	. .	59.633 51	. .
. .	. .	401 85	534 39	. .	. .	. .	25.502 36	. .	. .	. .	. .	. .	25.502 36	. .
. .	. .	774 91	700 .	. .	. .	277 95	13.694 93	. .	. .	. .	. .	. .	12.972 88	. .
. .	. .	100 .	100 .	. .	. .	. ½	7.623 72	. .	. .	. .	. .	. .	7.623 ½ 72	. .
. .	. .	2.309 49	59 49	. .	. .	812 25	36.134 85	. .	. .	. .	. .	. .	36.047 10	. .
. .	. .	1.104 40	16 10	. .	. .	517 ½ 50	23.068 09	. .	. .	. .	. .	. .	23.585 ½ 59	. .
. .	. .	99 20	41 94	. .	. .	. .	1.806 01	. .	. .	. .	. .	. .	1.806 01	. .
. .	. .	217 96	. .	. .	. .	. .	23.666 13	. .	. .	. .	. .	. .	23.666 13	. .
. .	. .	20.171 .	20.000 .	. .	. .	. .	20.317 10	. .	. .	. .	. .	. .	20.317 10	. .
. .	20.000 .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	20.000 .	. .	. .	. .	20.000 .	. .
149.147 83	105.062 ½ 96	237.000 80	314.428 90	. .	. .	1.664 ½ 64	3,969.394 05	149.147 83	105.062 ½ 96	. .	78.901 ½ 49	3.337 50	4,300.833 ½ 48	. .

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1890. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	Ra gotówka zł.	ct.	efekta zł.
	Z przeniesienia . .	4.453	57½	3,627.661	31	149.147	83	105.062	96½	.	.	234.206	93	656.161	64	.	.	.	.	238.665	44½	4,283.823
	Fundacya Dr. Józefa Kazimierza Malinowskiego imienia Najjaśn. Pana:																					
23	3) ku popieraniu celów Towarzystwa muzycznego we Lwowie	.	.	20.000	.	.	.	.	.	.	.	20.171	.	20.317	10	.	.	.	.	20.171	.	40.317
24	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	.	.	20.200	.	.	.	.	.	.	.	1.600	90	1.626	35	.	.	.	.	1.600	90	21.826
25	5) posagowy dla ubogich dziewcząt służących	.	.	10.200	.	.	.	.	.	.	.	100	.	101	67	.	.	.	.	100	.	10.301
26	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła .	.	.	13.033	93	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	13.033
27	Fundacya Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	70	.	3.049	42	.	.	.	.	.	.	2.158	.	2.032	.	.	.	.	.	2.228	.	5.081
28	Fundacya imienia Antoniego Schiffnera .	42	.	1.639	85	.	.	.	.	.	.	.	.	42	.	.	.	.	.	42	.	1.681
29	Fundacya Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych . .	.	.	4.494	35	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4.494
30	Fundusz ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan .	.	.	32.968	73	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	32.968
31	Fundacya „Domu ubogich“ imienia Ludwika i Anny Helclów w Krakowie	30.693	84	948.566	71	.	.	.	.	.	.	109.584	82	.	.	675.596	.	.	.	140.278	66	948.566
32	Fundusz „Macierzy polskiej“	.	.	34.036	33	.	.	.	.	.	.	12.492	80	18.004	70	.	.	.	.	12.492	80	52.041
33	Fundusz Feliksy Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	.	.	100.269	39	.	.	.	.	.	.	10.268	11	26.000	.	.	.	.	.	10.268	11	126.269
34	Fundusz z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	574	16	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	574
35	Fundusz ku podniesieniu rybactwa . . .	318	47	.	.	.	.	.	.	.	.	698	05½	995	46	.	.	.	.	1.016	52½	995
36	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu	.	.	9.103	66	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9.103
37	Fundacya Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt	.	.	8.404	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8.404
38	Fundacya Siemianowskich dla biednych dziewcząt	.	.	21.239	82	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.239
39	Fundacya Siemianowskich dla wdów po nauczycielach szkół ludowych	.	.	21.819	08	.	.	.	.	.	.	30	.	30	.	.	.	.	.	30	.	21.849
40	Fundacya hr. Weissenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą	116	20½	3.907	66	.	.	.	.	.	.	2.029	37	2.031	89	.	.	.	.	2.145	57½	5.939
41	Fundacya ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie . .	.	.	2.136	80	.	.	.	.	.	.	94	50	47	25	.	.	.	.	94	50	2.184
	Do przeniesienia . .	35.699	03	4,883.305	20	149.147	83	105.062	96½	.	.	393.434	48½	727.390	04	675.596	.	.	.	429.133	51½	5,610.692

jątku zarodowego.

zem				Wydatki w ciągu roku 1890.								Stan z końcem roku 1890.													
												w kasie						należytości						czysty stan	
																		czynne				bierne			
wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	w bankach		inne				czynny		bierny	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
149.147	83	105.062	96	237.000	80	314.428	90	.	.	.	.	1.664	64	3,969.394	05	149.147	83	105.062	96	.	.	78.901	49	3.337	50	4,300.833	48	.	.
.	.	.	.	20.171	.	20.000	.	.	.	.	.	.	.	20.317	10	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20.317	10	.	.
.	.	.	.	1.600	90	1.600	.	.	.	.	.	.	.	20.226	35	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20.226	35	.	.
.	.	.	.	100	.	100	.	.	.	.	.	.	.	10.201	65	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10.201	65	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	13.033	93	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	13.033	93	.	.
.	.	.	.	2.168	.	2.000	.	.	.	.	.	60	.	3.081	42	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3.141	42	.	.
.	.	.	.	42	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.681	85	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.681	85	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4.494	35	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4.494	35	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	32.968	73	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	32.968	73	.	.
675.596	.	.	.	114.096	.	65.066	71	.	.	.	.	26.182	66	883.500	.	675.596	.	.	.	.	.	77.106	31	.	.	1,662.384	97	.	.
.	.	.	.	12.467	80	17.931	33	.	.	.	.	25	.	34.109	70	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	34.134	70	.	.
.	.	.	.	10.268	11	26.263	11	.	.	.	.	.	.	100.001	28	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	100.001	28	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	574	16	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	574	16	.	.
.	.	.	.	1.016	52	.	.	.	.	.	.	.	.	995	46	.	.	.	.	.	.	70	65	35	01	1.031	10	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9.103	66	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9.103	66	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8.404	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8.404	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.239	82	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.239	82	.	.
.	.	.	.	30	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.849	08	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.849	08	.	.
.	.	.	.	2.064	81	1.423	04	.	.	.	.	80	76	4.516	51	.	.	.	.	.	.	21	67	.	.	4.618	94	.	.
.	.	.	.	47	25	.	.	.	.	.	.	47	25	2.184	05	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.231	30	.	.
824.743	83	105.062	96	401.073	19	448.818	09	.	.	.	.	28.060	32	5,161.877	15	824.743	83	105.062	96	.	.	156.100	13	3.372	51	6,272.471	88	.	.

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1890								Dochody w ciągu roku 1890.								Ra	
		w kasie				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w bankach		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka	efekta
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.
	Z przeniesienia . .	35.699	03	4,883.305	20	149.147	83	105.062	96	.	.	393.434	48	727.390	04	675.596	.	.	.	429.133	51	5,610.695
42	Fundacya bursy imienia ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych . .	492	78	10.952	57	.	.	.	.	.	.	506	25	735	23	.	.	.	.	999	03	11.687
43	Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła	.	.	2.613	15	.	.	.	.	.	.	2.465	37	2.472	47	.	.	.	.	2.465	37	5.085
44	Fundacya posagowa śp. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich .	646	75	13.186	29	.	.	.	.	.	.	13.629	78	15.347	40	.	.	7.954	55	14.276	53	28.533
45	Fundacya posagowa śp. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich	127	25	2.640	22	.	.	.	.	.	.	2.659	03	2.981	04	.	.	1.590	91	2.786	28	5.621
46	Fundacya „Dom ubogich“ w Strzeliskach nowych	234	80	9.176	63	.	.	.	.	.	.	8.259	57	7.813	58	.	.	.	.	8.494	37	16.990
47	Fundacya Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	38.000	.	.	.	.	.	.	.	38.000
48	Depozyta gminne serwitutowe	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Suma funduszów samoistnych budżetem nieobjętych	37.200	61	4,921.874	06	149.147	83	105.062	96	.	.	420.954	48	794.739	76	675.596	.	9.545	46	458.155	09	5,716.613

jątku zarodowego.

zem				Wydatki w ciągu roku 1890.								Stan z końcem roku 1890.													
												w kasie						należytości						czysty stan	
																		czynne				bierne			
wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w bankach		inne				czynny		bierny	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
824.743	83	105.062	96½	401.073	19½	448.818	09	.	.	.	.	28.060	32	5,161.877	15	824.743	83	105.062	96½	.	.	156.100	13	3.372	51	6,272.471	88½	.	.
.	.	.	.	738	03	.	.	.	.	.	.	261	.	11.687	80	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11.948	80	.	.
.	.	.	.	2.465	37	2.320	07	.	.	.	.	.	.	2.765	55	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.765	55	.	.
.	.	7.954	55	13.954	78	12.960	81	.	.	.	.	321	75	15.572	88	.	.	7.954	55	.	.	.	.	.	.	23.849	18	.	.
.	.	1.590	91	2.723	27½	2.509	68	.	.	.	.	63	½	3.111	58	.	.	1.590	91	.	.	.	.	.	.	4.765	49½	.	.
.	.	.	.	7.771	65	7.700	.	.	.	.	.	722	72	9.290	21	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10.012	93	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	38.000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	38.000	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
824.743	83	114.608	42½	428.726	30	474.308	65	.	.	.	.	29.428	79½	5.242.305	17	824.743	83	114.608	42½	.	.	156.100	13	3.372	51	6,363.813	84	.	.

Rekapitulacya

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1890. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1890. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	Kapitały hipotekowane zł.	ct.	Ra gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.
	Rekapitulacya.																							
	Suma funduszów dotowanych . .	460	76½	410.124	53	4,236.357	33	326.615	78	.	.	150.365	15½	150.484	84	401.889	67½	.	.	150.825	91½	560.609	37	4,638.247
	Suma funduszów samoistnych, budżetem objętych	59	85½	199.165	13	.	.	.	.	.	.	8.393	23	24.303	98	.	.	.	.	8.453	08½	223.469	11	.
	Suma funduszów samoistnych, budżetem nieobjętych	37.200	61	4,921.874	06	149.147	8	105.062	96½	.	.	420.954	48½	794.739	76	675.596	.	9.545	46	458.155	09½	5,716.613	82	824.743
	Suma majątku zarodowego . . .	37.721	23½	5,531.163	72	4,385.505	16	431.678	74½	.	.	579.712	87	969.528	58	1,077.485	67½	9.545	46	617.434	05½	6,500.692	30	5,462.990
	Suma majątku obrotowego . . .	660.692	06½	975.151	27	.	.	.	.	2.749	56	13,712.159	51	133.919	76	.	.	.	.	14.372.851	51½	1,109.071	03	.
	Razem . .	698.413	23½	6,506.314	99	4,385.505	16	431.678	74½	2.749	56	14,291.872	38½	1,103.448	34	1 077.485	67½	9.545	46	14,990.285	61½	7,609.763	33	5,462.990
	Depozyta.																							
1	Depozyta w ogolności	16.337	15½	173.602	65	.	.	.	.	.	.	570.392	15	1,327.452	78	.	.	.	.	586.729	30½	1,501.055	43	.
2	Depozyta szpitala powszechnego we Lwowie	1.001	78	7.259	50	.	.	.	.	.	.	10.549	25	5.194	41	.	.	.	.	11.551	03	12.453	91	.
3	Depozyta zakładu obłąkanych na Kulparkowie . .	1.035	70½	3.832	32	.	.	.	.	.	.	3.140	68	8.882	10	.	.	.	.	4.176	38½	12.714	32	.
4	Depozyta szpitala św. Łazarza w Krakowie . . .	719	02	16.925	19	.	.	.	.	.	.	7.741	97½	15.875	89	.	.	.	.	8.460	99½	32.801	08	.
5	Depozyta szkoły roluiczej w Dublanach	1.173	37	420	.	.	.	.	.	.	.	831	11	7.810	.	.	.	.	.	2.004	48	8.230	.	.
6	Depozyta folwarku w Dublanach	50	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	50	.	.	.	.
7	Depozyta szkoły rolniczej w Czernichowie	387	79	600	.	.	.	.	.	.	.	2.017	93	575	.	.	.	.	.	2.405	72	1.175	.	.
8	Depozyta szkoły rolniczej w Horodence	10	26	.	.	.	.	.	.	.	.	41	64	.	.	.	.	.	.	51	90	.	.	.
9	Depozyta szkoły rolniczej w Jagielnicy	5	28½	.	.	.	.	.	.	.	.	666	56½	.	.	.	.	.	.	671	88	.	.	.
10	Depozyta szkoły rolniczej w Kobiernicach . . .	7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	35	94	.	.	.	.	.	.	42	94	.	.	.
11	Depozyta szkoły ogrodniczej w Tarnowie . . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	38	25	.	.	.	.	.	.	38	25	.	.	.
	Suma depozytów	20.727	36½	202.639	56	.	.	.	.	.	.	595.455	52½	1,365.790	18	.	.	.	.	616.182	88½	1,568.429	74	.
	Do tego suma funduszów krajowych	698.413	23½	6,506.314	99	4,385.505	16	431.678	74½	2.749	56	14,291.872	38½	1,103.448	34	1,077.485	67½	9.545	46	14,990.285	61½	7,609.763	33	5,462.990
	Ogółem . .	719.140	59½	6,708.954	55	4,385.505	16	431.678	74½	2.749	56	14,887.327	90½	2,469.238	52	1,077.485	67½	9.545	46	15,606.468	50½	9,178.193	07	5,462.990

i depozyta.

. e m kapitały hipotekowane zł.	ct.	Wydatki w ciągu roku 1890. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	Stan z końcem roku 1890. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	należytości czynne w bankach zł.	ct.	inne zł.	ct.	bierne zł.	ct.	czysty stan czynny zł.	ct.	bierny zł.	ct.
6.615	78	150.211	71	219.373	54	75.284	.	4.440	14	614	20	341.235	83	4,562.963	00	322.175	64	.	.	237.534	51	54.378	65	5,410.144	53	.	.
.	.	8.271	13	7.206	87	.	.	.	.	181	95	216.262	24	.	.	.	.	.	.	43.303	24	.	.	259.747	43	.	.
[illegible]	42	428.726	30	474.308	65	.	.	.	.	29.428	70	5,242.305	17	824.743	83	114.608	42	.	.	156.100	13	3.372	51	6,363.813	84	.	.
1.224	20	587.209	14	700.889	06	75.284	.	4.440	14	30.224	95	5,799.803	24	5,387.706	83	436.784	06	.	.	436.937	88	57.751	16	12,033.705	81	.	.
.	.	12,820.365	84	147.265	32	.	.	.	.	1,552.485	67	961.805	71	.	.	.	.	3.138	19	5.054.872	97	10,113.372	68	.	.	2,541.070	00
1.224	20	13,407.574	98	848.154	38	75.284	.	4.440	14	1,582.710	62	6,761.608	95	5,387.706	83	436.784	06	3.138	19	5.491.810	85	10,171.123	79	12,033.705	81	2,541.070	00
																								9.492.635	72		
.	.	581.329	73	1,287.767	.	.	.	.	.	5.399	57	213.288	43	.	.	.	.	.	.	.	.	218.688	.	.	.	.	.
.	.	10.919	.	4.248	91	.	.	.	.	632	03	8.205	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8.837	03	.	.	.	.
.	.	3.040	02	6.645	44	.	.	.	.	1.136	36	6.068	88	.	.	.	.	.	.	.	.	7.205	24	.	.	.	.
.	.	7.499	09	18.470	57	.	.	.	.	961	90	14.330	51	.	.	.	.	.	.	.	.	15.292	41	.	.	.	.
.	.	868	24	10	.	.	.	.	.	1.136	24	8.220	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9.356	24	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	50	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	50	.	.	.	.	.
.	.	1.957	11	600	.	.	.	.	.	448	61	575	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.023	61	.	.	.	.
.	.	41	53	.	.	.	.	.	.	10	37	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10	37	.	.	.	.
.	.	666	54	.	.	.	.	.	.	5	33	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5	33	.	.	.	.
.	.	35	94	.	.	.	.	.	.	7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7	.	.	.	.	.
.	.	14	03	.	.	.	.	.	.	24	22	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	24	22	.	.	.	.
		606.371	25	1,317.741	92	.	.	.	.	9.811	63	250.687	82	.	.	.	.	.	.	.	.	260.499	45	.	.	.	.
1.224	20	13,407.574	98	848.154	38	75.284	.	4.440	14	1,582.710	62	6,761.608	95	5,387.706	83	436.784	06	3.138	19	5.491.810	85	10,171.123	79	9,492.635	72	.	.
1.224	20	14,013.946	23	2,165.896	30	75.284	.	4.440	14	1,592.522	26	7,012.296	77	5,387.706	83	436.784	06	3.138	19	5,491.810	85	10,431.623	25	9,492.635	72	.	.

Zestawienie

ogólnego stanu majątku obrotowego wraz z majątkiem zarodowym z końcem roku 1890.

(po wyłączeniu skryptów, kart dłużnych i t. p. efektów bez wartości).

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Czysty majątek czynny: obrotowy zł.	ct.	Czysty majątek czynny: zarodowy zł	ct.	Razem: czynny zł.	ct.	Razem: bierny zł.	ct.
1	*a)* Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	.	.	1,871.087	79	1,871.087	79	283.561	40
	b) Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	.	.	39.848	36	39.848	36	.	.
	c) Szkoła rolnicza i folwark w Dublanach { w majątku obrotowym stan bierny 45.172 zł. 76 ct. / „ zarodowym „ czynny 184.427 „ 73½ „ }	.	.	.	.	.	.	.	.
	d) Zakład w Czernichowie	.	.	139.254	97½	139.254	97½	.	.
	e) Szpital św. Łazarza w Krakowie	8.928	57	171.842	76	180.771	33	.	.
	f) Szkoła rolnicza w Horodence	.	.	381.761	30½	381.761	30½	.	.
	g) „ „ „ Jagielnicy	693	12½	24.275	.	24.968	12½	.	.
	h) „ „ „ Kobiernicach	300	.	2.020	25½	2.320	25½	.	.
	i) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie	1.035	.	.	.	1.035	.	.	.
2	Fundusz szkolny krajowy	.	.	5.600	.	5.600	.	.	.
3	Krajowy szpital powszechny we Lwowie — Oddział chorych	389.687	18	297.019	95½	686.707	13½	.	.
4	„ „ „ „ — „ położnic	209.533	10½	329.581	49½	539.114	60	.	.
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	1.273	26	9.699	06	10.972	32	.	.
6	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	432	46	.	.	432	46	.	.
7	Szpital św. Łazarza w Krakowie — Oddział chorych	37.885	97	1,083.358	39	1,121.244	36	.	.
8	„ „ „ „ „ — „ położnic	69.597	05½	798.106	53	867.703	58½	.	.
9	„ „ „ „ „ — „ syfilitycznych	13.244	45½	58.797	40	72.041	85½	.	.
10	„ „ „ „ „ — „ obłąkanych	34.707	25	10.585	50	45.292	75	.	.
11	Fundusz policyi krajowej	20.652	91½	7.875	73	28.528	64½	.	.
12	„ pożyczki krajowej z roku 1883.	2	74	134.257	27	134.260	01	.	.
13	„ „ „ „ „ 1884.	.	.	.	.	.	.	3,523.573	18
14	„ „ „ „ „ 1885.	.	.	.	.	.	.	936.174	50
15	„ „ „ „ „ 1888.	.	.	.	.	.	.	334.928	.
16	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	.	.	.	.	.	.	434.600	.
17	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	173.375	03	.	.	173.375	03	.	.
18	„ „ potoku Kisieliny	45.376	65½	.	.	45.376	65½	.	.
19	„ „ rzeki Łęgu	.	.	.	.	.	.	87.94	
20	„ „ „ Trześniówki	48.220	71½	.	.	48.220	71½	.	.
21	„ „ potoku Krzemienicy z Babulówką i Trześnią	30.889	21½	.	.	30.889	21½	.	.
22	„ domestykalny	5.554	97	.	.	5.554	97	.	.
23	„ kultury krajowej	5.074	72½	117.161	82½	122.236	55	.	.
24	„ stanowy sierociński	3.273	15	43.371	19	46.644	34	.	.
25	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	657	63	39.651	05½	40.308	68½	.	.
26	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	935	73½	22.853	84	23.789	57½	.	.
27	„ podrzutków w Krakowie	.	.	.	.	.	.	163.473	53½
28	„ pomnika Tadeusza Kościuszki	.	.	36.709	52½	36.709	52½	.	.
29	Fundusze stypendyjne	328	75½	15.209	42½	15.538	18	.	.
30	Administracya dóbr Winniki	30.827	15½	3,634.117	64½	3,664.944	80	.	.
31	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	17.090	69	.	.	17.090	69	.	.
32	„ niżankowicki „ „	32	71	35.287	28½	35.319	99½	.	.
33	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	15	54	2.540	17½	2.555	71½	.	.
34	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	35	.	1.587	26½	1.622	26½	.	.
35	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	4.859	46½	205.251	50	210.110	96½	.	.
36	„ „ z roku 1868.	5.736	65½	.	.	5.736	65½	.	.
37	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	.	.	.	.	4.928	40
38	„ Pelagii Russanowskiej { w majątku zarodowym stan czynny 64.257 zł. 22½ ct. / „ „ obrotowym „ bierny 379 „ 10 „ }	.	.	10.543	85	10.543	85	.	.
39	„ szkół ludowych z roku 1872. { w majątku obrotowym stan bierny 1.561 zł. 50 ct. / „ „ zarodowym „ czynny 99.984 „ 70½ „ }	.	.	63.878	12½	63.878	12½	.	.
40	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	.	.	98.423	20½	98.423	20½	.	.
41	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	1.338	12½	59.633	51	60.972	63½	.	.
42	„ „ „ „ dziewcząt służących	2.042	26½	25.502	36	27.544	62½	.	.
43	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	.	.	12.972	88	12.972	88	.	.
44	„ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	161	09	7.623	72½	7.784	81½	.	.
45	Fundacya Sandecka „Dom roboczy“	.	.	36.947	10	36.947	10	.	.
46	„ Teresy hr. Weissenwolfowej dla obłąkanych ozdrowieńców	.	.	23.585	59½	23.585	59½	.	.
47	„ ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan	10	22	1.806	01	1.816	23	.	.
	„ Dra Józefa Malinowskiego:	1.042	23½	23.666	13	24.708	36½	.	.
48	1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	588	.	20.317	10	20.905	10	.	.
	Do przeniesienia	1,165.439	81½	9,903.612	09½	11,069.051	91	5,681.326	

Nazwa funduszu	Czysty majątek czynny				Razem			
	obrotowy		zarodowy		czynny		bierny	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Z przeniesienia	1,165.439	81½	9,903.612	09½	11,069.051	91	5,681.326.	94½
Fundacya Dra Józefa Malinowskiego:								
2) ku wspieraniu artystów i literatów	270	.	20.000	.	20.270	.	.	.
3) ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie	473	.	20.317	10	20.790	10	.	.
4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	444	31	20.226	35	20.670	66	.	.
5) posagowy dla ubogich dziewcząt służących	29	.	10.201	65	10.230	65	.	.
6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła	195	12	13.033	93	13.229	05	.	.
Fundacya Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	.	.	3.141	42	3.141	42	.	.
„ imienia Antoniego Schiffnera	.	.	1.681	85	1.681	85	.	.
„ Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych	102	.	4.494	35	4.596	35	.	.
„ ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	1.392	67	32.968	73	34.361	40	.	.
„ ś. p. Anny Helclowej na rzecz „Domu ubogich“	.	.	1,662.384	97½	1,662.384	97½	.	.
Fundusz „Macierzy Polskiej“	1.178	84	34.134	70	35.313	54		
„ Feliksy Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	.	.	100.001	28	100.001	28	.	.
„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	574	16	574	16	.	.
„ ku podniesieniu rybactwa	.	.	1.031	10	1.031	10	.	.
Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów	413	76	9.103	66	9.517	42	.	.
„ Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt (w majątku obrotowym stan bierny 144 zł. 60 ct. „ „ „ zarodowym „ czynny S.404 „ — „)	.	.	8.259	40	8.259	40	.	.
Siemianowskich dla biednych dziewcząt	867	19	21.239	82	22.107	01	.	.
„ „ „ wdów po nauczycielach szkół ludowych	16	43	21.849	08	21.865	51	.	.
„ hr. Weissenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą	.	.	4.618	94½	4.618	94½	.	.
„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	.	.	2.231	30	2.231	30	.	.
„ bursy im. ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	.	.	11.948	80	11.948	80	.	.
„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	8	20	2.765	55	2.773	75	.	.
„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	.	.	23.849	18	23.849	18	.	.
„ „ „ „ „ „ „ dziewcząt wiejskich	.	.	4.765	49½	4.765	49½	.	.
„ Dom ubogich w Strzeliskach nowych	.	.	10.012	93	10.012	93	.	.
„ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów	.	.	38.000	.	38.000	.	.	.
Depozyta gminne serwitutowe	452.393	75½	.	.	452.393	75½	.	.
Fundusz propinacyjny	571.036	44½	.	.	571.036	44½	.	.
„ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska	1,035.217	40½	.	.	1.035.217	40½	.	.
„ „ z roku 1889. dla Spółek wodnych	.	.	.	.	.	.	41.963	12
Suma	3,229.477	94	11.986.447	85	15,215.925	79	5,723.290	06½
					9,492.635	72½		

Objaśnienie.

Oprócz wyżej wykazanego majątku utrzymują się w ewidencyi pretensye niepewne (illiquida), to jest takie, co których zachodzi wątpliwość, czy kiedykolwiek odebrane zostaną.

Przy funduszu szpitala św. Łazarza — Oddział chorych . . . . . 108.965 złp. 25½ gr., czyli 27.241 zł. 46 ct. w. a.
„ „ szkolnym krajowym . . . . . 232.265 „ 22 „ „ 58.066 „ 43½ „ „

„ funduszach stypendyjnych 10 sztuk akcyj użytkowania kolei Karola Ludwika, które z powodu wylosowania tychże akcyj nie przynoszą rocznych odsetków, lecz czasami przypadającą na nie dywidendę.

„ funduszu ś. p. Anny Helclowej 9 sztuk akcyj użytkowania Towarzystwa c. k. austr. kolei państwowej, które przynoszą jak wyżej czasami dywidendę.

Wykaz zapasów kasowych

Liczba porządk.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	A. W kasie krajowej.				
1	*a)* Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	1,261.956	24½	.	.
	b) Szkoła rolnicza i była szkoła ogrodnicza w Czernichowie	.	00½	23 670	67
	c) „ „ w Dublanach	38	25	896	.
2	Fundusz szkolny krajowy	575	93	204.441	08
3	Krajowy szpital powszechny we Lwowie — Oddział chorych	.	01	1.451	08
4	„ „ „ „ „ — „ położnic	.	00½	991	57
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	.	.	.	.
6	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	5.750	.
7	Szpital św. Łazarza w Krakowie — Oddział chorych	.	.	83.430	22
8	„ „ „ „ „ — „ położnic	.	.	15.227	88
9	„ „ „ „ „ — „ syfilitycznych	.	.	4.006	31
10	„ „ „ „ „ — „ obłąkanych	.	.	.	.
11	Fundusz policyi krajowej	.	.	1.371	02
12	„ pożyczki „ z r. 1883.	.	.	.	.
13	„ „ „ „ 1884.	.	.	.	.
14	„ „ „ „ 1885.	.	.	.	.
15	„ „ „ „ 1888.	.	.	.	.
16	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	400	.	.	.
17	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	25.850	15	.	.
18	„ „ potoku Kisieliny	70	.	.	.
19	„ „ rzeki Łęgu	30.724	26½	238	43
20	„ „ „ Trześniówki	12.455	47½	.	.
21	„ „ potoku Krzemienicy z Babulówką i Trześnią	2.798	62	.	.
22	„ domestykalny	5.074	73	91.316	93
23	„ kultury krajowej	.	.	43.371	19
24	„ stanowy sierociński	657	63½	39.651	05
25	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	91	46½	23.698	11
26	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	.	.	.	.
27	„ podrzutków w Krakowie	181	94½	19 069	23
28	„ pomnika Tadeusza Kościuszki	328	76	15.209	42
29	Fundusze stypendyjne	36.412	51	3,320.948	45
30	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.
31	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	32	71½	35.287	28
32	„ niżankowicki „ „	15	54½	2.540	17
33	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	35	00½	1.587	26
34	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	1.721	27½	208.589	.
35	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	.	.	5.219	70
36	„ „ z roku 1868.	.	.	.	.
37	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	10.543	85
38	„ Pelagii Russanowskiej	8	08½	64 257	22
39	„ szkół ludowych z roku 1872.	1.646	00½	99.984	70
40	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	1.339	12½	59.633	51
41	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	1.083	04½	26 461	58
42	„ „ „ „ dziewcząt służących	277	95	12.694	93
43	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	161	09½	7 623	72
44	„ pomnika Agenora hr Gołuchowskiego	812	25	36.134	85
45	Fundacya sandecka „Dom roboczy“	517	50½	23 068	09
46	„ Teresy hr. Weissenwolfowej dla obłąkanych ozdrowieńców	.	.	1.885	15
47	„ Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan	135	95½	24.572	41
	„ Dra Józefa Malinowskiego:				
48	1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	588	.	20.317	10
49	2) ku wspieraniu artystów i literatów	375	.	.	.
50	3) ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie	473	.	20 317	10
	Do przeniesienia	1,386.837	55½	4,555.456	26

z końcem roku budżetowego 1890.

Liczba porządk.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Z przeniesienia	1,386.837	55½	4,555.456	26
	Fundacya Dra Józefa Malinowskiego:				
51	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	444	31	20 226	35
52	5) posagowy dla dziewcząt służących	29	.	10.462	90
53	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła	285	12	13.033	93
54	Fundacya Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	60	.	3.031	42
55	„ imienia Antoniego Schiffnera	.	.	1.681	85
56	„ Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych żebrać się wstydzących	102	.	4 494	35
57	„ ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	.	.	34.361	40
58	„ „ Anny Helclowej na rzecz „domu ubogich“ w Krakowie	26.182	66	883.500	.
59	„ Macierzy polskiej	1.203	84	34.109	70
60	Fundusz Feliksy Maryi Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	.	.	100.001	28
61	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	574	16
62	„ ku podniesieniu rybactwa	.	.	995	46
63	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu	209	01	9.308	41
64	„ Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt	337	80	8.404	.
65	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	867	19	21.239	82
66	„ „ „ wdów po nauczycielach szkół ludowych	16	43	21.849	08
67	„ hr. Weisenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą	80	76½	4.516	51
68	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	47	25	2.184	05
69	„ bursy imienia księcia Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	261	.	11.687	80
70	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	8	20	2.765	55
71	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	321	75	15.572	88
72	„ „ „ „ „ „ „ dziewcząt wiejskich	63	00½	3.111	58
73	„ „Dom ubogich“ w Strzeliskach nowych	722	72	9 290	21
74	„ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów	.	.	38.000	.
75	Depozyta gminne serwitutowe	4.243	75½	448.150	.
76	Fundusz propinacyjny	.	.	503.550	.
77	„ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. i k. wojska	159.139	38½	.	.
78	„ „ z roku 1889. dla Spółek wodnych	1.247	88	.	.
79	Depozyta	5.399	57	210.338	43
	Razem	1,588.110	19½	6,971.947	38
	Uwaga: Zapisy dłużne i inne dokumenta bezwartościowe	.	.	2,504.124	74½

B. W innych kasach.

	W c. k. kasach rządowych depozyta	.	.	2.950	.
	„ kasie krajowego szpitala powszechnego we Lwowie, depozyta	632	03	8.205	.
	„ „ „ zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie, depozyta	1.136	36	6.068	88
	„ „ szpitali krakowskich „	961	90	14.330	51
	„ „ szkół rolniczych w Dublanach „	1.136	24	8.220	.
	„ „ folwarku „ „ „	50	.	.	.
	„ „ krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie „	448	61	575	.
	„ „ „ niższej szkoły rolniczej w Horodence „	10	37	.	.
	„ „ „ „ „ „ „ Jagielnicy „	5	33½	.	.
	„ „ „ „ „ „ „ Kobiernioach „	7	.	.	.
	„ „ „ szkoły ogrodniczej w Tarnowie „	24	22	.	.
	Razem	4.412	06½	40.349	39

Zestawienie sumaryczne.

A)	W kasie krajowej	1,588.110	19½	6,971.947	38
B)	„ innych kasach	4.412	06½	40.349	39
	Suma	1 592.522	26	7,012.296	77

Poszczegól

papierów wartościowych według ich

Liczba porządk.	Nazwa funduszu	Priorytety		Listy zastawne					
		I. węgiersko-galicyjskiej kolei żelaznej	kolei Alföldzko-Fiumskiej	Galic. Towarzystwa kredytowego ziemsk.	Banku kijowskiego	Galicyjskiego Banku hipot.	Zakładu kredytow. ziemskiego w Krakowie	Banku krajowego	aust. Zakładu kred. ziemskiego
		Wartość							
1	*a*) Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	.	.	.	.	.	.	.	.
	b) Szkoła rolnicza i była szkoła ogrodnicza w Czernichowie	.	.	.	.	.	.	.	.
	c) „ „ w Dublanach	.	.	.	.	.	.	850	.
2	Fundusz szkolny krajowy	.	.	74.900	.	.	11.000	1.900	.
3	Krajowy szpital powszechny we Lwowie — Oddział chorych	.	.	100	.	.	.	700	.
4	„ „ „ „ — „ położnic	.	.	500	.	.	.	300	.
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	.	.	.	.	.	.	.	.
6	Krajowy Zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	.	.	.	.	.	.
7	Szpital św. Łazarza w Krakowie — Oddział chorych	.	.	23.100	.	400	.	36.100	.
8	„ „ „ „ — „ położnic	.	.	2.700	.	.	.	1.25	.
9	„ „ „ „ — „ syfilitycznych	.	.	3.700	.	.	.	200	.
10	„ „ „ „ — „ obłąkanych	.	.	.	.	.	.	.	.
11	Fundusz policyi krajowej	.	.	.	.	.	.	.	.
12	„ pożyczki „ z roku 1883.	.	.	.	.	.	.	.	.
13	„ „ „ „ 1884.	.	.	.	.	.	.	.	.
14	„ „ „ „ 1885.	.	.	.	.	.	.	.	.
15	„ „ „ „ 1888.	.	.	.	.	.	.	.	.
16	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	.	.	.	.	.	.	.	.
17	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	.	.	.	.	.	.	.	.
18	„ „ potoku Kisieliny	.	.	.	.	.	.	.	.
19	„ „ rzeki Łęgu	.	.	.	.	.	.	.	.
20	„ „ „ Trześniówki	.	.	.	.	.	.	.	.
21	„ „ potoku Krzemienicy z Babulówką i Trześnią	.	.	.	.	.	.	.	.
22	„ domestykalny	.	.	52.500	.	.	.	26.050	.
23	„ kultury krajowej	.	.	.	.	.	.	.	.
24	„ stanowy sierociński	.	.	27.100	.	.	.	2.400	.
25	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	.	.	.	.	.	.	2.200	.
26	„ pożyczki krajowej z r. 1873.	.	.	.	.	.	.	.	.
27	„ podrzutków w Krakowie	.	.	300	.	.	.	7.550	.
28	„ pomnika Tadeusza Kościuszki	.	.	8.000	.	.	.	6.150	.
29	Fundusze stypendyjne	.	.	1.583.000	.	108.300	114.000	418.250	40
30	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.	.	.	.	.
31	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	.	.	24.900	.	300	.	10.000	.
32	„ niżankowicki „ „	.	.	.	.	.	.	.	.
33	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	.	.	400	.	.	.	.	.
34	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	2.000	.	112.400	.	.	.	.	.
35	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	.	.	.	.	.	.	.	.
36	„ „ z roku 1868.	.	.	.	.	.	.	.	.
37	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	2.400	.	300	.	3.300	.
38	„ Pelagii Russanowskiej	.	.	20.200	.	6.700	18.000	3.300	.
39	„ szkół ludowych z roku 1872.	.	.	89.100	.	.	.	100	.
40	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	.	.	.	.	.	.	59.600	.
41	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	.	.	25.500	.	.	.	.	.
42	„ „ „ „ dziewcząt służących	.	.	12.600	.	.	.	.	.
43	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	.	.	2.300	.	.	.	.	.
44	„ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	.	.	.	.	.	.	15.500	.
45	Fundacya sandecka „Dom roboczy“	.	.	4.900	.	.	.	1.600	.
46	„ Teresy hr. Weissenwolfowej dla obłąkanych ozdrowieńców	.	.	.	.	.	.	400	.
47	„ ś. p. Piotra Wodzickiego dla zubożałych włościan	.	.	10.100	.	.	.	12.300	.
	„ Dr. Józefa Kazimierza Malinowskiego im. Najjaśn. Pana:								
48	1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	.	.	.	.	.	.	19.300	.
49	2) ku wspieraniu artystów i literatów	.	.	.	.	.	.	.	.
50	3) ku popieraniu celów galicyjskiego Towarzystwa muzycznego we Lwowie	.	.	.	.	.	.	19.300	.
51	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	.	.	.	.	.	.	100	.
52	5) posagowa dla ubogich dziewcząt służących	.	.	.	.	.	.	.	.
53	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła	.	.	.	.	.	.	.	.
54	„ Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	.	.	1.000	.	.	.	2.000	.
55	„ imienia Antoniego Schiffnera	.	.	1.600	.	.	.	.	.
56	„ Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych, żebrać się wstydzących	.	.	4.400	.	.	.	.	.
	Do przeniesienia	2.000	.	2,086.700	.	116.000	143.000	650.700	13

nienie

rodzaju z końcem roku 1890.

Obligacye									Renty państwowe	Losy państwowe i inne	Akcye kolei		Akcye Banku dla handlu i przemysłu w Krakowie	Asygnaty bankowe	Książeczki Kasy oszczędności, Banku kred. i Banku kraj.	Razem	Zapisy dłużne, weksle i inne dokumenta
	pożyczki krajowej z roku					galic. funduszu propinacyjnego	komunalne Banku krajowego	pożyczki papierskiej			Karola Ludwika	węgiersko-północno-wschod i inne					
de-iza-jne	1873.	1883	1884.	1885.	1889.												
imienna																	
																	640.816 .
						23.300									370 67	23.670 67	. .
															46 .	896 .	. .
		40.500	76.100												41 08	204.441 08	. .
		500													151 08	1.451 08	. .
		100													91 57	991 57	. .
																	. .
						5.750										5.750	. .
		10.800	4.500			9.150									380 22	83.430 22	800 .
		300				10.950									27 88	15.227 88	. .
															106 31	4.006 31	. .
																	. .
			1.200												171 02	1.371 02	. .
																	. .
																	. .
																	. .
																	. .
																	. .
																	. .
																	. .
															238 43	238 43	. .
																	. .
		100	12.400	200											66 93	91.316 93	. .
		300	43.000												71 19	43.371 19	. .
		8.500	1.300	300											51 05	39.651 05	. .
7.600									13.000						898 11	23.698 11	. .
																	487.775 .
		200				10.950									69 23	19.069 23	. .
1.000															59 42	15.209 42	. .
06.310	7.200	229 800	126.300	40.500	373.200	134.800	1.000	.	65.800	4.660	36.600	1.200	400	.	19.228 45	3,320.948 45	78.908 74½
																	. .
2.450															87 28	35.287 28	. .
		1.000	100												90 17	2.540 17	. .
96.910						18.650		300	2.500						87 26	1.587 26	. .
															5.829 .	208.589 .	. .
															5.219 70	5.219 70	8.125 .
																	. .
3.700		700													143 85	10.543 85	. .
		16.000													57 22	64.257 22	. .
		10.500	200												84 70	99.984 70	. .
															33 51	59.633 51	. .
															961 58	26.461 58	. .
		4.000	1.000	300											94 93	12.694 93	. .
		20.600													23 72	7.623 72	. .
		11.400		5.100											34 85	36.134 85	. .
1.350										20					68 09	23.068 09	. .
		1.200													135 15	1.885 15	. .
															972 41	24.572 41	. .
			1.000												17 10	20.317 10	. .
																	20.000 .
		1.000													17 10	20.317 10	. .
	15.200	1.300		200					3.400						26 35	20.226 35	. .
	6.800	100							3.300						262 90	10.462 90	. .
									13.000						33 93	13.033 93	. .
															81 42	3.081 42	. .
															61 85	1.681 85	. .
															94 35	4 494 35	. .
139.320	29.200	358.900	267.100	46.600	373.200	213.550	1.000	300	101.000	4.680	36.600	1.200	400	.	36.587 06	4,608.487 06	1,236.424 74½

Poszczegól

papierów wartościowych według ich

Liczba porządk.	Nazwa funduszu	Priorytety		Listy zastawne					
		I. węgiersko-galicyjskiej kolei żelaznej	kolei Alföldzko-Fiumskiej	Galic. Towarzystwa kredytowego ziemsk.	Banku kijowskiego	Galicyjskiego Banku hipot.	Zakładu kredytow. ziemskiego w Krakowie	Banku krajowego	nu Za kr zie sk
		Wartość							
	Z przeniesienia . .	2.000	.	2,086.700	.	116.000	143.000	650.700	
57	Fundacya ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan . .	.	.	.	.	.	.	.	
58	„ ś. p. Anny Helclowej na rzecz „Domu ubogich“ w Krakowie	.	.	740.000	.	.	.	143.500	
59	Fundusz „Macierzy Polskiej“	.	.	22.600	.	.	.	10.900	
60	„ Feliksy Maryi Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	.	.	.	.	100.000	.	.	
61	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	.	.	.	.	.	
62	„ ku podniesieniu rybactwa	.	.	.	.	.	.	.	
63	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu . .	.	.	9.100	.	.	.	.	
64	„ Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt .	.	.	.	.	.	.	8.400	
65	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	.	.	.	.	.	.	.	
66	„ „ „ wdów po nauczycielach szkół ludowych .	.	.	.	.	.	.	600	
67	„ hr. Weissenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą . .	.	.	.	.	.	.	2.400	
68	„ śp. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	.	.	.	.	.	.	.	
69	„ bursy im. ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	.	.	10.000	.	.	.	1.600	
70	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	.	.	1.300	.	.	.	1.200	
71	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	.	.	1.300	.	.	.	14.200	
72	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich	.	.	200	.	.	.	2.700	
73	„ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonw.	.	.	.	.	.	.	7.800	
74	„ Dom ubogich w Strzeliskach nowych	.	.	38.000	.	.	.	.	
75	Depozyta gminne serwitutowe	.	.	.	.	.	.	238.600	
76	Fundusz propinacyjny	.	.	301.300	.	.	.	202.250	
77	„ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska .	.	.	.	.	.	.	.	
78	„ pożyczkowy z roku 1889 dla Spółek wodnych	.	.	.	.	.	.	.	
	Suma papierów funduszowych . .	2.000	.	3,210.500	.	216.000	143.000	1,284.850	4
79	Do tego: Depozyta	.	.	.	.	.	.	.	
	Razem . .	2.000	.	3,210.500	.	216.000	143 000	1,284,850	4

nienie

rodzaju z końcem roku 1890

Obligacye										Ranty państwowe	Losy państwowe i inne	Akcye kolei			Akcye Banku dla handlu i przemysłu w Krakowie	Asygnaty bankowe	Książeczki Kasy oszczędności, Banku kred. i Banku kraj.	Razem	Zapisy dłużne, weksle i inne dokumenta
indemnizacyjne	pożyczki krajowej z roku					galic. funduszu propinacyjnego	komunalne Banku krajowego	pożyczki papierowej				Karola Ludwika	węgiersko-północno-wschod. i inne						
	1873.	1883.	1884.	1885.	1889.														
imienna																			
139.320	29.200	358.900	267.100	46.600	373.200	213.550	1.000	300	101.000	4.680	36.600	1.200	400	.	36.587 06	4,608.437 06	1,236.424	74½
.	.	.	.	.	.	.	.	.	32.900	.	.	.	.	.	1.461 40	34.361 40	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	883.500 .	.	.
.	.	500	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	109 70	34.109 70	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1 28	100.001 28	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	574 16	574 16	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	995 46	995 46	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	208 41	9.308 41	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4 .	8.404 .	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	20.650	500	.	.	.	.	89 82	21.239 52	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	20.650	500	.	.	.	.	99 08	21.849 08	.	.
2.050	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	66 51	4.516 51	.	.
.	.	.	.	2.100	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	84 05	2.184 05	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	87 80	11.687 80	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	265 55	2.765 55	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	72 88	15.572 88	.	.
.	.	100	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	111 58	3.111 58	.	.
650	.	.	.	.	.	.	.	.	800	.	.	.	.	.	40 21	9.290 21	.	.
209.550	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	38.000 .	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	448.150 .	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	503.550 .	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .	1,135.700	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .	132.000	.
351.570	29.200	359.500	267.100	48.700	373.200	213.550	1.000	300	176.000	5.680	36.600	1.200	400	.	40.858 95	6,761.608 95	2,504.124	74½
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	250.687 82	.	.
351.570	29.200	359.500	267.100	48.700	373.200	213.550	1.000	300	176 000	5.680	36.600	1.200	400	.	40.858 95	7,012.296 77	2,504.124	74½

Wykaz dóbr i realności

stanowiących własność funduszów krajowych z końcem roku 1890.

Liczba porządk.	Poszczególnienie	Wartość Szczegół zł.	ct	Ogół zł.	ct.
I.	**Fundusz krajowy** w ściślejszem znaczeniu:				
	1. Realność pod Nr. 717 $^2/_4$ (gmach sejmowy)	1,318.154	64		
	2. „ „ „ 319, 320, i 336 $^1/_4$ na umieszczenie szkoły gospodarstwa lasowego	39.848	36		
	3. Szkoły rolnicze i folwark w Dublanach	184.427	$73^1/_2$		
	4. Zakład w Czernicnowie	148.172	$08^1/_2$		
	5. Szpital św. Łazarza w Krakowie (część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222 dzieln. IV.)	381.761	$30^1/_2$		
	6. Szkoła rolnicza w Horodence	24.275	.		
	7. „ „ w Jagielnicy	2.020	$25^1/_2$		
	8. Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie	5.600	.		
	9. Gmach dla c. k. żandarmeryi we Lwowie	154.886	73		
	10. Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu we Lwowie	204.242	$52^1/_2$		
	11. „ „ „ „ „ w Krakowie*)	193.803	$89^1/_2$	2,657,192	53
II.	**Fundusz szkolny krajowy:**				
	1. Budynek szkolny w Tarnowie	6.117	$94^1/_2$	6.117	$94^1/_2$
III.	**Krajowy szpital powszechny** we Lwowie:				
	1. Gmach popijarski we Lwowie Nr. 349 $^4/_4$				
	a) Oddział chorych 354.291 zł. $58^1/_2$ ct.				
	b) „ położnic 10.103 „ 52 „	364.395	$10^1/_2$		
	2. Grunt zakupiony pod dom położnic pod nazwą „Wulka szpitalna“ należący do oddziału położnic	5.644	$26^1/_2$	370.039	37
IV.	**Krajowy zakład dla obłąkanych** na Kulparkowie:				
	1. Gmach nowo wybudowany Nr. 38 i 39 wraz z zabudowaniami folwarcznemi, gruntami i cegielniami	1,075.788	39		
	2. Realność z gruntem pod l. k. 768 A $^2/_4$ we Lwowie	1.820	.	1,077.608	39
V.	**Szpital św. Łazarza** w Krakowie:				
	Gmach szpitalny w Krakowie Nr. 50/221 i 48/222, 49/222, dzieln. VI. na Wesołej z wszystkiemi przynależytościami i zabudowaniami				
	1. Oddział chorych:				
	a) Część wartości starego wspólnego gmachu Nr. 50/221 132.032 zł. 70 ct.				
	b) Wartość kościoła szpitalnego doń należącego 85 000 „ — „				
	c) Część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222 dz. VI. w Krakowie, łącznie z folwarkiem Blich 59.567 „ 37 „				
	d) Dobra Tropiszów (w królestwie polskiem) 110.250 „ — „				
	e) „ Prądnik czerwony (w Galicyi) 27.100 „ . „	413.950	07		
	2. Oddział położnic wspólnie z funduszem podrzutków w Krakowie:				
	a) Część wartości starego gmachu Nr. 50/221	27.752	50		
	3. Oddział syfilitycznych (dawniejszy szpital św. Ducha) część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222	5.699	19		
	4. Oddział obłąkanych (dawniej szpital św. Ducha) część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222	4.603	01	452.004	77
VI.	**Fundusze stypendyjne:**				
	1. Fundusz Dydyńskiego:				
	a) Dobra Godowa z przyległościami 39.972 zł. — ct.				
	b) Realność w Strzyżowie Nr. 97 3.527 „ — „	43.499	—		
	2. Fundusz Głowińskiego:				
	Dobra Winniki z przyległościami	67.875	03		
	3. Fundusz Dra Jana Towarnickiego realność w Rzeszowie Nr. 7 i 9	37.773	80	149.147	83
VII.	**Fundacya „Domu ubogich imienia Ludwika i Anny Helclów“ w Krakowie:**				
	Budynek zakładowy z kaplicą i gruntami w Krakowie	675.596	.	675.596	.
	Razem	5,387.706	$83^1/_2$	5,387.706	$83^1/_2$

*) Oprócz wyżej wykazanych nieruchomości, posiada fundusz krajowy realność Marconich Nr. 976 $^1/_4$ we Lwowie i realność w Gródku na szkołę uprawy lnu tudzież Zamek w Olesku, których wartość dopiero później będzie mogła być oznaczoną.

L. W. kr. 51.811/1891.

Alog. 14.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedkłada w załączeniu °/.:

A. Projekt budżetu krajowego na rok 1892 wraz z preliminarzami specyalnymi a mianowicie:

I. Fundusze i zakłady dotowane ze skarbu krajowego:

B. Preliminarz funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu wraz ze szczegółowymi preliminarzami:

do rubr. VII. poz. 51. funduszu szkolnego krajowego,
„ „ „ „ 52. funduszu szkolnego emerytalnego,
„ „ XV. „ 191. szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie,
„ „ „ „ 192—193. szkoły rolniczej i szkoły parobków w Dublanach,
„ „ „ „ 194—195. folwarku i szkoły gorzelniczej w Dublanach,
„ „ „ „ 196—197. średniej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie,
„ „ „ „ 198—200. szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach,
„ „ „ „ 201. szkoły ogrodniczej w Tarnowie,
„ „ „ „ 202. szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku,
„ „ „ „ 221—222. składów zbożowych i spirytusowych we Lwowie i Krakowie.

C. Preliminarz szpitala powszechnego we Lwowie (oddziału chorych i położnic),
D. „ funduszu podrzutków we Lwowie,
E. „ zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie,
F. „ szpitala św. Łazarza w Krakowie, czterech oddziałów,
G. „ funduszu podrzutków w Krakowie,
H. „ policyi krajowej.

II. Fundusze samoistne:

I. Preliminarz funduszu domestykalnego,
K. „ kultury krajowej,
L. „ stanowego sierocińskiego,
M. „ Aleksandra hr. Stadnickiego,
N. „ pożyczki krajowej z roku 1873.

W układzie preliminarza trzymał się Wydział krajowy ściśle formy, przez Wysoki Sejm przyjętej i poleconej. Zaszła więc tylko ta jedna zmiana, uchwałą Wys. Sejmu z dnia 28. listopada 1890 o poborze krajowych opłat konsumcyjnych spowodowana, iż w dziale do-

chodów funduszu krajowego, wstawia się jako nową rubrykę dochód z tych opłat, których wysokość na lat 3½ jest ustanowiona a przeto nie wymaga, tak jak pobór krajowych dodatków do podatków bezpośrednich, osobnej corocznej uchwały Wysokiego Sejmu.

W wyjaśnieniach, do każdego preliminarza dodanych, uzasadnia Wydział krajowy wysokość wstawionych cyfr wydatków i dochodów, tudzież różnice między cyframi niniejszego preliminarza a uchwalonego na rok 1891 budżetu.

Różnice te przedstawiają się sumarycznie jak następuje:

I. W funduszu krajowym w ściślejszem znaczeniu:

A. W wydatkach:

			więcej	*mniej*
Rubryka	II.	Koszta zarządu, więcej o . . . . . Jeżeli jednak zważymy, że wliczono tu wydatek na koszta zarządu funduszów indemnizacyjnych (poz. 24 f) i 31 k), — który wynosi 17.500 zł. i ma być zwrócony funduszowi krajowemu z funduszów indemnizacyjnych — ku czemu wstawiono taką samą kwotę w dochód (rubryka XVII. dochodów), — właściwe zwiększenie rubryki II. wyniesie tylko 23.244 zł.	40.744 zł.	
		Zwiększenie to powstało z następujących powodów: Uchwałą z dnia 26. listopada 1890 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu wziąć pod rozwagę reorganizacyę etatu służbowego Wydziału krajowego w tym kierunku, aby znieść instytucyę dyurnistów we wszystkich oddziałach służby krajowej, z wyjątkiem manipulacyjnego. W wykonaniu tego polecenia przedkłada Wydział krajowy osobnemi sprawozdaniami projekt reorganizacyi oddziału konceptowego i rachunkowego, w którym zwiększono etatowe płace i dodatki aktywalne o . . . . . 30.180 zł. zniżono zaś dyurna o . . . . 17.350 „ zwiększenie zatem wynosi . . . 12.830 zł.		
		Prócz tego zwiększono stosownie do obecnych wymogów wydatki poz. 26. dodatki osobiste o 982 zł., poz. 27. remuneracye o 2.000 zł., poz. 28. koszta podróży i dyety o 1.000 zł., poz. 29. pensye i zaopatrzenia (na podstawie statutu emerytalnego) o 4.744 zł., poz. 31. potrzeby kancelaryjne (niewliczając zwrotnych wydatków na potrzeby kancelaryjne funduszów indemnizacyjnych) o kwotę 600 zł., poz. 33. zaliczki na płacę urzędników o 2.100 zł., — opuszczono zaś jednorazowo uchwalone dary z łaski poz. 30. w kwocie 1.100 zł.		
„	III.	Koszta leczenia więcej o . . . . . Wobec coraz zwiększającej się ilości dni leczenia, kwoty przez Wysoki Sejm na ten cel wstawiane, a zazwyczaj niższe od preliminowanych przez Wydział	70.000 „	
		Do przeniesienia . .	110.744 zł.	

			więcej	*mniej*
		Z przeniesienia . .	110.744 zł.	
		krajowy, nie wystarczają na opędzenie wydatku w myśl ustawy na funduszu krajowym ciążącego. Gdy w skutek tego w tej rubryce co roku okazuje się znaczne przekroczenie, przeto Wydział krajowy wstawia kwotę wyższą.		
Rubryka	IV.	Koszta szczepienia } na podstawie 3 letniego } mniej o		500 zł.
„	V.	Wydatki sanitarne } przecięcia } „		400 „
„	VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynności, mniej o . . z powodu, iż opuszczono wydatki przez Wysoki Sejm na rok 1891 jednorazowo uchwalone.		2.700 „
„	VII.	Na cele wykształcenia i oświaty, więcej o . . C. k. Rada szkolna krajowa preliminuje na rok 1892 na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego zasiłek o 121.135 zł. większy. Gdy jednak w tem zwiększeniu mieszczą się subwencye dla szkół żeńskich w kwocie 12.550 zł., wstawiane dawniej do preliminarza funduszu krajowego, które Wysoki Sejm uchwałą z dnia 17. listopada 1890 wstawiać polecił do rubryki XI. funduszu szkolnego, przeto po strąceniu tych subwencyj, właściwe zwiększenie pozycyi 51. wyniesie 108.585 zł. Dalsza różnica pochodzi ze zwiększenia zasiłku na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego emerytalnego (poz. 52.) o 39.367 zł., na podstawie preliminarza c. k. Rady szkolnej krajowej. Natomiast opuszczono z tej rubryki wydatki przez Wysoki Sejm jednorazowo uchwalone.	139.652 „	— „
„	IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi, więcej o . . . z powodu podwyższenia na podstawie preliminarza c. k. Komendy Żandarmeryi zwyczajnych potrzeb o kwotę 8.017 zł., oraz wstawienia na pokrycie niedoboru funduszu budowy gmachu Żandarmeryi, tudzież na urządzenia i roboty dodatkowe w tymże gmachu, kwoty 7.713 zł. jako nadzwyczajnego wydatku.	15.730 „	
„	X.	Drogi krajowe więcej o . . . . . a mianowicie z powodu udowodnionej w wyjaśnieniach koniecznej potrzeby zwiększenia wydatków w dziale A) „koszta zarządu“ o 2.863 zł., tudzież zwiększenia zasiłków bezzwrotnych dla dróg powiatowych i gminnych (dział D) o 20.000 zł., co ze względu na coraz wzmagający się ruch w tym dziale i konieczność uniknięcia przekroczeń, jest niezbędnem. Zniżono natomiast wydatki w dziale C) na utrzymanie dróg krajowych o 2.010 zł.	21.164 „	
		Do przeniesienia . .	287.290 zł.	3.600 zł.

			więcej	*mniej*
		Z przeniesienia . .	287.290 zł.	3.600 zł.
Rubryka	XI.	Dotacye dla zakładów krajowych, mniej o . . według specyalnych preliminarzy tych zakładów i z opuszczeniem jednorazowo uchwalonych pozycyj, na zakupno gruntu i przygotowawcze roboty dla budowy zakładu położnic we Lwowie w kwocie 22.000 zł.		24.728 „
„	XII.	Wydatki na szupaśnictwo, mniej o . . . . według trzechletniego przecięcia.		1.000 „
„	XIII.	Budowy wodne i melioracye, więcej o . . . z powodu udowodnionej w wyjaśnieniach koniecznej potrzeby zwiększenia wydatków w dziale A) „Biuro melioracyjne i studya przygotowawcze“ o 9.558 zł, zaś w dziale B) „Wykonanie budowli wodnych“ według osobnych sprawozdań i w wykonaniu obowiązujących ustaw o 17.095 zł. więcej.	26.653 „	
„	XIV.	Umarzanie pożyczek, więcej o . . . . W tej rubryce, która z wszystkich największe przedstawia podwyższenie wydatku — powody zwiększenia są następujące:	697.050 „	
		W poz. 169. wstawiono wydatek wyższy o 360.663 zł. na jednorazową spłatę długu, który w r. 1889 zaciągnięto w funduszu pożyczkowym spółek wodnych, na spłatę długu w banku dla krajów koronnych, co budżetem na r. 1889 nie było przewidziane, ale uzyskało następną aprobatę Wysokiego Sejmu.		
		Dalej musiała tu wejść kwota wyższa o 232.821 zł. na pokrycie niedoboru z roku 1889 — według przedłożonego równocześnie Wys. Sejmowi zamknięcia rachunków.		
		W myśl uchwalonego przez Wys. Sejm planu umorzenia pożyczki z r. 1889, zaciągniętej w Banku krajowym na zapomogi i pożyczki dla dotkniętych nieurodzajem w r. 1889, wstawiono we właściwej pozycyi o 26.456 zł. więcej.		
		Wreszcie wstawiono nowy wydatek 81.141 zł. na spłatę 4%-wej pożyczki krajowej z r. 1891, emitowanej w wysokości 1½ miliona.		
		Natomiast zniżono odsetki bierne od chwilowych pożyczek o 5.000 zł.		
„	XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa, mniej o . . . Zmniejszenie wydatku nastąpiło w tej rubryce wskutek obniżenia wydatków na wyższą szkołę rolniczą w Dublanach (poz. 192.) o 32.777 zł. (odpadły nadzwyczajne wydatki na budowle) i na folwark w Czernichowie (poz. 197) o kwotę 826 zł., na szkołę uprawy		2.689 „
		Do przeniesienia . .	1,010.993 zł.	32.017 zł,

			więcej	*mniej*
		Z przeniesienia . .	1,010.993 zł.	32.017 zł.
		lnu w Gródku (poz. 202.) o 3.150 zł., dalej wskutek opuszczenia jednorazowych zasiłków na zalesienie góry kossowskiej 800 zł. i dla dzieci ś. p. Dra Nowickiego 1.000 zł. Podwyższono zaś wydatki na podstawie specyalnych preliminarzy dla szk. gospodarstwa lasowego (poz. 191.) o 2.325 zł, dla szk. gorzelnictwa w Dublanach (poz. 195). o 3.550 zł., dla szk. rolniczej w Czernichowie (poz. 196) o 8.380 zł., dla szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach i ogrodniczej w Tarnowie (poz. 198—201.) o 7.721 zł., dla krajowego składu w Krakowie (poz. 222.) o 3.925 zł. Wreszcie z powodu utworzenia krajowej komisyi dla spraw rolniczych i ożywienia czynności w tym dziale, wstawiono tu nowy wydatek na koszta podróży członków tej komisyi, tudzież jej komisyi naukowej i koszta konferencyi nauczycieli niższych szkół rolniczych, razem 3.000 zł., dalej na zasiłki ku podniesieniu rolnictwa i przemysłu rolniczego, tudzież wiedzy rolniczej 6.000 zł. i na podręczniki naukowe dla niższych szkół rolniczych 1.000 zł.		
Rubryka	XVI.	Na cele przemysłu, więcej o . . . . na podstawie preliminarza komisyi krajowej dla spraw przemysłowych i osobnego sprawozdania a to skutkiem powiększenia liczby szkół przemysłowych, koniecznych ulepszeń w szkołach już istniejących, tudzież potrzeby wzniesienia nowych budynków szkolnych.	39.006 „	
„	XVII.	Rozmaite wydatki, mniej o . . . . . głównie z powodu opuszczenia jednorazowo na rok 1891 uchwalonych pozycyi w łącznej sumie 21.105 zł., oraz wskutek nie wstawienia na razie żadnej kwoty na restauracyę zamku w Olesku uchwalonej w roku 1891 w kwocie 18.000 zł., a natomiast wliczenia do tej rubryki nowej pozycyi w kwocie 2.000 zł., na budowę kolei od stacyi Pałahicze do Tłumacza.		37.105 „
		W ogóle preliminuje się więcej o	1,049.999 zł.	
		„ „ „ „ mniej o		69.122 zł.
		Z porównania okazują się wydatki większe o . .	980.877 zł.	

B. W dochodach:

Rubryka	III.	Dochody z dróg krajowych, więcej o . . . . z powodu przypadających w r. 1892 wyższych datków dobrowolnych, od stron prywatnych na budowę dróg krajowych.	3.293 zł.	
		Do przeniesienia . .	3.293 zł.	

		Z przeniesienia . .	3.293 zł.	
Rubryka	IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych, mniej o wedle specyalnych preliminarzy zakładów krajowych.		5.277 zł.
„	V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych, więcej o . . na podstawie trzechletniego przecięcia.	2.600 „	
„	VI.	Zwroty pożyczek, więcej o . . . . . głównie z powodu wstawienia 33.329 zł. nowego dochodu z tytułu 1-ej raty od pożyczek bezprocentowych udzielonych Wydziałom powiatowym w roku 1890, dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju, oraz wskutek drobnego zniżenia innych pozycyi.	32.168 „	
„	VII.	Dochody szkoły gospodarstwa lasowego. więcej o .	870 „	
„	VIII.	„ krajowych szkół rolniczych, folwarku, szkoły gorzelnictwa w Dublanach, mniej o . . .		33.950 „
„	IX.	Dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie, więcej o	4.570 „	
„	X.	Dochody innych szkół rolniczych krajowych, więcej o wedle specyalnych preliminarzy pomienionych szkół z tem dołożeniem, że dochód rubr. VIII. zmniejszono głównie z powodu opuszczenia pożyczki 24.500 zł., uchwalonej do zaciągnienia w roku 1891 na budowę gorzelni w Dublanach.	322 „	
„	XII.	Dochody z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z r. 1866 mniej o . . wedle planów umorzenia.		4.115 „
„	XIII.	Dochody z kwaterunku żandarmeryi, więcej o . . wedle preliminarza c. k. Komendy Żandarmeryi.	704 „	
„	XV.	Dochody z krajowych składów zbożowych i spirytusowych, mniej o . . . . . wedle specyalnych preliminarzy.		5.950 „
„	XVI.	Dochód z krajowych opłat konsumcyjnych, więcej o . jako nowy dochód z opłat wprowadzonych w życie na mocy ustawy krajowej z 20. marca 1891.	325.000 „	
„	XVII.	Rozmaite dochody, więcej o . . . . . głównie z powodu wstawienia ryczałtu w kwocie 17.500 zł., na koszta zarządu funduszów indemnizacyjnych, preliminowanych w tej samej wysokości w rubryce II. wydatków.	17.890 „	
W ogóle preliminuje się mniej o				49.292 zł.
„ „ „ „ więcej o			387.417 zł.	
Z porównania wynika dochód większy o			338.125 zł.	
Gdy zaś wydatki okazują się większe o			980.877 „	
przeto z porównania przedstawia się preliminarz na rok 1892 cyfrowo *niekorzystniejszym* o kwotę			642.752 zł.	

II. Fundusze dotowane ze skarbu krajowego.

	Dochody	Wydatki
Suma ogólna tego działu wynosi	570.547 zł.	625.335 zł.
Na rok 1891 uchwalono	559.588 „	609.127 „
przeto na rok 1892 preliminuje się w dochodach i wydatkach więcej o	10.959 zł.	16.208 zł.

Uzasadnienie różnic przedstawiono w preliminarzach specyalnych funduszów tego działu. Wynik ostateczny zaś uwidocznia rubr. XI. wydatków i rubr. IV. dochodów funduszu krajowego.

III. Fundusze samoistne.

	Dochody	Wydatki
Suma ogólna w tym dziale wynosi	15.272 zł.	60.547 zł.
Z porównania wynika niedobór . . .		45.275 zł.

a to w funduszach:

Aleksandra hr. Stadnickiego	1.151 zł.	
Pożyczki krajowej z roku 1873	49.947 „	
razem . .	51.098 zł.	

Nadwyżki dochodów wykazują zaś:

Fundusz domestykalny	5.738 zł.	
„ stanowy sierociński . .	85 „	5.823 „
W ogóle wynika niedobór j. w. .		45.275 zł.

Sumaryusz projektu budżetu krajowego na rok 1892 przedstawia:

Dochody własne	914.529 zł.
Wydatki	6,054.980 „
Niedobór . . .	5,140.451 zł.

Podane wyżej porównanie preliminarza na rok 1892 z budżetem, uchwalonym na rok 1891, wykazuje niezwykle wysoki wzrost wydatków, bo wynoszący (po uwzględnieniu obniżenia wydatków w niektórych pozycyach) sumę 980.877 zł., więc bez mała okrągły milion. Wszakże dla należytego ocenienia tej cyfry należy uwzględnić, że więcej niż połowa tego wzrostu wydatków, nie jest właściwym wydatkiem roku 1892, ale pokryciem niedoborów roku 1889, a mianowicie:

a) właściwy niedobór roku 1889, który z budżetu r. 1892 pokrytym być musi (rubr. XIV. wydat.), jest od niedoboru r. 1888 wstawionego w budżet r. 1891 wyższy o . . . . . 232.821 zł.

b) ze względu na wzmagające się potrzeby spółek wodnych z jednej, a konieczność uporządkowania naszych samoistnych funduszów z drugiej strony, zachodzi konieczna potrzeba pokrycia w r. 1892 chwilowej pożyczki, zaciągniętej w r. 1889 u funduszu spółek wodnych, na spłatę długu w banku dla krajów koronnych, co powoduje znowu wzrost wydatku o . . . . . 360.663 „

razem przeto jest . . 593.484 zł.

wzrostu wydatków r. 1892, spowodowanego niedoborami r. 1889.

Jeżeli od ogólnego wzrostu wydatków	980.877 zł.
potrącimy powyższą kwotę	593.484 „
pozostanie . .	387.393 zł.

jako właściwy wzrost wydatków własnych roku 1892.

Ma on być zresztą przeważnie użyty na cele produkcyjne a mianowicie:

na oświatę (wzrost rubryki VII)	139.652 zł.
na komunikacyę, budowle wodne, przemysł, (wzrost rubryk X. XIII. i XVI.)	86.823 „
razem . .	226.475 zł.

Reszta powyższej cyfry wzrostu, wypada na spłatę pożyczek, zaciągniętych w latach 1890 i 1891 (razem wzrost o 103.566 zł.) — na wydatki konieczne, z ustaw płynące (koszta leczenia i żandarmeryi wzrost o 85.000 zł.) — wreszcie na koszta zarządu (*netto* wzrost o 23.244 zł.) co wynikło częścią z samej ustawy służbowej i statutu emerytalnego, częścią z poleconej przez Wysoki Sejm reorganizacyi służby krajowej.

Wreszcie nie może Wydział krajowy pominąć uwagi, że ten wzrost właściwych wydatków roku budżetowego wynoszący . . . . . 387.393 zł

nie jest nieproporcyonalnie wyższym od wzrostu dochodów, który wynosi:

a) w pozycyach preliminarzem objętych, jak wykazano wyżej	338.125 zł.	
b) w spodziewanem podwyższeniu dochodu z dodatków przy zatrzymaniu dotychczasowej stopy 36 ct. od 1 zł.	36 000 „	
razem		374.125 „
różnica przeto wynosi tylko . .		13.268 zł

co zresztą stwierdza następujące zestawienie:

Jak wykażemy poniżej, przy poborze dodatków do podatków w dotychczasowej wysokości, pozostanie niedobór do pokrycia pożyczką . . .	1,360.451 zł.
W budżecie na rok 1891 uchwalił Wys. Sejm niedobór do pokrycia z pożyczki w kwocie	753.699 „
różnica zatem wynosi . .	606.752 zł.
na niekorzyść roku 1892. Jeżeli wszakże od tej sumy potrącimy wykazane powyżej niedobory roku 1889, które w porównaniu z niedoborami roku 1888 zaciężą na niniejszym preliminarzu kwotą wyższą o . .	593.484 zł.
pozostaje różnica jak wyżej .	13.268 zł.

Jeżeli jednak Wysoki Sejm zechce się przychylić do wniosków Wydziału krajowego o różne, przeważnie budowlane kredyta, których — nie chcąc przesądzać uchwałom Wysokiego Sejmu, niniejszym preliminarzem nie objęliśmy, a przedkładamy je osobnemi sprawozdaniami, powyższa kwota niedoboru, pozostającego do pokrycia za pomocą kredytu, znacznie jeszcze wzrośnie.

Niedobór roku 1891 wynoszący	4,497.699 zł.
pokrył Wysoki Sejm częściowo dodatkami do podatków po 36 ct. od 1 zł. — co licząc dochód z 1 ct. na 104.000 zł, dało sumę . .	3,744.000 „
pozostały jeszcze niedobór . .	753.699 zł.

uchwalił Wysoki Sejm pokryć z 1½ milionowej pożyczki, której resztę, pozostałą po pokryciu powyższego niedoboru, przeznaczył na pierwszą (listopadową) ratę nowej pożyczki, tudzież na dotacyę kasy.

Pożyczka została sfinansowana po kursie 90·05 za 100 zł. uzyskano przeto za 1½ miliona kwotę	1,350.750 zł. — ct.
do czego przybywa zwrot za kupony *pro rata temporis* za czas od 1. do włącznie 14. maja 1891 w kwocie	2.333 „ 33 „
razem . .	1,353.083 zł. 33 ct.
Potrąciwszy z tego przeznaczoną na pokrycie niedoboru r. 1891 kwotę .	753 699 „ — „
pozostaje . .	599.384 zł. 33 ct.

Z przeniesienia 599.384 zł. 33 ct.

Że zaś pierwsza (listopadowa) rata pożyczki wynosi wraz ze stemplem i podatkiem kuponowym . . . . 40.582 zł. 50 ct.

a koszta konfekcyi i emisyi tudzież należytość stemplowa od obligów około . . . 11.132 „ 50 „

razem . . . . 51.715 „ — „

pozostaje przeto . 547.669 zł. 33 ct.

jako cyfra zwiększonej dotacyi kasy, podana wszakże tylko w przybliżeniu, ponieważ dopiero po zamknięciu rachunków z r. 1891, będzie można tę cyfrę z całą ścisłością oznaczyć.

Niedobór preliminowany na r. 1892 wynosi, jak wyżej wykazano . 5,140.451 zł.

Jeżeliby chciano ten niedobór pokryć całkowicie dodatkami do podatków, wynik byłby następujący:

Jeden cent dodatku krajowego od 1 zł. podatków bezpośrednich, przyniósł rzeczywiście skarbowi krajowemu:

w r. 1888	. . .	104.967 zł.
„ 1889	. . .	98.235 „
„ 1890	. . .	107.053 „
	razem .	310 255 zł.
	przeciętnie	103.418 zł.

Tej cyfry przeciętnej wszakże nie można przyjmować za podstawę obliczenia wydatności centa dodatku krajowego — a to z powodu, iż w trzechleciu tem znajduje się rok 1889 — rok posuchy i idącej za nią klęski rolniczej, której szkodliwe skutki dotychczas jeszcze czuć się dają, a która oczywiście odbić się musiała na dochodach z dodatków do podatków, raz z powodu znaczniejszych opustów podatkowych, a powtóre z powodu nieuniknionych znaczniejszych zaległości. Mamy skutkiem tego w powyższem trzechleciu dwa lata nienormalne, rok 1889 z wyjątkowo niskim dochodem i rok 1890, na którym znowu widoczny jest wpływ znaczniejszych spłat zaległości roku poprzedniego, wszakże zawsze jeszcze nie w tej wysokości, aby przeciętna cyfra tych dwóch lat (t. j 102.644 zł.), dorównała normalnej cyfrze roku poprzedniego. Wydział krajowy przeto mniema, iż nie chcąc preliminować cyfry zbyt wysokiej, która mogłaby zawieść i spowodować znowu znaczniejszy niedobór, a z drugiej strony chcąc uniknąć zbytniego przeciążenia kredytu krajowego, przez przyjęcie zbyt niskiej cyfry wydatności centa — najwłaściwiej będzie przyjąć za podstawę cyfrę roku 1888 jako normalnego, t. j. 104.967 zł. zaokrągloną tylko o 33 zł. do kwoty 105.000 zł.

Gdyby dodatkiem do podatków, na tej podstawie obliczonym, chciano pokryć cały niedobór preliminowany na rok 1892 w kwocie . . . . . 5,140.451 zł.

musianoby rozpisać dodatek ten w wysokości 49 ct. co uczyniłoby . . 5,145.000 „

pozostawiając małą zwyżkę . . 4.549 zł.

Gdy jednak takie podwyższenie dodatków do podatków o 13 ct, byłoby dla opodatkowanych zbyt uciążliwem, a Wysoki Sejm już w obradach nad budżetem r. 1891 objawił bardzo stanowczo wolę niepodwyższania nadal dodatków do podatków bezpośrednich, przeto Wydział krajowy wnosi, aby pozostać przy dotychczasowej stopie dodatków t. j. 36 ct. od 1 zł., co przy obliczonej jak wyżej wydatności centa dodatku na 105.000 zł., uczyni . . 3,780.000 zł.

że zaś niedobór wynosi . . . . . 5,140.451 „

pozostanie przeto . . 1,360.451 zł.

do pokrycia zapomocą pożyczki.

Przy powzięciu uchwały skarbowej na rok 1891 — Wysoki Sejm ograniczył przyznawane dawniej Wydziałowi krajowemu, nieograniczone prawo przenoszenia oszczędności z jednych rubryk i pozycyj na inne — do tego stopnia, iż równa się to prawie zupełnemu zniesieniu tego prawa *virement*. Gdy bowiem dawniej prawo to odnosiło się do wszystkich rubryk i wszystkich pozycyj budżetu — zeszłoroczną uchwałą skarbową Wysoki Sejm dozwolił na *virement* tylko między 10 grupami obejmującemi po dwie lub trzy pozycye.

Wydział krajowy nie przeczy, że dawne nieograniczone prawo *virement* nie było zupełnie racyonalnem — mogło bowiem być doprowadzone w wykonaniu do tego, że kredyta uchwalone na pewien cel, mogły być użyte na cel zupełnie inny, n. p. ze szkół na żandarmeryę, albo z przemysłu na szupaśnictwo. Wszakże jednoroczna praktyka z owem bardzo daleko idącem ścieśnieniem tego prawa przekonała, że wywołuje to tem większe w zarządzie trudności, im ściślej Wydział krajowy pragnie trzymać się uchwał Wysokiego Sejmu i unikać przekroczeń. W każdym bowiem dziale zarządu zdarzają się w ciągu roku wydatki, których zaniechanie może albo wprost wyrządzić szkodę, albo też uniemożliwić znaczny pożytek sprawy, na którą Wysoki Sejm pewien kredyt przeznaczył. Wydział krajowy, mając sobie odmówione prawo *virement*, a chcąc unikać przekroczeń, musi nieraz zaniechać wydatku nawet wtedy, gdyby wydatek mógł być bardzo użytecznym.

Z tych zatem powodów Wydział krajowy wnosi o rozszerzenie uchwalonego w roku zeszłym prawa przenoszenia oszczędności pewnych rubryk i pozycyj na inne — a mianowicie:

W rubryce II. „Koszta zarządu“ koniecznem się wydaje prawo *virement* między pozycyami, odnoszącemi się do osobistych poborów personalu urzędników i dyurnistów a zatem między pozycyami: 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, lit. g. i 27 — a to z powodu, że zdarzają się nieraz interkalarya, które czynią znaczny uszczerbek w rozporządzalnych siłach, i mogłyby bardzo dobrze być użyte przez przybranie tymczasowych sił pomocniczych — czego jednak przy zabronionem przenoszeniu oszczędności pomiędzy pozycyami tej rubryki, uskutecznić nie można.

W rubryce XIII. potrzebnem jest *virement* we wszystkich subpozycyach pozycyi 163. (od a, do ff,) tak pomiędzy temi subpozycyami jakoteż i z pozycyą 165, zachodzą bowiem nie raz wypadki, że gdy z powodu nadzwyczajnych a nieprzewidzianych przeszkód, robota jaka nie może być w ciągu roku tak wykonana, ażeby wyczerpać cały kredyt — w innem miejscu okaże się zwiększona potrzeba, której jednak dla braku kredytu zadość uczynić nie można. Zdarzało się już, że rząd oświadczał gotowość zwiększenia zasiłku ze skarbu państwa na takie nadzwyczajne lub przyspieszone roboty, czyniąc to zawisłem od proporcyonalnego zasiłku z funduszu krajowego, czemu przy przyznaniu prawa *virement* byłoby można zadość uczynić — a nie mając tego prawa musiało się odmówić.

W rubryce XV. wstawione są w ogólnych cyfrach wydatki wszystkich szkół rolniczych, szkoły lasowej, ogrodniczej i lnianej, dla których Wysoki Sejm osobne uchwala budżety. Że zaś uchwałą zeszłoroczną objął Wysoki Sejm także i „zakłady“ krajowe, przeto Wydziałowi krajowemu odjętem zostało prawo *virement* pomiędzy poszczególnemi rubrykami i pozycyami budżetów tych szkół. Ograniczenie to powoduje znaczne trudności. Jeżeli n. p. w ciągu roku ustąpi jaka siła nauczycielska, której na razie nie można równorzędną siłą zastąpić, ale trzeba powołać docenta tymczasowego — albo jeżeli w szkole niższej połączonej z internatem, okaże się oszczędność w wydatku na wikt uczniów a natomiast potrzeba, w budżecie nieprzewidziana, sprawienia odzieży — to w braku prawa *virement* nie można bez przekroczenia uczynić takiego wydatku. Wydział krajowy jednak nie idzie tak daleko, ażeby w budżetach tych szkół przyznać prawo *virement* pomiędzy wszystkiemi rubrykami i pozycyami — a wnosi tylko o przyznanie tego prawa pomiędzy poszczególnemi pozycyami każdej rubryki tych budżetów.

Z tych samych powodów potrzebnem jest takiej samej rozciągłości prawo *virement*, pomiędzy poszczególnemi pozycyami każdej rubryki budżetów Szpitala powszechnego we Lwowie, Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie i Szpitala św. Łazarza w Krakowie.

Wreszcie w rubryce XVI. „na przemysł“ okazuje się potrzeba rozszerzenia przyznanego zeszłoroczną uchwałą prawa przenoszenia oszczędności między pozycyami 254 a 296 tudzież między pozycyami 295 a 300 w tym kierunku, aby to prawo odnosić się mogło także do wszystkich warstatów zawodowych jednego rodzaju, tak, żeby n. p. oszczędność z jednej szkoły tkackiej mogła być przeniesiona na drugą szkołę tkacką, z jednej szkoły garncarskiej na drugą, i t. p. W ten sposób cel kredytów przez Wysoki Sejm na popieranie pewnych gałęzi przemysłu przyznanych pozostanie niezmieniony, a Wydział krajowy mieć będzie możność korzystania z oszczędności uzyskanej tam, gdzie albo dochody się zwiększyły albo okazała się mniejsza potrzeba, ażeby przyjść z pomocą innej szkole tej samej kategoryi, gdzie się większa okazała potrzeba.

Prócz wymienionych powyżej pozycyj, zostałoby zatrzymanem prawo *virement* w tych wszystkich pozycyach, dla których je Wysoki Sejm w budżecie na rok 1892 uchwalił.

Oczywiście, że to prawo przenoszenia oszczędności odnosi się tylko do wydatków zwyczajnych, co też Wydział krajowy w swym wniosku wyraźnie zaznacza.

Wreszcie ze względu na znacznie spóźnioną sesyę Wys. Sejmu i — co za tem idzie — spóźnione uchwalenie budżetu — zajdzie potrzeba przedłużenia kredytów budowlanych, w niniejszym preliminarzu zamieszczonych — na rok budżetowy 1893. Gdy bowiem roboty przygotowawcze do tych budowli nie będą mogły być rozpoczęte przed powzięciem odpowiednich uchwał Wysokiego Sejmu, przeto łatwo stać się może, iż budowla nie będzie ukończona przed terminem, od którego już Wydział krajowy nie będzie miał prawa korzystania z kredytu, na rok 1892 przyznanego. Wydział krajowy przeto pragnąc temu zapobiedz, obejmuje swemi wnioskami także i takie przedłużenia kredytów.

Na podstawie powyższych wywodów Wydział krajowy wnosi:

I. Wys. Sejm raczy uchwalić załączone preliminarze funduszów krajowych na r. 1892.

II. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Na częściowe pokrycie niedoboru funduszu krajowego w r. 1892, pobierany będzie krajowy dodatek do podatków bezpośrednich państwowych, w wysokości 36 centów od każdego złotego austr. całej należytości tych podatków.

2) Pozostały jeszcze niedobór w kwocie 1,360.451 zł. pokryty będzie operacyą kredytową.

3) Kwoty, przyzwolone na rok 1892 w rubrykach i pozycyach budżetu wydatków funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu, niemniej funduszów krajowych w obszerniejszem znaczeniu, jakoteż wszystkich zakładów krajowych, będą wydawane tylko na cele oznaczone w poszczególnych rubrykach i pozycyach, osobno w dziale wydatków zwyczajnych i nadzwyczajnych.

Przenoszenie zaoszczędzeń z jednej pozycyi na drugą, dozwolone jest tylko przy następujących pozycyach wydatków zwyczajnych funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu:

a) w rubryce I. między pozycyami 5, 6, i 7 i między pozycyami 8, 9 i 10 —

b) w rubryce II. między pozycyami 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26 lit. g. i 27 —

c) w rubryce X. między pozycyami 124 i 125 — między poz. 129 i 130 — niemniej między pozycyami 134, 135 i 136 —

d) w rubryce XIII. między wszystkiemi subpozycyami pozycyi 163 od a) do ff) — tudzież między całą pozycyą 163 a 165 —

e) w rubryce XV. między pozycyami 204, 208, i 209 — między pozycyami 213, 214, 215 i 216 — niemniej między pozycyami 221 i 222 — tudzież w należących do tej rubryki budżetach wszystkich szkół rolniczych, szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, szkoły ogrodniczej w Tarnowie i szkoły uprawy lnu w Gródku, pomiędzy wszystkiemi pozycyami każdej rubryki zwyczajnych wydatków tych szkół —

f) w rubryce XVI. między pozycyami 254 a 296 — między pozycyami 295 a 300 — między pozycyami 255 do 262, — między pozycyami 263 do 266 — między pozycyami 268 do 277 — wreszcie między pozycyami 278 do 281.

g) w budżetach: Szpitala powszechnego we Lwowie, Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie i Szpitala św. Łazarza w Krakowie, pomiędzy wszystkiemi pozycyami każdej rubryki zwyczajnych wydatków tych zakładów.

4) Moc obowiązującą kredytów, przyznanych w pozycyach:

a) pozycya 162, 163 i 165 rubr. XIII. „budowle wodne i melioracye“,

b) w rubryce XVI. pozycya 288, na budowę szkoły ślusarskiej w Świątnikach, pozycya 289, na budowę szkoły kowalskiej w Sułkowicach i pozycya 277, na szkołę sukienniczą w Rakszawie,

c) w budżecie szpitała św. Łazarza w Krakowie — pozycya 49, na wybudowanie pawilonu chirurgicznego —

przedłuża się do końca roku budżetowego 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 9. grudnia 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

C. k. Związkowa Drukarnia we Lwowie.

L. W. 51 811/1891.

Lit. A.

PROJEKT BUDŻETU KRAJOWEGO

na rok

1892.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Projekt budżetu funduszów

Liczba porządkowa	Alegat pod literą	Rubryka	Nazwa funduszów i zakładów	Wydatki	Dochody	Z porównania okazuje się	
						nadwyżka dochodów	przewyżka wydatków nad dochody własne czyli niedobór
I.	B)		**Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu.**				
		I.	Koszta reprezentacyi kraju . . .	108.426			
		II.	„ zarządu	303.304			
		III.	„ leczenia	840.000			
		IV.	„ szczepienia	65.000			
		V.	Wydatki sanitarne	4.100			
		VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynności . .	15.674			
		VII.	Na cele wykształcenia i oświaty . .	1,395.098			
		VIII.	Utrzymanie pomników historycznych . .	18.760			
		IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi . . .	163.599			
		X.	Drogi krajowe	879.744			
		XI.	Dotacye dla zakładów krajowych . .	67 068			
		XII.	Wydatki na szupaśnictwo	27.000			
		XIII.	Budowy wodne i melioracye . . .	261.439			
		XIV.	Umarzanie pożyczek	1,311.713			
		XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa . . .	341.145			
		XVI.	Na cele przemysłu	193.330			
		XVII.	Rozmaite wydatki	59.580			
		I.	Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych .		—		
		II.	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych		5.000		
		III.	Dochody z dróg krajowych . . .		219.320		
		IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych		12.280		
		V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych . . .		37.000		
		VI.	Zwroty pożyczek		37.476		
		VII.	Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie		6.330		
		VIII.	„ szkół i folwarku w Dublanach .		37.626		
		IX.	„ „ „ „ Czernichowie .		39.942		
		X.	„ innych szkół rolniczych krajowych		16.552		
		XI.	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich		600		
		XII.	Dochody z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z r. 1866.		7 178		
		XIII.	Dochody z kwaterunku żandarmeryi . .		52.714		
		XIV.	Dochód ze zwrotu wydatków szupasowych .		8.000		
		XV.	Dochody z krajowych składów zbożowych i spirytusowych		40.700		
		XVI.	Dochody z krajowych opłat konsumcyjnych .		325.000		
		XVII.	Rozmaite dochody		68.811		
			Suma . .	6,054.980	914.529	—	5,140.451
		XVIII.	Dochód z zaciągnąć się mającej pożyczki .		1,360.451		
			Razem . .	6,054.980	2,274.980	—	3,780.000
		XIX.	Dodatki do podatków (od sumy podatkowej 10,500.000 zł.) po 36 ct. od 1 zł. w. a. .	—	3,780.000	—	—
			Ogólna suma funduszu krajowego .	6,054 980	6,054.980	–	—

krajowych na rok 1892.

Liczba porządkowa	Alegat pod literą	Rubryka	Nazwa funduszów i zakładów	Wydatki	Dochody	Z porównania okazuje się	
						nadwyżka dochodów	przewyżka wydatków nad dochody własne czyli niedobór
II.			**Fundusze krajowe w obszerniejszem znaczeniu.**				
	C)		Krajowy szpital powszechny we Lwowie .	200.525	200.134	—	391
	D)		Fundusz podrzutków we Lwowie . .	4.414	—	—	4.414
	E)		Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	168.829	177.080	8 251	—
	F)		„ szpital św. Łazarza w Krakowie .	245.043	185.680	—	59.363
	G)		Fundusz podrzutków w Krakowie . .	4.519	1 619	—	2.900
	H)		„ policyi krajowej	2.005	6.034	4.029	—
			Suma . .	625.335	570.547	12 280	67.068
							54 788
III.			**Fundusze samoistne.**				
	I)		Fundusz domestykalny	5	5.743	5.738	—
	K)		„ kultury krajowej	3.448	3.448	—	—
	L)		„ stanowy-sierociński . . .	1.692	1.777	85	—
	M)		„ Aleksandra hr. Stadnickiego . .	2.455	1.304	—	1.151
	N)		„ pożyczki krajowej z r. 1873. . .	52.947	3.000	—	49 947
			Suma . .	60 547	15.272	5 823	51.098
							45.275

LW. 51.811 1891.
Alegat B. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1892.

Lit. B.

FUNDUSZ KRAJOWY

w ściślejszem znaczeniu.

PRELIMINARZ

na rok 1892.

W załączeniu:
1. Preliminarz funduszu szkolnego krajowego;
2. „ krajowego funduszu szkolnego emerytalnego;
3. „ szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie;
4. „ „ rolniczej w Dublanach;
5. „ „ parobków „
6. „ folwarku „
7. „ szkoły gorzelniczej „
8. „ szkoły rolniczej w Czernichowie;
9. „ folwarku „ „
10. „ szkoły rolniczej „ Horodence;
11. „ „ „ Jagielnicy;
12. „ „ „ Kobiernicach;
13. „ „ ogrodniczej w Tarnowie;
14. „ „ uprawy lnu i konopi w Gródku;
15. „ krajowego składu publicznego we Lwowie;
16. „ „ „ „ w Krakowie;
17. Wykazy podatków.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Sumaryczne porównanie kwot preliminowanych

Rubryka	WYDATKI	Preliminowano na r. 1892.			Uchwalono na r. 1891.		
		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
					Złote		
I.	Koszta reprezentacyi kraju	108.426	—	108.426	108.426	—	108.426
II.	„ zarządu	303.304	—	303.304	262.560	—	262 560
III.	„ leczenia	840.000	—	840.000	770.000	—	770 000
IV.	„ szczepienia	65.000		65 000	65 500	—	65.500
V.	Wydatki sanitarne	4 100	—	4 100	4.500	—	4 500
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynności	15.674	—	15.674	18.374	—	18.374
VII.	Na cele wykształcenia i oświaty	1,390 698	4.400	1,395.098	1,254.446	1.000	1,255.446
VIII.	Utrzymanie pomników historycznych	18.760	—	18.760	18.760	—	18.760
IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi	155.886	7.713	163.599	147.869	—	147.869
X.	Drogi krajowe	806.744	73.000	879.744	781.812	76 768	858.580
XI.	Dotacye dla zakładów krajowych	67.068	—	67.068	69 796	22.000	91.796
XII.	Wydatki na szupaśnictwo	27.000	—	27.000	28.000	—	28.000
XIII.	Budowy wodne i melioracye	261.439	—	261.439	234.786	—	234 786
XIV.	Umarzanie pożyczek	1,311.713	—	1,311 713	614.663	—	614.663
XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa	341.145		341.145	343.834	—	343 834
XVI	Na cele przemysłu	143.447	49.883	193 330	133.164	21 160	154 324
XVII.	Rozmaite wydatki	59.580	—	59 580	83.942	12.743	96.685
	Suma	5.919.984	134.996	6,054.980	4.940.432	133.671	5,074 103
	DOCHODY.						
I.	Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych	—	—	—	—	—	—
II.	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych	5.000	—	5.000	5.000	—	5 000
III.	Dochody z dróg krajowych	219.320	—	219.320	216.027	—	216.027
IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych	12.280	—	12.280	17.557	-	17.557
V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych	37.000	—	37.000	34 400	—	34.400
VI.	Zwroty pożyczek	37.476	—	37.476	5.308	—	5.308
VII.	Dochody szkoły gosp. lasow. we Lwowie	6.330	—	6.330	5.460	—	5.460
VIII.	Dochody szkół i folwarku w Dublanach	37.626		37.626	71.576	—	71.576
IX.	„ „ „ w Czernichowie	39.942	—	39.942	35.372	—	35.372
X	Dochody innych szkół roln. krajowych	16.552	—	16.552	16.230		16.230
XI.	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptek.	600	—	600	600	—	600
XII.	Dochody z przelania do skarbu kraj. pozostałości z funduszu zapomogi z r. 1866.	7.178	—	7.178	11.293	—	11.293
XIII.	Dochody z kwaterunku żandarmeryi	52.714	—	52.714	52.010	—	52.010
XIV.	Dochód ze zwrotu wydatków szupasowych	8.000	—	8.000	8.000	—	8.000
XV.	Dochody z krajowych składów zbożowych i spirytusowych	40.700	—	40.700	46.650	—	46.650
XVI.	Dochody z kraj. opłat konsumcyjnych	325.000	—	325.000	—	—	—
XVII.	Rozmaite dochody	68.811	—	68.811	50.921	—	50 921
	Suma dochodów własnych	914.529	—	914.529	576.404	—	576.404
XVIII.	Dochód z zaciągnąć się mającej pożyczki	—	1.360 451	1.360.451	—	753.699	753.699
	Razem	914.529	1,360.451	2,274.980	576.404	753.699	1,330.103
XIX.	Dodatki do podatków po 36 ct. od sumy podatków 10,500.000 zł. (wydatność 1 centa 105.000 zł.)	3,780.000	—	3,780.000	3,744.000	—	3,744.000
	Ogólna suma dochodów	4,694.529	1,360.451	6,054.980	4,320.404	753.699	5,074.103

na rok 1892. z uchwalonemi na rok 1891.

Z porównania okazują się kwoty preliminowane na rok 1892.				Ogółem na rok 1892:		Uwaga
Zwyczajne		Nadzwyczajne		Większe	Mniejsze	
większe	mniejsze	większe	mniejsze			
austryackie						
—	—	—	—	—	—	
40 744	—	—	—	40.744	—	
70.000	—	—	—	70.000	—	
—	500	—	—	—	500	
—	400	—	—	—	400	
—	2.700	—	—	—	2.700	
136.252	—	3.400	—	139.652	—	
—	—	—	—	—	—	
8.017	—	7.713	—	15.730	—	
24.932	—	—	3.768	21.164	—	
—	2.728	—	22.000	—	24.728	
—	1.000	—	—	—	1.000	
26.653	—	—	—	26.653	—	
697.050	—	—	—	697.050	—	
—	2 689	—	—	—	2.689	
10.283	—	28.723	—	39.006	—	
—	24 362	—	12.743	—	37 105	
1,013.931	34.379	39.836	38.511	1 049.999	69.122	
				980.877		
—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	
3.293	—	—	—	3.293	—	
—	5.277	—	—	—	5.277	
2 600	—	—	—	2.600	—	
32.168	—	—	—	32.168	—	
870	—	—	—	870	—	
—	33.950	—	—	—	33.950	
4.570	—	—	—	4 570	—	
322	—	—	—	322	—	
—	—	—	—	—	—	
—	4.115	—	—	—	4.115	
704	—	—	—	704	—	
—	—	—	—	—	—	
—	5.950	—	—		5.950	
325.000	—	—	—	325.000	—	
17.890	—	—	—	17.890	—	
387 417	49 292	—	—	387.417	49.292	
				338.125		
—	—	606.752	—	606.752		
387.417	49.292	606.752	—	994.169	49.292	
36 000	—	—	—	36.000	—	
423.417	49.292	606.752	—	1,030.169	49.292	
				980.877		

Część I.

WYDATKI.

I. Związkowa Drukarnia we Lwowie.

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
I.		**Koszta reprezentacyi kraju.**			
		A. Sejm krajowy.			
	1	Koszta podróży pp. Posłów	4.486		
	2	Dyety pp. Posłów.	36 000		
	3	Koszta druków	20.000		
	4	Spisywanie sprawozdań	5.000		
	5	Pisarze dzienni	650		
	6	Remuneracye urzędników Wydziału krajowego za dodatkowe zatrudnienie podczas Sejmu	1.200		
	7	Służba	1.200		
	8	Opał	1.300		
	9	Oświetlenie	950		
	10	Zapuszczanie i mycie podłóg	120		
	11*a*)	Potrzeby kancelaryjne	160		
	11*b*)	Na uzupełnienie biblioteki sejmowej	100		
	12	Rozmaite drobne wydatki	260		
			71.426		71.426
		B. Wydział krajowy.			
	13	Marszałek krajowy . . . . . 6 000 zł. i dodatek na reprezentacyę . . . . 4.000 „	10.000		
	14	Sześciu Członków Wydziału po 4.000 zł	24.000		
	15	Zastępcy	2.000		
	16	Dodatek dla Członka Wydziału mianowanego przez Marszałka Zastępcą, do kierownictwa w Wydziale krajowym . .	1.000		37.000
		Suma rubryki I. .	108.426	—	108.426

Preliminarz na rok 1892.

Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	**Wyjaśnienia**
		Na rok 1891 uchwalono w tej rubryce . . . . . 108.426 zł. „ „ 1892 preliminuje się . . . . . 108.426 „ a zatem bez zmiany.
4.433	4 486	Jak na rok 1891 w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 19. Grudnia 1887.
32 805	36.000	
17 972	20.000	
4.923	5.000	
1.540	650	
1.370	1.200	
1 269	1.200	Jak na rok 1891, w przypuszczeniu normalnego trwania sesyi sejmowej.
1.431	1.300	
1.512	950	
109	120	
472	160	
—	100	
281	260	
68.117	71.426	
10.000	10.000	
22.722	24.000	
2.000	2.000	Jak corocznie.
1.000	1.000	
103.839	108.426	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote austryackie		
II.		**Koszta zarządu.**				
		Płace urzędników, dyurnistów i sług.				
	17	*Oddział konceptowy:*				
		a) 3 radców, płaca po 2.800 zł. . . .	8.400 zł.			
		dodatek aktywalny po 480 zł. . . .	1.440 „	9.840		
		b) 6 sekretarzy, płaca po 2.000 zł. . . .	12.000 zł.			
		dodatek aktywalny po 360 zł. . . .	2.160 „	14.160		
		c) 7 koncepistów, płaca po 1.300 zł. . .	9.100 zł.			
		dodatek aktywalny po 240 zł . . .	1.680 „	10.780		
		d) 6 adjunktów, płaca po 1.000 zł. . . .	6.000 zł.			
		dodatek aktywalny po 200 zł. . . .	1.200 „	7.200		
		e) 6 asystentów, płaca po 700 zł. . . .	4.200 zł.			
		dodatek aktywalny po 100 zł. . . .	600 „	4.800		
		f) 3 aplikantów po 600 zł.	1.800 zł.			
		3 aplikantów po 360 zł.	1.080 „	2.880		
			Do przeniesienia	49.660	—	49.660

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	**Wyjaśnienia**
		Na rok 1891 uchwalono w tej rubryce . . . . . 262.560 zł. Na rok 1892 preliminuje się . . . . . 303.304 „ a zatem *więcej* o . 40.744 zł.
		Mianowicie podwyższono: poz. 17 *d) e) f)* o 10.880 zł.; „ 18 „ 16.040 „; „ 19 „ 2.460 „; „ 23 *f)* „ 800 „; „ 24 *c)* „ 2.197 „; „ 24 *e)* „ 287 „; „ 24 *f)* „ 16.000 „; „ 25 „ 1 „; „ 26 *a)* „ 982 „; „ 27 „ 2.000 „; „ 28 „ 1.000 „; „ 29 „ 4.744 „; „ 31 „ 2.100 „; „ 32 „ 100 „; „ 33 „ 2.100 „ Razem dodano . . 61.691 zł.
		zniżono: poz. 24 *a)* o 5.309 zł.; „ 24 *b)* „ 14.053 „; „ 24 *d)* „ 472 „; „ 26 *f)* „ 13 „; „ 30 „ 1.100 „ . ujęto zaś 20.947 zł.
		W ogóle podniesiono preliminarz o . 40.744 zł. a gdy uwzględni się że przy poz. 24 *f)* i przy poz. 31 *k)* mieszczą się wydatki zwrotne na koszta zarządu funduszów indemnizacyjnych w kwocie . . . 17.500 „ na których pokrycie wstawiono w rubr. XVII. Dochodów ryczałt od tych funduszów w takiej samej kwocie, to właściwe zwiększenie wydatków w rubr. II. przedstawi się w kwocie . . . 23.244 zł.
8.080	9.840	
11.144	14.160	Jak na rok 1891.
10.745	10.780	
4.763	2.400	Preliminuje się wedle wniosku w osobnem sprawozdaniu zawartego: *ad d)* więcej o 4.800 zł. dla czterech adjunktów.
3.200	1.600	*ad e)* więcej o 3.200 zł. dla czterech asystentów.
—	—	*ad f)* kwotę 2.880 zł. dla sześciu aplikautów.
37.932	38.780	Wynikłość z roku 1889 podano niższą o 833 zł., z powodu zaliczenia wydatku na aplikantów pod poz. 24 *a)* „dyurniści oddziału konceptowego“.

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote austryackie		
		Z przeniesienia		49.660	—	49.660
II.	18	*Oddział rachunkowy:*				
		a) Dyrektor, płaca	2.600 zł.			
		dodatek aktywalny	400 „	3.000		
		b) Zastępca dyrektora, płaca	2.000 zł.			
		dodatek aktywalny	360 „	2.360		
		c) 7 rewidentów, płaca po 1.500 zł.	10 500 zł.			
		dodatek aktywalny po 300 zł.	2.100 „	12.600		
		d) 11 adjunktów, płaca po 1.200 zł.	13.200 zł.			
		dodatek aktywalny po 240 zł.	2.640 „	15.840		
		e) 1 archiwista, płaca	1 000 zł.			
		dodatek aktywalny	200 „	1.200		
		f) 1 protokolista, płaca	1.000 zł.			
		dodatek aktywalny	200 „	1.200		
		g) 8 oficyałów, płaca po 900 zł.	7.200 zł			
		dodatek aktywalny po 200 zł.	1 600 „	8.800		
		h) 8 asystentów, płaca po 700 zł.	5 600 zł.			
		dodatek aktywalny po 100 zł.	800 „	6.400		
		i) 15 praktykantów, płaca po 600 zł.		9.000		
		k) 2 aplikantów po 500 zł.	1.000 zł.			
		4 „ „ 360 „	1.440 „	2.440		
		l) Woźny, płaca	500 zł.			
		dodatek aktywalny	50 „	550		
				63.390	—	63.390
	19	*Oddział kasowy:*				
		a) Dyrektor kasy, płaca	2.000 zł.			
		dodatek aktywalny	360 „	2.360		
		b) Zastępca dyrektora, płaca	1.600 zł.			
		dodatek aktywalny	300 „	1.900		
		c) Kontrolor, płaca	1 200 zł.			
		dodatek aktywalny	240 „	1.440		
		d) Kasyer, płaca	1.200 zł.			
		dodatek aktywalny	240 „	1.440		
		e) Adjunkt, płaca	1.200 zł.			
		dodatek aktywalny	240 „	1.440		
		f) Oficyał, płaca	900 zł.			
		dodatek aktywalny	200 „	1.100		
		Do przeniesienia		113.050 9.680	—	113 050

Preliminarz na rok 1892.

Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r 1891	Wyjaśnienia
37.932	38.780	
3.000	3.000	
2.360	2.360	
10.800	10.800	
15.840	15.840	
1.200	1.200	W myśl wniosków przedłożonych Wys. Sejmowi osobnem sprawozdaniem, wskutek uchwały Wys. Sejmu z dnia 26. listopada 1890.
1.200	1.200	
—	—	
6.400	6.400	
6.000	6.000	
—	—	
550	550	
47.350	47.350	
		Wedle wniosku w osobnem sprawozdaniu zawartego.
85.282	86.130	

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote austryackie		
		Z przeniesienia .		113.050 9.680	—	113.050
II.		*g)* 2 asystentów, płaca po 700 zł. . . .	1.400 zł.			
		dodatek aktywalny po 100 zł. . . .	200 „	1.600		
		h) 2 praktykantów po 600 zł.	. .	1.200		
		i) Woźny, płaca	600 zł.			
		dodatek aktywalny	50 „	650		
				13.130	—	13.130
	20	*Oddział techniczny:*				
		a) Nadinżynier, płaca	3.000 zł.			
		dodatek aktywalny	1.000 „	4.000		
		b) 2 inżynierów, płaca po 2.000 zł. . . .	4.000 zł.			
		dodatek aktywalny po 360 zł. . . .	720 „	4.720		
		c) 2 asystentów, płaca po 1.000 zł. . . .	2.000 zł.			
		dodatek aktywalny po 120 zł. . . .	240 „	2.240		
				10.960	—	10.960
	21	*Oddział sanitarny:*				
		Inspektor szpitali, płaca	2.000 zł.			
		dodatek na mieszkanie	300 „	2.300	—	2.300
	22	*Oddział statystyczny:*				
		a) naczelnik oddziału, płaca	. .	2.000		
		b) koncepista, płaca	1.300 zł.			
		dodatek aktywalny	240 „	1.540		
				3.540	—	3.540
	23	*Oddział manipulacyjny:*				
		a) Dyrektor kancelaryi, płaca	. .	2.000		
		b) Archiwista, płaca	1.500 zł.			
		dodatek aktywalny	300 „	1.800		
		c) Ekspedytor, płaca	1.300 zł.			
		dodatek aktywalny	270 „	1.570		
		d) Protokolista, płaca	1.200 zł.			
		dodatek aktywalny	240 „	1.440		
		e) 4 kancelistów, płaca po 1.000 zł. . . .	4.000 zł.			
		dodatek aktywalny po 200 zł. . . .	800 „	4.800		
		f) 5 asystentów, płaca po 700 zł. . . .	3.500 zł.			
		dodatek aktywalny po 100 zł. . . .	500 „	4.000		
		g) Odźwierny, płaca	. .	600		
		h) Portyer, płaca	. .	500		
		i) 5 woźnych, płaca po 500 zł. . . .	2.500 zł.			
		dodatek aktywalny po 50 zł. . . .	250 „	2.750		
				19.460	—	19.460
		Suma wszystkich płac z dodatkami aktywalnymi .		162.440	—	162.440

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
85.282	86.130	Wedle wniosku w osobnem sprawozdaniu zawartego.
10.670	10.670	
4.000	4 000	Jak na rok 1891.
4.720	4.720	
2.240	2.240	
10.960	10.960	
2.300	2.300	Jak na rok 1891.
2.000	2.000	Jak na rok 1891.
1.540	1.540	
3 540	3 540	
2.000	2.000	Jak na rok 1891.
1.800	1.800	
1.574	1.570	
1.440	1.440	
4.793	4.800	
3.571	3.200	*ad f)* Preliminuje się wedle stanu istniejącego, więcej o 800 zł., dla jednego nadetatowego asystenta, z powodu zwiększenia się czynności tego oddziału.
600	600	Jak na rok 1891.
250	500	
3.002	2.750	
19.030	18.660	
131.782	132.260	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	162.440	—	162.440
II.	24	**Dyurniści.**			
		a) *Dla oddziału konceptowego:*			
		1 po 2 zł. 50 ct. . . . . 915 zł.			
		2 „ 2 „ — „ . . . . . 1.464 „			
		2 „ 1 „ 50 „ . . . . . 1.098 „	3.477		
		b) *Dla oddziału rachunkowego*	—		
		c) *Dla oddziału technicznego:*			
		2 po 1.000 zł. — ct. rocznie . . 2.000 zł. — ct.			
		1 „ 2 „ 50 „ dziennie . . 915 „ — „			
		1 „ 2 „ 20 „ „ . . 805 „ 20 „			
		2 „ 1 „ 80 „ „ . . 1.317 „ 60 „			
		5 „ 1 „ 50 „ „ . . 2.745 „ — „			
		1 „ 1 „ 40 „ „ . . 512 „ 40 „	8.295		
		d) *Dla oddziału statystycznego:*			
		1 po 1 zł. 75 ct. dziennie . . . 640 zł. 50 ct.			
		1 „ 1 „ 40 „ „ . . . 512 „ 40 „			
		1 „ 1 „ 34 „ „ . . . 490 „ 44 „			
		2 „ 1 „ — „ „ . . . 732 „ — „	2.375		
		e) *Dla oddziału manipulacyjnego:*			
		1 po 1 zł. 70 ct. dziennie . . . . 622 zł. 20 ct.			
		2 „ 1 „ 60 „ „ . . . . 1.171 „ 20 „			
		2 „ 1 „ 50 „ „ . . . . 1.098 „ — „			
		2 „ 1 „ 40 „ „ . . . . 1.024 „ 80 —			
		2 „ 1 „ 30 „ „ . . . . 951 „ 60 „			
		4 „ 1 „ 20 „ „ . . . . 1.756 „ 80 „			
		1 „ 1 „ 10 „ „ . . . . 402 „ 60 „			
		7 „ 1 „ — „ „ . . . . 2.562 „ — „			
		4 „ — „ 90 „ „ . . . . 1.317 „ 60 „			
		2 „ — „ 70 „ „ . . . . 512 „ 40 „	11.419		
		Do przeniesienia .	162.440	—	162.440
			25.566		

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
131.782	132.260	
10.090	8.786	Zgodnie z uchwałą Wysokiego Sejmu z 26. listopada 1890 r. wydatek w tej pozycyi zniżonym został w stosunku do kredytu uchwalonego na 1891 rok o kwotę 5.309 zł. Bliższe wyjaśnienia zawiera sprawozdanie o reorganizacyi etatu. Wynikłość z roku 1889 podano wyższą o 833 zł., z powodu doliczenia wynagrodzenia aplikantów konceptowych, zarachowanych w zamknięciu rach. za r. 1889 pod poz. 17. „płace urzędników oddziału konceptowego“.
13.833	14.053	Wydatek ten odpada w myśl wniosków, o których mowa przy poz. 18.
4.859	6.098	Preliminuje się o 2.197 zł. więcej, wedle faktycznej potrzeby (LW. 25.941/91).
4.429	2.847	Preliminuje się o 472 zł. mniej z powodu jak przy poz. 24 *a)*.
10.716	11.132	Preliminuje się 287 zł. więcej z powodu jak przy poz. 24 *d)*.
131.782	132.260	
43.927	42.916	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
II.	24	Z przeniesienia .	162.440 25.566	—	162.440
		f) *Na personal zajęty w zarządzie funduszów indemnizacyjnych* .	16.000		
		g) *Na zastępstwa urzędników*	—		
			41.566	—	41.566
	25	**Zasługi.**			
		13 stróżów po 300 zł. i 1 zastępca woźnego 366 zł. .	4.266	—	4.266
	26	**Emolumenta.**			
		a) Dyrektor kancelaryi na fiakra	50		
		b) „ „ 48 metr. sześć. drzewa . .	156		
		c) Ubranie dla odźwiernego i 7 woźnych po 50 zł., tudzież dla zastępcy woźnego 30 zł.	430		
		d) Ubranie dla portyera	100		
		e) Opał dla odźwiernego i portyera po 7·2 metr. sześć. drzewa	47		
		f) Dodatki pięcioletnie dla urzędników i służby, oraz dla inspektora szpitali Dr. Jana Stelli-Sawickiego .	13.942		
			14.725	—	14.725
		Do przeniesienia .	222.997	—	222.997

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
131.782 43.927	132.260 42.916	
—	—	Preliminowana obok kwota stanowi wydatek zwrotny, pokryć się mający z funduszów indemnizacyjnych ryczałtem tej samej wysokości, preliminowanym w rubryce XVII. Dochodów — (obacz preliminarze funduszów indemnizacyjnych LW. 35.390/91). Wstawienie tych kwot do preliminarza funduszu krajowego tłumaczy się tem, że przy zarządzie funduszów indemnizacyjnych, wobec blizkiego już terminu spłaty długu indemnizacyjnego, stałych urzędników ustanawiać nie można. — Zastępują ich stali urzędnicy Wydziału krajowego a na odwrót funkcyonaryusze nowo przyjęci na koszt indemnizacyi, pełnią w razie potrzeby funkcye przy innych funduszach.
3.174	—	Pozycya ta służyła dawniej na przyjmowanie dyetaryuszy dla zastępstwa chorych, urlopowanych lub z innych powodów nieobecnych urzędników, w budżecie jednak na rok 1891 została skreśloną i z tego powodu także obecnie nic się nie preliminuje.
47.101	42.916	Wynikłość z roku 1889 podano wyższą o 833 zł. od rzeczywistej (46.968 zł.) z powodów przytoczonych przy poz. 17 i 24*a)*.
3.900	4.265	
50 156	50 156	
430 108	430 100	Jak na rok 1891.
47	47	
13.060	13.955	W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 3. stycznia 1874 umieszczono pod poz. 26*f)* następujące dodatki pięcioletnie na rok 1892: **Oddział konceptowy.** *Radca* Michalczewski (1) 400 zł. — *Sekretarze* po 200 zł.: Wolański (3) 600 zł., Niedzielski (2) 400 zł., Antoniewicz (1) 200 zł. — *Koncepiści* po 200 zł.: Stadnicki (2) 400 zł., Zeńczak (1) 200 zł., Obertyński (1) od 1. maja 1892 133 zł., Abgarowicz (1) od 1. maja 1892 133 zł. — *Adjunkci* po 100 zł.: Wilczyński (1) 100 zł., Giziński (1) od 4. Października 1892 24 zł. — *Asystent* Jędrzejowski (1) z rocznych 80 zł. od 4 Października 1892 19 zł. **Razem w Oddziale konceptowym 2.609 zł.** **Oddział rachunkowy.** *Dyrektor* Tarnawski (1) 300 zł. — *Zastępca dyrektora* Urbański (1) 200 zł. — *Rewidenci* po 200 zł.: Żółkiewski (1) i drugi od 18. listopada 1892 224 zł., Semetkowski (1) i drugi od 18. listopada 1892 224 zł., Bielski (1) 200 zł., Krobicki (1) 200 zł. — *Adjunkci* po 150 zł.; Tranda (3) 450 zł., Gołębski (3) 450 zł., Szajnok (2) 300 zł., Ziembicki (2) 300 zł., Żórawski (1) 150 zł., Mystkowski (1) 150 zł. — *Archiwista* Gordon po 100 zł. (1) i drugi od 18. listopada 1892 112 zł. — *Protokolista* Hupczyc po 100 zł. (1) i drugi od 18. listopada 1892 112 zł. — *Asystenci* po 50 zł.: Topolnicki (3) 150 zł., Za-
196.634	194.179	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
II.	26	Z przeniesienia	222.997	—	222.997
		g) *Dodatki osobiste:*			
		1. Dla 9 praktykantów rachunkowych	691		
		2. Dla 4 inżynierów okręgowych przydzielonych do czynności przy oddziale technicznym po 500 zł. . . .	2.000		
		3. Dla sekretarza Wilhelma Stadnickiego	200		
		4. „ „ Juliana Wolańskiego . . .	200		
		5. „ adjunkta konceptowego Wojciecha Wilczyńskiego .	100		
		6. „ asystenta konceptowego Marcelego Białobrzeskiego .	295		
		7. „ „ manipulacyjnego Klemensa Jasińskiego .	—		
		8. „ „ manipulacyjnego Juliana Stelmachowa .	150		
		9. „ 2 inżynierów przydzielonych do czynności przy oddziale technicznym po 300 zł.	600		
		10. Dla inżyniera Gustawa Reutta za zastępstwo nadinżyniera i prowadzenie biura oddziału technicznego . . .	400		
			4.636		4.636
		Do przeniesienia	227.633	—	227.633

Preliminarz na rok 1892. **Wydatki.**

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	**Wyjaśnienia**
196 634	194.179	wadzki (1) 50 zł., Zimerman (1) 50 zł., Jelonek (1) od 29. kwietnia 1892 34 zł. *Praktykanci* po 50 zł.: Woroniecki (1) i drugi od 18. listopada 1892 56 zł., Olszański (1) 50 zł., Wronowski (1) 50 zł. **Razem w Oddziale rachunkowym 3.812 zł.**
		Oddział kasowy. *Dyrektor kasy* Horoszkiewicz (3) 600 zł. — *Zastępca dyrektora kasy* Silkiewicz (3) 525 zł. — *Adjunkci* po 150 zł.: Olszewski (3) 450 zł., Kotiers (3) 450 zł. — adjunkt kasy krajowej pełniący obowiązki *Kasyera funduszów indemnizacyjnych* Buynowski (3) 450 zł., Krogulski (1) od 29. kwietnia 1892 101 zł., Świerczewski (1) 150 zł. **Razem w Oddziale kasowym 2.726 zł.**
		Oddział techniczny. *Nadinżynier* Raciborski (3) 900 zł. — *Inżynierowie* po 200 zł. Bieńkowski (2) 400 zł., Reutt (3) 600 zł. — *Asystent* Baranowski (3) 240 zł. **Razem w Oddziale technicznym 2.140 zł.**
		Oddział sanitarny. *Inspektor* Dr. Stella Sawicki (3) . . . . **600 zł.**
		Oddział statystyczny. *Koncepista* Dr. Rutowski (1) . . . . **200 zł.**
		Oddział manipulacyjny. *Dyrektor kancelaryi* Dr. Grott (3) 600 zł., *Archiwista* Bieńkowski (1) 175 zł. — *Protokolista* Kunisch (1) 150 zł. — *Kanceliści* po 100 zł.: Kiszelka (3) 300 zł., Rożanowski (1) 100 zł. – *Asystenci* po 50 zł.: Sobek (1) 50 zł., Stelmachów (1) 50 zł. **Razem w Oddziale manipulacyjnym 1.425 zł.**
		Służba. *Odźwierny* Niewiadomski (2) 60 zł. — *Portyer* Bojkowski (1) 30 zł. — *Woźni* po 30 zł.: Kowalski (4) i piąty od 23. sierpnia 1892 131 zł., Chełmiński (3) i czwarty od 12. stycznia 1892 119 zł., Stocki (2) 60 zł., Wołek (1) 30 zł. **Razem służba 430 zł.**
		Ogółem we wszystkich Oddziałach ze służbą 13.942 zł.
625	659	Wedle faktycznego stanu w dniu układania preliminarza.
181	2.000	Jak na rok 1891.
101	200	
—	200	
50	100	
295	295	
—	200	Zamknięto dodatek osobisty z powodu zamianowania kancelistą. (LW. 39.741/1890.
—	—	Dodatek osobisty przyznany od 16. września 1890. (LW. 39.741/1890).
—	—	Dodatki osobiste przyznane od 4. lutego i 1. marca 1891 (LW. 54.370/1890 i LW. 25.991/1891).
—	—	Dodatek osobisty od 1. stycznia 1892 w myśl uchwały Wydz. kraj. (LW.25.491/1891).
1.252	3.654	
197.886	197.833	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
II.		Z przeniesienia	227.633	—	227.633
	27	**Remuneracye**			
		a) Rzecznik prawny za zastępstwo	3.500		
		b) Tłumacze	950		
		c) Urzędnicy, dyurniści i słudzy Wydziału krajowego	2.000		
			6.450	—	6.450
	28	**Koszta podróży i dyety.**			
		a) W ogóle	6.000		
		b) Dla inspektora szpitali	400		
			6.400	—	6.400
	29	**Pensye i zaopatrzenia.**			
		a) Jankowska Karolina	400		
		b) Madejski Wojciech	1.200		
		c) Tarczyńska Marcyanna	350		
		d) Łopuszańska Walerya	350		
		e) Łopuszański Tadeusz Jan Paweł (3 imion)	50		
		f) Placer Marya	314		
		g) Stroiński Sylwery	200		
		Do przeniesienia	240.483 2.864	—	240.483

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
197.886	197.833	
2.167	2.500	Preliminuje się w miejsce dotychczasowych 2.500 zł. sumę 3.500 zł. z powodu ważności rozległych czynności rzecznika, oraz porównania z płacami syndyków innych władz i instytucyj miejscowych. (LW. 11.429/1891). W tej kwocie mieści się 500 zł. na wydatki kancelaryjne, z których syndyk zdaje rachunki, a 3.000 zł. na właściwą remuneracyę.
1.182	950	Jak na rok 1891.
1.445	1.000	Na remuneracye dla urzędników i sług uchwalał Wysoki Sejm do roku 1874 corocznie 2.000 zł. W budżecie na rok 1875 obniżył Wysoki Sejm kredyt ten do połowy, uchwalając od czasu tego corocznie tylko 1.000 zł. Personal Wydziału krajowego zwiększył się jednak bardzo znacznie, mianowicie w r. 1868, w którym uchwaloną była suma 2.000 zł, wynosił wedle ówczesnego budżetu urzędników, dyurnistów i sług 70 osób. W r. 1875 w którym pierwszy raz obniżono kredyt do połowy wynosił 134 osób. Obecnie zaś t. j. w roku 1891 wedle faktycznego stanu wynosi 256 osób, pomnożył się tedy w porównaniu z rokiem 1875 prawie w dwójnasób a w porównaniu z rokiem 1868 zwiększył się prawie czterokrotnie. Z powodu tak zwiększonego personalu, uchwalany dotychczas kredyt zaledwie w drobnej części mógł wystarczyć, nieodzowne tedy przekroczenia tej pozycyi, zarachowywać musiano na poczet zaoszczędzeń innych odpowiednich pozycyj budżetu. Komisya budżetowa Wysokiego Sejmu w sprawozdaniu swojem o zamknięciu rachunków funduszów krajowych za rok 1888 objawiła życzenie, by przekroczenia tego rodzaju zarachowywano na właściwą pozycyę 27 *d)*, nadmieniając oraz, że przekroczenia tej pozycyi przez wzgląd na zwiększony bardzo personal mogą być usprawiedliwione, a tem samem niejako uznała że wyznaczany dotychczas kredyt jest niewystarczający. Ze względu na te uwagi i na uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 niedozwalającą zarachowywania wydatków na remuneracye, na zaoszczędzenia w innych pozycyach, wstawia się przynajmniej kwotę uchwalaną w latach dawniejszych.
4.794	4.450	
6.442	5 000	Ilość delegowanych komisyj zwiększa się; preliminuje się tedy wyższą kwotę o 1 000 zł. z uwagi na wynikłość z roku 1889.
400	400	Jak na rok 1891.
6.842	5.400	Wynikłość z roku 1889 podano niższą o 141 zł. z powodu opuszczenia wydatku na koszta przejazdu i dyet członków opieki nad obłąkanymi.
400	400	
1.200	1.200	
350	350	
350	350	Jak na rok 1891.
50	50	
262	314	
200	200	
209.522	207.683	
2.812	2.864	

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba po zycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
II.	29	Z przeniesienia .	240.483 2.864	—	240.483
		h) Olewińska Julia	350		
		i) Gorczycowa Eudoksya	197		
		k) Bulikowska Izabela	350		
		l) Chrzanowska Joanna	350		
		m) Niewiadomskiego sierota, syn Jerzy Włodzimierz .	263		
		n) Niewiadomskiego sierota, zaopatrzenie dla syna Włodzimierza do ukończenia 18 roku życia	90		
		o) Krzeczkowska Eugenia Zofia	175		
		p) Czaderska Eugenia, wdowa do inżynierze . . .	350		
		r) Ożwad Maryan Benedykt, sierota po koncepiście . .	—		
		s) Kalicka Jadwiga, wdowa po sekretarzu	350		
		t) Kuźniar Jan, emerytowany woźny	465		
		u) Sternalowa Emilia, wdowa po adjunkcie kasowym . .	350		
		v) Zienkowiczowa Wanda, wdowa po adjunkcie konceptowym	350		
		w) Orzechowska Józefa, wdowa po rewidencie rachunkowym	350		
		x) Orzechowskiego sieroty: Stanisław i Tadeusz po 58 zł. rocznie	116		
		y) Mrozowicka Emilia, wdowa do adjunkcie rachunkowym .	350		
		z) Mrozowickiego sieroty: Adam Kazimerz, Ignacy Filip, Regina Anastazya, Wanda Laurencya po 43 zł. rocznie	172		
		aa) Łuniewska Natalia, wdowa po inżynierze-asystencie .	350		
		bb) Terlecka Marya, wdowa po praktykancie rachunkowym .	217		
		cc) Karpuszkowa Marya, wdowa po inżynierze biura melior.	350		
		dd) Karpuszki sieroty: Aniela Filipina, Adam Olgierd i Helena Janina po 50 zł. rocznie	150		
		ee) Kukawska Julianna, wdowa po portyerze . . .	167		
		ff) Kukawskiego sieroty: Edward, Rajmund Henryk i Maryan Julian po 20 zł. rocznie	60		
		gg) Mochnacki Edmund, emerytowany radca Wydziału krajowego	3.616		
		hh) Kalita Józef, sierota po woźnym	61		
		ii) Kraczyło Julianna, wdowa po ekspedytorze . . .	600		
		kk) „ „ dodatek na wychowanie dla 5 dzieci: Zygmunta, Juliana, Władysława i Joanny po 60 zł., dla Heleny do 29. sierpnia 1892 — 40 zł. .	280		
		ll) Pierożyńska Sydonia, wdowa po emerytowanym dyrektorze oddziału rachunkowego	800		
		mm) Strnadowa Kornelia, wdowa po asystencie rachunkowym	350		
		nn) Strnadowa Kornelia, dodatek na wychowanie dla 2 dzieci: Heleny i Stanisława Jana Adama po 35 zł. rocznie	70		
		oo) Marek Józef, emerytowany sekretarz	2 600		
		pp) Janikowska Julia, wdowa po rewidencie rachunkowym	600		
		rr) Chermiński Walenty, emerytowany woźny . . .	706		
		ss) Birgfellner Julia, wdowa po inżynierze . .	500		
		tt) „ „ dodatek na wychowanie dla 3 dzieci: Wiktoryi Julii, Karola Jana i Jana Pawła po 50 zł. rocznie	150		
		Do przeniesienia .	240.483 19.119	—	240.483

Preliminarz na rok 1892.

Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
209.522	207.683	
2.812	2.864	
350	350	
197	197	
350	350	
350	350	
263	263	Jak na rok 1891.
151	90	
175	175	
350	350	
175	39	Zaopatrzenie ustało z dniem 20. marca 1891. (LW. 50.711/1890).
350	350	
465	465	
350	350	
350	350	
350	350	
174	116	
350	350	Jak na rok 1891.
172	172	
350	350	
217	217	
350	350	
150	150	
167	167	
80	75	Zaopatrzenie dla czwartej sieroty Maryana Tadeusza ustało z dniem 1. października 1891. (LW. 52.822/1888).
2.491	3.616	Jak na rok 1891.
186	62	Zaopatrzenie ustaje z dniem 24. grudnia 1892. (LW. 25.234/1889).
250	600	Jak na rok 1891.
125	300	Zaopatrzenie dla Heleny ustaje z dniem 28. sierpnia 1892. (LW. 33.390/1889).
—	800	
—	350	
—	70	Jak na rok 1891.
—	2.600	
—	600	
—	—	Pensye i zaopatrzenia nowo przyznane na podstawie statutu emerytalnego (LW. 5.856/1891, 18.471/1891.
—	—	
209.522	207.683	
12.100	17.838	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
II.	29	Z przeniesienia	240 483 19.119	—	240.483
		uu) Strzelecki Henryk, emerytowany dyrektor szkoły lasowej	2.132		
		vv) Niedziałkowski Karol, pensyonowany adjunkt rachunkowy	891		
		ww) Sidorowicz Władysław Franciszek, sierota po adjunkcie rachunkowym	120		
		xx) Wasilewski Piotr, emerytowany inżynier asystent krajowego biura melioracyjnego	320		
			22.582	—	22.582
	30	**Dary z łaski.**			
		a) Bojarskie: Walerya, Józefa i Adolfina po 100 zł.	300		
		b) Kiss Stanisław	50		
		c) Jeziorańska Natalia, wdowa po dyetaryuszu, wsparcie roczne aż do pełnoletności jej córki	300		
		d) Kopertyńska Krystyna	—		
		e) Kopertyńska Teresa	100		
		f) Kopertyńska z Repiechowskich Malwina	100		
		g) Chrzanowska Ignacowa, wdowa po dyetaryuszu inżynierze, dożywotnie roczne zaopatrzenie	300		
		h) Dziubińska Wanda, jednorazowo	—		
		i) Piotrowska Rozalia, jednorazowo	—		
		k) Sternalowa Emilia, jednorazowo	—		
		l) Łagodzic Jan, jednorazowo	—		
		m) Ploder Karolina, jednorazowo	—		
		n) Kraczyłowa Julia, jednorazowo	—		
		o) Kalita Stefan, jednorazowo	—		
			1.150	—	1.150
	31	**Potrzeby kancelaryjne.**			
		a) Wydawnictwo rozporządzeń krajowych	5.000		
		b) Sprawienie i odnowiewie sprzętów	1.500		
		c) Potrzeby do pisania i rysowania	2.300		
		d) Papier do druków, druk ksiąg i wzorów	2.500		
		e) Oprawa ksiąg i druków	500		
		f) Oświetlenie	1.500		
		g) Opał	3.000		
		h) Uzupełnienie biblioteki	1.000		
		i) Rozmaite pomniejsze	1.500		
		k) Koszta losowań i kancelaryjne funduszu indemnizacyjnego	1.500		
			20 300	—	20.300
		Do przeniesienia	284.515	—	284.515

Preliminarz na rok 1892.

Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r 1891	Wyjaśnienia
209.522	207.683	
12.100	17.838	
—	—	
—	—	Pensye i zaopatrzenia nowo przyznane na podstawie statutu emerytalnego (LW. kr. 31 538/1891, 42.946/1891, 43.423/1891 i 52.766/1891).
—	—	
—	—	
12 100	17.838	Wynikłość z roku 1889 podano niższą o 2.511 zł. od rzeczywistej 14.611 zł., z powodu opuszczenia pozycyj nie odnoszących się do niniejszego preliminarza.
300	300	
50	50	Jak na rok 1891.
300	300	
100	100	Zamknięto z powodu śmierci z dniem 31. stycznia 1891 (LW. 10.001/1891).
100	100	
100	100	Jak na rok 1891.
—	300	
200	200	
200	200	
150	150	
—	150	Odpadają jako jednorazowe dary.
—	150	
—	100	
—	50	
1.500	2.250	Wynikłość z roku 1889 podano niższą o 225 zł. od rzeczywistej (1.725 zł.) z powodu opuszczenia pozycyj nie odnoszących się do niniejszego preliminarza.
6.236	5.000	Jak na rok 1891.
2.137	1.000	Z uwagi na wyniki z roku 1889 i że koszt sprawienia i odnowienia sprzętów w r. 1890 wynosił 1.742 zł., preliminuje się podwyższoną kwotę 1.500 zł.
2 515	2 200	Wydatek w roku 1890 wynosił 2.200 zł., a uwzględniając obok wykazaną wynikłość z roku 1889, preliminuje się o 100 zł. więcej aniżeli w roku 1891.
1.663	2.500	
451	500	
1.751	1.500	Jak na rok 1891.
3.379	3.000	
1.055	1.000	
1.686	1.500	
—	—	Wydatek zwrotny od funduszów indemnizacyjnych, na pokrycie którego wstawioną jest w rubr. XVII. Dochodów takaż sama kwota.
20.873	18.200	
243.995	245.971	

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
II.		Z przeniesienia .	284.515	—	284.515
	32	**Gmach krajowy i jego utrzymanie.**			
		a) Inspicyent techniczny gmachu krajowego . . .	300		
		b) Maszynista: płaca 600 zł , 12 metr. drzewa 40 zł., 45 ltr. nafty 11 zł.	651		
		c) Kominiarz	320		
		d) Froterowanie i zapuszczanie podłóg	700		
		e) Mycie podłóg	100		
		f) Pompowanie wody	450		
		g) Zgartywanie i wywóz śniegu	100		
		h) Czyszczenie kloak i wywóz nieczystości . . .	320		
		i) Zabezpieczenie od ognia	260		
		k) Podatek dochodowy i miejski czynszowy:			
		a) za pomieszkanie wolne od domowo-czynszowego podatku 5% od oszacowanej rocznej wartości 2.100 zł.:			
		α) dochodowy z nadzwyczajnym dodatkiem 210 zł. — ct.			
		β) dodatek krajowy i indemnizacyjny 122 „ 50 „			
		b) gminny czynszowy 5% . . . 105 „ — „	458		
		l) Utrzymanie skwerów około gmachu krajowego 100 zł. i wynagrodzenie ogrodnika . . . . 50 „	150		
		m) Konserwacya i adaptacya budynku i obejścia, koszta przekształcenia i urządzenia w gmachu, tudzież inne nieprzewidziane	3.000		
			6.789	—	6.789
	33	**Zaliczki na płace urzędników.**			
		Dla urzędników w ogóle i dla służby	12.000	—	12.000
		Suma rubryki II. . .	303.304	—	303.304

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
243.995	245.971	
300	300	
651	651	Jak na rok 1891.
320	320	
645	700	
130	100	
474	350	Z uwagi na obok wykazaną wynikłość z roku 1889 i wydatki roku 1890 w kwocie 442 zł, preliminuje się 450 zł., czyli o 100 zł więcej aniżeli w roku 1891.
190	100	
267	320	
205	260	
		Jak na rok 1891.
94	438	
150	150	
7.597	3.000	Jak na rok 1891, mimo iż wydatki w roku 1889 wynosiły 7.597 zł., zaś w roku 1890 — 5.657 zł., gdyż w wynikłościach powyższych mieszczą się wydatki nadzwyczajne.
11.023	6.689	
19.023	9.900	Na zaliczki na płace (bez zaliczek sejmowych) uchwalano dotychczas corocznie tylko 6.000 zł. od lat dawnych kiedy ilość stałego etatowego personalu była mniejszą. Ze wzrostem jednak tegoż personalu, zwiększyły się również i potrzeby a wskutek tego pozycya ta bywała corocznie znacznie przekraczaną. Spostrzegła to Komisya budżetowa Wysokiego Sejmu i w zeszłorocznem sprawozdaniu o zamknięciach rachunków funduszów budżetowych za rok 1888 objawiła życzenie, aby dla uniknięcia przekroczeń odpowiednią sumę do preliminarza wstawiono. Zastosowując się tedy do tego życzenia, wstawia się zwiększoną kwotę na podstawie wynikłości ostatniego wykończonego zamknięcia rachunków z r. 1889, wedle którego wydatek netto na zaliczki (rubr. II. poz. 33) wynosił . . . . . 19.023 zł. a po odliczeniu zaliczek sejmowych . . . 4.800 zł. i odtrąceniu z tychże bieżących zwrotów . . . 521 „ 4.279 „ wynosił w roku 1889 wydatek na zwykłe zaliczki . . . 14.744 zł. na zasadzie tej preliminuje się okrągłą sumę . . . . 12.000 „ jako wydatek zwrotny z płac odnośnego personalu.
274.041	262.560	Wynikłość z roku 1889 podano niższą od rzeczywistej (276.920 zł.), z powodów poszczególnionych przy odnośnych pozycyach.

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
III.		**Koszta leczenia.**			
	34	Koszta leczenia ubogich w szpitalach krajowych, zagranicznych i wojskowych	840.000	—	840.000

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
807.205	770.000	

Wedle zamknięć rachunkowych wypłacono z funduszu krajowego:

Szpitalom	w latach 1888	1889	1890	Razem	Przeciętnie
	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Lwów, powszechny	171.553	210.108	196.404	578.065	192.688
Kulparków, zakład obłąkanych . .	133.364	136 817	157.878	428.059	142.686
Kraków, św. Łazarza	136.299	127.961	140.861	405.121	135.041
„ Klinika	28.731	28.490	31.244	88.465	29.489
24 szpitali prowincyonalnych kraj.	219.567	242.077	267.942	729.586	243 195
Zagraniczne	77.864	95.017	85.954	258.835	86.278
Wojskowe	1.355	1.671	1.511	4.537	1.512
Zaliczki i zwroty	8.036	12.995	13.332	34 363	11.454
Razem wypłacono .	776 769	855 136	895.126	2,527.031	842.343
Od tego wpływy od gmin, samopłacących i inne rozmaite . .	43.132	47 931	47.991	139.054	46 351
Pozostają wydatki .	733.637	807.205	847.135	2,387.977	795 992

Ilość opłaconych dni leczenia wynosiła: w roku 1888 . . . 1,172.686 dni
„ „ 1889 . . . 1,293.228 „
„ „ 1890 . . . 1,330.744 „
Razem . . 3,796.658 dni
Przeciętnie 1,265.553 „

Ogólna ilość dni leczenia w krajowych szpitalach (wraz z prowincyonalnymi) i w zakładach wynosiła:

w roku 1888 . . . 1,153 238 dni
„ „ 1889 . . . 1,241.619 „
„ „ 1890 . . . 1,270.008 „

wzrosła zatem między rokiem 1888 a 1889 o 7·66%,
„ „ 1888 a 1890 o 10·12%,
„ „ 1889 a 1890 o 2·28%.

Uwaga Wynikłości z roku 1890 podane są przed wykończeniem zamknięcia rachunków w cyfrze przybliżonej, która jednak różnić się może nieco od rzeczywistej wynikłości.

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
IV.		**Koszta szczepienia.**			
	35	Utrzymanie i odświeżanie krowianki	10 000	—	10.000
	36	Koszta podróży i dyety lekarzy z powodu szczepienia ospy .	55.000	—	55.000
		Suma rubryki IV. .	65.000	—	65.000
V.		**Wydatki sanitarne.**			
	37	$^1/_3$ część za lekarstwa dla epidemicznie chorych . . .	4.100	—	4.100
VI.		**Zasiłki dla zakładów dobroczynności.**			
	38	Szpitale Sióstr Miłosierdzia w Czerwonogrodzie, Rozdole i Bursztynie	900		
	39	Szpital Sióstr Miłosierdzia w Nowosiółkach	300		
	40	Dom ubogich i sierót w Krakowie	5.424		
	41	Zakład św. Józefa dla osieroconych chłopców w Krakowie .	1.000		
	42	Komitet ochronek w Krakowie	550		
	43*a*)	Towarzystwo Ochronek chrześciańskich we Lwowie . .	500		
		Do przeniesienia .	8.674	—	—

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Na podstawie szczegółowych preliminarzy szpitali przyjmuje się wydatki następujące: dla krajowego szpitala powszechnego we Lwowie 152.000 zł. „ zakładu obłąkanych na Kulparkowie . . . . 135 000 „ „ szpitala św. Łazarza w Krakowie . . . . . 136.000 „ „ 24 szpitali prowincyonalnych w kraju . . . 249.876 „ Zaś wedle trzechletniego przecięcia: „ c. k. kliniki w Krakowie . . . . . 29.489 „ „ szpitali zagranicznych . . . . . 86.278 „ „ „ wojskowych . . . . . 1.512 „ inne wydatki . . . . . 11 454 „ Razem 801.609 zł. Z uwagi na wykazaną corocznie wzrastającą ilość dni leczenia i na wynikłość rzeczywistych wydatków roku 1890, wynoszącą 847.135 zł., preliminuje się 840.000 zł.
1.900	10.000	Jak na rok 1891.
54.361	55.500	Koszta te wynosiły: w 1887 roku 55.332 zł.; w 1888 roku 55.027 zł.; w 1889 roku 54 361 zł., — razem w trzech latach 164.720 zł., przeciętnie 54.907 zł.; preliminuje się zatem zaokrągloną przeciętną kwotę 55.000 zł.
56 261	65 500	Wynikłość z roku 1889 tej rubryki wykazano w niższej kwocie o 300 zł. ponieważ odpadły premie dla lekarzy — jako wydatek nie odnoszący się do niniejszego preliminarza.
4.233	4.500	Koszta na leki wynosiły: w 1887 roku 4.450 zł., w 1888 roku 3.579 zł., w 1889 4.233 zł. — razem w trzech latach 12.262 zł., przeciętnie 4.087 zł.; preliminuje się zatem zaokrągloną przeciętną kwotę 4.100 zł.
900	900	Jak na rok 1891.
300	300	
5.424	5.424	
1.000	1.000	
550	550	
500	500	
8.674	8.674	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
VI.		Z przeniesienia .	8.674	—	—
	43*b*)	Towarzystwo Miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie	—		
	43*c*)	Wydziałowi krajowemu na przygotowawcze czynności w sprawie założenia domów pracy przymusowej (w myśl uchwały sejmowej z 21. Listopada 1890)	—		
	44	Zarząd zakładu osieroconych dziewcząt im. księdza Józefa Ziemiańskiego w Przemyślu	500		
	45	Zarząd Towarzysta weteranów z roku 1831 w Krakowie .	2.700		
	46	Komitet wykonawczy opieki weteranów z roku 1831 we Lwowie	1.800		
	47	Zakład św. Józefa, dla chorych nieuleczalnych i wyzdrowieńców we Lwowie	1 000		
	48	Lecznice Lwowskie, do rozporządzalności Wydziału krajowego	1.000		
	49	Kolonii leczniczej w Rymanowie, subwencya na budowę własnego domu	—		
		Suma rubryki VI. .	15.674	--	15.674
VII.		**Wydatki na cele wykształcenia i oświaty.**			
	50	Akademia umiejętności w Krakowie	25.000		
	51	Rada szkolna krajowa, na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego	1,112.986		
	52	Rada szkolna krajowa na pokrycie niedoboru kraj. funduszu szkolnego emerytalnego	118.512		
	53	Sześciu członków Rady szkolnej krajowej po 1.200 zł. . .	7.200		
	54	Szkoła żeńska w Jaworowie pp. Bazylianek	—		
	55	„ „ „ Krakowie	—		
	56	„ „ „ „ św. Tomasza	—		
	57	„ „ „ „ pp. Augustynek . . .	—		
	58	„ „ we Lwowie pp. Benedyktynek orm. . .	—		
	59	„ „ w Starym Sączu pp. Klarysek . . .	—		
	60	„ „ „ Stryju	—		
	61	„ „ „ Jaśle	—		
	62	Szkoła wyznaniowa izraelicka w Brodach	—		
	63	Zakład głuchoniemych we Lwowie:			
		a) na stypendya dla 70 wychowanków . . 8.400 zł.			
		b) „ utrzymanie zakładu . . . . 500 „	8.900		
		c) „ pokrycie dachu (nadzwyczajne) . . .	—	4.400	
	64	Szkoła głuchoniemych Bardacha Izaaka we Lwowie . .	300		
	65	Zakład ciemnych we Lwowie	2 000		
	66*a*)	Szkoła gimastyczna „Sokół“ we Lwowie	1.000		
	66*b*)	Towarzystwo gimnastyczne „Sokół“ w Krakowie . . .	500		
	66*c*)	„ „ „ „ Wadowicach i Tarnopolu, do dyspozycyi Wydziału krajowego . . .	300		
		Do przeniesienia .	1,276.698	4.400	1,281.098

Preliminarz na rok 1892.

Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891	Wyjaśnienia
8.674	8.674	
—	1.200	Nie preliminuje się, jako pozycye jednorazowe uchwalone na rok 1891.
—	500	
500	500	Jak na rok 1891.
2.000	2.700	
1.500	1.800	
1.000	1.000	Jak na rok 1891.
1.000	1.000	
—	1.000	Nie preliminuje się, ponieważ ostatnia rata subwencyi przypadła w budżecie roku 1891.
14.674	18.374	
25.000	25.000	W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 20. Stycznia 1880.
708 403	991 851	Obacz specyalne preliminarze tych funduszów.
—	79.145	
7.200	7.200	Jak corocznie.
500	500	
2.500	2.500	
500	500	
500	500	
1.000	1.000	Pozycye te przeniesione zostały w myśl życzenia W. Komisyi budżetowej z dnia 17. Listopada 1890. do rubryki XI. wydatków funduszu szkolnego krajowego.
750	750	
500	500	
300	300	
6.000	6.000	
6.500	8 900	Jak na rok 1891.
—	—	Wedle osobnego sprawozdania do LW. 33.142/1891.
300	300	
2.000	2.000	Jak w latach poprzednich.
750	1.000	
—	500	
—	300	Jak na rok 1891. uchwalono.
762.703	1,128.746	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
VII.		Z przeniesienia	1,276.698	4.400	1,281.098
	67	Szkoła sztuk pięknych w Krakowie, XIV. rata umorzenia pożyczki 100.000 zł. na budowę gmachu . . .	7.000		
	68	Teatr polski w Krakowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego	8.000		
	69	Teatr polski we Lwowie, zasiłek stały	4.200		
	70	Teatr polski i opera polska we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego:			
		a) dramat i komedya . . . . . 10 000 zł.			
		b) opera polska . . . . . 10 000 „	20.000		
		c) na nagrody za najlepsze utwory sceniczne. . .	—		
	71*a)*	Teatr ruski pod zarządem Towarzystwa „Besida“ . . .	7.250		
	71*b)*	Na dwie nagrody dla najlepszych utworów dramat. ruskich .	—		
	72	Towarzystwo muzyczne w Krakowie	800		
	73	Konserwatoryum Towarzystwa muzycznego w Krakowie . .	2.000		
	74	Towarzystwo muzyczne we Lwowie	3.000		
	75	„ „ „Harmonia“ we Lwowie . . .	300		
	76*a)*	„ spiewackie „Lutnia“ we Lwowie . . .	500		
	76*b)*	„ Moniuszki w Stanisławowie	—		
	77	Stypendya dla uczniów i uczenic seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych	30.000		
	78	Na internat nauczycielski Sióstr Nazaretanek w Krakowie, stała subwencya	1.000		
	79	Dla uczniów internatu przy seminaryum nauczycielskiem W Krakowie	3.000		
	80	Internat św. Jozafata we Lwowie, na utrzymanie 15 uczniów seminaryum nauczycielskiego w bursie	2.250		
	81	Komitet internatu św. Jozafata we Lwowie, subwencya na wykończenie budynku dla internatu	—		
	82	Internat ks. Zmartwychwstańców we Lwowie . . .	4.500		
	83	Na ks. Siemiaszki Kaźmierza dom schronienia i dobrowolnej pracy dla opuszczonych i moralnie zaniedbanych chłopców w Krakowie	500		
	84	Jedno stypendyum im. Matejki dla uczniów Szkoły sztuk pięknych w Krakowie	1.000		
	85	*a)* Na wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich . . . . . 2.000 zł.			
		b) na wydawnictwo ruskich książek szkolnych . 2.000 „	4.000		
		do rozporządzalności c. k. Rady szkolnej krajowej a względnie komisyi książek szkolnych przez tęż Radę ustanowionej.			
	86	Zasiłek dla czasopisma „Szkoła“	500		
	87	„ „ „ „Muzeum“.	1.000		
	88	„ „ „ „Kosmos“	400		
	89	„ „ ruskiej gazety szkolnej „Uczytel“, do rozporządzalności Wydziału krajowego	500		
		Do przeniesienia .	1,378.398	4.400	1,382.798

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
762.703	1,128.746	
7.000	7.000	Wydatek stały do 1911 roku, z powodu zaniechania konwersyi długu.
8.000	8.000	Dotacye stale preliminowane.
4.200	4.200	
20.000	20.000	Dotacye stale preliminowane.
—	750	Nie preliminuje się na rok 1892., a ponieważ w myśl odnośnej uchwały Wys. Sejmu konkurs rozpisywany być ma co lat trzy, (pierwszy był w roku 1891.).
6.000	7.250	Jak na rok 1891.
—	750	Nie preliminuje się, jako datku jednorazowego, uchwalonego na rok 1891.
800	800	
2.000	2.000	
3.000	3.000	Jak na rok rok 1891.
300	300	
400	500	
—	100	Jako datku jednorazowego uchwalonego na rok 1891. nie preliminuje się.
29.648	30.000	
—	1.000	Jak na rok 1891.
3.000	3.000	
2.250	2.250	
2.000	1.650	W r. 1891. przypadła ostatnia rata tej subwencyi, przeto nic się nie preliminuje.
4.500	4.500	
—	500	Jak na rok 1891.
1.000	1.000	
1.000	—	
2.000	4.000	
500	500	
500	1.000	
400	400	Jak na rok 1891.
500	500	
861.701	1,233.696	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
VII.		Z przeniesienia	1,378.398	4.400	1,382.798
	90	Zasiłek na utrzymanie wyprawy naukowej, pracującej w archiwum watykańskiem pod kierunkiem profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego Dra Stanisława Smolki (III. rata z trzechlecia 1890—1892)	1 500		
	91	Dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach, do dyspozycyi Wydziału krajowego	3.000		
	92	Dla fundacyi „Macierz polska“ na wydawnictwo dzieł i peryodycznych pism ludowych	5.000		
	93	Dla Towarzystwa „Proświta“ na wydawnictwo pism ludowych	—		
	93*a)*	Barwiński Aleksander, c. k. profesor seminaryum nauczycielskiego w Tarnopolu, na dalsze wydawnictwo historycznej biblioteki	—		
	93*b)*	Ks. Dżułyńskiemu, gr. kat. parochowi w Łapszynie, na wydawnictwa ruskie	—		
	93*c)*	Redakcyi dwutygodnika dla dzieci „Dźwinok“ . . .	—		
	94	Na stypendyum dla ucznia Wydziału lekarskiego w Krakowie, oddającego się studyom w szkole operacyjnej. . .	500		
	95	Wydawnictwo dziełek ludowych we Lwowie . . .	—		
	96*a)*	Towarzystwu „Przymierze braci“ (Agudas Achim) . .	—		
	96*b)*	„ „Oświaty ludowej“ we Lwowie	1 000		
	96*c)*	„ „ „ w Krakowie . . .	1.000		
	96*d)*	Towarzystwu historycznemu we Lwowie, na jego wydawnictwa	—		
	96*e)*	Wydziałowi Towarzystwa „Szkolna pomicz“ we Lwowie .	—		
	96*f)*	Na zasiłki dla burs mieszczących ubogą młodzież polską i ruską	—		
	96*g)*	Wydziałowi Towarzystwa ruskiego pedagogicznego we Lwowie, dla internatu pod opieką św. Mikołaja	—		
	96*h)*	Wydziałowi Towarzystwa bratniej pomocy słuchaczów wszechnicy lwowskiej	—		
	96*i)*	Towarzystwo „Akademiczne bractwo“ (Drużnyj Łychwiar) we Lwowie	—		
	96*k)*	Wydziałowi Towarzystwa czytelni akademickiej we Lwowie .	—		
	96*l)*	Towarzystwu im. „Adama Mickiewicza“ na wydawnictwo pamiętnika	—		
	96*m)*	Stowarzyszeniom rzemieślniczym we Lwowie i na prowincyi — ryczałt do dyspozycyi Wydziału krajowego . . .	—		
	96*n)*	Stowarzyszeniu „Gwiazda“ w Tarnowie jednorazowy zasiłek nadzwyczajny na wykończenie budynku dla inwalidów i sierót po rękodzielnikach	—		
	97	Zarząd główny Towarzystwa pedagogicznego, na lwowską kolonię wakacyjną	200		
	97*a)*	Armhaus Antoni, nauczyciel szkoły pospolitej na Dajworze w Krakowie, dodatek osobisty aż do osiągnięcia płacy 900 zł.	100		
	97*b)*	Stowarzyszenie dla pielęgnowania chorych studentów w Wiedniu, zostające pod protektoratem Jego Ces. i Król. Apostolskiej Mości Franciszka Józefa I.	—		
		Suma rubryki VII. .	1,390.698	4.400	1,395.098

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
861.701	1,233.696	
1.500	1.500	Preliminuje się jako ostatnią na rok 1892. przypadającą ratę.
3.000	3.000	Jak corocznie.
3.000	5.000	Jak na rok 1891, subwencya podwyższona.
1.000	1.000	
500	500	Nie preliminuje się, jako datków jednorazowo na rok 1891. uchwalonych.
—	400	
—	100	
500	500	Jak corocznie
1.000	1.000	Nie preliminuje się, jako datku jednorazowo na rok 1891. uchwalonego.
300	300	Nie preliminuje się, jako datku jednorazowo na rok 1891. uchwalonego.
300	1.000	Preliminuje się, jak uchwalono na rok 1891.
300	1.000	
400	700	
150	200	
1.100	2.000	
—	500	
200	200	Nie preliminuje się jako datków uchwalonych jednorazowo na rok 1891.
200	200	
—	200	
200	200	
—	900	
—	1.000	Nie preliminuje się, jako datku na rok 1891. uchwalonego jednorazowo.
—	200	Jak na rok 1891, jako zasiłek stały. (LW. 20.572/1890.)
50	100	Jak na rok 1891, na podstawie reskryptu do LW. 22.091/1891.
—	50	Jako jednorazowego datku, uchwalonego na rok 1891. nie preliminuje się.
875.401	1,255.446	Sumę wynikłości z roku 1889. podano mniejszą o 2.895 zł. od istotnej (878.296 zł.) po wyłączeniu pozycyj, nie mających styczności z niniejszym preliminarzem.

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
VIII.		**Utrzymanie pomników historycznych.**			
	98	Restauracya pomników w ogóle, sporządzanie i publikacya naukowych i urzędowych spisów pomników znajdujących się w naszym kraju	3.000		
	99	Subwencya na malowanie presbiteryum kościoła Najświętszej Panny Maryi w Krakowie	—		
	99*a*)	Na restauracyę kościoła parafialnego w Bieczu, II. połowa z przyznanych 5.000 zł.	2.500		
	99*b*	Na restauracyę pomników Ostrogskich i Tarnowskich w katedrze tarnowskiej, II. połowa z przyznanych 2.400 zł. . .	1.200		
	99*c*)	Na restauracyę kościoła i grobu Zasłużonych na Skałce w Krakowie, I. połowa z subwencyi 4.000 zł.	2.000		
	100	Badanie i ocalanie zabytków starożytnych, piśmiennych i archeologicznych dla Zakładu narodowego im. Ossolińskich we Lwowie.	500		
	101	Stała subwencya roczna dla Muzeum narodowego w Krakowie	500		
	102	Krajowe archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie:			
		a) Dyrektor we Lwowie	1.200		
		b) „ w Krakowie	1.000		
		c) Adjunkt we Lwowie: płaca 1.200 zł., dodatek aktywalny 200 zł. i dwa dodatki pięcioletnie po 80 zł rocznie . .	1.560		
		d) Adjunkt w Krakowie: płaca 1.200 zł., dodatek aktywalny 200 zł. i dwa dodatki pięcioletnie po 80 zł. rocznie .	1.560		
		e) 4 aplikantów we Lwowie; adjutum po 300 zł. . .	1.200		
		f) 2 „ w Krakowie „ „ 300 „ . .	600		
		g) Czynsz za najem lokalu we Lwowie	600		
		h) Stróże	840		
		i) Opał, potrzeby kancelaryjne i rozmaite inne wydatki .	500		
		Suma rubryki VIII. .	18.760	—	18.760

Preliminarz na rok 1892.

Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	**Wyjaśnienia**
812	3.000	Jak na rok 1891.
—	2.000	Nie preliminuje się, ponieważ uchwalona na rok 1891 kwota była drugą i ostatnią ratą.
—	2.500	Na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 27. Listopada 1890.
—	1.200	
—	—	Na podstawie przekazanej uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 27. Listopada 1890 petycyi, przyznano na ten cel subwencyę w kwocie 4.000 zł., płatną w dwóch po sobie następujących latach począwszy od roku 1892. (LW. 18.430/1891).
500	500	
500	500	
1.200	1 200	
980	1.000	
		Jak na rok 1891.
1.560	1.560	
1.560	1.560	
1.200	1.200	
581	600	
600	600	
840	840	
300	500	
10.633	18.760	Sumę wynikłości z roku 1889 (11.133 zł.) podano mniejszą o 500 zł., z powodu wyłączenia renty dożywotniej dla śp. Schmida-Ciążyńskiego.

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
IX.		**Kwaterunkowe żandarmeryi.**			
	103	Czyszczenie koszar i innych pomieszkań, zapalanie lamp i dostarczanie mioteł	7 607		
	104	Oświetlenie koszar	2.737		
	105	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów i pościeli dla oficerów i służących	900		
	106	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów dla niższych stopni	20		
	107	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów i pościeli dla żołnierzy	2.479		
	108	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów kuchennych	892		
	109	Pranie bielizny pościelnej dla żołnierzy, furyerów i woźnych	3.006		
	110	Naprawa bielizny pościelnej	250		
	111	Pranie koców zimowych i letnich, sienników, poduszek włosiennych i słomianych	668		
	112	Świeże napełnianie i dopełnianie sienników i poduszek słomianych	1.564		
	113	Uzupełnienienie bielizny pościelnej, koców, sienników i poduszek	6.150		
	114	Opał i oświetlenie kancelaryj oddziałowych	1.039		
	115	Opał i oświetlenie pomieszkań oficerów, rachmistrzów, furyerów i woźnych	1.536		
	116	Rozmaite inne wydatki	500	—	29.348
	117*a*	Najem pomieszkań i koszar	109 128		
	117*b*	Wartość czynszowa gmachu lwowskiego	12 936	—	122.064
	118	Na urządzenie nowych koszar otworzyć się mających	1.000	—	1.000
	119	Na podwyższenie czynszów najmu i na pomnożenie ilości posterunków	2.000	—	2.000
	120	Na koszta administracyi gmachu żandarmeryi	1.474	—	1.474
	121	Na pokrycie niedoboru funduszu budowy gmachu żandarmeryi i na dalsze roboty dodatkowe i na urządzenia w tymże gmachu	—	7.713	7.713
		Suma rubryki IX.	155.886	7.713	163.599

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Na rok 1891 uchwalono w tej rubryce . . . . . 147 869 zł.
		„ „ 1892 preliminuje się . . . . . 163.599 „
		a zatem więcej o . 15.730 zł.
	7.367	po strąceniu jednak nadzwyczajnego wydatku prelimin. na dodatkowe roboty i urządzenia w gmachu dla żandarmeryi w kwocie 7.713 „
	2.652	wynosi podwyższenie zwykłych potrzeb tej rubryki tylko kwotę 8.017 zł.
	900	a gdy uwzględni się wreszcie, że dochody tej rubryki podwyższone zostały o kwotę . . . . . 704 „
	20	przedstawi się preliminarz niekorzystniejszym tylko o kwotę . 7.313 zł.
	2.444	z następujących powodów:
	862	Za podstawę do obliczenia potrzeb korpusu całego, służy prawo organiczne c. k.
	2.841	żandarmeryi z dnia 18. Stycznia 1851. Przy wymiarach ilości materyałów, sto-
	248	stowano się ile możności do uchwał sejmowych z lat 1866, 1869 i 1872. Stan
	661	czynny korpusu żandarmeryi w Galicyi zawiera wedle tabeli dyslokacyjnej po-
	1.550	częwszy od 1. Lipca 1891 i wedle reskryptu c. k. Ministerstwa obrony krajowej
	6.090	z dnia 23. Sierpnia 1891 l. 15275/2589 III: Przy sztabie: 1 komendant puł-
	1.039	kownik, 1 podpułkownik (jako zastępca komendanta), 2 majorów, 1 porucznik
	1.536	adjutant, 2 podporuczników rachmistrzów, 2 wachmistrzów rachunkowych, 2 pi-
	505	sarzy adjutantury t. j. 1 wachmistrz, 1 komendant posterunkowy i 2 woźnych.
	102.568	Przy oddziale naukowym: 2 poruczników, 1 wachmistrz manipulant, 1 wach-
	12.936	mistrz, 1 komendant posterunkowy. Przy komendach oddziałowych: 6 rotmi-
	650	strzów, 7 poruczników, 13 podporuczników, 7 wachmistrzów manipulacyjnych,
		74 wachmistrzów posterunkowych, 321 komendantów posterunkowych, 1635 żoł-
		nierzy, 395 stacyi posterunkowych, 40 ekspozytur, 19 komend oddziałowych,
		1 szkoła wyższych stopni żołnierzy, 36 służących oficerskich — 1 żona żołnierza.
		Szczegółowy preliminarz potrzeb na rok 1892 sporządziła c. k. komenda żandermeryi
		i przedłożyła Wydziałowi krajowemu do LW 31999/1891.
	2.000	Poz 117. *a)* Najem pomieszkań i koszar wstawiono na podstawie zawartych kontraktów.
	1.000	Poz. 117. *b)* Wartość czynszową gmachu żandarmeryi, obliczono na podstawie dawniej
		opłacanych czynszów.
		Poz. 118. Na urządzenie nowych posterunków otworzyć się mających, wstawiono cy-
		frę w przybliżeniu potrzebną.
	—	Poz. 119 Na podwyższenie czynszów najmu i nowe posterunki, wstawiono tak jak
108.577	147.869	w roku zeszłym.
		Poz. 120. Na koszta administracyi gmachu, wstawiono na podstawie wynikłości za
		czas od 1./7. 1890 do 30./6. 1891, a to: administrator 300 zł., dozorca domu
		240 zł., kominiarz 180 zł., asekuracya 71 zł., oświetlenie 102 zł., czyszczenie
		kanałów 280 zł., wywóz śmiecia 21 zł., zgartywanie i wywożenie śniegu 80 zł.,
		konserwacya i inne nieprzewidziane 200 zł. Ogółem 1474 zł.
		Poz. 121. Wedle obliczenia do LW. 29522/1891, poniesione wydatki na budowę gma-
		chu dla żandarmeryi wynoszą . . . . . 162.602 zł. 31 ct.
		a gdy na ten cel uchwałą W. Sejmu z dnia 20. Stycznia
		wyznaczoną została tylko suma . . . . . 150.000 „ — „
		okazał się brak kredytu w kwocie . . . . 12.602 zł. 31 ct.
		który przyjęto do preliminarza w okrągłej sumie . . 12 600 zł. — ct.
		Z tego przypada na rachunek niedoboru roku 1889 . . 4.887 „ — „
		które uwzględnione już są w ogólnym niedoborze funduszu
		krajowego (290.134 zł.), wstawionym do preliminarza w rubr.
		XIV. wydatków funduszu krajowego.
		Pozostaje tedy tutaj do wstawienia tylko brakująca reszta
		pokrycia w kwocie . . . . . 7.713 zł. — ct.

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
X.		**Drogi krajowe.**			
		***A.* Koszta zarządu.**			
	122	*Płace urzędników i sług.*			
		a) 4 inżynierów I. klasy na prowincyi po . . 1.500 zł.	6.000		
		b) 3 „ II. „ „ „ „ . . 1.200 „	3.600		
		c) 4 „ przydzielonych do oddziału technicznego Wydziału krajowego po . . . . . 1.200 zł.	4.800		
		d) 3 pełniących obowiązki inżynierów na prowincyi w Kamionce, Rzeszowie i Nowym Targu po . . 1.200 zł.	3.600		
		e) 1 pełniący obowiązki inżyniera w Buczaczu . . .	1.000		
		f) 1 „ „ „ „ Słotwinie . . .	900		
		g) 1 „ „ „ „ Tarnopolu . . .	800		
		h) 1 „ „ „ „ Gorlicach . . .	500		
		i) 22 konduktorów I. klasy po . . . 500 zł.	11.000		
		k) 20 „ II. „ „ . . . 400 „	8.000		
		l) 6 pomocników inżynierów okręgowych (dyurnistów) po 2 „ dziennie	4.392		
		m) 337 drożników, po 150 zł.	50.550		
		n) Zaliczki na płace inżynierów i konduktorów . . .	—	—	95.142
	123	*Pięciolecia*:			
		a) dla 7 inżynierów	2.340		
		b) dla 7 pełniących obowiązki inżynierów	1.609		
		Do przeniesienia .	95.142	—	95.142
			3.949		

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Na rok 1891 uchwalił Wysoki Sejm łączną kwotę 858.580 zł. Obecnie preliminuje się na rok 1892 kwotę . . . 879.744 „ Z porównania okazują się wydatki większe o . . 21.164 zł. jak to usprawiedliwiono przy szczegółowych pozycyach.
6.000	6.000	W Borszczowie, Nowym Sączu, Stanisławowie i Jarosławiu.
3 600	3.600	We Lwowie, Brzeżanach i Krakowie, jak przyzwolono na rok 1891.
—	—	Wstawia się nowa pozycya z powodu koniecznej potrzeby pomnożenia sił w biurze centralnem, jak usprawiedliwiono w sprawozdaniu z czynności Wydziału krakrajowego z lat 1888/1889, 1889/1890 i 1890/1891. Przydzieleni zostali inżynierowie okręgowi II. klasy z prowincyi: Jankowski, Szyszkowski, Czaplicki i inżynier budowy dróg Świtkowski. Pozycya ta znajduje pokrycie w zmniejszeniu innych pozycyi i żądanym obecnie dodatkowym kredycie jak wykazano przy końcu tego działu.
3.300	3 900	W dawniejszych budżetach przyznawano pełniącym obowiązki inżynierom, płacę wraz z ryczałtami na objazdy, obecnie dla lepszego poglądu rozdziela się płacę i ryczałty; również oznaczono płace według wysokości rzeczywistych poborów.
1.400	1.400	
900	900	
1.200	1.200	
840	840	
10.833	12.000	Zmniejsza się liczbę konduktorów, z powodu nowego podziału oddziałów konduktorskich i przydzielenia większej przestrzeni dróg krajowych, a za zwiększone czynności, wyznaczono dodatki do ryczałtów.
9.200	9.200	
3 858	4.380	Zwinięto cztery posady pomocników na prowincyi, natomiast przydzielono do biura centralnego większą ilość dyurnistów, którzy pobierają w roku 1891 płacę z tej pozycyi, wydatki większe o 12 zł. z powodu przestępnego roku.
48.914	50.550	Preliminuje się jak na rok 1891.
1.415	—	Zaliczek na płace inżynierom i konduktorom nie preliminuje się, coroczne wydatki są wykazane jako przekroczenie.
2.520	2.168	Pięciolecia przypadają do wypłaty w roku 1892: *a)* inżynierom I. kl. 3 pięciolecia (Grzegorzewski, Rymaszewski) po 150 zł.=900 zł. „ „ „ 2 „ (Barancewicz, Brochocki) „ 150 „ =600 „ „ II. „ 3 „ (Kurniewicz, Szyszkowski) „ 120 „ =720 „ „ „ „ 1 „ (Jankowski) . . . . . 120 „ razem 2.340 zł.
710	1.540	*b)* Pełniącym obowiązki inżynierów: 3 pięciolecia (Turski, Czaplicki, Jodłowski) po 120 zł.=1.080 zł. — ct. 3 „ (Kessler) „ 80 „ = 240 „ — „ 3 „ (Katyll, trzecie od 1/9 1892) „ 50 „ = 116 „ 66 „ 1 „ (Kinel) „ 120 „ = 120 „ — „ 1 „ (Zieliński, począwszy od 1/6 1892) „ 90 „ = 52 „ 50 „ razem 1.609 zł. 16 ct.
94.690	97.678	

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
X	123	Z przeniesienia .	95.142 3.949	—	95.142
		c) dla 31 konduktorów	2.297	—	6.246
	124	*Ryczałty*:			
		a) Koszta podróży na obowiązkowe zwiedzanie dróg:			
		1. dla 7 inżynierów na prowincyi po . . 500 zł.	3.500		
		2. „ 3 pełniących obowiązki inżynierów po 500 „	1.500		
		3. „ 1 pełniącego obowiązki inżyniera w Tarnopolu .	400		
		4. „ 1 „ „ „ „ Nowym Targu	360		
		5. „ 1 „ „ „ „ Gorlicach .	340		
		6. „ 1 „ „ „ „ Słotwinie .	300		
		7. „ 18 konduktorów po 150 zł.	2.700		
		8. „ 24 „ „ 120 „	2.880		
		9. „ 5 „ dodatki do ryczałtu	580	—	12.560
		b) Koszta kancelaryjne:			
		1. dla 7 inżynierów na prowincyi po . . 48 zł.	336		
		2. „ 3 pełniących obowiązki inżynierów po . 40 „	120		
		3. „ 42 konduktorów po . . . . . 16 „	672	—	1.128
		Do przeniesienia	115.076	—	115.076

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
94.690	97.678	
2.341	2.160	*c)* Dla konduktorów I. klasy: 3 pięciolecia (Baczyński, Kamiński, Barków i Rząźnicki) . . . . . po 50 zł.=600 zł. — ct. 2 „ (Brzeziński, Holinkowski, Rieger, Przyjemski, Korycki, Podbielski, Brandt i kond. II. kl. Cywiński) „ 50 „ =800 „ — „ 1 „ (Lesiewicz, Przetocki, Dybowski, Strończak, Laskowski, Żukowski od 1/4 1892 i Dulęba od 15/5 1892) „ 50 zł.=318 „ 82 „ dla konduktorów II. klasy: 3 pięcioiecia (Helfer) . . . . . „ 40 „ =120 „ — „ 2 „ (Tworowski) . . . . . „ 40 „ = 80 „ — „ 1 „ (Biliński, Hrankowski, Dawidowicz, Olchowski, Kordzik, Schönthaler, Christa, Dąbrowski, Górski od 1/3 1892 i Kottas od 16/5 1892) „ 40 „ =378 „ 30 „ razem 2.297 zł. 12 ct.
3.500	3.500	Preliminuje się jak na rok 1891.
1.075	1.000	(Jodłowski, Kinel i Stojowski) dawniej preliminowano część w płacach, a część w ryczałtach.
—	—	Dawniej preliminowano wraz z płacą.
180	360	Preliminuje się jak na rok 1891.
—	—	Dawniej preliminowano wraz z płacą.
—	—	Pobierał z innej pozycyi.
2.400	2.400	Zwiększa się tę pozycyę o 300 zł. według rzeczywistej potrzeby (zmniejszając następną pozycyę o 840 zł), zatem w ryczałtach na objazdy konduktorów, wstawia się mniej o 540 zł. z powodu zwinięcia pięciu posad konduktorskich.
3.357	3.720	
76	200	Wstawia się nowa pozycya z powodu przydzielenia konduktorom znaczniejszych przestrzeni dróg krajowych i udzielenia dodatków za zwiększone czynności, mianowicie: Tworowskiemu 150 zł., Żukowskiemu, Przetockiemu, Olchowskiemu po 120 zł. i Koryckiemu 70 zł. Pokrycie tych wydatków usprawiedliwia się zwinięciem pięciu posad konduktorskich.
356	336	Preliminuje się jak na rok 1891.
—	40	Zwiększa się tę pozycyę, gdyż oprócz p. o. inż. O'Byrna, przyznano ryczałt kancelaryjny i peł. obow. inż. Kesslerowi i Stojowskiemu.
692	752	Z powodu zwinięcia pięciu posad konduktorskich, zniża się tę pozycyę o 80 zł., a wydatki pozostają w ryczałtach jak preliminowano na rok 1891.
108.667	112.146	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
X.	124	Z przeniesienia .	115.076	—	115.076
		c) Na umieszczenie biur:			
		1. dla 1 inżyniera we Lwowie	120		
		2. „ 1 „ w Krakowie	100		
		3. „ 5 inżynierów okręgowych na prowincyi po 60 zł.	300		
		4. „ 4 pełniących obowiązki inżynierów w Rzeszowie, w Nowym Targu, Tarnopolu i Buczaczu po 60 zł.	240	—	760
		d) Dodatki za prowadzenie oddziałów konduktorskich: dla 2 inżynierów w Krakowie i Tarnopolu . . .	500	—	500
		Remuneracye i zapomogi.			
	125	*a)* Remuneracya dla urzędników i służby drogowej . .	3.000		
		b) Zapomoga stała przyzwolona przez Wysoki Sejm konduktorom	2.123	—	5.123
	126	Sprawienie, uzupełnienie i naprawa wzorów i naczyń dla oddziału technicznego, inżynierów okręgowych i konduktorów	3.000	—	3.000
	127	Koszta podróży dla inżynierów Wydziału krajowego, delegatów, inspektorów i komisyi nadzwyczajnych . . .	6.000	—	6.000
		Do. przeniesienia .	130.459	—	130.459

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
108.667	112.146	
—	120	Preliminuje się jak na rok 1891.
100	100	
436	300	
—	120	Zwiększa się tę pozycyę o 120 zł., gdyż oprócz dawniej przyznanego Kinelowi i O'Byrnowi, również przyznano ryczałt na umieszczenie biura Kesslerowi i Stojowskiemu.
—	—	Z powodu zmniejszenia ilości oddziałów konduktorskich, przydzielono niektóre drogi pod bezpośredni zarząd inżynierów i z tego tytułu przyznano inżynierom Strońskiemu 300 zł., Kesslerowi 200 zł., wstawiając tę nową pozycyę do preliminarza.
3.009	3.000	Preliminuje się jak na rok 1891.
2.341	2.810	Dla 42 konduktorów przypada stała zapomoga po 100 zł. łączna kwota 4.200 zł. gdy pod poz. 123 *c)* pięciolecia dla 31 konduktorów wstawiono 2.297 zł. z których na właściwe pięciolecia przypada jedynie kwota 220 „ przeto reszta kompensuje się po myśli uchwaty Wysokiego Sejmu z dnia 10. Października 1883 z zapomogami . . . 2.077 „ a do tej pozycyi wstawiono rzeczywiście przypadającą należytość do wypłaty konduktorom za rok 1892 w kwocie . . . . 2.123 zł.
2.578	3.000	Preliminuje się jak na rok 1891.
5.834	6.000	
		W dziale „Koszta zarządu“ preliminuje się na rok 1892 łączną kwotę 130.459 zł. gdy Wysoki Sejm przyzwolił na rok 1891 kwotę . . . 127.596 „ przeto okazują się zwiększone wydatki o . . . . . 2 863 zł. jak to usprawiedliwiono przy szczegółowych pozycyach. Potrzeba organizacyi służby technicznej w Wydziale krajowym i służby drogowej na prowincyi, była przedmiotem obrad komisyi budżetowej i drogowej, a odnośne sprawozdania przyjął Wysoki Sejm do wiadomości uchwałami z dnia 27. i 29. Listopada 1890, obecnie wnosi Wydział krajowy osobne sprawozdanie w tym przedmiocie. Z przytoczonych w tem sprawozdaniu motywów okazuje się jasno, że przy tak znacznie zwiększonych czynnościach, potrzeba było pomnożyć na razie siły techniczne w biurze centralnem, jako też przeprowadzić częściowe zmiany w poszczególnych okręgach inżynierskich i oddziałach konduktorskich i to z uwzględnieniem jak najmniejszego obciążenia budżetu funduszu krajowego. Obecnie zmieniono wydatki preliminarza na podstawie najniezbędniejszej potrzeby, wynikłej ze zmian przeprowadzonych stopniowo, a gdy ustęp drugi §. 57 nowej instrukcyi dla Wydziału krajowego wkłada obowiązek usprawieliwienia zmian w przyjęciu sił nadzwyczajnych, przeto niezależnie od sprawozdań z czynności Dep. IV. za rok 1888/1889, 1889/1890 i 1890/1891 obejmujących szczegółowe objaśnienia odnośne, wprowadzono te zmiany również w budżecie tego działu na rok 1892.
122.965	127.596	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	130 459	—	130.459
X.		*B.* **Nowe budowy i rekonstrukcye dróg.**			
	128	Na budowę dróg krajowych: 1. Borszczów-Kolendziany . .	—		
		2. Rzeszów-Nadbrzezie . .	—		
		Budowa mostu pod Kurowem	—		
		a) Na budowę drogi z Przeworska do Kańczugi . . .	—	30.000	
		b) Na rekonstrukcye dróg	—	20.000	50.000
		C. **Utrzymanie dróg krajowych.**			
	129	Na utrzymanie dróg krajowych oddanych do użytku publicznego w długości 1.800 kilometrów, według obok przyjętej zasady po 222 zł.	399.600	—	399.600
		Do przeniesienia .	530.059	50.000	580.059

Preliminarz na rok 1892.

Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891	Wyjaśnienia
122.965	127.596	
19.718	—	Wstawia się jedynie dla wykazania wynikłości za rok 1889 i budżetu za rok 1891.
33.708	—	
20.106	30.000	
2.329	—	Po ukończeniu pertraktacyi z c. k. Rządem (LW. 37.124/1890) przystąpiono w roku bieżącym do budowy tej drogi, kosztorys obliczono w przybliżeniu na 225.000 zł. oprócz kosztów administracyjnych. Koszta budowy ponosi w części c. k. Skarb państwa, gdyż udziela bezzwrotnego zasiłku w kwocie 100.000 zł., a nadto przyznaje funduszowi krajowemu bezprocentową pożyczkę 60 000 zł., resztę ma ponieść fundusz krajowy. W roku 1891 pokryte zostaną koszta budowy państwowym zasiłkiem w kwocie 25.000 zł. i pożyczką 30.000 zł., gdyż do budżetu na rok 1891 nie wstawiono żadnej dotacyi. Wykonanie budowy tej drogi rozłożono na trzy lata, to jest 1891, 1892 i 1893. Gdy w roku 1891 preliminowane wydatki pokryte zostaną zasiłkiem i pożyczką z c. k. Skarbu państwa, przeto wstawia się do preliminarza na rok 1892 pierwszą ratę przypadającą na fundusz krajowy w kwocie 30.000 zł.
—	20.000	Na częściowe rekonstrukcye dróg krajowych wstawia się jak przyzwolono 20.000 zł. Przy tem zaznacza się, że c. k. Rząd domaga się przełożenia i rekonstrukcyi dróg krajowych Brzeżany-Złoczów i Przemyśl-Sanok, jednak termin rozpoczęcia tych robót zależeć będzie od przyznania przez c. k. Skarb państwa znaczniejszych bezzwrotnych zasiłków, w której to sprawie rokowania są jeszcze w toku. Gdyby zaś w roku 1892 miano przystąpić do przebudowania drogi krajowej Zakliczyn-Sącz-Niedzica pod Zbyszycami między 25 a 30 kilometrem po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 28. Listopada 1890, to w takim razie musielibyśmy po ukończeniu zarządzonych studyów żądać na ten cel dodatkowego kredytu.
467.838	401.610	Według zamknięć rachunkowych przedłożonych Wysokiemu Sejmowi, wydano w ostatniem trzechleciu na utrzymanie dróg krajowych: w roku 1887 dla 1.734·733 kilometrów kwotę . . . 469.961 zł. 45 ct. „ 1888 „ 1.749·303 „ „ . . . 462.515 „ 74 „ „ 1889 „ 1.791·503 „ „ . . . 467.838 „ 09 „ Razem dla 5 275·539 „ „ . . . 1,400.315 zł. 28 ct. Z powyższych wydatków wyłącza się z dotacyi utrzymania dróg krajowych kwoty, użyte w trzechleciu na budowę nowych mostów większej rozpiętości i przebudowanie dróg krajow. 229 608 zł. 82 ct. Pozostają właściwe wydatki w 3-letnim okresie na utrzymanie 1,170.706 zł. 46 ct. to jest przeciętnie na jeden kilometr 222 zł., którą to kwotę bierze się za podstawę do obliczenia wydatków w preliminarzu na rok 1892. Gdy na rok 1892 przypada do utrzymania dróg krajowych 1.800 kilometrów, przeto prawdopodobne wydatki wyniosą łączną kwotę . . . . . 399.600 zł. W porównaniu z budżetem przyzwolonym przez Wys. Sejm na r. 1891 401.610 „ okazują się zmniejszone wydatki o kwotę . . . . . 2.010 zł.
666.664	579.206	Przeciętne koszta utrzymania jednego kilometra dróg krajowych, zmniejszają się stale od roku 1888, a to z powodu, że po myśli życzenia komisyi budżetowej, wydziela się wydatki poniesione na budowę nowych mostów większej rozpiętości i na przebudowanie dróg krajowych.

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
X.		Z przeniesienia .	530.059	50.000	580.059
		D. **Zasiłki**			
	130	Na bezzwrotne zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych .	250.000	—	250 000
	131	Na budowę i utrzymanie dojazdów kolejowych . . .	20 000	—	20.000
	132	Na utworzenie zakładowego funduszu pożyczkowego w sumie 300.000 zł. dziesiąta rata	—	20.000	20.000
		E. **Wydatki na myta.**			
	133	Budowa i utrzymanie domków mytniczych	—	3.000	3.000
	134	Koszta komisyjne, ogłoszenie licytacyi i inne . .	2.000	—	2.000
	135	Przerwy z powodu wypadków elementarnych	400	—	400
		F. **Zaopatrzenia.**			
	—	Zienkowicz Wincenty, emerytowany inżynier II. klasy . .	—		
	136	Borzęcki Leonard „ konduktor dróg krajowych .	312		
	137	Hlawaty Alojzy „ „ „ „	300		
	138	Hryniewicz Wincenty „ „ „ „ .	244		
	139	Ulanowski Rafał „ „ „ „ .	180		
	140	Darowski Stanisław „ „ „ „ .	230		
	141	Skwarczyński Jan „ „ „ „ .	481		
	142	Niewiadomska z Hoszowskich Sabina, wdowa po inżynierze okręgowym rocznie . . . . . 350 zł. i dla dwoje jej dzieci mianowicie: Maryana Ignacego Henryka do 10/3 1897., Juwenala Ignacego Maryana do 20/1 1900 po 58 zł. 116 „	466		
	143	Pohowska Ewelina, wdowa po pełniącym obowiązki inżyniera rocznie . . . . . 200 zł. i dla czworga jej dzieci, mianowicie: Bohdana Leona do 9/2 1900, Michała Mieczysława Maryana do 12/9 1902, Zofii Róży do 25/4 1901, Stanisławy Maryi do 7/8 1907 po 50 zł. 200 „	400		
	144	Szeliska Laura, wdowa po konduktorze	167		
	145	Chodorowska Leokadya, wdowa po konduktorze . . .	100		
	146	Zarembiny Franciszki dzieciom pozostałym po konduktorze, mianowicie: Maryi do 15/12 1892., Władysławy do 24/6. 1895. i Juliana do 4/1. 1910 rocznie po . . 13 zł.	39		
	147	Grzymałowa Melania Bronisława z Gerzabków, wdowa po konduktorze jako pensyę wdowią . . . 250 zł. i dla czworo jej dzieci, mianowicie: Marya Henryka do 19/1. 1898., Kazimierz Maryan do 6/10. 1898., Jędrzej Włodzimierz do 21/1. 1901. i Natalia Anna do 7/2. 1902 po 25 zł. 100 „	350		
		Do przeniesienia .	802.459 3.269	73.000	875.459

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
666.664	579.206	
160.000	230.000	Zwiększa się tę pozycyę o 20.000 zł. z powodu rzeczywistej potrzeby i po myśli uchwały Wys. Sejmu z dnia 13. Października 1882.
15.014	20.000	Preliminuje się jak przyzwolono na rok 1891.
20.000	20.000	
1.919	3.000	Preliminuje się jak na rok 1891.
1.159	2.000	
292	400	
480	480	Emerytura odpada z powodu śmierci.
312	312	Preliminuje się jak przyzwolono na rok 1891.
300	300	
244	244	
180	180	
76	230	
—	481	
524	466	
400	400	Preliminuje się jak na rok 1891.
167	167	
100	100	
39	39	
—	375	Preliminuje się mniej o 25 zł. z powodu śmierci Melanii Józefy (LW. 8.152/1891).
867.870	858.380	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	802.459 3.269	73.000	875.459
X.	148	Zienkowiczowa Aleksandra, wdowa po inżynierze okręgowym	600		
	149	Reicher Kazimierz, emerytowany konduktor I. klasy . .	416	—	4.285
	—	Łuniewska Natalia, wdowa po inżynierze asystencie, jednorazowo	—	—	—
	—	Rondewald Eleonora, wdowa po konduktorze, jednorazowo .	—	—	—
		Suma rubryki X.	806 744	73 000	879.744
XI		**Dotacye dla zakładów krajowych.**			
	150	Krajowy szpital powszechny we Lwowie . . .	391		
	151	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie . . .	—		
	152	Fundusz podrzutków we Lwowie	4.414		
	153	Krajowy szpital powszechny św. Łazarza w Krakowie . .	59.363		
	—	Na budowę pawilonu chirurgicznego i wewnętrzne urządzenie tegoż przy szpitalu św Łazarza w Krakowie . .	—		
	154	Fundusz podrzutków w Krakowie	2.900		
	—	Na zakupno gruntu pod budowę zakładu położnic we Lwowie	—		
	—	Na roboty przygotowawcze w sprawie powyższej budowy .	—		
		Suma rubryki XI. .	67.068	—	67.068
XII.		**Wydatki na szupaśnictwo.**			
	155	Ryczałt na pokrycie wydatków szupasowych	27.000	—	27.000

Preliminarz na rok 1892.

Wydatki.

Wynikłość z roku 1889	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
867.870	858.380	
—	—	Wstawia się nowe pozycye według rzeczywistej potrzeby (LW. 46.646/1890).
—	—	
150	150	Wstawia się jedynie dla wyprowadzenia wynikłości z roku 1889 i kwoty uchwalonej na rok 1891.
50	50	
868.070	858.580	
—	—	
—	—	
311	4.062	Wedle osobnych preliminarzy odnośnych funduszów.
20.968	63.034	
—		Pozycya uchwalona na rok 1891.
—	2.700	Wedle osobnego preliminarza tego funduszu.
—	20.000	Pozycye uchwalone na rok 1891.
—	2.000	
21.279	91.796	
27.661	28.000	Wydatki wynosiły: w roku 1887 . . . 25.323 zł. „ „ 1888 . . . 26.793 „ „ „ 1889 . . . 27.661 „ razem . 79.777 zł. przeciętnie 26.592 „ preliminuje się zatem w zaokrągleniu 27.000 „ Szupasowano w roku 1888 osób 6.671, „ „ „ 1889 „ 7.245, „ „ „ 1890 „ 6.820.

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote austryackie		
XIII.		**Budowy wodne i melioracye.**				
		A. **Biuro melioracyjne i studya przygotowawcze.**				
	156	*a)* Inżynierowie:				
		płace 4 inżynierów po 1.500 zł. . . .	6.000 zł.			
		„ 3 „ „ 1.200 „	3.600 „			
		dodatki za plany dla 7 inżynierów po 300 zł.	2.100 „			
		dwa dodatki pięcioletnie dla 1 inżyniera po 150 zł. i jeden dodatek pięcioletni dla 2 inżynierów po 150 zł.	600 „			
		dodatek osobisty dla 1 inżyniera . . .	200 „	12.500		
		b) Inżynierowie asystenci:				
		płace 3 inżynierów asystentów po 1.000 zł.	3.000 zł.			
		„ 9 „ „ „ 800 „ .	7.200 „			
		dodatki za plany dla 12 inżynierów-asystentów po 200 zł.	2.400 „			
		dodatek osobisty dla 1 inżyniera-asystenta .	400 „			
		razem . .	13.000 zł.			
		Z tego wydatku pokrywają fundusze regulacyjne:				
		Łęgu	600 zł.			
		Kisieliny, Nowego Brnia i Krzemienicy po 500 zł. . . .	1.500 „			
		Obwałowanie Wisły i Sanu po 500 zł.	1.000 „	3.100 „		
		pozostaje zatem do pokrycia		9.900		
		c) Pomocnicy techniczni płatni dziennie:				
		1 praktykant po 2 zł. dziennie . . .	732 zł.			
		2 pomocników po 2 zł. dziennie . . .	1.464 „	2.196		
		Do przeniesienia .		24.596		

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Na rok 1891 uchwalono w tej rubryce . . . . . 234.786 zł. „ „ 1892 preliminuje się . . . . . 261.439 „ zatem *więcej* o . . 26.653 zł.
		jak poniżej.
12 925	12.000	*Więcej* o 500 zł. t. j. o 1 pięcioletni dodatek dla 2 inżynierów po 150 zł. w sumie 300 zł. oraz o kwotę . . . . . 200 zł. na polepszenie płacy kierownika tarnowskiej Ekspozytury, który ma wprawdzie tytuł i charakter inżyniera, pobierał jednak dotychczas płacę inżyniera-asystenta.
5.418	7.800	Preliminuje się *więcej* o . . . . . 2.000 zł. z powodu przyjęcia w r. 1891 dwóch inżynierów asystentów dla prowadzenia budowy przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych, stosownie do uwag Komisyi gospodarstwa krajowego; dalej o . . . . . 800 „ z powodu potrzeby podwyższenia płac 4 inżynierom asystentom, pobierającym dotychczas po 600 zł., wreszcie o dodatek osobisty . . . . . 400 „ dla jednego inżyniera-asystenta, który z powodu utraty nogi przy pełnieniu obowiązków służbowych, może być użytym tylko przy pracach biurowych, a w skutek tego utracił dotychczasowe dochody z tytułu dyet i dodatku budowlanego. Razem *więcej* o . . 3.200 zł. Natomiast *mniej* o dodatek osobisty . . . . 200 zł. 1 inżyniera-asystenta, który powołanym został do pełnienia obowiązków inżyniera dróg krajowych w okręgu krakowskim, tudzież *mniej* o kwotę . . . . 900 „ 1.100 „ którą pokryją w r. 1892 fundusze budowy. Ogółem tedy preliminuje się *więcej* o . . . . . 2.100 zł.
1.903	2.008	*Więcej* o 188 zł., z powodu podwyższenia płacy 1 pomocnikowi z 1 zł. 50 ct. na 2 zł. dziennie, tudzież z powodu roku przestępnego.
20.246	21.808	

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XIII.		Z przeniesienia .	24.596		
		d) Pomoc techniczna dla Ekspozytur:			
		α) w Krakowie 1 inżynier-asystent, płaca 800 zł.			
		dodatek . . . . 200 „			
		ryczałt na rysownika . . . 480 „ 1.480 zł.			
		β) w Tarnowie 1 inżynier-asystent, płaca 600 zł.			
		dodatek . . . . . 200 „ 800 „			
		γ) w Sanoku 1 inżynier-asystent, płaca 600 zł			
		dodatek . . . . . 200 „ 800 „	3.080		
		e) Utrzymanie Ekspozytur:			
		w Krakowie . . . . . 300 zł.			
		w Tarnowie i Sanoku po 200 zł. . . . 400 „	700		
			28.376	—	28.376
	157	Sprawienie, uzupełnienie i naprawa narzędzi, oraz zakupno potrzeb rysunkowych	1.000	—	1.000
	158	Na utrzymanie dozorców drenarskich, po 2 dla Ekspozytur w Krakowie, Tarnowie i Sanoku po 120 zł. . .	720	—	720
	159	Na urządzenie i utrzymanie kursu praktycznego dla dozorców melioracyjnych	3.500	—	3.500
	160	Na obserwacye ombrometryczne i wodoskazowe, tudzież odnośne publikacye	2.750	—	2.750
	161	Na przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studyów dla powiatów, Spółek wodnych i gmin, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 27. września 1882	8.000	—	8.000
		***B.* Wykonanie budowli wodnych.**			
	162	Na regulacyę systematyczną rzek karpackich:			
		a) Na regulacyę rzeki Białej z dopływami i uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Dunajca, uzupełnienie I. raty . . . . . 6.807 zł.			
		b) na regulacyę rzeki Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem I. rata . . . . 32.000 „	38.807	—	38.807
	163	Zasiłki 33⅓ % na lokalną regulacyę rzek niespławnych, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882:			
		a) Na regulacyę Raby między Dobczycami i Winiarami .	3.000		
		b) Na regulacyę Raby pod Winiarami, Stadnikami i Gdowem, II. rata	935		
		c) Na regulacyę Dunajca między Gołkowicami a Nowym Sączem, V rata	2.000		
		d) Na regulacyę Dunajca między Nowym Sączem a Marcinkowicami, III rata	2.530		
		e) Na regulacyę Dunajca między Nowym Sączem a Marcinkowicami, zasiłek dla gminy Chełmiec na pokrycie datku	861		
		Do przeniesienia .	83.153	—	83.153
			9.326		

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r 1891	Wyjaśnienia
20.246	21.808	
2.040	2 810	*Więcej* o 270 zł. z powodu polepszenia płacy o 200 zł. inżynierowi-asystentowi Ekspozytury krakowskiej, tudzież przyjęcia inżyniera-asystenta z poborami 800 zł., zamiast 730 zł. w miejsce dyetaryusza Ekspozytury sanockiej, który ze służby wystąpił.
700	700	Jak na rok 1891.
1.490	500	*Więcej* o 500 zł. z powodu potrzeby zakupna przyborów geodetycznych dla 2 nowo przyjętych inżynierów-asystentów.
480	720	Jak na rok 1891.
—	2.500	Preliminuje się łącznie z udzielonym przez c. k. Ministerstwo rolnictwa zasiłkiem 1 000 zł. kwotę 3.500 zł., równocześnie zaś wstawia się do rubryki XVII. dochodów kwotę 1.000 zł tytułem tegoż zasiłku, tak, iż wydatek *netto* na kurs dozorców melioracyjnych, wynosi 2.500 zł. podobnie jak w r. 1891.
2.500	2.750	Jak na rok 1891.
9 255	3.000	*Więcej* o 5.000 zł. z powodu zarządzonych zdjęć dla regulacyi górnego Dniestru i dodatkowych zdjęć dla regulacyi Pełtwi. Wynikłość z roku 1889 przestawiona z działu B) „Wykonanie budowli wodnych“ poz. 157.
—	30.000	Preliminuje się więcej o 8.807 zł.; uzasadnienie w oddzielnych przedłożeniach.
		Uzasadnienie w specyalnem sprawozdaniu o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.
36.711	64.788	

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XIII.		Z przeniesienia .	83.153 9.326	—	83.153
		f) Na regulacyę Dunajca pod Dąbrową, Marcinkowicami i Kurowem, II rata	3.755		
		g) Na regulacyę Dunajca pod Tęgoborzem	953		
		h) „ „ „ „ Lipiem	1.546		
		i) „ „ „ między Czchowem a Biskupicami, III. rata	1 000		
		k) Na regulacyę Dunajca między Melsztynem a Wróblowicami, IV. rata	1.000		
		l) Na regulacyę Dunajca pod Wróblowicami . . .	993		
		m) „ „ „ „ Sukmaniem	1.097		
		n) „ „ „ „ Wielką Wsią	1.220		
		o) „ „ „ „ Dąbrówką Szczepanowską, II. r.	2.221		
		p) „ „ „ „ Błoniem i Zgłobicami, II. rata	2.500		
		q) „ „ Popradu pod Cyganowicami . . .	544		
		r) „ „ „ „ Biegonicami i Starym Sączem	337		
		s) „ „ Wisłoki pod Skurową i Przeczycą . .	3.000		
		t) „ „ „ „ Pustynią, Żyrakowem i Straszęcinem	914		
		u) „ „ Wisłoka pod Cieszyną, Wiśniową, Jazową i Kobylem	2.000		
		v) „ „ Sanu pod Krzemienną i Jabłonicą . .	1.000		
		w) „ „ „ „ Bartkówką i Bachorzem . .	2.000		
		x) „ „ „ „ Bachowem	3.405		
		y) „ „ Stryja pod Kawczym Kątem i Pokrowcami	2.000		
		z) „ „ Świcy pod Dubrawką i Michniczem . .	2.333		
		aa) „ „ Łomnicy pod Perehińskiem, II. rata. .	1.000		
		bb) „ „ „ „ Chocinem i Podmichalem, II. r.	1.500		
		cc) „ „ Bystrzycy Nadwórniańskiej pod Nazawizowem, II r.	198		
		dd) „ „ Bystrzycy Nadwórniańskiej pod Mykietyńcami	1.681		
		ee) Na premiowanie zasadzania wikliną odsypisk na rzekach podkarpackich	2.000		
		ff) Do rozporządzalności Wydziału krajowego . . .	5.000		
			54.523	—	54.523
	164	Na popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych, na zasadzie ustawy państwowej z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116:			
		a) Na regulacyę Nowego Brnia, III. rata z przyznanych 92 825 zł.	15.471		
		b) „ „ Łęgu, VII. rata (ostatnia)	14.000		
		c) „ „ Krzemienicy, V. rata (ostatnia) . . .	12.400		
		d) „ uzupełnienie obwałowania Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim, IV. rata	45.373		
		e) Na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy, I. rata	10.394		
		f) „ „ „ „ „ Stryja, w powiecie Turczańskim, I. rata	2.685		
		g) Na uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami, I. rata . . .	17.440		
			117.763	—	117.763
	165	Dotacya na popieranie mniejszych robót melioracyjnych, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. listopada 1889 .	5.000	—	5.000
	165a	Na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk . . .	1.000	—	1.000
		Suma rubryki XIII. . .	261.439	—	261.439

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
36.711	64.788	
		Uzasadnienie w specyalnem sprawozdaniu o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.
38.349	55 568	*Mniej* o 1.045 zł.
		W myśl obowiązujących ustaw.
		Uzasadnienie w specyalnem sprawozdaniu melioracyjnem.
147.658	109.430	
—	5.000	Jak na rok 1891.
—	—	Uzasadnienie w specyalnem sprawozdaniu melioracyjnem.
222.718	234.786	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XIV.		**Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże.**			
	166	Umorzenie reszty pożyczki 27.000 zł. z pierwotnej sumy 66.000 zł., zaciągniętej z funduszu domestykalnego na budowę kulparkowską:			
		a) VI. rata kapitału . . . . . 336 zł. 47 ct.			
		b) 4½% odsetki . . . . . 1.148 „ 53 „	1.485		
	167	Umorzenie pożyczki 40.400 zł., zaciągniętej w galic. Kasie oszczędności na budowę kulparkowską:			
		a) XXVI. i XXVII. rata kapitału . . 902 zł. 10 ct.			
		b) 5% odsetki . . . . . 1.603 „ 59 „	2.506		
	168	Umorzenie pożyczki 10.000 zł., zaciągniętej przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo we Lwowie w galic. Kasie oszczędności:			
		a) XXII. i XXIII rata kapitału . . 158 zł. 78 ct.			
		b) 5% odsetki . . . . . 434 „ 36 „			
		c) podatek dochodowy od odsetek około . 80 „ — „	673		
	169	Zwrot pożyczki w pierwotnej sumie 415.625 zł., zaciągniętej od funduszu pożyczkowego dla Spółek wodnych na spłatę długu Bankowi dla krajów koronnych:			
		a) reszta dłużnego kapitału . . 385.000 zł.			
		b) 4½% odsetki za pół roku . . 8.663 „	393.663		
	170	Umorzenie pożyczki 5.000 zł., zaciągniętej przez Zbór izraelicki w Krakowie w tamtejszej Kasie oszczędności:			
		a) X. rata kapitału . . . . . 185 zł. 65 ct.			
		b) 5½% odsetki . . . . . 196 „ 49 „			
		c) koszta stemplowe . . . . . 1 „ 25 „	383		
	171	Umorzenie 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883, wydanych w imiennej wartości 3,800.000 zł.:			
		a) XVII. rata kapitału . . . . 27.100 zł.			
		i XVIII. „ „ . . . . 27.700 „			
		do przeniesienia . . 54.800 zł.			
		Do przeniesienia	398.710	—	398.710

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		W rubryce tej uchwalono na rok 1891 . . . . . 614.663 zł. Preliminuje się na rok 1892 . . . . . 1,311.713 „ a zatem *więcej* o . 697.050 zł. wedle poszczególnych pozycyj jak poniżej.
1.485	1.485	Wedle planu umorzenia do LW. 43 216/1886. Z końcem roku 1892 pozostanie dług w kapitale . . . . . 25 186 zł. 44 ct.
2.913	2.497	Wedle planu umorzenia do LW. 23.201/1879. Pożyczka zmieniona na hipoteczną do LW. 19.211/1889. Z końcem r. 1892 pozostanie dług w kapitale 31.842 zł. 62 ct.
670	672	Wedle planu umorzenia do LW. 34.066/1881. Z końcem roku 1892 pozostanie dług w kapitale 8.646 zł. 81 ct.
434.044	33.000	Na poczet pożyczki zaciągniętej w pierwotnej sumie . . . 415.625 zł. spłacono na rachunek budżetu z r. 1890 . . 15.625 zł. „ „ „ „ „ 1891 . . 15 000 „ 30.625 „ pozostaje do spłaty jak obok . . 385 000 zł. Wymaganą jest spłata całej tej reszty do funduszu pożyczkowego spółek wodnych, ponieważ udzielone i przyrzeczone pożyczki z tegoż funduszu, sięgają w roku 1891 już blisko połowę tej sumy, a w roku 1892 niezawodnie i reszta na ten cel będzie potrzebną. (LW. 41.959/1891). Z uwagi że zwrot ten dopiero w połowie roku będzie mógł nastąpić, wstawia się 4½% odsetki za pół roku. Wykazana wynikłość z r. 1889 w sumie 434.044 zł. odnosi się do dokonanego w wymienionym roku zupełnego umorzenia reszty długu, zaciągniętego w banku dla krajów koronnych, wraz z odsetkami i podatkiem dochodowym w ogólnej sumie 434.044 zł. 02 ct.
381	382	Wedle pierwotnego planu umorzenia do LW. 25.755/1884. Z końcem roku 1892 pozostanie dług w kapitale 3.572 zł. 39 ct.
		Na umorzenie kapitału tej pożyczki w sumie . . . . 3,800.000 zł. wylosuje się po koniec roku 1891 obligacyj na . . . 361.100 „ pozostanie w kapitale . . . . . 3,438.900 zł. W roku 1892 przypadają do umorzenia XVII. i XVIII. rata kapitału w sumie . . . . . 54.800 „ pozostanie tedy z końcem roku 1892 w kapitale do umorzenia 3,384.100 zł.
439.493	38.036	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XIV.		Z przeniesienia . 54.800 zł.	398.710	—	398.710
		b) 4½% kupony za I. półrocze 77.375 zł. i za II. „ 76.765 „ 154.140 zł.			
		c) 10% podatek dochodowy od kuponów 15.414 „			
		d) Należytość stemplowa od kuponów obligacyj podlegających tej opłacie . . . . 823 „			
		e) druki, inseraty, porta i inne wydatki . 100 „	225.277		
	172	Funduszowi szpitala św. Łazarza w Krakowie, oddziałowi chorych i położnic, jakoteż funduszowi podrzutków krakowskich, zwrot reszty z kapitałów 346.796 zł. 34 ct., użytych na budowę tegoż szpitala, a mianowicie:			
		a) II. rata kapitału . . . . 5.708 zł. 43 ct.			
		b) 4½% odsetki . . . . . 13.869 „ 80 „	19.578		
	173	Umorzenie pożyczki krajowej 1,000.000 zł., zaciągniętej w roku 1884 na pokrycie niedoborów z lat 1882, 1883 i 1884, tudzież na uposażenie kasy krajowej:			
		a) XV. rata kapitału . . 6.800 zł. i XVI. rata kapitału . . 7.000 „ 13.800 zł.			
		b) 4½% odsetki kuponowe: za I. półrocze . . . 20.673 zł. „ II. „ . . . 20.520 „ 41.193 „			
		c) 10% podatek dochodowy od kuponów . 4.119 „			
		d) należytość stemplowa od kuponów . . 333 „			
		e) druki, inseraty, porta i inne wydatki . 54 „	59.499		
	174	Umorzenie pożyczki 22.500 zł., zaciągniętej w galic. Kasie oszczędności na budowę i urządzenie pralni w szpitalu lwowskim:			
		a) XV. i XVI. rata kapitału . . . 1.332 zł. 61 ct.			
		b) 5% odsetki . . . . . 692 „ 39 „	2.025		
		Do przeniesienia .	705.089	—	705.089

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
439.493	38.036	*ad a) b)* Wedle planu umorzenia. W myśl §. 19. patentu z roku 1849 i rozporządzenia z dnia 28. kwietnia 1859. 10% podatek dochodowy, przypadający od kuponów, wykazanych w sumie 154 140 zł. Należytość stemplową od kuponów, obliczono wedle skali II. w stosunku do pełnej pożyczki 3,800.000 zł. od obligacyj podlegających tej opłacie, a mianowicie: *a)* od pożyczki na dotacyę Banku krajowego w sumie . . 780.600 zł. *b)* od pożyczki na konwersyę długów w sumie . . . 1,919.400 „ razem od sumy . . . 2,700.000 zł. wstawia się za I. i II. półrocze 1892 w kwocie 823 zł.
210.088	225.515	Wedle przypuszczalnej potrzeby, na podstawie wynikłości z lat 1888, 1889 i 1890.
20.808	19.578	Wedle planu umorzenia do LW. 21.674/1890. Z końcem roku 1892 pozostanie dług w kapitale 302.509 zł. 32 ct. Na umorzenie kapitału tej pożyczki w sumie . . . . 1,000.000 zł. wylosuje się po koniec roku 1891 obligacyj na . . . 81.200 „ pozostaje w kapitale . . . . . 918.800 zł. W roku 1892 przypada do umorzenia XV. i XVI. rata kapitału, razem w sumie . . . . . 13.800 „ pozostanie tedy z końcem roku 1892 do spłaty w kapitale . 905.000 zł.
		Wedle planu umorzenia. W myśl §. 19. patentu z roku 1849 i rozporządzenia z dnia 28. kwietnia 1859 przypadający 10% podatek dochodowy od kuponów wykazanych w sumie 41.193 zł. Należytość stemplowa wedle skali II. obliczona (po uwzględnieniu losowań) od kuponów przypadających do zrealizowania w roku 1892.
60.173	59.565	*ad e)* Wedle przypuszczalnej potrzeby, na podstawie wynikłości z lat 1888, 1889 i 1890.
2.256	2.025	Wedle planu umorzenia do LW. 28.039/1884. Pożyczka zmieniona na hipoteczną, do LW. 10.211/1889. Z końcem r. 1892 pozostanie dług w kapitale 13.510 zł. 31 ct.
732.818	344.719	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	705.089		705.089
XIV.	175	Umorzenie pożyczki 70.000 zł, zaciągniętej w Banku krajowym na wybudowanie prawego skrzydła w szpitalu lwowskim:			
		a) XV. i XVI. rata kapitału . . . 5.478 zł. 72 ct.			
		b) 4½% odsetki . . . . . 1.521 „ 28 „			
		c) ⅛% dodatek na administracyę . . 84 „ 52 „			
		d) należytość stemplowa od kwitów . 25 „ — „	7.110		
	176	Umorzenie pożyczki w sumie 200.000 zł. i 120.000 zł., względnie 354.800 zł., zaciągniętej w roku 1885, na pożyczki dla powodzian i na pożyczki dla miast budujących koszary; mianowicie:			
		a) XIV. rata kapitału . . . 2.500 zł.			
		XV. „ „ . . . 2.600 „ 5.100 zł.			
		b) 4½% odsetki kuponowe za I. półr. 7.351 zł.			
		„ II. „ 7.294 „ 14.645 „			
		c) 10% podatek dochodowy od kuponów . . 1.464 „			
		d) należytość stemplowa od kuponów obligacyj, podlegających tej opłacie . . . . 43 „			
		e) druki, inseraty, porta i inne wydatki . . 38 „	21.290		
	177	Na pokrycie niedoboru funduszu pożyczki krajowej z r 1873	49.947		
	178	Umorzenie pożyczki krajowej z roku 1888. zaciągniętej w sumie 443.800 zł., na uzupełnienie funduszu przeznaczonego na pożyczki dla miast budujących koszary dla c. k. wojska:			
		a) VII. rata kapitału . . . 2.500 zł.			
		VIII. „ „ . . . 2.600 „ 5.100 zł.			
		b) 4½% odsetki kuponowe za I. półr. 9.668 zł.			
		„ II. „ 9.612 „ 19.280 „			
		c) 10% podatek dochodowy od kuponów . 1.928 „			
		d) druki, inseraty, porta i inne wydatki . . 30 „	26.338		
	179	Umorzenie pożyczki krajowej z roku 1889 zaciągniętej w sumie 700.000 zł., na utworzenie funduszu pożyczkowego dla „Spółek wodnych“:			
		Do przeniesienia .	809.774		809.774

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
732.818	344.719	
7.149	7.123	Wedle dotyczącego planu umorzenia. Z końcem roku 1892 pozostanie dług w kapitale 32.421 zł.
		Na umorzenie kapitału tej pożyczki w sumie . . . . 354.800 zł. wylosuje się po koniec roku 1891 . . . . . 28.100 „ pozostanie w kapitale . . . . . 326.700 zł. W r. 1892 przypada do umorzenia XIV. i XV. rata kapitału w sumie 5.100 „ pozostanie tedy z końcem roku 1892 do spłaty w kapitale . 321.600 zł.
		Wedle planu umorzenia.
		W myśl §. 19. patentu z roku 1849 i rozporządzenia z dnia 28. kwietnia 1859 10% podatek dochodowy od kuponów wykazanych w sumie 14.645 zł. Należytość stemplową od kuponów, obliczono wedle skali II. w stosunku do pełnej pożyczki 354.800 zł., od obligacyj podlegających tej opłacie w sumie 133 000 zł.
21.448	21.349	Wedle przypuszczalnej potrzeby, na podstawie wynikłości z lat 1888, 1889 i 1890.
52.836	49.114	Wedle specyalnego preliminarza tej pożyczki.
		Na umorzenie kapitału tej pożyczki w sumie . . . . 443.800 zł. wylosuje się po koniec r. 1891 wedle planu umorzenia obligacyj na 14.100 „ pozostanie w kapitale . . . . . 429.700 zł. W roku 1892 przypadnie VII. i VIII. rata kapitału w sumie . . 5.100 „ pozostanie tedy z końcem roku 1892 do spłaty w kapitale . 424.600 zł.
		Wedle planu umorzenia.
		W myśl §. 19. patentu z roku 1849 i rozporządzenia z dnia 28. kwietnia 1859, 10% podatek dochodowy od kuponów wykazanych w sumie 19.280 zł. Od należytości stemplowej pożyczka ta została uwolnioną.
26.567	26.403	*ad d).* Wedle przypuszczalnej potrzeby.
		Na umorzenie kapitału tej pożyczki w sumie . . . . 700.000 zł. wylosuje się po koniec r. 1891 wedle planu umorzenia obligacyj na 18.300 zł. pozostanie w kapitale . . . . . 681.700 zł. W r. 1892 przypadnie do umorzenia VI. i VII. rata kapitału w sumie 7.900 „ pozostanie tedy z końcem roku 1892 do spłaty w kapitale . 673.800 zł.
840.818	448.708	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XIV.		Z przeniesienia .	809.774	—	809.774
		a) VI. rata kapitału . . . 3.900 zł. VII. „ „ . . . 4.000 „ 7.900 zł.			
		b) 4½% odsetki kuponowe za I. półr. 15.338 zł. „ II. „ 15.250 „ 30.588 „			
		c) druki, inseraty, porta i inne wydatki . . 40 „	38.528		
	180	Umorzenie pożyczki krajowej z roku 1891 zaciągniętej w sumie 1,500.000 zł., na pokrycie niedoboru roku 1891 i dotacyę kasy krajowej:			
		a) II. rata kapitału . . . 7.500 zł. III. „ „ . . . 7.700 „ 15.200 zł.			
		b) 4% odsetki kuponowe za I. półr. 29.852 zł. „ II. „ 29.702 „ 59.554 „			
		c) 10% podatek dochodowy od kuponów . . 5.955 „			
		d) należytość stemplowa od kuponów . . 362 „			
		e) druki, inseraty, porta i inne wydatki . . 70 „	81.141		
	181	Umorzenie połowy kapitału 27.500 zł. i odsetek od długu zaciągniętego w Banku krajowym, na odbudowanie północnej części frontowego budynku w szpitalu tarnowskim:			
		a) VIII. i IX. rata kapitału (połowa) . 917 zł. 70 ct.			
		b) 4½% odsetki (połowa) . . . 457 „ 30 „			
		c) ⅛% dodatku na administr (połowa) . 25 „ 41 „			
		d) należytość stemplowa od kwitów (połowa) 5 „ — „	1.405		
	182	Umorzenie pożyczki pierwotnie 3.000 zł., ciężącej na rzecz gal. Kasy oszczędności na hipotece realności pod l. 70. I. cz. we Lwowie, zakupionej przez fundusz krajowy na budowę domu dla c. k. żandarmeryi:			
		a) XXI. i XXII. rata kapitału . . 227 zł. 52 ct.			
		b) 5% odsetki za I. i II. półrocze . . 54 „ 48 „	282		
	183	Umorzenie pożyczki zaciągniętej od zarodowego majątku funduszu szkolnego krajowego, na pokrycie niedoboru tegoż			
		Do przeniesienia .	931.130	—	931.130

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
840.818	448 708	Wedle planu umorzenia.
20.434	38.481	*ad c)* Wedle przypuszczalnej potrzeby. **Uwaga.** Raty tej pożyczki wstawiono do niniejszego preliminarza z powodu, iż c. k. Rząd zastrzegł sobie przyznanie jej bezpieczeństwa pupilarnego pod warunkiem, iż raty umorzenia uwzględniane będą w budżecie krajowym (LW. 24.174/1888). Ponieważ jednak w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1888, umorzenie tej pożyczki nie może obciążać budżetu krajowego, lecz pokryte być winno ze zwrotów od Spółek, przeto równocześnie wstawia się w rubr. XVII. dochodów funduszu krajowego, odpowiedne pokrycie od funduszu pożyczkowego dla Spółek wodnych, analogicznie jak na rok 1891. Na umorzenie kapitału tej pożyczki w sumie . . . . 1.500.000 zł. wylosuje się po koniec roku 1891 obligacyj na . . . 7.400 „ pozostanie w kapitale . . . . . 1,492.600 zł. W roku 1892 przypadnie II i III. rata kapitału w sumie . . 15.200 zł. pozostanie tedy z końcem roku 1892 do spłaty w kapitale . 1,477.400 zł.
		Wedle planu umorzenia.
—	—	W myśl §. 19. patentu z roku 1849 i rozporządzenia z dnia 28. kwietnia 1859 przypadający 10% podatek dochodowy od kuponów wykazanych w sumie 59.554 zł. Należytość stemplowa wedle skali II., obliczona (po uwzględnieniu losowań) od kuponów przypadających do zrealizowania w roku 1892. *ad e)* Wedle przypuszczalnej potrzeby.
1.412	1.408	Wedle planu umorzenia do LW. 23.147/1888. Dług w kapitale z końcem roku 1892 wyniesie 19.860 zł. 34 ct.
—	282	Wedle planu umorzenia do LW. 43.741/1888. Z końcem roku 1892 pozostanie dług w kapitale 1.031 zł 99 ct.
862.664	488 879	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XIV.		Z przeniesienia	931.130	—	931.130
		funduszu z roku 1889., w 4½% listach zastawnych gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego imiennej wartości 94.700 zł. i gotówką 33 zł. 74 ct.:			
		a) w kapitale, w 4½% listach zastawnych kredytowych im. wartości 9.500 zł. po kursie przypuszczalnym *al pari* . . . 9.500 zł.			
		b) w 4½%-wych odsetkach od reszty kapitału 76.000 zł. . . . . 3.420 „	12.920		
	184	Odsetki bierne od chwilowych pożyczek . . .	15 000		
	185	Spłata bezprocentowej pożyczki, zaciągniętej na pokrycie niedoboru roku 1889:			
		a) od funduszu uposażenia kasy krajowej 213.910 zł. 54½ ct.			
		b) od funduszu pożyczkowego spółek wodnych . . . . . 76.223 „ — „	290.134		
		Do przeniesienia .	1,249.184	—	1,249.184

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
862.664	488.879	
2.131	13.253	Wedle planu umorzenia do LW. 14760/1889. Raty spłacalne w 4½% listach zastawnych gal. Towarzystwa kredytowego. Kurs przypuszczalny w czasie zakupna tychże z końcem roku 1892 przyjęto w zaokrągleniu *al pari* na podstawie wynikłości przy spłacie I. raty w roku 1890, w którym to czasie kurs ten wynosił 100 zł. 30 ct. za 100 zł. Z końcem roku 1892 pozostanie reszta długu w kapitale, t. j. w 4½% listach zastawnych kredytowych im. wartości 66.500 zł.
34.998	20.000	Odsetki bierne, płacone od chwilowych pożyczek na zasilenie Kasy krajowej wyniosły w r. 1889 kwotę 34.998 zł., zamknięcie zaś rachunku za rok 1890 (w chwili układania niniejszego preliminarza jeszcze nie sprawdzone) wykaże za tenże rok wydatek zwyż 44.000 zł. Z dwuletniego tego przecięcia okazałaby się tedy potrzeba zapreliminowania na rok 1892 na odsetki bierne kwoty 39.500 zł., gdyby nieznaczny w roku 1891 wzrost funduszu uposażenia Kasy krajowej, który to fundusz, wskutek uchwały Wys. Sejmu z dnia 29. listopada 1890, wzmoże się jak następuje: W myśl powołanej uchwały, spieniężone obligacye nowo emitowanej pożyczki z r. 1891 im. wartości 1,500.000 zł przyniosły gotowizną . 1,350.750 zł. z której to sumy pokrytym być ma: *a)* niedobór funduszu krajowego z roku 1891 preliminowany w wysokości . . . . . 753.699 zł. *b)* koszt emisyi zwyż wymienionej pożyczki, a zatem koszta konfekcyi obligacyj, należytości emisyjnej, raty pożyczkowej amortyzacyjnej za rok 1891, oraz stempla i podatku kuponowego za tenże rok, które koszta wyniosą w ogóle około . . . . . 49.000 „ 802.699 „ pozostała zaś reszta gotowizny w zaokrągleniu . . . 548.000 zł. wcieloną zostanie, w myśl powołanej uchwały, do funduszu uposażenia Kasy krajowej. Gotowizna ta w całości użytą zostanie na zastąpienie dotychczasowych chwilowych pożyczek oprocentowanych w wysokości tejże sumy, a zatem odpadną odsetki bierne od sumy 548.000 zł., które licząc po 4½% wynoszą 24.660 zł., potrąciwszy tedy od wyżej wykazanej dotychczasowej kwoty przeciętnej . . . . . 39.500 zł. odpadające odsetki w kwocie . . . . . 24.660 „ okaże się potrzeba zapreliminowania w tej rubryce . . 14.840 zł. czyli w zaokrągleniu . . . . . 15.000 „
—	57.313	Wedle wyjaśnienia do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1889 (na str. 162/XXXIV.) pokryty został niedobór kasowy pożyczkami w tekscie poszczególnionemi w sumie 290.133 zł. 54½ ct., których zwrot preliminuje się
899.793	579.445	

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XIV.		Z przeniesienia .	1,249.184	—	1,249.184
	186	Umorzenie pożyczki 300.000 zł. dla dotkniętych w roku 1889. klęską nieurodzaju, zaciągniętej w Banku krajowym:			
		a) V. i VI. rata kapitału po 22.250 zł. . 44 500 zł. — ct.			
		b) $4^3/_8$ % odsetki (z dołu) . . 11.194 „ 54 „	55.695		
	187	Odsetki $4^1/_2$ % od pożyczki 132.859 zł., zaciągniętej od funduszu policyi krajowej na częściowe pokrycie niedoboru z roku 1890	5.979		
	188	$4^1/_2$ % odsetki od pożyczki 19.000 zł., zaciągnąć się mającej na wybudowanie dwupiątrowego domu dla c. k. żandarmeryi we Lwowie	855		
		Suma rubryki XIV. .	1,311.713	—	1,311.713
XV.		**Na cele rolnictwa i górnictwa.**			
	189	Inżynier górnik przy Wydziale krajowym	2.160		
	190	Urzędnik fachowy dla spraw rolniczych	1.800		
	191	Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	18.925		
	192	Szkoła wyższa rolnicza w Dublanach	43.791		
	193	„ parobków w Dublanach	13.279		
	194	Folwark w Dublanach	15.170		
	—	Torfiarnia w Dublanach	—		
	195	Szkoła gorzelnictwa w Dublanach	6.310		
	196	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie	49.105		
	197	Folwark w Czernichowie	11.114		
	198	Szkoła niższa rolnicza w Horodence	13.266		
	199	„ „ „ „ Jagielnicy	12.180		
	200	„ „ „ „ Kobiernicach	13.818		
	201	Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie	10.650		
	202	„ „ uprawy lnu w Gródku	4.420		
	203	Szkoła weterynaryi we Lwowie:			
		a) subwencya c. k. Rządowi . . . 2.000 zł. — ct.			
		b) asekuracya budynku (Szumanówka) . 41 „ — „			
		c) spłata Bankowi kraj. $4^1/_2$ % pożyczki 12.400 zł. z pierwotnej 5 % na 16.000 zł., zaciągniętej swego czasu w galic. Kasie oszczędn. na realność Nr. $466^4/_4$ we Lwowie:			
		Do przeniesienia . 2.041 zł. — ct.			
		Do przeniesienia .	215.988	—	215.988

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
899.793	579.445	na rok 1892., zwłaszcza iż w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 20. października 1883, fundusz uposażenia kasy krajowej w całości ma być utrzymany. Kwota uchwalona na rok 1891. i uwidoczniona w odnośnej kolumnie w sumie 57.313 zł., dotyczy analogicznego zwrotu pożyczki zaciągniętej na pokrycie niedoboru roku 1888.
—	29.239	Wedle planu umorzenia do LW. 4 020/1890. Z końcem roku 1892 pozostanie dług w kapitale 222.500 zł.
—	5.979	Obacz preliminarz funduszu policyi krajowej, rubrykę I. poz. 2. dochodów.
—	—	Preliminuje się jak na rok 1891 tymczasowo przyjętą kwotę, na 4½% odsetki od pierwotnie uchwalonej pożyczki 19.000 zł., ponieważ zaciągnięcie tejże w roku 1891 nie nastąpiło, z powodów wyłuszczonych w osobnem sprawozdaniu Wydziału krajowego.
899.793	614.663	
2.160	2.160	Jak na rok 1891.
—	1.800	W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 29. Listopada 1890.
12.692	16.600	Na podstawie specyalnych preliminarzy tych szkół.
41.831	76.568	
11.785	12.819	
21.508	15.312	
4.160	—	Nie preliminuje się nic z powodów wyłuszczonych w osobnem sprawozdaniu.
1.923	2.760	Na podstawie specyalnych preliminarzy tych szkół.
40.970	40.725	
8.021	11.940	
10.130	11.256	
7.249	10.547	
7.312	10.630	
6.780	9.760	
—	7.570	
		Jak na rok 1891.
176.521	230.447	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XV.		Z przeniesienia	215.988	—	215.988
		Z przeniesienia . 2.041 zł. — ct.			
		α) VII. i VIII. rata kapitału . . . 220 „ 63 „			
		β) 4½% odsetki . . . . . 523 „ 37 „			
		γ) ⅛% dodatek na administracyę . . 29 „ 08 „	2.814		
	203a)	Na 4. stypendya dla uczniów szkoły kucia koni we Lwowie .	300		
	204	Na wydanie atlasu geologicznego wraz z tekstem . . .	2.500		
	205	Towarzystwo rolnicze we Lwowie	3.000		
	206	„ „ w Krakowie	3.000		
	207a)	„ tatrzańskie „ „	400		
	207b)	Oddziałowi Czarnohorskiemu Towarzystwa tatrzańskiego na dokończenie budowy dworku czarnohorskiego w Żabiu .	—		
	208	Na badanie kraju celem zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania	1.500		
	209	Na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego	800		
	210	Subwencye praktycznym szkołom wiercenia i górnictwa naftowego	3.200		
	211	Na stacyę doświadczalną produktów naftowych . . .	900		
	212	Na zalesienie wydm piasczystych:			
		a) w okręgu roboczym tarnobrzeskim	305		
		b) „ „ „ jarosławsko-cieszanowskim . .	400		
		c) „ „ „ jaworowsko-mościskim . . .	400		
		d) „ „ „ niskim	700		
		e) na zalesienie góry kossowskiej	—		
		f) w okręgu roboczym krakowskim	100		
	213	Stypendya dla 2 uczniów, którzy ukończyli wyższą szkołę rolniczą w Dublanach, na kształcenie się na nauczycieli szkół średnich	800		
	214	Na zasiłki dla ubogich uczniów wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, do dyspozycyi Wydziału krajowego . . .	200		
	215	Stypendya dla uczniów krajowej szkoły leśnictwa we Lwowie	2.300		
	215a)	Na stypendya dla abituryentów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego wysyłanych na praktykę	1.200		
	216	Stypendya dla górników i uczniów praktycznych szkół wiertniczych i akademij górniczych	3.000		
	217	Dla kółek rolniczych, na koszta zakładania i lustracyj tychże, na urządzanie zjazdów i t. d.	3.000		
	218	Na utworzenie funduszu pożyczkowego dla Kółek rolniczych, II. rata z uchwalonych 15.000 zł.	5.000		
	219	Na koszta strzeżenia granic kraju w czasie zarazy na bydło i zamknięcia miejsc zarazy za pomocą wojska i żandarmeryi	1.000		
	220	Umorzenie pożyczki 400.000 zł., zaciągniętej w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, na założenie składów zbożowych i spirytusowych we Lwowie i w Krakowie:			
		Do przeniesienia .	252.807	—	252.807

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
176.521	230.447	
3.101	2.815	Wedle planu umorzenia do LW. 3.494/1889 — Z końcem roku 1892 dług w kapitale wyniesie 11 574 zł. 65 ct.
250	300	Jak na rok 1891.
1.000	2.500	
3.000	3.000	Jak corocznie
3.000	3.000	
400	400	Jak na rok 1891.
	100	Nie preliminuje się jako zasiłku jednorazowo uchwalonego na rok 1891.
200	1.500	Jak na rok 1891.
234	800	
1.255	3.200	
726	900	
650	305	Preliminuje się na podstawie uchwały Wys. Sejmu z dnia 29. Listopada 1890, mocą której przyznano wymienionym okręgom roboczym poszczególnione zasiłki: ad *a)* do roku 1894 (włącznie), ad *b)* do roku 1897 (włącznie), ad *c)* do roku 1894 (włącznie)
450	400	
820	400	
700	700	W myśl uchwały Wys Sejmu z dnia 23. Stycznia 1887. do roku 1893 (włącznie) po 700 zł. rocznie.
—	800	Nie preliminuje się jako zasiłek jednorazowy na rok 1891.
—	—	Obacz osobne sprawczdanie Wydziału krajowego (LW. 18.622/1891).
450	800	Jak na rok 1891.
200	200	
1.500	2 300	
—	800	Preliminuje się więcej o 400 zł. aniżeli na rok 1891, z powodu większej ilości uczniów (LW. 18.622/1891).
2.408	3 000	Jak na rok 1891.
3.000	3 000	
—	5.000	W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 27. Listopada 1890.
—	1.000	Jak corocznie.
199.865	267.667	

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XV.		Z przeniesienia .	252.807	—	252.807
		a) VII. rata kapitału 4.979 zł. 23 ct. VIII. „ „ 5.093 „ 85 „ 10.073 zł. 08 ct			
		b) 4½% odsetki z góry: za I. półrocze 8 266 zł. 77 ct. „ II. „ 8.152 „ 15 „ 16.418 „ 92 „	26.492		
	221	Na utrzymanie krajowych składów publicznych we Lwowie .	16 051		
	222	„ „ „ „ „ w Krakowie.	21.425		
	223	Krakowskiemu Towarzystwu gospodarskiemu na wydawnictwo „Tygodnika rolniczego“	500		
	224	Galicyjskiemu Towarzystwu leśnemu na wydawnictwo organu Towarzystwa „Sylwan“	—		
	225	Na utrzymanie 4 nauczycieli wędrownych rolnictwa dla włościan	8 000		
	226	Na zakupno środków demonstracyjnych przy nauce wędrownej gospodarstwa wiejskiego i na koszta przewozu tychże .	320		
	—	Zarządowi centralnemu zjednoczonego galic. Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie bezprocentowa pożyczka	—		
	227	Towarzystwu rybackiemu w Krakowie.	250		
	—	Dzieciom ś. p. Dra Maksymiliana Nowickiego . . .	—		
	228	Towarzystwu dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi .	2.000		
	229	Na podniesienie gospodarstwa nabiałowego w Galicyi:			
		a) na utrzymanie 1. instruktora mleczarstwa, płaca wraz z kosztami podróży	2.000		
		b) na środki do demonstracyj dla instruktora mleczarstwa .	100		
		c) na naukę praktyczną mleczarstwa w krajowych niższych szkołach rolniczych (nauka i przyrządy) . . .	1 200		
	230	Krajowa komisya dla spraw rolniczych — komisya naukowa i konferencye nauczycieli szkół niższych rolniczych (koszta podróży)	3.000		
	231	Na rozmaite zasiłki, mające na celu podniesienie rolnictwa i przemysłu rolniczego, tudzież wiedzy rolniczej, do dyspozycyi Wydziału krajowego	6.000		
	232	Na wydawnictwo podręczników do nauki dla krajowych niższych szkół rolniczych	1.000		
		Suma rubryki XV. . .	341.145	—	341.145

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
199.865	267.667	
15.000	26.492	Wedle planu umorzenia do LW. 8.802/1889.—Dług w kapitale z końcem roku 1892 wyniesie 362.317 zł. 94 ct.
—	15.875	Wedle specyalnych preliminarzy.
—	17.500	
300	500	Jak na rok 1891.
—	100	Nie preliminuje się jako zasiłku na rok 1891. przyznanego.
2 060	8.000	Jak na rok 1891.
—	250	Preliminuje się o 70 zł. więcej aniżeli na rok 1891, wedle przypuszczalnej potrzeby (LW. 18.622/1891).
100	500	Nie preliminuje się, jako jednorazową pożyczkę uchwaloną w roku 1891.
—	250	Jak na rok 1891.
—	1 000	Nie preliminuje się, jako zasiłku jednorazowo uchwalonego na rok 1891.
—	2.000	Jak na rok 1891.
—	2.000	Preliminuje się o 400 zł. *mniej* aniżeli na rok 1891., ponieważ w miejsce konkursowego wydatku na napisanie podręcznika „O mleczarstwie“, wstawia się tylko wydatek na potrzebne środki demonstracyjne.
—	500	
—	1.200	
—	—	Obacz osobne sprawozdanie Wydziału krajowego (LW. 18.622/1891).
—	—	
—	—	
217.325	343.834	Sumę wynikłości z roku 1889. wstawiono o 650 zł. mniejszą od faktycznej (217.975 zł.) po strąceniu pozycyj, nie mających żadnej styczności z niniejszym preliminarzem.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XVI.		**Na cele przemysłu.**			
		I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.			
	233	W Bochni	360	—	360
	234	„ Brzeżanach	360	—	360
	235	„ Drohobyczu	485	—	485
	236	„ Gorlicach	400	—	400
	237	„ Jarosławiu	600	—	600
	238	„ Jaśle	418	—	418
	239	„ Kołomyi	464	—	464
	240	„ Krakowie (cztery szkoły po 400 zł.)	1.600	—	1.600
	241	„ Lwowie (izraelicka im. Marka Bernsteina)	370	—	370
	242	„ Nowym Sączu	580	—	580
	243	„ Podgórzu	500	—	500
	244	„ Przemyślu	600	—	600
	245	„ Rzeszowie	405	—	405
	246	„ Samborze	500	—	500
	247	„ Stanisławowie	590	—	590
	248	„ Starym Sączu	480	—	480
	249	„ Tarnopolu	500	—	500
	250	„ Tarnowie	600	—	600
	251	„ Wadowicach	280	—	280
	252	„ Wieliczce	360	—	360
	253	„ Żółkwi	340	—	340
	254	Na nowe szkoły, które mają w roku 1892 wejść w życie	3.000	—	3.000
		Razem	13.792	—	13.792
		II. Szkoły przemysłowe zawodowe, połączone z warsztatami wzorowymi.			
		A) Dla wyrobów z drzewa i łoziny.			
	255	Szkoła koszykarska w Czerwonej Woli (dawniej w Jarosławiu)	840	—	840
	256	Szkoła koszykarska w Jaśle	400	—	400
	257	Wzorowy warsztat kołodziejski w Grybowie	1.200	—	1.200
	258	Wzorowy warsztat kołodziejski w Toustem	1.320	—	1.320
		Do przeniesienia	3.760	—	3.760

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r 1891	Wyjaśnienia
—	388	
385	348	
435	440	
—	—	Weszła dopiero z końcem roku 1890 w życie, przeto na rok 1891 nic nie preliminowano.
632	600	
—	418	
682	464	
1 500	1.600	
395	285	
595	580	
—	—	Weszła dopiero w roku 1891 w życie.
594	575	
595	405	
—	—	„ „ „ „ „
841	590	
—	470	
—	—	„ „ „ „ „
818	585	
—	310	
—	—	„ „ „ „ „
—	340	
1.784	2.400	Gdy w skutek rozpoczętej w roku 1891 akcyi jest nadzieja otwarcia większej liczby szkół przemysłowych uzupełniających, przeto wstawia się na nowe szkoły o 600 zł. więcej.
9.256	10.798	
1.000	1.000	Zaoszczędzenie z powodu przeniesienia szkoły do Czerwonej Woli.
350	350	
—	2.150	Nie wstawia się nic na materyał, gdyż będzie z końcem roku 1891 zakupiony.
1.320	1.320	
2.670	4.820	

Wydatki. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XVI.		Z przeniesienia .	3.760	—	3.760
	259	Krajowa szkoła kołodziejstwa i bednarstwa w połączeniu z kuźnią w Kamionce strumiłowej	3.246	300	3.546
	260	Wzorowy warsztat stolarstwa i tokarstwa w Stanisławowie .	1.500	—	1.500
	261	Wzorowy warsztat stolarski i wyrobu zabawek dziecinnych w Żywcu	1.235	—	1.235
	262	Zasiłek dla warsztatu wyrobów drewnianych utrzymywanych przez Spółkę huculską w Kołomyi	1.300	—	1.300
		Razem . .	11.041	300	11.341
		B) Dla wyrobów garncarskich.			
	263	Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi	1.700	—	1.700
	264	Zasiłek na rozszerzenie budynku szkolnego w Kołomyi rata II. (uchwała sejmowa z dnia 18. listopada 1890) . . .	—	1.000	1.000
	265	Wzorowy warsztat garncarski w Porembie	1.544	—	1.544
	266	Wzorowy warsztat garncarski w Toustem	900	—	900
		Razem . .	4.144	1.000	5.144
		C) Dla wyrobów ze skóry.			
	267	Wzorowy warsztat szewski w Uhnowie	800	—	800
		D) Dla wyrobów tkackich.			
	268	Krajowa szkoła tkacka w Krośnie	3.136	—	3.136
	269	Zasiłek na budowę nowego budynku szkolnego w Krośnie (uchwała sejmowa z dnia 12. listopada 1890) . . .	—	1.000	1.000
	270	Wzorowy warsztat tkacki w Błażowej	1.190	—	1.190
	271	„ „ „ „ Glinianach	820	150	970
	272	„ „ „ „ Korczynie	970	—	970
	273	„ „ „ „ Kossowie	850	—	850
	274	„ „ „ „ Łańcucie	1.476	—	1.476
	275	„ „ „ „ Rychwałdzie	850	—	850
	276	„ „ „ „ Wilamowicach	900	—	900
	277	Szkoła sukiennicza w Rakszawie	5.000	11.500	16.500
		Razem . .	15.192	12.650	27.842

Preliminarz na rok 1892.

Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2.670	4.820	
3.792	3.326	
800	1.270	
1.750	2.235	Wydatek na materyał, przybory naukowe, środki pomocnicze i uzupełnienie narzędzi będzie pokryty z końcem roku 1891.
—	1.300	
9.012	12.951	Wynikłość z roku 1889 podano mniejszą od rzeczywistej o 800 zł. z powodu opuszczenia wydatku na naukę biegłości ręcznej w Sokalu, przeniesionego do funduszu szkolnego krajowego.
2.900	2.500	Wydatki na piece, toczydła i inne narzędzia w rozszerzonym budynku pokryte będą z końcem roku 1891.
—	1.000	
3.473	2.400	Mniej z powodu uzyskanej subwencyi rządowej.
900	900	
7.273	6.800	
—	400	Na rok 1891 preliminowano tylko na przygotowanie do założenia tego warsztatu. Obecnie, gdy warsztat wszedł w życie, preliminuje się na całoroczne utrzymanie.
2.672	4.340	Urządzenie szkoły w nowym budynku, uzupełnienie inwentarza i pomnożenie środków naukowych będą pokryte z końcem roku 1891.
—	1.000	
1.220	1.250	
—	900	
970	970	
960	960	
925	776	
—	1.200	
715	880	
—	—	Preliminuje się: *a)* na zakupno realności 3.000 zł., *b)* na przebudowanie i przysposobienie budynków 8.500 zł., *c)* na urządzenie szkoły i utrzymanie jej przez kwartał 5.000 zł.
7.462	12.276	Wynikłość z roku 1889 podano niższą o 300 zł. od rzeczywistej (7.762 zł.) z powodu opuszczenia wydatku 300 zł. na sprawienie zapasu wzorów i patronów do tkanin dla wszystkich szkół tkackich.

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XVI.		**E) Dla wyrobów koronkarskich.**			
	278	Szkoła koronkarska w Kańczudze	763	—	763
	279	Krajowa szkoła koronkarska w Muszynie	858	—	858
	280	„ „ „ „ Zakopanem	2.600	900	3 500
	281	Szkoła koronkarska u SS. Miłosierdzia w Przeworsku	300		300
		Razem	4.521	900	5.421
		F) Subwencyonowane zakłady dla nauki robót kobiecych.			
	282	Szkoła wydziałowa im. św. Scholastyki w Krakowie	500	—	500
	283	Szkoła robót, utrzymywana przez Towarzystwo „Pracy kobiet“ we Lwowie	700	—	700
	284	Szkoła specyalna robót kobiecych u PP. Benedyktynek w Przemyślu	640	—	640
		Razem	1.840	—	1.840
		G) C. k. szkoły przemysłowe zawodowe subwencyonowane ze skarbu krajowego.			
	285	C. k. szkoła zawodowa przemysłu drzewnego w Zakopanem	1.500	533	2.033
	286	C. k. szkoła zawodowa w Świątnikach	667	—	667
	287	Zasiłek na zapomogi dla majstrów, kształcących się w c. k. szkole ślusarskiej w Świątnikach	500	—	500
	288	Zasiłek (rata II.) na wystawienie budynku dla szkoły ślusarskiej w Świątnikach	—	19 000	19.000
	289	Zasiłek jednorazowy na wystawienie budynku dla wzorowego warsztatu kowalskiego w Sułkowicach	—	10.000	10 000
		Razem	2.667	29.533	32.200
		III. Wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego.			
	290	Krajowa keramiczna stacya doświadczalna przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie	3.390	500	3.890
	291	Na założenie stacyi doświadczalnej mechaniczno-technologicznej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie I. rata.	—	2.500	2 500
		Do przeniesienia	3.390	3.000	6.390

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
1.164	1.163	
1.078	860	
2.200	2.356	Wstawia się 900 zł. na nowy budynek dla szkoły.
—	300	
4.442	4.679	
500	500	
500	700	
500	500	
1.500	1.700	
1.100	1.500	Preliminuje się 533 zł. w dziale wydatków nadzwyczajnych na opłatę zaległości
930	—	z lat poprzednich.
—	1.400	
—	10.000	W myśl uchwały sejmowej z dnia 18. listopada 1890 i osobnego sprawozdania.
—	—	W myśl uchwały sejmowej z dnia 15. listopada 1889 i osobnego sprawozdania.
2.030	12.900	
3.066	3.260	Wydatek nadzwyczajny 500 zł. na przebudowy w lokalnościach stacyi.
—	—	
3.066	3.260	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XVI.		Z przeniesienia .	3.390	3.000	6.390
	292	Muzeum przemysłowe w Krakowie	2 000	—	2.000
	293	Muzeum przemysłowe we Lwowie	2.000	—	2.000
	294	Na wydawnictwo wzorów rysunkowych (dalsza rata) .	1.500	—	1.500
	295	Na stypendya przemysłowe	8 000	—	8.000
	296	Na nowe warsztaty, powstać mające w roku 1892. . .	—	2.500	2.500
	297	Dyety i koszta podróży inspektorów szkół przemysłowych .	1.600	—	1.600
		Razem . .	18.490	5.500	23.990
		IV. Wydatki Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.			
	298	Prenumerata czasopism i zakupno dzieł	200	—	200
	299	Biuro Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych:			
		a) Koszta podróży i dyety . . . . . 1.400 zł.			
		b) Płaca sekretarza . . . . . 1.000 „			
		c) Płaca pomocnika biurowego . . . . 360 „	2.760	—	2.760
		Razem . .	2.960	—	2.960
		V. Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe.			
	300	Na zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe	7.000	—	7.000
	301	Dotacya krajowego funduszu przemysłowego (rata 7. i 8.) .	60.000	—	60.000
		Razem . .	67.000	—	67.000
		VI. Szkoły handlowe.			
	302	Szkoła handlowa w Krakowie	1.000	—	1.000
		Suma rubryki XVI. .	143.447	49.883	193.330

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
3.066	3.260	
2.000	2.000	
2.000	2.000	
1.478	1.500	
7.729	8 000	
—	2.500	
—	1.600	
16.273	20.860	
200	200	
1.998	2.760	
2.198	2.960	
7.400	7.000	
30.000	60.000	
37.400	67.000	W wynikłościach roku 1889 opuszczono 800 zł. wydanych tytułem jednorazowych zasiłków dla stowarzyszeń rękodzielniczych.
1.000	1.000	
97.846	154.324	Sumę wynikłości z roku 1889 podano niższą od rzeczywistej (99.747 zł.) z powodu opuszczenia pozycyj nie odnoszących się do niniejszego preliminarza.

Wydatki. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XVII		**Rozmaite wydatki.**			
	303	Do rozporządzalności Wydziału krajowego	30.000		30.000
	304	Na fundacyę wieczystą im. Jego Ces. i Król. Apostolskiej Mości Cesarza Franciszka Józefa I., corocznie . . .	12.000		12.000
	305	Dotacya dożywotnia JE. Dra Franciszka Smolki . . .	4.000		4.000
	306	Dotacya dożywotnia JW. Oktawa Pietruskiego . . .	5.000		5.000
	307	Gminie miasta Lwowa, II. rata subwencyi na budowę gmachu szkoły kadetów (renta 50 letnia w myśl uchwały sejmowej z 16. listopada 1889)	5.000		5.000
	308	Dla księży unitów chełmskich, ich wdów i sierót . .	1.500		1.500
	309	Korosteńska Felicya, b. nauczycielka szkoły u PP. Klarysek w Starym Sączu, stały dar roczny z łaski . .	80		80
	310	Na koszta restauracyi zamku w Olesku	—		—
	311	Subwencya na budowę kolei od stacyi Pałahicze (kolei państwowej) do miasta Tłumacza, I. rata . . .	2.000		2.000
	—	Zasiłki i dary jednorazowe	—		—
		Suma rubryki XVII . .	59.580	—	59.580

Preliminarz na rok 1892.

Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
30.000	42.743	Mniej o 12.743 zł. jak na rok 1891 z powodu opuszczenia jednorazowej dotacyi na pokrycie niedoborów z lat ubiegłych.
12.000	12.000	
433	4.000	
—	5.000	
		Jak na rok 1891.
—	5.000	
1.500	1.500	
80	80	
—	18 000	Ponieważ do chwili ułożenia preliminarza na rok 1892 nie podobna było jeszcze przewidzieć, czyli i jaki kredyt na rok 1892 będzie potrzebny, albowiem zależy to między innemi także od tego, jakie przeznaczenie zamek Oleski po odrestaurowaniu otrzyma, przeto na razie nie wstawia się żadnej kwoty. — Sprawa restauracyi zamku w Olesku będzie przedmiotem osobnego sprawozdania do Wysokiego Sejmu.
—	—	W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 28. Listopada 1890, wstawia się pierwszą ratę z przyznanych przez lat 15 po 2 000 zł., począwszy od roku rozpoczęcia się ruchu na tej drodze. (LW. 28.925/1891).
—	8.362	Odpadają jako na rok 1891 jednorazowo uchwalone.
44.013	96.685	Sumę wynikłości z roku 1889 (99.217 zł.) podano mniejszą o 55.204 zł., po wyłączeniu wydatków nie odnoszących się do niniejszego preliminarza.

Część II.

DOCHODY.

Dochody. Fundusz krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
I.	1	**Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych . . .**	—	—	—
II.		**Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych.**			
	2	Z kapitałów uposażenia Kasy krajowej	5.000	—	5.000
III.		**Dochody z dróg krajowych.**			
	3	Myta na drogach krajowych	210.000		
	4	Odsetki zwłoki i kary konwencyonalne	380		
	5	Grzywny za przestępstwa drogowe	120		
		Do przeniesienia .	210.500		

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
—	—	
726	5.000	Jakkolwiek faktyczny wynik tej rubryki wykazuje za rok 1889 tylko 725 zł. 77 ct., zamknięcie zaś rachunku za rok 1890 (w chwili układania niniejszego preliminarza jeszcze nie sprawdzone) wykaże zaledwie około 600 zł. dochodu, — jakkolwiek dalej wzrost w roku 1891 funduszu uposażenia Kasy krajowej (obacz szczegółowe wyjaśnienie przy rubr. XIV. poz. 184. wydatków: „odsetki bierne“) zgoła nie wpłynie na podwyższenie się odsetek czynnych, ponieważ przy odsetkach biernych potrącono już z wydatku 24.660 zł. w skutek pomnożenia się wymienionego funduszu — jednak przyjmuje się na rok 1892 dochód z odsetek czynnych w kwocie 5.000 zł. na tej podstawie, iż znaczniejsze od roku 1891 zasilenie Kasy krajowej, zezwoli może na korzystniejszą lokacyę chwilowych nadwyżek dochodów funduszu krajowego.
213.474	210.000	Zamknięcia rachunkowe wykazują dochody ze stacyj mytniczych: w roku 1887 kwotę 216.857 zł. 78 ct. „ 1888 „ 213.388 „ 70 „ „ 1889 „ 213.473 „ 65 „ razem 643.720 zł. 13 ct. to jest przeciętnie na jeden rok 214.573 zł. 38 ct. Powyższego przecięcia nie bierze się za podstawę do preliminarza na rok 1892, gdyż z dniem 1. stycznia 1892 przypada do wydzierżawienia 87 stacyj mytniczych, a dotąd nie może być wiadomy rezultat. Należytość przypisana na rok 1891 od dzierżawców tytułem czynszu wynosi 220.837 zł., jednakowoż z uwagi, że po myśli przyjętego przez Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 29. Listopada 1890 sprawozdania komisyi drogowej z czynności Dep. IV., ma nastąpić w niedalekiej przyszłości rewizya, a względnie regulacya myt na drogach krajowych, przeto dochody preliminują się jak na rok 1891 przyzwolono, w kwocie 210.000 zł.
293	500	Dochody wynosiły w roku 1887 kwotę 479 zł. 65 ct. 1888 „ 390 „ 37½ „ 1889 „ 293 „ 49 „ razem 1.163 zł. 51½ ct., przeciętnie na jeden rok 387 zł. 83 ct., wstawia się w zaokrągleniu 380 zł.
100	140	Dochody wynosiły w roku 1887 kwotę 202 zł. 38 ct. 1888 „ 85 „ 65 „ 1889 „ 99 „ 99 „ razem 388 zł. 02 ct., przeciętnie na jeden rok 129 zł. 34 ct.; preliminuje się w zaokrągleniu 120 zł. z uwagą, że te dwie pozycye nie mogą być ściśle obliczone, bierze się zatem za podstawę przecięcie.
213.867	210.640	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
III.		Z przeniesienia .	210.500		
	6	Datki dobrowolne od stron prywatnych na budowę dróg krajowych	8.820		
		Suma rubryki III. . .	219.320	—	219.320
IV.		**Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych.**			
	7	Od funduszu policyi krajowej	4.029		
	8	„ „ szpitala św. Łazarza w Krakowie	—		
	9	„ „ szpitala lwowskiego	—		
	10	„ „ zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie . .	8.251		
		Suma rubryki IV. . .	12.280	—	12.280
V.		**Zwroty zaliczek z lat ubiegłych.**			
	11	Od urzędników krajowych z płac	19.000		19.000
	12	„ szpitali powszechnych z rachunków kwartalnych . . .	12.800		12.800
	13	„ gmin za dawniejsze koszta leczenia	1.400		1.400
	14	„ stron rozmaitych ze spraw drogowych	1.800		1.800
	15	Rozmaite	2.000		2.000
		Suma rubryki V. .	37.000	—	37.000

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
213.867	210.640	
19.749	5.387	W roku 1892 przypadają do wypłaty datki dobrowolne na budowę dróg krajowych: 1. Tarnów-Szczucin w kwocie 500 zł. 2. Rzeszów-Nadbrzezie „ 769 „ 3. Lwów-Stojanów „ 3.551 „ 4. Most pod Kurowem „ 4.000 „ razem 8.820 zł.
233.616	216.027	
		Wstawia się do preliminarza prawdopodobna kwota po uwzględnieniu przyzwolonych rat.
5.786	5.265	
—	—	
27.250	9.394	Wedle osobnych preliminarzy odnośnych funduszów.
15.931	2.898	
48.967	17.557	
21.879	17.000	Wynikłość z r. 1887 . . . . . 17.073 zł. „ 1888 . . . . . 17.423 „ „ 1889 . . . . . 21.879 „ razem . . 56.375 zł., przeciętnie 18.792 zł.
14.240	12.000	Wynikłość z r. 1887 . . . . . 12.634 zł. „ 1888 . . . . . 11.782 „ „ 1889 . . . . . 14.240 „ razem . . 38.656 zł., przeciętnie 12.885 zł.
704	1.600	Wynikłość z r. 1887 . . . . . 2.069 zł. „ 1888 . . . . . 1.629 „ „ 1889 . . . . . 704 „ razem . . 4.402 zł., przeciętnie 1.467 zł
2.401	1.800	Wynikłość z r. 1887 . . . . . 1.255 zł. „ 1888 . . . . . 1.800 „ „ 1889 . . . . . 2.401 „ razem . . 5.456 zł., przeciętnie 1.819 zł.
2.678	2 000	Jak na rok 1891.
41.902	34.400	

Dochody. **Fundusz krajowy.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
VI.		**Zwroty pożyczek.**			
	16	Pp. Kanoniczki w Krakowie	—		
	17-18	Sanok, gmina, 30 i 31 rata pożyczki 10.000 zł.:			
		a) w kapitale . . . . . 921 zł. 75½ ct.			
		b) w 6% odsetkach. . . . . 42 „ 24½ „	964		
	19	Jasielska Spółka wodna, reszta z pożyczki bezprocentowej 1 500 zł. na regulacyę Wisłoka	—		
	20	Łańcut, Wydział powiatowy, 10 rata (ostatnia) bezprocentowej pożyczki 4.500 zł. na budowę mostu na Wisłoku .	450		
	21-22	Chorzelowska Spółka wodna dla odpływu wód w powiecie mieleckim między Wisłoką a drogą krajową Dębicko-Tarnobrzeską, od pożyczki 6.300 zł., 6 rata:			
		a) w kapitale . . . . . 630 zł. — ct			
		b) w 4% odsetkach . . . . . 113 „ 40 „	743		
	23	Zakopane, szkoła koronkarska	—		
	24	Fibich Władysław, zwrot reszty z zaliczki 6.490 zł., udzielonej na pogłębienie szybu w Ropiance, ostatnia 6. rata	1.000		
	25	Chrzanów, Wydział powiatowy, 3 rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł., dla ludności dotkniętej gradobiciem . . .	300		
	26	Myślenice, Wydział powiatowy, 4 rata bezprocentowej pożyczki 3 000 zł., dla ludności dotkniętej gradobiciem .	300		
	27	Wieliczka, Wydział powiatowy, 5 i 6 rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł., dla ludności dotkniętej gradobiciem .	300		
	27*a)*	Kańczuga, szkoła koronkarska, 1 i 2 rata bezprocentowej pożyczki 200 zł., udzielonej na fundusz obrotowy . . .	40		
	27*b)*	Od Wydziałów powiatowych, zwrot bezprocentowych pożyczek, udzielonych dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju — mianowicie:			
		1. Borszczów, Wydział powiatowy, I. rata od pożyczki 25.000 zł	4.167		
		2. Brzesko, „ „ „ „ „ „ 3.500 „	583		
		3. Brzozów, „ „ „ „ „ „ 8.000 „	1.333		
		4. Buczacz, „ „ „ „ „ „ 10.000 „	1.666		
		5. Chrzanów, „ „ „ „ „ „ 5.000 „	833		
		6. Czortków, „ „ „ „ „ „ 41.000 „	6.833		
		7. Horodenka, „ „ „ „ „ „ 15.000 „	2.500		
		8. Kolbuszowa, „ „ „ „ „ „ 12.000 „	2.000		
		9. Mielec, „ „ „ „ „ „ 18.000 „	3.000		
		10. Rohatyn, „ „ „ „ „ „ 4.000 „	666		
		11. Ropczyce, „ „ „ „ „ „ 2.000 „	333		
		12. Sokal, „ „ „ „ „ „ 9.000 „	1.500		
		13. Stryj, „ „ „ „ „ „ 8 000 „	1.333		
		14. Trembowla, „ „ „ „ „ „ 10.000 „	1.666		
		15. Wadowice, „ „ „ „ „ „ 10.000 „	1.666		
		16. Zbaraż, „ „ „ „ „ „ 18.000 „	3.000		
		17. Złoczów, „ „ „ „ „ „ 1.500 „	250		
		Ogół danych na ten cel pożyczek . . 200.000 zł.			
		Do przeniesienia	37.426	—	—

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
175	175	Nie preliminuje się, ponieważ ostatnia rata uiszczoną została w roku 1891.
964	964	Reszta wierzytelności z końcem roku 1892 wynosić będzie 470 zł. 17½ ct. i spłaconą zostanie w ostatniej, 32giej racie, w roku 1893.
84	—	Nie preliminuje się jak na rok 1891, ponieważ uchwałą Wys. Sejmu z dnia 15. stycznia 1889 przyznanem zostało Spółce moratoryum do końca roku 1892.
450	450	Wierzytelność w roku 1892, spłaconą zostanie zupełnie.
316	769	Wedle planu umorzenia do LW. 10.129/1888. Wierzytelność z końcem roku 1892 wynosić winna 2.520 zł.
50	50	Nie preliminuje się, ponieważ ostatnia rata przypadła w roku 1891.
490	2.000	Na podstawie aktu notaryalnego do LW. 6.232/1889, wierzytelność na dniu 30. czerwca 1892 całkowicie umorzoną być ma.
—	300	W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. października 1888. Wierzytelność z końcem roku 1892, wynosić będzie 2.100 zł
300	300	W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. października 1888. Wierzytelność z końcem roku 1892, wynosić będzie 1.800 zł.
—	300	W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. października 1888. Wierzytelność z końcem roku 1892, wynosić będzie 2 100 zł.
—	—	Nowa pożyczka, udzielona Wydziałowi powiatowemu w Łańcucie do LW. 21.440/1891 z rubryki XVI poz. 280 wydatków funduszu krajowego z roku 1891. Taż spłacalną jest w 10 ratach półrocznych od 1. stycznia 1892 po 20 zł. Wierzytelność z końcem roku 1892 wynosić będzie 160 zł.
—	—	Nowe pożyczki bezprocentowe, udzielone w roku 1891 z rubryki XVII. poz 282. wydatków funduszu krajowego, zwrotne w 6 równych ratach rocznych od 1. stycznia 1892, począwszy (najdalej do końca roku 1898) LW. 3.275/1890, 4.368/1890, 5.603/1890, 9.751/1890, 12.088/1890 i 12.883/1890. Uchwała Wys. Sejmu z dnia 30. października 1889; wydatek pokryty zaciągniętą na ten cel pożyczką 300.000 zł., z których 200.000 zł. użyto na pożyczki, a 100.000 zł. na zasiłki bezzwrotne.
2 829	5.308	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	37.426	—	—
VI.	27c)	Zarząd centralny galic. Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie, zwrot bezprocentowej pożyczki 500 zł., 1 rata	50		
		Suma rubryki VI. .	37.476	—	37.476
VII.		**Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.**			
	28	Subwencya c. k. Skarbu państwa	6.000		
	29	Opłaty od uczniów	330		
	30	Czynsz dzierżawy z ogrodu na Szumanówce	—		
		Suma rubryki VII. . .	6 330	—	6.330
VIII.		**Dochody krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach.**			
	31	Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach	15 283		
	32	Szkoła parobków w Dublanach	2.988		
	33	Folwark w Dublanach	17.555		
	34	Torfiarnia w Dublanach	—		
	35	Szkoła gorzelnictwa w Dublanach	1.800		
		Suma rubryki VIII. . .	37.626	—	37.626
IX.		**Dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie.**			
	36	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie	26.450		
	37	Folwark w Czernichowie	13 492		
		Suma rubryki IX. . .	39.942	—	39.942

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2.829	5.308	
—	—	Nowa pożyczka udzielona w roku 1891 z rubryki XV. poz. 224*c)* wydatków funduszu krajowego, spłacalna w 10 rocznych ratach od 1. stycznia 1892. (LW. 6.090/1891). Uchwała Wys. Sejmu z dnia 27. listopada 1890.
2 829	5.308	Suma wynikłości z roku 1889 (wynoszącą ogółem 7.007 zł.) podano jedynie w wysokości pozycyj, odnoszących się do niniejszego preliminarza, a więc po wyłączeniu pożyczek już spłaconych, lub od których raty ostatnie preliminowane były budżetem roku 1891.
5.000	5.000	Wedle osobnego preliminarza.
353	360	
—	100	
5.353	5.460	Sumę wynikłości z roku 1889 wykazano z potrąceniem kwoty 810 zł. z tytułu zwrotu zaliczek z lat ubiegłych.
16.849	45.113	Wedle szczegółowych preliminarzy.
2.296	2.988	
17.732	16.495	
2.020	5.000	Nie preliminuje się nic, z powodów wyłuszczonych w osobnem sprawozdaniu.
1.728	1.980	Wedle szczegółowego preliminarza.
40.625	71.576	
16.498	23.000	Wedle szczegółowego preliminarza.
10.167	12.372	
26.665	35.372	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
X.		**Dochody innych szkół rolniczych krajowych.**			
	38	Niższa szkoła rolnicza w Horodence	2.994		
	39	„ „ „ w Jagielnicy	2.960		
	40	„ „ „ w Kobiernicach	4.868		
	41	Szkoła ogrodnicza w Tarnowie	3.350		
	42	Szkoła uprawy i wyprawy lnu w Gródku	2.380		
		Suma rubryki X.	16 552	—	16 552
XI.		**Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich.**			
	43	Od szpitali powszechnych	600	—	600
XII.		**Dochód z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z roku 1866.**			
	44	Wpływy ze zwrotu pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym	7.178	—	7.178
XIII.		**Dochody z kwaterunku żandarmeryi.**			
	45	Kwaterunkowe	10.017		
	46	Noclegowe	16.616		
	47	Udział administracyi politycznej	13.145		
	48	Dochód z gmachu lwowskiego	12.936		
		Suma rubryki XIII.	52.714	—	52.714

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2.450	3.420	Wedle poszczególnych preliminarzy tych szkół.
3.776	3.050	
4.782	3.890	
3.541	3.340	
—	2.530	
14.549	16.230	
636	600	Jak w latach ubiegłych.
13.925	11.293	Wedle planów umorzenia wynoszą w roku 1892 raty anuitetowe: *a)* w kapitale . . . . 6.355 zł. 13 ct. *b)* w odsetkach . . . . 823 „ 03 „ razem . . 7.178 zł. 16 ct.
—	10 017	Kwaterunkowe zawiera w sobie wynagrodzenie za kwatery 4 oficerów sztabu, 7 rotmistrzów, 23 oficerów niższych stopni, 2 wachmistrzów rachunkowych, 2 woźnych i za kancelaryę sztabu.
—	16.389	Noclegowe obliczone jest za 1.816 głów po 2½ centa za dobę, t. j. za 366 dni.
—	12.668	Udział administracyi politycznej mieści w sobie zwroty za umieszczenie żandarmów przeznaczonych do kontroli bydła w koszarach posterunuowych, a to: za kwatery . . . . . 10.189 zł. 88 ct. za rozmaite potrzeby kwaterunkowe . 2.955 „ 35½ „ razem . 13.145 zł. 23½ ct.
—	12.936	Dochód z gmachu c. k. Żandarmeryi we Lwowie, wstawia się zgodnie z rubr IX. poz. 117. *b)* wydatków.
—	52.010	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XIV.	49	**Dochód ze zwrotu wydatków szupasowych** . .	8.000	—	8.000
XV.		**Dochody z krajowych składów zbożowych i spirytusowych.**			
	50	We Lwowie	17.800		
	51	W Krakowie	22.900		
		Suma rubryki XV. .	40.700	—	40.700
XVI.	52	**Dochód z krajowych opłat konsumcyjnych** .	325.000	—	325.000

Preliminarz na rok 1892.

Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia		
9.429	8.000	Dochody wynosiły: w roku 1887. . . 11.597 zł. „ 1888. . . 7 584 „ „ 1889. . . 9.429 „ razem . . 28 610 zł. przeciętnie . . 9.537 „ ponieważ jednakże w latach 1887 i 1889 spłacone zostały znaczne zaległości z lat dawniejszych, przeto preliminuje się jak na rok 1891.		
—	22.804	Wedle szczegółowych preliminarzy tych składów.		
—	23.846			
—	46.650			
—	—	Spodziewane dochody krajowych opłat konsumcyjnych, wprowadzonych w życie na mocy ustawy krajowej z dnia 20. marca 1891, — od 1. lipca 1891, — przyjmuje się jak następuje: Wedle zbliżonego obliczenia sporządzonego do LW. 41013/1891 dochody wynoszą:		
		1. Czynsze dzierżawne opłat konsumcyjnych w kraju (z wyłączeniem miasta Lwowa i Krakowa i bez opłat od wina) . . .		240.270 zł. — ct.
		2. Opłaty konsumcyjne z miasta Lwowa, wraz z 30% dodatkiem konsumcyjnym od wina, wedle umowy do LW. 41.020/1891		46.000 „ — „
		3. Opłaty konsumcyjne z miasta Krakowa z takim samym dodatkiem od wina, mianowicie:		
		a) administrowane przez tęż gminę na mocy ugody LW. 27198/1891 . . .	20.162 zł.	
		b) wydzierżawione opłaty od wyrabianych trunków w m. Krakowie (LW. 27198/1891)	4.650 „	24 812 „ — „
		4. Dochód z 30% dodatku krajowego do rządowego podatku konsumcyjnego, wynoszącego wedle doniesienia do LW. 44735/1891 kwotę 81.289 zł. przyniesie 24.387 zł., czyli okrągłych . .		24.400 „ — „
		5. Prowizya zwłoki, grzywny i inne, około . . .		300 „ — „
		Razem dochody .		335.782 zł. — ct.
		6. Koszta administracyi, ktorych nie preliminuje się w osobnej rubryce wydatkowej, ponieważ stanowią tylko drobną kwotę, wyniosą około		1.000 „ — „
		Netto dochód do przeniesienia .		334.782 zł. — ct.
		Zważywszy jednak, że administracya kraj. opłat konsumcyjnych rozpoczęła się dopiero od drugiego półrocza		

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XVII.		**Rozmaite dochody.**			
	53	Taksy krajowego archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie	300		
	54	Od c. k. Skarbu Państwa zasiłek dla biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym	1.000		
	55	Od c. k. Skarbu Państwa zasiłek na utrzymanie kursu praktycznego dla dozorców melioracyjnych . . .	1 000		
	56	Przypadkowe:			
		a) Sprzedaż książek i druków	2.000		
		b) „ papierów wyszkartowanych i wzorów drukowych	100		
		c) Różne drobne	90		
	57	Datki deklarowane przez Wydziały powiatowe na wykupno gruntów pod kolej transwersalną (c. k. państwową):			
		a) Buczacz, rata roczna . . . 1.370 zł. 30 ct.			
		b) Czortków, „ „ . . . 528 „ 99 „			
		c) Krosno, „ „ . . . 631 „ 62 „			
		d) Limanowa, „ „ . . . — „ — „			
		e) Nowytarg, „ „ . . . — „ — „			
		f) Sanok „ „ . . . — „ — „			
		g) Stanisławów, rata roczna . . . 944 „ 22 „			
		h) Tłumacz, „ „ . . . 717 „ 69 „	4.193		
	58	Za analizy wykonane dla stron przez stacyę doświadczalną produktów naftowych	100		
	59	Fundusz pożyczkowy Spółek wodnych, na umorzenie rat kapitału i odsetek od pożyczki 700.000 zł. . . .	38.528		
	60	Od c. k. Skarbu Państwa zasiłek na utrzymanie 4. nauczycieli wędrownych	4 000		
	61	Ryczałt od funduszów indemnizacyjnych:			
		a) na utrzymanie tutejszego personalu administracyjnego . . . . . 16.000 zł.			
		b) na wydatki kancelaryjne, i t. p. . . 1 500 „	17.500		
		Suma rubryki XVII. . .	68.811	—	68.811

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Z przeniesienia . 334.782 zł. — ct.
		1891, i że brakuje nam z tego powodu pewnych dat, do ścisłej oceny rocznego wpływu — niemożna przyjąć powyżej obliczonej całkowitej sumy jako pewny dochód, zwłaszcza iż spodziewać się należy obniżki dochodu, z powodu możliwego niedotrzymania umów, — nadto nieuniknionem jest także, że pewna część czynszów pozostanie w zaległości. —
		Na ubytki strąca się przypuszczalną kwotę . . . 10.000 „ — „
		Spodziewany *netto* dochód uczyni tedy . . . . 324.782 zł. — ct.
		czyli w zaokrągleniu 325.000 „ — „
482	300	Wedle wynikłości z ostatnich dwu lat, preliminuje się jak na rok 1891.
1.000	1.000	Jak corocznie.
—	—	Przyznany zasiłek (LW. 49.345/1891).
2 288	1.500	Ponieważ wynik z roku 1888. okazuje dochód z tego tytułu 1.937 zł., z roku 1889. dochód 2.288 zł., z roku zaś 1890 około 2.200 zł., preliminuje się na rok 1892. w zaokrągleniu 2.000 zł.
49	100	Jak na rok 1891.
87	90	
		Wedle przypadających rat rocznych.
		Nie preliminuje się w skutek uchwały Wys. Sejmu z dnia 16 Listopada 1889. (przedłużenie spłaty do końca roku 1899. lub ewentualne odpisanie reszty zaległości).
		Nie preliminuje się zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego do LW. 59.482/1890. Obacz osobne sprawozdanie w tej sprawie, którem wnosi się przyznanie moratoryum Wydziałowi powiatowemu w Sanoku po koniec roku 1895, Wydziałowi zaś powiatowemu w Nowymtargu po koniec roku 1900.
4.315	5.350	Wedle przypadających rat rocznych.
—	100	Jak na rok 1891.
20.435	38.481	Obacz wyjaśnienie przy rubryce XIV. poz. 179. wydatków.
—	4.000	Jak na rok 1891.
—	—	Ryczałt ten wstawia się na pokrycie wydatków, preliminowanych w tej samej wysokości w rubr. II. poz. 24 *f)* i poz. 31 *k)*. (LW. 35.390/1891).
28.656	50.921	

Dochody. Fundusz krajowy

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
XVIII.	62	**Dochód z zaciągnąć się mającej pożyczki** . .	—	1,360.451	1,360.451
XIX.	63	**Dodatki do podatków po 36 ct. od 1 zł. a. w. podatku z dodatkami**	3,780.000	—	3,780.000

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia	
290.134	753.699	Wedle sumarycznego preliminarza wydatków i dochodów funduszu krajowego, niedobór pokryć się mający dodatkami do podatków wynosi .	5,140.451 zł.
		Wydatność jednego centa dodatku krajowego wynosiła:	
		w roku 1888. . . . . 104.967 zł.	
		„ 1889. . . . . 98.235 „	
3,438 219	3,744.000	„ 1890. . . . . 107.053 „	
		razem . . . 310.255 zł.	
		przeciętnie . . . . 103.418 „	
		Ponieważ jednak w powyższem trzechleciu, dwa lata są nienormalne, mianowicie rok 1889 z wyjątkowo niskim dochodem, z powodu posuchy i idącej za nią klęski rolniczej, a która odbić się musiała na dochodach z dodatku do podatków, — tudzież rok 1890, na którym znowu widoczny jest wpływ znaczniejszych spłat zaległości roku poprzedniego, — przeto przyjmuje się za podstawę cyfrę roku 1888. jako normalnego t. j. 104.967 zł., zaokrągloną tylko o 33 zł., do kwoty 105.000 zł.	
		Gdyby dodatkiem do podatków na tej podstawie obliczonym, chciano pokryć cały niedobór preliminowany na rok 1892 j. w. . . . . 5,140.451 zł.	
		musianoby rozpisać dodatek ten w wysokości 49 ct., co uczyniłoby . . . . 5,145.000 „	
		pozostawiając małą zwyżkę . . . 4.549 zł.	
		Gdy jednak uchwalony na rok 1891 dodatek wynosi tylko 36 ct., a więc w r. 1892 potrzebaby podnieść takowy o 13 ct., Wydział krajowy z powodów bliżej w sprawozdaniu o budżecie wyłuszczonych wnosi, aby pozostać przy dotychczasowej stopie dodatków t j. 36 ct. od 1 zł., co przy obliczonej j. w. wydatności 1 centa na 105.000 zł., uczyni	3,780.000 zł.
		resztę zaś niedoboru w kwocie . .	1,360.451 zł.
		pokryć zapomocą pożyczki.	

Załącznik do rubr. XIX. dochodów preliminarza funduszu krajowego na rok 1892.

Wykaz

pozostałych zaległości z końcem roku budżetowego 1890, każdego rodzaju podatku z dodatkami państwowymi i dodatku krajowego, w porównaniu z takiemiż zaległościami z roku 1889.

Przedmiot	Gruntowy	Domowo-		Zarobkowy	Dochodowy	Razem
		czynszowy	klasowy			
	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Rok 1890.						
Zaległość podatku	1,327.310	785.764	574.449	712.471	724.626	4,124.620
„ dodatku krajowego . .	389.151	230.377	168.421	208.888	212.452	1,209.289
Rok 1889.						
Zaległość podatku	1,339.742	746.154	550.015	667.871	803 559	4,107.341
„ dodatku krajowego . .	379.513	211.365	155.805	189.190	227.627	1,163.500

Wykaz

sprawdzonej należytości podatków za rok 1890.

L. porządkowa	Rodzaj podatków	złote austryackie	
1	Gruntowy	5.239.846	00½
2	Domowo-klasowy	1,563.930	56½
3	Domowo-czynszowy	1,778.312	79½
4	Zarobkowy	889.463	69½
5	Dochodowy	1,233.171	23
	Razem . .	10,704.724	29

Załącznik do rubr. XIX. dochodów preliminarza funduszu krajowego na rok 1892.

WYKAZ

dochodów podatków z dodatkami państwowymi i dodatków krajowych za rok budżetowy 1890.

Pozycya	Nazwiska rubryk	Dochód rzeczywisty netto za r. 1890. Od 1. stycznia 1890 do końca grudnia 1890	Od 1. stycznia do końca Marca respective czerwca 1891.	Razem	Preliminowana kwota na rok 1890	Rzeczywisty dochód był przeto większy lub *mniejszy*	Zaległość z końcem marca, respective czerwca 1891 za rok budżetowy 1890	Z obok wykazanych opłat potrącono: opusty czyli odpisania	zwroty nadpłat
								a) za lata dawniejsze *b)* za rok 1890	
		zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
I.	**Gruntowy**								
	z dodatkami państwowymi	4,074.820	862.659	4,937.479	4,841.000	96.479	1,327.310	*a)* 596.225	*a)* 8.890
	przytem dodatek krajowy.	1,461.347	309.373	1,770.720				*b)* 123.109	*b)* 25.617
II.	**Domowo-czynszowy**								
	z dodatkami państwowymi	1,258.848	336.827	1,595.675	1,530.000	65.675	785.764	*a)* 70.101	*a)* 5.499
	przytem dodatek krajowy.	451.450	120.793	572.243				*b)* 42.202	*b)* 8.048
III.	**Domowo-klasowy**								
	z dodatkami państwowymi	1,341.543	222.247	1,563.790	1,520.000	43.790	574.449	*a)* 47.565	*a)* 1.803
	przytem dodatek krajowy.	481.106	79.702	560.808				*b)* 12.973	*b)* 8.962
IV.	**Pięcioprocentowy podatek od domów**								
	wolnych od podatku czynszowego	80.216	25.795	106.011	90.000	16.011	83.274	*a)* 2.322	*a)* 125
	przytem dodatek krajowy.	28.767	9.250	38.017				*b)* 4.172	*b)* 1.344
V.	**Zarobkowy**								
	z dodatkami państwowymi	680.973	110.142	791.115	790.000	1.115	712.471	*a)* 136.225	*a)* 3.873
	przytem dodatek krajowy.	244.211	39.500	283.711				*b)* 132.284	*b)* 6.424
VI.	**Dochodowy**								
	a) fasyonowany z dodatkami państwow. .	1,432.969	319.353	1,752.322	1,529.552	222.770	641.352	*a)* 190.042	*a)* 10.683
	przytem dodatek krajowy	513.895	114.527	628.422				*b)* 443.697	*b)* 12.752
	b) nie podlegające poborowi dodatków krajowych płace urzędników	50.878	—	50.878	137.395	*86.517*	—	—	*a)* 17
	c) procenta od obligacyj	201.944	—	201.944	213.053	*11.109*	—	—	*b)* 348
	Suma podatków z dodatkami państwow.	9,122.191	1,877.023	10,999.214	10,651.000	445.840	4,124.620	*a)* 1.042.480	*a)* 30.890
	Odtrąciwszy z poz. VI. kwoty ad *b)* i *c)* niepodlegające poborowi dodatków krajowych w sumie	—	—	252.822		*97.626*		*b)* 758.437	*b)* 63.495
	pozostaje właściwa wynikłość podatków .	—	—	10,746.392					
	Suma dodatku krajowego	**3,180.776**	**673.145**	**3,853.921**					

Wykaz ten sporządzono na podstawie otrzymanego z c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu odezwą z dnia 16. Czerwca 1891. L. 44.078 (LW. 26.211/91.) zamknięcia rachunku podatków z dodatkami państwowymi.

Kwoty dodatków krajowych wyjęto z obrachunków miesięcznych rządowych i z wykazów c. k. urzędów podatkowych, rozliczono je zaś stosunkowo na poszczególne gatunki podatków. W kwotach zaległości mieszczą się nietylko zaległości roku przedmiotowego, lecz także zaległości z lat dawnych.

Dochody podatków wstawione są po koniec Marca, dochody zaś dodatków krajowych po koniec Czerwca 1891.

LW: 50.178/1891.

1. Alegat

do preliminarza funduszu krajowego na rok 1892.

Fundusz szkolny krajowy.

PRELIMINARZ

na rok

1892.

Alegat do rubr. VII. poz. 51. wydatków funduszu krajowego

z załącznikami:

1. Odezwa c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 4. Sierpnia 1891. do L. 12 634.
2. Preliminarz wydatków i dochodów.
3. Sumaryusz szkół zorganizowanych, tudzież dochodów i wydatków funduszów szkolnych okręgowych. (*Załącznik A*).
4. Wykaz zasiłku potrzebnego na pokrycie niedoboru z powodu płac nauczycieli etatowych i nadetatowych, tudzież katechetów z 10% dodatkami na mieszkanie dla tychże i inne rubryki wydatków w każdym okręgu na rok 1892. (*Załącznik B*).
5. Wykaz kwot potrzebnych na remuneracye za udzielanie nauki robót ręcznych. (*Załącznik C*).
6. Zestawienie zamknięć rachunkowych 74 Rad szkolnych okręgowych. (*Załącznik D*).
7. Wykaz przyrządów potrzebnych na każdy rok nauki „slöjdu“ w stosunku do liczby uczniów. (*Załącznik E*).
8. Wykazy A. i B. potrzebnych zasiłków w celu urządzenia nauki „slöjdu“ (*Załącznik F*).
9. Szczegółowy plan nauki zręczności (*Załącznik G*).
10. Wykaz zaliczek, udzielonych gminom na budynki szkolne. (*Załącznik H*).

Odezwa.

W myśl art. 34 ustawy z dnia 2 maja 1873 r. (dz. ust. kraj. Nr. 250), c. k. krajowa Rada szkolna ma zaszczyt przesłać Świetnemu Wydziałowi krajowemu preliminarz wydatków funduszu szkolnego krajowego na cele szkół ludowych na rok 1892, dołączając

pod *A*) wyjaśnienia do tego preliminarza;

pod *B*) Wykaz zorganizowanych już szkół ludowych w każdym powiecie, tudzież dochodów i wydatków okręgowych funduszów szkolnych na te szkoły;

pod *C*) wykaz zasiłku potrzebnego na pokrycie niedoboru na płace i dodatki na mieszkanie dla nauczycieli i nauczycielek etatowych, tudzież na pokrycie płac i dodatków na mieszkanie nauczycieli i nauczycielek nadetatowych i innych wydatków w każdym okręgu;

pod *D*) wykaz szkół etatowych i filialnych, uwzględnionych po raz pierwszy w preliminarzach funduszów szkolnych okręgowych na rok 1892;

pod *E*) wykaz szkół w roku 1891 i 1892 w życie wejść mających, a w preliminarzach funduszów szkolnych okręgowych na rok 1892 nieuwzględnionych;

pod *F*) wykaz ogólny i szczegółowy szkół, dla których zachodzi potrzeba ustanowienia nauczycieli nadetatowych na rok 1891/2;

pod *G*) wykaz ogólny i szczegółowy remuneracyi za naukę robót ręcznych;

pod *H*) wykaz dodatków pięcioletnich;

pod *I*) wykaz szkół ludowych, zorganizowanych w roku szkolnym 1890|91;

pod *K*) wykaz brakujących przyborów naukowych;

Do poszczególnych rubryk tego preliminarza ma zaszczyt c. k. krajowa Rada szkolna dodać ze swej strony następujące uwagi:

Rubryka I. pozycya 1—3. Na podstawie sprawdzonych preliminarzy funduszów szkolnych okręgowych wypada kwota 456.723 zł. 88 ct. jako zasiłek potrzebny na pokrycie wydatków w tej rubryce przewidzianych. Podwyższenie płac nauczycieli w skutek spisu ludności o kwotę 17.256 zł. uzasadniła c. k. Rada szkolna krajowa odezwą z dnia 14 lipca 1891 L. 11.902, podwyższenie płac młodszych nauczycieli do kwoty 250 zł. wstawia się na podstawie polecenia wysokiego Sejmu.

C. k. krajowa Rada szkolna skreśla jednak zgodnie z intencyą Wysokiego Sejmu krajowego z powyższej sumy w tym roku 10 % tytułem możliwych interkalaryów, a to z powodu braku ukwalifikowanych nauczycieli, który co raz bardziej czuć się daje. Zatem preliminuje

się kwotę			411.051 zł. — ct.
a z doliczeniem odsetek od kapitału legowanego przez śp. biskupa Betańskiego, a wcielonego do majątku zarodowego funduszu szolnego krajowego . . .			62 „ — „
i przeniesionych z rubryki XXII poz. 63 i 64 budżetu na rok 1891, a umieszczonych w poz. I dodatków. a to:			
służbowego dla Antoniego Gettlicha	200 zl.		
i osobistego dla Jana Zlepki	50 „		
razem		250 „ —	
ogólną kwotę			411.363 zł. — ct.

Na pokrycie niedoboru na płace i dodatki na pomieszkanie stałych nauczycieli religii przypadła według załączonego wykazu *C)* wraz z kwotą potrzebną dla Krakowskiego funduszu szkolnego okręgowego miejskiego kwota 66.360 zł., a po strąceniu 10% tytułem interkalaryów, a to z powodu braku kwalifikowanych nauczycieli religii w ogóle, a zwłaszcza religii mojżeszowej preliminuje się tylko . . . . . 59.724 zł. — ct.
a na remuneracye za udzielanie nauki religii. . . . . 32.480 zł. — ct.
razem . . . 92.204 zł. — ct.

Rubryka II. pozycya 4. Kwota preliminowana wyższą jest o 1.925 zł. od sumy przyzwołonej na rok 1891 z powodu zwiększonej ilości szkół i zwiększonej ilości nauczycieli.

Rubryka III. pozycya 5. Według wykazów dołączonych do tutejszej odezwy z dnia 16 sierpnia 1889 L. 11.186 miało w roku 1892 nastąpić zakupno mapy Europy.

Gdy jednak wykazy, służące za podstawę do obliczenia brakujących po szkołach ludowych przyborów naukowych sporządzone były w roku 1888. przeto zachodzi konieczna potrzeba uzupełnienia zakupionych w latach ubiegłych przyborów naukowych i obdzielenia nimi tych szkół, które w roku 1888 nie były czynne, względnie tych, w których dawniej zakupione przybory naukowe w skutek zniszczenia nie są już do użycia i nowymi zastąpione być muszą.

Z tego powodu c. k. Rada szkolna krajowa dążąc do możliwego oszczędzania funduszu szkolnego krajowego postanowiła wstrzymać się z zakupnem w roku 1892 potrzebnych egzemplarzy mapy Europy i wstawić do preliminarza na rok 1892 tylko tę kwotę, jaka jest nieodzownie potrzebną na zakupno liczydeł, modeli miar i wag, obrazów do nauki z poglądu, mapy Galicyi i mapy austr.-węg. Monarchii dla szkół, które tych przyborów albo wcale nie posiadają, albo też tak zniszczone, że do użytku nie są zupełnie zdatne.

Załączony imienny wykaz szkół, sporządzony na podstawie szczegółowych wykazów Rad szkolnych okręgowych obejmuje potrzebną ilość egzemplarzy wspomnianych przyborów naukowych. Przytem nadmienia się, że c. k. Rada szkolna krajowa nie preliminuje map dla 167 szkół, które dopiero z dniem 1-szym września 1891 w życie wchodzą, gdyż na pierwszym roku nauki te przybory naukowe nie są koniecznie potrzebne.

Powiodło się też c. k. Radzie szkolnej krajowej uzyskać stosunkowo znaczne obniżenie ceny wszystkich zakupić się mających przyborów naukowych i tak liczydło z kw. 4 zł. 36 ct. na 4 zł. 20 ct., modele miar i wag z kw. 5 zł. 25 ct. na 5 zł., mapa Galicyi z kw. 7 zł. 20 ct. na 6 zł. 70 ct. a mapa Austro-Węgier z 6 zł. 95 ct. na 6 zł. 70 ct.

Preliminowana kwota większa od sumy przyzwolonej na rok 1891 o . 1842 zł. — ct.
potrzebną jest na zakupienie:

a)	633 egzemplarzy liczydeł po 4 zł. 20 ct. razem	2.658 zł. 60 ct.
b)	743 egzemplarzy modeli miar i wag po 5 zł. razem	3.715 „ — „
c)	1030 obrazów do nauki poglądu po 5 zł. razem	5.150 „ — „
d)	564 map Galicyi po 6 zł. 70 ct. razem	3.778 „ 80 „
e)	481 map Monarchii austr. po 6 zł. 70 ct. razem	3.222 „ 70 „
	łącznie	18.525 zł. 10 ct.

Rubryka IV. pozycya 6. Zgodnie z intencyą Wysokiego Sejmu preliminuje c. k. krajowa Rada szkolna dla każdej szkoły po 5 zł. 30 ct.

Rubryka V i VI. preliminuje się w wysokości przez Wysoki Sejm na rok 1891 przyzwolonej.

Rubryka VII. pozycya 9. Na podstawie załączonego wykazu preliminuje się mniej o 7.223 zł. od uchwalonej na rok 1891 kwoty, z powodu mniejszej ilości szkół nowych, w preliminarzach funduszów szkolnych okręgowych nieuwzględnionych.

W poz. 10 preliminuje c. k. Rada szkolna krajowa kwotę potrzebną na utrzymanie tylko 50 szkół, które w r. 1892 zorganizowane być mają, gdyż z powodu rażącego braku ukwalifikowanych

nauczycieli musi c. k. Rada szkolna krajowa ograniczyć organizacyę szkół nowych, odwołując się w tej mierze do wywodów, zawartych w odezwie z dnia 30 kwietnia 1891 L. 5.626.

Rubryka VIII. pozycya 11. Preliminowana kwota większą jest o . . . . . 36.948 zł. od przyzwolonej na rok 1891 sumy, albowiem z powodu wzmagającej się frekwencyi i większej ilości szkół potrzebną jest większa ilość nauczycieli nadetatowych, jak to uwidoczniono w załączonym wykazie, zestawionym na podstawie wykazów Rad szkolnych okręgowych, tudzież z powodu podwyższenia ich płac w niektórych miejscowościach wskutek spisu ludności z r. 1890, wreszcie z powodu podwyższenia płac nauczycielom młodszym z rocznych 200 zł. a względnie 240 zł. na 250 zł.

Rubryki IX, XIV, XV, XVI, XVIII, i XIX. Preliminowane w tych rubrykach wydatki odpowiadają wysokości kwot przyzwolonych przez Wysoki Sejm na rok 1891.

Rubryka X. poz. 13 i 14 Preliminuje się więcej o . . . . . , 23.344 zł. odpowiednio rzeczywistym wydatkom z roku 1890 ze względu na to, że jak świadczą wydatki z lat 1888, 1889 i 1890 potrzeba z roku na rok się wzmaga, a to z powodu coraz większej ilości szkół i liczniejszej frekwencyi.

Rubryka XI. poz. 15—24. Preliminuje się więcej o kwotę . . . . . 12.465 zł. która w latach poprzednich była preliminowaną w funduszu krajowym w pozycyach budżetu 54—62 a w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 24 listopada 1890 została przeniesioną do funduszu szkolnego krajowego, i o kwotę . . . . . 144 zł. z powodu przyznania 10% dodatku na pomieszkanie dla 4 nauczycielek szkoły klasztornej PP. Benedyktynek w Przemyślu w myśl art. 11 ustawy kraj. z dnia 1 stycznia 1889 Nr. 16, które w latach poprzednich były preliminowane w rubryce I działu 1.

Rubryka XIII. poz. 26. Preliminuje się jak na rok 1891.
Pozycya 27. tej samej rubryki. Preliminuje się więcej o . . . . . 5.479 zł. na naukę robót kobiecych ręcznych na podstawie załączonego wykazu *G.*

Rubryka XVII. poz. 32—34. Preliminowany w tej rubryce wydatek mniejszy od uchwalonego na rok 1891 kredytu o . . . . . 17.995 zł oparty jest na postanowieniu art. 13 ustawy krajowej z dnia 1 stycznia 1889 (Dz. ust. kraj. Nr. 16) według załączonego wykazu. *H.*

I w tej rubryce strąca c. k. Rada szkolna krajowa 5% od kwoty z imiennego obliczenia wypływającej ze względu na możliwą odmowę dodatków pięcioletnich, oraz na ustąpienie nauczycieli pobierających dodatki.

Rubryka XX. poz. 37—67. Preliminuje się mniej o . . . . . 1.045 zł. na podstawie faktycznego stanu asygnowanych dotąd stałych darów z łaski, a różnica między preliminarzem na rok 1892, a budżetem na rok 1891 pochodzi stąd, że jednej z percypientek wstrzymano dalszą wypłatę daru z łaski rocznych 105 zł z powodu śmierci, tudzież dlatego, że w budżecie na rok 1891 uwzględniono dary z łaski dla dwóch percypientek dodatkowo za rok 1890, jak niemniej jednorazowe zapomogi pod pozycyą 58 *a)* do poz. 58 *n)*, których to wydatków na rok 1892 nie uwzględniono.

Rubryka XXI. poz 68 i 69. Na potrzeby szkół ogólnej natury i na kursa wakacyjne nauki zręczności preliminuje się kwoty takie same, jak w roku 1891.

Pozycya 70 tejże rubryki. W celu wprowadzenia nauki zręczności (slöjdu) na tory normalne zwołała c. k. Rada szkolna krajowa ankietę, poruczając jej zadanie ułożenia szczegółowego planu nauki zręczności w publicznych szkołach ludowych.

Uchwalony przez tę ankietę plan szczegółowy, dzieli naukę zręczności na trzy lata, przepisując na każdy rok modele, które przerobione być mają w oznaczonym porządku, tudzież wskazując narzędzia w każdym roku do tego potrzebne.

Ten plan i wykaz narzędzi biorąc za podstawę, obdzieliła c. k. Rada szkolna krajowa potrzebnymi zasiłkami te szkoły ludowe, w których nauczyciele po odbyciu kursu wakacyjnego w latach ubiegłych w Sokalu lub w Krakowie, posiadają zupełną kwalifikacyę do wprowadzenia nauki slöjdu w szkole, jednak dla braku funduszów na potrzebne narzędzia i przybory, nauki tej dotąd nie udzielają.

W szkołach tych zatem z dniem 1-szym września b. r. będzie zaprowadzony pierwszy rok nauki zręczności, a potrzeba preliminowanej na rok 1892 dla tychże szkół kwoty na wprowadzanie od 1 września 1892 drugiego roku tej nauki uzasadnioną jest w dołączonym imiennym wykazie (*B*).

Od 1 września 1892 ma zamiar c. k. Rada szkolna krajowa wprowadzić pierwszy rok nauki slöjdu w szkołach załączonym wykazem *A*) objętych, w których nauczyciele odbyli kurs wakacyjny w Krakowie i Sokalu i potrzebną na ten cel kwotę wstawia do preliminarza.

Rubryka XXII. poz. 71. Preliminowano dotychczas w tej rubryce kwotę . . . 250 zł.
na dodatki do płac a to:
służbowego dla Antoniego Gettlicha w Krakowie . . . . . 200 zł.
i osobistego dla Jana Zlepki w Jasienowie górnym . . . . . 50 zł.
przenosi się do rubryki I. poz. 1

Natomiast zmienia się nazwę rubryki XXII na „Przebieżne wydatki“ a to z powodu, aby w budżecie zgodnie z zamknięciami rachunkowemi były uwidoczuione także należytości, dotyczące innych funduszów, wypłacane mylnie z funduszu szkolnego krajowego, które stanowią rokroczni znaczny wydatek.

W tym celu preliminuje się kwotę . . . . . 12.324 zł.
na podstawie przecięcia z ostatnich 3 lat, nadmieniając, że każdorazowe wydatki tej rubryki znajdują całkowite pokrycie w rubryce VII. poz. 24 dochodów, zatem dotyczące zwroty wypadałoby również preliminować.

Rubryka XXIII. poz. 72 Preliminuje się, jak na rok 1891.

Pozycya 73 tejże rubryki. Wysoki Sejm wezwał c. k. Radę szkolną krajową, aby do budżetu szkolnego na rok 1892 pod rubr. XXIII „pożyczki na budowę“ szkół wstawiła według potrzeby wyższą kwotę.

W celu wykonania tej uchwały zarządziła c. k. Rada szkolna krajowa przeprowadzenie formalnych rozpraw konkurencyjnych o budowy szkół w latach 1876 do 1886 zorganizowanych, które z powodu braku umieszczenia nie mogły dotąd wejść w życie.

Na podstawie rozpraw konkurencyjnych wydały Rady szkolne okręgowe orzeczenia i biorąc na uwagę stosunki materyalne gmin interesowanych przedstawiły wnioski co do zasiłków, jakie gminom koniecznie dać trzeba, aby budowę do skutku doprowadzić.

Te wnioski wzięła c. k. Rada szkolna krajowa za podstawę do użycia funduszu, jaki Wysoki Sejm przeznaczył w roku bieżącym na pożyczki i zapomogi na budowę szkół, a gdy zasiłki były wydatne, przeto c. k. Rada szkolna krajowa żywi niepłonną nadzieję, że z tą pomocą szkoły, które według orzeczeń organizacyjnych po rok 1884 w życie wejść miały, a dotychczas dla ubóstwa gminy w życie nie weszły, niebawem we własnych budynkach otwarte będą.

Na tej samej podstawie wstawia c. k. Rada szkolna krajowa do preliminarza na rok 1892 kwotę potrzebną do wprowadzenia w życie szkół, które według orzeczeń organizacyjnych po rok 1886 otwarte być miały.

C. k. Rada szkolna krajowa nie może na razie przemawiać za utworzeniem krajowego funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę szkół i to najpierw z powodów wyłuszczonych w tutejszej odezwie z dnia 30 kwietnia 1891 L. 5826, a powtóre dlatego, że dotychczasowy system obdzielania gmin małymi zasiłkami na budowę szkół dopiero w roku bieżącym porzucono, a więc brak doświadczeń jakich zasiłków koniecznie udzielać trzeba, aby budowę szkół doprowadzić do skutku tam, gdzie gminy o własnych siłach tej budowy przeprowadzić nie są wstanie.

Ogół rzeczywistych wydatków po potrąceniu zaliczek zwrotnych wynosi na rok 1892 . . . . . 1,267.444 zł. — ct.
zatem o kwotę . . . . . 122.504 „ — „
większy jest od kredytu przyzwolonego na rok 1891.

Chcąc atoli otrzymać rzeczywisty wzrost wydatków należy odciągnąć:

1) kwotę w poz. 15—24 przeniesioną w preliminarzu na rok 1892 z pozycyj 54 — 62 preliminarza funduszu krajowego . . . . . 12.465 zł.

2) kwotę w poz. 72 umieszczoną jako „wydatki przebieżne“ a pokrytą w zupełności odpowiednią pozycyą dochodów . . . . . 12.324 zł.

Po odciągnięciu tych kwot właściwy wzrost wydatków w porównaniu z r. 1891 wyniesie . . . . . 97.715 „

We Lwowie dnia 4 sierpnia 1891.

Badeni.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Wniosek Rady szkolnej kraj. Zwyczajne	Wniosek Rady szkolnej kraj. Nadzwyczajne	Wniosek Rady szkolnej kraj. Razem	Wniosek Wydziału krajowego
			Złote anstryackie			
		Wydatki.				
		DZIAŁ I.				
		Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych				
I.	1—3	Na pokrycie niedoboru z powodu płac nauczycieli i nauczycielek etatowych, tudzież z powodu remuneracyj dla katechetów na r. 1891/92 wedle preliminarzy Rad szkolnych okręgowych	503.567	—	503.567	503.567
II.	4	Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe . .	43.197	—	43.197	43.197
III.	5	Na przybory naukowe	18.525	—	18.525	18.525
IV.	6	Na konferencye okręgowe	19.774	—	19.774	19.774
V.	7	Na biblioteki okręgowe	4.125	—	4.125	4.125
VI.	8	Na rozmaite wydatki	11.696	—	11.696	11.696
VII.	9—10	Na utrzymanie szkół nowych	15.390	—	15.390	15.390
VIII.	11	Na płace i dodatki na pomieszk. dla nauczycieli i nauczycielek nadetatowych na rok 1891/92.	302.846	—	302.846	302.846
IX.	12	Zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych	—	20.000	20.000	20.000
		Suma działu I. .	919.120	20.000	939.120	939.120
		DZIAŁ II.				
		Wydatki własne krajowego fnnduszu szkolnego.				
X.	13—14	Substytucye	46.490	—	46.490	46.490
XI.	15—24	Zasiłki dla szkół utrzymywanych przez korporacye	—	16.384	16.384	16.084
XII.	25	Adjuta	—	—	—	—
XIII.	26—27	Remuneracye i zapomogi	39.800	—	39.800	39.800
XIV.	28	Remuneracye dla inspektorów okręgowych. .	2.000	—	2.000	2.000
XV.	29—30	Podatki i daniny	650	—	650	650
XVI.	31	Koszta podróży i dyety	1.000	—	1.000	1.000
XVII.	32—34	Dodatki pięcioletnie	195.227	—	195.227	195.227
XVIII.	35	Dodatek do funduszu emerytalnego . . .	12.800	—	12.800	12.800
XIX.	36	Emerytury	—	5.000	5.000	5.000
XX.	37—67	Dary z łaski	4.393	—	4.393	4.393
XXI.	68—70	Potrzeby szkół ogólnej natury	7.256	—	7.256	7.256
XXII.	71	Przebieżne wydatki	12.324	—	12.324	12.324
XXIII.	72—73	Zasiłki na budowę szkół	—	19.800	19.800	23.800
		Suma działu II. .	321.940	41.184	363.124	366.824
		Do tego: suma działu I. .	919.120	20.000	939.120	939.120
		Suma wydatków .	1,241.060	61.184	1,302.244	1,305.944

szkolny krajowy.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Porównanie sumaryczne.
		Ogólna suma wydatków, uchwalona na r. 1891. wynosi 1,174.940 zł.
		Na rok 1892. preliminuje się sumę . . . 1,305.944 „
		a zatem *więcej* o . . . . . 131.004 zł.
		mianowicie:
		w rubryce I. *więcej o* . . . 52.371 zł.
		„ II. „ „ . . . 1.925 „
375.701	451.196	„ III. „ „ . . . 1.842 „
39.206	41.272	„ IV. „ „ . . . 811 „
5.530	16 683	„ VII. *mniej* „ . 7.223 zł.
18.126	18.963	„ VIII. *więcej* „ . . . 36.948 „
3.976	4.125	„ X. „ „ . . . 23.344 „
10.982	11.696	„ XI. „ „ . . . 12.309 „
3.226	22.613	„ XIII. „ „ . . . 5.479 „
		„ XVII *mniej* „ . 17.995 „
209.119	265.898	„ XX. „ „ . 1.045 „
		„ XXI. *więcej* „ . . . 1.364 „
71.038	20.000	„ XXII. „ „ . . . 12.074 „
736 904	852.446	„ XXIII. „ „ . . . 8.800 „
		razem *więcej* o . . . . 157.267 zł.
		mniej „ . . 26.263 zł.
		ogółem *więcej*, jak wyżej o . . . . 131.004 zł.
		na podstawie wyjaśnień, podanych przy poszczególnych rubrykach.
46.490	23.146	
3.690	3.775	
—	—	
29.137	34.321	
2.000	2.000	
323	650	
938	1.000	
151.320	213.222	
12.800	12.800	
4.596	5.000	
4.062	5.438	
1.060	5.892	
20.546	250	
14.500	15.000	
291.462	322.494	
736.904	852.446	
1,028.366	1,174.940	

Liczba rubryk	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Wniosek Wydziału krajowego. Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem	
			Złote austryackie			
		Dochody.				
I.	1—12	Odsetki od kapitałów	14.117	—	14.117	
II.	13—17	Dochody z dóbr, realności i innych praw	171	—	171	
III.	18—20	Dodatki	530	—	530	
IV.	21	Zysk za sprzedaży książek szkolnych	2.835	—	2.835	
V.	22	Zapisy i darowizny	—	—	—	
VI.	23	Taksy od spadków	9.000	—	9.000	
VII.	24—28	Rozmaite wpływy	96.362	—	96.362	
VIII.	29	Dodatek z c. k. Skarbu państwa	54.943	—	54.943	
IX	30	Zwroty zaliczek, gminom na budynki szkolne udzielonych	15.000	—	15.000	
		Suma dochodów	192.958	—	192.958	192,958
		Z porównania ze sumą wydatków	1,241.060	61.184	1,302.244	1,305.944
		Okazuje się **niedobór** do pokrycia z funduszu krajowego	1,048.102	61.184	1,109.286	1,112.986

szkolny krajowy.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Porównanie sumaryczne.
13.493	14.098	**Ogólna suma dochodów,** uchwalona na rok 1891 wynosi 183.089 zł.
255	171	Na rok 1892 preliminuje się . . . . . 192.958 zł.
—	530	**a zatem** *więcej* o . . . . . 9.869 zł.
2.835	2.835	mianowicie:
—	—	**w rubryce** I. *więcej o* . . . 19 zł.
8.410	9.300	„ VI. *mniej* „ . 300 zł.
137.599	89.212	„ VII. *więcej* „ . . . 7.150 „
54.943	54.943	„ IX. „ „ . . . 3.000 „
		razem *więcej o* . . . . 10.169 zł.
15.827	12.000	*mniej* o . . 300 zł.
233.362	183.089	ogólem *więcej*, jak wyżej o . . . 9.869 zł.
		na podstawie wyjaśnień, zamieszczonych przy
1,028.366	1,174.940	poszczególnych rubrykach.
		W rezultacie porównując:
795.004	991.851	Wydatki *większe o* . . . . . 131.004 „
		Dochody *większe o* . . . . . 9.869 „
		wynik przedstawia się ogółem niekorzystniejszy
		od roku 1891 o kwotę . . . . . 121.135 zł.

Wydatki. Fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek Rady szkolnej kraj. Zwyczajne (Złote austryackie)	Wniosek Rady szkolnej kraj. Nadzwyczajne (Złote austryackie)	Wniosek Rady szkolnej kraj. Razem (Złote austryackie)	Wniosek Wydziału krajowego
		Wydatki.				
		Dział I.				
		Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych.				
I.	1	**Na pokrycie niedoboru z powodu płac i dodatków na pomieszkanie dla nauczycieli i nauczycielek etatowych, według preliminarzów Rad szkolnych okręgowych . . . . . .**	411.301	—	411.301	411.301
		Do przeniesienia .	411.301	—	411.301	411.301

krajowy. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
353.324	371.134	*Do poz. 1.* Według dołączonego alegatu A) c. k. Rada szkolna krajowa preliminuje wydatki dla Rad szkolnych okręgowych w ogólnej sumie 2,210.867 zł. 43 ct. dochody w ogólnej sumie . . . . . 1,221.240 „ 70 „ a z porównania obu tych cyfr okazuje się niedobór w kwocie . . . . . 989.626 zł. 73 ct. Z tej kwoty niedoboru, według alegatu B) przypada: *a*) na płace i dodatki na pomieszkanie dla nauczycieli i nauczycielek nadetatowych . . . . . 336.495 zł 66½ ct. *b*) na płace katechetów . . . 66.360 „ — „ *c*) „ remuneracye katechetów . . 32.480 „ — „ *d*) „ mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe . . . . . 43.196 „ 88 „ *e*) na konferencye okręgowe . . 19.774 „ 30 „ *f*) „ biblioteki okręgowe . . . 4.125 „ — „ *g*) „ rozmaite wydatki . . . 11.696 „ — „ *h*) „ przybory naukowe . . . 18.525 „ — „ 532.652 „ 84½ „ a zatem niedobór na płace etatowe wraz z dodatkiem na pomieszkanie nauczycieli etatowych, wynosi . . 456 973 zł. 88½ ct. (w czem mieści się także przeniesiony tutaj z rubr. XXII dodatek służbowy Antoniego Gettlicha 200 zł i dodatek osobisty Jana Zlepki 50 zł., patrz wyjaśnienia przy rubryce XXII, — a po strąceniu 10% tytułem interkalaryów od samych tylko płac z dodatkami na pomieszkanie (zatem bez wyżej wzmiankowanych dodatków w łącznej kwocie 250 zł.,) a więc jedynie od kwoty 456.723 zł. 88½ ct. jak w alegacie B), co czyni . . . . . 45 672 „ 38 „ pozostaje kwota . . . . . 411.301 zł. 50½ ct. potrzebna na pokrycie tej pozycyi preliminarza, którą też Wydział krajowy, zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej, preliminuje. Na rok 1892. preliminuje się więcej o 40.167 zł. 50½ ct. z powodu przyrostu 160 szkół nowych wprowadzonych w życie, tudzież z powodu podwyższenia płac nauczycieli w niektórych miejscowościach według wyniku spisu ludności z r. 1890 o kwotę 17.256 zł. wreszcie z powodu proponowanego podwyższenia płac młodszym nauczycielom szkół ludowych w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 24. Listopada 1890, z rocznych 200 zł., względnie 240 zł. na 250 zł.
353.324	371.134	

Wydatki. Fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek Rady szkolnej kraj. Zwyczajne	Wniosek Rady szkolnej kraj. Nadzwyczajne	Wniosek Rady szkolnej kraj. Razem	Wniosek Wydziału krajowego
			Złote austryackie			
I.		Z przeniesienia .	411.301	—	411.301	411.301
	2.	Na pokrycie niedoboru na płace stałych nauczycieli religii . . . . . 59.724 zł. i na remuneracye za udzielenie nauki religii . . . . . 32.480 „	92.204	—	92.204	92.204
	3	Na częściowe pokrycie płac nauczycieli szkół w Tyczynie, Jaśliskach, Brzozowie i Radymnie, odsetki od kapitału legowanego przez śp. biskupa Betańskiego, a wcielonego do majątku zarodowego krajowego funduszu szkolnego po 15 zł. 60 ct.	62	—	62	62
		Suma rubryki I. . .	503.567	—	503.567	503.567
II.	4	**Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe . .**	43.197	—	43.197	43.197
III.	5	**Na przybory naukowe . . . . . .**	18.525	—	18.525	18,525
IV.	6	**Na konferencye okręgowe . . . . .**	19.774	—	19.774	19.774
V.	7	**Na biblioteki okręgowe . . . . . .**	4.125	—	4.125	4.125
VI.	8	**Na rozmaite wydatki . . . . . .**	11.696	—	11.696	11.696

krajowy. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
353.324	371.134	
22.315	80.000	*Do poz. 2.* Według alegatu B) potrzebna suma na pokrycie niedoboru na płace stałych nauczycieli religii wynosi . . . . . 66.360 zł. a po strąceniu 10% tytułem interkalaryów . . . . . 6.636 „ wynosi właściwie . . . . . 59.724 zł. Do tego cała potrzebna kwota na remuneracye katechetów (jak alegat B): 32.480 „ ogółem potrzeby tej pozycyi preliminarza wynoszą . . . 92.204 zł. które preliminuje się zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej W preliminowanej kwocie mieści się suma 8.200 zł. (poz 1. alegatu B) dla Rady szkolnej okręgowej miejskiej w Krakowie, asygnowanie których wszakże zależeć będzie od rzeczywistego niedoboru, jakiby się okazał z zamknięcia rachunku za rok 1892. (Art. 19. ust. 2. ustawy kraj. Nr. 250 z r. 1873. względnie nowela z dn. 2. Lutego 1885. dz. u. kr. Nr. 29).
62	62	*Do poz. 3.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
375.701	451.196	
39.206	41.272	*Do rubr. II.* Preliminuje się na podstawie alegatu A) kolumna IV. wydatk. zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej więcej o 1.925 zł. od budżetu na rok 1891. z powodu przyrostu 160. szkół nowych wprowadzonych w życie, większej ilości pojedyńczych klas, jakoteż z powodu, że dochody własne żadnego powiatu nie wystarczają nawet na częściowe pokrycie tych wydatków. Dla miejskiej Rady szkolnej okręgowej w Krakowie preliminowano w tej kwocie 435 zł. z zastrzeżeniem, jak przy rubr. I. poz. 2.
5.530	16.683	*Do rubr. III.* Preliminuje się więcej niż na rok 1891. o 1.842 zł. z powodu potrzeby zakupienia: *a*) 633 liczydeł po 4 zł. 20 ct. . . . za kwotę 2.658 zł. 60 ct. *b*) 743 modeli miar i wag po 5 zł. . . „ „ 3.715 „ — „ *c*) 1.030 obrazów do nauki poglądu po 5 zł. . „ „ 5.150 „ „ *d*) 564 map Galicyi po 6 zł. 70 ct. . . „ „ 3.778 „ 80 „ *e*) 481 map Monarchii austr. po 6 zł. 70 ct. . „ „ 3.222 „ 70 „ Ogólny wydatek . 18.525 zł. 10 ct.
18.126	18.963	*Do rubr. IV.* Według alegatu A) ilość wszystkich szkół wynosi 3.777 a po wyłączeniu szkół miejskich we Lwowie i Krakowie w ilości 39. pozostaje 3.738 szkół dla każdej po 5 zł. 30 ct. czyni sumę . . . 19 811 zł. 40 ct. Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej, preliminuje tylko kwotę . . . . . 19.774 „ — „
3.976	4.125	*Do rubr. V.* Preliminuje się jak na rok 1891. — W preliminowanej kwocie mieści się 55 zł. dla miasta Krakowa z zastrzeżeniem, jak przy rubr. I. poz. 2.
10.982	11.696	*Do rubr. VI.* Preliminuje się jak na rok 1891, mianowicie: *a*) na pokrycie kosztów prowadzenia rachunków funduszów szkolnych okręgowych . . . . . 7.696 zł. *b*) na drobne wydatki Rad szkolnych okręgowych . . . 4.000 „ Razem . . 11.696 zł. W kwocie preliminowanej mieści się 54 zł. dla miasta Krakowa z zastrzeżeniem, jak przy rubr. I. poz. 2.

Wydatki. Fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek Rady szkolnej kraj. Zwyczajne	Wniosek Rady szkolnej kraj. Nadzwyczajne	Wniosek Rady szkolnej kraj. Razem	Wniosek Wydziału krajowego
			Złote austryackie			
VII.		**Na utrzymanie szkół nowych.**				
	9	Na utrzymanie 78 szkół nowych dnia 1 Września 1891 w życie wejść mających, a w preliminarzach okręgowych nieuwzględnionych . . .	12.890	—	12.890	12.890
	10	Na utrzymanie 50 szkół, które mają być zorganizowane i wejść w życie od dnia 1 Września 1892	2.500	—	2.500	2.500
		Suma rubryki VII. . .	15.390	—	15.390	15.390
VIII.	11	**Na płace i dodatki na pomieszkanie dla nauczycieli i nauczycielek nadetatowych na rok 1891|92**	302.846	—	302.846	302.846
IX.	12	**Zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych**	—	20.000	20.000	20.000
		Dział II.				
		Wydatki własne krajowego funduszu szkolnego.				
X.		**Substytucye.**				
	13	Na wynagrodzenie dla nauczycieli i nauczycielek za godziny nadobowiązkowe	39.718	—	39.718	39.718
	14	Na zastępstwo nauczycieli i nauczycielek niemogących udzielać nauki wskutek choroby lub innych przyczyn	6.772	—	6,772	6.772
		Suma rubryki X. . .	46.490	—	46.490	46.490

krajowy. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
	14.613	*Do rubr. VII.* Preliminuje się zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowaj na podstawie rzeczywistej potrzeby, uzasadnionej wykazem E. znajdującym się przy LW. 50.178|1891.
3.226	8.000	Preliminowana kwota jest mniejszą o 7.223 zł. od budżetu na rok 1891 z powodu, że liczba szkół nowych w roku 1892 zorganizować się mających, musi być na ten rok ograniczoną dla braku ukwalifikowanych kandydatów.
3.226	22.613	
209.119	265.898	*Do rubr. VIII.* Preliminuje się na podstawie obliczenia w alegacie B), opartego na wykazie F. znajdującym się przy LW. 50.178/1891.
		Preliminowana kwota większą jest od budżetu na rok 1891 o 36.948 zł. z powodu wzmagającej się frekwencyi i większej ilości szkół, tudzież z powodu podwyższenia płac w niektórych miejscowościach według wyniku spisu ludności z roku 1890. o kwotę 2.289 zł., wreszcie z powodu proponowanego podwyższenia płac młodszym nauczycielom z rocznych 200 zł., względnie 240 zł. na rocznych 250 zł.
		W preliminowanej sumie mieści się kwota 11.160 zł. 40 ct. dla miasta Krakowa z zastrzeżeniem, jak przy rubr. I. poz. 2.
71.038	20.000	*Do rubr. IX.* Preliminuje się jak na rok 1891.
39.718	18.587	*Do rubr. X.* Wydatki tej rubryki wynosiły w ostatnich trzech latach,
6.772	4.559	a mianowicie:
46.490	23.146	

	Wynagrodzenie za godziny nadobowiązkowe poz. 13.		Za zastępstwo chorych etc. nauczycieli poz. 14.		Razem	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
w roku 1888	17.677	25½	5.071	05½	22.748	31
„ „ 1889	24.666	65	5.885	82	30.552	47
„ „ 1890	39.718	89	6.771	78	46.490	67
Razem	82.062	79½	17.728	65½	99.791	45
przeciętnie	27.354	27	5.909	55	33.263	82

nieprelimiuje się jednak na podstawie przeciętnych wynikłości, lecz zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej na podstawie rzeczywistych wydatków z roku 1890. ze względu, że jak świadczą wyżej zestawione wydatki z lat: 1888, 1889 i 1890., potrzeby z roku na rok się wzmagają z powodu coraz większej ilości szkół i wzmagającej się frekwencyi.

Wydatki. Fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek Rady szkolnej kraj. Zwyczajne	Wniosek Rady szkolnej kraj. Nadzwyczajne	Wniosek Rady szkolnej kraj. Razem	Wniosek Wydziału krajowego
			Złote austryackie			
XI.		**Zasiłki dla szkół utrzymywanych przez korporacye.**				
	15	**Dla szkoły klasztornej PP. Benedyktynek obrz. orm. we Lwowie**	—	3.000	3.000	3.000
	16	**Dla szkoły klasztornej PP. Klarysek w Starym Sączu**	—	1.000	1.000	1.000
	17	**Dla szkoły klasztornej PP. Benedyktynek obrz. łać. w Przemyślu**	—	1.584	1.584	1.584
	17 a.	**Dla konwentu OO. Bazylianów w Ławrowie** . .	—	—		—
	18	**Dla szkoły żeńskiej PP. Bazylianek w Jaworowie** .	—	500	500	500
	19	**Dla szkoły żeńskiej w Krakowie**	—	2.500	2.500	2.500
	20	**Dla szkoły żeńskiej św. Tomasza w Krakowie.** .	—	500	500	500
	21	**Dla szkoły żeńskiej Augustynek w Krakowie** . .	—	500	500	500
	22	Dla szkoły żeńskiej w Stryju		500	500	500
	23	Dla szkoły żeńskiej w Jaśle	—	300	300	—
	24	Dla szkoły wyznaniowej izraelickiej w Brodach .		6.000	6.000	6.000
		Suma rubryki XI. . .	—	16.384	16.384	16.084
XII.		**Adjuta.**				
	25	**Dla kandydatów i kandydatek stanu nauczycielskiego**	—	—	—	—
XIII.		**Remuneracye i zapomogi.**				
	26	**Remuneracye zmienne i zapomogi dla nauczycieli** .	14.000	—	14.000	14.000
	27	**Remuneracye za naukę robót ręcznych** . . .	25.800	—	25.800	25.800
		Suma rubryki XIII. . .	39.800	—	39.800	39.800

krajowy. Wydatki.

Wynikłość w roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2.000	2.000	*Do poz. 15 i 16.* Preliminuje się dla szkoły PP. Benedyktynek orm. we Lwowie więcej o 1.000 zł. zaś dla szkoły PP. Klarysek w Starym Sączu więcej o 750 zł. od budżetu na r. 1891. z powodu przeniesienia tych kwot w myśl uchwały Sejmowej z dnia 26. Listopada 1890. do funduszu szkolnego krajowego z funduszu krajowego, gdzie dotychczas preliminowane były pod pozycyami budżetu 58 i 59.
250	250	
1.440	1.440	*Do poz. 17.* Preliminuje się więcej od budżetu na rok 1891. o 144 zł. z powodu przyznania 10% dodatku na pomieszkanie dla czterech nauczycielek szkoły PP. Benedyktynek łać. w Przemyślu w myśl art. 11. ustawy kraj. z dnia 1. Stycznia 1889. Nr. 16. dz. u, i r. kr., który to wydatek w latach poprzednich preliminowano w rubr. I.
—	85	*Do poz. 17 a.* Nic się nie preliminuje z powodu zwinięcia szkoły, utrzymywanej przez OO. Bazylianów w Ławrowie.
—	—	*Do poz. 18 do 22 i 24.* Preliminuje się więcej od budżetu na rok 1891:
—	—	dla szkoły PP. Bazylianek w Jaworowie o . . . . . 500 zł.
—	—	„ „ żeńskiej w Krakowie o . . . . . 2.500 „
		„ „ „ św. Tomasza w Krakowie o . . . . 500 „
—	—	„ „ „ Augustynek w Krakowie o . . . . 500 „
		„ „ „ w Stryju o . . . . . 500 „
		„ „ wyznaniowej izraelickiej w Brodach o . . . . 6.000 „
—	—	Razem więcej o . . 10.500 zł.
		od tego mniej . . . . . 85 „
		poz. 17 a) budżetu, — dla konwentu OO. Bazylianów w Ławrowie, przeto preliminuje się od budżetu na rok 1891, więcej o . . 10.415 zł.
—	—	z powodu przeniesienia powyższych subwencyj dla szkół, w myśl uchwały
—	—	Sejmowej z dnia 26. Listopada 1890. do funduszu szkolnego krajowego z fun
—	—	duszu krajowego, gdzie dotychczas preliminowane były pod pozycyami budżetu 54, 55, 56, 57, 60 i 62.
3 690	3.775	*Do poz. 23.* W myśl uchwały Sejmowej z dnia 22. Listopada 1890. dotychczasowa szkoła ludowa żeńska w Jaśle przeistoczoną być miała z początkiem roku szkolnego 1891/92. na szkołę wydziałową, a wszystkie w art XXIV. ustawy z dnia 2. Lutego 1885. (Nr. 29. dz. u. kr.) wymienione wydatki na powyższą szkołę ponosić ma gmina miasta Jasła z własnych funduszów. — W skutek tej uchwały Wydział krajowy nic nieprelimiuje. (Patrz LW. 53.169/90).
—	—	
13.780	14.000	*Do poz. 26.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
15.357	20.321	*Do poz. 27.* Preliminuje się więcej o 5.479 zł.. aniżeli na rok 1891. z powodu większej ilości szkół, w których zachodzi potrzeba remunerowania za naukę robót ręcznych, jak udowadnia alegat C).
29.137	34.321	

Wydatki. Fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek Rady szkol. kraj. Zwyczajne	Wniosek Rady szkol. kraj. Nadzwyczajne	Wniosek Rady szkol. kraj. Razem	Wniosek Wydziału krajowego
			Złote austryackie			
XIV.	28	**Remuneracye dla inspektorów okręgowych.**	3.000	—	2.000	2.000
XV.		**Podatki i daniny.**				
	29	Na podatki i ekwiwalenta z gruntów i realności szkolnych	500	—	500	500
	30	Na utrzymanie budynku szkolnego w Tarnowie, będącego w części własnością krajowego funduszu szkolnego	150	—	150	150
		Suma rubryki XV.	650	—	650	650
XVI.		**Koszta podróży i dyety.**				
	31	Na koszta podróży i dyety dla nauczycieli przeniesionych ze względów służbowych	1.000	—	1.000	1.000
XVII.		**Dodatki pięcioletnie.**				
	32	Dodatki dla nauczycieli do tego czasu już asygnowane	142.310	—	142.310	142.310
	33	Drugie, trzecie i czwarte dodatki w roku 1892 asygnować się mające	39.699	—	39.699	39.699
	34	Pierwsze dodatki w roku 1892 przypadające	13.218	—	13.218	13.218
		Suma rubryki XVII.	195.227	—	195.227	195.227
XVIII.		**Dodatek do funduszu emerytalnego.**				
	35	Dodatek stale systemizowany dla nauczycieli etatowych i na zaopatrzenie wdów i sierót po nauczycielach.	12.800	—	12.800	12.800
XIX.		**Emerytury.**				
	36	Na emerytury dla nauczycieli, którzy utracą posadę w skutek reorganizacyi szkół	—	5.000	5.000	5.000

krajowy. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2.000	2.000	*Do rubr. XIV.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
323	650	*Do rubr. XV.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
323	650	
938	1.000	*Do rubr. XVI.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
151.320	134.050 49.894 29.278	*Do rubr. XVII.* Preliminuje się zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej mniej o 17.995 zł, aniżeli na rok 1891. — według rzeczywistej potrzeby, udowodnionej szczegółowymi wykazami, znajdującymi się przy LW. 50.178/1891.
151.320	213.222	
12.800	12 800	*Do rubr. XVIII.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
4.596	5.000	*Do rubr. XIX.* Preliminuje się, jak na rok 1891.

Wydatki. Fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek Rady szkol. kraj. Zwyczajne	Wniosek Rady szkol. kraj. Nadzwyczajne	Wniosek Rady szkol. kraj. Razem	Wniosek Wydziału krajowego
			Złote austryackie			
XX.		**Dary z łaski**				
		a) *Stałe*				
	37	Klos Franciszka	35			
	38	Hołubowicz Petronela	63			
	39	Klesiewicz Julia	36			
	40	Dubiel Amalia	63			
	41	Prokopowicz Emilia	30			
	42	Mikiewicz Eleonora	20			
	43	Horakowska Marya	39			
	44	Praszałowicz Marya	40			
	45	Kołdrasińska Zofia	80			
	46	Januszewska Wiktorya	167			
	47	Elzner Karolina	80			
	48	Rogozińska Józefa	40			
	49	Seniów Agata	38			
	50	Nowomiejska Karolina	51			
	51	Oleksinowa Julia	80			
	52	Ferenciewiczowa Agata i 2 sieroty	125			
	53	Rogoszewski Jan	90			
	54	Jankowska Julia	100			
	55	Lang Magdalena	51			
	56	Witkowska Julia	51			
	57	Zaczkiewicz Helena	123			
	58	Czaporowska Tekla	51			
	59	Kamińska Tekla	39			
	60	Łepka Eulampia	51			
	61	Kruczkowski Leopold	30			
	62	Gromadka Jan	40			
	63	Martusiewicz Marya	80			
	64	Mliko Anna	60			
	65	Guzkiewicz Aniela	80			
	66	Strojkowa Julia	60			
		Razem	1.893	—	1.893	1.893
	67	b) *Jednorazowe*	2.500	—	2.500	2.500
		Suma rukryki XX.	4.393	—	4.393	4.393

krajowy. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Do rubr. XX. Preliminuje się zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej, mniej o 1.045 zł. niż na rok 1891. z powodu śmierci jednej z percypientek, która pobierała dar z łaski rocznie 105 zł. tudzież z powodu, że w budżecie na rok 1891. uwzględnione były dary z łaski (pod poz. 57 c. i 57 d.) dla dwóch percypientek dodatkowo na rok 1890., jak również jednorazowe zapomogi dla czternastu percypientów (pod poz. 58 a. do 58 n.) których to wydatków na rok 1892. wcale się nie preliminuje.
4.062	2 138 3.300	
4.062	5.438	

Wydatki. Fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek Rady szkol. kraj. Zwyczajne	Wniosek Rady szkol. kraj. Nadzwyczajne	Wniosek Rady szkol. kraj. Razem	Wniosek Wydziału krajowego
			Złote austryackie			
XXI.		**Potrzeby szkół ogólnej natury.**				
	68	Na potrzeby szkół według obecnego stanu . .	1.000	—	1.000	1.000
	69	Na kurs wakacyjny nauki zręczności (slöjd) dla nauczycieli szkół ludowych, a to:				
		a) w Sokalu . . . . . 800 zł.				
		b) w Krakowie . . . . . 800 „	1.600	—	1.600	1.600
	—	Na zakupno po jednym egzemplarzu książki dla nauki dopełniającej po 80 ct.	—	—	—	—
	70	Na zakupno narzędzi do nauki zręczności . .	4.656	—	4.656	4.656
		Suma rubryki XXI . .	7.256	—	7.256	7.256
		Przebieżne wydatki.				
XXII.		*a*) z powodu mylnych zarachowań c. k. Urzędów podatkowych	12.324	—	12.324	12.324
	71					
		b) rozmaite wydatki	—	—	—	—
		Suma rubryki XXII. . .	12.324	—	12.324	12.324
		Zasiłki na budowę szkół				
XXIII.		Zasiłki bezzwrotne	—	5.000	5.000	7.000
		Zaliczki zwrotne	—	14.800	14.800	16.800
	72	Suma rubryki XXIII. . .	—	19.800	19.800	23.800
	73					

krajowy. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
1.060	1.000	*Do poz. 68.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
—	1.600	*Do poz. 69.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
—	2.792	*Do poz. 70.* Preliminuje się zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej, więcej o 4.156 zł. niż na rok 1891. według rzeczywistej potrzeby, udowodnionej dołączonym alegatem F. (wykazy A. i B.) — Nadto dołącza się w myśl uchwały Sejmowej z dn a 24. Listopada 1890., odnoszące się do nauki „slöjdu„ alegata E. i G.
—	500	
1.060	5.892	
20.346	—	*Do poz. 71. a).* Preliminuje się na podstawie przecięcia z wynikłości ostatnich trzech lat, a mianowicie: mylne zarachowania c. k. urzędów popatkowych, wynosiły: w roku 1888 . 11.938 zł. 11½ ct. „ 1889 . 4.687 „ 51 „ „ 1890 . 20.346 „ 34 „ Razem . . 36.971 zł. 96½ ct. Przeciętnie . . 12.324 zł.
200	250	
20.546	250	
		Do poz. 71. b). Preliminowane dotychczas w tej rubryce dodatki do płac dla Antoniego Gettlicha w Krakowie 200 zł. i Jana Zlepki w Jasionowie górnym 50 zł. przeniesiono do rubryki I. poz. 1. (patrz wyjaśnienie tamże).
4.800	5.000	
9.700	10.000	
14.500	15.000	*Do rubr XXIII.* Wydział krajowy preliminuje *w poz. 72.* o 2.000 zł. i *w poz. 73.* o 2.000 zł. więcej, razem o 4.000 zł. więcej. niż Rada szkolna krajowa, a to z następującego powodu: Reskryptem Rady szkoln. kraj. z 17. Lutego 1876. L. 9.356 przyznany został gminie miasta Ropczyce zasiłek bezzwrotny w kwocie 2.000 zł. i zaliczka zwrotna 2.000 zł. z funduszu szkolnego krajowego na pokrycie kosztów budowy nowej szkoły w Ropczycach. Gmina niepodjęła jednak w terminie przepisanym powyższych kwot, skutkiem czego asygnacye, jako przedawnione zostały zwrócone, a zasiłek i zaliczka odpisane. Dopiero w Styczniu 1891. — gmina przyciśnięta naglącą potrzebą budowy nowej szkoły zwróciła się do Rady szkolnej krajowej z prośbą o wypłatę owych kwot, a Rada szkolna po zbadaniu sprawy odniosła się pod dniem 23. Września b. r. L. 17.280 do Wydziału krajowego z wnioskiem wyjednania na ten cel nadzwyczajnego kredytu w kwocie 4.000 zł. Wskutek tego Wydział krajowy wstawił powyższą kwotę dodatkowo do właściwej rubryki preliminarza wydatków funduszu szkolnego krajowego.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Wniosek Wydziału krajowego: Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote austryackie		
		Dochody.				
I.		**Odsetki od kapitałów.**				
	1	$4^1/_2$% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883., imiennej wartości	40.600 zł. — ct.	1.827		
	2	$4^1/_2$% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884 imiennej wartości.	71.100 „ — „	3.199		
	3	$4^1/_2$% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1888 imien. wartości	600 „ — „	27		
	4	6% od listów zastawnych Zakładu kredyt. ziemsk w Krakowie, imien wartości	10.000 „ — „	600		
	5	4% od listów zastawnych galic. Towarzystwa kred. ziemskiego, imien. wartości	600 „ — „	24		
	6	$4^1/_2$% od listów zastawnych galic. Towarzystwa kred. ziemskiego imien. wartości	83.800 „ — „	3.771		
	7	$4^1/_2$% od listów zastawnych Banku krajowego imiennej wartości	7.900 „ — „	356		
	8	4% od książeczki Banku krajowego na	141 „ 05 „	6	—	9.810
			214.741 zł. 05 ct.			
	9	$4^1/_2$% od kapitału 76.000 zł. pożyczonego funduszowi krajowemu		3.420	—	3.420
		Do przeniesienia		13.230	—	13.230

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Do rubr. I. poz. 1—5 i 7—8. Preliminuje się według rzeczywistego stanu efektów z początkiem listopada 1891, t. j. w czasie sporządzenia niniejszego preliminarza.
		Do pozycyi 6. Preliminuje się $4^1/_2$% od kapitału . 74.300 zł. 3.343 zł. 50 ct. tudzież $4^1/_2$% od efektów, które przez fundusz krajowy tytułem częściowej spłaty z roku 1891, zwrócone zostaną w imiennej wartości . . 9.500 „ 427 „ 50 „ Razem . 3.771 zł. — ct.
8.932	9.364	
4.263	3.847	*Do pozycyi 9.* Wypożyczony funduszowi krajowemu kapitał wynosił: w $4^1/_2$% listach zastawnych kredytowych ziemskich - . 94.700 zł. — ct. i w gotówce wyrównawczej . . . . . 33 „ 74 „ Razem . 94.733 zł. 74 ct. która to pożyczka na mocy uchwały Wydziału krajowego z dn. 2. Sierpnia 1889 do l. 14.760 zwróconą być ma w 10 ratach rocznych, począwszy od 31. Grudnia 1890, w takich samych papierach wartościowych, jakie wypożyczone zostały, wraz z $4^1/_2$% odsetkami. Na poczet tej pożyczki spłacono w roku 1890: efektami . . . . . 9.200 zł. — ct. i gotówkę wyrównawczą . . . . 33 „ 74 „ a w roku 1891 spłaci się efektami . . 9.500 „ — „ Razem . . . 18.733 zł. 74 ct. pozostaje reszta dłużnego kapitału . . . . . 76.000 zł. — ct. od której preliminuje się $4^1/_2$% w kwocie 3.420 zł.
13.195	13.211	

Dochody. Fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek Wydziału krajowego: Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia . .	13.230	—	13.230
I.	10	5% od kapitałów hipotekowanych w walucie wiedeńskiej: kapitał: odsetki:			
		a) u Bractwa św. Anny w Jarosławiu . . . . 75 złr — kr. 1 zł. 57½ ct.			
		b) na realności Nr. 35 w Mościskach . . . . . 7 „ 30 „ — „ 16 „			
		c) na realnościach Nr. 40, 48, 102, 202, w Mościskach . . 31 „ 15 „ — „ 67 „			
		d) na dobrach Stojanowice . 125 „ — „ 2 „ 62½ „			
		e) „ „ Gdów . . . 187 „ 30 „ 3 „ 94 „			
		f) u Bractwa szkapl. w Bochni. 50 „ — „ 1 „ 05 „			
		g) u Bractwa Niep. Pocz. N. P. M. w Łukawicy . . . 112 „ 30 „ 2 „ 36½ „			
		h) u Bractwa różańcowego w Brusniku . . . . . 250 „ — „ 5 „ 25 „			
		i) u Bractwa różańcowego Wola Lubecka . . . . 267 „ 30 „ 5 „ 62½ „			
		1.106 złr. 15 kr. 23 zł. 26 ct.	23		
	11	5% od kapitałów hipotekowanych w walucie polskiej: kapitał: odsetki:			
		a) na dobrach Branice . 5.000 złp. — gr. 62 zł. 52 ct.			
		b) „ „ Głęboka . 17.418 „ 05 „ 217 „ 73 „			
		c) „ „ Dojazdów . 28.712 „ 22 „ 358 „ 91 „			
		51.130 złp. 27 gr. 639 zł. 16 ct.	639		
	12	5% od kapitałów hipotekowanych na realnościach w Krakowie: kapitał: odsetki:			
		a) Nr. 99 I. 141 I. 2.815 złp. 22 gr. 35 zł. 20 ct.			
		b) „ 99 I. 141 I. 1.435 „ 18 „ 17 „ 94 „			
		c) „ 99 I. 141 I. 1.388 „ 27 „ 17 „ 36 „			
		d) „ 99 I. 203 II. 132 „ 10 „ 1 „ 68 „			
		e) „ 89 I. 224 II. 3.387 „ 15 „ 42 „ 34 „			
		f) „ 89 I. 224 II. 4.000 „ — „ 50 „ — „			
		g) „ 342 I. 521 IV. a. 949 „ 13 „ 11 „ 86½ „			
		h) „ 193 IV a. 327 VIII. 3.483 „ 04 „ 43 „ 54½ „			
		i) „ 193 IV. a. 327 VIII. 389 „ 10 „ 4 „ 86½ „			
		k) „ 171 I. 256 II. 421 „ 26 „ „ — —			
		18.403 złp. 25 gr. 224 zł. 79½ ct.	225	—	887
		Suma rubryki I. .	14.117	—	14.117

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
13.195	13.211	
		Do pozycyi 10—11. Preliminuje się, jak na rok 1891.
298	887	*Do pozycyi 12.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
13.493	14.098	

Dochody. Fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek Wydziału krajowego: Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
II.		**Dochody z dóbr, realności i innych praw.**			
	13	Czynsz z ogrodu w Dunajowie	1		
	14	„ „ w Krukienicach	2		
	15	„ „ w Bieczu	1		
	16	„ z wydzierżawionych gruntów w Zagórzu . . .	5		
	17	„ od gminy miasta Tarnowa, za wynajęcie budynku, będącego w części własnością krajowego funduszu szkolnego .	162		
		Suma rubryki II. . .	171	—	171
III.		**Dodatki.**			
	18	Od c. k. Skarbu salin zwrot $^1/_3$ części pensyj emerytalnych nauczycieli i nauczycielek szkoły głównej panieńskiej w Wieliczce	490		
	19	Od gminy Zaleszczyki dodatek na wydatki kancelaryjne, a to:			
		a) miasto Zaleszczyki . . . . . 12 zł. 23 ct.			
		b) „ Zaleszczyki stare . . . . . 1 „ 62 „			
		c) obszar dworski . . . . . — „ 15 „	14		
	20	Od tarnowskiej gminy żydowskiej, dodatek na utrzymanie IV. klasy przy szkole głównej	26		
		Suma rubryki III. . .	530	—	530
IV.	21	**Zysk ze sprzedaży książek szkolnych**	2.835	—	2.835
V.	22	**Zapisy i darowizny**	—	—	—
VI.	23	**Taksy od spadków**	9.000	—	9.000

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
255	171	*Do rubr. II.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
—	530	*Do rubr. III.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
2.835	2.835	*Do rubr. IV. i V.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
—	—	
8.410	9.300	*Do rubr. VI.* Dochód wynosił w roku 1888 . . . . . 9.604 zł. „ 1889 . . . . . 9.323 „ „ 1890 . . . . . 8.410 „ Razem . . 27.337 zł. przeciętnie . . 9.112 „ preliminuje się, ze względu na wynikłość z roku 1890 tylko 9.000 zł.

Dochody. Fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek Wydziału krajowego: Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
VII.		**Rozmaite wpływy.**			
	24	Zwroty zaliczek funduszom szkolnym okręgowym udzielonych .	40.000	—	40.000
	25	Zwroty mylnych zarachowań c. k. Urzędów podatkowych, tudzież zwroty korelatywne innych rubryk budżetowych . .	15.200	—	15.200
	26	Zwroty zaliczek m. Krakowa i Tarnopoła z lat dawniejszych .	1.150	—	1.150
	27	Różne nieprzewidziane	12	—	12
	28	Zwroty zaoszczędzeń w zasiłkach, danych funduszom szkolnym okręgowym, za czas od roku 1874 do końca roku 1890 .	40.000	—	40.000
		Suma rubryki III. . .	96.362	—	96.362

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
64.883	34.000	*Do poz. 24.* Zaliczki niespłacone przez fundusze szkolne okręgowe z końcem roku 1889 wynosiły kwotę . . . . 84.674 zł. 36½ ct. w roku 1890 udzielono nowych zaliczek w sumie . . 71.038 „ 36½ „ Razem . . 155.712 zł. 73 ct. z tego odpisano z należytości zaległej . . . . 500 „ — „ Pozostało . . 155.212 zł. 73 ct. na to uiszczono w roku 1890 . . . . . 64.883 „ 14½ „ Pozostała zaległość z końcem roku 1890 wynosi . . 90.329 zł. 58½ ct. Uwzględniając wynikłość z roku 1890, tudzież ze względu, że dochód tej pozycyi jest niejednostajny preliminuje się 40.000 zł.
20.706	14.000	*Do pozycyi 25.* Dochód wynosił w roku 1888 . . . . . 6.600 zł. „ 1889 . . . . . 18.124 „ „ 1890 . . . . . 20.706 „ Razem . . 45.430 zł. przeciętnie . . 15.143 „ preliminuje się w zaokrągleniu 15.200 zł.
1.249	1.200	*Do pozycyi 26.* Ze względu, że miasto Sanok, które się dotychczas w tej pozycyi także mieściło, zaliczkę swoją w roku 1890 zupełnie spłaciło, preliminuje się tylko 1.150 zł.
12	12	*Do pozycyi 27.* Preliminuje się, jak na rok 1891.
50.749	40.000	*Do pozycyi 28.* Fundusze szkolne okręgowe zalegały z końcem roku 1889 z tytułu nadebranych zasiłków z kwotą . . 222.108 zł. 82½ ct. w r. 1890 przybyła bieżąca należytość w kwocie . . 43.602 „ 97½ „ Razem . . 265.711 zł. 80 ct. z tej należytości odpisano w roku 1890 . . . . 5.907 „ 78 „ pozostało . . 259.804 zł. 02 ct. na to uiszczono w roku 1890 . . . . . 50.748 „ 90½ „ pozostało w zaległości z końcem roku 1890 . . 209.055 zł. 11½ ct. (według dołączonego alegatu *D.*) Ze względu, iż dochód tej pozycyi nie jest jednostajny, preliminuje się, jak na rok 1891 t. j. 40.000 zł.
137.599	89.212	

Dochody. Fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek Wydziału krajowego		
			Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
VIII.	29	**Dodatek z c. k. Skarbu Państwa**	54.943	—	54.943
IX.	30	**Zwroty zaliczek, gminom na budynki szkolne udzielonych**	15.000	—	15.000

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
54.943	54 943	*Do rubryki VIII.* Stały dodatek, jak corocznie.
15.827	12.000	*Do rubryki IX.* Według wykazu *H*, załączonego do niniejszego preliminarza, rozdane gminom od roku 1876 do końca roku 1890 zaliczki wynoszą . . . . . 284.698 zł. 26 ct. na to uiszczono w powyższym okresie czasu . . . 225.734 „ 28½ „ pozostała zaległość z końcem roku 1890 wynosi . . 58.963 zł. 97½ ct. z której to kwoty przypadają raty: *a*) do zwrotu w roku 1892 . . 8.887 zł. 55 ct. *b*) z lat dawniejszych po koniec r. 1890 7.028 „ — „ Razem . . 15.915 zł. 55 ct. Ze względu na wynikłość z roku 1890, która wynosiła 15.826 zł. 86 ct. preliminuje się 15.000 zł.

LW. 37.321/1891.

I. a) Alegat

do preliminarza funduszu krajowego na rok 1892.

Krajowy fundusz szkolny emerytalny.

PRELIMINARZ

na rok 1892.

Alegat do rubr. VII. poz. 52. wydatków funduszu krajowego.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Krajowy fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	SUMARYUSZ	Wniosek Rady szk. krajowej (zwyczajne złote austryackie)	Wniosek Wydziału krajow. (zwyczajne złote austryackie)
		Wydatki.		
I.	1	Emerytury czasowe	6.000	6.000
II.	2	„ dożywotnie	114 500	114.500
III.	3	Pensye dla wdów po nauczycielach	44.900	44.900
IV.	4	Dodatki na wychowanie sierót po nauczycielach	14.900	14.900
V.	5	Odprawy i kwartały pozgonne	7.357	7.357
VI.	6	Zwroty uiszczonych wkładek	1.059	1.059
VII.	7	Koszta zarządu	30	30
VIII.	8	Rozmaite wydatki	—	—
		Suma wydatków	188.746	188.746
		Dochody.		
I.	1—4	Odsetki od efektów	1.461	1.461
II.	5	Datek stały z krajowego funduszu szkolnego	12.800	12 800
III.	6	Zapisy i darowizny	—	—
IV.	7	Interkalarya od opróżnionych posad	11.142	10.979
V.	8	Stałe wkładki nauczycieli i nauczycielek	36.423	36.578
VI.	9	Wkładki dwuprocentowe za czas służby przedetatowej	8.408	8.416
VII.	10	Rozmai e przychody	—	—
VIII.	11	Dochód ze spieniężenia reszty efektów będących własnością funduszu obrotowego	—	—
		Suma dochodów	70.234	70.234
		Z porównania ze sumą wydatków	188.746	188.746
		okazuje się **niedobór** do pokrycia z funduszu krajowego	118 512	118.512

e m e r y t a l n y.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
4.394	4.513	
90.883	90.392	
37.720	38.175	
13.435	13.006	
6.711	6.715	
825	948	
25	23	
768	—	
154.761	153 772	
6.653	1.793	
12.800	12.800	
—	—	
12.360	9.710	
43.294	35.000	
8.787	7 774	
998	—	
60.565	7.550	
145.457	74.627	
—	153.772	
—	79.145	

Wydatki. Krajowy fundusz szkolny

Liczba		Poszczególnienie	Wniosek	
			Rady szk. krajowej	Wydziału krajow.
			zwyczajne	
rubryki	pozycyi		złote austryackie	
		Wydatki.		
I.	1	**Emerytury czasowe dla nauczycieli i nauczycielek** . .	6.000	6.000
II.	2	**Emerytury dożywotnie nauczycieli i nauczycielek** . .	114.500	114.500
III.	3	**Pensye dla wdów po nauczycielach**	44.900	44 900

e m e r y t a l n y — Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
4.394	4.513	*Do rubr. I.* Wydatek ten polega na postanowieniach art. 39 i 41 ustawy z dnia 1. Stycznia 1889 (Dz. ust. kraj. Nr. 16.) i na podstawie wykazu B. znajdującego się przy akcie do LW. 37.321/91., w którym wyszczególnione są wszystkie emerytury czasowe, asygnowane do dnia układania niniejszego preliminarza. Według tego wykazu wynosi kwota dotąd na tę rubrykę asygnowana 5.059 zł. ze względu jednak, że po przedłożeniu preliminarza przybywają emer. czasowe, i tak przybyło ponad prelim. kwotę w roku 1889 2.023 zł. „ 1890 504 „ „ 1891 546 „ razem . 3.073 zł. przeto po doliczeniu do wydatku wyżej podanego z trzyletniego przecięcia wynikającą sumę . . . . . 1.026 zł. okazuje się potrzebny kredyt w kwocie . . . . . 6.085 zł. który preliminuje się zgodnie z wnioskiem Rady szkol. kraj. w okrągłej kwocie . . . . . 6.000 zł.
90.883	90.392	*Do rubr II.* Wydatek ten polega na postanowieniach art. 39 i 41 wyżej powołanej ustawy i na podstawie wykazu C. znajdującego się przy LW. 37.321/91, w którym wyszczególnione są wszystkie emerytury dożywotnie, po dzień układania niniejszego preliminarza asygnowane. Według tego wykazu wynosi kwota dotychczas na tę rubrykę asygnowana . . . . . 103.111 zł. ze względu jednak, że po przedłożeniu preliminarza przybywają emerytury dożywotnie, i tak przybyło ponad preliminowaną kwotę w roku 1889 . . . . . 11.032 zł. „ „ 1890 . . . . . 10.497 „ „ „ 1891 . . . . . 12.720 „ razem 34.249 zł. przeciętnie . . . 11.416 „ ogółem . . . . 114.527 zł. przeto zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej preliminuje się w okrągłej sumie . . . . . 114.500 zł.
37.720	38.175	*Do rubr. III.* Preliminuje się na podstawie wykazu D. znajdującego się przy LW. 37.321/91, w którym wyszczególniono wszystkie pensye dla wdów po nauczycielach, asygnowane po dzień sporządzenia niniejszego preliminarza. Wedle tego wykazu asygnowano dotychczas . . . . . 41.000 zł.
		Do przeniesienia . 41.000 zł.

Wydatki. Krajowy fundusz szkolny

Liczba		Poszczególnienie	Wniosek	
			Rady szk. krajowej	Wydziału krajow.
rubryki	pozycyi		zwyczajne	
			złote austryackie	
IV.	4	**Dodatki na wychowanie sierót po nauczycielach . .**	14.900	14.900
V.	5	**Odprawy i kwartały pozgonne . . . . . .**	7.357	7 357

e m e r y t a l n y. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Z przeniesienia 41.000 zł.
		ze względu jednak, że po przedłożeniu preliminarza przybywają pensye dla wdów, i tak przybyło ponad preliminowaną kwotę:
		w roku 1889 2.932 zł.
		„ „ 1890 6.158 „
		„ „ 1891 2.833 „
		razem 11.923 zł.
		przeciętnie . . . . . 3.974 „
		ogółem . . . . . 44.981 zł.
		przeto zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej preliminuje się okrągłą sumę . . . . . 44.900 zł.
13.435	13.006	*Do rubr. IV.* W alegacie E. znajdującym się przy LW, 37.321/91 wyszczególniono wszystuie dodatki na wychowanie sierót po nauczycielach, po dzień sporządzenia niniejszego preliminarza asygnowane, które wynoszą sumę 13.893 zł.
		ze względu jednak, że po przedłożeniu preliminarza przybywają dodatki na wychowanie, i tak przybyło ponad preliminowaną kwotę:
		w roku 1889 1.163 zł.
		„ „ 1890 1.103 „
		„ „ 1891 887 „
		suma 3 153 zł.
		przeciętnie . . . . . 1.051 „
		razem . . . . . 14.944 zł.
		przeto preliminuje się zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej okrągłą sumę . . . . . 14.900 zł.
6.711	6.715	*Do rubr. V.* Preliminuje się na podstawie przeciętnych wynikłości z trzech lat ostatnich, jakoto:
		w roku 1888 wypłacono 9.132 zł. 87 ct.
		„ „ 1889 „ 6 226 „ 25 „
		„ „ 1890 „ 6.710 „ 83 „
		razem 22.069 zł. 95 ct.
		przeciętnie 7.357 zł.

Wydatki. Krajowy fundusz szkolny

Liczba		Poszczególnienie	Wniosek	
rubryki	pozycyi		Rady szk. krajowej	Wydziału krajow.
			Zwyczajne	
			Złote austryackie	
VI.	6	**Zwroty uiszczonych wkładek nauczycieli i nauczycielek** .	1.059	1.059
VII.	7	**Koszta zarządu**	30	30
VIII.	8	**Rozmaite wydatki**	—	—

e m e r y t a l n y. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
825	948	*Do rubr. VI.* Preliminuje się na podstawie przeciętnych wynikłości z trzech lat ostatnich, jakoto: w roku 1888 wypłacono 899 zł. 68½ ct. „ „ 1889 „ 1.453 „ 27 „ „ „ 1890 „ 825 „ 14 „ razem 3.178 zł. 09½ ct. przeciętnie 1.059 zł.
25	23	*Do rubr. VII.* Wydatek ten, który jest zwrotem kosztów etatowi Skarbu za druki przez c. k. urzędy podatkowe na cele krajowego funduszu szkolnego emerytalnego corocznie spotrzebowane, oblicza się na podstawie przecięcia wynikłości z trzech łat ostatnich, wynoszących w roku 1888 21 zł. 08 ct. „ „ 1889 22 „ 31 „ „ „ 1890 25 „ 25 „ razem 68 zł. 64 ct. przeciętnie 23 zł. jednakowoż z powodu znacznego pomnożenia c. k. urzędów podatkowych preliminuje się kwotę 30 zł.
132 636	—	*Do rubr VIII.* Nic się nie preliminuje z powodu, że wynikłości tej rubryki są przebieżne. Wynikłość 131 zł. 94 ct. jest zwrotem z interkalaryów, a wynikłość w kwocie 635 zł. 75 ct. jest zwrotem z rozmaitych wydatków.

Dochody. Krajowy fundusz szkolny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek Rady szk. krajowej (zwyczajne złote austryackie)	Wniosek Wydziału krajow. (zwyczajne złote austryackie)
		Dochody.		
I.		**Odsetki od efektów.**		
		a) Odsetki od efektów, będących własnością majątku zakładowego		
	1	Od $4^1/_2$% listów zastawnych gal. Towarz. kredyt. ziemskiego imiennej wartości . . . . 32.300 zł. — ct.	1.453	1.453
	2	Od 4% od takichże listów imien. wart. . 200 „ — „	8	8
	3	Od 4% książeczki Kasy oszczęd. im. wart. 48 „ 28 „	—	—
		Suma . 32.548 zł. 28 ct.		
	4	*b*) odsetki od efektów, będących własnością lokowanego funduszu obrotowego	—	—
		Suma rubryki I. . .	1.461	1.461

e m e r y t a l n y. Dochody.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
	1.449 8	*Do prz. 1—3.* Według alegatu pod *a*) dołączonego, majątek zakładowy, ufundowany z zasobów państwowych, wynosił w chwili układania niniejszego preliminarza sumę 32.548 zł. 28 ct., a odsetki od tegoż kapitału w kwocie 1.461 zł. 50 ct. zapreliminowano w okrągłej sumie.
	336	*Do poz. 4.* W chwili układania niniejszego preliminarza, kapitał, będący własnością majątku obrotowego wynosi jeszcze w książeczkach gal. Kasy oszczędności 258 zł. 37 ct. jednakowoż nie preliminuje się odsetek od tej kwoty gdyż, takowe wraz z kapitałem użyte zostaną na pokrycie niedoboru roku 1891.
6.653	1.793	

Dochody. Krajowy fundusz szkolny

Liczba		Poszczególnienie	Wniosek	
			Rady szk. krajowej	Wydziału krajow.
			zwyczajne	
rubryki	pozycyi		złote austryackie	
II.	5	**Datek stały z krajowego funduszu szkolnego** . . .	12.800	12.800
III.	6	**Zapisy i darowizny**	—	—
IV.	7	**Interkalarya od opróżnionych posad.**	11.142	10.979
V.	8	**Stałe wkładki nauczycieli i nauczycielek**	36.423	36.578
VI.	9	**Wkładki dwuprocentowe za czas służby przedetatowej** .	8.408	8.416
VII.	10	**Rozmaite przychody**	—	—
VIII.	11	**Dochód ze spieniężenia reszty efektów, będących własnością funduszu obrotowego**	—	—

e m e r y t a l n y. Dochody.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
12.800	12.800	*Do rubr. II* Preliminuje się na podstawie art. 52. ust. b. ustawy kraj. z dnia 1. Stycznia 1889. (Nr. 16 Dz. ustaw i rozp. kraj.) jako stały datek, udzielany corocznie z krajowego funduszu szkolnego.
—	—	
12.360	9.710	*Do rubr. IV.* W roku 1888 wpłynęło . 11.819 zł. 72 ct. „ „ 1889 „ . 8.758 „ 21½ „ „ „ 1890 „ . 12.360 „ 16½ „ razem 32.938 zł. 10 ct. przeciętnie 10 979 zł. którą to kwotę preliminuje się.
43.294	35.000	*Do rubr. V.* W roku 1888 wpłynęło . 26.556 zł. 69 ct. „ „ 1889 „ . 39.883 „ 05 „ „ „ 1890 „ . 43.294 „ 47½ „ razem 109.734 „ 21½ ct. przeciętnie 36.578 zł.
8.787	7.774	*Do rubr. VI.* W roku 1888 wpłynęło . 7.014 zł. 88½ ct. „ „ 1889 „ . 9.446 „ 05½ „ „ „ 1890 „ . 8.787 „ 12½ „ razem . 25.248 zł. 07½ ct. przeciętnie 8.416 zł.
998	—	*Do rubr. VII.* Nic się nie preliminuje z powodu, że wynikłości tej rubryki są przebieżne.—W wynikłości z r. 1890 w kwocie 998 złr. 29 ct. zarachowane są: a) zwroty z emerytur 39 zł. 09 ct. — b) zwroty z dodatków na wychowanie sierót 53 zł. 04 ct. i c) rozmaite dochody 906 złr. 16 ct.
60.565	7.550	*Do rubr. VIII.* Nic się nie preliminuje, gdyż efekta będące własnością funduszu obrotowego w ciągu roku 1891 na bieżące potrzeby całkowicie użyte zostaną.

Alegat A. do preliminarza krajowego funduszu szkolnego emerytalnego na rok 1892.

Wykaz A.

wszystkich efektów wartościowych krajowego funduszu emerytalnego szkolnego do preliminarza na rok 1892 sporządzony przez c. k. Radę szkolną krajową.

Liczba porządkowa	Bliższe oznaczenie efektu	z dnia	Seryа	Liczba	Stopa %	Na kwotę pojedyńczo zł.	ct.	Na kwotę razem zł.	ct.	Odsetki pojedyńczo zł.	ct.	Odsetki razem zł.	ct.
I.	**Efekta majątku zakładowego**												
1	List zast. g. Tow. kred ziem.	1 stycz. 1890	I.	382	4½	10.000	—	—	—	450	—	—	—
2	dtto	1 lipca 1890	II.	2.017	4½	5.000	—	—	—	225	—	—	—
3	dtto	„	II.	3.362	4½	5.000	—	—	—	225	—	—	—
4	dtto	„	III.	7.805	4½	1.000	—	—	—	45	—	—	—
5	dtto	„	II.	3.360	4½	5.000	—	—	—	225	—	—	—
6	dtto	„	II.	3.361	4½	5.000	—	—	—	225	—	—	—
7	dtto	„	V.	7.849	4½	100	—	—	—	4	50	—	—
8	dtto	„	III.	15.264	4½	1.000	—	—	—	45		—	—
9	dtto	„	V.	15.583	4½	100	—	—	—	4	50	—	—
10	dtto	1 stycz. 1882	V.	154	4	100	—	—	—	4	—	—	—
11	dtto	1 lipca 1890	V.	15.584	4½	100	—	—	—	4	50	—	—
12	dtto	1 stycz. 1882	V.	155	4	100	—	32.500	—	4	—	1.461	50
13	Książeczka gal. Kasy oszczęd.	18 grud. 1890	—	33.944	4	48	28	48	28	—	—		—
II.	**Efekta majątku powstałego z nadwyżek dochodów, chwilowo w papierach wartościowych umieszczonych.**												
14	Książeczka gal. Kasy oszczęd.	13 lipca 1887	—	49.938	4	17	76	—	—	—	—	—	—
15	dtto	11 czerw. 1887	—	1.155	4	75	59	—	—	—	—	—	—
16	dtto	29 stycz. 1887	—	41.424	4	49	62	—	—	—	—	—	—
17	dtto	2 marca 1887	—	55.133	4	16	25	—	—	—	—	—	—
18	dtto	15 stycz. 1889	—	72.052	4	89	95	—	—	—	—	—	—
19	dtto	18 grud. 1890	—	33.945	4	9	20	258	37	—	—	—	—
			Razem					32.806	65			1.461	50

SUMARYUSZ

szkół zreorganizowanych, tudzież dochodów i wydatków funduszów szkolnych okręgowych na rok 1892

zestawiony przez c. k. Radę szkolną krajową.

A) **Dochody**

Liczba porządkowa.	Nazwa okręgu szkolnego	Liczba i kategorya szkół ludowych: filialna	etatowa pospolita o nauczycielach 1	2	3	4	5 i 6	wydziałowa	Reczna kwota podatków stałych wraz z dodatkami rządowymi: opłacanych w całym powiecie zł.	ct.	opłacanych przez należące do zakresu szkół w powiecie zorganizowanych: gminy zł.	ct.	obszary dworskie zł.	ct.	I. Dochód z obligacyj i kapitałów szkolnych zł.	ct.	II. Dochód z gruntów i realności szkolnych zł.	ct.	III. Dochód w naturaliach z podaniem wartości tychże uiszczanych przez: a) gminy zł.	ct.	b) obszary dworskie zł.	ct.	c) inne strony zł.	ct.	IV. Dochód w gotówce na mocy dawniejszych zobowiązań uiszczany przez: a) gminy zł.	ct.	b) obszary dworskie zł.	ct.	c) inne strony zł.	ct.	V. Dochód w gotówce na mocy ustawy uiszczany przez: a) gminy zł.	ct.	b) obszary dworskie zł.	ct.	VI. Dochód z darowizn, kar za niedopełnianie dzieci do szkoły i tym podobnych wpływów zł.	ct.	VII. Suma dochodów miejscowych zł.	ct.	VIII. Dochód z 5% dodatków do podatków w powiecie zł.	ct.	IX. Razem zł.	ct.
1	Miejska Kraków	—	—	—	6	9	—	1	50.405	02	—	—	—	—	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61.368	60	—	—	—	—	61.399	60	—	—	61.399	60
2	„ Lwów	—	—	1	—	13	8	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	195.088	—	—	—	—	—	195.100	—	—	—	195.100	—
3	Biała	5	20	6	4	4	2	—	177.213	48	147.113	04	20.861	85	508	19	86	71	34	50	60	40	—	—	18.156	16	48	30	—	—	5.864	12	1.020	41	—	—	25.779	79	5.316	40	31.096	19
4	Bochnia	12	25	5	2	2	2	—	114.905	07	90.386	84	24.502	12	184	74	151	38	34	50	57	75	—	—	9.736	23	236	50	4	26	8.304	88	626	22	—	—	19.334	46	4.345	15	23.661	71
5	Bohorodczany	9	10	1	—	1	—	—	48.156	77	28.845	28	5.933	77	—	—	42	66	18	—	87	67	—	—	2.370	—	253	99	—	—	2.038	47	132	69	—	—	4.943	48	1.444	70	6.388	18
6	Borszczów	32	34	2	1	1	—	—	168.034	49	105.020	75	60.779	91	1.210	35	76	35	350	76	48	68	—	—	6.783	58	228	90	45	35	3.565	13	1.613	22	—	—	13.822	32	5.041	03	18.863	35
7	Bóbrka	31	39	—	2	1	—	—	105.695	40	67.679	97	33.040	30	121	80	81	57	300	56	94	—	—	—	8.683	97	293	41	9	20	534	24	934	92	—	—	11.059	67	3.170	86	14.230	53
8	Brody	28	43	3	—	—	2	—	139.767	31	95.514	01	44.253	30	53	55	81	98	642	—	60	60	—	—	11.334	56	475	10	5	25	1.858	70	1.009	43	—	—	15.421	17	4.198	02	19.614	19
9	Brzesko	7	22	4	2	3	—	—	124.911	59	66.788	15	28.400	26	735	10	78	66	—	—	25	75	—	—	4.531	02	488	85	—	—	2.514	92	674	24	—	—	9.078	54	3.748	84	12.827	38
10	Brzeżany	32	28	3	1	—	2	—	114.905	75	103.266	53	34.896	32	86	10	20	09	141	19	4	96	—	—	9.356	16	47	89	—	—	3.511	96	988	35	—	—	14.156	61	4.347	17	18.503	78
11	Brzozów	14	31	2	—	2	—	—	72.828	35	53.591	49	19.206	84	176	—	29	37	90	—	27	—	—	—	5.911	73	115	60	—	—	1.165	82	494	58	—	—	8.013	19	2.184	85	10.198	04
12	Buczacz	21	26	2	1	2	—	—	163.869	49	96.866	93	39.776	49	352	80	60	83	221	44	301	78	—	—	6.437	70	525	06	2	—	2.931	22	837	94	—	—	11.730	77	4.916	08	16.646	85
13	Chrzanów	11	25	10	—	3	—	—	110.958	73	80.458	62	21.365	56	4	72	181	71	—	—	24	—	—	—	6.843	21	240	68	10	—	3.169	80	563	07	—	—	11.087	19	3.328	76	14.365	95
14	Cieszanów	11	28	2	1	2	—	—	91.357	13	68.911	24	22.444	89	576	15	93	05	118	—	—	—	—	—	5.347	97	—	—	13	—	2.351	43	673	39	—	—	9.152	99	2.770	68	11.893	67
15	Czortków	14	18	—	—	1	—	—	111.956	39	67.611	38	39.137	15	284	48	196	63	138	66	37	—	—	—	5.148	73	392	—	61	88	1 291	77	1 017	03	—	—	8.561	88	3.388	69	11.420	57
16	Dąbrowa	16	15	4	—	1	—	—	94.973	57	51.297	15	26.892	45	12	60	3	—	—	—	—	—	—	—	2.064	32	103	43	26	80	3.283	67	754	47	—	—	6.248	29	2.819	21	9.097	50
17	Dobromil	13	21	3	—	2	—	—	52.538	52	27.747	86	8.197	62	31	82	55	50	—	—	—	—	—	—	6.456	54	201	41	—	—	387	15	223	47	—	—	7.355	89	1.576	—	8.931	89
18	Dolina	11	17	3	—	1	—	—	80.000	—	47.785	35	11.850	19	211	05	43	92	—	—	—	—	167	41	6.933	58	308	16	—	—	783	67	254	87	—	—	8.792	66	2.400	—	11.192	66
19	Drohobycz	14	37	2	2	2	1	—	194.603	48	155.578	67	26.754	50	142	80	149	55	154	50	151	32	—	—	7.269	75	1.218	05	22	50	26.862	03	479	28	—	—	30.454	88	5.838	10	36.292	98
20	Gorlice	16	26	4	—	2	1	—	92.551	63	66.200	75	18.033	30	541	93	23	07	20	—	—	—	—	—	7.327	79	15	—	—	—	1.127	90	542	22	—	—	9.597	91	2.770	55	12.374	46
21	Gródek	14	26	—	—	3	—	—	75.891	30	62.069	92	23.756	24	25	20	100	53	85	50	—	—	—	—	10.488	76	98	51	—	—	1.257	16	686	73	—	—	12.742	30	2.270	74	15.019	13
22	Grybów	15	13	—	1	1	—	—	48.873	56	25.071	09	5.970	87	199	50	8	34	71	—	—	—	—	—	2.288	30	29	58	—	—	848	—	195	57	—	—	3.040	29	1.466	20	5.106	49
23	Horodenka	9	24	2	—	1	1	—	153.786	—	101.805	—	49.419	—	1.136	62	91	88	18	—	73	50	—	—	5.271	15	324	25	15	—	4.268	96	1.102	96	—	—	12.305	92	4.613	58	16.919	50
24	Husiatyn	4	33	5	—	1	—	—	143.989	41	85.840	04	56.685	77	453	16	101	50	2.347	02	69	—	—	—	7.658	34	249	03	—	—	772	98	1.416	31	75	—	13.042	34	4.819	68	17.862	02
25	Jarosław	12	50	7	2	1	1	—	187.009	96	134.988	33	52.020	7	647	52	337	79	96	25	60	61	13	20	7.946	82	4.9	60	6.190	07	1.855	79	—	—	17.153	15	5.610	27	22.763	42
26	Jasło	16	38	2	—	4	—	—	116.510	86	77.640	50	23.470	28	189	-	8	15	6	—	—	—	—	—	5.967	74	—	—	—	—	4.530	72	699	37	—	—	11.400	78	3.400	32	14.806	10
27	Jaworów	14	31	6	1	—	1	—	94.788	90	71.237	96	20.206	50	312	15	67	66	—	—	4	50	—	—	9.346	40	18	—	—	—	897	23	587	17	—	—	11.228	11	2.843	52	14.071	63
28	Kałusz	22	20	2	—	1	—	—	81.214	84	51.875	77	12.564	97	401	10	30	40	—	—	—	—	—	—	6.170	93	409	87	6	30	765	46	296	62	—	—	8.089	68	2.436	44	10.517	12
29	Kamionka strum.	31	46	2	—	2	1	—	151.760	—	84.150	62	38.901	16	148	40	89	05	538	37	104	43	5	—	14.552	03	167	50	5	25	685	55	1.075	30	—	—	17.422	88	4.552	80	21.975
30	Kolbuszowa	13	19	1	1	2	—	—	70.963	45	50.672	49	10.449	40	75	60	30	08	—	—	—	—	22	25	—	—	1.920	98	84	—	12	60	2.929	12	297	20	—	—	5.371	83	2.128	90
31	Kołomyja	7	30	1	—	2	—	1	297.532	58	149.092	50	25.715	24	52	50	65	20	134	80	51	—	—	—	10.214	34	204	68	2	—	2.750	82	783	59	—	—	14.248	93	6.225	97
32	Kossów	4	17	—	1	2	—	—	76.794	34	51.586	97	5.801	06	48	30	43	34	—	—	—	—	—	—	3.308	84	356	47	—	—	2.662	87	142	66	—	—	6.652	48	2.123	83
33	Kraków (zamicj.)	3	37	9	1	2	—	—	111.780	83	77.463	97	34.216	86	20	58	434	62	—	—	—	—	—	—	7.867	65	409	01	6	—	1.795	76	875	06	—	—	11.408	68	3.353	42
34	Krosno	11	25	1	—	4	—	—	103.337	34	63.285	88	26.395	10	869	37	45	61	48	51	—	—	—	—	3.754	50	—	—	—	—	4.285	33	699	54	—	—	9.705	86	3.100	12
35	Limanowa	15	14	1	—	1	—	—	52.436	63	29.415	57	6.298	72	167	89	34	01	—	—	—	—	4	20	1.462	58	26	—	42	—	1 742	08	181	22	—	—	3.659	99	1.573	11
36	Lisko	10	36	1	—	1	—	—	66.843	75	34.290	11	11.602	31	278	49	32	—	—	—	—	—	—	—	5.737	36	81	—	73	46	820	76	331	46	—	—	7.154	53	2.005	31
37	Lwów (zamicj.)	25	71	11	1	3	—	—	186.564	80	136.908	75	49.656	04	253	33	336	13	538	03	103	33	—	—	11.866	07	558	56	126	04	3.468	43	1.311	67	—	—	18.551	59	5.596	04
38	Łańcut	9	31	4	4	1	1	—	158.540	28	95.469	74	23.122	38	33	60	62	09	10	—	57	56	—	—	6.622	57	211	15	—	—	4 522	70	634	67	—	—	12.160	34	4.756	20
39	Mielec	8	31	5	—	2	—	—	97.849	22	54.231	55	25.222	58	15	22	173	37	139	65	—	—	—	—	9.600	77	290	57	5	—	538	55	691	06	—	—	11.454	19	2.985	48
40	Mościska	8	38	—	1	2	—	—	103.666	51	64.581	43	28.096	04	362	25	47	60	—	—	—	—	—	—	7.687	57	426	04	4	—	1 309	30	790	54	—	—	10.627	30	3.110	—
41	Myślenice	10	25	8	1	1	—	—	76.936	40	58.940	68	8.995	49	673	64	33	80	—	—	—	—	—	—	4.010	79	187	—	76	60	3.757	67	218	84	—	—	8.928	34	2.308	09
42	Nadwórna	15	16	2	—	1	—	—	59.321	15	43.875	97	14.524	27	43	42	64	11	37	17	—	—	—	—	4 694	38	420	98	305	25	532	12	358	45	—	—	6.455	88	1 779	63
43	Nisko	10	13	2	—	3	—	—	89.434	85	80.743	01	11.617	67	—	—	57	82	—	—	—	—	—	—	1.073	98	364	35	—	—	2.8 9	53	267	16	—	—	4.642	84	2.683	04
44	Nowy Sącz	17	38	4	—	1	2	—	145.913	08	110.021	97	17.505	88	227	06	101	80	55	80	61	01	—	—	5 847	92	127	75	10	—	6 755	53	494	92	—	—	13.681	85	4.377	39
	I. Latus	589	1.187	133	36	94	25	3	4.825.410	50	3.168.811	26	1.059.899	72	11.896	08	3.846	97	6 182	21	1 828	71	18	20	285.846	67	10.810	23	7.157	51	378.116	90	26.983	98	75	—	732.762	47	143.250	07

B) **Rozchody**

Liczba porządkowa.	Nazwa okręgu szkolnego	I. Płace nauczycieli: a) orzeczeniami organizacyjnemi ustanowione zł.	ct.	b) nadetatowych wraz z potrzebami szkolnemi dla klas równo rzędnych zł.	ct.	II. Płace katechetów zł.	ct.	III. Remuneracye dla katechetów zł.	ct.	IV. Mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe zł.	ct.	V. Konferencya okręgowa zł.	ct.	VI. Biblioteka okręgowa zł.	ct.	VII. Rozmaite wydatki zł.	ct.	VIII. Dodatek na pomieszkanie razem od I.—II. zł.	ct.	IX. Przybory naukowe zł.	ct.	X. W porównaniu dochodów z wydatkami okazuje się: Suma rozchodów zł.	ct.	niedobór mający być pokryty z kraj. fund. szkol. zł.	ct.	XI. XII. Nadwyżka przy funduszach miejscowych zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	Uwaga 10% dodatki etat.	kat.	nadetat.
1	Miejska Kraków	60.220	—	12.340	—	8.200	—	—	—	435	—	—	—	55	—	54	—	—	—	—	—	81.304	—	19.904	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	„ Lwów	170.980	—	—	—	16.300	—	200	—	1.880	—	30	—	57	—	3.460	—	—	—	2.200	—	195.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Biała	32.020	—	3.820	—	1.600	—	900	—	590	—	217	30	57	—	157	—	832	—	—	—	40.191	30	9.095	11	—	—	—	—	—	—	—	—	577	90	165
4	Bochnia	26.000	—	10.505	—	500	—	580	—	605	—	254	40	55	—	158	—	1.272	—	—	—	39.989	40	16.307	79	—	—	—	—	—	—	—	—	766	50	456
5	Bohorodczany	8.620	—	1.355	—	—	—	420	—	230	—	111	30	55	—	157	—	270	—	—	—	11.218	30	4.830	13	—	—	—	—	—	—	—	—	162	—	108
6	Borszczów	22.110	—	5.065	—	—	—	720	—	640	—	318	—	5	—	157	—	498	—	—	—	29.563	—	10.699	65	—	—	—	—	—	—	—	—	276	—	222
7	Bóbrka	24.040	—	6.535	—	—	—	600	—	765	—	386	90	55	—	158	—	576	—	—	—	34.175	90	18.945	37	—	—	—	—	—	—	—	—	279	—	297
8	Brody	30.533	—	3.480	—	1.200	—	240	—	881	—	493	80	55	—	158	—	969	—	—	—	37.868	80	18.254	61	—	—	—	—	—	—	—	—	607	120	242
9	Brzesko	17.710	—	5.140	—	—	—	860	—	490	—	201	40	55	—	157	—	435	—	—	—	24.988	40	12.161	02	—	—	—	—	—	—	—	—	331	—	104
10	Brzeżany	26.156	15	2.010	—	1.200	—	200	—	730	—	349	80	57	—	158	—	912	—	—	—	31.706	95	13.267	17	—	—	—	—	—	—	—	—	594	120	198
11	Brzozów	18.610	—	4.415	—	—	—	640	—	530	—	259	70	55	—	157	—	369	—	—	—	25.035	70	14.837	66	—	—	—	—	—	—	—	—	261	—	108
12	Buczacz	15.702	—	4.275	—	—	—	660	—	570	—	275	60	55	—	157	—	578	—	—	—	25.364	60	8.715	75	—	—	—	—	—	—	—	—	258	—	320
13	Chrzanów	24.550	—	8.660	—	1.000	—	480	—	605	50	265	—	57	—	157	—	590	—	—	—	36.362	50	21.096	54	—	—	—	—	—	—	—	—	340	50	206
14	Cieszanów	17.680	—	1.335	—	—	—	400	—	496	—	233	20	55	—	157	—	394	—	—	—	20.749	20	8.855	52	—	—	—	—	—	—	—	—	288	—	100
15	Czortków	11.254	50	2.965	—	—	—	360	—	370	—	174	90	55	—	157	—	351	—	—	—	15.687	40	3.766	83	—	—	—	—	—	—	—	—	135	—	216
16	Dąbrowa	12.940	—	2.100	—	—	—	320	—	395	—	149	80	55	—	157	—	325	—	—	—	16.482	80	7.385	30	—	—	—	—	—	—	—	—	169	—	156
17	Dobromil	14.370	—	1.905	—	100	—	80	—	425	—	206	70	55	—	157	—	514	—	—	—	18.612	70	9.680	81	—	—	—	—	—	—	—	—	262	90	162
18	Dolina	11.192	66	14.536	—	1.415	—	780	—	380	—	174	90	55	—	157	—	453	—	—	—	18.004	90	6.812	24	—	—	—	—	—	—	—	—	339	—	114
19	Drohobycz	11.254	50	2.965	—	—	—	360	—	370	—	174	90	55	—	157	—	351	—	—	—	15.687	40	3.766	83	—	—	—	—	—	—	—	—	135	—	216
20	Gorlice	12.374	46	20.420	—	3.885	—	960	—	320	—	534	08	259	70	55	—	157	—	658	—	27.338	78	14.964	32	—	—	—	—	—	—	—	—	462	90	106
21	Gródek	18.735	—	2.265	—	1.800	—	—	—	480	—	227	90	55	—	157	—	810	—	—	—	24.529	90	9.510	74	—	—	—	—	—	—	—	—	432	180	198
22	Grybów	10.720	—	2.080	—	—	—	320	—	325	—	102	—	55	—	157	—	280	—	—	—	14.105	—	8.998	51	—	—	—	—	—	—	—	—	207	—	79
23	Horodenka	16.919	50	15.930	—	5.730	—	—	—	1.080	—	417	—	196	10	55	—	157	—	606	—	24.171	10	7.251	60	—	—	—	—	—	—	—	—	318	—	288
24	Husiatyn	17.362	02	17.769	90	6.155	—	1.500	—	—	—	470	—	237	90	55	—	157	—	574	—	26.998	80	9.546	77	—	—	—	—	—	—	—	—	220	150	204
25	Jarosław	22.763	42	33.573	34	5.895	—	1.800	—	—	—	835	—	380	10	57	—	157	—	1.340	—	44.042	24	21.278	82	—	—	—	—	—	—	—	—	755	180	405
26	Jasło	14.806	10	27.140	—	4.680	—	1.200	—	360	—	695	—	518	—	55	—	157	—	1.123	—	35.728	—	20.831	90	—	—	—	—	—	—	—	—	819	120	184
27	Jaworów	14.071	63	23.250	—	2.437	—	1.000	—	200	—	575	—	270	30	55	—	158	—	599	—	25.542	30	11.470	07	—	—	—	—	—	—	—	—	360	100	139
28	Kałusz	10.517	12	15.872	—	1.730	—	—	—	420	—	485	—	245	80	55	—	157	—	207	—	19.250	80	8.742	68	—	—	—	—	—	—	—	—	177	—	120
29	Kamionka strum.	21.475	68	29.560	—	6.325	—	—	—	1.300	—	890	—	434	60	55	—	158	—	897	—	30.619	60	17.643	92	—	—	—	—	—	—	—	—	501	—	396
30	Kolbuszowa	2.128	90	4.710	—	900	—	400	—	405	—	190	80	55	—	157	—	531	—	—	—	22.338	80	14.838	07	—	—	—	—	—	—	—	—	279	90	162
31	Kołomyja	20.474	90	23.030	—	8.590	—	2.100	—	—	—	490	—	21	—	55	—	158	—	1.603	—	36.208	—	15.733	10	—	—	—	—	—	—	—	—	747	210	646
32	Kossów	8.776	31	12.721	32	3.890	—	1.000	—	640	—	208	50	132	50	55	—	157	—	729	—	19.623	32	10.847	01	—	—	—	—	—	—	—	—	347	100	282
33	Kraków (zamicj.)	8.776	31	12.721	32	3.890	—	1.000	—	640	—	208	50	132	50	55	—	157	—	729	—	19.623	32	10.847	01	—	—	—	—	—	—	—	—	347	100	282
34	Krosno	14.762	10	28.850	—	5.430	—	—	—	180	—	613	—	275	60	55	—	158	—	—	—	30.561	60	15.799	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Limanowa	12.805	98	18.080	—	3.710	—	350	—	1.080	—	475	—	217	80	55	—	157	—	581	—	24.755	80	11.949	82	—	—	—	—	—	—	—	—	376	45	160
36	Lisko	5.233	10	10.200	—	3.060	—	—	—	320	—	330	—	198	50	55	—	157	—	170	—	14.500	50	9.267	40	—	—	—	—	—	—	—	—	95	—	75
37	Lwów (zamicj.)	24.148	53	41.88	—	12.915	—	—	—	1.240	—	1.240	—	588	30	55	—	158	—	533	—	58.609	30	34.460	77	—	—	—	—	—	—	—	—	277	—	256
38	Łańcut	16.916	54	23.920	—	1.650	—	—	—	780	—	601	—	265	—	55	—	157	—	756	—	28.184	—	11.267	46	—	—	—	—	—	—	—	—	594	—	162
39	Mielec	14.389	67	18.418	15	2.415	—	450	—	500	—	515	—	243	80	55	—	157	—	484	—	23.237	95	8.348	28	—	—	—	—	—	—	—	—	277	45	162
40	Mościska	13.737	30	17.567	42	3.945	—	—	—	860	—	535	—	254	40	55	—	157	—	446	—	23.819	82	10.082	52	—	—	—	—	—	—	—	—	234	—	212
41	Myślenice	11.236	43	18.490	—	4 120	—	—	—	340	—	515	—	238	50	55	—	158	—	273	—	24 189	50	12.953	07	—	—	—	—	—	—	—	—	219	—	54
42	Nadwórna	8.235	51	13.020	—	2.260	—	1.000	—	60	—	375	—	180	20	55	—	157	—	434	—	17.541	20	9.305	60	—	—	—	—	—	—	—	—	187	100	147
43	Nisko	7 325	88	12.610	—	4.455	—	—	—	400	—	350	—	148	40	55	—	157	—	279	—	18 434	40	11.108	52	—	—	—	—	—	—	—	—	171	—	108
44	Nowy Sącz	18 059	24	27.750	—	6.570	—	600	—	330	—	705	20	528	60	55	—	158	—	1.372	—	37.918	80	19 859	56	—	—	—	—	—	—	—	—	815	60	497
	I. Latus	876.012	54	1,082.922	78	197.150	—	47.700	—	20.580	—	25.330	28	10.725	60	2.415	—	10.120	—	26.379	—	2.200	—	1,425.492	66	549.480	11	—	—	—	—	—	—	15.337	2.185	8.857

26.379

A) Dochody — B) Rozchody

Lic. porz.	Nazwa okręgu szkolnego	Liczba i kategorya szkół ludowych: filialna	etatowa pospolita o nauczycielach 1	2	3	4	5 i wyżej	wydziałowa	Roczna kwota podatków stałych wraz z dodatkami rządowymi: opłacanych w całym powiecie zł.	ct.	opłacanych przez należące do zakresu szkół w powiecie zorganizowanych: gminy zł.	ct.	obszary dworskie zł.	ct.	I. Dochód z obligacyj i kapitałów szkolnych zł.	ct.	II. Dochód z gruntów i realności szkolnych zł.	ct.	III. Dochód w naturaliach z podaniem wartości tychże uiszczanych przez: a) gminy zł.	ct.	b) obszary dworskie zł.	ct.	c) inne strony zł.	ct.	IV. Dochód w gotówce na mocy dawniejszych zobowiązań uiszczany przez: a) gminy zł.	ct.	b) obszary dworskie zł.	ct.	c) inne strony zł.	ct.	V. Dochód w gotówce na mocy ustawy uiszczany przez: a) gminy zł.	ct.	b) obszary dworskie zł.	ct.	VI. Dochód z darowizn, kar za nieposyłanie dzieci do szkoły i tym podobnych wpływów zł.	ct.	VII. Suma dochodów miejscowych zł.	ct.	VIII. Dochód z 3% dodatków do podatków w powiecie zł.	ct.	IX. Razem zł.	ct.
45	Nowy Targ	36	16	4	1	2	1	—	75.222	87	65.367	04	7.889	56	159	69	1	96	8	—	38	40	—	—	2.235	52	96	39	68	31	4.205	41	302	60	—	—	7.116	28	2.256	69	9.372	97
46	Podhajce	4	24	2	1	1	—	—	134.228	89	59.361	—	36.415	—	—	—	99	66	307	75	49	—	—	—	4.894	27	181	27	57	75	2.001	63	816	63	—	—	8.407	96	4.026	86	12.434	82
47	Pilzno	8	16	2	—	2	—	—	58.267	36	38.199	71	17.269	37	25	72	288	57	—	—	—	—	—	—	3.364	80	163	63	260	—	1.236	27	508	56	—	—	5.847	55	1.748	02	7.595	57
48	Przemyśl	22	47	2	1	1	2	—	231.660	43	183.945	78	44.874	15	664	57	67	31	—	—	44	—	—	—	14.371	—	370	25	2	10	3.001	—	1.291	71	—	—	19.811	94	6.949	81	26.761	75
49	Przemyślany	26	26	1	—	1	—	—	91.041	80	59.508	67	23.768	65	75	60	82	96	208	30	—	—	—	—	8.391	64	306	36	—	—	574	46	659	09	—	—	10.388	41	2.749	24	13.137	65
50	Rawa	10	20	5	—	1	—	—	112.522	11	62.471	01	20.134	90	740	77	94	95	633	90	—	—	—	—	8.133	43	71	—	—	—	3.081	31	547	72	—	—	8.303	08	3.375	66	11.678	74
51	Rohatyn	37	37	8	—	—	2	—	125.307	14	85.732	41	39.501	54	383	24	61	21	213	25	36	—	—	—	10.624	74	134	—	134	10	1.559	78	1.144	02	—	—	14.290	34	3.759	21	18.049	55
52	Ropczyce	14	24	1	1	2	—	—	103.181	37	68.382	53	28.132	90	51	07	76	32	30	—	45	75	—	—	4.328	15	142	08	500	—	3.331	59	778	13	—	—	9.283	09	3.095	44	12.378	53
53	Rudki	23	17	2	—	2	—	—	86.425	12	48.817	31	21.706	03	85	34	38	23	—	—	—	—	—	—	6.287	97	413	64	610	96	609	88	—	—	—	—	8.046	02	2.592	75	10.638	77
54	Rzeszów	9	41	2	4	2	—	1	196.911	58	125.335	25	28.202	67	145	41	27	—	83	—	119	50	—	—	4.300	46	200	38	—	—	8.760	27	727	40	—	—	14.363	42	5 907	34	20.270	76
55	Sambor	29	39	5	—	2	1	—	141.044	04	114.945	50	26.008	55	583	27	134	11	177	95	8	—	—	—	13.459	32	613	52	13	10	2.237	66	614	30	—	—	17.841	23	4.231	32	22.072	55
56	Sanok	46	32	3	2	1	1	—	111.916	—	83.459	72	22.694	50	37	10	42	05	16	—	—	—	—	—	8.949	52	228	50	75	25	2.624	46	737	16	—	—	12.710	04	3.357	48	16.067	52
57	Skałat	6	28	7	1	1	—	—	143.088	—	90.840	—	42.799	10	6	30	—	—	3.040	05	107	40	—	—	5 411	54	88	—	2	10	2.939	07	1.123	12	—	—	12.717	58	4.292	64	17.010	22
58	Sokal	28	49	5	1	1	—	2	156.333	47	110.043	78	46.289	69	911	55	67	57	1.038	03	20	—	—	—	16 162	92	595	74	55	—	1 216	46	1.123	60	—	—	22.000	87	4.690	—	26.690	87
59	Stanisławów	26	24	1	1	4	—	1	178.150	97	129.782	55	10.052	52	58	80	25	30	115	50	27	—	1	—	8.896	18	318	41	72	80	14.444	48	470	65	—	—	24.400	12	5.344	52	29.744	64
60	Stare miasto	26	13	2	—	1	—	—	44.324	84	35.850	41	8.474	43	98	23	14	17	47	40	—	—	—	—	5.117	48	272	33	—	—	272	72	203	39	—	—	6.025	72	1.329	75	7.355	47
61	Stryj	20	51	1	1	1	1	—	143.840	89	107.268	50	27.409	03	111	30	158	96	—	—	—	—	—	—	7.016	43	222	50	18	20	16.236	67	734	11	—	—	24 498	14	4.315	23	28.813	37
62	Sniatyn	8	22	3	—	1	1	—	112.363	30	87.110	49	18.173	—	509	51	96	99	367	—	12	—	—	—	7.964	09	15	—	7	—	2.791	58	513	99	—	—	12.277	16	3.370	90	15.648	06
63	Tarnobrzeg	5	22	4	1	1	—	—	85.549	05	43.872	70	26.266	30	—	—	53	57	—	—	—	—	—	—	5.103	05	129	87	10	—	1.005	42	704	20	—	—	7.006	11	2.566	47	9.571	58
64	Tarnopol	15	47	8	—	—	1	1	215.612	63	198.345	49	58.753	72	4	72	27	27	2.096	02	14	20	3	50	13.419	92	196	75	74	15	14.593	82	1.483	51	—	—	31.913	86	6.468	38	38.382	24
65	Tarnów	5	32	3	1	3	1	1	180.487	21	142.501	93	29.871	88	175	19	51	34	—	—	—	—	—	—	14.181	66	191	—	5	25	2.816	34	855	34	—	—	18.276	12	5.414	62	23.690	74
66	Tłumacz	10	28	1	—	1	—	—	83.520	90	62.386	10	21.135	77	167	73	59	32	18	—	18	—	—	—	3.966	97	245	59	32	50	2.680	54	534	85	—	—	7.723	50	2.505	63	10.229	13
67	Trembowla	10	22	6	—	1	—	—	109.114	99	74.457	95	34.657	03	98	70	68	—	1.963	94	206	—	—	—	8.119	36	142	40	15	25	822	15	736	08	—	—	12.171	88	3.273	45	15.445	33
68	Turka	10	13	—	—	1	—	—	50.533	14	28.816	14	5.019	91	33	60	8	78	148	75	31	88	—	—	2.334	85	269	65	—	—	649	14	117	69	—	—	3.584	84	1.516	—	5 100	84
69	Wadowice	10	29	5	1	3	1	—	89.401	12	79.960	48	17.537	03	437	96	43	40	—	—	10	—	—	—	7.251	63	72	50	—	—	2.832	67	504	71	—	—	11.152	87	2.682	03	13.834	90
70	Wieliczka	24	18	2	4	1	4	—	142 879	92	108 174	94	19.079	20	520	25	284	08	—	—	—	—	—	—	11.169	49	21	—	10	—	3.853	04	557	49	—	—	16.415	35	4.286	40	20.701	75
71	Zaleszczyki	13	32	1	1	1	—	—	116.614	46	72.463	45	43.429	86	184	80	19	12	243	45	46	48	32	—	6.445	34	228	50	12	—	1.485	81	1.109	94	—	—	9.807	44	3.498	43	13.305	87
72	Zbaraż	6	20	4	1	1	—	—	94.527	05	59.939	81	25.624	19	—	—	—	—	2.261	99	12	32	—	—	3.975	66	30	—	47	50	1.548	67	730	12	—	—	8.596	26	2.835	81	11.432	07
73	Złoczów	49	58	10	3	—	2	—	182.545	31	132.250	18	50.295	13	726	36	163	90	1.408	69	238	40	—	—	20.086	72	380	—	38	10	1 232	42	1.295	33	—	—	25.564	92	5.476	36	31 041	28
74	Żółkiew	20	27	2	1	2	—	—	116.997	55	70.939	27	22.303	57	233	10	105	16	115	40	10	—	—	—	8.059	30	342	50	8	47	1 898	11	550	42	—	—	11.322	46	3.509	93	14.832	39
75	Zydaczów	18	44	2	—	3	—	—	87.342	59	54.049	91	33.292	68	50	40	88	17	22	—	—	—	—	—	11.379	03	56	—	57	13	712	08	1.027	10	—	—	13.385	92	2.620	28	16.006	20
76	Żywiec	3	16	5	1	1	1	—	106.461	40	52.974	16	19.880	62	211	45	—	—	—	—	—	—	—	—	3.086	85	214	99	—	—	2.938	91	1.385	98	—	—	7.838	18	3.193	84	11.032	02
	II. zniesienie	576	932	104	28	45	19	6	3.908. 17	11	2.707.454	09	883.722	58	7.491	73	2.349	40	15.554	37	1.088	83	36	50	253.459	30	6 848	75	2.187	02	110.193	82	23.877	94	—	—	423.087	66	117.240	49	540.328	15
	I. zniesienie	589	1.187	133	36	94	25	3	4.825.410	50	3.168.811	26	1.059.899	72	11.896	08	3.846	97	6.182	21	1.828	71	18	20	285.846	67	10.810	23	7.157	51	378.116	90	26.983	98	75	—	732.762	47	143.250	07	876.012	54
	Suma	1.165	2.119	237	64	139	44	9	8.733.427	62	5.876.265	35	1.943.622	31	19 387	81	6.196	37	21.736	58	2.917	54	54	70	539.305	97	17.658	98	9.344	53	488.310	72	50.861	92	75	—	1.155.850	14	260.490	56	1 416.340	70
				3.777																																				
	Do tego dodatek służbowy dla Antoniego Getticha nauczyciela szkoły wydziałowej w Krakowie . . . 200 zł. i dodatek osobisty dla Jana Zlepki nauczyciela szkoły ludowej w Jasionowie górnym . . . . . 50 zł.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Od tego Lwów miejska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	195.088	—	—	—	—	—	195.100	—	—	—	195.100	—
	Pozostaje suma								8.733.427	62	—	—	—	—	19.385	81	6.196	37	21.736	58	2.917	54	54	70	359.305	97	17.658	98	9.334	53	293.222	72	50 861	92	75	—	960.750	14	260.490	56	1 221.240	70
	Do tego na przybory naukowe dla 75 okręgów																																							
	Po dodaniu dodatków na pomieszkanie do płac																																					1.221.240	70
	Okazuje się suma																																					1.221.240	70

Lic. porz.	Nazwa okręgu szkolnego	I. Płace nauczycieli: a) orzeczeniami organizacyjnemi ustanowione zł.	ct.	b) nadstatowych wraz z potrzebami szkolnemi dla klas równo rzędnych zł.	ct.	II. Płace katechetów zł.	ct.	III. Remuneracye dla katechetów zł.	ct.	IV. Mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe zł.	ct.	V. Konferencya okręgowa zł.	ct.	VI. Biblioteka okręgowa zł.	ct.	VII. Rozmaite wydatki zł.	ct.	VIII. Dodatek na pomieszkanie razem od I.—II. zł.	ct.	IX. Przybory naukowe zł.	ct.	X. W porównaniu dochodów z wydatkami okazuje się: Suma rozchodów zł.	ct.	niedobór mający być pokryty z kraj. fund. szkol. zł.	ct.	XI. XII. Nadwyżka przy funduszach miejscowych zł.	ct.	zł.	ct.	Uwaga 10% dodatki etat.	kat.	nadetat
45	Nowy Targ	23.310	—	3.355	—	456	—	80	—	685	60	318	—	55	—	158	—	525	—	—	—	28.936	60	19.563	63	—	—	—	—	—	—	376	45	104
46	Podhajce	12.930	51	3 670	—	900	—	200	—	355	—	169	40	55	—	157	—	464	—	—	—	18.900	91	6.466	09	—	—	—	—	—	—	214	90	160
47	Pilzno	11.750	—	1.335	—	—	—	580	—	330	—	153	70	55	—	157	—	331	—	—	—	14.691	70	7.096	13	—	—	—	—	—	—	225	—	106
48	Przemyśl	33.510	—	6.925	—	2 100	—	—	—	835	—	397	50	55	—	158	—	1.752	—	—	—	45.732	50	18.970	75	—	—	—	—	—	—	934	210	608
49	Przemyślany	17.220	—	3.160	—	—	—	400	—	560	—	286	20	55	—	157	—	270	—	—	—	22.108	20	8.970	55	—	—	—	—	—	—	162	—	108
50	Rawa	15.240	—	305	—	—	—	600	—	405	—	190	80	55	—	157	—	324	—	—	—	17.276	80	5.598	06	—	—	—	—	—	—	294	—	30
51	Rohatyn	27.320	—	5.850	—	1.500	—	—	—	847	—	418	70	55	—	158	—	831	—	—	—	36.979	70	18.930	15	—	—	—	—	—	—	407	150	274
52	Ropczyce	16.390	—	1.885	—	—	—	680	—	465	—	222	60	55	—	157	—	484	—	—	—	20.338	60	7.960	07	—	—	—	—	—	—	324	—	160
53	Rudki	16.353	33	1.335	—	—	—	960	—	490	—	238	50	55	—	157	—	333	—	—	—	19.921	83	9.233	06	—	—	—	—	—	—	252	—	81
54	Rzeszów	32.040	—	3.505	—	800	—	200	—	680	—	307	40	55	—	158	—	809	—	—	—	38.554	40	18.283	64	—	—	—	—	—	—	514	—	295
55	Sambor	33.255	—	3.720	—	3.100	—	—	—	845	—	402	80	55	—	157	—	1.332	—	—	—	42.866	80	20.794	25	—	—	—	—	—	—	806	310	216
56	Sanok	30.140	—	2.610	—	900	—	280	—	925	—	450	50	55	—	158	—	740	—	—	—	36.258	50	20.190	98	—	—	—	—	—	—	444	90	206
57	Skałat	17.010	—	2.915	—	—	—	420	—	470	—	227	90	55	—	157	—	372	—	—	—	21.626	90	4.616	68	—	—	—	—	—	—	261	—	111
58	Sokal	35.980	—	5.310	—	1.400	—	740	—	1.514	—	455	80	55	—	158	—	603	—	—	—	46 215	80	19.524	93	—	—	—	—	—	—	407	—	196
59	Stanisławów	32 200	—	9.320	—	6.000	—	160	—	689	—	302	10	55	—	158	—	2.223	—	—	—	51 113	10	21.368	46	—	—	—	—	—	—	1.065	345	819
60	Stare miasto	13.820	—	1 825	—	—	—	480	—	445	—	222	60	55	—	157	—	291	—	—	—	17.295	60	9.940	13	—	—	—	—	—	—	187	—	104
61	Stryj	26 890	—	7.625	—	1.800	—	360	—	792	—	397	50	55	—	158	—	1.179	—	—	—	39.256	50	10.443	12	—	—	—	—	—	—	423	180	576
62	Sniatyn	18 070	—	6.275	—	1.800	—	—	—	405	—	185	50	55	—	157	—	1.029	—	—	—	27.976	50	12.328	44	—	—	—	—	—	—	507	180	342
63	Tarnobrzeg	13.940	—	2.865	—	450	—	180	—	375	—	174	90	55	—	157	—	740	—	—	—	18.636	90	9.065	32	—	—	—	—	—	—	264	45	131
64	Tarnopol	35.714	43	7.250	—	1.720	—	200	—	820	—	381	60	55	—	158	—	1.021	—	—	—	47.320	03	8.937	79	—	—	—	—	—	—	607	—	414
65	Tarnów	35.646	—	9.615	—	3.120	—	380	—	602	—	243	80	55	—	158	—	2.191	—	—	—	52.010	80	28.320	06	—	—	—	—	—	—	1.277	140	774
66	Tłumacz	14.500	—	4.795	—	—	—	380	—	420	—	212	—	55	—	157	—	506	—	—	—	21.025	—	10.795	87	—	—	—	—	—	—	160	—	346
67	Trembowla	16.698	—	7.610	—	1.500	—	—	—	435	—	206	70	55	—	158	—	808	—	—	—	27.470	70	12.025	37	—	—	—	—	—	—	261	150	397
68	Turka	8.550	—	530	—	—	—	300	—	255	—	127	20	55	—	157	—	162	—	—	—	10.136	20	5.035	36	—	—	—	—	—	—	135	—	27
69	Wadowice	25.420	—	4.650	—	450	—	960	—	625	—	259	70	55	—	157	—	885	—	—	—	33.411	70	19.576	80	—	—	—	—	—	—	709	45	81
70	Wieliczka	29.440	—	8.070	—	1.100	—	560	—	695	—	280	90	55	—	157	—	1.757	—	—	—	42.114	90	21.413	15	—	—	—	—	—	—	1.028	110	619
71	Zaleszczyki	17.160	—	1.610	—	—	—	320	—	510	—	254	40	55	—	157	—	324	—	—	—	20.390	40	7.084	53	—	—	—	—	—	—	216	—	108
72	Zbaraż	12.659	96	1.120	—	—	—	420	—	365	—	169	60	55	—	157	—	205	—	—	—	15.151	54	3.719	47	—	—	—	—	—	—	145	—	60
73	Złoczów	40.929	26	5.135	—	1.000	—	100	—	1.280	—	636	—	55	—	158	—	853	—	—	—	50.146	26	19.104	98	—	—	—	—	—	—	474	100	279
74	Żółkiew	20.090	—	1.875	—	—	—	600	—	570	—	275	60	55	—	157	—	333	—	—	—	23.955	60	9.123	21	—	—	—	—	—	—	249	—	84
75	Zydaczów	24.590	—	6.300	—	—	—	1.560	—	745	—	355	10	55	—	157	—	630	—	—	—	34.392	10	18.385	90	—	—	—	—	—	—	387	—	243
76	Żywiec	15.470	—	2.355	—	450	—	—	—	342	—	153	70	55	—	157	—	504	—	—	—	19.486	70	8.454	68	—	—	—	—	—	—	378	45	81
	II. zniesienie	724.236	47	134.705	—	30.540	—	12.100	—	19.776	60	9.078	70	1.760	—	5.036	—	24.467	—	—	—	961.699	77	421.371	61	—	—	—	—	—	—	14.092	2.235	8.140
	I. zniesienie	1.082.922	78	197.150	—	47.700	—	20 580	—	25.300	28	10.725	60	2.415	—	10.120	—	26.379	—	2.200	—	1.425.492	66	549.480	11	—	—	—	—	—	—	15.337	2.185	8.857
	Suma	1.807.159	25	331.855	—	78.240	—	32.680	—	45.076	88	19.804	30	4.175	—	15.156	—	50.846	—	2.200	—	2.387.192	43	970.851	73	—	—	—	—	—	—	29.429	4.420	16.997
																																50.846		
	Do tego dodatek służbowy dla Antoniego Getticha nauczyciela szkoły wydziałowej w Krakowie . . . 200 zł. i dodatek osobisty dla Jana Zlepki nauczyciela szkoły ludowej w Jasionowie górnym . . . . . 50 zł.	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	250	—	250	—	—	—	—	—	—			
		1.807.409	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.387.442	43	971.101	73	—	—	—	—	—	—			
	Od tego Lwów miejska	170.980	—	—	—	16.300	—	200	—	1880	—	30	—	50	—	3.460	—	—	—	2.200	—	195.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
	Pozostaje suma	1.636.429	25	331.855	—	61.940	—	32.480	—	43.196	88	19.774	30	4.125	—	11.696	—	50.846	—	—	—	2.192.342	43	971.101	73	—	—	—	—	—	—			
	Do tego na przybory naukowe dla 75 okręgów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18.525	*)	18.525	—	18.525	—	—	—	—	—	—	—			
	Po dodaniu dodatków na pomieszkanie do płac	1.636.429	25	331.855	—	61.940	—	32.480	—	43.196	88	19.774	30	4.125	—	11.696	—	50.846	—	18.525	*)	2.210.867	43	989.626	73	—	—	—	—	—	—			
		—	—	+29.429	—	16.997	—	4.420	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50.846	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
	Okazuje się suma	1.636.429	25	348.852	—	36.360	—	32.480	—	43.196	88	19.774	30	4.125	—	11.696	—	—	—	18.525	—	2.210.867	43	989.626	73	—	—	—	—	—	—			

*) na przybory naukowe dla 75 okręgów razem.

Podatek opłacany we wszystkich powiatach wynosi ogółem 8.733.427 zł. 62 ct. od tego Kraków m. 50.405 zł. 02 ct. Pozostaje . 8.683.022 zł. 60 ct.

	3%	3½
	260.490 zł. 67 ct.	

Załącznik B. do preliminarza krajowego funduszu szkolnego za rok 1892.

WYKAZ

zasiłku potrzebnego na pokrycie niedoboru z powodu płac nauczycieli etatowych, nadetatowych i katechetów, z 10% dodatkami na mieszkanie dla tychże i inne rubryki wydatków w każdym okręgu na rok 1892.

Liczba porządkowa	Nazwa powiatu	Płace etatowe z dodatkiem na mieszkanie zł.	ct.	Płace nadetatowe z dodatkiem na mieszkanie zł.	ct.	Płace katechetów z dodatkiem na mieszkanie zł.	ct.	Remuneracye katechetów zł.	ct.	Mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe zł	ct.	Konferencye okręgowe zł.	ct.	Biblioteka okręgowa zł.	ct.	Rozmaite wydatki zł.	ct.	Na przybory naukowe zł.	ct.	Razem zł.	ct.
1	Miejska — Kraków	—	—	11.160	40	8.200	—	—	—	435	—	—	—	55	—	54	—	—	—	19.904	40
2	„ Lwów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Biała	1.500	81	3.985	—	1.690	—	900	—	590	—	217	30	55	—	157	—	—	—	9.095	11
4	Bochnia	3.144	32	10.961	—	550	—	580	—	605	—	254	40	55	—	158	—	—	—	16.307	79
5	Bohorodczany	2.393	82	1.463	—	—	—	420	—	230	—	111	30	55	—	157	—	—	—	4.830	12
6	Borszczów	3.522	65	5.287	—	—	—	720	—	640	—	318	—	55	—	157	—	—	—	10.699	65
7	Bóbrka	10.088	47	6.892	—	—	—	600	—	765	—	386	90	55	—	158	—	—	—	18.945	37
8	Brody	11.525	81	3.722	—	1.320	—	240	—	831	—	402	80	55	—	158	—	—	—	18.254	61
9	Brzesko	5.213	62	5.244	—	—	—	800	—	490	—	201	40	55	—	157	—	—	—	12.161	02
10	Brzeżany	8.246	37	2.208	—	1.320	—	200	—	730	—	349	80	55	—	158	—	—	—	13.267	17
11	Brzozów	8.672	96	4.523	—	—	—	640	—	530	—	259	70	55	—	157	—	—	—	14.837	66
12	Buczacz	2.403	15	4.595	—	—	—	660	—	570	—	275	60	55	—	157	—	—	—	8.715	75
13	Chrzanów	10.524	04 ¼	8.860		1.050	—	480	—	605	50	265	—	55	—	157	—	—	—	21.996	54 ¼
14	Cieszanów	6.074	32 ¼	1.441	—	—	—	400	—	495	—	238	20	55	—	157	—	—	—	8 855	52 ¼
15	Czortków	—	—	2.649	93	—	—	360	—	370	—	174	90	55	—	157	—	—	—	3.766	83
16	Dąbrowa	4.011	50	2.256	—	—	—	320	—	395	—	190	80	55	—	157	—	—	—	7.385	30
17	Dobromil	5.700	11	2.067	—	990	—	80	—	425	—	206	70	55	—	157	—	—	—	9.680	81
18	Dolina	3.736	34	1.529	—	—	—	780	—	380	—	174	90	55	—	157	—	—	—	6.812	24
19	Drohobycz	—	—	4.192	02	2.295	—	420	—	680	—	307	40	55	—	158	—	—	—	8.107	42
20	Gorlice	8.507	54	3.991	—	990	—	320	—	584	08	259	70	55	—	157	—	—	—	14.864	32
21	Gródek	4.147	87	2.463	—	1.980	—	—	—	480	—	227	90	55	—	157	—	—	—	9.510	77
22	Grybów	5.820	51	2.159	—	—	—	320	—	325	—	162	—	55	—	157	—	—	—	8.398	51
23	Horodenka	—	—	5.346	50	—	—	1.080	—	417	—	196	10	55	—	157	—	—	—	7.251	60
24	Husiatyn	627	87 ½	6.359	—	1.650	—	—	—	470	—	227	90	55	—	157	—	—	—	9.546	77 ½
25	Jarosław	11.564	92	6.300	—	1.980	—	—	—	835	—	386	90	55	—	157	—	—	—	21.278	82
26	Jasło	13.062	90	4.864	—	1.320	—	360	—	695	—	318	—	55	—	157	—	—	—	20.831	90
27	Jaworów	6.538	37	2.574	—	1.100	—	200	—	575	—	270	30	55	—	158	—	—	—	11.470	67
28	Kałusz	5.531	88	1 850	—	—	—	420	—	485	—	243	80	55	—	157	—	—	—	8.742	68
29	Kamionka	8.085	32	6.721	—	—	—	1.300	—	890	—	434	60	55	—	158	—	—	—	17.643	92
30	Kolbuszowa	7.768	27	4.872	—	990	—	400	—	405	—	190	80	55	—	157	—	—	—	14.838	07
31	Kołomyja	3.302	10	9.236	—	2.310	—	—	—	460	—	212	—	55	—	158	—	—	—	15.733	10
32	Kossów	4.202	01	4.172	—	1.100	—	640	—	298	50	132	50	55	—	157	—	—	—	10.847	01
33	zamiejska Kraków	9.087	90	5.430	—	—	—	180	—	615	—	245	60	55	—	158	—	—	—	15.799	50
34	Krosno	5.600	02	3.870	—	495	—	1.080	—	475	—	217	30	55	—	157	—	—	—	11.949	32
35	Limanowa	5.161	90	3.135	—	—	—	320	—	330	—	108	50	55	—	157	—	—	—	9.267	40
36	Lisko	6.924	16	906	—	—	—	600	—	500	—	254	40	55	—	157	—	—	—	9.396	56
37	zamiejska Lwów	18.008	47	13.171	—	—	—	1.240	—	1.240	—	588	30	55	—	158	—	—	—	34.460	77
38	Łańcut	7.597	46	1.812	—	—	—	780	—	601	—	265	—	55	—	157	—	—	—	11.267	46
39	Mielec	4.305	48	2.577	—	495	—	500	—	515	—	243	80	55	—	157	—	—	—	8.848	28
40	Mościska	4.064	12	4.157	—	—	—	860	—	535	—	254	40	55	—	157	—	—	—	10.082	52
41	Myślenice	7.472	57	4.174	—	—	—	340	—	515	—	238	50	55	—	158	—	—	—	12.953	07
42	Nadwórna	4.971	49	2.407	—	1.100	—	60	—	375	—	180	20	55	—	157	—	—	—	9.305	69
43	Nisko	5.455	12	4.563	—	—	—	400	—	330	—	148	40	55	—	157	—	—	—	11.108	52
44	Nowy Sącz	10.505	76	7.067	—	660	—	380	—	705	20	328	60	55	—	158	—	—	—	19.859	56
	I. Zniesienie	255.162	38 ½	197.211	85	33 585	—	20.380	—	23.420	28	10.695	60	2.365	—	6.660	—	—	—	549.480	11 ½

Liczba porządkowa	Nazwa powiatu	Płace etatowe z dodatkiem na mieszkanie zł.	ct.	Płace nadetatowe z dodatkiem na mieszkanie zł.	ct.	Płace katechetów z dodatkiem na mieszkanie zł.	ct.	Remuneracye katechetów zł.	ct.	Mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe zł.	ct.	Konferencye okręgowe zł.	ct.	Biblioteka okręgowa zł.	ct.	Rozmaite wydatki zł.	ct.	Na przybory naukowe zł.	ct.	Razem zł.	ct.
45	Nowy Targ	14.313	03	3.459	—	495	—	80	—	685	60	318	—	55	—	158	—	—	—	19.563	63
46	Pilzno	709	69	3 830	—	990	—	200	—	355	—	169	40	55	—	157	—	—	—	6.466	09
47	Podhajce	4.379	43	1.441	—	—	—	580	—	330	—	153	70	55	—	157	—	—	—	7.096	13
48	Przemyśl	7.682	25	7.533	—	2.310	—	—	—	835	—	397	50	55	—	158	—	—	—	18.970	75
49	Przemyślany	4.244	35	3.268	—	—	—	400	—	560	—	286	20	55	—	157	—	—	—	8.970	55
50	Rawa	3.855	26	335	—	—	—	600	—	405	—	190	80	55	—	157	—	—	—	5.598	06
51	Rohatyn	9.677	45	6.124	—	1.650	—	—	—	847	—	418	70	55	—	158	—	—	—	18.930	15
52	Ropczyce	4.355	47	2.045	—	—	—	680	—	465	—	222	60	55	—	157	—	—	—	7.960	07
53	Rudki	5.966	56	1.416	—	—	—	960	—	490	—	238	50	55	—	157	—	—	—	9.283	06
54	Rzeszów	12.283	24	3.800	—	800	—	200	—	680	—	307	40	55	—	158	—	—	—	18.283	64
55	Sambor	11.988	45	3.936	—	3.410	—	—	—	845	—	402	80	55	—	157	—	—	—	20.794	25
56	Sanok	14.516	48	2.816	—	990	—	280	—	925	—	450	50	55	—	158	—	—	—	20.190	98
57	Skałat	160	78	3.026	—	—	—	420	—	470	—	227	90	55	—	157	—	—	—	4.616	68
58	Sokal	9.696	13	5.506	—	1.460	—	740	—	1.514	—	455	80	55	—	158	—	—	—	19.524	93
59	Stanisławów	3.520	36	10.139	—	6.345	—	160	—	689	—	302	10	55	—	158	—	—	—	21.368	46
60	Btaremiasto	6.651	53	1.929	—	—	—	480	—	445	—	222	60	55	—	157	—	—	—	9.940	13
61	Stryj	—	—	6.700	62 ½	1.980	—	360	—	792	—	397	50	55	—	158	—	—	—	10.443	12 ½
62	Śniatyn	2.928	94	6 617	—	1.980	—	—	—	405	—	185	50	55	—	157	—	—	—	12.328	44
63	Tarnobrzeg	4.632	42	2.996	—	495	—	180	—	375	—	174	90	55	—	157	—	—	—	9.065	32
64	Tarnopol	—	—	5.603	19	1.720	—	200	—	320	—	381	60	55	—	158	—	—	—	8.937	79
65	Tarnów	13.232	26	10.389	—	3.260	—	380	—	602	—	243	80	55	—	158	—	—	—	28.320	06
66	Tłumacz	4.430	87	5.141	—	—	—	380	—	420	—	212	—	55	—	157	—	—	—	10.795	87
67	Trembowla	1.513	67	8.007	—	1.650	—	—	—	435	—	206	70	55	—	158	—	—	—	12.025	37
68	Turka	3.584	16	557	—	—	—	300	—	255	—	127	20	55	—	157	—	—	—	5.035	36
69	Wadowice	12.294	10	4.731	—	495	—	960	—	625	—	259	70	55	—	157	—	—	—	19.576	80
70	Wieliczka	9.766	25	8.689	—	1.210	—	560	—	695	—	280	90	55	—	157	—	—	—	21.413	15
71	Zaleszczyki	4.070	13	1.718	—	—	—	320	—	510	—	254	40	55	—	157	—	—	—	7.084	53
72	Zbaraż	1.372	87	1.180	—	—	—	420	—	365	—	169	60	55	—	157	—	—	—	3.719	47
73	Złoczów	10.361	98	5.414	—	1.100	—	100	—	1.280	—	636	—	55	—	158	—	—	—	19.104	98
74	Żółkiew	5.506	61	1.959	—	—	—	600	—	570	—	275	60	55	—	157	—	—	—	9.123	21
75	Żydaczów	8.970	80	6.543	—	—	—	1.560	—	745	—	355	10	55	—	157	—	—	—	18.385	90
76	Żywiec	4.815	98	2.436	—	495	—	—	—	342	—	153	70	55	—	157	—	—	—	8.454	68
	II Zniesienie	201.561	50	139.283	81 ½	32 775	—	12.100	—	19 776	60	9.078	70	1.760	—	5.036	—	—	—	421.371	61 ½
	I. Zniesienie	255.162	38 ½	197.211	85	33.585	—	20.380	—	23.420	28	10.695	60	2.365	—	6.660	—	—	—	549.480	11 ½
	RAZEM	456.723	88 ½	336.495	66 ½	66.360	—	32.480	—	43.196	88	19.774	30	4.125	—	11.696	—	—	—	970.351	73
	Do tego dla 75 okręgow na przybory naukowe			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18.525	—	18.525	—
	Okazuje się potrzebny zasiłek	456.723	88 ½	336.495	66 ½	66.360	—	32.480	—	43.196	88	19.774	30	4.125	—	11.696	—	18.525	—	989.376	73
	Od zasiłku na płace	456.723	88 ½	336.495	66 ¼	66.360	—	32.480	—												
	10% interkalare	45.672	38	33.649	56	6.636	—	—	—												
	Pozostaje	411.051	50 ½																		
	Do tego dodatki do płac Gettlicha i Zlepki	250	—																		
	Zatem właściwy zasiłek na płace	411.301	50 ½	302.846	10 ½	59.724	—	32.480	—												

Z Drukarni Ludowej we Lwowie 1892.

WYKAZ

kwot potrzebnych na remuneracye za udzielanie nauki

robót ręcznych

na rok

1892.

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
1	**Biała**	Bielany	14	49	2	20	
		Dwory I.		105	2	20	
		Buczkowice		121	2	20	
		Mikuszowice		65	2	20	
		Straconka		91	2	20	
		Stara wieś		57	2	20	
		Komorowice		169	4	40	
		Hałanów		145	4	40	
		Międzybrodzie		201	2	20	
		Czaniec		155	2	20	
		Polanka wielka		139	2	20	
		Bestwina		164	4	40	
		Hecznarowice		57	2	20	
		Jawiszowice		102	2	20	340
2	**Bóbrka**	Bortniki	34	28	3	20	
		Borynicze		23	3	20	
		Bryńce zagórne		29	4	25	
		Butków		21	3	20	
		Czartorya		26	3	20	
		Duliby		25	3	20	
		Dziewiętniki		24	3	20	
		Horodysławice		30	4	25	
		Hrusiatycze		24	3	20	
		Kniesioło		20	4	25	
		Leszczyn		35	5	30	
		Łopuszna		26	3	20	
		Mikołajów		59	5	30	
		Mołodyńcze		32	4	25	
		Nowosielce		29	3	20	
		Ottyniowice		22	3	20	
		Podhorodyszcze		44	4	25	
		Podjarków		44	5	30	
		Podniestrzany		17	4	25	
		Romanów		44	5	30	
		Sokołówka		36	5	30	
		Staresioło		38	5	30	
		Stoki		18	3	20	
		Strzeliska nowe		137	7	40	
		Suchodół		35	4	25	
		Szołomyja		27	4	25	
		Trybuchowce		22	3	20	
		Żabokruki		16	3	20	
		Żyrawa		36	5	30	
		Dźwinogród		59	5	30	
		Hlebowice wielkie		43	5	30	
		Zagóreczko		10	3	20	
		Wybranówka		30	5	30	
		Horodyszcze król.		16	3	20	840
	Do przeniesienia						1180

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .						1180
		Zagóreczko				20	
		Wybranówka				30	
		Horodyszcze król.				20	
3	**Bochnia**	Królówka	31	58	2	15	
		Łapanów		150	4	25	
		Mikluszowice		120	3	20	
		Niegowić		80	2	15	
		Brzeźniea		54	2	15	
		Cerekiew		52	2	15	
		Grobla		80	2	15	
		Jodłówka		51	2	15	
		Kłaj		110	3	20	
		Kobyle		49	2	15	
		Krzeczów		48	2	15	
		Krzyżanowice		46	2	15	
		Lipnica dolna		34	2	15	
		Lipnica górna		60	2	15	
		Łazy		42	2	15	
		Łąkta górna		54	2	15	
		Targowisko		62	2	15	
		Sobolów		34	2	15	
		Niedary		38	2	15	
		Borek		53	2	15	
		Zabierzów		91	3	20	
		Wola zabierzowska		106	3	20	
		Wola drwińska		125	3	20	
		Wola batorska		130	3	20	
		Wiśnicz stary		64	2	15	
		Trzciana		46	2	15	
		Siedlec		47	2	15	
		Rzezawa		48	2	15	
		Rzegocina		100	3	20	
		Podłęże		39	2	15	
		Okulice		60	2	15	510
4	**Bohorodczany**	Łysiec m.	7	132	2	20	
		Resulna		35	2	20	
		Łysiec stary		29	2	20	
		Lachewce		31	3	15	
		Niewoczyn		26	2	15	
		Horocholina		30	2	15	
		Starunia		19	2	10	115
5	**Borszczów**	— —	—	—	—	—	—
6	**Brody**	Blich	11	35	2	20	
		Korsów		53	2	20	
	Do przeniesienia					40	1805

Liczbz porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					40	1.805
		Nakwasza		59	2	20	
		Ponikwa		48	2	20	
		Popowce		43	2	20	
		Smarzew		61	2	20	
		Starebrody		45	2	20	
		Sznyrów		50	2	20	
		Łopatyn		85	4	30	
		Strzemilcze		41	2	20	
		Zabłotce		59	2	20	230
7	Brzesko	Wojnicz	26	150	4	30	
		Borzęcin		173	4	30	
		Szczurowa		108	3	25	
		Czchów		100	3	25	
		Biadoliny radłowskie		61	2	20	
		Bogumiłowice		30	2	15	
		Dembno		60	2	20	
		Domosławice		51	2	20	
		Filipowice		30	2	15	
		Gnojnik		66	2	20	
		Gosprzydowa		39	2	15	
		Gwoździec		51	2	15	
		Jasień		77	2	20	
		Maszkienice		69	2	15	
		Olszyny		53	2	15	
		Paleśnica		49	2	15	
		Tymowa		88	2	20	
		Uszew		128	3	25	
		Wola przemykowska		85	2	15	
		Zaborów		112	3	20	
		Radłów		96	3	20	
		Mokrzyska		113	3	20	
		Iwkowa		100	3	20	
		Szczepanów		62	2	15	
		Złota		44	2	15	
		Sufczyn		40	2	15	500
8	Brzeżany	Kozłów	12	39	4	30	
		Taurów		35	4	30	
		Budyłów		28	3	25	
		Kuropatniki		26	3	25	
		Narajów		27	3	25	
		Podwysokie		25	3	25	
		Byszki		20	2	15	
		Dubszcze		21	2	15	
	Do przeniesienia					190	2.535

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					190	2.535
		Łapszyn	12	20	2	15	
		Płotycza		22	2	15	
		Potoczany		21	2	15	
		Stryhańce		22	2	15	250
9	**Brzozów**	Bachorz		48	2	20	
		Barycz		37	2	20	
		Bartkówka		57	3	30	
		Domoradz		92	3	30	
		Dydnia		64	3	30	
		Dylągowa		68	3	30	
		Górki		49	2	20	
		Grabownica		44	2	20	
		Grabówka		31	2	20	
		Harta		69	3	30	
		Jasionów		41	2	20	
		Końskie		24	2	20	
		Krzemienna		17	2	20	
		Krzywe		25	2	20	
		Laskówka		31	2	20	
		Łubno		70	3	30	
		Niebocko		37	2	20	
		Niewistka		22	2	20	
		Nozdrzec		54	3	30	
		Orzechówka		77	3	30	
		Pawlokoma		28	2	20	
		Przysietnica		71	3	30	
		Siedliska		59	2	20	
		Trześniów		97	3	30	
		Turzepole		31	3	30	
		Ulanica		20	2	20	
		Ulucz		20	2	20	
		Wesoła		66	3	30	
		Wydrna		44	2	20	
		Wzdów		45	3	30	
		Zmiennica		51	3	30	
		Malinówka		43	2	20	780
10	**Buczacz**	Uście zielone	12	97	4	40	
		Kowalówka		55	2	20	
		Podzameczek		61	3	25	
		Przewłoka		77	2	20	
		Nagorzanka		131	4	40	
		Kujdanów		44	2	20	
		Petlikowce stare		49	2	20	
	Do przeniesienia					185	3.565

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					185	3.565
		Potok złoty		121	5½	50	
		Żyźnomierz		16	2	20	
		Nowosiółka jazłowiecka		20	2	20	
		Zadorów		57	2	25	
		Barysz		99	2	25	315
11	Chrzanów	Babice	14	32	4	30	
		Balin		43	4	30	
		Długoszyn		28	4	30	
		Gorzów		22	4	30	
		Gromiec		39	4	30	
		Paczołtowice		37	4	30	
		Jankowice		41	4	30	
		Rozkochów		38	4	30	
		Rudno		36	4	30	
		Wola filipowska		38	4	30	
		Zalas		45	4	30	
		Radwanów		31	4	30	
		Żarki		47	4	30	
		Okleśna		24	4	30	420
12	Cieszanów	Chotylub	10	36	2	20	
		Futory		27	2	15	
		Krowica hołodowska		35	2	20	
		Lisiejamy		27	2	15	
		Lubliniec nowy		40	2	20	
		Łukawiec		28	2	15	
		Młodów		35	2	20	
		Nowe sioło		57	2	20	
		Oleszyce stare		47	2	20	
		Zapałów		25	2	15	180
13	Czortków	Kosów	4	47	2	20	
		Zwiniacz		42	4	30	
		Sesolówka		25	3	25	
		Byczkowce		56	2	20	95
14	Dąbrowa	Bolesław	16	52	3	30	
		Dąbrówki breńskie		27	3	25	
		Cwików		25	3	25	
	Do przeniesienia					80	4.575

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					80	4.575
		Grądy		29	3	25	
		Grębosz6w		46	2	20	
		Gruszów wielki		27	3	25	
		Maniów		26	3	25	
		Nieczajna		31	2	20	
		Nieciecza		27	3	25	
		Olesno		43	3	25	
		Otfinów		29	3	25	
		Radgoszcz		37	3	25	
		Szczucin		32	3	25	
		Wietrzychowice		35	3	25	
		Żabno		48	3	25	
		Żelazówka		35	3	25	395
15	**Dobromil**	Bircza	11	106	6	40	
		Grąziowa		37	4	25	
		Hubice		51	5	30	
		Kniaźpol		42	5	30	
		Lacko		73	6	40	
		Malawa		44	5	30	
		Nowe miasto		89	6	40	
		Wojtkowa		61	5	30	
		Dobra szlachecka		40	4	25	
		Huwniki		37	5	30	
		Przedzielnica		45	5	30	350
16	**Dolina**	— —	—	—	—	—	—
17	**Drohobycz**	Horucko	9	28	2	20	
		Jasienica solna		20	2	20	
		Königsan		53	2	20	
		Lisznia		37	2	20	
		Gaje wyżne		15	2	20	
		Orów		25	2	20	
		Stebnik		60	2	20	
		Ułyczno		12	2	20	
		Wróblowice		30	2	20	180
18	**Gorlice**	Binarowa	23	30	3	20	
		Bystra		23	3	15	
		Hańczowa		24	3	15	
	Do przeniesienia					50	5.500

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę obót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					50	5.500
		Łosie		20	3	15	
		Łużna		53	3	35	
		Moszczenica		56	3	35	
		Olszyny		40	3	25	
		Ropa		40	3	25	
		Ropica polska		32	3	25	
		Rozembark		30	3	20	
		Rzepiennik biskupi		50	3	30	
		Rzepiennik strzyżowski		51	3	30	
		Rzepiennik marciszewski		16	3	15	
		Sękowa		31	3	25	
		Siary		22	3	15	
		Sietnica		20	3	15	
		Staszkówka		20	3	15	
		Szymbark		41	3	25	
		Turza		20	3	15	
		Uście ruskie		39	3	25	
		Wołowiec		16	3	15	
		Wysowa		27	3	15	
		Zagórzany		45	3	25	495
19	**Gródek**	Czerlany	17	49	4	40	
		Dąbrowica		51	4	40	
		Dobrzany		52	4	40	
		Lubień wielki		37	2	20	
		Łozina		46	4	40	
		Malczyce		64	4	40	
		Mszana		44	4	40	
		Rzeczyczany		22	2	20	
		Weissenberg		38	3	30	
		Wiszenka wielka		34	3	30	
		Wiszenka mała		36	3	30	
		Jaśniska		51	4	40	
		Rokitno		24	2	20	
		Haliczanów		36	2	20	
		Zawidowice		38	2	20	
		Kiernica		44	4	40	
		Leśniowice		34	2	20	425
20	**Grybów**	Binczarowa	11	21	3	15	
		Bobowa		37	3	20	
		Bogusza		20	3	15	
		Brunary wyżne		22	3	15	
		Bruśnik		39	3	20	
	Do przeniesienia					85	6.420

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					85	6.420
		Jastrzębia		41	3	25	
		Korzenna		25	3	15	
		Lipnica wielka		59	3	30	
		Ostrusza		23	3	20	
		Ptaszkowa		58	4	35	
		Siedliska		41	3	20	230
21	**Horodenka**	Chocimierz	13	35	3	25	
		Czerniatyn		50	4	30	
		Głuszków		60	6	40	
		Horodnica		45	4	30	
		Jasienów		40	5	35	
		Michalcze		50	5	35	
		Okno		40	4	30	
		Potoczysko		60	6	40	
		Rakowiec		67	6	40	
		Targowica		50	5	10	
		Tyszkowce		50	4	30	
		Serafińce		30	4	30	
		Żuków		65	6	40	415
22	**Husiatyn**	Celejów	27	74	4	30	
		Chłopówka		39	3	20	
		Czarnokońce wielkie		105	4	35	
		„ małe		44	3	25	
		Hadyńkowce		64	4	30	
		Horodnica		80	4	30	
		Howiłów wielki		45	3	20	
		„ mały		49	3	20	
		Jabłonów		52	3	25	
		Kluwińce		52	3	25	
		Kocinbińczyki		28	2	15	
		Kociubińce		54	3	25	
		Krogulec		70	4	30	
		Krzyweńkie		61	4	30	
		Liczkowce		69	4	30	
		Mszaniec		30	2	15	
		Niżborg nowy		59	3	25	
		„ stary		48	3	20	
		Postołówka		55	3	25	
		Samułuskowce		44	3	20	
		Sidorów		49	3	20	
		Suchodół		26	2	15	
		Tłusteńkie		48	3	20	
		Tudorów		22	2	15	
	Do przeniesienia					565	7.065

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					565	7.065
		Wasylkowce		78	4	30	
		Wola czarnokoniecka		18	2	15	
		Żabińce		24	2	15	625
23	**Jarosław**	Leżachów	9	18	3	20	
		Łazy		16	3	20	
		Manasterz		30	3	20	
		Pełkinie		30	3	20	
		Piskorowice		20	3	20	
		Piwoda		19	3	20	
		Ryszkowa wola		18	3	20	
		Szówsko		18	3	20	
		Tuczempy		42	3	20	180
24	**Jasło**	Cieklin	17	34	2	20	
		Koszlówek		42	2	20	
		Niegłowice		26	2	20	
		Przybówka		30	2	20	
		Harklowa		26	2	20	
		Lubla		21	2	20	
		Pstrągówka		18	2	20	
		Wysoka		70	4	30	
		Łączki		36	3	25	
		Wojaszówka		36	3	25	
		Niepla		34	3	25	
		Osiek		42	3	25	
		Osobnica		40	3	25	
		Samoklęski		50	3	25	
		Święcany		44	4	30	
		Trzcinica		45	4	30	
		Gogolów		46	4	30	410
25	**Jaworów**	Hruszów	29	29	2	15	
		Rogoźno		66	4	30	
		Kurniki		69	4	30	
		Jazów stary		54	4	30	
		Wierzbiany		61	4	30	
		Drohomyśl		61	4	30	
		Nahaczów		47	2	15	
		Starzyska		53	4	30	
		Czernilawa		61	4	30	
		Żmijowiska		59	4	30	
		Semerówka		21	2	15	
	Do przeniesienia					285	8.280

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					285	8.280
		Szkło		32	2	15	
		Młyny		30	2	15	
		Ożomla		61	4	30	
		Świdnica		70	2	15	
		Olszanica		63	4	30	
		Szczepłoty		28	2	15	
		Trościaniec		17	2	15	
		Tuczapy		74	4	30	
		Załuże		57	4	30	
		Zawadów		49	2	15	
		Cetnla		39	2	15	
		Hruszowice		26	2	15	
		Nowosiółki		48	2	15	
		Bonów		43	2	15	
		Chotyniec		60	4	30	
		Siedliska		42	2	15	
		Podluby		27	2	15	
		Porudno		62	4	30	645
26	**Kałusz**	Wojniłów	1	68	2	20	20
27	**Kamionka strumiłowa**	Babicze	8	48	4	25	
		Mukanie		33	4	20	
		Ohladów		75	5	30	
		Huta poloniecka		29	4	20	
		Witków nowy		76	5	30	
		Chołojów		69	4	25	
		Busiłów		21	3	20	
		Peratyn		47	3	20	190
28	**Kolbuszowa**	Kolbuszowa górna	15	67	4	30	
		Komorów		74	4	30	
		Kupno		61	3	25	
		Lipnica		75	4	30	
		Mazury		70	4	30	
		Nienadówka		88	4	30	
		Ostrowy tuszowskie		56	4	30	
		Ostrowy barańskie		50	3	25	
		Przedbórz		45	4	30	
		Raniżów		78	5	35	
		Trzeboś		69	4	30	
		Wola rusinowska		62	4	30	
	Do przeniesienia					355	9.135

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					355	9.135
		Wola raniżowska		78	4	30	
		Wilcza wola		90	5	35	
		Widełka		74	5	30	450
29	**Kołomyja**	Chlebiczyn leśny	13	20	3	25	
		Gwoździec mały		30	3	25	
		Ispas		30	4	30	
		Kamionki wielkie		50	4	30	
		Kornicz		50	4	30	
		Korszów		30	4	30	
		Myszyn		25	4	30	
		Rakowczyk		30	4	30	
		Siemiakowce		30	4	30	
		Soroki		50	4	30	
		Turka		30	3	15	
		Winogród		25	3	25	
		Zamulińce		20	3	25	355
30	**Kossów**	Pistyń	8	83	4	30	
		Jaworów		31	3	20	
		Brustury		34	3	20	
		Jasienów górny		36	3	25	
		Rostoki		16	2	15	
		Krzyworównia		21	2	15	
		Żabie Ilcia		27	2	15	
		Kosmacz		23	2	15	155
31	**Kraków**	Witkowikowice	4	28	4	30	
		Bielany		31	3	25	
		Bieńczyce		35	4	30	
		Rączna		40	4	30	115
32	**Krosno**	Chorkówka	9	22	3	25	
		Zręcin		28	3	25	
		Kombornia		28	3	25	
		Tylawa		26	2	20	
		Żarnowiec		24	2	20	
		Wrócanka		28	2	20	
		Suchodół		28	4	30	
		Bóbrka		30	4	30	
		Żeglce		22	3	25	220
	Do przeniesienia						10.430

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę obót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .						10.430
33	**Łańcut**	Sonina	4	42	4	30	
		Brzoza stadnicka		38	4	30	
		Sietesz		51	4	30	
		Dębina		22	4	20	110
34	**Limanowa**	Kasinka mała	3	60	4	15	
		Niedźwiedź		—	—	15	
		Zalesie		—	—	15	45
35	**Lisko**	Baligród	19	60	4	30	
		Czaszyn		78	4	30	
		Hoczew		52	4	30	
		Lutowiska		67	4	30	
		Olszanica		47	4	30	
		Poraż		52	4	30	
		Uherce		56	4	30	
		Ustrzyki dolne		115	4	30	
		Średnia wieś		75	4	30	
		Czarna		40	4	30	
		Wola Miechowa		41	4	30	
		Serednica		48	4	30	
		Stefkowa		49	4	30	
		Zachoczewie		45	4	30	
		Łupków		29	4	30	
		Zubeńsko		25	4	30	
		Smolnik ad Baligród		86	4	30	
		Ustyanowa		63	4	30	
		Balnica		30	4	30	570
36	**Lwów**	Barszczowice	47	173	4	35	
		Basiówka		44	4	35	
		Biłohorszcze		34	4	35	
		Ceperów		60	4	35	
		Czerepin		30	4	35	
		Dmytrowice		39	4	35	
		Dobrzany		60	4	35	
		Dublany		64	4	35	
		Gaje		35	4	35	
		Gańczary		32	4	35	
		Głuchowice		39	4	35	
		Grzęda		62	4	35	
		Grzybowice		96	4	35	
		Kościejów		53	4	35	
	Do przeniesienia					490	11.155

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia					490	11.155
		Kozice		40	4	35	
		Krotoszyn		63	4	35	
		Krzywczyce		58	4	35	
		Kubajów		65	4	35	
		Laszki murowane		59	4	35	
		Lesienice		46	4	35	
		Lubiana		43	4	35	
		Malechów		65	4	35	
		Maliczkowce		58	4	35	
		Milatycze		40	4	35	
		Mostki		44	4	35	
		Nikonkowice		40	4	35	
		Piaski		68	4	35	
		Pikulowice		97	4	35	
		Polana		48	4	35	
		Podbereże		64	4	35	
		Podliski małe		29	4	35	
		„ wielkie		52	4	35	
		Porszna		72	4	35	
		Rakowiec		38	4	35	
		Rzęsna ruska		27	4	35	
		Serdyca		30	4	35	
		Skniłów		49	4	35	
		Sołonka wielka		94	4	35	
		Sroki ad Lwów		75	4	35	
		Tolszczów		35	4	35	
		Winniczki		38	4	35	
		Wisłoboki		30	4	35	
		Zapytów		44	4	35	
		Zboiska		46	4	35	
		Zubrza		60	4	35	
		Żurawniki		45	4	35	
		Żydatycze		58	4	35	1.645
37	**Mielec**	Borki nizińskie	14	30	3	20	
		Chorzelów		51	4	30	
		Chrząstów		24	2	15	
		Dnieza wielka		48	4	30	
		„ mała		38	4	30	
		Gawłuszowice		56	4	30	
		Jaślany		47	4	30	
		Jozefsdorf		28	2	15	
		Kawenczyn		59	4	30	
		Padew		63	4	30	
		Rzędzianowice		38	4	30	
		Trzciana		37	4	30	
		Tuszów narodowy		28	2	15	
		Złotniki		36	4	30	365
	Do przeniesienia						13.165

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .						13.165
38	**Mościska**	Arłamowska wola	15	30	2	15	
		Podliski		38	2	15	
		Balice		40	2	15	
		Hodynie		36	2	15	
		Laszki gościńcowe		28	2	15	
		Dmytrowice		29	2	15	
		Bortiatyn		40	3	25	
		Wołczyszczowice		36	2	15	
		Krukienice		27	2	15	
		Bołanowice		18	2	15	
		Hussaków		36	3	25	
		Twierdza		43	3	25	
		Złotkowice		32	2	15	
		Orchowice		38	2	15	
		Tuligłowy		34	2	15	255
39	**Myślenice**	Biała	35	80	3	30	
		Bieńkówka		151	3	30	
		Budzów		108	3	30	
		Bystra		76	3	30	
		Dolna wieś		68	3	30	
		Droginia		114	3	30	
		Głogoczów		80	3	30	
		Górna wieś		60	3	30	
		Grzechynia		90	3	30	
		Jachówka		77	3	30	
		Juszczyn		100	3	30	
		Krzczonów		81	3	30	
		Krzyszkowice		98	3	30	
		Krzywaczka		108	3	30	
		Łętownia		94	3	30	
		Maków 2. klas		120	3	30	
		„ pod Suchą		50	3	30	
		Osielec		112	3	30	
		Peim		90	3	30	
		Polanka		45	3	30	
		Raha wyżnia		89	3	30	
		Radziszów		131	3	30	
		Rudnik		84	3	30	
		Sidzina		127	3	30	
		Skawa		91	3	30	
		Skawina		135	3	30	
		Skomielna biała		95	3	30	
		Spytkowice		70	3	30	
		Stróża		69	3	30	
		Sułkowice		184	3	30	
		Trzebunia		85	3	30	
	Do przeniesienia					930	13.420

Liczbz porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					930	13.420
		Trzemeśnia		101	3	30	
		Wola radziszowska		137	3	30	
		Wysoka		70	3	30	
		Zamówka		78	3	30	1.050
40	**Nadwórna**	Mikuliczyn	17	38	2	20	
		Przeróśl		74	2	20	
		Łanczyn		56	2	20	
		Pasieczna		33	2	20	
		Kamienna		36	2	20	
		Fitków		43	2	20	
		Hawryłówka		29	2	10	
		Tarnawica leśna		52	2	10	
		Zarzecze		21	2	10	
		Pniów		27	2	10	
		Osławy białe		23	2	10	
		Paryszcze		29	2	10	
		Sadzawka		17	2	10	
		Krasna		19	2	10	
		Majdan średni-Glinki		18	2	10	
		Łojowa		9	2	10	
		Potok czarny		26	2	10	230
41	**Nisko**	Bojanów	13	56	4	40	
		Jarocin		52	4	40	
		Kamień		78	4	40	
		Kłyżów		43	3	30	
		Kopki		51	4	40	
		Łętownia		62	4	40	
		Narty		44	3	30	
		Przyszów kameralny		76	4	40	
		Pysznica		81	4	40	
		Rauchersdorf		71	4	40	
		Stany		72	4	40	
		Tarnogóra		63	4	40	
		Zarzecze		64	4	40	500
42	**Nowy Sącz**	Siedlce	1	55	4	25	25
43	**Nowy Targ**	Białka	26	91	3	30	
		Chochołów		83	3	30	
		Ciche		51	3	30	
	Do przeniesienia					90	15.225

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					90	15.225
		Dział		32	3	30	
		Grywałd		37	3	30	
		Jaworki		53	3	30	
		Klikuszowa		46	3	30	
		Ludźmierz		82	3	30	
		Maniowy		91	3	30	
		Ochotnica 2. klas		116	3	30	
		Ochotnica na Jamnem		82	3	30	
		Odrowąż		70	3	30	
		Olcza		65	3	30	
		Ostrowsko		50	3	30	
		Podczerwone		60	3	30	
		Poronin		168	3	30	
		Ratułów		34	3	30	
		Rogóźnik		49	3	30	
		Sromowce wyżnie		37	3	30	
		Starebystre		114	3	30	
		Szczawnica wyżna		157	3	30	
		Szlachtowa		57	3	30	
		Tylmanowa		85	3	30	
		Załuczne		36	3	30	
		Zubsuche w (N. byst).		58	3	30	
		„ (na Zębie)		61	3	30	780
44	**Pilzno**	Dąbie	5	38	2	15	
		Januszkowice		40	2	15	
		Róża		52	2	15	
		Strzegocice		37	2	15	
		Dobrków		39	2	15	75
45	**Podhajce**	Bieniawa	10	35	4	30	
		Dobrowody		32	4	30	
		Hnilcze		42	4	30	
		Wierzbów		36	4	30	
		Wiśniowczyk		42	4	30	
		Złotniki		35	4	30	
		Burkanów		24	3	25	
		Sokołów		22	3	25	
		Sosnów		22	3	25	
		Szumlany		26	3	25	280
46	**Przemyśl**	Barycz	14	24	3	30	
		Cyków		38	3	30	
		Bolestraczyce		34	2	20	
	Do przeniesienia					80	16.360

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegółowo zł	Kwota potrzebna na remuneracye ogółem zł.
	Z przeniesienia .					80	16 360
		Miżyniec		40	3	30	
		Szechynia		42	2	30	
		Pleszowice		18	2	20	
		Popowice		32	2	20	
		Torki		35	3	30	
		Trójczyce		25	3	30	
		Krasiczyn		28	4	40	
		Stubienko		32	3	30	
		Grochowce		30	3	30	
		Stubno		35	3	30	
		Hermanowice		26	2	20	390
47	**Przemyślany**	Białe	21	24	2	15	
		Błotnia		22	2	15	
		Dusanów		20	2	15	
		Jaktorów		23	2	15	
		Janczyn		27	2	15	
		Kimirz		25	2	15	
		Korzelice		24	2	15	
		Laszki królewskie		23	2	15	
		Podhajczyki		28	2	15	
		Podusów		21	2	15	
		Uszkowice		22	2	15	
		Chlebowice Świrskie		34	3	20	
		Dunajów		36	3	20	
		Przegnojów		31	3	20	
		Stanimirz		30	3	20	
		Uniów		35	3	20	
		Wiśniowczyk		32	3	20	
		Pohorylce		36	4	25	
		Słowita		43	4	25	
		Wyżniany		41	4	25	
		Hanaczów		52	5	30	390
48	**Rawa**	Rawa	3	107	4	40	
		Magierów		45	3	30	
		Werchrata		28	2	20	90
49	**Rohatyn**	Babuchów	46	31	2	20	
		Bołszowce		122	2	20	
		Chochoniów		47	2	20	
		Czahrów		30	2	20	
	Do przeniesienia					80	17.230

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					80	17.230
		Czerniów		72	2	20	
		Cześniki		55	2	20	
		Dolinany		55	2	20	
		Dubryniów		31	2	20	
		Dybiatyn		26	2	20	
		Fraga		60	2	20	
		Junaszków		78	2	20	
		Konkolniki		49	2	20	
		Koniuszki		36	2	20	
		Kozara		41	2	20	
		Lipica dolna		35	2	20	
		Lipica górna		62	2	20	
		Łuczyńce		40	2	20	
		Martynów nowy		57	2	20	
		Podgrodzie		39	2	20	
		Podkamień		54	2	20	
		Puków		52	2	20	
		Putiatyńce		48	2	20	
		Sarnki górne		40	2	20	
		Sarnki dolne		47	2	20	
		Sarnki średnie		28	2	20	
		Skomorochy nowe		41	2	20	
		Skomorochy stare		35	2	20	
		Stratyn		34	2	20	
		Świstelniki		31	2	20	
		Załanów		32	2	20	
		Załuże		22	2	20	
		Czercze		46	2	20	
		Herbutów		40	2	20	
		Hrehorów		44	2	20	
		Jawcze		53	2	20	
		Kleszczówna		32	2	20	
		Kołokolin		54	2	20	
		Martynów stary		29	2	20	
		Potok		37	2	20	
		Ruzdwiany		29	2	20	
		Wasiuczyn		44	2	20	
		Wierzbiełowce		27	2	20	
		Wiszniów		47	2	20	
		Wyspa		34	2	20	
		Żnrawienki		30	2	20	
		Zagórze konkolnickie		29	2	20	920
50	**Ropczyce**	Bobrowa	7	28	2	20	
		Brzeźnica		30	2	20	
		Czarna		32	2	20	
		Latoszyn		40	2	20	
	Do przeniesienia					80	18.150

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					80	18.150
		Ocieka		38	2	20	
		Paszczyna		41	2	20	
		Straszęcin		46	2	20	140
51	**Rudki**	Hoszany	5	30	2	20	
		Nowosiółki gościnne		35	2	20	
		Tuligłowy		50	3	30	
		Czułowica		30	3	30	
		Powerchów		30	2	20	120
52	**Rzeszów**	Błażowa	9	145	8	60	
		Dylągówka		32	4	30	
		Godowa		71	4	30	
		Hyżne		51	4	30	
		Łąka		37	4	30	
		Połomyja		43	4	30	
		Chmielnik		29	4	30	
		Biała		33	4	30	
		Grodzisko		20	4	20	290
53	**Sambor**	Bilina	18	70	2	20	
		Bilinka		50	3	30	
		Brzegi		48	2	20	
		Bukowa		45	2	20	
		Byków		40	2	20	
		Bylice		46	2	20	
		Czukiew		80	3	30	
		Czyszki		50	2	20	
		Dorożów		60	3	30	
		Hordynia		40	2	20	
		Kalinów		47	2	20	
		Lutowiska		30	2	20	
		Łąka		40	2	20	
		Rajtarowice		30	2	20	
		Rogóżno		30	2	20	
		Sąsiadowice		40	3	30	
		Wojutycze		40	3	30	
		Wykoty		30	2	20	410
54	**Sanok**	Bażanówka	49	60	2	20	
		Besko		100	3	30	
		Bukowsko		96	3	30	
	Do przeniesienia					80	19.110

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					80	19.110
		Bzianka		32	2	15	
		Czerteż		30	2	15	
		Czystohorb		33	2	15	
		Daliowa		42	2	15	
		Dąbrówka ruska		36	2	15	
		Długie		91	3	30	
		Falejówka		25	2	15	
		Głębokie		25	2	15	
		Hłomcza		35	2	15	
		Jaćmierz		105	3	30	
		Jaśliska		65	3	25	
		Turowce		37	2	15	
		Klimkówka		86	3	30	
		Kostarowce		57	3	25	
		Kulaszne		25	2	15	
		Komańcza		52	2	20	
		Lalin		53	3	20	
		Łodzina		25		15	
		Milcza		26	2	15	
		Mrzygłód		51	3	20	
		Niebieszczany		75	3	20	
		Nowotaniec		52	3	20	
		Odrzechowa		78	3	20	
		Olchowce		51	3	20	
		Osławica		43	2	15	
		Pisarowce		34	2	15	
		Płonna		25	2	15	
		Pobidno		34	2	15	
		Posada sanocka		45	3	20	
		Prusiek		36	2	15	
		Radoszyce		32	2	15	
		Rzepędź		37	2	15	
		Sanoczek		27	2	15	
		Senkowa Wola		25	2	15	
		Siemuszowa		25	2	15	
		Sieniawa		25	2	15	
		Strachocina		39	2	15	
		Stróże małe		25	2	15	
		Trepcza		22	2	15	
		Tyrawa solna		49	3	20	
		Tyrawa wołoska		48	2	15	
		Wisłok dolny		29	2	15	
		Wisłok górny		25	2	15	
		Załuż		25	2	15	
		Zawadka rym.		25	2	15	
		Wola niżna		25	2	15	880
55	**Skałat**	Hałuszczyńce	12	43	2	15	
		Supranówka		37	2	15	
	Do przeniesienia					30	19.990

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę obót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					30	19.990
		Turówka		40	2	15	
		Kokoszyńce		43	2	15	
		Iwanówka		52	2	15	
		Kołodziejówka		49	2	15	
		Magdalówka		29	1	10	
		Poznanka hetmańska		36	1	10	
		Teuste		86	3	20	
		Rasztowce		33	1	10	
		Żerebki królewskie		31	1	10	
		Staromiejszczyzna		30	1	10	160
56	**Sniat n**	Hańkowce	16	28	4	30	
		Kniaże		20	4	30	
		Karłów		117	4	40	
		Nowosielica		39	3	30	
		Podwysoka		44	3	30	
		Popielniki		40	3	30	
		Różniów		34	4	30	
		Steeowa		40	3	30	
		Uście		40	3	30	
		Wołczkowce		80	3	30	
		Załucze		20	2	30	
		Zawale		56	4	40	
		Trościaniec		25	4	30	
		Trojca		22	4	30	
		Dzurów		41	3	20	
		Russów		30	3	30	490
57	**Sokal**	Pożdzimierz	12	36	8	20	
		Szmitków		32	8	20	
		Opulsk		21	6	15	
		Jastrzębica		28	6	15	
		Parchacz		30	6	15	
		Horodłowice		26	8	20	
		H lcze		29	8	20	
		Byszów		26	6	15	
		Wołswin		16	6	15	
		Tudurkowice		18	6	15	
		Wojslawice		18	6	15	
		Liski		26	6	15	200
58	**Stanisław ó w**	Komarów	12	38	3	25	
		Zagwóżdż		40	3	25	
	Do przeniesienia					50	20.840

Liczb porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					50	
		Wołczyniec		33	3	25	
		Krechowce		30	3	25	
		Dubowce		35	3	25	
		Krylos		40	3	25	
		Meducha		36	3	25	
		Pobereże		40	3	25	
		Wiktorów		35	3	25	
		Błudniki		32	3	25	
		Czerniejów		28	3	25	
		Radcza		25	3	25	300
59	**Staremiasto**	Błażew górna	3	37	3	25	
		Suszyca wielka		108	6	50	
		Turze		70	4	40	115
60	**Stryj**	Dobrzany	15	35	2	15	
		Dulby		30	2	15	
		Dzieduszyce małe		14	2	10	
		Kalne		20	2	15	
		Korczyn		30	2	15	
		Lisiatycze		25	2	15	
		Podhorodce		20	2	15	
		Siechów		13	2	10	
		Sławsko		15	2	10	
		Tarnawka		14	2	10	
		Truchanów		25	2	15	
		Uhelna		26	2	15	
		Uhersko		24	2	15	
		Wierczany		20	2	15	
		Zulin		14	2	10	200
61	**Tarnobrzeg**	Domacyny	11	42	4	30	
		Grębów		106	6	40	
		Jastkowice		31	2	15	
		Sobów		37	4	30	
		Stale		60	4	30	
		Turbia		35	4	30	
		Wola gołego		28	2	15	
		Wulka turebska		33	4	30	
		Wrzawy		52	4	30	
		Zaleszany		44	4	30	
		Jadachy		28	2	15	295
	Do przeniesienia					—	21.750

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					—	21.750
62	**Tarnopol**	**Bajkowce**	18	16	2	15	
		Biała		32	3	20	
		Czerniechów		24	3	20	
		Dyczków		30	3	20	
		Dubowce		25	3	20	
		Łozowa		28	3	20	
		Łuka wielka		40	3	20	
		Myszkowice		32	3	20	
		Poczapińce		30	3	20	
		Pokropiwna		28	3	20	
		Ładyczyn 2kl.		55	4	20	
		Stechnikowce		33	3	25	
		Suszczyn		38	3	20	
		Szlachcińce		36	3	20	
		Toustoług		29	3	20	
		Zagrobela		17	2	15	
		Zarudzie		44	3	20	
		Zabójki		43	3	20	355
63	**Tarnów**	Tarnów 3 kl. mięsz.	26	46	3	40	
		Lisiagóra 2 klas.		81	2	30	
		Zbylitowska Góra		60	3	30	
		Brzozowa		32	3	20	
		Burzyn		27	2	20	
		Ilkowice		35	2	20	
		Janowice		40	3	25	
		Klikowa		47	3	25	
		Koszyce małe		32	3	20	
		Kowalowy		33	3	20	
		Krzyż		49	3	20	
		Łęg ad Partyń		45	2	20	
		Łękanica		34	2	20	
		Piotrkowice		47	3	25	
		Poręba radlna		49	3	25	
		Pleśnia		28	3	25	
		Rudka		37	3	25	
		Rzuchowa		32	4	25	
		Siedliska		34	3	25	
		Siemiechów		34	4	25	
		Wierzchosławice		61	3	25	
		Wróblowice		26	3	25	
		Rzędzin		31	2	20	
		Zaczarnie		50	3	25	
		Zalasowa		31	2	20	
		Żukowice stare		39	3	25	625
64	**Tłumacz**	Czarnołośce	15	42	3	25	
		Bohorodyczyn		30	3	25	
	Do przeniesienia					50	22.730

Liczb porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					50	22.730
		Gruszka		33	3	25	
		Delawa		40	3	25	
		Hryniowce		40	3	25	
		Kolińce		32	3	25	
		Olesza		36	3	25	
		Strychańce		36	3	25	
		Tarnowica polna		85	4	30	
		Hostów		36	3	25	
		Uhorniki		42	3	25	
		Petryłów		33	3	25	
		Jezierżany		42	3	25	
		Olszanica		32	3	25	
		Bortniki		30	3	25	380
65	**Trembowla**	Boryczówka	31	50	3	30	
		Chmielówka		72	4	40	
		Darachów		76	4	40	
		Dereniówka		40	2	20	
		Dolbe		66	4	40	
		Hleszczawa		69	4	40	
		Iławcze		66	4	40	
		Iwanówka		52	3	30	
		Janów		110	4	40	
		Kobyłowłoki		132	4	40	
		Laskowce		51	3	10	
		Łeszniów		150	4	40	
		Małów		39	2	20	
		Młyniska		58	3	30	
		Mogielnica nowa		120	4	40	
		„ stara		62	3	30	
		Ostrowczyk		56	3	30	
		Plebanówka		65	3	30	
		Podhajczyki		62	3	30	
		Romanówka		50	3	30	
		Ruzdwiany		51	3	30	
		Słobódka Janowska		55	3	30	
		„ strusowska		40	2	20	
		Skomorosze		39	2	20	
		Strusów		178	5	50	
		Tiutków		50	3	30	
		Trembowla-Sady		31	2	20	
		Wierzbowiec		68	3	30	
		Załawie		35	2	20	
		Zazdrość		52	3	30	
		Zubów		32	2	20	950
	Do przeniesienia					—	24.060

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę obót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					—	24.060
66	**Turka**	Chaszczów	11	15	3	25	
		Ilnik		48	4	40	
		Isaje		55	3	30	
		Jabłonka niżna		21	2	20	
		Jabłonka wyżna		19	2	20	
		Libuchowa		14	2	15	
		Łomna		75	3	30	
		Mochnate		12	2	15	
		Rozłucz		88	3	30	
		Turka		180	5	50	
		Wysocko wyżne		25	3	25	300
67	**Wadowice**	Brzeźnica	11	34	4	30	
		Frydrychowice		27	4	30	
		Kalwarya		46	4	30	
		Leszcze górne		31	4	30	
		Marcyporęba		39	4	30	
		Mucharz		26	4	30	
		Podolsze		25	4	30	
		Roczyny		41	4	30	
		Targanice		38	4	30	
		Tłuczań		34	4	30	
		Zygodowice		22	4	30	330
68	**Wieliczka**	Biskupice	2	149	3	30	
		Brzezowa		77	2	20	50
69	**Zaleszczyki**	— —	—	—	—	—	—
70	**Zbaraż**	Toki	8	84	2	20	
		Koszlaki		81	3	30	
		Klebanówka		41	2	20	
		Stryjówka		64	2	20	
		Nowesioło		36	1	10	
		Lisieczyńce		40	1	10	
		Dobrowody		53	3	25	
		Łozówka		74	2	20	155
71	**Złoczów**	Firlejówka	11	37	3	15	
		Kabarowce		18	3	15	
		Olesko		37	3	15	
	Do przeniesienia					45	24.895

Liczba porząd.	Nazwa okręgu szkolnego	Nazwa miejscowości	Ilość nauczycielek robót kobiecych	Ilość uczennic pobierających naukę robót ręcznych	Liczba godzin tygodniowej nauki	Kwota potrzebna na remuneracye szczegół zł.	Kwota potrzebna na remuneracye ogół zł.
	Z przeniesienia .					45	24.895
		Olszanica		42	2	15	
		Przewłoczna		27	3	15	
		Sknilów		41	5	20	
		Sokołówka		18	3	15	
		Trędowacz		38	3	15	
		Uciszków		39	2	10	
		Zarudzie		36	3	15	
		Żulice		39	2	10	160
72	**Żółkiew**	Kulików	3	89	3	30	
		Mosty		75	3	30	
		Żółtańce		51	2	20	80
73	**Żydaczów**	Balicze podgórne	17	40	4	30	
		Brzezina		40	4	30	
		Bujanów		30	2	15	
		Czerteż		70	4	30	
		Dubrawka		35	3	20	
		Gnizdyczów		40	3	20	
		Holeszów		60	4	30	
		Łówczyce		35	3	20	
		Nowesioło		25	2	10	
		Pczany		20	2	10	
		Rudniki		60	4	30	
		Stulsko		65	4	30	
		Sulatycze		52	4	30	
		Wołczniów		20	3	20	
		Żyrawa		35	3	20	
		Uście		30	3	20	
		Nadiatycze		24	3	20	385
74	**Żywiec**	Jeleśnia	14	134	2	20	
		Milówka		195	2	20	
		Ujsoły		357	2	20	
		Kamesznica		168	2	20	
		Koszarawa		195	2	20	
		Krzeszów		309	2	20	
		Krzyżowa		83	2	20	
		Lachowice		234	2	20	
		Łodygowice		248	2	20	
		Radziechowy		222	2	20	
		Rajcza		160	2	20	
		Rycerka dolna		80	2	20	
		Rycerka górna		134	2	20	
		Szare		66	2	20	280
		Razem				—	25.800

Załącznik D. do preliminarza krajowego funduszu szkolnego na rok 1892.

Dochody.

ZESTAWIENIE

zamknięć rachunków 74 Rad szkolnych okręgowych za rok 1890.

sporządzone na podstawie zamknięć rachunkowych, nadesłanych przez c. k. Radę szkolną krajową. (LW.3995 91:).

Liczba porządkowa	Nazwa c. k. Rady szkolnej okręgowej	Zapas w gotówce z początkiem r. 1890.	Z należytości zaległej: odpisano	Z należytości zaległej: dopisano	Należytość: zaległa	Należytość: bieżąca	Należytość: Razem	Dochody — Uiszczenie I. Dochody miejscowych funduszów szkolnych (prestacye)	II. 3% dodatek do podatków	III. Rozmaite dochody	IV. Zwroty z płac nauczycieli etatowych	V. Zwroty z płac nauczycieli nadetatowych	VI. Zwroty z pomniejszych potrzeb szkolnych	VII. Zwroty z przyborów naukowych	VIII. Konferencya okręgowa	IX. Biblioteka okręgowa	X. Inne dochody: przebieżne depoz., interkalarya, dod na mieszkanie, zwroty z fund. szkol. okręgowego i t. d	XI. Zasiłek z funduszu szkolnego krajowego	XII. Zaliczki z krajowego funduszu szkolnego na pokrycie potrzeb bieżących	XIII. Razem	Należytości czynne z końcem r. 1890. XIV. a) Zaległe prestacye szkolne	b) Zaległy 3% dodatek	c) Inne zaległości	Razem
		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.
1	Biała	2.075 67	248 —	— —	4.026 46	33.579 05	37.605 51	23.983 54	5.139 93	— —	— —	— —	5 —	— —	— —	— —	— —	4.672 97	— —	33.801 44	1.311 71	2.417 37	74 99	3.804 07
2	Bóbrka	— —	175 78	— —	3.902 46	32.999 64	36.902 10	11.778 74	3.002 04	— —	159 14	— —	— —	— —	— —	— —	2.318 25	16.432 31	709 09	34.394 58	1.507 42	730 91	269 19	2.507 52
3	Bochnia	— —	868 56	— —	36.939 82	30.946 31	67.886 13	19.940 51	4.060 09	— —	295 58	— —	— —	— —	— —	— —	3.202 22	8.001 17	— —	35.499 58	27.601 26	2.337 64	2.447 68	32.386 55
4	Bohorodczany	601 13	6 76	— —	519 02	9.342 11	9.861 13	3 355 65	1.311 23	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	3.658 27	33 76	8 358 91	1.363 37	138 85	— —	1.502 22
5	Borszczów	— —	43 —	— —	5.048 18	26.354 31	31.402 49	12.735 64	5 105 80	— —	22 50	— —	7 50	— —	— —	— —	671 59	4.827 28	2.110 —	25.480 31	4.704 56	789 91	427 70	5.922 17
6	Brody	— —	565 33	— —	16 894 26	38.286 84	55.181 11	17.103 93	4.065 13	— —	820 —	— —	— —	— —	— —	— —	25 —	14 676 14	2.000 —	38.690 20	15.628 60	528 57	333 73	16.490 90
7	Brzesko	490 25	1.056 31	1.013 42	5.283 81	19.566 47	24.850 28	9.595 06	3.619 45	— —	130 59	— —	— —	— —	— —	— —	1.013 42	7.795 99	— —	22.154 52	2.256 81	334 80	104 15	2.695 76
8	Brzeżany	900 40	110 54	— —	12.916 60	31.563 54	44.480 14	12.247 76	4.160 88	— —	660 83	210 —	5 —	— —	— —	— —	3.382 47	10.086 39	— —	31.253 33	7.791 28	1.205 58	4.229 94	13.226 81
9	Brzozów	658 17	470 63	178 80	744 99	22.357 25	23.102 24	7.993 47	1.932 40	— —	50 —	— —	— —	— —	— —	— —	87 12	12.428 75	— —	22.491 74	139 31	286 11	185 08	610 50
10	Buczacz	2.164 25	— —	— —	6.344 39	20.154 06	26.498 45	13.079 45	3.766 43	— —	5 41	— —	5 —	— —	— —	— —	49 60	2.082 81	1.807 69	20.796 39	3.271 64	1.899 36	531 05	5.702 06
11	Chrzanów	104 91	170 67	— —	11.668 86	29.755 30	41.424 16	11.627 33	3.235 42	— —	5 48	— —	7 50	— —	— —	— —	6.051 38	14.314 53	— —	35.241 64	5.736 57	54 99	390 56	6.182 52
12	Cieszanów	3 774 17	2.288 72	— —	4.432 49	20.427 84	24.860 33	8.001 75	3.206 52	— —	12 67	— —	3 33	— —	— —	— —	494 95	7.470 17	— —	19.189 04	4.703 98	853 23	113 71	5.670 93
13	Czortków	662 29	52 62	— —	2.976 82	14.118 95	17.095 77	9.676 34	2.363 47	— —	120 84	— —	7 51	— —	— —	— —	1 60	2.668 62	— —	14.853 38	424 09	1.678 56	139 74	2.242 39
14	Dąbrowa	1.095 81	— —	— —	1.583 38	12 751 26	14.334 64	5 220 24	2.592 39	— —	130 83	— —	4 16	— —	— —	— —	29 99	4.437 72	137 71	12.553 04	1.493 63	259 64	28 33	1.781 60
15	Dobromil	1.625 73	219 04	119 25	1.165 43	16 849 13	18.014 57	6.252 45	1.284 55	— —	50 21	— —	5 —	— —	— —	— —	124 53	8.038 39	— —	15 755 13	945 19	513 17	801 06	2.259 43
16	Dolina	— —	51 92	— —	2 122 83	17.569 96	19.692 80	8.096 61	2.320 22	— —	594 11	— —	— —	— —	— —	— —	5 —	5.893 31	185 53	17.094 78	2.200 92	500 27	90 82	2.508 01
17	Drohobycz	357 56	— —	— —	19.764 82	38.799 77	58.564 59	31.435 03	5.867 46	— —	75 25	— —	— —	— —	— —	— —	519 10	2.960 05	— —	40 856 91	16.879 59	828 09	— —	17.707 68
18	Gorlice	483 17	369 80	— —	180 89	22.235 19	22.416 09	8.802 85	2 471 14	— —	137 91	— —	12 50	— —	— —	— —	1.854 85	8.886 55	— —	22.165 79	165 42	75 73	9 14	250 30
19	Gródek	— —	— —	— —	12.654 24	22.902 94	35.557 18	10.859 15	2.825 87	— —	93 31	— —	— —	— —	— —	— —	622 99	8.214 18	— —	22 615 50	9 314 61	103 55	3.523 51	12.941 68
20	Grybów	96 91	18 05	18 05	845 57	10.355 72	11.201 30	3.389 62	1.277 32	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	145 54	5.977 74	— —	10.790 22	144 03	253 64	13 40	411 07
21	Horodenka	3.128 86	448 59	— —	4.966 50	20.185 40	25.152 —	12.597 98	4.106 62	— —	103 32	— —	20 —	— —	— —	— —	2 36	3.858 29	— —	20.688 57	4.331 76	131 66	— —	4.463 42
22	Husiatyn	— —	176 29	— —	4 073 32	26.086 69	30.160 02	13.829 01	4.257 57	— —	160 96	180 —	4 17	— —	— —	— —	183 97	6.020 39	2.420 41	27.056 38	2.488 55	536 15	78 93	3.103 63
23	Jarosław	— —	182 73	— —	14.401 96	42.886 35	57.288 31	19.619 82	6.769 14	— —	414 —	— —	5 —	— —	— —	— —	1.232 91	11.818 15	1.796 27	41.855 29	8.705 95	5.295 27	1.431 79	15.433 01
24	Jasło	249 42	19 42	1 01	879 16	28.233 25	29.112 91	9.908 82	3.701 78	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	14.344 17	— —	27.954 87	666 60	348 55	142 49	1.157 64
25	Jaworów	— —	112 97	— —	29.070 49	29 512 83	58.583 33	8.106 16	3.458 94	— —	25 —	— —	— —	— —	— —	— —	6.644 08	7.206 48	— —	25.440 67	28.733 59	108 03	4.301 04	33.142 66
26	Kałusz	1.134 17	28 78	— —	2.489 43	19.066 01	21.558 44	6.965 79	2.164 15	— —	20 58	— —	— —	— —	— —	— —	13 91	7.200 62	1.400 —	17.765 05	2.189 02	1.337 69	266 67	3.793 39
27	Kamionka strum.	— —	239 31	236 34	4.781 11	37 532 03	42.313 15	18.389 48	3.973 70	— —	8 33	— —	1 66	— —	— —	— —	236 34	12.856 72	1 797 37	37.263 61	2.952 15	1.760 21	337 17	5.049 54
28	Kolbuszowa	2.293 77	27 10	— —	2.380 64	17.377 15	19 757 79	4.881 77	2 060 48	— —	25 —	— —	— —	— —	— —	— —	30 31	10.905 24	— —	17.902 80	526 80	227 91	1.100 77	1.854 99
29	Kołomyja	— —	369 37	— —	4.123 22	29 885 81	34.009 03	12.649 18	5.401 65	— —	25 —	— —	— —	— —	— —	— —	55 49	10.741 90	400 96	29.274 19	2.348 32	824 02	1.562 50	4.734 84
30	Kossów	539 64	— —	— —	883 52	16 336 93	17.220 46	6.554 93	1.986 97	— —	25 —	— —	— —	— —	— —	— —	47 —	7.624 75	— —	16.238 65	59 37	914 10	8 33	981 80
31	Kraków (zamiej.)	4.560 27	426 79	— —	45.963 07	25.549 27	71.512 35	9.961 91	3.296 37	9 36	— —	— —	— —	— —	— —	— —	8.061 84	11.138 44	— —	32.467 92	5.684 49	1.564 95	31.854 98	39.044 43
32	Krosno	1.178 47	72 89	50 31	1 548 66	20.870 48	22 419 14	9.151 95	2.831 24	— —	20 83	— —	— —	— —	— —	— —	26 14	8.879 51	— —	20.909 67	960 55	498 49	50 42	1.509 47
33	Limanowa	485 21	857 01	799 91	2.427 75	12.469 86	14.897 61	4.076 54	1.630 45	— —	279 80	— —	20 —	— —	— —	— —	829 61	7.014 56	— —	13 850 96	654 82	391 82	— —	1.046 65
34	Lisko	— —	33 96	— —	3.259 39	9.704 85	12.964 15	4.478 88	2.124 42	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2.505 14	3.240 69	— —	12.344 14	257 10	356 57	6 33	620 01
35	Łańcut	— —	91 55	— —	5.557 91	28.401 70	33.959 61	12.233 17	4.618 80	— —	37 50	— —	— —	— —	— —	— —	881 57	10.652 48	— —	28.423 53	3.029 09	147 75	2.359 23	5.536 08
36	Lwów (zamiej.)	— —	1.854 25	1.826 91	8.392 95	52.907 99	61.300 95	18.565 35	5.636 29	— —	16 66	— —	5 —	— —	— —	— —	3.722 35	28.719 42	— —	56.665 07	2.457 14	1.306 20	872 56	4.635 88
37	Mielec	— —	247 32	— —	9.366 58	26.334 66	35.701 24	9.998 15	3.024 27	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2.106 85	6.860 66	5.388 15	27.373 68	8.166 49	132 85	28 82	8.328 16
38	Mościska	2.246 81	54 19	— —	3.056 10	22.023 75	25.079 86	10.442 50	2.628 43	— —	500 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	7.775 28	— —	21.346 21	2.422 15	1.286 74	24 75	3.733 65
39	Myślenice	2.163 50	— —	— —	1.365 76	23 483 61	24.849 37	7.744 59	1.888 26	— —	128 12	— —	3 47	— —	— —	— —	1.089 79	11.032 16	312 19	22.198 58	2 264 66	285 42	100 70	2.650 79
40	Nadwórna	931 47	52 14	— —	282 31	14.346 37	14.628 68	6.591 02	2.107 20	— —	20 82	— —	10 —	— —	— —	— —	4 12	5.754 52	— —	14.487 69	94 92	46 07	— —	140 99
41	Nisko	1.039 99	7 25	— —	325 90	14.796 90	15.122 80	4.486 30	2.071 42	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	8.282 68	— —	14.840 40	— —	176 76	105 64	282 40
42	Nowy Sącz	— —	139 65	— —	5.452 16	35.719 28	41.171 44	12.848 07	4.080 39	— —	64 58	— —	7 50	— —	— —	— —	201 91	18.658 96	— —	35.856 42	1.875 83	555 91	2.883 26	5.315 01
43	Nowy Targ	1.151 26	— —	— —	424 18	19 702 28	20.126 47	6.095 66	2.328 02	— —	5 41	— —	5 67	— —	— —	— —	9 83	11.373 96	— —	19.818 05	193 62	93 99	20 80	308 41
44	Pilzno	— —	184 —	— —	10.708 76	12.607 25	23.316 01	5.452 13	1.854 51	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	250 92	5.172 06	— —	12.729 62	960 63	109 13	9.516 63	10.586 39
45	Podhajce	53 90	181 18	— —	5.395 99	19.134 27	24.530 26	8.616 76	3.612 68	— —	— —	— —	— 42	— —	— —	— —	52 61	3.212 28	3.700 —	19.194 80	2.383 53	2.926 93	25 —	5.335 46
46	Przemyśl	— —	113 38	— —	10.758 24	38 612 69	49.370 93	19.947 63	7.247 52	— —	56 65	— —	5 —	— —	— —	— —	974 43	10.529 72	— —	38.760 95	7.056 76	678 21	2.875 —	10.609 98
47	Przemyślany	— —	128 52	— —	919 35	18.937 97	19.857 32	10.141 52	2.672 07	— —	21 66	— —	— —	— —	— —	— —	— —	5.066 67	441 44	18.343 37	875 20	631 30	7 45	1.513 95
48	Rawa	— —	32 45	— —	2.667 38	16.886 16	19.553 54	7.227 27	3.197 99	— —	73 05	— —	7 50	— —	— —	— —	742 78	4.314 90	399 39	15.962 89	2.362 15	1.144 02	84 47	3.590 64
49	Rohatyn	2.307 82	149 79	— —	6.174 65	29.723 76	35.898 41	13.176 17	3.411 20	— —	99 99	— —	20 —	— —	— —	— —	1.377 90	10.186 34	— —	28.271 61	3.897 27	3.704 53	25 —	7.626 80
50	Ropczyce	2.439 66	1 —	— —	9.001 26	18.900 42	27 901 68	7.790 88	3.378 14	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	50 41	6.025 58	— —	17.245 01	8.394 83	65 13	2.196 70	10.656 66
51	Rudki	1.424 46	416 70	295 94	3.201 18	14.286 02	17.487 20	6.114 34	2.208 39	— —	83 30	120 —	— —	— —	— —	— —	768 38	4.467 56	— —	13.761 98	1.450 29	2.226 34	48 59	3.725 22
52	Rzeszow	— —	390 46	— —	11.487 35	39.000 32	50 487 68	12.459 95	6.400 18	— —	110 —	— —	— —	— —	— —	— —	98 50	15.744 30	3.868 84	38.681 78	3.213 60	309 84	8.282 46	11.805 90
53	Sambor	— —	77 82	— —	3.769 48	38.534 61	42.304 09	16.965 34	4.728 38	— —	660 —	— —	— —	— —	— —	— —	1 01	16.376 42	— —	38.731 16	2.057 58	107 52	1.407 83	3.572 93
54	Sanok	577 57	51 29	— —	4.395 87	29.712 71	34.108 58	11.821 98	3.090 71	— 06	321 02	— —	— —	— —	— —	— —	458 27	13 232 17	1.175 13	30.099 29	3.165 50	447 99	395 78	4.009 28
55	Skałat	— —	7 53	— —	1.806 90	22.479 13	24.085 34	11.538 42	3.165 02	— —	160 —	— —	10 —	— —	— —	— —	— —	2.497 76	3.942 57	21.804 75	1.532 72	1.176 55	71 03	2.780 55
56	Sniatyn	1.404 30	281 83	— —	10.401 27	26.673 74	37.075 02	10.144 94	3.642 01	— —	208 28	— —	— —	— —	— —	— —	1.483 19	9.497 82	— —	28.976 24	2.816 29	101 29	5.180 49	8.098 78
57	Sokal	3.482 77	— 84	— —	3.625 55	41.104 25	44.729 80	20.967 71	4.320 34	— —	108 31	— —	5 98	— —	— —	— —	4 57	14.129 96	— —	39.536 77	2.959 09	2.225 19	8 75	5.193 03
58	Stanisławów	— —	644 31	— —	2.927 24	43.805 68	46 732 93	24.483 45	3.992 92	— —	993 53	— —	— —	— —	— —	— —	13 41	12.377 18	458 84	42.414 31	2.414 07	1.909 28	95 26	4.418 62
59	Stare miasto	2.712 72	12 75	— —	557 38	14.895 63	15.452 97	4.697 20	1.481 84	— —	100 16	— —	5 —	— —	— —	— —	41 54	8.332 14	— —	14.657 89	740 77	54 31	— —	795 08
60	Stryj	773 41	62 91	— —	34.805 19	32 548 87	67.354 06	14 571 47	5.055 77	— —	117 49	— —	5 —	— —	— —	— —	3 —	14.220 37	— —	33.973 10	32.224 56	127 23	1.029 16	33.380 95
61	Tarnobrzeg	— —	86 50	— —	2.332 26	18.305 54	20.637 80	6.948 41	2.528 43	— —	103 93	2 78	— —	— —	— —	— —	29 50	7.561 94	1.485 93	18 660 93	602 19	1.238 39	136 38	1.976 87
62	Tarnopol	— —	75 50	— —	40.314 58	55.300 54	95.615 12	34.978 57	6.396 97	— —	67 24	— —	— —	— —	— —	— —	452 75	4.018 34	12.123 78	58.037 65	32.140 00	5.228 07	209 39	37.577 47
63	Tarnów	— —	11 33	— —	14.319 45	48.188 22	62.507 67	18.100 56	5.819 18	— —	145 16	— —	10 —	— —	— —	— —	4.355 60	24.138 10	— —	52.568 61	2.821 23	1.720 13	5.397 70	9.939 06
64	Tłumacz	996 40	— —	— —	258 86	18.346 24	18.605 11	7.435 37	2.520 97	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	31 12	7.202 81	373 32	17.563 59	651 68	389 83	— —	1.041 52
65	Trembowla	122 68	881 24	— —	1.343 19	23.729 90	25.073 10	11.238 75	3.076 96	— —	— —	— —	5 —	— —	— —	— —	— —	7.848 91	814 80	22.984 42	1.193 35	805 36	89 97	2.088 68
66	Turka	— —	243 49	237 89	1.535 71	9.306 42	10.842 13	3.498 32	1.550 86	— —	229 04	— —	— —	— —	— —	— —	285 55	4.313 54	— —	9.877 32	44 12	920 69	— —	964 81
67	Wadowice	— —	114 09	— —	13.892 35	27.749 70	41.642 05	12.415 31	4.226 20	— —	16 66	7 50	10 —	— —	— —	— —	1.586 27	11.273 29	— —	29.535 23	5.865 46	2.678 47	3.562 88	12.106 82
68	Wieliczka	951 33	955 91	— —	17.976 86	36.704 21	54.681 97	17.343 76	4.198 80	— —	655 75	— —	8 92	— —	— —	— —	153 66	16.759 08	— —	39.118 97	15.380 10	98 11	76 89	15.562 10
69	Zaleszczyki	751 88	344 44	— —	7.140 23	19.590 62	26.730 85	10.420 38	2.382 38	— —	— —	— —	1 —	— —	— —	— —	1.652 75	4.795 28	2.251 65	21.503 45	2.757 97	1.415 26	1.054 17	5.227 40
70	Zbaraż	2.279 42	90 —	— —	839 82	14 202 09	15.041 92	8.771 36	2.929 84	— —	5 67	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2.330 48	— —	14.037 35	71 78	820 58	112 20	1.004 56
71	Złoczów	— —	61 71	— —	23.267 55	44.314 23	67.581 79	26 677 41	5.506 07	— —	349 92	— —	— —	— —	— —	— —	3.714 76	13.852 53	— —	50.100 70	4.967 10	711 93	11.802 05	17 481 09
72	Żółkiew	— —	301 02	— —	3.655 68	17.871 29	20.526 97	9.872 49	3.177 00	— —	— —	— —	— —	1 66	— —	— —	563 48	4 268 72	— —	17.883 36	588 81	100 75	1.954 05	2.643 61
73	Żydaczów	223 09	444 21	— —	3.140 49	31.003 82	34.144 31	10.647 17	2 655 14	— —	220 30	— —	35 —	— —	— —	— —	11 85	11.914 57	3.714 80	28.198 83	4.949 56	664 85	331 07	5.945 48
74	Żywiec	— —	158 11	— —	5.170 24	15.606 07	20.776 32	8.278 35	3 023 47	— —	189 16	— —	5 —	— —	— —	— —	109 91	3.726 37	973 15	16.305 42	4 214 83	192 99	63 08	4.470 90
		56.694 74	18.667 95	4.777 85	562 077 08	1,882.394 83	2.444.471 92	862.082 78	253.199 24	9 42	10.341 85	520 28	280 45	— —	— —	— —	68.267 79	665.865 48	54.412 82	1,914.980 13	343.412 39	68.788 59	117.290 80	529.491 78
																				Do tego zapas w gotówce z końcem roku 1890 . .				56.694 74
																				Razem .				1,971.674 88

Załącznik D. do preliminarza krajowego funduszu szkolnego na rok 1892.

Wydatki.

ZESTAWIENIE

zamknięć rachunków 74 Rad szkolnych okręgowych za rok 1890.

sporządzone na podstawie zamknięć rachunkowych, nadesłanych przez c. k. Radę szkolną krajową. (LW. 39955|91:).

Liczba porządkowa	Nazwa c. k. Rady szkolnej okręgowej.	Należytości zaległej: Z należytości zaległej odpisano zł. ct.	Z należytości zaległej dopisano zł. ct.	Należytość zaległa zł. ct.	Należytość bieżąca zł. ct.	Należytość Razem zł. ct.	Wydatki: I. i II. Płace nauczycieli etatowych i remuneracye katechetów zł. ct.	III. Płace nauczycieli nadetatowych zł. ct.	IV. 10% dodatki na mieszkanie dla nauczycieli zł. ct.	V. Pomniejsze potrzeby szkolne zł. ct.	VI. Przybory naukowe zł. ct.	VII. Konferencya okręgowa zł. ct.	VIII. Biblioteka okręgowa zł. ct.	IX. Rozmaite wydatki zł. ct.	X. Zwroty 3% dodatków zł. ct.	XI. Zwroty nadpłaconych prestacyj zł. ct.	XII. Zwrot kraj. funduszowi szkolnemu nadebranych zasiłków zł. ct.	XIII. Zwrot kraj. funduszowi szkolnemu otrzymanych zaliczek zł. ct.	XIV. Inne wydatki: przebieżne, depozyta, interkalarya i t. d. zł. ct.	XV. Razem zł. ct.	Należytości bierne z końcem r. 1890. a) Zaległe płace etatowe i nadetatowe, tudzież rem. katechetów zł. ct.	b) Zwrot 3% dodatku do podatków zł. ct.	c) Inne zaległości: depozyta interkalarya, zaliczki, nadpłaty i t. d. zł. ct.	d) Zwrot krajowemu funduszowi szkolnemu nadebranego zasiłku po koniec roku 1889. zł. ct.	d) Zwrot krajowemu funduszowi szkolnemu nadebranego zasiłku za rok 1890. zł. ct.	Razem zł. ct.	Zapas gotówką w c. k. kasach z końcem r. 1890. zł ct.
1	Biała	248 —	— —	6.102 13	33.579 05	39.681 18	29.181 35	1.568 34	677 25	520 —	35 90	350 —	57 77	148 69	— —	— —	263 76	— —	272 46	33.075 2	918 23	4.681 51	578 88	— —	427 04	6.605 66	2.801 59
2	Bóbrka	175 78	— —	3.902 46	32.999 64	36.902 10	23.503 85	3.726 57	488 28	770 —	64 70	445 —	49 —	144 66	— —	— —	12 09	781 94	4.408 49	34.394 58	490 81	— —	1.559 95	— —	456 76	2.507 52	— —
3	Bochnia	868 56	— —	36.939 82	30.946 31	67.886 13	24.017 66	3.600 12	989 07	570 —	136 60	310 —	62 70	148 74	— —	— —	760 79	— —	4.903 90	35.499 58	1.024 90	1.018 81	11.578 92	18.763 91	— —	32.386 55	— —
4	Bohorodczany	6 76	— —	1.120 16	9.342 41	10.462 27	6.686 66	1.025 —	238 50	195 —	71 90	91 —	38 92	141 37	— —	— —	145 13	33 76	150 —	8.817 25	255 17	484 29	316 67	— —	588 89	1.645 02	142 80
5	Borszczów	43 —	— —	5.048 18	26.354 31	31.402 49	18.012 34	953 73	322 25	532 47	208 60	335 —	37 37	138 63	— —	— —	295 14	2.110 —	2.527 25	25.472 79	112 95	1.460 59	2.312 15	— —	2.043 99	5.929 69	7 52
6	Brody	565 33	— —	16.894 26	38.286 84	55.181 11	30.594 10	2.044 10	626 —	843 50	28 70	450 —	17 14	148 74	— —	206 20	379 25	2.000 —	362 96	37.700 70	1.389 17	— —	15.689 24	— —	410 99	17.480 41	983 50
7	Brzesko	42 80	— —	5.774 06	19 566 47	25.340 53	16.534 19	1.215 73	389 08	455 —	93 50	300 —	— —	146 24	— —	19 50	— —	— —	3.101 81	22.255 06	1.029 09	— —	2.043 69	— —	12 69	3.085 47	389 71
8	Brzeżany	116 54	— —	13.817 01	31.563 54	45.380 55	23 410 52	129 —	600 25	647 50	143 80	345 —	50 73	146 94	— —	— —	423 80	— —	3.939 42	29.827 96	972 09	12.722 03	670 71	— —	1.187 75	15.552 58	2.325 77
9	Brzozów	411 07	119 25	1.403 16	22.357 25	23 760 41	17.760 81	2.140 79	281 25	515 —	35 90	290 —	74 55	147 43	— —	— —	445 22	— —	547 17	22.238 12	386 92	— —	1.114 36	— —	21 01	1.522 29	911 78
10	Buczacz	66 64	66 64	8.508 64	20.154 06	28.662 70	15.604 65	724 91	299 50	464 16	100 60	240 —	47 83	144 49	— —	— —	667 35	1.807 69	100 42	20 201 58	703 53	7.122 15	627 18	— —	8 21	8.461 12	2.759 06
11	Chrzanów	170 67	— —	11.773 77	29.755 30	41.529 07	22.372 46	4.289 60	511 50	540 50	35 90	420 —	24 55	148 74	— —	12 11	267 30	— —	6.723 89	35.346 55	1.258 70	— —	4.702 48	— —	221 34	6.182 52	— —
12	Cieszanów	2.288 72	— —	8.206 66	20.427 84	28.634 50	15.280 90	918 75	345 87	446 18	21 50	260 —	54 95	141 05	— —	— —	5.138 63	— —	355 74	22.963 57	173 62	— —	4.103 27	931 05	462 98	5.640 93	— —
13	Czortków	52 62	— —	3.639 12	14.118 95	17.758 07	11 120 78	1.737 42	267 75	380 —	64 70	— —	34 51	143 48	— —	— —	304 61	— —	209 79	14.263 04	353 99	2.777 73	198 88	— —	164 43	3.495 03	1.252 63
14	Dąbrowa	— —	— —	2.679 19	12.751 26	15.430 45	9.735 18	1.743 78	238 18	309 99	100 60	190 —	42 27	147 74	— —	— —	473 62	187 71	10 41	13 129 48	169 98	667 06	1.415 24	— —	48 69	2.300 97	519 37
15	Dobromil	99 79	— —	7.791 15	16.849 13	19.640 29	13.737 24	1.314 27	324 11	400 —	79 10	230 —	67 05	135 12	— —	— —	— —	— —	116 19	16.403 08	635 49	— —	2.601 71	— —	— —	3.237 21	977 77
16	Dolina	67 67	15 75	2.122 83	17.569 96	19.692 80	14.466 25	639 99	427 75	355 —	122 20	200 —	27 67	148 73	— —	— —	584 69	— —	122 50	17.094 78	603 32	— —	1.386 25	600 —	8 43	2.598 01	— —
17	Drohobycz	— 14	— 14	20.122 38	38.799 77	58.922 15	28.258 51	6.340 95	1.256 06	640 —	43 10	320 —	122 33	130 74	— —	— —	2.463 41	1.500 —	127 37	41.214 47	804 —	858 60	587 76	13.834 11	1.628 20	17.707 68	— —
18	Gorlice	387 85	18 05	664 07	22.235 19	22.899 26	16.732 45	1.792 30	549 —	439 50	28 70	182 36	68 87	148 73	— —	— —	159 48	— —	1.898 65	22.000 04	369 23	— —	390 12	— —	139 87	899 22	648 92
19	Gródek	— —	— —	12 654 24	22.902 94	35.557 18	15.859 12	1.507 85	568 27	385 —	93 50	175 —	59 15	142 54	— —	— —	1.097 36	657 55	606 69	21.152 03	259 88	2.403 01	8.215 76	— —	3.526 50	14.405 15	1.463 47
20	Grybów	— —	— —	942 48	10.355 72	11.298 21	7.588 30	532 48	178 25	230 —	50 30	150 —	38 90	132 13	— —	— —	— —	271 42	100 41	9.272 19	65 46	— —	1.010 41	— —	950 14	2.026 02	1.614 94
21	Horodenka	448 59	— —	8.095 87	20.185 49	28.280 86	15.458 64	1.768 38	437 92	439 50	86 20	235 —	45 83	123 24	— —	142 —	434 81	— —	1.182 36	20 3.1 89	385 94	1.071 09	5.456 30	— —	1.015 64	7.928 97	3.465 55
22	Husiatyn	176 29	— —	4.072 32	26.086 69	30.160 02	17.305 41	4.087 61	411 50	475 —	7 20	393 89	54 67	147 74	— —	— —	405 88	3.420 25	347 23	27.056 38	696 93	688 10	1.228 60	274 89	215 11	3.103 63	— —
23	Jarosław	182 73	— —	14.401 96	42.886 35	57.288 31	33.370 93	4.314 74	1.033 79	800 —	57 50	328 70	104 18	148 74	— —	— —	586 92	— —	1.109 79	41.855 29	1.345 15	2.117 19	5.171 61	6.799 06	— —	15.433 01	— —
24	Jasło	94 45	76 04	1.128 58	28.233 35	29.361 94	21.667 10	2.398 91	681 15	615 —	7 20	380 —	51 53	144 65	— —	74	64 13	— —	108 34	26.118 75	923 22	— —	532 91	— —	1.787 05	3.243 19	2.085 55
25	Jaworów	112 97	— —	29.070 49	29.512 83	58.583 33	17.930 38	1.615 20	460 87	499 16	75 10	260 —	80 03	130 02	— —	— —	— —	— —	4.379 47	25.430 23	223 40	11.706 66	7.909 33	11.420 40	1.893 30	33.153 09	10 43
26	Kałusz	28 78	— —	3.623 60	19.069 01	22.692 61	14.946 01	940 82	311 75	460 —	28 70	— —	93 55	148 74	— —	— —	1.500 —	— —	245 83	18.675 49	187 96	— —	2.533 81	1.287 83	7 61	4.017 21	223 82
27	Kamionka strum.	2 97	— —	4.781 11	37.532 03	42.313 15	28.007 81	3.271 61	693 94	877 50	14 30	500 —	42 78	140 05	— —	— —	— —	3.659 32	56 30	37.265 61	1.584 24	— —	3.174 69	— —	290 61	5.049 54	— —
28	Kolbuszowa	27 16	— 06	4.674 41	17.377 15	22.051 56	12.729 82	2.717 40	417 58	340 —	79 —	245 —	62 95	148 73	— —	— —	169 38	— —	33 33	16.943 19	726 94	— —	4.065 89	— —	315 54	5.108 37	3.253 38
29	Kołomyja	374 77	5 56	4.123 22	29.885 81	34.009 03	21.332 81	4.721 42	1.128 75	443 26	100 60	220 —	50 83	146 86	— —	— —	— —	888 94	241 35	29.274 19	1 602 40	— —	1.214 34	1.601 62	316 48	4.734 84	— —
30	Kossów	87 85	87 85	1.423 16	16.336 93	17.760 10	12.039 —	2.627 50	536 34	280 19	21 50	221 92	14 56	148 73	— —	— —	71 06	— —	288 33	16.249 13	340 83	— —	1.161 38	— —	8 76	1.510 97	529 16
31	Kraków, (zamiej).	426 79	— —	50.523 34	25.549 27	76.072 62	21.208 92	2.144 93	— —	558 —	28 70	500 —	42 97	148 74	— —	— —	201 44	8.363 29	3.826 20	37.028 19	1.152 45	— —	37.884 07	— —	7 91	39 044 43	— —
32	Krosno	823 49	799 91	2.727 14	20.870 48	23.597 62	17.113 34	1.416 25	442 25	437 50	35 90	260 —	60 95	143 54	— —	— —	348 71	— —	1.108 96	21.367 41	285 —	— —	1.096 89	— —	848 32	2.230 21	720 74
33	Limanowa	57 10	— —	2.912 96	12.469 86	15.382 83	9.400 61	908 20	133 09	330 —	43 10	170 —	35 55	148 74	— —	— —	— —	— —	18 73	11.188 02	490 12	— —	2.833 06	— —	871 62	4.194 81	3.148 16
34	Lisko	33 96	— —	3.259 30	9.704 85	12.964 15	7.617 45	218 75	147 86	237 50	165 40	110 —	42 28	147 73	— —	— —	62 30	185 41	828 27	9.762 96	294 06	2.493 18	207 47	— —	206 48	3.201 19	2.581 18
35	Łańcut	91 85	— —	5.557 91	28.401 70	33.959 61	22.505 41	1.632 50	783 —	568 75	28 70	360 —	35 10	120 65	— —	— —	1 99	— —	2.387 43	28.423 53	720 33	— —	4.788 75	— —	27 —	5.536 08	— —
36	Lwów. (zamiej).	44 —	16 66	8.392 95	52.907 99	61.300 95	38.758 51	10.472 11	513 93	1.174 17	122 20	900 —	101 92	124 32	— —	3 —	— —	5.870 94	623 96	56.665 07	2.170 94	— —	2 450 48	— —	14 46	4.635 88	— —
37	Mielec	247 32	— —	9.366 58	26.334 66	35.701 24	16.374 71	2.030 95	459 60	430 —	100 60	320 —	58 75	147 73	— —	— —	238 17	2.568 08	4.644 49	27.373 03	345 87	— —	7.547 25	— —	435 04	8.328 16	— —
38	Mościska	290 53	236 34	5.302 91	22.023 75	27.326 67	17.738 15	2.497 43	374 94	527 50	71 80	300 —	55 65	147 74	— —	— —	70 44	— —	362 34	22.145 99	362 08	— —	4.747 09	— —	71 50	5.180 67	1.447 02
39	Myślenice	1.020 17	1.020 17	3.529 26	23.483 61	27.012 87	17.014 11	3.497 79	313 12	481 66	28 70	496 18	76 52	133 77	— —	— —	68 41	156 55	2.095 26	24.362 58	1.174 32	— —	803 07	— —	673 39	2.650 79	— —
40	Nadwórna	52 14	— —	1.213 78	14.346 37	15.560 15	12.335 02	610 —	246 50	370 —	21 50	18 98	31 13	148 74	— —	— —	204 34	— —	128 54	14.114 75	371 30	— —	596 95	— —	477 15	1.445 40	1.304 41
41	Nisko	7 25	— —	1.365 89	14.796 90	16.162 80	10.603 30	2.455 15	219 75	277 50	107 60	190 —	35 24	147 73	— —	— —	1.061 80	— —	90 64	15 188 71	318 14	— —	193 89	— —	462 05	974 09	691 69
42	Nowy Sącz	325 48	185 83	5.452 16	35.719 28	41.171 44	25.827 24	5.068 84	1.144 41	654 17	64 70	370 —	50 22	147 83	— —	— —	1.951 52	— —	577 49	35.856 42	1.874 11	— —	1.211 76	1.184 51	1.044 63	5.315 01	— —
43	Nowy Targ	2 86	2 86	1.575 45	19.702 28	21.277 73	15.923 02	1.055 75	352 11	493 10	151 —	262 20	76 15	144 44	— —	18 63	948 88	— —	53 35	19 478 63	472 35	— —	306 44	— —	1.026 31	1.799 10	1.490 68
44	Pilzno	184 —	— —	10.708 76	12.607 25	23.316 01	9.630 06	1.152 52	297 77	250 —	7 20	160 —	34 10	147 73	— —	— —	— —	1.031 85	18 39	12.729 62	84 16	— —	7.661 51	1.941 63	899 09	10.586 39	— —
45	Podhajce	181 18	— —	5.449 89	19.134 27	24.584 16	12.948 82	1.030 65	302 03	350 —	50 30	153 76	— —	147 73	— —	— —	13 50	3.700 —	513 66	19.210 45	438 74	— —	4.931 85	— —	3 12	5.373 71	38 25
46	Przemyśl	1.940 30	1.826 91	10.758 24	38.612 69	49.370 93	27.995 20	5.473 18	1.351 38	685 —	93 40	368 —	73 20	147 74	— —	— —	709 54	— —	1.864 31	38 760 95	1.861 13	— —	6.073 23	1.205 92	1.469 70	10.609 98	— —
47	Przemyślany	128 52	— —	919 35	18.937 97	19.857 32	15.857 92	682 42	197 73	540 —	100 60	235 —	40 96	132 80	— —	— —	152 82	— —	195 82	18.186 07	95 24	— —	1.016 33	194 07	365 61	1.671 25	157 30
48	Rawa	32 45	— —	2.667 38	16.886 16	19.553 54	13.494 88	300 —	340 63	392 50	64 70	225 —	— —	147 74	— —	— —	— —	241 31	756 13	15.962 89	697 22	— —	2.701 68	132 75	9 04	3.590 64	— —
49	Rohatyn	149 79	— —	8.482 47	29.723 76	38.206 24	24.556 68	1.602 26	488 44	764 —	158 20	— —	118 23	148 39	— —	— —	— —	876 27	1.866 96	30.579 43	479 91	— —	4.515 58	2.622 65	8 66	7.626 80	— —
50	Ropczyce	238 89	237 89	11.440 92	18.900 42	30.341 34	12 254 29	1.091 60	441 85	305 —	43 10	235 —	70 55	148 74	— —	— —	1.458 24	— —	1.998 61	18.046 99	98 14	— —	10.042 63	— —	2.153 58	12.294 35	1.637 68
51	Rudki	120 76	— —	4.625 64	14.286 02	18.911 67	11.615 68	912 50	263 —	340 —	79 10	195 —	45 80	147 74	— —	— —	— —	— —	739 56	14.338 33	85 83	— —	4.487 50	— —	— —	4.573 33	848 11
52	Rzeszów	390 46	— —	11.487 35	39.000 32	50.487 68	29.129 36	3.601 26	1.070 14	635 82	57 50	76 67	34 80	131 77	— —	— —	— —	2.849 96	1.094 50	38.681 78	1.489 88	— —	10.002 86	309 11	4 04	11.805 90	— —
53	Sambor	77 82	— —	3.769 48	38.534 61	42.304 09	32.191 28	2.280 —	666 60	715 —	122 30	385 —	53 18	148 74	— —	— —	1.667 92	— —	270 84	38.731 16	314 74	— —	380 89	1.380 53	1.596 77	3.572 93	— —
54	Sanok	51 29	— —	4.973 44	29.712 71	34.686 15	23.452 88	854 06	467 37	684 —	201 40	370 —	— —	148 74	— —	— —	4 02	1.975 13	2.199 68	30.357 29	1.124 07	— —	1.730 62	— —	1.474 16	4.328 86	319 57
55	Skałat	7 57	— —	1.606 20	22.479 13	24.085 34	15.462 55	2.525 23	359 —	430 —	100 60	265 —	44 85	144 74	— —	— —	10 53	1.243 08	225 60	30.311 49	275 34	— —	2.983 92	— —	14 59	3.273 85	493 29
56	Sniatyn	313 16	31 33	11.805 57	26.673 74	38.479 32	18.530 70	3.400 50	657 05	400 —	35 90	215 —	66 03	141 33	— —	— —	6.231 19	— —	702 84	30.380 54	1.881 66	— —	430 13	3.878 27	1 908 71	8.098 78	— —
57	Sokal	34 22	33 38	7.108 32	41.104 25	48.212 57	36 687 56	1.249 02	471 68	1.519 71	93 50	490 —	98 05	148 74	— —	— —	— —	— —	— —	40.758 26	299 96	— —	7.014 00	91 78	48 56	7.454 31	2.261 28
58	Stanisławów	644 31	— —	2.927 24	43.805 65	46.732 93	30.752 40	8.437 17	1.686 99	592 33	143 80	320 —	71 83	147 74	— —	— —	— —	— —	168 05	42.314 31	2.600 21	— —	1.354 40	383 31	80 70	4.418 62	— —
59	Staremiasto	12 75	— —	3.270 05	14.895 63	18 165 69	8.977 54	1.219 95	215 18	288 34	100 60	165 —	77 17	148 74	— —	— —	2.953 21	— —	208 20	14.353 93	293 38	— —	144 57	— —	3.373 80	3.811 75	3.016 67
60	Stryj	62 91	— —	35.578 60	32.548 87	68.127 47	23.978 27	4.056 59	804 —	702 —	86 30	— —	100 35	147 66	— —	— —	2.843 42	1.977 92	50 —	34 746 51	1.652 47	— —	422 71	29.272 24	2.033 53	33.380 95	— —
61	Tarnobrzeg	86 50	— —	2.332 26	18.305 54	20.637 80	13 400 30	1.881 35	311 29	373 75	50 30	230 —	— —	118 54	— —	— —	1 15	25 49	2.103 19	18.495 27	362 26	— —	1.778 26	— —	— —	2.142 52	165 65
62	Tarnopol	75 50	— —	40 314 58	55.300 54	95.615 12	35.297 33	5.139 90	1.098 94	810 —	35 90	— —	159 55	147 74	4.540 45	— —	— —	10.493 35	314 49	58.037 65	964 54	874 74	4.937 15	30.664 95	136 07	37.577 47	— —
63	Tarnów	11 33	— —	14.319 45	48.188 22	62.507 67	36.551 14	8.449 92	2.081 02	569 50	50 30	103 30	49 87	148 74	— —	29 30	860 41	3.640 21	34 90	52.568 61	1.370 28	— —	273 67	8.291 57	3 54	9.930 06	— —
64	Tłumacz	— —	— —	1.255 27	18.346 24	19.601 51	13.137 03	2.088 32	338 28	405 —	86 30	225 —	43 30	148 74	— —	178 20	186 70	373 32	147 81	17.358 00	404 37	— —	639 30	— —	1.199 83	2.243 51	1.201 99
65	Trembowla	881 24	— —	1.465 87	23.729 90	25.195 78	16 987 08	4.548 57	519 06	450 —	— —	— —	60 80	144 60	— —	— —	— —	— —	396 99	23.107 10	586 68	— —	1.374 71	118 21	9 07	2.088 68	— —
66	Turka	5 60	— —	1.535 71	9.306 42	10.842 13	8.056 13	— —	127 35	247 50	43 10	125 —	25 53	126 95	— —	— —	— —	991 60	134 16	9.877 32	182 75	— —	777 72	— —	4 34	964 81	— —
67	Wadowice	114 09	— —	13.892 35	27.749 70	41.642 05	22.660 47	1.578 30	729 38	579 98	50 30	— —	52 70	148 74	— —	— —	1.852 79	505 40	1.377 17	29.535 23	330 26	— —	1.828 45	9.944 27	3 83	12.106 82	— —
68	Wieliczka	1.251 85	295 94	18.928 19	36.704 21	55.632 40	26.142 74	5.842 09	1.471 55	545 —	136 60	380 —	78 15	136 18	— —	217 26	1.207 85	— —	3.512 83	39.670 26	1.972 56	— —	12.893 12	— —	1.096 46	15.962 14	400 04
69	Zaleszczyki	344 44	— —	7.892 12	19.590 62	27.482 74	14.204 98	715 —	231 75	454 15	107 60	165 24	46 85	148 74	— —	— —	172 43	1.574 14	1.559 82	19.380 70	66 66	301 03	4.311 52	3.247 35	175 47	8102 03	2.874 63
70	Zbaraż	90 —	— —	3.119 24	14.202 09	17.321 34	12 035 13	695 —	172 42	362 50	64 70	165 —	54 05	147 73	— —	— —	96 03	— —	155 24	13.947 80	67 50	2.703 17	200 34	— —	402 52	3.373 53	3.368 97
71	Złoczów	61 73	— 02	23.267 55	44.314 23	67.581 79	38.643 99	2.371 54	523 74	1.213 50	79 10	— —	53 37	148 74	— —	— —	6.638 25	236 51	191 96	50.100 70	2.451 04	— —	1.777 15	13 245 —	7 90	17.481 09	— —
72	Żółkiew	556 01	254 99	2.655 68	17.871 29	20.526 97	15.793 97	303 32	60 75	507 64	122 20	— —	— —	138 13	— —	— —	637 55	— —	319 80	17.883 36	371 11	— —	534 13	1.092 85	645 52	2.643 61	— —
73	Żydaczów	474 89	30 68	3.363 59	31.003 82	34.367 41	22.555 75	2.435 14	555 09	747 50	129 40	368 80	78 25	147 63	— —	— —	— —	— —	216 20	27.233 76	312 74	— —	5.985 78	688 23	146 89	7.133 65	1.188 16
74	Żywiec	158 11	— —	5.170 24	15.606 07	20.776 32	12.487 76	797 50	389 50	287 60	28 70	150 —	66 70	127 87	— —	8 14	809 45	734 73	417 46	16.305 42	92 50	— —	4.369 49	— —	8 91	4.470 90	— —
	Suma	19.252 31	5.362 20	618.771 83	1.882 394 83	2.501.166 66	1.423.129 22	177.103 78	39.807 59	38.550 58	5.530 —	18.126 —	3.975 82	10.627 02	4.540 45	835 09	50.748 90	64.883 14	79 088 95	1.916.946 58	53.224 02	56.150 98	265.789 97	165 452 14	43.602 97	584.220 08	54.728 30

Do tego zapas w gotówce z końcem roku 1890 . . 54.728 30

Razem . 1.971.674 88

209.055 zł. 11½ ct.

WYKAZ

przyrządów potrzebnych na każdy rok nauki „SLÖJDU“

w stosunku do liczby uczniów.

Oddział I.

Liczba porz.	Nazwa przyrządu	Ilość sztuk dla 20 uczniów	Cena jednej sztuki zł.	Cena jednej sztuki ct.	Ogólna kwota zł.	Ogólna kwota ct.
1	Warstat stolarski (dla wszystkich trzech oddziałów) o czterech cęgach, według warstatu sporządzonego w Zubrzy (cena zmienna)	1	17		17	—
2	Hebel drapacz (Schropphobel)	5	—	60	3	—
3	„ równiacz (gładzik-Schlitthobel)	5	—	75	3	75
4	„ „ podwójny (Doppelhobel)	3	1	30	3	90
5	„ spuszcz (rabanek, Rauhbank) podwójny	2	2	25	4	50
6	Nóż szwedzki oprawny	20	—	28	5	60
7	Ośnik prosty-gatunek II.	2	—	65	1	30
8	Kolec oprawny-większy	2		8	—	16
9	Pilnik do drzewa półokrągły 200 m/m	8	—	36	2	88
10	„ „ „ płaski 250 m/m	4	—	50	2	—
11	Raszpla do drzewa półokrągła 250 m/m	10	—	48	4	80
12	„ „ „ płaska 300 m/m	2	—	65	1	30
13	Piłka czopowa (Schliessäge) około 80 cmt. długa, oprawna	1	1		1	
	i jeden blat	1	—	40	—	40
14	Odsadnica (Absatzsäge) 60 cmt. długa, oprawna	2	—	85	1	70
	i blaty do niej	2	—	30	—	60
15	Świderki zwyczajne z rączką 1 tuzin	12	2	—	2	—
16	Świderki centralne, przecięcie od 4 do 40 m/m sortiment 1 tuzin	12	3	50	3	50
17	Korba do świderków drewnianych	1	1	—	1	—
18	Siekiera stalowa oprawna średnia	3	1	60	4	80
19	Młotek średni oprawny	2	—	80	1	60
20	Obcęgi (Beisszange)	1	—	70	—	70
21	„ (Zwickzange)	1	1	—	1	—
22	Węgielnica prosta	2	—	40	—	80
23	Znacznik	1	—	28	—	28
24	Metrówka	1	—	85	—	85
25	Pilniczek do ostrzenia piłek śred. gatunek I.	6	—	24	1	44
26	Toczydło z osią do ostrzenia, do poruszania nogą 40 cmt.	1	8	50	8	50
27	Kamień gran. rutscher, ewent. płyta trembowelska	1	1	—	1	—
28	Osełka ręczna	1	—	10	—	10
29	Kamyk szmirglowy	1	—	30	—	30
30	Cyklina	1	—	18	—	18
31	Stalka do cykliny	1	—	25	—	25
32	Papier szklisty w 2-ch numerach po 100 arkuszy	200	2	—	4	—
	Razem	—	—	—	86	19

Oddział II. i III.

Liczba porz.	Nazwa przyrządu	Ilość sztuk dla 20 uczniów	Cena jednej sztuki zł.	Cena jednej sztuki ct.	Ogólna kwota zł.	Ogólna kwota ct.
1	Krzywica (Schweifsäge) 60 cmt. długa, oprawna	2	—	80	1	60
	4 blaty do niej	4	—	28	1	12
2	Krzywica wąziutka 60 cmt. długa, oprawna	2	—	70	1	40
	4 blaty do niej	4	—	25	1	—
3	Kątnik (Falzhobel)	1	—	60	—	60
4	Wpustnik (Nuthobel)	1	1	70	1	70
5	Wyżłabiacz (Grundhobel) średni	1	—	70	—	70
6	Gładzik krzywy (Schlicht-Schiff-Hobel) 36 m/m szerokie żelazo	1	—	85	—	85
7	Gładzik okrągły (Schlicht Hohlkehlhobel)	1	1	—	1	—
8	Ściski (Schraubzwingen) mniejsze 130 m/m	4	—	45	1	80
9	„ „ większe 240 m/m	4	—	95	3	80
10	Węgielnica ukośna (Gehrungsmass) pod 45° dłuższa	1	—	50	—	50
11	Otwornica (Lochsäge) 33 cmt.	1	—	30	—	30
12	Zarównica (Gratsäge) na śruby	1	—	95	—	95
13	Dłuto stolarskie płaskie I. gatunek (Slemmeisen) sortow.					
	10 m/m	1	—	28		
	20 m/m	1	—	40		
	30 m/m	1	—	60	1	28
14	Dłuto żłobione (piesznia, Hohleisen) I. gatunek sortowane					
	1/8	1	—	30		
	2/8	1	—	33		
	3/8	1	—	35		
	4/8	1	—	40		
	6/8	1	—	48		
	8/8	1	—	55	2	41
15	Dłuto gniazdowe (przysiek. Lochbeutel) gatunek I. 5 m/m	1	—	45		
	8 m/m	1	—	55		
	12 m/m	1	—	70	1	70
16	Nóż łyżkarski sortowany oprawny	6	—	25	1	50
17	Cyrkiel do mierzenia grubości średni (Greifzirkel) 22 % długi gatunek I.	1	—	85	—	85
18	Tygielek żelazny średni	1	—	50	—	50
19	Przyrząd do rozwodzenia piłek	1	—	40	—	40
20	Karuk stolarski 1 kg., 2 pendzle do karuku, paczka gwoździ, sztyftów, śrubek, - około	—	2	—	2	—
	Razem	—	—	—	27	96

WYKAZY a) i b)

potrzebnych zasiłków w celu urządzenia nauki

„SLÖJDU“

na rok

1891/2.

Wykaz a)

Liczba porząd.	Okręg szkolny	Kategorya szkoły	Miejscowość	Liczba dzieci uczęszczających na naukę codzienną		Konieczne wydatki w celu urządzenia nauki „slöjdu“							
						na narzędzia		na warstaty		na materyał drzewny		na wzory i modele	
				od 1—4 roku nauki	od 5—6 roku nauki	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1	Bóbrka	1 kl. et. mięsz.	Borynicze	29	13	69	19	17	—	—	—	10	—
2	„	1 kl. et. o 4 sił.	Brzozdowce	231	31	69	19	17	—	—	—	10	—
3	Bochnia	2 klas. mięsz.	Lipnica mur.	174	27	69	19	17	—	—	—	10	—
4	Bohorodczany	szkoła etatowa	Porohy	47	10	69	19	17	—	—	—	10	—
5	Brzeżany	4 kl. et. męska	Brzeżany	261	101	69	19	17	—	—	—	10	—
6	Chrzanów	2 klasowa	Dąbrowa	101	40	69	19	17	—	—	—	—	—
7	„	1 kl. z kl. nad.	Libiąż wielki	174	42	69	19	17	—	—	—	—	—
8	„	1 klasowa	Filipowice	129	26	69	19	17	—	—	—	—	—
9	„	2 kl. mięszana	Dąbrowa	79	66	69	19	17	—	—	—	10	—
10	Cieszanow	4 kl. etatowa	Cieszanów	223	66	69	19	17	—	—	—	10	—
11	Czortków	4 kl. etatowa	Czortków	664	84	69	19	17	—	—	—	10	—
12	Dobromil	4 klasowa	Dobromil	269	45	69	19	17	—	—	—	—	—
13	„	1 klasowa	Jawornik rus.	59	27	69	19	17	—	—	—	—	—
14	Drohobycz	2 kl. etatowa	Stebnik	155	26	69	19	17	—	—	—	10	—
15	Horodenka	filialna	Rakowiec	107	41	69	19	17	—	—	—	10	—
16	Husiatyn	4 klasowa	Kopyczyńce	243	88	69	19	17	—	—	—	10	—
17	Jasło	1 kl. etatowa	Osiek	140	44	69	19	17	—	—	—	10	—
18	Kołomyja	1 kl. mięszana	Kluczów wiel.	101	49	69	19	17	—	—	—	10	—
19	Kossów	4 kl. etatowa	Kossów	559	83	69	19	17	—	—	—	10	—
20	Kraków	1 klasowa	Bronowice	90	39	69	19	17	—	—	—	10	—
21	Krosno	1 kl. etatowa	Rogi	141	40	69	19	17	—	—	—	10	—
22	Łańcut	1 kl. etatowa	Sonina	84	71	69	19	17	—	—	—	10	—
23	Limanowa	4 kl. etatowa	Limanowa	240	46	69	19	17	—	—	—	10	—
24	Lwów	filialna	Serdyca	44	19	69	19	17	—	—	—	10	—
25	Mielec	4 kl. ludowa	Mielec	427	87	69	19	17	—	—	—	10	—
26	Myślenice	1 kl. et. z par.	Krzyszkowice	160	36	69	19	17	—	—	—	10	—
			Do przeniesienia			1.798	94	442	—	—	—	210	—

Z funduszów lokalnych pokryłoby się wydatki:									Kwota preliminowana na rok 1892.	
na narzędzia			na warsztaty			na materyał drzewny			na wzory i modele	
przez	w kwocie zł.	ct.	przez	w kwocie zł.	ct.	przez	w kwocie zł.	ct.		zł. ct.
Radę szkolną miejscową	5	—	—	—	—	obszar dwor.	5	—	—	91 19
gminę	13	—	gminę	17	—	gminę	15	—	—	66 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96 19
Radę powiat.	15	—	—	8	—	—	7	—	—	73 19
—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	96 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	są	86 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	są	86 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	są	86 19
—	15	—	—	10	—	—	6	—	—	71 19
Radę powiat.	40	—	—	—	—	—	w naturze	—	—	56 19
—	5	—	—	7	—	—	5	—	—	84 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	są	86 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	są	86 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96 19
—	20	—	—	12	—	—	10	—	—	64 19
—	29	—	—	17	—	—	16	—	—	50 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96 19
—	30	—	—	—	—	—	10	—	—	66 19
Radę powiat.	18	—	—	17	—	—	—	—	—	61 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96 19
—	—	—	—	—	—	Radę powiat.	25	—	—	96 19
—	—	—	—	—	—	gminę	16	—	—	96 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96 19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96 19
—	190	—	—	88	—	—	125	—	—	2.172 94

Liczba porząd.	Okręg szkolny	Kategorya szkoły	Miejscowość	Liczba dzieci uczęszczających na naukę codzienną		Konieczne wydatki w celu urządzenia nauki „słojdu“							
				od 1—4 roku nauki	od 5—6 roku nauki	na narzędzia		na warstaty		na materyał drzewny		na wzory i modele	
						zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
			Z przeniesienia			1.798	94	442	—	—	—	210	—
27	Myślenice	1 kl. et. z par.	Łętownia	162	48	69	19	17	—	—	—	10	—
28	Nadwórna	1 kl. etatowa	Majdan śred.	38	16	69	19	17	—	—	—	10	—
29	Nisko	prow. 4 klas.	Ulanów	402	59	69	19	17	—	—	—	10	—
30	Nowy Sącz	6 kl. etatowa	Nowy Sącz	559	136	69	19	17	—	—	—	10	—
31	Nowytarg	5 kl. męska	Nowytarg	400	99	69	19	17	—	—	—	10	—
32	Pilzno	4 kl. etatowa	Pilzno	357	60	69	19	17	—	—	—	10	—
33	Podhajce	4 kl. et. męs.	Podhajce	296	33	69	19	17	—	—	—	10	—
34	Przemyślany	1 kl. etatowa	Dunajów	110	49	69	19	17	—	—	—	10	—
35	Rohatyn	2 kl. etatowa	Bołszowce	220	52	69	19	17	—	—	—	10	—
36	Rudki	4 klasowa	Komarno	352	59	69	19	17	—	—	—	10	—
37	„	2 klasowa	Rumno	200	58	69	19	17	—	—	—	10	—
38	„	4 kl. et. mięsz.	Rudki	192	81	69	19	17	—	—	—	10	—
39	Sambor	1 kl. etatowa	Bilinka mała	85	39	69	19	17	—	—	—	10	—
40	Sanok	2 klasowa	Komańcza	62	28	69	19	17	—	—	—	10	—
41	Tłumacz	2 klasowa	Tyśmienica	588	55	69	19	17	—	—	—	10	—
42	„	1 klasowa	Czarnołośce	80	35	69	19	17	—	—	—	10	—
43	Trembowla	5 kl. męska	Trembowla	267	143	69	19	17	—	—	—	—	—
44	Złoczów	3 klasowa	Białykamień	224	63	69	19	17	—	—	—	10	—
45	„	1 kl. etatowa	Bortków	151	39	69	19	17	—	—	—	10	—
46	„	2 klasowa	Olesko	126	36	69	19	17	—	—	—	10	—
47	„	1 kl. etatowa	Rozważ	68	20	69	19	17	—	—	—	10	—
48	„	1 kl. filialna	Skniłów	100	23	69	19	17	—	—	—	10	—
49	„	1 kl. etatowa	Sokołówka	116	16	69	19	17	—	—	—	10	—
50	Zydaczów	4 kl. mięszana	Żurawno	316	77	69	19	17	—	—	—	10	—
51	„	2 klasowa	Rozdół	145	47	69	19	17	—	—	—	10	—
52	„	1 kl. etatowa	Rogóżno	45	16	69	19	17	—	—	—	10	—
			Razem			**3.597**	**88**	**884**	—	—	—	**460**	—

Z funduszów lokalnych pokryłoby się wydatki:									Kwota preliminowana na rok 1892.	
na narzędzia			na warstaty			na materyał drzewny			na wzory i modele	
przez	w kwocie zł.	ct.	przez	w kwocie zł.	ct.	przez	w kwocie zł.	ct.		zł.	zł.
—	190	—	—	88	—	—	125	—	—	2.172	94
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	19
—	15	—	—	7	—	obszar dwors.	w naturze	—	—	74	19
—	—	—	—	—	—	gminę	w naturze	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	Radę powiat.	50	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	19
—	33	—	—	17	—	—	10	—	—	46	19
—	23	—	—	17	—	—	10	—	—	56	19
—	10	—	—	10	—	—	10	—	—	76	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	obszar dwor.	w naturze	—	—	96	19
gminę	48	—	Radę powiat.	17	—	obszar dwor.	15	—	—	31	19
gminę	25	—	—	—	—	obszar dwor.	15	—	—	71	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	19
—	20	—	—	—	—	—	5	—	—	76	19
Radę powiat.	43	—	Radę powiat.	17	—	gminę	50	—	są	26	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	obszar dwors.	w naturze	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	obszar dwors.	w naturze	—	—	96	19
—	—	—	—	—	—	gminę	w naturze	—	—	96	19
—	407	—	—	173	—	—	290	—	—	4.361	88

Wy-

Liczba porząd.	Okręg szkolny	Kategorya szkoły	Miejscowość	Liczba dzieci uczęszczających na naukę codzienną		Konieczne wydatki w celu urządzenia nauki „slöjdu“							
						na narzędzia		na warstaty		na materyał drzewny		na wzory i modele	
				od 1—4 roku nauki	od 5—6 roku nauki	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1	Bohorodczany	etatowa	Lachowce	91	12	97	15	17	—	—	—	—	—
2	Buczacz	3 kl. ludow.	Potok złoty	190	71	97	15	17	—	—	—	—	—
3	„	2 kl. ludow.	Monasterzyska	269	52	97	15	17	—	—	—	—	—
4	Kolbuszowa	1 klasowa	Cmolas	172	28	97	15	17	—	—	—	—	—
5	Nowytarg	5 kl. męska	Nowytarg	392	86	97	15	17	—	—	—	10	—
6	„	4 kl. mięszan.	Czar. Dunajec	250	69	97	15	17	—	—	—	10	—
7	Stryj	3 kl. mięszan.	Stryj na Łan.	152	35	97	15	17	—	—	—	—	—
8	Tarnów	7 kl. męska	Tarnów	402	230	97	15	17	—	—	—	—	—
9	„	1 kl. etatowa	Kobierzyn	119	74	97	15	17	—	—	—	—	—
10	Zaleszczyki	2 kl. mięszana	Tłuste	207	91	97	15	17	—	—	—	10	—
11	Żółkiew	1kl. etatowa	Rekliniec	63	26	97	15	17	—	—	—	10	—
			Razem .			**1.068**	**65**	**187**	—	—	—	**40**	—

kaz b)

Z funduszów lokalnych pokryto w roku 1891 wydatki:								Z fund. szkol. kraj. udzielono w r. 1891 zasiłku w kwocie						Kwota preliminowana na rok 1892.	
na narzędzia			na warstaty		na materyał drzewny		na wzory i modele	na narzędzia		na warstaty		na wzory i modele			
przez	w kwocie zł.	ct.	przez	w kwocie zł.	ct.	przez	w kwocie zł.	ct.		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Radę powiat.	15	—	—	—	—	gminę	w miarę potrzeb.	—	są	54	19	17	—	—	—	27	96
Radę szk. ok.	12	—	—	—	—	—	—	—	są	57	19	17	—	—	—	27	96
—	—	—	—	—	—	—	—	—	są	69	19	17	—	—	—	27	96
—	—	—	—	—	—	Z. hr. Tyszkiewicza	20	—	są	69	19	17	—	—	—	27	96
gminę	83	—	gminę	17	—	gminę	w nat.	—	—	—	—	—	—	10	—	14	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69	19	17	—	10	—	27	96
—	—	—	gminę	16	—	gminę	5	—	są	69	19	1	—	—	—	27	96
—	—	—	—	—	—	—	—	—	są	69	19	17	—	—	—	27	96
—	—	—	—	—	—	—	—	—	są	69	19	17	—	—	—	27	96
fun. szk. miej.	28	—	fun. szk. miej.	17	—	fun. szk. miej.	5	—	—	41	19	—	—	10	—	27	96
—	—	—	—	—	—	gminę	w nat.	—	—	69	19	17	—	10	—	27	96
—	138	—	—	50	—	—	30	—	—	636	90	137	—	40	—	293	75

Szczegółowy plan nauki zręczności.

§. 1. Cel nauki zręczności.

Nauka zręczności podobnie jak każdy inny przedmiot naukowy, ma być czynnikiem wychowawczym i dać wychowankom takie wykształcenie, któreby ich do codziennych potrzeb życia przysposobiło.

Ma ona przeto:

1. Rozwijać siły fizyczne i zręczność w wyrabianiu robót ręcznych w ogóle, bez względu na przyszły zawód lub zajęcie ucznia.
2. Wzbudzać chęć i zamiłowanie do dobrowolnej pracy w ogóle, a pracy ręcznej w szczególności i wywołać u ucznia uszanowanie dla pracy.
3. Wyrobić w dzieciach i utrwalić tak niezbędną w życiu samodzielność.
4. Wpoić w dzieci kardynalne cnoty porządku, czystości i dokładności w wykonaniu pracy.
5. Wykształcić i wydoskonalić w dzieciach uwagę, pilność i wytrwałość.
6. Zaznajomić dzieci z rozmaitemi narzędziami i wprawić je w ich używanie.
7. Zaznajomić dzieci z rozmaitymi gatunkami drzew swojskich, zapoznać z ich własnościami i z praktycznem zastosowaniem.
8. Uczynić ucznia zdolnym do samodzielnego wykonywania najniezbędniejszych w gospodarstwie wiejskiem i w życiu codziennem przedmiotów i przysposobić go do praktycznego użycia nabytych w szkole wiadomości.

§. 2. Tok nauki.

Nauczyciel ma udzielać pouczeń równocześnie wszystkim uczniom, a mianowicie zaznajamiać ich; 1. z modelem, przedstawiającym przedmiot (ewentualnie z rysunkiem modelu) i jego użytecznością; 2. z materyałem, z którego powinien (ewentualnie może) być przedmiot wyrobiony; 3. z narzędziami, którymi dany przedmiot ma być wyrobiony: 4. z konstrukcyą i rozmierzeniem modelu za pomocą rysunku, który nauczyciel wykonuje na tablicy.

Po takiem przygotowaniu powołuje nauczyciel uczniów do warstatu, wskazuje, jak się ma trzymać narzędzie i materyał, z którego dany przedmiot wyrabia, poucza, jak rękę prowadzić i jak materyał przytwierdzić należy, poczem dopilnowuje z całą usilnością każdego ucznia z osobna, ażeby z możliwą dokładnością dany przedmiot samodzielnie wykonał.

W tym celu powinien uczeń mieć przed oczyma model i wzór rysunkowy, — cyrklem lub kawałkiem papieru odmierzyć rozmiary i narysować go jak najdokładniej na drzewie.

Roboty ucznia nie powinien nauczyciel, ile możności, ani poprawiać, ani wykańczać, powinien jednak naprowadzić ucznia do wykrycia błędu i poprawienia go samodzielnie. Takie postępowanie jest wskazane przy przerabianiu każdego świeżego przedmiotu. Nauka odbywa się przeto

okolicznościowo, tj, podaje się nowe wiadomości i pouczenia dopiero wtedy, kiedy omówiony przedmiot ma być przez uczniów sporządzony.

W ciągu nauki należy uczniów traktować z wielką wyrozumiałością, nie zmuszać i nie karcić, lecz pouczać i zachęcać, by wychować wolnych pracowników, nie zaś niewolników praey.

§. 3. Miejsce i czas nauki.

Należy dążyć do tego, aby każda szkoła miała z czasem osobną pracownię. Tymczasem, zanim takie powstaną, należy pracownię urządzić w izbie szkolnej, gdzie należy umieścić przynajmniej jeden warstat właściwej konstrukcyi o czterech cęgach, długą grubą deskę dębową z czopami i szafę na narzędzia i wyroby.

Nauka zręczności odbywać się winna w 4 godzinach tygodniowo, a mianowicie: w dwóch lub trzech półdzionkach popołudniowych. Więcej niż 2 godziny w jednym ciągu nie należy bezwarunkowo wyznaczać, gdyż byłoby to za męczącem dla uczniów. Po jednej godzinie oddzielnej można naukę urządzać tylko w ostatecznej konieczności.

§. 4. Rozkład nauki.

Do nauki zręczności mogą być przepuszczeni uczniowie fizycznie rozwinięci w 10. 11 i 12 roku życia tj. w 4. 5. i 6. roku nauki i uczniowie kursu dopełniającego, którzy się dobrowolnie zgłoszą. Tym sposobem powstaną w każdej szkole po dwuletniem trwaniu nzuki 3 oddziały, a miaaowicie:

oddział I z uczniów 4. roku nauki
„ II „ „ 5. „ „
„ III „ „ 6. „ „

do którego zaliczyć należy także uczniów nanki dopełniającej. Dziatwa ma dobrowolnie na tę naukę uczęszczać i pobierać ją bezpłatnie.

Raz zapisani na naukę zręczności uczniowie muszą w niej obowiązkowo brać udział do końca roku szkolnego. Uczeń, któryby się źle zachowywał na godzinach nuuki zręczności, może być od tej nauki wyłączony.

W szkołach o jednym nauczycielu ma się nauka odbywać dla wszystkich oddziałów równocześnie, jeśli liczba uczniów, biorących w nauce udział nie przenosi 20 chłopców. Jeśli na naukę zgłosi się więcej niż 20 uczniów, należy urządzić naukę tak, by oddział I (4 rok nauki) pobierał naukę osobno w 2 godzinach, a oddział II. i III. (5 i 6 rok nauki i kurs dopełniający) wspólnie w 4 godzinach.

W szkołach o dwu lub więcej nauczycielach, należy dążyć do tego, by każdy rok nauki stanowił osobny oddział tak, aby ilość uczniów w każdym oddziele nie przenosiła 12 chłopców

§. 5. Rozkład materyału naukowego na oddziały.

ODDZIAŁ I.

Uczniowie tego oddziału (4, r. n.) nie są jeszcze zbyt silni, stąd też i przedmioty, które mają wyrabiać muszą być w początkach bardzo łatwe i bardzo powolnie stopniowane do coraz trudniejszych. To też materyał musi być tak ułożony, by przynajmiej do 10 pierwszych numerów używano tylko noża (z raszplem i pilnikiem) do dalszych zaś hebla i piłki, na takich przedmiotach, na których one łatwo mogą być użyte tj. na krótkich, a nie bardzo cienkich kawałkach drzewa.

Materyał do wyrobów tego oddziału może być przygotowany przedtem o tyle tylko, by uczeń, mający robić dany przedmiot, dostał na ten cel zwykłe polanko, lub cienką łupkę, a nie całe polano.

Odpadki od robót uczniów II. i III. oddziału są często takim materyałem dla I oddziału. Każdy przedmiot ma być wpierw w sposób w §. 2. podany, omówionym.

W tym oddziale mają uczniowie przerobić następujących 30 numerów:

1. Pałeczka do siatkowania.
2. Drut do robienia siatek.
3. Wskazówka do czytania.
4. Rączka do rysika.
5. Rączka do pióra.
6. Podpórka do kwiatów okrągła.
7. Ząb do grabi.

**) 8. Drut do grubszych robót kobiecych

**) 9. Szydełko do harasu.

**) 10. Kołek do skrzypiec.

11. Trzonek do noża *a*).
12. Trzonek do młotka *a*).
13. Trzonek do dłuta.
14. Trzonek do noża *b*).
15. Tabliczka do kluczów.
16. Szpilka do bielizny.
17. Nóż do gładzenia (Falzbein).
18. Nóż do papieru.
19. Podstawka pod wazonek.
20. Trzonek do młotka *b*).
21. Podpórka do kwiatów graniasta.
22. Drabinka do kwiatów.
23. Trzonek do dłuta krągły.
24. Podstawka listewkowa.
25. Widełki do czyszczenia guzików.
26. Stolniczka do krajania bułki.
27. Podnóżek listewkowy.
28. Półmetrówka.
29. Linijka kwadratowa.
30. Wałek ku końcowi zwężony.

ODDZIAŁ II.

Uczniowie tego oddziału przystępują już do wykonywania trudniejszych przedmiotów przy których nabierają już większej wprawy wrobieniu piłkami i heblami rozmaitego rodzaju, a zarazem rozpoczynają robić na tokarni, gdzie się taka znajduje; — gdzie brak tokarni tam należy przedmioty toczone, (które są gwiazdką *) oznaczone) opuścić

W tym oddziale pouczy nauczyciel na wzorach naturalnych o podłużnym i poprzecznym kierunku słoi drzewnych, o kierunku promieni rdzennych, o gatunkach dzewa i t. p.

Na ten oddział przypada dalszych 30 numerów, a mianowicie:

31. Kopyść do bielizny.
32. Szaragi.
33. Mydlarka.

**) 34. Szpadon.

*) 35. Wałek toczony.

36. Łyżka.
37. Siekierzysko
38. Nakrywka na garnuszek.
39. Szufelka.
40. Nakrywka do dwojaczków.
*) 41. Trzonek toczony.
**) 42. Wyciskacz do atramentu.
**) 43. Czółenko tkackie.
44. Pralnik.
45. Łyżeczka.
46. Głowa do grabi.
*) 47. Wałek do ciasta z rączkami.
48. Łopata do chleba
49. Toporzysko.
50. Warzecha.
51. Wieszadło.
52. Linia.
**) 53. Wycieradło.
54. Łyżnik.
55. Wyzuwacz.
56. Młot stolarski.
57. Warzecha do cedzenia.
**) 58. Miseczka pod kałamarz.
**) 59. Ramki naturalne z korą.
60. Zwijadło ciesielskie.

ODDZIAŁ III.

Numera, przeznaczone dla tego oddziału, wymagają już nietylko wprawy w robieniu heblem i piłką, ale uczą także władać rozmaitego rodzaju dłutami i łączyć drzewo, a przedmioty są już więcej skomplikowane i składane z kilku części.

W tym oddziale pouczy nauczyciel poznawanie drzewa suchego, wilgotnego, zdrowego, spruchniałego, zbutwiałego i t. p. wreszcie zsychanie spaczenie, skręcenie, pęcznienie drzewa i t. p. najważniejsze pojęcia i wiadomości z technologii drzewa.

Na oddział ten przypada 40 następujących modeli:

61. Oprawa do piłki.
62. Szaragi składane.
**) 63. Krzesło polowe.
64. Stolniczka do mięsa.
65. Szufla do śniegu.
66. Makohon.
67. Węgielnica prosta.
68. Motowidło.
69. Krążek pod chleb.
70. Chochelka.
71. Znacznik.
72. Młotek do mięsa.
**) 73. Grzebień (rafa) do lnu.
74. Pudełko na zapałki dłubane.
75. Czerpak.
**) 76. Przęślica.

**) 77. Ramka o falujących prętach.
*) 78. Wrzeciono.
79. Krążek na beczkę.
80. Podstawka pod skrzynię.
81. Piórnik dłubany.
**) 82. Oselniczka (kuszka).
83. Maglarka.
**) 84. Ramka.
**) 85. Kosz na szklanki.
86. Szkatułka zasuwana.
87. Solniczka.
88. Zapalniczka ścienna.
89. Półka na książki.
90. Stolnica.
91. Kosz na łyżki.
92. Ławeczka.
93. Stołeczek pod nogi.
**) 94. Cyrkiel.
95. Śródwaga.
96. Szkatułka.
97. Spluwaczka.
98. Toaletka zamykana.
*) 99. Wieszadło na ręczniki.
**) 100. Krzesło.

Uwaga. Ilość modeli w II. i III. oddziale szczególnie, jest dość znaczną, a wykonanie ich jest już trudniejsze i wymaga więcej pracy i czasu, tak iż materyał nie da się zupełnie wyczerpać. W zbiorze są niektóre przedmioty, które nie wszędzie mają zastosowanie; numera takie są oznaczone dwiema gwiazdkami **) i należy je tylko tam dawać do wyrobienia, gdzie one mają praktyczne zastosowanie i budzą ogólny interes. Wszystkie inne numera nieoznaczone ani jedną, ani dwiema gwiazdkami mają być w porządku tu oznaczonym ściśle i dokładnie wykonane.

§. 6. Karność i porządek.

Nauczyciel ma czuwać z całą energią nad należytym porządkiem i harmonią w czasie nauki zręczności.

Od samego początku należy uczniów przyzwyczajać, by w wyznaczonych na ten cel miejscach składali narzędzia i rozpoczęte prace. Wykończony przedmiot zaopatruje uczeń w karteczkę z numerem porządkowym przedmiotu i nazwiskiem. Celem utrzymania porządku wyznacza nauczyciel 2 uczniów każdego oddziału kolejno do składania narzędzi i uporządkowania przedmiotów, do uprzątania wiór i trzasek i uporządkowania pracowni.

Pod żadnym warunkiem nie może nauczyciel wydalać się w czasie lekcyi ani na chwilę z izby szkolnej, gdyż bardzo łatwo mógłby uczeń siebie lub kolegę skaleczyć, bądź wskutek nieuwagi, bądź pustoty.

Wyrobione przedmioty pozostają do końca roku szkolnego w szkole, poczem należy wystawić je na widok publiczny w sali szkolnej (najlepiej w czasie popisu) a następnie oddać tym uczniom, którzy je wyrobili. W ciągu roku może nauczyciel pozwolić, by uczeń wyrobiony przedmiot pokazał rodzicom w domu.

§. 7. Postanowienia dodatkowe.

Nauka zręczności może być zaprowadzoną na wniosek c. k. Rady szkolnej okręgowej tylko za zezwoleniem c. k. Rady szkolnej krajowej, która równocześnie wyznaczy fundusz na sprawienie narzędzi, jeśli na ten cel funduszu w inny sposób nie wyjednano.

Godziny zaś na tę naukę przeznaczone, mają być uwidocznione w podziale godzin i zapisywane w dzienniku lekcyjnym, a nauka ma się odbywać z całą ścisłością, jak każdy inny przedmiot naukowy.

Tylko nauczyciel może udzielać nauki zręczności; osoby prywatne, nie pełniące obowiązków nauczycielskich, nauki udzielać nie mogą. Nauczyciel, chcący udzielać nauki zręczności powinien wykazać się poświadczeniem odbytego kursu feryalnego; — tylko w wyjątkowych razach może Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej zezwolić na wprowadzenie nauki zręczności przez nauczyciela, który kursu nie odbył.

Za skuteczne prowadzenie nauki zręczności otrzymuje nauczyciel od c. k. Rady szkolnej krajowej remuneracyą w wysokości $^1/_2\%$ płacy miesięcznej za każdą godzinę nauki tygodniowej.

Zestawienie

modeli do nauki zręczności według tablic seryi krakowskiej.

L. p.	
1.	(1.) Pałeczka do siatkowania.
2.	(2.) Rączka do pióra.
3.	(3.) Rączka do rysika.
4.	(4.) Podpórka do kwiatów.
5.	(5.) Ząb do grabi.
6.	(6.) Tabliczka do kluczów.
7.	(7.) Trzonek owalny do noża.
8.	(8.) Szpilka do bielizny.
9.	(10.) Trzonek graniasty do dłuta.
10.	(11.) Nóż do papieru.
11.	(12.) Trzonek do młotka.
12.	(14.) Podstawka pod garnuszek.
13.	(16.) Kopystka do ciasta.
14.	(17.) Trzonek okrągły do dłuta.
15.	(18.) Stolniczka podłużna.
16.	(19.) Nakrywka do garnka.
17.	(22.) Nakrywka do dwojaczków.
18.	(24.) Szaragi.
19.	(26.) Toporzysko.
20.	(30.) Podstawka listewkowa pod wazonki.
21.	(32.) Kołotewka.
22.	(33.) Podnóżek listewkowy.
23.	(34.) Pralnik.
24.	(31.) Głowa do grabi.
25.	(13.) Linijka kwadratowa.
26.	(37.) Młot.
27.	(36.) Krążek na beczułkę.
28.	(38.) Linia płaska.
29.	(39.) Wyzuwacz.
30.	(40.) Łyżnik.
31.	(15.) Łyżka.
32.	(20.) Szufelka.
33.	(23.) Wałek do maglowania.
34.	(28.) Trzonek toczony do dłuta,
35.	(27.) Mydlarka.
36.	(41.) Czółenko tkackie.
37.	(42.) Wałek do ciasta.
38.	(43.) Szkatułka na gwoździe.
39.	(35.) Łyżeczka mała.
40.	(44.) Półmetrówka.
41.	(45.) Wałek z rączkami do ciasta.
42.	(46.) Solniczka.

L. p.	
43.	(47.) Miseczka na piasek.
44.	(48.) Podstawka pod kufer.
45.	(49.) Zwijadło ciesielskie.
46.	(50.) Pudełko kieszonkowe na zapałki.
47.	(51.) Makohon.
48.	(52.) Pudełko ścienne na zapałki.
49.	(55.) Pudełko ścienne na zapałki bez wieka.
50.	(54.) Wieszadło na suknie.
51.	(56.) Kosz na łyżki.
52.	(57.) Oprawa do piłki.
53.	(59.) Kosz na sklanki.
54.	(60.) Wycieradło przed drzwi.
55.	(61.) Stołeczek pod nogi.
56.	(62.) Stolnica do siekania.
57.	(63.) Węgielnica prosta.
58.	(66.) Znacznik stolarski.
59.	(68.) Warzecha.
60.	(70.) Ramka łączona.
61.	(71.) Chochla.
62.	(72.) Młotek do mięsa.
63.	(73.) Krążek do krajania bułki.
64.	(74.) Grzebień do lnu.
65.	(75.) Ramka łączona karbowana.
66	(79.) Szaragi rozsuwalne.
67.	(80.) Chochelka.
68.	(82.) Ławeczka.
69.	(83.) Krzesło polowe.
70.	(84.) Podnóżek.
71.	(85.) Stolnica do ciasta.
72.	(86.) Kasetka zamykana.
73.	(87.) Szkatułka z zasuwką.
74.	(88.) Śródwaga.
75.	(89.) Cyrkiel.
76.	(90.) Spluwaczka.
77.	(93.) Korytko.
78.	(94.) Wazon.
79.	(95.) Półka na książki.
80.	(96.) Taca.
81.	(97.) Podstawka pod figurę.
82.	(98.) Krzeslo.

Wykaz zaliczek udzielonych gminom na budynki szkolne

od roku 1876, po koniec roku budżetowego 1890.

Liczba porząd.	Nazwa gmin		Zaliczka pierwotnie dana		Raty w r. 1892 do spłaty przypadające		Zaległość rat po koniec roku 1890.	
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1	Babuchów	gmina	500	—	—	—	100	—
2	Bachorzec	„	500	—	—	—	—	—
3	Balice	„	300	—	—	—	—	—
4	Balińce	„	600	—	—	—	—	—
5	Bar	„	200	—	—	—	—	—
6	Barańczyce	„	400	—	40	—	40	—
7	Bartków i Posadowa	„	200	—	20	—	—	—
8	Bartkowce	„	300	—	30	—	—	—
9	Bazanówka	„	200	—	20	—	—	—
10	Bereźnica szlachecka i rustykalna	„	300	—	30	—	30	—
11	Bernadówka	„	500	—	—	—	—	—
12	Biała	„	600	—	—	—	—	—
13	Bihale	„	500	—	50	—	50	—
14	Biskupice	6	1.000	—	—	—	—	—
15	Biskupice	„	500	—	—	—	—	—
16	Blich	„	500	—	—	—	—	—
17	Błożew dolna	„	100	—	10	—	—	—
18	Błudniki	„	200	—	20	—	—	—
19	Bohutyn	„	300	—	—	—	—	—
20	Bolestraszyce	„	1.000	—	—	—	—	—
21	Boniszyn	„	500	—	—	—	—	—
22	Boratyn	„	300	—	30	—	—	—
23	Borszczów	„	1.500	—	—	—	—	—
24	Borek	„	100	—	—	—	—	—
25	Bartków	„	400	—	—	—	—	—
26	Bóbrka	miasto	1.000	—	—	—	100	—
27	Bóbrka	gmina	1.000	—	—	—	50	—
28	Brzezina	„	200	—	20	—	—	—
29	Brzostowa góra	„	200	—	20	—	—	—
30	Brzoza królewska	„	350	—	35	—	—	—
31	Brzoza królewska	„	200	—	20	—	—	—
32	Brzyszczki	„	270	—	—	—	—	—
33	Buczacz	„	1.500	—	—	—	—	—
34	Bukowina	„	400	—	40	—	40	—
35	Burcze	„	200	—	20	—	—	—
36	Burczyce	„	100	—	10	—	10	—
37	Busk	„	1.000	—	100	—	—	—
38	Busowisko	„	200	—	20	—	20	—
39	Buszkowice	„	200	—	20	—	—	—
40	Capowce	„	300	—	—	—	—	—
41	Cetula	„	600	—	—	—	—	—
42	Cetula	„	200	—	20	—	—	—
43	Chłopice	„	200	—	20	—	—	—
44	Chocimierz	„	500	—	50	—	—	—
45	Chodnowice	„	200	—	20	—	—	—
46	Cholewiana góra	„	400	—	40	—	—	—
47	Chorośnica	„	500	—	50	—	50	—
48	Chudyjowce	„	200	—	20	—	—	—
	Do przeniesienia		21.420	—	775	—	490	—

Liczba porząd.	Nazwa gmin		Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1892. do spłaty przypadająco zł.	ct.	Zaległość rat po koniec roku 1890. zł.	ct.
	Z przeniesienia . .		21.420	—	775	—	490	—
49	Chyrów	gmina	600	—	—	—	—	—
50	Cieszacin wielki	„	200	—	20	—	—	—
51	Cmolas	„	200	—	20	—	—	—
52	Czyków	„	400	—	—	—	40	—
53	Czaple	„	200	—	20	—	20	—
54	Czarnokońce małe	„	250	—	—	—	—	—
55	Czarny potok	„	400	—	—	—	—	—
56	Czekaj	„	150	—	—	—	—	—
57	Czernichowce	„	2 000	—	—	—	—	—
58	Czerniejów	„	500	—	—	—	—	—
59	Czerniszówka	„	100	—	10	—	—	—
60	Czerepin	„	300	—	30	—	—	—
61	Czudec	miasto	500	—	—	—	50	—
62	Czudeckie przedmieście	gmina	500	—	—	—	—	—
63	Czystopady	„	200	—	—	—	—	—
64	Czyszki powiat Brody	„	200	—	—	—	—	—
65	Czyszki powiat Lwów	„	200	—	—	—	—	—
66	Daszawa	„	500	—	50	—	—	—
67	Darachów	„	600	—	—	—	—	—
68	Dąbrowa	„	6.000	—	415	39	—	—
69	Dąbrówka polska	„	500	—	50	—	—	—
70	Derzów	„	1.000	—	—	—	—	—
71	Dębina	„	400	—	40	—	40	—
72	Dembno	„	600	—	60	—	—	—
73	Dembno	„	200	—	20	—	—	—
74	Dobromil	miasto	3.000	—	—	—	—	—
75	Dobromirka	gmina	400	—	40	—	40	—
76	Dobrotwór	„	300	—	—	—	—	—
77	Dora	„	300	—	30	—	30	—
78	Doroszów wielki	„	400	—	40	—	40	—
79	Dubie	„	300	—	30	—	30	—
80	Dubiecko	„	1 500	—	—	—	150	—
81	Dubowce z Dechową	„	400	—	40	—	—	—
82	Dudyńce	„	200	—	20	—	—	—
83	Dukla	„	800	—	—	—	—	—
84	Dukla	„	2.000	—	—	—	400	—
85	Dulcza wielka	„	800	—	—	—	—	—
86	Duńkowice	„	1.000	—	—	—	—	—
87	Dylągówka	„	300	—	—	—	—	—
88	Dżurków	„	500	—	—	—	—	—
89	Falejowa z Raczkową	„	200	—	20	—	—	—
90	Faszczówka	„	500	—	50	—	—	—
91	Firlejówka	„	100	—	—	—	—	—
92	Folwarki żydaczowskie	„	820	—	—	—	—	—
93	Gaje starobrodzkie	„	600	—	—	—	—	—
94	Ganczary	„	500	—	50	—	—	—
95	Giedlarowa	„	300	—	30	—	—	—
96	Gierczyce	„	300	—	30	—	—	—
97	Glinik	„	500	—	—	—	—	—
98	Głębokie	„	200	—	20	—	20	—
99	Głuchowice ad Gaje	„	300	—	30	—	—	—
100	Gołogóry.	wieś	500	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .		55.140	—	1.940	39	1.350	—

Liczba porząd.	Nazwa gmin	Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1892. na spłaty przypadające zł.	ct.	Zaległość rat po koniec roku 1890. zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	55.140	—	1.940	39	1.350	—
101	Gołogóry . . . . . miasteczko	800	—	—	—	—	—
102	Gorajowice . . . . . gmina	130	—	—	—	—	—
103	Góra ropczycka . . . . . »	200	—	20	—	—	—
104	Grabie . . . . . »	200	—	20	—	—	—
105	Grochowce . . . . . »	500	—	50	—	50	—
106	Gruszów wielki . . . . . »	300	—	—	—	—	—
107	Grzymałów . . . . . »	1.000	—	—	—	—	—
108	Hadyńkowce . . . . . »	500	—	—	—	—	—
109	Hermanowice . . . . . »	250	—	25	—	—	—
110	Huliczki . . . . . »	600	—	60	—	—	—
111	Hodów . . . . . »	600	—	60	—	—	—
112	Hodowice . . . . . »	400	—	—	—	—	—
113	Hołowczyńce . . . . . »	150	—	15	—	15	—
114	Hołowczyńce . . . . . »	100	—	10	—	—	—
115	Hołowiecko . . . . . »	300	—	30	—	30	—
116	Hostów . . . . . »	500	—	—	—	—	—
117	Hruszów i Klonica . . . . . »	530	—	—	—	—	—
118	Hucisko oleskie . . . . . »	100	—	—	—	—	—
119	Husiatyn . . . . . »	800	—	80	—	—	—
120	Huta przedborska . . . . . »	100	—	10	—	—	—
121	Hyżne . . . . . »	400	—	—	—	40	—
122	Iłowcze . . . . . »	500	—	—	—	50	—
123	Ispas . . . . . »	300	—	—	—	—	—
124	Izdebnik . . . . . »	1.000	—	—	—	—	—
125	Jamnica . . . . . »	150	—	15	—	—	—
126	Jarocin . . . . . »	300	—	30	—	—	—
127	Jaryczów stary . . . . . »	500	—	—	—	—	—
128	Jasienica . . . . . »	200	—	20	—	—	—
129	Jasień . . . . . »	1 000	—	—	—	100	—
130	Jasz zew . . . . . »	400	—	40	—	—	—
131	Jazłowczyk . . . . . »	300	—	—	—	—	—
132	Jazów nowy . . . . . »	200	—	20	—	—	—
133	Jezierzanka . . . . . »	300	—	—	—	—	—
134	Jędruszkowce . . . . . »	200	—	20	—	—	—
135	Jordanów . . . . . »	1.000	—	—	—	—	—
136	Jurowce . . . . . »	200	—	20	—	—	—
137	Kalne . . . . . »	150	—	15	—	15	—
138	Kałusz . . . . . »	2.000	—	—	—	—	—
139	Kamienne . . . . . »	200	—	20	—	—	—
140	Kamienopol . . . . . »	300	—	30	—	30	—
141	Kędzierzawce . . . . . »	200	—	—	—	—	—
142	Kurlikówka z Ujazdem i Rdzawą . . . »	200	—	20	—	—	—
143	Klikowa . . . . . »	400	—	—	—	—	—
144	Klimiec . . . . . »	300	—	—	—	—	—
145	Klimkówka . . . . . »	400	—	—	—	—	—
146	Kłaj . . . . . »	300	—	30	—	30	—
147	Kłodno . . . . . »	200	—	—	—	—	—
148	Kobielnica ruska . . . . . »	550	—	110	—	—	—
149	Kobierzyn . . . . . »	250	—	—	—	—	—
150	Kobierzyn . . . . . »	400	—	40	—	—	—
151	Kobło stare . . . . . »	200	—	20	—	20	—
152	Kobyłowłoki . . . . . »	1.000	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .	77.200	—	2.770	39	1.730	—

Liczba porząd.	Nazwa gmin		Zaliczka pierwotnie dana		Raty w r. 1892. do spłaty przypadające		Zaległość rat po koniec roku 1890.	
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia . .		77.200	—	2.770	39	1.730	—
153	Kolbuszowa	gmina	700	—	70	—	—	—
154	Kołomyja	„	1.000	—	—	—	—	—
155	Komarno	„	1.000	—	—	—	—	—
156	Komarno	„	500	—	—	—	—	—
157	Konieczkowa	„	500	—	50	—	50	—
158	Kopki	„	300	—	—	—	—	—
159	Korczyn powiat Stryj	„	600	—	—	—	—	—
160	Korczyn „ Krosno	„	500	—	—	—	—	—
161	Kornalowice	„	600	—	—	—	—	—
162	Koropiec powiat Czortków	„	400	—	—	—	—	—
163	Koropiec „ Złoczów	„	300	—	—	—	—	—
164	Korszylówka	„	500	—	50	—	—	—
165	Kosienice	„	300	—	30	—	30	—
166	Kosmacz	„	350	—	—	—	—	—
167	Kostarowce	„	600	—	60	—	—	—
168	Kowalowa	„	500	—	50	—	—	—
169	Kozielniki	„	200	—	20	—	20	—
170	Kozy	„	500	—	—	—	—	—
171	Krakowiec	miasto	300	—	30	—	—	—
172	Krakowiec	gmina	400	—	—	—	—	—
173	Krasne	„	200	—	20	—	—	—
174	Krasne	„	100	—	10	—	—	—
175	Krasów	„	200	—	20	—	20	—
176	Kreców	„	200	—	20	—	20	—
177	Kropiwna i Uhorce	„	300	—	30	—	—	—
178	Krościenko	„	200	—	—	—	—	—
179	Krościenko	„	1 000	—	—	—	—	—
180	Krotoszyn	„	500	—	58	—	58	—
181	Krowniki	„	400	—	—	—	—	—
182	Królin	„	102	—	—	—	—	—
183	Krużyki	„	200	—	20	—	—	—
184	Kryłoś	„	500	—	—	—	—	—
185	Krynica	„	1.000	—	—	—	—	—
186	Krystynopol	„	600	—	—	—	—	—
187	Krzaczkowa	„	400	—	40	—	—	—
188	Krzęcin	„	500	—	—	—	—	—
189	Krzyszkowice	„	1.000	—	100	—	—	—
190	Krzyweze	„	800	—	—	—	—	—
191	Książnice	„	200	—	20	—	—	—
192	Kulików	„	2.000	—	—	—	—	—
193	Kulparków	„	600	—	60	—	135	—
194	Kuty	„	3.000	—	—	—	—	—
195	Lachowice	„	600	—	—	—	—	—
196	Lacka wola	„	600	—	—	—	—	—
197	Lacka wola	„	200	—	20	—	—	—
198	Lacko wielkie i małe	„	600	—	—	—	—	—
199	Lacko	„	100	—	10	—	10	—
200	Lanckorona	„	600	—	—	—	—	—
201	Leśniowice	„	200	—	20	—	—	—
202	Leszczyn	„	200	—	—	—	—	—
203	Leszniów	„	400	—	—	—	—	—
204	Leżajsk	„	5.000	—	250	—	—	—
	Do przeniesienia . .		109.752	—	3.828	39	2.073	—

Liczba porząd.	Nazwa gmin	Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1892. do spłaty przypadające zł.	ct.	Zaległość rat po koniec roku 1890. zł.	ct.
	Z przeniesienia. . .	109.752	—	3.828	39	2.073	—
205	Lipinki . . . . . gmina	300	—	—	—	—	—
206	Lipnica dolna . . . . . »	400	—	—	—	—	—
207	Lipnica murowana . . . . . »	600	—	—	—	—	—
208	Lipnica wielka . . . . . »	300	—	30	—	30	—
209	Lisko . . . . . »	800	—	—	—	—	—
210	Lisowice . . . . . »	900	—	—	—	—	—
211	Lisowice . . . . . »	300	—	—	—	—	—
212	Lubaczów . . . . . »	2.000	—	—	—	—	—
213	Lubcza . . . . . »	600	—	—	—	—	—
214	Lubiana . . . . . »	400	—	—	—	400	—
215	Lubla . . . . . »	200	—	—	—	—	—
216	Lubycza . . . . . »	150	—	—	—	—	—
217	Łańcut . . . . . miasto	2.000	—	400	—	—	—
218	Łańcut . . . . . gmina	4.000	—	—	—	—	—
219	Łęki . . . . . »	500	—	—	—	—	—
220	Łęki . . . . . »	200	—	20	—	—	—
221	Łojowa . . . . . »	150	—	15	—	—	—
222	Łopatyn . . . . . »	1.000	—	—	—	—	—
223	Łowce . . . . . »	300	—	30	—	30	—
224	Łoszniów . . . . . »	500	—	—	—	—	—
225	Łoszniów . . . . . »	500	—	—	—	—	—
226	Łuczyce . . . . . »	150	—	—	—	—	—
227	Łukowa . . . . . »	250	—	—	—	—	—
228	Magdalówka . . . . . »	600	—	60	—	—	—
229	Majdan gołogórski . . . . . »	200	—	20	—	20	—
230	Majdan górny . . . . . »	200	—	20	—	—	—
231	Majdan lipowiecki . . . . . »	—	—	—	—	—	—
232	Makowisko . . . . . »	200	—	20	—	—	—
233	Monasterzec . . . . . »	400	—	40	—	—	—
234	Marcinkowice . . . . . »	200	—	20	—	—	—
235	Markowa . . . . . »	600	—	—	—	—	—
236	Markowce . . . . . »	400	—	—	—	—	—
237	Mełeniów . . . . . »	300	—	—	—	—	—
238	Męcina . . . . . »	129	—	—	—	—	—
239	Męcinka . . . . . »	150	—	—	—	—	—
240	Michałkowa . . . . . »	150	—	15	—	—	—
241	Mielnica . . . . . »	300	—	30	—	30	—
242	Milatyn . . . . . »	200	—	—	—	—	—
243	Mitulin . . . . . »	300	—	—	—	—	—
244	Młyniska . . . . . »	600	—	—	—	—	—
245	Mołotów z Demidowem . . . . . gminy	200	—	20	—	20	—
246	Mościska . . . . . gmina	2.000	—	—	—	250	—
247	Mostki . . . . . »	300	—	30	—	—	—
248	Mszaniec . . . . . »	200	—	20	—	20	—
249	Myścowa . . . . . »	250	—	—	—	—	—
250	Myślatycze . . . . . »	500	—	50	—	—	—
251	Mysłowa . . . . . »	300	—	60	—	—	—
252	Myszkowice . . . . . »	400	—	40	—	—	—
253	Nadwórna . . . . . »	400	—	—	—	—	—
254	Nadwórna . . . . . miasteczko	3.200	—	320	—	80	—
255	Nagorzany . . . . . gmina	400	—	40	—	—	—
256	Nahorce . . . . . »	400	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .	139.731	—	5.128	39	2.953	—

Liczba porząd.	Nazwa gmin		Zaliczka pierwotnie dana		Raty w r. 1892. do spłaty przypadające		Zaległość rat po koniec roku 1890.	
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia . .		139.731	—	5.128	39	2.953	—
257	Nałuże	gmina	400	—	—	—	—	—
258	Narajów	„	200	—	—	—	—	—
259	Nawarya	„	200	—	20	—	—	—
260	Nawsie	„	400	—	—	—	—	—
261	Niemiłów	„	800	—	—	—	—	—
262	Niepołomice	„	161	—	—	—	—	—
263	Niepołomice	„	1 000	—	—	—	—	—
264	Nie-zkowice	„	300	—	30	—	30	—
265	Nisko	„	1.500	—	—	—	—	—
266	Niwra	„	500	—	—	—	—	—
267	Nowosielce	„	600	—	—	—	—	—
268	Nowoszyce	„	200	—	20	—	20	—
269	Nowy Sącz	„	400	—	—	—	—	—
270	Nowy Targ	„	1 000	—	—	—	—	—
271	Ochładów	„	100	—	—	—	—	—
272	Ochrymowce	„	800	—	—	—	—	—
273	Odrzykoń	„	600	—	—	—	—	—
274	Okniany	„	200	—	20	—	10	—
275	Okniany	„	100	—	10	—	—	—
276	Olchawa	„	200	—	20	—	—	—
277	Oleszyce	„	1.000	—	100	—	—	—
278	Oleszyce stare	„	2.000	—	100	—	100	—
279	Olchowiec	„	300	—	30	—	30	—
280	Olszanica	„	500	—	—	—	—	—
281	Olszanik	„	400	—	—	—	—	—
282	Ortynice	„	300	—	30	—	—	—
283	Osiek powiat Biała	„	500	—	—	—	—	—
284	Osiek „ Wadowice	„	400	—	—	—	—	—
285	Osiek „ Jasło	„	250	—	—	—	—	—
286	Osielec	„	500	—	50	—	—	—
287	Ostrów	„	600	—	60	—	—	—
288	Ostrów	„	200	—	20	—	20	—
289	Ostrowczyk polny	„	300	—	—	—	—	—
290	Oświęcim	„	500	—	—	—	—	—
291	Ożydów	„	500	—	—	—	—	—
292	Padew narodowa	„	500	—	—	—	—	—
293	Pawłokowa	„	250	—	25	—	—	—
294	Peczeniżyn	„	200	—	20	—	20	—
295	Petlikowce	„	500	—	—	—	—	—
296	Pierzchów	„	200	—	20	—	—	—
297	Pietrycze	„	200	—	20	—	—	—
298	Piłatkowce	„	100	—	10	—	—	—
299	Pisarowce	„	300	—	30	—	—	—
300	Pisarzowice	„	500	—	—	—	—	—
301	Piskorowice	„	500	—	—	—	—	—
302	Pistyń	wieś	600	—	—	—	—	—
303	Pistyń	miasteczko	400	—	—	—	—	—
304	Pleśniany	gmina	150	—	15	—	15	—
305	Pleszowice	„	200	—	20	—	20	—
306	Pniów	„	200	—	20	—	20	—
307	Pobereże powiat Żydaczów	„	600	—	—	—	—	—
308	Pobereże powiat Stanisławów	„	1.000	—	100	—	100	—
	Do przeniesienia . .		164.042	—	5.918	39	3.338	—

Liczba porząd.	Nazwa gmin		Zaliczka pierwotnie dana		Raty w r. 1892 do spłaty przypadające		Zaległość rat po końcu roku 1890.	
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia . .		164.042	—	5.918	39	3.338	—
309	Pobużany	gmina	200	—	20	—	20	—
310	Podborce	„	500	—	50	—	—	—
311	Podhorodce	„	500	—	—	—	—	—
312	Podłęże	„	129	—	—	—	—	—
313	Pohorce	„	200	—	—	—	—	—
314	Podwysokie	„	1.000	—	—	—	—	—
315	Polanka	„	300	—	30	—	—	—
316	Pomorzany	„	300	—	30	—	60	—
317	Poraż	„	200	—	20	—	—	—
318	Porchowa	„	200	—	20	—	—	—
319	Poręba radlna	„	200	—	—	—	—	—
320	Porszna	„	300	—	—	—	—	—
321	Potok złoty	„	500	—	—	—	—	—
322	Potok	„	400	—	40	—	40	—
323	Pryszów kameralny	„	200	—	20	—	20	—
324	Przedborz	„	200	—	20	—	—	—
325	Przedmieście dynowskie	„	200	—	20	—	—	—
326	Przemyśl	miasto	6.000	—	—	—	—	—
327	Przewłoczna powiat Złoczów	gmina	300	—	30	—	—	—
328	Przewłoczna powiat Brody	„	300	—	—	—	—	—
329	Przewrotne	„	800	—	—	—	80	—
330	Przybówka	„	400	—	—	—	—	—
331	Przybyszówka	„	300	—	30	—	60	—
332	Przysietnica	„	200	—	20	—	—	—
333	Putomyty	„	200	—	20	—	—	—
334	Raba	„	150	—	15	—	15	—
335	Radenice	„	300	—	30	—	30	—
336	Radłowice	„	400	—	—	—	—	—
337	Radymno	„	3.000	—	250	—	—	—
338	Radziechów	„	5.650	—	94	16	—	—
339	Rajtarowico	„	300		30	—	—	—
340	Rakowczyk	„	500	—	—	—	—	—
341	Rakszawa	„	200	—	20	—	—	—
342	Rasztowce	„	500	—	—	—	—	—
343	Rawa	„	500	—	—	—	—	—
344	Rażniów	„	200	—	—	—	—	—
345	Reniów	„	200	—	—	—	—	—
346	Rodatycze	„	500	—	—	—	—	—
347	Rohatyn	„	5.000	—	—	—	—	—
348	Rosochowacice	„	200	—	20	—	—	—
349	Rozhurcze	„	600	—	—	—	—	—
350	Równe	„	400	—	—	—	—	—
351	Równia	„	200	—	20	—	—	—
352	Ruda	„	200	—	20	—	—	—
353	Rudki	„	1.600	—	—	—	—	—
354	Rudki	„	500	—	—	—	—	—
355	Ryczychów	„	200	—	20	—	—	—
356	Ryków	„	300	—	—	—	—	—
357	Rzepiennik strzyżewski	„	500	—	50	—	—	—
358	Rzepniów	„	100	—	—	—	—	—
359	Rzeszów	„	3.000	—	—	—	—	—
360	Sadzawka	„	200	—	20	—	—	—
	Do przeniesienia . .		203.471	—	6.877	55	3.663	—

Liczba porząd.	Nazwa gmin	Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1892. do spłaty przypadające zł.	ct.	Zaległości rat po koniec roku 1890. zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	203.471	—	6 877	55	3.663	—
361	Sanok . . . . . gmina	1.200	—	—	—	—	—
362	Sarny . . . . . „	1.000	—	—	—	—	—
363	Schönanger . . . . . „	500	—	—	—	—	—
364	Semerówka . . . . . „	200	—	20	—	20	—
365	Siary . . . . . „	500	—	—	—	—	—
366	Siedliska ad Tolszczew . . . . . „	300	—	30	—	—	—
367	Sielec . . . . . „	400	—	—	—	—	—
368	Siemakowce . . . . . „	600	—	—	—	—	—
369	Siemuszowa . . . . . „	200	—	20	—	—	—
370	Sieniawa v. Dybków i Wylewa . . , gminy	1.582	96	—	—	1.269	96
371	Siennów . . . . . gmina	1.000	—	—	—	—	—
372	Sieprawa i Łyczanka . . . , . gminy	800	—	—	—	—	—
373	Sierakośce . . . . . gmina	300	—	30	—	—	—
374	Skała . . . . . „	500	—	—	—	—	—
375	Skała . . . . . „	2.000	—	—	—	—	—
376	Skawa . . . . . „	100	—	10	—	10	—
377	Skoryki . . . . . „	200	—	20	—	—	—
378	Skniłów powiat Lwów . . . . . gmina	500	—	50	—	—	—
379	Skniłów „ Złoczów . . . . . „	300	—	30	—	—	—
380	Sławna . . . . . gmina	200	—	—	—	—	—
381	Snowicz . . . . . „	300	—	30	—	—	—
382	Sokolniki . . . . . „	700	—	—	—	—	—
383	Sokolniki . . . . . „	1.000	—	—	—	500	—
384	Sokołów . . . . . „	300	—	—	—	—	—
385	Sokołów . . . . . „	2.000	—	—	—	—	—
386	Sołonka wielka . . . . . „	300	—	30	—	—	—
387	Smarzów . . . . . „	400	—	—	—	—	—
388	Spas . . . . . „	300	—	30	—	30	—
389	Staremiasto . . . . . „	500	—	—	—	—	—
390	Stary Wiśnicz . . . . . „	130	—	—	—	—	—
391	Starzawa . . . . . „	500	—	—	—	—	—
392	Stechnikowce . . . . . „	250	—	—	—	—	—
393	Stojanów . . . . . „	400	—	—	—	—	—
394	Strachocina . . . . . „	400	—	—	—	—	—
395	Stroniatyn . . . . . „	1.000	—	—	—	200	—
396	Stronibaby . . . . . „	200	—	—	—	—	—
397	Stryjówka . . . . . „	1.500	—	—	—	—	—
398	Strzeszyn . . . . . „	400	—	40	—	—	—
399	Stubienko . . . . . „	500	—	50	—	50	—
400	Stubno . . . . . „	600	—	—	—	—	—
401	Stulsko . . . . . „	1.000	—	—	—	—	—
402	Stulsko . . . . . „	800	—	—	—	—	—
403	Stupnica i Kotowania . . . . . gminy	400	—	—	—	—	—
404	Średnia . . . . . gmina	200	—	20	—	20	—
405	Środopolce . . . . . „	600	—	—	—	—	—
406	Sroki . . . . . „	200	—	—	—	—	—
407	Sromowce . . . . . „	300	—	—	—	—	—
408	Suchodół . . . . . „	400	—	40	—	40	—
409	Suchodoły . . . . . „	500	—	—	—	—	—
410	Suchowola . . . . . „	400	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia .	232.333	96	7.327	55	5.802	96

Liczba porząd.	Nazwa gmin	Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1892. do spłaty przypadające zł.	ct.	Zaległość rat po koniec roku 1890. zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	232.333	96	7.327	55	5.802	96
411	Suszno . . . . . gmina	300	—	30	—	—	—
412	Suszyca rykowa . . . . . „	200	—	20	—	20	—
413	Sutkowice . . . . . „	800	—	—	—	—	—
414	Swilcza . . . . . „	600	—	—	—	—	—
415	Szczawa . . . . . „	300	—	30	—	—	—
416	Szebnie . . . . . „	100	—	—	—	—	—
417	Szmańkowce . . . . . „	400	—	—	—	—	—
418	Szybalin . . . . . „	200	—	—	—	—	—
419	Tarnobrzeg z Dzikowem . . . . gminy	300	—	—	—	—	—
420	Tarnawa dolna i górna . . . . „	200	—	20	—	—	—
421	Tarnawica leśna . . . . . gmina	300	—	30	—	30	—
422	Tartaków . . . . . miasteczko	800	—	80	—	80	—
423	Temeszów . . . . . gmina	400	—	—	—	—	—
424	Terszów . . . . . „	200	—	20	—	20	—
425	Terło szlacheckie i rastykalne . . . „	200	—	20	—	20	—
426	Trościaniec mały . . . . . „	600	—	60	—	60	—
427	Trzciana powiat Rzeszów . . . . „	400	—	—	—	—	—
428	Trzciana „ Bochnia . . . . . „	500	—	50	—	50	—
429	Trzcianiec „ Mościska . . . . . „	800	—	—	—	—	—
430	Trzcianiec „ Dobromil . . . . . „	600	—	—	—	—	—
431	Trzeboś . . . . . „	600	—	—	—	—	—
432	Trzebowiska . . . . . „	200	—	20	—	—	—
433	Tudiów . . . . . „	200	—	20	—	—	—
434	Tuligłowy powiat Jarosław . . . . „	1.000	—	—	—	—	—
435	Tuligłowy „ Mościska . . . . . „	174	—	—	—	—	—
436	Turka . . . . . „	1.000	—	60	—	5	—
437	Turze powiat Jarosław . . . . . „	200	—	—	—	—	—
438	Turze „ Staremiasto . . . . . „	300	—	—	—	—	—
439	Tyczyn . . . . . „	300	—	—	—	—	—
440	Tyczyn . . . . . „	600	—	100	—	—	—
441	Tyśmienica . . . . . „	800	—	20	—	20	—
442	Udnów . . . . . „	200	—	20	—	—	—
443	Uhełna . . . . . „	400	—	—	—	—	—
444	Uhnów . . . . . „	500	—	—	—	—	—
445	Ulanów . . . . . „	200	—	—	—	—	—
446	Ułazów . . . . . „	400	—	—	—	—	—
447	Urlów . . . . . „	200	—	—	—	—	—
448	Urlów z Chrabieżną . . . . . „	200	—	—	—	—	—
449	Urzejowice . . . . . „	500	—	50	—	—	—
450	Uście solne . . . . . „	322	50	—	—	—	—
451	Uście solne . . . . . „	2.000	—	—	—	—	—
452	Uścieszko . . . . . „	200	—	—	—	—	—
453	Usznia . . . . . „	500	—	—	—	—	—
454	Ustyanowa . . . . . „	200	—	20	—	—	—
455	Waniowice . . . . . „	300	—	30	—	30	—
456	Werhrata . . . . . „	400	—	—	—	—	—
457	Weryń . . . . . „	1.500	—	—	—	—	—
458	Wesołów . . . . . „	1.200	—	—	—	60	04
459	Wiązowa . . . . . „	300	—	—	—	—	—
460	Widełki . . . . . „	600	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .	256.030	46	8.027	55	6.198	—

Liczba porząd.	Nazwa gmin		Zaliczka pierwotnie dana		Raty w r. 1892. do spłaty przypadające		Zaległość rat po koniec roku 1890.	
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia . .		256.030	46	8.027	55	6.198	—
461	Wielkie oczy	gmina	2.000	—	—	—	—	—
462	Wierzblany	„	300	—	30	—	30	—
463	Wiewiórka	„	300	—	—	—	—	—
464	Winniki	„	2.000	—	—	—	500	—
465	Witków nowy	„	600	—	60	—	—	—
466	Witkowice	„	800	—	—	—	—	—
467	Witkowice	„	300	—	30	—	30	—
468	Witoszyńce	„	200	—	20	—	—	—
469	Witryłów	„	200	—	20	—	—	—
470	Włosań	„	400	—	—	—	—	—
471	Wola czarnokoniecka	„	800	—	80	—	80	—
472	Wola koblańska	„	200	—	20	—	—	—
473	Wola pławska	„	200	—	20	—	—	—
474	Wola senkowa	„	300	—	30	—	—	—
475	Wolica derewlańska	„	200	—	20	—	—	—
476	Wolica ługowa i piaskowa	„	400	—	—	—	—	—
477	Wólka sokołowska	„	200	—	20	—	20	—
478	Wołczniów	„	1.000	—	—	—	—	—
479	Wołoskowce	„	1.000	—	—	—	—	—
480	Wołosów	„	300	—	30	—	30	—
481	Wołoszczyzna	„	600	—	—	—	—	—
482	Wybranówka	„	400	—	—	—	—	—
483	Wysocko	„	200	—	—	—	—	—
484	Wysoka	„	150	—	15	—	15	—
485	Wysoka	„	200	—	20	—	—	—
486	Wysoka łańcucka	„	800	—	—	—	—	—
487	Wyżniany	„	200	—	20	—	—	—
488	Zagorzany	„	300	—	—	—	—	—
489	Zakliczyn	„	322	80	—	—	—	—
490	Zakomarze	„	400	—	—	—	—	—
491	Załęże	„	100	—	—	—	—	—
492	Załęże	„	300	—	—	—	—	—
493	Zamarstynów	„	400	—	40	—	—	—
494	Zarudce	„	200	—	20	—	—	—
495	Zarzecze	„	124	—	—	—	—	—
496	Zawidcze	„	200	—	—	—	—	—
497	Zawidowice	„	400	—	40	—	40	—
498	Zazdrość	„	500	—	—	—	—	—
499	Zboiska	„	200	—	—	—	—	—
500	Zbydniów część I.	„	200	—	20	—	—	—
501	Zbyszyce i Wielkonosze	„	300	—	30	—	30	—
502	Zdziarzec	„	600	—	—	—	—	—
503	Zwór	„	200	—	20	—	—	—
504	Żabcze	„	400	—	—	—	—	—
505	Żabin	„	150	—	15	—	15	—
506	Zolynia	wieś i miasteczko	400	—	—	—	—	—
507	Żółkiew	gmina	1.500	—	—	—	—	—
508	Zubrza	„	1.500	—	—	—	—	—
509	Żulice	„	400	—	—	—	—	—
510	Żulice	„	400	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .		279.777	26	8.647	55	6.988	—

Liczba porząd.	Nazwa gmin	Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1892. do spłaty przypadające zł.	ct.	Zaległość rat po koniec roku 1890. zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	279.777	26	8.647	55	6.988	—
511	Żurawniki . . . . . gmina	400	—	40	—	40	—
512	Żurawno . . . . . „	2.000	—	200	—	—	—
513	Żurawno . . . . . „	3.000	—			—	—
514	Żuzel . . . . . „	400	—	—	—	—	—
515	Żydaczów . . . . . „	2.000	—	—	—	—	—
	Razem . . .	287.577	26	8.887	55	7.028	—
	a po odpisaniu niezrealizowanych asygnat pod pozycyami, jak wyżej 54, 106, 112, 213, 215, 312, 446, 452, i 470 w kwocie	2.879	—	—	—	—	—
	rozdzielono tychże zaliczek w rzeczywistej sumie .	284.698	26	8.887	55	7.028	—

Z zaległości wykazanej w r. 1890. po koniec Grudnia tegoż roku w kwocie 7.028 zł. — ct. przypada na:

a) zaległe raty z lat dawniejszych . . . . . 3.655 zł. — ct.
b) „ „ z roku 1890. . . . . 3.373 „ — „
Suma, jak wyżej . 7.028 zł. — ct.

LW. 51.811|1891.

II. Alegat

do preliminarza funduszu krajowego na rok 1892.

PRELIMINARZE

(a—p)

na rok

1892:

a)	Szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie	str.	2
b)	Wyższej szkoły rolniczej w Dublanach	„	8
c)	Szkoły parobków i dozorców gospodarskich w Dublanach	„	18
d)	Folwarku w Dublanach	„	22
ef)	Szkoły gorzelniczej w Dublanach	„	28
g)	Średniej szkoły rolniczej w Czernichowie	„	30
h)	Folwarku w Czernichowie	„	40
i)	Niższej szkoły rolniczej w Horodence	„	44
k)	„ „ „ „ Jagielnicy	„	50
l)	„ „ „ „ Kobiernicach	„	56
m)	Szkoły ogrodniczej w Tarnowie	„	62
n)	Szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku	„	66
o)	Krajowego składu publicznego we Lwowie	„	70
p)	„ „ „ w Krakowie	„	76

Wydatki. a) Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor, płaca . . 2.000 zł.			
		dodatek aktywalny . . . . . 360 „	2.360		
	2	Profesor fachowy, drugi, płaca . . . . . 1.300 zł.			
		dodatek aktywalny . . . . . 240 „			
		trzy dodatki pięcioletnie . . . . . 600 „	2.140		
	3	Profesor fachowy, trzeci, płaca . . . . . 1.000 zł.			
		dodatek aktywalny . . . . . 240 „	1.240		
	4	Dwóch nauczycieli-adjunktów do nauk podstawowych i zawodowych, płace po 800 zł. i dodatki aktywalne po 160 zł.	1.920		
	5	Docenci (nauczyciele-pomocnicy):			
		a) języka polskiego i niemieckiego . . . 480 zł.			
		b) geografii fizycznej i politycznej . . . 240 „			
		c) fizyki eksperymentalnej . . . . . 300 „			
		d) chemii ogólnej . . . . . 300 „			
		e) chemii technologicznej . . . . . 300 „			
		f) geometryi wykreślnej . . . . . 300 „			
		g) mechaniki zastosowanej . . . . . 250 „			
		h) regulacyi wód i melioracyi . . . . 300 „			
		i) ekonomii społecznej i zastosowanej do leśnictwa . . . . . 200 „			
		k) ustaw ogólnych i leśnych . . . . 200 „			
		l) encyklopedyi rolnictwa . . . . . 300 „	3.170		
		Suma rubryki I. . .	10.830	—	10.830
II.		**Koszta administracyi.**			
	6	Druki, inseraty, portorya i inne wydatki kancelaryjne . .	250		
	7	Podatki	20		
	8	Ubezpieczenie budynków i zbiorów	60		
	9	Opał i oświetlenie	400		
	10	Utrzymanie budynków	150		
	11	Wewnętrzne urządzenie: *a*) utrzymanie	50		
		b) uzupełnienie *nadzwyczajne* . .	—	150	
	12	*a*) Dozorca domu i pomocnik dozorcy	540		
		b) Dozorca ogrodu na Szumanówce	75		
		c) Na postawienie w ogrodzie szkolnym małej szklarni, oraz na reperacye, ogrodzenia i dalsze koszta urządzenia ogrodu na Szumanówce (*nadzwyczajne*)	—	1.000	
		d) Na postawienie domku dla dozorcy na Szumanówce (*nadzwyczajne*)	—	2.200	
		Suma rubryki II. . .	1.545	3.350	4.895
		Do przeniesienia .	12.375	3.350	15.725

Preliminarz na rok 1892. LW. 47.881/1891. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2.960	2.960	Preliminuje się *mniej* o 600 zł., ponieważ w skutek przeniesienia się dyr. Strzeleckiego w stały stan spoczynku, odpadają u nowo mianować się mającego dyrektora dwa dodatki pięcioletnie po 300 zł.
1.999	2.140	
1.240	1.240	Jak na rok 1891.
800	1.920	
		Preliminuje się o 160 zł *więcej* z powodu nowego uorganizowania wykładów, (obacz LW. 47.881/1891).
1.966	3.010	
8.965	11.270	Wynikłość z roku 1889. podano *netto* z potrąceniem zaliczek danych profesorom.
192	200	Preliminuje się o 50 zł. *więcej* wedle wynikłości z roku 1890.
7	20	
24	60	
414	400	
178	150	Jak na rok 1891.
	50	
—	150	
540	540	
—	—	Preliminuje się dla tegoż tylko kwartalne wynagrodzenie na czas, dopóki nie wystawi się dlań pomieszkania zakładowego (obacz pozycyę *12 d.* poniżej).
—	1.000	Preliminuje się jak na rok 1891. dalszych 1.000 zł. nadzwyczajnego wydatku, ponieważ tylko część ogrodzenia i koszta uregulowania przepływu wody przez ogród zwyż 500 zł. kosztowały, dotychczasowa zaś szklarnia w pruchno się rozsypuje. Postawienie nowej szklarni ze schowkiem i uzupełnienie ogrodzenia wymagać będzie dalszych 1.000 zł. (LW. 47.881/1891).
—	—	Obacz osobne sprawozdanie Wydziału krajowego i LW. 47.881/1891.
1.355	2.570	Wynikłość z roku 1889. podano z potrąceniem zaliczek dozorców.
10.320	13.840	

Wydatki. a) Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	12.375	3.350	15.725
III.		**Środki naukowe.**			
	13	Biblioteka i czytelnia	300		
	14	Laboratorya:			
		a) chemii ogólnej i technologicznej . . . 90 zł.			
		b) botaniczne-fizyologicznej . . . . . 60 „	150		
	15	Muzea, zbiory i środki do demonstracyi i ćwiczeń:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) do geografii fizycznej i politycznej . 10 zł. 20 zł.			
		b) „ fizyki . . . . . 20 „ 50 „			
		c) „ meteorologii i klimatologii . . 20 „ 150 „			
		d) „ geometryi wykreślnej i mechaniki . 50 „ 50 „			
		e) „ inżynieryi leśnej . . . . . 50 „ 250 „			
		f) „ botaniki, fizyologii, geognozyi, i mineralogii . . . . . 60 „ — „			
		g) „ zoologii . . . . . 20 „ — „			
		h) „ technologii chemicznej . . . 50 „ — „			
		i) „ leśnictwa w ogóle . . . . 150 „ 100 „	430	620	
	16	Wycieczki naukowe z uczniami	800		
	17	Utrzymanie ogrodu:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) przy szkole . . . . . 100 zł. — zł.			
		b) na Szumanówce . . . . . 200 „ 200 „	300	200	
		Suma rubryki III. . .	1.980	820	2.800
IV.		**Spłata pożyczki.**			
	18	Bankowi krajowemu we Lwowie spłata kapitału i odsetek .	400	—	400
		Suma wydatków . .	**14.755**	**4.170**	**18.925**

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
10.320	13.840	
	300	Jak na rok 1891.
	150	
628	810	Preliminuje się na rok 1892. ogółem *więcej* o 240 zł. ponieważ ś. p. docent Dr. Stanecki do wykładów fizyki, meteorologii i klimatologii posługiwał się aparatami wszechnicy lwowskiej, okazuje się tedy potrzeba sprawienia tychże — niemniej brak modeli i okazów do nowo wprowadzonej nauki inżynieryi leśniczej i do technologii leśnej. Natomiast skreśla się nadzwyczajne wydatki preliminowane na rok 1891· na technologię chemiczną o 50 zł., na geometryę wykreślną o 100 zł., na geografię zaś o 30 zł. (LW. 47.881|1891).
584	800	Jak na rok 1891.
156	300	Wstawia się jednorazowy nadzwyczajny wydatek 200 zł. na zakupno nasion i szczepów.
1.368	2.360	
521	400	Jak na rok 1891. z powodu niedokonania konwersyi reszty długu.
12.209	**16.600**	Wynikłość z roku 1891. podano *netto* po strąceniu udzielonych zaliczek 483 zł.

Dochody. a) Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Zasiłek z c. k. Skarbu Państwa**	6.000	—	6.000
II.	2	**Opłaty od uczniów:**			
		a) wpisowe od 15 nowych po 2 zł. . . . 30 zł.			
		b) czesne od 30 ogółem po 10 zł. . . . 300 zł.	330	—	330
—	—	**Czynsz dzierżawny** z ogrodu doświadczalnego na Szumanówce	—	—	—
		Suma dochodów . .	**6.330**	—	**6.330**
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	**18.925**
		okazuje się **niedobór** .	—	—	**12.595**

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
5.000	5.000	Preliminuje sie o 1.000 zł. *więcej*, ponieważ w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 21. Listopada 1890. Wydział krajowy uzyskał u Wys. c. k. Rządu podwyższenie subwencyi z funduszów państwowych z dotychczasowych 5.000 zł. na 6.000 zł. rocznie.
353	360	Wedle przypuszczalnej wysokości dochodu z czesnego zwłaszcza, iż niezamożnych uczniów zmuszony jest Wydział krajowy uwalniać od tej opłaty.
—	100	Nie preliminuje się nic, z powodu ustania dzierżawy z końcem roku 1889. i obrócenia tego ogrodu na użytek szkoły. (LW. 22.432|1889 i 45.036|1890).
5.353	5.460	Wynikłość z r. 1889. podano po strąceniu zwrotów zaliczek *pro praeterito* w kwocie 810 złotych.
—	16.600	
—	11.140	Na rok 1891. uchwalono wydatki: 16.600 zł. — dochody: 5.460 zł. — niedobór: 11.140 zł.
		„ „ 1892. preliminuje się „ 18.925 „ — „ 6.330 „ — „ 12.595 „
		zatem na r. 1892. *więcej* „ o 2 325 zł. — „ *więcej* 870 zł. — „ *większy* 1.455 zł.
		głównie w skutek preliminowanych jednorazowych nadzwyczajnych wydatków na ogród szkolny na Sznmanówce.

Wydatki. b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace profesorów i docentów.**			
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor, płaca 2.360 zł. dodatki pięcioletnie 400 zł	2.760		
	2	Pięciu profesorów fachowych, płaca po 1.440 zł., dodatki pięcioletnie dla dwóch po 600 zł., dla jednego 400 zł. . .	8.800		
	3	Dwóch adjunktów, płaca po 800 zł., dodatek osobisty dla jednego 400 zł.	2.000		
	4	Asystent z obowiązkiem dodatkowych wykładów zoologii, płaca 600 zł., remuneracya 540 zł.	1.140		
	5	Dwóch asystentów, płaca po 600 zł.	1.200		
	6	Docent hodowli zwierząt domowych	1.440		
	7	„ ekonomii	1.080		
	8	„ fizyki	800		
	9	„ weterynaryi	480		
	10	„ leśnictwa	240		
	11	„ ustaw rolnych	360		
	12	„ ogrodnictwa	200		
	13	„ melioracyi	240		
	14	„ fizyologii zwierząt domowych	540		
	15	„ historyi i literatury polskiej	600		
	16	„ hodowli ryb i gospodarstwa stawowego	200		
		Suma rubryki I..	22.080	—	22.080
II.		**Inne płace.**			
	17	Lekarz zakładowy	400		
	18	Dr. Skałkowski Władysław emerytowany lekarz zakładowy .	200		
	19	Auowa Berta wdowa po profesorze, dożywocie	300		
	20	Kahane Aleksandra wdowa po profesorze, dożywocie . .	600		
	21	Kapelan	300		
	22	Kasyer, zarazem rachmistrz; płaca 600 zł., i pierwsze pięciolecie 50 zł.	650		
	23	Pisarz dyrekcyi	480		
	24	Remuneracya dla pomocnika w bibliotece	100		
		Suma rubryki II. .	3.030	—	3.030
		Do przeniesienia . .	25.110	—	25.110

Preliminarz na rok 1891. LW, 31.427/1891. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2.593	2.760	Jak na rok 1891.
10.498	10.940	*Mniej o* 2.140 zł., ponieważ jedna posada jest nieobsadzoną; wykłady zaś rozdzielano między docentów za osobnem wynagrodzeniem.
2.330	1.800	*Więcej o* 200 zł. ponieważ bowiem dotychczasowy etat nie przeznacza adjunktom dodatków pięcioletnich, wytrwałej zaś i uczciwej pracy nie podobna odmówić uprawnienia do tegoż dodatku, przeto w zastępstwie dodatku pięcioletniego wstawiono podniesienie dodatku osobistego dla adjunkta pana Manasterskiego do kwoty 400 zł.
—	—	*Więcej* o 540 zł., wstawiono bowiem remuneracyę asystenta zarazem docenta za wykłady zoologii.
1 800	1.800	
—	—	Usprawiedliwienie w osobnem sprawozdaniu o szkołach rolniczych dublańskich.
—	—	Obacz wyjaśnienie przy pozycyi 2. wydatków.
666	800	
480	480	
240	240	
360	360	Jak na rok 1891.
200	200	
240	240	
240	360	*Więcej* o 180 zł. w myśl wyjaśnienia przy poz. 2 wydatków.
600	600	Jak na rok 1891.
—	—	Obacz osobne sprawozdanie. (LW. 11.121/1891).
20.247	20.580	
434	400	
183	200	
—	300	Jak na rok 1891.
—	600	
300	300	
600	600	*Więcej* o 50 zł. z powodu przyznanego pierwszego pięciolecia.
480	480	
100	100	Jak na rok 1891.
2.097	2.980	
22.344	23.560	

Wydatki b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	25.110	—	25.110
III.		**Zasługi.**			
	25	Sługa szkolny oraz ubranie dla tegoż	290		
	26	Dwóch stróżów domowych	420		
	27	Preparator i usługa dla uczniów w laboratoryach . . .	1.200	50	
	28	Pasiecznik i dozorca pola doświadczalnego	180		
	29	Mudryk Wiktorya, wdowa po dozorcy	50		
		Suma rubryki III. .	2.140	50	2.190
IV.		**Koszta administracyjne**			
	30	Zarząd:			
		a) potrzeby kancelaryjne . . . . . 100 zł.			
		b) druki i inseraty . . . . . 100 „			
		c) portorya i posyłki . . . . . 100 „			
		d) koszta podróży dyrekcyi . . . . 200 „	500		
	31	Opał	1.050		
	32	Oświetlenie	300		
	33	*a*) Utrzymanie budynków i ogrodzeń	1.500		
		b) Na wykończenie domu mieszkalnego dla profesorów .	—		
	34	*a*) Zbudowanie piwnicy	—	720	
		b) „ lodowni	—	200	
	35	Utrzymanie dziedzińca	300		
	36	Ubezpieczenie budynków	400		
	37	Najem pomieszkań:			
		a) dla kasyera . . . . . 180 zł.			
		b) „ dwóch asystentów . . . . 192 „			
		c) „ sługi szkolnego . . . . . 40 „	412		
	38	Płaca kominiarza	100		
	39	Sprzęty i ruchomości:			
		a) utrzymanie	120		
		b) uzupełnienie nowych	—	100	
		Z przeniesienia . .	4.682 27.250	1.020 50	27.300

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
22.344	23.560	
290	290	
413	420	
1.128	1.250	Jak na rok 1891. Co do poz. 29. obacz osobne sprawozdanie.
204	180	
—	50	
2.035	2.190	
402	470	*Więcej* o 30 zł. *ad c.* na podstawie istotnych wynikłości.
764	1.050	Jak na rok 1891.
212	300	
2.174	1.000	*Więcej* o 500 zł., gdyż kwota 1.000 zł. okazała się stanowczo za niską.
—	3.100	Pozycya ta z roku 1891. w preliminarzu niniejszym odpada.
—	—	*Ad 34 a)* Z czterech żonatych funkcyonaryuszów nie posiada dotąd żaden piwnicy. Wszyscy pobierając niższe płace muszą z rodzinami prowadzić bardzo oszczędne i ekonomiczne życie. Na wsi, gdzie ani targów, ani sklepów niema musi się każdy na zimę naprzód zaopatrzyć w potrzebne zapasy żywności — w lecie zaś przechować mięso, którego każdego dnia dostać nie można. Uwzględniając tedy zupełnie słuszne zażalenia i prośby funkcyonaryuszów, wstawiono wymienioną sumę do preliminarza.
—	—	*Ad 34 b)* Dotychczasowa lodownia, zupełnie prymitywnie zbudowana jeszcze w roku 1879. (dół wykopany, pokryty słomą) pomieszcza 60 fur lodu i ledwie starczyła dla zamieszkałych natenczas 7 rodzin. Dziś korzystać z niej musi rodzin 15.; uwzględniając zaś potrzeby chorych uczniów i internatu szkoły niższej, oraz założyć się mającą wzorową mleczarnię — wstawia się na rozszerzenie i należyte pokrycie tejże kwotę 200 zł.
260	100	*Więcej* o 200 zł., ponieważ kwota 100 zł. preliminowana w roku zeszłym może wystarczyć tylko na utrzymanie dziedzińca przy starym budynku i częściowo na rozgarnięcie śniegów po zamieciach na drodze dojazdowej, wskutek czego założone koło nowego budynku plantacye a nawet drogi, ścieżki i żywopłoty w zupełności zaniedbać by wypadało. Wstawiono tedy ogółem kwotę 300 zł.
316	400	Jak na rok 1891.
220	412	Jak na rok 1891.
86	90	*Więcej* o 10 zł. wskutek przybycia jednego domu mieszkalnego dla profesora.
113	120	Jak na rok 1891.
829	270	W miejsce *nadzwyczajnego* wydatku w kwocie 270 zł. preliminuje się nowy *nadzwyczajny* wydatek w kwocie 100 zł. na zakupno 1 szafy dla rolnictwa i dwóch stołów dla chemii.
5.376	7.312	
24.379	25.750	

Wydatki. b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
IV.		Z przeniesienia	27.250	50	27.300
			4.682	1.020	
	40	Koszta przewozu prelegentów	1.400		
	41	„ lustracyi zakładu	100		
	42	„ nabożeństwa	50		
	43	Apteka i rozmaite inne	130		
		Suma rubryki IV.	6.362	1.020	7.382
V.		**Potrzeby naukowe.**			
	44	Eksperymenta przy wykładach:			
		a) dla profesora rolnictwa . . . . . 50 zł.			
		b) „ „ hodowli zwierząt . . . 50 „			
		c) „ „ anatomii i fizyologii . . . 25 „			
		d) „ „ weterynaryi . . . . 25 „			
		e) „ „ botaniki . . . . . 25 „			
		f) „ „ chemii rolniczej . . . . 50 „			
		g) „ „ „ zwierząt . . . . 20 „			
		h) „ „ fizyki . . . . . 40 „			
		i) „ „ miernictwa . . . . 15 „	300		
	45	Zbiory i muzea, utrzymanie i uzupełnienie:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) zbioru rolniczego . . . . 50 zł. — zł.			
		b) „ hodowlanego . . . 60 „ — „			
		c) „ fizykalnego . . . 150 „ 280 „			
		d) „ botanicznego . . . 75 „ — „			
		e) „ zoologicznego . . . 150 „ 200 „			
		f) „ mechanicznego . . 300 „ — „			
		g) „ mineralogicznego . . . 40 „ — „			
		h) „ technologicznego . . . 60 „ — „			
		i) „ okazów leśnych . . . 10 „ — „			
		k) „ „ ogrodniczych . . 10 „ — „			
		l) „ „ weterynaryjnych . 25 „ — „			
		m) „ instrumentów mierniczych . 10 „ — „			
		n) „ modeli do budownictwa . 50 „ — „			
		o) „ okazów do geogr. fizycznej 10 „ — „			
		p) „ „ melioracyjnych . 10 „ — „	1.010	480	
		zwycz. nadzwycz.			
	46	Laboratorya:			
		a) labatoryum rolnicze . . . 225 zł. 150 zł.			
		α) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „			
		b) laboratoryum chemiczne . . . 600 „ — „			
		β) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „			
		c) laboratoryum roślinno-fizyologiczne . 250 „ 60 „			
		γ) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „			
		d) laboratoryum zootomiczne . . 200 „ — „			
		δ) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „	1.515	210	
			2.825	690	
		Do przeniesienia .	33.612	1.070	34.682

Preliminarz na rok 1890. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
24.379	25.750	
5.376	7.312	
1.687	1.400	
66	100	Jak na rok 1891.
57	50	
77	100	*Więcej* o 30 zł. wedle rzeczywistej wynikłości.
7.263	8.962	
258	300	Jak na rok 1891.
1.539	1.610	Wydatki zwyczajne jak na rok 1891., wydatek zaś *nadzwyczajny* preliminuje się *mniejszy* o 120 zł. aniżeli na rok 1891. a mianowicie: *Ad c)* na sprawienie przyrządu, do interferencyi i uginania światła 150 zł., maszyny falowej Macha 30 zł., dodatków do już sprawionego aparatu Melloniego 40 zł., na prenumeratę „Telegrafische Wetterberichte“ 60 zł. razem 280 zł. *Ad e)* na zakupno modeli woskowych świerzbowców i tasiemców, oraz głowy rozbieranej z pyszczkiem owadów i żołądka przeżuwacza do rozbierania razem 200 zł., ogółem zaś 480 zł.
2.320	1.475	W wydatkach zwyczajnych *więcej* o 240 zł. na zakupno niezbędnych bibliotek podręcznych ad *a) b) c) i d)* w *nadzwyczajnych* zaś *więcej* o 10 zł. *ad c)* wedle potrzeby.
4.117	3.285	
31.642	34.712	

Wydatki. b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
V.		Z przeniesienia .	33.612 2.825	1 070 690	34.682
	47	Biblioteka i czytelnia:			
		a) na przykupno dzieł . . . . . 500 zł.			
		b) „ oprawę książek . . . . . 50 „			
		c) „ czasopisma . . . . . 450 „	1.000		
	48	Utrzymanie pola doświadczalnego	350		
	49	Wycieczki naukowe z uczniami	600		
	50	Utrzymanie pasieki	30		
	51	Ogród:			
		a) płaca ogrodnika . . . . . 600 zł.			
		b) utrzymanie ogrodu . . . . . 450 „			
		c) druk katalogu . . . . . 25 „	1.075		
	52	Wynagrodzenie dla folwarku dublańskiego za straty, ponoszone wskutek zastosowania stanu inwentarza do potrzeb szkoły	1.000	370	
		Suma rubryki V. .	6.880	1.060	7.940
VI.		**Podatki i opłaty.**			
	53	Podatek gruntowy i domowy	66		
	54	Odsetki od pożyczki hipotecznej w kapitale 24.500 zł. na budowę gorzelni	1.103		
		Suma rubryki VI. .	1.169	—	1.169
VII.		**Budowa internatu.**			
	55	Na przygotowanie materyału do budować się mającego internatu	—	—	—
VIII.	56	**Budowa gorzelni.**	—	—	—
		Suma wydatków .	**41.661**	**2.130**	**43 791**

Preliminarz na rok 1891. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
31.642	34.712	
4.117	3.385	
802	1.000	Jak na rok 1891.
550	350	
450	500	*Więcej* o 100 zł. z powodu rzeczywistej potrzeby.
14	30	Jak na rok 1891.
1.025	1.025	*Więcej ad b)* o 50 zł. na uzupełnienie w ogrodzie kolekcyi roślin uprawnych, chwastów i typowych roślin dzikich, co z dotychczas preliminowanej kwoty niemożliwem było do uskutecznienia.
1.000	1.000	Wydatki zwyczajne jak na rok 1891., w wydatkach zaś *nadzwyczajnych* wstawia się 370 zł. jako zwrot folwarkowi za zakupno 1. lepszego barana za 100 zł., 5 — 6 matek cienkowełnistych za 150 zł., 1. barana angielskiego dla matek (Colswolda) 120 zł. razem 370 zł., ponieważ materyał demonstracyjny w owczarni folwarcznej a w szczególności owce cienkowełniste zupełnie się zużyły.
7.958	7.290	
872	66	Jak na rok 1891.
—	—	W chwili układania niniejszego preliminarza, sprawa zaciągnięcia pożyczki hipotecznej w kwocie 24.500 zł. nie została jeszcze ukończoną; preliminuje się więc tylko $4^1/_2\%$ odsetki od powyższego kapitału.
872	66	
—	10.000	Pozycye te z r. 1891. w niniejszym preliminarzu odpadają.
—	24.500	
40.472	**76.568**	W sumie wynikłości z roku 1889. nie mieszczą się zaliczki na płace w kwocie 779 zł. 50 ct., opłata od przeniesienia szkół dublańskich na własność kraju w kwocie 226 zł. 82 ct., wydatki na stacyę kontroli nasion 92 zł. 21 ct., oraz nieprelimino wane wydatki rozmaite w kwocie 260 zł., razem 1.358 zł. 53 ct. jako pozycye nie mające styczności z niniejszym preliminarzem.

Dochody. b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	7.500	—	7.500
II.	2	**Subwencya z funduszu kultury krajowej**	3.433	—	3.433
III.		**Opłaty od uczniów.**			
	3	Wpisowe od 30 uczniów po 5 zł.	150		
	4	Czesne od 30 uczniów po 100 zł.	3.000		
	5	Opłaty za ćwiczenia w laboratoryach.	200		
	6	Na bibliotekę od 30 uczniów po 4 zł.	120		
	7	Na usługę	300		
		Suma rubryki III. .	3.770	—	3.770
IV.	8	**Dochód z pasieki**	230	—	230
V.	9	**Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego i ogrodu** . .	250	—	250
VI.	10	**Odsetki z legatu śp. Karola Skibińskiego** (od kapitału 2.000 zł.)	100	—	100
VII.	11 *a*	**Ze sprzadaży obligów indemnizacyi i propinacyi.** . .	—	—	
	11 *b*	**Zaciągnąć się mająca pożyczka hipoteczna, na pokrycie kosztów budowy gorzelni.**	—	—	
		Suma dochodów .	15.283	—	15.283
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	43.791
		okazuje się **niedobór** . .	—	—	28.508

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
5.500	5.500	*Więcej* o 2.000 zł., gdyż c. k. Skarb Państwa udzielił o tę kwotę większej subwencyi (LW. 29.486/91).
3.431	3.433	Jak na rok 1891.
275	350	*Mniej* o 5.140 zł. z powodu zmniejszonej liczby uczniów z 70 na 80.
5.348	7.000	
495	500	
214	280	
535	780	
6.867	8.910	
—	230	Jak na rok 1891.
126	250	
—	—	Nowa pozycya. Kapitał 2.000 zł. w 5% obligacyach propinacyjnych bukowińskich (LW. 22.553/91) należy do majątku zarodowego szkoły w Dublanach, zapisany legatem ś. p. Karola Skibińskiego. — Odsetki od tego kapitału preliminuje się w majątku obrotowym na rzecz tej szkoły.
—	2.290	Pozycye te z roku 1891. w niniejszym preliminarzu odpadają.
—	24.500	
15.924	45.113	W zamknięciu za rok 1889. suma dochodów większą jest o dochody rozmaite nieprelimiuowane w kwocie 924 zł. 50 ct. i o dotacyę z funduszu krajowego w kwocie 24.982 zł. 16 ct., razem o 25.906 zł. 66 ct.
	76 568	Na r. 1891. uchwalono wydatki 76.568 zł. dochody 45.113 zł. niedobór 31.455 zł.
	31.455	„ „ 1892. preliminuje się „ 43.791 „ „ 15.283 „ „ 28.508 „
		Zatem na r. 1892. *mniejsze* „ o 32.777 zł. *mniejsze* „ o 29.830 zł. *mniejszy* „ o 2.947 zł.

Wydatki. c) szkoła parobków i dozorców gospodarskich w Dublanach

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	a) Nauczyciel fachowy	—		
		b) Zastępstwo nauczyciela fachowego	—	1.375	
	2	Dwóch nauczycieli pomocniczych, płaca 800 zł. i 500 zł., dodatek osobisty dla jednego 200 zł. i dodatek pięcioletni dla jednego 100 zł.	1.600		
	3	Docent weterynaryi	150		
	4	Katecheta	200		
	5	Instruktor robót ręcznych	600		
		Suma rubryki I. .	2.550	1.375	3.925
II.		**Koszta administracyjne**			
	6	Zarząd: a) remuneracya dyrektora . . . . . 400 zł. b) potrzeby kancelaryjne, inseraty druki i portorya 100 „	500		
	7	Opał i oświetlenie	240		
	8	a) Utrzymanie budynku szkolnego i ruchomości, ubezpieczenie i kominiarz	300		
		b) naprawa dachu	—	200	
	9	Koszta nabożeństwa obrządku gr. kat.	300		
		Suma rubryki II. .	1.340	200	1.540
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	10	Stołowanie 36 uczniów po 144 zł.	5.184		
	11	Odzież, pościel i pranie dla 36 uczniów po 60 zł. . . .	2.160		
		Suma rubryki III .	7.344	—	7.344
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	12	Zaprzęgi do demonstracyi	80		
	13	Przybory do pisania i nauki uczniów	120		
	14	Przykupno zwierząt do sekcyj	30		
	15	„ modeli machin i narzędzi	200		
		Suma rubryki IV. .	430	—	430
V.	16	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	40	—	40
		Suma wydatków .	**11.704**	**1.575**	**13.279**

Preliminarz na rok 1892. LW. 31.427/1891. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
—	—	
1.458	1.375	Jak na rok 1891.
1.300	1.400	*Więcej* o 200 zł. ponieważ należałoby ze względu na sumienną i skuteczną pracę p. Stepka, podwyższyć mu płacę stałą do wysokości 800 zł. płaca ta bowiem jaką obecnie pobiera, jest niższą od płac nauczycieli niższych szkół rolniczych.
150	150	Jak na rok 1891.
200	200	
640	540	*Więcej* o 60 zł. dla zrównania płacy instruktora szkoły dublańskiej z płacami, jakie instruktorzy innych szkół niższych pobierają.
3.748	3.665	
480	500	Jak na rok 1891.
240	240	
457	300	Wydatki zwyczajne jak na rok 1891., w *nadzwyczajnych* zaś wstawia się kwotę 200 zł. na konieczną naprawę dachu, na budynku mieszczącym szkołę niższą.
—	—	
300	300	Jak na rok 1891.
1.477	1.340	
4.099	5.184	Jak na rok 1891.
1.856	2.160	
5.955	7.344	
8	80	Jak na rok 1891.
69	120	
9	30	
259	200	
345	430	
40	40	Jak na rok 1891.
11.565	12.819	W sumie wynikłości z roku 1889. nie mieszczą się zaliczki na płace w kwocie 215 zł. i nieprelimiowane wydatki rozmaite w kwocie 5 zł., razem 220 zł., jako nie mające styczności z niniejszym preliminarzem.

Dochody. c) Szkoła parobków i dozorców gospodarskich w Dublanach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	1.500	—	1.500
II.		**Opłaty i datki.**			
	2	Opłaty na utrzymanie uczniów	480		
	3	Datki Rad powiatowych, Towarzystw gospodarczych i innych.	360		
		Suma rubryki II. .	840	—	840
III.	4	**Zarobek 36 uczniów** po 18 zł.	648	—	648
		Suma dochodów .	**2.988**	—	**2.988**
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	**13.279**
		okazuje się **niedobór** . .	—	—	**10.291**

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
1.500	1.500	Jak na rok 1891.
101	480	Jak na rok 1891.
—	360	
101	840	
533	648	Jak na rok 1891.
2.134	**2.988**	Wynikłości dochodów za rok 1889. wykazano z pominięciem nieprelimino wanych dochodów rozmaitych w kwocie 162 zł. i dotacyi z funduszu krajowego w kwocie 9.489 zł. 16 ct., razem 9.651 zł. 16 ct.
—	**12.819**	Na rok 1891. uchwalono wydatki 12.819 zł. dochody 2.988 zł. niedobór 9.831 zł.
		„ „ 1892. preliminuje się „ 13.279 „ „ 2.988 „ „ 10.291 „
—	**9.831**	Zatem na rok 1892. *większe* „ o 460 zł. „ — *większy* „ o 460 zł.

Wydatki. d) Folwark w Dublanach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**			
	1	Płace i zasługi wraz z wynagrodzeniem administratora i częścią płacy kasyera 200 zł.	1.800		
	2	Najem robotnika	3.500		
	3	Dokupno i zmiana nasienia	300		
	4	„ nawozów dopełniających	400		
	5	„ karmy (owsa, makuchów, kiełków i t. d.) . . .	2.500		
	6	Zakupno barana cienkowełnistego, 5—6 matek i barana rasy Colswalda	—	370	
	7	Zastąpienie zużytych koni i uprzęży, oraz powiększenie stanu koni	400		
	8	Utrzymanie budynków i ogrodzeń	150		
	9	„ i naprawa maszyn i narzędzi, oraz kucie koni .	350		
	10	Utrzymanie rowów i dróg	50		
	11	Wywóz stawarki i urządzenie stawów	—	100	
	12	Melioracye łąk	—	300	
	13	Drenowanie pól	—	400	
	14	Zabezpieczenie od pożaru i zarazy	300		
	15	Kuchnia folwarczna	200		
	16	Koszta kancelaryjne	25		
	17	Światło i smarowidło	50		
	18	Kultura lasu i plantacye nieużytków	50		
	19	Rogatki, posyłki i jazdy w interesach folwarku . . .	100		
		Suma rubryki I. .	10.175	1.170	11.345
II.	20	**Cegielnia**	500	—	500
III.		**Podatki i opłaty.**			
	21	Podatek gruntowy i domowy	582		
	22	Należytość od przeniesienia własności folwarku, ósma rata .	268		
	23	Należytość konkurencyjna na budowę cerkwi w Malechowie .	—	—	
		Suma rubryki III. .	850	—	850
		Do przeniesienia .	11.525	1.170	12.695

Preliminarz na rok 1892. LW. 25.417|1891. Wydatki

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2.067	1.600	*Więcej* o 200 zł. z powodu potrzeby większej obsługi przy czasowem opasaniu bydła na wywarach w okresie około 4. miesięcznym, oraz ze względu na pomnożony stan koni roboczych.
3.236	3.000	*Więcej* o 500 zł., gdyż obecnie uprawia się podwójną ilość rzepaku oraz z powodu, iż pod kartofle zajęto do 40 morgów pola, zwłaszcza w uwzględnieniu trudności najmu robotnika.
279	300	
260	400	Jak na rok 1891.
3.683	2.500	
—	—	Nowa pozycya. Kwota ta wstawiona jest do nadzwyczajnych wydatków *Szkoły i w preliminarzujej* usprawiedliwiona (rubryka V. poz. 52 wydatków). Ponieważ tedy wydatek ten w interesie Szkoły poniesiony być ma, obacz zwrot od tejże w tej samej kwocie pod *poz. 3 d)* rubryki I. dochodów niniejszego preliminarza.
211	300	*Więcej* o 100 zł. z powodu koniecznej potrzeby usunięcia w jesieni 1891. zużytych 4 koni a zastąpienia ich z wiosną 1892. 6-ma nowymi.
1.197	150	Jak na rok 1891.
529	260	*Więcej* o 90 zł. z powodu, że kwota dotychczas preliminowana jest za niską.
—	50	Jak na rok 1891.
315	300	*Mniej* o 200 zł.
721	500	*Mniej* o 200 zł. Stosownie do potrzeby wykonania przypadających w roku 1892. odnośnych robót.
559	600	*Mniej* o 200 zł.
227	300	
132	200	
39	25	Jak na rok 1891.
41	50	
67	100	*Mniej* o 50 zł., gdyż preliminowana kwota wystarczy na uzupełnienie sadzonkami niezalesionych jeszcze nieużytków.
124	100	Jak na rok 1891.
13.687	10.735	
2.034	500	Jak na rok 1891.
629	550	*Więcej* o 32 zł. na podstawie wymiaru rządowego na rok 1891.
268	268	Jak na rok 1891.
1.566	784	Należytość ta została w roku 1891. w zupełności spłacona. Co do wynikłości podanych z roku 1889. obacz wyjaśnienie przy ogólnej sumie wydatków.
2.463	1.602	
18.184	12.837	

Wydatkl. d) Folwark w Dublanach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia . .	11.525	1.170	12.695
IV.		**Spłata kapitałów i odsetków dłużnych.**			
	24	Bankowi krajowemu we Lwowie: umorzenie pożyczki 16.500 zł. 1. i 2. rata kapitału wraz z odsetkami	825		
	25	Renta c. k. galic. Towarzystwu gospodarczemu . . .	1.600		
		Suma rubryki IV. .	2.425	—	2.425
V.	26	**Rozmaite nieprzewidziane**	50	—	50
		Suma wydatków .	**14.000**	**1.170**	**15.170**

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
18.184	12.837	
996	825	Jak na rok 1891. — Sprawa konwersyi reszty 5% pożyczek z gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego w pierwotnych wysokościach 5.000 zł. i 11.600 zł. na $4^1/_2$% pożyczkę w Banku krajowym nie została jeszcze ukończoną.
1 600	1.600	Jak na rok 1891.
2.596	2.425	
658	50	Jak na rok 1891.
21.438	**15.312**	W sumie wynikłości z roku 1889. potrącono opłatę podatku dochodowego z propinacyi w kwocie 69 zł. 60 ct.

Dochody. d) Folwark w Dublanach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
I.		**Dochody.**			
		Dochody z gospodarstwa.			
	1	a) Ze sprzedaży ziemiopłodów . . . . 8.300 zł. b) Za owies i siano dostarczone szkołom . . 600 „	8.900		
	2	Z wynajętych łąk	1.000		
	3	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych:			
			zwycz.	nadzwycz.	
		a) Krowiarnia: α) mleko . 4.000 zł. β) przychowek 400 „ γ) braki i opasy 600 „	5.000 zł.	— zł.	
		b) Nierogacizna	120 „	— „	
		c) Owce	60 „	— „	
		d) Ryczałt od szkół rolniczych za straty, wynikające z zastosowania inwentarza do potrzeb szkół	1.000	370 „	6.180 370
	4	Z lasu i stawów			280
		Suma rubryki I.			16.360 370 16.730
II.	5	**Z cegielni**			600 — 600
III.		**Z dzierżaw.**			
	6	Z obligów propinacyjnych			—
	7	Czynsz z karczmy i dodanych gruntów			150
	8	Z polowania			25
		Suma rubryki III.			175 — 175
IV.	9	**Rozmaite nieprzewidziane**			50 — 50
		Suma dochodów			**17.185 370 17.555**
		W porównaniu z wydatkami			— — **15.170**
		okazuje się **nadwyżka dochodów**			— — **2385**

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
7.092	8.100	W pozycyi *ad a*) *więcej* o 800 zł., ponieważ cały już obszar gruntów folwarcznych będzie odpowiednio zagospodarowanym, wszystkie zaś nowo wprowadzone płodozmiany ściśle zostaną wykonane.
1.226	900	*Więcej* o 100 zł., gdyż skutkiem dokonanej melioracyi łąk spodziewać się należy większego dochodu.
		W pozycyi *ad c*) *więcej* o 20 zł., zresztą jak na rok 1891. Pod poz. *d*) wstawiono jako dochód nadzwyczajny zwrot od Szkoły 370 zł., co do którego obacz wyjaśnienie przy poz. 6 wydatków tego preliminarza i poz. 52 wydatków preliminarza Szkoły.
6.169	6.160	
174	280	Jak na rok 1891.
14.661	15.440	
2.243	600	Jak na rok 1891.
—	230	Nic się nie preliminuje, ponieważ w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 22. i 27. listopada 1890. obligacye te zostały przeznaczone na pokrycie kosztów budowy domu mieszkalnego dla profesorów.
420	150	
50	25	Jak na rok 1891.
470	405	
359	50	Jak na rok 1891.
17.733	**16.495**	W sumie wynikłości z roku 1889. nie mieści się dotacya z funduszu krajowego w kwocie 3.775 zł. 87 ct.
—	**15.312**	Na r. 1891. uchwalono wyd. 15.312 zł., dochody 16.495 zł., nadwyż. dochodów 1.183 zł.
—	**1.183**	„ 1892. preliminuje się „ 15.170 „ „ 17.555 „ „ „ 2.385 „ Zatem na r. 1892. *mniejsze* „ o 142 zł., *większe* „ o 1.069 zł., *większą* „ „ 1.202 zł.

Wydatki i Dochody. e) Szkoła gorzelnicza w Dublanach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Kierownik szkoły, zarazem kierownik gorzelni zakładowej	1.600		
	2	Adjunkt, a jednocześnie gorzelnik w gorzelni	—		
	3	Docenci:			
		a) matematyki i rysunków	150		
		b) fizyki	100		
		c) chemii	150		
		d) gorzelnictwa	450		
		e) nauki o kotłach i maszynach	150		
		f) „ o opodatkowaniu gorzelń	150		
		g) administracyi i rachunkowości	60		
		h) kierownik ćwiczeń w laboratoryum chemicznem	170		
		Suma rubryki I.	2.980	—	2.980
II.		**Koszta administracyjne.**			
	4	Kasyerowi szkoły za składanie rachunków i prowadzenie kasy gorzelni i szkoły gorzelniczej	100		
	5	Druki, inseraty, portorya i t. d.	30		
	6	Koszta przewozu prelegentów	60		
		Suma rubryki II.	190	—	190
III.		**Potrzeby naukowe**			
	7	Szkole rolniczej za użycie laboratoryum	80		
	8	Książki i czasopisma	60		
	9	Przyrządy gorzelnicze laboratoryjne	50		
	10	Urządzenie laboratoryum w gorzelni	—	500	
	11	Wycieczki profesorów z uczniami	150		
	12	Strata na gorzelni, wskutek uwzględnienia potrzeb naukowych szkoły	2.000		
		Suma rubryki III.	2.340	500	2.840
IV.	13	**Zapomogi dla uczniów**	300	—	300
V.	14	**Rozmaite drobne**	—	—	—
		Suma wydatków	**5.810**	**500**	**6.310**
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	1.500	—	1.500
II.	2	**Opłaty od uczniów**	300	—	300
		Suma dochodów	**1.800**	—	**1.800**
		W porównaniu z wydatkami	—	—	6.310
		okazuje się **niedobór**	—	—	**4.510**

Preliminarz na rok 1892. LW. 38.779/1891. Wydatki i dochody.

Wynikłość z roku 1891.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
1.285	2.375	
75	45	
		Patrz osobne sprawozdanie.
200	85	
360	250	
3	5	
1.923	**2.760**	
1.000	1.500	
524	480	
1.524	**1.980**	
—	**2.760**	W sumie wynikłości z roku 1889. nie mieszczą się rozmaite dochody przypadkowe w kwocie 203 zł. 70 ct.
—	**780**	

Wydatki. g) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel fachowy, zarazem dyrektor, płaca 1.700 zł., dodatek aktywalny 360 zł., dodatek osobisty 500 zł. . .	2 560		
	2	5 nauczycieli fachowych do nauk zawodowych: trzech z płacą po 1.440 zł., dwóch z płacą po 1.240 zł., dodatek osobisty dla jednego 200 zł. i dodatek pięcioletni dla jednego 200 zł.	7.200		
	3	2 nauczycieli fachowych do nauk zasadniczych po 1240 zł., dodatek pięcioletni dla jednego 200 zł., i remuneracya za dodatkową pracę w laboratoryum z powodu powiększonej liczby uczniów 240 zł.	2.920		
	4	Nauczyciel do nauk ogólnie kształcących	1.240		
	5	Kapelan i katecheta (płaca 800 zł., wikt, opał i światło 250 zł.)	1.050		
	6	Docent weterynaryi i anatomii z fizyologią zwierząt . .	800		
	7	Docent leśnictwa	400		
	8	Docent sadownictwa i warzywnictwa, oraz chmielarstwa i uprawy wikli	200		
	9	Instruktor do robót praktycznych	100		
	10	Prefekt internatu i nauczyciel gimnastyki (płaca 800 zł., wikt opał i światło 250 zł.)	1.050		
	11	Opał dla kapelana i nauczycieli	—		
		Suma rubryki I. .	17.520	—	17.520
II.		**Inne płace i zasługi.**			
	12	Kasyer, zarazem magazynier	800		
	13	Pisarz dyrekcyi	500		
	14	Służba zakładowa:			
		a) sługa szkolny (płaca 150 zł., wikt 100 zł.) 250 zł.			
		b) „ przy laboratoryum chemicz. „ 150 „ „ 100 „ 250 „			
		c) „ przy muzeach „ 50 „ „ 100 „ 150 „			
		d) stróż domowy . „ 80 „ „ 100 „ 180 „			
		e) „ nocny i podwórzowy . . . „ 100 „ „ 100 „ 200 „	1.030		
		Suma rubryki II. .	2.330	—	2.330
		Do przeniesienia . .	19.850	—	19.850

Preliminarz na rok 1892. LW. 37.949/1891. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2.480	2 560	Jak na rok 1891.
7.047	5.320	Uzasadnienie w osobnem sprawozdaniu o krajowej średniej szkole rolniczej w Czernichowie.
2.680	2.680	*Więcej* o 240 złr. z powodu przyznania renumeracyi jednemu nauczycielowi, jak obok.
—	1.240	Jak na rok 1891.
800	800	*Więcej* o 250 złr., ponieważ kapelan w części jest obowiązany do pełnienia także tych samych funkcyj nadzoru co i prefekt internatu, przeto byłoby bardzo pożądanem, by tenże (tak samo jak i prefekt) mógł razem z nimi jadać, co byłoby możebnem tylko wtedy, gdyby podobnie jak i prefektowi dano wikt bezpłatny.
1.200	1.200	*Mniej* o 400 złr. — Obacz poz. 2 wydatków.
300	300	*Więcej* o 100 złr., gdyż docentowi leśnictwa (ze względu, że tenże nie pobiera żadnych kosztów podróży, a odbywa drogę znacznie dalszą, aniżeli z Krakowa) należałoby przynajmniej podnieść dotychczasową jego płacę z 300 złr. do 400 złr.
—	—	Nowa pozycya. Na roku trzecim wprowadzono naukę tych przedmiotów, za osobnem wynagrodzeniem docenta.
600	100	Jak na rok 1891.
—	1.050	Jak na rok 1891.
260	230	Nie preliminuje się nic, ponieważ opał dla kapelana wstawiono już pod poz. 5. płace zaś niższych nauczycieli zostały unormowane.
15.367	15.480	
800	800	Jak na rok 1891.
500	500	
780	920	*Więcej* o 70 złr., *ad b*) gdyż płacę laboranta koniecznie podnieść należy z 80 złr. do 150 złr. zwłaszcza, iż za kwotę dotychczas preliminowaną niepodobieństwem jest dostać odpowiedniego laboranta. *ad e*) *więcej* o 40 złr., ponieważ należy podnieść płacę stróża nocnego do 100 złr., tak wobec uciążliwej tegoż służby jak i wzorowego od lat kilku pełnienia obowiązków.
2.080	2.220	
17.447	17.700	

Wydatki. g) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	19.850	—	19.850
III.		**Koszta administracyjne.**			
	15	Zarząd: (zwycz. / nadzwycz.)			
		a) pomoc kancelaryjna dla Kuratoryi szkoły . . . . . 400 zł. — zł.			
		b) potrzeby kancelaryjne szkoły . . 100 „ 120 „			
		c) druki i inseraty . . . . . 100 „ — „			
		d) portorya i przesyłki . . . . 100 „ — „			
		e) koszta podróży w interesach zakładu 450 „ — „			
		f) koszta przewozu docentów zamiejscowych . . . . . 200 „ — „	1.350	120	
	16	Opał	400		
	17	Oświetlenie	340		
	18	*a*) Utrzymanie budynków i ogrodzeń	700	250	
		b) Postawienie lodowni dla zakładu	—	—	
	19	Zabezpieczenie budynków i zbiorów	200		
	20	Najem pomieszkań dla funkcyonaryuszów szkoły . . .	600		
	21	Płaca kominiarza	100		
	22	Sprzęty i ruchomości	100	250	
	23	Koszta lustracyi zakładu	200		
	24	„ nabożeństwa	70		
	25	Lekarz (400 zł.) i apteka (100 zł.)	500		
	26	Dowóz wody dla zakładu	250		
	27	Utrzymanie dziedzińca i rozmaite nieprzewidziane . . .	250		
		Suma rubryki III. .	5.060	620	5.680
IV.		**Utrzymanie uczniów.**			
	28	Żywność (60 uczniów po 190 zł.)	11.400		
	29	Opał do kuchni	400		
		Do przeniesienia . .	11.800 24.910	— 620	25.530

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
17.447	17.700	
1.592	1.180	*Więcej ad b)* w *nadzwyczajnych* wyd. 120 złr. na sprawienie drugiej szafy na akta i pokrycie mebli w kancelaryi dyrekcyi; *ad d)* w zwyczajnych *więcej* o 20 złr., na podstawie wynikłości z roku 1890, z powodu wzmagającej się ciągle korespondencyi; *ad e)* w zwyczajnych *więcej* o 150 złr., gdyż w obec znacznej odległości od Krakowa, z kąd wszystko zakupywać się musi — dotychczasowa kwota 300 zł. jest niewystarczającą. Wogóle w całej pozycyi preliminuje się *więcej* w *nadzwyczajnych* 120 złr., w zwyczajnych 170 złr.
302	400	Jak na rok 1891.
336	300	*Więcej* o 40 złr. wedle rzeczywistej potrzeby.
765	500	W wydatkach zwyczajnych *więcej* o 200 złr., gdyż preliminowana dotychczas kwota 500 złr. jako niewystarczająca musi być przekraczaną. W wydatkach *nadzwyczajnych więcej* o 250 złr. na ogrodzenie gmachu od strony tylnej fasady i uregulowanie rzeczki przepływającej po pod gmach.
—	400	Pozycya ta odpada, jako preliminowana (*nadzwyczajna*) na rok 1891.
210	200	Jak na rok 1891.
300	400	Preliminuje się o 200 złr. *więcej* wedle faktycznego kosztu najmu po 200 złr. dla lekarza i dwóch profesorów.
53	75	*Więcej* o 25 złr., gdyż za niższą cenę żaden z majstrów kominiarskich robót podjąć się nie chce, zwłaszcza, że przybywają jeszcze do czyszczenia kominy w domach przynajętych.
351	200	W wydatkach zwyczajnych jak na rok 1891, w *nadzwyczajnych* zaś *więcej* o 150 złr. na sprawienie 2 szaf dla gabinetu machin i narzędzi rolniczych, oraz 1 szafy i 2 stołów dla laboratoryum chemicznego.
415	200	
176	70	Jak na rok 1891.
808	500	
—	125	*Więcej* o 125 złr., gdyż jak długo wodociąg od góry pieca wapiennego urządzonym nie zostanie, koszta dowozu wody nigdy się nie obniżą.
1.070	200	*Więcej* o 50 złr. na uporządkowanie tej części podwórza, z której ustąpił stary magazyn, oraz przed stajniami na podwórzu szkolnem.
6.378	4.750	
7.479	10.000	Koszt wyżywienia od jednego ucznia 200 złr., obniża się na 190 złr., natomiast podnosi się równocześnie koszta sprawienia odzieży, na którą kwota 40 złr. od ucznia nigdy nie wystarczała (obacz poniżej pozycyę 32).
475	400	Jak na rok 1891.
7.954	10.400	
23.825	22.450	

Wydatki. g) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
IV.		Z przeniesienia . .	24.910	620	25.530
	30	Służba:	11.800		
		a) dwóch chłopców do usługi uczniów (płaca 50 zł wikt 180 zł.) . . . . . 230 zł.			
		b) usługa uczniów w ogóle . . . . . 400 „			
		c) służba kuchenna (płaca i wikt) . . . . 1310 „	1.940		
	31	Sprzęty:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) do sal sypialnych, infirmeryi i jadalni 100 zł. 400 zł.			
		b) do kuchni i naczynia stołowe . 80 „ 200 „	180	600	
	32	Odzież (60 uczniów po 50 zł.)	3.000		
	33	Pościel			
	34	Pranie bielizny i pościeli	160	350	
			300		
		Suma rubryki IV. .	17.380	950	18.330
V.		**Potrzeby naukowe.**			
	35	Eksperymenta przy wykładach:			
		a) dla nauczyciela rolnictwa . . . . 25 zł.			
		b) „ „ hodowli zwierząt . . . 20 „			
		c) „ „ zootomii . . . . 25 „			
		d) „ „ weterynaryi . . . 30 „			
		e) „ „ botaniki . . . . . 20 „			
		f) „ „ fizyki . . . . . 25 „			
		g) „ „ miernictwa . . . . 20 „	165		
		Do przeniesienia . .	165 42.290	— 1.570	43.860

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia.
23.825	22.450	
7.954	10.400	
1.031	1.185	*Więcej ad b)* o 100 zł. z powodu zwiększonej liczby uczniów; *ad c) więcej* o 655 złr. gdyż służba kuchenna składać się musi: 1. z gospodyni, płaca 240 złr. wikt 120 złr. = 360 złr. 2. „ kucharki, „ 100 „ „ 100 „ = 200 „ 3. „ piekarki, „ 100 „ „ 100 „ = 200 „ 4. „ 3 dziewek do pomocy „ 180 „ „ 240 „ = 420 „ 5. „ chłopaka do kredensu „ 50 „ „ 80 „ = 130 „ Razem j. o 1.310 złr. Za kwotę zaś dotąd preliminowaną tj. 655 zł. służby odpowiedniej utrzymać niepodobna. W pozycyi tej w ogóle preliminuje się *więcej* o 755 zł.
478	260	*Więcej ad a) w nadzwyczajnych* o 300 zł. *ad b) w nadzwyczajnych więcej* o 200 zł., w zwyczajnych o 20 zł., ze względu na większą liczbę uczniów.
2.090	2.000	*Więcej* o 1.000 zł, koszta bowiem umundurowania jednego ucznia (preliminowane dawniej po 40 zł.) wynoszą: Guńka zimowa . . . . . 10 zł. Surdut . . . . . 12 „ Bluza sukienna . . . . . 8 „ Spodnie . . . . . 6 „ Letnie ubranie płócienne . . . . . 8 „ Czapka . . . . . 3 „ Kapelusz letni . . . . . 1 „ Odznaki do mundurów . . . . . 2 „ Razem . . 50 zł. od ucznia.
81	160	*Więcej* o 350 zł. w wydatkach *nadzwyczajnych* ze względu na większą liczbę uczniów.
200	250	*Więcej* o 50 zł. z powodu większej ilości uczniów.
11.834	14.255	
143	140	W całej tej pozycyi preliminuje się *więcej* o 25 zł. wedle rzeczywistej potrzeby.
143	140	
35.659	36.705	

Wydatki. g) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwycz.	nadzwycz.	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
					Złote austryackie		
V.		Z przeniesienia . .			42.290 165	1.570	43.860
	36	Zbiory i muzea:					
		a) zbiór rolniczy	100 zł.				
		b) „ hodowlany	100 „				
		c) „ fizykalny	100 „				
		d) „ geograficzny	50 „				
		e) „ botaniczny	50 „				
		f) „ zoologiczny	50 „				
		g) „ mechaniczny	50 „	100 zł.			
		h) „ mineralogiczny.	20 „				
		i) „ technologiczny.	50 „				
		k) „ okazów leśnych	30 „				
		l) „ „ weterynaryjnych .	30 „				
		m) „ narzędzi rolniczych . .	100 „				
		n) „ przyrządów mierniczych .	50 „				
		o) „ modeli do budownictwa . .	50 „				
		p) stacya meteorologiczna . . .	20 „		850	100	
	37	Laboratorya			750		
	38	Biblioteka i czytelnia:					
		a) przykupno dzieł		300 zł.			
		b) oprawa książek		50 „			
		c) czasopisma		100 „	450		
	39	Ogród pomologiczny i warzywny:					
			zwycz.	nadzwycz.			
		a) płaca ogrodnika (500 zł.) pięciolecie (50 zł.)	550 zł.	— zł.			
		b) pomocnik ogrodnika (płaca 150 zł., wikt 80 zł.)	230 „	— „			
		c) utrzymanie i uzupełnienie ogrodów	400 „	1200 „	1.180	1.200	
	40	Ogród botaniczny			150		
	41	Utrzymanie pola doświadczalnego			100		
	42	Wycieczki naukowe			300		
		Suma rubryki V. .			3.945	1.300	5.245
		Suma wydatków .			**46.235**	**2.870**	**49.105**

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
35.659	36.705	
143	140	
1.770	1 200	W wydatkach zwyczajnych *więcej* o 50 zł. w *nadzwyczajnych* zaś *mniej* o 300 zł. w ogóle *mniej* o 250 zł., stosownie do potrzeby.
791	600	*Więcej* o 150 zł. z powodu zwiększonej liczby uczniów. W ogóle przeznacza się: 1) na laboratoryum chemii ogólnej . . . 300 zł. 2) „ „ rolniczej . . . 150 „ 3) „ „ technologiczne . . . 100 „ 4) „ „ roślinno-fizyologiczne . . 100 „ 5) „ „ zoologiczne . . . 100 „ razem j. o. . . . 750 zł.
550	450	Jak na rok 1891.
1.369	1.130	W wydatkach zwyczajnych *ad a) więcej* o 50 zł. z powodu potrzeby udzielenia ogrodnikowi pięciolecia, w *nadzwyczajnych* zaś *ad c) więcej* o 1.200 zł., które w myśl osobnego przedstawienia Kuratoryi użyte zostaną na oparkanienie i pierwsze założenie ogrodu pomologicznego na gruntach uzyskanych z dawnego placu spornego z pod budowy galarów, oraz z wymiany gruntów dwóch zagród włościańskich nad brzegiem Wisły położonych a do tego celu znakomicie się nadających. (Patrz osobne sprawozdanie.)
–	100	*Więcej* o 50 zł., gdyż dotychczas preliminowana kwota 100 zł. na utrzymanie w odpowiednim stanie ogrodu naukowego nie wystarcza.
23	100	Jak na rok 1891.
385	300	
5.031	4.020	
40.690	**40.725**	W sumie wynikłości z roku 1889, nie mieszczą się zaliczki na płace w kwocie 280 zł.

Dochody. g) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	5.000	—	5.000
II.		**Opłaty od uczniów.**			
	2	Opłaty na utrzymanie od 60 uczniów po 280 zł. . . .	16.800		
	3	Czesne od 60 uczniów po 50 zł.	3.000		
	4	Na usługę od 60 uczniów po 10 zł.	600		
		Suma rubryki II. .	20.400	—	20.400
III.	5	**Dochód z gospodarstwa i spiżarni**	150	—	150
IV.	6	**Sprzedaż płodów z ogrodów i pola doświadczalnego.** . .	900	—	900
		Suma dochodów .	**26.450**	—	**26.450**
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	**49.105**
		okazuje się **niedobór** .	—	—	**22.655**

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
5.000	5.000	Jak na rok 1891.
9 620	14.000	*Więcej ad 2)* o 2.800 zł., *ad 3)* o 500 zł. *ad 4)* o 100 zł., w ogóle *więcej* o 3.400 zł. z powodu zwiększonej liczby uczniów z 50-ciu na 60-ciu.
950	2.500	
—	500	
10.570	17.000	
86	150	Jak na rok 1891.
615	850	*Więcej* o 50 zł., wedle spodziewanego wyniku.
16.271	**23.000**	W sumie wynikłości z roku 1889. nie mieszczą się rozmaite dochody nie odnoszące się do niniejszego preliminarza w kwocie 227 zł. 44 ct. i dotacya z funduszu krajowego w kwocie 24.471 zł. 65 ct., razem 24.699 zł. 9 ct.
—	**40.725**	Na rok 1891. uchwalono wydatki 40.725 zł., dochody 23.000 zł., niedobór 17.725 zł.
—	**17.725**	„ „ 1892. preliminuje się „ 49.105 „ „ 26.450 „ „ 22.655 „
		Zatem na r. 1892. *większe* „ o 8.380 zł., *większe* „ o 3.450 zł., *wiekszy* „ o 4.930 zł.

Wydatki. g) Folwark w Czernichowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote austryackie		
		Wydatki.				
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**				
	1	Płace i zasługi:				
		a) ekonom (płaca, wikt, mieszkanie i opało .	500 zł.			
		b) służba folwarczna (płaca i ordynarya) .	1.170 „	1.670		
	2	Najem robotnika:				
		a) do gospodarstwa folwarcznego . . .	600 zł.			
		b) do chmielarni:				
		α) dodatek zawiadującemu chmielarnią . .	50 zł.			
		β) utrzymanie i roboty przy chmielarni . .	150 „	800		
	3	Dokupno i zmiana nasienia		250		
	4	„ nawozów dopełniających		—	250	
	5	Dokupno słomy i karmy		500		
	6	*a*) dokupno inwentarza		150		
		b) naprawa uprzęży		—	70	
	7	*a*) utrzymanie budynków		50	150	
		b) rekonstrukcya i przeistoczenie stodoły		—	1.750	
	8	Naprawa narzędzi i sprzętów		100		
	9	Dokupno maszyn i narzędzi		150	200	
	10	Utrzymanie rowów		100		
	11	Zabezpieczenie od pożaru i gradobicia		90		
	12	Koszta kancelaryjne		20		
	13	Światło i smarowidło		30		
		Suma rubryki I. . .		3.910	2.420	6.330
		Do przeniesienia .		3.910	2.420	6.330

Preliminarz na rok 1892. LW. 36.336/1891. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
1.326	1.596	W utrzymaniu ekonoma nie zachodzą żadne zmiany po nad te, jakie mu przyznano w naturze. Służba folwarczna składa się: Z 2 fornali z płacą po 80 zł. wikt po 100 zł. = 360 zł. 1 krowiarz „ 80 „ „ 100 „ = 180 zł. 1 świniarz „ 80 „ „ 100 „ = 180 „ 1 chłopak do wody „ 50 „ „ 100 „ = 150 „ 1 pomocnik do krów „ 50 „ „ 100 „ = 150 „ 1 chłopak do owiec „ 50 „ „ 100 „ = 150 „ Razem jak wykazano 1.170 zł. *Do poz. a.* Na gospodarstwo folwarczne kwota 600 zł w zupełności na przyszłość będzie wystarczająca.
861	800	Jak na rok 1891.
329	250	
112	300	*Mniej* o 50 zł., stosownie do potrzeby.
943	500	Jak na rok 1891.
	150	Jak na rok 1891. Kwota 150 zł. przeznaczona na wymianę jednej pary koni.
126	250	*Mniej* o 180 zł.; wydatek *nadzwyczajny* 70 zł. na sprawienie nowej uprzęży dla 2 par koni, stara bowiem zaledwie roboty jesienne przetrzyma
250	700	*Mniej* o 300 zł. Wydatek *nadzwyczajny* 150 zł. na wybrukowanie podwórza przed stajniami nowo odrestaurowanemi i na ogrodzenie tegoż od reszty dziedzińca, dla utworzenia dziedzińca dla cieląt, oraz na postawienie poddasza na wozy, pługi folwarczne i t. p.
—	2.300	*Mniej* o 550 zł. Wydatek *nadzwyczajny* 1.750 zł. wstawia się wedle sumiennego kosztorysu na zupełne przebudowanie zbutwiałej stodoły, która w obecnym stanie na nic się już nie przydaje, dalszego zaś łatania wytrzymać nie zdoła.
325	200	*Mniej* o 100 zł., stosownie do potrzeby.
120	150	Kwotę 200 zł. w *nadzwyczajnych* wydatkach wstawia się: *a)* na zakupno grabarki konnej, której i szkoła nie posiada, *b)* na zakupno części składowych do 3 pługów R. Secka, *c)* na odnowienie młocarni i naprawę walca pierścieniowego. Kwotę zaś 150 zł. w wydatkach zwyczajnych wstawiono na sprawienie nowego wozu (i naprawę dwóch innych), oraz nowych bron.
106	50	*Więcej* o 50 zł. na okopanie dalszej części pól na Żakowcu, celem ich osuszenia, oraz rowów, na polach do rynku Czernichowskiego przytykających.
55	65	*Więcej* o 25 zł. z powodu podwyższenia się wartości budynków folwarcznych po ich odnowieniu.
20	20	Jak na rok 1891.
30	30	
4.603	7.361	Co do sumy wynikłości z roku 1889. obacz uwagę przy ogólnej sumie wydatków.
4.603	7.361	

Wydatki. Folwark w Czernichowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	3.910	2.420	6.330
II.		**Las i plantacya wikla.**			
	14	Służba, roboty i zalesienie	680	300	
	15	Wikle i ogrodnik, utrzymanie i uzupełnienie plantacyi . .	400	450	
		Suma rubryki II. . .	1.080	750	1.830
III.	16	**Wydatki na piec wapienny**	50	150	200
IV.	17	**Wydatki na cegielnię**	1.050	—	1.050
V.		**Wydatki na przewóz.**			
	18	Naprawa dwóch łodzi ratunkowych	30		
	19	Sprawienie nowego promu	—	—	
		Suma rubryki V. . .	30	—	30
VI.	20	**Utrzymanie brzegów Wisły**	170	—	170
VII.		**Podatki i opłaty.**			
	21	Podatek gruntowy i domowy	275		
	22	„ dochodowy z promu	32		
	23	„ „ i zarobkowy od palenia wapna . . .	86		
	24	„ „ „ od wyrobu cegły . . .	11		
	25	Opłata na utrzymanie dróg powiatowych, gminnych i własnych	75	50	
	26	Składka na szkołę ludową	50	75	
		Suma rubryki VII. . .	529	125	654
VIII.		**Spłata kapitałów i odsetek dłużnych.**			
	27	Spłata wraz z odsetkami długu hipotecznego w kwocie 12.000 zł.	600	—	600
IX.	28	**Fundusz dyspozycyjny dla Dyrektora**	200	—	200
X.	29	**Rozmaite nieprzewidziane**	50	—	50
—	—	Na wyknpno dwóch zagród włościańskich	—	—	—
		Suma wydatków .	**7.669**	**3.445**	**11.114**

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
4.603	7.361	
409	500	Wydatek *nadzwyczajny* 300 zł. potrzebny jest na zalesienie całej góry skalistej pieca wapiennego i części wydm piasczystych. W zwyczajnych wydatkach *więcej* o 180 zł. z powodu zwiększenia służby leśnej.
530	850	Jak na rok 1891.
939	1.350	
—	50	Wydatek *zwyczajny*, jak na rok 1891. Wydatek *nadzwyczajny* 150 zł. na zbudowanie wewnętrznego płaszcza ogniotrwałego.
825	550	*Więcej* o 500 zł., ponieważ w obec zamierzonej budowy gmachu na internat, należałoby koniecznie wypalić w ciągu bieżącego i następnego lata przynajmniej z 6. pieców cegły. Roboty przy wydobywaniu ziemi mogą trwać przez całą zimę.
—	30	Jak na rok 1891.
—	450	Preliminowany na rok 1891. wydatek nadzwyczajny odpada.
—	480	
200	170	Jak na rok 1891.
275	275	
280	32	Jak na rok 1891.
51	86	
8	11	
48	75	Wydatek *nadzwyczajny* 50 zł. na naprawę dróg polowych do gruntów i cegielni na Żakowcu.
30	50	Wydatek *nadzwyczajny* 75 zł. na zewnętrzne otynkowanie szkoły ludowej miejscowej, jako część dodatku konkurencyjnego.
692	529	
—	600	Jak na rok 1891.
—	250	*Mniej* o 50 zł. w miarę potrzeby.
111	—	Nowa pozycya na podstawie rzeczywistych potrzeb.
—	600	Preliminowany na rok 1891. wydatek nadzwyczajny odpada
7.370	11.940	W ogólnej sumie wynikłości z roku 1889. nie mieszczą się następujące wydatki: inwentarz użytkowy 16 zł. 46 ct., kuchnia folwarczna 50 zł., utrzymanie budynków propinacyjnych 147 zł. 8 ct., na reparacyę kościoła 4 zł. 60 ct., opłata od przeniesienia własności 183 zł., ostateczne umorzenie pożyczki hipotecznej 250 zł., nadwyżka dochodów 2.145 zł. 52 ct., razem 2.796 zł. 66 ct. jako pozycye nie mające styczności z niniejszym preliminarzem.

Dochody. h) Folwark w Czernichowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyj	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.		**Z gospodarstwa.**			
	1	Ze sprzedaży płodów rolnych i chmielarni	1.200		
	2	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych:			
		a) krowiarnia . . . . . 2.000 zł.			
		b) nierogacizna . . . . . 800 „			
		c) owczarnia . . . . . 100 „	2.900		
	3	Z wynajętych ról i pastwisk	340		
	4	Czynsz z kuźni	40		
	5	Za wynajęte konie	500		
	6	Za nawóz stajenny do ogrodów	60		
		Suma rubryki I.	5.040	—	5.040
II.		**Z lasu i wikla.**			
	7	Ze sprzedaży drzewa opałowego i budulcowego	1.120		
	8	Z wikla i trawy wśród wikla	2.070		
		Suma rubryki II.	3.190	—	3.190
III.	9	**Z rybołowstwa**	100	—	100
IV.	10	**Z pieca wapiennego**	850	—	850
V.	11	**Z cegielni**	3.000	—	3.000
VI.	12	**Z dzierżaw:**			
		a) z bud jarmarcznych . . . . . 50 zł.			
		b) z promu na Wiśle . . . . . — „			
		c) z budynków propinacyjnych . . . . 150 „	200	—	200
VII.		**Odsetki od kapitałów.**			
	13	Z obligów propinacyjnych (4% od kapitału 23.300 zł.)	932	—	932
VIII.		**Lądowe i olborne.**			
	14	Z lądowego	30		
	15	Olborne za łamanie kamienia	100		
		Suma rubryki VIII.	130	—	130
IX.	16	**Rozmaite nieprzewidziane**	50	—	50
		Suma dochodów	**13.492**	—	**13.492**
		W porównaniu z wydatkami	—	—	**11.114**
		okazuje się **nadwyżka dochodów**	—	—	**2.378**

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
941	1.400	*Mniej* o 200 zł. z powodu zastosowania gospodarstwa pod wielu względami do potrzeb szkoły, wobec czego nie podobna takich zeń dochodów osiągnąć, jakie mógłby uzyskać prywatny właściciel.
1.997	3.050	W pozycyi *ad a) mniej* o 400 zł. albowiem przy dalszem utrzymywaniu tej rasy bydła, niepodobna dochodów dać większych; w pozycyi zaś *b) więcej* o 200 zł. i w pozycyi *c) więcej* o 50 zł., ponieważ dochód ze świniarni i owczarni znacznie się podniesie; wogóle preliminuje się *mniej* o 150 zł.
329	315	*Więcej* o 25 zł. na podstawie zawartych umów.
40	40	Jak na rok 1891
520	500	
60	60	
3.887	5.365	
205	900	*Więcej* o 220 zł. wedle obliczenia technicznego zarządu gospodarstwa lasowego.
1.572	2.070	Jak na rok 1891.
1.777	2.970	
100	100	Jak na rok 1891.
850	850	Jak na rok 1891.
1.373	1.500	*Więcej* o 1500 zł. z powodu zamierzonej budowy gmachu na internat.
1.800	300	*Mniej* o 100 zł, ponieważ dzierżawca przewozu zobowiązał się zbudować prom własnym kosztem, w zamian za co uwolniony został od opłaty czynszu.
—	932	Jak na rok 1891.
31	30	Jak na rok 1891.
91	300	*Mniej* o 200 zł z powodu, że niewiadomo ażali zamierzona przez c. k. Rząd regulacya Wisły pod Czernichowem urzeczywistnienia się doczeka, nie można tedy liczyć na większy dochód z olbornego za łamanie kamieni.
122	330	
157	25	*Więcej* o 25 zł. na podstawie wynikłości roku 1890
10 066	12 372	W sumie wynikłości z roku 1889. nie mieści się czynsz z domu i ogrodu w kwocie 100 zł.
	11.940	
	432	Na r. 1891. uchwalono wyd. 11.940 zł. dochody 12 372 zł, nadwyżkę dochodów 432 zł.
		„ „ 1892. preliminuje się „ 11.114 „ „ 13.492 „ „ „ 2.378 „
		Zatem na r. 1892. *mniejsze* „ o 826 zł., *większe* o 1.120 zł., *większą* „ „ o 1.946 zł.

Wydatki. i) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote austryackie		
		Wydatki.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca	1.300 zł.			
		dodatek aktywalny	140 „			
		„ pięcioletni	200 „	1.640		
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca	1 000 zł.			
		dodatek aktywalny	100 „	1.100		
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca	480 zł.			
		dodatek na wikt	120 „	600		
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca	500 zł.			
		dodatek aktywalny	50 „	550		
	5	Nauczyciel pomocniczy do nauki weterynaryi		150		
	6	Katecheta obr. łać. i grec-katol.		200		
		Suma rubryki I.		4.240	--	4.240
II.		**Koszta administracyi.**				
	7	Zarząd:				
		a) pomoc kancelaryjna	120 zł.			
		b) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya	100 „			
		c) sługa szkolny	240 „	460		
	8	Opał		500		
	9	Oświetlenie		100		
	10	Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie, kominiarz),		200	1.250	
	11	Sprzęty i ruchomości		100	75	
	12	Utrzymanie koni do posług administracyjnych		400		
	13	Należytość rządowa od przeniesienia własności gruntów szkolnych, z wymierzonych 463 zł. 75 ct. spłacalnych w 10 latach, 7 rata		46		
	14	Podatek od gruntu szkolnego		25		
		Suma rubryki II.		1.831	1 325	3.156
		Do przeniesienia		6.071	1.325	7 396

Preliminarz na rok 1892. LW. 47.882/1891. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891	Wyjaśnienia
1.340	1.540	Preliminuje się o 100 zł. w płacy kierownika *więcej*, celem zrównania tegoż płacy etatowej, przy równych kwalifikacyach, z płacą kierownika szkoły w Kobiernicy.
780	880	Preliminuje się o 220 zł. *więcej*, mianowicie tytułem płacy 1000 zł., dodatku zaś aktywalnego 100 zł. zamiast dotychczasowej płacy 720 zł., dodatku aktywalnego 60 zł. i dodatku pięcioletniego 100 zł., ponieważ poprzednia płaca nie odpowiadała stanowisku nauczyciela pomocniczego, od którego wymaga się tych samych studyów i takich samych egzaminów kwalifikacyjnych, jak od nauczyciela kierującego — rożnice zaś ich płac zbyt są rażące. (Co do usuwania się nauczycieli-pomocników ze służby ze szkodą zakładów rolniczych, obacz LW. 47.882/1891).
600	600	
385	550	Jak na rok 1891.
113	150	
150	200	
3.368	3.920	
400	340	Preliminuje się o 120 zł. *więcej* na pomoc kancelaryjną dla kierownika w skutek faktycznego tegoż przeciążenia zajęciami fachowemi. (Obacz LW. 47.882/1891).
503	500	
113	100	Jak na rok 1891.
492	580	Wstawia się kwotę 1.250 zł. jako wydatek *nadzwyczajny* na naprawę ścian, sprawienie rynien itd. wedle kosztorysu, przez kuratoryę zgodnie z dyrekcyą szkoły przedłożonego.
124	280	W wydatkach *nadzwyczajnych* preliminuje się o 105 zł. *mniej*, pozostawiając tylko 75 zł. na nieodzowne uzupełnienie inwentarza szkolnego wskutek powiększenia się stanu uczniów.
212	400	Jak na rok 1891.
46	46	Jak na rok 1891., we dle przypadającej raty.
—	—	Wstawia się nową tę pozycyę, dla osobnego uwidocznienia podatku od gruntu szkolnego. (LW. 47.822/1891).
1.890	2.246	(Uwaga. Część *wynikłości z roku 1889.* przeszła w r. 1892 do innych rubryk i pozycyj).
5.258	6.166	

Wydatki. i) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	6.071	1.325	7.396
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	15	Stołowanie } 32 uczniów po 150 zł. . . .	4.800		
	16	Odzież, pościel i pranie }			
	17	Lekarz, apteka i różne inne	150		
		Suma rubryki III. .	4.950	—	4 950
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	18	Przybory do nauki i pisania dla uczniów (papier, zeszyty, książki, mapy itd.)	120		
	19	Środki naukowe:			
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyj i ćwiczeń praktycznych . . . 150 zł.			
		b) biblioteka i czytelnia . . . . . 80 „			
		c) Ogród szkolny (nasiona okazów, nawozy itd.) 20 „	250		
	20	Ogródki doświadczalne do uprawy tytoniu (w myśl uchwały W. Sejmu z dnia 11 Listopada 1890)	—	400	
		Suma rubryki IV. .	370	400	770
V.		**Kursy specyalne.**			
	21	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	40		
	22	„ mleczarstwa	50		
	23	„ uprawy tytoniu	60		
		Suma rubryki V. .	150	—	150
		Suma wydatków . .	**11.541**	**1.725**	**13.266**

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891	Wyjaśnienia
5.258	6.166	
4.228	4 500	W skutek coraz większej liczby zgłaszających się kandydatów do tej szkoły, preliminuje się dla dwu uczniów po nad stan normalny o 300 zł. *więcej*.
144	100	O 50 zł. preliminuje się *więcej*, z powodu niedostateczności dotychczasowego kredytu, oraz powiększenia się liczby uczniów.
4.372	4.600	
25	120	Jak na rok 1891.
321	230	Wstawia się o 20 zł. *więcej* na nasiona roślin okazowych i nawozy do ogrodu szkolnego.
—	100	Preliminuje się wydatek *nadzwyczajny* 400 zł. na ogrodzenie ogródka doświadczalnego do uprawy tytoniu, założonego w myśl powołanej w tekście uchwały Wys. Sejmu.
346	450	
30	40	Jak na rok 1891.
—	—	Na potrzeby bieżące *nowo otwartego* kursu specyalnego, jako to: na zużycie mleka, smarowidło do maszyn, drobne przyrządy itd.
—	—	Na potrzeby bieżące *nowo otwartego* kursu specjalnego, mianowicie: na połowę honoraryum i kosztów podróży uczącego c. k. urzędnika fabryki jagielnickiej — w przypuszczeniu, że c. k. Rząd drugą połowę tych kosztów z państwowych funduszów pokryje.
30	40	
10.006	**11 256**	Sumę wynikłości z roku 1889 podano od rzeczywistej (10.130 zł.) mniejszą o 124 zł. z powodu strącenia pozycyi *nadzwyczajnej* na dokupno konia, nie mającej żadnej styczności z niniejszym preliminarzem.

Dochody. i) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	2.000	—	2.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów:**			
		a) Rada powiatowa Horodeńska, 3 stypendya po 100 złr. i 1. stypendyum 150 zł. . . . . 450 zł.			
		b) Gmina m. Horodenki, 1. stypendyum . . 100 „	550	—	550
III.	3	**Dochód z ogrodu** (pola) szkolnego i z ogródka doświadczalnego tytoniowego	60	—	60
IV.	4	**Zarobek 32 uczniów** po 12 zł.	384	—	384
		Suma dochodów .	**2.994**	—	**2.994**
		W porównaniu z wydatkami	—	—	13.266
		okazuje się **niedobór** .	—	—	**10.272**

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891	Wyjaśnienia
2.000	2.000	Jak na rok 1891.
450	1 000	Wstawia się o 450 zł. *mniej*, odpada bowiem preliminowany potąd zasiłek Oddziału horodeńskiego c. k. Towarzystwa galic. gospodarskiego, który od kilku lat już nie istnieje, przyrzeczonej zaś subwencyi na stypendya dla uczniów nigdy nie płacił.
—	60	Jak na rok 1891.
—	360	Dochód z zarobku uczniów podwyższa się stosunkowo do powiększonej ich liczby.
2.450	**3.420**	
—	11.256	
—	7.836	Na rok 1891 uchwalono wydatki 11.256 zł. dochody 3.420 zł. niedobór 7.836 zł. „ „ 1892 preliminuje się „ 13.266 „ „ 2.994 „ „ 10.272 „ na rok zatem 1892 *więcej* „ o 2.010 zł. „*mniej* o 426 zł. „ *większy* o 2.436 zł.

Wydatki. k) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca . 1 300 zł.			
		dodatek aktywalny . . . . . 140 „	1.440		
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca . 1.000 zł.			
		dodatek aktywalny . . . . . 100 „	1.100		
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów,			
		płaca . . . . . 480 zł.			
		dodatek na wikt . . . . . 120 „	600		
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych płaca . . . 500 zł.			
		dodatek aktywalny . . . . . 50 „			
		ryczałt na pomieszkanie . . . . . 120 „	670		
	5	Nauczyciel pomocniczy do nauki weterynaryi	250		
	6	Katecheta obrz. łać. i gr. katolickiego	200		
		Suma rubryki I. . .	4.260	—	4.260
II.		**Koszta administracyi.**			
	7	Zarząd:			
		a) pomoc kancelaryjna . . . . . 120 zł.			
		b) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya 100 „			
		c) sługa szkolny . . . . . 240 „	460		
	8	Opał	400		
	9	Oświetlenie	100		
	10	Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie, kominiarz) .	250	500	
	11	Sprzęty i ruchomości	100	100	
	12	Utrzymanie koni do posług administracyjnych	200		
	13	Czynsz dzierżawny za grunta odstąpione szkole przez skarb Jagielnicki	50		
		Suma rubryki II. . .	1.560	600	2.160
		Do przeniesienia . .	5.820	600	6.420

Preliminarz na rok 1892. LW. 47.883/1891. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona nar. 1891.	Wyjaśnienia
1.340	1.340	Preliminuje się *więcej* o 100 zł. } Obacz wyjaśnienie analogiczne do tych pozycyj preliminarza szkoły niższej rolniczej w Horodence (przy LW. 47.882/1891).
780	880	„ „ *więcej* o 220 zł. }
480	580	„ „ *więcej* o 20 zł. celem zrównania z płacą pobieraną przez instruktor w Horodence i Kobiernicach.
385	550	W skutek brakn pomieszkania dla tego nauczyciela musi takowe najętem być na wsi, preliminuje się tedy *więcej* o koszt tego pomieszkania t. j. o 120 zł.
—	250	} Jak na rok 1891.
150	200	}
3.135	3.800	
170	340	Uzasadnienie potrzeby *większego* wydatku o 120 zł. tj. o pomoc kancelaryjną dla kierownika, obacz przy tej samej pozycyi preliminarza szkoły niższej rolniczej w Horodence, oraz LW. 47.882|1891.
312	400	
43	100	Jak na rok 1891.
260	250	Preliminuje się o 500 zł. *nadzwyczajnych* wydatków *więcej*, z powodu koniecznie potrzebnych napraw wewnątrz i zewnątrz budynku szkolnego. tudzież adaptacyi mleczarni do nauki mleczarstwa zaprowadzonego w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 21. Listopada 1890.
69	250	W porównaniu z rokiem 1891 preliminuje się w tej pozycyi ogółem *mniej* o 50 zł.
—	200	Jak na rok 1891.
50	67	Preliminuje się o 17 zł. *mniej* tj. o czynsz za pole p. Irsy, na rzecz szkoły zakupione.
904	1.607	(**Uwaga**. Część *wynikłości z roku 1889.* tej rubryki przeszła w roku 1892. na inne rubryki i pozycye).
4.039	5.407	

Wydatki. k) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia . .	5.820	600	6.420
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	14	Stołowanie } 30 uczniów po 150 zł. . .	4.500		
	15	Odzież, pościel i pranie }			
	16	Lekarz, apteka i rozmaite inne	150		
		Suma rubryki III. . .	4.650	—	4.650
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	17	Przybory do nauki i pisania dla uczniów, (książki, mapy, papier, zeszyty itp.)	120		
	18	Środki naukowe:			
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyi i ćwiczeń praktycznych . . 150 zł.			
		b) biblioteka i czytelnia . . . . . 80 „			
		c) ogród szkolny (nasiona okazów itd.) . . 20 „	250	300	
	19	Ogródki doświadczalne do uprawy tytoniu w myśl uchwały. Wys. Sejmu z dnia 11. Listopada 1890	—	200	
	20	Wycieczki z uczniami	50		
		Suma rubryki IV. . .	420	500	920
V.		**Kursy specyalne.**			
	21	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	40		
	22	„ mleczarstwa	50		
	23	„ uprawy i suszenia tytoniu	100		
		Suma rubryki V. . .	190	—	190
		Suma wydatków . .	**11.080**	**1.100**	**12.180**

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona nar. 1891.	Wyjaśnienia
4.039	5.407	
2.823	4.500	Jak na rok 1891.
157	100	Wstawia się o 50 zł. *więcej*, gdyż dotychczasowy kredyt okazał się niewystarczającym.
2 980	4.600	
18	120	Jak na rok 1891.
175	230	W wydatkach *zwyczajnych* wstawia się 20 zł. *więcej* na nasiona roślin okazowych do ogródka doświadczalnego — w wydatkach zaś *nadzwyczajnych* wstawia się 300 zł. na sprawienie najpotrzebniejszych okazów do nauki praktycznej nauk fachowych.
—	100	Preliminuje się *nadzwyczajny* wydatek 200 zł. na dalsze ogrodzenie ogródka doświadczalnego dla uprawy tytoniu, założonego w myśl powołanej obok uchwały Wys. Sejmu.
—	50	Jak na rok 1891.
193	500	
37	40	Jak na rok 1891.
—	—	Preliminuje się analogicznie, jak w tej pozycyi preliminarza szkoły niż. rolniczej w Horodence (LW. 47.882/1891).
—	—	Preliminuje się więcej jak w Horodence, kurs ten bowiem dłuższy teoretyczny i praktyczny, oraz z połączeniem nauki sortowania i pakowania liści tytoniowych w fabryce jagielnickiej.
37	40	
7.249	**10.547**	

Dochody k) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	2.000	—	2.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów:** Od rady powiatowej w Borszczowie	—	300	300
III.	3	**Czysty dochód** z gospodarstwa szkolnego	300	—	300
IV.	4	**Zarobek 30 uczniów** po 12 zł.	360	—	360
		Suma dochodów .	**2.660**	**300**	**2.690**
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	12.180
		okazuje się **niedobór** .	—	—	**9.220**

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość w roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2.000	2.000	Jak na rok 1891.
1.275	450	Preliminuje się *mniej* o 150 zł., ponieważ zasiłek od ks. Leona Sapiehy odpada na rok 1892, jako nadzwyczajny, czasowy.
237	240	Wstawia się 60 zł. *więcej* aniżeli na rok 1891., z powodu rozszerzenia pola szkolnego przez dokupno gruntów od p. Irsy.
264	360	Jak na rok 1891.
3.776	**3.050**	
—	10.547	
—	**7.497**	Na rok 1891 uchwalono wydatki: 10.547 zł. dochody: 3.050 zł. niedobór: 7.497 zł. „ „ 1892 preliminuje się „ 12.180 „ „ 2.960 „ „ 9.220 „ zatem na rok 1892 *więcej* „ o 1.633 zł. *mniej* „ o 90 zł. „ *większy* o 1.723 zł.

Wydatki. 1) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote austryackie		
		Wydatki.				
		Płace nauczycieli.				
I.	1.	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca	1.300 zł.			
		dodatek aktywalny (140 zł.) i osobisty (100 zł.)	240 „			
		dodatek pięcioletni	200 „	1.740		
	2.	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca	1.000 zł.			
		dodatek aktywalny	100 „	1.100		
	3.	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca	480 „			
		dodatek na wikt	120 „	600		
	4.	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca	500 zł.			
		dodatek aktywalny	50 „			
		ryczałt na pomieszkanie	150 „	700		
	5.	Nauczyciel pomocniczy do nauki weterynaryi		250		
	6.	Katecheta obrządku łacińskiego		150		
		Suma rubryki I.		4.540	—	4.540
II.		**Koszta administracyi.**				
		Zarząd:				
	7.	*a*) pomoc kancelaryjna	120 zł.			
		b) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya	100 „			
		c) sługa szkolny	240 „	460		
	8.	Opał		400		
	9.	Oświetlenie		100		
	10.	Utrzymanie budynków (naprawa, ubezpieczenie, kominiarz)		200	1.300	
	11.	Sprzęty i ruchomości		100	100	
	12.	Utrzymanie koni do posług administracyjnych		400		
	13.	Czynsz dzierżawny za folwark z inwentarzem		758		
		Suma rubryki II.		2.418	1.400	3.818
		Do przeniesienia		6.958	1.400	8.358

Preliminarz na rok 1892. LW. 47.884/1891. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
1.540	1.673	Preliminuje się *więcej* o 67 zł. w skutek zarachowania na rok 1892. całego dodatku pięcioletniego 200 zł., który w roku 1891 przypadał tylko w kwocie częściowej 133 zł.
780	827	Obacz wyjaśnienie przy tej pozycyi preliminarza na rok 1892. szkoły niż. rolniczej w Horodence do LW. 47.882/1891.
480	600	Jak na rok 1891.
292	550	Preliminuje się *więcej* o ryczałt roczny 150 zł. na najem pomieszkania dla nauczyciela do nauk elementarnych na tak długo, dopóki pomieszkanie dlań w zakładzie adaptowanem nie zostanie (obacz poz. 10 wydatków).
167	250	Jak na rok 1891.
100	150	
3.359	4.050	
50	340	Wydatek *większy* o 120 zł. na pomoc kancelaryjną dla kierownika szkoły, uzasadniony przy tejże pozycyi preliminarza na rok 1892. szkół niż. rolniczych w Horodence i Jagielnicy.
331	400	Jak na rok 1891.
81	100	
180	200	Preliminuje się *więcej* o 1.300 zł. wydatku *nadzwyczajnego* na adaptacyę budynków szkolnych, mianowicie trzeciej sali naukowej w skutek rozszerzenia dotychczasowego 2. letniego kursu nauk na kurs 3. letni, tudzież na adaptacyę oficyn i wozowni na salę jadalną dla uczniów i pomieszkanie dla nauczyciela do nauk elementarnych — wedle przedłożonych przez dyrekcyę kosztorysów (LW. 47.884/1891).
50	100	Na uzupełnienie sprzętów i sprawienie szaf na okazy naukowe wstawia się *nadzwyczajny* wydatek 100 zł.
451	400	Jak na rok 1891.
—	—	Na podstawie uchwały Wys. Sejmu z dnia 11. Listopada 1890.
1.143	1.540	(Uwaga. Część wynikłości z roku 1889. przeszła w roku 1892. na inne rubryki i pozycye).
4.502	5.590	

Wydatki. l) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	6.958	1.400	8.358
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	14.	Stołowanie } 30 uczniów po 150 zł. .	4.500		
	15.	Odzież, pościel i pranie }			
	16.	Lekarz, apteka i rozmaite inne	150		
		Suma rubryki III. .	4.650	—	4.650
IV.		**Potrzeby do nauki.**			
	17.	Przybory do nauki i pisania dla uczniów (książki, mapy, papier, zeszyty i t. d.)	120		
	18.	Środki naukowe:			
		a) modele, maszyny, narzędzia, i inne przyrządy do demonstracyj i ćwiczeń praktycznych . . 150 zł.			
		b) biblioteka i czytelnia . . . . . 80 „			
		c) ogród szkolny (nasiona okazów itp.) . . 20 „	250	300	
	19.	Wycieczki z uczniami	50		
		Suma rubryki IV . .	420	300	720
V.		**Kursy specyalne.**			
	20.	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	40		
	21.	„ mleczarstwa	50		
		Suma rubryki V. . .	90	—	90
		**Suma wydatków .	12.118	1.700	13.818**

Preliminarz na rok 1892. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
4.502	5.590	
2.334	4.500	Jak na rok 1891.
121	100	Preliminuje się 50 zł. *więcej* z powodu niedostateczności dotychczasowego kredytu.
2.455	4.600	
20	120	Jak na rok 1891.
322	230	W wydatkach *zwyczajnych* wstawia się 20 zł. *więcej* na dokupno nasion roślin okazowych, analogicznie jak w szkołach rolniczych w Horodence i Jagielnicy; w *nadzwyczajnych* zaś preliminuje się 300 zł., na uzupełnienie przyrządów do praktycznej nauki niezbędnie potrzebnych.
—	50	Jak na rok 1891.
342	400	
13	40	Jak na rok 1891.
—	—	Obacz tę pozycyę wydatku w preliminarzach na rok 1892. szkół rolniczych w Horodence i Jagielnicy.
13	40	
7.312	**10.630**	

Dochody. l) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1.	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	3.000	—	3.000
II.	2.	**Opłaty na utrzymanie uczniów:**			
		a) Rada powiatowa Bialska . . . . 450 zł.			
		b) „ „ Bocheńska . . . . 140 „			
		c) „ „ Mielecka . . . . 100 „	690	—	690
III.	3.	**Dochód z pola** i ogrodu szkolnego	60	—	60
IV.	4.	**Dochód z dzierżawy folwarku**	758	—	758
V.	5.	**Zarobek 30 uczniów** po 12 zł.	360	—	360
		Suma dochodów .	4.868	—	4.868
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	13.818
		okazuje się **niedobór** .	—	—	8.950

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
3.000	3.000	
		Jak na rok 1891.
1.695	690	
20	20	Preliminuje się dochód *większy* o 40 zł., ogród bowiem należycie uprawiony warzywami powinien przynieść tę kwotę, zwłaszcza, skoro na okazy nie przynoszące żadnego dochodu preliminuje się osobno w rubryce IV. *poz. 18 c.* wydatku kwotę 20 zł.
—	—	Na razie wstawia się dochód z folwarku w wysokości opłacanego czynszu dzierżawnego (rubryka II. poz. 13 wydatków — po uregulowaniu planu gospodarstwa folwarcznego spodziewać się należy czystego dochodu (LW. 47.884/1891).
67	180	Zarobek jednego ucznia podnosi się z 6 zł. na 12 zł. rocznie, wedle spodziewanej wysokości.
4.782	3.890	
— —	10.630	Na rok 1891. uchwalono wydatki: 10.630 zł. dochody: 3.890 zł. niedobór: 6.740 zł.
		„ „ 1892. preliminuje się „ 13.818 „ „ 4.868 „ „ 8 950 „
—	6.740	zatem na rok 1892. *wiekssze* „ o 3.188 zł. *większe* „ o 978 zł. *większy* „ o 2.210 zł.

Wydatki. m) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyj	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel kierownik, płaca . . . . . 1.200 zł. dodatek aktywalny . . . . . 140 „ ryczałt na pomieszkanie . . . . . 240 „	1.580		
	2	Nauczyciel fachowy pomocniczy, płaca . . . 720 zł. dodatek aktywalny. . . . . 60 „	780		
	3	Nauczyciel pomocniczy do miernictwa i rysunków . .	240		
	4	Nauczyciel pomocniczy do nauk ogólnie kształcących: płaca. . . . . 500 zł. dodatek aktywalny . . . . . 100 „ ryczałt na pomieszkanie . . . . . 180 „	780		
	5	Ochmistrz i dozorca robót	480		
	6	Kapelan i katecheta	100		
		Suma rubryki I. ,	3.960	—	3.960
II.		**Koszta administracyjne.**			
	7	Zarząd: *a)* koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya 100 zł. *b)* sługa szkolny . . . . . 180 „	280		
	8	Opał	120		
	9	Oświetlenie	50		
	10	Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie i kominiarz) .	100	200	
	11	Sprzęty i ruchomości	50	200	
	—	Najem pomieszkań dla nauczycieli	—	—	
		Suma rubryki II. .	600	400	1.000
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	12 13	Stołowanie Odzież, pościel i pranie } dla 20 uczniów po 165 zł. . .	3.300		
	14	Lekarz, apteka i rozmaite inne wydatki	60		
		Suma rubryki III .	3.360	—	3.360
		Do przeniesienia .	7.920	400	8.320

Preliminarz na rok 1892. LW. 47.885/1891. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
1.000	1.340	Preliminuje się *więcej* o 240 zł. na najem pomieszkania dla kierownika, który dla braku pomieszczenia w zakładzie mieszkać nie może. Natomiast odpada taż pozycya (dawniej 11) w rubryce II wydatków.
400	780	Jak na rok 1891.
—	—	
642	600	Wstawia się o 420 zł. *więcej*, z powodu, iż: *ad 3*) dodano na wynagrodzenie nauczyciela do miernictwa i rysunków, (którym jest asystent ekspozytury kraj. biura melioracyjnego) kwotę 240 zł., *ad 4*) zaś dla stałego nauczyciela do nauk ogólnie kształcących o 500 zł. płacy i 100 zł. dodatku aktywalnego wstawia się ryczalt na pomieszkanie w kwocie 180 zł· z powodu jak pod poz. 1. wydatków. Natomiast odpada ten dodatek z dawnej rubryki II. poz. 11.
100	100	Podniesiono o 380 zł. tj. na 480 zł. ponieważ okazało się, że poniżej tej płacy niepodobna pozyskać człowieka poważniejszego, któryby odpowiednim był ochmistrzem i dozorcą, oraz któryby dłuższy czas pozostać chciał na tej posadzie.
86	100	Jak na rok 1891.
2.228	2.920	
230	280	
109	120	Jak na rok 1891.
45	50	
56	100	Jako wydatek *nadzwyczajny* wstawiono 200 zł. na naprawę mocno zużytego budynku szkolnego.
30	150	Jako wydatek *nadzwyczajny* wstawiono 200 zł. na sprawienie szaf i gablotów do przechowania okazów.
200	450	Na najem pomieszkań preliminowano już pod poz. 1 i 4. wydatków.
670	1.150	(**Uwaga**. Część wynikłości z roku *1889*. przeszła w roku 1892. na rubrykę III. poz. 14 wydatków.)
3.418	3.300	
323	60	Jak na rok 1891.
3.741	3.360	
6.639	7.430	

Wydatki i dochody. m) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	7.920	400	8.320
IV.		**Potrzeby do nauki.**			
	15	Przybory do nauki	80		
	16	Zbiory środków do demonstracyi	100		
	17	Biblioteka i czytelnia	100		
	18	Wycieczki naukowe	50		
	19	Na dalsze melioracye i urządzenie, tudzież oparkanienie ogrodu szkolnego	—	2.000	
		Suma rubryki IV. .	330	2.000	2.330
		Suma wydatków .	**8.250**	**2.400**	**10.650**
		Dochody.			
I.	1	Z c. k. Skarbu Państwa	2.300		
	2	Od gminy miasta Tarnowa	250		
	3	„ Rady powiatowej w Tarnowie	300		
		Suma rubryki I. .	2.850	—	2.850
II.	4	**Opłaty na utrzymanie uczniów**	250	—	250
III.	5	**Dochód czysty z ogrodu szkolnego**	150	—	150
IV.	6	**Zarobek 20 uczniów** w ogrodzie miejskim	100	—	100
		Suma dochodów .	3.350	—	3 350
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	10.650
		okazuje się **niedobór** .	—	—	**7.300**

Preliminarz na rok 1892. Wydatki i dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
6.639	7.430	
36	80	Jak na rok 1891.
—	100	
106	100	
	50	
—	2.000	Wydatek ten preliminuje się jako *nadzwyczajny* na dalsze urządzenie, tudzież oparkanienie ogrodu przenosząc go z kolumny wydatków *zwyczajnych*, do których w roku 1891. był wstawiony. Przerobienie parkanów istniejących i dalsze oparkanienie gruntu, który reprezentacya miasta Tarnowa przyrzekła dodać celem powiększenia ogrodu szkolnego, wymaga koniecznie tego wydatku.
142	2.330	
6.781	**9.760**	
2.300	2.300	Jak na rok 1891.
250	250	
300	300	
2.850	2.850	
349	250	Jak na rok 1891.
—	—	Dodano rubrykę III.: „Dochód czysty z gruntu szkolnego“ wstawiając w nią spodziewany dochód 150 zł, natomiast zmniejszono rubrykę IV.: „Zarobek uczniów“ o 140 zł., ponieważ uczniowie pracując w ogrodzie szkolnym, mało zajęci być mogą za wynagrodzeniem w ogrodzie miejskim.
242	240	
3.441	**3.340**	Sumę wynikłości dochodów z roku 1889. podano o 100 zł. mniejszą, z powodu strącenia nadzwyczajnego daru od tarnowskiej kasy oszczędności, nie mającego żadnej styczności z niniejszym preliminarzem.
—	9.760	Na rok 1891. uchwalono wydatki 9.760 zł dochody 3.340 zł. niedobór 6.420 zł. „ „ 1892. preliminuje się „ 10.650 „ „ 3 350 „ „ 7.300 „ na rok zatem 1892. *większe* „ o 890 zł. *większe* „ o 10 zł. *większy* „ o 880 zł.
—	6.420	

Wydatki. n) Krajowa szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1.	Kierownik, zarazem nauczyciel rolnictwa	800		
	2.	Nauczyciel zawodowy do uprawy i wyprawy roślin włóknistych	660		
	3.	Nauczyciel do nauk elementarnych	240		
	4.	Katecheta	60		
	5.	Relutum na pomieszkanie dla nauczycieli	200		
		Suma rubryki I. .	1.960	—	1.960
II.		**Koszta administracyi.**			
	6.	Inspekcya zakładu	120		
	7.	Potrzeby kancelaryjne, druki itd.	50		
	8.	Opał i oświetlenie	120		
	9.	Utrzymanie i asekuracya budynków	100	220	
	10.	„ „ inwentarza szkolnego	60		
	11.	Podatki	50		
		Suma rubryki II. .	500	220	720
III.		**Potrzeby do nauki.**			
	12.	*a*) Na utrzymanie i dokupno maszyn i narzędzi do uprawy roślin włóknistych (łamacz, trzepacz, młynek, wialnik i szczotki angielskie)	60		
		b) Na utrzymanie narzędzi do uprawy roli	40		
		c) „ „ moczarni	40		
	—	Na wymurowanie dołów i postawienie budynków do suszenia itd.	—		
	13.	Przybory do pisania i książki do nauki uczniów . . .	60		
	14.	Zbiory okazów do demonstracyj	60		
	15.	Biblioteka i czytelnia	40		
		Suma rubryki III. .	300	—	300
		Do przeniesienia .	2.760	220	2.980

Preliminarz na rok 1891 LW. 47.886/1891. **Wydatki.**

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
	800	Jak na rok 1891.
	660	
	200	Wstawia się 40 zł. *więcej* w skutek okazującej się potrzeby pomnożenia liczby godzin na naukę elementarną.
	60	
	200	Jak na rok 1891.
—	1.920	
	120	Jak na rok 1891.
	50	
	120	
	100	Preliminuje się *nadzwyczajny* wydatek 220 zł. na restauracyę budynków szkolnych.
	60	Jak na rok 1891.
	—	Wstawia się nową tę pozycyę celem ewidencyi opłacanych podatków
—	450	
	360	Wedle przypuszczalnej potrzeby — w pozycyach *a*) — *c*) ogółem *mniej* o 660 zł.
	440	
	—	
	2.900	Pozycya ta na rok 1892. *odpada* zupełnie.
	60	Jak na rok 1891.
	—	Preliminuje się wedle przypuszczalnej potrzeby.
	—	
—	3.760	
—	6.130	

Wydatki i dochody. n) Krajowa szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	2.760	220	2.980
IV.		**Utrzymanie uczniów.**			
	16.	Stołowanie } 9. uczniów po 160 zł.	1.440		
	17.	Odzież i pościel }			
		Suma rubryki IV. .	1.440	—	1.440
		Suma wydatków .	**4.200**	**220**	**4.420**
		Dochody.			
I.	1.	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	2.200	—	2.200
II.	2.	**Dochód czysty z gospodarstwa szkolnego i wyrobu włókna**	72	—	72
III.	3.	**Zarobek 9 uczniów** po 12 zł.	108	—	108
		Suma dochodów .	**2.380**	—	**2.380**
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	4.420
		okazuje się **niedobór** .	—	—	**2.040**

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
—	6.130	
—	1.440	Jak na rok 1891.
—	1.440	
—	**7.570**	
—	2.200	Jak na rok 1891.
—	60	Preliminuje się 12 zł. *więcej* w przypuszczeniu podniesienia się tego dochodu.
—	270	Wartość zarobku ucznia zrównuje się z wartością zarobku ucznia szkół niższych rolniczych.
—	**2.530**	
—	7.570	Na rok 1891 uchwalono wydatki: 7.570 zł. dochody: 2 530 zł. niedobór: 5.040 zł.
—	**5.040**	„ „ 1892. preliminuje się „ 4.420 „ „ 2.380 „ „ 2.040 „ zatem na rok 1892 *mniejsze* „ o 3.150 zł. *mniejsze* „ o 150 zł. *mniejszy* „ o 3.000 zł. przeważnie wskutek wyłącznie preliminowanego na rok 1891. kosztu wymurowania dołów, postawienia budynków do suszenia, tudzież dokupna drugiej pary roboczych koni.

Wydatki. o) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu we Lwowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Koszta zarządu.**			
	1	Dyrektor, płaca z dodatkiem na fiakry	3.000		
	2	Buchalter, płaca	1.500		
	3	Likwidator, „	1.200		
	4	Kasyer, „	800		
	5	2 magazynierów, płace po 800 zł.	1.600		
	6	Maszynista, płaca	600		
	—	Pomocnik biurowy	—		
	7	Woźny, płaca	360		
	8	Stróż nocny, zasługa	216		
	9	Odźwierny, zarazem stróż domowy, zasługa	300		
		Suma rubryki I.	9.576	—	9.576
II.		**Koszta administracyi.**			
		Należytości rządowe i opłaty stałe: *a*) podatki 320 zł.			
		b) ubezpieczenie od wypadków 250 „			
		c) asekuracya od ognia 200 „			
	10	*d*) telefon 100 „			
		e) czynsze dzierżawne 61 „			
		f) kominiarz 23 „	954		
		Opał, światło gaz do motoru, smarowidło i t. p.	1 200		
	11				
	12				
	13	Książki i druki	100		
	14	Dzienniki i inseraty	200		
	15	Drobne potrzeby kancelaryjne	100		
	16	10 robotników po 70 ct. przez 300 dni	2.100		
	—	Czyszczenie torów, dojazdów i chodników	100		
	17	Dostawa i odbiór wagonów od kolei Karola Ludwika i pań stwowej	—		
	18	Konserwacya, (drobne naprawki)	100		
	19	Kasa chorych, (1% od 2.100 zł.)	21		
		Fundusz dyspozycyjny na noworoczne dla służby kolejowej, pocztowej i własnej, na koszta podróży i inne nieprzewidziane	400		
		Suma rubryki II.	5.275	—	5 275
III.		**Ekspozytura cłowa.**			
	20	C. k. asystent i nadstrażnik	1.200	—	1.200
		Suma wydatków	**16.051**	—	**16.051**

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
	3.000	
	1.500	
	1.200	
	600	Preliminuje się o 604 zł. *mniej*, z powodu wykreślenia pomocnika biurowego z płacą 720 złr. i obniżenia zasług wedle potrzeby o 84 zł., natomiast zaś podwyższenia płacy kasyera o 200 zł.
	1.300	
	600	
	720	
	360	
	600	
—	10.180	
	355	*Więcej* o 599 zł. ponieważ na podatki musiano wstawić *więcej* o 120 zł., na asekuracyę od ognia *więcej* o 100 zł., oraz uwzględnić niepreliminowane na rok 1891. wydatki na ubezpieczenie od wypadków (250 zł.), telefon (100 zł.) i kominiarza (23 zł.); nakoniec *ad e*) preliminuje się o 6 zł. więcej wedle potrzeby.
	800	*Więcej* o 400 zł. gdyż, (jakkolwiek znacznie obniżono kredyty na opał, oświetlenie, smarowidło i inne potrzeby dla maszyn) okazuje się koniecznem przy normalnym obrocie w magazynie zbożowym, zapreliminowanie na gaz do motoru 900 zł.
	100	Jak na rok 1891.
	300	*Mniej* o 100 zł. wedle dotychczasowych wyników.
	120	*Mniej* o 20 zł.
	2.100	Jak na rok 1891.
	200	*Mniej* o 100 zł. wedle potrzeby.
	520	*Nie preliminuje się*, ponieważ koszta dowozu i odbioru wagonów poniosą strony.
	—	Nowe pozycye, których nieodzowność wykazała dotychczasowa praktyka.
	—	
	—	
—	4.495	
—	1.200	Jak na rok 1891.
—	15.875	

Dochody. o) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu we Lwowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.		**Rachunek składowego od spirytusu.**			
	1	4.500 hl. za 1-szy miesiąc po 14 ct.	630		
	2	4.500 „ „ 8 miesięcy „ 7 „	2.520		
	3	4.500 „ „ 1-szy miesiąc „ 12 „	540		
	4	4.500 „ „ 8 miesięcy „ 6 „	2.160		
	5	4.500 „ w rotacyi za pierwszy miesiąc po 14 ct. . .	630		
	6	4.500 „ „ „ „ 4 miesiące „ 7 ct. . .	1.260		
	7	4.500 „ „ „ „ 1-szy miesiąc „ 12 ct. . .	540		
	8	4.500 „ „ „ „ 4 miesiące „ 6 ct. . .	1.080		
		Suma rubryki I. .	9.360		9.360
II.		**Rachunek manipulacyi magazynowej za spirytus.**			
	9	180 wagonów wyładowanie	540		
	10	180 „ oznaczenie stopnia	180		
		Suma rubryki II. .	720		720
III		**Rachunek składowego od zboża.**			
	11	60 wagonow stale leżącego zboża, 12 miesięcy po 2 zł.	1.440		
	12	20 „ „ leżących nasion, „ „ „ 3 „	720		
	13	400 „ zboża w rotacyi za 1-szy tydzień po 75 ct.	300		
	14	400 „ „ „ „ 3 tygodnie „ 50 ct.	600		
	15	120 „ nasion „ „ 1-szy tydzień „ 1 zł.	120		
	16	120 „ „ „ „ 3 tygodnie „ 75 ct.	270		
		Suma rubryki III. .	3.450		3.450
IV.		**Rachunek manipulacyi magazynowej za zboże.**			
	17	520 wagonów w obrocie, za wyładowanie po 2 zł. . .	1.040		
	18	520 „ „ „ załadowanie „ 1 zł. 50 ct. .	780		
	19	200 „ przez elewator . . „ 1 zł. 50 ct. .	300		
		Do przeniesienia .	2.120 13.530		13.530

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
—	9.880	*Mniej* o 520 złr.
—	480	*Więcej* o 240 złr.
—	9.600	*Mniej* o 6.150 złr.
—	19.960	

Preliminuje się na rok 1892. na podstawie doświadczeń, zebranych przez Dyrekcyę od dnia otwarcia składów, tj. od 14. Maja 1890 roku, po dzień ułożenia przez nią niniejszego preliminarza, oczywista w przypuszczeniu *regularnego ruchu.* Dochody ze składu spirytusu, stanowiące największą pozycyę przychodu, obliczone zostały na podstawie spodziewanego obrotu potrójnego, zgodnie z dotychczasowymi wynikami. Dochód natomiast za składowego od zboża, więcej jest problematycznym, gdyż cyfry wstawione do odnośnych pozycyj zależne są od rozmaitych konjunktur handlowych tudzież od pory złożenia i od jakości ziarna, które złożone w stanie wilgotnym bardzo wpływa na umniejszenie pojemności magazynu. Z drugiej jednak strony, im więcej zboże musi być przesypywane i przerabiane, tem zwiększa się dochód z odnośnych manipulacyj.

Dochody. o) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu we Lwowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
IV.		Z przeniesienia	13.530 2.120		13.530
	20	200 wagonów zboża przez wialnię po 3 zł.	600		
	21	50 „ nasion „ „ „ 4 zł.	200		
	22	250 „ wysypanie, szuflowanie nabieranie, ważenie itd.	1.100		
		Suma rubryki IV.	4.020	—	4.020
V.		**Rachunek manipulacyi ogólnej.**			
	23	Dochód z asekuracyi, odsetek, i warrantów	250	—	250
		Suma dochodów	**17.800**	—	**17.800**
		W porównaniu z wydatkami	—	—	**16.051**
		okaznje się **nadwyżka dochodów**	—	—	**1.749**

Preliminarz na rok **1892.** Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	**Wyjaśnienia**
—	19.960	
—	2.650	*Więcej* o 1.370 zł. } Patrz wyjaśnienie do rubryki I. II. i III.
—	194	*Więcej* o 56 „ }
—	22.804	**Uwaga.** Suma rubryki IV. uchwalona na rok 1891. wynosiła właściwie 2.844 zł., oddzielono jednak od niej kwotę 194 złr. i wykazano osobno pod poz. 23., ponieważ z pozycyj 16. i 17. roku 1891. utworzono w prelimiuarzu na rok 1892. osobną rubrykę V.
—	15.875	Na r. 1891. uchwalono wydatki 15.875 zł., dochody 22.804 zł. nadwyżkę dochod. 6.929 zł.
		„ „ 1892. preliminuje się „ 16.051 „ „ 17.800 „ „ „ 1.749 „
—	6.929	na rok tedy 1892. *większe* „ o 176 zł. *mniejsze* „ 5.004 zł. *mniejszą* „ „ o 5.180 zł.

Wydatki. p) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu w Krakowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
		Koszta zarządu i służby.			
I.	1	Dyrektor, płaca	2.000		
	2	Buchalter, zarazem zastępca dyrektora, płaca	1.500		
	3	Kontrolor magazynów, płaca	1.200		
	4	Magazynier	1.200		
	5	Kasyer	1.000		
	6	Cenzor i rzeczoznawca	500		
	7	Kancelista	600		
	8	Registrator cłowy	600		
	9	Maszynista	600		
	10	Woźny i dwóch stróżów, zasługi	1.000		
		Suma rubryki I.	10.200	—	10.200
II.		**Koszta administracyi.**			
	11	Podatki	1.000		
	12	Utrzymanie budynków	700		
	13	Zabezpieczenie od ognia	275		
	14	Inseraty i potrzeby kancelaryjne	400		
	15	Opał i światło	475		
	16	Opłata kolei za drogę dojazdową	150		
	17	Nieprzewidziane wydatki, do dyspozycyi Towarzystwa Wzajemnego Kredytu	1.000		
			4.000	—	4.000
		Suma rubryki II.			
III.		**Ekspozytura cłowa.**			
	18	Płace etatowe dwóch urzędników	1.250		
	19	Strawne straży dochodzącej	600		
		Suma rubryki III.	1.850	—	1.850
IV.		**Koszta najmu i ruchu.**			
	20	Robotnik dzienny do zboża	4.800		
	21	„ „ „ spirytusu	175		
	22	Motor gazowy	400		
		Suma rubryki IV.	5.375	—	5.375
		Suma wydatków	**21.425**	—	**21.425**

Preliminarz na rok 1892. LW, 28.768/1891. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
	2.000	Jak na rok 1891.
	1.500	
	1.500	Preliminuje się *mniej* o 300 zł. wedle faktycznej potrzeby.
	1.200	Jak na rok 1891.
	1.200	Preliminuje się *mniej* o 200 zł. wedle faktycznej potrzeby.
	1.200	„ „ *mniej* o 700 zł. „ „ „
	600	Jak na rok 1891.
	—	Preliminuje się *więcej* o 600 zł. z powodu potrzeby wstawienia nowej tej pozycyi.
	600	Jak na rok 1891
	1.000	
—	10.800	Ogółem preliminuje się w tej rubryce o 600 zł. *mniej.*
	1.000	Jak na rok 1891.
	700	
	200	*Więcej* o 75 zł. wedle dotychczasowego wyniku.
	—	Nieodzowna ta pozycya nie była na rok 1891. preliminowaną. Wstawia się potrzebę 400 zł.. na podstawie dotychczasowych wynikłości.
	750	W pozycyi tej wstawia się *mniej* o 275 zł. wedle dotychczasowych wyników.
	—	Pozycya nowa, wedle zawartej z zarządem kolejowym umowy.
	—	Na rok 1892. wstawia się do tej rubryki i pozycyi fundusz dyspozycyjny w *mniejszej* o 1000 zł. wysokości, aniżeli tenże na rok 1891. w rubryce IV. był preliminowany. (Obacz wyjaśnienie przy rubryce IV. wydatków).
—	2.650	Ogółem preliminuje się w tej rubryce o 1.350 zł. *więcej.*
	2.050	Preliminuje się o 200 zł. *mniej*, wedle wymiaru rządowego.
—	2.050	
	2.000	Potrzeby te preliminuje się szczegółowo na podstawie dotychczasowego doświadczenia. Preliminowany w tej rubryce na rok 1891. fundusz dyspozycyjny dla dyrekcyi (2.000 zł.) wstawia się na rok 1892. w kwocie 1.000 zł. do poz. 17. (rubryka II.) wydatków.
—	2.000	
—	**17.500**	

Dochody. p) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu w Krakowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.		**Składowe od spirytusu.**			
	1	5000 hl. za 1 miesiąc	600		
	2	5000 „ „ 11 miesięcy	3.300		
		Suma rubryki I.	3.900	—	3.900
II.		**Manipulacye przy spirytusie.**			
	3	Wyładowanie wagonów (80×4.50)	360		
	4	Komisye akcyzowe odbiorcze	125		
	5	Załadowanie cystern wagonowych (50×4.60)	230		
	6	Komizye akcyzowe wydawcze	85		
	7	Ekspedycya wagonów (50×2)	100		
	8	Wystawienie warrantów (100×50 ct.)	50		
		Suma rubryki II.	950	—	950
III.		**Składowe od zboża.**			
	9	200 wagonów stale z przecięcia (200×¾×12)	7.200	—	7.200
IV.		**Manipulacye przy zbożu.**			
	10	Wyładowanie wagonów (1.400×2)	2.800		
	11	Czyszczenie, wietrzenie zboża i t. d.	3.500		
	12	Załadowanie	2.800		
	13	Komisye cłowe	800		
	14	Wypożyczenie worów	100		
	15	Ekspedycya wagonów	250		
	16	Wystawienie warrantów (200×50 ct.)	100		
	17	Rozmaite	500		
		Suma rubryki IV	10.850	—	10.850
		Suma dochodów	22 900	—	22.900
		W porównaniu z wydatkami	—	—	21.425
		okazuje się **nadwyżka dochodów**	—	—	1.475

Preliminarz na rok 1892. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
—	4.940	Preliminuje się *mniej* o 1.040 zł.
—	240	*Więcej* o 710 zł.
—	14.400	*Mniej* o 7.200 zł.
—	4.266	*Więcej* o 6.584 zł.
—	23.846	
—	17.500	
—	6.346	Na rok 1891. uchwalono wyd. 17.500 zł. dochody 23.846 zł. nad wyżkę dochod. 6.346 zł. „ „ 1892. preliminuje się „ 21.425 „ „ 22.900 „ „ „ 1.475 „ na rok zatem 1892. *większe* „ 3.925 „ *mniejsze* „ 946 *mniejszą* „ „ 4.871 zł.

Na podstawie praktyki, nabytej przez zarząd Składu, tudzież w przybliżonem zestawieniu cyfrowem osiągniętych rezultatów.

LW. 51.811/1891.
Alegat C. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na r. 1892.

Lit. C.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

FUNDUSZ CHORYCH I POŁOŻNIC.

PRELIMINARZ

na rok

1892.

LW. 14 353/1891

Z drukarni Pillera i Spółki we. Lwowie.

Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	SUMARYUSZ	Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz całego szpitalu
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.	1—14	Płace i emolumenta etatowe	31 361	2.668	34.029
II.	15—20	Koszta utrzymania osób nieetatowych	24.975	2.752	27.727
III.	21—33	Pensye i emerytury	5.088	605	5.693
IV.	34—37	Zaopatrzenia i dary z łaski	176	63	239
V.	38	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	93	7	100
VI.	39—40	Remuneracye i zapomogi	1.260	95	1.355
VII.	41—50	Koszta gospodarcze	82.703	6.474	89.177
VIII.	51—57	„ sanitarne	16.091	909	17.000
IX.	58	„ kancelaryjne	884	66	950
X.	59	„ kapliczne	223	17	240
XI.	60—62	Utrzymanie budynków: 1. zwyczajne	3.376	254	3.630
		2. nadzwyczajne	*1.845*	*105*	*1.950*
XII.	63—64	Odsetki od kapitałów dłużnych	1.408	352	1.760
XIII.	65	Podatki i daniny	19	1	20
XIV.	66—67	Rozmaite	581	44	625
XV.	68	Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic	—	30	30
XVI.	69	Ryczałt za utrzymanie dzieci w szpitalu św. Zofii	16.000	—	16.000
		Suma wydatków { 1. zwyczajnych	184.238	14.337	198.575
		{ *2. nadzwyczajnych*	*1.845*	*105*	*1.950*
		Razem	186.083	14.442	200.525
		Dochody.			
I.	1—3	Dodatki	26.278	156	26.434
II.	4	Opłaty pośmiertne	8.300	—	8.300
III.	5—7	Zwroty kosztów leczenia	153.000	12.250	165.250
IV.	8	Rozmaite	150	—	150
		Suma dochodów	187.728	12.406	200.134
		W porównaniu z wydatkami	186.083	14.442	200.525
		okazuje się nadwyżka	1.645	—	—
		„ „ niedobór	—	2.036	—
		W ogólności **niedobór**	—	—	**391**

powszechny we Lwowie.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Porównanie sumaryczne kwot preliminowanych na rok 1892 z uchwalonymi na rok 1891.
33.914	33.755	**Wydatki** preliminowane na rok 1892 wynoszą . . . 200.525 zł.
25.208	27.389	uchwalone zaś na rok 1891 „ . . . 193.130 „
3.757	5.385	preliminuje się zatem na r. 1892 **więcej** o kwotę . . . **7.395 zł.**
239	239	a mianowicie:
350	100	w rubr. I. ogółem więcej o 274 zł.
994	930	„ „ II. „ „ „ 338 „
88.431	83.977	„ „ III. „ „ „ 308 „
18.155	16.200	„ „ VI. „ „ „ 425 „
917	850	„ „ VII. „ „ „ 5.200 „
272	240	„ „ VIII. „ „ „ 800 „
3.652	3.630	„ „ IX. „ „ „ 100 „
5.100	*2.300*	„ „ XIV. „ „ „ 300 „
1.760	1.760	„ „ XI. 2) nadzwyczajne mniej o 350 zł.
16	20	Razem **więcej** o 7.745 zł. mniej o 350 zł.
669	325	Z porównania **więcej** jak wyżej o **7.395** zł.
14	30	
12.000	16.000	**Dochody** preliminowane na rok 1892. wynoszą . . 200.134 zł.
		uchwalono zaś w roku 1891. „ . . 202.524 „
190.348	190.830	preliminuje się zatem na r. 1892 **mniej** o kwotę . . **2.390 zł.**
5.100	*2.300*	a mianowicie:
195.448	193.130	w rubr. I. więcej o 750 zł.
		„ II. „ 800 „
		„ III. . . . mniej o 3.940 zł.
		Razem więcej o 1 550 zł. mniej o 3.940 zł.
		Z porównania **mniej** jak wyżej o **2.390** zł.
		Wynik zatem na rok 1892. **jest mniej korzystny o kwotę** . . **9.785 zł.**
25.898	25.684	a zgodny z niedoborem w kwocie 391 zł.
7.677	7.500	i nadwyżką z roku 1891. w kwocie 9.394 „
192.066	169.190	Razem jak wyżej . 9.785 zł.
164	150	
225.805	202.524	Podana suma wynikłości **wydatków** z r. 1889. różni się z odnośnem zamknięciem o kwotę **32.435** zł. z powodu opuszczenia z rubr. I. kwoty 1.324 zł.
		„ III. „ 58 „
—	193.130	„ IV. „ 35 „
—	9.394	„ XV. „ 3.768 „
		i nadwyżki dochodów oddanej funduszowi krajowemu . . 27.250 „
		Razem jak wyżej . 32.435 zł.
		podana zaś suma wynikłości dochodów różni się z powodu opuszczenia zwrotów w rubr. IV. poz. 7 *b*) o kwotę . . . . 2.078 zł.

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz całego szpitala
			Złote austryackie		
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**			
	1	Dyrektor: *a*) Płaca	1.488	112	1.600
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 300 zł.	837	63	900
		c) Dodatek na pomieszkanie	372	28	400
		d) Opał 47.736 metr. drzewa po 3 zł. 65 ct.	162	12	174
	2	7 prymaryuszów: *a*) Płaca po 1.200 zł.	8.400	—	8.400
		b) Dodatki pięcioletnie po 200 zł.	3.206	—	3.206
	3	Profesor położnictwa, płaca	—	650	650
	4	8 sekundaryuszów, płaca po 600 zł.	4.200	600	4.800
	5	4 asystentów, płaca po 500 zł.	2.000	—	2.000
	6	Akuszerka I-sza, płaca	—	400	400
	7	Prosektor: *a*) Płaca	1.116	84	1.200
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 200 zł.	558	42	600
	8	Chemik patologii: *a*) Płaca	930	70	1.000
		b) Dodatek pięciol. o rocz. 150 zł.	124	9	133
	9	2 kapelanów: *a*) Płaca po 600 zł.	1.116	84	1.200
		b) Dodatki na pomieszkanie po 200 zł.	372	28	400
	10	Rządca: *a*) Płaca	1.116	84	1.200
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 200 zł.	558	42	600
		c) Opał 47.736 metr. drzewa po 3 zł. 65 ct.	162	12	174
		d) Oświetlenie 120 kil. nafty i 12 kil. świec	38	3	41
	11	2 oficyałów: *a*) Płaca po 1.000 zł.	1.860	140	2 000
		b) dodatki pięcioletnie po 150 zł.	263	20	283
	12	2 pisarzy: *a*) Płaca po 600 zł.	1.116	84	1.200
		b) Dodatki pięcioletnie po 100 zł.	361	27	388
		c) „ na pomieszkanie po 100 zł.	186	14	200
	13	Woźny: *a*) Płaca	372	28	400
		b) Dodatki pięcioletnie po 30 zł.	28	2	30
		c) Dodatek na ubiór	47	3	50
	14	Odźwierny: *a*) Płaca	326	24	350
		b) Dodatki pięcioletnie po 30 zł.	—	—	—
		c) Dodatek na ubiór	47	3	50
		Suma rubryki I.	31.361	2.668	34.029

powszechny we Lwowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Uwaga do preliminarza w ogóle:
		Wysoki Sejm uchwałą z dnia 25. Listopada 1889. postanowił, aby rozdział dochodów i wydatków funduszom wspólnych przeprowadzono za pomocą dzielnika, którym ma być dzień leczenia. Zgodnie tedy z wnioskiem dyrekcyi szpitala przyjęto na r. 1892 przypuszczalną ilość dni leczenia, a to: w funduszu chorych 222.000 dni, czyli 93%, „ położnic 18.000 „ „ 7%. Wszystkie zatem pozycye, nie dające się rozdzielić wedle rzeczywistego wydatku i dochodu obliczono na podstawie powyższego dzielnika.
1.600	1.600	Preliminuje się w Rubryce I. płace z dodatkami na mocy uchwalonego etatu, jak
900	900	na rok 1891. z wyjątkiem:
400	400	*a*) Podwyższonego kosztu opału przy poz. 1 *d*) i 10 *d*) z powodu wyższych cen drzewa w r. 1891. o kwotę . . . . . **4 zł.**
183	172	*b*) Dodanych pięcioleci, a mianowicie:
8.400	8.400	Przy poz.: 2 *b*) Prymaryuszowi Dr. Ziembickiemu z rocznych 200 zł. od 22. Grudnia 1892. w kwocie . 6 „
3.600	3.200	Przy poz.: 8 *b*) Chemikowi Dr. Wiczkowskiemu z rocznych 150 zł. od 11. Lutego 1892. w kwocie . 133 „
650	650	Przy poz.: 11 *b*) Oficyałowi Boguszowi z rocznych 150 zł. od 11. Lutego 1892. w kwocie . . . 133 „
4.777	4.800	Przy poz.: 12 *b*) Pisarzowi Strzeleckiemu z rocznych 100 zł. od 15. Lutego 1892. w kwocie . . . 88 „
1.968	2.000	Razem więcej o . 364 zł.
376	400	*c*) Opuszczonych przy poz. 14 *b*) dodatków pięcioletnich dla odźwiernego Pirego w kwocie . . . . . 90 „
1.200	1.200	z powodu przeniesienia tegoż w stały stan spoczynku
600	600	Ogółem preliminuje się więcej o . 274 zł.
1.000	1.000	
—	—	
1.200	1.200	
400	400	
1.200	1.200	
600	600	
183	172	
37	41	
2 000	2.000	
—	150	
1.200	1.200	
300	300	
200	200	
400	400	
—	30	
50	50	
350	350	
90	90	Wykazana suma wynikłości z r. 1889. różni się z odnośnem zamknięciem rachunku
50	50	o kwotę 1.324 zł. z powodu pominięcia przy poz. 6 dodatków pięcioletnich pensyonowanej akuszerki (90 zł.), oraz zaliczek na płacę (1.234 zł.) do preliminarza nie wchodzących.
33.914	33.755	

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz całego szpitala
			Złote austryackie		
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**			
	15	19 Sióstr Miłosierdzia:			
		a) Płaca Siostry Przełożonej 80 zł. . .	74	6	
		„ 18 Sióstr oddziałowych 1.440 zł. .	1.360	80	1.520
		b) Wikt z pieczywem i dodatkami po 180 zł.			
		dla Siostry przełożonej 180 zł. . .	167	13	
		„ 18 Sióstr Miłosierdzia 3.240 zł. .	3.013	227	3.420
		c) Ryczałt za pranie bielizny po 21 zł. 75 ct.			
		dla Siostry przełożonej 22 zł. . .	20	2	
		„ 18 Sióstr Miłosierdzia 391 zł. . .	369	22	413
	16	Dyetaryusze:			
		Płaca z dodatkiem drożyźnianym:			
		Dla 2 dziennie po 1 zł. 60 ct. rocznie 1.171 zł.			
		„ 2 „ „ 1 „ 40 „ „ 1.025 „			
		„ 4 „ „ 1 „ 10 „ „ 1.610 „	3.539	267	3.806
	17	2 dyetaryuszów wikt z pieczywem po 210 zł. .	391	29	420
	18	2 akuszerki, płaca po 300 zł.	—	600	600
	19	Służba oddziałowa:			

	Na oddział chorych	Na oddział położnic
a) Płaca:		
Dla 1 rocznie 240 zł. . .	240	.
„ 1 „ 180 „ . .	180	.
„ 3 „ po 120 „ . .	240	120
„ 3 „ „ 96 „ . .	288	.
„ 11 „ „ 84 „ . .	924	.
„ 22 „ „ 72 „ . .	1.296	288
„ 13 „ „ 60 „ . .	780	.
b) Wikt z pieczywem dla 54 osób po 130 zł.	6.370	650
c) Gratyfikacye	140	10
d) Bluzy dla 45 osób po 10 zł. .	400	50
	10.858	1.118	11.976
Do przeniesienia .	19.791	2.364	22.155

powszechny we Lwowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891	Wyjaśnienia
1.407	1.520	Płace i ryczałt za pranie jak na rok 1891. Wikt z pieczywem i innemi potrzebami kosztował 1. Siostry Miłosierdzia w roku 1888. 179 zł., w roku 1889. 176 zł, a w roku 1890 162 zł., razem 517 zł., a przeciętnie 172 zł.
3.163	3.420	Z uwagi jednak, że ceny artykułów w roku 1891. znacznie podskoczyły, wstawia się koszt wiktu dla 1 Siostry po 180 zł., czyli jak na rok 1891. uchwalono.
321	413	
		Z powodu zwiększonych czynności kancelaryjnych przyjęto od 1. Października roku 1889. ósmego dyetaryusza (LW. 31.215/91). Ponieważ jednak Wysoki Sejm w budżecie na rok 1891. zezwolił na utrzymanie tylko 7-miu dyetaryuszów, przeto ósmy dyetaryusz z dniem 1. Stycznia 1891. uwolniony został Ubytek jednego funkcyonaryusza spowodował w czynnościach zarządu zaległości, a na przedstawienie dyrektora szpitala, okazała się konieczna potrzeba przyjęcia na przeciąg 5 miesięcy 8-mego dyetaryusza, który niewątpliwie jest potrzebny i w roku 1892, zwłaszcza, że praca biórowa zwiększyła się przez liczną korespondencyę w sprawie kosztów leczenia (jak LW. 6.212/91).
3.503	3.394	Z tych więc powodów wstawia się na rok 1892 ósmego dyetaryusza, czyli więcej o kwotę 412 zł., jak na rok 1891. uchwalono — z uwzględnieniem roku przestępnego.
420	420	Jak na rok 1891
300	600	
		W pozycyi tej preliminuje się: *ad a)* Płaca dla 54 sług według kategoryj i istotnego stanu służby w roku 1890. w ogóle mniej o kwotę 252 zł, jak na rok 1891. *ad b)* natomiast na wikt z pieczywem więcej o 260 zł. W roku 1890 kosztował wikt 6 602 zł., czyli dla jednej osoby 122 zł. Przez wzgląd jednak na drożyznę w roku 1891. wstawiono po 130 zł.,
10.757	11.448	to jest jak w roku 1891., zatem dla 54 osób kwotę 7 020 zł. *ad c)* Na gratyfikacye wstawiono więcej o 70 zł., gdyż dotychczas przyzwalana kwota 80 zł niewystarczała pod poz. *d)* preliminowany wydatek na bluzy dla służby jest niezbędny, a to w celu utrzymania czystości na oddziałach. Potrzebę umundurowania służby na oddziale chirurgicznym podniosła komisya budżetowa w sprawozdaniu z r. 1890., co jednak należy rozciągnąć do wszystkich oddziałów, gdyż wszędzie pożądaną jest czystość, chroniąca od zakażenia. Ogółem w poz. 19. wstawiono więcej o 528 zł. od r. 1891.
19.871	21.215	

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz całego szpitala
			Złote austryackie		
II.		Z przeniesienia .	19.791	2.364	22.155
	20	Służba wspólna:			
		Służba ta nie pobiera wiktu z kuchni szp.: *a*) Płaca łaziebnego rocznie . 300 zł.			
		„ 2 sług rocznie po 240 zł. 480 „			
		„ stróża nocnego z relutum			
		„ za wikt . . . . 300 „			
		„ 1 sługi . . . . 180 „			
		Płaca 2 sług rocznie po 120 zł. . . 240 „			
		„ 8 „ „ „ 84 „ . . 672 „			
		„ 10 „ „ „ 72 „ . . 720 „			
		b) Wikt dla 20 sług rocznie po 130 ct. 2.600 „			
		c) Gratyfikacye . . . . 80 „	5.184	388	5.572
		Suma rubryki II. .	24 975	2.752	27.727
III.		**Pensye i emerytury.**			
	21	Grund Ludwika, wdowa po rządcy z roczn. 245 zł.	204	15	219
	22	Burkhardt Franc. „ „ kontrolorze „ 175 „	145	11	156
	23	Dr. Berthleff Karol, były dyrektor „ 1.400 „	1 163	88	1.251
	24	Dr. Finger były profesor kliniki . . .	315	—	315
	25	Neuhauser Karolina, wdowa po prymaryuszu .	600	—	600
	26	Jaroszyńska Eugenia „ „ oficyale . .	310	23	333
	27	Koestlich Józefa „ „ „ . . .	310	23	333
	28	„ „ dodatek na wychowanie dzieci .	93	7	100
	29	Marczak Helena, wdowa po pisarzu . . .	326	24	350
	30	„ „ dodatek na wychowanie dzieci .	98	7	105
	31	Dr. Chądzyński Jan, były prymaryusz . .	1.238	—	1.238
	32	Grochalska Marya, była akuszerka . . .	—	385	385
	33	Piro Karol, były odźwierny	286	22	308
		Suma rubryki III .	5.088	605	5.693
IV.		**Zaopatrzenia i dary z łaski.**			
	34	Czarnecka Wiktorya, była dozorczyni po 6 zł. mies.	72	—	72
	35	Christl Laura, sierota po kontrolorze z roczn. 63 zł.	52	4	56
	36	Hammer Joanna, „ „ pisarzu „ 63 „	52	4	56
	37	Swoboda Marya, była akuszerka	—	55	55
		Suma rubryki IV.	176	63	239
V.	38	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych** .	93	7	100

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
19.871	21.215	
		Płacę służby poz. 20 *a)* preliminuje się ogółem więcej o 48 zł. od roku 1891. z powodu jak przy poz. 19 *a)* wyjaśniono. W kosztach zaś wiktu poz. 20 *b)* mniej o 650 zł., ponieważ służba czterech pierwszych kategoryj nie pobiera wiktu z kuchni szpitalnej, dla reszty więc 20 osób licząc po 130 zł. na osobę wstawiono kwotę 2.600 zł. poz. 20 *c)* Gratyfikacye jak na rok 1891. Ogółem więc w poz. 20. preliminuje się mniej od r. 1891. o 602 zł.
5.337	6.174	
25.208	27.389	
219	219	
156	156	
1.251	1.251	
315	315	
350	600	
333	333	
333	333	Jak na rok 1891.
100	100	
417	350	
—	105	
207	1.238	
76	385	
—	—	Z powodu przeniesienia tegoż w stały stan spoczynku z dniem 1. Czerwca 1891. z pensyą emerytalną o rocznych 308 zł. (LW. 15.574/91).
3.757	5.385	Wynikłość roku 1889. różni się z odnośnem zamknięciem rachunku o kwotę 58 zł. z powodu pominięcia emerytury zmarłego pisarza Marczaka Błażeja (LW. 4.138/89).
72	72	
56	56	
56	56	
55	55	Jak na rok 1891.
		Wykazana wynikłość różni się z zamknięciem rachunku o kwotę 35 zł., z której udzielono 10 zł. Tomaszowi Wadyum, byłemu dozorcy, zaś 25 zł. Mieczysławowi Kowalewskiemu, byłemu laborantowi, tytułem jednorazowych darów z łaski.
239	239	
350	100	

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz całego szpitala
			Złote austryackie		
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**			
	39	Za sprawdzanie recept	144	11	155
	40	Remuneracye i zapomogi	1.116	84	1.200
		Suma rubryki VI.	1.260	95	1.355
VII.		**Koszta gospodarcze.**			
	41	Żywienie chorych:			
		a) Zwykła strawa i dodatki	46.620	3.780	50.400
		b) 4 Siostry Miłosierdzia:			
		α) Płaca po . . 80 zł. . 320 zł.			
		β) Wikt z pieczywem i dodatkami po . 180 „ . 720 „			
		γ) Ryczałt za pranie bielizny po . . 21 „ 75 ct. 87 „	1.048	79	1.127
		c) Koszta utrzymania służby kuchennej:			
		α) Płaca 12 sług rocznie po . . 60 zł. . 720 zł.			
		β) Wikt z pieczywem rocznie po . . 130 „ . 1.560 „			
		γ) Gratyfikacye . . . . 40 „	2.158	162	2.320
		Do przeniesienia .	49.826	4.021	53.847

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
156	130	Wydatek przeciętny z trzech lat ostatnich wynosił 154 zł. Preliminuje się przeciętną w zaokrągleniu 155 zł., czyli więcej o 25 zł. od roku 1891.
838	800	Zgodnie z projektem szpitala do LW. 14.353/91 preliminuje się wiecej o 400 zł. Przyzwalane bowiem dotychczas kwoty dla tak licznego personalu były niewystarczające, w skutek czego okazywała się potrzeba udzielania zasłużonym remuneracyj, lub zapomóg z innych rubryk. Z uwagi zaś na uchwałę finansową z 29. Listopada 1890 §. IV. że „kwoty przyzwolone w budżecie winne być wydawane tylko na cele oznaczone w pojedyńczych pozycyach“, preliminuje się conajmniej na ten cel potrzebną kwotę 1.200 zł.
994	930	
48.863	45.500	Wydatki tej pozycyi wynosiły:

	W funduszu chorych			W funduszu położnic		
	Wydatek zł.	Dnie leczenia	1 Dzień kosztował	Wydatek zł.	Dnie leczenia	1 Dzień kosztował
w roku . . . . . 1888.	41.356	213.540	19·4	3.528	18.175	19.4
„ „ . . . . . 1889.	45.010	221 509	20 3	3.853	18.839	20.4
„ „ . . . . . 1890.	42.003	220 482	19·05	3.182	15.174	20 9
razem	128 369	655 531	58 75	10.563	52.188	60.7
przeciętnie	42.789	218.510	19·58	3.521	17.395	20.23

Wyprowadzona przeciętna ilość dni leczenia nie może służyć za podstawę, gdyż jest niższą od ostatnich lat dwu, a że ruch chorych w pierwszych miesiącach roku 1891. znacznie się powiększył, przyjęto dni leczenia w oddziale chorych 222.000, a położnic 18.000. Licząc koszt po 21 ct. dziennie, gdyż w obec wzrastającej drożyzny, tudzież zarachowania w tej pozycyi części kosztu wina, co najmniej tyle kosztować będzie, uczyni w funduszu chorych wydatek 46.620 zł., w funduszu położnic 3.780 zł.

Na tej więc podstawie preliminuje się łączną kwotę 50.400 zł., czyli więcej o 4.900 zł. od roku 1891.

1.095	1.127	
		Jak na rok 1891.
2.083	2.320	
52.041	48.947	

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz całego szpitala
			Złote austryackie		
VII.	41	Z przeniesienia .	49.826	4.021	53.847
		d) Drzewo do kuchni	1.581	119	1.700
		e) Naczynia i sprzęty kuchenne . . .	326	24	350
		f) Pieczywo dla chorych	5.550	450	6.000
		g) Wino dla chorych	700	—	700
	42	Wikt lekarza dyżurnego	324	24	348
	43	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj . . .	3.906	294	4.200
	44	Oświetlenie naftą z lampiarzem i innemi potrzebami	1.674	126	1.800
	45	Sprzęty, zakupno i naprawa	1.860	140	2.000
	46	Fiakrowe dla rządcy	186	14	200
	47	Utrzymanie ogrodu spacerowego	93	7	100
	48	Pralnia	6.417	483	6.900
	49	Bielizna, pościel i odzież:			
		a) Zakupno i naprawa	9.300	700	10.000
		b) 1 Siostra Miłosierdzia w magazynie bielizny:			
		α) Płaca . . . . . 80 zł.			
		β) Wikt z pieczywem i dodatkami 180 „			
		γ) Ryczałt za pranie bielizny . 22 „	262	20	282
	50	Słoma do sienników	698	52	750
		Suma rubryki VII.	82.703	6.474	89.177

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
52.041	48.947	
1.694	1.700	Jak na rok 1891.
312	350	
6.071	5.800	Wydatek wynosił w roku 1888. . . . . Chorych 5.066 zł. Położnic 436 zł. „ „ „ 1889. . . . . 5 620 „ 451 „ „ „ „ 1890. . . . . 5.389 „ 305 „ razem . . 16.075 zł. 1.192 zł. przeciętnie . 5.358 „ 397 „ Ze względu jednak, że ceny pieczywa zakontraktowane na rok 1891. są wyższe od cen w latach przyjętych do obliczenia, wstawia się conajmniej potrzebną kwotę 6.000 zł., czyli o 200 zł. więcej, niż na rok 1891. uchwalono.
1.067	1.200	Preliminuje się mniej o 500 zł. od roku 1891., ponieważ koszt wina używanego na polewki, przeniesiono do poz. 41 a).
329	348	Jak na rok 1891.
4.335	4.200	Wydatek w roku 1890. wynosił 4.006 zł., z powodu wyższych cen drzewa w roku 1891. preliminuje się jak na rok 1891.
1.754	1.800	Jak na rok 1891. Wydatek w roku 1890 wynosił 1 719 zł.
2.407	2.000	Wydatek w roku 1890. wynosił 1.726 zł., a przeciętny z trzech lat 2.123 zł., wstawia się z uwagi na wynik roku ostatniego, tylko 2.000 zł.
200	200	Jak na rok 1891.
42	100	Jak na rok 1891.
6.882	6.400	Pranie bielizny kosztowało: w roku 1888. . . . . 6.803 zł. „ 1889. . . . . 6.882 „ „ 1890. . . . . 6.994 „ razem . . 20.679 zł. a przeciętnie . . 6.893 zł. Z uwagi zatem na powyższe wynikłości, wstawia się przeciętną w zaokrągleniu 6.900 zł.
10.332	10.000	Wydatki poz. 49 a) wynosiły w roku 1890 . . . 12.312 zł. Uchwalone na ten cel w budżecie kwoty były za szczupłe w stosunku do ilości chorych, szpital zaś posiada tylko zapasu bielizny na 680 chorych, a średni stan chorych w Lutym roku 1891. wynosił 777. Dla koniecznego uzupełnienia zniszczonej i sprawienia odpowiedniego zapasu nowej bielizny, preliminuje się conajmniej potrzebną kwotę 10.000 zł.
274	282	Jak na rok 1891.
691	650	Wydatek w roku 1890. wynosił 1.054 zł., a przeciętny z trzech lat 754 zł. Wstawia się więc przeciętną w zaokrągleniu, czyli więcej o 100 zł., jak na rok 1891.
88.431	83.977	

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz całego szpitala
			Złote austryackie		
VIII.		**Koszta sanitarne.**			
	51	Lekarstwa	6.700	400	7.100
	52	Potrzeby sanitarne	7.000	300	7.300
	53	Szczudła, buty, opaski i t. p.	800	90	890
	54	Laboratoryum chemiczno-patologiczne . . .	93	7	100
	55	Prosektoryum	233	17	250
	56	Instrumenta chirurgiczne	800	60	860
	57	Koszta pogrzebowe	465	35	500
		Suma rubryki VIII.	16.091	909	17.000
IX.		**Koszta kancelaryjne.**			
	58	Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta insercyjne i t. p.	884	66	950
X.	59	**Koszta kapliczne**	223	17	240

powszechny we Lwowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
8.357	6.800	Wydatki tej pozycyi wynosiły: W oddziale chorych: położnic: Razem: w roku 1888. . . 6.311 zł. 811 zł. 7.122 zł. „ 1889. . . 7.643 „ 714 „ 8.357 „ „ 1890. . . 6.724 „ 323 „ 7.047 „ razem . . 20.678 zł. 1.848 zł. 22.526 zł. a przeciętnie . 6.892 zł. 616 zł. 7.508 zł. Z uwagi na wynikłość roku ostatniego, preliminuje się tylko kwotę 7.100 zł., zatem więcej o 300 zł. od roku 1891.
7.393	6.900	Preliminuje się o 400 zł. więcej niż na rok 1891. uchwalono, a to w uwzględnieniu przeciętnej wynikłości z lat 1889. i 1890. wynoszącej 7.311 zł.
1.076	1.050	Wydatek wynosił w roku 1888. . . . . Chorych: 1.360 zł. Położnic: 25 zł. „ „ „ 1889. . . . . 1.007 „ 69 „ „ „ „ 1890. . . . . 657 „ 87 „ razem . . 3.024 zł. 181 zł. przeciętnie . 1.008 „ 60 „ Preliminuje się jednak zgodnie z projektem zarządu szpitala, dla chorych 800 zł., dla położnic 90 zł., razem 890 zł., zatem mniej o 160 zł. od roku 1891.
130	150	Preliminuje się mniej o 50 zł. od roku 1891., ponieważ dwuletni przeciętny wydatek wynosił tylko 85 zł.
81	100	Wydatek w roku 1890. wynosił 169 zł. Że jednak w obecnym roku potrzeba będzie zakupić większą ilość szkiełek do badań, preliminuje się więcej o 150 zł., niż na rok 1891. uchwalono.
618	700	Koszt zakupna instrumentów w roku 1890. wynosił w funduszu chorych 1.028 zł., położnic 48 zł., a przeciętny z trzech lat: chorych 752 zł., położnic 59 zł. Z uwagi jednak na wynik roku 1890., wstawia się dla obu oddziałów kwotę 860 zł., zatem więcej o 160 zł., jak na rok 1891. uchwalono.
500	500	Jak na rok 1891.
18.155	16.200	
917	850	Preliminuje się o 100 zł. więcej od kwoty uchwalonej na rok 1891., ponieważ wydatki tej pozycyi wynosiły w roku 1890. 1.090 zł., a przeciętnie z trzech lat 944 zł.
272	240	Jak na rok 1891.

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz całego szpitalu
			Złote austryackie		
XI.		**Utrzymanie budynków.**			
	60	Konserwacye i reperacye:			
		a) zwyczajne	2.790	210	3.000
		b) *nadzwyczajne*:			
		α) dokończenie zmiany rur spustowych przy gmachu głównym, tudzież pokostowanie podłóg	*1.395*	*105*	*1.500*
		β) 5 nowych kuchenek kaflowych oddziałowych	*450*	—	*450*
	61	Asekuracya budynków	167	13	180
	62	Kominiarze i straż ogniowa	419	31	450
		Razem { 1. zwyczajne . .	3.376	254	3.630
		Razem { 2. *nadzwyczajne* .	*1.845*	*105*	*1.950*
		Suma rubryki XI.	5 221	359	5.580
XII		**Odsetki od kapitałów dłużnych.**			
		Funduszowi stypendyjnemu Głowińskiego:			
	63	5% od kwoty 6.705 zł. 3 kr. m. k. za część budynku użytego dla oddziału położnic . .	—	352	352
	64	5% od kwoty 26.802 zł. 11 kr. m. k. za część budynku użytego dla oddziału chorych . .	1.408	—	1.408
		Suma rubryki XII.	1.408	352	1.760
XIII.	65	**Podatki i daniny**	19	1	20
XIV.		**Rozmaite.**			
	66	Utrzymanie biblioteki	116	9	125
	67	Przypadkowe:			
		a) koszta sądowe, portorya i inne nieprzewidziane	186	14	200
		b) zastępstwa chorych i urlopowanych funkcyonaryuszów	279	21	300
		Suma rubryki XIV.	581	44	625

powszechny we Lwowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
3.036	3.000	Zgodnie z uchwaloną kwotą na rok 1891., wydatek bowiem w roku 1890. wynosił 3.187 zł.
5.100	*2.300*	Z powodu zupełnego zniszczenia rur spustowych przy gmachu głównym, wstawiono w budżecie na rok 1891. na częściową ich wymianę 500 zł. Na dokończenie przeto tej wymiany, tudzież na lakierowanie podłóg w szpitalu, co jest niezbędnie potrzebne w roku 1892., preliminuje się kwotę 1.500 zł., zgodnie z projektem zarządu szpitala.
—	—	Dotychczasowe kuchenki kaflowe stawiane w roku 1876. są zupełnie zniszczone i przepalone. Zgodnie więc z opinią techniczną, wstawia się kwotę 450 zł. (LW. 21.666/91).
166	180	
450	450	
3.652	3.630	
5.100	*2.300*	
8.752	5.930	
352	352	Zgodnie z uchwalonemi kwotami na rok 1891.
1.408	1.408	
1.760	1.760	
16	20	
95	125	
298	200	
276	—	Wydatki na ten cel, (które wynosiły w roku 1889. . 276 zł.) pokrywano dotąd z oszczędności rubryki I., II. i XIV. a). Z uwagi jednak na uchwałę finansową z dnia 29 Listopada 1890. §. IV. która opiewa, „że kwoty przyzwolone w budżecie winne być wydawane tylko na cele oznaczone w pojedynczych pozycyach“, wstawia się niezbędnie potrzebną kwotę 300 zł.
669	325	

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba		Poszczególnienie	Fundusz		
rubryki	pozycyi		chorych	położnic	całego szpitalu
			Złote austryackie		
XV.		**Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic.**			
	68	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci, których matki na oddział chorych przeniesiono . .	—	30	30
XVI.	69	**Ryczałt za utrzymanie dzieci w szpitalu św. Zofii**	16.000	—	16.000

powszechny we Lwowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
14	30	Jak na rok 1891.
12.000	16.000	

Dochody. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz całego szpitala
			Złote austryackie		
I.		**Dodatki.**			
	1	Od c. k. Skarbu za 681·58 metrów drzewa opałowego, część przypadająca na te oddziały .	1.300	150	1.450
	2	Od kasy miejskiej $^1/_5$ część dochodu z myta .	24.900	—	24.900
	3	Od kasy miejskiej na utrzymanie trupiarni . .	78	6	84
		Suma rubryki I. .	26.278	156	26.434
II.	4	**Opłaty pośmiertne**	8.300	—	8.300
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**			
	5	Od funduszu krajowego galicyjskiego . . .	140.000	12.000	152.000
		Do przeniesienia .	140.000	12.000	152.000

powszechny we Lwowie. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
1.539	1.400	Przeciętny trzechletni wynik tej pozycyi wynosił w funduszu chorych 1.298 zł., w funduszu położnic 145 zł. Z uwagi jednak na wynikłość roku 1890., która wynosiła w funduszu chorych 1 293 zł., a położnic 145 zł., preliminuje się nieco więcej od przeciętnej, czyli o 50 zł. od roku 1891.
24.275	24.200	Dochód w roku 1890. wynosił 24.974 zł., a przeciętny 24.922 zł., preliminuje się zatem przeciętną w zaokrągleniu, czyli więcej o 700 zł., jak na r. 1891. uchwalono.
84	84	Jak na rok 1891.
25.898	25.684	
7.677	7.500	W pozycyi tej dochody wynosiły w roku 1888. . . . . 9.303 zł. 1889. . . . . 7.677 „ 1890. . . . . 11.040 „ razem . . . . 28.020 zł. a przeciętnie . . . . 9.340 „ Dla zmienności jednak tej rubryki wstawiono tylko kwotę 8.300 zł.
177.820	155.000	W fund. chorych: W fund. położnic: Dochody wynosiły w roku 1888. . . . 124.398 zł. 13.601 zł. 1889. . . . 155.878 „ 21.942 „ 1890. . . . 148.435 „ 12.322 „ razem . . . 428.711 zł. 47.865 zł. a przeciętnie . . . 142.903 „ 15.955 „ Z uwagi jednak, że taksa leczenia zniżoną została od 1. Lipca 1891. z 84 ct. na 80 ct., preliminuje się w funduszu chorych 140.000 zł. zaś w funduszu położnic . . . . . 12.000 „ a to ze względu na wynikłość roku 1888. i 1890 razem . . 152.000 zł. czyli mniej o 3.000 zł. od roku 1891.
177.820	155.000	

Dochody. Krajowy szpital

Liczba		Poszczególnienie	Fundusz		
rubryki	pozycyi		chorych	położnic	całego szpitala
			Złote austryackie		
III.		Z przeniesienia .	140.000	12.000	152.000
	6	Od samopłacących	8.800	100	8.900
	7	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych	4.200	150	4.350
		Suma rubryki III.	153.000	12.250	165.250
IV.	8	Rozmaite	150	—	150

powszechny we Lwowie. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
177.820	155.000	
8.468	9.540	Dochód w roku 1890. wynosił w funduszu chorych 9.333 zł., w funduszu położnic 108 zł., a przeciętny z trzech lat w funduszu chorych 8.926 zł., położnic 129 zł Z uwagi jednak na zniżenie taksy leczenia od 1. Lipca 1891. z 84 ct. na 80 ct, preliminuje się w funduszu chorych 8.800 zł., w funduszu położnic 100 zł, razem 8.900 zł., czyli mniej od roku 1891. o kwotę 640 zł.
5.778	4.650	W pozycyi tej dochody wynosiły w roku 1888. W fund. chorych: 3.162 zł. W fund. położnic: 140 zł. 1889. 5.462 „ 315 „ 1890. 4.616 „ 122 „ razem 13.240 zł. 577 zł. a przeciętnie 4.413 „ 192 „ Preliminuje się jednak w funduszu chorych 4.200 zł, w funduszu położnic 150 zł., razem 4.350 zł., zatem mniej od roku 1891 o 300 zł. z powodu jak przy poz. 6. wyjaśniono.
192.066	169.190	
164	150	Z powodu zmienności wpływów tej rubryki, preliminuje się jak na rok 1891. Podana suma wynikłości roku 1889. różni się z odnośnem zamknięciem o kwotę 2.078 zł. z tytułu ściągniętych zaliczek na płacę z lat ubiegłych.

LW. 51.811|891.
Alegat D. do sprawozdania
Wydziału krajowego o budżecie
krajowym na r. 1892.

Lit. D.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

PRELIMINARZ

na rok

1892.

LW. 47.679|891.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Fundusz podrzutków

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.	1	**Potrzeby kancelaryjne**	10	—	10
II.		**Remuneracye i zapomogi.**			
	2	Akuszerce zakładu położnic za stręczenie żywicielek, tudzież pieluszkowe	10	—	10
	3	Żywicielkom za pielęgnowanie dzieci w pierwszym roku życia	10	—	10
	4	Tymże za gorliwe dozorowanie dzieci i na potrzeby szkolne .	50	—	50
		Suma rubryki II. .	70	—	70
III.	5	**Koszta utrzymania dzieci**	264	—	264
IV.	6	**Koszta leczenia dzieci**	10	—	10
V.	7	**Zapomogi dla położnic**	4 000	—	4.000
VI.		**Rozmaite wydatki.**			
	8	Ryczałt na koszta pogrzebowe po 2 zł. od dziecka (LW. 9.757|72.)	10	—	10
	9	Zwrot kosztów utrzymania dzieci do gminy miasta Lwowa przydzielonych	50	—	50
		Suma rubryki VI. .	60	—	60
		Suma wszystkich wydatków .	4.414	—	4.414
		Dochodów fundusz ten nie ma żadnych, cała zatem suma wydatków pokrytą być musi z rubr. XI. funduszu krajowego.			

we Lwowie.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
—	10	
		Jak na r. 1891.
18	10	
—	10	
30	50	
48	70	
259	312	W r. 1890. pozostało na utrzymaniu dzieci 10, ubyło z powodu śmierci 1, z powodu ukończenia wieku normalnego 2, zatem na r. 1892. pozostaje 7 dzieci. Na utrzymanie wypadnie koszt: *a*) Dla 7 dzieci w III. klasie po 2 zł. miesięcznie w kwocie . . 168 zł. *b*) Dla 2 dzieci, które przypuszczalnie z oddziału położnic przyjąć wypadnie po 4 zł. miesięcznie, w kwocie . . . . . 96 „ razem . 264 zł.
—	10	Jak na r. 1891.
—	3.600	Wydatek ten przeniesiony został na mocy Uchwały Sejmowej z dnia 25. Listopada 1889. z preliminarza szpitala lwowskiego do niniejszego preliminarza. Wydatki tej rubryki wynosiły w r. 1888. . 3.294 zł. „ 1889. . 3.768 „ „ 1890. . 4.290 „ Razem . 11.352 zł. przeciętnie 3.784 zł., lecz z powodu z każdym rokiem wzrastającej ilości chorych położnic, tudzież z uwzględnieniem wynikłości z r. 1890. preliminuje się 4.000 zł.
4	10	Jak na r. 1891.
—	50	Według ustawy z dnia 3. Grudnia 1863. §. 27. (Dz. u. p. Nr. 105) winien fundusz krajowy tej gminie, w której znajduje się zakład położnic, zwrócić koszta utrzymania dzieci, zrodzonych w tymże zakładzie i przydzielonych na mocy §. 9. powołanej ustawy do związku tejże gminy. Na tej podstawie, jakkolwiek w r. 1889. nie było żadnej wynikłości, preliminuje się na wszelki wypadek tak jak na r. 1891.
4	60	
311	4.062	

L. W. 51.811/1891.
Alegat E. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1892.

Lit. E.

Krajowy zakład dla obłąkanych

na Kulparkowie.

PRELIMINARZ

na rok

1892.

W załączeniu preliminarz folwarku jako osobny alegat.

LW. 11.459/1891.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Krajowy zakład

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	SUMARYUSZ	Zwyczajne zł.
		Wydatki.	
I.	1—10	Płace i emolumenta etatowe	20.574
II.	11—16	Koszta utrzymania osób nieetatowych	33.175
III.	17—25	Pensye i emerytury	1.351
IV.	26—27	Zaopatrzenia odstawne i dary z łaski	14
V.	28	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	40
VI.	29—30	Remuneracye i zapomogi	726
VII.	31—42	Koszta gospodarcze	92.865
VIII.	43—47	„ sanitarne	6.260
IX.	48	„ kancelaryjne	450
X.	49	„ kapliczne	200
XI.	50—54	„ utrzymania budynków, dróg i urządzeń { 1. zwyczajne / 2. *nadzwyczajne*	8.050 / *3.004*
XII.	55	Podatki i daniny	120
XIII.	56—59	Rozmaite	1.800
XIV.	60	Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe	50
XIV.*a)*	—	Koszta ankiety w celu zbadania stosunków zakładu	—
XV.	61	Koszta podróży i dyety członków opieki nad obłąkanymi	150
		Suma wydatków { zwyczajnych / *nadzwyczajnych*	165.825 / *3.004*
		Razem	**168.829**
		Dochody.	
I.	1	Odsetki od kapitałów	230
II.	2—3	Dodatki	660
III.	4—5	Dochody z dóbr	9.890
IV.	6—8	Zwroty kosztów leczenia	165.500
V.	9—11	Rozmaite	800
		Suma dochodów	**177.080**
		W porównaniu z wydatkami	168.829
		Okazuje się nadwyżka	**8.251**

dla obłąkanych na Kulparkowie.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
18.707	20.603	**Porównanie sumaryczne**
31.412	32.559	kwot preliminowanych na r. 1892. z uchwalonymi na r. 1891.
1.364	1.967	
14	14	**Wydatki** preliminowane na r. 1892. wynoszą . . . 168.829 zł.
1.725	40	uchwalone zaś na r. 1891. wynoszą . . . 165.524 „
802	776	wstawia się więc na r. 1892. *wydatki większe* o . . . 3.305 zł.
	6.500	a mianowicie:
86.065	79.165	w rubr. II. ogółem *więcej* o . . . 616 zł.
6.280	6.260	„ VII. „ „ „ . . . 7.200 „ 7.816 zł.
511	450	„ I. „ *mniej* „ . . . 29 zł.
187	200	„ III. „ „ „ . . . 616 „
11.461	8 050	„ VI. „ „ „ . . . 50 „
—	*4.500*	„ XI. „ „ „ . . . 1.496 „
290	290	„ XII. „ „ „ . . . 170 „
2.095	1.800	„ XIV.*a)* „ „ „ . . . 2.000 „
50	50	„ YV. „ „ „ . . . 150 „ 4.511 zł.
—	2.000	Z porównania *więcej* jak wyżej o kwotę . . . 3.305 zł.
—	300	
160.963	154 524	
—	*11.000*	
160. 963	**165.524**	
		Dochody preliminowane na r. 1892. wynoszą . . . 177.080 „
		uchwalone zaś na r. 1891. wynoszą . . . 168.422 „
		wstawia się więc na r. 1892. *dochody większe* o . . . 8.658 zł.
700	262	w rubr. III. ogółem *więcej* o . . . 5.790 zł.
720	660	„ IV. „ „ „ . . . 3.000 „ 8.790 zł.
4.885	4.100	„ I. „ *mniej* „ . . . 32 zł.
169.900	162 500	„ V. „ „ „ . . . 100 „ 132 „
1.219	900	Z porównania *więcej* jak wyżej o kwotę . . . 8.658 zł.
177.424	168.422	**Wynik** zatem na rok 1892. jest *korzystniejszym* o kwotę . . . 5.353 zł.
		a zgodny z różnicą nadwyżek obu lat.
—	165.524	Podana suma wynikłości *wydatków* z r. 1889. różni się z odnośnem zamknięciem rachunków o:
	2.898	*a)* płacę przeniesionej w stan spoczynku akuszerki, tudzież o wydatek w zaliczkach na płace z rubr. I. w kwocie . . . , 2.913 zł.
		b) nadwyżkę dochodów oddaną funduszowi krajowemu poz. 57. 15.930 „
		ogółem o kwotę . 18.843 zł.
		zaś suma wynikłości *dochodów* z powodu opuszczenia zwrotów w rubr. IV. poz. 9, o kwotę 2.382 zł.

Wydatki. Krajowy zakład

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne zł.
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**		
	1	Dyrektor: *a)* Płaca		2.200
		b) Dodatek osobisty		800
		c) Dodatki pięcioletnie po	300 zł.	600
	2	2 prymaryusze *a)* Płaca po	1.500 „	3.000
		b) Relutum za wikt po	408 „	816
		c) Dodatki pięcioletnie po	200 „	400
	3	2 sekundaryusze: *a)* Płaca po	1.000 „	2.000
		b) Relutum za wikt	408 „	816
		c) Dodatki pięcioletnie		—
	4	2 kapelani: *a)* Płaca po	400 zł.	800
		b) Relutum za wikt rz. kat. kapelana	300 „	
		b) Wikt w naturze gr. „ „	324 „	624
		c) Dodatki pięcioletnie	50 „	200
	5	Rządca: *a)* Płaca		1.200
		b) Relutum za wikt		408
		c) Dodatki pięcioletnie po	200 zł.	400
	6	2 oficyałowie: *a)* Płaca po	1.060 „	2.120
		b) Dodatki pięcioletnie po	150 „	600
		c) „ osobiste po	300 „	600
	7	I. Pisarz: *a)* Płaca		600
		b) Relutum za wikt		360
		c) Dodatki pięcioletnie po	80 zł.	240
	8	II. Pisarz: *a)* Płaca		400
		b) Relutum za wikt		360
		c) Dodatki pięcioletnie po	50 zł.	100
	9	Woźny: *a)* Płaca		150
		b) Wikt z pieczywem		250
		c) Dodatek na ubior		50
		d) „ pięcioletni		30
	10	Odźwierny: *a)* Płaca		150
		b) Wikt z pieczywem		250
		c) Dodatek na ubior		50
		d) Dodatki pięcioletnie po	30 zł.	—
			Suma rubryki I.	20.574
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**		
	11	17 Sióstr Miłosierdzia oddziałowych:		
		a) Płaca rocznie po 80 zł.	1.360 zł.	
		b) Wikt z pieczywem i dodatkami rocznie po 205 zł.	3.485 „	4.845
	12	Dyetaryusz: *a)* Płaca po 1 zł. 25 ct. dziennie	458 zł.	
		b) Relutum za wikt	360 „	818
			Do przeniesienia	5.663

dla obłąkanych na Kulparkowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2.200	2.200	Wstawia się w rubrykę I. płace i emolumenta etatowe, na mocy etatu uchwalonego przez Wysoki Sejm dnia 25. Maja 1875, jak na r. 1891.
800	800	
300	600	z uzupełnieniem dodatku pięcioletniego przy poz. 4 lit. *c)* o 17 zł.
2.747	3.000	i z podwyższeniem kosztu wiktu z powodu podrożenia artykułów żywności:
815	816	
200	400	przy poz. 4 lit. *b)* Wikt gr. kat. kapelana o . 24 zł.
1.750	2.000	„ „ 9 „ *b)* „ woźnego o . 10 „
714	816	„ „ 10 „ *b)* „ odźwiernego o . 10 „ o 44 „ 61 zł.
75	—	opuszczono zaś przy poz. 10 lit. *d)* w skutek spensyonowania dotychczasowego odźwiernego i przyjęcia nowego, dodatki pięcioletnie
—	—	
800	800	po 30 zł. . . . . 90 zł
593	600	
150	183	W ogóle z porównania preliminuje się *mniej* o kwotę . . . 29 „
1.200	1.200	
408	408	
400	400	
2.120	2.120	
487	600	
—	600	
600	600	
360	360	
160	240	
400	400	
360	360	
94	100	
150	150	
242	240	
50	50	
—	30	
150	150	Wykazana suma wynikłości z r. 1889 różni się z odnośnem zamknięciem rachunku o kwotę 2.913 zł. z powodu opuszczenia udzielonych a nieprelimiowanych zaliczek na płace (*2.513* zł.), tudzież płacy przeniesionej w stały stan spoczynku akuszerki (400 zł).
242	240	
50	50	
90	90	
18.707	20 603	
4.798	4.845	Jak na rok 1891.
816	816	Preliminuje się więcej o 2 zł. ponieważ rok 1892 jest rokiem przestępnym.
5.614	5.661	

Wydatki. Krajowy zakład

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne zł.
II.		Z przeniesienia .		5.663
	13	Służba wyższa:		
		a) Płaca: Maszynista	600 zł.	
		„ Ślusarz	300 „	
		„ Stolarz	240 „	
		„ Krawiec	180 „	
		„ Szewc	180 „	
		„ 5 dozorców starszych po 180 zł. . . .	900 „	
		„ 2 palacze do maszyny parowej 180 i 156 zł.	336 „	2.736
		b) Relutum za wikt maszynisty	360 zł.	
		c) Wikt z pieczywem 8 osób służby wyż. po 198 zł.	1.584 zł.	
		„ „ „ 3 „ „ „ „ 136 „	408 „	
			1.992 zł.	2.352
	14	Służba oddziałowa:		
		a) Płaca 25 dozorców rocznie po 96 zł. . . .	2.400 zł.	
		„ 9 „ „ „ 120 „ . . .	1.080 „	
		„ 6 „ „ „ 144 „ . . .	864 „	
		„ 15 dozorczyń „ „ 84 „ . . .	1.260 „	
		„ 10 „ „ „ 96 „ . . .	960 „	
		„ 12 „ „ „ 120 „ . . .	1.440 „	
		„ 3 „ „ „ 144 „ . . .	432 „	
		80	8.436 zł.	
		b) Wikt z pieczywem 80 osób rocznie po 136 zł. .	10.880 „	
		c) Gratyfikacye z końcem roku	250 „	19.566
	15	Premia dla dozorczyni Długosz Apolonji 10 dukatów . . .		60
	16	Służba domowa:		
		a) Płaca 13 sług	1.188 zł.	
		b) Wikt z pieczywem tychże rocznie po 120 zł. . .	1.560 „	
		c) Gratyfikacye z końcem roku	50 „	2.798
		Suma rubryki II. .		33.175
III.		**Pensye i emerytury.**		
	17	Grund Ludwika, wdowa po rządcy, z rocznych . .	245 zł.	26
	18	Burkhardt Franciszka, wdowa po kontrolorze z rocznych .	175 „	19
	19	Dr. Berthleff Karol, były dyrektor z rocznych . . .	1.400 „	149
	20	Kłcsowski Jan, były dozorca		48
	21	Kłosowska Teresa, była dozorczyni		48
	22	Dr. Dobiński Włodzimierz, były prymaryusz . . .		567
	—	Dr. Hankiewicz Józef, były sekundaryusz . . .		—
	23	Wojtowicz Karolina, była akuszerka		184
	24	Sterniuk Jakób, były odźwierny, tytułem emerytury .	158 zł.	
		jako pensya z łaski . .	92 „	250
	25	Węgrzyn Jan, były dozorca		60
		Suma rubryki III. .		1.351

dla obłąkanych na Kulparkowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
5.614	5.661	
2.638	2.736	Jak na rok 1891.
2.489	2.270	Preliminuje się więcej o 82 zł. z powodu podrożenia artykułów żywności.
18.000	19.086	Preliminuje się więcej o 480 zł. z powodu podrożenia artykułów żywności.
173	60	Według propozycyi dyrekcyi, a zgodnie z r. 1891.
2.498	2.746	Preliminuje się więcej o 52 zł. z powodu podrożenia artykułów żywności.
31.412	32.559	
26	26	
19	19	
149	149	Jak na rok 1891.
48	48	
48	48	
567	567	
507	676	Opuszcza się w skutek śmierci emeryta.
—	184	Jak na rok 1891.
—	250	
—	—	Nowo przyznana prowizya dożywotnia na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 5. Października 1878 (LW. 18.894/891).
1.364	1.967	

Wydatki. Krajowy zakład

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne zł.
IV.		**Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.**	
	26	Christl Laura, sierota po kontrolorze z rocznych 63 zł. . . .	7
	27	Hammer Joanna, sierota po pisarzu z rocznych 63 zł. . . .	7
		Suma rubryki IV. .	14
V.	28	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych**	40
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**	
	29	Za sprawdzanie recept	126
	30	Remuneracye i zapomogi	600
	—	Jednorazowa zapomoga emeryt. sekund. Dra Hankiewicza . . .	—
	—	„ „ byłego dozorcy Kamińskiego	—
		Suma rubryki VI. .	726
VII.		**Koszta gospodarcze.**	
	31	Żywienie chorych:	
		a) Zwykła strawa i dodatki	45.000
		Do przeniesienia .	45.000

dla obłąkanych na Kulparkowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
7	7	Jak na rok 1891.
7	7	
14	14	
1.725	40	Jak na rok 1891.
127	126	Poz, 29. preliminuje się jak na rok 1891. W poz. 30 preliminuje się więcej o 150 zł. ze względu na liczny personal, na coraz wzmagające się czynności, tudzież na podrożenie artykułów żywności, wskutek czego Wydział krajowy bywał zmuszonym udzielać pieniężne zapomogi z oszczędności innych rubryk. Gdy jednak uchwała Wys. Sejmu z dnia 29. Listopada 1890 nie zezwala na używanie kwot preliminowanych na inne cele, jak w poszczególnych rubrykach i pozycyach oznaczone, przeto wstawia się do tej pozycyi więcej o 150 zł. niż na rok 1891 uchwalono. Zapomogi Dra Hankiewicza i Kamińskiego były przez Wys. Sejm udzielone jako jednorazowe.
675	450	
—	150	
—	50	
802	776	
40.380	39.600	Wydatki poz. 31. lit. *a)* wynosiły: W 1888. r. 40.590 zł. na 188.190 dni leczenia, zatem 1 dzień kosztował 21·6 ct. „ 1889. „ 40.380 „ „ 197 901 „ „ „ 1 „ „ 20·4 „ „ 1890. „ 39.119 „ „ 215.149 „ „ „ 1 „ „ 18·2 „ Razem . 120.089 zł. na 601.240 „ „ „ 3 dnie kosztowały 60·2 ct. Przeciętnie . 40.030 zł. na 200.413 „ „ „ 1 dzień kosztował 20·07 ct. Przyrost dni leczenia w r. 1888. w porównaniu z r. 1887. wynosił 7·031 dni w r. 1889. „ „ 1888. „ 9 711 „ a w r. 1890. „ „ 1889. „ 17·248 „ Przyjmując zatem jako najniższy przyrost dni leczenia w r. 1892 w porównaniu z rokiem 1890. o 10.000, wyniosłaby w zaokrągleniu ilość dni leczenia w 1892. r. 225.000 dni, co czyni po zaokrąglonym koszcie przeciętnym 1 dnia 20tu centów, nieuwzględniając już nawet podrożenia artykułów żywności, kwotę 45.000 zł., preliminuje się zatem jak obok co najmniej potrzebną kwotę 45.000 zł., t. j. większą o 5.400 zł. od preliminowanej na r. 1891
40.380	39.600	

Wydatki. Krajowy zakład

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne zł.
VII.	31	Z przeniesienia .		45.000
		b) 5 Sióstr Miłosierdzia *a)* Płaca roczna po 80 zł. .	400 zł.	
		b) Wikt z dodatk. rocz. po 205 zł.	1.025 „	1.425
		c) Służba kuchenna i magazynowa. Płaca z wiktem i gratyfikacyą		2.100
		d) Drzewo i węgle do kuchni		3.000
		e) Naczynia i sprzęty kuchenne		600
		f) Pieczywo z piekarzem		7.500
		g) Wino dla chorych		450
	32	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj		6.000
	33	Oświetlenie		1.550
	34	Sprzęty gospodarcze:		
		a) Zakupno i naprawa		2.000
		b) 1 Siostra Miłosierdzia: Płaca rocznie . . .	80 zł.	
		Wikt z dodatkami rocznie .	205 „	285
	35	Utrzymanie 2ch par koni z 2ma furmanami, naprawą wozów, uprzęży itp.		1.350
	36	Uprawa pól z połową kosztów utrzymania ogrodnika i innemi potrzebami		8.195
	37	Utrzymanie ogrodów warzywnych z połową kosztów utrzymania ogrodnika		600
	38	Podatek gruntowy i inne nieprzewidziane wydatki folwarku . .		105
	39	Utrzymanie parku i ogrodów spacerowych dla chorych . . .		200
	40	Utrzymanie pralni:		
		a) Drzewo i inne potrzeby		4.200
		b) 2 Siostry Miłosierdzia, płaca rocznie po 80 zł. .	160 zł.	
		Wikt z dodatk. rocz. po 205 zł.	410 „	570
		Do przeniesienia .		85.130

dla obłąkanych na Kulparkowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
40.380	39.600	
1.411	1.425	Jak na r. 1891.
2.086	2.100	
2.809	2.800	Wydatki wynosiły w roku 1888. kwotę 2.985 zł. „ „ „ 1889. „ 2.809 „ „ „ „ 1890. „ 3.184 „ 8.978 zł., zatem przeciętnie 2.993 zł. Preliminuje się z uwagi na wynik roku 1890. w zaokrągleniu kwotę 3.000 zł.
580	600	Jak na rok 1891.
6.081	5.900	W roku 1888. wynosiły wydatki 5.265 zł. „ „ 1889. „ „ 6.081 „ „ „ 1890. „ „ 7.864 „ 19.210 zł., czyli przeciętnie 6.403 zł. Preliminuje się jednak z uwagi na wynik roku 1890. w skutek zwiększającej się ilości dni leczenia i podrożenia mąki 7.500 zł.
379	450	
6.593	6.000	Zgodnie z uchwalonemi na rok 1891. kwotami.
1.597	1.550	
1.812	1.800	Wydatki pozycyi 34 a) wynosiły: w 1888. roku 1.769 zł. „ 1889. „ 1.812 „ „ 1890. „ 3.785 „ 7.366 zł., zatem przeciętnie 2.455 zł., gdy jednak obecnie odpowiedni jest zasób łóżek, przeto preliminuje się tylko 2.000 zł., t. j. o 200 zł. więcej od uchwalonej na rok 1891. kwoty.
282	285	Zgodnie z uchwalonemi na rok 1891. kwotami.
1.327	1.350	
1.933	2.200	Preliminuje się na podstawie projektu budżetu folwarku przez zarząd zakładu wypracowanego, a tu załączonego (na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 27. Listopada 1890.)
761	600	
—	—	
183	200	Jak na rok 1891.
3.884	4.000	Wydatki poz. 40. *a*) wynosiły w r. 1888. 4.021 zł. 1889. 3.884 „ 1890. 4.363 „ razem 12.268 zł., zatem przeciętnie 4.089 zł. Preliminuje się jednak z uwagi na wyniki r. 1890. w skutek zwiększonej ilości chorych kwotę 4.200 zł.
565	570	Jak na r. 1891.
72.663	71.430	

Wydatki. Krajowy zakład

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne zł.
VII.		Z przeniesienia .	85.130
	41	Bielizna, pościel i odzież:	
		a) Zakupno i naprawa { 1. zwyczajne	6.500
		{ 2. *nadzwyczajne*	—
		b) 1 Siostra Miłosierdzia, płaca rocznie . . . 80 zł.	
		wikt z dodatkami rocznie . 205 „	285
	42	Słoma do sienników	950
		Suma rubryki VII.	92.865
VIII.		**Koszta sanitarne.**	
	43	Lekarstwa	900
	44	Potrzeby sanitarne	5.000
	45	Instrumenta chirurgiczne	100
	46	Utrzymanie prosektoryum	60
	47	Koszta pogrzebowe chorych i Sióstr Miłosierdzia. tudzież utrzymanie cmentarza	200
		Suma rubryki VIII.	6.260
IX.		**Koszta kancelaryjne.**	
	48	Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta insercyjne i t. p. . .	450
X.	49	**Koszta kapliczne**	200
XI.		**Koszta utrzymania budynków, dróg i urządzeń.**	
	50	Konserwacye i reparacye { 1. zwyczajne	5.500
		z pokostowaniem podłóg { 2. *nadzwyczajne*	*3.004*
	51	Utrzymanie urządzeń mechanicznych	600
	52	Asekuracya budynków i ruchomości	600
	53	Kominiarze i straż ogniowa	550
	54	Utrzymanie dróg dojazdowych	800
		Suma wydatków { 1. zwyczajnych .	8 050
		{ 2. *nadzwyczajnych*	*3.004*
		Ogólna suma rubryki XI.	11.054

dla obłąkanych na Kulparkowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
72.663	71.430	
5.000 *7.199*	6.500 *6.500*	Preliminuje się mniej o wydatek nadzwyczajny, uchwalony na rok 1891.
282 921	285 950	Zgodnie z uchwalonemi na rok 1891. kwotami.
86.065	85.665	
899 5.105	900 5.000	Jak na r. 1891. Wydatki poz. 44. wynosiły w 1888. r. 3.475 zł. 1889. r. 5.105 „ 1890. r. 4.726 „ razem 13.306 zł. czyli przeciętnie 4.435 zł. Z uwagi na wyniki 2ch lat ostatnich i coraz zwiększającą się ilość dni leczenia. preliminuje się jak na r. 1891.
66 18 192	100 60 200	
6.280	6.260	Jak na r. 1891.
511	450	
187	200	
8.930 —	5.500 *4.500*	Zwyczajny wydatek jak na r. 1891., zaś tytułem nadzwyczajnego preliminuje się: *a*) na postawienie 2ch nowych ganków na żelaznych krokształynach w miejsce przegniłych, grożących zawaleniem się (LW. 25.472|91) kwotę 754 zł. *b*) na postawienie 570 mtr. bież. parkanu sztachetowego z 2ma bramami i furtką . . . . . 1.200 „ *c*) na postawienie przy wjeździe do zakładu domku murowanego dla odźwiernego (LW. 40.100|91) . . . . . 1.050 „ Razem jak obok . 3.004 zł.
658 572 500 801	600 600 550 800	Zgodnie z uchwalonemi na r. 1891. kwotami.
11.461 —	8.050 *4.500*	
11.461	12.550	

Wydatki. Krajowy zakład

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne zł.
XII.	55	**Podatki i daniny**		120
XIII.		**Rozmaite.**		
	56	Utrzymanie biblioteki lekarskiej		150
	57	Książki i czasopisma dla chorych		250
	58	Myto drogowe		200
	59	Przypadkowe:		
		a) Ubezpieczenie służby od wypadku choroby . .	70 zł.	
		b) „ „ i robotników od wypadku .	130 „	
		c) Zabawy z tańcami, urządzane dla chorych . .	120 „	
		d) Zastępstwa chorych i urlopowanych funkcyonaryuszów	500 „	
		e) Koszta przyjęcia komisyj i różne poczesne . .	60 „	
		f) „ uroczystości rozdania nagród służbie dozorującej chorych	60 „	
		g) Ryczałt na wydatki przełożonego obszaru dworskiego	20 „	
		h) Fiakry dla Sióstr Miłosierdzia, tychże spowiednika, inżyniera Wydziału krajowego, nadzorującego roboty konserwacyjne, pastora na pogrzeby ewangelików itp.	30 „	
		i) Koszta przywozu chorych ze szpitala powszechnego we Lwowie do zwrotu od gmin przynależności .	60 „	
		k) Inne nieprzewidziane	150 „	1.200
		Suma rubryki XIII.		1.800
XIV.	60	**Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe** . . .		50
XIV. *a*)	—	**Koszta ankiety w celu zbadania stosunków zakładu** . . .		—
XV.	61	**Koszta podróży i dyety członków komisyi opieki nad obłąkanymi**		150

dla obłąkanych na Kulparkowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
290	290	Preliminuje się mniej o 170 zł., gdyż obecnie odpada podatek za zniesioną propinacyę. Podatek zaś gruntowy preliminuje się pod poz. 38 w większej kwocie 105 zł.
105	150	Jak na rok 1891.
243	250	
209	200	
		Ad *a*) i *b*) preliminuje się jak na rok 1891. Ad *c*) Wydatki wynosiły w r. 1888. kwotę 53 zł. 1889. „ 140 „ 1890. „ 158 „ razem 351 zł., czyli przeciętnie 117 zł. Preliminuje się w zaokrągleniu 120 zł., t. j. o 20 zł. więcej jak na r. 1891. Ad *d*) i *e*) preliminuje się jak na r. 1891. Ad *f*). Wydatki wynosiły w r. 1889. kwotę 75 zł. 1890. „ 25 „ 1891. „ 88 „ razem 188 zł., czyli przeciętnie 63 zł. Preliminuje się w zaokrągleniu 60 zł., t. j. o 20 zł. mniej jak na r. 1891.
		Jak na r. 1891.
1.538	1.200	
2.095	1.800	
50	50	Jak na r. 1891.
—	2.000	Kwota ta uchwalona na r. 1891. jako nadzwyczajny wydatek jednorazowy, zatem odpada zupełnie.
—	300	Na wydatki tej rubryki w r. 1890. wstawiono do budżetu funduszu krajowego w rubr. II. poz. 28. lit *c*) wyd. kwotę 300 zł. Obecnie preliminuje się tylko 150 zł., t. j. połowę uchwalonej na r. 1891. kwoty, a drugą połowę 150 zł. wstawiono do budżetu szpitala św. Łazarza w Krakowie w rubr. XVIII. poz. 67. wyd.

Dochody. Krajowy zakład

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne zł.
I.		**Odsetki od kapitałów.**		
	1	4% od gal. oblig. propinacyjnych imien. wart. 5.750 zł. . . .		230
II.		**Dodatki.**		
	2	Od c. k. Skarbu relutum za drzewo opałowe		560
	3	Od kasy miejskiej na utrzymanie drogi publicznej z Kulparkowa do Lwowa		100
		Suma rubryki II.		660
III.		**Dochody z dóbr.**		
	4	Dochód z pól i pastwisk		8.890
	5	Dochód z ogrodów		1.000
		Suma rubryki III.		9.890
IV.		**Zwroty kosztów leczenia.**		
	6	Od funduszu krajowego galicyjskiego		135.000
	7	Od samopłacących		28.000
	8	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych		2.500
		Suma rubryki IV. .		165.500
V.		**Rozmaite.**		
	9	Zwroty z zarobków chorych w myśl §. 22. statutu		400
	10	„ zaległych kosztów przywozu		100
	11	Przypadkowe: *a*) Czynsz z baraku propinacyjnego . .	48 zł.	
		b) Ze sprzedaży rzeczy z użytku wydzielonych	120 „	
		c) Depozyta po zmarłych	50 „	
		d) Inne drobne nieprzewidziane . . .	82 „	300
		Suma rubryki V. .		800

dla obłąkanych na Kulparkowie. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
700	262	Dochód z kuponów od galic. oblig. propinacyjnych, jako kapitału wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyi. Wynik r. 1889 w kwocie 700 zł. i uchwalona na r. 1891 kwota 262 zł. stanowią „dochody z dóbr“ w dawnej rubryce II. poz. 3.
620	560	Zgodnie z uchwalonemi na r. 1891. kwotami.
100	100	
720	660	
3.499	3 200	Preliminuje się na podstawie projektu budżetu folwarku, przez zarząd zakładu przedłożonego (LW. 47.104/891).
1.386	900	
4.885	4.100	
136 816	130.000	Dochód wynosił w r. 1888. kwotę 133 364 zł. 1889. „ 136 816 „ 1890. „ 157.878 „ razem 428.058 zł., czyli przeciętnie 142.686 zł. Z uwagi jednak, że w powyższych wynikłościach mieszczą się zlikwidowane rachunki z lat dawnych po wyższej taksie dziennej, które od r. 1888 z kwoty 90 ct. na 80 ct. zniżoną została, preliminuje się tylko kwotę 135.000 zł., t. j. wyższą o 5.000 zł. od preliminowanej na r. 1891.
28 229	30.000	Dochód wynosił w r. 1888. kwotę 28.972 zł. 1889. „ 28.229 „ 1890. „ 25.822 „ razem 83.023 zł., t. j. przeciętnie 27.674 zł. Preliminuje się w zaokrągleniu 28.000 zł.
4.855	2.500	Jak na r. 1891.
169.900	162 500	
298	400	Jak na r. 1891.
64	100	
857	400	Dochody tej pozycyi wynosiły w r. 1890. kwotę 245 zł. 77 ct., z tego powodu preliminuje się kwotę 300 zł., t. j. mniej o 100 zł. jak na r. 1891. uchwalono.
1.219	900	Kwota wynikłości z r. 1889. różni się z odnośnem zamknięciem rachunku o 2.381 zł. z powodu opuszczenia zaliczek i zwrotów preliminarzem nieobjętych.

Alegat Rubr. VII. poz. 36—37 i 38 wydat. — i Rubr. III. poz. 4—5 dochodów do preliminarza zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie.

Projekt budżetu

folwarku zakładu Kulparkowskiego

na rok 1892

sporządzony w myśl polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 27. Listopada 1890.

L. W. 47.104/1891.

Projekt

gospodarstwa rolnego i krowiarni przy

Rubryka	Pozycya	Wyszczególnienie		Szczegółowo zł.	Razem zł.
		Wydatki.			
I.		**Na gospodarstwo rolne i krowiarnię:**			
	1	Płace i zasługi:			
		a) dozorca robót (ogrodnik, połowa kosztów jego utrzymania z rocznych 440 zł.)	220 zł.		
		b) służba: dwie dziewek . 300 zł. gratyfikacya dojarek 30 „	330 „	550	
	2	Płaca robotnika dziennego:			
		a) zajętego przy roli	400 zł.		
		b) „ przy krowiarni	70 „		
		c) „ przy wołach (służba domowa) . . .	— „	470	
	3	Dokupno nasienia:			
		60 m. ctr. kartofli do sadzenia	180 zł.		
		15 „ „ owsa nasiennego	105 „		
		5 „ „ mieszanki traw	100 „		
		10 „ „ wyki	75 „		
		2·5 „ „ bobiku	18 „		
		2·5 „ „ grochu	17 „		
		120 l. buraków pastewnych	20 „	515	
	4	Dokupno nawozu (nawóz własny)	. .	—	
	5	Dokupno karmy:			
		250 m. ctr. siana po 2 zł. 50 ct.	625 zł.		
		500 „ „ grysu „ 4 „ — „	2.000 „		
		180 „ „ słomy „ 1 „ 40 „	250 „	2.875	
	6	Dokupno ściółki (z sienników) 250 m. ctr.	. .	40	
	7	Dokupno 6 krów w miejsce wybrakowanych	. .	900	
	8	Dokupno 24 wołów roboczych	. .	2.640	
	9	Utrzymanie maszyn i narzędzi gospodarskich	. .	100	
	10	Utrzymanie budynków i asekuracya	. .	50	
	11	Asekuracya ziemiopłodów od gradu i ognia	. .	55	
		Suma rubryki I. . . .		—	8.195
II.		**Na ogród warzywny:**			
	12	Płaca: ogrodnika (druga połowa z 440 zł.) . . .	220 zł.		
		„ robotnika dziennego	300 „	520	
	13	Dokupno nasion	. .	60	
	14	„ nawozów (własny nawóz)	. .	—	
	15	Różne drobne	. .	20	
		Suma rubryki II. . . .		—	600
		Do przeniesienia . . .			8.795

budżetu
zakładzie Kulparkowskim na rok 1892.

Rubryka	Pozycya	Wyszczególnienie	Szczegółowo zł.	Razem zł.
		Z przeniesienia . .	—	8.795
III.		**Podatki i daniny.**		
	16	Podatek gruntowy (stosunkowo rozłożony)	—	60
IV.		**Różne.**		
	17	Nieprzewidziane wydatki	—	45
		Suma wydatków . .	—	**8.900**
		Przychody.		
I.		**Z gospodarstwa.**		
	1	Ze sprzedaży ziemiopłodów: owsa karmnego 100 m. ctr. à 5 zł. 50 ct. . . . 550 zł.		
		kartofli 600 m. ctr. à 2 zł. . . . . 1.200 „	1.750	
	2	Ze sprzedaży mleka 800 hektol. à 4 zł. 50 ct.	3.600	
	3	Ze sprzedaży 6 krów wybrakowanych	600	
	4	Ze sprzedaży 30 cieląt (około 600 k. mięsa)	300	
	5	Ze sprzedaży 24 wołów (około 4.800 k. mięsa)	2.640	
		Suma rubryki I. . .	—	8.890
II.		**Z ogrodu.**		
	6	Ze sprzedaży warzyw ogrodowych i owoców	1.000	
		Suma rubryki II. . .	—	1.000
		Suma przychodów .	—	**9.890**

Zestawienie:

Przychody wynoszą razem . . . . 9.890 zł.
Wydatki „ „ . . . . 8.900 „
Dochód czysty z gospodarstwa . . . . 990 zł.

Kulparków dnia 24. Października 1891.

Uwaga.

Głównem zadaniem gospodarstwa rolnego i utrzymywania krowiarni, jak niemniej ogrodu warzywnego, przy zakładzie dla obłąkanych na Kulparkowie jest:

1. chorych, należących do stanu włościańskiego, dla których praca fizyczna w polu i ogrodzie na świeżem powietrzu na leczenie korzystnie oddziaływać może, pracami tymi odpowiednio zatrudnić;

2. dostarczyć zakładowi mleka niefałszowanego i warzyw ogrodowych po możliwie najniższej cenie, — a po części dostarczyć także i mięsa, o ile to przez spaszenie wyprodukowanych na miejscu ziemiopłodów i zużytkowanie odpadków z gospodarstwa jest możliwe.

Gospodarstwo rolne przy folwarku Kulparkowskim obejmuje razem 39 H. 77 ar. powierzchni, ogrody zaś 3 H. 45 ar.

Produkcya rolna skierowaną jest odpowiednio do zadania pod 2) zaznaczonego, głównie do produkcyi pasz i roślin okopowych, przy zastosowaniu następującego płodozmianu:

I. Okopowe (buraki pastewne*) i kartofle).
II. Owies podsiany trawami z koniczyną.
III. Trawy z koniczem na siano i paszę zieloną.
IV. Trawy z koniczem na siano.
V. Mięszanki*) (Wyka z grochem i owsem) na paszę zieloną.

Do produkcyi mleka utrzymuje się w przecięciu 36 krów, z których brakuje się każdego roku część pewną (6 do 8 sztuk) nie dającą już mleka w dostatecznej ilości a zastępuje przykupionymi świeżymi dójkami. — Cielęta (w liczbie około 30 sztuk) oddaje się w trzecim tygodniu do kuchni zakładowej.

Do wykonywania robót zaprzęgowych utrzymuje się 12 wołów roboczych przez 9 do 10 miesięcy, zmienianych dwa razy w tym czasie, w ten mianowicie sposób, że pierwsze 12 wołów zakupionych przed wiosną, należycie żywione i w dobrym stanie utrzymywane, utrzymuje się do lata, w którym to czasie należycie podpasione oddaje się na rzeź zakładowi i zastępuje zakupionymi świeżo 12-ma wołami, które po ukończeniu robót jesiennych znowu podpasa i na rzeź do zakładu oddaje. W ten sposób robota ciągła opłacaną jest tylko paszą przez woły spożytą.

Zadanie gospodarstwem folwarcznem przy zakładzie Kulparkowskim wytknięte, jest w zupełności osiągnięte:

a) Chorzy znajdują przez cały niemal rok zatrudnienie na świeżem powietrzu, a nadto mają możność zarobienia chociaż niewielkiej kwoty, która się im przy opuszczeniu zakładu oddaje.

b) Mleko produkuje się po $4^1/_2$ centa za litr i w tej samej cenie oddaje zakładowi 800 do 1.000 hektolitrów rocznie, przez co uzyskuje się przeszło $2^1/_2$ centa na litrze oszczędności (gdyż mleko w szpitalu lwowskim płaci się po 7 centów), co stanowi rocznie na 80.000 litrach oszczędność **2.000 zł. w. a.** w kosztach utrzymania chorych, jeżeli się zaś weźmie cenę targową (10 ct. za litr) oszczędność wyniesie 4.400 **zł.**

c) Dostarcza się zakładowi warzyw i mięsa (około 4.800 klgr. wołowego i około 600 klgr. cielęcego), — a nadto

d) uzyskuje jeszcze dochód czysty z gospodarstwa przeszło 900 zł. wynoszący.

Neusser *m. p.*

---

*) Na nawozie.

LW. 51.811/1891.
Alegat F. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na r. 1892.

Lit. F.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

PRELIMINARZ

na rok

1892.

LW. 24.757/1891

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	SUMARYUSZ	Z funduszu oddziału I. chorych	II. położnic	III. syfilitycznych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
		Wydatki.						
I.	1-16	Płace i emolumenta etatowe	17.181	2.570	5.599	5.588	—	30.938
II.	17 21	Koszta utrzymania osób nieetatowych	12.865	1.686	5.045	5.853	—	25.449
III.	22	Pensye i emerytury	250	—	—	—	—	250
IV.	23 25	Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski	109	13	123	38	—	283
V.	26	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertn.	26	3	12	9	—	50
VI.	27-28	Remuneracye i zapomogi	572	66	264	198	—	1.100
VII.	29 38	Koszta gospodarcze	45 329	5 568	21.076	15.756	—	87.729
VIII.	39 46	„ sanitarne	7.790	620	2 230	1.160	—	11 800
IX	47	„ kancelaryjne	468	54	216	162	—	900
X.	48	„ kapliczne: 1. zwyczajne	130	15	60	45	—	250
		2. *nadzwyczajne*	*208*	*24*	*96*	*72*	—	*400*
XI.	49 53	Utrzymanie budynków: 1. zwyczajne	3.197	369	1.475	1.107	—	6.148
		2. *nadzwyczajne*	*60.291*	*34*	*134*	*101*	—	*60.560*
XII.	54	Podatki i daniny	1.027	—	—	—	—	1.027
XIII.	55 58	Rozmaite	390	45	180	135	—	750
XIV.	59	Koszta utrzymania dzieci, zrodzonych na oddziale położnic	—	450	—	—	—	450
XV.	60-61	Koszta utrzymania mamek i dzieci w szpitalu św. Ludwika	12 000	4.400	—	—	—	16.400
XVI.	62 64	Zapisy	109	—	—	—	—	109
XVII.	65	Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe	150	—	—	—	—	150
XVIII.	66 67	Dyety, koszta podróży i różne inne	150	—	—	150	—	300
		Suma wydatków: zwyczajnych	101.743	15.859	36.280	30.201	—	184.083
		nadzwyczajnych	*60.499*	*58*	*230*	*173*	—	*60.960*
		Razem	162.242	15 917	36.510	30.374	—	245.043
		Dochody.						
I.	1-3	Odsetki od kapitałów	17 372	1.369	224	163	—	19.128
II.	4 9	Dochody z dóbr i realności	9 119	733	—	—	—	9.852
III.	10 12	Zwroty kosztów leczenia	81.500	10 650	37.000	27.450	—	156.600
IV.	13	Dochody rozmaite	100	—	—	—	—	100
		Suma dochodów	108.091	12.752	37.224	27.613	—	185.680
		W porównaniu z wydatkami	162.242	15.917	36.510	30.374	—	245.043
		okazuje się: niedobór	54 151	3.165	—	2.761	60 077	—
		nadwyżka	—	—	714	—	714	—
		W ogólności niedobór	—	—	—	—	59.363	59.363*

* **Uwaga.** Wykazany niedobór w tak znacznej wysokości spowodował wstawiony wydatek 60.000 zł. w Rubr. XI. poz. 49 b) na budowę i wewnętrzne urządzenie pawilonu chirurgicznego.

św. Łazarza w Krakowie.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
		Porównanie sumaryczne kwot preliminowanych na r. 1892. z uchwalonymi na r. 1891.
28.482	30.518	**Wydatki** preliminowane na r. 1892. wynoszą . . . 245 043 zł.
23.079	23 044	uchwalone zaś „ „ 1891. „ . . . 241.276 „
250	250	preliminuje się zatem wydatki *większe* o kwotę . . . 3.767 zł.
270	283	a mianowicie:
50	50	*więcej* w Rubr. I. ogółem o kwotę 420 zł.
900	700	„ „ II. „ „ „ 2 405 „
93.743	84.489	„ „ VI. „ „ „ 400 „
12.022	11 338	„ „ VII. „ „ „ 3.240 „
695	870	„ „ VIII. „ „ „ 462 „
250	250	„ „ IX. „ „ „ 30 „
—	—	„ „ X. „ „ „ 400 „
6.828	6.448	„ „ XIII. „ „ „ 150 „
7 906	*65.000*	„ „ XIV. „ „ „ 100 „
1 365	1 027	„ „ XV. „ „ „ 750 „
2.228	600	„ „ XVIII. „ „ „ 150 „ 8.507 zł.
		mniej zaś „ „ XI. „ „ „ 4.740 „
370	350	z porównania *więcej* j. w. o 3 767 „
15.616	15.650	**Dochody** preliminowane na r. 1892. wynoszą . . . 185.680 „
		a uchwalone „ „ 1891. „ . . . 178.242 „
105	109	preliminuje się zatem dochody *większe* o kwotę . . . 7.438 „
		a mianowicie:
150	150	w Rubr. I. ogółem o kwotę 58 zł.
169	150	„ „ II. „ „ „ 380 „
186.572	176.276	„ „ III. „ „ „ 7.000 „
7.906	*65.000*	razem j. w. *więcej* o 7.438 zł.
194.478	241.276	**Wynik** zatem na r. 1892. jest *korzystniejszy* o różnicę w kwocie . 3.671 zł. a zgodny z różnicą niedoborów obu lat.
		Podana suma wynikłości *wydatków* z r. 1889. różni się z odnośnem zamknięciem rachunku z powodu opuszczenia:
		w Rubr. I. kwoty . . . . . 164 „
		„ „ XV. (zapomogi dla położnic) kwoty . 2.754 „
19.811	19.070	razem o kwotę . 2.918 zł.
10.307	9.472	zaś suma wynikłości *dochodów* o opuszczone zwroty w Rubr.
145.359	149.600	IV. w kwocie . . . . . 849 zł.
102	100	i o pobraną dotacyę w kwocie . . . 20 968 „ 21.817 „
175.579	178.242	
—	241.276	
—	—	**Uwaga do preliminarza w ogóle.**
—	—	Ilość dni leczenia wynosiła w r. 1890 — 19 .901 a przeciętnie z 3 lat 193.802 dni. Ponieważ w r. 1890. okazała się ilość dni w stosunku do r. 1889. mniejszą o 4.734 dni na skutek przeniesienia mamek z oseskami do szpitalu św. Ludwika, przyjęto stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 25. Listopada 1889. dla rozdziału wspólnych wydatków i dochodów powyższą przeciętną ilość dni leczenia w zaokrągleniu na 195.000
—	63.034	a to: dla oddziału I. 101.000 dni z % 52
		„ „ II. 12.000 „ „ 6
		„ „ III. 47.000 „ „ 24
		„ „ IV. 35.000 „ „ 18
		razem j. w. 195.000 „ „ 100

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Z funduszu oddziału I. chorych	II. położnic	III. syfilitycznych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**						
	1	Dyrektor: *a*) płaca . . . , 1.600 zł. *b*) 3 dodatki pięcioletnie po 300 zł. . . . 900 „	1.300	150	600	450	—	2 500
	2	5 prymaryuszów: *a*) płaca po 1.200 zł. . . .	3.600	—	1.200	1 200	6.000	
		b) dodatki pięcioletnie po 200 zł. .	1.600	—	600	400	2.600	8.600
	3	2 profesorów, jako prymaryuszów dla okulistyki i położnictwa po 650 zł.	650	650	—	—	—	1.300
	4	7 sekundaryuszów I. klasy „ 600 „	2.400	600	600	600	—	4.200
	5	4 „ II. „ „ 500 „	2.000	—	—	—	—	2.000
	6	Akuszerka: *a*) płaca	—	400	—	—	400	
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 40 zł. .	—	120	—	—	120	520
	7	Aptekarz: *a*) płaca	416	48	192	144	800	
		b) 2 dodatki pięcioletnie po 100 zł.	104	12	48	36	200	
		c) dodatek na mieszkanie . .	104	12	48	36	200	1.200
	8	Prosektor, płaca	416	48	192	144	—	800
	9	Chemik patologii, płaca . . .	364	42	168	126	—	700
	10	Kapelan: *a*) płaca	312	36	144	108	600	
		b) dodatek na mieszkanie . .	104	12	48	36	200	800
	11	Rządca: *a*) płaca	624	72	288	216	1.200	
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 200 zł.	312	36	144	108	600	1.800
	12	2 oficyałów: *a*) płaca po 1.200 zł. . . .	1.040	120	480	360	2.000	
		b) dodatki pięcioletnie po 150 zł. .	390	45	180	135	750	2.750
	13	2 pisarzy: *a*) płaca po 600 zł. . . .	624	72	288	216	1.200	
		b) dodatki pięcioletnie po 100 zł. .	156	18	72	54	300	
		c) „ na mieszkanie po 100 zł.	104	12	48	36	200	1.700
	14	Dozorca domu obłąkanych: *a*) płaca	—	—	—	400	400	
		b) dodatek pięcioletni z roczn 50 zł.	—	—	—	48	48	
		c) wikt II. klasy (wzmocniony) .	—	—	—	260	260	
		d) relutum na mieszkanie . .	—	—	—	280	280	988
	15	Woźny: *a*) płaca	156	18	72	54	300	
		b) 4 dodatki pięcioletnie po 50 zł.	104	12	48	36	200	
		c) dodatek na ubiór . . .	26	3	12	9	50	550
	16	Odźwierny: *a*) płaca	78	9	36	27	150	
		b) 4 dodatki pięcioletnie po 30 zł.	62	7	29	22	120	
		c) wikt II. klasy . , . .	109	13	50	38	210	
		d) dodatek na ubiór . . .	26	3	12	9	50	530
		Suma rubryki I. .	17 181	2.570	5.599	5.588	—	30.938

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2.500	2.500	Preliminuje się płace z dodatkami na mocy uchwalonego etatu jak na rok 1891. z wyjątkiem:
8.079	8 434	1) Uzupełnionych dodatków pięcioletnich pod poz. 2, 13, 15 w łącznej kwocie . . . . . 272 zł. preliminowanych na r. 1891. częściowo.
1.300	1.300	2) Dodania nowych a mianowicie:
3.373	4.200	*a)* przy poz. 14. dla Sołgi Franciszka z rocznych 50 zł. od 17. Stycznia . . . . . 48 „
1 923	2 000	*b)* przy poz. 16. dla Huczki Jana (4-ty) z rocznych 30 zł. od 1. Stycznia . . . . . 30 „
520	520	3) Powiększonego kosztu wiktu przy poz. 14 *c*, 16 *c*, z powodu poniżej podanego, o łączną kwotę . . . . . 70 „
		ogółem więcej o kwotę . . . 420 zł.
1.200	1.200	Wikt pobierany z kuchni szpitalnej kosztował w latach:
800	800	
700	700	1. Lekarza dyżurnego . . . . .
		2. Sióstr Miłosierdzia . . . . .
800	800	3. Służby: *a)* etatowej (dozorcy domu i odźwiern.)
		b) wyższej nieetatowej . . .
1.600	1.800	*c)* oddziałowej, wspólnej i innej .
2.600	2.750	Na tej więc podstawie, tudzież z powodu wyższych cen niektórych artykułów żywności, podanych przy poz. 29 *a)*, wstawiono w odnośnych pozycyach niniejszego preliminarza koszt wiktu z uwzględnieniem wyniku roku ostatniego w kwotach j. w. zaokrąglonych, zaś przy poz. 14 *c)* z powodu dozwolonego pobierania wiktu II. klasy o porcyi wzmocnionej. (LW. 18.636/1890).
1 500	1.643	
598	880	
500	501	
488	490	Wynikłość z r. 1889. różni się z odnośnem zamknięciem rachunku o zaliczki na płace w kwocie 164 zł. preliminarzem nie objęte.
28.481	30 518	

	1889	1890	Razem	Przeciętnie	W zaokrągl.
1. Lekarza dyżurnego	308	356	664	332	340
2. Sióstr Miłosierdzia	177	186	363	181	180
3. Służby: *a)* etatowej (dozorcy domu i odźwiern.)	198	219	417	209	210
b) wyższej nieetatowej . . .	160	161	321	160	160
c) oddziałowej, wspólnej i innej .	122	109	231	115	115

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Z funduszu oddziału I chorych	II. położnic	III. syfilitycznych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**						
	17	17 Sióstr Miłosierdzia:						
		a) Płaca: *α*) 15 Sióstr oddziałowych rocznie po 80 zł. .	640	160	240	160	1.200	
		β) 2 Sióstr wspólnych rocznie po 80 zł. . .	83	10	38	29	160	
		b) Wikt: *α*) 17 Sióstr rocznie po 180 zł. 3.060 zł.						
		β) 3 emerytek po 180 zł. 540 „						
		γ) 4 postulantek „ 180 „ 720 „	2.282	458	928	652	4.320	5.680
	18	Dyetaryusze:						
		Płaca dla 5 dziennie po zł. 1·50 rocz. 2.745 zł.						
		„ „ 3 „ „ „ 1·— „ 1.098 „	1.998	231	922	692	—	3.843
	19	Służba wyższa:						
		a) Płaca: Maszynista rocznie . . .	390	45	180	135	750	
		Odźwierny: płaca 120 zł.						
		dodat. na mieszk. 60 „						
		„ „ ubiór 60 „ 240 zł.						
		Stolarz . . 150 „						
		Piekarz . . 100 „						
		2 palaczy do maszyny po 120 zł. . . 240 „	406	47	187	140	780	
		2 nadzorców chorych po 144 zł.	144	—	144	—	288	
		b) Wikt z pieczywem dla 7 osób po 160 „	576	48	352	144	1.120	2 938
	20	Służba oddziałowa:						
		a) Płaca dla 4 dozorców rocz. po 120 zł. 480 zł.						
		5 „ „ „ 96 „ 480 „	—	—	—	960	960	
		6 „ „ „ 84 zł.	420	—	84	—	504	
		11 „ „ „ 72 „	576	—	216	—	792	
		3 dozorczyń „ „ 96 „	—	—	—	288	288	
		7 „ „ „ 84 „	252	—	—	336	588	
		6 „ „ „ 72 „	288	72	72	—	432	
		12 „ „ „ 60 „	420	120	180	—	720	
		b) Wikt dla 54 osób „ „ 115 „	3.105	345	920	1.840	6.210	
		c) Gratyfikacye z końcem roku . .	92	12	32	64	200	10 694
		Do przeniesienia . .	11.672	1.548	4.495	5.440	—	23.155

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
4.973	5.224	W pozycyi tej wstawiono płace jak na r. 1891., w kosztach wiktu zaś więcej o kwotę 456 zł. z powodu podanego przy rubr. I., a nadto, że od Czerwca 1891. przybyła 3-cia emerytka, która musi być żywioną w myśl kontraktu zawartego do LW. 14 226/1874.
3.545	3.460	Preliminuje się płace wedle poszczególnionej obok kategoryi więcej o kwotę 383 zł. z powodu roku przystępnego, a nadto, że dla zwiększonych czynności kancelaryjnych. wykazanych w sprawozdaniu komitetu administracyjnego do LW. 14.400/1891, przyjąć musiano już od Czerwca 1891. 8-go dyetaryusza.
3 047	2.890	W pozycyi tej wstawiono więcej o nieznaczną kwotę 48 zł. z powodu koniecznego podwyższenia płac dla 2-ch nadzorców chorych, w kosztach wiktu zaś jak na r. 1891 uchwalono.
		W pozycyi 20 preliminuje się ogółem więcej o kwotę 1.458 zł. a to:
		ad a. Na płace wedle poszczególnionej obok kategoryi więcej o kwotę 1.148 zł. z powodu wymaganego powiększenia służby o 4 osoby, których stan w roku 1890. wynosił przeszło 55 osób, koniecznych do obsługi ciągle wysokiego stanu zwykłych chorych jak i obłąkanych, a nadto, że na skutek przedstawienia zarządu i komitetu administracyjnego, oraz uchwał ankiety, zrównano dotychczasowe zbyt niskie płace służby szpitalnej w stosunku do pobieranych płac służby zakładu kulparkowskiego i szpitalu lwowskiego. (LW. 31 893/1891).
9.258	9 236	*ad b.* W kosztach wiktu zaś z powodu podanego przy rubr. I. i powiększenia służby o 4 osoby więcej o . . . . . 310 „
20.823	20.810	razem więcej j. w. o . . . . . 1.458 zł.

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Z funduszu oddziału I. chorych	II. położnic	III. syfilitycznych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
II.		Z przeniesienia .	11.672	1.548	4.495	5.440	—	23.155
	21	Służba wspólna:						
		a) Płaca dla 12 parobków po 72 zł. 864 zł.						
		b) Wikt „ 12 „ „ 115 „ 1.380 „						
		c) Gratyfikacye z końcem roku 50 „	1.193	138	550	413	—	2.294
		Suma rubryki II. .	12 865	1 686	5.045	5.853	—	25.449
III.		**Pensye i emerytury.**						
	22	Bobrzyńska Zofia, wdowa po prymaryuszu .	250	—	—	—	—	250
IV.		**Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.**						
	23	Kudas Regina, była nadzorczyni . .	—	—	73	—	73	—
	24	Flasińska Felicya, wdowa po pisarzu .	78	9	36	27	150	—
	25	Dudek Marya, wdowa po gazowniku .	31	4	14	11	60	283
		Suma rubryki IV. .	109	13	123	38	—	283
V.	26	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych**	26	3	12	9	—	50
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**						
	27	Urzędnicy c. k. Urzędu podatkowego w Krakowie za czynności kasowe .	104	12	48	36	200	—
	28	Funkcyonaryusze szpitalni . . .	468	54	216	162	900	1.100
		Suma rubryki VI. .	572	66	264	198	—	1.100

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
20.823	20.810	
		Preliminuje się na płace więcej o kwotę . . . . . 96 zł.
		z powodu podanego przy poz. 20 *a)* zaś w kosztach wiktu z powodu jak przy rubr. I. wyjaśniono mniej o . . . . . 36 „
2.256	2.234	z porównania zaś więcej o kwotę . . . 60 zł.
23 079	23 044	
250	250	
60	73	
150	150	Jak na rok 1891.
60	60	
270	283	
50	50	
200	200	Jak na rok 1891.
700	500	Przeciętny wydatek tej pozycyi wynosił rocznie po 997 zł., z których 700 zł. pokrywano z niniejszej pozycyi, zaś resztę z oszczędności innych rubryk budżetu szpitalnego. Ponieważ uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 29. Listopada 1890. przenoszenie zaoszczędzeń zostało zniesione, wstawiono na ten cel zniżoną przeciętną w kwocie 900 zł., która co najmniej okaże się potrzebną o ile, że zwiększone czynności kancelaryjne, częste wypadki chorób przeszło czterdziestu kilku funkcyonaryuszów szpitalnych przy corocznie wzmagającej się drożyźnie mieszkań i artykułów żywności, zniewalają Wydział krajowy do udzielania pieniężnej pomocy.
900	700	

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Z funduszu oddziału I. chorych	II. położnic	III. syfilitycznych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
VII.		**Koszta gospodarcze.**						
	29	Żywienie chorych:						
		a) Zwykła strawa i dodatki . .	23.000	2 800	11.000	8.200	45.000	
		b) 5 Sióstr Miłosierdzia zatrudnionych w kuchni:						
		α) Płaca po 80 zł. . 400 zł.						
		β) Wikt „ 180 „ . 900 „	676	78	312	234	1.300	
		c) Służba kuchenna i magazynowa:						
		α) Płaca 9 sług rocznie po 60 zł. . . 540 zł.						
		płaca 1 parobka 72 „ 612 zł.						
		β) Wikt 10 osób rocznie po 115 zł. . . . 1.150 „						
		γ) Gratyfikacye z końcem roku . . . . 50 „	942	109	435	326	1.812	
		d) Opał do kuchni	624	72	288	216	1.200	
		Do przeniesienia .	25.242	3.059	12.035	8.976	49.312	—

Św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
45.503	41.000	Wydatki wynosiły w oddziałach:

	I.	II.	III.	IV.	Razem		Koszt 1 dnia centów
	złotych wal. austr.					Dni leczenia	
W roku 1888. . .	21.160	3.149	9 262	5.863	39.434	185.871	21·2
„ „ 1889. . .	22.751	4.550	11.376	6.826	45.503	201.635	22.6
„ „ 1890. . .	23.840	2 751	11.003	8.252	45 846	196.901	23·3
razem . .	67.751	10.450	31.641	20.941	130 783	584.407	67·1
przeciętnie .	22.584	3.483	10.547	6 980	43.594	194.802	22·4
wstawia się jednak w stosunku do r. 1890. w zaokrągleniu	23.000	2.800	11 000	8.200	45.000	195.000	24

czyli ogółem więcej o 4.000 zł. a to ze względu na zwiększone wynikłości z dwóch lat ostatnich i wyższych cen artykułów żywności jak: mięsa wołowego na 1 kilogr. o 5 ct., cielęciny o 6 ct., baraniny o 4 ct. i innych niezakontraktowanych, a nadto, że wliczono tu koszt wina na polewki, zarachowywanego dotąd w poz. 29 *g*), którego wydatek w r. 1890. wynosił 1.834 zł. 15 ct.

1.283	1.240	Wstawia się płace jak na r. 1891. w kosztach wiktu zaś więcej o 60 zł. z powodu podanego przy rubr. I.
1.594	1.722	Preliminuje się ogółem więcej o 90 zł. na skutek nieznacznego podwyższenia płac służby z powodu podanego przy poz. 20 *a*) i zniżonego kosztu wiktu jak przy rubr. I. wykazano.
1.013	1.050	Ogólny koszt opału wynosił dla:

	Kuchni	Sal, łazienek i innych ubik.	Pralni	Apteki	Razem
	Złotych wal. austr.				
w roku 1888. . . .	1.080	7.160	1.239	122	9.601
„ „ 1889. . . .	1.013	6.978	1.283	114	9.388
„ „ 1890. . . .	1.261	7.795	1.609	141	10.806
razem . . .	3.354	21.933	4.131	377	29.795
przeciętnie . .	1.118	7.311	1.377	126	9.932
a w zaokrągleniu . . .	1.200	7.400	1.400	130	10.130

49.393	45.012

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Z funduszu oddziału I. chorych	II. położnic	III. syfilityczych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
VII.	29	Z przeniesienia .	25 242	3.059	12.035	8.976	49.312	
		e) Naczynia i sprzęty kuchenne .	104	12	48	36	200	
		f) Pieczywo (drożdże i mąka) . .	3.068	354	1.416	1.062	5 900	
		g) Wino dla chorych . .	676	78	312	234	1.300	56.712
	30	Lekarz dyżurny, wikt z pieczywem i winem	177	20	82	61	—	340
	31	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj .	3 848	444	1 776	1 332	—	7.400
	32	Oświetlenie: *a*) Koszt gazu (1 meter kubiczny po 8·5 ct) . . . 2.100 zł. *b*) Nafta, świece i t. p. . 1.250 „ *c*) 5 rata amortyzacyjna . 813 „ *d*) Lampiarz: *α*) Płaca 72 zł. *β*) Wikt 115 „ 187 „	2.262	261	1.044	783	—	4.350
	33	Sprzęty gospodarcze, zakupno i naprawa	1.352	156	624	468	—	2.600
		Do przeniesienia .	36.729	4.384	17.337	12.952	—	71.402

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
49.393	45.012	Na tej więc podstawie wstawiono w odnośnych pozycyach preliminarza koszt opału w sumach zaokrąglonych, które conajmniej okażą się potrzebne ze względu na zakontraktowane ceny węgli na rok 1892. wyższe w stosunku do roku 1890 o 8 ct. na cetnarze cłowym, tudzież ciągłej potrzeby opalania większej ilości ubikacyj. W niniejszej zatem pozycyi wstawiono więcej o 150 zł.
300	200	Jak na rok 1891.
6.321	5.700	Koszt pieczywa wynosił w r. 1890. — 6.066 zł. a przeciętnie 5.893 zł. Z tego więc powodu wstawiono przeciętną w zaokrągleniu 5.900 zł. czyli więcej o 200 zł.
3 160	2.900	Wydatek tej pozycyi po wyeliminowaniu kosztu wina użytego na polewki, a zarachowanego obecnie przy poz. 29 *a*., wynosił w r. 1890. kwotę 1 329 zł 47 ct. Na tej więc podstawie wstawiono w zaokrągleniu 1.300 zł. czyli mniej o 1.600 zł.
308	320	Wstawiono więcej o 20 zł. z powodu podanego przy rubr. I.
6.978	6.600	Preliminuje się więcej o 800 zł. z powodu jak przy poz. 29 *d*. podano.
5.811	4 600	Gazu wypalono w r. 1890. — 30.346 ^{m3} za kwotę 2.579 zł a od czasu zarządzonych oszczędności i zaprowadzenia regulatorów t. j. licząc od 1/6 1890 do 31/5 1891. wypalono go w ciągu 12 miesięcy tylko 24 893 ^{m3} za kwotę 2.116 zł. Koszt zaś nafty, świec, knotów i t. p. wynosił w r. 1890 — 1 257 zł. Na podstawie więc powyższych wynikłości, wstawiono wydatki pod *a*, *b*, w zaokrągleniu jako niezbędne, pod *c* jak na rok 1891. zaś pod *d* więcej o 5 zł. z powodów podanych przy rubr. I. i przy poz. 20 *a*., ogółem zaś mniej o kwotę 250 zł. od r. 1891.
2.990	2.552	Ogólne wydatki tej pozycyi wynosiły w r. 1890. 1.821 zł. a przeciętnie z 3 lat 2.229 zł. Z uwagi jednak na konieczną potrzebę zakupna wagi pomostowej z urządzeniem dla kontroli i ważenia węgli, kosztem 800 zł. do LW. 14.399/1891 wykazanym, tudzież sprawienia nowych ławek w miejsce zniszczonych do ogrodu spacerowego dla chorych kosztem 50 zł., wstawiono na ten cel ogółem 2.600 zł. czyli więcej o 48 zł. jak na r. 1891.
75.261	67.884	

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Z funduszu oddziału I. chorych	II. położnic	III. syfilitycznych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
VII.		Z przeniesienia .	36.729	4.384	17.337	12.952		71.402
	34	Utrzymanie jednej pary koni: a) Reparacya wozów, uprzęży i karma . . . . 650 zł. b) Furman: α) Płaca 72 zł. β) Wikt 115 „ 187 „	435	50	201	151	—	837
	35	Utrzymanie ogrodów: a) warzywnego	500	250	—	—	750	
		b) spacerowego	78	9	36	27	150	
		c) ogrodnik, płaca po 30 zł. miesięcznie	187	22	86	65	360	1.260
	36	Utrzymanie pralni: a) Opał . . . . 1.400 zł. b) Mydło, krochmal, farbka i t. p . . . 1.700 „ c) 2 Siostry Miłosierdzia: α) Płaca po 80 zł. 160 zł. β) Wikt „ 180 „ 360 „ 520 „ d) Utrzymanie służby: α) Płaca 10 praczek po 60 zł. . 600 zł. 1 parobka 72 „ β) Wikt 11 osób po 115 zł. 1.265 „ 1.937 „	2.890	333	1.334	1.000	—	5.557
	37	Bielizna, pościel i odzież: a) Zakupno i naprawa . 7.000 zł. b) 2 Siostry Miłosierdzia: α) Płaca po 80 sł. 160 zł. β) Wikt „ 180 „ 360 „ 520 „						
		Do przeniesienia . 7.520 zł.	40.819	5.048	18.994	14.195	—	79.056

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
75.261	67.884	
881	700	Wydatek do poz. *a.* wynosił w r. 1890. — 850 zł. W zastosowaniu uchwały Komisyi budżetowej z dnia 5. Listopada 1890. — wstawiono pod *a)* co najmniej kwotę 650 zł., zaś pod *b)* z powodów podanych przy rubr. I. i poz. 20 *a.* więcej o 5 zł., ogółem zaś więcej o 137 zł. Według przedłożonego do LW. 14.399/1891. sprawozdania komitetu administracyjnego, utrzymanie koni dla użytku szpitalu jest nie tylko konieczne, lecz i dla funduszu korzystne.
1.444	1.260	Jak na rok 1891.
5.479	5.234	W pozycyi tej preliminuje się: Pod *a)* stosownie do wykazanej potrzeby przy poz. 29 *d.* „ *b)* na podstawie zaokrąglonej wynikłości z r. 1890. wynoszącej 1.679 zł. „ *c) β) d)* z powodów wykazanych przy rubr. I. i przy poz. 20 *a.* ogółem zaś więcej o 323 zł., która przy ciągle trwającym wysokim stanie chorych i koniecznej potrzeby opierania wielkiej ilości bielizny, pościeli i odzieży co najmniej okaże się potrzebną o ile, że w r. 1890. wynosił wydatek 5.692 zł.
83.065	75.078	

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Z funduszu oddziału I chorych	II. położnic	III. syfilitycznych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
VII.	37	Z przeniesienia . 7.520 zł.	40.819	5.048	18.994	14.195	—	79.056
		c) Utrzymanie 2 szwaczek: *α)* Płaca dla 1 rocznie 90 zł. Płaca dla 1 rocznie 48 „ 138 zł. *β)* Wikt dla 1 rocz. 115 „ 253 zł.	4.042	466	1.866	1.399	—	7.773
	39	Słoma do sienników	468	54	216	162	—	900
		Suma rubryki VII.	45.329	5.568	21.076	15.756	—	87.729
VIII.		**Koszta sanitarne.**						
	40	Lekarstwa	1.800	200	800	400	—	3.200
	40	Utrzymanie apteki: *a)* Opał . . . . 130 zł. *b)* 2 Siostry Miłosierdzia: *α)* Płaca po 80 zł. 160 zł. *β)* Wikt „ 180 „ 360 „ 520 „ *c)* 2 laborantki: *α)* Płaca po 60 zł. 120 zł. *β)* Wikt „ 115 „ 230 „ 350 „	520	60	240	180	—	1.000
		Do przeniesienia .	2.320	260	1.040	580	—	4.200

św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891	Wyjaśnienia
83.065	75.078	
9.786	8.661	Wydatki poz. *a.* wynosiły w r. 1890. — 6.442 zł. a przeciętnie z 3 lat 7.534 zł. W stosunku zatem do tych wynikłości wstawiono w zaokrągleniu 7.000 zł. jako niezbędnie potrzebne, zaś pod *b. c. β.* z powodu podanego przy rubr. I., ogółem zaś mniej o 888 zł.
892	750	Wstawiono więcej o 150 zł. na podstawie wynikłości z r. 1890. wynoszącej 975 zł.
93 743	84 489	
3.236	3.000	Koszt lekarstw wynosił w oddziałach:

	I.	II.	III.	IV.	Razem
	Złotych wal. austr.				
w roku 1888. . . .	1.790	199	577	244	2.810
„ „ 1889. . . .	1.888	280	760	308	3.236
„ „ 1890. . . .	1.838	227	848	429	3.342
razem . . .	5.516	706	2.185	981	9.388
przeciętnie . .	1.839	235	728	327	3.129
w zaokrągleniu .	1.800	200	800	400	3.200

Ze względu na wynik roku ostatniego i ciągle trwający wysoki stan chorych, wstawiono przeciętną w zaokrągleniu, a większą o 200 zł. od r. 1891.

919	888	W pozycyi tej preliminuje się więcej o 112 zł. z powodów podanych przy rubr. I. i poz. 20 *a.*, 29 *d.*
4.155	3.888	

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Z funduszu oddziału I. chorych	II. położnic	III. syfilitycznych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
VIII.		Z przeniesienia .	2.320	260	1.040	580	—	4.200
	41	Laboratoryum chemiczno-patologiczne .	50	—	50	—	—	100
	42	Potrzeby sanitarne	4.600	300	900	400	—	6.200
	43	Przybory opatrunkowe, jak szczudła, buty, opaski	300	—	—	—	—	300
	44	Instrumenta chirurgiczne . . .	312	36	144	108	—	600
	45	Koszta pogrzebowe Sióstr Miłosierdzia i ubogich	130	15	60	45	—	250
	46	Czynsz dzierżawny domu przedpogrzebowego	78	9	36	27	—	150
		Suma rubryki VIII.	7.790	620	2.230	1.160	—	11.800
IX.		**Koszta kancelaryjne.**						
	47	Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta insercyjne i t. p. . .	468	54	216	162	—	900
X.		**Koszta kapliczne.**						
	48	Utrzymanie kościoła: 1) zwyczajne .	130	15	60	45	250	—
		2) *nadzwyczajne* .	*208*	*24*	*96*	*72*	*400*	*650*
XI.		**Utrzymanie budynków.**						
	49	Konserwacye i reparacye: *a)* zwyczajne	1.768	204	816	612	—	3.400
		b) nadzwyczajne:						
		1. Na budowę i wewnętrzne urządzenie pawilonu chirurgicznego z przyznanej kwoty 125.000 zł. druga rata .	*60.000*	—	—	—	*60.000*	—
		2. Na osuszenie ściany frontowej starego gmachu	*291*	*34*	*134*	*101*	*560*	*60.560*
		Do przeniesienia { zwyczajne .	1.768	204	816	612	—	3.400
		{ *nadzwyczajne*	*60.291*	*34*	*134*	*101*	—	*60.560*

św. Łazarza w Krakowie. **Wydatki.**

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
4.155	3.888	
100	100	Jak na rok 1891.
6.459	6 200	Właściwe wydatki tej pozycyi po wyeliminowaniu kosztu wina, zarachowanego obecnie pod poz 29 *g.* wynosiły w r. 1890. kwotę . . . 6 513 zł. a po strąceniu kosztów zużytego gazu do ogrzewania zniesionych już kuchenek oddziałowych w kwocie . . . . . 283 „ zatem resztę . . 6.230 zł. Z tego więc powodu wstawiono w zaokrągleniu 6.200 zł. czyli jak na rok 1891. uchwalono.
302	300	Jak na rok 1891.
800	600	
206	250	
—	—	Nową tę pozycyę wstawiono na mocy umowy zawartej z gminą m. Krakowa o użytkowanie domu przedpogrzebowego na cmentarzu krakowskim w Rakowicach przez lat 10 od r. 1891—1900 do składania zwłok sekcyonowanych, za rocznym czynszem 150 zł. (LW. 50.329/1890., 25.377/1891.).
12.022	11 338	
695	870	Wydatek w r. 1890. wynosił 898 zł. a przeciętnie z 3 lat 957 zł. Z uwagi przeto na zwiększoną potrzebę nakładu druków, wstawiono przeciętną w zaokrągleniu w kwocie 900 zł., a większą o 30 zł. od r. 1891.
—	—	W poz. tej wstawiono wydatki zwyczajne jak na r. 1891., zaś w nadzwyczajnych kosztorysem obliczoną kwotę 400 zł. konieczną na reparacyę organów kościelnych i zmianę tonu muzycznego stosownie do nakazu c. k. Minist. wyznań i oświaty. (LW. 42.327/1891).
250	250	
3.565	3.900	Wydatki zwyczajne tej pozycyi wynosiły w r. 1890. — 3.042 zł. a przeciętnie z 3 lat 3.479 zł. Wstawiono jednak zniżoną przeciętną w kwocie 3.400 zł., czyli mniej o 500 zł.
7.907	*65.000*	W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 19. Listopada 1890. wstawiono z przyznanej na ten cel kwoty drugą ratę, a mniejszą od r. 1891. o 5.000 zł.
—	—	W pozycyi tej wstawiono kwotę 560 zł. dla koniecznej potrzeby wykazanej sprawozdaniem Wydziału krajowego do LW. 38.681/1891.
3.565	3.900	
7.907	*65.000*	

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Z funduszu oddziału I. chorych	II. położnic	III. syfilitycznych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
XI.		Z przeniesienia { zwyczajne	1.768	204	816	612	—	3.400
		Z przeniesienia { *nadzwyczajne*	*60 291*	*34*	*134*	*101*	—	*60.560*
	50	Utrzymanie wodociągów i maszyny parowej	780	90	360	270	—	1.500
	51	Asekuracya budynków i ruchomości	130	15	60	45	—	250
	52	Kominiarze i straż ogniowa	207	24	95	72	—	398
	53	Wynagrodzenie za czynności techniczne	312	36	144	108	—	600
		Suma wydatków { zwyczajnych	3.197	369	1.475	1.107	—	6.148
		Suma wydatków { *nadzwyczajnych*	*60.291*	*34*	*134*	*101*	—	*60.560*
		Ogólna suma rubryki XI.	63.488	403	1.609	1.208	—	66.708
XII.		**Podatki i daniny.**						
	54	*a*) Z gruntów i realności szpitalnych . . . 105 zł.						
		b) Z dóbr w Prądniku czerwonym . . . 807 „						
		c) Z dóbr w Tropiszowie . 115 „	1.027	—	—	—	—	1.027
XIII.		**Rozmaite.**						
	55	Utrzymanie biblioteki lekarskiej	52	6	24	18	—	100
	56	Książki i czasopisma dla chorych	52	6	24	18	—	100
	57	Ubezpieczenie służby od wypadków	26	3	12	9	—	50
	58	Rozmaite nieprzewidziane	260	30	120	90	—	500
		Suma rubryki XIII.	390	45	180	135	—	750
XIV.		**Koszta utrzymania dzieci, zrodzonych na oddziale położnic.**						
	59	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci	—	450	—	—	—	450

św Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
3.565 *7.907*	3.900 *65.000*	
2.061	1.300	Zwyczajne wydatki tej pozycyi wynosiły w r. 1890. kwotę 1.287 zł. a przeciętnie z trzech lat 1.463 zł. Z uwagi jednak na wymaganą potrzebę częściowej zmiany rurociągu, jeszcze w r. 1879. założonego, wstawia się przeciętną w zaokrągleniu w kwocie 1.500 zł. jako niezbędną, a większą tylko o 200 zł. od roku 1891.
271 331 600	250 398 600	Jak na rok 1891.
6 828 *7.907*	6.448 *65 000*	
14.735	71.448	
1.366	1.027	Jak na r. 1891. z uwagi, że wymiar podatków i ekwiwalentów na V. decenium w czasie układania preliminarza nie był jeszcze znany.
— —	100 —	Jak na rok 1891. Nową tę pozycyę wstawiono dla wymaganego zakupna i prenumeraty książek, czasopism, oraz innych rozrywek dla klasowych chorych jak i obłąkanych. (LW. 31.893/1891).
—	—	Wydatki na ten cel wynosiły w r. 1890. kwotę 45 zł. 40 ct., które wypłacono na mocy odnośnej ustawy z funduszu szpitalnego. Z tego powodu wstawiono w zaokrągleniu 50 zł.
2 228	500	Jak na rok 1891.
2.228	600	
370	350	Preliminuje się więcej o 100 zł. na podstawie wynikłości z roku 1890. wynoszącej 472 zł.

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Z funduszu oddziału I. chorych	II. położnic	III. syfilitycznych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
XV.		**Koszta utrzymania mamek i dzieci w szpitalu św. Ludwika.**						
	60	Utrzymanie mamek i dzieci ssących .	—	4.400	—	—	—	4.400
	61	Ryczałt za leczenie i utrzymanie chorych dzieci	12.000	—	—	—	—	12.000
		Suma rubryki XV.	12.000	4.400	—	—	—	16.400
XVI.		**Zapisy.**						
	62	Szembeka na odprawianie Mszy św. .	38	—	—	—	—	38
	63	Wencla na obdzielanie rekonwalescentów	31	—	—	—	—	31
	64	Gałeckiego i Klozowej na odprawianie Mszy św.	40	—	—	—	—	40
		Suma rubryki XVI.	109	—	—	—	—	109
XVII.	65	**Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe**	150	—	—	—	—	150
XVIII.		**Dyety, koszta podróży i różne inne.**						
	66	W sprawach funduszu jako właściciela dóbr	150	—	—	—	—	150
	67	Dla członków komisyi opieki nad obłąkanymi	—	—	—	150	—	150
		Suma rubryki XVIII.	150	—	—	150	—	300

św. Łazarza w Krakowie.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
3.616	3.650	W r. 1890. wynosił wydatek tej pozycyi 4 375 zł. Z tego zatem powodu jak i ze względu na zwiększony stan osesek i mamek, wstawiono w zaokrągleniu 4.400 zł. czyli więcej o 750 zł.
12.000	12.000	Jak na rok 1891. Z tego tytułu otrzymał fundusz szpitalu św. Łazarza w 4 rachunkach kwartalnych r. 1890. wedle niesprawdzonego jeszcze protokołu stanu chorych: *a)* Z funduszu krajowego . . . 15.036 zł. 84 ct. *b)* Od samopłacących . . . 988 „ 22 „ razem . . . 16.025 zł. 06 ct.
15 616	15.650	
38	38	Na mocy rozp. byłego Senatu Rzeczpospolitej krakowskiej z dnia 30/12. 1840. l. 1.327.
27	31	Na mocy odnośnych aktów fundacyjnych i wykazanych dochodów w Rubr. I. poz. 3. *c, d, j.*
40	40	
105	109	
150	150	Jak na rok 1891.
169	150	
—	—	W nowej tej pozycyi wstawiono kwotę 150 zł. tytułem połowy przypadającej na niniejszy fundusz z przyznanych 300 zł. w budżecie zakładu kulparkowskiego za r. 1891. rubr. XV. poz. 61.
169	150	

Dochody. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Z funduszu oddziału I. chorych	II. położnic	III. syfilitycznych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
I.		**Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj.**						
	1	Od efektów:						
		a) 4½% od listów zastawnych gal. Tow. kredyt. ziem. we Lwowie im. wart. . . . . 19.700 zł.	697	121	68	—	886	
		b) 4½% od oblig. pożyczki krajowej:						
		α) z roku 1883. im. wart. 11.000 „	481	14	—	—	495	
		β) „ „ 1884. „ „ 4.200 „	189	—	—	—	189	
		c) 4½% od listów zastaw. Banku kraj.:						
		α) W posiadaniu będących im. wart. . 43.000 „	1.809	122	4	—	1.935	
		β) Zakupić się mających im. wart. . . 5.400 „	229	14	—	—	243	
		d) 4% od obligacyj propinacyjnych im. wart. . 19.100 „	366	398	—	—	764	4.512
	2	Od kapitałów:						
		a) 4½% od reszty dłużnego kapitału 292.676 zł.	12 471	700	—	—	13.171	
		b) 4% od kapitału przypadającego od kahału w Olkusku w kwocie 235 zł.	9	—	—	—	9	13.180
	3	Od fundacyj:						
		a) Bienkowskiego	170	—	—	—	170	
		b) Dąbkowskiego	204	—	—	—	204	
		c) Gałeckiego	26	—	—	—	26	
		d) Klozowej (mszalna) . . .	14	—	—	—	14	
		e) „ (szpitalna) . . .	4	—	—	—	4	
		f) Ligęzy	263	—	—	—	263	
		g) Małeckiego	17	—	—	—	17	
		h) Pruskiego	263	—	—	—	263	
		i) Tarły	66	—	44	13	123	
		j) Wencla	31	—	—	—	31	
		k) Wolnych mularzy . . .	63	—	—	—	63	
		l) Mszalna	—	—	108	—	108	
		m) Trzebickiego	—	—	—	150	150	1.436
		Suma rubryki I. .	17.372	1.369	224	163	—	19.128

św. Łazarza w Krakowie. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
2 951	4.230	W pozycyi tej preliminuje się ogółem więcej o kwotę 282 zł. a to: 1) Pod *a*—*c* *α*. na podstawie stanu efektów w posiadaniu będących. 2) „ *c*. *β*. od zakupić się mających efektów za kwotę 5.420 zł. 59 ct. platnych z funduszu krajowego tytułem 2. raty na poczet dłużnego kapitału. 3) Pod *d*. Z pobranego kapitału za zniesienie prawa propinacyi w Prądniku czerwonym i w Krowodrzy wynoszącego kwotę . . . 31.050 zł. wylosowano 2 obligacye à 1.000 zł. na . . . . . 2.000 „ za które zakupiono $4^1/_2\%$ listy Banku krajowego po połowie na rzecz oddziału II. położnic i funduszu podrzutków. Z pozostałych zaś . . . . . 29.050 zł. przeniesiono do funduszu podrzutków, jako współwłaściciela Krowodrzy, przypadającą część . . . . . 9.950 „ a od resztującej kwoty . . . . . 19.100 zł. wstawione odsetki wynoszą 764 zł., z których przypada: dla oddziału I. 366 zł. od kapitału 9.150 zł. „ „ II 398 „ „ „ 9.950 „ razem j. w. 764 zł. „ „ 19.100 zł.
15.345	13.413	Wstawiono odsetki pod *a*. wedle planu umorzenia, pod *b*. jak na rok 1891. ogółem mniej o kwotę 224 zł.
1.515	1.427	Wstawiono na podstawie rzeczywistych dochodów, jakie kapitały fundacyjne przynoszą, ogółem zaś więcej o 9 zł.
19 811	19.070	

Dochody. Krajowy szpital

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Z funduszu oddziału I chorych	II. położnic	III. syfilitycznych	IV. obłąkanych	Razem Szczegół	Razem Ogół
			Złote austryackie					
II.		**Dochody z dóbr i realności.**						
	4	Czynsz dzierżawny z Tropiszowa 3.024 Rbsr.	4.052	—	—	—	—	4.052
	5	Czynsz dzierżawny z Prądnika czerwonego	3.400	—	—	—	—	3.400
	6	Czynsz emfiteutyczny z folwarku Przegini duchownej	50	—	—	—	—	50
	7	Czynsz za salę wykładową kliniki . .	150	—	—	—	—	150
	8	Dochód z ogrodów szpitalnych . .	1.467	733	—	—	—	2.200
	9	Czynsz dzierżawny z domu w Krowodrzy	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki II. .	9.119	733	—	—	—	9.852
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**						
	10	Od funduszu krajowego galicyjskiego .	74.000	10 000	33.000	19.000	136.000	
	11	Od samopłacących	5.000	500	2.700	7.800	16.000	
	12	Od funduszów obcokrajowych i innych .	2.500	150	1 300	650	4.600	156.600
		Suma rubryki III. .	81.500	10.650	37.000	27.450	—	156.600
IV.	13	**Dochody rozmaite**	100	—	—	—	—	100

św. Łazarza w Krakowie. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
3.856	4.052	Jak na rok 1891., gdyż większy lub mniejszy dochód tej pozycyi zależny od kursu rubli srebrnych, którymi czynsz bywa opłacany. Dzierżawa trwa do 24/6 1897.
4.000	3.400	
50	50	Jak na rok 1891. (Dzierżawa Prądnika czerwonego trwa do 24. Czerwca 1899.)
150	150	
1.797	1.800	Dochód tej pozycyi wynosił w r. 1890. — 2.515 zł. a przeciętnie 2.127 zł. Z uwagi na wynik roku ostatniego, wstawiono w zaokrągleniu 2.200 zł., czyli więcej o 400 zł. od r. 1891.
455	20	W pozycyi tej nic się nie preliminuje, gdyż w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 13. Listopada 1890. sprzedano dom ten wraz z ogrodem gminie Krowodrza za kwotę 1.710 zł. 50 ct., płatną w 4-ch rocznych ratach po 427 zł. 62 ct. od Września 1891 Za uzyskaną więc 1. ratę zakupiono efekta w połowie na rzecz oddziału II. położnic i funduszu podrzutków jako współwłaściciela, a uzyskać się mające odsetki wstawiono w odnośnych pozycyach dochodów tych funduszów.
10.308	9 472	
127.961	131.000	Dochody te wynosiły w oddziałach:

	I.	II.	III.	IV.	Razem
	Złotych wal. austr.				
w roku 1888. kwotę . .	74.564	9.776	32.987	18.972	136.299
„ „ 1889. „ . .	71.556	8.420	33 261	14.724	127.961
„ „ 1890. „ . .	74.691	11.223	33 277	21.670	140.861
razem . . .	220.811	29 419	99.525	55.366	405 121
przeciętnie . .	73.604	9.806	33.175	18.455	135.040
w zaokrągleniu . .	74.000	10.000	33.000	19.000	136.000

Z uwagi zatem na wynik roku ostatniego, wstawia się przeciętną w zaokrągleniu w kwocie 136.000 zł. czyli więcej o 5.000 zł.

13.414	15 000	W roku 1890. wynosił dochód tej pozycyi 17.937 zł. a przeciętnie z 3 lat 14.667 zł. Ze względu na wynik roku ostatniego wstawiono kwotę 16.000 zł. zatem więcej o 1.000 zł. od r. 1891.
3.984	3.600	Preliminuje się więcej o kwotę 1.000 zł. na podstawie wynikłości z r. 1890., wynoszącej 4.649 zł.
145.359	149.600	
102	100	Jak na rok 1891. Dochód w r. 1890. wynosił 64 zł. 23 ct. Podana suma wynikłości z r. 1889. różni się z odnośnem zamknięciem rachunku o pominięte zaliczki i zwroty w łącznej sumie 849 zł. do preliminarza nie należące.

LW. 51.811|891.
Alegat G. do sprawozdania
Wydziału krajowego o budżecie
krajowym na r. 1892.

Lit. G.

Fundusz podrzutków w Krakowie.

PRELIMINARZ

na rok

1892.

LW. 24.757|891.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Wydatki. Fundusz podrzutków

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
I.		**Płace urzędników i sług.**			
	1	Funkcyonaryusze szpitalni za czynności przy tym funduszu .	50	—	50
II.		**Potrzeby kancelaryjne.**			
	2	Druki, potrzeby do pisania i inne	20	—	20
III.		**Remuneracye.**			
	3	Za stręczenie żywicielek i pieluszkowe	10	—	
	4	Za gorliwe pielęgnowanie dzieci	10	—	
		Suma rubryki III. .	20	—	20
IV.		**Koszta utrzymania podrzutków.**			
	5	Za utrzymanie dzieci, nie mających prawa do dobrodziejstwa ustawy z 23. Maja 1873. a przyjętych w miarę własnych zasobów	1.489	—	1.489
V.	6	**Koszta leczenia dzieci**	10	—	10
VI.	7	**Podatki i daniny**	—	—	—
VII.		**Zapomogi dla położnic.**			
	8	Dla położnic opuszczających z dziećmi bezpłatny oddział położnic	2.900	—	2.900
VIII.		**Rozmaite.**			
	9	Koszta pogrzebowe, podróże i inne	30	—	30
		Ogólna suma wydatków .	—	—	4.519

w Krakowie. Wydatki

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
50	50	
	20	Jak na r. 1891.
4	20	
1.383	1.500	Koszta utrzymania wynosić będą: 1) Dla 2ch podrzutków, przyjętych przed uchwałą Wys. Sejmu z 22. Stycznia 1886. a mianowicie: 1go wedle IV. klasy miesięcznie po 4 zł. 50 ct. za 42 dni 6 zł. 25 ct. 2go „ „ „ za cały rok „ „ „ „ „ . 54 „ — „ 60 zł. 25 ct. 2) Dla przyjętych i przyjąć się mających na mocy powyższej uchwały prawdopodobny koszt . . 1.429 zł. — ct. Razem jak obok . 1.489 zł. 25 ct.
—	10	Jak na r. 1891.
168	—	
—	2.700	Wydatki na ten cel wynosiły w r. 1888. — 2.058 zł., w r. 1889. — 2.754 zł. a w r. 1890. 2.910 zł., razem 7.722 zł. a przeciętnie 2.574 zł. Ze względu jednak na wynik z roku ostatniego i rzeczywistej potrzeby wstawiono kwotę 2.900 zł, czyli więcej o 200 zł. od r. 1891.
29	30	Jak na r. 1891.
1.634	4.330	Podana suma wynikłości z r. 1889. różni się z odnośnem zamknięciem rachunku o pominiętą nadwyżkę dochodów w kwocie 59 zł. 84 ct. oddaną do majątku zarodowego tego funduszu.

Dochody. Fundusz podrzutków

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
I.		**Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj.**			
	1	Od efektów:			
		a) 4½% od od listów zast. gal. Tow. kredyt. ziemsk. we Lwowie imiennej wartości 300 zł. . . .	13	—	—
		b) 4½% od obligacyj pożyczki krajowej z r. 1883. imiennej wartości 200 zł.	9	—	—
		c) 4½% od listów zast. gal. Banku kraj.:			
		α) W posiadaniu będących 9.000 zł. . . .	405	—	—
		β) Zakupić się mających 300 zł.	13	—	—
		d) 4% od obligacyj propinacyjnych 9.950 zł. . .	398	—	—
	2	4½% od reszty dłużnego kapitału 15.541 zł., spłacanego przez fundusz krajowy	699	—	—
	3	5% od kapitału fundacyjnego Tarły	82	—	—
		Suma rubryki I. .	1.619	—	1.619
II.		**Dochody z realności.**			
	4	Połowa czynszu z karczmy i ogrodu w Krowodrzy . .	—	—	—
III.	5	**Rozmaite drobne**	—	—	—
		Suma dochodów .	1.619	—	1.619
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	4.519
		Okazuje się niedobór .	—	—	2 900
		do pokrycia z funduszu krajowego na potrzeby rubryki VII. wydatków „Zapomogi dla położnic“.			

w Krakowie. Dochody.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
—	—	W rubryce tej preliminuje się ogółem więcej o 14 zł, a mianowicie:
—	—	1) W poz. 1. *a*, *b*, *c*, *α* na podstawie efektów w posiadaniu będących.
—	—	2) Pod *c*, *β* od zakupić się mających efektów na 300 zł. za kwotę 287 zł. 84 ct. jako 2giej raty kapitału, płatnego z funduszu krajowego, oraz drobnej gotówki, złożonej na książeczkę Banku krajowego.
—	—	3) Pod *d* od pozostałych efektów, własnych tego funduszu (*vide* wyjaśnienie przy rubr. I. poz. 1. *d* dochodów funduszu szpitalu św. Łazarza).
—	—	4) W poz. 2. wedle planu umorzenia (LW. 21.674|890).
—	—	5) W poz. 3. zaś jak na r. 1891.
1.239	1.605	
455	20	Nic się nie preliminuje z powodu podanego przy rubr. II. poz. 9. dochodów funduszu szpitalu św. Łazarza.
—	5	Nic się nie preliminuje, gdyż fundusz ten nie ma z tego tytułu żadnych dochodów.
1.694	1.630	
—	—	
—	2.700	Wstawia się większą kwotę o 200 zł., stosownie do wykazanej potrzeby przy rubr. VII. poz. 8. tego funduszu.

LW. 51.811/91.
Alegat H. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1892.

Lit. H.

FUNDUSZ POLICYI KRAJOWEJ.

PRELIMINARZ

na rok

1892.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Lit. **H.** Fundusz policyi krajowej.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.	1	**Utrzymanie więźniów w domach przymusowej pracy i poprawy**	2.000	—	2.000
II.	2	**Rozmaite**	5	—	5
		Suma wydatków .	**2.005**	—	2.005
		Dochody.			
I.		**Odsetki.**			
	1	5% od kapitału hipotekowanego na realności w Krakowie, w kwocie 109 złp. 1 gr.	1	—	
	2	$4^1/_2$% od kapitału 132.859 zł, wypożyczonego funduszowi krajowemu (patrz preliminarz tegoż funduszu na rok 1892 rubr. XIV. wydatków)	5.979	—	
	3	$4^1/_2$% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884 imiennej wartości 1.200 zł.	54	—	6.034
II.	4	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów .	**6.034**	—	**6.034**
		w porównaniu z wydatkami .	—	—	2.005
		okazuje się **nadwyżka dochodów** .	—	—	**4.029**
		która wpłynie do funduszu krajowego.			

Preliminarz na rok 1892. LW. 34134/91.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
330	800	Chociaż w Galicyi nie istnieją jeszcze domy przymusowej pracy i poprawy, które weszły w życie na mocy ustawy z dnia 24-go Maja 1885 (Dz. u. p. Nr. 90), ze względu jednak, iż za przynależnych do Galicyi utrzymywanych w takich domach w innych prowincyach wypłacono w roku 1889 330 zł. 34 ct. „ „ 1890 1.451 „ 02 „ zaś w I. półroczu 1891 762 „ 05 „ z czego wynika, iż koszta te systematycznie co roku się zwiększają, wstawia się przypuszczalną zwiększoną kwotę 2.000 zł.
—	5	Preliminuje się jak na rok 1891.
330	**805**	
		ad 1. Kapitał od pobieranego procentu, ubezpieczony jest na realności Nr. 204 Dz. VIII. w Krakowie położonej i wynosi 109 złp. 1 gr., czyli 27 zł. 25 ct. w. a.
		ad 2. Preliminuje się odsetki po 4½% od wypożyczonego w roku 1890 funduszowi krajowemu kapitału 132.859 zł. na mocy uchwały finansowej z dnia 26. Listopada 1889 (Patrz preliminarz funduszu krajowego na rok 1892. rubr. XIV. wydatków.
6.116	6.070	*ad 3.* Preliminuje się odsetki według rzeczywistego stanu efektów w czasie układania niniejszego preliminarza.
—	—	Nie preliminuje się nic, albowiem z tego tytułu nie są spodziewane dochody.
6.116	**6.070**	

LW. 51.811|91.
Alegat I—N do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1892.

Lit. I.—N.

PRELIMINARZE

na rok

1892.

I. Fundusz domestykalny . . . . . str. 6
K. „ kultury krajowej . . . . . „ 10
L. „ stanowy sierociński . . . . . „ 12
M. „ Aleksandra hr. Stadnickiego . . . . . „ 14
N. „ pożyczki krajowej z roku 1873. . . . . „ 16

I. Fundusz domestykalny.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.	1	**Rozmaite** przypadkowe	5	—	5
		Suma wydatków .	5	—	5
		Dochody.			
I.		**Odsetki.**			
	1	4½% od kapitału wypożyczonego na budowę Zakładu kulparkowskiego, według planu umorzenia	1.149	—	
	2	4½% od listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego, imiennej wartości . . . . 52.500 zł.	2.362	—	
	3	4½% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884 imiennej wartości . . . . . 12.400 „	558	—	
	4	4½% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 imiennej wartości . . . . . 100 „	4	—	
	5	4½% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1885 imiennej wartości . . . . . 200 „	9	—	
	6	4½% od listów zastawnych galic. Banku krajowego a to:			
		a) od obecnego stanu tychże efektów imiennej wartości 26.050 zł. . . . . 1.172 „			
		b) od dokupić się mających na 10.800 zł. . 486 „	1.658	—	
	7	4% od książeczki Banku krajowego na 66 zł. 93 ct. . .	1	—	5.741
		Do przeniesienia .	5.741	—	5.741

Preliminarz na rok 1892. LW. 34.133/91.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
—	5	Prelim nuje się jak na rok 1891.
—	5	
1.190	1.163	Z końcem r. 1890 wynosił niespłacony kapitał, wypożyczony swego czasu w kwocie 60.000 zł. fund. budowy Zakł. dla obłąkanych na Kulparkowie 25.844 zł. 89 ct. w roku 1891 umorzy się 321 „ 98 „ pozostanie tedy z początkiem roku 1892 wierzytelność 25.522 zł. 91 ct. od której odsetki według planu umorzenia, ułożonego w myśl uchwały sejmowej z dnia 21. Stycznia 1887 jak L. W. 43.216|87, wyniosą w roku 1892 1.149 zł. — ct.
2.302	2.362	Preliminuje się według rzeczywistego stanu efektów w czasie układania niniejszego preliminarza.
558	558	
—	—	Preliminuje się odsetki według rzeczywistego stanu efektów w czasie układania niniejszego preliminarza.
—	—	
883	1.420	Dzisiejszy stan $4^1/_2\%$ listów zast. Banku krajowego wynosi 26.050 zł., od którego odsetki przyniosą 1.172 zł. 25 ct. Pozostała z końcem roku 1890 nadwyżka dochodów majątku obrotowego wynosi 5.074 zł. $72^1/_2$ ct. Według planu umorzenia ułożonego w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 21. Stycznia 1887 wpłynie w roku 1891 (5 rata) w kwocie 321 „ 98 „ Preliminowana nadwyżka dochodów z końcem roku 1891 przeznaczona dla majątku zarodowego, wynosi 5.501 „ — „ za spodziewaną więc gotówkę w łącznej kwocie 10.897 zł. $70^1/_2$ ct. zakupi się takież $4^1/_2\%$ listy Banku krajowego po kursie przypuszczalnym 100 zł. (gdyż kurs tych listów już dziś jest bardzo wygórowany) imiennej wartości 10.800 zł., od których odsetki wyniosą 486 „ — „ Razem odsetki od listów Banku krajowego wynosić będą 1.658 zł. 25 ct.
—	1	Pozostałości gotówki przy każdoczesnem zakupnie efektów lokowane będą chwilowo w Banku krajowym na książeczkę wkładkową; dochód z tej lokacyi preliminuje się w kwocie 1 zł.
4.933	5.504	

J. Fundusz domestykalny.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	5.741	—	5.741
II.	8	**Sprzedaż dzieła** pod tytułem: „Poczet szlachty galicyjskiej i bukowińskiej“	2	—	2
III.	9	**Rozmaite** przypadkowe	—	—	—
		Suma dochodów .	5.743	—	5.743
		w porównaniu z wydatkami .	—	—	5
		okazuje się **nadwyżka dochodów** .	—	—	5.738
		która użytą zostanie na pomnożenie majątku zarodowego.			

Preliminarz na rok 1892.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
4.933	5.504	
—	2	Preliminuje się jak na rok 1891.
—	—	Nie preliminuje się nic, albowiem z tego tytułu nie są spodziewane dochody.
4.933	**5.506**	

K. Fundusz kultury krajowej.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.	1	**Zwroty kar**	15	—	15
II.		**Rozmaite.**			
	2	Zasiłek dla szkoły rolniczej w Dublanach	3.433	—	3.433
	3	Wydatki nieprzewidziane	—	—	—
		Suma wydatków .	**3.448**	—	**3.448**
		Dochody.			
I.	1	$4^1/_2\,\%$ od obligacyj pożyczki kraj. z r. 1883 na 300 zł. .	13	—	—
	2	$4^1/_2\,\%$ „ „ „ „ z r. 1884 na 43.000 „ .	1.935	—	—
	3	$4\,\%$ od książeczki Banku krajowego na . . 86 „ 08 ct.	—	—	1.948
II.	4	Kary za przestępstwa lasowe i wodne	1.500	—	1.500
		Suma dochodów .	**3.448**	—	**3.448**

Preliminarz na rok 1892. LW. 41.780/91.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
—	15	Na możliwe zwroty preliminuje się uchwalona kwota na rok 1891.
3.431	3 433	Preliminuje się w wysokości o ile dochody funduszu wystarczą po uwzględnieniu wydatków rub. I.
—	—	Dla braku wynikłości nic się nie preliminuje.
3.431	**3.448**	
		Do poz. 1—2 preliminowano wedle stanu efektów.
1.948	1.948	Do poz. 3. nic się nie preliminuje, gdyż odsetki się kapitalizują.
1.585	1 500	Do poz. 4. Wynik z r. 1887. 2.477 zł. $30^1/_2$ ct. z r. 1888. 1.900 zł. $14^1/_2$ ct. z r. 1889. 1.585 zł. $45^1/_2$ ct. razem 5.962 zł. $90^1/_2$ ct. przeciętnie 1.987 zł. 63 ct. W roku 1887 i 1888 wpłynęły wyjątkowo nadzwyczajne grzywny za przekroczenie ustawy lasowej, przeto przeciętną kwotę nie można brać za podstawę, z tego powodu przyjmuje się uchwalona na rok 1891 kwota 1.500 zł. w. a.
3 533	**3.448**	

L. Fundusz stanowy sierociński.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Utrzymanie sierót.**			
	1	Siedm miejsc w Zakładzie św. Antoniego we Lwowie po 120 zł.	840	—	
	2	Cztery miejsca w szkole ogrodniczej przy ogrodzie botanicznym we Lwowie po 63 zł.	252	—	
	3	Cztery miejsca w Zakładzie św. Józefa w Krakowie po 120 zł.	480	—	
	4	Jedno miejsce w Zakładzie św. Wincentego we Lwowie . .	115	—	1.687
II.	5	**Rozmaite**	5	—	5
		Suma wydatków .	**1.692**	—	**1.692**
		Dochody.			
I.		**Odsetki.**			
	1	4% od listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemsk. we Lwowie, imiennej wartości 1.100 zł.. . .	44	—	
	2	4½% od listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie, imiennej wartości 26.000 zł. . .	1.170	—	
	3	4½% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883. imiennej wartości 8.500 zł	382	—	
	4	4½% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884 imiennej wartości 1.300 zł.	59	—	
	5	4½% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1885, imiennej wartości 300 zł.	13	—	
	6	4½% od listów zastawnych galic. Banku krajowego, imiennej wartości 2.400 zł.	108	—	
	7	4% od książeczki wkładkowej Banku krajowego na 51 zł. 05 ct.	1	—	1.777
II.	8	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów .	1.777	—	1.777
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	1.692
		okazuje się **nadwyżka dochodów** .		—	85
		która użytą zostanie na pomnożenie majątku zarodowego.			

Preliminarz na rok 1892. LW. 34.137|91.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
840	840	
252	252	Preliminuje się bez zmiany jak na rok 1891.
—	480	
—	115	
8	5	
1 100	**1.692**	
64	44	
1.147	1.170	
382	382	
59	59	Preliminuje się według rzeczywistego stanu efektów, w czasie układania niniejszego preliminarza.
13	13	
82	86	
—	1	Każdorazowe pozostałości gotówki przy zakupnie efektów lokowane będą chwilowo w Banku krajowym na książeczkę, od której dochód preliminuje się w kwocie 1 zł.
—	—	Nie preliminuje się nic, albowiem nie są spodziewane z tego tytułu dochody.
1.747	**1.755**	

M. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.	1	**Wynagrodzenie** za czynności około wydawnictwa aktów grodzkich i ziemskich z archiwum bernardyńskiego, rocznie .	800	—	800
II.	2	30% **rabat księgarski** za sprzedaż aktów grodzkich . .	90	—	90
III.	3	**Koszta druku i oprawy** aktów grodzkich	1.560		1.560
IV.	4	**Rozmaite**	5	—	5
		Suma wydatków .	**2.455**	—	**2.455**
		Dochody.			
I.	1	**Sprzedaż** aktów grodzkich.	300	—	300
II.		**Odsetki.**			
	2	5% od austr. renty państwowej papierowej, imiennej wartości 13.000 zł.	546	—	
	3	5% od obligacyj indemnizacyjnych imien. wart. 7.600 zł. .	359	—	
	4	4½% od listów zastawnych galic. Banku krajowego imiennej wartości 2.200 zł.	99	—	
	5	4% od książeczki Banku krajowego na 53 zł. 84 ct. . .	—	—	1.004
III.	6	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów .	**1.304**	—	**1.304**
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	2.455
		okazuje się **niedobór** .	—	—	**1.151**

który pokryty zostanie z zaoszczędzeń, jakie fundacya posiada z lat dawniejszych, a będących własnością majątku obrotowego.

Preliminarz na rok 1892. LW. 34 132/91.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
800	800	Preliminuje się jak na rok 1891 w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 11. Października 1871 L. W. 43/69.
295	90	Według umowy zawartej do L. W. 6.911/68 preliminuje się rabat odpowiedni wynikłości rubryki I. dochodów.
1.020	1.560	Koszta te wynosiły: w roku 1888 2.155 zł. 40 ct. „ „ 1889 1.020 „ 31 „ „ „ 1890 1.521 „ 70 „ razem 4.697 zł. przeciętnie 1.565 zł., preliminuje się w zaokrągleniu 1.560 zł.
—	5	Preliminuje się jak na rok 1891.
2.115	**2.455**	
983	300	Preliminuje się jak na rok 1891.
1.140	1.004	Preliminuje się odsetki według rzeczywistego stanu efektów w czasie układania preliminarza. Odsetków od książeczki Banku krajowego nie preliminuje się wcale, bowiem takowe kapitalizują się.
—	—	Nie preliminuje się nic, albowiem z tego tytułu nie są spodziewane dochody.
2.123	**1.304**	

N. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1873.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.	1.	**Umorzenie pożyczki** przez losowanie obligacyj . . .	29.300	—	29.300
II.	2.	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . .	21.270	—	21.270
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3.	10% podatku dochodowego od kuponów	2.127	—	2.127
	4.	Należytość stemplowa od kuponów	150	—	150
	5.	Druki, inseraty, porta i inne kancelaryjne wydatki . . .	100	—	100
		Suma wydatków .	**52.947**	—	**52.947**
		Dochody.			
I.	1.	**Zwrot kapitałów** wypożyczonych Wydziałom powiatowym .			
II.		**Odsetki.**			
	2.	*a*) od kapitałów wypożyczonych Wydziałom powiatowym .	3.000	—	3.000
	3.	*b*) prowizye zwłoki od kapitałów wypożyczonych Wydziałom powiatowym			
		Suma dochodów .	**3.000**	—	**3.000**
		W porównaniu z wydatkami .			52.947
		okazuje się **niedobór** .			**49.947**
		który pokryty zostanie z rubryki XIV. wydatków funduszu krajowego.			

Preliminarz na rok 1892. LW. 36.784/1891.

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
25.700	27.600	Preliminuje się na podstawie planu umorzenia do L. W. 16.009/73.
25.236	22.950	Z ogólnej sumy emitowanych obligacyj tej pożyczki . . . . 1,600.000 zł.
		1. wylosowano po koniec roku 1890 . . . 287.200 zł.
		2. w roku 1891 zostanie wylosowanych . . 27.600 „
		3. fundusz pożyczki krajowej z roku 1883 wykupił obligacyj tego funduszu z obiegu imiennej wartości . . . . . 772.000 zł. po potrąceniu zaś wylosowanych a zarachowanych już pod poz. 1. 3.300 „ 768.700 „
		4. obligacye własne w obieg nie puszczone, w roku 1883 przebite i ze stanu efektów wydane 154.800 „ 1,238.300 „
		po ściągnięciu tedy wylosowanych obligacyj pozostanie z końcem roku 1891 w obiegu . . . . . 361.700 zł.
		od których przypadnie na 1. Maja 1892. 3% w kwocie . . 10.851 zł.
		na dniu zaś 1. Listopada 1892. 3% (po potrąceniu wylosować się mających w Lutym 1892 na 14.400 zł.) . . . . 10.419 „
		Razem 21.270 zł.
2.524	2.295	10% podatek dochodowy przypadający od kuponów wypłacić się mających w sumie 21.270 zł
210	169	Należytość stemplowa od kuponów, obliczona wedle skali II. po uwzględnieniu losowań od kuponów przypadających do zrealizowania w roku 1892.
94	100	Wedle przypuszczalnej potrzeby.
53.764	**53.114**	
928	4.000	Preliminuje się spodziewany w tych rubrykach dochód w kwocie 3.000 zł. W roku 1883 skończył się termin spłat ratalnych, planami umorzenia oznaczony, atoli z końcem roku 1890 pozostały jeszcze zaległości czynne w rubryce I. i II. dochodów w sumie 13.267zł.
928	**4.000**	

L. W. kr. 55.862/1891.

Aleg. 15.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przedłużenia do końca roku budżetowego 1892 niektórych kredytów budowlanych przyznanych w budżecie na rok 1891.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 18. listopada 1890 upoważnił Wysoki Sejm Wydział krajowy do wzniesienia budynku dla c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach górnych kosztem najwyżej 35 000 zł. i przyznał na ten cel na rok 1891 kredyt 10.000 zł. jako pierwszą ratę. Kredyt ten wszakże nie mógł być w tym roku zużytym z powodu, iż zaszła zmiana w wyborze miejsca pod budowę, skutkiem czego pierwotny plan musiał być całkowicie zmieniony, tak, iż szkice planów dopiero z końcem bieżącego miesiąca będą mogły być c. k. Ministerstwu oświaty przedłożone.

Również nie mógł być w ciągu roku budżetowego 1891 zużytym kredyt 65.000 zł. uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 19. listopada 1890. na budowę i wewnętrzne urządzenie pawilonu chirurgicznego w szpitalu św. Łazarza w Krakowie przyznany i do budżetu tegoż szpitala rubr. XI. poz. 48. wstawiony, a to z powodu, iż co do wyboru miejsca pod budowę zaszły ze strony c. k. Rządu trudności, które dopiero w miesiącu grudniu zostały rozwiązane. Wreszcie z powodu, iż sprawa budowy internatu w Dublanach, wymagająca licznych studyów i narad wstępnych nie dojrzała jeszcze była do tego stopnia, aby już w ciągu roku bieżącego zająć się przygotowaniem materyału budowlanego, nie można było zużytkować kredytu przyznanego na ten cel w rubryce VII. poz. 49. budżetu wyższej szkoły rolniczej w Dublanach.

Zważywszy, że te wszystkie kredyta, jeżeli po dzień 31. marca r. 1892 nie będą zużytkowane, straciłyby dla Wydziału krajowego moc obowiązującą i nie mogłyby już wcale być użyte, —

zważywszy, że skutkiem tego musianoby celem wykonania tych budowli, kredyta

powyższe wstawić do budżetu roku 1892., a tem samem niedobór tego budżetu znacznie podnieść a wraz z nim i cyfrę finansowej operacyi na rok 1892 zamierzonej, —

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Przedłuża się po koniec roku budżetowego 1892 przyznane w budżecie na rok 1891 następujące kredyta:

1. z rubr. XVI. budżetu krajowego poz. 269 *b)* na budowę szkoły ślusarskiej w Świątnikach 10.000 zł.;
2. z rubr. IX. budżetu szpitala św. Łazarza w Krakowie poz. 48. na budowę i wewnętrzne urządzenie pawilonu chirurgicznego w tymże szpitalu 65.000 zł.;
3. z rubr. VII. budżetu wyższej szkoły rolniczej w Dublanach poz. 49. na przygotowanie materyału do budować się mającego internatu 10.000 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 9. grudnia 1891.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Romanowicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 57.322/91.

Aleg. 16.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o odbiorze zarządu funduszów indemnizacyjnych.

Wysoki Sejmie!

Dnia 12. listopada 1890 podpisał Wydział krajowy, upoważniony do tego uchwałami Wysokiego Sejmu z d. 20. października 1882 i 27. października 1890, umowę zawartą w myśl ustawy państwowej z d. 5. czerwca 1890. Dz. u. p. N. 110 w sprawie uregulowania stosunków państwa do funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej i zachodniej i osobną ugodę, zastrzeżoną art. II. ust. 2. wymienionej wyżej ustawy, mającą na celu określenie warunków spłaty sumy 1,400.000 zł. należącej się skarbowi państwa w myśl tego artykułu ustawy.

W wykonaniu postanowień tych ugód poleciło c. k. Ministerstwo skarbu krajowej Dyrekcyi skarbu we Lwowie reskryptem z d. 21. grudnia 1890 l. 6.388, aby w odnośnych księgach dokonała następujących czynności, mianowicie aby:

1. Wykreśliła wyliczone niżej, dotychczas jako wierzytelność skarbu państwa na niekorzyść wschodniego i zachodniego funduszu indemnizacyjnego zapisane kwoty:

a) zaliczki państwowe, wymienione w punkcie 1. artykułu głównej ugody, udzielane funduszom indemnizacyjnym do końca roku 1882 i wynoszące kwotę . . . . . 75,172.560 zł. $54^1/_2$ ct.

b) kwotę 2,100.000 zł. rocznie z kwot 2.625 000 zł. udzielanych funduszom indemnizacyjnym przez lata od 1883 począwszy do r. 1890, która to kwota w myśl punktu 2. ugody głównej nie będzie przez fundusze spłacaną a przez 7 lat dosięgła sumy . . 16.800.000 zł.

c) znajdujące się ewentualnie na przypisie odsetki od oprocentowanych zaliczek pod *a*), razem w sumie 9,547.560 zł. $54^1/_2$ ct. udzielonych.

2. Następnie, aby zapisała i utrzymywała w ewidencyi, jako należytości skarbu państwa od kraju:

a) nadpłaty ze skarbu państwa z okresu 1883—1889 po 200.000 zł. rocznie w łącznej kwocie . . . . . 1,400.000 zł.
zwrotne według postanowień ugody dodatkowej w latach 1902 do 1904 i

b) bezprocentowe zaliczki państwowe w rocznej kwocie 325 000 zł. wynoszące za czas od r. 1883 do 1890, 2,600.000 zł., a w latach następnych t. j. 1891 do 1897, 2,275.000 razem . . 4,875.000 zł.

W dalszem następstwie postanowień ugody przystąpiliśmy do odbioru zarządu wszystkich trzech funduszów indemnizacyjnych, to znaczy do objęcia czynności, które dotychczas w tej mierze sprawowało c. k. Namiestnictwo, kasa rządowa we Lwowie i departament rachunkowy c. k. Ministerstwa skarbu oddział I. we Wiedniu.

Ponieważ życzeniu c. k. Ministerstwa, wyrażonemu w udzielonym nam przez c. k. Namiestnictwo reskrypcie z dnia 28. grudnia 1890 l. 26 439, aby odbiór zarządu nastąpił w dniu 1. stycznia 1891 r. ze względu na potrzebę przygotowania odpowiedniego lokalu na kasę i oddział rachunkowy, jak również na potrzebę złożenia odpowiedniego personalu, zadość uczynić nie było podobnem, postanowiła komisya złożona z delegatów c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego, iż odbiór zarządu nastąpi dopiero z końcem marca 1891 r., to jest z końcem roku budżetowego funduszów indemnizacyjnych.

Zasady, na których odbiór ten miał być przeprowadzony, skreślone zostały w protokole obrad komisyi z d. 21. stycznia 1891 r. i „w postanowieniach“, odnoszących się do czynności kasowych i kontroli rachunkowej, jakie z dniem odbioru miały przejść na organa Wydziału krajowego. Protokół ten wraz z „postanowieniami“ załączamy jako alegat niniejszego
Aleg. 1, 2. sprawozdania pod 1/. i 2/.

Co do odbioru aktów i czynności relikwidacyjnych, sprawowanych dotychczas przez departament rachunkowy c. k. Ministerstwa skarbu, postanowiliśmy po odpowiedniem porozumieniu się przystąpić do tego odbioru dopiero w maju, to jest wtedy, kiedy departament ten ukończy kontrolę przygotowanych przez c. k. kasę rządową we Lwowie wykazów do losowania kwietniowego potrzebnych a następnie wykazów wyciągniętych przy tem losowaniu obligacyj.

W myśl powyższych układów przystąpiliśmy dnia 30. marca do odbioru majątku funduszów indemnizacyjnych, odnośnych czynności kasowych i czynności administracyjnych, sprawowanych przez c. k. Namiestnictwo, jako Dyrekcyę funduszów indemnizacyjnych z wyjątkiem judykatury w sprawach indemnizacyjnych, która pozostała i nadal przy c. k. Namiestnictwie.

W dniu tym odebraliśmy z c. k głównej kasy krajowej jako kasy funduszów indemnizacyjnych następujące zapasy tych funduszów:

	a) majątku obrotowego		*b) depozytów*	
	w gotówce	w papierach	w gotówce	w papierach
Fundusz Gal. wsch.	95,658·45½ zł.	876.413 19 zł.	37·93½ zł.	52.980·51 zł.
„ „ zach.	8.700 98½ „	783.218·07 „	0·10— „	4.474·41 „
„ „ W. Ks. Kr.	5.309.88— „	109.370.— „	— „	— „
Razem .	109.669·32½ zł.	1,769.001·26 zł.	38·03½ zł.	57,454 92 zł.

czyli razem w wszystkich trzech funduszach w gotówce 109.707 zł. 35½ ct., w papierach wartościowych t. j. we obligacyach indemnizacyjnych i w karnetach Banku krajowego 1,826.456 zł. 18 ct.

Następnie odebraliśmy cały zapas blankietów na obligacye, kupony, dowody złożenia i asygnaty rent od małżeńskich kaucyj wojskowych i pozostałe z końcem marca 1891

arkusze kuponowe za lata 1884 do 1893, jak również wszystkie księgi kredytowe, likwidacyjne, dalej wszelkie akta, zapiski i rekwizyta kasowe, należące do funduszów indemnizacyjnych.

Z c. k. Namiestnictwa zaś otrzymaliśmy wszystkie księgi rachunkowe, akta indemnizacyjne z wyjątkiem aktów odnoszących się do judykatury, wreszcie 21 urn z losami i zakupione z funduszów indemnizacyjnych sprzęty.

Dnia 15. maja 1891 nastąpił odbiór ksiąg i aktów relikwidacyjnych z c. k. Ministerstwa skarbu. Odbioru tego dokonaliśmy w myśl wyraźnego żądania c. k. Ministerstwa przez delegowanych w tym celu dwóch naszych urzędników, mianowicie jednego konceptowego i jednego rachunkowego.

Załatwianie spraw indemnizacyjnych, o ile ono od dnia 1. kwietnia należało do Wydziału krajowego, nie doznało z powodu przeniesienia zarządu żadnej przerwy.

Czynności c. k. Kasy krajowej, jako kasy indemnizacyjnej objęła nasza kasa krajowa, czynności zaś oddziału rachunkowego c. k. Namiestnictwa a z dniem 16. maja 1891 Departamentu rachunkowego c. k. Ministerstwa skarbu, przejął nasz oddział rachunkowy.

Okazała się jednak potrzeba utworzenia filii kasy krajowej. Powodem tego było nie tylko bardzo znaczne powiększenie się czynności kasowych, którym dotychczasowy personal kasowy nie byłby w możności podołać, ale także i ta okoliczność, że lokal przeznaczony na kasę krajową jest zanadto szczupły, żeby mógł pomieścić kasę i likwidaturę funduszów [illegible]zacyjnych, które w myśl odnośnych instrukcyj muszą stanowić nierozdzielną całość [illegible] wielkiej ilości ksiąg likwidacyjnych bardzo dużo miejsca zajmują.

Ponieważ zresztą bardzo pożądaną było rzeczą, aby także oddział rachunkowy, [illegible]zędnicy przy likwidacyi bezustannie z księgami kasowemi mają do czynienia, znajdo[illegible] w bezpośredniem sąsiedztwie z kasą i likwidaturą, zmuszeni byliśmy urządzić odpo[illegible] lokal w parterze południowego skrzydła gmachu, w którym obok kasy został umieszczony i oddział rachunkowy indemnizacyjny i registratura tych funduszów.

Instrukcye wydane przez władze rządowe co do zarządu funduszami indemnizacyjnymi przejął Wydział krajowy w zupełności, zarządzając jedynie drobne zmiany w wewnętrznej manipulacyi. Co do zmiany uciążliwego sposobu winkulowania obligacyj indemnizacyjnych, wszedł Wydział krajowy w porozumienie z c. k. Rządem.

Rozdział czynności między kasę krajową, kasę filialną indemnizacyjną i odnośny dział biura rachunkowego, jak również stosunek kasy krajowej do kasy indemnizacyjnej został określony osobną instrukcyą przez Wydział krajowy wydaną.

Według tej instrukcyi załatwia kasa krajowa, jako główna kasa indemnizacyjna następujące czynności:

1. Przechowuje zapasowe efekta i gotówkę wszystkich trzech funduszów indemnizacyjnych;

2. pobiera nadwyżki dochodów z obrachunków miesięcznych z c. k. kasami rządowemi, lub też płaci niedobory;

3. lokuje i odbiera rozporządzalne kapitały;

4. dotuje kasę indemnizacyjną i odbiera od niej nadwyżki przy każdoczesnem zamknięciu dziennika albo gotówką, jeżeli zapas tejże jest znaczny, albo bonem, jeżeli nadwyżka jest małą, lub składa się z drobnej monety;

5. realizuje wylosowane zapasowe efekta i zapadłe kupony, tudzież uskutecznia w razie potrzeby zamianę efektów zapasowych;

6. odbiera pocztę pieniężną w obecności kasyera kasy indemnizacyjnej, a listy i przekazy, przeznaczone dla funduszów indemnizacyjnych doręcza temuż kasyerowi za potwierdzeniem odbioru w stosownej księdze;

7. szkontruje dowolnie kasę filialną;

8. podpisuje nowo wystawione obligacye i dokumenty kaucyjne;

9. prowadzi odnośne księgi, a więc:

a) strazzę,

b) dziennik główny funduszów indemnizacyjnych,

c) sumaryczny stan kasy efektów funduszów indemnizacyjnych,

d) księgę na odebrane z poczty a kasie indemnizacyjnej wraz z efektami i gotówką do dalszej manipulacyi oddane listy pieniężne.

Kasa filialna indemnizacyjna:

1. przechowuje u siebie

a) dotacye otrzymane z kasy krajowej,

b) wszystkie inne dochody funduszów indemnizacyjnych przez kasę krajową nie realizowane,

c) wszystkie depozyta gotówką i efektami, wreszcie

d) zapasowe blankiety na obligacye, kupony i dokumenty kaucyjne.

2. Wypłaca:

a) wylosowane obligacye i kupony po poprzedniem ich zlikwidowaniu i pr[illegible] rawieniu przez likwidatorów.

b) wszystkie płace i emolumenta asygnowane z funduszów indemnizacyjnyc[illegible]

c) realizuje wszystkie inne należytości funduszów indemnizacyjnych,

3. wystawia na poleoenie Wydziału krajowego nowe obligacye lub winkuluje pr[illegible] żone, również wystawia nowe dokumenty na kaucye wojskowe;

4. uskutecznia przesyłki pieniężne za recepisami nadawczymi;

5. prowadzi odpowiednie księgi.

Osobną uchwałą z dnia 10. kwietnia 1891, l. 13150 upoważnił Wydział krajowy kasę indemnizacyjną do porozumiewania się wprost z Urzędami podatkowymi w sprawie zamknięcia wypłaty odsetek od obligacyj winkulowanych.

Oddział rachunkowy prowadzi księgi główne, sporządza zamknięcia, preliminarze, relikwiduje wypłacone obligacye i kupony z obligacyj i kuponów przedziurawionych, cenzuruje dzienniki, prowadzi kontrolę wylosowanych obligów i restantów, tudzież amortyzowanych, kwestyonowanych i przedawnionych obligów i kuponów.

Do sprawowania tych czynności przeznaczyliśmy dla kasy indemnizacyjnej dwóch starszych urzędników kasowych, z których jednemu powierzyliśmy funkcye kasyera, drugiemu funkcye kontrolora, następnie dwóch młodszych pełniących obowiązki likwidatorów. Resztę czynności spełniają pracownicy dzienni w liczbie trzech.

W czasach wymagających większego natężenia pracy, to jest w terminach zapadłości kuponów i wypłaty ekwiwalentów za wylosowane obligacye, przeznaczamy dla kasy indemnizacyjnej odpowiednią czasową pomoc.

Ze służby przydzielony jest do kasy indemnizacyjnej jeden woźny, któremu w wyżej wymienionych terminach, w których potrzeba jest więcej usługi i uwagi, dodajemy także stosowną pomoc.

W biurze rachunkowem indemnizacyjnem pracuje dwóch urzędników i trzech dyurnistów. Rewizya i ogólna kontrola biura powierzona jest jednemu z rewidentów oddziału rachunkowego.

Załatwianie spraw konceptowych powierzone jest jednemu urzędnikowi konceptowemu.

Registraturę prowadzi jeden pracownik dzienny.

Chcąc uniknąć wszelkiej, choćby najmniejszej stagnacyi, jakaby mogła nastąpić w załatwianiu spraw indemnizacyjnych ze względu na to, że urzędnicy i funkcyonaryusze Wydziału krajowego do służby w funduszach indemnizacyjnych przydzieleni, byli obarczeni wielką pracą, raz dlatego, że zastęp ich był stosunkowo nieliczny, a powtóre dlatego, że musieli oni w krótkim czasie zapoznać się z mnogiemi instrukcyami i przepisami przy załatwianiu czynności kasowych i rachunkowych obowiązującymi, postaraliśmy się o chwilowe przydzielenie dwóch rządowych urzędników kasowych do kasy indemnizacyjnej a jednego urzędnika rachunkowego c. k. Namiestnictwa do biura rachunkowego tychże funduszów.

Z kolei przystępujemy do skreślenia stosunku finansowego, jaki zachodzi obecnie między funduszem krajowym a funduszami indemnizacyjnymi.

Stosunek ten wyrobił się przedewszystkiem już z tego powodu, iż załatwianie spraw indemnizacyjnych powierzone zostało w przeważnej części urzędnikom i funkcyonaryuszom, płatnym z funduszu krajowego. Po odliczeniu odpowiedniej kwoty z ryczałtu 5.000 zł., który Wydział krajowy zobowiązał się imieniem funduszów indemnizacyjnych uiszczać corocznie c. k. Namiestnictwu tytułem zwrotu kosztów judykatury indemnizacyjnej i serwitutowej i kwoty 3943 zł. $54^1/_2$ ct. za czas od 1. stycznia 1891 do 30 marca 1891, przez który to okres zarząd funduszów indemnizacyjnych pozostawał jeszcze w rękach c. k. Namiestnictwa, pozostała z uchwalonego przez Wysoki Sejm na rok 1891 ryczałtu w kwocie 20 000 zł., przeznaczonego na koszta administracyi kwota 11056 zł. Kwota ta na pokrycie kosztów zarządu z powodu zmienionych warunków stanowczo wystarczyć nie mogła. Powodem tego jest ta okoliczność, że z preliminowanej na koszta zarządu kwoty c. k. Namiestnictwo opłacało tylko urzędników konceptowych, zajmujących się załatwianiem spraw indemnizacyjnych, nie opłacało zaś ani urzędników kasowych, ani urzędników ministeryalnych, sprawujących kontrolę funduszów indemnizacyjnych. Wydział krajowy zaś zmuszony jest opłacać wszystkie siły w funduszach indemnizacyjnych tak w dziale konceptowym, jak rachunkowym i kasowym zajęte. Przydzielając zatem swoich urzędników i funkcyonaryuszów do pełnienia służby w funduszach indemnizacyjnych, postanowił Wydział krajowy prowizorycznie, iż fundusze te będą obowiązane opłacać wszystkie remuneracye i dodatki, które bądźto z powodu pomnożonej czynności, bądź z powodu zwiększonej odpowiedzialności niektórym z urzędników zajętym w funduszach indemnizacyjnych przyznane zostały, jak również płace tych pracowników, którzy celem zastąpienia ubytku sił w dziale rachunkowym i kasowym Wydziału krajowego przyjęci zostali.

Rzeczą jest naturalną, że obowiązkiem funduszów indemnizacyjnych pozostało wypłacanie ryczałtu c. k. Namiestnictwu za sprawowanie judykatury i opłacanie tych pracowników, którzy wprost dla pełnienia obowiązków w funduszach indemnizacyjnych przyjęci zostali, jak również tych urzędników rządowych, których na życzenie Wydziału krajowego c. k. Dyrekcya skarbu i c. k. Namiestnictwo do pełnienia służby w kasie i w oddziale rachunkowym indemnizacyjnym przydzieliło. Również poniosły fundusze indemnizacyjne wszystkie koszta adaptacyi lokalu, sprawienia potrzebnych sprzętów i rekwizytów i przeniesienia a względnie przewiezienia aktów i ksiąg indemnizacyjnych z c. k. Namiestnictwa, c. k. głównej kasy krajowej i c. k. Ministerstwa skarbu.

Prowizoryczny ten stosunek zmieniony został uchwałą Wydziału krajowego z dnia 15. września 1891. l. 35.390. o tyle, iż począwszy od dnia 1. stycznia 1892 r. fundusze indemnizacyjne będą opłacać funduszowi krajowemu ryczałt, za który fundusz krajowy podejmuje się ponosić wszelkie koszta administracyi funduszów indemnizacyjnych. Tytułem tego ryczałtu wstawił Wydział krajowy do preliminarza funduszów na r. 1892, kwotę 17.500 zł.

Donioślejszym stosunkiem jest stosunek kredytowy, jaki unormowaliśmy między funduszem krajowym a funduszami indemnizacyjnymi uchwałą z dnia 4. kwietnia 1891, l. 12382. Od dnia przejścia funduszów indemnizacyjnych w zarząd Wydziału krajowego zaczęła napływać do kasy krajowej gotówka w znacznych kwotach, która nie potrzebowała być zaraz na wypłaty funduszów obróconą.

Dotychczas lokowało c. k. Namiestnictwo zapasową gotówkę funduszów indemnizacyjnych w Banku krajowym na 3%. Kasa krajowa zaś w razie braku kredytu zasilała się do dnia 18. kwietnia 1891 4% a od tego dnia 5% kredytem w Banku krajowym. Wobec tego postanowił Wydział krajowy możliwe nadwyżki funduszów indemnizacyjnych lokować na 3% w funduszu krajowym, a nawzajem udzielać w razie potrzeby z możliwych nadwyżek funduszu krajowego funduszom indemnizacyjnym pożyczek również na 3%.

Dla uproszczenia manipulacyi z Bankiem krajowym znieśliśmy osobny rachunek bieżący funduszów indemnizacyjnych a osobny funduszu krajowego i utrzymujemy obe nie jeden tylko rachunek bieżący kasy krajowej, zaś wzajemne obliczenia między funduszami indemnizacyjnymi a funduszem krajowym przeprowadzamy w manipulacyi wewnętrznej.

Fundusze indemnizacyjne mają wprawdzie zapewniony w razie niedoboru 5% kredyt ze skarbu państwa, wydawało się jednak Wydziałowi krajowemu właściwszem, aż by w razie potrzeby używać kredytu Banku krajowego, póki ten kredyt nie jest droższym, z tego zaś ugodą indemnizacyjną zapewnionego kredytu ze skarbu państwa tylko wtedy korzystać, gdyby Bank krajowy stopę procentową podwyższył po nad 5%, co jednak w czasach normalnych prawdopodobnie nie nastąpi.

W wypadkach zatem potrzeby, któraby kasę krajową powodowała do korzystania z 5% kredytu, a fundusze indemnizacyjne musiałyby także do kredytu się uciekać, opłacałyby one od tego kredytu 5% kasie krajowej.

Rzecz naturalna, że powyżej oznaczone cyfry procentowe obowiązywać mogą tylko póty, póki Bank krajowy utrzymuje w stosunku z nami dotychczasową stopę procentową t. j. 3% od lokacyi a 5% od udzielonego kredytu. Z chwilą zniżenia tej stopy nastąpi zniżenie jej także w obrachunkach między funduszem krajowym z funduszami indemnizacyjnymi i tak samo przy podwyższeniu z tą tylko różnicą, że gdyby Bank podniósł stopę procentową ponad 5%, fundusze indemnizacyjne korzystać będą z przyznanego im kredytu ze skarbu państwa.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoka Izba raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o odbiorze zarządu galic. funduszów indemnizacyjnych przyjmuje Sejm do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 19. grudnia 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Protokół

spisany w c. k. Namiestnictwie we Lwowie dnia 21. stycznia 1891 celem ustanowienia warunków względem oddania funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, Galicyi zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego w zarząd Wydziału krajowego.

Obecni:

Przewodniczący.

Jaśnie Wny Prezydent c. k. Namiestnictwa Jan Lidl.

Ze strony c. k. Namiestnictwa: Wny Teofil Mandyczewski c. k. Radca Namiestnictwa; Wny Antoni Lewicki c. k. Starosta; Wny Tadeusz Nieczuja Dobrowolski, radca rachunkowy Namiestnictwa; Józef Niesiołowski c. k. praktykant konceptowy.

Ze strony Wydziału krajowego: J. Wny Antoni Chamiec, członek Wydziału krajowego, JWny Tadeusz Romanowicz, członek Wydziału krajowego, Wny Teofil Tarnawski Dyrektor oddziału rachunkowego.

Według ustępu 7go umowy zawartej na mocy ustawy państwowej z dnia 5. czerwca 1890 Dz. u. p. Nr. 110 między c. k. Rządem a Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w imieniu Reprezentacyi kraju, celem uregulowania ustosunków państwa do funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej i zachodniej, Reprezentacya krajowa objąć ma zarząd funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej i zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego pod tymi samymi warunkami, pod którymi objęty został w innych królestwach i krajach.

W wykonaniu powyższego postanowienia umowy zarządziło Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 28. grudnia 1890, L. 26.439 oddanie pomienionych trzech funduszów w zarząd Reprezentacyi krajowej.

Po udzieleniu odpisów powołanego reskryptu Wydziałowi krajowemu, jako też c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu zebrali się na dniu dzisiejszym delegaci Wydziału krajowego i c. k. Namiestnictwa celem ustanowienia sposobu, w jaki oddanie funduszów indemnizacyjnych Wydziałowi krajowemu nastąpić ma.

W tej mierze powzięto następujące postanowienia:

1. Z dniem objęcia funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, Galicyi zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego przez Wydział krajowy, przechodzą na nowy zarząd także wszystkie ciężary i obowiązki prawnie na tych funduszach ciężące.

2. Przy zarządzie tymi funduszami obowiązywać będą także i na przyszłość wydane dla tychże ustawy i instrukcye, ustanowiony plan umorzenia, przepisy co do zakupna obligacyj i t. d.

3. Wydział krajowy ma z końcem każdego półrocza mianowicie w pierwszych dniach lipca i stycznia każdego roku, począwszy od pierwszego półrocza 1891 udzielać komisyi Rady państwa dla kontroli długów państwowych półroczne wykazy stanu długu indemni-

zacyjnego, sporządzane tak, jak je dotąd sporządzał zachodowo-rachunkowy departament c. k. Ministerstwa skarbu.

4 Wydział krajowy w myśl alinei drugiej, ustępu 7 umowy, zawartej na mocy ustawy państwowej z dnia 5. czerwca 1890 Dz. u. p. l. 110. między c. k. Rządem a Wydziałem krajowym w imieniu Reprerentacyi kraju celem uregulowania stosunków państwa do funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej i zachodniej każdoroczne budżety i zamknięcia rachunków tychże funduszów przed wniesieniem ich do Sejmu przedkładać w należytym czasie c. k. Ministerstwu skarbu przez Prezydyum c. k. Namiestnitwa a skoro zostaną przez Sejm uchwalone — udzielać je do dalszego stosownego zarządzenia Prezydyum c. k. Namiestnictwa.

Podział czynności:

5. Przy c. k. Namiestnictwie pozostaje cała judykatura w sprawach indemnizacyjnych a mianowicie:

a) orzeczenia co do indemnizowania powinności poddańczych lub emfiteutycznych i dziesięcinnych,

b) obliczenie dotyczących kapitałów wykupna i wydawanie wyroków indemnizacyjnych,

c) uwidocznienie wyrachowanych kapitałów w księgach hipotecznych lub gruntowych, zaintabulowanie kapitałów wykupna w stanie biernym obowiązanych realności na rzecz funduszów indemnizacyjnych, jako też ekstabulowanie zindemnizowanych powinności,

d) przepisanie podatków na właścicieli indemnizowanych gruntów i realności,

e) obliczenie renty zaległej od kapitałów indemnizacyjnych, tudzież komu takowa i za jaki czas wypłaconą być ma,

f) orzeczenie, komu renta bieżąca od przyznanych kapitałów indemnizacyjnych wypłaconą być winna,

g) orzeczenie komu przyznane kapitały indemnizacyjne wypłacane być mają, jeżeli uprawniona realność nie stanowi ciała tabularnego lub gruntowego,

h) ekstabulacya pozycyi stanu biernego dóbr i realności, które wskutek przeprowadzonej indemnizacyi niesłusznie na tychże ciężą,

i) odebranie pustek rustykalnych w posiadanie dla dotyczącego funduszu i wydanie przepisanych edyktów,

k) likwidowanie wszystkich rachunków tyczących się kosztów zarządu c. k. Namiestnictwa w sprawach indemnizacyjnych, tudzież c. k. Namiestnictwa jako komisyi krajowej serwitutowej względnie miejscowych komisyj serwitutowych i zawiadamianie dotyczących stron,

l) ułożenie preliminarza kosztów zarządu dla c. k. Namiestnictwa w sprawach indemnizacyjnych, tudzież c. k. Namiestnictwa jako komisyi krajowej serwitutowej, względnie miejscowych komisyj serwitutowych, dalej wyznaczenie płac i udzielanie renumeracyj i zapomogi urzędnikom, dyetaryuszom i sługom w granicach budżetu, w razie zaś nieprzewidzianych potrzeb budżetem nieobjętych poczynienie stosownych zarządzeń po poprzedniem porozumieniu się z Wydziałem krajowym,

m) zawiadamianie Wydziału krajowego przy załączeniu dotyczących prawomocnych wyroków i orzeczeń co do przyznanych kapitałów indemnizacyjnych, co do rent zaległych i bieżących, tudzież co do kapitałów niepodlegających sądowemu przyznaniu i co do pustek rustykalnych, nareszcie udzielanie budżetu kosztów zarządu, jako też wyniku likwidowania rachunków przy załączeniu tychże w celu przepisania i asygnacyi.

Wszystkie inne czynności c. k. Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych należeć będą do Wydziału krajowego, który je na podstawie obowiązujących instrukcyj i przepisów załatwiać będzie.

Rozumie się samo przez się, że wszystkie czynności i judykatura w sprawach serwitutowych pozostają i nadal przy c. k. Namiestnictwie jako komisyi krajowej do odkupu i i regulacyi ciężarów gruntowych.

Koszta zarządu.

6. Koszta zarządu c. k. Namiestnictwa w sprawach judykatury co do funduszów indemnizacyjnych, jak również c. k. Namiestnictwa jako komisyi krajowej dla odkupu i regulacyi ciężarów gruntowych, ewentualnie miejscowych komisyj serwitutowych ponosić mają w granicach dozwolonych budżetów fundusze indemnizacyjne w dotychczasowym stosunku.

C. k. Namiestnictwo przedstawi zatem Wydziałowi krajowemu w celu wstawienia do budżetów tych funduszów corocznie w należytym czasie wszystkie dotyczące koszta a względem ich asygnacyi odnosić się będzie do Wydziału krajowego w drodze korespondencyi.

Zastępstwo funduszów indemnizacyjnych.

7. Zastępstwo funduszów indemnizacyjnych wobec c. k. sądów sprawować będzie c. k. Prokuratorya skarbu bezpłatnie a to w myśl instrukcyi dla c. k. Prokuratoryi skarbu z dnia 16. lutego 1855 Dz. u. p. Nr. 34.

Oddanie aktów.

8. Po sporządzeniu ostatecznych obliczeń i całkowitem oddaniu Wydziałowi krajowemu czynności rachunkowej i kontroli nastąpi oddanie wszystkich aktów administracyjnych, odnoszących się do funduszów indemnizacyjnych. Do tego czasu zaś udzielane będą Wydziałowi krajowemu za konsygnacyą do każdej sprawy dotyczące akta i rektyfikaty, które tam już pozostaną.

9. Zawiadomienie c. k. władz i urzędów, że co do zarządu funduszów indemnizacyjnych dotychczasowy zakres działania c. k. Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych przechodzi na Wydział krajowy, nastąpi ze strony c. k. Namiestnictwa; a obopólne znoszenie się między c. k. władzami i urzędami państwowymi i Wydziałem krajowym dziać się ma w sposób praktykowany dotąd co do funduszu krajowego.

Oddanie czynności Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych.

10. Oddanie czynności c. k. Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych nastąpi komisyonalnie przy udziale delegatów Wydziału krajowego i c. k. Namiestnictwa za spisaniem protokołu.

Wszystkie sprawy w dniu oddania czynności c. k. Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych Wydziałowi krajowemu w toku będące, załatwi Wydział krajowy, a c. k. Dyrekcya funduszów indemnizacyjnych z dniem tym zastanowi swoje czynności.

W tymże dniu oddane zostaną do rozporządzenia Wydziału krajowego wszystkie dotyczące akta normalia, i inwentarz (w szczególności zaś urny losowania) i t. d.

Oddanie kasy.

11. Oddanie czynności sprawowanych dotąd przez c. k. główną kasę krajową jako kasę funduszow indemnizacyjnych nastąpi protokolarnie przy współudziale delegatów Wydziału krajowego, c. k. Namiestnictwa i c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu. W dniu oddania zostaną

zamknięte dzienniki i zapiski kasowe, a zapasy kasowe tak w gotówce, jak w papierach wartościowych, również w blankietach obligacyjnych i kuponowych oddane będą delegatom Wydziału krajowego celem przechowania w kasie krajowej za potwierdzeniem odbioru na szczegółowych w dwóch egzemplarzach sporządzonych spisach.

Zarazem oddane zostaną inwentarycznie wszystkie dzienniki kasowe, księgi likwidacyjne i kredytowe, zapiski, wykazy i t. d.

Oddanie czynności rachunkowych i kontroli.

12. Czynności departamentu rachunkowego c. k. Namiestnictwa, odnoszące się do spraw indemnizacyjnych, oddane zostaną Wydziałowi krajowemu, względnie jego oddziałowi rachunkowemu przy udziale delegatów Wydziału krajowego i c. k. Namiestnictwa protokolarnie w ten sposób, że od dnia oddania cenzurę bieżącą wykonywać będzie oddział rachunkowy Wydziału krajowego, — cenzurę zaś spraw, chociażby nadeszłych po dniu oddania, o ile dotyczyć będą dawniejszego obrotu, załatwiać ma aż do sporządzenia ostatecznego obliczenia departament rachunkowy c. k. Namiestnictwa. Do tego czasu przysługiwać ma wspólne używanie ksiąg kontowych i innych aktów rachunkowych, tak departamentowi rachunkowemu c. k. Namiestnictwa, jakoteż oddziałowi rachunkowemu Wydziału krajowego. Po dokonaniu ostatecznego obliczenia oddane zostaną Wydziałowi krajowemu całkowicie wszystkie księgi kontowe, akta rachunkowe i cenzurowe, dzienniki kasowe ze spisem inwentarycznym, sporządzonym w dwóch egzemplarzach.

Oddanie Wydziałowi krajowemu kredytowych ksiąg i aktów przez zawodowo rachunkowy Departament I. c. k. Ministerstwa skarbu nastąpi osobno a przewóz tychże z Wiednia do Lwowa uskuteczniony być ma pod nadzorem osoby, którą Wydział krajowy w tym celu wydeleguje. Normy przyszłego urządzenia kasowości i kontroli władz autonomicznych co do funduszów indemnizacyjnych ze względu na ich związek z administracyą państwową, ustanowione będą osobną instrukcyą wypracowaną przez c. k. Namiestnictwo jako Dyrekcyę funduszów indemnizacyjnych w porozumieniu z c. k. krajową Dyrekcyą skarbu i Wydziałom krajowym a zatwierdzoną przez c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z c. k. Ministerstwem skarbu i Najwyższym Trybunałem rachunkowym.

Aż do czasu wydania tej instrukcyi obowiązywać mają postanowienia pod 1. załączone, których zastosowanie, o ile to dotyczy władz i urzędów państwowych, c. k. Namiestnictwo zarządzi.

Oddanie realności stanowiących własność funduszów Indemnizacyjnych.

13. Fundusz indemnizacyjny Galicyi wschodniej posiada w Brodach, Samborze, Tłustem, Tyśmienicy i Załościach realności nabyte w drodze licytacyi sądowej celem ściągnięcia zaległych należytości indemnizacyjnych.

Oddanie w zarząd Wydziału krajowego tych realności, których spis otrzyma Wydział krajowy przy odebraniu czynności c. k. Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemizacyjnych, dokonane będzie przez dotyczące c. k. polityczne władze powiatowe.

Termin oddania.

14. Co do terminu oddania oświadczają delegaci Wydziału krajowego, że ze względu na konieczne dla pomieszczenia kasy i likwidatury funduszów indemnizacyjnych znaczniejsze adaptacye w gmachu sejmowym, objęcie tych funduszów w zarząd Wydziału krajowego będzie mogło nastąpić dopiero z końcem marca 1891.

Wobec tego proponują, jako termin odbioru dzień 31. marca 1891, co i z tego względu uważają za właściwe, że jest to koniec roku budżetowego funduszów indemnizacyj-

nych. Na to delegaci c. k. Namiestnictwa zaznaczyli, że stojąc na gruncie powołanego na wstępie reskryptu ministeryalnego, c. k. Namiestnictwo przystąpić może każdego czasu do oddania formalnego i materyalnego spraw i funduszów indemnizacyjnych w zarząd Wydziału krajowego.

Podniesione jednak przez delegatów Wydziału krajowego trudności co do umieszczenia biur potrzebnych do sprawowania zarządu funduszami indemnizacyjnymi, nie dozwalają dokonać oddania tego w bieżącym miesiącu, według stanu z końcem grudnia 1890, z którym to terminem kończy się okres rocznego obrotu pomienionych funduszów. Gdy zaś oddanie z którymkolwiek innym dniem w okresie od stycznia do marca 1891, podwoiłoby czynność zamknięcia ksiąg kontowych i wykazania zaległości czynnych i biernych, ponieważ za okres od 1. stycznia 1891. do dnia oddania musiałby być sporządzony ponowny wykaz obrotu, przeto delegaci c. k. Namiestnictwa z uwagi na wyż przytoczone okoliczności, które czynią niemożliwem niezwłoczne, względnie rychlejsze oddanie zarządu tych funduszów, poprzestają z konieczności na powyższej propozycyi delegatów Wydziału krajowego.

Przewodniczący zreasumował następnie cały tok obrad i skonstatował zgodność obustronnych zdań, — poczem protokół spisany w dwóch egzemplarzach, z których jeden dla Wydziału krajowego — a drugi dla c. k. Namiestnictwa — zakończono i podpisano.

Lidl w. r.
Wice-Prezydent c. k. Namiestsnictwa.

Teofil Mandyczewski w. r.
c. k. Radca Namiectnictwa.

Antoni Jaxa Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Antoni Lewicki w. r.
c. k. Starosta.

Tadeusz Romanowicz w. r.
Członek Wydziału kraj.

Tadeusz Nieczuja Dobrowolski w r.
c. k. Radca rach. i Referent.

Józef Niesiołowski w r.
c. k. prak. koncept. (jako protokołujący).

Alegat 2. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 57.322/91.

Postanowienia

dotyczączące czynności kasowych i kontroli rachunkowej z powodu oddania funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego w zarząd Wydziału krajowego.

§. 1. Czynności kasowe, sprawowane dotychczas przez c. k. kasę funduszów indemnizacyjnych przechodzą na kasę krajową, w której koncentrować się mają dochody i wydatki funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, jednak pod względem rachunkowości odrębnie dla każdego z tych funduszów.

§. 2. Z dniem oddania funduszów indemnizacyjnych w zarząd Wydziału krajowego oddane zostaną kasie krajowej wszystkie zapasy pieniężne w gotówce, w papierach wartościowych, tudzież blankiety na obligacye i kupony, na podstawie likwidacyi sporządzonej przez delegatów c. k. Namiestnictwa, c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu i Wydziału krajowego, a to wraz z księgami likwidacyjnemi, rekwizytami, sprzętami i t. d.

§. 3. C. k. urzędy podatkowe załatwiać będą tak, jak dotąd, czynności tych funduszów bez prawa domagania się za to osobnego wynagrodzenia, trudnić się będą poborami dochodów i płaceniem wydatków tych funduszów na podstawie otrzymanych dotychczas od c. k. władz rządowych asygnacyj, lub rozporządzeń zaś w przyszłości wedle asygnat i poleceń, które im Wydział krajowy wydawać będzie.

§. 4. Dzienniki kasowe i spisy odsetek dle funduszów indemnizacyjnych tak, jak je c. k. urzędy podatkowe dotychczas prowadzą, mają prowadzić i nadal, a z końcem każdego miesiąca zamknąć w sposób przepisany i wpisawszy wynikłe z nich miesięczne sumy dochodów i wydatków do dziennika „*Conto corrente*“ (§. 5. lit. c. ogólnej instrukcyi II. dla c. k. urzędów podatkowych), do którego też miesięczne wyniki pobranych i zwróconych dodatków indemnizacyjnych z dziennika podatków stałych zapisać należy — odesłać do trzech dni po upływie miesiąca (§. 11. ogólnej instrukcyi II. dla c. k. urzędów podatkowych) bezpośrednio do Wydziału krajowego za osobnym spisem wraz ze wszystkimi załącznikami i dokumentami, jak to na podstawie rozporządzenia Prezydyum c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu z 18. grudnia 1870 l. 2.647/pr. (dod. do dzien. rozp. Min sk. l. 26) czynią z dzienikami funduszu krajowego.

§. 5. Wyniki dzienników funduszów indemnizacyjnych ze wszystkich c. k. urzędów podatkowych, zestawi departament racunkowy c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu z dzienników „*Conto corrente*“ a doliczywszy do tegoż awizowane przez c. k. centralną kasę państwową wydatki, obliczy oddzielnie od obrachunku z funduszem krajowym i osobno dla każdego

z trzech funduszów indemnizacyjnych, nadwyżki lub niedobory, a obliczenia te z możliwymi załącznikami przeszle najpóźniej do 20. bezpośrednio następnego miesiąca (§. 26. instrukcyi III. dla Departamentu rachunkowego i rozporządzenia c. k. Min. skarbu z 28 kwietnia 1868 l. 856) c. k. kasie głównej krajowej, z poleceniem, aby wypłaciła kasie Wydziału krajowego jako kasie indemnizacyjnej nadwyżki, lub odebrała od niej niedobory i zawiadomi o tem zarazem Wydział krajowy.

§. 6. W razie niedoboru obowiązaną będzie kasa krajowa zapłacić go bezzwłocznie do c. k. kasy głównej krajowej we Lwowie, a w razie niedostateczności zasobów pieniężnych, lub gdyby w dotyczącym funduszu dochody funduszu pomimo otrzymanej stałej subwencyi i stałej zwrotnej zaliczki rządowej bezprocentowej nie wystarczyły na pokrycie wydatków — zażąda Wydział krajowy przy należytem udowodnieniu potrzeby w drodze korespondencyi od c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu we Lwowie odpowiedniej zaliczki zwrotnej 5-procentowej.

Zaliczka ta zaasygnowaną będzie i wypłaconą gotówką w c. k. głównej kasie krajowej lwowskiej za kwitem podpisanym przez Marszałka krajowego, lub jego zastępcę i jednego członka Wydziału krajowego, a zwrot nastąpi według umowy zawartej w myśl ustawy państwowej z 5 czerwca 1890 (Dz. u. p. l. 110).

§. 7. Kasa krajowa i c. k. urzędy podatkowe obowiązane będą zachowywać dotychczasowe przepisy postępowania tak długo, dopóki takowe w drodze właściwej nie zostaną zmienione. Wewnętrzne urządzenie manipulacyi kasy krajowej zależy od Wydziału krajowego.

§. 8. Judykatura t. j. przysądzanie należytości stronom uprawnionym za zniesione ciężary gruntowe, przysługa c. k. władzom rządowym, jednakże rozporządzenia z tego powodu do kasy krajowej, lub do c. k. urzędów podatkowych jedynie Wydział krajowy wydawać będzie a c. k. urzędy podatkowe będą obowiązane polecenia Wydziału krajowego wykonywać w ten sam sposób, jak dotąd wykonywały nakazy c. k. Namiestnictwa, lub innych c. k. władz rządowych.

We wszystkich zatem podobnego rodzaju wypadkach, c. k. władze rządowe dla zachowania porządku i jednostajności udzielać będą swoje uchwały, orzeczenia, kondykta, zakazy, nareszcie jakiekolwiek żądania Wydziałowi krajowemu celem zarządzenia dalszego urzędowania.

§. 9. Referaty c. k. władz skarbowych względem odpisywania podatków stałych i przypadających od tychże dodatków indemnizacyjnych mają być nadal przesyłane Wydziałowi krajowemu tak, jak się to dzieje przy dodatkach krajowych.

§. 10. Wymiany, przepisywania, winkulacye lub dewinkulacye obligów indemnizacyjnych uskuteczniać będzie kasa krajowa na podstawie instrukcyi i dotąd istniejących przepisów, lub na mocy specyalnych rozporządzeń Wydziału krajowego, któremu odnośne przepisy za podstawę działania posłużą.

Względem wypłaty wylosowanych obligacyj, tudzież odsetek od obligacyj za kwitami, zrealizowania kuponów przez kasę krajową, c. k. urzędy podatkowe i c. k. centralną kasę państwową w Wiedniu, doliczania wypłat odsetek za kwitami lub kuponów, ich zamiany i t. p. obowiązywać będą dotychczasowe przepisy.

§. 11. Przy wypłacie odsetek za kwitami i zrealizowaniu kuponów od obligacyj indemnizacyjnych musi być strącony 10% podatek dochodowy.

O ile c. k. centralna kasa państwowa w Wiedniu i c. k. urzędy podatkowe wypłacać będą odsetki te, lub realizować kupony, strąca przy wypłatach podatek a w dotyczących spisach uwidocznia tylko kwoty odsetek w g o t ó w c e wypłacone.

Tak samo ma też postępować kasa krajowa jako indemnizacyjna co do odsetek za kwitami, lub kuponami przez nią samą wypłacanych.

§. 12. Sumy odsetek wypłacanych przez pojedyncze c. k. urzędy podatkowe czy to za kwitami, czy za kuponami, czy wreszcie za kwitami od asygnat na renty od obligacyj indemnizacyjnych winkulowanych na rzecz małżeńskich kaucyj wojskowych, jakoteż za kuponami przez c. k. centralną kasę państwową w Wiedniu, zestawi oddział rachunkowy Wydziału krajowego po sprawdzeniu należytości z księgami kredytowemi według trzech funduszów indemnizacyjnych i zarządzi, aby kasa krajowa jako indemnizacyjna dotyczące kwoty zapisała do właściwych dzienników każdego z trzech funduszów, które prowadzić będzie na odsetki przez nią wypłacane.

§. 13 Po zamknięciu tych dzienników i przedłożeniu ich przez kasę krajową oddziałowi rachunkowemu Wydziału krajowego, winien oddział ten sprawdzić przedewszystkiem sumy, następnie obliczyć od tychże 10% podatek dochodowy i zarządzić, aby kasa krajowa jako indemnizacyjna sumę tego podatku z każdego z trzech funduszów indemnizacyjnych najdalej do końca miesiąca, w którym za bezpośrednio poprzedzający miesiąc dokonano obliczenia, zapłaciła do c. k. kasy głównej krajowej, a równocześnie z tem zarządzeniem udzieli w najkrótszej drodze departamentowi rachunkowemu c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu sumaryczną konsygnacyę co do należytości tego podatku od wszystkich trzech funduszów indemnizacyjnych.

§. 14. Kontrolę rządową co do dokładnego obliczenia i zapłaty wspomnianego w poprzednim paragrafie podatku dochodowego wykonywać będzie c. k. krajowa Dyrekcya skarbu przez delegowanego komisarza rządowego w ten sam sposób, jak to na podstawie przeprowadzonych w tej mierze z Wydziałem krajowym rokowań, dzieje się wskutek rozporządzenia Prezydyum c. k. krajowej Dprekcyi skarbu z 7. grudnia 1888, l. 1684/pr. względem podatku dochodowego od odsetek obligacyj pożyczek krajowych.

§. 15. Kontrola rachunkowa sprawowana dotąd przez Departament rachunkowy c. k. Namiestnictwa i zawodowo-rachunkowy Departament I c. k. Ministerstwa skarbu w Wiedniu, przechodzi na oddział rachunkowy Wydziału krajowego, któremu przysługać będzie prawo i obowiązek załatwiania procesów rachunkowych wobec c. k. kas i urzędów sprawujących czynności kasowe tych funduszów. Tym celem oddane zostaną rzeczonemu oddziałowi rachunkowemu wszystkie przez c. k. Departament rachunkowy c. k. Namiestnictwa i zawodowo-rachunkowy Departament I. c. k. Ministerstwa skarbu prowadzone księgi kontowe, zapiski, rachunki i odnośne do kontroli akta, referaty, wiadomości o stanie procesów rachunkowych, nareszcie dokładne wykazy zaległości czynnych, niezrealizowanych asygnacyj, etatu urzędników opłacanych z funduszów indemnizacyjnych i spraw w zawieszeniu będących lub nieukończonych.

§. 16. Wiadomości, któreby z czasem okazały się potrzebnemi, Wydział krajowy bez wahania udzieli, a równej uczynności przestrzegać będą wobec Wydziału krajowego c. k. władze rządowe.

§. 17. Obrachunki i dzienniki kasowe funduszów indemnizacyjnych aż po dzień oddania tychże w zarząd Wydziału krajowego winny być zcenzurowane i załatwione przez c. k. władze rządowe.

§. 18. Zmiany, jakieby się okazały potrzebne w manipulacyi c. k. urzędów podatkowych, mogą na wniosek Wydziału krajowego być zarządzone przez c. k. krajową Dyrekcyę skarbu.

§. 19. Blankiety na obligacye indemnizacyjne pozostaną niezmienne a c. k. Dyrekcya długów państwa dostarczać będzie Wydziałowi krajowemu blankietów tych za opłatą przypadających kosztów, których zwrot od stron dotyczących na podstawie rozporządzenia c. k. Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych dtto 7 lipca 1865, l. 1285/D. F. Wydział krajowy sobie zastrzega.

§. 20. Wydział krajowy ma budżety, do których ułożenia otrzyma od c. k. Namiestnictwa wykaz kosztów zarządu potrzebnych dla c. k. władz rządowych w zakresie judykatury co do spraw indemnizacyjnych i serwitutowych, jakoteż zamknięcia rachunków pomienionych trzech funduszów tak przed wniesieniem do Sejmu w celu przedłożenia c. k. Ministerstwa skarbu, jako i po ich uchwaleniu przez Sejm, do wiadomości i dalszego zarządzenia udzielać Prezydyum c. k. Namiestnictwa.

§. 21. Losowanie obligacyj indemnizacyjnych załatwi Wydział krajowy przy współudziale dwóch komisarzy rządowych, z zachowaniem odnośnych przepisów tak co do odbycia losowania, jakoteż następnej wypłaty wylosowanych kapitałów.

Wyniki losowania przy dołączeniu wykazów poprzednio wylosowanych a niespłaconych obligacyj indemnizacyjnych ogłoszone być mają jak dotychczas w rządowej *Gazecie Lwowskiej* i za pośrednictwem zawodowo-rachunkowego Departamentu I c. k. Ministerstwa skarbu przez rządową *Wiener Zeitung*.

Lidl Wiceprezydent c. k. Namiestnictwa w. r., Antoni Jaxa-Chamiec Członek Wydziału kraj. w. r., Tadeusz Romanowicz Członek Wydziału kraj. w. r., Teofil Mandyczewski c. k. Radca Namiestnictwa w. r., Antoni Lewicki c. k. Starosta w. r., Tadeusz Nieczuja Dobrowolski c. k. Radca rachunkowy w. r.

Józef Niesiołowski c. k. praktykant konceptowy jako protokołujący w. r.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. 19.206/1891.

Aleg. 17.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przedłożonego przez c. k. Rząd zamknięcia rachunków funduszów indemnizacyjnych Galicyi Wschodniej, Zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego za rok 1890.

Wysoki Sejmie!

Na podstawie ugody zawartej między Skarbem Państwa a funduszami indemnizacyjnymi Galicyi wschodniej, Galicyi zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, fundusze te z dniem 1. kwietnia b. r. przeszły w zarząd Wydziału krajowego, o czem Wysokiemu Sejmowi osobno szczegółowe przedkładamy sprawozdanie.

Gdy rok budżetowy funduszów indemnizacyjnych kończy się z dniem 31. marca, przeto przez cały rok budżetowy 1890. fundusze te były w zarządzie państwowym. Z tego też powodu zamknięcia rachunków za rok 1890. sporządzone zostały jeszcze przez c. k. Namiestnictwo, jako byłą Dyrekcyę funduszów indemnizacyjnych.

Przedkładając w załączeniu te zamknięcia, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zamknięcia rachunków funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, Galicyi zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego za rok 1890. przyjmuje się do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Ks. Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 15. września 1891.

Zastępca Marszałka krajowego:
Chamiec m. p.

Członek Wydziału krajowego:
Romanowicz m. p.

Fundusz indemnizacyjny.

Kraj koronny: Galicya wschodnia.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

za rok 1890.

Z Departamentu rachunkowego c. k. Namiestnictwa.

Liczba porząd.	Wyszczególnienie działów
	Pokrycie.
	***a)* Rzeczywisty dochód.**
	I. Od obowiązanych stron.
1	Wpłaty na kapitały . . . . .
2	„ „ renty . . . . .
3	Odsetki za zwłokę i inne dochody . . . . .
	II. Własne dochody.
4	Dochód za wylosowane obligacye indemnizacyjne . . . . .
5	„ „ sprzedane „ „ . . . . .
6	Odsetki od czynnych kapitałów . . . . .
7	„ „ własnych obligacyi indemnizacyjnych . . . . .
	III. Od kraju.
8	Dodatki indemnizacyjne do podatków:
	a) od towarzystw kolejowych . . . . .
	b) „ kontrybnentów . . . . .
	Suma rzeczywistych dochodów
	IV. Od rządu.
9	Subwencya ze Skarbu państwa . . . . .
	***b)* Przebieżne.**
10	Zwrócone zaliczki . . . . .
	Suma dochodów . .
	Do tego pozostałość z rachunków roku budżetowego 1889. . . . .
	Całkowity dochód . .

Wynik roku 1890.						Budżetem przyzwolona kwota na rok 1890.		W porównaniu z kwotą budżetową okazuje się wynik większy *mniejszy*		Uwaga
w ciągu roku słonecznego 1890.		w czasie od 1. stycznia 1891. do końca marca 1891.		Razem						
I.		II.		III.		IV.		V.		
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
2.397	00½	1.232	30	3.629	30½	2.935	—	694	30½	
562	34	246	83	809	17	443	—	366	17	
11.748	65½	2 402	86	14.151	51½	9.052	—	5.099	51½	
10.500	—	—	—	10.500	—	50.256	—	*39.756*	—	
182.551	89	—	—	182.551	89	36.942	—	145.609	89	
5.564	59	805	49	6.370	08	6.800	—	*429*	*92*	
—	—	—	—	—	—	29.520	—	*29.520*	—	
44.878	94½	15.366	49½	60.245	44	—	—	—	—	
1,355.860	00½	519.743	50½	1,875.603	51	1,984.827	—	*48.978*	*05*	
1,614.063	43	539.797	48	2,153.860	91	2,120.775	—	33.085	91	
1,373 535	—	—	—	1,373.535	—	1,487.735	—	*114.200*	—	
1.683	02½	161	26	1.844	28½	2.000	—	*155*	*71½*	
2,989.281	45½	539.958	74	3,529 240	19½	3,610.510	—	*81.269*	*80½*	
				346.120	45½					
				3,875.360	65					

Liczba porząd.	Wyszczególnienie działów
	Potrzeby.
	***a)* Rzeczywiste wydatki.**
1	Koszta zarządu . . . . .
2	Spłata kapitałów przez losowanie . . . . .
3	Renty dla uprawnionych . . . . .
4	Rozmaite wydatki . . . . .
	Suma rzeczywistych wydatków
	***b)* Przebieżne.**
5	Zaliczki zwrotne . . . . .
	Suma wydatków przebieżnych .
	Ogólna suma wydatków . .
	W porównaniu ze sumą dochodów . . . . .
	Okazuje się pozostałość z rachunków z końcem roku budżetowego 1890 . . .

Wynik roku 1890.						Budżetem przyzwolona kwota na rok 1890.		W porównaniu z kwotą budżetową okazuje się wynik większy *mniejszy*		Uwaga
w ciągu roku słonecznego 1890.		w czasie od 1. stycznia 1891. do końca marca 1891.		Razem						
I.		II.		III.		IV.		V.		
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
12.224	59	1.265	28½	13.489	87½	14.684	—	*1.194*	*12½*	
2,224.488	—	86.520	—	2,311.008	—	2,354.100	—	*43.092*	—	
1,095.323	83	52.352	51	1,147.676	34	1,190.786	—	*43.109*	*66*	
210	93	100	62½	311	55½	240	—	71	55½	
3,332.247	35	140.238	42	3,472.485	77	3,559.810	—	*87.324*	*23*	
3.132	66	*2.647*	*86*	484	80	1.025	—	*540*	*20*	
3.132	66	*2.647*	*86*	484	80	1 025	—	*540*	*20*	
3,335.380	01	137.590	56	3,472.970	57	3,560.835	—	*87.864*	*43*	
				3,875.360	65					
				402.390	08					

Wykaz

skompensowanych zwrotów w roku budżetowym 1890. i wyszczególnienie takowych wedle pojedyńczych działów dochodów i wydatków.

Zwroty skompensowane wynosiły 545.534 zł. 31 ct.

Liczba porząd.	Wyszczególnienie działów	Razem łam III.					
		Wynik brutto		Kompensowano		Wynik netto	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Dochody.						
1	Rozmaite dochody	14.451	25½	299	74	14.151	51½
2	Dodatki indemnizacyjne:						
	a) od towarzystw kolejowych	60.245	44	—	—	60.245	44
	b) od kontrybuentów	1,887.483	82	11.880	31	1,875.603	51
3	Zaliczki ze Skarbu państwa	1,373.535	—	—	—	1,373.535	—
4	Zwrot zaliczek	7.445	08½	5.600	80	1.844	28½
5	Zwrócone wkładki z galic. Banku krajowego	527.753	46	527.753	46	—	—
	Wydatki.						
6	Rozmaite wydatki	12.491	60½	12.180	05	311	55½
7	Zwrot zaliczek ze Skarbu państwa	—	—	—	—	—	—
8	Zaliczki zwrotne	6.085	60	5.600	80	484	80
9	Wkładki złożone do Banku krajowe o	527.753	46	527.753	46	—	—

Do l. 19.206 ex 1891.
Fundusz indemnizacyjny.
Kraj koronny: Galicya wschodnia.
Rok 1890.

Uzasadnienie różnic
między budżetem a wynikiem.

Dochody.

1. Wpłaty na kapitały:	**większe o**	694 zł.	30½ ct.
2. Wpłaty na renty:	**większe o**	366 „	17 „
	Ponieważ znaczną część zaległości z lat poprzednich spłacono.		
3. Odsetki za zwłokę i inne dochody:	**większe o**	5 099 zł.	51½ ct.
	a to w zwrotach za brakujące kupony, odsetkach za zwłokę, w taksach za przepisanie obligacyj i innych zwrotach rachunkowych		
	większe o	5.637 zł.	72½ ct.
	zaś w zwrotach kosztów podróży		
	mniejsze o	538 zł	21 ct.
	zatem **większe o** . . .	5.099 zł.	51½ ct.
4. Dochód za wylosowane obligacye indemnizacyjne:	**mniejszy o**	39.756 „	— „
	z powodu przypadkowości tych dochodów, których wysokość z góry obliczyć się nie da.		
5. Dochód za sprzedane obligacye indemnizacyjne:	**większy o**	145,609 zł.	89 ct.
	ponieważ wskutek mniej korzystnego wyniku		
	a) dochodów za wylosowane obligacye jak powyż *ad 4*		
	b) dochodu z dodatków indemnizacyjnych, jak poniżej *ad 8*		
	wreszcie		
	c) mniej użytej subwencyi ze Skarbu Państwa jak poniżej *ad 9* musiano na pokrycie wydatków bieżących sprzedać większą ilość obligacyj indemnizacyjnych będących własnością funduszu		
6. Odsetki od czynnych kapitałów:	**mniejsze o**	429 zł	92 ct.
	ponieważ nadwyżki dochodów umieszczonych chwilowo korzystnie w Banku krajowym, nie dosięgły cyfry, którąby po 3% dała była preliminowany dochód		
7. Odsetki od własnych obligacyj indemnizacyjnych:	**mniejsze o**	29.520 zł.	— ct.
	ponieważ kupony od obligacyj indemnizacyjnych, należących do majątku funduszu, nie zostały zrealizowane.		
8. Dodatki indemnizacyjne:	**mniejsze o**	48.978 zł.	05 ct.
	ponieważ zaległa należytość czynna, która z końcem roku budżetowego 1890. wynosi . .	950.646 zł.	13½ ct.
	w porównaniu z zaległością roku 1889.	937.200 zł.	21½ ct.
	zwiększyła się o . . .	**13.445 zł.**	**92 ct.**

	zaś należytość dodatków przypisanych na rok 1890. .	1,961.175 zł. 18	ct.
	w porównaniu z kwotą preliminowaną	1,984.827 zł. -	ct.
	mniejszą jest o	23651 zł. 82	ct.
	Zwrócono też z tytułu nadpłat, z odpisania podatków i dodatków za nieurodajny rok 1889 .	11.880 zł. 31	ct.
9. Subwencya ze Skarbu Państwa:	**mniejsza o**	**114.200** zł. —	ct.
	ponieważ pobrano o tyle mniej z oprocentowanej zwotnej zaliczki 200.000 zł., aby nie obciążać funduszu niepotrzebnym wydatkiem na 5% odsetki.		
10. Zwrócone zaliczki:	**mniejsze o**	155 zł. 71½	ct.
	ponieważ zwroty zaliczek w kwocie	5.600 zł. 80	ct.
	skompensowano z dotyczącymi wydatkami		

Wydatki.

1. Koszta zarządu:	**mniejsze o**	**1.194** zł. 12½	ct.
	z powodu nieobsadzenia posady sekretarza referenta, dalej ponieważ nie było potrzeby sporządzać spisów przedawnionych kuponów, na co było osobno przyzwolone	638 zł. —	ct.
2. Spłata kapitałów przez losowanie:	**mniejsza o**	**43.092** zł. —	ct.
	ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye indemnizacyjne do spłaty zgłoszone zostały.		
3. Renty dla uprawnionych:	**mniejsze o**	**43.109** zł. **66**	ct.
	ponieważ nie wszystkie zapadłe odsetki (między temi od własnych obligacyi 29.520 zł.) zostały podjęte.		
4. Rozmaite wydatki:	**większe o**	**71** zł. 55½	ct.
	z powodu zmienności tego działu.		
5. Zaliczki zwrotne:	**mniejsze o**	**540** zł. **20**	ct.
	ponieważ nie było potrzeby dawać więcej zaliczek, tudzież z powodu podanego przy dochodach *ad 10.*		

Do l. 19.206/91.

Wykazy pomocnicze

do

ZAMKNIĘCIA RACHUNKÓW

funduszu indemnizacyjnego

Galicyi wschodniej

za rok budżetowy

1890.

1. Wkaz

należytości czynnych i biernych z końcem roku budżetowego 1890.

Liczba porząd.	Poszczególnienie.	Kwota zł.	ct.
	A. Należytości czynne.		
1	Wpłata na kapitały	19.031	54½
2	„ „ renty	1.162	70
3	Odsetki za zwłokę i inne dochody	7.862	33½
4	Zakupione obligacye indemnizacyjne (wydane Wydziałowi krajowemu)	277.515	—
5	Zapadłe kupony od własnych obligacyi indemnizacyjnych	—	—
6	Wkładki ulokowane czasowo w Banku krajowym (wyd. Wydz. krajowemu)	200	—
7	Książeczka Kasy oszczędności (wydana Wydziałowi krajowemu)	3	19
8	Dodatki indemnizacyjne do podatków:		
	a) od towarzystw kolejowych	—	—
	b) „ kontrybuentów	950.646	13½
9	Zwrócone zaliczki	785	61½
10	Pozostałość z rachunków z końcem roku budżetowego 1890.	402.390	08
11	Zapas depozytów z końcem roku budżetowego 1890.	37	93½
	Razem	1,659 634	53½
	B. Należytości bierne.		
12	Koszta zarządu	21	10
13	Spłata kapitałów przez losowanie:		
	a) wylosowane, a dotąd niespłacone obligacye indemnizacyjne	379.722	
	b) obligacye, które jeszcze mają być wylosowane	21,451.111	50
14	Renty dla uprawnionych	541.365	06
15	Rozmaite wydatki	16.806	89½
16	Zwroty zaliczek ze Skarbu Państwa { nieoprocentowane	2,193.037	01
	{ oprocentowane	46.936	95
17	Zaliczki zwrotne	—	—
18	Depozyta	37	93½
	Razem	24,629.038	45
	W porównaniu należytości biernych z należytościami czynnemi	1,659.634	53½
	Pozostaje należytość bierna	*22,969.403*	*91½*

2. Wykaz

stanu obligacyj indemnizacyjnych będących własnością funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej tudzież pozostałej gotówki do dyspozycyi z końcem roku budżetowego 1890.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Nominalna wartość wal. austr. zł	ct.
	A. Dochód.		
1	Zapas z końcem roku budżetowego 1889:		
	a) w obligacyach indemnizacyjnych 449.400 zł. M. K. czyli w. a.	471.870	—
	b) w książeczce Kasy oszczędności na	3	19
2	Zakupione obligacye indemnizacyjne	—	—
3	Wymieniane „ „	-	—
4	Książeczka Kasy oszczędności na	—	—
	Suma dochodów . .	471.873	19
	B. Wydatek.		
5	Z powodu wymiany obligacyj indemnizacyjnych		
6	„ „ wylosowania „ „ . . 10.000 m. k.	10.500	—
7	„ „ sprzedaży „ „ . . 175.100 „ „	183.855	—
8	Wydana książeczka Kasy oszczędności na	—	—
	Suma wydatków . .	194.355	—
	W porównanin dochodu z wydatkiem pozostaje według dziennika czynnych kapitałów ostateczny zapas kasowy z końcem roku budżetowego 1890 a to: w obligacyach indemnizacyjnych 264.300 zł. m. k. czyli w. a. 277.515 zł. —		
	książeczka oszczędności . . . . . 3 „ 19	277.518	19

3. Wykaz

obrotu obligacyj indemnizacyjnych.

Liczba porząd.	Poszczególnienie.	Nominalna wartość wal. austr. zł.	ct.
	Dochód.		
1	Zapas z roku zeszłego	—	—
2	Nowo wystawione obligacye indemnizacyjne	—	—
3	„ „ „ zamiast złożonych i zniszczonych obligacyi indemnizacyjnych z kancyi wojskowych	—	—
4	Przepisanie obligacyj indemnizacyjnych	342.400	—
5	Obligacye indemnizacyjne { wykupione	—	—
	{ zniszczone	2,311.008	—
6	Suma dochodów . .	2,653.408	—
	Wydatek.		
7	Zaspokojenie uprawnionych w kapitale	—	—
8	„ „ „ rentach zaległych	—	—
9	Wypłata dewinkulowanych obligacyj indemnizacyjnych z kaucyj wojskowych	—	—
10	Przepisane obligacye indemnizacyjne	342.400	—
11	Do zniszczenia wydane obligacye indemnizacyjne	2,311 008	—
	Suma wydatków . .	2,653.408	—
	W porównaniu dochodu z wydatkiem według dziennika głównego z końcem roku budżetowego 1890. pozostaje ostateczny zapas . .	—	—

4. Uwidocznienie

wpłat kapitałów, rent i odsetek ze strony obowiązanych.

	Przed rozpoczęciem wpłat podług planu umorzenia				Podług planu umorzenia					
	kapitały		renty		20-roczne raty kapitału		5% odsetki		annuitety	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Zaległość z końcem r. budżetowego 1889.	211	08	263	16½	12.042	62½	1 426	43	10.180	56½
Przybyło w r. 1890:										
a) wskutek przypisań nowych . .	—	—	121	57½	358	66	445	46½	—	—
b) „ sprostowania . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bieżąca należytość rent i odsetek . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem .	211	08	384	74	12.401	28½	1.871	89½	10.180	56½
Z tego odpada:										
a) w skutek kompensacyi . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) „ sprostowania przypisanych należytości . .	*19*	*75½*	*10*	*28*	—	—	*274*	*48½*	*112*	*32½*
Rzeczywista należytość .	191	32½	374	46	12.401	28½	1.597	41	10.068	24
Na to wpłynęło w gotówce .	20	13	52	20	2.351	19	756	97	1.257	98½
Zaległość z końcem r. budżetowego 1890.	171	19½	322	26	10.050	09½	840	44	8.810	25½

5. Wykaz

zlikwidowanych należytości uprawnionych, pokrycie i wypłata tychże.

	Kapitały wynagrodzenia zł.	ct.	Renty zaległe zł.	ct.	Razem zł.	ct.
Pierwotny stan wydanych obligacyj indemnizacyjnych uprawnionym	12,004.345	50	12,137.496	—	24,141.841	50
Do tego przybyło w roku bieżącym	—	—	—	—	—	—
Razem	12,004.345	50	12,137.496	—	24,141.841	50
Odpada przez wypłatę wylosowanych obligacyj	2,311.008	—	—	—	2,311.008	—
„ „ „ annulowanie	—	—	—	—	—	—
Stan z końcem roku budżetowego 1890	9,693.337	50	12,137.496	—	21,830.833	50
Pierwotny stan zlikwidowanych a obligacyami indemnizacyjnemi niepokrytych należytości	—	—	—	—	—	—
Przybyło wskutek sprostowania	—	—	—	—	—	—
W roku bieżącym zlikwidowano	—	—	—	—	—	—
Suma zlikwidowanych należytości	—	—	—	—	—	—
Wypłaty w gotówce wynosiły w kwotach wyrównawczych po strąceniu kwot przez uprawnionych wypłaconych	—	—	—	—	—	—
Ze zaliczek skompensowano	—	—	—	—	—	—
Odsetki od zaliczek na kapitały zarachowane	—	—	—	—	—	—
Przez nowo wystawione obligacye indemnizacyjne pokryto (poz. 7. i 8. obrotu kredytowego)	—	—	—	—	—	—
Odpada wskutek	—	—	—	—	—	—
Suma pokrytych należytości	—	—	—	—	—	—
Ostateczny stan zlikwidowanych a obligacyami indemnizacyjnemi niepokrytych należytości	—	—	—	—	—	—

6. Uwidocznienie

zaliczek udzielonych uprawnionym stronom.

	W oblig. indemnizacyj. zł.	ct.	W gotówce zł.	ct.	Razem zł.	ct.
Pierwotny stan nieskompensowanych zaliczek	—	—	—	—	—	—
Przybyło w roku bieżącym	—	—	—	—	—	—
Razem	—	—	—	—	—	—
Odpada wskutek kompenzacyi	—	—	—	—	—	—
Stan nieskompensowanych zaliczek z końcem roku	—	—	—	—	—	—

7. Wyszczególnienie

kosztów zarządu.

	Wypłacono										Pasywa z końcem roku budżetowego 1890.	
	Dla Namiestnictwa jako Dyrekcyi fund. indem. i kom. kraj.				Dla komisyi lokalnej				Razem			
	Wynik roku 1890.											
	w ciągu roku słonecznego 1890.		w czasie od 1. stycznia do końca marca 1891.		w ciągu roku słonecznego 1890.		w czasie od 1. stycznia do końca marca 1891.		w ciągu roku słonecznego 1890.		w czasie od 1. stycznia do końca marca 1891.			
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.		
Płace urzędników	6.215	36½	38	96	—	—	—	—	6.215	36½	38	96	—	—
Dodatki służbowe i osobowe urzędników	455	71½	—	—	—	—	—	—	455	71½	—	—	—	—
„ aktywalne do płac etatowych	1.100	02½	—	—	—	—	—	—	1.100	02½	—	—	—	—
„ na pomieszkanie urzędników	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Płace sług	152	12	13	82	—	—	—	—	152	12	13	82	—	—
Zapomogi i remuneracye	1.401	72½	235	71	—	—	—	—	1.401	72½	235	71	—	—
Dyurna	755	76	70	20½	127	—	—	—	882	76	70	20½	—	—
Czynsz za najem pomieszkań dla urzędów	—	—	56	41	—	—	—	—	—	—	64	41	—	—
Koszta podróży i dyety rzeczoznawców	5	28	—	—	723	40	24	53	728	68	24	53	12	—
Potrzeby kancelaryjne	1.288	20	317	65	—	—	—	—	1.288	20	317	65	9	10
Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	11.374	19	1.240	75½	850	40	24	53	12 224	59	1.265	28½	21	10

8. Sprawdzenie

obrotu kapitałów czynnych i biernych, jakoteż obrotu przebieżnych rubryk.

	Kapitały czynne		Kapitały bierne		Zaliczki		Obce pieniądze		Depozyta	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Pozostałość z początkiem roku	471.873	19	53,711.917	00½	2.205	10	—	—	217	03½
Przybyło w roku bieżącym budżetowym	—	—	1,373.535	—	484	80	—	—	247	37
Razem	471.873	19	55,085.452	00½	2.689	90	—	—	464	40½
Odpada w roku bieżącym	194.355	—	52,845.478	04½	1.844	28½	—	—	426	47
„ „ „ wskutek odpisania	—	—	—	—	60	—	—	—	—	—
Pozostaje z końcem roku budżetow. 1890	277.518	19	2,239.973	96	785	61½	—	—	37	93½

9. Wyszczególnienie

nadwyżek ulokowanych i wyjętych z tutejszego Banku krajowego za rok 1890.

	Kwota zł.	Kwota ct.
Pozostałość z końcem roku budżetowego 1889.	200	—
Z nadwyżek za rok 1890. ulokowano w tutejszym Banku krajowym . .	—	—
„ „ „ „ wyjęto	—	—
Pozostaje w Banku z końcem roku budżetowego 1890.	200	—

l. 19206 ex 1891.

Fundusz indemnizacyjny:

Kraj koronny: Galicya zachodnia.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

za rok 1890.

Z Departamentu rachunkowego c. k. Namiestnictwa.

Liczba porząd.	Wyszczególnienie działów
	Pokrycie.
	***a)* Rzeczywisty dochód.**
	I. Od obowiązanych stron.
1	Wpłata na kapitały . . . . .
2	„ „ renty . . . . .
3	Odsetki za zwłokę i inne dochody . . . . .
	II. Własne dochody.
4	Dochód za wylosowane obligacye indemnizacyjne . . . . .
5	„ „ sprzedane „ „ . . . . .
6	Odsetki od czynnych kapitałów . . . . .
7	„ „ własnych obligacyj indemnizacyjnych . . . . .
	III. Od kraju.
8	Dodatki indemnizacyjne do podatków: a) od towarzystw kolejowych . . . . . b) „ kontrybuentów . . . . .
	Suma rzeczywistych dochodów
	IV. Od rządu.
9	Subwencya ze Skarbu państwa . . . . .
	***b)* Przebieżne.**
10	Zwrócone zaliczki . . . . .
	Suma wszystkich dochodów . .
	Do tego pozostałość z rachunków roku budżetowego 1889. . . . .
	Całkowity dochód . .

Wynik roku 1890.						Budżetem przyzwolona kwota na rok 1890.		W porównaniu z kwotą budżetową okazuje się wynik większy *mniejszy*		Uwaga
w ciągu roku słonecznego 1890.		w czasie od 1. stycznia 1891. do końca marca 1891.		Razem						
I.		II.		III.		IV.		V.		
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
507	36	395	70½	903	06½	740	—	163	06½	
406	13½	404	87	811	00½	128	—	683	00½	
5.456	86½	1.640	88	7.097	74½	5.189	—	1.908	74½	
42.000	—	—	—	42.000	—	62.333	—	*20.333*	—	
101.772	84	—	—	101.772	84	64.407	—	37.365	84	
1.696	21	335	25	2.031	46	1.625	—	406	46	
—	—	—	—	—	—	27.851	—	*27.851*	—	
44.445	51	13.915	56	58.361	07	—	—	—	—	
525.932	87½	140.357	34½	666.290	22	739.505	—	*14.853*	*71*	
722.217	79½	157.049	61	879.267	40½	901.778	—	*22.510*	*59½*	
1,137.265	—	—	—	1,137.265	—	1,137.265	—	—	—	
1.053	81	—	—	1.053	81	390	—	663	81	
1,860.536	60½	157.049	61	2,017 586	21½	2,039.433	—	*21.846*	*78½*	
				70.887	03½					
				2,088.473	25					

Liczba porząd.	Wyszczególnienie działów
	Potrzeby.
	a) **Rzeczywiste wydatki.**
1	Koszta zarządu . . . . .
2	Spłata kapitałów przez losowanie . . . . .
3	Kapitały w kwotach wyrównawczych dla uprawnionych . . . . .
4	Renty dla uprawnionych . . . . .
5	Rozmaite wydatki . . . . .
	Suma rzeczywistych wydatków
	b) **Przebieżne.**
6	Zaliczki zwrotne . . . . .
	Suma wydatków przebieżnych .
	Ogólna suma wydatków . .
	W porównaniu ze sumą dochodów . . . . .
	Okazuje się pozostałość z rachunków z końcem roku budżetowego 1890 . . .

Wynik roku 1890.						Budżetem przyzwolona kwota na rok 1890.		W porównaniu z kwotą budżetową okazuje się wynik większy *mniejszy*		Uwaga
w ciągu roku słonecznego 1890.		w czasie od 1. stycznia 1891. do końca marca 1891.		R a z e m						
I.		II.		III.		IV.		V.		
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
6.358	19½	682	57½	7.040	77	8.194	—	*1.153*	*23*	
1,261.774	50	69.237	—	1,331.011	50	1,320.900	—	10.111	50	
2	45	—	—	2	45	—	—	2	45	
659.845	15½	29 503	09½	689.348	25	710.009	—	*20.660*	*75*	
45	60		—	45	60	100	—	*54*	*40*	
1,928.025	90	99.422	67	2,027.448	57	2,039.203	—	*11.754*	*43*	
1.203	14	*830*	*57½*	372	56½	230	—	142	56½	
1.203	14	*830*	*57½*	372	56½	230	—	142	56½	
1,929 229	04	98.592	09½	2,027.821	13½	2,039.433	—	*11.611*	*86½*	
				2,088.47-	25					
				60.652	11½					

W y k a z

skompensowanych zwrotów w roku budżetowym 1890. i wyszczególnienie takowych wedle pojedyńczych działów dochodów i wydatków.

Zwroty skompensowane wynosiły 173.355 zł. 15½ ct.

Liczba porząd.	Wyszczególnienie działów	Razem łam III.					
		Wynik brutto		Kompensowano		Wynik netto	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Dochody.						
1	Rozmaite dochody	8.654	79½	1.557	05	7.097	74½
2	Dodatki indemnizacyjne:						
	a) od towarzystw kolejowych	58.361	07	—	—	58.361	07
	b) od kontrybuentów	671.202	73	4.912	51	666.290	22
3	Zaliczki ze Skarbu państwa	1,137.265	—	—	—	1,137.265	—
4	Zwrot zaliczek	2.850	50½	1.796	69½	1.053	81
5	Zwrócone wkładki z Banku krajowego	165.088	90	165.088	90	—	—
	Wydatki.						
6	Rozmaite wydatki	6.515	16	6.469	56	45	60
7	Złożone wkładki do Banku krajowego	165.088	90	165.088	90	—	—
8	Zwrot zaliczek ze Skarbu państwa	—	—	—	—	—	—
9	Zaliczki zwrotne	2.169	26	1.796	69½	372	56½

Do l. 19.206 ex 1891.
Fundusz indemnizacyjny.
Kraj koronny: Galicya zachodnia.
Rok 1890.

Uzasadnienie różnic
między budżetem a wynikiem.

Dochody.

1. Wypłaty na kapitały:	**większe o**	163 zł. 06½ ct.
2. Wpłaty na renty:	**większe o**	683 zł. ½ ct.
	Ponieważ znaczną część zaległości z lat dawniejszych spłacono.	
3. Odsetki za zwłokę i inne dochody:	**większe o**	1.908 zł. 74½ ct.
	a to w odsetkach za zwłokę i w zwrotach za braknjące kupony większe o . . .	2.448 zł. 80 ct.
	zaś w zwrotach kosztów podróży, w taksach za przepisanie obligacyj indemnizacyjnych i innych zwrotach mniejsze o .	540 zł. 05½ ct.
	zatem większe o . . .	1.908 zł. 74½ ct.
4. Dochód za wylosowane obligacye indemnizacyjne:	**mniejszy o**	20.333 zł. — ct.
	z powodu przypadkowości tych dochodów, których wysokość z góry obliczyć się nie da.	
5. Dochód za sprzedane obligacye indemnizacyjne:	**większy o**	37.365 zł. 84 ct.
	ponieważ w skutek mniej korzystnego wyniku	
	a) dochodów za wylosowane obligacye, jak powyż *ad 4*	
	b) dochodów z dodatków indemnizacyjnych, jak poniżej *ad 8*	
	musiano na pokrycie wydatków bieżących sprzedać większą ilość obligacyj indemnizacyjnych będących własnością funduszu.	
6. Odsetki od czynnych kapitałów:	**większe o**	406 zł. 46 ct.
	ponieważ nadwyżki dochodów umieszczonych chwilowo korzystnie w banku krajowym, okazały się nieco znaczniejszemi, aniżeli można było przypuszczać	
7. Odsetki od własnych obligacyj indemnizacyjnych:	**mniejsze o**	27 851 zł. — ct.
	ponieważ kupony od obligacyj indemnizacyjnych należących do majątku funduszu, nie zostały zrealizowane.	
8. Dodatki indemnizacyjne:	**mniejsze o**	14.853 zł. 71 ct.
	ponieważ z jednej strony zaległa należytość czynna wynosząca z końcem roku 1889 .	103.454 zł. 57½ ct.
	wynosi z końcem roku 1890 .	156.588 zł. 86½ ct.
	zwiększyła się więc o . .	53.134 zł. 49 ct.

	Z przeniesienia . .	53.134 zł. 49	ct.
	natomiast z drugiej strony rzeczywista ta należytość na rok 1890 wynosi 782.698 zł. 29 ct. a w porównaniu z kwotą 739.505 zł. — ct.		
	preliminow. zwiększyła się więc o	43.193 zł. 29	ct.
	w obec czego okazuje się różnica z wynikiem mniejszym o . .	9.941 zł. 20	ct.
	Zwrócono też z tytułu nadpłat, z odpisania podatków i dodatków za nieurodzajny rok 1889 . .	4 912 zł. 51	ct.
9. Zwrócone zaliczki:	**większe o . . . .**	**663 zł. 81**	ct.
	ponieważ z zaliczek udzielonych w latach dawniejszych wpłynął większy zwrot		

Wydatki.

1. Koszta zarządu:	**mniejsze o . . . .**	**1.153 zł. 23**	ct.
	z powodu nieobsadzenia posady sekretarza referenta, dalej ponieważ nie było potrzeby sporządzać spisów przedawnionych kuponów, na co było osobno przyzwolone	343 zł. —	—
	a i przy kosztach wypisywania nowych kartek do urn, nieco oszczędzono.		
2. Spłata kapitałów przez losowanie:	**większa o . . . .**	**10.111 zł. 50**	ct.
	ponieważ z wyłosowanych w latach dawniejszych obligacyi więcej zgłoszono do spłaty.		
3. Kapitały w kwotach wyrównawczych dla uprawnionych:	**większe o . . . .**	**2 zł. 45**	ct.
	z powodu przyznania kapitału wynagrodzenia z którego część 2 zł. 45 ct. nie mogła być pokrytą obligacyami		
4. Renty dla uprawnionych:	**mniejsze o . . . .**	**20.660 zł. 75**	ct.
	ponieważ nie wypłacono odsetek od własnych obligacyj indemnizacyjnych 27.851 zł. wypłacono natomiast stronom więcej odsetek z lat ubiegłych.		
5. Rozmaite wydatki:	**mniejsze o . . . .**	**54 zł. 40**	ct.
	ponieważ nie było wiele przypadkowych wydatków.		
6. Zaliczki zwrotne:	**większe o . . . .**	**142 zł. 56½**	ct
	ponieważ niektóre z dokonanych przy urzędach podatkowych nadpłaty odsetek, które zapisano jako zaliczki ze zwrotem po koniec roku budżetowego nie zostały zwrócone.		

Do l. 19.206/91.

Wykazy pomocnicze

do

ZAMKNIĘCIA RACHUNKÓW

funduszu indemnizacyjnego

Galicyi zachodniej

za rok budżetowy

1890.

1. Wykaz

należytości czynnych i biernych z końcem roku budżetowego 1890.

Liczba porząd.	Poszczególnienie.	Kwota zł.	Kwota ct.
	A. Należytości czynne.		
1	Wpłata na kapitały	4.516	61½
2	„ „ renty	837	13
3	Odsetki za zwłokę i inne dochody	3.700	09½
4	Zakupione obligacye indemnizacyjne	454.650	—
5	Zapadłe kupony od własnych obligacyj indemnizacyjnych	—	—
6	Wkładki ulokowane czasowo w Banku krajowym	200	—
7	Książeczki Kasy oszczędności	18	07
8	Dodatki indemnizacyjne od podatków:		
	a) od towarzystw kolejowych	1.162	75
	b) „ kontrybuentów	155.426	11½
9	Zwrócone zaliczki	438	18
10	Pozostałość z rachunków z końcem roku budżetowego 1890.	60.652	11½
11	Zapas depozytów	—	10
	Razem	681.601	17
	B. Należytości bierne.		
12	Koszta zarządu	4	96
13	Spłata kapitałów przez losowanie:		
	a) wylosowane, a dotąd niespłacone obligacye indemnizacyjne	235.935	—
	b) obligacye, które jeszcze mają być wylosowane	12,880.224	—
14	Renty dla uprawnionych	260.806	23
15	Rozmaite wydatki	3.678	43
16	Zwroty zaliczek ze Skarbu Państwa { nieoprocentowane	1,806.962	99
	{ oprocentowane	38.863	05
17	Zaliczki zwrotne	—	—
18	Depozyta	—	10
	Razem	15 226.474	76
	W porównaniu należytości biernych z należytościami czynnemi	681.601	17
	Pozostaje należytość bierna	*14,544.873*	*59*

2. Wykaz

stanu obligacyj indemnizacyjnych będących własnością funduszu indemnizacyjnego Galicyi zachodniej, tudzież pozostałej gotówki do dyspozycyi z końcem roku budżetowego 1890.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Nominalna wartość wal. austr. zł	ct.
	A. Dochód.		
1	Zapas z końcem roku budżetowego 1889:		
	a) w obligacyach indemnizacyjnych 570.200 zł. M K. czyli w. a.	598.710	—
	b) w książeczce Kasy oszczędności	18	07
2	Zakupione obligacye indemnizacyjne	—	—
3	Wymieniane „ „	—	—
	Suma dochodów . .	598.728	07
	B. Wydatek.		
4	Sprzedane obligacye indemizacyjne 97.200 zł m. k. czyli w. a. .	102.060	—
5	Wylosowane „ „ 40.000 zł. m. k. czyli w. a. .	42.000	—
6	Przepisane „ „	—	—
	Suma wydatków .	144.060	—
	W porównaniu dochodu z wydatkiem pozostaje według dziennika czynnych kapitałów ostateczny zapas kasowy z końcem roku budżetowego 1890, a to:		
	w obligacyach indemnizacyjnych 433.000 zł. m. k., czyli w. a. . .	454.650	—
	Książeczka kasy oszczędności	18	07
	Zaliczki zwrotne	—	—

3. Wykaz

obrotu obligacyj indemnizacyjnych.

Liczba porząd.	Poszczególnienie.	Nominalna wartość wal. anstr. zł.	ct.
	Dochód.		
1	Zapas z roku zeszłego	—	—
2	Nowo wystawione obligacye indemnizacyjne	—	—
3	„ „ „ zamiast złożonych i zniszczonych obligacyj indemnizacyjnych z kancyj wojskowych	—	—
4	Przepisane obligacye indemnizacyjne	70.250	—
5	Obligacye indemnizacyjne { wykupione	—	—
	{ zniszczone	1,267.630	—
6	Suma dochodu . .	1.337.880	—
	Wydatek.		
7	Zaspokojenie uprawnionych w kapitale	—	—
8	„ „ „ rentach zaległych	—	—
9	Wypłata dewinkulowanych obligacyj indemnizacyjnych z kancyj wojskowych	—	—
10	Przepisane obligacye indemnizacyjne	70.250	—
11	Do zniszczenia wydane obligacye indemnizacyjne	1,267 630	—
	Suma wydatków . .	1,337.880	—
	W porównaniu dochodu z wydatkiem według dziennika głównego z końcem roku budżetowego 1890. pozostaje ostateczny zapas . .	—	—

4. Uwidocznienie

wpłat kapitałów, rent i odsetek ze strony obowiązanych.

	Przed rozpoczęciem wpłat podług planu umorzenia				Podług planu umorzenia					
	kapitały		renty		20-roczne raty kapitału		5% odsetki		annitety	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Zaległość z końcem r. budżetowego 1889.	5	60	168	27½	4.999	71	496	81½	291	76
Przybyło w r. 1890:										
a) wskutek przypisań nowych . .	—	—	895	60½	122	61	115	94½	—	—
b) „ sprostowania . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bieżąca należytość rent i odsetek . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem .	5	60	1.063	88	5.122	32	612	76	291	76
Z tego odpada:										
a) w skutek kompensacyi . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) „ sprostowania przypisanych należytości . .	—	—	—	—	—	—	28	50½	—	—
Rzeczywista należytość .	5	60	1.063	88	5.122	32	584	25½	291	76
Na to wpłynęło w gotówce .	—	—	640	48	888	22½	170	52½	14	84
Zaległość z końcem r. budżetowego 1890.	5	60	423	40	4.234	09½	413	73	276	92

5. Wykaz

zlikwidowanych należytości uprawnionych, pokrycie i wypłata tychże.

	Kapitały wynagrodzenia zł.	ct.	Renty zaległe zł.	ct.	Razem zł.	ct.
Pierwotny stan wydanych obligacyj indemnizacyjnych uprawnionym	7,911.498	—	6,534.727	50	14.446.225	50
Do tego przybyło w roku bieżącym	315	—	630	—	945	—
Razem	7,911.813	—	6 535.357	50	14,447.170	50
Odpada przez wypłatę wylosowanych obligacyj	1,331.011	50	—	—	1,331.011	50
„ „ „ anulowanie	—	—	—	—	—	—
Stan z końcem roku budżetowego 1890	6.580.801	50	6 535.357	50	13,116.159	—
Pierwotny stan zlikwidowanych a obligacyami indemnizacyjnemi niepokrytych należytości	—	—	—	—	—	—
Przybyło wskutek sprostowania	—	—	—	—	—	—
W roku bieżącym zlikwidowano	317	45	658	03½	975	48½
Suma zlikwidowanych należytości	317	45	658	03½	975	48½
Wypłaty w gotówce wynosiły w kwotach wyrównawczych po strąceniu kwot przez uprawnionych wypłaconych	2	45	28	03½	30	48½
Ze zaliczek skompensowano	—	—	—	—	—	—
Odsetki od zaliczek na kapitały zarachowane	—	—	—	—	—	—
Przez nowo wystawione obligacye indemnizacyjne pokryto (poz. VII. i VIII. obrotu kredytowego)	315	—	630	—	945	—
Odpada wskutek	—	—	—	—	—	—
Suma pokrytych należytości	317	45	658	03½	975	48½
Ostateczny stan zlikwidowanych. a obligacyami indemnizacyjnemi niepokrytych należytości	—	—	—	—	—	—

6. Uwidocznienie

zaliczek udzielonych uprawnionym stronom.

	W oblig. indemnizacyj. zł.	ct.	W gotówce zł.	ct.	Razem zł.	ct.
Pierwotny stan nieskompensowanych zaliczek	—	—	—	—	—	—
Przybyło w roku bieżącym	—	—	—	—	—	—
Razem	—	—	—	—	—	—
Odpada wskutek kompensacyi	—	—	—	—	—	—
Stan nieskompensowanych zaliczek z końcem roku	—	—	—	—	—	—

7. Wyszczególnienie

kosztów zarządu.

	Wypłacono: Dla Namiestnictwa, jako Dyrekcyi fund. indem. i kom. kraj. — w ciągu roku słonecznego 1890.	Wypłacono: Dla Namiestnictwa, jako Dyrekcyi fund. indem. i kom. kraj. — w czasie od 1. stycznia do końca marca 1891.	Wypłacono: Dla komisyi lokalnej — w ciągu roku słonecznego 1890.	Wypłacono: Dla komisyi lokalnej — w czasie od 1. stycznia do końca marca 1891.	Wypłacono: Razem — w ciągu roku słonecznego 1890.	Wypłacono: Razem — w czasie od 1. stycznia do końca marca 1891.	Passywa z końcem roku budżetowego 1890.
	Wynik roku 1890.						
	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.
Płace urzędników	3.390 14 1/2	21 25	— —	— —	— —	— —	— —
Dodatki służbowe i osobowe urzędników	248 56	— —	— —	— —	— —	— —	— —
„ aktywalne do płac etatowych	599 97	— —	— —	— —	— —	— —	— —
„ na pomieszkanie urzędników	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Płace sług	82 97	7 55	— —	— —	— —	— —	— —
Zapomogi i remuneracye	764 56	128 57 1/2	— —	— —	— —	— —	— —
Dyurna	412 26	38 23	— —	— —	— —	— —	— —
Czynsz za najem pomieszkań dla urzędów	— —	307 86	— —	— —	— —	— —	— —
Koszta podróży i dyety rzeczoznawców	2 88	— —	133 30	— —	— —	— —	— —
Potrzeby kancelaryjne	723 54 1/2	173 26	— —	— —	— —	— —	4 96
Rozmaite wydatki	— —	5 86	— —	— —	— —	— —	— —
	6.22 89 1/2	682 57 1/2	133 30	— —	6.358 19 1/2	682 57 1/2	4 96

8. Sprawdzenie

obrotu kapitałów czynnych i biernych jakoteż obrotu przebieżnych rubryk.

	Kapitały czynne	Kapitały bierne	Zaliczki	Obce pieniądze	Depozyta
	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.
Pozostałość z początkiem r. budżetow.	598.728 07	39,835.643 54 1/2	1.119 42 1/2	— —	50 90 1/2
Przybyło w roku bieżącym	— —	1.137 265 —	372 56 1/2	— —	239 69
Razem	598.728 07	40,972.908 54 1/2	1.491 99	— —	290 59 1/2
Odpada w roku bieżącym	144.060 —	39,127.082 50 1/2	1.053 81	— —	290 49 1/2
„ „ „ wskutek odpisania	— —	— —	— —	— —	— —
Pozostaje z końcem roku budżetow. 1890	454.668 07	1,845.826 04	438 18	— —	— 10

9. Wyszczególnienie

wkładek czasowo złożonych i wyjętych z Banku krajowego.

	Kwota zł.	Kwota ct
Pozostałość z końcem roku budżetowego 1889.	200	—
Złożono w roku budżetowym 1890.	—	—
Wyjęto „ „ „ „	—	—
Pozostaje z końcem roku budżetowego 1890.	200	—

Do l. 19206/1891.

Fundusz indemnizacyjny

Kraj koronny: Wielkie Ks. Krakowskie.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

za rok 1890.

Z Departamentu rachunkowego c. k. Namiestnictwa.

Liczba porząd.	Wyszczególnienie działów
	Pokrycie:
	***a)* Rzeczywisty dochód.**
	I Od obowiązanych stron.
1	Wpłata na kapitały . . . . .
2	„ „ renty . . . . .
3	Odsetki za zwłokę i inne dochody . . . . .
	II. Własne dochody.
4	Dochód za wylosowane obligacye indemnizacyjne . . . . .
5	„ „ sprzedane „ „ . . . . .
6	„ ze zapasu kasowego w gotówce . . . . .
7	Odsetki od własnych obligacyj indemnizacyjnych . . . . .
8	„ „ czynnych kapitałów . . . . .
	III. Od kraju.
9	Dodatki indemnizacyjne do podatków . . . . .
	a) od towarzystw kolejowych . . . . .
	b) „ kontrybuentów . . . . .
	Suma rzeczywistych dochodów
	IV. Od rządu.
	***b)* Przebieżne.**
10	Zwrócone zaliczki . . . . .
11	„ wkładki z Banku krajowego . . . . .
	Suma dochodów przebieżnych
	Suma wszystkich dochodów . .
	Do tego pozostałość z rachunków roku budżetowego 1889 . . . . .
	Całkowity dochód . .

Wynik roku 1890.						Budżetem przyzwolona kwota na rok 1890.		W porównaniu z kwotą budżetową okazuje się wynik większy *mniejszy*		Uwaga
w ciągu roku słonecznego 1890		w czasie od 1. stycznia 1891 do końca marca 1891.		Razem						
I.		II.		III.		IV.		V.		
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
4.776	73½	106	41½	4.883	15	—	—	4.883	15	
1.894	10½	—	13	1.894	23½	—	—	1.894	23½	
5 133	78½	180	16½	5.313	95	645	—	4.668	95	
22.270	50	—	—	22 270	50	23.181	—	*910*	*50*	
						22.958	—	*22.958*	—	
						10 608	—	*10.608*	—	
4.296	68	—	—	4.296	68	5.635	—	*1.338*	*32*	
818	32	230	18	1.048	50	520	—	528	50	
14.549	73	3.723	69	18.273	42	119.148	—	20.370	01	
90.913	75	30 330	84	121.244	59					
144.653	60½	34.571	42	179.225	02½	182.695	—	*3.469*	*97*	
						30	—	*30*		
4.467	57	—	—	4.467	57	—	—	4.467	57	
4.467	57	—	—	4.467	57	30	—	4.437	57	
149.121	17½	34.571	42	183.692	59½	182 725		967	59½	
				22.580	43½					
				206.273	03					

Liczba porząd.	Wyszczególnienie działów
	Potrzeby:
	***a)* Rzeczywiste wydatki.**
1	Koszta zarządu . . . . .
2	Spłata kapitałów przez losowanie . . . . .
3	Renty dla uprawnionych . . . . .
4	Na zakupno obligacyj indemnizacyjnych . . . . .
5	Rozmaite wydatki . . . . .
	Suma rzeczywistych wydatków
	***b)* Przebieżne.**
6	Zaliczki zwrotne . . . . .
7	Nadwyżka dochodów złożona czasowo w Banku krajowym . . . . .
	Suma wydatków przebieżnych
	Ogólna suma wydatków . .
	W porównaniu ze sumą dochodów . . . . .
	Okazuje się pozostałość z rachunków z końcem roku budżetowego 1890 . . . .

Wynik roku 1890.						Budżetem przyzwolona kwota na rok 1890.		W porównaniu z kwotą budżetową okazuje się wynik większy *mniejszy*		Uwaga
w ciągu roku słonecznego 1890		w czasie od 1. stycznia 1891. do końca marca 1891.		Razem						
I.		II.		III.		IV.		V.		
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
512	01	56	39½	566	40½	662	—	*93*	*59½*	
128.320	50	5.124	–	133.444	50	134 400	—	*955*	*50*	
41.662	16	3 006	86	44.669	02	47.603	—	*2.933*	*98*	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
6	56	—	—	6	56	30	—	*23*	*44*	
170.501	23	8.187	25½	178.688	48½	182.695	—	*4.006*	*51½*	
1.039	77½	*4*	*72½*	1.035	05	30	—	1.005	05	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1.039	77½	*4*	*72½*	1.035	05	30	—	1.005	05	
171.541	00½	8.182	53	179.723	53½	182.725	—	*3.001*	*46½*	
				206 273	03					
				26.549	49½					

W y k a z

skompensowanyeh zwrotów w roku budżetowym 1890. i wyszczególnienie takowych wedle pojedyńczych działów dochodów i wydatków

Zwroty skompensowane wynosiły 53.464 zł. 40 ct.

Liczba porząd.	Wyszczególnienie działów	Razem łam III.					
		Wynik brutto		Kompensowano		Wynik netto	
		zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Dochody.						
1	Dodatki indemnizacyjne	—	—	—	—	—	—
	a) od towarzystw kolejowych . .	18.273	42	—	—	18.273	42
	b) od kontrybuentów	121.576	52	331	93	121.244	59
2	Zwrócone zaliczki	33	07	33	07	—	—
3	Zwrócone wkładki z Banku krajowego .	57.566	97	53.099	40	4.467	57
	Wydatki.						
4	Rozmaite wydatki	338	49	331	93	6	56
5	Zaliczki zwrotne	1.068	12	33	07	1.035	05
6	Złożone wkładki w Banku krajowym . .	53.099	40	53.099	40	—	—

Do l. 19206 ex 1891.
Fundusz indemnizacyjny.
Kraj koronny: Wielkie Księstwo Krakowskie
Rok 1890.

Uzasadnienie różnic
między budżetem a wynikiem.

Dochody.

1. Wpłaty na kapitały:	**większe o**	4.883 zł. 15	ct.
2. Wpłaty na renty:	**większe o**	1.894 „ 23½	„
	ponieważ,—jakkolwiek nie było należytości bieżącej, — wyasygnowano znaczną część zaległości z lat poprzednich. —		
3. Odsetki za zwłokę i inne dochody:	**większe o**	4.668 zł. 95	ct.
	a to: w odsetkach za zwłokę, w zwrotach kosztów podróży, w zwrotach za brakujące kupony i innych, większe o . .	4.669 zł. 05	ct.
	zaś w taksach za przepisane obligacye indemnizacyjne mniejsze o	— 10	„
	zatem większe o powyższe .	4.668 „ 95	„
	z powodu wydobycia znacznej zaległości w drodze egzekucyjnej.		
4. Dochód za wylosowane obligacye indemnizacyjne:	**mniejszy o**	910 zł. 50	ct.
	z powodu przypadkowości tych dochodów, których wysokość z góry obliczyć się nie da		
5. Dochód za sprzedane obligacye indemnizacyjne:	**mniejszy o**	22.958 zł. —	ct.
	ponieważ nie było potrzeby sprzedawać na pokrycie wydatków bieżących obligacyj indemnizacyjnych będących własnością funduszu.		
6. Dochód z zapasu kasowego w gotówce:	**mniejszy o**	10 608 zł. —	ct.
	ponieważ nie było potrzeby użycia zapasu kasowego na pokrycie bieżących wydatków. .		
7. Odsetki od własnych obligacyj indemnizacyjnych:	**mniejsze o**	1.338 zł. 32	ct.
	ponieważ kupony od obligacyj indemnizacyjnych Wiel. księstwa Krakowskiego należących do majątku funduszu nie zostały zrealizowane.		
8. Odsetki od czynnych kapitałów:	**większe o**	528 zł. 50	ct.
	ponieważ nadwyżki dochodów umieszczonych chwilowo korzystnie w banku krajowym, przewyższyły spodziewaną cyfrę.		
9. Dodatki indemnizacyjne:	**większe o**	20.370 zł. 01	ct.
	ponieważ z jednej strony zaległość dodatków indemnizacyjnych, która z końcem roku bu-		

	dżetowego 1889 wynosiła kwotę .	30.817 zł. —	ct.
	wynosi z końcem roku 1890 tylko	1.130 „ 68	„
	zmniejszyła się więc o . .	29.686 „ 32	„
	z drugiej zaś strony preliminowano należytości dodatków indemnizacyjnych na 109.148 zł. istotna zaś należytość na rok 1890 wynosi tylko 110.163 zł 62 ct.		
	zatem mniej o	8.984 zł. 38	ct.
	co daje różnicę	20.701 zł 94	ct
	wreszcie zwrócono nadpłatę za dawniejsze lata	331 zł. 93	ct
	pozostaje więc różnica . .	20 370 zł 01	ct.
10. Zwrócone zaliczki:	**mniejsze o**	**30** zł. —	ct.
	ponieważ zwroty zaliczek w kwocie	33 zł. 07	ct.
	skompensowano z dotyczącymi wydatkami		
11. Nadwyżki dochodów złożone czasowo w Banku krajowym:	**większe o**	**4.467** zł. **57**	ct.
	ponieważ ze złożonych w Banku krajowym nadwyżek pozostawioną z końcem roku budżetowego 1889 powyższą kwotę wyjęto na częściowe pokrycie wydatków bieżących.		

Wydatki.

1. Koszta zarządu:	**mniejsze o**	**93** zł. **59½**	ct.
	z powodu nieobsadzenia posady sekretarza referenta dalej, ponieważ nie było potrzeby sporządzać spisów przedawnionych kuponów, na co było osobno preliminowanem 28 zł. . . .	28 „ —	„
2. Spłata kapitałów przez losowanie:	**mniejsze o**	**955** zł. **50**	ct.
	ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye zgłoszono do wypłaty.		
3. Renty dla uprawnionych:	**mniejsze o**	**2.933** zł. **98**	ct.
	ponieważ nie wypłacono wszystkich zapadłych odsetek.		
4. Rozmaite wydatki:	**mniejsze o**	**23** zł. **44**	ct.
	z powodu zmienności tego działu.		
5. Zaliczki zwrotne:	**większe o**	**1.005** zł. **05**	ct.
	ponieważ c. k. główny urząd podatkowy w Krakowie nie zwrócił nadpłaty	1.035 zł. 5	ct
	którą jako zaliczkę przypisano		

Do l. 19.206/1891.

Wykazy pomocnicze

do

ZAMKNIĘCIA RACHUNKÓW

funduszu indemnizacyjnego

Wielkiego Księstwa Krakowskiego

za rok budżetowy

1890

I. Wykaz

należytości czynnych i biernych z końcem roku budżetowego 1890.

Liczba porząd.	Poszczególnienie.	Kwota zł.	Kwota ct.
	A. Należytości czynne.		
1	Wpłata na kapitały	171	40
2	„ „ renty	3	91½
3	Odsetki za zwłokę i inne dochody	244	14
4	Zakupione obligacye indemnizacyjne	90.384	—
5	Zapadłe kupony od własnych obligacyj indemnizacyjnych	—	—
6	Wkładki ulokowane czasowo w Banku krajowym	200	—
7	Książeczki kasy oszczędności	—	—
8	Dodatki indemnizacyjne do podatków: a) od towarzystw kolejowych	1.130	68
	b) od kontrybuentów	—	—
9	Zwrócone zaliczki	1.035	05
10	Pozostałość z rachunków z końcem roku budżetowego 1890	26.549	49½
11	Zapas depozytów	—	—
	Razem	119.718	68
	B. Należytości bierne.		
12	Koszta zarządu	—	41
13	Spłata kapitałów przez losowanie: a) wylosowane a dotąd nie spłacone obligacye indemnizacyjne	37.863	—
	b) obligacye które jeszcze mają być wylosowane	817.666	50
14	Renty dla uprawnionych	127.264	61½
15	Rozmaite wydatki	269	09
16	Zwroty zaliczek ze Skarbu Państwa	—	—
17	Zaliczki zwrotne	—	—
18	Depozyta	—	—
	Razem	983.063	61½
	W porównaniu należytości biernych z należytościami czynnemi	119.718	68
	Pozostaje należytość bierna	*863.344*	*93½*

2. Wykaz

stanu obligacyj indemnizacyjnych będących własnością funduszu indemnizacyjnego Wielkiego Księstwa Krakowskiego, tudzież pozostałej gotówki do dyspozycyi z końcem roku budżetowego 1890.

Liczba porząd.	Poszczególnienie.	Nominalna wartość wal. austr. zł.	ct.
	A. Dochód.		
1	Zapas z końcem roku budżetowego 1889:		
	a) w obligacyach indemnizacyjnych . . 107.290 zł m k. czyli	112.654	50
	b) w książeczce kasy oszczędności	—	—
2	Zakupione obligacye indemnizacyjne	—	—
3	Wymieniane „ „	—	—
4	Książeczka kasy oszczędności na	—	—
	Suma dochodów . .	112 654	50
	B. Wydatek.		
5	Z powodu wymiany obligacyj indemnizacyjnych.		
6	„ „ wylosowania „ „ 21.210 m. k. czyli w. a.	22.270	50
7	Sprzedane obligacye indemnizacyjne	—	—
8	Wydana książeczka kasy oszczędności na	—	—
	Suma wydatków . .	22.270	50
	W porównaniu dochodu z wydatkiem pozostaje według dziennika czynnych kapitałów ostateczny zapas kasowy z końcem roku budżetowego 1890 a to:		
	w obligacyach indemnizacyjnych 86.080 zł. m. k. czyli w. a. . . .	90.384	—
	Książeczka kasy oszczędności.	—	—
	Zaliczki zwrotne.	—	—

3. Wykaz

obrotu obligacyj indemnizacyjnych.

Liczba porząd.	Poszczególnienie.	Nominalna wartość wal. austr. zł.	ct.
	Dochód.		
1	Zapas roku zeszłego	—	—
2	Nowo wystawione obligacye indemnizacyjne	—	—
3	„ „ „ „ zamiast złożonych i zniszczonych obligacyj indemnizacyjnych z kaucyj wojskowych . . .	—	—
4	Przepisanie obligacyj indemnizaeyjnych	19.970	—
5	Obligacye indemnizacyjne { wykupione	—	—
	{ zniszczone	127.090	—
6	Suma dochodów . .	147.060	—
	Wydatek.		
7	Zaspokojenie uprawnionych w kapitale	—	—
8	„ „ „ rentach zaległych	—	—
9	Wypłata dewinkulowanych oblig. indemnizacyjnych z kaucyj wojskowych	—	—
10	Przepisane obligacye indemnizacyjne	19.970	—
11	Do zniszczenia wydane obligacye indemnizacyjne	127.090	—
12	Suma wydatków . .	147.060	—
13	W porównaniu dochodu z wydatkiem, według dziennika głównego z końcem roku budżetowego 1890 pozostaje ostateczny zapas	—	—

4. Uwidocznienie

wpłat kapitałów, rent i odsetek ze strony obowiązanych.

	Przed rozpoczęciem wpłat podług planu umorzenia				Podług planu umorzenia					
	kapitały		renty		20-roczne raty kapitału		5% odsetki		annuity	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Zaległość z końcem r. budżetowego 1890.	—	—	—	26	4.802	70	1.897	89	461	34
Przybyło w roku 1890:										
a) w skutek przepisań nowych .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) „ „ sprostowania . . .	—	—	—	—	—	—	—	26	—	—
Bieżąca należytość rent i odsetek . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem .	—	—	—	26	4.802	70	1.898	15	461	34
Z tego odpada:										
a) w skutek kompensacyi . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) „ „ sprostowania przypisanych należytości . .	—	—	—	*26*	—	—	—	—	*209*	*49*
Rzeczywista należytość .	—	—	—	—	4.802	70	1.898	15	251	85
Na to wpłynęło w gotówce .	—	—	—	—	4.782	79½	1.894	23½	100	35½
Zaległość z końcem r. budżetowego 1890	—	—	—	—	19	79½	3	91½	151	49½

5. Wykaz

zlikwidowanych należytości uprawnionych, pokrycie i wypłata tychże.

	Kapitały wynagrodzenia		Renty zaległe		Razem	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Pierwotny stan wydanych obligacyj indemnizacyjnych uprawnionym	429.828	—	559.146	—	988.974	—
Do tego przybyło w roku bieżącym	—	—	—	—	—	—
Razem	429.828	—	559.146	—	988 974	—
Odpada przez wypłatę wylosowanych obligacyj	133.444	50	—	—	133.444	50
„ „ anulowanie „	—	—	—	—	—	—
Stan z końcem roku budżetowego 1890	296 383	50	559.146	—	855.529	50
Pierwotny stan zlikwidowanych a obligacyami indemnizacyjnemi niepokrytych należytości	—	—	—	—	—	—
Przybyło w skutek sprostowania	—	—	—	—	—	—
W roku bieżącym zlikwidowano	—	—	—	—	—	—
Suma zlikwidowanych należytości	—	—	—	—	—	—
Wypłaty w gotówce wynosiły w kwotach wyrównawczych po potrąceniu kwot przez uprawnionych wypłaconych	—	—	—	—	—	—
Ze zaliczek skompensowano	—	—	—	—	—	—
Odsetki od zaliczek na kapitały zarachowane	—	—	—	—	—	—
Przez nowo wystawione obligacye indemnizacyjne pokryto (poz 7 i 8 obrotu kredytowego)	—	—	—	—	—	—
Odpada w skutek	—	—	—	—	—	—
Suma pokrytych należytości	—	—	—	—	—	—
Ostateczny stan zlikwidowanych, a obligacyami indemnizacyjnemi niepokrytych należytości	—	—	—	—	—	—

6. Uwidocznienie

zaliczek udzielonych uprawnionym stronom.

	W oblig. indemnizacyj.		W gotówce		Razem	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Pierwotny stan nieskompensowanych zaliczek	—	—	—	—	—	—
Przybyło w roku bieżącym	—	—	—	—	—	—
Razem	—	—	—	—	—	—
Odpada wskutek kompensacyi	—	—	—	—	—	—
Stan nieskompensowanych zaliczek z końcem roku	—	—	—	—	—	—

7. Wyszczególnienie

koszta zarządu.

	Wypłaccno						Passywa z końcem roku budżetowego 1890.	
	Dla Namiestnictwa jako Dyrekcyi fund. indem. i kom. kraj		Dla komisyi lokalnej		Razem			
	Wynik roku 1890.							
	w ciągu roku słonecznego 1890.	w czasie od 1. stycznia do końca marca 1891.	w ciągu roku słonecznego 1890.	w czasie od 1. stycznia do końca marca 1891.	w ciągu roku słonecznego 1890.	w czasie od 1. stycznia do końca marca 1891.		
	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł.	ct.
Płace urzędników	282 49	1 77½	— —	— —	282 49	1 77½	—	—
Dodatki służbowe i osobowe urzędników	20 71½	— —	— —	— —	20 71½	— —	—	—
„ aktywalne do płac etatowyah	50 03	— —	— —	— —	50 03	— —	—	—
„ na pomieszkanie urzędników	— —	— —	— —	— —	— —	— —	—	—
Płace sług	6 91	— 63	— —	— —	6 91	— 63	—	—
Zapomogi i remuneracye	63 71½	10 71½	— —	— —	63 71½	10 71½	—	—
Dyurna	34 33	3 18½	— —	— —	34 33	3 18½	—	—
Czynsz za najem pomieszkań dla urzędów	— —	25 65	— —	— —	— —	25 65	—	—
Koszta podróży i dyety rzeczoznawców	— 24	— —	— —	— —	— 24	— —	—	—
Potrzeby kancelaryjne	53 58	14 44	— —	— —	53 58	14 44	—	41
Rozmaite wydatki	— —	— —	— —	— —	— —	— —	—	—
Razem	512 01	56 39½	— —	— —	512 01	56 39½	—	41

8. Sprawdzenie

obrotu kapitałów czynnych i biernych, jakoteż obrotu przebieżnych rubryk.

	Kapitały czynne		Kapitały bierne		Zaliczki		Obce pieniądze.		Depozyta	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Pozostałość z początkiem roku	112.654	50	—	—	—	—	—	—	—	—
Przybyło w roku bieżącym	—	—	—	—	1.035	05	—	—	—	—
Razem	112.654	50	—	—	1.035	05	—	—	—	—
Odpada w roku bieżącym	22.270	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pozostaje z końcem r. budżet. 1890.	90.384	—	—	—	1.035	05	—	—	—	—

9. Wyszczególnienie

wkładek złożonych czasowo i wyjętych z Banku krajowego.

	Kwota zł.	ct.
Pozostałość z końcem roku budżetowego 1889	4.667	57
Złożono w roku budżetowym 1890	—	—
Wyjęto „ „ „ „	4.467	57
Pozostaje z końcem roku budżetowego 1890 .	200	—

Z Drukarni Ludowej we Lwowie

Aleg. 18.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie preliminarzy funduszów indemnizacyjnych na rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedkłada niniejszem preliminarze funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego na rok 1892.

Preliminarze te ułożono, opierając się na planach amortyzacyjnych, na trzechletnich przecięciach, tudzież na wynikłościach z ostatniego roku, z zachowaniem formy zewnętrznej, używanej przy budżetach innych funduszów, zostających pod zarządem Wydziału krajowego.

Porównując obecnie projektowane preliminarze z budżetami uchwalonymi na rok 1891. otrzymujemy następujące wyniki:

A) Preliminarz dla funduszu Galicyi wschodniej.

Ogólna suma wydatków uchwalonych na rok 1891. wynosi		3.567.470 zł.
na rok 1892. preliminujemy		3.602.354 „
zatem więcej o . .		34.884 zł.

Mianowicie:

w rubryce:	I. Koszta zarządu więcej o		1.572 zł.
„ „	II. Spłata kapitałów „ „		123.900 „
„ „	III. Renty dla uprawnionych mniej o . .	125.449 zł.	
„ „	IV. Na zakupno obligacyj więcej o . .		34.720 „
„ „	V. Zaliczki zwrotne		81 „
„ „	VI. Rozmaite wydatki		60 „
	Razem więcej o . .		160.333 zł.
	mniej o . .	125.449 zł.	
	Ogółem więcej jak wyżej o		34.884 zł.
Ogólna suma dochodów uchwalonych na rok 1891. wynosi			3.567.470 zł.
Na rok 1892. preliminujemy			3.601.000 „
Zatem więcej o . . .			33.530 zł.

Mianowicie:

w rubryce	I. od obowiązanych więcej o		846 zł.
„ „	II. własne dochody „		35.561 „
„ „	III. zaliczki mniej o	139 zł.	
„ „	IV. od kraju „	10.469 „	
„ „	V. od skarbu Państwa więcej o		7.731 zł.
	Razem więcej o		44.138 zł.
	mniej o	10.608 zł.	
	Ogółem więcej. jak wyżej o		33.530 zł.

Z porównania dochodów z wydatkami przedstawia się ogólny wynik niekorzystniejszy o . . . . . 1.354 zł.

B) Preliminarz dla Galicyi zachodniej.

Ogólna suma wydatków uchwalonych na rok 1891. wynosi	2.052.483 zł.
Na rok 1892. preliminujemy	2.096.668 „
a zatem więcej o	44.185 zł.

Mianowicie:

w rubryce	I. Koszta zarządu więcej o		857 zł.
„ „	II. Spłata kapitałów „		71.400 „
„ „	III. Renty dla uprawnionych mniej o	70.507 zł.	
„ „	IV. Na zakupno obligacyj więcej o		42.350 „
„ „	V. Zaliczki „ „		110 „
„ „	VI. Rozmaite wydatki mniej o	25 „	
	Razem więcej o		114.717 zł.
	mniej o	70.532 zł.	
	Ogółem więcej jak wyżej o		44.185 zł.

Ogólna suma dochodów uchwalonych na rok 1891, wynosi	2.052.725 zł.
Na rok 1892. preliminujemy	2.096.022 „
a zatem więcej o	43.297 zł.

Mianowicie:

w rubryce	I. Od obowiązanych więcej o		842 zł.
„ „	II. Własne dochody „ „		39.495 „
„ „	III. Zaliczki „ „		19 „
„ „	IV. Od kraju „ „		10.672 „
„ „	V. Ze skarbu Państwa mniej o	7.731 zł.	
	Razem więcej o		51.028 zł.
	„ mniej o	7.731 zł.	
	Ogółem więcej, jak wyżej o		43.297 zł.

Z porównania dochodów i wydatków przedstawia się ogólny wynik niekorzystniejszy o 888 zł.

C) Preliminarz funduszu Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

Ogólna suma wydatków uchwalonych na rok 1891. wynosi	182.189 zł.
Na rok 1892. preliminujemy	182.578 „
zatem więcej o	389 zł.

Mianowicie:

w rubryce	I. Koszta zarządu więcej o		71 zł.
„ „	II. Spłata kapitałów „ „		7.350 „
„ „	III. Renty dla uprawnionych mniej o	7.035 zł.	
„ „	IV. Rozmaite wydatki więcej o		3 zł.
	Razem więcej o		7.424 zł.
	mniej o	7.035 zł.	
	Ogółem więcej, jak wyżej o	389 zł.	
Ogólna suma dochodów uchwalonych na rok 1891. wynosi			185.865 zł.
Na rok 1892. preliminujemy			182.807 „
	zatem mniej o		3.058 zł.

Mianowicie:

w rubryce	I. Od obowiązanych więcej o		611 zł.
„ „	II. Własne dochody „ „		18.713 „
„ „	III. Od kraju mniej o	22.382 zł.	
	Razem więcej o		19.324 zł.
	mniej o	22.382 zł.	
	Ogółem mniej, jak wyżej o		3.058 zł.

Z porównania dochodów i wydatków przedstawia się ogólny wynik niekorzystniejszym o 3.447 zł.

Wyjaśnienia, podane w preliminarzach przy pojedyńczych rubrykach i pozycyach udowadniają potrzebę zwiększenia lub zmniejszenia kredytu.

Pozostaje nam na tem miejscu wytłumaczyć potrzebę przyznania większego kredytu na koszta zarządu, i usprawiedliwić wysokość projektowanych dodatków indemnizacyjnych.

Na rok 1889. preliminowało c. k. Namiestnictwo, a Wysoki Sejm uchwalił na koszta zarządu kwotę . . . . . 24.456 zł.
na rok 1890. kwotę . . . . . 23.540 „
na rok 1891. zaś ryczałtowo dla wszystkich trzech funduszów kwotę . . . 20.000 zł.

W myśl postanowień protokołu z dnia 21. stycznia 1891., spisanego w sprawie ustanowienia warunków odbioru funduszów indemnizacyjnych w nasz zarząd, i uchwały Wydziału krajowego z dnia 16. marca 1891. l. 9.413 uiszczamy c. k. Namiestnictwu tytułem kosztów sprawowania judykatury w sprawach indemnizacyjnych i serwitutowych rocznie ryczałtową kwotę 5.000 zł.

Z wymienionej wyżej kwoty 20.000 zł. pozostawałoby na koszta administracyi, przekazanej Wydziałowi krajowemu kwota 15.000 zł. Kwota ta jest stanowczo niewystarczającą.

Z uchwalanego przez Wysoki Sejm corocznie kredytu, opłacało c. k. Namiestnictwo tylko urzędników konceptowych, załatwiających sprawy funduszów indemnizacyjnych i serwitutowych, nie opłacało zaś urzędników kasowych i rachunkowych, którzy pozostawali na etacie państwowym.

Już to samo usprawiedliwiałoby potrzebę podwyższenia kredytu, ponieważ płace funkcyonaryuszów kasowych i rachunkowych, stanowią właśnie najpoważniejszą rubrykę wydatków administracyjnych. Tymczasem oprócz czynności sprawowanych przez tutejszą kasę rządową i c. k. Namiestnictwo, objął Wydział krajowy także czynności, sprawowane przez departament rachunkowy c. k. Ministerstwa skarbu, które dotychczas żadnego wydatku z funduszów indemnizacyjnych nie wymagały.

Wobec tego zmuszony jest Wydział krajowy z zachowaniem całej możliwej oszczędności proponować w tej rubryce kwotę 17.500 zł., która wraz z kwotą 5.000 zł. niszczaną c. k. Namiestnictwu, stanowi razem wydatek 22.500 zł. Kwotę 17.500 zł. wypłacą fundusze indemniza-

cyjne w myśl uchwały Wydziału krajowego z dnia 15. września 1891., l. 35.390 funduszowi krajowemu, tytułem zwrotu płac urzędników i funkcyonaryuszów pracujących w funduszach indemnizacyjnych, lub też tytułem zwrotu płac funkcyonaryuszów przyjętych do służby w Wydziale krajowym w zamian za zajętych w tych funduszach urzędników i funkcyonaryuszów, tudzież na pokrycie kosztów kancelaryjnych, insercyjnych i wydatków na losowanie.

Wysokość dodatków indemnizacyjnych wypada z zestawienia następujących cyfr:

Po zliczeniu dochodów ze źródeł podanych w innych dziesięciu, a odnośnie do funduszu krakowskiego, w innych dziewięciu rubrykach, okazuje się potrzeba zaczerpnięcia z funduszów krajowych:

1) dla funduszu wschodniego kwoty . . . . . 2.295.205 zł.
2) dla funduszu zachodniego kwoty . . . . . 832.039 zł.
3) dla funduszu krakowskiego kwoty . . . . . 129.632 zł.

Biorąc za podstawę do obrachowania dochodu z dodatku indemnizacyjnego sumę podatków bezpośrednich z roku 1890. wykazaną szczegółowo w załącznikach niniejszego preliminarza, a wynoszącą dla Galicyi wschodniej . . . . . 7.914.514 zł. $37^1/_2$ ct.
dla Galicyi zachodniej . . . . . 2.869.115 zł. $66^1/_2$ ct.
a dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego . . . . . 810.230 zł. $39^1/_2$ ct.
przekonywamy się, iż dla pokrycia wyżej wyszczególnionych niedoborów należy pobierać w Galicyi wschodniej i zachodniej po 29 ct. dodatku — to znaczy tyle, ile w roku zeszłym; w Wielkiem Księstwie Krakowskiem zaś o 1 ct. mniej, to jest 16 ct.

Na podstawie niniejszego zestawienia wnosi Wydział krajowy:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączone preliminarze funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego na rok 1892.

Następnie raczy Wysoki Sejm uchwalić:

II. Dla pokrycia niedoboru w tych funduszach ma być w roku 1892. pobierany dodatek indemnizacyjny do podatków bezpośrednich po 29 ct. od każdego złotego w Galicyi wschodniej i zachodniej, zaś po 16 ct. w Wielkiem Księstwie Krakowskiem.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 19. grudnia 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

FUNDUSZ INDEMNIZACYJNY

dla Galicyi wschodniej.

PRELIMINARZ

na rok

1892.

Fundusz indemnizacyjny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		Koszta zarządu	14.143	—	14.143
II.		Spłata kapitałów przez losowanie	2,601.900	—	2,601.900
III.		Renty dla uprawnionych	947,756	—	947.756
IV.		Na zakupno obligacyj indemnizacyjnych	36.768	—	36.768
V.		Zaliczki zwrotne	1.250	—	1.250
VI.		Rozmaite wydatki	537	—	537
		Suma wydatków . .	3,602.354	—	3,602.354
		Dochody.			
I.		Od obowiązanych	14.072	—	14.072
II.		Własne dochody	56.644	—	56.644
III.		Zaliczki zwrócone	1.500	—	1.500
IV.		Od kraju	2,295.205	—	2,295.205
V.		Ze skarbu państwa	1,233.579	—	1,233.579
		Suma dochodów . .	3,601.000	—	3,601.000
		Z porównania ze sumą wydatków .	—	—	3,602.354
		okazuje się **niedobór** .	—	—	1.354

dla Galicyi wschodniej.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
13.490	12.571	
2,311.008	2,478.000	
1,147.676	1.073.205	
—	2.048	
485	1.169	
312	477	
3,472.971	3,567.470	
18.590	13.226	
199.422	21.083	
1.844	1.639	
1,935.849	2,305.674	
1,373.535	1,225.848	
3,529.240	3,567.470	

Wydatki. Fundusz indemnizacyjny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Koszta zarządu**	14.143	—	14.143
II.		**Spłata kapitałów przez losowanie**	2,601.900	—	2,601.900
III.		**Renty dla uprawnionych**	947.756	—	947.756
IV.		**Na zakupno obligacyj indemnizacyjnych**	36.768	—	36.768
V.		**Zaliczki zwrotne** Wydane na poczet płac etatowych i wydatków przez urzędy podatkowe mylnie zarachowanych	1.250	—	1.250
VI.		**Rozmaite wydatki**	537	—	537

dla Galicyi wschodniej. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
13.490	12.571	*Do rubr. I.* Preliminuje się dla wszystkich trzech funduszów 22.500 zł. z której to kwoty na fundusz Galicyi wschodniej wedle obowiązującego dzielnika (22/35 część) przypada kwota 14.143 zł.: Uzasadnienie w sprawozdaniu.
2,311.008	2,478.000	*Do rubr. II.* Podług planu amortyzacyjnego wydanego rozporządzeniem z 29 grudnia 1857 l. 11.881 dla długu pokrytego obligacyami indemnizacyjnemi Galicyi wschodniej, wynoszącego 58,674.000 zł. m. k. przypada do wylosowania w II. półroczu 1891. . . . . 1,239.000 zł. m. k. w I. „ 1892. . . . . 1,239.000 zł. m. k. razem . . 2,478.000 zł. m. k. czyli . . 2,601.900 zł. wal. austr. które w myśl. §. 19. instrukcyi dla losowania mają być wypłacone po upływie pół roku od dnia losowania; mianowicie kwota za II. półrocze 1891 dnia 1. maja 1892 zaś za I. półrocze 1892 dnia 1. listopada 1892. Na pokrycie tej wypłaty preliminuje się zatem 2,601.900 zł. wal. austr.
1,147.676	1,073.205	*Do rubr. III.* Według planu spłaty powołanego w wyjaśnieniu do rubr. II przypadają do zapłacenia w roku 1892 5% odsetki od obligacyj indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, pozostałych po strąceniu wartości obligacyj wylosowanych 31. października 1891 i 30. kwietnia 1892, w kwocie 902.625 zł. m. k. czyli 947.756 zł. wal. austr. którą to kwotę preliminuje się na rok 1892.
—	2.048	*Do rubr. IV.* Preliminuje się tu uzyskaną za wylosowane własne obligacye indemnizacyjne kwotę 36.768 (vide poz. 6 dochodów.)
485	1.169	*Do rubr. V.* Preliminuje się na podstawie przecięcia wynikłości z trzech lat ostatnich wynoszących: w roku 1888 . 1.023 zł. w. a. „ 1889 . 2.223 „ „ „ „ 1890 . 485 „ „ „ Razem . 3.731 zł. w. a. zatem przeciętnie 1.243 zł. 66 ct. czyli okrągło 1.250 zł. w. a.
312	477	*Do rubr. VI.* Wynikłość w roku . . . 1888 wynosiła 483 zł. w. a. „ „ . . . 1889 „ 816 „ „ „ „ „ . . . 1890 „ 312 „ „ „ Razem . 1.611 zł. w. a. czyli przeciętnie 537 zł. w. a. którą to kwotę preliminuje się na rok 1892.

Dochody. Fundusz indemnizacyjny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.		Od obowiązanych			
	1	Wpłata kapitałów	2.353	—	2.353
	2	Wpłata rent	284	—	284
	3	Odsetki za zwłokę i inne dochody:			
		a) Odsetki za zwłokę od rat w terminie nie spłaconych .	724	—	724
		b) Zwroty kosztów podróży	967	—	967
		c) Taksy za blankiety do przepisania obligacyj indemnizacyjnych	83	—	83
		d) Zwroty za nadpłacone kupony przy wylosowanych obligacyach indemnizacyjnych	9.032	—	9.032
		e) Zwroty rachunkowe i rozmaite inne	629	—	629
		Suma rubryki I. . .	14.072	—	14.072
II.		**Własne dochody.**			
	4	Odsetki od obligacyj będących własnością funduszu . .	13.876	—	13.876
	5	Dochód ze sprzedaży obligacyj indemnizacyjnych, będących własnością funduszu	—	—	—
	6	Dochód ze zrealizowania własnych obligacyj wylosowanych .	36.768	—	36.768
		Do przeniesienia . .	50.644		50.644

dla Galicyi wschodniej. Dochody.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjasnienia
3 629	2.788	*Do poz. 1.* Z końcem roku budżetowego 1890 pozostało niespłaconych kapitałów wykupna za dziesięcinę, meszne i czynsze emfiteutyczne w kwocie . . 19.031 zł. 54½ ct. w. a. W roku 1891 prawdopodobnie nic nie przybędzie ma zaś wpłynąć wedle budżetu . . . . . 2.788 zł. przeto pozostanie . . . . . 16.243 zł. 54½ ct. w. a. z czego przypada wedle planu spłaty na r. 1892. 2.353 zł. — ct. w. a. którą to kwotę preliminuje się na r. 1892.
809	377	*Do poz. 2.* Od kapitałów wykupna uwidocznionych do poz. 1. jako płatnych z r. 1892 należą się według planu spłaty w roku 1892 5% odsetki w kwocie 284 zł. którą się preliminuje.
895	772	*Do poz. 3.* Preliminuje się na podstawie przeciętnych wynikłości z trzech lat ostatnich, mianowicie :
538	1.256	
101	79	
11.893	7.444	
725	510	
18.590	13.226	

	Wynikłość w latach 1888	1889	1890	Razem	Przecięcie
	złote austryackie				
ad a)	521	757	895	2.173	724
„ *b)*	1.307	1.055	538	2.900	967
„ *c)*	69	79	101	249	83
„ *d)*	7 260	7 944	11 893	27.097	9.032
„ *e)*	415	747	725	1.887	629
Razem	9.572	10 582	14.152	34.306	11.435

—	15.083	*Do poz. 4.* Stan obligacyj indemnizacyjnych, będących własnością tego funduszu wynosił z końcem czerwca 1891 264.300 zł. m. k. czyli 277.515 zł. w. a. od której to sumy 5% odsetki wynoszą 13.876 zł. w. a. które preliminuje się na r. 1892
182.552	—	*Do poz. 5.* Nic się nie preliminuje po myśli intencyi komisyi budżetowej z r. 1891.
10.500	—	*Do poz. 6.* Preliminuje się na podstawie przeciętnych wynikłosci z trzech lat ostatnich, a mianowicie: w roku 1888 wynosiła wynikłość . . 63.000 zł. w. a. „ 1889 „ „ . . 36.803 „ „ „ „ 1890 „ „ . . 10.500 „ „ „ Razem . . 110.303 zł. w. a. czyli przeciętnie . . 36.768 zł. w. a. Równocześnie preliminuje się w rubryce IV. wydatków tę samą kwotę na zakupno nowych obligacyj indemnizacyjnych.
193.05	15.083	

Dochody. Fundusz indemnizacyjny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia . .	50.644		50.644
	7	Odsetki od chwilowych lokacyj nadwyżek	6.000	—	6.000
		Suma rubryki II. . .	56.644	—	56.644
III.		**Zaliczki zwrócone**			
	8	Zwroty z zaliczek danych na płace i mylne zarachowania c. k. Urzędów podatkowych	1.500	—	1.500
IV.		**Od kraju.**			
	9	Dodatki indemnizacyjne	2 295.205	—	2,295.205
V.		**Ze skarbu Państwa.**			
	10	Zasiłek bezzwrotny	1,068.254	—	1,068.254
	11	Pożyczka bezprocentowa	165.325	--	165.325
		Suma rubryki V. . .	1,233.579	—	1,233 579

dla Galicyi wschodniej. Dochody.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
193.052	15.083	
6.370	6.000	*Do poz. 7.* Do końca kwietnia b. r. lokowano nadwyżki funduszów indemnizacyjnych na 3% w Banku krajowym; począwszy zaś od 1. maja 1891 nadwyżki te lokowane bywają w myśl rozporządzenia Wydziału krajowego z dnia 4. kwietnia b. r. do L. 12 382 również na 3% w fundnszu krajowym. Ze względu na wynikłość roku 1890 wynoszącą 6.370 zł preliminuje się prawdopodobny dochód na rok 1892 tak samo, jak w r. 1891 w kwocie 6.000 zł. w. a.
199.422	21.083	
1 844	1.639	*Do rubr. III.* Na podstawie wynikłości z ostatnich trzech lat wynoszących w roku 1888 . . . 285 zł. w. a. „ 1889 . . . 1.040 „ „ „ „ 1890 . . . 1 844 „ „ „ Razem . . 3 169 zt. w. a. należałoby preliminować w przecięciu kwotę . . . 1.056 zł. 33 ct. ze względu jednak na wynikłość z roku 1890 preliminuje się prawdopodobny dochód na rok 1892 w kwocie . . 1.500 zł. w. a.
1,935.849	2,305.674	*Do rubr. IV.* Podług załączonego zestawienia z wykazów c. k. Urzędów podatkowych Galicyi wschodniej, wynosi cała należytość wszystkich bezpośrednich, podlegających poborowi dodatku indemnizacyjnego podatków za r. 1890 kwotę 7.914 514 zł 37½ ct. w. a. W braku innej podstawy służy powyższa kwota do wymiaru dodatków indemnizacyjnych. Licząc tedy po 29 ct. od jednego zł. podatku uczyni to na rok 1892 kwotę 2,295.205 zł.
—	1,061.560	*Do poz. 10.* Z ogólnego zasiłku 2,100.000 zł. przypada tu w stosunku do potrzeb . . . . . 1,068.254 zł.
1,373.535	164.288	*Do poz. 11.* Z ogólnej pożyczki 325.000 zł. . „ „ „ „ 165.325 zł.
1,373.535	1,225.848	

Wykaz podatków bezpośrednich wraz z dodatkami przypisanych na rok 1890.

Liczba porządk.	C. k. Urząd podatkowy	Podatki: gruntowy zł.	gruntowy ct.	domowo-czynszowy zł.	domowo-czynszowy ct.	domowo-klasowy zł.	domowo-klasowy ct.	zarobkowy zł.	zarobkowy ct.	dochodowy zł.	dochodowy ct.	Razem zł.	Razem ct.
1	Bircza	8.380	16	672	11	7.503	45	1.770	14	581	36	18.907	22
2	Bohorodczany	25.895	22	2.380	93	13.544	46	4.595	21	1.651	43	48.067	25
3	Borszczów	121.192	44	3.973	67	30.945	65	10.734	43	19 / 5.175	04 / 00	172.040	23
4	Bóbrka	77.230	88	2.321	40	17 571	53	5.653	78	2.917	81	105.695	40
				w. l. 213	04							w. l. 262	34
5	Bolechów	13.557	65	48 / 1 565	51 / 83	w. l. 49 / 6.516	20 / 40	2.979	1/2 31	1.043	84	25.711	1/2 54
6	Brody	58.818	08	16.033	02	19.447	05	11.001	11	323 / 5.792	— / 13	111.414	39
7	Brzeżany	42.398	76	10.212	1/2 85	11.992	10	7.549	1/2 09	67 / 3.681	38 / 1/2 09	75 833	1/2 90
8	Brzozów	45.076	40	1.771	96	20.382	90	5.339	23	2.134	1/2 23	74.772	1/2 10
9	Buczacz	83 505	93	14.528	38	17.676	10	11.308	68	3.749	1/2 27	130.768	1/2 36
10	Cieszanów	61.080	—	2.728	—	19.232	—	7.945	—	5.409	—	96.394	—
11	Czortków	76.408	03	4.656	69	17.386	30	5.359	07	1.868	46	105.678	55
12	Dobromil	19.319	34	2.572	17	7.358	10	3.660	41	39 / 1.409	1/2 51 / 06	34.358	1/2 59
13	Dolina	25.824	03	235 / 2.815	— / 63	195 / 15.415	50 / 10	5.896	1/2 26	51 / 2.798	06 / 80	53.231	1/2 38
14	Drohobycz	103.298	67	24.546	68	23.502	65	26.530	77	23.323	90	201.202	67
15	Dubiecko	12.364	36	493	41	5.160	55	1.257	97	356 / 126	95 / 27	19.633	24
16	Gródek	71.163	51	6.496	1/2 46	17.175	80	7.597	1/2 67	4 674	1/2 82	107 234	1/2 54
17	Gwoździec	30.108	—	357	44	7.494	55	1.194	56	562	1/2 05	39.716	1/2 60
18	Halicz	30.862	37	981	63	9.915	80	2.558	49	33 / 1.142	41 / 15	45.493	85
19	Horodenka	113.612	29	1.756	97	25.030	—	6.557	78	84 / 4.395	93 / 16	151.437	13
20	Husiatyn	101.101	62	4.899	99	22.745	54	8.557	23	163 / 8.008	1/2 41 / 04	145.475	1/2 83
21	Jarosław	184.766	58	—	—	—	—	—	—	--	—	184.766	58
22	Jaworów	61.962	69	4 217	1/2 54	18.453	15	7.708	56	3.012	01	95.353	1/2 95
23	Kałusz	49.890	25	3.032	99	19.359	40	8.020	23	2 377	00	81.188	63
24	Kamionka	66.547	11	1.415	62	15.407	75	5.267	22	4.200	14	92.837	84
25	Kołomyja	38.489	26	20.270	22	16.686	38	16.160	54	16.404	77	108.011	17
26	Kosów	38.869	62	2.138	1/2 42	23.494	15	5.471	1/2 84	1.517	48	71.491	52
27	Kozowa	50.957	88	1.015	54	9.105	05	3.009	1/2 50	1.296	1/2 38	65 384	36
28	Krosno	10.995	95	1.037	63	3.947	80	1.630	50	2.596	61	20.208	49
29	Lisko	27.960	56	201 / 1.396	55 / 32	462 / 11.375	08 / 17	3.467	57	4.314	88	663 / 48.514	63 / 50
30	Lwów	104.085	68	626.481	18	19.256	70	124.354	72	970.350	45	1,844.528	73
31	Mikulińce	34.612	21	797	57	7.462	10	2.377	1/2 93	1.909	1/2 80	47.159	62
32	Monasterzyska	26.280	35	1.963	93	8.370	40	4.295	78	942	14	41.852	60
33	Mościska	75.673	46	3.088	99	19.555	85	4.702	1/2 00	1.922	1/2 99	104.943	30
34	Mosty wielkie	17.413	58	506	36	6.771	95	2.526	78	w. d. 9 / 913	59 / 90	27.542	16
35	Nadwórna	28.258	32	5.161	1/2 77	18.367	1/2 10	7.109	1/2 63	3.842	36	62.739	1/2 19
36	Niżankowice	29.384	22	413	92	4.887	56	927	31	19 / 417	32 / 1/2 25	36.049	1/2 58
37	Olesko	18.699	30	434	84	6.712	25	1.807	66	454	1/2 63	28.108	1/2 68
38	Peczeniżyn	13.325	94	906	53	8.208	10	7.211	93	9.890	1/2 95	39.543	1/2 45
39	Podhajce	93 352	01	20.639	95	2.930	39	8.585	—	32 / 8.688	90 / 64	134.228	89
40	Przemyśl	74.517	—	48.008	—	12.746	—	19.931	—	18.318	—	173.520	—
	Do przeniesienia	2,167.239	71	849.390	1/2 66	549.200	1/2 06	370.520	93	1,135.614	90	5,071.966	27

Liczba porządk.	C. k. Urząd podatkowy	Podatki: gruntowy zł.	gruntowy ct.	domowo-czynszowy zł.	domowo-czynszowy ct.	domowo klasowy zł.	domowo klasowy ct.	zarobkowy zł.	zarobkowy ct.	dochodowy zł.	dochodowy ct.	Razem zł.	Razem ct.
	Z przeniesienia	2,167.239	71	849.390	1/2 66	549.200	1/2 06	370.520	93	1,135.614	90	5,071.966	27
41	Przemyślany	65.623	46	2.352	—	18.091	30	5.814	42	3.149	38	95.030	56
42	Radziechów	36.517	70	1.047	27	8.984	30	3.351	39	3.024	32	52.924	98
43	Rawa	33.071	54	2.813	86	16.099	40	5.836	64	2.804	1/2 95	60.626	1/2 39
44	Rohatyn	96.742	32	2.650	73	23.774	80	6.394	16	4.269	83	133.831	84
45	Rudki	62.521	18	1.775	73	15.808	05	4.152	44	1.843 / 242	61 / 82	86.101	01
46	Rymanów	13.824	66	806	18	6.078	30	2.178	53	559	1/2 63	23.690	1/2 12
47	Sambor	89.068	45	12.909	97	20.803	01	9.428	29	4.859	53	137.069	25
48	Sanok	45.801	43	10.301	78	15.951	70	6.320	1/2 23	3.187 / 18	1/2 37 / 03	81.562	52
49	Sieniawa	28.563	76	1.234	94	8.564	89	1.737	1/2 24	498	1/2 26	40.617	13
50	Skałat	90.358	30	10.393	08	20.848	90	11.484	48	4.963	31	138.048 / 2.386	07 / 37
51	Skole	19.236	42	1.046 / 1.351	37 / 40	1.340 / 9.885	— / 15	4.942	1/2 03	2.431 / 96	22 / 1/2 37	37.846 / 96	1/2 22 / 1/2 37
52	Śniatyn	67.309	89	4.578	05	22.854	20	9.546	37	6.570	1/2 90	110.859	1/2 41
53	Sokal	117.710	36	4.141	30	22.674	26	12.820	50	11.271	37	168.617	79
54	Stanisławów	32.088	26	42.916	83	10 257	45	18.613	1/2 53	12.614	61	116.490	1/2 68
55	Staremiasto	25.986	92	13.754	10	3.240	02	4.836	66	2·486	87	50.304	57
56	Stryj	48.293	05	22.078	52	10.233	94	10.248	91	10.023	53	100.877	75
57	Szczerzec	33.065	75	1.768	72	7.972	90	4.123	28	1.991	1/2 39	48.922	1/2 04
58	Tarnopol	95.699	48	46.717	52	17.654	85	21.085	1/2 21	14.657	1/2 47	195.814	54
59	Tłumacz	56.696	10	5.186	04	25.545	—	4.883	05	4.786	20	97.096	39
60	Trembowla	81.779	74	2.354	62	19.876	20	10.427	17	3.368	72	117.806	45
61	Turka	28.556	42	1.692	96	15.263	60	3.637	89	1.317 / 69	13 / 10	50.468	—
62	Uhnów	39.230	36	567	18	8.325	30	3.217	1/2 57	1.066	1/2 35	52.475	85
63	Ustrzyki dolne	15.641	33	1.214	04	7.528	45	3.215	1/2 15	885	1/2 64	38.484	62
64	Zaleszczyki	83.462	02	4.813	90	21.069	25	7.706	63	2.992	07	120.043	87
65	Załoźce	9.164	45	758	26	9.203	55	2.069	87	917	1/2 93	22.114	1/2 06
66	Zbaraż	87.667	60	1.911	10	17.434	20	4.568	55	3.144	1/2 71	114.726	1/2 16
67	Zborów	52.086	84	11.573	60	1.398	25	3.205	12	31 / 1.362	15 / 48	69.657	44
68	Złoczów	62.598	02	7.986	13	16.650	—	7.516	1/2 47	540 / 5.147	— / 13	100.437	1/2 75
69	Żółkiew	55.113	42	3.985	50	13.764	05	6.257	1/2 36	2.182	1/2 81	81.303	1/2 14
70	Żydaczów	69.424	99	4.598	92	16.209	80	3.388	1/2 87	3.686	1/2 22	97.308	81
	Razem	3,810.143	93	1,080.671	1/2 06	982.585	1/2 13	573.528	99	1,258.677	1/2 35	7,705.606	1/2 47
	Do tego: podatki od kolei Karola Ludwika (linia Lwów-Kraków)											105.085	52
	„ „ „ „ „ (Brody-Podwołoczyska)											30.843	16
	„ „ „ Czerniowiecko-Jasskiej											50.405	70
	„ „ „ Arcyksięcia Albrechta (linia własna)											10.225	08
	„ „ „ „ „ (Dolina-Wygoda)											624	90
	„ „ „ Węgiersko-Galicyjskiej											11.723	54
	Ogółem											7,914.514	1/2 37

FUNDUSZ INDEMNIZACYJNY

dla Galicyi zachodniej.

PRELIMINARZ

na rok

1892.

Fundusz indemnizacyjny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		Koszta zarządu	7.714	—	7.714
II.		Spłata kapitałów przez losowanie	1,463 700	—	1 463.700
III.		Renty dla uprawnionych	582.383	—	582.383
IV.		Na zakupno obligacyj indemnizacyjnych	42.350	—	42.350
V.		Zaliczki zwrotne	501	—	501
VI.		Rozmaite wydatki	20	—	20
—		Kapitały w kwotach wyrównawczych dla uprawnionych	—	—	—
		Suma wydatków	2,096 668	—	2,096.668
		Dochody.			
I.		Od obowiązanych	7.240	—	7.240
II.		Własne dochody	64.952	—	64.952
III.		Zaliczki zwrócone	370	—	370
IV.		Od kraju	832.039	—	832.039
V.		Ze skarbu państwa	1,191.421	—	1,191.421
		Suma dochodów	2,096.022	—	2.096 022
		W porównaniu z sumą wydatków	—	—	2,096.668
		okazuje się **niedobór**	—	—	646

dla Galicyi zachodniej.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
7.041	6.857	
1,331.011	1,392.300	
689.348	652.890	
—	—	
373	391	
46	45	
2	—	
2,027.821	2,052.483	
8.812	6.398	
145.804	25.457	
1.054	351	
724.651	821.367	
1.137.265	1.199.152	
2,017.586	2,052.725	

Wydatki. Fundusz indemnizacyjny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Koszta zarządu**	7.714	—	7.714
II.		**Spłata kapitałów przez losowanie**	1,463.700	—	1,463.700
III.		**Renty dla uprawnionych**	582.383	—	582.383
IV.		**Na zakupno obligacyj indemnizacyjnych**	42.350	—	42.350
V.		**Zaliczki zwrotne**	501	—	501
VI.		**Rozmaite wydatki**	20	—	20

dla Galicyi zachodniej. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
7.041	6.857	*Do rubr. I.* Z ogólnej sumy 22.500 zł. preliminuje się $^{12}/_{35}$ części wydatków na ten fundusz przypadających. Uzasadnienie w sprawozdaniu.
1.331.011	1,392.300	*Do rubr. II.* Według planu amortyzacyjnego z dnia 29. grudnia 1857 l. 11.881 dla długu pokrytego obligacyami indemnizacyjnemi Galicyi zachodniej, wynoszącego 33,669.000 zł. m. k. przypada do wylosowania: w II. półroczu 1891 . . . . 680.000 zł. m. k. „ I. „ 1892 . . . . 714.000 „ „ „ razem . . 1,394.000 zł. m. k. czyli . . 1,463.700 zł. a. w. które w myśl §. 19. istrukcyi losowania mają być wypłacone po upływie pół roku od dnia losowania, mianowicie: kwota za II. półrocze 1891 dnia 1. maja 1892 a za I. półrocze 1892 dnia 1. listopada 1892. Preliminuje się zatem kwotę 1,463.700 zł. w. a.
689.348	652.890	*Do rubr. III.* Według planu spłaty, powołanego w wyjaśnieniu do rubr. II przypadają do spłaty w roku 1892 5% odsetki od obligacyj indemnizacyjnych Galicyi zachodniej, pozostałych po strąceniu wartości obligacyj wylosowanych 31. października 1891 i 30. kwietnia 1892 w kwocie 554.650 zł. m. k. czyli 582.383 zł. w. a. którą to kwotę preliminuje się na rok 1892.
—	—	*Do rubr. IV.* Preliminuje się w wydatkach i dochodach tę samą kwotę — vide poz. 6. dochodów.
373	391	*Do rubr. IV.* Preliminuje się na podstawie przeciętnych wynikłości z trzech lat ostatnich wynoszących: w roku 1888. . . . . 53 zł. „ „ 1889. . . . . 1.078 „ „ „ 1890. . . . . 373 „ Razem . . . 1.504 zł. przeciętnie . . 501 zł.
46	45	*Do rubr. V.* Wynikłość w roku 1888. wynosiła — zł. „ „ 1889. „ 14 „ „ „ 1890. „ 46 „ Razem . . . 60 zł. Przeciętnie . 20 zł.

Dochody. Fundusz indemnizacyjny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.		**Od obowiązanych.**			
	1	Wpłata kapitałów	578	—	578
	2	Wpłata rent	49	—	49
	3	Odsetki za zwłokę i inne dochody.			
		a) Odsetki za zwłokę od rent w terminah niespłaconych	561	—	561
		b) Zwroty kosztów podróży	453	—	453
		c) Taksy za blankiety do przepisywania obligacyj indemnizacyjnych	33	—	33
		d) Zwrot za nadpłacone kupony przy wylosowanych obligacyach indemnizacyjnych	5.499	—	5.499
		e) Zwroty rachunkowe i rozmaite inne	67	—	67
		Suma rubryki I. . .	7.240	—	7.240
II.		**Własne dochody.**			
	4	Odsetki od obligacyj, będących własnością funduszu . .	20.102	—	20.102
	5	Dochód ze sprzedaży obligacyj indemnizacyjnych, będących własnością funduszu	—	—	—
	6	Dochód ze zrealizowania własnych obligacyj wylosowanych .	42.350	—	42.350
		Do przeniesienia . . .	62.452	—	62.452

dla Galicyi zachodniej. Dochody.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
903	647	*Do poz. 1* Z końcem roku 1890, pozostało niespłaconych kapitałów wykupna za dziesięcinę, meszne i czynsze emfiteutyczne w kwocie . . 4.516 zł. 61½ ct. W roku 1891. prawdopodobnie nic nie przybędzie, lecz według budżetu ma wpłynąć . . . . . 647 „ — „ przeto pozostanie . . . . . 3.869 zł. 61½ ct. od której to kwoty, na podstawie planu spłaty, preliminuje się na r. 1892. 578 zł.
811	84	*Do poz. 2.* Od kapitałów wykupna, uwidocznionych przy poz. 1. jako płatnych w roku 1892. należą się według planu spłaty w r. 1892. 5% odsetki w kwocie 49 zł.
787	371	*Do poz. 3. a—e)* Preliminuje się na podstawie przeciętnych wynikłości z trzech lat ostatnich, mianowicie:
298	617	
33	39	
5.960	4.579	
20	61	
8.812	6 398	

	Wynikłość w latach 1888	1889	1890	Razem	Przeciętnie
	Złote austryackie				
ad a)	315	580	787	1.683	561
„ *b)*	816	246	298	1.360	453
„ *c)*	37	28	33	98	33
„ *d)*	5.925	4.612	5.960	16.497	5.499
„ *e)*	12	170	20	202	67
Razem	7.105	5.636	7.098	19.840	6.613

—	24.307	*Do poz. 4.* Stan obligacyj, będących własnością tegoż funduszu wynosił z końcem czerwca 1891, 382.900 zł. m. k. czyli 402.045 zł. a. w. a 5% odsetki od tego kapitału wynoszą 20.102.
101.773	—	*Do poz. 5.* Nic się nie preliminuje w myśl intencyi komisyi budżetowej z roku 1891.
42.000	—	*Do poz. 6.* Preliminuje się na podstawie przeciętnych wynikłości z trzech lat ostatnich, wynoszących: w roku 1888. . . . 53.550 zł. „ 1889. . . . 31.500 „ „ 1890. . . . 42.000 „ Razem . . 127.050 zł. Przeciętnie . 42.350 „ Równocześnie preliminuje się w rubryce IV. wydatków odpowiednią kwotę na zakupno nowych obligacyj.
143,773	24.307	

Dochody. Fundusz indemnizacyjny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia . . .	62.452	—	62 452
	7	Odsetki od chwilowych lokacyj nadwyżek	2.500	—	2 500
		Suma rubryki II. . .	64 952	—	64 952
III.		**Zaliczki zwróeone.**			
	8	Zwroty z zaliczek, danych na płace i mylne zarachowania c. k. Urzędów podatkowych	370	—	370
IV.		**Od kraju.**			
	9	Dodatek indemnizacyjny do podatków	832.039	—	832.039
V.		**Ze skarbu państwa.**			
	10	Zasiłek bezzwrotny	1,031.746	—	1,031.746
	11	Pożyczka bezprocentowa	159.675	—	159.675
		Suma rubryki V. . .	1,191.421	—	1,191 421

dla Galicyi zachodniej. Dochody.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
143.773	24.307	
2.031	1.150	*Do poz 7.* Według rozporządzenia Wydziału krajowego z dnia 4. kwietnia 1891. do l. 12.382. nadwyżki czasowe funduszów indemnizacyjnych do końca kwietnia 1891. lokowane w Banku krajowym, począwszy od 1. maja 1891 lokowane bywają na 3% w funduszu krajowym. — Za podstawę do obliczenia dochodu tej pozycyi przyjmuje się wynik za Maj i Czerwiec 1891. wynoszący 414 zł. i preliminuje się 414 × 6 = 2.484 zł. czyli w zaokrągleniu 2.500 zł. jako prawdopodobny dochód w roku 1892.
145.804	25.457	
1.054	351	*Do rubr. III.* Preliminuje się na podstawie wynikłości przeciętnych z trzech lat ostatnich, wynoszących: w roku 1888. . . . 28 zł. „ 1889. . . . 25 „ „ 1890. . . . 1.054 „ Razem . . . 1.107 zł. przeciętnie i w zaokrągleniu . . . . 370 zł.
724.651	821.367	*Do rubr. IV.* Ogólna suma wydatków wynosi . . . . . 2,095.811 zł. Dochody bez dodatku preliminuje się w sumie . . . . 1,263.983 „ a z porównania obu tych cyfer okazuje się niedobór w kwocie . 831.828 zł. który według obowiązujących ustaw, znajduje pokrycie w dodatkach do podatków. Ponieważ według wykazów c. k. Urzędów podatkowych Galicyi zachodniej w załączniku pod *A*) zestawionych, cała należytość wszystkich bezpośrednich podatków, podlegających poborowi dodatku indemnizacyjnego w roku 1890. wynosi sumę 2,869.115 zł. 66½ ct. — a zatem wydatność jednego centa równa się kwocie 28.691 zł., przeto na pokrycie powyższego niedoboru preliminujemy 29 centów od każdego złotego podatków bezpośrednich, co w zupełności wystarczy na pokrycie niedoboru, dając przytem nieznaczną nadwyżkę w kwowie 211 zł.
—	1,038.440	*Do rubr. V. poz. 10. i 11.* W stosunku do wykazanych potrzeb preliminuje się:
1,137.265	160.712	*a*) z zasiłku bezzwrotnego, wynoszącego ogółem 2,100.000 zł. kwotę 1,031.746 zł.
1,137.265	1,199.152	*b*) z pożyczki bezprocentowej wynoszącej ogółem 325.000 „ „ 159.675 „

Załącznik A. do preliminarza funduszu indemnizacyjnego Galicyi zachodniej na rok 1892.

WYKAZ

podatków bezpośrednich z dodatkami przypisanych na rok 1890.

Liczba porządk	C. k. Urząd podatkowy	Podatki: gruntowy zł.	ct.	domowo-czynszowy zł.	ct.	domowo-klasowy zł.	ct.	zarobkowy zł.	ct.	dochodowy zł.	ct.	Razem zł.	ct.
1	Biała	46.499	40	35.041	62	14.074	55	25 679	1/2 35	534 82 15.815	1/2 38	137.645	13
2	Bochnia	73.384	60	7.509	58	17.519	35	5.758	65	5.942	1/2 36	110.114	55
3	Brzesko	52.557	1/2 23	3.413	54	17.874	50	6.056	1/2 71	5.545	1/2 26	85.447	1/2 25
4	Brzozów	370	60	8	22	353	10	25	1/2 87	3	1/2 82	761	62
5	Dąbrowa	69.312	96	3.601	32	15.586	75	3 907	62	2.699	1/2 88	95 108	1/2 53
6	Dębica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Dukla	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Gorlice	36.159	47	5.857	98	18.976	35	12.495	04	688 55 16.447	1/2 71	90.625	1/2 10
9	Grybów	19.562	87	1.265	18	10.958	47	3.389	77	2.194	44	37.370	73
10	Jarosław	2.482	1/2 18	—	—	—	—			—	—	2.482	1/2 18
11	Jasło	62.729	86	6.384	01	20.464	02	12.799	45	11.093	1/2 38	113.471	1/2 62
12	Jordanów	10.420	1/2 63	1.466	01	7.523	65	1.422	18	610	10	21.442	1/2 57
13	Kalwarya	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Kolbuszowa	25.613	1/2 22	2.229	72	50 11.327	20 35	3.263	1/2 50	968	1/2 24	50 43.402	20 1/2 04
15	Krościenko	8.977	17	2.571	58	4.952	45	2.586	1/2 61	943	1/2 30	20.031	12
16	Krosno	37.249	09	4.752	88	15.461	55	8.606	75	17.557	99	83.628	26
17	Krynica-Muszyna	5.590	34	4.912	27	4.121	15	3.321	38	1.915	32	19.860	46
18	Leżajsk	29.733	38	920	12	11.290	55	2.092	80	9 05 673	1/2 29	44.739	1/2 19
19	Limanowa	20.258	1/2 11	468 1.342	60 80	139 10.910	— 05	2.295	25	1.051	69	607 35.757	60 1/2 90
20	Łańcut	76.790	29	24.517	1/2 57	5.122	72	5.482	1/2 48	2.826	01	114.739	08
21	Mielec	68.463	—	3.516	—	18.383	35	5.492	—	2.500	—	98.354	35
22	Mszana dolna	7.024	1/2 87	451	26	6.154	05	1.774	07	113 01 222	1/2 49	15.739	1/2 76
23	Myślenice	29.994	86	2.601	73	16.515	25	3.396	1/2 67	2.965	—	55.473	1/2 51
24	Nisko	41.255	41	1.506	60	16 128	20	6.489	1/2 33	165 37 954	1/2 33	66.499	1/2 24
	Do przeniesienia	724.429	57	114.238	1/2 59	243.887	51	116.335	1/2 52	94.460	85	1.293.352	05

Liczba porządk	C. k. Urząd podatkowy	Podatki: gruntowy zł.	ct.	domowo-czynszowy zł.	ct.	domowo-klasowy zł.	ct.	zarobkowy zł.	ct.	dochodowy zł.	ct.	Razem zł.	ct.
	Z przeniesienia	724.429	57	114.238	1/2 59	243.887	51	116.335	1/2 52	94.460	85	1.293.352	05
25	Nowy Sącz	34.644	13	30.917	36	12.830	74	10.979	24	10.647	59	100.019	06
26	Nowy Targ	25.662	83	4.564	04	16.815	50	5.434	46	5.739	1/2 37	58.216	1/2 20
27	Oświęcim	27.265	19	8.139	31	5.050	40	5.018	1/2 39	1.086	71	46.560	1/2 00
28	Pilzno	39.862	38	1.908	48	12.229	05	2.997	55	1.550	1/2 64	58.548	1/2 10
										2 286	1/2 51		
29	Podgórze	19.500	58	12.877	1/2 66	7 564	60	6.950	69	8.931	1/2 66	58.111	1/2 71
30	Ropczyce	69.458	66	4.449	28	19.264	10	7.488	1/2 76	4.551	1/2 02	105.211	83
31	Rzeszów	85.504	30	29.292	02	27.715	10	14.972	1/2 97	1.225 13.454	1/2 09 02	172.163	51
32	Sokołów	14.181	75	1.027	01	6.874	90	2.426	15	496	20	25.006	01
33	Stary Sącz	24.788	91	1.448	82	55 8.176	41 30	2.787	58	2.423	13	39.680	15
34	Strzyżów	15.371	1/3 66	757	68	6.357	1/2 27	2.116	05	16 1.214	87 74	25.834	28
35	Tarnobrzeg	51.215	32	3.804	76	17.436	90	6.559	89	8.011	26	87.028	13
36	Tarnów	47.886	87	53.123	41	12.355	80	18.227	02	22.020	03	153.613	13
37	Tuchów	18.446	47	368	15	6.450	40	1.166	54	448	80	26.880	36
38	Tyczyn			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39	Wadowice	71.267	17	10.246	21	27.975	50	9.875	45	244 4.013	1/2 83 44	244 123.377	1/2 83 77
40	Wieliczka	44.502	49	5.712	—	14.595	02	4.771	1/2 93	6.439	--	76.020	1/2 44
41	Wiśnicz	22.813	51	8	23 92	8.853	65	1.860	1/2 55	470	89	34.822	1/2 52
42	Wojnicz	25.386	18	1.243	34	7.030	25	5.680	35	1.068	88	40.409	—
43	Żmigród	13.759	53	w. d. 74 17 667	50 50 66	81 5.909	30 20	2.083	14	1.213	1/2 40	23.806	1/2 23
44	Żywiec	49.524	50	d. w. 337 6.387	1/2 18 83	23.505	95	13.723	70	12.982	23	106.461	1/2 39
	Razem	1,425.472	1/2 —	292.426	1/2 72	491.014	1/2 85	241.455	96	204.997	20	2,655.366	1/2 74
	Do tego: podatki od kolei Karola Ludwika											171.304	54
	„ „ „ „ „ Cesarza Ferdynanda											42.444	38
										Razem		2,869.115	1/2 66

FUNDUSZ INDEMNIZACYJNY

dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

PRELIMINARZ

na rok

1892.

Fundusz indemnizacyjny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.	1	Koszta zarządu	643	—	643
II.	2	Spłata kapitałów przez losowanie	148.050	—	148.050
III.	3	Renty dla uprawnionych	33.848	—	33.848
IV.	4	Zaliczki zwrotne	30	—	30
V.	5	Rozmaite wydatki	7	—	7
		Suma wydatków	182.578	—	182.578
		Dochody.			
I.	1—3	Od obowiązanych	1.571	—	1.571
II.	4—8	Własne dochody	51.592	—	51.592
III.	9	Zaliczki zwrócone	12	—	12
IV.	10	Od kraju	129.632	—	129.632
		Podniesione wkładki z Banku krajowego	—	—	—
		Suma dochodów	182.807	—	182.807
		W porównaniu z sumą wydatków			182.578
		okazuje się **nadwyżka**			229

dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
568	572	
133.444	140 700	
44.669	40.883	
1.035	30	
7	4	
179.723	182.189	
12.091	960	
50.196	32.879	
—	12	
139.518	152.014	
4.463	—	
206.273	185.865	

Wydatki. Fundusz indemnizacyjny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.	1	**Koszta zarządu.**	643	—	643
II.	2	**Spłata kapitałów przez losowanie**	148.050	—	148.050
III.	3	**Renty dla uprawnionych**	33.848	—	33.848
IV.		**Zaliczki zwrotne.**			
	4	Zaliczki zwrotne wydane na płace etatowe i na wydatki przez c. k. Urzędy podatkowe mylnie zarachowane . . .	30	—	30
V.		**Rozmaite wydatki.**			
	5	Zwroty nadpłaconych kapitałów, odsetek i inne nieprzewidziane wydatki	7	—	7

dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego. Wydatki.

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
568	572	*Do rubr. I.* Preliminuje się na podstawie dzielnika 1|35 część z ogólnych potrzeb, wynoszących sumę 22.500 zł. kwotę 643 zł. na tenże fundusz przypadającą. Uzasadnienie w sprawozdaniu.
133.444	140.700	*Do rubr. II.* Według planu amortyzacyjnego z dnia 29. grudnia 1857. do l. 11.881 dla obligacyj indemnizacyjnych Wielkiego Księstwa Krakowskiego w kwocie 3,398.000 zł. m. k. wynosi kwota, która ma być wylosowaną: w II. półroczu 1891. . . . 70.000 zł. m. k. I. „ 1892. . . . 71.000 „ „ „ razem . . 141.000 zł. m. k. czyli walutą austryacką . . . . . 148.050 zł. która w myśl §. 19. instrukcyi losowania ma być dopiero po upływie pół roku wypłaconą, mianowicie: kwota za II. półrocze 1891. dnia 1. maja 1892, a kwota za I. półrocze 1892. dnia 1. Listopada 1892. — Na tej podstawie preliminuje się 148.050 zł. a. w.
44.669	40.883	*Do rubr. III.* Stan kapitałów biernych Wielkiego Księstwa Krakowskiego wynosił z końcem grudnia 1890. . . . . 817.666 zł. 50 ct. Z końcem roku 1891. po strąceniu wartości obligacyj wylosowanych 31. października 1890. . 66.000 zł. m. k. i 30. kwietnia 1891. . . . 68.000 „ „ „ razem . . . 134.000 zł. m. k. czyli walutą austryacką . . . . . 140.700 zł. — ct. pozostanie stan . . 676.966 zł. 50 ct. od której to sumy preliminuje się 5% odsetki w kwocie . 33.848 zł. — ct.
1.035	30	*Do rubr. IV.* Ze względu, że wynikłość tej rubryki w latach poprzednich była zawsze nieznaczną, w roku 1888. i 1889. nie było żadnego wydatku, a wyjątkowo w roku 1890. z powodu ściągnienia zaległości, wynosi znaczniejszą kwotę 1.035 zł. 5 ct., preliminuje się na wszelki wypadek tak jak na rok 1891. kwotę 30 zł.
7	4	*Do rubr. V.* Dla braku wynikłości z roku 1888. i 1889., preliminuje się na podstawie wynikłości z roku 1890. kwotę 7 zł.

Dochody. Fundusz indemnizacyjny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.		**Od obowiązanych.**			
	1	Wpłata kapitałów	—	—	—
	2	„ rent	—	—	—
	3	Odsetki za zwłokę i inne dochody			
		a) odsetki za zwłokę od kapitałów i rent niespłaconych w terminie	13	—	13
		b) Zwroty kosztów podróży	7	—	7
		c) Taksy za blankiety do przepisywania obligacyj indemnizacyjnych	2	-	2
		d) Zwroty za nadpłacone kupony przy wylosowanych obligacyach indemnizacyjnych	1.490	-	1.490
		e) Zwroty rachunkowe i rozmaite inne	59	—	59
		Suma rubryki I. . . .	1.571	—	1.571

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
4.883 1.894	— —	Nic się nie preliminuje, gdyż według planu amortyzacyjnego nie przypada na r. 1892 żadna spłata.
2.985	13	*Do poz. 3. a).* Wynikłość z trzech lat ostatnich wynosi: w roku 1888. . . . . 18 zł. 99½ ct. „ 1889. . . . . 10 „ 36 „ „ 1890. . . . . 2.984 „ 71½ „ razem . . . 3 014 zł. 07 ct. a przeciętnie . . 1.004 „ 69 „ z uwagi jednak, że wynikłości tej pozycyi zawsze były nieznaczne, a tylko wyjątkowo w r. 1890 wynosi znaczniejszą kwotę z powodu zrealizowania należytości zaległej, preliminuje się jak na rok 1891 — kwotę 13 zł.
15	2	*Do por. 3. b).* Wynikłość w roku 1888. wynosiła . . . . 5 zł. 42 ct. „ 1889. „ . . . . — „ — „ „ 1890, „ . . . . 15 „ 66½ „ razem . . . 21 zł. 08½ ct. przeciętnie . . 7 „ — „ którą to kwotę preliminuje się na rok 1892.
2	2	*Do poz. 3. c).* Wynikłość w roku 1888 wynosiła . . . . 2 zł. 10 ct. „ 1889. „ . . . . 1 „ 30 „ „ 1890. „ . . . . 1 „ 90 „ razem . . . . . 5 zł. 30 ct. a przeciętnie i w zaokrągleniu . 2 „ — „ zapreliminowane na rok 1892.
2.150	931	*Do poz. 3. d).* Wynikłość w roku 1888 wynosiła . . . 1.155 zł. 24 ct. „ 1889. „ . . . . 1.163 „ 49 „ „ 1890. „ . . . . 2.149 „ 85 „ razem . . . . . 4.468 zł. 58 ct. a przeciętnie i w zaokrągleniu . 1.490 „ — „ którą to kwotę preliminuje się na rok 1892.
162	12	*Do poz. 3. e).* Preliminuje się również na podstawie przeciętnych wynikłości z trzech lat ostatnich wynoszących: w roku 1888. . . . . 1 zł. 19 ct. „ 1889. . . . . 14 „ 02½ „ „ 1890. . . . . 161 „ 82 „ razem . . . 177 zł. 03½ ct. przeciętnie . . 59 „ 01 „
12.091	960	

Dochody. Fundusz indemnizacyjny

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
II.		**Własne dochody.**			
	4	Odsetki od obligacyj indemnizacyjnych będących własnością funduszu	4.493	—	4.493
	5	Dochód ze sprzedaży obligacyj indemnizacyjnych, będących własnością funduszu	—	—	—
	6	Dochód z realizowania własnych obligacyj wylosowanych .	20,290	—	20.290
	7	Dochód z gotówki w zapasie kasowym	26.549	—	26.549
	8	Odsetki od pieniędzy funduszu, umieszczonych chwilowo na procent	260	—	260
		Suma rubryki II. . . .	51.592	—	51.592
III.	9	**Zwrócone zaliczki**	12	—	12
IV.		**Od kraju.**			
	10	Dodatek indemnizacyjny do podatków	129.632	—	129.632

Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
4.297	5.049	*Do poz. 4.* Stan efektów, będących własnością tegoż funduszu, wynosił z końcem czerwca 1891 sumę 85.580 zł. m. k., czyli 89.859 zł. a. w. Preliminuje się zatem 5% od tego kapitału w kwocie 4.493 zł.
—	—	*Do poz. 5.* Nic się nie preliminuje, gdyż pozostałe obligacye zatrzymane być muszą do pokrycia w swoim czasie kapitałów niepodniesionych za wylosowane obligacye i odsetek za zapadłe, a niepodniesione kupony.
22.270	—	*do poz. 6.* Preliminuje się napodstawie przeciętnych wynikłości z trzech lat ostatnich, wynoszących w roku 1888. . . . . 27.940 zł. „ 1889. . . . . 10.658 „ „ 1890. . . . . 22.270 „ razem . . . . . 60.868 zł. a przeciętnie i w zaokrągleniu 20.290 „ Dochodu tego nie przeznacza się na zakupno nowych obligacyj, lecz pozostawia się takowy przy funduszu na częściowe pokrycie niedoboru, celem uniknienia znaczniejszego podwyższania dodatku indemnizacyjnego.
22.580	27.248	*Do poz. 7.* Na wydatki niepokryte bieżącymi dochodami preliminuje się pozostałość z rachunku z roku 1890 w kwocie 26.549 zł.
1.049	582	*Do poz. 8.* Preliminuje się na podstawie wynikłości odsetek uzyskanych w I. półroczu 1891. wynoszącej 128 zł. 50 ct. okrągłą kwotę 260 zł.
50.196	32.879	
—	12	*Do rubr. III.* Dla braku wynikłości w 3 latach ostatnich preliminuje się na wszelki wypadek, jak na rok 1891 — kwotę 12 zł.
139.518	152.014	*Do rubr. IV.* Według załącznika A., sporządzonego na podstawie wykazów przedłożonych przez odnośne c. k. Urzędy podatkowe, wynosi cała należytość wszystkich bezpośrednich podatków za rok 1890. podlegających poborowi dodatku indemnizacyjnego sumę . . . . . 810.230 zł. 39½ ct. a zatem wydatność jednego centa wynosi . . . 8.102 „ — „ Ponieważ niedobór tego funduszu wynosi . . . . 129.332 „ — „ przeto do pokrycia onegoż preliminuje się 16 centów dodatku od każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich, co wyniesie kwotę. . . . . 129.632 „ — „

Wykaz

podatków bezpośrednich wraz z dodatkami, przypisanych na rok 1890.

Liczba porządk.	C. k. Urząd podatkowy	Podatki												Razem	
		gruntowy		domowo-czynszowy		domowo-klasowy		zarobkowy		dochodowy					
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.			zł.	ct.
1	Chrzanów . . .	22.207	94	11.971	19	10.700	15	10.623	61	21.036	58			76.539	47
2	Kraków . . .	77.303	10	323.598	07	16.461	18	69.032	31	117.859	53			604.254	19
3	Krzeszowice . .	14.622	53	1.867	42	7.434	60	3.339	½ 65	2.936	77			30.200	½ 97
	Razem . . .	114.133	57	337.436	68	34.595	93	82.995	½ 57	141.832	88			710.994	½ 63
	Do tego podatki od kolei Karola Ludwika													1.453	58
	„ „ „ Cesarza Ferdynanda													97.782	18
												Razem .		810.230	½ 39

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. W. kr. 236/91.

Aleg. 19.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o reorganizacyi Oddziału rachunkowego i kasowego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 26. listopada 1890 Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu wzięcie pod rozwagę reorganizacyi etatu służbowego Wydziału krajowego w kierunku zniesienia instytucyi dyurnistów w działach: konceptowym, technicznym i rachunkowym a powiększenia natomiast etatu stałych urzędników i zaprowadzenia miejsc ukwalifikowanych aplikantów konceptowych i rachunkowych i elewów technicznych, a to w granicach budżetu na rok 1891. Zarazem polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu wzięcie pod rozwagę reformy systemu rachunkowości.

W sprawie reorganizacyi etatu konceptowego i technicznego, tudzież w sprawie reformy systemu rachunkowości, będą Wysokiemu Sejmowi przedłożone osobne sprawozdania.

Niniejszem sprawozdaniem przedkłada Wydział krajowy projekt reorganizacyi oddziału rachunkowego, łącząc z nią także reorganizacyę oddziału kasowego, który z tamtym ściśle się wiąże i którego etat także obecnym potrzebom już nie odpowiada.

A) Oddział rachunkowy.

Obecna organizacya Oddziału rachunkowego opiera się na uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 23. września 1882 roku, mocą której ustanowiono następujący etat stałych urzędników:

Dyrektor	1
Zastępca dyrektora	1
Rewidentów	6
Adjunktów	12
Archiwista	1
Protokolista	1
Asystentów	8
Praktykantów	10
Razem osób	40

Z podanej powyżej liczby adjunktów, jeden był przeznaczony na funduszu propinacyjnego i z niego płatny, co obecnie odpadło, przyjmujemy przeto w dalszych obliczeniach cyfrę 11 adjunktów.

Prócz tego było wówczas zatrudnionych 44 dyurnistów, z których 10 miało przejść na nowo utworzone posady praktykantów, zostać miało zatem 34. Ogólny przeto personal wówczas za potrzebny uznany, wynosił 74 osób.

Na płace tego personalu wstawiono w budżet roku 1883:

a) na płace urzędników (bez dodatków 5-letnich) .	46.800 zł.
b) na dyurnistów . . .	7.008 „
Razem . . .	53.808 zł.

Tą kwotą wstawioną w budżet, nie są jednak wyczerpane wszystkie wydatki na personal rachunkowy, z powodu, że 1) wzmagające się czynności zmuszały do przybierania czasowej, a później trwałej pomocy, co pokrywano z innych pozycyj rubryki II. (poz. 24. f. „zastępstwo urzędników“); 2) że niektóre fundusze samoistne (np. fundusz propinacyjny), albo inne rubryki (np. szupasy) wymagały zwiększenia sił i pokrywały same powstający ztąd wydatek. Jeżeli to wszystko się zliczy, rzeczywisty wydatek na rachunkowość, wynosił po dokonanej reorganizacyi:

Rok	Urzędnicy	Dyurniści	Razem
1883	— 45.709·86	— 19.560·20	— 65·270·06
1884	— 47 831·62	— 19 261·50	— 67.093·12
1885	— 46.868 27	— 19.497·50	— 66.365·77
1886	— 48.240 87	— 19.648·30	— 67.889 17
1887	— 48 230·—	— 21.423·20	— 69 653·20
1888	— 48.067·84	— 21.657 50	— 69.725·34
1889	— 48·240·—	— 22.900·80	— 71.140·80
1890	— 47.443·22	— 15.487·60	— 62.930·82

(Wydatek roku 1890 zmniejszył się z powodu, iż zarząd ogólnego funduszu propinacyjnego przeszedł z Wydziału krajowego na c. k. Dyrekcyę funduszu propinacyjnego).

Jeżeli ten okres ośmioletni podzielimy na dwa czterolecia, przeciętna cyfra rocznego wydatku wypadnie jak następuje:

Od r. 1883 do 1886 . .	66.654 zł. 53 ct.
„ 1886 „ 1890 . .	68.362 „ 54 „

Wydatku z roku 1891 w tej chwili jeszcze ściśle obliczyć nie można, zwłaszcza, że przybyła Oddziałowi rachunkowemu znaczna czynność z powodu objęcia funduszów indemnizacyjnych w zarząd Wydziału krajowego.

W przybliżeniu możemy wydatek ten (bez dodatków osobistych i pięcioleci) przyjąć w okrągłej cyfrze 72.000 zł. a personal obecnie zajęty wynosi 44 urzędników, 40 dyurnistów i 2 bezpłatnych aplikantów — razem 86 osób.

Ten wzrost personalu i wydatku jest uzasadniony znacznym wzrostem czynności a to tem bardziej, że nie zwiększając etatu, musiano się zadawalniać pracą dyurnistów, która przy niskiej płacy i niepewności jutra jest przeciętnie mniej wydatna, więcej zatem wymaga pracowników.

Na wykazanie wzrostu czynności Oddziału rachunkowego przytaczamy niektóre cyfry:

Budżet roku 1882 wynosił w wydatkach 3,117.526 zł, zaś w r. 1891 już 5,074.103 zł.; wzrósł zatem o 2,036.449 zł.

Obrót majątkowy (nie licząc wartości dóbr i realności i kapitałów hipotekowanych) wynosił:

	1882		1889
Dochody gotówką	9,147.268·60	—	16,303.261·32
efektami	7,738.732·42	—	14,636.707·44½
Wydatki gotówką	8,719.813·90½	—	15,584.120·72½
efektami	1 815.439·89	—	7,927.752·89½
Pozostałość gotówką	427.454·69½	—	719.140·59½
efektami	5,923.292·53	—	6,708·954·55
Razem	33,772.002·04	—	61,879.937·53
			33,772.002·04
Obrót wzrósł zatem o			28,107.935·49

Ilość funduszów, pozostających w zarządzie Wydziału krajowego wynosiła w r. 1882: 167, zaś w r. 1890: 246, wzrosła zatem o 79.

W rubryce VII wydatków funduszu krajowego, „na cele wykształcenia i oświaty“, oprócz znacznego wzrostu budżetu szkolnego przybyło 28 rozmaitych subwencyonowanych zakładów i stowarzyszeń, które w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. stycznia 1886 z udzielanych zasiłków przedkładają rachunki.

W rubryce XIII. „budowy wodne i melioracye“ przybyło 109 różnych robót melioracyjnych, z których każda ma swoje osobne rachunki.

W rubryce XV. „wydatki na cele rolnictwa i górnictwa“ przybyły 3 niższe szkoły rolnicze, szkoła ogrodnicza w Tarnowie, szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku, dalej w Dublanach: torfiarnia, kurs gorzelnictwa i gorzelnia, składy zbożowe i spirytusowe we Lwowie i Krakowie i krajowa stacya doświadczalna produktów naftowych.

W rubryce XVI. „wydatki na cele przemysłu“, przybyło 51 szkół przemysłowych, krajowych i subwencyonowanych, około 100 stypendyów i liczne zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe.

W rachunkowem biurze drogowem (rubr. X.) wskutek zwiększenia zasiłków na drogi powiatowe i gminne w myśl uchwały Wysokiego Sejmu dnia 13. października 1882 przybyła kontrola nad budową i rekonstrukcyą tych dróg, przybył fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne (kapitał wypożyczony z końcem r. 1890 wynosi 155.078 zł.), przybyły sprawy dojazdów kolejowych, wreszcie preliminarze, dzienniki i rachunki powiatowych i miejscowych funduszów dróg gminnych, sprawdzane w Oddziale rachunkowym.

Funduszów stypendyjnych przybyło od roku 1882 — 71.

Pożyczek krajowych przybyło 7.

Szpitali prowincyonalnych, wojskowych i zagranicznych, z którymi mamy obrachunki kosztów leczenia ubogich chorych, przybyło 64.

W dziale gminnym czynności znacznie wzrosły skutkiem zwiększonego nadzoru nad majątkiem gmin, tudzież zaprowadzenia częstszych lustracyj gmin i powiatów, odbywających się zawsze z udziałem urzędników rachunkowych.

Wreszcie przybyły w roku 1891 fundusze indemnizacyjne, wymagające znacznego personalu, zarówno w dziale rachunkowym jak i kasowym, tudzież krajowe opłaty konsumcyjne.

Przytoczyliśmy tylko niektóre ważniejsze momenta, wykazujące dowodnie, iż czynności Oddziału rachunkowego, od czasu ostatnej jego organizacyi w r. 1882, wzrosły tak zna-

komicie, że organizacya ta dzisiejszym potrzebom już bezwarunkowo zadość uczynić nie może.

Wysoki Sejm widocznie sam to uznał, skoro w uchwale swej z d. 26. listopada 1890 polecił Wydziałowi krajowemu wzięcie pod rozwagę reorganizacyi Oddziału rachunkowego w tym kierunku, aby przy zniesieniu instytucyi dyurnistów powiększyć etat stałych urzędników i zaprowadzić miejsca ukwalifikowanych aplikantów rachunkowych. Uchwałą tą wskazał też Wysoki Sejm, iż reorganizacya ma mieć na celu wzmocnienie sił Oddziału rachunkowego nie tyle pod względem ich ilości, jak raczej co do jakości, oczekując słusznie, iż praca ukwalifikowanych a stałych urzędników, mających byt zapewniony i widoki awansu, będzie wydatniejsza od pracy dyurnistów.

Wydział krajowy przeto w swym projekcie trzyma się ściśle tej przez Wysoki Sejm wytkniętej drogi.

Pragniemy przeto: 1) przez ulepszenie stosunków awansu zachęcić więcej dobrych młodych sił do wstępowania do naszej służby rachunkowej; 2) przez zwiększenie liczby praktykantów i zaprowadzenie aplikantów dać starszym i doświadczonym urzędnikom możność wyrabiania tych młodych aplikantów i praktykantów, którzy pod ich kierunkiem pracować będą — tak aby nasz Oddział rachunkowy stał się dobrą szkołą służby rachunkowej.

Celem ulepszenia stosunków awansu, wnosi Wydział krajowy utworzenie w etacie Oddziału rachunkowego nowej rangi „oficyała“ pomiędzy asystentem a adjunktem. Asystent pobiera 700 zł. pensyi i 100 zł. dodatku aktywalnego, razem 800 zł. — adjunkt zaś 1.200 zł. pensyi i 240 zł. dodatku, razem 1.440 zł. Jest to awans wprawdzie bardzo znaczny, bo o 640 zł. — mający jednak tę ujemną stronę, że zbyt długo na niego czekać trzeba. Dla urzędników młodszych zaś o wiele korzystniejszym jest awans, choćby skromniejszy, ale szybszy, aniżeli awans połączony wprawdzie ze znaczniejszem podwyższeniem płacy, ale zbyt długo na siebie dający czekać. I dlatego wydało się Wydziałowi krajowemu najodpowiedniejszem utworzenie nowej rangi pomiędzy dwiema wyżej wymienionemi z płacą 900 zł. i dodatkiem aktywalnym 200 zł., razem 1100 zł. W ten sposób awans z asystenta na oficyała wynosiłby 300 zł., z oficyała na adjunkta 340 zł. Posad oficyałów proponujemy 8 t. j. tyle, ilu jest obecnie asystentów.

Liczbę praktykantów, których jest obecnie 10, podwyższamy na 15, — zatrzymując dotychczasową płacę 600 zł., tudzież charakter urzędnika stałego. Posad aplikantów, które byłyby nie stałe, ale przystępne tylko dla takich kandydatów, którzy mieliby warunki uzyskania stałej posady, proponujemy 6, z tych 2 z płacą 500 zł. a 4 po 360 zł.

Prócz tego wnosi Wydział krajowy utworzenie nowej, siódmej posady rewidenta. Wobec bardzo znacznie zwiększonej czynności Oddziału rachunkowego sześciu rewidentów nie wystarcza. Fundusze indemnizacyjne wymagają niezbędnie osobnego rewidenta. A chociaż po ośmiu latach fundusze te przestaną istnieć, (pozostawiając jednak zawsze znaczną czynność tak w dziale czynnych jak i biernych zaległości), to siódma posada rewidenta nie stanie się przez to zbyteczną, gdyż przez ten czas stan długu krajowego wzrośnie prawdopodobnie o tyle, iż fundusze pożyczkowe będą musiały mieć osobne wyłącznie dla nich przeznaczone biuro, podczas gdy dzisiaj z biurem pożyczkowem połączone są także sprawy fundacyj stypendyjnych. Zachodzi jeszcze i ta okoliczność, że przy obecnej liczbie rewidentów musiano zastępcy dyrektora Oddziału rachunkowego oddać rewizyę funduszu krajowego. Na tem cierpi superrewizya i ogólne kierownictwo Oddziału. Dyrektor i zastępca dyrektora są obecnie zanadto przeciążeni pracą. Ażeby tedy zapewnić ścisłą i skuteczną superrewizyę, tudzież dostatecznie sprężyste kierownictwo całości, trzeba dyrektorów Oddziału rachunkowego uwolnić od rewizyi funduszu krajowego i dać im możność poświęcenia całego swego czasu samej

superrewizyi i tym wszystkim bardzo licznym czynnościom, które z kierownictwem Oddziału są połączone. Wydział krajowy jest przekonany, że w ten sposób znacznie się ulepszy tok spraw w Oddziale rachunkowym a małe podwyższenie wydatku, tą zmianą spowodowane, sowicie się wynagrodzi.

Według powyższych uwag ułożony nowy etat w porównaniu z dotychczasowym przedstawia się jak następuje:

Dotychczasowy etat.

Liczba osób	Ranga	Płaca z dodatkiem aktywalnym
	a) stałe	
1	Dyrektor . . .	3.000 zł.
1	Zastępca dyrektora .	2.360 „
6	Rewidentów po 1.800 .	10.800 „
11	Adjunktów po 1.440 .	15.840 „
1	Archiwista . .	1.200 „
1	Protokolista . .	1.200 „
8	Asystentów po 800 .	6.400 „
10	Praktykantów po 600 .	6.000 „
39	Razem .	46.800 zł.
	b) niestałe	
26	Dyurnistów pozyc. 24. lit. b. budżetu na rok 1891 . . .	14.053 zł.
65	Ogółem	60.853 zł.

Nowy etat.

Liczba osób	Ranga	Płaca z dodatkiem aktywalnym
	a) stałe	
1	Dyrektor . . .	3.000 zł.
1	Zastępca dyrektora .	2.360 „
7	Rewidentów po 1.800 .	12.600 „
11	Adjunktów po 1 440 .	15.840 „
1	Archiwista . .	1.200 „
1	Protokolista . .	1.200 „
8	Oficyałów po 1.100 .	8.800 „
8	Asystentów po 800 .	6.400 „
15	Praktykantów po 600 .	9.000 „
53	Razem .	60 400 zł.
	b) niestałe	
2	Aplikantów po 500 .	1.000 zł.
4	Aplikantów po 360 .	1.440 „
59	Ogółem .	62.840 zł.

W ten sposób podwyższenie wydatku w porównaniu z budżetem na rok 1891 wynosiłoby tylko 1.987 zł. Liczba osób zajętych w Oddziale rachunkowym zmniejszyłaby się wprawdzie o 9, Wydział krajowy jednak nie wątpi, że podwyższenie liczby stałych urzędników o 14, zastąpi całkowicie zmniejszenie liczby niestałych o 20, innemi słowy: że 14 pracowników zupełnie ukwalifikowanych, mających lepszą płacę, los zabezpieczony i widoki awansu, zapewni pracę co najmniej tak samo wydatną, jak 20 pracowników nie mających tych kwalifikacyj, których się od urzędnika wymaga, pracujących za dziennem wynagrodzeniem, nie mających zapewnionego jutra.

Szybkie przeprowadzenie projektowanej reorganizacyi byłoby w normalnych warunkach bardzo utrudnione tem, iż wymagałoby bezzwłocznego oddalenia tych wszystkich obecnie w Oddziale rachunkowym pracujących dyurnistów, którzy nie posiadają wymaganych w ustawie służbowej kwalifikacyj. Są zaś między nimi tacy, którzy już po kilkanaście i więcej lat w służbie krajowej spędzili, a pracują gorliwie i skutecznie, których oddalenie zatem, chociaż prawnie uzasadnione i dopuszczalne, jednak byłoby niesłuszne. Wszakże fakt objęcia funduszów indemnizacyjnych w zarząd Wydziału krajowego sprawę tę w wysokim stopniu uprościł i ułatwił. Gdy bowiem zarząd ten jest tylko przejściowym i po ośmiu latach ustaje, można tych z pomiędzy dyurnistów, którzy się wydatniejszą pracą odznaczają, zatrzymać, przydzielając ich albo do funduszów indemnizacyjnych, albo do tych biur Oddziału rachunkowego, w których będą luki z powodu, iż stałych urzędników, w biurach tych zajętych, przydzielić się musiało do indemnizacyi. Finansowo zaś nie powstanie ztąd żadne podwyższenie wydatku, jeżeli Wysoki Sejm przychylić się zechce do wniosku Wydziału kra-

jowego, ażeby fundusze indemnizacyjne opłacały funduszowi krajowemu ryczałt 16.000 zł. rocznie na personal do ich zarządu użyty.

B) Oddział kasowy.

Jakkolwiek Wysoki Sejm uchwałą z dnia 26. listopada 1890, polecającą reorganizacyę biur Wydziału krajowego nie objął Oddziału kasowego, Wydział krajowy widzi się zmuszonym także i w tym kierunku wnioski swe przedstawić. Oddział kasowy bowiem wymaga także reorganizacyi — a to zarówno w kierunku powiększenia sił pracujących jak i pod względem zmienienia stosunku rang.

Co do powiększenia sił pracujących wszystko, co się powiedziało wyżej o wzroście czynności Oddziału rachunkowego — odnosi się także i do Oddziału kasowego z tą jeszcze różnicą, iż kasa krajowa prowadzi zarazem czynności kasy Banku krajowego, przez co wzrost spraw jest tu jeszcze znaczniejszy.

Co się zaś tyczy zmiany stosunku rang, jest w etacie kasowym ta niemała wadliwość, iż niższe rangi wcale w nim nie są zastąpione (jest tylko kasyer, kontrolor i 4 adjunktów). Gdy zaś etat kasy jest i musi być oddzielony od etatu rachunkowego, przeto z braku niższych rang w etacie kasowym wynika prawie zupełny brak awansu i trudność wyrabiania przyrostu sił pracujących na wypadek opróżnienia posad wyższych.

Reorganizacya Oddziału kasowego jednak musi być dokonaną na innych podstawach, niż Oddziału rachunkowego.

Gdy bowiem w Oddziale rachunkowym użytą była bardzo znaczna ilość dyurnistów (według budżetu 26 dyurnistów na 39 urzędników), skutkiem czego przy reorganizacyi można nawet przy małem uszczupleniu ilości personalu podnieść jego jakość i w ten sposób uczynić zadość wymaganiom znacznie zwiększonej czynności, to w Oddziale kasowym, który tylko zastępczo zatrudnia obecnie 2 dyurnistów z Oddziału rachunkowego przydzielonych a ma samych tylko urzędników wyższej rangi, powyższa metoda zastosować się nie da, a powiększenie ilości sił pracujących okazuje się nieuniknionem. Wydział krajowy poczuwa się do miłego obowiązku wypowiedzenia tu zupełnego uznania dla bardzo gorliwej i wzorowej pracy Oddziału kasowego, który dotychczas małym personalem, ale też i z wielkiem wytężeniem sił czynił zadość coraz wzmagającym się wymaganiom. Wszakże dalej już, zwłaszcza po objęciu funduszów indemnizacyjnych, obecny personal absolutnie wystarczyć nie może.

Wskutek objęcia tych funduszów okazała się konieczna potrzeba utworzenia osobnej kasy indemnizacyjnej. Gdyby nawet lokal dzisiejszej kasy krajowej był wystarczył na pomieszczenie kasy indemnizacyjnej, byłoby wręcz niemożliwem, ażeby jeden kasyer podołał czynnościom wypłat z funduszów indemnizacyjnych obok wszystkich dotychczasowych coraz rosnących czynności. Powstał więc taki stosunek, iż mamy obecnie kasę główną i dotowaną z niej filialną kasę indemnizacyjną. Że zaś nie jest właściwem, żeby urzędnik podwładny t. j. kasyer indemnizacyjny miał ten sam tytuł, jaki ma naczelnik, przeto Wydział krajowy zasłużonemu kasyerowi nadał ad honores tytuł dyrektora kasy, odpowiadający faktycznemu stanowi rzeczy, zaczem poszło nadanie pierwszemu po nim urzędnikowi tytułu wicedyrektora.

Tego faktycznego stanu rzeczy nie zmieni umorzenie długu indemnizacyjnego, bo jak już wspomnieliśmy poprzednio, przez przeciąg ośmiu lat, jaki nas dzieli od końca operacyi indemnizacyjnej muszą wzróść bardzo znacznie pożyczki krajowe — wtedy zaś jedna kasa nie podoła obok wszystkich czynności bieżących także i czynnościom pożyczkami spowodowanym.

Musi zatem w takim razie być utworzona osobna kasa długu krajowego. Wtedy zaś naczelnik dwóch kas o tak rozległych czynnościach nie będzie mógł pełnić funkcyj płanika i poborcy, w takim bowiem razie nie mielibyśmy k i e r o w n i k a tak ważnego działu służby krajowej, bo przy mechanicznem, ale męczącem spełnianiu czynności najdrobniejszych wypłat i poborów o kierownictwie mowy być nie może. K i e r o w n i c t w a zaś potrzeba koniecznie tam, gdzie jest kilkumilionowy roczny budżet do zrealizowania, kilkumilionowa obok niego wypłata rat amortyzacyjnych i kuponów od pożyczek, gdzie jest prócz tego kasowa manipulacya Banku krajowego i zarząd przeszło 10 milionowym w rozmaitych papierach złożonym majątkiem różnych funduszów, zakładów i fundacyj. *Kasa nasza zatem już teraz potrzebuje a i w przyszłości tem bardziej potrzebować będzie dyrekcyi*, której podwładnym urzędnikiem byłby kasyer pełniący mechaniczną czynność poboru i wypłat, jak jest zresztą w c. k. kasie głównej rzadowej.

Wydział krajowy przeto proponuje, ażeby przy zachowaniu dotychczasowych płac etatowo ustalić tytuł dyrektora i wicedyrektora kasy, w miejsce obecnych 4 adjunktów dać 1 kontrolora, 1 kasyera, 1 adjunkta (wszystkich trzech z poborami adjunktów) i oficyała — liczebnie zaś powiększyć etat o 4 stałych urzędników, a mianowicie 2 asystentów i dwóch praktykantów. Personal tak pomnożony nie wystarczy całkowicie na obecne potrzeby kasy funduszów krajowych i kasy indemnizacyjnej i będzie musiał być uzupełniony przez przydzielenie sił z Oddziału rachunkowego, które znowu z ryczałtu opłacanego przez fundusze indemnizacyjne uzupełnione być mogą. Wszakże po umorzeniu funduszów indemnizacyjnych etat taki wystarczyć powinien. W porównaniu z dotychczasowym przedstawia się nowy etat jak następuje:

E t a t d o t y c h c h c z a s o w y.

Ilość osób	Ranga	Płaca z dodatkiem aktywalnym
1	Kasyer . . .	2.360 zł.
1	Kontrolor . .	1.900 „
4	Adjunktów po 1.440	5.760 „
6	Ogółem .	10.020 zł.

E t a t p r o j e k t o w a n y.

Ilość osób	Ranga	Płaca z dodatkiem aktywalnym
1	Dyrektor kasy .	2.360 zł.
1	Wicedyrektor .	1.900 „
1	Kontrolor . .	1.440 „
1	Kasyer . . .	1.440 „
1	Adjunkt . .	1.440 „
1	Oficyał . . .	1.100 „
2	Asystentów po 800 .	1.600 „
2	Praktykantów po 600	1.200 „
10	Ogółem .	12.480 zł.

Byłoby zatem powiększenie etatu o 4 pracowników, powiększenie wydatku o 2.460 zł.

Płace dotychczasowe zachowuje Wydział krajowy bez zmiany — proponuje tylko małą zmianę co do 5-lecia kontrolora a obecnie wicedyrektora kasy. Był on co do płacy i dodatku aktywalnego postawiony o 100 zł. lepiej od rewidentów Oddziału rachunkowego, co do dodatków 5-letnich zaś postawiony został gorzej, pobiera bowiem 175 zł. dodatku 5-letniego, podczas gdy rewidenci pobierają 200 zł. Wyrównania tej nieuzasadnionej różnicy wymaga sama słuszność.

Wydział krajowy opracowując nowy etat dla Oddziału rachunkowego i kasowego, nie spuszczał z oka wskazówki, danej mu przez Wysoki Sejm w uchwale z dnia 26. listopada 1890, ażeby reorganizacya ta dokonaną została „w granicach budżetu“. Jeżeli mimo to wnioski te mieszczą w sobie podwyższenie budżetu Oddziału rachunkowego o 1.987 zł., zaś Od-

działu kasowego o 2.460 zł., razem przeto o 4.447 zł., to Wydział krajowy zapewnić może, iż stosował się w tem do najniezbędniejszej tylko potrzeby. Nie należy też spuszczać z oka, iż faktyczna potrzeba wymagała zawsze wydatku większego, niż był preliminowany, a wydatek projektowanym obecnie etatem objęty jeszcze nie dorównywa temu, jaki faktycznie zamknięcia rachunkowe wykazują. — Podana przeto powyżej cyfra zwiększenia wydatku jeszcze zawsze będzie niższą od faktycznego wydatku lat ostatnich. Wydział krajowy jednak nie wątpi, iż po dokonanej reorganizacyi i wzmocnieniu personalu stałych urzędników, potrzeba przekroczeń zostanie stanowczo usunięta a zwiększona wydatność pracy personalu rachunkowego sowicie wynagrodzi zwiększony wydatek. W przekonaniu, iż Wysoki Sejm nie zechce uszczuplać środków niezbędnych do ulepszenia tak ważnego działu administracyi, wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Dla Oddziału rachunkowego zaprowadza się następujący nowy etat:

1 Dyrektor, płaca	.	2.600 zł
dodatek aktywalny	.	400 „
„ pięcioletni	.	300 „
1 Zastępca dyrektora, płaca	.	2.000 „
dodatek aktywalny	.	360 „
„ pięcioletni	.	200 „
7 Rewidentów, płaca	.	1.500 „
dodatek aktywalny	.	300 „
„ pięcioletni	.	200 „
11 Adjunktów, płaca	.	1.200 „
dodatek aktywalny	.	240 „
„ pięcioletni	.	150 „
1 Archiwista, płaca	.	1.000 „
dodatek aktywalny	.	200 „
„ pięcioletni	.	100 „
1 Protokolista, płaca	.	1.000 „
dodatek aktywalny	.	200 „
„ pięcioletni	.	100 „
8 Oficyałów, płaca	.	900 „
dodatek aktywalny	.	200 „
„ pięcioletni	.	100 „
8 Asystentów, płaca	.	700 „
dodatek aktywalny	.	100 „
„ pięcioletni	.	50 „
15 Praktykantów, płaca	.	600 „
dodatek pięcioletni	.	50 „
2 Aplikantów, płaca	.	500 „
4 „ „	.	360 „
1 Woźny, płaca	.	500 „
dodatek aktywalny	.	50 „
„ pięcioletni		30 „

II. Dla kasy krajowej ustanawia się następujący nowy etat:

1 Dyrektor kasy, płaca	.	2.000 zł.
dodatek aktywalny	.	360 „
„ pięcioletni	.	200 „
1 Wicedyrektor, płaca	.	1.600 „
dodatek aktywalny	.	300 „
„ pięcioletni	.	200 „
1 Kontrolor, płaca	.	1.200 „
dodatek aktywalny	.	240 „
„ pięcioletni	.	150 „
1 Kasyer, płaca	.	1.200 „
dodatek aktywalny	.	240 „
„ pięcioletni	.	150 „
1 Adjunkt, płaca	.	1.200 „
dodatek aktywalny	.	240 „
„ pięcioletni	.	150 „
1 Oficyał, płaca	.	900 „
dodatek aktywalny	.	200 „
„ pięcioletni	.	100 „
2 Asystentów, płaca	.	700 „
dodatek aktywalny	.	100 „
„ pięcioletni	.	50 „
2 Praktykantów, płaca	.	600 „
dodatek pięcioletni	.	50 „
1 Woźny, płaca	.	600 „
dodatek aktywalny	.	50 „
„ pięcioletni	.	30 „

III. Aplikanci Oddziału rachunkowego nie są stałymi urzędnikami, nie mają prawa do pięcioleci ani do emerytury a zamiast przysięgi składają przyrzeczenie. Od aplikantów wymaga się tych samych kwalifikacyj, jakie są przepisane w ustanowie służbowej dla stałych urzędników Oddziału rachunkowego.

Wyjątkowo tylko można przyjąć aplikanta, który mając studya wymagane w §. 4. ust. 2. ustanowy służby krajowej nie ma jeszcze egzaminu z rachunkowości. W takim razie jednak winien będzie aplikant złożyć egzamin w przeciągu roku od dnia zamianowania.

IV. Pozycyę 24 lit. b. rubr. II. budżetu kraj. „na dyurnistów Oddziału rachunkowego“ znosi się. Upoważnia się Wydział krajowy, aby w pozycyi 24. lit. f. „na personal zajęty w zarządzie funduszów indemnizacyjnych“ pokrywał wydatek na tymczasowe siły pomocnicze, które czy to z dotychczasowych, czy z nowo przyjętych dyurnistów, użyte będą albo wprost w rachunkowości lub w kasie funduszów indemnizacyjnych, albo też na zastępstwo w Oddziale rachunkowym Wydziału krajowego lub w kasie krajowej tych urzędników, którzy do funduszów indemnizacyjnych przydzieleni będą.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 8. stycznia 1892.

Antoni Jaxa Chamiec w. r.
Zastępca Marszałka krajowego.

Sprawozdawca
Tadeusz Romanowicz w. r.
Członek Wydziału kraj.

L W kr. 52074/1891.

Aleg. 20.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie reformy systemu rachunkowości funduszów krajowych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 26. listopada 1890, polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu wzięcie pod rozwagę reformy systemu rachunkowości, oraz reorganizacyi oddziału rachunkowego w Wydziale krajowym i zdanie o tem sprawy na najbliższej sesyi sejmowej. Osobnem sprawozdaniem (L. W. kr. 37.326) przedkładamy projekt reorganizacyi oddziału rachunkowego, niniejsze sprawozdanie przeto odnosi się tylko do reformy systemu rachunkowości.

Sprawa ta była już kilkakrotnie przedmiotem bardzo szczegółowych i gruntownych dochodzeń i prac w Wydziale krajowym, przedmiotem obrad i uchwał Wysokiego Sejmu.

Instrukcya dla oddziału rachunkowego wydana dnia 14. września 1865 w §. 20. wskazała system rachunkowości podwójnej (kupieckiej) jako ten, według którego rachunkowość Wydziału krajowego ma być urządzoną.

System ten w praktyce okazał się jednak nieodpowiednim. Zaraz tedy od początku przystosowywać musiano wzory systemu kameralistycznego, najodpowiedniejszego dla rachunkowości naszej, który to system jest również przyjęty we wszystkich urzędach rachunkowych c. k. Rządu. Przystosowaniem tem zmięszano jednak oba te systemy, w skutek czego rachunkowość nie miała jednolitej formy i nie zupełnie była zrozumiała. Z tego powodu już w r. 1868 przy załatwieniu rachunków złożonych za lata 1866 i 1867, komisya budżetowa Wysokiego Sejmu zażądała niektórych zmian i wyraziła zarazem życzenie, by Wydział krajowy po dokładnem zbadaniu rzeczy przeprowadził te zmiany w systemie rachunkowości, które się co do jasności potrzebnemi okażą.

Życzenie to komisyi sejmowej zakomunikowanem zostało Wydziałowi krajowemu do LW. 11039/1868, wskutek zaś ankiety złożonej z p. Kandlera, buchaltera Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie i ówczesnego zastępcy dyrektora oddziału rachunkowego ś. p. Pierożyńskiego wprowadzono natychmiast w życie niektóre zmiany w duchu żądań komisyi budżetowej.

W roku 1871 komisya budżetowa Wysokiego Sejmu, badając rachunki za lata 1869 i 1870, poczyniła w swojem sprawozdaniu uwagi, że oddział rachunkowy, stosując się do odmiennych częstokroć życzeń referentów komisyi budżetowej, którym się zamknięcia rachunkowe co roku do zbadania dostawały, w każdym niemal roku w miarę tych życzeń i chęci dogodzenia odmiennym zapatrywaniom, coraz to inne sposoby zestawienia rachunkowego przyjmował a nawet w jednem i tem samem przedłożeniu co do rachunkowości częściowo kameralistycznych używał wzorów, częściowo do podwójnej uciekał się buchalteryi, skutkiem czego wkradła się zarazem niejednostajność, rozrzucenie przedmiotu i niezrozumiałość zestawienia w wielu działach. Na podstawie tych uwag wniosła komisya zarazem rezolucyę, uchwaloną przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 9. października 1871: „Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na przyszłość

zamknięcia rachunkowe układane były porządkiem budżetu wedle wzoru przyjętego w zamknięciu rachunkowem, jakie przez władze rządowe corocznie dla Rady państwa sporządzane bywa".

Rezolucyi tej stało się zadość a zaproszony do przejrzenia ksiąg rachunkowych były nadradca skarbowy oraz dyrektor spraw rachunkowych ś. p. W. Hubrich w sprawozdaniu swojem dtto 14. listopada 1873 przy LW. 15690/873 dołączonem uznał system kameralistyczny jako odpowiedni i zarazem orzekł, że księgi prowadzone są wzorowo i zrozumiale i że tylko niektóre pomniejsze zmiany z uwagi, by rachunki uczynić przystępnymi i dla niefachowych, byłyby wymagane, co też wprowadzonem zostało, o ile się to okazało potrzebnem. Gdy mimo ustawicznych i coraz nowych zmian rachunkowość ulegała krytyce i w późniejszych sprawozdaniach komisyj sejmowych (zakomunikowanych do LW. 474/73, 2904/74.) złożył Wydział krajowy LW. 2904|74 ankietę z Pp. a) Edwarda Simona, dyrektora gal. Banku kredytowego; b) Dymitra Koczyndyka, buchaltera gal. Kasy oszczędności; c) Ottona Hauswalda, buchaltera gal. Banku kredytowego; d) Jerzego Mayera, nadbuchaltera gal. Zakładu kredytowego włościańskiego, celem rozpatrzenia tej sprawy i postawienia odnośnych wniosków. Fachowa ta ankieta, złożona z najlepszych wówczas sił buchalteryjnych, stanowczo oświadczyła się (LW. 16676/74) za pozostawieniem systemu kameralistycznego i sprzeciwiła się wszelkiej zmianie pod tym względem z tem nadmienieniem, że księgi oddziału rachunkowego znaleziono stosownie do tego systemu i do wymogów pojedynczych funduszów zupełnie odpowiednio i w porządku.

Oczywiście poczyniła przy tem niektóre uwagi co do ulepszeń, z których również korzystano. Gdy jednak mimo tych ankiet i mimo corocznego porozumiewania się z komisyą budżetową, mimo usiłowań Wydziału krajowego, by wszelkim wymogom co do najdrobniejszych nawet szczegółów zadość uczynić, a w końcu mimo uchwał Wysokiego Sejmu, normujących formy rachunkowe w ogólności, formy te corocznie (wskutek żądań i wytknień komisyi budżetowej) ulegać musiały zmianom, w sprawozdaniu Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków krajowych za rok 1875 (LW. 34.525|876 przy LW. 725/78), wystąpił Wydział krajowy z krytycznym rozbiorem form wówczas obowiązujących oraz z wyjaśnieniem żądań i zarzutów komisyi budżetowej z r. 1874, do czego dołączył szczegółowe wnioski co do zmian zamierzonych i podał wzory celem utrwalenia formy rachunkowości, przedkładając zaś równocześnie zamknięcia rachunkowe za rok 1875 wedle poleconych wskazówek, sam podnosi wątpliwości, ażali niektóre zmiany wprowadzone wskutek wymagań komisyi budżetowej, przyczyniły się do większej jasności formy zamknięć. Ocena przedłożonych zamknięć rachunków (mianowicie funduszów samoistnych) za rok 1875 wypadła ze strony komisyi budżetowej jeszcze surowiej od poprzednich, zarzuciła bowiem komisya „brak wszelkiej jasności i zrozumiałości" zwłaszcza, że ponajwiększej części sprzeciwiać się miały wszelkim zasadom buchalteryi, ponieważ Wydział krajowy mylnie pojąć miał poprzednie uchwały Wysokiego Sejmu; polecono więc trzymać się nadal odnośnych wskazówek w sprawozdaniu zawartych. Sprawozdawcą komisyi był poseł dyr. Lazarus, którego też Wydział krajowy nie omieszkał zaraz po Sejmie (LW. 31868|877) zaprosić jako rzeczoznawcę do zbadania czynności oddziału rachunkowego i do podania projektu ostatecznie systemizującego formę dalszych zamknięć rachunkowych. Poseł Lazarus zajął się sprawą bardzo gruntownie, przez kilka tygodni przychodził prawie codziennie do oddziału rachunkowego, badał szczegółowo wszystkie księgi i pamiętniki i całą manipulacyę oddziału, poczem do LW. 7507 i 10968/78 przedłożył sprawozdanie, w którem uznaje system kameralistyczny (jaki w c. k. Rządzie jest praktykowany) za najodpowiedniejszy i stwierdza zarazem z uznaniem, że prowadzeniu ksiąg przez oddział rachunkowy żadnych kardynalnych zarzutów czynić nie ma powodu," że jednak uważa za nieodzowne, wprowadzenie niektórych zmian w zamknięciach rachunkowych i dlatego dołączył dokładne wzory, w jakiej formie zamknięcia te nadal sporządzone być winny.

Rozporządzeniem z dnia 19 marca 1878. LW. 7507 polecił Wydział krajowy oddziałowi rachunkowemu najściślejsze zastosowanie się do tych wzorów i odtąd wedle tej formy zamknięcia

rachunkowe są przedkładane, zwłaszcza, że uchwałą z dnia 14. października 1878 Wysoki Sejm, wydając specyalne zarządzenie co do zarachowywania zaliczek, zatwierdził wyżej wzmiankowaną ogólną formę zamknięcia rachunków, w której przedłożone zostało zamknięcie rachunków za rok 1876 i polecił, aby na przyszłość w tejże formie zamknięcia przedkładano. (LW. 53331/878) Później uchwałą z dnia 31. grudnia 1885, polecił nadto Wysoki Sejm, ażeby w zamknięciach rachunków funduszów samoistnych niedotowanych przedstawiano tylko rzeczywisty przyrost majątku zakładowego i rzeczywiste dochody i wydatki majątku obrotowego, zaś obrót kasowy osobno wykazywano. Wydział krajowy zastosował się najściślej do powyższych uchwał, wskutek czego komisya budżetowa przy sprawdzaniu zamknięć rachunkowych w czasie od roku 1877 aż do 1888 (ostatnie przedłożone zamknięcie) robiąc w sprawozdaniach swoich uwagi i wytknienia tylko co do niektórych poszczególnych zarachowań i virements, na które się nie zgadzała, co do rzeczy samej i formy albo z zadowoleniem konstatowała, że taż ostatnia zupełnie jest prawidłową, albo milczeniem uznanie to stwierdzała.

Jeszcze w sprawozdaniu z zamknięcia rachunkowego za rok 1887, aprobowanego w r. 1889 sama komisya budżetowa podniosła z uznaniem w swojem sprawozdaniu, „że Wydział krajowy ściśle trzymał się wskazówek przez komisyę budżetową w latach dawniejszych ustanowionych a przez Wysoki Sejm aprobowanych.“ Co więcej dodaje komisya budżetowa: „gdy forma ta odznacza się jasnością i dokładnością, nie ma powodu do jakichkolwiek w tej mierze zmian.“

Taki jest dotychczasowy przebieg tej sprawy. Okazuje się z tego, że zarówno początkowa próba zaprowadzenia rachunkowości podwójnej zawiodła i musiano przejść do rachunkowości kameralistycznej, jak i następnie wszelkie propozycye co do zmiany systemu po dokładnem zbadaniu sprawy przez najznakomitsze u nas siły buchalteryjne zostały uznane jako niepraktyczne; że wreszcie Wysoki Sejm zgodnie z opinią swojej komisyi budżetowej przez cały kilkunastoletni okres czasu uznawał dobrym zarówno obecny system rachunkowości jak formę zamknięć rachunkowych. Wydział krajowy jest też przekonany, że wszelkie nowe badanie sprawy poruszonej niemotywowaną zresztą rezolucyą komisyi budżetowej i Wysokiego Sejmu z roku 1890, doprowadziłby musiało do tego samego wyniku. Od systemu kameralistycznej rachunkowości odstąpić nie można tem bardziej, że rachunkowość nasza bardzo licznemi nićmi wiąże się z rządową; dość wspomnieć o poborze dodatków do podatków i o wypłatach na rachunek funduszu krajowego uskutecznianych przez c. k. urzędy podatkowe, wobec czego przyjęcie w naszej rachunkowości odmiennego systemu mogłoby doprowadzić do wielkich powikłań.

Z tych zatem powodów Wydział krajowy nie przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosku o zmianę systemu rachunkowości, a jest też przekonany, że możliwym jeszcze usterkom zapobiegnie projektowana reorganizacya etatu oddziału rachunkowego, tudzież zmiana instrukcyi rachunkowej i kasowej. Te instrukcye ułożone przed 26 laty są dla dzisiejszych potrzeb z wielu już względów nieodpowiednie a Wydział krajowy zamierza już w ciągu bieżącego roku przystąpić do ich naprawy.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy niniejsze sprawozdanie przyjąć do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

We Lwowie dnia 12. lutego 1892.

Marszałek krajowy

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca

Romanowicz *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

L. W. 53.312/1891.

Aleg. 21.

SPRAWOZDANIE

z czynności

WYDZIAŁU KRAJOWEGO

za czas

od 1. Lipca 1890 r. do 31. Października 1891 r.

z alegatami 1 do 50 i z indeksem.

Z I. Związkowej drukarni we Lwowie.

INDEKS

do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za czas od 1. lipca 1890 po koniec października 1891.

Strona

Administracyjny trybunał, tegoż orzeczenia 33, 237
Archiwa akt grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie 97
— watykańskie 93
Arcyksiężna Marya Walerya — ofiarowanie obrazu 92
Asekuracya (obacz: Ogniowa, Robotników)

Biura statystyczne . . . . . 75, 83—85, 221—225
Bydło — urządzenie targowicy w Krakowie . . . . . 77—81
— podniesienie hodowli 53,72

Chorych ruch w szpitalach 247
Ciemnych zakład we Lwowie 307
Cłowe traktaty 76

Dojazdy kolejowe publiczne . . . . . 209—215
Domy pracy przymusowej i poprawcze 326 328
Drogi powiatowe i gminne . . . . . 196—206, 225, 234
— — — fundusz pożyczkowy 206
— — — instrukcya subwencyonowania 225
— — — pomiary długości 235
— — — koszta podróży komisyj 219
— — — mostów rewizya 227
— — — funduszów pro praeterito rachunki 262
Drogi krajowe — konserwacya i nowe budowy 192, 217, 233
— — myta na tychże 195, 228
Drogowej ustawy reforma 215
— policyi rewizya przepisów 216
— statystyki program 221

Elementarne klęski, wsparcia 328
Emerytalne urzędników autonomicznych 17
Etat urzędników Wydziału krajowego, zmiany osób 88, 91, 247
— służby przy drogach i reorganizacya 195, 230

Finansowe sprawy . . . . . 38—47
Fundacya Głowińskiego — Winniki . . . . . 125—122
— Lewińskiego 35
— Koswitzky'ego dla poprawionych skazańców 315
— dla inwalidów wojskowych 314
Fundacye stypendyjne nowe i dawne . . . . . 129—139
— stan majątku . . . . . 139—142
Fundusze szkolne . . . . . 156—163

Strona

Głuchoniemych zakłady 305, 306
Gminne ustawodawstwo — (reforma) 10, 35
Gminy — służba zdrowia w gminach 244
— (obacz: Nadzór i Petycye)
Gołuchowskiego Agenora pomnik 98
Górnicze sprawy 82
Gospodarstwo rolne i leśne . . . . . 48—50, 61—67
Granice kraju 325
Gruntów komasacya 66

Indemnizacyjna ugoda i zarządu objęcie 47
Internaty dla uczniów seminaryów nauczycielskich 121
Izraelickie szkoły w Brodach i Stanisławowie . . . . . 114—115
Izraelickiej ludności sprawy 123, 319

Język wykładowy w szkołach średnich 120

Kasy pożyczkowe gminne 10
Koleje żelazne — im. Karola Ludwika 75
— — projektowane i reambulacya nowych linij . . . 167—186, 191, 236
— — (ob. Dojazdy, Taryfy)
Kółka rolnicze 67
Konserwacya pomników i zabytków sztuki . . . . . 93—97
Kopytkowego pobór w miastach 230
Kraków — restauracya pomników . . . . . 93—94
— odstąpienie gruntu pod budowę anatomiczno-patologicz. zakładu 246
Kredyt (hypoteczny) dla włościan 13, 16, 31
— — rolniczy 35
Krowianki dostawa i zakłady 247, 304
Kulparkowski zakład obłąkanych 268-280
Kultura krajowa — subwencye 80

Lecznice bezpłatne we Lwowie 308
Lekarze dla szkół średnich 120
Lekarzy wykształcenie, instrukcye dla miejskich 244
Zjazd 247

Leśnictwa szkoła krajowa 32
Łowiectwo 325
Lwów (ob. Opłaty).

Macierz polska — fundacya 112
Młodzież, zasiłki na kształcenie 113
Myta — konsensa i zarząd krajowych 165, 195, 228

Nabiałowe gospodarstwo 54
Nadzór nad gminami i Reprezentacyami powiatowemi 28
Nauczyciele wędrowni rolnictwa 51
Nieuleczalnych i uzdrowieńców zakład św. Józefa we Lwowie 307

Strona

Obłąkanych zakład na Kulparkowie, komisya opieki 268, 275
Ogniowa asekuracya i policya 330
Olesko — zamku restauracya 95
Opłaty od spadków w mieście Lwowie 19
— gminne od napojów spirytusowych i piwa 35
Ordynacya wyborcza dla 30 miast 9
Ossolińskich zakładu narod. zarząd dóbr i majątku . . . . . 90—105
Owadów i ostów tępienie 64, 68

Petycye i uchwały przekazane Wydziałowi krajowemu:
— o utworzenie gmin samoistnych . . . . . 9—21
— w innych sprawach gminnych . . . . . 22—26, 28—32, 47
— o dodatki gminne nad 50% . . . . . 26—28
— w sprawach przemysłowych i kultury krajowej . . . . . 71 — 74, 81
— — edukacyjnych i szkolnych . . . . 92, 120, 123, 144—155
— — drogowych i komunikacyjnych . . . . . 167, 180—191
— — szpitalnych 243
— — w rzeczach ustawodawstwa cywilnego i karnego 315
Poczta (i telegrafy) nowe urzędy 238
Podatkowe sprawy (ulgi), taksy i stemple . . . . . 17, 245, 319—322
— urzędy nowe 319
Podręczniki szkolne — wydawnictwo . . . . . 117—120
Podwody — uregulowanie 315
Pospolite ruszenie — uwalnianie funkcyonaryuszów autonomicz. 313
Pożyczki krajowe 37, 38, 43 47
Propinacyjne opłaty dla funduszów miast 322
— pobór podatku dochodowego od prawa 19
Przejazdy z konieczności 65

Reforma ustawy dla gmin wiejskich 35
Robotników rolnych i leśnych ubezpieczenie od wypadków 61
— przy drogach „ „ 233
Ruch chorych i wydatki w szpitalach 242
Rybactwo — rozporządzenie wykonawcze do ustawy 59

Sanitarne wydatki 241
Sankcya uchwał i ustaw 2, 37, 165, 312
Sądownictwo 317, 318
Sejm — zmiany w składzie 87
Statystyczne biura . . . . . 75, 83—85
Stypendya dla rolników i weterynarzy 70
— — uczniów seminaryów nauczycielskich 123
Stypendya (obacz. Fundacye)
Szkoły ludowe i seminarya nauczycielskie 120, 142
— rolnicze 51
— średnie 115, 120
Szpitale nasze — ruch chorych i wydatki 242
— prowincyonalne, plany budowy . . . . . 247, 281—304
— dla dzieci we Lwowie i Krakowie 306, 308

Strona

Szupaśnictwo . . . . . 323 — 325
— poprawcze i pracy przymusowej zakłady . . . . . 326—328

Targi bydlęce — zaprowadzenie targowicy w Krakowie . . . . . 77—81
Taryfy kolejowe 75
Teatra we Lwowie i Krakowie, konkursa dramatyczne . . . . . 105—112
Telegraficzne stacye nowe 238
Tępienie ostów i owadów 64, 68
Terytoryalny podział, petycye i uchwały 312
Trybunał administracyjny — orzeczenia 33, 237
Tyniec, restauracya kościoła i klasztoru 94
Tytoniu uprawa w kraju 54

Uchwały i ustawy sankcyonowane 2, 37, 165, 312
— — dotąd niesankcyonowane 4, 38
— — którym sankcyi odmówiono 4
— — w sprawach finansowych . . . . . 37—46
— przekazane Wydziałowi krajowemu w sprawach gminnych . . . 9—20
— — — — — drogowych . . . 167—180
— — — — (obacz Petycye)
Ulgi podatkowe dla stowarzyszeń kredytowych 17
Ustawa o stowarzyszeniach z 9. kwietnia 1873 r. 15
Ustawodawstwo cywilne i karne 317

Wojskowe sprawy — ćwiczenia rezerwistów 32
— — uwolnienia od pospolitego ruszenia 313
Wydział krajowy — instrukcya i ustanowa służbowa . . . . . 90—91, 247
— — zmiany w etacie urzędników 88
— — w stanie emerytów i pensyonistek 90
— — służba przy drogach, reorganizacya 195, 230

Zabytki przeszłości, opieka nad niemi (ob. Kraków, Olesko, Tyniec) 95
Zalesienie nieużytków i wydmisk . . . . . 55—59
Zapomogi z powodu klęsk elementarnych 328
Zdrowia służba w gminach 244
Zyblikiewicza Mikołaja grobowiec 99

Żandarmerya — najem koszar i dyslokacya . . . . . 315—317

L. W. 53.312/91.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności swoich urzędowych.

Wysoki Sejmie!

W myśl postanowienia §. 26. statutu krajowego przedkłada Wydział krajowy sprawozdanie z czynności swoich za czas od 1. lipca 1890 do 31. października 1891 roku.

Sprawozdanie to obejmuje także petycye przez Wysoki Sejm niezałatwione lecz przekazane Wydziałowi krajowemu do załatwienia. Na przyszłość postanowił jednak Wydział krajowy, jeżeli od Wysokiego Sejmu odmiennej wskazówki nie otrzyma, nie umieszczać w sprawozdaniu relacyi o sposobie załatwienia tych petycyj.

W ten sposób zmniejszy się objętość sprawozdania i uniknie się niepotrzebnych kosztów druku.

Wydział krajowy uprasza:

Wysoki Sejm raczy to sprawozdanie przyjąć do swej wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 27. listopada 1891.

Marszałak krajowy:
Eustachy Sanguszko.

Sprawozdawca:
Antoni Chamiec,
Członek Wydziału krajowego.

Departament I.

Szef Departamentu: Dr. Józef Wereszczyński, Członek Wydziału krajowego.

W zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności zaznaczył Wydział krajowy, że pod kierownictwem Departamentu I. zostające sprawy dzielą się na cztery odrębne kategorye jako to:

a) sprawy powiatowe i gminne;

b) sprawy melioracyjne;

c) sprawy krajowych publicznych domów składowych we Lwowie i Krakowie, oraz

d) sprawy szkoły rolniczej wyższej i niższej w Dublanach, tudzież średniej szkoły rolniczej w Czernichowie z folwarkami.

Sprawozdanie niniejsze obejmuje szczegółowe sprawy pod *a)* oznaczone, dalsze zaś sprawy pod *b) c)* i *d)* wymienione są przedmiotem osobnych przedłożeń.

Sprawy gminne.

A) Ustawy i uchwały podlegające Najwyższej sankcyi.

Ustawy i uchwały sankcyonowane:

1. Ustawa zezwalająca gminie miasta Radymna na pobór opłat od słodzonych napojów spirytusowych;

2. Ustawa w przedmiocie nakładania opłaty gminnej od psów w miastach posiadających własny statut i w tych miastach, do których odnosi się ustawa z 15. marca 1889 (L. 24 Dz. ust. kr.);

3. Ustawa o zezwoleniu gminie m. Kalwaryi Zebrzydowskiej na pobór opłat od psów;

4. Uchwała, którą zezwolono gminie miasta Husiatyna pobierać 100% dodatek do podatku konsumcyjnego od mięsa i wina;

5. Ustawa, którą nadano gminie miasta Rohatyna prawo poboru opłat od psów;

6. Ustawa o wyłączeniu przysiółka Raty ze związku gminy Rawy w powiecie rawskim i utworzeniu zeń osobnej gminy administracyjnej;

7. Ustawa, mocą której przysiółek Łętków zostaje wydzielonym ze związku gminy Trójcy a wcielonym do gminy Toporów w powiecie brodzkim;

8. Ustawa o wyłączeniu przysiółka Chatki ze związku gminy Jastrzębków w powiecie lwowskim i przyłączeniu go do gminy Sroki;

9. Ustawa o wyłączeniu kolonii Unterbergen ze związku gminy Podbereźce i połączeniu jej z gminą Weinbergen w powiecie lwowskim.

Ustawy dotąd niesankcyonowane:

1. Ustawa o wyłączeniu przysiółka Bendiuchy ze związku gminy Poturzyca w powiecie sokalskim i utworzeniu zeń samoistnej gminy administracyjnej;

2. Ustawa o wyłączeniu osad Trościanki, Pilip i Wołowy ze związku gminy Pererowa w powiecie kołomyjskim i utworzeniu z nich samoistnej gminy Trościanki;

3. Ustawa o wyłączeniu przysiółka Konstancyi w powiecie borszczowskim ze związku gminy Jezierzany i utworzeniu zeń samoistnej gminy.

Ustawy, którym Najwyższej sankcyi odmówiono:

1. Ustawa o zezwoleniu gminie miasta Złoczowa na pobór opłat gminnych od piwa.

Prezydyum c. k. Namiestnictwa, zawiadamiając Wydział krajowy pismem z 9. kwietnia rb. L. 3.491/pr. o odmowie sankcyi dla pomienionej ustawy, przytoczyło motywa następującej treści:

„Z powodu zaprowadzić się mających krajowych opłat konsumcyjnych od napojów spirytusowych w Galicyi, winien Rząd tem więcej baczyć na to, aby przy udzielaniu pojedynczym miastom i miasteczkom pozwoleń do poboru opłat od napojów, te opłaty nie były za wysoko wymierzone.

„Z uwagi bowiem na to, że państwowa opłata od gorących napojów spirytusowych została ustawą z dnia 20. czerwca 1888 Nr. 95 Dz. pr. p. znacznie podwyższoną, gdy dalej gorące napoje spirytusowe i piwo podlegają w Galicyi przymusowi propinacyjnemu i opłacie propinacyjnej, zachodzi obawa, że gdy na konsumcyę tych napojów nałożona zostanie nadto opłata krajowa, zbytnie obciążenie tych napojów opłatami na cele gminne spowodowałoby znaczny ubytek konsumcyi a w miarę tego zmniejszenie państwowych podatków, tudzież dochodu z dzierżawy prawa propinacyi dla kraju.

„Wobec tego należy co do wymiaru dozwolić się mających na przyszłość opłat gminnych od palonych napojów spirytusowych, tudzież od piwa, ustanowić najwyższe granice do obciążania tych napojów w Galicyi w ten sposób, by dozwolić się mające w przyszłości opłaty gminne łącznie z pobierać się mającym od 1. lipca 1891 krajowym dodatkiem konsumcyjnym nie przekraczały od jednego hektolitra piwa ustanowionej dotąd od wielu lat najwyższej kwoty 1 zł. 70 ct.; przy palonych napojach spirytusowych, których zawartość alkoholowa da się oznaczyć alkoholometrem, kwoty 11 ct. od stopnia alkoholu albo kwoty 11 zł. od hektolitra alkoholu, zaś przy innych palonych napojach spirytusowych, względnie przy słodzonych napojach spirytusowych kwoty 5 zł. 50 ct. od hektolitra.

„Z powyższego okazuje się, że powołany na wstępie projekt ustawy nie uzyskał z tego powodu Najwyższej sankcyi, ponieważ opłata od piwa za wysoko wymierzoną została. Opłata ta pobieraną bywa w Złoczowie już obecnie w wysokości po 1 zł. od hektolitra, byłaby się przeto podług zamierzonego w projekcie ustawy wymiaru (1 zł. 70 ct. od hektolitra), z doliczeniem zaprowadzić się mającego od 1. lipca 1891 krajowego dodatku konsumcyjnego — do wysokości 2 zł. 20 ct. od hektolitra podwyż-

szyła a takie obciążenie z powodów wyżej przytoczonych nie mogło być zatwierdzone".

2. Projekt ustawy o zezwoleniu gminie miejskiej Kalwarya Zebrzydowska na pobór opłat od napojów spirytusowych i od piwa nie uzyskał Najwyższej sankcyi z tego samego powodu.

3. Ustawa o zezwoleniu gminie miasta Brzostka na pobór opłat gminnych od piwa, miodu i napojów spirytusowych nie uzyskała Najwyższej sankcyi również z tych powodów, co poprzednie dwa projekty ustaw.

4. Ustawa o zezwoleniu gminie miasta Mościska na pobór opłat od piwa i miodu. Według odezwy Prezydyum c. k. Namiestnictwa z d. 14. marca b. r. L. 2.951 odmowa Najwyższej sankcyi projektowi powyższej ustawy nastąpiła z tego powodu, albowiem wobec stosunków majątkowych gminy miasta Mościska nie została udowodnioną nieodzowna potrzeba rozszerzenia istniejących już w Mościskach opłat od napojów.

5. Ustawa o zezwoleniu gminie miejskiej Jordanów na pobór opłaty gminnej od napojów spirytusowych, araku, piwa i miodu nie otrzymała Najwyższej sankcyi z tych samych powodów, dla których nie uzyskał tej sankcyi projekt ustawy o opłatach gminnych od piwa w Złoczowie.

6. Projekt ustawy uzupełniającej postanowienia ustawy krajowej z 20. marca 1874 r. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Galicyi nie uzyskał Najwyższej sankcyi.

Powody odmowy Najwyższej sankcyi wyrażone w reskrypcie c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z 9. kwietnia 1891, L 1.512 i c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z 2. kwietnia b. r., L. 6.105, których treść udzieliło Wydziałowi krajowemu Prezydyum c. k. Namiestnictwa przy odezwie swej z d. 28. kwietnia 1891, L. 3.847, zamieszczone są w osobnem sprawozdaniu Wydziału krajowego.

7. Ustawa gminna dla miast nie objętych ustawą z d. 13. marca 1889. Nr. 29. Dz. u. kr. i dla miasteczek w Galicyi nie uzyskała Najwyższej sankcyi.

Odezwą z 24. czerwca b. r., L. 6.043 Prezydyum c. k. Namiestnictwa zawiadomiło Wydział krajowy, że Jego Ces. i Król. Apostolska Mość Najwyższem postanowieniem z dnia 31. maja b. r. nie raczył użyczyć Najwyższej sankcyi uchwalonemu przez Sejm krajowy projektowi powyższej ustawy i upoważnił J. E. pana Ministra spraw wewnętrznych do podania powodów tej odmowy.

Na mocy tego Najwyższego upoważnienia oznajmił JE. pan Minister spraw wewn., że powyższemu projektowi ustawy odmówiono Najwyższej sankcyi z następujących powodów:

„Według §. 29. powołanego projektu ustawy winna Rada gminna wybrać osobną komisyę do rewizyi kasy gminnej i kas zakładów i funduszów pod zarządem gminy zostających, którą to rewizyę przynajmniej 4 razy do roku przedsięwziąć należy a według §. 73. winna Rada gminna wybrać nadto komisyę do sprawdzenia budżetów gminnych i zamknięć rachunkowych.

„Według dalszych postanowień tych paragrafów obowiązany jest każdy członek Rady gminnej przyjąć wybór do tych komisyj a od przy-

jęcia może się tylko ten radny wymówić, który nie posiada wymaganego do tego ogólnego wykształcenia albo do którego odnoszą się postanowienia §. 20. lit. *g* i *h*. Kto bez takiego uwalniającego powodu nie chce przyjąć wyboru do komisyi, powołanej do rewizyi kasy gminnej, podpada karze, którą Rada gminna aż do wysokości 20 zł. może wymierzyć.

Jeżeli członkowie wspomnianych komisyj nie czynią zadość włożonym na nich obowiązkom, uprawniony jest nadto naczelnik gminy nałożyć na każdego winnego członka komisyi grzywnę do 20 zł.

„W powołanym wyżej §. 20. projektu wymieniono szczegółowo te osoby, którym przyznano prawo wymówienia się od przyjęcia wyboru bądź to na członka Rady gminnej lub zastępcy, bądź to na assesora.

Te osoby są:

a) duchowni wszelkiego wyznania i publiczni nauczyciele;

b) urzędnicy i słudzy dworu, państwa, kraju, powiatów i funduszów publicznych, dopóki w czynnej służbie zostają;

c) wojskowi, chociażby w czynnej służbie nie zostawali;

d) osoby liczące przeszło 60 lat życia;

e) osoby, które przez cały jeden okres wyborczy piastowały posady w Zwierzchności gminnej, jednak tylko na okres bezpośrednio następujący;

f) ci, którym ułomność fizyczna lub znacznie i trwale nadwątlone zdrowie nie dozwalają wykonywać obowiązków służbowych;

g) osoby, które z powodu zwykłego zatrudnienia corocznie często lub przez dłuższy czas nie bywają w gminie obecne;

h) osoby, które w prywatnej służbie zostają, jeżeliby przez przyjęcie wyboru w swoim stosunku służbowym uszczerbku doznać mogły;

i) ci, którzy bez wyboru należą do Rady gminnej.

„Z zestawienia tych dopiero wymienionych postanowień projektu okazuje się, że z wyjątkiem osób w §. 20. pod lit. g) i h) wymienionych wszystkie inne w tym paragrafie wyliczone osoby, zatem duchowni wszystkich wyznań, publiczni nauczyciele, urzędnicy dworu, państwa, kraju, powiatów i publicznych funduszów, wszyscy wojskowi i wszystkie osoby przeszło 60 lat życia liczące, obowiązane mają być pod zagrożeniem grzywny do 20 zł. przyjąć wybór do powyższej komisyi a naczelnikowi gminy ma samodzielnie przysłużać prawo nakładania na nich grzywny do 20 zł., jeżeli obowiązkom swoim w właściwym czasie nie uczynią zadość.

„Rząd nie może uznać w ogóle postanowienia zasad karnych w tym wypadku za usprawiedliwione. Kontrola uzyskana przez zagrożenie karą będzie prawdopodobnie bez wartości, gdyż do skutecznego wykonywania każdej kontroli jak w ogóle do każdego nadzoru, potrzebną jest dobra wola i zdolność kontrolującego organu a te własności nie dadzą się z pewnością wzbudzić za pomocą zagrożenia kar“.

„Obawa przed karą może co najwięcej mieć ten skutek, że akt rewizyi i kontroli będzie w pewnym oznaczonym czasie formalnie wygotowany, na jakość jednak aktu nie wpłynie obawa przed karą, a przecież rozchodzi się głównie o rzeczowe wnikanie i zagłębianie się w przedmiot kontroli, jeżeli kontrola ma być skuteczną. To też Sejm kraj. uznał za potrzebne zapewnić należyte wykonywanie rewizyi i kontroli w ten sposób,

że w §§. 29 i 73 włożył na Wydziały powiatowe obowiązek zarządzać rewizyę i kontrolę na koszt gminy.

„Obawa przed takiem ewentualnem wkroczeniem Wydziału powiatowego będzie dla gmin o wiele skuteczniejszym bodźcem do należytego przeprowadzania rewizyi i kontroli i czyni zbytecznem zagrażanie karą, który to środek jest w każdym razie upokarzający.

„Jeśli więc już z powyższych powodów przeciw unormowaniu kar w omówionych tu wypadkach zasadnicze wynikają wątpliwości, to przeszkody te okażą się jeszcze większe, jeśli się zważy, kto ma być karany i komu przysłużać ma władza karania.

„W pierwszym względzie nie możnaby uważać na rzecz słuszną, by osoby, które dla swych osobistych przymiotów i wyższego stopnia wykształcenia uprawnione są do zajęcia odszczególniającego stanowiska w gminie, to odszczególniające stanowisko wedle obecnego stanu ustawodawstwa gminnego rzeczywiście zajmują i także według powyższego projektu ustawy z powodu swego osobistego stanowiska uważane są jako niezależne pod względem przyjęcia wyboru do Reprezentacyi gminnej, by osoby te pod względem wyboru do rzeczonych komisyj popadły w taki stosunek zależności od gminy, jaki postanowienia §§. 29 i 73 projektu mają na celu.

„Jeżeli zaś tym osobom ze względu na ich publiczne stanowisko i ich niezależność taki stopień zaufania ze strony gminy dostaje się w udziale, że im porucza się rewizya kas i rachunków gminnych a osoby te oświadczą gotowość przyjęcia tych funkcyj, to z drugiej strony nie da się usprawiedliwić zagrażanie im karami, które mogłoby podkopać ich stanowisko i powagę w gminie, co z pewnością nie leżałoby w interesie prawidłowego zarządu w gospodarstwie gminnem.

„Jeżeli zaś życzeniem jest Sejmu kraj., by właśnie z pośród inteligentniejszych klas ludności powoływano osoby, które w interesie zarządu gminnego oświadczyłyby gotowość podjęcia się tego pełnego odpowiedzialności zadania, jakiem jest przeprowadzanie wspomnianych rewizyj, to osobom tym musi być ustawą zapewnione takie stanowisko w gminie, które odpowiada ich powadze i stopniowi wykształcenia.

„Jeżeli dalej się zważy, że naczelnik gminy, do którego zakresu działania należy według §. 47. lit. c) prowadzenie kasy i rachunków gminy, powołany jest do wykonywania władzy karnej przeciw tym osobom, które mają kontrolować szczegółowo to prowadzenie kasy i rachunków, to niemożliwość sytuacyi okazuje się sama z siebie.

„Znaczy to bowiem uczynić naczelnika gminy sędzią we własnej sprawie, jeśli mu się nadaje wraz z prawem karcenia uprawnienie do ocenienia prac około szkontra kasy i rachunków.

„Także brzmienie §. 36. musi być zakwestyonowane, o ile w słowach „w drodze rozporządzenia“ przyznano Wydziałowi krajowemu władzę rozporządzania, która na mocy Art. 11. ustawy zasadniczej z 21. grudnia 1867 Nr. 145. Dz. pr. p. zastrzeżona jest władzom państwowym. Zlecenia i zarządzenia, które Wydział krajowy wydaje podległym nadzorowi swemu instytucyom, nie mają charakteru rozporządzeń w myśl powołanej ustawy

zasadniczej, zatem muszą być słowa „w drodze rozporządzenia“ dla uniknięcia wszelkich wątpliwości z §. 36. wyeliminowane.

„Prócz tych zasadniczych nasuwa niniejszy projekt ustawy jeszcze inne mniej ważne wątpliwości, które w razie ponownego traktowania tej ustawy w Sejmie uwzględnione być winny.

„Uwagi te są:

„W §. 36. ust. 2. projektu, według którego Rada gminna może uchwalić regulamin dla własnych czynności, instrukcyę dla Zwierzchności gminnej i kasy gminnej, należałoby celem uniknięcia wszelkich wątpliwości umieścić po słowie „Zwierzchności gminnej“ słowa „co do spraw własnego zakresu działania“, ponieważ instrukcya z uwagi na postanowienia §. 61. projektu, według których naczelnik gminy załatwia wszelkie sprawy należące do poruczonego zakresu działania gminy w sposób ustawami przepisany lub przez władzę wskazany, nie może się odnosić do spraw poruczonego zakresu działania.

„§. 56. ust. 3. projektu zawiera postanowienie, że jeżeli naczelnik gminy nie wykonuje należycie swoich obowiązków w kierunku prawidłowego ściągania wszystkich wierzytelności gminy, jako też zakładów i fundduszów gminnych a Rada gminna mimo upomnienia ze strony Wydziału powiatowego temu nie zaradzi, Wydział powiatowy będzie miał prawo zarządzić środki zaradcze, a nawet ustanowić na koszt gminy zastępcę prawnego, który imieniem gminy wierzytelności i zaległości w drodze prawa ściągnie. Te ostatnie słowa są o tyle nieodpowiednie, ile że wszelkie zaległości gmin i ich zakładów są z reguły publiczno-prawnej natury i dlatego nie mogą być ściągane w drodze prawa.

Należałoby w miejsce słów: „w drodze prawnej ściągnie“ umieścić „w drodze właściwej poszukiwać będzie“.

„Art. III. ustawy utrzymuje dla wymienionych w Art. I. miast i miasteczek w mocy obowiązującej ordynacyę wyborczą gminną z 12. sierpnia 1866 z wyjątkiem §. 40. Według §. 1. ad 3 tej ordynacyi wyborczej mają obywatele honorowi tylko w miastach prawo wybierania, co o tyle jest uzasadnione, ile że w ordynacyi wyborczej dla gmin z dnia 12. sierpnia 1866 tylko gminom miejskim zastrzeżono prawo nadawania obywatelstwa honorowego. Ponieważ jednak §. 5. niniejszego projektu ustawy prawo takie przyznaje się także miasteczkom, przeto wynika stąd potrzeba unormowania prawa wyborczego honorowych obywateli w miasteczkach.

„Wreszcie zauważa się że w Art. IV. ustawy, według którego stosunki obszarów dworskich określone ustawą z dnia 12. sierpnia 1866 zostają nienaruszone, należałoby powołać także Nr. 20., pod którym powyższa ustawa o obszarach dworskich została ogłoszona, ponieważ jest kilka ustaw tej samej daty, które jak n. p. ustawa gminna (§. 97) odnoszą się do stosunków obszarów dworskich“.

Wydział krajowy postanowił wstrzymać się z przedłożeniem Wysokiemu Sejmowi ponownego projektu ustawy gminnej dla drugorzędnych miast i dla miasteczek w kraju a to z następującego powodu:

W przedłożonym Wysokiemu Sejmowi na ubiegłej sesyi projekcie ustawy gminnej dla miast nie objętych ustawą z 13. marca 1889 i dla

miasteczek, wnosił Wydział krajowy w §. 109. szereg środków, które zdaniem Wydziału krajowego a także i komisyi gminnej mogły znakomicie poprawić sprawowanie policyi miejscowej w rzeczonych gminach, bez potrzeby uciekania się do ostatecznego środka rozwiązania Rady gminnej.

Pomimo, że zapatrywania Wysokiego Sejmu, c. k. Rządu i Wydziału krajowego, oparte na długoletniem doświadczeniu, nie były podzielone w tej mierze, iż administracya gminna najbardziej utyka na sprawowaniu policyi miejscowej ku wielkiej szkodzie naszego społeczeństwa, nie zgodził się c. k. Rząd na proponowane przez Wydział krajowy w §. 109. środki zaradcze, gdyż jak oświadczył p. c. k. Komisarz rządowy, c. k. Rząd upatrywał w §. 109. ukrócenie, a przynajmniej ścieśnienie praw c. k. Rządu przyznanych mu obowiązującą ustawą gminną w §. 107.

Jakkolwiek Komisya gminna zapatrywania tego nie podzielała, to jednak wobec obawy, że z powodu §. 109 Najwyższa sankoya ustawie odmówioną byćby mogła, opuściła sporny paragraf w projekcie ustawy, jaki Wysoki Sejm w roku zeszłym na wniosek tej komisyi uchwalił, ale wyraziła zarazem nadzieję, że Wydział krajowy, który w dobrze zrozumianym interesie ogółu środki zaradcze §. 109. określone proponował, sprawy tej z oka nie spuści, że nawiąże rokowania z c. k. Rządem i w porozumieniu z nim przedłoży projekt ustawy normującej i bliżej określającej środki zaradcze §. 107. ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866 wskazane.

Wydział krajowy postanowił tak w powyżej określonym kierunku, jak niemniej z powodu odmówienia Wydziałowi krajowemu prawa wydawania rozporządzeń pomimo wyraźnego brzmienia ustawy państwowej z 10. czerwca 1866 dz. u. k. L. 13. z r. 1866, przeprowadzić rokowania z c. k. Rządem i dlatego w tym roku wstrzymuje się z przedłożeniem Wysokiemu Sejmowi projektu ustawy gminnej dla drugorzędnych miast i dla miasteczek.

B) Uchwały sejmowe nie podlegające Najwyższej sankcyi i sprawy Wydziałowi krajowemu przekazane i polecone.

Uchwała w sprawie ordynacyi wyborczej dla 30 miast objętych ustawą gminną z dnia 18. marca 1889.

W zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności przedstawił Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi, że otrzymawszy polecenie wypracowania projektu ordynacyi wyborczej dla 30 miast, ustawą z dnia 13 marca 1889 objętych, zajął się bezzwłocznie wypracowaniem tegoż projektu.

Ze względu jednak na wielką doniosłość ustawy postanowił Wydział krajowy poddać ułożony przez się projekt ustawy pod rozbiór i ocenienie ankiety.

Ankieta złożona z 6 członków odbyła 3 posiedzenia (26. września i 1. października 1890) i orzekła po dokładnem zbadaniu przedmiotu, że ostateczne ocenienie projektu ordynacyi wyborczej i postawienie alternatyw co do podziału na koła nastąpić może jedynie na podstawie tabel statystycznych, sporządzonych według wyników dokonanych wyborów.

W wykonaniu uchwał ankiety wypracowało biuro statystyczne wykazy statystyczne wyborów dokonanych w 10 miastach i przedłożyło je Departamentowi I. w marcu r. b.

Następnie zwołał Wydział krajowy posiedzenie ankiety, które się odbyło dnia 30. marca 1891. W skład ankiety weszli P. T. pp.:

Dr. Józef Wereszczyński, Członek Wydziału krajowego, jako przewodniczący;

Teofil Mandyczewski, c. k. radca Namiestnictwa;

Kazimierz Laskowski, c. k. radca Namiestnictwa;

Dr. Filip Fruchtmann, poseł na Sejm krajowy;

Dr. Tadeusz Pilat, poseł na Sejm krajowy, profesor uniwersytetu;

Józef Michalczewski, radca Wydziału krajowego;

Dr. Franciszek Piekosiński, radca Wydziału krajowego

Ankieta biorąc za podstawę tabele statystyczne, zgodziła się na pewne zasady podziału na koła wyborcze, orzekła jednak zarazem, że materyał zebrany według aktów wyborczych z 10 miast jest jeszcze za mały, ażeby wydać stanowcze orzeczenia w tej ważnej sprawie i zażądała wykazów statystycznych dla dalszych 20 miast.

Zestawienie tych tabel, wymagające dłuższego czasu, jest w toku.

Uchwała w przedmiocie zmiany ustawodawstwa gminnego, co do sposobu zawiadywania specyalnemi sprawami ludności chrześciańskiej i izraelickiej.

Uchwałą z dnia 28. listopada polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu ponownie, by zbadał jakie zmiany poczynićby należało w postanowieniach krajowego ustawodawstwa gminnego, co do sposobu zawiadywania specyalnemi sprawami ludności chrześciańskiej i ludności izraelickiej i aby porozumiawszy się w tym przedmiocie z c. k. Rządem na następnej sesyi sejmowej wnioski swoje przedłożył.

Wskutek powyższej uchwały Wydział krajowy oznajmia, że w tym przedmiocie przygotował projekt ustawy, jednakowoż z uwagi, że sprawa pozostaje w ścisłym związku z projektem ustawy dotyczącym zmiany dotychczasowej ordynacyi wyborczej dla 30 miast, Wydział krajowy uchwalił rzecz tę załatwić równocześnie z reformą ordynacyi wyborczej dla miast i przedstawić Wysokiemu Sejmowi odpowiednie wnioski.

Uchwała w przedmiocie wykonania ustawy krajowej z 19. czerwca 1887 o obejmowaniu w tymczasowy zarząd Wydziałów powiatowych wadliwie zarządzanych kas pożyczkowych gminnych.

Uchwałą powziętą na posiedzeniu dnia 2. listopada 1890 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby obmyślił stosowne środki celem praktycznego zastosowania w całym kraju ustawy z dnia 19. czerwca 1887 o gminnych kasach pożyczkowych a mianowicie, by wpłynął w odpowiedni sposób na Wydziały powiatowe, które dotychczas przepisów tej ustawy nie zastosowały i o rezultacie zarządzeń w tym przedmiocie wydanych Wys. Sejmowi zdał sprawę

Wydział krajowy przedewszystkiem zaznacza, że uważa obowiązek Wydziałów powiatowych do nadzorowania i kontrolowania gmin za najważniejsze ich zadanie, to też czuwa nad tem troskliwie, by Wydziały powiatowe skutecznie obowiązkowi temu czyniły zadość i przy każdej nadarzającej się sposobności zwraca ich uwagę na potrzebę wykonywania ścisłego nadzoru nad gospodarstwem gmin, a zwłaszcza nad gminnemi kasami pożyczkowemi.

Jak Wys. Sejmowi z innej części tego sprawozdania jest wiadomem, bada Wydział krajowy za pośrednictwem delegowanych komisyj

gospodarstwa Rad powiatowych i w okresie niniejszego sprawozdania dokonał lustracyi 40 powiatów.

Otóż jednym z najważniejszych zadań takich lustracyj gospodarstwa Wydziałów powiatowych jest zbadanie, o ile i z jakim skutkiem Wydziały powiatowe wykonują kontrolę nad gminami, a w szczególności także nad kasami pożyczkowemi a w wypadku dostrzeżonych usterek Wydział krajowy przypomina potrzebę urządzenia ścisłego nadzoru, wskazując zarazem środki do tego celu wiodące. Nad wykonaniem wydanych w tej mierze zarządzeń czuwa Wydział krajowy i musi przyznać, że Wydziały powiatowe do uwag im poczynionych chętnie się zastosowują.

Ocenienie jednak, gdzie z powodów w ustawie z 19. czerwca 1887 przytoczonych, gminna kasa pożyczkowa bezwzględnie ma być objętą w tymczasowy zarząd Wydziału pow., musi Wydział krajowy pozostawić Reprezentacyom powiatowym, jako obeznanym z miejscowymi stosunkami.

W wykonaniu przytoczonej uchwały Wys. Sejmu zwrócił Wydział krajowy uwagę tych Wydziałów powiatowych, które w odpowiedzi na znany Wys. Sejmowi tutejszy okólnik z 25. lutego 1890 L. 48.035 oświadczyły, iż jakkolwiek zachodzi potrzeba objęcia niektórych kas pożyczkowych gminnych w tymczasowy zarząd Wydziału na mocy ustawy z 19. czerwca 1887, to jednak tylko z braku sił biurowych nie mogą tego uczynić, że od obowiązku włożonego na nich ustawą uchylić się nie mogą i Rady powiatowe obowiązane są, o ile zachodzi potrzeba zastosowania ustawy z 19. czerwca 1887, uchwalić odpowiednie fundusze na koszta tymczasowego zarządu gminnemi kasami pożyczkowemi, względnie przydać Wydziałom powiatowym na ten cel dostateczną liczbę sił urzędowych.

Już w zeszłorocznem sprawozdaniu przedłożonem Wysokiemu Sejmowi w przedmiocie kredytu dla ludności rolniczej wyraziliśmy przekonanie, iż gdyby można gminy dla kas pożyczkowych zainteresować, np. przez to, gdyby im przyznano pewien udział w dochodach, który wzmagałby się w miarę sprężystego zawiadywania interesami tych kas, to spodziewaćby się należało, że administracya kasami pożyczkowemi znacznie się polepszy.

Powodując się tą myślą odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa z zapytaniem, czy takowe zgodzi się na zmianę statutów kas pożyczkowych we wskazanym powyż kierunku.

Po otrzymaniu przychylnej odpowiedzi c. k. Namiestnictwa wystosował Wydział krajowy do wszystkich Wydziałów powiatowych następujący okólnik z dnia 14. marca 1891. L. 51.786.

„Ze sprawozdań, jakie Wydziałowi krajowemu przez Wydziały powiatowe w odpowiedzi na okólnik z dnia 25. lutego 1890 L. 48.035 i 53.115 złożone zosłały, powziął Wydział krajowy wiadomość, że znaczna liczba kas pożyczkowych gminnych nie funkcyonuje należycie, mianowicie, że dłużnicy nie uiszczają ani kapitału ani procentów w terminach należytych, przez co tworzą się długoletnie zaległości, niemniej, że jedną z głównych przyczyn tego stanu rzeczy jest ta okoliczność, iż zarządy kas a zwłaszcza kasyerowie są honorowymi urzędnikami, niepobierającymi żadnego wynagrodzenia za swoje trudy, nie mającymi przeto żadnego interesu w energiczniejszem krzątaniu się około spraw kas pożyczkowych gminnych, co im nie przynosi żadnych korzyści a na przykrości ze strony

upornych dłużników narazić może. A gdy i gminy jako takie żadnych materyalnych korzyści z kas pożyczkowych gminnych nie odnoszą, przeto tak Zwierzchności jak i Rady gminne obojętnem spoglądają okiem na los tychże kas, a to tem więcej, jeśli w gronie Zwierzchności lub Rady gminnej znajdują się dłużnicy kas pożyczkowych gminnych, którym niedbałość zarządu kas w ściąganiu zaległości wielce dogadza.

Temu złemu Wydział krajowy sądził, iż tylko w ten sposób skutecznie zaradzić można, jeśli się gminę samą przez przyznanie jej współudziału w dochodach kasy pożyczkowej gminnej zainteresuje w rozwoju tejże kasy, a zarazem dostarczy jej się środków do udzielania ewentualnie nagród kasyerom i pisarzowi gminnemu, o ile się takowi swą energią i usilnością w ściąganiu zaległości do rozwoju kasy przyczynią.

Wydział krajowy nie jest bowiem zdania, aby kasyerom odbierać charakter honorowych urzędników i zamieniać ich w urzędników płatnych, sama bowiem płaca stała nie wywrze skutecznego wpływu na działalność kasyerów, tylko nagroda, której uchwalenie w ogóle zawisłem będzie od skutecznej działalności kasyerów, a jej wysokość od stopnia pilności ich w ściąganiu zaległości, tylko taka nagroda może być doskonałym bodźcem do rozwinięcia należytej energii z ich strony.

Ponieważ jednak §. 13. obecnie obowiązujących statutów kas pożyczkowych gminnych wszelkiemu innemu użyciu przychodów kas pożyczkowych gminnych, jak tylko na pomnożenie kapitału zarodowego, stoi na przeszkodzie, zaś wszelka zmiana statutów wymaga zatwierdzenia ze strony c. k. Namiestnictwa, przeto Wydział krajowy odniósł się odezwą swą z dnia 23. października 1890 L. 16.266 do c. k. Namiestnictwa z zapytaniem, o ile zmiana statutów kas pożyczkowych gminnych w powyższym kierunku może liczyć na zatwierdzenie

Odezwą z dnia 29. listopada 1890 l. 87.670 oświadczyło c. k. Namiestnictwo gotowość zatwierdzenia podobnych zmian w statutach kas pożyczkowych gminnych, jeśli te zmiany przez Rady gminne uchwalone a przez Wydziały powiatowe zatwierdzone, uzyskają aprobatę także Wydziału krajowego.

Ze względu, że uposażenie obecne kas pożyczkowych gminnych nie dosięgło jeszcze tej wysokości, iżby one na każdy wypadek zdołały zadość uczynić potrzebom drobniejszego kredytu i odpowiedzieć całkowicie swemu celowi, przeto nie można było całego dochodu rocznego, jaki te kasy przynoszą, przekazać do rozporządzenia gminom, lecz należało przynajmniej połowę takowego pozostawić i nadal na powiększanie kapitału zarodowego.

Ocenienie w każdym wypadku, o ile gminie ma być przyznany udział w pożytkach kasy pożyczkowej gminnej ze względu na mniejsze lub większe potrzeby gminy i ze względu na większą lub mniejszą potrzebę pomnożenia uposażenia kasy pożyczkowej gminnej, zostało Radzie powiatowej zastrzeżone.

Wobec tego może być w przyszłości §. 13. obowiązującego obecnie formularza statutów kas pożyczkowych gminnych zmieniony przez uzupełnienie onegoż dodatkowym ustępem tej mniej więcej treści: „Wolno jednak Radzie gminnej za poprzedniem zezwoleniem Rady powiatowej użyć na

cele gminne lub ewentualnie na nagrodę dla kasyerów i pisarza gminnego za gorliwe i skuteczne sprawowanie zarządu kasy pożyczkowej i ściąganie wierzytelności tejże kasy, części pozostałych procentów, która to część atoli połowy wszystkich w ciągu roku w gotowiźnie ściągniętych procentów przenosić nie może. Reszta tych procentów w każdym razie do funduszu zakładowego doliczoną być winna".

Zechce zatem Wydział powiatowy zawiadomić gminy, w których istnieją kasy pożyczkowe gminne, iż jeśli pragną korzystać z powyższej koncesyi, powinny powziąć uchwałę uzupełniającą odnośny paragraf obecnych statutów kasy powyższym dodatkiem i przedłożyć tak uchwalony dodatek Wydziałowi powiatowemu, który go nam nadeszle a my w c. k. Namiestnictwie zatwierdzenie onegoż uzyskamy.

„Wydział krajowy ma nadzieję, że zmiana ta przyczyni się w znacznej mierze do rozbudzenia żywszego ruchu i prawidłowego funkcyonowania kas pożyczkowych gminnych, które należycie administrowane, powinny oddać ludności rolniczej pod względem drobnego kredytu doraźnego wielkie usługi i dlatego baczne czuwanie nad prosperowaniem tych kas Wydziałom powiatowym jak najgoręcej zaleca".

Uchwała co do zniżenia minimalnej granicy kredytu hipotecznego dla włościan w Banku krajowym.

Na posiedzeniu dnia 28. listopada 1890 uchwalił Wysoki Sejm rezolucyę do Wydziału krajowego, polecającą mu, ażeby wziął pod rozwagę potrzebę zniżenia minimalnej granicy kredytu hipotecznego na mniejsze posiadłości ziemskie w Banku krajowym z 500 na 300 zł. i ażeby na najbliższej sesyi zdał sprawę Wysokiemu Sejmowi.

W tym przedmiocie wystosował Wydział krajowy dnia 4. lipca rb. do L. 20.547 do dyrekcyi Banku krajowego następujące pismo:

Znane jest Wydziałowi krajowemu zapatrywanie się Zarządu Banku krajowego z kilkokrotnych enuncyacyj w tym kierunku, a zwłaszcza ze sprawozdania Rady nadzorczej Banku krajowego, złożonego Wydziałowi krajowemu pod dniem 31. sierpnia 1889 do l. 10947. Zarząd Banku przyjął za zasadę, żeby nie obciążać gruntów tak małych, które nie reprezentując przynajmniej wartości 1.000 zł. w. a. jużby z dochodów swych obok skromnego utrzymania jednej rodziny nie zapewniały funduszu na opłatę rat amortyzacyjnych od udzielonej pożyczki.

Przy przyjęciu powyższej zasady powodował się Zarząd Banku także kosztami wyjednania pożyczki, które przy pożyczkach hipotecznych są znacznie wyższe jak przy kredycie osobistym, a których wysokość przy drobnych zwłaszcza pożyczkach dotkliwie uczuwać się daje, tak, że już z tego samego powodu dla posiadaczy drobniejszych gruntów kredyt osobisty w innych instytucyach, które takiego kredytu udzielają, jest wskazany.

Wydział krajowy, aczkolwiek podziela zapatrywania Zarządu Banku w powyższym kierunku, mając jednak na względzie uchwałę na wstępie przytoczoną Sejmu krajowego, w którym tak wielu zasiada reprezentantów mniejszej własności ziemskiej i w ogóle reprezentantów kraju, z potrzebami drobnej naszej ludności rolniczej dobrze obznajomionych, mając także na względzie opinię niektórych Wydziałów powiatowych, które w odpowiedzi na okólnik Wydziału krajowego w przedmiocie przyjścia w pomoc ludności rolniczej tanim kredytem, wyraźnie podniosły, iż ułatwienie tej ludności kredytu hipotecznego w Banku krajowym, byłoby bardzo pożądanem;

postanowił sprawę tę poddać raz jeszcze Zarządowi Banku krajowego do rozważenia, zwracając uwagę Zarządu Banku krajowego na ten zwłaszcza moment, że u ludu naszego nie wyrobił się jeszcze i nie zapuścił silnych korzeni zmysł oszczędności, wskutek czego łatwiej jest naszemu włościaninowi utrzymać się przy gospodarstwie, które już posiada, choćby było i bardzo obciążone, jak oszczędnością dobić się możności zakupienia sobie gospodarstwa nowego. Ma to szczególniej miejsce przy dewolucyach w drodze spadku, gdzie pragnącemu objąć gospodarstwo na siebie, łatwiej przychodzi spłacić rodzeństwo i utrzymać się przy ojcowiźnie, jak gdyby grunt sprzedany został i jemu część nań przypadająca w gotowiźnie wypłaconą została, dooszczędzić sobie jeszcze tyle, aby mu na kupno nowego gospodarstwa starczyło. Aby się jednak z pod wielkich ciężarów, jakie spłata rodzeństwa za sobą pociąga, choćby w ciągu długiego peryodu wyrobić, potrzebuje on taniego a długoletniego kredytu. Fakt, że gospodarstwo nabyte nie da mu takich dochodów, aby one starczyły i na ratę amortyzacyjną i na utrzymanie jego osoby, nie powinien tu być decydującym, gdyż nadzieja utrzymania się przy gospodarstwie i nieutracenia charakteru gospodarza gruntowego, będzie dla niego silnym bodźcem do nieograniczania się na sam dochód z gruntu, lecz do szukania także innych źródeł zarobku, które mu potrzebnego funduszu na raty nie z wielką dostarczą trudnością.

Kredyt osobisty krótko-terminowy nie może mu być w takich warunkach przydatnym; raz że kredyt taki w innych instytucyach szukany jest droższy od kredytu hipotecznego w Banku krajowym, powtóre że dochody jego z gospodarstwa i z zarobku na krótkoterminową spłatę długu nie starczą, zaś częste odnawianie takiego kredytu, które ostatecznie nie może mu być wcale z góry zapewnione, pociągnęłoby za sobą daleko większe koszta, jak jednorazowe koszta kredytu hipotecznego.

Może więc byłoby wskazanem dla umożebnienia posiadaczom także mniejszych gruntów utrzymania się przy własności takowych na wypadek spadków i wynikłej ztąd konieczności spłaty rodzeństwa, zniżyć minimum kredytu hipotecznego na drobną własność gruntową do 300 zł. w. a.“

Równocześnie wezwał Wydział krajowy wszystkie Wydziały powiatowe do objawienia zdania, czy obniżenie do 300 zł. minimum wysokości pożyczek udzielanych przez Bank krajowy na gospodarstwa włościańskie będzie dla stanu włościańskiego pożądane.

Odpowiedź Banku była następująca:

„Odnośne do reskryptu Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 4. lipca br. l. 20.547, w sprawie uchwały sejmowej z dnia 28. listopada 1890, dotyczącej zniżenia minimalnej kwoty kredytu hipotecznego, mamy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Wydziału, że z ogólnej liczby 1.677 pożyczek na realności włościańskie z dniem 1. sierpnia b. r. w Banku krajowym udzielonych, 167 pożyczek, a więc prawie 10% na kwoty pożyczkowe niższe niźli 500 zł. opiewają.

Nie odstępując bowiem od zasady, wypowiedzianej w sprawozdaniu naszej Rady nadzorczej, przedłożonem Wysokiemu Wydziałowi pod

dniem 31. sierpnia 1889 do l. 10.947, iż jedynie te gospodarstwa włościańskie do kredytu hipotecznego się kwalifikują, które swą wartością i rozmiarem mogą dać podstawę do utrzymania rodziny, udzielamy na grunta włościańskie w uwzględnienia godnych wypadkach pożyczki hipoteczne i w kwotach niższych niż zł. 500, mianowicie gdy celem pożyczki jest spłata wysoko oprocentowanych długów, przeprowadzenie działów rodzinnych lub ułatwienie parcelacyi większych majątków tabularnych.

Ścisłemu przestrzeganiu tej zasady, jak i zaopiekowaniu się zgłaszającymi się o pożyczkę za pośrednictwem zastępstw bankowych, a wreszcie scisłości w ściąganiu rat pożyczkowych zawdzięczamy też jedynie pocieszający objaw, iż dział kredytu włościańskiego acz wolno, lecz prawidłowo się rozwija i wbrew doświadczeniom nie dawno zwiniętych instytucyj hipotecznych mimo ogólnej ilości przeszło już 3000 pożyczek hipotecznych, dotąd nie byliśmy zmuszeni przeprowadzić wywłaszczenia dłużnika hipotecznego Banku.“

Z 66 odpowiedzi, jakie Wydział krajowy do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania od Wydziałów powiatowych otrzymał, 55 oświadczyło się za zniżeniem kredytu hipotecznego w Banku krajowym a 11 przeciw.

Oceniając powody, przytoczone w powołanem pismie Dyrekcyi Banku krajowego, Wydział krajowy sądzi, że nie zachodzi potrzeba przedstawienia Wysokiemu Sejmowi w tej sprawie wniosków.

Uchwała w przedmiocie zmiany ustawy o stowarzyszeniach w kierunku unormowania kontroli i zapewnienia skutecznej pomocy sądowej dla ściągnięcia dopłat konkursowych.

Uchwałą z 28. listopada z. r. polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby po zasięgnięciu opinii osób z tym przedmiotem obznajomionych, wniósł do c. k. Rządu memoryał w sprawie zmiany ustawy o stowarzyszeniach z dnia 9. kwietnia 1873 w kierunku unormowania fachowej kontroli i zapewnienia skutecznej pomocy sądowej dla ściągnięcia dopłat konkursowych.

W celu wykonania tej uchwały Wydział krajowy zażądał zdania ankiety, do której powołani zostali: PP. członkowie Wydziału krajowego Dr. Józef Wereszczyński i Tadeusz Romanowicz, profesor Dr. Tadeusz Pilat, dyrektorowie Dr. Alfred Zgórski, Franciszek Zima i Władysław Terenkoczy i poseł Dr. Tadeusz Skałkowski.

Uchwały ankiety powzięte na posiedzeniu 13. listopada b. r. są następujące:

W memoryale należy wspomnieć, że ustawa niemiecka z 1. maja 1889 dała pochop do żądania zmiany ustawy o stowarzyszeniach z 9. kwietnia 1873 l. 70 dz. u. p. w następujących kierunkach:

I. Krajowe (prowincyonalne) związki stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych powinny być ustawą o stowarzyszeniach objęte. Rewizye pojedynczych stowarzyszeń przez związki krajowe powinny być ustawą nakazane, a zaniedbywanie tego obowiązku ze strony związku przez władze karane. — Stowarzyszenia do związku nienależące podlegają lustracyom rewidentów, których c. k. sąd ustanowi.

Sprawozdania rewidentów powinny być przystępne dla członków i wierzycieli stowarzyszenia.

II. Repartycya w razie upadłości powinna należeć do zarządcy masy konkursowej, jednak pod kontrolą reprezentacyi upadłego stowarzyszenia osobno na ten cel przez stowarzyszenie po ogłoszeniu upadłości wybranej. Tenże zarządca przeprowadza prowizoryczną repartycyę u członków stowarzyszenia z nieograniczoną poręką na podstawie bilansu przy objęciu masy konkursowej przez siebie zestawionego a przez sąd zatwierdzonego, u członków zaś stowarzyszenia z ograniczoną porękę, żądając wpłaty na podstawie deklaracyi.

III. Deklaracye przystąpienia podpisane przez przystępującego wobec dwóch świadków należy przedkładać do przechowania sądowi. Listę członków utrzymują c. k. sądy, lecz równobrzmiącą obowiązane będą utrzymywać u siebie stowarzyszenia i przedkładać c. k. sądom co miesiąc zaszłe w nich zmiany. — Spólnictwo powstaje z chwilą podpisania przez przystępującego deklaracyi.

Członkom wolno zgłaszać swe wystąpienie ze stowarzyszenia także za pośrednictwem c. k. sądu.

IV. Sposób wpłacania udziałów ma być unormowany w tym kierunku, aby deklarowany udział w oznaczonym statutami terminie w całości wpłacono.

V. Każde stowarzyszenie musi mieć radę nadzorczą, wybraną z grona członków.

VI. Członkowie Dyrekcyi w czasie swego urzędowania nie mogą zaciągać pożyczek w stowarzyszeniu, ani być poręczycielami za zobowiązania przez trzecie osoby w stowarzyszeniu przyjęte.

VII. Ustawa z 7. kwietnia 1873. (Dz. p. p. 70.) wymaga koniecznego uzupełnienia w tym kierunku, iżby sposób zamiany poręki w firmie istniejącego stowarzyszenia był prawnie określony.

VIII. W stowarzyszeniach zaliczkowych i kredytowych nie mogą być ustanawiani prokurzyści.

IX. Paragraf 84 ustawy o stowarzyszeniach z r. 1873. ma mieć zastosowanie do wszystkich stowarzyszeń.

Treść powyższym uchwał przedstawiliśmy c. k. Rządowi w memoryale złożonym na ręce JE. c. k. Namiestnika.

Uchwała w przedmiocie zachęcenia Reprezentacyj powiat. do zakładania instytucyj kred. dla wiejskiej ludności.

Na posiedzeniu dnia 28. listopada 1890 uchwalił Wysoki Sejm rezolucyę polecającą Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Dyrekcyą Banku krajowego poczynił odpowiednie kroki celem zachęcenia Reprezentacyj tych powiatów, gdzie nie ma jeszcze instytucyj kredytowych dla ludności włościańskiej, do założenia takich instytucyj.

Stosownie do tej uchwały wystosował Wydział krajowy odpowiedni okólnik do wszystkich Wydziałów powiatowych.

Uchwała w przedmiocie utworzenia wspólnego funduszu emerytalnego dla urzędników władz autonomicznych powiatowych i gminnych, tudzież w sprawie statutu organizacyjnego dla tych urzędników.

Na posiedzeniu z dnia 12. listopada 1890 r. powziął Wysoki Sejm uchwałę, którą przydzielono Wydziałowi krajowemu jako komisyi wniosek posła Jana Gnoińskiego w przedmiocie zbadania potrzeby utworzenia wspólnego funduszu emerytalnego dla urzędników władz autonomicznych powiatowych i gminnych.

Uchwałą zaś z 21. listopada 1890 r. odesłał Wysoki Sejm wniosek p. Niedzielskiego w przedmiocie statutu organizacyjnego dla autonomicznych urzędników powiatowych i projektu statutu emerytalnego dla tych urzędników, Wydziałowi krajowemu z poleceniem zdania o nim sprawy, a względnie przedłożenia pragmatyki służbowej oraz statutu emerytalnego dla urzędników Rad powiatowych.

Stosownie do powyższych poleceń Wydział krajowy okólnikami swymi z dnia 27. stycznia r. b. l. 48.202 i 50.229/90. wezwał wszystkie Wydziały powiatowe do wyrażenia swej opinii co do przytoczonych wyżej wniosków i na podstawie otrzymanych odpowiedzi i tych sprawozdań, jakie jeszcze przed zebraniem się Wysokiego Sejmu do Wydziału krajowego wpłyną, przedłoży Wysokiemu Sejmowi swe wnioski w osobnem przedłożeniu.

Uchwała w przedmiocie rozszerzenia ulg podatkowych i należytościowych przyznanych lokalnym stowarzyszeniom kredytowym o nieograniczonej poręce, także na podobne stowarzyszenia oparte na ograniczonej poręce członków.

W tym przedmiocie otrzymał Wydział krajowy następujące pismo Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 30. listopada 1890. L. 11.265/pr:

„Odnośnie do cennej odezwy z dnia 11. września r. b. L. 39063, którą Świetny Wydział krajowy upraszał o zawiadomienie, co c. k. Rząd postanowił w przedmiocie rezolucyi Wys. Sejmu z dnia 18. listopada 1889, dotyczącej rozszerzenia ulg podatkowych i należytościowych przyznanych ustawą z dnia 1. czerwca 1889. Nr. 91. dz. pr. p. lokalnym stowarzyszeniom kredytowym i zaliczkowym o poręce nieograniczonej, także i na podobne stowarzyszenia oparte na ograniczonej poręce członków, mam zaszczyt na podstawie reskryptu J. E. pana Ministra skarbu z dnia 15. października 1890. L. 34.800 oznajmić Świetnemu Wydziałowi krajowemu w tej mierze, co następuje:

„Komisya skarbowa Sejmu galicyjskiego, wychodząc przy ocenieniu wniosku posła Merunowicza, którym wywołaną została powyższa uchwała sejmowa, z zapatrywania, iż kasy systemu Raiffeisena z wszystkiemi urządzeniami, które one w krajach zachodnich posiadają, nie odpowiadają na razie stosunkom w Galicyi, zaproponowała Sejmowi przejść do porządku dziennego nad wnioskiem posła Merunowicza a natomiast zawezwać Świetny Wydział krajowy, by po wysłuchaniu rzeczoznawców, tudzież Banku krajowego przedstawił Wys. Sejmowi odpowiedne wnioski mające na celu rozszerzanie i popieranie takich instytucyj kredytowych, które odpowiadałyby potrzebom i interesom ludu wiejskiego.

„Wysoki Sejm nie uwzględnił tych wniosków komisyi bankowej, lecz ograniczył się tylko na powzięciu uchwały wzywającej c. k. Rząd, by ulgi przyznane ustawą z dnia 1. czerwca 1889 Nr. 91. d. u. p. stowarzyszeniom kredytowym i zaliczkowym o nieograniczonej poręce członków

(wedle systemu Raiffeisena) rozszerzył także na stowarzyszenia o poręce ograniczonej członków.

„W odnośnem sprawozdaniu komisyi bankowej, odraczającem na razie wprowadzenie kas systemu Raiffersena, zauważyła wspomniana komisya, że nieograniczona poręka członków jest w wysokim stopniu ryzykowną oraz wstrzymuje od przystąpienia do stowarzyszenia ludzi zamożnych, których udział dla kas byłby korzystny.

„Jakkolwiek wątpliwości co do nieograniczonej poręki są już zdawna znane, mimo to zastrzeżono ulgi płynące z ustawy z dnia 1. czerwca r. 1889 Nr. 91. dz. p. p. po należytem zastanowieniu się tylko stowarzyszeniom, opartym na poręce nieograniczonej.

„W danym razie chodzi bowiem o drobne stowarzyszenia lokalne o małej liczbie członków i o niskich udziałach członków, a w warunkach tych tak kredyt potrzebny, jak i środki pieniężne tanio uzyskać można tylko w razie, jeśli członkowie całym swoim majątkiem ręczą, jakto zresztą podniesiono w motywach do przedłożenia rządowego o ulgach należytościowych dla kas oszczędności i pożyczkowych systemu Raiffeisena (Nr. 669 allegatów do protokołu stenograficznego posiedzeń Izby Deputowanych X. sesya).

„Kwestya, czy wskazanem jest zastrzeżenie nieograniczonej poręki członków jako warunku do przyznania ulg należytościowych, była zresztą rozpatrywaną szczegółowo w komisyi, która obradowała nad ustawą z dnia 1. czerwca 1889 r.

„W sprawozdaniu komisyjnem zaznaczono w powyższej mierze, że nieograniczona poręka członków może w następstwach swych stać się niebezpieczną, że nadto obawa ręczenia całym majątkiem sprawia, iż wielu zamożnych ludzi kapitałem pracy, środkami pieniężnymi i kredytem uchyla się od wzięcia udziału w stowarzyszeniach mimo ich ekonomiczno-humanitarnych celów.

„Bez względu na trafność uwag powyższych, komisya nie mogła odstąpić od postulatu nieograniczonej poręki, gdyż takowa jest nieodzowną dla rozwoju tego rodzaju stowarzyszeń, które ograniczają się na małe obiegi i stosunkowo nieznaczną ilość członków.

„Okoliczności te (mały okręg terytoryalny i szczupła liczba członków) umożliwiają ścisłą i dokładną kontrolę, a tem samem przyczyniają się do zmniejszenia niebezpieczeństw z nieograniczoną poręką członków połączonych.

„Ponieważ z wywodu powyższego wynika, iż zmiana postanowień ustawy z 1. czerwca 1889 w myśl powołanej na wstępie rezolucyi Wys. Sejmu nie przyniosłaby korzyści kasom systemu Raiffeisena, z drugiej zaś strony nie można przypuścić, by Rada Państwa zechciała odstąpić od powyższego na najdokładniejszej rozwadze w ustawie zamieszczonego warunku, JE. p. Minister skarbu oznajmił, iż względem wprowadzenia zmian po myśli powołanej rezolucyi Wys. Sejmu, żadnych kroków przedsięwziąć nie może.“

Sprawa wymiaru i poboru podatku dochodowego od prawa propinacyi i połączona z tem sprawa nakładania dodatków do tego podatku na potrzeby powiatowe.

W załatwieniu sprawozdania komisyi podatkowej o wniosku posła Stanisława Stadnickiego powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 22. listopada 1890. następującą uchwałę:

„Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w drodze właściwej zarządził, by podatek dochodowy, krajowemu funduszowi propinacyjnemu przypisany, uiszczany bywał w ten sposób, ażeby możność nakładania dodatków do podatku dochodowego z propinacyi na rzecz powiatów tak jak ta możność do 31. grudnia 1889 r. istniała, od 1. stycznia 1891 r. napowrót przywróconą została".

Wskutek powyższej rezolucyi Wysokiego Sejmu, zawiadomiło nas Prezydyum c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 14. kwietnia r. b. L. 3.631 (L. W. kr. 14.702/91) o decyzyi Ministerstwa skarbu tej treści, że prawo propinacyi po wykupnie tegoż prawa po myśli ustawy z dnia 22. kwietnia 1889. Dz. ust. kr. Nr. 30 i przejściu na kraj, względnie na krajowy fundusz propinacyjny, nie przedstawia się jako przedsiębiorstwo, przywiązane do pewnego oznaczonego miejsca, a tem samem przy opodatkowaniu tegoż funduszu propinacyjnego nie mają zastosowania postanowienia specyalnej ustawy z dnia 29. lipca 1871 r. Dz. ust. p. Nr. 91, lecz przepisy §. 16. patentu o podatku dochodowym z dnia 29. października 1849 r. Dz. ust. p. Nr. 39, względnie §. 15. rozporządzenia wykonawczego z dnia 11. stycznia 1850 r. Dz. ust. p. Nr. 10, że Ministerstwo skarbu trzymać się zatem musi uzasadnionego w tych przepisach opodatkowania funduszu propinacyjnego we Lwowie i z ubolewaniem zmuszone jest oświadczyć, że nie jest w możności wydania zarządzenia odmiennego.

Sprawa przyznania gminie król. stoł. m. Lwowa prawa do poboru opłat gminnych od przeniesienia nieruchomości i od spadków.

Uchwałą z dnia 29. listopada r. z. zwrócił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do ponownego zbadania przedłożenie w przedmiocie przyznania gminie król. stół. miasta Lwowa prawa do poboru opłat gminnych od przeniesienia własności nieruchomości, tudzież od spadków a to na rzecz funduszu miejscowych ubogich.

W myśl tego polecenia udał się Wydział krajowy do Prezydyum c. k. Namiestnictwa z zapytaniem, jakie jest zapatrywanie Rządu w tej sprawie i otrzymał odpowiedź zupełnie nieprzychylną zamiarowi przyznania gminie miasta Lwowa w drodze ustawy krajowej uprawnienia do poboru rzeczonych opłat.

Odpowiedź ta brzmi:

„Stanowisko Wysokiego Rządu wobec pomienionego projektu ustawy jest ze względów państwowo-finansowych zasadniczo nieprzychylne. Należytość od przeniesienia własności jest właściwie podatkiem od kapitału, który nadto pewne rodzaje obrotu dóbr a mianowicie obrót nieruchomości więcej obciąża, nie jest więc racyonalnem obok ciężarów, które państwo nakłada na obrót dóbr, a które bynajmniej nie są niskie, wprowadzać jeszcze dodatki na cele lokalne.

Przez takie dodatki wprowadzonoby na polu obrotu dóbr różnorodność według krajów, której w interesie gospodarstwa społecznego należy unikać.

Co się zaś tyczy opłat spadkowych, to były one w zwyczaju w wielu gminach i to jako opłaty na rzecz instytutów ubogich aż po rok 1843; dopiero wskutek Najwyższego postanowienia z 22. lutego 1842, dekretem kancelaryi nadwornej z dnia 28. lutego 1842 (Zbiór ustaw polit. tom. 70. str. 40) zarządzono, że tylko opłaty spadkowe dla szpitali wiedeńskich i dla wiedeńskiego funduszu dobroczynności, dalej opłaty dla szpitali w Pradze, Bernie, Ołomuńcu, Lwowie i Gracu mają istnieć nadal, a opłaty pobierane przez niektóre gminy na rzecz ich funduszów i zakładów (na rzecz instytutów ubogich i na przyrządy pożarne) mają ustać z rokiem administracyjnym 1843. Wobec tego nie jest dopuszczalnem ponownie czynić spadki przedmiotem opodatkowania na takie specyalne cele.

Twierdzenie gminy miasta Lwowa, zawarte w jej petycyi do Sejmu, jakoby niektóre miasta pobierały opłaty od spadków dla zakładów ubogich i dobroczynnych, jest więc słuszne, ale dzieje się to i we Lwowie, gdzie na podstawie dekretów nadwornych z 4. września 1816 L. 1280 i 19 lutego 1817 L. 1317 pobiera się od spadków osób, które w obrębie miasta Lwowa mieszkały, opłatę na rzecz powszechnego szpitala lwowskiego (od spadków po izraelitach na rzecz szpitala izraelickiego) podług tej samej skali, jak dla wiedeńskiego szpitala powszechnego.

Istnienie tej opłaty tem bardziej uzasadnia zarzuty przeciw wprowadzeniu drugiej opłaty lokalnej od spadków.

Przy wprowadzaniu przyzwolonych niższo austryacką ustawą krajową z dnia 15. marca 1866 Dz. u. kr. Nr. 5 dodatków do państwowych należytości przenośnych od nieruchomości i do należytości ekwiwalentowych na rzecz miasta Wiednia, nie chodziło o wprowadzenie nowej opłaty, lecz dodatek ten ustanowiony został w miejsce zniesionej tą samą ustawą przestarzałej i nieracyonalnej taksy reluicyjnej ciężarów obywateli wiedeńskich“ (LW. kr. 42.245/891).

Wobec stanowiska, jakie c. k. Rząd zajął w tej sprawie, Wydział krajowy nie przedkłada Wysokiemu Sejmowi projektu wspomnianej ustawy.

Petycya Instytutu prowizyjnego dla sług i robotników kolei państwowych o uwolnienie budynków mieszkalnych dla robotników w Nowym Sączu od dodatków krajowych, powiatowych i gminnych.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 29 listopada 1890 przedkłada Wydział krajowy w przedmiocie poruszonym petycyą Instytutu prowizyjnego dla sług i robotników kolei państwowych oddzielne sprawozdanie Wysokiemu Sejmowi.

Uchwała w sprawie oddzielenia przysiółka Podliski od gminy Podliski w powiecie mościskim.

W załatwieniu sprawozdania komisyi administracyjnej w sprawie wyłączenia przysiółka Podliski ze związku gminy Podliski i przyłączenia go do związku gminy Wiszenki w powiecie mościskim, Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 28. listopada 1890 polecił Wydziałowi krajowemu, by uzupełnił dochodzenie w myśl przytoczonych uwag w sprawozdaniu komisyi administracyjnej i na najbliższej sesyi przedłożył sprawozdanie.

Rozporządzeniem z dnia 2. stycznia r. b. L. 53.079/90 otrzymał Wydział powiatowy w Mościskach polecenie do uzupełnienia aktów w kierunku wskazanym przez Wysoki Sejm.

Petycya mieszkańców osady Podmanasterek o odłączenie jej od gminy Hrycywoli i uznanie za gminę samoistną.

W załatwieniu obok wymienionej petycyi, przekazanej przez Wysoki Sejm nam do załatwienia, Wydział krajowy sprawę rozpatrzył, zebrał potrzebne materyały a ponieważ się z nich okazało, że utworzyć się mająca z przysiółka Podmanasterek gmina nie posiadałaby warunków bytu, Wydział krajowy załatwił petycyę odmownie.

Petycya osady Wiszenka mała (pow. Gródek) o oddzielenie jej od gminy Wiszenki wielkiej.

Sprawa obok wymieniona jest w toku, nie postępuje jednak, albowiem Rada gminna Wiszenki wielkiej nie chce zezwolić na wyłączenie Wiszenki małej i stawia rozliczne trudności załatwieniu sprawy. Ostatniem sprawozdaniem z 2 października r. b. L. 1946 doniósł Wydział powiatowy gródecki, że ku złamaniu bezmyślnego uporu członków Rady gminnej Wiszenki wielkiej przedsięwziął ostatecznie środki i o skutku tych usiłowań nie omieszka zdać sprawy.

Petycya mieszkańców przysiółka Pogranicze ad Biłka szlachecka o wydzielenie go ze związku gminy Biłki szlacheckiej i przyłączenie do gminy Zuchorzyce.

W poprzedniem sprawozdaniu z czynności oznajmił Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi, że sprawa ta jest w toku rokowań za pośrednictwem lwowskiego Wydziału powiatowego wdrożonych, napotyka jednakże na opór ze strony gminy Biłki szlacheckiej i dlatego dotychczas załatwioną nie jest. Od tego czasu i z powyższego powodu sprawa ta nie postąpiła naprzód.

Petycya mieszkańców kolonii niemieckiej Boryni o wydzielenie jej ze związku gminy Borynia i utworzenie z tej osady odrębnej gminy.

Załatwienie obok wymienionej sprawy doznaje również przeszkód ze strony Rady gminnej w Boryni stawianych. Wydział powiatowy w Turce stara się nieporozumienia usunąć; w tym celu postanowił wydelegować z ramienia swego komisyę do Boryni celem przeprowadzenia układów tak z obszarem dworskim jako też z Radą gminną.

Wynik tych rokowań dotychczas nie jest Wydziałowi krajowemu wiadomy, albowiem na ostatnie wezwanie z 14. lipca r. b. L. 30.028 nie nadeszła dotąd odpowiedź od Wydziału powiatowego.

Petycya mieszkańców przysiółka Nowy Tyczyn o wyłączenie ze związku gminy Zazdrość.

Celem zbadania obok wyrażonej prośby zarządzono dochodzenie za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Trembowli. Sprawa jest w toku.

Petycya gminy Berehy górne o przyjęcie kosztów utrzymania w Budapeszcie sierót po Michale Łużańskim.

Na posiedzeniu z dnia 27. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm uchwałę: „Petycyę gminy Berehy górne o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania małoletnich Józefiny i Michała Łużańskich, należących się Magistratowi w Budapeszcie przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy Sejmowi. W myśl powyższego polecenia Wydział krajowy rzecz zbadał i składa oddzielne sprawozdanie Wysokiemu Sejmowi.

Petycya zagrodników gminy Zalesie o wyłączenie ze związku gminy Szczawy.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu niezałatwioną petycyę zagrodników gminy Zalesie, o wyłączenie ze związku gminy Szczawa a przyłączenie do gminy Zalesie.

Reskryptem z dnia 9. stycznia r. b. L. 55.349/90 poruczył Wydział krajowy limanowskiemu Wydziałowi powiatowemu zbadanie tej sprawy w kierunkach bliżej określonych.

Sprawozdaniem z dnia 8. października r. b. L. 1337 doniósł Wydział powiatowy, że opinia c. k. Starostwa jeszcze nie nadeszła, wobec czego nie jest w położeniu przedstawić jakiegokolwiek wniosku.

Petycya gminy m. Staregomiasta o koncesyę na pobór opłat od napojów spirytusowych.

Uchwałą z dnia 27. października 1890 przydzielono Wydziałowi krajowemu jako komisyi petycyę gminy Staremiasto o zezwolenie na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych. Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa zezwolił na przedłużenie prawa do poboru tych opłat i o tem zawiadomił Zwierzchność gminy Staremiasto.

Petycya gminy Żmigród nowy o zezwolenie na pobór opłat od napojów spirytusowych.

Uchwałą z dnia 8. listopada 1890 przydzielił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę gminy Żmigród nowy o zezwolenie na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych.

Wskutek tej uchwały Wydział krajowy wezwał reskryptem z 13. listopada 1890. L. 47.759 Wydział powiatowy w Jaśle o uzupełnienie aktów potrzebnymi dowodami. Odpowiedź jednak nie nadeszła.

Petycya gminy Majdan o zezwolenie na pobór opłat od napojów spirytusowych.

Uchwałą z 10. listopada 1890 przydzielono Wydziałowi krajowemu jako komisyi petycyę gminy Majdan o zezwolenie na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych.

W tej sprawie odniósł się Wydział krajowy do Dyrekcyi funduszu propinacyjnego o objawienie zdania, która wyraziła zapatrywanie, że przez zaprowadzenie żądanych opłat zniżyłby się znacznie dochód z prawa propinacyi a fundusz propinacyjny, względnie kraj., byłby z tego powodu narażony na stratę. O czem zawiadomiliśmy Zwierzchność gminną.

Petycya gminy miasta Brzozowa o zezwolenie na pobór opłat gminnych od piwa.

Wydział krajowy udzielił petycyę gminy Brzozowa Dyrekcyi funduszu propinacyjnego do objawienia zdania pismem z 25. listopada 1890. L. 36.820. — Odpowiedzi nie ma.

Petycya członków gm. Grodzisko o uchylenie tymczasowego zarządu gminnego, wykonywanego za pośrednictwem c. k. sekretarza powiatowego, jako komisarza rządowego.

Na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm petycyę obok wymienioną Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z 8. marca r. b., L. 9.723 uwolniono Józefa Jaglarza c. k. sekretarza powiatowego w Łańcucie od sprawowania urzędu naczelnika gminy Grodzisko górne, jaki pełnił po rozwiązaniu Rady gminnej, a zarazem zgodnie z propozycyą Wydziału powiatowego łańcuckiego poruczono pełnienie obowiązków naczelnika tej gminy rewizorowi bydła Tomaszowi Szpili aż do wprowadzenia nowej reprezentacyi gminnej, do składu zaś tymczasowego zarządu gminnego powołano 6 członków.

Petycya ks. Jana Moszkowicza prob. obrz. łać. w Koszycach o prawa wyborcze.

Uchwałą z 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę ks. Jana Moszkowicza proboszcza obrz. łać. w Koszycach w przedmiocie przyznania duchowieństwu parafial-

nemu większych praw wyborczych i w ogóle większego uwzględnienia ich stanowiska w ustroju administracyjnym.

Z uwagi, że atrybucye, jakieby miały być w myśl powyższej petycyi przyznane duchowieństwu parafialnemu, nie należą do zakresu działania sejmów krajowych, lecz do ustawodawstwa państwowego, starania zaś c. k. Rządu celem wyjednania żądanych postanowień ustawodawczych byłyby wobec ducha ustaw zasadniczych państwa bezskuteczne, Wydział krajowy nie widział powodu do poparcia powyższej petycyi wobec Wysokiego Sejmu.

O tej decyzyi zawiadomiono petenta za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Jarosławiu.

Petycya gm. Borki małe i Nowosiółka o reformy administracyjne.

Podczas ubiegłej sesyi sejmowej wniosły gminy Borki małe i Nowosiółka grzymałowska (powiatu skałackiego) petycyę, w której domagały się od Wysokiego Sejmu przeprowadzenia rozlicznych reform administracyjnych w 21 postulatach przedstawionych.

Przeważna część tych projektowanych reform nie należy wcale do kompetencyi Wysokiego Sejmu lecz do ustawodawstwa państwowego, inne zaś są już prawomocne i ponownie podejmowane być nie mogą, inne wreszcie jak reforma gminna i t. p. są przedmiotem bezustannej pieczy Wysokiego Sejmu.

Przedłożona petycya nie zawiera żadnych takich przedmiotów, co do których Wydział krajowy widziałby potrzebę przedstawienia ich Wysokiemu Sejmowi do ustawodawczego traktowania z poparciem ze swej strony.

O tem postanowieniu zawiadomiono strony interesowane.

Petycya gminy Krzywczyce (pow. Lwów) w sprawie nadużyć popełnionych przez byłego naczelnika gminy Iwana Iwanowskiego w zarządzie majątkiem gminnym.

Gmina Krzywczyce wniosła w dniu 5. listopada 1890 do L. 724 petycyę do Wys. Sejmu, w której upraszała o zarządzenie rewizyi sprawy przeprowadzonego przeciw byłemu naczelnikowi tejże gminy Iwanowi Iwanowskiemu dochodzenia w przedmiocie zawiadowania funduszami gminnymi, a zakończonej orzeczeniem Wydziału krajowego z d. 1. lutego 1889 L. 44.899.

Wysoki Sejm krajowy przekazał rzeczoną petycyę wraz z innemi niezałatwionemi przez siebie Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Na tej zasadzie Wydział krajowy oznajmia, iż do żądania gminy Krzywczyce w powyższej petycyi wyrażonego o wznowienie sprawy przeciw Iwanowi Iwanowskiemu przychylić się nie mógł. Orzeczenie bowiem Wydziału krajowego z d. 1. lutego 1889, L. 44.899 dotyczy nie tylko samej gminy Krzywczyc, ale także i Iwana Iwanowskiego, któremu z takowego pewne prawa płyną, a gdy to orzeczenie dawno już prawomocnem się stało, przeto obecnie na żądanie jednej strony ponownej rewizyi poddanem być nie może.

Z petycyi gminy Krzywczyc okazuje się atoli, iż gmina w tym głównie celu pragnie rewizyi sprawy, ponieważ sądzi, iż jej do Iwana Iwanowskiego służy prawo żądania tytułem odszkodowania daleko znaczniejszej kwoty z rachunków gminnych jak ta, która wzmiankowanem orzeczeniem Wydziału krajowego ustaloną została.

Otóż w tej mierze Wydział krajowy pouczył Zwierzchność gminną że po myśli §. 64. ustawy gminnej, tylko c. k. sądy są uprawnione do orzekania co do wysokości szkód pochodzących z odpowiedzialności naczelnika gminy za jego czynności urzędowe, że orzeczenie Wydziału krajowego z dnia 1. lutego 1889, L. 44.899 nie miało bynajmniej na celu pozbawienia gminy jakichkolwiek pretensyj wobec Iwana Iwanowskiego, o ileby się takowe prawnie uzasadnione okazały, że przeto gmina na wypadek, gdyby przeciw Iwanowskiemu pretensyj swoich w drodze sądowej dochodzić musiała, nie jest w oznaczeniu wysokości takowych bynajmniej związaną wspomnianem orzeczeniem Wydziału krajowego.

Petycya gminy Maszkowice (pow. Nowy Sącz) o zezwolenie na podział pastwisk gminnych.

Na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm między innemi Wydziałowi krajowemu petycyę gminy Maszkowice powiatu nowosandeckiego o zezwolenie na podział pastwisk gminnych.

W celu dokładnego zbadania tej sprawy Wydział krajowy wezwa tamtejszy Wydział powiatowy do przedłożenia wyjaśnień tudzież aktów przedmiotowych.

Petycya gm. m. Sądowa Wisznia o wyjednanie wynagrodzenia za prawo propinacyi.

Na skutek petycyi gm. Sądowej Wiszni, Wydział kraj. odniósł się do c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego z przedstawieniem i otrzymał odpowiedź do L. 17.497/90 tej treści, że równocześnie polecono c. k. urzędowi podatkowemu w Mościskach, ażeby obligacyę propinacyjną opiewającą na sumę 58.050 zł. wydał tytułem wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyi do rąk naczelnika rzeczonej gminy.

Petycya Zwierzchności gminnej Peczeniżyna o uwolnienie od obowiązku opłacania najmu ubikacyi dla tamt. urzędu podatkowego.

Na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890 przekazał nam Wysoki Sejm do załatwienia petycyę Zwierzchności gminnej miasteczka Peczeniżyna o wyjednanie uwolnienia tej gminy od obowiązku ponoszenia kosztów najmu ubikacyj przez tamtejszy Urząd podatkowy zajmowanych.

W zastosowaniu się do tej uchwały Wydział krajowy, działając w myśl wniosków komisyi petycyjnej Wysokiego Sejmu, przesłał prośbę gminy Peczeniżyna Prezydyum c. k. Namiestnictwa pismem z 20 stycznia b. r. L. 54.925/90 z usilną prośbą o uwolnienie proszącej gminy od obowiązku dostarczania lokalu dla urzędu podatkowego albo przynajmniej o ograniczenie jej zobowiązania w tym kierunku, by gmina zobowiązaną była uiszczać corocznie jedynie kwotę 60 zł. na pokrycie kosztów najmu.

Na skutek powyższego przedstawienia zawiadomiło Wydział kraj. Prezydyum c. k. Namiestnictwa odezwą z 21. czerwca r. b L. 6.011 (LW. 26.811/91), że wedle reskryptu c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 30. kwietnia r. b. L. 7.619 Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z d. 22. kwietnia r. b. pozostawić c. k. Ministerstwu skarbu załatwienie prośby gminy miasteczka Peczeniżyna o uwolnienie jej od obowiązku ponoszenia wspomnianych wyżej kosztów.

C. k. Ministerstwo skarbu nie uwzględniło jednak tej prośby, natomiast opuściło rzeczonej gminie przypisany do zwrotu czynsz w kwocie 185 zł. należący się za czas od 1. grudnia 1889 do końca grudnia 1890 za donajęcie sklepiku na skład fantów przez urząd podatkowy u restancyonaryuszów podatkowych zagrabionych.

Petycya gminy miasta Sołotwiny o wydanie orzeczenia, że tamże nie istnieje obszar dworski.

Gmina miasta Sołotwiny wniosła do Sejmu krajowego petycyę, w której upraszała o spowodowanie orzeczenia, że w gminie tej obszar dworski nie istnieje.

Wydział krajowy pouczył proszącą gminę, iż rozstrzygnienie kwestyi, czy obszar dworski istnieje, lub nie, należy do kompetencyi władz państwowych, a nie autonomicznych, któremu to zapatrywaniu dał wyraz c. k. Trybunał administracyjny orzeczeniem swem z dnia 19. października 1882 l. 2015.

Wydział krajowy wszelako zwrócił przytem uwagę Zwierzchności gminnej na postanowienia ustępu pierwszego i drugiego §. 1. ustawy o obszarach dworskich, wedle których obszar dworski do związku gminy nie należący i nadal pozostaje wyłączonym ze związku gminnego, z czego wynika, że po myśli ostatniego ustępu tego paragrafu nie obszary dworskie, ale tylko te parcele dominikalne, które w obrębie miasta są położone, do związku gminy tegoż miasta wcielane być winny.

Petycya Ferdynanda Struszkiewicza i Franciszka Zadary, urzędników m. Żywca w przedmiocie uregulowania płac urzędników gminnych.

W załatwieniu obok wymienionej petycyi, uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 Wydziałowi krajowemu przekazanej, reskryptem z 27. stycznia b. r. l. 55.348/90 wezwał Wydział krajowy żywiecki Wydział powiatowy do zbadania żądania petentów i zdania sprawy. Zarazem polecił przedłożenie sobie pragmatyki służbowej urzędników gminy, statutu emerytalnego i etatu ustanowionego przez Radę z podaniem wysości płac.

Sprawa zatem w toku.

Petycya Zwierzchności gminnej Woli ryszkowej o odpisanie 21 kontrybuentom tej gminy zaległych po koniec r. 1887 podatków z powodu niemożności ściągnięcia.

Uchwałą z dnia 1. października 1888 odstąpił nam Wysoki Sejm petycyę Zwierzchności gminnej w Woli ryszkowej do zbadania i możliwego uwzględnienia.

Pismem z dnia 29. grudnia 1890 l. 13.765 oznajmiło Prezydyum c. k. Namiestnictwa, iż z wykazanych w powyższej petycyi 21 kontrybuentów, sześciu zapłaciło swe zaległości podatkowe po koniec r. 1887 całkowicie, reszta zaś kontrybuentów zapłaciła w międzyczasie także większą część swych zaległości podatkowych po koniec r. 1887 i zalega obecnie tylko z nieznacznemi kwotami.

Krajowa Dyrekcya skarbu poleciła c. k. Starostwu w Jarosławiu, aby na wypadek niemożności ściągnienia reszty zaległości tych kontrybuentów przedstawiło wnioski na odpisanie takowych.

Petycya czkonków gminy Tuchla o przeniesienie jarmarków, odbywających się w Skolem w święta Nowego Roku i Zielonych świątek na dnie zwyczajne.

Dnia 18. listopada 1890 wnieśli proboszcz obrz. gr. kat. i inni członkowie gminy Tuchli petycyę do Wysokiego Sejmu o wyjednanie u c. k. Rządu, ażeby dwa jarmarki roczne w miasteczku Skolem odbywały się w dniach powszednich. Petycyę tę, która przez Wysoki Sejm nie została załatwioną, odstąpiliśmy stosownie do wniosku komisyi prawniczej c. k. Namiestnictwu do załatwienia i możliwego uwzględnienia.

Uchwały, któremi przyjęto na fundusz krajowy koszta utrzymania w zakładach publicznych osób przynależnych do gmin tutejszokrajowych.

W wykonaniu uchwał Wysokiego Sejmu wypłacił Wydział krajowy kwotę 517 zł 65 ct. gminie Budapeszt w zastępstwie gminy Klikuszowy; kwotę 141 zł. 91 ct. gminie Budapeszt w zastępstwie gminy Krościenka nad Dunajcem; kwotę 302 zł. 75 ct. gminie miasta Lwowa za gminę Basznia, wreszcie kwotę 376 zł. gminie miasta Tarnowa za gminę Zdziarzec.

Petycya gm. Puźniki o przyjęcie kosztów utrzymania i przewozu z Wieduia Ignacego Garbaczewskiego.

W tym przedmiocie zdaje Wydział krajowy oddzielnie sprawę Wysokiemu Sejmowi.

Sprawa wyłączenia osady Pawłowej z Krzywem i Capłapami wpowiecie jarosławskim ze związku gminy Majdadanu i utworzenia z niej gminy samoistnej.

Sprawozdanie w tym przedmiocie przedkładaliśmy Wysokiemu Sejmowi w latach 1889 i 1890 — gdy jednak Wysoki Sejm wobec spraw ważniejszych sprawozdania tego nie załatwił, postanowił Wydział krajowy na obecnej sesyi sejmowej sprawy wyłączenia Pawiowej nie wznawiać.

Inne ważniejsze sprawy Departamentu I.

Przyzwolone dodatki ponad 50% i opłaty gminne od napojów spirytusowych.

1. Stosownie do ustawy krajowej z 18. marca 1888 dz. u. kr. l. 36 udzielił Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa zezwolenie na pobór przenoszących 50% dodatków do podatków bezpośrednich i do podatków konsumcyjnych, następującym gminom:

W powiecie buczackim:

Gminie Manasterzyska na pobór w latach 1892—1896 dodatków do podatku konsumcyjnego od mięsa i wina w wysokości . 100%

W powiecie bialskim:

Otrzymały zezwolenie do poboru w r. 1891 dodatków do podatków bezpośrednich gminy:

Brzeszcze	w wysokości	56%
Bór łodygowski	w wysokości	75 „
Bór wilkowski	„	79 „
Buczkowice	„	88 „
Kruki	„	69 „

W powiecie grybowskim:

Gminie Pławna zezwolono na pobór w r. 1891 dodatków do podatków bezpośrednich w wysokości 72%

W powiecie gorlickim:

Gminie m. Gorlic zezwolono na pobór w latach 1891—1895 dodatków do podatków konsumcyjnych od wina w wysokości . . . 100%

W powiecie husiatyńskim:

Gminie Kopyczyńce zezwolono na pobór w latach 1891—1895, gminie zaś Chorostków na pobór w latach 1891—1893 dodatków do podatku konsumcyjnego od mięsa i wina w wysokości . . . 100%

W powiecie kałuskim:

Gminie m. Kałusza zezwolono na pobór w r. 1891 dodatków do podatku konsumcyjnego od mięsa i wina w wysokości 100%

W powiecie krakowskim:

Zezwolenie do poboru dodatków do podatków bezpośrednich otrzymały gminy:

Borów na lata 1891 i 1892 w wysokości 57%
Kamień na rok 1891 w wysokości . . . . . 65 „

W powiecie lwowskim:

Zezwolono na pobór w r. 1890 dodatków do podatków bezpośrednich gminie: Kulparków w wysokości 59%
gminie Zagrodki 83%

W powiecie nowotarskim:

Otrzymały zezwolenie do poboru w r. 1891 dodatków do podatków bezpośrednich gminy Klikuszowa i Szczawnica niżna w wysokości 100%
gmina Tylka w wysokości 97%

W powiecie rawskim:

Gminie Michałówka zezwolono pobierać w r. 1890 i 1891 dodatek do podatków bezpośrednich w wysokości . . . 74%

W powiecie rudeńskiem:

Gmina Rozdziałowice otrzymała zezwolenie do poboru w r. 1890 dodatków do podatków bezpośrednich w wysokości . 77%

W powiecie samborskim:

Gminie Chlewiska zezwolono na pobór w r. 1890 dodatków do podatków bezpośrednich w wysokości 85%

W powiecie sokalskim:

Gmina Hohołów otrzymała upoważnienie do poboru w r. 1891 dodatków do podatków bezpośrednich w wysokości . . 86%

W powiecie stryjskim:

Gminie Skole zezwolono pobierać w latach 1891—1893 dodatek do podatku konsumcyjnego od mięsa w wysokości . . 75%

W powiecie wadowickim:

Gminę m. Wadowic upoważniono do poboru dodatków do podatku konsum. od mięsa i wina w latach 1892—1896 w wysokości 75%

W powiecie zaleszczyckim:

Gminie Tłuste zezwolono na pobór w latach 1891—1893 dodatków do podatku konsumcyjnego od mięsa i wina w wysokości 75%

II. W wykonaniu powołanej ustawy z 18. marca 1888, zezwolił Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa na dalszy pobór opłat

gminnych od napojów spirytusowych i od piwa następującym gminom, miejskim:

Gmina Chrzanów otrzymała zezwolenie do dalszego pobierania w latach 1891—1893 opłat od napojów spirytusowych i od piwa przyzwolonych tej gminie ustawą z 11. stycznia 1888 dz. u. kr. l. 11.

Gminie Nadwórna zezwolono pobierać także i w latach 1891—1893 opłaty gminne od napojów spirytusowych i od piwa, jakie dotąd pobierała na mocy ustawy z 26. stycznia 1888 l. 23. dz. u. kr.

Gminie Staremiasto przedłużono na dalszych 10 lat koncesyę do poboru opłat gminnych od napojów spirytusowych i od piwa, jaką przyznano jej ustawą krajową z 11. stycznia 1881 l. 26. dz. u. kr.

Gminie Sanok przyznano prawo do dalszego poboru w latach 1892—1901 opłat gminnych od piwa i od napojów spirytusowych, przyzwolonych ustawą krajową z 2 marca 1882 l. 54. dz. u. kr.

Przyzwolone inne opłaty gminne.

Gminam. Sokala otrzymała upoważnienie do poboru pokładnego tj. taks za miejsca pod groby na nowo założonym cmentarzu chrześciańskim, z tem jednak zastrzeżeniem, że ubodzy są wolni od tych opłat.

Gminie m. Bochni przyznano na mocy §. 2. ustawy z 19. stycznia 1891 prawo do poboru opłat od psów.

Wykonywanie kontroli nad Reprezentacyami powiatowemi w myśl §. 48. ust. o Rep. pow. i ust. z dnia 7. kwietnia 1886. l. 48. dz. u. kr., tudzież nad działalnością Zwierzchności gminnych i zakładowym majątkiem gmin i zakładów gminnych.

Wykonując postanowienia ustaw krajowych (§. 48. ust. o Rep. pow. i ustawy z dnia 7. kwietnia 1886), tudzież idąc za wskazówkami, zawartemi w sprawozdaniu komisyi lustracyjnej za rok 1889, które przez Wysoki Sejm przyjęte zostały, postępował Wydział krajowy na drodze systematycznych lustracyj według wytkniętego planu, o ile mu jego siły urzędowe starczyły.

W ten sposób działając przeprowadził Wydział krajowy w okresie od ostatniego sprawozdania lustracyę następnych Wydziałów powiatowych: w Staremmieście, Grybowie, Nowym Sączu, Buczaczu, Dolinie, Jaworowie, Gródku, Limanowej, Wieliczce, Dobromilu, Kałuszu, Tarnobrzegu, Białej Wadowicach, Stryju, Samborze, Drohobyczu, Żydaczowie, Myślenicach, Tłumaczu, Husiatynie, Łańcucie i w Rawie.

Razem wziąwszy przeprowadził dotychczas Wydział krajowy lustracyę 40 Wydziałów powiatowych, pozostaje do przelustrowania 34 Wydziałów.

Dodajemy, że Prezesowie Rad powiatowych ubiegają się osobiście o pierwszeństwo w przeprowadzeniu fachowych badań przez Wydział krajowy.

Po ukończeniu wszystkich lustracyj złożymy Wysokiemu Sejmowi obszerniejsze sprawozdanie o ogólnych wynikach.

W tem miejscu zaznaczamy jedynie, że wynik lustracyi jest dotychczas w ogólności zadowalniający, a szczególniejsze uznanie Wydział krajowy wyraził Wydziałom powiatowym w Krakowie, Samborze, Żydaczowie i Grybowie za wzorowe porządki kancelaryjne. Sprawdzono jednak i nieporządki, a nawet i nadużycia, jakich się poszczególni funkcyonaryusze dopuszczali, a co tylko przy ściślejszej, fachowej rewizyi na jaw wyjść mogło. W kilku miejscach przyczyniła się lustracya do wydobycia znacz-

niejszych kapitałów, któreby były bez lustracyi i następnej likwidacyi niechybnie przepadły.

Jednak nawet w wypadkach nieporządków i nadużyć nie potrzebował Wydział krajowy czynić energiczniejszych zarządzeń, albowiem Wydziały powiatowe dowiedziawszy się o nieporządkach i nadużyciach wystąpiły same z należytą energią i starały się same wszelkimi sposobami złe usunąć.

W ogólności rachunkowość i kasowość Wydziałów powiatowych ma jeszcze zawsze pewne wadliwości i wymaga ustawicznej ingerencyi Wydziału krajowego. Objaw ten jest bardzo łatwy do wytłumaczenia. W roku 1866, gdy Reprezentacye powiatowe w życie weszły, nie posiadał ani jeden Wydział powiatowy fachowego kasyera i kontrolora, względnie urzędnika rachunkowego, a i obecnie utrzymuje zaledwie kilka Wydziałów powiatowych specyalnych fachowych funkcyonaryuszy, a to z powodu koniecznej oszczędności i braku funduszów na cele zarządu administracyjnego w ścisłem znaczeniu.

Radzono sobie przeto jak umiano i urządzano rachunkowość i kasowość według stosunków lokalnych, wyszukując osobistości zaufania godne, któreby sprawami kasowemi Rady powiatowej zajmować się mogły i chciały. Następstwem tego akomodowania się do stosunków miejscowych było, że rachunkowość i kasowość Rad powiatowych była niemal w każdym powiecie inaczej urządzoną. Tymczasem fundusze, stojące pod zarządem Wydziałów powiatowych wzrastały z każdym rokiem. Do tego przybył zarząd znacznymi funduszami dróg gminnych. Manipulacya rachunkowa i kasowa, sporządzanie rocznych zamknięć rachunkowych, stały się trudniejsze, odpowiedzialność większa a w następstwie tego stanu rzeczy zaczęli prezesowie Rad powiatowych i Wydziały powiatowe szukać fachowej pomocy Wydziału krajowego i domagać się lustracyi, przy której wszystkie wadliwości w organizacyi kasowości, jeżeli takowe istnieją, na jaw wyjść muszą. Otóż jednym z głównych zadań Wydziału krajowego jest odpowiedne zreformowanie i ulepszenie rachunkowości i kasowości Rad powiatowych, a tem samem zabezpieczenie funduszów stojących pod zarządem Wydziałów powiatowych.

Podnieść należy, że fundusze ubogich, odkąd przeszły w zarząd Wydziałów powiatowych, wzrastają w przeważnej części powiatów bardzo szybko i po kilku latach będzie mogła znaczna liczba Wydziałów powiatowych pomyśleć już o utworzeniu dla ubogich powiatu instytucyj humanitarnych, których brak czuć się daje.

Obok uporządkowania rachunkowości i kasowości mają lustracye jeszcze jedno ważne zadanie.

Życie autonomiczne powiatowe popłynęło, jak to z natury rzeczy wynika, dość odmiennemi korytami, według stosunków miejscowych, a nawet zamiłowania osób, stojących u steru.

W jednym powiecie kultywowano więcej budowę, naprawę i utrzymanie dróg, w drugim przywiązywano więcej wagi do urządzenia skutecznego nadzoru nad gospodarstwem gmin, nad zakładowymi funduszami gmin, lasami gminnymi, użytkowaniem pastwisk, w innych znowu skupiano wszystkie siły na utworzenie instytucyj finansowych, kas oszczę-

dności, kas pożyczkowych, instytucyj humanitarnych, szpitali, na podniesienie oświaty ludowej, tworzenie stypendyów dla uczniów szkół fachowych i t. d.

Otóż Wydział krajowy, mając dokładny obraz działalności poszczególnych Rad powiatowych, stara się o wprowadzenie pewnej jednolitości, oczywiście z uwzględnieniem stosunków, w akcyi Reprezentacyj powiatowych, stara się pobudzić Wydziały powiatowe do rozwinięcia akcyi w zaniedbanych kierunkach.

Szczególniejszą uwagę zwraca Wydział krajowy na wykonywanie nadzoru nad gminami, a to z obowiązku ustawami nań nałożonego i udziela Wydziałom powiatowym fachowej pomocy w tym kierunku, o ile jego siły starczą, na koszt powiatów i gmin.

Działając w tym kierunku udzielił Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Zbarażu fachowej pomocy celem przeprowadzenia systematycznej lustracyi wszystkich gmin powiatu, tak samo Wydziałowi powiatowemu w Wieliczce dla przeprowadzenia lustracyi w znacznej ilości gmin, Wydziałowi powiatowemu w Buczaczu dla przeprowadzenia lustracyi wszystkich miasteczek powiatu itd.

Nadto przeprowadzał Wydział krajowy z własnej inicyatywy dochodzenia, gdzie tego potrzeba się okazała.

Wskutek przeprowadzonych dochodzeń w gminie Knihininie, powiatu stanisławowskiego, zostali złożeni z urzędu naczelnik tej gminy i tegoż zastępca; w gminie Oleksińcach, powiatu borszczowskiego, zostali złożeni z urzędu naczelnik gminy i jeden z asesorów.

Wskutek lustracyi przeprowadzonej przez Wydział krajowy w Myślenicach została tamtejsza Rada gminna rozwiązana i ustanowiony komisarz rządowy.

Akty dochodzeń w Bestwince, powiatu bialskiego i w Kopyczyńcach, powiatu husiatyńskiego, odstąpiono dotyczącym c. k. prokuratoryom państwa. W innych wypadkach lustracyi wydano szczegółowe administracyjne zarządzenia.

Wskutek wyników dochodzenia przeprowadzonego przez Wydział krajowy w gminie Świątniki powiatu wielickiego została tamtejsza Rada gminna rozwiązaną i ustanowiony komisarz rządowy w osobie naszego asystenta konceptowego p. Kwiatkowskiego.

Dochodzenia przeprowadzone w następstwie szkontra kasy miasta Wadowic, a następnie likwidacya wykazały, że kontrolor tamtejszej gminy dopuszczał się defraudacyi i wyrządził gminie szkodę na przeszło 4.000 zł. Winny nie mógł być pociągnięty do odpowiedzialności, ponieważ odebrał sobie życie.

Wskutek dochodzenia przez Wydział krajowy w gminie miasta Kalwaryi złożony został z urzędu naczelnik tejże gminy.

Sprawa wypłacania kosztów komisyjnych urzędnikom Wydziałów powiatowych.

Przy sposobności lustracyi gmin i powiatów przekonał się Wydział krajowy, że w niektórych powiatach przyjęto praktykę, iż delegowani na komisye urzędnicy Wydziałów powiatowych pobierają koszta komisyjne wprost z kas gminnych.

Ponieważ względy porządku są z taką praktyką w sprzeczności, przeto reskryptem tutejszym z 8. maja rb. L. 19.129 wezwał Wydział krajowy wszystkie Wydziały powiatowe, ażeby zechciały zarządzić, by delegowani urzędnicy pobierali koszta komisyjne wyłącznie z kasy Wydziałów powiatowych, po sprawdzeniu złożonego przez nich ich rachunku kosztów podróży. O ile zaś Wydziały powiatowe powziętemi uchwałami uznają za stosowne zażądąć od gmin zwrotu kosztów komisyjnych, winny je do złożenia tych kosztów pisemnie zawezwać, przytaczając powody tego żądania.

Sprawa zadłużonych włościan w Zakładzie kredytowym włościańskim w likwidacyi.

Alegat 1.

Zakład kredytowy włościański w likwidacyi pismem z 18. sierpnia rb. L. 638 (LW. 10.479) przedłożył nam jeden egzemplarz okólnika, jaki równocześnie do wszystkich Wydziałów powiatowych rozesłał (Alegat 1.) z prośbą, aby Wydział krajowy usiłowania w tym okólniku zawarte zechciał poprzeć. Wskutek tego Wydział krajowy wydał do reprerentacyj Rad powiatowych reskrypt z dnia 7. kwietnia rb. l. 10.479 następującej treści:

„Komitet likwidacyjny zakładu kredytowego włościańskiego przesyłając Reprezentacyom powiatowym zamknięcie rachunków za r. 1890, uwidoczniające dotychczasowe wyniki likwidacyi, zawiadomił zarazem Reprezentacye powiatowe, iż wobec wysokich kosztów administracyi, zagrażających naruszeniem kapitału obrotowego, będzie musiał przyspieszyć zlikwidowanie reszty wierzytelności zakładu, i że z tego powodu nie będzie się już mógł nadal powodować wobec dłużników tymi samymi względami, jak dotychczas. Będzie więc zmuszonym, aby obowiązek swój należycie spełnić, kroki egzekucyjne przeciw dłużnikom zastosować, wątpliwe pretensye cedować.

Kiedy zakład włościański popadł w likwidacyę i mnóstwo zagród włościańskich miało pójść na sprzedaż, zaleciliśmy Reprezentacyom powiatowym naszymi okólnikami z 16. stycznia 1886 L. 1.175 i 12. listopada 1886 L. 8.553 rozwinięcie akcyi w tym kierunku, aby je dla włościan uratować.

Z zadowoleniem twierdzić możemy, iż odezwy nasze nie pozostały bez skutku. Dzięki obywatelskiemu poczuciu obowiązków ze strony Reprezentacyj powiatowych, liczba dłużników zakładu w naszym kraju stosunkowo w niedługim przeciągu czasu z blisko 21.000 zmalała do 8.457.

Dość to jeszcze jednak poważna cyfra rodzin, którym grozi wywłaszczenie i nędza. — Nie potrzebujemy przedstawiać, jakie szkodliwe następstwa dla kraju i dla naszych stosunków społecznych pociągnąćby za sobą musiało wywłaszczenie tylu rodzin. — To też w rozpoczętej akcyi nie wypada nam ustawać. Tak zacnie rozpoczęty ratunek naszych włościan rolników należy doprowadzić do skutku, ratując jeszcze tych, których uratować można. Wydział krajowy nie zapoznaje trudności, na jakie dalsza akcya powiatów natrafiać może. Brak funduszów i brak sił odpowiednich będą zapewne największemi przeszkodami, o jakie najlepsze intencye rozbić się mogą.

Dla tego też Wydział krajowy nie ma zamiaru przepisywać Reprezentacyom powiatowym, ażeby powiaty tylko o własnych środkach dalszą akcyę poprowadziły. W jaki sposób i w jakiej drodze rzecz może być z pożytkiem przeprowadzoną, zależeć będzie od miejscowych warun-

ków. Rozwinięcie przeto dalszej akcyi Wydział krajowy pozostawia własnemu uznaniu Reprezentacyj powiatowych.

Niniejszym okólnikiem zwracamy tylko uwagę Reprezentacyj powiatowych na doniosłość tej sprawy, jako też na okoliczność, iż w razie gdyby która z Reprezentacyj powiatowych, nie posiadająca własnych kas powiatowych, albo nie mająca w swoim okręgu Towarzystw zaliczkowych, któreby do odkupienia wszystkich pretensyj Zakładu w powiecie skłonić mogła, zechciała na ten cel zaciągnąć pożyczkę; uzyskać ją będzie mogła w Banku krajowym, któremu się równocześnie okólnik ten komunikuje.

Dodajemy, iż na żądanie przyszlemy Wydziałowi powiatowemu wykaz imienny dłużników tamtejszego powiatu, o co równocześnie do komitetu likwidacyjnego się udajemy.

O postanowieniu, jakie w tej mierze Reprezentacya powiatowa powezmie, oczekiwać będziemy sprawozdania do dni 30.“

Wskutek powyższego okólnika nadeszło dotychczas 49 sprawozdań a mianowicie:

a) Wydziały powiatowe Borszczów, Brzeżany, Dąbrowa, Lwów, Stanisławów i Turka postanowiły imieniem powiatów zaciągnąć pożyczki i spłacić resztujące długi włościańskie w Zakładzie kredytowym w likwidacyi;

b) 23 Wydziałów powiatowych zażądało szczegółowych wykazów dłużników w swych powiatach, aby na tej podstawie można było ocenić i zastanowić się, czy Reprezentacye powiatowe będą w położeniu podjęcia tej akcyi; — i wreszcie;

c) 20 Reprezentacyj powiatowych oświadczyło się odmownie;

W końcu Wydział krajowy podaje do wiadomości Wysokiego Sejmu, że Reprezentacye powiatowe w Chrzanowie, Dolinie, Nadwórnie, Sokalu, Tłumaczu i Żółkwi jeszcze przed kilku laty wykupiły wierzytelność Banku włościańskiego, ciężące na dłużnikach w swoich powiatach.

Stan pożyczek z dniem 31. grudnia 1890 w każdym powiecie według zamknięć rachunków Zakładu kredytowego włościańskiego w likwidacyi przedstawiony jest w dołączonym wykazie. —

Alegat 2.

Sprawa uwolnienia gmin od kosztów komisyjnych z powodu sporządzania i sprawdzania przez organa rządowe wykazów w sprawach wojskowych.

Wydział powiatowy w Myślenicach odniósł się do Wydziału krajowego o wyjednanie u c. k. Rządu uwolnienia gmin od ponoszenia kosztów komisyjnych w sprawach wojskowych.

Prośbę tę poparło do czasu zamknięcia niniejszego sprawozdania 30 powiatów, żaląc się, że od lat wielu gminy opłacają rok rocznie do rąk Starostwa koszta komisyjne za sprawdzanie na miejscu w gminach spisu popisowych, spisu obowiązanych do pospolitego ruszenia, za sporządzanie aktów mobilizacyjnych, wykazów co do stosunku majątkowego i zarobkowego obowiązanych co do płacenia taks majątkowych, co do klasyfikowania koni itd. z prośbą, aby Wydział krajowy celem uwolnienia gmin od tych ciężarów odpowiednie kroki przedsięwziął.

Aby ulżyć gminom ciężaru wypływającego z poruczonego zakresu działania, udawał się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa jeszcze odezwą swą z dnia 28. kwietnia 1888 L. 14.856 i wyjednał okólnik tegoż Namiestnictwa z dnia 1. czerwca 1888 L. 29.523, mocą którego wszyscy

Starostowie otrzymali polecenie, by nie tylko z największą bacznością wystrzegali się obarczania gmin czynnościami, których spełnienie w poruczonym zakresie działania nie znajduje w obowiązujących ustawach należytego uzasadnienia, lecz nadto by przeprowadzanie czynności niewątpliwie do poruczonego zakresu działania gmin należących, poruczali gminom w sposób pociągający za sobą jak najmniej straty czasu i wydatków a o ile okoliczności i stosunki miejscowe na to zezwolą, by do przeprowadzania czynności w mowie będących własnymi posługiwali się organami. Aby módz obecnie po myśli wyżej wspomnionych żądań Wydziałów powiatowych wznowić starania u c. k. Rządu, celem ulżenia gminom kosztów, połączonych z komisyami wojskowemi, potrzebna jest Wydziałowi krajowemu o ile możności dokładna wiadomość, z jakich rubryk koszta te się składają i jaki ztąd przecięciowo wydatek coroczny na każdą gminę w powiecie a względnie na cały powiat przypada.

W tym celu wydał Wydział krajowy okólnik do wszystkich Wydziałów powiatowych z dnia 16. sierpnia r. b. L. 56 347 z wezwaniem do przedłożenia dat.

Orzeczenia Trybunału administracyjnego.

W sporach wytoczonych przed Trybunałem administracyjnym, odrzucił tenże po przeprowadzeniu rozprawy ustnej:

1. Wyrokiem z dnia 19. listopada 1890 L. 3.645, (LW. 52.576/90) zażalenie Chai Jütte Rappaport ze Lwowa, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 11. lutego 1890 do L. 2.870 w sprawie budowlanej.

2. Wyrokiem z dnia 15. stycznia 1891. L. 193 (LW. 7.351/91) zażalenie izraelickiej gminy wyznaniowej w Nadwórnej, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 20. listopada 1889 L. 49.387 w przedmiocie użytkowania z pastwisk gminnych „Sychła i Zarynki".

3. Wyrokiem z dnia 11 stycznia 1891, L. 2.072, (LW. 27.028/91) zażalenie Symchy Löbel i towarzyszy z gminy m. Głogowa, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 12. sierpnia 1890 L. 26.510, w sprawie użytkowania pastwiska gminnego.

4. Wyrokiem z 12. listopada 1890, L 3.535, (LW. 52.168/90), zażalenie Chaima i Ryfki Chajerów z Kołomyi, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 5. listopada 1889, L. 47.832 w sprawie budowlanej.

Dalej odrzucił c. k. Trybunał administracyjny następujące zażalenia bez rozprawy:

1. Uchwałą z dnia 23. czerwca 1890, L. 1.962, (LW. 30.191) zażalenie Wawrzyńca Kaczki, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 29. kwietnia 1890, L. 4.233, o usunięcie go z posady sekretarza w gminie Mikulińce.

2. Uchwałą z dnia 17. listopada 1890, L. 3.292, (LW. 50.652/90), zażalenie członków katolickiej gminy Uhnów, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 17. września 1889, L. 8.887, w sprawie użytkowania pastwiska gminnego.

3. Uchwałą z dnia 26. stycznia 1891, L. 4.187, (LW. 5 913/91), zażalenie Nathana Vogla z Nowego Sącza, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 1. lipca 1890, L. 12.050, w sprawie budowlanej.

4. Uchwałą z dnia 9. marca 1891, L. 3.914/90, (LW. 10.531/91), zażalenie Mieczysława Bużenina Mniszka przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 6. czerwca 1890, L. 23.746, o zwrot kwoty 1.000 zł. do kasy Wydziału powiatowego w Żółkwi.

5. Uchwałą z dnia 9. marca 1891, L. 903, (LW. 10.538/91), zażalenie Abrahama Lamma z Starego miasta, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 16. grudnia 1890, L. 52.266/90, w sprawie budowy magazynu wódczanego w gminie Głęboka.

6. Uchwałą z dnia 23. marca 1891, L 4.253/90, (LW. 13.807/91), zażalenie Fedka Kurasz i towarzyszy przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 12 lipca 1890, L. 31.111 o repartycye kosztów sądowych w gminie Suchowola.

7 Uchwałą z dnia 19. maja 1891, L. 1.763, (LW. 21.702/91), zażalenie Daniela Kiernicznego b. wójta gminy Czernichowiec (powiatu zbaraskiego), przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 11. czerwca 1890, L. 24 181, w sprawie rachunków gminnych.

8. Uchwałą z dnia 19. maja 1891, L. 1.740, (LW. 21.703/91), zażalenie Borucha Stechel przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 20 listopada 1890, L. 25.930 w sprawie użytkowania lasu gminnego w Kamieniu w powiecie Nisko.

9 Uchwałą z dnia 19. maja 1891, L. 658, (LW. 23.487/91), zażalenie gminy m Rohatyna, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 10. października 1890, L. 37.318, w sprawie opłat za użytkowanie pastwiska gminnego.

10. Uchwałą z 8. stycznia 1891, L. 1.853, (LW. 25.863/91), zażalenie Olimpii Zapałowiczowej, wdowy po lekarzu miejskim w Wadowicach, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 27. lutego 1891, L. 47.510/90, o przyznanie jej emerytury.

11. Uchwałą z dnia 22. czerwca 1891, L. 2.017, (LW. 31.158/91), zażalenie Rachmila Alter ze Lwowa, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 5. grudnia 1890, L. 48.207 w sprawie budowlanej.

Nareszcie w następujących sprawach uchylił c. k. Trybunał administracyjny orzeczenia Wydziału krajowego z poleceniem uzupełnienia dochodzeń i wydania ponownych orzeczeń.

1. Wyrokiem z dnia 5. stycznia 1891, L. 2.276, (LW. 5.912/91), orzeczenie Wydziału krajowego z 13. listopada 1889, L. 46.277, wskutek zażalenia gminy Toustoług o użytkowanie pastwiska gminnego przez Fedka Dupaka.

2. Wyrokiem z dnia 11. lutego 1891, (LW. 9.881/91), orzeczenie Wydziału krajowego z dnia 27. września 1889, L. 18 458, wskutek zażalenia Hrynia Dobrzańskiego i towarzyszy, w sprawie użytkowania pastwiska gminnego w Kałuszu.

3. Wyrokiem z dnia 13. marca 1891, L. 1.002, (LW. 10.532/91), orzeczenie Wydziału krajowego z dnia 26. marca 1890, L. 10.254, wskutek zażalenia Scheindli Krauthamer o usunięcie szaf i straganów z sieni z realności pod lk. 79 i 80¼ w Kołomyi.

4. Wyrokiem z dnia 1. maja 1891, L. 1.571, (LW. 24.889), orzeczenie Wydziału krajowego z dnia 23. maja 1890, L. 20.886, wskutek zażalenia Szymona Schleima i Ernestyny Jolles o budowę kanału we Lwowie.

Sprawa administracyi funduszu koszarowego.

O administracyi funduszu koszarowego przeznaczonego na bezprocentowe pożyczki dla gmin i na budowę koszar wojskowych Wydział krajowy przedłoży Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie.

Fundacya śp. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan w Galicyi.

W myśl §. 5 aktu fundacyi śp. Edwarda Lewińskiego, czysty dochód z majątku zakładowego tej fundacyi ma być corocznie użyty na zapomogi dla zubożałych włościan w Galicyi a to kolejno powiatami. W roku bieżącym przypadło do rozdziału 1.411 zł. 23 ct., które rozdzielono pomiędzy 28 włościan w powiecie rohatyńskim.

Organizacya instytucyj kredytowych dla ludności rolniczej.

Alegat 49.

W przedmiocie organizacyi instytucyj kredytowych dla ludności rolniczej naszego kraju wydał Wydział krajowy do wszystkich Wydziałów powiatowych dołączony ·/. okólnik z dnia 2. stycznia 1892 LW. 50.515/1891.

Ustanowienie maksymalnych granic wysokości opłat gminnych od gorących napojów spirytusowych i od piwa.

Przy sposobności zakomunikowania nam przez c. k. Rząd motywów odmowy Najwyższej sankcyi projektowi ustawy o podwyższeniu opłaty gminnej od piwa w Złoczowie, udzieliło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa zarazem oświadczenie c. k. Rządu, w jakich granicach mogłyby być na przyszłość w ogóle przyznawane opłaty gminne od gorących napojów spirytusowych i od piwa.

Alegat 50.

O tem oświadczeniu zawiadomiliśmy wszystkie Wydziały powiatowe dołączonym ·/. okólnikiem z 21. kwietnia 1891 LW. 14.212.

Reforma ustawy gminnej dla gmin wiejskich.

W ścisłym związku z reformą ustawy gminnej dla gmin wiejskich pozostają uchwały Wysokiego Sejmu z 10. i 29. listopada 1890 w przedmiocie ustanowienia sądów gminnych dla sprawowania sądownictwa karnego we wszystkich sprawach policyi miejscowej i w przedmiocie zmiany toku instancyi w sprawach przez naczelnika gminy we własnym zakresie działania załatwianych.

W wykonaniu tych uchwał wygotował Departament gminny Wydziału krajowego projekt odnośnej ustawy i przedłożył go ankiecie zaproszonej na 15. i 16. czerwca 1891, w skład której weszli członkowie Wydziału krajowego Antoni Jaxa Chamiec i Dr. Wereszczyński, posłowie na Sejm krajowy Dr. Romer Gustaw, Dr. Fruchtmann Filip, Gorayski August, Dr. Pilat Tadeusz, Rayski Albin i ks. Mikołaj Siczyński, Prezes Rady powiatowej Józef Michałowski, c. k. radca Namiestnictwa Kazimierz Laskowski oraz radcy Wydziału krajowego Józef Michalczewski i Dr. Franciszek Piekosiński.

Na podstawie uchwalonych przez powyższą ankietę zasad, został w Departamencie gminnym Wydziału krajowego odpowiedni projekt ustawy sporządzony.

Departament II.

Szef Departamentu: Tadeusz Romanowicz, Członek Wydziału krajowego.

Sprawy finansowe, przemysłowe, rolnicze, niższe szkoły rolnicze, sprawy górnicze, sprawy taryfowe i cłowe, Biura statystyczne.

I. Ustawy i uchwały podlegające sankcyi Jego Ces. i Król. Ap. Mości.

Uchwała finansowa na rok 1891.

Uchwałę sejmową z dnia 29. listopada 1890 roku, mocą której na częściowe pokrycie niedoboru w budżecie funduszu krajowego na rok 1891 postanowiono pobierać dodatek krajowy do wszystkich podatków bezpośrednich po 36 ct. od każdego złotego całej należytości tych podatków, raczył Jego Ces. i król. Apostolska Mość zatwierdzić postanowieniem z dnia 19. stycznia 1891 r., o czem c. k. Prezydyum Namiestnictwa zawiawiadomiło Wydział krajowy odezwą z dnia 31. stycznia 1891 l. 774/pr.

Uchwały ustanawiające wysokość dodatku do podatków bezpośrednich dla pokrycia wydatków galicyjskich funduszów indemn. tudzież funduszu indemn. W. Ks. Krakowskiego.

Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył postanowieniem z dnia 24. stycznia 1891 r. zatwierdzić uchwałę sejmową z dnia 27. listopada 1890 r., mocą której ustanowiono na rok 1891 w zachodniej i wschodniej części Galicyi dodatek do wszystkich podatków bezpośrednich w wysokości 29 ct. od każdego złotego całej należytości tych podatków dla pokrycia wydatków funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej i zachodniej. Tem samem postanowieniem raczył też Jego Ces. i Król. Apostolska Mość zatwierdzić uchwałę sejmową, powziętą również w dniu 27. listopada 1890 r., ustanawiającą celem pokrycia wydatków funduszu indemnizacyjnego W. Ks. Krakowskiego wysokość dodatku do wszystkich podatków bezpośrednich w W. Ks. Krakowskiem na r. 1891 na 17 ct. od każdego złotego całej należytości podatkowej. O zatwierdzeniu tych uchwał zawiadomiony został Wydział krajowy przez Prezydyum c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 1. lutego 1891 l. 953/pr.

Ustawa o zaciągnięciu pożyczki krajowej z r. 1891. w wysokości 1½ miliona zł. nominalnej wartości.

Uchwalonej przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890 r. ustawie o zaciągnięciu pożyczki krajowej w wysokości $1^1/_2$ miliona zł. nominalnej wartości raczył Jego Ces. i Król. Apostolska Mość użyczyć postanowieniem z dnia 19. stycznia 1891 r. Najwyższej sankcyi. Prezydyum c. k. Namiestnictwa zawiadomiło o tem Wydział krajowy odezwą z dnia 31. stycznia 1891 l. 774/pr., oznajmiając ogłoszenie jej w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

Ustawa zmieniająca postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. stycznia 1886, zapewniającej ulgi podatkowe w dodatkach do podatków dla nowo powstających zakładów przemysł.

Na posiedzeniu z dnia 18. listopada 1890 uchwalił Wysoki Sejm ustawę, zmieniającą postanowienia ustawy z dnia 20. stycznia 1886 o ulgach w dodatkach do podatków dla nowych zakładów przemysłowych. Pomimo dwukrotnych przypomnień nie otrzymaliśmy dotąd zawiadomienia od c. k. Rządu w sprawie sankcyonowania tej ustawy.

II. Sprawy finansowe.

Uchwała o udzieleniu Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszu krajowego i t. d. za r. 1888.

W załatwieniu sprawozdania komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków za r. 1888 funduszu krajowego, funduszów ze skarbu krajowego dotowanych i funduszów budżetem objętych, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 10. listopada 1890 r. następującą uchwałę:

„Sejm udziela Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszu krajowego, funduszów dotowanych ze skarbu krajowego i funduszów samoistnych budżetem objętych, złożonych za rok 1888".

Zawiadomiony o tej uchwale pismem Marszałka krajowego z dnia 10. listopada 1890 L. s. 521, przyjął ją Wydział krajowy uchwałą z dnia 14. listopada 1890 r. do wiadomości i zakomunikował ją pismem z dnia 14. listopada 1890 r. LW. 47.960 JE. Janowi hr. Tarnowskiemu, tudzież wszystkim panom, którzy w r. 1888 godność członków Wydziału krajowego piastowali.

Wykonanie ustawy o zaciągnięciu pożyczki kraj. z r. 1891 w wysokości 1½ miliona zł. nominalnej wartości.

Ustawa uchwalona przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 29. listopada 1890 a sankcyonowana Najwyższem postanowieniem z d. 19. stycznia 1891, upoważniła Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki krajowej w 4% obligacyach krajowych z terminem umorzenia w 41 latach, w łącznej sumie nominalnej 1½ miliona zł. w. a.

Równocześnie z uchwaleniem powyższej ustawy wezwał Wysoki Sejm c. k. Rząd, by obligacyom pożyczki krajowej z r. 1891 w kwocie 1,500.000 zł. w. a. przyznał prawo papierów z pupilarnem bezpieczeństwem tak, aby mogły być używane na lokacye kapitałów zakładów zostających pod nadzorem publicznym, tudzież funduszów pupilarnych, fideikomisowych i depozytowych, wreszcie by mogły służyć według kursu giełdowego jako kaucye w stosunkach służbowych i kontraktowych i jako zabezpieczenie wojskowych kaucyj małżeńskich.

Uchwały powyższe zakomunikowane zostały wraz z tekstem ustawy przez Wysoki Sejm uchwalonej, pismem Marszałka krajowego z d. 29. listopada 1890 L. 1.212 Świetnemu Prezydyum c. k. Namiestnictwa, a Wydział krajowy pragnąc sprawę zrealizowania pożyczki przyspieszyć, poparł to pismo odezwą z d. 5. stycznia 1891 r. L. 451, upraszając w niej o jak najrychlejsze wyjednanie Najwyższej sankcyi dla ustawy, o której mowa, tudzież o przychylną decyzyę c. k. Rządu co do uchwał Wys. Sejmu, powyżej przytoczonych o przyznaniu obligom pożyczki charakteru walorów pupilarnych.

Nim jeszcze odpowiedź c. k. Rządu na powyższą odezwę nadeszła, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 20. stycznia 1891 do LW. 2.339 przystąpić do konfekcyi obligów pożyczki, wobec bowiem intencyi Wysokiego Sejmu, iż pierwsze losowanie obligów nowej pożyczki już w sierpniu 1891 nastąpić miało a płatność kuponów ich już z listopadem tegoż roku zapaść miała, nie podobna było zwlekać z podjęciem czynności z konfekcyą połączonych, techniczne trudności przedstawiających i wymagających dłuższego czasu do wykonania. Wśród tych przygotowań doszła do wiadomości Wydziału krajowego odezwa c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 31. stycznia L. 774/pr., oznajmiająca, iż ustawa o pożyczce krajowej z r. 1891 uzyskała Najwyższą sankcyę. Odezwą tą oznajmiło zarazem c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu, że „co do uchwalonej przez Wysoki Sejm rezolucyi względem przyznania obligacyom pożyczki z r. 1891 prawa bezpieczeństwa pupilarnego i t. p. zastrzegł sobie JE. p. Minister spraw wewnętrznych przedłożenie tej sprawy do konstytucyjnego traktowania, skoro od Wydziału krajowego otrzyma wyjaśnienie, czy i w jaki sposób powyższa pożyczka krajowa została zrealizowaną". Celem przygotowania tego przedłożenia upraszało Prezydyum c. k. Namiestnictwa o udzielenie zestawienia stanu kapitałów dłużnych wszystkich pożyczek krajowych, które to zestawienie miało obejmować osobno pożyczki krajowe emisyjne, osobno zaś pożyczki zaciągnięte w innej formie, a mianowicie hypoteczne i t. p. Uchwałą z dnia 4. lutego 1891 r. zatwierdził Wydział krajowy tekst obligacyj pożyczki krajowej z r. 1891, tudzież plan umorzenia i losowania tej pożyczki a przedkładając je odezwą z 4. lutego 1891 LW. 4.758 Świetnemu Prezydyum c. k. Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie jak najrychlej zatwierdzenia ich przez P. Ministra skarbu, dołączył zarazem zestawienie stanu kapitałów dłużnych wszystkich pożyczek krajowych, w myśl żądania, o którem była powyżej mowa. Nadto upraszał Wydział krajowy Prezydyum c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u JE. P. Ministra spraw wewnętrznych rychlejszej decyzyi w sprawie przedłożenia rządowego dotyczącego nadania obligom pożyczki krajowej z r. 1891 charakteru walorów pupilarnych i nieodwlekania tego przedłożenia aż do chwili, gdy pożyczka zrealizowaną zostanie. Wychodząc z przekonania, że Wysoki Sejm, uchwalając wezwanie do c. k. Rządu, by tenże przyznał obligom pożyczki z r. 1891 charakter walorów pupilarnych, pragnął nie tylko zapewnić tym obligom możność lokacyi w funduszach pupilarnych, fideikomisowych i kaucyjnych, ale także stworzyć dla emissyi pożyczki jak najkorzystniejsze warunki wyjednaniem dla jej papierów owego charakteru pewności i bezpieczeństwa, który sprawia, że papier taki jest bardziej na targu pieniężnym poszukiwany niż inne walory charakteru tego nie mające, zwrócił się Wydział krajowy w wspomnianej odezwie do Prezydyum c. k. Namiestnictwa z prośbą, by przedstawiło JE P. Ministrowi tę sprawę ponownie i wyjednało przedłożenie obradującej właśnie Radzie Państwa projektu ustawy o przyznaniu obligom pożyczki z r. 1891 charakteru walorów pupilarnych jak najrychlej, a więc jeszcze zanim pożyczka ta zrealizowaną zostanie. Wreszcie zakończył Wydział krajowy swą odezwę prośbą o wyjednanie dla obligów pożyczki prawa notowania ich cen w cenniku urzędowym giełdy wiedeńskiej.

Gdy decyzya c. k. Rządu, tak w sprawie przyznania obligom pożyczki charakteru walorów pupilarnych i kaucyjnych, jak w sprawie zatwierdzenia tekstu obligacyj i planu umorzenia pożyczki, nie nadchodziła, udał się Wydział krajowy w myśl swej uchwały z dnia 10. marca 1891 r. (do LW. 9.352 powziętej) do JE. P. Ministra dla Galicyi i w obszernem piśmie upraszał go o poparcie sprawy u c. k. Rządu centralnego i wyjednanie jak najrychlejszej decyzyi po myśli żądań kraju. Pismo, w którem Wydział krajowy poruczył opiece i poparciu P. Ministra także sprawę przyznania charakteru walorów pupilarnych także obligom dawniejszych pożyczek krajowych (o czem poniżej zdajemy sprawę) załączamy, jako alegat 3. niniejszego sprawozdania.

Alegat 3.

Otrzymawszy w drodze krótkiej zapewnienie, że zatwierdzenie tekstu obligacyj i planu umorzenia pożyczki przez P. Ministra skarbu nie ulega wątpliwości, tudzież że przedłożenie projektu ustawy o nadaniu obligacyom charakteru walorów pupilarnych jest jeszcze tylko kwestyą czasu i niewątpliwie przed odroczeniem Rady Państwa nastąpi, przystąpił Wydział krajowy uchwałą z dnia 4. kwietnia 1891 r. (do LW. 10.983/91) do sfinansowania pożyczki, a to mianowicie przez rozpisanie ograniczonej konkurencyi, do której zaproszono następujące instytucye finansowe: Bank krajowy Król. Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Ks. Krakowskiem, galic. Bank kredytowy we Lwowie, c. k. uprzyw. akcyjny Bank hipoteczny we Lwowie, galic. Kasę oszczędności we Lwowie, Kasę oszczędności miasta Krakowa, Towarzystwo wzajemnego kredytu w Krakowie, c. k. uprzyw. austryacki Zakład kredytowy dla handlu i przemysłu w Wiedniu, c. k. uprzyw. powszechny austryacki Zakład kredytowy (Boden-Credit-Anstalt) w Wiedniu, Union-Bank w Wiedniu i c. k. uprzyw. austryacki Bank dla krajów koronnych w Wiedniu. W piśmie wystosowanem do tych instytucyj zakomunikował im Wydział krajowy dosłowny tekst ustawy z dnia 19. stycznia 1891, upoważniającej Wydział krajowy do zrealizowania pożyczki, tekst obligów i plan umorzenia jej a zarazem podał do ich wiadomości, że ma wszelką nadzieję uzyskania dla jej walorów charakteru papierów dających bezpieczeństwo pupilarne i kaucyjne, niemniej jak prawa notowania w cenniku giełdy wiedeńskiej, tudzież prawa lombardu w Banku austro-węgierskim. Zapraszając wymienione instytucye do wniesienia ofert na zrealizowanie pożyczki przez oznaczenie kursu, po którym oferujący zakład byłby gotów podjąć się emisyi, zastrzegł sobie Wydział krajowy, iż w razie, gdyby oferowany kurs emisyjny był niższym niż minimalny kurs, jaki Wydział krajowy sobie oznaczy, oferta nie będzie przyjęta, chociażby była najkorzystniejszą z wszelkich innych ofert do konkurencyi zgłoszonych. Dalej oznajmił Wydział krajowy w wyżej powołanem piśmie, że gotówka, jaka w myśl oferty przyjętej do wypłaty przypadnie, ma być uiszczoną do rąk Wydziału krajowego w dniu ostatecznego zawarcia interesu z instytucyą, której oferta przyjętą zostanie i oznaczył jako ostateczny termin wnoszenia ofert godzinę 12 w południe dnia 20 kwietnia 1891 r., zapraszając instytucye, któreby się do konkurencyi zgłosić chciały, do wydelegowania swych reprezentantów na otwarcie ofert, mające nastąpić o wyżej oznaczonej godzinie.

W odpowiedzi na powyższe zaproszenie odpowiedział c. k. uprzyw. austryacki Bank dla krajów koronnych pismem z dnia 14. kwietnia 1891 L. 1.096/CB, że w konkurencyi udziału nie weźmie, pragnąc pozostawić pierwszeństwo krajowym z sobą zaprzyjaźnionym instytucyom do konkurencyi zaproszonym; podobnie oznajmiło Towarzystwo wzajemnego kredytu w Krakowie, że z zaproszenia korzystać nie będzie. Oferty wniosły: c. k. uprzyw. galicyjski Bank hipoteczny i Bank krajowy wspólnie z galicyjskim Bankiem kredytowym i galicyjską Kasą oszczędności we Lwowie. Pierwsza z wymienionych ofert zawierała kurs emissyjny 89 zł. 13½ ct. za sto zł. nominalnej wartości a nadto zastrzeżenia: 1) że obligacye pożyczki będą na giełdzie wiedeńskiej notowane; 2) że będzie im w drodze ustawodawczej przyznany przymiot bezpieczeństwa pupilarnego z możnością użycia na lokacyę funduszów sierocińskich, na kaucye itp.; 3) że będą przypuszczone do lombardowania przez Bank austro-węgierski. Nadto zawierała oferta wspomniana oświadczenie gotowości odebrania w miesiącu maju tylko połowy obligów w nominalnej wartości 750.000 zł., wypłacenia zaś reszty w ciągu dalszych 3 miesięcy dopiero, nie czyniąc jednak z tego warunku oferty, oświadczono bowiem, że termina odbioru obligacyj i wypłaty waluty mogą być w czasie przyjęcia oferty skrócone lub przedłużone, stosownie do dalszego porozumienia się w tej sprawie.

Bank krajowy wspólnie z wymienionemi powyżej instytucyami ofiarował się objąć emisye obligów po kursie 90 zł. 5 ct. w. a. za 100 zł. nominalnej wartości, „pod warunkiem, że ostateczne zawarcie interesu, gdyby oferta przyjętą była i wydanie wszystkich obligacyj nastąpi nie później, jak w dniu 15. maja 1891 r.“

Alegat 4. Protokół otwarcia ofert załącza się jako alegat 4. niniejszego sprawozdania.

Obie wniesione oferty oznaczyły kurs emisyjny wyższy niż minimalny kurs, jaki sobie Wydział krajowy oznaczył; gdy zaś oferta Banku krajowego była korzystniejszą tak co ofiarowanego kursu, jak co do terminu wypłaty waluty, przeto Wydział krajowy przyjął uchwałą z dnia 21. kwietnia 1891 ofertę Banku krajowego i o tem tę instytucyę reskryptem z dnia 21. kwietnia b. r. LW. 14.604 zawiadomił.

Wobec terminu (15. maja) oddania całej emisyi Bankowi krajowemu odniósł się Wydział krajowy w drodze telegraficznej do Ministerstwa skarbu z zapytaniem, czy może zarządzić drukowanie obligacyj na podstawie przedłożonego Ministerstwu tekstu a zarazem udał się do Prezesa Koła polskiego w Wiedniu z prośbą o poparcie rychłego załatwienia sprawy zatwierdzenia tegoż tekstu. (LW. 15.029 z dnia 17. kwietnia 1891).

Po otrzymaniu od Ministerstwa skarbu zapewnienia, że sprawa zatwierdzenia planu umorzenia pożyczki i tekstu w najbliższej przyszłości pomyślnie załatwioną będzie (Lw. 15.441/91), tudzież po nadejściu od Prezesa Koła polskiego wiadomości, że tekst obligacyj bez zmiany zatwierdzony został (LW. 16.447/91), zarządził Wydział krajowy druk tekstu obligacyj uchwałą z dnia 28. kwietnia 1891 r. i pismem z tejże daty (LW. 16.447) zawiadomił Bank krajowy, że ostateczne zawarcie interesu i równoczesne oddanie obligów pożyczki nastąpi w dniu 15. maja a zarazem wezwał tenże Bank, by w dniu wspomnianym wypłacił kasie krajowej na-

leżną funduszowi krajowemu gotówkę, obliczoną po kursie 90 zł. 5 ct. za sto zł. imiennej wartości. Jakoż równocześnie, bo w odezwie Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 28. kwietnia b. r. l. 4246/pr. (LW. 16.887) otrzymał Wydział krajowy wiadomość, że c. k. Ministerstwo skarbu zgodziło się na emisyę obligacyj cztero-procentowej pożyczki na podstawie ustawy z dnia 19. stycznia 1891 (Dz. u. kr. Nr. 13) według przedłożonego przez Wydział krajowy wzoru tekstu obligacyj i planu umorzenia. W odpowiedzi na powyższą odezwę przesłał Wydział krajowy odezwą z dnia 15. maja b. r. LW. 16887/91 Swietnemu Prezydyum c. k. Namiestnictwa po 5 egzemplarzy przebitych, nienumerowanych obligacyj wraz z kuponowymi arkuszami z każdej seryi obligów pożyczki krajowej z r. 1891, upraszając o przesłanie ich c. k. Ministerstwu skarbu i wyjednanie zezwolenia na notowanie tych obligacyj w urzędowym cenniku giełdy wiedeńskiej. Zarazem upraszał Wydział krajowy, powołując się na to, że pożyczka została już zrealizowaną, o przyspieszenie przedłożenia Radzie Państwa ze strony c. k. Rządu projektu ustawy o nadaniu papierom pożyczki charakteru walorów publicznych i kaucyjnych. Sprawę tę poparł Wydział krajowy ponownie odezwą z dnia 3. czerwca b. r. LW. 22.547 do Prezydyum c. k. Namiestnictwa wystosowaną, a zarazem zwrócił się do JE. p. Ministra dla Galicyi i do Prezesa Koła polskiego w Wiedniu a wykazując w pismach swych, że przez zrealizowanie pożyczki uczyniono zadość wszelkim wymogom c. k. Rządu w tej sprawie tak doniosłej dla finansowego powodzenia pożyczki, upraszał gorąco, ażeby wpływem swym zechcieli ją poprzeć i rychłe jej załatwienie wyjednać. Gdy zaś bliskiem już było zamknięcie sesyi Rady państwa, przeto Wydział krajowy w pismach swych, wysłanych w dniu 27. czerwca b. r. (LW. 27.382) i w telegramie z dnia 1. lipca b. r. (LW. 28.537) ponowił tę prośbę. Wynikiem tych starań było uchwalenie przez Radę państwa w lipcu 1891 r. ustawy o nadaniu obligom pożyczki krajowej z r. 1891 charakteru walorów, dających bezpieczeństwo pupilarne i kaucyjne, w myśl rezolucyj uchwalonych przez Wys. Sejm w dniu 29. listopada 1890 r. O sankcyonowaniu powyższej ustawy państwowej Najwyższem postanowieniem z dnia 8. sierpnia 1891 i ogłoszeniu jej w Dzienniku ustaw państwa, zawiadomiony został Wydział krajowy odezwą Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 26. sierpnia 1891 l. 8564/pr. (LW. 37.087).

Również sprawa uzyskania dla obligów pożyczki krajowej z roku 1891 prawa notowania ich na giełdzie wiedeńskiej w jej urzędowym cenniku została pomyślnie załatwioną, reskryptem bowiem z dnia 5. lipca b. r. l. 3085/F. M. polecił P. Minister skarbu po zasięgnięciu opinii Izby giełdowej wiedeńskiej notować obligacye tej pożyczki w urzędowym dzienniku giełdy wiedeńskiej, o czem Wydział krajowy zawiadomiony został odezwą Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 13. lipca 1891 l. 7161/pr. (LW. 31.815).

Nakoniec w sprawie wyjednania dla obligów pożyczki, o której mowa, prawa lombardowania ich w Banku austryacko-węgierskim, zwrócił się Wydział krajowy pismem z dnia 6. czerwca 1891 LW. 22.792 do generalnej Dyrekcyi tegoż Banku z prośbą o wydanie odpowiedniego zarządzenia, by obligi te mogły być zamieszczone w wykazie efektów, na które

tak filie jak i centralna kasa Banku udzielają pożyczek. Pismem z dnia 17. sierpnia b. r. l. 1481 (LW. 36.855) oznajmił Bank austro-węgierski Wydziałowi krajowemu, że życzeniu temu stało się zadość i że na obligi pożyczki z r. 1891 mogą być udzielane w Banku austro-węgierskim pożyczki do wysokości 75% każdorazowej ich wartości kursowej.

W ten sposób Wydział krajowy uczynił wszystko, co było w jego mocy, aby obligacyom nowej pożyczki krajowej zapewnić dobre przyjęcie na targu pieniężnym, co nie powinno pozostać bez korzystnego wpływu na ewentualne dalsze emisye krajowych pożyczek.

Gdy Wys. Sejm gotówkę ze zrealizowania tej pożyczki przeznaczył na pokrycie niedoboru roku bieżącego, na opłacenie pierwszej raty kapitałowej i pierwszego kuponu tejże pożyczki a pozostałą resztę na uzupełnienie dotacyi kasy krajowej — przeto o finansowym wyniku tej pożyczki a zwłaszcza o wysokości kwoty, na dotacyę kasy pozostałej, będziemy mogli zdać sprawę dopiero po zamknięciu rachunków z r. 1891.

Sprawa wyjednania charakteru walorów papierów pupilarnych obligacyom pożyczek krajowych z lat 1884, 1885, 1888, 1889.

Uchwałą z dnia 10. marca 1891, do LW. 8477 powziętą, postanowił Wydział krajowy ponowić zalegającą u c. k. Rządu centralnego sprawę przyznania obligacyom pożyczek krajowych z lat 1884, 1885, 1888 i 1889 charakteru walorów bezpieczeństwo pupilarne i kaucyjne dających, tudzież sprawę notowania ich kursu w urzędowym dzienniku giełdy wiedeńskiej. O przyznanie tego prawa wspomnianym obligacym upraszał Wydział krajowy, jak to Wys. Sejmowi w sprawozdaniach z czynności Wydziału krajowego w latach: 1884, 1885, 1888 i 1889 przedstawiono, przy podejmowaniu emisyi każdej z tych pożyczek, jednakże nie powiodło się wówczas Wydziałowi krajowemu wyjednać u c. k. Rządu decyzyi w tej sprawie. W myśl uchwały, o której powyżej wspomniano, wystosował Wydział krajowy do c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwę z dnia 10. marca 1891, LW. 8477, a przedstawiwszy w historycznym poglądzie swe starania, mające na celu wyjednanie dla obligów wspomnianych pożyczek charakteru walorów pupilarnych i prawa notowania w cenniku giełdy wiedeńskiej, wykazywał doniosłość tej sprawy dla finansowego powodzenia tych papierów i upraszał, by c. k. Prezydyum Namiestnictwa sprawę tę c. k. Rządowi przedstawiło i wyjednało załatwienie jej jak najrychlejsze.

Nie poprzestając na tem, zwrócił się Wydział krajowy w tej sprawie także do JE. p. Ministra dla Galicyi i w piśmie swem z d. 10. marca 1891. l. W. 9352, w którem polecał Jego opiece sprawę wyjednania dla obligów pożyczki z r. 1891 charakteru walorów dających bezpieczeństwo pupilarne i kaucyjne, upraszał go zarazem o wyjednanie i w tej sprawie jak najrychlejszej a pomyślnej dla starań kraju decyzyi Rządu. Pismo to podane jest powyżej, gdzie mowa o wykonaniu ustawy o pożyczce z roku 1891, jako alegat, tu więc poprzestaje Wydział krajowy na tej krótkiej wzmiance.

Starania Wydziału krajowego w tej sprawie uwieńczone zostały pomyślnym skutkiem, albowiem JE. p. Minister skarbu po wysłuchaniu wiedeńskiej izby giełdowej, zarządził reskryptem z d. 5. lipca b. r. l. 3085/F. M. by oprócz kursu obligacyj pożyczki krajowej z r. 1891 notowane były w cenniku urzędowym giełdy wiedeńskiej także kursa obligów pożyczek

z r. 1888 i 1889, decyzyę zaś co do notowania pożyczki z r. 1885 odroczył aż do wypełnienia formalności przesłania wzorów obligacyj tej pożyczki. O tem zawiadomiło Prezydyum c. k. Namiestnictwa Wydział krajowy odezwą z d. 13. lipca b. r. l. 7161/pr. (l. W. 31815). Gdy Wydział krajowy żądane wzory obligacyj pożyczki z r. 1885 już przy odezwie swej z d. 5. lipca 1891. l. W. 28424 na ręce c. k. Prezydyum Namiestnictwa przesłał, przeto nie pozostawało na razie nic w tej sprawie do zarządzenia. Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania Wydział krajowy nie otrzymał urzędowego zawiadomienia w tej sprawie — wszakże z doniesień dzienników wiadomo, że Izba giełdy wiedeńskiej wydała przychylną opinię co do notowania ceny obligów pożyczki krajowej z r. 1885 w cenniku tejże giełdy, nie ulega zatem wątpliwości, że sprawa ta pomyślnie załatwioną będzie.

Sprawa przyznania charakteru walorów pupilarnych i kaucyjnych papierom wyżej wymienionych pożyczek została pomyślnie załatwioną uchwaleniem przez Radę państwa ustawy nadającej w myśl przedłożenia c. k. Rządu ten charakter obligom pożyczek z r. 1884, 1885, 1888, 1889 i 1891, a sankcyonowanej Najwyższem postanowieniem z d. 8. sierpnia 1891.

Sprawa zmiany planu umorzenia 6% krajowej pożyczki z roku 1873.

Wskutek ustawy krajowej z d. 12. lutego 1873 r. (Dz. u. i rozp. kr. nr. 86) zaciągnął Wydział krajowy pożyczkę 6% w kwocie nominalnej 1,600.000 zł. Wypracowany wówczas a przez c. k. Ministerstwo skarbu zatwierdzony plan umorzenia i losowania tej pożyczki rozkładał spłatę pożyczki na 80 półrocznych rat, (z których pierwsza na d. 1. maja 1874 r. ostatnia zaś na dzień 1. listopada 1913 r. przypadała), a oznaczał wysokość rat anuitetowych na kwotę około 53.000 zł. półrocznie wynoszącą. Stan pożyczki w chwili przystąpienia do emisyi był następujący:

1) Ser. A. obejmująca obligacye na 100 zł. nom. wartości liczyła 8.000 sztuk — razem 80.000 zł.

2) Ser. B. obejmująca obligacye na 300 zł. nom. wartości liczyła 400 sztuk — razem 120.000 zł.

3) Ser. C. obejmująca obligacye na 500 zł. nom. wartości liczyła 880 sztuk — razem 440.000 zł.

4) Ser. D. obejmująca obligacye na 1.000 zł. nom. wartości liczyła 240 sztuk — razem 240.000 zł. = Razem sztuk obligów 9.520 opiewających na 1,600.000 zł.

Z końcem r. 1890 pozostawało jeszcze w obiegu z powyżej podanych 9.520 sztuk obligów tylko:

1) w Ser. A.	sztuk	525	t. j. nom. wart.	52.500	zł.
2) w Ser. B.	„	166	„ „ „	49.800	„
3) w Ser. C.	„	290	„ „ „	145 000	„
4) w Ser. D.	„	142	„ „ „	142.000	„

Czyli razem pozostawało 1.123 sztk w n. wart. 389.300 zł.

Stan ten rzeczy spowodowały następujące okoliczności:

1. Wydział krajowy wypuścił w obieg z pożyczki r. 1873 tę tylko ilość obligacyj, jaka była potrzebną do uzyskania kapitału, którego domagały się Wydziały powiatowe dla udzielenia pomocy ludności dotkniętej klę-

skami elementarnemi w r. 1872, tudzież jaki był potrzebny na zaspokojenie drugiego w ustawie o pożyczce wskazanego jej celu, t. j. na rekonstrukcyę dróg krajowych. Potrzeby te nie dorównały sumie, jaką wspomniana u wstępu ustawa jako maximum pożyczki wskazała i Wydział krajowy nie puścił w obieg 1548 sztuk obligacyj Seryi A., każda na 100 zł.; już więc przy emisyi samej zaoszczędził kwotę nominalną 154.800 zł. Te nie emitowane obligi przechował Wydział krajowy w swym skarbcu a nastę nie je zniszczył.

2. Ustawa z d. 22. marca 1882 (Dz. ust. i rozp. kr. nr. 34) upoważniła Wydział krajowy do konwersyi uciążliwej, bo wysoko oprocentowanej pożyczki z r. 1873. Jakkolwiek — jak wiadomo — przeprowadzenie tej konwersyi w całej rozciągłości okazało się niemożliwem z powodu stylizacyi tekstu obligacyj i ogłoszenia subskrypcyjnego, to jednak wykupiono z wolnej ręki od posiadaczy obligacyj pożyczki, o której mowa, następujące ilości obligacyj:

1.	w seryi	A.	sztuk 4.558	w nominalnej wartości	455.800	zł.
2.	„ „	B.	„ 158	„ „ „	47.400	„
3.	„ „	C.	„ 423	„ „ „	211.500	„
4.	„ „	D.	„ 54	„ „ „	54.000	„
Razem wykupiono			5.193	w nominalnej wartości	768.700	zł.

3. W 35 losowaniach, które się w myśl planu umorzenia i losowania od chwili emisyi po koniec r. 1890 odbyły, wylosowano:

1.	w seryi	A.	sztuk 1.369	w nominalnej wartości	136.900	zł.
2.	„ „	B.	„ 76	„ „ „	22.800	„
3.	„ „	C.	„ 167	„ „ „	83.500	„
4.	„ „	D.	„ 44	„ „ „	44.000	„

Wykazany wpływ czynnika omówionego pod 1. zmniejszył pierwotną sumę kapitału pożyczkowego o nominalną kwotę . . . . 154.800 zł.
omówiony pod 2. wpływ wykupna zmniejszył ją o . . . . 768.700 „
wpływ wreszcie losowań, przedstawiony pod 3. uszczuplił ją o . 287.200 „
czyli razem powyższe czynniki obniżyły pierwotny kapitał nominalny o . . . . . 1,210.700 zł.

Jeśli tę sumę odejmiemy od nominalnej kwoty pierwotnego kapitału pożyczkowego 1.600.000 zł., otrzymamy, że z końcem r. 1890 pozostała reszta pożyczki do spłacenia wynosiła, jak to już wyżej wykazano, kwotę 389.300 zł. nominalnej wartości.

Wskutek podanych wyżej okoliczności powstały w obrębie poszczególnych seryj pożyczki znaczne szczerby:

W seryi A z pierwotnej liczby obligacyj 8.000 sztuk, umorzono przez niepuszczenie w obieg, wykupienie i wylosowanie 7.475 sztuk, pozostało więc w tej seryi tylko 525 sztuk; — w seryi B wykupnem i wylosowaniem umorzono 234 sztuk; — z pierwotnej więc ilości 400 sztuk pozostało tylko 166 sztuk; — podobnie w seryi C pozostało z pierwotnej ilości 880 sztuk po umorzeniu przez losowanie i wykupno 590 sztuk, tylko 290 sztuk a wreszcie w seryi D., która liczyła pierwotnie 240 sztuk, pozostało po umorzeniu w powyższy sposób 98 sztuk, tylko 142 sztuk.

Wynikiem tych zmian było dalej, że gdy wedle pierwotnego planu umorzenia pożyczki, kapitał pozostający z końcem r. 1891 do umorzenia

miałby wynosić 1.312.800 zł., wynosił on faktycznie tylko: 389.300 zł.; że dalej, gdy wedle tegoż planu potrzebaby było do całkowitego spłacenia pożyczki 46 rat półrocznych, zachowując jego postanowienia a mianowicie wysokość rat na umorzenie przeznaczonych, spłaconoby całą pozostałą resztę w 21 ratach półrocznych, czyli, że gdy według planu umorzenia spłata pożyczki miała nastąpić w r. 1913, to wskutek powyższych okoliczności spłata ta będzie dokonana już w maju 1901 r.; że wreszcie, gdyby zachowano postanowienia planu losowania, musiałoby w poszczególnych seryach zabraknąć obligacyj, bo serya A zamiast obejmować z końcem r. 1890 6.631 sztuk, jak przewidziano w planie, liczyła tylko 525 sztuk, serya B zamiast 324 sztuk — tylko 166, serya C. zamiast 713 sztuk — tylko 290, serya D zamiast 196 sztuk — tylko 142.

Wobec tego stanu rzeczy postanowił Wydział krajowy wypracować nowy plan umorzenia i losowania pożyczki, zatrzymując w nim oznaczoną planem pierwotnym wysokość półrocznych rat, przeznaczonych na umorzenie kapitału w tem przekonaniu, że zmiana tych rat czy to w jednym, czy drugim kierunku byłaby naruszeniem praw posiadaczy obligacyj i obowiązków kraju wobec swych wierzycieli. Zachowując tedy te raty w pierwotnej wysokości, rozłożono pozostałą do spłaty sumę nominalną 389.300 zł. na 12 lat, gdyż przy zachowaniu dotychczasowej wysokości rat umorzenia już w tym przeciągu czasu musiałaby pożyczka być spłaconą. Gdy wreszcie faktyczny stan ilości obligacyj będących w obiegu, zmuszał do zmiany postanowień planu losowania, przy zachowaniu bowiem tych postanowień byłoby już w r. 1894 zabrakło zupełnie obligacyj Ser. A, postanowił Wydział krajowy w granicach niezmienionej kwoty kapitału, jaka wedle pierwotnego planu miała być przy każdem losowaniu umorzoną, zmienić ilość obligacyj, która ma być z poszczególnych seryj wylosowaną. A mianowicie w nowym planie losowania rozłożono pozostającą jeszcze ilość obligacyj seryi A w liczbie 525 sztuk w ten sposób na poszczególne losowania, by wystarczyła aż do ostatniego losowania w dniu 1. maja 1901 r. a zastąpiono je obligami innych seryj.

Z powyższych powodów wypracowany a na wyżej określonych zasadach oparty plan nowy umorzenia i losowania pożyczki z r. 1873, przedłożył Wydział krajowy odezwą swą z dnia 16. grudnia 1890 l. 24.608 Świetnemu Prezydyum c. k. Namiestnictwa, upraszając o przedłożenie ich c. k. Ministerstwu skarbu i wyjednanie zatwierdzenia nieuniknionych zmian, dokonanych z przyczyn powyżej przywiedzionych.

Gdy odpowiedź c. k. Namiestnictwa nie nadchodziła a zbliżył się czas losowania lutowego, które według nowego już planu miałoby się odbyć, udał się Wydział krajowy odezwą z dnia 10. stycznia 1891 LW. 1.311 do Prezydyum c. k. Namiestnictwa o przyspieszenie decyzyi w tej sprawie. Gdy mimo tego decyzya ta przed losowaniem odbytem w lutym 1891 r. nie nastąpiła, postanowił Wydział krajowy, że przy losowaniu tem należy się jeszcze co do pożyczki z r. 1873 trzymać pierwotnego planu umorzenia i losowania a zarazem polecił wygotować nowy plan, w miejsce przedłożonego c. k. Ministerstwu, który stawał się wobec tego, iż uwzględniał już losowanie w lutym mające się odbyć, bezprzemiotowym. Nowy

plan, w którym uwzględniono już fakt, iż losowanie w lutym b. r. odbyło się jeszcze podług pierwotnego planu, przedłożył Wydział krajowy c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 13. lutego 1891 LW. 5.763 i upraszał o przedłożenie go c. k. Ministerstwu skarbu.

Odpowiedź c. k. Ministerstwa skarbu w tej sprawie została Wydziałowi krajowemu zakomunikowana odezwą Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 22. czerwca 1891 l. 6.296/pr. (LW. 26.885). JE. p. Minister skarbu postanowił, z motywów w powołanej odezwie szczegółowo przytoczonych pozostawić Wydziałowi krajowemu dalsze postępowanie w sprawie zmiany planów, o które chodziło, według własnego ocenienia i pod własną odpowiedzialnością.

Wobec tego uchwalił Wydział krajowy na radzie z dnia 30. czerwca 1891 (LW. 26.855), iż dalsze losowania pożyczki z r. 1873 mają się odbywać według planu umorzenia odpowiadającego faktycznemu stanowi pożyczki a przedłożonego c. k. Rządowi odezwą z dnia 13. lutego 1891 LW. 5.763.

Stosownie do tej uchwały postępowano przy losowaniu w dniu 1. listopada 1891.

Podpisanie ugody indemnizacyjnej i objęcie funduszów indemnizacyjnych w zarząd Wydziału krajowego.

W sprawie podpisania ugody indemnizacyjnej, ułożenia bliższych warunków objęcia funduszów indemnizacyjnych w zarząd Wydziału krajowego — tudzież w sprawie faktycznego objęcia i zorganizowania tego zarządu, przedkładamy Wysokiemu Sejmowi osobne szczegółowe sprawozdanie.

Petycya 18. gmin powiatu zbaraskiego o rozłożenie na raty dwuletnich zaległości podatkowych z lat 1888 i 1889.

Uchwałą Wys. Sejmu z dnia 29. października 1890 odstąpioną została petycya 18 gmin powiatu zbaraskiego o rozłożenie zaległości podatkowych na raty z powodu nieurodzaju i rozlicznych klęsk rolniczych, c. k. Rządowi do zbadania i do uwzględnienia.

Uchwałę tę zakomunikował Marszałek krajowy pismem z dnia 29. października 1890 r. JE. P. Namiestnikowi, przesyłając zarazem odpis tego pisma Wydziałowi krajowemu.

Odezwami z dnia 25 lutego LW. 455, z dnia 7. kwietnia, LW. 12.580, z dnia 20. maja LW. 20.008, z dnia 20. czerwca LW. 25.855 i z dnia 3. sierpnia LW. 33.888 b. r., upraszał Wydział krajowy Świetne Prezydyum c. k. Namiestnictwa o oznajmienie decyzyi c. k. Rządu w tej sprawie. W odpowiedzi na powyższe pisma przesłało Prezydyum c. k. Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 17. września 1891 L. 9352/pr. odpis rozporządzenia c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu we Lwowie z dnia 8. września 1891 L. 42.009 do c. k. Starostwa w Zbarażu, którem to rozporządzeniem przyzwolono na zwłokę kontrybuentom wiejskim gmin: Czernichowce, Dobromirka, Dobrowody, Huślice Wielkie, Kurniki, Lisiczyńce, Lubianka wyższa, Ochrymowce, Stryjówka, Suchowice, Szelpaki, Szyła i Załuże, celem zapłacenia zaległych podatków gruntowego i domowo-klasowego za rok 1889 i 1890 i I. półrocze 1891, a to kontrybuentom w Czernichowcach do końca września, a kontrybuentom wszystkich innych wyżwymienionych gmin do końca października 1891 r. Inne gminy w liczbie 5 odstąpiły od prośby.

III. Sprawy gospodarstwa rolnego i leśnego.

Komisya krajowa dla spraw rolniczych przy Wydziale krajowym.

Na posiedzeniu w dniu 29. listopada 1890 uchwalił Wysoki Sejm „Statut krajowej komisyi dla spraw rolniczych“ jako fachowego organu doradczego przy Wydziale krajowym.

Według §. 3. tego statutu wchodzą w skład komisyi:

1. Marszałek krajowy, jako przewodniczący;
2. dwaj członkowie Wydziału krajowego przez Wydział do tego wydelegowani;
3. trzej delegaci c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego;
4. trzej delegaci c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego;
5. delegat Towarzystwa Kółek rolniczych;
6. delegat Towarzystwa leśnego galicyjskiego;
7. czterech członków powołanych przez Wydział krajowy i
8. czterech członków przybranych przez komisyę rolniczą w jej powyższym składzie.

Ażeby uchwale Wysokiego Sejmu co do wprowadzenia w życie krajowej Komisyi rolniczej jak najrychlej zadość uczynić, wyznaczył Wydział krajowy jeszcze w grudniu 1890 delegatów swoich, w myśl punktu 2go §. 3. statutu, — powołał do niej w myśl punktu 7. tegoż paragrafu czterech członków i wezwał (pod dniem 19. grudnia 1890 L. 53.250) powyż wymienione Towarzystwa, aby swych delegatów do Komisyi rolniczej zamianowały.

Na pierwszem posiedzeniu Komisyi rolniczej, zwołanem przez Wydział krajowy, po odpowiedzi Towarzystw na powyższe wezwanie, na dzień 5. lutego 1891, przybrała Komisya do swego grona czterech członków w myśl punktu 8. paragrafu 3. statutu, i wybrała 5 członków sekcyi stałej, która odtąd czynność swą rozpoczęła. Na posiedzeniu zaś w dniu 8. kwietnia wybrała Komisya dwóch wiceprezesów i uzupełniła sekcyę stałą dwoma jeszcze członkami.

Skład krajowej Komisyi dla spraw rolniczych jest przeto następujący:

I. *Przewodniczący:* Marszałek krajowy JE. Eustachy ks. Sanguszko.

II. *Wiceprezesowie*, zastępcy Marszałka krajowego w przewodnictwie komisyi:

JE. Adam książę Sapieha,

JE. Jan hrabia Tarnowski,

III. *Członkowie komisyi*:

Delegaci Wydziału krajowego:

1. Tadeusz Romanowicz, przewodniczący sekcyi stałej, szef Dep. II. Wydziału krajowego,

2. Dr. Józef Wereszczyński, szef Dep. I. Wydziału krajowego.

Delegaci c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego:

3. Jan Bertemilian Breuer,

4. Tadeusz Langie,

5 Stanisław hr. Stadnicki,

Delegaci c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego:

6. Karol Czecz-Lindenwald,
7. Stanisław Homolacs,
8. Władysław Struszkiewicz.

Delegat Kółek rolniczych:

9. Bolesław Augustynowicz.

Delegat Towarzystwa leśnego:

10. Roman hrabia Potocki.

Członkowie powołani przez Wydział krajowy:

11. Hipolit Bohdan,
12. Dr. Piotr Gross,
13. Emil Hołowkiewicz,
14. Stanisław Polanowski.

Członkowie wybrani przez Komisyę rolniczą w jej powyższym składzie:

15. JE. Adam książę Sapieha,
16. JE. Jan hrabia Tarnowski,
17. Aleksander Gostkowski,
18 Dr. Tadeusz Pilat.

Obowiązki sekretarza komisyi pełni urzędnik fachowy Wydziału krajowego prof. Zygmunt Strusiewicz.

Skład sekcyi stałej krajowej komisyi rolniczej (§. 9 statutu) jest następujący:

Przewodniczący: Tadeusz Romanowicz.

Członkowie: Hipolit Bohdan, Stanisław Homolacs, Aleksander Gostkowski, Tadeusz Langie, Dr. Tadeusz Pilat, Stanisław Polanowski i Stanisław hr. Stadnicki.

Po dzień zamknięcia niniejszego sprawozdania odbyła komisya pełne trzy posiedzenia pod przewodnictwem Marszałka krajowego, mianowicie w dniach 5. lutego, 8. kwietnia i 27. lipca b. r. Sekcya zaś stała Komisyi rolniczej odbyła dziesięć posiedzeń pod przewodnictwem członka Wydziału krajowego Tadeusza Romanowicza, mianowicie w dniach: 6. lutego, 20. lutego, 13. marca, 20. marca, 22. czerwca, 10. lipca, 22. września i 23. października 1891.

Przedmiotem rozpraw Komisyi krajowej dla spraw rolniczych, a względnie jej sekcyi stałej były sprawy odnoszące się do różnych działów gospodarstwa krajowego, co do których zasięgał Wydział krajowy fachowej opinii.

Między innymi udzieliła komisya rolnicza Wydziałowi krajowemu fachowej opinii w następujących sprawach:

W sprawie zalesień wydm piaskowych; w sprawie podniesienia gospodarstwa nabiałowego mianowicie. powołania instruktora mleczarstwa, urządzenia kursów mleczarskich przy krajowych niższych szkołach rolniczych, ogłoszenia konkursu na „Podręcznik mleczarstwa“ i t. d.; — w sprawie użycia funduszu przeznaczonego na podniesienie uprawy tytoniu i zamianowania instruktora do tejże uprawy; w sprawie eksploatacyi i oznaczenia ceny kainitu kałuskiego; w sprawie potrzeby zmiany przepisów

wykonawczych do ustawy o zarazie pyska i racic u bydła rogatego i nierogacizny; w sprawie wydania ustawy o tępieniu chrząszczy i gąsienic; w sprawie wydania ustawy o licencyonowaniu buhajów i przymusowem ubezpieczeniu bydła rogatego; w sprawie oznaczenia wysokości subwencyi potrzebnej na cele podniesienia hodowli bydła rogatego w kraju; w sprawie urządzenia kolonij rolniczych przymusowej pracy; w sprawie planu użycia funduszu pożyczkowego, przeznaczonego na podniesienie handlowej działalności kółek rolniczych; w sprawie udzielenia subwencyi z funduszów krajowych Towarzystwu gospodarskiemu galicyjskiemu na stypendya dla uczniów szkoły chmielarskiej w Starem Siole; oddziałowi sanockiemu tegoż Towarzystwa na wystawę przeglądową bydła; oddziałowi przemyskiemu tegoż towarzystwa na wystawę koni; p. Piotrowskiemu, adjunktowi krajowej szkoły rolniczej w Dublanach na wydanie opisania hodowli bydła i gospodarstwa mlecznego w Holsztynie; w sprawie wyjednania subwencyi ze skarbu państwa dla zjednoczonego Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie; w sprawie subwencyi z funduszów krajowych na tępienie „Mniszki brudnicy“; w sprawie ubezpieczenia robotników rolnych i leśnych od chorób; w sprawie urządzenia ogrodu pomologicznego przy kraj. średniej szkole rolniczej w Czernichowie; w sprawie urządzenia internatu i przepisów tyczących się uczęszczania uczniów kraj. wyższej szkoły rolniczej na wykłady i składania egzaminów; w sprawie uregulowania nauki weterynaryi w krajowych niższych szkołach rolniczych; w sprawie rozszerzenia dotychczasowego 2-letniego kursu nauki w kraj. niższej szkole rolniczej w Kobiernicach na kurs 3-letni; w sprawie wyboru kandydatów na nauczycieli do nauk elementarnych w kraj. niższych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach; w sprawie uregulowania nauki elementarnej ogólnie kształcącej w kraj. szkole ogrodniczej w Tarnowie; w sprawie zwinięcia szkoły uprawy lnu i konopi w Gródku, a urządzenia w Krośnie kraj. niższej szkoły rolniczej połączonej z kursem uprawy i wyprawy roślin włóknistych; w sprawie wyboru kandydatów na dwie nowe posady nauczycieli wędrownych rolnictwa; w sprawie corocznego zwoływania kierowników i nauczycieli krajowych niższych szkół rolniczych i jej pokrewnych na konferencye nauczycielskie i t. d.

W końcu wybrała Komisya rolnicza na podstawie §. 10. statutu swego „specyalną komisyę naukową“, mającą zadanie: czuwać nad stanem niższych szkół rolniczych pod względem dydaktycznym i naukowym i starać się w granicach praktycznego zadania, tym szkołom przez właściwe władze wytkniętego, o ciągły ich rozwój i postęp co do metody i treści udzielanej w nich nauki. Do komisyi tej naukowej powołała Komisya krajowa:

a) Z grona swego: Pp. Tadeusza Langiego i Władysława Struszkiewicza.

b) Z poza grona Komisyi rolniczej: Pp. Dra Emila Godlewskiego, Władysława Lubomęskiego, Kazimierza Pańkowskiego i Zygmunta Strusiewicza.

Ustanowienie posady referenta (urzędnika fachowego) dla spraw rolniczych przy Wydziale krajowym.

Na posiedzeniu dnia 29. listopada 1890. powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

Etat urzędników Wydziału krajowego powiększa się o jednego urzędnika posiadającego fachowe wykształcenie i praktykę rolniczą, przyznając mu pensyę stałą roczną w kwocie 1.500 zł., dodatek aktywalny w kwocie 300 zł. i dodatki pięcioletnie po 200 zł. w. a.

Wykonując powyższą uchwałę Wydział krajowy uchwałą z dnia 16. grudnia 1890. (l. W. 53491.) powołał do pełnienia obowiązków fachowego urzędnika (referenta) dla spraw rolniczych, przydzielonego dotąd do służby przy Wydziale krajowym profesora Zygmunta Strusiewicza.

Sprawa nauczycieli wędrownych do nauki gospodarstwa wiejskiego.

W sprawie instytucyi nauczycieli wędrownych do nauki gospodarstwa wiejskiego, wprowadzonej w życie w roku 1889, przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie. — Tu tylko nadmienia, że otrzymawszy ze strony Wys. c. k. Rządu zapewnienie, iż subwencyę dotychczas na utrzymanie nauczycieli wędrownych ze skarbu państwa udzielaną, podwyższy do 4.000 zł. rocznie, zamianował Wydział krajowy w roku 1891 (od 1. maja 1891) w drodze konkursu i na przedstawienie Komisyi krajowej dla spraw rolniczych dwóch nowych nauczycieli wędrownych, mianowicie pp. Antoniego Wilka i Tadeusza Stamirowskiego.

Krajowe niższe szkoły rolnicze w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach.

O krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

Na tem miejscu zdaje Wydział krajowy sprawę tylko z wykonania uchwał Wysokiego Sejmu, powziętych na posiedzeniu w dniu 11. listopada 1890 r. któremi:

1. Ustanowiono w miejsce dotychczasowych niestałych posad nauczycieli do nauk elementarnych, ogólnie kształcących i przygotowawczych przy krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach takież posady etatowe stałe z płacą roczną 500 zł., dodatkiem aktywalnym 50 zł. i trzema dodatkami pięcioletnimi po 50 zł. każdy, tudzież z prawem do emerytury.

2. Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu urządzenie przy krajowych niższych szkołach rolniczych w Jagielnicy i Horodence ogródków doświadczalnych dla uprawy różnych gatunków tytoniu i wyznaczył na ten cel kredyt w wysokości 200 zł.

3. Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do zawarcia umowy z właścicielem Kobiernic o wydzierżawienie dla krajowej niższej szkoły w Kobiernicach folwarku tamże położonego z odpowiednimi budynkami gospodarskimi, tudzież inwentarzem żywym i martwym na lat 14 czyli do końca roku 1904.

ad 1. W załatwieniu uchwały ad 1. rozpisał Wydział krajowy konkurs d. 14. listopada 1890 l. W. 47958, i na propozycyę Komisyi kraj. dla spraw rolniczych, której lista kandydatów do rozpatrzenia udzieloną została, zamianował od dnia 1. lipca 1891 na powyż przytoczonych warun-

kach nauczycielami do nauk elementarnych ogólnie kształcących i pomocniczych dla krajowych niższych szkół rolniczych:

w Horodence: Władysława Markowskiego;
w Jagielnicy: Zygmunta Ziemiańskiego;
w Kobiernicach: Mieczysława Rożańskiego.

ad 2. W załatwieniu uchwały ad 2 zarządził Wydział krajowy założenie ogródków doświadczalnych w Horodence i Jagielnicy, przeznaczając na ten cel uchwaloną przez Wysoki Sejm kwotę 200 zł., a nadto takąż samą kwotę 200 zł. przez Towarzystwo galicyjskie dla podniesienia uprawy tytoniu na ten sam cel przeznaczoną.

ad 3. W załatwieniu zaś uchwały ad 3. zawarł Wydział krajowy z właścicielem Kobiernic umowę o wydzierżawienie na użytek kraj. niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach folwarku z odpowiednimi budynkami i inwentarzem żywym i martwym, za czynsz roczny w kwocie 758 zł. 46 ct., i oddał folwark ten wraz z inwentarzami w dniu 4. kwietnia 1891 w zarząd dyrekcyi wspomnianej szkoły.

Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

O krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

Założenie nowych szkół rolniczych niższych w powiecie stryjskim i krośnieńskim.

O stanie rokowań przeprowadzanych przez Wydział krajowy o założenie krajowych niższych szkół rolniczych w powiecie stryjskim i krośnieńskim, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. listopada 1890 r. przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

Szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku.

O krajowej szkole uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie. Tu zaś nadmienia tylko, że przekonawszy się, iż zamiana pola, które gmina miasta Gródka do użytku szkoły odstąpiła, na inne odpowiedniejsze jest niemożliwa, powstrzymał Wydział krajowy projektowane rozszerzenie budynków szkolnych, na które powyż przytoczoną uchwałą kredyt do wysokości 2.900 zł. otrzymał i w myśl wniosku krajowej Komisyi dla spraw rolniczych postanowił w zasadzie szkołę uprawy i wyprawy lnu i konopi do innej miejscowości przenieść, ewentualnie z nową otworzyć się mającą niższą szkołą rolniczą w okolicy Krosna połączyć.

Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

O krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie. Tu nadmienia Wydział krajowy tylko, że starania Wydziału podjęte w wykonaniu uchwały 5. Wysokiego Sejmu, powziętej w dniu 21. listodada 1890 r. uwieńczone zostały pomyślnym skutkiem. C. k. Rząd bowiem podniósł subwencyę ze skarbu państwa na utrzymanie krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie przeznaczoną, z 5000 do 6000 zł. w. a. rocznie, począwszy od roku 1891.

Wykonano też uchwałę Wysokiego Sejmu z d. 21. listopada 1890, mocą której ustanowiono dwie stałe posady w miejsce dwóch posad prowizorycznych nauczycieli-adjunktów przy wspomnianej szkole.

Uchwała z dnia 29. listopada 1890, tycząca się wniosku posła Dra Rutowskiego w sprawie podniesienia hodowli bydła rogatego w kraju.

Na posiedzeniu dnia 29. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm następujące uchwały w załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego, tyczącego się wniosku posła Dra Rutowskiego w sprawie podniesienia hodowli bydła rogatego:

1. „Poleca się Wydziałowi krajowemu ażeby:

a) wypracował projekt ustawy, oraz

b) zbadał inne środki podniesienia hodowli bydła i przedłożył stosowne wnioski na najbliższej sesyi sejmowej.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby postarał się o stałą subwencyę ze skarbu państwa na podniesienie hodowli bydła w Galicyi.

3. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby zbadał sprawę czy jest potrzebnem — oraz w jaki sposób dałoby się przeprowadzić w kraju naszym ubezpieczenie bydła od chorób, — a to ubezpieczenie dobrowolne czy też przymusowe?

Celem zebrania materyału do wykonania należytego powyższych uchwał koniecznie potrzebnego, zawezwał Wydział krajowy pod d. 18. lutego 1891. l. 53246/90 Komitety obu krajowych Towarzystw rolniczych, jako tych instytucyj, które od wielu lat podniesieniem hodowli bydła rogatego w kraju kierują — i na tem polu bardzo cenne doświadczenia zebrały, ażeby:

1. Udzieliły Wydziałowi krajowemu „cennych i na wieloletniem doświadczeniu opartych i umotywowanych uwag, odnoszących się do środków, jakie należałoby zastosować, aby hodowlę bydła rogatego w kraju stanowczo podnieść“.

2 Wskazały „wysokość subwencyi, o którą u c. k. Rządu starać się należy — podając równocześnie cel i motywowany sposób użycia żądanej subwencyi“.

Ażeby zaś można było przedstawienie o wspomnianą stałą subwencyę ze skarbu państwa fachowo i skutecznie poprzeć — a ewentualnie i Sejmowi krajowemu przedłożyć wniosek na utworzenie „funduszu hodowlanego“ ze skarbu państwa (w myśl wniosku posła Dra Rutowskiego) prosił Wydział krajowy, Komitety obu Towarzystw rolniczych.

3. Aby zechciały „przedłożyć sprawozdania z użycia dotychczas przez c. k. Rząd udzielanych subwencyj na podniesienie hodowli bydła rogatego w kraju, jak niemniej osiągniętych zapomocą tych subwencyj rezultatów“.

Wezwaniu Wydziału krajowego uczynił zadość Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego pod d. 3. kwietnia r. b. l. 314. (L. W. 13354/91.) dołączając do sprawozdania swego projekt do „Ustawy dla podniesienia chowu bydła w Galicyi“, wypracowany jeszcze w r. 1884.

Komitet zaś c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic. przesłał Wydziałowi krajowemu drukowany memoryał w tej sprawie z daty 1. lipca 1891. l. 287/91 (LW. 30840/91) wraz z 12 tomami drukowanych sprawozdań Komitetu tego za lata 1880 do 1891 włącznie i memoryałem w sprawie chowu bydła rogatego z r. 1877 c. k. Ministerstwu przedłożonym — tudzież drukowanymi warunkami utworzenia obór zarodowych.

Zebrane materyały udzielone zostały krajowej Komisyi dla spraw rolniczych do rozpatrzenia i przedłożenia Wydziałowi krajowemu motywowanych wniosków. Sekcya stała Komisyi rolniczej zajmowała się tą sprawą na kilku posiedzeniach i będzie mogła wkrótce udzielić Wydziałowi krajowemu swej opinii, na podstawie której Wydział krajowy przedłoży ze swej strony Wysokiemu Sejmowi wnioski w osobnem sprawozdaniu.

Sprawa podniesienia gospodarstwa nabiałowego.

O wykonaniu uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 21. listopada 1890 przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

Na tem miejscu nadmienia tylko, że spełniając polecenie Wysokiego Sejmu, wykonał co następuje:

1. Instruktorem mleczarstwa, mającym obowiązek „rozpowszechniać słowem i pismem potrzebę i sposób racyonalnego urządzenia i prowadzenia gospodarstwa nabiałowego w kołach rolniczych zamianował na propozycyą Komisyi krajowej dla spraw rolniczych prowizorycznie pana Dra Urbana Wareg Massalskiego od dnia 1. maja 1891 (LW. 50.288/90).

2. Wprowadził naukę praktyczną mleczarstwa w niższych szkołach rolniczych, (LW. 36.265) a nadto wysłał dwóch stypendystów na naukę praktyczną mleczarstwa do Niemiec północnych (LW. 8.620/91 i 35.042/91) w tym celu, aby ci po powrocie swoim stale w krajowych niższych szkołach rolniczych mleczarstwa praktycznie uczyli.

3. Ogłosił konkurs na napisanie podręcznika „o mleczarstwie“ z terminem przedłożenia manuskryptów do końca października b. r. (LW. 15.101/91).

4. Zażądał u Wys. c. k. Rządu subwencyi na utrzymanie instruktora mleczarstwa w kwocie 1000 zł. (LW. 50.288/ 90) i

5. Poczynił kroki przygotowawcze, ażeby — w myśl polecenia Wysokiego Sejmu — reprezentacye miast zaprowadziły ścisłą kontrolę jakości wprowadzanych do miast artykułów nabiałowych.

Uchwała z dnia 11. listopada 1890 w sprawie podniesienia uprawy tytoniu w kraju.

W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku Wydziału krajowego w sprawie podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu w dniu 11. listopada 1890 następującą uchwałę:

1. „Przeznacza się do rozporządzenia Towarzystwa dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi kwota 2.000 zł. jako subwencya na rok 1891 na cele Towarzystwa pod warunkiem, że projekt użycia tej kwoty będzie przedłożony do ocenienia Wydziałowi kraj. i że Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Towarzystwem gospodarskiem galicyjskiem ten projekt zatwierdzi“.

2. „Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył sprawozdanie z użycia powyższej kwoty“.

O uchwale tej zawiadomił Wydział krajowy pod d. 14. listopada 1890 LW. 47.957 Komitet Towarzystwa dla podniesienia uprawy tytoniu z wezwaniem do przedłożenia szczegółowego projektu użycia subwencyi powyż wspomnianej. Po zmodyfikowaniu przedłożonego projektu w myśl wniosków Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic. (w d. 8. lu-

tego 1891 l. 117) i wniosków Komisyi krajowej dla spraw rolniczych, uchwalonych na posiedzeniu sekcyi stałej tej komisyi w dniu 13. marca 1891, wyasygnowaną została d. 1. kwietnia 1891, LW. 6.112 Komitetowi Towarzystwa uprawy tytoniu kwota 1000 zł., a po otrzymanem zawiadomieniu, że Komitet zamianował już instruktora uprawy tytoniu (w osobie p. Ignacego Jakubowicza), wyasygnowaną została pod d. 22. maja 1891, LW. 20.284 dalsza kwota 1000 zł., jako reszta subwencyi przez Wysoki Sejm do rozporządzenia Towarzystwa dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi uchwałą z dnia 11. listopada 1890 przyznanej.

Projekt użycia subwencyi zatwierdzony przez Wydział krajowy tudzież wnioski odnoszące się do dalszej akcyi w sprawie podniesienia uprawy tytoniu, objęte będą osobnem sprawozdaniem.

Sprawozdanie jednakże z użycia subwencyi na rok 1891 Towarzystwu dla podniesienia uprawy tytoniu wypłaconej, przedłożone być może Wysokiemu Sejmowi dopiero na następnej sesyi sejmowej, gdy Towarzystwo uprawy tytoniu po zamknięciu swych rachunków za rok 1891 będzie mogło Wydziałowi krajowemu z użycia subwencyi zdać sprawę.

Sprawa zalesienia wydm piaskowych i nieużytków.

W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi gospodarstwa kraj. w sprawie subwencyi na zalesienie wydm piaskowych i nieużytków w powiatach: tarnobrzeskim, jarosławskim, cieszanowskim, jaworowskim i mościskim powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890 następujące uchwały:

1. „Sejm krajowy wyznacza na koszta zalesienia wydm piaskowych i nieużytków z funduszów krajowych:

a) dla okręgu roboczego tarnobrzeskiego kwotę 1220 zł. rozłożoną na 4 lata, począwszy od roku 1891 po 305 zł. rocznie;

b) dla okręgu roboczego jarosławsko-cieszanowskiego kwotę 2.800 zł., rozłożoną na lat 7, począwszy od roku 1891 po 400 zł. rocznie;

c) dla okręgu roboczego jaworowsko-mościskiego kwotę 1600 zł. rozdzieloną na lat 4, począwszy od roku 1891 po 400 zł. rocznie.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wypłacania subwencyj powyższych pod warunkiem, że właściciele wydm piaskowych i nieużytków, które mają być zalesione, dostarczą bezpłatnie robociznę potrzebną do wykonania wszelkich prac około projektowanych zalesień, niemniej grunt pod szkółki i potrzebny do ich ogrodzenia materyał, a c. k. Rząd utrzymywać będzie swoim kosztem leśników fachowo wykształconych, którzyby pracami około zalesienia kierowali, a nadto przyzna Wydziałowi krajowemu prawo ingerencyi i kontroli co do sposobu użycia subwencyi z funduszów krajowych niniejszą uchwałą wyznaczonych.

3. Na wypłatę wyżuchwalonych subwencyj otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu na rok 1891 kredyt do wysokości 1.105 zł. w. a.“

Odezwą z dnia 23. grudnia 1890, LW. 54.681, zakomunikował Wydział krajowy powyższą uchwałę Wysokiego Sejmu c. k. Namiestnictwu z prośbą, aby w myśl przyrzeczenia z dnia 5. listopada 1891, l. 79.789, dołożyło starań, iżby także i Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa przedłużyło subwencyę z funduszów państwowych, zapewnioną reskrytem tegoż Ministerstwa z dnia 28. marca 1887, l. 2.418 (względnie odezwą Prezydyum

c. k. Namiestnictwa z dnia 13. kwietnia 1887, l. 3.348) na koszta utrzymania leśników na czas potrzebny do zupełnego wykończenia zalesień.

W odpowiedzi zawiadomiło nas c. k Namiestnictwo odezwą z dnia 25. marca 1891, L. 21 014, że Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa reskrytem z dnia 12. marca 1891, L. 3.197 oznajmiło, iż ze względu na uchwałę Sejmu krajowego, powziętą na posiedzeniu w dniu 27. listopada 1890, w sprawie udzielenia dalszych subwencyj z funduszów krajowych na zalesienie wydm piaskowych w powiatach tarnobrzeskim, jaworowskim, mościskim, jarosławskim i cieszanowskim przyznaje z funduszów państwowych subwencyę potrzebną na wynagrodzenie leśników kierujących zalesieniem pomienionych wydmisk w wysokości przyzwolonej reskryptem Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa z 28. marca 1887, L. 2.418 (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 13. kwietnia 1887 r., L. 3.348), mianowicie rocznie 900 zł. dla powiatu tarnobrzeskiego a 650 zł. dla powiatu jaworowskiego i mościskiego na cztery lata t. j. do roku 1894 włącznie, oraz 700 zł. dla powiatu jarosławskiego i cieszanowskiego na siedm lat t. j. do roku 1897 włącznie, z zastrzeżeniem jednak, że powyższy wydatek zostanie w drodze konstytucyjnej przyzwolony.

Wskutek tego zapewnienia i po otrzymaniu od Wydziałów powiatowych w Jaworowie, Jarosławiu, Nisku i Tarnobrzegu szczegółowych sprawozdań o stanie zalesień wydm piaskowych i o pracach wykonanych celem naprawy szkód w zalesieniach tych przez posuchę i pędraka wyrządzonych, o czem była mowa w sprawozdaniu Wydziału krajowego w roku ubiegłym Wysokiemu Sejmowi przedłożonem, wypłacił Wydział krajowy powyż wymienionym Wydziałom powiatowym subwencye, uchwałą Wysokiego Sejmu dla okręgów roboczych: jaworowsko-mościskiego, jarosławsko-cieszanowskiego, niskiego i tarnobrzeskiego wyznaczone.

Otrzymane sprawozdania Wydziałów powiatowych nie dostarczyły wprawdzie Wydziałowi krajowemu pożądanych dat pewnych i wyczerpujących, któreby dokładniejszy pogląd na całą sprawę dać mogły. Kierunek bowiem i kontrola wszelkich prac około zalesień wykonywanych spoczywa wyłącznie w ręku organów przez Wys. c. k. Namiestnictwo mianowanych, a przez krajowy c. k. Inspektorat leśny kontrolowanych, które po części wzbraniają się udzielać reprezentacyom powiatowym i delegatom Wydziału krajowego jakichkolwiek pozytywnych wyjaśnień, po części zaś wyjaśnień dokładnych udzielić nie mogą, zważywszy, że — jak to sam c. k. Inspektorat leśny w sprawozdaniu swem z dnia 21. października 1890 wyraźnie zaznacza — sami jeszcze nie mają dokładnej ewidencyi przestrzeni zalesionych i zalesić się mających wydm piaskowych, t. j. katastru, który wprawdzie zarządzony ale według powyż powołanego sprawozdania c. k. Inspektoratu leśniczego „dotychczas w żadnym okręgu roboczym“ przeprowadzony nie został.

Ponieważ wskutek tego rola reprezentacyj powiatowych ograniczoną jest prawie wyłącznie tylko do wypłacania subwencyj przez Wys. Sejm z funduszów krajowych uchwalonych, na żądanie pp. leśników zalesienia prowadzących, przeto te reprezentacye tylko pośrednio o rzeczywistym stanie zalesień wiedzieć mogą.

Sprawozdania te dostarczyły jednakże wiele wskazówek i dla tego odstąpił je Wydział krajowy wraz z powyż przytoczonem sprawozdaniem c. k. Inspektoratu lasowego krajowej Komisyi dla spraw rolniczych do rozpatrzenia i postawienia wniosku.

Komisya rolnicza, podnosząc z naciskiem brak katastru i niemożność jakiejkolwiek ingerencyi ze strony reprezentacyj powiatowych i delegatów Wydziału krajowego w pracach zalesień, wykonywanych wyłącznie przez organa Wys. c. k. Namiestnictwu podległe, wskazała na następujące niedostatki, które są przyczyną, że zalesienie wydm piaskowych w kraju naszym nie postępuje w tym stosunku, w jakim ze względu na ich ważność i ponoszone koszta postępowaćby powinno i że nieraz zalesiane przestrzenie w krótkim czasie napowrót w wydmę się zamieniają a mianowicie:

1. Kierownictwo i kontrola robót wykonywanych przez leśników w poszczególnych okręgach roboczych, zcentralizowane są w jednem ręku w c. k. krajowym Inspektoracie leśnym we Lwowie. Przy tak rozległych okręgach roboczych a po części i znacznie od Lwowa odległych i przy teraźniejszym systemie rozrzucenia robót po całym okręgu roboczym, jest rzeczą niepodobną, aby c. k. Inspektorat leśny, a względnie c. k. komisarz tego Inspektoratu mógł ze Lwowa wszystkiemi pracami szczegółowo i odpowiednio do zmiennych stosunków miejscowych należycie kierować a co najważniejsza, aby mógł wykonywane i już wykonane prace dosyć dokładnie i często kontrolować.

Komisya krajowa dla spraw rolniczych sądzi, że postęp i wynik prac wykonywanych około zalesień wydm piaskowych i nieużytków zyskałby na tem, gdyby c. k. krajowy Inspektorat leśny, zatrzymując zwierzchnie kierownictwo i zwierzchnią kontrolę techniczną, poruczył miejscowe kierownictwo i szczegółową kontrolę techniczną wszelkich prac około zalesień w poszczególnych okręgach roboczych wykonywanych, exponowanym przy c. k. Starostwach komisarzom lub adjunktom lasowym. Tak np. c. k. adjunkt lasowy przy c. k. Starostwie w Rzeszowie mógłby dozorować roboty w okręgach roboczych niskim i tarnobrzeskim, a c. k. adjunkt lasowy przy c. k. Starostwie w Przemyślu roboty w okręgach roboczych powiatów: jarosławskiego, cieszanowskiego, jaworowskiego i mościskiego.

2. Zbyt wielkie okręgi robocze jak np. jarosławsko-cieszanowski, w którym jeden tylko leśnik do wykonywania robót około zalesienia powołany, nie jest wstanie spełnić należycie swych obowiązków.

3. Chwilowe tylko, tymczasowe obsadzenie posad leśników powoływanych do wykonywania robót w poszczególnych okręgach roboczych, którzy nadto zajmują się jeszcze pełnieniem innych często nie tylko ubocznych, ale także i głównych obowiązków. Przy takim stanie rzeczy nie można liczyć na to, aby leśniczy, którego byt nie jest zapewniony, oddawał się służbie z całą energią i poświęcał jej cały swój czas, jak tego wykonywanie prac około zalesień wymaga.

W innych prowincyach państwa austryackiego jest służba do robót melioracyjnych leśnych stale zorganizowana, a na każdy okręg roboczy ustanowiono osobnych nadzorców leśnych. Takie posady należałoby systemizować i w Galicyi. Nie ma bowiem obawy, aby dla nich zabrakło ro-

boty, zważywszy że w Galicyi mamy około 30.000 morgów wydmisk, z których bardzo mała tylko cząstka jest zalesioną, a rok rocznie powstają nowe wydmiska i rozszerzają się stare; świeżo zaś założone kultury także ścisłego dozoru wymagają, aby koszta i praca w ich założenie włożone zmarnowane nie były.

Na podstawie tych wniosków odniósł się Wydział krajowy pod d. 10. kwietnia 1891 L. 37.061 do c. k. Namiestnictwa z prośbą, aby celem odpowiedniego uregulowania akcyi zalesień wydm piaskowych w kraju zechciało:

1. Zarządzić co należy, iżby kierownictwo techniczne i kontrola szczegółowa prac około zalesień podejmowanych, spoczywające obecnie w jednem ręku c. k. komisarza lasowego w krajowym Inspektoracie leśnym we Lwowie — zostało zdecentralizowane w ten sposób, aby szczegółowe kierownictwo i kontrola prac wykonywanych przez leśników do tego w pojedynczych okręgach roboczych ustanowionych, poruczonem zostało c. k. komisarzom i adjunktom lasowym przy c. k. Starostwach w Krakowie Rzeszowie i Przemyślu.

2. Poczynić kroki stosowne, aby Wysoki c. k. Rząd ustanowił pewną liczbę stałych leśników (Forstwarte) do wykonywanych w poszczególnych okręgach roboczych zalesień według planu i wskazówek otrzymywanych ze strony c. k. Inspektoratu leśnego a względnie exponowanych po powiatach c. k. komisarzy i adjunktów leśnych, jak niemniej do czuwania nad zalesieniami już uskutecznionemi.

3. Wydać polecenie, aby ustanowieni przez c. k. Namiestnictwo leśnicy, którym wykonanie prac około zalesień wydmisk poruczonem zostało, porozumiewali się z delegatami Wydziału krajowego a względnie z Wydziałami powiatowymi we wszystkich sprawach administracyjnych i udzielali tymże delegatom wszelkich wyjaśnień odnoszących się do stanu i postępu prac technicznych około tych zalesień.

4. Zakomunikować Wydziałowi krajowemu instrukcyę dla leśników pod 3. wspomnionych wydaną a gdyby instrukcyi takiej nie było, wydać ją z uwzględnieniem postulatu pod 3. wyrażonego.

5. Zarządzić, aby kataster przestrzeni zalesionych i zalesić się mających, o jakim sprawozdanie c. k. Inspektoratu leśnego z dnia 21. stycznia 1890 wspomina, jak najrychlej został wykonany a następnie należycie był utrzymywany.

Na powyższe przedstawienie Wydziału krajowego oznajmiło c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 13. czerwca b. r. L. 33.068, że poleciło c. k. krajowemu Inspektorowi lasów, aby zwiedził wszystkie okręgi robocze, w których przeprowadzane jest zalesienie wydm piaskowych i przedłożył ze stanu zalesień w każdym poszczególnym powiecie sprawozdanie oraz wnioski co do ewentualnie za potrzebne uznanych zmian w organizacyjnym ustroju i administracyjnym toku akcyi zalesień wydm i nieużytków.

Dalej oznajmia c. k. Namiestnictwo, że na podstawie tego substratu weźmie całą sprawę pod ścisłą rozwagę i w swoim czasie zakomunikuje Wydziałowi krajowemu powziętą decyzyę, względnie opinię, co do wydać się mających zarządzeń administracyjnych, względnie co do spowodowania

w właściwej drodze takich zmian w ustroju i zakresie działania organów dla zalesienia wydm piaskowych, jakie z natury rzeczy i ze spostrzeżeń w praktyce poczynionych koniecznemi lub pożądanemi się okażą.

W końcu oświadczyło c. k. Namiestnictwo, że leśnicy ustanowieni do przeprowadzenia robót około zalesienia wydm piaskowych obowiązani są udzielać delegatom autonomicznym wyjaśnień w sprawie tych zalesień, a gdyby gdziekolwiek zaszedł wypadek odmówienia takich wyjaśnień a c. k. Namiestnictwo o tem powiadomione zostanie, zapobieży niezawodnie skutecznie ponowieniu się takich wypadków w przyszłości.

Jakkolwiek c. k. Namiestnictwo oświadczyło się z gotowością uwzględnienia uwag Wydziału krajowego sobie przedstawionych i wydało stosowne rozporządzenia, aby sprawę zalesienia wydm piaskowych na właściwe tory sprowadzić, to jednak uznał Wydział krajowy za potrzebne przekonać się ze swej strony dokładniej o rzeczywistym stanie zalesień, aby mógł na pewniejszych niż dotychczas podstawach nietylko c. k. Namiestnictwu udzielić materyału do dalszych zarządzeń w kierownictwie pracami około zalesień, ale także mógł ewentualnie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wnioski w tej sprawie. W tym celu Wydział krajowy, na wniosek Komisyi krajowej dla spraw rolniczych, postanowił wysłać profesorów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego pp. Władysława Tynieckiego i Bronisława Lipińskiego z poleceniem, aby zlustrowali nietylko stan zalesień po koniec roku 1890 uskutecznionych, ale także stan i postęp prac wykonanych w roku 1891 tak około zalesień nowych jak i poprawy dawniejszych i przedłożyli Wydziałowi krajowemu szczegółowe pisemne sprawozdanie z wyniku wspomnianej lustracyi.

O zarządzeniu tem zawiadomił Wydział krajowy odezwą z dnia 9. lipca 1891 L. 17.997 c. k. Namiestnictwo z prośbą o wydanie zarządzenia, aby powyż wymienieni delegaci Wydziału krajowego wspierani byli w poruczonej im czynności przez c. k. władze i ich funkcyonaryuszy.

C. k. Namiestnictwo uczyniło chętnie zadość powyższemu życzeniu naszemu, wydając pod d. 17. lipca 1891 L. 54.396 stosowne polecenie c. k. Starostwom, wskutek czego też delegaci nasi (pp. Tyniecki i Lipiński) otrzymywali wszelką pomoc, tak ze strony c. k. Starostów, jak i leśników zalesieniami kierujących.

W czasie feryj szkolnych zlustrowali pp. Tyniecki i Lipiński wspólnie zalesienia w powiatach jaworowskim i mościskim, następnie zlustrował p. Lipiński prace około zalesień wykonanych w powiatach jarosławskim i cieszanowskim a w końcu w powiecie tarnobrzeskim i złożyli pisemne sprawozdania. Na wiosnę zaś przeprowadzą obaj powyż wymienieni panowie dalszą lustracyę.

Na podstawie materyałów w ten sposób zebranych przedłoży Wydział krajowy w swoim czasie Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie.

Sprawa wprowadzenia w wykonanie ustawy o rybołowstwie z dnia 31. października 1887 (N. 37. Dz. ust. kr. z r. 1890).

W wykonaniu §. 31. ustawy o rybołowstwie z dnia 31. października 1887. (N. 37 D. u. kr. z r. 1890) wydało c. k. Namiestnictwo „Rozporządzenie wykonawcze“ z dnia 21. sierpnia 1890 l. 55.133 (N. 39. Dz. u. kr. 1890). Paragraf 2. tego rozporządzenia wykonawczego postanawia, że c. k. Namiestnictwo oznaczy rewiry rybackie — na podstawie opinii

rzeczoznawców — na razie tymczasowo i bez rozróżniania na rewiry „własne“ i „dzierżawne“, które to rozróżnienie, jak i ostateczne rozgraniczenie rewirów nastąpi dopiero później, według postanowień zawartych w odnośnych paragrafach powyż powołanego rozporządzenia.

Gdy jednakże c. k. Namiestnictwo do połowy września r. b. żadnej jeszcze przestrzeni wodnej na rewiry rybackie nie podzieliło, a przynajmniej dokonanego podziału nie ogłosiło, ani do wiadomości Wydziału krajowego nie podało, odniósł się Wydział krajowy wskutek prośby krajowego Towarzystwa rybackiego z dnia 29. sierpnia br. i wniosku Komisyi krajowej dla spraw rolniczych do c. k. Namiestnictwa (pod datą 14. września 1891 L. 38.750) z prośbą o udzielenie Wydziałowi krajowemu informacyi, w jakiem stadyum znajdują się prace około wyznaczenia rewirów rybackich — dopominając się zarazem o wydanie stosownych zarządzeń co do wykonania przepisów policyi rybackiej pod względem połowu i sprzedaży ryb, którem to wykonywaniem możnaby przynajmniej w części położyć kres bezkarnemu tępieniu wszelkiego rodzaju ryb w rzekach krajowych.

Odezwą z dnia 11. listopada br. LW. 46.958 ponaglił Wydział krajowy u c. k. Namiestnictwa sprawę poprzednią odezwą (LW. 38.750) poruszoną, wszakże do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania nie otrzymaliśmy żądanych wyjaśnień.

Sprawa założenia rybiarni krajowej i zaopatrzenia budowli wodnych w przepławki rybne.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm do załatwienia Wydziałowi krajowemu petycyę stryjskiego oddziału krajowego Towarzystwa rybackiego o założenie rybiarni krajowej, mającej na celu wychów narybku potrzebnego do zarybiania rzek — i o wyjednanie rozporządzenia, aby budowle wodne zaopatrzone były w przepławki rybne.

Petycya ta udzieloną została do zaopiniowania krajowej Komisyi dla spraw rolniczych i była przedmiotem jej rozpraw, których wynikiem jest uzasadniona opinia — którą Wydział krajowy w zupełności podziela, że jak długo ustawa o rybołostwie nie zostanie wprowadzoną w życie, a przepisy policyjne tą ustawą objęte nie będą ściśle przestrzegane, o zakładaniu jakichkolwiek rybiarni (wylęgarni) sztucznych myśleć nie można, gdyż każdy grosz na taki zakład oddany, byłby stracony.

Komisya krajowa dla spraw rolniczych, uzasadniając powyższą opinię, zwraca uwagę „że:

Usunięcie przeszkód rozmnażaniu się ryb naturalnemu jest bez porównania ważniejsze i w skutkach donioślejsze od sztucznego wylęgania ikry, gdyż sztuką możemy wprawdzie naturę wspierać, ale jej całkiem zastąpić nie zdołamy.

Przeszkody tamujące mnożenie się ryb są:

1. brak ochrony ryb w czasie tarła;
2. brak tarlisk ochronnych;
3. brak przepławek na jazach;
4. praktykowane zamykanie całej rzeki przez rybaków sieciami;
5. łowienie ryb drobnych etc. etc.

Przypatrzywszy się dzisiejszemu stanowi rzeczy przekonamy się, iż rzeki nasze są wyrybiane wskutek bezprawia i samowoli, wskutek całego szeregu nadużyć, ustawą zakazanych:

Wiadomo powszechnie, że ryba podczas tarła wychodzi na płytkie miejsca i przestaje być płochą. Rybacy nasi umieją to wyzyskać i główne łowy urządzają podczas tarła. Podczas zimy ryby chronią się przed sryżem w zatoki rzek i podczas snu zimowego grupują się w gniazda w kształcie kuli. Rybacy wypatrują pod lodem owe gniazda, wyrębują nad niemi przyręble i wybierają masami ryby różnej wielkości z wielką łatwością, bo takowe w czasie snu wcale się nie chronią.

Żaden jaz nie jest opatrzony przepławką — a w dodatku rybacy zamykają sieciami rz-ki i tamują wolny przepływ ryb wędrownych, między któremi pierwsze miejsce zajmuje łosoś.

Dzisiejsza gospodarka na rzekach jest więc czystym rabunkiem, dążącym prostą drogą do wyrybienia — a ustawa rybacka jest w całem znaczeniu tego wyrazu martwą literą, bo brak organów, któreby strzegły jej wykonania.

Dopiero od chwili, kiedy rzeki podzielone zostaną na rewiry, te zaś wypuszczone będą w dzierżawę, dzierżawcy rewirów we własnym interesie położą tamę rabunkowi rzecznemu. Przeto dopiero po wprowadzeniu ustawy rybackiej w życie można przystąpić do założenia krajowych rybiarni, celem sztucznego wylęgania ikry.

Co do przepławek, których urządzenia domaga się petycya Towarzystwa rybackiego w Stryju, to urządzenie takich przepławek przewidziane jest ustawą o rybołowstwie w §§. 47. i 50.

W myśl opinii powyższej załatwił Wydział krajowy petycyę stryjskiego oddziału Towarzystwa rybackiego, a równocześnie ponaglił (odezwą z dnia 11. listopada br. LW. 46.958) u c. k. Namiestnictwa sprawę wprowadzenia w życie ustawy rybackiej i wydania zarządzeń, aby przepisy policyi rybackiej ustawą o rybołowstwie z dnia 31. października 1887 unormowane, ściśle przestrzegane były.

Sprawa ubezpieczenia robotników rolnych i leśnych od wypadków i chorób.

Wysokie c. k Namiestnictwo odezwą z dnia 30. lipca 1890 l. 52.886 zakomunikowało Wydziałowi krajowemu rozporządzenie Wys. c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 7. lipca 1890 l. 8976, którem oznajmia, iż postanowiło przystąpić do rozstrzygnięcia kwestyi co do możności rozszerzenia obowiązku ubezpieczenia na wypadek choroby także na robotników i urzędników zatrudnionych w przedsiębiorstwach rolnych i leśnych.

Według §. 3. ustawy o ubezpieczeuiach z dnia 30. marca 1888 l. 23 Dz. p. p. ma być wspomniane ubezpieczenie robotników rolnych i leśnych uregulowane osobnemi ustawami krajowemi. A gdy przy ułożeniu odnośnych projektów ustawy uwzględnione być muszą miejscowe stosunki pojedynczych krajów, przeto zażądało Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa szczegółowych w tym względzie informacyj od władz krajowych, korporacyj i organów obznajomionych ze stosunkami kultury krajowej.

Alegat 5.

C. k. Namiestnictwo udzielając Wydziałowi krajowemu załączony tu ·/. odpis wypracowauego przez Wys. c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych projektu, obejmującego zasadnicze podstawy ewentualnych ustaw krajowych o rozciągnięciu na robotników i urzędników rolnych i leśnych

obowiązku ubezpieczenia od chorób, wezwało Wydział krajowy do udzielenia opinii i następujących wyjaśnień:

1. czy i o ile zachodzi w kraju potrzeba ubezpieczenia robotników rolnych i leśnych na wypadek choroby, względnie gdzie i w jaki sposób już obecnie robotnicy rolni i leśni są na wypadek choroby ubezpieczeni?

2. dla których kategoryj tych robotników (najemnicy dzienni, czeladź służebna i t. d.) okazuje się większa, a dla których mniejsza potrzeba ubezpieczenia na wypadek choroby, jak daleko sięgać ma obowiązek ubezpieczenia robotników rolnych i leśnych, względnie czy i którzy robotnicy i pod jakimi warunkami mogą być uwolnieni od ubezpieczenia zupełnie lub częściowo, wreszcie w jaki sposób należałoby uregulować obowiązek ubezpieczenia tych osób, które tylko chwilowo w przedsiębiorstwach rolnych i leśnych za wynagrodzeniem są zatrudnione?

3. czy dochód z gruntu byłby w stanie ponosić ciężary powstałe z opłaty premij za ubezpieczenie na wypadek choroby? — wreszcie

4. czy istniejące stosunki przemawiają za tem, że zachodzi większa potrzeba ubezpieczenia na wypadek choroby, aniżeli ubezpieczenia od nieszczęśliwego wypadku tych robotników przy gospodarstwach rolnych i leśnych zatrudnionych, którzy podług dotychczas obowiązującej ustawy o ubezpieczeniu od wypadku nie są ubezpieczeni od nieszczęśliwego wypadku?

Wydział krajowy celem gruntownego zbadania tej sprawy zwrócił się przedewszystkiem do wszystkich Wydziałów Rad powiatowych, tudzież do obydwóch krajowych Towarzystw gospodarskich z wezwaniem jak najspieszniejszego szczegółowego zbadania tej sprawy pod względem społecznym i ekonomicznym i wypowiedzenia swojego zdania. Komitet c. k. Towarzystwa gosp. galic. w odpowiedzi na wystosowane do niego zapytanie, przesłał Wydziałowi krajowemu pod dniem 30. października 1880 l. 1813 załączony tu **Alegat 6.** odpis przedstawienia swego, jakie w tej sprawie wniósł pod dniem 16. października 1890 l. 1744 do c. k. Namiestnictwa, w którem to przedstawieniu oświadczył się przeciw projektowanemu rozszerzeniu powyż powołanej ustawy na robotników rolnych i leśnych. — Komitet zaś c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego oświadczył pod dniem 5. grudnia 1890 l. 1081, iż podziela zapatrywania Komitetu c. k. Towarzystwa gosp. galicyjskiego w tej sprawie.

Również i Wydziały powiatowe oświadczyły się przeciw temu, ażeby obowiązek ubezpieczenia na wypadek choroby rozciągnąć na służbę i wszystkich robotników rolnych i leśnych.

W tym czasie na mocy uchwały Wysokiego Sejmu utworzoną została Komisya dla spraw rolniczych, jako doradczy organ Wydziału krajowego we wszystkich sprawach gospodarstwa rolnego.

Wydział krajowy przeto udzielił zebrany w tej sprawie z całego kraju materyał do zbadania i zaopiniowania krajowej Komisyi dla spraw rolniczych.

Krajowa komisya rolnicza, przybrawszy sobie na mocy §. 10. swego statutu Dra Aleksandra Małaczyńskiego, jako specyalnego referenta,

Alegat 7. uchwaliła wypracowany przez tegoż, a tu ·/. załączony memoryał, — a Wydział krajowy, podzielając w zupełności zapatrywanie w memoryale tym wypowiedziane i opartą na nich opinią krajowej Komisyi dla spraw rolniczych, zwłaszcza że jest ona zgodną z opinią wyrażoną przez wszystkie Wydziały powiatowe i przez oba krajowe Towarzystwa rolnicze, że zatem śmiało rzec można, jest ona opinią ogółu rolników w naszym kraju, przedłożył c. k. Namiestnictwu pod dniem 15. maja 1891 r. l. 19.148 następującą odpowiedź na pytania przez Wys. c. k. Ministerstwo postawione:

ad 1. W kraju naszym nie zachodzi potrzeba rozszerzenia ubezpieczenia na przypadek choroby na robotników rolnych i leśnych w ogóle; przeprowadzenie ubezpieczenia wobec panujących obecnie w kraju stosunków, a w szczególności z powodu braku dostatecznej ilości organów służby zdrowia byłoby wprost niewykonalnem; — robotnicy rolni i leśni nie są w kraju naszym ubezpieczeni na przypadek choroby, a nawet tam, gdzie to na podstawie §. 3. ustawy o ubezpieczeniu na przypadek choroby w drodze dobrowolnej w powiatowych kasach dla chorych nastąpiło, usuwają się pracodawcy od dalszego ubezpieczania dla zawiłej techniki ubezpieczenia.

ad 2. Jeżeli w ogóle rozszerzenie ubezpieczenia na przypadek choroby miałoby nastąpić, to z pomiędzy robotników rolnych i leśnych byłoby jedynie ubezpieczenie t. z. „służby stałej“ wskazane; stałby to się mogło jednak nie w sposób projektowany t. j. nie na zasadach w ustawie z dnia 30. marca 1888 przyjętych, lecz na zasadach odpowiadających stosunkom krajowym, a wykluczających wszelką manipulacyę biurokratyczną ze strony pracodawcy, przyczem musiałby pozostać w mocy przepis §. 4go ustawy z dnia 30. marca 1888, wedle którego osoby mające w razie choroby utrzymanie i pomoc lekarską zapewnione od pracodawcy byłyby uwolnione od obowiązkowego ubezpieczenia w kasach dla chorych.

ad 3. Przeciążenie ludności rolniczej podatkami uprawnia do przypuszczenia, iż nowy ciężar przyczyniłby się do zachwiania stosunków ekonomicznych tej ludności.

ad 4. Wobec istniejących stosunków rozszerzenie ubezpieczenia od wypadków na niektóre gałęzie gospodarstwa rolnego i leśnego, grożące znaczniejszem niebezpieczeństwem wypadku, a dotychczas ubezpieczeniom od wypadków nie podlegające, byłoby bardziej pożądane, niż rozszerzenie ubezpieczenia na przypadek choroby; stałby się to mogło jednak z wyraźnem zastrzeżeniem §. 3. ustawy z dnia 30 marca 1888 t. j. z zastrzeżeniem, iż rozszerzenie to ubezpieczenia od wypadków nie pociągnęłoby za sobą równocześnie obowiązkowego ubezpieczenia na przypadek choroby.

Wydział krajowy przedkładając te zapatrywania c. k. Namiestnictwu z prośbą o zakomunikowanie ich c. k. Ministerstwu rolnictwa z poparciem, zaznaczył zarazem, iż robotnicza ludność wiejska w naszym kraju nie jest pozostawioną bez opieki i pomocy w wypadkach choroby.

Koszta leczenia ubogich chorych w szpitalach powszechnych opłaca fundusz krajowy, co przeważnie wychodzi na korzyść robotniczej ludności

wiejskjej, — zaś co do służby stałej, obowiązek dostarczania pomocy w razie choroby cięży i tak na służbodawcy.

Jeżeli przeto jest w kraju tak silna opozycya przeciwko rozciągnięciu ubezpieczenia na wypadek choroby na robotników rolnych i leśnych, to nie wynika to bynajmniej z jakiejś niechęci do polepszenia stosunków tej warstwy społecznej, ale z tych zupełnie przedmiotowych względów, ktore w załączonym memoryale wyczerpująco przedstawiono.

Wydział krajowy nie wątpi, iż względy te znajdą uznanie c. k. Rządu i że kraj nie będzie narażony na to, by robiono próbę z wydaniem ustawy, o której niewykonalności z góry można być przekonanym.

Sprawa wykonywania ustawy krajowej z dnia 17. lutego 1885 o tępieniu ostów i kanianki.

Ustawa krajowa z dnia 17. lutego 1885 (Dz. u. kr. Nr. 41.), wraz z rozporządzeniem wykonawczem z dnia 20. sierpnia 1885 (Dz. u. kr. Nr. 42), o tępieniu ostów i kanianki, pozostały dotychczas martwą literą prawie w całym kraju, z wielką szkodą gospodarstwa rolnego, które na coraz większem szerzeniu się ostów różnego rodzaju i posożytnej kanianki dotkliwe straty ponosi. Ażeby wszakże złemu zaradzić, a uchwalonej przez Wysoki Sejm ustawie wykonanie zapewnić, należy przedewszystkiem przekonać się dokładnie o faktycznym stanie rzeczy. Wydział krajowy przeto postanowił zasięgnąć opinii Wydziałów powiatowych co do powodów niewykonania ustawy i co do środków, którymi możnaby urzeczywistnić zamiar, jaki Wysokiemu Sejmowi w uchwaleniu tej ustawy przewodniczył. W tym celu wydał Wydział krajowy do L. W. 45393/91 okólnik do wszystkich Wydziałów powiatowych z wezwaniem, aby mu przedłożyły w tym przedmiocie do końca listopada b. r. szczegółowe sprawozdanie a mianowicie:

1) jak w tamtejszym powiecie wykonywaną bywa wspomniona wyżej ustawa?

2) czy od czasu wejścia w życie tej ustawy widocznem jest postęp w oczyszczaniu pól z chwastów i kanianki?

3) czy straż polowa tudzież personal drogowy wykonywa obowiązki w §. 6. tej ustawy nałożone?

4) czy bywa przestrzeganym przepis §. 8. tej ustawy o dwukrotnem co roku ogłaszaniu jej w każdej gminie?

5) jeżeli ustawa nie odnosi skutku, to, czy wina tego leży:

a) w ustawie?

b) czy w rozporządzeniu wykonawczem?

c) czy w postępowaniu organów do wykonania ustawy powołanych?

6) czy zdaniem Wydziału powiatowego należałoby dokonać pewnych zmian i jakich w ustawie lub rozporządzeniu wykonawczem, lub może — i jakie — dodatkowe wydać rozporządzenia?

Okólnik powyższy zakomunikował Wydział krajowy równocześnie c. k. Namiestnictwu z prośbą, aby celem wszechstronnego dokonania wdrożonych w tym przedmiocie dochodzeń, zechciało ze swej strony zażądać relacyj i opinij c. k. starostów, przyczem byłoby pożądanem, ażeby pytanie drugie okólnika Wydziału krajowego zostało jeszcze uzupełnione tem, czy c. k. żandarmerya wykonywa ściśle obowiązki w §. 6. ustawy jej nałożone — tudzież, ażeby c. k. Starostwa podały ilości orzeczeń karnych,

w myśl §. 7. ustawy o tępieniu ostów i kanianki wydanych — i aby wynik swych dochodzeń zechciało c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu zakomunikować.

O dalszych krokach, jakie Wydział krajowy podejmie na podstawie zebranych materyałów i o wyniku rozpoczętych starań, złoży Wydział krajowy w swoim czasie szczegółowe sprawozdanie Wysokiemu Sejmowi.

Sprawa ustawodawczego uregulowania tworzenia prawa przejazdów z konieczności (Nothwegerecht).

W ubiegłym okresie ustawodawczym Rady państwa wniesiony został w Izbie deputowanych wniosek, aby prawo tworzenia przejazdów (dróg) z konieczności (Nothwegerecht) ustawą uregulować.

Według treści tego wniosku, posiadacz gruntu, do którego ze względu na jego położenie inaczej dostać się nie można, jak tylko przechodząc przez grunt obcy, miałby być uprawnionym żądać używania obcego gruntu do przechodu i przejazdu za stosownem wynadgrodzeniem, — a to według okoliczności: albo przez dozwolenie używania obcego gruntu jako drogi (Wegerecht); lub też przez odstąpienie gruntu potrzebnego do urządzenia drogi (Weganlage).

Wniosek ten, który w swoim czasie nie przyszedł pod obrady, został w bieżącej sesyi Izby deputowanych ponownie wniesiony.

Prócz tego wniosła Rada kultury krajowej w Austryi górnej do c. k. Ministerstwa rolnictwa prośbę, stojącą w ścisłym związku z powyższym wnioskiem, aby podobnie, jak to postanawia ustawa lasowa względem produktów leśnych, także przewóz plonów z pól i łąk i przepęd bydła przez obce grunta w drodze ustawodawczej uregulowano.

C. k. Ministerstwo sprawiedliwości, interesowane ze względu na stosunki prawno prywatne w pierwszej linii tym wnioskiem, względnie prośbą Rady kultury krajowej, oznajmiło c. k. Ministerstwu rolnictwa, że byłoby przedewszystkiem wskazane, zasięgnąć bliższych informacyj o stosunkach istniejących w poszczególnych krajach koronnych, do których uregulowania ten wniosek zmierza, aby uzyskać pewną podstawę do ocenienia potrzeby ustawodawczego uregulowania tej sprawy.

Alegat 8.

W tym celu c. k. Ministerstwo sprawiedliwości sporządziło załączony ·/. kwestyonaryusz, który c. k. Namiestnictwo wskutek reskryptu ck. Ministerstwa rolnictwa z d. 18. czerwca 1891 l. 891 udzieliło Wydziałowi krajowemu z wezwaniem, aby w tej ważnej kwestyi, odnoszącej się do gospodarstwa rolnego, względnie leśnego, zechciał objawić swoje zdanie do 15. września b. r.

Chcąc w sprawie przez c. k. Ministerstwo rolnictwa poruszonej przedstawić rzeczywisty i dokładny stan kraju naszego i dostarczyć Wys. c. k. Rządowi materyału, któryby mógł służyć za punkt wyjścia i podstawę do podjęcia akcyi prawodawczej w kierunku powyżej wzmiankowanym, należałoby zarządzić specyalne dochodzenie w całym kraju przez Wydziały powiatowe i dopiero na wyniku tych dochodzeń się opierając, możnaby ocenić stan rzeczy i odpowiedzieć na szczegółowe pytania przez c. k. Misterstwo sprawiedliwości ułożone.

Dochodzeń takich niepodobnaby było jednakże przeprowadzić w przeciągu kilku tygodni, pozostawianych Wydziałowi krajowemu do odpowiedzi.

W braku przeto pewnych i szczegółowych danych o faktycznym stanie stosunków, o które chodzi c. k. Ministerstwu sprawiedliwości, oświadczył Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu w odezwie z dnia 15. września 1891. l. 36978, że:

1. O ile znane mu są stosunki mniejszych posiadłości i warunki gospodarcze, w jakich się one znajdują w kraju naszym, może Wydział krajowy tylko ogólnie stwierdzić, iż w kraju naszym jest wiele gruntów, zwłaszcza włościańskich, położonych tak niekorzystnie, iż dostęp do nich możliwy jest tylko przez okalające je grunta obce; właściciele zamkniętych gruntów dostawać się przeto do nich mogą tylko przez obce grunta sąsiednich właścicieli.

Stan ten wynikły głównie z parcelacyi i rozdrabiania gruntów przez działy familijne a w części wynikły z dawnych stosunków serwitutowych, oddziaływa niekorzystnie na stosunki gospodarcze, tamując prawidłowy rozwój i postęp gospodarstw. Właściciele bowiem gruntów zamkniętych stosować się muszą w całym trybie gospodarstwa, nie tylko rolnego ale i bydlęcego (uprawie roli, nawożeniu, siejbie, zbiorze, paszeniu bydła, uprawie pasz i t. d.) do trybu gospodarstwa prowadzonego na gruntach sąsiednich. — Stosować się zaś musi do drugiego ten, kto jest ekonomicznie słabszy; a przy równych siłach są stosunki takie źródłem częstych zatargów.

2. Że jednakże ze względu na powyżej zaznaczony brak szczegółowych badań, na których wyniku możnaby oprzeć ustawodawcze racyonalne uregulowanie prawa przejazdów, wydanie takiej ustawy już dzisiaj mogłoby w kraju naszym stać się nowem źródłem uciążliwych procesów a w pewnych warunkach powodem społecznego podrażnienia wśród ludności, — a dalej ze względu na tę okoliczność, że obecnie jest w toku sprawa komasacyi gruntów, a ewentualna krajowa ustawa komasacyjna może przyczynić się w znacznej mierze do uregulowania stosunków, o których była pod 2. mowa a tem samem i istniejące złe do minimum zredukować, —

Wydział krajowy nie widzi — przynajmniej na razie — uzasadnionej stosunkami naszego kraju potrzeby podjęcia akcyi ustawodawczej i wydania ustawy o drogach z konieczności i że przeciwnie, aż do uporania się ze sprawą komasacyi gruntów należy sprawę dróg z konieczności zaniechać.

Sprawa wydania ustawy krajowej dla wprowadzenia w życie państwowej ustawy komasacyjnej z dnia 7. czerwca 1883 (Dz. p. p. Nr. 92.)

Wskutek zaproszenia Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 4. sierpnia 1891 l. 8002/pr. Wydział krajowy, zastąpiony przez swych delegatów, członków Wydziału Tadeusza Romanowicza i Edwarda Jędrzejowicza, wziął udział w obradach nad sprawą wydania ustaw krajowych tyczących się 1) komasacyi, 2) oczyszczania lasów z gruntów cudzych i 3) dzielenia gruntów wspólnych, tudzież regulowania wspólnych praw użytkowania. Konferencye, w których oprócz reprezentantów ck. Rządu i Wydziału krajowego, wzięli udział reprezentanci Towarzystwa gospodarskiego, Towarzystwa leśnego i Towarzystwa kółek rolniczych odbyła się w c. k. Namiestnictwie w dniu 22. września b. r.

W myśl udzielonej przez Wydział krajowy instrukcyi przedstawili powyż wymienieni delegaci zapatrywania i wnioski Wydziału w tym prze-

dmiocie. Zgodzili się w zasadzie na wydanie ustawy o komasacyi i drugiej o oczyszczaniu lasów z cudzych gruntów, proponując w ustawach szlązkich, które służyły za podstawę obrad konferencyi, zmiany stosunkami kraju naszego wskazane. Zaś co do ustawy o dzieleniu gruntów wspólnych a względnie o uregulowaniu wspólnego użytkowania, wyrazili opinię, iż zanim c. k. Rząd do ułożenia projektu przystąpi, należy wprzódy dokładne i szczegółowe dochodzenia przeprowadzić.

Konferencya zgodziła się na zapatrywania Wydziału krajowego co do ustawy komasacyjnej i ustawy o oczyszczaniu lasów z obcych gruntów i o arondowaniu granic lasów, — jak nie mniej zgodziła się, aby w sprawie ustawy o dzieleniu a względnie regulowaniu wspólnego użytkowania przeprowadzić dochodzenia we wniosku delegata Wydziału krajowego wskazane. W tym celu ułożyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem odpowiednie kwestyonarze, które będą rozesłane Wydziałom powiatowym i c. k. Starostwom.

Fundusz pożyczkowy dla wspierania działalności handlowo-przemysłowej Kółek rolniczych.

Na posiedzeniu dnia 27. listopada 1890 uchwalił Wysoki Sejm w załatwieniu sprawozdania komisyi budżetowej w wnioskach zawartych w osobnem sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 5. listopada 1890 l. 45630, co następuje:

1. Ustanawia się fundusz pożyczkowy dla Kółek rolniczych w wysokości 15000 zł. w. a.

2. W budżet wydatków na rok 1891 wstawia się 5000 zł., jako pierwszą ratę funduszu pożyczkowego dla Kółek rolniczych.

3. Fundusz ten będzie osobno administrowany i służyć będzie do popierania działalności handlowo-przemysłowej Kółek rolniczych a pożyczki z niego rozdawać będzie Wydział krajowy na wniosek zarządu głównego Kółek rolniczych.

Celem unormowania sposobu użycia wspomnianego funduszu pożyczkowego wezwał Wydział krajowy pod d. 4. stycznia 1891 l. 54572/90 Zarząd główny Kółek rolniczych we Lwowie, aby przedłożył Wydziałowi krajowemu jak najrychlej szczegółowy program użycia tego funduszu, a gdy Zarząd główny wezwaniu temu pismem z dnia 10 marca 1891 l. 446. (L. W. 10098) zadość uczynił, udzielił Wydział krajowy przedłożony sobie projekt do zaopiniowania Komisyi krajowej dla spraw rolniczych. Komisya zaproponowała zmianę tego programu, a Wydział krajowy zgodnie z jej wnioskiem, uchwalił program, który tu załączamy ⁄. i reskryptem z dnia 31. lipca 1891, L. W. 33.939 Zarządowi głównemu Towarzystwa Kółek rolniczych przesłał go z zaproszeniem do przedłożenia wniosków w myśl punktu 2. tego programu, którym się postanawia, że „pożyczki udzielane będą przez Wydział krajowy na wniosek zarządu głównego Kółek.“

Alegat 9.

Wskutek wezwania tego zakomunikował zarząd główny Towarzystwa Kółek rolniczych w piśmie z dnia 22. października 1891, l. 2.603, (LW. 74.192/91.) Wydziałowi krajowemu do uwzględnienia dwie prośby o pożyczki, mianowicie Zarządu bazaru kółka rolniczego w Czernichowie o pożyczkę w kwocie 600 zł. w. a. — i zarządu powiatowego Towarzystwa Kółek rolniczych w Czortkowie o pożyczkę w tej samej wysokości. Zarzą-

dowi bazaru kółka rolniczego w Czernichowie postanowił Wydział krajowy udzielić pożyczkę w żądanej wysokości i wypłacić, skoro poręczyciele podpiszą skrypt ułożony przez Bank krajowy, jako przyszłego administratora funduszu pożyczkowego. — Prośbę zaś zarządu powiatowego Towarzystwa kółek rolniczych w Czortkowie zwrócił Wydział krajowy Zarządowi głównemu do wyjaśnienia, jakim kapitałem zakładowym wspomniany zarząd powiatowy rozporządza. Dalszych próśb i wniosków o pożyczki z funduszu pożyczkowego przez Wysoki Sejm dla Kółek rolniczych ustanowionego, Zarząd główny Towarzystwa Kółek rolniczych po dzień zamknięcia niniejszego sprawozdania nie przedłożył Wydziałowi krajowemu.

Sprawa pojawienia się i tępienia „Mniszki brudnicy“ w lasach galicyjskich.

Szkodnik niebezpieczny dla lasów szpilkowych „Mniszka brudnica“ (Psilura monacha), który zniszczył już znaczne przestrzenie lasów w Niemczech południowych, a także w zachodnich krajach koronnych państwa austryackiego znaczne wyrządził szkody, pojawił się także w Galicyi, początkowo tylko w powiecie chrzanowskim, następnie jednakże znaleziono go także w innych powiatach zachodnich, mianowicie w bialskim, bocheńskim, chrzanowskim i żywieckim.

Już wskutek pojawienia się „Mniszki“ w sąsiednich nam krajach otrzymało c. k. Namiestnictwo we Lwowie od c. k. Ministerstwa rolnictwa (pod datą dnia 12. stycznia 1891 l. 815) polecenie do ścisłego nadzorowania lasów, a zarazem wskazówki co do środków, jakich użyć należy, aby pojawiający się owad tępić, a dalszemu rozszerzaniu się tegoż tamę skutecznie położyć można.

O zarządzeniu tem zawiadomiło c. k. Namiestnictwo (pod datą 3. marca 1891 l. 15.100) Wydział krajowy, oznajmiając zarazem, że staraniem c. k. Ministerstwa rolnictwa wydaną została broszura, zawierająca dokładny opis życia i sposobów tępienia tego szkodnika i że broszura ta w dwóch językach (niemieckim — obszerniejsza, przeznaczona dla kół więcej wykształconych — i treściwsza w języku polskim) jest do nabycia po cenie 10 a względnie 5 ct. za egzemplarz.

Wydział krajowy zakupił 100 egzemplarzy broszury w języku niemieckim i 500 egzemplarzy w języku polskim i rozesłał po 1 egzemplarzu niemieckim a po 10 egzemplarzy broszury w języku polskim Wydziałom powiatowym zachodniej części kraju, z poleceniem (do LW. 31.352), aby bezwłocznie doniosły Wydziałowi krajowemu, gdyby się brudnica mniszka, chociażby tylko pojedynczo, pojawiła w powiatach tamtejszych.

Wskutek tego wezwania zawiadomiły Wydział krajowy o pojawieniu się „Mniszki“: Wydział powiatowy bocheński (pod datą 9. sierpnia 1891 l. 1.571) w lasach rządowych puszczy Niepołomskiej należących do c. k. zarządu w Gawłówku, — w Jawiszowicach należących do dóbr Arcyksięca Albrechta Wydział powiatowy bialski (pod datą 30. lipca 1891 l. 1.364), — w Cięcinie, należącym do również do dóbr arcyksiążęcych Wydział powiatowy żywiecki (pod datą 15. września 1891 l. 1.147), a w Jaworzniu, Czarnej i Krzeszowicach, Wydział powiatowy chrzanowski (pod datą 25. września 1891 l. 1.752).

C. k. Dyrekcya dóbr państwowych, której Wydział krajowy zakomunikował doniesienie Wydziału powiatowego o pojawieniu się „Mniszki“, w lasach niepołomickich, z prośbą o wydanie zarządzenia celem powstrzy-

mania rozszerzenia się szkodnika na lasy sąsiednie, oznajmiła Wydziałowi krajowemu (pod datą 21. sierpnia br. l. 11.108), że według relacyi lustratora domen p. Szyszkowskiego, wydelegowanego do zbadania stanu rzeczy do lasów niepołomickich, „mniszka“ pojawiła się tam wprawdzie, ale tylko sporadycznie, a zarząd miejscowy poczynił wszystko co należy, aby niedozwolić rozmnożyć się szkodnikowi.

C. k. Namiestnictwo zaś, do którego odnosił się Wydział krajowy (do LW. 35.816 i 36.260) o udzielenie wiadomości o wydanych c. k. Starostwom zarządzeniach, mających na celu tępienie i powstrzymanie szerzenia się „mniszki“, tudzież o wyrobienie subwencyi państwowej na cele tępienia tego szkodnika w lasach niezamożnych właścicieli, udzieliło Wydziałowi krajowemu odpisu wydanych zarządzeń, następnie zaś oznajmiło, (odezwą z dnia 26. sierpnia br. l. 65.877), że według sprawozdań c. k. starostów i inspekcyi lasowej pojawiła się „mniszka“ w znaczniejszej ilości tylko w lasach powiatu chrzanowskiego, mianowicie w lasach należących do gwarectwa jaworzniańskiego (w Ciężkowicach i Podłężu), we wszystkich innych miejscowościach sporadycznie, a wszędzie przedsięwzięte zostały odpowiednie i energiczne środki, zapobiegające dalszemu szerzeniu się tego szkodnika.

Co się zaś tyczy wyjednania u c. k. Rządu zasiłku dla niszczenia tego owadu w lasach niezamożnych właścicieli, o co Wydział krajowy w odezwie swej do LW. 36.260/91 upraszał, weźmie c. k. Namiestnictwo sprawę tę pod rozwagę, skoro otrzyma szczegółowe sprawozdanie c. k. krajowego inspektora lasów, objeżdżającego lasy, w których szkodnik się pojawił. Ze sprawozdania tego inspektora, zakomunikowanego Wydziałowi krajowemu przez c. k. Namiestnictwo (przy odezwie z dnia 19. września 1891 l. 71.957) a tu dołączonego (Alegat 10) powziął Wydział krajowy wiadomość, że środki tępienia „mniszki“ zarządzone w lasach jaworzniańskich okazały się skuteczne. — Z innych powiatów nie ma jeszcze sprawozdań c. k. krajowego inspektoratu lasowego. O pojawienin się „mniszki“ w innych miejscowościach, jak powyżej wskazano, nie otrzymał Wydział krajowy żadnych dalszych relacyj i ma podstawę spodziewać się, że stan atmosfery w ostatnich miesiącach przyczynił się najskuteczniej do wytępienia tego szkodnika.

Alegat 10.

Z tego też powodu nie czyni Wydział krajowy żadnego wniosku o udzielenie subwencyi ze skarbu krajowego na tępienie tego owadu, jak się tego domagał Wydział powiatowy bocheński.

Sprawa wydania ustawy o przymusowem tępieniu chrząszczy majowych i gąsienic.

Na posiedzeniu w dniu 29. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę, w załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi gospodarstwa krajowego w sprawie wydania ustawy o przymusowem tępieniu chrząszczy i gąsienic:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na podstawie niniejszego sprawozdania w chwili stosownej przedłożył Sejmowi projekt do ustawy o ochronie ziemiopłodów od gąsienic i innych owadów, głównie zaś od chrząszczy majowych“.

Sprawa ta przydzielona Komisyi krajowej dla spraw rolniczych jest obecnie przedmiotem obrad Komisyi i Departamentu II. Wydziału

krajowego, i jest już przygotowany zarys projektu ustawy. O wyniku tej pracy przedłożymy Wysokiemu Sejmowi w swoim czasie szczegółowe sprawozdanie.

Subwencye na cele kultury krajowej udzielone przez Wydział krajowy.

Wydział krajowy wykonał wszystkie uchwały budżetowe Wysokiego Sejmu, tyczące się różnych subwencyj na cele kultury krajowej — a nadto udzielił z funduszu dyspozycyjnego następujących zasiłków na ten sam cel, w peryodzie objętym niniejszem sprawozdaniem:

1. C. k. Towarzystwu gospodarskiemu galicyjskiemu we Lwowie na stypendya dla uczniów szkoły chmielarskiej w Starem Siole 240 zł. (LW. 9.330/91).

2. Oddziałowi lwowskiemu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego na urządzenie kursu popularnego weterynaryi 100 zł. (LW. 7.011/91).

3. Towarzystwu Kółek rolniczych na urządzenie zjazdu Kółek w Tarnowie 200 zł. (LW. 17.092/91).

4. Zjednoczonemu Towarzystwu dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie, na urządzenie wystawy 200 zł. (LW. 25.498/91).

5. Bocheńskiemu oddziałowi galicyjskiego Towarzystwa pszczelniczo-ogrodniczego 100 zł. (LW. 51.809/90).

6. Galicyjskiemu Towarzystwu weterynarskiemu na wydawnictwo „Przeglądu weterynaryjnego“ 100 zł. (LW. 7.542/91).

7. Dr. Teofilowi Ciesielskiemu na wydawnictwo „Bartnika postępowego“ 100 zł. (LW. 32.547/90).

8. Towarzystwu gorzelników polskich na wydawnictwo „Gorzelnika“ 100 zł. (LW. 29.387/91).

9. Temuż Towarzystwu na koszta podróży dwóch jego członków na wystawę pragską 150 zł. (LW. 29.387/91).

10. Stowarzyszeniu ku wspieraniu słuchaczy Akademii rolniczo-leśniczej w Wiedniu 50 zł. (LW. 32.999/91).

11. Rygoryzantom c. k. szkoły weterynaryi we Lwowie na przedstawienie dyrekcyi tej szkoły, na opłatę taks egzaminu ścisłego: Antoniemu Banachowi, Kazimierzowi Rutkowskiemu, Antoniemu Pilchowi, Wojciechowi Cielenkiewiczowi, Antoniemu Szymańskiemu, Józefowi Osostowiczowi, Andrzejowi Miziurze, Panechimowi Hamermanowi i Józefowi Katkowskiemu każdemu po 57 zł.

12. Zasiłku na utrzymanie uczniom c. k. szkoły weterynaryi we Lwowie, na przedstawienie dyrekcyi tej szkoły: Andrzejowi Miziurze 60 zł. (LW. 49.624/90), Janowi Pilatowi 50 zł. (LW. 53.315/90) i Józefowi Hajdukiewiczowi 90 zł. (LW. 53.582/90).

13. Uczniom akademii rolniczo-leśniczej w Wiedniu zasiłek na utrzymanie i podróże naukowe: Michałowi Jancizko 150 zł. (LW. 3.502/91 i 18.798/91), Witołdowi Mach 75 zł. (LW. 3.502/91), Wojciechowi Kurnikowi 115 zł. (LW. 5.291/91), Leopoldowi Kesselring 40 zł. (LW. 5.634/91), Wincentemu Mazurkiewiczowi 40 zł. (LW. 13.724/91), Janowi Małeckiemu 30 zł. (LW. 15.940/91), Władysławowi Zarańskiemu 60 zł. (LW. 15.089/91), Wilhelmowi v. Chrź 50 zł. (LW. 19.513/91).

14. Wojciechowi Nowakowi, elewowi przy ogrodzie botanicznym w Berlinie na kształcenie się w ogrodnictwie 50 zł. (LW. 42.521/90) i na podróż naukową 25 zł. (39.363/91).

15. Janowi Tatarze nauczycielowi szkoły ludowej w Liskach, na naukę ogrodnictwa w Czernichowie 25 zł. (26.582/91).

16. Nauczycielom krajowych szkół rolniczych i lasowych na podróże naukowe, mianowicie: Dr. Prażnowskiemu profesorowi szkoły czernichowskiej 100 zł.; Trochanowskiemu Karolowi nauczycielowi w Czernichowie 100 zł.; Kuhlowi Konradowi nauczycielowi w Czernichowie 50 zł.; Dr. Jentysowi Stefanowi profesorowi szkoły dublańskiej 100 zł.; Dr. Pawlikowi Stefanowi 150 zł.; Lipińskiemu Bronisławowi profesorowi szkoły lasowej 200 zł. na studya nad zabudowaniem leśnem dzikich potoków; Maciaszkowi Wojciechowi kierownikowi szkoły w Tarnowie 100 zł. na zwiedzenie wystawy pragskiej i zakładów ogrodniczych; Strusiewiczowi Zygmuntowi na zwiedzenie działu naukowego na wystawie pragskiej i zapoznanie się bliższe z organizacyą szkół rolniczych zimowych w Czechach i na Morawach 200 zł.

Stypendya dla uczniów szkoły kucia koni we Lwowie.

Uchwałą z dnia 27. listopada 1890 powziętą przy rozprawie nad R. XV. poz. 203 budżetu wydatków z funduszów kraj. na rok 1891 przeznaczył Wysoki Sejm na stypendya dla kowali uczęszczających na kurs kucia koni przy c. k. szkole weterynaryi we Lwowie kwotę 300 zł.

Na przedstawienie dyrekcyi c. k. szkoły weterynaryi we Lwowie udzielił Wydział krajowy stypendya po 75 zł. następującym uczniom wspomnianego kursu (LW. 5.001/91): Janowi Terleckiemu, Stanisławowi Benbenkowi, Walentemu Maćkiewiczowi i Józefowi Kutemu, czeladnikom kowalskim z Jarosławia, Przeworska, Tuligłów i Komarna.

Uchwała z dnia 27. listopada 1890, w sprawie udzielenia dzieciom pozostałym po śp. dr. M. Nowickim jednorazowego zasiłku kwocie 1.000 zł.

W załatwieniu petycyi dzieci pozostałych po śp. dr. M. Nowickim, tudzież petycyi kraj. Towarzystwa rybackiego, c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego i c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego wyznaczył Wysoki Sejm krajowy uchwałą z dnia 27. listopada 1890 przy rozprawie budżetowej powziętą: „Dzieciom śp. dr. Nowickiego tytułem jednorazowej zapomogi kwotę 1.000 zł.“

Po zasięgnięciu wiadomości, że dekretem c. k. sądu delegowanego miejskiego w Krakowie z dnia 5. listopada 1890 L. 38.904 opiekunem małoletnich po ś. p. dr. M. Nowickim pozostałych dzieci mianowany jest dr. Franciszek Kasparek, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, wyasygnował Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 29. stycznia 1891 r. L. 3.518 wypłatę powyż wspomnianej zapomogi na ręce dr. Franciszka Kasparka w Krakowie.

Petycya Mikołaja Wojciechowskiego, kierownika krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach o policzenie lat służby.

W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego w sprawie petycyi p. Mikołaja Wojciechowskiego, kierownika kraj. niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach, o policzenie mu lat służby od dnia objęcia obowiązków kierownika wspomnianej szkoły, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu w dniu 11. listopada 1890 r. następującą uchwałę:

„Panu Wojciechowskiemu Michałowi liczą się lata służby krajowej od dnia 1. maja 1886“.

O tej uchwale Wysokiego Sejmu został petent uwiadomiony dnia 14. listopada 1890 r. LW. 47.959.

Petycya p. Jana Warchoła, profesora gimnazyalnego w Stryju o zwrot kosztów podróży na kongres rybacki do Gdańska.

Uchwałą z dnia 17. listopada 1890 r. przekazał Wysoki Sejm między innemi petycyę p. Jana Warchoła, profesora gimnazyalnego w Stryju o zwrot kosztów podróży, podjętych w zastępstwie śp. dr. Nowickiego na kongres rybacki do Gdańska.

Po otrzymanem ze strony komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego wyjaśnienia z dnia 11. grudnia 1890 r. L 2 028 (LW. 1.306/91), że p. Jan Warchoł rzeczywiście jeździł na kongres rybacki w Gdańsku w zastępstwie śp. dr. Nowickiego, któremu Wydział krajowy jako delegatowi wspomnianego komitetu na koszta podróży subwencyę w kwocie 120 zł. przyrzekł (LW. 8.773/90), uchwalił Wydział krajowy, aby subwencyę pierwotnie śp. dr. Nowickiemu przyrzeczoną udzielić p. Janowi Warchołowi pod warunkiem, że tenże przedłoży Wydziałowi krajowemu wyczerpujące sprawozdanie z poczynionych na wspomnianym kongresie spostrzeżeń i zdobyczy.

O uchwale tej został p. Jan Warchoł pod d. 14. stycznia 1891 L. 1.306 zawiadomiony.

Do dnia zamknięcia sprawozdania nie przedłożył p. Jan Warchoł żądanego sprawozdania i nie odebrał przyrzeczonej mu subwencyi.

Petycya dr. Antoniego Barańskiego o fundusz na wydanie dzieła o hodowli bydła w Galicyi.

W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi gospodarstwa krajowego powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 29. listopada 1890 r. następującą uchwałę:

„Petycyę dr. Antoniego Barańskiego, domagającego się wyznaczenia odpowiedniej kwoty z funduszów krajowych celem opracowania w języku polskim dzieła o hodowli bydła w Galicyi, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do urzędowania“.

W załatwieniu tej petycyi oznajmił Wydział krajowy panu dr. Barańskiemu d. 16. grudnia 1890, L. 53.252, że prośbę jego dopiero wtedy będzie mógł wziąć pod rozwagę, kiedy będzie miał przedłożony niemiecki oryginał dzieła, o którem w petycyi jego jest mowa. Do dnia zamknięcia sprawozdania niniejszego nie zgłosił się pan dr. Barański w tej sprawie do Wydziału krajowego.

Petycya Jana Amborskiego i towarzyszy, właścicieli czasopisma „Gospodarz wiejski“ o subwencyę na wydawnictwo tego czasopisma.

Uchwałą z dnia 27. listopada 1890 przy rozprawie nad Rubr. XV. wydatków budżetu funduszu krajowego na rok 1891, Wysoki Sejm krajowy odesłał Wydziałowi krajowemu do zbadania petycyę Jana Amborskiego i towarzyszy, właścicieli czasopisma „Gospodarz wiejski“ o su' wencyę na wydawnictwo tego czasopisma.

Ponieważ według zasięgniętych wiadomości dalsze wydawnictwo „Gospodarza wiejskiego“ przeszło na własność „Macierzy polskiej“, przeto uznał Wydział krajowy wspomnianą petycyę za bezprzedmiotową i zawiadomił o tem petentów.

Petycya p. Zygmunta Jarcszewskiego, redaktora i wydawcy czasopisma „Rozwój gospodarczy“ w sprawie subwencyonowania tegoż czasopisma.

Wysoki Sejm krajowy na posiedzeniu w dniu 27. listopada 1890 uchwalił w sprawie tej przejść do porządku dziennego. O uchwale tej zawiadomił Wydział krajowy petenta do LW. 54.562/90.

Petycya Karola Peczeka słuchacza akademii rolniczo-leśniczej w Wiedniu.

Uchwałą z dnia 17. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę Karola Peczeka, słuchacza akademii rolniczo-leśniczej w Wiedniu o zapomogę.

W załatwieniu tej petycyi udzielił Wydział krajowy wspomnianemu petentowi (rozp. LW. 51.071/91) zapomogę w kwocie 60 zł. z funduszu kraj. Rubr. XVII. poz. 271 budżetu „Wydatków“ na r. 1890.

Petycya Wydziału powiatowego w Kałuszu w sprawie soli dla bydła po zniżonych cenach.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm do załatwienia między innemi petycyę Wydziału powiatowego w Kałuszu, o uchwalenie rezolucyi do Wys. c. k. Rządu, ażeby sól bydlęca sprzedawaną była właścicielom bydła po zniżonych cenach (cenach kosztu produkcyi).

Ponieważ petycya Wydziału powiatowego kałuskiego jest tylko poparciem petycyi Wydziału mieleckiego, wniesionej do Wysokiego Sejmu w roku 1889, którą Wys. c. k. Rząd odmownie załatwił, odwołując się na odezwę swą z dnia 5. marca 1890, L. 2.147/pr. (vide sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności za rok 1889/90, Alegat 13), o czem Wydział powiatowy mielecki w swoim czasie zawiadomiony został, przeto została petycya Wydziału powiatowego kałuskiego tem samem odmownie załatwioną.

Petycye gmin Suchodoły i Dubszara, powiatu doliniańskiego, tudzież Sokołówki, powiatu kossowskiego o przyznanie prawa bezpłatnego pobierania solanki dla bydła.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm do załatwienia Wydziałowi krajowemu między innemi petycye gmin Suchodoły i Dubszara, powiatu doliniańskiego, tudzież Sokołówki, powiatu kosowskiego, o przyznanie prawa pobierania bezpłatnego solanki z sąsiednich źródeł słonych.

W wykonaniu tej uchwały odniósł się Wydział krajowy (dnia 28. lutego 1891, L. 54.577/90) do c. k. Namiestnictwa, aby poczyniło stosowne kroki, iżby prośbie gmin powyż wymienionych, c. k. Rząd zadość uczynił. Pod d. 22. czerwca 1891, L. 6.328/pr. zawiadomiło nas Prezydyum c. k. Namiestnictwa, że Wysokie c. k. Ministerstwo skarbu reskryptem z dnia 4. czerwca br. L. 19.763 petycyi tych nie uwzględniło.

Petycya gminy Horod o wyjednanie zezwolenia na pobór surowicy dla bydła.

Uchwałą z dnia 25. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia pretycyę gminy Horod powiatu kosowskiego o wyjednanie u Wys. c. k. Rządu pozwolenia na wolny pobór surowicy dla bydła ze źródeł słonych w Pistyniu albo w Utoropach.

W załatwieniu tej petycyi odniósł się Wydział krajowy odezwą z dnia 30 stycznia 1891, LW. 53.500/90, do c. k. Namiestnictwa z przedstawieniem, aby c. k. Namiestnictwo zechciało u Wys. c. k. Rządu wyrobić dla gminy wspomnianej pozwolenie wolnego poboru solanki tak dla gminy powyżej wymienionej jak i dla gminy Monasterzyska, o której w petycyi gmina Horod wspomina.

Odezwą z dnia 24. czerwca 1891, L. 6.329/pr. oznajmiło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że c. k. Ministerstwo skarbu prośby gmin Horod i Monasterzyska nie uwzględniło, o czem gminy te zawiadomione zostały.

Petycya gm. Mielnica powiatu borszczowskiego w sprawie prowadzenia katastru dla świń i wydawania paszportów.

Uchwałą z d. 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę gminy Mielnica o zmianę w prowadzeniu katastru dla świń i wydawania paszportów. Na wniosek Komisyi krajowej dla spraw rolniczych, której petycya ta do zaopiniowania przekazaną została, Wydział krajowy zawiadomił petentów, że Wys. Sejm krajowy nie powziął w tej sprawie żadnej uchwały.

Petycya przemysłowego Stowarzyszenia rzeźników, masarzy i mydlarzy we Lwowie o otwarcie granicy rosyjskiej lub rumuńskiej dla bydła rogatego i świń.

Uchwałą z d. 29. listopada 1890 przekazał Wys. Sejm Wydziałowi kraj. do załatwienia petycyę przemysłowego Stowarzyszenia rzeźników, masarzy i mydlarzy ze Lwowa o wyjednanie u c. k. Rządu otwarcia granicy rosyjskiej lub rumuńskiej dla wprowadzania do kraju bydła rogatego i świń.

Na wniosek Komisyi krajowej dla spraw rolniczych, której petycya ta do zaopiniowania przekazaną została, zawiadomił Wydział kraj. petentów na ręce posła Michalskiego, że Wys. Sejm nie powziął w tej sprawie żadnej uchwały.

Petycya Komitetu ratunkowego dla dotkniętych gradem mieszkańców kilkudziesięciu gmin powiatu rohatyńskiego.

Na posiedzeniu z d. 21. listopada 1890, powziął Wysoki Sejm uchwałę, mocą której wstawiono w Rubrykę XVII. poz. 302. budżetu funduszu krajowego na rok 1891 kwotę 1000 zł. w. a. dla komitetu ratunkowego, zawiązanego w powiecie rohatyńskim celem przyjścia w pomoc mieszkańcom kilkudziesięciu gmin tego powiatu dotkniętych w r. 1890. gradobiciem.

Wydział krajowy zawiadomiony o tej uchwale pismem Marszałka krajowego z d. 29. listopada 1890, L. s. 1.212 postanowił uchwałą z d. 2. stycznia 1891 (LW. 54.952/90), kwotę powyższą za pośrednictwem c. k. Urzędu podatkowego w Rohatynie wypłacić na ręce przewodniczącego wspomnianego komitetu JW. Mikołaja Torosiewicza, tytułem bezzwrotnej zapomogi. W piśmie wystosowanem do prezesa komitetu uwiadomił go Wydział krajowy o wypłacie wspomnianej kwoty i zażądał przedłożenia po rozdzieleniu zapomogi sprawozdania o jej użyciu.

IV. Sprawy przemysłowe.

O wykonaniu uchwał Wysokiego Sejmu, powziętych w sprawach przemysłowych na ubiegłej sesyi sejmowej, Wydział kraj. zdaje Wysokiemu Sejmowi sprawę w osobnem przedłożeniu, które zawiera również sprawozdanie o preliminarzu Rubr. XVI. wydatków budżetu krajowego na rok 1892 na cele przemysłu wraz ze szczegółowem uzasadnieniem poszczególnych pozycyj oraz sprawozdanie w przedmiocie szkolnictwa przemysłowego, rozdawnictwa stypendyów i zasiłków na cele przemysłowe, udzielania pożyczek ze stałego funduszu przemysłowego, tudzież o stanie tego funduszu, o załatwieniu petycyj w sprawach przemysłowych przez Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu przekazanych, jakoteż o innych ważniejszych czyn-

nościach odnoszących się do przemysłu krajowego. Do przedłożenia tego dołączonem będzie sprawozdanie krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych z jej całorocznych czynności.

V. Sprawy kolejowe, cłowe i handlowe.

Regulacya taryf kolejowych na c. k. kolejach państwowych i prywatnych, a mianowicie w stosunkach z kolejami żelaznemi węgierskiemi.

Alegat 11.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z d. 28. listopada 1890 w sprawie upaństwowienia kolei Karola Ludwika i korzystnej dla interesów naszego kraju regulacyi taryf kolejowych a szczególniej w sprawie regulacyi opłat za towary przywożone do nas lub wywożone od nas ku krajom królestwa węgierskiego, Wydział kraj. odezwą z d. 17. lutego r. b. LW. 51.140 r. 1890, którą tu załączamy — przedstawił c. k. Rządowi, że czy to refakcye udzielane na naszych liniach kolejowych dla produktów proweniencyi węgierskiej, lub do Węgier tranzytowo przewożonych, czy jakiekolwiek opłaty przez król. węgierskie koleje pobierane na ich granicy od towarów od nas zwożonych, szkodzą naszej produkcyi i nadwerężają niezbędną dla konkurencyi równowagę ekonomiczną, jeśli te same produkta nie korzystają z tych refakcyj przy transporcie po liniach naszego kraju lub jeśli my analogicznej opłaty od tego samego a ewentualnie odnośnego proweniencyi węgierskiej towaru na granicy nie pobieramy.

Sekcya kolejowa w biurze statystycznem Wydziału krajowego.

Dla pilnego zaś przestrzegania interesu naszego kraju w sprawie taryf kolejowych t. j. dla powzięcia wcześnie wiadomości o tem, co mu grozi lub szkodzi, a nie dopiero wówczas, gdy strony dotknięte reklamować poczną — ustanowił Wydział krajowy w biurze statystycznem osobną sekcyę dla spraw taryf kolejowych, której polecił:

a) prowadzić dokładną ewidencyę taryf kolejowych, mających zastosowanie w Galicyi;

b) brać udział w wyrobieniu zarządzonego przez Sejm krajowy projektu sieci lokalnych kolei żelaznych w kraju;

c) przedstawiać Wydziałowi kraj. wnioski do reformy stosunków kolejowych w kraju, w celu podniesienia jego ekonomicznego dobrobytu.

Zaprowadzona w biurze statystycznem ewidencya taryf kolejowych, która stale będzie utrzymywaną, dozwoli Wydziałowi kraj. każdej chwili przedsięwziąć odpowiednie kroki i u właściwych władz poczynić przedstawienia, jeżeliby wskutek taryfowych zarządzeń ekonomiczne stosunki kraju były narażone na szkodę.

Deputacyi do c. k. Rządu w celu poparcia rezolucyi Wys. Sejmu Wydział kraj. nie wysyłał, gdyż zdaniem naszem i JW. Przewodniczącego Koła polskiego w Wiedniu nie zachodziła jeszcze tego potrzeba.

Upaństwowienie galic. kolei Karola Ludwika.

W sprawie upaństwowienia kolei galicyjskiej Karola Ludwika nie potrzebował Wydział krajowy czynić żadnych kroków, gdyż sprawa ta w myśl dawniej objawionych życzeń Wysokiego Sejmu i panującego obecnie zapatrywania o potrzebie upaństwowienia kolei żelaznych w ogóle, przez c. k. Rząd podjętą została. Przejście jednak tej linii w zarząd i na własność państwa, złączenie w ręku jednej administracyi wszystkich pra-

wie linij kolejowych w Galicyi, wytwarza dla naszego kraju, pozbawionego jak wiadomo środków komunikacyi wodnej, tak odrębne warunki transportowe, a więc nowe warunki wszelkiego handlu i przemysłu, że Wydział krajowy uważał za swój obowiązek zwrócić uwagę Wys. Rządu, iż zarząd wszystkich kolei galicyjskich powinien inaczej, niż dotychczas, być uorganizowany. W obszernym memoryale z d. 9. października r. b. l. W. 44446, który tu załączamy, przedłożył Wydział krajowy JE p. Ministrowi handlu naprzód prawo naszego kraju, aby c. k. Rząd w myśl rozporządzenia ministeryalnego z d. 5. czerwca 1869 r. o języku urzędowym w kraju, zarządził zaprowadzenie języka polskiego jako urzędowego w wewnętrznej służbie c. k. państwowych kolei żelaznych w Galicyi, a następnie dwa żądania; aby dla Galicyi ustanowiono centralną Dyrekcyę c. k. kolei państwowych we Lwowie, nadając jej znacznie szerszy, a w memoryale wyłuszczony zakres działania, niż to przyznawał obecnie obowiązujący statut organizacyjny c. k. kolei państwowych dyrekcyom ruchu kolei państwowych we Lwowie i w Krakowie i aby ustanowiono krajową Radę kolejową we Lwowie pod przewodnictwem Namiestnika kraju. Memoryał ten zakomunikowaliśmy równocześnie Jego Excelencyi p. Ministrowi Zaleskiemu, JExc. p. Namiestnikowi, tudzież Kołu polskiemu w Wiedniu z prośbą o poparcie.

Alegat 12.

Na tę odezwę Wydziału krajowego c. k. Rząd do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie dał odpowiedzi.

Udaliśmy się także do c. k. Rządu pismem z dnia 13. listopada do l. 50.035, które tu załączamy, z przedstawieniem, ażeby w interesie krajowej produkcyi na kolei Karola Ludwika zaprowadził niższe taryfy kolei państwowych zaraz z objęciem jej w zarząd państwa, więc z dniem 1. stycznia 1892, — tudzież żeby na przyszłość uchylił praktykowane dotychczas na tej kolei protegowanie zboża rosyjskiego, któremu przyznawano w przewozie przez nasz kraj taryfy tak niskie, iż uniemożliwiały one zbożu krajowemu konkurencyę z rosyjskiem na targach austryackich i zagranicznych.

Alegat 13.

Sprawa traktatów cłowych.

W załatwieniu sprawozdania komisyi administracyjnej o wniosku posła Wł. Kozłowskiego o wezwanie c. k. Rządu, by szczególną opieką otoczył płody rolnictwa, leśnictwa i przemysłu rolniczego wobec konkurencyi zagranicznej, jako też w dziedzinie reformy cłowej i kolejowej, tudzież o wniosku posła Rosenstocka w sprawie wyjednania wolnego dowozu bydła galicyjskiego na targi niemieckie, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890 następujące uchwały:

A. Sejm wzywa c. k. Rząd:

1. Ażeby w razie zmiany taryfy cłowej szczególną opieką otoczył płody krajowe rolnictwa, leśnictwa i przemysłu rolniczego, chroniąc je w szczególności od konkurencyi zwłaszcza rosyjskiej, rumuńskiej i zamorskiej i zabezpieczając im przez to zbyt na targach wewnętrznych monarchii austryacko-węgierskiej.

2. Ażeby w staraniach i rokowaniach o odnowienie traktatów handlowych z państwami Europy środkowej i zachodniej a szczególnie w sta-

raniach o zawarcie traktatu taryfowego z Niemcami miał na oku uzyskanie wyjątkowych ceł dla płodów rolnictwa, leśnictwa i przemysłu rolniczego, zaś dla bydła galicyjskiego wyjednał wolny dowóz na targi niemieckie.

3. Ażeby w razie zawarcia traktatu z Rumunią interesów rolnictwa i przemysłu rolniczego pod żadnym warunkiem nie poświęcał, przedewszystkiem zaś starał się o stałe utrzymanie w mocy i ścisłe wykonanie obecnych zarządzeń weterynarsko-policyjnych, ustanowionych dla ochrony przed zawleczeniem zarazy bydlęcej z Rumunii.

O powyższych wezwaniach do c. k. Rządu wystosowanych zawiadomił JE. ks. Marszałek krajowy Świetne Prezydyum c. k. Namiestnictwa pismem z d. 29. listopada 1890. l. S. 1407, Wydział krajowy zaś wywiązując się z polecenia w tej sprawie otrzymanego, by dołożył starań ku przeprowadzeniu wyrażonych przez Wys. Sejm żądań, tudzież z obowiązku nałożonego instrukcyą, przedłożył ponownie powyższe uchwały c. k. Rządowi w odezwie z d. 16. grudnia 1890 r. l. W. 53.098, motywując je obszernem przedstawieniem niekorzystnych warunków exportu poszczególnych gałęzi produkcyi rolniczej i przemysłu rolniczego zarówno jak i leśnictwa w naszym kraju, warunków stworzonych postanowieniami dotąd obowiązujących traktatów handlowo-cłowych i domagając się, by c. k. Rząd przy odnawianiu traktatów handlowo cłowych z rokiem 1892 uwzględnił więcej niż dotąd interesa kraju naszego.

W myśl polecenia Wys. Sejmu, zawartego w uchwale z d. 29. listopada 1890 r., by Wydział krajowy „po zasięgnięciu zdania znawców wnosił w poszczególnych stadyach reformy cłowej przedstawienia do c. k. Rządu, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 4. kwietnia 1891 r. do l. W. 10786 powziętą, sprosić ankietę fachową na dzień 12. kwietnia w sprawie omówienia stanowiska, jakie należy zająć wobec toczących się z rządami ościennych państw rokowań, mających na celu odnowienie traktatów handlowo-cłowych, by najskuteczniej poprzeć interesa i potrzeby naszego kraju i wszelkich gałęzi jego produkcyi. W skład ankiety zaproszeni zostali JWni: Dawid Abrahamowicz, Dr. Włodzimierz Kozłowski, Dr. Tadeusz Pilat, Dr. Maurycy Rosenstock, Dr. Tadeusz Rutowski, Władysław Struszkiewicz i Stanisław Szczepanowski. Ankieta zebrała się w Wiedniu i obradowała w dniach 12., 13. i 14. kwietnia pod przewodnictwem członka Wydziału krajowego Tad. Romanowicza.

Alegat 14.
Alegat 15.

Załączając protokół obrad ankiety ·/. dajemy zarazem odpis odezwy Wydziału krajowego ·/. wystosowanej wskutek uchwały z d. 5. czerwca 1891 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa a przedstawiającej zgodnie z uchwałami ankiety postulata kraju ze względu na nastąpić mające odnowienie traktatów handlowo-cłowych z ościennemi państwami.

Na powyżej przytoczone pisma nie otrzymał dotąd Wydział krajowy odpowiedzi.

Rokowania w sprawie utworzenia centralnej targowicy dla bydła i nierogacizny w Krakowie.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 r. polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu, „ażeby wszedł w rokowania z c. k. Rządem i gminą m. Krakowa, celem założenia targowicy centralnej na bydło i nierogaciznę w Krakowie.

W wykonaniu powyższej uchwały poruszył Wydział krajowy sprawę założenia tej targowicy w odezwie swej z d. 16. grudnia 1890 roku l. W. 53 098 do Prezydyum c. k. Namiestnictwa wystosowanej a motywującej uchwały Wys. Sejmu, równocześnie z powyższem poleceniem powzięte w sprawie zawarcia nowych traktatów handlowo-cłowych. W odezwie tej upraszał Wydział krajowy Prezydyum c. k. Namiestnictwa o określenie stanowiska c. k. Rządu w sprawie utworzenia centralnej targowicy w Krakowie a zarazem zaznaczył, jaką doniosłość mogłoby mieć utworzenie tego zakładu dla rolnictwa krajowego, ułatwiając hodowcom bydła i nierogacizny warunki zbytu, tworząc miejsce bezpośredniego zetknięcia się producentów z kupcami zagranicznymi, uwalniając wreszcie producentów naszych od uciążliwego i z materyalnemi stratami połączonego pośrednictwa w exporcie targu wiedeńskiego a zarazem ułatwiając konkurencyę produkcyi galicyjskiej z węgierską, która także doskonałej organizacyi swych targowic zawdzięcza swe dominujące nad produkcyą naszą stanowisko. Wyraziwszy nadzieję, że gmina m. Krakowa w dobrze zrozumianym interesie własnym okaże się skłonną do ofiar na rzecz instytucyi, która jej ogromne korzyści materyalne przynieść będzie mogła, zakończył Wydział krajowy swe przedstawienie w tej sprawie, dając wyraz przekonaniu, że c. k. Rząd, uwzględniając interesa produkcyi krajowej i handlu, zajmie przychylne dla żądań kraju w tej sprawie stanowisko.

Równocześnie odniósł się Wydział krajowy pismem z tej samej daty, jak powyżej omówiona odezwa do Prezydenta m. Krakowa, a zakomunikowawszy uchwałę Wys. Sejmu, zaznaczył doniosłość sprawy utworzenia targowicy z jednej strony dla podniesienia exportu bydła, z drugiej zaś dla interesów miasta i jego mieszkańców i wezwał p. Prezydenta do przedłożenia w możliwie jak najkrótszym czasie sprawozdania, zawierającego określenie warunków, pod którymi gmina m. Krakowa byłaby gotową przystąpić do zorganizowania centralnej targowicy na bydło i nierogaciznę i szczegółowe przedstawienie ofiar, jakieby gmina miasta ponieść mogła na założenie tej instytucyi.

W odpowiedzi na powyższe wezwanie doniósł Prezydent miasta Krakowa relacyą z d. 5. lutego 1891. l. 2817 (l. W. 5505), „że Rada miasta na posiedzeniu w dniu 29. stycznia 1891. odbytem uchwaliła na wniosek ankiety, jaka odbyła się w dniu 22. stycznia 1891 r., oraz na podstawie wniosków połączonych sekcyj skarbowej i prawniczej z d. 27. stycznia 1891 r. co następuje:

Rada miasta oświadcza, że gotową jest urządzić w Krakowie centralną targowicę na bydło i nierogaciznę, wraz z stacyą kontumacyjną, nie stawiając na teraz warunków urządzenia tejże, gdyż spodziewa się ze strony Wysokiego Wydziału krajowego poparcia. Zarazem upraszał Prezydent miasta Krakowa o poparcie starań gminy w sprawie otwarcia targów na bydło i nierogaciznę podjętych u c. k. Rządu. W uzupełnieniu tej swej relacyi nadesłał Prezydent m. Krakowa w piśmie z d. 19. lutego L. 3.842 (LW. 7 361) obszerne sprawozdanie o krokach i usiłowaniach, jakie dotychczas w sprawie otwarcia w Krakowie targów na bydło i nierogaciznę podejmywano, uzasadnione licznymi alegatami.

Alegat 16. Sprawozdanie to załączamy jako alegat ·/. a nadmieniamy tu tylko, iż nie zawierało ono żadnych danych statystycznych, któremiby można poprzeć wobec c. k. Rządu żądanie zezwolenia na otwarcie targowicy w Krakowie i wykazać, że dzisiejszy przewóz galicyjskiego bydła przez Kraków już pozwala przypuszczać, iż targowica cieszyć się będzie liczną frekwencyą — dalej, że nie zawierało dokładnych choćby w przybliżeniu danych o kosztach urządzenia targowicy wraz z stacyą kontumacyjną, wreszcie, że nie rzucało światła na sprawę miejsca, na którem miałaby być urządzoną targowica.

Skoro zaś dokładne dane o tych wszelkich okolicznościach były bezwzględnie potrzebne dla przeprowadzenia dalszych rokowań i przedstawienia zamiarów miasta w poważnem świetle, przeto reskryptem z d. 6. marca 1891, LW. 5505 wezwał Wydział krajowy Prezydenta miasta Krakowa do uzupełnienia jego poprzednich relacyj w kierunkach powyżej wskazanych, a zarazem zawiadomił go, iż równocześnie udaje się do Prezydyum c. k. Namiestnictwa, popierając usilnie dotychczasowe starania m. Krakowa w sprawie uzyskania koncesyi na utworzenie w Krakowie centralnej targowicy. Odezwę w tej sprawie do Prezydyum c. k. Namiestnictwa w d. 6. marca, LW. 5.505 wystosowaną załącza się jako alegat.

Alegat 17.

Relacyą z d. 10. kwietnia 1891, L. 9.173 (LW. 14.929) zawiadomił Prezydent m. Krakowa Wydział krajowy o rezolucyi c. k. Namiestnictwa, mocą której podanie gminy m. Krakowa z d. 25. maja 1890 o koncesyę na urządzenie zakładu kontumacyjnego dla trzody chlewnej nie zostało stanowczo załatwione z powodu, że „wobec toczących się układów handlowych z państwami zagranicznemi, w następstwie których może dopiero okazać się potrzeba uregulowania obrotu handlowego bydłem tak między monarchią austro-węgierską a zagranicą, jakoteż i wewnątrz monarchii, niemożebnem jest obecnie stanowczo orzec, czy zakłady obserwacyjne dla nierogacizny będą i nadal potrzebne". Zarazem oświadczyło c. k. Namiestnictwo w piśmie swem do gminy m. Krakowa, że w uwzględnieniu jej 28-letnich starań w sprawie targów bydlęcych udzieli jej koncesyę na targi bydlęce a w szczególności dla nierogacizny w razie, jeśli gmina oświadczy gotowość urządzenia targowiska dla nierogacizny i urządzi je tak, by w razie danym, jeśliby zachodziła potrzeba — targowisko to mogło być rozszerzone na zakład obserwacyjny dla nierogacizny. Wobec tego postanowiła Rada miasta Krakowa, chcąc zrobić pierwszy krok do uzyskania targowicy, w uchwale swej z d. 10. kwietnia, co następuje:

1. Odpowiedzieć c. k. Namiestnictwu, że gmina m. Krakowa urządzi targowicę na nierogaciznę w 3 miesiące od daty udzielenia koncesyi na targowicę nierogocizny.

2. Delegować osobną komisyę przy współudziale I. wiceprezydenta miasta, pod przewodnictwem Prezydenta miasta, złożoną z 6 radców celem zakupna gruntów, oraz postawienia wniosków co do pokrycia wydatków z tego tytułu.

3. Polecić urzędowi budownictwa miejskiego, aby w porozumieniu z powołaną komisyą wygotował dotyczący projekt i przedłożył go Radzie miasta do zatwierdzenia.

Zarazem upoważniła Rada Prezydenta miasta do wniesienia osobnego podania do Namiestnictwa o udzielenie koncesyi na targi bydlęce a w szczególności dla nierogacizny. Upoważnieniu temu uczynił Prezydent zadość i upraszał Wydział krajowy w wspomnianej relacyi o usilne poparcie usiłowań gminy w tej sprawie u c. k. Rządu. Prośbie tej uczynił Wydział krajowy zadość, popierając w myśl swej uchwały z d. 21. kwietnia 1891 w odezwie do Prezydyum c. k. Namiestnictwa z d. 21. kwietnia 1891, LW. 14.929 podanie gm. m. Krakowa jak najusilniej i prosząc o rychłe załatwienie tej sprawy.

Odezwą z d. 5. maja 1891 l. 32.795 oznajmiło c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu, „że reskryptem z d. 27. kwietnia 1891, L. 31.861 udzieloną została gminie m. Krakowa koncesya na codzienne targi bydła rogatego, owiec, kóz i nierogacizny i że Magistrat oświadczył gotowość urządzenia targowiska dla nierogacizny w 3 miesiące od dnia uzyskania koncesyi“.

Relacyą z d. 8. maja 1891, L. 11.396 (LW. 19.512) nadesłał Prezydent m. Krakowa daty uzupełniające po części sprawozdanie jego z d. 5. lutego 1891, w myśl żądań przedstawionych w reskrypcie Wydziału krajowego z d. 6. marca 1891, LW. 5.505, a mianowicie daty statystyczne o ilości przewożonego przez Kraków koleją państwową bydła i nierogacizny, dalej przybliżone obliczenie kosztów urządzenia targowicy i zakładu kontumacyjnego, wykazujące potrzebę pokrycia około 250.000 zł. i zawierające przypuszczalne obliczenie dochodów, jakieby miasto mieć mogło z targowicy. Co do kwestyi pokrycia kosztów zawiera relacya oświadczenie „iż wydatki te prawdopodobnie gmina m. Krakowa poniesie w całości,“ że jednakże dotąd Rada miasta jeszcze nie powzięła żadnych dalszych w tej sprawie postanowień. Zarazem oznajmia Prezydent, że sprawa nie jest jeszcze tak posunięta, by wybrano miejsce, na którem ma stanąć targowica i że w sprawie tej natrafia gmina na trudności ze strony władz wojskowych; że rokowania z koleją Ferdynanda o połączeniu targowicy z dworcem będzie można dopiero po zakupieniu gruntu pod targowicę przeprowadzić; że wreszcie dokładne plany i kosztorysy przesłane będą Wydziałowi krajowemu, skoro będą wygotowane. Tak w tej nakoniec relacyi, jak i w następnej z d. 29. czerwca 1891, L. 17.504 podaje Prezydent m. Krakowa do wiadomości Wydziału krajowego fakt, iż inne także miasta w kraju od Krakowa nie zbyt odległe, starają się o uzyskanie pozwolenia na założenie stacyj kontumacyjnych i targowic i odwołując się na uchwałę Wys. Sejmu na początku niniejszego ustępu przytoczoną, uprasza o poparcie starań i interesów m Krakowa.

W odpowiedzi na to sprawozdanie zawezwał Wydział krajowy reskryptem z dnia 4. lipca 1891 l. W. 19.512 Prezydenta miasta Krakowa, by o dalszym rozwoju sprawy Wydziałowi krajowemu oznajmił i zarazem zawiadomił go, że sprawę utworzenia w Krakowie targowicy centralnej poparł już jak najgoręcej pismami swemi z dnia 6. marca i z dnia 17. kwietnia 1891. (LW. 5505 i 14929.)

Relacyą z dnia 15. października b. r. l. 27637 zawiadomił Prezydent m. Krakowa Wydział krajowy, że otrzymał od JE. P. Namiestnika uwiadomienie, iż Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Mi-

nisterstwami rolnictwa i handlu zezwoliło gminie m. Krakowa na urządzenie zakładu kontumacyjnego dla nierogacizny w połączeniu z targiem na trzodę chlewną pod warunkami podanymi w reskrypcie c. k. Namiestnictwa równocześnie wydanym, którego odpis załącza Wydział krajowy do niniejszego sprawozdania.

Alegat 18.

Według powołanej wyżej relacyi Prezydenta m. Krakowa wygotowano zaraz po otrzymaniu wiadomości o powyższem pozwoleniu plany i kosztorysy i zarządzono w dniu 6. października 1891 zebranie się komisyi policyjno budowniczej i sanitarnej w Prądniku białym, celem przesłuchania stron interesowanych. Strony te nie podniosły żadnych zarzutów przeciwko projektowi. Również i ze strony kolei północnej przedłożono na prośbę gminy plany budowy toru dojazdowego i dworca dla zakładu kontumacyjnego i Prezydent m. Krakowa wyraża w swej relacyi nadzieje, że niebawem zbierze się z polecenia Ministerstwa handlu komisya reambulacyjna celem zatwierdzenia projektu tego, poczem gmina przystąpi zaraz do budowy zakładu, którego roboty przygotowawcze już zarządzono tak, iż w razie sprzyjających warunków klimatycznych cała budowa jeszcze w miesiącu październiku b. r rozpoczętą zostanie. Nakoniec zawiadomił p. prezydent Wydział krajowy, iż w myśl udzielonych sobie ze strony Wydziału wskazówek, wniosła gmina m. Krakowa do Dyrekcyi kolei państwowych, kolei Karola Ludwika i kolei północnej przedstawienia w sprawie przyznania ulg taryfowych dla transportów trzody przeznaczonych dla targowicy krakowskiej, a mianowicie prawa reexpedycyi i przerwanego obrotu. Pragnąc zabiegi gminy m. Krakowa w tej sprawie tak ważnej dla pomyślnego rozwoju powstającej targowicy poprzeć, wystosował Wydział krajowy do JE. P. Mininistra handlu pismo z dnia 6. listopada b. r. l. l. W. 48069, w którem upraszał o skuteczne poparcie wpływem p. Ministra prośby m. Krakowa u właściwych Dyrekcyj kolei.

Przedstawiwszy w ten sposób przebieg całej sprawy i swoich ku jej poparciu poczynionych kroków, Wydział krajowy nie wątpi, iż tyle dla kraju pożądana instytucya rychło wejdzie w życie.

Petycya mieszkańców Skały w sprawie nakładania kart. zwanych „Nachttransportowych.“

Na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm uchwałę, mocą której wszystkie w Sejmie niezałatwione petycye przekazane zostały Wydziałowi krajowemu do załatwienia. W myśl tej uchwały przesłana została Wydziałowi krajowemu petycya mieszkańców m. Skały w sprawiu nakładania kar t. zw. „nachttransportowych“ w pasie nadgranicznym, które to kary według twierdzenia petycyonujących uniemożliwiały im wszelkie stosunki handlowe z najbliższemi miasteczkami w okolicy.

Uchwałą z dnia 5. stycznia 1891 do LW. 55.549/90 przesłał Wydział krajowy petycyę tę c. k. Prezydyum c. k. Namiestnictwa do urzędowego załatwienia, popierając prośbę w niej zawartą ze swej strony i zalecając uwzględnienie jej ile możności. Odezwą z dnia 5. marca 1891 l. W. 8426 upraszał Wydział krajowy Prezydyum c. k. Namiestnictwa o powiadomienie o decyzyi c. k. Rządu w tej sprawie. Odezwą z dnia 14. kwietnia b. r. l. 3.648/pr. (lW. 14 712) oznajmiło Prezydyum c. k. Namiestnictwa, że w sprawie petycyą tą poruszonej zarządzono za pośrednictwem c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu w Kołomyi dochodzenia, że jednak rezul-

tat ich nie jest znanym. Odezwami z dnia 3. czerwca b. r. l. 21.860, i 11. lipca b. r. lW. 29.978 zapytywał Wydział krajowy Prezydyum c. k. Namiestnictwa o rezultat dochodzeń, a na odezwy te odpowiedziano odezwą z dnia 15. października b. r. l. W. 230/pr., że rozporządzeniem Prezydyum krajowej Dyrekcyi skarbu we Lwowie z dnia 9. października l. 1.527/pr. wystosowanem do c. k. powiatowej Dyrekcyi skarbu w Kołomyi udzielono kupcom i rękodzielnikom miasteczka Skały pozwolenie transportowania w okręgu pogranicznym towarów nie podlegających kontroli, o ile takowe z pod zakazu transportowania nocną porą nie są wyjęte. do okolicznych miejc targowych na 3 godziny przed wschodem słońca i z powrotem z tychże miejsc na trzy godziny po zachodzie słońca."

Petycya członków gm. Waręż, w sprawie przeniesienia urzędu cłowego z Uhrynowa do Waręża.

Na mocy powołanej powyżej uchwały Wysokiego Sejmu została Wydziałowi krajowemu przekazana petycya członków gminy Waręż w sprawie przeniesienia urzędu cłowego granicznego z Uhrynowa do Waręża.

Uchwałą z dnia 5. stycznia 1891 r. do l. W 55.547/90 powziętą, przesłał Wydział krajowy petycyę tę Prezydyum c. k. Namiestnictwa do dalszego urzędowego załatwienia.

W odpowiedzi na odezwy Wydziału krajowego z dnia 5. marca LW. 8425,) 3. czerwca (LW. 21859), 11. lipca (LW. 29979), 23. sierpnia (LW. 36082) b. r., w których Wydział krajowy zapytywał w jakiem stadyum znajduje się sprawa powyższą petycyą poruszona, oznajmiło Prezydyum c. k. Namiestnictwa w odezwie z dnia 14. kwietnia b. r. l. 3653/pr. (LW. 14711), że w sprawie tej wdrożono dochodzenia przez naczelnika c. k. powiatowej Dyrekcyi skarbu w Brodach, w odezwie zaś z dnia 8. września b. r. l. 8936/pr. (LW. 39769), iż dochodzeń tych jeszcze nie ukończono.

VI. Sprawy górnicze.

W przedmiocie spraw górniczych i uzasadnienia pozycyj budżetu krajowego, preliminowanych na r. 1892 w celu poparcia tego przemysłu, przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie, obejmujące:

1. sprawozdanie o niższych szkołach górniczych we Wietrznie i w Borysławiu;

2. sprawozdanie o technologiczno-chemicznych i geologicznych pracach naukowych, subwencyonowanych z funduszu krajowego i o naukach udzielanych w c. k. wyższej szkole politecznicznej we Lwowie, a mających związek z przemysłem nafty i wosku ziemnego naszego kraju;

3. sprawozdanie o staraniach Wydziału krajowego, aby c. k. kopalnie soli w Kałuszu rozwinęły i do potrzeb kraju naszego zastosowały produkcyę i przeróbkę soli kainitowych;

4. sprawozdanie o udzielonych uczniom akademii górniczej w Leoben i górniczych szkół krajowych zasiłkach naukowych i

5. o czynnościach krajowej Rady górniczej i komisyi tej Rady.

VII. Biuro statystyczne.

W ciągu r. 1891 krajowe biuro statystyczne wykończyło i wydało pracę p. t. „Własności tabularne w Galicyi“, która od kilku lat przygotowywana, zajmowała w znacznym stopniu siły biura. Praca ta obejmuje piętnaście arkuszy druku i stanowi pierwszą część XII. tomu Wiadomości statystycznych. Dalszą część tego samego tomu stanowi praca p. t. „Wybory do Sejmu krajowego w r. 1889“ ułożone na podstawie aktów wyborczych.

Przy końcu tomu XII. dołączony jest spis przedmiotów zawartych w XII. tomach „Wiadomości statystycznych“ od 1874 — 1891, tudzież w wydanym w r. 1873 tomie wstępnym a to tak w porządku chronologicznym jak i według materyi.

Oprócz wspomianych prac ogłoszonych już drukiem znajduje się w druku i przed rozpoczęciem sesyi sejmowej wydaną będzie praca p. t. „Najważniejsze wyniki spisu ludności 31. grudnia w Galicyi“, w której materyał pochodzący z zestawień rządowych został samodzielnie opracowany przez biuro statystyczne. Praca ta czyni zadość naglącej potrzebie świeżych informacyj o stosunkach ludności naszego kraju.

W toku są następujące dalsze prace:

1. Statystyka ostatnich wyborów do rad miejskich w 30 większych miastach, podjęta celem uzyskania podstawy do reformy ordynacyi wyborczej. Zestawienie materyału w tablicach jest już ukończone, opracowanie tekstu niebawem nastąpi.

2. Handel Galicyi i innych krajów austryackich z Niemcami na podstawie statystyki ruchu towarowego na kolejach niemieckich. Tablice za lata 1887, 1888 i 1889 są już zestawione, oczekuje się jeszcze dat z r. 1890.

3. Uprawa tytoniu w Galicyi — tablice są już zestawione, redakcya tekstu w toku.

4. Statystyka szkół ludowych w Galicyi, w dalszym ciągu pracy o tym przedmiocie ogłoszonej w IX. tomie Wiadomości statystycznych.

Prócz tych prac dokonało biuro statystyczne dla użytku przy zamierzonej reformie ustawy drogowej zestawień opodatkowanych w kategorye podług wysokości opłacanych podatków. Zestawienia takie sporządzono na podstawie aktów wyborczych z r. 1889 dla wszystkich gmin w siedmiu starostwach.

W ciągu r. 1891 przybyła krajowemu biuru statystycznemu nowa czynność nie zostająca w bezpośrednim związku z statystyką, lecz ze względów praktycznych tutaj przydzielona a mianowicie ewidencya taryf kolejowych. W myśl uchwał Wys. Sejmu zalecających Wydziałowi krajowemu bliższe zajęcie się sprawami kolejowemi, Wydział krajowy postanowił urządzić sekcyę dla taryf kolejowych przy biurze statystycznem a chcąc w pierwszym rzędzie zyskać szczegółową podstawę do akcyi, mającej na celu popieranie interesów krajowej produkcyi i handlu krajowego na polu polityki taryfowej, uchwalił na wniosek prof. Pilata urządzić stałą ewidencyę wszystkich taryf towarowych, odnoszących się bezpośrednio lub pośrednio (jako taryfy konkurencyjne) do Galicyi. Za pozwoleniem jene-

ralnej dyrekcyi kolei państwowych jeden z urzędników jej biura taryfowego przybył do Lwowa, zbiór taryf urządził i uporządkował, oraz wyuczył aplikanta p. Gaszyńskiego wyszukiwania i obliczania taryf i utrzymywania zbioru w ewidencyi.

Polecone przez Wysoki Sejm ułożenie i wydrukowanie katalogu biblioteki Wydziału krajowego, jest w toku i będzie wkrótce ukończone.

Biuro statystyki przemysłu i handlu.

Biuro statystyki przemysłu i handlu, zostające pod kierownictwem Dr. Tadeusza Rutowskiego, zatrudniało w ubiegłym roku tylko trzech pracowników. Od 1. października b. r. w miejsce przeniesionego do innego oddziału dyurnisty, pracuje w biurze p. Dr. Stanisław Kłobukowski, były docent ekonomii politycznej w Dublanach, który dał się już poznać samodzielnemi pracami, zwłaszcza w dziedzinie statystyki emigracyi.

Biuro ukończyło Rocznik III. Statystyki Galicyi za rok 1889—1890, którego pierwsza część była przedłożoną Wysokiemu Sejmowi, obecnie przedłożony zostanie cały rocznik.

Wobec aktualności sprawy, została podjętą na nowo statystyka dowozu Galicyi do Wiednia, a mianowicie dowozu bydła, mięsa, drobiu, wyrobów mięsnych i mleczarskich, cen targowych i t. d. i praca ta pod tytułem: „Targowica wiedeńska i dowóz z Galicyi“ będzie przedłożoną Wysokiemu Sejmowi w ciągu sesyi sejmowej.

Również znacznie postąpiła i zapewne będzie na czas sesyi sejmowej gotową praca uzupełniająca wydane w r. 1887 tablice p. t. „Pożary i ubezpieczenia“ na podstawie źródeł urzędowych.

W myśl programu naznaczonego w roku zeszłym zostało podjęte statystyczne zbadanie całego przemysłu według stanu z r. 1890, i w tym celu zostały rozesłane nowe kwestyonarze, a mianowicie kwestyonarz ogólny i kilka specyalnych, jak dla gorzelń, młynów, tartaków i rafineryj nafty. Staraniem biura będzie zestawienie tabelaryczne p. t. „Stan przemysłu w r. 1890“ ogłosić jak najrychlej.

Liczne luki w zebranych wiadomościach o przemyśle domowym spowodowały opóźnienie publikacyi dalszych zeszytów. Obecnie, po przeprowadzeniu jeszcze uzupełniających lokalnych dochodzeń przez uproszone do tego osoby zostanie ogłoszony: przemysł tkacki, a za nim przemysł garncarski i metalowy. Również na ukończeniu jest zestawienie tabelaryczne i opisowe stanu przemysłu domowego w całym kraju powiatami.

Bardzo znacznie postąpiła archiwalna praca nad dziełem p. t. „Galicya w budżecie państwa od r. 1772“ oparta na urzędowych źródłach centralnych archiwów, a mianowicie kancelaryj nadwornych, b. Rady stanu, Kamery nadwornej i t. d. Ogrom materyału, rozrzuconego po kilku archiwach, jak archiwum tajne Dworu i Państwa, archiwum Ministerstwa spraw wewnętrznych, finansów i t. d. nie mógł być opracowany w zaznaczonym czasie. Nowsze czasy od r. 1830 za to, są już przeważnie zestawione na kilkudziestu tablicach.

Również bogaty materyał został zebrany, i wiele działów przygotowanych do pracy objętej programem kraj. komisyi statystycznej p. t.

„Statystyka Galicyi“ metodą historyczno-statystyczną i porównawczą. Ogłoszone już przeważnie wyniki ostatniego spisu ludności pozwalają na przystąpienie do ostatecznego opracowania i publikacyi. Kierownik biura ma niepłonną nadzieję, że w ciągu r. 1891 będzie mógł ogłosić większą część lub całość dzieła.

Również usiłowanem jest przystąpić nareszcie do samodzielnej Statystyki ruchu kolejowego, która jedynie może dać najbardziej do prawdy zbliżone pojęcie o przywozie i wywozie, więc bilansie handlowym Galicyi. Jak długo koleje były prywatne, niepodobna było otrzymać materyałów statystycznych, gdyż dyrekcye obawiały się, żeby wiadomości zebrane nie zostały użyte w celach walki o taryfy i t. p. Jest nadzieja, że obecnie Wydział krajowy otrzyma do zużytkowania bogaty materyał statystyki kolejowej, a opracowanie tak niezmiernie ważnego działu statystyki krajowej będzie zależeć tylko od tego, czy biuro będzie miało dostateczną liczbę sił pomocniczych, zwłaszcza rachunkowych.

Oprócz tych większych prac statystycznych zamierzony jest krótki, zwięzły, źródłowy, opisowo-tabelaryczny „Podręcznik statystyki Galicyi“ rodzaj *Vademecum*, obejmującego wszystkie wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych krótko zebrane.

Nareszcie zamierzone jest i w części przygotowane (przy zestawianiu tablic dla „Rocznika statystyki“) dziełko p. t. „Finanse Galicyi“, obejmujące Galicyę w budżecie państwa, budżet krajowy, budżety powiatowe, gmin miejskich, gmin wiejskich oraz rozmaitych funduszów.

Departament III.

Szef Departamentu: Antoni Jaxa Chamiec, Członek Wydziału krajowego i zastępca Marszałka krajowego.

Zmiany w składzie Wysokiego Sejmu.

W składzie Wysokiego Sejmu zaszły od czasu ostatniego sprawozdania następujące zmiany:

1. Dnia 2. lipca 1890 wybrany został p. Roman hr. Potocki posłem na Sejm krajowy z gmin wiejskich powiatu przemyślańskiego.

2. Dnia 8. lipca 1890 wybrany został p. Oktaw Sala posłem na Sejm krajowy w okręgu wyborczym miasta Brodów.

3. Dnia 10. lipca 1890 wybrany został p. Apolinary Horwath posłem na Sejm krajowy z gmin wiejskich powiatu żywieckiego.

4. Dnia 23. września 1890 wybrany został p. Wojciech Mizia posłem na Sejm krajowy z gmin wiejskich powiatu chrzanowskiego.

5. P. Michał Bobrzyński poseł na Sejm krajowy z większych posiadłości b. obwodu krakowskiego, złożył mandat poselski. Przy uzupełniającym wyborze dnia 13. października 1890 został p. dr. Michał Bobrzyński wybrany ponownie posłem w tym samym okręgu wyborczym.

6. J. E. ks. Adam Sapieha poseł z gmin wiejskich powiatu przemyskiego, złożył mandat poselski. Przy uzupełniającym wyborze, odbytym dnia 18. listopada 1890, został J. E. ks. Adam Sapieha wybrany ponownie posłem na Sejm krajowy z tego samego okręgu wyborczego.

7. Dnia 21. stycznia 1891 zmarł Władysław hr. Wolański, poseł na Sejm krajowy z gmin wiejskich powiatu buczackiego.

8. Dnia 1. czerwca 1891 zmarł Czesław hr. Lasocki, poseł na Sejm krajowy z gmin wiejskich powiatu myślenickiego.

9. Zmarł również p. Apolinary Horwath, poseł na Sejm krajowy z gmin wiejskich powiatu chrzanowskiego.

10. W dniu 24. listopada 1891 wybrani zostali posłami na Sejm krajowy, pp.: Antoni hr. Wodzicki z gmin wiejskich powiatu chrzanowskiego; Józef Popowski z gmin wiejskich powiatu myślenickiego; Władysław Czajkowski z gmin wiejskich powiatu buczackiego.

11. p. Antoni hr. Wodzicki poseł z gmin wiejskich powiatu krakowskiego złożył mandat poselski z tego okręgu.

W składzie członków Wysokiego Sejmu, zasiadających na mocy §. 3. lit. *a* i *b* statutu krajowego, zaszły następujące zmiany:

1. W r. 1891 zmarł biskup przemyski obrz. gr. kat. ks. Jan Saturnus Stupnicki, w którego miejsce zamianowany został ks. Dr. Julian Pełesz biskupem przemyskim obrz. gr. kat.

2. Ks. Julian Kuiłowski został zamianowany biskupem stanisławowskim obrz. gr. kat.

3. Rektorem Uniwersytetu lwowskiego obrany został na rok szkolny 1892 profesor dr. August Balasits.

4. Rektorem Uniwersytetu Jagiellońskiego obrany został ks. Dr. Władysław Chotkowski.

Zmiany w składzie Wydziału krajowego.

1. Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 21. września 1890 zamianować księcia Eustachego Sanguszkę, posła na Sejm, Marszałkiem krajowym. Książę Marszałek objął w dniu 6. października 1890 urzędowanie w Wydziale krajowym.

2. Członek Wydziału krajowego i zastępca Marszałka krajowego w Wydziale krajowym p. Oktaw Pietruski złożył 24. października 1890 mandat członka Wydziału krajowego.

3. Członek Wydziału krajowego p. Adam Jędrzejowicz złożył 18. listopada 1890 mandat członka Wydziału krajowego.

4. Dnia 24. listopada 1890 wybrany został przez posłów z kuryi gmin wiejskich członkiem Wydziału krajowego, poseł Antoni Jaxa Chamiec i objął dnia 24. listopada 1890 urzędowanie w Wydziale krajowym.

Książę Marszałek na mocy przysługującego mu z §. 11. statutu krajowego prawa, zamianował p. Antoniego Jaxę Chamca, zastępcą Marszałka krajowego w Wydziale krajowym.

5. Dnia 24. listopada 1890 wybrany został przez posłów z kuryi większej własności członkiem Wydziału krajowego, poseł p. Edward Jędrzejowicz i objął w tym samym dniu urzędowanie w Wydziale krajowym.

Zmiany w składzie urzędników i sług Wydziału krajowego.

Od ostatniego sprawozdania zaszły następujące zmiany w składzie urzędników i sług krajowych.

a) w oddziale konceptowym:

Z dniem 1. września 1890 r. został sekretarz Wydziału krajowego p. Eugeniusz Pierożyński uwolniony od czynności w biurze c. k. dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego i objął napowrót obowiązki w Wydziale krajowym.

Koncypista Wydziału krajowego p. dr. Witołd Lewicki wybrany został posłem do Rady państwa z kuryi miejskiej Przemyśl-Gródek. Pan Lewicki złożył oświadczenie, iż przez cały czas trwania sesyi Rady państwa z pensyi swej w Wydziale krajowym rezygnuje.

Z dniem 21. sierpnia 1891 wezwał Wydział krajowy koncypistę Dr. Lewickiego, aby objął napowrót urzędowanie, wskutek czego pełnił Dr. Lewicki obowiązki swe urzędowe aż do zwołania sesyi Izby deputowanych, tj. do dnia 6. października 1891 r.

b) w oddziale technicznym:

Dnia 28. kwietnia 1891 zmarł asystent techniczny Dominik Kornel 2. imion Birgfellner. Pozostałej po nim wdowie asygnował Wydział krajowy pensyę wdowią, oraz dodatki na wychowanie trojga dzieci, które nie osiągnęły jeszcze wieku normalnego.

c) w oddziale rachunkowym:

Dnia 15. sierpnia 1891 zmarł rewident rachunkowy Tomasz Janikowski. Pozostałej po nim wdowie asygnował Wydział krajowy pensyę wdowią.

Dnia 30. sierpnia 1891 zmarł adjunkt rachunkowy Władysław Sidorowicz. Pozostałemu po nim synowi asygnował Wydział krajowy aż do osiągnięcia wieku normalnego pensyę sierocińską.

Uchwałą z dnia 30. września 1891 l. 42.946 przeniósł Wydział krajowy adjunkta rachunkowego p. Karola Niedziałkowskiego w stały stan spoczynku.

Adjunktowi rachunkowemu p. Mieczysławowi Schmittowi udzielił Wydział krajowy dalszego urlopu na przeciąg jednego roku bez pensyi, w celu prowadzenia dyrekcyi teatru polskiego we Lwowie.

d) w oddziale manipulacyjnym:

Uchwałą z dnia 13. lutego 1891 przeniósł Wydział krajowy woźnego kasowego Walentego Chermińskiego z powodu przekroczonego 70 r. życia w stały stan spoczynku.

Wydział krajowy zamianował:

a) w oddziale konceptowym:

Uchwałą z dnia 28. października 1890 prowizorycznego koncypistę extra statum p. Władysława Słomkowskiego, stałym koncypistą extra statum;

uchwałą z dnia 12. listopada 1890 ukończonego prawnika p. Stanisława Theodorowicza, bezpłatnym aplikantem konceptowym; zaś uchwałą z dnia 15. maja 1891 nadał mu adjutum rocznych 360 zł.

Wreszcie uchwałą z 18. listopada b. r. nadał Wydział krajowy opróżnioną posadę sekretarza koncypiście p. Jerzemu Jabłonowskiemu.

b) w oddziale rachunkowym:

Uchwałą z dnia 5. września 1890 zamianował Wydział krajowy

adjunkta rachunkowego p. Filipa Olpińskiego, rewidentem rachunkowym;

asystenta rachunkowego p. Aleksandra Holukę, adjunktem rachunkowym;

praktykanta rachunkowego p. Mieczysława Wolskiego, asystentem rachunkowym;

dyetaryusza rachunkowego p. Jana Jasińskiego, praktykantem,

dyetaryusza Franciszka Waltera, nadetat. praktykantem rachunkowym.

Uchwałą z dnia 16. września 1890 zamianował Wydział krajowy praktykanta rachunkowego p. Bolesława Papée'go, asystentem rachunkowym extra statum.

Uchwałą z dnia 19. września 1890 zamianował Wydział krajowy:

praktykanta rachunkowego p. Józefa Schmidta, asystentem rachunkowym extra statum;

dyetaryusza rachunkowego p. Władysława Janikowskiego, prowizorycznym praktykantem rachunkowym extra statum.

Uchwałą z dnia 15. grudnia 1891 zamianował Wydział krajowy asystentów rachunkowych pp. Artura Zimermana i Karol Jelonka, adjunktami rachunkowymi.

4. w oddziale manipulacyjnym:

Uchwałą z dnia 16. września 1890 zamianował Wydział krajowy asystenta manipulacyjnego p. Klemensa Jasińskiego, kancelistą; nadetatowego asystenta manipulacyjnego p. Adolfa hr. Łosia, etatowym asystentem manipulacyjnym.

Asystentowi manipulacyjnemu p. Julianowi Stelmachowowi przyznano dodatek osobisty do płacy o rocznych 150 zł.

Uchwałą z dnia 26. sierpnia 1890 zamianował Wydział krajowy: prowizorycznych etatowych woźnych Tomasza Mortkę i Michała Lewickiego, stałymi etatowymi woźnymi; zastępcę woźnego Fryderyka Wojtowicza, prowizorycznym nadetatowym woźnym, pod warunkiem, że uzyska od Wys. Sejmu zwolnienie od obowiązku wykazania się przepisanym wiekiem.

Uchwałą z dnia 13. lutego 1891 zamianował Wydział krajowy woźnego Józefa Kowalskiego, woźnym kasowym.

Uchwałą z dnia 13. marca 1891 zamianował Wydział krajowy prowizorycznego nadetatowego woźnego Fryderyka Wojtowicza, prowizorycznie etatowym woźnym.

Uchwałą z dnia 5. września 1890, zamianował Wydział krajowy Jędrzeja Gergela, prowizorycznie nadetatowym woźnym.

Uchwałą z dnia 11. września 1891 zamianował Wydział krajowy prowizorycznego woźnego Fryderyka Wojtowicza, stałym etatowym woźnym.

Zmiany w stanie emerytów i pensyonistek.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 28. listopada 1890, asygnował Wydział krajowy reskryptem z dnia 16. grudnia 1890 l. 51607, p. Dezyderyi Chrzanowskiej, wdowie po inżynierze dyetaryuszu Wydziału krajowego, począwszy od dnia śmierci jej męża, t. j. od 13. sierpnia 1890, zaopatrzenie o rocznych 300 zł.

W styczniu 1891, zmarła Teresa Kopertyńska, siostra ś. p. Apolinarego Kopertyńskiego sekretarza Wydziału krajowego, która na mocy uchwały Wys. Sejmu z dnia 23. stycznia 1886 i uchwały Wydziału krajowego z dnia 16. lutego 1886 l. 7900, pobierała z funduszu krajowego dożywotne zaopatrzenie o rocznych 100 zł.

Instrukcya dla Wydziału krajowego.

Odezwą z dnia 15. kwietnia 1891 l. 2842/pr. zawiadomiło Prezydyum Namiestnictwa Wydział krajowy, iż z powodu uchwalonej przez Wysoki Sejm na posiedzeniach 18. i 24. listopada 1890 zmiany instrukcyi oznajmił J. E. p. Minister spraw wewnętrznych co następuje:

Do §. 25. instrukcyi Sejm krajowy uchwalił następującą zmianę w ustępie 2.:

Jeżeli członek Wydziału krajowego nie pełni swego urzędowania dłużej aniżeli dni czternaście, uważać należy, że tem samem złożył mandat do Wydziału krajowego. Wyjątek stanowi urlop, choroba lub powołanie do innej służby przez Sejm lub Wydział krajowy. Dla uzasadnienia tej zmiany podniosła komisya specyalna, wybrana dla powyższego przedłożenia, że postanowienie, według którego niepełnienie urzędowania uważaneby było za milczące i względnie dorozumiane złożenie mandatu, więcej

odpowiada godności stanowiska członka Wydziału krajowego i że postanowienie takie, prawnie rzecz biorąc, z natury rzeczy wypływa i że go w instrukcyi tylko skonstatować potrzeba.

Oceniając w zupełności intencye komisyi oraz Wysokiego Sejmu, p. Minister zwrócił uwagę na to, że umieszczenie powyższego postanowienia w instrukcyi zawiera w sobie zmianę statutu krajowego, albowiem skraca ustanowiony w §. 14 statutu krajowego peryod urzędowania członków Wydziału krajowego a zarazem stwarza nowy w statucie krajowym nieprzewidziany powód utraty mandatu członka Wydziału krajowego.

Zmiana taka może przeto nastąpić jedynie w drodze ustawy krajowej, którą Sejm uchwalić może w przepisanym komplecie i większością głósów, unormowaną w §. 38. statutu krajowego.

Rząd w zasadzie nie ma nic do zarzucenia, by co do członków Wydziału krajowego, którzy bez usprawiedliwienia przez pewien oznaczony czas nie pełnią urzędowania, orzeczono utratę mandatu na członka Wydziału krajowego, Rząd nie może jednak — według oświadczenia p. Ministra — uważać powziętej w celu unormowania tej sprawy jednostronnej uchwały Sejmu krajowego za wystarczającą. i wyraził zapatrywanie, że w celu powyższym potrzebną jest akcya ustawodawcza, przepisana dla zmian statutu krajowego.

Ponieważ zmiana instrukcyi dla Wydziału krajowego uchwaloną została z inicyatywy Wys. Sejmu, przeto Wydział krajowy ogranicza się na podaniu powyższego zapatrywania Rządu do wiadomości Wys. Sejmu.

W sprawie rewizyi „ustanowy dla służby kraj.“

Uchwałą z dnia 18. listopada 1890, polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby ze względu na zmiany instrukcyi dla Wydziału krajowego poczynione, poddał szczegółowej rewizyi „Ustanowę służby krajowej“ z dnia 23. marca 1866 wraz z wszystkimi przepisami w związku z nią będącymi, tudzież, ażeby ewentualne wnioski swoje w tej mierze Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesyi przedstawił.

Zważywszy jednak, że ustanowa służby krajowej z dnia 23. marca 1866 wystarczała Wydziałowi krajowemu dotychczas do sprawowania jego urzędowania;

zważywszy że nowa instrukcya służbowa dla Wydziału krajowego dopiero w ciągu roku 1891 została stopniowo wprowadzoną w życie;

zważywszy, że dopiero po upływie pewnego czasu od wprowadzenia w życie tej nowej instrukcyi okazać się może, o ile dotychczasowa ustanowa służby krajowej wymagać będzie zmiany;

zważywszy, wreszcie, że Wysoki Sejm w swej uchwale z dnia 18. listopada 1890 nie wyznaczył Wydziałowi krajowemu ścisłego terminu do przedstawienia wniosków zmiany obowiązującej ustanowy, — postanowił Wydział krajowy:

Sprawy rewizyi ustanowy służby krajowej z r. 1866 nie przedkładać Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesyi, ale dopiero na następującej, a w ciągu r. 1892 przedsięwziąć potrzebne studya w tym względzie.

Reorganizacya etatu urzędników Wydziału krajowego.

W tej sprawie przedkładamy osobne sprawozdanie.

Petycya urzędników oddziału rachunkowego, kasowego i manipulacyjnego o zrównanie ich z innymi urzędnikami pod względem wymiaru emerytury.

Załatwia się osobnem sprawozdaniem.

Petycya miast Lwowa i Krakowa o zmianę Art. 8. ustawy kraj. z d. 1. stycznia 1889, Nr. 16. Dz. u. kr.

W tym przedmiocie przedkładamy osobne sprawozdanie.

Zmiana §. 9. ustawy konkurencyjnej z dnia 15. sierpnia 1866 (Dz. u. kr. Nr. 28).

W tym przedmiocie przedkładamy osobne sprawozdanie.

W sprawie reformy opłat od spadków na rzecz funduszu szkolnego krajowego.

Przedkładamy osobne sprawozdanie.

Wniosek posła Bobczyńskiego o zmianę ustawy z d. 25. czerwca 1873 (Dz. u. kr. Nr. 255).

W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 22. listopada 1890 odniósł się Wydział krajowy w tej sprawie pismem z dnia 19. grudnia 1890, L. 51.207 do Rady szkolnej krajowej z zapytaniem, czyli zmianę tej ustawy w kierunku wskazanym we wniosku posła Bobczyńskiego, uważa za pożądaną i wskazaną.

Rada szkolna krajowa w piśmie z dnia 29. marca b. r. L. 11.165 oznajmiła Wydziałowi krajowemu, że zdanie swe w sprawie powyższej będzie mogła objawić, skoro nadejdzie odpowiedź od kraj. Dyrekcyi skarbu w kwestyi proponowanego w tym wniosku poruczenia funkcyj repartycyi i ściągania datków szkolnych c. k. urzędom podatkowym. Dotychczas opinia Rady szkolnej kraj. w tej sprawie nie nadeszła.

Zakupno obrazu dla Najdostoj. Arcyksiężny Maryi Waleryi.

W zeszłorocznem sprawozdaniu podał Wydział krajowy do wiadomości Wys. Sejmu, iż koszta obrazu Jana Matejki, przedstawiającego „Zaślubiny króla Kazimierza Jagiellończyka z Arcyksiężniczką Elżbietą austryacką“, a ofiarowanego Jej Ces. Wys. Najd. Arcyksiężniczce Maryi Waleryi, pokryto w przeważnej części w drodze subskrypcyi.

Obecnie może Wydział krajowy podać dokładny rachunek tego wydatku. Mianowicie ze składek wpłynęło ogółem . 19.731 zł. 29 ct.
procenta od lokacyi tych wkładek przyniosły kwotę . 63 „ 91 „
przeto razem było dochodów . . . . . 19.795 zł. 20 ct
Wypłacono zaś J. Matejce . . . . . 20.000 „ — „
portorya i stemple . . . . . 2 „ 20 „
Razem . . 20.002 zł. 20 ct.

Z porównania wydatków z dochodami okazuje się, że była zwyżka wydatków w kwocie 207 zł., którą pokryto z funduszu dyspozycyjnego.

Uroczystość złożenia zwłok Adama Mickiewicza na Wawelu.

Akt uroczysty złożenia zwłok Adama Mickiewicza na Wawelu postanowił Wydział kraj. zamknąć umieszczeniem w sarkofagu dokumentu w języku łacińskim, upamiętniającego uroczystość, poświęceniem ołtarza znajdującego się w grobowcu i oddaniem grobowca wraz z ruchomym inwentarzem kapitule katedralnej w Krakowie, jako zarządowi kościoła.

W tym celu udał się Wydział krajowy do posła Antoniego hr. Wodzickiego, jako b. przewodniczącego Komitetu wykonawczego a poruczając mu pieczę nad grobowcem Adama Mickiewicza, prosił go oraz, aby zajął się imieniem Wydziału krajowego wykonaniem powyższych czynności.

Równocześnie udał się Wydział krajowy z prośbą do Prezesa Akademii umiejętności posła dr. Stanisława hr. Tarnowskiego, ażeby zajął się zredagowaniem dokumentu na pamiątkę aktu wieczystego złożenia zwłok Adama Mickiewicza na Wawelu

Poseł Władysław hr. Koziebrodzki, który jako delegat Wydziału krajowego jeździł do Paryża dla odbioru zwłok Adama Mickiewicza, po powrocie swym wręczył Marszałkowi krajowemu dokument spisany w Montmorency z powodu exhumacyi zwłok poety, dokonanej w 27. czerwca 1890 roku. Wydział krajowy zarządził reprodukcyę tego dokumentu, oddającą wiernie podobiznę aktu i rozesłał pojedyncze egzemplarze tej reprodukcyi instytucyom naukowym, oraz znakomitszym osobistościom, które w uroczystości pogrzebowej wybitny brały udział. Oryginalny akt exhumacyi złożony został w archiwum Wydziału krajowego.

Badania w Archiwum Watykańskiem w Rzymie.

Na koszta badania źródeł do historyi polskiej w Archiwum Watykańskiem w Rzymie przyzwoloną była reskryptem c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty z dnia 2. stycznia 1889, L. 17.508 subwencya ze skarbu państwa w kwocie 600 zł. na razie na przeciąg lat trzech, począwszy od r. 1889. Ponieważ w bieżącym roku trzechlecie to się kończy, udał się Wydział krajowy do c k. Namiestnictwa z przedstawieniem o wyjednanie subwencyi rządowej na cel powyższy na czas dalszy, przytaczając, że należyte wyzyskanie bogatych materyałów dziejowych w ciągu lat trzech nastąpić nie mogło i że także Wys. Sejm, uwzględniając tę okoliczność, przyzwolił subwencyę na dalsze trzechlecie po 1500 zł. rocznie. Przedstawienie to odniosło skutek pożądany, albowiem p. Minister wyznań i oświecenia reskryptem z 25. czerwca b. r. L 13.287 zezwolił na wypłacanie ze skarbu państwa subwencyi po 600 zł. rocznie także w latach 1892, 1893 i 1894.

Restauracya kościoła P. Maryi w Krakowie.

Na cel restauracyi kościoła Panny Maryi w Krakowie a w szczególności na pomalowanie presbiteryum tego kościoła, udzielił Wys. Sejm subwencyi w kwocie 4.000 zł, która wypłaconą została w dwóch ratach po 2000 zł. z budżetów lat 1890 i 1891. Wydział krajowy odniósł się do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie na ten cel odpowiednej subwencyi także z c. k. skarbu państwa a w odpowiedzi na to odezwą z d 14. listopada b r. l. 83.367 oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że pan Minister wyznań i oświaty reskryptem z 10. sierpnia b. r. l. 8.705 udzielił na restauracyę kościoła P. Maryi subwencyę w kwocie 3000 zł., która jeszcze w sierpniu b. r. zaasygnowaną została do wypłaty na ręce komitetu parafialnego przy tym kościele.

Restauracya grobów zasłużonych w katakombach kościoła św. Stanisława na Skałce w Krakowie.

Uchwałą z dnia 27. listopada 1890 r. przekazał Wys. Sejm petycyę tę Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego uwzględnienia w preliminarzu budżetu krajowego na rok 1892.

W wykonaniu powyższej uchwały odniósł się Wydział krajowy do księdza Fedorowicza z wezwaniem, ażeby w porozumieniu z c. k. konserwatorem zabytków sztuki i pomników historycznych dla miasta Krakowa, postarał się o sporządzenie planu i kosztorysu zamierzonej restauracyi i przedłożył je Wydziałowi krajowemu wraz z wykazem funduszów, jakie na ten cel są do dyspozycyi.

Według przybliżonego kosztorysu i planu znajdującego się w aktach Wydziału krajowego zamierzona restauracya wymagać będzie wydatku około 8.000 zł.; ksiądz przeor Fedorowicz relacyą z dnia 25. maja b. r. (LW. 21502/91) oznajmił Wydziałowi krajowemu, iż na dokonaną dotychczas restauracyę kościoła wyczerpano wszelkie fundusze, zatem na projektowane obecnie roboty restauracyjne nie ma żadnych środków.

Wydział krajowy uwzględniając powyższy stan rzeczy, postanowił przedstawić Wys. Sejmowi wniosek przyznania na powyższy cel subwencyi w kwocie 4.000 zł. płatnej w dwóch ratach. Pierwsza rata w kwocie 2.000 zł. wstawioną została do preliminarza funduszu krajowego na rok 1892, drugą ratę w razie przychylnej decyzyi Wys. Sejmu wstawiłby Wydział krajowy do preliminarza na rok 1893.

Wydział krajowy oznajmił zarazem ks. Fedorowiczowi, że wypłata tej subwencyi, jeżeli Wys. Sejm ją przyzna, zależną będzie od poprzedniego wykazania, że reszta kosztów na restauracyę kościoła potrzebnych, zostanie z innych źródeł pokrytą.

Restauracya kościoła i klasztoru w Tyńcu.

Odezwą z dnia 13. maja 1891. L. 29.637 i z dnia 15. maja 1891. L. 35.543 zawiadomiło c. k. Namiestnictwo Wydział krajowy, iż uskuteczniono naprawę dachu na kościele i ruinach klasztoru w Tyńcu kosztem 200 zł., która to kwota udzieloną została komitetowi parafialnemu przez komitet konserwacyi ruin Tynieckich.

Ponieważ z powyższego zawiadomienia wynikało, że dokonana restauracya miała jedynie na celu zabezpieczenie kościoła i klasztoru Tynieckiego od grożącej im w porze zimowej ruiny, a zatem miała cechę tylko prowizoryczną, uważał Wydział krajowy za swój obowiązek przypomnieć c. k. Namiestnictwu, iż obok prowizorycznego zabezpieczenia pozostałości opactwa Tynieckiego od ostatecznej ruiny, chodzi także o trwalszą restauracyę tych zabytków przeszłości.

Powołując się zatem na kilkakrotne uchwały Wysokiego Sejmu, a w szczególności na ostatnią z dnia 25. listopada 1889, którą wezwano c. k. Rząd, do bezzwłocznego zajęcia się tą sprawą, Wydział krajowy w odezwie z dnia 6. czerwca 1891. L. 19.879 zwrócił ponownie uwagę c. k. Namiestnictwa na sprawę tej restauracyi, podnosząc zarazem, że gdyby i w b. r. trwalszej restauracyi nie przeprowadzono, mogłaby z nadejściem zimy zajść znowu konieczność łatania dachu i zużywania na ten cel i tak nie zbyt obfitych funduszów.

Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie otrzymał Wydział krajowy od c. k. Namiestnictwa w tym przedmiocie żadnej odpowiedzi.

Sprawa reformy postanowień prawnych o opiece nad zabytkami przeszłości.

Członek grona c. k. konserwatorów dla Galicyi zachodniej p. Dr. Włodzimierz Demetrykiewicz w pismie wystosowanem do Wydziału krajowego poruszył potrzebę wydania postanowień prawnych, określających obowiązki właścicieli zabytków historycznych w interesie zachowania tych zabytków i zaprojektował zwołanie krajowej ankiety dla spraw konserwatorskich.

Przed powzięciem w tej mierze decyzyi odniósł się Wydział krajowy do gron c. k. konserwatorów zachodniej i wschodniej Galicyi o objawienie opinii, czyli unormowanie spraw konserwatorstwa w drodze ustawodawczej a względnie zreformowanie albo uzupełnienie istniejących w tej sprawie dotychczas przepisów prawnych uważają za pożądane i w jaki sposób te przepisy prawne zmienić lub uzupełnićby należało.

Oba grona konserwatorskie przedstawiły Wydziałowi krajowemu w obszernych memoryałach zapatrywania swe w tej mierze, a zarazem oświadczyły się za zwołaniem ankiety krajowej celem wyczerpującego omówienia kwestyi reformy postanowień prawnych w sprawie opieki nad zabytkami przeszłości.

Na podstawie powyższej opinii postanowił Wydział krajowy zwołać ankietę, do której zaproszeni zostali pp. Józef Łepkowski i Władysław Łoziński, jako przewodniczący gron konserwatorów krajowych; konserwatorowie Dr. Włodzimierz Demetrykiewicz i Ludwik Wierzbicki; dyrektorowie kraj. archiwów aktów grodzkich i ziemskich Dr. Oswald Balzer i Dr. Franciszek Piekosiński; profesor uniwersytetu lwowskiego Dr. Tadeusz Pilat, oraz Jan Hild, radca Namiestnictwa, jako referent spraw konserwatorskich w Namiestnictwie.

Ankiecie tej postanowił Wydział krajowy przedstawić następujące pytania:

1. Czy dotychczasowe ustawodawstwo austryackie chroni skutecznie zabytki archeologiczne?
2. Czy zmiana jest potrzebną i czy jest obecnie na czasie?
3. W jakim kierunku zmiana ma nastąpić?

Ankieta odbyła posiedzenie 14. listopada b. r. i oświadczyła się za doraźnem wprowadzeniem do ustaw budowniczych przepisów mających na celu ochronę zabytków archeologicznych od zniszczenia i oszpecenia, za wydaniem sumarycznego spisu nieruchomych zabytków przeszłości, godnych konserwacyi i ochrony, za wydaniem do podrzędnych władz i organów autonomicznych okólnika w sprawie ochrony zabytków ruchomych, wreszcie wyraziła ankieta zdanie, że należy dążyć do reformy ustaw konserwatorskich na szerszą skalę w myśl postulatów uchwalonych przez c. k. centralną komisyę konserwatorską w r. 1882.

Zamek w Olesku.

Nad zeszłorocznem sprawozdaniem Wydziału krajowego w sprawie restauracyi zamku Oleskiego powziął Wysoki Sejm, przyjmując to sprawozdanie do wiadomości, na posiedzeniu z dnia 27. października 1890 r. uchwały następujące:

a) dla przeprowadzenia restauracyi zamku królewskiego w Olesku utworzy Wydział krajowy komisyę fachową;

b) na koszta restauracyi zamku, a mianowicie na roboty za naj-

naglejsze uznane, otwiera się Wydziałowi krajowemu na rok 1891 kredyt w wysokości 18.000 zł.;

c) poleca się Wydziałowi krajowemu, by po przeprowadzeniu dokładnych studyów co do adaptacyi zamku na pomieszczenie jakiegoś zakładu krajowego odpowiednie wnioski Sejmowi przedłożył;

d) poleca się Wydziałowi krajowemu, by przedłożył z końcem roku 1891 Sejmowi sprawozdanie z wykonania robót restauracyjnych, opatrzone szkicami i rachunkami.

W celu wykonania uchwał powyższych utworzył Wydział krajowy przedewszystkiem komisyę fachową dla restauracyi zamku Oleskiego, zapraszając do niej pp. Władysława Gniewosza z Kontów, jako kuratora zamku, Władysława Łozińskiego, jako przewodniczącego grona c. k. konserwatorów Galicyi wschodniej, Ludwika Wierzbickiego, jako c. k. konserwatora, delegowanego przez grono c. k. konserwatorów do sprawy restauracyi zamku Oleskiego i Juliana Zachariewicza jako c. k. konserwatora i profesora architektury. Komisyi, która 8. stycznia 1891. pod przewodnictwem zastępcy Marszałka krajowego odbyła posiedzenie, przedstawiono plany restauracyi sporządzone przez inżyniera architekta p. Kazimierza Kułakowskiego, a oraz (załączone tu jako alegat) uwagi nad tymi planami, nadesłane Wydziałowi krajowemu przez konserwatorów krakowskich i lwowskich. Po wyczerpującej dyskusyi przeprowadzonej nad planami, komisya uchwaliła jednomyślnie zalecić przerobienie planów restauracyi w myśl uwag grona c. k. konserwatorów wschodniej Galicyi, oświadczyć się za wykonaniem robót restauracyjnych w własnym zarządzie Wydziału krajowego, nie wykluczając wszakże oddania w akord robót częściowych, wreszcie delegować do nadzoru archeologiczno-architektonicznej strony restauracyi c. k. konserwatora p. Ludwika Wierzbickiego, któryby Wydziałowi krajowemu w razie potrzeby udzielać miał swej fachowej opinii.

Alegat 19.

W myśl tych uchwał Wydział krajowy polecił p. Kułakowskiemu przerobieniu planów i zamianował p. Wierzbickiego swoim delegatem do do nadzoru archeologiczno - architektonicznej strony restauracyi zamku Oleskiego.

Skoro p. Kułakowski przedłożył przerobione plany, udzielił je Wydział krajowy swemu delegatowi do zaopiniowania a oraz do postawienia wniosków co do wykonania robot.

W odpowiedzi przedłożył p. Wierzbicki Wydziałowi krajowemu sprostowane częściowo i uzupełnione na podstawie własnych oględzin na miejscu, plany i kosztorys restauracyi wraz z wnioskiem, aby roboty oddać w przedsiębiorstwo tutejszemu budowniczemu p. Lewińskiemu, z którym spisał już nawet punktacye co do umowy zawrzeć się mającej. Według przedłożonego kosztorysu koszt całej restauracyi zamku Oleskiego obliczony był na 41.882 zł., którą to kwotę p. Wierzbicki zredukował na 37.646 zł. Wobec trudności wykonania robót w własnym zarządzie Wydziału krajowego i ze względu na dostateczne gwarancye, jakie dawał rekomendowany przez delegata Wydziału krajowego budowniczy, zdecydował się Wydział krajowy zaniechać prowadzenia robót w własnym zarządzie i oddać je w przedsiębiorstwo p. Lewińskiemu. Zważywszy jednak, że Wys. Sejm na cel restauracyi zamku wstawił do budżetu na r. 1891

tylko kwotę 18.000 zł. na roboty „za najpilniejsze uznane“, zaproszono p. Wierzbickiego, aby wspólnie z p. Lewińskim z robót w ogólnym kosztorysie wykazanych wybrał tylko najpilniejsze, które w roku bieżącym koniecznie wykonane być muszą i aby ogólny koszt robót wraz z kosztami administracyjnemi nie przekraczał kredytu 18.000 zł.

Wskutek tego sporządzono nowy kosztorys, obejmujący postawienie nowego dachu nad całym budynkiem i nad wieżą i pokrycie tego dachu dachówką — a oprócz tej głównej roboty tylko te roboty ziemne, murarskie i rzemieślnicze, które stoją w bezpośrednim związku z robotą główną.

Koszt całej tej roboty w roku bieżącym wykonać się mającej ugodzono z przedsiębiorcą w ryczałtowej kwocie 17.700 zł., pozostające zaś z kredytu 300 zł. przeznaczono na wydatki administracyjne. Z p. Lewińskim spisano formalny kontrakt, do którego jako część integralną dołączono inwentarz zamku, spisany przez umyślnie do Oleska delegowanego urzędnika technicznego.

Roboty restauracyjne rozpoczęte z nastaniem pory letniej, ukończone zostały w miesiącu listopadzie b. r., a według sprawozdania delegata p. Wierzbickiego wykonanie ich tak samo jak i jakość użytego materyału nie pozostawia nic do życzenia. Formalna kollaudacya i odbiór robót nie odbyły się dotychczas i dla tego Wydział krajowy nie może jeszcze przedłożyć Wys. Sejmowi rachunków, opatrzonych szkicami, jak tego uchwała pod d) wymaga.

Co do wniosków w sprawie przeznaczenia zamku Oleskiego na pomieszczenie jakiegoś zakładu krajowego, to odnośne studya i badania nie zostały dotychczas ukończone, z którego to powodu poleceniu Wys. Sejmu ad c) uchwały teraz jeszcze zadość stać się nie może.

Kraj. Archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie.

W czasie od ostatniego naszego sprawozdania zaszły w składzie funkcyonaryuszów krajowych archiwów aktów grodzkich i ziemskich następujące zmiany:

Archiwum w Krakowie: Dyrektor kraj. archiwum w Krakowie dr. Michał Bobrzyński, w skutek nominacyi na wiceprezydenta c. k. kraj. Rady szkolnej, wniósł prośbę do Wydziału krajowego o uwolnienie go od obowiązków dyrektora archiwum.

Pismem z dnia 30. września 1890. L. 40.108 przyjął Wydział krajowy do wiadomości zrzeczenie się dr. Michała Bobrzyńskiego z urzędu dyrektora archiwum, wyrażając żal, iż instytucya, którą dr. Bobrzyński od początku przejścia jej w zarząd kraju ze znakomitym skutkiem kierował, pozbawianą zostanie jego opieki.

Wydział krajowy rozpisał konkurs na posadę dyrektora, a na razie upoważnił adjunkta archiwum dr. Zbigniewa Kniaziołuckiego, do zastępowania dyrektora archiwum. Uchwałą z dnia 10. marca 1891. L. 7.226 zamianował Wydział krajowy dyrektorem kraj. archiwum aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie, dr. Franciszka Piekosińskiego p. o. radcę prawnego przy Wydziale krajowym, a mianowanego obecnie profesorem zwyczajnym prawa polskiego na uniwersytecie Jagiellońskim.

Z dniem 30. września 1890. zawakowała posada aplikanta po p. Franciszku Krzysiku, którą to posadę jako nadetatową zwinięto.

Archiwum we Lwowie. W skutek śmierci prof. dr. Ksawerego Liskego, dyrektora archiwum, zamianował Wydział krajowy uchwałą z dnia 10. lipca 1891 L. 26.616 dr. Oswalda Balzera, profesora zwyczajnego prawa polskiego na Uniwersytecie we Lwowie, dyrektorem kraj. archiwum aktów grodzkich i ziemskich.

Nadto zawakowały w archiwum lwowskiem 2 posady aplikantów po pp. Erneście Adamie i Adamie Bieńkowskim. Jedną z tych posad nadał Wydział krajowy uchwałą z dnia 12. listopada 1890 L. 47.689, p. Stanisławowi Gierzykowi, słuchaczowi wydziału filozoficznego, na drugą posadę został rozpisany konkurs

Sprawa połączenia aktów i ksiąg, znajdujących się w archiwach gminnych z archiwami krajowemi aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie.

Na prośbę J. E. ks. Adama Sapiehy, zezwolił Wydział krajowy na deponowanie archiwaliów stanowiących własność księcia i odnoszących się do jego rodziny, w lwowskiem archiwum krajowem aktów grodzkich i ziemskich. Ks. Sapieha zastrzegł sobie jednakowoż prawo wycofania w razie potrzeby tych dokumentów.

W skutek ponownych poleceń wydanych w zeszłym roku przez Wydział krajowy w sprawie połączenia aktów i ksiąg znajdujących się w archiwach gminnych w kraju, z archiwami krajowemi aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie, a względnie rozciągnięcia nad niemi ściślejszej kontroli, przedłożyły inwentarze swych archiwaliów gminy: Bochnia, Sądowa Wisznia, Sambor, Mikołajów, Jordanów, Skawina i Podgrodzie.

Gminy: Niemirów, Probużna i Potylicz przesłały Wydziałowi krajowemu swe archiwalia, zaś gmina Strzyżów oświadczyła gotowość złożenia swych archiwaliów w jednem z krajowych archiwów aktów grodzkich i ziemskich.

Na wniosek lwowskiej i krakowskiej dyrekcyi archiwum aktów grodzkich i ziemskich, przydzielił Wydział krajowy archiwalia gmin: Niemirów, Janów, Zarudzie, Probużno, Strzyżów, Oleszyce, Grzymałów i Chyrów do archiwum lwowskiego, zaś archiwalia gminy Dębowiec do archiwum krakowskiego. Z inwentarzy przydzielono do lwowskiego archiwum inwentarze archiwaliów gmin: Markopol, Przeworsk, Łańcut, Kańczuga, Niżankowice, Gliniany, Rzeszów, Śniatyn, Leszniów, Bircza, Krosno, Muszyna, Żółkiew, Sądowa Wisznia, Sambor i Mikołajów; zaś do krakowskiego archiwum inwentarze archiwaliów gmin: Lipnica murowana, Bochnia, Jordanów i Skawina.

W sprawie pomnika dla ś. p. hr. Agenora Gołuchowskiego.

Uchwałą z dnia 28. listopada 1890 polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu utworzenie w porozumieniu z rodziną ś. p. Agenora hr. Gołuchowskiego i prezydentem m. Lwowa komitetu w celu ocenienia, kiedy i w którem miejscu roboty około pomnika rozpocząć należy, a ewentualnie w celu przygotowania planów i kosztorysów.

W wykonaniu powyższego polecenia postanowił Wydział krajowy utworzyć komitet, w skład którego weszli: pp. Adam hr. Gołuchowski jako członek rodziny, prezydent miasta Lwowa, Edmund Mochnacki, prof. szkoły

politechnicznej, Julian Zacharjewicz; zaś z grona członków Wydziału krajowego pp. Antoni Jaxa Chamiec i Edward Jędrzejowicz.

Posiedzenie tego komitetu odbyło się dnia 25. marca b. r., na którem oświadczono się za ustawieniem pomnika na krańcu wałów hetmańskich na placu Maryackim, mniej więcej na osi ulicy Kopernika.

Na podstawie powyższej opinii odniósł się Wydział krajowy pismem z dnia 27. marca b. r. L. 11.461 do p. prezydenta m. Lwowa z prośbą o przedstawienie tej sprawy Reprezentacyi miejskiej w celu wyznaczenia miejsca pod pomnik. Dotąd nie otrzymał Wydział krajowy wiadomości o uchwale Reprezentacyi miejskiej, — skoro to zaś nastąpi, nie omieszkamy przystąpić bezzwłocznie do rozpisania konkursu artystycznego na wykonanie pomnika.

Grobowiec ś. p. Marszałka Zyblikiewicza.

Wydział krajowy zatwierdził ofertę Tadeusza Błotnickiego ua budowę pomnika dla ś p. Marszałka Zyblikiewicza. Pomnik ma być wykonany z granitu, cały szlifowany, wysokości 6 metrów, palma i napis mają być bronzowe, wypukłe. Cenę pomnika wraz z ustawieniem na miejscu i dodaniem potrzebnych okalających łańcuchów, oznaczono na 1.500 zł. Według oznajmienia p. prezydenta m. Krakowa z 23. listopada b. r. pomnik został już ustawiony na cmentarzu krakowskim. Brakuje na nim jeszcze tylko napisu i medalionów, których osadzenie jednak już wkrótce ma nastąpić.

Administracya dóbr Zakładu narodowego im. Ossolińskich.

Reskryptem c. k. Namiestnictwa z dnia 20. września 1888. l. 52.896. ustanowiony został p. Aleksander Leliwa Baier prowizorycznym administratorem dóbr fundacyi Ossolińskich w charakterze sekwestratora tych dóbr. Włożono nań przytem obowiązek dołożenia wszelkich starań w celu przywrócenia majątku fundacyjnego do dobrego stanu, opłacania podatków i renty rocznej należnej Bibliotece Ossolińskich, używania reszty dochodów na poprawienie gospodarstwa a w szczególności na restauracyę budynków gospodarskich i podniesienie kultury leśnej i składania rocznych rachunków z administracyi Wydziałowi krajowemu, któremu nadto przedłożyć miał plan gospodarczy.

Z powodu uzasadnionych wątpliwości, czyli p. Baier dopełnia należycie włożonych nań obowiązków, odniosło się do c. k. Namiestnictwo w październiku 1890 do Wydziału krajowego z żądaniem, aby po dokładnem, w razie potrzeby na miejscu, zbadaniu przedłożonych przez p. Baiera rachunków i planu gospodarczego oznajmił c. k. Namiestnictwu, czy administratorowi z przedłożonych rachunków udziela lub odnawia absolutoryum i czy plan gospodarczy przez Baiera przedłożony zatwierdzą lub nie; nadto zażądało c. k. Namiestnictwo udzielenia opinii co do dalszej administracyi dóbr fundacyjnych.

Pragnąc zdanie swe oprzeć na jak najpewniejszej podstawie, postanowił Wydział krajowy zarządzić zbadanie gospodarki p. Baiera na miejscu a to za pośrednictwem reprezentantów potomności. Udał się przeto do JW. hr. Stefana Zamoyskiego i ks. Leona Sapiehy (jako zastępcy reprezentanta potomności JE. ks. Marszałka Eustachego Sanguszki) z prośbą

o przeprowadzenie lustracyi majątku fundacyjnego i zbadanie rachunków i planu gospodarczego na miejscu i oznajmienie Wydziałowi krajowemu swych spostrzeżeń i swej opinii w kierunkach powyżej wskazanych.

Lustracya dóbr Ossolińskich, do której c. k. Namiestnictwo delegowało ze swej strony c. k. radcę Namiestnictwa p. Hilda i c. k. inspektora krajowego lasów p. Góralczyka, odbyła się w miesiącu sierpnia 1891., a ze strony Wydziału kraj. brał w niej udział tylko p. hr. Stefan Zamoyski, drugi bowiem delegat oznajmił, że udziału w lustracyi wziąć nie może.

Rezultat lustracyi i zbadania rachunków tudzież planu gospodarczego przez p. Baiera przedłożonego, był tego rodzaju, że Wydział krajowy na podstawie sprawozdania komisyi lustracyjnej widział się zniewolonym oświadczyć c. k. Namiestnictwu, że p. Baierowi nie może udzielić absolutoryum z przedłożonych rachunków z administracyi za czas od 1. października 188[illegible] po koniec grudnia 1890. i że nie może zatwierdzić planu gospodarczego przez p. Baiera przedłożonego. Co zaś do dalszej administracyi zaznaczy tylko Wydział krajowy, że zaprowadzenie zmiany w dotychczasowej gospodarce wydaje mu się ze względu na dobro fundacyi rzeczą niezbędną naglącą.

W odpowiedzi na to pismo oznajmiło c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu pod dniem 28. października 1891. L. 75.822, że usuwa p. Aleksandra Baiera od dalszego pełnienia funkcyj administratora dóbr Ossolińskich i porucza administracyę sekwestracyjną tych dóbr na czas trwania suspenzyi kuratora ekonomicznego, księciu Andrzejowi Lubomirskiemu, kuratorowi literackiemu Zakładu Ossolińskich.

Zarząd majątku zarodowego Zakładu im. Ossolińskich.

W myśl §. 41 i 58 ustawy fundacyjnej zakładu im. Ossolińskich kasa krajowa Wydziału krajowego przechowuje majątek zarodowy Zakładu w efektach, pobiera dochody działu bibliotecznego, z których wedle asygnacyi kuratora literackiego daje w miarę potrzeby zasiłki kasie podręcznej, będącej pod zarządem kuratora literackiego.

Kontrolę rachunkową wykonywa Wydział krajowy.

Obrót pieniężny w r. 1890 był następujący:

A) Stan ogólny majątku z końcem r. 1889 wynosił:

a) w papierach wartościowych . . 192.671 zł. 05 ct.

a po strąceniu:

1. wydzielonego kapitału po myśli statutu na rzecz funduszu rezerwowego .	26.544 zł. 56 ct.		
2. depozytu kuratora ekonomicznego .	5.079 „ 18 „		
3. kaucyi dzierżawców .	4.202 „ 50 „	35.826 „ 24 „	
		pozostaje majątek zakładowy .	156.844 zł. 81 ct.

b) w kapitałach hipotekowanych:

Zapis Chołoniewskiego . .	3.150 zł. — ct.		
„ Neronowicza . . .	525 „ — „		
„ Pawlikowskiego . .	2.362 „ 50 „	6.037 zł.	50 ct.
c) w funduszach bibliotecznych (wartość inwentarza) .		502.397 „	79 „
d) w gotówce i należytościach czynnych . . .		24.935 „	44 „

Majątek ten wynosi z końcem roku 1890.

a) w papierach wartościowych. .	208.589 zł. — ct.		
a po strąceniu			
1. wydzielonego kapitału po myśli statutu na rzecz funduszu rezerwowego .	29 177 zł. 09 ct.		
2. depozytu kuratora ekonomicznego .	2.949 „ 77 „		
3. kaucyj dzierżawców .	3.337 „ 50 „	35.464 „ 36 „	
pozostaje jako majątek zakładowy		173.124 „	64 „

W porównaniu z r. 1889 przybyło w efektach 16.279 zł. 83 ct. mianowicie:

α) legat ks. Sanguszkowej w efektach .	5.136 zł. 57 ct.		
β) za prawo propinacyi .	19.530 „ 44 „	24.667 zł.	01 ct.
ubyło zaś			
a) wylosowany list zast. funduszu Kłodzińskiego .	1.000 zł. — ct.		
b) efekta funduduszu zapomogowego .	7.387 „ 18 „	8.387 „	18 „

z powodu udzielenia $4^1/_2$ % pożyczki na urządzenie drukarni i na wydawnictwo książek szkolnych.

b) w kapitałach hipotekowanych:			
Zapis Chołoniewskiego . .	3.150 zł. — ct.		
„ Neronowicza . . .	525 „ — „		
„ Pawlikowskiego . .	2.362 „ 50 ct.	6.037 „	50 „
bez zmiany jak w r. 1889			
c) w funduszach biliotecznych:			
1. dobra i realności . . .	342.943 zł. $66^1/_2$ ct.		
2. zbiory	131.191 „ $01^1/_2$ „		

mianowicie:
przyrosła wartość zakupionych książek, dzieł i zbiorów mineralogicznych . 2.907 zł. 01 ct.
ubyło za sprzedane dublety monet i zbiorów muzealnych . . 143 „ — „
przyrosło zatem . 2.764 zł. 01 ct.

3. nakłady. . . . . 26.512 zł. 15 ct.
przybyła w r. 1890 według szczegółowego inwentarza wartość . 225 zł. — ct.
ubyło sprzedanych, zamienionych i gratis wydanych nakładów za 636 „ 55 „
zmiejszyła się wartość o 411 zł. 55 ct.

4. sprzęty . . . . . 3.945 „ 75 „
przybyła szafa biblioteczna . 47 zł. 50 ct.
ubyło z powodu odpisania 5% wartości na zużycie od 4.103 zł. 42 ct. 205 „ 17 „
przeto zmniejszyła się wartość o . . 157 zł. 67 ct.

razem w funduszach bibliotecznych . 504.592 zł. 58 ct.

d) w gotówce i należytościach czynnych . . . . 31.324 „ 97½ „
przybyło 6.389 zł. 53½ ct.

W całym majątku zakładowym przybyło:

α) w efektach . . . . 16.279 zł. 83 ct.

β) w wartości inwentarza . 3.179 zł. 51 ct.
a po strąceniu ubytku. . 984 „ 72 „ 2.194 „ 79 „

γ) w gotówce i należytościach . 6.389 „ 53½ „

B) Obrót kasowy w majątku bieżącym wynosił w r. 1890.

I. Dochody.

a) dochody w gotówce.

Rata od kuratora ekonomicznego . . .		6.300 zł.	— ct.
Czynsz z gmachu		1.205 „	— „
Dochód z ogrodu		25 „	— „
„ z dóbr Rakowca i z lasu . . .		678 „	32 „
Drukarnia i wydawnictwo książek szkolnych .		7.000 „	— „
Za sprzedane nakłady		62 „	26 „
Odsetki		3.347 „	93 „
Subwencya sejmowa na ochronę zabytków historycznych . . . 500 zł. — ct.			
a po doliczeniu narosłych odsetek z lokacyi . . 45 „ 73 „	545 „	73 „	
Za sprzedane dublety monet. . . . 18 zł.			
„ minerały. . . . 125 „	143 „	— „	
Ekwiwalent za wylosowany list zastawny . .	1.000 „	— „	
Rozmaite	— „	45 „	
Razem .	27.307 zł.	69 ct.	
Zapas kasowy z dniem 31. grudnia 1889 .	6.649 „	84 „	
Suma .	33.957 zł.	53½ ct.	

b) dochody w efektach.

Kupiono efekta dla funduszu rezerwowego .	2.632 zł.	53 ct.
„ „ „ „ ks. Sanguszkowej .	5.136 „	57 „
„ „ „ depoz. kuratora ekonomicznego	880 „	44 „
„ „ „ „ Ostrowskiego . .	135 „	— „
Efekta otrzymane za wykupno propinacyi:		
a) na rzecz depozytu kuratora ekonomicznego.	8.400 „	— „
b) „ funduszu dóbr Rakowiec . .	10.250 „	— „
Razem .	27.434 zł.	54 ct.
Zapas efektów z dniem 31. grudnia 1889 .	192.671 „	05 „
Suma .	220.105 zł.	59 ct.

II. Wydatki.

a) wydatki w gotówce.

Zakupno i oprawa dzieł	3.103 zł.	89 ct.
Muzeum i zbiory mineralogiczne . . .	62 „	24 „
Obrazy i ryciny	104 „	— „
Medale i monety	21 „	20 „
Wydawnictwa (nakłady)	781 „	14 „
Podatki	2.457 „	58 „

Płace urzędników, sług, pensye, remuneracye, zapomogi i zaliczki na płace	11.437	zł. 48	ct.
Stypendya	1.795	„ 78	„
Naprawa i przeistoczenia w gmachu . .	4.029	„ 40	„
Koszta administracyjne i asekuracya gmachu .	552	„ 74	„
Koszta kancelaryjne opał i światło . . .	2.472	„ 11	„
Koszta komisyjne, asekuracya leśniczówki, koszta kontraktu, edykta i datki konkurencyjne z dóbr Rakowca	379	„ 66	„
Ruchomości biurowe i biblioteczne . . .	47	„ 50	„
Odsetki z lokacyj subwencyi sejmowej . .	45	„ 73	„
Zakupno starożytnych zabytków . . .	754	„ 90	„
Koszta notaryalne i należytość rządowa od legatu ks. Sanguszkowej	212	„ 10	„
Lokacya w Banku krajowym na 3% rach. bież.	388	„ 63	„
Depozyta zwrócone drukarni i wydawnictwu książek szkolnych.	236	„ 50	„
Razem .	28.882	zł. 58	ct.
Zapas kasowy z dniem 31. grudnia 1890 .	5 074	„ 95½	„
Suma .	33.957	zł. 53½	ct.

b) wydatki w efektach.

Spieniężono efekta z funduszu zapasowego na koszta urządzenia drukarni	7.387	zł. 18	ct.
Spieniężono efekta z tymczasowego depozytu kuratora ekonomicznogo	2.129	„ 41	„
Spieniężono wylosowany list zastawny z funduszu Kłodzińskiego	1.000	„ —	„
Wydano kaucyę Winiarza	1.000	„ —	„
Razem .	11 516	zł. 59	ct.
Zapas efektów z dniem 31. grudnia 1890 .	208.589	„ —	„
Suma .	220.105	zł. 59	ct.

III. Zaległości czynne wynoszą.

1. na rachunku bieżącym banku krajowego .	3.138	zł. 19	ct.
2. funduszu zapasowego 4½% pożyczka na koszta urządzenia drukarni i na wydawnictwo książek szkolnych	23.400	„ —	„
3. rozmaite	1 285	„ 96	„
Razem .	27.824	zł. 15	ct.
Zaległości bierne .	1.574	„ 13	„
Nadwyżka należytości czynnych z końcem r. 1890 .	26.250	zł. 02	ct.

Co do rachunku r. 1891 możemy wykazać tylko obrót kasy krajowej po koniec czerwca 1891, zaś obrotu kasy podręcznej nie wykazujemy, ponieważ przedkłada go kuratorya dopiero po upływie roku.

Obrót kasy krajowej od 1. stycznia do 30. czerwca 1891 wynosi

	w gotówce:	w efektach.
a) dochody z zapasem początkowym	36.174 zł. 35½ ct.	235.489 zł.
b) wydatki	33.728 „ 32 „	26.100 „
Pozostałość .	2.446 zł. 03½ ct.	209.389 zł.

Teatr polski we Lwowie.

Sprawy teatru polskiego we Lwowie zajmowały w tym roku więcej niż kiedykolwiek uwagę Wydziału krajowego. Wobec kończącego się z wiosną r. 1892 przywileju fundacyi Skarbkowskiej, który bądź co bądź zabezpieczał byt sceny polskiej we Lwowie i wobec braku wyraźnego postanowienia, na kim w przyszłości obowiązek ten ciężyć ma, scena polska we Lwowie znajduje się poniekąd na przełomie i wymaga oględniejszego niż w innych warunkach traktowania. Położenie jest tem krytyczniejsze, że scena tutejsza, nie mając bndynku celom jej wyłącznie służącego, mogłaby z wiosną r. 1892 znaleść się bez dachu, jeśliby fundacya Skarbkowska odmówiła dalszego wynajmu dotychczasowych ubikacyj na teatr, albo też, jeżeliby ze strony władz kompetentnych wydany był zakaz używania nadal dotychczasowego lokalu ze względów policyi ogniowej lub sanitarnej.

W tej sytuacyi zadaniem Wydziału krajowego było wpływać, o ile to w danych warunkach jest możliwem, na przyspieszenie budowy nowego teatru, z drugiej zaś strony starać się o to, aby dotychczasowe pomieszczenie sceny było przynajmniej znośnem i nie odstraszało publiczności od uczęszczania do teatru.

Podając poniżej w osobnym ustępie przebieg rokowań przeprowadzonych z gminą m. Lwowa w sprawie budowy nowego teatru, zaznaczamy tu, że dzięki współdziałaniu czynników interesowanych w sprawie teatru prace mające na celu ulepszenia w ubikacyach teatralnych zostały już rozpoczęte i że jest uzasadniona nadzieja pomyślnego ich przeprowadzenia.

Wpływ Wydziału krajowego na sprawy teatru nie sięga niestety tak daleko, aby mógł oddziałać na zebezpieczenie bytu samej instytucyi i zapewnić pomyślny jej rozwój. To też poprzestać nam wypada tylko na skonstatowaniu, że jak na teraz przyszłość teatru polskiego we Lwowie po wygaśnięciu przywileju skarbkowskiego przedstawia się dość zagadkowo. Z wpływu, jaki nam przysłuża w granicach roku budżetowego i kwoty uchwalonej subwencyi, staraliśmy się skorzystać, aby teraźniejszy stan sceny i opery był jak najlepszy.

Przy wypłacie pojedynczych rat subwencyi postępowaliśmy z wszelką ostrożnością i nie zarządziliśmy ani jednej wypłaty, za którąby się komisya dla artystycznego nadzoru teatru nie była stanowczo oświadczyła. Zdarzały się natomiast wypadki odmówienia wypłaty pomimo usilnego nawet wniosku ze strony komisyi.

W jej sprawozdaniach o stanie teatru, których dla obszerności tu nie zamieszczamy, aby sprawozdania tego zanadto nie rozszerzać, znajduje się uzasadnienie i usprawiedliwienie zarządzonych wypłat.

Zanotować tu jednak winniśmy dwa dodatnie szczegóły z dziejów teatru lwowskiego w roku ubiegłym, a mianowicie bardzo dobry, jak na tutejsze stosunki, stan opery podczas ostatniego sezonu, stan, któremu opera pomimo wygórowanych cen, zawdzięczała niebywałą dotychczas frekwencyę publiczności, — i fakt budowy teatru letniego, której od dawna domagała się publiczność a w ostatnich czasach także komisya artystyczna a to nie tylko ze względu na interes sztuki, ale także dla wygody tej części mieszkańców Lwowa, która zmuszona jest lato przepędzać w mieście.

Nadmieniamy tu także, że dyrekcya teatru lwowskiego, ulegając żądaniu Wydziału krajowego przedłożyła nam w styczniu 1891 zamknięcie rachunku przedsiębiorstwa za rok 1890, według którego niedobór tego roku wynosił 16.794 zł. 15 ct.. W właściwym czasie zażądamy od dyrekcyi zamknięcia rachunków za rok 1891.

Dotychczasowy przedsiębiorca teatru p. Mieczysław Schmitt starał się i uzyskał od c. k. Namiestnictwa dalszą koncesyę na urządzenie przedstawień scenicznych w gmachu hr. Skarbka na czas od Wielkiejnocy 1892 do tegoż dnia 1896 r., jeżeli przedtem nowy budynek teatralny wybudowany nie zostanie. Ważność koncesyi uczyniono zawisłą od wykonania całego szeregu rekonstrukcyj i adaptacyj mających na celu asanacyę i bezpieczeństwo od ognia lokalu.

W końcu zapisujemy, że w składzie komisyi dla artystycznego nadzoru teatru skutkiem rezygnacyi kilku członków zaszła zmiana i że zasiadają w nim od września 1890 pp. Tadeusz Romanowicz, Dr. Roman Pilat, Adolf Wiesiołowski, Adam Krechowiecki i Stanisław Niewiadomski. Okres funkcyonowania komitetu oznaczony został na lat trzy.

Konkurs dramatyczny polski.

Uchwałą z dnia 26. listopada 1890 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu rozpisywanie co trzy lata konkursów dramatycznych i wyznaczenie dwóch nagród z funduszu krajowego za najlepsze utwory sceniczne w kwocie 500 zł. i 250 zł.

Na tej podstawie Wydział krajowy uchwałą z dnia 2. stycznia 1891 l. 54.048 rozpisał konkurs dramatyczny z terminem po koniec września 1891 na oryginalne utwory sceniczne w języku polskim z zakresu dramatu i poważnej komedyi, obejmujące co najmniej trzy akta i zapełniające cały wieczór teatralny. Od ubiegania się o nagrody konkursowe wykluczone zostały utwory już drukiem ogłoszone, niemniej przedstawione na jakiejkolwiek scenie, nawet amatorskiej, wreszcie prace autorów już nieżyjących, chociażby dotąd ogłoszonemi nie były.

Do rozstrzygnięcia konkursu powołał Wydział krajowy osobną komisyę, której skład podany do wiadomości publicznej w ogłoszeniu konkursu, był następujący:

JWni Stanisław hr. Badeni, Władysław hr. Koziebrodzki, Stanisław hr. Tarnowski, Wni Stanisław Kożmian, Adam Krechowiecki, Władysław Łoziński, Dr. Antoni Małecki, Dr. Roman Pilat i Tadeusz Romanowicz.

Z pomiędzy zaproszonych pp. Władysław Łoziński i Stanisław hr. Tarnowski wymówili się od udziału w komisyi.

W terminie konkursowym wpłynęło do Wydziału krajowego ogółem 32 utworów dramatycznych, które w pierwszych dniach miesiąca października rozesłano członkom komisyi celem odczytania i ocenienia. Dnia 4. listopada b. r. zebrała się komisya konkursowa na posiedzenie w Wydziale krajowym i z pomiędzy nadesłanych utworów przeznaczyła 5 do wspólnego czytania, resztę zaś uznała za niekwalifikujące się do nagrody. Po trzydniowych obradach przystąpiła komisya w dniu 6. listopada do rozstrzygnięcia konkursu i uchwaliła jednogłośnie przyznać:

pierwszą nagrodę w kwocie 500 zł. sztuce pod tytułem „Kraj“ komedya w 4 aktach; drugą nagrodę zaś w kwocie 250 zł. sztuce pod tyt. „U Kolebki narodu“ dramat z dziejów mitycznych w 5 aktach.

Po otwarciu kopert okazało się, że autorem pierwszej sztuki jest pan Żelisław Roman Orsza, autorem zaś drugiej sztuki p. Dr. Adam Bełcikowski z Krakowa.

Nadto uchwaliła komisya zalecić do grania utwór dramatyczny pod tyt „Na wsi,“ sztuka ludowa w 3 aktach a 4 odsłonach, której autorem, jak się po otwarciu ko erty okazało, jest p. Jan Piotrowski z Warszawy.

Na tem komisya zakończyła swą czynność a Wydział krajowy podał wynik konkursu do wiadomości publicznej i wypłatę nagród zarządził.

W sprawie budowy nowego teatru we Lwowie.

Uchwałą z dnia 24. listopada 1890 upoważnił Wysoki Sejm Wydział krajowy, aby po porozumieniu się z Reprezentacyą m. Lwowa przedstawił na najbliższej sesyi sejmowej wniosek co do miary i sposobu w jakiby się fundusz krajowy do budowy teatru miejskiego we Lwowie przyczynić mógł.

Wydział krajowy zakomunikował pod dniem 5. stycznia b. r. tę uchwałę Reprezentacyi m. Lwowa z wezwaniem, aby przedewszystkiem powzięła jak najrychlej decyzyę co do miejsca i czasu budowy nowego teatru, a zarazem wybrała ze swego grona pełnomocników upoważnionych do traktowania z Wydziałem krajowym w sprawie w uchwale sejmowej wskazanej.

W odpowiedzi na to pismo oznajmił Wydziałowi krajowemu p. prezydent m. Lwowa pod dniem 30 stycznia i 21. lutego b. r., że wybór miejsca pod budowę teatru z powodu trudności w należytem usytuowaniu budynku teatralnego nie jest jeszcze zadecydowany, i zaproponował, aby zanim w tej mierze decyzya ostateczna zapadnie, rozpoczęte zostały z gminą w sprawie budowy teatru rokowania, w których ze strony gminy wzięliby udział delegaci pp. Dr. Marchwicki, Gołąb, Janowski, Dr. Małecki, Dr. Piętak i Schayer.

Wydział krajowy zaprosił przeto tych panów na konferencyę w d. 11. marca b. r., która odbyła się pod przewodnictwem Marszałka krajowego i w której ze strony Wydziału krajowego wzięli udział pp. Chamiec, Dr. Hoszard i Romanowicz.

Alegat 20.

Na tej konferencyi, której przebieg w załączonym (aleg. 20) protokole jest przedstawiony, oświadczyli reprezentanci gminy przez usta wiceprezydenta miasta p. Dr. Marchwickiego, że miasto w bardzo wydatny sposób chce

się przyczynić do budowy teatru ale pod warunkiem, jeżeli teatr lwowski będzie instytucyą krajową. Na uwagę zastępców Wydziału krajowego, że wobec niepewności czyli Wysoki Sejm zdecyduje się na uznanie teatru lwowskiego za instytucyę krajową, należałoby wziąć pod rozwagę także alternatywę budowy teatru przez miasto za subwencyą ze strony kraju, oświadczyli reprezentanci gminy gotowość przedłożenia Radzie miejskiej także tej drugiej alternatywy i przybycia ponownie na konferencyę, skoro uchwała Rady miejskiej w tej mierze zapadnie.

Alegat 21.

Jakoż na powtórnej konferencyi dnia 6. maja b. r. odbytej, której przebieg w protokole (alegat 21.) jest streszczony, przedłożyli delegaci miejscy dwie alternatywne uchwały, powzięte przez Radę miasta Lwowa na posiedzeniu z 9. kwietnia b. r. Uchwały te opiewają jak następuje:

„I. Gmina m. Lwowa jest gotową zobowiązać się do wybudowania nowego teatru wyłącznie kosztem gminy bez subwencyi od kraju i zastrzegając sobie własność budynku teatralnego oddać go krajowi do użytku na cel wspomniany pod warunkiem, jeżeli się kraj zobowiąże prowadzić teatr narodowy polski, tak dramat jakoteż operę, bądź przez wydzierżawienie, bądź też w własnym zarządzie bez żadnego przyczynienia się ze strony gminy m. Lwowa tak do kosztów prowadzenia tej instytucyi jakoteż do wydatków na utrzymanie gmachu teatralnego.

W układzie między krajem a gminą w tym przedmiocie zawrzeć się mającym, należy odpowiednio zawarować prawa gminy m. Lwowa oraz ubezpieczyć dokładne dopełnienie zobowiązań przyjętych przez kraj wobec gminy pod względem należytego utrzymywania polsko-narodowej instytucyi teatralnej.

II. Na wypadek nieprzyjęcia propozycyi powyższej oświadczyć Wydziałowi krajowemu, że gmina m. Lwowa przyjmie obowiązek wybudowania we Lwowie teatru nowego i utrzymywania tej instytucyi w swoim zarządzie jako teatr miejski, jeżeli kraj zobowiąże się udzielić gminie bezzwrotną subwencyę pieniężną w wysokości 400.000 zł. na wybudowanie teatru nowego, a nadto, jak długo gmina teatr polski narodowy z dramatem i operą utrzymywać będzie, udzielać gminie corocznie subwencyę przynajmniej w tej samej wysokości, jaką udzielał w latach ostatnich scenie polskiej na utrzymywanie dramatu i opery, mianowicie w kwocie corocznej 24.000 zł.“

Obecni na konferencyi reprezentanci Wydziału krajowego oświadczyli delegatom gminy, że Wydział krajowy zajmie stanowisko wobec powyższych propozycyj gminy i da Reprezentacyi miasta urzędownie odpowiedź. Skoro zaś nad tą uchwałą Wydziału krajowego zapadnie dyecyzya ze strony Rady miasta, Wydział krajowy uważać ją będzie za obowiązującą dla gminy i na tej podstawie oprze swój wniosek do Wys. Sejmu.

Z porządku rzeczy wypadało teraz Wydziałowi krajowemu powziąć uchwałę nad sformułowanemi, jak wyżej propozycyami gminy m. Lwowa. Zanim Wydział krajowy do tego przystąpił, postanowił wysłuchać jeszcze zdania ludzi fachowych i oddawna teatrem się zajmujących. Zaprosił przeto na konferencyę pp. Dr. Karola Estreichera, Adama Krechowieckiego, Stanisława Koźmiana, Władysława Łozińskiego i Stanisława Niewiadom-

skiego i przedstawił im do zaopiniowania alternatywną propozycyę gminy m. Lwowa.

Ankieta na posiedzeniu 8. lipca b. r. pod przewodnictwem zastępcy marszałka krajowego odbytem, powzięła po wyczerpującej dyskusyi jednomyślnie następujące uchwały:

1) oświadczyć się za przyjęciem pierwszej alternatywy uchwały Rady m. Lwowa pod warunkiem, że budynek teatralny, który miasto oddać ma krajowi

a) zaopatrzony będzie w urządzenia, odpowiadające wszelkim nowoczesnym wymaganiom;

b) stanie w miejscu jak najdogodniejszem dla publiczności;

c) ukończony zostanie najdalej w terminie trzech lat tak, aby przedstawienia w nim już z dniem 1. września 1894 rozpocząć się mogły;

2) oświadczyć się za objęciem w zarząd kraju także teatru krakowskiego:

3) owiadczyć się za prowadzeniem obu teatrów przynajmniej w pierwszych latach we własnym zarządzie, bez wydzierżawienia ich przedsiębiorcom.

4) ułożyć przypuszczalny budżet normalny obu teatrów, którą to czynność polecono osobnemu subkomitetowi.

Mając przed sobą taką opinię ankiety znawców i gdy zestawiony przez wybrany z jej łona subkomitet budżet normalny nie wykazał cyfr odstraszających, — Wydział krajowy porównywując obie alternatywne uchwały Rady m. Lwowa, przyszedł do przekonania, że pierwszej z nich nietylko ze względów na interes sztuki, ale nawet ze względów finansowych należy stanowczo dać pierwszeństwo przed drugą i postanowił oświadczyć Reprezentacyi miasta, że pierwszą alternatywę gotów jest przedstawić Wys. Sejmowi z wnioskiem przychylnym, jeżeli ze strony gminy m. Lwowa otrzyma zapewnienie:

1. że nowy budynek teatralny najdalej w ciągu lat trzech zostanie zupełnie wykończony i oddany do użytku kraju tak, iżby przedstawienia w nim już w dniu 1. września 1894 r. rozpocząć się mogły;

2. że Wydziałowi krajowemu przedstawione będą do zatwierdzenia plany budowy teatru;

3. że Wydziałowi krajowemu zapewniony będzie udział w komitecie budowy i odpowiedni wpływ na jego uchwały.

Na to pismo wysłane z Wydziału krajowego 13. sierpnia b. r. nie nadeszła dotychczas odpowiedź.

Szkoła dramatyczna przy konserwatoryum galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie.

W tej sprawie przedkładamy osobne sprawozdanie.

Teatr krakowski.

W ciągu ubiegłego roku teatralnego komisya dla artystycznego nadzoru sceny krakowskiej złożyła Wydziałowi krajowemu dwa sprawozdania o stanie tej sceny, jedno za czas od 1. września do końca grudnia 1890, drugie za okres od 1. stycznia do końca maja 1891 roku. Już w pierwszem sprawozdaniu zwróciła komisya uwagę na pewne luki w personalu teatralnym, które tylko dzięki gościnnym występom Modrzejewskiej, Rapackiego i Wojdałowicza udało się na czas pewien zasłonić,

które jednak po ukończeniu występów gościnnych tem jaskrawiej na jaw wystąpiły. Komisya podniosła również, choć bez większego nacisku, pewną dorywczość w układaniu repertuaru. Ponieważ jednak komisya z tych uwag nie wysnuła konkluzyi dla przedsiębiorstwa nieprzychylnej, przeciwnie, sprawozdanie swe zakończyła bez zastrzeżeń wnioskiem wypłacenia przedsiębiorstwu subwencyi, nie miał Wydział krajowy na razie powodu powstrzymania tej wypłaty.

W następnem sprawozdaniu komisya nietylko nie zaznaczyła zmiany na lepsze, ale powtórzyła swe zarzuty z większym naciskiem, przyczem wyraźnie nadmieniła, że brak odpowiednich sił w personalu aktorskim wpływa ujemnie na sposób wykonania ról i psuje ogólny efekt przedstawień. Komisya zaznaczyła wyraźnie, że przedsiębiorca pomimo powtarzanych od lat pięciu upomnień, nie czyni energiczniejszych zabiegów w celu pozyskania dla teatru krakowskiego odpowiednich sił do ról naiwnych i komicznych i wyraziła życzenie, aby Wydział krajowy zawezwał przedsiębiorcę do uwzględnienia uwag komisyi. Jakkolwiek komisya i tym razem nie oświadczyła się za użyciem przeciw przedsiębiorcy rygoru wstrzymania wypłaty subwencyi, to jednak Wydział krajowy uznał, że w tym wypadku zachodzi potrzeba nadania większego nacisku słusznym życzeniom komisyi. Zakomunikował przeto dyrekcyi teatru krakowskiego wytknięte w sprawozdaniu komisyi braki i niedostatki a zarazem oznajmił, że aż do uchylenia ich wstrzymaną zostaje asygnacya połowy raty subwencyi przypadającej do wypłaty w miesiącu lipcu 1891 r. Dopiero na wyjaśnienie dyrekcyi teatru, że personal w odpowiedni sposób został uzupełniony, co komisya ze swej strony potwierdziła, zarządził Wydział krajowy we wrześniu b. r. wypłatę wstrzymanej części subwencyi w kwocie 2.000 zł.

Teatr ruski.

Teatr ruski pozostający, jak w latach poprzednich, pod dyrekcyą J. Biberowicza a zarządem towarzystwa „Ruska Besida“ we Lwowie, dawał w drugiem półroczu 1890 przedstawienia w Stanisławowie, Drohobyczu, Stryju, Samborze, Sanoku, Jaśle, Gorlicach, Nowym Sączu, Tarnowie, Jarosławiu, Lubaczowie, Sokalu, Żółkwi, Brodach, Lwowie i Przemyślu po 3—4 przedstawień tygodniowo.

W ciągu pierwszego półrocza 1891 r. dał teatr ruski w Przemyślu przedstawień 21, w Dobromilu 7, w Złoczowie 20, w Tarnopolu 36, w Zbarażu 14, w Podwołoczyskach 16, w Skałacie 6 — razem w tym okresie 120 przedstawień, z których 65 przypada na ruskie oryginalne utwory. Zanotować wypada, iż w Przemyślu urządzono jedno przedstawienie na dochód budowy pomnika Adama Mickiewicza w tem mieście.

Kompania teatralna składała się w tym czasie z 16 aktorów i 14 aktorek, chór wzmocniony został kilkoma głosami, orkiestra powiększona o kilka instrumentów tak, iż obecnie składa się z 10 członków pod kierownictwem własnego kapelmistrza.

Na podstawie sprawozdań komitetu nadzorującego teatr ruski, które stwierdzają dobre siły artystyczne, odpowiednią i staranną reżyseryę i bogaty repertuar, niemniej używanie w przedstawieniach i ogłoszeniach czystego, narodowego języka ruskiego, zarządził Wydział krajowy wy-

płatę subwencyi w dwóch ratach po 3.625 zł, które wypłacono do rąk przewodniczącego Towarzystwa „Ruska Besida“, a to pierwszą ratę w lutym, drugą we wrześniu 1891 roku.

Konkurs dramatyczny na najlepsze utwory sceniczne ruskie.

Uchwałą z dnia 26. listopada 1890 wyznaczył Wysoki Sejm na nagrody dla najlepszych utworów ruskich kwotę 750 zł. a zarazem polecił Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Towarzystwem „Besida“ rozpisał na r. 1891 konkurs dramatyczny na najlepsze utwory sceniczne ruskie.

W wykonaniu powyższego polecenia Wydział krajowy po porozumieniu się z Towarzystwem „Besida“, ogłosił reskryptem z dnia 24. lutego b. r. l. 3861 konkurs z terminem prekluzyjnym po koniec miesiąca września b. r. na oryginalne ruskie utwory sceniczne z zakresu dramatu, poważnej komedyi i sztuk ludowych ze śpiewami lub bez śpiewów, takiej objętości, iżby zapełniały cały wieczór teatralny.

Prace już drukiem ogłoszone, jak niemniej przedstawione na którejkolwiek scenie, nawet amatorskiej, są od konkursu wykluczone. Nie będą również przypuszczone do premiowania prace autorów już nieżyjących, chociażby dotąd ogłoszonemi nie były.

W przeciągu trzech miesięcy po upływie terminu konkursowego nastąpi rozstrzygnięcie konkursu i przyznanie nagród przez osobną komisyę konkursową, która zbierze się w Wydziale krajowym pod przewodnictwem Marszałka krajowego lub jego zastępcy. Do tej komisyi zaprosił Wydział krajowy pp.: hr. Dr. Stanisława Badeniego, posła na Sejm krajowy; Dr. Bazylego Ilnickiego, członka komitetu nadzorczego sceny ruskiej; Platona Kosteckiego, literata; Dra Emila Ogonowskiego, c. k. profesora ruskiego języka i literatury na uniwersytecie lwowskim; Dra Stefana Smal Stockiego, c. k. profesora ruskiego języka i literatury na uniwersytecie czerniowieckim; Aleksandra Barwińskiego, c. k. profesora seminaryum nauczycielskiego we Lwowie; Damiana Hładyłowicza, c. k. profesora gimnazyum akademickiego we Lwowie; Dra Juliana Celewicza, c. k. profesora gimnazyum akademickiego we Lwowie; Włodzimierza Kocowskiego, c. k. profesora gimnazyum akademickiego we Lwowie; Dra. Eugeniusza Oleśnickiego, kandydata adwokatury we Lwowie; Mikołaja Szuchiewicza, kandydata adwokatury we Lwowie i Dra. Damiana Sawczaka, członka Wydziału krajowego.

Komisya konkursowa rozstrzygnąć miała większością głosów i przyznać trzy nagrody, a mianowicie, jedną w kwocie trzystu (300) zł., drugą w kwocie dwustu pięćdziesięciu (250) zł. i trzecią w kwocie dwustu (200) zł. w. a. trzem utworom, uznanym za najlepsze z pomiędzy nadesłanych na konkurs, bez względu na rodzaj utworu, byleby tenże tylko należał do rodzajów wymienionych w niniejszem ogłoszeniu. Komisya może zatem wszystkie trzy premie przyznać utworom jednego rodzaju.

Ogłoszenie wyniku konkursu za pośrednictwem pism publicznych i wypłata nagród nastąpi w ciągu miesiąca grudnia 1891.

Nagrodzone utwory staną się własnością towarzystwa „Ruska Besida“ we Lwowie z wyłącznem prawem przedstawiania ich na scenie.

W terminie konkursowym wpłynęło do Wydziału krajowego ogółem ośm utworów, które Wydział krajowy udzielił Towarzystwu „Besida“ na ręce przewodniczącego Dra Damiana Sawczaka, członka Wydziału krajowego z prośbą, ażeby zajął się ich rozdziałem pomiędzy członków komisyi konkursowej. Po przeczytaniu nadesłanych utworów przez członków komisyi okazało się, że żaden z utworów na konkurs nadesłanych nie kwalifikuje się do nagrody, skutkiem czego komisya uchwaliła przedstawić Wydziałowi krajowemu wniosek na ponowne rozpisanie konkursu w r. 1892, ewentualnie zaś na przedłużenie terminu konkursowego po koniec września 1892, który to ostatni wniosek Wydział krajowy przyjął.

Macierz Polska.

Stosownie do przepisu art. 26. statutu fundacyi „Macierz Polska“ przedkłada Wydział krajowy z zarządu majątku zakładowego tej fundacyi następujące sprawozdanie:

Sprawozdanie
z zarządu majątku „Macierzy Polskiej“ za rok 1890.

A. Dochody.

1. Datki na rzecz fundacyi od korporacyj i osób prywatnych:

	Gotówka	Efekta
a) subwencya z funduszu krajowego za r. 1890	3.000 zł. — ct.	— zł. — ct.
b) „ gminy lwowskiej za r. 1890	200 „ — „	— „ — „
c) datki od rozmaitych osób	36 „ 50 „	— „ — „
2. Dochód z wydawnictw własnych . .	3.406 „ 09 „	— „ — „
3. Odsetki od efektów	1.549 „ 58 „	— „ — „
4. Gotówka pobrana z majątku obrotowego	80 „ 67 „	— „ — „
5. „ za spieniężone efekta . .	12.387 „ 13 „	— „ — „
6. Efekta zakupione	— „ — „	12 404 „ 70 „
7. „ odebrane z winkulacyi . .	— „ — „	5 600 „ — „
Razem . .	20.659 zł. 97 ct.	18.004 zł. 70 ct.
8. Do tego: Zapas z początkiem roku 1890	— „ — „	34.036 „ 33 „
Suma dochodów .	20.659 zł. 97 ct.	52.041 zł. 03 ct.

B. Wydatki.

	Gotówka	Efekta
1. Koszta wydawnictw własnych .	4.278 zł. 47 ct.	— zł. — ct.
2. Zasiłki naukowe dla dzieci niezamożnych rodziców	650 „ — „	— „ — „
3. Gotówka przeniesiona do majątku zarodowego	80 „ 67 „	— „ — „
4. Zwrot zaliczki funduszowi krajowemu pobranej w r. 1889 . . .	679 „ 94½ „	— „ — „
5. Gotówka na zakupno efektów .	12.467 „ 80 „	— „ — „
6. Odsetki bierne	10 „ 59½ „	— „ — „
7. Rozmaite wydatki administr. .	1.288 „ 65 „	— „ — „
8. Efekta spieniężone	— „ — „	12.331 „ 33 „
9. „ wydane do winkulacyi. .	— „ — „	5.600 „ — „
Suma wydatków .	19.456 zł. 13 ct.	17 931 zł. 33 ct.

Z porównania z dochodami okazuje się:

Zapas z końcem roku 1890 *a)* w gotówce 1.203 zł 84 ct.

b) w efektach . . . . . 34.109 zł. 70 ct.

który dzieli się na zapas: majątku obrotowego w gotówce 1.178 zł. 84 ct.

zarodowego . . 25 „

i w efektach 34.109 zł 70 ct.

Zasiłki dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach.

Uchwałą z dnia 26. listopada 1890 wstawił Wys. Sejm do budżetu funduszu krajowego w rubryce VII. poz. 91 kwotę 3.000 zł. do dyspozycyi Wydziału krajowego dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach.

Zarazem z petycyj odnoszących się do tej pozycyi odstąpił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu do uwzględnienia petycye: Marcina Gużkowskiego, Maryi Młodnickiej, Jana Kazimierza Olpińskiego, Jadwigi Milewskiej, Maryi Sawiczewskiej, Piotra Dziubińskiego; do możliwego uwzględnienia petycye: Olgi Modzelewskiej, Stanisława Krzyształowicza, Jana Ruszczyńskiego, Antoniego Petrykiewicza, Władysława Maślakiewicza; do załatwienia petycye: Stanisława Fabiańskiego, Romana Bratkowskiego, Jana Tombińskiego, Sylweryusza Saskiego, Stanisława Wójcika, Stanisława Brzostowskiego, Stanisława Nicponia, Władysława Reisdorfera, Anny Jegerlütz, Kamili des Loges, Heleny Chmielewskiej, Tadeusza Kruszewskiego, Maryi Podlewskiej i Pauliny Zakrzewskiej.

Uchwałą z dnia 26. listopada 1890 przekazał zaś Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu następujące petycye o zasiłki na kształcenie się w muzyce i śpiewie: Magdaleny Łuniewskiej, Aleksandry Grossmann, Ludmiły Macielińskiej, Zofii Rampelt, Wandy Zawistowskiej, Wandy Podgórskiej, Władysławy Dąbrowskiej, Karoliny Eberbachówny, Heleny Mateckiej, Eleonory Elektorowiczównej, Maryi Stebnickiej, Franciszki Karich, Wincenty Bielańskiej, Herminy Assing, Stanisławy Wajdowskiej, Jadwigi Koniarskiej, Anny Bratro, Wandy Radkiewicz, Antoniny Szukiewicz, Heleny Towarnickiej, Stanisława Noseka, Maryi Szeliskiej, Jadwigi Opatowicz, Julii Olewińskiej, Ludwiki Mokrzyckiej, Bronisławy Beigert, Heleny Strzeleckiej, Wilhelminy Steczkowskiej, Emilii Żerebeckiej, Adama Dwornikiewicza, Modesta Witoszyńskiego, Władysława Jamińskiego, Grzegorza Mielnickiego, Bolesława Godlewicza, Karola Wierzuchowskiego Leona Borkowskiego, Ludwika Herasymowicza i Herminy Patkiewicz.

Powyższe petycye przekazał Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego uwzględnienia z rubr. VII. poz. 91, gdyby nabył przekonania, że między petentami są talenta istotne i wybitne, tudzież, że udzielona subwencya ten cel, na który jest przeznaczona, osiągnie.

Nadto przekazał Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu uchwałami z dni 17. i 25. listopada niezałatwione w Izbie a odnoszące się do tej pozycyi petycye: Stanisława Grodzickiego, Mikołaja Jasienickiego, Wilhelma Malchera, Zofii Kozłowskiej, Anny Lusthaus, Fryderyki Silberstein, Władysława Studnickiego i Henryki Bornhard.

Uchwałą z dnia 30. grudnia 1890 l. 54.065, rozdzielił Wydział krajowy przyzwoloną sumę 3.000 zł., przyznając z niej następujące zasiłki:

a) na kształcenie się w malarstwie: Marcinowi Gużkowskiemu 300 zł., Stanisławowi Sawiczewskiemu 200 zł., Piotrowi Dziubińskiemu 300 zł.;

Romanowi Bratkowskiemu 150 zł., Stanisławowi Fabiańskiemu 200 zł.;
b) na kształcenie się w rysunku i malarstwie: Maryi Młodnickiej 400 zł.;
c) na kształcenie się w rysunkach: Janowi Kazimierzowi 2ga im. Olpińskiemu 200 zł., Oldze Modzelewskiej 100 zł., Antoniemu Petrykiewiczowi 100 zł.;
d) na kształcenie sie w rzeźbiarstwie: Jadwidze Milewskiej 200 zł.;
e) na kształcenie się w architekturze: Mikołajowi Jasienickiemu 150 zł.;
f) na kształcenie się w śpiewie: Władysławie Dąbrowskiej 100 zł., Helenie Mateckiej 100 zł., Wincencie Zofii 2ga im. Bielańskiej 100 zł., Maryi Szelińskiej 100 zł., Helenie Strzeleckiej 100 zł., Janowi Borkowskiemu 100 zł.;
g) na kształcenie się w grze na skrzypcach: Karolowi Wierzuchowskiemu 100 zł..

Szkoła izraelicka w Brodach.

Od roku 1882 pobiera izraelicka szkoła ludowa dla chłopców i dziewcząt w Brodach, corocznie subwencyę z funduszu krajowego w kwocie 6000 zł.

Według sprawozdania dyrekcyi tej szkoły za r. sz. 1890/91, frekwencya w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym podniosła się o 18 uczniów. Mianowicie zapisanych było:

do I.	klasy	117	chłopców,	268	dziewcząt
„ II.	„	96	„	168	„
„ III.	„	83	„	107	„
„ IV.	„	59	„	71	„
Razem		355	chłopców	614	dziewcząt
Ogółem		969	dzieci.		

Stosunek godzin nauki pod względem języka wykładowego przedstawia się jak następuje:

a) w szkole chłopców:

w 2	oddziałach	I.	klasy	22	godzin	polskiego	13	godzin niemieckiego
w 2	„	II.	„	24	„	„	20	„ „
w 2	„	III.	„	26	„	„	22	„ „
w 1	oddziale	IV.	„	17	„	„	9	„ „
Razem				89	godzin	polskiego	64	godzin niemieckiego.

b) w szkole dziewcząt:

w 3	oddziałach	I.	klasy	33	godzin	polskiego	21	godzin niemieckiego
w 2	„	II.	„	38	„	„	22	„ „
w 3	„	III.	„	46	„	„	16	„ „
w 1	oddziele	IV.	„	22	„	„	12	„ „
		Razem		139	godzin	polskiego	71	godzin niemieckiego.
		Ogółem		228	godzin	polskiego	135	godzin niemieckiego.

W porównaniu z r. sz. 1889/90 przybyło w ostatnim roku szkolnym 2 godziny wykładu polskiego, a równocześnie przybyła również 1 godzina wykładu niemieckiego.

W listopadzie 1890 zwidzał szkołę izraelicką w Brodach c. k. inspektor szkolny krajowy Dr. Dniestrzański. Z pisma c. k. Rady szkolnej

okręgowej w Brodach z dnia 25. stycznia 1891 L. 109/R. s. o., umieszczonego w sprawozdaniu dyrekcyi, dowiadujemy się, że „sprawozdanie c. k. Radcy szkolnego krajowego z inspekcyi szkoły izraelickiej w Brodach przyjęła c. k. Rada szkolna krajowa z zadowoleniem do wiadomości, przekonawszy się o pomyślnym rozwoju szkoły zarządowi dr. Leopolda Herzla powierzonej".

Szkoła izraelicko-polska w Stanisławowie.

Uchwałą z dnia 25. listopada 1889 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę komisyi zawiadującej szkołą izraelicko-polską w Stanisławowie do zbadania w porozumieniu z Radą szkolną krajową i przedłożenia sprawozdania na następnej sesyi sejmowej. Wykonując powyższe polecenie Wydział krajowy pismem z dnia 7. stycznia 1890 L. 55439 odniósł się do Rady szkolnej krajowej z prośbą o zarządzenie bliższego zbadania stosunków tej szkoły, a w szczególności jej dochodów i wydatków, o objawienie zdania o stopniu jej użyteczności, oraz czyli i w jakiej mierze na subwencyę z funduszu krajowego zasługuje.

Szkoła izraelicko-polska w Stanisławowie utrzymywaną była dotychczas głównie przy pomocy subwencyi stowarzyszenia „*Alliance Israelite*", a następnie przy pomocy zasiłków Zboru izraelickiego, Rady miejskiej, Rady powiatowej i Kasy oszczędności stanisławowskiej.

Komisya zawiadująca tą szkołą w petycyi wniesionej do Wysokiego Sejmu podniosła, że zobowiązanie stowarzyszenia »*Alliance Israelite*" co do subwencyonowania szkoły izraelicko-polskiej w Stanisławowie zgasło z dniem 1. września 1889 i odtąd stowarzyszenie to albo cofnie w zupełności udzieloną subwencyę, lub też znacznie ją zredukuje, w skutek czego szkoła pozbawioną zostanie środków utrzymania To było powodem wniesienia ze strony komitetu petycyi do Wysokiego Sejmu o udzielenie subwencyi z funduszu krajowego.

Rada szkolna krajowa oznajmiła jednakowoż reskryptem z dnia 7. listopada b. r. L. 21268 Wydziałowi krajowemu, iż rozporządzeniem z dnia 29. października b. r. L. 20801 zezwoliła na utrzymywanie szkoły izraelicko-polskiej w Stanisławowie przez komitet wykonawczy fundacyi br. Hirscha we Lwowie, — wobec czego petycya komisyi zawiadującej tą szkołą stała się bezprzedmiotową.

Uchwały Wys. Sejmu w sprawie szkół średnich.

W załatwieniu sprawozdania komisyi szkolnej ze sprawozdania c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich galicyjskich w latach szkolnych 1888—1890, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 13 listopada 1890. następujące uchwały:

1. „Wzywa się c. k. Rząd, aby w najkrótszym czasie przedłożył Sejmowi do uchwalenia projekt reorganizacyi szkół realnych, już teraz zaś uregulował plan nauk w sposób zgodny z ich celem.

2. Wzywa się c. k. Rząd, aby, zakładając nowe gimnazya, przedewszystkiem z istniejących już klas równorzędnych we Lwowie i Krakowie utworzył gimnazya samoistne.

3. Wzywa się c. k. Rząd, aby wszędzie, gdzie w gimnazyach istnieją stale klasy równorzędne, mianował stałych nauczycieli nadetatowych, co najmniej po jednym na każde dwie klasy równorzędne.

4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z wydziałami filozoficznymi obu Uniwersytetów krajowych i z c. k. Radą szkolną krajową zorganizował szafunek stypendyami (o ile temu nie sprzeciwiają się ich akty fundacyjne) w taki sposób, aby przez to zapewnić regularny przybytek sił nauczycielskich dla gimnazyów.

5. Wzywa się c. k. Rząd, aby pomnożył liczbę posad nauczycieli języka niemieckiego.

6. Wzywa się c. k. Rząd, aby w jak najkrótszym czasie zaprowadził w szkołach średnich galicyjskich stosowne umundurowanie uczniów."

W sprawach poruszonych w punktach 1, 2, 3, 5 i 6 powyższej uchwały, nie udzielił c. k. Rząd Wydziałowi krajowemu dotychczas żadnej informacyi.

W wykonaniu uchwały objętej punktem piątym, odniósł się Wydział krajowy pismem z dnia 24. lutego 1891 L. 49689 do c. k. Rady szkolnej krajowej i grona profesorów wydziału filozoficznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie i Uniwersytetu Franciszka I. we Lwowie, komunikując im kilka uwag, odnoszących się do fundacyj stypendyjnych, pozostających w zarządzie Wydziału krajowego.

Z pomiędzy fundacyj stypendyjnych, których zarząd służy Wydziałowi krajowemu, znaczna część usunięta jest z pod jego dyspozycyi, gdyż rozdawnictwo stypendyów przyznane jest innym władzom, albo też prywatnym osobom, albo wreszcie zastrzeżone dla Wydziału krajowego, ale ograniczone prawem propozycyi, przyznanem innej władzy lub prywatnej osobie. Odnosi się to do większości fundacyj, gdyż na 136 fundacyj obowiązują co do 77 fundacyj tego rodzaju postanowienia.

Już ten stan rzeczy, którego Wydział krajowy zmienić nie może, uniemożliwia konsekwentne przeprowadzenie nadania wszystkich stypendyów, przy których rozdawnictwie Wydział krajowy wystawiając dekret, daje niejako swą firmę. Przy wykonaniu powyższej uchwały Wysokiego Sejmu nie mogą zaś te fundacye, w których Wydział krajowy nie ma prawa rozdawnictwa, wcale wchodzić w rachubę.

Także i co do fundacyj, których rozdawnictwo służy Wydziałowi krajowemu, nie można w ścisłem tego słowa znaczeniu zorganizować szafunku stypendyami i ułożyć planu, choćby na kilka lat naprzód. Pomijając już to, że znowu przeważna większość fundacyj przywiązana jest do specyalnych warunków, których Wydział krajowy przy rozdawnictwie przestrzegać musi, nie można także przy tych fundacyach, w których żadnych specyalnych warunków nie ma, powziąć z góry postanowienia, jakim kompetentom stypendya odnośne w przyszłości nadawane będą, gdyż takie postanowienie nie byłoby właśnie niczem innem, jak ustanowieniem specyalnego warunku, niedopuszczalnem, bo sprzecznem z wolą fundatora i z aktem fundacyjnym. Z drugiej zaś strony ułożenie systematycznego planu dla tego nie jest możliwe, gdyż przeważna większość fundacyj posiada nieznaczne majątki, a tem samem i niewielką ilość stypendyów, wskutek czego nie powtarzają się w nich wakanse co roku i Wydział krajowy dopiero w porze ogłaszania konkursów konstatuje, w których

fundacyach będą wakanse. Obliczenie zrobione, choćby tylko o rok naprzód, okazałoby się niezgodnem z prawdą, gdyż w wielu fundacyach zależy od postępu jednego stypendysty, albo też od okoliczności, czy tenże wniesie prośbę o pozostawienie stypendyum, roztrzygnięcie kwestyi, czy konkurs ma być ogłoszony czy nie.

Mimo to wszystko sądzi Wydział krajowy, że powyższe polecenie Wysokiego Sejmu da się wykonać, jakkolwiek nie na drodze szczegółowego planu, dającego z góry pewne przeznaczenie pewnym stypendyom, których wakans jest spodziewany. Stać się to może mianowicie w ten sposób, że wydziały filozoficzne obu krajowych Uniwersytetów porozumiewać się będą z sobą i c. k. Radą szkolną krajową co do tego, w jakich gałęziach nauki uczuwać się daje lub zagraża na przyszłość brak sił nauczycielskich. Po porozumieniu się w tym kierunku powinnyby wydziały filozoficzne oprzeć się na jego rezultacie przy ułożeniu swych konkomitacyj podań stypendyjnych i zalecić Wydziałowi krajowemu z pomiędzy uczniów, zasługujących w równej mierze na uwzględnienie, w pierwszym rzędzie tych, którzy kształcą się w kierunku uznanym w danym roku za najpotrzebniejszy. Zastosowując się w miarę możności do tych wniosków, osiągnie Wydział krajowy cel, przez Wysoki Sejm wytknięty, a nie wejdzie przytem w kolizyę z wolą fundatorów, gdyż ani formalnie ani faktycznie nie nsunie od kompetencyi nikogo uprawnionego, a tylko pomiędzy uprawnionymi w równej mierze uczyni wybór mogący się przyczynić w pewnym stopniu do rozwoju szkolnictwa krajowego.

Wydział krajowy odniósł się z prośbą do Rady szkolnej krajowej, aby zechciała w przyszłości dopomagać wydziałom filozoficznym i Wydziałowi krajowemu w sposób powyżej wskazany przy spełnieniu zadania, które Wysoki Sejm włożył na Wydział krajowy. Wydział krajowy wyraził nadzieję, że zaproponowany sposób postępowania przyczyni się do zapewnienia gimnazyom większego i regularniejszego przypływu sił nauczycielskich, chociaż jestto tylko jeden ze środków, którychby dla osiągnięcia tego celu użyć należało, że zatem nie można się spodziewać po nim zupełnego rezultatu, jak długo nie zostaną usunięte inne przyczyny, odstręczające młodzież od zawodu nauczycielskiego w gimnazyach.

Odezwą z dnia 8. kwietnia 1891 oznajmiła Rada szkolna krajowa Wydziałowi krajowemu, iż obecnie najbardziej dotkliwym jest brak kandydatów nauczycielskich dla szkół średnich, którzy poświęcaliby się naukom przyrodniczym, matematyce i językowi polskiemu, ruskiemu i niemieckiemu. Rada szkolna krajowa upraszała zatem Wydział krajowy, ażeby przy rozdawnictwie stypendyów w pierwszym rzędzie uwzględniał kandydatów stanu nauczycielskiego dla pomienionych powyżej działów nauki.

Powyższą opinię Rady szkolnej krajowej podał Wydział krajowy pismem z dnia 14. maja 1891 L. 14355 do wiadomości grona profesorów wydziałów filozficznych obu Uniwersytetów.

Wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich.

Wysoki Sejm przeznaczył w budżecie funduszu krajowego na rok 1890 kwotę 2.000 zł. na wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich, którą to subwencyę wypłacił Wydział krajowy w myśl życzenia

c. k. Rady szkolnej krajowej na ręce p. dr. Władysława Zajączkowskiego, członka Rady szkolnej krajowej, jako zastępcy przewodniczącego Komisyi naukowej.

Powyższą subwencyę zużytkowała c. k. Rada szkolna w sposób następujący:

I. Za współudział w pracy nad ułożeniem projektu geografii polskiej, wypłacono tytułem zwrotu kosztów podróży i dyet, prof. Bolesławowi Szomkowi 40 zł. i prof. Romanowi Zawilińskiemu 50 zł.; na druki tego projektu wydano 14 zł. 75 ct., razem 104 zł. 75 ct.

III. Za współudział w pracy nad wypisami polskiemi na I. klasę, wypłacono prof. Bolesławowi Szomkowi 50 zł.; na wydrukowanie I. tomu wypisów polskich na klasy wyższe (VI. i VII.) udzielono Towarzystwu nauczycieli szkół wyższych, subwencyę w kwocie 1.000 zł. — razem 1.050 zł.

III. Za współudział w pracy nad planem nauki języka niemieckiego w klasach wyższych, wypłacono tytułem zwrotu kosztów podróży i dyet, dr. Wilhelmowi Creizenachowi 50 zł., Mieczysławowi Zaleskiemu 40 zł., dr. Karolowi Petelenzowi 30 zł.; — razem 120 zł

IV. Za przeprowadzenie szczegółowej rewizyi podręcznika do nauki fizyki na klasy niższe, wypłacono dr. Tomaszowi Staneckiemu 50 zł., Mikołajowi Sywulakowi i Stanisławowi Piątkiewiczowi po 25 zł.; — razem 100 zł.

V. Za ułożenie projektu ulepszenia podręcznika do nauki fizyki na klasy wyższe, wypłacono Stanisławowi Piątkiewiczowi 150 zł., nadto za współudział w obradach nad tym projektem wypłacono Stanisławowi Piątkiewiczowi 40 zł., Augustowi Witkowskiemu 60 zł. tytułem zwrotu kosztów podróży i dyet; — razem 250 zł.

VI. Za rewizyę rękopisu podręcznika do nauki chemii prof. Sokołowskiego, wypłacono dr. Bronisławowi Radziszewskiemu i Bronisławowi Pawlewskiemu po 25 zł.; — razem 50 zł.

VII. Za rewizyę rozmaitych podręczników szkolnych w ciągu roku 1890 dokonanych wypłacono: prof. Mieczysławowi Jamrógiewiczowi 20 zł., prof. dr. Ludwikowi Cwiklińskiemu, Stanisławowi Piątkiewiczowi, Tadeuszowi Skubie i Józefowi Taborskiemu po 25 zł., prof. Kornelemu Fischerowi, dr. Bronisławowi Kraśniewiczowi, Tomaszowi Sołtysikowi, dr. Józefowi Tretiakowi i dr. Albertowi Zipperowi po 30 zł., prof. Franciszkowi Majchrowiczowi i Robertowi Riszce po 40 zł.; — razem 350 zł.

Ogółem wypłacono kwotę 2.024 zł.

Ponieważ dochód z subwencyi krajowej wraz z pozostałością z r. 1889 wynosił kwotę 2.150 zł., przeto pozostała reszta na r. 1891 w kwocie 125 zł. 25 ct.

Na podstawie powyższego sprawdzonego rachunku, wyasygnował Wydział krajowy pod dniem 20. marca 1891, L. 53.917, subwencyę na r. 1891 przyznaną uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 27. listopada 1890 w kwocie 2.000 zł. na ręce członka Rady szkolnej krajowej dr. Władysława Zajączkowskiego.

Wydawnictwo ruskich książek szkolnych.

Na wydawnictwo ruskich książek szkolnych wstawia Wysoki Sejm do budżetu krajowego corocznie subwencyę w kwocie 2 000 zł. do rozporządzalności c. k. Rady szkolnej krajowej, a względnie komisyi książek szkolnych przez tęż Radę ustanowionej.

Wydawnictwem książek szkolnych ruskich zajmuje się tedy wyłącznie c. k. Rada szkolna krajowa, a Wydział krajowy wypłaca z uchwalonej przez Wysoki Sejm dotacyi należytości, jak honorarya i za druk książek, na podstawie rachunków sprawdzonych przez Radę szkolną krajową.

Dotacya przeznaczona przez Wysoki Sejm na ten cel, z powodu koniecznej potrzeby wydawnictwa nowych podręczników szkolnych, bywa corocznie przekraczaną. I tak w r. 1887 wydano więcej o 900 zł., a przekroczenie to usprawiedliwiono w zamknięciu rachunków zwiększonym dochodem, uzyskanym ze sprzedaży książek ruskich, który to dochód wpływa do funduszu krajowego. Już wówczas zwrócił Wydział krajowy uwagę Rady szkolnej krajowej, aby przy zarządzaniu druku książek szkolnych zechciała zważać na stan rozporządzalnych funduszów.

Przekroczenia powtarzały się następnie w latach 1888 i 1889, zaś w r. 1890 wydano więcej o 1795 zł. 53 ct, którą to sumę zamierzał pierwotnie Wydział krajowy przenieść na rachunek subwencyi z r. 1891. Zamiaru tego niepodobna było jednak uskutecznić, gdyż w ten sposób pozostałaby była na wydawnictwo książek ruskich na rok 1891 kwota 204 zł. 47 ct.

Rada szkolna krajowa usprawiedliwia, że corocznie powtarzające się przekroczenia dotacyi sejmowej były spowodowane potrzebą wydania naraz znaczniejszej ilości książek, bądź to dla tego, że zapasy dawnych wydań już się wyczerpały, bądź też dla tego, że niektórych podręczników do nauki niezbędnych dotychczas brakowało.

Mimo tych przekroczeń nie zaspokojono dotąd — zdaniem Rady szkolnej krajowej — wszystkich potrzeb, tak iż jeszcze w kilku następnych latach, mimo najściślejszej w tej mierze oszczędności, nie będzie można uniknąć znaczniejszych nakładów. W bieżącym roku szkolnym zaszła bowiem potrzeba wydania kilku podręczników, a mianowicie: „Czytanki ruskiej na I. klasę“, „Gramatyki języka łacińskiego i ćwiczeń do tej gramatyki“; tudzież z powodu stopniowego wprowadzenia nowej metody nauczania języka niemieckiego, wydać nowe „Ćwiczenia niemieckie na III. kl.“ i „Gramatykę języka niemieckiego“.

Wobec powyższego stanu rzeczy postanowił Wydział krajowy nie pokryć przekroczenia z roku 1890 z subwencyi roku 1891, ale zwiększony w r. 1890 wydatek usprawiedliwić zwiększonymi dochodami uzyskanymi ze sprzedaży ruskich książek szkolnych.

Wydział krajowy odniósł się zarazem z prośbą do Rady szkolnej krajowej, ażeby dotacya przeznaczona przez Wysoki Sejm na rok 1891 na wydawnictwo ruskich książek szkolnych nie została przekroczoną.

Rada szkolna krajowa odezwą z dnia 1. maja b. r. L. 6.591 przyjęła z wdzięcznością powyższe postanowienie Wydziału krajowego co do pokrycia przekroczenia subwencyi za r. 1890, ale zarazem zaproponowała, aby Wydział krajowy poczynił stosowne kroki, iżby dochód ze sprzedaży

tych podręczników, począwszy od roku 1892, nie był wstawiany do preliminarza budżetu krajowego i o zarządzenie, aby z tego dochodu mógł być utworzony osobny fundusz wydawnictwa rzeczonych podręczników.

Wniosek swój motywowała Rada szkolna krajowa tem, że szkołom średnim ruskim brak jeszcze wielu podręczników do nauki poszczególnych przedmiotów, a niektóre z istniejących, jak np. wypisy na wszystkie klasy są wyczerpane lub bliskie wyczerpania i wymagają radykalnej zmiany. Rada szkolna krajowa jest tego zdania, że roczna subwencya w kwocie 2 000 zł., którą Wysoki Sejm na to wydawnictwo przeznacza, nie zdoła tym niedostatkom rychło zaradzić.

Odezwą z dnia 25. września 1891, L. 18.718, odpowiedział Wydział krajowy Radzie szkolnej krajowej, iż wobec niekorzystnego stanu budżetu krajowego nie może przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosku na utworzenie osobnego stałego funduszu na wydawnictwo ruskich książek szkolnych, który miałby być zasilany oprócz dotychczasowej rocznej dotacyi w kwocie 2.000 zł. także dochodami uzyskanymi ze sprzedaży tych książek. Obecnie bowiem dochód ze sprzedaży tych książek wpływa do funduszu krajowego i tym sposobem zmniejsza się w części realny wydatek funduszu krajowego na cele wydawnictwa.

Uchwała w sprawie języka wykładowego w gimnazyach i seminaryach nauczycielskich.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 wezwał Wys. Sejm c. k. Rząd:

„1. Aby nrządzenie utrakwistyczne pod względem języka wykładowego, istniejące na wyższych kursach wszystkich seminaryów nauczycielskich we wschodniej części kraju, wprowadził także na pierwszym kursie tych seminaryów.

2. Ażeby stopniowo wprowadził urządzenie utrakwistyczne pod względem języka wykładowego także w żeńskich seminaryach nauczycielskich we Lwowie i Przemyślu.“

O decyzyi c. k. Rządu w powyższej sprawie nie otrzymał Wydział krajowy żadnej wiadomości.

Uchwała w sprawie ustanowienia lekarzy szkolnych przy szkołach średnich.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 wezwał Wysoki Sejm c. k. Rząd, aby w jak najkrótszym czasie ustanowił lekarzy szkolnych przy szkołach średnich w kraju naszym.

Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 19. września 1891 L. 9.421/pr. (LW. 41.540) zawiadomiło Wydział krajowy, iż powyższą uchwałę Wysokiego Sejmu przesłano krajowej Radzie zdrowia do zaopiniowania. Tejże Radzie udzielono również uwagi Towarzystwa opieki zdrowia w Krakowie w tej sprawie do Rady szkolnej krajowej wniesione.

Przedłożoną przez c k. Radę zdrowia opinię o powyższej uchwale Wysokiego Sejmu i uwagach Towarzystwa opieki zdrowia wraz z opinią Rady szkolnej krajowej, przedłożyło c. k. Prezydyum Namiestnictwa relacyą z dnia 25. maja 1891, L. 7.881 c. k. Ministerstwu oświaty. Dotąd nie nadeszła w tej sprawie decyzya ministeryalna.

Uchwały Wys. Sejmu w sprawie stanu szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich.

Na posiedzeniu z 24 listopada 1890 powziął Wysoki Sejm następujące uchwały:

I. Sejm przyjmuje sprawozdanie Rady szkolnej krajowej o stanie

szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich w roku szkolnym 1889/90 do wiadomości.

II. Sejm wzywa Radę szkolną krajową, aby do budżetu szkolnego na rok 1892, pod rubryką XXIII. poz. 66, „pożyczki na budowę szkół“, wstawiła wedle potrzeby większą kwotę. Mianowicie należy wziąć pod rozwagę utworzenie krajowego funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę szkół, na wzór istniejącego już funduszu pożyczkowego na budowę koszar.

III. Sejm wzywa Radę szkolną krajową, aby do budżetu szkolnego na rok 1892 wstawiła odpowiednią kwotę na dodatek do płacy dla tych nauczycieli, którzy pobierają rocznie 200 zł.

IV. Sejm wzywa Radę szkolną krajową, aby przy układaniu odnośnych książek szkolnych, oraz przy nauce w piątym i szóstym roku nauki codziennej, tudzież przy nauce dopełniającej, uwzględnione zostały więcej niż dotychczas dzieje kraju rodzinnego.

V. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby pomnożył liczbę posad inspektorów szkolnych, na razie przynajmniej o tyle, aby żaden inspektor nie miał więcej niż sto szkół do nadzorowania.

VI. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w możliwie krótkim czasie przystąpił do utworzenia co najmniej dwóch nowych seminaryów nauczycielskich.

VII. Wzywa się Wydział krajowy, aby w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową zastanowił się nad korzyścią i możnością założenia lub przeniesienia jednego z istniejących seminaryów nauczycielskich do zamku Oleskiego i zdał o tem sprawę Sejmowi na najbliższej sesyi, a ewentualnie przedłożył mu odpowiednie wnioski.“

W załatwieniu uchwały objętej punktem drugim, odniosła się Rada szkolna krajowa do Wydziału krajowego z prośbą o udzielenie jej szczegółów co do utworzenia istniejącego funduszu pożyczkowego na budowę koszar.

Żądanych szczegółów udzielił Wydział krajowy Radzie szkolnej krajowej pismem z dnia 18. marca 1891, L. 3.577.

Co do rezolucyj objętych punktami 3, 4, 5 i 6, nie otrzymał Wydział krajowy od Rządu żadnej wiadomości, czy i o ile sprawy poruszone temi uchwałami zostały wykonane.

W kwestyi poruszonej punktem 7-mym powyższej uchwały przedkładamy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie.

Sprawa rozszerzenia i pomnożenia internatów, w których mogliby być pomieszczeni stypendyści seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych.

Uchwałą z dnia 25. listopada 1889, polecił Wys. Sejm Wydziałowi kraj., aby wszedł w rokowania z kołami dobroczynnością i oświatą ludową się zajmującemi, a to w celu rozszerzenia i pomnożenia internatów, w których mogliby być pomieszczeni stypendyści seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych.

W zeszłorocznem sprawozdaniu podał już Wydział krajowy do wiadomości Wys. Sejmu, iż wskutek powyższej uchwały odniósł się do zarządu istniejącego w Krakowie internatu z zapytaniem, czyli i pod jakimi warunkami byłby skłonnym przyjmować do internatu uczniów utrzymywanych z subwencyi krajowej w kwocie 3000 zł., także innych uczniów

c. k. seminaryum nauczycielskiego i kursu przygotowawczego, zaś w sprawie umieszczenia w internatach uczniów z innych seminaryów nauczycielskich odniósł się Wydział krajowy do dyrekcyj seminaryów z zapytaniem, czy w ich siedzibach znajdują się odpowiednie internaty, a względnie pod jakimi warunkami możnaby w nich umieszczać stypendystów na koszt funduszu krajowego.

Wedle otrzymanych odpowiedzi przedstawia się stan rzeczy jak następuje:

W Krakowie komitet internatu jest przeciwny rozszerzeniu zakładu na 60 uczniów — wolałby raczej utworzyć 2 odrębne zakłady, każdy na 30 uczniów. Komitet gotów jest jednakowoż przyjmować uczniów za opłatą 180 zł. od każdego stypendysty.

Na przyjmowanie i wydalanie internistów nie może komitet przyznać Wydziałowi kraj. żadnego wpływu, zwłaszcza że w komitecie zasiada delegat Wydziału krajowego. Komitet zastrzegł sobie w końcu, ażeby liczba uczniów, których miałby ewentualnie przyjąć, nie przechodziła 30.

W Rzeszowie bursa tamtejsza pzzyjmuje tylko uczniów gimnazyalnych, zatem uczniowie seminaryum nie mogą znaleść pomieszczenia.

W Stanisławowie dyrekcya seminaryum oświadcza się przeciw umieszczeniu uczniów w tamtejszej bursie, gdyż ta przeznaczona jest właściwie dla uczniów gimnazyalnych. Z zakładu tego wydalają bezwarunkowo uczniów, którzy choćby z jednego przedmiotu i choćby tylko w jednem półroczu otrzymali niedostateczną notę.

Stosowanie do uczniów seminaryum tej zasady, od której zarząd bursy żadną miarą odstąpić nie chce, uważa dyrekcya seminaryum za szkodliwe i dlatego odradza umieszczanie seminarzystów w tej bursie.

W Tarnowie nie istnieje obecnie żaden zakład, w którymby seminarzystów można umieszczać.

Tylko co do Tarnopola mamy do zaznaczenia dodatni rezultat w tej mierze. Z dniem 1. września b. r. został tam otworzony internat św. Cyryla dla uczniów seminaryum nauczycielskiego tarnopolskiego, w którym na razie pomieszczono bezpłatnie 9 uczniów.

Na urządzenie tego internatu udzielił Wydział krajowy z funduszu dyspozycyjnego subwencyę w kwocie 500 zł.

Zarząd internatu odniósł się do Wydziału krajowego z propozycyą umieszczenia w internacie kilku uczniów za wynagrodzeniem za każdego po 12 zł. miesięcznie, a Wydział kraj. udzielił już 5 uczniom seminaryum tarnopolskiego stypendya w powyższej kwocie celem umożliwienia im przyjęcia do tego internatu, a to pod warunkami przyjętymi przy lwowskim internacie św. Jozafata.

W myśl życzenia komisyi budżetowej wyrażonego w jej sprawozdaniu przy pozycyi 77. wydatków preliminarza na r. 1891, odniósł się Wydział kraj. do konsystorzów metropolitalnego obrz. łać. we Lwowie, biskupiego obrz. łać. w Przemyślu i biskupiego w Tarnowie — zapraszając je do wzięcia inicyatywy w sprawie założenia internatów dla uczniów seminaryów nauczycielskich.

Sprawy pomnożenia internatów nie spuszcza Wydział krajowy z oka i w miarę otrzymanych odpowiedzi prowadzić będzie tę sprawę dalej w kierunku przez Wys. Sejm wskazanym.

Stypendya dla uczniów i uczenic seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych.

Przy poz. 77. budżetu krajowego na r. 1891 „Stypendya dla uczniów i uczennic seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych 30.000 zł." — uchwalił Wys. Sejm:

1. Poleca się Wydziałowi kraj., by w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową przed przyznaniem stypendyów kandydatom i kandydatkom seminaryów nauczycielskich, żądał rewersów, iż kandydaci i kandydatki natychmiast po ukończeniu seminaryum obejmą posadę przy szkole publicznej lub zwrócą pobrane stypendyum.

2. Czuwał ściśle nad tem, by kandydaci i kandydatki zobowiązania w rewersach przyjęte bezwarunkowo spełniali.

W wykonaniu powyższej uchwały odniósł się Wydział krajowy odezwą z dnia 20. stycznia 1891, L. 53.925/90 do c. k. Rady szkolnej krajowej z prośbą o wydanie zarządzenia, ażeby dyrekcye seminaryów naucielskich ogłosiły we właściwym czasie, iż kandydaci i kandydatki o stypendya pedagogiczne winni odtąd do podań swych załączać rewersa, zawierające żądane przez Wys. Sejm oświadczenie.

Warunku tego Wydział krajowy odtąd ściśle przestrzega.

Nadto upraszał Wydział krajowy c. k. Radę szkolną krajową o podanie sposobu, w jaki będzie mógł rozciągnąć poleconą mu w ustępie drugim rezolucyi sejmowej kontrolę.

Wydział krajowy był tego zdania, że byłoby najodpowiedniejszem gdyby c. k. Rada szkolna krajowa przesyłała corocznie w trzy lub cztery miesiące po ukończeniu roku szkolnego Wydziałowi krajowemu wykaz kandydatów i kandydatek, którzy podali się o zezwolenie na odbywanie praktyki i zezwolenie to otrzymali, przyczem należałoby wykazać czas, w którym odpowiednie podania zostały wniesione.

Rada szkolna krajowa objawiła Wydziałowi kraj. życzenie, aby przy rozdawnictwie stypendyów pedagogicznych więcej uwzględniano seminarya nauczycielskie męskie i w ten sposób zachęcano młodzież do liczniejszej frekwencyi, któraby zaradzić mogła okazującemu się brakowi sił nauczycielskich.

Życzenie to uwzględnił Wydział kraj. już przy tegorocznem rozdawnictwie, przeznaczając dla męskich seminaryów o 2000 zł. więcej, niż dotychczas i redukując o takąż kwotę fundusz dla seminaryów żeńskich, których zasilanie na razie mniej jest naglącem.

Wniosek posłów Goldmana i Fruchtmana o założenie przy seminaryach nauczycielskich kursów dla nauczycieli religii izrael.

Pismem z dnia 7. lutego 1891, L. 53.060 odniósł się Wydział krajowy do Rady szkolnej kraj. o opinię w tej sprawie.

Na powyższe pismo Rada szkolna kraj zakomunikowała Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 22. kwietnia 1891, L. 3.014 (LW 16.922/91) następujące uwagi:

Rada szkolna kraj. podziela w zupełności zapatrywanie wnioskodawców i komisyi szkolnej o ważności tego przedmiotu i uznaje, że dotychczasowy sposób kształcenia nauczycieli religii mojżeszowej nie jest odpo-

wiedni. Już nauka religii uczniów wyznania mojżeszowego, uczęszczających do seminaryum nauczycielskiego ma charakter nauki prywatnej, gdyż do żadnego z naszych seminaryów męskich nie uczęszcza 20 uczniów tego wyznania a wskutek tego nie ma warunków przepisanego §. 4. ustawy państwowej z dnia 20. czerwca 1872 (Dz. u. p. Nr. 86), ażeby dla nich ustanowić osobnego nauczyciela religii na koszt państwa.

W myśl reskryptu minist. z dnia 24. czerwca 1874, L. 4.985, oraz z d. 10. czerwca 1875, L. 844, szkoła zadawalniać się musi świadectwami, które uczniowie wyznania mojżeszowego przynoszą od prywatnego nauczyciela religii. Ukończywszy w ten sposób seminaryum, maturzyści wyznania mojżeszowego idą na dwuletnią praktykę nauczycielską i przez ten czas starają się znowu w drodze prywatnej o nabycie dalszych wiadomości z religii mojżeszowej. Na postawie tej nauki przystępują do egzaminu kwalifikacyjnego na nauczyciela szkół ludowych, a przy tym egzaminie w myśl ustępu 5. §. 38. ustawy państwowej z d. 14. maja 1869 (Dz. p. p. Nr. 62) składają także, przed egzaminatorami wydelegowanymi przez zbór izraelicki, egzamin uprawniający ich do udzielania zastępczo nauki religii mojżeszowej w szkołach ludowych. Świadectwu z takiego egzaminu kwalifikacyjnego, w braku kwalifikacyi na rabina, ustawa kraj. z d. 1. grudnia 1889 w §. 3. przyznała ten skutek, że uprawnia do do objęcia posady nauczyciela religii mojżeszowej w szkołach ludowych. Świadectwo takie oparte na nauce prywatnej nie może jednak oczywiście zastąpić nauki religii, udzielanej w szkole publicznej według odpowiedniego planu i przez fachowych nauczycieli. To też brak odpowiednich kandydatów na nauczycieli religii mojżeszowej tamuje prawidłowy postęp nauki tego przedmiotu w szkołach, a następstwa tego braku w wyższym jeszcze stopniu występują na jaw w szkołach średnich, niż w szkołach ludowych. Utworzenie kursu specyalnego, któryby miał na celu kształcenie nauczycieli religii mojżeszowej byłoby zatem rzeczą bardzo pożądaną.

Projektowane atoli połączenie takich kursów ze seminaryami nauczycielskiemi uważa Rada szkolna kraj. za niewykonalne z następujących powodów:

a) uczniowie seminaryów nauczycielskich wyznania mojżeszowego nie mogliby korzystać z tych kursów, gdyż są zanadto obarczeni pracą wskazaną głównym celem i planem naukowym seminaryów. Warunkiem przyjęcia na takie kursa musiałoby zresztą, ze względu na przysposobienie naukowe kandydatów i ze względu na §. 3. ust. kraj. z d. 1. grudnia 1889, być świadectwo dojrzałości z seminaryum a względnie gimnazyum, w miarę tego, czy słuchacz kursu miałby się wykształcić na nauczyciela religii mojżeszowej dla szkół ludowych, lub też średnich;

b) dyrektorowie seminaryów nauczycielskich tak są zajęci i tak wielkie zadanie mają do spełnienia w seminaryum, że niepodobna byłoby oddawać im także kierownictwa kursu nauczycieli religii mojżeszowej, związanego tylko luźno i przypadkowo z seminaryum, zwłaszcza iż do kierowania takim kursem brakłoby im fachowej wiadomości.

Ważnem jest wreszcie — zdaniem Rady szkolnej kraj. — pytanie, jakby się wobec takich kursów zachowały władze wyznaniowe izraelickie.

Rada szkolna kraj. oznajmiła w końcu, że gdyby jej został przedłożony projekt kursów osobnych, mających na celu kształcenie zawodowych nauczycieli religii mojżeszowej dla szkół ludowych i średnich, nie omieszkałaby Rada szkolna kraj. ze stanowiska interesów szkolnych i ogólnych wymagań pedagogiczno-dydaktycznych podać o nim swoje uwagi.

Wydział kraj. podając powyższe oświadczenie do wiadomości Wys. Sejmu, postanowił pozostawić dalsze prowadzenie tej sprawy inicyatywie poselskiej.

Petycye burs mieszczących ubogą młodzież narodowości polskiej i ruskiej.

Uchwaloną w budżecie na rok 1891 w rubryce VII. poz. 96 *f*, kwotę 2000 zł. na zasiłki dla tych burs rozdzielił Wydział krajowy w porozumieniu z Radą szkolną kraj. w sposób następujący:

1. Bursie im. Kopernika w Jarosławiu kwotę 200 zł.
2. Bursie ruskiej w Brzeżanach kwotę 100 zł.
3. Bursie im Kraszewskiego w Stanisławowie kwotę 300 zł.
4. Bursie ruskiej im. św. Mikołaja w Stanisławowie kwotę 150 zł.
5. Bursie nauczycielskiej w Tarnopolu kwotę 300 zł.
6. Bursie w Samborze kwotę 100 zł.
7. Bursie im. Kraszewskiego w Drohobyczu kwotę 300 zł.
8. Bursie ruskiej im. Jana Chrzciciela w Drohobyczu kwotę 100 zł.
9. Bursie ruskiej im św. Mikołaja w Przemyślu kwotę 100 zł.
10. Bursie im. Dymnickiego w Rzeszowie kwotę 200 zł.

Zasiłki dla Stowarzyszeń rzemieślniczych.

Uchwałą z dnia 27. listopada 1890 r. wstawił Wys. Sejm pod poz. 96 *m*. do budżetu krajowego na r. 1891 do dyspozycyi Wydziału krajowego kwotę 900 zł., dla Stowarzyszeń rzemieślniczych, zalecając, aby Wydział krajowy wypłacił z tego ryczałtu Stowarzyszeniom: „Skała“ we Lwowie dotychczasową subwencyę w kwocie 300 zł., Stowarz. „Gwiazda“ we Lwowie 200 zł., Stow. „Zorja“ we Lwowie 100 zł., resztę raś rozdzielił między Stowarzyszenia noszące nazwisko „Gwiazda“ na prowincyi.

Uchwałą z dnia 30. stycznia 1891. L. 47.375 asygnował Wydział krajowy powyżej wyrażone zasiłki, a nadto udzielił z pozostałej reszty w kwocie 300 zł. zasiłki Stowarzyszeniom „Gwiazda“ w Przemyślu 100 zł., w Zaleszczykach 100 zł., w Jarosławiu 100 zł.

Sprawa przeciw Salomonowi Tandowi, byłemu dzierżawcy dóbr w Winnikach o zaległe raty czynszu dzierżawnego w kwotach 1.361 zł. i 10.000 zł. z pn.

W czasie od 1. lipca 1890 do 30. września 1891. prowadziliśmy dalej egzekucyę przeciw dłużnikowi w celu zaspokojenia powyższej pretensyi, a to w sposób następujący:

1. Co do ściągnięcia pretensyi tej z ceny kupna $^3/_4$ części dóbr Wierzchnia polna, przymusowo sprzedanych, nadmieniliśmy w ostatniem naszem sprawozdaniu, iż jeszcze dnia 22. czerwca 1890. wnieśliśmy podanie do Sądu obwodowego w Stanisławowie o wydanie z depozytu kwoty 1.170 zł. $77^1/_2$ ct., jako $^3/_4$ części przypaść mających fundacyi stypend. im Samuela Głowińskiego z kwoty 1.561 zł. $3^1/_2$ ct., o której w poprzedniem sprawozdaniu naszem była mowa.

Uchwałą z dnia 9. sierpnia 1890 do L. 10349/11823, Sąd obwodowy w Stanisławowie wstrzymał merytoryczne załatwienie tego podania aż do załatwienia obrachunku pomiędzy dawnymi współwłaścicielami dóbr

Wierzchnia polna. Podaniem z dnia 5. marca 1891. L. 3056 ponowiliśmy powyższe żądanie, które następnie urgowaliśmy jeszcze podaniem de praes. 2. czerwca 1891. L. 7698 w c. k. Prezydyum Sądu obwodowego w Stanisławowie, aż uchwałą z dnia 20. czerwca 1891. L. 8273 zarządził Sąd obwodowy ostateczny rozdział resztującej ceny kupna. Z tej uchwały dopiero okazało się, iż w masie depozytowej z ceny kupna dóbr Wierzchnia polna nie ma kwoty 1.561 zł. 3½ ct. a. w. jak to w poprzednich uchwałach sądowych skutkiem omyłki rachunkowej było obliczone, ale że pozostała w depozycie tylko kwota 1.344 zł. 79½ na rzecz ogólnej masy wierzycieli hipot. dóbr Wierzchnia polna. Przy takim stanie rzeczy powinna fundacya styp. ś. p. Samuela Głowińskiego otrzymać z tej ostatniej sumy 1.344 zł. 79½ ct. a. w. trzy czwarte części t. j. kwotę 1.008 zł. 59½. Wyż wspomnianą wszakże uchwałą Sądu obwodowego w Stanisławowie z dnia 20. czerwca 1891. L. 8273 przyzwolono na wydanie dla fundacyi styp. ś. p. Samuela Głowińskiego tylko kwotę 954 zł. 54 ct., w skutek czego wnieśliśmy od tej uchwały rekurs do c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie, na który dotychczas orzeczenia nie otrzymaliśmy.

2. Co do ściągnięcia pretensyi fundacyi styp. Samuela Głowińskiego z hipoteki ³/₈ części propinacyi wierzchniańskiej A i B (wykaz hip. l. 242 i 243) dłużnika Salomona Tanda własnych, które na nasze żądanie w drodze licytacyi dnia 17. kwietnia 1890. przymusowo sprzedane zostały, wniósł nabywca licytacyjny Daniel Tand nadzwyczajne rekursy rewizyjne tak, że dopiero skutkiem orzeczenia c. k. najwyższego Trybunału sprawiedliwości z dnia 12. listopada 1890 l. 12.432 odrzucającego te rekursy, stał się akt licytacyi wyż wspomnianych majętności prawomocny. Mimo upływu 30 dni od prawomocności aktu licytacyi, nie złożył nabywca Daniel Tand licytacyjnej ceny kupna, wnieśliśmy tedy do c. k. Sądu obwodowego w Stanisławowie prośbę o uznanie nabywcy za wiarołomnego i wadyum licytacyjnego za przepadłe, tudzież o dozwolenie relicytacyi wyż wspomnianych majętności na koszt kontraktołomnego nabywcy, a gdy Sąd obwodowy w Stanisławowie uchwałą z dnia 4. kwietnia 1891. l. 4091 żądaniu temu niesłusznie odmówił, wnieśliśmy od tej uchwały rekurs, któremu c. k. wyższy Sąd krajowy we Lwowie dał miejsce i polecił Sądowi obwodowemu w Stanisławowie, aby żądaną relicytacyę zarządził.

Oprócz tego poszukujemy zaspokojenia w mowie będącej pretensyi z kapitału propinacyjnego, przypadającego za wykup prawa propin. w ³/₈ częściach dóbr, Propinacya wierzchniańska A. wyk. hip. l. 242 i jak już w poprzednim sprawozdaniu nadmieniliśmy, wdrożyliśmy w Sądzie obwodowym w Stanisławowie rozprawę o przekazanie kapitału propin. z tej majętności i polikwidowaliśmy pretensyą fundacyi styp. Samuela Głowińskiego. Samuel Tand sprzeciwił się temu, twierdząc, że nabywca licytacyjny ³/₈ części dóbr Propinacya wierzchniańska A. nabył takowe z prawem do wynagrodzenia propinacyjnego i wniósł rekurs przeciw uchwale z dnia 26. kwietnia 1890 l. 5809, którą powyższą rozprawę wdrożono, lecz rekurs ten odrzucony i orzeczeniem c. k. wyższego Sądu krajowego z dnia 26. listopada 1890. l. 22.921 zaczepiona uchwała zatwierdzona została. — Gdy wszakże nowonabywca ³/₈ części Propinacyi wierzchniańskiej A i B Daniel Tand zażądał przekazania kapitału propinacyjnego sobie, Sąd

uchwałą z dn. 27. czerwca 1891. l. 8852 wyznaczył termin do dalszej rozprawy na dzień 22. września 1891. Na terminie tym sprzeciwiliśmy się żądaniu Daniela Tanda i sąd sprawę przekazania kapitału propinacyjnego wstrzymał do nadejścia aktów odnoszących się do licytacyi $^3/_8$ części Propinacyi wierchniańskiej A i B, przedłożonych obecnie wyższemu Sądowi krajowemu.

3. Również prowadziliśmy dalej egzekucyę na hipotekę $^{31}/_{72}$ części realności pod l. k. $439^2/_4$ we Lwowie Salomona Tanda własnych i po prawomocności poprzednich kroków egzekucyjnych uzyskaliśmy w c. k. Sądzie krajowym we Lwowie ostatni stopień egzekucyi i uchwałą z dnia 8. sierpnia 1891. l. 30.006 dozwolono przymusową publiczną sprzedaż $^{31}/_{72}$ części wspomnianej realności na kwotę 2.861 zł. 90 ct. oszacowanych i wyznaczono do tej sprzedaży dwa termina 27. października i 24. listopada b. r.

Budżet surowy gospodarstwa lasowego w Winnikach i wykaz obszaru tej majętności.

Uchwałą z dnia 28. listopada 1890. polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu, aby w najbliższem sprawozdaniu ze swych czynności przedłożył budżet surowy gospodarstwa lasowego w Winnikach oraz dokładny wykaz obszaru tej majętności.

Aleg. 22. i 23.

Stosownie do tej uchwały przedkłada Wydział krajowy w załączeniu (alegat 22.), preliminarz gospodarstwa lasowego w Winnikach na r. 1892., który razem z załączonem jako alegat 23. oszacowaniem cięć, daje budżet surowy normalny, gdyż cięcia zamierzone w r. 1892. wypadają z przyjętego planu gospodarczego, zabezpieczającego trwałość użytków z lasu.

Preliminarz wykazuje:

dochody w kwocie . . .	11.581 zł. 10 ct
wydatki „ „ . . .	2.310 „ — „
nadwyżkę dochodów w kwocie	9 271 zł. 10 ct.

która jednak nie przedstawia czystego dochodu z gospodarstwa lasowego, ponieważ w wydatkach nie są objęte koszta zarządu lasu i podatki z lasu opłacane. Tak jedne jak i drugie nie dadzą się jednak ściśle obliczyć, a to z tego powodu, że w Winnikach oprócz lasu posiada fundacya także inne grunta i budynki, należące do propinacyi, których koszta zarządu, sprawowanego przez personal lasowy, nie są osobno rozrepartowane i od których podatki opłacane są razem z podatkami z lasu. Ograniczyć się więc musimy na podaniu ogólnych cyfr, odnoszących się do całej majętności Winnik. I tak wynoszą:

koszta zarządu ogółem . .	2.559 zł. $23^1/_2$ ct.
podatki wraz z ekwiwalentem .	2.328 „ 11 „

Obszar majętności Winnik obliczony na podstawie arkuszów posiadłości gruntowej wynosi ogółem 1.442 morgów i 1048 sążni kwadratowych, a w szczególności:

parceli pod budowlami .	1 morg	279	sążni kw.
ogrodów	5 „	1.103	„ „
ról	12 „	816	„ „
łąk	39 „	1.424	„ „
pastwisk	14 „	63	„ „
lasów	1368 „	1.128	„ „
dróg	— „	1.035	„ „
Razem j. w.	1.442 m.	1.048	sążni kw.

Wykaz obszarów dóbr należących do funduszów stypendyjnych.

Uchwałą z dnia 28. listopada 1891. polecił Wys Sejm Wydziałowi krajowemu, aby w sprawozdaniu z czynności swych podał wykaz obszaru dóbr Jacowce i Szypowce, oraz należących do funduszów stypendyjnych w r. 1889 aktywowanych i w przyszłości aktywować się mających.

W wykonaniu powyższego polecenia Wydział krajowy nie ogranicza się na podaniu wykazu dóbr fundacyj stypendyjnych w r. 1889 aktywowanych, ale podaje wykaz obszaru wszystkich dóbr, pozostających w posiadaniu fundacyj, których zarząd sprawuje Wydział krajowy. Do takich fundacyj należą:

1. Fundacya Dydyńskiego, która posiada dobra ziemskie:

a) Godowa w powiecie rzeszowskim położone, a obejmujące według arkuszów posiadłości gruntowych: podbudowli 2 morgi 806 □ sążni; ról 517 m. 622 s □; łąk 55 m. 60 s. □; ogrodów 4 m. 730 s. □; pastwisk 67 m. 394 s. □: lasów 624 m. 10 s. □; stawów 1.176 s. □; nieużytków 1 m. 1 268 s. □; — czyli razem 1.273 m. 266 s. □ obszaru;

b) w gminie Strzyżowie w powiecie rzeszowskim: posiadłość dworską, obejmującą: podbudowli 111 s. □; ogrodów 157 s. □; pastwisk 1 m. 894 s. □; lasów 1 m. 1.503 s. □; — czyli razem 3 m. 1065 s. □ obszaru.

2. Fundacya Głowińskiego posiada dobra ziemskie Winniki z kolonią Weinberg, w pow. lwowskim położone, a obejmujące: podbudowli 1 m. 294 s. □: ról 12 m. 816 s. □; łąk 37 m. 925 s. □; ogrodów 6 m. 1.200 s. □; pastwisk 14 m. 637 s. □; lasów 1.358 m. 1.114 s. □; stawów 2 m. 953 s. □; nieużytków 1.035 s. □; — czyli razem 1.434 m. 574 s. □ obszaru.

3. Fnndacya Marcelego Stupnickiego posiada dobra ziemskie Szypowce w pow. zaleszczyckim położone, a obejmujące: podbudowli 6 m. 841 s. □; ról 771 m. 1.140 s. □; łąk 27 m. 1228 s. □; ogrodów 2 m. 1.048 s. □; pastwisk 114 m. 1.341 s □; lasów 136 m. 463 s. □; nieużytków 35 m. 57 s. □; — czyli razem 1.094 m. 1.318 s. □ obszaru.

4. Fundacya Strzałkowskiego posiada dobra ziemskie Jacowce w pow. zbaraskim położone, a obejmujące: podbudowli 3 m. 1.168 s. □; ról 427 m. 1.574 s. □; łąk 4 m. 919 s. □; ogrodów 1.467 s. □; pastwisk 490 s. □; nieużytków 724 s. □; — czyli razem 437 m. 1.542 s. □ obszaru.

5. Fundacya dr. Jana Towarnickiego nie posiada żadnych dóbr ziemskich, tylko realność z ogrodem położoną w mieście Rzeszowie.

Fundacye stypendyjne.

Fundacye stypendyjne aktywowane z początkiem roku szkolnego 1890/1.

Z początkiem roku szkolnego 1890/1. wprowadziliśmy w życie cztery fundacye, a mianowicie:

1. Fundacyę Dr. Michała Moysy Rosochackiego, w której systemizowano jedno stypendyum o rocznych 260 zł. w. a. przeznaczone dla ucznia

wydziału prawniczego w uniwersytecie lwowskim, wyznania chrześciańskiego, krewnych ś. p. Dra Michała Moysy Rosochackiego, lub pochodzących z powiatów Kołomyja, Kossów, Śniatyn, Horodenka, Tłumacz, Stanisławów.

2. Fundacyę jubileuszową ś. p. ks. Opata Józefa Nowakowskiego, w której systemizowano jedno stypendyum o rocznych 90 zł. w. a. przeznaczone dla ubogiego ucznia szkół ludowych, średnich lub wyższych, religii katolickiej, bez różnicy obrządku i stanu, pochodzącego z dawnego obwodu żółkiewskiego.

3. Fundacyę ś. p. Franciszka Tarnowskiego, w której systemizowano trzy stypendya po 116 zł. w. a. przeznaczone dla młodzieży polskiej obrz. łać., uczęszczającej do szkół ludowych, realnych, technicznych i gimnazyalnych, albotéż na wydział filozoficzny, prawniczy lub lekarski, z pierwszeństwem dla ubogich potomków córek ś. p. fundatora.

4. Fundacyę imienia Staszewskiego i Bielaka dla synów mieszczan z Liska, w której systemizowano dwa stypendya po 110 zł. w. a. dla uczniów szkół średnich, synów obywateli m. Liska, obrz. łać. a w braku takich dla uczniów szkół średnich obrz. łać. pochodzących z innych miast galicyjskich.

Fundacye stypendyjne aktywowane z początkiem roku szkolnego 1891/2.

Z początkiem roku szkolnego 1891/2. wprowadziliśmy w życie ośm fundacyj, a mianowicie:

1. Fundacyę ś. p. Dominika Bohdanowicza, w której systemizowano cztery stypendya po 100 zł. w. a. dla uczniów krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach.

2. Fundacyę im. Józefa Czerkawskiego, w której systemizowano jedno stypendyum w kwocie 200 zł. w. a. rocznie dla uczniów lub uczenic krajowych wyższych lub średnich szkół publicznych, spokrewnionych lub spowinowaconych z śp. Józefem Czerkawskim, a względnie należących do narodowości polskiej i wyznających religię chrześciańską.

3. Fundacyę śp. Napoleona Jeleńskiego, w której systemizowano dwa stypendya po 200 zł. w a. dla uczniów kraj. średniej szkoły rolniczej w Czernichowie, pochodzących z byłych poddanych wsi Łuczyce, Kosiejsk i Chojna i wyznających religię chrześciańską, a względnie dla uczniów narodowości polskiej, religii katolickiej, pochodzących z Królestwa Polskiego lub w ogóle z prowincyj polskich, wchodzących obecnie w skład cesarstwa rosyjskiego.

4. Fundacyę śp. ks. biskupa Józefa Alojzego Pukalskiego, w której systemizowano 21 stypendyów po 100 zł. dla uczniów szkół publicznych średnich, wyższych lub specyalnych w obrębie Galicyi lub Szląska, wyznania katolickiego, urodzonych w Galicyi, albo też urodzonych na Szląsku, a przyznających się do narodowości polskiej.

5. Fuudacyę ś. p. Tomasza Saramy, w której istnieje jedno stypendyum w rocznej kwocie 120 zł. w. a. dla uczniów narodowości polskiej, uczęszczających w Galicyi do jakichkolwiek szkół publicznych z wyłączeniem szkół ludowych, z pierwszeństwem dla krewnych ś. p. fundatora.

6. Fundacyę Jana Franciszka Kazimierza Sozańskiego, w której istnieją dwa stypendya po 265 zł., przeznaczone dla modzieńców urodzonych w Galicyi i uczęszczających w obrębie tegoż kraju na wydział prawniczy lub lekarski, albo też do akademii technicznej, z pierwszeństwem dla Sozańskich.

7. Fundacyę t. zw. Stanisławowską, w której istnieje jedno stypendyum w kwocie 50 zł. przeznaczone wyłącznie dla uczniów c. k. gimnazyum w Stanisławowie.

8. Fundacyę śp. Wincentego Ziętkiewicza, w której istnieje jedno stypendyum o rocznych 65 zł., przeznaczone dla uczniów lwowskiej szkoły realnej wyznania chrześciańskiego, z pierwszeństwem dla krewnych śp. fundatora, a w braku takich dla synów obywateli m. Lwowa.

Fundacye posagowe aktywowane w roku 1890/1.

Nadto aktywowaliśmy w ciągu r. 1891 dwie fundacye posagowe śp. Szczepana Zaremby Skrzyńskiego, dla pięciu panien szlacheckich i dla dziesięciu dziewcząt włościańskich ze wsi Łużna i Szalowa.

Fundacye ukonstytuowane w r. 1890/1.

W ciągu roku 1890/1 ukonstytuowanych zostało 9 fundacyj, a mianowicie wymienione powyżej między aktywowanemi z początkiem r. 1891/2. fundacye śp. Dominika Bohdanowicza, Napoleona Jeleńskiego, ks. biskupa Pukalskiego, Tomasza Saramy, Jana Franciszka Kazimierza Sozańskiego, Wincentego Ziętkiewicza, fundacya Szczepana Zaremby Skrzyńskiego, tudzież fundacya familijna Waleryana Czajkowskiego, przeznaczona na zapomogi i stypendya dla członków rodziny fundatora, ewentualnie dla obcych, i fundacya śp. Klementyny Teodorowiczównej, w której będzie istniało jedno stypendyum dla ubogich dziewcząt, uczęszczających do jakichkolwiek szkół publicznych w kraju z pierwszeństwem dla krewnych śp. fundatorki.

Fundacya śp. Waleryana Czajkowskiego wejść ma w życie wedle wyraźnej woli śp. fundatora dopiero w 5 lat po jego śmierci t. j. w dniu 24. października 1893, fundacya śp. Klementyny Teodorowiczównej wejdzie w życie, skoro niewymierzona jeszcze dotąd należytość rządowa od niej przypadająca z bieżących dochodów pokrytą zostanie.

Fundacye nowo powstałe. — Fundacya śp. ks. Jana Nowaka.

Zmarły w Jordanowie dnia 15. lipca 1881 pleban tamtejszy ks. Jan Nowak zapisał rozporządzeniem ostatniej woli z 9. marca 1881 siedm wierzytelności w łącznej sumie 5642 zł. na dwa stypendya dla ubogich uczniów gimnazyalnych z pierwszeństwem dla członków swej rodziny, a w braku tychże dla uczniów z gminy Willamowice ad Kęty pochodzących, przyznając prawo nadawania tych stypendyów każdoczesnemu łacińskiemu proboszczowi w Willamowicach. Z wierzytelności tych zrealizowano tylko część w sumie 4642 zł., jedna bowiem w sumie 1000 zł. okazała się nieściągalną.

Przyjąwszy ofiarowany Wydziałowi krajowemu przez c. k. Namiestnictwo zarząd tej fundacyi, przesłaliśmy projekt aktu fundacyjnego łać. proboszczowi w Willamowicach w celu oświadczenia, czyli we własnem i następców imieniu prawo rozdawnictwa przyjmuje. Przychylne oświadczenie proboszcza uzyskało już zatwierdzenie Książęco Biskupiego Konsy-

storza w Krakowie, a po nadejściu z tegoż Konsystorza oryginalnego oświadczenia proboszcza przesłaliśmy projekt aktu fundacyjnego c. k. Namiestnictwu do aprobaty.

Fundacya ś. p. Karola Skibińskiego.

Zmarły w Uhercach dnia 27. lutego 1869 właściciel dóbr Uherce śp. Karol Skibiński legował testamentem bez daty wieczystą roczną rentę po 100 zł. ze swoich dóbr na stypendya dla uczniów szkół publicznych. Legat ten został za zezwoleniem c. k. Namiestnictwa w dniu 4. stycznia 1891 spłacony.

Przyjąwszy ofiarowany Wydziałowi krajowemu przez c. k. Namiestnictwo zarząd tej fundacyi i rozdawnictwo stypendyów wypracowaliśmy projekt aktu fundacyjnego i przesłaliśmy go odezwą z dnia 11. września 1891 L. 35.385 c. k. Namiestnictwu do zbadania.

Fundacya ś. p. Franciszka Stachiewicza.

Zmarły w Abbazyi dnia 9. stycznia 1890 śp. Franciszek Stachiewicz zapisał rozporządzeniem ostatniej woli z daty Zuckmantel 1. października 1889 resztę gotówki, któraby po jego śmierci pozostała na fundusz stypendyjny swego imienia dla uczniów szkół realnych, gimnazyalnych i technicznych, pochodzących z rodziny Leona i Maryi Stachiewiczów lub Winiarskich, a w braku takich dla synów prywatnych oficyalistów. Zarząd i rozdawnictwo przekazał śp. fundator Wydziałowi krajowemu.

Odezwą z dnia 1. października 1891 L. 41.987 oświadczyliśmy c. k. Namiestnictwu, że przyjmujemy przekazane Wydziałowi krajowemu prawa i obowiązki, a zarazem prosiliśmy o wydanie odpowiednich zarządzeń w sprawie zrealizowania majątku fundacyi i zawiadomienie Wydziału krajowego o rezultacie.

Fundacya im. Ryszarda Pieściorowskiego.

Zmarły dnia 26. sierpnia 1891 w Kuźminie śp. Ryszard Pieściorowski, właściciel dóbr Kuźmina górna i dolna, przekazał testamentem z daty Kuźmina 10. sierpnia 1891 cały swój majątek fundacyi stypendyjnej, mającej nosić jego imię, postanawiając, że stypendya z tej fundacyi mają być nadawane uczniom szkół publicznych, lub szkół posiadających uprawnienie szkół publicznych, a to w pierwszym rzędzie potomkom sióstr śp. fundatora Sybilli z Pieściorowskich Dydyńskiej i Wilhelminy z Pieściorowskich Nowosieleckiej, w braku takich potomkom śp. Klemensa Nowosieleckiego i Zofii z Nowosieleckich Pakoszewskiej, a gdyby i tych brakło, potomkom dawnej szlachty polskiej obrządku rzymsko-katolickiego. Dobra Kuźmina górna i dolna nie mogą być nigdy ani pozbyte ani obciążone. Prawo zarządu i rozdawnictwa przekazał śp. fundator Wydziałowi krajowemu, który zarząd sprawować ma przy pomocy mianowanego przez siebie kuratora i administratora.

Odezwą z dnia 13. października 1891 L. 41.224 oświadczyliśmy c. k. Namiestnictwu, że Wydział krajowy przyjmuje przekazane mu przez śp. fundatora prawa i obowiązki, a zarazem prosiliśmy o zarządzenie zrealizowania majątku fundacyi i zawiadomienie Wydziału krajowego, jakie kroki i z jakim rezultatem w tym celu poczynione zostały.

Fundacya imienia Pietruskich.

Spełniając życzenie męża swego śp. Konstantego Pietruskiego, zapisała zmarła dnia 1. września 1890 w Szczawnicy śp. Michalina z Ruckich Pietruska kodycylem z daty Lwów 7. września 1886 dobra Ruda z Kochawiną, Hanowce i Juseptycze na fundacyę p. n. „Fundacya imienia Pietruskich“. Celem tej fundacyi ma być przedewszystkiem udzielanie opieki, przytułku i lekarskiej pomocy chorym, kalekom a mianowicie ciemnym i starcom z pracy rąk utrzymać się nie mogącym, a pochodzącym z gmin Ruda z Kochawiną, Hanowce i Juseptycze i do tych gmin przynależnym, dalej podniesienie oświaty i dobrobytu włościan do powyższych gmin należących przez dostarczanie materyalnej pomocy prawdziwie na nią zasługującym, przez zakładanie i wspieranie w tym celu towarzystw zaliczkowych miejscowych, przez ratowanie od przejścia ich ziemi w obce ręce. Nadto ma być ta fundacya schroniskiem dla zubożałej szlachty, a mianowicie dla dwóch mężczyzn i dwu kobiet, z pierwszeństwem dla ciemnych i dla krewnych śp. fundatorki i jej męża. Pielęgnowanie chorych, kalek i dożywotników ma być powierzone Siostrom miłosierdzia Zgromadzenia Św. Wincentego, które mają w tym celu otrzymać w Rudzie ogród, mieszkanie i utrzymanie. Wreszcie mają być z tej fundacyi udzielane corocznie dwa stypendya po 300 zł. dla uczącej się młodzieży z rodziny Pietruskich, Ruckich, Dzieduszyckich, Puzynów i Chojeckich, w braku takich zaś z innych rodzin szlacheckich, tudzież dwa stypendya dla mieszkańców Rudy z Kochawiną, Hanowiec i Juseptycz, a w braku tychże także z Stankowej i Falisza po 150 zł. celem kształcenia się w instytucie gospodarczym dla rolników z mniejszej własności. Kierownictwo fundacyi powierzyła śp. fundatorka Wydziałowi krajowemu, pod którego zwierzchnictwem sprawować ma zarząd fundacyi kurator. Pierwszych dwóch kuratorów zamianowała śp. fundatorka, nominacya dalszych należy do Wydziału krajowego, który ma ich wybierać z rodziny Pietruskich, a gdyby tych nie było, z rodziny Ruckich, Dzieduszyckich, Chojeckich i Puzynów, ale zawsze z linij należących do rodziny Pietruskich. Bliższe postanowienia co do sposobu wykonywania celów fundacyi wydać ma Wydział krajowy w porozumieniu z kuratorem.

Ponieważ własność dóbr zapisanych na fundacyę, a odziedziczonych przez śp. fundatorkę po śp. Konstantym Pietruskim, jest sporną, przeto zrealizowanie jej dozna pewnej zwłoki. Czynnością tą zajmuje się c. k. Prokuratorya skarbu.

Fundacya śp. Bolesława Paszyca.

Zmarły w Tarnowie dnia 30. maja 1889 śp. Bolesław Paszyc ustanowił testamentem z daty Słotwina dnia 27. października 1875 uniwersalną dziedziczką swego całego majątku fundacyę stypendyjną swego imienia, której zarząd i rozdawnictwo przekazał Wydziałowi krajowemu. Z fundacyi tej wypłacane będą stypendya po 300 zł. dla ubogiej uczącej się młodzieży płci męskiej, religii rzymsko-katolickiej, pochodzącej z szlachty polskiej i uczęszczającej do jakichkolwiek szkół publicznych.

Odezwą z dnia 8. maja 1891 L. 16.097 oznajmiliśmy c. k. Namiestnictwu, że Wydział krajowy przyjmuje zarząd i rozdawnictwo powyższej fundacyi, a zarazem prosiliśmy o poczynienie stosownych kroków celem zabezpieczenia majątku fundacyi i zawiadomienie Wydziału krajowego o rezultacie.

Fundacya Bursy imienia ks. Leona Sapiehy.

Na posiedzeniu z dnia 28. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu porozumieć się z komitetem „bursy imienia ks. Leona Sapiehy“ dla kandydatów na nauczycieli szkół „ludowych w celu ułożenia nowego projektu listu fundacyjnego i o wy„niku zdać Sejmowi sprawę na następującej sesyi sejmowej“.

W wykonaniu tego polecenia odniósł się Wydział krajowy do rzeczonego komitetu pismem z dnia 31. maja 1891 L. 11.110 i komunikując mu powyższą uchwałę Wys. Sejmu, zaproponował ukonstytuowanie fundacyi w warunkach nieco odmiennych, nie odstępujących wprawdzie od głównej myśli, ale modyfikujących ją o tyle, iżby fundacya mogła bezzwłocznie wejść w życie. W szczególności zwrócił Wydział krajowy uwagę komitetu, iż cel fundacyi możnaby już teraz osiągnąć, jeżeliby np. bursa mieściła się w lokalu najętym i dawała uczniom tylko pomieszkanie, jeżeliby z dochodów fundacyi ufundowano kilka miejsc w istniejącym już internacie lwowskim, założonym przez Towarzystwo Św. Wincentego a Paulo, albo też jeżeliby z tych dochodów utworzono stypendya dla uczniów lwowskiego seminaryum nauczycielskiego. Podaniem z dnia 28. września 1891 oświadczył komitet, że jeszcze w dniu 8. grudnia 1890, a zatem przed otrzymaniem zawiadomienia o uchwale Wysokiego Sejmu postanowił rozwiązać się i prosić Wydział krajowy, ażeby się zajął dalszym losem tej sprawy.

Przekonawszy się z przedłożonych przez komitet aktów, a mianowicie z protokołu ostatniego posiedzenia z dnia 8. grudnia 1890, że wedle powziętej przez komitet uchwały Wydział krajowy miałby się zająć wprowadzeniem fundacyi w życie wedle ułożonego już (a przez c. k. Namiestnictwo nieaprobowanego) aktu fundacyjnego, a tem samem wypracowanie nowego projektu w myśl uchwały Wysokiego Sejmu byłoby wykluczonem, postanowił Wydział krajowy zażądać od komitetu, ażeby zebrał się raz jeszcze w celu powzięcia uchwały w sprawie poruszonej w tutejszem piśmie z dnia 31. maja 1891 L. 11.110, tem bardziej, że uchwała względem rozwiązania się komitetu przed przyjęciem przez Wydział krajowy przekazanych mu w tej uchwale czynności nie może być uważana za stanowczą i ostateczną.

W tym duchu wystosowaliśmy do komitetu pismo i po otrzymaniu odpowiedzi poprowadzimy rzecz dalej.

Sprawozdanie o dawniejszych fundacyach dotąd nieaktywowanych.

Fundacya ś. p. Franciszka Kochmanna dla dziewcząt służących.

Fundacya ta, ukonstytuowana aktem fundacyjnym z dnia 19. grudnia 1880, zatwierdzonym przez c. k. Namiestnictwo dnia 24. września 1883, wejść ma w życie w myśl art. 21 aktu fundacyjnego dopiero wtedy, gdy z jej dochodów można będzie po odtrąceniu 10% na pomnożenie majątku zakładowego, wypłacać corocznie trzy posagi o kwotach 500 zł., 400 zł. i 300 zł. Aż do tej chwili muszą dochody, wynoszące na teraz 582 zł. 90 ct. być kapitalizowane.

Fundacya Jana Michała Włochowicza.

Fundacya ta, ukonstytuowana aktem fundacyjnym z dnia 13. lutego 1867, potwierdzonym przez c. k. Namiestnictwo dnia 9. maja 1867 jest obciążona dożywociem na rzecz fundatora, które dotąd nie zgasło. Po

zgaśnięciu dożywocia wypadnie pierwsze dochody z zapisanej na fundacyę i na jej imię już zaintabulowanej realności obrócić na zapłacenie należytości rządowej.

Fundacya kopca Unii lubelskiej.

Fundacya ta nie została dotąd ukonstytuowaną, ponieważ aktywowanie jej ma nastąpić dopiero wtedy, gdy dochody wystarczą na udzielanie stypendyum przynajmniej w kwocie 120 zł. rocznie, a zatem dopiero za lat kilkanaście, obecnie bowiem wynoszą dochody tylko 58 zł. 50 ct.

Fundacya stypendyjna familijna Dr. Adama Morawskiego.

Fundacya ta była już aktywowaną, na teraz jednak nie wypłaca się z niej żadnego stypendyum, albowiem wedle §. 5 aktu fundacyjnego po zgaśnięciu zastrzeżonego synowi fundatora prawa poboru stypendyum — co nastąpiło w r. 1870 — mają być dochody kapitalizowane tak długo, dokąd nie wystarczą na wypłatę stypendyum w kwocie 105 zł. Na teraz wynoszą dochody 67 zł. 50 ct.

Fundacya ś. p. Józefa Grossa de Rosenburg.

Fundacya ta nie została dotąd ukonstytuowaną, ponieważ majątek jej nie został jeszcze zrealizowany. Wedle ostatniej opinii c. k. Prokuratoryi skarbu, która zajmuje się zrealizowaniem tej fundacyi (relacya z dnia 5. czerwca 1878 L. 12.769, przedłożona c. k. Namiestnictwu) zachodziła uzasadniona obawa, że fundacya spadnie z hipoteki i pozostanie bezskuteczną. O dalszym przebiegu rzeczy i o teraźniejszym stanie sprawy nie otrzymaliśmy dotąd mimo kilkakrotnych zapytań żadnego zawiadomienia.

Fundacya śp. Aleksandra Słowińskiego.

Wypłata kapitału 2000 zł., przeznaczonego na fundacyę stypendyjną, nastąpić ma wedle woli fundatora dopiero po zrealizowaniu wierzytelności spadkowych. Czynnością tą zajmuje się uniwersalny spadkobierca i administrator spadku Dr. Błażej Kijas, który na peryodyczne zapytania Wydziału krajowego zdaje sprawę o jej postępie. Dotąd nie został majątek fundacyi zrealizowany i dlatego nie można jeszcze przystąpić do jej ukonstytuowania, zwłaszcza że także kwestya oddania tej fundacyi w zarząd Wydziału krajowego, który odezwą z dnia 22. października 1871 L. 3.778 oświadczył gotowość przyjęcia tego prawa, nie została jeszcze rozstrzygniętą.

Fundacya Teofila i Hersylii Januszewskich.

Dożywotnie użytkowanie kapitałów na fundacyę przeznaczonych zastrzegła śp. fundatorka małżonkom Wiktorowi i Honoracie z Bochdanów Sobieszczańskim. Majątek fundacyi został już zabezpieczony, jednakowoż dla pewnej jego części nie można było uzyskać bezpieczeństwa, wymaganego przy kapitałach fundacyjnych. Wobec tego, jak niemniej ze względu, że dożywocie jeszcze nie zgasło, nie można na teraz przystąpić do ukonstytuowania fundacyi.

Fundacya śp. Ludwika Jankowskiego.

Zapisany na fundacyę kapitał 10.000 zł., który wedle woli ś. p. fundatora dopiero po najdłuższym życiu żony jego ma być spłacony, nie może być uważany za dostatecznie ubezpieczony, jakkolwiek bowiem został on na dobrach spadkowych zaintabulowany, to przecież nie ma ze względu na znaczne poprzedzające wierzytelności bezpieczeństwa pupilar-

nego i nie jest nawet pewną rzeczą, czy nie spadnie z hipoteki. W tym stanie rzeczy nie można na teraz przystąpić do ukonstytuowania fundacyi.

Fundacya śp. Grzegorza Aywasa.

Majątek fundacyi został już zrealizowany i znajduje się w przechowaniu Wydziału krajowego, ukonstytuowanie jej zostało jednak przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym odroczone aż do chwili, w której dochody fundacyi wystarczą na spełnienie woli ś. p. fundatora t. j. w której można będzie wypłacać przynajmniej 2 stypendya po 300 zł. rocznie. Chwila ta jeszcze nie nadeszła, gdyż obecnie wynoszą dochody dopiero 535 zł. 50 ct.

Fundacya śp. Adama Jelity Neronowicza.

Fundacya ta wejść ma w życie wedle decyzyi c. k. Namiestnictwa z dnia 22 listopada 1886 L. 680 dopiero po trzydziestoletniem kapitalizowaniu dochodów t. j. około r. 1916, z uwagi, że ś. p. fundator obciążył zapisane na fundacyę grunta dożywociem na rzecz swej żony, fundacya zaś przez wcześniejsze pozbycie swych praw przyszła wprawdzie wcześniej w posiadanie funduszów, ale fundusze te są w danej chwili za małe do urzeczywistnienia myśli ś. p. fundatora. Ukonstytuowanie fundacyi byłoby wobec dalekiego terminu aktywowania fundacyi i możliwej tymczasem zmiany stosunków na teraz przedwczesnem i nastąpi prawdopodobnie w roku poprzedzającym aktywowanie fundacyi.

Fundacya śp. Dr. Franciszka Urbańskiego.

Fundacya ta nie mogła być dotąd ukonstytuowaną, ponieważ majątek jej nie został jeszcze w całości zrealizowany i należytość rządowa nie została jeszcze pokrytą.

Fundacya śp. Antoniego Monsona.

Fundacya ta, której majątek jest już zabezpieczony przez złożenie w depozycie sądowym, ma wedle woli ś. p. fundatora zostać utworzoną dopiero po śmierci jego żony, pobierającej dochody tego majątku. Z tego powodu nastąpi ukonstytuowanie fundacyi dopiero po zgonie żony ś. p. fundatora.

Fundacya im. Konrada Wilczyńskiego.

Fundacya ta, ukonstytuowana jeszcze w r. 1880, była obciążona prawem dożywotniego poboru dochodów, które fundatorka W. Józefa z Gregorowiczów Wilczyńska, sobie zastrzegła. Prawo to zgasło w dniu 6. września r. b. wskutek śmierci fundatorki, będzie można zatem po spłaceniu należytości rządowej z bieżących dochodów, przystąpić do aktywowania fundacyi.

Fundacya im. Kazimierza Czarniakowskiego.

Majątek tej fundacyi obciążony jest dożywociem przypadającem po kolei trzem osobom z rodziny ś. p. fundatora, ukonstytuowanie jej byłoby zatem przedwczesnem. Prawa fundacyi są już zabezpieczone.

Fundacya śp. Michała Gątkiewicza.

Majątek tej fundacyi jest już zrealizowany, wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 16 czerwca 1889 L. 39614 ma jednak aktywowanie jej nastąpić dopiero po śmierci żony ś. p. fundatora, gdyż wedle woli tegoż miała być fundacya obciążona dożywociem na rzecz jego żony i przyszła wcześniej w posiadanie majątku tylko wskutek zawartej ugody.

Ukonstytuowanie fundacyi byłoby teraz jeszcze przedwczesnem zwłaszcza, że nie da się przewidzieć jak długo kapitalizacya dochodów trwać będzie i o ile będzie można urzeczywistnić intencye ś. p. fundatora.

Fundacya śp. Wojciecha Kucharskiego.

Majątek tej fundacyi, składający się przeważnie z wierzytelności, których ściągnięciem i zabezpieczeniem zajmuje się c. k. Prokuratorya skarbu i c. k. Namiestnictwo nie jest dotąd zrealizowany, a zatem i do ukonstytuowania jej przystąpić nie można.

Fundacya im. śp. Ignacego Marynowskiego.

Majątek tej fundacyi jest już zrealizowany, wedle woli śp. fundatora ma jednak fundacya nabyć znaczniejszy majątek nieruchomy, którego wyszukaniem winien się zająć kurator fundacyi. Zamianowanie tegoż jest w toku.

Po zakupieniu dóbr będzie można przystąpić do ukonstytuowania fundacyi.

Fundacya im Magdaleny i Bonifacego Stillerów.

Majątek tej fundacyi nie został dotąd zrealizowany, a wobec znacznych długów ciążących na spadku, zachodzi obawa, że po spłaceniu innych fundacyę poprzedzających legatów, nie pozostanie dla fundacyi żadna nadwyżka. Nad zrealizowaniem majątku fundacyi czuwa c. k. Prokuratorya skarbu i syndyk Wydziału krajowego.

Fundacya śp. Dr. Kornelego Hofmana.

Stanowiące majątek fundacyi listy zastawne gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego im. wartości 20.000 zł., znajdują się już w przechowaniu Wydziału krajowego. Gdy jednakowoż śp. fundator dożywotni pobór odsetek od tego kapitału zastrzegł dla swej siostry ciotecznej Amalii Kozakiewiczównej, przeto nie jest wiadomem kiedy fundacya będzie mogła wejść w życie, a temsamem wskazanem jest odroczenie ukonstytuowania fundacyi aż do śmierci dożywotniczki, ponieważ tymczasem mogą stosunki uledz wielkiej zmianie.

Fundacya Kazimierza Skwirczyńskiego dla katolickich ubogich m. Sanoka.

Wypracowany przez Wydział krajowy projekt aktu fundacyjnego przesłany c. k. Namiestnictwu odezwą z dnia 26. sierpnia 1890 L. 50874 nie uzyskał dotąd aprobaty c. k. Namiestnictwa. Majątek fundacyi został już złożony przez Wgo fundatora.

Fundacya śp. Ignacego Ohanowicza.

Fundacya ta, której majątek jest już zrealizowany, obciążona jest dożywociem na rzecz braci śp. fundatora. Z tego powodu nie jest wskazanem ukonstytuowanie jej już teraz. Wydział krajowy nie otrzymał zresztą dotąd odpowiedzi, czyli zarząd i rozdawnictwo fundacyi tej zostaną mu przekazane, śp. fundator nie postanowił bowiem nic w tym kierunku a zatem prawa te przypadają właściwie c. k. Namiestnictwu, które może je przelać na inną władzę.

Fundacya śp. księżny Augusty Montléart.

Majątek tej fundacyi, co do której również nie wiadomo jeszcze, czyli zarząd jej i rozdawnictwo sprawować będzie Wydział krajowy, nie został dotąd zrealizowany.

Fundacya stypendyjna im. Edwarda Adama dw. im. hr. Stadnickiego.

Majątek tej fundacyi, którego zabezpieczeniem zajmuje się c. k. Prokuratorya skarbu, ma być wedle woli fundatora złożony w Wydziale krajowym dopiero wówczas, gdy w dobrach spadkowych większa sprzedaż lasu nastąpi, z której uzyskane będą fundusze na zapłacenie tego legatu. Ukonstytuowanie nastąpić może dopiero po faktycznem zrealizowaniu fundacyi.

Trzy fundacye śp. Józefa Kosvitzkiego.

Wypracowane przez Wydział krajowy projekty aktów trzech fundacyj śp Józefa Kosvitzkiego, których zarząd służy Wydziałowi krajowemu, uzyskały już aprobatę c. k. Namiestnictwa.

Faktyczne wygotowanie tych aktów nastąpi po wydaniu ich majątków Wydziałowi krajowemu, o co upraszaliśmy już c. k. Namiestnictwo odezwami z dnia 9. września 1891 L. 37900 i z dnia 28. października 1891 L. 45445, poczem fundacye będą mogły wejść bezzwłocznie w życie, gdyż należytość od nich jest już zapłacona.

Fundacya stypendyjna im Jezienickich.

Fundacya ta ukonstytuowana jeszcze w r. 1887 i zrealizowana zupełnie, nie może jeszcze wejść w życie, gdyż wedle woli śp. fundatora ks. Marka Jezienickiego z dochodów jej ma być wypłacane jedno stypendyum o rocznych 300 zł., ewentualnie zaś dwa po 150 zł., a teraźniejsze dochody nie wystarczają jeszcze na pokrycie tego wydatku, wynoszą bowiem 297 zł.

Fundacya stypendyjna Adolfa Juliusza dw. im. Strissowera.

Fundacya ta, której majątek jest już zrealizowany, nie została dotąd ukonstytuowaną, gdyż z powodu niejasności postanowienia, którem fundator rozdawnictwo przekazał swoim najbliższym krewnym, są w toku rokowania z rodziną fundatora w celu wyraźnego określenia, komu służyć ma prawo rozdawnictwo. Rokowania te prowadzi c. k. Namiestnictwo i rezultat ich zakomunikuje Wydziałowi krajowemu, który na tej podstawie wypracuje projekt aktu fundacyjnego.

Fundacya stypendyjna śp. ks. Tomasza Kiełbusiewicza.

Fundacya ta, czysto familijna, nie została dotąd zrealizowaną, ponieważ sprawa zwrotów, należących się z masy spadkowej śp. fundatora z powodu ubytków w majątku kościelnym i plebańskim rz. k. probostwa w Dzikowcu, którego śp fundator był beneficyatem, nie została jeszcze przez c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia ostatecznie załatwioną.

Fundacya śp. Leona Jana Kantego dw. im. Kuczyńskiego.

Fundacya ta, na której zrealizowanie, powierzone egzekutorowi testamentu Wydział krajowy żadnego wpływu wywierać nie może, nie została dotąd ostatecznie zrealizowaną mimo starań egzekutora testamentu. Ostateczne uregulowanie tej sprawy i ukonstytuowanie fundacyi dozna prawdopodobnie znaczniejszej zwłoki, jeżeli wytoczony przez ustawowych spadkobierców spór o unieważnienie rozporządzenia ostatniej woli nie będzie mógł zostać załatwionym w drodze ugodowej.

Fundacya im. Eligiusza i Karoliny małżonków Sobolewskich.

Majątek tej fundacyi, zabezpieczony już staraniem c. k. Prokuratoryi skarbu, ma być wedle woli śp. fundatorki Karoliny Sobolewskiej spłacony dopiero po zrealizowaniu całego majątku spadkowego, co jeszcze nie nastąpiło. Na teraz zatem nie jest majątek fundacyi jeszcze zrealizowany.

Fundacya śp. Ludwiki z hr. Duninów Borkowskich Niezabitowskiej.

Majątek tej fundacyi nie został jeszcze wydany z depozytu sądowego, ponieważ należytość rządowa nie została jeszcze wymierzoną i c. k. Prokuratorya skarbu wniosła rekurs od uchwały sądowej, którą legat szpitalny rozłożono na wszystkich legataryuszów.

Po otrzymaniu tego majątku wyda go c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu i będziemy mogli przystąpić do ukonstytuowania fundacyi.

Fundacya Jana i Tekli Szlezingerów.

Majątek tej fundacyi jest już zrealizowany i znajduje się w przechowaniu Wydziału krajowego. Ukonstytuowanie jej nie nastąpiło jeszcze, gdyż przed ułożeniem projektu aktu fundacyjnego odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 30. czerwca 1891 L. 8640 o pewne wyjaśnienia co do zamieścić się mających postanowień, a wyjaśnienia te dotąd jeszcze nie nadeszły.

Fundacya śp. Wincentego Trojanowskiego.

Majątek tej fundacyi złożony był w depozycie sądowym, gdyż śp. fundator zastrzegł sobie dożywotni pobór odsetek i deponował kapitał w sądzie. Dotąd nie wydano Wydziałowi krajowemu tego majątku. Projekt aktu fundacyjnego przesłany c. k. Namiestnictwu naszą odezwą z dnia 19. lutego 1891 L. 49492/90 nie uzyskał dotąd aprobaty. Po zeznaniu aktu fundacyjnego i opłaceniu należytości rządowej będziemy mogli przystąpić do aktywowania fundacyi.

Fundacya śp, Izabelli Duszyńskiej.

Dotąd nie otrzymaliśmy zawiadomienia, iżby majątek tej fundacyi, której zarząd i rozdawnictwo Wydział krajowy już przyjął, został zrealizowany, a względnie zabezpieczony.

Fundacya śp. Karola Soboty.

Z udzielonych nam rozporządzeń ostatniej woli przekonaliśmy się, że śp. fundator prawo rozdawnictwa fundacyi dla ucznia szkoły rolniczej w Dublanach i dla młodzieńca sposobiącego się do zawodu technicznego, tudzież drugiej fundacyi, dla młodzieńca sposobiącego się do zawodu prawniczego i dla młodzieńca sposobiącego się do zawodu lekarskiego przekazał Wydziałowi krajowemu, nie postanowił zaś nic co do pytania, komu ma służyć zarząd i rozdawnictwo trzeciej fundacyi, dla chłopca w Kałuszu urodzonego, uczęszczającego do szkoły ludowej w Kałuszu. Wskutek tego oświadczyliśmy c. k. Namiestnictwu odezwą z dnia 16. lutego 1891 L. 39396, iż przyjmujemy rozdawnictwo a ewentualnie i zarząd co do dwóch pierwszych wymienionych powyżej fundacyj, a gotowiśmy przyjąć te prawa także co do trzeciej, jeżeliby c. k. Namiestnictwo chciało przelać je na Wydział krajowy. Zarazem prosiliśmy o oznajmienie, w jakiem stadyum znajduje się sprawa zrealizowania majątku tych fundacyj.

Według odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 1. października 1891 L. 77774 zostały powyższe legaty już spłacone przez złożenie do depozytu sądowego. Wskutek wniesionego przez c. k. Prokuratoryę rekursu z powodu pominięcia kwestyi odsetek od pobożnych legatów, nie może jeszcze na teraz nastąpić wydanie majątku, w każdym jednak razie jest rzeczą pewną, że fundacye powyższe zostaną zrealizowane i to w niedalekiej przyszłości, poczem można będzie przystąpić do ich ukonstytuowania

aktywowania. Pytanie czy Wydział krajowy będzie sprawował zarząd i rozdawnictwo także co do trzeciej fundacyi, nie jest jeszcze rozstrzygnięte.

Fundacya śp. Józefa Blicharskiego na utrzymanie nauczyciela przy szkole we wsi Jamnicy.

Zrealizowaniem tej fundacyi zajmuje się c. k. Prokuratorya skarbu. Z naszej strony oświadczyliśmy c. k. sądowi powiatowemu w Bohorodczanach odezwą z dnia 21. stycznia 1891 L. 41947, po porozumieniu się z c. k. Radą szkolną krajową, że gdy zapis ten zawisł od spełnienia warunku, iż gmina Jamnica postawi i urządzi u siebie szkołę, przed spełnieniem tego warunku wszelka ingerencya Rady szkolnej krajowej lub Wydziału krajowego w sprawie spadku po śp. fundatorze nie byłaby uzasadnioną.

Fundacya śp. Stanisława Strzałkowskiego.

Fundacya ta, której aktywowanie ze względu na znaczne jej obciążenie długami i legatami, tudzież na nieprzewidziane wydatki, które posiadając dobra i kamienicę ponosić musi, na teraz chyba tylko w nieznacznej mierze nastąpić będzie mogło, zostanie ukonstytuowana, a ewentualnie i aktywowana w ciągu bieżącego roku szkolnego; projekt aktu fundacyjnego przesłaliśmy już c. k. Namiestnictwu do zbadania.

Fundacya Stupnickich i Jankowskich utworzona przez śp. Marcelego Stupnickiego.

Fundacya ta jest już prowizorycznie aktywowaną. Ukonstytuowaniem jej zajmiemy się w ciągu bieżącego roku szkolnego.

Stan majątku zarodowego w funduszach stypendyjnych z dniem 30. czerwca 1891.

A) W efektach.

1. Zapas z dniem 1. stycznia 1891 z wyłączeniem fundacyi „Wystawy krajowej z roku 1877“, która należy do Dep. II.		3,301.503 zł. 40 ct.
2. Zakupiono do 30. czerwca 1891 . .		51.228 „ 38 „
3. Przybyło na rzecz już istniejących fundadacyj do 30. czerwca 1891		3.218 „ 05 „
4. Nowo przybyłe fundacye do dnia 30. czerwca 1891		12.790 „ 80 „
razem .		3,368.740 zł. 63 ct.
Spieniężono do 30. czerwca 1891 . .		21.503 „ 68 „
pozostaje .		3,347.236 zł. 95 ct.

Osobno prowadzone fundacye:

a) Schiffnera . . .	1.693 zł. 85 ct.	
b) Kochmana I. . .	25.502 „ 36 „	
c) „ II. . .	12.694 „ 93 „	
razem .		39.891 „ 14 „
ogółem w efektach .		3,387.128 zł. 09 ct.

B) W dobrach i realnościach.

Winniki	67.875 zł.	03 ct.
Godowa	39.972 „	— „
Strzyżów	3.527 „	— „
Realność w Rzeszowie	37.773 „	80 „
razem	149.147 zł.	83 ct.

Przyczem zauważa się, że nie uwzględniono realności i dóbr nieoszacowanych jeszcze własności fundacyj śp. Strzałkowskiego, Stupnickiego, Boznańskiego, Czarniakowskiego, Lachowicza i Stillera.

C) W należytościach czynnych.

Łoś	6.363 zł.	64½ ct.
Olszewski	4.200 „	— „
Torosiewicz	5.000 „	— „
Żebrowski	21.000 „	— „
Dr. Towarnicki	48.499 „	32 „
Głowiński od obłąkanych	28.161 „	19½ „
„ „ położnic	7.040 „	30 „
razem	120.264 zł.	46 ct.

Ogółem wynosi stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych . . . . . 3,656.540 „ 38 „

z końcem czerwca 1890 wynosił stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych. . . . 3,317.636 zł. 59 ct.

zaś po dodaniu stanu majątkowego dwóch fundacyj Jeleńskiego, obecnie w zarządzie Dep. III. . . . . 20.773 „ 22 „ 3,338.409 „ 81 „

W porównaniu z rokiem ubiegłym pomożył się stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych w tym okresie czasu, o . . . . 318.130 zł. 57 ct.

Przyrost powstał z powodu przybycia nowych fundacyj i z interkalaryów, lokowanych na kapitał zarodowy.

Oprócz tego przydzielone są do tego departamentu niektóre fundacye naukowe, dobroczynne i pomnikowe, posiadające majątku zarodowego z końcem czerwca 1891.

A) W efektach:

Fundusz: „Macierzy polskiej“	34.137 zł.	71 ct.
„ Beliny Brzozowskiego dla bursy stanisław.	3.081 „	42 „
„ Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych, żebrać się wstydzących . .	4.494 „	35 „

Fundusz:	Dr. Malinowskiego — Dział I. (Dla zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach)	20.910 zł. 90 ct.
„	Dr. Malinowskiego — Dział II. (ku wspieraniu artystów i literatów) . . .	271 „ 40 „
„	Dr. Malinowskiego — Dział III. (ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego)	20.364 „ 50 „
„	Dr. Malinowskiego — Dział IV. (ku wspieraniu ubogich sług prywatnych) . .	20.679 „ 46 „
„	Dr. Malinowskiego — Dział V. (posagowa dla ubogich dziewcząt służących) . .	10.230 „ 65 „
„	Dr. Malinowskiego — Dział VI. (ku popieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła)	13.235 „ 04 „
„	pomnika hr. Gołuchowskiego . . .	36.134 „ 35 „
„	Aleksandra hr. Stadnickiego . . .	22.853 „ 84 „
„	pomnika Kościuszki	15.209 „ 42 „
„	Komarnickich	1.587 „ 26 „
„	Jędrzejowiczowej	7.623 „ 72 „
„	Russanowskiej	64.318 „ 22 „
„	stanowy sierociński	39.651 „ 05 „
„	Ludwika i Anny Helclów . . .	924.887 „ 18 „
„	Łukowskich	8.404 „ — „
„	Siemianowskich III. (dla wdów po nauczycielach szkół ludowych) . . .	21.849 „ 08 „
„	Siemianowskich IV. (posagowy dla biednych dziewcząt).	21.239 „ 82 „
„	Bursy imienia księcia Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	11.987 „ 80 „
„	Skrzyńskiego (dla panien szlacheckich) .	15.572 „ 88 „
„	Skrzyńskiego (dla dziewcząt wiejskich) .	3 111 „ 58 „
	Razem w efektach .	1,321.836 zł. 13 ct.

B) W należytościach czynnych.

Fundusz:	Ludwika i Anny Helclów, reszta za dobra „Radłów“ . .	38.553 zł. 15½ ct.
„	Dr. Malinowskiego — Dział II. (ku wspieraniu artystów i literatów) pożyczka udzielona Kasynu miejskiemu we Lwowie . .	20.000 „ — „
„	Skrzyńskiego (dla panien szlacheckich) — Kapitał zahipotekowany na dobrach „Łużna“ z przyległościami .	7.954 „ 55 „

Fundusz Skrzyńskiego (dla dziewcząt wiejskich) — Kapitał zahipotekowany na dobrach „Łużna“ z przyległościami . 1.590 zł. 91 ct.

Razem w należytościach czynnych . 68.098 zł. 61½ ct.

C) W realnościach.

Fundusz: Ludwika i Anny Helclów, kapitały wyłożone na budowę „domu ubogich“ w Krakowie . 660.336 zł. 25 ct.

Ogółem wynosi majątek zarodowy z końcem czerwca 1891 funduszów naukowych, dobroczynnych i pomnikowych w efektach, w należytościach czynnych i realnościach . . . . 2,050.270 zł. 99½ ct.

Z końcem zaś czerwca 1890 wynosił majątek zarodowy tych funduszów w efektach, należytościach i wartości budowli . . 2,163.864 zł. 94½ ct.

zaś po strąceniu efektów fundacyi Czarkowskiej, która zostaje w zarządzie Dep. II. . . . 100.001 „ 28 „ 2,063.863 „ 66½ „

Z porównania z rokiem poprzednim okazuje się zmniejszenie majątku zarodowego tych funduszów o . 13.592 zł. 67 ct.

Do wyżej wykazanego stanu fundacyj dobroczynnych i pomnikowych . . . . . 2,050.270 zł. 99½ ct.

doliczywszy stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych . . . . . 3,656.540 „ 38 „

okazuje się, że w tym departamencie wynoszą kapitały, efekta, i wartość dóbr, temuż departamentowi przydzielonych — ogółem . . 5,706.811 zł. 37½ ct.

a gdy w roku 1890 wynosił ogół tych majątków . . 5,481.501 zł. 53½ ct.

a po wyeliminowaniu majątku fundacyi Czarkowskiej 100.269 zł. 39 ct.

i włączeniu majątku fundacyi Jeleńskiego 20.773 „ 22 „ 79.496 „ 17 „ 5,402.005 „ 36½ „

przeto w porównaniu z rokiem ubiegłym pomnożył się o 304.806 zł. 01 ct.

Fundusz szkół ludowych z roku 1872.

Majątek zarodowy tegoż funduszu wynosił z końcem roku 1890:

w gotówce . . . . . — zł. —½ ct.

w efektach . . . . . 99.984 „ 70 „

Suma . 99.984 zł. 70½ ct.

Odsetki od efektów przyniosły w roku 1890 dochód w kwocie . . . . . 4.495 „ 50 „

Z funduszu tego asygnowano:

a) na spłacenie 15. raty należytości rządowej 354 zł. 50 ct.

b) na zasiłki bezzwrotne na budowę szkół, lub przeistoczenie istniejących budynków:

po 100 zł. gminom: Ćwików, Szczepanowice i Nieszkowice . . . . . 300 „ — „

po 80 zł.: Różanka, Krukienice, Zawada, Kłubowce, Leszczowate i Jabłonka . . . . . 480 „ — „

po 50 zł.: Pochówka, Poruczyn, Przewłoka, Jazłowiec, Moszczenica, Grądy, Szarwark, Miechowa, Neudorf, Ostrusza, Piotrów, Budzyń, Przedborce, Wistowa, Zawadka, Łdziany, Trzęsówka, Chomiakówka, Dojazdów, Łobzów, Głowienka, Łososina górna, Wojsław, Bystra, Polanka, Rudnik, Ulanów, Borki, Biały Dunajec, Hnilcze, Sietnica, Żurów, Zalipie, Skomorochy nowe, Olchowa, Wiercany, Noskowa, Ryczychów, Jakimczyce, Krzaczkowa, Krasne, Bażanówka, Jędruszkowice, Długie, Touste, Kęty, Tutawa, Wojsławice, Uhorniki, Berezów, Polana (pow. staromiejski), Topolnica, Skole, Czartoryja, Hładki, Pałachicze, Dołhe, Mogilnica stara, Zebrzydowice, Pieczarna, Sieniawa, Kondratów, Remizowce, Turady, Polana (w pow. lwowskim), Zaszków, Uwsie . . 3.350 „ — „

Ogółem wypłacono od *a) b)* w roku 1890 . 4.484 zł. 50 ct.

Nadto w należytościach czynnych znajduje się kwota 200 zł. ulokowana na 4% książeczce Banku krajowego a przeniesiona do depozytów funduszu krajowego na rzecz gminy Sędziszów.

Z tego samego funduszu udzielono w r. 1891 następujące bezzwrotne zasiłki na budowę szkół, lub przeistoczenie istniejących budynków:

a) 250 zł. gminie Uścieczko;

b) po 100 zł. gminom: Leszczyna, Bohorodczany stare, Szerszeniowce, Wesoła, Krzywe, Tustanowice, Dominikowice, Proszkowa, Dąbrowica, Zarzecze, Szufnarowa, Streptów, Jagonia, Jakimów, Słoboda niebyłowska, Dobrowódka z przysiółkiem Gody, Krowodrza, Ożana, Wietlin, Czyżyków, Bojanów, Nawojowa, Niedzieliska, Nowoszyny, Rajtarowice, Wola wyżna, Lalin, Mrzygłód, Mykietyńce, Słochynia, Zaleszany, Wróblowice, Przybyłów, Chomiakówka, Butelka niżna, Szypowce, Pomorzany, Ustrzyki dolne;

c) 80 zł. gminie Bażanówka.

Ogółem wynosiły zasiłki w roku 1891 kwotę 4.130 zł.

Sprawozdanie o petycyach.

a) Petycye wymagające nakładu z funduszu krajowego, które przekazane zostały Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Petycye te załatwione zostały w następujący sposób:

Na petycyę Antoniny Ożwadowej, opiekunki małoletniego Maryana Ożwada, sieroty po koncypiście Wydziału krajowego śp. Emilu Ożwadzie,

przyznał Wydział krajowy uchwałą z dnia 6. lutego 1891, L. 50.711 Maryanowi Ożwadowi zasiłek w kwocie 15 zł. miesięcznie, począwszy od 22. marca 1891 do dnia 22. marca 1892.

Petycyę Andrzeja Curkowskiego, emerytowanego nauczyciela w Klebanówce o zapomogę, odstąpił Wydział krajowy uchwałą z dnia 7. grudnia 1890 r. L. 50.712 c, k. Radzie szkolnej do załatwienia, która udzieliła petentowi 15 zł. zapomogi.

Stowarzyszeniu pań izraelickich we Lwowie, zawiązanemu dla udzielania bezpłatnych obiadów biednym uczniom szkół wyższych, udzielił Wydział krajowy uchwałą z dnia 19. grudnia 1890 zapomogę w kwocie 100 zł.

Petycyę Jana Nitki, emerytowanego nauczyciela szkoły ludowej o przyznanie 5-letniego dodatku i zapomogę, odstąpiono odezwą z dnia 7. grudnia 1890, L. 51.080 c. k. Radzie szkolnej krajowej, która petycyi tej nie uwzględniła.

Towarzystwo „Akademiczna Hromada w Krakowie“, proszące o subwencyę na wydanie terminologii medycznej w języku ruskim, zawiadomił Wydział krajowy, iż nad petycyą tą nie powziął Wysoki Sejm żadnej uchwały.

Petycyę ks. Franciszka Wojnara z Jarosławia, opiekuna sierót po ś. p. Michale Gołogórskim, nauczycielu ludowym w Morawsku odstąpił Wydział krajowy c. k. Radzie szkolnej krajowej do załatwienia.

Rada szkolna krajowa udzieliła sierotom tym 15 zł. tytułem jednorazowego daru z łaski.

Józefie Orzechowskiej, wdowie po rewidencie rachunkowym, udzielił Wydział krajowy jednorazową zapomogę w kwocie 50 zł.

Petycyę Jana Podolińskiego, nauczyciela ludowego w Radenicach o zapomogę, odstąpiono c. k. Radzie szkolnej, która udzieliła petentowi 30 zł. zapomogi.

Petycyę Olgi Sanockiej, bezpłatnej praktykantki przy szkole w Szczercu o zapomogę, odstąpiono Radzie szkolnej krajowej, która udzieliła petentce 20 zł. jednorazowej zapomogi.

Petycyę Albiny Mozdyniewicz, wdowy po nauczycielu z Ropczyc o zapomogę, odstąpiono Radzie szkolnej krajowej, która petentce udzieliła 20 zł. zapomogi.

Petycyę Tekli Bugiel, wdowy po nauczycielu, o zapomogę, odstąpiono Radzie szkolnej krajowej, która udzieliła petentce 15 zł. zapomogi.

Petycyę Jana Zawadzkiego, nauczyciela z Wysocka o zapomogę, odstąpiono Radzie szkolnej krajowej, która petentowi udzieliła 30 zł. zapomogi.

Petycyę Serafiny Danilewicz, wdowy po nauczycielu szkół ludowych o zapomogę, odstąpiono Radzie szkolnej krajowej, która petycyi tej nie uwzględniła, gdyż petentka kilka miesięcy przedtem otrzymała 50 zł. zapomogi.

Petycyę Józefy Danilewiczowej, wdowy po nauczycielu szkół ludowych w Brzeżanach o zapomogę na kształcenie dzieci, odstąpił Wydział krajowy odezwą z dnia 7. lutego 1891, L. 51.084, Radzie szkolnej krajowej do załatwienia, o czem równocześnie zawiadomiono petentkę z uwagą, iż Wysoki Sejm nad petycyą jej nie powziął żadnej uchwały.

Siostrze Barbarze Ryszewskiej, przełożonej ochronki św. Elżbiety, udzielił Wydział krajowy na rzecz tego zakładu uchwałą z dnia 19. grudnia 1890, L. 51.827, 50 zł. tytułem jednorazowej subwencyi.

Petycye gmin: Stare Bohorodczany, Dobrawódka z przysiółkami Kamionki małe i Gody, Słoboda niebyłowska, Szerszeniowce, Tustanowice, Uścieczko, Jędruszkowce, Wietlin, Niedzieliska, Słochynia, Szypowce, Czyżyków, Nawojowa — o pożyczki lub zapomogi na budowę szkół, odstąpił Wydział krajowy Radzie szkolnej krajowej do możliwego uwzględnienia przy rozdziale zasiłków bezwrotnych, względnie pożyczek z kredytu przeznaczonego na ten cel przez Wysoki Sejm w budżecie krajowego funduszu szkolnego. Ewentualnie miała Rada szkolna krajowa wziąć pod rozwagę te petycye przy układaniu propozycyi co do rozdziału zasiłków z fundacyi szkół ludowych z r. 1872.

Żadna z powyższych gmin nie została uwzględnioną przez Radę szkolną krajową przy rozdziale pożyczek i zapomóg z funduszów przeznaczonych na ten cel w budżecie krajowego funduszu szkolnego.

Natomiast przy rozdziale zasiłków z fundacyi szkół ludowych z r. 1872 uwzględnił Wydział krajowy niektóre petycye, które wymienione są w niniejszem sprawozdaniu na innem miejscu. Wszystkie inne petycye załatwione zostały odmownie.

Również nie uwzględnił Wydział krajowy petycyj: Wasyla Borduna, przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej w Korzelicach o zapomogę; Marcina Węglarza ze Lwowa o zapomogę; gminy Wołczatycze o zmniejszenie prestacyi na płacę nauczyciela; Towarzystwa gimnastycznego Sokół w Tarnopolu o pożyczkę bezprocentową na dokończenie budowy własnej sali; Towarz. Bratniej pomocy słuchaczów szkoły politechnicznej we Lwowie o zapomogę na wycieczki naukowe; Towarz. śpiewackiego „Echo“ o subwencyę; Stowarzyszenia wzajemnej pomocy djaków cerkiewnych archidyecezyi lwowskiej; Gizeli Ślusarczyk, wdowy po nauczycielu szkół ludowych o stałą zapomogę; Longiny Lityńskiej, sieroty po gr. kat. proboszczu o zapomogę; Józefy Orzechowskiej, wdowy po rewidencie rachunkowym Wydziału krajowego o podwyższenie pensyi wdowiej; Piotra Zubrzyckiego, pryw. oficyalisty we Lwowie o zapomogę, względnie stypendyum na kształcenie córki; Maryi Nassalskiej, wdowy po oficyaliście prywatnym o zapomogę; Maryi Łozińskiej, wdowy po urzędniku kraj. Dyrekcyi skarbu we Lwowie o zapomogę; ks. Leona Pastora, proboszcza obrz. łać. w Radymnie o subwencyę na restauracyę kościoła; Wandy Zienkowiczej, wdowy po adjunkcie koncept. Wydziału krajowego o podwyższenie pensyi wdowiej.

Petycya Julii Malczyńskiej, wdowy po proboszczu z dyecezyi chełmskiej o zapomogę.

Uchwałą z dnia 27. listopada 1890, przekazał Wysoki Sejm petycyę tę Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia.

Wydział krajowy przekonawszy się, że petentka otrzymała w drugiem półroczu 1890 r. z Komitetu opieki nad X. X. Unitami Chełmskimi we Lwowie, z funduszu na ten cel przez Wysoki Sejm przeznaczonego, zapomogę w kwocie 65 zł. — zwrócił p. Julii Malczyńskiej petycyę jako bezprzedmiotową.

72 petycyj rozmaitych gron nauczycielskich, Rad szkolnych i nauczycieli o polepszenie materyalnego bytu.	Załatwia się osobnem sprawozdaniem
21 petycyj wdów i sierót po nauczycielach o zaopatrzenie lub dar z łaski.	Załatwia się osobnem sprawozdaniem.
Petycye siedmiu gmin a to: Stawiec, Klikowy, Psar, Horodyszcza, Kołbajowic, Ortyniec i Podhorzec, o zniżenie prestacyj na płace nauczycieli.	Załatwia się osobnem sprawozdaniem.

b) Petycye niezałatwione w Izbie i przekazane uchwałą z dnia 25. listopada 1890 Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Petycye te zostały w następujący sposób załatwione:

Petycyę Rady szkolnej miejscowej w Maniowie, powiatu dąbrowskiego o przeistoczenie tamtejszej szkoły filialnej na etatową, odstąpiono do załatwienia Radzie szkolnej krajowej, która oznajmiła nam, że szkoła ta z dniem 1. września 1891 zostaje przekształconą na etatową.

Na petycyę Rady szkolnej miejscowej w Krowodży, powiatu krakowskiego o przeistoczenie szkoły na 2-klasowę, odpowiedziała Rada szkolna krajowa, że żądane przekształcenie nastąpi z dniem 1. września 1891.

Petycyę gminy Turza wielka, w powiecie doliniańskim, o wyjednanie sprzedaży lub darowanie jednego morga pola, będącego własnością Rządu dla użytku szkoły ludowej, odstąpiono odezwą z dnia 16. grudnia 1890, L. 52.450 Radzie szkolnej krajowej do załatwienia we własnym zakresie działania.

Wedle odezwy Rady szkolnej krajowej z dnia 14. listopada b. r. L. 21.916, gmina Turza wielka wezwaną została do wniesienia formalnej oferty o kupno 1 morga gruntu z parceli skarbowej.

Petycyę zarządu szkoły w Humieńcu ad Szczerzec o przekształcenie tamtejszej szkoły filialnej na etatową, odstąpiono do załatwienia Radzie szkolnej krajowej, która zawiadomiła nas, że szkoła ta została od 1. września 1891 przekształconą.

Petycya Teodora Ohara, nauczyciela w Horodyszczu o policzenie mu do emerytury lat służby spędzonych na posadzie w Derewni, odstąpiona Radzie szkolnej kraj. do załatwienia, została przez tę władzę uwzględnioną.

Petycyi Jerzego Komara, nauczyciela ludowego w Bolechowcach o policzenie mu w drodze łaski do emerytury lat służby przed uzyskaniem kwalifikacyi nauczycielskiej, nie uwzględniła Rada szkolna krajowa.

Petycyę Antoniego Rozumkiewicza, emerytowanego nauczyciela w Lisku o zapomogę, odstąpiono do załatwienia Radzie szkolnej krajowej, która petycyi tej nie uwzględniła.

Petycyę gminy miasta Jezierzany o wyjednanie u Rządu ściągnięcia datków konkurencyjnych, celem pokrycia kosztów budowy szkoły, odstąpił Wydział krajowy odezwą z dnia 17. grudnia 1890, L. 52.457, Radzie szkolnej krajowej do załatwienia we własnym zakresie działania. Rada szkolna krajowa poleciła rozpisać dodatkowę rozprawę konkurencyjną.

Petycyę mieszkańców gr. kat. obrz. w Buczaczu, w sprawie nadużyć popełnianych przez tamtejszego proboszcza ks. Teodora Telakowskiego, odstąpił Wydział krajowy odezwą z dnia 27. grudnia 1890, L. 53.172 c. k. Namiestnictwu do właściwego urzędowania.

Petycyę Bernarda Bachusa, nauczyciela szkoły izraelickiej we Lwowie o subwencyę i bezprocentową pożyczkę na wyrób liczydła ułamkowego i na wydawnictwo odpowiedniego podręcznika, odstąpiono Radzie szkolnej krajowej do ewentualnego uwzględnienia z kredytu przyznanego przez Wysoki Sejm na przybory naukowe.

Petycyę Zwierzchności gminnej z Radomyśla o zniżenie prestacyi na płacę nauczycielską, udzielono odezwą z dnia 17. grudnia 1890, L. 53.175 Radzie szkolnej krajowej do zbadania i przedłożenia opinii.

Zgodnie z opinią Rady szkolnej krajowej, Wydział krajowy petycyi gminy Radomyśla nie uwzględnił.

Petycyę Zwierzchności gminnej Hoławczyniec, pow. zaleszczyckiego, o darowanie w drodze łaski zaległego długu na fundusz szkolny okręgowy i zniżenie prestacyi nauczyciela, udzielił Wydział krajowy odezwą z dnia 17. grudnia 1890 Radzie szkolnej krajowej do zbadania i zaopiniowania. Zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej postanowił Wydział krajowy zniżyć tej gminie począwszy od 1. stycznia 1892 prestacyę na płacę nauczyciela z 224 zł. na 100 zł.

Petycyę Dymitra Kałytczuka b. nauczyciela z Kozłowa o zapomogę lub stały roczny datek na czas słabości, odstąpiono do ewentualnego uwzględnienia Radzie szkolnej krajowej, która udzieliła petentowi 15 zł. zapomogi.

W uwzględnieniu petycyi urzędu parafialnego obrz. łać w Kocmaniu na Bukowinie, o zapomogę na dokończenie budowy kościoła w Kuczurniku, udzielił Wydział kraj. na ten cel 100 zł. jednorazowej subwencyi.

Petycyę Rady szkolnej miejsc. w Pikułowicach o obniżenie wartości zboża udzielanego corocznie tamtejszemu nauczycielowi, odstąpiono Radzie szk. kraj. do załatwienia we własnym zakresie działania. Rada szkolna krajowa zawiadomiła Wydział kraj., iż zezwoliła na przemianę prestacyi w zbożu na gotówkę, wskutek czego nauczyciel w Pikułowicach pobierać będzie od 1. września 1891 całą płacę w gotówce.

Petycyę Aleksandra Zacharskiego, b. nauczyciela ludowego w Siedliskach ad Rzeszów, o przywrócenie mu charakteru rzeczywistego nauczyciela, o dodatek pięcioletni i zezwolenie ubiegania się o posadę nauczyciela, — odstąpił Wydział krajowy Radzie szkolnej do urzędowania we własnym zakresie działania.

Rada szkolna kraj. nie uwzględniła prośby Zacharskiego o przywrócenie mu charakteru stałego nauczyciela, względnie wyznaczenie mu emerytury, — gdyż petent nie wróciwszy po upływie udzielonego mu

urlopu na swą posadę do Siedlisk, samowolnie opuścił tę posadę, przez co utracił w myśl ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16). charakter i prawa stałego nauczyciela. Również nie uwzględniła Rada szkolna petycyi o przyznanie temu nauczycielowi pierwszego dodatku pięcioletniego, gdyż służba jego nie była skuteczną. Petenta zawiadomiono, iż o posadę nauczycielską może się starać we właściwej drodze.

Petycyę Antoniego Rybaczyka, nauczyciela kierującego w Mikulińcach o przyznanie dodatku pięcioletniego, odstąpił Wydział kraj. Radzie szkolnej kraj. do załatwienia. Według oznajmienia Rady szkolnej kraj. petycya ta nie została uwzględnioną.

Petycyę dyetaryuszow sądu pow. w Radziechowie, imieniem galic. dyetaryuszów wniesioną, w sprawie polepszenia ich bytu, — odstąpił Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu do załatwienia, o czem petentów zawiadomiono.

W załatwieniu petycyi Włodzimierza Trylowskiego, nauczyciela z Łopatyna w sprawie zmiany art. 16. w alinei d. ustawy o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego, oznajmił Wydział kraj. petentowi, iż Wys. Sejm nie powziął w tej sprawie żadnej merytorycznej uchwały.

Petycyę gminy m. Pruchnika o przekształcenie tamtejszej szkoły 3 klasowej na 4-klasową etatową, — odstąpił Wydział kraj. Radzie szkolnej kraj. do załatwienia we własnym zakresie działania.

Rada szkolna krajowa zawiadomiła Wydział kraj., że prowadzone są rokowania z gminą Pruchnik względem wystawienia aktu fundacyjnego celem zabezpieczenia prestacyi tej gminy na płace nauczycieli przekształcić się mającej szkoły.

Petycyę Ludwika Fornelskiego, nauczyciela szkoły im. Czackiego we Lwowie o przyznanie mu 2 pięcioletnich dodatków, nie uwzględniła kraj. Rada szkolna, której Wydział krajowy petycyę tę odstąpił do urzędowania.

Petycyę gmin m. Czudca i przedmieścia Czudeckiego o przekształcenie tamtejszej szkoły 2 kl. na 3 klasową, — odstąpił Wydział krajowy Radzie szkolnej do załatwienia. Wedle oznajmienia tejże Rady, szkoła ludowa Czudcu została w od 1. lutego 1892 przekształconą na trzyklasową.

Petycyę mieszkańców gm. Kornalówki pow. żydaczowskiego o przeistoczenie tamtejszej szkoły prywatnej na etatową, — odstąpił Wydział kraj. Radzie szkolnej kraj. do urzędowania. Rada szkolna krajowa oznajmiła Wydziałowi kraj., że postanowiła wstrzymać się na razie z organizacyą osobnej szkoły ludowej w przysiółku Kornalówce, zezwoliła jednak na otwarcie w tym przysiółku klasy nadetatowej.

Petycyę gm. Pruchnik wieś, pow. jarosławskiego o przyznanie płacy z funduszu kraj. nauczycielowi szkoły w przysiółku Majdan, — odstąpił Wydział kraj. Radzie szkolnej kraj. do załatwienia we własnym zakresie działania. W sprawie tej nie zapadła dotąd żadna decyzya.

Petycya Jana Rogożyńskiego, nauczyciela w Mielnicy o policzenie mu lat służby i przyznanie dodatku pięcioletniego, odstąpiona Radzie szkolnej kraj. do załatwienia, nie została uwzględnioną.

Również nie została przez Radę szkolną kraj. uwzględnioną petycya Alojzego Domańskiego, nauczyciela w, Pałahiczach, o przyznanie w drodze łaski połowy emerytury za 18letnią służbę.

Petycyę Stanisława Dymka emer. nauczyciela w Podgórzu o policzenie 10 lat służby przy szkole w Łenczach spędzonych, o przyznanie więcej pięcioleci i o zwrot wydatków poniesionych na opał szkoły, — odstąpił Wydział krajowy Radzie szkolnej kraj. do załatwienia we własnym zakresie działania.

Petycyę zarządu szkoły w Bóbrce pow. krośnieńskiego o przekształcenie tamtejszej szkoły na 2klasową, — odstąpił Wydział kraj. Radzie szkolnej kraj. do załatwienia we własnym zakresie działania.

Petycyę Reprezentacyi gminy i powiatu w Nowym Targu w przedmiocie założenia w Nowym Targu gimnazyum państwowego, — odstąpił Wydział krajowy Radzie szkolnej kraj. do załatwienia. Wedle oznajmienia Rady szkolnej kraj. petycya ta przedłożoną została c. k Ministerstwu wyznań i oświaty do decyzyi, która dotychczas nie nastąpiła.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejscowej i Zarządu szkoły w Łapanowie pow. bocheńskiego, przekształciła Rada szkolna kraj. 2 klasową szkołę ludową w Łapanowie na 3 klasową o dwóch nauczycielach z pełną płacą i jednym nauczycielu młodszym, a to od dnia 1. września 1891.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejscowej w Półwsiu zwierzynieckiem, postanowiła Rada szkolna kraj. przekształcić trzyklasową szkołę ludową w Półwsiu zwierzynieckiem na czteroklasową o dwóch nauczycielach z pełną płacą i dwóch młodszych od 1. września 1891.

W załatwieniu petycyi księży dziekanatu chodorowskiego w przedmiocie zaprowadzenia języka wykładowego ruskiego w szkołach tych miejscowości, gdzie jest przewaga ludności ruskiej, — oznajmił Wydział krajowy petentom, że Wys. Sejm nad petycyą ich nie powziął żadnej uchwały.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejscowej w Rozdole o utworzenie tamże szkoły 4-ro względnie 5 klasowej, — postanowiła Rada szkolna krajowa przekształcić tę szkołę na 4 klasową etatową o trzech nauczycielach z pełną płacą i jednym młodszym.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejscowej w Wiercanach pow. stryjskiego, o przeistoczenie szkoły filialnej na etatową, postanowiła Rada szkolna krajowa przekształcić tę szkołę z dniem 1. września 1891 na etatową o jednym nauczycielu.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejscowej, w Załoźcach postanowiła Rada szkolna kraj. przekształcić szkołę filialną w Gajach roztockich z dniem 1. września 1891 na szkołę etatową.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejscowej w Dawidowie, postanowiła Rada szkolna kraj. przekształcić szkołę ludową w Dawidowie począwszy od 1. września 1891 na 2 klasową o dwóch nauczycielach z płacą po 300 zł.

W uwzględnieniu petycyj Rady szkolnej miejscowej w Firlejówce i Zarządu szkoły w Skniłowie, postanowiła Rada szkolna kraj. przekształcić szkołę filialną w Skniłowie z dniem 1. września 1891 na szkołę etatową.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejscowej w Orzechówce pow. brzozowskiego, zarządziła Rada szkolna krajowa przekształcenie szkoły filialnej w Orzechówce na etatową.

Petycyę gm. Nowica pow. kałuskiego o utworzenie tamże szkoły trzyklasowej, odstąpił Wydział krajowy Radzie szkolnej krajowej do załatwienia we własnym zakresie działania. Rada szkolna kraj. postanowiła wstrzymać się na razie z przekształceniem tej szkoły, albowiem nie ma odpowiedniego umieszczenia dla niej, — a nadto zachodzi wątpliwość ażali ze względu na rozległość gminy Nowicy nie byłoby wskazanem zorganizowanie tam drugiej szkoły ludowej.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejscowej w Mikołajowie pow. bobreckiego, postanowiła Rada szkolna kraj przekształcić szkołę etatową w Mikołajowie na 2 klasową o dwóch nauczycielach z pełną płacą od dnia 1. września 1891 r.

W załatwieniu petycyi nauczycieli szkół ludowych w okolicy Strzelisk nowych, w przedmiocie zmiany niektórych artykułów ustawy o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego, oznajmił Wydział krajowy petentom, że Wysoki Sejm co do ich petycyi nie powziął żadnej merytorycznej uchwały.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejscowej w Oleszycach starych o przeistoczenie posady nauczyciela młodszego przy tamtejszej szkole na posadę nauczyciela starszego, — postanowiła Rada szkolna krajowa przemienić posadę nauczyciela w szkole 2 klasowej w Oleszycach starych, począwszy od 1. września 1891 na posadę nauczyciela z pełną płacą 300 zł.

W załatwieniu petycyj Zarządu głów. Towarzystwa pedagogicznego we Lwowie i ruskiego Towarzystwa pedagogicznego we Lwowie w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy szkolnej z dnia 1. stycznia 1889, — oznajmił Wydział krajowy petentom, iż Wys. Sejm w sprawie tej nie powziął żadnej merytorycznej uchwały.

W załatwieniu petycyi ks. Teofila Kałuźniackiego, proboszcza obrz. gr. kat. w Zagórzu pow. sanockiego, w przedmiocie zaprowadzenia nauki języka ruskiego w gimnazyum sanockiem, jako przedmiotu względnie obowiązkowego, oznajmił Wydział krajowy petentowi, iż nad petycyą jego Wys. Sejm nie powziął żadnej merytorycznej uchwały.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejscowej w Mizuniu pow. doliniańskiego, Rada szkolna kraj. przekształciła szkołę w Mizuniu na 2 klasową.

W załatwieniu petycyi Zarządu głównego Towarzystwa pedagogicznego we Lwowie w sprawie wstawienia w budżet w r. 1891 odpowiedniej kwoty na zaliczki na płace nauczycieli, — oznajmił Wydział krajowy zarządowi, że Wys. Sejm nie wstawił na ten cel żadnej sumy w budżet na rok 1891.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejscowej w Moszczenicy niżnej o przekształcenie tamtejszej szkoły filialnej na etatową i podwyższenie płacy tamtejszej nauczycielce, — postanowiła Rada szkolna kraj. przekształcić szkołę filialną w Moszczenicy niżnej na etatowę od dnia 1. września 1891.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejscowej w Podborcach postanowiła Rada szkolna krajowa przekształcić z dniem 1. lutego 1892 szkołę ludową w Podborcach na 2 klasową.

Petycyę gmin Dybkowa i Wylewy w pow. jarosławskim, w przedmiocie uregulowania spraw szkoły w tych gminach, odstąpił Wydział kraj. Radzie szkolnej krajowej do załatwienia we własnym zakresie działania. Rada szkolna kraj. oznajmiła Wydziałowi kraj., że poruszona w petycyi sprawa została ostatecznie załatwioną reskryptem Ministerstwa oświaty z dnia 22. września 1887 L. 16.630.

W załatwieniu petycyj gm. Iwanie puste w pow. borszczowskim w przedmiocie zmiany ustawy o przymusie szkolnym i Rady szkolnej miejscowej w Wiśniowej pow. wielickiego, w przedmiocie zmiany art. 11. lit. a) ustawy szkolnej z 1. stycznia 1889. — oznajmił Wydział krajowy petentom, iż Wys. Sejm co do tych petycyj nie powziął żadnej merytorycznej uchwały.

W uwzględnieniu petycyi Mikołaja Horoszko, nauczyciela w Kurylówce ad Leżajsk, o zapomogę i przyznanie 3-go dodatku pięcioletniego od 1. lutego 1890, — Rada szkolna kraj przyznała petentowi 3-ci dodatek pięcioletni, a nadto udzieliła mu jednorazowej zapomogi w kwocie 30 zł.

W uwzględnieniu petycyi Józefa Adlera, nauczyciela w Lipowej, udzieliła Rada szkolna kraj. petentowi zapomogi w kwocie 30 zł.

Petycyę Rady szkolnej miejsc. w Jaworznej i tamtejszego urzędu paraflalnego o przekształcenie tamtejszej szkoły filialnej na etatową, odstąpił Wydział kraj. Radzie szkolnej kraj. do załatwienia we własnym zakresie działania.

Petycyę Teodora Mykietyna, nauczyciela w Ciemierzyńcach pow. przemyślańskiego o wliczenie roku służby do emerytury — odstąpił Wydział krajowy Radzie szkolnej kraj do załatwienia we własnym zakresie działania.

Wedle oznajmienia Rady szkolnej kraj. policzono petentowi dodatkowo do emerytury czas służby przedetatowej od 1. listopada 1878 do końca stycznia 1879.

W sprawie petycyj Rady szkolnej miejsc. w Grębowie o przekształcenie tamt. szkoły 2-klasowej na 4 klasową; Rady szkolnej miejsc. w Strusowie o przekształcenie tamt, szkoły na 4-klasową; Rady szkolnej miejsc, i Zwierzchnosci gminnej w Isajach o przeistoczenie szkoły filialnej na etatową nie zapadła dotąd decyzya Rady szkolnej krajowej.

Już po zamknięciu niniejszego sprawozdania, otrzymał Wydział kraj. wiadomość z Rady szkolnej kraj., iż szkoła ludowa w Grębowie przekształconą zostanie z d. 1. września 1892 na 4-klasową.

W uwzględnieniu petycyi ks. Leona Jasienickiego, przewodniczącego Rady szkolnej miejsc. w Starej Ropie pow. staromiejskiego, postanowiła Rada szkolna krajowa z dniem 1. września przekształcić szkołę w Starej Ropie na 2-klasową.

Petycyę Karola Kostańskiego, nauczyciela w Suchodole pow. krośnieńskiego o wliczenie mu lat służby, przed r. 1877 w zawodzie nauczycielskim spędzonych przy wymiarze emerytury, nie uwzględniła Rada szk. kraj. z powodu nieusprawiedliwionej przerwy od r. 1873 do 1877.

W uwzględnieniu petycyi Rady szkolnej miejsc., Zwierzchności gminnej i Zarządu szkoły w Mikulińcach, postanowiła Rada szkolna kraj. przekształcić z dniem 1. lutego 1892 szkołę ludową w Mikulińcach na 4-klasową o 2 nauczycielach z pełną płacą i jednym młodszym.

Petycyi Jerzego Kapuściaka, nauczyciela z Paździmirza powiatu sokalskiego o policzenie mu 8 lat służby w drodze łaski do emerytury — nie uwzględniła Rada szkolna kraj.

W załatwieniu petycyi Tomasza Pełweckiego nauczyciela w Kołomyi o wliczenie mu 4 lat, 2 miesięcy i 9 dni do służby przy wymiarze emerytury i o 4. dodatek pięcioletni, — Rada szkolna kraj. postanowiła lata te policzyć petentowi do emerytury. Natomiast nie uwzględniła Rada szkolna kraj. prośby Pełweckiego o 4. dodatek pięcioletni, gdyż petent przed upływem czwartego pięciolecia ukończył 30 lat stałej służby nauczycielskiej, a w myśl art. 13. ustawy z d. 1. stycznia 1889, Dz. u. kr. Nr. 16, przyznawanie dodatku pięcioletniego powtarza się tylko do 30 lat służby na posadzie stałego nauczyciela.

Petycyę Zwierzchności gminnych Wiśniowa, Lipnik, Kobielnik, Poznachowice dolne, Wierzba nowa i Węglówka w sprawie odłączenia ich od parafii w Dobczycach — odstąpił Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu do załatwienia we własnym zakresie działania, o czem petenci zostali zawiadomieni.

Petycyę ks. Pawła Petryckiego, wikarego w Buczaczu o ściągnięcie w drodze administracyjnej zaległej pensyi od ks. T. Telukowskiego i wypłacanie takowej nadal przez Urząd podatkowy — odstąpił Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu do właściwego urzędowania.

W uwzględnieniu petycyi Maryanny Zakrzewskiej, wdowy po sekretarzu Wydziału krajowego o wsparcie w drodze łaski -- Wydział krajowy udzielił petentce 50 zł. tytułem jednorazowej zapomogi.

Petycyę nauczycieli młodszych szkoły 5-klasowej Nr. 1. w Stanisławowie o utworzenie dwóch posad nauczycieli starszych i 3 nauczycieli młodszych przy tej szkole — odstąpił Wydział kraj. Radzie szkolnej kraj. do załatwienia we własnym zakresie działania. W załatwieniu tej petycyi postanowiła Rada szkolna kraj. zamiast klas nadetatowych tejże szkoły utworzyć w Stanisławowie osobną, trzecią 4-klasową szkołę etatową męską o 2 nauczycielach z pełną płacą i 2 nauczycielach młodszych. Przeciw temu orzeczeniu Rady szkolnej kraj. wniosła jednak gm. m. Stanisławowa rekurs do Ministerstwa oświaty.

W załatwieniu zaś petycyi nauczycielek młodszych szkoły żeńskiej pospolitej połączonej z wydziałową w Stanisławowie, o utworzenie 3 posad rzeczyw. starszych nauczycielek przy tej szkole, postanowiła Rada szkolna kraj. zamiast klas nadetatowych utworzyć w Stanisławowie osobną drugą 4-klasową szkołę etatową żeńską o 4 nauczycielkach z pełną płacą.

Petycye gm. Słotwina, pow. żywieckiego; Zasadne, pow. limanowskiego; Rady szkolnej miejsc. i Rady gm. w Skwarzawie nowej; gm. Mykietyńce pow. stanisławowskiego; Zaleszany, pow. tarnobrzeskiego; Zabłotowie, pow. żydaczowskiego; Sokolniki pod Lwowem i Rady szkolnej miejsc. w Dobrosinie pow. żółkiewskiego, o zapomogi lub pożyczki na budowę szkół ludowych — odstąpił Wydział kraj. Radzie szkolnej kraj. do możliwego uwzględnienia przy rozdziale zaliczek i zapomóg z kredytu przyzwolonego

na ten cel przez Wys. Sejm w budżecie kraj. funduszu szkolnego. Ewentualnie miała Rada szkolna kraj. wziąć pod rozwagę te petycye przy układaniu propozycyi co do rozdziału zasiłków z fundacyi szkół ludowych z r. 1872.

Rada szkolna kraj. nie uwzględniła żadnej z powyższych petycyj przy rozdziale zaliczek i zapomóg z kraj. funduszu szkolnego; dwie petycye a mianowicie gmin Mykietyńce i Zaleszany uwzględnione zostały przez Wydział kraj. przy rozdziale zapomóg z fundacyi szkół ludowych z r. 1872, inne zostały zwrócone bez skutku,

Następujące petycye załatwione zostały przez Wydział krajowy odmownie:

Michała Cypryana Rogoyskiego z Krywki ad Lutowiska o zapomogę; Stowarzyszenia ku wspieraniu słuchaczów Wydziału filozoficznego na wszechnicy wiedeńskiej o zapomogę; gm. Mielnica pow. borszczowskiego w sprawie zmiany ustawy o przymusie szkolnym; Heleny Wyrozumskiej ze Skałatu; Antoniego Bulsiewicza z Jasła o stypendyum; Rady szkolnej miejsc. w Babicach pow. chrzanowskiego o podwyższenie płacy tamtejszemu nauczycielowi; Ludwika Tabińskiego, nauczyciela z Jasienicy pow. brzozowskiego o podwyższenie płacy; Władysława Karawana, nauczyciela w Poturzycy pod Sokalem o podwyższenie płacy; Rady szkol. miejsc. w Łanach ad Szczerzec o podwyższenie płac tamtejszym nauczycielom ludowym.

c) Petycye odstąpione Radzie szkol. kraj. do załatwienia.

Petycya mieszkańców obrz. rz.-kat. w Buczaczu i Nagorzance o ustanowienie przy tamtejszych szkołach ludowych osobnych katechetów dla dziatwy szkolnej obrz. rz.-kat. i osobnych dla dzieci obrz. gr.-kat.

Uchwałą z dnia 11. listopada 1890 odstąpił Wys. Sejm te petycye c. k. Radzie szkolnej kraj. do załatwienia w myśl ustawy z d. 1. grudnia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 71 z r. 1889).

Wedle oznajmienia Rady szkolnej kraj. z d. 2. września 1891, L. 16.478 (LW. 39.310/91) sprawa ta nie została dotąd merytorycznie załatwioną.

Petycya Antoniego Błachowskiego i Kazimierza Hollendra nauczycieli w Stanisławowie o przyznanie dodatku na pomieszkanie.

Uchwałą z dnia 11. listopada 1890 odstąpił Wys. Sejm tę petycyę Radzie szkolnej krajowej do zbadania i załatwienia w myśl istniejących przepisów.

Rada szkolna kraj. nie uwzględniła tej petycyi.

Petycya Jana Gajewskiego o przyznanie mu 4. dodatku pięcioletniego.

Petycyi tej odstąpionej przez Wys. Sejm uchwałą z d. 11. listopada 1890 Radzie szkolnej kraj. do zbadania i załatwienia, nie uwzględniono.

Petycya gm. m. Sanoka o utworzenie V. i VI. klasy w tamtejszej szkole żeńskiej ludowej.

Uchwałą z d. 12. listopada 1889 wezwał Wys. Sejm c. k. Radę szkolną kraj., aby przystąpiła jak najprędzej do założenia klasy 5. i 6. przy żeńskiej szkole ludowej w Sanoku.

Rada szkolna kraj. zawiadomiła Wydział kraj., iż przekształciła od d. 1. lutego 1891 4-klasową szkołę ludową żeńskę w Sanoku na 6-klasową.

Petycya Rochmy Kisterowej, wdowy po nauczycielu religii mojżeszowej w Mościskach, o wyjednanie prędkiego zaspokojenia zaległej płacy nauczycielskiej w kwocie 450 zł.

Petycyę tą odstąpił Wysoki Sejm uchwałą z dnia 22. listopada 1890 Radzie szkolnej kraj. do zbadania i załatwienia.

Odezwą z dnia 22. czerwca 1891. l. 11.375 (l. W. 28287/91) Rada szkolna kraj. zawiadomiła Wydział krajowy, iż według relacyi c. k. Rady szkolnej okręgowej w Mościskach, przełożeństwo zboru izraelickiego w Mościskach zawarło z wdową po zmarłym nauczycielu Mojżeszu Kisterze ugodę, wypłaciwszy jej większą połowę należytości, a 100 zł. zapłacić miało petentce w m. wrześniu b. r.

Petycya Edwarda Zygmunta Motylewicza nauczyciela w Butli o przyznanie mu pierwszego pięciolecia.

Uchwałą z dnia 22 listopada 1890 odstąpił Wys. Sejm tę petycyę Radzie szkolnej kraj do załatwienia.

Wedle oświadczenia Rady szkolnej kraj. petycya ta nie została jeszcze merytorycznie załatwioną.

Petycya Antoniego Witkowskiego kierownika szkoły w Kupczyńcach o przyznanie mu czwartego dodatku pięcioletniego.

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 odstąpił Wys. Sejm petycyę tę Radzie szkolnej krajowej do zbadania i załatwienia w myśl istniejących przepisów.

Wedle oznajmienia Rady szkolnej krajowej petycya ta nie została uwzględnioną.

Petycya Jerzego Michałowskiego nauczyciela szkoły etatowej w Mizuniu o przyznanie mu pierwszego dodatku pięcioletniego.

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 odstąpił Wys. Sejm tę petycyę Radzie szkolnej krajowej do zbadania i załatwienia w myśl istniejących przepisów.

Petycyi tej Rada szkolna kraj. nie uwzględniła.

Petycya ks. Józefa Szeligiewicza i Jana Lazarewicza z Kołomyi o wynagrodzenie za udzielanie nauki religii w tamtejszych szkołach ludowych.

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 odstąpił Wys. Sejm tę petycyę Radzie szkolnej kraj. do załatwienia w myśl obowiązujących przepisów.

Wedle oznajmienia Rady szkolnej kraj. asygnowano petentom należytość.

Petycya Zwierzchności gminy Bursztyn w sprawie przeniesienia emerytury wdowy po nauczycielu Pauliny Tobijaszek na fundusz krajowy.

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 odstąpił Wys. Sejm tę petycyę Radzie szkolnej kraj. do załatwienia w myśl istniejących przepisów.

Wedle oznajmienia Rady szkolnej kraj. dochodzenie w tej sprawie jest jeszcze w toku.

Petycya trzydziestu dziewięciu gmin, względnie Rad szkolnych miejscowych, o udzielenie pożyczki lub zapomogi na budowę lub przeistoczenia budynków szkolnych.

W rozprawie nad rubr. VII. wydatków preliminarza funduszów krajowych na rok 1891, odstąpił Wysoki Sejm uchwałą z dnia 27. listopada 1890 petycye te Radzie szkolnej kraj. do możliwego uwzględnienia.

Niektóre z tych petycyj uwzględnione zostały przy rozdziale zasiłków z funduszu szkół ludowych z r. 1872, o czem na innem miejscu zdajemy sprawę. Inne petycye załatwione zostały odmownie.

Petycya 30 nauczycieli i nauczyeielek o zapomogi i zaliczki.

Uchwałą z dnia 27. listopada 1890 odstąpił Wys. Sejm te petycye Radzie szkolnej kraj. do załatwienia.

Wedle oznajmienia Rady szkolnej kraj. otrzymali w uwzględnieniu swych petycyj zapomogi następujący nauczyciele:

Stanisław Drozd z Woli rzędzińskiej 25 zł.; Józef Wrysła z Chłopic 30 zł.; Marya German z Zaszkowiec 20 zł.; Aleksander Pragłowski z Tarnopola 30 zł.; Michał Malisz 15 zł.; Jakób Topolnicki 15 zł.; Józef Bielawski z Brzeżan 25 zł. Modest Wołoszyński 15 zł.; Józef Turasz 20 zł.; Antoni Kowalski z Żurawna 25 zł.; Stanisław Piechura z Czerteża 10 zł.; Józef Dültz 15 zł.; Eugenia Marciszewska 15 zł.; Jan Dypczak z Łapczycy 20 zł.; Andrzej Bryk z Chyrowa 30 zł.; Jan Kaczanowski 20 zł.; Dymitr Budycz 15 zł.; Aleksander Paklikowski z Medyki 25.; Andrzej Szewczyk z Żywca 30 zł.

Natomiast nie uwzględniła Rada szkolna kraj. petycyj:

Michała Puszkara, Franciszka Kozdrasia, Leontyny Wojdałowicz, Wawrzyńca Głowackiego, Antoniny Golańskiej, zamężnej Hołyńskiej, Edwarda Motylewicza, Szymona Konstankiewicza, Franciszka Galuchowskiego i Jana Zipsera.

Petycya Wojciecha Dobrzańskiego emerytowanego nauczyciela szkół ludowych o umieszczenie go przy jakiej szkole lub o podwyższenie emerytury, lub też o umieszczenie go w jakim zakładzie ubogich.

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 odstąpił Wys. Sejm tę petyeyę Radzie szkolnej krajowej do możliwego uwzględnienia przy rozdawaniu zapomóg.

Załatwienie tej petycyi jest jeszcze w toku.

Petycye kierowników szkół w Półwsiu zwierzynieckiem, Prądniku czerwonym i Krowodrzy o przyznanie dodatku za kierownictwo według 2ej klasy płac nauczycielskich.

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 odstąpił Wys. Sejm tę petycyę Radzie szkolnej kraj. do załatwienia w myśl obowiązujących przepisów.

Wedle oznajmienia Rady szkolnej krajowej petycya ta nie została uwzględnioną.

Petycya Mikołaja Dwernickiego kierownika 4 klasowej szkoły męskiej w Kołomyi o przyznanie czwartego dodatku pięcioletniego.

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 odstąpił Wys. Sejm tę petycyę Radzie szkolnej kraj. do załatwienia w myśl istniejących przepisów.

Wedle oznajmienia Rady szkolnej krajowej petycya ta nie została uwzględnioną.

Fundusze szkolne.

Zaliczki Rad szkolnych okręgowych.

Fundusze szkolne okręgowe pozostały dłużne krajowemu funduszowi szkolnemu z końcem r. 1890 zaliczek otrzymanych na pokrycie niedoboru w kwocie . . . . 84.674 zł 36½ ct.
W r. 1890 udzielono nowych zaliczek w kwocie . 71.338 „ 87 „
Razem . 156.013 zł. 23½ ct.
Z tej należytości odpisano w ciągu r. 1890 . 800 „ 50½ „
pozostało 155.212 zł. 73 ct.
Na to uiszszono 64.883 zł. 14½ ct.
Zaległość z końcem r. 1890 wynosi kwotę . 90.329 zł. 58½ ct.
która przypisaną jest do zwrotu od następujących ck. Rad szkolnych okręgowych:

1.	Bóbrka	709 zł.	09½ ct.
2.	Dolina	315 „	45½ „
3.	Gródek	6.203 „	14½ „
4.	Husiatyn . . .	707 „	44½ „
5.	Jarosław . . .	4.556 „	41½ „
6.	Jaworów	4.609 „	78½ „
7.	Kałusz	1.400 „	— „
8.	Kamionka . . .	1.218 „	23½ „
9.	Kołomyja	581 „	29 „
10.	Kraków (zamiejsc.) . .	5.999 „	58 „
11.	„ (miejsc.) . .	16.625 „	54 „
12.	Mielec . . .	7.011 „	13½ „
13.	Myślenice . . .	155 „	64½ „
14.	Pilzno	2.167 „	92 „
15.	Przemyśl . . .	4.766 „	83½ „
16.	Przemyślany . . .	441 „	44½ „
17.	Rawa	158 „	08½ „
18.	Rohatyn . . .	3.868 „	98½ „
19.	Rzeszów	9.314 „	39½ „
20.	Sanok	1.000 „	— „
21.	Skałat	2.429 „	25½ „
22.	Stanisławów . . .	453 „	84½ „
23.	Tarnobrzeg . . .	1.485 „	93 „
24.	Tarnopol . . .	4.130 „	43 „
25.	Turka	313 „	80½ „
26.	Trembowla . . .	814 „	80 „
27.	Wadowice . . .	1.500 „	„
28.	Zaleszczki . . .	2.704 „	92 „
29.	Żydaczów . . .	3.484 „	42½ „
30.	Żywiec	1.201 „	74½ „
	Razem j. w.	90.329 zł.	58½ ct.

Zaległość zaliczek udzielonych funduszom szkolnym okręgowym wynosiła j. w. z końcem r. 1890 sumę 90.329 zł. 58½ ct.

W czasie od 1. stycznia do 30. czerwca 1891 udzielono nowych zaliczek w kwocie . .	2.644 zł.	98 ct.
Razem .	92.974 zł.	56½ ct.
Na poczet tej należytości w wymienionym okresie zwrócono	7.670 zł.	96½ ct.
a zatem zaległość z końcem czerwca 1891 wynosi .	85.303 zł.	60 ct.

Wydział krajowy czuwa nad ściągnięciem powyższych zaległości; w tym celu wystosowano do c. k. Rady szkolnej krajowej i do c. k. Rad szkolnych okręgowych odezwy:

z dnia	28. kwietnia	1890	do L. 14.594
„	30. września	„	„ „ 40.113
„	17. grudnia	„	„ „ 53.444
„	9. lutego	1891	„ „ 3.846
„	6. czerwca	„	„ „ 21.959

Na skutek urgensów c. k. Rada szkolna kraj. odezwą z dnia 13. stycznia b. r. do L. 22.894 (LW. 3868/91) odpowiedziała Wydziałowi krajowemu, iż ściśle przestrzega, ażeby udzielanie zaliczek ograniczone było tylko do nieodzownej potrzeby i czuwa nieustannie nad tem, ażeby c. k. urzędy podatkowe wykazywały regularnie w przepisanych terminach zaległości czynne funduszu szkolnego okręgowego c. k. Starostwom do zarządzenia przymusowego ściągnięcia, jak niemniej, ażeby c. k. starostowie ściągali te zaległości z należytą energią.

Rozporządzeniem z dnia 11. grudnia 1890 do L. 21349 polecono c. k. urzędom podatkowym, ażeby przeprowadziły zaległe zwroty zaliczek i zasiłków, należące się krajowemu funduszowi szkolnemu od funduszów szkolnych okręgowych, wydając ewentualnie na ten cel cały zapas kasowy w gotówce, pozostały z końcem grudnia 1890 w funduszach szkolnych okręgowych.

Zamknięcie rachunków c. k. Rad szkolnych okręgowych.

Na podstawie 74 zamknięć rachunkowych funduszów szkolnych okręgowych za rok 1890 nadesłanych przez c. k. Radę szkolną krajową LW. (39955/91) Oddział rachunkowy sporządził sumaryczne zestawienie, które dołączone zostało jako alegat do preliminarza krajowego funduszu szkolnego na rok 1892.

Według tegoż sumaryusza okazują się następujące wyniki powyższych zamknięć rachunkowych:

Zapas w gotówce z początkiem roku 1890 wynosił .	56.694 zł.	74½ ct.
Dochody w roku 1820	1,914.980 „	13½ „
Razem .	1,971.674 zł.	88 ct.
Wydatki w roku 1890 wynosiły . . .	1,916.946 „	58 „
a z porównania obu tych cyfr wynika zapas w gotówce z końcem roku 1890 w kwocie	54.728 zł.	30 ct.
Należytości czynne z końcem r. 1890 wynoszą	529.491 „	78½ „
Razem stan czynny wynosi sumę	584.220 zł.	08½ ct.

Z przeniesienia 584.220 zł. 08½ ct.

Należytości bierne, z wyłączeniem należytości przypadających krajowemu fundusz. szkolnemu wynoszą z końcem roku 1890 . 375.164 „ 97 „

a z porównania obu tych cyfr okazuje się nadwyżka stanu czynnego w kwocie . . 209.055 zł. 11½ ct.

która jest pretensyą krajowego funduszu szkolnego z końcem r. 1890 do funduszów szkolnych okręgowych, tytułem zwrotu zaoszczędzeń w zasiłkach, udzielonych funduszom szkolnym okręgowym.

Ta kwota rozpada się na dwie części, a mianowicie:

a) na zaległość z lat dawniejszych, po koniec roku 1889 . . . . . 165.452 zł. 14 ct.

b) na należytość bieżącą z roku 1890 . 43 602 „ 97½ „

Powyższa należytość czynna krajowego funduszu szkolnego przypisana jest do zwrotu od następujących c. k. Rad szkolnych okręgowych:

1.	Biała	427	zł. 04	ct.
2.	Bóbrka	456	„ 76	„
3.	Bochnia	18.763	„ 91½	„
4.	Bohorodczany . . .	588	„ 89	„
5.	Borszczów	2.043	„ 99½	„
6.	Brody	410	„ 99½	„
7.	Brzesko	12	„ 69	„
8.	Brzeżany	1.187	„ 75	„
9.	Brzozów	21	„ 01	„
10.	Buczacz	8	„ 21½	„
11.	Chrzanów	221	„ 34	„
12.	Cieszanów	1.394	„ 04	„
13.	Czortków	164	„ 43	„
14.	Dąbrowa	48	„ 69	„
15.	Dobromil	—	„ —	„
16.	Dolina	608	„ 43	„
17.	Drohobycz	15.457	„ 31½	„
18.	Gorlice	139	„ 87	„
19.	Gródek	3.526	„ 50	„
20.	Grybów	950	„ 14½	„
21.	Horodenka	1.015	„ 64	„
22.	Husiatyn	490	„ —½	„
23.	Jarosław	6 799	„ 06	„
24.	Jasło	1.787	„ 05½	„
25.	Jaworów	13.313	„ 70	„
26.	Kałusz	1.295	„ 44	„
27.	Kamionka strum. . .	290	„ 61	„
28.	Kolbuszowa . . .	315	„ 54	„
29.	Kołomyja	1.918	„ 10	„
30.	Kossów	8	„ 76	„

31	Kraków (zamiej.)	7	zł.	91	ct.
32.	Krosno	848	„	32	„
33.	Limanowa	871	„	62½	„
34.	Lisko	206	„	48	„
35.	Łańcut	27	„	—	„
36.	Lwów (zamiej.)	14	„	46	„
37.	Mielec	435	„	04	„
38.	Mościska	71	„	50½	„
39.	Myślenice	673	„	39	„
40.	Nadwórna	477	„	15	„
41.	Nisko	462	„	05½	„
42.	Nowy Sącz	2.229	„	14	„
43.	Nowy Targ	1.026	„	31	„
44.	Pilzno	2.840	„	72½	„
45.	Podhajce	3	„	12	„
46.	Przemyśl	2.675	„	62	„
47.	Przemyślany	559	„	68½	„
48.	Rawa	191	„	79½	„
49.	Rohatyn	2.631	„	31½	„
50.	Ropczyce	2.153	„	58	„
51.	Rudki	—	„	—	„
52.	Rzeszów	313	„	15½	„
53.	Sambor	2.977	„	30½	„
54.	Sanok	1.474	„	16½	„
55.	Skałat	14	„	59	„
56.	Śniatyn	5.786	„	98½	„
57.	Sokal	140	„	34½	„
58.	Stanisławów	464	„	01	„
59.	Staremiasto	3.373	„	80½	„
60.	Stryj	31.305	„	77½	„
61.	Tarnobrzeg	—	„	—	„
62.	Tarnopol	30.801	„	03	„
63.	Tarnów	8.295	„	11	„
64.	Tłumacz	1.199	„	83½	„
65.	Trembowla	127	„	29	„
66.	Turka	4	„	34	„
67.	Wadowice	9.948	„	10½	„
68.	Wieliczka	1.096	„	46½	„
69.	Zaleszczyki	3.422	„	82	„
70.	Zbaraż	402	„	52	„
71.	Złoczów	13.252	„	90	„
72.	Żółkiew	1.738	„	37	„
73.	Żydaczów	835	„	13	„
74.	Żywiec	8	„	91	„
	Razem j. w.	209.055	zł.	11½	ct.

Z przeniesienia	209.055 zł.	11½ ct.
Wciągu I. półrocza 1891 roku z tej sumy odpisano	3.119 „	20 „
pozostało . .	205.935 zł	91½ ct.
Na poczet tej należytości uiszczono w czasie od 1. stycznia do końca czerwca 1891 . . .	23.144 „	59 „
Zaległość z końcem czerwca 1891. wynosi . .	182.791 zł.	32½ ct.

Celem przyspieszenia zwrotu powyższych zaległości wystosowano następujące odezwy zbiorowe do c. k. Rady szkolnej krajowej i c. k. Rad szkolnych okręgowych:

z dnia	5. października	1890.	do L. 44.047
„	20. grudnia	„	„ 54.179
„	10. czerwca	1891.	„ 23 220
„	21. lipca	„	„ 31.220

Poprzednio wykazano, że stan czynny (z wyłączeniem zapasu kasowego w gotówce) wynosi z końcem roku 1890 sumę 529.491 zł. 78½ ct. Ta zaległość czynna składa się z następujących tytułów:

a) zaległe prestacye szkolne . . .	343.412 zł	39½ ct.
b) zaległy 3% dodatek	68.788 „	59 „
c) inne zaległości, jakoto: przebieżne dochody, zwroty płac nauczycieli, z potrzeb szkolnych i t. d.	117.290 zł.	80 ct.

Należytości pod *a)* i *b)* podane, są to właściwe pretensye funduszów szkolnych okręgowych, należytość zaś pod *c)* wykazana, obejmuje kwoty zobojętniające się, przeprowadzenia i zwroty korelatywne.

Zaległość prestacyj szkolnych, wynosząca z końcem roku 1890 sumę 343.412 zł. 39½ ct. znajduje swe usprawiedliwienie przy następnym tytule „zaległe prestacye szkolne“.

Zaległość w 3% dodatkach, wynosząca z końcem roku 1890 sumę 68.788 zł. 59 ct. znajduje swe usprawiedliwienie w niemożności zarachowywania w roku przedmiotowym należytości za IV kwartał każdego roku.

Zaległe prestacye szkolne.

Według sumarycznego zestawienia zamknięć rachunkowych funduszów szkolnych okręgowych za rok 1890, dołączonego jako alegat do preliminarza na rok 1892, zaległe prestacye szkolne z końcem roku 1890 wynoszą sumę 343.412 zł. 39½ ct.

C. k. Rada szkolna krajowa czuwa nad ściąganiem pretensyj szkolnych, w tym też celu przy każdej sposobności przynagla c. k. Rady szkolne okręgowe i c. k. urzędy podatkowe do energicznego ściągania należytości zaległych i bieżących. Również c. k. Prezydyum Namiestnictwa przy sposobności składania przez c. k. Starostwa miesięcznych raportów o zaległych prestacyach, nieustannie wpływa na to, ażeby zaległe prestacye były w należytym czasie ściągane.

Lecz ponieważ mimo tych wszystkich przynagleń z końcem każdego kwartału tak znaczne wykazywane bywają zaległości, Wydział krajowy odezwą z dnia 26. stycznia b. r. do L. 56.434 przedstawił tę sprawę c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o wydanie zarządzeń celem ściągnięcia zaległości.

W odpowiedzi na to pismo c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 30. stycznia b. r. do L. 695. LW. 4.511/91 oznajmiło, że reskryptem z dnia 27. grudnia 1890 do L. 13.600/pr. polecono c. k. Starostom, ażeby energicznymi środkami starali się stanowczo zmniejszyć zaległości funduszów szkolnych okręgowych. Zarazem też c. k. Prezydyum Namiestnictwa wykazało niemożliwość ściągnięcia znacznej części zaległości, a to z powodu dozwolonej spłaty ratami, lub w skutek dotychczas nierozstrzygniętych rekursów ministeryalnych.

Suma takich na razie nieściągalnych pretensyj funduszów szkolnych okręgowych wynosi według aktu do LW. 37.830/91 127.223 zł. 90½ ct. mianowicie, w okręgu szkolnym:

bocheńskim	25.079	zł. 34	ct.
borszczowskim	2.880	„ 20	„
drohobyckim	15.684	„ 34	„
gródeckim	4.414	„ 01	„
jarosławskim	4.183	„ 98	„
jaworowskim	22.640	„ 84	„
mieleckim	7.680	„ 98½	„
ropczyckim	5.961	„ 37½	„
stanisławowskim	21.600	„ —	„
wielickim	14.033	„ 11	„
wadowickim	3.065	„ 72½	„

Wreszcie powodem tak znacznych zaległości pretensyj szkolnych jest również ta okoliczność, że należytość za IVty kwartał każdego roku ściągalną jest dopiero w Iszym kwartale roku następnego.

Katalogi, biblioteki szkolne, oraz inwentarze przyborów szkolnych i naukowych.

Sprawa katalogów bibliotek szkolnych, oraz inwentarzy przyborów szkolnych i naukowych dotychczas nie jest ostatecznie załatwioną.

Taksy spadkowe.

Stałą rubrykę dochodów krajowego funduszu szkolnego stanowią taksy spadkowe, pobierane na mocy rozporządzenia kancelaryi nadwornej z dnia 7. lipca 1808 we wszystkich powiatach, z wyjątkiem obwodu byłego wolnego miasta Krakowa, gdzie one wcale nie były zaprowadzone.

Alegat 24.

Według alegatu pod 24 dołączonego, należytość taks spadkowych

z początkiem roku 1890 wynosiła kwotę	6.797	zł. 25½	ct.
należytość bieżąca za rok 1890	8.564	„ 90	„
Razem	15.362	zł. 15½	ct.
Z tego odpisano	227	„ 50	„
Pozostało	15.134	zł. 65½	ct.
W roku 1890 uiszczono	8.411	„ 35½	„
Pozostała zaległość z końcem r. 1890 wynosi kwotę	6.723	zł. 30	ct.

z której to kwoty przypada:

a) na zaległość z lat ubiegłych	2.851	zł. 43	ct.
b) na zaległość z roku 1890	3.871	„ 87	„

O przyspieszenie ściągnięcia zaległych taks spadkowych odezwą z dnia 24. czerwca 1890 do LW. 27 063 urgowano wszystkie c. k. urzędy podatkowe za pośrednictwem c. k. Starostw, jakoteż proszono c. k. Prezydyum Namiestnictwa, ażeby ze swej strony przynagliło c. k. Starostwa do rychlejszego ściągnięcia zaległości.

Ponieważ przypis należytości taks spadkowych uskutecznia się na podstawie wymiarów c. k. sądów, które obowiązane są w moc rozporządzenia ministerstwa sprawiedliwości z dnia 9. lipca 1889 L. 11.773 (Dz. rozp. Ministra sprawiedliwości z dnia 25. lipca 1889 Nr. XV) przedkładać Wydziałowi krajowemu wykazy miesięczne, a względnie kwartalne, przeto dla zachowania ścisłej ewidencyi należytości odezwami z dnia 30. września 1890 do LW. 40.697 i z dnia 24. marca 1891 do L. W. 10.751 urgowano te c. k. sądy, które zaniedbały nadesłania odnośnych wykazów.

Reforma taks spadkowych, pobieranych na rzecz krajow. funduszu szkolnego.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby zajął się sprawą reformy opłat od spadków pobieranych na rzecz krajowego funduszu szkolnego. W sprawie tej przedłożone zostanie Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie.

Zaliczki na budynki szkolne.

W alegacie E. dołączonym do preliminarza krajowego funduszu szkolnego na rok 1892 wykazano, iż począwszy od roku 1876 do końca roku 1890 rozdano gminom zaliczki na budynki

szkolne w ogólnej sumie	287.577 zł.	26 ct.
z tego odpisano niezrealizowane zaliczki w kwocie .	2.879 „	— „
Pozostało .	284.698 zł.	26 ct.
Na poczet tej należytości uiszczono w powyższym okresie	225.734 „	28½ „
Niespłacona należytość ogólna wynosi z końcem r. 1890	58.963 zł.	97½ c.
W roku 1891 do końca czerwca udzielono nowych zaliczek w kwocie	500 „	— „
Razem .	59.463 zł.	97½ c.
Do końca czerwca 1891 uiszczono na poczet tej należytości	3.993 „	46 „
Zaległość z końcem czerwca 1891 wynosi . .	55.470 zł.	51½ c.

Zaległość rat zaliczek, po koniec roku 1890 zapadłych, wynosi 7.028 zł.

a) na zaległe raty lat dawniejszych . . 3.655 zł.
b) z roku bieżącego . . . . . 3.373 „

Zaległe raty wykazywane bywają w należytych terminach właściwym c. k. Starostwom do przymusowego ściągnięcia, jednakowoż cyfry należytości rat i zaległości ulegają nieraz zmianie z przyczyny, że w razie słusznych powodów Wydział krajowy pozwala na przedłużenie terminów spłaty gminom o to proszącym.

Odezwą z dnia 7. września 1890. do L. 17.885 urgowano za pośrednictwem c. k. Starostw odnośne gminy, by uiściły zaległe raty. Tą samą odezwą proszono c. k. Prezydyum Rady szkolnej krajowej, ażeby było nam pomocne w rychlejszem ściągnięciu zaległości, na co otrzymaliśmy odezwą z d. 27. maja 1890 do L. 5557 (LW. 23.507/90) odpis polecenia do

wszystkich c. k. Starostw wydanego, którem zarządzono energiczne ściąganie zaległości.

Rozmaite drobne.

Zaległości w odsetkach od kapitałów hipotekowanych, dodatki, zwroty rubryk korelatywnych i mylnych przeprowadzeń c. k. Urzędów podatkowych urgowano następującemi odezwami :

z dnia	30.	czerwca	1890	do	L.	27.352
„	„	„	„	„	„	27.353
„	„	„	„	„	„	27.354
„	„	„	„	„	„	27.356
„	„	„	„	„	„	27.357
„	4.	listopada	„	„	„	46.206
„	8.	„	„	„	„	47.059
„	„	„	„	„	„	47.060
„	13.	„	„	„	„	47.203
„	„	„	„	„	„	47.004

Pretensya do Skarbu Królestwa Polskiego.

Mimo rozlicznych i od wielu lat przeprowadzanych korespondencyi za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa, sprawa rewindykacyi kapitałów od rządu rosyjskiego dotychczas załatwioną nie została.

Departament IV.

Szef Departamentu: Edward Jędrzejowicz, Członek Wydziału krajowego.

A) Ustawy i uchwały podlegające Najwyższej sankcyi.

Ustawa o używaniu dróg publicznych nierządowych do budowy kolei żelaznych i prowadzenia na nich ruchu, oraz do innych celów powszechnej użyteczności.

Odezwą z dnia 25. lutego r. b. l. 1.917/pr. zawiadomiło nas c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 23. stycznia r. b. Najmiłościwiej użyczyć Najwyższej sankcyi uchwalonemu przez Wysoki Sejm projektowi ustawy o używaniu dróg publicznych nierządowych do budowy kolei żelaznych i prowadzenia na nich ruchu oraz do innych celów użyteczności powszechnej.

W przewidywaniu, że już w niedalekiej przyszłości zajdzie potrzeba zastósowania powyższej ustawy, przygotował Wydział krajowy projekt norm ogólnych, które mają być przestrzegane przy udzielaniu zezwolenia na używanie drogi publicznej w celach ustawą określonych.

Wydanie norm powyższych wymaga jak największej oględności, aby nie utrudniać przedsiębiorstwom zbyt daleko idącemi wymaganiami używania dróg do budowy kolei żelaznych, z drugiej zaś strony nie narażać komunikacyi publicznej na niebezpieczeństwo lub niedogodności znaczne, a funduszu drogowego na szkodę oczywistą.

Dlatego szczegóły przygotowanego projektu zbadane zostaną z jak największą dokładnością, poczem dopiero nastąpi wydanie norm pomienionych.

Ustawy mytnicze.

Najwyższem postanowieniem z dnia 9. lutego 1891 otrzymał Najwyższą sankcyę przez Sejm krajowy uchwalony projekt ustawy, którym udzielone zostało prawo do pobierania kopytkowego miastom: Brzeżany, Kołomyja, Przemyśl, Rzeszów, Stanisławów i Tarnopol.

Najwyższem postanowieniem dnia 4. grudnia 1890 otrzymały Najwyższą sankcyę uchwały Sejmu krajowego przyznające prawo do poboru myta:

Radzie powiatowej w Złoczowie na drodze powiatowej Złoczów-Ożydów;

Radzie powiatowej w Chrzanowie na drodze powiatowej wrocławskiej z Chrzanowa do Jaworzna;

Radzie powiatowej w Dąbrowy od mostu na rzece Młynówce w Radgoszczy;

Radzie powiatowej w Krośnie od mostu na rzece Wisłoku;

Obszarowi dworskiemu wspólnie z gminą w Surochowie od mostu na rzece Szkle;

Obszarowi dworskiemu w Surmaczówce od mostu na rzece Lubaczówce;

Obszarowi dworskiemu w Koniuszkach siemianowskich od mostu na rzece Dniestrze;

Obszarowi dworskiemu w Spasie od mostu na rzece Lubaczówce.

Najwyższem postanowieniem z dnia 28. grudnia 1890 otrzymały Najwyższą sankcyę uchwały Sejmu krajowego, przyznające prawo do poboru myta:

Radzie powiatowej w Kolbuszowej na drodze powiatowej z Majdanu do Kolbuszowej;

Radzie powiatowej w Limanowej na drodze powiatowej Kamieniecko-Stopnickiej;

Radzie powiatowej w Mościskach na drodze powiatowej Hodyńsko-Samborskiej;

Radzie powiatowej w Nowym Sączu na drogach powiatowych Krzyżówka-Muszynka i Krzyżówka-Krynica-Muszyna;

Radzie powiatowej w Przemyślanach na drodze powiatowej Gliniany-Zadwórze;

Radzie powiatowej w Staremmieście od mostu na rzece Dniestrze pod Starem-miastem;

Wydziałowi powiatowemu w Nisku na rzecz utrzymania dróg gminnych Rudnik-Tarnogóra i Nisko-Ulanów-Rudnik;

Wydziałowi powiatowemu w Sokalu na rzecz utrzymania mostu publicznego dojazdu kolejowego w Sokalu na rzece Bugu;

Wydziałowi powiatowemu w Złoczowie na rzecz utrzymania drogi gminnej Krasne-Gołogóry.

Najwyższem postanowieniem z dnia 30. stycznia 1891 otrzymały Najwyższą sankcyę uchwały Sejmu krajowego, przyznające prawo do poboru myta:

Radzie powiatowej w Borszczowie na drodze powiatowej Uście-biskupie-Jezierzany;

Radzie powiatowej w Brodach na drodze powiatowej Brody-Załośce;

Radzie powiatowej w Buczaczu na drodze powiatowej Buczacz-Potok złoty;

Radzie powiatowej w Nadwórnie od mostu na rzece Prucie;

Radzie powiatowej w Tłumaczu od mostu na potoku „Strychańce“;

Wydziałowi powiatowemu w Mielcu na rzecz utrzymania drogi gminnej Tuszów- Brzyście-Sadkowa-góra;

Wydziałowi powiatowemu w Skałacie na rzecz utrzymania drogi gminnej Grzymałów-Touste;

Obszarom dworskim w Brzyściu i Gawłuszowicach od przewozów przez rzekę Wisłokę;

Obszarowi dworskiemu wspólnie z gminą w Radawie od mostów na rzekach Lubaczówce i Potoku;

Obszarowi dworskiemu w Wysocku od przewozu przez rzekę San;
Gminie w Bukaczowcach od mostu na rzecze Świerzu;
Obszarowi dworskiemu w Ulwówku od przewozu przez rzekę San;
Gminie w Świętoniowej od przewozu przez rzekę Wisłok;
Obszarowi dworskiemu w Kutkorzu od mostu na rzece Pełtwi;

Najwyższem postanowieniem z dnia 17. lutego 1891 otrzymały Najwyższą sankcyę uchwały Sejmu krajowego, przyznające prawo do poboru myta:

Wydziałowi powiatowemu w Brzesku na rzecz utrzymania drogi gminnej Wrzępia-Dołęga;

Wydziałowi powiatowemu w Stryju na rzecz utrzymania drogi gminnej Żydaczów-Uhersko-Medenice;

Wydziałowi powiatowemn w Wieliczce na rzecz utrzymania drogi gminnej Wielicko-Świątnickiej.

Najwyższem postanowieniem z dnia 6. marca 1891 otrzymała Najwyższą sankcyę uchwała Sejmu krajowego, przyznająca prawo do poboru myta Radzie powiatowej w Stanisławowie od mostu na rzece Lipie.

B) Uchwały sejmowe nie podlegające Najwyższej sankcyi.

Uchwała przekazująca Wydziałowi krajowemu sprawę ułożenia norm, co do warunków, pod którymi kraj mógłby udzielać poparcia kolejom lokalnym.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu „by wziął pod rozwagę ułożenie norm co do warunków, pod którymi kraj mógłby udzielać poparcia kolejom lokalnym.“

Wobec wielkiej doniosłości tej sprawy dla ekonomicznego rozwoju kraju naszego i potrzeby wszechstronnego jej zbadania i rozważenia, w myśl powyższej uchwały Wysokiego Sejmu, postanowił Wydział krajowy przedewszystkiem nietylko przedsięwziąć studya celem skorzystania z doświadczeń zrobionych już w tym kierunku w innych krajach, ale także zebrać daty potrzebne do ułożenia projektu sieci lokalnych w kraju, tudzież ocenienia przyliżonych kosztów ich budowy, przyszłego utrzymania i ruchu.

Alegat 25.

W tym celu Wydział krajowy rozesłał załączony kwestyonaryusz ./. do wszystkich Wydziałów powiatowych, do Izb handlowych i przemysłowych, do Towarzystw: gospodarczego, rolniczego, leśnego, politechnicznego i naftowego, do niektórych instytucyj publicznych, zarządów kolejowych, zarządów większych dóbr ziemskich, do Towarzystwa Tatrzańskiego i zarządów ważniejszych zdrojowisk krajowych.

Wydział krajowy oświadczył przytem, że przy ułożeniu projektu sieci kolei lokalnych uwzględni tylko takie linie, których użyteczność dla ogółu i możliwość pokrycia kosztów eksploatacyi t. j. utrzymania i ruchu własnymi dochodami kolei będą wykazane oraz należycie uzasadnione i na rzecz których strony interesowane gotowe są ponieść odpowiednie ofiary bądź w gruntach i materyałach, bądź też w pieniądzach.

Ponieważ sprawa budowy kolei lokalnych dotyka niewątpliwie w wysokim stopniu także interesów państwa i byłoby nader pożądanem, aby projekt sieci kolei pomienionych mógł być ułożony w porozumieniu z c. k. Rządem, przeto udał się Wydział krajowy w tej sprawie do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o użyczenie jej poparcia i podanie do wiadomości

Wydziału krajowego tych linij kolejowych w naszym kraju, któreby bezpośrednio były potrzebne dla celów państwa oraz o objawienie w ogólności zapatrywań i intencyi c. k. Rządu co do systematycznego popierania budowy kolei lokalnych przy pomocy państwa, kraju i wszystkich czynników interesowanych.

Dotychczas wskutek okólnika naszego wpłynęło kilkadziesiąt pism z wnioskami w powyższym przedmiocie a jak żywe sprawa ta wywołała zainteresowanie w kraju, świadczy o tem kilka gruntownych i wyczerpujących odpowiedzi, do których w pierwszym rzędzie zaliczyć należy załączony ./· memoryał Towarzystwa politechnicznego we Lwowie, zawierający szerokie i nader jasne poglądy tak ze stanowiska ekonomicznego jak i technicznego. Odznacza się także, mianowicie znajomością stosunków, sprawozdanie c. k. starostwa górniczego w Krakowie, wraz z opracowaniem Dr. Józefa Rettingera, właściciela dóbr Płaza i współwłaściciela wapiennika w Płazie — nakoniec pismo Dra Ferdynanda Wilkosza, wiceprezesa Towarzystwa Tatrzańskiego i pismo inżyniera p. E. A. Ziffera, zawierające również wskazówki godne uwagi.

Alegat 26.

Pomimo, że wyżej przytoczone odpowiedzi dają cenny materyał do zużytkowania w przedmiocie popierania kolei lokalnych, to jednak ogół odpowiedzi, dotychczas nadesłanych, nie daje jeszcze dostatecznego poglądu na całość sprawy, zwłaszcza wobec oznajmień Dyrekcyi ruchu kolei państwowych we Lwowie i Krakowie, które w myśl odnośnej decyzyi c. k. generalnej Dyrekcyi austryackich kolei państwowych w Wiedniu, doniosły Wydziałowi krajowemu, że poruszoną sprawą kolei lokalnych wtenczas tylko mogłyby się zająć i wtedy tylko na dotyczące pytania odpowiedzieć, gdyby w każdym szczegółowym wypadku miały upoważnienie ze strony c. k. Ministerstwa handlu.

Po otrzymaniu większej ilości odpowiedzi na kwestyonaryusz wysłany, przystąpi Wydział krajowy do studyów nad projektem sieci kolei lokalnych i ocenienia przybliżonych kosztów — poczem dopiero będzie mógł zużytkować cały materyał zebrany i przedstawić Wysokiemu Sejmowi wnioski tak co do warunków subwencyonowania kolei lokalnych ze skarbu krajowego jakoteż co do środków na ten cel potrzebnych.

Obecnie ogranicza się Wydział krajowy na streszczeniu odpowiedzi otrzymanych w tej sprawie od ośmiu Reprezentacyj innych krajów austryackich, a mianowicie od Wydziału krajowego bukowińskiego, szląskiego, morawskiego, górno-austryackiego, dolno-austryackiego, salzburgskiego, styryjskiego i karyntyjskiego.

I. W wymienionych powyżej krajach austryackich z wyjątkiem Karyntyi, istnieją koleje lokalne, przeznaczone dla użytku publicznego, a mianowicie: na Bukowinie 5 linij długości 181 km., na Szląsku 4 linie będące w ruchu, 2 linie w budowie i 2 projektowane; na Morawach, w górnej Austryi 11 linij w długości 272 km., w dolnej Austryi, w Styryi, w Salzburskiem 2 linie w ruchu, jedna w budowie i 2 projektowane.

II. Szerokość toru tych kolei lokalnych jest prawie ogólnie normalną (1·435 m), gdyż tylko 3 linie w górnej Austryi, mające ogółem 72 km. długości, są wązkotorowe (0·76 m.).

W ostatnim jednak czasie objawiła się dążność na korzyść budowy wązkotorowych kolei lokalnych, która znalazła wyraz w uchwałach reprezentacyj krajowych morawskiej i styryjskiej.

Wydział krajowy morawski doszedł na podstawie studyów do wniosku, że koleje lokalne o wązkim torze, jako znacznie tańsze pod względem budowy, utrzymania i prowadzenia na nich ruchu, zasługują na większe poparcie ze strony kraju i dlatego zaleca specyalnie dla Moraw budowę kolei lokalnych „drugorzędnych“, wymagających tylko 16 do 40 tysięcy złotych kapitału zakładowego na kilometr.

Wydział krajowy styryjski powziął przekonanie, że mimo krajowej ustawy o popieraniu kolei lokalnych z 11. lutego 1890 nie można się spodziewać odpowiedniego rozwoju tychże, dopóki nie będzie porzucony dotychczasowy zbyt kosztowny system budowania kolei lokalnych, praktykowany przeważnie dotąd w Austryi, a w szczególności, jeżeli nie będzie przyjętą zasada budowania kolei lokalnych o wązkim torze z cechą ściśle lokalną, jako kolei dowozowych do innych główniejszych linij.

III. Potrzeba popierania rozwoju kolei lokalnych przez kraj uznaną została prawie ogólnie przez reprezentacye krajów austryackich, które też w mniejszym lub większym stopniu przyczyniły się funduszami krajowymi do kosztów budowy tychże kolei.

Przy udzielaniu subwencyj krajowych na budowę kolei lokalnych trzymano się głównie dwóch systemów a mianowicie: albo udzielano znaczniejszych bezzwrotnych zasiłków (à fond perdu) w rocznych ratach (na Szlązku i na Morawach), albo zakupywano na rzecz funduszu krajowego pewną ilość akcyj zakładowych (Stammaktien) al pari (na Bukowinie, w górnej Austryi, Styryi i Salzburgu).

Bukowiński fundusz krajowy subwencyonował budowę 4 linij kolei lokalnych kwotą 280.000 zł. (na kilometr wypada 1900 zł.)

W Górnej Austryi udzielono subwencyi z funduszu krajowego na sumę 565.000 zł. (2.435 zł. na kilometr) 9 kolejom lokalnym, wybudowanym przy pomocy kapitałów zakładowych wynoszących łącznie kwotę 11,483.540 zł., i to sposobem zakupna odpowiedniej ilości akcyj zakładowych, bądź jednorazowego, bądź ratami rocznemi.

Z funduszu krajowego salzburskiego zakupiono akcyj zakładowych za 60.000 zł. na budowę jednej kolei lokalnej, podobnie też z funduszu krajowego styryjskiego subwencyonowano budowę kilku kolei lokalnych przeważnie sposobem zakupna akcyj zakładowych, zaś w rzadkich wypadkach zasiłkami bezzwrotnymi.

Sejm morawski subwencyonował trzy linie kolei lokalnych, przeznaczając na ich budowę bezzwrotne zasiłki w sumie 345.000 zł., płatne w 10 lub 15 półrocznych ratach, zaś na budowę czterech innych linij udzielił lub przyrzekł udzielić subwencyj wynoszących 2500, względnie 2084 i 2100 zł. na kilometr, płatnych w 10 ratach rocznych.

Podobnie i z funduszu krajowego szlązkiego udzielono bezzwrotną subwencyą na budowę dwóch linij kolei lokalnych w ogólnej kwocie 160.000 zł. płatnej w 5 równych rocznych ratach. Sejm dolno-austryacki przyrzekł subwencyonować trzy koleje lokalne.

IV. Stałych norm co do udzielania powyższych subwencyj krajowych nie trzymały się reprezentacye krajów austryackich, subwencye wyznaczano i udzielano od wypadku do wypadku, czyniąc je zależnemi od specyalnych warunków.

Dopiero w 1889 r. przyjął 9ejm górno austryacki pewne normy co do subwencyonowania kolei lokalnych, zaś sejm styryjski uchwalił ustawę o popieraniu budowy kolei lokalnych (z 11 lutego 1890,) która zyskała powszechne uznanie.

W szczególności sejm górno-austryacki uchwałą z dnia 14. listopada 1889 r. w sprawie kolei „wicynalnych“ postanowił popierać budowę takich kolei, które albo łączą koleje główne ze sobą, albo zbliżają całe okolice lub znaczniejsze miejscowości kraju do siebie i służyć mają do użytku publicznego. Od subwencyi krajowej wykluczone są z góry koleje lokalne służące tylko dla poszczególnych interesentów. Wysokość subwencyi zależeć ma zarówno od długości linii jako też od tego, czy nowa linia spowoduje zmniejszenie się wydatków krajowych na cele budowy i utrzymania dróg i mostów.

Przewodnie myśli i najważniejsze postanowienia styryjskiej ustawy krajowej z 11 lutego 1890, wydanej dla popierania rozwoju kolei lokalnych, dadzą się streścić w następujących punktach:

1) Kraj może przedsiębrać budowę kolei lokalnych (drugorzędnych, wicynalnych, tramwayów parowych itd.), których potrzeba ze stanowiska ogólnego interesu krajowego nie podlega wątpliwości, jeżeli się okaże, że interesowani (gminy, powiaty i osoby prywatne) nie są w stanie zebrać całego potrzebnego kapitału zakładowego.

2) Zadaniem utworzyć się mającego „styryjskiego funduszu kolei lokalnych“ będzie umożebniać budowę kolei lokalnych przez dostarczanie taniego kapitału. Dochód z kolei i datki interesowanych mają ile możności zabezpieczyć 4% oprocentowanie i amortyzacyę sum wydanych przez kraj na koleje lokalne.

3) Krajowy fundusz kolei lokalnych tylko w takim razie może być użyty na budowę pewnej kolei lokalnej, jeżeli interesowani i państwo, łącznie lub z osobna, wezmą udział w przedsiębiorstwie.

Udział ten może mieć trojaką formę, a mianowicie:

a) Interesowani (lub państwo) pokrywają bezzwrotnymi datkami przynajmniej jedną trzecią część całego kapitału potrzebnego na budowę kolei, resztę zaś pokrywa krajowy fundusz kolei lokalnych. Zarząd i prowadzenie ruchu kolei, która w ten sposób przyjdzie do skutku, ma się odbywać na rachunek kraju, jako jedynego koncesyonaryusza.

Krajowi przysługuje w takim razie prawo emisyi obligacyj pierwszeństwa oprocentowanych najwyżej do 4%, które winny być umorzone w ciągu trwania koncesyi.

b) Interesowani zakładają dla każdej kolei osobne towarzystwa akcyjne i oddają krajowi ilość akcyj zakładowych przedsiębiorstwa, równającą się w pełnej nominalnej wartości co najmniej $^1/_3$ części potrzebnego kapitału zakładowego. Kraj, który dostarcza reszty potrzebnego kapitału, otrzymuje za to akcye pierwszeństwa w pełnej nominalnej

wartości, z prawem do pobierania 4% dywidendy (Verzugsdividende) wraz z kwotą amortyzacyjną, przed akcyami zakładowemi.

c) Interesowani (lub państwo) nie przyczyniają się wcale do pokrycia kapitału zakładowego, natomiast podczas trwania koncesyi przyjmują na siebie obowiązek uiszczania pewnych dopłat, na wypadek gdyby roczna nadwyżka dochodów z ruchu kolei nie dorównywała kwocie służyć mającej na pokrycie 4% oprocentowania i umorzenia kapitału zakładowego w przeciągu lat 90. Dopłaty powyższe wynoszą co najmniej $^3/_8$ części kwoty potrzebnej rocznie na oprocentowanie i umorzenie kapitału pomienionego.

Taka gwarancya dochodów (Erträgnissgarantie) ze strony interesentów lub państwa może być skapitalizowaną i uiszczoną w gotowiźnie lub w gruntach, materyałach i t. p.

Koleje, które w ten sposób przyjdą do skutku, mają być administrowane podobnie jak w wypadkach pod a) na rachunek kraju, a krajowi przysługuje również prawo emisyi 4% obligacyj pierwszeństwa.

4) Prowadzenie ruchu na kolejach lokalnych przez kraj subwencyonowanych odbywać się ma w regule przez zarząd kolei państwowych lub zarząd sąsiedniej kolei głównej za wynagrodzeniem.

Jeżeli jednak porozumienie z odnośnymi zarządami nie przyjdzie do skutku, wówczas prowadzenie ruchu odbywa się we własnym zarządzie kraju.

5) Bezpośredni nadzór nad budową i ruchem powyższych kolei lokalnych sprawuje „krajowe biuro kolejowe“ jako organ wykonawczy Wydziału krajowego.

6) Celem zasilenia styryjskiego funduszu kolei lokalnych uchwalił Sejm styryjski zaciągnąć czteroprocentową pożyczkę krajową w sumie nieprzekraczającej 10 milionów zł. w. a., która w ciągu lat 90 ma być umorzoną.

V. Reprezentacye krajowe na Bukowinie, w Styryi, Górnej Austryi i w jednym wypadku na Morawach wysyłają delegatów swoich do Rad nadzorczych subwencyonowanych przez kraj kolei lokalnych z prawem głosowania. Natomiast reprezentacye krajowe na Szląsku, Dolnej Austryi i na Morawach (co do reszty kolei) nie zastrzegły sobie żadnego wpływu na administracyę subwencyonowanych przez kraj kolei.

VI. W żadnym z powyższych krajów austryackich nie istnieją jeszcze koleje lokalne zbudowane na rachunek kraju, również nie ma dotychczas kolei lokalnych przez kraj administrowanych.

W przyszłości jednak zamierza reprezentacya krajowa w Styryi w myśl postanowień powyżej powołanej ustawy krajowej z 11. lutego 1890 budować na rachunek kraju jednę kolej lokalną o torze normalnym, jako też trzy linie o wązkim torze. Prowadzenie ruchu na tych kolejach krajowych ma być powierzone sąsiednim kolejom głównym a tylko w wyjątkowych razach nastąpićby mogło we własnym zarządzie kraju.

Uchwała uznająca potrzebę wybudowania kolei lokalnej, któraby połączyła Brzeżany i Podhajce, z koleją Czerniowiecką i Karola Ludwika.

Na posiedzeniu z dnia 28. listopada 1890 r. powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

I. „Sejm uznaje potrzebę wybudowania kolei lokalnej, któraby Brzeżany i Podhajce połączyła z kolejami Czerniowiecką i Karola Ludwika.

II. Sejm wyraża gotowość pomocy materyalnej na rzecz powyższej kolei pod warunkiem, że zostanie przedtem zapewnioną stósowna pomoc państwa i interesentów."

W myśl przytoczonej uchwały Wysokiego Sejmu Wydział krajowy odezwą z dnia 9. stycznia 1891 odniósł się do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o zawiadomienie, czy i jaką decyzyę powziął c. k. Rząd w powyższej sprawie. Równocześnie zawezwał Wydział krajowy odnośne Wydziały powiatowe, żeby z interesentami przeprowadziły pertraktacye co do ofiar, które ponieść są gotowi celem doprowadzenia do skutku pomienionej kolei lokalnej.

W odpowiedzi oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia 2. kwietnia 1891 na podstawie reskryptu c. k. Ministerstwa handlu z dnia 26. marca r. b., że c. k. Rząd byłby skłonnym przystąpić do bliższego rozpoznania projektu tej budowy, jeżeli „poprzód udzieleniem stósownej subwencyi krajowej i zapewnieniem odpowiednich datków stron interesowanych wytworzoną zostanie niezbędna podstawa do żądanego przyczynienia się skarbu państwa do utworzenia kapitału zakładowego dla wspomnianego przedsiębiorstwa, względnie do ewentualnego wykonania tej budowy kolejowej kosztem skarbu". Równocześnie poleciło c. k. Ministerstwo handlu c. k. generalnej Inspekcyi austr. kolei żelaznych przeprowadzenie badania trasy projektowanej kolei, niemniej wdrożenie dochodzeń dla obliczenia przypuszczalnych dochodów z tej kolei i spodziewanych datków i prestacyj stron interesowanych.

Wydział krajowy, który w zasadzie oświadczył się był w odezwie swej z dnia 14. kwietnia r. b. z gotowością przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosku w przedmiocie przyznania stosownej pomocy krajowej następnie na wiadomość, że kolej ta ma być budowaną z Halicza do Tarnopola udał się ponownie w odezwie z dnia 9 czerwca r. b. do c. k. Prezydyum Namiestnictwa, zaznaczając, że tylko taki kierunek projektowanej linii kolejowej uważa za odpowiadający ekonomicznym interesom okolicy i kraju, któryby powiatom brzeżańskiemu i podhajeckiemu ułatwił jak najbardziej komunikacyę z zachodem, dając przytem możność korzystania z bezpośredniej komunikacyi także i tej okolicy sąsiedniego powiatu rohatyńskiego, która inaczej byłaby jej zupełnie pozbawioną. Dalej zaznaczył Wydział krajowy, że gdyby projektowana linia kolejowa Halicz-Tarnopol ze względów państwowych miała być koniecznie potrzebną, nie pozostawałoby nic innego, jak przy pomocy ofiar interesentów i zapowiedzianej subwencyi krajowej dążyć do zbudowania jeszcze kolei lokalnej, która, nie wykluczając powiatu rohatyńskiego od korzystania z dobrodziejstwa bezpośrednej komunikacyi kolejowej, połączyłaby okolicę Brzeżan i Podhajec ze stacyą kolei Czerniowieckiej ile możności najdalej na zachód wysuniętą.

W odpowiedzi oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z 9. września r. b. na podstawie rozporządzenia c. k. Ministerstwa handlu z 31. sierpnia r. b., że stosownie do objawionego życzenia Wydziału krajowego i stron interesowanych, będące w toku dochodzenia techniczne i komercyalne w sprawie budowy kolei mającej połączyć Brzeżany i Podhajce z kolejami Czerniowiecką i Karola Ludwika, rozszerzone zostały także na linię Chodorów-Tarnopol, względnie na linię, która idąc

z Chodorowa przez Rohatyn łączyłaby się z linią Halicz-Tarnopol.

Zarazem oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że po ukończeniu wdrożonych dochodzeń, daty co do trasy, kosztów budowy i rentowności projektowanych kolei przedłożone zostaną przez c. k. Rząd Wydziałowi krajowemu.

Po otrzymaniu tych dat i ostatecznej decyzyi c. k. Rządu co do trasy kolei, Wydział krajowy przedłoży Wys. Sejmowi wnioski odpowiednie.

Kolej lokalna z Kołomyi do Horodenki a ewentualnie z Zaleszczyk przez Horodenkę, Kołomyję do Delatyna.

Uchwałą z dnia 28. listopada 1890 r. uznał Wysoki Sejm budowę kolei z Kołomyi do Horodenki za pożyteczną i pożądaną, wyraził gotowość materyalnej pomocy dla tej kolei pod warunkiem stosownych ofiar ze strony państwa i interesentów i polecił Wydziałowi krajowemu zajęcie się sprawą budowy wspomnianej linii.

W wykonaniu tego polecenia Wysokiego Sejmu wezwał Wydział krajowy rozporządzeniem z 18. grudnia 1890 Wydziały powiatowe w Kołomyi i Horodence do przeprowadzenia pertraktacyi z interesentami co do ofiar, które ponieść są gotowi celem doprowadzenia do skutku budowy tej kolei. Nadto polecił Wydział krajowy horodeńskiemu Wydziałowi powiatowemu, aby tenże przedłożył ze strony starającego się o koncesyę bar. Jakóba Romaszkana daty dotyczące zamiarów, które przed objęciem kolei Lwowsko-Czerniowiecko-Jaskiej w zarząd państwa istniały względem budowy kolei Kołomyja-Horodenka nie mniej też operat techniczny tejże kolei.

Równocześnie odniósł się Wydział krajowy do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o przedłożenie tej sprawy z wnioskiem przychylnym c. k. Ministerstwu do decyzyi.

W załatwieniu przytoczonego wyżej rozporządzenia Wydziału krajowego oznajmił Wydział powiatowy kołomyjski, że prywatni interesenci mimo trzykrotnego zawezwania żadnych postanowień w sprawie ofiar na budowę kolei nie powzięli, natomiast 1) Rada powiatowa kołomyjska uchwałą z dnia 16. kwietnia r. b., uznając potrzebę i użyteczność projektowanej kolei (z zastrzeżeniem ze względu na bezpieczeństwo publiczne, aby trasa nie była prowadzoną gościńcem Kołomyja-Gwoździec), zobowiązała się imieniem powiatu zakupić akcyj zakładowych przedsiębiorstwa za kwotę 5000 zł., płatną w 5. rocznych ratach; 2) Rada miejska w Kołomyi uchwałą z 20. stycznia r. b. oświadczyła gotowość zakupna akcyj zakładowych w wysokości 10.000 zł. na rzecz linii Kołomyja-Horodenka, ewentualnie zaś w wysokości 15.000 zł. w. a. na rzecz linii Kołomyja-Horodenka-Zaleszczyki, płatną w 5 rocznych ratach, począwszy od dnia rozpoczęcia budowy. Nadto obowiązała się gmina odstąpić bezpłatnie potrzebną przestrzeń pod kolej na wypadek, gdyby takowa przeciąć miała grunt miejski, „na Kozaczowie“.

Wydział powiatowy horodeński przedłożył:

1) Deklaracye właścicieli większych posiadłości Horodenki, Okna i Wierzbowca, mocą których deklaranci obowiązują się na rzecz kolei Kołomyja-Horodenka-Zaleszczyki odstąpić potrzebne pod kolej grunta za zapłatą w akcyach zakładowych.

2) Oświadczenie gminy Horodenki, którem gmina obowiązuje się odstąpić bezpłatnie potrzebne pod kolej grunta miejskie i pryczynić się datkiem jednorazowym w kwocie 5.000 zł. na rzecz budowy kolei.

3) 25 sztuk oświadczeń zapewniających pewną ilość frachtów dla kolei, bądź z Kołomyi do Horodenki, bądź z Kołomyi do Zaleszczyk, bądź też bez wymienienia kierunku kolei.

4) Uchwałę Rady powiatowej z 23. czerwca 1888, mocą której Rada powiatowa obowiązuje się zakupić akcye kolei Kołomyja-Horodenka za kwotę 5.000 zł.

W ogóle więc suma ofiar na budowę kolei Kołomyja-Horodenka przedstawia się jak niżej:

Powiat kołomyjski zakupi akcyj za . . .	5.000 zł.
Gmina Kołomyja „ „ „ . . .	10.000 „
Powiat horodeński „ „ „ . . .	5.000 „
razem akcyj za	20.000 zł.
Gmina Horodenka ofiaruje jednorazowo . .	5.000 „
Ogółem	25.000 zł.

oprócz gruntów gminnych w Kołomyi i Horodence ofiarowanych bezpłatnie i gruntów obszarów dworskich w Horodence, Oknie i Wierzbowcu za zapłatą w akcyach zakładowych.

Przedłożony operat techniczny wraz z kosztorysem obejmuje głównie projekt kolei lokalnej Kołomyja-Horodenka-Zaleszczyki, obok którego znajdują się mniej opracowane projekta: a) kolei Kołomyja-Horodenka z częściowem użyciem pod kolej drogi państwowej, b) waryanty kolei Kołomyja-Prelipcze-Zaleszczyki, c) waryanty Kołomyja-Horodenka-Uścieczko, d) kolei wązkotorowej Śniatyn-Horodenka.

Kolej lokalna Kołomyja-Horodenka-Zaleszczyki, długości 64·7 kilometrów, jest podług projektu koleją jednotorową o normalnej szerokości toru, urządzonej na sposób kolei drugorzędnej dla największej chyżości 25 klm. na godzinę. Trasa wychodzi z dworca kolei państwowej w Kołomyi i przechodzi przez miejscowości Cieniawa, Zahajpol, Gwoździec, Czechowa, Soroki, Okno, Czerniatyn, Horodenka, Serafińce, Stefanówka i kończy się w Zwiniaczu na prawym brzegu Dniestru naprzeciwko Zaleszczyk. W długości blizko 11 klm. trasa znajduje się przeto na terytoryum bukowińskiem.

Ogólny koszt kolei obliczono na 2,346.410 zł. tj. średnio 36.266 zł. na 1 kilometr, w co nie wliczono zakupna taboru kolejowego. Przyjmując powyższy średni koszt kilometryczny na podstawę, wyniósłby ogólny koszt budowy samej tylko linii Kołomyja-Horodenka (45 kilm.) około 1,868.236 zł.

Projekt kolei Kołomyja-Horodenka z częściowem użyciem drogi państwowej pod trasę wypada wprawdzie taniej niż powyższy, bo w stosunku 30.023 zł. na jeden kilometr, wraz z zakupnem czterech lokomotyw po 15.000 zł. każda, tj. 1,363,034 zł. na całą długość linii, ale linia ta projektowaną jest na największą chyżość tylko 20 kilometrów na godzinę. Co się tyczy rentowności tej kolei, to nominalny kapitał zakładowy obliczono na 1,759.000 zł., ogólny dochód brutto na 180.256 zł., ogólny koszt utrzymania ruchu i eksploatacyi na 90.128 zł., przypuszczalny dochód czysty na 90.128 zł. tj. 5·12% od kapitału. Cyfry powyższe nie zdają się być na właściwej podstawie oparte, z załączonogo bowiem do operatu sprawozdania (ajenta komercyalnego w Czerniowcach p. Brülla) przedłożonego w 1889 r. centralnemu kierownictwu kolei

Lwowsko-Czerniowiecko-Jaskiej wynika, że linia Kołomyja-Horodenka (trasa bez użycia drogi państwowej) mogłaby przynieść 68.506 zł. czystego dochodu, który nie odpowiada warunkom rentowności. Ponieważ zaś podług sprawozdania pomienionego przedłużenie linii z Horodenki aż do Zaleszczyk (o 19 klm.) miałoby przynieść 68.506 zł. dalszego dochodu, a zatem stosunkowo dwa razy więcej, przeto linia Horodenka-Zaleszczyki nietylko byłaby sama dla siebie rentowną, ale nadto podniosłaby rentowność linii Kołomyja-Horodenka.

Wobec faktu, że wyżej podane ofiary interesentów na rzecz budowy kolei z Kołomyi do Horodenki są nadzwyczaj małe w stosunku do ogólnego kosztu budowy tej linii, dalej wobec okoliczności, że c. k. Rząd nie powziął dotąd żadnej decyzyi co do udzielenia państwowej pomocy na rzecz budowy tej kolei, Wydział krajowy wstrzymać się musi z przedstawieniem Wysokiemu Sejmowi wniosku co do subwencyonowania z funduszu krajowego budowy kolei z Kołomyi do Horodenki zwłaszcza, że skutkiem nowego projektu c. k. Rządu połączenia Węgier z Galicyą za pomocą kolei z Szigetu na Delatyn, Nadwórnę do Stanisławowa, a dalej z Halicza do Tarnopola sytuacya ogólna w tej sprawie znacznie się zmieniła.

Na wiadomość o powyższym projekcie c. k. Rządu udał się Wydział powiatowy horodeński do Wydziału krajowego z prośbą o interwencyę u c. k. Rządu w przedmiocie kierunku projektowanej kolei z Szigetu do Galicyi, proponując, żeby kolej rzeczona prowadzoną była na Kołomyję i Horodenkę do Wołoczysk i popierając wniosek ten względami ekonomicznymi i strategicznymi.

Wydział krajowy nie podziela zdania Wydziału powiatowego w Horodence, jakoby kolej Sziget-Delatyn-Kołomyja-Horodenka-Wołoczyska mogła zastąpić w zupełności projektowaną przez c. k. Rząd linię Sziget-Stanisławów-Tarnopol, której trasa także przecina znaczną część kraju obfitującą w produkty a pozbawioną dotychczas dogodnej komunikacyi kolejowej. Zaprzeczyć się nie da, że pomieniona kolej, której potrzeba z wyższych względów państwowych zdaje się być niewątpliwą, pożądaną jest w ekonomicznym interesie okolic, które ma przecinać i że przeto budowa kolei w kierunku projektowanym przez horodeński Wydział powiatowy mogłaby być podjętą tylko obok tej, której budowę c. k. Rząd przeprowadzić zamierza.

Głównym celem, dla którego horodeński Wydział powiatowy proponuje budowę kolei z Szigetu na Delatyn, Kołomyję, Horodenkę do Wołoczysk jest połączenie najżyźniejszych obszarów Podola i Pokucia z liniami węgierskiemi w Szigecie i utworzenie tym sposobem komunikacyi na Peszt z Wiedniem i dalszymi rynkami zbytu pło ów naszego kraju. Wydział krajowy sądzi, iż cel ten dałby się z większą łatwością osiągnąć przez połączenie projektowanej przez c. k. Rząd kolei Sziget-Stanisławów z proponowaną siecią kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich z Tarnopola w kierunku Zaleszczyk, Skały i Mielnicy, dla której to sieci Wysoki Sejm w uchwale z dnia 23. listopada 1889 przeznaczył tytułem subwencyi z funduszu krajowego rentę pięćdziesięcioletnią w kwocie rocznej 25.000 zł.

Już wówczas przy uchwalaniu tej subwencyi, na podstawie sprawozdania komisyi administracyjnej z dnia 15. listopada 1889 l. 1.426 żywił Wysoki Sejm nadzieję, że pomieniona sieć kolei wschodnio galicyjskich stanie się zawiązkiem wielkiej arteryi komunikacyjnej, która

kiedyś mogłaby przez Horodenkę i Kołomyję nawiązać się do linij węgierskich w Szigecie.

Obecnie kiedy projekt budowy kolei z Szigetu do Galicyi jest blizkim przeprowadzenia, nadeszła również chwila, w której myśl połączenia projektowanej sieci kolei wschodnio-galicyjskich z kolejami węgierskiemi mogłaby być urzeczywistnioną.

Do połączenia projektowanej przez c. k. Rząd kolei Sziget-Delatyn-Stanisławów z siecią kolei wschodnio-galicyjskich, a mianowicie z jej główną linią Tarnopol-Zaleszczyki najwłaściwszą, zdaniem Wydziału krajowego, byłaby kolej wiodąca od Delatyna na Kołomyję, Horodenkę do Zaleszczyk, gdyż kolej ta odpowiadałaby zarówno interesom ekonomicznym całej okolicy jak intencyom niejednokrotnie przez Wysoki Sejm objawionym, a mianowicie w uchwałach Wysokiego Sejmu z dnia 20. października 1883 ls. 726, z dnia 16. stycznia 1888 ls. 164 z dnia 28. listopada 1890 ls. 661.

Uchwały powołane łącznie z przytoczoną powyżej uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 23. listopada 1891 i towarzyszącą tejże uchwale myślą o potrzebie wielkiej arteryi komunikacyjnej od wschodnio-południowego krańca Galicyi na Horodenkę, Kołomyję, Sziget, Peszt w kierunku zachodnim wskazują dowodnie, że dla połączenia projektowanej sieci lokalnych kolei wschodnio-galicyjskich z projektowaną przez c. k. Rząd koleją Sziget-Delatyn-Stanisławów linia Zaleszczyki-Horodenka-Kołomyja-Delatyn przedstawia kierunek najwłaściwszy, ekonomicznym interesom kraju i państwa najodpowiedniejszy a przez Wysoki Sejm nietylko w ogólności wytknięty, lecz w znacznej części nawet szczegółowo oznaczony.

Na tej podstawie oświadczył Wydział krajowy c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 3. września r. b., że obok kolei Sziget-Delatyn-Stanisławów-Tarnopol uważa budowę kolei z Zaleszczyk na Horodenkę i Kołomyję do Delatyna za nader pożądaną w interesie kraju i państwa a upraszając, aby c. k. Rząd sprawę budowy tej kolei wziął jak najrychlej pod rozwagę, oświadczył Wydział krajowy zarazem, iż gotów byłby przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek o przyznanie na ten cel stosownej subwencyi ze skarbu krajowego z warunkiem odpowiednich ofiar ze strony państwa.

Wydział krajowy wyczekuje odpowiedzi od c. k. Rządu a gdy ją otrzyma i zbierze niezbędne daty co do kosztów i rentowności całej linii z Zaleszczyk przez Horodenkę i Kołomyję do Delatyna, przedłoży Wysokiemu Sejmowi odpowiednie wnioski w sprawie subwencyonowania kolei pomienionej.

Uchwała w sprawie subwencyonowania budowy odnogi kolejowej od stacyi Pałahicze do miasta Tłumacza.

W załatwieniu sprawozdania komisyi administracyjnej o petycyach Wydziału Rady powiatowej, reprezentacyi gminnej i spółki komandytowej wyrobu cukru w Tłumaczu w sprawie kolei Pałahicze-Tłumacz, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 28. listopada 1890 następującą uchwałę:

„Właścicielom zbudować się mającej odnogi kolejowej $6^1/_2$ klm. długiej od stacyi Pałahicze kolei państwowej do miasta Tłumacza, będzie wypłacaną przez lat 15, począwszy od roku rozpoczęcia ruchu na tej odno-

dze, niemniej ruchu w fabryce cukru w Tłumaczu, wszakże nie wcześniej jak od r. 1892, subwencya krajowa o rocznych 2.000 zł. w. a.“

O powyższej uchwale Wysokiego Sejmu zawiadomił Wydział krajowy petentów za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Tłumaczu, żądając równocześnie relacyi w jakiem stadyum sprawa budowy kolei Pałahicze-Tłumacz się znajduje. Z przedłożonej odpowiedzi okazuje się, że jeneralna dyrekcya kolei państwowych przedsięwzięła trasowanie pomienionej linii, a odnośny projekt znajdował się w kwietniu r. b. w oddziale budowniczym generalnej dyrekcyi w Wiedniu, gdzie niebawem miał zostać załatwionym.

Wobec tego wstawia Wydział krajowy w budżet na r. 1892 kwotę 2.000 zł. jako pierwszą roczną subwencyę.

Uchwała w sprawie petycyi mieszkańców Jaryczowa i Błki o zmianę rozkładu jazdy na kolei Karola Ludwika.

Uchwałami z dnia 25. i 28. listopada 1890 r. przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia i ewentualnego poparcia petycyi mieszkańców gmin Barszczowic, Jaryczowa, Biłki i okolicznych o wyjednanie dogodniejszego rozkładu jazdy kolejowej między Lwowem a Barszczowicami.

W wykonaniu powyższych uchwał odniósł się Wydział krajowy odezwą z dnia 30. grudnia 1890 LW. 52.126 o interwencyę do c. k. Namiestnictwa, które odezwą z dnia 17. maja 1891 l. 35.947 udzieliło nam reskrypt c. k. Ministerstwa handlu z 4. maja 1891 l. 7.633, oznajmiający, że żądaniu obszaru dworskiego gmin Barszczowic, Jaryczowa i Biłki o zaprowadzenie na stacyi w Barszczowicach rannego pociągu do Lwowa nie można dla małej frekwencyi zadość uczynić, że natomiast dalsze życzenie petentów o zaprowadzenie warunkowego przystanku pociągu pospiesznego na stacyi w Barszczowicach zostanie z dniem 1. lipca 1891 r. w życie wprowadzone.

Uchwała w sprawie drogi gminnej Nadwórna-Markowce.

Na posiedzeniu 28. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Petycyę Wydziału powiatowego w Nadwórnej l. 575 odstępuje się Wydziałowi krajowemu do bliższego zbadania z poleceniem, aby stosownie do wyniku swych badań udzielił na drogę Nadwórna-Markowce odpowiedniej subwencyi w miarę rozporządzalnych funduszów z zastosowaniem przepisów okólnika z 22. grudnia 1882 a ewentualnie, aby swe wnioski Sejmowi do uchwały przedłożył.“

W wykonaniu powyższej uchwały zarządził Wydział krajowy zebranie dat potrzebnych do ocenienia ekonomicznej ważności drogi pomienionej, sporządzenie własnemi siłami wstępnego projektu jej rekonstrukcyi, oraz udzielił powiatowi na razie subwencyi bezzwrotnej w kwocie 1.000 zł. na przeprowadzenie częściowej rekonstrukcyi wspomnianej drogi.

Po zebraniu dat powyższych i zbadaniu projektu, będziemy dopiero mogli ocenić, w jaki sposób i w jakiej mierze oraz kiedy należałoby Reprezentacyi powiatowej przyjść z pomocą kraju wobec stosunkowo szczupłej dotacyi subwencyjnej, którą na r. 1892 preliminujemy. Nadmieniamy przytem, że ważność tej drogi zmniejszy się znacznie po zbudowaniu projektowanej kolei Sziget-Delatyn-Nadwórna-Chryplin-Stanisławów.

Uchwała w sprawie rekonstrukcyi drogi krajowej Zakliczyn-Sącz-Niedzica na przestrzeni między Zbyszycami a Dąbrową.

Na posiedzeniu 28. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby po zbadaniu technicznych planów i kosztorysów przystąpił do rekonstrukcyi drogi krajowej między Zbyszycami a Dąbrową (a to między 25 i 30 km.) i obrał taki sposób przebudowy, który zapewniłby na przyszłość nieprzerwaną, stałą i dogodną komunikacyę na powyższej przestrzeni.“

W myśl powyższej uchwały przystąpił Wydział krajowy do zbadania projektu, który wydaje się możliwie najtańszym, mianowicie projektu ominięcia pagórka i poprowadzenia drogi wzdłuż biegu rzeki Dunajca. W tym celu zarządzone zostało sondowanie gruntu pagórka usuwającego się w pierwszym kilometrze drogi od Zbyszyc, dla oznaczenia środków ustalenia drogi nad brzegiem Dunajca.

Jeśli sondowanie to nie wykaże zbyt wielkich a do usunięcia zbyt kosztownych trudności, zarządzi Wydział krajowy sporządzenie szczegółowego operatu technicznego. Wszakże już obecnie możemy zaznaczyć, iż koszt takiego przełożenia drogi wyniesie przeszło 70 do 80.000 zł., że przeto nie będzie mógł być pokryty ze zwykłych funduszów na rekonstrukcyę dróg krajowych i wypadnie przeznaczyć na ten cel kredyt osobny.

Uchwała w sprawie wykupna gruntów pod drogę krajową Kańczuga-Dynów.

Uchwałą Wysokiego Sejmu z 28. listopada 1890 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i możliwego uwzględnienia petycye Wydziałów powiatowych w Łańcucie i Rzeszowie o uwolnienie tych powiatów od obowiązku wykupna własnymi funduszami gruntów pod budowę drogi krajowej Kańczuga-Dynów.

Wydział krajowy, stosując się do powyższej uchwały, postanowił przyjść rzeczonym Reprezentacyom z pomocą w ten sposób, że w miarę postępu budowy drogi i potrzeby zajęcia na ten cel gruntów i domów, udzielać im będzie zaliczek, względnie pożyczek, na wykupno wspomnianych gruntów lub domów. Umorzenie zaś tych zaliczek nastąpi po wykonaniu budowy zupełnem odpisaniem 60% rzeczywistych wydatków i spłatą przez powyższe powiaty reszty 40% w czterech ratach rocznych, począwszy od roku 1893.

Ulgi powyższe przyznane wszakże zostały wspomnianym Reprezentacyom powiatowym tylko pod warunkiem, jeżeli wykupno gruntów i domów przeprowadzą zgodnie z zarządzeniem Wydziału krajowego i z należytą oszczędnością.

Zobowiązania rzeczone przyjęła Rada powiatowa w Łańcucie uchwałą z 24. marca 1891, zaś w Rzeszowie uchwałą z 3. kwietnia 1891.

Uchwała w przedmiocie trzech ważniejszych dróg gminnych powiatu turczańskiego.

Wydział powiatowy w Turce wniósł do Wysokiego Sejmu petycyę z 5 listopada 1890 l. 2127 o uznanie następujących dróg gminnych za drogi krajowe.

1) Z Turki przez Surmacz, Wołcze, Żukotyn, Łomnę i Charczów do Lutowisk długości 34 klm.

2) Od gościńca rządowego w Turce przez Jaworę i Isaje do granicy powiatu drohobyckiego a dalej do Drohobycza długości 16 klm.

3) Od gościńca rządowego w Boryni przez Wysocko niżne, Komarniki, Wysocko wyżne, Małków i Mochnate do Smorzego (powiat Stryj) 31·8 klm.

Na wniosek komisyi drogowej przekazał Wysoki Sejm uchwałą z 29 listopada 1890 powyższą petycyę Wydziałowi krajowemu „do szczegółowego zbadania i możliwego uwzględnienia po za granicami norm wskazanych okólnikiem z 22. grudnia 1882 l. 51432 i z 20. lipca 1990 l. 3326.“ Stosując się do powyższej uchwały zażądaliśmy od Wydziału powiatowego w Turce uchwały Rady powiatowej dla oznaczenia porządku, w jakim drogi powyższe miałyby być zbudowane, oraz przedłożenia wykazu funduszów i zasobów, jakimi powiat rozporządzać będzie, przystępując najpierw do budowy jednej z dróg powyższych, a to celem oznaczenia wysokości subwencyi krajowej. Zarazem przyrzekliśmy Wydziałowi powiatowemu techniczną pomoc do sporządzenia operatu technicznego budowy tej drogi, która najpierw będzie budowaną.

Uchwałą z 15 stycznia 1891 oznaczyła Rada powiatowa w Turce porządek budowy dróg rzeczonych w ten sposób, że najpierw ma być budowaną droga z Turki do Lutowisk, wobec czego zarządził Wydział krajowy sporządzenie operatu jej budowy.

W drugim rzędzie ma być zbudowaną droga z Jawory do granicy powiatu drohobyckiego a w końcu droga z Boryni do Smorzego.

Dziś już na podstawie dat przybliżonych musimy zaznaczyć, że koszta budowy dróg pomienionych będą stosunkowo bardzo znaczne i że nie mogłyby być pokryte z dotacyi zwyczajnej, którą na zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych preliminujemy.

Uchwała w sprawie datku Reprezentacyi powiatu Sanok i Nowy Targ ofiarowanego w r. 1880 na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z 16. listopada 1889, którą polecono Wydziałowi krajowemu zbadać petycyę Wydziałów powiatowych w Sanoku i Nowym Targu o uwolnienie wspomnianych Reprezentacyj od datku ofiarowanego w roku 1880 na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, przedłożyliśmy w roku zeszłym Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie (aleg. 51 sten. spr. z r. 1890), które jednak przez Wysoką Izbę załatwione nie zostało.

Z tego powodu ponawiamy rzeczone sprawozdanie osobnem przedłożeniem.

Uchwała przekazująca Wydziałowi krajowemu do zbadania i możliwego uwzględnienia częściowego petycyę gminy Polana o udzielenie subwencyi na rekonstrukcyę drogi gminnej.

Uchwałą z dnia 13. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i możliwego częściowego uwzględnienia petycyę gminy Polana, w powiecie lwowskim, o udzielenie subwencji 5.000 zł. na rekonstrukcyę drogi gminnej — zalecając przytem ścisłe zastosowanie warunków okólnika Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 r. wydanego w przedmiocie subwencyonowania dróg powiatowych i gminnych.

O tej uchwale zawiadomiliśmy Wydział powiatowy lwowski z oznajmieniem, że do wykonania jej przystąpimy po dopełnieniu wymogów powyższym okólnikiem wskazanych.

Dotychczas nie otrzymaliśmy jeszcze dat, od których udzielenie subwencyi w myśl uchwały Wysokiego Sejmu zawisło.

Rezolucya co do ułożenia programu sieci dojazdów kolejowych i niezałatwiona petycya Wydziału powiatowego w Cieszanowie o budowę drugiego dojazdu do stacyi kolei w Lubaczowie.

Na wniosek komisyi drogowej uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z 29. listopada 1890 następującą rezolucyę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem ułożył program sieci dojazdów kolejowych w naszym kraju, które ze względów komunikacyjnych, rolniczych, przemysłowych i handlowych największą przedstawiają doniosłość i starał się na mocy ustawy o publicznych dojazdach kolejowych budowę ich spowodować.“

Rezolucyę powyższą zakomunikowaliśmy wszystkim Wydziałom powiatowym z wezwaniem, aby po poprzedniem porozumieniu się z odnośnem c. k. Starostwem i zarządem kolejowym co do ewentualnej potrzeby w powiecie nowych, za publiczne jeszcze nie uznanych, dojazdów kolejowych zarządziły sporządzenie szkiców sytuacyjnych i przybliżonych kosztorysów budowy proponowanych dojazdów, następnie sprawę przedłożyły Radom powiatowym do zasadniczego oświadczenia się co do potrzeby i kierunku oraz co do porządku i czasu, w którym ze względów komunikacyjnych i ekonomicznych dojazdy miałyby być zbudowane.

W miarę nadsyłania przez Wydziały powiatowe odnośnych projektów i uchwał Rad powiatowych, udzielać je będzie Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu dla wspólnego ułożenia programu sieci dojazdów kolejowych.

Powołaną wyżej rezolucyę udzielił Wydział krajowy równocześnie c. k. Prezydyum Namiestnictwa z przedstawieniem przeciw zapatrywaniom c. k. Rządu, jakoby do jednej stacyi kolejowej doprowadzony mógł być tylko jeden publiczny dojazd kolejowy.

Aleg. 27.

Przedstawienie to, które dołączamy w odpisie przedłożyło c. k. Prezydyum Namiestnictwa c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych, zkąd jednakże dotychczas nie nadeszła jeszcze odpowiedź.

O poparcie tej sprawy u c. k. Rządu centralnego odniósł się Wydział krajowy także do Prezydyum Koła Polskiego Rady państwa i JE. p. Ministra Zaleskiego.

Petycya gmin powiatów skałackiego i zbaraskiego o uregulowanie stacyi mytniczej w Podwołoczyskach,

Na posiedzeniu z dnia 13. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Petycyę gmin Staromiejszczyzny, Medynia, Worobijówki, Skoryk, Pieńkowiec, Prosowiec, Terpiłówki, Klimkowiec, Paczyniec, Tok, Koślak, Hnilcza i Hniliczek o uregulowanie stacyi mytniczej w Podwołoczyskach przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu z tem do załatwienia, że dochodzenia w tej sprawie rozciągnąć winien nietylko na okoliczne gminy powiatu skałackiego ale i zbaraskiego, również w tej sprawie żywotnie interesowane; że po przeprowadzeniu tych dochodzeń winien sprawę uregulowania stacyi mytniczej z uwzględnieniem interesu gmin okolicznych, o ile fundusz krajowy na to pozwoli, finalnie załatwić a w każdym razie postarać się o to, ażeby po ekspiracyi dotychczasowego kontraktu o dzierzawę myta w Podwołoczykach ulgi w jego opłacie dla mieszkańców petycyonujących gmin w granicach możliwości w przyszłym kontrakcie odpowiednie znalazły uwzględnienie.“

Wydział krajowy po myśli powyższej uchwały zarządziwszy dochodzenie na miejscu, wynik tegoż wraz z wnioskiem przedłoży Wysokiemu Sejmowi w osobnem sprawozdaniu.

Petycya Wydziału powiatowego w Skałacie o omycenie drogi gminnej Grzymałów-Soroczko-Trembowla.

Spełniając uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 28. listopada 1890, zawiadomiliśmy Wydział powiatowy skałacki, iż Wysoki Sejm sprawę udzielenia koncesyi do poboru myta na rzecz utrzymania drogi Grzymałów-Soroczko-Trembowla odroczył do chwili, gdy budowa tej drogi do przestrzeni co najmniej 8 klm. wykończoną zostanie i wezwaliśmy Wydział powiatowy do wniesienia w swoim czasie petycyi w przepisane dowody uzupełnionej.

Petycya Mojżesza Steinera o koncesyę mytniczą od przewozu na Dunajcu pod Szczepanowicami.

Przydzieloną uchwałą Wysokiego Sejmu z 8. listopada 1890 Wydziałowi krajowemu petycyę Mojżesza Steinera o zezwolenie na pobór myta od przewozu na rzece Dunajcu pod Szczepanowicami, przesłaliśmy Wydziałowi powiatowemu w Tarnowie do zbadania i zdania sprawy.

Petycye dzierżawców myt krajowych w Suchostawie Kupferberga i Zellermayera, w Bagienicy Chiela Izaaka Blondera i w Zabełczu i Gródku Chamia Folkmana o opust z czynszu dzierżawnego.

Uchwałami z dnia 10. i 29. listopada 1890 przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego nad petycyami dzierżawców myt krajowych w Suchostawie, Kupferberga i Zellermayera, w Bagienicy Chiela Izaaka Blondera i w Zabełczu i Gródku Chamia Folkmana o opust z czynszu dzierżawnego — o czem zawiadomiliśmy petentów reskryptem z 3. grudnia 1890 l. 46.917, 47.918 i 47.926.

Uchwała w sprawie petycyi Henryka Rutkowskiego i Piotra Kwaśniewskiego o wypłatę resztującej należytości za budowę mostu na Sanie pod Jarosławiem.

Nad petycyą Henryka Rutkowskiego i Piotra Kwaśniewskiego z Jarosławia o wypłatę resztującej należytości za budowę mostu na Sanie pod Jarosławiem, przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego uchwałą z dnia 4. listopada 1890, o czem zawiadomiliśmy petentów za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Jarosławiu.

Uchwała w sprawie petycyi Natalii Łuniewskiej i Eleonory Rondewald o udzielenie zapomogi.

Na posiedzeniu z dnia 27. listopada 1891 przy rozprawie nad rubr. X. wydatków preliminarza funduszów krajowych uchwalił Wysoki Sejm udzielić tytułem jednorazowych darów z łaski:

a) Natalii Łuniewskiej, wdowie po inżynierze asystencie krajowym 150 zł.;

b) Eleonorze Rondewald, wdowie po konduktorze dróg krajowych 50 zł., załatwiając w ten sposób odnośne petycye wdów pomienionych.

Powyższe dary z łaski zostały petentkom wypłacone.

Uchwała udzielająca Karolowi Hausnerowi prowizorycznemu konduktorowi drogi krajowej Lwowsko-Stojanowskiej veniam aetatis.

Uchwałą z dnia 11. listopada 1890 udzielił Wysoki Sejm veniam aetatis prowizorycznemu konduktorowi drogi krajowej Lwowsko-Stojanowskiej Karolowi Hausnerowi, w załatwieniu petycyi przez pomienionego konduktora Wysokiemu Sejmowi przedłożonej.

O powyższej decyzyi Wysokiego Sejmu zawiadomiliśmy petenta za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Kamionce strumiłowej.

Sprawozdanie komisyi drogowej z czynności Departamentu IV. Wydziału krajowego.

W załatwieniu sprowozdania komisyi drogowej z czynności Departamentu IV. Wydziału krajowego za czas od 1. lipca 1889 do końca czerwca 1890, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z 29. listopada 1890 następującą uchwałę.

„Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu IV. Sejm przyjmuje do wiadomości.“

W sprawozdaniu komisyi drogowej przedłożonem Wysokiemu Sejmowi na wspomnianem wyżej posiedzeniu, poruszone zostały następujące sprawy:

1) Zbadanie czyli ze względów państwowych nie możnaby pozyskać funduszów ze skarbu państwa na rekonstrukcyę oprócz dróg krajowych Przemyśl-Sanok i Złoczów-Brzeżany, także innych dróg krajowych, wykazanych w zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego i stopniowe wykonywanie tych rekonstrukcyj przez dłuższy szereg lat.

2) Wskazówka, że koszta ewentualnego przedłużenia drogi krajowej Lwów-Stojanów do granicy nie powinny być pokryte z funduszów przeznaczonych na rekonstrukcye dróg krajowych.

3. Dalsze dążenie do zmniejszenia kosztów utrzymania dróg krajowych zaprowadzeniem, jak to już wspomnianem było w zeszłorocznem sprawozdaniu komisyi drogowej — ścisłej szczegółowej statystyki dla każdej drogi krajowej z osobna, nie mniej też szczególniejszą opieką nad temi drogami przeważnie, dla których materyał użyty dla konserwy jest gorszego gatunku a wreszcie scisłem wykonywaniem postanowień i przepisów o policyi drogowej.

4) Dokładna rewizya przepisów i postanowień o policyi drogowej, oraz studya nad tym przedmiotem co do doświadczeń zrobionych w innych krajach.

5) Jak najściślejsze przestrzeganie postanowień dodatkowej instrukcyi Wydziału krajowego z 20. lipca 1890 l. 3326 przy wykonywaniu kontroli budowy subwencyonowanych dróg powiatowych i gminnych.

6) Przedłożenie wyczerpującego i odpowiedniego projektu reorganizacyi technicznej służby drogowej.

7) Dalsze badania przyczyn ciągłego obniżania się dochodów myt krajowych.

8) Potrzeba poddania rewizyi i kontroli myt prywatnych nadanych koncesyami rządowemi bez ograniczenia czasu trwania poboru, tudzież potrzeba zbadania, czyli i o ile dałoby się to wykonać na podstawie §. 6. ustawy drogowej, bez naruszenia prawa prywatnego.

9) Ścisłe wypełnianie kontroli nad miastami pobierającemi kopytkowe.

10) Uporządkowanie rachunków budowy dróg konkurencyjnych (pro praeterito).

11) Projektowana budowa sieci kolei lokalnych wschodnio Galicyjskich.

12) Skłonienie kolei Karola Ludwika do zaprowadzenia taryf państwowych.

13) Potrzeba zaprowadzenia i utrzymywania dokładnej, na fachowych studyach opartej, ewidencyi taryf kolejowych z uwzględnieniem zmian i stosunku należytości transportowych poszczególnych kolei galicyjskich, z dokładnym ile możności wykazem taryf przewozowych kolei krajów ościennych.

14) Dalsze najdokładniejsze badania w kierunku reformy ustawy drogowej a po wyczerpującem przestudyowaniu zebranych materyałów, przedłożenie konkretnego w tym względzie wniosku.

15) Wreszcie rezolucya polecająca Wydziałowi krajowemu ułożenie w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem programu sieci publicznych dojazdów kolejowych w kraju.

Wszystkie powyższe sprawy były przedmiotem zarządzeń Wydziału krajowego a wynik względnie stadyum czynności co do każdej sprawy podajemy do wiadomości Wys. Sejmu w osobnych tym przedmiotom poświęconych ustępach niniejszego sprawozdania z czynności Wydziału krajowego.

Uchwała w sprawie Banku krajowego i utworzenia przy nim oddziału melioracyjnego i parcelacyjnego.

W przedmiocie tym zdajemy sprawę w oddzielnem sprawozdaniu z czynności Banku krajowego.

C). Petycye przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia przekazane.

Wniosek posła Kramarczyka tudzież dwie petycye gminy powiatu łańcuckiego w sprawie zmiany ustawy drogowej.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu pomiędzy innemi w Izbie niezałatwionemi sprawami także wniosek posła Kramarczyka i dwie petycye gmin powiatu łańcuckiego w przedmiocie zmiany ustawy drogowej.

Wydział krajowy, który poniżej (w rozdziale zatytułowanym „Inne ważniejsze czynności Dep. IV) zdaje sprawę o swych badaniach w przedmiocie reformy ustawy drogowej, zanim przedstawi Wysokiemu Sejmowi wnioski odpowiednie, nie omieszka w związku z prowadzonemi w tej sprawie studyami zastanowić się także nad powyższym wnioskiem posła Kramarczyka, równie jak nad pomienionemi petycyami gmin powiatu łańcuckiego.

Petycya Wydziału powiatowego w Nowym Targu w sprawie budowy drogi za Szczawnicy do Piwnicznej.

Uchwałą u dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu pomiędzy innemi w Izbie niezałatwionemi sprawami, także dwie petycye Wydziału powiatowego nowotarskiego a mianowicie: petycyę z 1. listopada 1890 r. l. 2068 popierającą prośbę gmin Szlachtowa, Jaworki, Białawoda i Czarnawoda, w sprawie budowy drogi ze Szczawnicy do Piwnicznej, tudzież petycyę z 4. listopada 1890 r. l. 2078, w której pomieniony Wydział powiatowy uprasza o uznanie powyższej drogi za krajową. W tym przedmiocie przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie.

Uchwałą z dnia 5 października 1874 przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego nad przedłożonym przez Wydział krajowy projektem ustawy, uznającym drogę ze Szczawnicy do Piwnicznej za krajową, pomimo, iż wówczas komunikacya na drodze krajowej od stacyi kolejowej w Starym Sączu do Szczawnicy była bardzo utrudniona tak z powodu braku mostu pod Kadczą a względnie pod Gołkowicami, jako też dla nader przykrych spadków w Jazowsku, Maszkowicach, Tylmanowej i Kładnie.

Od roku 1874 pomieniona droga krajowa, mająca 42 klmtr. długości, ze względu na potrzeby i w interesie rozwoju zakładu zdrojowego w Szczawnicy, została stopniowo przebudowaną kosztem wynoszącym przeszło 190.000 zł. tak, iż tę przestrzeń należącą do najlepszych i najstaranniej

utrzymywanych dróg w kraju przebyć można obecnie w ciągu pięciu godzin wygodnie i bez trudu.

Nie o wiele mniej czasu dla jadących koleją żelazną z Krakowa lub ze Lwowa wymagałoby przebycie linii kolejowej ze Starego Sącza do Piwnicznej (19 klmtr.) a następnie drogi kołowej z Piwnicznej do Szczawnicy (przeszło 24 klmtr.) zwłaszcza, że ta droga z powodu nader niekorzystnego terenu górskiego, nie mogłaby mieć tak łagodnych spadków, jakie ma obecnie droga ze Starego Sącza do Piwnicznej.

Okazuje się z tego, że doniosłość, jaką droga z Piwnicznej do Szczawnicy mogła mieć dla szczawnickiego zakładu zdrojowego w r. 1874 tj. wtedy, kiedy Wydział krajowy przedstawił był Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy uznającej tę drogę za krajową, zmniejszyła się znacznie od owego czasu, wskutek dokonania nader starannej i kosztownej rekonstrukcyi drogi krajowej, łączącej stacyę kolejową w Starym Sączu z pomienionym zakładem zdrojowym.

Obecnie droga z Piwnicznej do Szczawnicy miałaby tylko niewątpliwe znaczenie dla przybywających koleją żelazną do Piwnicznej z Węgier lub z którejkolwiek stacyi pomiędzy granicą węgierską a Piwniczną, a więc przedewszystkiem dla jadących z Muszyny, Krynicy i z Żegiestowa, równie jak w odwrotnym kierunku dla gości kąpielowych, ze Szczawnicy udających się do Żegiestowa lub Krynicy. Lokalne znaczenie miałaby również droga Piwniczna-Szczawnica dla gmin i obszarów dworskich tą drogą przeciętych, a poniekąd także dla Krościenka, Czorsztyna, Nowego Targu i okolicy.

Wobec tego stanu rzeczy Wysoki Sejm, który sprawą budowy drogi z Piwnicznej do Szczawnicy zajmował się ponownie w r. 1882 a następnie w r. 1889, polecił najpierw zbadać czyliby droga pomieniona nie mogła być traktowaną jako publiczny dojazd kolejowy w myśl ustawy krajowej z dnia 15. kwietnia 1881 Dz. u. kr. Nr. 46, a gdy to okazało się niemożliwem, wskazał ją jako drogę, której budowa mogłaby być ewentualnie subwencyonowaną z funduszu krajowego na podstawie warunków przepisanych okólnikiem Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 l. 51432.

W wykonaniu odnośnych uchwał Wysokiego Sejmu z d. 14. stycznia i 4. listopada 1889 Wydział krajowy zbadał przedewszystkiem projekt budowy drogi z Piwnicznej do Szczawnicy, a wynikiem tego badania są następujące dane:

Długość całej trasy prowadzącej z Piwnicznej przez Białowodę, Jaworki, Szlachtową do Szczawnicy wynosi 24 klmtr. i 360 mtr. a przybliżony koszt budowy tej drogi przy najwyższym spadku 11% około 150.000 zł. w. a. zaś przy spadku łagodniejszym około 200.000 zł.

Stósownie do wskazówek, zawartych w powołanych wyżej uchwałach Wysokiego Sejmu, wezwał Wydział krajowy pismem z dnia 16. grudnia 1889 Reprezentacye powiatów nowosądeckiego i nowotarskiego oraz wszystkie strony, budową drogi z Piwnicznej do Szczawnicy interesowane, do oświadczenia się, jakiemi ofiarami dobrowolnemi zamierzają przyczynić się do kosztów budowy drogi rzeczonej.

Następnie zwołał Wydział krajowy, pismem z dnia 10. maja 1890 konferencyę stron interesowanych, która odbyła się dnia 22. lipca 1890 w Szczawnicy, nie doprowadziła jednak do pożądanego rezultatu, albowiem

w najgłówniejszej kwestyi tj. w sprawie pokrycia kosztów budowy i przyszłego utrzymywania drogi Piwniczna-Szczawnica deklaracye stron najbliżej interesowanych nie dawały Wydziałowi krajowemu podstawy do przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosku dodatniego. Dlatego w piśmie z dnia 7. sierpnia 1890 wystósowanem do stron interesowanych, za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Nowym Targu, tudzież Wydziału powiatowego nowo-sądeckiego, oświadczył Wydział krajowy, że jakkolwiek gotów jest najżyczliwiej popierać sprawę budowy drogi Piwniczna-Szczawnica, jednak tylko w takim razie mógłby przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek o przyznanie na ten cel subwencyi krajowej, jeżeli strony interesowane zobowiążą się pokryć przynajmniej połowę kosztów budowy pomienionej wynoszących 200.000 zł. i jeżeli na przyszłość zabezpieczoną zostanie należyta konserwacya drogi powyższej po jej zbudowaniu.

Oświadczenie to ponowił Wydział krajowy w rozporządzeniach swych z dnia 16. stycznia r. b. wydanych do Wydziału powiatowego nowotarskiego i nowosądeckiego, tudzież w pismie wystósowanem do Akademii Umiejętności w Krakowie, jako właścicielki zakładu zdrojowego w Szczawnicy.

Gdy jednak pomimo tego wezwania wniesione dotychczas deklaracye a mianowicie: Rady powiatowej nowotarskiej na *2000 zł.*, obszaru dworskiego w Nawojowej na *1000 zł.*, gminy Piwnicznej na odstąpienie bezpłatne gruntów pod budowę drogi na swym obszarze, oraz dostarczenie potrzebnego do budowy materyału i dni prestacyjnych, łącznie z wartością prestacyi innych gmin i zapowiedzianą na konferencyi szczawnickiej ofiarą Akademii Umiejętności w sumie *3000 zł.*, pokrywają zaledwie 5% kosztów budowy drogi, przeto Wydział krajowy nie ma dotąd podstawy do przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosku o przyznanie subwencyi krajowej, pokrywającej resztę kosztów budowy drogi pomienionej.

W sprawie rekonstrukcyi dróg powiatowych Kossów-Żabie i Kuty-Hryniawa.

Wysoki Sejm pomiędzy innemi w Izbie niezałatwionemi sprawami, uchwałą z dnia 29. listopada 1890 r. przekazał Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę Wydziału powiatowego kosowskiego z 12. listopada 1890 r. l. 924 o udzielenie subwencyi z funduszu krajowego na rekonstrukcyę dróg powiatowych Kossowsko-Żabskiej i Kucko-Hryniawskiej.

W przedmiocie tym przedkładamy Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie:

Wydział krajowy powziął przekonanie, oparte na rezultatach dotychczasowej administracyi dróg powyżej wymienionych, że środkami czerpanymi z funduszu powiatowego, nawet przy zwykłej pomocy funduszu krajowego, drogi rzeczone nie mogą być doprowadzone do należytego stanu i że przeto zachodzi niezbędna potrzeba obmyślenia innych jeszcze środków umożliwiających ochronienie tych dróg od zupełnego zniszczenia, któreby nastąpić musiało w razie dłuższego trwania obecnego stanu rzeczy.

Z tych powodów oświadczyliśmy Wydziałowi powiatowemu w Kosowie, iż bylibyśmy gotowi poprzeć u c. k. Rządu petycyę tamtejszej Reprezentacyi powiatowej o budowę drogi państwowej, któraby Kossów połączyła z Węgrami i umożliwiła przynajmniej częściowe zaniechanie powyższych dróg powiatowych. Przytem oświadczy-

liśmy Wydziałowi powiatowemu kossowskiemu, iż ewentualnie bylibyśmy również skłonni poprzeć u Wysokiego Sejmu petycyę Reprezentacyi powiatowej bądź o wyznaczenie znaczniejszej subwencyi krajowej w pierwszym rzędzie na gruntowną rekonstrukcyę drogi Kossów-Żabie, a następnie na uregulowanie drogi Kuty-Hryniawa, bądź też o przyjęcie rekonstrukcyi drogi pierwszej na fundusz krajowy, przy stósownym udziale stron bezpośrednio interesowanych z warunkiem, że w takim razie już droga Kuty-Hryniawa rekonstruowaną będzie wyłącznie kosztem powiatu bez wszelkiego udziału funduszu krajowego.

Ponieważ dalsze działanie w tym przedmiocie zawisło również od zapatrywania i zamiarów kossowskiej Reprezentacyi powiatowej, przeto wezwaliśmy tamtejszy Wydział powiatowy, aby tę sprawę podług udzielonych przez nas wskazówek jak najdokładniej zbadał i przedstawił ją następnie pełnej Radzie powiatowej do powzięcia stósownej uchwały, upoważniającej Wydział powiatowy do przedsiębrania dalszych kroków.

Zarazem przyrzekliśmy wysłać naszego inżyniera dla zbadania powyższego programu na miejscu.

Z powodu innych zajęć nagłych inżynier nasz nie mógł dotychczas spełnić poruczonego mu zadania.

Petycya Chaima Fröhlicha o złym stanie drogi Kossów-Różniów.

Petycyę Chaima Fröhlicha o złym stanie drogi Kossów-Rożniów przesłaliśmy do zbadania Wydziałowi powiatowemu w Kossowie, następnie zaś, po przedłożeniu przez Wydział powiatowy sprawozdania co do tej drogi gminnej, wezwaliśmy kossowski Wydział powiatowy rozporządzeniem z dnia 23. kwietnia 1891 lW. 9231, ażeby przystąpił do uporządkowania tej drogi w jak najkrótszym czasie, używając do tego w pierwszym rzędzie miejscowych prestacyj i udzielając w razie niedostateczności stósownego zasiłku z powiatowego funduszu dróg gminnych w myśl §. 13. noweli do ustawy drogowej z 1885 r.

Petycya Wydziału Rady powiatowej w Kolbuszowej o dalszą subwencyę na budowę drogi powiatowej z Kolbuszowej do Sokołowa.

W myśl wniosku komisyi drogowej, zawartego w niezałatwionem przez Wysoki Sejm sprawozdaniu tejże komisyi z 13. listopada 1890, przyznał Wydział krajowy na budowę drogi Kolbuszowa-Sokołów na rok 1891 subwencyę 5.000 zł. na rachunek 50% zasiłku, którym fundusz krajowy przyczyni się do kosztów pomienionej budowy.

Petycya Wydziału powiatowego w Buczaczu w sprawie datku na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną.

Rada powiatowa w Buczaczu uchwaliła 3. lipca 1880 nakładać od 1. stycznia 1881 przez lat 20 po 1% dodatku powiatowego do podatków bezpośrednich jako datek na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, „jeśli ekspropryacya ta bądź przez kraj, bądź przez dotyczące powiaty odbywać się będzie.“

Uchwałę tę przyjął Wysoki Sejm na posiedzeniu z 13. lipca 1880 do wiadomości.

Podług urzędowego wykazu opłacanych przez powiat buczacki w roku 1880 podatków bezpośrednich, wynosiły te dodatki sumę 137.030 zł. 45½ ct.

Ogólna przeto wartość 1 ct. dodatku przez lat 20 przedstawia kwotę 27.406 zł. 9 ct., czyli rocznie 1370 zł. 30 ct.

Gdy jednak przyszło do zrealizowania pierwszej raty datku, wniósł Wydział powiatowy na podstawie uchwały Rady powiatowej z 15. stycznia 1883 przedstawienie tej treści, że gdy wykupno gruntów pod kolej transwersalną nie zostało poruczone ani krajowi ani dotyczącym powiatom, przeto Reprezen-

tacya powiatowa czuje się zwolnioną z obowiązku przyjętego powołaną wyżej uchwałą z 3. lipca 1880. Równocześnie wszakże Reprezentacya rzeczonego powiatu, chcąc ulżyć ciężarowi kraju z powodu zobowiązania się jego udzielenia na wykupno gruntów subwencyi w wysokości jednego miliona, uchwaliła wstawiać do budżetu powiatowego, począwszy od roku 1883 przez lat 15 po 1000 zł. na rzecz funduszu krajowego.

W załatwieniu powyższego przedstawienia oświadczył Wydział krajowy, że nie jest kompetentnym do zwolnienia Reprezentacyi powiatowej od dopełnienia zobowiązań przyjętych uchwałą Rady powiatowej z 3. lipca 1880, że jednak nie odrzuca datku ofiarowanego uchwałą Rady powiatowej z 15. stycznia 1883.

Z tego powodu wniósł Wydział powiatowy jeszcze tego samego roku odpowiednią w tym względzie petycyę do Wysokiego Sejmu, petycya ta jednak nie została załatwioną.

Od tego czasu aż do roku 1889 uiszczał Wydział powiatowy datek po 1000 zł. rocznie, a na wielokrotne wezwania nasze o uregulowanie tej sprawy w drodze właściwej, wniósł dopiero w roku 1890 ponowną petycyę do Wysokiego Sejmu, ale już z prośbą o przyjęcie do wiadomości uchwały Rady powiatowej z 17. grudnia 1889, podług której Repezentacya powiatu czuje się zwolnioną tak obowiązku przyjętego uchwałą z 3. lipca 1880 z powodów wyżej przytoczonych jak i od obowiązku przyjętego uchwałą z 15. stycznia 1883 z powodu rzekomego nieprzyjęcia jej przez Wydział krajowy. Petycya ta nie została również przez Wysoki Sejm załatwioną i przekazaną została wraz z innemi uchwałą z 29. listopada 1890 Wydziałowi krajowemu. Wydział krajowy załatwiając powyższą petycyę oświadczył Wydziałowi powiatowemu w Buczaczu, że powołanej wyżej uchwały Rady powiatowej z 17 grudnia 1889 nie przyjmuje do wiadomości i uważa ją za nieistniejącą; Rada powiatowa bowiem nie jest powołaną i nie może zmieniać postanowienia Wysokiego Sejmu, którem datek uchwalony 3. lipca 1880 został przyjęty, datek zaś z 15. stycznia 1883 uchwalony został z własnej woli i chęci Reprezentacyi powiatowej, której już znany był właściwy stan rzeczy, a nadto uchwalony został bez warunku przyjęcia lub nieprzyjęcia go przez Wydział krajowy.

Na tej podstawie wezwaliśmy znowu Wydział powiatowy, ażeby aż do dalszego postanowienia Wysokiego Sejmu regularnie uiszczał funduszowi krajowemu datek roczny po 1370 zł. 30 ct. i zaległości wyrównał.

Wezwanie to pozostało dotąd o tyle bez skutku, że Wydział powiatowy uiścił ratę w kwocie 1000 zł.

Zauważamy w końcu, że Reprezentacya powiatu buczackiego odniosła się w r. 1887 i 1891 przeciw decyzyom Wydziału krajowego w sprawie powyższej do c. k. Trybunału administracyjnego, który jednak obydwa zażalenia dla oczywistej swej niekompetencyi odrzucił.

Petycya pełniących obowiązki inżynierów krajowych o przyznanie im prawa do emerytury.

Wobec przedłożonego osobnem sprawozdaniem projektu reorganizacyi całej technicznej służby drogowej, petycya pełniących obowiązki inżynierów dróg krajowych o przyznanie im prawa do emerytury na równi z inżynierami dróg krajowych. stała się bezprzedmiotową.

Petycya przewodniczącego Wydziału stacyi klimatycznej w Zakopanem o budowę drogi z Chochołowa przez Zakopane do Łysej Polany.

W sprawie tej przedkładamy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie.

Petycya gmin powiatu złoczowskiego o uznanie drogi ze Złoczowa do Dunajowa za krajową.

Petycya ta została przez Wydział krajowy załatwioną odmownie. Wydział powiatowy wszakże otrzymał przyrzeczenie, że otrzyma odpowiednią w swoim czasie subwencyę na rekonstrukcyę rzeczonej drogi, jeśli dopełnione zostaną warunki okólnika z 22. grudnia 1882 l. 51432 i z 20. lipca 1890 r. l. 3326.

Petycya gminy Brzeżany o stałą subwencyę z powiatowego funduszu dróg gminnych po 720 zł. rocznie na rzecz dróg tego miasta.

Gmina miasta Brzeżany została zawiadomiona za pośrednictwem Wydziału powiatowego, że Wysoki Sejm nie powziął żadnej w tej sprawie decyzyi.

Petycya gminy i obszaru dworskiego w Kopeczyńcach w przedmiocie utrzymania części zaniechać się mającej drogi krajowej Kopeczyńce-Husiatyn w Kopeczyńcach.

Petycyę gminy i obszaru dworskiego w Kopeczyńcach o utrzymanie zaniechanej wskutek przełożenia części drogi krajowej Kopeczyńce-Husiatyn przekazaną nam do załatwienia uchwałą Wysokiego Sejmu dnia 29. listopada 1890 załatwiliśmy odmownie, przełożenie bowiem tej części drogi nastąpiło właśnie z powodu, że mimo niestosunkowo znacznych kosztów utrzymania zaniechanej części, nie mogła ona nigdy doprowadzoną być do stanu należytego a to wskutek uchylania się gminy Kopeczyńce od obowiązku przestrzegania przepisów o policyi drogowej, tudzież od obowiązku z §. 19. ust. drog. wybrukowania rowów drogi, zaś obszaru dworskiego tamże od utrzymywania w należytym stanie grobli stawowej ze szluzą i łatokami.

Petycya mieszkańców okolicy powiatu grybowskiego o subwencyę na przeprowadzenie drogi w kierunku Bobowej i stacyj kolejowych Stróże i Bobowa.

Załatwiając przekazaną Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z 29. listopada 1890 petycyę mieszkańców okolicy powiatu grybowskiego o subwencyę na przeprowadzenie drogi w kierunku Bobowej i stacyj kolejowych Stróże i Bobowa, poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu w Grybowie, aby zajął się poprawą tej drogi środkami miejscowymi i oznajmił petentom, że sprawa subwencyonowania pomienionej drogi z funduszu krajowego może być wziętą pod rozwagę dopiero po skończeniu budowy dróg Nowy Sącz-Bobowa i Grybów-Krynica.

Petycya Stanisława hr. Platera Zyberg właściciela dóbr Moszków i Szmitków oraz gmin rzeczonych o subwencyę na dokończenie budowy drogi z Moszkowa do Szmitkowa.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę Stanisława hr. Platera-Zyberg właściciala dóbr Moszków i Szmitków, oraz gmin tejże nazwy o subwencyę na dokończenie budowy drogi z Moszkowa do Szmitkowa.

W załatwieniu tej petycyi Wydział krajowy oznajmił petentom za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Sokalu, że na budowę jednego kilometra drogi mającej lokalne tylko znaczenie, nie może udzielić subwencyi z funduszu krajowego, koszta bowiem tej budowy po wyczerpaniu środków miejscowych pokryte być powinny zasiłkiem z powiatowego funduszu dróg gminnych w myśl §. 13. noweli do ustawy drogowej z roku 1885.

Petycya gminy miasta Leżajska o wyjednanie budowy kolei z Rozwadowa w kierunku miasta Leżajska.

Gmina miasta Leżajska wniosła petycyę do Wysokiego Sejmu o wyjednynie przeprowadzenia linii kolejowej z Rozwadowa w kierunku Leżajska. Na petycyę tę odstąpioną nam do załatwienia zawiadomił Wydział krajowy gminę za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Łańcucie, że Wysoki Sejm uchwałą z 28. listopada 1890 oświadczył się za budową linii kolejowej z Rozwadowa do Rzeszowa.

Petycya Ferdynanda Gamskiego przedsiębiorcy budowy mostu pod Jezupolem o przyznanie 2500 zł. tytułem wynagrodzenia strat poniesionych z powodu wylewu w roku 1889.

W załatwieniu przekazanej Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu dnia 29. listopada 1890 petycyi Ferdynanda Gamskiego, przedsiębiorcy budowy mostu pod Jezupolem o przyznanie mu kwoty 2500 zł. tytułem wynagrodzenia strat poniesionych przy tej budowie z powodu wylewa w r. 1889, zawiadomiliśmy petenta za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Stanisławowie, że petycya jego uwzględnioną być nie może.

Petycya gminy Koniuszki o wyjednanie u c. k. Rządu reszty należytości za nadrobione prestacye na drodze krajowej Lwów-Rohatyn.

Petycyę gminy Koniuszki powiatu rohatyńskiego o wyjednanie u c. k. Rządu wypłaty reszty należytości za nadrobione dawniej prestacye pro praeterito na drodze krajowej Lwów-Rohatyn udzieliliśmy c. k. Namiestnictwu z prośbą o zawiadomienie Wydziału krajowego o powziętej decyzyi.

Petycya Bolesława i Wincenty Gołkowskich właścicieli dóbr Tyrawa wołeska o wypłatę wynagrodzenia przyznanego za grunta zajęte pod budowę drogi krajowej Przemyśl-Sanok.

Petycyę Bolesława i Wincenty Gołkowskich właścicieli dóbr Tyrawa wołoska o wypłatę wynagrodzenia przyznanego za grunta dawniej zajęte pod budowę drogi krajowej Przemyśl-Sanok, udzieliliśmy c. k. Prezydyum Namiestnictwa do załatwienia stosownie do §. 16. protokołu z dnia 16. stycznia 1868, spisanego z powodu oddania dróg krajowych i obwodowych ze strony c. k. Rządu w zarząd Reprezentacyi kraju.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 27. czerwca 1891 l. 47487 nadesłało nam wynik dochodzenia wraz z odnośnymi aktami, na podstawie którego zwrócono petentom ich podania bez skutku, jako nieuzasadnione.

Petycya gminy Bieniawa o wypłatę wynagrodzenia w kwocie 900 zł. za nadrobione prestacye przy budowie drogi Brzeżany Podwołoczyska.

Petycyę gminy Bieniawa o wypłatę zaległego pro praeterito wynagrodzenia w kwocie 900 zł. za nadrobione prestacye przy budowie drogi Brzeżany-Podwołoczyska udzieliliśmy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o uwzględnienie.

Odezwą z dnia 4 kwietnia 1891 l. 21659 oznajmiło nam c. k. Namiestnictwo, że po zbadaniu sprawy polecono c. k. Starostwu w Tarnopolu zawiadomić gminę Bieniawa, że reszta jej pretensyi w kwocie 899 zł. 99½ ct. do funduszu pro praeterito budowy drogi Brzeżany-Podwołoczyska dla braku funduszu nie może być na razie zaspokojoną.

Petycya Stanisława Grzegorzewskiego inżyniera okręgowego w Borszczowie o zaliczkę na płacę w kwocie 1950 zł.

Przekazaną nam przez Wysoki Sejm uchwałą z 29. listopada 1890 petycyę Stanisława Grzegorzewskiego, inżyniera okręgowego w Borszczowie o udzielenie mu z funduszu krajowego zaliczki na płacę w wysokości pobieranej przezeń rocznej płacy w kwocie 1.950 zł. załatwiliśmy odmownie, w myśl bowiem postanowień ustanowy służby krajowe, upoważniony jest Wydział krajowy do udzielania urzędnikom zaliczek na płacę jedynie w wysokości ¼ części rocznej płacy.

Petycya emerytowanego konduktora dróg krajowych Jana Skwarczyńskiego o dodatkowe uwzględnienie 10 lat służby rządowej.

Petycyę emerytowanego konduktora dróg krajowych Jana Skwarczyńskiego o uwzględnienie dalszych 10 lat służby rządowej i wyznaczenie wyższej emerytury, zwróciliśmy petentowi z oznajmieniem, że Wysoki Sejm nie powziął w powyższej sprawie żadnej decyzyi.

Petycya Sabiny Niewiadomskiej wdowy po inżynierze Wydziału krajowego o pozostawienie nadal pensyi sierocińskiej córce Helenie Maryi Michalinie tr. imion.

W załatwieniu petycyi p. Sabiny Niewiadomskiej wdowy po inżynierze okręgowym Wydziału krajowego o pozostawienie nadal dla jej córki Heleny Maryi Michaliny tr. im. Niewiadomskiej datku na wychowanie w kwocie 58 zł. rocznie, udzielił Wydział krajowy córce petentki jednorazowy datek w kwocie 58 zł. i oznajmił zarazem, że Wysoki Sejm nie powziął żadnej uchwały nad powyższą petycyą o dalsze pozostawienie zaopatrzenia.

Petycya Stanisława Weryhy Darowskiego emeryt. konduktora dróg krajowych o odpisanie reszty niespłaconej zaliczki na płacę w wysokości 53 zł. 19 ct. wa.

Petycyę Stanisława Weryhy Darowskiego emeryt. konduktora dróg krajowych o odpisanie reszty niespłaconej zaliczki na płacę w wysokości 53 zł. 19 ct. zwróciliśmy na razie bez skutku.

Petycya Feliksa Bilińskiego konduktora dróg krajowych o policzenie dwóch lat służby prywatnej.

Na przekazaną nam przez Wysoki Sejm uchwałą z 29. listopada 1890 petycyę Feliksa Bilińskiego, konduktora dróg krajowych o policzenie mu do służby krajowej dwóch lat prywatnej praktyki u inżyniera cywilnego załatwiliśmy oznajmieniem petentowi, że Wysoki Sejm nie powziął żadnej decyzyi w tej sprawie.

Petyca Michaliny Włyńskiej o koncesyę na utrzymanie publicznego przewozu na Dunajcu pod Gierową Janowicką.

Petycyę Michaliny Włyńskiej właścicielki dóbr Janowice o koncesyę na utrzymanie publicznego przewozu na rzece Dunajcu pod Gierową Janowicką przesłaliśmy Wydziałowi powiatowemu w Tarnowie do zbadania i zdania sprawy.

Petycya gmin Jezupol, Sielec, Komarów i Jamnica o zwolnienie od opłaty myta na drodze gminnej Sielec-Komarów.

Petycyę gmin Jezupol, Sielec, Komarów i Jamnica o uwolnienie od opłaty myta na drodze gminnej Sielec-Komarów a względnie o odmówienie obszarowi dworskiemu w Wiktorowie koncesyi do dalszego poboru myta mostowego udzieliliśmy Wydziałowi powiatowemu w Stanisławowie do zbadanis i zdania sprawy.

Petycya gminy Mielnica o uwolnienie od opłaty myta na drogach krajowych i powiatowych.

W załatwieniu petycyi gminy Mielnica o uwolnienie członków gminy od opłaty myta na drogach krajowych i powiatowych, udzieliliśmy objaśnienie co do specyalnych uwolnień od opłaty myta, jakie przepisami mytniczemi przyznane są mieszkańcom miejscowości, w której rogatka się znajduje.

Petycya gmin Ohrymowce, Zarudzie, Wałachówka, Stryjówka, Hrycowce i Kretowce o uwolnienie od opłaty myta na drodze krajowej Zbaraż-Tarnopol.

Petycyę gmin Ohrymowce, Zarudzie, Wałachówka, Stryjówka, Hrycowce i Kretowce o uwolnienie od opłaty myta na drodze krajowej Zbaraż-Tarnopol, przesłaliśmy Wydziałowi powiatowemu w Zbarażu do zbadania, czyli nie dałoby się z uwzględnieniem proszących gmin zmienić dotychczasowego położenia zapory mytniczej za zgodą dzierżawcy myta.

Petycya gmin Dołżanka i Domamorycz o przeniesienie zapory mytniczej na drodze krajowej Tarnopol-Brzeżany.

Petycyę gmin Dołżanki i Domamorycz o przeniesienie zapory mytniczej na drodze krajowej Tarnopol-Brzeżany ku Janówce przesłaliśmy Wydziałowi powiatowemu w Tarnopolu do zbadania, czyli dałoby się przeprowadzić projektowane przeniesienie zapory mytniczej bez uszczerbku dla funduszu krajowego.

Petycya gminy Jamnica o uwolnienie od opłaty myta na drodze krajowej z Jamnicy.

Na petycyę gminy Jamnica o uwolnienie od opłaty myta na drodze krajowej z Jamnicy odpowiedzieliśmy, iż do orzekania w sprawach uwolnień od opłaty myta w myśl §. 29. ustawy drogowej powołane są władze rządowe.

Petycya dzierżawców myt krajowych Władysława Nowackiego i Seide Schwarzbacha o opust z czynszu dzierżawnego.

Petycye dzierżawców myt krajowych Władysława Nowackiego i Seide Szwarzbacha o opust z czynszu dzierżawnego Wydział krajowy załatwił odmownie.

Petycya gminy Iwanie puste o uwolnienie od opłaty myta na drodze krajowej Borszczów-Okopy.

W załatwieniu petycyi gminy Iwanie puste o uwolnienie mieszkańców gminy od opłaty myta na drodze krajowej Borszczów-Okopy, poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu w Borszczowie zawiadomić gminę, że tylko takie uwolnienia od myta mogą być jej przyznane, jakie zastrzeżone zostały odnośnymi przepisami.

D) Wezwania do c. k. Rządu i sprawy temuż do załatwienia odstąpione.

Wezwanie do c. k. Rządu w sprawie budowy kolei z Rozwadowa do Rzeszowa.

W załatwieniu sprawozdania komisyi administracyjnej o petycyach Wydziałów powiatowych w Nisku i Rzeszowie, tudzież Rady miejskiej rzeszowskiej w sprawie budowy kolei Rzeszów-Rozwadów powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 28. listopada 1890 następujące uchwały:

„I. Budowę kolei z Rozwadowa do Rzeszowa lub innego punktu kolei Karola Ludwika uważa się za pożądaną i użyteczną.“

„II. Sejm wzywa c. k. Rząd, by ze względu na niewątpliwą pożyteczność i konieczność połączenia stacyi kolejowej Rozwadów ze stacyą kolei państwowej Rzeszów, bezzwłocznie do budowy tej przystąpił i w tym celu do budżetu państwowego na rok 1891 odpowiednie sumy wstawił.“

W wykonaniu powyższych uchwał Wysokiego Sejmu odniósł się Wydział krajowy odezwą z dnia 9. stycznia 1891 l. 53.136 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa, z prośbą o poparcie tej sprawy i wyjednanie jak najśpieszniejszej decyzyi c. k. Rządu centralnego. Do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania nie otrzymał Wydział krajowy odpowiedzi.

Uchwała w sprawie petycyi gmin Ustyanowa i Ustrzyk dolnych o odpisanie dawnych należytości konkurencyjnych.

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 odstąpił Wysoki Sejm c. k. Namiestnictwu petycyę gminy Ustyanowa i Ustrzyk dolnych o odpisanie dawnych należytości konkurencyjnych do przeprowadzenia potrzebnych dochodzeń i możliwego uwzględnienia po poprzedniem porozumieniu się z Wydziałem krajowym.

Sprawa jest w toku załatwienia pomyślnego dla petentów.

E) Drogi krajowe.

a) Utrzymanie dróg krajowych.

Oprócz zwykłych robót w celu utrzymania dróg krajowych wykonano i zarządzono następne roboty ważniejsze:

I. Na drodze Zator-Sucha uregulowano drogę w 1. klm. przez miasto Zator.

II. Na drodze Czorsztyn-Chabówka.

a) Rozpoczęto częściową regulacyę rzeki Białego Dunajca pod Nowym Targiem, która oprócz ochrony przedmieścia Nowotarskiego, przyczyni się również do ustalenia przed dwoma laty zbudowanego mostu na tej rzece.

Regulacyę rzeki przeprowadza krajowe biuro melioracyjne a fundusz drogowy przyczynia się do kosztów tej regulacyi.

b) Budowę drogi z Chabówki przez Sieniawę do Nowego Targu, która zastąpi część obecnej drogi krajowej ze zbyt wielkimi spadkami na górze Obidowskiej, wykazano w sprawozdaniu o drogach powiatowych i gminnych.

III. Na drodze Słotwina-Sącz.

Przy budowie mostu na Dunajcu wykończono we własnym zarządzie budowę przyczółków, filarów, most powodziowy i dojazdy. Budowa zespołu kratowego którą oddano w przedsiębiorstwo jest na ukończeniu.

IV. Na drodze Zakliczyn-Niedzica.

a) Rozpoczęto częściowe przebudowanie drogi w 86. klm. celem zaniechania dwóch mostów, które były w złym stanie i wymagały przebudowania.

b) Zarządzono w porozumieniu z rządem węgierskim częściowe przebudowanie mostu granicznego na Dunajcu pod Niedzicą.

c) Zarządzono sporządzenie projektu rekonstrukcyi drogi w Zbyszycach stosownie do polecenia Wysokiego Sejmu.

V. Na drodze Dembica-Nadbrzezie.

a) Wykończono rozszerzenie i uporządkowanie drogi w 70. klm. w Tarnobrzegu przy sposobności regulacyi miasta po pożarze.

b) Wykonano znaczniejszą naprawę szkód elementarnych w 76. klm. spowodowanych wiosennym wylewem Wisły.

VI. Na drodze Rzeszów-Nadbrzezie.

a) Wykończono przebudowanie tej części dawnej drogi powiatowej głogowskiej pod Rzeszowem, która została wcieloną do drogi krajowej.

b) Wykonano znaczniejszą naprawę szkód elementarnych w 86. klm., spowodowanych wylewem Łęgu.

VII. Na drodze Jarosław-Bełzec.

a) Rozpoczęto przebudowanie mostu powodziowego na Sanie pod Jarosławiem.

b) Wykonano uporządkowanie drogi w 64. i 65. klm. w Narolu przy współudziale w kosztach miejscowej gminy.

VIII. Na drodze Przemyśl-Sanok.

a) Rozpoczęto budowę kanału sklepionego w 10. klm., który zastąpi dawny most drewniany.

b) Wykonano uregulowanie drogi w 31 i 32 klm., przyczem zbudowano jeden kanał i jeden most murowany zamiast dawnych mostów drewnianych, oprócz tego jeden most zaniechano.

IX. Na drodze Krasne-Busk.

Zarządzono budowę mostu z drzewa dębowego w 6. klm. na lewym ramieniu Bugu w Busku.

X. Na drodze Złoczów-Brzeżany.

Gdy c. k. Namiestnictwo oświadczyło gotowość wyjednania subwencyi z funduszów państwowych na przebudowanie drogi, polecono sporządzenie odnośnego szczegółowego projektu.

Projekt ten częściowo w najważniejszych punktach został wykonany.

XI. Na drodze Rohatyn-Tarnopol.

Zarządzono radykalną naprawę i wzmocnienie pokładu szutrowego na klm. 26—30. Roboty są w toku.

XII. Na drodze Sielec-Tłumacz.

a) Ukończono przebudowanie drogi w Sielcu w 1—3 klm., na długości 2.500 mb. dla ominięcia góry, skrócenia drogi o 660 m. b. i dla skrócenia blisko 2 klm. odległości dla przejazdu w głównym kierunku do Stanisławowa.

b) Ukończono przełożenie drogi w 13 klm. w Poberężu na długości 640 m. b. dla skasowania przykrego skrętu i skrócenia drogi o 260 m. b.

XIII. Na drodze Tłumacz-Zaleszczyki.

Zarządzono przebudowanie drogi w 11 klm. pod Tłumaczem w celu zmniejszenia spadku z 10% na 5%.

XIV. Na drodze Monasterzyska-Czortków.

a) Zarządzono budowę mostu o przyczółkach murowanych w 10. klm. zamiast dawnego mostu drewnianego.

b) Wykonano przebudowanie zespołu kratowego mostu na Strypie w Buczaczu.

XV. Na drodze Kopyczyńce-Husiatyn.

Przebudowanie drogi w 1 klm. w Kopyczyńcach, subwencyonowane z funduszów państwowych jest na ukończeniu.

XVI. Na drodze Skała-Zaleszczyki.

Zarządzono przebudowanie mostu w 40. klm. w Borszczowie połączone z uregulowaniem kierunku drogi.

b) Nowe budowy.

Z wiosną r. b. rozpoczęto budowę drogi krajowej Dynów-Kańczuga na przestrzeni między Kańczugą a Hadlami (3—11 klm.), również od strony Dynowa (25—27 klm.).

Na pokrycie kosztów tej budowy asygnowaliśmy po koniec września 1891 łączną kwotę . . . . . 29.454 zł. 52 ct.

C. k. skarb państwa wypłacił na ten cel pierwszą ratę subwencyi w kwocie . . . 25.000 „ — „

a resztę . . . 4.454 zł. 52 ct.

asygnowaliśmy tymczasowo ze spodziewanych oszczędności dotacyi przeznaczonej w budżecie krajowym na rok 1891 (Rubr. X. poz. 129. a.) na budowę mostu na Dunajcu pod Kurowem.

Zarazem udaliśmy się do c. k. Rządu o asygnowanie na budowę drogi powyższej dalszych funduszów ze skarbu państwa na rachunek subwencyi bezzwrotnej przyznanej w kwocie 100.000 zł. i pożyczki bezprocentowej przyznanej w kwocie 60.000 zł.

c) Dalsze rekonstrukcye na drogach krajowych.

Z wykazanych w zeszłorocznem sprawozdaniu potrzebnych rekonstrukcyj na drogach krajowych — uważamy poszczególnione niżej jako takie, które w pierwszym rzędzie w miarę funduszów rozporządzalnych i w miarę ułatwień i ofiar uzyskanych od stron interesowanych, przeprowadzone być powinny.

1. Na drodze Kopyczyńce-Husiatyn uregulowanie drogi w Husiatynie z powodu zobowiązań przyjętych wobec c. k. Rządu przy przyznaniu subwencyi na przeprowadzenie rekonstrukcyi tej drogi w Kopyczyńcach i Husiatynie.

Rekonstrukcya drogi w Kopyczyńcach jest na ukończeniu.

2. Na drodze Złoczów-Brzeżany, jeżeli z funduszów państwowych odpowiednia subwencya udzieloną zostanie.

3. Na drodze Przemyśl-Sanok w części między Olszanami i Birczą, również jeżeli subwencya z funduszów państwowych udzieloną zostanie.

4. Na drodze Zakliczyn-Niedzica dla obejścia góry Zbyszyckiej w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 28. listopada 1890.

5. Na drodze Krościenko-Szczawnica dla zmniejszenia spadku oraz uregulowania i rozszerzenia drogi w zakładzie zdrojowym w Szczawnicy.

6. Na drodze Czorsztyn-Chabówka kilka pomniejszych rekonstrukcyj między Czorsztynem a Nowym Targiem oraz dalsza budowa drogi z Chabówki przez Sieniawę (doliną rzeki Raby) do Nowego Targu dla obejścia góry Obidowskiej.

Do kosztów tej ostatniej budowy strony interesowane i Wydział powiatowy nowotarski przyczyniają się w trzeciej części.

Powyżej wymienione rekonstrukcye, które uważamy za najpilniejsze ze względu na ich znaczenie oraz ze względu na spodziewany udział w kosztach stron interesowanych, wymagać będą większych nakładów i przy

dotychczasowych środkach musiałyby być rozłożone na dłuższy przeciąg czasu. Inne rekonstrukcye także konieczne Wydział krajowy zmuszony jest na razie odroczyć.

Zmiany w etacie służby dróg krajowych.

Uchwałą z 19. grudnia 1890 l. 54.199 ustanowił Wydział krajowy prowizoryczne zastępstwo nadinżyniera oddziału technicznego i poruczył je inżynierowi krajowemu Gustawowi Reuttowi.

Uchwałą z 4. lutego 1891 powołał Wydział krajowy zastępcę inżyniera okręgowego dróg krajowych Henryka Czaplickiego z Jarosławia do pełnienia służby w oddziale technicznym.

W kwietniu r. b. zmarł nadetatowy asystent oddziału technicznego Kornel Birgfellner, a opróżniona po nim posada nie została obsadzoną.

Na miejsce inżyniera Henryka Czaplickiego przeniesiony został inżynier okręgowy I. klasy Aleksander Brochocki z Krakowa.

Opróżnioną zaś po nim posadę nadał Wydział krajowy prowizorycznie uchwałą z 10. lutego 1891 inżynierowi biura melioracyjnego Kajetanowi Stroińskiemu, zamianowawszy go pełniącym obowiązki inżyniera okręgowego II. klasy.

Uchwałą z 17. lutego 1891 powołano pełniącego obowiązki inżyniera drogi krajowej Zborów-Załoźce Szczęsnego Barzykowskiego do stałego kierownictwa technicznego budową drogi krajowej Kańczuga-Dynów.

Na jego miejsce przeniesiony został prowizoryczny konduktor II klasy, Józef Górski.

Ze względów służbowych przeniesiony został konduktor I. klasy Stanisław Reicher w stały stan spoczynku a to z dniem 30. kwietnia 1891, wskutek czego otrzymał emeryturę o rocznych 546 zł.

Opróżniona po nim posada nie została na razie obsadzoną.

Konduktor II. klasy Stanisław Kopystyński został ze względów służbowych z dniem 30. kwietnia ze służby uwolniony.

Na jego miejsce przeniesiony został na konduktora II. klasy Karol Roman dw. im. Feigel, a opróżniona po tym ostatnim posada została zwiniętą.

Nakoniec zwiniętą została posada konduktora II. klasy drogi krajowej Strusów-Buczacz.

Rezultat licytacyi wydzierżawienia stacyj mytniczych na drogach krajowych.

Z dniem 31. grudnia 1890 upływał zwyczajny termin dzierżawy dla 39 stacyj mytniczych na drogach krajowych. Stacye te po przeprowadzeniu rozpraw licytacyjnych zostały wydzierżawione. Cena wywołania i wysokości czynszu dotychczasowego dla wspomnianych 39 stacyj mytniczych wynosiła łącznie kwotę . . . . . 56.134 zł.

Rezultat licytacyj częściowych wykazał łączną kwotę 60.792 „

zatem w porównaniu z ceną wywołania wypadł wyżej o . 4.658 „

Nadto osobno wydzierżawiono stacyę myta przewozowego pod Kurowem do czasu wybudowania tamże mostu, dalej we własnym zarządzie czasowo zostające stacye na drodze krajowej Kolędziany-Borszczów w Jezierzanach, Kozaczyznie i Łanowcach i na drodze krajowej Rzeszów — Nadbrzezie w Gorzycach tudzież wskutek niedotrzymania kontraktu poddzierżawiono stacye mytnicze w Bohutynie i Rozchodowie na koszt i stratę zawodnych dzierżawców.

Rezultat ogólny administracyi myt krajowych.

Dochód z myt na drogach krajowych w r. 1889 wedle zamknięć rachunkowych z tego roku w rzeczywistości uczynił kwotę 213.473 zł. 65 ct.
że zaś dochód ten w roku 1888 przyniósł . . . 213.388 „ 70 „
zwiększył się w roku 1889 o kwotę . . . . . — 84 „ 95 „
dochód mytniczy na rok 1890 preliminowano w kwocie 215.000 „ — „
wedle ostatecznego obrachunku za ten rok uczynił
w rzeczywistości kwotę . . . . . 214.538 „ 71 „
zatem w porównaniu z r. 1889 zwiększył się o . . 1.065 „ 06 „
podług kontraktów dzierżawnych na rok 1891 ogólna cyfra wydzierżawionych myt na drogach krajowych wynosi kwotę . 220.837 zł. 44 ct.

Budowa i naprawa domków mytniczych.

Kosztem funduszu krajowego przedsięwzięto budowę nowych domków mytniczych w Jamnicy, Jezierzanach, Jeżowem, Kozaczyźnie, Kozowie, Łanowcach i Załużu. Zarządzono naprawę domków mytniczych w Demianowie, Jasionce, Kadobińcach, Ottynii, Sokołowie i Staromieściu.

Zaległości w dochodach mytniczych.

Zaległości w dochodach mytniczych z końcem roku 1889 wynosiły . . . . . 2.698 zł. 50 ct.
z których ściągnięto kwotę . . . . . 28 „ 87 „
Pozostała zatem w rzeczywistości zaległość
w kwocie . . . . . 2·669 „ 63 „
w części cięży na zawodnych dzierżawcach stacyj mytniczych a mianowicie:
w Kluwińcach . . . . . 246 zł. 3 ct.
„ Niezwiskach . . . . . 443 „ 13 „
„ Rzyskach . . . . . 200 „ 50 „
„ Raszkowie i Seratińcach . . . . . 1.424 „ 20 „
Przeciwko tym zawodnym dzierżawcom wdrożono sądowe kroki prawne. Nadto pozostaje do wyrównania resztująca należytość od byłych dzierżawców myt krajowych a mianowicie:
w Miłowaniu w kwocie . . . . . 300 zł. 20 ct.
„ Suchostawie „ . . . . . 78 „ 49 „

F) Drogi powiatowe i gminne.

Ogólne uwagi oraz poszczególnienie ważniejszych dróg powiatowych i gminnych będących w budowie.

Z powodu wyczerpania w znacznej części funduszów miejscowych w roku zeszłym na budowę dróg dla dania zarobku ludności dotkniętej klęską nieurodzaju ograniczone obecnie roboty przeważnie ważniejszych budowy dróg.

Ogólnie zaznaczyć należy, że staranne wykonywanie robót drogowych oparte na zasadach technicznych, systematycznie i z wielkim pożytkiem dla rzeczy staje się coraz więcej udziałem i dążeniem Wydziałów powiatowych, czego dowodem coraz częstsze zgłaszanie się do Wydziału krajowego o udzielenie pomocy technicznej.

Wszystkie niemal roboty prowadzone są na podstawie planów zatwierdzonych przez Wydział krajowy a rewizye projektów na gruncie, jak niemniej kontrola techniczna prowadzonych robót, wykonywaną była przez oddział techniczny Wydziału krajowego, który jednak dla braku dostatecznych sił nie zawsze mógł uczynić zadość potrzebie.

Wykaz ważniejszych dróg powiatowych i gminnych zostających w budowie (kontrolowanych przez oddział techniczny).

I. Powiat bialski.

Rozpoczęto budowę drogi Biała-Jawiszowice. Techniczną kontrolę robót poruczono inżynierowi okręgu krakowskiego.

II. Powiaty wadowicki i myślenicki.

Droga Biertowice-Zembrzyce wykończoną została na długości 4 klm., oprócz tego rozpoczęto roboty na dalszych 4 klm. Budowa prowadzi się prawidłowo. Ta droga jest także subwencyonowaną z funduszów państwowych. Długość ogólna 25 klm.

III. Powiat myślenicki.

Droga Pcim-Jordanów, długość ogólna 24 klm. Ukończono w kilku punktach 16 klm. Wykonanie odpowiednie.

IV. Powiat wielicki.

1. Ukończono drogę Świątniki-Mogilany w długości 5 klm 400 m.

2. Rozpoczęto budowę dojazdów do mostu żelaznego na Wiśle pod Krakowem.

V. Powiat nowotarski.

1. Droga z Chabówki przez Sieniawę do Nowego Targu buduje się w dalszym ciągu pod kierunkiem technicznym krajowej służby drogowej. Ukończono $2^1/_2$ klm.

2. O drogach w Zakopanem przedkłada się osobne sprawozdanie.

VI. Powiat limanowski.

1. Droga Krasne-Tymbark, długość ogólna 17 klm. Ukończono w kilku punktach na łącznej długości 7 klm., rozpoczęto budowę na dalszych 3 klm.

2. Droga Krasne-Łososina, długość ogólna 18 klm.; ukończono w kilku punktach na długości 5 klm.

VII. Powiat sądecki.

1. Rekonstrukcya drogi powiatowej ze Starego Sącza do Piwnicznej, subwencyonowana z funduszów państwowych, w ważniejszych punktach jest na ukończoniu.

2. Buduje się w dalszym ciągu drogę gminną z Krynicy do Tylicza subwencyonowaną także przez zarząd dóbr państwowych i przy użyciu prestacyj gminy Krynickiej, pod technicznym kierunkiem służby krajowej. Wykończono 2 klm., pozostaje do budowy 4 klm.

VIII. Powiat grybowski.

1. W budowie droga powiatowa z Florynki do Krzyżówki (część drogi Grybów-Krynica), subwencyonowana także z funduszów pań-

stwowych; ukończono 3 klm., do budowy 9 klm. Częściowy projekt wypracowano w oddziale technicznym.

2. W budowie droga gminna Wilczyska-Korzenna (część drogi Sącz-Bobowa); ukończono 5 klm., do budowy 5 klm.

IX. Powiat gorlicki.

1. W budowie droga powiatowa Ropa Wysowa; zbudowano 21 klm., do budowy 10 klm.

2. W budowie droga gminna Siary-Rychwałd w trudnych warunkach, ukończono $^1/_2$ klm. Do budowy 2 $^1/_2$ klm.

X. Powiat tarnowski.

1. W budowie droga gminna Tarnów-Wałki; długość ogólna 11 klm., ukończono 7 klm.. Projekt dobrze wypracowany.

2. W budowie droga Tuchów-Siepietnica, długość całej drogi 12 klm., roboty wykonano w połowie. Projekt dobrze wypracowany.

XI. Powiat dąbrowski.

W budowie droga nadwiślańska, do ukończenia 5 klm.

XII. Powiat mielecki.

W budowie droga z Brzyścia do Sadkowej góry; ukończono 3 klm.

XIII. Powiat tarnobrzeski.

1. W budowie droga Zaleszany-Radomyśl.

2. Ukończono budowę drogi powiatowej Tarnobrzeg-Majdan

XIV. Powiat kolbuszowski.

W budowie droga powiatowa Kolbuszowa-Sokołów, ukończono 14$^1/_2$ klm., do budowy 16$^1/_2$ kl.

XV. Powiat niski.

W budowie drogi gminne Zarzecze-Ulanów, Nisko-Bojanów, Jeżów-Nart i Grobla-Łętownica.

XVI. Powiat rzeszowski.

1. W budowie droga Tyczyn-Jawornia; długość ogólna 20 klm., ukończono 6 klm.

2. W budowie droga Miłocin-Bratkowice; długość ogólna 16 klm., ukończono 1 klm.

XVII. Powiat krośnieński.

W budowie droga do zakładu zdrojowego w Iwoniczu pod bezpośrednim technicznym kierunkiem Wydziału krajowego.

XVIII. Powiat łańcucki.

1. W budowie droga gminna Łańcut-Kańczuga; ukończono 3 klm., do budowy 14 klm.

2. W budowie droga Leżajsk-Tarnogóra; ukończono 6 klm. do budowy 10 klm. Projekt wypracowany w oddziale technicznym.

3. Droga Urzejowice-Krzeczowice, zbudowano 1 klm. podług projektu oddziału technicznego, do budowy 3 klm.

4. W budowie droga Kańczuga-Pruchnik; zbudowano, 4 klm. do budowy 1 klm.

XIX. Powiat sanocki.

W budowie droga Sanok-Bukowsko, zbudowano 7 klm., do budowy 2 klm. Projekt dobrze wypracowany.

XX. Powiat jarosławski.

1. Droga gminna Jarosław-Sieniawa; zbudowano 16 klm. do budowy 3 klm. subwencyonowana także z funduszów państwowych.

2. Droga gminna Sieniawa-Dobra; zbudowano 1 klm., do budowy 5 klm.

3. Droga gminna Radymno-Zapałów; zbudowano 5 klm., do budowy 10 klmtr.

4. Droga gminna Jarosław-Rokietnica; zbudowano 2 klm., pozostaje do budowy 7 klmtr.

5. Droga gminna Pruchnik-Kańczuga; ukończono 4 klmtr. pozostaje do budowy 3 klm.

6. Rozpoczęto budowę drogi gminnej Węgierka-Krzywcza.

XXI. Powiat przemyski.

W budowie droga Przemyśl-Hussaków; zbudowano 8 klm. (przez c. k. Rząd.)

Wydział powiatowy buduje w dalszym ciągu 3 klm., oprócz tego pozostanie do budowy 7 klm.

XXII. Powiat dobromilski.

1. W budowie część drogi Hubice-Bircza (między Posadą rybotycką a Trójcą) na długości 3 klm., na ukończeniu.

2. Polecono oddziałowi technicznemu uzupełnić częściowy projekt drogi Krościenko-Kuźmina.

XXIII. Powiat turczański.

W oddziale technicznym jest w opracowaniu częściowy projekt drogi z Turki do Lutowisk.

XXIV. Powiat cieszanowski.

Rada powiatowa uznała drogę z Lubaczowa do Dachnowa za powiatową; długość drogi 5 klm.

Projekt wypracowano w oddziale technicznym. Budowa rozpoczęta.

XXV. Powiat jaworowski.

Droga z Jaworowa do Sądowej Wiszni. Zbudowano 5 klm.; budowa dalszych 4 klm. wykonywa się podług projektu oddziału technicznego. Długość całej drogi 15 klm.

XXVI. Powiat mościski.

W budowie droga z Sądowej Wiszni do Rudek; ukończono 2 klm. do Dmytrowic, w dalszym ciągu wypracowano projekt w oddziale technicznym w dwóch kierunkach do Rudek i do Sambora po $1^1/_2$ klm.

XXVII. Powiat samborski.

W budowie drogą z Sambora do Mościsk.

XXVIII. Powiat stryjski.

1. W budowie droga powiatowa ze Stryja do Żurawna; ukończono 6 klm., do budowy 9 klm.

2. W budowie droga gminna Stryj-Sokołów; ukończono, 3 klm. do budowy 15 klm.

3. W budowie droga gminna Medenice-Uhersko-Żydaczów; ukończono 9 klm., do budowy 16.

XXIX. Powiat rawski.

1. W budowie droga gminna Lubycza-Żurawce.
2. „ „ powiatowa Uhnów-Rawa.

XXX. Powiat gródecki.

W budowie droga z Gródka z Cuniowa (subwencyonowana z funduszów państwowych).

XXXI. Powiat rudecki.

W budowie droga Sądowa Wisznia-Rudki; zbudowano 2 klm., do budowy 4 klm.

XXXII. Powiat nadwórniański.

1. W oddziale technicznym sporządzono projekt wstępny drogi z Nadwórny do Markowiec.

2. Most w Delatynie na Prucie ukończono. Kierownictwo budowy było prowadzone przeważnie przez organa naszego oddziału technicznego.

XXXIII. Powiat kosowski.

Polecono oddziałowi technicznemu zbadać drogę Kosów-Żabie, co jednak z powodu innych nagłych zajęć i braku dostatecznych sił technicznych dokonanem być nie mogło.

XXXIV. Powiat sokalski.

W budowie droga Sokal-Switarzów i Sokal-Konotopy.

XXXV. Powiat żółkiewski.

W budowie droga powiatowa Żółkiew-Krechów; zbudowano 7 klm., do budowy 3 klm. Subwencyonowana także z funduszów państwowych.

XXXVI. Powiat lwowski.

W budowie drogi gminne:
1. Lwów-Szczerzec; zbudowano 9 klm., do budowy 21 klm.
2. Podliski-Jaryczów „ 4 „ „ „ 7 „
3. Rozpoczęto budowę drogi Lwów-Gliniany.

XXXVIII. Powiat bobrecki.

1. Ukończono budowę drogi Zalesie-Chodorów, subwencyonowano z funduszów państwowych 7 klm.

2. Na ukończeniu budowa drogi Bóbrka-Romanów 9. klm.

3. Rozpoczęto budowę drogi Bortniki-Holeszów, długość 4 klm.

4. W budowie część drogi Chodorów-Rohatyn (szczegóły co do całej drogi podane poniżej).

XXXVIII. Powiat rohatyński.

Droga Chodorów-Rohatyn, długość ogólna 24 klm. razem z częścią drogi w powiecie bobreckim, subwencyonowana z funduszów państwowych i krajowych. Budowa prowadzi się pod technicznym kierunkiem służby krajowej. Roboty ziemne i budowlane ukończone, dostawa szutru wyonana w $^2/_3$; ukoń czono już drogę zupełnie na 12 klm.

XXXIX. Powiat kołomyjski.

Droga Kołomyja-Obertyn. Budowę ukończono.

XL. Powiat kamionecki.

1. Ukończono budowę drogi przez Rusiłów (część drogi Krasne-Gliniany) 2 klm. pod dozorem konduktora dróg krajowych.

2. Ukończono budowę drogi gminnej z Buska do Kozłowa 4 kilometry.

3. Ukończono ostatni kilometr drogi powiatowej z Jabłonówki przez Busk do Rakobut — długość ogólna 13 klm. — pod kierunkiem technicznym inżyniera okręgowego.

4. W budowie droga Radziechów-Łopatyn pod kierunkiem technicznym służby krajowej.

XLI. Powiat brodzki.

1. W budowie droga powiatowa z Brodów do Załoziec. Ukończono 30 klm., pozostaje do budowy 12 klm.

2. W budowie droga Podkamień-Pieniaki; ukończono 3 klm.

XLII. Powiat złoczowski.

W budowie drogi powiatowe:
Krasne-Gliniany i Złoczów-Ożydów.

XLIII. Powiat brzeżański.

W budowie droga z Litatyna do Kozowy.

XLIV. Powiat buczacki.

Rozpoczęto budowę drogi gminnej Korościatyn-Uście zielone. Projekt dobrze wypracowany.

XLV. Powiat horodeński.

W budowie droga powiatowa Obertyn-Niezwiska pod kierunkiem technicznym służby krajowej.

XLVI. Powiat zbaraski.

1. W budowie droga powiatow Zbaraż-Podwołoczyska ukończono 5 klm.
2. W budowie droga powiatowa, Zbaraż-Berezowica, ukończono $1^1/_2$ klm.

XLVII. Powiat tarnopolski.

1. W budowie droga gminna Iwaczów-Obarzańce; ukończono 5 klm., do budowy 10 klm.
2. W budowie droga gminna Tarnopol-Grzymałów; ukończono 5 klm., do budowy 23 klm.
3. W budowie droga Biała-Kokutkowce; ukończono 5 klm., do budowy 18 klm.

XLVIII. Powiat skałacki.

1. W budowie droga gminna Grzymałów-Trembowla,
2. „ „ „ Iławcze-Poznanka,
3. Przełożenie drogi gminnej Grzymałów-Podwołoczyska,
4. W budowie droga Turówka-Krasne,
5. „ „ Turówka-Łuka,
6. „ „ Skałat-Mołczanówka.

XLIX. Powiat trembowelski.

1. W budowie droga powiatowa Trembowla-Grzymałów.
2. „ most na Serecie na drodze powiatowej Trembowla-Budzanów.

L. Powiat czortkowski.

1. W budowie droga powiatowa Jagielnica-Jezierzany; zbudowano 7 klm., do budowy 7 klm.

2. Na ukończeniu budowa drogi Wygnanka-Probużna.

3. W budowie droga Dżuryn-Bazar; zbudowano 6 klm., do budowy 4 klm.

LI. Powiat husiatyński.

1. W budowie droga powiatowa Husiatyn-Grzymałów: ukończono 4. klm. do budowy 16. klm.

2. Rozpoczęto budowę drogi pow. Husiatyn-Hadynkowce.

LII. Powiat zaleszczycki.

W budowie droga Uścieczko-Jazłowiec.

LIII. Powiat borszczowski.

1. W budowie droga powiatowa Jezierzany-Bilcze-Ujście biskupie. Zbudowano 32 klm., do budowy 8 klm.

2. W budowie droga gminna z Mielnicy do Kudryniec, ogólna długość 10 klm.

3. W budowie droga gminna Borszczów-Wierzchniakowce, długość ogólna 4 klm.

Oprócz wyżej wykazanych dróg są jeszcze w budowie następne:

I. W powiecie brzeskim droga Wesołów-Stróże i Strzelce małe-Ujście solne;

II. W powiecie dąbrowskim droga Dyament-Borusowa;

III. „ kałuskim „ Kałusz-Kopanka;

IV. „ przemyślańskim droga Gliniany-Bałutyn i Gliniany-Zadwórze.

V. w powiecie sanockim droga Rymanów-Królik polski;

VI. „ sądeckim „ Nowy Sącz-Bobowa;

VII. „ śniatyńskim „ Załucze-Rożnów;

VIII. „ złoczowskim „ Krasne-Gołogóry.

O tych drogach nie możemy jednak podać bliższych szczegółów, albowiem dla braku czasu i sił nie były zwiedzane przez organa oddziału technicznego.

Nadto nie wykazujemy rozpoczętej w powiecie podhajeckim budowy drogi Podhajce-Litwinów z powodu, iż nie wiadomo jeszcze jaki obrót weźmie sprawa subwencyonowania budowy pomienionej drogi, wobec projektowanej kolei z Halicza względnie z Chodorowa do Tarnopola i ewentualnego dojazdu do tej kolei, który mógłby być zbudowany i utrzymywany w myśl postanowień ustawy o publicznych dojazdach kolejowych.

Wykaz subwencyj udzielonych na budowę i rekonstrukcyę dróg powiatowych i gminnych w ciągu roku 1890:

1. w powiecie bialskim na budowę drogi powiatowej Biała-Jawiszowice . . . . . 4.000 zł. — ct.

2. w powiecie bobreckim na budowę drogi gminnej Bóbrka-Romanów . . . . . 3.000 „ — „

3. w pow. bocheńskim na budowę drogi gminnej
Marszowice-Podłęże . . 2.000 zł.
Nadwiślańskiej . . . 3.000 „ 5.000 zł. — ct.

4. W powiecie brodzkim na budowę drogi powiatowej z Brodów do Załoziec . . . . . 10.000 „ — „

5. w powiecie brzeskim na budowę drogi gminnej
1. Wesołów-Stróże . . 1.500 zł.
2. Strzelce małe - Uście solne 1.500 „ 3.000 „ — „

6. w powiecie brzeżańskim na budowę drogi gminnej Litatyn-Kozowa , ... 3.000 „ — „

7. w powiecie czortkowskim na budowę drogi gminnej Dżuryn-Połowce . . . . . 2.000 „ — „

8. w powiecie dąbrowskim na budowę drogi gminnej Dyament-Borusowa . . . . . 1.000 „ — „

9. w powiecie gorlickim na budowę drogi gminnej Siary-Rychwałd . . . . . 1.000 „ — „

10. w powiecie grybowskim na budowę mostu na potoku Kamionka na drodze gminnej Ptaszkowa-Nowy Sącz 300 „ — „

11. w pow. horodeńskim na budowę drogi powiatowej Kamionka-Obertyn-Niezwiska . . . . . 2.700 „ — „

12. w powiecie jarosławskim na budowę drogi gminnej
a) Jarosław-Sieniawa . . 900 zł.
b) „ -Rokietnica . . 800 „
c) Węgierka-Krzywcza . . 500 „
d) Pruchnik-Kańczuga . . 300 „ 2.500 „ — „

13. w powiecie kałuskim na budowę drogi gminnej Kałusz-Kopanka . . . . . 2.000 „ — „

14. w powiecie kamioneckim na budowę
drogi gminnej Krasne-Gliniany 2.000 zł.
„ powiatowej Busk-Rakobuty 9.000 „ 11.000 „ — „

15. w powiecie kolbuszowskim na budowę drogi powiatowej Kolbuszowa-Sokołów . . . . . 3.000 „ — „

16. w powiecie limanowskim na budowę drogi gminnej Krasne-Tymbark . . . . . 3.000 „ — „

17. w powiecie lwowskim na budowę drogi gminnej Jaryczów nowy - Podliski małe . . . . 1.000 „ — „

18. w powiecie łańcuckim na budowę
drogi powiatowej Łańcut-Leżajsk 3.000 zł.
„ gminnej Urzejowice - Krzeczowice . . . . 2.000 „ 5.000 „ — „

19. w powiecie mościskim na przebudowanie drogi gminnej Rudki-Jaworów . . . . . 1.000 „ — „

20. w powiecie myślenickim na budowę drogi gminnej Zembrzyce-Biertowice . . . . . 3.000 „ — „

21. w powiecie nadworniańskim na budowę mostu na Prucie między Delatynem a Zarzeczem . . . 3.000 zł. — ct.

22. w powiecie niskim na budowę drogi gminnej Rudnik-Ulanów-Nisko . . . . . 3.000 „ — „

23. w powiecie nowotarskim na budowę drogi gminnej Chabówka-Nowytarg . . 4.000 zł. — ct.
i dróg gminnych Zakopańskich 3.786 „ 31 „ 7.786 „ 31 „

24. w powiecie przemyskim na budowę drogi gminnej Hussaków-Nowemiasto . . . . . 2.500 „ — „

25. w powiecie przemyślańskim na budowę drogi
gminnej Gliniany-Bałuszyn . 3.000 zł.
powiatowej „ -Zadwórze 4.500 „ 7.500 „ — „

26. w powiecie rawskim na budowę drogi
gminnej Żurawce-Lubycza . 750 zł.
powiatowej Uhnów-Rawa . 1.500 „ 2.250 „ — „

27. w powiecie rohatyńskim na budowę drogi powiatowej Chodorów-Rohatyn:
a) c. k. skarb państwa . . 50.000 zł.
b) fundusz krajowy . . 1.520 „ 51.520 „ — „

28. w powiecie rudeckim na budowę drogi powiatowej Rudki-Sądowa Wisznia . . . . 2.590 „ — „

29. w powiecie rzeszowskim na budowę drogi
powiatowej Tyczyn-Jawornik 4.000 zł.
gminnej Miłocin-Bratkowice . 2.000 „ 6.000 „ — „

30. w pow. sanockim na budowę drogi gminnej
Sanok-Bukowsko . . 3.000 zł.
Rymanów-Królik polski . 800 „ 3.800 „ — „

31. w powiecie nowosądeckim na budowę drogi gminnej
Nowy Sącz-Bobowa . . 3.000 zł.
i Krynica-Tylicz:
a) c. k. Dyrekcya domen
i lasów . . . 2.000 zł.
b) fundusz krajowy . . 6.100 „ 8.100 „ 11.100 „ — „

32. w powiecie skałackim na budowę drogi gminnej
Grzymałów-Podwołoczyska 1.401 zł. 43 ct.
Grzymałów-Sorocko-Trembowla . . . 7.000 „ — „ 8.401 „ 43 „

33. w powiecie śniatyńskim na budowę drogi powiatowej Załucze-Rożnów . . . . . 1.000 „ — „

34. w powiecie śniatyńskim na budowę drogi gminnej Sokal-Switarzów . . . . . 2.000 „ — „

35. w powiecie stryjskim na budowę drogi gminnej Stryj-Żurawno . . . . . 3.000 „ — „

36. w powiecie tarnobrzeskim na budowę drogi powiatowej Tarnobrzeg-Majdan . . . . . 13.367 zł. 72 ct.

37. w powiecie tarnopolskim na budowę drogi powiatowej Tarnopol-Brody . . . . . 2.072 „ 85 „

38. w pow. tarnowskim na budowę drogi gminnej
Tarnów-Wałki . . . 1.500 zł.
Jodłówka-Dąbrówka . . 4.000 „ 5.500 „ — „

39. w powiecie trembowelskim na budowę drogi powiatowej Trembowla-Sorocko-Skałat . . . . 3.000 „ — „

40. w powiecie wadowickim na budowę drogi gminnej Zembrzyce-Biertowice . . . . . 3.000 „ — „

41. w powiecie wielickim na budowę drogi gminnej Świątniki-Mogilany . . . . . 6.000 „ — „

42. w powiecie zaleszczyckim na budowę drogi powiatowej Uścieczko-Jazłowiec . . . . . 1.500 „ — „

43. w powiecie zbaraskim na budowę dróg gminnych Zbaraż-Nowesioło i Zbaraż-Berezowica . . . 3.000 „ — „

44. w powiecie złoczowskim na budowę drogi gminnej Krasne-Bortków-Gołogóry . . . . 3.000 zł.
i powiatowych Złoczów-Ożydów 3.000 „
Krasne-Rusiłów . . . 2.000 „ 8.000 „ — „

45. w powiecie żółkiewskim na budowę drogi powiatowej Żółkiew-Fujna . . . . . 4.000 „ — „

razem 231.688 zł. 31 ct.

Od tego subwencya c. k. Rządu na
1) drogę powiatową Chodorów-Rohatyn . . . 50.000 zł.
2) drogę kminną Krynica-Tylicz 2.000 „ 52.000 zł. — ct.

Rzeczywiste wydatki z funduszu krajowego . 179.688 zł. 31 ct.

Zakładowy fundusz pożyczkowy na poprawę dróg powiatowych i gminnych.

W sprawozdaniu z czynności Dep. IV. za rok poprzedni (str. 136) wykazano dotacye otrzymane z funduszu krajowego rubr. X lit. D., począwszy od roku 1883 po koniec roku 1889 w łącznej kwocie . . 150.000 zł.
i za rok 1890 . . . . . 20.000 „
razem 170.000 zł.

Od czasu istnienia funduszu pożyczkowego po koniec roku 1889 udzielono bezprocentowych pożyczek na poprawę dróg 25 powiatom w łącznej kwocie . . . . . 210.550 zł.
zaś w roku 1890 Wydziałowi powiatowemu w
1) Grybowie 8.000 zł.
2) Czortkowie 8.000 „
3) Nadwórnie 8.000 „
4) Stryju 2.000 „
5) Brzesku 3.500 „
6) Wieliczce 5.000 „ 34.500 „
Razem 245.050 zł.

Na rachunek powyższych pożyczek zwrócono
po koniec roku 1889 kwotę 74.030 zł. — ct.
i w roku 1890 kwotę 15.942 „ 21 „ 89.972 zł. 21 ct.

Pozostaje do zwrotu w następnych latach . 155.077 zł. 79 ct.

Wszelką rozporządzalną gotówkę funduszu pożyczkowego lokowano w funduszu krajowym na 3% rachunku bieżącym.

Otrzymane odsetki wynoszą po koniec r. 1889 2.492 zł. 79 ct.
i za rok 1890 . . . . . 429 „ 46 „
Razem 2.922 „ 25 „

Od Wydziałów powiatowych otrzymano tytułem 6% odsetków za zwłokę z powodu niedotrzymania terminów spłaty rat pożyczkowych po koniec r. 1889 kwotę 287 zł. 63 ct.
i w roku 1890 . . 165 „ 15 „ 452 „ 78 „
razem 3.375 zł. 03 ct.

Bilans funduszu pożyczkowego z końcem r. 1890:
Należytości czynne:
1) od Wydziałów powiatowych zwrot pożyczek 155.077 „ 79 „
2) lokacye w funduszu krajowym w roku 1890 17.897 „ 24 „
3) zapas gotówką w kasie krajowej . . 400 „ — „
razem 173.375 zł. 03 ct.

Należytotości biernych nie ma,
a gdy w roku 1889 wykazano majątek . . . 152.780 „ 42 „
przeto okazuje się przyrost o . . . . . 20.594 „ 61 „
a w szczególności z dotacyi . . 20.000 zł. — ct.
i z odsetek . . . . . 594 „ 61 „
razem jak wyżej 20.594 zł 61 ct.

Ewidencya miejscowych i powiatowych funduszów dróg gminnych.

Odnośnie do przeszłorocznego sprawozdania z czynności Dep. IV (str. 138), pomimo upływu jednego roku nie możemy Wysokiemu Sejmowi przedłożyć dokładnego sprawozdania o stanie środków rozporządzalnych na cele dróg gminnych, gdyż dotąd nie przedłożyło 7 Wydziałów powiatowych wykazów dochodów i wydatków miejscowych funduszów dróg gminnych, a nadto 8 powiatów zamknięcia rachunków powiatowego funduszu dróg gminnych.

Liczne urgensy o przedłożenie tych elaboratów, nie odniosły dotąd pożądanego skutku, zatem i obecnie ograniczamy się na wyprowadzeniu ostatecznych wynikłości tylko za pomocą kombinacyi.

I. Wynikłości dochodów i wydatków miejscowych funduszów dróg gminnych.

Alegat 28.

Dołączony wykaz obejmuje wynikłości 67 powiatów, gdyż dotąd nie przedłożyły tego wykazu powiaty: 1) czortkowski, 2) dobromilski, 3) gródecki, 4) kołomyjski, 5) rohatyński, 6) śniatyński, 7) wadowicki.

Wykaz sporządzony obejmuje następujące daty:

1. Długość dróg gminnych w 62 powiatach 38.842 kilometrów; oblicza się stosunkowo długość dróg gminnych w 74 powiatach około 46.000 kilometrów.

2. Ilość numerów domów a względnie rodzin obowiązanych do prestacyj w 67 powiatach 846.780; stosunkowo w 74 powiatach wypada 935.250; a rachując po 4 dni piesze od jednego domu, wypada dla 67 powiatów dni pieszych 3,387.120, to jest stosunkowo dla całego kraju 3,740.998.

Na podstawie powyższych danych i odnośnie do wykazu, kolumna 4—8 wyprowadza się wartości pieniężne:

Lp.	Przedmiot	Według dołączonego wykazu w 67 powiatach zł.	Stosunkowe obliczenie dla 74 powiatów zł.
1	Wartość wyż wykazanych prestacyj robocizną	1,182.950	1,306.542
2	Należytość w materyale drzewnym od obszarów dworskich	90.396	99.840
3	Dotacye funduszów powiatowych	253.818	280.337
4	Należytość w czynszach mytniczych	20.664	22.822
5	Inne dochody gotówką	27.920	30.837
	Razem	1,575.748	1,740.378

Wydatki na poprawę dróg gminnych wynoszą w 67 powiatach łączną kwotę 1,431.230 zł., a obliczone stosunkowo dla 74 powiatów 1,580.761 zł.

Do funduszu powiatowego dróg gminnych przeniesiono w 67 powiatach nieodrobione prestacye wartości 105.980 zł., zatem w całym kraju około 117.000 zł.

Z powyższych zestawień okazuje się, że na poprawę dróg gminnycg w całym kraju wydaje się rocznie przeszło 1,500.000 zł. w. a.

II. Wynikłości powiatowych funduszów dróg gminnych podług zamknięć rachunkowych, otrzymanych z 66 powiatów, zestawione są w dołączonym wykazie.

Alegat 29. Zamknięć rachunkowych tego funduszu nie przedłożyło dotąd 8 Wydziałów powiat. pomimo licznych urgensów, w szczególności powiaty: 1) bohorodczański, 2) gorlicki, 3) gródecki, 4) rohatyński, 5) stanisławowski, 6) wadowicki, 7) złoczowski, 8) żółkiewski.

W 66 powiatach wynoszą dochody 669.108 zł. 42 ct.
Wydatki 557.342 „ 48 „
Pozostałości kasowe z końcem r. 1889 . 111.765 „ 94 „
a w powiecie grybowskim niedobór . 288 „ 39 „

G. Publiczne dojazdy kolejowe.

Dotychczasowa sieć publicznych dojazdów kolejowych.

Z powodu rezolucyi Wysokiego Sejmu z 29. listopada 1890 polecającej Wydziałowi krajowemu, aby wspólnie z c. k. Namiestnictwem ułożył program sieci publicznych dojazdów kolejowych przedstawiany poniżej przegląd tych dojazdów, które do końca czerwca 1891 zbudowane już zostały, pozostają w budowie lub też dopiero za publiczne uznane zostały:

I. Kolej północna Cesarza Ferdynanda.

a) Linia Kraków-Dziedzice:

1. Jawiszowice od drogi państw. Biała-Oświęcim, powiat Biała . . . . dług. 695 mb. koszt. 4.528 zł.

b) Linia Dziedzice-Żywiec-Zabłocie.

2. Łodygowice od drogi państw. Bielsko-Żywiec, powiat Żywiec . . . dług. 162 mb. koszt. 589 zł.

c) Linia Kraków-Podgórze-Bonarka.

3. Podgórze-Bonarka od drogi państw. wadowickiej, powiat Wieliczka . . . dług. 718 mb. koszt. 3.406 zł.

d) Linia Bielsko-Kalwarya Zebrzydowska.

4. Biała od miasta Biała (ulica Łęg) pow. Biała . . . . . dług. 786 mb. koszt. 10.110 zł,
5. Kozy od dr. rząd. Biała-Kęty, pow. Biała „ 629 „ „ 3.483 „
6. Kęty „ „ „ „ „ „ „ 130 „ „ 1.337 „
7. Wadowice od drogi rządowej Wadowice-Kalwarya, pow. Wadowice . . „ 600 „ „ 3.647 „
8. Klecza-górna od drogi rządowej Wadowice-Kalwarya, pow. Wadowice . . „ 196 „ „ 1.909 „
9. Kalwarya Zebrzyd. od drogi rządowej Wadowice-Kalwarya, pow. Wadowice . „ 467 „ „ 5.440 „

Razem . 2.808 mb. koszt. 25.926 zł.

II. Kolej Karola-Ludwika.

a) Linia Kraków-Lwów.

10. Bierzanów od drogi rząd. Wieliczka-Podgórze, powiat Wieliczka . . . dług. 2.230 mb. koszt. 6.030 zł.
11. Kłaj od drogi rząd. Bochnia-Niepołomice, powiat Bochnia . . . „ 934 „ „ 2.165 „
12. Jarosław od drogi powiat. Jarosław-Pruchnik, powiat Jarosław . . „ 113 „ „ 1.047 „
13. Żurawica od drogi rząd. Przemyśl-Radymno, pow. Przemyśl . . . „ 2.816 „ „ 1.730 „

Razem . dług. 6.193 mb. koszt. 10.972 zł.

b) Linia Lwów-Podwołoczyska.

14. Zadwórze od drogi powiat. w Nowosiółkach, powiat Przemyślany . .	dług.	1.870	mb.	koszt.	18.566 zł.
15. Złoczów od drogi rząd. do Złoczowa, powiat Złoczów	„	1.995	„	„	7.341 „
16. Zarwanica od drogi rząd. Lwów-Tarnopol	„	95	„	„	1.266 „
Razem .	dług.	3.960	mb.	koszt.	27.173 zł.

c) Linia Krasne-Brody.

17. Ożydów od miasta Oleska, powiat Złoczów	dług.	6.400	mb.	koszt.	27.000 zł.
Dojazd ten jest w budowie					
18. Zabłotce od drogi państw. Złoczów-Brody w Jasionowie, powiat Brody . .	„	10.425	„	„	43.000 „
Razem .	dług.	16.825	mb.	koszt.	70.000 zł.

Budowa tego publicznego dojazdu została zarządzoną.

d) Linia Jarosław-Sokal.

19. Oleszyce od dr. kraj. Jarosław-Bełzec, powiat Cieszanów	dług.	1.046	mb.	koszt.	7.464 zł.
20. Lubaczów od miasta Lubaczowa, powiat Cieszanów	„	781	„	„	3.951 „
21. Rawa Ruska od drogi rząd. Lwów-Bełzec, powiat Rawa	„	822	„	„	2.150 „
22. Uhnów od miasteczka Uhnowa, powiat Rawa	„	1.028	„	„	6.654 „
23. Bełz od miasta Bełza, powiat Sokal	„	976	„	„	7.174 „
24. Krystynopol od dr. kraj. Żółkiew-Krystynopol, powiat Sokal . . .	„	1.320	„	„	14.722 „
25. Sokal od miasta Sokala, pow. Sokal	„	3.300	„	„	39.154 „
Razem .	dług.	9.267	mb.	koszt.	81.269 zł.

e) Linia Dembica-Rozwadów.

26. Dąbie od drogi kraj. Dembica-Nadbrzezie, powiat Mielec . . .	dług.	426	mb.	koszt.	1.232 zł.
27. Rzochów od drogi kraj. Dembica-Nadbrzezie, powiat Mielec . . .	„	331	„	„	778 „
28. Mielec od drogi kraj. Dembica-Nadbrzezie, powiat Mielec	„	690	„	„	1.635 „
29. Baranów od drogi kraj. Dembica Nadbrzezie powiat Tarnobrzeg . . .	„	1.389	„	„	9.947 „
30. Chmielów od drogi powiat. Tarnobrzeg-Majdan, powiat Tarnobrzeg . .	„	990	„	„	5.155 „
31. Tarnobrzeg od drogi powiat. Tarnobrzeg-Stale, powiat Tarnobrzeg . .	„	194	„	„	1.791 „

32. Zbydniów od drogi kraj. Rozwadów Nadbrzezie, powiat Tarnobrzeg . . .	dług.	256	mb.	koszt.	1.716 zł.
33. Rozwadów od miasteczka Rozwadów, powiat Tarnobrzeg	„	338	„	„	5.360 „
Razem .	dług.	4.614	mb.	koszt.	27.614 zł.

III. Kolej Czerniowiecka (w zarządzie kolei państwowych).

a) Linia Lwów-Czerniowce.

34. Bóbrka-Chlebowice od miasta Bóbrki, powiat Bóbrka	dług.	4.454	mb.	koszt.	21.117 zł.

Dojazd ten jest w budowie.

b) Linia Lwów-Bełzec (Tomaszów).

35. Żółkiew od miasta Żółkwi, powiat Żółkiew	dług.	701	mb.	koszt.	8.032 zł.
36. Lubycza od drogi państw. Rawa-Bełzec, powiat Rawa	„	700	„	„	3.170 „
Budowa tego dojazdu na ukończeniu. Razem .	dług.	1.401	mb.	koszt.	11.202 zł.

IV. Koleje państwowe.

a) Linia Oświęcim-Podgórze.

37. Przeciszów od drogi państw. Nadwiślańskiej, pow. Wadowice . . .	dług.	233	mb.	koszt.	1.600 zł.
38. Zator od drogi państw. Nadwiślańskiej, pow. Wadowice	„	420	„	„	3.091 „
39. Ryczów od drogi państw. Nadwiślańskiej, pow. Wadowice . . .	„	126	„	„	1.398 „
40. Brzeźnica od drogi państ. Nadwiślańskiej, pow. Wadowice . . .	„	151	„	„	1.241 „
41. Wielkie drogi od drogi państw. Nadwiślańskiej, pow. Wadowice . .	„	140	„	„	1.259 „
42. Skawina od drogi państw. Nadwiślańskiej, pow. Wieliczka . . .	„	97	„	„	1.145 „
43. Swoszowice od drogi państw. Wadowice-Podgórze, pow. Wieliczka . .	„	537	„	„	4.232 „
44. Podgórze-Płaszów od drogi państw. Wieliczka-Kraków, pow. Wieliczka . .	„	320	„	„	4.418 „
Razem .	dług.	2.024	mb.	koszt.	18.384 zł.

b) Linia Sucha-Skawina.

45. Skawce od drogi państw. Wadowice-Sucha, powiat Wadowice . .	dług.	33	mb.	koszt.	523 zł.
46. Kalwarya Brody od drogi państw. Kraków-Biała, pow. Wadowice . .	„	510	„	„	3.950 „
Razem .	dług.	543	mb.	koszt.	4.473 zł.

c) Linia Zwardoń-Żywiec-Nowy-Sącz.

47. Milówka od miasteczka Milówka powiat Żywiec	dług.	585	mb.	koszt.	2.931 zł.
48. Jeleśnia od drogi powiat. Żywiec-Podborce, powiat Żywiec . . .	„	150	„	„	1.499 „
49. Lachowice od drogi państw. Żywiec-Nowy Sącz, powiat Żywiec . .	„	648	„	„	2.220 „
50. Sucha od drogi państw. Żywiec-Nowy Sącz, powiat Żywiec . . .	„	17	„	„	629 „
51. Maków od drogi państw. Żywiec-Nowy Sącz, powiat Myślenice . .	„	219	„	„	1.499 „
52. Osielec od drogi państw. Żywiec-Nowy Sącz, powiat Myślenice . .	„	105	„	„	983 „
53. Jordanów od drogi państw. Żywiec-Nowy Sącz, powiat Myślenice . .	„	1.708	„	„	11.209 „
54. Chabówka od drogi kraj. Czorsztyn-Zabornia, powiat Nowytarg . .	„	470	„	„	5.634 „
55. Zaryte od drogi państw. Żywiec-Nowy Sącz, powiat Myślenice . .	„	186	„	„	3.727 „
56. Dobra od drogi powiat. Dobra-Dobczyce, powiat Limanowa . . .	„	300	„	„	2.099 „
57, Tymbark od miasteczka Tymbark, powiat Limanowa	„	917	„	„	10.148 „
Razem .	„	5.305	mb.	koszt.	42.578 zł.

d) Linia Tarnów-Stróże-Nowy Sącz-Leluchów.

Nie ma żadnych publicznych dojazdów kolejowych.

e) Linia Stróże-Jasło-Nowy Zagórz.

58. Stróże wyżne od drogi powiatowej Zborowice-Grybów, powiat Grybów .	dług.	122	mb.	koszt	561 zł.
59. Wola Łużańska od drogi państwowej, powiat Gorlice . . . . . dojazd ten nie jest wykończony, długość jego wynosi 1.946 mb.	„	389	„	„	2482 „
60. Zagórzany od drogi państwowej, powiat Gorlice	„	211	„	„	1037 „
61. Biecz od drogi państwowej powiat Gorlice	„	194	„	„	919 „
62. Skołyszyn od drogi Jasło-Biecz, powiat Jasło	„	494	„	„	2.426 „
63. Jasło od drogi Jasło-Dukla, powiat Jasło	„	173	„	„	6.705 „
54. Krosno od drogi Jasło-Krosno, popowiat Krosno	„	555	„	„	2.536 „
65. Iwonicz od drogi Przemyśl-Dukla powiat Krosno	„	198	„	„	1.639 „

66. Rymanów od drogi powiat. Rymanów-Brzozów, powiat Sanok . . . dług. 434 mb. koszt. 861 zł.
67. Sanok od drogi kraj. Przemyśl-Sanok, pow. Sanok . . . . . „ 140 „ „ 967 „

Razem 2.910 mb. koszt. 20.133 zł.

f) Linia Zagórzany-Gorlice.

68. Gorlice od miasta Gorlice, powiat Gorlice . . . . . dług. 225 mb. koszt. 1.860 zł.

g) Linia Jasło-Rzeszów.

Jasło od drogi rządowej Gorlice-Jasło; sprawa w Namiestnictwie.
69. Moderówka-Szebnie od drogi rządowej Jasło-Krosno, powiat Jasło . . dług. 123 mb. koszt. 1.391 zł.
70. Frysztak-Twierdza od drogi powiat. Frysztak-Strzyżów, powiat Jasło . . „ 44 „ „ 1.391 „
71. Wiśniowa od drogi powiat. Frysztak-Strzyżów, powiat Jasło . . . . „ 189 „ „ 1.645 „
72. Strzyżów-nad Wisłokiem od drogi powiat. Krosno-Rzeszów, powiat Rzeszów . „ 319 „ „ 3.806 „
73. Czudec od drogi powiat Krosno-Rzeszów, powiat Rzeszów . . . . „ 547 „ „ 3.497 „
74. Boguchwała od drogi powiat. Krosno-Rzeszów, powiat Rzeszów . . . „ 371 „ „ 3.235 „
75. Rzeszów-Staroniwa od drogi rząd. Lwów-Kraków, powiat Rzeszów . . „ 306 „ „ 3.914 „

Razem 1.899 mb. koszt. 18.879 zł.

h) Linia Przemyśl-Chyrów-Nowy Zagórz-Łupków.

76. Chyrów od drogi rząd. Chyrów-Lisko, powiat Staremiasto, . . . dług. 207 mb. koszt. 576 zł.
Starzawa od drogi rząd., w pertraktacyi.

i) Linia Chyrów-Stryj-Stanisławów.

Nie ma żadnych publicznych dojazdów kolejowych.

k) Linia Lwów-Stryj-Ławoczne.

Szczerzec od miasta Szczerca, w petraktacyi.
77. Uhersko-Dobrzany od drogi rząd. Lwów-Stryj, powiat Stryj . . . dług. 834 mb. koszt. 2.544 zł.
78. Lubieńce od drogi rząd. Stryj-Skole powiat Stryj . . . . . „ 418 „ „ 1.789 „
79. Synowódzko wyżne od drogi rząd. Stryj-Skole, powiat Stryj . . . „ 162 „ „ 608 „
80. Skole od drogi rząd. Stryj-Skole . „ 113 „ „ 1.380 „

Razem 1527 mb. koszt. 6.321 zł.

l) Linia Stanisławów-Husiatyn.

81. Tłumacz-Pałahicze od drogi kraj. Sielec-Zaleszczyki, powiat Tłumacz . .	dług.	36	mb.	koszt.	326 zł.
82. Oleszów od drogi rząd. Stanisławów-Monasterzyska, powiat Tłumacz . .	„	151	„	„	1.430 „
83. Niżniów od drogi rząd. Stanisławów-Monasterzyska, powiat Tłumacz . .	„	354	„	„	5.304 „
84. Korościatyn od drogi rząd. Stanisławów-Monasterzyska, powiat Buczacz . .	„	25	„	„	1.340 „
85. Monasterzyska od drogi rząd Stanisławów-Monasterzyska, pow. Buczacz .	„	244	„	„	6.671 „
86. Jezierzany od drogi rząd. Czortków-Monasterzyska, powiat Buczacz . .	„	1.409	„	„	4.360 „
87. Buczacz od drogi rząd. Czortków-Monasterzyska, powiat Buczacz . .	„	232	„	„	3.520 „
88. Pyszkowce do drogi rząd. Czortków-Monasterzyska, powiat Buczacz . .	„	2.404	„	„	17.515 „
89. Dżuryn od drogi rząd. Czortków-Monasterzyska, powiat Czortków . .	„	80	„	„	729 „
90. Czortków od miasta Czortkowa, powiat Czortków	„	1.179	„	„	25.394 „
93. Kopyczyńce od drogi kraj Kopyczyńce-Husiatyn i miasteczka Kopeczyńce powiat Husiatyn	„	987	„	„	7.890 „
		Razem 7.101	mb.	koszt.	74.479 zł.

Rekapitulacya.

I. Kolej północna Cesarza Ferdynanda.

a)	Linia	Kraków-Dziedzice	dług. 695	mb.	koszt. 4.528 zł.		
b)	„	Dziedzice-Żywiec-Zabłocie . .	„ 162	„	„ 589 „		
c)	„	Kraków-Podgórze-Bonarka . .	„ 718	„	„ 3.406 „		
d)	„	Bielsko-Kalwarya-Zebrzyd. .	„ 2.808	„	„ 25.926 „	4.383 mb.	35.449 zł.

II. Kolej Karola Ludwika.

a)	Linia	Kraków-Lwów	dług. 6.193	mb.	koszt. 10.972 zł.		
b)	„	Lwów-Podwołoczyska .	„ 3.960	„	„ 27.173 „		
c)	„	Krasne-Brody	„ 16.825	„	„ 70.000 „		
d)	„	Jarosław-Sokal	„ 9.267	„	„ 81.269 „		
e)	„	Dembica-Rozwadów	„ 4.614	„	„ 27.614 „	40.859 mb.	217.028 zł.

III. Kolej czerniowiecka.

a)	Linia	Lwów-Czerniowce	dług.	444 mb.	koszt.	21.117 zł.	
b)	„	„ - Bełzec Tomaszów .	„	1.401 „	„	11.202 „	5 845 mb. 32.319 zł.

IV. Koleje państwowe.

a)	Lin.	Oświęcim-Podgórze	dług.	2.024 mb.	koszt.	18.384 zł.	
b)	„	Sucha-Skawina	„	543 „	„	4.473 „	
c)	„	Zwardoń-Żywiec-Nowy Sącz .	„	5.305 „	„	42.578 „	
d)	„	Tarnów-Stróże-Sącz-Leluchów .	„	. „	„	. „	
e)	„	Stróże - Jasło - Nowy Zagórz .	„	2.910 „	„	20.133 „	
f)	„	Zagorzany-Gorlice	„	225 „	„	1.860 „	
g)	„	Jasło-Rzeszów .	„	1.899 „	„	18.879 „	
h)	„	Przemyśl-Chyrów-Nowy Zagórz-Łupków	„	207 „	„	576 „	
i)	„	Chyrów-Stryj-Stanisławów	„	. „	„	. „	
k)	„	Lwów-Stryj-Ławoczna	„	1.527 „	„	6.321 „	
l)	„	Stanisławów-Husiatyn	„	7.101 „	„	74.479 „	21.741 mb. 187.683 zł.
		91 dojazdów				Razem	72.828 mb. 471.479 zł.

Wykaz tych dojazdów kolejowych, których rachunki budowy już przyjęte zostały, dołącza się ./.

Alegat 30.

H) Inne ważniejsze czynności Departamentu IV.

Sprawa reformy ustawy drogowej

W zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności podał Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu rezultat studyów w sprawie reformy ustawy drogowej, osiągnięty do chwili zamknięcia pomienionego sprawozdania.

Zarazem przedstawił był Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi oparte na tych studyach zasady, które mogłyby być przyjęte do przeprowadzenia zmiany obowiązującej ustawy drogowej, przyczem zastrzegliśmy wyraźnie, że projekt nasz uledz może jeszcze zmianom po zebraniu i ostatecznem zestawieniu całego materyału odnośnego.

Nad zasadami powyższemi komisya drogowa w obecności ówczesnego Szefa Departamentu IV przeprowadziła obszerną dyskusyą, z której się okazało, że sprawa reformy ustawy drogowej wymaga jeszcze dalszych dokładniejszych babań i że dopiero wtedy, gdy one już żadnej nie będą pozostawiały wątpliwości, co do zasad, na których reforma ma być opartą, wypadnie Wydziałowi krajowemu przedstawić Wysokiemu Sejmowi wnioski odpowiednie.

Życzenia swe w tym kierunku wyraziła komisya drogowa w sprawozdaniu o czynnościach Dep. IV, które uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przyjął Wysoki Sejm do wiadomości.

Stosownie do wskazówek zawartych w pomienionem sprawozdaniu, Wydział krajowy prowadzi bez przerwy dalsze studya w sprawie reformy ustawy drogowej, w celu wszechstronnego i wyczerpującego zbadania odnośnych potrzeb kraju całego.

Zapatrywanie komisyi drogowej, zalecające prowadzenie dalszych najdokładniejszych badań, jest tem bardziej uzasadnione, że nowela drogowa z 1885 r., która weszła w wykonanie właściwie dopiero w roku 1887 a w niektórych powiatach jeszcze później, trwa w ogólności zbyt krótko, iżby można było przystąpić do jej zmiany już teraz z całą świadomością wszystkich złych i dobrych skutków przez nią wywołanych.

Przy tem reforma, którąby miała być przeprowadzoną, powinna tak być bmyślaną, iżby dawała pewną rękojmię, że po niejakim czasie nie okaże się potrzeba ponownej reformy, gdyż nic bardziej nie przyczynia się do podkopywania powagi ustaw, jak częste ich zmiany.

Wobec tak pojętych wymagań komisy drogowej dotychczasowe studya, dokonane przez Departament IV Wydziału krajowego, jakkolwiek przygotowały już bardzo obfity materyał, nie są jeszcze wystarczające, zaczem i sprawa reformy ustawy drogowej uważaną być musi na teraz za niedojrzałą do traktowania ustawodawczego.

Z tych powodów jako też z uwagi, że ewentualna reforma ustawy gminnej mogłaby być z pożytkiem wyzyskaną przy zmianie ustawy drogowej w kierunku wzmocnienia sił zarządu dróg gminnych, Wydział krajowy wstrzymuje się obecnie z przedstawieniem Wysokiemu Sejmowi projektu reformy ustawy drogowej.

Rewizya przepisów o policyi drogowej.

W przyjętem przez Wysoki Sejm uchwałą z dnia 29 listopada 1890 sprawozdaniu z czynności Dep. IV. wyraziła komisya drogowa życzenie, „aby Wydział krajowy przeprowadził dokładną rewizyę przepisów i postanowień policyi drogowej oraz studya nad tym przedmiotem, co do doświadczeń zrobionych w innych krajach i przedłożył następnie Wysokiemu Sejmowi odpowiednie wnioski.“

Stósownie do tego wezwania zbadał Wydział krajowy przepisy o policyi drogowej obowiązujące w naszym kraju a porównawszy je następnie z ustawami o policyi drogowej wydanemi w okresie autonomicznym dla innych krajów w Radzie państwa reprezentowanych, powziął przekonanie, że jakkolwiek w ustawach tych znajdują się przepisy nie zastósowane w naszym kraju powszechnie jak np. postanowienia tyczące się obowiązku oświetlania wozów w nocy (na Szlązku, Morawie i Czechach), dalej postanowienia dotyczące dzwonków przy saniach i wozach (na Szlązku, Morawie Czechach Dolnej Austryi, Karyntyi, Krainie) lub takiej jak przepis wzbraniający surowo woźnicy spać podczas jazdy (na Szląsku, w Morawie, Dolnej Austryi, Styryi, Karantyi, Krainie, Istryi), oraz inne uwagi godne postanowienia, — to jednak nie są one tak doniosłe, ani tak nagle potrzebne, iżby dla przyswojenia ich należało już teraz przystąpić u nas do wydania nowej ustawy o policyi drogowej zwłaszcza, że nie wiadomo w jakim kierunku przeprowadzoną będzie ewentualna reforma ustawy gminnej co do zasadniczych postanowień tyczących się wykonywania policyi miejscowej.

Wydział krajowy po wyczerpującem rozpatrzeniu sprawy przekonał się dalej, że obowiązujące w naszym kraju, głównie w okresie przedautonomicznym wydane przepisy o policyi drogowej, jakkolwiek w niektórych punktach przestarzałe i wymagające nagięcia do stosunków nowych, zawierają w ogólności niemal wszystko to, co obok ochronienia drogi publicznej od szkody jest niezbędne do zapewnienia bezpiecznej i łatwej komunikacyi a tylko zastosowanie ich i wykonywanie oraz zrobienie ich przystępniejszemi dla ogółu pozostawia bardzo wiele do życzenia i wpływa nader ujemnie na koszta utrzymania i stan gościńców publicznych. Dlatego Wydział krajowy sądzi, że obecnie nie tyle zachodzi potrzeba wydania nowej ustawy, ile raczej nagląca konieczność zebrania obowiązujących przepisów o policyi drogowej, w pewną całość organiczną i zastosowania ich do teraźniejszego ustroju administracyjnege.

Uznawszy tę konieczność Wydział krajowy po dokładnej rewizyi przepisów powyższych, zestawił je systematycznie w projekcie instrukcyi zastósowanej do dzisiejszych potrzeb i urządzeń administracyjnych a przeto także do istniejącego ustroju autonomicznego.

Projekt ten udzieliśmy c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 9. czerwca rb. l. 54230/890 z prośbą o zbadanie go w tym celu, iżby objęte nim przepisy mogły być wydane w porozumieniu z c. k. polityczną władzą krajową przedewszystkiem dla użytku zwierzchności gminnych, zarządów drogowych i organów służby dróg publicznych, jako tymczasowy regulamin, który w swoim czasie posłużyłby za substrat do projektu nowej ustawy o policyi drogowej.

W odpowiedzi oznajmiło nam c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 30. sierpnia r. b. l. 48200 (LW. 39009/891), że w zasadzie nie ma nic do zarzucenia przeciw projektowanej instrukcyi obejmującej przepisy o policyi drogowej i objawiło zarazem swoje zapatrywania w tej sprawie, zgodne w ogólności ze zdaniem Wydziału krajowego. Dalsze rokowania z c. k. Namiestnictwem co do formy, w jakiej ma być wydane zestawienie przepisów o policyi drogowej—osobno zaś instrukcya normująca wykonywanie tych przepisów, nie zostały jeszcze ukończone.

W sprawie obniżenia kosztów utrzymania dróg krajowych, bez szkody dla ich stanu.

Możebne obniżenie kosztów utrzymania dróg krajowych bez szkody dla ich stanu, uważamy za jeden z głównych naszych obowiązków—nietylko dla przyniesienia ulgi koniecznej budżetowi krajowemu, ale także dla dania przykładu i wzoru przy utrzymywaniu szybko wzrastającej sieci dróg szutrowanych powiatowych i gminnych.

Tak Wydział krajowy jak i jego oddział techniczny miał zawsze ten cel na oku i zawsze dążył i dąży do jego urzeczywistnienia, o ile mu tylko pozwalały siły szczupłe, któremi rozporządza.

Nie widzimy potrzeby przedstawiać w tem sprawozdaniu starań i dążeń w tym kierunku i wyliczać szeregu zarządzeń szczegółowych i ograniczamy się jedynie na wyliczeniu głównych zasad, których zastósowania przy każdej nadarzonej sposobności przestrzegamy.

1. Dla zmniejszenia zużycia się szutru, który podług preliminarza na r. 1891 stanowi przeszło 60% ogólnego wydatku na utrzymanie dróg krajowych, staramy się o odpowiedni gatunek kamienia pod względem twardości, wiązania się i wytrzymałości na wpływy atmosferyczne, w wielujednak wypadkach okazuje się finansowo korzystniej używać większej ilości średniego gatunku a taniego kamienia niż przepłacać dobry. Przestrzegamy racyonalnego rozsypania szutru i walcowania pokładu szutrowego dla utrzymania powierzchni gładkiej, utrwalenia jej i zwiększenia siły oporu wobec niszczącego działania kół wozów i kopyt koni. Przestrzegamy zgartywania błota i kurzu i zapewnienia odpływu wody dla osuszenia drogi. Staramy się wprowadzeniem drobnych częściowych przedsiębiorstw gmin i spółek włościańskich, rozwinąć konkurencyę, usunąć pośrednictwo kapitalistów, a przeto obniżyć cenę dostawy szutru.

Peryodyczne pomiary grubości warstwy, wymagane od inżynierów okręgowych przy układaniu preliminarzy, umożebniają nam ograniczenie dostawy do niezbędnej potrzeby utrzymania dróg w normalnym stanie.

Rozumie się jednak samo przez się, że oszczędność w tym kierunku ma ściśle określone granice, których nieoględne przekroczenie przedstawiałoby się bardzo ponętnie w jednym lub w dwóch budżetach, odbiłoby się jednak w sposób bardzo dotkliwy i zgubny w przyszłości na stanie dróg krajowych a w następstwie także na funduszach, którychby po tem do rekonstrukcyi zniszczonego pokładu kamiennego użyć wypadło.

2. Zmniejszenie kosztów robót budowlanych, które wynoszą przeszło 20% ogólnych kosztów utrzymania dróg krajowych, nie da się na razie przeprowadzić, w myśl bowiem odnośnej uchwały Wysokiego Sejmu dążymy stale, gdzie to możebne, do zamiany mostów tymczasowych na stałe, które wymagają większych jednorazowych nakładów na ich budowę i dopiero po pewnym czasie zmniejszenie rocznych wydatków na ten dział robót stanie się widocznem.

Dla ograniczenia jednak tego wydatku, o ile to jest możebnem i racyonalnem, inżynierowie okręgowi są obowiązani pomniejszemi naprawami odraczać przebudowania mostów a w razie przebudowania położenie i wymiary mostów badać dokładnie i zastósowywać do rzeczywistej potrzeby, ażeby nie budować mostów większych (a zatem kosztowniejszych) jak przepływ największych wód tego wymaga a z drugiej strony zbyt małymi wymiarami nie narażać tych mostów na uszkodzenie lub zerwania w czasie wezbrań rzek i potoków.

Zmniejszamy szerokość mostów zwłaszcza większych, na których szybka jazda jest wzbroniona.

Dla zapewnienia trwałości robót, ważniejsze i trudniejsze roboty budowlane wykonujemy we własnym zarządzie na tych drogach, gdzie mamy zapewnione odpowiednie kierownictwo techniczne i stały dozór.

Zmniejszenie kosztów robót pomniejszych i pokładowych (zgarnięcie błota, rozkopanie zasp śnieżnych, rowy, burty, zabezpieczenia, pomniejsze naprawy i t. p.) wykonywane we własnym zarządzie, przedstawiają roczny wydatek około 70.000 zł. i stanowią 18% ogólnego wydatku przeznaczonego budżetem na utrzymanie dróg krajowych.

Zmniejszenie tego wydatku przeważnie zależy od gorliwości i inteligencyi konduktorów drogowych, od doboru drożników, od kontroli nad ich pracą i od racyonalności ogólnych zarządzeń i przepisów.

Dobór służby drogowej, polepszenie ich bytu, umożebnienie częstszych objazdów dróg, przyczyni się w wysokim stopniu do zmniejszenia tych wydatków; do tego też zmierza projektowana reorganizacya służby drogowej.

Dla zmniejszenia wydatków tego działu robót Wydział krajowy przestrzega:

a) wykonania robót mających na celu uporządkowanie drogi na wiosnę, gdy robotnik jest najtańszy,

b) prowadzenia, o ile można robót za wynagrodzeniem od wymiaru,

c) zmniejszenia zasp śniegowych robotami ochronnemi,

d) zmniejszenia szerokości dróg odpowiednio do ruchu, który na nich się odbywa.

e) dokonywania pomniejszych napraw dla niedopuszczenia znaczniejszych uszkodzeń,

f) wykonywania przepisów policyi drogowej.

W ogóle celem wprowadzenia możebnych i racyonalnych oszczędności w utrzymaniu dróg krajowych, celem projektowania i wykonania robót trwałych i możebnie tanich, Wydział krajowy zarządza kontrolę na gruncie przez inżynierów oddziału technicznego, zarządził wypracowanie typów, wzorów i intrukcyj technicznych wykonania robót — polecił inżynierom okręgowym składanie raportów z każdego objazdu drogi dla utrzymania w ewidencyi robót wykonywanych i dla zwiększenia kontroli nad pełnieniem obowiązków niższej służby drogowej. — W ogóle Wydział krajowy stara się usilnie o to, ażeby nie zaniedbać żadnych rozporządzalnych środków dążących do stopniowej poprawy stanu dróg krajowych i do obniżenia kosztów ich utrzymania.

Jeżeli te starania nie mogły do tego czasu doprowadzić do ostatecznych granic, jeżeli nie wszystkie środki wskazane nauką i doświadczeniem mogły być wszechstronnie i w odpowiednim stopniu zastósowane, to jedynie z tego powodu, że siły fachowe, któremi Wydział krajowy rozporządza, są niedostateczne i zbyt przeciążone pracą bieżącą — i tylko projektowana reorganizacya służby drogowej skutecznie temu zaradzić może.

Uwagi komisyi budżetowej o kosztach podróży inżynierów Wydziału krajowego, delegatów, inspektorów i komisyj nadzwyczajnych.

W sprawozdaniu komisyi budżetowej o preliminarzu rubr. X. na r. 1891 zamieściła komisya budżetowa uwagę, „że wielce wskazaną jest większa ścisłość i kontrola w dziale wydatków na koszta podróży dla inżynierów Wydziału krajowego, delegatów, inspektorów i komisyj nadzwyczajnych. Znacznego bowiem wzrostu tych kosztów nie usprawiedliwia, zdaniem rzeczonej komisyi, nawet zwiększona kontrola nad drogami powiatowemi i gminnemi, o ile że powoływani przez Wydziały powiatowe inżynierowie krajowi, niemal w regule przez te Wydziały za czynności poszczególne wynagradzani bywają.“

Wskutek powyższej uwagi zniewolony jest Wydział krajowy przedewszystkim wyjaśnić, że ściśle odróżnić należy koszta z powodu pomocy technicznej udzielanej w miarę możności Wydziałom powiatowym na specyalne ich prośby dla pierwszego opracowania operatu technicznego a niekiedy także do prowadzenia budowy

dróg powiatowych lub ważniejszych gminnych i dojazdów kolejowych, od kosztów połączonych z wykonywaniem kontroli zastrzeżonej Wydziałowi krajowemu §. 25 noweli do ustawy drogowej, §. 13 ustawy o publicznych dojazdach kolejowych oraz wielokrotnemi stanowczemi uchwałami Wysokiego Sejmu.

Tylko koszta pierwszej kategoryi, to jest za pomoc techniczną, pokrywają w regule dotyczące Wydziały powiatowe, koszta zaś drugiej kategoryi, to jest sprawowanej kontroli pokryte być mogą tylko z funduszu krajowego i to począwszy od kosztów kontroli projektu sporządzonego przy czyjejkolwiek pomocy a skończywszy na kolaudacyi uskutecznionej już budowy.

Wzrost zaś wspomnianych na wstępie kosztów komisyjnych jest naturalnem następstwem właśnie w pierwszym rzędzie wzmagającego się ciągle ruchu budowy dróg subwencyonowanych i zwiększającej się z tego powodu potrzeby kontroli, zaleconej tylekrotnie i tak usilnie zarówno uchwałami Wysokiego Sejmu jak i uwzględnionemi przez Wysoki Sejm życzeniami i przynagleniami komisyi drogowej.

Że wydatek na taki cel jest produktywny, nie może ulegać żadnej wątpliwości, już niejednokrotnie bowiem przyniosła tylko jedna kontrola w poszczególnym wypadku dokonana na miejscu bez porównania większą oszczędność aniżeli wynosi całoroczny kredyt Wydziału krajowego na wszystkie komisye drogowe albo też oszczędność taka zapewnioną została w kosztach przyszłego utrzymania budującej się drogi.

Zresztą kredyt na komisye drogowe nie jest przeznaczony wyłącznie tylko na kontrolę budowy dróg subwencyonowanych i dojazdów kolejowych, przypada bowiem z niego także znaczna część na zwykłą kontrolę utrzymania dróg krajowych na koszta komisyjne delegatów powiatowych i t. p. a oprócz tego na kontrolę miast pobierających myto kopytkowe i w ogóle na koszta rozmaitych dochodzeń i badań, mających ścisły związek ze sprawami drogowemi.

Nie znajdują zaś pomieszczenia w powyższych kosztach komisyjnych jeszcze koszta niezbędnej, na podstawie §. 25. noweli do ustawy drogowej wprowadzić się mającej, kontroli utrzymania dróg powiatowych i ważniejszych gminnych, tudzież jednorazowe koszta sprawdzenia dat odnoszących się do projektu przybliżonego kosztorysu przyszłej sieci kolei lokalnych, bez którego to projektu Wydział krajowy nie zdołałby wykonać uchwały Wysokiego Sejmu 29 listopada 1890 w sprawie popierania budowy pomienionych kolei żelaznych.

Podnieść wreszcie musimy, że na koszta komisyjne w sprawach odnoszących się tylko do dróg krajowych, przyznawał Wysoki Sejm n. p. w r. 1874 i 1875 kredyt po 5.500 zł., podczas gdy na r. 1891 wobec znacznie zwiększonej czynności przyznany został kredyt tylko w kwocie 6000 zł. na sprawowanie kontroli obejmującej nadto drogi powiatowe, gminne i publiczne dojazdy kolejowe. Kontrola kosztów komisyjnych sprawowaną jest przez Wydział krajowy zawsze jak najściślej i to w każdem stadyum sprawy —począwszy od potrzeby wysłania komisyi aż do złożenia partykularza.

W myśl bowiem §. 2. uchwalonych przez Wysoki Sejm 15. października 1881 przepisów o dyetach i kosztach podróży, Rada Wydziału krajowego decyduje w każdym poszczególnym wypadku o potrzebie wysłania komisyi.

W myśl §. 12 powyższych przepisów musi podróżujący prowadzić szczegółowy dziennik czynności z każdego dnia komisyi.

W myśl §. 13 wreszcie tychże samych przepisów bada oddział techniczny złożony dziennik czynności i partykularz co do czasu potrzebnego koniecznie do prac technicznych, co do odległości kilometrowej i wysokości myta, następnie oddział rachunkowy co do czasu potrzebnego koniecznie do prac rachunkowych, co do cyfry i należytości za podróż, wreszcie szef Departamentu przedstawia Radzie Wydziału krajowego swą opinię co do innych czynności z opinią nad zdaniem oddziału technicznego i rachunkowego i wniosek do powzięcia ostatecznej decyzyi.

Nadto przestrzega Wydział krajowy, ażeby przy jednej podróży załatwiano ile możności jak najwięcej spraw komisyjnych, tak że tylko w niezwykłych wypadkach przedsiębrane bywają osobne komisye.

Program statystyki drogowej.

Odnośnie do uwag zawartych w sprawozdaniu komisyi drogowej z dnia 20. listopada 1890 i uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 r. dotyczącej czynności Dep. IV. Wydział krajowy przedkłada w przedmiocie statystyki drogowej następujące sprawozdanie:

Statystyka drogowa, której potrzebę uznał Wysoki Sejm w zasadzie już w uchwale swej z dnia 15. września 1868 (§. 6. uchwały Wys. Sejmu zawierającej przepisy administracyi dróg publicznych nierządowych Nr. 21. Dz. u. i rozp. z 1868 r.) przyniesie zdaniem Wydziału krajowego oczekiwane korzyści, jeżeli będzie oparta na dokładnej znajomości faktów dokonanych, oraz na gruntowych badaniach faktów i czynników, które na stan i utrzymanie dróg pierwszorzędny wpływ wywierają.

Dzieląc statystykę drogową na 2 części, z których pierwsza odnosi się do dróg krajowych, a druga do dróg powiatowych, gminnych i publicznych dojazdów kolejowych, Wydział krajowy kierując się zarazem względami na wstępie podniesionymi, ułożył szczegółowy program czynności i sposobów postępowania, jakie dla uzyskania pożytecznych wyników za stósowne uważa.

Rzeczony program niniejszem w streszczeniu przedkładany.

I.

Program statystyki dróg krajowych, do wykonania którego możnaby dążyć stopniowo i systematycznie w miarę rozporządzalnych środków obejmuje:

1) Opis techniczny dróg i mostów.

2) Analizę rocznych kosztów utrzymania dróg; a dla urzeczywistnienia tejże:

a) obrachowanie frekwencyi na drogach i

b) oznaczenie jakości materyałów pokładowych.

3) Zestawienia specyalne.

1) Opis techniczny dróg i mostów ma za cel ogólną dokładną ewidencyę dla ułatwienia kontroli technicznej i administracyjnej, jakoteż oryentowania się w sprawach odnośnych. Pierwszym warunkiem takiej ewidencyi jest sporządzenie lub uzupełnienie planu sytuacyjnego i profilu podłużnego każdej drogi, tudzież opisanie każdej drogi z osobna, zawierające daty ogólne dotyczące trasy, sytuacyi, budowy ziemnej i t. d., daty szczegółowe

dotyczące mostów i objektów, zabezpieczeń i t. d., daty dotyczące pokładu drogowego;—daty dotyczące gatunku, pochodzenia i cen materyałów użytych w budowie, przebudowach i utrzymaniu drogi, — ceny jednostkowe różnych materyałów wraz z robocizną, — koszt poszczególnych robót wykonanych przy budowie drogi, jakoteż przeciętny koszt całkowity na 1 kilometr drogi.

2) Analiza rocznych kosztów utrzymania dróg ma za cel zestawienie różnych wydatków łożonych na utrzymanie dróg w stosunku do jednostki porównawczej 1. kilometra a to dla kontrolowania i porównania sposobów postępowania w konserwacyi różnych oddziałów i okręgów drogowych.

W ogólnem zestawieniu analitycznem przyjęto następujące kategorye wydatków: utrzymanie pokładu, roboty przynależne tj. utrzymanie burt, rowów, szkarp ziemnych i rozkopywanie śniegów, — roboty budowlane tj. utrzymanie mostów, przepustów, zabezpieczeń i t. d., wydatki pomniejsze tj. na poręcze, znaki drogowe, budynki, — wydatki na szkody elementarne, — wydatki ogólne i administracyjne, koszt ogólny utrzymania drogi.

Najważniejszym kosztem, wymagającym szczególnej i drobiazgowej analizy, jest wydatek na utrzymanie pokładu, do którego Wydział krajowy szczególną przywiązuje wagę. Analizując ilość, jakość i koszt wypotrzebowanego materyału w stosunku do frekwencyi na drodze, tudzież ilość i koszt robocizny przypadającej na 1 metr sześcienny wypotrzebowanego materyału, dąży się do oznaczenia normalnej miary czyli normalnej ilości materyału i robocizny, jakich rocznie potrzeba do prawidłowego utrzymania każdego pokładu.

Na podstawie oznaczonej normalnej miary materyałów i robocizny dla każdego pokładu, stósownie do jakości materyałów i do frekwencyi, można ocenić w wystarczającem przybliżeniu niedostateczność albo nadmierność funduszów w ciągu roku na utrzymanie każdego pokładu wydanych, a co ważniejsza, na rok następny preliminowanych. Wyniki analizy pozwolą przeto we właściwem świetle porównać i ocenić sposoby postępowania służby drogowej w konserwacyi pokładów, a nadto ułożyć na istotnych podstawach preliminarz ogólny, tudzież podział preliminarza na poszczególne wydatki konserwacyi pokładów. W tym celu jednak potrzeba gruntownie badać fakta i czynniki, które na zużycie się pokładu wpływają. Czynnikami tymi są: 1) stopień frekwencyi na drodze; 2) jakość materyału pokładowego; 3) sposób pielęgnowania pokładu, wyłączając czynniki podrzędniejszego znaczenia, jak rozmaitość wpływów atmosferycznych i klimatycznych, rozmaitość spadków podłużnych i wypukłości drogi i t. p.

Sposób pielęgnowania pokładu jest przedmiotem zwyczajnego i nieustannego zatrudnienia służby drogowej i jako taki, nie wchodząc bezpośrednio w program statystyki drogowej, będzie osobną instrukcyą określony.

Pierwsze atoli dwa czynniki, mianowicie frekwencya i jakość materyału pokładowego, na zespoleniu których dopiero można oprzeć prawidłowe ocenienie potrzeb każdej drogi, muszą być gruntownie zbadane, ażeby statystyka drogowa mogła być prowadzona w sposób racyonalny i umiejętny i przyniosła pożądane korzyści.

3. Obrachowanie frekwencyi na drogach. Pomijamy tu, że wyniki obliczenia frekwencyi dadzą podstawę do porównania różnych

dróg pod względem ich znaczenia i użyteczności, — pomijamy także, że dadzą obraz potrzeb ogólnego polepszenia dróg, przełożeń lub rekonstrukcyj pewnych ich części, zwężenia lub rozszerzenia pokładów i t. p., — pomijamy nadto, że dadzą wyobrażenie o ważności dróg sąsiednich powiatowych i gminnych, o stopniu, w jakim te drogi zasługują na zasiłek z funduszu krajowego, o warunkach ekonomicznych i technicznych, w jakich powinny być budowane lub rekonstruowane i t. d.

Główną rzeczą dla celu powyżej wytkniętego jest pewnik, że im więcej wozów i zwierząt przechodzi drogą, im więcej wozy są obciążone, tem pokład więcej się zużywa.

W teoryi utrzymania pokładów przyjęto więc, że przy jednakowych zresztą warunkach, zużycie się materyału pokładowego jest proporcyonalne do frekwencyi a odwrotnie proporcyonalne do jakości materyału.

Ażeby z powyższego prawidła należyty wyciągnąć pożytek, potrzeba tak frekwencyę jak jakość materyału wyrazić odpowiedniemi liczbami.

W tym celu oddział techniczny Wydziału krajowego wypracował szczegółowe projekta obrachowania frekwencyi i oznaczenia jakości materyałów, korzystając z doświadczeń nabytych w tym przedmiocie przez administracyę robót publicznych we Francyi, a za jej przykładem zastósowanych także w niektórych krajach niemieckich.

Ażeby zaś wykazać w sposób ściślejszy koszt ewentualnych badań frekwencyi na drogach krajowych, Wydział krajowy zebrał do powyższego projektu daty, do[illegible] rezolwę przez inżynierów okręgowych z uwzględnieniem warunków i okoliczności miejscowych.

Z tych dat wynika, że przeciętny koszt jednorocznej obserwacyi ruchu na drogach krajowych wyniesie około 3 zł. na 1. kilometr, do czego dodając koszta kontroli mającej być wykonywaną nad strażnikami i drożnikami, oraz koszta potrzebnych druków, ogólny koszt przeciętny obrachowania frekwencyi wyniesie około 5 zł. na 1. kilometr.

4) Oznaczenie jakości materyałów używanych na pokłady drogowe.

Jakość materyałów oznacza się praktycznie przez dokładne zbadanie rocznie zużytej w pokładzie ilości materyału każdego gatunku z uwzględnieniem panującej frekwencyi. Dokładne zbadanie rocznego zużycia się materyału w powyższych warunkach jest zadaniem mozolnem i wymagającem dłuższego czasu, albowiem trudno jest osięgnąć doskonałość wyników tak zależnych od różnych okoliczności. Na wynikach jednorocznych badań w tym kierunku polegać przeto nie można, lecz dążyć należy do wyników średnich z lat kilku.

Z tych także powodów bardzo pożądaną byłaby kontrola wyników praktycznych, wykonywana przez teoretyczne badanie materyałów w biurze za pomocą przyrządu Siebeneichera używanego w urzędzie budowniczym miasta Berlina.

5) Zestawienie specyalne. W miarę potrzeby i nabytego doświadczenia sporządzane będą zestawienia statystyczne, dotyczące wyłącznie pewnych przedmiotów i sytuacyi jak np. trwałości materyałów budowlanych, trwałości kosztów budowy i kosztów utrzymania różnych systemów mostów dalej zestawienia dotyczące ogólnej sytuacyi technicznej, ekonomicznej i admi-

nistracyjnej całej sieci dróg krajowych, a to dla uzyskania na podstawie wyników i porównań statystycznych, takich sposobów budowy i utrzymania, oraz takiej administracyi, jakie odpowiadają zasadom racyonalnego gospodarstwa drogowego.

II.

Korzyści, jakie spodziewamy się osiągnąć z zaprowadzenia statystyki dla dróg krajowych, winny być zdaniem Wydziału krajowego o ile można wyzyskane dla ulepszenia budowy i utrzymania dróg powiatowych i gminnych, tudzież dojazdów kolejowych.

Zaprowadzenie osobnej statystyki dla dróg pomienionych na takich samych podstawach co dla dróg krajowych, byłoby z wielkimi kosztami połączone, — dlatego usiłowania w tym kierunku na razie ograniczyć należy do zbierania dat niewymagających osobnych kosztów. Prowadząc ewidencyę długości dróg powiatowych, gminnych i dojazdów kolejowych prawidłowo zbudowanych, długości pozostających do zbudowania lub dokończenia, wydatków poniesionych i tych, które mają być jeszcze poniesione na budowę dróg rzeczonych, cen materyałów, kosztów budowy i utrzymania i t. d., — Wydział krajowy uzyskałby użyteczne dane dla dalszej skutecznej opieki nad temi drogami. Nadto Wydział krajowy przeprowadzałby za pomocą przyrządu Siebeneichera badania próbek materyałów, któreby nadsyłały Wydziały powiatowe.

III.

Do wykonania zakreślonego programu statystyki drogowej w całej rozciągłości Wydział krajowy przystąpić nie mógł z powodu szczupłości odpowiednich sił technicznych, które rozrywane są istotnie i przeciążone mnogiemi sprawami bieżącemi.

Po przeprowadzeniu reorganizacyi oddziału technicznego i służby drogowej, zastósowanie całego programu statystyki drogowej będzie można wykonać stopniowo, wybierając corocznie po kilka dróg krajowych do opracowania.

Przybliżony średni koszt urzeczywistnienia podanego programu wyniósłby na 1. kilometr drogi:

1) Zebranie dat na gruncie w celu sporządzenia lub uzupełnienia profilu podłużnego planu sytuacyjnego i opisu technicznego wraz z rysunkami	2	zł.	50 ct.
2) badanie frekwencyi	5	„	00 „
3) pierwsze sondowanie pokładów . . .	2	„	20 „
4) drugie sondowanie w rok po pierwszem .	2	„	20 „
Ogólny koszt średni na 1 kilometr . .	11	zł.	90 ct.

czyli okrągło 12 zł na 1 kilometr.

Oprócz tego wyniknie jednorazowy wydatek na sporządzenie łat profilometrycznych w kwocie około 120 zł. i na zakupno przyrządu Siebeneichera do badania materyałów w biurze w kwocie około 500 z

Wydając średnio corocznie po 3.000 zł. na cele statystyki drogowej, ukończylibyśmy prace statystyczne dla całej sieci dró krajowych w przeciągu 7 lat, jeżeli Wysoki Sejm na przedstawiony program zgodzić się raczy.

Ażeby tak projektowana statystyka drogowa mogła być prowadzona ściśle w porządku odpowiednim do celu, pracami statystycznemi kierować

musi stale jeden inżynier mający do pomocy stale asystenta technicznego i rysownika.

Ponieważ badania statystyczne przyczynią sie niewątpliwie do zmniejszenia kosztów konserwacyi dróg, przeto stósowny na ten cel wydatek mógłby okazać się produkcyjnym już w niedalekiej przyszłości i w takim razie Wydział krajowy nie żądając osobnego kredytu, pokrywałby koszta badań statystycznych z dotacyi przeznaczonej przez Wysoki Sejm na coroczne utrzymanie dróg krajowych.

IV.

Obok wypracowania szczegółowego programu statystyki drogowej, oddział techniczny Wydziału krajowego usiłował w miarę sił rozporządzalnych ułożyć kilka zestawień statystycznych, pomiędzy któremi zaznaczamy wykaz i mapę poglądową przypuszczalnego ruchu na drogach krajowych.

Ilość fur parokonnych przechodzących różnemi częściami dróg średnio codziennie, obliczona przypuszczalnie na podstawie dochodów z myt, graficznie przedstawiona na mapie, daje w ogólnem przybliżeniu wyobrażenie o ruchu na różnych drogach.

W ten sposób przedstawiony obraz frekwencyi nie może jednak służyć za podstawę do analizy kosztów utrzymania dróg, lecz daje w każdym razie pewien pogląd ogólny na sprawę.

Inne zestawienia, a mianowicie:

1) zestawienie środków komunikacyjnych każdego powiatu w stosunku do ludności, obszaru i siły podatkowej powiatu;

2) zestawienie kosztów utrzymania dróg krajowych za r. 1890 i r. 1891 według kategoryi różnych robót i wydatków;

3) zestawienie mostów i objektów dróg krajowych według rodzaju ich konstrukcyi,

znajdują się w toku opracowania.

Zastósowanie dodatkowej instrukcyi o subwencyonowaniu dróg powiatowych i gminnych w myśl uwag komisyi drogowej.

Komisya drogowa w przyjętem przez Wysoki Sejm w dniu 29. listopada 1890 sprawozdaniu z czynności Dep. IV. wyraziła życzenie: „aby Wydział krajowy przy udzielaniu subwencyj dla dróg powiatowych i gminnych trzymał się jak najściślej postanowień dodatkowej instrukcyi z dnia 20. lipca 1890 LW. 3.326.

Na tej podstawie wydał Wydział krajowy reskryptem z dnia 13. lutego 1891. l. 54231/96 odpowiedni okólnik do wszystkich Wydziałów powiatowych.

W następstwie wymienionego okólnika jakoteż wydanej instrukcyi, w wielu powiatach przystąpiono do uchwalenia sieci dróg potrzebnych w powiecie z oznaczeniem stopnia ich ważności i porządku budowy co do czasu. W powiatach zaś, w których prowadzono jednocześnie budowę kilku dróg, ograniczono budowę do jednej, dwóch a wyjątkowo tylko trzech, w przekonaniu, że tylko w ten sposób można mieć stały dozór techniczny, zapewniający dokładność wykonania i robotę wydatniejszą przez skupienie funduszów budowlanych.

Rokowania z ck. Rządem w celu uzyskania ze skarbu państwa funduszów na rekonstrukcye niektórych dróg

1. W sprawie przebudowania drogi Przemysko-Sanockiej w części między Olszanami a Birczą przesłano c. k. Namiestnictwu wstępny projekt przebudowania tej drogi z prośbą o wyjednanie odpowiedniej subwencyi państwowej.

C. k. Namiestnictwo nie zgodziło się na projektowane przełożenie drogi, żądając natomiast ograniczenia jej rekonstrukcyi w obecnym kierunku z małemi tylko przełożeniami.

Żądanie to, w celu uzyskania odpowiedniej subwencyi z funduszów państwowych, wymaga sporządzenia zupełnie nowego projektu, co z powodu innych zajęć naglejszych dla braku dostatecznych sił technicznych odroczonem być musi do wiosny roku przyszłego.

2. Ze względu, że ck. Namiestnictwo oświadczyło gotowość wyjednania subwencyi z funduszów państwowych na przebudowanie drogi Złoczowsko-Brzeżańskiej, zarządzono sporządzenie szczegółowego projektu. Projekt ten jest na ukończeniu.

Co do uzyskania subwencyi z funduszów państwowych na rekonstrukcyę innych dróg krajowych nie ma na razie żadnego widoku.

Subwencye państwowe na budowę dróg i mostów.

W uzupełnieniu zeszłorocznego sprawozdania z czynności (str. 172.) podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu, iż w r. 1889 wykonały organa rządowe rekonstrukcyę drogi gminnej Bursztyn-Łopuszna (24 km.) kosztem około 85.000 zł., zaś w r. 1809 rekonstrukcyę drogi gminnej Przeworsk-Sieniawa ($19^1/_2$ klm.) kosztem około 95.000. zł.

Nadto wykonały rzeczone organa budowę mostu na Sanie pod Liskiem na drodze baligrodzkiej kosztem 24.000 zł.; rekonstrukcyę dróg dojazdowych do tego mostu kosztem 7.000 zł., tudzież budowę mostów na Osławie w Tarnawie i na Osławicy w Szczawnem na drodze Zagórze-Radoszyce kosztem 15.000 zł.

W budżecie państwowym na 1891 r. wyznaczono następujące subwencye na budowę dróg i mostów nierządowych w Galicyi:

1. Na budowę mostu na Sanie pod Iskaniem na drodze Jarosław-Pruchnik-Iskań-Bircza w powiecie dobromilskim (z preliminowanych 56.000 zł. 1 rata) 40.000 zł.

2. Na budowę drogi krajowej Kańczuga-Dynów (27 klm.) w powiatach łańcuckim, rzeszowskim i brzozowskim (z przyznanych 100.000 zł. 1 rata) 25.000 zł.

3. Na rekonstrukcyę drogi gminnej Gorzyce-Tryncza ($4^1/_2$klm.) w powiecie łańcuckim (z preliminowanych 21.000 zł. 1 rata) 10.000 zł.

4. Na rekonstrukcyę drogi gminnej Lwów - Gliniany - Uciszków w powiecie złoczowskim 13.140 zł.

5. Na rekonstrukcyę drogi powyższej w pow. lwowskim 11.800 zł.

6. Na rekonstrukcyę drogi gminnej Olszyny-Melsztyn w powiecie brzeskim (1 rata) 12.000 zł.

7. Na budowę mostu na Sanie koło Zarzycza w powiecie niżańskim (1 rata) 15.000 zł.

8. Na zabezpieczenie mostu na Dunajcu pod Nowym Targiem na drodze krajowej Czorsztyn-Chabówka w powiecie nowotarskim 2.000 zł.

9. Na budowę drogi gminnej Leżajsk-Tarnogóra w powiecie łańcuckim (1 rata) 10.000 zł.

10. Na rekonstrukcyę drogi gminnej Rohatyn-Chodorów (klm. 24) w pow. rohatyńskim i bobreckim (z przyznanych 64.000 zł.) 2. rata 14.000 zł.

11. Na rekonstrukcyę drogi gminnej Siwka - Cwitowa - Mielnicz-Żurawno (23 klm.) i budowę mostu pod Żurawnem z dojazdem w powiatach kałuskim i żydaczowskim, (z preliminowanych 72.000 zł. 2. rata) 20.000 zł.

12. Na rekonstrukcyę drogi gminnej Błażowa-Łańcut ($29^1/_2$ klm.) w powiatach rzeszowskim i łańcuckim (z preliminowanych 135.000 zł. 2. rata) 35.000 zł.

13. Na budowę drogi gminnej Gródek-Stradcz-Dąbrowica, w powiecie grodeckim (z przyznanych 18.000 zł. 2. rata) 5.000 zł.

14. Na budowę drogi gminnej Tryncza-Leżajsk (14 klm.) w powiecie łańcuckim (z preliminowanych 73.000 zł. 2. rata) 25.000 zł.

Nadto przyznało c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 4. lipca 1890 na budowę drogi gminnej Zembrzyce-Biertowice w powiatach wadowickim i myślenickim, subwencyę 23.800 zł., która jednak dotychczas nie została jeszcze przyzwoloną w budżecie państwowym. Na rzecz tej budowy przyznany został również zasiłek 12.000 zł. z funduszów zapomogowych przyzwolonych za skarbu państwa ustawą z dnia 2. kwietnia 1890 a z których podług załączonego wykazu udzielonego nam odezwą c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 19. sierpnia 1890 l. 6664/pr. wydano na budowę i naprawę dróg w naszym kraju ogółem 474.034 zł. 96 ct. dla dostarczenia zarobku ludności klęską nieurodzaju dotkniętej. Za połączenie skutecznej akcyi ratunkowej z celem popierania rozwoju dróg wyraziliśmy podziękowanie c. k. Prezydyum Namiestnictwa w załączonej odezwie z 5. stycznia r. b., przyczem ze względu na ścisły związek, jaki zachodzi pomiędzy budową a przyszłą konserwacyą dróg, upraszaliśmy o poparcie naszych usiłowań jeszcze i w tym kierunku, iżby Wydziały powiatowe otrzymujące subwencye ze skarbu państwa na budowę dróg, które następnie miałyby być utrzymywane środkami miejscowymi, zobowiązane zostały do ścisłego przestrzegania przepisów dotyczących wykonania budowy, wydanych przez Wydział krajowy na mocy §. 25. ust. 1. ustawy drogowej z 7. lipca 1885 r.

Alegat 31.

Alegat 32.

W sprawie kontroli konserwacyi i peryodycznych rewizyj mostów na drogach autonomicznych.

C. k. Namiestnictwo odniosło się odezwą z dnia 12. listopada 1890 l. 73570 do Wydziału krajowego, przypominając skutkiem reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 4. października 1890 l. 9315, spowodowanego specyalnym wypadkiem, potrzebę należytego konserwowania i peryodycznego rewidowania drewnianych i murowanych mostów na drogach autonomicznych.

Z tego powodu Wydział krajowy wezwał okólnikiem z d. 17. lutego 1891 r. wszystkie Wydziały powiatowe do zarządzenia odpowiednich środków, mających na celu utrzymanie bezpiecznej komunikacyi na drogach powiatowych, gminnych i dojazdach kolejowych oraz do ustanowienia organów, któreby peryodyczną rewizyę mostów przeprowadzały i za stan takowych były odpowiedzialne.

Równocześnie inżynierowie dróg krajowych otrzymali polecenie, ażeby przy sposobności objazdu dróg powiatowych, gminnych i dojazdów

kolejowych sprawdzali stan mostów i o spostrzeżonych wadliwościach Wydziałowi krajowemu donosili.

Co do dróg krajowych rewizye mostów na tych drogach są zawsze prawidłowo przeprowadzane i okazują, że mosty są utrzymywyne w odpowiednim stanie.

W sprawie rewizyi i regulacyi myt na drogach krajowych.

Zarządzona przez Wydział krajowy w 1890 rewizya myt na drogach krajowych (o której wspomnieliśmy w zaszłorocznem sprawozdaniu z czynności Departamentu na str. 168) wykazała, że obniżaniu się dochodów mytniczych na drogach krajowych spowodowanemu zmianą warunków omycenia, mianowicie bądź wskutek nowo zbudowanych dróg publicznych i kolei żelaznych, bądź z innych powodów, dałoby się choć w części zaradzić takim rozkładem stacyj mytniczych, któryby więcej odpowiadał dzisiejszym stosunkom. W tym celu, w miarę przeprowadzonego dochodzenia na miejscu podjął już Wydział krajowy regulacyę myt na drogach krajowych, polecając Wydziałom powiatowym zarządzającym drogami po myśli §. 29. ustawy drogowej pertraktacye dla przeprowadzenia następujących zmian:

1). W okręgu borszczowskim, w którym, w nadgranicznych miejscowościach stanowiących pierwej pierwszą stacyę dla zboża, bydła rogatego i koni sprowadzanych z Rossyi, ruch na drogach krajowych z powodu nałożonych ceł na zboże i zamknięcia zakładów kontumacyjnych w Okopach i Skale ogranicza się dziś do potrzeb lokalnych, ujęcie całego ruchu lokalnego za pomocą uzupełniającego rozkładu stacyj mytniczych na drogach krajowych Borszczów-Okopy, Czortków-Skała i Zaleszczyki-Skała, mianowicie: przeniesienie myta w Kozaczówce, Białokiernicy, Iwankowie i Bedrykowcach tudzież wyłączenie ze stacyi drogowo-mostowej w Dawidkowcach myta drogowego i ustanowienie takowego przed ujściem drogi z Kolendzian do Borszczowa.

2) W okręgu stanisławowskim na drodze krajowej Sielec-Kłubowce (Tłumacz), gdzie dotyczczasowy rozkład stacyj nie zupełnie odpowiada warunkom omycenia, zniesienie stacyi w Poberężu i jednocześnie wyłączenie ze stacyi drogowo-mostowej w Jezupolu myta drogowego, natomiast zaprowadzenie nowej stacyi drogowej pod Sielcem, tudzież obranie właściwszego punktu dla stacyi mytniczej na drodze krajowej Śniatyn-Załucze w Jasienowie. Niezależnie od tego spodziewanem jest przy znacznie zwiększonej frekwencyi na tejże drodze przy stacyi w Mikulińcach podwyższenie się dochodu w nowym okresie dzierżawy przynajmniej z 5.000 na 6.000 zł. rocznie.

3. W okręgu lwowskim na drodze krajowej Żółkiew-Krystynopol, gdzie widoczny jest ubytek w dochodach mytniczych na stacyach w Żółkwi i Mostach wielkich, obranie dla tych stacyj dogodniejszych punktów, tudzież na drodze krajowej Zimnawoda-Hoszany zgodnie z obowiązującymi przepisami zaprowadzenie trzeciej stacyi mytniczej.

4. W okręgu krakowskim dla prawidłowego uregulowania poboru myta na drogach krajowych Kraków-Baran, Kraków-Chełmek i Zator-Sucha, przeniesienie myta w Bieńczycach i Goryczkowcach, ustanowienie na stacyi dotąd drogowej w Przegorzałach do-

datkowo myta mostowego, zwinięcie stacyi w Podzagórniu połączenie tamże pobieranego myta drogowego z mytem mostowem w Chełmku.

5. W okręgu rzeszowskim, w którym dochody mytnicze na drogach krajowych z wybudowaniem kolei żelaznej Dembica-Rozwadów i nałożeniem ceł ochronnych na zboże wysyłane z Królestwa Polskiego znacznie spadły, ustanowienie nowej stacyi na drodze krajowej Rzeszów-Nadbrzezie w Zaleszanach i przeniesienie myta w Gorzycach na granicę Trześni i Zalesia gorzyckiego, nadto przeniesienie myta na drodze krajowej Dembica-Nadbrzezie w Wielowsi i na drodze krajowej w Radwanie.

6) Na drodze krajowej Zakliczyn-Sącz-Niedzica przeniesienie stacyi w Łękinie w celu zapobieżenia objeżdżaniu myta do Kłodna. Na innych stacyach, mimo zmniejszenia się w ostatnim okresie dzierżawy dochodów mytniczych w Biegoniach i Gołkowicach trudno jest przeprowadzić zmianą w dotychczasowem pomieszczeniu myta.

7. Na drodze krajowej Lwów-Stojanów korzystniejsze uregulowanie myta w Rudzie, zwijając dotychczasową stacyę mostową zaprowadzając natomiast stacyę w Łapajówce z połączoną opłatą myta mostowego i drogowego. Prócz tego ze zwiększeniem frekwencyi na drodze spodziewamy się podniesienia wartości stacyj mytniczych w Chołojówce i Pieczychwostach bez wprowadzenia zmiany.

8. Na drodze krajowej Kopyczyńce-Husiatyn przeniesienie myta w Krogólcu w dogodniejsze miejsce pod Kopyczyńce. Nadto przewidujemy na stacyi w Husiatynie z zatrzymaniem jej w dotychczasowem położeniu podwyższenie dochodu mytniczego, bowiem przez tę stacyę odbywa się znaczniejszy przewóz zboża z zagranicy do kolei żelaznej.

Następnie co do omycenia dróg krajowych Borszczów-Kolendziany, Iwanie-Mosorówka, Tłumacz-Zaleszczyki, Stanisławów-Bursztyn, Tyśmienica-Kołomyja, Krasne-Busk, Zborów-Załoźce, Tarnopol-Zbaraż, Lwów-Rohatyn, Dynów-Sanok, Przeworsk-Kańczuga, Słotwina-Brzesko-Sącz, Czorsztyn-Zabornia i Nowy Targ-Zakopane, wynikłość dochodów mytniczych uzyskanych w ostatnim okresie sześcioletnim jest zadawalniająca, nie zachodzi zatem potrzeba regulacyi myta na wyż wymienionych drogach.

Wreszcie w toku pozostaje sprawa dochodzenia warunków omycenia na drogach krajowych Jarosław-Bełzec, Przemyśl-Sanok, Tarnopol-Podwołoczyska, Smykowce-Suchostaw, Rohatyn-Tarnopol i Brzeżany-Złoczów.

W sprawie rewizyi myt prywatnych, opartych na dawnych koncesyach rządowych.

W przyjętem uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 sprawozdaniu komisyi drogowej o czynnościach Departamentu drogowego Wydziału krajowego za r. 1889/1890 uznała rzeczona komisya potrzebę rewizyi i kontroli myt prywatnych opartych na dawnych koncesyach rządowych.

Z tego powodu rozesłał Wydział krajowy do wszystkich powiatów okólnik z wezwaniem podania wszelkich dat odnoszących się do myt istniejących w powiecie na podstawie dawniejszych koncesyj rządowych lub osobnych przywilejów, a przy tej sposobności także myt istniejących na drogach gminnych, powiatowych i dojazdach kolejowych, a nadanych specyalnemi usta-

wami krajowemi. Zarazem odniósł się Wydział krajowy do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o wydanie zarządzenia do c. k. Starostw, aby nam udzieliły odnośnych dat statystycznych, celem sprawdzenia wykazów powiatowych co do tych myt, których pobór opiera się na dawnych koncesyach, co do których c. k. Starostwa mogą w swoich aktach mieć pewniejsze dane niźli Wydziały powiatowe. Sprawa jest w toku. Dalsze zarządzenia co do rewizyi i kontroli myt powyższych wydane będą na podstawie wyniku badań przedsięwziętych.

W sprawie wykonywania kontroli nad miastami pobierającemi kopytkowe.

Czyniąc zadość ponowionemu w roku zeszłym przez komisyę drogową wezwaniu, aby Wydział krajowy ścisłą wykonywał kontrolę nad miastami pobierającemi kopytkowe, Wydział krajowy reskryptem z 24. lutego 1891 l. 54234/90 unormował wzmiankowaną kontrolę w sposób następujący:

1. Corocznie preliminowane roboty około utrzymania dróg, ulic i placów miejskich wykonywane być mają dopiero po sprawdzeniu i zatwierdzeniu przez Wydział krajowy tychże preliminarzy i w granicach tych preliminarzy.

2. Wykonane roboty poddane będą w sposób niżej podany ścisłemu badaniu, a Wydział krajowy po przedłożeniu aktów oceni ostatecznie jakość i sposób wykonanych robót, tudzież sposób, w jaki fundusze na ten cel przeznaczone użyte zostały.

3. Trutynowanie tak preliminowanych jak wykonanych robót poruczonem zostanie specyalnym komisyom z ramienia Wydziałów powiatowych przy udziale inżynierów okręgowych dróg krajowych, którym poleca ono co kwartał składać raporta o postępie robób przez miasta wykonanych.

4. Niezależnie od tego wykonywaną będzie wprost z Wydziału krajowego kontrola techniczno-administracyjna i gdyby gmina pobierająca kopytkowe uchybiła zasadniczym warunkom, od których zawisł pobór kopytkowego, Wydział krajowy przedsięweźmie stosowne środki zaradcze na koszt gminy z zastrzeżeniem ewentualnego użycia środków przymusowych.

W wykonaniu powołanym reskryptem wydanych zarządzeń Wydział krajowy, na razie skonstatowawszy zaniedbanie ciążących obowiązków na gminach miast Buczacza i Nowego Sącza, delegował na ich koszt swoich inżynierów z poleceniem sprawdzenia na miejscu istotnego stanu administracyi drogowej i planu dalszej gospodarki a to w porozumieniu z odnośnymi Wydziałami powiatowymi.

Z innych miast a mianowicie: Brzeżan, Brodów, Kołomyi, Przemyśla, Rzeszowa, Stanisławowa, Tarnopola i Tarnowa otrzymaliśmy rachunki z wykonanych robót około utrzymania ulic, placów i dróg za rok 1890 i preliminarze na rok 1891.

Reorganizycya technicznej służby drogowej i dotychczasowe zarządzenia wskutek stałego zwiększania zakresu prac oddziału technicznego.

W przedmiocie reorganizacyi całej technicznej służby drogowe przedkładamy Wysokiemu Sejmowi osobny projekt.

Jak już to niejednokrotnie stwierdziła komisya drogowa w swych sprawozdaniach o czynnościach Dep IV. Wydziału krajowego, zakres prac oddziału technicznego zwiększa się stale. Przeważna zaś część zwiększonych prac jest tego rodzaju, że bez oczywistej szkody dla sprawy samej, względnie

dotyczącego funduszu nie mogły być one odroczone aż do uchwalenia i wprowadzenia w życie wspomnionego wyżej projektu reorganizacyi a także nie mogły być odroczone z powodu bądź wyraźnych uchwał Wysokiego Sejmu, bądź stanowczych życzeń i przynagleń komisyi drogowej wyrażonych w jej przez Wysoki Sejm uchwałą z 29. listopada 1890 przyjętem sprawozdaniu o czynnościach Dep. IV. za r. 1889/1890.

Do takich czynności należy przedewszystkiem:

1. Kontrola techniczna wzmagającej się dalej budowy dróg subwencyonowanych z funduszu krajowego, polegająca w pierwszym rzędzie na jak najściślejszem przestrzeganiu dodatkowej instrukcyi technicznej z 20. lipca 1890 r. l.3326, zaleconej tak usilnie przez pomienioną wyżej komisyę drogową.

Tu należą również nadzwyczajne czynności oddziału technicznego zpowodowane osobnemi uchwałami Wysokiego Sejmu, jak np. co do uporządkowania i subwencyonowania dróg — ważnych dla stacyi klimatycznej w Zakopanem, drogi do zakładu w Iwoniczu, drogi Nadwórna-Markowce, trzech dróg w powiecie turczańskim i t. d.

2. Ponownie przez komisyę drogową zalecone dalsze badania mające na celu uzyskanie jeszcze większego obniżenia kosztów utrzymania dróg krajowych i tak samo ponownie zalecone przez tę komisyę wprowadzenie szczegółowej statystyki dróg krajowych, do czego Wydział krajowy przeznaczyć musiał osobnego inżyniera zajętego przedtem innemi czynnościami.

3. Ścislejsza kontrola techniczna budowy publicznych dojazdów kolejowych i czynności, które zwiększyć się muszą z powodu potrzeby ułożenia w myśl rezolucyi Wysokiego Sejmu z 29. listopada 1890 programu sieci tych dojazdów.

4. Ponownie przez powyższą komisyę zalecona ściślejsza kontrola miast pobierających myto kopytkowe.

5. Niemniej ważnem i to zupełnie nowem zadaniem oddziału będzie sprawdzenie dat odnoszących się po projektu przyszłej sieci kolei lokalnych, gdyż tylko na podstawie takiego projektu i przybliżonego kosztorysu zdoła Wydział krajowy spełnić polecenie Wysokiego Sejmu z 29. listopada 1890 w sprawie popierania budowy pomienionych kolei żelaznych.

Spełnianie powyższych zadań i wielu innych czynności bieżących wymaga wszakże obok odpowiedniego uzupełnienia niedostatecznej dotąd liczby inżynierów i funkcyonaryuszy technicznych, którym bywa poruczone pierwsze opracowanie spraw poszczególnych, także nader starannej, w szczegóły wchodzącej fachowej rewizyi tych prac, gdyż tylko taka rewizya dokonywana z jak największą dokładnością i skrupulatnością zdoła zapewnić jak najdalej idące korzyści dla administracyi drogowej i umożliwi w tym dziale gospodarstwa krajowego dokonywanie tak wielkich inwestycyj kosztem ile możności jak najmniejszym.

Do zadania wyżej określonego rewizyi szczegółowej wszystkich spraw i projektów oddziału technicznego, łączą się sprawy ogólnej natury, należące do zakresu szczególnego kierownictwa oddziału technicznego, jak n. p. opinie zasadnicze, programy, instrukcye techniczne i t. p., ze sprawami personalnemi służby drogowej, z konieczną lustracyą dróg krajowych oraz ważniejszych powiatowych i gminnych, tudzież publicznych dojazdów kolejowych i t. d. — tym wszystkim obecnie już tak

zwiększonym zadaniom nadinżynier oddziału technicznego podołać nie jest w stanie, nie mówiąc już o wypadkach choroby lub jego nieobecności z jakiejkolwiek przyczyny, w których to wypadkach fachowe kierownictwo oddziału technicznego, tudzież czuwanie nad należytym biegiem czynności w tymże oddziale ustaje zupełnie w braku zastępcy nadinżyniera.

Z tych wszystkich powodów czuł się Wydział krajowy zniewolony przynajmniej dla częściowego usunięcia braku w personalu oddziału technicznego ustanowić prowizoryczne zastępstwo nadinżyniera i poruczyć je inżynierowi Wydziału krajowego Gustawowi Reuttowi, oraz powołać do tegoż oddziału zastępcę inżyniera okręgowego dróg krajowych Henryka Czaplickiego.

Do preliminarza zaś rub. II. na rok 1892 wstawił Wydział krajowy zwiększoną kwotę na częściowe pomnożenie sił pomocniczych rzeczonego oddziału.

Rachunki funduszów pro praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych.

Od przeszłego sprawozdania z czynności Wydziału krajowego (str. 113.) sprawa uregulowania rachunków funduszów pro praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych postąpiła o tyle naprzód, że jest nadzieja zakończenia większej części rachunków z końcem bieżącego, ewentualnie przyszłego roku, jak to wskazuje odezwa ck. Namiestnictwa z dnia 6. maja 1891 l. 24.872 (IW. 19.117).

Do takich rachunków należą:

A) Rachunki dróg krajowych: 1) Czortków-Skała, 2) Czortków-Monasterzyska, 3) Strussów-Buczacz, powiat Buczacz, 4) Lwów-Rohatyn, 5) Brzeżany-Tarnopol, 6) Złoczów-Brzeżany, powiaty Złoczów i Brzeżany, 7) Sanok-Przemyśl, 8) Sanok-Rzeszów, 9) Tyśmienica-Kołomyja, 10) Sielec-Zaleszczyki, 11) Jarosław-Bełzec.

B) Rachunki dróg powiatowych: 1) Dawnego obwodu Nowo-Sądeckiego, 2) Lisko-Baligród, 3) Ustrzyki-Lutowiska, 4) Tarnawa-Radoszyce.

Należytości czynne dróg powyższych ściągnięto prawie w zupełności a z zapasami kasowemi znajdującemi w odnośnych ck. Urzędach podatkowych pokrywają one należytości bierne przypadające stronom konkurencyjnym za przerobne.

Wyjątek stanowi rachunek budowy drogi krajowej Jarosław-Bełzec, wykazujący niedobór dla stron konkurencyjnych za przerobne w kwocie 4.420 zł. 96 ct. a. w., gdyż odnośne rachunki za czas od roku 1855—1858 zostały zatrącone z wszystkimi aktami.

Do kategoryi rachunków, których załatwienie wymaga dłuższego czasu, z powodu nieściągniętych należytości czynnych, wynoszących około 100.000 zł. należą:

A) Rachunki dróg krajowych: 1) Brzeżany-Podwołoczyska, 2) Strussów-Buczacz.

B) Rachunki dróg powiatowych: 1) Tarnopol-Brody, 2) Grzymałów-Skałat-Smykowce.

Aleg. 33.

Wydział krajowy nie spuszcza z oczu rychłego zakończenia obrachunków funduszów pro praeterito dróg krajowych i powiatowych, jak świadczy o tem załączona odezwa nasza z dnia 15. września, którą po mozolnem i dłuższego czasu wymagającym zebraniu dat odnośnych przez nasz oddział rachunkowy wystósowaliśmy do c. k. Namiestsnitwa z oświad-

czeniem ewentualnego przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosku co do pokrycia ostatecznego niedoboru pomienionych funduszów ze skarbu krajowego w granicach nadwyżki pobranej na rzecz pomienionego skarbu w myśl ugody protokolarnej z dnia 16 stycznia 1868 zawartej pomiędzy ck. Rządem krajowym a Reprezentacyą krajową.

Ubezpieczenie robotników od wypadków.

Powołując się na przeszłoroczne sprawozdanie (str. 170.) zaznaczyć wypada, że fundusz krajowy z rubr. X. „wydatki na drogi“, ubezpiecza przy utrzymaniu dróg krajowych drożników i robotników zajętych przy większych mostach, wykonywaniu robót na nasypach i wykopach pod usuwającemi się górami, walcowaniu szutru jakoteż przy rekonstrukcyach dróg, budowie większych mostów, kamieniołomach i cegielniach na drodze Lwów-Stojanów, gdzie wypalona cegła zastępuje kamień.

Gdy drożnicy dróg krajowych nie otrzymują żadnego zaopatrzenia na starość, a przy powyżej wyszczególnionych robotach zachodzi niebezpieczeństwo wypadku, — przeto Wydział krajowy musiał ich zabezpieczać w myśl §. 1. ustawy z dnia 28. grudnia 1887 (Dz. u. p. Nr. 1 z roku 1888.)

Inżynierów okręgowych i pełniących obowiązki inżynierów okręgowych przy drogach krajowych pouczono okólnikiem z dnia 9. maja 1889 lW. 8002 jak mają postępować przy obliczaniu opłat za ubezpieczenie drożników i robotników.

Zakład ubezpieczenia robotników od wypadków dla Galicyi i Bukowiny we Lwowie wydał dla dróg krajowych 24 orzeczeń, na podstawie których asygnowano z funduszu krajowego rubr. X. lit. 2. poz. 133 z r. 1890,

a) Zwyczajne 15 orzeczeń dla drożników i robotników przy utrzymaniu dróg krajowych kwotę . . . . 117 zł. $10^1/_2$ ct.

b) Nadzwyczajne 1 kamieniołom, 4 cegielnie 1 most pod Kurowem, rekonstrukcya drogi Przemyśl-Sanok, budowa mostu Monasterzyska-Czortków, budowa izbic pod Haliczem według 9 orzeczeń kwotę . . 158 „ 18— „

Razem 275 zł. $28^1/_2$ ct.

Powyżej asygnowana kwota przypada za czas od 1. listopada 1889 po koniec I półrocza 1890, gdyż za II. półrocze 1890 asygnowano dopiero w styczniu 1891 w myśl §. 28. statutu.

Przedłużenie drogi krajowej Lwów-Stojanów do granicy kraju.

Komisya drogowa zaznaczyła w swem sprawozdaniu o czynnościach Dep. IV. za rok 1889/890, że koszta przedłużenia drogi krajowej Lwów-Stojanów do granicy kraju nie powinny być pokryte z kategoryi wydatków na rekonstrukcye dróg krajowych.

Z tego powodu postanowił Wydział krajowy dopiero w razie domagania się stron interesowanych przedłużenia powyższej drogi, przedstawić Wysokiemu Sejmowi w swoim czasie odpowiednie wnioski.

W sprawie datków dobrowolnych deklarowanych na budowę drogi krajowej Rzeszów-Nadbrzezie.

W sprawach datków dobrowolnych deklarowanych na budowę drogi krajowej Rzeszów-Nabrzezie podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że zupełną spłatę swoich datków uskutecznili:

1. Eugeniusz hr. Kinski i

2. Tadeusz br. Horoch.

Inni natomiast dłużnicy spłacają swoje zobowiązania ratami z wyjątkiem Adama br. Horocha, spadkobierców Mendla Ecksteina i Hieronima

księcia Lubomirskiego. przeciw którym zarządzoną została egzekucyjna intabulacya prawa zastawu, względnie przymusowe ściągnięcie.

W sprawie budowy dróg ważnych dla stacyi klimatycznej w Zakopanem.

Przedkładamy osobne sprawozdanie.

Budowa drogi gminnej ze Świątnik górnych do Mogilan.

Budowa drogi Świątniki-Mogilany rozpoczęta wskutek uchwały Wys. Sejmu z 15. listopada 1889 jest na ukończeniu. Do kosztów budowy które wyniosą przeszło 28.000 zł. fundusz krajowy przyczynia się w połowie, ck. Rząd zaś na przedstawienie Wydziału krajowego udzielił subwencyę 7.000 zł.

Budowa drogi do zakładu zdrojowego w Iwoniczu.

Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 11. listopada 1890 r. powziął następującą uchwałę:

„Petycyę gminy z obszaru dworskiego w Iwoniczu odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia z poleceniem, aby na rekonstrukcyę drogi prowadzącej od gościńca rządowego do zakładu zdrojowego w Iwoniczu, w miarę rozporządzalnych funduszów, udzielił bezzwrotnej subwencyi do wysokości 75% kosztów pod warunkami, przepisanymi okólnikiem Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882, a mianowicie pod warunkiem, że miejscowe czynniki pokryją resztę kosztów rekonstrukcyi i zabezpieczą nadal utrzymanie drogi w dobrym stanie.“

W wykonaniu powyższej uchwały Wysokiego Sejmu zarządzono w maju r. b. wypracowanie projektu wstępnego, według którego preliminowany koszt budowy drogi do zakładu zdrojowego w Iwoniczu przedstawia kwotę około 30.000 zł., z czego na fundusz krajowy przypada do pokrycia około 22.500 zł.

Prowadzenie robót poruczono konduktorowi dróg krajowych i na podstawie szczegółowego projektu wypracowanego przez oddział techniczny, zarządzono budowę pierwszego kilometra od zakładu w Iwoniczu.

Na tej przestrzeni wywłaszczono grunta dla rozszerzenia drogi i uzyskania placów składowych i rozpoczęto dostawę materyałów jakoteż roboty ziemne.

Roboty przy budowie tej drogi nie mogą być prowadzone pospiesznie a to nietylko z uwagi na sezon kąpielowy kilka miesięcy trwający, lecz także ze względu na znaczne utrudnienia z powodu rozwiniętych kopalni nafty pod samym zakładem i przy drodze położonych. Wykonywanie zaś robót musi być jednoczesne z utrzymaniem stałej komunikacyi, gdyż drogi objazdowej urządzić nie można.

Objęcie dróg gminnych w zarząd Wydziałów powiatowych.

Z powodu nieodpowiedniej administracyi dróg gminnych przez zarządy drogowe w gminach Wojsławiu, Trzcianie, Jamach i Kliszowie objął Wydział powiatowy w Mielcu po porozumieniu się z tamtejszem ck. Starostwem drogi gminne w powyższych gminach w bezpośredni zarząd, stósownie do przepisu §. 28. noweli do ustawy drogowej z r. 1885.

Pomiary długości dróg autonomicznych

W dalszym ciągu zeszłorocznego sprawozdania podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że wskutek odniesienia się c. k. Namiestnictwa do Wydziału krajowego z zażaleniem na Wydziały powiatowe w Pilźnie, Brzesku, Rawie, Przemyślanach, Przemyślu i Kołomyi z powodu nieprzeprowadzenia przez nie pomiarów długości dróg autonomicznych, oznajmiliśmy c. k. Namiestnictwu odezwą z dnia 17. września 1890 lw. 34673, iż Wydział krajowy rozporządzeniem z 13. stycznia 1890 r. l. 34454 polecając Wydziałom powiatowym oraz inżynierom okręgowym, ażeby w razie czynienia łańcuchowych pomiarów dróg autonomicznych, rezultaty tych pomiarów udzielały odnośnym c. k. Starostwom, nie polecił bezwzględnego przedsiębrania takich pomiarów, lecz tylko zarządził, aby daty te, o ile już istnieją lub przy sposobności zebrane będą, udzielone zostały c. k. Starostwom a to zgodnie z zawartą w reskrypcie ministeryalnym z 3. lipca 1889 l. 5368 wskazówką, podług której żądane być miały wyniki łańcuchowych pomiarów dróg autonomicznych, jeżeli pomiary te przez organa autonomiczne przedsiębrane będą. Dalej oznajmił Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu, że i ustawa drogowa nie wkłada na Wydziały powiatowe obowiązku przedsiębrania łańcuchowych pomiarów dróg autonomicznych niższej kategoryi zwłaszcza, że drogami gminnemi nie zarządzają bezpośrednio a dla wykonywania nadzoru z §. 27 — 2 ust. drog. pomiar na mapach katastralnych może w ogólności zastąpić pomiar łańcuchowy. Zarządzenie pomiarów łańcuchowych wszystkich dróg gminnych wymagałoby odpowiednich sił technicznych i kosztów, które w całym kraju wyniosłyby podług przybliżonego obliczenia około 15.000 zł. Oprócz tego pomiary takie przedstawiają następujące trudności:

1. Pomiary mogą się odbywać tylko w czasie lata, kiedy technicy powiatowi są zajęci budową lub sporządzaniem projektów dróg, a z powodu niedostatecznych sił technicznych w powiatach, trudno ich od głównych obowiązków odrywać.

2. Dla dokładności pomiarów potrzeba nietylko sumienności ale i znajomości rzeczy. Zaniedbanie sprawdzenia i rektyfikacyi łańcucha, który rozciąga się przy dłuższem używaniu, niewłaściwe ustawianie szpilek, nieuwzględnianie łuków, zakrętów i nierówności gruntu i t. p. da małe a ciągle powtarzające się w tym samym kierunku błędy, których suma będzie mieć wpływ znaczny na długość ogólną.

3. Nie wiadomo czy pomiary dla zamierzonego celu miałyby być zredukowane do poziomu, co wymaga już wyższych wiadomości technicznych tudzież nie wiadomo, jakie zasady miałyby być przyjęte przy oznaczeniu stałych punktów dla obliczenia odległości pomiędzy poszczególnemi miejscowościami i w ogólności brakuje instrukcyi dla przeprowadzenia pomiarów w sposób jednolity a który byłby zgodny z życzeniami c. k. Rządu i z potrzebami administracyi drogowej.

W razie zarządzenia pomiarów łańcuchowych byłoby pożądanem zarządzić równocześnie ustawienie znaków kilometrowych i hektometrowych, któreby utrwaliły te pomiary, ułatwiły ich sprawdzenie i umożliwiły podanie odległości pomiędzy pośrednimi punktami.

Wydatki ztąd wynikłe wyniosłyby w całym kraju co najmniej 40.000 zł. a. w.

W obec powyższego stanu rzeczy upraszał Wydział krajowy, ażeby c. k. Namiestnictwo oznajmiło, czy przedsięwzięte być mają w celach państwowych pomiary łańcuchowe wszystkich dróg autonomicznych w całym kraju, czy też niektórych tylko, czy pomiary te niedałyby się zastąpić oznaczeniem długości na podstawie map katastralnych i czy w danym razie po porozumieniu się z Wydziałem krajowym co do sposobu jednolitego przeprowadzenia pomienionych pomiarów i wydaniu potrzebnej w tym celu instrukcyi c. k. Rząd byłby gotów przyjść w pomoc Wydziałom powiatowym stosownemi subwencyami ze skarbu państwa lub przeznaczeniem do tej czynności odpowiednich sił technicznych.

Dotąd nie otrzymaliśmy odpowiedzi c. k. w powyższym przedmiocie.

W sprawie projektu sieci kolei lokalnych wschodnio galicyjskich.

Stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 23. listopada 1889 powziętej w sprawie subwencyonowania z funduszu krajowego sieci kolei lokalnych wschodnio galicyjskich, odniósł się Wydział krajowy jak w zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności zaznaczonem zostało, do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o zawiadomienie czy i jaką decyzyę powziął c k. Rząd w tym przedmiocie i w jakiem stadyum sprawa ta się znajduje.

W odpowiedzi oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z 9. marca 1890 i 15. lipca 1891 l. 7052/pr., że sprawa budowy kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich przedłożoną została c. k. Ministerstwu handlu i że po nadejściu odnośnej decyzyi nie omieszka c. k. Prezydyum Namiestnictwa zawiadomić o niej Wydziału krajowego.

Reambulacya nowych linij kolejowych.

Następujące komisye reambulacyjne odbyły się przy udziale delegatów Wydziału krajowego lub też upoważnionych przez nas Wydziałów powiatowych:

1. Dnia 18. kwietnia 1890 w sprawie projektowanej budowy bocznej kolei o torze normalnym od stacyi w Bochni do solnego młyna firmy M. I. Wencel w pobliżu Bochni.

2. Dnia 25. sierpnia 1890 w sprawie projektowanej budowy kolei bocznej o torze normalnym od linii kolei północnej Zabierzów-Kraków do pieca wapiennego i kamieniołomów firmy braci Kamslerów w Krakowie.

3. Dnia 1. września 1890 i 18. lutego 1891 w sprawie budowy takiej samej kolei bocznej od linii kolei Grybów-Zagórz do rafineryi nafty Adama Skrzyńskiego w Libuszy.

4. Dnia 17. września 1890 w sprawie takiej samej budowy kolei od linii bocznej Podłęże-Niepołomice do fabryki dachówek falcowanych firmy St. Homolacz, S. Zieliński i W. Wimmer.

5. Dnia 26. i 30. września 1890 w sprawie budowy takich samych kolei dla dowozu szutru z Tuczemp i Rudny wielkiej do budowy drugiego toru linii Dembica-Przemyśl.

6. Dnia 2. października 1890 w sprawie budowy takiej samej kolei firmy braci Grödl w Skolem w 2·8 klm. linii Drohobycz-Borysław.

7. Dnia 20. października 1890 w sprawie budowy takiej samej kolei od linii Zwardoń-Nowy Sącz do arcyksiążęcego browaru w Pawlasie (gmina Wieprz).

8. Dnia 5. listopada 1890 w sprawie budowy podobnej kolei dla dowozu szutru z Hureczka w przemyskim powiecie.

9. Dnia 12. listopada 1890 w sprawie budowy takiegoż toru przedsiębiorstwa budowy Gross i Sp. dla dowozu szutru z Brzezówki do kolei Karola Ludwika.

10. Dnia 12. lutego 1891 w sprawie budowy takiego samego toru od stacyi w Mszanie kolei Karola Ludwika do placu składowego przedsiębiorstwa budowy drugiego toru.

11. Dnia 20. lutego 1800 w sprawie budowy toru tegoż przedsiębiorstwa dla dowozu szutru z gminy Wrocow.

11. Dnia 14. maja 1891 w sprawie budowy odnogi kolei od stacyi w Nadbrzeziu do wału nadwiślańskiego.

13. Dnia 21. lipca r. b. w sprawie budowy takiejże odnogi kolei od stacyi Tarnobrzeg do brzegu Wisły.

14. Dnia 17. lipca r b. w sprawie budowy odnogi dowozowej od stycyi Czudec do pieca wapiennego firmy Dolański i Sp.

15. Dnia 20. sierpnia r. b. w sprawie budowy takiejże odnogi łączącej stacyę Szczakowa z fabryką akcyjnego towarzystwa wyrobu cementu portlandzkiego.

Sprawy drogowe wytoczone przed c. k. Trybunał administracyjny.

Bez rozprawy odrzucił c. k. Trybunał administracyjny zażalenie Wydziału powiatowego w Buczaczu przeciw rozp. Wydziału krajowego z 13. stycznia 1891 l. 54955/90 w przedmiocie datku ofiarowanego przez buczacką Reprezentacyę powiatową na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną.

Po przeprowadzonej zaś rozprawie odrzucił c. k. Trybunał zażalenie Eliasza Leuchtera przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego w 13. grudnia 1889 r. l. 37.692 w sprawie zaniechania względnie przełożenia części drogi gminnej w Piotrkowicach i zażalenie Schildkrauta przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 30. września 1890 l. 35951 w przedmiocie datku za niezwykłe zużywanie nieomyconoj drogi gminnej w Wisłoku wielkim transportami drzewa.

Natomiast zniósł c. k. Trybunał orzeczenie Wydziału krajowego z 11. lipca 1890 l. 22675, którem na gminę Sokal włożono obowiązek bezpłatnego wywożenia zgarniętego błota z publicznego dojazdu kolejowego w Sokalu, zdaniem bowiem c. k. Trybunału obowiązek ten nie może ciężyć na gminie powyższej, skoro nie ma ustawy o policyi drogowej, która wkładałaby wyłącznie na gminy obowiązek powyższy wywożenia błota z dojazdów kolejowych i skoro w ustawie o publicznych dojazdach kolejowych takiego obowiązku gmin nie przewidziano.

Dla uzupełnienia postępowania wstępnego zwrócił c. k. Trybunał do ponownego rozstrzygnięcia sprawy datków z powodu niezwykłego

zużywania nieomyconej drogi gminnej w Niebieszczanach przez przedsiębiorstwo eksploatacyi lasów Markusa Schönbacha i spółki, tudzież drogi z Wisłoka wielkiego do Komańczy przez takie same przedsiębiorstwo Jakóba Hellera.

Zniżenie należytości za telegramy wysyłane do Rossyi.

Na posiedzeniu z dnia 30. października 1889 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Wzywa się c. k. Rząd o poczynienie stosownych kroków, aby należytość za telegramy, wysyłane do krajów podległych Rosyi lub przynajmniej do pewnego bliżej granicy naszego kraju położonego obrębu tego państwa, została zniżoną i zrównaną z należytością za telegramy do Niemiec wysyłane".

Odezwą z dnia 27. października 1890 l. 11.438/pr. zawiadomiło nas c. k. Prezydyum Namiestnictwa w skutek reskryptu c. k. Ministerswa handlu z dnia 18. października 1890 l. 42380, iż na odbytej w Paryżu w roku 1890 konferencyi międzynarodowej, udało się austro-węgierskiej delegacyi zawrzeć z zastępcą Rosyi w dniu 19. lipca 1890 nową umowę, zależną od zatwierdzenia rządu rosyjskiego, na podstawie której pomiędzy innemi zgodzono się, aby od 1. lipca 1891 za korespondencyę telegraficzną między Austro-Węgrami a europejską Rosyą włącznie z Kaukazem pobierano oprócz stałej taksy głównej 30 ct., taksę słowną po 12 ct. zamiast dotychczasowych 14 ct. Natomiast tak na powyższej konferencyi jak i na konferencyi telegraficznej w Bernie okazało się niemożliwem nakłonić delegatów rosyjskich do zgodzenia się na osobne zniżenie należytości na telegramy wysyłane do miejscowości położonych w rajonie granicznym państwa rosyjskiego.

Nowoutworzone urzędy pocztowe i stacye telegraficzne.

C. k. Dyrekcya poczt i telegrafów dla Galicyi zawiadomiła nas o utworzeniu nowych urzędów pocztowych i stacyj telegraficznych w następujących powiatach i miejscowościach:

w powiecie:	Biała w Osieku koło Oświęcimia,	urząd pocztowy
„	Bochnia w Chrostowej	„
„	Borszczów w Bilczu złotem	„
„	„ w Kudyńcach	„
„	Chrzanów w Babicach nad Sanem	„
„	„ w Libiążu wielkim	„
„	Gorlice w Lipinkach	„
„	Grybów w Niecwi	„
„	Jasło w Wiśniowej	„
„	Jarosław w Radawie	„
„	Kolbuszowa w Niwiskach	„
„	Kamionka str. w Żelechowie wielkim	„
„	Kołomyja w Matyjowcach	„
„	„ „ Baginsbergu	„
„	„ „ Słobudce leśnej	„
„	Kraków w Łobzowie	„
„	Krosno w Równem, urząd pocztowy i telegraficzny	

w powiecie: Lisko w Ropience, ... urząd pocztowy
„ „ „ Czarny koło Ustrzyk . . . „ „
„ Lwów w Zaszkowie . urząd pocztowy na stacyi kolejowej
„ Mielec w Chorzelowie . „ „ „ „
„ Myślenice w Sułkowicech . . . . urząd pocztowy
„ „ w Spasie . . . . „ „
„ Staremiasto w Ławrowie . . . . „ „
„ Nowy Sącz w Jazowsku urząd pocztowy i telegraficzny,
„ „ „ „ Żegiestowie „ „ na stacyi kolejowej,
„ Rawa w Kamionce lipnik „ „ „ „ „
„ Rzeszów w Boguchwale „ „ „ „ „
„ Rohatyn „ Martynowie nowym urząd pocztowy,
„ Sambor „ Czerhawie „ „
„ Sanok w Nowotańcu „ „
„ „ „ Zagórzu filia urz. poczt. na stacyi kolei
„ „ „ Besku urząd pocztowy,
„ „ „ Mokrem „ „ na stacyi kolei,
„ Sokal „ Łuczycach urząd pocztowy,
„ Śniatyn w Wołczkowcach urząd pocztowy.
„ Stryj w Hrebenowie urząd pocztowy na stacyi kolejowej.
„ Tarnów w Rzuchowej, urząd pocztowy,
„ „ „ Łowczówku-Pleśnie urząd pocztowy,
„ Trembowla w Mogielnicy urząd pocztowy,
„ Tłumacz w Oleszowie urząd poczt. na stacyi kolejowej
„ Turka w Zawadce „ „ „ „
„ Turka w Markowcach „ „ „ „
„ Wieliczka w Dębnikach „ „ „ „
„ Żywiec w Żwardoniu „ „ „ „

Sprawozdanie o Banku krajowym.

Sprawozdanie o czynnościach Banku krajowego przedkłada Wydział krajowy oddzielnie wraz ze sprawozdaniem Rady nadzorczej tegoż Banku.

Departament V.

Szef departamentu: Dr. Franciszek Hoszard, członek Wydziału krajowego.

Wydatki na cele zdrowia publicznego.

Alegat 34.

W roku 1890 wydał fundusz krajowy na cele zdrowia publicznego w rzeczywistości kwotę *833.447* zł. w. a. Kwota ta jest od kwoty budżetem preliminowanej większą o 94.868 zł., od kwoty wydanej w r. 1889 większa o 4.655 zł., i większa od kwoty wydanej w r. 1878 o 28.095 zł.

W szczególności wypłacił fundusz krajowy:

z Rubr. III. za koszta leczenia ubogich	847.135	zł.
„ „ IV. za szczepienie ochronne .	67.065	„
„ „ V. za leki odczas epidemii .	3.646	„
„ „ XI. na dotacye zakładów .	10.030	„
Razem .	927.876	zł.

Na to wpłynęło do dochodów:

Rubr. IV. nadwyżka od szpitala we Lwowie .	25.603	zł.
„ „ „ „ „ w Krakowie .	12.503	„
„ „ „ „ zakładu w Kulparkowie .	40.132	„
Rubr. V. Zwroty od szpitali prowincyonalnych .	14.970	„
„ „ „ „ gmin	624	„
Rubr. XI. Za rachunki aptekarskie . . .	597	„
Razem .	94.429	zł.

Po potrąceniu tej kwoty, która weszła do dochodów od wypłaconych 927.876 zł., pozostaje rzeczywisty wydatek 833.447 zł.

Wydatek ten znajduje usprawiedliwienie w większej ilości dni leczenia ubogich, za których koszta z funduszu krajowego zapłacono. Podczas bowiem gdy w r. 1889 zapłacono z tego tytułu za 1,293.228 dni, w r. 1890 zapłacono za 1,330.744 dni, co daje różnicę 37.516 dni leczenia.

W porównaniu z rokiem 1889 wypłacono w r. 1890 z Rubryki III. budżetu krajowego za koszta leczenia ubogich o 39.930 zł. więcej, z Rubryki IV. za koszta szczepienia o 10.504 zł. więcej, z Rubr. V. za koszta sanitarne podczas epidemii o 587 zł. mniej, nareszcie z Rubr. XI. na dotacye zakładów o 11.249 zł. mniej, wogóle zaś o 38.598 zł. więcej.

W dochodach wpłynęło do funduszu krajowego nadwyżek dochodów od szpitala we Lwowie (oddz. chorych) o 16.280 zł. więcej, niż było preliminowane, od zakładu Kulparkowskiego o 28.512 zł. więcej niż preliminowano. Szpital św. Łazarza w Krakowie nie tylko nie dał preliminowanej w kwocie 16.598 zł. nadwyżki, ale nadto pobrał z funduszu krajowego na pokrycie niedoborów dotacyę w kwocie 5.314 zł.

Zwroty zaliczek od szpitali prowincyonalnych wypadły większe od preliminowanych o 2.670 zł. i większe o 730 zł. niż w r. 1889. Zwroty od gmin za zaległe koszta leczenia z lat przed rokiem 1874, kiedy jeszcze gminy ponosiły połowę kosztów leczenia za swych ubogich, wynosiły mniej o 1.376 zł., niż były preliminowane, o 80 zł. mniej, aniżeli w r. 1889.

W porównaniu z r. 1878 wynik wydatków rzeczywistych był w roku ubiegłym większy o 28.093 zł., a to dla tego, że nasze zakłady lecznicze liczyły w nim o 15.308 dusz więcej, niż w r. 1878, a dni leczenia było o 256.851 także więcej.

Ruch chorych i wydatki.

Alegat 35.

Wszystkie szpitale publiczne w kraju rozporządzały w 1890 r. 3.904 łóżkami, to jest 16 łóżkami więcej, aniżeli w roku poprzedzającym. Przybyło bowiem 16 łóżek w szpitalu zaleszczyckim, gwałtownie potrzebującym rozszerzenia.

Chorych pielęgnowano we wszystkich naszych zakładach leczniczych 45.583, to jest o 2.332 więcej, niż w roku poprzednim, a o 15.308 więcej, niż w r. 1878. Dni leczenia było 1,270.003, to jest o 28.389 więcej, niż w r. 1889, a o 256.851 więcej, niż w r. 1878. Uzdrowionych zostało wogóle 69·41%, zmarło zaś 8·36%. W szczególności wynosił odsetek uzdrowionych w szpitalach 70·61; a zmarłych 7·42; u położnic 90·32% uzdrowionych, a 1·45% zmarłych; w zakładach dla obłąkanych 19·68% uzdrowionych, a 12·48% zmarłych; nareszcie w szpitalach dla dzieci 67·08% uzdrowionych, a 25·24% zmarłych.

Cała kuracya chorego trwała średnio w szpitalach powszechnych 23·4 dnia, w zakładach położnic 17·6 dnia, w zakładach dla obłąkanych 165, a u dzieci 23·2 dnia.

Wydatki wynosiły, z pominięciem szpitali dla dzieci, 797.695 zł. Z tych przypada na szpitale powszechne 580.852 zł., na zakłady położnic 31.902 zł. a na zakłady obłąkanych 184.941 zł. Oprócz tego subwencyonował fundusz krajowy szpitale dla dzieci kwotą 28.375 zł.

Cała kuracya chorego kosztowała w szpitalach powszechnych w przecięciu 14 zł. 52 ct., położnic 20 zł. 19 ct., obłąkanego 122 zł. 15 ct.

Koszt dnia wynosił: chorego 62·2 ct., położnicy 1 zł 15 ct., obłąkanego 73·9 ct. Żywność kosztowała za dzień i osobę w szpitalach 19·3 ct., u położnic 26·2 ct., u obłąkanego 26 ct.

W r. 1890 wypłacił fundusz krajowy za utrzymanie 311 podrzutków kwotę 8.987 zł. 86 ct., a mianowicie:

za	10	dzieci we Lwowie . .	245 zł.	50 ct.
„	34	„ w Krakowie . .	1.403 „	52 „
„	260	„ w Wiedniu . .	6,626 „	03 „
„	7	„ w Pradze . .	712 „	81 „

Wydatki naszych zakładów krajowych.

Alegat 36.

Wykaz wydatków w trzech naszych zakładach krajowych w r. 1890 (Aleg. 36), porównuje te wydatki, które wpływają na koszta właściwego utrzymania chorego i dają dokładny obraz gospodarności zarządu. Okazuje się z niego, że utrzymanie chorego było w roku ubiegłym najtańsze w zakładzie kulparkowskim, wynosiło bowiem 69·11 ct. dziennie, kiedy w lwowskim szpitalu kosztowało 70·45 ct., a w Krakowie 83·15 ct. Żywienie we Lwowie kosztowało 23·91 ct., w Kulparkowie 25·42 ct., a w szpitalu św. Ła-

zarza w Krakowie 29·21 ct. W porównaniu z r. 1889 żywienie w szpitalu lwowskim kosztowało taniej o 1·55 ct., w zakładzie kulparkowskim o 1·72 ct., a w krakowskim o 0·14 ct., co do pewnego stopnia przypisać należy zmianie normy żywienia.

Alegat 37. Alegat 37. wykazuje, o ile ceny produktów zużytych w naszych zakładach krajowych wpłynęły na różnicę kosztów żywienia w tych zakładach.

Ustawa zdrojowa. JE. ks. Marszałek krajowy przesłał do wiadomości Wydziału krajowego odpis pisma swego do c. k. Namiestnika w przedmiocie uchwalonej przez Wys. Sejm ustawy zdrojowej z d. 4. listopada 1890 r., i uchwalonych w ten dzień rezolucyj, dotyczących tworzenia osobnych okręgów ze zdrojowisk dla poboru podatku konsumcyjnego od mięsa i osobnych okręgów ze zdrojowisk i uzdrowisk dla dzierżawy prawa propinacyi. W myśl ostatniego ustępu §. 15 nowej instrukcyi dla Wydziału krajowego, poparliśmy wezwanie to odezwą do c. k. Namiestnictwa z odpowiedniem uzasadnieniem, że jednym z nader ważnych warunków podniesienia naszych zdrojowisk i uzdrowisk, jest możność zaopatrywania tychże w doborowe mięso, a odezwą do c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego o to, aby właściciel lub komisya zdrojowa mieli sposobność wydzierżawienia prawa propinacyi dla zaopatrzenia naszych zdrojowisk i uzdrowisk w doborowe napoje.

Dyrekcya galic. funduszu propinacyjnego w odpowiedzi na wezwanie nasze udzieliła zestawienie stosunków dzierżawy prawa propinacyi w miejscowościach, w których istnieją koncesyonowane zdrojowiska i uzdrowiska.

O ile uprawnienia te są obecnie wydzierżawione w jednej grupie z innemi uprawnieniami propinacyjnemi, Dyrekcya przyrzekła przed wydzierżawieniem tych grup na czas dalszy, zasięgnąć poprzednio opinii i życzeń właścicieli odnośnych zakładów kąpielowych, a względnie komisyj zdrojowych i wydzieli na ich żądanie z obecnej grupy uprawnień propinacyjnych te miejscowości. w których istnieją koncesyonowane zdrojowiska i uzdrowiska i utworzy z nich w myśl rezolucyi Wysokiego Sejmu z dnia 4. listopada 1890 r. osobne okręgi dzierżawne. Na odezwę w sprawie utworzenia osobnych okręgów dla poboru podatku konsumcyjnego nie otrzymaliśmy dotychczas żadnej odpowiedzi.

Petycya m. Dynowa o zezwolenie na budowę szpitala. W myśl uchwały Wys. Sejmu z d. 29. listopada 1890 r. otrzymaliśmy do załatwienia, nie weszłą na porządek dzienny, petycyę gminy miasteczka Dynowa i okolicznych o zezwolenie na budowę szpitala w Dynowie i na użycie kwoty 20.000 zł., powstałej z kar sądowych na cel powyższy.

Załatwiając powyższą petycyę, zawiadomiliśmy Zwierzchność gminną w Dynowie, że ponieważ fundusz rzeczony w kwocie 20.000 zł., według pierwotnego przeznaczenia swego i rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z d. 25. marca 1864 r. L. 14.149, użyty być może li tylko na wybudowanie szpitala w Dynowie i powstał z grzywien i taks za muzykę, ściągniętych od gmin dawniejszego powiatu dubieckiego, więc jako taki stanowi majątek powiatowy, zostający obecnie pod zarządem Wydziału powiatowego w Brzozowie, przeto w razie wybudowania szpitala w Dynowie kosztem owego funduszu musiałby być ów szpital zakładem powiatowym. Jeżeli więc Zwierzchność gminna miasteczka Dynowa pragnie mieć wybudowany taki szpital powiatowy,

*

przeto rzeczą będzie Reprezentacyi gminy tamtejszej, jak i reszty gmin petycyonujących udać się za pośrednictwem i zgodą Reprezentacyi powiatowej w Brzozowie do c. k. Namiestnictwa o pozwolenie na wybudowanie takiego szpitala prywatnego w myśl §. 2 lit. *b* ustawy z dnia 30. kwietnia D. u. p. Nr. 58 o organizacyi publicznej służby zdrowia.

Petycya gminy Łubianki.

Wys. Sejm uchwałą z dnia 26. listopada 1890 r. przekazał Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę gminy Łubianki o przyjęcie na fundusz krajowy przypadających do zwrotu od tejże gminy kosztów leczenia i utrzymania Maryi Antoniuk w kwocie 584 zł. 94 ct. a. w. Po wszechstronnem zbadaniu tej sprawy, Wydział krajowy uchwalił przyjąć na fundusz krajowy wyżwspomniany wydatek.

Petycya ks. Pawła Petryckiego.

W załatwieniu petycyi ks. Pawła Petryckiego w Buczaczu, która nie weszła pod obrady Wys. Sejmu i została nam przekazaną, zawiadomiliśmy go, iż Wydział krajowy prośbie o udzielenie zapomogi zadość uczynić nie może, nie mając żadnych na podobne cele funduszów. Co zaś do prośby o bezpłatne umieszczenie chorej żony jego w klinice lub szpitalu krajowym, to oznajmiliśmy mu, iż o potrzebie przyjęcia chorych do szpitala a względnie do kliniki, decyduje lekarz ordynujący w każdym z tych zakładów, a Wydział krajowy mógłby przyjąć tylko koszta leczenia według taksy 3. klasy na fundusz krajowy.

W sprawie wykształcenia młodych lekarzy.

C. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia, mając zamiar wspólnie z c. k. Ministerstwem spraw wewnętrznych przystąpić do rewizyi istniejących przepisów, odnoszących się do nauki medycyny i egzaminów lekarskich, zażądało sprawozdania, jakie doświadczenia w ostatnich dziesięciu latach poczynili dyrektorowie i prymaryusze co do umiejętnego wykształcenia i nabytej zręczności młodych doktorów w tych większych szpitalach, do których doktorowie wszech nauk lekarskich, egzaminowani wedle ordynacyi dla egzaminów ścisłych z 15. kwietnia 1872 r. Dz. p. p. Nr. 57, do praktyki wstępują.

Opinię dyrektorów szpitali krajowych i grona prymaryuszów szpitalnych przesłaliśmy c. k. Namiestnictwu.

W sprawie wydania instrukcyi dla lekarzy miejskich.

C. k. Namiestnictwo wezwało nas do wydania wzoru instrukcyi służbowej dla lekarzy miastowych po myśli ustawy z 13. marca 1889 r. (Dz. u. i rozp. kr. Nr. 24). Na to odpowiedzieliśmy, iż uznajemy potrzebę wydania instrukcyi dla lekarzy tych miast, które są objęte ustawą 13. marca 1889 r., niemniej oznaczenia kwalifikacyi lekarzy miejskich, a w tym celu delegowaliśmy do porozumienia się z c. k. Namiestnictwem członka Wydziału krajowego Dr. Hoszarda i inspektora szpitali. Sprawa ta, jako zostająca w związku ze sprawą lekarzy gminnych, jest obecnie w toku załatwienia

Sprawa urządzenia służby zdrowia w gminach.

C. k. Namiestnictwo w odezwie z dnia 17. lutego 1891 r. L. 1.635 uwiadomiło, że Jego c. k. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 2. lutego b. r. udzielić najmiłościwiej sankcyi uchwalonemu przez Sejm krajowy projektowi ustawy o urządzeniu służby zdrowia w gminach i na obszarach dworskich.

Przy odezwie z dnia 12. września b. r. L. 62.225 przysłało nam Prezydyum c. k. Namiestnictwa projekt rozporządzenia wykonawczego do postanowień ustawy z dnia 2. lutego, projekt instrukcyi służbowej dla lekarzy gminnych i okręgowych, a nareszcie wzór statutu dla stałych komisyj zdrowia, dla objawienia zdania co do tych projektów.

Przedewszystkiem zażądaliśmy od c. k. Namiestnictwa udzielenia nam wykazu miejscowości, które pod względem sanitarnym wymagają jak najprędszego urządzenia, aby następnie, stosownie do postanowień §. 5. ustawy wezwać wskazane Wydziały powiatowe, iżby zasięgnąwszy zdania gmin i obszarów dworskich, przedstawiły nam w porozumieniu z władzą polityczną wniosek, gdzie ma być utworzony okręg sanitarny.

O uwolnieniu od podatku domów wzniesionych we Lwowie w celach asanizacyjnych.

Gmina m. Lwowa wniosła podanie do c. k. Ministerstwa skarbu o przyznanie nadzwyczajnego uwolnienia od podatku domowo-czynszowego dla tych domów we Lwowie, które powstaną w miejscu budynków zniesionych w celach asanizacyjnych.

Zaproszona wskutek polecenia JE. pana Ministra skarbu komisya, na posiedzeniu d. 20. listopada 1890 r. jednomyślnie uchwaliła, iż jest pożądanem dla ułatwienia gminie tego zadania, aby przyznano uwolnienie od podatku domowo-czynszowego przez przeciąg lat 30 dla budynków wystawionych w celach asanizacyjnych w ciągu 15 lat po wejściu w życie odnośnej ustawy państwowej.

Wskutek tej uchwały c. k. Namiestnictwo zgodnie z żądaniem p. Ministra, wyrażonem w reskrypcie z d. 17. lutego 1889 r. L. 39.681 zapytało Wydział krajowy, czy będzie skłonnym wyjednać we właściwej drodze ustawodawczej dla wspomnianych budowli równoczesne i równomierne uwolnienie od podatków krajowych, względnie gminnych. Odpowiedzieliśmy, iż w razie przyznania przez Rząd uwolnienia od podatku domowo-czynszowego dla budynków, które powstaną w gminie miasta Lwowa, na podstawie planu sporządzonego dla asanacyi miasta, Wydział kraj. nie omieszka poczynić potrzebnych kroków celem wyjednania w drodze ustawodawczej także równoczesnego i równomiernego uwolnienia od podatków krajowych.

Dnia 1. kwietnia b. r. L. 20.753 c. k. Namiestnictwo uwiadomiło nas, iż JE. pan Minister skarbu oznajmił reskryptem z dnia 15. marca b. r. L. 45.161/91, iż z uwagi na stwierdzoną komisyjnie konieczność poprawy stosunków zdrowotnych w niektórych częściach miasta Lwowa, byłby skłonnym wyjednać w drodze ustawodawczej 20-letnie uwolnienie od podatku domowo-czynszowego dla tych budynków, które w przeciągu 10 lat od chwili wejścia w życie odnośnej ustawy w celu asanacyi miasta na miejsce 180 domów wskazanych przez Magistrat, zupełnie nowo wystawione będą. Wyjednanie tej ulgi podatkowej uczynił jednak p. Minister zależnem od przyjścia do skutku uchwały Sejmu krajowego, którąby takie same uwolnienie było przyznanem wspomnianym budowlom co do podatków krajowego i gminnego.

O tej decyzyi JE. pana Ministra skarbu uwiadamiając jednocześnie p. Prezydenta miasta Lwowa, JE. p. Namiestnik wezwał go, aby Reprezentacya miejska poczyniła stosowne kroki w celu uzyskania zaznaczonej uchwały sejmowej.

Sprawa odstąpienia gruntu pod budowę zakładu anatomiczno-patologiczn. w Krakowie.

W sprawie kontraktu zawrzeć się mającego między państwową administracyą oświecenia a Wydziałem krajowym co do odstąpienia gruntu szpitala św. Łazarza w Krakowie pod budowę zakładu anatomo-patologicznego dla uniwersytetu Jagiellońskiego, zażądał p. Minister wyznań i oświecenia reskryptem z dnia 8. stycznia 1891 r. L. 26.153/90 modyfikacyi niektórych postanowień przedłożonego mu zarysu umowy a mianowicie, aby zamiast słów: „zakład patologiczno-anatomiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego“ powiedziane było: „gmach przeznaczony na umieszczenie katedr dla anatomii patologicznej, patologii ogólnej i doświadczalnej medycyny sądowej oraz ewentualnie także innych katedr i zakładów wydziału lekarskiego c. k. Uniwersytetu“. C. k. Namiestnictwo w odezwie swej z dnia 23. stycznia 1891 L. 3.441 objaśniło potrzebę tej zmiany tem, iż zamierza zaproponować c. k. Ministerstwu, ażeby wystawiwszy drugie piętro na tymże gmachu, umieściło w nim także instytut fizyologiczny, gdyż wszystkie te instytuty w ścisłym ze sobą zostają związku, a niewłaściwe ich dotychczasowe pomieszczenie stanowi jeden z największych braków wydziału lekarskiego w Krakowie. Z tego więc względu i z uwagi, że wymienione powyżej zmiany stylizacyi kontraktu są natury czysto formalnej i nie są w niczem sprzeczne z treścią deklaracyi, którą już daliśmy poprzednio, zgodziliśmy się na wyżwspomnianą zmianę stylizacyi umowy. Zarazem zezwoliliśmy, ażeby grunt przeznaczony pod powyższy gmach, oddany został w fizyczne posiadanie c. k. Rządu bezpośrednio po doniesieniu o zamierzonem rozpoczęciu budowy. Natomiast postawiliśmy warunek ażeby w kontrakcie darowizny wyraźnie powiedziane było, że droga przez ogród mająca służyć do przejścia dla profesorów i uczniów zakładu, założoną i utrzymywaną być winna kosztem c. k. skarbu. Droga ta nadto powinna mieć swe ujście w głównej bramie szpitalnej; szpital bowiem tylko jedno wejście może mieć otwarte, ażeby można łatwiej utrzymać porządek domowy i nadzorować służbę i chorych. Obecnie prowadzi od gruntu, przeznaczonego na powyższą budowę, zwykła ścieżka w kierunku do szpitala gdyby więc c. k. Rząd zamierzał mieć w tem miejscu drogę, należy takową kosztem skarbu wybudować i utrzymywać, a co do kierunku drogi zastrzegliśmy sobie decyzyę. Ze względu na powyższe nasze żądanie odpowiedni ustęp kontraktu będzie miał następujące brzmienie: „prawo służebności wolnego przechodu dla profesorów i studentów drogą, która w tym celu przez grunta szpitalne będzie przeprowadzoną w kierunku oznaczonym w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Koszta wytyczenia, wybudowania i utrzymania tej drogi ponosić będzie c. k. skarb państwa“.

Ponieważ prawie równocześnie zaszedł fakt zakwestyonowania przez c. k. Namiestnictwo placu, na którym chcieliśmy zbudować pawilon oddziału chirurgicznego św. Łazarza, a prośba nasza o zwrot gruntu na Blichu wniesiona po raz trzeci, nie została uwzględniona, a nie mając innego miejsca, aby na nim postawić koniecznie potrzebny dla szpitala budynek, na odezwę c. k. Namiestnictwa o przyspieszenie podpisania kontraktu postanowiliśmy odpowiedzieć, że aż do załatwienia sprawy wyboru miejsca pod budowę projektowanego pawilonu chirurgicznego, wstrzymujemy się z zawarciem tego kontraktu.

Okólnik w sprawie lustracyi szpitali.

Okólnikiem z d. 5. grudnia 1890 r. wydanym do wszystkich szpitali krajowych i prowincyonalnych, wezwaliśmy zarządy, aby wszystkim pp. posłom na Sejm krajowy, zgłaszającym się do szpitali w zamiarze lustracyi, udzielali wszelkich wskazówek i wyjaśnień, tyczących się organizacyi, gospodarki i zarządu tych szpitali.

Zjazd lekarzy.

Komitet gospodarczy IV. Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich w Krakowie udał się do nas z prośbą, aby mu przyznać 2.000 zł. na opędzenie kosztów zjazdu. Ze względu na bliski termin zjazdu i doniosłość znaczenia jego, przeznaczyliśmy z funduszu dyspozycyjnego subwencyę w kwocie 1.000 zł. a. w.

Dostawa krowianki.

Dostawę krowianki, potrzebnej dla szczepienia ochronnego ludności powierzyliśmy czterem właścicielom zakładów krowiankowych: 1) Drowi Zygmuntowi Rygierowi i jego wspólnikowi weterynarzowi Pawłowi Kretowiczowi, 2) Drowi Antoniemu Barańskiemu, 3) Józefowi Kubiekiemu, weterynarzowi miejskiemu we Lwowie i 4) Józefowi Frejsingerowi, chirurgowi w Lisku.

Każdy z nich otrzymał pewną ilość powiatów, dla których ma dostarczać rodzimej krowianki w ilości mniej więcej na 75 000 szczepieńców. Krowianka ta ma być w $^3/_4$ dostarczoną w czasie od 1. maja do 1. lipca, reszta zaś może być w czasie późniejszym dostarczona. Prócz tego ma każdy zakład obowiązek utrzymywać przez cały rok zapas czystej krowianki. Rozsyłka będzie odbywała się w naczyniach zawierających krowiankę co najmniej na 25 szczepień.

Mianowanie Inspektora szpitali radcą Wydziału krajowego.

Dnia 13. lutego b. r. Wydział krajowy w uznaniu sumiennej, gorliwej i skutecznej pracy, którą jako inspektor poświęcił uporządkowaniu i rozwojowi szpitali w kraju, zamianował Dr. Jana Stellę-Sawickiego radcą Wydziału krajowego ad honores.

O planach dla szpitali prowincyonalnych.

W sprawozdaniu za r. 1889 donieśliśmy, że c. k. Namiestnictwo poleciło dnia 27. września 1888 r. L. 5.400 wszystkim Starostwom i Prezydentom, aby w razie udzielania koncesyi budowlanej na szpital, zawezwać gminy do przedłożenia planów c. k. Starostwu, które przedstawi je wraz ze swemi uwagami c. k. Namiestnictwu do ocenienia c. k. Rady zdrowia.

Ponieważ zarządzenie to pociągało za sobą bardzo wiele niedogodności dla gmin, poleciliśmy wygotować w naszem biurze sanitarnem normalne szkice szpitali na 30 i 70 łóżek, z uwzględnieniem tych niewielkich środków, którymi gminy nasze zwykle rozporządzają, z prośbą, aby c. k. Namiestnictwo poleciło c. k. Radzie zdrowia dać o nich swą opinię. C. k. Rada zdrowia dała o nich nieprzychylną opinię i wygotowała dwa inne dla szpitala samborskiego i cieszanowskiego. Szkice te jednak nie uzyskały naszej aprobaty, dlatego musieliśmy uwiadomić c. k. Namiestnictwo, iż nie będziemy mogli zezwolić budować szpitali według planów na podstawie tych szkiców sporządzonych. Ze względu jednak, że takie normalne plany są potrzebne, zwołaliśmy ankietę złożoną z lekarzy i budowniczych, częścią przez nas, a częścią przez c. k. Namiestnictwo wyznaczonych. Ankieta ta opracowała dwa szkice, mające służyć jako normalne dla budowy szpi-

tali prowincyonalnych. Szkice te po autografowaniu rozsyłamy tym gminom, które mają zamiar budować u siebie szpitale.

Na odezwę c. k. Namiestnictwa z d. 10. października b. r. L. 66.487 przesyłając te szkice normalne wraz z programem dla projektu szpitala na 30 łóżek, zastrzegliśmy sobie prawo zatwierdzania kupna placu, planu budowy i sposobu pokrywania kosztów budowy powszechnych szpitali, wypływające z §. 18. ustęp I. punkt 2 i 3 statutu krajow., tudzież z art. II. punkt 3. lit. *c* ust. kraj. o nadzorze nad szpitalami z d. 12. grudnia 1869 Dz. u. kr. Nr. 8. 1870 r., nie wkraczając bynajmniej w zakres kompetencyi c. k. władzy politycznej pod względem sanitarno-policyjnym.

W sprawie uregulowania prostytucyi.

Pismem z dnia 4. paźdz. 1889 r. L. 935/S. zawiadomił JE. ks. Marszałek krajowy Prezydyum c. k. Namiestnictwa, iż Wys. Sejm powziął w dniu 4. listopada następującą uchwałę: „Wzywa się c. k. Rząd, aby się zajął sprawą uregulowania prostytucyi w kraju". Rezolucyę tę oddało c. k. Namiestnictwo c. k. Radzie zdrowia do zaopiniowania, która orzekła, iż celem uregulowania prostytucyi w kraju obecnie nie zachodzi potrzeba wydania innych rozporządzeń, lecz należy dążyć, aby obowiązujące rozporządzenie z d. 10. paźdz. 1888 L. 48.887 (LW. 53.745/1888) ściślej, niż dotychczas było wykonywanem.

C. k. Namiestnictwo uznając, iż zapatrywanie c. k. Rady zdrowia pod tym względem jest słuszne, dodaje, iż Rada powyższa zwróciła jeszcze uwagę na jednę ważną przeszkodę w stłumianiu chorób wenerycznych, a mianowicie, że prostytutki dotknięte jedną z tych chorób, muszą za swe leczenie w szpitalu płacić: wskutek tego c. k. Namiestnictwo wezwało Wydział krajowy, aby zbadał, czy wydatek na leczenie ubogich nierządnic kosztem funduszu krajowego byłby tak znacznym, iż kraj nie mógłby go ponieść.

Na zapytanie to dnia 29. sierpnia L. 34.120 oznajmiliśmy, że nie widzimy potrzeby przedstawiać Wys. Sejmowi jakichkolwiek wniosków w tym kierunku, gdyż przynależne do Galicyi ubogie prostytutki są zawsze leczone kosztem funduszu krajowego, a płacą tylko te za siebie, które się do tego dobrowolnie zobowiążą. Za ubogie zaś nierządnice, przynależne do innego kraju, żądać musimy zwrotu kosztów leczenia, jak za przynależne do Galicyi a leczone za granicą żądają inne kraje koronne zwrotu z naszego funduszu krajowego. Od samopłacących syfilitycznych w przecięciu za trzy ostatnie lata otrzymano rocznie zwyż 11.000 zł. (11.124).

Szpital krajowy we Lwowie.

W organizacyi zakładu w r. 1890 nie zaszły zmiany.

W miejsce przeniesionego w r. 1889 w stan spoczynku prymaryusza Dr. Chądzyńskiego, mianowaliśmy prymaryuszem oddziału kiłowo-skórnych kobiet Dr. Krówczyńskiego d. 21. stycznia 1890 r.

Wskutek wzmagającej się liczby chorych na tyfus plamisty, przybywających do szpitala z aresztów miejskich, na przedstawienie Dyrekcyi odnieśliśmy się do Zwierzchności gminnej we Lwowie, w celu zapobieżenia szerzeniu się tej choroby. Skutkiem tego Magistrat tutejszy urządził przy ulicy Polnej prowizoryczny szpital epidemiczny, w którym chorych, należących do miasta Lwowa, lub też przebywających dłuższy czas w mieście,

leczono aż do wygaśnięcia tej epidemii, to jest od dnia 5. kwietnia do 20. maja 1890 r.

Ruch chorych w r. 1890 w szpitalu lwowskim był następujący:

I. W zakładzie chorych:

Pozostało z końcem roku 1889	306	męzcz.	290	kob.	razem 596
Przybyło w r. 1890 . . .	5.452	„	4.465	„	„ 9.917
Ogółem leczono w r. 1890 .	5.758	„	4 755	„	„ 10.513

W ciągu roku 1890 wydalono:

wyzdrowiałych	6.308
z polepszonem zdrowiem . .	2.058
nieuleczonych	861
zmarło	694
Razem .	9.921

w dalszem leczeniu pozostało 592 chorych.

Stosunek procentowy:

Wyzdrowiałych	względnie do leczonych	60·00 %	względnie do ubyłych	63·58 %
Z polepszeniem ubyłych		19·59 „		20·73 „
Niewyleczouych		8·19 „		8·63 „
Zmarłych		6·60 „		6·99 „

Ilość łóżek dla chorych 700, dla posługi 41.

Ilość dni leczenia 220.482.

Średni czas leczenia jednego chorego 20·97 dni.

Najwyższy stan chorych w roku dnia 4. stycznia: 778.

Najniższy stan chorych w roku d. 6. kwietnia: 538.

Najwyższy przeciętny stan chorych w styczniu: 721.

Najniższy w sierpniu: 586·5.

Zwrócić musimy uwagę Wysokiego Sejmu, iż urządzenie kas chorych nie przyczyniło się do zmniejszenia ilości leczonych, owszem, ilość ta w lwowskim szpitalu wzmogła się. Zmniejszenie zaś ilości dni leczenia pochodzi ztąd, że lekarze ordynujący zagrożeni nieustannem przepełnieniem oddziałów, starali się o ile można jak najprędzej wydalać rekonwalescentów, dla których dłuższe pozostawanie w zakładzie mogło się stać fatalnem. Za to średni pobyt chorych w szpitalu znacznie zmalał, bo o 1·4 dnia w przecięciu.

W ciągu roku 1890 odmówiono przyjęcia do zakładu chorych ogółem 556 osobom, jużto dla braku objawów chorobowych, jużto dla nieuleczalności choroby, a tem samem braku kwalifikacyi do leczenia szpitalnego, a mianowicie w styczniu 60, w lutym 35, w marcu 43, w kwietniu 34, maju 55, czerwcu 75, lipcu 66, sierpniu 48, wrześniu 34, październiku 39, listopadzie 38 i grudniu 29.

Stosunek śmiertelności względnie do ubyłych w r. 1890, w porównaniu do 18 ubiegłych lat, był najniższy, wynosił bowiem 6·99% wtedy, gdy w 1873 roku było 12·40%.

Z ważniejszych chorób liczbowo najwięcej leczono wenerycznych i kiłowych 1.549, potem następują choroby skóry 1.541, narządu trawienia 1.085, oddechania 1.017, oka 951, ogólne i krwi 785; w tej liczbie na tyfus brzuszny i wysypkowy 274, uwiąd schyłkowy 187, na influenzę 143, zołzy i gruźlica 697, rany 563, nowotwory 415, choroby narządów płciowych 413, choroby układu nerwowego 302, narządu krążenia 224, choroby kości 206,

organów moczowych 178, stawów 134, zatrucia 42, najmniej wykazują choroby ucha 22, zamiar samobójstwa 13, potwory i zrośnięcia 13 a pasożyt 1.

W okresie konania przywieziono do szpitala 34 osób, które po przyjęciu wkrótce zmarły.

Z liczby zmarłych 694 przypada na gruźlicę 234 czyli 33·71%, na zapalenie płuc 60 (8·64%), uwiąd starczy 50 (7·20%), choroby serca 32 (4·61%), chorobę Brighta 21 (3·02%), choroby mózgu i opon 23 (3·45%), na raka 32 (4·61%), na czerwonkę 29 (4·18%), na dur brzuszny i osutkowy 31 (4·46%), na resztę chorób 20 (60%) w czem się mieści 4 89% przyjętych w stanie konania.

Leczono na zakaźne choroby: dur brzuszny i wysypkowy 274 (zmarło 31), błonicę 6, ospę 25 (zmarło 5), szkarlatynę 4, odrę 39, różę 63 (zmarło 3), influenzę 143, zimnicę 11.

II. Ruch chorych w zakładzie położnic:

Pozostało z końcem roku 1889	kobiet	42	dzieci	23
Przybyło w ciągu roku 1890	„	901	„	772
Pielęgnowano przeto ogółem	kobiet	943	dzieci	795
Wydalono w ciągu roku 1890:				
Po odbyciu porodu	kobiet	841	dzieci	738
Przed odbyciem porodu	„	43	„	—
Zmarło	„	8	„	27
Wydalono razem	kobiet	892	dzieci	765

Pozostało na r. 1891 kobiet 51 i dzieci 30.

Stosunek wyzdrowienia u położnic wynosił względnie do ubyłych 94·28% śmiertelności względnie do ubyłych 0·89%, a zatem w ubiegłym roku śmiertelność między położnicami była od siedmnastu lat najniższą i w porównaniu do 1874 roku (5·78%) prawie o 5% niższą.

Ilość łóżek 61, wedle potrzeby więcej.

Ilość dni leczenia 15.174.

Średni czas leczenia jednej położnicy 16·09 dni.

Najwyższy stan położnic był w styczniu (58), najniższy w sierpniu (34), średni najwyższy w styczniu (51), najniższy w październiku 31·5.

Porównanie ruchu położnic i dzieci w r. 1889 i 1890:

	pielęgnowano		przybyło		wydalono		zmarło	
w roku	kobiet	dzieci	kobiet	dzieci	kobiet	dzieci	kobiet	dzieci
1889	965	772	909	740	907	653	16	96
1890	943	795	901	772	892	738	8	27
	—22	+23	—8	+32	—15	+85	—8	—69

Służba lekarska składała się oprócz dyrektora, z 8 prymaryuszów, 8 sekundaryuszów, 4 asystentów lekarskich, prosektora, chemika patologicznego, tudzież z 6 (przeciętnie) lekarzy pomocniczych bezpłatnych.

Dozór nad służbą oddziałową i pielęgnowanie chorych na oddziałach I., II. i III. chorób wewnętrznych, chirurgicznym i ocznym sprawują Siostry miłosierdzia, na oddziale kiłowo-skórnym żeńskim — dozorczyni, na kiłowo-skórnym męskim — dozorca, na oddziale położnic 3 akuszerki. Dozór nad służbą, żywnością i bielizną tego ostatniego oddziału oddano Siostrom miłosierdzia.

Sióstr miłosierdzia jest 24.

Służby oddziałowej 45.

Zarząd składa się z rządcy, dwóch oficyałów, dwóch pisarzy, ośmiu pisarzy dziennych, woźnego i odźwiernego. Służba domu składa się z lampiarza, łaziebnego, kaplicznego, dozorcy trupiarni, stróża nocnego i parobków, razem 24. Służba pralni składa się z nadzorczyni, 3 parobków i 22 praczek przeciętnie.

Kapelanów jest dwóch: obrządku rzymsko-katolickiego i grecko-katolickiego.

Ruch chorych według oddziałów był następujący:

Oddziały szpitalne	Ilość łóżek	Leczono chorych	Dni leczenia	Średni pobyt	Łóżko było zajęte dni	Śmiertelność liczbowa	Śmiertelność % względnie do leczon.	Leczono dziennie
Oddział I. chorób wewnętrzn.	102	2.376	27.608	11·61	270	269	11.32	75
„ II. „ „	94	1.219	19.063	15·63	202	146	11·97	52
„ III. „ „	76	1.460	19.622	13·43	258	168	11·50	54
Oddział chirurgiczny	160	2.267	55.252	24·37	345	95	4·19	123
„ kiłowo-skórny męski	104	1.655	36.671	22·15	352	7	0·42	100
„ „ kobiet	80	1.095	32.309	29·45	403	8	0·72	88
„ oczny	84	1.015	29.957	29·51	356	1	0·09	82
„ położniczy	61	943	15.174	16·09	248	8	0·85	41
Ogółem	761	11.456*	235.656	20·57	309	702	6·12	646
W r. 1889 było	761	10.767	240.348	22·32	315	732	6·79	658
		+689	−4.692	−1·75	−6	−30	−67	−12

Co do leczenia poszczególnych chorób na oddziałach chorób wewnętrznych, takowe stosowano w sposób powszechnie używany, jak w poprzednich latach, z wyjątkiem gruźlicy, którą za pojawieniem się nowego sposobu leczenia za pomocą tuberkuliny Kocha, traktowano wedle jego wskazówek. Leczenia tego na męskim oddziale chorych zaniechano zupełnie, na żeńskim zaś oddziale doświadczenia dotychczas prowadzi Dr. Opolski, obiecując szczegółowe sprawozdanie przedstawić w przyszłym roku, leczenie bowiem zaczął dopiero w grudniu ubiegłego roku. Doświadczenia z limfą Kocha na oddziale chirurgicznym szpitala św. Zofii, dokonywane przez Dr. Schramma, okazały, iż znaczenie rozpoznawcze limfy Kocha jest niepewne, wartość zaś lecznicza w gruźlicy tak zwanej tuberkulicznej jest bardzo mała, obserwując zaś dzieci, na których wykonywano doświadczenia, Dr. Schramm przyszedł do przekonania, że limfa Kocha czyni chory ustrój mniej odpornym i słabszym, a fakt szybkiego występowania recydywy przy wilku (lupus), dowodzący, iż pozostałe przy życiu prątki gruźlicze mogą wywierać swe swoiste działanie nawet wśród wstrzykiwań limfy Kocha, rzuca wielki cień na wartość ochronną tego środka.

Na oddziale chirurgicznym wykonano operacyj 950, a oprócz tego mnóstwo mniejszych rękoczynów, naprzykład wycięcia mniejszych nowotworów, przecięć ropni, wyrwania zębów itd. Z większych operacyj dokonano: amputacyj 59, atrotomij 6, wyłuszczenia raków, cyst, gruczołów,

*) Suma właściwie wynosi 12.030, lecz po odliczeniu chorych przeniesionych z jednych oddziałów na drugie wypadnie tylko 11.456.

polipów, różnych nowotworów, wola itd. 109, operacyj fistuły 34, operacyj przepuklin (herniotomij) 22, laparotomij 13, kruszenia kamieni pęcherzowych (litotrypsij) 8, nerwotomij 42, wycięcia jajników (ovariotomij) 6, operacyj plastycznych 44, wyprostowania (redressement) 10, wstawienia czyli repozycyi w narkozie 9, resekcyi 33, uterotomij 5, tracheotomij 15, trepamacyj czaszki 3. Przeciętnie na oddziale chirurgicznym dokonywano prawie po trzy operacye dziennie.

Na oddziale ocznym wykonano 259 operacyj, w liczbie tej zdjęcia katarakty 91, iridektomij 57, całkowitych wyjęć oka 10, operacyj garbiaków 21, przecięć worka łzowego 18 itd.

Na oddziale kiłowo-skórnym kobiecym jest ciągły brak miejsca, tak że w największych salach wypada na jedno łóżko mniej jak 18m³. powietrza, a zatem dwa razy mniej, aniżeli być powinno. W r. 1890 brak miejsca był o wiele dokuczliwszym, albowiem bez przerwy oddział był tak przepełniony, jak od wielu lat nie bywał, a nawet w tych miesiącach, kiedy zazwyczaj najmniej chorych do szpitala się zgłaszało, w ubiegłym roku było przepełnienie. Przy tym stanie rzeczy niepodobna było uczynić zadość ze stanowiska naukowego i bezpieczeństwa zupełnie usprawiedliwionemu żądaniu separowania chorych kiłowych od wenerycznych, a skórnych od świerzbowatych, chociaż na to separowanie przepisy szpitalne słusznie wielki nacisk kładą. Brak ten miejsca i niemożność separowania są także przyczyną, że prostytutki lepszej kategoryi unikają szpitali, a kobiety nieszczęśliwym zbiegiem okoliczności popadłe w chorobę weneryczną a nawet skórną, za żadną cenę dobrowolnie do szpitala nie zgłaszają się. Brak miejsca i brak małych sal uniemożliwia segregowanie chorych nieletnich i niezepsutych, wyrządzając im wielką krzywdę moralną, muszą bowiem patrzeć na niemoralne postępowanie wyuzdanych na wszelką rozpustę kobiet. Nawet pod względem leczniczym brak miejsca, niemożność dokładnej wentylacyi i przepełnienie, sprowadzają niepożądane następstwa, do których należą: 1) bardzo częste zajęcia ust (ślinotok) u leczonych wcieraniami, co przyczynia się do dłuższego pobytu chorych w szpitalu; 2) przenoszenie się świerzbu na chore z innego powodu w szpitalu pozostające; 3) zarażania się różą (10 przypadków).

W pracowni chemiczno-lekarskiej przy szpitalu lwowskim dokonano wogóle 1.339 rozbiorów chemiczno-mikroskopowych. Do zwiększenia się ilości rozbiorów dokonanych w roku zeszłym, przyczynił się w znacznej części mikroskop Zeissa z immersyą olejną, który poleciliśmy nabyć dla użytku pracowni. Jak w latach poprzednich w laboratoryum pracowali pod kierunkiem chemika patologicznego pp. sekundaryusze szpitala powszechnego.

W prosektoryum szpitala lwowskiego wykonano w roku 1890 sekcyj naukowych 794 na zwłokach osób zmarłych w różnych oddziałach szpitala powszechnego. Bardzo ciekawe i niezwykłe zmiany chorobowe zachowane zostały jak w poprzednich latach dla muzeum patologiczno-anatomicznego, które uporządkowane jest do roku 1889; do tego czasu liczyło już 406 bardzo rzadkich i cennych okazów. Oprócz tego w prosektoryum szpitala wykonano w ciągu roku 1890 sto kilkadziesiąt badań mikroskopowych rozmaitych tkanin, wyciętych u chorych w celu dyagnostycznym, tudzież ropy, wydzielin itd.

Na oddziale położniczym dokonano rękoczynów 58, a zatem o 48 mniej, aniżeli w roku poprzednim, w tej liczbie zakładanie kleszczy 13, pomocy ręcznej przy położeniu miednicowem 10, obrotów 8, trepanacyj 3. Ilość porodów w ciągu 1890 roku wynosiła 858. Dzieci urodziło się 798, z których zmarło 34.

Stosownie do uchwał i rezolucyi Wys. Sejmu, powziętych przy uchwalaniu preliminarza krajowego szpitala powszechnego we Lwowie, poleciliśmy:

1) Przeprowadzenie potrzebnych zmian w zamknięciach rachunkowych szpitala lwowskiego, tak, aby w przyszłości we wszystkich rubrykach obejmowano okres czasu od 1. stycznia do 31. grudnia ostatniego roku.

2) Zawarliśmy umowę z Towarzystwem szpitala św. Zofii dla dzieci na przeciąg lat trzech. Szpital św. Zofii w zamian za podwyższenie ryczałtu z 12.000 na 16,000, obowiązał się przyjmować wszystkie chore dzieci przez szpital powszechny odsyłane, nie wyjmując noworodków i dostarczać im potrzebnych mamek.

3) Sprawę utworzenia na oddziale położnic dwóch stałych miejsc z płacą po 120 zł., nadawać się mających na przeciąg roku jednego tym akuszerkom, które ukończyły naukę z najlepszym postępem, aby tym sposobem uzupełnić mogły nabycie praktycznych wiadomości, przedstawiamy w osobnem sprawozdaniu.

4) Co do przyjęcia przez c. k. Rząd kosztów utrzymania jednej akuszerki na oddziale położnic, jako stale przydzielonej do c. k. szkoły akuszerek, wystosowaliśmy odezwę do c. k. Namiestnictwa za liczbą 224/90 z prośbą o przyśpieszenie odpowiedzi na L. 18.361/91, lecz dotychczas jeszcze odpowiedzi nie otrzymaliśmy.

5) Polecenie wzięcia pod rozwagę założenia szkoły dozorców przy szpitalu lwowskim, z zastrzeżeniem wpływu Sióstr Miłosierdzia na jej kierunek, oraz wyznaczenia nagrody za najlepszy polski podręcznik dla dozorców, odesłaliśmy do Dyrekcyi szpitala lwowskiego dla przedstawienia swych uwag.

Dyrektor odpowiedział, że szkoła dla dozorców i dozorczyń w szpitalu dla przygotowania osób umiejętnie wykształconych do pielęgnowania i dozorowania chorych, jest pożądaną. Oprócz nabywanych specyalnych wiadomości, szkoła mogłaby podnieść poziom umysłu i moralności dozorców i pobudzić do sumiennego wykonywania obowiązków. Zaprowadzenie jednak takiej szkoły przy szpitalu lwowskim natrafia na wielkie trudności pod względem, jak urządzić wykłady i kto ma na nie uczęszczać. Służba oddziałowa jest zawsze zajęta chorymi, załatwianiem ich potrzeb i utrzymywaniem porządku na salach. Nie można więc jej odrywać od obowiązków koniecznych dla słuchania wykładów. Trzebaby chyba posyłać ich do szkoły partyami, a w takim razie utrudnionem byłoby zadanie nauczyciela. W każdym razie uczęszczanie do szkoły kolidowałoby z pełnieniem obowiązków, na czemby obsługa chorych i porządek szpitalny wiele ucierpiały.

Nadto z powodu niskiego uposażenia, służba tak się często zmienia, że zaledwie kilkunastu jest takich, którzy służą dłużej nad rok jeden, a większa część porzuca służbę po miesiącu i wcześniej. Zaledwie więc zacząłby się uczyć w szkole, jużby odszedł, a z nowym, który przyjdzie na jego miejsce, trzebaby na nowo kurs rozpoczynać. Zresztą pomiędzy

służbą mało jest takich, którzy umieją czytać, z podręcznika więc nie mogliby korzystać a i z wykładów nie wiele.

Szkoła mogłaby oddać wielkie usługi, gdyby miała za zadanie przygotowanie na dozorców ludzi przychodzących z miasta, a nie będących jeszcze w służbie szpitalnej. Otrzymane świadectwo z ukończonej szkoły z dobrym postępem, byłoby kwalifikacyą do przyjęcia na dozorcę szpitala. Ale w takim tylko razie stanowisko dozorcy byłoby ponętne, gdyby mogło dać utrzymanie i zapewnić byt na przyszłość, gdy już sił zabraknie do pracy lub z powodu jakiego kalectwa lub choroby nieuleczalnej nie będzie zdolności do pełnienia obowiązków. To może nastąpić, jeżeli posady dozorców będą stałe, lepiej dotowane i z pensyą emerytalną po wysłużeniu pewnej ilości lat połączone. Wtedy dozorcy nietylko nie będą opuszczali miejsca, ale owszem będą się starali utrzymać go dobrym i sumiennym wypełnieniem obowiązków, a szkoła będzie miała uczniów dla nabycia kwalifikacyi do otrzymania takiego miejsca. Inaczej szkoła nie osiągnie celu i koszta wyłożono na jej urządzenie i prowadzenie będą stracone.

Przedstawienie Dyrektora uznając za uzasadnione, musimy oświadczyć się przeciwko założeniu szkoły dozorców przy szpitalu lwowskim. Natomiast mając przekonanie, że wydanie podręcznika, dającego wskazówki co do pielęgnowania i usługiwania chorym może wyświadczyć znaczne korzyści nie tylko posłudze, wskazując jej obowiązki i sposób zachowania się wobec chorego, ale i samym Siostrom miłosierdzia, obznajamiając je z nowszymi nabytkami nauki i doświadczenia, poleciliśmy nłożenie podręcznika inspektorowi szpitali, najlepiej obznajomionemu z potrzebami chorych i ze wszystkimi rodzajami służby szpitalnej.

Ze względu, iż w szpitalu lwowskim zdarzało się często takie przepełnienie, że nawet ciężko chorych gorączkujących nie było gdzie pomieszczać, gdyż wielu rekonwalescentów po ciężkich chorobach, jak tyfusach i operacyach zalegało łóżka, nie potrzebując żadnego leczenia, a tylko należytego odżywiania się; ze względu, że byli tacy nieuleczalni, którzy dla pewnych powikłań choroby nie mogli być ze szpitala wydaleni, zezwoliliśmy w załatwieniu prośby zarządu Zakładu św. Józefa, odstąpionej nam przez Wys. Sejm na zawarcie umowy obowiązującej na rok 1891 do pomieszczenia w tym zakładzie rekonwalescentów i nieuleczalnych, potrzebujących opieki lwowskiego szpitala. Jako podstawę wynagrodzenia przyjęto stosownie do złożonej oferty Zakładu św. Józefa kwotę 35 ct. od chorego za dzień pielęgnowania i żywienia; przyczem Zakład oświadczył, że może odstąpić 15 łóżek szpitalowi lwowskiemu dla jego chorych. Umowę tę uznaliśmy za korzystną, nie tylko dla funduszu szpitalnego, ale i dlatego, że pozbywając się takich chorych, przysparzało się szpitalowi kilkanaście łóżek, co znaczyło nie mało, gdyż w roku bieżącym były dnie, w których znajdowało się w szpitalu zwyż 800 chorych, wtedy, gdy szpital przy uwzględnieniu przepisów hygienicznych powinien właściwie pomieścić nie więcej nad 500 chorych. Aby jednak nie wytworzyć z tego rodzaju filii szpitala, poleciliśmy Dyrekcyi, iżby rekonwalescenci wysyłani do Zakładu św. Józefa, nie zostawali tam dłużej nad 14 dni.

C. k. Namiestnictwo odezwą z d. 15. grudnia 1890 L. 79.985, wskutek rozporządzenia c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 8. kwietnia 1890 L. 6.220, udało się do nas z zapytaniem, czy nie zachodzi potrzeba,

aby w pobliżu lwowskiego szpitala, jako uzupełnienie tego szpitala, urządzić osobny pawilon dla chorób zakaźnych sporadycznych. W celu jasnego przedstawienia, jak sprawa ta stoi, poleciliśmy Dyrektorowi szpitala, aby doniósł, ile było wypadków w ostatniem trzechleciu zarażenia się chorobami zakaźnemi, jako to tyfusem, odrą, ospą, płonicą i czerwonką, czy to osób z pomiędzy służby, czy też chorych na inne choroby w szpitalu leczonych.

Ze sprawozdania Dyrektora szpitala z d. 31. marca b. r. L. 24 okazało się, iż w ostatniem trzechleciu leczono:

			posługaczy:	chorych:
Na ospę	103	chorych, zaraziło się zaś w szpitalu	—	5
„ tyfus	637	„ „ „ „ „ „	6	—
„ szkarlatynę	24	„ „ „ „ „ „	1	—
„ odrę	42	„ „ „ „ „ „	—	—
„ czerwonkę	388	„ „ „ „ „ „	2	11

U w a g a: Przyjęto 14-dniowy pobyt w szpitalu przed zjawieniem się choroby, jako podstawę do wykazu nabytej zarazy.

Na podstawie tego wykazu uwiadomiliśmy c. k. Namiestnictwo, że gwałtownej potrzeby budowania osobnego pawilonu dla chorób zakaźnych nie widzimy. Tyfusem i szkarlatyną zarażali się tylko posługacze, świadczyło to, że odosobnienie obecne jest dostateczne, ochronić bowiem posługę od zakażenia się temi chorobami w osobnym pawilonie będzie tak samo trudnem, jak było dotychczas. Co do odry, nie było żadnego wypadku przewleczenia choroby na posługę lub też na chorych. Ospa dała 5 przypadków, a wskutek tego najęte było pomieszczenie dla ospowych w szpitalu dziecięcym i zakażanie się ustało. Jedna dyzenterya okazała się więcej zaraźliwą, widocznie więc potrzeba będzie na nią zwrócić większą uwagę, a ponieważ choroba ta szerzy się przeważnie za pomocą odchodów, desinfekcyę wypróżnień dyzenterycznych i naczyń do tego używanych poleciliśmy dokonywać jak najstaranniej. Jednak w odezwie naszej do c. k. Namiestnictwa dodaliśmy, że „po wybudowaniu pawilonu dla położnic i dla chorych ginekologicznych, którą to budowę z polecenia Wys. Sejmu w r. 1892 rozpocząć zamierzamy, a tem więcej po wybudowaniu pawilonów dla klinik chorób wewnętrznych i chirurgicznych, które po otwarciu fakultetu lekarskiego we Lwowie na gruncie szpitalnym stanąć muszą, uzyskamy więcej miejsca w samym gmachu szpitalnym i wtenczas postaramy się o jaknajściślejsze odosobnienie chorych zakaźnych, czy to w głównym gmachu czy gdzieindziej". Z tych więc powodów Wydział krajowy nie zamierza na razie wnosić do Wysokiego Sejmu przedłożenia o kredyt na budowę osobnego pawilonu lub szpitala dla sporadycznych chorób zakaźnych. C. k. Namiestnictwo w odezwie z dnia 5. maja b. r. L. 18.553 w odpowiedzi na pismo nasze oświadczyło, iż podziela zdanie nasze. Nadzieje nasze zostały jednak zawiedzione. Żądanie c. k. Rządu, aby w zabudowaniu szpitalnem były pomieszczone 2 kliniki przyszłego fakultetu medycznego z salami wykładowemi, gabinetami, pracowniami itd., odejmuje możność urządzenia w przyszłości zupełnie zamkniętego oddziału chorób zakaźnych w gmachu szpitalnym. Dla spełnienia więc tego, co jest wymaganem przez najpierwsze zdobycze naukowe, nic nie pozostaje, jak wybudować z czasem osobny barak lub pawilon dla chorób zakaźnych.

C. k. Namiestnictwo zawiadomiło nas, że orzeczeniem najwyższego Trybunału administracyjnego w Wiedniu z dnia 9. października 1889 L. 3266 odmówiono ks. Franciszkowi Tworowskiemu charakteru samoistnego duszpasterza, przeto odpada potrzeba obmyślenia środków na pokrycie wyższej jego dotacyi. Jednocześnie c. k. Namiestnictwo wezwało ordynaryat metropolitalny obrz. łać. we Lwowie, aby ze swej strony wpłynął skutecznie na zmianę zachowania się ks. Tworowskiego wobec Wydziału krajowego.

Na przedstawienia Dyrekcyi szpitala oddaliśmy dostawę leków dla szpitala lwowskiego dawnemu dostawcy panu Józefowi Podgórskiemu. Kontrakt zawarto z nim na czas nieograniczony z prawem zerwania za poprzedniem wypowiedzeniem trzechmiesięcznem. Przyjęliśmy opust 25% na wszystkie leki dostarczane z apteki szpitalnej bez żadnych ograniczeń i omawiań. Kontrakt ten jednak nie ogranicza już lekarzy do tego stopnia, że im nie wolno, jak było dawniej, sporządzać żadnego leku na oddziale. Wszelkie środki desinfekcyjne i preparaty używane w prosektoryum i laboratoryum mogą być kupowane tam, gdzie to będzie dla szpitala korzystnem. Kontrakt nie obejmuje zakładu kulparkowskiego jak dawniej P. Podgórski przy zawarciu kontraktu pisemnie zrzekł się wszelkich pretensyj z powodu poprzednej dostawy.

Udzieliliśmy prymaryuszowi Drowi Opolskiemu trzytygodniowego urlopu na wyjazd do Berlina w celu przestudyowania wynalezionej przez Dra Kocha metody leczenia gruźlicy a jednocześnie zezwoliliśmy Dyrekcyi szpitala zakupić limfy Dra Kocha za 100 marek.

Dyrektor szpitala doniósł, iż chory Franciszek Badura w nocy z 24. na 25. marca uciekł ze szpitala, spuściwszy się na prześcieradłach z okna I. piętra oddziału kiłowego i że przeprowadzone dochodzenie wykazało, że dwaj chorzy w tej samej sali dopomagali mu w ucieczce, za co zostali odesłani do c. k. Dyrekcyi policyi do ukarania. Przyjmując doniesienie to do wiadomości, z uwagi, iż wypadek ten świadczy o nienależytym dozorze służby, wezwaliśmy P. Dyrektora do zarządzenia ściślejszego dozoru szczególnie nad chorymi oddziału kiłowego i żeby winnych pociągnął do surowej odpowiedzialności, gdyż był to już drugi wypadek w przeciągu krótkiego czasu ucieczki chorego z wymienionego oddziału.

Od 1. lipca zniżono taksę dzienną leczenia w szpitalu lwowskim z 84 na 80 ct. dla dorosłych, zaś z 42 na 40 dla dzieci do lat 7 dla wszystkich oddziałów bez różnicy.

Na wniosek fizyka miasta Lwowa poleciliśmy Dyrektorowi lwowskiego szpitala, aby zarządził przeprowadzanie szczepienia z konieczności w szpitalu w granicach, jakie uzna za potrzebne i stosowne.

Wskutek życzenia komisyi sanitarnej Wysokiego Sejmu, wyrażonego w sprawozdaniu z czynności V. Departamentu, poleciliśmy zaprowadzenie księgi wypadków jak w szpitalu św. Łazarza tak i w szpitalu we Lwowie, ułożenie instrukcyi dla kapelanów jak w jednym tak i w drugim zakładzie.

C. k. Namiestnictwo z dnia 30 sierpnia b. r. L. 67.481 zakomunikowało nam, że c. k. referent sanitarny objawił zdanie, iż najprawdopodobniejszą przyczyną wybuchu tyfusu w dolnej części ulicy Łyczakowskiej w miesiącu wrześniu b. r. jest zakażenie gruntu bakteryami tyfusowemi, pochodzącemi ze szpitala powszechnego wskutek niedostatecznego desinfekcyonowania odchodów tych chorych.

Jednocześnie Wydział krajowy otrzymał raport swego Inspektora, który przyczynę rozwinięcia się tyfusu przypisywał poruszeniu na znacznej przestrzeni mocno zanieczyszczonej ziemi przy murowaniu kanału z realności p. Alderowej, położonej w dalszej części ulicy Łyczakowskiej i zakażenie wskutek tego wody naprzeciw leżącej studni, około której w domach korzystających z tej wody wybuchło więcej wypadków choroby na tyfus. Tak krańcowo sprzeczne poglądy i obwinienie krajowego zakładu, zmusiły nas do zebrania w szpitalu komisyi, składającej się z lekarzy, budowniczych i inżynierów, a przeprowadzona dyskusya i badanie zbiorników i miejsc ustępowych wykazały zupełną bezpodstawność obwinienia szpitala. Przy tej sposobności zbadaliśmy ile szpital użył w ciągu roku, w czasie panowania zaraźliwych chorób płynów desinfekcyjnych dla zniszczenia zarazków i przekonaliśmy się z ksiąg rachunkowych, iż zarząd spełnił swój obowiązek i ze żaden zarzut w tym względzie na nim nie ciąży.

Pomimo tego wobec skonstatowanej epidemii a w celu usunięcia jej jąk najrychlej tak ze szpitala, jak i z miasta przypomnieliśmy Dyrekcyi instrukcyę ministeryalną o postępowaniu desinfekcyjnem przy chorobach zaraźliwych z r. 1886 L. 20.662, wydaną 16. sierpnia 1887 r., polecając aby postanowienia tej instrukcyi we wszystkich punktach jak najskrupulatniej wykonywane bywały; w ogóle żeby wszystko zarządziła, co się potrzebnem okaże do uspokojenia opinii publicznej i jak najrychlejszego usunięcia klęski zarazy, tudzież aby zakupiła bezzwłocznie 8 beczek Lesage'a w celu, aby kał z wychodków nie był wylewany z beczek do skrzyni magistrackiej w szpitalu, lecz żeby w beczkach był wywożony za miasto.

Ankieta zwołana w sprawie ulepszeń zakładu kulparkowskiego orzekła o konieczności przywrócenia dawniej istniejącego przy szpitalu powszechnym oddziału obserwacyjnego dla podejrzanych o chorobę umysłową, upatrując tw tem wszelką dogodność tak dla chorych jak i dla ich rodzin. W myśl jego życzenia Wydział krajowy polecił do oddziału III. chorób wewnętrznych przyłączyć stacyę dla chorych potrzebujących obserwacyi; zapobiegając ednak, żeby rozporządzenie to nie wywołało wytworzenia się nowego zakładu dla obłąkanych, poleciliśmy Dyrekcyi, żeby na obserwacyę nie przyjmowano takich, którzy już raz byli w zakładzie dla obłąkanych i takich, którzy mają świadectwo lekarskie, stwierdzające obłąkanie, nareszcie aby obserwacya nie trwała dłużej nad dni czternaście.

Sześcioletni porównawczy wykaz wydatków przedstawia się tak:

Rok	Leczono	Dni leczenia	Wydatek roczny	Cała kuracya chorego kosztowała	Dzień leczenia kosztował	Dzień żywienia z pieczywem i winem
1885	10 801	215.376	173.383	16 zł. 5 ct.	80·5 ct.	25·9 ct.
1886	10.436	215.775	167.781	16 „ 7 „	77·7 „	26·5 „
1887	10.256	217.394	166.448	16 „ 22 „	76·4 „	25·2 „
1888	10·624	231·715	173·821	16 „ 36 „	75·0 „	24·2 „
1889	10.767	240.348	188.632	17 „ 52 „	78·4 „	25·4 „
1890	11.456	235.656	181.285	15 „ 82 „	76·9 „	23·9 „

Komisya sanitarna Wysokiego Sejmu umieściła w swem sprawozdaniu między innemi wskazówkę, czy nie należałoby szukać dalszych oszczędności w żywieniu chorych przez zakupywanie mniej wyborowych niż obecnie

gatunków mąki i pieczywa. Zastosowując się do powyższej wskazówki, poleciliśmy Dyrektorowi zapytać przedsiębiorcę dostawy pieczywa, czy nie zgodziłby się na znaczniejszy opust na wypadek zakupowania od niego pieczywa z pośledniejszej niż obecnie mąki. O wyniku rokowań polecili-śmy zdać nam sprawę, podając wysokość opustu i gatunek mąki, z której bułki a względnie chleb miałby być wypiekany.

W wykonaniu tego rozporządzenia Dyrektor szpitala d. 11. października b. r. do L. 20595 dał następujące sprawozdanie: „Według deklaracyi w dniu dzisiejszym spisanej obecny dostawca pieczywa ofiaruje dostarczać chleb z pośledniejszej mąki, po cenie mąki żytniej Nr. II. netto, bez żadnego dodatku czyli opuszcza 12%, co na rocznej dostawie czyni poważną sumę 891 zł. Korzystać jednak z tego nie można, gdyż chleb przedstawiony na próbę jest ciężki, gorzkawy, co sam dostawca przyznaje, twierdząc że letnią porą chleb ten będzie bardzo gorzki, a takiego chleba chorym dawać nie można. W latach dawniejszych robiono już próbę kontraktując chleb z pośledniejszej mąki. Wskutek jednak reklamacyi ze strony prymaryatów, że chleb był gorzki i szkodliwy zdrowiu chorych, musieliśmy od tej praktyki odstąpić i używamy od roku 1878 chleba lepszego. Chleb ten jest zdrowy ale nie jest najprzedniejszy, bo wypiekany z mąki żytniej Nr. II. a nie Nr. I., z dodaniem mąki pszennej, również niższego gatunku Nr. IV. Chleba takiego używają przeważnie robotnicy we Lwowie. Chleb żytni z mąki pośledniejszej może być używany po wsiach bez szkody dla zdrowia, bo przy większym ruchu na świeżem powietrzu łatwiej może być strawionym. W szpitalu jednak jako domu leczniczym, gdzie chorzy leżąc nie mają ruchu, pokarmy wszystkie mają być zdrowe i łatwo strawne, przeto chleb taki nie jest wskazany. Pieczywo w szpitalu jest ważnym artykułem pożywienia chorych, a chleb z pośledniejszej mąki nie może być tak strawnym i pożywnym.

Zresztą bardzo jest trudną kontrola nad takiem pieczywem z gorszej mąki bo trudno oznaczyć granicę tej pośledności. Gdy używaliśmy pieczywa pośledniejszego, bezprzestannie mieliśmy zatargi z dostawcami, z innej strony nawet nie złymi ludźmi. Ciągle były wymierzane pieniężne kary, odrzucano pieczywo, — a jednak to nie skutkowało i przychodziło do rozwiązywania kontraktów. Łatwiej coś przedsięwziąć można pod tym względem, gdyby chleb był wypiekany we własnej piekarni.

Co do bułek pszennych, tych także nie używamy z mąki najprzedniejszej, naprzykład Nr. 00 i 0 ale z mąki I. i II. Gorszych nie można używać w szpitalu, bułki bowiem przeważnie zapisują się na oddziały chorych wewnętrznych, a tam muszą być bułki dobre.

Nakoniec co do gatunków mąki pszennej używanych do kuchni, tu uważamy bardzo na oszczędność i używamy od dawna mąki niższych numerów, a mianowicie Nr. 1. tylko dla chorych I. i II. klasy, Sióstr miłosierdzia i stołowników i tej mąki wychodzi bardzo mało. Głównie używamy mąkę Nr. 2. i 6., niższych numerów trudno używać w szpitalu.

Wyprano w lwowskim szpitalu w r. 1890 sztuk 395.457; pranie jednej sztuki bielizny kosztowało 1·76 ct.

Dochody szpitala lwowskiego w roku 1890 wynosiły wraz dotacyą (4.471) kwotę 218.889.

Z tego fundusz krajowy dostarczył 160.757 zł.
płacący za siebie . . 9.441 „
obce fundusze . . . 4.738 „
własne dochody . . . 39.482 „
Razem . 214.418 zł.

z tego na oddział chorych przypada 201.632 zł., a na oddział położnic 12.786 zł.

Szpital św. Łazarza w Krakowie.

Ruch chorych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie w roku 1890 był następujący:

Z końcem r. 1889 pozostało	mężczyzn	269,	kobiet	304,	razem	573	
Wstąpiło do szpitala w r. 1890	„	3326	„	3696	„	7002	
Ogółem leczono w r. 1890	mężczyzn	3595,	kobiet	3980,	razem	7575	
Opuściło zakład wylecz.	5459	% wzgl. do lecz.	72·02	% do ubyłych	77·45		
Z polepszeniem . .	431	„ „	5·69	„	6·08		
Niewyleczonych . .	359	„ „	4·60	„	5·09		
Umarło . . .	799	„ „	10·54	„	11·33		
Ogółem ubyło .	7048	„ „	92·85	„	99·95		
Pozostało z końcem r. .	527	„ „	7·15	„	7·47		

Łóżek dla chorych było 557, dla posługi 90.
Ilość dni leczenia 196.901.
Średni czas leczenia chorego 25·9.
Leczono w szpitalu przeciętnie dziennie: 539.
Najwyższy stan chorych w d. 3. stycznia 1890: 606.
Najniższy stan chorych w dn. 27. sierpnia: 497.
Ruch chorych według oddziałów w r. 1890 był następujący:

Nazwa oddziałów	Ilość łóżek dla chorych	Leczono	Dni leczenia	Średni pobyt	Jedno łóżko było zajęte dni	Śmiertelność liczbowa	Śmiertelność %	Leczono dziennie
Oddział chorych wewn. zakaź.	208	3.000	64.524	21·5	310	634	21·1	176
Oddział chorych chirurgiczn.	80	1.204	31.957	26·5	399	90	7·4	87
Oddział chorób ocznych	14	166	5.176	31·1	369	90	7·4	14
Od. położniczo-ginekologiczny	40	637	12.620	19·8	315	15	23	34
Od. chorych syfilitycznych	130	2.250	47.554	21·1	365	15	06	130
Od. chorych umysłowych	85	318	35.070	110·2	412	45	14·1	96
Razem	557	7.575	196.901	25·9	355	799	11·33	539
W szp. św. Ludwika dla dzieci	120	1.136	25.135	22·1	209	301	26·4	69
Oseski w tymże szpitalu	12	181	3.530	19·6	295	74	40·8	9

Na oddziałach chorób wewnętrznych leczono najwięcej przypadków gruźlicy płuc, nieżytów drobnych oskrzeli, krupowe zapalenia płuc, zapalenia osierdzia, zapalenia opłucnej, zapalenia nerek (105). Z chorób zakaźnych leczono: róży 124, odry 7, influenzy 4, tyfusu brzusznego 89, tyfusu wysypkowego 129, gorączki połogowej 4, dyfteryi 5, czerwonki 3, płonicy 18.

Na oddziale chirurgicznym najwięcej pod względem liczbowym leczono ropni, zapaleń rozległych tkanki podskórnej, zapaleń gruźliczych stawów i torebek stawowych, zmian gruźliczych w kościach, nowotworów, złamań,

przepuklin uwięzgiętych i wolnych (operacya radykalna Bossiniego lub według Mac-Evena), niedrożności jelit, obumarcia kości, zgorzeli członków, zwłaszcza palców u nóg po odmrożeniu i t. d. Ogólna ilość operacyj v r. 1890 dokonanych przedstawia pokaźną cyfrę 800; w tej liczbie amputacyi 55, wyłyżeczkowań 44, wycięcie nowotworów 110, herniotomij 14, laparatomij 18, wycięcie jajników 7, plastyczne operacye 57, resekcyj 96, cięcie cesarskie 1, tracheotomij 7, trepanacyj 6, urethrotomij 4 i t. d., dziennie wykonywano na oddziale zwyż dwie operacye.

Na oddziale ocznym operacyj większych, jak wyjęcia katarakty, iridechomij nie wykonywano wcale, ale chorych w tym celu przesyłano do kliniki ocznej, następne jedynie leczenie przeprowadzano bardzo często w szpitalu; powodem tego był brak narzędzi niezbędnych do operacyj, wskutek czego ograniczano się tylko na mniejszych rękoczynach, jak wydobyciu ciał obcych, tkwiących w rogówce, przekłócia rogówki dla wydalenia wydzieliny ropnej z komórki oka przodkowej i t. p.

Na oddziale kiłowym przepełnienie było tak wielkie, że w dniu 22. lipca na 130 łóżkach było 182 chorych, każde łóżko było stale obłożone, a w przecięciu leczono 130 chorych dziennie. Nagromadzenie chorych w niektórych salach było tak znaczne, że na jednego przypadało zaledwie 8 metrów sześciennych powietrza, to jest czwarta część tego, co wymaga hygiena szpitalna.

Na oddziale obłąkanych leczono w 1890 roku 318; wyszło uleczonych 62, nieuleczonych 113, umarło 45; z końcem roku 1890 pozostało 96. Średni pobyt w zakładzie wynosił od 3–6 miesięcy. Najwyższy stan chorych w lipcu wynosił 107. Z przyczyn chorobowych wykazać można było w 58 wypadkach nadużycie napojów wyskokowych, a w 50 dziedziczność, w 28 wzruszenia przygnębiające, 28 choroby mózgu długotrwałe, 21 choroby nerwowe, 21 kiła i t. d. Najwięcej chorych należało do klasy sług i wyrobników (136), rękodzielników 35, nauczycieli 14, duchownych 7, i t. d.

Na oddział przywieziono kilka osób pokaleczonych. Komisye sądowo-lekarskie uznały wszystkie te przypadki za lekkie obrażenia.

Sióstr Miłosierdzia w szpitalu jest 32; ilość służby łącznie z posługą dla chorych pierwszoklasowych wynosiła 97.

Sprawę budowy pawilonu chirurgicznego przedkładamy w osobnem sprawozdaniu.

Na posiedzeniu d. 13. listopada 1890 Wysoki Sejm powziął następującą uchwałę: „Zezwala się, ażeby karczma w Krowodrzy z należącym do niej gruntem, razem 258 sążni kwadratowych, własność funduszu szpitala św. Łazarza w Krakowie, została sprzedaną, a uzyskana ztąd kwota wcielona po połowie do majątku zarodowego funduszu podrzudków i położnic przy powyższym szpitalu. Ponieważ c. k. Namiestnictwo jako najwyższa władza fundacyjna odezwą d. 22. grudnia 1890 L. 12.567 potwierdziło tę uchwałę, nakazaliśmy przystąpić do sprzedaży.

Karczma została sprzedana gminie Krowodrza za cenę 1.710 zł. 50 ct. płatnych w czterech rocznych równych ratach po 427 zł. $62^1/_2$ ct.

Stosownie do rezołucyj powziętych przez Wysoki Sejm przy uch alaniu preliminarza krajowego szpitala św. Łazarza w Krakowie, poleciliśmy

Dyrektorowi, aby się się zastosował ściśle do uchwał Sejmu i doniósł nam o swoich zarządzeniach Dyrekcya przysłała następujące sprawozdanie:

1) Zarząd szpitala zastosuje się do uchwały Wysokiego Sejmu i w przeciągu lat dwóch wszystkie rubryki budżetu będą obejmowały okres czasu od 1. stycznia do 31. grudnia każdego roku.

2) Rządca szpitala ma polecenie zaprowadzenia jak najdokładniejszej kontroli przy odbiorze i wydawaniu węgla oraz oszczędności w tych pozycyach opału, w których widocznie jest za wielkie tegoż użycie, tudzież że przedsiębiorca dostawy węgla dla szpitala aż do zimy 1890 r. dostarczał węgle całymi wagonami, według ilości węgla na listach przesyłkowych, przez kopalnie podanych. Od trzech zaś miesięcy, gdy wszędzie jest brak węgla i wagonów, a nadto wskutek rozporządzeń władz pruskich, które wysyłania pruskich wagonów do Austryi nie dozwalają, właściciele składów węgla większe dostawy węgla tylko pojedynczemi, drobnemi partyami, uskuteczniają. W skutek tego dostawa węgla wykonywa się obecnie tylko drobnemi partyami o tyle, o ile szpital węgla potrzebuje. W obecności dozorcy domu lub parobka szpitalnego waży się każda fura węgla na wadze pomostowej na kolei, a następnie pod dozorem parobka szpitalnego zwozi się do szpitala i składa do różnych magazynów. Z tych ostatnich wydaje dozorca domu codziennie zrana węgiel na każdy oddział i dla mieszkańców szpitala koszami odważonymi w miarę potrzeby, zapisując wydaną ilość węgla, następnie zamyka magazyn a wydatek podaje rządcy szpitala. Dla wiadomości ile codziennie maszyna potrzebuje, od czasu do czasu ważą się węgle przez całą dobę do kotlarni zwożone.

Parobcy dostawcy, którzy węgle dla szpitala zwożą, mają książeczki, do których zapisuje się ile węgla każdy z nich do którego magazynu i w którym dniu dostawił, a rządca szpitala potwierdza sam odbiór każdej ilości dostarczonego węgla. W ten sposób odbywa się obecnie dostawa węgla i wydanie tegoż na codzienne potrzeby szpitala.

Żeby jednak zaprowadzić ścisłą kontrolę nad przychodem węgla, jest wielce pożądanem sprawienie wagi pomostowej, ażeby wszystek węgiel zwożony do szpitala był odbierany w szpitalu na wagę, ponieważ odbiór węgla wagonami według ilości na liście przewozowej podanej lub na wagę mostową na kolei nie daje jeszcze pewności, że do szpitala wchodzi rzeczywista ilość. Wiadomo bowiem, że węgli z wagonów w drodze przez kradzież ubywa. Przy ważeniu na kolei nie znajduje się urzędnik zarządu szpitala, a tylko kiedy niekiedy dozorca domu, nie ma więc i tej pewności, czy — mimo, że się jednego parobka ze szpitala do dozoru przy zwożeniu węgla wysyła, nie zachodzą jakie defraudacye w czasie przewozu węgla z kolei do szpitala.

Uznając potrzebę takiej wagi pomostowej dla szpitala, przeprowadzono korespondencyę z fabrykantem wag pomostowych w Pradze i na podstawie otrzymanej oferty sporządził pan inżynier Zaremba kosztorys na kwotę 800 zł. opiewający, którą to sumę uprasza Dyrektor wstawić do projektu preliminarza na r. 1892 dodając, iż szpital od lat dawnych zawiera układy względem dostarczania węgli tylko z firmami hurtownemi, które w bezpośrednich stosunkach z kopalniami zostają. Sprowadzanie węgla wprost z kopalni okazało się niepraktycznem, albowiem zarząd kopalni posyła na koszt i niebezpieczeństwo adresata i nie bierze na siebie żadnej odpowie-

działności za jakość i całość dostawy, a wiadomo powszechnie, że na kolejach dzieją się bardzo często przypadki przy ładowaniu lub wyładowywaniu węgla z wozów kolejowych tak, że znaczne różnice na wadze zajść mogą. Tylko kaucya przedsiębiorcy po zaprowadzeniu wagi pomostowej może być rękojmią należytej dostawy.

3) Kuchenki gazowe do grzania kataplazmów zostały zniesione, w miejsca zaś tych zostały zaprowadzone żelazne, węglem opalane. W mieszkaniach funkcyonaryuszy gazu dotąd nie używano, z wyjątkiem mieszkania Sióstr Miłosierdzia, gdzie chwilami 5 płomieni gazowych bywa używanych.

4) W sprawie utrzymywania koni w szpitalu św. Łazarza Dyrekcya odpowiedziała, że konie szpitalowi są potrzebne:

a) do wywożenia popiołu i śmieci z dziewięciu budynków szpitalnych i z podwórzy w ciągu całego roku;

b) do wywożenia śniegu z podwórzy (w r. 1890 robotą tą zajęte były konie przez trzy tygodnie);

c) do zwożenia lodu do szpitala;

d) do przywożenia z kolei do szpitala różnych artykułów dla zakładu i dla apteki;

e) do uprawy ogrodu szpitalnego mającego 17 morgów, z których przynajmniej połowa rok rocznie uprawia się, do zwożenia nawozu zakupionego na uprawę, do zwożenia jarzyn i kapusty z ogrodu do magazynów.

f) do przewożenia z podwórza gospodarskiego drzewa do piekarni i do przewożenia drobnego węgla ze składów umieszczonych w kilku porozrzucanych budynkach, do maszyny parowej;

g) do wyjazdów komisyjnych dyrektora, członków komitetu administracyjnego, rządcy i inżyniera szpitalnego do dóbr szpitalnych;

h) rządcy szpitala w celu zakupna różnych potrzeb dla szpitala;

i) dla funkcyonaryuszy szpitala do c. k. urzędu podatkowego po odbiór kwot asygnowanych na admistracyę szpitala. Po taki odbiór asygnowanych kwot udawano się w roku 1890 92 razy, a nadto 12 razy trzeciego każdego miesiąca odwożono zapłacone koszta za leczenie chorych;

k) do przewiezienia piasku i gliny ze Zwierzyńca na potrzeby domu;

l) do odwożenia nieuleczalnych chorych ze szpitala do magistratu i do domu Helzlów;

m) do przewożenia zwłok ze szpitala do prosektoryum klinicznego. Za samo wywożenie zwłok na cmentarz właściciele koni żądają 600 zł. lub też za każdorazowe wywiezienie na karawanie szpitalnym 1 zł. (w szpitalu rocznie umiera wraz ze szpitalem św. Ludwika 1.103 osób).

Izba handlowo-przemysłowa uwiadomiła Dyrekcyę, iż za dwukonną codzienną robotę właściciele furmanek żądają po 4 zł w zimie, a 7—8 zł. w czasie lata, przypuszczając iż w ciągu roku byłoby tylko 250 dni roboczych, to jest najniższą cyfrę, a za każdy dzień w przecięciu 5 zł., roczny wydatek za wywożenie trupów i za spełnianie robót zakładowych, wynosiłby 1.850 zł. Rządca szpitala we Lwowie pobiera rocznie na fiakra 200 zł., a zatem rządca szpitala św. Łazarza, gdyby nie miał koni do wyjazdu, musiałby taką samą kwotę otrzymać na fiakra, lub rachować każdorazowe użycie tegoż. Tymczasem utrzymanie koni wraz z reparacyą wozów i uprzęży i utrzymanie furmana według czteroletniego przecięcia, wynosiło 951 zł. Porównanie więc poparte takiemi wymownemi cyframi świadczy, że utrzy-

manie koni w szpitalu św. Łazarza jest konieczne w dobrze zrozumianym interesie samego szpitala.

5) Na polecenie zbadania czy motor parowy w szpitalu św. Łazarza nie mógłby być zastąpionym motorem gazowym o równej sile, technik szpitalny przedstawił następujące sprawozdanie:

a) Motor gazowy o sile 12 koni „systemu Otto“ z fabryki Langen et Wolf wraz ze śrubami fundamentowemi, szybrem rezerwowym, zbiornikami chłodzącymi loco szpital św. Łazarza 4.270 zł.

b) instalacya, fundament, gazomierz, regulator dopływu gazu, rury gazowe, montowanie . . . . . 1.030 zł.

c) nieprzewidziane, jak przerobienie transmisyi . . . 250 zł.

Razem . . 5.550 zł.

Porównanie kosztów węgla konsumowanego pod kotłami z wydatkiem na gaz z gazowni miejskiej, daje następujące cyfry: Gazu na godzinę i jednego konia 0.70—1m³, na 12 koni od 67 do 97 cent., a przeciętnie 82 cent. Przyjmując czas ruchu motoru na 20 godzin, otrzymamy, że konsumcya gazu wyniesie dziennie 82×20 czyli 16 zł. 40 ct. Konsumcya węgla kamiennego obecnie wynosi 50 cent. dziennie po 24 ct. czyli 12 zł. Opał więc dzienny wskazuje oszczędności wobec motoru gazowego 4 zł. 40 ct. Dalej uwzględnić należy, że nawet po zaprowadzeniu motora gazowego, palenie pod kotłami ustać nie może, tak kuchnia bowiem, jakoteż i pralnia potrzebują pary, toż samo i grzanie wody w zbiorniku w wieży wodociągowej odbywa się za pomocą pary. Tak więc motor gazowy nie wyklucza całkowicie palenia pod kotłami parowymi. Wprawdzie konsumcya węgla zmniejszy się, lecz zawsze nie o tyle, aby wyrównała koszta gazu, potrzebnego do wprowadzenia w ruch motoru. Przypuścić nawet należy, że zmniejszenie to nie wyniesie nawet połowy, a i w tym razie koszt wspóluy wynosiłby jeszcze 22 zł. 40 ct. a więc blisko o 10 zł. 40 ct. dziennie więcej, zresztą samo przez się rozumie się, że mając raz do dyspozycyi parę, którąby się i tak marnowała, tańszym motorem musi być maszyna parowa aniżeli motor gazowy.

Do tego sprawozdania komitet administracyjny dodaje: „Co do zastąpienia maszyny parowej motorem gazowym, to nie ulega najmniejszej wątpliwości, iż toby się zrobić nie dało, z powodów przez Dyrekcyę przytoczonych, co zresztą wypada z tej ogólnej zasady, iż siła pary jest najtańszą i że tylko w wyjątkowych przypadkach, gdzie siły potrzeba nieznacznej i przez małą bardzo część dnia, można maszynę parową zastąpić innym motorem, naprzykład gazowym. Obliczenie zresztą p. inżyniera szpitalnego co do utrzymania motora gazowego 12konnego uzupełniłby należało wcale nie małymi kosztami smarowidła, a mianowicie dobrej oliwy.

W załatwieniu tej relacyi Dyrektora szpitala św. Łazarza, Wydział krajowy uchwalił wstawić do prelimiuarza funduszu tego szpitala na r. 1892 kwotę 800 zł. na sprawienie i urządzenie wagi pomostowej i zezwolił, aby w mieszkaniu Sióstr Miłosierdzia w szpitalu było w użyciu 5 gazowych palników.

Poleciliśmy Dyrekcyi szpitala, ażeby rum i koniak zakupowano nie we flaszkach w krakowskich handlach, lecz beczułkami np. po 25 litrów z pierwszych rąk, jak zarówno towary kolonialne, w większej ilości szpitalowi potrzebne. D. 20. marca 1891 L. 11.532 otrzymaliśmy szczegółową

relacyę Dyrekcyi, z której widać, iż zarząd szpitala zawsze sprowadzał artykuły z pierwszej ręki, gdy widział pewne korzyści dla szpitala i zakupował u kupców tamecznych w takich tylko razach, gdy osiągnąć tych korzyści tą drogą nie mógł. Sprowadzenie zaś artykułów w większej ilości od razu jest dość niebezpiecznem i zamiast korzyści czasami może szpital narazić na niespodziewane straty i wielkie nieprzyjemności.

Poleciliśmy Dyrekcyi szpitala, aby zamiast cygar dla obniżenia wydatków zakupywano tani tytoń dla ubogich obłąkanych, podobnie jak się to dzieje w zakładzie kulparkowskim. Kazaliśmy także dozorcom na oddziale obłąkanych w Krakowie dla odznaki sprawić bluzy takie same, jak noszą dozorcy w Kulparkowie.

Z powodu, iż w szpitalu przekroczono budżet r. 1890 w ogólnych kosztach opału o kwotę 1.966 zł., dano wytknięcie Dyrekcyi z ponownem wezwaniem, aby w myśl rozporządzeń naszych z 30. grud. 1890 L. 54.548, 4. listopada 1891, L. 4322 i 6. kwietnia 1891 L. 7.948 zarządziła jak największą oszczędność w wydatkach na opał.

Wezwaliśmy p. Dyrektora szpitala, ażeby pod osobistą odpowiedzialnością czuwał nad oszczędniejszem przepisywaniem przez pp. lekarzy wina, zwracając uwagę, iż ceny wina stołowego są zbyt wysokie i żeby na przyszłość dla przeglądu ogólnego wydatku wina wykazywano w jednej pozycyi wino, zaś wydawane na polewkę zapisywano jako jednę z potraw zwykłej strawy.

Dyrekcya szpitala św. Łazarza d. 20. lutego 1891 przedstawiła nam protokół z posiedzenia lekarskiego, w którym znajdował się wniosek co do reformy dotychczasowej normy żywienia, z powodu pewnych redukcyj wagi surowych materyałów, przeznaczonych do wytwarzania potraw. Poleciliśmy oświadczyć pp. lekarzom, że normę ową uważamy za zupełnie uzasadnioną, jako opartą na postulatach nauki. Fizyologia bowiem podaje jako średnią miarę do statecznego dziennego pożywienia dla dorosłego mężczyzny, miernie pracującego, średniej wagi (63—70 kg.) — 120 grm. białka, 56 grm. tłuszczu i 500 grm. wodanów węgla. Według obrachowania rekonwalescent szpitalny dostaje przeciętnie dziennie w Krakowie i we Lwowie 125.08 grm. białkowych pokarmów, 55·22 tłuszczu i 544 wodanów węgla; obłąkani zaś otrzymują 130·33 gramów białka, 58·34 gramów tłuszczu i 583·44 wodanów węgla.

Obliczenie to zrobiono z trzydniowego rozkładu potraw, przytem w rachunek nawet nie wzięto cukru, bulionu, kawy itd.

Koszta oświetlenia w szpitalu św. Łazarza w r. 1890 wynosiły 5.189 zł., a zatem o 45 zł. więcej, aniżeli preliminowano. Wynik ten jednak należy uważać jako bardzo korzystny, uwzględniając, że koszta zakupna regulatorów w całości zarachowane zostały do wydatków r. 1890. W porównaniu do r. 1889 wydatek jest mniejszy o 622 zł. Powyższy korzystny rezultat jest wynikiem zaprowadzenia regulatorów do gazometrów, zredukowanie liczby płomieni z 170 na 136 sztuk, zniesienie gazu w mieszkaniach funkcyonaryuszów, z wyjątkiem jednego palnika w mieszkaniu Dyrektora, za który tenże płaci. Jakkolwiek w miarę obniżenia się kosztów gazowego oświetlenia wydatki na naftę, świece, lampy i zbiorniki wzmogły się, jednak spodziewać się można, że w r. 1891 koszta oświetlenia zmniejszą

się w stosunku do wyników 1889 r. o blisko 25%, zaś do wyników 1890 o blisko 17%.

W r. 1889 ukończoną została zezwolona przez Wys. Sejm, budowa muru dzielącego szpital św. Łazarza w Krakowie od ulicy Kopernika. Ażeby ten mur nowy nie tworzył z istniejącym już dawnym murem zaułka w punkcie stycznym, wyznaczoną została przez krakowski Magistrat nowa linia regulacyjna, a skutkiem tego odpadło z obrębu należącego do funduszu szpitalnego, a murem odgraniczonego, 104 sążni kwadratowych, za które gmina miasta Krakowa ofiarowała po 3 zł. od sążnia kwadratowego. Zgodziliśmy się na odstąpienie tych 104 sążni kwadratowych po cenie 3 zł. za sążeń, pod warunkiem, iż gmina zobowiąże się sprzedać ewentualnie za taką samą cenę część swego gruntu, gdyby okazała się potrzeba poprowadzenia muru granicznego dalej w kierunku ku realności hr. Platera.

P. Sławieński, właściciel realności przy ulicy Grzegórzki prosił o odstąpienie mu 20 sążni kwadr. gruntu z ogrodu należącego do funduszu szpitala św. Łazarza dla uregulowania granicy. Ze względu, iż według sprawozdania Dyrekcyi skrawek ten gruntu, który p. Sławieński nabyć zamierza, nie ma dla szpitala żadnej wartości, z powodu, iż tworzy niedostępny załamek, podczas gdy dla p. Sławieńskiego stanowi kwestyę wartości i bytu realności nabytej, oświadczyliśmy mu, iż gotowi jesteśmy poprzeć jego prośbę wobec Wysokiego Sejmu i c. k. Namiestnictwa, jako najwyższej władzy fundacyjnej, na następujących warunkach: 1) iż za każdy sążeń kwadratowy p. Sławieński zapłaci funduszowi szpitalnemu po 20 zł., 2) własnym kosztem wzniesie nowy mur graniczny według wskazówek zarządu szpitala; 3) wszelkie koszta prawne z tytułu zawrzeć się mającej umowy ponieść ma kupujący.

Magistrat stoł. i król miasta Krakowa uwiadomił nas, że ze względu na gospodarkę na cmentarzu, zamiast dopuszczania do budowy własnej trupiarni szpitalnej, zezwala szpitalowi św. Łazarza na składanie zwłok sekcyonowanych w domu miejskim przedpogrzebowym na cmentarzu krakowskim w Rakowicach na przeciąg 10 lat za opłatą rocznego czynszu za użytkowanie w kwocie 150 zł., każdego roku z góry z funduszu szpitalnego płatnego, z zastrzeżeniem, że tak przy dowozie trupów jak i przy przechowaniu tychże zachowane będą wszelkie względy sanitarne i czystości. Warunki te, jako korzystne dla funduszu szpitalnego, przyjęliśmy i upoważniliśmy p. przewodniczącego komitetu administracyjnego do przeprowadzenia rokowań z Magistratem i zawarcia umowy na 10 lat, którą następnie zatwierdziliśmy d. 27. stycznia 1891 r. Wskutek tego kwota 3 000 zł. na budowę domu przedpogrzebowego przyznana budżetem na r. 1890 (Rub. XI. poz. 49) nie została użytą.

Kliniczne zakłady Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie miały obowiązek odstawiania własnym kosztem zwłok sekcyonowanych do szpitala, a ten je odwoził na cmentarz. C. k. Namiestnictwo w odezwie z dnia 16. września b r. L. 49 288 uwiadomiło, że wskutek rokowań Delegata c. k. Namiestnictwa w Krakowie z Komitetem administracyjnym szpitala św. Łazarza, który npoważniliśmy do tych rokowań, Komitet zażądał 50 zł. rocznego wynagrodzenia ze skarbu państwa za wywożenie zwłok sekcyonowanych w zakładach Uniwersytetu Jagiellońskiego wprost na cmentarz

krakowski. Uznając wynagrodzenie to za dostateczne, potwierdziliśmy umowę i zawiadomiliśmy o tem c. k. Namiestnictwo d. 20. września b. r.

W dobrach Tropiszów, należących do funduszu szpitala św. Łazarza w Krakowie znajduje się na folwarku t. z. „na Kozlicy“ pastwisko, stanowiące wspólną własność dworu w Tropiszowie i włościanina Migara. Upoważniliśmy przeto p. Frankiewicza, geometrę, do przeprowadzenia podziału tego pastwiska, a następnie poleciliśmy p. Burdzińskiemu, adwokatowi w Kielcach, iżby nie dopuścił, żeby Migarowi przyznano wyłączne prawo własności pomienionego pastwiska.

W Prądniku Czerwonym pożar zniszczył stodoły folwarczne, dzierżawione przez p. Fiebera Stodoły te ubezpieczone w krakowskiem Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w r. 1890 zostały odbudowane przez dzierżawcę, a premia w ilości 7.084 zł., po zbadaniu odbudowanych 4 stodół przez komisyę kolaudacyjną została wydana dzierżawcy.

Poleciliśmy komitetowi administracyjnemu, ażeby z kredytu, przeznaczonego na większe potrzeby administracyjne, wyasygnował zarządowi szpitala kwotę 331 zł. na uzupełnienie urządzenia wewnętrznego sali operacyjnej oddziału położniczego.

W ubiegłym roku zrobiono dodatkowy rurociąg przy wodociągu w starym gmachu i dano nowe buljery pod kotły maszyny parowej.

Poleciliśmy częściowe przebudowanie i odrestaurowanie muru parka nowego ogrodu dla obłąkanych kobiet kosztem 70 zł., pokrywając wydatek z kredytu asygnowanego na większe potrzeby administracyjne.

Ze względu na okoliczność, że lodownia szpitalna wskutek budowy pawilonu dla chorych chirurgicznych będzie musiała być zniesioną, Wydział krajowy zaprosił p. przewodniczącego Komitetu administracyjnego, aby się postarał wyjednać u JEm. księcia Kardynała zezwolenie na składanie lodu w tej lodowni, która istniała jeszcze do niedawna w podziemiach kościoła św. Łazarza.

Na zapytanie nasze, czy Dyrekcya szpitala św. Łazarza uwiadamia Trybunał pierwszej instancyi w przeciągu 24 godzin o każdym chorym, który przyjętym zostaje na oddział chorób umysłowych, dla zbadania stanu umysłowego i ustanowienia kuratora, Dyrektor odpowiedział, iż robi doniesienie do sądu o każdym chorym, wstępującym do tego oddziału, lecz że badania sądowo-lekarskie sądy odbywają bardzo rzadko, i to przeważnie u tych chorych, których rodzina złożyła naprzód należytość na pokrycie kosztów tej czynności urzędowej. W innych zaś razach badanie wcale się nie odbywa i sąd zadawalnia się opinią lekarza szpitalnego. Opierając się więc na postanowieniach powszechnej ustawy cywilnej i §. 25 rozp. Min. spraw wewn. z d. 14. maja 1874 r. N. 71 Dz. u. p. w odezwie z d. 25. września b. r. L. 40.945 prosiliśmy Prezydyum wyższego Sądu krajowego w Krakowie o wydanie stosownych zarządzeń, ażeby ze strony c. k. sądów przedsiębrano regularne badania stanu umysłowego chorych, umieszczanych na oddziale obłąkanych szpitala św. Łazarza, tudzież, aby postanowienie §. 25 powołanego rozporządzenia ministeryalnego ściśle było przestrzeganem. Odezwą z d. 7. października 1891 r. L. 6.697 zawiadomił nas c. k. Prezydent Sądu krajowego wyższego w Krakowie, że odezwę naszą udzielił Prezydyum Sądu krajowego do odpowiedniego urzędowania i powiadomienia sądów.

Wskutek ścisłego wykonywania postanowień rezolucyi Wys. Sejmu z 25. listopada 1889 r., dotyczącej przeprowadzenia rozdziału dochodów i wydatków szpitala św. Łazarza na poszczególne fundusze oddziałowe, czynności rachunkowe wzmogły się tak znacznie, że na przedstawienie Komitetu administracyjnego zezwoliliśmy na przyjęcie jednego nadliczbowego dyetaryusza z płacą 1 zł. dziennie *).

Nadto, gdy na skutek tejże rezolucyi okazała się potrzeba układania większej ilości rachunków kuchennych dla prowadzenia ewidencyi rzeczywistych kosztów żywienia oddziałowych, musieliśmy zezwolić na przekroczenie rubryki na druki na sumę około 300 zł. a. w. Wskutek tego oddział rachunkowy zrobił przedstawienie, iż wykonanie rezolucyi z dnia 25. listopada 1889 roku naraża fundusz szpitalny na wydatek coroczny w kwocie 665 zł., który nie przynosi żadnych wybitnych korzyści. Zwracając na to uwagę Wys. Sejmu, upraszamy o zmianę rezolucyi wspomnianej i o zwolnienie na przyszłość zarządu szpitala od obliczania żywności na poszczególne 4 oddziały, lecz aby zezwolił na zatrzymanie dawnego sposobu obliczania tego wydatku.

Sprawozdanie o potrzebie osuszenia w starym budynku szpitala św. Łazarza frontowej ściany, która podmaka z powodu pochyłości terenu od ulicy Kopernika, — przedstawiamy osobno z kosztorysem, wynoszącym 560 zł.

Przyjmując do wiadomości sprawozdanie Dyrekcyi szpitala św. Łazarza z lekarskiej, ekonomicznej i administracyjnej czynności w szpitalu św. Łazarza za rok 1890. uchwaliliśmy uwzględnić niektóre postulaty, zawarte w powyższem sprawozdaniu, a mianowicie:

I. Udać się do Wys. Sejmu z wnioskiem o zmianę etatu szpitala św. Łazarza przez utworzenie posady: a) sekundaryusza II. klasy dla oddziału chirurgicznego, b) jeszcze jednej akuszerki.

II. Na powiększenie ilości dozorców i polepszenie płac służby szpitalnej i oddziałowej wstawić do preliminarza budżetu szpitala św. Łazarza na r. 1892 kwotę o 1.536 zł. łącznie wyższą, jak dotychczas.

III. Na książki, czasopisma i urządzanie rozrywek dla umysłowo chorych wstawić do budżetu 100 zł.

Zgodnie z uchwałą Wys. Sejmu w d. 11 listopada 1890 r. mianowaliśmy siódmego sekundaryusza w szpitalu św. Łazarza dla oddziału chorób zakaźnych.

Zestawienie wydatków w ciągu ostatnich lat sześciu w tym szpitalu przedstawia się tak:

---

*) Samo bowiem obliczanie żywności wymaga sporządzenia obecnie 82 mozolnych wykazów i rachunków kuchennych w miejsce dawniejszych, w jednym ogólnym wykazie dotychczas przedstawianych.

Rok	Ilość chorych	Ilość dni leczenia	Wydatek roczny	Cała kuracya chorego kosztowała	Dzień leczenia kosztował	Żywienie z pieczywem i winem kosztowało
1885	6.816	168.535	146.821	21 zł. 54 ct.	87·1	27·94
1886	7.110	179.655	154.680	21 „ 78 „	86·0	27·58
1887	7.101	182.903	160.955	22 „ 64 „	87·9	28·01
1888	6.989	185.871	163.198	23 „ 35 „	87·8	27·77
1889	7.641	201.635	185 396	25 „ 83 „	97·89	29·34
1890	7.575	196.901	175.169	23 „ 12 „	88·9	29·2

W zakładzie wyprano w 1890 r. 222.250 klgr. bielizny, czyli 470.370 sztuk, a ponieważ ogólny koszt prania wynosił 5.692 zł., wypranie więc jednej sztuki bielizny kosztowało 1·21 ct., a na jeden dzień leczenia przypada 2·89 ct.

Na opał wyszło węgli 17.893½ klgr. i drzewa sosnowego 67 stosów czterometrowych.

Kąpieli udzielono w łazienkach 24.000, na oddziałach 9.000.

Wina zużytkowano 7.325 litrów. Z powodu braku wodociągów i złej wody do picia w krakowskim szpitalu św. Łazarza, lekarze przepisują więcej wina dla chorych, aniżeli w szpitalu lwowskim, jednakże nieustanne napomnienia o potrzebie oszczędności osiągnęły ten skutek, że w dwóch pierwszych kwartałach 1891 r. przypada już tylko 3·08 centilitrów na chorego i na dzień leczenia, wtedy gdy w r. 1890 przypadało 3·72 centilitrów.

Zastosowując się do wskazówek komisyi sanitarnej Wysokiego Sejmu, wezwaliśmy Dyrekcyę szpitala św. Łazarza, aby na przyszłość wypiekano bułki i chleb z pośledniejszej, niż obecnie mąki, o ile się to da uczynić bez szkody chorych, a zarazem wezwaliśmy do zdania sprawy, jaka oszczędność w ten sposób może być uzyskana. Obecnie odbywa się próba.

Dochody szpitala w r. 1890 bez dotacyi wynosiły na oddziale chorych 111 823 zł., położnic 13.707 zł., syfilitycznych 37.503 zł., obłąkanych 31.325 zł., razem 194.358 zł., a z dotacyą 199.672 zł.

Z tego fundusz krajowy udzielił:

a) dotacyi	5.314
b) za koszta leczenia	140.861
Razem	146.175
Samopłacący zwrócili	17.937
Obce fundusze	4.649
Własne źródła	30.911
Razem dochód	199.672

Zakład dla obłąkanych w Kulparkowie.

W r. 1890 ruch chorych w zakładzie kulparkowskim był następujący:

	Szaleństwo gwałtowne	Zaduma	Pomieszanie umysłu	Ogłupienie	Choroba umysłowa z porażeniem	Choroba umysłowa z padaczką	Razem
Pozostało z r. 1889	146	68	144	91	42	56	547
Przybyło w r. 1890	196	102	73	119	103	56	649
Razem	342	170	217	210	145	112	1.196

Zakład opuściło:

	Szaleństwo gwałtowne	Zaduma	Pomieszanie umysłu	Ogłupienie	Choroba umysłowa z porażeniem	Choroba umysłowa z padaczką	Razem
Wyleczonych	139	59	2	—	—	—	200
Niewyleczonych	2	6	31	59	27	24	149
Za rewersem na żądanie rodziny	32	23	13	7	19	10	104
Przewiezionych do innych zakładów	3	—	4	3	1	—	11
Zbiegło	—	—	1	—	—	—	1
Zmarłych	29	15	15	29	48	8	144
Razem	205	103	66	98	95	42	609
Z końcem r. 1890 pozostało	137	67	151	112	50	70	587

Jak w roku przeszłym, zakład posiada 560 łóżek dla chorych, 12 w salach obserwacyjnych i 85 dla służby oddziałowej.

W ubiegłym roku leczono 123 chorych więcej, aniżeli w roku poprzednim. Na 1.196 chorych w ogóle pielęgnowano mężczyzn 662, a kobiet 534, w ciągu 215.149 dni leczenia; ilość tych ostatnich była o 17.248 dni większą, aniżeli w r. 1889. Przeciętnie każdy chory przebywał w zakładzie 180 dni.

Najwyższy stan chorych (17. sierpnia) wynosił 633, najniższy zaś (1. stycznia) 547. W obserwacyi przez cały rok było 3 mężczyzn; jednego oddała rodzina, a badanie wykazało, że cierpi na padaczkę, drugiego oddał c. k. sąd w Złoczowie, lecz odebrał przed ostatecznem zbadaniem, trzeciego zaś odebrano przed rozpoznaniem formy chorobowej. Wyzdrowiało 200 chorych, t. j. 16·72%; zmarło 75 mężczyzn a 69 kobiet, razem 144 osób, czyli 12·04%.

Według form chorobowych, jak zwykle, szałowi stanowili najwyższy odsetek, było ich bowiem 28·6%, następnie z pomięszaniem 18·1%, z niedołęstwem umysłowem 17·6%, z zadumą 14·2%, z porażeniem 12·1%, z padaczką 9·4%. Śmiertelność najwyższa była pomiędzy dotkniętymi porażeniem.

Według stanów, najwięcej obłąkanych było służących i wyrobników (338), włościan (200) i rzemieślników (157), to jest ludzi najmniej zabezpieczonych materyalnie, a ciężko pracujących na swoje utrzymanie; następnie idą urzędnicy i oficyaliści (110), ludzie pracujący umysłowo (98), kupcy (91), kapitaliści (134), a najmniej było duchownych i wojskowych.

Najbliższą przyczyną choroby umysłowej było: nadużycie napojów wyskokowych, wybryki płciowe, wrażenia umysłowe, skłonność rodowa czyli dziedziczność, uwiąd schyłkowy, padaczka, przewlekłe i ostre cierpienia mózgu, natężenie umysłu itd.

Z ogólnej liczby 1.196 leczonych, 1.166 należało do Galicyi, a tylko 30 było obcokrajowców. Czas pielęgnowania ubyłych chorych: do 1 miesiąca — 67, do 3 miesięcy — 171, do 6 miesięcy — 154, do 9 miesięcy — 82, do roku — 40, do 2 lat — 49, do 3 lat — 14, do pięciu — 17, wyżej 5 lat — 15.

Najbliższą przyczyną śmierci były suchoty płucne (u 15 mężczyzn i 22 kobiet), czerwonka (18), ta ostatnia panowała endemicznie na oddziale kobiet, zachorowało tam 63 osób.

Do zakładu przyjmowano wszystkich zgłaszających się z wymaganemi statutem dokumentami, a z zapowiedzianych chorych nie przybyło 31.

Kaftan był użyty u czterech mężczyzn, z których jeden wyrywał i wyłamywał sobie samemu zęby, a u trzech innych dla powstrzymania od zdzierania opatrunków chirurgicznych i od zanieczyszczania ran.

Chorzy pracowali: na oddziale mężczyzn osoby w kancelaryi zarządu przez 467 dni; 3 w warsztacie szewców — 251 dni, 4 w warsztacie krawców — 475, 4 w warsztacie stolarzy — 350, 1 w piekarni — 32, 25 przy maglowaniu bielizny — 2 569, 27 osób przy robotach polnych — 1.671, 5 w ogrodzie — 875, 7 w parku — 466, 19 w krowiarni — 1.395, 2 przy wybieraniu ziemniaków — 34, razem 102 przez 8.585 dni.

Na oddziale kobiet: 38 osób przy robotach w kuchni przez 3.177 dni, 8 przy praniu bielizny — 538, 3 przy haftowaniu i robieniu koronek — 285, razem 4.000 dni, oprócz tego 72 osoby zreparowały 11.043 sztuk bielizny razem 223, a w ogóle pracujących było 223 chorych.

Zarobek chorych wynosił kwotę 915 zł. 74 ct.; po strąceniu części zarobku dla funduszu zakładowego w myśl §. 22 statutu, czysty zarobek w kwocie 619 zł. 57 ct., został w połowie ulokowany na książeczki w galicyjskiej Kasie oszczędności, zaś w drugiej połowie użyty na potrzeby i ulepszenie wiktu dla chorych.

Z wypadków nadzwyczajnych na wzmiankę zasługują:

Chorzy przybyli do zakładu z uszkodzeniami:

1) B. T. kowal z Podhorzec, cierpiący na szał opilczy, przybył do zakładu 4. stycznia z następującemi uszkodzeniami: nad prawym guzem czołowym świeża blizna na 2 cm. długa; nad kością ciemieniową prawą rana na 4 cm. długa i 1 cm. szeroka, na szczycie czaszki rana w skórze zabliźniająca się Wszystkie te uszkodzenia odniósł chory na tydzień przed przybyciem do zakładu; daje jednak zmienne zeznania co do ich pochodzenia. Opuścił zakład d. 21. marca 1890 r. wyleczony. Chory ten był oglądany przez komisyę sądową.

2) P. L. lat 15, syn gospodarza z Dobrosina, powiatu żółkiewskiego, cierpiący na szał ostry, przybył 18. marca ze znakami od krępowania na rękach i nogach, z mnóstwem sińców; opuścił zakład dnia 24. maja wyleczony.

3) S. M. lat 37, mieszkający pode Lwowem, cierpiący na osłabienie umysłowe z porażeniami, przybył 14 września, okazując na obu stronach twarzy i na prawem udzie powierzchowne zdarcie przyskórka, pokryte krwią zaschłą, siniec wielkości jaja kurzego na barku prawym, dwa mniejsze z tyłu nad łopatką prawą, siniec na ramieniu lewem z tyłu i rozległe bolesne sińce na obu udach. Chory zmarł 21. marca 1891 r. na obustronne zapalenie płuc, które nie miało żadnego związku z pobiciem.

4) C. F. lat 50, cierpiący na ogłupienie z porażeniami, znaleziony przez policyę 20. września przy rogatce wuleckiej, z małą poprzeczną raną na głowie, pokrytą krwią zaschłą, kilka blizn, na czole starcie przyskórka, siniec na górnej prawej powiece, mnóstwo sińców na pośladkach. Bliższych szczegółów względem doznanych uszkodzeń chory podać nie mógł, gdyż

był mało przytomny i mówił bez związku. Chory umarł 5. stycznia 1881 na zapalenie płuc nie mające żadnego związku z uszkodzeniami, z któremi przybył do zakładu.

5) W. I. lat 31, egzekutor podatkowy, cierpiący na szał opilczy, przybył 10. lipca z licznymi sińcami i otarciami przyskórka, na całem ciele rozsianemi. Na szczycie głowy znajdowała się świeża blizna, nadto dwie świeże rany skórne, obok blizny powyższej położone. Chory umarł 30. grudnia 1890. na zapalenie płuc, nie mające żadnego związku z pobiciem.

6) H. M. c. k. notaryusz z Monasterzysk lat 57, cierpiący na szał ostry, przybył 13. grudnia z licznymi sińcami, według podania rodziny pochodzącymi od krępowania i silnego trzymania chorego. Zmarł 22. grudnia na otłuszczenie serca.

7) P. D. lat 51, wyrobnik z Babina, powiatu kałuskiego, cierpiący na szał ostry, przybył 16. lutego, okazując na prawej ręce silne obrzmienie i skórę miejscami owrzodziałą i ropą podminowaną, ze starciami naskórka, pochodzącemi od krępowania sznurami. Rany były zanieczyszczone błotem tak mocno, iż oczyszczenie ich należyte było niemożliwe, chory gorączkował, a 20. lutego umarł wśród objawów ropnicy, wywołanej zanieczyszczeniem ran.

8) L. T. lat. 44, dyurnista cierpiący na szał opilczy, przybył 19. października z raną nad guzem czołowym, siegającą do okostnej i zdarciem przyskórka na rękach od skrępowania łańcuszkami przez policyantów. Opuścił zakład 29. października, wyleczony.

9) L. M. lat 20 stolarz z Brodek cierpiący na ogłupienie padaczkowe przybył 4. grudnia z raną nad łukiem brwiowym prawym i obrzękiem powiek oka prawego. Opuścił zakład 23. stycznia 1891 jako nieuleczalny spokojny.

10) S. F. lat 32, zarobnik ze Lwowa, cierpiący na ogłupienie padaczkowe, przybył 30. września w kaftanie, skrępowany nadto sznurami. Całe prawe przedramie i prawa ręka silnie obrzękłe, pokryte pęcherzami wielkości dużych orzechów, pęcherze napełnione cieczą surowiczą. Prócz tego na grzbiecie i na kończynach kilka sińców i starć. Opuścił zakład 14. grudnia, jako nieuleczalny spokojny.

11) S. I. lat 38, ślusarz ze Lwowa, cierpiący na ogłupienie z porażeniami, przybył 25. lutego z odmrożeniami rąk do tego stopnia, iż ostatnie członki palców musiały być natychmiast odjęte. Wyszedł jako nieuleczalny spokojny 27. sierpnia.

12) I. I. lat 24, wyrobnik, przybył ze szpitala w Brodach jako cierpiący na ogłupienie padaczkowe dnia 19 listodada z opatrunkiem jodoformowym, chory bowiem przeciął sobie sam obie kości przedramienia siekierą. Pozostaje w zakładzie.

Na oddziale kobiet chore przybyłe do zakładu z uszkodzeniami:

13) R A. z padaczką, przywiezioną zostala do zakładu ze wsi 18. kwietnia z licznymi sińcami i starciami na rękach i nogach, pochodzącemi od skrępowania. Chora opuściła zakład 18. maja 1880 na żądanie rodziny.

14. I. A. cierpiąca na szaleństwo gwałtowne, przywiezioną została do zakładu 26. kwietnia z raną na głowie ponad kością ciemieniową. Chora pozostaje dotychczas w zakładzie.

15. B. K, cierpiąca na niedołęstwo umysłowe, przywieziona do zakładu 14. maja ze złomem piątego lewego żebra w linii sutkowej. Chora opuściła zakład d. 20. lipca jako nieuleczalna a spokojna, po wyleczeniu z powyższego uszkodzenia.

16) M. F. cierpiąca na zadumę, przywieziona do zakładu 16 lipca z licznymi sińcami na twarzy, tułowiu i kończynach i zastrupiałemi starciami, pochodzącemi od krępowania. Chora ta zmarła 2. września w zakładzie na czerwonkę.

17) M. A. z Trenczyna na Węgrzech, przywieziona 7. grudnia do zakładu w napadzie szaleństwa gwałtownego z licznymi sińcami na tułowiu i kończynach i ze złomem chrząstek 8 i 9 żebra w linii sutkowej. Chora wyleczona z powyższych uszkodzeń pozostaje dotychczas w zakładzie.

18) M. K. cierpiąca na szaleństwo gwałtowne, przywieziona do zakładu 20. grudnia skrępowana silnie sznurami. Na ciele mnóstwo sińców i starć. Chora pozostaje dotychczas w zakładzie.

II. Uszkodzenia, jakich chorzy doznali w zakładzie:

1) T. P. lat 35, cierpiący na ogłupienie z porażeniami, uderzony został przez dozorcę paskiem, od którego zostały sińce na grzbiecie, wyszedł za rewersem 7. października. Dozorca odstawiony do sądu, skazany został na 11 dni aresztu.

2) M. K. lat 26, wyrobnik cierpiący na ogłupienie z porażeniami, został pobity przez innego chorego, któremu wydzierał jedzenie.

3) Tenże sam został uderzony w twarz przez dozorcę Kilingera tak silnie, że mu się krew nosem puściła. Chory opuścił zakład 20. grudnia jako nieuleczalny spokojny. Dozorca został oddalony ze służby.

4) G. L. lat 43. urzędnik banku ze Lwowa, cierpiący na ogłupienie z porażeniami, przeskoczywszy przez parkan ogrodowy w zamiarze ucieczki, upadł i uderzył się dość silnie w okolicę nerki prawej, poczem wystąpił rozległy siniec w tem miejscu. Pozostał nadal w leczeniu.

5) W. I. Został pobity we wrześniu przez innego chorego, wskutek czego powstały sińce na twarzy i klatce piersiowej. W grudniu (30) umarł na zapalenie płuc, nie mające związku z pobiciem.

6) D. J. lat 46. stelmach cierpiący na ogłupienie z porażeniami, uderzony został kilka razy w twarz przez dozorcę Obryzę Michała, poczem powstał lekki obrzęk i zaczerwienienie policzka lewego i lekkie zdarcie przyskórka. Chory ten został wydalony za rewersem 20. stycznia b. r. Dozorca odesłany do sądu po trzech dniach został wypuszczony.

7) B. F lat 32, szewc, cierpiący na szał ostry skaleczył nożem w warsztacie szewskim chorego Nazarkiewicza Jana, cierpiącego na padaczkę w rękę, poczem Nazarkiewicz rzuciwszy się na B. powalił go na łóżko żelazne, przyczem ten ostatni padając zranił się na krawędziach łóżka na czole i na wardze górnej. Chory N. i B. pozostają dalej w zakładzie.

8) S. F. cierpiąca na niedołęstwo umysłu, przebywająca w zakładzie od 13. stycznia 1881, na dniu 23. lipca prowadzona przez dozorczynię do wychodka, dostawszy nagłego porywu omamowego, chwyciła dozorczynię za włosy. Dozorczyni we własnej obronie ujęła chorą za ręce, a wśród szamotania odniosła chora przez uderzenie o kant muru ranę skórną na

głowie, która prędko się zabliźniła. Chora pozostaje dotychczas w zakładzie.

9) P. M. cierpiąca na szaleństwo gwałtowne, przywieziona do zakładu dnia 17. września, podczas zawijania w mokre prześcieradło, miotając się gwałtownie, ugodziła nogą dozorczynię Wiktoryę Radwańską w okolicę skroniową, przez co powstał rozległy siniec i obrzęk pod okiem. Chora opuściła zakład 1. lutego na żądanie rodziny.

10) S. M. cierpiąca na niedołęstwo umysłu z padaczką, podczas noszenia drzewa na oddział, w dniu 17. listopada popadła nagle w stan podniecenia a gdy dozorczyni Antonina Kaleta prowadziła ją na salę, uderzyła ją chora dwa razy ręką w głowę; dozorczyni chorowała przez dni 14 skarżąc się na ból głowy. Chora opuściła zakład dnia 1. grudnia 1890 jako spokojna a nieuleczalna.

11) P. M. cierpiąca na szaleństwo przemijające i histeryę, przywieziona do zakładu w dniu 19. lipca, pobiła dozorczynię Filomenę Hinke, oblała mlekiem Siostrę miłosierdzia i pobiła trzy chore. Pozostaje dotychczas w zakładzie.

12) L. A. lat 30, zarobnik ze Lwowa cierpiący na ogłupienie padaczkowe zapalił siennik w separatce w nocy 19. września, został jednak uratowany od uduszenia przez czuwającego dozorcę. Pozostaje w zakładzie.

13) O. I. lat 58, wyrobnik cierpiący na chroniczne pomieszanie zmysłów z ogłupieniem, pasąc barany zakładowe uciekł 20 września, został dopiero w Rosyi przytrzymany i odstawiony do zakładu, gdzie też dotychczas pozostaje.

O wszystkich tych wypadkach został uwiadomiony Wydział krajowy a gdzie było potrzeba i c. k. prokuratorya państwa.

Dnia 2. czerwca o godzinie 10 wieczorem powstał pożar w pralni zakładu, prawdopodobnie wskutek węgli wypadłych na drzewo złożone w kuchence. Szkoda nie była wielka, gdyż spalił się tylko daszek i powała nad kuchenką. Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń wypłaciło kwotę 184 zł., której użyto na zrestaurowanie spalonej części, której odbudowanie i uporządkowanie kosztowało 185 zł. 9 ct.

Wskutek życzenia komisyi sanitarnej Wysokiego Sejmu wyrażonego w sprawozdaniu o czynnościach departamentu V., poleciliśmy Dyrekcyi zakładu, aby w razie ucieczki chorego z zakładu uwiadomiono nie tylko c. k. żandarmeryę ale i c. k. policyę we Lwowie i rozporządzenie to umieściliśmy w instrukcyi dla zarządu zakładu. Instrukcya dla Dyrektora zakładu dla obłąkanych, lekarzy, Sióstr miłosierdzia, kapelanów i posługi została przejrzaną, dopełnioną i poprawioną stosownie do wskazówek danych przez ankietę, a instrukcya dla kasowości według wymagań przedstawionych przez oddział rachunkowy.

Zastosowywując się do wskazówek udzielonych przez komisyę sanitarną Wysokiego Sejmu zażądaliśmy od Dyrekcyi zakładu kulparkowskiego sprawozdania względem pieczenia chleba i bułek z mąki niższych numerów. W wykonaniu polecenia tego Dyrektor zakładu dnia 7. października b. r. doniósł, że dotychczas chleb dla chorych w zakładzie wypiekano z N. II. żytniej mąki z domieszką N. 4 pszennej a bułki z przennej N. 0. Wskutek danego polecenia w miesiącu wrześniu przeprowadzono próbę wypiekania chleba z mąki żytniej N. 3. z dodatkiem pszennej N. 5, a bułki z pszen-

nej mąki N. 4. Chleb otrzymany był czarny, gorzkawy i zgrzytał w zębach, bułki zaś ciemne i mniej smaczne. Różnica w cenie była 25 zł. 94 ct miesięcznie a w ciągu roku 311 zł. 28 ct. Napodstawie tego doświadczenia Dyrekcya prosiła o zezwolenie zatrzymania dawnych numerów przy wypiekaniu chleba i bułek.

Gospodarstwo folwarczne zakładu składa się z następujących działów: 1) Gospodarstwo polne, 2) gospodarstwo ogrodowe, 3) gospodarstwo mleczne, 4) gospodarstwo trzody chlewnej, 5) zakupno i bicie wołów, 6) zakupno i bicie baranów.

W r. 1890 wyniki gospodarstwa były następujące:

1) Gospodarstwo polne. Folwark posiada 39 H. 77·87 uprawnego pola, które było użytkowane jak następuje:

15 H 91·14 zasiano trawą i koniczyną, z których zebrano 47.100 kg. paszy (siana).

7 H 95·57 owsa z trawami na rok następny, z których zebrano po omłóceniu 92·44 kg. ziarna i 10.350 kg. owsianki.

7 H. 95·57 zielonej paszy zasianej w roku przeszłym dla bydła, z których zebrano 246.175 kg.

3 H. 97·78 buraków pastewnych, z których zebrano 140.000. kg.

3 H. 97·78 kartofli, z których zebrano 59.178 kg.

Czysty dochód z pola wynosił 711 zł. 33 ct.

2) Gospodarstwo ogrodowe prowadzone na przestrzeni 3 H. 45·27. W r. 1890 wyprodukowano w ogrodach i w sadzie 1036 5 kg. pietruszki, 1 015 cebuli, 13.773 buraków, 563 marchwi, 1 groszku zielonego, 253 fasoli, 672 selerów, 253·5 porów, 58 pomidorów, 50 jabłek, 13 chrzanu, 9·8 czosnku, 260 fasoli suchej, 171 maku, 40 orzechów włoskich, 5 czereszni, 2.275 kalarepy, 229 kartofli młodych, 4.485 sztuk kapusty włoskiej, 26.628 kapusty zwykłej, 27 kalafiorów, 154 kukurydzy, 2.206 ogórków, 4.396 sałaty, 103 wiązek rzodkiewki.

Czysty zysk z gospodarstwa ogrodowego w 1890 r. wynosił 490 zł. 45 ct.

3. Gospodarstwo mleczne. W r. 1890 utrzymywano przeciętnie 35 sztuk krów, z których wyprodukowano 94 685 litrów mleka. Ogólny dochód z mleka wynosił w r. 1890 5.207 zł. 68 ct. Dochód ten obliczono jak w r. 1888.

4. Gospodarstwo trzody chlewnej. W r. 1890 było ogółem trzody chlewnej 144 sztuk a mianowicie, jako remanent z r. 1889 pozostało 49 sztuk, przybyło prosiąt 30 i kupiono w ciągu 1890 roku 65. Sprzedano prosiąt 13, zabito 79, pozostało na r. 1891—52. Dochód z 79 sztuk zabitych był następujący: 3.415·5 kg. mięsa, 1233 kg. głowizny 1495·5 kg. słoniny 747·5 kg. smalcu, 140 kg. skwarków 289 kg. kiełbas, 827 sztuk kiszek. Czysty zysk z tego działu gospodarstwa wynosił w r. 1890: 696 zł. 29 ct.

5. Zakupno i bicie wołów. W r. 1890 z powodu wielkiej drożyzny wołów zakupiono tylko 14 sztuk. Z tych zabito 10 sztuk a sprzedano 4 sztuk.

Dochód z zabitych był następujący: 2099 kg. mięsa, 97 kg., flaków, 50 kg., łoju 10 sztuk skór.

Czysty zysk pomimo drogości zakupna 19 zł. 42 ct.

6. Zakupno i bicie baranów. Remanentem z r. 1889 pozostała 1 owca kotna, z której otrzymano 1 jagnię. W ciągu 1890 r. kupiono 326 sztuk baranów.

Z tych 328 sztuk zabito 318, sprzedano 10. Z zabitych dochód był następujący: 5.733 kg. mięsa, 111 kg. łoju, 318 skórek.

Oprócz dostarczenia tańszego mięsa dla zakładu, przez co i wikt wypadł taniej, otrzymano jeszcze czysty zysk w kwocie 29 zł. 67 ct.

Wykaz porównawczy za ostatnie sześć lat tak ruchu chorych jak i wydatków na utrzymanie zakładu przedstawia się jak następuje:

Rok	Ilość chorych	Dni leczenia	Wydatek roczny zł.	Cała kuracya chorego kosztowała	Dzień leczenia kosztował	Żywność z pieczywem i winem
1885	1017	167.320	140.054	137 zł. 71 ct.	83·7	30·19
1886	1041	174.740	139.353	133 „ 86 „	79·7	27·58
1887	1061	181.155	141.473	133 „ 34 „	78·0	27·15
1888	1045	188.190	149.160	142 „ 74 „	79·3	28·43
1889	1073	197.901	162.150	151 „ 11 „	81·9	27·14
1890	1196	215.149	155.109	129 „ 68 „	72·1	25·42

Dochody zakładu wynosiły w 1890 roku 195.241 zł.; z tego fundusz krajowy dostarczył 157.878, samopłacący 25.822, obcokrajowcy 3.006, własne zaś źródła 8.535.

Ze spraw administracyjnych notujemy następujące:

Zbudowano dom dla pomieszczenia jednego z urzędników zakładu kosztem 4500 zł.

Z powodu przedstawienia Dyrekcyi zakładu wykazu ilości obłąkanych, którzy byli zatrudnieni w ciągu 1890 roku, wezwaliśmy Dyrekcyę, aby starała się przez wywieranie moralnego wpływu nakłaniać ile można większą ilość chorych do pracy ze względu, iż zatrudnienie nieustanne jest jednym z najważniejszych czynników leczenia. Stosownie do życzenia komisyi sanitarnej Wysokiego Sejmu w grudniu 1890 zmieniliśmy instrukcyę dla komisyi opieki nad obłąkanymi w ten sposób, że każdemu członkowi komisyi przysługa prawo zwiedzania zakładu w Kulparkowie pojedynczo, w każdej chwili. Oprócz tego zarządziliśmy sprawienie jednakowych bluz dla odznaki dozorcom chorych w zakładzie.

Sprawozdania komisyi opieki nad obłąkanymi

W myśl instrukcyi wydanej dla komisyi opieki nad obłąkanymi w zakładach krajowych umieszczonymi, dwaj członkowie tej komisyi zwiedzili i zbadali szczegółowo oddział obłąkanych męski i kobiecy przy szpitalu Św. Łazarza w Krakowie, tudzież krajowy zakład dla obłąkanych w Kulparkowie i złożyli następujące sprawozdanie:

„Oddział obłąkanych męski i kobiecy przy szpitalu powszechnym w Krakowie.

1. Szczegółowe badanie każdego chorego z osobna na oddziale mężczyzn i kobiet sprawdziło, że nie ma żadnego chorego, którego stan nie usprawiedliwiałby pobytu jego w zakładzie. Formalności prawne przyjęcia chorych są ściśle przestrzegane. Historye chorób są szczegółowo i gruntownie prowadzone o każdym chorym z osobna.

2. Komisya nie znalazła żadnych rażących braków w traktowaniu chorych. Atoli w szczególności jest obowiązaną zwrócić uwagę na tę oko-

liczność, że używanie pasów do uspakajania chorych przez fizyczne traktowanie takowych i nakładanie kaftanów jest środkiem, który wprawdzie może być niektóremi miejscowemi okolicznościami usprawiedliwiony, lecz zdaniem komisyi jest, ażeby pasów czyli gurtów wcale nie używać, a kaftany tylko wyjątkowo i użycie takowych usprawiedliwić należy tak w historyi choroby jak w osobnej książce zaprotokołować, ażeby komisya miała przedmiotowy obraz uwidoczniony postępowania z chorymi.

Cele szałowe na oddziale mężczyzn osobliwie pozostawiają wiele do życzenia. Pominąwszy tę okoliczność, że oddział szałowych umieszczony w suterenach mało ma światła i wentylacyi, że jest ponury i rażący wrażeniem więziennem, cele same są ciemnicami nieodpowiadającemi warunkom humanitarnego zakładu leczniczego, bez należytej wentylacyi, chłodne i nieco wilgotne z braku światła i przewiewu.

Komisya uważa za swój obowiązek sumienia uczynić wniosek naglący do polepszenia tego stanu rzeczy, czy to przez odpowiednie przebudowanie istniejących cel szałowych, lub przez dobudowanie osobnego pawilonu dla szałowych z urządzeniem ogrodków ogrodzonych i zabezpieczonych należycie, w których szaleńcy mogliby w porze odpowiedniej używać swobody, ruchu i powietrza.

3. Chorzy niektórzy użalają się na brak dostatecznego pokarmu i odzieży. Komisya sprawdziła, że norma żywienia szpitalna dla zakładu obłąkanych powinna ulegnąć zmianie o tyle, ażeby lekarz ordynujący miał prawo przepisywania poszczególnym chorym swoim taką ilość i jakość pokarmu, jaka jest potrzebną w celach leczniczych. Obłąkani bowiem niektórzy tracą przez swoje napady wiele materyi i sił, które w rekonwalescencyi muszą być wynagrodzone przez dobre żywienie.

Co do bielizny i odzieży jest także niedostatek, gdyż na 50 chorych n. p. 200 koszul, z których 50 jest podartych, nie wystarcza, jeżeli się zważy, że wielu chorych traci możność zachowania czystości zwyczajnej. U kobiet brak ubrania ciepłego.

4. Lekarze spełniają sumiennie codziennie obowiązki, atoli komisya nie może przemilczeć, że jeden lekarz ordynujący z jednym pomocniczym na obydwa oddziały nie wystarcza. Zważywszy bowiem brak psychiatrycznej szkoły praktycznej i teoretycznej, z którejby wychodzili lekarze wyćwiczeni i doświadczeni do pełnienia tak wyjątkowo trudnych obowiązków około obłąkanych, nie można na razie skuteczniej temu zaradzić, jak przez pomnożenie liczby lekarzy dla Krakowa przynajmniej o jednego pomocniczego, gdyż jeden zużyje prędko swoją energię i nie ma czasu na doskonalenie się w swoim zawodzie. Dla tego o jakiemkolwiek naukowem wyzyskaniu materyału ani mowy być nie może.

5. Co do służby zakład w Krakowie nie jest odpowiednio zaopatrzony. Na 50 chorych mężczyzn jest 7 dozorców, z których jeden tylko Jan Krawczyk służy nienagannie dwa lata, drugi Łukasz Parecki półtora roku i odznacza się bardzo dobrymi przymiotami; inni tylko po kilka służą miesięcy. To dowodzi, że mała płaca (7 zł. 50 ct.) i ciężka służba nie zachęcają do trzymania się w zakładzie. Nie ma szkoły posługaczy dla obłąkanych, zkąd tylko surowy przybywa materyał do służby wymagającej nie tylko przymiotów poszczególnych ale i przygotowania praktycznego.

Na oddziale kobiet służba jest lepsza. Antonina Plicha służy 6 lat za 6 zł. miesięcznie, Wiktorya Guzik 3 lata, Maryanna Foltyniewicz dwa lata. Wszystkie zasługują na uznanie i pomyślenie o ich lepszem wynagrodzeniu. Komisya wyraża swoje zdanie, że służba w zakładzie obłąkanych nie może być według szablonów zwykłych parobków i dziewek szpitalnych traktowaną, lecz odpowiednio do jej powołania według całkiem innego regulaminu przyjmowaną, wybieraną, traktowaną i wydalaną być powinna.

Nie masz w zakładzie krakowskim osobnego nadzorcy nad służbą zakładową, co o tyle jest potrzebną rzeczą, ile że tylko jedna Siostra zakonna jest na każdym oddziale.

6 Zważywszy, że zakład obłąkanych jako oddział szpitala powszechnego nigdy należycie rozwinąć się nie może, komisya jest zdania, że należy dążyć koniecznie, ażeby taka anomalia długo nie istniała i ażeby ile może być rychło oddział obłąkanych w Krakowie zamieniony był na zakład obłąkanych samoistny, wyposażony we wszystkie istotne warunki zakładu według dzisiejszego pojęcia praktycznej psychiatryi.

Komisya sprawdziła, że drzwi zewnątrz zakładu są słabe i nie zabezpieczają porządku wewnętrznego, nadto zamki popsute pozwalają chorym dowolnie odmykać drzwi i wywoływać nieporządek wewnętrzny.

Komisya nie może mieć tej przyjemności, ażeby zakład krakowski zaliczyła do zakładów dobrych. Do tego potrzeba poprawy urządzeń powyżej wytkniętych, poprawy służby, pomnożenia lekarzy na razie o jednego i pilnego czuwania, aby aparat leczniczy był swobodniej i gruntownie rozwinięty.

Najbardziej zaś potrzeba:

1. przebudowania cel szałowych,
2. przebudowanie drzwi i opatrzenia dobrymi zamkami,
3. polepszenia stanu służby,
4. polepszenia normy żywienia,
5. złagodzenia przymusu fizycznego i zaprowadzenia ścisłej humanitarnej homiletyki psychiatrycznej.

Krajowy zakład dla obłąkanych w Kulparkowie.

Komisya jest w tem miłem położeniu wyznać, że zakład na Kulparkowie znacznie w wewnętrznym porządku, w ładzie i troskliwości około chorych postąpił od czasu ostatniej wizyty komisyjnej. Rozdział chorych pomimo znacznego przeludnienia, bo przeszło 600 chorych a do tego przeszło 100 osób zajętych około ich pielęgnowania, jest przecież taki, że nie ma szkodliwych starć i nieszczęśliwych zdarzeń.

Chorzy są dobrze żywieni i czysto odziani, pościel czysta i sale w wzorowym porządku. Miłe sprawia wrażenie wprowadzenie łóżek zasiatkowanych dla ciężko chorych i niespokojnych, kwiatów wazonowych w oknach niektórych sal, postęp w zatrudnieniu chorych, zabawy, rozrywki i wykluczanie przymusu fizycznego. Chorzy są swobodni i okazują zaufanie do lekarzy, Sióstr i służby.

W szczególności:

1. Komisya nie sprawdziła żadnej detencyi nieprawnej lub nieusprawiedliwionej, Na oddziale męskim i żeńskim jest po jednym uzdrowieńcu,

którego zakład pomimo starań dotąd wypuścić nie mógł, gdyż nie mógł odszukać przynależności takowych

Historye chorób są w największym porządku, opatrzone napisami ważnymi z przebiegu choroby W osobnej księdze jest zanotowane, kto z chorych przeznaczony był do odosobnienia i gdyby siły lekarskie wystarczały, możnaby żądać wykazów bardziej poszczególnych w tym względzie, jak to komisya w swojem sprawozdaniu za r. 1889 przedłożyła.

2. Co do obchodzenia się z chorymi, żywienia, pielęgnowania i wolnego traktowania bez przymusu fizycznego, komisya wyraziła już swoje uznanie w ogólnej uwadze.

3. Chorzy żadnych skarg nie zanosili, pomimo szczegółowego badania i rozmawiania z każdym niemal chorym i chorą nieobłożnie słabym lub słabą.

Zakład w Kulparkowie potrzebuje koniecznie i bezwłocznie rozszerzenia, gdyż jest anormalnie przeludniony. Przeludnienie zakładu mogłoby być wprawdzie usunięte przez założenie samoistnego zakładu w Krakowie i urządzenie filii jednej lub dwu na prowincyi, lecz komisya nie czuje się do tego powołaną.

Natomiast bliższą jest rzeczą zastanowić się nad dwoma projektami, któreby usunąć mogły przeludnienie.

1. Założenie na terytoryum zakładu na Kulparkowie kolonii rolniczej dla tych, którzy są uleczeni i potrzebują czas rekonwalescencyi odbyć w zakładzie lub którzy są nieuleczalni a pracować mogą.

2, Rozszerzenie skrzydeł zakładu przez przybudowanie po dwie sal dużych z kilkoma pokoikami dla odosobnienia w parterze i obu piętrach.

3. Funkcyonarynsze zakładu spełniają sumiennie i z niezwykłą pilnością swoje obowiązki.

4. Jakkolwiek zakład ma nieocenioną pomoc w Siostrach zakonnych i służbę co do ilości i jakości więcej niż dostateczną, jednak lekarze stosunkowo do tak wielkiego przeludnienia, 600 przeszło chorych, są przeciążeni i nie mogą bezwarunkowo indywidualizować ściśle leczenia i traktowania chorych. Dodawszy do tego czynność kancelaryjną i dyżury, opatrunki, karmienie i t. p. na przyzwoity odpoczynek i prace naukowe nie ma czasu fizycznego.

5. Co do służby komisya nie może tylko zgodzić się na zbyt surowy regulamin i karanie takowej grzywną bezwzględną za przekroczenie, które nie w moralnej ale tylko fizycznej leżą niemocy ludzkiej natury. Komisya pozostaje przy swojem przedłożeniu z r. 1889 i tym razem a nadto wnosi:

Zakład na Kulparkowie potrzebuje dwóch jeszcze lekarzy pomocniczych asystentów i pomnożenia bielizny i odzieży stosownie do wzrastającego przeludnienia. Komisya jest zdania, że otworzenie napowrót stacyi obserwacyjnej psychiatrycznej w szpitalu powszechnym we Lwowie jest na czasie,

1. gdyż około 200 chorych przez rok w takiej stacyi obserwowanych sprawi ulgę zakładowi na Kulparkowie;

2. lekarze będący w służbie szpitalnej znajdą sposobność obznajomienia się praktycznego z zasadami psychiatryi i chorymi;

3. internowani będą mieć wygodę i ulgę w tem, że w razie niestwierdzonej choroby i kwalifikacyi do zakładu miną szkodliwą często dla ich dalszego losu opinię, że byli w zakładzie obłąkanych;

4. w perspektywie będący wydział lekarski na wszechnicy lwowskiej miałby zawiązek kliniki i szkoły psychiatrycznej, co także nie jest rzeczą małej wagi. Lwów 13 sierpnia 1890. Dr. Edward Sawicki. Dr. Józef Wernicki.

Drugie sprawozdanie. Przy tegorocznej wizytacyi zakładów dla obłąkanych zwróciła komisya swą uwagę na badanie, rozpoznanie i leczenie chorych w zakładach, o ile to w historyach choroby jest uwidocznione i o ile to uwidocznienie jest w zgodzie z rzeczywistym stanem fizycznym i umysłowym chorych poszczególnych.

W tym celu komisya podjęła osobiście badanie wielu chorych obu zakładów, porównywała swój wywód z wywodem spisanym w historyach chorób i z wyjaśnieniami lekarzy zakładowych i w ten sposób nabyła opinii własnej, z której nie omieszka skorzystać przy każdej sposobności do tego właściwej.

1. Zakład dla obłąkanych na Kulparkowie. Z powodu ciężkiej i długotrwałej choroby prymaryusza oddziału kobiet w zakładzie kulparkowskimi wystąpienia ze służby jednego sekundaryusza, okazał się brak zupełny zapasowych sił psychiatrycznych pomiędzy lekarzami naszego kraju. Zakład musiał pociągnąć do zapełnienia braku sił lekarskich młodych lekarzy ze szpitala powszechnego lwowskiego, którzy wprawdzie z całem poświęceniem i zaparciem się uznania godnem spełniają obowiązki, lecz do których aplikować się poprzednio nie mieli ani sposobności ani zamiaru.

Nagłą tedy jest potrzeba obmyślenia środka, któryby ułatwił i umożliwił młodym lekarzom wykształcenie się teoretyczne i praktyczne w psychiatryi na potrzeby krajowych zakładów dla obłąkanych. Bez doświadczonych rutynowanych i w zawodzie psychiatrycznym zamiłowanych lekarzy, niepodobieństwem jest ani pomyśleć o poprawie i rozwoju wewnętrznym naszych zakładów, niepodobieństwem jest wymagać w stosunkach istniejących od lekarzy w zakładzie pracujących czegoś lepszego i gruntowniejszego niż to, co obecnie według swych sił i możności dają.

Co do przeludnienia zakładu kulparkowskiego i zaradzenia temu będzie rzeczą ankiety o tem wyrokować.

Co do rzeczowego stanu i urządzenia wewnętrznego tegoż zakładu złożyła komisya swoje sprawozdanie w r. 1889 i 1890.

2. Oddziały męski i żeński dla obłąkanych przy krajowym szpitalu powszechnym w Krakowie.

Z przyjemnością podnosimy, że ordynaryusz tych oddziałów nie użył w przeciągu roku ani razu pasów do krępowania chorych gwałtownych, lecz natomiast stosował zawijanie w mokre prześcieradła i koce.

Lekowanie chorych tak co do jakości leków, jak ich ilości dziennej, czasu używania takowych, jest uwidocznione w odpowiednich kartach lekowania. Rozdział i podział chorych według postaci choroby klinicznych przebiegu i okresu, tudzież według ich stopnia wychowania i wykształcenia

jest z powodu szczupłości i przeludnienia wprost niemożliwy. Ile na tem cierpi dobro chorych, jasne jest samo przez się. Z powodu przeludnienia i służby niedostateczuej, niezakratowane górne okna (oberlicht) często dają sposobność do wdzierania się tam chorych niespokojnych i wylażenia tamtędy na dół.

Z braku drzwi na schodach z parteru do suteren na oddziale chorych kobiet wydarzył się był z chorą smutny wypadek.

Niezamglone szyby okien cel szałowych męskich, wychodzące na ogród spacerowy kobiet, dają powód do niepotrzebnego drażnienia się chorych obu płci.

Wspólny ogród jeden dla mężczyn, drugi dla kobiet nie pozwala na odosobnienie chorych, niespokojnych, krzykliwych i gwałtownych od spokojnych i rekonwalescentów.

Odzież i obuwie niedostateczne. Służba osobliwie męska, często zmieniana, niekorzystnie wpływa na wewnętrzny dozór i obejście się z chorymi.

Jeden sekundaryusz ma przeszło 100 chorych płci obojga. mógłby tylko chyba pod tym warunkiem wystarczyć, gdyby był zarówno dzielnym i biegłym psychiatrą jak energicznym i rzutkim mężczyzną i gdyby urządzenie i służba zakładu były wzorowe — czego atoli nie ma. Komisya nabyła przekonania, że oba oddziały dla obłąkanych przy krajowym szpitalu powszechnym w Krakowie, nie tylko nie mają charakteru zakładu psychiatrycznego, ale że go mieć nie mogą i na przyszłość bez radykalnej zmiany warunków. Nie przesądzając jaka będzie w tym względzie opinia ankiety, komisya ma to przekonanie, że nierównie ze wszystkich względów korzystniej będzie zbudować prosty pawilonowy zakład psychiatryczny i własną dyrekcyę i administracyę na 250 chorych w Krakowie, niż powiększać przybudowaniami zakład kulparkowski, który posiada liczbę chorych taką, że istniejącemi siłami psychiatrycznemi takowy dokładnie opanować, indywidualnie traktować i zatrudnieniem różnorodnem takowych kierować niepodobna.

Liczne inne względy przemawiają za wzniesieniem drugiego mniejszego zakładu samodzielnego w kraju — a mianowicie między główniejszymi ten, że w dwóch ogniskach łatwiej o wykształcenie psychiatrów i służby do potrzeb zakładowych, łatwiej o zapełnienie braków i uhytków w lekarzach, łatwiej o pewną uczciwą rywalizacyę i zyskanie więcej lekarzy do służby psychiatrycznej, gdy się im otworzy dwa zakłady, w których mieć mogą widoki otrzymania posady.

Komisya wnosi na razie potrzebę:

1. Zakratowania górnych okien w obu oddziałach dla obłąkanych przy krajowym szpitalu w Krakowie;

1. sporządzenia drzwi z parteru do suteren na schodach oddziału kobiet;

3. wstawienia szyb matowych w oknach cel wychodzących na ogród oddziału kobiet;

4. dodania jeszcze jednego lekarza asystenta do pomocy sekundaryuszowi a względnie ordynaryuszowi;

5 uregulowania przyjęcia i oddalania służby oddziałowej;

6. pomnożenia obuwia i odzieży dla chorych obydwu oddziałów.

Lwów 17. czerwca 1891. Dr. Edward Sawicki (sprawozdawca).

Dr. Józef Merunowicz.

Wprowadzenie w życie niektórych dezyderatów w tych sprawozdaniach komisyi opiekuńczej wyrażonych, odroczyliśmy aż do postanowienia ankiety zwołanej w myśl ustawy sejmowej w sprawach zakładów obłąkanych, o których składamy osobne sprawozdanie.

Szpitale prowincyonalne.

Ruch chorych w szpitalach prowincyonalnych i wydatki na ich utrzymanie w ciągu ostatnich sześciu lat był następujący:

Rok	Łóżek	Chorych	Dni leczenia	Średni pobyt	Jedno łóżko było zajęte przez dni	Wyzdrowiało		Umarło		Ilość leczonych dziennie	Wydatek roczny na wszystkie szpitale	Jeden chory kosztował		Koszt dnia leczenia	Ko szt żywienia
						liczbowo	%	liczbowo	%			zł.	ct.		
1885	1708	18.577	445.578	23.9	260	13.556	72.9	1.694	9.1	1.220	222.990	14	22	63.4	21.5
1886	1718	19.226	463.608	21.3	269	14.377	74.5	1.689	8.7	1.270	226.131	14	06	61.7	21.0
1887	1718	19.834	466.034	23.5	271	14.877	75.0	1.593	8.0	1.276	229.371	14	09	61.9	20.8
1888	1738	20.434	493.176	24.1	283	15.408	75.4	1.631	7.9	1.347	237.866	11	64	48.2	19.4
1889	1768	21.765	543.334	24.9	307	16.030	75.6	1.552	7.1	1.488	252.416	11	56	46.4	18.3
1890	1784	22.856	564.402	24.6	316	17.153	75.0	1.535	6.7	1.546	290.507	12	71	51.4	18.6

Ilość dni leczenia zwiększyła się o 21.131, śmiertelność zaś zmiejszyła się o 0·4%, jest to rezultat, jakiego w szpitalach prowincyonalnych dotychczas jeszcze nie było.

Aby dać szerszy pogląd na administracyę, gospodarkę i wyniki lecznicze w każdym z poszczególnych szpitali prowincyonalnych, przedstawiamy w streszczeniu raporta wizytacyjne naszego inspektora w r. 1890 a także co i gdzie zarządziliśmy wskutek doniesień jego.

1. B i a ł a. Komitet szpitalny i Rada szpitalna odmówili prymaryuszowi pomocy stałego sekundaryusza zupełnie niesłusznie, bo szpital ten co do ilości chorych i dni leczenia jest szóstym w Galicyi a z 24 prowincyonalnych szpitali tylko trzy najmniejsze nie posiadają lekarzy pomocników; powtóre szpital bialski już posiadał dwóch lekarzy w r. 1870 wtedy, gdy miał tylko 15.000 dni leczenia, dziś zaś ma 30.541 i nareszcie dla tego, że potrzeba stałego lekarza pomocniczego już od lat wielu była uznana przez tęż Radę gminną, Radę szpitalną i Wydział krajowy i od lat dziesięciu była wstawiana do budżetu płaca dla sekundaryusza a tylko osobiste zabiegi prymaryusza, który obchodził się bezpłatną pomocą kolegów, pozwalała oszczędzić tych kosztów szpitalowi. Dziś, gdy bezpłatnej pomocy nikt nie chce udzialać, a przeciętna ilość chorych wynosi 83 dziennie upraszam o mianowanie sekundaryusza.

Rządca szitala Antoni Friedel mianowany przez Radę miejską nie umie i nie rozumie po polsku; przy tem w niczem nie mógł dać należytych wyjaśnień ani co do ilości bielizny ani co do zaległości kosztów leczenia. Brak należytej czystości i porządku w salach, korytarzach i składach przypisuję temu, że rządca nie mieszka w szpitalu. Nie ma tu dostatecznej ilości posługi,

jest bowiem jeden dozorca i jedna dozorczyni, stróż i praczka. Inwentarz w kancelaryi rządcy znalazłem niesprawdzony przez komitet szpitalny.

Narzędzia chirurgiczne sprowadzone z Francyi wyborne. W roku przeszłym sprawiono krzesło do badania, urządzono salę operacyjną i urządzono magazyn na słomę. Pomimo wysokiej ceny żywienie chorych nie jest dobre. Prosiłem p. burmistrza o naprawę latryn i o urządzenie z pokoiku około kuchni łazienki. Przepełnienie nieustanne świadczy o potrzebie rozszerzenia szpitala, środki na to są, szpital bowiem posiada zwyż 9.000 zł.

Wskutek tej relacyi inspektora poleciliśmy rozpisanie konkursu na posadę sekundaryusza w szpitalu a ponieważ Zwierzchność gminna nie wykonała polecenia naszego w oznaczonym terminie, nakazaliśmy wypłacanie kwoty przeznaczonej budżetem na lekarza pomocniczego w ratach miesięcznych do rąk prymaryusza z poleceniem, aby sobie za nią zapewnił stałą pomoc lekarską, dopóki nie będzie zamianowany sekundaryusz i wezwaliśmy burmistrza do usprawiedliwienia się za niedotrzymanie terminu. W następstwie zarządzenia tego Zwierzchność gminna przedstawiła na posadę sekundaryusza Dra Kapeluscha, którego zatwierdziliśmy.

Ze względu, iż zarząd szpitalny w Białej w ciągu dłuższego czasu nie odpowiadał wymaganiom naszym, zezwoliliśmy Zwierzchności gminnej oddać zarząd tamecznego szpitala siostrom Boromeuszkom z Cieszyna, polecając zawrzeć z niemi kontrakt określający dokładnie obowiązki, jakie Siostry przyjąć na siebie będą musiały, główny nacisk kładąc na to, że szpital tamtejszy jako powszechny zostaje pod kontrolą Wydziału krajowego, któremu mają być przedstawiane co roku do zatwierdzenia budżety szpitalne i zamknięcia rachunkowe. W kontrakcie poleciliśmy zaznaczyć że pp. Boromeuszek ma być pięć, każda z płacą 80 zł. i że powinny posiadać należycie język polski. Na wypadek rozwiązania umowy wyznaczyliśmy półroczny termin do wypowiedzenia.

2) B o c h n i a. W szpitalu bocheńskim w dniu inspekcyi było o dwóch chorych więcej, aniżeli jest łóżek. Ponieważ w szpitalu tym procent śmiertelności zawsze był dość wysoki, zbadałem więc szczegółowo dzienniki lekarskie i znalazłem, iż większa część leczonych była dotknięta gruźlicą i uwiądem starczym skomplikowanym z innemi chorobami i że bardzo wielka ilość chorych przysłanych z gmin do zakładu umierała w pierwszych pięciu lub sześciu dniach, a zatem była już przywieziona do szpitala prawie w stanie konania. Z tego więc widać, że wysoki procent śmiertelności pochodzi nie z winy leczenia lecz z powodu miejscowych stosunków, na które lekarze wpływu mieć nie mogą. Chorzy pytani we wszystkich salach oświadczyli, że są z wiktu zadowoleni. Posługa dobra, książki zarządowe, magazyny i składy w porządku. Prosiłem burmistrza o zakupno płótna na bieliznę, szpital bowiem posiada tylko trzy zmiany i żeby ściągnięto wszystkie rozpożyczone od dawnych lat obywatelom miejskim kwoty w ilości 1650 zł. należące do szpitala, źle oprocentowane i nie mające pewnej hipoteki. Na prośbę burmistrza wskazałem w jakim kierunku należy prowadzić kontrolę gospodarstwa szpitalnego.

Raport ten inspektora przyjęliśmy do wiadomości.

3) B r o d y. Szpital brodzki zbudowany według planu sanockiego szpitala może być obecnie zaliczonym do najlepszych naszych szpitali tak pod względem budynku, jako też pod względem administracyjno-gospoda-

rczym, jest tu bowiem wszystko, czego wymagać można od prowincyonalnego szpitala. Pozostało tylko naprawić latryny i urządzić w salach lepszą wentylacyę za pomocą odmykających się górnych kwater w oknach, czego nie zrobiono przy budowie. W roku ubiegłym dokonano następujących ulepszeń: W miejsce dawnej, zanieczyszczonej i zepsutej studni urządzono nową z pompą ssąco tłoczącą, od której idą rury jedna do kuchni, druga do praczkarni, a trzecia do łazienek. Do pompy może być przytwierdzony wąż, który w razie pożaru może zastąpić sikawkę, ciśnienie bowiem pompy jest tak silne, iż prąd wody przenosi dach szpitalny, obecnie zaś używa się do skrapiania ogrodu w czasie upałów. Łazienka zupełnie przerobiona i zakupiono trzy cynkowe wanny. Dawną drewnianą podłogę zastąpiono betonową. Żelaznych łóżek zakupiono 58. Dach pomalowano dwa razy. Sprowadzono z Krakowa nowe narzędzia chirurgiczne a stare naprawiono. Stary budynek naprawiono, dano nowe drzwi i okna. Obecnie tam się mieści kuchnia, spiżarnia, praczkarnia i pokoje dla zakaźnych, mogące pomieścić 12 łóżek. Ogród uporządkowano, porobiono drogi i ścieżki, nasadzono mnóstwo drzew i ogrodzono parkanem. Wszystko to zrobiono z oszczędności i pod kontrolą i nieustannym dozorem Marszałka powiatowego p. Sali.

Żywienie chorych dobre, pomimo iż koszt dzienny żywienia wynosił 15 ct.

J. W. Olga hr. Borkowska przy piśmie wystosowanem do p. przewodniczącego Rady szpitalnej przesłała na szpital datek w kwocie 100 zł. Ponieważ szpital ten posiada fundusz rezerwowy około 5.000 zł. można więc będzie w szpitalu tym zniżyć taksę leczenia o kilka centów.

Raport ten przyjęto do wiadomości. Wskutek rewizyi i regulacyi taksy szpitalnej, która zwykle odbywa się co trzy lata, zmiejszono taksę w szpitalu brodzkim z 52/30 na 46/25 od 1. lipca 1891.

4. Brzeżany. Wszystkie starania o podniesienie szpitala tego ro zbijają się o brak stosownego pomieszczenia chorych i wieloletniej indolencyi Rady gminnej i Rady szpitalnej. Nie ma tu miejsca na pomieszczenie składów gospodarskich, pralni i łazienek a co jeszcze gorsza w skutek nieustannego przepełnienia, należyty rozdział chorych według rodzajów chorób jest niemożliwy a ospa lub tyfus wszedłszy do szpitala grasują w nim swobodnie po wszystkich salach. Wikt chorych dobry, smacznie przyrządzony i dostateczny. Bielizny i koców ledwie na dwie zmiany wystarcza. Na mające się zakupić płótno z Korczyny wybrałem razem z prymaryuszem próbki z przysłanych wzorów. Łóżka żelazne są pogięte i potrzebują naprawy. Narzędzi chirurgicznych mało. Poleciłem zakupić fajansowe miseczki i spluwaczki, bo są tańsze i nie tak skoro zużywają się jak metalowe. — Rada powiatowa, która okazywała chęć objęcia zarządu szpitala jako zakładu powiatowego, obecnie cofnęła się i na propozycyę Wydziału krajowego ma odpowiedzieć odmownie. Z powodu oddalenia rządcy za dopuszczenie się różnych nieprawidłowości w gospodarstwie, Zwierzchność gminna ma zamiar wprowadzić do zarządu i pielęgnowania chorych Siostry miłosierdzia i poczyniła już pewne kroki w tym względzie, lecz stoi temu na przeszkodzie brak pomieszczenia dla nich.

Raport ten przyjęliśmy do wiadomości a c. k. Namiestnictwu, które d. 2. listopada 1890 do l. 73 837 zapytywało w jakim stanie znajdują się rozpoczęte z brzeżańską Radą powiatową rokowania o objęcie w swój zarząd

szpitala, odpowiedzieliśmy, iż wobec powziętej na posiedzeniu 18. listopada 1890 przez Wysoki Sejm uchwały, polecającej przedłożyć na najbliższéj sesyi wyczerpujące sprawozdanie o sposobie pokrywania wydatków w razie potrzeby stawiania, powiększenia i przerabiania szpitali prowincyonalnych, powstrzymaliśmy się z wszelką dalszą akcyą w tym względzie aż do decyzyi Wysokiego Sejmu.

W dniu 28. lipca 1891, L. 28.821 zatwierdziliśmy kontrakt zawarty między magistratem miasta Brzeżany i wizytatorką Sióstr Miłosierdzia przyjęty 16/6 b. r. przez brzeżańską Radę miejską, mocą którego objęły Siostry Miłosierdzia w dniu 25 września r. b. pielęgnowanie chorych i administracyę szpitala.

Przy rewizyi zamknięć rachunkowych na podstawie trzechletniego przecięcia zniżyliśmy taksę szpitala brzeżańskiego z 59/30 na 54/30.

5) Drohobycz. Szpital drohobycki znajduje się na drodze normalnego rozwoju, wszystko tu idzie porządnie, nie ma w niczem zbytku lecz nie ma i niedostatku. Budynek ładny, otoczony wielką ilością świeżego powietrza, sale jasne i przestronne, odpowiednia potrzebie ilość dobrej bielizny, umiejętne kierownictwo zakładem pod względem lekarskim, wikt dobry i t. d. Wszystkie wskazówki dane w roku zeszłym są wpisane do księgi posiedzeń komitetu szpitalnego i zostały uwzględnione. W roku 1890 kosztem 100 zł. spawiono przyrząd do podejmowania ludzi ciężko rannych lub tak osłabionych, iż sami pornszyć się nie mogą. Zarządca uskarżał się, iż sąsiednie starostwa bardzo powolnie ściągają należytości kosztów leczenia od chlebodawców i prosił o prędsze sprawdzanie rachunków szpitalnych za ostatni kwartał 1890; gmina bowiem nie mając gotówki na swoje potrzeby, pobrała przysłane pieniądze za koszta leczenia jako należytość za czynsz, a szpital od czterech miesięcy nie ma ani grosza dla wypłaty dostawcom i płacy lekarzowi i rządcy.

Raport ten przyjęliśmy do wiadomości, a oddziałowi rachunkowemu poleciliśmy prędsze sprawdzanie rachunków. Przy sprawdzaniu zamknięć rachunkowych taksa została zniżona z 55/30 na 53/28.

6) Jasło. Jeżeli szpitale nasze prowincyonalne pod względem wygód, pościeli i ubrania dla chorych ustępują szpitalom innych bogatszych krajów, to pod względem leczenia, pielęgnowania i żywienia chorych z pewnością stoją na równi, jeżeli nie wyżej od nich.

Wziąwszy na uwagę jednak, w jakich warunkach żyje nasz wieśniak lub wyrobnik miejski, okazuje się, że i pod tym względem szpitale nasze czynią zadość wymogom hygienicznym, dając choremu lepszą pościel, lepsze okrycie i czyste powietrze, których w pomieszkaniu swojem nie mają. Dla tego też szpitale prowincyonalne mogą się pochwalić rezultatami leczenia, gdyż procent śmiertelności w przecięciu wynosi 6·7% a są szpitale, gdzie procent spada na 5 i niżej. Do tych należy szpital jasielski, w którym śmiertelność w 1890 wynosiła 5.4%. Jedną z wad jasielskiego szpitala jest niemożność zaprowadzenia żywienia chorych we własnym zarządzie z powodu, iż rządca bardzo pracowity, energiczny i sumienny, nie zna się na tem i według zdania p. burmistrza i lekarza ordynującego nie da sobie z tem rady. Dlatego też jest to jeden ze szpitali, w którym dotychczas trwa dawny sposób żywienia chorych przez przedsiębiorstwo a chociaż chorzy są zadowoleni z wiktu, żywienie mogłoby być tańszem i lepszem.

W szpitalu było wielkie przepełnienie a jednak czystość i porządek nie pozostawiały nic do życzenia. Na 118 chorych 55 było dotkniętych kiłą. Chirurgicznych przypadków było także dużo. Narzędzi chirurgicznych dostateczna ilość i dobrze utrzymane. Wszystkie książki kancelaryjne w porządku. Bielizny ilość dostateczna. Posługa bardzo dobra.

Raport ten przyjęliśmy do wiadomości. Ponieważ Rada szpitalna przedstawiła wniosek oddania zarządu szpitala i żywienia chorych Siostrom miłosierdzia, odpowiedzieliśmy, iż popieramy tę myśl, lecz że należy przedtem obmyślić inne zajęcie dla teraźniejszego rządcy lub wyszukać dla niego miejsce, któreby posadzie jego obecnej odpowiadało. W szpitalu tym od 1. lipca b. r. taksę zniżyliśmy z 50/3 na 49/25.

7) Kołomyja. W dniu inspekcyi szpitala było 86 chorych na 70 łóżkach; więcej jak połowa, bo 48 była dotknięta kiłą, wielka ilość kobiet a szczególnie z gór przedstawia formy bardzo ciężkie; kancelarya i magazyny w porządku, wiktuały w spiżarni były średniej dobroci, chorzy pytani we wszystkich salach oświadczyli, iż z wiktu są zupełnie zadowoleni. Bielizny ilość dostateczna. Posługa dobra. Pielęgnowanie chorych bardzo staranne. W roku 1890 zmieniono dach gontowy na cynkowy kosztem 1000 zł., osuszono część ściany frontowej budynku i naprawiono ogrodzenie zakładu. W tym roku gmina chce prosić o zaliczkę na przerabianie latryn, które w obecnym stanie nie mogą być dłużej tolerowane. Oprócz tego w wielu miejscach potrzeba będzie poprawić podłogi, zreparować okna i drzwi, potrzeba będzie choć powoli sprawiać żelazne łóżka, szpital bowiem nie posiada ani jednego a dawne drewniane są spruchniałe. Wobec tych wydatków, które oczekują szpital, zniżenie taksy leczenia jest niemożliwe bez narażenia gospodarki szpitalnej na bardzo wielkie pieniężne kłopoty.

Wobec tego przedstawienia inspektora szpitali nie zniżyliśmy obecnej taksy leczenia 48/25 w szpitalu kołomyjskim, jakkolwiek zamknięcia rachunkowe upoważniały nas do tego. Załatwienie zaś prośby kołomyjskiej Zwierzchności gminnej o zaliczkę 3000 zł na konieczne przebudowanie latryn odroczyliśmy aż do czasu, dopóki Wysoki Sejm na sesyi tegorocznej nie poweźmie w tej mierze uchwały.

8) Podhajce. Pod względem pomieszczenia chorych szpital podhajecki pozostawia bardzo wiele do życzenia. Przedewszystkiem brak dostatecznego miejsca, aby była możność dokładniejszego oddzielenia chorych wewnętrznych, chirurgicznych i kiłowych; pokoiki zaś przeznaczone na pomieszczenie chorych zakaźnych są bardzo małe, oknami zwrócone na północ, nie dające się dobrze przewietrzyć, oddzielone wąskim korytarzem od innych chorych, jednem słowem nie odpowiadają przeznaczeniu swemu, zwłaszcza w czasie przepełnienia, które staje się teraz bardzo częstem. Kiłowi mężczyźni, których bywa tu zawsze wiele, zajmują taki niewielki pokój, że na jednego przypada zaledwo czwarta część powietrznej przestrzeni, jakiej wymaga hygiena szpitalna. Dach gontowy jest już stary i spruchniały ze względu więc, iż w bliskości szpitala jest wiele chat włościańskich pokrytych słomą, potrzeba będzie zastąpić go blaszanym a zatem zmienić cały szkielet dachowy, co pociągnie za sobą wydatek przynajmniej 1000 zł. Oprócz tego na miejsce zniszczonych przez czas i zużycie sprawić nowe drzwi, podłogi i zewnętrzne ramy okienne.

Rada szpitalna zajmuje się zakładem i w r. 1890 miała 7 posiedzeń, na których omawiano potrzeby szpitala, sprawdzano dobroć wiktuałów i porządek w szpitalu, kuchni i spiżarni, rozpatrywano warunki umów z dostawcami i rachunki zarządu.

W 1890 r. zrobiono betonową podłogę w łazienkach, naprawiono w wielu miejscach drzwi i podłogi, postawiono pięć nowych pieców w separatkach, naprawiono dach uszkodzony przez grad niezwykłej wielkości, sprawiono stoły i krzesła do sal chorych, nareszcie zamówiono pompę ssąco tłoczącą dla rozprowadzenia wody po gmachu szpitalnym. Kancelarya, magazyny i składy w porządku, chorzy zadowoleni z żywienia.

Wskutek doniesienia inspektora, iż prymaryusz podhajeckiego szpitala zaniedbuje swoje obowiązki służbowe, daliśmy mu napomnienie a Radzie szpitalnej poleciliśmy, aby czuwała nad gorliwem przez niego pełnieniem obowiązków.

Na przedstawienie Rady szpitalnej, iż życzy sobie do zarządu szpitala i do pielęgnowania chorych wprowadzić Siostry Miłosierdzia, odpowiedzieliśmy w ten sam sposób jak Zwierzchności gminnej w Jaśle. W dniu 21. września zatwierdziliśmy kontrakt zawarty przez Wydział powiatowy z Siostrami Miłosierdzia o objęcie administracyi szpitala i pielęgnowania chorych od dnia 1. listopada pod pewnymi warunkami, mającymi na celu utrzymanie równowagi w budżecie szpitalnym.

Taksa w tym szpitalu została zniżona z 55/20 na 53/30

9) Przemyśl. Szpital przemyski, jakkolwiek jeden z pierwszych szpitali prowincyonalnych tak pod względem ilości pielęgnowania chorych jak i wewnętrznego urządzenia, posiada bowiem wszystko, co szpital posiadać powinien, jest jednak bardzo nieszczęśliwie położony w środku miasta i ścieśniony ze wszystkich stron otaczającymi go domami. Ogród należący do zakładu jest bardzo mały, brak więc czystego i świeżego powietrza. O złem położeniu szpitala mówiłem z p. burmistrzem, który sprawę tę zamierza poruszyć w Radzie miejskiej i uzyskać uchwałę względem wybudowania nowego szpitala na Zasaniu, a przekształcenia budynku szpitalnego na szkołę.

Szpital ten jest ustawicznie przepełniony. W dniu inspekcyi było 186 chorych na 160 łóżkach tak, że cała sala kobiet kiłowych nie miała łóżek, a chore leżały na siennikach posłanych na ziemi. W budynku dla chorych zakaźnych było 15 ospowych dwóch dotkniętych durem plamistym a jeden chorzy na czerwonkę. Z powodu nieustannego przepełnienia chorymi, szpital cierpi na brak bielizny, a szczególnie koszul, których nie ma nawet na trzy zmiany. Kuchnię potrzeba będzie koniecznie rozszerzyć, bo obecna nie może pomieścić w sobie potrzebnej ilości naczyń do gotowania. Chorzy pytani w różnych salach oświadczyli, że karmią ich dobrze i dostatecznie. Książki w kancelaryi znalazłem w porządku, zaległości kosztów leczenia niewielkie a szpital posiada zarodowego kapitału 5000 zł. Leczenie i pielęgnowanie chorych bardzo staranne. Czystość i porządek wszędzie należyte, latryny dobrze utrzymane i nie cuchną. Sala operacyjna i arsenał chirurgiczny są utrzymane w należytej czystości i porządku.

Raport ten inspektora przyjęliśmy do wiadomości. Taksę leczenia chorych w tym szpitalu od dnia 1 lipca 1891 zniżyliśmy z 48|24 na 45|24 centów.

10) Rzeszów. I tu jak w większej części szpitali prowincyonalnych znalazłem wielkie przepełnienie: na 100 łóżkach znajdowało się 120 chorych a w ciągu całego 1890 roku było przeszło przeciętnie 99 pielęgnowanych dziennie. Szpital rzeszowski inspekcyonowałem z największą drobiazgowością ze względu na skargi i zatargi fizyka powiatowego z lekarzem ordynującym. Badania te doprowadziły do przekonania, że p. fizyk nie ma słuszności, że przekraczał granice praw swoich i wtrącał się najniepotrzebniej w zakres czynności, należący jedynie do lekarza ordynującego, naruszając powagę jego w szpitalu jako kierownika zakładu i podkopując to zaufanie chorych, które stanowi niezmiernie ważny czynnik w leczeniu i jest podstawą karności, niezbędnej w każdym zakładzie publicznym. W szpitalu znalazłem dość znaczne zaległości kosztów leczenia. Strofowany przezemnie rządca uskarżał się na bezczynność okolicznych starostw, które pomimo nieustannych urgensów nie załatwiają spraw o przynależność. Szpital rzeszowski ma jeden ważny niedostatek a mianowicie brak odpowiedniego pomieszczenia dla zakaźnych. Trzechletnie jednak doświadczenie wykazało, że w samym zakładzie przy zwykłych ostrożnościach nie było ani jednego wypadku przewleczenia tyfusu z sali do sali lub od chorego do chorego. Co zaś do ospy były dwa wypadki, w których jednak nie można stanowczo wykluczyć przypuszczenia, iż wstępując do szpitala już mieli tę chorobę w stanie inkubacyi, wybuchła ona bowiem w 3. i 5. dzień po wstąpieniu chorych do szpitala. Powietrze tak w salach jak i w korytarzu znalazłem zupełnie czyste Żywienie dobre. Bielizny jest tylko na trzy zmiany.

Wyciąg relacyi inspektora przesłaliśmy do c. k. Namiestnictwa z prośbą, aby fizykowi powiatowemu poleciło wykonywanie kontroli w granicach właściwych, a starostom nakazało szybsze załatwianie odezw szpitalnych. C. k. Namiestnictwo dnia 22. lutego b. r. l. 11568 uwiadomiło nas, iż wydało zarządzenie mające na celu uchylenie niewłaściwości przy wykonywaniu dozoru szpitalnego, jak niemniej sprężyste ściąganie kosztów leczenia przez starostwa. Przy regulowaniu taks zmniejszono taksę rzeszowskiego szpitala z 52/28 na 50|28 centów.

11) Sambor. O nieodpowiedności budynku szpitalnego, jego wadach i brakach szegółowo donosiłem w poprzednich raportach moich. Te wady potęgują się corocznie wskutek wpływu czasu i jakkolwiek zarząd obecny robi co może, aby uchronić budynek od ostatecznego zniszczenia i obronić chorych od fatalnego wpływu wilgoci, występującej ze wszystkich stron, oprzeć się temu niepodobna i potrzeba będzie koniecznie odszukać pomieszczenie inne tak ze względów ludzkości, jako też z powodu wielkich wydatków, jakich wymaga utrzymanie podobnego budynku w stanie porządnym.

Od roku wiele ulepszeń wprowadzono w szpitalu; kupiono bielizny za 500 zł., sprawiono szafy, szafarnie, podręczną apteczkę, obok każdego łóżka są obecnie stoliki, czego dawniej nie było, drzwi i okna polakierowano na nowo, wykopano w ogrodzie studnię, tak że teraz nie ma potrzeby wożenia wody do zakładu jak poprzednio. Jednem słowem szpital na zewnątrz wygląda przyzwoicie.

W dniu inspekcyi na 52 łóżkach znalazłem 63 chorych a zatem na 11 łóżkach leżało po dwie osoby, mianowicie na oddziałach kiłowych ko-

biet i mężczyzn. Wielka czystość w salach jest przyczyną, że gojenie się ran chirurgicznych, pomimo tak nieodpowiednich warunków odbywa się bardzo dobrze tak, że lekarze dotychczas nie mieli do czynienia z różą przyranną. Wikt chorych dobry i smacznie przyrządzony. Wiktuały w spiżarni znalazłem średniej dobroci. Gospodarstwo szpitalne prowadzi się bardzo oszczędnie i szpital już ma zapasik mały, jako kapitał obrotowy. Ale teraz, gdy gospodarstwo już się uregulowało, potrzeba będzie zmniejszyć taksę, gdyż jest stanowczo za wysoka. W szpitalu jest stara nadzorczyni Amalia Swoboda, która służy od lat siedmnastu i obecnie z powodu starości i braku sił chce wystąpić. Pan burmistrz będzie prosił o udzielenie jej jakiejś pensyi, co byłoby bardzo pożytecznem, aby dać dozorcom dowód, iż poczciwa służba przy szpitalu wynagradza się.

Raport ten inspektora przyjęliśmy do wiadomości. Taksa została zniżoną z 60/30 na 56/26.

12. Sanok. Nowomianowany rządca w zupełności odpowiada swym obowiązkom, jest czynny, zapobiegliwy, pracowity, lubi czystość i porządek i umie utrzymać rygor tak między posługą jak i między chorymi. Z pomiędzy chorych leczonych w szpitalu wybrał sobie dozorców na miejsce dawnych zepsutych i zdemoralizowanych i obecnie ma bardzo dobrą posługę szpitalną. Opatrzyłem dom, który się buduje na pomieszkanie dla rządcy i na pomieszczenie magazynów bielizny i pralni. Dodatek ten do budowli szpitalnych jest bardzo ważny, bo dopełnia całość i pozwala wynieść pralnię z łazienki, gdzie była najniestosowniej pomieszczona i zawilgocała budynek. Obawiam się tylko czy budżet sanockiego szpitala wystarczy na spłacenie rat dwóch pożyczek. Poleciłem rządcy jak największą oszczędność a p. burmistrza prosiłem, aby legat ś. p Skibińskiego wynoszący obecnie około 2000 zł. i znajdujący się w procesie sprzedał, jest bowiem możność zrobienia tego z małą stratą i uzyskania przez to obrotowego kapitału tak niezbędnego w każdem gospodarstwie. Bielizny znalazłem zaledwie na dwie zmiany, prosiłem więc p. burmistrza jak najprędzej zarządzić zakupno płótna z budżetu tegorocznego, bo częste pranie prowadzi do prędkiego zużycia. Żywienie chorych dobre. Część lecznicza obecnie zadawalniająca; wypadki chirurgiczne są traktowane należycie. Śmiertelność w r. 1890 wynosiła tylko 3·1%. Jedna z sal szpitalnych została przerobiona na bardzo ładną i dogodną salkę operacyjną. Narzędzi chirurgicznych szpital posiada ilość dostateczną, są one utrzymane porządnie i czysto. Książki tak w kancelaryi rządcy jak i lekarskie prowadzą się dobrze.

Raport ten przyjęliśmy do wiadomości. Taksa pozostała dawna 60|30.

13) Nowy Sącz. Największą wadą szpitala nowosądeckiego jest niestosowność położenia wśród rynku, szczupłość jego i niemożność uzyskania miejsca na gospodarskie składy. Pranie w małym pokoiku, prawie ciemnym, bo oświetlonym tylko przez oberlicht nad drzwiami jest niemożliwe; pierze się więc w łazience. Składów na bieliznę nie ma, szafy więc stoją w sypialnym pokoju rządcy i tamże z obawy, aby nie skradziono, stoi kufer z brudną bielizną, wziętą z pod chorych, dotkiętych chorobami zaraźliwemi, narażając rządcę na niebezpieczeństwo zażażenia. Słoma przechowuje się w wilgotnej piwnicy. Spiżarnia jest tak mała, że nie ma gdzie obrócić się. W szpitalu znalazłem porządek należyty. Chorzy, po większej części górale, skarżyli się, że często otrzymują buraki, karpiele i marchew, których oni

nie lubią; wskutek tego poleciłem rządcy, aby przy rozkładzie potraw na przyszłość więcej się zastosowywał do zwyczajów górskiej ludności, która z jarzyn używa jednych tylko ziemniaków i kapusty. Wiktuały w spiżarni były średniej dobroci. Na bieliznę zakupiono kilkanaście sztuk płótna od tkaczy korczyńskich. Łazienki są obecnie dobrze urządzone i posiadają wodociąg doprowadzający wodę ze studni. Chorych było 45. Ordynacya leków jest oszczędna. Arsenał chirurgiczny w wielkim porządku i posiada instrumentów ilość dostateczną. Chorych nie kwalifikujących się do pielęgnowania szpitalnego nie znalazłem.

Wskutek doniesienia tego, wezwaliśmy Zwierzchność gminną w Nowym Sączu, aby pomyślała o umieszczeniu szpitala w lepszym budynku. Taksa w tym szpitalu pozostała dawna 49/30.

14) Śniatyn. Wskutek małej frekwencyi w ubiegłych latach szpital podupadł do tego stopnia, że nie tak łatwo go poprawić. Wprawdzie staraniem obecnego lekarza ordynującego zakład zaczął się nieco podnosić, lecz posiadając miejsca tylko na 20 łóżek, nie ma warunków rozwoju, gdyż przypuszczając nawet że wszystkie łóżka będą zajęte stale, szpital nie będzie miał dochodu nawet 4.000 zł., a jest to niedostatecznem dla należytego opłacania administracyi i utrzymania szpitala w należytym stanie. W dniu inspekcyi w szpitalu znalazłem 9 chorych. Czystość i porządek należyty, chorzy z wiktu zadowoleni. Ilość bielizny i koców niedostateczna. Gmina nosi się z planem wybudowania nowego szpitala, w tym celu zaczęła zbierać fundusze. Zebrano już 700 zł., a gmina uchwaliła corocznie dawać 200 zł. na ten cel w ciągu lat dziesięciu.

Raport ten przyjęto do wiadomości. Taksa pozostała dawna 55/30.

15. Sokal. Wspólnie z p. Marszałkiem i Wydziałem Rady powiatowej opatrzyłem wszystkie place istniejące w Sokalu, któreby można użyć pod budowę, gdyż sprawa ta nie była jeszcze zdecydowana. Najlepszym ze wszystkich według ogólnego zdania jest plac Weberowej. Gdyśmy się zebrali w zabudowaniu szpitalnem dla spisania protokołu dotyczącego wyboru miejsca, okazało się, iż Rada powiatowa ofiarując się zaciągnąć pożyczkę w kwocie 20.000 na budowę nowego szpitala, miała na myśli pokryć ją z nadwyżki taksy, czyli z oszczędności szpitalnego gospodarstwa; gdym przedstawił, że jest to rzecz niepodobna wobec zobowiązań Rady powiatowej w akcie fundacyjnym wymienionych, a także poleceń Wysokiego Sejmu względem przedstawienia wniosku co do budowy nowych szpitali, pan Marszałek oświadczył, że jeżeli Wydział krajowy na to się nie zgodzi, to do budowy nowego szpitala przyjść nie może, a szpital pomimo pewnych niedogodności musi pozostać na dawnem miejscu. Szpital sokalski pod względem leczniczym i administracyjno-gospodarskim jest jednym z najlepszych szpitali prowincyonalnych. Lekarzami są ludzie młodzi, pracowici i ambitni, stosunek ich do chorych bardzo ludzki. Procent śmiertelności 4·8%; jest to wynik świetny, tem więcej, że tu się odbywały bardzo ciężkie operacye chirurgiczne. Wydatek na leki 4.4 dziennie na chorego. Średni pobyt chorego w szpitalu wynosi zaledwo 15 dni. Narzędzia chirurgiczne utrzymane w należytym porządku. Wikt chorych dobry. Rządca i jego żona zawiadująca kuchnią są zupełnie oddani szpitalowi i sumiennie

pełnią obowiązki swoje, są ludzcy i bardzo uczciwi według świadectwa pp. lekarzy. Rada szpitalna pod przewodnictwem wiceprezesa p. Falkowskiego kieruje gospodarstwem szpitalnem z godnem uznania staraniem i wchodzi w największe drobnostki gospodarstwa. Bielizny szpital posiada ilość dostateczną a z wprowadzonego chemicznego prania zakład jest bardzo zadowolony, bielizna bowiem konserwuje się lepiej i czystsza wychodzi z prania niż dawniej. W dniu inspekcyi znalazłem 75 chorych na 61 łóżkach. Czystość i porządek wszędzie wzorowe. Książki w kancelaryi w porządku. W roku ubiegłym urządzono kryty korytarz do latryn, który chroni chorych od przeziębienia i nowe szafy spiżarniane. Powietrze w salach pomimo wielkiego przepełnienia było czyste.

Raport ten przyjęliśmy do wiadomości a przy sposobności przesłania normalnego szkicu na budynek szpitalny oświadczyliśmy, że Wydział krajowy nie mógłby zezwolić na spłacanie zaciągniętej pożyczki z oszczędności szpitalnych. Taksa w szpitalu pozostała dawna.

16. Stanisławów. W dniu inspekcyi znalazłem 124 chorych na 120 łóżkach, a w miesiącu lutym bywały dnie, kiedy na siennikach posłanych na ziemi leżało po 24 chorych. Znalazłszy w szpitalu 13 dotkiętych tyfusem brzusznym, poleciłem prymaryuszowi, aby natychmiast doniósł o tem Starostwu, a p. fizyka powiatowego prosiłem osobiście, aby przez Starostwo wpłynął na urządzenie przez miasto szpitala dla tyfusowych, szpital bowiem powszechny więcej przyjmować nie może, tem więcej, że nie posiada oddzielnego pomieszczenia dla zakaźnych. W kancelaryi wszystkie książki znalazłem w porządku.

Komitet szpitalny regularnie odbywa swe posiedzenia, jak widać z książki uchwał komitetu i wgląda we wszystkie wydatki i wszystkie szczegóły gospodarstwa. Wikt chorych dobry i smacznie przyrządzony. Bielizny szpital wskutek wielkiego przepełnienia posiada mało. Płótno zakupuje się w Korczynie. W tym roku przyjdzie część okien spróchniałych zastąpić nowemi. Latryny także potrzeba będzie przerobić. Radziłem przyjąć włoski system sedesów, z którego jest bardzo zadowolony szpital krakowski i przemyski. Rządca mocno się uskarżał na bezczynność starostw w sprawie ściągania kosztów leczenia od chlebodawców. Pielęgnowanie chorych staranne. Operacye chirurgiczne przebiegają szczęśliwie. Lekarz ordynujący przygotowuje sprawozdanie naukowe z wyników leczenia za dwa lata ostatnie.

Raport ten inspektora przyjęliśmy do wiadomości. Z powodu wielkiego przepełnienia szpitala Zwierchność gminna prosiła o zezwolenie na dobudowę kilku sal dla pomieszczenia chorych zakaźnych. W odpowiedzi oznajmiliśmy, iż uznajemy wprawdzie potrzebę rozszerzenia szpitala przez stosowną dobudowę, lecz że nie możemy w tym względzie udzielić pomocy, ponieważ Wysoki Sejm nie przeznacza na cele podobne żadnych funduszów, zważając jednak że i gmina obecnie nie jest w możności udzielić funduszów na taką budowę, na razie sprawa ta musi pozostać w zawieszeniu. Co do naprawy latryn, urządzenia lepszej wentylacyi i łazienek, poleciliśmy odpowiednie kwoty wstawić do budżetu szpitala na r. 1892.

Stanisławowski 20 pułk obrony krajowej odniósł się do magistratu miasta Stanisławowa z zapytaniem, czyby pewna liczba słabych

żołnierzy nie mogła być pomieszczoną w szpitalu powszechnym. Poleciliśmy Zwierzchności gminnej odpowiedzieć, iż nic nie mamy przeciwko temu, iżby żołnierze przyjmowani bywali do tamtejszego szpitala powszechnego, jednakże pod warunkiem, jeżeli miejsce na to pozwoli i za opłatą zwykłej taksy 50 ct. Rezerwowanie zaś dla nich pewnej liczby łóżek uważamy za niewykonalne.

Na przedstawienie Zwierzchności gminnej m. Stanisławowa upoważniliśmy ją do wypłacenia choremu sekundaryuszowi szpitala kwoty 100 zł. tytułem zapomogi z funduszu szpitalnego z powodu operacyi katarakty oka, której się poddać musiał. Przy sprawdzeniu zamknięć rachunkowych taksę szpitala stanisławowskiego zniżyliśmy z 50/30 na 48/30.

17. Stryj. Budynek gospodarski zawierający pomieszkanie dla rządcy, magazyn na brudną bieliznę, skład na rzeczy chorych, pralnię i trupiarnię jest już na ukończeniu. Budynek ten stojąc na froncie przy ulicy, przedstawia się bardzo dobrze i jest zbudowany starannie. Z tem dopełnieniem szpital stryjski przyszedł do zupełnego porządku pod względem gospodarskim i jest obecnie jednym z piękniejszych, a pod względem hygienicznym, lepiej zbudowanych zakładów prowincyonalnych, ma bowiem sale wysokie, obszerne, światłe i dające się dobrze ogrzać i przewietrzyć, obszerne zaś korytarze mogą służyć dla przechadzki chorych, a nawet do ich pomieszczenia w razie przepełnienia sal. W ubiegłym roku naprawiono lodownię szpitalną, a w tym roku mają być uporządkowane łazienki na parterze i na piętrze. Te budowle pochłonęły cały zapas gotówki istniejący jako zapas zarodowy i obrotowy, tak że lat parę szpital będzie musiał walczyć z brakiem gotówki, ale dzięki energii p. burmistrza już raz przyszedł do porządku. W szpitalu znalazłem czystość i porządek wzorowy. Chorych było 74, w połowie kilowi Żywienie chorych dobre, bielizny ilość dostateczna. Wszystkie żelazne łóżka są bardzo dobre i mocno skonstruowane. Leczenie staranne. Posługa dobra.

Raport ten przyjęliśmy do wiadomości. Przy regulacyi taksy w szpitalu stryjskim ta ostatnia została zniżona z 60/35 na 58/35.

18. Tarnopol. W szpitalu tym brak dobrego budynku, straszne przepełnienie chorymi, a ztąd brak czystości, ładu i porządku, nareszcie brak wszystkich tych warunków, przy których uzdrowienie chorego jest łatwe i możliwe. Owszem tu prawie codziennie przedstawiają się wypadki, że chory, który przyszedł leczyć się z lekkiej choroby, zaraża się tyfusem brzusznym lub wysypkowym w samym zakładzie, a potem musi leczyć się kilka miesięcy. Zapobiedz temu nie podobna, bo chorych znalazłem 86 na 75 łóżkach a bywało do 120 i więcej. Na oddziale kilowych kobiet na 10 łóżkach spało 21 chorych, jak więc uniknąć zakażenia? — Jak wprowadzić jakikolwiek porządek? Jak odpowiedzieć wymogom sanitarnym, kiedy dla braku innego miejsca bielizna pierze się w kuchni tuż obok stolnicy, na której robią się kluski dla chorych?

W roku przeszłym w czasie każdego deszczu lało się przez dach jak przez rzeszoto. — W tym roku jest już nowy dach gontowy ale szkoda około 1000 zł. wyrzuconych, bo budynek ten jest już zupełnie niestosowny

na pomieszkanie, prawa ściana budynku w pokoju, gdzie się mieszczą kiłowi mężczyzni, prawie zupełnie przegniła od wilgoci; podłoga na oddziale kobiet trzęsie się tak, iż obawiam się zawalenia, bo pod temi salami jest suterena, gdzie się mieszczą ubodzy miejscy. — Tynk na sufitach odpada, wskazując, że i sufity są zniszczone i słabe. Lekarz ordynujący na polecenie moje dwa razy donosił Zwierzchności gminnej o nędznym stanie budynku, zrzucając z siebie możliwą odpowiedzialność w razie nieszczęścia, lecz Zwierzchność gminna nic nie robi, oczekując czy sprawa budowy nowego szpitala nie będzie nareszcie rozstrzygniętą.

Przy takich warunkach istnienia zakładu, przy niemożliwej wentylacyi dziwić się nawet wypada, że śmiertelność tu wynosi 7·3%, tem więcej, że operacyj robi się wiele a o antiseptyce mowy być nawet nie może, gdyż w braku sali operacyjnej, operacye robią na salach wśród tyfusowych, w zaduchu, smrodzie i brudzie. Świadczy to także zresztą, że zbyt ścisłe antiseptyczne traktowanie ran, które w ostatnich czasach było posunięte do niesłychanych ostrożności, jest do pewnego stopnia przesadne a kosztowne. W 1890 r. odwiedzał szpital p. Namiestnik we wrześniu, kiedy chorych było 35, a zatem w chwili, gdy można było utrzymać jakiś ład i porządek a pomimo to szpital tarnopolski wywarł na nim, jak mi mówiono, smutne wrażenie; cóżby powiedział zobaczywszy go teraz, gdy jest 85 chorych, gdy jest zimno i okien dla wentylacyi otwierać nie można?

Wikt chorych znośny, tylko kiłowi mężczyzni skarzyli się, że zupa często bywa niesmaczna. Rządca uniewinniał się trudnością dostania dobrej kucharki dla szpitala, bo wiktuały w spiżarni zastałem bardzo dobre. Bielizny szpital posiada nie wiele. Latryny niżej krytyki. Leczenie bardzo staranne.

Wskutek tej relacyi wezwaliśmy Zwierzchność gminną, ażeby w czasie jak najkrótszym postarała się o najęcie lokalu dla tej części chorych, którzy nad zwykłą liczbę do szpitala tamtejszego przyjęci być muszą na czas, dopóki Wysoki Sejm sprawy kosztów budowy szpitali prowincyonalnych nie załatwi i zakomunikowaliśmy o tem c. k. Namiestnictwu dnia 4 maja b. r. Burmistrz miasta doniósł, że pomimo wszelkich starań nie podobna było odszukać żadnego domu na filię szpitala, albowiem żaden z właścicieli nie chce na ten cel domu wynająć. Przy sprawdzeniu zamknięć rachunkowych w szpitalu tarnopolskim taksa została zniżona z 51/30 na 47/26.

19. Tarnów. Przepełnienie w tym szpitalu jest tak wielkie, iż przeciętnie w ciągu roku na 140 łóżkach leczono po 143 chorych. Gospodartwo szpitalne oszczędne, żywienie chorych dobre, bielizny jest zaledwie na trzy zmiany. Chemiczne pranie bardzo chwalą tak rządca jak i praczki, które mniej obecnie mają pracy. Posługa pozostawia bardzo wiele do życzenia dla tego też czystość w szpitalu nie jest taka, jakiejby wymagać można. — Żelaznych łóżek jest tylko 51, a reszta drewniane i spróchniałe, w których namnożyła sie wielka ilość robactwa, — a wskutek przepełnienia szpitala nie podobna zająć się wytępieniem jego. Latryny brudne i wadliwie urządzone zanieczyszczają powietrze szpitala. Leczenie staranne i umiejętne a jeżeli śmiertelność jest nieco większa aniżeli w innych szpitalach, pochodzi to zdaje się ztąd, że stara oficyna, gdzie się mieszczą chorzy

dotknięci chorobami wewnętrznemi, nie jest zdrową. Tam był dawniej grzyb i dotychczas panuje jakieś mefityczne powietrze. Kiłowych w dniu inspekcyi było 55. Narzędzia lekarskie są utrzywywane w czystości i w porządku. Lekarz ordynujący prosi o sprawienie mu mikroskopu immersyjnego. Kancelarya tak rządcy jak i lekarza w porządku.

Relacyę tę przyjęliśmy do wiadomości. Zniżono taksę przy regulacyi z 50/30 na 48/28. Zwierzchność gminna i tu wyraziła życzenie wprowadzenia do zarządu szpitala i do pielęgnowania chorych Sióstr miłosierdzia. Odpowiedzieliśmy tak samo jak Zwierzchności gminnej w Jaśle i w Podhajcach, że ten zamiar pochwalamy.

20. Wadowice. Do roku przeszłego pod względem ilości chorych szpital wadowicki należał do najmniejszych szpitali prowincyonalnych, ilość bowiem dni leczenia dochodziła zaledwie do 3500 zł. a ilość chorych pielęgnowanych dziennie zaledwo do 9. Wskutek tego nie było braku bielizny, pościeli, koców, podnszek i t. d. Od ośmiu miesięcy na czele zakładu stanął młody lekarz, mający już sławę dobrego operatora, czego od dawna w Wadowicach nie było. Natychmiast ilość chorych, szukających pomocy tak się wzmogła, że ilość dni leczenia podwoiła się. Wówczas wystąpiły wybitnie wszystkie wady budynku, w którym chorzy są pomieszczeni; — a także braki i niedostatki tak pod względem bielizny i pościeli, jako też sprzętów i narzędzi lekarskich. — Jednem słowem okazało się, że szpital ten odznaczający się dotychczas niezmierną oszczędnością jest nadzwyczajnie ubogi we wszystko, co potrzeba dla chorych. — Miasto mając nadzieję, iż Wydział krajowy dopomoże mu, wyznaczając w budżecie wyższą kwotę na czynsz najmu innego, stosowniejszego pomieszczenia dla chorych zaczęło się ruszać; obecnie zaś jest w wielkim kłopocie, po uchwale Wysokiego Sejmu nie wiedząc co robić. Prosiłem p. burmistrza, aby z pierwszych otrzymanych pieniędzy polecił kupić płótna na bieliznę, której brak wielki, a koce kazał sprowadzić według adresu, który mu udzieliłem, są bowiem bardzo dobre i tanie. Narzędzi chirurgicznych tak mało, że lekarz musi operować własnemi — Żywienie chorych jest w przedsiębiorstwie i kosztuje dość drogo (25.3). Chorzy z wiktu zadowoleni. Chorych w szpitalu w dniu inspekcyi znalazłem o pięciu więcej aniżeli łóżek. Prawie połowa kiłowi. Pielęgnowanie chorych bardzo staranne. W ostatnim czasie sprawiono krzesło do badania i różne przyrządy do ustalania złamanych członków. Muszę jednak powiedzieć, że szpital ten bez znaczniejszej jednorazowej pomocy pieniężnej (od 1500 — 2000 zł.) do porządku nie przyjdzie. Radziłem p. burmistrzowi udać się o pomoc pieniężną do Rady powiatowej, gdyż cały powiat korzysta ze szpitala.

W skutek relacyi tej wezwaliżmy Zwierzchność gminną do lepszego umieszczenia szpitala. Przy sprawdzeniu zamknięć rachunkowych podwyższyliśmy taksę szpitala wadowickiego z 52/30 na 56/30.

21. Zaleszczyki. Jest to zakład, w którym gospodarstwo od samego początku prowadzi się wzorowo, komitet bowiem szpitalny i rada szpitalna złożone z ludzi prawych i sumiennych, postanowiły podnieść szpital na ten stopień, na którym stoją najlepsze zakłady prowincyonalne, nie żądając niczego nad taksę dzienną po 50 ct. od chorego. – Pomimo bardzo

krytycznych chwil dla szpitala, w ciągu 18 lat ani razu nie proszono o podwyższenie taksy, zakład jednak rozwijał się powoli lecz nieustannie. Dobry wikt, staranne pielęgnowanie i szczęśliwe wyniki leczenia w szpitalu, tak podniosły ten zakład w oczach okolicy całej, iż szpital zaczął cierpieć na przepełnienie. Chcąc i temu zapobiedz Rada szpitalna, komitet szpitalny, lekarz ordynujący i rządca zaprowadzili nadzwyczajną oszczędność we wszystkich rubrykach, odkładając oszczędzone pieniądze na rozszerzenie zakładu. Sześć lat oszczędzano i odkładano, nareszcie przystąpiono do budowy, podniesiono sufity w dawnych niskich salach starego budynku, dawną kuchnię i skład obrócono na sale chorych, przybudowano jeszcze jeden pokój dla chorych i skrzydło, w którem się mieści kuchnia, magazyn, pralnia, wodociąg, drewutnia i skład na słomę zużytą, nareszcie cały dach pokryto na nowo gontami, ogrodzono zakład sztachetami i założono ładny ogród spacerowy przed i za szpitalem. Kosztowało to 6.498 zł., które pokryto z zaoszczędzonej sumy. Co więcej, sprawiono bieliznę i koce na wszystkie łóżka, zakupiono potrzebną ilość sprzętów tak pokojowych jak i kuchennych za 1300 zł.

Pomimo tego co zrobiono, położenie szpitala zaleszczyckiego jest bardzo trudne, taki tu bowiem napływ chorych, że nawet dwa szpitale tej wielkości, co terazniejszy, nie pomieściłyby wszystkich zgłaszających się lub przysłanych przez władze chorych. Według pojemności — jest tu miejsce najwyżej na 50 chorych, tymczasem w r. 1889 chorych dziennie w przecięciu było 65 a w 1890 r. 69, jednocześnie zaś bywało 117 chorych. Sprawa więc ta czeka uchwały, jaką powezmie Wysoki Sejm pod względem nowych budowli szpitalnych na prowincyi.

W dniu inspekcyi znalazłem w szpitalu 62 chorych. Śmiertelność wynosi zaledwo 4·8%. Żywienie chorych dobre i dostateczne. Chorzy chwalili wikt tak co do jakości jak też i co do ilości. Książki w kancelaryi prowadzą się wzorowo, wszędzie czystość i porządek wielki. Chirurgicznych narzędzi ilość dostateczna. Pomimo przepełnienia powietrze w salach czyste, górne bowiem kwatery okien są ciągle otwierane.

Raport ten przyjęliśmy do wiadomości. Przy sprawdzaniu zamknięć rachunkowych w szpitalu zaleszczyckim zniżono taksę z 50/30 na 47/25.

22. Złoczów. Szpital złoczowski oddaje wielkie usługi całej okolicy, to też jest prawie niestannie przepełniony. W dniu inspekcyi na 80 łóżkach znalazłem 86 chorych. Szpital ten przedstawia się dość skromnie na zewnątrz i na wewnątrz a jednak całość jest najwięcej harmonijna ze wszystkich szpitali naszych, bo jest tu wszystko, co tylko potrzeba dla chorych, przeważnie do ubogiej klasy należących. Jeszsze za hr. Kaz. Wodzickiego zaprowodzony tam porządek w gospodarstwie i w kancelaryi, nieustanna kontrola wszelkich wydatków i ciągły dozór Rady powiatowej utrzymuje się tradycyjnie i rzeczywiście w tym szpitalu każdy rządca może się wiele nauczyć. Czystość wszędzie wzorowa, lad, porządek i karność nienstanne, obejście się z choremi ludzkie i ojcowskie, — a wikt odpowiedni i dostateczny. Gospodarstwo oszczędne, leczenie sumienne, umiejętne i szczęśliwe. — Procent śmiertelności w 1890 był 5·1%.

Jest jednak i tu jeden kłopot, któremu dotychczas zaradzić nie było możności, a mianowicie szpital nie posiada odpływu dla zużytych wód, bo miasto nie ma kanalizacyi. P. Marszałek chciał porozumieć się z miastem i wspólnemi siłami wybudować kanał, mający przynajmniej 60 cm. wysokości i 40 szerokości, aby można było przejść przez kanał w razie zamulenia. Kanał taki będzie kosztował przynajmniej 9 zł. za metr bieżący a cała długość do 3000 zł., lecz ze względu, że szpital jest dość wysoko położony, że latryny są systemu beczkowego, nie ma więc potrzeby budowania kanału większych rozmiarów. — Udałem się do Wydziału Rady powiatowej i radziłem, aby szpital nie wiązał się z miastem w tej sprawie, a zbudował kanał betonowy nie wielkich rozmiarów, lecz zupełnie dostateczny do odpływu wszelkich zużytych wód; taki kanał bowiem wraz z robotą kosztuje zaledwo 3 zł. za metr bieżący. W Radzie powiatowej noszą się z myślą wprowadzenia Sióstr Miłosierdzia do pielęgnowania chorych; jest to rzecz niemożliwa, dopóki osada rządcy nie opróżni się, bo samego pielęgnowania chorych Siostry Miłosierdzia nie podejmą się.

Relacyę inspektora przyjęliśmy do wiadomości. Przy regulacyi taksy, ta ostatnia w szpitalu zloczowskim zniżoną została z 45/30 na 44/25.

23. Żółkiew. Napływ chorych do żółkiewskiego szpitala jest tak wielki, że oba budynki są obecnie zajęte szukającymi opieki szpitalnej. Ten napływ chorych tak z miasta jak i z okolicy pochodzi z wielkiego zaufania do wiedzy i zręczności lekarza ordynującego, starannego pielęgnowania i dobrego żywienia. Pomimo wielu i ciężkich operacyj chirurgicznych, dokonanych w tym szpitalu, śmiertelność w roku 1890 wynosiła zaledwo 4·8%, chociaż w liczbie zmarłych znajduje się wiele przywiezionych w stanie konania, którzyby nie powinni liczyć się do leczonych w zakładzie. Ilość chorych stale była wyższa od ilości łóżek. W szpitalu znalazłem wszystko we wzorowym porządku i czystości. W ubiegłym i w bieżącym roku zakupiono bielizny więcej aniżeli za 1000 zł., część z szyrtingu a drugą z płótna grubszego, wyrobu krajowego. Poleciłem rządcy przeprowadzić próbę chemicznego prania, które gdzieindziej okazało się bardzo praktycznem, pranie bowiem w tym szpitalu jest dość drogie. W drewnianem zabudowaniu i w korytarzu podłoga gnije i wkrótce potrzeba ją będzie zastąpić nową; zostawiłem rządcy przepis dla urządzenia podłogi z betonu, gdyż to będzie najtaniej kosztować i trwać najdłużej

Raport ten przyjęliśmy do wiadomości. Przy kontrolowaniu zamknięć rachunkowych zniżono taksę w szpitalu żółkiewskim z 50/30 na 48/25.

24. Żywiec. W roku przeszłym już donosiłem, że z powodu wadliwej budowy szpitala, jak tylko stan wody zaskórnej jest wysoki, natychmiast piwnice są zalane. W tym roku woda wystąpiła w styczniu i zalała magazyn węgli, skład zapasów gospodarskich i praczkarnię, tak że obecnie nie ma gdzie odbywać prania i nie ma miejsca na żadne składy. Prosiłem w Radzie powiatowej, ażeby zawezwano inżynierów i zaradzono temu, bo gdy tak potrwa dłużej, budynek będzie zniszczony zupełnie, nie ma bowiem warstwy izolacyjnej, ściany więc zamokną i grzyb się wkradnie a wtedy całe gospodarstwo będzie zniszczone, bo wszystkie oszczędności pójdą na naprawę. — Sądzę, że da się zapobiedz temu, otoczywszy szpital w odda-

leniu 3—4 metrów głębokim rowem otwartym, lub zdrenowanym, któryby odprowadził wodę do miejsca niżej leżącego, w ten bowiem sposób udało się osuszyć zawilgoconą oficynę w Żółkwi. Myśl tę moją prosiłem zakomunikować p. Marszałkowi z prośbą o zaradzenie jak najprędzej tej biedzie.

Szpital znalazłem we wzorowym porządku, czystość wszędzie jest taka, że miło jest spojrzeć; oszczędność we wszystkiem wielka. Przełożona zupełnie obznajomiła się z manipulacyą kancelaryjną i prowadzi rachunki bardzo dobrze. Wpływ Sióstr Miłosierdzia jest pożyteczny nie tylko pod względem cywilizacyjnym, lecz również i pod względem umoralnienia. Kiłowi, którzy w innych szpitalach stanowią najburzliwszą część chorych, tu się sprawiają cicho, spokojnie, są posłuszni i garną się do pracy w ogrodzie i w gospodarstwie. — Magazyny w porządku, wikt dobry, dostateczny i smacznie przyrządzony. Wiktuały przedniej dobroci. Koszt dzienny żywienia chorych, wraz z wiktem Sióstr Miłosierdzia i posługi wynosi 21 ct. Z ogrodu zakładowego w ubiegłym roku Siostry Miłosierdzia miały dość ładne zbiory. Przerobienie facyaty szpitala, która powodowała zaciekanie wody na strych i zawilgocenie ścian, kosztowało do 500 zł. Oprócz tego urządzono dla chorych bardzo dogodną i ładną łazienkę. Ilość dni leczenia podwoiła się, tak że dziennie w przecięciu pielęgnowano 27 chorych. Przepisywanie leków oszczędne, wynosiło bowiem wraz z sanitarnymi wydatkami 187 zł. 24 ct. Za to musiałem zrobić prymaryuszowi wymówkę za zbyt długie przytrzymywanie chorych w szpitalu, gdyż średni pobyt w szpitalu wynosił 34·2 dni. Prymaryusz usprawiedliwiał się bardzo znaczną ilością kiłowych, których nie chciał wcześniej wypuszczać z obawy recydywy, wtedy gdy doświadczenie uczy, iż pomimo wszelkich ostrożności, recydywy są nieuniknione. Procent śmiertelności w tym szpitalu wynosił 5·5%. Dwóch chorych, których uleczenia w szpitalu spodziewać się nie można, poleciłem wydalić. W przypadku wyjazdu lub choroby prymaryusza szpitalnego czynności jego w szpitalu spełnia fizyk powiatowy i naodwrót.

W skutek tej relacyi zawezwaliśmy Wydział Rady powiatowej do zajęcia się osuszeniem piwnic w szpitalu żywieckim i poradziliśmy, aby wezwano z Krakowa naszego inżyniera okręgowego, który może im dać najlepsze w tym względzie wskazówki. Taksa w tym szpitalu pozostała dawniejsza, a mianowicie 52/30.

Stosownie do uwagi komisyi sanitarnej Wysokiego Sejmu, że Rady szpitalne nie składają wcale Wydziałowi krajowemu corocznych sprawozdań ze swych czynności i że widocznie tętno życia tych ważnych organów, powołanych do bezpośredniego nadzoru nad szpitalami zamiera, załączając powyższe sprawozdanie Komisyi do wiadomości, wezwaliśmy wszystkie Rady szpitalne do gorliwszego niż dotąd urzędowania i do przedkładania nam co roku sprawozdania z czynności swoich. Na to otrzymaliśmy odpowiedź z Białej, Podhajec, Sambora, Sokala, Tarnowa, Jasła, Przemyśla, Sanoka, Zaleszczyk, Stanisławowa, Brzeżan, Brodów, Rzeszowa i Żywca.

W myśl postanowień § 24 instrukcyi dla Wydziału krajowego Szef Dep. V. zwiedził osobiście szpitale powszechne w Stryju, Samborze, Drohobyczu, Kołomyi, Stanisławowie, Tarnopolu i Złoczowie, — i zdał następujące sprawozdania ze stanu, w jakim te zakłady zastał.

Stryj. W dniu 10 czerwca o godzinie 8 z rana zajechałem prosto z kolei do szpitala. Budynek szpitalny piątrowy, położony za miastem wśród zieleni ogrodów, przedstawia się wraz z dopiero co ukończoną oficyną parterową wcale przyzwoicie. Budynek główny mieści w sobie oprócz sal dla chorych, kancelaryę rządcy, kuchnię, magazyn bielizny i spiżarnię, oficyna zaś — pomieszkanie rządcy, pralnię, magazyn na słomę i trupiarnię. W kancelaryi zastałem rządcę p. Obertyńskiego wraz z pisarzem zajętych urzędowaniem. Księgi kancelaryjne, jako to inwentarz i protokoł podawczy znalazlem w porządku, zaś protokoł stanu chorych zostawia wiele do życzenia, a to dla tego, że rubryki na drugiej stronicy nie były wypełnione, co przegląd zapłaconych i zalegających kosztów leczenia wielce utrudnia; indexu zaś i asygnataryusza wcale nie ma.

Kuchnia przestronna i czysta, mięso i kasza gotujące się wyglądały dobrze. W spiżarni tuż około kuchni położonej wiktualy, jako to: dwojakie mąki, kasze, krupy, jagły, groch i fasola w dobrym gatunku i w dostatecznej ilości; masła solonego nie wielki zapas. — W magazynie bielizny zapasy bardzo skromne. Za to dziesięć sztuk płótna korczyńskiego, tudzież kilka sztuk dreliszków i płócienek kolorowych czeka na szwaczkę.

W pralni nowej, której kolaudacya nie jest jeszcze przeprowadzoną, znalazłem podłogę betonową już w znacznej części zniszczoną. Należałoby wezwać Zwierzchność, aby przypilnowała dokładną naprawę. Łazienek osobnych nie ma. Chorzy kąpią się w wannie, która stoi za parawanem w pralni, a ponieważ ta znajduje się w oficynie, więc chorzy muszą przechodzić do kąpieli przez podwórze, co osobliwie w zimie jest wielce niestosowne. Lodownia w ogrodzie jest dobra. W głównym gmachu przybudowano w roku ubiegłym nowe wychodki w miejscu, gdzie były stare, które ze względów higienicznych i technicznych usunięte być musiały; mają być urządzone drugie schody gospodarskie. — Korytarze są szerokie i widne. — Sale dla chorych obszerne, lecz w tym roku jeszcze nie bielone, w niektórych sufity musiały być podstęplowane, wszystkie komunikują z korytarzem, przez co odosobnienie chorych wedle rodzaju choroby da się łatwo przeprowadzić — Łóżek jest w szpitalu 99, między temi 87 żelaznych a 12 drewnianych starych.

O godzinie 9 rozpoczął w mojej obecności prymaryusz Dr. Temple wizytę lekarską. Chorych zastałem 45, między tymi 24 syfilitycznych. Jak wyciąg ordynacyi okazuje, leczenie jest racyonalne a niekosztowne, wynosi bowiem 3·1 ct. na dzień i na chorego, a śmiertelność tylko 7·1% na sto leczonych. Postępowanie p. prymaryusza z choremi i ze służbą jest ludzkie, pełne taktu lecz stanowcze, w ogóle jest on aczkolwiek 70 letni, jednak pełen sił fizycznych i intellektualnych, praktyk i użyteczny lekarz ordynujący szpitalny.

Desinfekcya sal i wychodków odbywa się za pomocą karbolu, zaś rzeczy chorych za pomocą tinct. Benzoes w skrzyni zamkniętej. — Dezinfektora parowego szpital nie posiada.

Należy wezwać Zwierzchność gminną ażeby: 1) Ukończyła jak najrychlej, w porze sprzyjającej, postawienie schodów, 2) ażeby poleciła dokładnie naprawić podłogę betonową w pralni, 3) ażeby czuwała nad tem

iżby rządca wszystkie obowiązując instrukcyą przepisane księgi dokładnie prowadził.

Sambor. Tego samego dnia 10. czerwca o godzinie 4 po południu zwiedziłem szpital w Samborze. Budynek stary nizki, parterowy, niepokaźny, zawilgocony i za szczupły na pomieszczenie tych chorych, którzy się doń zgłaszają. Zastałem rządcę p. Rewaka, pilnującego naprawy bramy w podwórzu. Z nim udałem się do kancelaryi, którą stanowi jedynie biórko w mieszkaniu rządcy w oficynie. Księgi wszystkie, jak protokół stanu chorych, protokół podawczy, indeks, inwentarz, księga magazynowa i asygnataryusz, znalazłem we wzorowym porządku, doprowadzone aż do dnia mojej bytności, tak że z nich można było zaraz przekonać się o obecnym stanie tak liczby chorych, jak zapłaconych i zalegających kosztów leczenia, niemniej o przeprowadzonych korespondencyach i urgensach. — Wikt dla chorych i służby gotuje się w ciasnej kuchence rządcy. Obok położona spiżarnia jest ciemną, ciasną norą, zaledwie parę metrów przestrzeni obejmującą. Wiktuały w niej jak mąki, kasza, groch, fasola, masło w małej ilości lecz w dobrym gatunku. Pranie odbywa się w izbie (obok drewutni), w której praczki mieszkają, a łazienka znajduje się w piwnicy nizkiej i dusznej, tak iż para z kąpieli dostaje się przez szczeliny w podłodze do sal chorych. Trupiarnia jest umieszczona obok łazienki toż samo w piwnicy pod salą chorych. To są wady budynku, które chyba przez wybudowanie nowego szpitala usunąć będzie można.

Aczkolwiek to nie była pora wizyty, jednakowoż zjawili się pp. lekarze, prymaryusz Dr. Biegelmayer i sekundaryusz Dr. Kopaczyński. Z nimi wspólnie zwiedziłem wszystkie sale chorych. Sale są niskie, w nich pomimo otwartych okien — zaducha. — Łóżek 52 jedno obok drugiego tak gęsto, że o umieszczeniu innych sprzętów mowy być nie może Na nich 64 chorych, między tymi 24 syfilitycznych. Na 12 łóżkach leży po 2 chorych. W takich warunkach ciasnoty o odosobieniu zakaźnych, lub nawet stosownem rozmieszczeniu chorych wedle rodzaju choroby nawet mowy być nie może i tak chory na jaglicę (egipskie zapalenie ócz) syfilityczni i gorączkujący w jednej leżą sali. Karty wizytowe są notowane wystarczająco, zawierają prócz nazwiska i wieku chorego diagnozę choroby i główny lek terapii. W wypadkach sądowych bywają historye chorób obszernie spisywane. Leczenie jest racyonalne, śmiertelność dosyć wysoka 8·1%.

Sala operacyjna znajduje się w pokoiku maleńkim, w którem jest także umieczczoną kancelarya lekarska, przyrządy do pisania, apteczka podręczna, armamentarium niezbyt bogate i szafa na bieliznę nie liczną. — Wszystko we wzorowym porządku.

Z powyższego przedstawienia wypływa: 1) Że budynek teraźniejszy nie odpowiada wymogom hygieny szpitalnej, że przeto szpital gdzieindziej umieszczonym być winien. W tym celu należy zawezwać Zwierzchność miejską, ażeby zawczasu obmyśliła miejsce pod budowę nowego szpitala przy głównym trakcie. 2) Że jeżeli pomimo złego umieszczenia chorych wyniki lecznicze tudzież ład w szpitalu są zadowolniające, jest to zasługa prymaryusza i rządcy, za co należy się im uznanie.

Drohobycz. W dniu 11. czerwca b. r. o godzinie 3 po południu byłem w szpitalu w Drohobyczu. Szpital leży za miastem, na wolnem miejscu otoczony ogrodami i polami. Budynek piątrowy bardzo piękny, rozkład ubikacyj bardzo dobry. Kancelarya rządcy obok jego mieszkania w parterze budynku szpitalnego. Magazyn bielizny, spiżarnia, kuchnia, łazienka, pralnia. tudzież magazyn na rzeczy chorych obszerne, czyste, umieszczone w stosownych miejscach. Korytarze są szerokie, widne i przewiewne, w każdym z nich tak na dole jak na piętrze znajduje się zegar i po dwie szafy przeznaczone dla użytku posługaczy. Wychodki czyste chociaż nie bezwonne. — Wywóz nieczystości odbywa się kilka razy do roku, bo kanału odpływowego nie ma. W przedsionku do wychodków na dole okazuje się już po raz trzeci grzyb w podłodze, a same wychodki nie bywają oświetlane. Należałoby wezwać Zwierzchność miejską, aby zaradziła złemu położeniem posadzki betonowej i zaprowadzeniem lampek kanfinowych

Wadami szpitala tego są: brak piwnic, lodowni i kanalizacyi. W tym względzie należałoby wezwać gminę do usunięcia tych braków.

Wieloletni rządca p. Grabaszewski, aczkolwiek tępo słyszy, wypełnia swe obowiązki bardzo gorliwie, utrzymuje wszystkie księgi szpitalne aż do dnia inspekcyi we wzorowym porządku.

Z lekarzem p. prymaryuszem Dr. Lechowskim, sekundaryuszem Dr. Jurkiewiczem odbyłem przegląd sal chorych. Sale są widne, wysokie, dobrze wentylowane, czyste aczkolwiek tego roku jeszcze nie bielone, na każdem piętrze dadzą się dwie sale (wedle potrzeby każda osobno) dla zakaźnych zupełnie odosobnić. Łóżek jest 80, wszystkie żelazne, pościel i bielizna są czyste, zapas dosyć znaczny, tak dalece, że znajdują się sztuki sprawione w roku 1888 a jeszcze nie używane. Chorych zastałem 50, między tymi 21 syfilitycznych.

Sala operacyjna widna i obszerna. W niej stół operacyjny, praktyczny, sterylizator Badenberga z Dortmund za 40 zł, bardzo użyteczny; armamentaryum t. j. instrumenta i przyrządy chirurgiczne najnowszej konstrukcyi, po większej części prywatna własność p. prymaryusza.

Leczenie chorych jest racyonalne a przytem oszczędne, kosztuje na dzień i chorego 3 ct. Operacye chirurgiczne dość częste, bywają tu szczęśliwie dokonywane. Desinfektor systemu Rychnowskiego znajduje się w magistracie, gdzie desinfekcyonowane bywają rzeczy chorych na choroby zakaźne. Szaty zaś zwykłych chorych desinfekcyonują się za pomocą chloru w skrzyni zamkniętej o podwójnem dnie.

Służba jest wprawniona i chętna. Odznacza się między nimi Wasyl Łysak, posługacz na oddziale chirurgicznym, który w czasie kilkoletniej swej służby szpitalnej nabył takiej wprawy, że przy operacyach i opatrunkach asystenta zastępować może. Prymaryusz poleca go gorąco do podwyższenia płacy.

W ogóle szpital drohobycki przedstawia się ze wszech miar bardzo korzystnie tak co do budynku, rozkładu, porządku i czystości, jak co do służby lekarskiej z kancelaryjną, tudzież rezultatów leczenia, a zawdzięcza to nauce, gorliwości i zamiłowaniu prymaryusza Dra Lechowskiego.

Dla tego wnoszę:

1) Wydział krajowy raczy wyrazić uznanie za jego gorliwą pracę;

2) polecić Zwierzchności gminnej: *a*) ażeby podwyższyła płacę posługacza Wasyla Łysaka o 2 zł. miesięcznie; *b*) ażeby dała w przedsionku wychodków na dole posadzkę betonową; *c*) ażeby kazała oświecać wychodki, *d*) ażeby postarała się o lodownię, piwnicę i kanalizacyę dla szpitala.

Wszystkie te wnioski, wskutek dokonanej inspekcyi w trzech szpitalach prowincyonalnych, zostały przez Wydział krajowy przyjęte i zatwierdzone.

Pismem z dnia 30. maja (LWk. 1222) zawiadomił nas Wydział powiatowy kołomyjski o nędznem stanie szpitala tamtejszego, żądając rozszerzenia szpitala. Aby się o istotnym stanie przekonać, zwiedził Szef Dep. V. ten szpital w dniu 19. sierpnia, a w powrocie 20. t. m. szpital w Stanisławowie, i znalazł co następuje:

W Kołomyi przedewszystkiem potrzeba było przekonać się czy ujemne strony tamecznego szpitala są rzeczywiście tak rażące, jak je przedstawiło pismo Wydziału powiatu kolomyjskiego z dnia 30. maja b. r. l. 1222 i czy wskutek tego rozszerzenie szpitala jest nieodzownie potrzebne.

Ogólne wrażenie, jakie z lustracyi tego szpitala odniosłem, jest to, że zakład na potrzeby okolicy za szczupły, pielęgnuje bowiem przez większą połowę roku więcej chorych niż posiada łóżek, a tych łóżek jest więcej, aniżeli na to zasady hygieny szpitalnej pozwalają. Twierdzenie jednak zawarte w pismie Wydziału powiatowego „że nędzniejszego umieszczenia dla chorych pomyśleć sobie nie można,“ uważać muszę za nieuzasadnione i w wysokim stopniu przesadne, zwłaszcza jeżeli się zważy, że z dobrodziejstwa szpitala korzystają u nas prawie wyłącznie ubodzy, którzy za zdrowia, w domu po za szpitalem, nie są przyzwyczajeni nawet do takich wygód, jakie im szpital kosztem skarbu krajowego udziela, urządzenie bowiem szpitala jest skromne lecz nie nędzne. Również przesadnem jest twierdzenie Wydziału powiatowego „że chorych w Kołomyi żadnym sposobem nakłonić nie można, by się do szpitala udawali.“ Dowodzi tego już sama frekwencya szpitala, skutkiem której szpital często przepełnionym bywa, tudzież okoliczność datami urzędowemi stwierdzona, że w ostatnich trzech latach 1888, 1889 i 1890 było w szpitalu kołomyjskim leczonych chorych przynależnych do Kołomyi 354 na 2610 t. j. 13·5%, podczas kiedy we wszystkich naszych prowincyonalnych szpitalach leczonych było w tym samym czasie przynależnych do gmin, w których się szpitale znajdują 6.241 chorych na 66.055 t. j. tylko 9·4%. Co do śmiertelności, o której Wydział powiatowy mylnie twierdzi, że wynosi blisko 12%, zauważać należy, że śmiertelność w szpitalu kołomyjskim wynosiła w r. 1887 8·4% w r. 1888 6·8%, w r. 1889 6%, a w r. 1890 8·7%, podczas kiedy przeciętna we wszystkich naszych 26 szpitalach wynosiła w r. 1887 8·4%, w r. 1888 8·4%, w r. 1889 7·6%, a w r. 1890 7·4%, w niektórych zaś szpitalach przenosiła 11%. Świadczy to na korzyść zakładu kołomyjskiego i jest zasługą ordynującego lekarza, który bez pomocy drugiego lekarza przy warunkach przepełnienia zakładu osiągnął tak korzystne rezultaty.

Wychodki, które pismo Wydziału powiatowego przedstawia za najnędzniejsze, grożące zawaleniem, a na które żądano 3.000 zł. kredytu, za-

stałem już naprawione, ściany wycementowane, a siedzenia nowe, tak, że się wcale przyzwoicie przedstawiają.

Niemiła woń amoniaku i gazów kloacznych nie dawała się czuć podczas mej bytności, pomimo iż był to dzień skwarny i pogodny. Żadnych zażaleń na służbę ani ze strony rządcy ani ze strony chorych nie było, ci ostatni oświadczyli także, że są zadowoleni z wiktu. Na twierdzenie Wydziału powiatowego „że tyfusowego chorego nie ma gdzie umieścić w szpitalu“ zauważyć należy, że tylko sporadyczne wypadki tyfusu i innych chorób zakaźnych mogą być przyjmowane do szpitala powszechnego i takie wypadki mogą być snadnie oddzielone od reszty chorych, umieszczając ich w oficynie.

Jeżeli zaś jaka choroba zakaźna pojawi się epidemicznie, to chorych na nią nie wolno przyjmować do powszechnego szpitala, lecz gmina ma obowiązek urządzić osobny szpital epidemiczny.

W roku bieżącym jeszcze nie sprawiono bielizny za kwotę budżetem przeznaczoną.

Szpital w Stanisławowie. Rozkład ubikacyj w samym budynku szpitalnym jest odpowiedni celowi. Korytarz przez całą długość budynku rozdziela sale na dwa szeregi, a do każdej sali prowadzą drzwi z korytarza, co bardzo ułatwia rozdział chorych, chociaż zupełnego izolowania chorych zakaźnych, jak tego nowoczesna higiena szpitalna wymaga, od reszty nie pozwala. Chorych było 74, bielizna na nich czysta; zapytywani odpowiadali, że są zadowoleni z wiktu tak co do jakości, jakoteż co do ilości. Wizytę lekarską odbył w mej obecności p. prymaryusz z pochwały godną dokładnością i znajomością rzeczy. Widziałem kilku chorych po operacyach ciężkich szczęśliwie przez ordynującego wykonanych. Wyniki lecznicze są zadowalniające, śmiertelność bowiem w r. 1890 wynosiła 6·5% a w r. 1889 tylko 5%. We wszystkich salach panuje ład i porządek wzorowy, chociaż służby oddziałowej jest tylko czworo. Magazyn bielizny jest zaopatrzony dostatecznie w nową bieliznę, sprawioną w roku ubiegłym; za kwotę budżetem na r. b. przeznaczoną na bieliznę, zakupiono już płótno krajowe. Kuchnia jest obszerna, widna i czysta, potrawy smacznie przyrządzone. Ilość mięsa gotowanego i pieczonego odpowiadała wagą zapisanej ilości. W spiżarni zapasy wiktuałów nie wielkie, ale w dobrym gatunku. Łazienki wystarczające, pralnia także, tylko wychodki są bardzo źle urządzone i potrzebują koniecznej naprawy. Gdyby nie wychodki i brak izolacyi zupełnej dla chorób zakaźnych, szpital stanisławowski zająłby jedno z lepszych miejsc w rzędzie naszych szpitali prowincyonalnych. Na podstawie tych relacyj Wydział krajowy na radzie 25. sierpnia uchwalił:

1) odpis sprawozdań udzielić Radom szpitalnym; 2) co do rozszerzania szpitala w Kołomyi inicyatywę w tym względzie do Wys. Sejmu pozostawia się Wydziałowi powiatowemu; 3) polecić Magistratowi miasta Kołomyi: *a)* iżby §. 18 instrukcyi zakazującej zbyt długiego przetrzymywania obłąkanych ściśle był przestrzegany, *b)* aby bieliznę zakupiono za kwotę budżetem wyznaczoną, *c)* aby przeprowadzono kolaudacyę dachu i budowy wychodków; 4) Zwierzchności miasta Stanisławowa polecić, aby przedłożyła plan i kosztorys restauracyi wychodków.

Ze względu na potrzebę osobistego obejrzenia rozmaitych gruntów proponowanych do kupna pod szpital w Tarnopolu szef biura sanitarnego zwiedził tamtejszy zakład a po drodze także szpital w Złoczowie i znalazł:

W Złoczowie, budynek szpitalny położony wśród miasta tak szczęśliwie, że jest z trzech stron odgraniczony od sąsiadów ulicami, a z czwartej plantacyami na wałach. Sal dla chorych jest 16. Wychodki urządzone systemem beczkowym nie są dostatecznie odwaniane, a części płynne odprowadzane do jamy wykopanej w ogrodzie a nie do kanału, który dopiero kopać zaczęto. Ze studni zakładowej obecnie wody się nie bierze z powodu zanieczyszczenia jej odpływami z pralni. Dziedziniec naokoło wybrukowany a środek jego zajmuje ogródek kwiatowy bardzo starannie utrzymywany. Za budynkiem szpitalnym jest ogród warzywny dostarczający szpitalowi wszelkich jarzyn. Na piętrze jest salka o 6 łóżkach, przeznaczona do odosobnienia chorych zakaźnych. Wentylacya odbywa się kanałami wpuszczonymi do kominów tudzież przez okna. Salki operacyjnej i stołu operacyjnego szpital nie posiada a operacye odbywają się w sali chorych na łóżkach. Apteczka podręczna i kancelarya lekarza w porządku, armamentaryum nie bogate, lecz wystarczające. Pościel na łóżkach czysta, aczkolwiek z grubego szarego płótna krajowego, prześcieradła gdzieniegdzie łatane, ale całe, poduszki napełnione sianem a koce pokryte pokrowcami. Leczenie chorych racyonalne i skuteczne, procent śmiertelności po r. 1890 wynosił 5·2%, w roku zaś bieżącym tylko niespełna 4%. Zawdzięczać to należy pracy i umiejętności Dra Wysockiego. Pominąwszy wyżej wykazane usterki szpital ten w ogóle do lepiej prowadzonych policzonym być winien, co świadczy o czynnej opiece tak Wydziału powiatowego jak lekarza ordynującego.

W Tarnopolu szpital położony jest w wąskiej i brudnej uliczce miasta na wysokim brzegu jeziora i umieszczony w starym parterowym budynku o dwóch skrzydłach, mieści w sobie 8 sal dla 75 chorych. Sale są niskie, szczupłe i nie dają tyle miejsca chorym, ile hygiena szpitalna wymaga. Wentylacya odbywa się tylko przez otwieranie okien. Chorych było 71, między tymi 28 kiłowych, 2 ze szkarlatyną, 4 z dyzenteryą i 1 z tyfusem. O odosobnieniu chorych zakaźnych mowy być nie może, leżą oni na salach wspólnie z innymi chorymi. Najwyższy stan chorych był w lutym i przewyższał liczbę 100 chorych. Śmiertelność w ubiegłym roku 7·3%, w bieżącym 6·4%; dziwić się należy, że w tak opłakanych warunkach higienicznych śmiertelność tak mały stosunkowo procent wykazuje. Przypisać to należy chyba racyonalnemu leczeniu prymaryusza Dra Eckarta, który leczy nie tylko chorych znajdujących się w szpitalu, lecz także zgłaszających się licznie w ambulatoryum. Kancelaryjka lekarska jest ciasna i służy czasem za salkę operacyjną; armamentaryum bardzo skromne. Księgę lekarską i karty wizytowe znalazłem w porządku. Kancelarya rządcy ciasna, księgi kancelaryjne w porządku. Kuchnia mała i brudna, w niej też odbywa się pranie brudnej bielizny, bo osobnej pralni szpital nie posiada. Spiżarnia mieści się w skrzyni stojącej w sionce, w niej kasza, krupy i mąka w niezłej jakości. Bielizna złożona w trzech szafach na korytarzu, nie ma lodowni a w piwnicy znajduje się mały zapas ziemniaków. Rzeczy chorych przechowuje się na strychu. Trupiarnia znaj-

duje się w suterenach obok mieszkania ubogich. Wychodki nad wyraz nędzne, brudne i cuchnące zatruwają powietrze w całym szpitalu; przyczynia się do tego także umieszczenie ubogich miasta w suterenach a raczej w piwnicy budynku szpitalnego, nie mniej śmietnik w ulicy na szkarpie obok szpitala stale zanieczyszczony. W ogóle terazniejsze umieszczenie szpitala jest nietylko niehygieniczne, ale nieludzkie. Usprawiedliwione więc są wezwania Wydziału kr. do umieszczenia szpitala w innym budynku, a ponieważ wedle doniesień burmistrza nie ma w całym mieście domu do najęcia na szpital, nie pozostaje nic innego jak dążyć do wybudowania nowego. W celu ocenienia, czy projektowane w piśmie Zwierzchności gminnej place są pod budowę odpowiedne, zwiedziłem je wspólnie z p. burmistrzem, budowniczym miejskim, posłem Żywickim, prymaryuszem i rządcą i przekonałem się, że grunt przed trzema laty zakupiony jest za szczupły i niekorzystnie położony, że drugi grunt przy ulicy Studziennej także się nie nadaje z powodu sąsiedztwa stajni wojskowej i dworca kolei żelaznej, że trzeci grunt na Zarudziu byłby dobry, gdyby nie zbytnie oddalenie od miasta, że nareszcie czwarty grunt, na który dotąd nie reflektowano, Korduby i Sajewicza mógłby być najodpowiedniejszy z powodu swego położenia i bliskości śródmieścia.

Na podstawie tych relacyj Wydział kr. na radzie 15 września uchwalił polecić: 1) ażeby w szpitalu złoczowskim postarano się o urządzenie salki operacyjnej i zakupiono stół operacyjny, 2) ażeby postarano się jak najrychlej o zabezpieczenie studni od zanieczyszczenia odpływami z pralni, 3) ażeby polecono zarządowi szpitala dokładniejszą desinfekcyą wychodków. W Tarnopolu zaś wezwano Zwierzchność miejską, 1) ażeby zwróciła swą uwagę na grunt p. Korduby i Sajewicza, na który dotąd nie reflektowano, a gdyby nie był do nabycia, ażeby wyszukała inny i zdała o tem sprawę; 2) ażeby zarządziła usunięcie śmietnika z sąsiedztwa szpitala i w mieszkaniu ubogich w suterenach zarządziła jak najskrupulatniejszą czystość i desinfekcyę wychodków torfem i kwasem karbolowym.

Sekundaryusz szpitala sokalskiego Dr. Józef Łuszczkiewicz przedstawił bardzo dobrze napisane sprawozdanie z czynności lekarskich w tym szpitalu w ciągu ostatnich trzech lat. Ze względu, że sprawozdanie podobne, prócz dowodu pracy, jest bardzo pożyteczne dla innych lekarzy szpitali prowincyonalnych, wyraziliśmy Drowi Łuszczkiewiczowi uznanie nasze.

Komisya sanitarna Wysokiego Sejmu wyraziła życzenie, aby o ile możność pozwala, w każdym szpitalu prowincyonalnym mieszkał sekundaryusz. Gdzie rzecz ta była możebną, tam się to praktykuje już od dawna (w Tarnowie, Stanisławowie) w innych zaś szpitalach nie ma dostatecznego pomieszczenia nie tylko dla lekarza ale nawet dla chorych, szukających opieki szpitalnej, a przytem rozporządzenie, aby lekarze pomocnicy mieszkali w szpitalu, bardzo znacznie zwiększy koszt utrzymania tych zakładów, wtedy bowiem gdy obecnie płaca sekundaryusza w szpitalach prowincyonalnych nie przenosi 400 zł., sekundaryuszowi mieszkającemu w szpitalu potrzeba dać oprócz pomieszkania ze światłem i opałem jeszcze i wikt, bo najprzód szpitale są w ogóle dość znacznie oddalone od miasta, a powtóre lekarz mieszkający w szpitalu jest pozbawiony tego zarobku z praktyki, jaki mają inni lekarze

Wskutek przedsięwziętej regulacyi taksy leczenia w szpitalach prowincyonalnych, dokonywanej co trzy lata, zniżono taksę od 1 lipca 1891 w następujących zakładach: w Brodach z 52/30 na 46/25, w Brzeżanach z 59/30 na 54/30, w Drohobyczu z 55/30 na 53/28, w Jaśle 50/30 na 49|25, we lwowskim szpitalu 3 klasa chorych z 84/42 na 80/40, w Podhajcach z 55/30 na 53/30, w Przemyślu z 48|24 na 45/24, w Rzeszowie z 52|28 na 50/28, w Samborze z 60|30 na 56/28, w Stanisławowie z 50/30 na 48/30, w Stryju z 60/35 na 58/35, w Tarnopolu z 51/30 na 47/26, w Tarnowie z 50/30 na 48/28, w Zaleszczykach z 50/30 na 47/25 w Złoczowie z 45/30 na 44/25, w Żółkwi z 50/30 na 48/25; podwyższono zaś w jednym w Wadowicach z 52/30 na 56/30.

Rachunki szpitali prowincyonalnych z r. 1890

Alegat 38

W alegacie 38 przedstawiamy zamknięcia rachunków wszystkich naszych dwudziestu czterech szpitali prowincyonalnych, z których się przekonać można, że wydatki rzeczywiste wynosiły w r. 1890 ogółem 290.507 zł. to jest o 33.824 zł. więcej niż preliminowano, a o 38.091 zł. więcej aniżeli w r. 1889 wydano.

Alegat 39

Dochody szpitali prowincyonalnych (alegat 39) wynosiły w ogóle 297.291 zł. w tej kwocie fundusz krajowy tytułem zwrotu kosztów leczenia za ubogich udzielił 262.110 zł., samopłacący 16.479 zł., obce fundusze 9.089 zł. a dochody własne szpitali dały 9.614 zł.

Preliminarze szpitali prowincyonalnych na r. 1892

Alegat 40

W alegacie 40 przedkładamy wykaz budżetów szpitalnych na r. 1892, zatwierdzonych przez Wydział krajowy. Okazuje się z niego, że dochody preliminowane są na 285.785 zł. a wydatki na 278 854 zł.; nadwyżka 6.931 zł.

Zakłady subwencyonowane

1. Zakłady krowiankowe. We Lwowie są trzy zakłady produkowania krowianki: p. Kubickiego, weterynarza miejskiego (ul. Batorego), Dra Barańskiego (ul. Chorąszczyzny), i pp. Dra Rygiera i Kretowicza (ulica Kochanowskiego). Wszystkie trzy zakłady są urządzone w sposób nie pozostawiający nic do życzenia, w każdym bowiem z nich są czyste stajenki, gdzie się trzymają zaszczepione cielęta, schludne i światłe pokoje przeznaczone do zbierania dojrzałej limfy; w każdym szczepionka przyrządza się niezmiernie starannie i ostrożnie, aby uniknąć wszelkich niepożądanych przymieszek. Napełnianie rurek i fiolek umiejętne a rozsyłka limfy do powiatów prowadzi się w taki sposób, iż każdej chwili według księgi szczepień i księgi ekspedycyi można się dowiedzieć, kiedy jaki powiat otrzymał limfę z jakiego cielęcia, kiedy limfa ta była zebrana, a kiedy wysłana. Daty te służą dla kontroli tak produkujących limfę jak i szczepiących. Przed wysyłką limfa zebrana próbuje się w zakładzie przez zaszczepienie jakiego dziecka i wtedy się tylko rozsyła do powiatów, jeżeli próba wykaże dobry rezultat. Odnawianie szczepień cieląt nową limfą, sprowadzoną z zagranicy lub humanizowaną, czyli tak zwana regeneracya, odbywa się dość często, aby krowianka nie straciła swej mocy. Po każdem zebraniu limfy i zabiciu cielęcia, a przed jej probą i rozesłaniem robi sekcyę weterynarz dla przekonania się, czy cielę nie było dotknięte jaką chorobą, którąby mogła być przeniesioną na ludzi. Instrumenta służące do szczepienia i zbierania limfy są przechowane w należytej czystości, a każdy z właścicieli zakładu stara się o jaknajrychlejsze otrzymanie pisemnego uwiadomienia, z jakim skutkiem przeprowadzono szczepienie w różnych powiatach limfą zebraną z każdego cielęcia. Każdy z zakładów do końca czerwca dostarcza do 60.000 lub 65.000 porcyj, — resztę zaś

10 — 15 tysięcy zachowuje w zapasie, który pokrywa dalszą roczną potrzebę i te wysyłki, które okazały się nie dość skutecznemi. Według uwiadomień prywatnych, ile można było przekonać się z listów, które właściciele zakładów otrzymywali od szczepiących w 1891 r. odsetek przyjęcia się jest dość wysoki, wynosi bowiem zwyż 80% przeciętnie. Zwykle po ukończeniu szczepienia każdy lekarz szczepiący przedstawia do Namiestnictwa relacyę o ilości użytej krowianki i o procencie przyjęcia się w każdym poszczególnym okręgu szczepienia, a gdy c. k. Namiestnictwo uwiadomi, że wszystkie przesyłki były dobrej jakości i cała ilość już wysłana, wtedy wypłacamy ostatnią ratę należytości. W roku ubiegłym na podstawie kontraktu zawartego z dostawcami dwaj z nich p. Kubicki i p. Freisinger musieli zapłacić koszta dodatkowej podróży lekarzy szczepiących, w kwocie około 250 zł. każdy, z powodu że krowianka przez nich dostarczona zawiodła; był to jednak rok próbny; w 1891 skarg na nieprzyjmowanie się limfy wziętej od lwowskich dostawców nie było. Czwarty zakład produkcyi krowianki w Lisku (p. Freisingera) z powodu oddalenia swego nie mógł być kontrolowany przez inspektora naszego.

2) Zakład głuchoniemych we Lwowie. Trudno wyobrazić, ile wysiłków i pracy użyć należy nauczającym głuchoniemych, aby w tych zupełnie bezmyślnych w pierwszych latach stworzeniach, rozbudzić władze myślenia i pamięci, wpoić w umysły dziecinne pojęcie, co jest dobrem, a co złem, co jest Bóg, stwórca wszystkiego, a także o obowiązkach człowieka względem Niego, rodziców i dobroczyńców, a nareszcie względem całego społeczeństwa; następnie dać pojęcie o śmierci, o sądzie, niebie i piekle; nauczyć pacierzy, historyi świętej i życia Chrystusa.

Wykład religii odbywa się we wszystkich klasach za pomocą znaków mimicznych; czytanie uczniów odbywa się począwszy od drugiej klasy po części w migach, pisaniem na tablicy i ustną mową. Zdumiewającą jest nauka mowy u tych nieszczęśliwych i powolne wydobywanie z nich ustalania głosu, tworzenie sylab i całkowitych wyrazów, a następnie wprawianie w pisanie wyrazów i poznawanie mowy z ust mówiącego. Uczniowie przechodzą przez cztery klasy. Oprócz religii, czytania, pisania i mowy z ust, uczą się dzieci gramatyki języka polskiego, arytmetyki, geografii, zoologii, botaniki, rysunków, chłopcy szewstwa i krawiectwa, a dziewczynki szycia i robót pończoszkowych.

Warsztat zakładowy dostarcza ubrania i obówia dla wszystkich uczniów i uczennic, a po za zakład nic nie dawano do roboty.

W celu rozwinięcia i wzmocnienia sił fizycznych odbywają się ćwiczenia gimnastyczne po cztery godziny tygodniowo. Młodsze dzieci, nieuczęszczające do szkoły rysunków, zajmują się robótkami szkoły freblowskiej. Oprócz tego zakład udziela nauki rozmowy z głuchoniemymi uczniom III. i IV. roku św. teologii obu obrządków. Wykłady te mają ks. Pogonowski i starszy nauczyciel Chocholauszek. Jednem słowem, nauka w zakładzie prowadzi się według wzorów najlepszych, przyjętych w Europie.

Według dokonanego d. 31. grudnia 1890 r. spisu ludności Galicyi, głuchoniemych obojej płci w kraju jest 9.390, z których dziesiąta część jest dzieci, potrzebujących wykształcenia, wtedy, gdy zakład wychowuje za-

ledwo 70, t. j. 7%, reszta zaś dla braku funduszów marny żywot prowadzi. Stan zdrowotny dzieci w zakładzie dość zadowalniający, choć przepełnienie jest tak wielkie, że w pokoju, gdzie nie powinnoby się mieścić więcej nad 9 do 10 łóżek, obecnie mieści się 18; pokoje przeznaczone na klasy są także szczupłe i źle odwietrzane. Zakład utrzymywany czysto i porządnie, lecz potrzebuje rozszerzenia nawet dla tej liczby, jaka się tam obecnie wychowuje. Wikt nie zły; dostarcza go przedsiębiorca, biorąc po 22 ct. dziennie od osoby. Za tę cenę żywienie dzieci we własnym zarządzie mogłoby być znacznie lepsze lub kosztowałoby taniej.

Dochody w r. 1890 wynosiły 17.290 zł., w tej kwocie Wys. Sejm udzielił 8.900 zł. Wydatki 18.432 zł. Majątek towarzystwa przedstawia wartość 147.555 zł.

3) Szkoła głuchoniemych izraelitów we Lwowie p. Izaaka Bardacha, subwencyonowana przez W. Sejm kwotą 300 zł. rocznie. Uczyło się w szkole w czterech oddziałach 21 (15 chłopców i 6 dziewcząt), nauka odbywa się w języku polskim i w tych samych granicach, jak w poprzednim zakładzie; p Bardach jest bardzo pracowitym nauczycielem i szkoła jego zasługuje na subwencyę krajową. Wydatki na szkołę wynosiły w 1891 r. 1.513 zł., dochody tyleż samo.

4) Szpital św. Zofii dla dzieci we Lwowie. W skutek stale zwiększającego się napływu chorych, wzrosły koszta utrzymania szpitala do kwoty, na której pokrycie zwyczajne dochody nie wystarczały. Wysoki Sejm w uznaniu zasług Towarzystwa, zarządzającego szpitalem, przyznał jako wynagrodzenie za leczenie chorych dzieci na r. 1891 kwotę ryczałtową 16.000 zł., wkładając za to na Towarzystwo obowiązek utrzymywania w szpitalu mamek w ilości, jaka się dla chorych noworodków okaże potrzebną. Umowa z Towarzystwem szpitala św. Zofii została zawartą d. 6. sierpnia b. r. Szpital św. Zofii dla dzieci rozwija się nader szybko. Ilość chorych, szukających pomocy szpitalnej zwiększyła się tak znacznie, że często nie wystarczało łóżek dla chorych, którym przyjęcia odmówić nie było można. I pomimo, iż wszystkie lżejsze wypadki chorobowe leczono ambulatoryjnie, często bardzo w salach przeznaczonych dla 10, musiano mieścić 15 i więcej chorych, co oczywiście pogorszało warunki zdrowotne. Z tego więc widać, że szpital św. Zofii już nie wystarcza na potrzeby miasta i że jest potrzebne założenie drugiego szpitala dla dzieci w innej dzielnicy miasta. W roku 1890 leczono w szpitalu 1.183 chorych dzieci w ciągu 29.215 dni leczenia, zmarło 256, to jest 21·6%. Najwyższy stan chorych dnia 1. czerwca był 121 (na 110 łóżkach), najniższy 54 (24. grudnia), średni stan dzienny 80. Na choroby zakaźne leczono 202 dzieci. Na oddziale chirurgicznym leczono 231 dzieci, z których 75·3% zostało wyleczonych, 8·6% wyszło ze znaczną poprawą, 9·5% opuściło szpital nieuleczonych a 6·5% umarło. Wydatki wynosiły 14.531 zł., t. j. 50 ct. na dzień i na chorego; żywienie jednego chorego dziecka dziennie kosztowało 21·4 ct.

W szpitalu św. Zofii stał się w tym roku pożałowania godny wypadek. Dwoje niemowląt zmarłych jednocześnie 6. czerwca, odesłano do

trupiarni szpitala lwowskiego. Posługacz, który miał odwozić zmarłych, słysząc, że dzwonią na mszę, zostawił skrzynkę, w której były złożone zwłoki na wózku i pobiegł do kościoła, mając zamiar spełnić obowiązek odwiezienia po nabożeństwie. W czasie jego nieobecności wieprzak wychowany odpadkami kuchennymi w szpitalu, wypuszczony przypadkiem z chlewu, przewrócił skrzynkę, która padając otworzyła się i zwłoki niemowląt wypadły; jedne z tych zwłok wieprzak pożarł zupełnie i już przystąpił do drugiego, gdy spostrzeżono ten smutny wypadek. Dyrekcya szpitala doniosła o tem c. k. Prokuratoryi i nam, wskutek czego kazaliśmy winnych wypadku ukarać, a Magistrat polecił wieprzka odesłać do szkoły weterynaryi dla fizyologicznych eksperymentów.

5) Galicyjski zakład ciemnych we Lwowie. Zakład ten ma na celu kształcić nieszczęśliwe kaleki tak, aby po ukończeniu kursu naukowego na własne utrzymanie zarobkiem trudnić się mogły. Takie kształcenie ociemniałych jest połączone z nadzwyczajnie mnogiemi trudnościami, dla tego też wychowańcy zakładu przez lat kilka, a czasem i kilkanaście przebywać w nim muszą, nim można ich wypuścić z nadzieją, że samodzielnie utrzymać się potrafią. Nawet po wystąpieniu z zakładu, Dyrekcya opiekuje się nimi, zwłaszcza dziewczętami, starając się umieścić ich odpowiednio i udzielając im materyałów do robót ręcznych, a nieraz i wsparcia. Szczupłe fundusze nie pozwalają na rozszerzenie zakładu, w którym dotychczas wychowuje się tylko 21 chłopców i 14 dziewcząt. Dzieci uczą się religii, czytania książek dla nich drukowanych wypukłemi czcionkami, gramatyki i składni języka polskiego, wierszy na pamięć, historyi polskiej, historyi naturalnej, zoologii, botaniki, muzyki na fortepianach, organach i skrzypcach, wyrobów koszykarskich, wyplatania mat, krajczaków, warkoczów i storów; dziewczęta uczą się robienia koronek, haczkowania, robót drutowych pod kierownictwem małżonki p. Dyrektora, która w r. b. za tę bezinteresowną, skuteczną i nadzwyczajną pracę nad dziećmi została udekorowana. Innych robót, oprócz koszykarstwa i muzyki, dzieci się nie uczą, bo przy obecnej konkurencyi żadne z rzemiosł samoistnie nie wyżywi. Ze względów zdrowotnych ociemniali odbywają także ćwiczenia gimnastyczne. Zakładem kieruje od samego założenia p. Marek Makowski, który szkolnych przedmiotów i nauki rzemiosł wszystkich przez wiele lat udziela i udzielania nadzoruje, a także wpływa na kształcenie charakterów uczniów, a nareszcie niezmordowanie pilnuje porządku domowego. W nadzorze nad dziewczętami, w uszlachetniającym wpływie na serca i umysł tychże dopomaga mu p. Makowska; do pomocy jej służy panna Salomea Bukowska, dawna wychowanka, pozostała w zakładzie. W muzyce i robotach dzieci wykazują bardzo świetne postępy.

Koszta utrzymania zakładu wynoszą przeciętnie około 1.000 zł. miesięcznie. W r. 1890 dochody wynosiły 12.917 zł., wydatki zaś 12.992 zł. Majątek zakładowy z końcem 1890 r. wynosił 243.849 zł Zakład ten Wysoki Sejm subwencyonuje kwotą 2.000 zł.

6) Zakład św. Józefa dla nieuleczalnych i uzdrowieńców. Zakład ten, założony przez siostry Józefitki, zajmuje się stałem utrzymywaniem i pielęgnowaniem chrześcian dotkniętych nieuleczalną cho-

robą, paralityków, suchotników, ciemnych, epileptyków, rakowych, idyotów, obłąkanych spokojnych i t. d., jakoteż przyjmuje na utrzymanie uzdrowieńców, którzy po wyleczeniu czasowo jeszcze odżywienia i pielęgnowania potrzebują. Zakład składa się z dwóch domów piątrowych przy ulicy Kurkowej l. 43, mogących pomieścić do 70 chorych. Zakład utrzymuje się z subwencyi Wys. Sejmu w kwocie 1.000 zł. rocznie i z prywatnej dobroczynności. Dochody w 1890 r. wynosiły 5.842 zł. i tyleż wydatki. Chorych kobiet było 47, mężczyzn 38, razem 85. Zmarło 11 osób, to jest 12·9%. Ilość dni pielęgnowania była 15 630. Chory więc kosztował dziennie 37·4 ct., pobyt jednego chorego w zakładzie 68 zł. 70 ct. Średni pobyt jednego nieuleczalnego 183 dni. Wikt w zakładzie zdrowy i dostateczny; pielęgnowanie pilne, staranne, a czystość w całym zakładzie wzorowa. Zakład w zupełności zasługuje na subwencyę, którą mu Wysoki Sejm udziela.

7) Pierwsza lecznica lwowska, subwencyonowana kwotą 500 zł. Leczono na oddziałach: chorób wewnętrznych 1.951, nerwowym 84, dzieci 831, chirurgicznym 602, ocznym 501, kobiecym 409, dentystycznym 1.113, skórnym i kiłowym 850, razem 6.346 osób. Operacyj wykonano na oddziałach chirurgicznych 174, na oddziale gynekologicznym 85, na oddziale dentystycznym 817.

Dochody wynosiły 1.100 zł. (subwencya Sejmu 500 zł., subwencya miasta 500 zł., Kasy Oszczędności 100 zł) Wydatki: pomieszkanie i opał 820 zł., służący 300 zł., akuszerka 60 zł., opatrunki, druki, światło, pranie, drobne wydatki 257 zł. Razem 1.437 zł. Niedobór 337 zł. pokryli lekarze. Stosownie do wydatków ordynowanie jednemu choremu kosztowało 22·6 ct.

8. Druga lecznica powszechna bezpłatna we Lwowie, subwencyonona kwotą 500 zł. Leczono: na choroby wewnętrze 1844, na choroby nerwowe 149, na choroby płuc i gardła 506, na choroby kobiece 759, na choroby chirurgiczne 1673, dzieci 2000, skórnych i wenerycznych 800, na choroby zębowe 813, na choroby oczne 1076, ogółem leczono 9620 chorych. Dochody wynosiły 1520 zł. a mianowicie: subwencya Wysokiego Sejmu 500, gminy lwowskiej 500, galicyjskiej Kasy oszczędności 200 zł. wkładki członków (lekarzy ordynujących) 320 zł.

Wydatki 1492 zł. 79 ct. a mianowicie: czynsz za mieszkanie 92; służba 240; opał 140; przybory opatrunkowe, oświetlenie, pranie, desinfekcya, przybory kancelaryjne i t. d. 187 zł. 79 ct.; pozostałość kasowa 27 zł. 21 ct. Ordynowanie jednemu choremu kosztowało 15·5 ct.

9. Szpital. św. Ludwika dla dzieci w Krakowie. W ciągu roku 1890 w szpitalu św. Ludwika wybudowano osobny pawilon ordynacyjny kosztem 3180 zł., mieszczący jednę dużą salę i dwie poczekalnie. W suterenach szpitala wstawiono przyrząd desinfekcyjny systemu Turfilda, nabyty w Wiedniu za 280 zł. W lecznicach dla chorych dzieci w Rabce wybudowano osobną kuchnię, która kosztowała 534 zł.

Dochody szpitala tego w r. 1890 wynosiły wraz z subwencyą Wysokiego Sejmu i wynagrodzeniem za pielęgnowanie noworodków i mamek

(4368 zł.) — 20.556 zł. 4 ct. Wydatki ogólne wynosiły 19.817 zł. 62 ct. Leczenie jednego dziecka kosztowało 17 zł. 44 ct.; dzień leczenia 78·8 ct. dzień żywienia 31.3 ct. Leki i sanitarne wydatki 5·6 ct.

Leczono dzieci w ogóle 1136; w tej liczbie na oddziale chirurgicznym 105; a na oddziale chorób zakaźnych 470. Ilość dni leczenia 25.136.

Średni pobyt 22 dni Dzieci przy piersi było 258. Niewiast karmiących 103. Dni leczenia dzieci 6537, mamek 3567. Oprócz chorych stale leczonych w szpitalu zgłosiło się o poradę ambulatoryjnie 4468 dzieci, a zaszczepiono krowiankę 30.

Uleczonych 717 (63·12%); nieuleczonych 59 (5·18%); zmarło 301 (26·50%). Chorowało na płonicę 67, odrę 96, na błonicę 94, krup 157, koklusz 20; zmarło z chorób zakaźnych 159. Wykonano 250 zabiegów chirurgicznych; w tej liczbie tracheotomij 118.

Departament VI.

Szef Departamentu: JW. Dr. Damian Sawczak, Członek Wydziału krajowego.

Do zakresu czynności tego Departamentu należą sprawy:

1. Podziału kraju na okręgi sądowe i administracyjne;
2. dotyczące wojskowości, a mianowicie rekrutacyi, funduszu inwalidów, pospolitego ruszenia i konskrypcyi;
3. kwaterunek c. k. żandarmeryi;
4. sprawy ustawodawstwa cywilnego i karnego;
5. sprawy odnoszące się do statutu krajowego, ordynacyi wyborczej i regulaminu sejmowego;
6. sprawy dotyczące ludności izraelickiej;
7. sprawy indemnizacyi urbaryalnej i służebnictw;
8. sprawy dotyczące podatków, taks i opłat stemplowych;
9. opłat propinacyjnych dla funduszów miast;
10. szupasnictwo;
11. łowiectwo;
12. sprawy krajowych opłat konsumcyjnych;
13. sprawy dotyczące granic kraju;
14. sprawy wprowadzenia w życie zakładów przymusowej pracy i poprawy;
15. udzielanie zapomóg dotkniętym klęskami elementarnemi, wreszcie
16. sprawy asekuracyi od ognia i policyi ogniowej, którą dopiero w tym roku w miesiącu maju przydzielono Departamentowi VI.

Począwszy od d. 1. lipca 1890 r. do ostatniego czerwca 1891 wpłynęło exhibitów 6.269; w porównaniu z cyfrą za rok 1889/90 o 2.059 mniej z powodu, że począwszy od dnia 1. stycznia 1.890 r. cała czynność opłat propinacyjnych gmin wiejskich przeszła do c. k. Dyrekcyi funduszów propinacyjnych. Exhibitów od dnia 1. lipca do 1. października 1891 wpłynęło do Dep. VI. 1618, więc załatwiono w ogóle przez czas piętnastu miesięcy 7.887 exhibitów.

1. Podział kraju na okręgi sądowe i administracyjne, czyli sprawy terytoryalne.

Sprawy dotyczące zmian terytoryalnych w kraju naszym dają wiele zajęcia Departamentowi VI. Na każdej bowiem sesyi Wys. Sejmu wpływa znaczna liczba petycyj tak co do tworzenia nowych c. k. sądów kollegialnych, jak i powiatowych, tudzież przenoszenia pojedynczych miejscowości z jednego okręgu c. k. sądu powiatowego i c. k. starostwa do drugiego. Wysoki Sejm petycye tego rodzaju udziela Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy, skutkiem czego rozwija się czynność koresponden cyjna tak z Wydziałami powiatowymi, jak i z c. k. władzami sądowemi i administracyjnemi, która z powodu niezbyt dokładnego i pospiesznego za-

łatwiania jej przez Wydziały powiatowe przewleka się na dwa i więcej lat, nim Wydział krajowy jest w stanie przedłożyć swoje wnioski Wysokiemu Sejmowi.

W bieżącym roku otrzymały Najwyższą sankcyę uchwalone przez Wysoki Sejm:

a) ustawa z dnia 30. października 1890 o zmianie obszarów Reprezentacyi powiatowej Drohobycz, Sambor, Mościska i Rudki;

b) ustawa z dnia 11. listopada 1890 r. o podobnej zmianie okręgów Tarnopol, Skałat, Horodenka i Kołomyja, które z dniem 1. stycznia 1891 w wykonanie wprowadzone zostaną;

c) c. k. Ministerstwo sprawiedliwości rozporządziło otwarcie z dn. 1. października 1891. c. k. sądu powiatowego w Zatorze, a z dniem 1go stycznia 1892 w Pruchniku, zgodnie z propozycyą Wys. Sejmu.

d) również zawiadomiło nas c. k. Ministerstwo sprawiedliwości o utworzeniu Trybunału I. instancyi w Stryju, lecz nie oznaczyło jeszcze terminu rozpoczęcia w nim czynności;

e) W wykonaniu uchwał Wys. Sejmu c. k. Ministerstwo sprawiedliwości zgodziło się na przeniesienie miejscowości:

Berbeki, Solina, Majdan lipowiecki i Lipowiec podług życzenia gmin pomienionych.

f) Nie zgodziło się na przeniesienie gmin Domażyr, Zielów i Żorniska do c. k. Sądu del. miejsk. i c. k. Starostwa we Lwowie, a że gminy te dotąd pozostają w okręgu Reprezentacyi powiatowej we Lwowie, zatem dla zrównania granic powiatu autonomicznego w Gródku z granicami Starostwa, przedkładamy oddzielne pod LW. 22.176/90 sprawozdanie z projektem ustawy.

g) W tem samem położeniu co do przeniesienia do c. k. Sądu powiatowego w Stryju znalazła się gmina Machliniec, dla tego też przedkładamy oddzielne sprawozdanie do LW. 52.031/90 z projektem ustawy o zmianie okręgów Reprezentacyi powiatowej w Stryju i Żydaczowie.

Ze spraw dotyczących zmian terytoryalnych przekazanych nam do zbadania przez Wysoki Sejm, przedkładamy oddzielne sprawozdania:

a) do L. 52.459/90 o petycyi gminy Wilamowice w sprawie utworzenia w tej miejscowości nowego c. k. Sądu powiatowego;

b) do L. 3679/91 względem przeniesienia gminy Piwoda z okręgu c. k. Sądu pow. w Sieniawie do takiegoż Sądu w Jarosławiu;

c) L. 10.604/91 o przeniesienie gminy Bałuczyn z c. k. Sądu powiatowego i c. k Starostwa w Złoczowie do c. k. Sądu powiatowego w Glinianach i c. k. Starostwa w Przemyślanach;

d) L. 11.899/91 o petycyi mieszkańców powiatu sokalskiego względem ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego w Krystynopolu;

e) L. 24.843/91 o przeniesienie miejscowości Zalesie z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Złotym Potoku do takiegoż c. k. Sądu w Monasterzyskach;

f) L. 25.780/91 o petycyi Zygmunta Pruszyńskiego względem kreowania nowego c. k Sądu powiatowego z siedzibą w Skrzydlnej.

g) L. 30.073/91 o potrzebie ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego w Żołyni;

h) W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 22. listopada 1890, którą odstąpiono do zbadania petycyę gminy Rozdołu o przeniesienie tam siedziby c. k. Starostwa z Żydaczowa przedkładamy oddzielne sprawozdanie do LW. 18.920/91;

i) Wskutek uchwały z dnia 21. listopada 1890 odnieśliśmy się do Prezydyum c. k. Namiestnictwa (LW. 50.258/90) o wyjednanie przyspieszenia co do ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego w Wielopolu;

k) W wykonaniu uchwały Wys. Sejmu z dnia 26. stycznia 1889 r. ponawiamy sprawozdanie nasze z dn. 7. października 1890 r. L. 2.624 o kreowanie nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Jabłonowie (L. W. 44 256/91).

Ze spraw przekazanych nam uchwałą Wys. Sejmu z dnia 29. listopada 1890 r. do załatwienia, podnieśliśmy ważniejsze sprawy zmian terytoryalnych dotyczące, zarządziliśmy wstępne dochodzenia tak co do potrzeby tych zmian jakoteż warunków, w których odbyć się mogą mianowicie: *a)* co do ustanowienia nowych c. k. Sądów powiatowych w Strusowie, Ujściu solnem, Błażowej i Jazłowcu, lecz dotąd jeszcze nie otrzymaliśmy wyczerpujących sprawozdań i opinij tak władz autonomicznych, jako też i sądowych, któreby dostarczyć mogły stosownego materyału do przedłożenia Wys. Sejmowi sprawozdań.

2. Sprawy wojskowe.

a) Powołanie do ćwiczeń wojskowych rezerwistów i uwalnianie od pospolitego ruszenia funkcyonaryuszów autonomicznych.

Na skutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 22. listopada 1890. wzywającej c. k. Rząd, „ażeby o ile możności w czasie od 15. lipca do końca sierpnia nie powoływano rezerwistów i nieczynnych żołnierzy obrony krajowej do peryodycznych ćwiczeń wojskowych“, oznajmiło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa w piśmie z dnia 13. kwietnia 1891 L. 12.882, że powyższą uchwałę Wys. Sejmu udzieliło c. i k. komendom korpuśnym we Lwowie, Krakowie i Przemyślu do możliwego uwzględnienia, oraz zaznaczyło c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że przy corocznem wyznaczaniu terminów dla rzeczonych ćwiczeń przestrzeganą bywa zasada, aby o ile na to zezwalają służbowe stosunki wojskowe, w czasie żniw i zbioru nie powoływano rezerwistów i landwerzystów do ćwiczeń.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę 9ciu gmin w powiecie jarosławskim, żalących się z powodu pokrzywdzeń, jakich doznają w czasie ćwiczeń wojskowych. Petycyę tę przesłał Wydział krajowy c. k. Prezydyum Namiestnictwa do odpowiedniego dalszego urzędowania, a w załatwieniu otrzymał do L. W. 12264/91 odezwę c. k. Namiestnictwa z dnia 25. kwietnia r. b. L. 27403, którą się w odpisie pod 41 dołącza.

Alegat 41.

Odnośnie do uchwały Wys Sejmu z dnia 11. listopada 1890 Wydział krajowy ma zaszczyt oznajmić, że w sprawach zwolnienia od służby w pospolitem ruszeniu przestrzega ściśle postanowień §. 15. ust. 62. lit. A,

rozporządzenia c. k. Ministerstwa obrony krajowej z 20. grudnia 1889 r. Nr. 193 dz. u. p. oraz w tym celu wydał pod dniem 20. listopada 1890 do LW. 48.182 do wszystkich Wydziałów powiatowych stosowny okólnik.

W roku bieżącym proponował Wydział krajowy do wyłączenia od służby w pospolitem ruszeniu po koniec marca 1892 ogółem 596 rozmaitych funkcyonaryuszów autonomicznych. Z liczby tej uzyskało rzeczone uwolnienie ogółem 428, a mianowicie:

Z proponowanych c. k. komendzie obrony krajowej we Lwowie w liczbie 201, wyłączyła taż władza 135.

Z proponowanych c. k. komendzie obrony krajowej w Krakowie w liczbie 224, wyłączyła taż władza 223.

Z proponowanych c. k. komendzie obrony krajowej w Przemyślu w liczbie 171, wyłączyła taż władza 70.

Nie uwolnionych zatem zostało ogółem 168 funkcyonaryuszów, bądź to z powodu, że oni nie należeli do kategoryi osób w §. 15. ust 62. lit. A. powołanego wyżej rozporządzenia ministeryalnego oznaczonych, albo też z powodu, że ich stanowiska służbowe nie przemawiały za konieczną potrzebą takiego uwolnienia; wreszcie niektórych nieuwolnionych zaliczyła c. k. komenda obrony krajowej w Przemyślu do kategoryi tych osób, które w czasie powołania ich do służby w pospolitem ruszeniu dopiero w 15tym dniu mobilizacyjnym winne będą się stawić, a to dla tego, ażeby wprzód mogły załatwić pierwsze prace mobilizacyjne, ewentualnie złożyć swoje urzędowanie.

Alegat 42. Wreszcie załączamy w odpisie pod 42 ·/. reskrypt c. k. Ministerstwa obrony krajowej z 8. czerwca r. b. Nr. 9701/2361 IV, w którym takowe uprasza Wydział krajowy, iżby w przyszłości jak najmniej lekarzy należących do pierwszego powołania proponował do wyłączenia od służby w pospolitem ruszeniu.

Wydział krajowy z uwagi, że z proponowanych w r. b. do zwolnienia od oznaczonej służby 12 lekarzy z całego kraju tylko 5 toż uwolnienie uzyskało, że w ogólności w tutejszym tak rozległym kraju zwykła być nader szczupła liczba lekarzy do rzeczonego uwolnienia przedstawianą, oświadczył pod dniem 28. lipca r. b. do LW. 24860 c. k. Ministerstwu obrony krajowej, że nie jest w możności we wskazanym kierunku jeszcze dalsze ograniczenia przedsiębrać.

Fundacye dla inwalidów wojskowych. Zmarły w Hałcnowie dnia 27. lutego 1886 właściciel dóbr Karol Humborg zapisał ostatniej woli rozporządzeniem między innemi dla funduszu inwalidów legat w kwocie 25 zł. Odezwą z dnia 29. maja 1891 l. 34.145 oznajmiło nam c. k. Namiestnictwo, że legat rzeczony przeznaczony został na rzecz majątku zarodowego galic. funduszu dla inwalidów wojskowych, zostającego pod zarządem Wydziału krajowego, i że równocześnie otrzymuje polecenie c. k. starosta w Białej, aby wspomnianą kwotę 25 zł. wraz z odsetkami zwłoki w ilości 47 ct., przechowanemi jako depozyt polityczny w tamtejszym c. k. Urzędzie podatkowym z depozytów podjął i Wydziałowi krajowemu przesłał. Dotychczas nie otrzymaliśmy rzeczonej kwoty; skoro nadejdzie, wcieloną ostanie w myśl życze-

nia c. k. Namiestnictwa do majątku zarodowego galic. funduszu inwalidów wojskowych (LW. 22.720/91).

W dniu 22. listopada 1890 zmarł inwalida Wincenty Kuzio z Hussakowa, który pobierał dożywotnie wsparcie 36 zł. z fundacyi t. z. „Niżankowickiej". Celem nadania opróżnionego tym sposobem w rzeczonej fundacyi stypendyum, wezwał Wydział krajowy pod dniem 2. września b. r. do LW. 38.461 i w myśl ustępu 6. aktu fundacyjnego Rady powiatowe w Przemyślu, Mościskach i Samborze o przedłożenie list kandydatów, po których nadejściu rzeczone wsparcie najgodniejszemu udzielonem zostanie.

Uregulowanie podwód.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 wezwał Wysoki Sejm c. k. Rząd o uregulowanie sprawy podwód względnie o podwyższenie wynagrodzenia za dostarczane podwody w wysokości stosunkom tutejszo-krajowym odpowiadającej.

Nadto pismem z dnia 8. kwietnia r. b. LW. 3.860, udał się Wydział krajowy do JWP. Prezesa Koła polskiego we Wiedniu z prośbą o wyjednanie w drodze właściwej pomyślnego dla tej sprawy załatwienia.

Odezwą z dnia 9. lipca 1891 L. 45.767 oznajmiło nam c. k. Namiestnictwo, że sprawa ustawowego uregulowania podwód jest w toku, i że c. k. Namiestnictwo przedkładając jednocześnie zażądane w tej mierze ponownie przez c. k. Ministerstwo obrony krajowej wyjaśnienia, oświadczyło się ze swej strony najgoręcej za bezzwłocznem uwzględnieniem uchwały Wys. Sejmu a przynajmniej ustanowieniem odpowiedniego wynagrodzenia począwszy od 1. stycznia 1892 r.

Jednakże dotąd nie otrzymaliśmy jeszcze wiadomości o decyzyi c. k Rządu w tej sprawie zapadłej.

Fundacya Kosvitzkiego.

Sprawę fundacyi ś. p. Józefa Kosvitzkiego dla poprawionych zbrodniarzy przydzielono do zakresu czynności Departamentowi III. a o przebiegu tej sprawy uczyniono wzmiankę w sprawozdaniu z czynności tegoż Departamentu.

Petycya Aleks. Krzyżanowskiego w sprawie zaległej pensyi na funduszach b. Tow. opieki narodowej.

O uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 29. października 1890, mocą której petycya Aleksandra Krzyżanowskiego wniesiona w sprawie zaległej na funduszach b. Towarzystwa opieki narodowej trzechmiesięcznej pensyi, odstąpioną została c k. Rządowi do zbadania i uwzględnienia, zawiadomił Wydział krajowy petenta pismem z dnia 14. listopada 1890 do LW. 47.013.

3. Sprawy c. k. żandarmeryi.

a) Dyslokacya żandarmeryi.

W ubiegłym okresie czasu ustanowiono dalszych 13 posterunków c. k. żandarmeryi w kraju a mianowicie:

1. 2 posterunki o sile jednego żandarma: w Dublanach (pow. Lwów) i w Alfredówce (pow. Tarnobrzeg);

2. 10 posterunków o sile po trzech żandarmów: 1. w Krasiczynie (pow. Przemyśl), 2. Świerzu (pow. Przemyślany), 3. Starzyskach (pow. Jaworów), 4. Ciśnie (pow. Lisko), 5. Przegini (pow. Kraków), 6. Mogilanach

(pow. Wieliczka), 7. Szczakowie (pow. Chrzanów), 8. Siedliskach (pow. Przemyśl), 9. Hermanowicach (pow. Przemyśl), 10. Maćkowicach (pow. Przemyśl), wreszcie

3. jeden posterunek o sile 4 żandarmów w Czekaju (pow. Kraków).

W ten sposób mamy obecnie w Galicyi 436 posterunków.

Prócz tego wzmocniono jeszcze 5 posterunków a mianowicie: w Mogile, Zabierzowie, Podgórzu, Żurawnie i Krasiczynie, każdy o jednego żandarma.

Obsadzanie nowych posterunków, tudzież wzmocnienie starych nastąpiło przez równoczesne zwiększenie stanu żandarmeryi o 20 ludzi (z 1.796 na 1.816), tudzież odpowiednie zmniejszenie poszczególnych posterunków leżących w tych samych powiatach, w których nowe ustanowiono.

Wniesione do Wysokiego Sejmu i nam do załatwienia przekazane prośby Zwierzchności gminy Mrzygłód, tudzież ks. Mączki proboszcza w Wesołej, o utworzenie w tych miejscowościach nowych posterunków c. k. żandarmeryi, odstąpiliśmy c. k. Namiestnictwu, które zawiadomiło nas o odmownem załatwieniu pierwszej petycyi, zaś co do drugiej nie otrzymaliśmy jeszcze żadnej odpowiedzi.

Prócz tego wpłynęły jeszcze do Wydziału krajowego następujące petycye o utworzenie nowych posterunków c. k. żandarmeryi a to:

1. Prośba Zwierzchności gminnej w Janowicach przez Wydział powiatowy w Tarnopolu.

2. Prośba obszaru dworskiego Załucze przez Wydział powiatowy w Śniatynie.

3. Prośba Wydziału powiatowego w Myślenicach o utworzenie nowego posterunku w Zawoi, a obok tego prośby

4 Wydziału powiatowego w Krośnie o przeniesienie posterunku z Iwonicza do Miejsca i

5. prośba Zarządu gminnego w Świątnikach o powiększenie tamtejszego posterunku.

Prośby te przesłaliśmy również c. k. Namiestnictwu do właściwego załatwienia, o czem nie mamy dotąd żadnych wiadomości.

W rozlokowaniu c. k. żandarmeryi zaszła w ubiegłym roku ta zmiana, że posterunek w Hryniawie przeniesiono do Jabłonicy a w Uścierykach do Prokurowej, przyczyną przeniesienia jednak nie były względy służbowe ani bezpieczeństwa publicznego ale li tylko trudność wynalezienia w powyższych miejscowościach odpowiednich pomieszkań.

Prócz tego zawiadomiła nas komenda żandarmeryi, że są zamierzone przeniesienia posterunków z Kantarowic do Prus i z Giebułtowa do Modlnicy.

b) Najem koszar dla c. k. żandarmeryi.

Wreszcie pismem z dnia 27. września b. r. L. 132 (LW 42.549/1891) doniosła nam komenda żandarmeryi, że dwaj oficerowie sztabowi (majorowie) przeniesieni zostaną ze Lwowa, jeden do Krakowa a drugi do Przemyśla. Oficerowie ci mieszkali dotąd w budynku krajowym.

W czasie od 1. lipca 1890 do 30. września 1891 zgodziliśmy się na zawarcie 155 nowych kontraktów najmu koszar dla c. k. żandarmeryi, tudzież na milczące przedłużenie 7. kontraktów na dalszy rok pod dotychczasowymi warunkami. Na 155 kontraktów jedynie tylko w 7 wypadkach zdołaliśmy uzyskać korzystniejsze dla funduszu krajowego warunki a oszczędność z tego tytułu wynosi 290 zł.

67 kontraktów zawarliśmy za dotychczasowym czynszem. Były to przeważnie odnowienia kontraktów z dotychczasowymi właścicielami na dalsze 3 lata, względnie 6 lat.

Pozostałych wreszcie 81 najmów zawrzeć musieliśmy pod uciążliwszymi warunkami, a wydatek z tego tytułu wzrósł o 4.365 zł. w. a.

Że wzrost ten jest stosunkowo niższy niż w roku przeszłym, zawdzięczać należy w pierwszym rzędzie instrukcyi naszej z dnia 25. lutego 1890 L. 8.328, o której już w przeszłorocznem naszem sprawozdaniu mówiliśmy, tudzież temu, że nie zaniedbaliśmy żadnej sposobności, ażeby możliwie najniższy czynsz uzyskać a w wypadkach, w których żądane podwyższenie czynszu zdawało nam się być nieuzasadnionem, zwracaliśmy do zatwierdzenia przesłane nam oferty odnośnemu Wydziałowi powiatowemu z poleceniem ponownego rozpatrzenia sprawy jak najdokładniej i użycia wszelkich środków, któreby do uzyskania lepszych warunków doprowadziły. Wypadków takich było 22.

Gdy obok wspomnianego wzrostu czynszów o 4.365 zł. nadto za koszary dla 13 nowoutworzonych posterunków płacić będziemy w przybliżeniu 2.580 zł. w. a., wydatki z tytułu najmu koszar wzrosną na rok 1892 o 6.905 zł.; odtrąciwszy zaś uzyskaną zniżkę 290 zł. i zwrot ze skarbu państwa za nowych 20 żandarmów po 9 zł. 12½ ct od głowy w kwocie 182 zł. w. a., otrzymamy ogólny wzrost wydatków z powodu najmu koszar w kwocie 6.433 zł. Obok tego gdy przeniesienie oficerów sztabowych ze Lwowa do Krakowa i Przemyśla narazi nas prawdopodobnie na stratę przynajmniej 500 zł rocznie, zatem otrzymamy wzrost wydatków na cele żandarmeryi w r. 1892 w przypuszczalnej kwocie przeszło 6.900 zł. w. a.

c) Sprawa uzyskania tańszego najmu koszar.

W przedmiocie tym przedkładamy Wys. Sejmowi ponownie osobne sprawozdanie.

4. Sprawy ustawodawstwa cywilnego i karnego.

Sprawy tyczące się zmiany ustaw i przepisów hipotecznych.

O zwróconym uchwałą Wys. Sejmu z d. 29. listopada 1890 projekcie ustawy dotyczącym ulg legalizacyjnych w sprawach drobiazgowych hipotecznych zdajemy Wys. Sejmowi sprawę oddzielnie a to do LW. 2.249/1891.

Odezwą z dnia 24. maja 1891 L. 4.690 oznajmiło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że nie nadeszła jeszcze żadna decyzya c. k. Ministerstwa skarbu i sprawiedliwości co do uchwały Wys. Sejmu z d. 26. listopada 1889 wzywającej c. k. Rząd o uproszczenie wpisów hipotecznych tyczących się zmian w posiadaniu i własności nieruchomej, o uwolnienie od oplaty stemplowej wszystkich podań odnoszących się do takich wpisów,

tudzież o uchylenie lub zniżenie opłat za pomiary, plany geometryczne i kopie potrzebne do wpisów hipotecznych.

Jedynie wydało c. k. Ministerstwo sprawiedliwości rozporządzenie z dnia 13. marca 1891. Nr. 5. odnoszące się do kopij planów geometrycznych potrzebnych do wpisów hipotecznych, którego odpis pod 43. dołączamy.

Alegat 43.

Tej samej treści odpowiedź udzieliło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa w odezwie z dnia 7. lipca br. L. 6.627 a to co do uchwały Wys. Sejmu z d. 29. października 1890 względem zmiany ustaw hipotecznych z 23. maja 1883. Nr. 82. i 83. Dz. p. p. Udzielone przy powyższem piśmie odpisy odezwy c. k. Prezydyum wyż. Sądu kraj. w Krakowie do c. k. Prezydyum Namiestnictwa wystósowanej i odezwy c. k. kraj. Dyrekcyi skarbu do rzeczonego c. k. Prezydyum sądowego dołączamy pod 44. i 45.

Alegat 44. i 45.

Zmiana ustawy o swojszczyźnie i przynależności.

Odezwą z dnia 12. czerwca 1891. L. 5.953., tudzież z dnia 13. września b. r. L. 9.172. oznajmiło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych nie wydało jeszcze decyzyi co do uchwały Wys. Sejmu z 13. listopada 1890 o zmianie ustawy o przynależności z d. 3. grudnia 1863 Nr. 105. Dz. u. p.

Sprawa zniżenia należytości za doręczanie pism sądowych.

Odnośnie do uchwały Wys. Sejmu z dnia 26. listopada 1889., wzywającej c. k. Rząd, ażeby zniżył należytość za doręczanie pism sądowych w sprawach cywilnych, i ażeby w tym względzie uregulował i wydał wyraźne przepisy, oznajmiło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa w odezwie z dnia 22. stycznia 1891. L. 263, że c. k. Ministerstwo sprawiedliwości, jakto już zaznaczył komisarz rządowy w odpowiedzi udzielonej na interpelacyę posła Żardeckiego i tow. na posiedzeniu Wys. Sejmu w dniu 10. listopada 1891. wydało wskutek powyższej uchwały sejmowej polecenie do c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie i Krakowie, aby przestrzegano ściśle przepisów istniejących tak co do poboru należytości za doręczanie pism sądowych w ogóle jak niemniej co do kwestyi, która strona w każdym pojedynczym wypadku jest obowiązaną do opłacenia należytości za doręczenie odnośnego pisma.

Na podstawie przedkładanych sobie co roku wykazów pobranych należytości wykonuje c. k. Ministerstwo kontrolę w tym kierunku, aby należytości wspomnianych używano wyłącznie na przeznaczone cele, zaś dostrzeżone niewłaściwości uchylano, do żądania jednak o zniesienie względnie zniżenie należytości od doręczeń c. k. Rząd obecnie jeszcze przychylić się nie może.

Wniosek p. Sawczaka tow. o zmianę kompetencyi sądów w sprawach o czyny karygodne z ust. z d. 29. lutego 1880. Dz. p. p. Nr. 35. i 37. względnie ust. z 24. maja 1882. Nr. 51. Dz. p. p.

Niezałatwione w ubiegłej sesyi przez Wysoki Sejm sprawozdanie Wydziału krajowego z wniosku posła Sawczaka i tow. w przedmiocie zmiany kompetencyi sądów powołanych do judykatury w sprawach o czyny karygodne wedle ustaw z d. 29. lutego 1880. Dz. u. p Nr. 35. i 37. a względnie ustawy z dnia 24. maja 1882. Nr. 51. dz. u. p. ścigane (ustawa o zapobieganiu chorobom zwierzęcym zaraźliwym) ponawiamy oddzielnie do LW. 22.179/1891.

Reforma postępowania w sprawach niespornych.

Co do reformy postępowania w sprawach niespornych przedkładamy osobne sprawozdanie.

5. Sprawy odnoszące się do statutu krajowego, ordynacyi wyborczej i regulaminu sejmowego.

W dziale powyższych spraw ponawiamy sprawozdanie nasze z dnia 25. września 1890. L. 23.209/1890. (alegat 60.) o wnioskach do zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej i statutu krajowego z tejże samej daty. Sprawozdanie powyższe nie zostało załatwione przez Wysoki Sejm na ubiegłej sesyi, przeto uzupełniwszy je cyframi zaludnienia miast, jakie wykazał ostatni spis ludności w r. 1890. przeprowadzony, przedkładamy ponownie.

6. Sprawy ludności izraelickiej.

W sprawach ludności izraelickiej wniesioną do Wys. Sejmu i nam do załatwienia przekazaną petycyę Wydziału Stowarzyszenia „Szomer Izrael“ w przedmiocie obsadzania posad przy władzach autonomicznych także kandydatami wyznania mojżeszowego, zwróciliśmy proszącemu Wydziałowi z zawiadomieniem, że petycya ta przez Wys. Sejm załatwioną nie została.

Równocześnie uznał Wydział krajowy za stosowne rozporządzić, ażeby w przyszłości przy rozpisywaniu konkursu na posady urzędników krajowych żądano od kandydatów przedłożenia zamiast „metryk chrztu“ metryk urodzenia, — (uchwała z dnia 23. styeznia 1891. l. 54.085/1890).

7. Służebnictwa.

W dziale odnoszącym się do indemnizacyi urbaryalnej i służebnictw Dep. VI. w roku ubiegłym nie miał nic do załatwienia.

8. Nowe urzędy podatkowe.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę gminy Budzanów o wyjednanie utworzenia tamże Urzędu podatkowego. Otóż na skutek odezwy naszej z dnia 22. sierpnia r. b. LW. 37.171. w tej sprawie wystosowanej oznajmiła nam c. k. kraj. Dyrekcya skarbu pod dniem 31. sierpnia r. b. do L. 71.619. „że na rok bieżący nie proponowano Ministerstwu skarbu utworzenia nowego Urzędu podatkowego w Budzanowie, nadmieniono jednak w odnośnej relacyi, że nie zapoznaje się potrzeby utworzenia także i w Budzanowie w przyszłości nowego Urzędu podatkowego“. O powyższem zawiadomiono równocześnie do LW. 39.830/1891. Zwierzchność gminną w Budzanowie za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Trembowli.

Co do petycyj gminy Tłuste, Maków i Czarny Dunajec, proszących o ustanowienie w tych miejscowościach nowych c. k. Urzędów podatkowych, petycye te przesłaliśmy z poparciem c. k. Namiestnictwu.

Sprawy tyczące się podatków i należytości taks i opłat stemplowych.

Rozporządzeniem z dnia 25. maja 1890. Dz. u. p. Nr. 101. wydało c. k. Ministerstwo skarbu przepisy, o przypadającym w roku bieżącym obowiązku i o sposobie wyjawiania majątków podlegających należytości ekwiwalentowej za V. dziesięciolecie (1891—1900).

Gdy w myśl poz. 106. B. e. ustawy z 9. lutego 1850. Dz. u. p. Nr. 90. i ustawy z 13. grudnia 1862. Nr. 89. Dz. u. p. podlegają rzeczonej należytości między innemi fundacye i zakłady, przeto czyniąc zadość wspomnianemu obowiązkowi ustawowemu — wykazał Wydział krajowy władzy skarbowej dla wymiaru należytości ekwiwalentowej w siedmiu wypadkach majątki fundacyj i zakładów pod tutejszym zarządem zostających; przyczem powołując się na uwagę 2. b. c. i d. do poz. tar. 106. B. e. ustawy

z 13. grudnia 1862. upraszał w innych 189 fundacyach o uznanie urzędowe, iż takowe wolne są od należytości ekwiwalentowej.

W sprawie tej nie otrzymaliśmy jeszcze orzeczeń władzy skarbowej.

Wreszcie ma zaszczyt Wydział krajowy oznajmić na tem miejscu Wys. Sejmowi, co następuje:

W roku 1879. przesłał nam c. k. Urząd wymiaru należytości 309 wezwań płatniczych, celem ściągnięcia należytości stemplowych od dekretów nominacyjnych, wydanych urzędnikom krajowym przez Wydział krajowy, począwszy od roku 1861., t. j. od chwili ustanowienia autonomicznych władz krajowych (LW. 29.881/1879) a dalsze podobne wezwania otrzymaliśmy także później.

Ponieważ znaczna liczba tych urzędników w międzyczasie zmarła, od służby już była uwolnioną i pobyt tych ostatnich nie był znanym, żądał c. k. urząd wymiaru należytości, ażeby za tych urzędników Wydział krajowy spłacił należytości nominacyjne, orzekając, że Wydział krajowy jest odpowiedzialny za takowe, a względnie do uiszczenia tychże obowiązanym w myśl §. 64 ustawy z 9. lutego 1850 dz p. p. nr. 50. Celem uwolnienia się od tej odpowiedzialności postanowił Wydział krajowy użyć przysługujących mu środków prawnych; a gdy tu chodziło głównie o kwestyę czy Wydział krajowy jako władza publiczna może być zobowiązanym do uiszczenia takich należytości, zaś c. k Dyrekcya i Ministerstwo skarbu obstawały przy swoim zdaniu, nadto gdy c. k. Ministerstwo umieściło w swoim orzeczeniu uwagę, iż „powyższe należytości — jak się to samo przez się rozumie, nie mogą być żądane od członków Wydziału krajowego, jako takich, lecz mają być pokryte z majątku krajowego," — przeto wniesione zostało zażalenie do c. k. Trybunału administracyjnego, a to przeciw pierwszemu orzeczeniu c. k. Ministerstwa skarbu, które nas w tych sprawach doszło (LW. 61038/83). C. k. Trybunał administracyjny przychylił się w kwestyi oznaczonej do zdania c. k. Ministerstwa skarbu i w orzeczeniu swojem z 30. września 1883 L. 1533, (LW. 47881/84) orzekł:

1. że Wydział krajowy jest obowiązany do spłaty rzeczonych należytości w myśl §, 64 ustawy z 9. lutego 1850 solidarnie z urzędnikami, którym wydane zostały dekrety nominacyjne, ponieważ dekrety może wydawać nietylko osoba fizyczna ale i osoba moralna, a powołana ustawa nakłada obowiązek spłaty tak na osobę, która dekret wydaje jak i na osobę która go przyjmuje; a zatem władza skarbowa nie przekroczyła ustawy, nakładając taki obowiązek na Wydział krajowy;

2. że co do kwestyi, czy na majątku krajowym ciąży obowiązek uiszczenia takich należytości, c. k. Trybunał administracyjny nie mógł takową uważać za przedmiot swej judykatury, ponieważ władza skarbowa nie wydała w tym względzie właściwego orzeczenia i tylko nawiasowo o tem wspomniała w swojem orzeczeniu.

Wobec powyższego rozstrzygnięcia c. k. Trybunału administracyjnego, nie wnosił zatem Wydział krajowy dalszych zażaleń przeciw późniejszym orzeczeniom, skoro takowe dotyczyły tylko kwestyi osobistej odpowiedzialności; zaś żądaniu władz skarbowych o spłatę zaległych po urzędnikach krajowych należytości od dekretów nominacyjnych z majątku względnie funduszu krajowego, Wydział krajowy nie uczynił zadość, albowiem:

a) Wydział krajowy jako taki nie posiada majątku, a zarządzając funduszem krajowym tylko w miarę budżetu przez Sejm krajowy zawototowanego i w myśl postanowień Sejmu w uchwale budżetowej zawartych, nie może własnowolnie majątkiem krajowym na inne cele, jak w budżecie krajowym wskazane, dysponować.

b) Nie istnieje dotąd żadne orzeczenia władz skarbowych jak tego ustawy wymagają i jak warunek ten, jako konieczny podniół c. k. Trybunał administracyjny w powołanem orzeczeniu swojem, któreby nakładało na fundusz krajowy obowiązek spłacenia rzeczonych należytości, przeto takowe z funduszu krajowego ani pokryte, ani też w drodze przymusowej ściągane być nie mogą; zresztą

c) Majątek krajowy nie jest osobą, jest on bowiem rzeczą a zatem wedle §§. 64 i 71 ustawy z 9. lutego 1850 majątek krajowy nie może być pociąganym do spłacenia rzeczonych należytości, ponieważ w paragrafach tych jest mowa tylko o osobistej odpowiedzialności (pers önliche Haftung) O rzeczonej odpowiedzialności (sächliche Haftung) jest mowa w następującem §. 72. powołanej ustawy, zaś wedle posta nowień tego §. 72. odpowiedzialność taka trafia tylko rzeczy, stanowiące przedmiot opłaty od przeniesienia własności pewnej rzeczy (Gegenstände einer Vermögens-Uebertragung). Taka okoliczność nie zachodzi przy wydawaniu dekretów nominacyjnych, a zatem należytości wyżej oznaczone nie mogą być pokryte z majątku krajowego.

Na tej podstawie wniósł Wydział krajowy rekursa a mianowicie: do LW. 48189/87, 63207/87 i 1543/91, które jednak dotąd nie zostały jeszcze przez władze skarbowe załatwione.

Mimo to władze skarbowe powtarzają swe egzekucyjne wezwania o spłatę rzeczonych należytości za poszczególnych urzędników z majątku krajowego, a spotykając się w tym względzie z odpowiedzią odmowną Wydziału krajowego, zeszły obecnie na drogę egzekucyi sądowej skierowanej przeciw majątkowi krajowemu. Egzekucya taka wdrożoną została właśnie za pośrednictwem c. k. Prokuratoryi skarbu imieniem Wysokiego skarbu z powodu należytości do lb. 5355/82 wymierzonej od dekretu nominacyjnego byłego nauczyciela szkoły rolniczej w Czernichowie, Hipolita Kuśnierskiego a zaległej w kwocie 17 zł, 33 ct. a. w. z prz. Mianowicie c. k. Prokuratorya skarbu wniosła do tut. c. k. Sądu krajowego prośbę o egzekucyjne prawo zastawu, atrybucyę i wydanie z gotówki na rzecz funduszu krajowego w kasie Wydziału krajowego się znajdującej, należytości wyżej oznaczonej.

C. k. Sąd krajowy odmówił tej prośbie uchwałą z dnia 11. kwietnia 1891 l. 9228, zaś na skutek rekursu c. k. Prokuratoryi skarbu przeciw tej pierwsądowej uchwale. c. k. wyższy Sąd krajowy orzeczeniem z dnia 1 września 1891 l. 14596 zmienił orzeczenie I. instancyi w ten sposób, że się na podstawie prawomocnego wezwania płatniczego c. k. Urzędu wymiaru należytości z 30. grudnia 1882 l. b. 5355/82 i orzeczenia odpowiedzialności przez tenże urząd wydanego a prawomocnego z 14. lutego 1885, celem zaspokojenia rzeczonej zaległości — dozwala na rzecz Wysokiego skarbu państwa egzekucyjnego przyznania na płatność i wydanie odpowie-

dniej kwoty z gotówki na rzecz funduszu krajowego we Lwowie się znajdującej, aż do wysokości kwoty potrzebnej na zapłacenie zaległości w sumie 17 zł. 33. ct. z prz.

Gdy wobec tego leżało w interesie funduszu krajowego przeprowadzenie sprawy przez III. instancyę, celem uzyskania w tej sprawie ostatecznego orzeczenia sądowego, zwłaszcza, że sprawa niniejsza, w której chodzi li o kwotę 17 zł. 33 ct. z prz. stanowić będzie precedens co do innych spraw dotyczących podobnych zaległości, wynoszących około 3.000 zł., gdy do wniesienia dalszego rekursu były dostateczne powody takowe uzasadniające, przeto uchwałą z dnia 30. września 1891 do LW. 42.211 Wydział krajowy uchwalił i wniósł w przepisanym terminie rekurs rewizyjny przeciw orzeczeniu c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie z dnia 1. września 1891 l. 14.596 do c. k. Najwyższego Sądu.

O wyniku tego rekursu jako też o dalszym przebiegu sprawy, o której mowa — nie omieszka Wydział krajowy Wysoki Sejm we właściwym czasie uwiadomić.

Co się tyczy wymiaru taks nominacyjnych, od funkcyonaryuszów i sług krajowych, Wydział krajowy za zezwoleniem c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 30. października 1888 r. l. 26.168 wymierzył w ciągu 15 miesięcy taksy w kwocie 1.714 zł. 59 ct., z której fundusz krajowy w myśl uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 20. października 1882 i z dnia 15. października 1883 ponosi kwotę 368 zł. 75 ct.

Opłaty propinacyjne dla funduszów 37 miast.

Fundusz propinacyjny specyalny tworzą dochody tych 37 miast, które na swych terytoryach wykonywują prawo propinacyi niepodzielnie.

Dochody te składają się:

1. Z opłat od szynkarzy,
2. z jednorazowych opłat od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni,
3. z grzywien nakładanych za przestępstwa przepisów propinacyjnych i z pieniędzy uzyskanych za przedmioty z tego powodu skonfiskowane,
4. z odsetek od lokowanych kapitałów,
5. z subwencyi c. k. skarbu państwa.

Majątek miast wynosił z końcem r. 1890 w papierach wartościowych i lokacyach . . . . 559.162 zł. 70½ ct.
Obecnie wynosi z końcem września 1891 . 895.586 „ 12½ „
Przyrost wynosi zatem 336 423 zł. 42 ct.

Przyrost ten dlatego tak wielki, albowiem w tym roku wypłacono subwencyę rządową o rocznych 108.870 zł. 79 ct. za czas od 1. stycznia 1888 po koniec kwietnia 1891.

Czynności biura są przeważnie rachunkowe a mianowicie:

Prowadzenie ksiąg głównych, sprawdzanie i kontowanie dzienników c. k. kas rządowych i kasy krajowej, szkontro, lokacya uzbieranych kapitałów, zakupno papierów wartościowych, obliczenie odsetek; z końcem każdego roku zakładanie nowych ksiąg likwidacyjnych, dwa razy do roku

sporządzanie wykazów zaległych opłat i grzywien dla c. k. urzędów podatkowych w celu ściągania przymusowego. Dla każdego z tych 37 miast prowadzi się osobno rachunki.

Ilość załatwionych aktów wynosiła w czasie od 1. sierpnia 1890 do 30. września 1891 — 1.011 exhibitów.

10. Szupaśnictwo.

W dziale szupasowym załatwiono w czasie od 1. lipca 1890 do końca września 1891 exhibitów mianowicie:

od 1. lipca do 31 grudnia 1890	.	1201
od 1. stycznia do 30. września 1891	.	1814
	razem	3015

w tem:

ekshibitów	z kwartalnymi rachunkami galicyjskich stacyj szupasowych	818
„	z rachunkami obcych krajów . . .	32
„	z wykazami likwidacyjnymi zwrotu kosztów szupasowych od gmin w kraju . . .	156
„	z wykazami likwidacyjnymi zwrotu kosztów szupasowych od obcych krajów . . .	10
„	z zamknięciami rachunków . . .	1
„	z preliminarzami	1
„	dotyczących rozmaitych korespondencyj . .	1997

nadmieniamy jednak, że do jednego i tego samego exhibitu wpływało często kilka kwartalnych rachunków, przeto ilość kwartalnych rachunków wynosiła około 1300.

Porównując powyższą ilość ekshibitów z liczbą przydzielanych w latach przed rokiem 1887, to okazuje się różnica mniejsza około 13.000 ekshibitów. Zmniejszenie to nie wpływa jednakże na zmniejszenie czynności działu szupasowego, gdyż jak to już komisya lustracyjna Wys. Sejmu w sprawozdaniu swem z dnia 17. stycznia 1889 podniosła, wtenczas przesyłały c. k. władze orzekające po koniec czerwca 1887 orzeczenia i karty szupasowe bezpośrednio Wydziałowi krajowemu, zaś od 1. lipca 1887 nadchodzą te dokumenta jako załączniki przy rachunkach kwartalnych stacyj szupasowych a zarówno jak przedtem tak i obecnie muszą być cenzurowane i reponowane, brakujące zaś wykazywane i żądane.

Z końcem roku 1890 wygasł kontrakt na 3-letnią dostawę odzieży szupasowej w drodze przedsiębiorstwa dla stacyi Lwów, Kraków i Przemyśl, wskutek czego ze względu na korzyści funduszu krajowego zabezpieczono dostawę na dalsze trzechlecie 1891—1893. Przed objęciem dostawy we własny zarząd i przelaniem prawa orzekania o potrzebie przyodzienia szupaśników z gmin na c. k. władze, wynosiły koszta przyodzienia szupaśników mianowicie:

w roku 1881

na stacyi Lwów	. . .	4.913 zł. 98 ct.	
„ „ Kraków	. . .	1.706 „ 75 „	
„ „ Przemyśl	. . .	2.741 „ 81 „	
	razem	9.362 zł. 58 ct.	
	w zaokrągleniu	. .	9.400 z

w roku 1882

na stacyi Lwów	. . .	3.612 zł. 35 ct.	
„ „ Kraków	. . .	1.481 „ 70 „	
„ „ Przemyśl	. . .	2.217 „ 04 „	
	razem	7.311 zł. 09 ct.	
	w zaokrągleniu	. .	7.300 z

w roku 1883

na stacyi Lwów	. . .	3.801 zł. 15 ct.	
„ „ Kraków	. . .	1.709 „ 05 „	
„ „ Przemyśl	. . .	1.747 „ 40 „	
	razem	7 257 zł. 60 ct.	
	w zaokrągleniu	. .	7.300 zł
	ogółem w 3. latach	. .	24.000 z
	przeciętnie	. .	8.000 z

przy dostawie zaś tej odzieży we własnym zarządzie wynosiły koszta a to

w roku 1888

na stacyi Lwów	. . .	754 zł. 49 ct.	
„ „ Kraków	. . .	739 „ 28 „	
„ „ Przemyśl	. . .	450 „ 61 „	
	razem	1.944 zł. 38 ct.	
	w zaokrągleniu	. .	1.900 zł

w roku 1889

na stacyi Lwów	. . .	965 zł. 16 ct.	
„ „ Kraków	. . .	1.036 „ 64 „	
„ „ Przemyśl	. . .	476 „ 84 „	
	razem	2.478 zł. 64 ct.	
	w zaokrągleniu	. .	2.500 zł

w roku 1890

na stacyi Lwów	. . .	1.203 zł. 29 ct.	
„ „ Kraków	. . .	1.008 „ 87 „	
„ „ Przemyśl	. . .	494 „ 37 „	
	razem	2.706 zł. 53 ct.	
	w zaokrągleniu	. .	2 700 zł.
	ogółem w 3 latach	. .	7 100 zł
	przeciętnie w zaokrągleniu rocznie		2.400 „
	w porównaniu z przecięciem 3-lecia 1881—1883		8.000 „
	zaoszczędzono rocznie	. .	5.600 zł.
	czyli w 3. latach	. .	16.800 „

a gdy wydatki na odzież dostawianą również we własnym zarządzie w latach 1885—1887 wykazują przeciętną sumę w zaokrągleniu . . .	9.300 zł.	
wydatki zaś w roku 1884 w zaokrągleniu	5.300 „	
przeto dalsze zaoszczędzenie wynosi mianowicie w latach 1885—1887		14.700 zł.
w roku 1884		2.700 „
Ogółem zaoszczędzenie . .		34.200 zł.

11. Łowiectwo.

W sprawach dotyczących łowiectwa przesłaną nam uchwałą Wys. Sejmu z dnia 29. listopada 1890 r. do załatwienia petycyę gminy Zawadka pow. Kałuskiego w przedmiocie udzielenia pomocy przed dziką zwierzyną przesłaliśmy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o możliwe uwzględnienie takowej i o tem petycyonującą gminę zawiadomiliśmy.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa w odezwie z dnia 16 lipca 1891 LW. 32.652 uwiadomiło nas, że na podstawie przeprowadzonego dochodzenia okazało się, iż dotyczące zażalenie gminy Zawadka jest bezpodstawnem, albowiem właściciel obszaru i dzierżawca polowania gminnego tępi starannie już od lat kilku dziką zwierzynę i w tym celu urządza polowania z obławą.

O odpowiedzi tej zawiadomiliśmy dotyczącą gminę.

12. Krajowe opłaty konsumcyjne.

O wykonaniu ustawy z dnia 20. marca 1891 r. (N. 35 D. u. k.) o poborze krajowych opłat konsumcyjnych, składamy Wysokiemu Sejmowi oddzielne sprawozdanie.

13. Sprawy dotyczące granic kraju.

W dziale spraw o granicę kraju, Wysoki Sejm uchwałą z dnia 22. listopada 1890 polecił Wydziałowi krajowemu, aby użył całego wpływu w kierunku uregulowania granicy między Węgrami a Galicyą w okolicy Morskiego Oka i Czarnego Stawu, to jest, żeby sprawa ta jak najspieszniej załatwioną została i aby przy ostatecznem roztrzygnięciu tego sporu granicznego, słusznym żądaniom kraju w całej pełni stało się zadość.

Wskutek tego odnieśliśmy się do właściciela dóbr Zakopane, hr. Władysława Zamojskiego z prośbą o doniesienie nam w sposób wyczerpujący sprawę o obecnym stanie sporu. (LW. 51.217/1890).

Hr. Zamojski nadesłał nam pod dniem 12. stycznia 1891 obszerny w tej sprawie memoryał, który udzieliliśmy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o poparcie słusznych żądań właściciela Zakopanego. Ponieważ

znowu doszła nas wiadomość z dzienników, że Sądy węgierskie wydały wyrok o granicę niekorzystny dla kraju tutejszego, wezwaliśmy znów hr. Zamojskiego o dalsze w tym względzie wyjaśnienia.

W międzyczasie i c. k. Prezydyum Namiestnictwa, zajmując się tą sprawą, zażądało od nas aktów z przeprowadzonej pertraktacyi w r. 1883 przez Wydział krajowy, które to akta udzieliliśmy do LW. 763/1891. Na depeszę hr. Zamojskiego, donoszącą o naruszeniu granicy przez zarząd dóbr Jaworzyny na Węgrzech do ks. Hohenlohe należących, zakomunikowaliśmy tę wiadomość c. k. Prezydyum Namiestnictwa.

Nareszcie hr. Zamojski pod dniem 26. maja 1891 r. nadesłał nam bliższe wiadomości o powyższym fakcie, skutkiem czego udaliśmy się tak do c. k. Prezydyum Namiestnictwa, jakoteż J. E. Ministra dla Galicyi w Wiedniu i J. W. Apolinarego Jaworskiego, prezesa Koła polskiego z prośbą o zaopiekowanie się gorliwie tą sprawą, celem uchronienia kraju od samowolnych usiłowań ze strony ks. Hohenlohe, zmierzających do naruszenia granic w okolicy Morskiego Oka i energicznego a skutecznego wystąpienia Koła w parlamencie. (LW. 21.600/1891).

Na to otrzymaliśmy odezwę c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 6. czerwca 1891 LW. 23.380, że ze swej strony udało się do Ministerstwa spraw wewnętrznych z odpowiedniem przedłożeniem, i że poleciło c. k. Starostwu w Nowym Targu, aby czuwało nad spokojem i porządkiem publicznym na spornem terytoryum.

Następnie, gdy tożsamo c. k. Prezydyum zażądało od nas dostarczenia sobie map i wiadomości dotyczących własności krajowej przy spornym terenie koło Morskiego Oka, zarządziliśmy poszukiwania tych dokumentów w Archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie, przez p. Adolfa Pawińskiego, dyrektora Archiwum głównego w Warszawie, przez Świetną c. k Prokuratoryę Skarbu we Lwowie i uwiadomiliśmy o tem c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie decyzyi c. k. Rządu co do wykonania uchwał Wys. Sejmu z dnia 10. września 1884, które opiewały:

„Wzywa się c. k. Rząd:

1. aby o każdym sporze dotyczącym granic kraju uwiadamiał Wydział krajowy, który w odnośnych czynnościach komisyjnych będzie brał udział przez swego delegata i

2. aby przed roztrzygnięciem tego rodzaju sporów zasięgał opinii Wydziału krajowego. (LW. 39.014/1891).

Dotąd na odezwy nasze otrzymaliśmy tylko odpowiedź od p. Pawińskiego, dyrektora Archiwum z Warszawy, iż w aktach tamtejszych nie odnalazł żadnych dokumentów mogących w tej sprawie dać bliższe wyjaśnienia.

14. Zakłady pracy przymusowej i poprawcze.

Uchwałą z dnia 21. listopada 1890 polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu do wykonania szereg czynności w przedmiocie urządzenia

w kraju zakładów pracy przymusowej i poprawczych, tudzież kolonii rolniczej poprawczej dla małoletnich chłopców. O wykonaniu tej uchwały zdamy sprawę Wys. Sejmowi oddzielnem sprawozdaniem, jeżeli rozpoczęte rokowania z c. k. Rządem o sprzedaż lub długoletnią dzierżawę majątków funduszu religijnego na rzeczony cel wcześnie i pomyślnie ukończone będą.

Nawiązując do powyższej sprawy, uważa Wydział krajowy za wskazane dołączyć tu zestawienie kosztów utrzymania przynależnych do Galicyi skazańców trzymanych w obcych zakładach pracy przymusowej i poprawczych, a które to koszta po myśli §. 4. ustawy z 24. maja 1885. Nr. 90. dz. p. p. z funduszu krajowego zwrócone zostały. Koszta te począwszy od wejścia w życie powołanej ustawy aż do dnia dzisiejszego wynosiły:

W zakładzie	Za ilu skazańców	Za czas	W kwocie zł.	ct.
Weinhaus (Niższa Austrya)	1	za rok 1887.	76	38
Korneuburg (Niższa Austrya)	2	za 4 kwart. 1888	47	—
	3	„ I. „ 1889	95	—
	3	„ II. „ „	136	—
	4	„ III. „ „	167	50
	6	„ IV. „ „	198	50
	7	„ I. „ 1890	289	—
	8	„ II. „ „	348	—
	9	„ III. „ „	355	50
	7	„ IV. „ „	322	—
	7	„ I. „ 1891	315	—
Wiener Neudorf (Niższa Austrya)	1	za IV. kwart. 1888	52	34
	1	„ I. półrocze 1889	63	35
	1	„ II. „ „	67	55
	1	„ I. „ 90	48	30
	1	„ II. „ „	43	15
Eggenburg (Niższa Austrya)	2	za I. kwart. 1890	14	—
	2	„ II. „ 1891	91	—
	2	„ III. „ „	92	—
Neutitschein (Morawy)	1	za II. kwart. 1890	5	85
	1	„ III. „ „	41	40
	1	„ IV. „ „	41	40
	1	„ I. „ 1891	40	50
Lankovič (Styrya)	1	za IV. kwart. 1890	24	57
	1	„ I. „ „	35	10
		Razem . .	3010	39

czyli za rok	1887	. . .	76 zł.	38 ct.
„ „	1888	. . .	99 „	34 „
„ „	1889	. . .	727 „	90 „
„ „	1890	. . .	1.716 „	17 „
„ „	1891	. . .	390 „	60 „

W jednym wypadku (LW. 17.620/1891) odmówił Wydział krajowy zwrotu z funduszu krajowego rzeczonych kosztów, uważając żądanie to jako nieuzasadnione w ustawie z 24. maja 1885 Nr. 90. dz. u. p.

Wypadek ten dotyczył mianowicie dwóch nieletnich chłopców do tutejszego kraju przynależnych, którzy oddani względnie przyjęci zostali do krajowego zakładu poprawczego w Eggenburgu na podstawie §. 16. powołanej ustawy li tylko na wniosek swoich ojców.

15. Sprawy tyczące się udzielania zapomóg z Rubr. XVII. funduszu krajowego.

I. W wykonaniu uchwał Wyskiego Sejmu z dnia 18. i 30. października tudzież 10. i 27. listopada 1890, któremi udzielone zostały wsparcia dla pogorzelców następujących gmin:

1.	gminy	Ożomla	w kwocie . .	300 zł.
2.	„	Zarzecze	„ . .	150 „
3.	„	Dobrosin	„ . .	200 „
4.	„	Mikołajów	„ . .	500 „
5.	„	Koniuchy	„ . .	75 „
6.	„	Zakomarze	„ . .	25 „
7.	„	Wola raniżowska	. .	100 „
8.	„	Kadobna	„ . .	30 „
9.	„	Wulka sokołowska	. .	60 „
10.	„	Nienadówka	„ . .	40 „
11.	„	Porzecze zadwór.	„ . .	100 „
12.	„	Kijowiec	„ . .	100 „
13.	„	Brzostek	„ . ,	200 „
14.	„	Łazy	„ . .	60 „
15.	„	Głogów	„ . .	300 „
16.	„	Podrzecze	„ . .	60 „
17.	„	Obertyn	„ . .	100 „
18.	„	przedmieścia leżajskiego w Jarosławiu	. . . . .	100 „

(razem 2.300 zł.) asygnowano odnośne kwoty i przesłano na ręce prezesów Rad powiatowych, przyczem polecono pomienionym Wydziałom powiatowym rozdzielić te wsparcia pomiędzy najbiedniejszych pogorzelców.

Uchwaloną w dniu 27. listopada 1890 przez Wys. Sejm dla Stowarzyszenia opieki nad uwolnionymi więźniami we Lwowie subwencyę w kwocie 300 zł. asygnował Wydział krajowy LW. 54.964/1890 do wypłaty na ręce dyrektora pomienionego Stowarzyszenia Wlb. ks. Stan. Korzeniowskiego. Co się tyczy załatwienia przekazanych przez Wys. Sejm uchwałą z 17. i 25. listopada 1890 petycyj o zapomogę a to:

1. Mikołaja Kaczora z Paniszczowa w pow. liskim;
2. Pogorzelców z przedmieścia Czerlańskiego w Gródku i
3. Pogorzelców gminy Olszanicy w powiecie tłumackim, — to: pierwszą petycyę załatwił Wydział krajowy odmownie, zawiadamiając o tem petenta do LW. 53.214/1890 za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Lisku; zaś udzielił Wydział krajowy wsparć pogorzelcom z przedmieścia Czerlańskiego w kwocie 85 zł., do LW. 49.743/1890 a pogorzelcom gminy Olszanicy w kwocie 60 zł. do LW. 53.213/1890 przesyłając równocześnie te kwoty na ręce prezesów dotyczących Rad powiatowych.

II. W załatwieniu licznych podań wniesionych do Wydziału krajowego o wsparcia z powodu klęsk elementarnych, udzieliliśmy z funduszu dyspozycyjnego i w sposób wyżej oznaczony przesłaliśmy następujące wsparcia:

A. Pogorzelcom:

Gminy	Zborów	w powiecie	złoczowskim	. . kwotę	300	zł.
„	Ottynii	„	tłumackim	. . „	100	„
„	Mikołajów	„	żydaczowskim	. . „	200	„
„ m.	Staremiasto	. . . .		. „	200	„
„ m.	Mościska	. . . .		. „	20	„
„	Przysłup	„	turczańskim	. „	15	„
„	Brzeska	. . . .		. „	200	„
„	Głogów	„	rzeszowskim	. . „	150	„
„	Kijowiec	„	żydaczowskim	. „	40	„
„	Brzostek	„	pilznieńskim	. „	80	„
„	Stece od Wola raniż.		kolbuszowskim	. „	40	„
„	Nienadówka w powiecie		„	. „	25	„
„	Wulka sokołowska		„	. „	40	„
„	Leśniów	„	brodzkim	. „	50	„
„	Padew narodowa	„	mieleckim	. „	40	„
„	Potok złoty	„	buczackim	. „	150	„
„	Poluchów	„	przemyślańskim	. „	100	„
„	Ryków	„	złoczowskim	. „	100	„
„	Łąka	„	rzeszowskim	. „	150	„
„	Białykamień	„	złoczowskim	. „	80	„

B. Poszkodowanym powodzią, gradem lub orkanem:

Gminom:	Dzików, Zakrzów, Wielowieś, Sielec, Siedleszczany, Nagnajów, Machów i Miechowa w powiecie tarnobrzeskim kwotę	300	zł.
„	Grobla i Trawniki w powiecie bocheńskim	300	„
„	Ponikwa w powiecie brodzkim kwotę . .	300	„
„	Berezowica, Krasówka i Dyczków w powiecie tarnopolskim kwotę .	200	„
„	Czechy „ brodzkim „ .	100	„
Razem tedy udzielono tym tytułem łączną kwotę .		3.280	zł.

Wreszcie uchwaloną przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 26.

listopada 1890 r. subwencyę dla Towarzystwa Miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie w kwocie 1.200 zł. asygnowano i wypłacono na ręce skarbnika rzeczonego Towarzystwa do LW. 53593/90.

16. Sprawy asekuracyi od ognia i policyi ogniowej.

Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. listopada 1890 r. polecającej Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził z c. k. Rządem rokowania w przedmiocie ogólnego przymusowego ubezpieczenia od ognia odnieśliśmy się pod dniem 31. lipca 1891 roku L. 27620 do Prezydyum c. k. Namiestnictwa o spowodowanie c. k. Rządu do oświadczenia się, czy ma zamiar przedłożyć Sejmowi na najbliższej jego sesyi projekt ustawy o przymusowem ubezpieczeniu od ognia, a względnie jak tę sprawę w ogóle załatwić zamierza.

Na odezwę tę dotąd nie otrzymaliśmy żadnej odpowiedzi.

Ustawa o policyi ogniowej dla miast i miasteczek pod dniem 10. lutego 1891 r. (Nr. 18. Dz. u. kr.) Najwyżej zatwierdzoną została.

Z tytułu nadanego w §. 39. powyższej ustawy Wydziałowi krajowemu nadzoru nad wykonaniem takowej, jak również polecenia Wys. Sejmu w uchwale z dnia 17. listopada 1890:

1) aby na następnej sesyi wniósł projekt ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich;

2. aby wziął pod rozwagę kwestyę ustanowienia krajowego inspektora straży ogniowych po zasięgnięciu opinii Związku straży ochotniczych i Sejmowi zdał z tego sprawę.

Wydział krajowy dla zbadania tej sprawy i zasięgnięcia opinii osób kompetentnych tak co do sposobu wykonania ustawy z d. 10. lutego 1891, jakoteż innych poleceń Wysokiego Sejmu, zwołał ankietę, która w dniu 6. czerwca 1891 odbyła swe posiedzenie.

Wskutek udzielonej przez nią opinii, co do wykonania ustawy o policyi ogniowej dla miast i miasteczek, wypracowano w porozumieniu się z Radą nadzorczą Związku straży ochotniczych:

a) wzorowy statut dla straży ochotniczych tworzyć się mających po miastach i miasteczkach, w którym już uwzględniono przepisy ustawy z dnia 10. lutego 1891 r. o ile straż ta ma się stać instytucyą gminną;

b) wzór regulaminu ogniowego, na modłę którego z uwzględnieniem stosunków miejscowych odnośne Rady gminne miast powinny uchwalić miejscowe ogniowe regulaminy;

c) cyrkularz do wszystkich Wydziałów Rad powiatowych, przy którym dołączono powyżej wygotowane wzory dla rozesłania Zwierzchnościom gmin miejskich, oraz informacyę w jaki sposób mają wykonywać nadzór włożony na Wydziały Rad powiatowych ustawą z dnia 10. lutego 1891 r.

W cyrkularzu tym zawezwano Wydziały powiatowe o doniesienie, w jaki sposób i przez kogo zamierzają wykonywać poruczony im nadzór nad gminami, tudzież udzielenie opinii, czy ustanowienie osobnych organów w tym względzie byłoby pożądanem.

Alegat 46, 47 i 48. Odpisy powyższych wzorów i cyrkularza pod ⁄. załączamy.

Co się tyczy polecenia Wysokiego Sejmu w sprawie wygotowania projektu do ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich, przedkładamy takowy przy oddzielnem sprawozdaniu.

Wreszcie co dotyczy opinii naszej względem ustanowienia krajowego inspektora straży ogniowych, na razie wstrzymujemy się z przedłożeniem osobnego sprawozdania, dopóki nie otrzymamy w tej materyi wiadomości od Wydziałów Rad powiatowych, albowiem sprawa ustanowienia krajowego inspektora straży ogniowych jako władzy kontrolującej i nadzorczej pozostaje w bezpośrednim związku z zarządzeniami Wydziałów powiatowych co do wykonywać się mającego nadzoru w odnośnych powiatach. Organizacya nadzoru opierać się powinna według zdania Wydziału krajowego na jednolitości w działaniu wszystkich czynników autonomicznych tu powołanych, aby działalność przyniosła sprawie realny pożytek.

Jeżeli Wydziały powiatowe nadeślą nam w wyznaczonym terminie swoje sprawozdania, nie omieszkamy jeszcze podczas bieżącej sesyi Wysokiemu Sejmowi wnioski nasze w tej sprawie przedłożyć.

Nareszcie do czynności Departamentu VI. a raczej do jego Szefa należy także szkontrum kasy krajowej, które w tym czasie 3 razy przeprowadzono, a to 21. stycznia, 21. lipca i 5. września 1891 r.

Alegat 1. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za rok 1891. LW. 53.312.

Odpis

pisma Komitetu likwidacyjnego galicyjskiego Zakładu kredytowego włościańskiego z dnia 14. marca 1891, do wszystkich Wydziałów powiatowych.

W załączeniu mamy zaszczyt przesłać Świetnemu Wydziałowi zamknięcie rachunków c. k. uprz. galicyjskiego Zakładu kredytowego włościańskiego za rok 1890 i upraszamy uprzejmie o szczegółowe zwrócenie uwagi na takowe.

Z zestawień na str 6. poweźmie Świetny Wydział do wiadomości, iż mniej więcej trzy czwarte części interesu zlikwidowane zostały, a komitet likwidacyjny zobowiązaniom ugody zawartej z wierzycielami zakładu dotąd zadość czynił.

Gdy zaś Komitet likwidacyjny wzmiankowanej ugodzie bezwzględnie zadość uczynić musi, przeto uważa za swój obowiązek zastanowić się obecnie, czy przy likwidacyi resztującej czwartej części interesu będzie mógł bez obawy na niedotrzymanie ugody powodować się nadal dotychczasowymi względami wobec dłużników zakładu, których liczba jest zawsze bardzo poważną a mianowicie wogóle 10.702, z czego w naszym kraju 8.457.

Tylko szybka likwidacya umożebni zadośćuczynienie ugodzie, gdyż wysokie koszta administracyjne nie spadające równomiernie z zmniejszaniem się interesu, już niebawem zaczną naruszać sam kapitał obrotowy. Komitet likwidacyjny wprawdzie w ciągu 7-letniego swego urzędowania zmniejszył koszta administracyjne o połowę, bo z kwoty 187.802 24 zł., w r. 1883 na 94.142 zł. 55 ct. w r. 1890. — wszakże koszta administracyjne w r. 1890, które niestety w latach następnych nie o wiele dadzą się już] umniejszyć, reprezentują dziś przeto 6% wypożyczonej włościanom kwoty. Stosunek zaś ten z roku na rok pogorszać by się musiał.

Chcąc więc przyjętym na siebie obowiązkom zadość uczynić, nie pozostaje nic innego komitetowi likwidacyjnemu, jak kroki egzekucyjne przeciw dłużnikom zaostrzać, pozycye wątpliwsze jak najspieszniej cedować bez względu na czyje ręce się dostają, a ulegając obowiązkowi, godzić się na wywłaszczenie włościan z ich ojcowizny.

Komitet likwidacyjny z przykrością widzi zbliżającą się dziś tę twardą dla niego chwilę, żywi jednak wiarę w ducha obywatelskiego Świetnych Reprezentacyj powiatowych, których zacnej pomocy zawdzięcza w pierwszej linii, że zdołał bez wstrząśnień społecznych dotychczasowemu swemu zadaniu zadość uczynić i liczy na dalszą, ostatnią ale skuteczną pomoc tychże instytucyj o duchu i zadaniu obywatelskiem.

W powiecie tamtejszym posiada zakład . . . . . z pierwotnych . . . . . wierzytelności z kwoty zł. . . . ct . . z pierwotnej zł. . . ct. . . w kapitale.

Komitet likwidacyjny udaje się przeto do Świetnego Wydziału, aby raczył wziąć pod rozwagę czy nie dałaby się w tamtejszym powiecie przeprowadzić akcya na wzór powiatu chrzanowskiego, doliniańskiego, nadwórniańskiego, sokalskiego, tłumackiego, i żółkiewskiego — gdzie wszystkie wierzytelności zakładu — nie bez znacznych dla dłużników korzyści, czy to wprost na rachunek powiatu, czy też przy pomocy powiatu na rachunek mniejszych towarzystw zaliczkowych odkupione zostały.

Dziś liczba dłużników i koszta dłużne są znacznie zmiejszone, a komitet likwidacyjny nawet do większych ustępstw skłonniejszy, dlatego operacya taka staje się łatwiejszą — a dla powiatu mniej ryzykowną.

Ztąd też żywi komitet likwidacyjny nadzieję, że Świetny Wydział raczy wziąć to jego odezwanie się pod gruntowną rozwagę i postąpi, jak Mu obowiązek, i sumienie wskazuje. Komitet likwidacyjny zaś uważa, że niniejszem spełnił ostatni już swój obowiązek obywatelski i że będzie mógł przystąpić do ścisłego wykonania swego obowiązku z ustaw i układów sądowych wynikającego bez zarzutu, że powołane do opieki nad ludem władze przed skutkami takiego postępowania zawczasu przestrzeżone nie były.

Alegat 2. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za rok 1891 LW. 53.312.

Stan wierzytelności Banku włościańskiego z końcem roku 1890.

Kapitał spłacony w procentach	Powiat	Stan 31. Grudnia 1889.		Ubytek		Stan 31. Grudnia 1890.		Zakupione i w posiadaniu Zakładu będące gospodarstwa		Ilość w toku będących egzekucyj
		Ilość pożyczek	Kwota	Ilość pożyczek	Kwota	Ilość pożyczek	Kwota	Ilość pożyczek	Kwota	
36·5	Biała	15	1.532 34	2	559 23	13	973 11	—	— —	5
9·8	Bircza	72	28.099 63	17	2.748 85	55	25.350 78	2	149 59	45
34·4	Bochnia . . .	158	38.417 78	50	12.118 31	108	26.299 47	11	3.726 16	48
24·9	Bóbrka	171	33.024 85	43	8.120 28	128	24.904 57	1	349 55	97
8·7	Bohorodczany .	397	41.785 03	38	3.658 81	359	38.126 22	31	4.929 54	303
8·7	Borszczów . .	328	27.695 84	20	2.417 80	308	25.278 04	3	419 34	156
11·6	Brody	89	11.298 41	11	1.314 78	78	9.983 63	5	931 52	43
20·5	Brzesko	134	30.167 22	29	6.202 49	105	23.964 73	10	1.622 50	81
12·7	Brzeżany . . .	256	40 917 44	21	5.200 64	235	35.716 80	4	488 70	170
13·9	Brzozów . . .	46	5.536 25	5	765 59	41	4.770 66	1	102 —	21
25·9	Buczacz . . .	230	20.509 90	35	5.308 66	195	15 201 24	—	— —	65
1·3	Chrzanów . . .	4	1.555 40	—	20 21	4	1.535 19	2	659 76	1
42·6	Cieszanów . .	20	3.524 79	8	1.500 23	12	2.024 56	2	324 61	7
21·0	Czortków . . .	324	34.007 68	55	7.547 40	269	26.460 28	—	— —	144
55·5	Dąbrowa . . .	38	5.151 83	18	2.862 69	20	2.289 14	3	174 11	10
—	Dolina	—	— —	—	— —	2	488 75	—	— —	2
16·4	Drohobycz. . .	116	28.309 13	21	4.656 62	95	23.652 51	1	39 52	63
16·9	Gorlice	69	10.855 93	12	1.837 15	57	9.018 78	1	293 14	14
27·2	Gródek	203	28.048 03	42	7.661 79	161	20.386 24	10	2.505 64	118
28·2	Grybów	40	8.169 48	12	2.309 83	28	5.859 65	—	— —	24
8·8	Horodenka . .	387	35.315 78	33	3.124 76	354	32.191 02	—	— —	232
22·1	Husiatyn . . .	131	17.625 04	31	3.904 58	100	13.720 46	1	315 75	76
26·4	Jarosław . . .	69	6.381 73	13	1.688 67	56	4.693 06	4	416 67	27
21·7	Jasło	132	16.196 98	24	3.533 07	108	12.663 91	1	125 15	39
22·3	Jaworów . . .	207	47.759 24	78	10.676 71	129	37.082 53	3	20.515 73	114
32·1	Kałusz	238	42.332 88	87	13.587 —	151	28.745 88	6	739 50	101
22·4	Kamionka . . .	143	35.668 17	39	7.978 74	104	27.689 43	2	282 36	89
18·8	Kolbuszowa . .	112	12.959 40	13	2.451 17	99	10.508 23	1	250 —	59
16·6	Kołomyja . . .	308	34.290 42	30	5.676 99	278	28.613 43	1	89 53	202
19·3	Kossów	176	17.290 62	18	3.344 22	158	13.946 40	4	486 61	70
6·8	Kraków	21	2.634 03	6	179 74	15	2.454 29	—	— —	5
19·9	Krosno	129	18.799 55	19	3.745 15	110	15.054 40	3	357 26	69
12·9	Łańcut	107	24.433 53	19	3.167 38	88	21.266 15	1	833 02	86
22·0	Lwów	297	67.148 64	87	14.804 90	210	52.343 74	3	1.057 64	155
39·6	Limanowa . .	82	12.895 21	30	5.105 94	52	7.789 27	—	— —	46
44·6	Lisko	103	10.766 85	43	4.801 21	60	5.965 64	1	279 15	47
12·1	Mielec	264	43.159 55	40	5.212 92	224	37.946 63	2	415 15	165
31·6	Mościska . . .	206	22.902 92	68	7.343 77	138	15.559 15	11	2.118 25	73
13·9	Myślenice . . .	83	9.924 15	9	1.383 36	74	8.540 79	2	777 21	49
—	Nadwórna . . .	—	— —	—	— —	—	— —	—	— —	—
7·8	Nisko	63	10.005 54	8	748 02	55	9.257 52	2	837 22	41
13·8	Nowy Targ . .	31	7.771 76	10	1.067 38	21	6.704 38	1	156 79	12
16·1	Nowy Sącz . .	94	19.278 65	25	3.104 18	69	16.174 47	—	— —	50

Kapitał spłacony w procentach	Powiat	Stan 31. Grudnia 1889.		Ubytek		Stan 31. Grudnia 1890.		Zakupione i w posiadaniu Zakładu będące gospodarstwa		Ilość w toku będących egzekucyj
		Ilość pożyczek	Kwota	Ilość pożyczek	Kwota	Ilość pożyczek	Kwota	Ilość pożyczek	Kwota	
24·1	Pilzno	158	26.598 30	38	6.413 99	120	20.184 31	9	1.070 58	63
20·6	Podhajce . . .	116	16 607 40	7	3.423 70	109	13.183 70	1	62 30	71
22·6	Przemyśl . . .	184	26.366 79	35	5 960 64	149	20.406 15	6	335 30	92
15·5	Przemyślany .	182	41.717 24	38	6.468 41	144	35.248 83	2	14.769 57	63
47·9	Rawa	142	23.014 60	66	11.032 71	76	11.981 89	10	1.347 84	51
26·9	Rohatyn . . .	236	38.043 37	69	10.229 04	167	27.814 33	5	764 23	83
27·6	Ropczyce . . .	52	7.609 78	11	2.101 82	41	5 507 96	1	104 20	12
22·5	Rudki	518	65.338 26	106	14.703 97	412	50.634 29	22	5.276 89	239
20·1	Rzeszów . . .	79	11.444 38	20	2.302 60	59	9.141 78	2	1.117 96	36
30·2	Sambor . . .	130	17.319 74	36	5.239 52	94	12.080 22	4	315 87	22
28·8	Sanok	42	5.338 37	13	1.537 32	29	3.801 15	1	304 64	13
9·1	Skałat	143	20.271 91	15	1.859 34	128	18.412 57	—	— —	85
15·3	Śniatyn	486	54.057 40	58	8.128 68	428	45 928 72	2	372 53	322
—	Sokal	—	— —	—	— —	—	— —	—	— —	—
14·7	Staremiasto . .	164	23.753 16	22	3.497 44	142	20 255 72	28	4.332 15	55
17·9	Stanisławów . .	231	24.185 75	32	4.344 15	199	19 841 60	7	833 06	129
41·9	Stryj	103	22.942 13	22	9.444 80	81	13.497 33	8	2.890 29	41
6·9	Tarnobrzeg . .	84	8.165 15	8	566 22	76	7.598 93	—	— —	70
20·0	Tarnopol . . .	154	20.014 63	21	4.004 26	133	16.010 37	3	1.096 59	70
28·1	Tarnów	28	4.563 68	10	1.284 77	18	3.278 91	1	173 46	7
12·6	Trembowla . .	56	9.015 99	7	1.146 56	49	7.869 43	—	— —	26
—	Tłumacz . . .	—	— —	—	— —	—	— —	—	— —	—
5·4	Turka	165	18 577 27	15	1 008 27	150	17.569 —	44	7.686 59	83
23·8	Wadowice . . .	50	5.124 97	9	1.224 35	41	3.900 62	—	— —	14
40·0	Wieliczka . . .	55	10.200 55	17	4 086 74	38	6.113 81	—	— —	12
15·4	Zaleszczyki . .	123	14.341 14	14	2.206 95	109	12.134 19	1	84 24	59
30·2	Zbaraż	82	9.699 17	21	2.918 86	61	6.780 31	—	— —	37
20·5	Złoczów . . .	318	58.550 27	54	12.009 70	264	46 540 57	6	500 15	205
—	Żółkiew	—	— —	—	— —	—	— —	—	— —	—
38·3	Żydaczów . . .	149	28.171 50	56	10.791 65	93	17.379 85	—	— —	59
4·7	Żywiec	128	14.899 09	7	698 51	121	14.200 58	2	266 83	61

Alegat 3. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891. LW. 53.312.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 10. marca 1891 L. 9352 do Jego Excelencyi Jaśnie W. Pana Filipa Zaleskiego, Ministra dla Galicyi, rzeczywistego J. C. i K. Mości Tajnego Radcy, etc. etc. w Wiedniu.

Na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890 r. powziął Wys. Sejm następującą uchwałę: „Sejm wzywa c. k. Rząd, aby obligacyom pożyczki z r. 1891 w kwocie 1,500.000 zł. przyznał prawo papierów z pupilarnem bezpieczeństwem, a mianowicie aby mogły być używane na lokacye kapitałów zakładów zostających pod dozorem publicznym, tudzież funduszów pupilarnych, fideikomisowych i depozytowych i nareszcie, by mogły służyć według kursu giełdowego jako kaucye w stosunkach służbowych i kontraktowych, tudzież jako zabezpieczenie wojskowych kaucyj małżeńskich".

Uchwała ta została zakomunikowaną JE. P. Namiestnikowi pismem Marszałka krajowego z dnia 29. listopada 1890 r. tudzież poparta odezwą Wydziału krajowego z dnia 5. stycznia l. 451.

Odezwą z dnia 31. stycznia b. r. L 774/pr. zawiadomiło c. k. Prezydum Namiestnictwa Wydział krajowy o udzieleniu Najwyższem postanowiem z dnia 19. stycznia b r. Najwyższej sankcyi uchwalonemu przez Sejm projektowi ustawy o zaciągnięciu pożyczki w wysokości 1,500.000 zł. nominalnej wartości a zarazem oznajmiło Wydziałowi krajowemu, że co do uchwalonej przez Sejm rezolucyi względem przyznania obligacyom pożyczki krajowej z r. 1891 prawa bezpieczeństwa pupilarnego, którą to rezolucyę podaliśmy powyżej w dosłownem brzmieniu, zastrzegł sobie JE. p. Minister spraw wewnętrznych przedłożenie tej sprawy do konstytucyjnego traktowania dopiero wtedy, skoro otrzyma od podpisanego Wydziału krajowego wyjaśnienia, czy i w jaki sposób powyższa pożyczka krajowa została zrealizowaną.

Wskutek tego odniósł się Wydział krajowy odezwą z dnia 4. lutego L. 4.758/91 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa i przedkładając plan umorzenia i losowania pożyczki krajowej, która w myśl uchwały Wysokiego Sejmu ma być w drodze emisyi zaciągniętą, wzory tekstu poszczególnych obligacyj, tudzież arkuszy kuponowych, upraszał o wyjednanie u c. k. Ministerstwa skarbu jak najrychlejszego zatwierdzenia tych planów i emisyi, tudzież o wyjednanie u c. k. Rządu centralnego przedłożenia projektu ustawy nadającej obligacyom charakter walorów pupilarnych i kaucyjnych, zaraz z początkiem sesyi Rady państwa zanim jeszcze pożyczka zrealizowaną zostanie.

Obecnie otrzymawszy wiadomość, że Prezydyum c. k. Namiestnictwa prośbę powyższą przedstawiło c. k. Ministerstwu skarbu, zarówno jak c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych, udaje się Wydział krajowy do Waszej Ekscelencyi, jako gorliwego orędownika i stróża interesów naszego kraju w Radzie Korony, z gorącą prośbą o skuteczne poparcie obu powyżej streszczonych spraw, które są dla kraju naszego pierwszorzędnej wagi.

Pożyczka, którą Sejm uchwałą z dnia 29. listopada 1890 zaciągnąć postanowił w kwocie 1,500 000 zł. nominalnej wartości, przeznaczona jest w znacznej części, bo w kwocie przypuszczalnej 753.699 zł. w. a. na pokrycie niedoboru funduszu krajowego na rok 1891, do sfinansowania jej zatem musi Wydział krajowy jak najrychlej przystąpić, jeżeli skarb krajowy nie ma być narażony na straty wynikające z zaciągnięcia mniej korzystnych długów chwilowych, do którychby się uciec musiano, gdyby c. k. Rząd centralny zwlekał z zatwierdzeniem przedłożonych planów umorzenia, losowania tudzież formy zapisów dłużnych. Wydział krajowy tuszy przeto, że już ten podniesiony motyw skłoni Waszą Ekscelencyę do jak najgorliwszego poparcia tej sprawy, gdzie należy.

Sprawa druga, przedłożenie i przeprowadzenie w drodze ustawodawczej nadania obligacyom pożyczki wspomnianej charakteru papierów, pupilarne i kaucyjne bezpieczeństwo dających, jeszcze przed sfinansowaniem tej pożyczki, przedstawia się jako nie mniej doniosła dla Wydziału krajowego, ze względu na tę okoliczność, iż nadanie tego charakteru walorom, które mają być emitowane, ułatwia znacznie sfinansowanie pożyczki, wpływając korzystnie na kurs emissyjny i czyniąc warunki emisyi jak najdogodniejszymi dla funduszu krajowego.

Wydział krajowy już obecnie spotkał się wśród sfer finansowych, które w danym razie mogłyby być powołane do przeprowadzenia finansowej operacyi i zrealizowania pożyczki wspomnianej, ze zdaniem, iż pożyczka, której obligi nie miałyby zapewnionego wspomnianego charakteru, nie mogłaby liczyć na przychylne przyjęcie ich na targu pieniężnym. Sfery te powołują się przytem na przykłady kilku w ostatnich czasach realizowanych pożyczek emissyjnych w naszej monarchii w obieg puszczonych, którym c. k. Rząd przyznał w drodze ustawodawczej powyższe prawo, jeszcze nim były zrealizowane. Wydział krajowy specyalnie powołać się tu może na fakt, iż obligom pożyczki na wykupno prawa propinacyi w Galicyi i Bukowinie emitowanym, zostało to prawo przyznane jeszcze przed zrealizowaniem pożyczki ustawą z dnia 27. maja 1889 (Dz. p. p. N. 84) i wiadomość o tem mogła być już nawet w tekście zapisów dłużnych umieszczoną. Zdaniem sfer z tokiem sprawy sfinansowania pożyczki propinacyjnej obznajmionych, było to jednym z głównych czynników powodzenia wspomnianej pożyczki i połączonej z nią operacyi finansowej a o ile Wydziałowi krajowemu wiadomo, stawiały nawet instytucye finansowe w swym czasie jako warunek podjęcia się sfinansowania po danym kursie pożyczek propinacyjnych uzyskanie dla przyszłej ich emissyi już zgóry charakteru walorów pupilarnych i kaucyjnych. Powołując się na powyższy wypadek, Wydział krajowy sądzi, że najlepiej dowodzi, iż z jednej strony przyznaniu obligacyom pożyczki, które dopiero mają być emitowane, pożyczki zatem jeszcze nie zrealizowanej charakteru walorów pupilarnych i kaucyjnych, nie stoją na przeszkodzie żadne względy zasadnicze, lub postanowienia prawa i dotychczasowej praktyki, z drugiej zaś strony, iż przyznanie takie jest wśród dzisiejszych stosunków targu pieniężnego bardzo doniosłym czynnikiem i warunkiem pomyślnego sfinansowania pożyczki. Wysoki Sejm uchwalając jej zaciągnięcie rozważył dokładnie, o ile tego rodzaju kroku wymagają obecne stosunki skarbu krajowego, a zdecydował się nań głównie dla niepodnoszenia dodatków krajowych do podatków państwowych, coby było bez przeciążenia sił podatkowych ludności niemożebnem. Wobec tego zaś, iż uchwalony projekt ustawy krajowej uzyskał już Najwyższą sankcyę, zarówno kraju jak i państwa interes leży w jak najpomyślniejszem zrealizowaniu pożyczki.

Z drugiej znów strony c. k. Rząd nie może mieć żadnej wątpliwości co do rzeczywistego bezpieczeństwa, jakie dają posiadaczom obligów krajowych, pożyczki, za które kraj bierze na siebie odpowiedzialność.

Stosunki finansowe skarbu krajowego są Waszej Ekscelencyi, jako tyloletniemu posłowi i orędownikowi interesów kraju wobec c. k. Rządu centralnego, zbyt dobrze znane, by

zachodziła potrzeba obszernie przedstawiać, iż wątpliwość i nieufność taka byłaby zupełnie nieuzasadnioną.

Dosyć przypomnieć ogólny wzrost sił ekonomicznych kraju, pomyślnie przeprowadzoną sprawę wykupna prawa propinacyi, skonsolidowanie stosunków finansowych kraju wynikłe z objęcia funduszów indemnizacyjnych w zarząd kraju i niedaleką chwilę, gdy ciężaż ten indemnizacyjny przestanie gnieść budżet krajowy, dosyć wskazać dalej na tę ciągle wzrastającą siłę podatkową, jaką kraj nasz dla państwa przedstawia i przytoczyć ostateczne cyfry wykazu długów krajowych, które sobie pozwalamy Waszej Ekscelencyi niniejszem przesłać, cyfry świadczące, że kraj o przeszło 6,000.000 ludności, co do obszaru największy z krajów państwa, ma obecnie tylko 6,268.000 zł. długów emisyjnych a 1,845.530 zł. 5 ct. długów nie emisyjnych hipotecznie zabezpieczonych, czyli razem wszelkich długów 8,113.530 zł. Zapisy dłużne pożyczki zaciągniętej przez kraj w takiem położeniu zostający nie powinny trafiać na brak ufności, tem więcej, iż kurs dotychczasowych walorów tego kraju i to może najlepszy dowód ich pewności, jest pomyślny i stały.

Opierając się na tem powyżej określonem przedstawieniu rzeczy, ma Wydział krajowy zaszczyt upraszać Waszą Ekscelencyę, abyś raczył wpływem swoim wyjednać u właściwych c. k. Ministerstw przyspieszenie przedłożenia Radzie państwa jak najrychlej projektu ustawy o nadaniu obligacyom pożyczki krajowej z roku 1891 charakteru walorów pupilarnych i kaucyjnych.

Na koniec udaje się Wydział krajowy do Waszej Ekscelencyi z prośbą o poparcie i przyspieszenie załatwienia sprawy przyznania także walorom pożyczek krajowym z r. 1884, z r. 1885, z r. 1888 i 1889 charakteru walorów pupilarnych i kaucyjnych, którą to sprawę przedstawiliśmy ponownie c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą naszą z dnia 10. b. m. (L. 8.477) upraszając o wyjednanie decyzyi u c. k. Rządu centralnego.

Decyzya ta zalega już od dłuższego czasu, jak to Waszej Ekscelencyi pozwalamy sobie niniejszem przedstawić.

Już w piśmie wystosowanem do JE. p. Ministra skarbu z prośbą o zatwierdzenie emisyi i planu umorzenia pożyczki krajowej z r. 1884 w kwocie nominalnej 1,000.000 zł. upraszaliśmy c. k. Rząd o przyznanie obligom tej pożyczki charakteru walorów pupilarnych. Pismo to przesłane c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą naszą z dnia 4. kwietnia 1884 L. 16.803 doczekało się rychłego załatwienia co do sprawy głównej t. j. zatwierdzenia emisyi pożyczki, co do sprawy jednak przyznania obligacyom charakteru walorów pupilarne bezpieczeństwo dających dotąd załatwione nie zostało, otrzymał bowiem w tej sprawie Wydział krajowy jedynie uwiadomienie zawarte w odezwie c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 4. maja L. 3.813, że reskryptem z dnia 27. kwietnia 1884 1.696/F. M. oznajmił p. Minister skarbu, iż w sprawie tej odniósł się do Ministerstwa sprawiedliwości.

Podobnie przystępując do emisyi pożyczki krajowej z r. 1885 i upraszając o zatwierdzenie tej emisyi przedłożył znowu Wydział krajowy JE. p. Ministrowi skarbu w piśmie z dnia 25. lutego 1885 LW. 8.315 za pośrednictwem c. k. Prezydyum Namiestnictwa przesłanem prośbę o przyznanie tej pożyczce zaciągniętej w nominalnej kwocie 354.000 zł. na zapomogi dla powodzian i budowę koszar w gminach, charakteru walorów pupilarnych. Wskutek reskryptu JE. P. Ministra spraw wewnętrznych z dnia 2. lipca 1885 L. 9.059 zażądało c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 8. lipca 1885 L. 6.777/pr. przedłożenia wykazu wszystkich galicyjskich pożyczek krajowych według ówczesnego stanu kapitałów dłużnych a to w celu wygotowania projektu ustawy o nadaniu zapisom dłużnym pożyczek krajowych z roku 1884 i 1885 charakteru walorów pupilarnych. Wezwaniu temu uczynił Wydział krajowy zadość odezwą z dnia 25. września 1885 LW. 35.160 do c. k. Prezydum Namiestnictwa wystosowaną. Decyzya w tej sprawie dotąd jeszcze nie została powziętą.

W skutek ustawy krajowej z dnia 14. kwietnia 1888 przystąpił Wydział krajowy do zrealizowania pożyczki w kwocie nominalnej 443 800 zł. i znowu upraszając o zatwierdzenie emisyi udał się do JE. P. Ministra skarbu pismem z dnia 30. września 1888 L. 27.003 z prośbą o udzielenie obligom tej pożyczki charakteru walorów pupilarnych.

Prośbę tę ponowiono następnie w piśmie do JE. P. Ministra skarbu wystosowanem a na ręce c. k. Prezydyum Namiestnictwa przesłanem z dnia 13. marca 1889 LW. 5.941, jednakże nie otrzymano dotąd decyzyi. W ostatnich dwóch pismach upraszał Wydział krajowy także o przyznanie pożyczce krajowej z r. 1889 w kwocie nominalnej 700.000 zł. zaciągniętej, w myśl ustawy krajowej z dnia 30. kwietnia 1888 r. na utworzenie funduszu pożyczkowego dla spółek melioracyjnych na pokrycie ich datków konkurencyjnych, takiegoż charakteru walorów pupilarnych i na tę jednak prośbę dotąd nie otrzymaliśmy decyzyi c. k. Rządu.

Wydział krajowy nie urgował tej sprawy w ubiegłym roku, wobec bowiem uchwały Wysokiego Sejmu powziętej na posiedzeniu z dnia 26. listopada 1889, a polecającej Wydziałowi krajowemu zbadanie sprawy przeprowadzenia unifikacyi długów krajowych, tudzież wobec zajętego w tej sprawie przez Wydział krajowy stanowiska, zachodziła możliwość w razie przyjęcia przez Wysoki Sejm wniosków w tej sprawie przez Wydział krajowy przedłożonych, zaciągnięcia pożyczki unifikacyjnej, a tem samem wyjednania nadania obligom tej nowej pożyczki charakteru walorów pupilarnych, przez co sprawa wyjednania tego charakteru dla obligów wyżej wymienionych pożyczek dawniejszych stała się poniekąd mniej pilną.

Obecnie sprawa ta stała się znowu aktualną i dla kursu tych pożyczek wielce doniosłą.

Wszystko, cośmy mieli zaszczyt przedstawić Waszej Ekscelencyi na poparcie prośby o wyjednanie jak najrychlejszej dla kraju pomyślnej decyzyi co do przedłożenia Radzie Państwa projektu ustawy nadającej charakter walorów pupilarnych i kaucyjnych obligom pożyczki krajowej z r. 1891, trzebaby tutaj ponownie powtórzyć; te same bowiem są powody prośby i te same motywa przemawiają za jej uwzględnieniem. Poprzestając tedy na tem, co powyżej powiedziano, kończy Wydział krajowy gorącą prośbą, byś Wasza Ekscelencya zechciał poruszonym sprawom udzielić swego poparcia i uzyskać pomyślną dla kraju decyzyę.

Alegat 4. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891 LW. 53.312.

Protokół otwarcia ofert

na pożyczkę krajową z r. 1891 w nominalej kwocie 1,500.000 zł. w. a.

Obecni:

JW. Tadeusz Romanowicz, członek Wydziału krajowego,
„ Edward Jędrzejowicz, członek Wydziału krajowego,
„ Dr. Zdzisław Marchwicki, dyrektor gal. Banku kredytowego,
„ Dr. Alfred Zgórski, dyrektor Banku krajowego,
„ Dr. Wacław Domaszewski, „ „
„ Zenon Słonecki, dyrektor Tow. wzajemnego kredytu w Krakowie,

W. Franciszek Zima, dyrektor gal. Kasy Oszczędności we Lwowie,
„ Bolesław Bielański imieniem gal. Banku hipotecznego.

Protokół spisuje Dr. H. Sawczyński, asystent Wydziału krajowego. O godzinie 12. przystąpiono do otwarcia ofert w kolei, w jakiej wniesione zostały.

Pierwsza oferta Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, galicyjskiego Banku kredytowego we Lwowie i galic. Kasy Oszczędności we Lwowie ofiaruje po myśli rozpisanej reskryptem Wydziału krajowego z 4. kwietnia b. r. L. 10.983 konkurencyi za 1,500.000 zł. w. a. w 4% galicyjskiej pożyczce krajowej z roku 1891 kurs 90·05 to jest dziewięćdziesiąt złotych 05 centów za 100 zł. imiennej wartości pod warunkiem, że zawarcie interesu i wydanie obligów nastąpi nie później jak do 15. maja 1891 r.

Druga oferta Banku hipotecznego we Lwowie ofiaruje na warunkach w rozpisaniu konkurencyi zamieszczonych kurs 89 zł. 13½ ct. za nominalnych 100 zł. z zastrzeżeniem, że obligacye pożyczki będą na giełdzie wiedeńskiej notowane, że będzie im przyznany charakter walorów pupilarnych, tudzież że będą przyjmowane do lombardowania przez Bank austro-węgierski, nadto zawierała oferta Banku hipotecznego warunki terminów wypłaty waluty dotyczące. Po otwarciu ofert, otwarto w kopercie zapieczętowane, pismo Wydziału krajowego oznaczające minimalny kurs, poniżej którego żadna oferta przyjętąby być nie mogła.

Na tem zakończono czynność o godzinie 12. minut 25 po południu.

Alegat 5. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891. LW. 53.312.

Odpis.

Grundzüge

für die Landesgesetze betreffend die Ausdehnung der Krankenversicherungspflicht auf die land- und forstwirthschaftlichen Arbeiter und Betriebsbeamten.

I.

Der Versicherungspflicht in Gemässheit des Gesetzes vom 30. März 1888 R. G. Bl. N. 33 betreffend die Krankenversicherung der Arbeiter, unterliegen die bei der Land- und Forstwirthschaft gegen Gehalt oder Lohn beschäftigten Personen, mit den aus den nachfolgenden sub IV. und V. angeführten Bestimmungen sich ergebenden Beschränkungen.

II.

Die Versicherung hat, insoferne die versicherungspflichtigen Personen nicht bei einer von dem sie beschäftigenden Unternehmer errichteten Betriebskrankenkasse, oder bei einer

den Vorschriften des §. 60. des Gesetzes vom 30. März 1888 R G. Bl. N. 33 entsprechenden Vereinskasse (VIII.) gegen Krankheit versichert sind, bei der Bezirkskrankenkasse zu erfolgen, in deren Bezirk der betreffende Betrieb gelegen ist.

III.

Eine Gesammtheit von Grundstücken eines Unternehmers, für deren landwirtschaftlichen Gesammtbetrieb gemeinsame Wirtschaftsgebäude bestimmt sind, gilt als ein einziger Betrieb.

Als Sitz eines landwirtschaftlichen Betriebes, welcher sich über die Bezirke mehrerer Bezirkskrankenkassen erstreckt, gilt diejenige Gemeinde, in deren Bezirk die gemeinsamen Wirtschaftsgebäude gelegen sind.

Dabei entscheiden diejenigen Wirtschaftsgebäude, welche für die wirtschaftlichen Hauptwerke des Betriebes bestimmt sind.

Mehrere forstwirthschaftliche Grundstücke eines Unternehmers, welche derselben unmittelbaren Betriebsleitung (Revierverwaltung) unterstellt sind, gelten als ein einziger Betrieb.

Forstwirtschaftiche Grundstücke verschiedener Unternehmer gelten als verschiedene Einzelbetriebe, auch wenn sie zusammen derselben Betriebsleitung unterstellt sind.

Als Sitz eines forstwirtschaftlichen Betriebes, welcher sich über die Bezirke mehrerer Betriebskrankenkassen erstreckt, gilt diejenige Gemeinde, in deren Bezirk der grösste Theil der Forstgrundstücke gelegen ist.

Ueber die Zugehörigkeit gemischter theils land- theils forstwirthschaftlicher Betriebe entscheidet der Hauptbetrieb.

IV.

Personen, welche erweislich mindestens für zwanzig Wochen nach der Erkrankung dem Arbeitgeber gegenüber einen Rechtsanspruch auf eine den Bestimmungen des Krankenversicherungsgesetzes entsprechende, oder gleichwertige Unterstützung haben, sind auf den Antrag des Arbeitsgebers von der Versicherungspflicht zu befreien, sofern die Leistungsfähigkeit desselben genügend gesichert ist.

Ueber den Antrag entscheidet die politische Behörde erster Instanz nach Anhörung der Bezirkskrankenkasse, welcher die zu befreiende Person angehören würde.

Die Entscheidung über den Befreiungsantrag ist den Betheiligten zu eröffnen, und sofort vollstreckbar. Gegen dieselbe steht dem Arbeitgeber und der betreffenden Bezirkskrankenkasse binnen zwei Wochen die Beschwerde zu.

Die Befreiung gilt für die Dauer des Arbeitsvertrages.

Sie hört vor Beendigung desselben auf:

1. wenn dies von der im Absatz 2. bezeichneten Aufsichtsbehörde wegen nicht genügender Leistungsfähigkeit des Arbeitsgebers, sei es von Amstwegen, sei es auf Vorschlag der Bezirkskrankenkasse angeordnet wird;

2. wenn der Arbeitgeber die befreite Person zur Krankenversicherung anmeldet. Die Anmeldung ist im Falle einer zur Zeit derselben bereits eingetretenen Erkrankung ohne rechtliche Wirkung.

Insoweit einer nach Absatz 1. befreiten Person im Falle der Erkrankung von dem Arbeitgeber eine den Bestimmungen des Krankenversicherungsgesetzes entsprechende oder gleichwertige Unterstützung nicht gewährt wird, ist dieselbe von der Bezirkskrankenkasse zu gewähren, die hiernach gemachten Aufwendungen sind von dem Arbeitgeber zu ersetzen.

V. *a*

Für versicherungspflichtige Personen, welche erweislich auf Grund eines mindestens für die Dauer eines Jahres abgeschlossenen Arbeitsvertrages:

1. jährliche Naturalleistungen mindestens im dreihundertfachen Werthe des von der Bezirkskrankenkasse für einen Krankentag an einen Arbeiter gleicher Kategorie (männlich oder weiblich, erwachsen oder jugendlich) zuzahlenden *Krankengeldes* beziehen, oder für den Krankentag einen Arbeitslohn an Geld oder Naturalleistungen erhalten, welcher dem von der Bezirkskrankenkasse zu zahlenden täglichen *Krankengelde* mindestens gleichkommt, und

2. auf Fortgewährung dieser Leistungen innerhalb der Geltungsdauer des Arbeitsvertrages, für mindestens zwanzig Wochen nach der Erkrankung einen Rechtsanspruch haben, tritt auf Antrag des Arbeitgebers während der Geltungsdauer des Arbeitsvertrages eine Ermässigung der Versicherungs Beiträge auf den dritten Theil des normalen Ausmasses ein, wogegen das Krankengeld, sowie die Verpflegung im Krankenhause auf Kosten der Bezirkskrankenkasse in Wegfall kommt. sonach von der Bezirkskrankenkasse nur im Falle der Verpflegung nicht in Krankenhause erfolgt, freie ärztliche Behandlung mit Inbegriff des geburtshilflichen Beistandes, sowie die nothwendigen Heilmittel und sonstigen therapeutischen Behelfe ferner für den Todesfall den Hinterbliebenen die in Krankenversicherungsgesetz normirten Beerdigungskosten zu gewähren sind.

Soweit die im Absatz 1. Ziffer 1. bezeichneten Leistungen im Falle der Erkrankung von dem Arbeitgeber nicht im Gemässheit des Arbeitsvertrages, auf Grund dessen die Ermässigung der Beiträge erfolgt ist, gewährt werden, ist dem Erkrankten das Krankengeld von der Bezirkskrankenkasse zu zahlen, rerpective die Kosten der Verpflegung im Krankenhause nach den Bestimmungen des Krankenversicherungsgesetzes zu tragen, und derselben von dem Arbeitsgeber zu ersetzen.

Der Werth der Naturalbezüge wird nach Durchschnittspreisen von der politischen Behörde erster Instanz festgesetzt.

V. *b.*

(Alternative)

Die Verpflegung der erkrankten versicherungspflichtigen Person kann auch in der Familie des Arbeitgebers erfolgen. Doch hat auch in diesem Falle die ärztliche Behandlung des Erkrankten durch die Bezirkskrankenkasse zu geschehen, das heisst, die ärztliche Hilfe erfolgt durch den von dieser Kasse bestellten Arzt, und die Medicamente, sowie die sonstigen therapeutischen Behelfe werden über Anordnung dieses Arztes auf Kosten der Kassa verabreicht.

Für die dem Erkrankten geleistete Verpflegung wird dem Dienstgeber über Anweisung des behandelnden Arztes wöchentlich nachhinein bis zur Maximaldauer von zwanzig Wochen eine Entschädigung im Betrage des nach den Statuten der Bezirkskrankenkasse entfallenden Krankengeldes gewährt.

Der von der Bezirkskrankenkasse bestellte Arzt ist verpflichtet, die Verpflegung des Erkrankten in der Familie des Dienstgebers zu überwachen. Er hat im Falle sich der Dienstgeber seinen Anordnungen nicht fügt, beziehungsweise der diesen Anordnungen entsprechenden Verpflegung des Kranken nicht nachkommt, dies der Bezirkskrankenkasse anzuzeigen, welche sodann die Einstellung der Zahlung der Entschädigung an den Dienstgeber und die Leistung des Krankengeldes an den Kranken, oder eventuell die Ueberweisung desselben in ein Krankenhaus verfügt.

VI.

Durch Verordnung der politischen Behörde erster Instanz können Personen, welche innerhalb des betreffenden Bezirkes wohnen, und ohne zu einem bestimmten Arbeitgeber in einem dauernden Arbeitsverhältnisse zu stehen, vorwiegend in land- oder forstwirtschaftlichen Betrieben dieses Bezirkes gegen Lohn beschäftigt sind, auch für diejenige Zeit, in welcher eine Beschäftigung gegen Lohn nicht stattfindet, der Krankenversicherungspflicht unterworfen und solange sie nicht in einer die Versicherungspflicht beginnenden Beschäftigung in einen anderen, die Versicherungspflicht bedingenden Erwerbszweig übergehen, in diesem Bezirke zur Versicherung herangezogen werden.

Die hiernach versicherungspflichtigen Personen sind den betreffenden Bezirkskrankenkassen zuzuweisen.

Ihre Versicherung beginnt mit dem Tage ihrer Ueberweisung.

VII.

Die Bezirkskrankenkassen, in deren Bezirke sich land- oder forstwirtschaftliche Arbeiter befinden, haben in ihren Statuten Bestimmungen aufzunehmen, nach welchen für die einzelnen Gemeinden oder Verbände mehrerer Gemeinden Filialen zu errichten sind, welche die Auszahlung der Krankengelder, die Zuweisung der ärztlichen Behandlung und die Krankenkontrole besorgen.

VIII.

Ein Unternehmer, welcher in einem oder in mehreren benachbarten land- oder forstwirthschaftlichen Betrieben hundert oder mehr versicherungspflichtige Personen beschäftigt, ist berechtigt, eine Betriebskrankenkasse im Sinne des III. Abschnittes des Gesetzes von 30. März 1888 R. G. Bl. Nr. 33, betreffend die Krankenversicherung der Arbeiter zu errichten.

IX.

Die Bezirkskrankenkassen, in deren Bezirk sich land- oder forstwirtschaftliche Arbeiter befinden, haben ihre Statuten den Bestimmungen dieses Gesetzes entsprechend abzuändern und insbesondere auch die von der politischen Behörde erster Instanz festzusetzenden bezirksüblichen Taglöhne für land- und forstwirthschaftliche Arbeiter in die Statuten einzufügen.

Erfolgt diese Abänderung innerhalb der vom Minister des Innern diesfalls im Verordnungswege festzusetzenden Frist nicht auf regelmässigen Wege, so ist sie durch die politische Landesbehörde mit rechtsverbindlicher Wirkung vorzunehmen.

Alegat 6. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891. LW. 53.312.

Odpis

przedstawienia Komitetu c. k. Towarzystwa gosp. galic. wniesionego do Wys. c. k. Namiestnictwa w sprawie zabezpieczenia robotników gospodarskich od chorób.

Wysokie c. k. Namiestnictwo!

W odpowiedzi na szacowne pismo Wysokiego c. k. Namiestnictwa z dnia 30. lipca b r. do L. 52.886 w sprawie projektu ubezpieczenia robotników rolnych i leśnych, Komitet galic. Towarzystwa rolniczego ma zaszczyt przesłać następujące uwagi.

Z Art. I. i II. przedłożonego zarysu ustawy wynika niedwuznacznie, że chodzi tu o rozszerzenie dziś już obowiązującej ustawy z dnia 30. marca 1888. (o ubezpieczeniu robotników na wypadek choroby) także na wszystkich robotników i najemników rolnych i leśnych.

Komitet nie może pominąć milczeniem, że przedłożony projekt, którego treść całą objęto w 9-ciu artykułach, jest niezmiernie pobieżny i nie usuwa bynajmniej olbrzymich trudności zastosowania wzmiankowanej ustawy na polu stosunków rolniczych.

Jeżeli gospodarze rolni usuwają się nawet od ubezpieczenia na wypadek choroby robotników ubezpieczonych obowiązkowo od wypadków (§. 3. ust. z dnia 30. marca 1888.), to nie czynią tego z braku ofiarności (są bowiem obowiązani udzielić robotnikom takim na wypadek choroby pomocy lekarskiej, środków terapeutycznych, etc. na koszt własny) usuwają się oni z tej prostej przyczyny, że nie mogą poświęcać drogiego czasu trudnym czynnościom biurowym z zaniedbaniem zajęć gospodarczych. Dość przytoczyć §. 6. statutu kas powiatowych dla chorych, któremu poddać się musi gospodarz ubezpieczający w tej kasie robotnika.

Według tego paragrafu obowiązany jest pracodawca zgłosić najdalej do dni 3. każdego najemnika imiennie i to na piśmie zawierającem datę urodzenia i inne szczegóły i obliczenia. Za każdorazowe niedopełnienie tej formalności może być gospodarz skazany na 10 zł. grzywny, więzienie, zwrot kosztów i t. d.

Ileż takich robotników (najemników) przesunie się rocznie w gospodarstwie nawet majętnego włościanina, który często piórem nie włada? a to jest tylko jeden szczegół niewykonalności tej ustawy na polu stosunków rolniczych.

Zarys ustawy nie uznaje tych w oczy bijących trudności i jak to już na wstępie zaznacza, stwarza na korzyść rolników jedynie we dwóch artykułach (IV. i V.) nic nieznaczące ograniczenia.

Oto treść zarysu ustawy:

Art. I. i II. orzeka, że robotnicy i najemnicy rolni i leśni mają być według ustawy z dnia 30. marca 1888. ubezpieczeni.

Art. III. zawiera definicye i określenie siedziby przedsiębiorstwa; nie ma więc zasadniczego znaczenia.

Art. IV. i V. zawierają jedyne ograniczenia istniejącej ustawy na korzyść rolników (jak to sam projekt w artykule I. przyznaje) a przywileje te są następujące: według IV. może

pracodawca uwolnić się od obowiązku ubezpieczenia robotników mających prawo do 20-tygodniowej kuracyi — ale pod warunkiem zaopatrzenia chorego na koszt własny.

Według V. dopuszczalną jest pewna redukcya premii, wolno też gospodarzowi we własnym domu (in der Familie der Arbeitsgebers) chorego robotnika pielęgnować za wynagrodzeniem wynoszącym 60 procent dziennej płacy robotnika.

Według VI. może być zarządzone ubezpieczenie robotnika także na czas, w którym tenże nie pracuje.

Dalsze 3. artykuły nie mają zasadniczego znaczenia.

Art. VII. traktuje o filiach kas powiatowych; według VIII. wolno gospodarzowi, który 100 lub więcej robotników (najemników) zatrudnia, urządzić samodzielnie kasę dla chorych na podstawie rozdziału III. ust. z dnia 30. marca 1888. (zarząd takiej kasy kosztowałby wszakże więcej niż administracya całego majątku.)

Art. IX. t. j. ostatni, stanowi, że powyższe zmiany mają być przyjęte do statutów kas, do których należeć będą robotnicy rolni i leśni.

Według powyższego zarysu mają być robotnicy rolni i leśni (najemnicy) wcieleni do instytucyi kas powiatowych (Bezirkskrankenkassen) — kas przedsiębiorstw — (Betriebskrankenkassen) — kas związkowych — (Vereinskrankenkassen.)

Instytucye te zbudowano na tle stosunków fabrycznych dla zażegnania społecznej walki tam, gdzie już stosunek wzajemnego zaufania między pracodawcą a robotnikiem był z gruntu zachwiany, a socyalizm w całym szeregu strajków objawił się groźnie.

Czy środki przedsięwzięte doprowadzą do celu — przyszłość okaże; — to jednak pewna, że byłyby one zgubnemi na terenie, gdzie organizacya strajków trafiła na rolę jałową i gdzie patryarchalny stosunek gospodarza do robotników nie należy do rzadkich objawów społecznych.

Tak zapatrywał się mąż tej miary i tego doświadczenia, co śp. Grocholski.

Już moment socyalno-polityczny, gdyby nie było innych, wystarczy, ażeby się oświadczyć przeciw rozszerzeniu ustaw wzmiankowanych na pole stosunków rolniczych. Za tem przemawia też inny niezmiernie ważny powód: stosunki w mniejszych zwłaszcza gospodarstwach rolnych przeważnie prymitywne — z którymi liczyć się należy — nie dopuszczają zgoła skomplikowanej czynności biurowej i musiałyby wywołać ogólne a niestety słuszne w całej ludności rolnej rozgoryczenie.

Kiedy ustawy odnośne uchwalano — reprezentanci rolnictwa wzbraniali się stanowczo poddać experymentom dobrym może w społeczeństwie chorem, lecz w stosunkach normalnych, jakie panują dotąd w zakresie rolnictwa — niebezpiecznym. Niepodobną też rzeczą zdawało się reprezentacyi naszej parlamentarnej stwarzać dla wszystkich krajów koronnych, dla wszystkich różnorodnych zawodów ustawę według jednego szablonu.

Na tych podstawach odnieśli autonomiści w Radzie państwa zwycięstwo, oddając Sejmom krajowym rozstrzygnięcie kwestyi, którzy robotnicy rolni i leśni i w jaki sposób na wypadek choroby mają być ubezpieczeni.

To też ogół rolników w kraju naszym uważa wydzielenie robotników rolnych i leśnych z zakresu ustawy z dnia 30. marca 1888. za konieczność wywalczoną przez Reprezentacyą naszą parlamentarną nie dla jakiejkolwiek materyalnej korzyści, lecz z tej ważnej przyczyny, by rolnika, który zaledwie podołać może zajęciom swego powołania, nie odrywano co chwila od pracy zawodowej do funkcyj biurokratycznych, do których nie ma często dostatecznego wykształcenia.

Stanowisko to odrębności dla rolnictwa naszego i autonomii krajowej wywalczone przez reprezentacyą naszą w parlamencie zostałoby zaprzepaszczone, gdyby projekt przedłożony

stał się ustawą krajową, prócz zmian bowiem nic nieznaczących — ustawa państwowa na podstawie stosunków fabrycznych uchwalona — zostałaby jednolicie rozszerzoną na wręcz odmienne stosunki rolnicze krajowe.

Jedynie praktyczną, humanitarną i zasługującą na uznanie tendencyą ustawy byłoby zdaniem naszem podniesienie stosunków zdrowotnych ludności rolniczej w tym kierunku, ażeby robotnik chory lub skaleczony miał bezpłatną pomoc lekarską.

W miarę środków finansowych (tej kwestyi nie przesądzamy) cel powyższy osiągnąć można na podstawach nie mających żadnej wspólności z ustawą dziś obowiązującą i przedłożonym do ocenienia zarysem, który w zakresie rolnictwa zastosować się nie da.

Wymagać od gospodarza rolnika, żeby on przeciążony pracą w dzisiejszych czasach przesilenia w zamian za ofiary, które dobrowolnie ponosi — brał na siebie znienawidzony i ciężki obowiązek poborcy, ażeby za te ofiary przyjmował obowiązek prowadzenia bezpłatnie biura statystycznego i narażonym był w dodatku na więzienie lub grzywny — to zaiste postulat niewykonalny, cała ludność rolnicza kraju naszego czułaby się ciężko dotkniętą narzuceniem jej takich więzów.

Komitet wyraża przekonanie, że ustawy w takich warunkach żaden Sejm nie uchwali.

Z powyższego sprawozdania wypływają w logicznej konsekwencyi odpowiedzi na udzielony nam przez Wys. Rząd kwestyonaryusz, a mianowicie:

Ad. 1. Komitet wyraża przekonanie, że nie zachodzi potrzeba ubezpieczenia na wypadek choroby robotników rolnych i leśnych według załączonego zarysu ustawy — ustawa ta bowiem zbyt skomplikowana nietylko nie odpowiada prymitywnym stosunkom i potrzebom ludności rolniczej, lecz przeciwnie zastosowanie jej wbrew woli ludności wywołałoby w kraju wielkie rozgoryczenie.

Według naszych informacyj robotnicy rolni i leśni nie są w kraju naszym na wypadek choroby ubezpieczeni. Nawet ci gospodarze, którzy według §. 3. ust. z dnia 30. marca 1888. ubezpieczali pierwotnie robotników (narażonych na wypadki przy młocarniach, gorzelniach, etc.) usuwają się od ubezpieczenia, zrobiwszy smutne doświadczenie, że na dobrowolnie uiszczoną wypłatę premii, nabyli w dodatku trudny do spełnienia obowiązek bezpłatnej pracy biurowej — i narazili się na liczne grzywny i kary.

Ad 2. Uregulowanie ubezpieczenia dziennych robotników rolnych i leśnych (najemników), których liczba jest stosunkowo największa, natrafiłoby na trudności nieprzezwyciężone, zaś stosunki zdrowotne robotnika stałego są bez porównania pomyślniejsze i tu nie zachodzi potrzeba ubezpieczenia. Gdy cała ludność rolnicza składa się przeważnie z robotników, przeto tylko ogólne podniesienie stosunków sanitarnych byłoby rozwiązaniem zadania.

Wszelkie w tym kierunku robione usiłowania musiałyby się opierać na zasadach prostych, nie mających nic wspólnego z zasadami ustawy z dnia 30. marca 1888. Cała czynność kancelaryjna ze strony gospodarzy pracodawców musiałaby być stanowczo wykluczoną. (Organizacyę robotników i pracodawców rolników na podstawie ustawy z dnia 30. marca 1888. uważamy za kosztowną i niepotrzebną innowacyą, zasadę majoryzowania kierowników przez kierowanych na zgromadzeniach i w zarządzie (§. 18. ust. z dnia 30. marca 1888.) za niebezpieczny ferment socyalistyczny, który przyczynić się może do obalenia powagi i wzajemnego zaufania.)

Ad. 3. Przeciążenie ludności rolnej podatkami gruntowymi nie uprawnia bynajmniej do przypuszczenia, że nowe dodatki do podatów w chwili obecnej nie wyczerpią siły podatkowej rolników.

Ad. 4. W powyższem przedstawieniu rzeczy zawartą jest odpowiedź na pytanie 4-te.

Komitet pozwala sobie w końcu zauważyć, że świeże przedłożenie rządowe dotyczące organizacyi służby zdrowia ma niezawodnie na celu niesienie pomocy ludności rolniczej, a gdy — takowa przeważnie z robotników się się składa — robotnikom.

W razie możliwości zaprowadzenia odpowiedniej służby zdrowia w gminach wiejskich, ubezpieczenie robotników rolnych i leśnych na wypadek choroby stałoby się zbytecznem.

Aż do chwili rozstrzygnięcia tej ważnej kwestyi — stwarzanie nowej instytucyi ubezpieczenia byłoby przedwczesnem.

Alegat 7. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego na rok 1891. LW. 53. 312

Odpis

memoryału Dra Aleksandra Małaczyńskiego.

Do Wysokiego Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem we Lwowie. Stosowie do wezwania Wysokiego Wydziału z dnia 10. lutego 1891 l. 5815. mam zaszczyt przedłożyć przy zwrocie aktów poszczególnionych w załączonym spisie tudzież przy zwrocie exhibitów [do L. 8928, 9450 i 10970/91 otrzymanych w sprawie projektowanego przez Rząd rozszerzenia obowiązku ubezpieczenia robotników na wypadek choroby, na osoby zatrudnione przy gospodarstwie rolnem i leśnem, następujące

Sprawozdanie!

Ustawa z dnia 28. grudnia 1887. L. 1. Dz. u. p. z r. 1888. o ubezpieczeniu robotników od wypadków jakoteż ustawa z 30. marca 1888. L. 33. Dz. u p. o ubezpieczeniu robotników na wypadek choroby przewidziały ewentualne rozszerzenie obu tych rodzajów ubezpieczenia na osoby ustawami temi nie objęte. Pierwsza z nich w § 3 nadaje Ministrowi spraw wewnętrznych prawo rozszerzenia ubezpieczenia od wypadków na przedsiębiorstwa nie objęte paragrafem 1-szym, druga t j. ustawa o ubezpieczeniu na przypadek choroby wyjęła na razie z pod ubezpieczenia robotników rolnych i leśnych, pozostawiając uregulowanie tej kwestyi ustawodawstwu krajowemu. Według projektu noweli krajowej do ustawy z dnia 30. marca 1888. L. 33. Dz. u. p. zamierzone jest obecnie rozszerzenie ubezpieczenia na przypadek choroby na wszystkich robotników przedsiębiorstw rolnych i leśnych.

Otrzymawszy do rozpatrzenia opinie krajowych Towarzystw gospodarskich i ich oddziałów, tudzież opinie Rad powiatowych, oprę się w wywodach moich na tychże opiniach pochodzących od instytucyj w kwestyi niniejszej najkompetentniejszych, uzupełniając je w niektórych kierunkach motywami, które zdaniem mojem przy rozstrzyganiu kwestyj powyższych mają uzasadnione znaczenie.

Z góry zaznaczyć tu wypada, iż z bardzo nielicznymi i małoznaczącymi wyjątkami wszystkie niemal Rady powiatowe i oddziały Towarzystw gospodarskich godzą się z zapatrywaniami c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego, zawartemi w memoryale wniesionym przez Szanowny Komitet tegoż Towarzystwa do Wysokiego c. k. Namiestnictwa. Zanim przystąpię do szczegółowego uzasadnienia zapatrywań komitetu gal. Towarzystwa gospodarskiego, z którymi

prawie w całości się godzę — przedstawię Wysokiemu Wydziałowi w krótkości stan rzeczy obecny t. j. rozciągłość ubezpieczenia robotników od wypadków i na przypadek choroby, o ile ubezpieczenie to odnosi się do przedsiębiorstw rolnych i leśnych, tudzież technikę owego ubezpieczenia wedle obecnie obowiązujących ustaw, gdyż tylko na tej podstawie można ocenić bezpośrednie konsekwencye zamierzonego rozszerzenia a względnie orzec o możności tegoż rozszerzenia na robotników rolnych i leśnych.

Według lit. 2. ust. 3. §. 1 ust. o ubezp. robot. od wypadków podlegają ubezpieczeniu od wypadków robotnicy zajęci w owych gospoparstwach rolnych i leśnych, w których używane bywają kotły parowe lub machiny poruszane siłą żywiołu (wiatr, woda, para, gaz świetlany, gorące powietrze, elektryczność) a to z tem wyraźnem zastrzeżeniem, iż ubezpieczenie ogranicza się do tej części robotników owego gospodarstwa rolnego lub leśnego, która na niebezpieczeństwo połączone z ruchem machinowym jest narażoną a więc do robotników obsługujących tak motor jak i machinę przezeń poruszaną.

Ubezpieczenia dokonują Zakłady ubezpieczeń od wypadków, którym przedsiębiorcy obowiązani są w myśl §. 21. ust. o ubezp robotników od wypad. półrocznie 30. czerwca i 31. grudnia z dołu przedkładać obliczenia opłaty przypadającej Zakładowi od wypłaconych w ubiegłym półroczu zarobków (naturaliów). Powszechnie dają się słyszeć narzekania na ów obowiązek nałożony przez ustawodawcę na gospodarzy a jeżeli niedostateczna przejrzystość formularza obliczeń ułożonych z uwzględnieniem przedsiębiorstw **fabrycznych** uzasadnia utyskiwania inteligentnej części przedsiębiorców, cóż dopiero powiedzieć o licznej klasie małych gospodarzy posiadających prymitywne sieczkarnie lub młocarnie kieratowe, lub o posiadaczach małych młynków wodnych, wiatraków i t. d., którzy pod rygorami ustawy wypełniać mają swe obliczenia?. To też uproszczenie owego formularza obliczeń dla przedsiębiorstw rolnych i leśnych, tudzież dla małych przedsiębiorstw przemysłowych a zarazem spauszalowanie premii stosownie do rozmiarów tych przedsiębiorstw, są postulatami, których spełnienia ogół interesowanych słusznie się domaga.

Jeżeli technika ubezpieczenia od wypadków w stosunkach naszych na liczne natrafia trudności, cóż powiedzieć dopiero o technice ubezpieczenia na przypadek choroby, która nie równie bardziej jest skomplikowaną. Według §. 3. ust. o ubezp. robot. na przypadek choroby, ubezpieczenie robotników rolnych i leśnych zostaje jak już u wstępu wspomniałem, na razie w zawieszeniu, a dopóki przez ustawodawstwo krajowe uregulowanem nie będzie, cięży jedynie na przedsiębiorcy obowiązek zaopatrywania robotnika, który w przedsiębiorstwie ubezpieczeniu od wypadków podlegającemu, doznał uszkodzenia cielesnego a to od czasu czterech tygodni od wypadku.

Według 2 ustępu §. 3. cytowanej ustawy ma obecnie przedsiębiorca rolny lub leśny prawo ubezpieczenia swych robotników w kasie dla chorych, nie zaś obowiązek. A to wyjątkowe i dobrowolne przystąpienie do kasy dla chorych pociąga także za sobą znaczne ułatwienia w manipulacyi (z których jak dotąd mało albo wcale nie korzystano; §. 37. ust. o ubezp. na przypadek choroby).

W myśl projektu noweli udzielonego do zaopiniowania przez c. k. Ministerstwo spraw wewn. miałby obowiązek ubezpieczenia na przypadek choroby rozciągać się na wszystkich robotników rolnych i leśnych! Gdyby taka ustawa w brzmieniu projektowanem przez Sejm uchwalona weszła w życie, wszyscy robotnicy zajęci w gospodarstwach rolnych i leśnych byliby na przypadek choroby ubezpieczeni ipsa lege i to według ustawy z dnia 30. marca 1888. Że wszyscy, wynika to z artykułu IV. projektu, który orzeka o tym obowiązku nawet pod względem osób niezostających u żadnego przedsiębiorcy w stosunku stałego robotnika!

Projekt ten tak jest pobieżny i pozostawia tyle luk, iż nie podobna poddać go szczegółowej krytyce, gdyż musiałaby to być raczej krytyka domysłów jak konkretnych postanowień.

Szczegółowy rozbiór projektowanej noweli wydaje mi się zresztą i z tego już powodu zbędnym, iż zamierzone rozszerzenie ubezpieczenia na przypadek choroby, jak to poniżej wykażę, byłoby w kraju naszem wprost niewykonalne. Wypada się zatem zastanowić nad kwestyami przez c. k. Ministerstwo rolnictwa postawionemi, a przedewszystkiem nad konsekwencyami natury czysto technicznej, jakieby sprowadziło owo obowiązkowe ubezpieczenie wszystkich robotników rolnych i leśnych, a względnie nad kwestyą czy rozszerzenie ubezpieczenia na tych robotników byłoby w ogóle technicznie wykonalne. Strona techniczna nie małą tu bowiem odgrywa rolę, gdyż jak z jednej strony samo niedopełnienie formalności ze strony przedsiębiorcy nie pozbawia robotnika korzyści ustawniczych, gdyż każdy jest ipsa lege ubezpieczony, tak z drugiej strony niedopełnienienie owych formalności pociąga za sobą dotkliwe kary.

Chodzi więc o to, czy przedsiębiorcy rolni i leśni będą w stanie uczynić zadość ciężącym na nich ustawniczym obowiązkom, i czy jest w ogóle rzeczą słuszną i możliwą żądać od nich dopełnienia tych formalności a potrącę tu o jeden tylko szczegół; czy jest możliwem żądać ażeby przedsiębiorca rolny lub leśny zgłaszał w kasie dla chorych każdego przyjętego i każdego ustępującego robotnika z podaniem imienia i nazwiska, zarobku i daty urodzenia, jak tego §. 31. ustawy o ubezp. robotn. na przypadek choroby i statuta kas dla chorych wymagają. Jestto nader trudnem w gospodarstwach rolnych i leśnych większych rozmiarów, gdzie niemal co dzień robotnik się zmienia a jest wprost niemożliwem w gospodarstwach włościańskich, które przecież także chociażby w pewnych porach roku posiłkują się robotnikiem najętym.

Jeśli bowiem w gospodarstwach większych staćby się to mogło z ogromnemi trudnościami (robotnik nie ma często wieku etc.) i tylko znacznym kosztem materyalnym, (gdyż zajęcie takie absorbuje osobnego pisarza lub oderwie w najgorętszym czasie gospodarza od jego zajęcia głównego około roli), to u włościanina będzie fizycznie niemożliwem, gdyż ten nie znajdzie za żadną cenę pisarza, któryby owe zgłoszenia wygotowywać potrafił, a sam nie umiejąc pisać nie sporządzi zgłoszenia. Potrzebuję tu tylko wspomnieć, że w Galicyi na sto osób około 80 nie umie ani pisać ani czytać! *)

Tak więc już tylko względy czysto techniczne stanowią u nas tak ważną przeszkodę w rozszerzeniu ubezpieczenia na ogół robotników rolnych i leśnych, iż ubezpieczenie to na zasadach ustawy z dnia 30. marca 1888 byłoby wprost niewykonalne. Są jenakże i inne nierównie ważniejsze przeszkody, mające swe źródło w panujących u nas stosunkach, i inne ważne nader względy, które przeciw rozszerzeniu owemu przemawiają.

Ażeby ocenić należycie kwestyę czy rozszerzenie ubezpieczenia na przypadek choroby na wszystkich robotników rolnych i leśnych w kraju naszym jest potrzebnem, musimy się uciec przedewszystkiem do ogólnych motywów, które ustawodawcę do zaprowadzenia ubezpieczenia od wypadków i na przypadek choroby skłaniały. Pomijając motyw natury socyalno-politycznej, który jakkolwiek ukryty, przytem niewątpliwie ważną odgrywał rolę, chcemy rzecz rozebrać tylko z tego stanowiska, z jakiego ustawy same kwestyę ubezpieczenia traktują. Cel ekonomiczny tych ustaw jest w samychże ustawach o ubezpieczeniu robotników od wypadków i na przypadek choroby jasno wypowiedziany, celem ich jest zabezpieczyć robotnika względnie rodzinę tegoż od szkody materyalnej, wynikającej ztąd, iż robotnik ten bądź to

---

*) Jestto cyfra porównawcza ogólna, jeżelibyśmy wzięli wieś samą, cyfra stosunkowo analfabetów do ogółu ludności byłaby tem znaczniejszą.

skutkiem choroby, bądź też skutkiem wypadku staje się trwale lub przemijająco zupełnie lub częściowo niezdolnym do zarobkowania, lub też przez śmierć pozbawia rodzinę źródła utrzymania. (§. 5. ust. wyp., §. 6. ust. chorych).

Nikt chyba nie zaprzeczy, iż ustawodawca miał tu na oku przedewszystkiem robotników we właściwem słowa znaczeniu t. j. ową klasę ludzi, których trwałem i wyłącznem zajęciem jest praca za wynagrodzeniem, dla których więc zarobek czy płaca jest wyłącznem źródłem utrzymania. Że więc ustawodawca w drodze przymusowego ubezpieczenia zapewnia tej klasie ludzi pomoc lekarską i chociażby skromną egzystencyę, jeśli przez chorobę robotnika to źródło utrzymania ustanie lub się zmniejszy, że ustawodawca chroni rodzinę robotnika od nędzy, zapewniając jej utrzymanie, które straciła przez okaleczenie lub śmierć robotnika, poniesione przy pracy zawodowej skutkiem wypadku, jest rzeczą najzupełniej słuszną i uzasadnioną.

Natomiast nie moglibyśmy żadną miarą usprawiedliwić przymusowego ubezpieczenia, jeżeliby takowe rozciągać się miało na klasę ludzi, u których praca za wynagrodzeniem nie stanowi jedynego źródła utrzymania, którzy nie są robotnikami z zawodu, którzy więc przez chorobę lub wypadek nie tracą od razu wszelkich źródeł utrzymania.

Jeżeliby ustawa o ubezpieczeniu na przypadek choroby miała być rozszerzoną na wszystkich robotników rolnych i leśnych -- zobaczmy kogoby objęła u nas w kraju.

W kraju naszym nie ma prawie wcale robotników rolnych lub leśnych w tem znaczeniu, iżby jedynem ich źródłem utrzymania była praca za wynagrodzeniem. Tych, którzy u nas w przedsiębiorstwach rolnych lub leśnych pracują, podzielić można na dwie kategorye: te są: 1) najemnicy czyli robotnicy dzienni i 2) służba t. z. stała t. j. funkcyonaryusze i robotnicy na czas dłuższy n. p. na miesiąc lub rok ugodzeni t. j. oficyaliści prywatni, gumienni, fornale i t. d. Kategorya pierwsza t. j. kategerya najemników czyli robotników dziennych składa się wyłącznie z włościan-rolników, którzy obrobiwszy grunt własny, pracują na gruncie obcym bądź to za wynagrodzeniem w naturze (n. p. za udział w sianie, za chrust do grodzenia płotów potrzebny, w zamian za zboże na przednowku wzięte i t. d.) bądź też za wynagrodzeniem w pieniądzach, ażeby zarobkiem uzyskanym pokryć wydatki gotówkowe gospodarstwa własnego (n. p. podatki, wydatki na materyał budowlany i opał, sól i t. p.)

Ci więc robotnicy są przedewszystkiem **rolnikami** żyjącymi na roli i z roli a zarobkującymi tylko dla uzupełnienia potrzeb gospodarstwa własnego; praca za wynagrodzeniem jest więc dla nich tylko w drobnej cząstce źródłem utrzymania, ich zajęciem ubocznem!

Ale tak jak z jednej strony owi najemnicy rekrutują się u nas prawie wyłącznie z włościan-rolników, tak z drugiej strony wszyscy niemal drobni rolnicy są zarobnikami, gdyż każdy prawie z nich w chwilach wolnych od zajęć około roli własnej, idzie na zarobek bądź do dworu bądź też do drugiego rolnika. W rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu robotników na przypadek choroby byłby więc robotnikiem dzisiaj *x* pracujący u *z* a za dni kilka ten ostatni robotnikiem u *x*.

Ustawa rozszerzająca ubezpieczenie na przypadek choroby na wszystkich robotników rolnych i leśnych a obejmująca także najemników de facto, objęłaby jak widzimy ogół ludności rolniczej włościańskiej w kraju. Ustawa taka minęłaby się z zasadniczym celem odszkodowania pewnego indywiduum za utratę zarobku będącego jego źródłem utrzymania, gdyż nikt nie zechce utrzymywać jakoby choroba, w którą rolnik z zawodu, zajęty przez dni kilkanaście w roku pracą za wynagrodzeniem, popadł właśnie wśród tego zajęcia, spowodowała utratę jego zarobku zawodowego. Podobnie jak najemnik nasz, także i większa część t. z. służby stałej opiera się o dom i rodzinę własną i tylko przechodowo przyjmuje obowiązki dla zarobku. Znacznej części tej służby zapewnia już

obecnie §. 3. ust. o ubez. na przypadek choroby, utrzymanie i pomoc lekarską przez pierwsze 4 tygodnie choroby, jeżeli jej powodem był wydadek, który w przedsiębiorstwie rolnem lub leśnem ubezpieczeniu od wypadków podlegającem się wydarzył. O ile rozchodzi się o służbę w ogóle, to obowiązujący obecnie regulamin dla sług §§ 21 do 23 zapewnia jej utrzymanie i pomoc lekarską ze strony służbodawcy.

Jak nie da się zaprzeczyć, iż w naszych stosunkach służbodawca najczęściej nie ogranicza się na wypełnieniu obowiązków ustawą nań nałożonych, lecz czyni wiele więcej ponadto, tak nie można odmówić słuszności wywodom tych, którzy podnodzą, iż w razie niesumienności służbodawcy, sługa — którego jedynem źródłem utrzymania jest ów zarobek, może być właśnie z powodu choroby wydalony ze służby i przez to pozbawiony utrzymania, a skazany chyba na nieudolną u nas jak dotąd pomoc gminy przynależności.

Jakkolwiek w kraju naszym wypadki takie są rzadkie, przecież wydarzyć się mogą, i z tego powodu nie można zaprzeczyć, iż jeżeli ubezpieczenie przymusowe na przypadek choroby rozszerzonemby być miało kiedykolwiek na robotników rolnych i leśnych, to jedynie rozszerzenie tego ubezpieczenia na t. zw. służbę stałą byłoby usprawiedliwionem — wszakże z zastrzeżeniami, o których zaraz wspomnę.

Usprawiedliwionem byłoby tak okolicznością, iż owi t. z. stali słudzy jako rekrutujący się z mniej zamożnych rodzin, najbardziej zbliżają się do robotników zawodowych okolicznością, iż ubezpieczenie to w razie utraty zajęcia z powodu choroby da im zaopatrzenie wówczas, kiedy tego najbardziej potrzebują i wreszcie okolicznością, iż choroba nastąpiła wśród pracy zawodowej a nie jak u najemnika wśród chwilowego i ubocznego zajęcia.

Ubezpieczenie takie musiałoby jednak polegać na zasadach prostych, wprost odmiennych od zasad ustawy z dnia 30. marca 1888 i wykluczających konieczność manipulacyi biurokratycznej a to już chociażby tylko z tego względu, iż służbę taką stałą znajdujemy i u włościan, a ci w naszym kraju owej manipulacyi wprost dla braku umiejętności pisania nie pokonają żadną miarą,

Jak poprzednio nadmieniłem, ustawa orzekająca przymusowe ubezpieczenie wszystkich robotników rolnych i leśnych na przypadek choroby, rozciągałaby się de facto niemal na całą ludność rolniczą włościańską (70% ludności ogólnej). Celem tego ubezpieczenia jest obok udzielania zasiłku pieniężnego, dostarczanie pomocy lekarskiej i leków. Gdyby dziś ubezpieczenie to rozszerzono na wszystkich robotników rolnych i leśnych, kasy dla chorych jako instytucye dla tego rodzaju ubezpieczenia utworzone, stanęłyby według mojego zapatrywania przed zadaniem wprost niewykonalnem!

Na poparcie tego twierdzenia wystarczy mi przytoczyć kilka cyfr statystycznych dotyczących służby zdrowia.

W r. 1887, liczyła Galicya 588 doktorów medycyny, 229 magistrów i patronów chirurgii, 1140 akuszerek i 272 aptek; jeden doktor medycyny wypadał więc na 133½ kilometrów obszaru i **10.892** mieszkańców, jeden magister lub patron chirurgii na 262 kilometrów obszaru i **27.968** mieszkańców, jedna akuszerka na 68 kilometrów obszaru i wreszcie jedna apteka na 290 kilometrów obszaru i **23.547** mieszkańców.

Uwzględniając okoliczność, iż organa służby zdrowia koncentrują się przeważnie w miastach większych, że więc cyfry powyższe ze względu na stosunki na wsi panujące nie dają jeszcze należytego obrazu, można z całą stanowczością twierdzić, iż tą liczbą organów zdrowia nie można zapewnić dostatecznej pomocy w chorobie ludności naszego kraju. Kasy dla chorych nie mogłyby udzielić z pewnością opieki lekarskiej wszystkim swym członkom, jeżeliby przez rozszerzenie ubezpieczenia na wszystkich robotników rolnych i leśnych, niemal cała ludność włościańska ubezpieczeniu temu podlegała!

Można w drodze ustawy orzec przymusowe ubezpieczenie, ale w obecnych naszych stosunkach ubezpieczenie to przedstawia martwą literę, gdyż jeden z najważniejszych jego celów, dostarczenie pomocy lekarskiej pozostaćby musiał nie spełniony!

Ażeby pomoc lekarską szybką i należytą zapewnić ludności, trzeba jak to opinie z całego kraju nadesłane podnoszą — przedewszystkiem dążyć do pomnożenia służby zdrowia; stać się to może tylko z latami, przez środki takie, jak wyposażenie kraju w drugi fakultet medyczny, przez należytą dotacyę posad lekarzy gminnych, pomnożenie szpitali i aptek i w ogóle przez świadomą celów organizacyę służby zdrowia obejmującą kraj cały.

Nasz włościanin musiałby się zresztą przyzwyczaić powoli do korzystania z pomocy lekarza, gdyż dzisiaj, gdyby nawet otrzymać mógł tę pomoc, woli najczęściej znachora lub wróżbitę, jak aptekę, lekarza i szpital i t. p.

Obok tego nie można pominąć także okoliczności, iż wobec wrodzonego lenistwa naszego ludu, często trafiałyby się wypadki symulacyi chorób a i tutaj tylko łatwość sprowadzenia lekarza mogłaby zapobiedz wyzyskowi, co w dzisiejszych stosunkach trafiłoby na trudności nie do pokonania.

Jeżeli wreszcie porównamy stosunki zdrowotne robotnika w przedsiębiorstwie rolnem lub leśnem zajętego ze stosunkami, w jakich pracuje robotnik przemysłowy we fabryce, w hucie i t. d. a ustawodawca przedewszystkiem tych robotników miał na oku — to i tu spostrzeżemy, iż robotnicy ostatniej kategoryi, pracując w lokalach zamkniętych i narażeni na wpływy wyziewów dla zdrowia wprost zgubnych, znajdują się w warunkach o wiele gorszych, jak robotnik rolny lub leśny.

Wreszcie i względy czysto materyalne przemawiają przeciw rozszerzeniu ubezpieczenia na wszystkich robotników rolnych i leśnych. Nie rozchodzi się tu o nowy ciężar w pieniądzach, gdyż jednozgodne opinie w kraju podnoszą z naciskiem, iż pracodawcy gotowi są zawsze do ofiar, jeżeli chodzi o niesienie skutecznej pomocy ludności, ale jeżeli wśród obecnych stosunków za cenę tych ofiar celu właściwego osiągnąć nie można, byłby ten nowy podatek na pracodawców nałożony wprost bezcelowym. Że bowiem opłata premii stałaby się ciężarem wyłącznie dla pracodawcy o tem chyba dłużej rozwodzić się nie potrzeba, gdyż służbodawca, nie chcąc wywołać zgorszenia w ludności tak opornej u nas dla wszelkiej innowacyi musiałby premię w całości sam opłacać.

Gdy zresztą w kraju naszym ziemia nie daje nawet należytego oprocentowania kapitału, jaki reprezentuje, każdy nowy ciężar zmniejszyłby i ten dziś tak słaby procent dochodu z ziemi, musiałby spowodować pogorszenie stanu ekonomicznego posiadaczy przedsiębiorstw rolnych i leśnych.

Oto są motywa przemawiające **przeciw** rozszerzeniu ubezpieczenia na przypadek choroby na wszystkich robotników rolnych i leśnych.

Motywa — któreby za rozszerzeniem ubezpieczenia przytoczyć się dały, są tak małoznaczącymi, iż wprost nikną wobec względów powyżej **przeciw** rozszerzeniu naprowadzonych. I tak:

Ubezpieczenie za drobną stosunkowo wkładkę byłoby wprawdzie ulżeniem dla przedsiębiorcy, który obecnie w niektórych wypadkach z własnych funduszów musi pokrywać koszta utrzymania i leczenia chorego robotnika, lecz pracodawca woli ponieść od czasu do czasu tę ofiarę, aniżeli dla załatwienia formalności biurokratycznych z ubezpieczeniem połączonych, odrywać się od zajęcia około roli, nie mówiąc już o pracodawcy-włościaninie, który owych formalności wprost spełniać nie byłby w stanie.

W razie rozszerzenia ubezpieczenia na wszystkich robotników rolnych i leśnych stanęłyby Kasy dla chorych niewątpliwie na pewniejszych podstawach i możeby się

pomnożyły, ale jeżeli jak wykazałem, chociażby dla braku dostatecznej ilości organów służby zdrowia nie mogłyby dziś sprostać najważniejszemu zadaniu dostarczenia pomocy lekarskiej — nie można zaprzeczyć, iż rozwinęłyby się niesłusznie, gdyż istnieć powinny nie w celu poboru premii, lecz celem niesienia pomocy chorym a temu zadaniu nie mogłyby wśród obecnych stosunków sprostać.

Przechodząc wreszcie do kwestyi, czy rozszerzenie ubezpieczenia na przypadek choroby, czy ubezpieczenie od wypadków na osoby wedle dotychczasowych przepisów ustawniczych nie ubezpieczone, — bardziej byłoby wskazane, muszę się z zasadniczych powodów oświadczyć raczej za rozszerzeniem ubezpieczenia od wypadków. Uszkodzenie bowiem cielesne lub śmierć skutkiem wypadku odniesione sprowadzają dla robotnika względnie dla jego rodziny utratę zarobku mającą bezpośredni swój powód w zajęciu robotnika w odnośnem przedsiębiorstwie, — podczas gdy choroba lub śmierć nie będąca następstwem wypadku nastąpić mogła nie wskutek danego zajęcia, lecz także i wówczas, gdyby robotnik w owym czasie, kiedy zachorował, w danem przedsiębiorstwie nie pracował.

Za tem rozszerzeniem przemawiają także względy słuszności. Według dzisiejszego ustawodawstwa, jeżeli wypadek wydarzył się robotnikowi zajętemu w młocarni kieratowej, w tartaku wodnym i t. d. robotnik względnie jego rodzina otrzymują wynagrodzenie szkody, jeżeliby zaś robotnik przypadkowo np. przy wycinaniu drzew w lesie uszkodzony lub zabity został, żadne odszkodowanie nie ma miejsca.

Rozszerzenie więc ubezpieczenia od wypadków na niektóre gałęzie gospodarstwa rolnego i leśnego, gdzie grozi znaczniejsze niebezpieczeństwo wypadku, byłoby raczej wskazane, jak rozszerzenie ubezpieczenia na przypadek choroby.

Rozszerzenie ubezpieczenia od wypadków nastąpićby musiało jednak przy utrzymaniu w mocy przepisu §. 3. ustawy o ubezpieczeniu chorych t. j. z zastrzeżeniem, iż nie pociąga za sobą równocześnie obowiązkowego ubezpieczenia na przypadek choroby.

Na podstawie powyższych wywodów dać można na pytania przez c. k. Ministerstwo roln. w kwestyi rozszerzenia ubezpieczenia robotników rolnych i leśnych postawione, tylko odpowiedzi następujące:

1. W kraju naszym nie zachodzi potrzeba rozszerzenia ubezpieczenia na przypadek choroby na robotników rolnych i leśnych w ogóle; — przeprowadzenie ubezpieczenia wobec panujących obecnie w kraju stosunków a w szczególności z powodu braku dostatecznej ilości organów służby zdrowia, byłoby wprost niewykonalnem; robotnicy rolni i leśni nie są w kraju naszym ubezpieczeni na przypadek choroby a nawet tam, gdzie to na podstawie §. 3. ustawy o ubezpieczeniu na przypadek choroby w drodze dobrowolnej w powiatowych kasach dla chorych nastąpiło, usuwają się prawodawcy od dalszego ubezpieczenia dla zawiłej techniki ubezpieczenia.

2. Jeżeli w ogóle rozszerzenie ubezpieczenia na przypadek choroby miałoby nastąpić, to z pomiędzy robotników rolnych i leśnych byłoby jedynie ubezpieczenie t. z. służby stałej wskazane, stałby to się mogło jednak nie w sposób projektowany t. j. nie na zasadach w ustawie z dnia 30. marca 1888 przyjętych, lecz na zasadach odpowiadających stosunkom krajowym, a wykluczających wszelką manipulacyę biurokratyczną ze strony pracodawcy, przyczem musiałby pozostać w mocy przepis §. 4. ustawy z dnia 30. marca 1888, wedle którego osoby mające w razie choroby utrzymanie i pomoc lekarską zapewnione od pracodawcy, byłyby uwolnione od obowiązkowego ubezpieczenia w kasach dla chorych.

3. Przeciążenie ludności rolniczej podatkami uprawnia do przypuszczenia, iż nowy ciężar przyczyniłby się do zachwiania stosunków ekonomicznych tej ludności.

4. Wobec istniejących stosunków rozszerzenie ubezpieczenia od wypadków na niektóre gałęzie gospodarstwa rolnego, grożące znaczniejszem niebezpieczeństwem wypadku, a dotychczas ubezpieczeniu od wypadków nie podlegające, byłoby bardziej pożądane jak rozszerzenie ubezpieczenia na przypadek choroby; stałby się to mogło z wyraźnem zastrzeżeniem § 3. ustawy z dnia 30. marca 1888 t. j. z zastrzeżeniem iż rozszerzenie to ubezpieczenia od wypadków nie pociągnęłoby za sobą równocześnie obowiązkowego ubezpieczenia na przypadek choroby.

Alegat 8. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za rok 1891. LW. 53.312.

Fragebogen

betreffend die Einräumung von Nothwegerechten.

1. Bestehen (in den einzelnen Ländern) Grundstücke — abgesehen von Waldgründen in solcher Lage, dass der Eigenthümer zu ihrer wirtschaftlichen Benützung einen Weg über benachbarte fremde Liegenschaften benöthigt, ohne dass ihm ein Recht auf einen solchen Weg zusteht? Wie sind diese Verhältnisse enstanden?

2. Welche an den fremden Liegenschaften einzuräumende Befugnisse (Recht des Zuganges, des Fahrweges, des Viehtriebes u. s. w.) wären geeignet, den diesfalls bestehenden Mängeln abzuhelfen? Bedarf es namentlich auch der Gestattung einen wirklichen Weg (eine Weganlage) auf fremden Grund und Bogen zu halten? Kommt auch das Recht der Mitbenützung eines fremden Privatweges in Betracht?

3. Wären die Nachtheile, welche die Eigenthümer der fremden Liegenschaften durch die Belastung mit den Wegservituten treffen würden, in den einzelnen Fällen muthmasslich hoch anzuschlagen?

4. Unter welchen Umständen ist es etwa nach Herkommen üblich, die unentgeltliche Benützung von Liegenschaften durch den Besitzer benachbarter, einer Verbindung mit dem öffentlichen Wege entbehrender Grundstücke zu Communicationszwecken dieser Grundstücke zu dulden?

5. Ergibt sich bei Waldgründen im Hinblick auf die schon gegenwärtig geltenden gesetzlichen Bestimmungen über die Bringung der Waldprodukte gleichwohl das Bedürfniss für die Einräumung von Nothwegerechten (Punkt 2.) Vorsorge zu treffen?

6. Kommt der Abgang eines Weges im Sinne des Punktes 1. auch bei Gebäuden vor?

7. Von welchem Belange für die Landescultur erscheint im allgemeinen die Regelung der vorstehend gedachten Verhältnisse?

8. Äussert sich das Bedürfniss nach Bestellung von Nothwegen in dem Masse, dass es sich empfehlen würde, die Erhebung der einschlägigen Verhältnisse und Feststellung der Nothwege in den einzelnen Gemeinden von Amtswegen mittelst eines gemeinsamen Verfahrens vorzunehmen, oder scheint es entsprechender, dass fallweise Einschreiten jedes einzelnen, den Nothweg benöthigenden Grundbesitzers abzuwarten?

Program

użycia funduszu pożyczkowego, uchwalonego przez Wys. Sejm, dla Towarzystwa Kółek rolniczych.

1. Z funduszu pożyczkowego, uchwałą Wys. Sejmu z d. 27. listopada 1890 na popieranie działalności handlowej i przemysłowej Kółek rolniczych przeznaczonego, mogą korzystać:

a) Zarządy powiatowe towarzystwa Kółek rolniczych, utrzymujące składy towarów dla sklepików Kółek rolniczych.

b) Zarządy pojedynczych Kółek rolniczych, utrzymujące sklepiki w gminach na rachunek Kółek.

2. Pożyczki udzielane będą przez Wydział krajowy na wniosek Zarządu głównego towarzystwa Kółek rolniczych w kwotach do 600 zł. dla zarządów powiatowych a do 300 dla pojedynczych Kółek w wyjątkowych wypadkach i w wyższym wymiarze, z tem jednak zastrzeżeniem, aby pożyczki udzielone przez Wydział krajowy nie przenosiły połowy kapitału zakładowego, jaki żądający kredytu włożyli w interes.

3. Skrypt dłużny na przyznaną pożyczkę, ułożony według formularza, który udzieli Wydział krajowy, ma być podpisany przez biorących pożyczkę, a nadto opatrzony pisemnem poręczeniem solidarnem dwóch osób, których rękojmię Wydział krajowy na przedstawienie Zarządu głównego uzna za dostateczną. Podpisy biorących pożyczkę i poręczycieli winny być legalizowane. Obowiązki poręczycieli wypływające z takiego poręczenia pozostają w mocy także w razie rozwiązania zarządu powiatowego Kółek a względnie Kółka rolniczego.

4. Spłata pożyczki nastąpi w ratach oznaczonych w skrypcie dłużnym przez Wydział krajowy na propozycyę biorących pożyczkę, popartą przez Zarząd główny Kółek rolniczych.

Pierwsza rata może przypadać do wypłaty w rok po podjęciu pożyczki. Cała pożyczka winna być spłaconą najdalej w czterech latach.

5. W formularzu skryptu (ustęp 3.) mają być zamieszczone następujące warunki:

a) że biorący pożyczkę obowiązani będą zaprowadzić dla składu towarów, względnie sklepików, rachunkowość według wskazówek Wydziału krajowego;

b) że poddają się kontroli Wydziału krajowego i Zarządu głównego, co do prowadzenia przedsiębiorstwa i rachunkowości;

c) że ubezpieczą towary od ognia w krajowem towarzystwie ubezpieczeń;

d) że co roku, najdalej do 30. stycznia, przedkładać będą Wydziałowi krajowemu przez Zarząd główny Kółek rolniczych bilans majątku i dokładny tegoż inwentarz;

e) że zwinięcie lub odstąpienie składu (sklepiku) przed spłaceniem pożyczki nie może nastąpić bez zezwolenia Zarządu głównego;

f) że niedopełnienie któregobądź z warunków, w skrypcie dłużnym przyjętych, pociąga za sobą możność zażądania zwrotu reszty niespłaconej jeszcze pożyczki na raz.

Uchwalono na posiedzeniu komisyi krajowej dla spraw rolniczych w dniu 27. lipca 1891.

Odpis

sprawozdania c. k. krajowego inspektora lasowego ze spostrzeżeń poczynionych w ciągu lustracyi lasów w powiecie chrzanowskim.

Z lustracyi odbytej do dnia dzisiejszego w powiecie chrzanowskim **mam** zaszczyt przedłożyć Wysokiemu c. k. Namiestnictwu następujące sprawozdanie:

Obszar lasów do dóbr Jaworzno należących obejmuje około 5.000 hektarów, pomiędzy którymi napotkano 300 hektarów lasu sosnowego, który w roku 1891 bądź więcej, bądź mniej przez owady uszkodzony został.

Z powyż oznaczonej przestrzeni uszkodzonej przypada:

a) na rewir Ciężkowice . . . 200 ha
b) na rewir Podłęże . . . . 100 ha

ad a) Przestrzeń lasu 200 hektarów w lesie Ciężkowice, który tylko częściowo i to głównie przez sówkę chojnówkę (Kieferneule, Trachea piniperda) uszkodzony został, sądząc z naturalnego i zdrowego wyglądu igliwa, które zwłaszcza po obfitych deszczach na nowo zazieleniało, da się jeszcze utrzymać tembardziej, iż pojawienie się w roku przyszłym sówki, gdyby takowe zupełnie wykluczone być nie miało, to na każdy sposób w większej ilości nastąpić nie powinno, albowiem wszystkie niemal gąsienice sówki, jakie znajdowano, przez ichneomony uszkodzone zostały, w skutek czego także ich zapoczwarczenie stało się utrudnione.

Daleko mniejsze uszkodzenia w rewirze Ciężkowice poczyniła mniszka (Nonne, Psilura monacha), której ilość nie była tak wielką, co jednak nie wyklucza obawy, iż w roku następnym mogłaby groźniej wystąpić, jeżeli, o ile to z poczynionych spostrzeżeń sądzić wypada, gąsienica mniszki przez ichneomony, których w lasach Ciężkowskich w roku bieżącym 10 razy więcej od szkodliwych owadów znajdowano, z braku gąsienicy sówki nie rzucą się na mniszkę i nie zadadzą jej tej samej klęski, jaką w roku bieżącym sówce wyrządziły.

Mniszka dostała się do rewiru Ciężkowskiego z lasów sąsiednich w królestwie Polskiem w gubernii Kieleckiej, obok granicy galicyjskiej położonych, gdzie, jak to leśniczy rewiru Ciężkowickiego twierdzi, owad ten jeszcze roku zeszłego znaczne uszkodzenia miał poczynić a z powodu zaniedbanego tępienia, gdyż nawet nie badano przyczyny i nie znano powodu, dla którego las na przestrzeni około 300 hektarów wynoszącej wysechł.

Dopiero roku bieżącego przybyły na granicę cesarsko rosyjski inspektor, pan Karliński, przysłał do leśniczego rewiru Ciężkowickiego, pana Arnolda Absterskiego, zaproszenie na granicę i ten ostatni przy asystencyi dwóch granicznych żołnierzy rosyjskich przekroczył granicę rosyjską a wszedłszy w las rządowy, wyjaśnił pomienionemu nadleśniczemu rosyjskiemu powód wysychania lasu, którym było uszkodzenie przez mniszkę.

Zarazem prosił wspominany cesarsko-rosyjski nadleśniczy pana Absterskiego o udzielenie broszury, jaką Wysokie c. k. Ministeryum rolnictwa wydało, z którejby o własnościach mniszki mógł bliższych informacyj nabrać.

Wobec tego byłoby może wskazanem zwrócić w drodze właściwej uwagę c. k. Rządu rosyjskiego na szkodliwość mniszki i niebezpieczeństwa, jakie przez zaniedbane tępienie dla lasów własnych i lasów sąsiednich po stronie galicyjskiej położonych wyniknąć mogą, upraszając zarazem o zarządzenie środków tępienia także w lasach Królestwa polskiego położonych.

ad b) W rewirze Podłęże napotkano około 100 hektarów lasu sosnowego uszkodzonego przez owady, z których 75 hektarów, sądząc z spostrzeżeń pod punktem *a* wymienionych, da się uratować, natomiast 25 hektarów muszą być wycięte, która czynność przy należytem zastosowaniu środków ostrożności już w miesiącu październiku roku bieżącego wykonaną zostanie.

Że zaś 25 hektarów znaczniej uszkodzonymi zostały, pochodzi ztąd, iż właśnie przestrzeń lasu 60—80 letniego wskutek niezwykłej wielkości gradu, jaki w roku 1890 okolicę Jaworzna nawiedził w sposób niepraktykowany, gdyż nawet kora na drzewie otłuczoną była, uszkodzoną została, z którego to powodu drzewa popadły w stan chorobliwy i widocznie stały się przystępniejszemi do zagnieżdżania szkodliwych owadów, pomiędzy ktorymi głównie sówkę mniej zaś mniszkę napotykano.

Przy zbieraniu sówki w rewirze Ciężkowice czyniono te same spostrzeżenia, o których już pod punktem *a* wspomniano, iż znajdowane gąsienice w rewirze Podłęże były przez ichneomony uszkodzonymi w taki sam sposób.

Niemniej gąsienice mniszki znajdowano uszkodzone przez ichneomony, którą to okoliczność wedle korespondencyi pomiędzy nadleśniczym państwa Jaworznickiego a sąsiadującym nadleśniczym w Przezynie w Królestwie pruskiem panem Fresko przeprowadzonej a przez stacyą doświadczalną w Wrocławiu stwierdzonej, zauważano także w graniczących lasach pruskich a mianowicie, iż pomiędzy nazbieranemi gąsienicami mniszki znajdowano około 50% takich, które już ichneomony przez składanie swego płodu uszkodziły.

Gdy nadto zważy się, iż w roku przyszłym zabraknie gąsienic sówki chojnówki, ichneomony będą zmuszonymi, z całą siłą rzucić się na gąsienice mniszki, przeto spodziewać się należy, iż wystąpienie mniszki, gdyby nie osłabło, to na każdy sposób groźniejszem być nie powinno.

Nadto skonstatowano także, że motyle mniszki, jakie zbierano, nie były zdrowe, a nawet znajdowano samice, które pomimo ich zapłodnienia, nie posiadały siły zawartych w pachwinach macicznych jaj wyrzucić z siebie lub znajdujące się w worku macicznym jaja miały wygląd pewnego rodzaju zropienia.

Na podstawie tych oznak należy przypuszczać, że tegoroczne lato słotne lub inne wpływy klimatyczne nie sprzyjały rozwojowi mniszki, z czego wnioskowaćby należało, iż jej wystąpienie w roku przyszłym nie powinno być groźniejszem.

W ogóle nie można czynić zarzutu administracyi lasów Jaworznickich, jakoby cośkolwiek zaniedbała, coby do rozmnożenia sówki lub mniszki przyczynić się mogło, gdyż wedle przedłożonego rachunku wydano w roku 1891 na ten cel kwotę 1075 zł. i zarządzono możliwe środki zaradcze, jak smołowanie drzew, odgraniczenie nawiedzonych części lasu, zbieranie gąsienic i motyli a w końcu pozakładano około 2200 sztucznych gniazd dla zwabienia ptaków, które w roku bieżącym do niszczenia mniszki wielce się przyczyniły.

Przyczem zaznaczyć należy, iż lep (smołowiec), jaki do Jaworznia do nalepiania drzew od firmy J. Hitz w Pradze, Tuchmachergasse Nr. 9. sprowadzono, okazał się bardzo praktyczny, gdyż prawie przez 6 tygodni nie wysechł i utrzymał konieczną wilgoć, w skutek czego na zapoznanie z nim szerszych kół leśniczych zasługuje.

Co do zbierania jaj zachodzi pewna poniekąd nie dająca się przezwyciężyć trudność a mianowicie z tego powodu, iż, o ile skonstatowano, mniszka zakłada zwykle jaja swe na

sosnach w wysokości około 4 do 5 metrów po największej części w miejscu tem, gdzie się zaczyna kora gładsza (Spiegelrinde), jaja zaś same będące koloru podobnego do kory, bywają składane w szczeliny kory w tej wysokości, do której tylko z pomocą drabiny dostać się można, która to czynność na znaczniejszych obszarach staje się do niemożliwości uciążliwą.

Zarządziłem nadto, na co się zarząd lasowy państwa Jaworznickiego chętnie zgodził, aby w roku przyszłym w drzewostanach zagrożonych spróbowano kadzenia miałem węgla kamiennego, którego Jaworzno posiada podostatkiem; sądząc, iż wydobywający się gaz węglowy będzie skuteczniejszym środkiem dla wytępienia mniszki, aniżeli dym powstający z mchu lub cetyny, ku któremu to celowi węgle w czasie zimy do lasu zniesione zostaną.

W końcu mam zaszczyt donieść, iż w roku ubiegłym wedle podania zarządu lasowego w Jaworzniu wytępiono mniszki a mianowicie:

759.950 sztuk poczwarek
379.110 sztuk motyli

zaś rójka motyli trwała głównie od 20. do 30. lipca, w którym to czasie najprzód pokazywały się motyle samców, później nieco motyle samic.

Zwiedziłem nadto las sąsiedni należący do skarbu Krzeszowickiego w rewirze Myślachowice, gdzie znaleziono przy poczynionych poszukiwaniach w miesiącu czerwcu bieżącego roku pomiędzy 200 sztukami drzew sosnowych 40 takich, na których znajdowało się po 1 gąsienicy mniszki, zaś w miesiącu lipcu tego samego roku znaleziono na 100 sztukach drzew sosnowych 40 sztuk takich, na których po 2 poczwarki znachodzono; w ogóle zaś uczyniono spostrzeżenie, iż znajdowano poczwarek więcej od ilości widzianych motyli mniszki. W innych lasach, jakie zwiedziłem do dnia dzisiejszego, jak w Chrzanowie, Kościelcu, Płazie, Matkowie Babicach i Lipowcu nie spostrzegłem nic takiego, coby na obecność mniszki wskazywało a wedle zasięgniętych od miejscowych urzędników lasowych lub właścicieli lasów informacyj, pojawienie się mniszki oprócz sporadycznych wypadków nie było nigdzie w takiej ilości skonstatowane, któraby do poważniejszej obawy mogła dawać powód.

Alegat 11. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891. LW. 53.312.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 17. lutego 1891 L. 51140 do Prezydyum c. k. Namiestnictwa.

Biuro Marszałkowskie Sejmu krajowego podało do wiadomości Świetnego c. k. Prezydyum pod dniem 28. listopada r. z. do ls. 1288 uchwały Sejmu w przedmiocie taryf kolejowych dotyczące inkameracyi wszystkich linij kolei galicyjskiej Karola Ludwika i takiej regulacyi taryf kolejowych na kolejach państwowych i prywatnych, ażeby gospodarstwo w kraju naszym było skutecznie ochronionem od strat, jakie mu taryfowa polityka kr. węgierskiego rządu już zadaje a z chwilą wprowadzenia nowej taryfy strefowej w wyższym stopniu zadawać będzie.

Co do inkameracyi kolei galicyjskiej to z reskryptu JE. p. Ministra handlu do l. 2.965 r. z. zakomunikowanego Wydziałowi krajowemu odezwą Świetnego c. k. Prezydyum

z dnia 30. listopada i 2. grudnia r. z. L. 11758 pr. wynika, iż sprawą tą c. k. Rząd się zajmuje i po wybudowaniu drugiego toru kolejowego rokowania wdroży.

Podniesiony w reskrypcie wzgląd na to, że zarząd tej kolei w przededniu rokowań o inkameracyę i ustanowienia przeciętnego z ostatnich lat rocznego przychodu kolei, a co za tem idzie jej sprzedażnej ceny, oczywiście nie da się skłonić do zniżenia taryf przewozowych, zmniejszających na razie roczny przychód i sprzedażną cenę, tłumaczy zwłokę c. k. Rządu w staraniach o obniżenie tych taryf, które co do niektórych produktów i co do kosztów przewozu osób są jeszcze tak bardzo wysokie. W powołanym reskrypcie Ministerstwa handlu widzi Wydział krajowy pozytywną zapowiedź podjęcia niebawem tych rokowań i wyraża przekonanie, że w myśl rezolucyi Sejmu krajowego one w ciągu roku bieżącego doprowadzone do skutku zostaną.

Regulacya taryf towarowych na państwowych i prywatnych kolejach galicyjskich ma natomiast nietylko równie wielką jak poprzednia uchwała dla kraju doniosłość, ale zdaje się być z powodu rokowań z król. Ministerstwem węgierskiem w najściślejszem tego słowa znaczeniu naglącą. Podjęta przez król. Ministerstwo handlu we Węgrzech reforma taryf towarowych i przyjęta w niej zasada ustanawiania opłat na znaczne strefy i wedle jednostek zmniejszających się w miarę odległości musi wytworzyć zmianę warunków produkcyi i zbytu bardzo wielu przedmiotów. Ułatwienia dane rolnikom i przemysłowcom krajów należących do korony węgierskiej przez koleje węgierskie w ich ruchu wewnętrznym utrudniają wprawdzie zbyt produktów wyrabianych w naszej połowie Monarchii, ale mogą uchodzić za kwestę wewnętrznej samoistnej administracyi, skoro jednak te ułatwienia dotyczą w drodze refakcyi kolejowych produktów z zagranicy przywożonych, lub jeśli są dawane przez zarządy kolei austryackich bez zastrzeżenia zupełnej wzajemności, to stanowią istotną krzywdę dla producentów naszego kraju i w ogóle krajów w Radzie państwa reprezentowanych. Unia handlowo-cłowa dwóch połów Monarchii staje się złudną, jeśli produkta ich w granicy krajów podlegają różnym opłatom, bez względu zresztą na ich tytuł i rodzaj, a nie można zaprzeczyć, że już dziś istnieją opłaty kolejowe lub zwolnienia od opłat, które taką z duchem unii handlowo-cłowej sprzeczną i dla całego, na eksport przeznaczonego naszego przemysłu zabójczą nierówność wprowadzić są zdolne i wprowadzają.

Wydziałowi krajowemu nie może być wiadomy przebieg, ani obecny stan rokowań ces. król. Ministerstwa handlu z rządem węgierskim, ale kolejowa ta konkurencya wytworzyła była już w roku zeszłym tak niekorzystne dla przemysłowców naszego kraju położenie, że Sejm krajowy w wyż wymienionej uchwale z dnia 28. listopada z r. polecił Wydziałowi krajowemu staranie o następujące szczegółowo wymienione postulata:

a) by c. k. Rząd, ze względu na taryfy węgierskie wprowadził a względnie wprowadzić polecił taryfy wyjątkowe dla płodów rolnictwa i przemysłu rolnego jako to: drzewa, materyału tartego, mąki, spirytusu i t. d.

b) ażeby wprowadzoną przez rząd węgierski wbrew związkowi cłowo-handlowemu pomiędzy Austryą i Węgrami opłatę przewozową, tak zwaną „Überfuhrsgebühr“ nakładaną na stacyach granicznych węgierskich Orlo, Mezo-Laborcz i Lawoczne na produkta galicyjskie w wysokości od 25 zł. do 45 zł. od wagonu, starał się uchylić w porozumieniu z rządem węgierskim, lub też na stacyach granicznych podobną Überfuhrsgebühr na produkta węgierskie zaprowadził;

c) ażeby odmawiał zatwierdzenia wyjątkowym taryfom i refakcyom umożliwiającym przewóz zagranicznych produktów na kolejach austryackich po cenach niższych od cen przewozu produktów krajowych;

d) ażeby wobec zniesienia na kolejach węgierskich wszelkich taryf wyjątkowych dla nafty galicyjskiej i zastosowania do niej taryf lokalnych również wysokie taryfy zastosował do nafty węgierskiej na kolejach państwowych austryackich, oraz polecił zastosować na kolejach prywatnych.

e) ażeby z mocy art. II, §. 7. l. 3 ustawy z dnia 6. września 1885 Dz. u p. Nr. 122 polecił kolei północnej Cesarza Ferdynanda obniżenie taryf przewozowych od cetnara metrycznego i kilometra dla produktów naftowych do 0 10 centów.

Rezolucye ad a), b), i d) charakteryzują wyraźnie intencyę Sejmu krajowego, aby wzajemność, jaką dotychczas zachowywały różne w państwie, a nawet w ogóle w Europie koleje żelazne były i nadal przestrzegane w stosunkach z kolejami węgierskiemi.

Kilkadziesiąt lat już licząca historya kolei żelaznych wskazuje ciągły wzrost tych wzajemnych ułatwień i dogodności, — jeśli jednak zarządy kolei państwowych w Węgrzech z tej drogi schodzą, i czy to dla względów administracyi kolejowej, czy dla polityki ekonomicznej kraju, dla ułatwień zbytu jednych produktów, lub wyrobu innych, nowe opłaty na stacyach granicznych wprowadzają, lub transporta wysokiemi lokalnemi taryfami, miarkowanemi refakcyami tylko w poszczególnych razach utrudniają, żąda Sejm krajowy, by c. k. Rząd wszedł na analogiczną drogę i tym naszym produktom, dla których w międzynarodowym handlu tego zachodzi potrzeba, zapewnił te same dogodności, lub konkurującym z nimi produktom węgierskim te same stworzył utrudnienia.

Specyalnie zaś dla nafty galicyjskiej, której miejsce zbytu stanowią dziś już zachodnie prowincye monarchii, żąda Sejm krajowy w rezolucyi ad e), aby kolej północna ustanowiła tańszą o 10 krs. od Ctr. m. i Kil. wynoszącą opłatę, bo produkt ten tą jedynie drogą może dojść do rąk głównych konsumentów, a już do anomalii w zarządzie kraju zaliczać chyba należy fakt, że nafta węgierska z Fiume korzysta z wyjątkowych ulg transportowych w naszej połowie monarchii i przez to znajduje zbyt nietylko w krajach alpejskich, ale i w Czechach, gdy nasz produkt przy wysokich opłatach na kolejach węgierskich, kolei północnej i kolei południowej z nią konkurować nie może.

Ostatnia nareszcie ad c) rezolucya Sejmu krajowego żąda, aby c. k. Rząd odmawiał zatwierdzenia wyjątkowym taryfom i refakcyom umożliwiającym przewóz zagranicznych produktów na kolejach austryackich po cenach niższych od cen przewozu produktów krajowych, rezolucya ta przekracza zakres interesów naszego kraju, a dotyczy jednej z ogólnych zasad administracyi kolejowej i ustanawiania taryf w relacyach międzynarodowych lub tranzytowych.

Wydział krajowy mniema, że jakkolwiek podobne refakcye znajdują obrońców, to w każdym pojedynczym wypadku zastosowanie ich, tj. pozwolenie przywożenia produktu z zagranicy za tańszą opłatą niż kolej żąda za przewóz analogiczny od produktu krajowego, stanowi istotną krzywdę dla krajowego producenta i tylko ze względów dobra publicznego mogłoby być dopuszczalne. W razach wyjątkowych nieurodzaju lub klęski głodowej nie stanowi ona reguły administracyjnej i wtedy tylko powinnaby być dopuszczalną, Wydział krajowy tem bardziej obstawać musi przy przestrzeganiu zasady w rezolucyi Sejmu krajowego postanowionej, że produkcya rolnicza Galicyi przez długi szereg lat ucierpiała wiele od tranzytowych taryf normujących ulgi dla przewozu zboża rosyjskiego a nasze drzewo i spirytus od dawna już za granicami monarchii na swych odbiorców.

Wydział krajowy uprasza więc niniejszem Świetne c. k. Prezydyum o najusilniejsze poparcie powtórzonych tu rezolucyj Sejmu krajowego u c. k. Ministerstwa handlu i uprzejme powiadomienie nas, czy i o ile w rokowaniach z węgierskim rządem rezolucye te uwzględnione zostały.

Odpis

memoryału Wydziału krajowego z dnia 9. października 1891 L. 44446, wystósowanego do JE. Oliviera Margrabiego Baquehema c. k. tajnego Radcy, c. k. Ministra handlu w Wiedniu.

Przez upaństwowienie kolei galicyjskiej Karola Ludwika, które niebawem, bo już 1. stycznia 1892 nastąpi, wszystkie prawie koleje żelazne w naszym kraju w łącznej długości 2500 km. przejdą w ręce jednej, jedynej administracyi kolejowej.

Jest to fakt tak doniosły w dziedzinie komunikacyi handlu naszego kraju, wytwarza on dla kolejowego transportu warunki tak odmienne od obecnych i musi spowodować tak znaczne zmiany w administracyi c. k. kolei państwowych w Galicyi, że podpisany Wydział krajowy postanowił sprawę tę Waszej Ekscelencyi przedstawić i wskazać te środki i postanowienia, które naszem zdaniem mogą bez ujmy taniości i dobroci eksploatacyi tych kolei, uczynić z nich potężny czynnik rozwoju i wzrostu dobrobytu w naszym kraju.

Obecnie, kiedy zmiany administracyi kolei państwowych w Galicyi muszą być przedmiotem uchwał Wysokiego Ministerstwa handlu, przedstawiamy nasze w tym przedmiocie wnioski, bez rekryminacyj przeciw dawnym administracyom uprzewilejowanych kolei Karola Ludwika lub Lwowsko-Czerniowieckiej, bez powtarzania zażaleń, które już się podnosiły także i przeciw zarządowi c. k. kolei państwowych, bo zgodnie z opinią kraju spodziewamy się, że obecnie nastanie nowy a tak pożądany zwrot w administracyi kolei żelaznych w Galicyi, — że c. k. Rząd zainauguruje ten zwrot polityką taryfową ułatwiającą zbyt krajowych produktów raczej niż dowóz obcych i że c. k. koleje państwowe jako konsument przyczynią się do podniesienia przemysłu i rękodzielnictwa w kraju.

Galicya pozbawiona środków komunikacyi wodnej nie będzie mogła w żaden sposób połączonym w ręku państwa wszystkim w naszym kraju kolejom żelaznym wytworzyć konkurencyi przy transporcie tak osób jak i towarów.

Zarząd państwowych kolei żelaznych będzie niepodzielnie wpływać na warunki rozwoju naszego rolnictwa, handlu i przemysłu, naszych środków zaopatrywania się w importowane i możność eksportowania w kraju produkowanych przedmiotów a zadaniu i stanowisku takiego czynnika nie odpowiada obecny zakres działania dyrekcyi ruchu kolei państwowych we Lwowie i w Krakowie.

Na zarządzie c. k kolei państwowych w Galicyi będą ciężyć obecnie obowiązki, którym tylko wówczas uczyni zadość, jeśli mu będzie zapewniony jednolity kierunek w kraju samym tak, że zakres działania tego zarządu zarówno co do swej istoty przez pomnożenie jego atrybucyj jak i terytoryalnie w ten sposób rozszerzonym będzie, iż zarząd ten obejmować będzie kraj cały bez dotychczasowego podziału na okręgi, — jeśli dalej ze zwiększeniem zakresu działania stanie się on odpowiedzialnym wobec kraju i państwa za wszelką swą czynność lub

za jej zaniedbanie — jeśli nareszcie w wykonywaniu swych funkcyj będzie miał możność i obowiązek zasięgania opinii i rady kół interesowanych.

Tych warunków działania brakowało dotychczas tak zarządom kolei prywatnych jak nawet rozdzielonym dyrekcyom ruchu c. k. kolei państwowych we Lwowie i w Krakowie. Wytwarzały się odmienne interesa kraju a towarzystw kolejowych, które nie tylko nie uwzględniały ale nawet nie studyowały właściwych stosunków Galicyi, nie rozumiały zatem potrzeby odrębnych dla kraju naszego geograficzno-przemysłowem położeniem jego wskazanych zarządzeń ani też nie oceniały tych ujemnych skutków, jakie dane zarządzenia właśnie w Galicyi sprowadzić mogły.

Nigdzie np. w Austryi dyferencyonalne taryfy dla zboża przewożonego transito nie doprowadziły do tej anomalii, by ze szkodą dla krajowego rolnictwa faworyzować produkcyę zboża z Rosyi, a przemysł młynarski w Prusiech. Tylko u nas obrót towarów przewożonych z Zachodu ku Wschodowi tak się ogromnie różni od tego, co przewożony ze Wschodu ku Zachodowi — że jedna dla obu kierunków taryfa na produkcyę kraju szkodliwie oddziaływać może. Sama długość linij kolejowych przecinających Galicyę z przyległą Bukowiną wynosząca 600 km. od Podwołoczysk a prawie 900 od Suczawy do Krakowa, wskazuje, iż w interesie naszego kraju należałoby ustanowić opłaty faworyzujące jazdę i transporta na dalekie a nie na małe przestrzenie, a jednak taryfa strefowa w Austryi świeżo zaprowadzona faworyzuje właśnie przejazd małych odległości.

W kwestyi sytuowania dworców kolejowych dla rozwoju miast tak doniosłej, pobieżny nawet przegląd tych dworców w większych średnich miastach Galicyi a w pierwszym rzędzie we Lwowie, wskazuje jak mało ówczesne zarządy kolei zdawały sobie sprawę z handlowo-przemysłowego ruchu i nawet życia w miastach, które po 20 i 30 latach istnienia kolei jeszcze od niej zbytecznie są oddalone.

Poznać i wyrozumieć potrzeby kraju a następnie uczynić im zadość będzie mogła tylko centralna dyrekcya galicyjskich kolei państwowych w kraju, a mianowicie w jego stołecznem mieście Lwowie urzędująca, ona bowiem złączywszy w swem ręku zarząd wszystkich naszych kolei może stworzyć prawdziwie ekonomiczną politykę taryfową w interesie kraju i jego produkcyi. Na to potrzeba oczywiście nadać jej znacznie szerszy zakres działania, niż to normuje §. 28. statutu organizacyjnego dla c. k. kolei państwowych z dnia 23. czerwca r. 1884, przyznać jej prawo opiniowania o trasie proponowanych w kraju kolei ustanowić samoistne biuro taryfowe we Lwowie i wprowadzić je w stały stosunek z izbami handlowemi i przemysłowemi kraju, z c. k. towarzystwami rolniczemi i w ogóle z grupami interesowanych osób.

Administracya c. k. kolei państwowych w Galicyi będzie też bardzo znacznem konsumentem produktów krajowych a wykazy, które Wydział krajowy posiada, wskazują, iż mimo postanowień §. 29. statutu, nie uwzględnia ona dotyczas dostatecznie produktów krajowych. W r. 1890 obie dyrekcye ruchu we Lwowie i w Krakowie zamówiły w kraju ledwie trzecią część potrzebnego im materyału i inwentarza, a z tej kwoty połowa przypada na materyał ziemny, którego nie można wcale sprowadzać i drzewny, którego sprowadzanie do kraju lesistego byłoby już zbyt rażącą anomalią. Jeśli obecnie kwota wydawana w ten sposób po za krajem wynosi rocznie 2,000 000 zł., to przy połączeniu kolei przewyższy ją w dwójnasób, przez co przemysł krajowy byłby pozbawiony tej od zarządu kolei pomocy, którą instytucye te dają we wszystkich krajach i do której państwa je niejednokrotnie zobowiązują.

Jeżeli koleje państwowe w Galicyi mają spełnić swoje zadanie tak wobec kraju jak wobec całej podróżującej i transportującej towary publiczności, to według sumiennego przekonania Wydziału krajowego jest koniecznem, aby nie tylko zakres działania centralnej Dyrekcyi we Lwowie w kierunkach wyżej wskazanych został rozszerzony, ale też aby zwię-

kszono jej władzę i kompetencye w sprawach nominacyi, awansowania, nagradzania i karania personalu urzędniczego, nie wyłączając takich a poniekąd nawet trzeba powiedzieć szczególniej takich urzędników, którzy samoistne działy administracyi (np. warsztaty kolejowe) prowadzą. Tylko za urzędników w pełni od siebie zależnych, jej władzy i kontroli podległych może dyrekcya kolei słusznie i skutecznie odpowiadać.

Generalnej dyrekcyi c. k. kolei państwowych w Wiedniu pozostawiłoby się naturalnie wydawanie zasadniczych rozporządzeń w sprawach przepisów służbowych i instrukcyj obowiązujących, nominacye szefów oddziałów i wszelkie ostateczne w sprawach administracyjnych decyzye (rekursa).

Zanim przejdziemy do szczegółów i wskażemy jak §. 13. i §. 28. statutu organizacyjnego odmienićby należało, musiemy podnieść, że na czele potrzeb naszych i żądań co do urządzenia zarządu kolei żelaznych obsługujących Galicyę, stoi zawsze uznanie języka polskiego jako urzędowego w całej wewnętrznej służbie kolei. Sejm krajowy niejednokrotnie upominał się o to, opierając się na rozporządzeniu ministeryalnem z dnia 5. czerwca r. 1869 o języku urzędowym w kraju, a c. k. Rząd nie czynił zadość temu życzeniu dlatego, że koleje żelazne w Galicyi były prywatnemi, akcyjnemi stowarzyszeniami.

Ta przeszkoda jednak odpada zupełnie, skoro koleje te stają się instytucyą państwa i częścią administracyi rządowej, dla której właśnie rozporządzenie powyżej przytoczone wydanem zostało. W r. 1880 przy udzielaniu subwencyi krajowej 1,000.000 zł. na budowę podkarpackiej kolei żelaznej stanowiącej dziś główną arteryą sieci państwowych w Galicyi, ponowił Sejm krajowy to życzenie odrębną uchwałą i Wydział krajowy najusilniej uprasza o zmianę §. 7. statutu organizacyjnego zarządu kolei żelaznych rządowych w Królestwach i krajach w Radzie państwa reprezentowanych w ten sposób, ażeby urzędy tych kolei w Galicyi nie tylko jak dotąd po polsku, a względnie po rusku stronom odpowiadały i po polsku z władzami rządowemi (nie wojskowemi), urzędami i sądami krajowymi oraz z władzami autonomicznemi korespondowały, ale aby w całej wewnętrznej w obrębie naszego kraju służbie języka polskiego używały, a wszystkie swe do publicznej wiadomości przeznaczone ogłoszenia tudzież napisy po polsku a we wschodniej części kraju po polsku i po rusku podawały.

Przechodząc zaś do poszczególnych punktów określających zakres działania centralnej dyrekcyi kolei państwowych we Lwowie, rozumiemy iż zakres ten powinien obejmować:

1. układanie preliminarza rocznego i zawiadywanie w granicach zatwierdzonego budżetu wszystkiemi przez Ministra handlu wyznaczonemi dotacyami;

2. przyjmowanie (mianowanie) awansowanie, przenoszenie, urlopowanie, oddalanie ze służby (wypowiadanie i pensyonowanie) wszystkich stałych sług kolejowych i wszystkich urzędników do IX. klasy włącznie, stósownie do istniejących prawideł, w granicach przepisanego statutu i zatwierdzonego budżetu; również udzielanie urlopów, postępowanie dyscyplinarne, wymiar emerytury i prowizyi dla podwładnego personalu, dawanie pozwoleń na ożenienie się urzędników i aspirantów na urzędników, — przyjmowanie i oddalanie lekarzy kolejowych i agentów handlowych dla okręgu centralnej dyrekcyi;

3. wyznaczanie nagród i zapomóg z funduszu na ten cel przeznaczonego aż do wysokości 300 zł. a stawianie wniosków do generalnej dyrekcyi o przyznawanie wyższych kwot;

4. załatwianie spraw podatku dochodowego od osób będących w służbie, jako też spraw podatku gruntowego i budynkowego od nieruchomości kolei leżących w okręgu centralnej dyrekcyi;

5. kierowanie służbą konserwacyjną i budowniczą, sporządzanie projektów i wykonywanie nowych budowli, tudzież rozszerzanie istniejących budowli, oraz wszelkie zmiany

w stanie kolei i zakładów kolejowych na liniach, na których się ruch odbywa; projekta budowli lub robót przy drodze kolejowej, bez względu na to czy są objęte budżetem, lub nie, mają być przedkładane generalnej dyrekcyi w Wiedniu do zaopiniowania;

6. kierowanie służbą pociągową, zarządzanie parkiem machin i wozów w obrębie swego okręgu i warsztatami dla reperacyi i konstrukcyi tego parku a więc utrzymywanie w ewidencyi tego parku — kontrola nad nim, wydawanie rozkazów co do nabywania go, używania i wypożyczania, kierowanie warsztatami, rokowanie a względnie decydowanie o uszkodzeniu oraz obliczenie kosztów naprawy wagonów swoich i obcych kolei;

7. czynienie wniosków do generalnej dyrekcyi o pomnożenie lub zmianę wozów lub lokomotyw;

8. kierowanie służbą ruchu, proponowanie porządku ruchu pociągów lub zmian w porządku ruchu tych pociągów, które mają bezpośrednie z pociągami innych kolei połączenie i ustanawianie wszystkich innych zarówno osobowych jak towarowych, programowych lub wysyłanych w potrzebie, spacerowych i t. p. pociągów; oraz kontrola nad programem jazdy i t. d.;

9. dochodzenie przyczyn nieszczęśliwych wypadków;

10. szkontrowanie kas kolejowych, rewidowanie zapasów magazynowych w obrębie podległym centralnej dyrekcyi;

11. zakupywanie materyałów zużywczych i przedmiotów inwentarskich, oraz zarządzanie nimi z wyjątkiem szyn, przyborów do nich i lokomotyw;

12. odpisywanie lub też pozwalanie na odpisanie usterek rachunkowych i wierzytelności nie dających się ściągnąć, tudzież strat w materyałach i zasobach inwentarskich, jeśli wartość pieniężna nie przenosi w każdym z osobna przypadku 1000 zł.;

13. sprawowanie policyi kolejowej;

14. ustanawianie i zmiana taryf dla pasażerów i towarów, udzielanie kart bezpłatnych i po zniżonej cenie, zniżanie opłat za przewóz osób i towarów, regulowanie stosunków (obrotu) ruchu, jako też zawieranie umów, gdyby tego była potrzeba z innymi zakładami przewozowymi i t. d., wszystko to w myśl ogólnej instrukcyi, wydanej przez generalną dyrekcyę w Wiedniu;

15. rozstrzyganie o zażaleniach przeciw podwładnym i załatwianie reklamacyj tudzież roszczeń do wynagrodzenia w ruchu pasażerskim i towarowym wewnętrznym, o ile cała suma wynagrodzenia nie przenosi w obrocie osobowym 500 zł. a w obrocie towarowym 5.000 zł. jako też kontrola nad przychodami tak z wewnętrznego jak i z zewnętrznego obrotu;

16. wydzierżawienie miejsc na składy i gruntów kolejowych, jako też opust czynszów aż do kwoty 500 zł.;

17. prowadzenie pertraktacyj konkurencyjnych, udzielanie pozwolenia stawiania budynków prywatnych nad koleją i w pobliżu dworców.

Ażeby jednak centralna krajowa dyrekcya kolei państwowych, dla której proponujemy wskazane powyżej a niezbędne rozszerzenie zakresu działania, mogła zadanie swe tak spełniać, by ekonomiczne stosunki i interesa kraju naszego zostały należycie uwzględnione, koniecznem jest, by ta dyrekcya zasięgała zdania kół interesowanych i kierowała się opinią tych czynników, dla których ostatecznie istnieją nie tylko koleje i wszelkie inne środki komunikacyjne, ale nawet sam ustrój państwowy t. j. Reprezentacyi kraju, tudzież reprezentacyi producentów tak rolniczych jak przemysłowych i stanu kupieckiego.

Taki organ doradczy otrzymać powinna krajowa dyrekcya kolei państwowych przez ustanowienie krajowej Rady kolejowej, któraby się stale w pewnych peryodach zbierała i o wszystkich kwestyach ważniejszych dotyczących interesów rolnictwa, leśnictwa, górnictwa

przemysłu i handlu krajowego wydawała opinię. Nie żądamy, aby krajowa Rada kolejowa mogła mieć wpływ bezpośredni na szczegóły ruchu kolei, na kwestye techniczne i osobiste sprawy urzędników.

Nie będzie ona zatem w niczem krępować sprężystości administracyi a mimo to strzedz może i powinna żywotnych interesów kraju, którym zła polityka taryfowa i ciągle po za krajem czynione zamówienia inwentarza kolejowego i materyałów tak wielkie szkody przyniosły i rozwój dobrobytu tak długo i na tak długo tamowały.

Rada kolejowa we Lwowie składałaby się z 16 członków a prezydentem jej byłby Namiestnik kraju lub jego zastępca.

Skład jej byłby następujący:

4 członków mianowanych przez Namiestnika kraju;

4 członków mianowanych przez Wydział krajowy;

3 delegatów Izb handlowych i przemysłowych w Krakowie, we Lwowie i w Brodach;

2 delegatów krajowych towarzystw rolniczych we Lwowie i w Krakowie;

1 delegat krajowy towarzystwa naftowego w Gorlicach;

1 delegat krajowej komisyi dla spraw przemysłowych we Lwowie;

1 delegat krajowej komisyi dla spraw rolniczych we Lwowie;

a każda z tych władz i instytucyj mianowałaby oraz zastępców swych delegatów.

W posiedzeniach Rady kolejowej brałby udział dyrektor c. k. kolei państwowych galicyjskich i jego zastępca.

Przewodniczącemu służyć powinno prawo zaproszenia na posiedzenie znawców czy to z grona urzędników kolejowych czy z poza tego grona, a specyalnie w kwestyach przyzwalania na wyjątkowe zniżenie taryf i poruczania robót i dostaw dla administracyi kolei już z ruchu będących, jakoteż i dla nowych budujących się linij.

Rząd przedkładałby Radzie kolejowej do zaopiniowania:

a) projekta budowy nowych linij kolejowych bez względu na to, czy one przez państwo, kraj lub strony prywatne mają być budowane i w ruchu utrzymywane;

b) zasadnicze postanowienia o organizacyi i zakresie działania urzędów kolejowych w obrębie centralnej dyrekcyi,

c) preliminarz budżetu dotyczącego okręgu kolei państwowych w Galicyi;

d) wszelkie wnioski co do taryf osobowych lub towarowych, stałych lub przygodnych oraz dyfferencyonalnych taryf w ruchu wewnętrznym tych kolei, zarówno jak w ruchu związkowym z innemi kolejami;

e) wszelkie zmiany planu jazdy ustanawianego z reguły dwa razy do roku (na letni i zimowy okres);

f) wnioski o zmianę lub rozszerzenie istniejących, tudzież wprowadzenie nowych urządzeń kolejowych, mających na celu ułatwienie i rozszerzenie ruchu handlowego;

g) zasadnicze postanowienia co do rozdawania potrzebnych dla kolei dostaw i robót

h) wnioski co do tworzenia w kraju nowych urzędów ruchu, stacyj, magazynów materyałów, stacyj rezerwowych, warsztatów itd.;

We wszystkich tych sprawach ma również mieć Rada kolejowa prawo stawiać dyrekcyi pytania (interpelacye) i wnioski.

Posiedzenia Rady kolejowej odbywać się powinny z reguły co kwartał lub też na żądanie Namiestnika kraju albo na żądanie przynajmniej 8 członków Rady, którzy powinni do żądania zwołania podać przedmiot obrad.

Wydział krajowy nie wyraża swej opinii o tem, czy centralna Dyrekcya c. k. kolei państwowych w Galicyi ma zarządzać tylko kolejami przecinającemi nasz kraj, czyli też ma

jej podlegać także te kilkaset kilometrów kolei żelaznych, które zostały upaństwowione w Bukowinie, na Szląsku i na Morawie i które wraz z kolejami galicyjskiemi stanowią jedną wschodnią grupę c. k. kolei państwowych w Austryi.

Wasza Ekscelencya to lepiej ocenić potrafi a w miarę decyzyi Ekscelencyi stanęłaby lub odpadłaby kwestya uzupełnienia krajowej Rady kolejowej we Lwowie członkami tych krajów, któreby wchodziły w okręg urzędowania tej dyrekcyi.

Postulata, które podpisany Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem Waszej Ekscelencyi przedstawia i o których uwzględnienie uprasza, streszczają się w trzech następujących punktach:

1. zaprowadzenie języka polskiego jako urzędowego w wewnętrznej służbie c. k. państwowych kolei żelaznych w Galicyi;

2. ustanowienie dla Galicyi centralnej dyrekcyi c. k. kolei państwowych we Lwowie i nadanie jej znacznie szerszego zakresu działania niż obecnie obowiązujący statut organizacyjny przyznał dyrekcyom ruchu kolei państwowych we Lwowie i w Krakowie;

3. ustanowienie krajowej Rady kolejowej we Lwowie pod przewodnictwem p. Namiestnika.

Wydział krajowy uprasza, abyś Wasza Ekscelencya w interesie ekonomicznego rozwoju naszego kraju, który na błędnej dotychczas, bo do potrzeb naszych nie zastosowanej polityce kolejowej tyle ucierpiał, zechciał wyrażone przez nas życzenia, stanowiące minimum tego, czego jednomyślna opinia kraju w tej sprawie się domaga, wziąć pod najżyczliwszą rozwagę i uczynić im zadość przy organizacyi zarządu kolei państwowych w Galicyi.

Alegat 13. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891 LW. 53.312.

Odpis.

pisma Wydziału krajowego z dnia 13. listopada 1891 do L. 50.035, wystosowanego do J. E. Oliviera Margrabi Baquehema c. k. Ministra handlu w Wiedniu.

Sejm krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem kilkakrotnemi rezolucyami, wzywającemi c. k. Rząd do wywarcia wpływu na znaczne obniżenie taryf przewozowych na kolejach żelaznych w naszym kraju istniejących, stwierdził, iż w wygórowanych taryfach kolejowych upatruje jednę z najważniejszych przeszkód ekonomicznego rozwoju naszego kraju. Taryfy te bowiem obciążając naszą produkcyę zbyt wysokimi kosztami przewozu, osłabiają znacznie zdolność konkurencyjną naszych produktów na targach austryackich i zagranicznych. Co więcej c. k. uprzyw. kolej Karola Ludwika przyznawała zbożu rosyjskiemu w przewozie przez nasz kraj takie ulgi taryfowe, skutkiem których koszta przewozu tego zboża były znacznie niższe niż naszego krajowego, tak że te taryfy wprost stawały się niestety

bardzo skutecznym środkiem protekcyjnym dla zagranicznej rosyjskiej produkcyi zbożowej na szkodę produkcyi naszego kraju. Gdy jednak wszystkie w tej sprawie powzięte uchwały sejmowe nie odnosiły pożądanego skutku wobec Towarzystwa, które własnych tylko patrząc interesów, nie uwzględniało najbardziej uprawnionych życzeń kraju, Sejm uchwałą z dnia 28. listopada 1890 wezwał Rząd, aby przystąpił co rychlej do upaństwowienia tej kolei. Głównym powodem tego wezwania była właśnie wspomniana wyżej szkodliwa dla kraju polityka taryfowa tej kolei, było zrobione doświadczenie, jak trudno zarząd kolei do zmiany tej polityki taryfowej nakłonić była wreszcie nadzieja, iż c. k. Rząd po upaństwowieniu kolei Karola Ludwika nie będzie mógł i nie zechce utrzymać nadal taryf dla naszego życia ekonomicznego zgubnych i podkopujących siłę podatkową kraju a tem samem i interesowi państwa szkodliwych. Z wdzięczną radością przeto przyjął kraj wiadomość, iż życzeniu jego co do upaństwowienia kolei Karola Ludwika stanie się zadość. Wszakże podpisany Wydział krajowy nie spełniłby swego obowiązku, gdyby w tej chwili, gdy się przybliża objęcie tej kolej w zarząd państwa, raz jeszcze nie zwrócił się do Waszej Ekscelencyi z przedstawieniem, iż główną korzyścią, jakiej kraj z tego upaństwowienia oczekuje, jest bezzwłoczna zmiana taryf na tej linii, która skutkiem swego położenia nie przestanie nigdy być najważniejszą arteryą handlową naszego kraju. Oczekujemy tego tem bardziej, że gdziekolwiek dotychczas dokonano upaństwowienia prywatnych przedtem kolei, c. k. Rząd zawsze z samą chwilą objęcia ich w zarząd zaprowadzał na nich znacznie niższe taryfy c. k. kolei państwowych. Gdy zaś objęcie kolei Karola Ludwika w zarząd państwa ma nastąpić w chwili, gdy kampania zbożowa jest u nas właśnie w pełnym toku, przeto wszelka zwłoka spowodowałaby wielką dla kraju stratę. Sądzimy też, iż nie potrzebujemy bliżej rozwodzić się nad tem, że po dokonanem zjednoczeniu wszystkich galicyjskich kolei żelaznych w ręku jednego zarządu, dwojaka taryfa na tych liniach byłaby dla tego zarządu bardzo niedogodną, co także przemawia za bezzwłocznem zaprowadzeniem jednolitej taryfy.

Z tych tedy powodów Wydział krajowy ma zaszczyt zwrócić się do Waszej Ekscelencyi z prośbą, aby c. k. Rząd zechciał od dnia 1. stycznia 1892 na wszystkich liniach upaństwowionej kolei Karola Ludwika zaprowadzić taryfy c. k. kolei państwowych i równocześnie znieść wszystkie taryfowe ulgi dla zboża rosyjskiego, które dotychczas naszej krajowej produkcyi zbożowej odbierają możność współzawodnictwa ze zbożem rosyjskiem na targach austryackich i zagranicznych. Wydział krajowy świadom jest tego, że drugi punkt naszej prośby, odnoszącej się do zboża rosyjskiego jest w tej chwili bezprzedmiotowy, obecnie bowiem eksport zboża z Rosyi jest zredukowany do minimum, wszakże podnosi go ze względu na wielkie jego znaczenie w przyszłości, kiedy obecny wyjątkowy stan rzeczy ustąpi miejsca normalnemu. Nie wątpimy na chwilę, że Wasza Ekscelencya w swej niejednokrotnie objawionej życzliwości dla naszego kraju i w dojrzałem ocenieniu identycznych z państwowemi interesów tego kraju, tej prośbie naszej zechcesz zadość uczynić.

Protokół ankiety

w sprawach cłowych, odbytej w Wiedniu w dniach 12., 13. i 14. kwietnia 1891 r.

Obecni pp. Abrahamowicz Dawid,
Czecz Herman,
Kozłowski Włodzimierz,
Pilat Tadeusz,
Rosenstock Maurycy,
Rutowski Tadeusz,
Struszkiewicz Władysław,
Szczepanowski Stanisław.

Przewodniczący Członek Wydziału krajowego Tadeusz Romanowicz.

Zanim przystąpiono do szczegółów objętych kwestyonarzem Wydziału krajowego, poseł Szczepanowski zastrzega się przeciw 1. punktowi sejmowych uchwał w sprawach cłowych, uważa bowiem, że cła ochronne są dla państwa exportującego niepotrzebne i niedobre.

P. Kozłowski przyznaje p. Szczepanowskiemu w teoryi racyę, ale uważa wolny handel, jako możliwy tylko wtedy, gdy inne państwa trzymają się tego systemu Oświadcza, że według jego zdania ankieta jest co do traktatu niemiecko-austryackiego spóźnioną, zaś co do traktatów z innemi państwami za wczesną i wyraża nadzieję, że Wydział krajowy w swoim czasie ponownie ankietę zwoła.

Dr. Pilat nie zgadza się z Szczepanowskim i sądzi, że kraje eksportowe produkujące wśród mniej korzystnych warunków, mogą potrzebować ochrony cłowej wobec innych krajów eksportowych, których warunki produkcyi i przewozu są znacznie korzystniejsze.

Przystąpiono do obrad nad pytaniami w kwestyonarzu Wydziału krajowego zawar temi, a w szczegolności do działu A. pyt. 1—5.

1. Jak się przedstawiają obecnie dla produkcyi zbożowej państwa austryackiego stosunki odbytu poza granicami tego państwa?

2. Jaki udział w tym odbycie ma produkcya zbożowa galicyjska? jakie są główne kierunki wywozu z Galicyi za granicę państwa?

3. Jaki udział ma produkcya zbożowa galicyjska w zaopatrywaniu wewnętrznych targów państwa austryackiego i jakie są główne miejsca zbytu dla niej wewnątrz państwa?

4. Jaki udział w zaopatrywaniu wewnętrznych targów państwa przypada zagranicznej produkcyi, a jaki produkcyi węgierskiej?

5. Jakie zmiany, ze względu na stwierdzony w odpowiedziach na poprzednie pytania stan rzeczy, byłyby pożądane w stosunkach cłowych tak dla ułatwienia wywozu za granicę, jak dla zachowania targów wewnętrznych Monarchii w pierwszym rzędzie dla własnej produkcyi?

Dr. Pilat jako referent tego działu, przedstawia rzecz jak następuje:

Monarchia austryacko-węgierska jako całość jest państwem, która pominąwszy całkiem wyjątkowe lata, produkuje więcej zboża i wyrobów mącznych niż potrzebuje, zatem wywozi nadwyżkę za granicę.

Przedlitawia z włączeniem Galicyi i Bukowiny z reguły wywozi więcej jęczmienia i słodu niż przywozi, zaś wszystkich innych zbóż więcej w regule przywozi niż wywozi. Przywóz następuje po największej części z Węgier.

Galicya a tożsamo i Bukowina wywozi więcej niż dowozi, chociaż bywały już lata takie, w których mianowicie owsa więcej przywieziono do Galicyi niż z niej wywieziono.

Przed laty dwunastoma, zanim za przykładem Niemiec kraje europejskie zaczęły odgraniczać się coraz to wyższemi cłami, między innemi także na płody rolnicze, Austro-Węgry całe, a tożsamo w szczególności Przedlitawia i sama Galicya urządzały się w handlu płodami rolniczymi a mianowicie zbożem i mąką w ten sposób, że bardzo znaczną część produkcyi własnej więcej doborowej i lepiej przygotowanej do handlu, a przeto bardziej popłacającej od produktu wschodnio europejskiego, wywoziły za granicę mianowicie do Niemiec, do Szwajcaryi, do Francyi a prócz tego przez Niemcy i przez morze do dalszych krajów, częścią w surowym stanie, częścią w formie mąki. Pozostałą przez ten wywóz lukę w pokryciu własnej potrzeby zastępowano dowozem tańszego zboża przez wschodnią i południową granicę.

Około r. 1880 wskutek olbrzymiego wzrostu dowozu z Ameryki i z innych krajów zamorskich tudzież z Rosyi, a następnie wskutek wprowadzenia ceł ochronnych w krajach zachodnich ścieśnił się w wysokim stopniu wywóz Austro-Węgier na targi zachodniej Europy. Produkcya rolnicza Austro-Węgier nie znajdując dogodnych warunków odbytu po za granicami Monarchii, musiała więcej niż przedtem dbać o zachowanie dla siebie targów wewnętrznych. Wyrazem dążności w tym kierunku stały się cła zbożowe i w ogóle rolnicze wprowadzone w Austro-Węgrzech w latach 1882 i 1887 a okupione równoczesną podwyżką ceł przemysłowych.

W ostatnich latach wywóz płodów rolniczych a w szczególności zboża i mąki z Austro-Węgier, który bezpośrednio po podwyższeniu znacznem ceł niemieckich i francuskich w r. 1885 zmniejszył się bardzo w przeważnej ilości artykułów, wzrósł znowu do pewnego stopnia w niektórych przynajmniej gałęziach. Stało to się, pomijając wpływy pomyślnych lub niepomyślnych zbiorów, po części wskutek tego, że zagranica potrzebując tutejszych płodów, wzięła na siebie opłatę cła, po części wskutek tego, że produkcya tutejsza nie mając korzystniejszych miejsc zbytu ponosi cło w całości lub w części. Nia dzisiaj stosunki odbytu dla zboża i płodów mącznych po za granicami monarchii przedstawają się następnie:

Węgry, których wyroby mączne są bardzo cenione, zaopatrują w mąkę kraje austryackie zachodnie (w r. 1888 wywiozły do nich 3,192.861 cetnarów metr.) a prócz tego wywożą znaczną ilość za granicę (w r. 1888 1,677.191 cetnarów metr.) do Szwajcaryi i do Niemiec południowych i morzem do Anglii a nawet dalej. Wywóz zboża do wschodniej Szwajcaryi, dokąd dawniej wywoziła także i Galicya, do południowych Niemiec jest też przeważnie w ręku Węgier, tak że dla Austryii o ile ona wywozi zboże i wyroby mączne, pozostają obecnie tylko królestwo Saskie, Szląsk pruski i przyległe części Niemiec.

Specyalnie Galicya wywozi tylko zboże w stanie surowym, nie zaś mąkę a wywozi je do krajów austryackich północno-zachodnich, (Czech, Morawii i Szląska) gdzie ma do walczenia z konkurencyą węgierską, następnie do Szląska pruskiego i dalszych części Prus, gdzie natrafia na konkurencyę rosyjską, wreszcie przez Czechy do Saksonii i w dół Elbą dalej.

Według niemieckiej statystyki kolejowej, która pozwala wyłączyć Austryę a w jej obrębie znowu Galicyę z Bukowiną, wywóz do Niemiec w latach 1885 do 1887 włącznie przedstawia się następnie:

Stanowcze i znaczne umniejszanie wywozu nastąpiło przy owsie dla Austryi całej z 36.149·5 ton, na 7,143 dla Galicyi i Bukowiny z 9.162 ton na 2.179, przy pszenicy zmniejszył się wywóz z Galicyi z 48.020 ton, w r. 1885 na 26.380, w r. 1889 natomiast wywóz

z Austryi podniósł się znowu do wysokości niemal poprzedniej. Przy życie, przy którem wywóz z Galicyi stanowi $^9/_{10}$ wywozu austryackiego do Niemiec, przy jęczmieniu, wreszcie przy kukurudzy, prosie, hreczce, strączkowych i słodzie wywóz do Niemiec tak z Galicyi jak z Austryi w ogóle podniósł się po r. 1885 i to niekiedy znacznie nawet.

Mimo to handel z Niemcami co do wszystkich tych artykułów, przy których spotyka się wywóz austryacki z znaczniejszą konkurencyą obcą, przedstawia dla krajów austryackich zysk bardzo mały i chwiejny, gdyż pomiędzy konkurentami występującymi na targach niemieckich kraje te są wprawdzie najbliższym dostawcą, lecz konkurentem najsłabszym, któremu każda mniej pomyślna konjunktura zamyka lub wielce utrudnia wstęp na targ.

Zmiany w stosunkach cłowych byłyby pożądane następujące:

Zawarcie z Niemcami układu taryfowego na czas dłuższy, któryby sprowadził zniżenie ceł wchodowych dla zboża i wyrobów mącznych ile możności znaczne. Zniżenie $1^1/_2$ marki byłoby zbyt nieznaczne. Taryfa przyznana ze strony Niemiec Autro-Węgrom powinna być koniecznie dyferencyonalną tj. niższą od taryfy obowiązującej równocześnie dla krajów konkurencyjnych.

Co do Rumunii to obecnie obowiązują dla niej cła wchodowe austro-węgierskie w wymiarze podwyższonym a mianowicie od 100 kilo kukurudzy lub prosa 1 zł. od wszelkich innych zbóż i od strączkowych 3 zł. od 100 kg., od 100 kg. mąki 3 zł. 75 ct.

Z zarządzeniem jakiegokolwiek układu, który to układ nieuniknionym jest ze względu na przemysł austryacki, musi ustać wymiar podwyższony, lecz chodzi o to, aby nie została przywróconą dla Rumunii wolność cłowa, która sprowadziłaby silną konkurencyę na targ wewnętrzny monarchii. Żądać zatem należy, aby utrzymano względem Rumunii cła rolnicze w wysokości ustanowionej ogólną taryfą cłową z r. 1882, względnie nowelą 1887. Przeciw napływowi zboża rumuńskiego, w razie gdyby się ten wymiar ceł nie utrzymał, należy się bronić przez uzyskanie dla młynów zwrotu ceł w razie wywozu mąki wyrobionej ze zboża rumuńskiego obliczając ten zwrot według stosunku zboża do mąki tak korzystnego jak to praktykują Niemcy

P. Struszkiewicz zauważa, że przyczyna zmniejszenia wywozu galicyjskiego do Niemiec leży w znacznej części w zmianie kierunku produkcyi rolniczej, która zwraca się teraz więcej ku wytwarzaniu płodów zwierzęcych. Z wnioskami poprzedniego mowcy się zgadza.

P. Szczepanowski podnosi, że układ z Niemcami mógłby przynieść korzyśc dla wywozu z Austro-Węgier tych węgierskich artykułów, do których nie odnosi się konkurencya amerykańska. O tyle zyskamy, o ile rosyjski wywóz się zmniejszy. W końcu kładzie nacisk na to, że rozmiary i kierunek exportu galicyjskiego zależą przeważnie od taryf kolejowych

P. Kozłowski uważa traktat z Niemcami jako bardzo pożądany dla Galicyi, kładzie jednak silny nacisk na uregulowanie bezpośrednich taryf kolejowych. Sytuacyę obecną uważa jako korzystną dla wywozu zboża galicyjskiego, zwłaszcza że podniesienie kursu rubla utrudnia wywóz z Rosyi. Rząd rosyjski wyrównywa to niskiemi taryfami kolejowemi, co należałoby takiemi samemi zniżkami taryf u nas zneutralizować. Gdyby taryfy do Hamburga były dla nas korzystniejsze, możnaby zdobyć targ angielski. Mowca domaga się, ażeby przy reformie zamierzonej austro-węgierskiego Lloyda, tudzież Towarzystwa żeglugi na Dunaju uwzględniono interesa galicyjskiego handlu zbożowego, zwłaszcza zaś, aby Lloyd obsługiwał nie tylko drogi handlowe wschodnie ale i zachodnie. Mowca wnosi: 1. ażeby dążyć do zniżenia cła dla mąki i zboża ze strony Szwajcaryi i Włoch, a gdyby uzyskanie podobnego uwzględnienia ze strony Francyi nie było możliwem, powetować to zniżkami taryf, wreszcie aby Lloyd rozszerzył działalność swą na drogi wodne zachodnie i zniżył ceny przewozu.

P. Szczepanowski zaznacza, że od lat 30 nastąpiła zmiana w kierunkach handlu. Przedtem ceny zboża były najwyższe w Anglii, Belgii i Holandyi, obecnie są one najwyższe

w południowo-zachodnich Niemczech i w Szwajcaryi, to też tam musi kierować się nasz wywóz a dla niego droga lądowa daleko ważniejsza, niż morska. Co do wniosków p. Kozłowskiego zauważa, iż nie można spodziewać się, aby dyfferencyonalne cła na rzecz Austro-Węgier przyzwoliła Szwajcarya, a tak samo i Francya. Tylko z traktatu z Niemcami możemy osiągnąć korzyści normalne.

Pp. Kozłowski i Rutowski podnoszą korzyść, jaką z traktatów z odleglejszymi krajami się osiągnie przez to, że Węgry swój export do tych krajów powiększą, a przez to opróżnią się targi wewnętrzne austryackie dla zboża galicyjskiego.

P. Dr. Pilat podnosi stosunki z Rumunią. Uważa za nieuniknione ustanie ceł wojennych na płody rumuńskie, wskutek czego Rumunia zrobi nam groźną konkurencyę na targach wewnętrznych. Sądzi, że należy dążyć do utrzymania od strony Rumunii ceł zawartych w ogólnej taryfie cłowej, a zarazem paraliżować wpływ dowozu z Rumunii na nasze targi przez przyznanie zwrotu cła młynom austro-węgierskim, przerabiającym zboże rumuńskie dla exportu mąki.

Po dłuższej dyskusyi, w której brali udział pp. Kozłowski, Szczepanowski, Rutowski i Pilat uchwalono dążyć do utrzymania ochrony cłowej wobec Rumunii. Przyjęto wnioski referenta, tudzież dodatkowe wnioski p. Kozłowskiego.

Z kolei przystąpiono do obrad nad działem B. w kwestyonarzu t. j. nad pytaniami dotyczącemi exportu mąki.

Pytania te opiewały:

1, Jakie są stosunki odbytu dla produkcyi wyrobów mącznych austryackiej, a w szczególności galicyjskiej poza granicami monarchii? jakie są główne kierunki wywozu?

2. Jaki udział ma produkcya galicyjska w zaopatrywaniu wewnętrznych targów państwa wyrobami mącznymi?

3 Jakich zmian należałoby żądać w stosunkach cłowych dla wyrobów mącznych?

Ankieta uznała przedewszystkiem, że uchwały odnoszące się do zboża mają takie same zastosowanie do mąki. Na wniosek p. Struszkiewicza uchwalono: dążyć do tego, ażeby młynom przyznano taryfy bezpośrednie w obrocie przerywanym. Rutowski podnosi, że produkcya młynów węgierskich zaopatruje w znacznej części wewnętrzne targi galicyjskie.

Na tem zakończono posiedzenie pierwsze.

II. Posiedzenie

dnia 13. kwietnia 1891 roku.

Ankieta przystępuje do obrad nad pytaniami ustępu C. kwestyonarza, które opiewają:

1, Jak przedstawiają się obecnie dla produkcyi bydła i płodów bydlęcych (mięso, łój, masło itp.) państwa austryackiego stosunki odbytu poza granicami tego państwa?

2. Jaki udział w tym odbycie ma produkcya galicyjska? jakie są dla poszczególnych kategoryj produkcyi bydlęcej główne kierunki wywozu z Galicyi poza granice państwa?

3. Jaki udział ma produkcya bydlęca galicyjska w zaopatrywaniu wewnętrznych targów państwa austryackiego i jakie są główne miejsca zbytu dla niej wewnątrz państwa?

4. Jaki udział w zaopatrywaniu wewnętrznych targów państwa przypada produkcyi zagranicznej a jaki węgierskiej?

5. Jakie urządzenia w kraju mogłyby dopomódz do uzyskania otwarcia granicy do zachodu dla wywozu bydła naszego?

6. W jaki sposób dałoby się w drodze układów międzynarodowych, a ewentualnie w drodze retorsyi zabezpieczyć nasz wywóz bydła przed niespodzianem zamykaniem granic sąsiednich pod pozorem względów weterynarsko-policyjnych?

7. Jakie inne urządzenia i zmiany w stosunkach cłowych byłyby pożądane dla ułatwienia wywozu bydła i płodów bydlęcych? w jakich kierunkach wywozu?

Z jakiemi przeto państwami miałaby monarchia układać się o ułatwienie wywozu bydła i płodów bydlęcych?

Referent Dr. Kozłowski podaje cyfry handlu bydłem galicyjskiem. — Przeszkodą główną większego rozwoju tego handlu jest zdaniem jego nieuzasadnione uprzedzenie do bydła austryackiego pomimo, że od r. 1882 pomoru w Austryi nie było i że zaraza pyska i racic istnieje w całej Europie.

Również i uprzedzenie szczególne do bydła galicyjskiego jest nieuzasadnione. Z raportów weterynaryjnych dowodzi referent, że gdy dnia 31. marca r. b. w Galicyi było dotkniętych zarazą bydlęcą 25 powiatów i 82 miejscowości, to w Czechach było dotkniętych nią 115 miejscowości, co dowodzi, że w Galicyi stan zdrowia bydła jest lepszy.

Przepisy weterynarskie w Galicyi są coraz ściślej wykonywane. Dla Austryi szkodliwy jest dowóz bydła z państw naddunajskich, zwłaszcza ze Serbii, która nie mogąc się dość szczelnie zamknąć od Rosyi, szerzy zarazę, a tem samem kompromituje za granicą handel bydłem austryackiem a więc i galicyjskiem. Najwięcej zaszkodziła austryackiemu handlowi Anglia, która zamknąwszy się całkowicie od bydła austryackiego, pociągnęła swym przykładem Niemcy. Referent twierdzi, że wielką szkodę naszemu handlowi bydłem wyrządza kolej południowa swemi wysokiemi taryfami. Środki podniesienia wywozu bydła mogą być trojakie: obniżenie cła, zniżenie taryf kolejowych i środki weterynarskie.

Referent wnosi: granicę rosyjską i rumuńską należy najściślej trzymać zamkniętą od dowozu bydła; dowóz z Serbii i Bułgaryi ścieśnić, a ewentualnie całkiem zamknąć; w traktacie ze Szwajcaryą i Włochami uzyskać zniżenie cła; starać się o zniesienie angielskiej Animal Ordre z r. 1886; założyć w Galicyi zakład tuczenia nierogacizny; przyspieszyć sprawę urządzenia targowicy na bydło i nierogaciznę w Krakowie, tudzież w Oświęcimie; założyć zakład kontumacyjny na wzór bialskiego.

P. Rutowski zwraca uwagę na export bydła rozpłodowego z Galicyi, który mógłby wzróść znacznie, gdyby cło do Niemiec było zniżone.

P. Czecz godzi się z referentem, że wsprawie handlu bydłem mniejszą odgrywa rolę cło, niż stosunki weterynarskie; twierdzi przeto, że gdyby nawet przyszła konwencya weterynarska z Niemcami nie wymagała tego, by bydło przechodziło przez stacye kontumacyjne, należy jednak od tego nie odstępować, ponieważ w ten sposób uzyska się gwarancyę stałego wywozu.

Ostrzega przed utworzeniem wspólnej centralnej targowicy dla wszystkich kategoryj bydła. Po dłuższej dyskusyi, w której brali udział wszyscy członkowie ankiety, uchwalono:

1) Domagać się bezwarunkowo utrzymania i nadal dotychczasowego zamknięcia granicy rosyjskiej i rumuńskiej dla dowozu bydła.

2) Dążyć do zamknięcia, a ewentualnie przynajmniej ścieśnienia dowozu bydła bułgarskiego i serbskiego do Austryi.

3) Dążyć do tego, by w Anglii nie traktowano bydła austryackiego, jako z góry już podejrzanego i żeby odnośnie do Austryi zniosła Anglia swój Animal Ordre z r. 1886.

4) Dążyć do zniesienia niemieckich ceł na bydło, zwłaszcza zaś na bydło rozpłodowe.

5) Dążyć do zniesienia ceł dowozowych szwajcarskich i włoskich.

6) Starać się o obniżenie taryf dla przewozu bydła na kolei południowej.

7) Przyspieszyć i popierać utworzenie targowicy na bydło wraz z zakładem kontumacyjnym w Krakowie.

8) Założyć w kraju 2 lub 3 stacye kontumacyjne np. w Tarnowie, Oświęcimiu i Kałuszu.

9) Postarać się o polecenie konsulom austryackim, aby opinię zagraniczną zreformowali o stanie weterynarskiej policyi w Austryi i usuwali panujące pod tym względem uprzedzenia.

10) Dążyć do zniżenia taryf na przewóz bydła koleją arulańską, tudzież do zniżenia taryfy przewozowej na targ wiedeński w St. Marx.

Równocześnie uchwalono dążyć do zmian w urządzeniu targowicy centralnej wiedeńskiej w St. Marx.

Następnie wzięła ankieta pod obradę sprawę wywozu koni i uchwalono:

w stosunku z Włochami utrzymać dotychczasową wolność importu, a w stosunku z Niemcami dążyć do zniżenia cła.

Co do wywozu mięsa uchwalono w stosunku z Francyą i Włochami dążyć do utrzymania dotychczasowego niskiego cła na mięso.

W stosunku z Niemcami dążyć także do ulgi cłowej.

Na wniosek Dra Rutowskiego uchwalono dążyć do tego, by nie pozwolono na zakładanie na granicy Rosyi i Rumunii rzeźni, w którychby bite bydło sprowadzano z tych państw.

W sprawie wywozu masła uchwalono dążyć do przyspieszenia i uregulowania transportu masła na kolejach austryackich, zwłaszcza w kierunku ku Tryestowi w sposób analogiczny do tego, w jaki odbywa się transport owoców.

W sprawie wywozu jaj zwrócono uwagę na potrzebę znacznych ulg taryfowych, zaprowadzenia taryf bezpośrednich i zniżenia ceł.

Co do wywozu skór surowych, które idą do Szwajcaryi i Niemiec, uchwalono żądać utrzymania obecnego stanu rzeczy.

Na tem przerwano II. posiedzenie ankiety.

Posiedzenie III.

odbyte w dniu 14. kwietnia 1891 r.

Ankieta przystąpiła do obrad nad ustępem *D.* kwestyonarza Wydziału krajowego, dotyczącym exportu spirytusu. Pytania te opiewały:

1) Jak przedstawiają się obecnie dla produkcyi spirytusu państwa austryackiego warunki odbytu poza granicami tego państwa.

2) Jaki udział w tym odbycie ma produkcya spirytusowa galicyjska? jakie są główne kierunki wywozu z Galicyi za granicę państwa?

3) Jaki udział ma produkcya spisytusowa galicyjska w zaopatrywaniu wewnętrznych targów państwa austryackiego i jakie są główne miejsca zbytu dla niej wewnątrz państwa?

4) Jaki udział w zaopatrywaniu wewnętrznych targów państwa przypada produkcyi zagranicznej, a jaki węgierskiej?

5) Jakie zmiany w stosunkach cłowych i w łączących się z niemi urządzeniach (bonifikacye i t. p.) byłyby pożądane tak dla ułatwienia wywozu za granicę, jak i dla zachowania targów wewnętrznych państwa austryackiego przedewszystkiem dla własnej produkcyi?

W dyskusyi zaznacza P. Kozłowski, że w obecnej sytuacyi wywóz spirytusu austryackiego wzmaga się stopniowo, ostrzega jednak, że trwałość warunków dzisiejszej pomyślnej

dla exportu tego produktu sytuacyi jest niepewna. Galicya swój spirytus w przeważnej części konsumuje sama, trochę wywozi do Szlązka, tudzież przez Tryest za granicę. Prawo reekspedycyi przyznane wpłynęło o tyle korzystnie, że export w tym kierunku jest łatwiejszy.

W dalszym ciągu swego przemówienia zaznacza mowca trudność konkurencyi z produkcyą spirytusu węgierskiego. Dla illustracyi przytacza fakt, że znana firma braci Neumann z Aradu dostarcza do Opawy spirytus opodatkowany za 54 do 56 zł., po cenie zatem znacznie niższej, niż spirytus galicyjski Firma ta nie przyjmuje wcale zamówień na spirytus nieopodatkowany. Mowca twierdzi, iż przyczyny tego zjawiska szukać należy z jednej strony w tem, iż rząd węgierski udziela bardzo znacznego kredytu podatkowego, w czem rząd przedlitawski jest o wiele oszczędniejszym, z drugiej zaś strony w tem, iż kontrola w Węgrzech jest mniej ścisłą i daje możność do nadużyć i obchodzenia postanowień ustawy podatkowej. W końcu zwraca mowca uwagę na to, iż znacznem polem zbytu spirytusu mógłby być Wschód i Hiszpania, dokąd Niemcy znaczne ilości spirytusu exportują.

Dziś, zdaniem mowcy, cena wewnętrzna spirytusu w Niemczech podniosła się znacznie, a to wywołało zmniejszenie się exportu spirytusu niemieckiego w ogóle. Byłoby więc wskazanem dążenie do zdobycia dla zbytu austryackiego spirytusu targów zarówno Lewanty, jak Hiszpanii. Trudności, jakie temu dążeniu stoją w drodze, są zdaniem mowcy następujące: handlowi z Lewantem przeszkadzają taryfy kolejowe i taryfy Lloyda austryackiego, handlowi z Hiszpanią niekorzystne taryfy na kolejach wiodących do Tryestu, tudzież brak regularnego połączenia tego portu z portami wschodnich wybrzeży Hiszpanii, a wreszcie wyzyskiwanie exportujących przez wielkie magazyny spirytusowe w Tryeście, w których opłaty magazynowe są 8—10 razy wyższe, niż we Fiume. Mowca przedstawia tedy ankiecie szereg wniosków, które mają na celu usunięcie tych przeszkód. Po przemówieniu p. Rutowskiego, który wskazywał na ścisły związek, jaki zachodzi między ocleniem spirytusu przez poszczególne państwa, a wprowadzonymi w tychże państwach podatkami konsumcyjnymi od spirytusu, związek, który stanowi główną trudność w wyjednaniu w przyszłych traktatach cłowych uwzględnień dla spirytusu austryackiego, uchwalała ankieta:

1. W układach handlowo-cłowych z Niemcami, Szwajcaryą, Włochami, Hiszpanią, państwami wschodniemi i Francyą, należy dążyć do wyjednania uwzględnień dla spirytusu austryackiego.

2. Należy dążyć w drodze właściwej do zniżenia taryf przewozowych dla spirytusu w handlu lewantyńskim.

3. Należy dążyć do zniżenia opłat magazynowych od spirytusu w Tryeście, tak by ile możności odpowiadały takim opłatom w Fiume pobieranym.

4. Należy żądać uregulowania bezpośredniej komunikacyi między Tryestem a wschodnimi portami hiszpańskimi.

Następnie przystąpiła ankieta do omówienia ustępu E. w kwestyonarzu Wydziału krajowego, dotyczącego exportu „drzewa“. Pytania te opiewały:

1) Jakie jest obecne położenie gospodarstwa leśnego, jakie są w przybliżeniu rozmiary produkcyi drzewa handlowego w Galicyi, ile z tego potrzebuje Galicya, a ile wywozi poza granice kraju i dokąd?

2) Jakie stanowisko zajmuje Galicya co do drzewa w zaopatrywaniu potrzeb wewnętrznych w Austro-Węgrzech, oraz jaki jest udział Galicyi w wywozie drzewa z Austro-Węgier?

3) Jaki wpływ wywarły cła na drzewo, zwłaszcza polityka cłowa Niemiec na export Austro-Węgier i Galicyi?

4) Jakie są potrzeby i życzenia producentów drzewa surowego i przemysłowego, jakie zmiany byłyby pożądane dla rozszerzenia zbytu na drogach handlowych istniejących, oraz czy dałyby się przy zmianach polityki cłowej zdobyć nowe targi zbytu i które?

Referent tego działu Dr. Rutowski wykazuje, że ustanowienie wysokich ceł w Niemczech na drzewo, dokonane w celu ochrony krajowej produkcyi i pracy chybiło najzupełniej celu, bo wywołało podniesienie cen drzewa, a w dalszym następstwie częściową dewastacyę lasów. Zagospodarowane lasy niemieckie nie mogły nastarczyć potrzebie drzewa, zwłaszcza że równocześnie wzrósł wywóz tego produktu z Niemiec. Galicyjskie drzewo musząc opłacać, chociaż częściowo tylko cło, bo część pokrywała podwyższona cena, zwróciło się ku targom wschodnim. Bliskość jednak Prus każe nam dążyć do zdobycia i utrzymania tego właśnie targu, to też chwilowo tylko zmniejszył się export galicyjski do Niemiec, a rychło osięgnął poprzednią wysokość. Zdaniem mowcy ucierpiał głównie galicyjski export tartego materyału wskutek ceł niemieckich wyższych na materyał tarty, niż kloce. Siła exportowa Galicyi co do drzewa jest zdaniem mowcy jeszcze bardzo znaczna i Galicya może wywóz tego materyału znakomicie podnieść tak, iż zdoła zdobyte dzięki zniżeniu cen taryf przewozowych targi wschodnie zaopatrzyć i utrzymać, a zarazem korzystać z targów niemieckich i zachodnio-europejskich. W tym celu należy wobec zbliżającego się zawarcia traktatu z państwem niemieckiem dążyć do uzyskania obniżenia ceł na materyał tarty, dalej starać się o obniżenie taryf przewozowych na drogach wiodących do morza, wreszcie przez utrzymanie korzystnego status quo w traktatach z Francyą i Włochami zapewnić sobie możność zbytu do tych państw.

Z tymi wywodami referenta zgadza się p. Kozłowski, którry w swem przemówieniu kładzie nadto nacisk na sprawę taryf, dopuszczenia większej ilości wewnętrznych stacyj kolejowych do bezpośrednich taryf adryatyckich, jak niemniej na sprawę obniżenia taryf transportu ku Belgii, Szwajcaryi i Francyi przez kolej arulańską. Po przemówieniu Dr. Pilata, który podnosił ciągły wzrost exportu galicyjskiego drzewa do Niemiec i wykazywał konieczność uzyskania przy zawieraniu traktatów ze wschodem przynajmniej dzisiejszego stanu rzeczy, uchwalono:

1) Dążyć do zniesienia ceł niemieckich na drzewo, zwłaszcza na materyał tarty.

2) Dążyć do utrzymania korzystnego status quo w traktatach z Francyą, Włochami i Wschodem.

3) Dążyć do zniżenia taryf przewozowych w handlu lewantyńskim i adryatyckim, tudzież na kolei arulańskiej.

4) Dążyć do tego, by większą ilość wewnętrznych stacyj kolejowych dopuszczono do bezpośrednich taryf adryatyckich.

Z kolei wzięła ankieta pod obrady ustęp w kwestyonarzu Wydziału krajowego oznaczony literą F., a traktujący o exporcie innych produktów Galicyi. Pytania tego ustępu opiewały:

1) Jakie inne produkta, prócz wymienionych poprzednio, mają obecnie takie znaczenie dla Galicyi bądź w handlu wywozowym, mianowicie przy przywozie z poza granic państwa, że byłby pożądanym bliższy rozbiór stosunków odbytu tych produktów wraz z wskazaniem zmian, jakie byłyby potrzebne na przyszłość?

2) Czy i jakich zmian w traktatach handlowo-cłowych należy się domagać, ażeby krajowemu przemysłowi ułatwić:

a) konkurencyę z obcym produktem w kraju;

b) wywóz za granicę;

c) sprowadzanie potrzebnych surowców i półfabrykatów.

3) Czy z upływem obowiązujących jeszcze traktatów cłowych i handlowych należy dążyć do układów taryfowych z innemi państwami, czy też poprzestać tylko na przyznaniu stanowiska najbardziej uwzględnionego państwa (Meistbegünstigung)?

4) Czy byłoby pożądanem utworzenie związku cłowego państw środkowo-europejskich, któryby utrzymując nadal linie cłowe pomiędzy temiż państwami, odgraniczał je wspólną zewnętrzną linią cłową od krajów zamorskich i wschodnich europejskich.

P. Szczepanowski jako referent przedstawił stosunki handlu naftą. Zdaniem mowcy wymownym dowodem niepomyślnego położenia tej gałęzi produkcyi jest fakt, że cyfra podatku naftowego opłacanego w Galicyi zmniejszyła się w r. 1890., świadczy to o zmniejszeniu się produkcyi w destylarniach. Nie dotykając samego oleju świetlanego, który jako podległy podatkowi nie dopuszcza możliwości żądania zniesienia cła nań nałożonego, omawia mowca tylko sprawę ewentualnych postulatów dotyczących oclenia produktów pobocznych, mianowicie smarów i parafiny. Mowca poddaje krytyce zdanie, jakoby mogło być dla galicyjskiego przemysłu korzystnem zniesienie cła niemieckiego na parafinę w zamian za zniżenie cła od oleju świetlanego. Połowa produkcyi galicyjskiej (około ½ miliona cetnarów) zawiera bardzo wiele parafiny i ona pokrywa znaczną część kosztów produkcyi. Zmniejszenie więc cła na parafinę dotknęłoby połowę kopalń i rafineryi bardzo dotkliwie, gdy natomiast korzyści ze zniesienia cła na smary byłyby bardzo nie wielkie.

Zdaniem mowcy, cały przemysł naftowy opiera się na ochronie cłowej. Zniżenie cła na towary w traktacie z Niemcami lub zupełne jego uchylenie, byłoby niewątpliwie korzystnem, bo prawdopodobnie byłby tem samem wykluczony dowóz olejów rosyjskich, ale nie ma nadziei usunięcia konkurencyi amerykańskiej. Ameryka mająca stanowisko najwięcej uwzględnionego państwa wobec Niemiec skorzystałaby tedy najwięcej z uchylenia cła od nafty, a wobec tego nie należy się domagać zniżenia cła od nafty lub uchylenia go. Po omówieniu wpływu importu sztucznego surowca kaukaskiego na galicyjską produkcyę i export stwierdza mowca zgubny dlań wpływ zniżki ażia złota. Ochrona cłowa jest dla galicyjskiego przemysłu naftowego warunkiem bytu. Gdy zaś cło płatne jest w złocie, przeto zniżka ażia złota stać się musiała klęską. Przed 4 laty cło w złocie 10 zł wynoszące, znaczyło w papierze 12 zł. i 50 ct. więc gdy podatek opłacany przez naszą naftę wynosi 6 zł. 50 ct., przeto protekcya wynosiła okrągło 6 zł. Obecnie wskutek spadku ażia złota wynosi cło tylko 11 zł. 20 ct. w papierze, ochrona więc wynosi już tylko 4 zł. 70 ct. Podobny niekorzystny wpływ wywiera ten spadek ażia także na oclenie surowca kaukaskiego i utrudnia z nim konkurencyę.

Cło na surowiec kaukaski oznaczone zostało na 2 zł. w złocie w przypuszczeniu, że zawierać będzie najwięcej 85% oleju świetlanego. Dziś łatwo udowodnić zdaniem mowcy, że surowiec kaukaski zawiera 90—95% materyału swietlanego, a gdy równocześnie i ażio złota spadło, przeto stan rzeczy przedstawia się dziś jak następuje: W ustanowieniu cła 2 zł. w złocie równały się 2 zł. 50 ct. w papierach na 85% materyi świetlanej, to jest 2 zł. 94 ct. na 100, teraz wynoszą 2 zł. w złocie tylko 2 zł. 24 ct. w papierach na najmniej 90% czyli 2 zł. 49 ct. na sto a zatem o 45 ct. mniej. Te 45 centów różnicy wyczerpują i znoszą cały zysk galicyjskich destylarń. Z kolei przeszedł mowca do skreślenia zgubnych dla producentów galicyjskich zarządzeń taryfowych rządu węgierskiego. Dla nafty galicyjskiej obowiązują na kolejach węgierskich wysokie taryfy lokalne, a nadto wprowadzono w ostatnich czasach tylokrotnie omawianą opłatę przewozową, (Ueberfuhrsgebühr) w kwocie 42 zł od wagonu na stacyach granicznych, podczas gdy koleje austryackie wożą naftę węgierską taniej niż węgierskie fiumańską.

Te są powody, dla których mowca uważa stosunki przemysłu naftowego w Galicyi obecnie za niepomyślne, chociaż surowa produkcya nafty w ostatnich czasach się zwiększyła, a z nią i wywóz surowca. Wywóz ten się zdaniem mowcy nie opłaca się wskutek wpływu skreślonych powyżej warunków, a ceny spadają tak, iż najniższe ceny, jakie przewidywano w r. 1887. okazały się dziś zbyt optymistycznie obliczonemi. Wobec tego proponuje referent:

1) należy przedstawić Rządowi, że stosunki cłowe wskutek zniżenia ażia od złota zmieniły się na niekorzyść i zagrażają galicyjskiemu przemysłowi naftowemu;

2) należy dążyć przedewszystkiem do podniesienia cła od sztucznego surowca kaukazkiego;

3. Ankieta uznaje, iż dalszych środków zaradczych ku podźwignięciu przemysłu naftowego należy szukać w polityce taryfowej a więc:

a) domagać się od Rządu, aby korzystając z nadwyżki dochodów kolei północnej, wywarł nacisk na tę kolej, by zaprowadziła dla nafty taryfę kolei państwowej,

b) ze szczególniejszym naciskiem domagać się, aby taką samą opłatę przewozową, jaką pobierają Węgry, pobierał Rząd austryacki od nafty fiumańskiej na stacyach austryackich i żeby do tej nafty zastosował te same taryfy, jakie Węgry do naszej nafty stosują na swych kolejach. Wnioski te ankieta uchwaliła.

Z kolei przedstawia członek Wydziału krajowego Romanowicz na podstawie referatu Komisyi przemysłowej wnioski dotyczące stanowiska, jakie należałoby w przyszłych traktatach handlowo cłowych zająć co do oclenia żelaza, skór, tkanin, wyrobów z gliny, cementu i szkła.

1. Żelazo.

Wskutek wysokiej protekcyi cłowej, jakiej udzielono przemysłowi żelaznemu austryackiemu, wzmogła się fabrykacya Styryi, Karyntyi a nawet i Galicyi. Kilka niewielkich fabryk maszyn, jakie w kraju posiadamy, głównie a może wyłącznie utrzymują się tą protekcyą. Komisya mimo to nie jest za utrzymaniem tych wysokich ceł protekcyjnych a to z następujących powodów. Przedewszystkiem sądzi Komisya, iż w tej gałęzi przemysłu zwłaszcza w dziale maszynowym w konkurencyi rozstrzyga przedewszystkiem dobroć wyrobu. Nasze fabryki powinny konkurować tą dobrocią.

Zresztą ich konkurentem jest w znacznej części przemysł austryacki, który z ceł protekcyjnych tak samo korzysta jak galicyjski. Z powodu braku węgla i żelaza przemysł żelazny u nas nigdy się bardzo wysoko nie rozwinie. Najważniejszym jednak jest wzgląd na to, kto jest konsumentem dla tego przemysłu. Jest nim przedewszystkiem całe rolnictwo, które w coraz większych ilościach potrzebuje maszyn. Jest nim dalej jedyny w naszym kraju prawdziwie wielki przemysł, t. j. przemysł naftowy — który w wielkich ilościach potrzebuje maszyn, rur i t. p. — Wreszcie rozwój wszystkich gałęzi przemysłu w naszym kraju wymaga, by używały one coraz więcej maszyn. Interes tych wszystkich odbiorców, którzy wyrobów żelaznych potrzebują do celów produkcyjnych, jest znacznie silniejszy od interesu nielicznych u nas fabryk maszyn i narzędzi. I dla tego sekcya Komisyi przemysłowej nie moze przemawiać za dążeniem do utrzymania wysokich ceł protekcyjnych dla wyrobów żelaznych.

2. Skóry.

Nasz przemysł garbarski w wysokim stopniu korzystał z ceł protekcyjnych na skóry. Dawniej wyrabiano u nas tylko najprostsze skóry i podeszwy na buty tak zwane chłopskie. Skóry na przyszwy, skóry cielęce, fartuchowe, do obicia wozów i t. p. sprowadzano z Lipska. Obecnie garbarstwo znacznie się wzmogło. Wyrabiają skóry na przyszwy cielęce i końskie Garbarnie w Rzeszowie, Stanisławowie, Bolechowie i Lwowie nie mogą podołać zamówieniom, które zawsze są większe od produkcyi tych garbarń. Podeszew nie wyrabiają z powodu, że kraj wywozi woły opasowe, ciężkie, a tylko z tych można mieć materyał na skóry podeszwowe. Dowóz skór z Lipska prawie zupełnie ustał. Zatrzymanie zatem obecnych wysokich ceł jest w interesie rozwijającego się przemysłu garbarskiego.

3. Tkaniny.

Powstający u nas przemysł tkacki ma do walczenia nie tyle z zagraniczną ile z austryacką konkurencyą, mianowicie Moraw, Szląska i Czech, które znowu mają do walczenia

z wysoko rozwiniętem tkactwem na Szlązku pruskim. — Będą też te kraje z pewnością czynić wszelkie wysiłki, aby dla austryackiego tkactwa protekcyę cłową uzyskać. My możemy konkurencyę utrzymać głównie w płótnie i adamaszkach (deseń biały na białym) skutkiem taniości robotnika. Protekcya cłowa potrzebna.

4. Glina, cement i szkło.

Cła dotychczasowe dla tych wyrobów z Austryi do Niemiec i odwrotnie, równoważą się co do swej wysokości. Nasz przemysł galicyjski w tej gałęzi jest dopiero w zarodku — protekcya uzyskana przez przemysł czeski wyjdzie naszemu na korzyść. (Naczynia kamionkowe).

Ankieta uchwala zgodnie z tym wywodem:

1) iż nie należy domagać się utrzymania dzisiejszych wysokich ceł protekcyjnych dla żelaza, że owszem w interesie galicyjskich konsumentów wyrobów z żelaza należy się starać o zniżenie cłowe dla tego produktu.

2) Należy dążyć do utrzymania dzisiejszych ceł protekcyjnych na skóry.

3) Należy dążyć zgodnie z usiłowaniami innych interesowanych krajów koronnych do utrzymania ceł dla wyrobów tkackich.

4) Co do wyrobów z gliny, cementu i szkła, interesa galicyjskiego przemysłu są zgodne z interesem Czech o ile chodzi o utrzymanie protekcyi cłowej, należy tedy popierać usiłowania krajów w tej kwestyi najbardziej interesowanych.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 5. czerwca 1891 l. 21587 do Św. Prezydyum c. k. Namiestnictwa.

W odezwie z dnia 16. grudnia 1890 l. 53098, w której podaliśmy do wiadomości Świetnemu Prezydyum uchwałę, powziętą przez Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 29. listopada zeszłego roku, a dotyczącą postulatów kraju ze względu na zbliżającą się chwilę odnowienia traktatów handlowo cłowych z ościennemi państwami, miał Wydział kraj. sposobność zwrócić pokrótce uwagę Świetnego Prezydyum na najważniejsze interesa produkcyi rolniczej w kraju, jako głównie opieki potrzebujące i upraszał Św. c. k. Prezydyum o zakomunikowanie przedstawionego w wspomnianem piśmie stanu rzeczy c. k. Rządowi centralnemu.

Obecnie, opierając się na fachowej opinii ankiety, która w miesiącu kwietniu b. r. obradowała w Wiedniu nad tem, w jaki sposób należałoby w traktatach, jakie w r. 1892 mają być zawarte, wziąć w obronę galicyjską produkcyę rolniczą i przemysłową ze względu na korzystne dla niej w przyszłości ukształtowanie stosunków wywozu produktów krajowych za granicę Monarchii, jak i ze względu na zapewnienie im ochrony możebnej od konkurencyi zagranicznej w kraju, przedstawia Wydział kraj. Św. Prezydyum ponownie obraz żądań i potrzeb kraju w tej mierze, upraszając Św. Prezydyum, ażeby zechciało poprzeć je ze swej strony u właściwych władz, powołanych do wydania stanowczych decyzyj w sprawie traktatów handlowo cłowych.

Produkcya naszego kraju obejmuje przedewszystkiem płody gospodarstwa rolnego i połączonego z niem przemysłu rolniczego. Rolnictwo stanowi główny przedmiot zajęcia w kraju, główne źródło jego bogactwa i dochodów jego mieszkańców, główną podstawę jego siły podatkowej, zasługuje przeto w pierwszym rzędzie na opiekę państwa i uwzględnienie jego interesów, zwłaszcza że wskutek długoletniej fałszywej ekonomicznej polityki państwa w naszym kraju przemysł dawniejszy galicyjski upadł, nowe jego gałęzie, któreby mogły płody rolnictwa spożytkować na miejscu, nie mogły się rozwinąć, a tak rolnik galicyjski jedynie w wywozie swych produktów poza granicę kraju i Monarchii może mieć nadzieję znalezienia konsumenta płodów swego gospodarstwa. Obecnie panujące stosunki wywozu głównych dwu produktów rolnictwa, zboża i bydła, tudzież nierogacizny i płodów zwierzęcych nie odpowiadają interesom produkcyi tej w kraju naszym. Nie inaczej ma się rzecz z warunkami wywozu spirytusu, tego jedynego produktu przemysłu rolniczego w naszym kraju, który opłacając hojny podatek na rzecz skarbu państwa, powinienby w zamian być otaczanym opieką państwową w handlu. Interesa gospodarstwa leśnego, wywóz drzewa handlowego, nie są też dostatecznie w obowiązujących dotąd traktatach handlowych uwzględnione; produkcya rozwijającego się w kraju przemysłu młynarskiego wymaga także skuteczniejszego zaopiekowania się nią w przyszłych traktatach; a wreszcie interesa przemysłu naftowego, stanowiącego jedno z potężniejszych źródeł bogactwa kraju, domagają się, o ile chodzi o ułatwienie exportu z jednej, o zwalczenie konkurencyi zagranicznej przez zamknięcie dotąd zbyt łatwego dowozu z drugiej strony, zamieszczenia w przyszłych traktatach postanowień, któreby je należycie uwzględniały i popierały. Niemniej ważną i doniosłą dla produkcyi krajowej, jak sprawa wywozu, jest także kwestya uregulowania w przyszłych traktatach handlowo cłowych dowozu pewnych produktów z zewnątrz Monarchii, uregulowania bądź to w ten sposób, iżby ich dowóz był więcej ułatwionym niż dziś (jak n. p. dowóz żelaza i wyrobów żelaznych), bądź to w ten sposób, by zbyt łatwy dowóz produktów obcych nie podkopywał produkcyi krajowej (jakby to miało miejsce n. p. przez zwolnienie od cła zboża rumuńskiego, otwarcie granicy rosyjskiej i rumuńskiej, tudzież państw naddunajskich

dla dowozu bydła, zbyt niskie cło na surowiec nafty kaukazkiej, lub wyroby przemysłu tkackiego, garbarskiego i keramicznego).

Zanim przystąpimy do szczegółowego rozwinięcia i uzasadnienia powyżej ogólnie zaznaczonych postulatów produkcyi krajowej ze względu na postanowienia, które mają być objęte przyszłymi traktatami handlowo cłowymi, nadmieniamy, że zarówno ankieta, która o tych sprawach obradowała, jak Wydział krajowy, nie mógł poprzestać na podniesieniu i przedstawieniu li tylko tych żądań, które w wspomnianych traktatach mogą być uwzględnione, lecz że zbadawszy stosunki, wśród których rozwijają się poszczególne gałęzie produkcyi krajowej, musiał także zwrócić uwagę swą na te warunki, które ujemnie wpływają na rozwój tej produkcyi, jakkolwiek usunięcie ich nie może być przedmiotem postanowień traktatów z państwami ościennemi i leży wyłącznie we własnym zakresie działania Wys. c. k Rządu. Gdy tedy zmiana tych warunków właśnie lub ich usunięcie wiąże się, jakkolwiek nie formalnie, to jednak materyalnie z postulatami dotyczącymi traktatów, wiąże je bowiem wspólny cel, podniesienie produkcyi krajowej przez zapewnienie poszczególnym jej gałęziom odpowiednich warunków rozwoju, pozwala sobie Wydział krajowy przedstawić Św. Prezydyum cały szereg takich postulatów, których uwzględnienie przez Wys. c. k. Rząd przyczyniłoby się w znacznej bardzo mierze do podniesienia produkcyi kraju.

Z kolei przystępujemy do szczegółowego przedstawienia warunków produkcyi krajowej i wynikających ztąd postulatów, któreby powinny znaleść uwzględnienie przy zawieraniu traktatów handlowo cłowych.

A) Pierwsze miejsce zajmuje, jakto już w wyżej przytoczonej odezwie Wydziału krajowego zaznaczono, rolnictwo, a wśród jego gałęzi produkcya zboża i wyrobów mącznych.

Galicya, podobnie jak cała Przedlitawia, więcej produkuje zboża, niż go potrzebuje na miejscu spotrzebować i nadwyżka produkcyi jest przedmiotem wywozu. Nie wdając się w drobiazgowy obraz wywozu i przywozu różnych rodzajów zboża, dosyć tu zaznaczyć, iż Galicya łącznie z Bukowiną więcej exportuje niż przywozi ziarna (i to głównie z Węgier tylko) tak, że jedynie przywóz owsa w latach wyjątkowych przewyższał wywóz galicyjski. Stosunki dzisiejsze dla zbytu zboża i płodów mącznych poza granicami Monarchii ułożyły się w ten sposób, iż gdy Węgry wywozem swym zaopatrują Szwajcaryę, kraje południowe niemieckie, a częściowo Anglię (wywóz węgierskiego zboża do tych państw wynosił w 1888 r. 1,677.191 ctn. metr.), a rywalizacya z wywozem węgierskim w tych kierunkach jest dla krajów przedlitawskich bardzo utrudnioną przez nieodpowiednią politykę taryfową kolei, pozostaje dla zboża i wyrobów mącznych przedlitawskich, a więc i galicyjskich, otwartym wywóz jedynie do królestwa Saskiego, Szląska pruskiego i przyległych krajów Niemiec wschodnio południowych, tudzież środkowych. Specyalnie Galicya wywozi tylko zboże w stanie surowym, a wywozi je (prócz tego, co pozostaje w krajach zachodnio północnych, gdzie zboże galicyjskie musi staczać walkę z węgierskiem) do Szląska pruskiego i dalszych części Prus, gdzie natrafia na konkurencyę węgierską, wreszcie przez Czechy do Saksonii i w dół Elby do północnych Niemiec.

Niemiecka statystyka kolejowa dozwala powyższe przedstawienie illustrować cyframi, które dają obraz wywozu całej Austryi, niemniej jak i specyalnie Galicyi z Bukowiną, a to mianowicie w okresie lat 1885—1889 włącznie. W okresie tym oddziaływały już na wywóz austryacki niemieckie cła wchodowe, a pod ich wpływem spadł wywóz owsa z całej Austryi z 36 149·5 tonn na 7 143 tonn, wywóz zaś Galicyi i Bukowiny z 9.162 tonn na 2.179 tonn; wywóz pszenicy zmniejszył się specyalnie z Galicyi i Bukowiny w r. 1885 z 48.020 tonn na 26.380 tonn. W r. 1889 podniósł się wywóz z Austryi do wysokości niemal pierwotnej. Przy życie, przy którem wywóz z Galicyi stanowi $^9/_{10}$ wywozu austryackiego do Niemiec, przy jęczmieniu, wreszcie przy kukurudzy, prosie, hreczce, roślinach strączkowych i słodzie, wywóz do Niemiec tak z Galicyi jak z Austryi w ogóle podniósł się po r. 1885 nawet niekiedy znacznie, mimo to jednak handel z Niemcami co do tych wszystkich artykułów, przy których spotyka się wywóz austryacki

z silniejszą konkurencyą obcą przedstawia dla producentów austryackich zysk bardzo mierny i chwiejny, gdyż pomiędzy konkurentami, występującymi na targach niemieckich, producent austryacki, a zwłaszcza galicyjski, jest wprawdzie najbliższym dostawcą, lecz konkurentem najsłabszym, któremu każda mniej pomyślna konjunktura zamyka lub wielce utrudnia wstęp na targ i szanse utrzymania się na nim. Do tych czynników należą, o ile chodzi o wywóz do Niemiec, w pierwszej linii wysokie cła wchodowe niemieckie, które zgubnie wpływają na zysk naszych exportujących rolników lub handlarzy zbożem, bo muszą oni, chcąc się na targach niemieckich utrzymać, ponosić w cenie sprzedawanego produktu cło, a zatem wychodzą z minimalnym tylko zyskiem, lub nawet żadnego zysku nie odnoszą. Sprawę zniżenia ceł zbożowych do Niemiec poruszył już Wydział krajowy w odezwie swej z dnia 16. grudnia zeszłego roku i tam też położył dostateczny nacisk na konieczność pomyślnego jej załatwienia w przyszłym traktacie, jeśli tenże ma odpowiadać interesom austryackiej produkcyi zbożowej, — dziś wobec ułożonych już warunków i omówionych postanowień traktatu z Niemcami, niewątpliwie najważniejszego i najdonioślejszego dla stosunków handlowych naszej monarchii, wyraża Wydział krajowy nadzieję, że sprawa znacznego zniżenia ceł wchodowych dla zboża i wyrobów mącznych, sprawa przyznania dla tych produktów Austro-Węgier taryfy dyfferencyonalnej, t. j. niższej niż taryfy obowiązujące równocześnie dla innych państw konkurencyjnych, została zgodnie z interesem tej produkcyi w traktacie rozwiązaną.

Nie samo jednak znaczne zniżenie cła wchodowego dla zboża i wyrobów mącznych jest środkiem ułatwienia rolniczej produkcyi austryackiej zbytu na targach niemieckich i konkurencyi z produkcyą innych państw, tak jak nie sama wysokość cła tego utrudnia ten zbyt i konkurencyę. Ułatwienie produkcyi austryackiej opanowania tych targów zawisło zdaniem fachowej ankiety, o której obradach już wspomniano zarówno jak zdaniem Wydziału kraj. w znacznej części od odpowiedniego urządzenia środków transportowych, od uczynienia przewozu zboża i wyrobów mącznych na targi niemieckie tanim i szybkim. Oprócz odpowiedniej reformy taryf kolejowych tak, by w nich nie były faworyzowane transporty płodów produkcyi obcej, zagranicznej ze szkodą produkcyi austryackiej, a specyalnie galicyjskiej, byłoby tu wskazanem rozszerzenie żeglugi parowej także na zachodnie i północno-zachodnie drogi wodne Monarchii, mianowicie na rzekę Odrę i Elbę w sposób podobny, jak to ma miejsce na Dunaju, a zarazem ustanowienie odpowiednich taryf przewozowych, by przedsiębiorstwa transportowe nie mogły producentów wyzyskiwać, wreszcie byłoby pożądanem rozszerzenie działalności Lloyda austro-węgierskiego na północne i zachodnie szlaki morskie i odpowiednie unormowanie jego taryf. Że inicyatywa w tym kierunku odpowiada zadaniu państwa, jako dziś najwyższego regulatora ekonomicznych interesów społeczeństwa, zbyteczna obszerniej uzasadniać, jak również zbyteczna dowodzić licznymi przykładami z polityki ekonomicznej i handlowej państw ościennych jak skutecznymi są tego rodzaju środki. Dosyć przypomnieć jakie olbrzymie rezultaty wydała na polu gospodarstwa społecznego energiczna i świadoma celów taryfowa polityka Rządu węgierskiego, dosyć wskazać na przykład Rosyi, która właśnie na polu międzynarodowego handlu zbożem głównie dzięki ułatwieniom transportowym i ulgom taryfowym może na targu środkowo europejskim skutecznie rywalizować z produkcyą państw innych, mimo innych niepomyślnych warunków. Silny wpływ, jaki c. k. Rząd w granicach dzisiejszych ustaw ma prawo wywierać na taryfową politykę zarządów kolei żelaznych prywatnych, znaczna przestrzeń linij kolejowych, których zarząd spoczywa w ręku państwa, ułatwiają c. k. Rządowi przeprowadzenie pożądanych zmian w taryfach kolejowych, przy podniesieniu zaś sprawy wprowadzenia żeglugi parowej na wodach zachodnio północnych mógłby c. k. Rząd zawarować sobie odpowiedni wpływ na taryfę przewozową, równie jak przy odnowieniu układu z Lloydem austrowęg. miałby c. k. Rząd możność rozszerzenia zakresu działania tego przedsiębiorstwa w wskazanym kierunku, unormowania jego taryf przewozowych dla zboża i uczynienia zeń potężnego czynnika w handlu zbożowym z Zachodem. O ile tedy chodzi o export zboża i wyrobów mącznych do Niemiec, Wydział krajowy

w przekonaniu, iż interesa tego exportu zostały w traktacie handlowo cłowym należycie uwzględnione, uprasza Św. Prezydyum o łaskawe zakomunikowanie Rządowi centralnemu żądania zmiany taryf kolejowych na liniach do niemieckich targów wiodących, tudzież rozszerzenia działalności austro węgierskiego Lloyda na drogi wodne zachodnie i północne przy odpowiedniej reformie jego taryfy w myśl powyższego przedstawienia. Już w powyżej określonym obrazie wywozu austryackiego zboża i wyrobów mącznych wspomniano, że znaczna część tego wywozu skierowaną jest ku Szwajcaryi, południowym niemieckim państwom i Francyi. Zaznaczono tam także, że w kierunkach tych exportują przeważnie kraje korony węgierskiej. Wymienione państwa, a dodać należy do ich rzędu także królestwo włoskie, są obecnie najkorzystniejszymi w Europie konsumentami tych produktów. Wydział kraj. więc uprasza Św. Prezyeyum, ażeby zechciało przedstawić c. k. Rządowi centralnemu, iż Wydział kraj. uważa za konieczne dla rozwoju austryackiego handlu wyż wymienionymi produktami uzyskanie w przyszłych traktatach cłowo handlowych z temi państwami zniżenia z ich strony ceł wchodowych dla zboża i wyrobów mącznych. Gdy nadto obecne taryfy kolejowe uniemożliwiają producentom przedlitawskim export zboża na targi państw wymienionych tak, iż z nich jedynie produkcya węgierska korzystać może dzięki swym niskim taryfom, przeto Wydział kraj., opierając się na zdaniu ankiety, uprasza Św. Prezydyum, ażeby wyjednało u c. k. Rządu centralnego zmianę taryf kolejowych w tym duchu, by one austryackiemu wywozowi zboża ku tym państwom wyżej wymienionym nie stały na przeszkodzie i zaznacza, iż zniżka taryf powinna być tem większą, im mniejsze koncesye dla produktów austryackich powiodłoby się c. k. Rządowi uzyskać od Rządów państw w przyszłych traktatach.

Przywiązując niemniejszą wagę do sprawy dowozu zboża i wyrobów mącznych do kraju, jak do sprawy ich wywozu, uważa Wydział kraj. za swój obowiązek zwrócić uwagę c. k. Rządu na szczególną doniosłość przyszłego traktatu z Rumunią dla galicyjskiej produkcyi. Jako kraj przeważnie rolniczy, a produkujący wśród znacznie pomyślniejszych niż Galicya warunków, mogłaby Rumunia, w razie gdyby przyszły traktat handlowy z tem państwem nie zapobiegł temu, zapewniając produkcyi zboża austryackiego odpowiednią ochronę, zalać wewnętrzne targi naszej monarchii swem zbożem i wytworzyć sytuacyę dla austryackich producentów bardzo trudną. Wydział krajowy świadomym jest tego, iż dzisiejsze cła „wojenne“ na zboże rumuńskie nałożone nie będą się mogły ostać w traktacie handlowym, przy którego zawarciu będzie musiał się c. k. Rząd liczyć z interesami innych gałęzi produkcyi austryackiej, wymagającymi przyjaznych stosunków handlowych z Rumunią, ale sądzi, iż c. k. Rząd w rokowaniach o traktat znajdzie niewątpliwie miarę właściwą w ustępstwach ceł zbożowych dotyczących tak, iż interesów rolniczych całej monarchii, a w niej i naszego kraju nie poświęci. Zastrzegając się tedy przeciwko powróceniu wolności od cła wchodowego dla zboża rumuńskiego i wyrobów mącznych, jest Wydział krajowy zdania, iż dla ochrony interesów rolniczych własnych nie należy w ustępstwach co do cła zbożowego przekraczać granic wskazanych postanowieniami ogólnej taryfy cłowej z r. 1882, a względnie noweli z r. 1887, gdyż przekroczenie tych granic byłoby zgubnem dla austryackiej produkcyi zboża. Zarazem byłoby zdaniem Wydziału krajowego pożądanem w celu uchronienia wewnętrznych targów monarchii od zalewu zbożem rumuńskiem, by c. k. Rząd przyznał młynom austro węgierskim, przerabiającym zboże rumuńskie zwrot cła dla ułatwienia exportu mąki.

B) Produkcya bydła, nierogacizny, koni, tudzież płodów zwierzęcych, oto druga z kolei gałęź produkcyi krajowej, na której interesa ma Wydział krajowy zaszczyt zwrócić uwagę Św. Prezydyum. W powołanej tylekrotnie odezwie Wydziału kraj. zaznaczono już ogólne stanowisko kraju co do tego, jakie zasady powinnyby znaleść wyraz w przyszłych traktatach z państwem Niemieckiem i innemi ościennemi państwami. Dziś może Wydział krajowy ówczesne swe przedstawienie uzupełnić w niejednym kierunku, opierając się na fachowej opinii, która znalazła wyraz w obradach ankiety. Galicyjski handel zewnętrzny bydłem i nierogacizną musi walczyć z trzema czynnikami, które nie dopuszczają jego rozwoju, a mianowicie z wysokością ceł państw ościennych, z uprzedzeniem panującem tak w Niemczech, jak w innych państwach europejskich

co do jakości austryackiego, a szczególnie galicyjskiego bydła i nierogacizny, tudzież ich zdrowotności, wreszcie z niekorzystnemi taryfami kolejowemi, które nie dozwalają temu handlowi rozszerzyć się na kraje dalsze, jak Włochy, Francya i Anglia. Czynnik na pierwszem miejscu wymieniony jest w znacznej mierze wynikiem owego uprzedzenia, o którem na drugiem miejscu wspomniano, a które zawdzięcza Galicya, a w dalszem następstwie także i reszta państwa długoletniemu otwarciu granicy monarchii naszej dla dowozu bydła rosyjskiego i rumuńskiego tudzież i dziś zbyt łatwemu dowozowi bydła i nierogacizny z państw naddunajskich, a mianowicie z Serbii i Bułgaryi. Łatwość zawleczenia zarazy przy tym dowozie bydła rumuńskiego i rosyjskiego, które nie ulegało żadnej sanitarnej kontroli, częste wskutek tego za czasów otwarcia granicy rumuńskiej i rosyjskiej wypadki pomoru w naszym kraju pozostały dotąd w pamięci kupców zachodniej i środkowej Europy, pomimo zmienionych stosunków, pomimo że dziś dzięki zamknięciu wspomnianych granic, wykonywaniu obowiązujących ustaw i przepisów co do weterynarsko policyjnej kontroli bydło i nierogacizna galicyjska nie jest narażona na zarazy bardziej, jak bydło innych krajów i państw, jak o tem świadczą daty statystyczne. Dowóz, jak już nadmieniliśmy, zbyt łatwy bydła i trzody chlewnej z państw naddunajskich może poniekąd usprawiedliwiać tę nieufność zagranicy do bydła w ogóle austryackiego, ale tylko zupełna nieznajomość dzisiejszych stosunków może być powodem, że nieufność ta skierowaną jest głównie do bydła i trzody galicyjskiej.

Wobec związku przyczynowego, jaki poniekąd niewątpliwie zachodzi między pierwszym a drugim czynnikiem, stojącym na przeszkodzie rozwojowi galicyjskiego exportu bydła i trzody, uważa Wydział krajowy za wskazane upraszać Św. Prezydyum o zwrócenie uwagi c. k. Rządu centralnego na konieczność usunięcia wyżej określonego uprzedzenia. Środkiem do tego byłoby zdaniem wspomnianej ankiety i Wydziału krajowego z jednej strony odpowiednie rozpowszechnienie we właściwej drodze w państwach środkowej i zachodniej Europy wiadomości i informacyj o stanie weterynarskiej policyi w krajach austryackich i Galicyi, z drugiej zaś i to zdaniem Wydziału kraj. najskuteczniejszym, utrzymanie się w traktatach z Rosyą i Rumunią na dzisiejszem stanowisku, utrzymanie się przy zupełnem zamknięciu granic od strony Rosyi i Rumunii dla przewozu bydła, tudzież trzody i wprowadzenie odpowiedniej kontroli sanitarnej przy dowozie bydła i trzody z Serbii i Bułgaryi. Zamknięcie wspomnianych granic utrudnione przez odpowiednio podniesione cło wchodowe na bydło i trzodę serbską tudzież bułgarską w dowozie z tych krajów, a wreszcie poddanie tego dowozu ścisłej kontroli sanitarnej jest zdaniem fachowych kół warunkiem sine qua non pomyślnego rozwoju austryackiej produkcyi bydła i trzody i exportu tych płodów. Bez tych środków niepodobna się ustrzedz licznych klęsk i zaraz, które przewóz bydła rumuńskiego i rosyjskiego tak łatwo może spowodować, nie podobna zdobyć dla bydła austryackiego targów państw europejskich i wyrobić na nich dlań odpowiedniego ocenienia, a wreszcie nie podobna uzyskać dla tegoż bydła, jako artykułu exportu, od państw środkowo i zachodnio europejskich odpowiednich ulg cłowych. Jako reprezentacya interesów kraju, który w rozwoju hodowli bydła i trzody, tudzież w handlu tymi płodami może znaleść bogate źródło dochodów i dźwignię dobrobytu licznej warstwy swych mieszkańców, który dalej, jak świadczą powzięte w zeszłorocznej sesyi sejmowej uchwały, gotów jest nie szczędzić ofiar, by tę właśnie gałęź swej produkcyi i handlu podnieść i rozwinąć, a który wreszcie był widownią tylu klęsk gospodarczych, wynikłych z wolnego dowozu bydła z Rumunii i Rosyi, uważa Wydział krajowy za swój obowiązek ze szczególnym naciskiem przedstawić Św. Prezydyum konieczność utrzymamania nadal zamknięcia granicy zarówno rosyjskiej jak rumuńskiej dla dowozu bydła. Czemby otwarcie tych granic było dla austryackiego handlu bydłem, wspomnieliśmy już pokrótce, mówiąc jak szkodliwie oddziaływa do dziś na wziętość austryackiego bydła na targach europejskich pamięć czasów, kiedy granice te były otwarte, czemby się stało dla naszego kraju, poucza ta epoka, w której granice były otwarte, epoka ciągłych zaraz i kontumacyi, tudzież fakt, że dopiero od czasu zamknięcia wspomnianych granic poczęły usiłowania podejmowane około podnie-

sienia hodowli i produkcyi bydła wydawać rezultaty. Zbyteczna wreszcie prawie dowodzić, że skuteczność zamknięcia wspomnianych granic dla dowozu bydła i trzody zawisła od zamknięcia granicy zarówno rumuńskiej jak rosyjskiej. Celem zamknięcia jest ochronienie kraju naszego od dowozu rosyjskiego bydła stepowago, które niepoddawane kontroli weterynarskiej jest niebezpiecznem ze względu na zawleczenie zarazy. Otóż przy zamknięciu tylko rosyjskiej granicy cel ten nie zostałby osiągnięty wcale raz dlatego, że bydło rumuńskie nie o wiele jest co do możności zawleczenia zarazy bezpieczniejszem od rosyjskiego, kontrola bowiem sanitarno weterynarska i policyjna w Rumunii pozostawia bardzo wiele, jeżeli nie wszystko, do życzenia, a powtóre dlatego, iż Rumunia ze względu na swe stosunki polityczne i handlowe z Rosyą nie może swej granicy zamknąć dla bydła rosyjskiego. Tak tedy otwarcie granicy rumuńskiej znaczyłoby tyle, co otwarcie granicy rosyjskiej, bydło bowiem rosyjskie przechodziłoby do nas przez Rumunię. Wydział krajowy tedy, oparty na wyraźnej woli Wys. Sejmu, wyrażonej w uchwale z dnia 29. listopada 1890 r., mając żywo w pamięci zgubne skutki, jakie dla kraju naszego pociągnęło otwarcie granic wspomnianych, które to skutki zaledwo po długich i usilnych zabiegach zarówno państwa jak kraju i interesowanych jednostek powiodło się usunąć, wyraża prośbę, by Św. Prezydyum przedstawieniem tej sprawy w właściwem świetle spowodowało c. k. Rząd, by tenże przy zawarciu traktatów z Rosyą i Rumunią nie dopuścił do otwarcia dowozu bydła i trzody z tych państw i w ten sposób nie poświęcił interesów naszego kraju i produkcyi austryackiej narażającej nasz kraj na klęski zarazy, deprecyonując bydło austryackie na obcych targach, a nadto dopuszczając na targi własne konkurencyę, która mogłaby być zgubną dla wewnętrznego austryackiego handlu bydłem. Wspomnieliśmy już wyżej, że w dalszym rzędzie koniecznym dla rozwoju exportu bydła i trzody warunkiem jest uzyskanie w traktatach, które mają być zawarte, zniżenia ceł na bydło i trzodę austryacką dotąd nałożonych. Wydział kraj. jest zdania, że decyzya w sprawie zamknięcia granic rumuńskiej i rosyjskiej, tudzież odpowiedniego utrudnienia dowozu bydła i trzody z Bułgaryi i Serbii, mogłaby powołanym czynnikom ułatwić uzyskanie obniżki ceł wchodowych na austryackie bydło i trzodę ze strony państw europejskich, któreby się mogły dzięki tym środkom pozbyć obawy zawleczenia zarazy. Oprócz traktatu z państwem Niemieckiem, co do którego może Wydział krajowy wyrazić tylko nadzieję, że c. k. Rząd w tym względzie uwzględnił interesa produkcyi monarchii i wyjednał odpowiednią obniżkę, uważa Wydział krajowy, iż dla podniesienia exportu austryackiego bydła i nierogacizny byłoby nader korzystnem, gdyby, nie ograniczając się na targi państwa Niemieckiego, mógł zdobyć szanse powodzenia na targach Włoch, Francyi i Szwajcaryi i uprasza Św. Prezydyum, ażeby przedstawiając c. k. Rządowi odpowiednie wnioski, zechciało w nich zamieścić także wniosek o uzyskanie obniżenia ceł wchodowych na bydło i nierogaciznę w traktatach z wymienionemi państwami, tudzież o odpowiednie uregulowanie taryf kolejowych, mianowicie na kolejach południowej i arulańskiej tak, by producenci mogli wywóz swój w te strony skierować. Inne zarządzenia, które Wydział kraj. uważa za konieczne ze względu na podniesienie produkcyi i handlu bydłem galicyjskiem i trzodą, przedstawimy na końcu niniejszej odezwy.

Co do wywozu koni, które są przedmiotem znacznego handlu i wywozu poza granice Monarchii i w którym produkcya naszego kraju dość ma liczebnie pokaźny udział, uznaje Wydział krajowy za konieczne utrzymanie dotychczasowej wolności importu do Włoch i obniżenie ceł wchodowych na konie austryackie w państwie Niemieckiem nałożonych. W przekonaniu, że tej ostatniej potrzebie produkcyi stało się już w traktacie z państwem Niemieckiem zadość, uprasza Wydział krajowy Św. c. k. Prezydyum o przedstawienie c. k. Rządowi postulatu dotyczącego traktatu, który ma być zawartym z Włochami, jako odpowiadającego interesom kraju.

Rozpatrując się w stosunkach austryackiego exportu mięsa, nabrał Wydział krajowy na podstawie obrad ankiety wspomnianej przekonania, iż należy utrzymać w traktacie, który będzie zawarty z Francyą i Włochami, dotychczasowe niskie cło na ten artykuł nałożone i uprasza Świetne c. k. Prezydyum o przedstawienie c. k. Rządowi odpowiedniego wniosku w tej sprawie.

Inne płody zwierzęce: masło, jaja i skóry. Export tych płodów zwierzęcych z wyjątkiem tylko jednego artykułu, mianowicie jaj, co do którego byłoby pożądanem uzyskanie w przyszłych traktatach cłowych obniżenia ceł, rozwija się pomyślnie wśród dzisiejszych swych warunków, Wydział krajowy więc zwraca tylko uwagę Świetnego Prezydyum na potrzebę zapewnienia mu w przyszłych traktatach tych samych uwzględnień, a natomiast uprasza o przedstawienie c. k. Rządowi konieczności odpowiedniej zmiany w urządzeniach kolejowych. Mianowicie dla exportu masła z Galicyi koniecznem jest, zdaniem fachowych, uregulowanie i przyspieszenie transportów tego artykułu na kolejach, zwłaszcza ku Tryestowi, a to mianowicie uregulowanie w sposób analogiczny, jak to zarządzono dla transportów owoców. Również i dla transportów jaj pożądanem jest przyspieszenie ich, tudzież zniżenie taryf i wprowadzenie taryf bezpośrednich.

C) Spirytus.

W ostatnich czasach wzmógł się export austryackiego spirytusu dość znacznie, we wzroście jednak tym nie ma udziału prawie żadnego produkcya galicyjska, gdyż stają exportowi z Galicyi na przeszkodzie potężne czynniki, a mianowicie z jednej strony konkurencya spirytusu węgierskiego, którą ułatwia znakomicie polityka Rządu węgierskiego zarówno podatkowa, jak taryfowa, z drugiej zaś strony stosunki taryfowe na kolejach austryackich, które zamiast spotęgować wywóz spirytusu austryackiego na targi dlań przystępne, wręcz go tamują. Wskutek działania tych czynników nie może w ogóle spirytus austryacki, a szczególnie galicyjski opanować tych targów, na którychby powinien najłatwiejszy znaleść popyt, to jest targów Lewanty, nie może też podjąć konkurencyjnej walki na targach europejskich innych, n. p. hiszpańskich, gdzie produkt niemiecki, nie lepszy i nie bliższy niż austryacki, cieszy się wielkim popytem i wzięciem. W uwzględnieniu tych faktycznych stosunków muszą być postulata kół interesowanych, które Wydział krajowy jako ich zastępca przedkłada Św. Prezydyum, głównie skierowane ku osiągnięciu zmian w tych urządzeniach wewnętrznych, które wywóz spirytusu krępują, a w drugiej linii dopiero dotyczyć postanowień przyszłych traktatów handlowo cłowych. Zmiany w tychże traktatach na korzyść exportu spirytusu bez poprzedniej odpowiedniej reformy taryf przewozowych dotyczących kolei i innych zakładów przewozowych nie mogłyby odpowiedzieć potrzebie, a tem samem nie doprowadziłyby do celu. Zmiany te, których się domaga ułatwienie exportu spirytusu na wschód i do Hiszpanii, polegać muszą przedewszystkiem na obniżeniu taryf kolejowych na tych liniach kolei, które produkt austryacki do sąsiednich państw lewatyńskich przewożą, powtóre na obniżeniu taryf przewozowych na kolejach łączących kraje tej połowy monarchii, a szczególniej nasz kraj jako najwięcej spirytusu wśród nich produkujący, z Tryestem, nareszcie na ustaleniu odpowiedniej taryfy przewozowej dla spirytusu przewożonego statkami Loyda austro-węgierskiego, tak na wschód, jak i do Hiszpanii, a nakoniec na uregulowaniu połączenia komunikacyjnego Tryestu z wschodnimi portami Hiszpanii. Oprócz tego uważa Wydział krajowy za konieczne, by wysokie magazynowe opłaty, jakie składy spirytusowe w Tryeście pobierają od spirytusu, opłaty przewyższające 8—10 krotnie takież opłaty pobierane w Fiume, były w drodze ingerencyi władz państwa zniżone tak, by odpowiadały opłatom w Fiume ustanowionym.

Zarządzenia te ułatwią producentom spirytusu austryackiego konkurencyę z produkcyą węgierską, a nadto umożliwią tem opanowanie targów tych państw, które łatwiej będzie można skłonić w układach handlowych do ustępstw na rzecz austryackiego spirytusu, gdyż nie mają warunków dla rozwoju własnego przemysłu gorzelnianego, ani też rozwiniętego systemu opodatkowania tego produktu (jak mianowicie państwa wschodnie). Jak zaś doniosłem może być dla exportu tego produktu pozyskanie tych targów, zwłaszcza w obec trudności wyjednania dlań ulg cłowych ze strony państw, które w rokowaniach handlowo cłowych będą skrępowane istniejącymi już w ich granicach podatkami konsumcyjnymi od spirytusu, zbyteczna prawie określać.

Opierając się na powyższem przedstawieniu rzeczy, ufa Wydział kraj., że Św. Prezydyum zechce ze swej strony powyżej wyrażone żądania jak najenergicznej poprzeć w obec c. k. Rządu i że Wys. c. k. Rząd już w najbliższej przyszłości, uznając ich słuszność, raczy je uwzględnić.

Obok tych żądań, a poniekąd jako ich konieczne uzupełnienie przedstawia się sprawa wyjednania w traktatach, które mają być zawarte z rokiem 1892, odpowiednich ulg cłowych dla spirytusu austryackiego. W pierwszym rzędzie, zdaniem Wydziału krajowego, ulg takich domagać się należy w rokowaniach z państwami Wschodu, a jak już powyżej zaznaczono, osiągnięcie ich nie powinno tu sprawiać trudności w obec faktu, iż w państwach tych nie stoi jeszcze produkcya spirytusu na wysokim stopniu rozwoju i że nie podlega tak znacznemu opodatkowaniu, jak w państwach środkowej i zachodniej Europy. W drugim rzędzie ulg takich domagać się należy od Hiszpanii. Fakt, że spirytus niemiecki znajduje na targach hiszpańskich silny popyt z jednej strony, z drugiej zaś fakt, że i austryacki wyrób, o ile przy dzisiejszych trudnych warunkach mógł się na te targi dostać. był pożądanym, daje rękojmię, iż przy ulgach cłowych i taryfowych mogłaby produkcya austryacka zaopatrywać potrzeby Hiszpanii w znaczniejszej mierze i zyskać korzystne miejsce zbytu. Wreszcie państwa, jak Francya, Szwajcarya i Włochy, gdzie spirytus austryacki już dziś chętnych znajdnje odbiorców, zapewne zgodziłyby się na przyznanie ulg cłowych w traktatach handlowych z naszą Monarchią, gdyby c. k. Rząd zajął co do tej sprawy odpowiednie stanowisko w rokowaniach z temi państwami. Zważywszy, jak potężną gałęź przemysłu rolniczego stanowi wyrób spirytusu w naszym kraju, tudzież jak bogatem jest źródłem dochodów dla skarbu państwa. nie wątpi Wydział krajowy, że Św. Prezydyum zwróci uwagę Wys. c. k. Rządu na wszystkie powyżej podniesione postulata.

D) Handel drzewny.

W odezwie z dnia 16. grudnia 1890 l. 53098 przedstawiliśmy Świetnemu Prezydyum, że wywóz drzewa galicyjskiego nie został powstrzymany nałożonemi na ten artykuł cłami z strony państwa Niemieckiego, że owszem wywó ten się wzmógł w ostatnich latach, a jedynie spadek cen drzewa w kraju, wywołaynolityzą cłową rządu niemieckiego, odbił się niekorzystnie na galicyjskich producentach. Objawy opinii publicznej w Niemczech konstatują dziś jednogłośnie, że cła na drzewo zaprowadzone w celu ochrony produkcyi niemieckiej i pracy chybiły celu, bo jako jedyny skutek w Niemczech pociągnęły za sobą podniesienie się cen drzewa, co wywołało w dalszem następstwie częściową i lokalną dewastacyę lasów w Niemczech Gdy mimo tej dewastacyi zapasy drzewa nie wystarczały i ceny tego produktu rosły, zdobyło drzewo galicyjskie targi niemieckie napowrót, tamtejsi bowiem nabywcy pokrywali cło wchodowe w cenie całkowicie lub częściowo. Bądź co bądź wpływały jednak ustanowione cła niekorzystnie na cenę produktu naszego, zwłaszcza na cenę materyału tartego i Wydział krajowy nie wątpi, że c. k. Rząd w ułożonym traktacie handlowo cłowym z państwem Niemieckiem na sprawę oclenia materyału drzewnego zwrócił uwagę i takową po myśli interesów produkcyi galicyjskiej i w ogóle austryackiej rozwiązał.

W czasie, kiedy chwilowo wskutek oclenia drzewa na granicach państwa Niemieckiego export galicyjski ku Niemcom został zatamowany, zwrócił się on z Galicyi ku targom Wschodu i mimo uciążliwych warunków transportu, zdołał sobie pozyskać te targi. Wydział krajowy, zgodnie z wyrażoną przez ankietę opinią, sądzi, że produkcya naszego kraju może podołać za opatrzeniu zarówno targów europejskich zachodnich (z targami niemieckimi), jak i wschodnich, zwłaszcza, jeżeli przez odpowiednie zarządzenia taryfowe ułatwioną będzie sprawa dostawy drzewa na też targi i jeśli odpowiednie ulgi będą temu exportowi zapewnione przynajmniej w tej mierze i wysokości, jakie mu dziś przyznano. Żądania dotyczące zmian taryfowych odnoszą się do: 1) zniżenia taryf przewozowych w handlu lewantyjskim i adryatyckim, 2) dopuszczenia większej ilości wewnętrznych stacyj kolejowych do bezpośrednich taryf adryatyckich, a wreszcie 3) zniżenia taryf na kolei arulańskiej. Obok tego jest w interesie utrzymania dotych-

czasowego exportu drzewa pożądanem zschowanie dzisiejszego korzystnego status quo cłowego w traktatach z Francyą, Włochami i Wschodem.

Wydział krajowy uprasza tedy Świetne Prezydyum jak najgoręcej o przedłożenie powyżej zaznaczonych potrzeb i wyrażonych żądań omówionej gałęzi produkcyi naszego kraju c. k. Rządowi centralnemu i stosowne ich poparcie.

E) Z kolei przechodzi Wydział krajowy do postulatów, jakie sfery interesowane podniosły wobec zbliżającej się chwili odnowienia traktatów handlowo cłowych ze względu na potrzeby przemysłu naftowego w naszym kraju.

Produkcya surowca i jego wywóz jest wprawdzie na pozór pomyślny, tak bowiem produkcya jak wywóz wzrosły w ciągu ostatniego roku, zdaniem jednak fachowych znawców nie należy się łudzić wyższemi cyframi w ubiegłym roku osągniętemi i wnioskować ztąd o rzeczywistym rozwoju danej gałęzi produkcyi. Znawcy stosunków produkcyi i handlu naftą twierdzą stanowczo, iż mimo osiągniętych wyższych cyfr uzyskanego i wywiezionego produktu, wywóz ten i produkcya się nie opłaca, a to skutkiem działania następujących czynników zgubnie oddziałujących.

Warunkiem bytu galicyjskiego przemysłu naftowego, podobnie jak każdego przemysłu początkującego, a mającego do walczenia z konkurencyą potężniejszego producenta zagranicznego, jest ochrona cłowa skuteczna. Ustawodawstwo austryackie uznało konieczność udzielenia takiej ochrony galicyjskiej produkcyi naftowej i starało się ją zapewnić przez ustanowienie opłaty cłowej od nafty takiej wysokości, by produkt własny mógł konkurencyę z zagranicznym wytrzymać. Przypominamy nawiasowo, że już wówczas dawały się z kół interesowanych słyszeć głosy, które ostrzegały zarówno, że kwota ochrony cłowej jest zbyt niską, jak że i wymiar jej w złocie oznaczony będzie powodem niestałości cła. Mimo tego cło od nafty oznaczonem zostało na 10 zł. w złocie, a tem samem uczyniono je zawisłem od stanu ażia tego kruszcu w każdej chwili. Spadek ażia złota odbił się bardzo dotkliwie na produkcyi naftowej w Galicyi, zmniejszając bardzo znacznie tę ochronę, jaką ją państwo otoczyć pragnęło. Gdy bowiem jeszcze cztery lata temu cło w złocie na 10 zł. oznaczone równało się 12 zł. 50 ct. w papierach, a po strąceniu spłaconego od nafty podatku w kwocie 6 zł. 50 ct. dawało jako ochronę 6 zł. okrągło, to dziś, gdy 10 zł. w złocie równa się 11 zł. 20 ct. w papierach, pozostaje jako opłata ochronna tylko kwota 4 zł. 70 ct., ochrona zbyt słaba i drobna, by cel osiągnąć mogła. Nierównie szkodliwszy wpływ wywiera zmienność ażia złota na przemysł naftowy galicyjski przez to, iż pośrednio ułatwia import sztucznego surowca kaukaskiego. Jak wiadomo, cło na surowiec kaukaski ustanowione wynosi 2 zł. w złocie, a ustanowiono je w tej wysokości w przypuszczeniu, że surowiec ten może zawiera najwyżej 85% oleju świetlanego. Dziś wskutek postępów produkcyi zawiera „surowiec kaukaski“ 90—95% oleju świetlanego, jak o tem przekonują opinie fachowych, a nadto cło przezeń opłacane 2 zł. w złocie nie wynosi jak dawniej 2 zł. 50 ct. w papierach, lecz tylko 2 zł. 24 ct. Zamiast tedy, żeby za 85% materyi świetlanej opłacano 2 zł. 50 ct. cła, coby czyniło za 100% 2 zł. 94 ct., płaci dziś importowany surowiec tylko 2 zł. 24 ct. za wprowadzenie co najmniej 90% oleju świetlanego, czyli tylko 2 zł. 49 ct. za wprowadzane pod postacią surowca 100% oleju świetlanego. Wynikłe ztąd 45 ct. różnicy znoszą i wyczerpują cały zysk galicyjskich destylarń naftowych i sprawiają, że konkurencya z importem kaukaskiego surowca jest bardzo ciężką.

Wobec tego stanu rzeczy uważa Wydział krajowy zgodnie z opinią ankiety za konieczne zwrócić za pośrednictwem Świetnego Prezydyum uwagę c. k. Rządu centralnego na powyżej skreślone okoliczności, dowodzące, iż wskutek zniżenia się ażia od złota zmieniły się na niekorzyść przemysłu naftowego w Galicyi stosunki cłowe tak, że zagrażają jego dalszemu rozwojowi, a zarazem uprasza Świetne c. k. Prezydyum o przedstawienie c. k. Rządowi, iż wobec tego konieczną jest zmiana w tym kierunku, by przyznana produkcyi naftowej protekcya cłowa znacznie podwyższoną została, tudzież by ją ustanowiono w sposób niedopuszczający ustawicznej

jej zmienności. Co do cła na surowiec kaukaski ustanowionego, uprasza Wydział kraj. Świetne c. k. Prezydyum o poparcie wobec c. k. Rządu centralnego wniosku, by przy sposobności odnowienia traktatów handlowo cłowych cło to znacznie, odpowiednio do interesów produkcyi kraju naszego podwyższonem zostało

Powyższe czynniki nie są jedynymi powodami objawu, iż stan naftowego przemysłu galicyjskiego nie jest pomyślnym. W dalszem uzupełnieniu obrazu przeciwności, z jakiemi początkująca ta gałęź produkcyi ma do walczenia, należy wymienić konkurencyę węgierskiej nafty. Wydział krajowy już niejednokrotnie miał sposobność przedstawiać c. k. Rządowi za pośrednictwem Św. Prezydyum, jak zgubnie konkurencya ta, popierana silnie polityką taryfową Rządu węgierskiego, oddziaływa na produkcyę naszego kraju, która nie może sobie dotąd wyjednać ze strony Wys. c. k. Rządu podobnego poparcia, jakiego nafcie węgierskiej rząd tamtejszy nie skąpi. Dosyć przypomnieć sprawę opłat przewozowych (Überfuhrs-Gebühr) pobieranych od nafty galicyjskiej na granicy węgierskiej, dość skonstatować znany fakt, iż koleje austryackie wożą naftę węgierską taniej, niż koleje węgierskie same. Wobec przedstawień, które Wydział krajowy wniósł do Świetnego Prezydyum w tej sprawie już dawniej, poprzestajemy dziś na ponownem zwróceniu uwagi Wys. c. k. Rządu na fakt, że bez zaprowadzenia odpowiednich zmian w polityce taryfowej kolei tej połowy Monarchii niepodobnym jest dalszy rozwój przemysłu naftowego. Przedewszystkiem zaś należy, zdaniem Wydziału krajowego, zaprowadzić taką samą opłatę przewozową, jaką pobierają węgierskie koleje na granicznych swych stacyach od transportów nafty galicyjskiej, na austryackich granicznych stacyach kolejowych na naftę fiumańską, tudzież zastosować do tejże nafty te same taryfy, jakie stosuje rząd węgierski i tamtejsze koleje na swych liniach do nafty galicyjskiej. Ponadto sądzi Wydział krajowy, że byłoby wskazanem w obecnej właśnie chwili, by c. k. Rząd skorzystał z tej okoliczności, iż c. k. uprzyw. kolej ces. Ferdynanda wykazuje właśnie nadwyżkę w swych dochodach i wywarł na zarząd jej nacisk, by na liniach swych wprowadziła dla przewozu nafty galicyjskiej taryfę obowiązującą na c. k. kolejach państwowych dla tego produktu.

Przedstawiając te postulaty Świetnemu Prezydyum, Wydział krajowy uprasza jak najusilniej, ażeby Świetne Prezydyum zechciało poprzeć je całym swym wpływem u c. k. Rządu centralnego, jako niewątpliwie dla rozwoju dziś już w kraju naszym rozwiniętego przemysłu naftowego niezbędne i wymogom słuszności odpowiadające.

F) Inne rodzaje produkcyi w kraju:

1) Żelazo. Dzisiejsze ochronne cła od żelaza, ustanowione celem protegowania austryackiego przemysłu żelaznego, którym przemysł ten w Styryi, Karyntyi i innych krajach Monarchii zawdzięcza swój dzisiejszy rozwój, nie odpowiadają zdaniem Wydziału krajowego, mimo że spowodowały podniesienie się kilku fabryk naszych żelaznych w Galicyi, interesom naszego kraju. Wydział krajowy sądzi, że Galicya, jako kraj rolniczy, mający zatem w rolnikach konsumentów dla wyrobów przemysłu żelaznego, dalej że ze względu na przemysł naftowy, który w wielkich ilościach potrzebuje wyrobów z żelaza, wreszcie ze względu na dalszy rozwój wszelkich innych gałęzi przemysłu w kraju, które będą coraz więcej potrzebowały maszyn i wyrobów z żelaza, ma przedewszystkiem interes w tem, by cło od żelaza było znacznie zniżone, a tem samem cena jego przystępniejszą. Wydział krajowy uprasza tedy Świetne Prezydyum, ażeby zechciało przedstawić c. k. Rządowi centralnemu tę sprawę i wyjednać obniżenie cła na żelazo i wyroby żelazne.

2) Skóry. Odmienne, jak co do poprzód omówionego artykułu, zachodzą stosunki co do wyrobów skórnych w kraju naszym. Ustanowione cła ochronne na wyroby przemysłu skórnego wpłynęły bardzo zbawiennie na podniesienie się tego przemysłu w Galicyi, jak o tem świadczy najlepiej fakt, iż obecnie są w kraju wyrabiane takie rodzaje produktów, które dawniej wyłącznie z zagranicy (a mianowicie z Lipska) sprowadzano, tudzież że obecnie garbarnie w kraju założone (jak w Stanisławowie, Bolechowie, Lwowie i Rzeszowie) nie mogą nastarczyć zamówieniom.

W interesie tedy tej gałęzi przemysłu krajowego, piękne nadzieje dalszego rozwoju rokującej, przedstawia Wydział krajowy Świetnemu Prezydyum wniosek, by w rokowaniach o przyszłe traktaty handlowo cłowe starano się utrzymać dzisiejsze cła protekcyjne dla wyrobów skórnych i uprasza Świetne Prezydyum o poparcie tego wniosku wobec c. k. Rządu centralnego.

3) Podobne stosunki, jak powyżej omówiono, zachodzą w kraju naszym także, jeśli się weźmie pod rozwagę warunki poczynającego się pomyślnie rozwijać przemysłu tkackiego. Ma on wewnątrz państwa potężnych konkurentów w wyrobach tkackich Czech, Morawii i Szląska, a jednak rozwija się pomyślnie i znajduje na targach krajowych uznanie. Gdy reprezentacye wymienionych krajów niewątpliwie przedstawiły c. k. Rządowi centralnemu potrzebę ochrony cłowej dla przemysłu tkackiego, Wydział krajowy przyłącza się do ich przedstawień i uprasza Św. c. k. Prezydyum, ażeby ze swej strony imieniem potrzeb galicyjskiego tkactwa sprawę konieczności ochrony cłowej dla wyrobów tego przemysłu poprzeć raczyło.

4) Przemysł garncarski i przemysł wyroby z gliny i cementu obejmujący jest w Galicyi dopiero w zarodku, jednakże zdaniem Wydziału krajowego należałoby go właśnie dlatego otoczyć opieką cłową, gdyż bez niej niełatwoby było osiągnąć pożądane dla kraju rezultaty, to jest oswobodzenie naszych targów od wyrobów ceramicznego przemysłu pruskiego.

Szczególniej na wspomnianą opiekę zasługuje wyrób naczyń kamionkowych, dachówek, kafli i t. p., który ma wszelkie warunki powodzenia.

Gdy interes naszego kraju, o ile chodzi o uzyskanie w przyszłych traktatach handlowo cłowych protekcyi cłowej dla omawianej gałęzi przemysłu, jest zgodnym z interesem Czech i innych krajów Monarchii, a zwłaszcza Węgier, przeto Wydział krajowy uprasza Św. Prezydyum jedynie o poparcie u c. k. Rządu centralnego żądań i przedstawień, jakie w tej sprawie wniosą te kraje jako najbardziej interesowane.

W ten sposób przedstawia Wydział krajowy Świetnemu Prezydyum wszelkie postulata krajowej produkcyi, które ze względu na zbliżającą się chwilę zawarcia nowych traktatów, mających na dłuższy przeciąg czasu stanowić podstawę dalszego rozwoju międzynarodowych stosunków ekonomicznych, podnieść było obowiązkiem Wydziału krajowego i uprasza Świetne Prezydyum o zakomunikowanie ich c. k. Rządowi z odpowiedniem poparciem do uwzględnienia. Z żądaniami, które przedstawiono ze względu na export i handel bydłem i trzodą galicyjską, stoi w związku, jak o tem już wspomniano, także cały szereg potrzeb handlu wspomnianymi produktami wewnątrz granic Monarchii, potrzeb, na które niejednokrotnie już reprezentanci naszego kraju wskazywali, których jednak dotąd nie uwzględniono. Zwołana przez Wydział kraj. w sprawach cłowych traktatów ankieta, zwróciła ponownie na te potrzeby uwagę i w uchwałach swych dała wyraz tym żądaniom, które odpowiadają interesom kraju ze względu na podniesienie handlu bydłem i trzodą galicyjską.

Przedewszystkiem skonstatowano w obradach ankiety, że jednym z najważniejszych czynników podniesienia handlu bydłem i trzodą, obok przyznania ulg cłowych w traktatach z sąsiedniemi państwami, zamknięcia granic Rosyi i Rumunii dla dowozu bydła i ustanowienia taryf uwzględniających potrzeby galicyjskiego handlu bydłem i trzodą, które to żądania przedstawił już Wydział krajowy powyżej, — jest umożliwienie hodowcom galicyjskim tego, by towar przez nich na targi tak wewnątrz Monarchii, jak i za granicą leżące dostarczany, mógł pod względem pewności uczynienia zadość wszelkim wymogom sanitarnym i policyjno weterynarskim odpowiadać życzeniom nabywców i dawać rękojmię, że jest zdrowy i niepodejrzany. Dając wyraz tej uznanej potrzebie, chcąc towar galicyjski uwolnić od ciążących na nim podejrzeń i uprzedzeń pod tym względem, chcąc kupcom naszym zapewnić możność dostarczania towaru rzeczywiście wolnego od wad i niebezpieczeństwa i usunąć powody upośledzenia, jakiego towar galicyjski na targach doznaje, uchwaliła ankieta, iż należy: 1) przyspieszyć założenie targowicy centralnej w Krakowie wraz z stacyą kontumacyjną na bydło i nierogaciznę; 2) założyć nadto w kraju 2 lub 3 nowe stacye kontumacyjne, n. p. w Tarnowie, Oświęcimiu i Kałuszu. Komunikując

Świetnemu Prezydyum powyższą uchwałę, Wydział krajowy uprasza ze swej strony jak najgoręcej o wzięcie tych spraw przez c. k. Rząd pod rozwagę niezależnie od rokowań o traktaty cłowe z sąsiedniemi państwami, załatwienie ich bowiem po myśli interesów kraju i ustanowienie takich stacyj kontumacyjnych odda niewątpliwie doniosłe usługi produkcyi kraju naszego już ze względu na stosunki zbytu bydła i nierogacizny wewnątrz Monarchii, niezawiśle od stosunków handlowych z państwem niemieckiem i innemi.

Dalej skonstatowała wspomniana ankieta, że dla podniesienia udziału producentów z naszego kraju w handlu bydłem i nierogacizną, którego centralnem ogniskiem dla tej połowy monarchii jest targowica w St. Marx pod Wiedniem, pożądanem jest znaczne obniżenie przewozowej taryfy kolejowej na liniach, któremi transporta z naszego kraju do St. Marx bywają przewożone.

Wreszcie powzięła ankieta następujące uchwały, dotyczące zmian w urządzeniach targowicy centralnej wiedeńskiej w St. Marx:

a) Co do bydła rogatego:

1) Pożądane jest: Zaprowadzenie torów kolejowych do poszczególnych stajni tak, by woły bezpośrednio z wagonu do stajni wyładowywane być mogły i nie potrzebowały być pędzone po różnych drogach, przy czem są narażone na zarażenie się, albowiem rzeczą jest wiadomą powszechnie, że targowica ta znajduje się w stanie stałego zapowietrzenia.

2) Pożądane jest, ażeby c. k. Rząd przeprowadził rewizyę i obniżenie taksy, którą tak zwana Fleischkassa pobiera.

3) Pożądanem jest, ażeby c. k. Rząd przeprowadził rewizyę i obniżenie należytości za paszę, która to pasza jest i zbyt drogą i nieodpowiednią dla wołów na miękkiej paszy tuczonych.

b) Co do trzody:

1) Pożądanem jest przełożenie dni targowych z piątku na wtorki, a o ile możności prócz tego jeszcze na czwartki, a oraz zniesienie postanowienia zawartego w rozporządzeniu z dnia 30. października 1890 Dz. p. p. Nr. 193, że nierogacizna co najpóźniej do godz. 2. po południu dnia poprzedzającego dzień targowy ma się już na targu znajdować.

2) Pożądaną i konieczną jest zmiana §. 4 wyż powołanego rozporządzenia, stanowiącego, że kupcy galicyjscy mają się legitymować wobec komisaryatu targowego; §. 11 zakazującego kupcom aż do soboty w południe udawać się w inne części targu centralnego; §. 6 wymagającego, że sprzedane sztuki do następnego tygodnia przez kupca zarznięte być muszą; a wreszcie §. 3, który stanowi, że niesprzedana nierogacizna do soboty w południe na targu ma być zarzniętą.

Żądania powyższe dążą do zapewnienia nierogaciznie galicyjskiej tej samej wolności pod względem policyjno-weterynaryjnym, jaką ma węgierska.

Ażeby to osiągnąć, należy żądać:

a) by c. k. Rząd wpłynął na magistrat miasta Wiednia, ażeby tenże wystawił na placu obecnie dla nierogacizny galicyjskiej przeznaczonym:

1) odpowiednie zabudowania, któreby nierogaciznę galicyjską chroniły zarówno od upałów, jak od mrozów;

2) stajnie, w którychby niesprzedana nierogacizna stać mogła aż do następnego targu;

b) by c. k. Rząd, jeśli mniema, że nierogacizna galicyjska pod względem stanu zdrowia nie jest równie pewna, jak nierogacizna węgierska pochodząca z Steinbrucku i że wskutek tego nie może używać tej samej wolności obrotu, pozwolił na urządzenie w kraju podobnej, jak w Steinbruck kontumacyjnej stacyi, którą przeszedłszy, mogłaby trzoda galicyjska być traktowaną na równi z węgierską.

Żądania w powyższych uchwałach zawarte, odpowiadające najzupełniej interesom kraju, popiera Wydział krajowy jak najusilniej i uprasza Świetne Prezydyum o przedłożenie ich c. k. Rządowi.

Odpis

relacyi Magistratu miasta Krakowa z dnia 19. lutego 1891 l. 3842 do Wydziału krajowego we Lwowie.

W odpowiedzi na wezwanie Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 16. grudnia 1890 l. 53098 przedstawiłem pod dniem 5. lutego 1891 l. 2817, że Rada miasta na posiedzeniu dnia 27. stycznia 1891 uchwaliła oświadczyć, iż gotowa jest urządzić w Krakowie centralną targowicę na bydło i nierogaciznę wraz ze stacyą kontumacyjną, nie stawiając na teraz warunków urządzenia tejże, gdyż spodziewa się poparcia ze strony Wysokiego Wydziału krajowego. Odnośnie do powyższego oświadczenia pozwalam sobie dla dokładniejszego wyjaśnienia tej sprawy przedstawić, co następuje:

Pan Emil Beres, ajent kolei żelaznej Karola Ludwika w Podwołoczyskach, przedłożył Wysokiemu c. k. Namiestnictwu memoryał, w którym przedstawił opłakany stan hodowców i handlarzy bydła w kraju i ztąd wynikające straty i jako środek zaradczy proponował urządzenie targów na bydło i stacyi popasowej w Krakowie. Ten memoryał udzieliło Wysokie c. k. Namiestnictwo pod dniem 11. grudnia 1889 l. 82757 Reprezentacyi miasta Krakowa do oświadczenia się, czy Reprezentacya miasta propozycye w pismie p. Emila Beresa zawarte przyjmuje za swoje, ewentualnie, czy zamyśla sama urządzić tylko targi bydlęce dla bydła rogatego wywożonego za granicę kraju, lub też targi połączone z karmieniem i pojeniem bydła, przewożonego kolejami żelaznemi. Wskutek tego odbyła się w Krakowie dnia 17. stycznia 1890 ankieta i gdy wszystkie w tej sprawie interesowane strony oświadczyły się przychylnie, gmina miasta Krakowa wniosła pod dniem 22. stycznia 1890 do Wysokiego c. k. Namiestnictwa prośbę o zezwolenie na targi bydła rogatego, owiec i nierogacizny i na stacyę popasową karmienia i pojenia bydła kolejami żelaznemi przewożonego. Z tej prośby raczy Wysoki Wydział przekonać się, że gmina miasta już więcej jak od dwudziestu kilku lat robiła starania o targi na bydło i że Wysokie c. k. Ministeryum handlu już dwukrotnie, mianowicie pod dniem 10. listopada 1862 l. 8185 i pod dniem 27. września 1869 l. 16223 postanowiło, że w Krakowie stacya popasowa ma być urządzoną, a pomimo tego to nie stało się. Gmina miasta Krakowa podała także prośbę z dnia 1. lutego 1890 do Izby posłów Rady państwa, nareszcie prosiła także pismem z dnia 2. lutego 1890 Koło polskie we Wiedniu o poparcie tej sprawy i stało się, że Rada państwa wniesioną prośbę udzieliła Wysokiemu Rządowi do ile możności uwzględnienia.

Pod dniem 19. marca 1890 l. 8624, oznajmiło Wysokie c. k. Namiestnictwo gotowość popierania usiłowań gminy miasta Krakowa co do urządzania targów na bydło opasowe, lecz zażądało, aby poprzód przedłożyć plan sytuacyjny i plan urządzeń tych targowisk. Gdy Wysokie c. k. Ministeryum spraw wewnętrznych Wysokiemu c. k. Namiestnictwu pod dniem 27. marca 1890 l. 5666 oznajmiło, że gotowe jest zezwolić na wywóz nierogacizny opasowej (Schlachtschweine), jeżeli w prowizorycznej stacyi obserwacyjnej w Biały dostateczne będą stajnie i gdy w tym celu Wysokie c. k. Namiestnictwo wysłało do Biały c. k. weterynarza krajowego Lütticha, a przypuszczano, że w Biały potrzebne urządzenia na większą skalę nie przyjdą do skutku, powstała znowu myśl urządzenia drugiej targowicy na nierogaciznę w Krakowie z pozostawieniem już istniejącej w Biały i Rada miasta na posiedzeniu dnia 2. kwietnia 1890 uchwaliła oświadczyć gotowość urządzenia takiego targowiska, o czem Wysokiemu c. k. Namiestnictwu pod dniem 3. kwietnia 1890 l. 8556 doniesiono. W odpowiedzi na to Wysokie c. k. Namiestnictwo poleciło pod dniem 14. kwietnia 1890 l. 25715 przedłożenie planów sytuacyjnych i wewnętrznego urządzenia targowiska na nierogaciznę.

Temu poleceniu stało się zadość, jak świadczy sprawozdanie z d. 25. maja 1890 l. 6991. Dotychczas żadna decyzya nie zapadła i zdaje się, że Wysoki c. k. Rząd czeka na wynik rokowania z cesarstwem niemieckiem o traktat handlowy, który oprócz oznaczenia cła od bydła do cesarstwa niemieckiego wprowadzanego, zapewne zawierać będzie postanowienia pod względem weterynaryjnym, co na urządzenie targów na bydło i nierogaciznę i stacye kontumacyjne wpłynie. Chociaż w Biały jest już stacya kontumacyjna na nierogaciznę, to przecież zdaje się być rzeczą pewną iż Wysoki c. k. Rząd dąży do tego, aby dla wywozu nierogacizny za granicę do Niemiec była druga kontumacyjna stacya tak, aby część nierogacizny była transportowaną koleją transwersalną do Biały, zaś reszta koleją Karola Ludwika i koleją północną dalej. Urządzenie takiej drugiej stacyi kontumacyjnej i dlatego jest pożądane, aby w razie wybuchu zarazy w jednej stacyi wywóz mógł się odbywać drugą. Tak stanęła ta sprawa, gdy Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 29. listopada 1890 uchwalił, aby Wysoki Wydział wszedł w rokowania z c. k. Rządem i gminą miasta Krakowa celem założenia targowicy centralnej na bydło tudzież nierogaciznę w Krakowie. Wobec kroków przez gminę miasta Krakowa przedsięwziętych nie potrzeba rokowań z c. k. Rządem, lecz silnego poparcia starań miasta Krakowa. O urządzenie targów i stacyi kontumacyjnej na nierogaciznę starają się także i inne miasta, mianowicie Podgórze i Oświęcim. Nie podpada żadnej wątpliwości, że Krakowowi pod każdym względem należy się pierwszeństwo i zbyteczną jest rzeczą o tem tutaj obszernie mówić, gdy już Wysoki Sejm przez powziętą dnia 29. listopada 1890 uchwałę uznał, że Kraków, a nie inne miasto ma być centralną targowicą. Lecz samo urządzenie centralnej targowicy nie wystarcza i jeżeli c. k. Rząd uznaje, że dla nierogacizny potrzebną jest stacya kontumacyjna, to niezbędną jest rzeczą i warunkiem powodzenia centralnej targowicy, aby połączoną była ze stacyą kontumacyjną. Gdyby miasto Kraków miało centralną targowicę, lecz inne miasto, Podgórze lub Oświęcim stacyę kontumacyjną, to targowica w Krakowie nie miałaby żadnego znaczenia, bo któżby sprowadzał do Krakowa nierogaciznę, gdyby takowa w Podgórzu lub Oświęcimiu musiała odbywać kontumacyę. Urządzenie centralnej targowicy będzie wymagało bardzo wielkich kosztów, które tylko wtenczas opłacą się, jeżeli będzie także stacya kontumacyjna. Dlatego gmina miasta Krakowa prosi, Wysoki Wydział raczy, popierając starania miasta Krakowa, położyć szczególny nacisk na urządzenie stacyi kontumacyjnej. Według zasięgnionych wiadomości Wysokie c. k. Ministeryum spraw wewnętrznych zwróciło wszystkie pisma, tyczące się tej sprawy do Wysokiego c. k. Namiestnictwa zapewne do przedłożenia ostatecznych wniosków. Bardzo jest do życzenia, aby Wysoki Wydział swoje popierające przedstawienie Wysokiemu c. k. Namiestnictwu jak najspieszniej przedłożył, aby mogło być uwzględnionem przy sprawozdaniu Wysokiego c. k. Namiestnictwa do Wysokiego c. k. Ministeryum. O przedsięwziętych krokach raczy Wysoki Wydział Reprezentacyę miasta Krakowa zawiadomić przy zwrocie załączników, przy odpisie prośby znajdujących się.

Alegat 17. do sprawozdania z czynności Wydziału kraj. za r. 1891. LW. 53.312.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 6. marca 1891 l. 5505 do Świetnego Prezydyum c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Odezwą naszą z dnia 16. grudnia 1890 l. 53098 mieliśmy zaszczyt oznajmić Świetnemu Prezydyum, że równocześnie nawiązujemy rokowania z gminą m. Krakowa w sprawie ofiar, jakieby ona była gotową ponieść na założenie centralnej targowicy dla bydła i trzody chlewnej

w tem mieście. W odpowiedzi na pismo nasze w tej sprawie do Prezydenta m. Krakowa wystosowane zostaliśmy zawiadomieni, że Rada miasta powzięła na posiedzeniu z d. 29. stycznia b. r. na wniosek specyalnej ankiety w tej sprawie zwołanej, tudzież na podstawie wniosków połączonych sekcyj ekonomicznej i skarbowej, uchwałę, którą oświadcza gotowość urządzenia w Krakowie centralnej targowicy na bydło i nierogaciznę wraz z stacyą kontumacyjną, nie stawiając na teraz warunków urządzenia tejże, gdyż spodziewa się poparcia ze strony Wydziału krajowego dotychczasowych swych zabiegów w tej sprawie; że dalej gmina m Krakowa w ciągu ostatniego roku zajmowała się już żywo tą sprawą i wniosła w dniu 22. stycznia 1890 do c. k. Namiestnictwa prośbę o zezwolenie na targi bydła rogatego, owiec i nierogacizny i na stacyę karmienia i pojenia bydła kolejami żelaznemi przewożonego i poparła ją stosownie do wynagania Świetnego c. k. Namiestnictwa sprawozdaniem z d. 3. kwietnia 1890, oświadczając nadto gotowość urządzenia targowiska dla trzody chlewnej kosztem około 125.000 zł.; że wreszcie przedłożyła sprawozdaniem z d. 25. maja 1890 prośbę o zezwolenie urządzenia zakładu kontumacyjnego połączonego z targowicą na trzodę chlewną i dołączyła potrzebne plany sytuacyjne gruntów i urządzeń, niemniej jak i opinii fachowych organów sanitarno-policyjnych.

Z pism Świetnego c. k. Namiestnictwa w tej sprawie do Prezydenta m. Krakowa wystosowanych, a nam obecnie w odpisach zakomunikowanych, nabrał Wydział krajowy przedświadczenia, że Świetne c. k. Namiestnictwo zajmuje w tej sprawie przychylne dla starań gminy m. Krakowa stanowisko, pozwalamy więc sobie obok gorącego poparcia z naszej strony usiłowań miasta uzupełnić je przytoczeniem tych tylko najkardynalniejszych motywów poruszenia obecnie omawianej sprawy, które dotyczą interesów kraju całego w przedstawieniach m. Krakowa, a zapewne uwzględnienia nie znalazły, a za najrychlejszem pomyślnem rozwiązaniem sprawy urządzenia centralnej targowicy na bydło i trzodę chlewną w Krakowie przemawiają

Wiadomą powszechnie jest rzeczą, iż wśród dzisiejszych stosunków gospodarstw rolnych większych stała się hodowla bydła jednem z najważniejszych źródeł dochodu, które umożliwiają gospodarzowi rolnemu, iż może ponieść zmniejszenie się innych dochodów jego gospodarstwa, wynikłe z obecnych cen zboża i agrarnej polityki państw sąsiednich. Ażeby jednak hodowla bydła mogła się stać taką dźwignią gospodarstw rolnych w całej pełni, musiałyby być obok innych względów gospodarczych także stosunki handlu bydłem należycie zorganizowane, musiałaby być producentom zapewniona łatwość zetknięcia się z handlarzami i poinformowania się o stosunkach targowych, musieliby wreszcie mieć zapewnione takie miejsce zbytu swego produktu, które swem położeniem geograficznem dawałoby im z jednej strony możność niezbyt dalekiego transportu, któreby ich dalej nie krępowało co do kierunku dalszego zbytu i transportu ich produktu i w ten sposób nie zdawałoby ich na łaskę lub niełaskę przekupnia, któreby z drugiej strony zarazem położeniem swem geograficznem niezbyt odległem od granicy państwa i kraju, swemi instytucyami finansowemi, wygodnością swych hoteli i t. p. mogło dawać pewne rękojmie sciągnięcia kupców i handlarzy bydła i zapewnić im znowu możność łatwego i wygodnego spełniania swych czynności. Dzisiejszy stan rzeczy nie odpowiada powyżej skreślonym warunkom.

Jedynym targiem, na którym mogą hodowcy bydła i trzody w kraju naszym pozbywać swój produkt, jest targ wiedeński (St Marx), a że nie odpowiada on powyższym warunkom, zbyteczna prawie dowodzić. Już jako zbyt odległy od miejsc produkcyi (w Galicyi wschodniej przeważnie położonych) nie daje producentom sposobności łatwego oryentowania się w stosunkach targowych, a nadto stawia ich wobec handlarzy w niekorzystnem położeniu, okazy bowiem bydła zmizerowane długą podróżą koleją żelazną, która powoduje znaczną stratę w wadze, nie mogą być po korzystnej i słusznej cenie zbyte, lecz muszą być ze znacznemi stratami przez producentów, którzy już tak znaczne koszta transportu ponieśli, sprzedane choćby ze stratą dla pokrycia tychże kosztów. Dalszą ujemną stroną tego targu jest jego położenie geograficzne, które samo przez się zmusza producenta do koniecznego zbytu produktu na targu, nie opłaci-

łoby mu się bowiem z St. Marx, w razie gdy tam znajdzie niekorzystne dla siebie konjunktury, zawracać transportu z targu, by go zbyć korzystniej na innym targu, dającym większą łatwość zbytu, w inną stronę, n. p. ku Prusom i dalej na zachód. Nie tajno wprawdzie Wydziałowi krajowemu, że bydło z naszego kraju i przez targowicę wiedeńską bywa dla dalszych następnie transportów do Prus, południowych Niemiec i dalej na zachód nabywane, jednakże konieczność ponoszenia transportu z St. Marx ku Prusom zupełnie właściwie zbędnego, gdyby targowica była bliżej kraju ustanowioną, wpływa niekorzystnie na cenę, jaką bydło galicyjskie może osiągnąć. Nakoniec jedną z najcięższych na targu wiedeńskim spotykanych niedogodności i uciążliwości jest fakt, iż w interesie kupców, rzeźników wiedeńskich, leży wyzyskać przymusowe wskutek pomienionych już kosztów transportu położenie naszych hodowców, o ile to tylko możliwe. Wobec tego zdarzają się fakta, iż wszyscy rzucają na transporta galicyjskiego bydła lub nierogacizny podejrzenie, iż są dotknięte zarazą. Wskutek takiego podejrzenia bywają całe partye transportów poddawane obserwacyi, niedopuszczone na targowicę samą i trzymane na uboczu, a choć podejrzenie nieuzasadnione, będące jedynie fortelem spekulantów pragnących obniżyć cenę towaru, naraża ta procedura producenta na koszt utrzymywania i żywienia bydła obserwacyi poddanego i zmusza go w końcu do sprzedania produktu spekulantom za bezcen tak, iż niejednokrotnie cena uzyskana nie pokrywa kosztów transportu do Wiednia.

Od wszystkich tych niedogodności uwolniłoby hodowców bydła w krajn naszym założenie targowicy centralnej w Krakowie.

Miasto to położone niedaleko od granicy naszego kraju u węzła kolei żelaznych, które umożliwiają dalszy transport bądź to ku Wiedniowi, bądź ku innym krajom Monarchii, bądź wreszcie dalej na Zachód lub ku Prusom i północnym krajom państwa niemieckiego, nadaje się najzupełniej na utworzenie w niem targowicy centralnej dla bydła i nierogacizny, gdyż położone w kraju ułatwia znakomicie producentom zetknięcie z handlarzami, daje im łatwość informowania się o stanie stosunków handlowych na targu, nie naraża ich na zbyt uciążliwe koszta transportu i zbyt długi czas transportu wpływający niekorzystnie na jakość towaru, a wreszcie otwierając możność zbytu w różnych kierunkach, tak ku Wiedniowi jak Prusom, umożliwia im korzystną sprzedaż.

Połączenie targowicy centralnej ze stacyą kontumacyjną konieczne dla powodzenia targowicy daje wszelką gwarancyę co do przestrzegania przepisów weterynaryjno-policyjnych, zwłaszcza że Kraków odcięty jest od reszty kraju gracicą naturalną Wisły i na wypadek zarazy najłatwiej może być od zawleczenia jej ustrzeżonym, tem łatwiej, że także od północy jest dla transportów bydła granicą rosyjską zamknięty. Urządzenie zakładu kontumacyjnego zostającego pod kontrolą i zarządem władz miejskich dawałoby także gwarancyę producentom, że nie będą narażeni na te ze spekulacyi handlarzy płynące szykany i weksacye, których doznają na targowicy wiedeńskiej.

Z drugiej strony, jako miasto blisko granicy położone, mógłby Kraków stać się dogodnym punktem zboru handlarzy tak z innych krajów Monarchii, jak i z zagranicy, a posiadając w swych murach szereg cały instytucyj bankowych, mogących im służyć kredytem, rozporządzając znaczną ilością dobrze urządzonych hoteli, restauracyj i t. p., mógłby im zapewnić wszelkie wygody i ułatwienia w czasie pobytu na targu.

Nakoniec Wydział krajowy zaznacza, że nie znając przebiegu rokowań w sprawie traktatu cłowo-handlowego, który z Niemcami ma być zawartym, nie można z góry napewno przewidzieć tego znaczenia, jakieby mogła uzyskać targowica w Krakowie dla handlu wywozowego bydłem i nierogacizną, że jednak niewątpliwą jest rzeczą, iż w razie gdyby się sprawdziły wiadomości, iż Rząd niemiecki skłonnym jest do zniesienia ceł dziś na bydło nałożonych, targowica krakowska mogłaby nabrać znaczenia światowego targu bydlęcego z korzyścią dla producentów naszego kraju, a pośrednio i z korzyścią państwa.

W obec tego Wydział krajowy uprasza Swietne Prezydyum o zwrócenie uwagi na powyżej zaznaczone momenta sprawy i jak najrychlejsze wyjednanie decyzyi przychylnej dla starań miasta Krakowa.

Alegat 18. do sprawozdania z czynności Wydziału kraj. za r. 1891. LW. 53.312.

Odpis

odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 14. września 1891 l. 71041 do WPana Prezydenta król. stoł. miasta Krakowa.

Rozporządzeniem z dnia 7. września b. r. l. 17686 zezwoliło Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z c. k. Ministerstwem handlu i rolnictwa wskutek prośby gminy m. Krakowa i na zasadzie §. 3 ogólnej ustawy o chorobach stadnych, na podstawie przedłożonych szkiców na urządzenie zakładu obserwacyjnego dla nierogacizny w połączeniu z targiem, mającym się odbywać co tygodnia w dwóch dniach po sobie następujących, na obszarze gminy Prądnika białego pod warunkiem, że:

1) przywóz, targ i wywóz świń odbywać się będzie tylko w dwóch dniach każdego tygodnia przez Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych później wyznaczyć się mających;

2) policya weterynarska ma być stale i bez najmniejszego zarzutu wykonywaną i w tym celu będzie ustanowioną odpowiednia ilość weterynarzy miejskich, w szczególności ma być zapewnioną działalność weterynarza rządowego, jako organu nadzorującego weterynarzy targowych

3) ci weterynarze będą mogli być jedynie za zezwoleniem c. k. Namiestnictwa do służby przyjęci i ewentualnie z niej oddaleni;

4) za przekroczenie przepisów regulaminu, który w myśl §. 9 ogólnej ustawy o chorobach stadnych przez c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych będzie wydanym, ma na żądanie c. k. Namiestnictwa nastąpić natychmiastowe oddalenie ze służby personalu służbowego którejkolwiek kategoryi zakładu obserwacyjnego i

5) budowa tego zakładu przeprowadzoną będzie według przedłożonych szkiców, o ile na podstawie wyniku w najkrótszym czasie odbyć się mającego politycznego zbadania projektu szczegółowego co do założenia toru kolejowego nie będą zarządzone zmiany.

Co do urządzenia zakładu obserwacyjnego, składającego się: 1) z oddziału obserwacyjnego dla świń zupełnie zdrowych i niepodejrzanych, 2) z oddziału dla świń podejrzanych o zarazę (oddziału kontumacyjnego), 3) z oddziału dla świń zarażonych, 4) z oddziału targowego, okazują się pożądanemi niektóre zmiany wymienionego szkicu, tak ze względów weterynarno-policyjnych, jak i ze względu na ruch w zakładzie. W oddziale obserwacyjnym należy urządzić wzdłuż szałasów bruk z płyt kamiennych, spojonych cementem w odpowiedniej szerokości i odgrodzić sztachetami drewnianymi, aby takowy mógł być używany jako droga dopędowa i każdego czasu łatwo oczyszczony i desinfekcyonowany. Stajnia w odpowiedniej wielkości ma posłużyć jako szpital dla świń chorych, lecz niedotkniętych chorobami infekcyjnemi. Przy oddziale targowym, bezpośrednio przy torze kolejowym mają być urządzone dwie oddzielne rampy do wyładowania świń z każdego piętra z wagonów. Rampy te mają być dobrze wybrukowane, każda ma posiadać miejsce dla badania świń, a od tego miejsca należy urządzić wąską brukowaną i odgrodzoną drogę odpędową do stajen obserwacyjnych. Taką samą drogę należy także zbudować ze środka oddziału obserwacyjnego do placu targowego.

Na placu targowym należałoby objekt *o* (zabudowanie administracyjne) przenieść na ogród uwidoczniony na planie obok oddziału obserwacyjnego, jeżeli tylko nie przywiązuje się szczególnej wagi do pozostawienia tegoż objektu na miejscu projektowanem. Objekt *i* (urząd sanitarny) przy drugim oddziale dla świń przybyłych w stanie podejrzanym mógłby być zbędnym, gdyby natomiast szałasy tej części posunięto tak blisko ku oddziałowi dla zarażonych, aby między obu oddziałami mogła być ustanowioną tylko jedna rampa do wyładowania, od której przybywające świnie zostałyby wprowadzone przez odpowiedniej wielkości drzwi wprost do stajen. Takie urządzenie miałoby ten cel, że świnie, któreby się okazały niepodejrzanemi, mogłyby być wyprowadzone przez wychody (Auslaufsraume) na podwórze tego oddziału i na rampę do ładowania obok toru kolejowego urządzić się mającą, zkąd mogłyby być przewiezione na targowisko. W oddziale dla zarażonych byłoby wskazanem objekta *f* i *g* przenieść na miejsce objektu *i*, tor kolejowy należałoby postawić poza tym oddziałem, a objekta *f* i *g* ustawić wzdłuż toru. Położenie szałasów tego 3. oddziału byłoby odpowiedniejsze, gdyby takowe były ustawione równolegle do rzeki Białuchy, gdyż w takim razie rampa do wyładowania byłaby położoną przy końcu toru tuż obok stajen i pomiędzy temi a rzeźnią. Cementowane doły na padliny należałoby urządzić we wszystkich oddziałach obok gnojowisk. Aby świnie nadchodzące w stanie podejrzanym, a okazujące się później rzeczywiście zarażonemi, bezpieczzie i bez trudności mogły być odprowadzone do oddziału dla zarażonych, należałoby ku temu ostatniemu, blisko rampy do wyładowania leżącej pomiędzy obu oddziałami, postawić bramę dopędową. Ażeby te stada świń, u których w stajniach obserwacyjnych lub w stajniach dla zwierząt podejrzanych wybuchnie zaraza pyskowa i racicowa, mogły być bezpiecznie przewiezione na wozach możliwie niskich i szerokich do oddziału dla zarażonych, należy z miejsca kontumacyjnego w stosownym punkcie postawić drugą bramę dojazdową, a w jej bliskości szopę dla wozów, oraz zabudowanie dla desinfekcyi tychże. Rzeźnie w oddziale dla zarażonych i targowisko należy tak urządzić, ażeby rzeźnicy, masarze i handlarze nierogacizny, jak w ogóle osoby nienależące do personalu służbowego w poszczególnych oddziałach zakładu obserwacyjnngo nie mieli dostępu ani do stajen dla świń zarażonych, ani do żadnych innych ubikacyj. W końcu zwraca się szczególną uwagę Wielmożnego Pana Prezydenta na to, by we wszystkich częściach zakładu postarano się o dostateczną ilość dobrze funkcyonnjących hydrantów i ścieków. Podając to do wiadomości, oznajmia się Wielmożnemu Panu Prezydentowi, że wykończenie budowy zakładu obserwacyjnego dla nierogacizny ma nastąpić niezawodnie z końcem października b. r. Przyczem zechce Wielmożny Pan Prezydent bezzwłocznie donieść c. k. Namiestnictwu, kiedy plany szczegółowe tego zakładu będą gotowe, ażeby w jak najkrótszym czasie można zarządzić komisyonalne zbadanie zwłaszcza co do nowych torów kolejowych.

Alegat 19. do sprawozdania z czynności Wydziału kraj. za r. 1891. LW. 53.312.

Odpis

pisma konserwatorów zachodniej Galicyi z dnia 14. września 1890 do Wydziału krajowego.

Na zapytanie Wysokiego Wydziału krajowego we Lwowie, czy styl, w jakim są przeprowadzone projekta inżyniera Kułakowskiego, restauracyi zamku Oleska odpowiada stylowi czasu, z którego zamek pochodzi, mam zaszczyt odpowiedzieć, jak następuje:

Zamek w Olesku nie jest jednolitą stylową budową i nie mógł być nawet, gdy stał pod dachem w ostatnich czasach przed pogorzelą, gdyż składały się na jego postać różne wieki. Z obrębu fortecznego rusko litewskiego, zmurowanego w XIII. i XIV. wieku, a przerobionego przez Herburta z Fulsztyna w początku XVI. w. (1519), wyrósł dopiero przy końcu owego stulecia w mieszkalny dom Jana z Sienny, a Daniłowicze w XVII. wieku zrobili z niego przybudowami i przebudowaniami pańskie pomieszkanie. O tem wszystkiem poucza nas dotąd zachowany w Olesku (i na planach p. Kułakowskiego uwidoczniony) dawny obręb zakreślony grubym murem fortecznym, wskazujący strzelnicami a może i blankami (ukrytemi) f o r t a l i t i u m średniowieczne, zwyczajne na Rusi o eliptycznej formie planu. Zbudowane z wielkich kamieni stanowi to dawne f o r t a l i t i u m spód dzisiejszego całego budynku, a było tak silnem w XVII wieku, że autor Jana III. czasów, Dalerac, pisze, że „spód zamku w Olesku wygląda jak samorodna skała, on sam zaś jak gołębnik — widok jego jest smutnym“. Inaczej wyraża się o n o wewnętrznem urządzeniu części mieszkalnych, widzi tu sale o ścianach marmoryzowanych i wspaniałe sklepienia dolnych izb służących celom podrzędnym. Z tego wszystkiego łatwo wnioskować, że zamek w Olesku jest zabytkiem historycznym, dziełem nie w jednej powstałem chwili i dla jednego przeznaczenia; tę całą historyę dotąd zachowaną w murach restauracya dobra nie ma zakryć, ale raczej uwidocznić ją powinna, a czego w projekcie p. inżyniera Kułakowskiego próżno dopatrzeć się usiłujemy.

Owszem z przedstawionych nam planów wnioskowaćby można, że projektującemu idzie o utworzenie jednolitej zaokrąglonej całości architektonicznej, co wydaje się nam krzywdą dla c*h*arakteru pomnika, który pragniemy restaurować właśnie dla jego historycznej wartości.

Z planów i zdjęć nam przedstawionych nie widzimy też, iżby robione były na miejscu w Olesku umiejętne badania nad powstawaniem budynków różnych epok stylowych, to pewna, że zdjęcia nie pouczają nas ani o różnicy materyału ścian, ani o śladach zamurowywań dawnych otworów, nie dają nam odpowiednich szczegółów znajdowanych luźno, lub jako fragmenta w budynku, które, rzucając światło na powstawanie budowy i style użyte, przyczyniają się do poważnego projektowania restauracyi w charakterze pomnikowo-historycznym. Autor nie stara się pouczyć nas lub przekonać, na jakich podstawach zaprojektował b a r o k o w y szczyt wieży, a użył balustrady u spadku dachów — nie zdał sobie też sprawy, że u nas budowa w XVII. wieku w głównym zrębie powstała, z barokiem związku mieć nie może.

Wobec tego wszystkiego niepodobna mi uznać zdjęć i projektów p. Kułakowskiego jako gotowych do przedstawienia Wys. Sejmowi, ale żądać od niego należy przerobienia projektu w duchu uwidocznienia śladów epok, które się na budynek składały, — epoka barokka wątpię, aby tu miała swe racye, a jednak ona w projektach przeważa. Pragnę uwidocznienia przedewszystkiem na zewnątrz budynku całego, że gmach dzisiejszy mieszkalny, jego piętra powstałe w XVI. i XVII. wieku, siadły na dawnych murach fortecznego obrębu rusko-litewskiego, że zatem ten obręb odgrzebać należy, gdzie pozostał i zostawić jego ściany bez tynku surowo, otworzyć dawne zamurowane strzelnice, linie dawnych blanków, a zamknąć obręb, domurowując mur forteczny odszukanego w ścianach układu tam, gdzie on został przerwany niedawniej, jak w początkach tego wieku. W ten sposób zamknie się dziedziniec wewnętrzny, jak było pierwotnie. Co do budowli mieszkalnych w dopełnieniu ich trzeba szukać wzorów w licznie zachowanych budowlach zamkowych polskich XVII. wieku, które posługują się od tej pory attykami, lub giblami, a wkońcu silnie wysuniętym dachem na zdobnych drewnianych krokszynach, niż posuwać się do pałacowych XVIII. wieku balustrad, nieodpowiednich klimatowi, a stylem grzesznych.

Warto bowiem wobec całego zamysłu restauracyi ruin Oleska zastanowić się, czyli obok ważności miejsca ze względu narodzin tutaj Korybuta i Jana Sobieskiego, niejest równie ważnym wzgląd, że Olesko było zamczyskiem średniowiecznem, kluczem do posiadania Wołynia, które odegrało ważną rolę w XIII., XIV. i XV. wieku w wojnach litewsko-ruskich.

Zamek w Olesku zdobył z trudem Kazimierz Wielki w r. 1366, nie mało kłopotu sprawił Jagielle w 1432, bronił się dzielnie Tatarom w 1512, więc restaurator nie powinien zamieniać go na zgrabny barokkowy pałac. Bez wyjaśnienia formami powodów układu planu dzisiejszego budynku renesansowego, a dostrojenie go tylko przy restauracyi szczegółami ozdobnemi stylu barokka, organizmu właściwego stylowi nie stworzymy, bo temu przeszkadza plan eliptyczny prastarego obrębu fortalicyi. Traktujmyż spód gmachu jako mury fortecy, a wierzch w charakterze naszego początku XVII. wieku ubierając, zyskamy to, co nazywamy restauracyą w duchu historycznym. Kończąc dodaję, że byłoby korzystnem powołanie do badań na miejscu kilku lub jednego nawet znawcę zabytków tego rodzaju, celem oznaczenia kierunku i ducha nowych projektów. Pisałem 14. września 1890. *W. Łuszczkiewicz* w. r. Godzimy się z powyższą opinią. *T. Pryliński* w. r. *Łepkowski* w. r. *S. Odrzywolski* w. r.

Odpis

pisma konserwatorów zachodniej Galicyi z dnia 24. kwietnia 1890 do Wydziału krajowego.

Przyjmując historyczny pogląd i podzielając w zasadzie opinię prof. W. Łuszczkiewicza, jak należy pojąć restauracyę zamku w Olesku, przystępuję wprost do szczegółowych uwag, wnikających w architektoniczno-techniczną stronę przedmiotu.

Zewnętrzne facyaty zamku, wzniesione przeważnie na pierwotnych murach obronnych, równie jak i facyaty podwórcowe, mają wybitne piętno stylu renesansowego. A chociaż formy ich były skromne, a gzyms główny i ostatnie piętro doznały pewnej przeróbki w epoce baroku, to przecież charakter w. XVI. pozostał tak dominującym, iż należy go wziąć za punkt wyjścia całej restauracyi.

To też dobrze uczynił p. Kulakowski gdy w projekcie restauracyi zachował architekturę okien piwnicznych parteru i I. piętra, a szkoda, że zbytnio akcentował baroko w oknach II. piętra. Za to zupełnie dowolnem wypada nazwać dodanie attyki barokowej ponad gzymsem głównym części owalnych od południa i północy, oraz od podwórca. Takie zarządzenie nie da się niczem umotywować, a nadto szkodzi budowie, gdyż w dzisiejszy, choć prosty ale poważny i harmonijny całokształt wprowadza element zupełnie nowy, przerywający spokój budowy, będący poniekąd, jak widzieliśmy, jej tradycyjną właściwością. Z drugiej strony motyw ten jest bardzo kosztownym; gdyby bowiem attyka miała być utrzymaną, należałoby ją wykonać z materyału monumentalnego, t. j. z ciosu.

Jeżeli więc nie pozostały na budowie dotąd dochowanej lub w wiarogodnych widokach zamku pewne dowody, że attyki takie dawniej istniały, to odpowiadać będzie najwięcej charakterowi skromnego zamku z w. XVI., jeżeli połacie dachu wznosić się będą b ezpośrednio z okapu leżącego ponad gzymsem głównym, obiegającym naokoło całego budynku w jednym poziomie.

To samo, co powiedziano o facyatach zewnętrznych, można odnieść i do facyat podwórcowych. Attyki należałoby tam także opuścić, a architekturę dolnej części (arkadowanie od wjazdu na prawo) przeprowadzić w renesansie, gdyż zwłaszcza tam nie spotykam w zdjęciach śladu stylu baroko, któryby mógł powodować do takiego traktowania arkad.

Użycie do pokrycia dachówki jest zupełnie odpowiedniem, należałoby tylko dać dachom większe pochylenie, a zamiast okienek strychowych (oeuils de boeuf), motywu w Polsce

w w. XVII. nie używanego, dać dymniki drewniane. Krata na kalenicy (grzebień) dachu w budowlach tej epoki, co zamek oleski, w Polsce nie zwykła, jest nadto przy użyciu do pokrycia dachówki z technicznych względów zupełnie nieodpowiednią, należałoby ją przeto usunąć.

Szkarpę nową, wspierającą pawilon południowy, jeżeli ona nie jest umotywowaną tem, że dawniej na tem miejscu egzystowała (co mogłoby wykazać zbadanie budowy), lepiej zupełnie opuścić wraz z gzymsem podpasującym. W każdym razie zakończenie tej szkarpy, jak i sąsiadującej z bramą wjezdną, musiałoby być prostszem i nie powinno przypominać charakterem swoim nowożytnej francuskiej architektury nagrobkowej.

Najważniejszym bodaj motywem facyat jest portal w baszcie wjazdowej.

Ze zdjęcia nie można powziąć pewnego pojęcia o charakterze stylowym obramienia tarczy herbowej umieszczonej ponad wjazdem i o jego artystycznej wartości. Prawdopodobnie herb i obramienie tegoż uległy kilkakrotnej restauracyi i zmieniły swój pierwotny charakter. Piszący, jakkolwiek nie zna zamku oleskiego z naocznego widzenia i sądzi jedynie z drobnego rysunku na zdjęciu, zapewne zbyt od prawdy nie odbiegnie, jeżeli wysmukłe wieżyczki ujmujące portal, zwłaszcza zaś obdasznicę tarczy herbowej poczyta za mniej szczęśliwy dodatek pochodzący z restauracyi podjętej prawdopodobnie w pierwszej połowie bieżącego stulecia.

Ze względu tedy na małą wartość dzisiejszej architektury portalu, byłoby rzeczą zastanowienia, czy zasługuje ona z wyjątkiem samego herbu na to, aby ją konserwować? Czy można dalej brać za punkt wyjścia do restauracyi i wykształcać architektonicznie to, co jest dodatkiem nowszym, a pozbawionym wartości artystycznej?

Przechodząc wreszcie do samej baszty wjazdowej, wspomnieć należy, że wprowadzenie w projekcie restauracyjnym ponad oknami II. piętra okienek o charakterze „lucarne“ i to jeszcze w bezpośredniej styczności z oknami wyraźnie renesansowemi jest nieodpowiedniem i razi różnolitością.

Zakończenie baszty, uważane dla siebie dosyć szczęśliwe, jest w tem miejscu z tego samego powodu, jak attyki barokowe, mniej odpowiedniem.

Te wszystkie uwagi odniesione do zewnętrznej strony zamku nie wyczerpują jeszcze całkowicie przedmiotu; kto bowiem poznał zabytek architektury tylko z rysunku, ten w ducha jego wniknąć dostatecznie nie zdoła i od niejednej uwagi wstrzymać się woli. Nie mogłem też nic mówić o wnętrzu, gdyż przedłożone zdjęcia i projekt restauracyjny nie przedstawiają całkiem jego artystycznego wyposażenia.

Kraków dnia 24. września 1890. *S. Odrzywolski* w. r. *T. Pryliński* w. r.

Godząc się zupełnie z pp. S. Odrzywolskim i Prylińskim co do użycia w całości restauracyi renesansu, zastrzegam, że szczegółów ornamentacyi i wnętrza, a więc archeologicznych nie znam. *Łepkowski* w. r.

Odpis

pisma przewodniczącego Grona konserwatorów wschodniej Galicyi we Lwowie z dnia 18. października 1890 l. 22 do Wydziału krajowego.

W odpowiedzi na pismo Wysokiego Wydziału kraj. z d. 7. października 1890 l. 26500 mam zaszczyt oznajmić, że na zwołanem przezemnie posiedzeniu konserwatorów wschodniej Galicyi uchwalono jednozgodnie po zbadaniu projektów inżyniera Kułakowskiego udzielić Wysokiemu Wydziałowi krajowemu w sprawie zamierzonej restauracyi zamku w Olesku następującej opinii

Zważywszy, że najpilniejszem, a zarazem najważniejszem zadaniem restauracyi, a właściwie konserwacyi zamku olekiego, bo o nią tu w pierwszym rzędzie chodzi, jest sporządzenie dachu, który atoli już ze względów oszczędności nie może być prowizorycznym, ale odrazu winien być zastosowany do fizyognomii architektonicznej gmachu, konserwatorowie wschodniej Galicyi zajęli się przedewszystkiem rozważeniem konfiguracyi dachu na podstawie udzielonego im przez Wys. Wydział krajowy projektu.

Kształt dachu w całości, tak jak się przedstawia na przytoczonym projekcie p. Kułakowskiego, jest odpowiedni i może być zachowany przy pokryciu gmachu, jednakże z następującemi zmianami w szczegółach:

1) Odpaść powinna zupełnie attyka barokowa ponad gzymsem głównym części owalnych od południa i północy. Nie mówiąc już o kosztowności takiej attyki, pomysł ten stoi w sprzeczności z charakterem budowy zamku i jest zgoła nieuzasadnionym dodatkiem. Jak świadczą dochowane stare ryciny, a mianowicie rycina Langa, zamek oleski attyki takiej nie posiadał. Jak zewnątrz jak i od podwórza attyki projektowane są zbyteczne.

2) Okienka strychowe, czyli tak zwane dymniki, nie mogą być wykonane w formie projektowanej przez inż. Kułakowskiego, który niewłaściwie i anachronicznie nadał im kształt t. z. oeuil de boeuf. Jak to wiemy z rycin zachowanych, dach zamku oleskiego miał dymniki drewniane, a kształt ich zachował się na rycinie Langa, która posłużyć zatem winna do ich odtworzenia.

3) Żelazna krata, która na projekcie p. Kułakowskiego biegnie na grzebieniu dachowym, jest niezgodna z tradycyami architektonicznemi epoki, w której gmach powstał, i jako zupełnie zbyteczna i niewłaściwa powinna odpaść.

4) Użycie dachówek jako materyału do pokrycia dachu jest słusznie wskazane.

5) Pokrycie baszty wjazdowej i kształt jej hełmu zgadzają się z dochowanemi rycinami zamku i uznane być mogą za właściwe.

Powyższa opinia konserwatorów wschodniej Galicyi zgodna jest co do konfiguracyi dachu z opinią wyrażoną przez znawców krakowskich, a mianowicie z fachowemi uwagami prof. Sławomira Odrzywolskiego, do których przystąpili także pp. Pryliński i Dr Łepkowski. W jednym tylko punkcie odbiega od nich, a mianowicie co do zakończenia baszty, które prof. Odrzywolski uznaje wprawdzie za szczęśliwe, które atoli barokową swoją cechą budzi w nim wątpliwości. Wobec starych rycin, a mianowicie cytowanej już ryciny Langa, wątpliwości te wszakże upadają i projektowane zakończenie baszty mimo czysto stylistycznych skrupułów tem bardziej uważać należy jako uzasadnione, że odtwarza wiernie to, co faktycznie było. Co do dalszych szczegółów restauracyi według udzielonego przez Wys. Wydział krajowy projektu p. Kułakowskiego, to opinia konserwatorów wschodniej Galicyi zgodną jest także z orzeczeniem prof. Odrzywolskiego, o ile tenże rzeczoznawca kładzie nacisk na przestrzeganie cech renesansowych i o ile domaga się zaniechania barokowych dodatków, jak na przykład owalnych lukarnowych okienek ponad oknami II. piętra baszty. Natomiast uważają konserwatorowie wschodniej Galicyi dodaną w projekcie p. Kułakowskiego szkarpę nową, wspierającą pawilon południowy, za konieczną, a to przez wzgląd na nieodzowną potrzebę takiego wzmocnienia osłabionych i grożących rozsypaniem się murów w tej części gmachu. Za to zgodnie z prof. Odrzywolskim uznają, że zakończenie tej szkarpy, tak samo jak i drugiej przy bramie wjezdnej, w projekcie p. Kułakowskiego jest niewłaściwe i że nagłówki projektowane powinny odpaść. Zakwestyonowany w opinii prof. Odrzywolskiego portal baszty wjazdowej mimo skrupułów stylistycznej natury, jakie obudzać może i mimo prawdopodobieństwa przeróbek dokonanych na schyłku ubiegłego lub w początkach bieżącego stulecia, zdaniem konserwatorów wschodniej Galicyi powinien być zachowany w takiej formie i z taką ornamentyką, jakiej szczątki do dziś się dochowały.

Powtórzone z barokowej attyki motywa, które w portalu umieścił p. Kułakowski, są niewłaściwe.

Niczego w tym portalu ujmować i niczego dodawać nie należy, ścisłe zachowanie i odrestaurowanie tego, co jest, będzie najlepszem wśród danych warunków spełnieniem zadania.

W dołączeniu do niniejszego pisma zwracam Wys. Wydziałowi udzielone mi plany p. Kułakowskiego i opinie krakowskich znawców. *Łoziński* w. r.

Alegat 20. do sprawozdania z czynności Wydziału kraj. za r. 1891. LW. 53.312

Protokół

konferencyi odbytej w Wydziale krajowym dnia 11. marca 1891 w sprawie budowy nowego teatru we Lwowie.

Obecni:

Przewodniczący: Marszałek krajowy JO. książe Eustachy Sanguszko.

Członkowie Wydziału krajowego:

Antoni Jaxa Chamiec,
Dr. Franciszek Hoszard,
Tadeusz Romanowicz.

Delegaci Rady miasta Lwowa:

Dr. Zdzisław Marchwicki, wiceprezydent,
Andrzej Gołąb,
Józef Kajetan Janowski,
Dr. Leonard Piętak,
Dr. Antoni Małecki,
Karol Schayer.

Prowadzący protokół: sekretarz Wydziału krajowego, J. Autoniewicz.

JO. Przewodniczący zagaja obrady, przedstawiając uchwałę sejmową z dnia 24. listopada 1890 w sprawie budowy nowego teatru we Lwowie i zaznaczając, że wobec brzmienia tej uchwały konferencya dzisiejsza może dla obu stron mieć tylko informacyjne znaczenie.

Członek Wydziału krajowego p. Chamiec, jako referent sprawy w Wydziale krajowym, wyjaśnia cel konferencyi. Wydział krajowy, mając od Sejmu polecenie, aby po porozumieniu się z Reprezentacyą miasta Lwowa przedstawił na najbliższej sesyi sejmowej wniosek co do miary i sposobu, w jakiby się fundusz krajowy do budowy teatru miejskiego we Lwowie przyczynić mógł, uważał, że porozumienie to łatwiej i prędzej w drodze wspólnego ustnego omówienia sprawy do skutku przyjść może. Dlatego zaprosił na naradę wybranych w tym celu przez Reprezentacyę miasta pp. delegatów i uprasza ich, aby stan sprawy przedstawić zechcieli.

Wiceprezydent miasta p. Dr. Marchwicki wyraża dla Wydziału krajowego podziękowanie za zajęcie się sprawą budowy teatru, zaznaczając, że bez wybitnego współudziału ze strony kraju sprawa ta naprzód postąpić nie może. Zdanie jakoby teatr we Lwowie musiał być instytucyą miejską nie jest uzasadnionem, przeciwnie teatr lwowski, podobnie jak czeski w Pradze, powinien być instytucyą krajową, za czem w zasadzie oświadczyła się także ankieta

teatralna, odbyta w lipcu 1890 w Wydziale krajowym. Miasto Lwów nie jest w możności o własnych siłach wybudować teatr, a tem mniej może się zajmować zarządem teatru. — Dlatego Reprezentacya miasta oświadczyła, że w bardzo wydatny sposób chce się przyczynić do budowy teatru, ale pod warunkiem, jeżeli teatr lwowski będzie instytucyą krajową. Gmina m. Lwowa ofiaruje na cel budowy teatru kwotę pół miliona zł. łącznie z wartością placu. Takie jest stanowisko gminy i na tej podstawie mamy zupełny mandat traktować z Wydziałem krajowym. Na odpowiedne zapytanie p. Chamca oświadcza p. Dr. Marchwicki, że gmina ofiaruje kwotę pół miliona zł. w przypuszczeniu, że koszta budowy wraz z placem wyniosą około miliona zł. i że drugą połowę kosztów kraj poniesie. Gmina zastrzega sobie zwrot pomienionego wydatku jedynie na wypadek, gdyby teatr polski we Lwowie przestał istnieć, nadto zastrzega sobie udział reprezentanta swego w komitecie zarządzającym teatrem.

Delegat miasta Dr. Małecki zaznacza, że Wydział krajowy nie przekroczyłby zadań moralnych, jakie na nim ciężą, gdyby objął zarząd teatru jako instytucyi krajowej. — Teatr w naszem położeniu nie jest jedynie środkiem zabawy, ale ma także wyższe znaczenie dla społeczeństwa. Nie jest to wyłącznie interes miasta, ale interes całego społeczeństwa i narodu.

Członek Wydziału krajowego p. Romanowicz: Objęcie teatru w zarząd kraju jest celem idealnym, do którego warto dążyć, chociaż osiągnięcie jego nie jest łatwem. My jednak nie możemy dziś dać Panom oficyalnej odpowiedzi, czy Wydział krajowy przedstawić może taki wniosek Sejmowi, tem mniej, czy Sejm taki wniosek uchwali. Stawiając przeto kwestyę objęcia teatru przez kraj, odraczacie Panowie sprawę budowy teatru co najmniej na rok cały, bo przed decyzyą Sejmu żadnych przygotowań czynić nie można. Jeżelibyście Panowie tej kwestyi nie podnosili, to możnaby teraz już wszystko przygotować tak, aby na przyszły rok przystąpić do budowy.

Delegat m. p. Janowski ze stanowiska technicznego wyjaśnia, że koszta budowy teatru we Lwowie łącznie z placem muszą wynosić około miliona zł.

Członek Wydziału krajowego Dr. Hoszard przedstawia, że wobec znacznych deficytów, jakie wykazują teatra będące w zarządzie krajowym lub państwowym za granicą i wobec tego, że obejmując w swój zarząd teatr lwowski musiałby kraj tak samo postąpić z teatrem krakowskim, mało jest widoków, aby Sejm zdecydował się na uznanie teatru lwowskiego za instytucyę krajową. Wobec tego prędzej doszłoby się do celu, jeżeliby miasto zajęło się budową, a fundusz krajowy przyczyniłby się pewną kwotą do kosztów budowy. Przedewszystkiem jednak należałoby powziąć decyzyę co do miejsca i co do kwoty na budowę potrzebnej.

Wiceprezydent miasta Dr. Marchwicki w podniesieniu kwestyi objęcia teatru w zarząd kraju nie widzi opóźnienia budowy teatru, bo jeżeli nie wiadomo, czyli Sejm zdecyduje się uznać teatr za instytucyę krajową, to nie wiadomo również jaką kwotą przyczynić się zechce do budowy teatru. Z całą stanowczością powiedzieć mogę, że w Radzie miasta nie znajdzie się ani jeden członek, któryby głosował za budową teatru przez miasto, jeżeliby Sejm dał subwencyę tylko taką, jaką przyznano Krakowowi, t. j. 100 000 zł. Jeżeli prowadzenie teatru jest tak ryzykownem, jak to przedstawił p. Dr. Hoszard, to przecież daleko odpowiedniejszą rzeczą byłoby, aby to ryzyko wziął na siebie cały kraj, aniżeli jedno miasto. Mówią, że miasto powinno objąć teatr, bo najwięcej z niego odnosi korzyści; na to jednak odpowiedzieć można, że wymagania miasta co do teatru są najskromniejsze, a najwięksi malkontenci zasiadają w Sejmie.

Członek Wydziału krajowego Chamiec zaznacza, że chociaż kraj i miasto wspólny mają w tem interes, aby teatr był dobry, jednakże zaprzeczyć się nie da, że interes miasta jest tu większy niż kraju. Kraj ma w teatrze interes o tyle, o ile chodzi o rozwój literatury i sztuki, ale te cele artystyczne, literackie a wreszcie i narodowe dopięte być mogą tak samo dobrze w Krakowie. Jeżeliby więc chodziło o miarę interesów kraju, to Sejm, dawszy dla teatru krakowskiego 100.000 zł., powinienby tyleż dać i dla Lwowa. Ale Sejm dałby dla Lwowa

prawdopodobnie więcej. Teatr dobry jest głównie w interesie miasta, jako jeden z głównych środków jego rozwoju, jako zachęta dla zamożniejszej części ludności do osiedlania się w mieście. Wobec tego zasada, aby do kosztów budowy miasto przyczyniło się w jednej połowie a kraj w drugiej połowie, nie wydaje się słuszną. Miasto powinno dać więcej niż połowę. Zwracam uwagę Panów, że rzecz jest nagląca, nadchodzi chwila zamknięcia teatru hr. Skarbka, miasto znajdzie się bez teatru, każdy tydzień stracony jest ogromną stratą dla miasta. Przygotować należy rzecz tak, aby na najbliższej sesyi sejmowej mogła być stanowczo uchwaloną. A gdy nam nie wiadomo, czyli Sejm zdecyduje się na uznanie teatru za instytucyę krajową, należy wziąć pod rozwagę także alternatywę budowy teatru przez miasto za subwencyą ze strony kraju.

JO. Przewodniczący zwraca uwagę, że chodzi na razie o to, kto ma budować teatr, kraj czy miasto? a kwestyę uznania teatru za instytucyę krajową i kwestyę administracyi teatru można na teraz pozostawić w zawieszeniu. Co do kwoty, jakąby Sejm na budowę teatru we Lwowie gotów był przeznaczyć, oświadcza JO. Przewodniczący, że o ile zna skład i stosunki w Sejmie, nie ma nadziei, aby można było wyjednać na ten cel kwotę wyższą niż 200.000 zł.

Wiceprezydent m. Marchwicki zaznacza, że kwota ta nie zostawałaby nawet w odpowiednim stosunku do subwencyi przyznanej na budowę teatru w Krakowie i że gmina m. Lwowa bezwarunkowo nie mogłaby się zgodzić na tak niską subwencyę, gdyż wydatek 800 000 zł. na teatr byłby dla Lwowa nad wszelką miarę wysoki i musiałby pociągnąć w następstwie zaniedbanie innych bardzo ważnych potrzeb.

P. Romanowicz wykazuje, że kwota 200.000 zł. odpowiadająca $^2/_5$ wydatków równałaby się stosunkowo subwencyi danej Krakowowi, gdzie koszta budowy teatru wraz z gruntem wyniosą około 500.000 zł.

Delegat m. p. Gołąb oświadcza, że jeżeli chodzi o przyspieszenie budowy teatru, to należałoby gminie ofiarować znacznie większą subwencyę, gdyż przy subwencyi 200.000 zł. gmina pod żadnym warunkiem do budowy teatru nie przystąpi.

Członek Wydziału krajowego p. Chamiec powtarza, że należy przygotować dla Sejmu dwie alternatywy a to:

albo budowa teatru przez kraj, a wtedy jaką subwencyę gotowa jest dać gmina na budowę i na prowadzenie teatru;

albo budowa teatru przez miasto, a wtedy ile miasto żąda subwencyi od kraju na budowę a względnie na prowadzenie teatru.

Te dwie alternatywy należy przedłożyć Reprezentacyi miejskiej pod uchwałę i to w najkrótszym czasie, a skoro uchwała nastąpi, zechcecie Panowie ponownie zejść się z nami celem porozumienia się, któreby było podstawą do przedłożenia wniosków Sejmowi.

Delegat m. Dr. Piętak oświadcza, że w obec tego wniosku sprawa cała musi być ponownie przez Radę miejską przedyskutowaną, albowiem delegaci mieli upoważnienie do traktowania z Wydziałem krajowym tylko na tej zasadzie, że kraj będzie budował a gmina przyczyni się do budowy połową kosztów.

JO. Przewodniczący zaznaczając, że to, co powiedział o wysokości subwencyi przez Sejm uchwalić się mającej, było tylko jego osobistem zdaniem, opartem na znajomości stosunków w Sejmie, nadmienia, że byłoby do życzenia, aby pp. delegaci miejscy razem z uchwałą Reprezentacyi miasta co do powyższej alternatywy, przedstawili także Wydziałowi krajowemu na najbliższem posiedzeniu konkretną uchwałę co do miejsca, na którem teatr ma być wybudowany.

Wiceprezydent m. Dr. Marchwicki oświadcza, że delegaci przedstawią Radzie miejskiej obie alternatywy i że przyjmują zobowiązanie w przeciągu 3—4 tygodni wyjednać u Reprezentacyi miasta uchwałę, z którą ponownie przybędą do Wydziału krajowego w celu dalszych rokowań. Co zaś do wyboru miejsca zobowiązania takiego przyjąć nie mogą, gdyż sprawa ta bardzo trudna i chociaż już w tej chwili jest przedmiotem badań i studyów, to jednak prawdopodobnie nie tak prędko jeszcze będzie mogła być załatwioną.

W końcu JW. Chamiec poruszył sprawę budowy teatru letniego we Lwowie, za czem w interesie sceny oświadczyła się komisya artystyczna á pp. delegaci miejscy oświadczyli, że sprawa ta w niedługim czasie w właściwiej drodze załatwioną zostanie.

Na tem protokół zamknięto i podpisano.

Alegat 21. do sprawozdania z czynności Wydziału kraj. za r. 1891. LW. 53.312.

Protokół

konferencyi odbytej w Wydziale krajowym dnia 6 maja 1891 w sprawie budowy nowego teatru we Lwowie.

Obecni:

Przewodniczący Marszałek krajowy: JO. Ks. Eustachy Sanguszko

Członkowie Wydziału krajowego:
Antoni Jaxa Chamiec,
Dr. Franciszek Hoszard,
Tadeusz Romanowicz.

Delegaci Rady miasta Lwowa: Dr. Zdzisław Marchwicki wiceprezydent miasta,
Andrzej Gołąb,
Józef Kajetan Janowski,
Dr. Aleksander Maryański,
Dr. Leonard Piętak,
Karol Schayer.

Dyrektor miejskiego urzędu budowniczego Juliusz Hochberger,

Radca Magistratu Edmund Lukas.

Prowadzący protokół sekretarz Wydziału krajowego J. Antoniewicz.

JO. Przewodniczący zaprasza pp. delegatów miejskich, aby stosownie do uchwały na poprzedniej konferencyi zapadłej, przedstawili wnioski w sprawie budowy nowego teatru we Lwowie.

Wiceprezydent miasta Dr. Marchwicki oznajmia, że w zastępstwie Dr. Małeckiego, który z powodu przeszkody przybyć nie mógł, upoważniony jest do wzięcia udziału w konferencyi Dr. Maryański. Podaje dalej do wiadomości, że Rada miejska wzmocniła swą delegacyę do sprawy budowy teatru jeszcze 6 członkami, którzy jednak nie mają mandatu do przeprowadzenia rokowań z Wydziałem krajowym, jak to przez pomyłkę w piśmie p. Prezydenta miasta z 17. kwietnia 1891 l. 14.368 do Wydziału krajowego wystosowanem, wspomniano, i skutkiem tego mimo zaproszenia na konferencyę przybyć nie mogli. Następnie oznajmia p. wiceprezydent, że delegaci miejscy przedłożyli Reprezentacyi miasta rezultat konferencyi z dnia 11. marca br., skutkiem czego też Reprezentacya stosownie do życzenia Wydziału krajowego powzięła w sprawie budowy teatru dwie alternatywne uchwały, które p. radca Magistratu Lukas odczyta.

Radca Magistratu p. Lukas odczytuje uchwały Reprezentacyi miasta powzięte na posiedzeniu z dnia 9. kwietnia b. r. w sprawie budowy nowego teatru.

„I. Gmina miasta Lwowa jest gotową zobowiązać się do wybudowania nowego teatru wyłącznie kosztem gminy bez subwencyi od kraju i zastrzegając sobie własność budynku teatralnego, oddać go krajowi do użytku na cel wspomniany pod warunkiem, jeżeli się kraj zobowiąże pro-

wadzić teatr narodowy polski, tak dramat, jakoteż operę, bądź to przez wydzierżawienie, bądź też w własnym zarządzie bez żadnego przyczyniania się ze strony gminy miasta Lwowa tak do kosztów prowadzenia tej instytucyi, jakoteż do wydatków na utrzymanie gmachu teatralnego.

„W układzie między krajem i gminą w tym przedmiocie zawrzeć się mającym należy odpowiednio zawarować prawa gminy miasta Lwowa, oraz ubezpieczyć dokładnie dopełnienie zobowiązań przyjętych przez kraj wobec gminy pod względem należytego utrzymywania polsko-narodowej instytucyi teatralnej.

„II., Na wypadek nieprzyjęcia propozycyi powyższej oświadczyć Wydziałowi krajowemu, że gmina miasta Lwowa przyjmie obowiązek wybudowania we Lwowie teatru nowego i utrzymywania tej instytucyi w swoim zarządzie, jako teatr miejski, jeżeli kraj zobowiąże się udzielić gminie bezwrotną subwencyę pieniężną w wysokości 400.000 zł. na wybudowanie teatru nowego, a nadto, jak długo gmina teatr polski narodowy z dramatem i operą utrzymywać będzie, udzielać gminie corocznie subwencyę przynajmniej w tej samej wysokości, jaką udzielał w latach ostatnich scenie polskiej na utrzymywanie dramatu i opery, mianowicie w kwocie corocznej 24.200 zł. a. w.“

Wiceprezydent miasta Dr. Marchwicki dla bliższego objaśnienia powyższych uchwał oświadcza, że gmina w razie przyjęcia alternatywy I. oddałaby krajowi do użytku budynek teatralny z zupełnem wewnętrznem urządzeniem lóż, krzeseł, kurtyną żelazną i drugą kurtyną, jednem słowem z zupełnem urządzeniem całego amfiteatru i sceny z wyjątkiem jedynie dekoracyj i inwentarza scenicznego. Gmina zastrzega sobie jednak, aby każdorazowy przedsiębiorca teatru obowiązany był pobierać 5% dodatek do biletów na rzecz ubogich miasta Lwowa. dalej aby w komitecie nadzorującym scenę zasiadali reprezentanci gminy, wreszcie, aby w razie, gdyby budynek teatralny miał być użyty na cel inny, niż w uchwale oznaczony, kraj oddał go gminie i zapłacił nadto kwotę 500.000 zł. W takim razie bowiem gmina staje na stanowisku II giej alternatywnej uchwały i obejmuje sama teatr żądając subwencyi, z której teraz rezygnuje.

Na zapytanie członka Wydziału krajowego p. Chamca oświadcza dalej p. wiceprezydent Marchwicki, że warunek utrzymywania teatru narodowego polskiego nie wyklucza możności urządzania w budynku teatralnym przedstawień pojedynczych w innych językach, byleby przez to charakter instytucyi polskiej nie był alterowany.

Na dalsze zapytanie co do sumy, jaką gmina przeznaczyłaby na budowę teatru, odpowiada p. Marchwicki, że koszta budowy wraz z gruntem obliczone są na milion zł. w. a., a to 300.000 zł. za grunt, 700.000 zł. zaś na budowę. Kwestya zakupna gruntu zdecydowaną zostanie ostatecznie dopiero po uchwale sejmowej, obecnie można tyle powiedzieć, że budowa projektowaną jest w okolicy Wałów hetmańskich.

Członek Wydziału krajowego Romanowicz podnosi, że jeżeli gmina słusznie chce mieć zapewniony wpływ w komitecie nadzorczym teatru, to z równą słusznością Wydział krajowy domagać się musi pewnego wpływu w komitecie budowy, a przedewszystkiem przedłożenia planów budowy. Gdyby zaś przedłożenie planów teraz jeszcze było niemożliwem, musielibyśmy żądać przynajmniej programu budowy, którego poznanie byłoby Sejmowi pożądanem bez względu, czyli zgodzi się na przyjęcie I. lub II. alternatywy.

Wiceprezydent m. Dr. Marchwicki oświadcza, że Wydziałowi krajowemu przyznanym będzie wpływ w komitecie budowy, jednakże tylko w granicach sumy przez gminę na budowę przeznaczonej. P. Dyrektor Hochberger dodaje, że ingerencyę Wydziału krajowego pojmuje w ten sposób, że reprezentant Wydziału krajowego będzie mieć udział i głos w komitecie, który powołanym będzie do ułożenia programu budowy i rozpisania konkursu.

Delegat m. p. Gołąb nie widzi możności zadośćuczynienia co do przedłożenia planów budowy, zanim Sejm powezmie decyzyę co do samej sprawy. Od tej decyzyi zależy bowiem wybór miejsca, a przed dokonaniem tego wyboru trudno przystąpić do sporządzenia planów. Natomiast przedłożenie programu budowy jest już teraz możliwem, bo program taki istnieje,

a nawet gotowe są plany oryentacyjne co do rozkładu lóż i innych miejsc z uwzględnieniem przepisów obowiązujących o budowie teatrów.

J. O. Przewodniczący porusza kwestyę terminu, na jaki umowa z gminą w razie przyjęcia alternatywy I-szej miałaby być zawartą. Oznaczenie czasu trwania umowy jest koniecznem dla zapobieżenia możliwym wątpliwościom na przypadek, gdyby n. p. kraj po pewnym czasie chciał się uwolnić od ciężarów, jakie umowa nań nałoży.

Zastępca delegata m. Dr. Maryański oświadcza, że o terminie trwania umowy w uchwale Reprezentacyi miasta dlatego nie wspomiano, że gmina wychodzi z zapatrywania, iż budynek teatralny oddany zostanie krajowi do użytku raz na zawsze. Gdyby bowiem miało być inaczej, to gmina wcale nie podejmowałaby się budowy.

Członek Wydziału krajowego p. Chamiec zaznacza, że kwestya terminu umowy w każdym razie musi być w kontrakcie wyraźnie rozstrzygniętą, a to nawet i wtedy, jeżeliby umowa miała obowiązywać na wieczne czasy.

Wiceprezydent m. Dr. Marchwicki oświadcza, że wobec podniesionych na dzisiejszej konferencyi licznych kwestyj, delegaci miejscy w trudnem znajdują się położeniu. Przedstawili oni ze swej strony propozycye gminy i wypowiedzieli wszystko, do czego byli upoważnieni, ze strony zaś Wydziału krajowego nie usłyszeli nic stanowczego. Na poruszone tu rozmaite wątpliwości delegaci miejscy mogą dać odpowiedź dopiero po zasięgnięciu decyzyi swoich mocodawców. Wypadałoby teraz, aby Wydział krajowy powziął uchwałę nad propozycyami gminy i zakomunikował nam swoje ewentualne wnioski i żądania; my w naszej komisyi czternastu zastanowimy się nad tem, a ewentualnie zasięgniemy decyzyi Reprezentacyi miasta i damy odpowiedź, która już będzie zobowiązywać gminę wobec kraju. To jednak już teraz oświadczyć mogę, że jeżeliby żadna z przedstawionych dziś Panom propozycyj alternatywnych przyjętą nie została, gmina raczej zrezygnuje z teatru w ogóle, niżby miała zdecydować się do poniesienia większych jeszcze ofiar.

Członek Wydziału krajowego p. Chamiec nadmienia, że miał już sposobność zaznaczyć informacyjny charakter tych konferencyj. Obecni na konferencyi Członkowie Wydziału krajowego nie mogą zobowiązywać się imieniem Wydziału, a tem mniej Sejmu, a przeto na propozycye gminy żadnej stanowczej odpowiedzi dać nie mogą. Wydział krajowy zajmie jednak stanowisko wobec tych propozycyj i da Panom urzędownie odpowiedź czy też na piśmie, czy też na przyszłej konferencyi. Skoro zaś nad tą uchwałą Wydziału krajowego zapadnie decyzya ze strony Reprezentacyi gminy, Wydział krajowy uważać ją będzie za obowiązującą gminę i na tej podstawie oprze swój wniosek do Sejmu. Zaś pod względem formalnym jako punkt wyjścia do dalszej akcyi Wydziału krajowego służyć będzie protokół z dzisiejszej konferencyi, w którym zakomunikowane nam przez pp. delegatów miejskich uchwały Reprezentacyi miasta z dnia 9. kwietnia b. r. zostaną uwidocznione.

Po oświadczeniu pp. delegatów miejskich, że na ten tok postępowania się zgadzają, zamknął P. przewodniczący konferencyę.

Na tem protokół zamknięto i podpisano.

Delegaci Rady m. Lwowa upoważnieni do rokowań z Wydziałem krajowym w sprawie budowy nowego teatru we Lwowie podpisują niniejszy protokół dla stwierdzenia autentyczności zamieszczonych w nim uchwał Reprezentacyi miasta i szczegółów objaśniających te uchwały. Marchwicki w. r. A. Gołąb w. r. J. K. Janowski w. r. Dr. Maryański w. r. Hochberger w r. Lukas w. r.

Alegat 22. do sprawozdania z czynności

Lasy fundacyjne

Preliminarz gospodarstwa

Pozycya	Wyszczególnienie	Dochody w. a. zł.	ct.	Uwaga
1	Że sprzedaży drzewa opałowego i materyałowego po cenie taryfowej wedle załączonego oszacowania cięć przypadających do użytku w r. 1892	10.280	50	
2	Ze sprzedaży piasku	75	—	
3	Z użytków ubocznych lasowych t. j. trawy, jagód, grzybów	200		
4	Ze szkód lasowych	40		
5	Z spodziewanej 8% nadwyżki uzyskać się mającej ponad cenę taryfową przy sprzedaży drzewa opałowego i materyałowego równa się 10280·50 zł. mniej wartość wydać się mających deputatów w pozycyi 7 i 8 wydatków 719·70 zł. $= \frac{9560{\cdot}80}{100} \times 8\% =$	764		
6	Z polowania	30		
7	Zwrot kosztów rąbania od dwóch probostw w Winnikach za 16 stosów bukowych łupanych á 1·40 zł. i 16 stosów bukowych krągłych po 1·20 = ...	41	60	
8	Ze sprzedaży zbieraniny (drobnych gałęzi przez wiatr strąconych i cienkich złomków .	150	—	
	Razem . .	11.581	10	

Wydziału krajowego za rok 1891 LW. 53.312.

Winniki

lasowego na rok 1892.

Pozycya	Wyszczególnienie	Wydatki w. a. zł.	ct.	Uwaga
1	Koszta wyrębu drzewa opałowego w stosy: 206 bukowych łupanych á 1·40 zł., 201 bukowych krągłych à 1·20 zł., 48 dębowych łupanych a 1·40 zł., 60 brzozowych łupanych a 1·30 zł., 19 brzozowych krągłych 1·10 zł., 259 osikowych łupanych a 1·20 zł., 92 osikowych krągłych a 1·00 zł., 100 stosów z trzebieży a 1·00 zł., 213 stosów gałęzia a 0·40 zł.	1.355	60	
2	Koszta wyróbki materyałów tartych i ciosanych	60		
3	Korowanie osiczyny	10		
4	Koszta uprawy lasu -	80		
5	Utrzymanie dróg lasowych	30		
6	Koszta kopania rowów granicznych . . .	35		
7	Wartość wydać się mających deputatów trzem probostwom 23 stosów bukowych łupanych a 11·00 zł. i tyleż bukowych krągłych po po 9·00 zł.	460		
8	Wartość wydać się mających deputatów zarządcy i służbie leśnej: zarządcy $8^1/_2$ stosa bukowych krągłych po 9 zł., star. dozorcy 4 stosy bukowe krągłe po 9 zł., czterem gajowym 16 stosów brzozowych łupanych po 9·20 zł.	259	70	
9	Pomniejsze i nieprzewidziane	19	70	
	Razem . .	2.310	—	

Winniki dnia 29. czerwca 1891.

Antoni Romański
zarządca lasu w. r.

Alegat 23. do sprawozdania z czynności

Lasy fundacyjne

Oszacowanie cięć przypa-

Liczba bieżąca	Nazwa obrębu gospodarczego	Przestrzeń obrębu morgów	Przestrzeń obrębu sążni kwad.	względ. przestrzeń rębu morgów	względ. przestrzeń rębu sążni kwad.	Rodzaj cięcia	Rodzaj drzewa	Wiek drzewostanu	Przyrost przeciętny roczny na 1 morgu metrów sześć zbitej masy	Masa drzewna na 1 morgu metr. sześć zbitej masy	Przyrost przeciętny całego obrębu jako etatroczny metr. sześć
a	b	c		d		e	f	g	h	i	k
						I. Użytki główne.					
1	„Wielki las Aa“ gosp. niskopienne w kolei 40-letniej	570	1.032	14	425	rąb czysty . .	osika 0·5 buk 0·3 sosna 0·1 brzoza 0·1	40	—	90	d×l 1.318
2	„Wielki las AB“ gosp. niskopienne w kolei 40-letniej	231	400	5	1250	rąb czysty z pozostawieniem młodej dębiny do II. kolei .	buk 0·3 osika 0·6 dąb 0·1	40	—	120	d×l 696
3	„Żupan BC“ gospod. wysokopienne w kolei 90-letniej	218	941	2	686	rąb częściowy, użytek roczny obliczony wedle przyrostu przeciętnego . . .	buk 1·0	80	2·5	—	c×h 546
4	„Łysówka BB“ gosp. wysokopienne w kolei 70-letnej	106	40	1	823	Częściowo rąb obsiewany częściowo rąb czysty do uprawy z ręki .	sosna 1·00	70	2·0	—	c×b 212
5	„Dąbrowa C“ gospod. niskopienne połączone w kolei 40/80-letniej.	244	797	6	180	Rąb częściowy z pozostawieniem dębiny do II. kolei . .	grab 0·6 dąb 0·2 brzoza 0·2	40 80	2·6	—	c×h 635
	Razem .	1.371	10	30	164		—	—	—	—	3.407
						II. Użytki z trzebieży.					
6	„Wielki las Aa“ .					Z wycięcia osiczyny i iwiny.	—		0·6	—	317
7	„Wielki las AB“ .					Z wycięcia osiczyny i iwiny.	—	—	0·5	—	115
8	„Żupan BC“ . . .					Z wycięcia buczyny i przygłuszonej buczyny	—	—	0·8	—	175
9	„Łysówka BB“ . .					Z wycięcia drzew uschłych.	—	—	0·3	—	32
10	“Dąbrowa C“ . . .					Z wycięcia osiczyny i iwiny.	—	—	0·5	—	122
	Razem .						—	—	—	—	761
	Zestawienie.										
	I. Użytki główne . . .						—	—	—	—	3.408
	II. „ z trzebieży . . .						—	—	—	—	761
	Razem .						—	—	—	—	4.168

Winniki dn a

Wydziału krajowego za rok 1891. LW. 53.312

Winniki.

dających na rok 1892.

Z masy obok oszacowanej uzyska się:																		Obliczono wartość całego użytku wedle ceny taryfowej.	
Drzewo materyałowe				Drzewa opałowego															
dębiny		sośniny		bukowe		dębowe		brzozow.		sosnowe		osikowe		drobne drzewo z trzebieży			gałęzie				
sztuk	metr. sześć. po 5 zł.	sztuk	metr. sześć. po 3·20 zł.	łupane po 11·20 zł.	kragle po 9·00 zł.	łupane po 8·00 zł.	kragle po 6·00 zł.	łupane po 9·20 zł.	kragle po 7·00 zł.	łupane po 7·50 zł.	kragle po 6·00 zł.	łupane po 6·40 zł.	kragle po 5·00 zł.	I. sorty po 8 zł.	II. sorty po 4 zł.	III. sorty po 2·40 zł.	I. sorty po 6 zł.	II. sorty po 4 zł.	III. sorty po 2·40 zł.	zł.	ct.
				stosy 4-o m. przestrzeni czyli 3^{o}_{m} zb. m.										stosy 2 m. szerokie, 2·20 wysokie, długość różna 3_{m}. zb. m.							
—	—	200	140	30	60	—	—	20	10	—	—	120	32	—	—	—	50	28	—	2.912	40
—	—	—	—	26	26	18	—	—	—	—	—	84	20	—	—	—	10	48	—	1.553	60
—	—	—	—	100	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37	—	—	1.727	—
—	—	100	50	—	—	—	—	—	—	40	14	—	—	—	—	—	—	—	—	544	—
40	40	—	—	50	45	30	—	30	3	—	—	—	—	—	—	—	20	20	—	1.992	—
40	40	300	190	206	176	48	—	50	13	40	14	204	52	—	—	—	117	96	—	8.729	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	20	40	5	—	—	—	—	616	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	10	10	5	—	—	—	—	162	—
—	—	—	—	—	25	—	—	10	5	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	472	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	67	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	10	20	—	—	—	—	—	234	—
—	—	—	—	—	25	—	—	10	5	5	5	55	40	90	10	—	—	—	—	1.551	50
40	40	300	190	206	176	48	—	50	13	40	14	204	52	—	—	—	117	96	—	8.729	—
—	—	—	—	—	25	—	—	10	5	5	5	55	40	90	10	—	—	—	—	1.551	50
40	40	300	190	206	201	48	—	60	18	45	19	259	92	90	10	—	117	96	—	10.280	50

29 Czerwca 1891.

Alegat 24 do sprawozdania z czynności Wydziału kraj. za rok 1890 LW. 53.312.

Wykaz

należytości, uiszczeń i odpisów taks wymierzonych na fundusz szkolny krajowy w roku 1890.

Liczba porząd.	Poszczególnienie powiatów	Należytość						Odpisano		Uiszczono		Zaległość z końcem roku 1890		Uwaga
		zaległa		bieżąca		razem								
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
1	Biała	78	75	144	90	223	65	—	—	157	50	66	15	
2	Bóbrka	54	60	89	25	143	85	—	—	90	82	53	02	
3	Bochnia	85	05	157	50	242	55	—	—	135	45	107	10	
4	Bohorodczany	18	90	42	—	60	90	2	10	28	35	30	45	
5	Borszczów	45	15	103	95	149	10	—	—	98	70	50	40	
6	Brody	212	10	186	90	399	—	39	90	180	60	178	50	
7	Brzesko	113	40	110	25	223	65	2	10	140	70	80	85	
8	Brzeżany	185	85	148	05	333	90	24	15	176	30	133	45	
9	Brzozów	63	—	114	45	177	45	—	—	114	45	63	—	
10	Buczacz	247	80	208	95	456	75	—	—	299	25	157	50	
11	Chrzanów	12	60	27	30	39	90	4	20	26	25	9	45	
12	Cieszanów	117	60	96	60	214	20	—	—	87	15	127	05	
13	Czortków	74	55	90	30	164	85	—	—	80	85	84	—	
14	Dąbrowa	101	85	154	35	256	20	—	—	135	45	120	75	
15	Dobromil	19	95	59	85	79	80	—	—	48	30	31	50	
16	Dolina	85	05	127	05	212	10	1	05	132	30	78	75	
17	Drohobycz	56	70	110	25	166	95	—	—	94	50	72	45	
18	Gorlice	72	45	102	90	175	35	—	—	161	70	13	65	
19	Gródek	90	30	80	85	171	15	—	—	84	—	87	15	
20	Grybów	10	50	35	70	46	20	—	—	24	15	22	05	
21	Horodenka	170	10	57	75	227	85	32	55	75	60	119	70	
22	Husiatyn	163	80	211	05	374	85	—	—	187	43	187	42	
23	Jarosław	151	20	160	65	311	85	—	—	124	95	186	90	
24	Jasło	25	55	114	45	140	—	3	15	112	70	24	15	
25	Jaworów	76	65	61	95	138	60	—	—	99	75	38	85	
26	Kałusz	50	40	29	40	79	80	—	—	24	15	55	65	
27	Kamionka	211	05	136	50	347	55	1	05	232	05	114	45	
28	Kolbuszowa	66	15	163	80	229	95	—	—	135	45	94	50	
29	Kołomyja	33	60	193	20	226	80	3	15	138	60	85	05	
30	Kossów	95	89	78	75	174	64	—	—	101	85	72	79	
31	Kraków	18	90	2	10	21	—	—	—	5	25	15	75	
32	Krosno	37	80	88	20	126	—	—	—	53	55	72	45	
33	Limanowa	91	35	114	45	205	80	—	—	152	25	53	55	
34	Lisko	36	80	79	80	116	60	—	—	67	20	49	40	
35	Lwów	452	55	211	25	663	80	—	—	196	55	467	25	

Liczba porząd.	Poszczególnienie powiatów	Należytość: zaległa zł.	ct.	bieżąca zł.	ct.	razem zł.	ct.	Odpisano zł.	ct.	Uiszczono zł.	ct.	Zaległość z końcem roku 1890 zł.	ct.	Uwaga
36	Łańcut	67	20	106	05	173	25	—	—	131	25	42	—	
37	Mielec	27	30	111	30	138	60	11	55	92	40	34	65	
38	Mościska	121	27½	54	60	175	87½	3	15	126	—	46	72½	
39	Myślenice	61	95	211	05	273	—	—	—	94	50	178	50	
40	Nadwórna	36	75	109	20	145	95	6	30	113	40	26	25	
41	Nisko	26	25	57	75	84	—	—	—	40	95	43	05	
42	Nowy Sącz	31	50	119	70	151	20	—	—	119	70	31	50	
43	Nowy Targ	59	85	139	65	199	50	3	15	131	25	65	10	
44	Pilzno	14	70	56	70	71	40	—	—	29	40	42	—	
45	Podhajce	34	65	58	80	93	45	—	—	38	85	54	60	
46	Przemyśl	190	05	222	60	412	65	1	05	265	65	145	95	
47	Przemyślany	69	30	37	80	107	10	—	—	86	10	21	—	
48	Rawa	168	—	137	55	305	55	—	—	128	10	177	45	
49	Rohatyn	43	05	99	75	142	80	3	15	108	15	31	50	
50	Ropczyce	90	30	89	25	179	55	—	—	88	20	91	35	
51	Rudki	29	40	68	25	97	65	2	10	46	20	49	35	
52	Rzeszów	112	10	177	45	289	55	22	75	145	45	121	35	
53	Sambor	150	15	177	45	327	60	—	—	177	45	150	15	
54	Sanok	85	05	95	55	180	60	7	35	115	50	57	75	
55	Skałat	38	80	118	65	157	50	2	10	114	45	40	95	
56	Śniatyn	66	15	69	30	135	45	—	—	56	70	78	75	
57	Sokal	77	75	126	—	203	75	1	05	77	70	125	—	
58	Stanisławów	36	75	89	25	126	—	2	10	73	50	50	40	
59	Staremiasto	5	25	14	70	19	95	—	—	12	60	7	35	
60	Stryj	96	60	109	20	205	80	4	20	88	20	113	40	
61	Tarnobrzeg	59	85	78	75	138	60	—	—	97	65	40	95	
62	Tarnopol	77	70	108	15	185	85	—	—	118	65	67	20	
63	Tarnów	92	40	163	80	256	20	2	10	133	35	120	75	
64	Tłumacz	50	40	78	75	129	15	5	25	54	60	69	30	
65	Trembowla	226	24	69	30	295	54	—	—	52	50	243	04	
66	Turka	46	20	43	05	89	25	1	05	51	45	36	75	
67	Wadowice	159	60	200	65	360	25	17	85	238	45	103	95	
68	Wieliczka	36	75	187	65	224	40	7	35	168	75	48	30	
69	Zaleszczyki	194	25	71	40	265	65	—	—	86	10	179	55	
70	Zbaraż	36	75	164	85	201	60	—	—	137	55	64	05	
71	Złoczów	161	70	126	—	287	70	2	10	111	30	174	30	
72	Żółkiew	82	95	155	40	238	35	—	—	103	95	134	40	
73	Żydaczów	66	15	109	20	175	35	—	—	57	75	117	60	
74	Żywiec	204	75	139	65	344	40	1	05	204	75	138	60	
	Razem	6.663	80½	8.248	80	14.912	60½	220	15	8.122	55½	6.569	90	
75	**Kasa krajowa**	133	45	316	10	449	55	7	35	288	80	153	40	
	Suma ogólna	6.797	25½	8.564	90	15.362	15½	227	50	8.411	35½	6.723	30	

Z zaległości wykazanej z końcem r. 1890. w sumie . . 6.723 zł. 30 ct.
przypada: *a)* na zaległość z lat ubiegłych . . 2.851 zł 43 ct,
b) „ „ z roku 1890 . . „ 3.871 „ 87 „

Alegat 25. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891. L. 53.312.

Odpis

kwestyonaryusza w sprawie dat potrzebnych do ułożenia projektu sieci kolei lokalnych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem, oraz przybliżonych kosztów ich budowy, przyszłego utrzymania i ruchu.

A) Które linie kolei lokalnych byłyby pożądane?

Które z tych linij są najważniejsze i najspieszniej potrzebne, które zaś mniej ważne i mniej pilne?

B) Dla każdej z proponowanych linij z osobna należy podać następujące szczegóły:

1. Główna miejscowość, do której ruch komunikacyjny zmierza.
2. Miejsce, z którego linia kolejowa ma wychodzić.
3. Miejsce, w którem linia ma się kończyć.
4. Czy w punkcie początkowym lub końcowym linia ma się łączyć z inną istniejącą już koleją?
5. Wszystkie miejscowości, które linia ma bezpośrednio obsługiwać, a więc także ilość stacyj i przystanków.
6. Ważniejsze miejscowości i zakłady, które linia ma bezpośrednio lub pośrednio obsługiwać.

(Tu należy wymienić także miejscowości graniczne obszaru rzeczywiście zasilającego ruchem zbieżnym prąd komunikacyi skierowany ku miejscowości głównej).

7. Główny cel proponowanej linii.

(Czy celem jej ma być połączenie głównej miejscowości z istniejącą już koleją? — czy ułatwienie zbytu głównego produktu jednego lub kilku większych przedsiębiorstw miejscowych, albo też produktów drobnego pzzemysłu i gospodarstwa wiejskiego? — czy ułatwienie importu przedmiotów potrzeb powszechnych?)

8. Jaką cechę ma ludność i okolica? (Rolniczą, handlową, przemysłową, przedsiębiorczą, zarobkującą, górniczą, wyrobniczą, wędrującą?)

9. Czy obok pożytku dla eksploatacyi głównego produktu linia będzie służyła do użytku powszechnego dla okolicy i w jakiej mierze?

10. Główne produkty zbytu i importu, a w szczególności ilość roczna głównych produktów i towarów wyrażona w tonach (1 tona = 1000 kg.), które przechodzą z poszczególnych punktów obszaru mającego rzeczywiście zasilać ruch proponowanej linii do miejscowości głównej i na odwrót.

11. Obecna cena przeciętna transportu produktów i towarów przewożonych drogami szutrowanemi za 1 tonę i 1 kilometr w promieniu powyższego obszaru.

12. Spodziewany najmniejszy codzienny ruch osobowy w różnych porach roku na różnych długościach proponowanej linii, jakoteż spodziewany minimalny ruch roczny towarowy w pierwszych latach istnienia proponowanej linii.

13. Czy o koncesyę budowy, utrzymanie i eksploatacyę linii starałyby się umyślnie w tym celu zawiązane konsorcya, przedsiębiorstwa przemysłu miejscowego, osoby prywatne, powiat lub gmina?

14. Jakiemi ofiarami przyczyniłyby się do kosztów budowy i w razie danym do kosztów utrzymania linii strony interesowane, przedsiębiorstwa przemysłu miejscowego, osoby prywatne, zarządy istniejących w pobliżu kolei żelaznych, powiaty lub gminy?

Uwaga. Po zebraniu dat i warunków, jakie będą przedstawione w odpowiedzi na powyższy kwestyonaryusz, Wydział krajowy zamierza wystosować dalsze pytania dotyczące szczegółów tych kolei lokalnych, których racyę założenia uzna za najwięcej uzasadnioną. Pytania te odnosić się będą do szerokości toru (normalny czy wąski), do zużytkowania istniejących dróg bitych pod trasę kolei lokalnej, do warunków topograficznych trasy, do przypuszczalnego kosztu przeciętnego na 1 kilometr budowy, do zakupna inwentarza ruchu, utrzymania i eksploatacyi każdej linii z osobna i t. p.

Alegat 26. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891. LW. 53.312.

Memoryał

w sprawie projektu sieci kolei lokalnych dla Galicyi, opracowany przez Komisyę Towarzystwa politechnicznego we Lwowie.

Pismem z dnia 16. marca 1891 r. l. 8.503, wystosowanem na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 r. wezwał Wysoki Wydział krajowy Towarzystwo politechniczne do odpowiedzi na kwestyonaryusz, zestawiony w celu zebrania dat, potrzebnych dla ułożenia projektu sieci kolei lokalnych, mających się budować w Galicyi.

Zarząd Towarzystwa polecił rozpatrzenie tej ważnej dla kraju sprawy podpisanej komisyi, która ma zaszczyt przedłożyć niniejszy memoryał.

Kwestyonaryusz tyczy się trojakiego rodzaju pytań, a mianowicie żąda wskazania linij lokalnych, któreby były pożądane, z podaniem miejscowości końcowych i pośrednich każdej linii; następnie zbadania wartości każdej linii, ilości towarów transportowanych i wielkości spodziewanego ruchu osobowego; wreszcie odnosi się do sprawy koncesyi budowy i ofiar materyalnych, które strony interesowane na rzecz każdej linii ponosić mają.

Komisya rozpatrzywszy się dokładnie w zadaniu jej powierzonem, przyszła do przekonania, że w pytaniach kwestyonaryusza zawiera się wiele spraw natury czysto ekonomicznej, a odpowiedź wyczerpująca na kwestye tego rodzaju mogłaby być dana tylko na podstawie osobnych studyów wymagających znacznego zasobu czasu i kosztów, wskutek czego komisya nie może dać odpowiedzi na wszystkie pytania kwestyonaryusza. Zarazem uznała komisya potrzebę bliższego rozpatrzenia niektórych kwestyj, które przy ułożeniu projektu sieci kolei lokalnych powinny być rozważone; wreszcie poczuwa się komisya do obowiązku wyjaśnienia pewnych pojęć zasadniczych odnoszących się do poparcia, którego fundusz krajowy ma użyczyć kolejom projektowanym.

I. Komisya zwróciła przedewszystkiem uwagę na końcowy ustęp powołanego na wstępie pisma Wysokiego Wydziału krajowego, w którem powiedziano, że „Wydział krajowy przy ułożeniu projektu sieci kolei lokalnych uwzględni tylko takie linie, których użyteczność dla ogółu i możliwość pokrycia kosztów exploatacyi własnymi dochodami kolei będą wykazane i należycie uzasadnione“, a mianowicie na to zdanie, które zawiera żądanie pokrycia kosztów exploatacyi własnymi dochodami kolei.

Taki warunek, jako zasada z góry postawiony, uniemożliwiłby, a w najlepszym razie utrudniłby znacznie osiągnięcie zamierzonego celu, t. j. stworzenie sieci kolei żelaznych, potrzebnej dla ułatwienia zbytu płodów rolnictwa, jakoteż dla rozwoju handlu i przemysłu. Takie postanowienie należy uważać jako wprost przeciwne znaczeniu kolei żelaznych w ogóle, a kolei lokalnych w szczególności, doświadczenie bowiem nabyte w Austryi, a nawet w Galicyi poucza, że prawie zawsze kolej dopiero po kilku latach, gdy się ruch wzmoże i ustali, zaczyna przynosić pewne zyski, w niektórych razach nawet wcale pokaźne. Takie postanowienie usuwa budowę kolei drugorzędnych ze stanowiska ekonomicznego na stanowisko finansowe, nie uwzględnia bowiem, czy i o ile kraj zyska na kolei żelaznej przez to, że wzmoże się bogactwo kraju, a żąda jedynie zapewnienia odsetek od włożonego kapitału. Nareszcie takie postanowienie stałoby na przeszkodzie wszelkiej przedsiębiorczości prywatnej, gdyż odpowiednio do powyższej zasady kraj musiałby w pierwszym rzędzie zająć się budową takich tylko linij, które ze względu na swą możliwą rentowność i bez pomocy materyalnej ze strony kraju, prędzej czy później zostałyby wybudowane.

Na poparcie słuszności powyższego zapatrywania należy przedewszystkiem przytoczyć, że w dwu analogicznych, a gruntownie opracowanych projektach do ustaw, wniesionych przez Wydziały krajowe do Sejmu styryjskiego i czeskiego, taki warunek nie został umieszczony.

Na poparcie może także posłużyć zdanie, wypowiedziane przez byłego ministra pruskiego Maybacha w parlamencie pruskim, przy sposobności debaty nad przedłożeniem wniosków co do rozszerzenia sieci kolejowych w Prusiech: „Jestem tego zdania, że w myśl zasady systemu kolei państwowych, jedno z najgłówniejszych zadań ekonomicznych polega na tem, iż powinniśmy także budować koleje w takich okolicach, gdzie z góry przypuścić można, że na razie rentować się nie będą lub nie mogą. Nie na tem bowiem polega zadanie ekonomiczne kolei państwowych, aby dążyć do tego, by jedno lub drugie przedsiębiorstwo kolejowe przyniosło skarbowi państwa mniejszy lub większy zysk, ale rozważać należy, o ile koleje państwowe razem wzięte, mogą przynieść i przynoszą korzyści całemu państwu“.

Zdanie powyższe wypowiedziane o zasadzie kolei państwowych da się w całej pełni zastosować do projektu budowania kolei drugorzędnych przy pomocy funduszu krajowego, bo i w tym przypadku dla funduszu krajowego nie należy szukać zysku w rentowności przedsiębiorstwa kolejowego, lecz należy wyłącznie mieć na uwadze, że takie koleje są środkiem do podniesienia dobrobytu i ekonomicznego rozwoju kraju.

Takie jest zdanie komisyi co do stanowiska, jakie kraj pewinien zająć względem kolei, posiadających znaczenie ekonomiczne dla kraju.

Oprócz kraju i państwa, które według zapewnienia p. ministra Bacquehema, danego w komisyi budżetowej Rady państwa przy sposobności poruszenia myśli subwencyonowania kolei drugorzędnych z funduszów państwowych, przyczyni się w razie potrzeby subwencyą, jest jeszcze trzeci czynnik, który musi być również wciągnięty do współudziału w budowie kolei lokalnych w celu zapewnienia bytu tym kolejom. Tym czynnikiem są strony interesowane, zyskujące bezpośrednio przez wybudowanie kolei.

Co do formy najdogodniejszej, w jakiej w naszych warunkach mogą być na interesentów nałożone ofiary, niezbędne czy to dla doprowadzenia do skutku budowy kolei lokalnych, czy też dla częściowego pokrycia kosztów exploatacyi, to ze względu na tę okoliczność, że kraj nasz w ogóle nie posiada prywatnych kapitałów, potrzebnych dla zakupienia pewnej ilości akcyj założenia, lub też dla gwarancyi odsetek od pewnej z góry unormowanej części kapitału nakładowego, jak to gdzie indziej jest praktykowane, wypada od interesentów żądać przedewszystkiem o ile możności bezpłatnego odstąpienia gruntów, potrzebnych pod budowę, jakoteż zawarcia układów w celu gwarancyi pewnej ilości rocznego wywozu po cenie z góry umówionej.

Ta ostatnia forma ze znakomitym skutkiem zastósowana na niektórych bukowińskich kolejach lokalnych, przedstawia dla stron najlżejszy sposób przyczynienia się do pokrycia kosztów exploatacyi.

W powyższem przedstawieniu staraliśmy się wykazać, że nie rentowność kolei, lecz jej pożytek dla kraju ma być czynnikiem rozstrzygającym przy układaniu programu kolei lokalnych dla Galicyi. Na takich kolejach kraj zyska niewątpliwie pośrednio, aby zaś fundusz krajowy uchronić od bezpośrednich dotkliwych strat, trzeba wykonać budowę ekonomicznie, na podstawie najnowszych doświadczeń, stosując ewentualnie wąski tor wszędzie, gdzie jego zastosowanie będzie wskazane.

Kwestyę wąskiego toru, będącą obecnie na porządku dziennnym w ościennych państwach zachodnich, poruszamy tu z umysłu, gdyż wszędzie, gdzie rozchodzi się o wybudowanie sieci drugorzędnych kolei, staje ona na pierwszym planie; z tego powodu zachodzi konieczność dokładnego rozważenia na tem miejscu tej kwestyi.

II. Już w początkach rozwoju kolei żelaznych uznano potrzebę wprowadzenia jednostajnej szerokości toru a to głównie w tym celu, aby umożliwić przechodzenie pociągów na koleje sąsiednie. Taką normalną szerokość toru, wynoszącą 1,435*m* między głowami szyn, wprowadzono z małymi wyjątkami w środkowej, zachodniej i południowej Europie dla kolei głównych. Po wybudowaniu sieci kolei przewozowych, tudzież ich najważniejszych połączeń, okazała się potrzeba uzupełnienia tej sieci liniami komunikacyjnemi, których zadaniem byłoby pośredniczenie w ruchu lokalnym, ożywienie przemysłu i handlu lub też ułatwienie wywozu produktów z zakładów przemysłowych do stacyj sąsiednich kolei głównych. Ztąd powstały koleje lokalne i koleje dowozowe. Takie koleje są w założeniu znacznie tańsze, gdyż zmniejszenie prędkości jazdy pociągów i połączone z tem uproszczenia zarządzeń, mających na celu bezpieczeństwo jazdy, tudzież zmniejszenie komfortu dla podróżującej publiczności, dozwalają na znaczne zredukowanie kosztów budowy. Te koleje wykonane o normalnej szerokości toru, były jednak za drogie dla takich okolic, w których środek komunikacyjny miał ożywić, a poniekąd wskrzesić handel i przemysł. Dla takich okolic wypadało porzucić zasadę toru jednostajnego i pozbyć się korzyści, połączonych z torem normalnym, chwytając się jedynie środka, króry pozwala na znaczne zaoszczędzenie kosztów budowy mianowicie zwężenia toru.

Tu nasuwa się przedewszystkiem pytanie, o ile tor zwęzić można, lub innemi słowy, jaką szerokość należy dać torowi kolei wąskotorowej. To pytanie zostało o tyle rozstrzygnięte, że Związek niemieckich zarządów kolejowych, do którego należą wszystkie koleje państwa austryackiego, zalecił dwie szerokości wąskiego toru, mianowicie: 1,00*m* i 0,75*m*. Znajdujemy także mniejszą szerokość toru, wynoszącą 0,6*m*. Nie da się zaprzeczyć, że w miarę zmniejszenia szerokości toru zmniejsza się dzielność transportowa kolei, że zatem w celu pogodzenia sprzecznych warunków dzielności i taniości, trzeba wybrać wartość średnią. Jako taka zaleca się najkorzystniej szerokość 0,75*m*. Taka szerokość toru pozwala jeszcze na ruch ożywiony, jak tego dowodzą koleje wykonane w Bosnii i Saksonii, a zarazem pozwala na znaczne zmniejszenie kosztów budowy, o czem można się przekonać z następującej tabliczki:

Kolej	Jeden kilometr kolei				
	świa-	głó-	lokalnej o szerokości toru		
	towej	wnej	nor- malnej	1,00*m*	0,75*m*
	kosztuje tysięcy złotych				
w równinie	90	65	25	15	10
w terenie pagórkowatym	130	100	40	25	15
w terenie górzystym	200	140	60	40	30

Tak znaczna różnica kosztów na korzyść kolei wąskotorowej o szerokości toru 0,75*m* tłumaczy się dwiema przyczynami. Najpierw zwężenie całego założenia kolei prawie o 0,7*m* wpływa na zmniejszenie kapitału budowy, a to tem bardziej, im trudniejszy teren. Drugą ważniejszą przyczyną jest możebność zmniejszenia promieni łuków, a wskutek tego dokładniejszego zastosowania się do nierówności terenu, co powoduje znaczne zmniejszenie robót ziemnych i objektów, pod torem wykonać się mających. Wielkość promieni łuków trasy kolejowej zależy od rozstawu osi lokomotyw w połączeniu z szerokością toru, tudzież od oporów, które łuki dla ruchu przedstawiają. Jeżeli rozstaw osi i średnice kół zmniejszają się wraz z szerokością toru, natenczas można przyjąć, że opory w łukach są prawie wprost proporcyonalne do szerokości toru, a odwrotnie proporcyonalne do promienia łuku. Ztąd wynika, że opory w łukach kolei normalno- lub wąskotorowej pozostaną te same, jeżeli zmienimy promień łuku w stosunku do szerokości toru. Możemy zatem zamiast promieni 150 lub 100*m*, używanych na lokalnych kolejach normalno-torowych, zastosować do kolei o szerokości toru 0,75*m* promienie wynoszące 75 lub 50*m*, a nawet jeszcze mniejsze, gdy w lokomotywie użyjemy osi ruchomej, jak to widzimy n. p. na kolejach saskich.

Oprócz zaoszczędzenia w kosztach budowy przedstawia zmniejszenie łuków tę korzyść, że łatwiej można zużytkować pod kolej istniejące drogi i doprowadzić trasę do wnętrza miejscowości lub zakładów fabrycznych.

Tak przedstawiają się korzyści wąskiego toru.

Co do stron ujemnych, które podnoszą przeciwnicy kolei wąskotorowej, to można je streścić w następujących punktach:

1. Trudność przekształcenia kolei wąskotorowej na kolej wyższego rzędu (normalnotorową) w razie znacznego wzmożenia się ruchu.

2. Niemożebność wypożyczania taboru (lokomotyw i wozów) od sąsiednich kolei głównych, w razie chwilowego zwiększenia się ruchu.

3. Niemożebność zużytkowania taboru kolejowego i urządzeń mechanicznych, które z głównych kolei o wielkiej prędkości musiały być już usunięte, a dla kolei podrzędnych mogą być jeszcze przydatne.

4. Niemożebność zaoszczędzenia kapitału na zakupno własnych wozów, które mogłyby być dostarczone przez sąsiednią kolej główną w razie, gdyby ta kolej objęła ruch na kolei lokalnej.

5. Konieczność, która zachodzi na stacyach granicznych, przeładowywania towarów z kolei wąskotorowej na normalnotorową i odwrotnie.

6. Mniejsza dzielność do pokonywania większego ruchu i dla celów strategicznych.

Przypatrzmy się, o ile te zarzuty są uzasadnione.

Do punktu 1. Potrzeba przebudowania kolei wąskotorowej na kolej rzędu wyższego zajdzie tylko w wyjątkowych przypadkach. Taką ewentualność można często przewidzieć, a wtedy rozstrzygnie rachunek, czy korzystniej będzie zastosować kolej od razu do przewidywanych stosunków, czy też wybudować kol j mniejszym kapitałem, a uzyskane oszczędności poświęcić na przebudowanie kolei, skoro tego zajdzie potrzeba. Jeżeli zaś tej ewentualności przewidzieć nie można, to nastąpi ona dopiero po dłuższym przeciągu czasu, a wtedy suma zaoszczędzonego kapitału i nadwyżki odsetek w porównaniu z koleją normalnotorową wystarczy niezawodnie na przekształcenie kolei wąskotorowej na normalnotorową.

Do punktu 2. i 3. Co do niemożebności wypożyczenia taboru od sąsiedniej kolei normalnotorowej w razie chwilowego zwiększenia się ruchu, to ona powoduje włożenie poniekąd martwego kapitału na zakupno taboru ponad zwykłą potrzebę.

Jeżeli jednak zważymy, że przy większym rozwoju kolei wąskotorowych będzie jedna kolej drugiej wypożyczała wozy, jeżeli zważymy, że stosunek brutta do netta wozów na kolei wąskotorowej jest korzystniejszy niż na kolei głównej, gdyż można liczyć, że na kolei wąskotorowej wypada na każdą tonnę netto o $^1/_3$ tonny mniejszy ciężar wozu, to przyjdziemy do przekonania,

że trudności, podniesione w punkcie 2 i 3, mogą spowodować tylko nieznaczne zwiększenie kosztów.

Do punktu 4. Przypuściwszy, że kolei normalnotorowej dostarczy wozów prowadząca ruch sąsiednia kolej główna, to nie potrzeba wprawdzie na razie poświęcić kapitału na zakupno wozów, lecz za to trzeba kolei głównej płacić roczną kwotę, przypadającą za najem wozów.

Jeżeliby ta roczna kwota była równa odsetkom owego kapitału, natenczas przez wypożyczanie wozów nic się nie zyskuje. Łatwo jednak dowieść, że wypożyczanie wozów od kolei głównej przedstawia dla kolei drugorzędnej nie małą stratę. Widzieliśmy, że na kolei wąskotorowej każda tonna netto wymaga około $^1/_3$ tony mniejszego ciężaru wozu, a zatem kolej wąskotorowa posiadająca własny tabor, zyskuje na kosztach trakcyi. Co zaś do kosztów najmu wozów, to podług kartelu związku kolejowego płaci się za wóz i dzień jedną markę, czyli 60 ct., a za każde przebyte 100 kilometrów także 60 ct. Przyjmijmy, nisko rachując, że wóz najęty przebiegnie dziennie tylko 100 kilometrów, to dzienne koszta najmu wynoszą 120 centów, gdyż przeciwnie procent, przypadający na jeden dzień z kapitału wyłożonego na zakupno wozu wraz z jego utrzymaniem, nie przeniesie 70 centów. Z tego wynika, że poświęcenie kapitału, potrzebnego na zakupno taboru wozowego, jest rzeczą ekonomiczniejszą, niż wypożyczanie wozów od sąsiedniej kolei.

Do punktu 5. Główny zarzut, który trafia koleje wąskotorowe, stanowi konieczność przeładowywania towarów na stacyach krańcowych. Przeładowywanie jest połączone z kosztami, wymaga często osobnych mechanizmów, a w dodatku powoduje stratę czasu i stratę na jakości niektórych towarów.

Wobec tego zarzutu wypada przedewszystkiem zauważyć, że towary w luźnych kawałkach, nie zajmujące swoją objętością całego wagonu (Stückgüter), a których przeładowywanie jest najkosztowniejsze, bywają najczęściej przeładowywane, choćby przechodziły na kolej o tej samej szerokości toru. Rozchodzi się więc głównie o towary, które trzeba przeładowywać całymi wagonami (Massengüter) z wozów kolei wąskotorowej na wozy kolei normalnotorowej i odwrotnie.

Od czasu istnienia kolei wąskotorowych udoskonalono znacznie sposoby przeładowywania, wskutek czego przeładowywanie nie przedstawia dziś żadnych trudności, a wymaga tylko nieznacznych kosztów. I tak ułożywszy na stacyi tor wąski w ten sposób obok normalnego, żeby podłogi wozów znajdowały się w tej samej wysokości, można żywy towar przeprowadzić z jednego wagonu do drugiego. Węgiel, kamień i t. d. można z wozu na wóz przesypać. Inne znakomite ułatwienia, wprowadzone w użycie, jakoto przesuwanie w całości ładugi drzewa budulcowego, przenoszenie całych wozów ładownych jednej kolei na odpowiednio urządzone podwozia drugiej kolei i t. d., wymagają już osobnych urządzeń na kolei głównej.

Z powyższego wywodu okazuje się, że manipulacya przeładowywania jest ułatwiona; chodzi jeszcze o koszta tej manipulacyi.

Weźmy jako przykład kolej Bosnę, wybudowaną w Bosnii przez rząd austryacki. Ta kolej posiada 0,75*m* szerokości toru, jest 268,2*km* długa, a dobiega do kolei głównej na stacyi Brod, na której odbywa się przeładowywanie towarów. Na tej kolei koszta przeładowywania jednej tonny wynoszą średnio 12 centów, a roczne koszta przeładowywania dosięgają w całości 4.800 zł. Gdyby kolej Bosna posiadała normalną szerokość toru, natenczas zaoszczędziłaby rocznie owych 4.800 zł. czyli mogłaby była poświęcić na budowę więcej o 96.000 zł., t j. o kapitał, którego odsetki są równe owym kosztom przeładowywania. Z tego kapitału wypada na kilometr kolei 358 zł., a więc ledwie $^1/_{20}$ część różnicy kosztów budowy kolei normalnotorowej a wąskotorowej. Ztąd wniosek, że ze względu na koszta przeładowywania zastosowanie wąskiego toru dla kolei Bosna było racyonalne.

Dla tej samej kolei można jeszcze następujący rachunek zestawić. Kilometr kolei o szerokości toru 0,75*m* wraz z taborem kolejowym kosztuje mniej niż kilometr kolei normalnotorowej bez taboru. Przyjąwszy jednak te koszta równe, możemy koszta najmu wozu dla kolei normalnotorowej porównać z kosztami przeładowania wozu. Dla przebycia całej linii tam i napowrót potrze-

buje wóz według doświadczeń związku kolejowego czterech dni czasu. Podług cen powyżej przytoczonych, najem wozu za cztery dni kosztuje 2 zł. 40 ct., a za przebytych 536,4 kilometrów drogi 3 zł. 20 ct. czyli razem 5 zł. 60 ct. Jeżeliby zawartość tego wozu, wynosząca co najwyżej 10 ton, miała być w stacyi Brod dwa razy przeładowana, wtedy koszta przeładowania, licząc po 12 ct. za tonnę, wyniosłyby tylko 2 zł. 40 ct., czyli mniej niż połowę kosztów najmu wozu.

Takie stosunki zachodzą na kolei bośniackiej. W zastosowaniu do Galicyi możnaby zrobić zarzut, że u nas robocizna jest droższa niż w Bosnii, że zatem przeładowanie drożej wypadnie.

W odpowiedzi na ten zarzut można przytoczyć Saksonię, gdzie robotnik jest z pewnością droższy. Otóż na wąskotorowych kolejach saskich kosztuje przeładowanie:

1 tonny	przesyłek luźnych	38 ct.
1 „	drzewa budulcowego . . .	18 „
1 „	kamieni, węgli i t. p. . . .	8 „

Pominąwszy luźne przesyłki z powodów poprzednio wzmiankowanych, średnie koszta przeładowania wypadną takie same, jak na kolei bośniackiej, zkąd wniosek, że skoro pograniczne stacye są odpowiednio urządzone, jak to zachodzi właśnie w Saksonii, przeładowywanie towarów może się odbywać bardzo tanio.

Strata czasu i strata na jakości niektórych towarów mogą być przez zręczne urządzenie do minimum zredukowane.

Do punktu 6. W odpowiedzi na zarzut mniejszej dzielności kolei wąskotorowych w pokonywaniu ruchu i dla celów strategicznych przytoczymy znowu kolej Bosnę.

Na tej kolei odbywa się ruch z prędkością dochodzącą do 40 kilometrów na godzinę, a więc z prędkością, której nawet na normalnotorowych kolejach lokalnych zwykle nie osiągamy. Parowozy tej kolei pracują z siłą 200 koni i przewożą na poziomie pociągi, ważące 400 ton, a na wzniesieniu $14^0/_{00}$ pociągi po 130 ton. Ta kolej przewozi drzewo budulcowe, zboże, woły i nierogaciznę, a więc towary, które na kolejach galicyjskich będą najważniejszymi artykułami przewozu. Jeżeli jeszcze zważymy, że kolej Bosna odpowiada również wymaganiom strategii, bo wybudowano ją przedewszystkiem dla celów wojskowych, to przyjdziemy do przekonania, że kolej wąskotorowa o szerokości toru 0,75*m* odpowiada wszelkim wymaganiom pod względem ruchu na kolejach lokalnych. Nie zawadzi wspomnieć. że ministrowie wojny we Francyi i w Austryi przyznali możność transportu wojsk i armat kolejami wąskotorowemi, zaczem względy wojskowe nie będą stały na przeszkodzie w uzyskaniu koncesyi na takie koleje.

Zestawiwszy powyżej pro i contra kolei wąskotorowych, dochodzimy do wniosku, że odstąpienie od toru normalnego i przejście do szerokości toru 0,75*m* jest wskazane tam, gdzie oszczędność w budowie kolei jest nieodzowna dla jej żywotności i gdzie miejscowe warunki temu sprzyjają.

Mając na oku stosunki galicyjskie, nasuwałaby się niemal z góry zasada, że wszystkie budować się mające koleje lokalne powinny otrzymać wąski tor. Są jednak pewne przypadki, w których wykonanie kolei wąskotorowej nie byłoby wskazane, w innych trzebaby dla każdego przypadku z osobna przeprowadzić szczegółowe studya na tem o ile miejscowe warunki mogą być podporządkowane zasadzie oszczędności w kapitale, który na budowę ma być wyłożony, pomnąc na to, że znaczną oszczędność można uzyskać tylko przez zastosowanie toru o szerokości 0,75*m*.

Przeprowadzenie odnośnych studyów i wszelkich badań przedwstępnych, jakoteż wykonanie projektów powinno być powierzone technicznym organom, przez Wydział krajowy do tych czynności powołanym. W tym celu wypada w Wydziale krajowym utworzyć odrębny oddział techniczny dla spraw kolejowych.

Utworzenie takiej instytucyi uważamy jako niezbędnie potrzebne, jeżeli sieć lokalnych kolei żelaznych ma być założona podług pewnego systemu i jeżeli ma się uniknąć tych błędów,

które okazuje obecna sieć kolei galicyjskich. Taka instytucya jest także pożądana z powodów następujących:

1. że jedynie na podstawie starannie wykonanego projektu można wyznaczyć wysokość subwencyi, którą kraj przyjdzie w pomoc każdej z osobna kolei;

2. że trasa będzie wypracowana ze względu na ogólny interes kraju, gdy przeciwnie projekta, wykonane przez przywatne konsorcya, będą przedewszystkiem uwzględniały interesa jednostek;

3. że takie koleje będą przedewszystkiem budowane, którym ze względu na ich ważność ekonomiczną przysłuża pierwszeństwo;

4. że nareszcie łatwiej znajdzie się konsorcyum na podstawie gotowego, starannie opracowanego projektu i dokładnego kosztorysu.

Ciężar utrzymania oddziału technicznego dla spraw kolejowych nie okaże się tak znacznym, jeżeli zważymy, że koszta projektu każdej kolei, która zostanie wykonaną, mogą być wliczone do subwencyi, użyczonej przez kraj tejże kolei.

III. Z treści kwestyonaryusza Wydziału krajowego wynika, że chodzi o koleje w takich okolicach Galicyi, które ze względu na warunki miejscowe, możność rozwoju produkcyi, wyzyskanie bogactwa produktów przyrody i t. p. potrzebują ułatwienia komunikacyi.

Zanim przejdziemy do rozpatrzenia takich linij, nie od rzeczy będzie zastanowić się nad tem, czy dla kraju jest pożyteczne budowanie kolei, prowadzących ku granicom państw ościennych, a mianowicie do Węgier i Rosyi.

Przedewszystkiem odpowiedzieć należy na pytanie, czy nowe połączenie z Węgrami przyniesie krajowi korzyści pod względem handlowym i czy kraj funduszami swymi powinien przyczynić się, aby takie połączenie uskuteczniono lub przyspieszono.

Galicya produkuje na wywóz zboże, drzewo i naftę; wyrobów przemysłowych na razie nie produkuje, na wywóz pozostają więc tylko powyżej wymienione artykuły. Zboże i drzewo są również wywozowymi artykułami Węgier.

Owóż już dłuższa droga, którą produkta nasze w kierunku do Rieki przebiegać muszą, czyni konkurencyę z Węgrami niemożliwą, a jeżeli się weźmie na uwagę ułatwienia, jakich rząd węgierski użycza własnej produkcyi i przeciwstawi najrozmaitsze trudności taryfowe, stawiane przez rząd węgierski przewozowi produktów obcych, a jako takie będą uważane produkta tutejsze, które mogłyby konkurować z produktami węgierskimi, to stanowczo powiedzieć można, że nowe linie, budowane w kierunku do Węgier, nie przyczynią się do ułatwienia wywozu produktów Galicyi.

Podobnie jak ze zbożem i drzewem ma się rzecz z naftą. Węgry nie mają wprawdzie dotychczas kopalni nafty, nie mają ropy, posiadają jednak w Peszcie i Riece ogromne rafinerye, które przerabiają naftę z Kaukazu, dowożoną okrętami do Rieki a ztamtąd do Pesztu. Jasną jest więc rzeczą, że w interesie rozwoju własnej produkcyi nafty rafinowanej nie mogą i nie zechcą protegować przywozu lub przewozu nafty z Galicyi. Nadto Galicya nie ma najmniejszego powodu ułatwiać przywóz wyrobów przemysłowych z Węgier, a to tem mniej, że ułatwienia poczynione w pewnych działach, jak n. p. w wywozie cukru z Węgier, uniemożliwiłyby wprost powstanie i rozwój produkcyi cukru w kraju, do której wreszcie zdążać poczynamy.

Jeden argument co do potrzeby dalszych połączeń z Węgrami nie da się zaprzeczyć, a mianowicie interes państwa ze stanowiska strategicznego. Jeżeli tak jest rzeczywiście, jeżeli interes państwa wymaga dalszych połączeń kolei galicyjskich z węgierskiemi przez Karpaty, wówczas te koleje będą budowane bez pomocy funduszu krajowego, która i tak ze względu na stan majątkowy kraju może być tylko minimalną w stosunku do wielkości kapitału, potrzebnego na wybudowanie kolei pierwszorzędnych, prowadzących przez Karpaty.

Wszystko więc przemawia za tem, że pomoc krajowa dla kolei, prowadzących do Węgier, nie przyniosłaby tych korzyści, do których dążymy t. j. nie przyczyniłaby się do poprawy stosunków ekonomicznych w Galicyi.

Jeszcze mniej ważnemi po względem ekonomicznym niż w kierunku do Węgier byłyby koleje, budowane do granicy Rosyi.

Cała polityka taryfowa rosyjska skierowana jest ku temu, by nie dopuścić przewozu towarów własnych przez koleje, położone w państwach sąsiednich. Ponieważ Rosya posiada przystanie i ważne stacye handlowe nad morzem Bałtyckiem i Czarnem, przeto wywóz produktów przy pomocy możliwie najniższych taryf jest skierowany w tamte strony. Od lat kilku nie ma śladu wywozu zboża przez Podwołoczyska lub Husiatyn, wywóz pozostał jedynie przez Nowosielicę, a to z tego powodu, że połać Besarabii między Dniestrem a Rumunią nie ma komunikacyi kolejowej i odcięta jest Dniestrem od kolei rosyjskich, położonych na lewym brzegu tej rzeki. Wywóz na Nowosielicę ustanie w tej chwili, gdy zostanie uskutecznione połączenie kolejowe z Nowosielicy do kolei południowo-rosyjskiej, co nastąpi w niedalekiej przyszłości. Naważniejszym argumentem, przemawiającym przeciw subwencyonowaniu z funduszu krajowego kolei w kierunku do Rosyi jest to, że ułatwilibyśmy przez to wywóz produktów surowych, zboża z Rosyi, a tem samem wytworzylibyśmy w Galicyi konkurencyę dla tych produktów, których wytwór i tak znacznie jest droższy, niż w ościennem państwie.

IV. Przechodząc do pytań, zawartych w grupie *B.* kwestyonaryusza Wydziału krajowego, musimy z powodów, podanych na wstępie, poprzestać na rozpatrzeniu sprawy budowy linij lokalnych ze stanowiska ogólnego. Przytem trzeba wyjść z założenia, że niektóre linie kolei lokalnych, chociaż dotychczas niewybudowane, należy uważać jako zapewnione i w najkrótszym czasie budować się mające. Do takich linij zaliczyć wypada projektowaną kolej z Tarnopola do Zaleszczyk, dla której Sejm przyznał sucwencyę na pewien szereg lat.

Na pytanie kwestyonaryusza, „które linie kolei lokalnych byłyby pożądane, które z tych linij są ważniejsze i najspieszniej potrzebne, które zaś mniej ważne i mniej pilne“ odpowiadamy jak następuje, grupując poszczególne linie podług ich ekonomicznej ważności.

1. Połać kraju, położona między kolejami Karola-Ludwika, Czerniowiecką i Husiatyńską, obejmująca przeważną część Podola i najlepsze grunta urodzajne, powinna być przy budowie nowych linij w pierwszym rzędzie uwzględnioną. Linii zaś, któraby wychodziła z punktu kolei Czerniowieckiej, położonego między stacyami Borynicze a Bortniki, i prowadziła przez Rohatyn, Brzeżany w kierunku do Trembowli aż do zetknięcia się z projektowaną koleją Tarnopol-Zaleszczyki, należałoby przyznać bezwarunkowo pierwszeństwo przed linią, idącą w tym samym kierunku, a łączącą Brzeżany z Tarnopolem, a tem bardziej przed linią, łączącą Halicz najkrótszą drogą z Tarnopolem, z pominięciem Brzeżan.

Linia łącząca n. p. Chodorów, Rohatyn, Brzeżany i Trembowlę, szłaby prawie środkiem połaci, położonej między kolejami już istniejącemi, przerzynałaby Podole najurodzajniejsze i byłaby najkrótszą drogą wywozową na Zachód. Oprócz innych korzyści, wykazanych w memoryale powiatu rohatyńskiego, który ogłoszono w dziennikach, kolej rzeczona umożliwiłaby exploatacyę wielkich lasów dębowych, położonych w kluczu brzeżańskim (Dubszcze) i kamieniołomów trembowelskich.

Połączenie Brzeżan z Tarnopolem nie miałoby znaczenia ekonomicznego, gdyż droga wywozu produktów rolnych, z okolic położonych przy kolei na wschód poza Tarnopolem, przez Tarnopol, Brzeżany, Chodorów w kierunku na zachód, byłaby znacznie dłuższą, niż droga dzisiejsza (Tarnopol-Złoczów-Lwów); jedyną dogodność stanowiłoby wygodniejsze połączenie dla ruchu osobowego między Brzeżanami a Tarnopolem, niż w razie poprowadzenia linii z Brzeżan w kierunku do Trembowli.

Połączenie zaś Tarnopola najkrótszą drogą z Haliczem zamiast linii przez nas projektowanej, musimy nazwać wprost niekorzystem dla kraju, jakkolwiek byłoby pożądane, gdyby zostało wykonane bądź przez rząd, bądź za pomocą kapitałów prywatnych. Rzut oka na mapę wskazuje,

że nietylko cała połać kraju leżąca na zachód od tej linii, nie uzyskałaby komunikacyi kolejowej, ale nawet wywóz produktów wzdłuż tej linii byłby o wiele kosztowniejszy z tego względu, że miałby znacznie dłuższą drogę na Tarnopol albo Halicz do Lwowa.

Linię Chodorów-Brzeżany i dalej w kierunku ku Trembowli uważamy na razie jako najważniejszą; ona powinna otrzymać pomoc materyalną z funduszu krajowego, jednak tylko w takim razie, jeżeli interesenci, którzy z niej w pierwszym rzędzie korzystać będą, przyczynią się znaczniejszemi ofiarami na rzecz tej kolei.

Wypada jeszcze wspomnieć o ewentualnym projekcie połączenia Brzeżan ze Lwowem zamiast z Chodorowem. Wykazanie ekonomicznej wartości tego połączenia wymagałoby osobnych studyów; to tylko da się o niem powiedzieć, że byłoby znacznie kosztowniejsze z powodu większej długości i znaczniejszych trudności technicznych w osiągnięciu płasko-wzgórza podolskiego.

Nie można wszelako zaprzeczyć, że ta linia, przedłużona w jednę stronę przez Podhajce do Monasterzysk, a w dalszym ciągu aż do Horodenki, z drugiej zaś strony przez Janów i Jaworów do Jarosławia, mogłaby stanowić w przyszłej sieci kolei lokalnych jedną z głównych arteryj komunikacyjnych, łączących Podole i południowo-wschodnią część Galicyi z Zachodem.

2. Drugą ważną linią lokalną jest połączenie kolei prowadzić się mającej z Tarnopola do Zaleszczyk z koleją Czerniowiecką. To połączenie powstałoby przez budowę kolei lokalnej z Zaleszczyk do Śniatyna, albo też z Zaleszczyk przez Horodenkę do Kołomyi; pierwsze połączenie byłoby krótsze i łatwiejsze do wykonania, drugie dłuższe, trudniejsze do wykonania, nierównie jednak ważniejsze dla kraju pod względem ekonomicznym.

W okolicy Kołomyi znajdują się wielkie młyny amerykańskie, które zasilają się dotychczas zbożem, pochodzącem z Besarabii (przez Nowosielicę) i zbożem z Podola, kołującem obecnie na Czortków, Buczacz, Stanisławów do Kołomyi. W sąsiedztwie Kołomyi, jak w Muszynie i Nowosielicy aż do Stopczatowa, znajdują się rozległe pokłady burowęgla, które zaczęto systematycznie exploatować, a które mogłyby stanowić przedmiot znacznego exportu na Podole, nie posiadające odpowiedniego i taniego opału.

Również w sąsiedztwie Kołomyi, tak w kierunku do Jabłonowa nad Prutem jak i Delatyna aż do Nadwórny, znajdują się wielkie lasy, należące obecnie do skarbu państwa. Te lasy dotychczas mało exploatowane mogą dostarczyć wielkiej ilości materyału tartego i budulcowego, częściowo na wywóz na Horodenkę do Zaleszczyk, celem dalszego spławiania Dniestrem, częściowo dla zaopatrywania Podola w materyał budulcowy.

W Łanczynie znajduje się warzelnia soli, która również towar swój na Podole osią wysyła.

Wielkie rafinerye nafty w Peczeniżynie, Sopowie i Kołomyi, połączone koleją Kołomyjską z koleją główną, będą mogły najkrótszą drogą zaopatrywać w swe produkta Podole i całą wschodnią część Galicyi, leżącą po lewym brzegu Dniestru.

Wreszcie, jak to wykazały badania Akademii Umiejętności w Krakowie i Instytutu geologicznego w Wiedniu, począwszy od Iżkowa aż do Okopów wzdłuż Dniestru znajdują się fosforyty jeszcze nie exploatowane, które po przerobieniu na superfosfaty dostarczyłyby sztucznego nawozu.

Z tego przedstawienia wynika, że jest to okolica, która dla przyszłej kolei lokalnej produkować będzie towar do przewozu w obydwu kierunkach, a tem samem po pewnym czasie zapewni rentowność tej linii, skoro bogactwa przyrody, nagromadzone w tej okolicy, będą już należycie exploatowane.

Uważamy linię Zaleszczyki-Horodenka-Kołomyja, jakkolwiek dłuższą, za ważniejszą i bardziej odpowiadającą rzeczywistym potrzebom, ponieważ towar, prowadzony wprawdzie krótszą linią z Zaleszczyk do Śniatyna, kołując na Śniatyn i Zabłotów przebiegać będzie

ostatecznie, licząc z Zaleszczyk do Kołomyi, dłuższą drogę a tem samem przewóz tego towaru musiałby być droższym. Prócz tego linia lokalna, prowadzona przez Horodenkę i Gwoździec do Kołomyi, przebiegałaby część kraju bardzo urodzajną, zkąd również byłaby zasilana towarem do przewozu, gdy tymczasem linia, prowadzona z Zaleszczyk do Śniatyna i pod tym względem przedstawia się mniej korzystnie.

Przypuścić należy, że mieszkańcy w okolicy linii projektowanej w dobrze zrozumianym interesie własnym nie będą szczędzili ofiar, aby tę linię do skutku przyprowadzić, a wówczas i kraj powinien przyjść z pomocą materyalną, by ta niezaprzeczenie ważna komunikacya handlowa przyszła do skutku.

3. Ziemia bełzka, w ogóle zaś przestrzeń kraju położona między koleją Karola Ludwika, Bełzką i Sokalską, wymaga również zaopiekowania się ze strony kraju, ażeby wielkie obszary lasów, znajdujące się w okolicy Buska, Stojanowa, Kamionki strumiłowej, Wielkich Mostów i t. d. mogły być z korzyścią exploatowane, jak niemniej, aby wywóz zboża był ułatwiony. Połączenie zatem koleją lokalną stacyi Krasne-Busk z Krystynopolem, ewentualnie wybudowanie odnogi, łączącej punkt odpowiedni tej kolei z koleją Bełzką w okolicy Żółkwi lub Dobrosina, byłoby pod względem ekonomicznym wielce pożądane.

Taka kolej umożliwiłaby w jednym kierunku wywóz drzewa do Bugu celem dalszego spławiania Wisłą do Gdańska, w drugim zaś kierunku wywóz drzewa doborowego, nie znoszącego transportu wodnego, byłby możliwy kolejami na zachód do Niemiec, jako naturalnego odbiorcy drzewa z tamtej okolicy. Na wschód nie można się spodziewać exportu drzewa, a to z powodu trudnej konkurencyi z materyałem drzewnym lasów bukowińskich i galicyjskich, więcej na wschód położonych.

Właściciele lasów tej okolicy, lub ci, którzyby je exploatować zamyślali, byliby w pierwszym rzędzie powołani do przyczynienia się, by ta kolej przyszła do skutku, niemniej jednak fundusz krajowy powinien z całą gotowością przyjść tej budowie w pomoc.

4. Do wywozowych a tem samem pod względem ekonomicznym ważniejszych kolei lokalnych zaliczyć trzeba także przedłużenie kolei Kołomyjskich z Kniażdworu w kierunku na Delatyn do Nadwórny z jednej, a z Sopowa przez Wierbiąż, Myszyn do Jabłonowa z drugiej strony.

Te obie linie służyłyby przeważnie do wywozu drzewa opałowego, budulcowego i materyału tartego z lasów położonych wzdłuż Prutu i Czeremoszu. Te lasy należą przeważnie do skarbu państwa, a dotychczas są stosunkowo mało exploatowane, głównie z powodu braku komunikacyi. Na tym szlaku znajdują się także warzelnie soli w Łanczynie.

Koszta budowy obydwu wyżej wzmiankowanych linij będą stosunkowo małe, gdyż prawie wzdłuż całej ich długości da się zużytkować gościniec państwowy, prowadzący z Kołomyi przez Kniażdwór, Delatyn do Nadwórny i z Kołomyi przez Wierbiąż, Myszyn do Jabłonowa. Dla tych linij są interesowani w pierwszym rzędzie rząd, jako właściciel domen i lasów tam położonych, a w drugim rzędzie Towarzystwo kołomyjskich kolei lokalnych; fundusz krajowy mógłby przyjść w pomoc, aby te od dawna projektowane koleje przyszły do skutku.

Te koleje w połączeniu z poprzednio podaną koleją z Kołomyi do Horodenki stanowiłyby główne arterye wywozu drzewa na Podole i na wschód do Rosyi i Egiptu. One nabiorą jeszcze większego znaczenia, gdy państwo z funduszów własnych wybuduje połączenie koleją pierwszorzędną ze Stanisławowa przez Delatyn do Marmoros-Sziget na Węgrzech, w razie bowiem korzystniejszych stosunków taryfowych z Węgrami, do czego państwo w interesie swych linij dążyćby musiało, mogłyby być drogami exportu mąki, nafty i drzewa do Węgier, ewentualnie przez Węgry do Rieki.

5. Następnie przytaczamy szereg kolei drugorzędnych, krótszych, przeważnie dowozowych, które mają na celu podniesienie rozwijającego się przemysłu przez ułatwienie komunikacyi z kolejami głównemi.

Do tego rodzaju kolei zaliczamy:

a) Kolej z Tłumacza-Pałahicze (stacya kolei Husiatyńskiej) do cukrowni w Tłumaczu, która tam wkrótce ma powstać;

b) Kolej z Rachini (przystanek kolei Stryj-Stanisławów) do warzelni soli w Dolinie i w dalszym ciągu do pokładów torfu w Strutynie;

c) Kolej z Kałusza (stacyi kolei Stryj-Stanisławów) do warzelni soli i kopalni kainitu w Kałuszu;

d) Kolej z Rzeszowa do młynów i fabryki mączki kościanej w Tyczynie z ewentualnem przedłużeniem do Błażowy;

e) Połączenie dóbr Łomny z koleją państwową, w celu wywozu drzewa i jego produktów a ewentualnie nafty.

Aby te koleje dowozowe przyszły do skutku, powinni interesenci dostarczyć przeważnej części kapitału potrzebnego do budowy, jakoteż poczynić wszelkie ułatwienia; jednak inicyatywa ze strony kraju, jakoteż pomoc odpowiadająca warunkom każdej z tych linij, byłaby z tego względu pożądaną, że krajowi zależeć musi na tem, aby wszelkie zakłady przemysłowe i fabryczne jak najlepiej się rozwijały.

6. Nie możemy tu pominąć także takich kolei, które nie mają wprawdzie tego znaczenia co powyższe, niemniej jednak przyczynić się mogą do rozwoju pewnych miejscowości, do ułatwienia komunikacyi obcym zwiedzającym nasz kraj, a tem samem do rozwoju ekonomicznego przyległych okolic. Mamy tu na myśli połączenia istniejących kolei z miejscami kąpielowemi i klimatycznemi:

a) Z Muszyny (stacyi kolei z Nowego Sącza do Orłowa) do miejsca kąpielowego w Krynicy;

b) Ze Starego Sącza do Szczawnicy;

c) Z Chabówki do Zakopanego.

Pierwsze dwie z powyższych linij miałyby tylko ruch osobowy, ograniczony na czas 6 do 8 miesięcy w roku; ostatnia kolej mogłaby służyć dla ruchu osobowego i towarowego, trwającego przez cały rok z wyjątkiem ciężkich miesięcy zimowych. Wyjątkowe warunki ruchu jakoteż potrzeba oszczędności w kapitale budowy wskazują wprost na zastosowanie wąskiego toru dla tych kolei, z charakterem tramwaju parowego.

Przy budowie linii z Muszyny do Krynicy i ze Starego Sącza do Szczawnicy można zużytkować prawie w całej długości dobre istniejące gościńce. Dla linii z Chabówki do Zakopanego można zużytkować gościniec z Nowego Targu do Zakopanego, zaś między Chabówką a Nowym Targiem trzeba wykonać trudne i kosztowne przejście przez góry.

Te koleje przyszłyby na porządek dzienny dopiero wtedy, gdyby zabiegom Sejmu i Wydziału krajowego udało się przyprowadzić do skutku koleje ważniejsze pod względem ekonomicznym.

Na zakończenie tego memoryału pozwalamy sobie zaznaczyć, że powyższy projekt sieci kolei lokalnych odnosi się przeważnie tylko do wschodniej części Galicyi, a to w tem przypuszczeniu, że podobny projekt dla zachodniej Galicyi zostanie przedłożony przez krakowskie Towarzystwo techniczne.

We Lwowie dnia 10. października 1891.

Sprawozdawca:
Karol Skibiński,
profesor c. k. Szkoły politechnicznej.

Przewodniczący:
Roman hr. Gostkowski,
profesor c. k. Szkoły politechnicznej.

Bolesław Długoszowski, autoryzowany inżynier cywilny. *Ludwik Radwański*, autoryzowany inżynier cywilny. *Józef Tuszyński*, starszy inżynier kolei Karola Ludwika. *Julian Wany*, właściciel fabryki. *Ludwik Wierzbicki*, zastępca dyrektora kolei państwowych. *Julian Zachariewicz*, prof. Szkoły politechnicznej.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 28. kwietnia 1891 l. 53.380 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie.

Na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890 r. uchwalił Wysoki Sejm następującą rezolucyę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem ułożył „program sieci dojazdów kolejowych w naszym kraju, które ze względów komunikacyjnych, rolni„czych, przemysłowych i handlowych największą przedstawiają doniosłość i starał się na mocy „ustawy o publicznych dojazdach kolejowych budowę ich spowodować.“

Zawiadamiając o powyższej uchwale Świetne c. k. Prezydyum i udzielając odpis wydanego w tej sprawie okólnika naszego do wszystkich Wydziałów powiatowych, wzywającego je do przedłożenia Wydziałowi krajowemu odpowiednich uchwał Rad powiatowych, mamy zaszczyt upraszać uprzejmie Świetne c. k. Prezydyum, ażeby ze swej strony zechciało wezwać c. k. Starostwa, iżby bez wyczekiwania na odniesienie się dotyczącego Wydziału powiatowego, udzielały Reprezentacyom powiatowym swych uwag, które dojazdy w ogóle miałyby jeszcze uznane być za publiczne, nie mniej też, które z nich powinnyby być przedewszystkiem zbudowane, czy to ze względów państwowych, czy też ze względu na ogólne potrzeby komunikacyjne lub ważność lokalnych potrzeb poszczególnych miejscowości powiatu.

W miarę nadsyłania nam dotyczących uchwał Rad powiatowych, udzielać je będziemy Swietnemu c. k. Namiestnictwu z naszą opinią celem wspólnego ułożenia programu budowy nie uznanych jeszcze za publiczne dojazdów kolejowych.

Wskutek powyższej uchwały Wysokiego Sejmu spodziewać się wszakże należy, że poruszoną zostanie także sprawa możebności urządzenia do jednej stacyi kolejowej dwóch lub więcej dojazdów publicznych.

Gdy jednak w dotychczasowej praktyce Świetne c. k. Namiestnictwo zajęło przeciwne zapatrywaniom Wydziału krajowego, a dla rozwoju sieci dojazdów ujemne stanowisko, przeto niechcąc na przyszłość w każdym poszczególnym wypadku czynić, jak dotąd bezskutecznych usiłowań, pragnęlibyśmy przedewszystkiem wspomnianą wyżej różnicę zdań usunąć.

Zdaniem Wydziału krajowego mogą do jednej stacyi i kilka dojazdów za publiczne być uznanymi.

Chcąc wykazać zgodność naszego twierdzenia z postanowieniami ustawy z 15. kwietnia 1881 Nr. 46. dz. u. kr. tudzież jej noweli z 9. marca 1888 Nr. 38 dz u. kr., powołujemy się w pierwszym rzędzie jeszcze na projekt ustawy powyższej wypracowany przez sejmową komisyę drogową w porozumieniu i za zgodą Reprezentanta rządowego (aleg. 111 sten. spraw. z r. 1880.)

Projekt powyższy postanawiał w §. 1. jak następuje:

„Dojazdami kolejowymi są drogi publiczne, które łączą dworce i stacye z najbliższemi drogami państwowemi, krajowemi lub powiatowemi jakoteż z najbliższemi miastami lub miasteczkami.“

Po przeprowadzeniu zaś w dniach 12. i 13. lipca 1880 dyskusyi nad projektem, a w szczególności nad przyjętą poprawką posła Dra Skałkowskiego, w której to dyskusyi zaakcentowano z całą stanowczością potrzebę łączenia stacyj kolejowych w pierwszym rzędzie z miastami lub miasteczkami, uchwalił Wysoki Sejm pierwszy paragraf ustawy w takiej zmienionej

stylizacyi, że ostatnie wyrazy projektu „miastami lub miasteczkami“, wstawiono przed wyrazy „drogami państwowemi“ etc.

Miasta więc i miasteczka uznane zostały za pierwsze czynniki połączenia, zatem ważniejsze od dróg państwowych, krajowych lub powiatowych, czyli że dopiero po połączeniu stacyj z miastami lub miasteczkami może nastąpić jej połączenie z drogami państwowemi, krajowemi lub powiatowemi.

Ztąd też wynika, że do jednej stacyi może być więcej jak jeden dojazd publiczny doprowadzony.

Ustawowy wyraz „z najbliższemi“ miastami etc., może być wobec powyższego stanu rzeczy pojmowany tylko w ścisłem znaczeniu odległości stacyi od każdego położonego w jednym i tym samym kierunku miasta lub miasteczka i od każdej w tym samym kierunku położonej drogi rządowej, krajowej lub powiatowej.

Z dwóch zatem lub więcej czynników położonych w jednym i tym samym kierunku, stacya ma być z tym połączoną, który leży bliżej stacyi.

Takie pojęcie odpowiada również postanowieniom §. 12. powyższej ustawy, z którego wynika, że dojazd może przechodzić nawet przez dwa lub więcej powiatów.

Wszakże w czasie, kiedy Wysoki Sejm wspomnianą ustawę uchwalał, nie było powiatu, któryby nie miał albo miasta, miasteczka, albo też drogi rządowej, krajowej lub powiatowej, nie było więc i nie mogło być zamiarem ustawodawcy, aby stacyę kolejową łączyć w ogóle tylko z tym jednym z pomiędzy położonych na około niej czynników, który jest jej najbliższym.

Nie znajdujemy też w ustawie żadnego ograniczenia ilości dojazdów do stacyi.

Ilość ta ograniczoną jest tylko dla pojedynczych miast lub miasteczek, przez które przechodzi jedna lub więcej z dróg rządowych, krajowych lub powiatowych, albowiem w myśl §. 1. ustęp trzeci powołanej wyżej noweli, miasto takie lub miasteczko może mieć tylko jeden dojazd.

Skoro więc ustawodawca uznał za stosowne ograniczenie to ustanowić tylko przy miastach lub miasteczkach, to biorąc rzecz „a contrario“, ograniczeniu temu nie ulegają drogi państwowe, krajowe lub powiatowe, tem mniej zaś same stacye.

Podnosimy dalej, że uchwaleniem powołanej wyżej noweli uwydatnił Wysoki Sejm niemniej dobitnie, iż ustawie o publicznych dojazdach kolejowych nadawać należy jak najobszerniejsze znaczenie.

Nowelą tą bowiem zapobiegł Wysoki Sejm znanym do owego czasu zarzutom przedsiębiorstw kolejowych, które cel ustawy starały się pod wszelkimi pozorami bądź zwichnąć, bądź ukrócić, a zarazem rozszerzył atrybucye Wydziału krajowego, nadając mu moc stawiania wniosku o uznanie dojazdu jako publicznego, nawet i w takich wypadkach, kiedyby Reprezentacye powiatowe wniosku takiego nie postawiły.

Wyrażamy stanowcze przekonanie, że gdyby w czasie uchwalania wspomnianej noweli, znaną była Wysokiemu Sejmowi także wątpliwość, o którą obecnie chodzi, byłby ją niezawodnie usunął.

Nakoniec zaznaczamy, że wykluczenie możebności urządzenia do jednej stacyi kolejowej więcej dojazdów publicznych, mogłoby w wielu wypadkach sprzeczne być również z interesami ogólno-państwowymi.

Dotąd bowiem uznano już znaczniejszą część, gdyż 89 dojazdów kolejowych za publiczne. We wszystkich zatem tych 89 wypadkach urządzenie drugiego dojazdu byłoby niemożliwe.

Świetne c. k. Namiestnictwo, jak to już wyżej podaliśmy, zajęło wszakże w sprawie niniejszej właśnie stanowisko przeciwne, oświadczając się w trzech dotychczas traktowanych sprawach przeciw naszym wnioskom urządzenia do jednej stacyi dwóch, względnie drugiego dojazdu publicznego.

Mianowicie:

a) Dołączoną w odpisie odezwą z 29. lipca 1888 l. 44811 uczyniło Świetne c. k. Namiestnictwo wydanie przychylnego orzeczenia uznającego potrzebę dwóch publicznych dojazdów t. j. od drogi państwowej Sanok-Chyrów z jednej strony w Glinnem, a z przeciwnej strony w Uhercach, do stacyi kolejowej w Uhercach, zawisłem od zgodzenia się na to wszystkich stron konkurencyjnych, w przeciwnym bowiem razie budowa powyższych dojazdów do jednej stacyi, nie dałaby się pogodzić z postanowieniami §. 1. ustawy.

b) Dołączonem w odpisie orzeczeniem z 5. lipca 1889 l. 29.748 nie przychyliło się Świetne c. k. Namiestnictwo do wniosku naszego o uznanie potrzeby drugiego publicznego dojazdu kolejowego od drogi krajowej Jarosław-Bełzec w Dachnowie (tak zwany dojazd dachnowski), do stacyi kolei w Lubaczowie, skoro bowiem — zdaniem Świetnego c. k. Namiestnictwa— połączenie stacyi rzeczonej publicznym dojazdem z miastem Lubaczowem (leżącym w wprost przeciwnym kierunku od Dachnowa) już nastąpiło, a miasto leży bliżej stacyi, aniżeli wszystkie inne ustawowe czynniki połączenia, to stało się już zadość wymogom §. 1. ustawy. Obciążanie zaś stron konkurencyjnych, jak dalej twierdzi orzeczenie, znacznymi kosztami budowy a następnie utrzymania kilku dojazdów do jednej i tej samej stacyi, jak długo nie zachodzi nieodzowna tego potrzeba, nie dałoby się pogodzić z postanowieniami §. 1 tylekrotnie wspomnianej ustawy.

c. Wreszcie dołączoną w odpisie odezwą z 17. sierpnia 1890 l. 44.371 oznajmiło nam Świetne c. k. Namiestnictwo, że na razie wstrzymuje się od wydania orzeczenia uznającego potrzebę drugiego publicznego dojazdu kolejowego do stacyi w Jaśle od drogi rządowej gorlickiej, istniejący bowiem do tej samej stacyi publiczny dojazd od drogi rządowej dukielskiej odpowiada w zupełności potrzebom, nie ma też podstawy do uznania potrzeby drugiego dojazdu tak długo, jak długo dawniejszy dojazd publiczny jako taki istnieje.

We wszystkich więc powyższych trzech wypadkach Świetne c. k. Namiestnictwo mimo przyjętej przez siebie zasady, że do jednej stacyi jeden tylko dojazd publiczny doprowadzony być może, równocześnie zawisłem czyni uznanie potrzeby drugiego publicznego dojazdu od spełnienia pewnego, w każdym jednak z powyższych wypadków innego warunku.

Warunki te wszakże nie są wcale ustawą o publicznych dojazdach kolejowych wymagane lub przewidziane.

Żądana w pierwszym wypadku jednomyślna zgoda stron konkurencyjnych jest nawet ustawą wprost wyłączona, skoro moc orzekania o potrzebie dojazdu przyznaną została nie tymże stronom, ale jedynie władzom poszczególnionym w §. 5 tejże ustawy.

Zgoda taka jest w niniejszym wypadku nawet niemożliwą, gminy bowiem Uherce i Glinne oświadczyły się z góry przeciw potrzebie obydwu tych dojazdów a zarząd kolejowy ofiarował wbrew postanowieniom §. 4. ustawy tylko ryczałtowy datek na budowę w kwocie 1.600 zł.

Ustawa powyższa nie wymaga również, aby potrzeba była „nieodzowną“, jak tego żąda orzeczenie Świetnego c. k. Namiestnictwa w drugim wypadku. W §. 5 bowiem wspomina ona w ogóle tylko „o potrzebie“, a co najmniej taką zwykłą potrzebę posiadał proponowany dojazd dachnowski, który miał łączyć stacyę Lubaczów z drogą krajową i miasteczkami Cieszanowem, Lipskiem, Narolem i Płazowem i którego potrzebę uznał zastępca Wys. c. k. Ministerstwa wojny przy komisyi reambulacyjnej z 8. września 1882.

Wreszcie w trzecim wypadku nie zostało przewidziane, co się stanie, jeśli istniejący dojazd będzie miał cechę publicznego i jako taki będzie musiał być utrzymywany, jednak nie w zupełności odpowiadać będzie potrzebom.

Pozwalamy sobie stwierdzić fakt, że z pomiędzy 89 dotychczas za publiczne uznanych dojazdów, bardzo znaczna ilość nie w zupełności odpowiada potrzebom, ściąga bowiem ruch tylko z jednej strony okolicy, podczas gdy stacya kolejowa z przeciwnej strony jest niedostępną.

Zresztą i ustawa nie wymaga, ażeby dojazd pojedynczy odpowiadał „w zupełności“ potrzebie, warunek taki bowiem uniemożliwiłby w większej części wykonanie ustawy.

W niniejszym zaś wypadku nie rozchodziło się wcale o to, czy istniejący dojazd odpowiada potrzebom i czy ma jeszcze cechę publicznego, ale o rostrzygnięcie, czyli proponowany drugi dojazd do stacyi w Jaśle ma te właściwości. Cechy publicznego dojazdu odmówić mu nie można, gdyż ma połączyć stacyę z drogą państwową, a potrzebę tego dojazdu uznały szczególniejszym trafem wszystkie strony konkurencyjne, z pomiędzy których zarząd kolejowy nawet pod warunkiem, jeżeli i dotychczasowy dojazd jako publiczny nadal utrzymany, ewentualnie zaś po przełożeniu części drogi rządowej dukielskiej, łączącej miasto Jasło z istniejącym dojazdem, część ta wcieloną zostanie do tego istniejącego dojazdu. (Inkameracyi wspomnianej sprzeciwiła się Rada powiatowa, a Wydział krajowy odniósł się do Świetnego c. k. Namiestnictwa o zatrzymanie i nadal tej części drogi jako państwowej.) Pożyteczność zatem drugiego proponowanego dojazdu do stacyi w Jaśle została tu dobitnie zaznaczoną. Podana przez Świetne c. k. Namiestnictwo w drugim wypadku, to jest przy dachnowskim dojeździe, interpretacya ustawowego wyrazu „z najbliższemi“ miastami etc., w którym to względzie Świetne c. k. Namiestnictwo zgodziło się z zapatrywaniem przedsiębiorstwa kolejowego wyrażonem już poprzednio przy rozprawie konkurencyjnej, jak to wyżej już wykazaliśmy, jest sprzeczną z duchem i postanowieniami §. 1 i 12 ustawy.

Jeśliby bowiem miasto lub miasteczko dalej leżało od stacyi aniżeli droga państwowa, krajowa lub powiatowa, wówczas idąc za zdaniem Świetnego c. k. Namiestnictwa, już nie mogłoby ono ze stacyą być połączone, co oczywiście wprost sprzeciwiałoby się żądaniu Wysokiego Sejmu łączenia stacyi przedewszystkiem z miastami lub miasteczkami bez względu na ich odległość od stacyi.

Przeciążenie wreszcie stron kokurencyjnych kilkoma dojazdami, o czem również wspomina orzeczenie co do dojazdu dachnowskiego, mogłoby ostatecznie odnosić się tylko do przedsiębiorstw kolejowych, wszakże i to tylko chwilowo i pozornie.

We wszystkich bowiem dotychczasowych wypadkach, żądania dwóch względnie drugiego dojazdu, wyszły od Reprezentacyj powiatowych, które zatem świadome swoich sił, same dobrowolnie przyjmowały na się obowiązek pokrycia trzeciej części kosztów.

Do wyjątków zaś należy, żeby gminy i obszary, z których szczególnie pierwsze niestety prawie z reguły sprzeciwiają się dodąd wszelkim urządzeniom, wymagającym jakichkolwiek z ich strony ofiar, pciągnięte zostały do uiszczenia całej szóstej części kosztów budowy, połowa bowiem wymiaru prestacyi drogowej i dodatków nie dochodzi prawie nigdy do tej wysokości. Fundusz krajowy pokrywa zatem zwykle więcej aniżeli szóstą część kosztów.

Pozostają więc tylko przedsiębiorstwa kolejowe, któreby jak to wyżej nadmieniliśmy, ostatecznie jako pozornie obciążone się przedstawiały.

Wszakże wydatek z ich strony na utworzenie dojazdów do ich stacyj, może być tylko produktywnym. Czem więcej bowiem dojazdów, tem łatwiejszy przystęp do kolei, tem łatwiejsze zaspokojenie potrzeb okolicy, tem szybsze podniesienie jej dobrobytu, tem większy nakoniec ruch na kolei.

Mamy zaszczyt zwrócić w końcu uwagę Świetnego c. k. Prezydyum, że sprawa niniejsza nabrała tem większego znaczenia, skoro w specyalnym wypadku co do dojazdu dachnowskiego, Wysokie c. k. Ministeryum spraw wewnętrznych i handlu dołączonem w odpisie orzeczeniem z 15. lipca 1890 l. 22.187, wniosku naszego nie uwzględniło, przyczem jednak widocznie nie była wziętą pod rozwagę wyżej podniesiona przez nas intencya Wysokiego Sejmu, oraz, skoro na zaża-

lenie Wydziału powiatowego w Cieszanowie wniesione do wysokiego c. k. Trybunału administracyjnego przeciw powyższemu orzeczeniu ministeryalnemu, tenże podług zawiadomienia Wysokiego c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z 18. października 1890 L. 21.246, uznał się uchwałą z 6. października 1890 za niekompetentnego do rostrzygania sprawy, podając jako powód, że orzekanie o potrzebie dojazdu zależeć ma od swobodnego ocenienia władz powołanych do tego w §. 5 ustawy o publ. dojazdach kolejowych. Przedstawiwszy w ten sposób cały właściwy stan rzeczy, Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać uprzejmie Świetne c. k. Prezydyum o przedłożenie niniejszej sprawy do zasadniczego rozstrzygnięcia Wysokiemu c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych tudzież handlu, a zarazem także i centralnej władzy wojskowej.

Pozwalamy sobie wyrazić przytem nadzieję, że Świetne c. k. Prezydyum z uwagi na znane zawsze jeszcze nieodpowiednie stosunki komunikacyjne kraju tudzież z uwagi na wytężone usiłowania Reprezentacyi krajowej, stopniowego tworzenia odpowiednich sieci drogowych, przychyli się również do naszego w tej sprawie zapatrywania i użyczy jej ze swej strony należytego poparcia.

O wyniku zechce nas Świetne c. k. Prezydyum powiadomić w swoim czasie, byśmy mogli otrzymaną odpowiedź przedstawić Wys. Sejmowi na najbliższej jego sesyi.

Alegat 28. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891.

Wykaz

wynikłości zamknięć rachunków powiatowego funduszu dróg gminnych za rok 1889.

L. p.	Powiat	Dochody zł.	Dochody ct.	Wydatki zł.	Wydatki ct.	Pozostałość kasowa z końcem roku zł.	Pozostałość kasowa z końcem roku ct.	Uwaga
1	Biała	8.943	72	7.435	33	1.508	39	
2	Bóbrka	11.770	30	10.110	66	1.659	64	
3	Bochnia	18.034	52	15.164	18	2.870	34	
4	Bohorodczany	—	—	—	—	—	—	Wydz. pow. kilkakrotnie wzywany, nie nadesłał zamknięć począwszy od r. 1888.
5	Borszczów	7.540	27	7.540	27	—	—	
6	Brody	8.788	92	6.751	78	2.037	14	
7	Brzesko	16.193	59	13.701	12	2.492	47	
8	Brzeżany	10.012	61	8.776	85	1.235	76	
9	Brzozów	7.651	31	4.018	29	3.633	02	
10	Buczacz	7.734	12	4.845	22	2.938	90	
11	Chrzanów	9.069	43	8.488	50	580	93	
12	Cieszanów	14.743	31	9.982	81	4.760	50	
13	Czortków	5.710	81	5.249	26	461	55	
14	Dąbrowa	4.415	72	4.169	40	246	32	
15	Dobromil	9.810	95	5.210	68	4.600	27	
16	Dolina	4.634	58	2.882	21	1.752	37	
17	Drohobycz	9.637	01	7.077	95	2.559	06	
18	Gorlice	—	—	—		—	—	Nie przedłożono dotychczas zamknięcia za r. 1889.
19	Gródek	—	—	—		—	—	
20	Grybów	3.374	34	3.662	73		—	**Niedobór** w kwocie 288 zł. 39 ct.
21	Horodenka	4.197	83	3.775	76	422	07	
22	Husiatyn	6.223	61	5.330	36	893	25	
23	Jarosław	5.645	35	5.132	10	513	25	
24	Jasło	14.249	51	12.592	97	1.656	54	
25	Jaworów	5.928	12	4.596	97	1.331	15	
26	Kałusz	9.013	71	8,177	06	836	65	
27	Kamionka	15.178	56	7.292	78	7.885	78	
28	Kolbuszowa	4.506	28	1.537	22	2.969	06	
29	Kołomyja	10.835	72	10.756	07	79	65	
30	Kossów	3.483	56	2.990	93	492	63	
31	Kraków	14.922	92	14.922	92	—	—	
32	Krosno	4.386	75	2.818	96	1.567	79	
33	Limanowa	9.177	78	7.032	62	2.145	16	
34	Lisko	3.405	67	1.880	79	1.524	88	
35	Lwów	25.817	58	20.509	22	5.308	36	
36	Łańcut	6.600	—	6.600	—	—	—	
37	Mielec	11.162	83	8.884	80	2.278	03	
38	Mościska	4.802	11	2.665	14	2.136	97	
39	Myślenice	4.093	69	3.463	90	629	79	
40	Nadwórna	5.692	06	2.931	38	2.760	68	
41	Nisko	45.299	90	45.299	90			

L. p.	Powiat	Dochody zł.	Dochody ct.	Wydatki zł.	Wydatki ct.	Pozostałość kasowa z końcem roku zł.	Pozostałość kasowa z końcem roku ct.	Uwaga
42	Nowytarg	5.573	71	674	53	4.899	18	
43	Pilzno	2.612	30	2.563	89	48	41	
44	Podhajce	8.527	05	7.853	39	673	66	
45	Przemyśl	18.562	01	17.351	27	1.210	74	
46	Przemyślany	4.778	30	4.523	81	254	49	
47	Rawa	7.360	44	7.360	44	—	—	
48	Rohatyn	—	—	—	—	—	—	Wydz. pow. należy do wyjątkowych, które dotąd nie wprowadziły w życie noweli ustawy drogowej z r. 1885.
49	Ropczyce	13.275	95	13.275	95	—	—	
50	Rudki	5.404	54	5.404	54	—	—	
51	Rzeszów	10.574	12	7.650	37	2.923	75	
52	Sambor	19.144	54	15.986	66	3.157	88	
53	Sanok	10.679	75	10.547	69	132	06	
54	Sącz nowy	17.247	30	15.352	91	1.894	39	
55	Skałat	33.287	82	33.287	82	—	—	
56	Sniatyn	6.022	52	2.897	43	3.125	09	
57	Sokal	7.289	50	7.105	30	184	20	
58	Stanisławów	—	—	—	—	—	—	
59	Staremiasto	2.844	25	1.159	57	1.684	68	Nie przedłożono dotychczas zamknięcia za r. 1889.
60	Stryj	17.450	34	4.940	13	12.510	21	
61	Tarnobrzeg	4.287	57	4.287	57	—	—	
62	Tarnopol	14,850	84	14.358	91	491	93	
63	Tarnów	13.687	92	11.897	13	1.790	79	
64	Tłumacz	5.513	02	5.511	27	1	75	
65	Trembowla	4.593	50	2.483	32	2.110	18	
66	Turka	2.227	28	1.823	01	404	27	
67	Wadowice	—	—	—	—	—	—	
68	Wieliczka	17.326	13	17.032	64	293	49	Pomimo bardzo licznych urgensów Wydz. pow. nie nadesłał zamknięcia, ani nie odpowiedział na polecenia.
69	Zaleszczyki	6.229	84	5.234	55	995	29	
70	Zbaraż	4.765	38	4.562	75	202	63	
71	Złoczów	—	—	—	—	—	—	
72	Żółkiew	—	—	—	—	—	—	jak poz. 67.
73	Żydaczów	24.689	90	21.992	59	2.697	31	Nie przedłożono dotychczas zamknięcia za r. 1889.
74	Żywiec	7.563	55	5.963	95	1.599	60	
	Razem .	669.108	42	557.342	48	112.054	33	
	Potrącając niedobór z pozycyi (20) w kwocie .					288	39	
	Stan gotówki z końcem 1889 roku w 66 powiatach					111.765	94	

Alegat 29. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za rok 1891.

Wy

wynikłości dochodów i wydatków miejscowych

L. p.	Powiat	Długość dróg gminnych klm.	Ilość numerów domów względnie rodzin	DOCHÓD							
				Wartość prestacyi		Należytość w materyale drzewnym od obszarów dworskich do 5%		Dotacye z pow. funduszu dróg gminnych		Należytość w czynszach z myta	
				zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1	Biała	483·281	13.241	23.976	73	590	59	1.693	69	150	—
2	Bóbrka	905·711	10.223	16.441	20	148	67	1.646	80	1.056	34
3	Bochnia	652·205	15.933	30.446	60	1.901	65	13.371	98	—	—
4	Bohorodczany	—	9.825	19.813	20	504	19	190	33	—	—
5	Borszczów	503·825	17.754	21.460	20	1.871	23	—	—	—	—
6	Brody	1.026·690	15.815	18.978	—	2.335	23	7.332	88	—	—
7	Brzesko	669·742	14.442	21.783	65	1.407	89	3.629	24	—	—
8	Brzeżany	594·499	11.929	9.071	75	2.137	92	—	—	—	—
9	Brzozów	273·483	10.757	14.657	70	862	77	3.545	78	—	—
10	Buczacz	811·600	15.898	25.436	80	624	80	3.707	85	—	—
11	Chrzanów	424·800	9.993	19.258	30	238	29	8.547	64	—	—
12	Cieszanów	787·135	11.682	14.018	40	938	71	4.033	—	—	—
13	Czortków	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Dąbrowa	644·368	9.288	11.230	05	1.217	07	4.169	70	—	—
15	Dobromil	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Dolina	522·654	13.336	35.371	60	349	15	424	56	—	—
17	Drohobycz	682 030	18.043	29.146	17	1.829	49	400	—	—	—
18	Gorlice	366·229	11.802	17.262	80	776	87	10.525	60	3.250	29
19	Gródek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Grybów	376·000	6.470	9.922	40	200	60	621	56	—	—
21	Horodenka	549·128	14.350	14.194	20	2.161	—	1.588	20	—	—
22	Husiatyn	—	12.960	13.621	—	3.035	41	140	—	—	—
23	Jarosław	1.043·873	19.259	19.745	60	3.008	09	890	70	—	—
24	Jasło	678·221	16.137	28.384	30	1.442	22	12.872	31	650	14
25	Jaworów	612·852	11.327	11.327	—	1.191	50	1.468	30	—	—
26	Kałusz	569·824	11.247	22.968	60	822	89	2.942	52	173	—
27	Kamionka	—	14.417	14.416	50	2.094	67	2.081	39	—	—
28	Kolbuszowa	531·374	10.540	10.720	40	697	41	1.402	77	—	—
29	Kołomyja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Kossów	495·120	15.066	18.079	20	515	45	1.315	—	23	87
31	Kraków	349·063	8.956	23.630	40	866	45	8.302	58	—	—
32	Krosno	368·666	10.551	16.250	18	1.147	05	2.169	26	50	—
33	Limanowa	473·204	10.450	16.878	80	437	90	7.032	62	—	—
34	Lisko	709·500	11.322	22.644	—	1.342	89	1.655	79	—	—
35	Lwów	071·245	15.941	25.415	80	2.729	64	13.694	47	162	70
36	Łańcut	1,014·479	21.996	17.541	20	1.609	49	4.990	51	—	—
37	Mielec	801·534	11.611	14.707	20	1.880	02	8.280	29	—	—
38	Mościska	551·452	11.592	11.592	—	1.718	15	492	86	—	—

kaz

funduszów dróg gminnych za rok 1889.

D Y				WYDATKI		Z końcem roku pozostałość w nieodrobionych prestacyach		Uwaga
Inne dochody gotówką		Razem		Ryczałtowo				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
836	02	27.247	03	26.576	31	89	47	
488	13	19.781	14	18.089	02	1.692	12	
—	—	45.720	23	44.808	91	1.900	60	
10	95	20.518	67	15.187	—	3.617	84	Wynikłości tego powiatu wzięto z wykazu za r. 1887 gdyż pomino licznych urgensów nie nadesłano rachunków z lat następnych.
.	—	23.331	43	20.247	73	3.083	70	
—	—	28.646	11	27.134	15	485	36	
705	50	27.481	28	25.781	07	727	94	
—	-	11.209	67	8.597	70	1.124	50	Cyfry wzięto z wykazu za r. 1888, gdyż dotychczas Wydż. pow. nie przedłożył wykazu za r. 1889. (Urgowano 3 razy).
—	—	19.066	25	19.538	76	—	—	
—	—	29.769	45	27.780	39	1.989	06	
1.915	06	29.959	29	26.610	41	1.818	55	
—	—	18.990	11	15.768	28	915	85	
—	—	—	—	—	—	—	—	Pomimo wielokrotnie ponawianych urgensów, zagrożeń wysłania komisyi i nieudzielania subwencyi na cele drogowe, Wydż. pow. dotychczas nie przedłożył wykazów od 1887 roku.
—	—	16.616	82	15.265	18	529	63	
—	—	—	—	—	—	—	—	Jak poz. 13.
—	—	36.145	31	33.711	40	3.041	95	
—	—	31.375	66	24.589	45	5.910	39	Wynikłości te odnoszą się do 1888, gdyż nie przedłożono dotychczas wykazu za r. 1889 pomimo 5ciokrotnych urgensów.
—	—	31.815	56	30.810	99	1.004	58	
—	—	—	—	—	—	—	—	Kilkakrotnie urgowany Wydział pow. o przedłożenie rachunków drogowych począwszy od r. 1887 sporządzonych przez komisyę lustracyjną Wydz. kraj., takowych dotychczas nie nadesłał.
—	—	10.744	56	10.211	62	—	—	
103	—	18.046	40	14.339	07	2.466	20	
—	—	16.796	41	16.573	91	222	50	
—	—	23.644	39	19.335	57	2.101	54	Cyfry te odnoszą się do 1888 r. gdyż przedłożony wykaz za r. 1889 zwrócono z powodu, że takowy obejmował tylko 48 gmin zamiast 117.
727	16	44.076	13	41.586	83	832	66	
—	—	13.986	80	13.325	91	1.467	41	
117	96	27.024	97	23.673	09	2.169	51	
—	—	18.592	56	16.231	56	2.361	50	
—	—	12.820	58	12.662	63	157	95	
—	—	—	—	—	—	—	—	Wydz. pow. trwa ciągle w uporze i należy do wyjątkowych powiatów, które nie wykonują noweli ustawy dróg z r. 1885 pomimo bardzo licznych urgensów.
220	20	20.153	72	18.103	10	2.531	10	
141	—	32.940	43	32.862	68	77	75	
100	—	19.716	49	19.500	13	125	36	
34	60	24.383	92	24.022	42	361	50	
—	—	25.642	68	25.320	68	322	—	
668	09	42.670	70	32.352	43	3.407	14	
—	—	24.141	20	19.427	63	4.713	57	
—	—	24.867	51	22.738	59	1.318	93	
—	—	13.803	01	13.326	10	1.160	88	

L. p.	Powiat	Długość dróg gminnych klm.	Ilość numerów domów względnie rodzin	DOCHÓD							
				Wartość prestacyi		Należytość w materyale drzewnym od obszarów dworskich do 5%		Dotacye z pow. funduszu dróg gminnych		Należytość w czynszach z myta	
				zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
39	Myślenice	462·800	14.233	23.519	—	529	52	5.538	—	—	—
40	Nadwórna	501·543	11.171	22.532	—	702	45	—	—	—	—
41	Nisko	480·700	9.736	11.022	90	729	52	20.942	55	—	—
42	Nowytarg	558·500	12.893	19.221	60	447	—	391	—	—	—
43	Pilzno	364·000	7.313	9.282	80	934	11	2.535	10	—	—
44	Podhajce	625·498	10.786	13.286	20	2.403	07	2.670	80	—	—
45	Przemyśl	650·011	12.087	24.216	50	2.591	10	1.840	40	—	—
46	Przemyślany	739·399	10.536	12.643	20	1.519	35	929	03	—	—
47	Rawa	—	15.003	11.967	60	1.700	74	1.125	26	—	—
48	Rohatyn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
49	Ropczyce	620·098	11.234	14.355	25	965	59	14.133	02	—	—
50	Rudki	610·635	9.854	9.854	—	1.648	76	4.315	16	—	—
51	Rzeszów	834·000	22.258	21.477	55	2.133	63	4.133	87	—	—
52	Sambor	509·942	13.769	16.522	16	1.401	86	2.876	34	—	—
53	Sanok	508·738	13.966	20.640	—	1.323	38	1.114	82	—	—
54	Sącz nowy	879·492	14.677	19.817	—	1.195	69	4.258	31	6.706	74
55	Skałat	569·200	11.948	14.337	60	2.207	69	916	32	—	—
56	Śniatyn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Sokal	951·400	12.963	14.165	80	2.430	99	799	27	—	—
58	Stanisławów	419·000	7.832	20.242	60	1.331	15	—	—	—	—
59	Staremiasto	259·509	8.180	13.088	—	623	63	—	—	—	—
60	Stryj	941·000	11.908	19.310	50	1.532	44	4.351	08	—	—
61	Tarnobrzeg	595·273	10.445	12.690	—	1.351	08	1.465	92	—	—
62	Tarnopol	1.092·000	13.860	13.860	—	3.660	71	11.415	22	—	—
63	Tarnów	675·879	9.958	15.862	91	1.451	90	5.797	02	8.406	13
64	Tłumacz	527·284	14.236	18.641	40	1.735	17	5.511	27	—	—
65	Trembowla	328·200	10.232	7.895	60	1.565	50	970	80	—	—
66	Turka	489·858	9.502	9.502	—	192	67	1.273	16	—	—
67	Wadowice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
68	Wieliczka	714·523	15.015	25.268	85	616	63	4.418	67	—	—
69	Zaleszczyki	583·500	12.004	19.206	40	2.389	44	2.256	05	—	—
70	Zbaraż	710·555	10.249	12.298	80	358	19	2.015	72	35	05
71	Złoczów	1.165·000	21.039	25.076	60	1.195	77	6.112	—	—	—
72	Żółkiew	—	9.353	11.360	—	1.251	65	—	—	—	—
73	Żydaczów	475·500	10.451	16.358	—	1.613	30	3.155	18	—	—
74	Żywiec	454·808	13.936	23.080	—	27	50	1.396	50	—	—
	Razem	38.841·632	846.780	1,182.949	75	90.396	53	253.818	02	20.664	26

Potrącając od dochodu wydatek . . . . . .

Pozostałość . . . . . .

która się składa: 1) z nieodrobionych prestacyi . . . . . .

2) z niedoborów do pokrycia przez fundusze powiatowe w następnych latach

Razem jak wyżej . . . . . .

D Y				WYDATKI				
Inne dochody gotówką		Razem		Ryczałtowo		Z końcem roku pozostałość w nieodrobionych prestacyach		Uwaga
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
—	—	29.586	52	28.350	99	822	90	
—	—	23.234	45	22.328	89	750	—	
7.807	43	40.502	40	36.664	20	3.543	40	
158	96	20.218	56	19.811	29	407	27	Cyfry wzięto z wykazu za r. 1888, gdyż Wydz. pow. nie przedłożył jeszcze wykazu r. 1889.
—	—	12.752	01	11.360	93	586	65	
430	60	18.790	67	16.127	51	1.794	82	Jak poz. 41.
313	40	28.961	40	24.654	74	2.834	75	
477	72	15.569	30	14.310	92	1.093	35	
—	—	14.793	60	10.297	99	4.528	69	Jak poz. 41.
—	—	—	—	—	—	—	—	Jak. poz. 41.
—	—	29.453	86	25.462	37	3.989	72	Rohatyn nie wprowadził w życie noweli ustawy drogowej z r. 1885, nie odpowiada na urgensa i nie przedkłada wcale żadnych rachunków.
2	—	15.819	92	14.506	57	1.119	—	
—	—	27.745	05	27.563	34	181	71	
—	—	20.800	36	19.430	30	1.370	70	
46	37	23.124	57	22.066	31	988	55	
305	83	32.283	57	27.946	34	3.616	05	
791	39	18.253	00	13.976	22	3.266	54	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	17.396	06	14.996	91	958	15	Wykaz przedłożony przez Wydz. pow. nie kwalifikuje się do zestawienia wynikłości z powodu braku niezbędnych dat.
—	—	21.573	75	20.271	36	—	—	
—	—	13.711	63	13.553	91	993	20	Cyfry te odnoszą się do roku 1888, gdyż Wydz. pow. kilkakrotnie urgowany nie przedłożył wykazu za r. 1889.
230	65	25.424	67	21.182	87	1.192	20	
52	56	15.559	56	15.665	88	52	23	
—	—	28.935	93	25.296	94	2.179	22	
6.029	44	37.547	40	38.162	54	3.168	33	
—	—	25.887	84	22.159	86	2.443	95	
2.720	50	13.152	40	11.656	85	347	70	
124	70	11.092	53	10.339	60	562	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	30.304	15	29.267	56	899	43	Nie wprowadzenie w życie ustawy drogowej z r. 1885 motywuje Wydz. pow. brakiem odpowiednich sił. Motywów jednak nie uwzględniono, dotąd jednak nie przedłożono rachunków.
—	—	23.851	89	22.841	24	3.890	80	
2.361	58	17.069	34	13.651	03	1.682	58	
—	—	32.384	37	27.749	88	—	—	
—	—	12.611	65	11.032	42	1.544	—	Cyfry tego powiatu wzięto z wykazu za rok 1887, odtąd Wydz. pow. nie wykonuje przepisów noweli ustawy drogowej z r. 1885.
—	—	21.126	48	18.149	82	1.215	40	Cyfry te odnoszą się do 1888 r. gdyż nie nadesłano dotąd wykazu za r. 1889.
—	—	24.504	—	24.326	20	177	80	
27.920	80	1,575.749	36	1,431.230	38	105.980	13	

. . . . .	1,431.230	38
. . . . .	144.518	98
. . . . .	105.980	13
. . . . .	38.538	85
. . . . .	144.518	98

Alegat 30. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891.

Wykaz

dojazdów kolejowych, których rachunki budowy zatwierdzono po koniec roku 1890.

L. p.	Powiat	L. p. dojazdu	Dojazd do stacyi	Długość dojazdu w metrach	Wybudowany ogólnym kosztem zł.	ct.	Datek konkurencyjny wypłacony z funduszu krajowego zł.	ct.
			wykazano po koniec					
		59	1889 roku	38.021	244.421	06½	55.725	27½
		60	Biała	786	8.791	40	1.619	23
1	Biała	61	Kozy	629	3.482	94	727	71
		62	Kęty	130	1.095	83	112	65
2	Buczacz	63	Buczacz	232	3.519	90	701	19
3	Nowy Targ	64	Chabówka	460	5.633	98	1.177	99
4	Sanok	65	Rymanów	434	861	13	143	53
5	Sokal	66	Sokal	3.300	30.153	83	8.210	07
	„	—	Most na Bugu p. Sokalem	200	9.000	—	2.450	10
6	Stryj	67	Uhersko Dobrzany	800	2.544	—	399	80
		68	Milówka	585	2.930	87	488	48
		69	Jeleśnia	162	1.499	14	249	87
7	Żywiec	70	Lachewice	648	2.220	22	370	05
		71	Sucha	94	628	62	104	77
		72	Łodygowice	162	589	—	73	63
8	Żółkiew	73	Żółkiew	701	8.032	24	1.338	72
			Razem .	47.344	325.404	16½	73.893	06½

Aleg. 31. do sprawozdnia z czynności Wydziału kraj za r. 1891. LW. 53.312.

Wykaz

dróg budowanych lub rekonstruowanych funduszami zapomogowymi przyzwolonymi ze skarbu państwa na mocy ustawy z 2. kwietnia 1890. D. p. p. Nr. 55.

Powiat	Nazwa drogi	długość drogi klm.	kosztem zł.	Uwaga
Biała				
Bóbrka	Droga w obrębie gminy Olchowca	1·5	60	
	„ „ „ Łopuszny	1.6	60	
	„ „ „ Suchodole	1.—	60	
	„ „ „ Huciska	1·9	150	
	„ „ „ Hranki	3·1	100	
	„ „ „ Laszki dolne		100	
	„ „ „ Laszki górne		100	
	„ „ „ Lubeszka	1.4	100	
	Repechów, Bakowce, Trybuchowce	1.—	60	
	Droga w obrębie gminy Łany	2·5	100	
	„ „ „ Sarniki	2·5	100	
	„ „ „ Szołomyja	2.—	100	
	„ „ „ Podjazków	1·—	100	
	„ „ „ Budków	1·—	100	
	„ „ „ Chodorów Ottyniowice	3·7	500	
	„ „ „ Bóbrka	0·296	300	
	„ „ „ Chodorówka	1.—	200	
	„ „ „ Bortniki Haleszów	3·534	500	
	„ „ „ Podmanasterz Bóbrka	3·—	150	
	Chodorów, Zaleźce, Żydaczów	7·440	3.000	
	Droga w obrębie gminy Bóbrka Romanów	9·446	10.000	
Bochnia	„ „ „ Wiśnicz Lipnica	8·48	4.000	
	„ „ „ Muchówka Rajbrot	7·89	2.500	
	„ „ „ Libichowa Trzciana	3·2	1.000	
	„ „ „ Trzciana Kamionna	6·3	1.500	
Bohorodczany	Jezierzany, Pilatkowce, Zwiatce	5.—	3.000	
Borszczów	Droga w obrębie gminy Zielince-Jezierzany	4.—	4.000	
	„ „ „ Borszczów-Łosiacz	4.—	3.000	
	Borszczów-Wierzchniakowce	3·—	5.000	
	Droga w obrębie gminy Bilcze-Myszków	1·—	3.000	
	„ „ „ Borszczów - Wołkowce	1·—	1.600	
Brody	„ „ „ Olesko-Brody	26·—	8.500	
	„ „ „ Pieniaki-Podkamień	13·—	6.000	
Brzesko	„ „ „ Mokrzyska-Borzęcin	15·—	3.500	
	„ „ „ Wesołów-Stróże	3·—	2.250	
	„ „ „ Dembno-Biadoliny	6·—	750	
	„ „ „ Gnojnik - Gosprzydowa	4·—	400	
	„ „ „ Jasień-Poręba	2·—	100	
Brzeżany				
Brzozów	Izdebki-Hłudno-Nozdrzec w obrębie gminy Wary	2·—	3.000	
Buczacz	Droga w obrębie gminy Barysz-Jezierzany	4·—	400	
	„ „ „ Barysz-Monasterzyska	11·—	4.700	
	„ „ „ Barysz-Sokołów	13·—		

Powiat	Nazwa drogi	długość drogi klm.	kosztem zł.	Uwaga
Buczacz	Korościatyn-Uście zielone	6.—	2·500	
	Przewłoka-Zielona-Jezierzany	10·—	900	
	Jazłowiec Rusiłów-Potok	5·—	1.800	
	Medwedowce-Pielawa-Janówka	5·—	1.200	
	Droga w obrębie gminy Rukomysz-Buczacz	2·—	150	
Chrzanów	„ „ „ Babice-Wisła	2·5	500	
	„ „ „ Myślachowice-Płoki	2·13	300	
	„ „ „ Galman-Nowagóra	1·8	900	
	„ „ „ Pisary-Dubie	1·4		
	„ „ „ Żary-Radwanowice	1·3	550	
	„ „ „ Siedlce-Paczałtowice	0·6		
	„ „ „ Alwernia-Płaza	1·5	600	
	„ „ „ Wygiełzów-Babice			
	Chrzanów-Kościelec-Pogorzyce-Barencin-Piła	6·7	1.300	
	Okleśna-Poręba-Mirów-Brodła	4·2	400	
	Szczakowa-Ciężkowice	0·3	180	
	Chrzanów-Zagórze-Zurki-Maniska	0·6	650	
	Nowojowa góra-Frywałd	2·—	200	
	Droga w obrębie gminy Balin-Ciężkowice	1.6	100	
	Libiąż wielki-Moczydło	1·—	170	
Cieszanów	Horyniec-Narol	0·86	3.000	budowa nie rozpoczęta
Czortków				
Dąbrowa	Uście solne, Siedliszowice Bolesław Szczucin		13.000	
Dolina				
Dobromil	Michowa Jureczkowa	10·—	1.000	
	Krościenko Kuźmina	25·	1.000	
Drohobycz	Borysław-Schodnica	2·7	8.575	
Gorlice	Ropa-Wysowa	29·—	6.000	
	Piętna Nieczajowa	19·—	2.500	
	Biecz Golanka	24·—	1.000	
	Rozdziele Sękowa	12·—	500	
Gródek	Stracz Dąbrowica	13·5	4.000	
	Kamienobród Jaryna	11·—	500	
	Wereszyce Wiszenka	8·25	500	
	Czerlany Lubień	3·5	250	
	Zuszyce Janów	2·5	500	
	Gródek-Dobrzany	9·75	500	
Grybów	Florynka-Krzyżówka	11·5	8.000	
Horodenka	Chocimierz-Obertyn	1·—	300	
	Horodenka-Strzylcze	5·—	1.100	
Husiatyn	Husiatyn Postołówka	6·—	10.000	
	Chorostków Mszaniec	3·25	4.000	
	W obrębie gmin Kopyczyńce	0·6	1.050	
	„ „ Uwisła	0·3	200	
	„ „ Celejów	0·3	200	
	„ „ Chłopówka	0·3	200	
	„ „ Sidorów	0·3	200	
	„ „ Kociubińczyki	0·3	250	
	„ „ Majdan	0·2	250	
	„ „ Oryszkowce	0·2	250	
	„ „ Nizborg	0·1	150	
	„ „ Imbrów	0·1	250	
	„ „ Husiatyn	0·2	250	

Powiat	Nazwa drogi	długość drogi klm.	kosztem zł.	Uwaga
	W obrębie gmin Siekierzyńce	0.2	200	
	„ „ Szydłowce	0.1	200	
	„ „ Zielona	0.1	150	
	„ „ Kluwińce	0.12	200	
Jarosław	Sieniawa-Oleszyce		4.000	
	Zapałów-Radymno		10.000	
	Jarosław-Sieniawa		27.000	
	Radymno-Trojczyce		1.000	
	Rokietnica-Korzeniec	5.—	3.000	
Jasło				
Jaworów	Jaworów-Sądowa Wisznia	5·5	9.500	
Kałusz	Wojniłów-Medyń	6·2	200	
	Wierzchnia-Zawadka	2·52	200	
	Studzianka-Dołpatów	2·9	150	
	Kopanki-Tomaszowce	3·18	100	
	Siwka-Cwitowa	2·65	100	
	Zawój-Jaworówka	7·28	150	
	Kotiatycze-Turzyłów	3·2	100	
	Landestern-Kamień	2·09	100	
	Babin-Przewoziec	1·52	50	
	Podmichale-Dobrowlany	2·26	250	
Kamionka	Jabłonówka-Chołojów	4·—	3.000	
	Radziechów-Łopatyn	0·5	2.000	
Kolbuszowa	Kolbuszowa-Sędziszów	4·—	3.200	
	Kolbuszowa-Mielec	5.—	3.000	
	Sokołów-Raniżów	2·5	2.200	
Kołomyja				
Kossów				
Kraków	Mirów-Kamień	0·2	110	
	Rusocice	0·3	200	
	Branice	1·45	200	
	Jezierzany-Sciejowice	0·15	100	
	Krowodrza-Tonie	1· —	460	
Krosno				
Łańcut	Urzejowice-Krzeczowice	3·—	2.500	
	Albigowa-Husów	6·—	1.599	
	Handle kańczuckie Tarnawka Hussów	8·—	1.500	
	Rakszawa-Sokołów	8·—	379	
	Leżajsk-Tarnogora	4.—	5.500	
	Łańcut-Kańczuga	3·—	1.228	
Limanowa				
Lisko	Olszanica Wańkowa, Paszowa Wańkowa, Ropianka	8·—	2.500	
	Hoczew-Wołkowyja	12·—	2.500	
	Cisna-Łupków	6·—	2.500	
	Posada niska-Załuź	2·—	1.000	
Lwów	Brodki Polana		1.000	
	Lwów-Sokolniki		27.000	
Mielec				
Mościska	Sądowa Wisznia-Orchowice	15·—	1.000	
	W obrębie gminy Mościska	5·—	600	
	Lipniki-Saniki	4·—	160	
	W obrębie gminy Hodynie	0·4	120	

Powiat	Nazwa drogi	długość drogi klm.	kosztem zł.	Uwaga
Mościska	Rudniki. Podgać-Sobola	8·0	150	
	Pnikut-Radenice	1·—	50	
	Trzczenice-Rustowieczko	2·—	100	
	Husaków-Radohońce	2·—	50	
	Myślatycze-Hussaków	2·—	200	
	Krysowice-Radynice	3·—	680	
	Sadkowice-Chliple-Jatwięgi	1·5	100	
	Czyszki-Rustreczko	1·—	50	
	Mokrzany wielkie, Mokrzany małe	2·—	180	
	Dmytrowice, Dydiatycze, Wołczyszczowice	4·—	400	
	Chorościca-Arłamowska wola Zarzecze	1.—	60	
	Krukienice-Ostróże	1·5	200	
	Krukienice-Bolanowice	1·—		
	Królin-Tuligłowy	4·0	50	
	Hussaków-Bojowice	2·—	100	
Myślenice	Lubień-Kasinka Mszana dolna	2·—	900	
	Borzęta-Zakliczyn	3·—	300	
	Głogoczów-Radziszów	2·—	400	
	Bisztowicze-Zembczyn	5·—	6.000	
	Górna wieś-Jasienica	3·—	500	
	Dolna wieś-Chełm	2·—	400	
	Malejowa-Sidzina	4·—	450	
	Trzebinia-Bieńkówka	1·2	500	
	Jachówka-Budzów	1·—	300	
	Zabornica-Rabka	2·—	1·000	
	Myślenice-Chełm	0·5	50	
	Osielec-Sidzina	8·—	1.000	
	Białka-Zawój	3·—	300	
	Droginia-Trzemeśna	2·—	126	
Nadwórna	Nadwórna-Lackie	21·7	1.400	
	Curyłów-Tyśmieniczany	1·55	200	
	Nadwórna-Winograd	19·4	1.000	
	Nadwórna-Łanczyn	18·—	500	
	Łanczyn-Młodiatyn	3·6	50	
	Delatyn-Łuczki	15·6	365	
	Nadwórna-Zielona	22·—	500	
Nisko	Nisko-Ulanów-Rudnik	15·—	3.200	
	Pysznica-Zarzecze	10·—	200	
	Nisko-Maziarnia	14·—	1.500	
	Bojanów-Maziarnia	11·—	1.000	
	Ulanów-Bieliny	7·—	800	
	Jeżów-Nart	10·—	700	
	Groble-Łętownia	6·—	2.000	
	Racławice-Zarzecze-Ulanów	11·—	1.000	
Nowy-Sącz	Krzyżówka-Muszyna	6·—	4.500	
	Tylicz-Muszyna	8·—	1.000	
	Jakóbkowice-Czechów	2·—	500	
	Librantowa-Siedlec	5·—	500	
	Drogi gminne w Słotwinie i Krynicy		500	
Nowy-Targ	Nowy Targ-Gronków	6·—	2.500	
	Pieniążkowice-Sieniawa	1·5	1.000	
	Szczawnica-Białowoda	2·—	600	
	Czarny Dunajec-Miętustwo	5·—	500	

Powiat	Nazwa drogi	długość drogi klm.	kosztem zł.	Uwaga
Nowy Targ	Krauszów-Ludzimierz	1·—	300	
	Szaflary-Ząb	2·—	108	
Pilzno	Dąbie-Zdziarzec	1·24	3.155	
Podhajce	Nosów-Rudniki	4·21	1.000	
	Rudniki-Litwinów	2·43	200	
	Zawałów-Markowa	7·31	1.000	
	Dryszczów-Zawadówka	16·87	5.000	
	Siółko-Białokiernica	5·81	3.500	
	Droga gminna w Telaczem	0·93	300	
	„ „ „ Szepanowie	1·68	300	
	Wierzbów-Halicz	0·93	400	
	Gniłowody-Mądzielówka	0·93	300	
Przemyśl	Nienadowa-Pruchnik	0·5	314·60	
	Pruchnik-Jawornik	1·6	600	
	Krzywcza-Pruchnik	0·5	291·70	
	Cisawa-Krzeczkowa	0·4	301·05	
	Babice-Skopów	1·2	352·26	
	Grochowce-Darowice	0·16	175·91	
	Medyka-Buców	6·—	686·90	
	Stubienko-Nienowice	4·—	223·30	
Przemyślany	Kurowiec-Bóbrka	1·5	3.000	
	Bóbrka-Świerz	3·5	500	
	Gliniany-Bałuczyn	3·3	2.000	
	Przemyślany-Pomorzany	5·—	1.500	
	Droga gminna w Laszkach królewskich	1·5	479	
Rawa	Rawa-Niemirów	22·—	6.500	
Rohatyn	Bołszowce-Kąkolniki	—	2.500	
	Sarnki średnie-Sarnki dolne	—	400	
	Babuchów-Sarnki	—	900	
	Puków-Stratyn	—	1.000	
	Zelibory-Bursztyn	—	150	
	W obrębie gmin Wyspy	—	150	
	„ „ „ Lubszy	—	150	
	„ „ „ Mełna	—	150	
	Podszumlańce-Lipica	—	100	
	Kozara-Wiszniów	—	300	
	W obrębie gminy Fraga	—	200	
	„ „ Bruszów	—	200	
	Kołokolin-Bukaczowce	—	400	
	Żurów-Czerniów	—	500	
	Bukaczowce-Martynów	—	500	
	Babińce-Podwinie	—	300	
	W obrębie gminy Zalanowce	—	300	
	„ „ „ Podgrodzia	—	250	
	Rohatyn-Czercze	—	600	
	Ruda-Kleszczowna	—	250	
Ropczyce	Niedźwiada-Braciejowa	2·—	400	
	Brzeziny-Mała	0·5	100	
	Bystrzyca-Zawadka	2.—	350	
	Ostrów-Ocieka	3.—	450	
	Sędziszów-Świerzyce	6.—	600	
	Sędziszów-Kolbuszowa	10.—	2.000	
	Kamionka-Ruda	1.—	100	

Powiat	Nazwa drogi	długość drogi klm.	kosztem zł.	Uwaga
	Ropczyce-Ostrów	2·—	1.000	
Rudki	Rudki Sądowa-Wisznia		10.000	
Rzeszów	Miłocin-Bratkowice	7·7	2.000	
	Jawornik-Tyczyn	25.8	3.000	
Sambor				
Sanok	Rymanów-Jaśliska	1·22	4.000	
Skałat				
Śniatyn				
Sokal	Sokal-Świtarzów	0·8	1.000	
	Sokal-Konotopy	4·—	2·000	
	W obrębie gminy Bełz	0·5	500	
	Bełz-Prusinów	1·—	2.000	
	W obrębie gminy Moszków i Szmilków	1·3	500	
	„ „ Korczyn-Witków	2·—	120	
	„ „ Bełz-Tuszków	3·—	200	
	„ „ Ostrów-Głuchów	2·—	100	
	„ „ Krystynopol-Madziarki	3·—	200	
	„ „ Poturzyca-Wolica	1·—	200	
	„ „ Krystynopola	0·5	100	
Stanisławów				
Staremiasto	Polana-Bakowice	1·06	200	
	W obrębie gminy Hołowecko	2·4	350	
	„ „ Chyrów-Czaple	4·05	400	
	„ „ Stara ropa-Felsztyn	0·5	500	
	„ „ Srzelbice-Bilicz	3·—	350	
	„ „ Topolnica-Turze	0·4	400	
	„ „ Ławrów-Nauczułka wielka	1.4	200	
Stryj				
Tarnobrzeg	Zaleszany-Radomyśl	4.—	1.500	
Tarnopol	Berezowica-Chodaczków w.	15·5	2.000	
	Słupki-Czernichów mazowiecki	9·—	750	
	Mikulińce-Iławcze	12·	1.600	
	Biała-Kokutkowce	20·—	2.200	
	Proszowa-Iławcze	5.—	1.050	
	Mikulińce-Ludwikówka	8·—	350	
	Tarnopol-Sorocko	28·—	3.000	
	Iwaszów dolny-Obarzańce	15·—	2.550	
	Poczapińce-Kozłów	10·—	400	
	Horodyszcze-Bohatkowice	12·—	1.100	
Tarnów				
Tłumacz	Tłumacz-Ottynia	3·—	600	
	Markowce-Lackie	5·—	100	
Trembowla	Trembowla-Tiutków	10·7	9.500	
	Trembowla-Mogielnica	1·—	1.300	
	Trembowla-Łoszniów	1·—	170	
	W obrębie gminy Iławcze	—	200	
Turka	Turka-Drohobycz	13·—	3.479·60	
Wadowice	Zembrzyce-Biertowice	12·7	6.000	
	Frydrychowice-Wadowice	0·5	600	
	Skawinki-Brody	1·—	100	
	Klecza-Łękawica	1·9	1.000	
	Głębowice-Andrychów	1·—	600	
	Klecza-Wysoka	0·4	700	

Powiat	Nazwa drogi	długość drogi klm.	kosztem zł.	Uwaga
Wieliczka	Świątniki-Mogilany	2·2	1.307·60	
	Wieliczka-Myślenice	5·5	1.923·35	
	Świątniki-Swoszowice	1·2	841·88	
	Dąbie-Kępanów	1·—	430	
	Zabawa-Brzegi	1·05	310·74	
	Czesław-Wiśniowa	4·—	788·18	
	Biskupice-Zborczyce	0·5	370·90	
	Dobczyce-Gdów	1·3	3.169·01	
	Sieraków-Dobczyce	0·7	271·98	
Zaleszczyki	W obrębie gminy Winiatynice	0·46	270	
	„ „ „ Szczytowce	0·05	30	
	Słone-Myszków	6·46	220	
	Tłuste-Lisowce	4·8	150	
	Zaleszczyki-Pieczarna	0·2	80	
	Uścieczko-Jazłowiec	4·—	582	
	W obrębie gminy Chmielowej	2·—	150	
	Myszków-Czerwonogród	2·1	150	
	W obrębie gmin Gródka i Kułakowiec	0·4	475	
	„ „ „ „ Torskie	0·9	50	
	„ „ „ „ Zaleszczyk star.	0·6	35	
	„ „ „ „ Dobrowlan	0·2	30	
	„ „ „ „ Bedrykowiec	0·2	32	
	Zaleszczyki-Zaleszczyki stare	0·28	280	
	W obrębie gminy Myszków	0·37	250	
Zbaraż	Zbaraż-Podwołoczyska	4·—	6.000	
	Zbaraż-Berezowica	2·—		
	W obrębie gminy Czernichowiec	0·23	100	
	„ „ „ Stryjowice	0·36	100	
	„ „ „ Zarubińce	0·25	246	
	„ „ „ Iwaszkowice	0·16	120	
	„ „ „ Terpiłówki	0·16	150	
	„ „ „ Lisieczyniec	0·16	120	
	„ „ „ Klimkowice	0·08	60	
Złoczów	Krasne-Rusiłów	1 22	3.500	
	Poczapy-Biały kamień	2·5	3.500	
	Pluhów-Podlipce	2·—	5.000	
Żółkiew	W gminie Krechów	1·63	5.800	
	Żółkiew-Skwarzawa stara	0·53	250	
Żydaczów	Żurawno-Stryj	5·41	2.017·50	
	Żurawno-Bolechów	0·71	516·70	
	Żyrawa-Zabłotowce	0·8	491·20	
	Żurawków-Bukowina	0·6	110	
	Zabłotowce-Bereżnica	0·2	170	
	Rogożno-Bereżnica król.	0·3	30	
	Trościaniec-Stulsko	0·84	401·60	
	Wola-Stulsko	0·85	127·50	
	Monasterzec-Protesy	0·9	300	
	Kijowice-Piaseczna	1·97	500·50	
	Żydaczów-Stryj	1·8	335	
Żywiec				

Alegat 32. do sprawozdania z czynności Wydziału kraj. za rok 1891. LW. 53.312.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 5. stycznia 1891. l. 36.721 do Świetnego c. k. Prezydyum Namiestnictwa w miejscu.

Biorąc do wiadomości udzielony nam szacowną odezwą z dnia 19. sierpnia 1890 l. 6.664 pr. wykaz subwencyj danych z funduszu zapomowego na odbudowę i naprawę dróg gminnych w łącznej sumie 474.034 zł. 96 ct. a. w., tudzież zawarte w pomienionej odezwie daty tyczące się bądź udzielenia subwencyi z funduszów państwowych Wydziałom powiatowym, celem wsparcia budowy autonomicznych dróg, mających znaczenie dla administracyi wojskowej, bądź też wykonywanych przez organa rządowe budowli drogowych pierwszorzędnej wagi dla celów państwowych, mamy zaszczyt wyrazić Świetnemu c. k. Prezydyum podziękowanie skuteczne za popieranie rozwoju sieci dróg bitych w naszym kraju a w szczególności za pomoc daną ludności dotkniętej klęską nieurodzaju przez nastręczenie jej obfitego zarobku przy wykonywaniu robót użytku publicznego.

Zarazem pozwalamy sobie upraszać uprzejmie Świetne c. k. Prezydyum o łaskawe udzielenie nam wszelkich dalszych danych, co do subwencyonowania z funduszu państwowego dróg zostających w administracyi lub pod nadzorem władz autonomicznych.

Ze względu na ścisły związek, jaki zachodzi pomiędzy budową a przyszłą konserwacyą drogi, Wydział krajowy zaleca Wydziałom powiatowym otrzymującym zasiłki na budowę tych dróg, które po zbudowaniu miałyby być konserwowane wyłącznie lub częściowo środkami miejscowymi, aby przy wykonaniu budowy dróg rzeczonych stosowały przepisy §§ 7—11. instrukcyi naszej z dnia 20. lipca 1890 l. 3326, którą mamy zaszczyt przesłać Świetnemu c. k. Prezydyum w załączeniu.

Ponieważ przepisy pomienione mają na celu racyonalną i trwałą budowę oraz ułatwienie przyszłego utrzymania drogi w stanie należytym i odpowiadającym funduszom wyłożonym na budowę, przeto nie wątpimy, że Świetne c. k. Prezydyum zechce łaskawie poprzeć powyższe usiłowania nasze i przy udzielaniu subwencyj drogowych z funduszu państwowego, a względnie przepisywaniu warunków odnośnych, raczy także ze swej strony włożyć na otrzymujących subwencyę obowiązek ścisłego przestrzegania powołanych przepisów wydanych przez Wydział krajowy, w związku z techniczną instrukcyą szczegółową przepisaną dla dróg powiatowych i gminnych, na mocy postanowienia §. 25. alinea 1. ustawy drogowej z dnia 7. lipca 1885. Dz. ust. kr. Nr. 39.

Alegat 33. do sprawozdania z czynności Wydziału kraj za r. 1891. LW. 53.312.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 15. września 1891 l. 19.117 do Świetnego c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

W załatwieniu szacownej odezwy z dnia 6. maja 1891. l. 24.872. Wydział krajowy ma zaszczyt oświadczyć Świetnemu c. k. Namiestnictwu, że się zgadza w zasadzie na wnioski dążące do rychłego zakończenia obrachunków funduszów pro praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych, mianowicie: Zgadzamy się na proponowany podział dróg, których obrachunki ze stronami konkurencyjnemi i wypłata należytości biernych na przerobne ma nastąpić roku 1892, z wyjątkiem dróg byłego obwodu tarnopolskiego, które z powodu znacznych zaległości czynnych, mogą być obrachowane dopiero po 3 lub 4 latach.

Co do propozycyi Świetnego c. k. Namiestnictwa, ażeby Wydział krajowy wziął pod rozwagę, czy brakująca reszta potrzebna do umorzenia należytości biernych za przerobne, nie mogłaby być pokrytą z funduszu krajowego, Wydział krajowy oświadcza, że jakkolwiak fundusz krajowy po myśli protokołu z dnia 16. stycznia 1868 nie jest obowiązany do ponoszenia tych wydatków, to jednak bylibyśmy skłonni po ukończeniu tych rachunków i wykazaniu ostatecznego niedoboru, przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek o użycie na ten cel kwoty nieprzekraczającej granic otrzymanych od funduszów pro praeterito nadwyżek poniżej wyszczególnionych.

Po myśli wniosku Świetnego c. k. Namiestnictwa należałoby jak najrychlej zwołać przez c. k. Starostwa komitety stron konkurencyjnych budowy tych dróg krajowych i powiatowych, które mają pretensye do otrzymania należytości za przerobne, a po przedstawieniu rzeczywistego stanu sprawy żądać pewnego opustu procentowego z należytości biernych za przerobne, celem dokładnego obliczenia niedoborów, — i przystąpić do wypłaty stronom konkurencyjnym należytości za przerobne w ciągu roku 1892, o ile na to pozwalają zapasy kasowe, złożone bądź gotówką bądź też efektami w c. k. urzędach podatkowych.

Zaznaczyć tu wypada, że fundusz krajowy z udzielonych komitetom budowy dróg zaliczek w dawnych latach był przymuszony odpisać przeszło 40.000 zł., w zamian zaś otrzymał od funduszów pro praeterito budowy dróg krajowych nadwyżki jedynie w kwocie 4.280 zł. 62 ct. gdyż z budowy dróg obwodowych względnie powiatowych, rozdzielono nadwyżki odnośnym powiatom. Natomiast fundusz krajowy drogowy pro currenti wypłacił remuneracye i koszta podróży w kwocie . . . . . 1.564 „ 16 „

zatem nadwyżki pobrane wynoszą . . . . . 2.716 zł. 46 ct.

i ta tylko kwota, nie reflektując na postanowienie §. 16. protokołu z dnia 16. stycznia 1868 mogła by być za przyzwoleniem Wysokiego Sejmu wypłaconą z funduszu krajowego na pokrycie niedoborów funduszów pro praeterito budowy dróg krajowych.

Zwracamy nadto uwagę Świetnego c. k. Namiestnictwa, że trudność w zakończeniu wszelkich obrachunków pro praeterito, przedstawiają rachunki budowy drogi krajowej Jarosław-Bełzec, powiat Jarosław, które zaginęły i nie mogą być odszukane; według naszych notatek rachunki te wykazywały następujące wynikłości:

Należytości czynne w kwocie . . . . . 34.181 zł. 58½ ct.

„ bierne „ . . . . . 4.420 „ 96— „

16

Ponieważ repartacya należytości czynnych na odnośne strony konkurencyjne zaginęła wraz z rachunkami, przeto strony konkurencyjne nie mogą być pociągane do wyrównania zaległości czynnych, by zebranymi funduszami pokryć zaległości bierne.

Z tego też powodu fundusz krajowy po myśli odezwy z dnia 2. lipca 1890 lW. 25.933 był przymuszony dewne zaliczki, zwrotne od stron konkurencyjnych tej drogi odpisać i to w poważnej kwocie . . . . . 27.548 zł. 02 ct. lecz nie mógł według żądania Świetnego c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 8. czerwca 1890 . 37.203 przyjąć na fundusz krajowy obowiązku wypłacenia ze skarbu krajowego należytości biernych stronom konkurencyjnym za przerobne w kwocie 4.429 zł. 96 ct.

Ciężaru tego nie może i obecnie fundusz krajowy przyjąć na siebie albowiem, powiat jarosławski odniósłby podwójne korzyści, gdyż umorzono odpisaniem dawne zaliczki i nie ściągano od stron konkurencyjnych znacznych należytości czynnych a nadto wypłaconoby jeszcze stronom konkurencyjnym wszelkie należytości bierne za przerobne. — Co do sposobu ostatecznego uregulowania rachunków budowy drogi krajowej Jarosław-Bełzec, pozostawić musimy Świetnemu c. k. Namiestnictwu obmyślenie środków odpowiednich.

Porównanie

rzeczywistych wydatków na cele zdrowia publicznego w roku 1890 z takimiż wydatkami w latach 1889 i 1878.

Rubryka	pozycya	Zamknięcie rachunków	1890			1889		1878	
		Wydatki	Wydano zł.	Preliminowano zł.	Różnica zł.	Wydano zł.	Różnica zł.	Wydano zł.	Różnica zł.
III.		Koszta leczenia	847.135	710.000	+137.135	807.205	+39.930	498.585	+348.550
IV.		„ szczepienia	67.065	63.000	+ 4.065	56.561	+10.504	57.219	+ 9.846
V.		„ sanitarne	3.646	4.500	— 854	4.233	— 587	57.474	— 53.828
XI.		Dotacye zakładów:							
		Kraków 5.314 zł.							
		Lwów 4.471 „							
		Podrzutki (Lwów) 245 „	10.030	13.520	— 3.490	21.279	—11.249	230.906	—220.876
		Razem	927.876	791 020	+136.856	889.278	+38.598	844.184	+ 83.692
		Dochody	Wpłynęło	Preliminowano	Różnica	Wpłynęło	Różnica	Wpłynęło	Różnica
VI.		Nadwyżka od szpitali w Krakowie	12.503	16.598	— 4.095	—	+ 12.503	—	+ 12.503
„		Nadwyżka od szpitali we Lwowie	25.603	9.323	+ 16.280	27.250	— 1.647	—	+ 25.603
„		Nadwyżka od zakładu w Kulparkowie	40 132	11.620	+ 28.512	17.656	+ 22.476	—	+ 40.132
V.		Zwroty od szpitali prowincyonalnych	14.970	12.300	+ 2.670	14.240	+ 730	9.406	+ 5.564
„		Zwroty od gmin	624	2.000	— 1.376	704	— 80	28.714	— 28.090
XI.		„ za rachunki aptekarskie	597	600	— 3	636	— 39	712	— 115
		Razem	94.429	52.441	+ 41.988	60 486	+ 33.943	38.832	+ 55.597
		Wydatek rzeczywisty	833.447	738.579	+ 94.868	828.792*)	+ 4.655	805.352	+ 28.095

*) **Uwaga.** Podane wynikłości z r. 1889 różnią się z wynikłościami podanemi w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego za rok 1889/90, z powodu, iż pierwotne cyfry podane były przed dokonanem zamknięciem, a zatem i przed ostatecznem sprawdzeniem szkontrowem.

Alegat 35. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1890/91. LW. 53.312.

Ruch chorych i koszta w naszych

Poszczególnienie	Ilość				Pro
	łóżek dla chorych	chorych	uzdrowionych	zmarłych	uzdrowionych
***A.* Szpitale powszechne:**					
krajowy we Lwowie) chorzy wewnętrzni	700	10.513	6.308	694	60·00
„ w Krakowie) i syfilityczni	432	6.620	4.775	739	72·13
gminny w Białej	93	1.015	707	92	69·65
„ Bochni	55	663	474	77	71·49
„ Brodach	53	820	675	56	82·31
„ Brzeżanach	50	548	415	48	75·72
„ Drohobyczu	80	836	698	59	83·49
„ Jaśle	100	1.076	749	58	69·60
„ Kołomyi	70	859	620	75	72·17
powiatowy w Podhajcach	60	736	567	39	77·03
gminny w Przemyślu	160	2.366	1.677	161	70·87
„ Rzeszowie	100	1.308	872	67	66·66
„ Samborze	52	661	501	54	75·79
„ Sanoku	80	784	685	25	87·37
„ Sączu	60	530	343	41	64·71
„ Śniatynie	24	312	288	10	92·30
powiatowy w Sokalu	61	1.404	1.147	68	81·69
gminny w Stanisławowie	120	1.304	974	85	71·69
„ Stryju	99	819	664	78	81·07
„ Tarnopolu	75	1.224	1 015	90	82·92
„ Tarnowie	140	2.015	1.402	171	69·57
„ Wadowicach	30	265	189	15	71·32
„ Zaleszczykach	52	824	600	40	72·81
powiatowy w Złoczowie	80	900	764	47	84·88
gminny w Żółkwi	60	1.311	913	63	61·64
powiatowy w Żywcu	30	276	214	16	77·53
Suma *A.*	2.916	39.989	28.236	2.968	70·61
***B.* Zakłady położnic:**					
krajowy we Lwowie*)	61	943	841	8	89·18
„ w Krakowie (położnic, ginekologiczny)	40	637	586	15	91·99
Suma *B.*	101	1.580	1.427	23	90·32
***C.* Zakłady obłąkanych:**	oddz. obser. 12				
krajowy w Kulparkowie	560	1.196	200	144	16·72
„ w Krakowie	85	318	98	45	30·81
Suma *C.*	657	1.514	298	189	19·68
***D.* Szpitale dla dzieci:**					
prywatny św. Zofii we Lwowie	110	1.183	805	256	68·04
„ „ Ludwika w Krakowie	120	1 136	776	301	68·31
„ oddział osesków	—	181	96	74	53·04
Suma *D.*	230	2.500	1.677	631	67·08
Razem *A.* + *B.* + *C.* + *D.*	3.904	45.583	31.638	3.811	69·41

Uwaga. *) W zakładzie położnic we Lwowie pielęgnowano dzieci 795, z tego wydalono 738, a zmarło 27.
**) Jest to subwencya z funduszu krajowego, właściwe zaś wydatki wynosiły: we Lwowie 15.223 zł. 88 ct. w Krakowie 19.817 zł. 02 ct.

zakładach leczniczych w roku 1890.

cent śmiertelności	Ilość dni leczenia	Średni pobyt chorego	Wydatki zł.	Wydatki ct.	Koszta całej kuracyi chorego zł.	Koszta całej kuracyi chorego ct.	Koszta dnia ct.	Koszta wiktu 1 dzień ct.	Koszta leki, sanitarne i instrumenta chirurgicz. ct.	Taksa od dorosłych ct.	Taksa od dzieci ct.
6·60	220.482	20·9	164.028	90	15	60·2	74·4	23 8	7·3	84	42
11 16	149.211	22·5	126.315	80½	19	08·1	84·6	29·3	7 2	63 i 80	—
9·06	30.541	30·0	15.727	49½	15	49 4	51·4	21·1	5·4	50	30
11 61	15.328	23·1	8 277	73½	12	48 5	54·0	17·8	4·5	51	30
6 82	19.683	24·0	8.726	48½	10	64·2	44·3	14 4	4·4	52	30
8·75	13.637	24·8	7.569	59	13	81·3	55·5	15 0	4·5	59	30
7·05	20.418	24·4	10.793	62½	12	91·1	52 8	20 4	4·6	55	30
5·39	24.474	22·7	12.107	51	11	25 2	49·4	25·7	4·7	50	30
8 73	24.866	28·9	12.647	60	14	72·3	50·8	21·2	6·6	48	25
5 29	17.996	24·4	10.016	14	13	60·8	55·6	19·1	4·1	55	30
6·80	56.618	23·9	23.113	99	9	76·9	40 8	14·0	6·1	48	24
5·12	36.253	27·7	18.526	13	14	16·3	51·1	18 8	7·8	52	28
8·16	17.787	26 9	8.736	64½	13	21·7	49·1	17·7	3·6	60	30
3·18	16 564	21·1	8.716	56	11	11·8	52·6	18 8	3·6	60	30
7·73	13.967	26·3	6.352	81	11	94·8	45·4	12·1	3·4	49	30
3·20	5.362	17·1	3.132	80½	10	04·1	58 4	24·6	9·9	55	30
4·84	21.183	15·0	10.546	52½	7	51·1	49·9	13·9	7·7	50	30
6·51	31.548	24·1	15.423	10	11	82·7	48·8	15·8	7·6	50	30
9 52	25.768	31·4	20.459	72	23	76·0	79·3	19·5	6·3	60	35
7·35	26.564	21·7	13.395	84½	10	94·4	50·4	18·7	4·8	51	30
8·48	52.356	25·9	27 647	47	13	72·0	52·8	20·3	3·6	50	30
5·66	7.390	27·8	3.947	82	14	89·7	53·4	25·3	5·2	52	30
4·85	25 484	30·9	14.825	42	17	99·2	58 1	22 9	6·6	50	30
5·22	23.622	26 2	10.196	09½	11	32·8	43·1	17·5	3·3	45	30
4·80	27.140	27·7	12 967	94	9	81·5	47·7	17 2	7·7	50	30
5·79	9.853	35·6	6.652	21	24	10 2	67 5	17 5	3·7	52	30
7 42	934.095	23·4	580.851	97	14	52·5	62·2	19 3	5 5	55	30
0·85	15.174	16·1	17.256	43	18	30	1zł.13·7ct.	24·9	4 5	84	—
2·35	12.620	19·8	14.646	19	22	99·2	1 zł. 16 ct.	27·5	5·8	63	—
1·45	27·794	17·6	31.902	62	20	19·2	1zł. 14·8ct.	26 2	5·15	73·5	—
12·04	215·149	180	155.109	03	129	69·0	72·1	25·4	2·7	80	—
14·15	35·070	111	29.832	17	93	81·2	85·1	29·5	3·5	80	—
12 48	250.219	165	184.941	20	122	15 4	73·9	26—	2·8	80	—
21·64	29.215	24·7	12.000	**)	—	—	—	—	—	—	—
26·49	25 135	22·1	12.000	**)	—	—	—	—	—	—	—
40·88	3.550	19·6	4.374	90	—	—	—	—	—	—	—
25·24	57.900	23·2	28.374	90	—	—	—	—	—	—	—
8 36	1,270.008	27·9	826.070	69	—	—	—	—	—	—	—

Alegat 36. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1890/91 LW. 53.312.

Wykaz

wydatków w trzech zakładach krajowych za r. 1890.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Lwów	Kraków	Kulparków	Lwów	Kraków	Kulparków
		Ilość dni leczenia w r. 1890.			za dzień leczenia przypada		
		235.656	196.901	215.149			
		zł.	zł.	zł.	ct.	ct.	ct.
1	Żywienie chorych (ad *a—h*) . .	56.351	57.525	54.689	23.91	29·21	25·42
2	Bielizna	12.574	7.220	5.305	5·34	3 67	2·47
3	Pranie	6.994	5.692	4.918	2·97	2·89	2 29
4	Opał sal	4.006	7.795	6.145	1·70	3·96	2·86
5	Oświetlenie	1.719	5.189	1.518	0·73	2·64	0·70
6	Leki i apteka	7.047	2.185	931	2·99	1·11	0 43
7	Koszta sanit. i instrumenta chirurgiczne	9.257	10.681	4.842	3·93	5·42	2 25
8	Sprzęty	1.726	1.821	4.062	0·73	0·92	1·89
9	Słoma do sienników	1.054	975	953	0·45	0 50	0·44
10	Utrzymanie kapelanów i kaplicy .	1.321	1.050	1 736	0·56	0·53	0 81
11	Utrzymanie koni . . .	—	1.022	1.743	—	0 52	0·81
12	Utrzymanie ogrodów i pól . .	39	1.247	3.427	0 02	0 63	1·59
13	Koszta pogrzebowe . . .	500	251	166	0·21	0·13	0·08
14	Utrzymanie budynków . . .	3.799	4.223	8.413	1·61	2·14	3·91
15	Utrzymanie dyrektora, lekarzy i akuszerek	25.888	19.998	10.011	10·98	10·16	4·65
16	Koszta zarządu	11.160	11.852	8.467	4·74	6·02	3·93
17	Utrzymanie Sióstr miłosierdzia . .	4.997	5.275	4.714	2·12	2·68	2·19
18	Służba wyższa i niższa . . .	16.495	14.754	26.158	7·00	7 49	12·16
19	Czynsze	—	—	—	—	—	—
20	Koszta kancelaryjne . . .	1.090	898	500	0·46	0 46	0 23
21	Wodociągi i maszyna parowa . .	—	4.070	—	—	2·07	—
	Suma *A* .	166.017	163.723	148.698	70·45	83·15	69·11
	Do tego dolicza się:						
	Zaliczki na płace	1.989	357	1.475			
	Pensye i emerytury	5.136	250	1.758			
	Zaopatrzenia, dary z łaski i odprawy .	309	458	14			
	Remuneracye i zapomogi . . .	1.175	700	774			
	Nadzwyczajne wydatki budowlane .	—	—	—			
	Utrzymanie dzieci w szpitalach . .	12.000	12.000	—			
	„ osesków	—	4.375	—			
	Odsetki od kapitałów dłużnych . .	1.760	—	—			
	Zapisy	—	110	—			
	Podatki i daniny	8	844	174			
	Wydatki w sprawach patronatu . .	—	16	50			
	Dyety i koszta podróży . . .	—	88	—			
	Utrzymanie dzieci na oddziale położnic	4	472	—			
	Zapomogi dla położnic . . .	4.290	2.910	—			
	Rozmaite wydatki	597	866	2.166			
	Suma *B* .	27.268	23.446	6.411			
	do tego Suma *A* .	166.017	163.723	148.698			
	Razem .	193.285	187.169	155.109			

Alegat 37. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za rok 1890/91. LW. 53.312.

W y k a z

spotrzebowanych ważniejszych produktów żywienia i innych artykułów gospodarczych w trzech zakładach krajowych w roku 1890. z oznaczeniem wagi, miary i przeciętnej ceny.

	Lwów	Kulparków	Kraków	Lwów		Kulparków		Kraków	
	Ilość spotrzebowanych produktów			Ceny					
				zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Mięsa wołowego klgr.	29.373	40 952	25.451	—	42	—	45	—	46
„ cielęcego „	19.418	14.787	19.022	—	42	—	43	—	43
„ wieprzowego „	1.295	3.415	—	—	42	—	39	—	—
„ baraniego „	—	5.733	1.282	—	—	—	30	—	38
Masła „	3.186	2 395	4.419	—	81·2	—	80·17	—	77·89
Smalcu „	728	2.773	1.124	—	66	—	61·17	—	65·14
Słoniny „	5.178	5.684	2.936	—	66	—	55·31	—	62·38
Mleka niezbieranego litr.	100.585	67.476	75.683	—	7	—	4·5	—	7
„ zbieranego „	48.745	17.055	48.738	—	3·5	—	2	—	4
Mąki pszennej Nr. 1 klgr.	1.548	2.815	1.680	—	15·03	—	14·68	—	16·95
„ „ „ 2 „	8.692	3.156	1.438	—	14·59	—	13·82	—	16·95
„ „ „ 4 „	—	7.189	574	—	—	—	13·52	—	16·1
„ „ „ 5 Lwów N. 6	3.598	—	3.906	—	12·9	—	—	—	15·6
„ kukurydzianej klgr.	2.296	—	—	—	11·5	—	—	—	—
„ hreczanej „	2.688	—	79	—	15·5	—	—	—	16
Bułek „	23.893	25.315	32.013	—	15·39	—	13·64	—	14·23
Chleba „	49.842	85.301	43.528	—	11·21	—	8·74	—	9·78
Cukru „	4.221	4.778	4.408	—	35	—	33·8	—	34.2
Kawy „	1.778	2.215	1.633	1	70	1	61	1	69·2
Ryżu „	4.268	6.007	3.332	—	21	—	17·66	—	19·59
Krup jęczmiennych „	4 895	7.075	4.647	—	16	—	12·48	—	12·58
„ jaglanych „	3.393	2.945	3.637	—	16·3	—	11·20	—	13·77
„ hreczanych „	5.652	4.321	3.344	—	18·1	—	15·33	—	18·12
„ pszennych „	—	—	2.335	—	—	—	—	—	17·77
„ perłowych „	4.308	—	5.422	—	16·5	—	—	—	13·18
„ krakowskich (częstochow)	1.880	—	2.155	—	21·2	—	—	—	26·7
Nafty litr.	6.600	7.620	5.153	—	20	—	19	—	19
Cetnarów owsa (100 klgr.)	—	129	30	—	—	5	—	8	07
„ siana „	—	846	50	—	—	2	06	3	—
„ słomy „	431	1.015	334	2	45	2	15	3	21·7
„ węgli „	362	4.471	17.893½	1	40	1	21	—	55·7
Mydła klgr.	1.573	1.064	2.874	—	34	—	30	—	28
Drzewa bukowego (stosów 4 metr.)	241	309½	—	14	40	13	33·5	—	—
„ brzozowego „ „	145	—	—	10	80	—	—	—	—
„ sosnowego „ „	100	194¾	67	9	80	19	—	12	50
Wina białego litr.	3.988	870	7.107	—	33·42	—	25·55	—	42·26
„ czerwonego litr.		1.102	218			—	29·12	—	73·4
Kartofli klgr.	49.800	156.861	92 966	—	1·50	—	1·28	—	2.07

Alegat 38 do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za rok 1890/91. LW. 53.312.

Zamknięcie

z obrotu funduszów szpitali prowincyonalnych

Poszczególnienie	Biała		Bochnia		Brody		Brzeżany		Drohobycz		Jasło		Kołomyja		Podhajce		Przemyśl		Rzeszów		Sambor	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Wydatki.																						
A. Rzeczywiste.																						
Czynsz najmu	—	—	—	—	—	—	650	—	1.350	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.400	—	—	—
Konserwacye zwykłe	227	45	243	23	40	26	25	96	198	71	273	06	21	40	70	98	294	25	80	—	413	71
Budowy nadzwyczajne	603	39	—	—	798	07	—	—	—	—	—	—	1.233	97	893	87	928	17	—	—	—	—
Podatki	29	10	—	—	1	52	—	—	119	48	2	69	—	—	—	—	1	42	—	—	2	99
Asekuracya	42	87	26	61	30	09	—	—	24	43	16	34	72	72	62	86	31	40	19	17	15	47
Czyszczenie kominów	20	—	8	76	32	74	20	—	24	40	15	—	11	76	23	—	22	50	40	—	15	—
Desinfekcya i czyszczenie kanałów	—	—	23	30	19	60	23	80	44	40	15	—	143	41	58	24	45	48	42	98½	5	—
Żywność i wino	6.452	92½	3.365	53	2.843	03½	2.443	41	4.174	52½	6.307	37	5.277	46	3.452	58	7.928	59	6.850	15	3.157	39
Lekarstwa	1.052	92	645	80	598	06	512	91	516	15	797	25	1.607	29	569	47	2 824	89	2.047	10	318	29
Środki sanitarne	520	84	15	49	232	96	72	29	188	03	273	32	38	05	161	25	581	49	738	75	306	68
Bielizna, pościel i odzież	1.740	63	208	07	538	96	200	—	521	51	406	65	820	90	513	18	1.360	96	294	65	496	21
Pranie	243	21	20	66	42	43	46	07	57	70	53	76	15	89	142	84	91	85	200	—	192	07
Sprzęty	375	09	33	56	268	22	48	68	289	23	214	88	105	60	175	96	894	07	346	43	316	10
Opał	506	—	514	—	425	75	328	70	336	—	533	80	431	71	668	—	1.179	—	1.121	95	497	30
Światło	303	84	63	63½	83	15	38	37	64	32	84	56	60	55	97	20	154	67	120	—	121	12
Słoma	108	—	70	90	74	—	29	48	26	—	150	40	21	—	50	31	107	85	215	13½	100	50
Przybory do pisania, druki, stemple i t. p.	85	82	49	56	3	18	140	—	64	80	88	48	48	24	60	05	148	44	90	—	176	57½
Narzędzia chirurgiczne	85	88	43	46	53	71	35	50	238	56	94	10	13	39	9	08	79	36	50	—	26	18
Lekarz ordynujący	700	—	600	—	500	—	600	—	600	—	600	—	500	—	500	—	800	—	700	—	500	—
„ pomocnik	—	—	300	—	200	—	250	—	300	—	349	98	—	—	250	—	600	—	600	—	195	83
Akuszerka i cyrulik	—	—	56	—	40	—	—	—	30	—	26	50	8	—	9	50	90	—	119	15	—	—
Rządca	396	63	500	—	450	—	500	—	500	—	600	—	500	—	600	—	700	—	600	—	400	—
Kontrolor	120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—	—	—	—	—
Dyurniści	144	77	—	—	136	30	200	—	150	—	—	—	180	—	120	—	180	—	485	—	—	—
Kapelan	80	—	40	—	—	—	50	—	50	—	—	—	—	—	75	—	120	—	—	—	—	—
Służba szpitalna	398	70	950	40	419	20	355	67	453	60	476	24	528	—	394	34	1.206	—	1.128	—	384	—
Wikt dla służby	643	57	3	22	598	—	538	80	438	—	—	—	620	35	633	—	1.500	04	300	—	317	34
Koszta administracyjne	—	—	120	—	100	—	8	09	—	—	134	63	—	—	145	05	31	70	140	—	—	—
Odprawy, prowizye i pensye	206	66	—	—	—	—	—	—	—	—	188	99	—	—	—	—	—	—	316	66	349	94
Remuneracye	—	—	200	—	12	69	290	—	—	—	200	—	120	—	25	—	300	—	100	—	180	—
Relutum na pomieszkanie rządcy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	—	—	—	—	—	—	—
Spłata kapitału	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	176	50	—	—	—	—
„ odsetek	38	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	189	—
Koszta pogrzebów	365	20	140	50	174	40	133	10	30	40	153	56	225	55	37	70	209	50	231	—	72	10
Różne inne	235	36	35	05	10	16	28	76	3	38	50	95	42	36	22	68	25	86	150	—	37	85
Suma rzeczywist. wydatków	**15.727**	**49½**	**8.277**	**73½**	**8.726**	**48½**	**7.569**	**59**	**10.793**	**62½**	**12.107**	**51**	**12.647**	**60**	**10.016**	**14**	**23.113**	**99**	**18 526**	**13**	**8.736**	**64½**
B. Przenośne.																						
Zwrot zaliczek Wydziałowi krajowemu, powiatowemu i gminie	3.400	—	—	—	258	50	—	—	700	—	700	—	150	—	—	—	—	—	2.700	—	71	62
Zaliczki na płace i do wyrachowania	800	—	92	68	12	—	—	—	262	06	101	60	228	03	869	07	100	—	1.975	—	180	—
Na zakupno efektów	—	—	—	—	1.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.000	—	—	—	2.000	—
Zwrócone kaucye i depoz.	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.941	64	15	60	—	—	—	—	5.050	—
Przeprowadzenia rachunkowe i różne	—	—	384	02	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	20
Rozchód ogólny	20.027	49½	8.754	43½	10.496	98½	7.569	59	11.755	68½	12.909	11	18.967	27	10.900	81	28.213	99	23.201	13	16.044	46½
Dochód ogólny	20.866	09½	9 282	92½	13.023	37½	8.184	44	11.861	94	13.973	36	18.999	32½	10.900	81	32.648	10	23.900	81½	19.165	05½
od tego potrąciwszy przenośne	3 349	57	1.244	02	180	40	—	—	273	40	904	60	4.453	28	924	05	35	—	4.333	—	7.423	52
Dochód rzeczywisty	17.516	52½	8.038	90½	12.842	97½	8.184	44	11.588	54	13.068	76	14.546	04½	9.976	76	32.613	10	18 967	81½	11.741	53½

*) a bez początkowego zapasu kasowego 297.291 zł. 23 ct.

rachunków

zatwierdzone przez Wydział krajowy za rok 1890.

Sanok		Sącz nowy		Śniatyn		Sokal		Stanisławów		Stryj		Tarnopol		Tarnów		Wadowice		Zaleszczyki		Złoczów		Żółkiew		Żywiec		Razem	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	312	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.712	—
89	30	242	23	133	49	223	16	815	59	129	93	—	90	452	57	—	—	43	52	299	77	326	39	129	69	4.775	55
622	23	—	—	—	—	—	—	272	41	6.588	87	1.738	—	117	—	—	—	2.878	69	—	—	410	06	1.350	63	18.435	36
—	—	—	—	—	—	—	—	13	19	215	75	—	—	6	05	—	—	4	32	—	48	2	27	4	06	403	32
37	41	9	19	31	18	35	36	27	65	22	17	22	59	47	38	—	—	—	—	31	15	73	71	13	63	693	38
34	04	25	50	—	—	8	90	41	05	40	—	17	60	70	—	—	—	7	—	20	—	30	—	12	—	539	25
20	—	86	41	4	—	208	55	50	—	27	19	30	—	434	40½	—	—	20	30	60	20	72	40	12	—	1.441	67
3.117	74	1.699	91½	1.322	06	2 910	37½	4.988	87	5.046	53	4.981	94½	10.629	74½	1.878	42	5 840	22	4.152	19½	4.689	73	1.725	20	105.263	91
496	98	400	38	462	25	1.006	57	1.952	31	1.326	18	1.202	87	1.473	55	316	85	1.325	02	613	84	1.389	27	142	80	23.599	—
65	81	86	01½	63	47	452	40	425	97	294	01	22	—	331	38	58	52	338	32	95	57	638	21	44	44	6.045	26½
477	70	216	29	235	90	431	68	488	06	500	—	512	24½	679	22	182	19	716	26	510	66	544	71	287	15	12.883	78½
167	37	87	72	10	80	113	45	41	50	200	—	61	78	108	40	40	—	38	—	34	16	217	—	60	28	2.286	94
80	—	263	39	11	35	271	16	94	23	100	—	—	—	868	04	64	11	615	65	153	42	394	69	201	48	6.185	34
382	50	233	20	273	40	405	50	1.221	09	500	—	480	24	1.249	93	172	60	389	35	431	37½	811	20	364	94	13.457	53½
110	05	92	72	19	30½	194	89	138	74	120	—	147	88½	217	63	1	56	47	15	119	—	181	26	74	41	2 656	01½
115	—	54	30	4	50	121	40	217	21	81	30	61	40	223	—	14	46	43	20	34	53	36	58	46	38	2.006	83½
68	24	55	50	20	—	245	66	139	23	31	96	39	—	205	49	4	19	71	38	97	83	78	12	30	62	2.042	36½
49	76	1	05	9	23	174	08	32	15	7	10	57	99	86	60	14	53	43	68	70	35	70	67	184	50	1.530	91
499	92	450	—	—	—	600	—	600	—	491	91	600	—	800	—	283	—	600	—	600	—	600	—	300	—	13.024	83
249	96	250	—	—	—	350	—	300	—	246	07	300	—	524	98	—	—	250	—	200	—	250	—	—	—	5.966	82
27	—	78	10	—	—	9	—	12	—	62	—	—	—	20	—	30	—	12	—	26	—	44	92	—	—	700	17
450	—	500	—	180	—	499	92	600	—	600	—	500	—	650	—	200	—	500	—	500	—	550	—	240	—	11.716	55
—	—	—	—	—	—	—	—	287	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	100	—	1.107	50
70	—	60	—	—	—	355	—	100	—	300	—	365	—	458	—	—	—	100	—	—	—	60	—	—	—	3.464	07
50	—	—	—	—	—	80	—	100	—	38	80	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	100	—	—	—	823	80
486	—	347	69	326	—	491	72	1 112	20	612	—	624	—	1.037	69	243	40	308	—	636	—	552	—	216	68	13.687	53
507	34	503		—	—	1.092	—	800	—	828	74	666	—	1.186	25	—	—	312	—	987	—	483	62	1.043	46	14.001	73
9	06	150	—	2	77	51	83	200	—	120	60	—	—	200	—	2	13	14	91	—	—	135	51	—	—	1.566	28
99	98	133	33	—	—	—	—	—	—	375	—	—	—	—	—	79	15	97	20	—	—	—	—	—	—	1.846	91
36	—	—	—	—	—	—	—	240	—	30	61	80	—	105	10	—	—	—	—	245	—	50	—	—	—	2.164	40
120	—	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	—	—	1.010	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.072	—	—	—	5.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.248	50
59	97	—	—	—	—	—	—	—	—	410	—	—	—	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	947	61
73	40	146	22	3	10	66	—	72	15	41	—	274	65	40	45	40	—	46	10	83	45	142	05	33	40	2.834	98
43	80	—	66	20	—	117	92	40	—	—	—	249	75	174	61	12	71	13	15	54	11½	33	57	34	46	1.437	15½
8.716	**56**	**6.352**	**81**	**3 132**	**80½**	**10 546**	**52½**	**15 423**	**10**	**20.459**	**72**	**13.395**	**84½**	**27.647**	**47**	**3.947**	**82**	**14.825**	**42**	**10.196**	**09½**	**12.967**	**94**	**6.652**	**21**	**290.507**	**26½**
1.730	24	200	—	200	—	1.000	—	—	—	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.175	—	—	—	13.885	36
125	...	684	27	—	—	68	—	455	63	400	—	455	—	975	—	—	—	—	—	—	—	550	—	—	—	8.333	34
—	—	—	—	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9.000	—
—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	238	94	—	—	—	—	—	—	170	—	—	—	22	55	—	—	11.548	73
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	390	22
10.571	30	7.237	08	3.832	80½	11.614	52½	15.888	73	21.698	66	13.850	84½	28.622	47	3.947	82	14.995	42	10.196	09½	15.715	49	6 652	21	333.664	91½
10.575	83½	7.253	47½	4.066	37	11.714	39	15.930	33	21.700	09	15.415	24½	34.899	40½	3.990	14	15.948	50	12.119	21½	15.721	01	6.669	37	358.209	61½
1.543	75	1.359	27	948	35	120	—	436	38	1 459	06	37	50	871	50	1·500	—	170	—	—	—	2.364	77	—	—	33.931	42
9.032	08½	5 894	20½	3.118	02	11.594	39	15.493	95	20.241	03	15 377	74½	34.027	90½	2.490	14	15.778	50	12.119	21½	13 356	24	6.669	37	324 278	19½*

Alegat 39. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1890/91 LW. 53.312.

Wykaz

dochodów rzeczywistych w szpitalach prowincyonalnych w r. 1890.

	Za koszta leczenia od						Dochody własne szpitala i rozmaite		Razem	
	gal. funduszu krajowego		samopłacących		obcych funduszów					
	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Biała	8.501	96½	2.147	21	5 695	60	516	83½	16.861	61
Bochnia	7.396	29	292	83	62	73	65	—	7.816	85
Brody	9.851	38	739	26½	87	88	51	60	10.730	12½
Brzeżany	7.334	57	283	17	92	35	427	15	8.137	24
Drohobycz	9.833	30	879	65	23	10	21	25	10.757	30
Jasło	10.496	60	439	75	69	10	—	—	11.005	45
Kołomyja	12.676	55	892	59	141	12	66	58	13.776	84
Podhajce	9.455	92	330	94	177	10	12	80	9.976	76
Przemyśl	24.947	45	1.410	02	261	84	168	62	26.787	93
Rzeszów	16.716	18	1.729	81	41	60	192	51	18.680	10
Sambor	9.903	25	568	93½	109	80	—	—	10.581	98½
Sanok	8.594	40	118	20	202	10	$\{^{18}_{5}$	$^{60}_{31}$	8.942	61
Sącz nowy	5.428	41	331	73	34	30	50	55	5.844	99
Sniatyn	2.334	20	96	80	112	75	509	17	3.052	92
Sokal	10.454	35	1 087	20	8	13	8	45	11.558	13
Stanisławów	13.694	30	933	10	82	60	78	31	14.788	31
Stryj	12.800	65	1.017	08	651	15	5.742	68	20.211	56
Tarnopol	12.766	83	777	78	75	99	123	90	13.744	50
Tarnów	25.552	50	898	86	—	—	144	65	26.596	01
Wadowice	2.398	18	2	60	43	16	—	—	2.443	94
Zaleszczyki	13.776	90	542	30	1.008	30	91	—	15.418	50
Złoczów	9.567	85	155	—	20	25	34	50	9.777	60
Żółkiew	12.762	60	357	28	88	—	8	55	13.216	43
Żywiec	4.865	20	446	60	—	—	1.271	74	6.583	54
Razem	262.109	*) 82½	16.478	70	9.088	95	9.613	75½	297.291	23

*) Cyfra ta różni się od wynikłości podanych w rubr. III. gdyż tamże mieszczą się również zaliczki udzielone szpitalom na spłaty, których tu nie przyjęto.

Alegat 40 do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za rok 1890/91. LW. 53.312.

B u

szpitali prowincyonalnych, zatwierdzone

Rubryka	Poszczególnienie	Biała	Bochnia	Brody	Brzeżany	Drohobycz	Jasło	Kołomyja	Podhajce	Przemyśl	Rzeszów
		zł.	zł.	zł	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
	Dochody.										
I.	Z kosztów leczenia:										
	od funduszu kraj. galicyjskiego .	6.936	7.680	8.280	7.092	9.998	11.051	10.426	9.621	21.474	16.082
	od samopłacących	2.511	381	368	259	1.011	340	911	240	1.759	1.492
	od obcych funduszów	4.152	43	78	84	61	33	124	119	267	595
II	Z własnych dochodów szpitala: z gruntów, legatów, realności, zapisów i datków, odsetek od kapitałów, sprzedaży rzeczy zużytych i rozmaite inne	503	139	30	12	39	10	66	15	260	2.362
	Suma dochodów . .	**14.102**	**8.243**	**8.756**	**7.447**	**11.109**	**11.434**	**11.527**	**9.995**	**23.760**	**20.531**
	Wydatki.										
I.	Czynsz najmu	—	—	—	1.000	1.350	—	—	—	—	1.400
	Konserwacye zwykłe	150	175	230	100	195	250	881	190	310	100
	Budowy nadzwyczajne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Podatki	29	4	2	—	150	3	—	22	2	—
	Asekuracya od ognia	43	28	35	—	25	17	30	62	35	20
	Czyszczenie kominów	20	9	35	20	25	15	10	23	30	40
	Desinfekcya i czyszczenie kanałów . .	40	40	50	24	125	15	150	70	60	50
II.	Żywność dla chorych	5.440	3.228	3.604	2.270	3.632	5.194	4.319	3.451	7.765	6.124
	Wino	182	120	90	30	110	250	120	80	300	200
	Lekarstwa	1.000	700	570	550	605	940	1.099	560	2.505	1.513
	Sanitarne potrzeby	496	30	200	100	146	120	30	130	500	250
	Bielizna, pościel i odzież	1.000	193	300	450	1.000	514	553	689	1.317	1.300
	Pranie	189	30	45	20	55	54	20	140	120	200
	Sprzęty	300	20	150	260	141	293	100	100	280	280
	Opał	504	400	450	260	308	535	600	650	1.300	1.100
	Oświetlenie	209	70	85	40	65	85	90	90	140	120
	Słoma	115	60	50	30	21	120	30	40	110	100
	Przybory i koszta kancelaryjne . . .	89	50	70	70	70	85	50	50	150	80
	Narzędzia chirurgiczne	50	50	50	50	70	100	20	40	60	50
III.	Lekarz ordynujący	700	600	600	600	600	600	500	600	900	800
	„ pomocnik	350	300	200	250	300	350	—	300	600	800
	Akuszerka i cyrulik	—	40	60	—	30	30	10	10	100	80
	Rządca	600	500	450	320	500	600	500	600	800	700
	Kontrolor	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—
	Dyurniści	—	—	150	150	360	—	180	120	360	485
	Kapelan	80	40	—	50	50	—	30	75	120	—
	Służba szpitalna niższa	520	950	432	350	454	500	528	400	1.428	1.164
	Wikt dla służby	1.300	183	635	764	438	—	650	622	1.804	300
	Wydatki administracyjne	—	175	100	—	—	135	—	120	30	180
	Odprawy, prowizye, pensye	170	—	—	—	—	186	—	—	—	317
	Remuneracye	—	60	12	100	5	124	280	—	60	90
	Relutum na pomieszkanie rządcy . .	—	—	—	—	—	—	—	200	—	—
IV.	Spłata kapitałów	—	—	—	—	—	—	—	434	—	1.500
	„ odsetek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Należytości za liwerunki i roboty . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.	Ciężar fundacyjny	—	—	—	—	—	—	—	—	177	—
	Koszta pogrzebowe	350	150	175	150	262	180	200	100	280	250
	Drobne i inne	300	30	15	20	5	55	40	20	55	150
	Suma wydatków . .	**14.226**	**8.235**	**8.845**	**8.028**	**11.097**	**11.350**	**11.020**	**9.988**	**22.198**	**19.743**

d ż e t y

przez Wydział krajowy na rok 1892.

Sambor	Sanok	Sącz nowy	Śniatyn	Sokal	Stanisławów	Stryj	Tarnopol	Tarnów	Wadowice	Zaleszczyki	Złoczów	Żółkiew	Żywiec	Razem
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
9.184	9.062	6.474	2.511	11.500	13.180	13.169	12.057	21.272	4.138	10.502	10.053	12.440	5.694	249.876
780	369	134	—	522	1.249	763	453	934	—	526	67	—	386	15.455
72	209	42	—	—	117	459	36	83	—	833	14	—	—	7.421
—	2.360	12	37	27	2.092	115	1.657	100	—	104	2.366	10	717	13.033
10.036	**12.000**	**6.662**	**2.548**	**12.049**	**16.638**	**14.506**	**14.203**	**22.389**	**4.138**	**11.965**	**12.500**	**12.450**	**6.797**	**285.785**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	312	—	—	—	—	4.062
100	118	343	50	300	525	150	200	429	—	120	272	300	220	5.708
—	210	—	—	—	1.063	300	—	—	—	—	—	—	—	1.573
5	20	10	1	—	14	—	1	6	—	8	1	2	4	284
15	35	10	30	35	25	29	23	47	—	20	33	73	14	684
15	34	25	—	10	42	40	18	80	—	7	20	30	12	560
24	20	60	3	328	25	50	185	228	—	16	68	70	12	1.713
3.345	3.107	2.104	1.050	3.366	5.659	4.317	5.238	8.000	1.478	4.163	3.981	4.554	2.110	97.499
150	81	20	70	100	—	150	204	200	80	143	146	50	—	2.876
669	575	590	228	962	1.572	972	1.241	1.000	296	1.029	682	1.060	528	21.446
200	150	95	50	500	300	300	60	250	150	219	60	500	50	4.886
499	521	300	190	845	1.043	500	621	990	872	521	385	400	400	15.403
180	168	120	12	100	50	200	160	110	100	32	36	200	70	2.411
441	110	200	30	200	164	300	—	379	200	100	250	180	180	4.658
500	425	289	270	420	1.097	500	600	1.200	170	387	431	800	370	13.566
110	89	90	10	150	128	120	125	250	40	46	126	150	80	2.508
60	129	70	6	120	204	100	60	167	80	44	39	40	50	1.845
80	68	80	15	150	200	80	40	150	20	60	38	60	37	1.862
50	50	50	10	50	50	50	65	50	100	50	69	50	50	1.284
600	600	500	—	600	700	600	700	900	400	700	600	700	400	14.500
350	300	250	—	350	350	250	350	950	—	350	200	250	—	7.400
—	24	50	—	20	20	60	—	20	45	12	30	50	—	691
500	500	500	180	500	600	600	500	650	300	600	500	550	320	12.370
—	50	—	—	—	300	—	—	—	—	—	100	—	150	1.100
—	240	60	—	365	100	300	365	730	—	120	—	100	—	4.185
—	50	—	—	50	100	50	—	50	—	—	40	50	50	885
576	594	503	312	580	1.272	624	624	1.116	400	308	636	550	236	15.057
532	550	503	—	1.040	900	876	666	1.277	—	306	987	500	1.314	16.147
416	18	150	2	18	200	—	—	200	4	16	—	135	—	1.899
—	160	133	—	—	—	375	—	—	100	117	—	—	—	1.558
—	100	100	—	50	100	40	80	65	—	25	150	—	—	1.441
—	—	180	—	—	—	—	360	—	—	150	—	—	—	890
—	2 188	—	—	—	—	2.245	—	2.000	600	—	—	500	—	9.467
189	50	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	389
—	763	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	763
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	177
70	87	150	4	250	50	250	158	200	60	50	92	100	40	3.658
50	46	10	15	50	40	30	150	204	20	14	45	85	—	1.449
9.726	**12.230**	**7.545**	**2.538**	**11.509**	**16.893**	**14.458**	**12.794**	**22.048**	**5.827**	**9.733**	**10.037**	**12.089**	**6.697**	**278.854**

Odpis

Odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 25. kwietnia 1891 l. 27.403 do Wydziału krajowego.

Szacowną odezwą z dnia 13. stycznia 1891 l. 54.924 udzielił świetny Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu do właściwego zarządzenia wniesione do Wysokiego Sejmu petycye gmin powiatu jarosławskiego mianowicie gmin Surochów, Makowisko, Piwoda, Szowsko, Koniaczów, Wietlin, Wysocko, Łazy i Sobiecin, tudzież petycye gmin Nienowice i Dmytrowice o wydanie odpowiednich zarządzeń:

1. aby ćwiczenia wojskowe nie odbywały się podczas żniw;

2. aby szkody wyrządzone przez rzeczone ćwiczenia nie były w przyszłości przez samych oficerów, tylko przez komisye mięszane szacowane;

3. aby żołnierze używali własnych naczyń kuchennych do gotowania i nie żądali tych naczyń od gospodarzy;

4. aby zapobiegano nadużyciom i szkodom, których się żołnierze w czasie ćwiczeń dopuszczają;

5. aby należytość za dostarczone dla wojska podwody stosownie była podwyższoną.

W załatwieniu i przy zwrocie załączników wyżej wspomnianej odezwy ma c. k. Namiestnictwo zaszczyt oznajmić:

ad 1. że ćwiczenia wojskowe zasadniczo odbywać się mają w czasie od 1. kwietnia do końca września, pomimo to jednak specyalne ćwiczenia w ten sposób są uregulowane, że ćwiczenia większych oddziałów rozpoczynają się dopiero po żniwach a zatem w czasie, w którym gospodarstwo wiejskie najmniej narażone jest na szkody i niedogodności;

ad 2) że wedle załączonego w odpisie sprawozdania c. k. starosty w Jarosławiu z 8. kwietnia 1891 l. 2.342 odbywało się szacowanie szkód wyrządzonych przez wojsko z reguły przez komisye mięszane i tylko w takich wypadkach interwencya władz politycznych nie miała miejsca, jeżeli poszkodowani pozaurzędownie zadawalali się wynagrodzeniem szkody przez delegowanych c. k. wojskowości sprawdzonem i im ofiarowanem;

a) że żołnierze mają według postanowień §. 26 ust. kwat. prawo korzystania z ogniska jakoteż z naczyń kuchennych gospodarzy, u których rozdzielnie są zakwaterowani;

ad 4. że o nadużyciach rzekomo przez żołnierzy w czasie ćwiczeń popełnianych wspomniane starostwo żadnych nie otrzymało skarg i żadnych z tego powodu nie przeprowadzało dochodzeń;

ad 5) że sprawa uregulowania względnie podwyższenia należytości za dostarczanie podwód przez c. k. Ministerstwo obrony kraj. reskryptem z d. 6. grudnia 1890 l. 20.753/3.329 poruszona, jest obecnie w toku i w drodze ustawodawczej stanowczo zostanie załatwioną.

Alegat 42. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891 LW. 53.312.

Odpis

reskryptu c. k. Ministerstwa obrony krajowej z dnia 8. czerwca 1891 L. 9701/2361 IV do Wydziału krajowego.

Das Ministerium für Landesvertheidigung hat aus Anlass der Enthebung vom Landsturmdienste der Civilärzte, Doktoren Ladislaus Harajewicz und Marian Udziela, Sekundarärzte in St. Lazarus-Spitale zu Krakau Einblick in die bestehenden Verhältnisse genommen und die Überzeugung erlangt, dass zufolge der grossen Zahl von Ärzten in Krakau die absolute Unersetzlichkeit der genannten Ärzte auf ihren Dienstposten auch im Mobilisirungsfalle nicht besteht.

Das Ministerium für Landes Vertheidigung sieht sich deshalb veranlasst, mit Bezugnahme auf den Punkt 62, fünfter Absatz der Vorschrift, betreffend die Organisation des Landsturmes, und auf die hierseitige Note vom 20. Dezember 1889 Nr. 2215 präs.: IV wegen des grossen noch ungedeckten Bedarfes an Ärzten zu Ersatzzwecken des Herres den löblichen Landes-Auschus diensthöflichst um eine weitgehende Einschränkung in künftigen Antragsstellungen auf Enthebung vom Landsturmdienste für Ärzte vom 1. Aufgebote des Landsturmes zu ersuchen.

Alegat 43. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891 LW. 53.312.

Odpis

ogłoszenia zamieszczonego w dzienniku rozporządzeń c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 13. marca 1891 Nr. 5.

Vorgang der Grundbuchsgerichte bei Abforderung von Copien der Situationspläne anlässlich angesuchter grundbücherlicher Abtrennungen. Aus Anlass einer beim Justizministerium anhängigen Verhandlung über die thunlichste Verminderung der mit der grundbücherlichen Durchführung von Grundtheilungen verbundenen Kosten wurde an eine grosse Anzahl von Grundbuchsgerichten nachstehende Anfrage gerichtet.

„Pflegt das Gericht bei Erledigung von Gesuchen um grundbücherliche Abtrennung eines Theils von einer Katastralparzelle in Bezug auf die beizubringenden Copien des Situationsplanes darauf Rücksicht zu nehmen, ob der mit dem Gesuche vorgelegte Plan von einem Vermessungsbeamten des Katasters oder aber von einem autorisirten Privattechniker ausgefertigt ist und pflegt das Gericht also nur im letzteren Falle die Aufforderung der Beibringung einer Copie des Planes für die Gebührenbemessungsbehörde (§. 1. alinea 4 des Gesetzes vom 23. Mai 1883 R. G. B. Nr. 82.) zu stellen, im ersteren Falle aber von der Copie für die Gebührenbemessungsbehörde als entbehrlich abzusehen, oder wird von dem Gerichte eine solche Unterscheidung nicht gemacht, und eine Copie des Planes für die Gebührenbemessungsbehörde in jedem Falle gefordert?

Die gestellte Anfrage hat ergeben, dass die überwiegende Mehrzahl der Gerichte die fragliche Unterscheidung zu machen und von der Beibringung einer Copie des Situationsplanes für die Gebührenbemessungsbehörde, beziehungsweise für die Zwecke der Evidenzhaltung des Grundsteuerkatasters dann abzusehen pflegt, wenn der Plan von einem Vormessungsbeamten des Catasters angefertigt ist und zwar ohne Rücksicht darauf, ob der Vermessungsbeamte Situationsplan in Ausübung seines eigentlichen ämtlichen Berufes (von Amtswegen) oder über Privatansuchen verfasst hat und ob die betreffende Grundtheilung bei Erledigung des Grundbuchsgesuches bereits in dem Operate des Grundsteuerkatasters insbesondere in der Katastralmappe durchgeführt ist oder nicht.

Das k. k. Finanzministerium hat von seinem Standpunkte gegen diesen Vorgang nichts zu erinnern befunden.

Alegat 44. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891. LW. 53.312.

Odpis

odezwy c. k. Prezydenta Sądu krajowego wyższego w Krakowie z dnia 24. czerwca 1891 r. l. 1756/pr. do Prezydyum c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

W odpowiedzi na cenne odezwy z dnia 23. listopada 1890 l. 11978, z dnia 6. stycznia 1891 l. 304. i 12. czerwca 1891 l. 5952, mam zaszczyt zawiadomić Świetne Prezydyum, iż celem wyczerpującego zbadania stanu rzeczy oraz środków, którychby użyć należało celem ulżenia ludności w sprawie utrzymania zgodności ksiąg gruntowych z katastrem i ze stanem faktycznym — zażądałem szczególnych wyjaśnień od wszystkich sądów w obrębie tutejszego c. k. Sadu kraj. wyższego położonych. Treść odebranych raportów wzmocniła moje przekonanie, że przy obecnym stanie ustawodawstwa i szczupłych siłach sądów, niepodobnem jest, aby Sądy w tutejszym obrębie c. k. Sądu kraj. wyższego położone, jakie dalsze ulgi i ułatwienia dla ludności w sprawie tej przynieść mogły bez przyczyniania się ze strony c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu i c. k. geometrów ewidencyi katastru, wobec czego ograniczyć się musiałem na przy-

pomnienie Sądom powiatowym mego rozporządzenia z dnia 6. kwietnia 1888. l. 1954 wskutek cennej odezwy Świetnego Prezydyum z dnia 11. marca 1888, l. 885 wydanego. Zastosowanie się Sądów do tegoż rozporządzenia powiększa z każdym rokiem liczbę zgłaszających się i tak: spisano ze stronami zgłaszającemi się próśb protokolarnych o wpisy hipoteczne dotyczące przedmiotów wartości niżej 300 zł. w roku 1888 = 2291, w roku 1889 = 3237 a w roku 1890 = 3973.

Jeżeli się uwzględni brak zrozumienia u ludności włościańskiej doniosłości instytucyi ksiąg gruntowych, brak dbałości o własne sprawy tak, że Sądy zniewolone są grzywnami wyznaczać wykonanie swych poleceń w sprawach ustawami z dnia 23. maja 1883 l. 82 i 83. Dz. pp. objętych — jeżeli się nadto zważy, że już zwykła czynność hipoteczna w bardzo wysokim stopniu rok rocznie w Sądach się wzmaga, było bowiem podań hipotecznych w roku 1888 = 54.629, w roku 1889. 69.722 w roku 1890, 72 513 t. j. w 2 latach powiększyła się agenda ta o 17.884 podań, zatem o $^1/_3$ część — a mimo tego Sądy przy niedostatecznych siłach w załatwieniu spraw hipotecznych bardzo małe tylko wykazały zaległości — jeżeli się wreszcie zważy, że w r. 1890 miały sądy okręgu tutejszego c. k. Sądu krajowego wyższego do załatwienia spraw według §. 2. ustawy z 23. maja 1883 l. 82 i 83 Dz. pp. = 38.006, zaś przeszło 130.000 arkuszy ogłoszeń wliczając zaległe z lat poprzednich — a zadaniu temu z uznania godną usilnością w ten sposób sprostały, iż stosunkowo mała liczba arkuszy zgłoszeń z końcem roku 1890 pozostała niezałatwioną — uzasadnionem jest moje zapatrywanie, iż sądy wśród obecnych stosunków nic więcej zdziałać nie mogą dla usunięcia zażaleń ludności w uchwale Sejmu i w odezwie Wydziału krajowego wyrażonych, jak długo tym Sądom nie będzie użyczonem silniejsze poparcie ze strony władz katastralnych.

Największą bowiem trudność sprawiają przy doprowadzeniu zgodności ksiąg gruntowych z katastrem i stanem faktycznym najliczniejsze wypadki podziału parcel. Ludność włościańska, zwłaszcza w okolicach biedniejszych nie jest w stanie ponosić kosztów pomiaru i sporządzania szkicu przez autoryzowanego geometrę w myśl rozporządzenia Ministerstwa sprawiedliwości i skarbu z dnia 1. czerwca 1883. l. 86. Dz. pr. p. lub też sprowadzać kopię odnośnej części mapy katastralnej z c. k. archiwum map katastralnych we Lwowie.

Wprawdzie rozporządzenie Ministerstwa skarbu z dnia 11. czerwca 1883. l. 91. D. p. p. w ustępie IV. A i B. postanowiło, że geometrzy ewidencyi katastru po sprawdzeniu zaszłych zmian, po rozmierzeniu i obliczeniu takowych mają sporządzić arkusze zgłoszeń i dołączyć szkice, dokładną konfiguracyę, położenie, rozmiar i liczbę nowej parceli zawierać mające, że geometrzy mają Sądom na żądanie odnośne akta udzielać a w czasie pobytu w siedzibie sądu do map hipotecznych zaszłe zmiany wkreślać i w ogóle sądom w krótkiej drodze celem usunięcia zachodzącej różnicy między księgą gruntową a katastrem dawać wyjaśnienia, atoli mimo tego rozporządzenia ministeryalnego tudzież rozporządzenia Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 27. września 1887 l. 15119, i rozp. ministr. skarbu z 12. sierpnia 1887, l. 12.120 tego samego przedmiotu dotyczących według sprawozdań przez sądy złożonych, bardzo wielka ilość sądów żali się, iż geometrzy nie tylko szkiców nie nadsyłają, albo takowe i to tylko pobieżnie bez podania rozmiaru, położenia i konfiguracyi na arkuszu zgłoszeń c. k. Urzędowi podatkowamu zwrócić się mającym zamieszczają — ale nadto w licznych wypadkach odezwy Sądów bez odpowiadzi pozostawiają i zmian do map hipotecznych nie wkreślają — wskutek czego sądy nie są w stanie ze stronami sprostowania mapy hipotecznej przeprowadzić a wyczekując bezowocnie na wyjaśnienia od geometrów ewidencyjnych, zniewolone są żądać od stron kopii z map hipotecznych, z czego dla tychże znaczne powstają koszta i trudności a dla sądu przewłoka w załatwieniu odnośnej sprawy.

Że te okoliczności głównym są powodem utyskiwań ludności, już z tego się okazuje, że tam, gdzie wydatną jest pomoc geometry ewidencyjnego jako to: w Mielcu, Tarnowie, Kolbuszowy, Limanowy, Milówce, Żywcu i Jaśle utrzymanie zgodności ksiąg gruntowych z kata-

strem odbywa się bez trudności i z należytym pośpiechem. Jak się to okazuje z załączonego odpisu odezwy c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie z dnia 22. maja 1890. l. 37631. nadesłanej tutejszemu Prezydyum wskutek zażaleń sądów na trudności ze strony geometrów ewidencyjnych sądom czynione, powodem owych trudności zdaje się być znaczne obarczenie tychże geometrów czynnością połączoną z utrzymaniem ewidencyi katastru, atoli jak długo sądy nie będą otrzymywały należytych szkiców przy arkuszach zgłoszeń i geometrzy ewidencyjni nie będą wobec Sądów hipotecznych przestrzegać przepisów rozporządzeń Ministr. skarbu z 11. czerwca 1883 l. 91. Dz. p. p., tak długo sądy będą miały trudność w utrzymywaniu zgodności ksiąg gruntowych z katastrem a tem samem nie ustaną powody do zażaleń ludności na stratę czasu i koszta przy doprowadzeniu zgodności ksiąg gruntowych ze stanem faktycznym. Wreszcie nadmieniam, o czem już wyżej wspomniałem, że przy załatwieniu wykazów sądowych w sprawach hipotecznych poleciłem wszystkim sądom, by się do polecenia mego z dnia 6. kwietnia 1890 l. 1954 jak najściślej zastosowały.

Alegat 45. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891. LW. 53.312

Odpis

odezwy c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie z dnia 22. maja 1890 l. 37.631 do Prezydyum c. k. Sądu kraj. wyższego w Krakowie wystosowanej.

Odezwami z dnia 18. kwietnia 1890 l. 9.665/89 i 9672/89 zwrócił się c. k. Sąd krajowy w Krakowie do Prezydyum c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu z prośbą o przynaglenie c. k. geometry ewidencyjnego w Brzesku w celu dostarczenia wymienionemu Sądowi kopii z map katastralnych gminy Wesołów z parcel 447/1 do 447/14 i gminy Piaski Drużków z parcel 660/1, 660/2, 660/3, 660/4, 655/1, 655/2, 655/3 i 657/7, tudzież wyciągów z operatów katastralnych dla powyższych parcel wykazujących rodzaj uprawy, obszar i nazwisko posiadaczy.

Wskutek wyż powołanych odezw c. k. Sądu krajowego w Krakowie polecono wyjątkowo tutejszemi rozporządzeniami z dnia 3. maja b. r. l. 35.853 i 35.951 c. k. geometrze ewidencyjnemu w Brzesku, ażeby kopie w formie szkiców z powyższych parcel bezzwłocznie sporządził i takowe c. k. krajowemu Sądowi w Krakowie przesłał. Zarazem zażądano od pomienionego geometry usprawiedliwienia, dlaczego na trzykrotne wezwanie c. k. Sądu krajowego w Krakowie nie dał żadnej odpowiedzi.

Z usprawiedliwienia rzeczonego geometry okazało się, że nietylko c. k Sąd krajowy w Krakowie lecz także i c. k. Sądy powiatowe w Brzesku i Wojniczu zażądały od tego geometry dostarczenia planów podziału względnie wyciągów z operatów katastralnych wykazujących powierzchnię parcel a dotyczących arkuszy zgłoszeń od roku 1883 do 1887 sądom udzielonych.

Ponieważ wszelkie plany podziałów i wyciągi z operatów katastralnych nie mogą być przez geometrów bezpłatnie dostarczane i muszą być opłacane według odnośnej taryfy, przeto tłumaczy się powód nieudzielenia odpowiedzi c. k. Sądowi krajowemu przez geometrę w Brzesku, który poprzednio w tej sprawie musiał się odnieść do swej przełożonej władzy, zwłaszcza, że wspomniane c. k. Sądy żądały dostarczenia tych planów do arkuszy zgłoszeń z roku 1883 do 1887, do którego to dostarczenia nie miał geometra ani odpowiedniego czasu ani też obowiązku.

Geometrzy ewidencyjni są tylko obowiązani do dostarczenia do arkuszy zgłoszeń szkiców t. j. nie zapomocą kopiowania z mapy oryginalnej lecz pobieżnie narysowanych planów zmiany kształtów i oznaczenia parcel przedstawiających.

Obowiązek ten jednakże dopiero od roku 1887 rozporządzeniem c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 12 sierpnia 1887 l. 12.120 względnie c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 27. września 1887, l. 15.119 Dz. rozp. Nr. 31. został na geometrów ewidencyjnych nałożony, który też obowiązek geometrzy od r. 1887 ściśle wykonują.

C. k. krajowa Dyrekcya skarbu nie uznaje potrzeby udzielania c. k. Sądom szkiców do arkuszy zgłoszeń także i z lat dawniejszych, bez których doprowadzenie do zgodności ksiąg gruntowych z katastrem przepisanej §. 11 ustawy z dnia 23. maja 1883 Dz. p. p. Nr. 83 stałoby się niemożliwe, jednakże nie może ze względu na okoliczność, że sporządzenie takich szkiców do arkuszy zgłoszeń zalegających w sądach z lat dawniejszych wymagałoby stosunkowo dłuższego czasu — wydać zarządzenia, według którego byliby geometrzy przymuszeni sporządzać szkice do arkuszy zgłoszeń za czas od roku 1883 do 1887 w terminie przez c. k. sądy geometrom oznaczonym, albowiem byłoby to z uszczerbkiem dla bieżącej służby ewidencyjnej, do której wykonywania geometrzy w pierwszym rzędzie są obowiązani, a ztąd też dostarczanie szkiców do arkuszy zgłoszeń z lat dawniejszych musi koniecznie na drugi plan ustąpić. C. k. krajowa Dyrekcya skarbu może przeto wydać tylko takie zarządzenie, ażeby geometrzy ewidencyjni dostarczali c. k. sądom w mowie będące szkice w miarę możności i od zwykłych ewidencyjnych czynności zaoszczędzonego czasu.

Uprasza się więc z powyższych powodów Świetne c. k. Prezydyum, ażeby raczyło zarządzić co potrzeba, iżby te c. k. Sądy, które z przyczyny zaległości w załatwieniu arkuszy zgłoszeń od r. 1883 do 1887 zmuszone są do żądania szkiców sytuacyjnych do tych arkuszy zgłoszeń, żądali na przyszłość dostarczania takowych w miarę niezbędnej potrzeby małemi partyami, gdyż tylko w takim razie będą dotyczący geometrzy ewidencyjni w możności żądaniom tym bez uszczerbku swych służbowych obowiązków bezwłocznie zadość uczynić zaś dostarczenia kopij z map lub tak zwanych planów podziału, tudzież wyciągów z opratów katastralnych wykazujących powierzchnię parcel, żeby do powyższych celów nie żądali, ponieważ takowe tylko za opłatą taryfą przepisaną, mogą być przez geometrów ewidencyjnych wydawane.

Ustawa

z dnia 10. lutego 1891. o policyi ogniowej, obowiązująca w miastach i miasteczkach Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

I. postanowienia ogólne.

Wykonywanie policyi ogniowej.

§. 1. Policya ogniowa należy do własnego zakresu działania gminy.

§. 2. Wykonywanie policyi ogniowej należy do naczelnika gminy.

Dla odległych części gminy może Rada gminna ustanowić osobnego delegata, celem wspierania naczelnika gminy w załatwianiu czynności tą ustawą określonych.

II. Zapobieganie pożarom.

Miejscowy regulamin ogniowy.

§. 3. Rada gminna wyda miejscowy regulamin ogniowy, który do wiadomości mieszkańców podany być winien.

Ulega on zatwierdzeniu Wydziału powiatowego.

Rewizya ogniowa.

§. 4. W 30 większych miastach, rządzących się ustawą gminną z dnia 13. marca 1889, l. 24. Dz. u. kr., dokona naczelnik gminy a względnie delegat (§. 2.) najmniej raz do roku ogniowej rewizyi budynków, we wszystkich innych miastach i miasteczkach dwa razy do roku. Do rewizyi tej przybierze sobie komisarza i jednego znawcę, oraz naczelnika straży pożarnej lub w zastępstwie tegoż innego członka straży. Celem rewizyi tej jest zbadanie stanu budynków pod względem ich bezpieczeństwa od pożaru, wykrycie i uchylenie wszystkiego, coby pożar spowodować mogło, skontrolowanie stanu wyczyszczenia kominów, nareszcie sprawdzenie stanu przyborów i rekwizytów ogniowych. — O wyniku tej rewizyi tudzież poczynionych przy niej zarządzeniach winien naczelnik gminy złożyć sprawozdanie Radzie gminnej na najbliższem jej posiedzeniu, oraz Wydziałowi powiatowemu.

Kto się nie zastosuje do zarządzeń naczelnika gminy, wskutek takiej rewizyi wydanych, ulega karze, a nadto będą te zarządzenia w razie oporu na jego koszt wykonane.

Czyszczenie kominów.

§. 5. Naczelnik gminy a względnie jej delegat (§. 2.) czuwa nad regularnem czyszczeniem kominów.

Kominy i rury kominowe czyszczone będą przez upoważnionych kominiarzy. — Jak często ma się odbywać czyszczenie kominów, określi miejscowy regulamin ogniowy. Kominy winny być w zimie najmniej co miesiąc wycierane, przy większych paleniskach, jak n. p. w warsztatach, fabrykach i t. p. wycieranie winno następować częściej, nawet co ośm dni. Kominy wąskie 15 ctm. średnicy lub mniej mające, tak zwane rosyjskie, mogą być wypalane przy zachowaniu potrzebnych ostrożności i w obecności straży pożarnej, za zezwoleniem naczelnika gminy i uwiadomieniem właścicieli sąsiednich domów.

Straż nocna ogniowa.

§. 6. Straż nocna (policyjna) wykonywa także czynności straży nocnej ogniowej.

III. Gaszenie pożarów.

Obowiązek niesienia pomocy. — Pogotowie koni.

§. 7. Każdy mieszkaniec gminy jest obowiązany pod karą na wezwanie naczelnika gminy lub jej delegata nieść pomoc przy gaszeniu pożaru.

Właściciel wszelkiego rodzaju zbiorników wody, sadzawek, stawów, młynówek, wodociągów, studzien, nie może zabronić czerpania wody poczas gaszenia pożaru.

Właściciele koni są obowiązani pod karą na zarządzenie naczelnika gminy lub osoby do kierowania ratunkiem wyznaczonej, dostarczyć koni pod warukami, które regulamin ogniowy oznaczy.

Zaprzęgi pozamiejscowe przypadkowo na miejscu pożaru się znajdujące, mogą być użyte.

Pomoc gminom sąsiednim.

§. 8. Każda gmina jest obowiązaną nieść bezpłatnie pomoc gminom sąsiednim w razie wybuchu pożaru, o ile sama na własnym obszarze nie jest przez powstały w sąsiedniej gminie pożar ogniem zagrożona.

Środki alarmowe.

§. 9. Rada gminna zaprowadzi urządzenia sygnałowe i alarmowe, aby o wybuchu pożaru tak we własnej gminie jak w gminach sąsiednich jak najrychlej się dowiadywano.

Środki alarmowe winny być zarządzone wedle miejscowych stosunków.

W o d a.

§. 10. Gmina jest obowiązaną starać się o to, ażeby posiadała zawsze dostateczny zapas wody do gaszenia pożaru.

Jeżeli w naturalnych zbiornikach nie ma wody w dostatecznej ilości, gmina winna się w nią zaopatrzyć w ten sposób, iżby w każdej miejscowości znajdowała się przynajmniej jedna dostatecznie obfita studnia. W większych miejscowościach ma być kilka takich studni. W miastach większych powinny być urządzone ile możności publiczne rezerwoary wodne lub wodociągi.

W miejscach, w których zakładanie studni jest niemożliwe, zakładać należy cysterny lub sadzawki, które przynajmniej raz na rok będą czyszczone.

Każdy dom winien być zaopatrzony w jedną lub kilka bzczek napełnionych wodą, których objętość i ilość, zastosowaną do wymiarów budynku, przepisze gminny regulamin pożarny.

Narzędzia ratunkowe,

§. 11. Każda gmina winna być stosownie do swego obszaru i potrzeb miejscowych zaopatrzona w odpowiednią liczbę sikawek wozowych, przenośnych lub ręcznych, beczkowozów, drabin, osęk, wiaderek i t. p. przyborów ogniowych.

§. 12. Koszta przyborów ogniowych, służących dla całej gminy, ponosi gmina.

§. 13. Rada gminna oznacza ilość przyborów ogniowych, oraz postanawia, w jakie przybory który dom ma być zaopatrzony.

Oznaczenie ilości i jakości przyborów ratunkowych gminnych winno być objęte regulaminem ogniowym i wymaga zatwierdzenia Wydziału powiatowego.

Kontrolę nad znajdującymi się w każdym domu przyborami ogniowymi wykonywa się przy rewizych ogniowych (§. 4).

§. 14. Posiadacze budynków, w których znajdują się większe ogniska, n. p. fabryk, browarów, kuźni i t. p. obowiązani są utrzymywać własne sikawki wozowe lub ręcze.

IV. Straż pożarna.

Rodzaje straży pożarnej.

§. 15. Straż pożarna jest albo gminna albo ochotnicza.

Straż pożarna gminna.

§. 16. W każdem mieście lub miasteczku bez wyjątku musi być zorganizowana straż pożarna gminna.

W gminach, gdzie straż pożarna ochotnicza przyjmie na siebie obowiązki straży pożarnej gminnej, odpadnie potrzeba organizowania osobnej straży pożarnej gminnej.

W miastach atoli liczących wyżej 10.000 mieszkańców musi być zorganizowany korpus straży pożarnej gminnej, bez względu na istnienie straży ochotniczej.

Regulamin ogniowy miejscowy określa zadanie i sposób działania straży pożarnej gminnej.

§. 17. Straż pożarna gminna należy do służby gminnej i jako taka uorganizowaną jest wedle szczególnych postanowień Rady gminnej.

Straże pożarne ochotnicze.

§. 18. Straże pożarne ochotnicze tworzą się dobrowolnie na zasadzie prawa o stowarzyszeniach i uchwalonych przez siebie statutów.

§ 19. W każdem mieście lub miasteczku, w którem nie ma jeszcze straży pożarnej ochotniczej, naczelnik gminy winien starać się o jej utworzenie.

Gdzie już istnieje straż pożarna ochotnicza, naczelnik gminy winien w odpowiedni sposób wzywać i zachęcać, ażeby do niej w dostatecznej liczbie przystępowano.

§. 20. Gdy się zgłosi dostateczna liczba ochotników, naczelnik gminy winien ich zwołać, celem ustanowienia statutów i wyboru naczelnika, oraz dowódzców oddziałów straży.

§. 21. Jeżeli straż pożarna ochotnicza przyjmie na siebie obowiązki straży pożarnej gminnej, natenczas wykonywać ona będzie swoje obowiązki w charakterze poruczonego jej przez gminę zakresu działania, statuta jej winny być zastosowane oprócz do ustawy o stowarzyszeniach także do przepisów niniejszej ustawy — oraz wydać się mającego regulaminu ogniowego i ulegają zatwierdzeniu Rady gminnej.

Radzie gminnej względnie naczelnikowi gminy zastrzeżonem być ma w tych statutach prawo zwoływania ogólnego zgromadzenia, prawo brania udziału w tem zgromadzeniu

przez naczelnika gminy lub delegata, prawo zastępowania straży w czynnościach poruczonego jej zakresu działania, wreszcie prawo zatwierdzenia wybranego naczelnika straży.

§. 22. Straż ochotnicza staje się w ten sposób instytucyą gminną, a naczelnik jej honorowym urzędnikiem gminy; jako taki składa na czas swego urzędowania przyrzeczenie służbowe. Natomiast obowiązkiem będzie gminy postarać się dla straży o instruktora, ponosić koszta nauki i wyćwiczenia straży, koszta uzbrojenia potrzebnego do wykonywania jej zadania, wreszcie koszta niezbędnych narzędzi i przyborów ratunkowych, o ile własne dochody stowarzyszenia straży ochotniczej na to nie starczą.

§. 23. Naczelnik straży pożarnej ochotniczej, która pełni obowiązki straży pożarnej gminnej, jest na miejscu pożaru w rozporządzeniach swoich niezależnym, lecz jest za nie przed naczelnikiem gminy odpowiedzialnym.

W miejscach, w których straż ochotnicza istnieje obok gminnej, naczelnik gminy oznacza, który z naczelników straży pożarnych ma w razie pożaru kierować ratunkiem.

§ 24. Naczelnik gminy wykonywa pod względem służby pożarnej nadzór nad strażą ochotniczą i naczelnik jej jest obowiązany składać naczelnikowi gminy sprawozdanie o wszystkiem, co służby pożarnej dotyczy.

§. 25. Jeżeli straż ochotnicza pobiera zasiłki pieniężne od gminy, winna z nich składać Radzie gminnej rachunki.

§. 26. Wszyscy pomoc niosący, jak niemniej osoby przeznaczone do specyalnych czynności, winni się stosować do rozporządzeń kierującego ratunkiem.

Wsparcie członków straży okaleczałych.

§. 27. Członkom straży ogniowej, którzy przy pożarze podczas pełnienia służby zostali uszkodzeni w sposób, czyniący ich niezdolnymi do pracy, należy się w razie niedostatku wsparcie od gminy bez względu na ich przynależność, o ile stosunek służbowy nie zapewnia poszkodowanym zabezpieczenia.

Toż samo stosuje się do wdów i małoletnich sierót tych członków straży pożarnej gminnej i ochotniczej, którzy w służbie doznali byli uszkodzenia, czyniącego ich niezdolnymi do pracy.

V. Postępowanie podczas pożaru i po pożarze.

§. 28. Naruszenie prywatnej własności w celu gaszenia pożaru, n. p. wyłamywanie, zrywanie dachu i t. p. może nastąpić tylko w razie ostatecznej potrzeby, gdy nie ma innego środka do stłumienia ognia lub zapobieżenia rozszerzaniu się płomieni; lecz w takim nawet razie, wyjąwszy wypadki najgwałtowniejsze, nastąpić to może jedynie z rozporządzenia naczelnika straży pożarnej, naczelnika gminy, delegata (§. 2.), lub wyznaczonego kierownika ratunku.

§. 29. Posiadacze domów są obowiązani jak najspieszniej przedsięwziąć środki przeciw szerzeniu się wybuchłego pożaru przez przygotowanie zapasu wody, dostarczanie drabin, obsadzenie dachu, zamknięcie strychów, okien i otworów, przygotowanie zapasu wilgotnych mioteł ogniowych i t. p. Mieszkańcy domu są obowiązani przy tych czynnościach wedle możności dopomagać.

§. 30. Po pożarze naczelnik gminy winien przedsięwziąć odpowiednie środki, ażeby ogień został zupełnie wygaszony i ażeby dalsze niebezpieczeństwo nie zagrażało.

Część ludzi należących do ratowania z potrzebnymi przyborami powinna pozostać na miejscu aż do zupełnego wygaszenia ognia.

Sikawki dostarczone do pomocy przy gaszeniu będą właścicielom bezpłatnie przez mieszkańców gminy dostawione zaraz po zgaszeniu pożaru.

Dochodzenie przyczyn pożaru.

§. 31. Po zupełnem ugaszeniu pożaru naczelnik gminy przy pomocy naczelnika straży pożarnej i potrzebnych świadków i znawców, wykona najściślejsze dochodzenie co do przyczyny pożaru, zbada czy nie zaszły takie okoliczności, które wymagałyby skarcenia lub przedsięwzięcia środków zapobiegawczych, ażeby się nie powtarzały na przyszłość i stwierdzi, czy przybory ratunkowe były w należytym porządku, oraz którzy z ratujących najbardziej się odznaczyli.

§. 32. Jeżeli okaże się przeciw komu uzasadnione podejrzenie, że stał się winnym czynności zabronionej ustawą karną, naczelnik gminy natychmiast o tem sąd zawiadomi; jeżeli zaś idzie o przekroczenie przeciw policyi budowniczej lub ogniowej, naczelnik gminy działa w zakresie swojej władzy.

§. 33. O wyniku dochodzenia co do przyczyn, rozmiaru pożaru, wielkości szkód i innych mających publiczny interes wykrytych szczegółów, naczelnik gminy złoży szczegółowe sprawozdanie Radzie gminnej na najbliższem jej posiedzeniu, oraz politycznej władzy powiatowej i Wydziałowi powiatowemu.

§. 34. Świadectwa urzędowe dla zabezpieczonych nie mogą być wydawane, jeśli dochodzenie okaże, iż zabezpieczeni są winni zbrodni, przestępstwa lub wykroczenia, przewidzianego w ustawach lub rozporządzeniach obowiązujących.

VI. Postępowanie karne.

§. 35. Przekroczenia niniejszej ustawy, o ile nie podlegają ustawie karnej lub budowniczej, karane będą grzywną od 5 do 50 zł. względnie aresztem od 1 do 10 dni.

Co do sposobu orzekania kar, toku instancyj, oraz wykonania wyroków karnych, obowiązują postanowienia ustawy gminnej.

§. 36. Kary pieniężne wpływają do funduszu utrzymania rekwizytów ogniowych w gminie.

VII. Nadzór nad wykonaniem policyi ogniowej.

N a d z ó r.

§. 37. Nadzór nad wykonywaniem policyi ogniowej należy do Wydziału powiatowego.

Władza polityczna wykonywa służące administracyi państwa prawo nadzoru w myśl ustawy gminnej.

§. 38. Gdyby gmina w wykonywaniu niniejszej ustawy o policyi ogniowej dopuszczała się zaniedbania, Wydział powiatowy rozporządzi co należy w gminie wykonać; w razie wzbraniania się gminy, zawezwie władzę polityczną powiatową o wykonanie tych zarządzeń na koszt gminy.

Gdyby w celu wykonania zarządzeń powyższych potrzebne były ze strony gminy wydatki, Rada powiatowa ma prawo zniewolenia Zwierzchności gminnej do wstawienia odpowiedniej kwoty w budżet gminny.

Nadzór Wydziału krajowego.

§. 39. Wydział krajowy ma naczelny nadzór nad wykonywaniem policyi ogniowej.

VIII. Postanowienia co do obszarów dworskich.

§. 40. W gminach miejskich, w których obszar dworski nie jest wcielony do związku, gminnego, podlegają części obszaru dworskiego położone w obrębie zabudowań gminy, postanowieniom niniejszej ustawy.

Wykonywanie na tych częściach czynności policyi ogniowej należy do zakresu działania gminy, wykonywanie zaś władzy karnej do władzy politycznej.

IX. Postanowienia końcowe.

§. 41. Celem szybkiego załatwiania spraw, dotyczących policyi ogniowej przez odpowiednie organa, winny wszystkie do tych spraw odnoszące się podania, rekursy i orzeczenia opatrzone być napisem: „sprawa ogniowa“.

§. 42. Przepisy ustawy karnej, tudzież rozporządzenia administracyjne, mocą których pewne, niebezpieczeństwem pożaru zagrażające czynności są zakazane, albo też są nakazane pewne środki ostrożnosci w obchodzeniu się z materyałami łatwo zapalnymi, tudzież w sposobie ich przechowywania, niemniej postanowienia ustaw i rozporządzeń o policyi budowniczej pozostają nienaruszone.

§. 43. W miastach posiadających swe własne statuta zakres kompetencyi do wykonywania policyi ogniowej, statutami tymi określony, pozostaje w swej mocy.

§. 44. Postanowienia zawarte w §§. 16. do 71. ces. pat. z dnia 28. lipca 1786 obejmującego ustawę ogniową dla miast i miasteczek, tracą moc obowiązującą z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy.

§. 45. Polecam wykonanie niniejszej ustawy Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Alegat 47. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891. LW. 53.312.

Regulamin ogniowy

dla miasta . . . . . uchwalony w myśl §. 3. ustawy o policyi ogniowej z dnia 10. lutego 1891 r. (Nr. 18. Dz. u. k.) na posiedzeniu Rady gminnej z dnia . . . . . .

I. Postanowienia ogólne.

§. 1. Każdy mieszkaniec miasta na wezwanie władzy obowiązany jest spieszyć na ratunek zagrożonego życia i mienia ludzkiego.

§. 2. Dla zapewnienia szybkiego i energicznego ratunku podczas pożaru, tudzież przedsiębrania środków ostrożności od ognia dzieli się miasto na . . . części czyli dzielnice.

I. obejmuje przedmieście (ulice) . . . . . .

W każdej dzielnicy ustanawia się delegata ogniowego i tegoż zastępcę, wybranych i mianowanych przez Radę gminną, których obowiązkiem będzie czuwać nad wykonaniem niniejszego regulaminu.

Nazwiska delegatów ogłoszone zostaną publicznie a miejsce zamieszkania oznaczone stosownym napisem na zewnątrz.

II. Zapobieganie pożarom.

§. 3. Każdy właściciel domu, w którym komisya rewizyjna, w myśl §. 4. ustawy z dnia 10. lutego 1891 ustanowiona, zarządziła uskutecznienie pewnych czynności, jakich bezpieczeństwo od pożaru wymaga, winien takowe w terminie oznaczonym wykonać. W razie zaniedbania tego, czynności wskazane przeprowadzi Zwierzchność gminy na koszt właściciela domu, przyczem nałożoną będzie na niego grzywna pieniężna od zł. . . do zł. . .

§. 4. Każdy właściciel domu i gospodarz lokalu pod osobistą odpowiedzialnością przestrzegać ma, aby domownicy, pracownicy i słudzy ostrożnie obchodzili się z ogniem i stosowali się ściśle do przepisów niniejszego regulaminu i obowiązującej ogólnie w państwie austyackiem ustawy (§§. 434 do 459 kod. kar.). *).

§. 5 Rzemieślnicy, przerabiający materyały drzewne, nie powinni zostawiać na noc w warsztatach trzasek i wiórów, lecz je składać codziennie w miejscach bezpiecznych od ognia pod karą od zł. . . do . .

§. 6. Ogień na kominach i w piecach domowych piekarskich ma być przed udaniem się na spoczynek wygaszony.

§. 7. Na noc powinien być komin jak i czeluście pieca piekarskiego blachą żelazną zamknięte.

§. 8. Na popiół mają być w każdym domu urządzone doły w ziemi, jeżeli można materyałem niepalnym ocembrowane.

§. 9. Zakazuje się pod karą zł. . . składania drzewa, siana, słomy, przędzy, szmat i w ogóle przedmiotów łatwo zapalnych na strychu i w piwnicach domów mieszkalnych.

§. 10. Węgle kowalskie drzewne mogą być przywożone do miasta tylko po zupełnem ich ostudzeniu.

---

*) W powyższych paragrafach zabroniono:

a) budowania czegokolwiek wbrew bezpieczeństwu i wbrew istniejacym przepisom;

b) zatajenia dostrzeżonych wadliwości w budowie kominów;

c) nieostrożnego obchodzenia się z materyałami łatwo zapalnymi w składach kupieckich i handlach;

d) urządzania w niebezpiecznych miejscach składów drzewa, słomy siana;

e) suszenia drzewa opałowego przy piecach;

f) świecenia światłem otwartem w stodołach, stajniach, na strychach, oraz na gumnie lub podwórzu, gdzie się słoma, siano, wióry lub drzewo znajduje;

g) świecenia światłem otwartem w magazynach, sklepach, piwnicach i składach, gdzie są przedmioty łatwo zapalne;

h) palenia tytoniu w stodołach, stajniach, na gumnie, obejściu gospodarskiem, gdzie się znajduje w pobliżu słoma, siano, drzewo, wióry i t. p.;

i) rozkładania ognia w pobliżu stajen, brogów, stert, albo w polu podczas żniw, tudzież samowolne wypalanie torfowisk, chwastów, ścierni, niemniej jak pozostawienie niewygaszonych ognisk w lesie;

k) jeżdżenia z zapalonemi pochodniami albo kagańcami naftowemi przez miasto, przez lasy i mosty drewniane;

l) zatajenia wszczętego pożaru, czy to u siebie czy u sąsiada;

m) międlenia lnu i konopi przy otwartem świetle i suszenia ich w piecach w mieszkaniu;

n) strzelania, lub spalania ogni sztucznych w pobliżu budynków.

§. 11. Stert ze zbożem, sianem, słomą, tudzież brogów nie wolno stawiać bliżej jak o 20 metrów od zabudowań mających paleniska, lub od toru dróg żelaznych.

§. 12. Zapałki w mieszkaniu przechowywane być mają w miejscach nieprzystępnych dla dzieci. Zabrania się również zamykać w mieszkaniu same dzieci bez dozoru.

§. 13. Zaleca się pod odpowiedzialnością samego gospodarza lokalu wszelką ostrożność przy przechowywaniu lub urządzaniu preparatów z materyałów zapalnych, jak prochu, nafty spirytusu, dynamitu, olejów i t. p.

Rewizya ogniowa.

§. 14. W myśl §. 4. ustawy o policyi ogniowej odbywać się ma dwa razy do roku rewizya domów pod względem bezpieczeństwa ogniowego Rewizyi dokonywa komisya złożona z naczelnika gminy lub delegata ogniowego, naczelnika straży pożarnej lub tegoż zastępcy budowniczego miejskiego, jeżeli miasto tego posiada, jednego znawcy i kominiarza.

Czyszczenie kominów.

§. 15. Naczelnik gminy ogłosi nazwiska kominiarzy upoważnionych do czyszczenia kominów w całem mieście, lub w pewnej jego dzielnicy i oznaczy taksę opłat kominiarskich potwierdzoną przez władzę przemysłową.

§. 16. Kominy winny być zawsze w dobrym stanie utrzymywane i tak urządzone, aby były łatwo dostępne, w drzwiczki żelazne zaopatrzone i na strychach zaprawą wapienną wyprawione.

§. 17. Kominiarze czynność swą wykonywać mają dokładnie:

a) co dni ośm w kominach będących w warsztatach przemysłowców i rzemieślników manipulujących ogniem;

b) co 14 dni w kominach obejmujących dym z dwóch lub więcej ognisk w kuchniach publicznych, domach gościnnych, koszarach, szpitalach i t. p.;

c) co 30 dni w kominach obejmujących dym z ogniska zwyczajnego kuchennego lub piecowego.

Zakłady pod *a)* wymienione pozostają pod specyalnym nadzorem straży pożarnej i delegata ogniowego.

§. 18. O wszelkich wadach w kominach i ogniskach winien kominiarz bezzwłocznie zawiadomić Magistrat, zaniedbanie czego pociąga za sobą karę od zł. . . do zł. . .

§. 19. Właściciele domów i lokatorowie, oraz członkowie komisyj rewizyjnych mają obowiązek zawiadomić Magistrat, jeżeli kominiarze czynności swych nie wykonują należycie.

§. 20. Wypalanie wąskich kanałów kominowych może się odbywać tylko za zezwoleniem naczelnika gminy, w obecności straży ogniowej, przy zachowaniu wszelkiej ostrożności i po zawiadomieniu sąsiadów.

Straż dzienna i nocna.

§. 21. Policya miejska ma obowiązek czuwać dniem i nocą nad bezpieczeństwem mieszkańców od ognia i w razie dostrzeżonego pożaru dawać znać o tem straży miejskiej.

§. 22. Na czas letni, to jest od dnia 1. maja do 1. października, straż nocna powinna być odpowiednio do obszaru miasta wzmocniona czy to przez przyjęcie na ten czas większej liczby stróżów czy przez nakazanie właścicielom domów dostarczania kolejno i bezpłatnie potrzebnej ilości stróżów w każdej dzielnicy.

§. 23. Straż kolejna jest obowiązana przed godziną 9-tą wieczór zgłosić się na strażnicę miejską, gdzie otrzyma odpowiednie znaki swej służby, tudzież trąbkę alarmową i świstawkę.

Obowiązkiem tej straży jest krążyć przez całą noc do godziny 5. rano po wkazanych ulicach i dawać znać o swej bytności za pomocą ustanowionych sygnałów na świstawce. O godzinie 5. rano straż kolejna zwraca na strażnicy powierzone sobie insygnia. W razie niestawienia się w oznaczonej godzinie wieczorem przeznaczonego do służby stróża, komenderujący na strażnicy ma prawo wynająć na koszt właściciela domu innego stróża i o tem naczelnikowi miasta zdać raport.

Prócz tego naczelnik gminy na zaniedbującego się właściciela domu może nałożyć grzywnę od zł. . . do zł. . .

§. 24. Naczelnik miasta, delegat ogniowy i naczelnik straży pożarnej czuwać będą nad tem, aby straż nocna spełniała należycie swój obowiązek.

§. 25. W razie dostrzeżenia pożaru odbywający straż nocną powinien natychmiast zaalarmować mieszkańców palącego się budynku i głośnem trąbieniem dawać znać o wszczętym pożarze. Niezależnie od tego powinien zawiadomić strażnicę miejską, albo naczelnika straży pożarnej, lub delegata ogniowego w miarę tego, gdzie będzie mu bliżej.

Prócz straży nocnej każdy mieszkaniec miasta ma obowiązek zaalarmowania mieszkańców palącego się budynku i dania znać o pożarze komendantowi strażnicy.

Narzędzia i rekwizyta pożarne.

§. 26. Komisya ogniowa w myśl §. 4 ustawy z 10. lutego 1891. ustanowiona do rewiżyi ogniowej, przedłoży Radzie miejskiej do zatwierdzenia propozycye:

a) ile i jakie rekwizyta pożarne, jako to: drabiny, wiaderka, sikawki ręczne, osęki, haki, miotły, beczkowozy i t. p., tudzież ile beczek stale napełnionych wodą ma utrzymywać stale i w dobrym stanie każda nieruchomość miejska *);

b) oznaczy minimalną liczbę osób, które z każdego domu powinny się na wypadek pożaru stawić do ratunku;

c) czy i ile własnych sikawek wozowych lub ręcznych, tudzież innych rekwizytów mają utrzymywać szpitale, koszary, baraki i inne zakłady publiczne, składy siana i słomy, tudzież posiadacze budynków, w których znajdują się większe ogniska n. p. fabryk, browarów, destylarni, kuźni i t. p.

---

*) Podług opinii Rady nadzorczej związku ochotniczej straży ogniowej zaopatrzony być ma:

a) każdy dom parterowy w 2 wiaderka na wodę, 2 osęki, 1 drabinę sięgającą do dachu, 1 beczkę obejmującą co najmniej 400 litrów wody, poczas wiosny, lata i jesieni napełnioną wodą, którato beczka ma stać w dziedzińcu przy studni lub obok domu — dalej 1 latarnię drutem oplecioną i z osadzoną w niej świecą, 1 siekierę;

b) każdy dom piętrowy powinien posiadać na każde piętro po 2 wiaderka, 2 drabiny strychowe, sięgające do otworów dachowych (które znów w okiennice zaopatrzone być muszą), po 2 beczki o pojemności najmniej 400 litrów, 2 osęki, 1 siekierę i 1 latarnię jak wyżej;

c) właściciele domów lub budynków pokrytych słomą lub gontami, winni posiadać nadto dwie płaskie miotły (baby) obszyte płótnem i osadzone na długiej żerdzi, do gaszenia głowni i iskier na dachu;

d) w teatrach, cyrkach i lokalach przeznaczonych na widowiska publiczne znajdować się ma ośm wiaderek parcianych, dwie kadzie o pojemności najmniej po 400 litrów ustawione w dziedzińcu i napełnione wodą jak wyżej pod lit. a), 2 kadzie o pojemności najmniej 300 litrów ustawione za kulisami i wodą zawsze napełnione, małą sikawkę przenośną o cylindrach 80 $^{m}/_{m}$ średnicy, 2 noże do przecinania sznurów, 2 siekiery, 2 latarnie drutem oplecione, ze świecami.

d) jaką oznaczyć należy kolej pogotowia dla koni zdolnych do użycia w czasie pożaru i jakie wynagrodzenie za ich użycie ma być wypłacone. W tym celu komisya co roku dopełni spisu koni w mieście.

§. 27. Po uchwaleniu powyższych wniosków przez Radę gminną i ich ogłoszeniu, każdy z właścicieli domów i zakładów pod lit. c) oznaczonych obowiązany jest w ciągu miesiąca sprawić wskazane dla niego narzędzia i rekwizyta, a gdyby tego nie dopełnił, naczelnik gminy ma prawo zakupić je na jego koszt.

§. 28. Narzędzia i rekwizyta przez uchwałę Rady gminnej dla każdej nieruchomości polecone, mają być opatrzone numerami domu i dzielnicy, z których pochodzą i w czasie pożaru na żądanie kierującego ratunkiem do jego dyspozycyi oddane. Rekwizyta te po ugaszeniu pożaru zostaną właścicielom zwrócone.

§. 29. Gmina miasta . . . . . zaopatrzona jest i utrzymuje aż do dalsze uchwały następujące narzędzia i przybory ogniowe*):

. . . . sikawki kołowe ssąco-tłoczące o cylindrach średnicy
. . . . z normalnym austryackimi gwintami,
. . . . beczkowozów,
. . . . konewek na wodę,
. . . . drabin składanych z 2. lub 3. części.
. . . . drabin hakowych,
. . . . drabinek dachowych (gonciarek),
. . . . osęków,
. . . . łopat,
. . . . bab,
. . . . pochodni,
. . . . latarni,
. . . . dżagan do murów,
. . . . toporów dużych,
. . . . siatek drucianych do ogni kominowych.
. . . . . .

Pogotowie pożarne.

§. 30. W budynku, gdzie mieszczą się magazyny narzędzi i przyborów pożarnych miejskich, lub w najbliższym jego sąsiedztwie, urządzoną zostanie strażnica pożarna z widocznym napisem na zewnątrz i latarnią nad drzwiami, w której przez całą noc światło ma się palić.

Podobne napisy i latarnie umieszczone będą w domach, gdzie mieszkają delegat ogniowy dzielnicy i naczelnik straży pożarnej.

Nad dachem strażnicy, lub obok na wysokim słupie umieszczony będzie dzwon a lar mowy z głosem doniosłym, a powyżej odpowiedni przyrząd do wywieszania chorągwi pożarowej, lub podczas nocy wielkiej latarni.

---

*) Ankieta obradująca nad sprawą policyi ogniowej w Wydziale krajowym uznała, iż dla miast nie liczących więcej niż 200 domów koniecznem jest posiadanie: 1-ej sikawki kołowej, 60 metrów węża, 6 beczkowozów, 30 konewek, 1 drabina składana, 2 drabiny hakowe, 6 drabinek dachowych, 12 osęków, 6 łopat, 12 bab, 4 pochodnie, 4 latarnie, 2 dżagany do murów, 2 siatki druciane.

W gminach miejskich większych na każde 200 numerów domów należy mieć o jednę sikawkę więcej ze stosowną ilością rekwizytów, wyżej wymienionych.

Chorągiew będzie większa koloru czerwonego i takiegoż koloru mają być szkła w latarni.

§ 31. W strażnicy miejskiej straż ogniowa podług regulaminu dla niej wydanego utrzymuje ciągłe pogotowie dniem i nocą, kontrolę nad strażą nocną pożarną i pogotowiem koni, jak również czuwa, aby narzędzia i rekwizyta pożarne znajdowały się w stanie gotowości użycia ich w każdym czasie.

§. 32. Jeżeli gmina nie utrzymuje stale zaprzęgów potrzebnych do obsługi straży ogniowej, lub utrzymuje niedostateczną ich liczbę, każdy mieszkaniec miasta posiadający konie obowiązany takowe dostarczyć straży ogniowej pod karą od zł. . . do zł. . . w jak najkrótszym czasie, czy to na żądanie naczelnika gminy, lub jego delegata ogniowego, czy w razie ich nieobecności na żądanie naczelnika straży.

§. 33. Konie przez komisyę rewizyjną ogniową do pogotowia wyznaczone (§. 26. Regul.) powinny podczas nocy znajdować się ubrane w zaprzęgi i na odgłos dzwonu alarmowego natychmiast być dostawione do strażnicy pożarnej.

Pierwsza para koni przybywająca do strażnicy otrzymuje nagrodę z kasy miejskiej w ilości . . . zł., następnie druga para . . . zł.

§. 34. Prócz koni wyznaczonych do pogotowia, osoby w §. 32 wymienione mają prawo zażądać dostarczenia koni do pożaru od innych właścicieli a nawet od osób obcych chwilowo przebywających z końmi w mieście podczas pożaru.

§. 35. Wynagrodzenie za użycie koni do służby pożarnej wraz z furmanem wynosić ma aż do dalszego zarządzenia w dzień za każdą godzinę po . . . . od konia; w nocy zaś po . . . ., jeżeli tego właściciele ich domagać się będą.

§. 36. Naczelnik gminy dla należytego zorganizowania pogotowia pożarnego i obrony podczas pożaru, zarządzi dwa razy w roku ćwiczenia powołanych do obrony mieszkańców (§. 26. Regul.) oraz pogotowia konnego, na których to ćwiczeniach każdy z powołanych otrzyma właściwe dla siebie przeznaczenie.

§. 37. Każdy właściciel studni, sadzawki lub jakiegokolwiek zbiornika wody, powinien takową w razie pożaru oddać do użytku gaszenia i uprzystępnić dojazd dla beczkowozów. Również każdy właściciel domu położonego w pobliżu miejsca wybuchu pożaru, jakoteż lokator w tym domu, nie mogą zabronić przechodu lub przejazdu przez swój dom, lub mieszkanie, przez podwórze, ogród lub zabudowania gospodarskie, jeżeli o to wezwani zostaną przez kierującego ratunkiem.

III. Gaszenie pożaru.

§. 38. Jak tylko pogotowie na strażnicy miejskiej w jakikolwiek sposób zawiadomione zostanie o wybuchu pożaru, komendant pogotowia lub jego zastępca uderzy w dzwon, wywiesi chorągiew, a w nocy latarnię alarmową.

Na alarm ze strażnicy, dzwon kościelny sygnały pożarne powtórzy przez jednostronne uderzenia powtarzające się w krótkich odstępach czasu. Liczba powtarzających się uderzeń w dzwon ma odpowiadać dzielnicy, w której powstał pożar, a spieszniejsze lub powolniejsze powtarzanie tych sygnałów wskaże, czy pożar się wzmaga, czy przygasa.

§. 39. Na alarm straż pożarna z rozwiniętą chorągwią czerwoną, lub latarnią na pierwszym wozie, spieszy na miejsce pożaru dając sygnały trąbką, aby mieć wolny przejazd ulicami. Również obowiązani są spieszyć tam wszyscy mający bezpośredni udział w ratowaniu i oddać się bezwarunkowo pod rozkazy kierującego obroną.

§. 40. Do pożaru przybyć powinien także naczelnik gminy, delegat ogniowy właściwej dzielnicy, budowniczy miejski, majster kominarski z pomocnikami i lekarz miejski.

§. 41. W razie wybuchu pożaru w nocy wszystkie latarnie publiczne znajdujące się w pobliżu pożaru powinny być pozapalane, zaś mieszkańcy domów sąsiednich i ulic, przez które odbywa się przejazd straży i dostarczanie wody, obowiązani są w oknach rozniecić światła.

§. 42. Przed przybyciem straży mieszkańcy domu nawiedzonego pożarem i do niego przyległych, obowiązani są użyć wszelkich możebnych środków przeciw szerzeniu się ognia i zająć się przygotowaniem zapasu wody, drabin, haków itp. wreszcie obsadzić dachy, zamknąć strychy i okna dymników, przygotować miotły mokre i t. p.

Gdy pożar wybuchnie w kominie lub wewnątrz zabudowań, z chwilą przybycia straży ogniowej, prócz mieszkańców tego domu, inni mają tam wstęp wzbroniony.

§. 43. W zimie, a szczególnie podczas silnego mrozu i marznięcia wody w sikawkach lub wężach, kierujący obroną ma prawo zażądać od mieszkańców sąsiednich domów, aby zajęli się w swoich lokalach przygotowaniem gorącej wody.

§. 44. Kierujący obroną obejmuje naczelną komendę nad strażą i wezwanymi do pomocy mieszkańcami. Rozkazy jego będą bezwarunkowo wykonywane o tyle, o ile nie zagrażają bezpieczeństwu życia.

§. 45. Naczelnik gminy, a w razie nieobecności jego delegat, wreszcie w razie nieobecności obydwóch, kierujący obroną, ma prawo zarządzić naruszenie prywatnej własności np. wyłamanie, zerwanie dachu, rozebranie budynków i t. p., jeżeli uważać to będzie za nieodzowny środek stłumienia ognia i zapanowania nad niszczącym elementem.

Nadzór nad wykonaniem tych czynności należy do budowniczego miasta, jeżeli jest przy pożarze obecny.

§. 46. Osoby w ustępie 1. §. 45. wymienione mają prawo wezwać o pomoc gminy sąsiednie, jak również rozstrzygają o udzieleniu podobnej pomocy dotkniętym pożarem gminom sąsiednim. Przy wysyłaniu pomocy po za granicę miasta, naczelnik straży pożarnej, ze względu na potrzeby i bezpieczeństwo miasta, decyduje o ilości narzędzi i osób mających udać się do miejsc pożarem dotkniętych.

IV. Straż pożarna.

§. 47. Straż pożarna miejska bez względu na funkcyonującą w mieście straż ochotniczą składać się ma z . . . . . *) ludzi stale utrzymywanych przez gminę i . . . . koni z kompletną uprzężą.

§. 48. Zwierzchność gminy w porozumieniu z naczelnikiem straży wyda szczegółowy regulamin dla straży ogniowej, określający rozdział czynności pomiędzy osoby należące do niej, sposób czuwania nad bezpieczeństwem rzeczy z pożaru wyratowanych, kierownictwo ratunkiem, porządek pogotowia, dozór nad strażą nocną i nad rekwizytymi pożarnymi i t. p., słowem całą organizacyę służby i jej obowiązków i praw.

V. Postępowanie po pożarze.

§. 49. Po ugaszeniu pożaru, pozostawiona ma być na pogorzelisku część członków straży ogniowej, lub pogotowia pożarnego z odpowiedniemi narzędziami, aż do zupełnego ugaszenia.

---

*) Ankieta obradująca w Wydziale krajowym w sprawie wykonania ustawy o policyi ogniowej dla miast z 10. lutego 1891 uznała, że w miastach liczących 10.000 ludności, stała straż ogniowa ma wynosić najmniej 12 ludzi i dwie stójki konne.

Wyjątkowo tylko w miastach mniej zamożnych może być ograniczoną do 6 ludzi i jednej stójki konnej.

Po pożarze również nastąpi kontrola osób i koni obowiązanych brać udział w akcyi gaszenia ognia.

Dalsze zarządzenia w tym względzie objęte są §. 30. do 34 ustawy z dnia 10. lutego 1891 r.

VI. Postępowanie karne.

§. 50. Wszelkie przekroczenia przepisów niniejszego regulaminu, o ile nie podlegają ustawie karnej, lub budowlanej, karane będą grzywną od 1 zł. do 50 zł. a względnie aresztem do dni 10 (§. 35. ustawy o policyi ogniowej dla miast z 10. lutego 1891).

§. 51. Kary pieniężne wpływają do funduszu utrzymania rekwizytów ogniowych w gminie (§. 36. ustawy jak wyżej).

Regulamin niniejszy w myśl §. 3. ustawy z dnia 10. lutego 1891 r. (Nr. 18. Dz. u. kr.) Wydział Rady powiatowej w . . . . . potwierdza.

. . . . . dnia . . . . . 189 . .

Alegat 48. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891 LW. 53.312.

Statut

Towarzystwa ochotniczej straży pożarnej w . . . . . .

Zadanie Towarzystwa, środki działania jego i siedziba.

§. 1. Zadaniem Towarzystwa ochotniczej straży jest niesienie uorganizowanej pomocy, ratowanie życia i mienia nietylko przy pożarach, ale i w razie innych klęsk elementarnych zdarzyć się mogących w . . . . . i okolicy. W tym celu Towarzystwo utrzymuje samoistny korpus straży ochotniczej umundurowanej i zaopatrzony w potrzebne przybory zbiera na to fundusze i obiera z grona swego przełożonych.

Członkowie straży ochotniczej pełnią swój obowiązek bezpłatnie. Wszelkie wynagrodzenia za jej usługi publiczne wpływają do kasy Towarzystwa.

Towarzystwo ochotniczej straży pożarnej przyjmując na siebie obowiązek straży pożarnej gminnej . . . . . wykonywać będzie obowiązki swoje w charakterze poruczonego jej przez gminę zakresu działania i stosować się w tym względzie do przepisów ustawy o policyi ogniowej z dnia 10. lutego 1891 (Nr. 18. D. u. kr.)

§. 2. Siedzibą Towarzystwa jest . . . . .

Skład Towarzystwa, sposób przyjmowania, prawa i obowiązki członków.

§. 3. Towarzystwo ochotniczej straży pożarnej składa się z członków czynnych, wspierających i honorowych.

Członkiem czynnym może być każdy mężczyzna po ukończeniu 18 roku wieku, jeżeli jest nieposzlakowanego życia, fizycznie uzdolniony, podda się przepisom statutu i regulaminu i do rąk naczelnika złoży przyrzeczenie, że obowiązki na siebie przyjęte sumiennie pełnić będzie.

Członkiem wspierającym może być każdy bez różnicy płci, który się obowiąże do płacenia na rzecz Towarzystwa przynajmniej zł. . rocznie.

Członkow czynnych i wspierających przyjmuje Wydział . . . na przedstawienie dwóch członków.

Członek czynny może być wykluczony z Towarzystwa jedynie wskutek wyroku sądu honorowego; wykreślonym zaś będzie, jeżeli bez poprzedniego zawiadomienia lub następnego usprawiedliwienia w przeciągu jednego miesiąca po przyjęciu nie odbierze karty przyjęcia, lub w ogóle przez trzy miesiące z rzędu nie pełni swych obowiązków.

Wykreślenie członka wspierającego nastąpi wtedy, jeżeli przez dwa lata po sobie następujące nie uiszcza deklarowanej wkładki.

O wykluczeniu i wykreśleniu orzeka Wydział. Członkowie wykreśleni mogą być na nowo przyjęci.

Członków honorowych mianuje Walne Zgromadzenie na przedstawienie Wydziału z grona osób szczególnie zasłużonych około instytucyj ochotniczych straży pożarnych.

§. 4. Każdy członek czynny po upływie roku od przyjęcia i za uchwałą Wydziału zaś członek wspierający i honorowy zaraz po mianowaniu otrzymuje bezpłatnie dyplom Towarzystwa.

Członkowie wspierający i honorowi mogą przy pożarach i publicznych wystąpieniach Towarzystwa nosić osobną odznakę, którą Wydział przepisuje; na zgromadzeniach mają głos stanowczy i prócz kobiet są wybieralni do zarządu Towarzystwa.

Korpus straży.

§. 5. Korpus strazy pożarnej składa się z samych tylko członków czynnych i dzieli się na . . oddziałów, a mianowicie: . . . . .

. . . . . .

Członkowie oddziałów mają mundury przepisane regulaminem, których jednak nie wolno nosić po za służbą; są obowiązani do pełnienia służby, której się podjęli i mają prawo głosu decydującego na zgromadzeniach.

W nagrodę gorliwej słnżby może Wydział członkom korpusu udzielać honorowe odznaki.

§. 6. Nowo wstępujący członek czynny otrzymuje kartę przyjęcia, statut i przepisy służbowe, a po przydzieleniu do właściwego oddziału korpusu, dostaje za pokwitowaniem mundur i przybory, które winien utrzymywać cało i czysto, jako własność Towaryzstwa.

O wystąpieniu ze straży pożarnej ochotniczej winien członek zawiadomić ustnie lub pisemnie naczelnika, składając równocześnie mundur i przybory. Jeżeli występujący umundurował się własnym kosztem, natenczas gdy tego zażąda, Wydział oznaczy mu i wypłaci wartość munduru, który do magazynu Towarzystwa złoży,

Fundusze Towarzystwa.

§. 7. Wszelkie wydatki na cele ochotniczej straży pożarnej pokrywa fundusz Towarzystwa, który się składa:

1. z wpisowego w kwocie zł. . . od każdego członka pobrać cię mającego;
2. z wkładek członków wspierających;
3. z zapisów, z datków władz, towarzystw i wynagrodzeń;

4. z subwencyi gminy;

5. z urządzanych przedstawień teatralnych, koncertów, zabaw, loteryj fantowych i tp.

§. 8. Funduszów Towarzystwa wolno używać jedynie na cele ochotniczej straży pożarnej.

Po ukończeniu roku administracyjnego należy przedkładać Towarzystwu rachunki z użycia wszystkich funduszów a równocześnie Radzie gminnej z zasiłków od niej pobranych. Fundusze Towarzystwa dzielą się na dwie części: fundusz żelazny i fundusz obrotowy.

a) Fundusz żelazny, nienaruszalny w kapitale, lokowany w papierach mających pupilarne bezpieczeństwo, tworzy się z połowy kwot wnoszonych przez członkow jako wpisowe, jako też z kwot przeznaczonych specyalnie do tego funduszu uchwałami Walnego Zgromadzenia. Procenta od tego funduszu użyte będą na zapomogi dla członków czynnych, którzy podczas służby pożarniczej ponieśli szkody na zdrowiu w sposób czyniący ich niezdolnymi do pracy, tudzież na wsparcia dla wdów i sierót małoletnich po członkach, którzy w służbie pożarniczej postradali życie, lub stali się niezdolnymi do pracy, jeżeli wsparcia tego potrzebują.

Zapomogi te rozdzielać będzie Towarzystwo w sposób i w wymiarze oddzielnym regulaminem wskazany, bez względu na wsparcia udzielane przez gminę w myśl §. 27. ustawy z dnia 10 lutego 1891 (Nr. 18 dz. u. kr);

b) Fundusz obrotowy, składający sią z wszelkich pod literą *a)* nie wymienionych dochodów, służy na opędzenie bieżących wydatków Towarzystwa, a przedewszystkiem na sprawienie przyborów i mundurów, jakoteż utrzymanie ich w dobrym stanie, o tyle, o ileby przeznaczone na to subwencye przez Radę miejską w myśl §. 22. ustawy z dnia 10. lutego 1891 (Nr. 18. Dz u. kr.) nie wystarczały.

Wszelką zbędną gotówkę funduszu obrotowego należy umieszczać w publicznych instytucyach kredytowych.

Zarząd Towarzystwa.

§. 9. Sprawami Towarzystwa zarządza:

a) Wydział,

b) Walne Zgromadzenie.

§. 10. W skład Wydziału wchodzą: Naczelnik gminy . . . lub jego zastępca jako przewodniczący, naczelnik straży, tegoż zastępca i . . . członków*).

§. 11. Naczelnika straży i tegoż zastępcę wybiera Walne Zgromadzenie na przedstawienie Wydziału; innych funkcyonaryuszów wolnym wyborem.

Z grona członków Wydziału ustępuje corocznie część tychże, w miejsce których nastąpią nowe wybory. W pierwszych dwóch latach rozstrzyga los, którzy mają wystąpić, w następnych latach ustępują ci, którzy już przez trzy lata bez ponownego wyboru urzędowali. Ponowny wybór ustępujących jest dozwolony.

Wybór naczelnika straży i jego zastępcy podlega zatwierdzeniu miejscowej Rady gminnej. Są oni honorowymi urzędnikami gminy i składają do rąk naczelnika gminy przyrzeczenia służbowe.

§. 12. Naczelnik straży lub jego zastępca jest na miejscu pożaru w rozporządzeniach swoich niezależnym, lecz jest za nie przed naczelnikiem gminy odpowiedzialnym.

---

*) W miastach i miasteczkach, gdzie są już zaprowadzone straże ochotnicze ogniowe może i nadal pozostać przewodniczącym prezes Towarzystwa.

Jeżeliby gmina uznała za właściwe, obok straży pożarnej ochotniczej funkcyonującej w charakterze poruczonego jej przez gminę zakresu działania, zaprowadzić własną straż ogniową, naczelnik gminy oznaczy, który z naczelników straży pożarnych ma w razie pożaru kierować obroną.

§. 13. Wydział zarządza funduszami Towarzystwa, obmyśla środki ich przysporzenia, uchwala i uskutecznia sprawunki potrzebne dla korpusu, utrzymuje ich inwentarz, składa sprawozdanie i czyni wnioski Walnemu Zgromadzeniu.

Wydział przyjmuje, wykreśla i wyklucza członków czynnych i wspierających, utrzymując ewidencyę członków; daje pochwały i odznaki, upomnienia czy nagany członkom; mianuje lub usuwa na przedstawienie naczelnika straży komendantów oddziałów; czuwa nad zachowaniem postanowień statutów, regulaminów i innych przepisów; wydaje dyplomy i wykonuje uchwały Walnego Zgromadzenia.

Na wszelkie wydatki z funduszów Towarzystwa potrzeba zezwolenia Wydziału. W naglącym razie może proewodniczący rozporządzić kwotą do wysokości zł. . . . a naczelnik straży kwotą zł. . . ; winni jednak następnie przed Wydziałem usprawiedliwić wydatek.

§. 14. Jeżeli subwencya udzielana Towarzystwu przez gminę wynosi kwotę stanowiącą przynajmniej połowę rocznych wydatków budżetowych straży ochotniczej, uchwalanie przez Wydział wydatków przenoszących kwotę . . . zł., potrzebuje zgody naczelnika gminy. W razie sporu w tym względzie między Wydziałem a naczelnikiem gminy rozstrzyga ostatecznie Rada gminna.

Wydział odbywa posiedzenia zwyczajne raz na miesiąc. Naczelnikowi gminy tudzież naczelnikowi straży służy prawo zwołania nadzwyczajnego posiedzenia Wydziału. Również musi być ono zwołane na żądanie trzech członków Wydziału. Do ważności jego uchwał potrzebną jest obecność . . . członków. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. Wydział wybiera z grona swego sekretarza, skarbnika i magazyniera.

§. 15. Naczelnik gminy zwołuje i przewodniczy posiedzeniom Wydziału i Walnym Zgromadzeniom, zastępuje Towarzystwo na zewnątrz, asygnuje uchwalone wydatki i podpisuje wspólnie z naczelnikiem straży i sekretarzem wszelką korespondencyę Towarzystwa.

Naczelnika gminy lub jego zastępcę zastępuje naczelnik straży, lub jego zastępca.

§. 16. Naczelnik straży lub jego zastępca jest fachowym kierownikiem straży pożarnej, czuwa nad jej wyćwiczeniem w technice gimnastycznej i pożarnej, utrzymuje potrzebne pogotowia, ustanawia porządek służbowy i dowodzi czynnością przy pożarach, jeżeli naczelnik gminy inaczej nie zarządzi (§. 11.) W razie przeszkody prawa i obowiązki naczelnika przechodzą na jego zastępcę.

Co . . . miesiące odbywa naczzelnik straży w obecności naczelnika gminy przegląd straży ochotniczej dla zbadania stanu umundurowania i przyborów.

Raz w roku urządza straż ochotnicza większe ćwiczenia.

§. 17. Naczelnik gminy wykonywa pod względem służby pożarnej nadzór nad strażą ochotniczą i naczelnik straży jest obowiązany składać naczelnikowi gminy sprawozdanie o wszystkiem co służby pożarnej dotyczy.

§. 18. Straż ochotnicza pobierając zasiłki od gminy staje się instytucyą gminną a naczelnik jej honorowym urzędnikiem gminy.

Natomiast obowiązkiem będzie gminy postarać się dla straży o instruktora, ponieść koszta nauki i wyćwiczenia straży, koszta uzbrojenia potrzebnego do wykonywania jej zadania, wreszcie koszta niezbędnych narzędzi i przyborów ratunkowych, o ile własne dochody Towarzystwa na to nie wystarczą.

§. 19. Walne Zgromadzenie Towarzystwa straży pożarnej odbywa się zwyczajnie razdo roku w miesiącu . . . . . Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może zwołać na-

czelnik gminy z własnej inicyatywy, lub z polecenia Rady gminnej, obowiązany zaś będzie zwołać je na żądanie Wydziału lub przynajmniej $^1/_5$ części członków. Zwołanie każdego Walnego Zgromadzenia ma być ogłoszone na 8 dni przed terminem ustną zapowiedzią na ćwiczeniach członków, jakoteż pisemnem okólnikiem.

§. 20. Do zakresu czynności zwyczajnego Walnego Zgromadzenia należy:

a) zatwierdzenie przedłożonych przez Wydział a sprawdzonych przez komisyę rachunków i sprawozdań rocznych;

b) rozporządzanie ogólne funduszami, mianowicie oznaczenie kwoty, jaka z dochodów rocznych ma być przekazaną na fundusz żelazny;

c) wybór naczelnika straży, tegoż zastępcy i członków Wydziału;

d) wybór . . . członków sądu honorowego jakoteż . . . członków do sprawdzania rachunków w roku następnym administracyjnym, który się kończy 31. grudnia każdego roku;

e) mianowanie na przedstawienie Wydziału członków honorowych Towarzystwa;

f) zmiana statutu, regulaminu i innych przepisów strażackich;

g) przystąpienie do związku straży ochotniczych i wystąpienie z tegoż.

§. 21. Do obowiązującej ważności uchwał Walnego Zgromadzenia potrzebną jest obecność przynajmniej połowy członków czynnnych. Uchwały zapadają absolutną większością obecnych głosów. Tylko do zmiany statutów Towarzystwa wymaganą jest na posiedzeniu obecność $^2/_4$ członków czynnych i zgodna większość $^2/_3$ obecnych.

Rozstrzyganie sporów.

§. 22. Spory pomiędzy członkami, lub członków z Towarzystwem, rozstrzyga sąd honorowy.

Sąd honorowy składa się z . . . sędziów, których wybiera się z grona członków.

Trzech członków stanowi komplet. W razie sporu pomiędzy członkiem a Towarzystwem, Wydział zamianuje pełnomocnika do zastępowania przed sądem interesu Towarzystwa.

Sąd honorowy godzi spory, a w razie wykroczeń może jedynie wymierzać następujące kary dyscyplinarne:

a) upomnienie przez komendanta wobec oddziału;

b) upomnienie przez naczelnika wobec całego korpusu;

c) wykluczenie z Towarzystwa.

W razie niestawienia się strony spornej, może sąd honorowy wydać wyrok zaoczny. Przeciw wyrokowi sądu honorowego nie ma odwołania, a członek raz wykluczony, nie może być ponownie przyjęty.

Rozwiązanie Towarzystwa.

§. 23. Do rozwiązania Towarzystwa potrzebna jest zgodność $^3/_4$ wszystkich członków.

Uchwała o rązwiązaniu nie może być wcześniej jak w dwa miesiące po jej wydaniu wprowadzoną w wykonanie, a przez ten czas członkowie Towarzystwa i Wydział spełniać mają swoje obowiązki z całą ścisłością.

Po rozwiązaniu Towarzystwa oddają się wszelkie fundusze i rekwizyta zarządowi gminy na cel dobroczynny.

Zastrzeżenie powyższe co do dyspozycyi rekwizytami ogniowemi na jakibądź inny użytek, nie może być żadną uchwałą Walnego Zgromadzenia zmienione.

Alegat 49. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891. LW. 53.312.

Odpis

okólnika Wydziału krajowego z dnia 2. stycznia 1892 l. 50.515 do wszystkich Wydziałów powiatowych.

Z przedłożonych nam na tutejsze okólniki z 25. lutego 1890 l. 48.035 i 53.115 odpowiedzi Wydziałów powiatowych w przedmiocie zakładów pożyczkowych, z których korzystać może ludność rolnicza, okazuje się, że udzielaniem kredytu dla tejże ludności zajmują się przeważnie:

I. Kasy pożyczkowe gminne, udzielające kredytu osobistego w drobniejszych kwotach szybko bez znaczniejszych kosztów i bez długich formalności, a zarządy tych kas mając siedzibę w miejscu zamieszkania dłużnika, mogą najlepiej ocenić jego potrzebę i jego osobistą zdolność kredytową. Kasy te zatem uważać należy bezwarunkowo za najodpowiedniejsze instytucye do zaspokajania drobnego i taniego kredytu, rozumie się w tych wszystkich przeważnych wypadkach, gdzie miejscowe zarządy dzięki bezustannnej i systematycznej kontroli odnośnego Wydziału powiatowego, wszelkie należytości czynne energicznie ściągają.

II. Powiatowe kasy pożyczkowe, udzielające kredytu przeważnie osobistego a także i hipotecznego zarówno w drobnych jak i większych kwotach, oraz powiatowe i miejskie kasy oszczędności, udzielające kredytu hipotecznego.

Instytucye te niejako uzupełniają gminne kasy pożyczkowe pod względem wysokości kredytu i mają tę zaletę, że są w siedzibie powiatu; potrzebujący zatem może bez porównania łatwiej i osobiście czynić starania o uzyskanie większej pożyczki, aniżeli starać się o nią w centralnych zakładach dalej położonych. Wreszcie

III. Bank kzajowy, który udziela pożyczek hipotecznych na gospodarstwa włościańskie, z reguły począwszy od 500 zł. i wyżej Takie minimum kredytu zostało przez Radę nadzorczą powyższego Banku zasadniczo dlatego ustanowione, że gospodarstwa mniejsze, wystarczają zwykle zaledwie na wyżywienie rodziny, nie mogą więc ze swych dochodów zabezpieczyć spłaty rat amortyzacyjnych. Wszelako w wypadkach uwzględnienia godnych udziela Bank krajowy i niższych pożyczek, począwszy nawet od 250 zł., zwłaszcza, gdy celem pożyczki jest spłata wysoko oprocentowanych długów lub przeprowadzenie działów rodzinnych.

Instytucye powyższe zatem, obok których istnieją jeszcze liczne prywatne Towarzystwa zaliczkowe, mogą każdy rodzaj kredytu włościańskiego zaspokoić tak, że nie zachodzi potrzeba tworzenia innego rodzaju zakładów kredytowych.

Powyższa organizacya wszakże instytucyj kredytowych, o ile one zostają w bezpośredniej administracyi władz autonomicznych, nie objęła dotąd jeszcze całego kraju. Są bowiem powiaty, w których nie ma ani powiatowej kasy oszczędności, ani powiatowej kasy pożyczkowej, jak nie mniej są większe gminy miejskie, w których dotąd nie ma ani miejskiej kasy oszczędności, ani miejskiej kasy pożyczkowej.

Są wreszcie gminy małomiejskie i wiejskie gdzie dotąd nie ma jeszcze gminnej kasy pożyczkowej.

Wydział krajowy sądzi, że zbytecznem jest przekonywanie Reprezentacyi powiatowej o potrzebie podobnych instytucyj kredytowych i o korzyściach z nich dla powiatu wynikających.

Już na podstawie swego dotychczasowego doświadczenia miała Reprezentacya powiatowa sposobność nabyć tego przekonania.

Zaznaczamy jednak w każdym razie, że staranie Reprezentacyi powiatowej o dobrobyt ludności swego powiatu, zwłaszcza ludności rolniczej, przyjściem jej z pomocą zdrowym i tanim kredytem dla ratowania jej przed wyzyskiem i lichwą, jest zarówno ściśle połączone ze staowiskiem Reprezentacyi powiatowej, jak ściśle połączoną jest z niem opieka nad całością majątków gmin i ich zakładów.

Braki w powyższym kierunku muszą pośrednio oddziałać na gospodarstwa gminne i stan majątków gminnych, jeśli ludność będzie coraz uboższą i nie znajdzie pomocy w odpowiednich, na zysk nie obliczonych instytucyach.

Takiemi zaś mogą być tylko zakłady administrowane bezpośrednio i stale dozorowane przez władze publiczne w ogóle, a w niniejszym wypadku przez władze autonomiczne. Tylko takimi zakładami można wzniecać i podtrzymywać siły podatkowe a tem samem i dochody powiatu oraz gmin pojedynczych.

Dlatego też Wydział krajowy, działając w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z d. 28. listopada 1890, odnosi się do Wydziału powiatowego z wezwaniem, ażeby zechciał sprawę powyższą wziąć pod rozwagę i z całą gorliwością zajął się stopniowem a stanowczem wprowadzeniem powołanej wyżej organizacyi autonomicznych instytucyj kredytowych w powiecie.

W tym celu należy wezwać i zachęcić Rady miejskie i gminne do powzięcia odpowiednich uchwał, ewentualnie zaś Radzie powiatowej przedstawić wnioski co do założenia brakujących instytucyj powiatowych.

Zwracamy przytem uwagę Wydziału powiatowego, że istnienie obok kasy oszczędności bądź powiatowej, bądź miejskiej, także powiatowej kasy pożyczkowej, dopiero czyniłoby właściwie zadość potrzebie zaspokojenia szukanego wyższego kredytu.

Głównem zadaniem bowiem kasy oszczędności jest podać każdemu sposobność a szczególnie mniej zamożnym do korzystnego i bezpiecznego ulokowania zaoszczędzonego grosza i w ten sposób uratować te oszczędności od roztrwonienia.

Głównem zaś zadaniem kasy pożyczkowej jest udzielanie przeważnie na kredyt osobisty pożyczek pod warunkami ile możności najdogodniejszymi dla pożyczającego.

Wprawdzie kasy oszczędności udzielają pożyczek a kasy pożyczkowe przyjmują lokacye, ale są to tylko środki do tym łatwiejszego dopięcia celu tych instytucyj.

Zresztą pożyczki w kasach oszczędności są niezwykle utrudnione i ograniczone.

Odwołując się zaś na tutejszy okólnik z 31. grudnia 1872 L. 22.058, którym udzieliliśmy Wydziałowi powiatowemu wzór normalnego statutu dla powiatowych i gminnych, względnie wiejskich kas oszczędności, a który to wzór udzielony został okólnikiem c. k. Namiestnictwa z 8. sierpnia 1872 L. 29417, także wszystkim c. k. Starostwom, zawiadamiamy Wydział powiatowy, że Rada powiatowa, względnie miejska, uchwalając założenie kasy oszczędności i przeznaczając na ten cel pewien kapitał zakładowy, musi obok uchwalenia odnośnego statutu powziąć także wyraźną uchwałę, mocą której powiat, względnie miasto, przyjmuje na się gwarancyę za wkładki i należyte ich oprocentowanie, ewentualnie zaś także uchwałę, którą powiat lub miasto przyjmuje obowiązek zaliczkowego pokrycia ze swych funduszów kosztów pierwszego

urządzenia i pokrywania następnych kosztów administracyi tak długo dopóki fundusz rezerwowy nie dosięgnie pewnej ściśle oznaczyć się mającej wysokości, poczem koszta te zwrócone zostaną z zysków administracyjnych kasy w miarę ich wysokości.

Uchwała taka pełnej Rady powiatowej musi być zatwierdzoną przez Wydział krajowy a uchwała pełnej Rady miejskiej przez pełną Radę powiatową.

Wierzytelny wypis powyższej uchwały wraz z czterema a przy kasach miejskich pięcioma równobrzmiącymi egzemplarzami uchwalonego statutu w języku polskim i trzema równobrzmiącymi egzemplarzami tegoż statutu przetłumaczonego wiernie na język niemiecki (równobrzmiennie wszystkich egzemplarzy statutu i dokładność przełożenia na język niemiecki winien c. k. notaryusz stwierdzić) należy następnie przedłożyć Wydziałowi krajowemu, który je udzieli c. k. Namiestnictwu.

Jeśli statut powyższy będzie zgodny ze wspomnianym wyżej wzorem normalnym lub zawierać będzie tylko małoznaczące zmiany, wówczas zatwierdzi go samo c. k. Namiestnictwo z mocy upoważnienia c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z 17. czerwca 1872 L. 1.081., wzór bowiem powyższy odpowiada regulaminowi kas oszczędności z 2. września 1844 zb. ust. prow. str. 400, w przeciwnym razie musi być statut ze znaczniejszemi zmianami przedłożony c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych do zatwierdzenia.

W razie uznania przez nas lub c. k. Rząd potrzeby wprowadzenia w statucie jakiej zmiany, wówczas zmiana ta musi być przez Radę powiatową, względnie miejską, ponownie uchwaloną i podług tego muszą być wszystkie egzemplarze stututu notaryalnie poprawione lub zupełnie przerobione, następnie zaś odnośna uchwała tu przedłożona wraz z wszystkimi nowymi egzemplarzami statutu. Z tego powodu byłoby pożądanem, ażeby przed sporządzeniem wszystkich egzemplarzy statutu uchwalonego przedłożono tu najpierw jeden egzemplarz polski i niemiecki do rozpatrzenia.

Bliższe szczegóły mogą być zasięgnięte co do powiatowych kas oszczędności w Wydziale powiatowom n. p. w Bochni, Dolinie, Kałuszu, Krakowie, Myślenicach, Ropczycach, Trembowli, Wadowicach, Wieliczce; co do miejskich zaś kas oszczędności n. p. w Bochni, Drohobyczu, Jaśle, Kołomyi, Krakowie, Rzeszowie, Nowym Sączu, Stryju, Tarnopolu, Tarnowie.

Powiatowe kasy pożyczkowe istniejące n. p. w powiatach: Drohobycz, Kossów, Nadwórna, Pilzno, Sambor, Wieliczka, Żydaczów, mogą być zakładane podług skombinowanych statutów ustanowionych dla gminnych kas pożyczkowych, których zarządy mogą powiatowym kasom pożyczkowym ewentualnie oddawać niepoślednią usługę cenzorów, albo też wprost podług wzorów statutów powiatowych kas pożyczkowych istniejących w przytoczonych wyżej powiatach. Formalności przy zakładaniu tych kas są podobne jak i przy kasach oszczędności.

Zdaniem naszem należałoby jednak stanowczo unikać zakładania kas pożyczkowych przy dopuszczaniu udziałów jej członków i wynikającym ztąd obowiązku przyznawania tym członkom dywidendy. Zakład taki bowiem miałby wszelkie cechy na zysk obliczonego zakładu, co nie byłoby zgodne z celem jego i stanowiskiem Reprezentacyi powiatowej.

Wreszcie gminne kasy pożyczkowe winny być założone w każdej gminie, jednakże pod niezbędnym warunkiem ścisłej kontroli przez osobne do tego celu ustanowione organa Wydziału powiatowego. Zakładanie tych kas może nastąpić tylko podług rozpowszechnionych już statutów, ułożonych przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Statuta rzeczone mogą być zmienione w myśl tutejszego okólnika z dnia 14. marca b. r.

L. 15.786/90 w tym kierunku, że na podstawie każdorocznej uchwały Rady gminnej zatwierdzonej przez Wydział powiatowy może być połowa czystego dochodu rocznego kasy użytą bądź na cele gminne, bądź na remuneracye dla gorliwszych członków zarządu.

Wyrażając nadzieję, że Wydział powiatowy w interesie powiatu a pośrednio i w interesie kraju zajmie się dokładnem rozpatrzeniem sprawy niniejszej, oczekujemy nadesłania nam w ciągu sześciu miesięcy wiadomości o swych postanowieniach i zarządzeniach, jak niemniej o zapadłych w tym przedmiocie uchwałach Rady powiatowej i Reprezetacyj gminnych, abyśmy mogli w swoim czasie przedstawić Wysokiemu Sejmowi szczegółowy obraz rozwoju w całym kraju wspomnianych wyżej autonomicznych instytucyj kredytowych.

Przy powyższej relacyi zechce nam Wydział powiatowy zarazem przedstawić szczegółowy wykaz wszystkich gmin tamtejszego powiatu i przy każdej z nich uwidocznić tak istniejące już autonomiczne zakłady kredytowe z ich stanem funduszów za rok ostatni, jak i przyszłe już uchwalone zakłady z ich kapitałem zarodowym.

Alegat 50 do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za r. 1891 LW. 53.312.

Odpis

okólnika Wydziału krajowego z dnia 21. kwietnia 1891 L. 14212/91 wystosowanego do wszystkich Wydziałów powiatowych.

Uchwalone przez Wysoki Sejm na ostatniej sesyi projekta ustaw dla kilku miast w Galicyi, przyznające im prawo do poboru opłat od piwa i trunków spirytusowych nie otrzymały Najwyższej sankcyi, z powodu, iż c. k. Rząd opłaty te uważa za wysoko wymierzone.

Mianowicie oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa z upoważnienia Jego Ekscelencyi p. Ministra spraw wewnętrznych, iż z powodu zaprowadzić się mających w Galicyi z dniem 1. lipca 1891 krajowych opłat konsumcyinych od piwa i napojów spirytusowych i z uwagi na to, że państwowa opłata od gorących napojów spirytusowych została ustawą z dnia 20. czerwca 1888 Nr. 95 dz. p. p. znacznie podwyższoną, gdy dalej gorące napoje spirytusowe i piwo podlegają w Galicyi przymusowi propinacyjnemu i opłacie propinacyjnej — zachodzi obawa, że zbytnie obciążenie tych napojów opłatami na cele gminne, spowodowałoby znaczny ubytek konsumcyi a w miarę tego zmniejszenie państwowych podatków tudzież dochodu z dzierżawy prawa propinacyi dla kraju.

Wobec tego oznajmia c. k. Prezydyum Namiestnictwa z powodu polecenia Jego Ekscelencyi Pana Ministra spraw wewnętrznych, iż należy co do wymiaru dozwolić się mających na przyszłość opłat gminnych od palonych napojów spirytusowych tudzież od piwa, usta-

nowić najwyższe granice do obciążenia tych napojów w Galicyi w ten sposób, by dozwolić się mające w przyszłości opłaty gminne, łącznie z pobierać się mającym od 1. lipca 1891 krajowym dodatkiem konsumcyjnym nie przekraczały od jednego hektolitra piwa ustanowionej dotąd od wielu lat najwyższej kwoty 1. zł. 70 ct., przy palonych napojach spirytusowych, których zawartość alkoholowa da się oznaczyć alkohometrem, kwoty 11 centów od stopnia alkoholu, albo kwoty 11 zł. oo hektolitra alkoholu, zaś przy innych palonych napojach spirytusowych kwoty 5 zł. 50 ct. od hektolitra.

Celem uniknięcia na przyszłość zawikłań w gospodarce gminnej tych gmin, które ograniczone są na pobór opłat od napojów, oświadcza c. k. Prezydyum Namiestnictwa, iż zdaniem Jego Ekselencyi Pana Ministra spraw wewnętrznych należy baczyć na to, ażeby w przyszłości przy uchwaleniu opłat gminnych od gorących napojów spirytusowych tudzież od piwa zachowano podane wyżej granice maksymalne.

O tem zawiadamiamy Wydział powiatowy z wezwaniem, ażeby postanowienie to zechciał zakomunikować gminom miast tamtejszego powiatu dla wiadomości i zastosowania się na przyszłość.

L. W. kr. 23.117/91.

Aleg. 22.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany §. 9. ustawy krajowej o konkurencyi kościelnej i parafialnej z dnia 15. sierpnia 1866. Nr. 28. Dz. ust. kraj.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 28. listopada 1890 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, „aby w porozumieniu z ordynaryatami biskupimi zbadał, jak dalece pożądaną jest zmiana §. 9. ustawy konkurencyjnej z dnia 15. sierpnia 1866 (Nr. 28 Dz. u. kr.) w tym kierunku, aby parafianie, posiadający i utrzymujący kościoły filialne uwolnieni byli od obowiązku konkurowania do wydatków na kościół i budynki parafialne (tak zwane matryczne) — i odpowiedni wniosek przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej".

Wydział krajowy odniósł się do ordynaryatów wszystkich trzech obrządków katolickich z prośbą o objawienie zdania, czyli a względnie w jakim kierunku zmianę §. 9. obecnie obowiązującej ustawy o konkurencyi kościelnej i parafialnej uważają za pożądaną.

Wszystkie bez wyjątku ordynaryaty oświadczyły się za zmianą rzeczonego postanowienia w duchu ulgi dla filialistów, obciążonych podwójną konkurencyą a te z pomiędzy ordynaryatów, które opinię swoję obszerniej motywują, przytaczają obok materyalnych powodów także względy natury moralnej, dla których zmianę tę uważają nietylko za pożądaną, ale wprost za naglące potrzebną.

„Do roku 1866 pisze konsystorz książęco-biskupi w Krakowie, żyli parafianie kościoła głównego z parafianami filialnego nietylko w harmonii i zgodzie, ale nawet w stosunku pewnej przyjaźni. Stosunek ten od chwili zjawienia się tego paragrafu tylko tam jeszcze się utrzymał, gdzie parafianie kościoła matrycznego u siebie w domu lepiej rzecz osądziwszy przy konkurencyach paragraf ten ignorowali i bądź w poczuciu wrodzonej sprawiedliwości, bądź też w obawie wywołania nienawiści i procesu, zupełnie korzystać z niego nie chcieli Tam zaś, gdzie na korzyść kościoła matrycznego zastosować go usiłowano, natrafiono natychmiast na opór nieugięty, łatwy do wytłumaczenia tem, że filia nie chciała nagiąć karku pod ciężar, którego przez parę wieków swej egzystencyi nie znała. Obudzonej wskutek tego nienawiści, podsycanej długoletnim kosztownym procesem, który na podstawie §. 9. kończyć się musi ze szkodą i krzywdą filii, czas wcale nie ukoi; owszem rozgoryczenie sięga dalej, dotyka szkodliwie samego rządu i instytucyj prawodawczych, najszkodliwiej zaś oddziaływa na autonomiczne, którym zawsze usłużni *odiosa* wszystkie przypisać nie zaniedbują."

Lwowski ordynaryat metropolitalny obrządku grecko-katolickiego, mając również na oku owe względy moralne, powiada w swem piśmie: „Obowiązek wsi filialnych konkurowania do budowy cerkwi matrycznych dawał wszędzie prawie powód do wnoszenia rekursów, osobliwie tam, gdzie gminy filialne mają swe własne cerkwie, które utrzymują własnymi funduszami. Nieuwzględnianie rekursów i środki przymusowe rozgoryczają ludność do ostateczności a podżegania nieproszonych agitatorów doprowadziły już do tego, że parafianie wsi filialnych aby tylko uchylić się od konkurencyi, porzucali swój grecko-katolicki obrządek i przechodzili na drugi obrządek a nawet na bezwyznaniowość.

Ordynaryat metropolitalny usiłuje wprawdzie w danej sposobności za pomocą delegowania duchownych komisyj załatwiać te spory w duchu chrześciańskiej zgody i miłości, ale to niestety nie wszędzie odnosi zamierzony skutek.“

Jeżeli co do potrzeby zmiany §. 9. ustawy konkurencyjnej wszystkie ordynaryaty zgadzają się ze sobą, to co do sposobu, w jakiby ta zmiana miała nastąpić, objawiła się w ich odpowiedziach ważna różnica zdań. Różnica ta wynika przedewszystkiem ztąd, że podczas gdy niektóre ordynaryaty oświadczają się za uwolnieniem wszystkich filij w ogóle, inne ściśle określają warunki, pod jakimi projektowana zmiana miałaby do filialnych kościołów mieć zastosowanie.

Dla zrozumienia tej różnicy wypada nadmienić, że istnieją u nas w kraju trzy rodzaje filialnych kościołów, chociaż pospolicie wszystkie trzy objęte są wspólną nomenklaturą „fillia“.

Są najprzód filialne kościoły rzeczywiste, także expozyturami zwane. Te mają dla jednej lub więcej gmin z parafii matrycznej wyłączonych, stałego, chociaż każdej chwili odwołalnego własnego duszpasterza, zwykle expozytem zwanego, który wszystkie obowiązki z duszpasterstwem połączone przy kościele filialnym wypełnia i metryki niezależnie i oddzielnie od urzędu parafilnego w kancelaryi filii czyli swej expozytury, przez c. k. Rząd za urzędową uznanej, z polecenia i upoważnienia biskupiego pod osobistą odpowiedzialnością prowadzi.

Jest druga kategorya filij także ze stałym duszpasterzem, który wprawdzie sprawuje przy kościele filialnym niektóre funkcye duchowne w zastępstwie właściwego plebana, — ksiąg metrykalnych wszakże oddzielnie od probostwa nie prowadzi, bo formalności co do utworzenia stałej expozytury z c. k. Rządem jeszcze nie przeprowadzono. Istnieje wreszcie w każdej dyecezyi wiele kościołów i kaplic, bądź przez gminy, bądź przez osoby prywatne wystawionych, które kapłana duszpasterza dla spełnienia wszystkich posług duchownych od władzy kościelnej urzędownie ustanowionego nie posiadają. W tych kościołach, także chociaż niewłaściwie filialnymi nazywanych, odprawiają się raz do roku w dniu odpustowym albo i częściej, czasem co drugą lub trzecią niedzielę nabożeństwa lub nauki katechetyczne przez plebana kościoła parafialnego lub przez jego zastępcę — „excurrendo ad ecclesias has“ — i ztąd kościoły te w prawie kanonicznem nazywają się *excurrendami*.

Owóż ordynaryaty rzymsko-katolickie a w szczególności książęco-biskupi w Krakowie, metropolitalny we Lwowie, biskupi w Przemyślu a także biskupi w Tarnowie oświadczają się za zwolnieniem od obowiązku konkurowania do wydatków na kościoły i budynki parafialne tylko pierwszej kategoryi filialnych kościołów t. j. filij rzeczywistych także expozyturami zwanych, które mają własnych stałych duszpasterzy spełniających wszystkie funkcye plebanów i prowadzących oddzielnie od parafii księgi metrykalne. Tu nadmienić wypada, że konsystorz biskupi w Tarnowie upatruje najprostszy sposób uwolnienia filialistów od obowiązku z §. 9. ustawy konkurencyjnej na nich ciążącego w stanowczem zniesieniu zależności filialnej, a podniesieniu expozytur do rzędu samoistnych parafij. Wniosek ten wychodzi wszakże po za obręb zmiany ustawy konkurencyjnej, dla tego nad nim nie zatrzymujemy się dłużej.

Ordynaryaty grecko katolickiego obrządku a z nimi także ordynaryat metropolitalny obrządku ormiańskiego, nie czynią powyższego rozróżnienia między kościołami filialnymi, lecz

oświadczają się za uwolnieniem wszystkich w ogóle filij od obowiązku konkurowania do wydatków na kościół parafialny

Natomiast oświadczają się te ordynaryaty (jednak bez ordynaryatu ormiańskiego) za tem, aby wszystkie filie były obowiązane i nadal do konkurowania na budynki parafialne, nawet gdyby u siebie budynki mieszkalne, gospodarskie dla exponowanego przy kościele filialnym duchownego posiadały. I to jest drugi punkt, w którym te ordynaryaty różnią się od reszty ordynaryatów w przedmiocie projektowanej zmiany §. 9. ustawy o konkurencyi kościelnej.

Pomimo wykazanych różnic, które zresztą odnoszą się tylko do sposobu przeprowadzenia projektowanej zmiany, wszystkie ordynaryaty, jak to już wyżej zaznaczono, stwierdzają potrzebę uwolnienia filialistów od uciążliwej dla nich podwójnej konkurencyi. Pod tym względem także Wydział krajowy nie ma żadnej wątpliwości, a zapatrywaniu swemu w tej mierze dał wyraz jeszcze w roku 1883, proponując w przedłożonym wówczas Wysokiemu Sejmowi projekcie ustawy odpowiednią zmianę §. 9. obowiązującej ustawy konkurencyjnej. Zachodzą wszelako trudności w przeprowadzeniu tej tak pożądanej zmiany.

Na posiedzeniu z dnia 9. października 1884 uchwalił Wysoki Sejm nowellę zmieniającą niektóre paragrafy obowiązującej ustawy konkurencyjnej, a między nimi także §. 9, który odtąd miałby był mieć następujące brzmienie: „Kościoły filialne i zabudowania mieszkalne i gospodarskie dla duchownych, którzy przy nich są exponowani, mają przy pomocy rozporządzalnego majątku tych kościołów stawiać i utrzymywać ci, w których interesie te kościoły lub zabudowania istnieją, jeżeli inne prawne zobowiązania w tej mierze nie zachodzą. Parafianie jednak tych miejscowości, w których się znajduje odpowiedni, tylko nie parafialny kościół publiczny, ich staraniem utrzymywany, wolni są od konkurencyi do wydatków na budynek kościoła parafialnego. Od obowiązku konkurowania do wydatków na budynki parafialne, uwalnia tylko osobna w tym względzie istniejąca umowa, albo okoliczność, że ekspozyt przy takim kościele aplikowany jest przez biskupa do samoistnego spełnienia wszelkich funkcyj parafialnych.“

Nowela powyższa, jak wiadomo, nie uzyskała Najwyższej sankcyi, a jako powód podał p. Minister wyznań i oświaty według odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 26. września 1887 l. 8570/pr, że przy uchwaleniu tego projektu ustawy nie uwzględniono „ścisłej łączności krajowej ustawy kościelno-konkurencyjnej z ustawą państwową z dnia 7. maja 1874 N. 50. Dz. u. p, która to łączność przy jakiejkolwiek zmianie pierwszej ustawy w każdym razie musiałaby znaleść wyraz przez uchylenie rozporządzeń nie posiadających już mocy prawnej, co jednakże w tym projekcie ustawy nie nastąpiło.“

Obok tej ogólnej uwagi powiedziano specyalnie co do §. 9. co następuje: „§. 9. jest zasadniczo niedopuszczalny, ponieważ filialiści nawet pod wskazanymi w tym paragrafie warunkami, których urzeczywistnienie zresztą wymagałoby, jak się to samo przez się rozumie, zatwierdzenia Rządu, o którem wcale w tym paragrafie nie ma wzmianki, pozostają w związku parafialnym, a tem samem pozostają także obowiązanymi do konkurencyi, ponieważ dalej postanowienie tego paragrafu musiałoby doprowadzić do osłabienia siły konkurencyjnej związków parafialnych i wprost zachęcałoby do wyemancypowania się z pod kościoła parafialnego.“

Z tych powodów wysnutych z zasadniczej ustawy państwowej z 7. maja 1874 roku upadła uchwalona przez Wysoki Sejm nowela do krajowej ustawy o konkurencyi kościelnej, a z nią także projektowana zmiana §. 9. tej ustawy.

Jeżeli więc obecnie zamierzoną została ponownie zmiana tego paragrafu, to wobec faktu, że wspomiana ustawa państwowa w czasie od roku 1884 żadnej nie uległa zmianie wypadałoby się zastanowić, czyli zamiar ten jest w ogóle wykonalnym w ramach obowiązującej ustawy państwowej i w jaki sposób pogodzićby można projektowaną zmianę § 9. z postanowieniami owej ustawy.

Wydział krajowy jest zdania, że pomimo zasadniczych zarzutów podniesionych w reskrypcie p. Ministra przeciw zamierzonej zmianie §. 9., zmiana ta w duchu przez Wysoki Sejm wskazanym nie jest niemożliwą i że przy odpowiedniej stylizacyi da się pogodzić z postanowieniami ustawy państwowej z dnia 7. maja 1874.

Zasadniczym zarzutem podniesionym przez c. k. Rząd jest ten, że filialiści, którzy według nowego brzmienia §. 9. mieliby być wolnymi od konkurowania do kościoła parafialnego, pozostają jednak i nadal w związku parafialnym a tem samem muszą i nadal być pociągani do konkurencyi na rzecz kościoła parafialnego. — Tego zarzutu można uniknąć, jeżeli się projektowane uwolnienie ograniczy tylko do kościołów filialnych rzeczywistych, zwanych expozyturami, które mają stałego własnego duszpasterza, prowadzącego niezależnie i oddzielnie od urzędu parafialnego księgi metrykalne i jeżeli się wyraźnie w ustawie zaznaczy, że takie filie wyjęte są ze związku parafialnego, do którego faktycznie i tak tylko ze względu na ponoszenie ciężarów konkurencyjnych należą.

Ograniczenie to, za którem zresztą jak wyżej przywiedziono, oświadczyła się większość ordynaryatów, usunie także wyrażoną przez c. b. Rząd obawę, aby uwolnienie filialistów nie zachęcało wprost do wyemancypowania się z pod kościoła parafialnego, — albowiem tworzenie takich expozytur z prawem prowadzenia oddzielnych ksiąg metrykalnych, nie może się odbywać bez wiedzy i zezwolenia c. k. Rządu, co zresztą także wyraźnie zaznaczonem być może.

Rzecz niezawodna, że uwolnienie filialistów, chociaż ograniczone tylko do szczupłej stosunkowo liczby kościołów filialnych rzeczywistych czyli expozytur, doprowadzić musi do osłabienia siły konkurencyjnej tych związków parafialnych, w których expozytury także istnieją, ale osłabienie tej siły konkurencyjnej nie może być przecież uznanem w zasadzie za niedopuszczalne, bo inaczej tworzenie nowych parafij byłoby w ogóle niemożliwem; a właśnie expozytury są faktycznie już niejako oddzielnemi parafiami, którym jeszcze tylko, najczęściej z powodu braku normalnej dotacyi, zbywa na oficyalnem za parafie uznaniu.

Przedkładając Wysokiemu Sejmowi w duchu powyższych uwag sformułowany projekt zmiany §. 9. ustawy krajowej o konkurencyi kościelnej, Wydział krajowy uważa w końcu za potrzebne zaznaczyć, że czyni to w przeświadczeniu uznanej powszechnie w kraju naszym konieczności uchylenia stosunków, które bez oczywistej krzywdy materyalnej interesowanych a szkody moralnej ogółu ostać się nie mogą i dłużej cierpiane być nie powinny.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ./. projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 10. grudnia 1891.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Antoni Jaxa Chamiec *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Projekt.

Ustawa

z dnia . . . . . mocą której zostaje zmieniony §. 9. ustawy z dnia 15. sierpnia 1866. (Dz. ust. kr. N. 28.) o pokryciu kosztów stawiania i utrzymywania budynków kościelnych i plebańskich w parafiach wyznania katolickiego, tudzież sprawiania przyrządów i sprzętów kościelnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

§. 9. ustawy z dnia 15. sierpnia 1866 o konkurencyi kościelnej przestaje obowiązywać a ma odtąd brzmieć jak następuje: „§. 9. Kościoły filialne i zabudowania mieszkalne i gospodarskie dla duchownych, którzy przy nich są exponowani, mają przy pomocy rozporządzalnego majątku tych kościołów stawiać i utrzymywać ci, w których interesie te kościoły i zabudowania istnieją, jeżeli inne prawne zobowiązania w tej mierze nie zachodzą. Okoliczność ta nie uwalnia ich wszakże, wyjąwszy osobną umowę od obowiązku konkurowania do wydatków na kościół i budynki parafialne.

Jednakże parafianie tych miejscowości, w których znajduje się kościół p u b l i c z n y nieparafialny, ich staraniem utrzymany, uważani będą za wyłączonych ze związku parafialnego i uwolnieni będą od konkurowania do wydatków na kościół i budynki parafialne (matryczne), jeżeli przy owym nieparafialnym kościele z ramienia władzy duchownej i za zezwoleniem c. k. Rządu ustanowiony jest stale duchowny, sprawujący wszystkie funkcye duszpasterza i prowadzący oddzielnie i niezależnie od plebana księgi metrykalne

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi wyznań i oświaty.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 33.817/1891.

Aleg. 23.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z przedstawieniem potrzeby uchwalenia dodatkowego kredytu dla funduszu szkolnego krajowego na rok 1891 w celu uregulowania płac nauczycielskich na podstawie rezultatów ostatniego spisu ludności.

Wysoki Sejmie!

W myśl art. 11 ustawy z dnia 1. stycznia 1889 Nr. 16 Dz. u. kr. przeprowadziła c. k. Rada szkolna krajowa z powodu dokonanego w r. 1890 spisu ludności, rewizyę płac nauczycieli szkół ludowych, przyczem okazało się, że zachodzi potrzeba przeniesienia z dniem 1. stycznia 1891:

z klasy	V.	do klasy	IV.	123 gmin
„	IV.	„	III.	6 „
„	III.	„	II.	2 „
„	IV.	„	II.	1 „

w dwóch zaś gminach wypadnie obniżyć płacę z 400 zł. na 300 zł, przyczem należy przyznać nauczycielom tych gmin, o ileby przez to mieli ponieść uszczerbek w płacy, w myśl art. 12 powołanej ustawy dodatek osobisty dopóty, dokąd nie zostaną przeniesieni na wyższą posadę.

Wydatek na ten cel wyniesie wedle wykazu przedłożonego przez Radę szkolną krajową, kwotę 19.545 złt., a mianowicie dla nauczycieli etatowych 17.256 złt., dla nauczycieli nadetatowych zaś 2.289 złt. a. w.

W preliminarzu funduszu szkolnego krajowego na rok 1891 nie mógł ten wydatek z natury rzeczy być uwzględniony, nie ma przeto żadnego pokrycia i zachodzi potrzeba uchwalenia na ten cel osobnego kredytu dodatkowego na rok 1891.

Wobec tego wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Tytułem dodatkowego kredytu dla funduszu szkolnego krajowego na rok 1891 przeznacza się w rubryce I. wydatków kwotę 17.256 złt., w rubryce VIII. wydatków kwotę 2.289 złt. a. w.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 30. września 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Antoni Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

L. W kr. 56.464/1891.

Aleg. 24.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przeistoczenia 7 klasowej szkoły żeńskiej w Brodach na 8 klasową szkołę wydziałową.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową dokładnie zbadał, jakimi będą zwiększone koszta utrzymania żeńskiej szkoły ludowej w Brodach, gdyby ją przeistoczono na żeńską szkołę wydziałową z kursami uzupełniającymi, tak praktycznym jako też teoretycznym, aby następnie wszedł w rokowania z gminą powyższą względem przyjęcia na siebie tych kosztów albo w całości, albo w znaczniejszej ich części i odpowiedni wniosek przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej.

Stosownie do tego polecenia odniósł się Wydział krajowy pismem z dnia 19. grudnia 1890 L. 50.269 do Rady szkolnej krajowej z zapytaniem, ile wynoszą obecnie koszta utrzymania żeńskiej szkoły ludowej w Brodach, jaką część tych kosztów ponosi obecnie gmina, wiele dopłaca fundusz szkolny okręgowy a względnie krajowy, wreszcie o ile zwiększyłyby się te koszta w razie, gdyby teraźniejszą szkołę ludową żeńską w Brodach przeistoczono na żeńską szkołę wydziałową z kursami uzupełniającymi, tak praktycznym jak i teoretycznym. Wedle oznajmienia Rady szkolnej krajowej z dnia 18. stycznia b. r. l. 75. (Lw. 3156/91) koszta utrzymania 7 klasowej szkoły pospolitej w Brodach na podstawie prelimiuarza funduszu szkolnego okręgowego na r. 1891 są następujące:

1)	Nauczyciel kierujący	700 zł.
2)	Cztery nauczycielki starsze z płacą roczną po 600 zł.	2400 „
3)	10% dodatek na pomieszkanie dla 4 nauczycielek po 60	240 „
4)	Dwie nauczycielki młodsze z płacą roczną po 360 zł.	720 „
5)	10% dodatek na pomieszkanie dla nich po 36 zł.	72 „
6)	Dwie nadetatowe nauczycielki z płacą roczną po 360 zł.	720 „
7)	10% dodatek na pomieszkanie dla nich po 36 zł.	72 „
	Razem	4924 zł.

Do tego doliczyć jeszcze należy:

a) wydatek na potrzeby szkolne i urzędowe	50	zł.
b) remuneracyę za naukę robót	50	„
Razem	5024	zł.

Nadto reskryptem Rady szkolnej krajowej z dn. 16. marca 1890 L. 4406 ustanowiono dla tej szkoły w myśl ustawy z dn. 1. grudnia 1889 dz. u. kr. Nr. 71:

a) jednego nauczyciela religii rzym. kat. i jednego nauczyciela religii gr. kat. z płacą po 600 zł. rocznie	1200	zł.
b) 10% dodatek na pomieszkanie po 60 zł.	120	„
c) tymczasowego nauczyciela religii izraelickiej z remuneracyą roczną	240	„
	1560	zł.

Zatem wszystkie koszta utrzymania 7-klasowej szkoły pospolitej żeńskiej wynoszą ogółem sumę . . . . . 6584 zł.

Koszta utrzymania 5 klasowej szkoły pospolitej męskiej w Brodach są następujące:

a) 1. nauczyciel kierujący z płacą	700	„
b) 4. nauczycieli z płacą po 600	2400	„
c) 10% dodatek na pomieszkanie dla 4 nauczycieli po 60 zł.	240	„
d) remuneracya za naukę gimnastyki	300	„
e) potrzeby szkolne i urzędowe	41	„
Razem	3681	zł.

Po doliczeniu wydatku na utrzymanie szkoły żeńskiej . . . 6584 zł. — ct.
okazuje się ogólny wydatek na utrzymanie obu szkół ludowych w Brodach w sumie . . . . . 10265 „ — „

Na pokrycie tego wydatku uiszcza gmina m. Brody z tytułu dawniejszych zobowiązań 569 zł., z ustawy 19% podatków wraz z dodatkami wynoszących w r. 1889 — 20688 zł. 37 ct. . . . . 1861 „ 95 „

Razem . . . . . 2430 zł. 95 ct.

W porównaniu zatem z ogólnymi wydatkami w kwocie 10265 zł.
okazuje się niedobór w kwocie . . . . . 7834 zł. 05 ct.
Z tego pokrywają inne strony konkurencyjne . . . . . 91 „ 16 „
zatem fundusz szkolny okręgowy, względnie krajowy dopłaca . 7742 zł. 89 ct

W razie przeistoczenia 7-klasowej szkoły pospolitej żeńskiej w Brodach na 4-klasową szkołę wydziałową, połączoną a 4-klasową szkołą pospolitą, wydatek na płace nauczycieli tej szkoły byłby następujący:

a) 1. dyrektor z płacą roczną	800	zł.
b) dodatek za kierownictwo	200	„
c) 4. nauczycielki etatowe wydziałowej szkoły z płacą po 800 zł. rocznie	3200	„
d) 4. nauczycielki etatowe połączonej pod wspólną dyrekcyą szkoły pospolitej z płacą po 600 zł.	2400	„
e) 10% dodatek na pomieszkanie po 60 zł.	240	„
Razem	6840	zł.

W porównaniu z teraźniejszym wydatkiem na płacę etatowych i nadetatowych nauczycieli 7-klasowej szkoły pospolitej żeńskiej w sumie . . . . 4924 zł.

Okazuje się w wydatkach na płace nauczycieli nadwyżka w kwocie . 1916 zł.

W razie zamianowania dotychczasowych nauczycieli rzym. kat. i gr. kat. religii stałymi nauczycielami szkoły wydziałowej z płacą roczną po 800 zł., wydatek na płace nauczycieli religii zwiększy się o kwotę roczną . . . . . 280 „

W takim razie ogólny wydatek na płace nauczycieli szkoły wydziałowej a względnie suma pokrywanego przez fundusz szkolny krajowy niedoboru w wydatkach obliczonych na utrzymanie obu szkół brodzkich w kwocie 7742 zł 89 ct. zwiększy się o kwotę . . . . . 2196 zł.

i będzie wynosić rocznie 9938 zł. 89 ct., nie licząc wydatku na utrzymanie kursów uzupełniających teoretycznego i praktycznego.

Reskryptem z dnia 31. maja b. r. L. 3156 zakomunikował Wydział krajowy powyższy obrachunek kosztów magistratowi m. Brodów z wezwaniem przedłożenia sprawy Radzie miejskiej i wyjednania od niej przyjęcia na fundusz gminy przynajmniej znaczniejszej części zwiększonych kosztów, które zamierzonem przeistoczeniem żeńskiej szkoły pospolitej na wydziałową spowodowane zostaną.

W odpowiedzi na powyższe wezwanie magistrat m. Brodów oznajmił Wydziałowi krajowemu, iż Rada miejska uchwaliła przyczynić się do częściowego pokrycia owych zwiększonych kosztów roczną dotacyą w kwocie tylko 500 zł. i to w przypuszczeniu, iż obecny budynek szkolny wystarczy dla rozszerzonego naukowego zakładu; gmina bowiem nie jest w stanie prócz teraźniejszego budynku dostarczyć w tym celu innych lokalności.

Zarazem podniosła Rada miejska, iż do szkoły w Brodach uczęszczają takie dzieci sąsiednich gmin, a mianowicie ze Starych Brodów, Ditkowic, Smólny, Folwarków wielkich, i małych — zatem i te gminy już z mocy ustawy powinny przyczynić się do kosztów zamierzonego przeistoczenia szkoły.

Wydział krajowy reskryptem z dn. 19. września 1891 l. 28522 oświadczył magistratowi m. Brodów, że datek w kwocie rocznej 500 zł. jest niewystarczający, gdyż Wys. Sejm wyraźnie zaznaczył w swej uchwale, że gmina m. Brodów powinna przyjąć na siebie przynajmniej znaczniejszą część kosztów przeistoczenia szkoły.

Nadto zwrócił Wydział krajowy uwagę magistratu, iż do dostarczenia potrzebnego lokalu dla szkoły obowiązaną jest gmina z ustawy, zatem Wydział krajowy sprawy pomieszczenia przyszłej szkoły wydziałowej nie może tu brać w rachubę.

Wskutek powyższego oświadczenia Wydziału krajowego uchwaliła Rada m. Brodów na posiedzeniu dnia 15. października br. przyczynić się do kosztów przeistoczenia szkoły żeńskiej w Brodach na wydziałową rocznym datkiem w kwocie 700 zł. a zarazem przedstawić Wydziałowi krajowemu do uwzględnienia smutny stan finansowy gminy, który nie pozwala jej zobowiązywać się do większych na ten cel ofiar.

Budżet gminy miasta Brodów na rok 1891 wykazuje w wydatkach sumę 62501 zł. 41 ct., w czem mieści się wydatek na spłatę częściową pożyczki w kwocie 19125 zł. Dochody preliminowano w sumie 48148 zł. 62 ct., zatem okazuje się niedobór w kwocie 14352 zł. 79 ct., który musi być pokryty dodatkami do podatków. Na pokrycie powyższego niedoboru uchwaliła Rada miejska pobierać 35% dodatek gminny do podatków bezpośrednich, który przyniesie 6700 zł.; dodatek gminny od podatku konsumcyjnego, który przyniesie 4320 zł. oraz 50% dodatek do podatku konsumcyjnego od wina, który przyniesie 427 zł.

Razem uzyska gmina z tych źródeł sumę 11447 zł. a zatem pozostanie jeszcze niepokryta reszta w kwocie 2905 zł. 79 ct.

Długi gminy wynoszą obecnie sumę 176.067 zł. 49 ct.

Zważywszy te niepomyślne stosunki finansowe gminy m. Brodów, zważywszy, że ofiarowany przez nią datek roczny w kwocie 700 zł. przedstawia 31·88% zwiększonych ko-

sztów projektowanej reorganizacyi szkoły, zważywszy, że w roku 1890 uchwalił Wys. Sejm przeistoczenie szkoły żeńskiej w Jaśle na wydziałową, chociaż gmina na pokrycie zwiększonych o 3300 zł. kosztów ofiarowała tylko roczny datek w kwocie 700 zł. czyli 21·33%;

Wydział krajowy postanowił przedstawić Wys. Sejmowi prośbę gminy Brodów z wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. *a)* W miejsce dotychczasowej 7-klasowej szkoły ludowej pospolitej żeńskiej w Brodach utworzoną zostanie w tem mieście z początkiem roku szkolnego 1892/3 czteroklasowa szkoła wydziałowa żeńska, połączona z czteroklasową szkołą pospolitą, tudzież z kursami uzupełniającymi, mianowicie z kursem praktycznych robót kobiecych i kursem teoretycznym dla dorosłej młodzieży płci żeńskiej, a to myśl załączonego pod A.) statutu.

b) Wszystkie w art XXIV ustawy z dnia 2. lutego 1885 (Nr. 29. Dz. u. kr.) wymienione wydatki na powyższą szkołę ponosić będzie gmina miasta Brodów z własnych funduszów.

c) Oprócz prestacyj dotychczasowych dobrowolnych i prestacyj ustawą nałożonych na pokrycie płac nauczycieli, gmina obowiązaną będzie dopłacać jeszcze corocznie kwotę 700 (siedmset) zł. w. a. na płace nauczycieli zreorganizowanej szkoły wydziałowej. Resztę wydatków na płacę dyrektora i nauczycielek powyższej szkoły ponosić będzie fundusz szkolny okręgowy, a względnie krajowy.

d) Wydatki na utrzymanie kursów uzupełniających teoretycznego i praktycznego, które przy powyższej szkole urządzić się mają, pokrywane będą z opłat szkolnych i dobrowolnych datków, a w razie gdyby opłata i datki te nie wystarczały, będzie reszta kosztów pokrytą także z funduszów gminnych.

II. Sejm uchwala załączony pod A. statut.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wiel. Ks. Krakowskiem.

Lwów, 15. grudnia 1891.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawodzdawca

Antoni Chamiec *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Projekt statutu

szkoły wydziałowej żeńskiej połączonej z pospolitą, tudzież kursów nauki dopełniającej w Brodach.

§. 1.

Cel szkoły wydziałowej żeńskiej wskazuje Art. IX. krajowej ustawy szkolnej z dnia 2. lutego 1885. (Nr. 28 Dz. u. kr.).

§. 2.

Ze szkołą wydziałową łączą się kursa uzupełniające, teoretyczny i praktyczny.

§. 3.

Szkoła wydziałowa wraz z kursami uzupełniającymi tworzy organiczną całość i zostaje pod jedną dyrekcyą. Tej samej dyrekcyi podlega zarazem czteroklasowa żeńska szkoła ludowa pospolita, połączona ze szkołą wydziałową.

§. 4.

Językiem wykładowym tak szkoły pospolitej jak i wydziałowej, tudzież kursów uzupełniających jest język polski.

I. Szkoła wydziałowa.

§. 5.

Szkoła wydziałowa obejmuje kurs nauki czteroletni o 4 klasach.

§. 6.

Warunkiem przyjęcia uczennicy do tej szkoły jest świadectwo z IV. klasy szkoły ludowej pospolitej, lub pomyślny wynik egzaminu wstępnego, przy którym kandydatka wykazać ma znajomość wszystkich przedmiotów, przepisanych planem naukowym dla klasy VI. czteroklasowych szkół żeńskich.

§. 7.

Prócz przedmiotów wskazanych Art. VII. i IX. ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885, będą także udzielane język francuski i nauka muzyki jako przedmioty nadobowiązkowe.

§. 8.

Nauka odbywać się będzie wedle planu naukowego, wydanego przez c. k. Radę szkolną krajową.

8. 9.

Grono nauczycieli szkoły wydziałowej żeńskiej składa się z dyrektora, katechety i 4 nauczycielek z kwalifikacyą do szkół wydziałowych.

Rada szkolna okręgowa a w razie wątpliwości Rada szkolna krajowa oznacza grupy kwalifikacyjne, do których uzdolnienie potrzebne mają wykazać kompetentki przy każdorazowem ogłoszeniu konkursu. Przytem należy tak postępować, ażeby wymaganiom planu naukowego co do rozkładu przedmiotów naukowych stało się zadość.

Kierownik ma się wykazać przynajmniej patentem nauczycielskim dla szkół wydziałowych.

§. 10.

Dyrektor i 4 nauczycielki dla 4 klas szkoły wydziałowej mają posady stałe. Stanowisko katechety określa osobna ustawa. (Dz. u. kr. Nr. 71 z roku 1889).

II. Kurs uzupełniający teoretyczny.

§. 11.

W myśl art. XII. ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885 urządza się kurs uzupełniający w kierunku teoretycznym dla młodzieży dorosłej płci żeńskiej. Czas trwania tego kursu oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 12.

Kurs ten ma na celu uzupełnienie wykształcenia, udzielonego przez szkołą wydziałową i obejmować może następujące przedmioty:

a) Historyę literatury powszechnej z szczególnem uwzględnieniem literatury polskiej i ruskiej;

b) Historyę powszechną nowszych czasów;

c) Estetykę ze szczególnem uwzględnieniem utworów ducha polskiego;

d) Wiadomości z hygieny, pedagogii, dydaktyki, o ile są potrzebne w przyszłem powołaniu kobiety;

e) Naukę gospodarstwa domowego.

Liczbę godzin wyznacza Rada szkolna miejscowa, nauka zaś tak będzie rozłożoną, by uczennicom tego kursu umożliwić korzystanie z niektórych działów kursu praktycznego robót kobiecych.

§. 13.

Warunkiem przyjęcia jest ukończenie szkoły wydziałowej z dostatecznym postępem, lub złożenie egzaminu wstępnego z nauk w szkole wydziałowej udzielanych, a ilość uczennic nie może przekraczać w jednej klasie 45.

§. 14.

Nauk udzielać będą zawodowi nauczyciele lub nauczycielki, przedstawiani corocznie przez Radę szkolną miejscową do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej. Remuneracye wyznacza im Rada szkolna miejscowa.

§ 15.

Udzielający nauk na tym kursie zbierać się będą pod przewodnictwem dyrektora na konferencye peryodyczne, celem omawiania kwestyj dotyczących kursu, a wnioski przedstawiane będą władzy nadzorczej.

§. 16.

Uczennice kursu teoretycznego składają na ręce dyrekcyi z początkiem każdego roku szkolnego wpisowe 1 zł., a oprócz tego z początkiem każdego miesiąca nauki opłatę, wynoszącą miesięcznie 2 zł. Opłaty te wpływają do kasy Rady szkolnej miejscowej i służyć będą na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu teoretycznego połączonych. Radzie szkolnej miejscowej służy prawo podwyższenia ewentualnie zniżenia opłaty, także uwolnienia od połowy opłaty ubogich, odznaczających się w naukach uczennic na przedstawienie grona nauczycielskiego; jednak liczba uwolnionych nie ma przenosić $^1/_4$ ogółu uczennic.

III. Kurs praktyczny robót kobiecych.

§. 17.

W myśl ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885 art. XI. urządza się kurs praktyczny robót kobiecych.

§. 18.

Kurs ten obejmować może oddział krawiectwa i oddział białego szycia, a mianowicie obejmuje oddział białego szycia:

a) Naukę kroju bielizny w połączeniu z rysunkiem stosownym;

b) Ćwiczenia w szyciu ręcznem i maszynowem, według najlepszych metod z uwzględnieniem metody szalenfeldowskiej i poznawanie towarów.

Oddział krawiectwa obejmuje zaś:

a) Naukę kroju sukien w połączeniu z rysunkiem stosownym;

b) Wykonanie robót według najnowszych metod z uwzględnieniem nauki o kolorach i stylach, tudzież towaroznawstwa.

Oprócz tego mogą być na kursie praktycznym wykładane:

a) Rachunki kupieckie w połączeniu z buchalteryą;

b) Stylistyka handlowa.

c) Geografia handlowa.

§. 19.

Czas trwania tego kursu, tudzież liczbę godzin nauki oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 20.

Na kurs praktycznych robót wpisać się mogą uczennice po ukończeniu z dostatecznym postępem szkoły wydziałowej, a także uczennice, które z takim postępem ukończyły tylko 4 klasową szkołę pospolitą lub wykażą wiadomości, odpowiadające tejże szkole, ale tylko pod tym warunkiem, że skończyły 14ty rok życia.

§. 21.

Etat sił nauczycielskich powyższego kursu t. j. liczbę nauczycielek, ich stanowisko (czy stałe, czy tymczasowe), ich płace i inne pobory, tudzież ich emeryturę uchwala Rada miejska i przedkłada do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej.

§. 22.

Warunkiem uzyskania posady jest świadectwo dojrzałości, uzyskane w seminaryum nauczycielskiem, oraz świadectwo z ukończonych z dobrym postępem kursów robót kobiecych w szkole fachowej.

Nauczycielki tak tymczasowe, jakoteż stałe mianuje w myśl art 10 ustawy z dnia 1. stycznia 1889. (Dz. u. kr. Nr. 16) na przedstawienie Rady miejskiej Rada szkolna okręgowa.

§. 23.

Przepisy dyscyplinarne, obowiązujące nauczycieli szkół ludowych stosują się także do nauczycielek na kursie robót kobiecych. Sprawy ich dyscyplinarne należą jednak do Rady szkolnej okręgowej, a tylko kara wymieniona w art. 24. lit *e* ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16) zastrzeżoną jest orzeczeniu Rady szkolnej krajowej.

§. 24.

Uczennice kursu praktycznego składają na ręce dyrekcyi z początkiem każdego roku wpisowe 1 zł., a nadto z początkiem każdego miesiąca nauki opłatę w kwocie 2 zł. Opłaty te wpływają do kasy Rady szkolnej miejscowej i służyć będą na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu praktycznego połączonych. Co do podwyższenia lub zniżenia, a względnie uwolnienia od połowy opłaty, obowiązują odnośne postanowienia §. 16. Uczennice kursu teoretycznego, uczęszczające na kurs robót, nie składają osobnej opłaty.

§. 25.

Po ukończeniu kursu praktycznego lub teoretycznego otrzymuje uczennica świadectwo, stwierdzające postęp w naukach.

§. 26.

Rada szkolna krajowa może na żądanie Rady miejskiej w miarę potrzeby rozszerzyć zakres nauki na kursach uzupełniających, tak praktycznym jak i teoretycznym, a przeto zmienić postanowienia, zawarte w §§. 12. i 18. statutu.

§. 27.

Co do ingerencyi dyrekcyi zakładu do kursu praktycznego, stosuje się w zupełności §. 15., nadto obowiązaną jest dyrekcya do składania rocznych sprawozdań Radzie szkolnej krajowej za pośrednictwem Rady szkolnej miejscowej, a względnie okręgowej.

§. 28.

Rok szkolny rozpoczyna się 1. września a kończy 15. lipca uroczystem zamknięciem z wystawą prac uczennic.

Z drukarni i litogr. Pillera i Spółki.

L. W. kr. 56.461/91.

Aleg. 25.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyach kilku gmin dotyczących zniżenia prestacyj na płace nauczycieli.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm petycye gmin *Skawce*, *Klikowa*, *Psary*, *Horodyszcze cetnarskie*, *Kolbajowice*, *Ortynice* i *Podhorce* o zniżenie prestacyj na płacę nauczycieli Wydziałowi krajowemu z poleceniem zbadania, zasięgnięcia opinii Rad szkolnych okręgowych i Rady szkolnej krajowej i przedłożenia sprawozdania na najbliższej sesyi. Nadto uchwałami z dnia 22. i 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm między innemi w Izbie niezałatwionemi petycyami, Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę ponowną gminy *Skawce* oraz gmin *Targanice* i *Kowalowa* odnoszące się do tego samego przedmiotu.

Wskutek powyższego polecenia odniósł się Wydział krajowy do Rady szkolnej krajowej z prośbą o zarządzenie zbadania tych petycyj za pośrednictwem Rad szkolnych okręgowych tak co do zobowiązań przez te gminy przyjętych, jak i co do ich stosunków majątkowych a następnie o udzielenie opinii o ile petycye te na uwzględnienie zasługują.

Tylko co do 7 petycyj nadesłała Rada szkolna krajowa akta przeprowadzonego dochodzenia, na podstawie których przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie:

1.) Co do petycyi gminy Klikowa. Orzeczeniem Rady szkolnej krajowej z dnia 28. czerwca 1872 l. 1495, zatwierdzonem reskryptem ministeryalnym z dnia 12. czerwca 1873 l. 6340, postanowiono na podstawie opiniir eprezentantów gmin sąsiednich, iż gmina Klikowa w powiecie tarnowskim ma uiszczać na utrzymanie nauczyciela miejscowej szkoły ludowej 250 zł. rocznie. Wskutek tego przy reorganizacyi tej szkoły orzeczeniem Rady szkolnej krajowej z dnia 25. maja 1875 l. 39. nałożono na tę gminę prestacyę na płacę nauczyciela w kwocie rocznej 250 zł. W roku 1888 wniosła gmina prośbę do Rady szkolnej o zniżenie powyższej prestacyi na 50 zł., którą to kwotę zobowiązała się opłacać ponad prestacyę z ustawy przypadającą, Rada szkolna krajowa oświadczyła się wówczas za uwzględnieniem tej prośby, uznając za rzecz słuszną, aby uwolniono tę gminę od nadobowiązkowej a bez wyraźnego oświadczenia się jej nałożonej na nią prestacyi.

Wydział krajowy nie przychylił się jednakowoż do powyższego wniosku Rady szkolnej krajowej a to z powodu, że wymiar prestacyi stał się już dawno prawomocnym, a zniżenie jej nałożyłoby na fundusz szkolny krajowy nowy stały ciężar, do którego przyjęcia tylko Wysoki Sejm jest kompetentnym.

W roku 1889 wniosła gmina ponownie petycyę o zniżenie prestacyi do Wysokiego Sejmu, ale nie została ona załatwioną.

Gmina Klikowa prócz kilku morgów nieużytków nie posiada zresztą żadnego majątku. Na pokrycie potrzeb gminnych nałożony został w roku 1891 dodatek do podatków bezpośrednich w wysokości 46%. Wobec niepomyślnego stanu majątkowego gminy przemawia Rada szkolna krajowa za zniżeniem jej dotychczasowej prestacyi na płacę nauczyciela z kwoty 250 zł. na 200 zł.

Wydział krajowy jest zdania, że wniosek ten zasługuje na uwzględnienie.

2.) Gmina Skawce powiatu wadowickiego wniosła w roku 1888 za pośrednictwem Wydziału powiatowego prośbę do Wydziału krajowego o zniżenie jej prestacyi na płacę nauczyciela z kwoty 80 zł. na 40 zł. Prośby tej Wydział krajowy z motywów wyżej podanych nie uwzględnił.

Obecnie prosi gmina Skawce o zupełne zwolnienie od powyższej dobrowolnej prestacyi a wymierzenie jej prestacyi w tej wysokości, jaka z ustawy na nią przypada. Według aktów przedstawia się sprawa jak następuje:

Orzeczeniem Rady szkolnej krajowej z dnia 8. marca 1887 l. 2840. została w gminie Skawce zorganizowaną szkoła filialna, na którą gmina opłacać ma prócz wydatków z art. XXIV. ustawy z 2. lutego 1885 Nr. 29. Dz. u kr. (w stosunku 85·33 zł. na 100 zł.) tytułem prestacyi na płacę nauczyciela rocznie po 80 zł, a to na mocy aktu fundacyjnego z 18. marca 1884, zatwierdzonego przez Reprezentacyę powiatową w Wadowicach dnia 3. maja 1884 do l. 615.

Według budżetu na rok 1890 dołączonego do petycyi, podatki bezpośrednie przypisane w gminie Skawce wynosiły w 1889 roku 362 zł. 98 ct., zaś według twierdzenia gminy w petycyi i oświadczenia Rady szkolnej okręgowej w Wadowicach z dnia 27. kwietnia 1891 l. 394 wynosić ma suma podatków tylko 286 zł. 22 ct. Na pokrycie wydatków szkolnych, które na rok 1890 preliminowano w kwocie 163 zł. 70 ct., nałożony został dodatek w wysokości 33% podatków bezpośrednich.

Rada szkolna krajowa przemawia za zniżeniem gminie Skawce dobrowolnej prestacyi z kwoty 80 zł na 50 zł.

Zdaniem Wydziału krajowego stosunki gminy Skawce nie są tak niepomyślne, aby nie mogła ona zobowiązaniom swym zadość uczynić. Budżet gminny na rok 1890 wykazuje przedewszystkiem pozostałość kasową z roku 1889 w kwocie 41 zł. 01 ct; dochody z majątku gminnego preliminowano w kwocie 102 zł. 80 ct., zatem razem dochody wyniosły kwotę 143 zł. 81 ct., a ponieważ wydatki gminne w ściślejszem znaczeniu preliminowano w kwocie 138 zł. 13 ct., przeto potrzeby gminne nie tylko pokryte zostały własnymi dochodami, ale nawet pozostała jeszcze zwyżka przychodu w kwocie 5 zł. 68 ct. Ponieważ jednak gmina Skawce ponosi istotnie znaczne stosunkowo wydatki na potrzeby szkolne, które pokrywane być muszą jak n. p. w roku zeszłym 33% dodatkiem dopodatków bezpośrednich, Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosek na obniżenie tej gminie prestacyi na płacę nauczyciela z 80 zł. na 70 zł. rocznie.

3.) Gmina Psary pow. chrzanowskiego wniosła petycyę o odpisanie zaległych za ubiegłe lata należytości okręgowego funduszu szkolnego w sumie 1673 zł. 04 ct.

Na podstawie aktu fundacyjnego z dnia 27. czerwca 1868 zatwierdzonego przez c. k. krajową Radę szkolną dnia 13. września 1868 l. 6685., obowiązaną jest gmina Psary płacić na

utrzymanie tamtejszej etatowej szkoły ludowej, zorganizowanej orzeczeniem Rady szkolnej krajowej z dnia 16 lipca1874 l. 196. roczną kwotę 210 zł., która znacznie przewyższa prestacyę przypadającą na tę gminę z mocy ustawy. Gmina Psary wniosła w roku 1888 do Rady szkolnej krajowej prośbę o uwolnienie jej od powyższego dobrowolnie przyjętego zobowiązania, względnie od uiszczania wyższej niż z mocy ustawy przypadającej prestacyi. Rada szkolna krajowa zakomunikowała powyższą prośbę Wydziałowi krajowemu do objawienia zdania, przyczem zrobiła uwagę, że gdyby Wydział krajowy nie zgodził się na przychylne załatwienie prośby, należałoby przyzwolić gminie na spłatę zaległości, wynoszących z końcem roku 1887 kwotę 1154 zł. 84 ct. w pięciu ratach rocznych.

Pismem z dnia 20. kwietnia 1888 l. 10893. oznajmił Wydział krajowy Radzie szkolnej krajowej, iż nie może zgodzić się na uwolnienie gminy Psary od powyższego dobrowolnie przyjętego zobowiązania, natomiast zgodził się na spłatę zaległych prestacyj w sumie 1154 zł. 84 ct. w pięciu ratach rocznych, począwszy od 1. października 1888 z zastrzeżeniem jednak, że w razie uchybienia choćby jednej raty, cała zaległość winna być naraz w drodze egzekucyjnej ściągniętą Obok spłacania powyższej zaległości miała gmina płacić w terminach przepisanych bieżącą prestacyę.

Tymczasem gmina Psary nietylko nie uiściła zaległości w terminach oznaczonych, ale nawet nie płaciła bieżącej należytości, wskutek czego zaległość wzrosła z końcem 1890 roku do sumy 1673 zł. 04 ct. a gmina petycyonuje o odpisanie tego długu.

Rada szkolna okręgowa i Wydział powiatowy w Chrzanowie popierają gorąco petycyę gminy, której mieszkańcy mając grunta piasczyste i nieurodzajne, pogrążeni są w biedzie takiej, że według zapewnienia Rady szkolnej okręgowej, zawartego w sprawozdaniu z dnia 25. marca b r. l. 95. powyższej zaległości prestacyjnej mimo najenergiczniejszych środków przymusowych ściągnąćby nie można.

Do pogorszenia majątkowych stosunków tej gminy przyczyniły się także kilkakrotne klęski elementarne, jak grad, wylewy i posucha a Wydział powiatowy w Chrzanowie pisze, że prestacya w rocznej kwocie 210 zł., do której zobowiązała się gmina Psary, jest ponad jej siły, gdyż równa się przeszło 60% dodatku do podatków bezpośrednich, w gminie przypisanych.

Ponieważ gmina ta prócz powyższej prestacyi płaci jeszcze na inne wydatki szkolne corocznie około 120 zł., przeto ogólny wydatek ponoszony przez gminę Psary na cele szkolne wymaga około 95% dodatku do podatków bezpośrednich.

Doliczając do tego około 20% dodatku nakładanego na pokrycie potrzeb zarządu gminnego, otrzymamy 115% dodatek do podatków bezpośrednich, który jest konieczny w celu pokrycia bieżących potrzeb gminnych i szkolnych. Gdyby zaś prócz tego przyszło gminie spłacać jeszcze zaległości prestacyi szkolnej w kwocie 1673 zł. 04 ct., to w celu ściągnięcia tej zaległości należałoby nałożyć na mieszkańców jeszcze wyższe dodatki, które musiałyby ich zupełnie zrujnować.

Wobec tego Wydział powiatowy nie tylko przemawia za odpisaniem powyższej zaległości, ale domaga się również zniżenia gminie Psary dobrowolnie przyjętej prestacyi na płacę nauczyciela z 210 zł. do kwoty, jaką gmina ta byłaby obowiązaną opłacać z mocy ustawy krajowej z 2. lutego 1885 ur. 29. Dz. u. kr.

Rada szkolna krajowa, opierając się na powyższych sprawozdaniach, oświadczyła się za uwzględnieniem petycyi gminy Psary.

Wobec powyżej przedstawionego stanu rzeczy sądzi Wydział krajowy, iż odpisanie zaległości prestacyjnej gminie Psary jest nieuniknionem, a nadto uwzględniając wyjątkowo niepomyślne stosunki majątkowe tej gminy mniema, iż należałoby zniżyć jej dotychczasową prestacyę na płacę nauczyciela z kwoty 210 zł. na 150 zł.

4) Gmina Ortynice powiatu samboskiego wniosła do Wysokiego Sejmu petycyę o uwolnienie jej od opłacania dotychczasowej, obrowolnie przyjętej prestacyi na płacę nauczyciela a nałożenie na nią tylko takiej prestacyi, do jakiej obowiązaną jest w myśl ustawy z 2. lutego 1885 ur. 29 Dz. u. kr. Gmina Ortynice zobowiązała się dobrowolnie przy reorganizacyi szkoły płacić rocznie na dotacyę nauczyciela kwotę 130 zł. i od 1. września 1885 prestacyę tę uiszcza.

Według oświadczenia Wydziału powiatowego w Samborze z dnia 4. kwietnia b. r. l. 640. gmina Ortynice posiada całego majątku 122 morgów pastwisk, które nie przynoszą żadnego dochodu, lecz służą tylko do pasania bydła członków gminy za skromnę opłatą, wystarczającą zaledwie na opłacenie podatku. Dochody własne gminy wynoszą na rok 1891 6 zł. 60 ct., wydatki zaś 135 zł. 22 ct., a na pokrycie niedoboru w kwocie 128 zł. 62 ct. musiała gmina nałożyć dodatek $23^1/_2\%$ do podatków bezpośrednich przypisanych w sumie 558 zł. 52 ct.

Prócz tego na pokrycie prestacyi na płacę nauczyciela w kwocie 130 zł. nałożono dodatek w wysokości 24%, na inne potrzeby szkolne 8% — razem zatem na potrzeby gminne i szkolne nałożony być musiał dodatek do podatków bezpośrednich w wysokości $55^1/_2\%$.

Wydział krajowy mniema, że ze względu na niepomyślne stosunki finansowe gminy Ortynice należałoby jej zniżyć dotychczas uiszczaną prestacyę na płacę nauczyciela z kwoty 130 zł. na 100 zł. rocznie.

5.) Gmina Kołbajowice powiatu rudeńskiego zobowiązała się dobrowolnie w roku 1884 uiszczać na płacę nauczyciela corocznie kwotę 200 zł. Rada szkolna krajowa na podstawie tego zobowiązania zorganizowała szkołę w Kołbajowicach orzeczeniem z dnia 15. listopada 1884 l. 8731. Obecnie wniosła gmina petycyę o zniżenie jej tej prestacyi na 100 zł.

Wedle sprawozdania Rady szkolnej okręgowej z dnia 10. lutego b. r. l. 97. złożonego Radzie szkolnej krajowej, gmina Kołbajowice w ostatnich kilku latach tak dalece majątkowo podupadła, iż dalsze dopełnienie przyjętego zobowiązania byłoby dla niej bardzo utrudnione. Przyczyną tego majątkowego upadku gminy są głównie klęski elementarne, jakie ją w ostatnich kilku latach nawiedziły.

W latach między 1884 do 1890 musiała gmina Kołbajowice ponieść wydatek w sumie przeszło 3000 zł. na postawienie budynków plebańskich. Ciężary te wyczerpały jej środki materyalne tak dalece, iż członkowie gminy posprzedawać musieli wiele swych gruntów, biedniejsi zostali chałupnikami, a majętniejsi posiadają dziś tyle gruntu, iż ten zaledwie wyżywić ich może. — W najbliższej przyszłości czeka gminę wydatek na budowę nowej szkoły, stary bowiem budynek znajduje się w stanie niemożliwym do użytku.

Z powyższych powodów tak Rada szkolna okręgowa jak i Rada szkolna krajowa przemawiają za uwzględnieniem petycyi gminy Kołbajowice a Wydział krajowy, uznając prośbę gminy za uzasadnioną, stawia wniosek na zniżenie jej prestacyi na 100 zł. rocznie.

6.) Gmina Kowalowa powiatu tarnowskiego zobowiązaną została przy organizacyi szkoły miejscowej w roku 1873 do uiszczania na płacę nauczyciela prestacyi rocznych 200 zł

W roku zeszłym wniosła gmina petycyę do Wysokiego Sejmu o zupełne zwolnienie jej od tej prestacyi opierając się na tem, iż nigdy nie zobowiązywała się do opłacania powyższej prestacyi.

Z dochodzenia przeprowadzonego w tej sprawie wynika, iż gmina Kowalowa nie tylko nie przyjęła na siebie obowiązku opłacania prestacyi w wysokości 200 zł., ale przeciwnie w ogóle nie uczyniła zadość wezwaniu Rady szkolnej okręgowej do zaprowadzenia szkoły ludowej.

W następstwie tego Rada szkolna okręgowa w Tarnowie orzeczeniem z dnia 15. kwietnia 1873 l. 257 z roku 1872. postanowiła, iż gmina Kowalowa na podstawie rozporządzenia Ministerstwa stanu z dnia 14. listopada 1865 l. 9970. obowiązan

jest w celu uregulowania nauki szkolnej wystawić budynek szkolny, wypłacać corocznie nauczycielowi tytułem wynagrodzenia 200 zł., na utrzymanie stróża 12 zł., na inne wydatki szkolne 10 zł., wreszcie dostarczyć 6 sągów drzewa opałowego. — Przeciw temu orzeczeniu rekurowała gmina do Rady szkolnej krajowej, która jednakowoż orzeczeniem z dnia 13. czerwca 1873 l. 4633., zatwierdziła w całości orzeczenie Rady szkolnej okręgowej. W motywach orzeczenia Rady szkolnej krajowej podniesiono, iż gminę dlatego do powyższych prestacyj zobowiązano, ponieważ z przeprowadzonej rozprawy okazało się, że posiada ona dostateczne środki do wyposażenia szkoły, a tylko dla braku dobrej woli opiera się jej urządzeniu. Wynika ztąd niewątpliwie, iż gmina Kowalowa nie przyjęła na siebie dobrowolnie żadnego zobowiązania.

Rada szkolna krajowa w piśmie z d. 2. maja 1891. l. 7342, wystosowanem do Wydziału krajowego podniosła, że dziś nie podobna wyjaśnić, na jakiej podstawie wydane zostało orzeczenie Rady szkolnej okręgowej w Tarnowie, dotyczące organizacyi szkoły w Kowalowej, gdyż referatu tego orzeczenia nie można odszukać. Faktem jest jednak, że tarnowska Rada okręgowa przedkładając Radzie szkolnej krajowej rekurs gminy Kowalowej od swego orzeczenia z roku 1873, wyraźnie podniosła w swej relacyi, że gmina ta stanowczo oświadczyła do protokołu, że nie może przyjąć na siebie obowiązku utworzenia i utrzymania szkoły. Zapytani jednak ks. proboszcz miejscowy, przełożeni obszarów dworskich i zwierzchności sąsiednich gmin oświadczyli, iż gmina Kowalowa jest w stanie bez nadwyrężenia siły podatkowej, szkołę u siebie założyć i utrzymać. Na tej podstawie Rada szkolna okręgowa postawiła wniosek na zatwierdzenie swego orzeczenia, co też nastąpiło, — pomimo że Wydział powiatowy w Tarnowie zapytany o opinię, w pismach z dnia 16. stycznia 1872 roku L. 8 i z dnia 21. lutego 1872 roku l. 220. oświadczył, iż gmina Kowalowa nie cieszy się ogólnym dobrobytem, gdyż obok majętnych jest bardzo wielu ubogich włościan i że gmina ta bez pomocy z funduszów publicznych nie byłaby w stanie szkoły założyć i utrzymać. Opinia Wydziału powiatowego znalazła zresztą zupełne potwierdzenie w tym fakcie, że według relacyi Rady szkolnej okręgowej w Tarnowie z dnia 3. lutego b. r. l. 4. złożonej Radzie szkolnej krajowej, szkoła w Kowalowej otwartą została dopiero w 15 lat po wydaniu orzeczenia organizacyjnego a to z powodu trudności spowodowanych właśnie niekorzystnymi stosunkami majątkowymi gminy.

Gmina Kowalowa opłaca tytułem podatków bezpośrednich 451 zł. 11 ct., na potrzeby szkolne uiszcza corocznie około 305 zł., co wymaga nakładu około 68% dodatków do podatków bezpośrednich, nadto gmina ta nie posiadając majątku, także wydatki na potrzeby gminne w ściślejszem znaczeniu musi pokrywać dodatkami do podatków, co rzeczywiście przekracza jej siły finansowe.

Opierając się na powyższem przedstawieniu rzeczy, sądzi Wydział krajowy, iż słusznem jest, ażeby nałożona na gminę Kowalową prestacya na płacę nauczyciela w kwocie 200 zł. zniżoną została do wysokości 9% opłacanych przez tę gminę podatków bezpośrednich wraz z dodatkami państwowymi, do której to prestacyi obowiązana jest gmina w myśl ustawy z dnia 2. lutego 1835 Nr. 29, Dz. u. kr. Za powyższem obniżeniem przemawia również Rada szkolna krajowa.

7.) Gmina Targanice powiatu wadowickiego wniosła do Wysokiego Sejmu petycyę o uwolnienie jej od dobrowolnie przyjętej nadobowiązkowej prestacyi na płacę nauczyciela w kwocie rocznej 140 zł., a natomiast nałożenie prestacyi w wysokości ustawą szkolną wskazanej. Aktem fundacyjnym z dnia 21. marca 1884 zobowiązała się ta gmina uiszczać na płacę nauczyciela prestacyę roczną w kwocie 140 zł. Na podstawie tego oświadczenia zorganizowaną została w tej miejscowości szkoła ludowa orzeczeniem Rady szkolnej krajowej z dnia 14. września 1884 l. 9104.

Tak Wydział powiatowy jak i Rada szkolna okręgowa w Wadowicach popierają petycyę gminy Targanice. Gmina ta prócz kapitału 600 zł. składającego się z zapisów długu państwa, nie posiada zresztą żadnego innego majątku. Kwota podatkowa tej gminy wynosi 910 zł. 14 ct., i na pokrycie potrzeb gminnych opłacają kontrybuenci gminy 48% dodatek do podatków. Gmina Targanice położoną jest w okolicy górskiej, nieurodzajnej, a mieszkańcy jej nie mają żadnego zarobku i tylko z małych swych gospodarstw utrzymywać się muszą. Nadto obecnie jest w toku budowa nowej szkoły, która pociągnie za sobą znaczny wydatek, a tem samem obciąży nadmiernie ubogą gminę. Rada szkolna krajowa przemawia za zniżeniem gminie Targanice prestacyi na płacę nauczyciela z kwoty 140 zł. na 100 zł., z którym to wnioskiem zgadza się Wydział krajowy.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy stawia wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Gminę Psary powiatu chrzanowskiego uwalnia się od obowiązku uiszczenia zaległych prestacyj do funduszu szkolnego okręgowego, które to prestacye z końcem roku 1890 wynoszą sumę 1673 zł. 04 ct. Nadto zniża się tej gminie począwszy od 1. stycznia 1892 uiszczaną dotychczas w kwocie 210 zł. prestacyę na płacę nauczyciela na 150 zł. rocznie.

II. Począwszy od 1. stycznia 1892 zniża się dotychczas uiszczane prestacye na płace nauczycieli następującym gminom: Klikowa w powiecie tarnowskim z kwoty 250 na 200 zł., Skawce pow. wadowickiego z kwoty 80 na 70 zł., Ortynice pow. samborskiego z kwoty 130 na 100 zł., Kołbajowice pow. rudeńskiego z kwoty 200 na 100 zł., Targanice pow. wadowickiego z kwoty 140 na 100 zł., wreszcie Kowalowa pow. tarnowskiego z kwoty 200 zł. do wysokości obowiązkowej prestacyi, wynikającej z ustawy z dnia 2. lutego 1885. Nr. 29. Dz. u. kr.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 15. grudnia 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Antoni Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 53.311/91.

Aleg. 26.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyj emerytowanych nauczycieli, tudzież wdów i sierót po nauczycielach szkół ludowych o udzielenie lub podwyższenie emerytury, względnie daru z łaski.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 25. listopada 1889 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu 34 petycyj emerytowanych nauczycieli, wdów i sierót po nauczycielach szkół ludowych o podwyższenie emerytury, zapomogę lub dar z łaski do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi. Co do 17 petycyj z pośród 34, objętych powyższą uchwałą, zdał Wydział krajowy sprawę Wysokiemu Sejmowi w przedłożeniu swem z dnia 12. sierpnia 1890 L. 8.918; zaś co do 3 petycyj w sprawozdaniu swem z d. 5. listopada 1890 L. 43.875.

Już po zamknięciu zeszłorocznej sesyi sejmowej przedłożyła Rada szkolna krajowa Wydziałowi krajowemu opinię co do dwóch jeszcze petycyj a mianowicie:

1. Julii Oleksinowej, wdowy po nauczycielu szkół ludowych o zapomogę z wnioskiem na wyjednanie dla niej jednorazowej zapomogi w kwocie 50 zł.;

2. Teofili Hrycynowej, wdowy po nauczycielu szkół ludowych, z wnioskiem na udzielenie jej jednorazowej zapomogi w kwocie 50 zł.

Ponieważ petycya Julii Oleksinowej mogła znaleźć załatwienie dopiero w budżecie na rok 1892, a petentka, znajdując się w nader przykrem położeniu, wniosła była ponownie do Wydziału krajowego prośbę o udzielenie jej zapomogi, — zaproponował Wydział krajowy Radzie szkolnej krajowej, ażeby jej udzieliła zapomogi w kwocie 50 zł. z kredytu wyznaczonego na te cele w roku 1891 w Rubr. XIII. poz. 20. budżetu krajowego funduszu szkolnego; Rada szkolna krajowa zgodziła się na powyższą propozycyę i wyasygnowała petentce zapomogę, wobec czego petycya ta stała się już bezprzedmiotową.

Położenie majątkowe Teofili Hrycynowej jest opłakanem, pobiera bowiem wraz z trojgiem dzieci skromne zaopatrzenie, jakie jej gmina Zadwórze wypłaca. Petycya jej zasługuje więc zdaniem Wydziału krajowego na uwzględnienie.

Z 12 petycyj pozostałych z 34 objętych uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 25. listopada 1889, cztery a mianowicie petycye Brzezickiej Frydryki, Niklasowej Teodozyi, Czernie-

ckiego Leopolda i Danilewiczowej Serafiny, powtórzone zostały w r. 1890 i znajdują załatwienie w dalszym ciągu niniejszego sprawozdania; co do ośmiu zaś, a mianowicie co do petycyi Dültza Józefa, Nowogrodzkiej Ludmiły, Dębickiej Izabeli, Skorobohatej Julii, Zarządu kółka pedagogicznego w Koszlakach o pensyę dla wdowy po Ewaryście Germanisie, Jarosiewiczowej Anny, Lalickiej Katarzyny i Romankiewiczowej Julii — nie nadeszła dotychczas opinia Rady szkolnej krajowej.

Uchwałami z dnia 11., 22, 24 i 27. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm 25 petycyj emerytowanych nauczycieli, wdów i sierót po nauczycielach o zaopatrzenie lub dary z łaski, Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi.

Między temi petycyami jedna, a to Teofili Hrycynowej znajduje załatwienie powyżej. Z pomiędzy reszty nie zasługują wedle zdania Rady szkolnej krajowej, — które Wydział krajowy podziela — na uwzględnienie następujące petycye:

Apolonii Tyrawskiej, wdowy po nauczycielu w Gródku o zapomogę; Rozalii Konopnickiej wdowy po nauczycielu z Jordanowa o zapomogę; Emilii Dumańskiej, wdowy po nauczycielu w Stanisławowie o stałe wsparcie; Bazylego Rakowskiego byłego zastępcy nauczyciela szkoły ludowej w Jamelnicy o emeryturę; Teodozyi Niklasowej, wdowy po nauczycielu w Baranowie o uwzględnienie przy wymiarze emerytury dodatku za kierownictwo, pobieranego przez ś. p. męża; Karola Marciaka, emerytowanego nauczyciela szkół ludowych o podwyższenie emerytury; wreszcie Leopolda Czernieckiego, emerytowanego nauczyciela o podwyższenie emerytury. Co do tych petycyj stawia Wydział krajowy wniosek na przejście do porządku dziennego. Co do innych petycyj przedstawia Wydział krajowy na podstawie wyjaśnień udzielonych mu przez c. k. Radę szkolną krajową następujące sprawozdanie:

1. Marya Makarewiczowa, była tymczasowa nauczycielka szkoły ludowej w Ruzdwianach służyła przez 20 lat w zawodzie nauczycielskim ku zupełnemu zadowoleniu władz przełożonych. Obecnie mając lat 60 musiała z powodu choroby i słabego wzroku ustąpić z zajmowanej posady, a nie mogąc w inny sposób zapracować na życie, pozbawioną jest środków utrzymania. Rada szkolna krajowa przemawia za udzieleniem petentce stałego daru z łaski o rocznych 60 zł.

2. Antonina Bernadzikiewiczowa, wdowa po nauczycielu ludowym, mająca 73 lat, pobiera zaledwie 14 centów dziennie jako zaopatrzenie wdowie od gminy Poręba Żegota w powiecie chrzanowskim. Rada szkolna krajowa, uwzględniając opłakane stosunki Bernadzikiewiczowej, udzieliła jej w r. b. jednorazowego daru z łaski w kwocie 20 zł., a zarazem przemawia za wyjednaniem dla niej stałego zaopatrzenia o rocznych 20 zł.

3. Arkadya Fedoryńczuk, wdowa po nauczycielu ludowym prosi o udzielenie jej w drodze łaski stałej pensyi rocznej. Mąż jej, Paweł Fedoryńczuk pełnił obowiązki nauczycielskie od dnia 9. września 1880 aż do dnia swej śmierci, t. j. do 4. lutego 1890, zatem przez 9 lat, 4 miesiące i 26 dni i to najpierw jako nauczyciel szkoły ludowej w Ciężawie a następnie w Oleszowie. Ponieważ ś. p. Fedoryńczuk nie pełnił obowiązków nauczycielskich przez lat 10, przeto pozostała po nim wdowa wraz z dziećmi otrzymała jedynie należącą się jej w myśl art. 44. ustawy z dnia 1. stycznia 1889 Dz. u. kr. Nr. 16. odprawę w kwocie 168 zł. 50 ct.

Wedle sprawozdań Rady szkolnej okręgowej w Stanisławowie i Rady szkolnej okręgowej w Tłumaczu ś. p. Paweł Fedoryńczuk zachowywał się w czasie swej służby nauczycielskiej nienagannie i obowiązki swe wypełniał z pomyślnym skutkiem. Pozostała po nim wdowa wraz z dwojgiem dzieci nie posiada środków utrzymania i znajduje się obecnie w dotkliwym niedostatku. Rada szkolna krajowa przemawia zatem za wyjednaniem dla niej stałej pensyi w drodze łaski o rocznych 100 zł.

Wydział krajowy sądzi, że petycya ta zasługuje na uwzględnienie, jednakowoż wysokość proponowanej pensyi wdowiej należałoby zniżyć do 60 zł. rocznie, a to z tego powodu, iż zaopatrzenia w wyższej kwocie przyznał Wysoki Sejm w latach poprzednich wdowom po nauczycielach, którzy znacznie dłuższy czas pełnili służbę nauczycielską.

4. Jan Dutkiewicz, emerytowany nauczyciel szkół ludowych, 63 letni starzec, wniósł do Wysokiego Sejmu prośbę o policzenie mu w drodze łaski służby od r. 1845 przy parafialnych i etatowych szkołach aż do spensyonowania t. j. do r. 1889 pełnionej.

Petent na mocy orzeczenia c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 13. lipca 1889 L. 11.198 otrzymał przy przeniesieniu go w stan spoczynku emeryturę o rocznych 140 zł.; przyczem policzono mu tylko 16 lat służby. W motywach orzeczenia podniesiono, że Rada szkolna krajowa nie mogła uwzględnić przy wymiarze emerytury służby przed rokiem 1873 spędzonej, ponieważ w służbie tej zaszła przerwa wskutek oddalenia petenta ze służby nauczycielskiej na mocy dyscyplinarnego orzeczenia c. k. Namiestnictwa z dnia 23. listopada 1867 L. 74.100.

Z alegatów dołączonych do petycyi okazuje się jednakowoż, iż powody, dla których petent usunięty został z posady, wskutek czego nastąpiła przerwa jego w służbie, wynosząca 1 rok i 2 miesiące, nie były dość donośne, aby dla nich utracić miał prawo do wliczenia mu przy wymiarze emerytury 27-letniej służby nauczycielskiej, zwłaszcza, że wszystkie świadectwa wystawione przez władze szkolne udowadniają, iż petent przez cały czas swej 44-letnie, służby pełnił wzorowo obowiązki nauczycielskie. Przyznaje to zresztą i Rada szkolna krajowa która wyraziła opinię, iż petycya Dutkiewicza o dodatkowe policzenie mu w drodze łaski lat służby od r. 1845, zasługuje na uwzględnienie, gdyż petent tak podczas służby swej dawniejszej 22-letniej jako nauczyciel szkół parafialnych, jakoteż w czasie służby jako nauczyciel szkół ludowych wypełniał obowiązki swe z pilnością i dobrym skutkiem. Uwzględniając przeto długoletnią i skuteczną działalność nauczycielską petenta, przemawia Rada szkolna krajowa za tem, ażeby Janowi Dutkiewiczowi przyznać w drodze łaski emeryturę w całej wysokości jego ostatniej płacy, t. j. w kwocie 350 zł. rocznie.

5. Marya Winogradzka, wdowa po nauczycielu szkół ludowych, wniosła petycyę o udzielenie jej zapomogi. Mąż petentki ś. p. Joachim Winogradzki pełnił przez 35 lat obowiązki nauczycielskie w charakterze prowizorycznym, wskutek tego wdowa po nim nie otrzymała żadnej emerytury i pozbawioną jest wszelkich środków do życia. Rada szkolna okręgowa w Buczaczu przedstawiła wniosek na udzielenie petentce zapomogi w kwocie 100 zł. a Rada szkolna krajowa wyraziła opinię, iż petycya Maryi Winogradzkiej, wobec długoletniej służby nauczycielskiej jej męża i wobec smutnego położenia materyalnego petentki, zasługuje na uwzględnienie.

Wydział krajowy sądzi, iż należałoby przyjść petentce z pomocą, udzielając jej jednorazowej zapomogi w kwocie 70 zł.

6. Dla Natalii Boruckiej, wdowy po nauczycielu szkół ludowych, która prócz pensyi wdowiej o rocznych 105 zł. nie posiada żadnego majątku, zaproponowała Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 20 zł.

7. Dla Anieli Batkowej, wdowy po nauczycielu szkół ludowych, która otrzymała pensyę wdowią w kwocie rocznej 83 zł. 33 ct., a z tej utrzymywać musi 3 dzieci, proponuje Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 30 zł.

8. Dla Emilii Balickiej, wdowy po nauczycielu szkół ludowych, która ze skromnej emerytury w kwocie 101 zł. utrzymywać musi siebie i 5 dzieci, wnosi Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 30 zł.

9. Dla Maryi Iwińskiej, wdowy po tymczasowym nauczycielu szkół ludowych, proponuje Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 30 zł. Mąż

petentki służył 18 lat w zawodzie nauczycielskim; jako wdowa po tymczasowym nauczycielu nie otrzymała Marya Iwińska wraz z 4 dzieci żadnej emerytury.

10. Dla Pauliny Michnowskiej, wdowy po tymczasowym nauczycielu szkół ludowych, proponuje Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowego wsparcia w kwocie 100 zł. Przeprowadzone dochodzenie okazało, że petentka znajduje się w nader opłakanem położeniu i utrzymuje się wraz z dziećmi tylko z łaski litościwych ludzi, a jako wdowa po tymczasowym nauczycielu, który służył przez lat 19 w swym zawodzie, nie ma prawa do stałego zaopatrzenia.

Wydział krajowy uznaje, iż petycya ta zasługuje ze wszech miar na uwzględnienie, jednakowoż ze względu na potrzebę skrzętnej oszczędności proponuje udzielenie zasiłku w kwocie 70 zł.

11. Dla Pauliny Kosonockiej, wdowy po nauczycielu szkoły ludowej, nie pobierającej żadnej emerytury, gdyż mąż petentki tylko przez 9 lat pełnił obowiązki nauczycielskie, proponuje Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 50 zł.

12. Dla Klementyny Picyk, wdowy po nauczycielu szkół ludowych, nie pobierającej żadnej emerytury, gdyż mąż petentki tylko przez dwa lata pełnił prowizorycznie obowiązki nauczycielskie, proponuje Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 25 zł. Petentka wraz z dzieckiem utrzymuje się tylko z pracy rąk.

13. Dla Tekli Krupka, wdowy po nauczycielu szkół ludowych, proponuje Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 25 zł. Mąż petentki pełnił obowiązki tymczasowego nauczyciela przez 34 lat i pozostawił troje niezaopatrzonych dzieci.

14. Trzy petycye sejmowe popiera Rada szkolna krajowa na podstawie opinii wyrażonej przez Dyrekcyę policyi we Lwowie, a mianowicie:

a) Anny Orłowskiej, wdowy po nauczycielu ludowym, która nie posiada wprawdzie prócz pensyi wdowiej o rocznych 170 zł., żadnego majątku i ma 2 dzieci niezaopatrzonych, ale pomaga sobie utrzymywaniem studentów na stancyi, tak iż nie znajduje się w tak przykrem położeniu, ażeby zachodziła konieczna potrzeba przyjścia jej z pomocą z funduszu krajowego.

b) Róży Szwabel, wdowy po nauczycielu c. k. zakładu karnego we Lwowie, która emeryturę o rocznych 264 zł. pobiera i prosiła, jak to z petycyi wniesionej w r. z. do Wysokiego Sejmu wynika, o zapomogę nie dla braku środków utrzymania, ale w celu kształcenia się w śpiewie, wobec czego petycya jej, zdaniem Wydziału krajowego, nie zasługuje na uwzględnienie.

c) Joanny Nowomiejskiej, wdowy po nauczycielu młodszym szkół ludowych, która nie pobiera żadnej emerytury i utrzymuje się tylko z pracy własnych rąk, co skłania Wydział krajowy do postawienia wniosku, aby jej przyjść w pomoc jednorazowym datkiem w kwocie 20 zł.

15. Prócz powyższych petycyj udzieliła Rada szkolna krajowa Wydziałowi krajowemu petycyę Wiktoryi Kółtko, wdowy po tymczasowym nauczycielu szkół ludowych, która wniosła prośbę do Najwyższego Tronu o udzielenie jej zaopatrzenia. Prośbę tę przesłał JE. p. Minister oświaty Radzie szkolnej krajowej do dalszego zarządzenia.

Z aktów dołączonych do pisma Rady szkolnej krajowej z dnia 28. listopada 1890 L. 20.440 (LW. 51.921/90) wynika, że mąż petentki, ś. p. Daniel Kółtko, który od roku 1859 pełnił służbę tymczasowego nauczyciela w Turce, zamianowany został rzeczywistym nauczycielem szkoły trywialnej w Turce rozporządzeniem Namiestnictwa z dnia 6. czerwca 1861 L. 34.493, mimo to rozporządzeniem Namiestnictwa z 21. października 1867 L. 65.059 z tej posady został uwolniony.

Dekretem Rady szkolnej krajowej z dnia 5. maja 1868 L. 2.354 został Daniel Kółtko ponownie mianowany tymczasowym nauczycielem szkoły ludowej w Wołczem i tam zmarł w r. 1871.

Ze względu na to, że Kółtko był nauczycielem rzeczywistym i więcej niż lat 10 pełnił obowiązki nauczycielskie, Rada szkolna okręgowa w Samborze wyznaczyła wdowie orzeczeniem z dnia 16. kwietnia 1872 L. 90 zaopatrzenie wdowie po 14. centów dziennie, które ponosić miała gmina Wołcze. Orzeczenie to zatwierdziła Rada szkolna krajowa reskryptem z dnia 30. października 1872 L. 9.133.

Na wniesiony przeciw temu orzeczeniu przez gminę Wołcze rekurs, zniosło Ministerstwo wyznań i oświaty to orzeczenie, uwalniając gminę Wołcze od płacenia Wiktoryi Kółtko zaopatrzenia wdowiego, ponieważ mąż jej nie był przed śmiercią stałym nauczycielem w Wołczem. Od tego też czasu pozostała Wiktorya Kółtko bez żadnego zaopatrzenia.

Ze względu na powyższy stan rzeczy, stwierdzone ubóstwo i podeszły wiek Wiktoryi Kółtkowej Rada szkolna krajowa przedstawia wniosek na wyjednanie dla niej stałego daru z łaski o rocznych 80 zł.

Wydział krajowy sądzi, że względy słuszności przemawiają za wyznaczeniem petentce stałego zaopatrzenia. Jedynie wysokość tego zaopatrzenia należałoby zdaniem Wydziału krajowego zmniejszyć do 60 zł., a to ze względu na równomierność w traktowaniu tego rodzaju petycyj.

Wreszcie przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawę petycyi Stefanii Dąbrowskiej, wdowy po nauczycielu ludowym w Brzeżanach o stałe zaopatrzenie dla niej i jej trojga dzieci.

Mąż petentki ś. p. Jan Dąbrowski rozpoczął zawód nauczyciela ludowego we wrześniu 1875 przy szkole w Kozowie, następnie aż do r. 1879 pełnił służbę nauczycielską w Narajowie. W tym roku pragnąc uzyskać przepisaną kwalifikacyę, wstąpił do c. k. Seminaryum nauczycielskiego we Lwowie, które w r. 1882 z dobrym postępem ukończył. Uzyskał wtedy ponownie posadę przy szkole w Kozowie, gdzie aż do 1. września 1883 pozostawał i zkąd przeniesiono go na posadę młodszego nauczyciela przy szkole na przedmieściu Miasteczko w Brzeżanach. W roku 1886 poddał się egzaminowi kwalifikacyjnemu, a złożywszy go z dobrym skutkiem, uzyskał od Rady szkolnej miejscowej w Brzeżanach prezentę na stałą posadę młodszego nauczyciela szkoły na przedmieściu Miasteczko w Brzeżanach. Potrzeba było tę prezentę przedłożyć c. k. Radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia, co jednak mimo usilnych starań Dąbrowskiego przez cztery lata nie nastąpiło. Tymczasem Dąbrowski, nie doczekawszy się stałego zamianowania, zmarł 4. lutego 1890 roku. Pozostała po nim wdowa z trojgiem dzieci, z których najstarsze trzy lata, najmłodsze jeden rok życia liczy, nie otrzymała żadnego zaopatrzenia. Uzyskała ona jednak posadę nauczycielki przy szkole żeńskiej w Brzeżanach z płacą 600 zł., a w obec tego prośba o wyznaczenie zaopatrzenia dla niej samej stała się oczywiście bezprzedmiotową. Inna rzecz co do trojga dzieci po Dąbrowskim pozostałych, którym nie przyznano dodatku na wychowanie jedynie z powodu, że ojciec ich nie uzyskał stałej nominacyi na nauczyciela. Gdy zaś to, jak wyżej nadmieniono, nie nastąpiło z winy zmarłego ojca i gdy on 12 lat pełnił nienagannie służbę nauczycielską, mniema Wydział krajowy, że słuszną jest rzeczą, aby pozostałym po nim sierotom aż do ukończenia wieku normalnego — przyznano w drodze łaski dodatek na wychowanie, a to dla każdego dziecka w rocznej kwocie 20 zł.

Na podstawie powyższego przedstawienia Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Nad petycyami: Apolonii Tyrawskiej, Rozalii Konopnickiej, Emilii Dumańskiej, Bazylego Rakowskiego, Teodozyi Niklasowej, Leopolda Czernickiego, Karola Marciaka, Anny Orłowskiej i Róży Szwabel przechodzi Sejm do porządku dziennego;

II. Janowi Dutkiewiczowi, emerytowanemu nauczycielowi szkół ludowych przyznaje Sejm w drodze łaski emeryturę w całej wysokości jego ostatniej płacy, t. j. w kwocie 350 zł., licząc od dnia przeniesienia go w stan spoczynku;

III. Sejm przyznaje z krajowego funduszu szkolnego tytułem dożywotniego wsparcia, począwszy od 1. stycznia 1892 dla wdów po nauczycielach ludowych: Antoniny Bernadzikiewiczowej po 20 zł. rocznie, Arkadyi Fedoryńczuk po 60 zł. rocznie i Wiktoryi Kółtko po 60 zł. rocznie; dla byłej nauczycielki Maryi Makarewiczowej po 60 zł. rocznie;

IV. Sejm przyznaje z funduszu szkolnego krajowego w drodze łaski tytułem dodatku na wychowanie dla trojga dzieci po nauczycielu ludowym w Brzeżanach ś. p. Janie Dąbrowskim pozostałych, a mianowicie dla Zofii Janiny dw. im., Bolesława Maryana dw. im. i Damiana Tadeusza dw. im. Dąbrowskich po 20 zł. dla każdego dziecka, aż do osiągnięcia wieku normalnego.

V. Tytułem jednorazowej zapomogi Sejm przyznaje z krajowego funduszu szkolnego wdowom po nauczycielach ludowych: Teofili Hrycynowej 50 zł., Maryi Winogradzkiej 70 zł., Natalii Boruckiej 20 zł., Anieli Batkowej 30 zł., Emilii Balickiej 30 zł., Maryi Iwińskiej 30 zł., Paulinie Michnowskiej 70 zł., Paulinie Kosonockiej 50 zł., Joannie Nowomiejskiej 20 zł.; Klementynie Picykowej 25 zł. i Tekli Krupkowej 25 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 27. listopada 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Antoni Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 37.111/1889 i 17.813/1891.

Aleg. 27.

Sprawozdanie Wydziału krajowego

o zamknięciu rachunków fundacyi St. hr. Skarbka

za rok 1888.

Wysoki Sejmie!

Al. A. Al. B. Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi dołączone pod A) zamknięcie rachunku funduszu obrotowego fundacyi Skarbkowskiej za rok 1888 wraz z bilansem B) wszystkich funduszów pod zarządem fundacyi Skarbkowskiej zostających i z następującem sprawozdaniem:

Rachunek funduszu obrotowego za rok 1888 wykazuje dochody rzeczywiste w sumie . . . . . 283.969 zł. 89½ ct.
wydatki rzeczywiste w sumie . . . . . 297.335 „ 11 „
niedobór . . 13.365 zł. 21½ ct.

Niedobór ten powstał z następujących powodów:

1) Dochody preliminowano w sumie . . . . . 268.499 zł. 20 ct.
Wydatki „ „ . . . . . 269.214 „ 98 „
przeto nie dano pokrycia na wydatki w kwocie . . . . 715 zł. 78 ct.

2) Wydatki preliminowano w sumie . . . . 269.214 zł. 98 ct.
uiszczenie wynosi . . . . . 297.335 „ 11 „
wynikłość tedy wyższa o kwotę . . . . . 28.120 „ 13 „
Ogólny niedobór powstały z powodu przekroczenia i braku pokrycia budżetowego wynosi przeto . . . . . 28.835 zł. 91 ct.
Gdy jednak osiągnięto większe dochody od preliminowanych o kwotę . 15.470 „ 69½ „
preliminowano bowiem . . . . 268.499 zł. 20 ct.
uiszczenie zaś wynosi . . . . 283.969 zł. 89½ ct.
przeto właściwy niedobór za r. 1888 wynosi, jak wyżej wykazano, tylko 13.365 zł. 21½ ct.

Na pokrycie wyżej wykazanego niedoboru pobrała administracya fundacyi pożyczkę z obcych depozytów w kwocie 7.000 zł., nadto zużytkowano z pozostałości kasowej z r. 1887 kwotę 7.094 zł. 31½ ct. wynosiła ona bowiem z początkiem roku 1888 7.224 zł. 14 ct., zaś wynosi z końcem roku 1888, jak świadczy zamknięcie rachunkowe 129 zł. 82½ ct.

Z pozostałości kasowej z roku 1887 użyto właściwie na pokrycie niedoboru roku 1888 kwotę 6.365 zł. 21½ ct., resztę zaś w kwocie 729 zł. 10 ct. wydano tytułem zaliczek zwrotnych i na częściowe pokrycie pożyczek.

W roku 1888 okazują się *netto* przekroczenia wydatków (po strąceniu odnośnych przewyżek dochodów) w następujących rubrykach:

Rubr. II.	legata i gracye	2.996 zł. 65 ct.
„ III.	gmach teatru	7.063 „ 59 „
„ VII.	realności lwowskie	226 „ 63 „
„ XI.	zakład drohowyzki	8.542 „ 80½ „
„ XII.	przygodne	208 „ 13 „
	razem	19.037 zł. 80½ ct.

Oszczędności, względnie *netto* zwiększenie dochodów, wykazują następujące rubryki:

Rubr. I.	zarząd	237 zł. 44 ct.
„ IV.	przedsiębiorstwo teatru	836 „ 02 „
„ V.	dobra	5.130 „ 51 „
„ IX.	prowizye czynne	184 „ 40 „
	razem	6.388 zł. 37 ct.
a że przekroczenia wynoszą		19.037 „ 80½ „
przeto ostateczne przekroczenie całego budżetu (bez wliczenia niedoboru budżetowego 715 zł. 78 ct.) wynosi		12.649 zł. 43½ ct.

Sprawozdaniem z dnia 20. sierpnia 1889. podała Rada administracyjna fundacyi Wydziałowi krajowemu (L. W. 37.111|89) następujące wyjaśnienie poszczególnych pozycyj ważniejszych przekroczeń, względnie zaoszczędzeń:

Rubryka I. (Zarząd) zawiera między innemi pozycyę koszta podróży, które wykazują w roku 1888: przekroczenie 309 zł. 33 ct. i wynoszą 2.409 33 ct.

a mianowicie:

koszta podróży	Hr. Kuratora	298 zł. 62 ct.
„ „	członka Rady administracyjnej	20 „ 60 „
„ „	dyrektora	459 „ 77 „
„ „	urzędników	1.630 „ 34 „
	razem j. w.	2.409 zł. 33 ct.

Rubryka II. (Legata i gracye) wykazuje przekroczenie netto 2.996 zł. 65 ct. spowodowane przeważnie zwrotnym zasiłkiem do funduszu emerytalnego urzędników.

Rubryka III. (Gmach teatralny) wykazuje bardzo znaczne przekroczenia, raz z powodu znacznego powiększenia się zaległości w czynszach, a następnie z powodu przekroczenia kredytu na restauracye o kwotę 3.850 zł. 21 ct.

Zaległości w czynszach wzmagają się nieproporcyonalnie, gdyż wynosiły one:

w roku 1884	2.781 zł. 69 ct.
„ 1885	3.378 „ 65 „
„ 1886	4.864 „ 46 „
„ 1887	5.956 „ 26 „
„ 1888	8.162 „ 75 „

Wzmaganie to pochodzi z tej przyczyny, że obok bieżących zaległości czynszowych figuruje znaczna kwota z dawnych lat. Rada administracyjna postanowiła tych zaległości dawnych w tej nadziei

nie odpisywać, że częściowo bodaj, jak się to nieraz zdarzało, będą spłacone. W ogóle poleciła Rada administracyjna użycie środków przymusowych, aby zaległe czynsze ściągnąć i wskutek tego wpłynęła dotychczas na rachunek r. 1888. kwota 1.118 zł. 18 ct.

Wydatki na restauracye i rekonstrukcye w gmachu teatralnym wynosić miały 7.420 zł. — ct.
rzeczywiście zaś wydano . . . . . 11.270 „ 21 „
przekroczenie budżetu w kwocie . . . . . 3.850 zł. 21 ct.

Rada administracyjna sprawdziła i przekonała się, że ono spowodowanem zostało potrzebą przerobienia kilku mieszkań na lokale dla szkół ludowych i restauracyą mieszkania Hr. Kuratora

Rubryka IV. (Przedsiębiorstwo teatru) wykazuje małe zaoszczędzenie przeważnie wskutek nieprzeprowadzonych restauracyi budżetem przewidzianych.

Rubryka V. (Dobra). Dochody w tej rubryce stanowią w głównej części:

dochody z propinacyi
„ z dzierżaw
„ z lasów

Co do dochodów z propinacyi zauważa się, że zaległości w czynszach wynoszą znaczną
kwotę bo . . . . . 10.436 zł. 26 ct.
Na poczet tych zaległości spłacono już w roku 1889 . 1.464 „ 45 „
opusty przyznane przez Radę administracyjną wynosiły . 1.200 „ — „
2.664 zł. 45 ct.
ale nie zostały w księgach odpisane, bo pozwano dłużników o całą zaległość czynszu. W obec tego pozostaje za r. 1888 zaległość rzeczywista 7.771 „ 81 „
podczas gdy kaucye dłużników wynoszą razem kwotę . . . . 7.110 „ 22 „

We wszystkich wypadkach potrzebą wskazanych wytoczono pozwy sądowe o zwrot zaległości.

W dochodach z dzierżaw wynosiły zaległości z końcem r. 1888 . 15.834 zł. 27 ct.
na to spłacono w r. 1889 . . . . . 10.156 „ 18½ „
pozostałą zaś zaległość w kwocie . . . . . 5.678 zł. 08½ ct.
zabezpieczają dostatecznie kaucye dłużników.

Zalegała także z końcem r. 1888 kwota . . 549 zł.
za pastwiska wydzierżawione włościanom w Żabiu
W ciągu roku 1889 spłacili dzierżawcy . . 285 zł.
zostali więc dłużni . . . . . 264 zł.

Ściągnięcie tej należytości jest wątpliwem, ale uwzględnić tu należy, że dochody z tego
źródła podniesione zostały od czasu zmiany w zarządzie z kwoty . . . 900 zł.
na . . . . . 1.735 zł.
a przeto przy tak podwyższonych czynszach trzeba być przygotowanym na pewną małą stratę, lub opóźnienie w wypłatach.

Z kolei wspomnieć należy o interesie naftowym w Rożniatowie na Rypnem.

Na zakupno blisko 3 morgów gruntów rustykalnych i zamianę innych wydano wraz z kosztami ubocznemi . . . . . 1.899 zł. 73 ct.
za nabycie budynku od Horowitza na zakupionej parceli uczyniono wydatek w drodze zamiany wartości . . . . . 875 „ — „
wieże wiertnicze i rezerwoar żelazny od Segera kosztowały . . . 426 „ 62 „
razem wydano na przedsiębiorstwo naftowe . . . . . 3.201 zł. 35 ct.
a nadto zamieniono grunta dominikalne w ilości około 1 1 morgów za grunta gminne w przestrzeni około 26 morgów celem rozszerzenia przedsiębiorstwa naftowego.

Wydatki objęte kwotą powyższą nie są jeszcze objęte inwentarzem funduszu obrotowego i w ogóle traktowane były te rachunki jako zaliczki do wyrachowania.

*

Dochód z przedsiębiorstwa naftowego wynosił od r. 1887. do Sierpnia 1889. ale na rachunek roku 1888 . . . . . 1.172 zł. 63 ct.
a na rachunek r. 1889 kwotę . . . . . 74 „ 37 „
razem . . . 1.247 zł. — ct.

W stosunku więc do inwestowanego kapitału (nie licząc ewentualnej straty wypływającej z zamiany gruntów, gdyby się okazało, że mimo orzeczenia znawców nie znalazłoby się więcej nafty na zamienionym terenie) przedstawia się ten interes finansowo korzystnie.

Przypomnieć tu należy, że oprócz dochodów pobranych gotówką posiada Fundacya dom wartości . . . . . 875 zł. — ct.
która to cyfra mieści się w sumie wydatków . . . . . 3.201 „ 35 „
posiada prawo pobierania 12% nafty z szybu wywierconego na jej gruncie i dającego ciągle pewną ilość nafty, nakoniec sprzedaje drzewo opałowe za dwa razy wyższą cenę, niż dawniej z lasów od kolei oddalonych.

W tej sprawie poleciła Rada administracyjna, ażeby rachunki z przedsiębiorstwa naftowego osobno i po formie prowadzone były a inwestycye do majątku obrotowego dopisane zostały.

Zamiana gruntów powinna zostać co rychlej przez władze rządowe zatwierdzoną.

Dochód ze sprzedaży w lasach wynosił w r. 1888 . . . . 65.885 zł. 27 ct.
był preliminowany w kwocie . . . . . 61.734 „ — „
okazuje się zwyżka . . 4.151 zł. 27 ct.
co też główną część przewyżki w rubryce V. dochodów stanowi.

Dochód powyżej preliminarza przedstawia się w rewirach Iłów, Rozwadów, Stulsko i Opary, poniżej preliminarza, w Brzozdowcach, Ostałowicach, Rożniatowie i Żabiu prawie na równi z preliminarzem w rewirze Smorze i Klimiec.

Rubryka VII. (Realności lwowskie) wykazuje przekroczenie . . . 226 zł. 63 ct.
pochodzące z różnicy czynszów dzierżawnych. Inne rubryki nie nastręczają żadnych uwag.

Rubryka XI. (Zakład drohowyzki) pod względem budżetowym przedstawia się jak następuje:
Fundacya wydatkowała . . . . 98.876 zł. 72½ ct.
budżetami objętych było . . . . 89.345 „ 55 „
przekroczenie . . . 9.531 zł. 17½ ct.
Gdy jednak pozostały z r. 1888 remanenta, powiększone o . . . 8.179 zł. 37 ct.
przeto właściwe przekroczenie budżetu ostatecznie i pr. netto wynosi . . 1.351 zł. 80½ ct.

Przechodząc do poszczególnych pozycyj odnośnie do bilansu okazuje się:

1) a) *przekroczenia:*

1) administracya . . .	353 zł. 06 ct.	
2) odzież	3.704 „ 90 „	
3) apteka i szpital . .	1.382 „ 93½ „	
4) kaplica	302 „ 76 „	
5) utrzymanie budynku .	3.953 „ 52 „	9 697 zł. 17½ ct.
b) *większe straty* dał ogród		485 „ 57 „
c) *mniejsze dochody:*		
1) młyn i rzeźnia . . .	238 zł. 44½ ct.	
2) warstaty	509 „ 94½ „	748 „ 39 „
razem do przeniesienia .		10.931 zł. 13½ ct.

z przeniesienia . . .		10.931 zł. 13½ ct.
2) a) *zaoszczedzenia:*		
1) żywność	3.565 zł. 06 ct.	
2) opał i światło	104 „ 95½ „	
3) pranie	67 „ 99½ „	
4) łazienki	7 „ 40 „	
5) szkoła	817 „ 10½ „	
6) rozmaite	572 „ 25 „	
razem . .	5.134 zł. 76½ ct.	
b) *większe dochody* wykazały:		
1) folwark . . .	1.306 zł. 92½ ct.	
2) piekarnia . . .	331 „ 01 „	
3) pracownia kraw. żeńska	2.806 „ 63 „	
razem . . .	4.444 zł. 56½ ct.	9.579 zł. 33 ct.
Niedobór pr netto		1.351 zł. 80½ ct.

Zamknięcie rachunków justyfikuje każde przekroczenie, względnie zaoszczędzenie budżetowe. Justyfikacye są nzasadnione; ograniczyć się więc wypada tylko do ważniejszych pozycyj.

Przekroczenie rubryki na odzież tłumaczy się rzeczywistą potrzebą i wstawieniem do budżetu niższej, niż potrzeba okazała kwoty.

Według 5-cio letniego przecięcia też coroczne przekroczenie tej rubryki wynosi 4.266 zł. 20 ct. Przekroczenie rubryki na aptekę i szpital tłumaczy przedewszystkiem epidemia: płonica i czerwonka, która we wrześniu 1888 w Zakładzie panowała.

Przekroczenie rubryki, utrzymanie budynków tłumaczy zamknięcie rachunkowe podobnie jak przekroczenie rubr. III. (odzież).

Przekroczenia te spowodowały także i nadzwyczajne wydatki, na co należało uzyskać przy układaniu budżetu przyzwolenia Rady administracyjnej i zatwierdzenia Wydziału krajowego a mianowicie urządzenie t. z.

pokoi gościnnych	418 zł. — ct.
aparat desinfekcyjny	450 „ — „
rekwizyta dla straży pożarnej . .	329 „ 70 „
utrzymanie ogrodu kosztowało netto	1.130 „ 21 „
t. j. o	485 „ 57 „

więcej niż budżet przewidywał.

Stan ten tłumaczy Dyrekcya Zakładu:

a) brakiem odpowiednich ubikacyj do przechowania jarzyn,

b) znacznymi nakładami w r. 1888 dokonanymi z powodu prawie zupełnego zaniedbania ogrodu w latach ubiegłych.

Ogólny bilans majątku fundacyi wraz z należącymi funduszami wykazuje stan majątkowy fundacyi z końcem roku 1888 w sumie . . . . . 3,309.801 zł. 65½ ct.
a gdy tenże stan z końcem r. 1887 wynosił . . . . . 3,352.734 „ 46½ „
przeto okazuje się ubytek majątku o . . . . . 42.932 zł. 81 ct.

Ubytek wykazują w swoim stanie majątkowym:

1. Majątek obrotowy przeważnie wskutek nowego oszacowania ruchomości w zakładzie drohowyskim z końcem roku 1888, co przez lat kilka nie miało dotąd miejsca i z powodu przekroczenia budżetowego o . . . . . 48 952 zł. 74 ct.
2. Majątek funduszu pożyczkowego o . . . . . 8 zł. 73 ct.
z powodu naprzód pobranej prowizyi.

Powyższe ubytki wynoszą łącznie . . . . . 48.961 zł. 47 ct.

Przeciwstawiają się zaś tymże równoczesne przyrosty:

a) do funduszu asekuracyjnego	3.113 zł.	— ct.
przeważnie przez przyrost własny		
b) do funduszu Władysława hr. Skarbka	1.956 „	10 „
z narosłych odsetek po strąceniu ciężarów		
c) do funduszu emerytury urzędników	959 „	56 „
Przyrosty te dają sumę . . .	6.028 zł.	66 ct.

a potrąciwszy je od sumy ubytków, otrzymamy wykazane bilansem za rok 1888. ogólne obniżenie majątku o 42.932 zł. 81 ct.

Absolutoryum wydano Administracyi fundacyi Stanisława hr. Skarbka po wyjaśnieniach, przez kuratoryę fundacyi do L. W. 1.096/1891. i 17.813/1891. na wytknienia z rachunku za rok 1888 L. W. 37.111/89.

Po tem przedstawieniu rzeczy Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zamknięcie rachunku fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka za rok 1888 Sejm przyjmuje do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 2. Lipca 1891.

Marszałek krajowy:
Eustachy Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Antoni Jaxa Chamiec *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Alegat lit. A. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciach rachunków fundacyi Stan. hr. Skarbka.

Fundacya Stanisława

Dochody.

Zamknięcie rachunku funduszu

Rubryka	Poszczególnienie	Należytość: zaległa zł.	zaległa ct.	bieżaca zł.	bieżaca ct.	razem zł.	razem ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Pozostałość ostateczna zł.	Pozostałość ostateczna ct.	Na r. 1888. budżetem oznaczona kwota zł.	Na r. 1888. budżetem oznaczona kwota ct.	Z porównania z budżetem wynikłość: mniejsza zł.	mniejsza ct.	większa zł.	większa ct.
	A. Rzeczywiste.																
I.	Zarząd centralny	83	21	794	45	877	66	794	45	83	21	590	—	—	—	204	45
II.	Legata	—	—	3.568	30	3.568	30	500	—	3.068	30	—	—	—	—	500	—
III.	Gmach teatru	5.956	26	44 213	74	50.170	—	42.007	25	8.162	75	44.450	—	2.442	75	—	—
IV.	Przedsiębiorstwo teatru	—	—	9.281	20	9.281	20	9.227	44	53	76	9.281	—	53	56	—	—
V.	Dobra ziemskie	29.168	86½	207.605	37	236.774	23½	211.346	79	25.427	44½	200.807	—	—	—	10.539	79
VII.	Realności lwowskie	871	—	6.231	66	7.102	66	5.877	66	1.225	—	6.300	—	422	34	—	—
VIII.	Papiery wartościowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX.	Prowizye czynne	—	—	6.539	60	6.539	60	6.539	60	—	—	6.355	20	—	—	184	40
X.	Spłaty długów hip. i prowizye bierne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XI.	Zakład Drohowyzki	1.521	93	5.943	77½	7.465	70½	5.943	77½	1.521	93	—	—	—	—	5.943	77½
XII.	Przygodne	104	49	1.741	13	1 845	62	1.732	93	112	69	716	—	—	—	1.016	93
	Razem	37.705	75½	285.919	22½	323.624	98	283.969	89½	39.655	08½	268.499	20	2.918	65	18.389	34½
																15.470	69½
	Odpisano zaległą należytość w rubr. V. w kwocie	440	85														
		38.146	60½														
	II. Przenośne.																
1	Dotacye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
2	Pożyczki w gotówce	—	—	73.602	23	73.602	23	73.602	23	—	—						
3	„ w efektach	15.200	—	—	—	15.200	—	15.200	—	—	—						
4	Zaliczki zwrotne	11.855	27	5.533	95	17.389	22	4.892	10	12.497	12						
5	Lokacye chwilowe	—	—	20.000	—	20.000	—	20.000	—	—	—						
6	Storna kasowe	—	—	588	62	588	62	588	62	—	—						
7	Kaucye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
	Razem	27.055	27	99.724	80	126.780	07	114 282	95	12.497	12						
	Zestawienie.																
	A. Dochody rzeczywiste	37.705	75½	285.919	22½	323.624	98	283.969	89½	39.655	08½						
	B. „ przenośne	27.055	27	99 724	80	126.780	07	114.282	95	12.497	12						
	Ogółem	64.761	02½	385.644	02½	450.405	05	398.252	84½	52.152	20½						
	Do tego:																
	I Przyrost w r. 1888 materyałów i wyrobów							8.179	37								
	II. Zapasy kasowe z początkiem roku 1888:																
	a) efektami 300 zł. — ct.																
	b) gotówką 7.224 „ 14 „																
	c) wartość materyałów i wyrobów 46.350 „ 81 „							53.874	95								
								460.307	16½								

hr. Skarbka.

obrotowego za rok 1888.

Wydatki.

Rubryka	Poszczególnienie	Należytość: zaległa zł.	ct.	bieżąca zł.	ct.	razem zł.	ct.	Uiszczenie zł.	ct.	Pozostałość ostateczna zł.	ct.	Na r. 1888 budżetem oznaczona kwota zł.	ct.	Z porównania z budżetem wynikłość: mniejsza zł.	ct.	większa zł.	ct.
	A. Rzeczywiste.																
I.	Zarząd centralny	—	—	22.577	01	22.577	01	22.577	01	—	—	22.610	—	32	99	—	—
II.	Legata	207	90½	15.505	30	15.713	20½	15 513	65	199	55½	12.017	—	—	—	3.496	65
III.	Gmach teatru	—	—	35.902	84	35.902	84	35.902	84	—	—	31.282	—	—	—	4.620	84
IV.	Przedsiębiorstwo teatru	72	50	7.845	92	7.918	42	7.773	42	145	—	8.663	—	889	58	—	—
V.	Dobra ziemskie	1.686	65	97.968	51	99.655	16	99.133	28	521	88	93.724	—	—	—	5.409	28
VII.	Realności lwowskie	254	13	779	16	1.033	29	1.033	29	—	—	1.229	—	195	71	—	—
VIII.	Papiery wartościowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX.	Prowizye czynne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
X.	Spłata długów hip. i prowizye bierne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XI.	Zakład Drohowyzki	174	01	106.488	09	106.662	10	106.531	58	130	52	92.045	—	—	—	14.486	58
XII.	Przygodne	1.914	26½	21.570	55	23.484	81½	8.870	04	14.614	77½	7.644	98	—	—	1.225	06
	Razem	4.309	46	308.637	38	312.946	84	297.335	11	15.611	73	269.214	98	1.118	28	29.238	41
	Odpisano zaległą należytość w rubr. II. w kwocie 1 zł. 65 ct.															28.120	13
	„ „ XII. „ „ 50 „ — „	51	65														
		4.361	11														
	B. Przenośne.																
1	Dotacye — na rachunek budowy kaplicy cmentarnej	—	—	3	98½	3	98½	—	—	—	—						
2	Pożyczki w gotówce	20.153	22	73.602	23½	93.755	45½	66.689	48	27.069	95						
3	„ „ efektach	160.200	—	—	—	160.200	—	15.200	—	145.000	—						
4	Zaliczki zwrotne	—	—	5.533	95	5.533	95	5.533	95	—	—						
5	Lokacye chwilowe	—	—	20.000	—	20.000	—	20 000	—	—	—						
6	Storna kasowe	—	—	588	62	588	62	588	62	—	—						
7	Kaucye	43	73	—	—	43	78	—	—	43	78						
	Razem	180.397	—	99.728	78	280.125	78	108.012	05	172.113	73						
	Zestawienie.																
	A. Wydatki rzeczywiste	4.309	46	308.637	38	312.946	84	297.335	11	15.611	73						
	B. „ przenośne	180.397	—	99.728	78	280 125	78	108.012	05	172.113	73						
	Ogółem	184.706	46	408.366	16	593.072	62	405.347	16	187.725	46						
	Zapasy kasowe z 31 Grudnia 1888.:																
	a) gotówką 129 zł. 82½ ct.																
	b) efektami 300 „ — „																
	c) wartość materyałów i wyrobów Zakł. w Drohowyżu 56.052 złr. 11 ct. mniej odłużną zaliczkę, Fundacyi 1.521 zł. 93 ct.																
	54.530 zł. 18 „							54.960	00½								
								460.307	16½								

Bilans ogólny majątków fundacyjnych za rok 1888.

I. Stan majątku zarodowego z końcem roku 1888.

Stan czynny:

1) Stan efektów nomin. wart.		
a) w kasie	141.272 zł. 38 ct.	
b) pożyczone majątkowi obrot.	145.000 „ — „	286.272 zł. 38 ct.
2) Wartość Zakładu Drohowyzkiego		537.035 „ 57 „
3) „ dóbr ziemskich		1,620.175 „ — „
4) „ realności lwowskich		616.182 „ 79 „
Suma stanu czynnego		3,059.665 zł. 74 ct.
Stan bierny: Długi hipoteczne		341 „ 59 „
Czysty stan czynny		**3,059.324 zł. 15 ct.**
Z porównania z takimże stanem, z końcem roku 1887		3,059.324 „ 15 „

został stan czynny z końcem roku 1888 bez zmiany.

II. Stan majątku obrotowego z końcem roku 1888.

Stan czynny:

1) Zapas kasowy:		
a) w gotówce	129 zł. 82½ ct.	
b) w efektach	300 „ — „	429 „ 82½ „
2) Wartość wiktuałów, materyałów i wyrobów, tudzież wierzytelności za wyroby magazynu Zakładu Drohowyzkiego		54.530 „ 18 „
3) Wartość inwentarza ruchomości		103.291 „ 15 „
4) „ dóbr Kulików z Doroszowem		123.549 „ 98½ „
5) Należytoóci czynne		52.152 „ 20½ „
Suma stanu czynnego		333.953 zł. 34½ ct.

Stan bierny:

1) Należytości bierne:		
a) w gotówce	42.425 zł. 46 ct.	
b) w efektach	145.000 „ — „	187.725 „ 46 „
Czysty stan czynny		**146.227 zł. 88½ ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1887		195.180 „ 62½ „
okazuje się **ubytek** majątku o		48.952 zł. 74 ct.

III. Stan majątku funduszu własnej asekuracyi z końcem roku 1888.

Stan czynny:

1) Zapas kasowy:		
a) w gotówce	6.656 zł. 36 ct.	
b) w efektach	500 „ — „	7.156 zł. 36 ct.
2) Należytości czynne w gotówce		7.124 „ 61 „
Suma stanu czynnego		**14.280 zł. 97 ct.**
Stan bierny:		— —
Czysty stan czynny		14.280 zł. 97 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1887		11.167 zł. 97 „
okazuje się **przyrost** majątku o		3.113 zł. — ct.

IV. Stan majątku funduszu Władysława hr. Skarbka z końcem roku 1888.

Stan czynny:		
Zapas kasowy:		
a) w gotówce	929 zł. 67 ct.	
b) w efektach	70.133 „ 11 „	71.062 zł. 78 ct.
Stan bierny:		— „ — „
Czysty stan czynny		**71.062 zł. 78 ct.**
Z porównania z takimze stanem z końcem roku 1887		69.106 „ 68 „
okazuje się **przyrost** majątku o		1.956 zł. 10 ct.

V. Stan majątku funduszu emerytury urzędników z końcem roku 1888.

Stan czynny:		
1) Zapas kasowy:		
a) w gotówce	14 zł. 92 ct.	
b) w efektach	20.000 „ — „	20.014 zł. 92 ct.
2) Należytości czynne w gotówce		1.187 zł. 09 ct.
Suma stanu czynnego		21.202 zł. 01 ct.
Stan bierny: Należytości bierne w gotówce		2.298 „ 30 „
Czysty stan czynny		18.903 zł. 71 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1887		17.944 „ 15 „
okazuje się **przyrost** majątku o		959 zł. 56 ct.

VI. Stan majątku funduszu pożyczkowego z końcem roku 1888.

Stan czynny:	
Należytości czynne w gotówce	1.114 zł. 62 ct.
Stan bierny:	
Należytości bierne w gotówce	1.112 „ 46 „
Czysty stan czynny	2 zł. 16 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1887	10 „ 89 „
okazuje się **ubytek** majątku o	8 zł. 73 ct.

Zestawienie.

Stan czynny:			
I. Majątku zarodowego	3,059.665 zł. 74 ct		
II. „ obrotowego	333.953 „ 34½ „		
III. Funduszu asekuracyjnego . . .	14.280 „ 97 „		
IV. „ Władysława hr. Skarbka . .	71.062 „ 78 „		
V. „ emerytury urzędników . .	21.202 „ 01 „		
VI. „ pożyczkowego	1.114 „ 62 „	3,501.279 zł. 46½ ct.	
Stan bierny:			
I. Majątku zarodowego	341 zł. 59 ct.		
II. „ obrotowego	187.725 „ 46 „		
III Funduszu asekuracyjnego . . .	— „ — „		
IV. „ Władysława hr. Skarbka . .	— „ — „		
V. „ emerytury urzędników . .	2.298 „ 30 „		
VI „ pożyczkowego	1.112 „ 46 „	191.477 „ 81 „	
Czysty stan czynny		**3,309.801 „ 65½ „**	
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1887.		3,352.734 „ 46½ „	
okazuje się **ubytek** majątku o		**42.932 zł. 81 ct.**	
a mianowicie:			
ubytek: *a*) w majątku obrotowym	48.952 zł. 74 ct.		
b) w funduszu pożyczkowym . . .	8 „ 73 „	48.961 zł. 47 ct.	
przyrost: *a*) w funduszu asekuracyjnym . . .	3.113 zł. — „		
b) „ Władysława hr. Skarbka .	1.956 „ 10 „		
c) „ emerytury urzędników .	959 „ 56 „	6.028 zł. 66 ct.	
Ubytek w roku 1888., jak wyżej .		42.932 zł. 81 ct.	

L. W. kr. 33.879/1890.

Aleg. 28.

Sprawozdanie Wydziału krajowego

o zamknięciu rachunków fundacyi St. hr. Skarbka

za rok 1889.

Wysoki Sejmie!

Al. A Al. B Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi dołączone pod *A*) zamknięcie rachunku funduszu obrotowego fundacyi skarbkowskiej za rok 1889 i bilans dołączony pod *B*) wszyst ich pod zarządem fundacyi skarbkowskiej zostających funduszów, oraz następujące sprawozdanie.

Na rok 1889 preliminowano w funduszu obrotowym dochody w sumie 285.745 zł. — ct.
wydatki „ 291.271 zł. 33 „
przeto preliminowano wydatki większe od dochodów o kwotę . . . 5.526 zł. 33 ct.

Natomiast wykazuje rachunek funduszu obrotowego za rok 1889:
dochody rzeczywiste w sumie . . . . . 312.067 zł 96½ ct.
wydatki „ „ . . . . . 292.094 „ 29 „
nadwyżkę dochodów w sumie . . . . . 19.973 zł. 67½ ct.

Rzeczywisty wynik gospodarki z roku 1889 jest tedy korzystniejszy w porównaniu z budżetem o 25.500 zł. ½ ct. zamknięcie rachunkowe bowiem wykazuje nadwyżkę dochodów j. w.
w sumie . . . . . 19.973 zł. 67½ ct.
budżet zaś niedobór j. w w sumie . . . . . 5.526 „ 33 „
razem przeto przedstawia się zwyżka na korzyść gospodarstwa w sumie 25.500 zł. ½ ct.

Porównując dochody i wydatki poszczególnych rubryk między sobą, z uwzględnieniem dochodów i wydatków według preliminarza, okazuje się w rezultacie zwyżka na korzyść gospodarstwa:

W rubryce I	(Zarząd)	w kwocie	763 zł. 43 ct.
„ II	(legata)	„	45 „ — „
„ III	(gmach teatralny)	„	1.174 „ 49 „
„ IV	(przedsiębiorstwo teatralne) „	„	607 „ 09 „
„ V	(dobra ziemskie)	„	9.723 „ 43½ „
„ VII	(realności lwowskie) „	„	2.033 „ 71 „
„ IX	(prowizye czynne)	„	848 „ 14 „
„ XI	(zakład drohowyzki) „	„	9.780 „ 92 „
„ XII	(przygodne)	„	523 „ 79 „
		razem w sumie .	25.500 zł. ½ ct.

Co do znaczniejszych wyżej poszczególnionych zwyżek podała Rada administracyjna fundacyi Wydziałowi krajowemu w sprawozdaniu swojem przedłożonem do LW: 33879/90 następujące wyjaśnienia:

Rubryka III. (gmach teatralny.)

Czysty dochód z gmachu teatralnego po strąceniu wydatków preliminowany był na rok 1889 w kwocie . . . . . 11.688 zł. — ct.
uzyskano zaś kwotę . . . . . 12.862 „ 49 „

W dochodach podniosła się znacznie wydatność czynszów o 3.154 zł. 91 ct. na co jednak wpłynęło z kwotą blisko 1000 zł. zmniejszenie się zaległości w czynszach; w wydatkach znaczniejsze przekroczenie, bo o 1.499 zł. 82 ct. wykazuje tytuł „pomniejsze reperacye“, co tłumaczy się w ogóle złym stanem budynku.

Zaległości w czynszach wynosiły dnia 31. Grudnia 1888 . . . 8.162 zł. 75 ct.
z końcem roku 1889 . . . . . 7.189 „ 20 „
zmniejszyły się więc o . . . . . 973 zł. 55 ct.

Z zaległości wykazanych w sumie . . . . . 7.189 „ 20 „
odpisano stare nieściągalne zaległości w myśl uchwały Rady administracyjnej
z d. 6. Grudnia 1889 . . . . . 4.052 „ 58 „
i polecono energicznie ściągnąć resztę . . . . . 3.136 zł. 62 ct.

Rubryka IV. (przedsiębiorstwo teatralne).

Tak w dochodach jak w wydatkach przedstawia tylko małoznaczące odskoki od uchwalonego w r. 1889 preliminarza budżetu.

Dochód czysty tej rubryki wynosi . . . . . 1.449 zł. 09 ct.

Rubryka V. (dobra.)

Według preliminarza wynosić miał w r. 1889 dochód z dóbr . . 218.081 zł. — ct.
wydatek „ . . 107.609 „ 53 „
Czysty dochód . . . . . 110.471 zł. 47 ct.

Osiągnięto zaś w dochodach . . . . . 223.522 zł. 85½ ct.
wydatki wynoszą . . . . . 103.327 „ 95 „
uzyskano w r. 1889 dochodu czystego . . . . . 120.194 zł. 90½ ct.

Zaległości bierne są w tych rubrykach nieznaczne, zaległości zaś czynne zmniejszyły się w roku 1889 tylko o 1.027 zł. 45½ ct. i wynoszą . 24.399 zł. 99 ct.
a po koniecznych odpisach . . . . . 23.869 „ 56½ „

Znaczniejsze różnice między wynikami a preliminarzem dochodów znachodzą się:

Kulików wykazuje większy dochód o 3.004 zł. 85 ct. skutkiem ściągnięcia znaczniejszéj zaległości i odsprzedaży łąk.

Brzozdowce wykazują pomimo ściągniętych zaległości w czynszach dzierżawnych z lat ubiegłych 1.448 zł. 88½ ct., jeszcze mniejszy dochód o 1.202 zł. 46½ ct., co wynikło skutkiem umniejszenia sprzedaży drzewa w rewirach Brzozdowce i Iłów razem o kwotę 2.651 zł. 35 ct.

Drohowyże, w dochodach uzyskano nad preliminarz . . . . . 4.937 zł. 57 ct.
lecz wydatek wynosi więcej o . . . . . 2.244 zł. 06 ct.

Na podwyższenie dochodu wpłynęło przedewszystkiem większa o 3.113 zł. 56 ct. sprzedaż drzewa w rewirze Stulsko, w wydatkach zaś główną pozycyę stanowi wydatek na utrzymanie budynków dzierżawnych 9.262 zł. 37 ct. (preliminowano 7.053 zł. 27 ct.

Przekroczenia tego można było przynajmniej formalnie uniknąć przez uzyskanie dalszego kredytu dodatkowego.

Opary. Dochód większy nad preliminarz o 3.049 zł. 03 ct. na co wpłynął uzyskany dochód z czynszu dzierżawnego i ściągniętych z tego tytułu zaległości 1 364 zł. 35 ct. i większej o 1.643 zł. 98 ct. sprzedaży drzewa opałowego.

Rożniatów. Dochody w roku 1889 mniejsze od preliminarza o 5.599 zł. 48 ct., a to przeważnie skutkiem zmniejszenia się dochodu z propinacyi o 1.788 zł. 81 ct. i ze sprzedaży drzewa opałowego o 3.033 zł. 10. ct. Lecz także i wydatki zmniejszyły się w tych dobrach o 3.532 zł. 66 ct. skutkiem mniejszych wkładów gospodarskich. Dochód czysty z tych dóbr obniża się, a budynki są w złym stanie z winy obecnego dzierżawcy. Ponieważ dzierżawca ten ustępuje w roku 1891, przeto zarządzono dopiero w roku 1890 przebudowanie gorzelni i restauracyę innych budynków.

Smorze. Na przewyżkę dochodów o 2.073 zł. 23 ct. wpłynęły przeważnie: podniesienie dochodu z propinacyi o 521 zł. 78 ct., dochód z asekuracyi 446 zł., czynsz z pasz leśnych większy o 535 zł. 22 ct. i sprzedaż gontów większa o 453 zł. 77 ct.

Żabie wykazuje mniejszy wydatek o 3.399 zł. 78. ct. przeważnie skutkiem nieprzeprowadzenia wkładów w budynki, objętych w preliminarzu kwotą 3.880 zł. z czego wydano jedynie 160 zł. 95 ct.

Żydaczów wykazuje mniejszy wydatek o 1.251 zł. 68 ct. w czem mieści się kwota 800 zł. preliminowana, lecz nie wydana na ochronne roboty wodne.

Rubryka VII. (realności lwowskie)

dały dochodu ponad preliminarz	1.783 zł. 87 ct.
spowodowały zaś mniejszy wydatek na utrzymanie o	249 „ 84 „
razem korzystniejszy dały rezultat o	2.033 zł. 71 ct.

Na powiększenie dochodu wpłynęło korzystne wydzierżawienie folwarku na Janowskiem i znajdujących się tamże kamieniołomów.

Rubryki VIII, IX, X, i XII (nie nastręczają żadnych uwag.)

Rubr. XI. Zamknięcie rachunków Administracyi centralnej wykazuje w dochodach rubr. XI. nie objętą preliminarzem przewyżkę dłużnych należytości

Zakładowi płatnych przez fundacyę	1.421 zł. 38 ct.
zwrot przez zakład dotacyi	8.346 „ 61 „
zaoszczędzenie netto w wydatkach	12 „ 93 „
razem . .	9.780 zł. 92 ct.

Ponieważ jednak pozycye 1—3 i 5 Rubr. XI. w budżecie administracyi nie dotyczą specyalnego budżetu i zamknięcia rachunkowego Zakładu, przeto przechodząc do przedstawionego przez Dyrekcyę zakładu zamknięcia rachunkowego za rok 1889 i sprawozdania Dyrekcyi z dnia 15. Kwietnia 1890. L. 265 zauważa się:

Administracya centralna wydała na Zakład	99.354 zł. 37 ct.
przyjęła napowrót jako zwrot dotacyi	8.346 „ 61 „
wydano więc netto na utrzymanie Zakładu	91.007 zł. 76 ct.
w porównaniu więc z budżetem	99.775 „ 80 „
mniej o . .	8.768 zł. 04 ct.

Specyalny budżet zakładu na rok 1889 obejmował wydatki w kwocie . 205.162 zł. 70 ct.
dochody „ „ . . 105.386 „ 90 „
do pokrycia przez administracyę centralną . . . . . 99.775 zł. 80 ct.
w rzeczywistości zaś wydatki więcej wynosiły o . . . . . 34.540 „ 83 „
również dochody wiecej o . . . . . 35.196 „ 83 „
zatem rezultat korzystniejszy o . . . . . 656 zł. — ct.
gdy zaś remanenta początkowe wynosiły . . . 56.052 zł. 11 ct.
a końcowe . . . . . 47.940 „ 07 „
czyli korzystniej o . . . . . 8.112 „ 04 „
razem . . 8.768 zł. 04 ct.

która to cyfra tłumaczy wykazany powyżej bilansowo korzystniejszy rezultat gospodarki w Zakładzie.

Porównując rzeczywiste wydatki . . . . . 239.703 zł. 53 ct.
z rzeczywistymi dochodami . . . . . 140.583 „ 73 „
okaznje się wydatek netto . . . . . 99.119 zł. 80 ct.

Ogólny bilans majątku fundacyi, wraz z należącymi funduszami, wykazuje stan majątkowy fundacyi z końcem roku 1889 w sumie . . . . . 3,325.729 zł. 16 ct.
a gdy tenże stan z końcem roku 1888 wynosił . . . . . 3,309.801 „ 65½ „
przeto okazuje się przyrost majątku o . . . . . 15.927 „ 50½ „

Przyrost wykazują w swoim stanie majątkowym:

1. Majątek obrotowy w kwocie . . . . . 13.503 zł. 09½ ct.
przeważnie skutkiem podwyższenia się wartości inwentarza ruchomości.
2. Majątek funduszu własnej asekuracyi w kwocie . . . . . 674 „ 45 „
przez przyrost własny.
3. Majątek funduszu Władysława hr. Skarbka w kwocie . . . 1.978 „ 69 „
z narosłych odsetek po potrąceniu ciężarów
4. Majątek funduszu pożyczkowego w kwocie . . . . . 23 „ 92 „
razem . . 16.180 zł. 15½ ct.

Ubytek wykazuje majątek funduszu emerytury urzędników w kwocie 252 zł. 65 ct. z powodu, że normalne dochody nie wystarczyły na opędzenie potrzeb funduszu.

Potrąciwszy ubytek od przyrostów, otrzymany wykazany bilansem za rok 1889. ogólny przyrost majątku o 15.927 zł. 50½ ct.

Ponieważ złożony rachunek przez administracyę fundacyi Stanisława hr. Skarbka za rok 1889 uznano za rzetelny, wydano pomienionej administracyi absolutoryum, oraz wezwano ją, ażeby się postarała o rychłe ściągnięcie zaległych czynszów,

Po przedstawieniu rzeczy Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zamknięcie rachunków fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka za rok 1889 Sejm przyjmuje do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 2. Lipca 1891.

Marszałek krajowy:
Eustachy Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Antoni Jaxa Chamiec *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

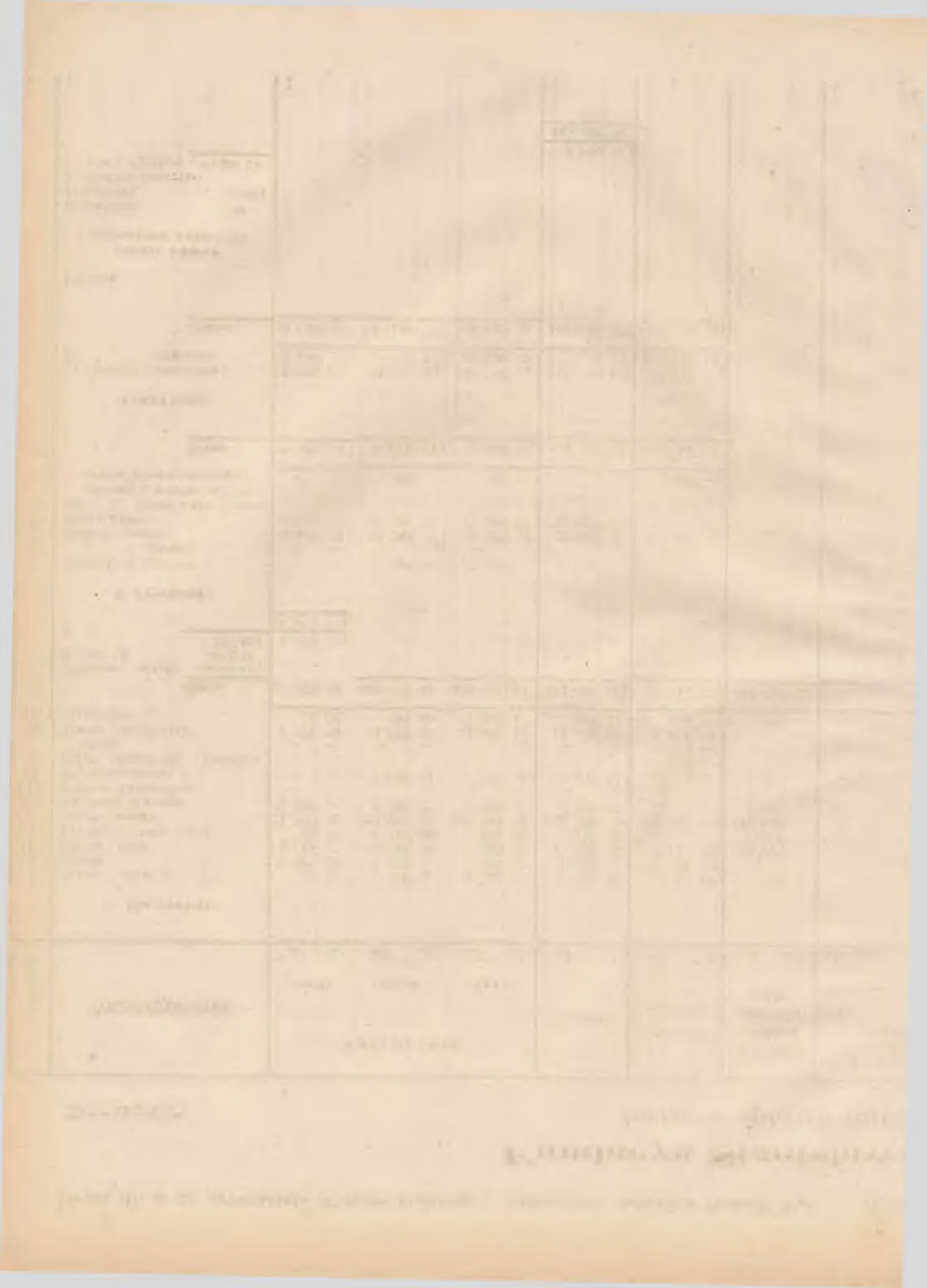

Alegat IIt. A. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciach rachunków fundacyi Stan. hr. Skarbka.

Fundacya Stanisława

Dochody.

Zamknięcie rachunku majątku

Rubryka	Poszczególnienie	Należytość zaległa zł.	ct.	Należytość bieżąca złr.	ct.	Należytość razem złr.	ct.	Uiszczenie zł.	ct.	Pozostałość ostateczna zł.	ct.	Na r. 1889 budżetem oznaczona kwota zł.	ct.	Z porównania z budżetem wynikłość mniejsza zł.	ct.	większa zł.	ct.
	A. Rzeczywiste.																
I.	Zarząd centralny	83	21	964	63	1.047	84	1.000	68	47	16	570	—	—	—	430	68
II.	Legata	3.068	30	1 020	—	4.088	30	1.065	—	3.023	30	—	—	—	—	1.065	—
III.	Gmach teatru	4.110	17	46.912	50	51.022	67	47.886	05	3.136	62	44.378	—	—	—	3.508	05
IV.	Przedsiębiorstwo teatru	53	76	9.281	20	9.334	96	9.334	96	—	—	9.281	—	—	—	53	96
V.	Dobra ziemskie	24.897	02	222.495	40	247.392	42	223.522	85½	23.869	56½	218.081	—	—	—	5.441	85½
VII.	Realności lwowskie	1.225	—	6.858	87	8.083	87	8.083	87	—	—	6.300	—	—	—	1 783	87
VIII.	Papiery wartościowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX.	Prowizye czynne	—	—	7.203	14	7.203	14	7.203	14	—	—	6.355	—	—	—	848	14
X.	Spłata długów hip. i prowizye bierne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XI.	Zakład Drohowyzki	1.521	93	13.076	26	14.598	19	13.076	26	1.521	93	—	—	—	—	13 076	26
XII.	Przygodne	112	69	900	46	1.013	15	895	15	118	—	780	—	—	—	115	15
	Razem	35.072	08	308.712	46	343.784	54	312.067	96½	31.716	57½	285.745	—	—	—	26.322	96½
	Odpisano zaległą należytość w Rub. III. 4052.58																
	„ „ V. 530.42½	4.583	00½														
		39 655	08½														
	B. Przenośne.																
1	Pożyczki w gotówce	—	—	37.300	—	37.300	—	37.300	—	—	—						
2	„ w efektach	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
3	Zaliczki zwrotne	13.497	12	29.530	70	42.027	82	29.546	16	12.481	66						
4	Storna kasowe	—	—	11.856	17	11.856	17	11.856	17	—	—						
5	Od c. k. Rządu zwrot kaucyi złożonej z tytułu zadzierżawienia prawa propinacyi	—	—	1.265	—	1.265	—	—	—	1.265	—						
	Razem	12.497	12	79.951	87	92.448	99	78.702	33	13.746	66						
	Zestawienie.																
	A. Dochody rzeczywiste	35.072	08	308.712	46	343.784	54	312.067	96½	31.716	57½						
	B. „ przenośne	12 497	12	79.951	87	92.448	99	78.702	33	13.746	66						
	Ogółem	47.569	20	388.664	33	436.233	53	390.770	29½	45 463	23½						
	Do tego:																
	Zapasy kasowe z początkiem roku 1889.																
	a) efektami 300																
	b) gotówką 129.82½																
	c) wartość materyałów i wyrobów 54.530.18																
								54.960	00½								
								445.730	30								

hr. Skarbka.

obrotowego za rok 1889.

Wydatki.

Rubryka	Poszczególnienie	Należytość: zaległa zł.	ct.	Należytość: bieżąca zł.	ct.	Należytość: razem zł.	ct.	Uiszczenie zł.	ct.	Pozostałość ostateczna zł.	ct.	Na r. 1889. budżetem oznaczona kwota zł.	ct.	Z porównania z budżetem wynikłość: mniejsza zł.	ct.	większa zł.	ct.
	A. Rzeczywiste.																
I.	Zarząd centralny	—	—	24.917	25	24.917	25	24.917	25	—	—	25.250	—	332	75		
II.	Legata	199	55½	12.729	—	12.928	55½	12.729	—	199	55½	11.709	—	—	—	1.020	—
III.	Gmach teatru	—	—	35 023	56	35.023	56	35.023	56	—	—	32.690	—	—	—	2.333	56
IV.	Przedsiębiorstwo teatru	145	—	7.813	37	7.958	37	7.885	87	72	50	8.439	—	553	13	—	—
V.	Dobra ziemskie	521	88	102.971	68	103.493	56	103.327	95	165	61	107.609	53	4.281	58	—	—
VII.	Realności lwowskie	—	—	717	16	717	16	717	16	—	—	967	—	249	84	—	—
VIII.	Papiery wartościowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX.	Prowizye czynne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
X	Spłata długów hyp. i prowizye bierne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XI.	Zakład Drohowyzki	130	52	104.523	52	104.654	04	103.102	14	1.551	90	99.806	80	—	—	3.295	34
XII.	Przygodne	14.614	77½	1.039	03	15.653	80½	4.391	36	11.262	44½	4.800	—	408	64	—	—
	Razem	15.611	73	289.734	57	305.346	30	292.094	29	13.252	01	291.271	33	5.825	94	6.648	90
																822	96
	B. Przenośne.																
1	Pożyczki w gotówce	27.069	95	37.300	—	64.369	95	53.900	—	10.469	95						
2	Pożyczki w efektach	145.000	—	—	—	145.000	—	—	—	145.000	—						
3	Zaliczki zwrotne	—	—	29.530	70	29.530	70	29.530	70	—	—						
4	Storna kasowe	—	—	11.856	17	11.856	17	11.856	17	—	—						
5	Kaucye	43	78	—	—	43	78	—	—	43	78						
6	Złożona kaucya c. k. Rządowi na zadzierżawienie prawa propinacyi	—	—	1.265	—	1.265	—	1.265	—								
	Razem	172.113	73	79.951	87	252.065	60	96.551	87	155.513	73						
	Zestawienie.																
	A. wydatki rzeczywiste	15.611	73	289.734	57	305.346	30	292.094	29	13.252	01						
	B. „ przenośne	172.113	73	79.951	87	252.065	60	96.551	87	155.513	73						
	Ogółem	187.725	46	369.686	44	557.411	90	388.646	16	168.765	74						
	Do tego:																
	I. Ubytek w roku 1889																
	Wartości wyrobów i materyałów Zakładu Drohowyzkiego							8.112	04								
	II. Zapasy kasowe z końcem roku 1889.																
	a) efekta . . . . . 300 —																
	b) gotówka . . . 2.253 96																
	c) wartość materyałów i wyrobów Zakładu Drohowyzkiego 46.418 14							48.972	10								
								445.730	30								

Bilans ogólny majątków fundacyjnych za rok 1889.

I. Stan majątku zarodowego z końcem roku 1889.

Stan czynny:			
1) Stan efektów nominal. wartości:			
a) w kasie	141.272 zł. 38 ct.		
b) pożyczona majątkowi obrot.	145.000 „ — „	286.272 zł. 38	ct.
2) Wartość Zakładu Drohowyzkiego		537.035 „ 57	„
3) „ dóbr ziemskich		1,620.175 „ —	„
4) „ realności lwowskich		616.182 „ 79	„
Suma stanu czynnego		3,059.665 zł. 74	ct.
Stan bierny: Długi hipoteczne		341 zł. 59	ct.
Czysty stan czynny		**3,059.324 „ 15**	„
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888		3,059.324 „ 15	„
został stan czynny z końcem roku bez zmiany.			

II. Stan majątku obrotowego z końcem roku 1889.

Stan czynny:			
1) Zapas kasowy: *a*) w gotówce	2.253 zł. 96 ct.		
b) w efektach	300 „ — „	2.553 zł. 96	ct.
2) Wartość wiktuałów, materyałów i wyrobów, tudzież wierzytelności za wyroby magazynu Zakładu Drohowyzkiego		46.418 „ 14	„
3) Wartość inwentarza ruchomości		115.744 „ 24	„
4) „ dóbr Kulików z Doroszowem		118.317 „ 14½	„
5) Należytości czynne		45.463 „ 23½	„
Suma stanu czynnego		328.496 zł. 72	ct.
Stan bierny:			
1) Należytości bierne:			
a) w gotówce	23.765 zł. 74 ct.		
b) w efektach	145.000 „ — „	168.765 „ 74	„
Czysty stan czynny		159.730 zł. 98	ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888		146.227 „ 88½	„
okazuje się **przyrost** majątku o		13.503 zł. 09½	ct.

III. Stan majątku własnej asekuracyi z końcem roku 1889.

Stan czynny:			
1) Zapas kasowy:			
a) w gotówce	5.911 zł. 12 ct.		
b) w efektach	532 „ 79 „	6.443 zł. 91	ct.
2) Należytości czynne w gotówce		8.511 „ 51	„
Suma stanu czynnego		14.955 „ 42	„
Stan bierny:		— „ —	„
Czysty stan czynny		**14.955 „ 42**	„
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888		14.280 „ 97	“
okazuje się **przyrost** majątku o		674 zł. 45	ct

IV. Stan majątku funduszu Władysława hr. Skarbka z końcem roku 1889.

Stan czynny:		
Zapas kasowy:		
a) w gotówce	958 zł. 36 ct.	
b) w efektach	72.083 „ 11 „	73.041 zł. 47 ct.
Stan bierny:		— „ — „
Czysty stan czynny		**73.041 zł. 47 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888		71.062 „ 78 „
okazuje się **przyrost** majątku o		1.978 zł. 69 ct.

V. Stan majątku funduszu emerytury urzędników z końcem roku 1889.

Stan czynny:		
1) Zapas kasowy:		
a) w gotówce	3 zł 51 ct.	
b) w efektach	19.859 „ 43 „	19.862 zł. 94 ct.
2) Należytości czynne w gotówce		791 „ 42 „
Suma stanu czynnego		20.654 zł. 36 ct.
Stan bierny: Należytości bierne w gotówce		2.003 „ 30 „
Czysty stan czynny		**18 651 zł. 06 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888		18.903 „ 71 „
okazuje się **ubytek** majątku o		252 zł. 65 ct.

VI. Stan majątku funduszu pożyczkowego z końcem roku 1889.

Stan czynny:	
Należytości czynne w gotówce	803 zł. 62 ct.
Stan bierny:	
Należytości bierne w gotówce	777 „ 54 „
Czysty stan czynny	**26 zł. 08 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888	2 „ 16 „
okazuje się **przyrost** majątku o	23 zł. 92 ct.

ZESTAWIENIE.

Stan czynny:			
I.	Majątku zarodowego	3,059.665 zł. 74 ct.	
II.	„ obrotowego	328.496 „ 72 „	
III.	Funduszu asekuracyjnego	14.955 „ 42 „	
IV.	„ Władysława hr. Skarbka . .	73.041 „ 47 „	
V.	„ emerytury urzędników . .	20.654 „ 36 „	
VI.	„ pożyczkowego	803 „ 62 „	3,497.617 zł. 33 ct.
Stan bierny:			
I.	Majątku zarodowego	341 zł. 59 ct.	
II.	„ obrotowego	168.765 „ 74 „	
III.	Funduszu asekuracyjnego . . .	— „ — „	
IV.	„ Władysława hr. Skarbka . .	— „ — „	
V.	„ emerytury urzędników . . .	2.003 „ 30 „	
VI.	„ pożyczkowego	777 „ 54 „	171.888 zł. 17 ct.
Czysty stan czynny			**3,325.729 zł. 16 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1888. . . .			**3,309.801 „ 65½ „**
okazuje się przyrost majątku o			**15.927 zł. 50½ ct.**
a mianowicie			
przyrost *a*) w majątku obrotowym		13.503 zł. 09½ ct.	
b) w funduszu asekuracyjnym . . .		674 „ 45 „	
c) „ „ Władysława hr. Skarbka .		1.978 „ 69 „	
d) „ „ pożyczkowym . . .		23 „ 92 „	**16.180 zł. 15½ ct.**
ubytek w funduszu emerytury urzędników			**252 „ 65 „**
przyrost w roku 1889 jak wyżej . . .			**15.927 zł. 50½ ct.**

L. W. kr. 6.881/1890.

Aleg. 29.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie reorganizacyi oddziału technicznego Wydziału krajowego i technicznej służby dróg krajowych.

Wysoki Sejmie!

Sprawa ustalenia etatu osób i płac oddziału technicznego i technicznej służby dróg krajowych była już niejednokrotnie przedmiotem obrad i uchwał Wysokiego Sejmu, a to bądź wskutek samoistnych wniosków Wydziału krajowego, bądź też wskutek petycyj osób interesowanych. Cały szereg uchwał Wysokiego Sejmu w tym przedmiocie rozpoczyna powzięta przez Wysoki Sejm na podstawie wniosku Wydziału krajowego uchwała z 15. września 1868, którą ustanowiono: a) „Oddział budowniczy“ przy Wydziale krajowym obejmujący: 1 nadinżyniera z płacą 3000 zł, 1 inżyniera z płacą 1800 a po 10 latach 2000 zł., 1. inżyniera z płacą 1600 a po 10 latach 1800 zł. — wszyscy trzej z prawami stałych urzędników krajowych i 2 pomocników po 600 zł. bez charakteru stałych urzędników krajowych oraz

b) „Służbę dróg krajowych“ obejmującą: 1 inżyniera w Krakowie z płacą 1300 zł., 2 inżynierów po 1100 zł. i trzech inżynierów po 1000 zł każdy z dodatkiem ryczałtu na objazdy po 350 zł., dalej 10 nadzorców drogowych klasy I. po 500 i 10 nadzorców kl. II. po 400 zł., każdy z ryczałtem „na konia“ po 80 zł. do 120 zł., wreszcie 200 drożników po 120 zł. Cała „służba dróg krajowych“ otrzymała charakter tylko prowizoryczny, bez prawa do emerytury.

Razem więc ustanowiono dla Wydziału krajowego „oddział budowniczy“ składający się z pięciu funkcyonaryuszów, a dla „służby dróg krajowych“ sześciu inżynierów, 20 nadzorców drogowych i 200 drożników.

Wszakże już w roku następnym zniewolony był Wydział krajowy wnieść do Wysokiej Izby (alg. XVI. sten. spraw. 1869) projekt zmiany powyższego etatu, głównie z tej przyczyny, że został on ułożony w przypuszczeniu, iż z objętych w roku 1868 w zarząd Wydziału krajowego dróg krajowych długości około 160 mil, część tychże dróg w długości około 30 mil, podług pierwotnego wniosku Wydziału krajowego zaniechana zostanie, z czem się jednak Wysoki Sejm nie zgodził.

Na tej podstawie uchwalił Wysoki Sejm 21. października 1869 pomnożenie etatu „służby dróg krajowych“ o 1 inżyniera z płacą 1000 zł., 5 konduktorów I. klasy po 500 zł. i 10 konduktorów II klasy po 400 zł., nadto zaś podwyższył Wysoki Sejm ryczałt na objazdy

dla ustanowionych w ten sposób 7 inżynierów okręgowych z 350 na 500 zł., dla 35 konduktorów zaś z 80 i 120 zł. na 120 i 150 zł. wreszcie ustanowił dwie klasy drożników po 120 i 150 zł.

Tą samą uchwałą zezwolono nadto Wydziałowi krajowemu na przyjmowanie do oddziału technicznego większej liczby rysowników.

W trzy lata później Wydział krajowy z uwagi, że od kandydatów na dwie posady pomocników (asystentów) przy oddziale technicznym Wydziału krajowego wymaganą być musi kwalifikacya, któraby uprawniała posunięcie ich na wyższe posady, a w szczególności na zastępców inżynierów, a nawet inżynierów okręgowych, dalej z uwagi na wzmagające się obowiązki inżynierów wskutek przybywania z budowy do konserwacyi dróg krajowych i niedostateczne wynagrodzenie tych inżynierów, wniósł w r. 1872 (aleg. VIII sten. spr. z r. 1872) projekt:

1. o nadanie dwom pomocnikom oddziału technicznego charakteru urzędników stałych krajowych i przyznanie im „dodatku na pomieszkanie“ po 150 zł. rocznie,

2. podwyższenie płacy czterem inżynierom okręgowym na 1500 zł. a trzem na 1200 zł. rocznie i

3. pomnożenie ilości drożników I klasy o 20 i II o 30.

Wnioski te przyjęte zostały uchwałą Wysokiego Sejmu z 16. listopada 1872.

Uchwałą dalej z 6. grudnia 1872 przyznał Wysoki Sejm funkcyonaryuszom Wydziału krajowego, a tem samem i oddziału technicznego dodatek drożyźniany w stosunku: 25% od poborów do 1000 zł., 20% od 1000 zł. do 1600 zł. i 15% od 1600 zł. do 3000 zł. Dodatek ten drożyźniany odpadł wskutek następnej reorganizacyi etatu urzędników Wydziału krajowego, przyjętej uchwałą Wysokiego Sejmu z 3. stycznia 1874, przy której tylko etat płac funkcyonaryuszów oddziału technicznego zmieniono w następujący sposób:

1. Nadinżynier otrzymał płacę 3000 zł., dodatek aktywalny 1000 zł., 3 dodatki pięcioletnie po 300 zł.

2. Zamiast dwóch inżynierów po 1600 i 1800 zł., względnie 1800 i 2000 zł., ustanowiono dwóch inżynierów po 2000 zł. płacy z dodatkiem aktywalnym po 360 zł. i 3 pięcioleciami po 200 zł.

3. dwom asystentom technicznym przyznano płacę po 1000 zł. zamiast 600 zł., dodatek aktywalny ze 150 zniżono na 120 zł. i przyznano 3 pięciolecia po 80 zł.

„Służba dróg krajowych“ (na prowincyi) pozostała niezmienioną z tą jedynie różnicą, że w myśl uchwały budżetowej z 15. stycznia 1874, przyznawano, począwszy od roku 1874 konduktorom dróg krajowych po 100 zł. rocznie tytułem stałej zapomogi.

Powyższy stan rzeczy co do służby dróg krajowych wywołał jeszcze tego samego roku petycyę inżynierów okręgowych do Wysokiego Sejmu o przyznanie im cechy stałych urzędników krajowych.

Załatwienie wszakże petycyi tej, przekazanej uchwałą Wysokiego Sejmu z 16. października 1874 Wydziałowi krajowemu do zbadania, i przez Wydział krajowy w sprawozdaniu z 12. marca 1875 (aleg. XI. sten. spr. z r. 1875) Wysokiemu Sejmowi co do petitum z przychylnym wnioskiem przedłożonej, zostało po przeprowadzonej obszerniejszej dyskusyi na posiedzeniu 3. maja 1875, przez Wysoką Izbę odroczone, a to głównie z dwóch przez komisyę budżetową podniesionych przyczyn, mianowicie, że właśnie wówczas przygotowywano projekt zmiany ustawy drogowej, która mogła wpłynąć i na zmianę stanu służby drogowej i że zachodziła trudność urządzenia należytego i bliskiego nadzoru nad czynnościami funkcyonaryuszów drogowych na prowincyi (aleg. LVI sten. spr. z roku 1875).

Trzecia przyczyna niemożności ustalenia służby dróg krajowych, mianowicie, że budowa dróg krajowych wówczas jeszcze nie była ukończoną, podniesioną została w r. 1881 przy

rozprawie nad wznowioną petycyą inżynierów okręgowych, do których przyłączyli się także pełniący obowiązki inżynierów okręgowych i konduktorowie.

W załatwieniu sprawozdania komisyi budżetowej o powyższej petycyi (aleg. 63 i 124 sten. spr. z r. 1881) powziął Wysoki Sejm uchwałę z 23. października 1881, przyznającą „inżynierom“ i „konduktorom“ dróg krajowych pięciolecia i emerytury, wdowom i sierotom zaś po tych funkcyonaryuszach pensye wdowie i dodatki na wychowanie, bez przyznania jednak rzeczonym inżynierom i konduktorom cechy stałych urzędników krajowych, a to z powodów, które wyżej przytoczone zostały.

Wątpliwości, jakie nasunęły się Wydziałowi krajowemu przy wykonaniu powyższej uchwały, rozstrzygnięte zostały uchwałą Wysokiego Sejmu z 10. października 1883, którą postanowiono, że uchwała Wysokiego Sejmu z 23. października 1881 ma być zastosowaną tylko do 7 inżynierów okręgowych i 35 konduktorów, ustanowionych uchwałami z 15. września 1868, 21. października 1869 i 16. listopada 1872.

Odnośne wreszcie postanowienia pensyjne co do funkcyonaryuszów oddziału technicznego, 7 inżynierów okręgowych i 35 konduktorów objęte zostały uchwalonym przez Wysoki Sejm dnia 21. stycznia 1889 statutem emerytalnym.

Nadmieniamy tu wreszcie, że uchwałą Wysokiego Sejmu z 30. sierpnia 1877, zniesiono dwie klasy drożników i wyznaczono dla wszystkich wynagrodzenie po 150 zł rocznie.

Na tem kończy się właściwy przebieg sprawy co do ustalenia etatu osób i płac całej służby dróg krajowych.

Prowizoryczny wszakże etat 7 inżynierów okręgowych i 35 konduktorów, utworzony został jak to Wysokiej Izbie wiadomo, głównie dla objętych w r. 1868 dróg krajowych długości około 160 mil, z których przeważna część miała być zrekonstruowana, a nawet wprost wybudowana.

Obok tych dróg jednak uchwalił Wysoki Sejm budowę całego szeregu nowych niżej poszczególnionych dróg krajowych Techniczne kierownictwo tej budowy przeważnie rozrzuconej z dala od siedziby urzędowania inżynierów okręgowych i wymagającej stałego kierownictwa technicznego na miejscu, nie mogło też być poruczane inżynierom okręgowym, lecz z reguły innym, osobno przyjmowanym inżynierom, płatnym z funduszów budowy odnośnej drogi.

W miarę zaś posuwania się budowy, przybywały nowe drogi do utrzymywania i w ten sposób powstawały nowe ich okręgi przydzielane zwykle tym samym inżynierom, którzy drogi odnośne budowali. Tym ostatnim nadano tytuł pełniących obowiązki inżynierów okręgowych a także zastępców inżynierów okręgowych.

W ten sposób powstały obok dawniejszych siedmiu okręgów dróg krajowych (Kraków, Nowy Sącz, Jarosław, Lwów, Brzeżany, Stanisławów i Borszczów), ośm nowych prowizorycznych ekspozytur, mianowicie: Nowy Targ, Brzesko, Gorlice, Rzeszów, Kamionka strumiłowa, Załoźce, Tarnopol i Buczacz.

W roku 1888 wnieśli wspomniani wyżej pełniący obowiązki inżynierów razem z inżynierami zajętymi wówczas przy budowie dróg krajowych, petycyę do Wysokiego Sejmu o policzenie im lat służby, zastosowanie do nich postanowień powołanej wyżej uchwały Wysokiego Sejmu z 23. października 1881, względnie z 10. października 1883 i o podwyższenie płacy.

W załatwieniu sprawozdania komisyi administracyjnej o powyższej petycyi (aleg. 83 sten. spraw. z r. 1888) Wysoki Sejm uchwałą z 12. października 1888 wobec zapowiedzianego w tym roku przez Wydział krajowy przedłożenia w niedalekim czasie projektu reorganizacyi całej służby technicznej drogowej upoważnił Wydział krajowy jedynie do wymierzenia petentom pięcioleci.

W miarę przybywania nowych dróg krajowych do utrzymania zniewolony był Wydział krajowy przybierać również prowizorycznych konduktorów i odpowiednią ilość drożników,

wykazując stan ich w każdorocznym preliminarzu zarządu dróg krajowych tak, że budżet na rok 1891 wykazuje ilość konduktorów I klasy 24, zaś II klasy 23, a drożników 337.

Podobnie rzecz ma się z oddziałem technicznym, który w miarę rozwoju czynności szczegółowo niżej podanych, musiał też być stopniowo siłami uzupełniany, o czem również każdego razu zdawaliśmy sprawę Wysokiemu Sejmowi.

Czynności te przedstawiają się jak następuje:

I. W pierwszych latach administracyi drogowej było głównem zadaniem oddziału technicznego Wydziału krajowego wykonywanie technicznej kontroli utrzymywania odebranych w zarząd Wydziału krajowego około 160 mil dróg krajowych i przeprowadzenie ich rekonstrukcyi.

Drugiem zadaniem tegoż oddziału było przygotowanie operatów technicznych do przyszłej budowy nowych dróg, przez Wysoki Sejm osobnemi ustawami za krajowe uznanych i kontrola budowy tych dróg, uskutecznianej w miarę przyznawanych przez Wysoki Sejm na ten cel funduszów.

W ten sposób przybyły do budowy i wybudowano w ciągu lat 21 nowe drogi krajowe na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia:

1.	$^{3}/_{10}$	1868	dz. u. kr.	Nr. 7	z r. 1869	(Czyżyny) Mogiła-Cło długości	12·966 klm.
2.	$^{7}/_{10}$	1869	„	Nr. 22	z r. 1870	Dembica-Nadbrzezie „	83·266 „
3.	$^{7}/_{10}$	1869	„	Nr. 23	z r. 1870	Żółkiew-Krystynopol ogólnej długości 41·510 klm., z których było dawniej zbudowanych 15 klm., zatem	26·510 „
4.	$^{5}/_{11}$	1872	dz. ust. kr.	Nr. 85	z r. 1873	Zator-Sucha długości	35·075 „
5.	„	„	„	„	„	Tarnów-Szczucin	36·570 „
6.	„	„	„	„	„	Przeworsk-Dynów w ogólnej dł. 38·115. zbudowano dotąd	11·200 „
7.	„	„	„	„	„	Rohatyn Brzeżany	32·005 „
8.	„	„	„	„	„	Krasne-Busk	6·257 „
9.	„	„	„	„	„	Zborów-Założce	28·351 „
10.	„	„	„	„	„	Tarnopol-Zbaraż	19·650 „
11.	„	„	„	„	„	Smykowce-Suchostaw	60·080 „
12.	„	„	Nr. 85 i	Nr. 32	z r. 1885	Borszczów-Kolendziany	21·550 „
13.	$^{13}/_{10}$	1874	„	Nr. 34	z r. 1875	Rzeszów-Nisko Nadbrzezie	93·— „
14.	$^{11}/_{10}$	1878	„	Nr. 65	z r. 1879	Lwów Stojanów	75·800 „
15.	$^{2}/_{10}$	1888	„	Nr. 26	z r. 1889	Nowy Targ-Zakopane	24·800 „
Razem zbudowano dotąd							567·080 klm.
Do tego doliczyć należy część drogi Kańczuga-Dynów, która ma być w 3 latach dobudowaną							26·915 „
Długość zatem dróg zbudowanych na podstawie osobnych ustaw wynosić będzie							593·995 „

Oddziałowi technicznemu przybyło więc w ciągu lat 21 do technicznej kontroli utrzymania dawniejszych dróg krajowych, liczących dziś 1233·865 klm. kontrola utrzymania dalszych 567 klm., względnie 594 klm. nowych dróg krajowych. W tym dziale zatem czynność rzeczonego oddziału liczącego od r. 1868 t. j. od początku administracyi drogowej Wydziału krajowego pięciu urzędników, wzrosła prawie o połowę, ogólna bowiem ilość dróg krajowych wynosi 1800·945 klm., względnie 1827·860 klm.

Obok czynności zaś połączonej z wykonywaniem kontroli zwykłego utrzymania dróg krajowych, pozostają jeszcze do wykonania w ciągu całego szeregu lat, roboty rekonstrukcyjne poszczególnione w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego za rok 1889/90, zalecone przez Wysoki Sejm uchwałą z 26. listopada 1889 (al. 201 st. spr. 1889) roboty około stopniowego zniesienia wszystkich spadków na drogach krajowych, tudzież roboty około wymiany

drewnianych mostów i przepustów dróg krajowych na murowane (gdzie to się okaże korzystniejszem), dalej zalecona przez Wysoki Sejm uchwałą z 29. listopada 1890 (al. 250 sten. spr. z r. 1890) szczegółowa opieka nad temi drogami przeważnie, do których materyał użyty do konserwy jest gorszego gatunku, wreszcie dalsze badania mające na celu obniżenie kosztów utrzymania dróg krajowych.

II. Dział technicznej kontroli budowy choćby ważniejszych dróg powiatowych i gminnych, który z czasem tak się rozwinął i nabrał tak wielkiego znaczenia, a z którym wcale nie liczono się przy pierwotnej organizacyi oddziału technicznego, tem mniej zaś przy ustanowieniu „służby dróg krajowych“, pozostawał do końca roku 1874 prawie całkiem nietknięty.

W tym też czasie należało do rzadkich wyjątków, jeśli która Reprezentacya powiatowa lub gminna dla uzyskania subwencyi przedłożyła Wydziałowi krajowemu operat techniczny odnośnej drogi do wglądnięcia.

Dla uzyskania bowiem subwencyi z funduszu krajowego na drogę powiatową lub gminną nie wymagano z początku żadnych dowodów technicznych, a pierwszy okólnik Wydziału krajowego z 17. listopada 1874 l 22861, wydany na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z 16. października 1874 postanawiającej, że subwencya z funduszu krajowego w myśl §. 18 ustawy drogowej może być udzielaną tylko na budowę lub rekonstrukcyę drogi powiatowej lub gminnej, wymagał pomiędzy innymi warunkami tylko wykazu i kosztorysu robót zamierzonych, oraz następnego rachunku z użycia udzielonej subwencyi.

Na kontroli więc takiego wykazu i kosztorysu robót zamierzonych ograniczała się nie często zresztą powtarzająca się czynność oddziału technicznego.

Dopiero wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z 30. sierpnia 1877, zalecającej Wydziałowi krajowemu wykonywanie ścisłej kontroli budowy subwencyonowanych dróg powiatowych i gminnych i wskutek wydanego w tej sprawie okólnika Wydziału krajowego z 12. października 1877 L. 30354, zaczęło oddziałowi technicznemu przybywać czynności w kierunku sprawdzania wymaganych już odtąd operatów technicznych, niejednokrotnego ich przerabiania na gruncie, brania udziału w kolaudacyach robót i sprawdzania rachunków budowy pod względem technicznym.

Tak trwało do roku 1882, w którym Wysoki Sejm na posiedzeniu z 13. października 1882 uchwalił program stopniowej poprawy dróg powiatowych i gminnych przy pomocy zasiłków z funduszu krajowego dla utworzenia nieistniejącej dotąd w kraju organicznej sieci dróg, umożliwiającej komunikacyę z drogami krajowemi i państwowemi, oraz z liniami kolei żelaznych. Dla przeprowadzenia tego zadania uchwalił Wysoki Sejm równocześnie:

1) Utworzyć zakładowy fundusz pożyczkowy w sumie 300.000 zł. wstawianiem do corocznego budżetu dróg krajowych przez lat dziesięć od r. 1883 po 30 000 zł. a to na bez procentowe najdalej w ciągu lat 10 zwrotne pożyczki na budowę i rekonstrukcyę dróg powiatowych i gminnych.

Na rok 1883 uchwalił też Wysoki Sejm pierwszą ratę 30.000 zł. W następnych zaś latach uchwalał i dotąd uchwala Wysoki Sejm kredyt tylko po 20.000 zł. rocznie.

2) Zwiększać odpowiednio kwotę na bezzwrotne zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych, uchwaloną na rok 1883 w sumie 110 000 zł. a to w miarę zmniejszania się wydatków na budowę i rekonstrukcyę dróg krajowych, na który to cel Wysoki Sejm uchwałą z 19. października 1882 przeznaczył na rok 1883 kwotę 190.000 zł.

Doniosła ta wskutkach swych uchwała zakomunikowana Reprezentacyom powiatowym tutejszym okólnikiem z 22. grudnia 1882 L 51432 sprawiła oczywiście, że Reprezentacye powiatowe, mając zapewnioną możność uzyskania pomocy kraju dla uporządkowania swych ko-

munikacyj, zaczęły już w tak znacznej części czynić w tym kierunku starania, iż tylko dla technicznego sprawdzania odnośnych projektów i rachunków budowy musiano przeznaczyć osobno dwóch urzędników oddziału technicznego, zajętych dotąd sprawami dróg krajowych, a ubytek w personalu technicznym dróg krajowych zastąpić nowemi siłami.

Wiadomo jest wszakże, że w tym czasie Reprezentacye powiatowe z małymi wyjątkami, nie posiadały prawie żadnych sił technicznych.

Brak ten starał się Wydział krajowy usunąć, stawiając w okólniku powyższym jako jeden z warunków uzyskania subwencyi, żądanie ustanowienia powiatowej służby drogowej.

Zanim jednak warunek ten mógł być dopełniony ze strony przynajmniej znaczniejszej części Reprezentacyj powiatowych, otrzymywał Wydział krajowy dotyczące operaty techniczne, sporządzane często albo przez ugodzonych do tego inżynierów prywatnych, zatem osób nie obznajomionych z uchwałami Wysokiego Sejmu i wymogami rozporządzeń Wydziału krajowego, albo też przez osoby nie mające do tego żadnej kwalifikacyi.

Podobne operaty musiały też być zwykle zwracane do uzupełnienia, do usunięcia usterek, lub zupełnego przerobienia, począwszy od trasy drogi.

Niejednokrotnie zaś musiały być tak już uzupełnione operaty przerabiane po raz trzeci przez oddział techniczny Wydziału krajowego, lub przez inżynierów okręgowych dróg krajowych, którym obok tego na osobne prośby pojedynczych Reprezentacyj powiatowych, powierzano odrazu sporządzanie podobnych operatów.

Tych ostatnich nadto przeznaczał Wydział krajowy zwykle także do brania udziału w kolaudacyach robót subwencyonowanych Kontrola zaś samej budowy mogła być przez Wydział krajowy w braku sił technicznych wykonywaną tylko przy najważniejszych lub kosztowniejszych budowach i poruczano ją wspomnianym wyżej dwom funkcyonaryuszom oddziału technicznego, a niekiedy także inżynierom okręgowym.

Wprowadzenie w życie noweli do ustawy drogowej z 7. lipca 1885 Nr. 39 dz u. kr. posunęło sprawę uporządkowania dróg powiatowych i gminnych na jeszcze szersze tory

Nowela ta bowiem zapewniła Reprezentacyom powiatowym dochód z 3% dodatku i z nieużytych prestacyj drogowych na rzecz powiatowego funduszu dróg gminnych, oraz ustanowiła kontrolę wspomnianych prestacyj drogowych

Przysporzone w ten sposób fundusze i wiadomość o stanie rozporządzalnych prestacyj względnie ich wartości umożliwiły Reprezentacyom powiatowym przedewszystkiem ustanowienie powiatowej służby drogowej już w przeważnej części powiatów tudzież ułożenie programu celem stopniowego uporządkowania dróg powiatu własnemi siłami i przy pomocy funduszu krajowego.

Reprezentacye powiatowe zaczęły więc stosownie do swych programów uporządkowania dróg powiatu tem liczniej wnosić projekty budowy lub rekonstrukcyi dalszych ważniejszych dróg powiatowych i gminnych dla uzyskania subwencyi kraju.

Ustanowienie przez znaczną część Reprezentacyj powiatowych „inżynierów“ dla dróg powiatowych i gminnych zmniejszyło wszakże tu i owdzie tylko potrzebę bezpośredniej pomocy technicznej dla pierwszego opracowania projektów, natomiast tem bardziej zwiększyło właściwe zadanie wypływające z naczelnego nadzoru Wydziału krajowego co do kontroli operatów samych i wykonywanych robót.

Ponadto znaczna część tej służby ostatniej składa się ciągle jeszcze albo z ludzi nie fachowych, albo z młodszych techników bez dostatecznej praktyki niezbędnej do samoistnego prowadzenia budowy dróg i ich konserwacyi.

Jest to zresztą naturalnem następstwem niemożności wielu Reprezentacyj powiatowych zapewnienia ukwalifikowanym kandydatom awansu i przyszłości, a częstokroć i odpowiedniego wynagrodzenia, w obec czego uważają oni posadę swoją tylko za przejściową.

Liczyć się tu wreszcie należy z faktem, że chociaż wiele powiatów uznaje doniosłość budowania dróg z uwzględnieniem wszelkich warunków technicznych co do kierunku, spadków, trwałości materyałów choćby na razie kosztowniejszych itp., to jednak nie tak bliską zdaje się być chwila, kiedy powszechnem stanie się przekonanie, że zasady techniczne zastosowane racyonalnie, leżą zarówno w interesie użyteczności publicznej, jak również zapewniają łatwość i taniość konserwacyi dróg w ten sposób zbudowanych.

Obrazem czynności organów technicznych służby dróg krajowych w dziale kontroli budowy i rekonstrukcyi ważniejszych dróg powiatowych i gminnych subwencyonowanych może być już ta okoliczność, że ruch budowlany objął dotąd 66 Reprezentacyj powiatowych, że w czasie od roku 1883 do 1890 włącznie zbudowano przy pomocy kraju około 1000 klm. ważniejszych dróg powiatowych i gminnych, że wreszcie tylko w roku 1889 udzielono lub przyrzeczono 41 powiatom technicznej pomocy Wydziału krajowego, głównie do zbadania trasy, warunków budowy i skontrolowania samej budowy, w roku zaś 1890 dokonał oddział techniczny Wydziału krajowego 112 podobnych czynności w 56 powiatach a mimo to w wielu jeszcze wypadkach musiano dla braku sił odmówić słusznemu w tym względzie domaganiu się Wydziałów powiatowych.

Uważając roczny fundusz subwencyjny za miarę postępu budowy lub rekonstrukcyi dróg powyższych i przyjmując, że stosunek udziału subwencyi krajowej do ogólnych, w przybliżeniu na 3000 zł. przyjętych kosztów budowy jednego kilometra, wynosi jedną trzecią część kosztów, przedstawi się obraz czynności w ten sposób, że podczas gdy na rok 1883 wypada około 110 km. dróg zbudowanych przy pomocy kraju, to na każdy z lat 1889 i 1890 przypada już około 160 kilometrów.

Stosunek ten wszakże był w początkach lat od 1883 faktycznie znacznie mniejszy, w początkach tych bowiem przyznawał Wydział krajowy subwencye przeważnie do połowy kosztów, obecnie zaś średnio trzecią część kosztów.

Licząc w ten sposób wypada na rok 1883 tylko około 70 km, a na rok 1890 około 160 km., nie licząc dróg zbudowanych przez Reprezentacye powiatowe wyłącznie własnymi środkami, przy pomocy pożyczki, lub subwencyi ze skarbu państwowego, wreszcie nie licząc dróg zbudowanych przez c. k. Rząd prawie wyłącznym swoim kosztem dla celów państwowych.

Ruch budowy dróg powyższych będzie jednak zwiększać się aż do tego czasu, kiedy w myśl uchwały programowej Wysokiego Sejmu z dnia 13. października 1882, koszta budowy i rekonstrukcyi dróg krajowych ustaną, a subwencye dla dróg powiatowych i gminnych dosięgną najwyższej cyfry rocznej.

Z uwagi jednak, że koszta wspominanych wyżej stopniowych robót rekonstrukcyjnych na drogach krajowych będą musiały jeszcze przez dłuższy szereg lat wstawiane być do preliminarza dróg krajowych w przybliżonej kwocie około 50.000 zł. rocznie, przyjąć można, że mniej więcej stała ilość przypadających do budowy i rekonstrukcyi subwencyonowanych dróg powiatowych i ważniejszych gminnych osiągniętą będzie przy subwencyi rocznej 250.000 zł. czyli, że dróg tych budować się będzie rocznie około 250 km., jeżeli koszt budowy jednego kilometra wynosić będzie 3000 zł., a subwencya krajowa trzecią część kosztów.

Ilość zaś dróg powiatowych i ważniejszych gminnych, które mają być jeszcze zbudowane, przedstawia się jak następuje:

W czasie powzięcia programowej uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 13. października 1882 wynosiły drogi powiatowe 1660 km., z których przeszło 1000 klm. było do zbudowania lub rekonstrukcyi. Drogi gminne zaś wykazane były wówczas na 30.000 km., z których około 6000 km. dróg ważnych należało zbudować lub rekonstruować, nie licząc 3000 km. takich dróg,

które jakkolwiek uznane zostały za uporządkowane, jednakże tylko w połowie posiadały pokład kamienny.

Od tego czasu jednak zmieniły się wszystkie powyższe cyfry. Wiele bowiem z ważniejszych dróg gminnych uznano za powiatowe i również wiele dróg gminnych, których ważności do roku 1883 jeszcze nie uznawano, wskutek zmienionych stosunków komunikacyjnych, przeszło do kategoryi dróg ważniejszych.

Na zwiększenie ilości takich dróg wpłynęła także nowela do ustawy drogowej z roku 1885, wprowadzająca ścisłą kontrolę siły prestacyjnej, a przedewszystkiem tylekrotnie wspomniana uchwała programowa Wysokiego Sejmu z dnia 13. października 1882.

W ten sposób wynoszą dziś już drogi powiatowe przeszło 1900 km., z których około 700 km. pozostaje do zbudowania lub rekonstrukcyi.

Drogi gminne zaś wynoszą podług udzielonych nam dotąd szczegółów ze strony 67 Wydziałów powiatowych razem około 44.000 km. (siedm powiatów nie nadesłało dotąd żądanych szczegółów).

W powyższych 44.000 km. dróg gminnych mieści się przeszło 33.000 km. dróg służących do zewnętrznej komunikacyi. Głównych zaś dróg komunikacyjnych gminnych przyjąć można w ogóle na około 8000 km., z których dotąd zbudowano sposobem szosowym około 2500 km., pozostaje więc do zbudowania lub rekonstrukcyi około 5500 km., a razem z drogami powiatowemi około 6200 km.

Wykonanie tych robót trwać może przy stałej rocznej subwencyi 250.000 zł. rat około 25.

Zaznaczamy tu, że gdyby Wysoki Sejm stósownie do swej uchwały z dnia 13. października 1882 mógł był w czasie od r. 1884. do 1891. przeznaczać o tyle więcej na subwencye dla dróg powiatowych i gminnych, o ile uchwalał mniej na budowę i rekonstrukcyę dróg krajowych, to dotąd zbudowanoby więcej około 400 km. dróg subwencyonowanych, suma bowiem rzeczywiście mniej uchwalonych subwencyj wynosi przeszło 400.000 zł.

Wszakże i wykazana wyżej obecna ilość dróg powiatowych i ważniejszych gminnych nie jest ostateczną i z czasem wzrosnąć musi do cyfry jeszcze poważniejszej, z głównych bowiem dróg dotąd gminnych, będących jednak w ekonomicznem i geograficznem znaczeniu drogami powiatowemi, część niezawodnie uznaną zostanie z czasem za rzeczywiste drogi powiatowe, reszta zaś jak to się spodziewać należy, przejdzie w administracyę Reprezentacyj powiatowych. Wszakże i inne drogi gminne, które służą do zewnętrznej komunikacyi, jako mające zupełną cechę dróg ważniejszych, będą musiały przynajmniej w znaczniejszej ilości uporządkowane być również w sposób należyty t. j. sposobem szosowym, w interesie bowiem ekonomicznym i w interesie podniesienia wartości ziemi, dążyć należy do tego, żeby nie tylko zbudowane były główne arterye, ale także, żeby utworzoną została dogodna w każdej porze roku komunikacya do każdej gminy i między niemi.

Nie ulega też wątpliwości, że uporządkowanie tych ostatnich dróg gminnych służących do zewnętrznej komunikacyi, nastąpić będzie mogło również tylko przy pomocy kraju.

Podług zamknięć rachunkowych wydano na subwencye dla dróg powiatowych i ważniejszych gminnych od r. 1867 do końca 1890.

ogólną kwotę	1,909.166 zł.
a z kredytem na rok 1891 w kwocie	230.000 „
wynosi suma ogólna	2,139.166 zł.
z której przypada na czas od roku 1867 do 1882 włącznie, zatem na lat 16 .	940.138 „
zaś od roku 1883 do 1891 czyli 9 lat	1,199.028 „

Przyjmując wydatek ten ostatni jako trzecią część ogólnych kosztów budowy lub rekonstrukcyi dróg powiatowych i ważniejszych gminnych, to suma ogólna wydatków po koniec roku 1891 przedstawi się w kwocie około 3,600.000 zł. Licząc zaś od r. 1892 stałą subwencyę krajową przez lat 25 po 250.000 zł., otrzymamy sumę 6,250.000 zł. czyli 18,750.000 zł. jako sumę ogólnego przyszłego kosztu uporządkowania dróg powyższych, nie licząc kosztu uporządkowania wspomnianej wyżej, a bardzo poważnej reszty dróg gminnych, służących do zewnętrznej komunikacyi.

Wobec tak doniosłego zadania, jakie kraj ma przed sobą i wobec tak olbrzymich ofiar, jakie kraj ponieść jeszcze będzie musiał, chcąc zadanie to wykonać, nieodzowną i nieodłączną jest też potrzeba kontroli należytego zużytkowania środków rozporządzalnych.

Kontrola ta zalecona usilnie przez komisyę drogową w sprawozdaniu jej z dnia 10. października 1882 (aleg. 126 st. spr. z r. 1882) a sprawowana przez Wydział krajowy w myśl powołanego wyżej okólnika z dnia 22. grudnia 1882 LW. 51.432 i §. 25. noweli do ustawy drogowej z roku 1885 polegała i polega:

1. na ściłem w większej części przez oddział techniczny na gruncie przeprowadzonem sprawdzaniu planów i kosztorysów budowy lub rekonstrukcyi dróg subwencyonowanych;
2 na kontroli samej budowy i
3. na ścisłej kontroli samego użycia subwencyi krajowej, t. j. na kolaudacyi robót i sprawdzaniu rachunków.

Takiej kontroli domaga się od Departamentu IV. Wydziału krajowego również Komisya drogowa w swem przyjętem przez Wysoką Izbę uchwałą z dnia 26 listopada 1889 sprawozdaniu (aleg. 201 sten. spraw. z r. 1889), gdyż jak słusznie ta Komisya podnosi, tylko przy takiej kontroli budowa tych dróg będzie racyonalną i przyniesie znaczne oszczędności funduszom na ten cel przeznaczonym, zatem i funduszowi krajowemu, jak niemniej przyczyni się do zapewnienia znacznych oszczędności w kosztach przyszłej konserwacyi dróg zbudowanych.

Moglibyśmy też przedłożyć Wysokiemu Sejmowi liczne dowody korzyści, jakie dotąd faktycznie osiągnięte zostały jedynie tylko wykonywaniem takiej właśnie kontroli, dowody rzeczywiście uzyskanych tak znacznych oszczędności, jakich przy prostem sprawdzeniu operatu technicznego w biurze nawet mowy być nie może.

Moglibyśmy jednak i odwrotnie przedstawić dowody strat, na jakie wyłożone już fundusze narażone zostały bądź wskutek nieudzielenia Wydziałowi krajowemu sposobności do wykonania powyższej kontroli, bądź też wskutek niemożności wykonywania jej przez Wydział krajowy jedynie z braku sił technicznych. — Wszakże i systematyczna kontrola w czasie budowy może z łatwością usunąć i faktycznie usuwa wszelkie błędy, których naprawa po ukończeniu budowy jest zwykle trudną i wymagającą większych kosztów, aniżeli zwiększenie ich wynikłe z dokładnej i gruntownej budowy.

Chcąc kontrolę powyższą ile możności uprościć, wydał Wydział krajowy dodatkową instrukcyę z dnia 20. lipca 1890 LW. 3 326, podnoszącą ważność i znaczenie warunków technicznych oraz zawierającą wskazówki co do zastosowania ich przy budowie dróg subwencyonowanych, o czem zdaliśmy sprawę w sprawozdaniu z czynności za rok 1889/90.

Komisya drogowa zbadawszy powyższą dodatkową instrukcyę, uznała ją w swem przez Wysoką Izbę uchwałą z 29. listopada 1890 przyjętem sprawozdaniu (aleg. 250 sten spr. z r. 1890) za zupełnie racyonalną i wyraziła życzenie, aby Wydział krajowy przy udzielaniu subwencyi dla dróg powiatowych i gminnych, trzymał się jak najściślej postanowień tej dodatkowej instrukcyi, wyrażając powtórnie przekonanie, że „tym tylko sposobem wytworzyć zdoła tak wielkiej wagi dla rolnictwa, przemysłu i handlu sieć dróg drugorzędnych, obejmującą kraj cały, budowę ich zrobi odpowiednią i trwałą, a przez to w przyszłości obniży koszta

konserwy, a zarazem ścisłą kontrolą wykonywanych prac zdoła przynieść znaczne oszczędności funduszom przeznaczonym na budowę tych dróg, co pośrednio oddziaływać będzie i na fundusz krajowy.

Taka wreszcie kontrola ścisłego stosowania powyższej dodatkowej instrukcyi zapobiegnie koniecznej potrzebie używania ze szkodą dla innych dróg środków na niezwykle kosztowną konserwacyę dróg nieracyonalnie zbudowanych.

Z powyższego przedstawienia stanu rzeczy okazuje się, że dzisiejsze siły techniczne Wydziału krajowego nie mogą podołać wykonywaniu należytej kontroli budowy, względnie rekonstrukcyi dróg subwencyonowanych a już wcale nie może być wykonywaną nakazana §. 25. noweli do ustawy drogowej z roku 1885 kontrola u t r z y m a n i a dróg powyższych.

Kontrola ta ostatnia ogranicza się też przeważnie tylko na żądaniu, by Reprezentacye powiatowe przy staraniu się o subwencyę krajową wykazały zarazem środki do przyszłej konserwacyi drogi subwencyonowanej.

Nie może zaś ulegać wątpliwości, że jak ścisła kontrola budowy dróg subwencyonowanych musi zmniejszyć koszta ich budowy i ułatwić przyszłe ich utrzymanie, tak znowu i najracyonalniej zbudowane drogi uledz muszą zniszczeniu, jeśli nie będą również racyonalnie konserwowane.

Potrzebę kontroli utrzymania dróg powyższych zaznaczyła też dobitnie już komisya lustracyjna z roku 1882 w swem sprawozdaniu o czynności Departamentu IV. Wydziału krajowego (aleg. 139 sten. spraw. z r 1882) podnosząc, „że trudne i wielkie zadanie uregulowania dróg powiatowych i gminnych wtedy tylko może rzeczywiste i odpowiednie ofiarom kraju przynieść rezultaty, jeżeli Wydział krajowy nie pominie drugiej połowy tego zadania, przeprowadzenia zorganizowanego stałego nadzoru nietylko nad budową, lecz także nad późniejszem utrzymaniem dróg powiatowych i gminnych“.

III. Nieodłącznie z rozwojem uporządkowania dróg subwencyonowanych rozwinęła i pomnożyła się także czynność organów technicznych Wydziału krajowego w dziale judykatury co do kierunku dróg powiatowych i gminnych.

Rozstrzygnięcie bowiem licznych sporów w tym względzie zależy w wielu wypadkach od sprawdzenia technicznych warunków budowy.

IV. Obok powyższych czynności służby dróg krajowych, przybyła na mocy ustawy z 15. kwietnia 1881 Nr. 46 Dz u k. i z 9. marca 1888 Dz. u. k. Nr. 38 budowa i utrzymanie publicznych dojazdów kolejowych, których ilość, licząc i te, które są w budowie, wynosi dziś 91 a długość 73 kilometrów.

Każdy z tych dojazdów stanowiących osobną całość, tworzy ważną komunikacyę ze względów handlowych, przemysłowych jako też i ogólno ekonomicznych.

Z tego też powodu, jak i z powodu przymusowego udziału funduszu krajowego w kosztach budowy i utrzymania powyższych dojazdów, zastrzeżoną została Wydziałowi krajowemu §. 13. powołanej wyżej ustawy zwierzchnicza kontrola, która pod względem technicznym wykonywaną bywa przez oddział techniczny i naszych inżynierów okręgowych.

Wypłacone od roku 1883 do końca 1890 datki konkurencyjne funduszu krajowego na budowę i utrzymanie rzeczonych dojazdów wynoszą już kwotę 97.600 zł. Zważyć zaś tu należy, że wykonywanie kontroli budowy natrafia niejednokrotnie na ważne przeszkody wynikające z rozrzuconego po całym kraju położenia dojazdów i ich zwykle małej przestrzeni.

Czynność w tym dziale rozszerzy się jeszcze bardziej nietylko z powodu projektowanych rozmaitych kolei lokalnych, ale także z powodu uchwalonej przez Wysoki Sejm z dnia 29. listopada 1890 na wniosek komisyi drogowej rezolucyi, wzywającej Wydział krajowy do ułożenia w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem programu budowy sieci dojazdów kolejowych.

V. Nie można tu pominąć również działu regulacyi ulic i placów miast i miasteczek dotkniętych klęską pożaru, przeprowadzonej siłami technicznemi Wydziału krajowego na prośbę gmin interesowanych jak n. p. w Chodorowie, Lisku, Tarnobrzegu, Nowym Sączu, Frysztaku, Podhajcach i Zborowie.

Dział ten czynności obecnie wprawdzie wypadkowy, w każdym zaś razie doniosłego znaczenia, powinien i niezawodnie rozwinie się z biegiem czasu bez konieczności wywoływanej dotąd klęską pożaru, regulacya taka bowiem, jak z natury rzeczy wynika, ułatwia komunikacyę i przyszłe jej utrzymanie, przyczyniając się zarazem do polepszenia stosunków sanitarnych i do upiększenia odnośnej miejscowości. Dziś już daje się odczuwać potrzeba takiej regulacyi szczególnie w miejscowościach, w których istnieją zakłady zdrojowe i ważniejsze stacye klimatyczne jak n. p w Zakopanem, gdzie przygotowawcze czynności już rozpoczęto

VI. Dalej przytoczyć tu należy również czynności technicznej kontroli co do potrzeby i użycia znacznych funduszów pochodzących z prawa poboru myta kopytkowego w miastach: Brody, Brzeżany, Buczacz, Kołomyja, Nowy Sącz, Przemyśl, Rzeszów, Stanisławów, Tarnopol i Tarnów.

Dochód z prawa poboru myta kopytkowego w 10 miastach powyższych wynosi przeciętnie 69.500 zł., wartość zaś siły prestacyjnej około 40.000 zł. Co do tego działu czynności polecił Wysoki Sejm na wniosek komisyi drogowej uchwałami z 26. listopada 1889 i z 29. listopada 1890 jak najściślejsze przestrzeganie ustaw, któremi powyższe prawo miastom nadane zostało, bo tylko tym sposobem osiągnięty być może cel ustawy w kierunku racyonalnego zużycia środków a tem samem w kieruuku dążności do ciągłej poprawy stanu dróg i ulic miejskich.

Pragnąc, aby wykonywana przez nas kontrola przyniosła jak największą korzyść i żeby odpowiadała intencyi Wysokiego Sejmu, zarządziliśmy stałe lustracye miejscowe i rewizye wszelkich programów robót, budżetów, kosztorysów, wykonanych robót i rachunków poruczając te czynności funkcyonaryuszom oddziału technicznego i inżynierom okręgowym.

VII. Stosując się do życzenia komisyi drogowej przyjętego przez Wysoki Sejm uchwałami z dnia 26. listopada 1889 i z 29. listopada 1890 o zaprowadzenie ścisłej i szczegółowej statystyki dla każdej drogi krajowej z osobna celem uzyskania bez szkody dla stanu tychże dróg jak najdalej idących oszczędności w kosztach ich utrzymania, wprowadziliśmy już częściowo dotyczące czynności w oddziale technicznym i poruczyli je osobnemu inżynierowi.

Zdaniem wszakże Wydziału krajowego winna statystyka drogowa rozciągniętą być także na drogi powiatowe i subwencyonowane gminne, z czasem zaś i na resztę dróg gminnych i ważniejszych, jak to uzasadniliśmy w sprawozdaniu z czynności za rok 1889/90.

Korzyści bowiem, jakie zaprowadzeniem statystyki mają być osiągnięte przy utrzymaniu dróg krajowych, winny być również wyzyskane przy budowie i utrzymaniu dróg subwencyonowanych, których dotychczasowe już znaczne koszta do tak poważnej cyfry wzrosnąć mają.

Od statystyki zależy w pierwszym rzędzie ułatwienie i uproszczenie czynności techników na prowincyi i uzyskanie lepszych i tańszych robót, w którym to celu winna ona ustanowić dobrze obmyślane wzory i typy szczegółowe, instrukcye dla wykonywania różnego rodzaju robót, wypracować nową analizę cen dla zastąpienia dotychczasowej rządowej jako zbyt drobiazgowej i niedokładnej a w zastosowaniu mozolnej, przy robotach ziemnych zaś i dowozowych dającej rezultaty wprost niekorzystne w porównaniu ze stosunkami dziś istniejącymi, — dalej zbadać i ewentualnie wprowadzić nowe sposoby budowy jak n p. użycie betonu, żelaza, utrwalenie drzewa itp., w ogólności zaś śledzić i wskazywać gdzie przez dobór stosownych materyałów, zmianę sposobu wykonania robót lub zastosowanie innych środków racyonalnych, dałyby się osiągnąć oszczędności w kosztach budowy i utrzymania tak krajowych jako też i innych dróg autonomicznych.

VIII. Nie mniej ważnem i obszernem będzie też zadaniem oddziału technicznego badanie pod względem technicznym warunków a po części i rentowności budowy wszystkich tych projektowanych linij kolei lokalnych, dla których proszoną jest lub będzie pomoc kraju. Sprawy tego rodzaju zaczynają dziś po ukończeniu linij głównych coraz więcej się wyłaniać a żądana pomoc kraju nie powinna być udzielaną bez poprzedniego zbadania powyższych okoliczności.

Do tego też zdąża i uchwała finansowa Wysokiego Sejmu z 29. listopada 1890 w punkcie IV, polecająca Wydziałowi krajowemu „by wziął pod rozwagę ułożenie norm co do warunków, pod którymi kraj mógłby udzielać poparcia kolejom lokalnym".

IX. Wspomnieć tu musimy jeszcze o jednym dziale czynności, które nie mieszczą się w ramach powyższych to jest o dziale budowniczym.

Dział ten początkowo nie znaczny, rozwinął się w miarę przybywania lub rozszerzania gmachów i budynków krajowych, zakładowych i fundacyjnych, tudzież w miarę przybywania ustaw budowniczych i powstającej coraz więcej potrzeby ściślejszego przestrzegania ustaw o policyi ogniowej.

Dziś znajduje się w posiadaniu kraju lub jego administracyi:

We Lwowie:

1. Gmach sejmowy.
2. Gmach koszar żandarmeryi.
3. Magazyny zbożowe i spirytusowe.
4. Gmach krajowego szpitala z budynkami: prosektoryum, pralnią, lodownią i gospodarskimi. W toku zaś jest budowa osobnego zakładu położnic.
5. Szkoła gospodarstwa lasowego.

W Krakowie:

6. Krajowy szpital powszechny z sześcioma pawilonami, prócz lodowni i prosektoryum a w budowie znajdują się jeszcze dwa pawilony dla oddziału chirurgicznego.
7. Magazyny zbożowe i spirytusowe.

W Kulparkowie:

8. Gmach krajowego zakładu obłąkanych z budynkami administracyjnymi i ekonomicznymi.

W Dublanach:

9. Dwa gmachy szkolne, ośm domów mieszkalnych dla profesorów, gmach gorzelniany i kuźnia.

W Czernichowie:

10. Gmach szkolny, cztery budynki mieszkalne dla profesorów, dwie karczmy z zajazdami.

Dalej piątrowe budynki niższych szkół rolniczych z zabudowaniami mieszkalnemi i gospodarskiemi 11. w Horodence, 12. Jagielnicy i 13. Kobiernicach.

Fundacyjne budynki.

14. Głowińskiego w Winnikach.
15. Strzałkowskiego w Tarnopolu i Jacowcach.
16. Towarnickiego w Rzeszowie.

17. Stupnickiego w Szypowcach.
18. Dydyńskiego w Godowy, prócz innych będących w pertraktacyi.
19. Bursa St. Kazimierza w Tarnowie.
20. Zamek w Olesku, oraz wiele innych.

Nadto, już w najbliższej przyszłości mają być wykonane w administracyi Wydziału krajowego lub zaprojektowane budowy nowe. I tak co do budynków szpitalnych: w 1892 r. ma być budowany pawilon dla oddziału chirurgicznego przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie. Jednocześnie mają być tamże przeniesione zabudowania gospodarcze i adaptowany budynek na Blichu dla chorych zakaźnych. Przy tymże szpitalu wypadnie postawić budynek na osobne pomieszczenie dla niespokojnych i separatek. We Lwowie ma być wzniesiony budynek na zakład położniczy i klinikę położniczą. W zakładzie Kulparkowskim projektowana będzie przybudowa skrzydeł wraz z dobudową dwóch sal w budynku gospodarczym na pomieszczenie warsztatów.

Dalej projektowaną jest na 1894 r. budowa dwóch klinik chirurgicznej i chorób wewnętrznych dla fakultetu lekarskiego we Lwowie, postawienie stacyi wodnej, przerobienie kuchni i pralni a także domku dla ćwiczeń bakteryologicznych.

Co do budynków szkolnych wykonane być mają w 1892 r. następujące budowy: dom dla internatu w Dublanach, rozszerzenie budynku szkolnego w Czernichowie, — budynek dla c. k. szkoły ślusarskiej i budynek mieszkalny dla nauczycieli tejże szkoły w Świątnikach, — budynek dla c. k. zawodowego zakładu kowalskiego w Sułkowicach, budynek dla krajowego naukowego warsztatu sukienniczego w Rakszawie, budynki na pomieszczenie rolniczych szkół niższych w Uhersku pod Stryjem i w Krośnie oraz szkoły ogrodniczej w Tarnowie.

Projektowane są dalej na 1892 r. rozszerzenie składów zbożowych i spirytusowych we Lwowie tudzież rozszerzenie składów zbożowych w Krakowie.

W najbliższej przyszłośc będą prawdopodobnie także budowane: trzy domy dla przymusowej pracy i poprawy, a wreszcie skrzydło gmachu c. k żandarmeryi we Lwowie.

Ścisła i fachowa kontrola nad wykonywaniem budowy powyższych gmachów i budynków przynieść może znaczne oszczędności w kosztach ich wzniesienia i przyszłej konserwacyi. Kontrola taka wykonywać się mająca systematycznie przez należycie ukwalifikowany organ techniczny Wydziału krajowego jest przeto niezbędna.

Tu należeć powinna również kontrola budowy koszar wojskowych, powstających przy pomocy tak znacznych bezprocentowych pożyczek z funduszu krajowego, jak niemniej kontrola budowy i rekonstrukcyi 24 powszechnych szpitali prowincyonalnych.

Mimo istnienia tak znacznej ilości gmachów i budynków, których wartość nie licząc projektowanych, przechodzi miliony, Wydział krajowy nie posiada żadnej własnej fachowej siły technicznej ani do budowy ani do konserwacyi rzeczonych gmachów.

Do każdej budowy lub adaptacyi sporządzali lub sporządzają dotąd plany i kosztorysy prywatni architekci, lub ubiegający się o budowę.

Kontrolę budowy porucza Wydział krajowy zwykle również osobno przybieranym budowniczym lub osobnym komitetom.

Konserwacyę niektórych gmachów poruczono bezpośrednio prywatnym inspicyentom, budynków zaś poszczególnionych wyżej pod 2 do 5, 8, 9 i 15 wykonuje od czasu do czasu przeznaczony bezpośrednio którykolwiek funkcyonaryusz drogowy oddziału technicznego,

wreszcie konserwacya reszty budynków wyżej poszczególnionych odbywa się znowu odrębnie, bez żadnej urzędowej kontroli fachowej, a w ogóle zwykle bez planów, bez znajomości stosunków miejscowych, bez gruntownego zbadania rzeczywistych potrzeb. Preliminarze przedkładane przez zarządy zakładów mają zwykle na celu chwilowe potrzeby i wygody, nie zaś utrzymanie budynków w odpowiednim stanie i nadanie im odpowiedniej trwałości.

Sprawy te są zatem traktowane dorywczo, z powodu potrzeby ugodzenia się z prywatnym budowniczym narażają na znacznie większe wydatki administracyjne, pozbawiają ogólnego poglądu na całość, na warunki budowy, sposób wykonania robót i rzeczywiste powody i potrzeby konserwacyi.

Prywatny zaś i chwilowy stosunek budowniczego usuwa go z pod władzy dyscyplinarnej Wydziału krajowego, a poruczanie czynności osobom niefachowym osłabia tę władzę w wysokim stopniu.

Niemniej rażąco występuje powyższy stan anormalny w bardzo licznych dziś wypadkach rekursów wywołanych ustawami budowniczemi: dla 30 miast z 28. kwietnia 1882, Nr. 77, dz. u. kr., dla miasta Krakowa z 18. lipca 1883, Nr. 63, dz. u. kr. i miasta Lwowa z 21. kwietnia 1885, Nr. 31, dz. u kr., jakoteż wykonywanemi co raz to ściślej ustawami o policyi ogniowej i budowniczej innych miejscowości.

Cały ten dział budowniczy winien być zdaniem Wydziału krajowego osobno zorganizowany, jeżeli nie w takich rozmiarach, żeby w oddziale dla budownictwa względnie architektury wypracowywane być miały projekty wszystkich gmachów budować się mających, i żeby ten oddział prowadził bezpośrednie kierownictwo każdej budowy, to jednak o tyle, żeby Wydział krajowy miał we wszystkich sprawach budowniczych, należących do jego zakresu, fachowy organ doradczy, na którego zdaniu mógłby w zupełności polegać i który przytem mógłby być zawsze używany do kontroli fachowej.

Organ taki złożony z architekta budowniczego, któremu dodanąby była odpowiednia ilość pomocników, jest zdaniem Wydziału krajowego niezbędny tak w interesie funduszu krajowego jako też w interesie powagi ustaw krajowych, na mocy których Wydział krajowy jako najwyższa władza autonomiczna wydaje w sprawach policyi ogniowej i budowniczych orzeczenia, które w takim tylko razie wolne być mogą od zarzutów uzasadnionych, jeżeli są oparte na opinii fachowej urzędników odpowiedzialnych w zawodzie budowniczym, należycie ukwalifikowanych i w każdym razie do dyspozycyi będących.

Przedstawiony wyżej rozwój czynności oddziału technicznego wskazuje aż nadto dosadnie, że początkowy jego etat, składający się z 1 nadinżyniera, 2 inżynierów krajowych i 2 asystentów, nie mógł być wystarczającym i że w miarę wzmagania się robót i nieodzownej potrzeby musiał on być uzupełniany. Przez pewien czas wyręczano się pomocnikami technicznymi i dyurnistami, których ilość wynosi dziś 15 osób.

Gdy jednak podobne wyręczanie się siłami niedoświadczonemi okazało się niedostatecznem i połączone było z ujmą dla rzeczy, zniewolony był Wydział krajowy w miarę wzrastających czynności powoływać do oddziału technicznego inżynierów okręgowych, co zawsze podawaliśmy do wiadomości Wysokiego Sejmu w corocznych sprawozdaniach z czynności. W ten sam sposób także w roku bieżącym, w obec całego szeregu przyjętych przez Wysoki Sejm uchwałą z 29. listopada 1890 poleceń i życzeń komisyi drogowej, zamieszczonych w jej sprawozdaniu z 20. listopada 1890. (al. 250 sten. spr. 1890.) powołał Wydział krajowy do oddziału technicznego czwartego inżyniera z prowincyi.

Rozdział czynności zaś przedstawia się w ten sposób, że podczas gdy one początkowo poruczone były dwom inżynierom krajowym, którzy podlegali nadinżynierowi, a dwaj

asystenci, jak to z natury rzeczy wynika, byli pomocnikami inżynierów i im byli podporządkowani, to z czasem czynności te, nie licząc kierownictwa i działu statystyki, rozdzielono między sześciu funkcyonaryuszów, którzy bez względu na swój stopień urzędowy pełnili i pełnią obowiązki równorzędnie, przy pomocy dyetaryuszów i podlegają bezpośrednio nadinżynierowi.

Tak więc włożoną została z konieczności na urzędników technicznych niższej i najniższej kategoryi odpowiedzialność bez dostatecznej z ich strony a potrzebnej do takiego urzędowania praktyki biurowej w Wydziale krajowym lub praktyki na prowincyi; inżynierowie wyższej rangi wykonują również czynności, które powinny być przydzielone funkcyonaryuszom na posadzie niższej, w czasie obowiązkowych wyjazdów ich na prowincyę, lub nieobecności z jakiegokolwiekbądź powodu, zalegają przydzielone im sprawy, a wreszcie w skutek takiego koniecznością spowodowanego rozdziału czynności prawie na wszystkich funkcyonaryuszów, pozbawiony jest Wydział krajowy zasobu stałych sił młodych zarówno do biurowego wykształcenia, jak i przenoszenia ich na prowincyę, celem dania im możności należytego przysposobienia się do wyższych posad technicznych.

W początkowej organizacyi oddziału technicznego tkwiła nadto ta dla sprawy szkodliwa wada, że nadinżynier musiał bezwarunkowo zawsze obecnym być w biurze już choćby dla prowadzenia samej tylko rewizyi spraw wychodzących z oddziału technicznego. W razie przeto choroby jego lub nieobecności cała czynność powyższego oddziału zostawała w zawieszeniu, w obec czego i administracyjne załatwianie spraw doznawało zwłoki.

W tym stanie rzeczy i wobec wyszczególnionych wyżej, co raz więcej pomnażających się czynności oddziału technicznego, zmuszony był Wydział krajowy od roku 1891 wzmocnić kierownictwo tego oddziału ustanowieniem prowizorycznego zastępcy nadinżyniera.

Wzmocnieniem w ten sposób kierownictwa osiągnięta została nadto ta ważna korzyść, że kierownictwo to wspólnie z inżynierem dla statystyki zająć się może i faktycznie się zajmuje niezależnie od swych zwykłych czynności sprawami zasadniczej natury, mającemi na celu obmyślenie i wprowadzenie norm, typów i w ogóle środków, zdążających stopniowo do ułatwienia i utrwalenia komunikacyj publicznych, a przez to do zmniejszenia kosztów ich budowy i utrzymania, utrwalenia materyałów i t. d.

Wszystkie powyższe okoliczności przemawiają już same z siebie za niezbędną potrzebą jak najrychlejszej reorganizacyi całej technicznej służby drogowej i to tem bardziej, że podniesione swego czasu w Wysokiej Izbie, a poszczególnione na wstępie niniejszego sprawozdania przeszkody przeważnie formalnej natury obecnie już nie istnieją

Ustawa drogowa bowiem z r. 1866. zmienioną została nowelą z r. 1885, drogi krajowe z wyjątkiem Kańczuga-Dynów zbudowane, a trzeci zarzut co do trudności urządzenia należytego i bliskiego nadzoru nad czynnościami funkcyonaryuszów drogowych na prowincyi, jeśli nie został dostatecznie wyjaśniony i uchylony już rozprawami w Wysokim Sejmie 8. i 23. października 1881, to obecny stan dróg krajowych i zmniejszające się z każdym rokiem koszta ich utrzymania są dowodem, że dotychczasowy nadzór nad pomienioną służbą bywa należycie wykonywany.

Zmniejszenie się tych kosztów utrzymania dróg krajowych skonstatowane też zostało przez komisyę drogową w jej ostatniem sprawozdaniu, w którem podniesiono, że konserwacya jednego kilometra drogi wynosiła w r. 1888 . . . . . 269 zł. 45 ct.

w r. 1889 . . . . . 267 „ 29 „

a w r. 1890 . . . . . 250 „ 80 „

Oszczędności powyższe zasługują na tem większą uwagę, że uzyskane zostały przy pomocy prowizorycznych funkcyonaryuszów na prowincyi, nie mających dotąd charakteru urzędników krajowych, nieodpowiednio wynagrodzonych, bez dodatków aktywalnych, zajmujących przeto stanowisko, które w ogóle nie może zbyt zachęcać ani do tem gorliwszego pełnienia obowiązków, ani też do wstępowania do podobnej służby.

Potrzebę tej reorganizacyi uznał był już w pierwszej połowie r. 1888 śp. Władysław hr. Badeni, jako ówczesny szef Departamentu IV., z inicyatywy którego zarządził Wydział krajowy zebranie potrzebnych materyałów, co też podaliśmy do wiadomości Wysokiego Sejmu w sprawozdaniu z czynności za rok 1887/1888. Następnie Komisya drogowa, której Wysoki Sejm przydzielił odnośne sprawozdania Wydziału krajowego z czynności za lata 1888/1889 i 1889/1890, podniosła z całym naciskiem rzeczoną potrzebę, Komisya budżetowa zaś w sprawozdaniach swych o budżecie rubr. X. na rok 1890 i 1891, wyraziła zdanie, że reorganizacya technicznego zarządu drogowego w najbliższym czasie jest wskazaną. Równocześnie wniosła też Komisya budżetowa w sprawozdaniu swem o budżecie rubr. II. na rok 1891 uchwaloną przez Wysoki Sejm 29. listopada 1890 rezolucyę, polecającą Wydziałowi krajowemu wzięcie pod rozwagę reorganizacyą etatu służbowego Wydziału krajowego w kierunku zniesienia instytucyi dyurnistów pomiędzy innymi także w dziale technicznym i zaprowadzenia miejsc ukwalifikowanych elewów technicznych, oraz przedłożenie odnośnych wniosków na najbliższej sesyi sejmowej.

Przy rubr. X. budżetu na rok 1891 zaleciła nadto Komisya budżetowa Wydziałowi krajowemu, ażeby przy sposobności reorganizacyi technicznej służby drogowej wziął pod rozwagę:

1. Sprawę „pewnej, lubo w niczem nieścieśniającej dotychczasowego zakresu działania Wydziału krajowego pod względem zwierzchniczego nadzoru kierownictwa i kontroli decentralizacyi w zarządzie, przerzuceniem pewnej części stałych sił technicznych z biura centralnego, w szczególności w okolice bardziej oddalone od Lwowa, za pomocą tworzenia okręgów administracyjno-technicznych, obejmujących nie tylko zadanie konserwacyi dróg krajowych, lecz nie mniej udzielanie stałej pomocy technicznej powiatom, względnie gminom“. Pomieniona decentralizacya jest zdaniem powyższej Komisyi wskazaną „zarówno faktem spełnionego już zadania pod względem budowy dróg krajowych, jakoteż przesunięciem się punktu ciężkości, w działaniu z dróg krajowych na komunikacye czysto lokalne, a mianowicie drogi powiatowe i gminne“.

2. Myśl oddania pewnej części dróg krajowych, a zwłaszcza użyteczności zmniejszonej z powodu budowy równoległych kolei, w stały zarząd powiatów, rozumie się przy odpowiedniej dotacyi ze strony funduszu krajowego.

Co do sprawy pierwszej zaznacza Wydział krajowy, że decentralizacya sił technicznych, jakiej wymaga Komisya budżetowa istniała w pewnej mierze i istnieje faktycznie od początku rozwoju budowy i rekonstrukcyi subwencyonowanych dróg powiatowych i gminnych. Wydział krajowy bowiem posługiwał i posługuje się coraz częściej techniczną służbą dróg krajowych, rozmieszczoną na prowincyi — obok funkcyonaryuszów oddziału technicznego, którzy używani bywają głównie w tych wszystkich wypadkach, gdzie rozchodzi się o szczególniejszą ważność lub kosztowność budowy. Taka decentralizacya wchodzi też w system organizacyi, której projekt obecnie Wysokiemu Sejmowi przedstawiamy.

Opierając się zaś na dotychczasowych długoletnich doświadczeniach, przyszliśmy do przekonania, że dalej idąca decentralizacya spowodowałaby tylko powiększenie kosztów administracyjnych, albowiem, jak to zresztą i z natury rzeczy wynika, centralna kontrola czynności organów technicznych na prowincyi nie powinna i nie może być zaniechaną.

Zaznaczamy dalej, że czynność kontroli budowy lub rekonstrukcyi dróg subwencyonowanych z funduszu krajowego, nietylko w niczem nie ustępuje czynności kontroli budowy dróg krajowych, ale przeciwnie jest o wiele trudniejszą z tego powodu, że dla kontroli budowy każdej drogi krajowej z osobna ustanowione były przez Wydział krajowy miejscowe komitety administracyjno-techniczne, podczas gdy przy drogach subwencyonowanych kontrola sprawowaną być musi równocześnie w kilkudziesięciu miejscach kraju bądź z oddziału technicznego, bądź z siedziby okręgowego inżyniera.

Drogi powyższe nie mogą też uważane być jako takie, któreby miały znaczenie „czysto-lokalne".

Przedewszystkiem bowiem w myśl wielokrotnych zasadniczych uchwał Wysokiego Sejmu i w myśl §. 18. ustawy drogowej, mogą być subwencye z funduszu krajowego i bywają udzielane na budowę albo rekonstrukcyę dróg tylko takich, które są ważne pod względem komunikacyi, a zbyt kosztowne dla powiatu, szczególniejsza zaś kontrola budowy właśnie takich ważnych i subwencyonowanych komunikacyj, również niejednokrotnie jak najbardziej zaleconą została Wydziałowi krajowemu uchwałami Wysokiego Sejmu.

Drogi powyższe nie mogą również i dlatego uważane być w ogóle za komunikacye znaczenia czysto-lokalnego, że bez żadnej wątpliwości znajdują się między niemi i takie, które gdyby nie było zasadnicze uchwały Wysokiego Sejmu, zdążającej do nieuznawania więcej dróg za krajowe, niezawodnie za takie byłyby uznane.

Dowodem tego liczne corocznie ponawiające się w tym względzie petycye Reprezentacyj powiatowych, dowodem ponawiające się uchwały Wysokiego Sejmu, polecające Wydziałowi krajowemu przyznawanie na budowę dróg dotyczących subwencyj w wysokości przekraczającej znacznie granice oznaczone programową uchwałą Wysokiego Sejmu z 13. października 1882.

Co się tyczy wreszcie uwagi Komisyi budżetowej, aby proponowane przez nią okręgi drogowe obok czynności przy konserwacyi dróg krajowych udzielały stałej pomocy technicznej powiatom względnie gminom, to podług dotychczasowych doświadczeń Wydziału krajowego potrzeba takiej pomocy nie jest ogólną, a bezwzględne jej zastosowanie wymagałoby bardzo znacznego powiększenia etatu krajowej służby technicznej obecnie przez Wydział krajowy projektowanego, o ile by zaś wpłynąć mogło na zmniejszenie kosztów dotąd przez powiaty na ten cel z własnej inicyatywy ponoszonych, o tyle zwiększyłoby odnośną pozycyę wydatków budżetu krajowego. Wydział krajowy jest przytem zdania, że pomoc techniczna udzielana ze strony kraju powiatom względnie gminom jest tylko rodzajem subwencyi, która podobnie jak pomoc pieniężna powinna być zależną od dopełnienia warunków pewnych, a zwłaszcza od inicyatywy i ofiarności stron bezpośrednio interesowanych nie mniej też od ważności lub kosztowności robót wykonać się mających.

Odmienne ma natomiast znaczenie i wymaga ogólnego zastosowania techniczna kontrola wypływająca z naczelnego nadzoru, który w myśl §. 25. ustawy drogowej Wydział krajowy ma wykonywać nad kierunkiem, budową i utrzymywaniem dróg powiatowych, gminnych i publicznych dojazdów kolejowych.

2. Sprawa ekskameracyi niektórych dróg krajowych była już kilkakrotnie przedmiotem uchwał Wysokiego Sejmu i badań Wydziału krajowego. Jeszcze w r. 1868 z chwilą objęcia dróg krajowych w swój zarząd, wniósł był Wydział krajowy do Wysokiego Sejmu osobne sprawozdanie (aleg. 24. sten. spraw. z r. 1868) z projektem zaniechania dróg krajowych prusko-szląskiej, lwowsko-rohatyńskiej, stanisławowsko-bursztyńskiej, tyśmienicko-kołomyjskiej i z Siwki do Halicza. Drogi te miały być podług projektu odstąpione odnośnym Reprezentacyom powiatowym.

Mimo wszakże przychylnego załatwienia powyższego wniosku przez Komisyę administracyjną, która nadto przy drodze prusko-szląskiej proponowała ze względu na jej większą ważność, udzielanie dotyczącym powiatom subwencyi krajowej przez trzy następne lata na koszta utrzymania tejże drogi (aleg. 48. sten. spraw. z r. 1868), Wysoki Sejm po obszernej dyskusyi uchwałą z 3. października 1868, przeszedł do porządku dziennego nad powyższą sprawą.

W roku następnym wniósł Wydział krajowy ponownie osobne sprawozdanie (aleg. 14. sten. spr. z r. 1869), ale już tylko o zaniechanie drogi krajowej Siwko-halickiej. Przychylny wniosek w tej sprawie Komisyi drogowej (aleg. 28. sten. spr. z r. 1869), został przez Wysoki Sejm przyjęty i droga ta została rzeczywiście ustawą z 13. stycznia 1870 Dz u. kr. Nr. 21. jako krajowa zaniechaną.

W roku 1872 wniósł Wydział krajowy po raz trzeci osobne sprawozdanie (aleg. 9. sten. spr. z r. 1872) z wnioskiem o zaniechanie dróg krajowych:

1. prusko szląskiej;
2. Zimnawoda-Hoszany;
3. części drogi lwowsko-rohatyńskiej z Bóbrki do Lwowa;
4. Bursztyn-Stanisławów;
5. Tyśmienica-Kołomyja;
6. części drogi Brzeżany-Podwołoczyska z Tarnopola do Podwołoczysk; i
7. drogi sędziszowskiej.

Komisya drogowa (aleg. 60. sten. spr. z r. 1872) sprzeciwiła się powyższej ekskameracyi i postawiła wniosek o poprzednie „przeprowadzenie układów, z odnośnemi Reprezentacyami powiatowemi co do odstąpienia im tychże dróg na podstawie subwencyonowania z dodatkiem myt na tych drogach istniejących".

Wniosek ten został przez Wysoki Sejm przyjęty uchwałą z 30. listopada 1872.

Z aktów przedłożonych Komisyi budżetowej w r. 1873 odnoszących się do przeprowadzonych przez Wydział krajowy odnośnych rokowań z Wydziałami powiatowymi, przekonała się taż Komisya (aleg. 82. sten. spr. z r. 1873/4 strona 11), że „układy z powiatami po większej części okazały się niemożebne z powodu wygórowanych żądań i warunków nader uciążliwych, na które Wydział krajowy przystać nie mógł". Wysoki Sejm przyjmując powyższy stan rzeczy do wiadomości wezwał zarazem Wydział krajowy uchwałą z dnia 15. stycznia 1874 na wniosek wspomnianej Komisyi budżetowej, „ażeby na następnej sesyi po dokładnem zbadaniu dróg krajowych do zaniechania proponowanych, przedłożył Sejmowi stanowcze wnioski".

W wykonaniu tego wezwania przeprowadził Wydział krajowy raz jeszcze rokowania z odnośnemi Reprezentacyami powiatowemi. Rokowania nie doprowadziły również do żadnego rezultatu; Rady powiatowe bowiem stawiały tak wygórowane warunki, że przyjęcie tychże obarczałoby bardziej fundusz krajowy, aniżeli wynoszą koszta utrzymania dróg do zaniechania proponowanych.

Wydział krajowy wnosząc zatem w roku 1874. projekt zmiany ustawy drogowej (aleg. 6. sten. spr. z r. 1874), zaproponował w §. 4. projektu postanowienie, ażeby zaniechana droga krajowa, potrzebna dla handlowego i przemysłowego ruchu w powiecie, stawała się drogą powiatową już z mocy ustawy, która orzekła o zaniechaniu tej drogi jako krajowej.

Projekt ten jednak nie został przez Wysoki Sejm przyjęty, w obec czego uważał Wydział krajowy sprawę za stanowczo załatwioną tembardziej, że pominęła ją i nowela do ustawy drogowej z r. 1885.

Pomimo to poruszoną została rzeczona sprawa już 22. stycznia 1886 przez sprawozdawcę Komisyi budżetowej przy rozprawie nad budżetem rubr. X. na r. 1886, na co Wydział krajowy odpowiedział w sprawozdaniu swem z czynności za r. 1885/86, (strona 188 aleg. 10. sten. spr. z r. 1886/7) wykazując, że korzyść, jaka powiatom służyć może przy ich administra-

cyi, to jest znajomość stosunków lokalnych i możność jej zużytkowania, służy zarówno do rozporządzenia Wydziału krajowego, który też faktycznie zużytkowuje ją w każdem stadyum administracyi drogowej. Każda bowiem sprawa dotycząca drogi krajowej musi przejść przez odnośny Wydział powiatowy, który co do niej wyraża swą opinię, lub stawia swój wniosek.

Zarazem wykazał Wydział krajowy, że administracya powiatowa pod wielu względami nie zastąpi krajowej. Wydziały powiatowe bowiem mają obowiązki różnorodne, często zaś siły fachowe a niekiedy i administracyjne niedostateczne, nie mogą zaś mieć tych korzyści, jakie przynieść może organizacya władz administracyjnych i technicznych, zajmujących się stale, nieprzerwanie i wyłącznie sprawami drogowemi, możność narad fachowych kolegialnych nad wszelkimi wypadkami trudniejszymi, hierarchia służbowa, umożliwiająca kontrolę itp.

Sprawozdanie to zostało bez żadnych dalszych postanowień przyjęte do wiadomości Wysokiego Sejmu przy rozprawie nad budż. rubr. X. na rok 1887, — a to w skutek sprawozdania Komisyi budżetowej, która wszelkie wyjaśnienia, zamieszczone przez Wydział krajowy w powołanym wyżej poglądzie na czynności Dep. IV. za rok 1885/6, a odnoszące się do administracyi dróg krajowych, uznała za uzasadnione.

Mimo tego stanu rzeczy zaleciła Komisya budżetowa z r. 1890 ponowne rozpatrzenie sprawy powyższej.

Czyniąc zadość temu życzeniu, mającemu związek z proponowaną obecnie reorganizacyą technicznej służby drogowej, Wydział krajowy podnosi przedewszystkiem, że ustawa drogowa nie zawiera takich postanowień, któreby po ekskameracyi drogi krajowej zabezpieczały jej przyszłość. Ustawa ta postanawia w §. 3., że „drogami powiatowemi są drogi istniejące pod nazwą dróg obwodowych i te, które Rada powiatowa za drogi powiatowe uzna“. Tymczasem drogi, któreby miały być ekskamerowane, są od początku aż dotąd utrzymywane jako krajowe, przeprowadzone z Radami powiatowemi rokowania o przyjęcie tych dróg w samoistny zarząd spełzły na niczem i bez wątpienia także obecnie nie doprowadziłyby do pożądanego rezultatu, a nie masz środka, którymby Reprezentacye powiatowe można zniewolić do uznania zaniechanych dróg krajowych na powiatowe.

W obec tego mogłyby drogi rzeczone stać się tylko gminnemi, a to na podstawie §. 4. ustawy drogowej, jako drogi przeznaczone do publicznego użytku. Nie ulega wszakże wątpliwości, że takiego załatwienia sprawy przy znanym powszechnie braku sił materyalnych i intellektualnych u gmin nie można nawet dopuścić.

Odstraszającym aż nadto przykładem w tym względzie jest zaniechana droga krajowa z Siwki do Halicza, która przez powiat nie przyjęta, zeszła do zwykłej kategoryi dróg gminnych i jako taka uległa zupełnemu zniszczeniu, a wyłożony na nią przez strony konkurencyjne koszt około 175.000 zł. uległ zupełnemu zmarnowaniu.

Wartość zaś tylko poszczególnionych wyżej siedmiu dróg krajowych przedstawia poważną sumę około 2,250 000 zł. prócz dróg położonych wzdłuż nowszych linij kolejowych, jak Dembica-Nadbrzezie, Nadbrzezie-Rozwadów, część drogi Jarosław-Bełzec na przestrzeni od Jarosławia do Oleszyc, droga Monasterzyska Czortków i Husiatyn-Kopyczyńce, których wartość wynosi sumę około 2,000.000 zł.

Jeśliby jednak Reprezentacye powiatowe odpowiedniemi ustawami zniewolone zostały do objęcia w samoistny zarząd niektórych z dróg krajowych, tem samem odjęłoby się im możność tem rychlejszego tworzenia nowych należycie uporządkowanych komunikacyj w powiecie, na czem właśnie tak wiele zależy zarówno Wysokiemu Sejmowi jak i Reprezentacyom powiatowym, fundusze bowiem, które byłyby lub są przeznaczone na stopniowe tworzenie nowych, dla powiatu niemniej ważnych komunikacyj, musiałyby być użyte na utrzymanie istniejącej w powiecie drogi dotychczas krajowej.

Jeśliby zaś dla niedopuszczenia takiej stagnacyi w rozwoju tyle pożądanej łącznej sieci dróg ważniejszych w kraju, na utrzymanie dróg ekskamerowanych miała być udzielaną subwencya z funduszu krajowego, to nie może być mowy i o zamierzonej w ten sposób oszczędności funduszu krajowego.

W każdym jednak razie drogi krajowe oddane w samoistny zarząd Reprezentacyj powiatowych byłyby pozbawione przytoczonych wyżej korzyści, jakiemi dysponuje administracya krajowa, naturalnem zaś następstwem tego byłoby niezawodnie zwiększenie kosztów ich utrzymania.

Przy tych to właśnie korzyściach było możebne, że Wydział krajowy zyskał na kosztach utrzymania n. p. poszczególnionych wyżej jeszcze w r. 1872 przeznaczonych do ekskameracyi siedmiu dróg krajowych, przeszło 39% oszczędności, podczas gdy bowiem koszta utrzymania dróg rzeczonych przyznane były na rok 1873 w wysokości 83.975 zł. wynosiły one w roku 1890 już tylko 50.870 zł. czyli mniej o 33 105 zł. W ogóle zaś, jak to już wyżej nadmieniliśmy koszta te stale się obniżają, a dążnością Wydziału krajowego jest właśnie ustaleniem i wprowadzeniem środków, uzyskać ile możności jeszcze dalsze oszczędności w rzeczonych kosztach.

Winniśmy wszakże sprawę tę przedstawić także z innego stanowiska.

Drogi krajowe Kraków-Chełmek, Dembica-Nadbrzezie, Rzeszów-Rozwadów-Nadbrzezie, Jarosław-Bełzec, Tarnopol-Podwołoczyska (a właściwie Rohatyn-Brzeżany-Podwołoczyska), i Monasterzyska-Czortków z drogą Kopyczyńce-Husiatyn, łączą kraj nasz z mocarstwami ościennemi, droga zaś krajowa Zimnawoda-Hoszany uzupełnia główny trakt rządowy na Sambor i Turkę do Węgier, drogi wreszcie Lwów-Rohatyn, Bursztyn-Stanisławów i Tyśmienica-Kołomyja, nie są niczem innem jak jedną wielką linią komunikacyjną uzupełniającą również dukt rządowy prowadzący jednem ramieniem na Stanisławów, Bohorodczany, Nadwórnę i Delatyn do Węgier, drugiem zaś z Kołomyi w czterech kierunkach mianowicie na Delatyn do Węgier, na Kossów i Kuty do Bukowiny jakoteż na Śniatyn i Horodenkę również do Bukowiny, nadto drogi Zimnawoda-Hoszany i Rohatyn-Lwów wiodą do stolicy kraju.

Wszystkie zatem powyższe drogi mają zupełną cechę dróg państwowych a zarazem znaczenie dróg strategicznych.

Z tych właśnie powodów winien je był już dawniej rząd pobudować. Stało się jednak inaczej. Ówczesny rząd przerzucił cały ztąd pochodzący ciężar na kraj i drogi powyższe zostały zbudowane ciężkim kosztem stron konkurencyjnych i funduszu krajowego.

Obecnie znowu kraj miałby pozbyć się nabytego w ten sposób majątku swego i przerzucić ciężar utrzymania go na Reprezentacye powiatowe i miałoby to stać się w czasie, kiedy właśnie jednem z głównych zadań i dążności Reprezentacyi krajowej jest utworzenie i podniesienie ważniejszych dróg dla uczynienia zadość wymogom handlowym, przemysłowym i ogólno-ekonomicznym.

Wszystkie więc przytoczone wyżej powody przemawiają przeciw ekskameracyi dróg krajowych w ogóle, a tem więcej przeciw częściowej ekskameracyi dróg poszczególnych.

Wydział krajowy, rozpatrzywszy w ten sposób wszelkie okoliczności, jakie tylko mogły mieć wpływ na zamierzoną reorganizacyę technicznej służby drogowej, przedkłada odnośny projekt po dokładnem i kilkakrotnem jego zbadaniu.

Projekt ten obliczony i ograniczony jest na zaspokojenie niezbędnych potrzeb i tworzy jednolitą i organiczną całość usuwającą dotychczasowe braki i niewłaściwości.

Między tytułem tego projektu a dotychczasowym stanem rzeczy zachodzi zasadnicza różnica. Podczas gdy dotąd ciągle jeszcze utrzymuje się od lat już nieuzasadniona opinia, jakoby cała techniczna służba ustanowioną była tylko dla dróg krajowych i tylko przy nich miała spełniać swoje obowiązki, a nawet w dotychczasowych budżetach funduszu krajowego utrzymuje się jeszcze tytuł całej rubryki X pod nazwą „drogi krajowe", to projekt wprowadza dla personalu drogowego tytuł ogólny pod nazwą „techniczna służba drogowa, a to ze względu, że głównem zadaniem służby projektem objętej jest obok utrzymania dróg krajowych, także kontrola budowy, rekonstrukcyi i utrzymania wszystkich innych dróg autonomicznych.

Podział kraju na okręgi.

Zamiast dotychczasowych piętnastu okręgów i ekspozytur przyjmujemy podział kraju całego na dwanaście części w ten sposób, ażeby każda część tworzyła jeden okręg dróg krajowych a zarazem dróg powiatowych i gminnych oraz dojazdów kolejowych tych powiatów, które najbliżej dróg krajowych odnośnego okręgu są położone, zatem i najbardziej odpowiadają tym warunkom, w jakich znajdują się drogi krajowe.

Każdy z takich okręgów liczyć będzie mniej więcej sześć powiatów.

Inżynierowie na okręgach.

Technicznym kierownikiem okręgu podobnego będzie inżynier Wydziału krajowego z charakterem urzędnika krajowego, wyznaczonego z pomiędzy proponowanych obecnie inżynierów" i „inżynierów adjunktów". Obowiązkiem jego będzie obok dotychczasowych stałych czynności przy utrzymaniu dróg krajowych, sprawować w sposób, który oznaczy osobna przez Wydział krajowy wydać się mająca instrukcya, także techniczną kontrolę utrzymania zbudowanych dróg powiatowych i ważniejszych gminnych z szczególniejszem uwzględnieniem dróg subwencyonowanych, oraz publicznych dojazdów kolejowych, jak niemniej sprawować w sposób, jak to ustanowi osobna instrukcya Wydziału krajowego, kontrolę projektów i robót około budowy lub rekonstrukcyi dróg powiatowych, gminnych i dojazdów kolejowych, wszakże tylko o tyle, o ile ta czynność zostanie im przez Wydział krajowy poruczoną.

Pomocnicy inżynierów na okręgach.

Między wspomnianymi wyżej 12 okręgami są wszakże i takie, które mają albo znaczniejszą ilość dróg krajowych, albo powiatowych i ważniejszych gminnych, albo drogi w ogóle znajdują się w trudniejszych warunkach.

Dla tych więc okręgów, względnie ich inżynierów, dodani być muszą pomocnicy, jednak z charakterem stałego urzędnika technicznego, nie zaś jak dotąd czasowego (dyurnisty). Potrzeba tych pomocników okazała się niezbędną od początku administracyi drogowej.

Zadaniem takiego pomocnika jest obok sprawowania czynności manipulacyjnych także częściowe załatwianie spraw biurowych okręgu, które to czynności obecnie znacznie wzrosną z powodu stałej kontroli nad utrzymywaniem dróg powiatowych i ważniejszych gminnych, zastępowanie inżyniera w czasie jego objazdu, choroby lub w ogóle nieobecności, ciągła kontrola robót ważniejszych na drogach krajowych, pomoc przy sporządzaniu projektów nowej budowy lub rekonstrukcyi i t. d. Stanowisko to więc daje znakomitą sposobność wykształcenia pewnego zasobu sił potrzebnych do uzupełniania ubytku w personalu służby technicznej.

Dotychczasowy niestały charakter posady pomocnika inżyniera okręgowego miał tylko ten skutek, że pomocnik uważał swe zajęcie za przejściowe, co oczywiście nie mogło pozostać bez wpływu na jakość i wydatność jego pracy i że posadę tę, nierokującą mu żadnych widoków na przyszłość, jak najrychlej porzucał.

W ten sposób stracił Wydział krajowy kilku zdolniejszych ukończonych techników.

W obecnym projekcie wnosi Wydział krajowy dla inżynierów na okręgach trzech takich pomocników z pomiędzy „asystentów technicznych“.

Oddział techniczny.

Stosownie do ilości okręgów proponuje Wydział krajowy następującą organizacyę oddziału technicznego:

Jedna posada nadinżyniera, którego tytuł proponujemy zamienić na „dyrektora“.

Jedna posada „zastępcy dyrektora“, — cztery posady inżynierów starszych“ zamiast dotychczasowych dwóch inżynierów krajowych. Inżynierom tym przydzielone będą czynności głównej kontroli wszystkich spraw drogowych, odnoszących się do 12 okręgów tak, że każdy z nich miałby pod sobą po trzy okręgi, liczące mniej więcej po ośmnaście powiatów.

Gdy zaś sprawowanie poszczególnionych wyżej czynności przez samych tylko proponowanych czterech inżynierów starszych, byłoby wręcz niemożliwe, przeto do współurzędowania z nimi i ewentualnego często potrzebnego zastępowania ich w czasie objazdów, lub w ogóle w razie ich nieobecności, dalej do bezpośredniego kierownictwa ważniejszą lub kosztowniejszą budową, albo rekonstrukcyą dróg i w ogóle do odrębnych czynności w tych wszystkich wypadkach, gdzie to będzie wskazane koniecznością, wynikającą z natury rzeczy, ze specyalnych uchwał sejmowych lub żądań Reprezentacyj powiatowych, proponuje Wydział krajowy ustanowić obok powyższych 4 inżynierów starszych, cztery posady inżynierów młodszej rangi z pomiędzy „inżynierów“ i „inżynierów adjunktów“, tudzież 8 posad ich pomocników, mianowicie dwóch asystentów i sześciu elewów technicznych, dalej jednę posadę inżyniera tudzież posadę jednego asystenta technicznego dla statystyki drogowej, jak to już uzasadniliśmy w sprawozdaniu z czynności za rok 1889/90 (str. 159), wreszcie dla ogólnych potrzeb oddziału technicznego, trzy osobne posady elewów technicznych, czterech rysowników płatnych dziennie i jednego dyetaryusza dla manipulacyjnych czynności.

Posada elewa technicznego uprawniać będzie do poboru adjutum i policzenia spędzonych na tej posadzie lat służby w razie posunięcia się na posadę wyższą.

Elewi ci będą po roku zadowalającej służby w oddziale technicznym wysyłani na prowincyę bądź do pełnienia obowiązków konduktorskich, bądź do sprawowania innych czynności, któreby mogły obznajomić ich z niezbędną praktyczną służbą, a dopiero wynik jednorocznej takiej praktyki decydowałby o przyszłym awansie lub też stanowczem uwolnieniu elewa ze służby.

Inżynierowie technicznego oddziału drogowego, oraz funkcyonaryusze młodszej rangi należący do składu tegoż oddziału, używani będą, w miarę potrzeby do robót i czynności na prowincyi, o ile siły miejscowe okażą się w pewnych wypadkach niewystarczające.

Tym sposobem siły techniczne na prowincyi, względnie na okręgach, będą mogły być zawsze odpowiednio zwiększone, a to w porze stosownej i w tem właśnie miejscu, gdzie tego rzeczywista potrzeba wymagać będzie.

Tak więc oddział techniczny przeznaczony w pierwszym rzędzie do kontroli centralnej, będzie zarazem organem wykonawczym, stósownie do przyjętego przez Wydział krajowy systemu decentralizacyi sił rozporządzalnych, w celu prowadzenia kontroli, oraz udzielania powiatom pomocy technicznej w miarę potrzeby i ważności.

Kwalifikacya.

Prócz ogólnych postanowień, zawartych w §. 3 ustanowy służby krajowej o kwalifikacyi do służby krajowej, będą wymagane następujące szczegółowe:

Do przyjęcia na posadę elewa technicznego wymagany będzie dowód ukończenia Wydziału inżynieryi c. k. szkoły politechnicznej (technische Hochschule), złożenia z dobrym postępem pierwszego egzaminu państwowego i wszystkich egzaminów rocznych (szkolnych).

Asystentem technicznym może zostać tylko kandydat, który prócz powyższych dowodów wykaże się świadectwem złożonego z dobrym postępem drugiego egzaminu państwowego z „inżynieryi“ i odpowiednią praktyką w służbie drogowej.

Na te posady dopuszczeni będą również kandydaci z ukończonemi studyami innych równorzędnych z c. k. szkołą politechniczną fachowych zakładów austryackich, lub takich zakładów zagranicznych, jakimi są n. p. znana powszechnie szkoła dróg i mostów w Paryżu, szkoła w Zurychu, Gandawie i t p.

Na wyższe posady wymaganą będzie prócz powyższych kwalifikacyj jeszcze dłuższa i skuteczna służba w Wydziale krajowym i na okręgu.

Konduktorowie dróg krajowych.

Na podstawie próbnego doświadczenia, wprowadzonego w ostatnich czasach, przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że dotychczasowa ilość konduktorów dróg krajowych może być zmniejszoną.

Cel ten da się wszakże osiągnąć tylko łącznie z odpowiednią organizacyą wyższej służby technicznej, zwiększonem wymaganiem co do kwalifikacyi konduktorów i stosownem oczywiście polepszeniem ich bytu materyalnego.

Wprowadzenie praktyki konduktorskiej dla elewów technicznych uczyni w znacznej części zadość pierwszemu warunkowi, a uzupełnieniem w tym kierunku będzie wymaganie Wydziału krajowego od innych kandydatów, dowodu ukończenia z dobrym postępem przynajmniej czwartej klasy c. k. austr. szkół średnich lub szkół fachowych równorzędnych, a zarazem wymaganie poddania się przed komisyą, którą Wydział krajowy ustanowi, egzaminowi kwalifikacyjnemu podług osobno wydać się mającej instrukcyi Wydziału krajowego.

Na tej podstawie wnosi Wydział krajowy utworzenie trzydziestu ośmiu posad konduktorów dróg krajowych z charakterem stałych urzędników krajowych.

Nadto proponuje Wydział krajowy utworzenie przy oddziale technicznym bezpłatnych kursów dla wykształcenia konduktorów drogowych w ogóle, których brak tak mocno odczuwać się daje, szczególnie Reprezentacyom powiatowym. Kursa te zaprowadzone będą w sposób podobny, jak kursa dla dozorców melioracyjnych. Nauka rozłożoną będzie na dwa lata po cztery miesiące zimowe każdego roku i obejmować będzie w pierwszym roku: arytmetykę, geometryę, algebrę, trygonometryę i geometryę wykreślną dla obznajomienia z zasadami planów, przekrojów i rzutów, oraz lekcye ćwiczeń w ortografii, stylistyce, kaligrafii, rysunkach technicznych z wzorów, tudzież w kopiowaniu rysunków na kalkach, w rysunkach do geometryi wykreślnej i i zdjęciach rysunkowych z modeli i z natury.

Drugi rok będzie obejmować: mechanikę, miernictwo z trasowaniem i niwelacyą, solidometryę praktyczną, materyały budowlane i sposób ich użycia, budowę i utrzymanie dróg, przepisy administracyjne techniczne i rachunkowe, jakoteż przepisy o policyi drogowej, wreszcie lekcye ćwiczeń obejmujące opracowanie tematów, kaligrafię, rysunki techniczne, rysunki topograficzne, jak plany sytuacyjne, warstwowe, profile podłużne i poprzeczne, dalej zadania do solidometryi praktycznej, ćwiczenia rysunkowe i objaśnienia do budowy i utrzymania dróg i zdjęcia rysunkowe odręczne z natury, wreszcie ćwiczenia w miernictwie i niwelacyi w polu.

Bliższe szczegóły zawierać będzie odnośna instrukcya, którą wyda Wydział krajowy. W pierwszym roku wprowadzenia powyższych kursów, nastąpiłoby otwarcie tylko pierwszego kursu.

Utrzymanie kandydatów w czasie nauk odbywać się będzie w zasadzie ich własnym kosztem, a także kosztem powiatów, któreby kandydatów swoich na powyższe kursy w ten sposób wysyłać zechciały.

Prowizorycznie mianowanym zaś konduktorom dróg krajowych, którzyby zgłosili się na kursy powyższe, udzielać będzie Wydział krajowy urlopu i zarządzi czasowe ich zastępstwo.

Przypuszczając, że na pierwszy kurs zgłosi się najmniej dziesięciu kandydatów, proponuje Wydział krajowy na sprawienie sprzętów i rekwizytów kredyt na r. 1892 w kwocie 300 zł., oraz na wynagrodzenie prelegentów kredyt w kwocie 400 zł. czyli razem 700 zł.

Drożnicy dróg krajowych.

Dotychczasowa ilość 337 drożników odpowiada uchwałom Wysokiego Sejmu z 30. sierpnia 1877 (strona 502 sten. spr. z roku 1877) i 19. października 1878 strona 859 sten. spr. z roku 1878), podług których każdy drożnik ma mieć przydzielonych sobie sześć kilometrów drogi z wyjątkiem wszakże dróg przechodzących przez miasta i miasteczka, gdzie przestrzeń drogi przydzielonej drożnikowi ograniczyć można do dwóch kilometrów, tudzież ważniejszych mostów, wymagających osobnych drożników.

W ten sposób z ogólnej ilości 337 drożników odpada 23 drożników na 23 miast i miasteczek, 17 drożników dla 17 mostów ważniejszych, reszta zaś 297 drożników dozorować ma 1755 klm. dróg, na jednego zatem wypada przeszło 5·9 klm.

Ilość ta drożników zwiększy się jeszcze po dobudowaniu drogi Przeworsk-Dynów na przestrzeni 26·915 klm. o czterech drożników dla drogi i jednego dla miasteczka Jawornika, tak że ogóla ich liczba wynosić będzie 342.

Rozpatrując sprawę drożników, powziął Wydział krajowy przekonanie, że niebezpieczną byłoby rzeczą zwiększać dotychczasową przestrzeń drogi ich dozorowi poruczonej, względnie zmniejszać ilość tych drożników.

Drożnikowi powinna być tylko taka przestrzeń drogi powierzoną, jaką on codziennie pieszo, dogodnie — przynajmniej w zwykłych warunkach — przejść może tam i z powrotem. Jest on bowiem obowiązany przedewszystkiem zwiedzać codziennie całą swoję przestrzeń dla przekonania się o stanie drogi w jej wszystkich szczegółach, uskuteczniać drobniejsze naprawki celem ciągłego utrzymania równości pokładu szutru i wypukłości drogi, odprowadzać zbierającą się na drodze wodę deszczową, pilnować całości i bezpieczeństwa mostów, przepustów kanałów, poręczy i znaków drogowych, oraz przestrzegać jak najściślej przepisów o policyi drogowej.

Nie może zaś ulegać wątpliwości, że wykonywanie tej policyi utrudnione jest zawsze w porach deszczowych, zamieci śnieżnych i podczas większej frekwencyi.

Jest on nadto obowiązany zbierać robotników i pilnować ich przy robotach własnego zarządu, oraz znać ilość znajdującego się na jego przestrzeni, jak niemniej ilość zużytego materyału dostawionego przez przedsiębiorstwo.

Jeśli więc drożnik, jak to wyżej nadmieniliśmy, ma taką przestrzeń drogi przydzieloną, że zadaniu powyższemu fizycznie podołać może, uzasadnione też będzie surowe domaganie się od niego zwłaszcza przestrzegania przepisów wspomnianej wyżej policyi drogowej i pilnowania robót własnego zarządu, co jest najważniejszą podstawą oszczędności w kosztach utrzymania dróg krajowych.

Dla przykładu zaś podnosimy, że z istniejących w kraju naszym 2888 km. dróg rządowych przypada na jednego drożnika niespełna 4·7 km. prócz osobno ustanowionych dozorców mostowych (Brückenmeister). W krajach zaś, gdzie komunikacye drugo- i trzeciorzędne nadzwyczaj są rozwinięte, stosunek ten jest jeszcze mniejszy, gdyż wynosi np.: w Morawii 4·5

dróg powiatowych (dróg krajowych nie ma), w Czechach 3.2 dróg krajowych, w dolnej Austryi 3·4 krajowych i powiatowych, w Górnej Austryi 4·6 dróg krajowych itd.

Na drogach rządowych pobierają oni 14, 16 i 18 zł miesięcznie, a jeśli nie mieszkają w domach rządowych, otrzymują za przechowywanie narzędzi drożniczych po 83 ct. miesięcznie, co czyni 9 zł. 96 ct. rocznie.

Istnieje przytem zamiar polepszenia bytu drożników na drogach rządowych w ten sposób, że zamiast posuwania odpowiednio kwalifikujących się drożników na wyższe wynagrodzenie w miarę wakującego podobnego wynagrodzenia, mają oni otrzymywać wyższe to wynagrodzenie po wysłużeniu każdych lat dziesięciu, tak że po pierwszych 10 latach otrzymać mają po 16 zł., po następnych zaś 10 latach 18 miesięcznie.

W Czechach zaś otrzymują drożnicy po 16 zł. miesięcznie, w Dolnej Autryi po 16 do 24 zł., w Górnej Austryi 14 do 17 zł., w Morawii na drogach powiatowych 8 do 15 zł. i t. d.; podczas gdy u nas pobierają oni po 12 zł. 50 ct. miesięcznie, które to wynagrodzenie w najlepszym razie z dodatkiem za nadobowiązkowe roboty wynosić może 15 zł. miesięcznie.

Nadto w służbie rządowej przysługuje drożnikom (Strasseneinräumer), ich wdowom i sierotom pozostałym bez rodziców na podstawie Najwyższego postanowienia z dnia 30. maja 1866, już po dziesięcioletniej odpowiedniej służbie prawo do otrzymania daru z łaski, przyczem drożnicy otrzymać mogą po dłuższej niż 35-letniej służbie najwyżej 27 ct. dziennie, ich wdowy najwyżej 21 ct. dziennie, ich sieroty zaś pozostałe bez rodziców (chłopcy do lat 14, a dziewczęta do lat 12) po 2 do 5 ct. dziennie, a najwyżej połowę tego, co matka pobierała, w nadzwyczajnych zaś wypadkach dwie trzecie zaopatrzenia matki. Drożnicy naszych dróg krajowych nie mają dotychczas wcale takiego zaopatrzenia i z tego właśnie powodu zniewolony jest Wydział krajowy w myśl ustawy z 28. grudnia 1887 Nr. 1. Dz. p p. z r. 1888, zgłaszać do ubezpieczenia od wypadków wszystkich tych drożników, którzy mają obowiązek pilnowania mostów, lub wykonywania robót na nasypach i wykopach drogowych, na drogach prowadzących przez lub po pod usuwającą się górę, przy walcowaniu szutru i t. d.

Okoliczności te przemawiają za zabezpieczeniem ich losu na wypadek kalectwa lub starości i z tego powodu proponuje Wydział krajowy, ażeby drożnikom i ich wdowom przyznać prawo do zaopatrzenia podług norm ustanowionych dla drożników dróg rządowych.

Płace z dodatkami.

Płace technicznych urzędników drogowych wraz z dodatkami pięcioletnimi są w niniejszym projekcie tak ułożone, ażeby tworzyły łączną całość, ażeby przy posuwaniu urzędnika z którejkolwiek posady na posadę wyższą, nie zachodziła potrzeba przyznawania mu dodatku osobistego, co musiałoby nastąpić, gdyby płaca na posadzie następnej była niższą od płacy z trzema dodatkami pięcioletnimi na posadzie ostatniej, wreszcie żeby funkcyonaryusz zwłaszcza z niższej i najniższej posady tylko stopniowo posuwał się na wyższą. Dziś bowiem pierwszą stałą posadą w oddziale technicznym jest odrazu posada asystenta z płacą 1.000 zł.

W szczególności proponuje Wydział krajowy zmianę w płacach, (z wyjątkiem konduktorów):

1. Zamiast dotychczasowych dwóch miejsc po 2.000 zł., — pięć miejsc, z których jedno przeznaczone dla zastępcy dyrektora oddziału technicznego z dodatkiem osobistym w kwocie 400 zł. rocznie.

2. Zamiast dotychczasowych faktycznie istniejących dziesięciu miejsc po 1.500 zł., — dwanaście miejsc, potrzebnych głównie dla odpowiedniejszego wynagrodzenia inżynierów na

okręgach z powodu projektowanego zwiększenia ich czynności, jak niemniej z powodu, że posunięcie z tej posady na posadę wyższą, będzie utrudnione w obec małej ilości tych wyższych posad.

3. Zamiast dotychczasowych siedmiu miejsc po 1.200 zł., — pięć takich miejsc.

4. Zamiast dotychczasowych trzech miejsc po 1.000 zł. i reszty miejsc o najrozmaitszych płacach:

dwa miejsca asystentów po 1.000 zł.
„ „ „ „ 800 „
„ „ „ „ 700 „
trzy miejsca elewów „ 700 „
„ „ „ „ 600 „
„ „ „ „ 500 „
dwa miejsca rysowników po 2 zł. — ct. dziennie
„ „ „ „ 1 „ 50 „ „
jedno miejsce dyetaryusza manipulacyjnego po 1 zł. 50 ct. dziennie.

Dzisiejsze płace konduktorów po 400 i 500 zł., prócz corocznie przez Wysoki Sejm uchwalanej zapomogi po 100 zł., muszą być bez wątpienia uznane za niskie, jeśli się zważy, że od konduktorów przeważnie zależy dobry stan drogi, trwałość robot, oszczędność w wydatkach i wykształcenie dobrych drożników. Do nich należy dopilnowanie jakości i czasu dostawy materyałów, oraz wykonania robót przedsiębiorstwom poruczonych, dopilnowanie należytego użycia materyałów i wykonania robót własnego zarządu. Z tych właśnie powodów winien on cały swój czas poświęcić wyłącznie zajęciu konduktorskiemu, powinien więc mieć i wynagrodzenie, wystarczające faktycznie na utrzymanie jego z rodziną.

Wydział krajowy wnosi przeto utworzenie trzech klas konduktorów mianowicie: w pierwszej klasie sześć posad po 800 zł., w drugiej szesnaście posad po 650 zł. i w trzeciej klasie również szesnaście posad po 500 zł.

Podział taki wskazany jest zarówno potrzebą lepszego wynagrodzenia odszczególniających się w pracy i utworzenia nadziei awansu dla tem gorliwszego wypełniania obowiązków jak niemniej potrzebą przydzielenia konduktorom większych jak dotąd lub trudniejszych przestrzeni dróg krajowych.

W dodatkach pięcioletnich zajdą zmiany tylko przy płacach inżynierów o 1.200 zł., którzy zamiast dotychczasowych pięcioleci po 120 zł. pobierać będą po 100 zł., dalej przy płacach asystentów zamiast dotychczasowych pięcioleci po 80 zł., pobierać będą:

przy płacy 1.000 zł., trzy pięciolecia po 60 zł.
„ „ 800 „ „ „ „ 50 „
„ „ 700 „ dwa „ „ 50 „

Konduktorowie zaś pobierać będą zamiast dotychczasowych pięcioleci w wysokości 10% płacy, w każdej kategoryi równo po 50 zł.

Wreszcie w dodatkach aktywalnych zajdą te zmiany, że przyznane zostają z wyjątkiem elewów, wszystkim funkcyonaryuszom, podczas gdy dotychczas cała techniczna służba na prowincyi razem z powołanymi do oddziału technicznego inżynierami, dodatku tego nie pobiera. Dodatki te dzieli Wydział krajowy podług siedziby urzędowania na trzy klasy: Do pierwszej klasy należą Lwów i Kraków, do drugiej Jarosław, Przemyśl, Tarnopol i Tarnów, do trzeciej wreszcie wszystkie inne miejscowości.

Dodatek aktywalny dyrektora, względnie nadinżyniera, zniża Wydział krajowy z dotychczasowych 1.000 zł. na 500 zł. Dodatek aktywalny inżynierów starszych zostaje w dotych-

czasowej wysokości 360 zł. inżynierów o płacy 1.500 zł. ustanawia się na kwotę 300, 250 i 200 zł., inżynierów adjunktów o płacy 1.200 zł. na kwotę 240, 200 i 160 zł., wszystkich asystentów na kwotę 180, 150 i 120 zł., wreszcie konduktorów o płacy 800 zł. na kwotę 100 zł., reszty innych zaś na kwotę 75 zł.

Ryczałty na objazdy dróg krajowych, na utworzenie biura i kancelaryjne.

Drogi krajowe nie są i nie mogą w okręgach tak być rozdzielone, iżby każdy okręg zawierał równą ich przestrzeń, żeby znajdowały się w równych warunkach i żeby każdy inżynier okręgowy mógł zawsze jednakową odbyć drogę i jednakowego użyć czasu dla obowiązkowego objazdu swego okręgu. Z tego powodu nie właściwą byłoby rzeczą, ażeby jak dotąd, tak i nadal ryczałt inżynierów okręgowych na obowiązkowe objazdy dróg krajowych, miał być dla wszystkich równym.

Wydział krajowy wnosi przeto, ażeby Wysoki Sejm raczył na cel powyższy przyznać zamiast dotychczasowych 6.400 zł., ryczałtową kwotę 6.000 zł., która rozdzielona zostanie stosownie do długości przydzielić się mających inżynierom na okręgach dróg krajowych i stosownie do innych warunków terytoryalnych każdego okręgu.

Ryczałty konduktorów na obowiązkowe zwiedzanie dróg krajowych, ustanowione przez Wysoki Sejm jeszcze uchwałą z 21. października 1869 w wysokości 120 albo 150 zł. stosownie do przydzielonej konduktorowi przestrzeni do 30 albo do 50 km. drogi krajowej, nie mogą być nadal utrzymane z powodu proponowanego przez Wydział krajowy zmniejszenia ilości konduktorów a zwiększenia przestrzeni dróg dla reszty konduktorów. Nadto wykazało długoletnie doświadczenie, że ryczałty i w dotychczasowym stanie rzeczy, są stanowczo za niskie.

W myśl postanowień §. 46. uchwalonych przez Wysoki Sejm 15. września 1868 przepisów administracyjnych, obowiązany jest konduktor objechać przydzieloną sobie drogę najmniej cztery razy na miesiąc. Czyni to przy 1.800 km. sumę 172.800 km. dróg przebytych tam i z powrotem. Biorąc zaś za podstawę obliczenia kredyt przyznany przez Wysoki Sejm na cel powyższy z r. 1891 w kwocie 6.220 zł., wypada na jeden kilometr 3·6 ct., podczas gdy uchwalonymi przez Wysoki Sejm z 15. października 1881 przepisami o dyetach i kosztach podróży, przyznane zostały sługom koszta podróży po 50 ct. od mili, co odpowiada 6·6 ct. od kilometra, prócz dyet po 1 zł. 50 ct. dziennie.

Następstwa tak niskiego ryczałtu są takie, że konduktor albo objeżdża drogę tylko tyle razy, na ile mu rzeczywiście wystarczy ryczałt, albo dokładając ze swojej płacy, musi szukać uzupełnienia jej w ubocznym zarobku, jeśli nie ma popaść w nędzę. Tak jedno jak i drugie jest wszakże dla drogi niekorzystne i wręcz przeciwne zadaniu konduktora, jako bezpośredniego gospodarza drogi.

Czem częściej bowiem konduktor znajduje się na drodze, tem łatwiej może on skontrolować roboty i dostawy uskuteczniane w drodze przedsiębiorstwa, lub we własnym zarządzie, dopilnować drożników, spostrzedz potrzebę drobnych naprawek i zarządzić je nieznacznym kosztem, usunąć błędy w czasie wykonania robót i t. d., co wszystko jest wielce utrudnione, niekiedy zaś nawet niemożebne, jeśli konduktor rzadziej drogę zwiedza

Wszystkie te okoliczności mają prawie wyłączny wpływ na wysokość kosztów utrzymania i na stan dróg krajowych, mniej bowiem kosztuje usunięcie złego w początkach, aniżeli gdy ono naturalnem następstwem przybrało już szersze rozmiary, trzeba jednak, żeby to złe

w odpowiednim czasie było spostrzeżone a do tego niezbędnem jest niemal ciągłe przebywanie konduktora na drodze.

Z tych powodów wnosi Wydział krajowy na podwyższenie ryczałtu za każdy przebyty kilometr drogi tam i z powrotem, z dotychczasowych 3·6 ct. na 5 ct., co przy 1.800 km. uczyni ogólną sumę 8.640 zł.

Gdy zaś niepodobna jest przewidzieć, jaka przestrzeń dróg krajowych przydzieloną będzie każdemu z 38 konduktorów z osobna, a nadto przestrzeń ta zmieniać się będzie przy wstępowaniu nowych konduktorów, w ogóle zaś inną będzie u każdego konduktora, przeto wnosimy o przyznanie Wydziałowi krajowemu ryczałtowej sumy 8.640 zł. do rozdziału pomiędzy konduktorów w miarę przydzielonych im do objazdu przestrzeni dróg krajowych.

Ryczałt na pomieszczenie biura okręgowego pozostanie w dotychczasowej wysokości z tą jedynie różnicą, że inżynier okręgowy w Krakowie będzie miał zamiast 100 zł., taki ryczałt, jak inżynier okręgu lwowskiego, to jest 120 zł. rocznie, reszta zaś dziesięciu inżynierów okręgowych, jak dotąd po 60 zł., czyli razem 840 zł.

Ryczałt kancelaryjny dla powyższych inżynierów proponuje Wydział krajowy dla każdego inżyniera równo po 48 zł. rocznie, czyli razem 576 zł., dla konduktorów zaś, jak dotąd po 16 zł. rocznie, czyli razem 608 zł.

Partykularze dyet i kosztów podróży.

Dyety i koszta podróży w sprawach komunikacyjnych przyznawane będą jak dotąd technicznej służbie drogowej w tych wypadkach, w których podróż przedsięwziętą została w skutek osobnego rozporządzenia względnie uchwały Wydziału krajowego, a to w sposób i pod warunkami ustanowionymi uchwałą Wysokiego Sejmu z 15. października 1881, z tą wszakże obecnie projektowaną przez Wydział krajowy zmianą, że wysokość dziennej płacy czyli dyet wynosić będzie dla urzędników z płacą stałą łącznie z pobieranemi pięcioleciami:

1. od 1.500 zł. i wyżej po 5 zł. a. w. dziennie,
2. od 1.000 do 1.500 zł. po 4 zł. a. w. dziennie,
3. do 1.000 zł. po 3 zł. a. w. dziennie. Do tej klasy należą także elewi techniczni,
4. konduktorowie i dyetaryusze techniczni bez względu na wysokość poborów, po 2 zł. dziennie.

Postępowanie dyscyplinarne.

W §. 51. ustanowy służby krajowej znajduje się postanowienie, że do przeprowadzenia śledztwa dyscyplinarnego przeciw urzędnikowi lub słudze i przesłuchania w razie potrzeby świadków, deleguje Marszałek krajowy komisyę złożoną z dwóch Członków Wydziału krajowego i sekretarza, tudzież, że z polecenia Marszałka oddane będą akta śledcze takiemu Członkowi Wydziału krajowego, który w śledztwie nie miał udziału, dla wniesienia sprawy na Radę Wydziału krajowego.

Wykonywanie powyższych postanowień, o ileby dotyczyło technicznej służby drogowej byłoby bardzo utrudnione i niedogodne w tych wypadkach, w których ma być przeprowadzone śledztwo dyscyplinarne przeciw funkcyonaryuszowi na prowincyi urzędującemu, wymagałoby bowiem podróży dwóch członków Wydziału krajowego i sekretarza.

Tyczy się to nie tylko technicznej służby drogowej urzędującej stale na prowincyi lecz także i tych funkcyonaryuszów oddziału technicznego, którzy jak to zaznaczyliśmy wyżej, powołani być mogą do czasowego urzędowania na prowincyi. W regule przyjąć można, że z pomiędzy funkcyonaryuszów oddziału technicznego tylko dyrektor, jego zastępca i czterech inżynierów starszych urzędować będą stale w siedzibie Wydziału krajowego i że objazdy ich przedsiębrane w wypadkach ważniejszych ograniczyć się dadzą do czasu krótszego. Co do innych funkcyonaryuszów pomienionego oddziału, to stanowić oni mają niejako ruchomy zastęp, którego członkowie stosownie do potrzeby wysyłani być mogą na prowincyę na czas dłuższy. W razie wytoczenia śledztwa dyscyplinarnego takiemu funkcyonaryuszowi podczas urzędowania na prowincyi, zastosowanie powołanego wyżej postanowienia §. 51. ustanowy służby krajowej przedstawiałoby te same trudności i niedogodności, jak gdyby urzędował tamże stale.

Co do inżynierów i konduktorów na prowincyi delegował Wydział krajowy dotychczas do przeprowadzenia śledztw dyscyplinarnych i przesłuchiwania świadków zawsze tylko urzędnika Wydziału krajowego a szef Departamentu IV. przedstawiał wynik dochodzenia Radzie Wydziału krajowego.

Wnosimy więc, żeby takie postępowanie dyscyplinarne zachowane było na przyszłość co do całej technicznej służby drogowej, z wyjątkiem sześciu wyżej wymienionych funkcyonaryuszów starszej rangi, co do których zastosowanie postanowienia §. 51. ustanowy służby krajowej tyczącego się przeprowadzenia śledztw dyscyplinarnych nie przedstawiałoby tych trudności o których wspomnieliśmy powyżej.

Przysięga.

W myśl §. 13. ustanowy służby krajowej, mieliby wszyscy nowo mianowani funkcyonaryusze drogowi składać przysięgę służbową w Wydziale krajowym podług roty przysięgi zamieszczonej w załączniku *A.* ustanowy służby krajowej.

Gdy zaś zaprzysięganie konduktorów w Wydziale krajowym połączone byłoby zwykle z trudnościami, przeto Wydział krajowy wnosi o upoważnienie go do delegowania w tym celu Prezesa lub zastępcy tej Rady powiatowej, której Wydział powiatowy poruczoną ma sobie administracyę odnośnej drogi krajowej.

Drożnicy dróg krajowych składać będą przysięgę na ręce Prezesów Rad powiatowych lub ich zastępców podług załączonego */* wzoru roty przysięgi.

Złożenie tej przysięgi przez konduktora lub drożnika stwierdzi odnośny Prezes Rady powiatowej lub jego zastępca na dekrecie nominacyjnym konduktora względnie drożnika.

Elewi techniczni składać będą przyrzeczenie w miejsce przysięgi podług roty zamieszczonej w formularzu *B.* ustanowy służby krajowej.

Porównanie kosztów wynikających z niniejszego projektu z kosztami rzeczywistymi, przedstawia się jak następuje:

A. Oddział techniczny.

	Wydatki rzeczywiste	Wydatki projektowane	więcej	mniej	Nadwyżka projektu	
Płace	25.489	31.211	5.722	—	—	Projektowane dodatki osobiste obejmują 500 zł. zniżonego dodatku aktywalnego nadinżyniera i 400 zł. dodatku osobistego zastępcy.
Dodatki osobiste	2.600	900	—	1.700	—	
„ aktywalne	2.080	4.220	2 140	—	—	
„ pięcioletn.	2.980	1.900	—	1.080	—	Projektowane pięciolecia obliczono w sumie możliwie najwyższej.
	33.149	38.231	7.862	2.780	5.082	

Jeśli się zaś zważy, że w projektowanej nadwyżce 5.082 zł. mieszczą się nieistniejące dotąd dodatki aktywalne w kwocie 2.140 zł. oraz czasowy dodatek osobisty teraźniejszego nadinżyniera 500 zł., okaże się, że projektowana nadwyżka na pomnożenie i polepszenie sił oddziału technicznego wynosi 2.442 zł.

B. Służba techniczna na okręgach.

	Wydatki rzeczywiste	Wydatki projektowane	więcej	mniej	Nadwyżka projektu	
Płace	17.664	19.300	1.636	—	—	
Dodatki osobiste	400	—	—	400	—	
„ aktywalne	—	2.930	2 930	—	—	Projektowane pięciolecia obliczono w sumie możliwie najwyższej.
„ pięcioletn.	3.040	1.500	—	1.540	—	
	21.104	23.730	4.566	1.940	2 626	

Jeśli z projektowanej nadwyżki potrąci się nieistniejący dotąd wydatek na dodatki aktywalne 2.930 zł., okaże się zmniejszenie wydatków w kwocie 304 zł.

C. Konduktorowie dróg krajowych.

	Wydatki rzeczywiste	Wydatki projektowane	więcej	mniej	Nadwyżka projektu	
Płace	19.000	23.200	4.200	—	—	
Dodatki osobiste .	2.350	—	—	2.350	—	
„ aktywalne	—	3.000	3.000	—	—	
„ pięcioletnie	2.170	—	—	2.170	—	
	23.520	26.200	7.200	4.520	2.680	

Potrąciwszy z projektowanej nadwyżki wydatków nieistniejący dotąd wydatek na dodatki aktywalne w kwocie 3.000 zł., okaże się zmniejszenie wydatków w kwocie 320 zł.

D. Ryczałty dla służby dróg krajowych na okręgach.

	Wydatki rzeczywiste	Wydatki projektowane	więcej	mniej	Nadwyżka projektu	
Objazdy inżynierów	6.400	6.000	—	400	—	
„ konduktor.	6.490	8 640	2.150	—	—	
Biura inżynierów	760	840	80	—	—	
Kancelaryjne inżyn.	456	576	120	—	—	
„ konduktor.	672	608	—	64	—	
	14.778	16.664	2.350	464	1.886	
Rekapitulacya						
A. Oddział techn.	33.149	38.231	7.862	2.780	5.082	
B. Okręgi . . .	21.104	23.730	4.566	1.940	2.626	
C. Konduktorowie.	23.520	26.200	7.200	4.520	2.680	
D. Ryczałty . .	14.778	16.664	2.350	464	1.886	
	92.551	104.825	21.978	9.704	12.274	

Potrąciwszy z projektowanej ogólnej nadwyżki w kwocie .		12.274 zł.
proponowaną obecnie sumę dodatków aktywalnych	8.070 „	
nadwyżkę w ryczałtach	1.886 „	9.956 „
okazuje się nadwyżka etatu w kwocie		2.318 zł.

Porównując zaś projekt niniejszy z preliminarzem na rok 1892, przedstawia się wynik cyfrowy jak następuje:

Suma projektu wynosi		104.825 zł.
Suma preliminarza na r. 1892 w Rubr. II.	24.395 zł.	
„ X.	67.909 „	92.304 zł.
Okazuje się nadwyżka		12.521 zł.
z której potrąciwszy wykazane wyżej		9.956 „
pozostaje nadwyżka		2.565 zł.

przypadającą faktycznie na ogólne pomnożenie i polepszenie sił technicznych.

Przeprowadzenie reorganizacyi.

W nowym etacie pomieszczeni będą z dotychczasowych funkcyonaryuszów ci wszyscy, którzy pełnią swą służbę użytecznie. O ile zatem nie znajdą się między nimi odpowiedni kandydaci, nastąpi uzupełnienie etatu w drodze konkursu.

Gdy zaś między istniejącym personalem znajdują się funkcyonaryusze, którzy w skutek obecnego ustanowienia odmiennych warunków kwalifikacyjnych i przekroczonego już wieku nie mogliby być pomieszczeni w nowym etacie, przeto Wydział krajowy wnosi o upoważnienie go do wyjątkowego zamianowania w nowym etacie zasługujących na to i posiadających praktyczną kwalifikacyę wspomnianych wyżej funkcyonaryuszów, z pominięciem wymaganego wieku i kwalifikacyi szkolnej ustanowionej obecnie — obok innych warunków — dla nowych kandydatów. —

Przy powyższych nominacyach zajdą jednak wypadki, gdzie suma dotychczasowych poborów (bez ryczałtów), będzie wyższą od poborów na podobnej posadzie nowego etatu.

Różnica więc w tych poborach będzie musiała być wyrównaną dodatkiem osobistym, który odpadnie przy najbliższym awansie lub przyznaniu pięciolecia.

Zajść mogą również wypadki, że suma dotychczasowej płacy stałej z pobieranemi pięcioleciami, będzie wyższą od płacy stałej z pięcioleciami w nowym etacie. Jeśliby zatem w tym ostatnim wypadku zaszła potrzeba spensyonowania nowo mianowanego z pomiędzy dotychczasowych funkcyonaryuszów, zanim on uzyskałby następne pięciolęcie lub wyższą posadę, to na podstawie prawa nabytego osobnemi uchwałami Wysokiego Sejmu, zajdzie konieczność wymierzenia mu emerytury podług wyższej płacy z pięcioleciami pobieranemi na dotychczasowej posadzie.

Na stopniowe przeprowadzenie reorganizacyi technicznej służby drogowej w ciągu r. 1892 preliminuje Wydział krajowy kwotę 10.000 zł. dodatkowo do wykazanej powyżej sumy odnośnych wydatków zamieszczonych w Rubr. II. i X. projektu budżetu krajowego na r. 1892.

Przedstawionym projektem reorganizacyi technicznej służby drogowej pragnie Wydział krajowy uzyskać nietylko cel, iżby reorganizacya rzeczona czyniła zadość słuszności a

zarazem była zachętą dla ukończonych techników do wstępowania do służby krajowej, zwłaszcza w obec konkurencyi wywołanej potrzebami władz rządowych i przedsiębiorstw kolejowych, ale pragnie zarazem, by ona w pierwszym rzędzie przyniosła pożytek krajowi przez obniżenie o ile to możebne kosztów utrzymania dróg krajowych, oraz wytworzenie organicznej sieci dróg publicznych przy równoczesnem zmniejszeniu kosztów ich budowy i utrzymania.

W tym też celu zamierza Wydział krajowy wydać, względnie uzupełnić cały szereg instrukcyj dla oddziału technicznego, inżynierów lustrujących drogi, inżynierów na okręgach itd.

Oddział techniczny dla budownictwa.

Chcąc pierwej przekonać się, jakich sił oddział techniczny dla budownictwa niezbędnie wymagać będzie, nie przedstawiamy na razie Wysokiemu Sejmowi projektu stałej organizacyi pomienionego oddziału i ograniczamy się na wniosku do uchwały upoważniającej Wydział krajowy do prowizorycznego ustanowienia przy Wydziale krajowym osobnego organu technicznego dla powyższego działu czynności, oraz do wydatków na ten cel, w granicach kredytu poniżej oznaczonego.

Podstawą do przybliżonego obliczenia wysokości tego kredytu są:

a) koszta poniesione od roku 1886 do końca czerwca 1891, z rozmaitych funduszów za plany, kosztorysy, kierownictwo i dozór przy budowach.

Na ten cel wypłacono:

od roku 1886	. . . .	3.093 zł.
„ 1887	. . . .	2.619 „
„ 1888	. . . .	4.270 „
„ 1889	. . . .	2.362 „
„ 1890	. . . .	3.680 „
do 30/6 1891	. . . .	3.136 „
	razem . .	19.160 zł.

czyli przeciętnie 3.473 zł.

b) koszta podróży w sprawach budowniczych podejmowane dla wykonywania tylko dorywczej kontroli wynosiły:

w roku 1886	. . .	336 zł. 64 ct.
„ 1887	. . .	109 „ 35 „
„ 1888	. . .	914 „ 77 „
„ 1889	. . .	1.784 „ 91 „
„ 1890	. . .	874 „ 31 „
do 30/6 1891	. . .	574 „ 28 „
	czyli razem . .	4.594 zł. 26 ct.

zatem przeciętnie 835 zł.

W kwotach powyższych przedstawiających łącznie przeciętny wydatek roczny w sumie 4.308 zł. nie mieszczą się wszystkie koszta sporządzenia operatów technicznych — bardzo znaczne bowiem część tych kosztów objęta jest należytościami kontraktowemi za wykonane budowy przez budowniczych-przedsiębiorców, którzy zarazem operaty sporządzali a nadto nie mieszczą się w powyższym wydatku koszta sporządzenia operatów technicznych i kontroli

budynków fundacyjnych jak n. p. Towarnickiego, Dydyńskiego, Strzałkowskiego, Stupnickiego, Lachowicza, Głowińskiego itd.

Wydział krajowy nie biorąc jednak w rachubę wszytkich kosztów powyższych preliminuje na prowizoryczne ustanowienie technicznego organu dla budownictwa, względnie architektury na r. 1892 kredyt w kwocie 5 000 zł. odpowiadający w przybliżeniu dotychczasowemu wydatkowi przeciętnemu powyżej wykazanemu.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony /. projekt etatu osób i płac technicznej służby drogowej wraz z wnioskiem dotyczącym ustanowienia osobnego organu technicznego dla budownictwa.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 11. grudnia 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz w. r
Członek Wydziału krajowego.

Projekt

etatu osób i płac technicznej służby drogowej Wydziału krajowego, wraz z wnioskiem dotyczącym ustanowienia osobnego organu technicznego dla budownictwa.

Uchwała I.

§. 1. Przy Wydziale krajowym ustanawia się pomocniczy oddział techniczny dla komunikacyj zostających w zarządzie Wydziału krajowego, lub też pod naczelnym jego nadzorem.

§. 2. Etat osób i płac rocznych tego oddziału ustanawia się jak następuje:

a)	Dyrektor z płacą stałą	3.000 zł.
	dodatkiem aktywalnym	500 „
	i trzema dodatkami pięcioletnimi po . .	300 „
b)	Zastępca dyrektora z płacą stałą . . .	2.000 „
	dodatkiem osobistym	400 „
	dodatkiem aktywalnym	360 „
	i trzema pięcioleciami po	200 „
c)	Czterech inżynierów starszych z płacą stałą po	2.000 „
	dodatkiem aktywalnym po	360 „
	i trzema dodatkami pięcioletnimi po . .	200 „
d)	dwunastu inżynierów z płacą stałą po . .	1.500 „
	dodatkiem aktywalnym I klasy po 300 zł., względnie II klasy po 250 zł. lub też III klasy po 200 zł. i trzema pięcioleciami po 150 zł.	
e)	Pięciu inżynierów-adjunktów z płacą stałą po	1.200 „
	dodatkiem aktywalnym I klasy po 240 zł. względnie II klasy po 200 zł. lub też III klasy po 160 zł. i trzema pięcioleciami po 100 zł.	
f)	Dwóch asystentów technicznych I klasy z płacą stałą po	1.000 „

i trzema dodatkami pięcioletnimi po . . 60 zł.
Dwóch asystentów technicznych II klasy z płacą stałą po . . . . . 800 „
i trzema dodatkami pięcioletnimi po . . 50 „
Dwóch asystentów technicznych III klasy z płacą stałą po . . . . . 700 „
i dwoma pięcioleciami po . . . . . 50 „
Nadto dla każdego asystenta dodatek aktywalny I klasy po 180 zł., względnie II klasy po 150 zł. lub też III klasy po 120 zł.

g) Trzech elewów technicznych I klasy z adjutum po 700 zł.
Trzech elewów technicznych II klasy z adjutum po 600 „
Trzech elewów technicznych III klasy z adjutum po 500 „

h) Odpowiednia ilość rysowników oraz dyetaryusz dla czynności manipulacyjnych.

i) Sześciu konduktorów dróg krajowych I klasy z płacą stałą po 800 zł., dodatkiem aktywalnym po 100 i trzema pięcioleciami po 50 zł.

Szesnastu konduktorów dróg krajowych II klasy z płacą stałą po 650 zł., dodatkiem aktywalnym po 75 zł. i trzema pięcioleciami po 50 zł. wreszcie
Szesnastu konduktorów dróg krajowych III klasy z płacą stałą po 500 zł., dodatkiem aktywalnym po 75 zł. i trzema pięcioleciami po 50 zł.

k) Odpowiednia uchwałom sejmowym z 30. sierpnia 1877 i 19. października 1878 ilość drożników dróg krajowych z płacą stałą po 150 zł.

Poszczególnione wyżej pod literami *d*, *e* i *f* trzy klasy dodatków aktywalnych przyznawane będą urzędnikom technicznym: z siedzibą urzędowania we Lwowie i Krakowie podług klasy I-szej tychże dodatków, w Jarosławiu, Przemyślu, Tarnopolu i Tarnowie podług klasy II-ej we wszystkich zaś innych miejscowościach podług klasy III tychże dodatków.

§. 3. Inżynierowie przeznaczeni przez Wydział krajowy do technicznego kierownictwa okręgu drogowego, otrzymają prócz poborów oznaczonych w §. 2. jeszcze ryczałty roczne:

a) Ryczałt na obowiązkowe objazdy dróg krajowych w okręgu.

Wysokość tego ryczałtu oznaczy Wydział krajowy dla każdego okręgu obecnej ilości dróg krajowych z osobna w granicach kredytu rocznego 6.000 zł. w. a.

b) ryczałt na pomieszczenie biura okręgowego, mianowicie we Lwowie i Krakowie po 120 zł. w innych zaś miejscowościach po 60 zł. w. a.

c) ryczałt na potrzeby kancelaryjne po 48 zł. w. a.

§. 4. Konduktorowie dróg krajowych otrzymają prócz poborów oznaczonych w §. 2., jeszcze następujące ryczałty roczne:

a) Ryczałt na obowiązkowe zwiedzanie przydzielonej im drogi krajowej po 5 ct. od każdego kilometra drogi przebytej, a to w granicach kredytu dla obecnej ilości dróg krajowych w kwocie 8.640 zł.

b) Ryczałt na potrzeby kancelaryjne po 16 zł. w. a.

§. 5. Wymienieni w §. 2. Dyrektor i jego zastępca, inżynierowie starsi i inżynierowie adjunkci, asystenci i konduktorowie, są stałymi urzędnikami kraju, z wszystkiemi przysługującemi im prawami z ustanowy służby krajowej.

Posada elewa technicznego nie nadaje prawa do emerytury; spędzone wszakże na tej posadzie lata nieprzerwanej służby policzone zostaną przy wymiarze emerytury w tym wypadku, jeśli elewowi nadaną zostanie posada stałego urzędnika krajowego.

§. 6. Od kandydatów na posady poszczególnione w §. 2. lit. *a)* do *g)*, dalej lit. *i)* niniejszych postanowień, wymagane będą prócz ogólnych warunków zawartych w ustanowie służby krajowej, jeszcze następujące szczegółowe:

a) Na posadę elewa, dowód ukończenia Wydziału inżynieryi c. k. szkoły politechnicznej, złożenia z dobrym postępem pierwszego egzaminu państwowego i wszystkich egzaminów rocznych.

b) Na posadę asystenta prócz powyższych dowodów, także dowód złożenia z dobrym postępem drugiego egzaminu państwowego z inżynieryi i odpowiedniej praktyki, lub też dowód zupełnego ukończenia równorzędnej wyższej szkoły fachowej w państwie austryackiem lub zagranicą, w tych ostatnich wypadkach zarazem dowód dokładnej znajomości języków krajowych.

c) Na wyższe posady wreszcie prócz dowodów wyżej poszczególnionych, jeszcze dowód dłuższej i skutecznej praktyki fachowej.

d) Na posadę konduktora dowód ukończenia z dobrym postępem przynajmniej czwartej klasy c. k. szkół średnich lub innej równorzędnej szkoły fachowej i poddanie się egzaminowi kwalifikacyjnemu przed komisyą, którą ustanowić ma Wydział krajowy.

Przedłożenie dowodu złożenia z dobrym postępem egzaminów z miernictwa, budowy dróg i mostów, tudzież budownictwa lądowego w jednej z publicznych szkół fachowych, uwalnia kandydata na posadę konduktora od składania egzaminu kwalifikacyjnego w Wydziale krajowym.

e) Na posadę drożnika dowód zdrowia, poświadczony przez rządowego lekarza powiatowego, świadectwo nienagannego prowadzenia się, wystawione przez Zwierzchność gminy przynależnej lub gminy, w której kandydat stale zamieszkuje, potwierdzone przez odnośny urząd parafialny, ile możności dowód znajomości czytania, pisania i rachowania, wreszcie odbycie z dobrym skutkiem jednorocznej praktyki na drodze krajowej.

§. 7. Postanowienia §§. 4, 5 i 6, uchwały Sejmu krajowego z 3. stycznia 1874, odnoszące się do dodatku pięcioletniego, aktywalnego i osobistego, mają być zastosowane i do urzędników i elewów technicznych poszczególnionych w §. 2. niniejszej uchwały.

§. 8. Urzędnicy techniczni składają przysięgę w sposób podany §. 13. ustanowy służby krajowej i podług roty przysięgi zamieszczonej w powołanej ustanowie pod lit. A).

Drożnicy dróg krajowych składają przysięgę podług dołączonej ·/. ·/. roty.

Do odebrania przysięgi od konduktora dróg krajowych może Wydział krajowy delegować Prezesa lub zastępcę tej Rady powiatowej, której Wydział sprawuje administracyę odnośnej drogi krajowej, w razie sprawowania zaś takiej administracyi przez dwa lub więcej Wydziałów powiatowych, tego Prezesa lub zastępcę, w którego powiecie konduktor ma stałą siedzibę urzędowania.

Drożnicy dróg krajowych składają przysięgę zawsze na ręce Prezesa Rady powiatowej lub jego zastępcy tego powiatu, który administruje odnośną częścią drogi krajowej.

Złożenie przysięgi przez konduktora lub drożnika na ręce Prezesa Rady powiatowej lub jego zastępcy stwierdzi odbierający przysięgę na dekrecie nominacyjnym przy wyciśnięciu pieczęci urzędowej Wydziału powiatowego.

Elewi techniczni składają w miejsce przysięgi przyrzeczenie, podług roty zamieszczonej w ustanowie służby krajowej pod lit. B).

§. 9. Uchwalony przez Sejm krajowy dnia 21. stycznia 1889 statut emerytalny dla urzędników i sług krajowych, ma także zastosowanie do wymienionych w §. 2. niniejszych postanowień funkcyonaryuszów z ograniczeniami zawartemi tak w §. 5. niniejszych postanowień, jak i następującemi:

a) Wdowa po dyrektorze technicznego oddziału drogowego otrzyma pensyę wdowią o rocznych 800 zł w. a. (§. 18. punkt 1. statutu).

b) Wdowa po zastępcy dyrektora i wdowy po inżynierach starszych mają prawo do pensyi wdowiej o rocznych 700 zł. w. a. (§. 18. punkt 2. statutu). Wdowom zaś po innych inżynierach i konduktorach dróg krajowych przysługuje prawo do pensyi wdowiej w wysokości oznaczonej §. 18. punkt 3. statutu emerytalnego.

§. 10. Drożnicy dróg krajowych i wdowy po nich otrzymają zaopatrzenie podług prawideł ustanowionych dla drożników dróg państwowych.

Tylko zadowalniające pełnienie obowiązków przez cały czas służby nadaje drożnikowi prawo do takiego zaopatrzenia.

§. 11. Dyety i koszta podróży przyznawane będą urzędnikom i elewom technicznym w sposób i pod warunkami objętymi w uchwalonych przez Sejm krajowy dnia 15. października 1881 przepisach z następującą wszakże zmianą:

Wysokość dziennej płacy czyli dyet wyznacza się dla urzędników z płacą stałą łącznie z pobieranemi pięcioleciami:

a) Od 1500 zł. i wyżej po 5 zł. w. a. dziennie;

b) od 1000 zł. do 1500 zł. po 4 zł. w. a. dziennie;

c) do 1000 zł. po 3 zł. w. a. dziennie;

Do tej ostatniej klasy należą także elewi techniczni.

d) Konduktorowie dróg krajowych i dyetaryusze techniczni, bez względu na wysokość poborów, pobierać będą po 2 zł. dziennie.

§. 12. Zawarte w §. 51. ustanowy służby krajowej postanowienie podług którego w razie przewinienia urzędnika właściwe śledztwo dyscyplinarne przeprowadza delegowana przez Marszałka krajowego komisya, złożona z dwóch Członków Wydziału krajowego i sekretarza, co do techni-

cznej służby drogowej stosuje się tylko do dyrektora, tegoż zastępcy i czterech inżynierów starszych. Śledztwo zaś dyscyplinarne wytoczone innym funkcyonaryuszom technicznej służby drogowej przeprowadza urzędnik wyznaczony lub też osobna komisya delegowana przez Wydział krajowy a szef Departamentu dla komunikacyi przedstawiać będzie wynik Radzie Wydziału krajowego dla wydania wyroku.

Uchwała II.

1. Upoważnia się Wydział krajowy do nadania posad nowego etatu także kandydatom z pomiędzy obecnej stałej i prowizorycznej służby technicznej dróg krajowych z pominięciem kwalifikacyi wymaganej §. 6. powyższej uchwały, jeśli dotychczasowe ich urzędowanie daje zupełną rękojmię, że i nadal skutecznie i z korzyścią dla funduszu krajowego pełnić będą swe obowiązki.

2. Zamianowanym w nowym etacie kandydatom z pomiędzy obecnej prowizorycznej służby, wliczone będą te lata nieprzerwanej służby, które spędzili na posadzie, pełniąc obowiązki inżynierów okręgowych, inżynierów budowy dróg lub mostów krajowych, wreszcie konduktorów dróg krajowych.

Do powyższych funkcyonaryuszów, równie jak do zostających obecnie w służbie pomocników, rysowników i dyetaryuszów technicznych stosują się postanowienia §. 11. punkt 5. statutu emerytalnego co do wyjątkowego policzenia lat służby przy wymiarze emerytury.

3. Jeśli płaca z pięcioleciami na posadzie nowego etatu mniejszą będzie od płacy z uzyskanemi pięcioleciami na dotychczasowej posadzie, a różnica ztąd powstała nie zostanie przed spensyonowaniem wyrównaną następnem przyznaniem pięciolecia lub posunięciem na posadę o wyższej płacy, wówczas przy wymiarze emerytury wziętą będzie za podstawę pobierana wyższa suma płacy z pięcioleciami dotychczasowej posady.

4. Ci z pomiędzy dotychczasowej prowizorycznej służby dróg krajowych, którzy nie zostaną mianowani stałymi urzędnikami w nowym etacie, pozostają przy swych prawach nabytych uchwałami Sejmu krajowego z 23. października 1881, 10. października 1883. i 12. października 1888, o ile uchwały te dotyczą ściśle ich osób, wdów po nich i sierót.

Odnosi się to również do stałej zapomogi dotychczasowych konduktorów.

5. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wydał względnie uzupełnił instrukcyę dla całej służby techniczno-drogowej Wydziału krajowego a to ze względu na obowiązkową kontrolę budowy i utrzymania wszelkich komunikacyj zostających bądź w zarządzie Wydziału krajowego, bądź też pod naczelnym jego nadzorem.

Uchwała III.

Upoważnia się Wydział krajowy do zaprowadzenia szkoły dla wykształcenia konduktorów drogowych, ustanowienia nauczycieli, oraz ko-

misyi egzaminacyjnej tak dla tej szkoły, jak i dla kandydatów na konduktorów dróg krajowych.

Szczegółowy program nauk, oraz zakres czynności komisyi egzaminacyjnej określić ma osobna instrukcya Wydziału krajowego.

Uchwała IV.

Uchwały I., II., III. wejdą w życie ciągu roku 1892.

Uchwała V.

1. Na przeprowadzenie reorganizaoyi technicznej służby drogowej Wydziału krajowego wstawia się do budżetu krajowego na r. 1892. dodatkowy kredyt w kwocie 10.000 zł.

2. Na zaprowadzenie szkoły dla konduktorów i wynagrodzenie nauczycieli wstawia się do budżetu krajowego na rok 1892. kredyt w kwocie 700 zł.

Uchwała VI.

1. Upoważnia się Wydział krajowy do prowizorycznego ustanowienia technicznego organu pomocniczego dla budownictwa, względnie architektury i odnośnych spraw należących do zakresu Wydziału krajowego.

2. Na cel powyższy przeznacza się w budżecie krajowym na r. 1892 kredyt w kwocie 5.000 zł.

Alegat do projektu.

Rota przysięgi dla drożnika dróg krajowych.

Przysięgniesz Panu Bogu Wszechmogącemu, że Najjaśniejszemu Monarsze, Najmiłościwszemu Panu naszemu Franciszkowi Józefowi I., Cesarzowi Austryackiemu, Królowi Węgier, i Czech, Galicyi i Lodomeryi i t. d. i wszystkim od Niego pochodzącym w rządzie następcom, wiernym i posłusznym będziesz, a gdy stale (prowizorycznie) mianowany zostałeś drożnikiem dróg krajowych, wedle konstytucyjnych ustaw Monarchii, a w szczególności naszego kraju koronnego ściśle się zachowywać, przełożonym swoim należne uszanowanie i uległość okazywać, otrzymane od nich rozkazy z wszelką troskliwością i pilnością wykonywać, książkę służbową zawsze w porządku utrzymywać będziesz, że do żadnego kroku obowiązkom twoim przeciwnego, ani darowizną, obietnicą, łaską lub niełaską, ani też przyjaźnią lub nieprzyjaźnią uwieść się nie dasz, do dozoru sobie przydzieloną drogę krajową lub most krajowy z największą starannością utrzymywać, wszelkie podróżnym zagrażające niebezpieczeństwo starannie uchylać, przepisy drogowo-policyjne ściśle przestrzegać, i w tym celu nietylko dniem, ale jeśliby tego było potrzeba i nocą na usługach będziesz, nareszcie, że w żadną zmowę z przedsiębiorcami robót lub dostawy materyału na drogi krajowe wchodzić nie będziesz i w ogólności tak się sprawować, jak na człowieka uczciwego i wiernego sługę kraju przystoi.

Naostatek przysięgniesz, że z żadnem tajnem towarzystwem lub bractwem ani w kraju ani za granicą w związkach nie zostajesz, ani też w podobne związki pod żadnym pozorem nie wejdziesz.

Tak jak mi tu przeczytano, wszystko dobrze i dokładnie zrozumiałem i według tego powinienem i chcę wiernie, poczciwie i pilnie się zachowywać.

Tak mi Boże dopomóż!

Związkowa Drukarnia we Lwowie.

L. W. kr. 56.482/90.

Aleg. 30.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi Reprezentacyi powiatu sanockiego i nowotarskiego w przedmiocie datku ofiarowanego w r. 1880 na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi drogowej o petycyi Rady powiatowej sanockiej i nowotarskiej w przedmiocie zwolnienia tych powiatów od opłacania 1% dodatku powiatowego do podatków bezpośrednich na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 16. listopada 1889 następującą uchwałę:

„Petycyę Wydziału powiatowego w Sanoku, tudzież petycyę Wydziału Rady powiatowej w Nowym Targu udziela się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, by po zbadaniu istoty rzeczy tak pod względem prawniczym, jakoteż i co do sił finansowych powiatów sanockiego i nowotarskiego, na przyszłej sesyi sejmowej przedłożył sprawozdanie i odpowiednie wnioski".

W wykonaniu tego polecenia przedłożył Wydział krajowy w roku zeszłym osobne sprawozdanie, jako aleg. 51. stenograficznych sprawozdań sejm. z r. 1890.

Sprawozdanie to jednak nie zostało przez Wysoką Izbę załatwione i z tego powodu przedkłada je Wydział krajowy ponownie, wszakże z uwzględnieniem zmian, jakie zaszły w ciągu roku 1890.

W sprawozdaniu naszem zamieszczonem jako aleg. 16. do sten. spraw. sejm. ze stycznia r. 1889 o podobnej petycyi Reprezentacyi powiatu limanowskiego podaliśmy Wysokiemu Sejmowi wszelkie szczegóły o przebiegu i stanie sprawy datków dobrowolnych na koszta nabycia gruntów pod kolej transwersalną ze strony tych Reprezentacyj powiatowych, przez których terytorya pomieniona kolej miała przechodzić.

W tem samem sprawozdaniu podaliśmy, że datki dobrowolne powiatów jasielskiego gorlickiego w łącznej kwocie 47.141 zł. 34 ct. musiały być odpisane z powodu nieziszczenia się warunków, pod którymi datki te przez odnośne Reprezentacye powiatowe uchwalone zostały i że datek Reprezentacyi powiatowej w Krośnie z powodu zmian terytoryalnych musiał być zmniejszony o kwotę 2.303 zł. 35 ct.

Nadmieniamy wreszcie, że w załatwieniu powołanego wyżej sprawozdania o petycyi Reprezentacyi powiatowej limanowskiej, Wysoki Sejm uchwałą z d. 16. listopada 1889 upoważnił Wydział krajowy do przedłużenia wspomnianej Reprezentacyi do końca r. 1899 terminu rozpoczęcia spłaty rocznych rat należącego się funduszowi krajowemu datku w kwocie 9.383 zł. 44 ct., ofiarowanego przez powiat limanowski na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwer-

salną, a zarazem do ewentualnego odpisania powyższej należytości, jeżeli się okaże, że wydatki poniesione przez rzeczony powiat z funduszów powiatowych, wyłącznie na budowę dróg w powiecie, wymagały w okresie czasu od r. 1889 do 1899 corocznego nakładania powiatowych dodatków do podatków bezpośrednich w wysokości wynoszącej średnio najmniej 6% tychże podatków.

Z pozostałych reszty siedmiu powiatów (Buczacz, Czortków, Nowy Targ, Sanok, Stanisławów, Tłumacz i Zaleszczyki), które zobowiązały się uiszczać funduszowi krajowemu datki na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, zobowiązał się w szczególności powiat sanocki uchwałą Rady powiatowej z 3. lipca 1880 uiszczać na cel powyższy przez lat 20 datek roczny w wysokości 1% od opłacanych wówczas podatków bezpośrednich w kwocie 79.600 zł., co przedstawia wartość ogólną datku w kwocie 15.920, czyli 796 zł. rocznie.

Na umorzenie tego zobowiązania nie została dotąd ani jedna rata spłaconą, powołaną zaś na wstępie petycyą uprasza sanocki Wydział powiatowy o zupełne zwolnienie Reprezentacyi powiatowej od tego obowiązku, uzasadniając prośbę swą przedewszystkiem okolicznością, jakoby uchwała Rady powiatowej w Sanoku z 3. lipca 1880. nie stała się dotąd prawomocną, wartość bowiem powyższego zobowiązania łącznie z długami, które wówczas na powiecie ciążyły, wynosiła kwotę 47.849 zł., czyli więcej jak 50% ówczesnych podatków bezpośrednich w powiecie opłacanych. W myśl zatem §. 24. ust. o Repr. powiat. wymagała rzeczona uchwała Rady powiatowej dla swej prawomocności ustawy krajowej.

Dalej podnosi Wydział powiatowy jako powód, dla którego nie czuł się obowiązanym do uiszczenia powyższego datku, okoliczność, że uchwalając w swoim czasie ten datek, spodziewała się Reprezentacya powiatowa, iż roboty około budowy kolei transwersalnej przedsięwzięte zostaną zaraz w r. 1880. i dostarczą zarobku ludności wówczas nieurodzajem dotkniętej, gdy tymczasem roboty rozpoczęte zostały w r. 1883, oraz, że znaczniejsza część właścicieli gruntów doznała z powodu tej budowy pokrzywdzenia, opłacając do dziś dnia podatek gruntowy za grunta zajęte pod kolej, a komunikacya zamiast regulacyi, wbrew prośbom i potrzebom powiatu w najniegodniejszy sposób urządzoną została, nareszcie, że powiat jest już niepomiernie obciążony rozmaitymi dodatkami powiatowymi.

Dla ocenienia słuszności pierwszych dwóch powodów, które zdaniem Wydziału powiatowego w Sanoku mają przemawiać przeciw prawomocności uchwały Rady powiatowej z 3. lipca 1880, przedstawiamy ówczesny stan rzeczy, jak następuje: Uchwała Rady powiatowej z 3. lipca 1880, o którą się rozchodzi, opiewa: „Nałożyć dodatek w wysokości jednego centa od reńskiego podatków bezpośrednich w powiecie sanockim obecnie opłacanych, a to na przeciąg lat dwudziestu dla ulżenia funduszowi krajowemu przy wykupnie gruntów pod kolej Husiatyńsko-Żywiecką i przez przeciąg czasu 20 lat uchwalać w corocznym preliminarzu powiatowym dodatek powiatowy w wysokości jednego centa od reńskiego podatków bezpośrednich na cel powyższy".

Podług sporządzonego zaś w swoim czasie przez nasz oddział rachunkowy wykazu, ciężyły na Reprezentacyi powiatu sanockiego pożyczki:

1. z funduszu zapomogi z roku 1866 reszta w kapitale . .	9.316 zł.	74	ct.
i w odsetkach obliczonych po koniec roku 1895 . . .	4.408 „	44	„
2. z funduszu pożyczki krajowej z 1873 reszta w kapitale . .	5.647 „	82½	„
i w odsetkach po koniec 1882	518 „	32	„
3. z funduszu krajowego reszta w kapitale	8.558 „	25½	„
i w odsetkach obliczonych po koniec 1892	3.479 „	92	„
Razem .	31.929 zł.	50	ct.
Doliczywszy do tego:			
4. wartość datku na grunta pod kolej transwersalną w kwocie .	15.920 zł.	15	ct.
otrzymano sumę .	47.849 zł.	65	ct.,

która miała przedstawiać stan długów i zobowiązań powiatu z r. 1880. Gdy zaś przypisane w powiecie sanockim w tymże roku podatki bezpośrednie wynosiły, jak to wyżej podaliśmy, kwotę 79.600 zł., przeto obciążenie powiatu podług powyższego rachunku przekraczało ustanowioną §. 24 ust. o Reprezentacyi powiatowej stopę 50% podatków i dla tego miała zachodzić potrzeba wyjednania ustawy krajowej dla podanej powyżej uchwały Rady powiatowej z 3. lipca 1880. Wykaz powyższy udzielony został wówczas Wydziałowi powiatowemu w Sanoku i ztąd też pochodzi twierdzenie jego o braku prawomocności dla wspomianej uchwały Rady powiatowej.

Wszakże jak to z powyższego zestawienia rachunku się okazuje, wciągnięto przez prostą pomyłkę do stanu zaciągniętych przez powiat pożyczek także i odsetki przypadające do uiszczenia za cały czas naprzód aż do zupełnego umorzenia tych pożyczek. Jeśli więc

od sumy . . . . . 47.849 zł. 65 ct.
potrącimy wyżej wykazane odsetki, wynoszące razem kwotę . . . . 8.406 „ 68 „
pozostanie właściwy stan długów i zobowiązania . . . . . 39.442 „ 97 „

który to stan porównany z sumą przypisanych na r. 1880 podatków bezpośrednich, wcale nie przekracza miary ustanowionej §. 24 ust. o Repr. powiat.

Przytoczona zatem wyżej uchwała Rady powiatowej z dnia 3. lipca 1880. jak to się z powyższego okazuje, nie wymagała i nie wymaga zatwierdzenia osobną ustawą krajową i stała się już dawno prawomocną. Nadmienić tu zresztą wypada, że wykazany wyżej stan długów powiatu z roku 1880 jest co do istoty rzeczy pozornym.

Z podanej bowiem wyżej pod 2) pożyczki w kwocie 5.647 zł. 82½ ct. odpada kwota 5.391 zł. 86½ ct. na gminy sanockiego powiatu, w imieniu których powiat pożyczkę tę zaciągnął, a które to gminy spłacają ją bezpośrednio w sanockim c. k. urzędzie podatkowym. Wykazaną zaś pod 3) pożyczkę zaciągnął powiat w imieniu gminy sanockiej na budowę szpitala i gmina ta spłaca ją również bezpośrednio w pomienionym wyżej urzędzie.

W ten sposób ciężyły w roku 1880 na sanockim powiecie właściwie pożyczki tylko w wysokości 9.572 zł. 70 ct., a łącznie z pomienionem wyżej pod 4) zobowiązaniem wynosił stan długów 25.492 zł. 85 ct.

Prawomocności przytoczonej wyżej uchwały sanockiej Rady powiatowej z d. 3. lipca 1880 nie może naruszyć i drugi zarzut Wydziału powiatowego co do czasu rozpoczęcia robót, sposobu wykupna gruntów i dogodności urządzonej komunikacyi kolejowej. Jakkolwiek bowiem względy te mogły były tem pewniej wpłynąć na postanowienie Reprezentacyi powiatowej przyczynienia się z jej strony datkiem na wykupno gruntów pod kolej transwersalną dla ulżenia tym sposobem ciężaru funduszowi krajowemu, to warunek taki wcale nie został objęty samą odnośną uchwałą Rady powiatowej.

Zdaniem przeto Wydziału krajowego niewątpliwie ciężył i ciąży na sanockiej Reprezentacyi powiatowej obowiązek uiszczania funduszowi krajowemu rocznych rat datku po 796 zł. na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną.

Rozchodziłoby się zatem jeszcze o to, czyli obecny stan majątkowy powiatu dozwalałby obciążenia datkiem powyższym, lub też, czyli należałoby powiatowi przyznać pewną w tym względzie ulgę.

Podług przedłożonego nam przez sanocki Wydział powiatowy sprawozdania wydano w tym powiecie od r. 1881 do 1889 włącznie na cele komunikacyjne przeszło 81.000 zł., które w czwartej części pokryte zostały subwencyami funduszu krajowego, reszta zaś przy stosunkowo nieznacznym dochodzie własnym — dodatkami powiatowymi do podatków bezpośrednich.

Dodatki te wynosiły w ostanich trzech latach średnio około 10% przy wydatności jednego centa około 1.000 zł. a to bez 3% dodatku na powiatowy fundusz dróg gminnych i bez 3% dodatku szkolnego. (Dodatki powiatu limanowskiego wynosiły w ostatnich trzech latach średnio 18% przy wydatności jednego centa 500 zł).

Z powyższego 10% dodatku powiatowego przypada na cele ściśle drogowe średnio 5%, razem zaś z 3% dodatkiem na powiatowy fundusz dróg gminnych 8% na ogólne cele drogowe powiatu.

W powyższym okresie czasu zrekonstruowano lub zbudowano przeszło 26 kilometrów dróg ważniejszych i uporządkowano drogi gminne w ten sposób, że wszystkie mają być szutrowane. Pozostaje zaś jeszcze podług udzielonego nam programu do rekonstrukcyi, lub budowy w przeciągu następnych lat dziesięciu, dziewięć ważniejszych dróg długości około 47 kilometrów, a po roku 1900 jeszcze tylko droga Bukowsko-Wisłok 12 kilometrów długa.

Nadmienić tu również musimy, że starania Reprezentacyi powiatowej około uporządkowania sieci dróg w powiecie wzrosły od roku 1888 prawie w dwójnasób, a to mimo, że w tym czasie stan długów powiatu dochodził blisko 20.000 zł., do których w roku bieżącym przybyła nowa przez powiat z rządowego funduszu zapomogowego zaciągnięta pożyczka w kwocie 12.000 zł., przeznaczona w połowie na budowę drogi gminnej Sanok-Bukowsko.

Nie da się więc zaprzeczyć, że powiat sanocki jest obecnie przeciążony zobowiązaniami, które przez dłuższy czas wymagać będą dla ich umorzenia osobnych dodatków powiatowych. Z pomiędzy tych zobowiązań wszakże umorzone zostaną w r. 1895 dwie pożyczki z funduszu krajowego, których raty roczne wynoszą razem około 2.000 zł.

W tym samym czasie spodziewać się należy podług dotychczasowej działalności Reprezentacyi powiatu sanockiego, że ukończoną zostanie budowa, względnie rekonstrukcya kilku ważniejszych i pilniejszych dróg, których uporządkowanie na dalszy czas odłożone być nie powinno.

Dla podtrzymania więc usiłowań sanockiej Reprezentacyi powiatowej około uporządkowania sieci dróg powiatu, jak nie mniej dla ulżenia tejże Reprezentacyi w ciężarach, wnosimy, ażeby Wysoki Sejm raczył upoważnić Wydział krajowy do przedłużenia pomienionej Reprezentacyi terminu rozpoczęcia spłaty datku rocznego, o którym mowa, do początku roku 1896.

Co do petycyi Reprezentacyi powiatowej w Nowym Targu o uwolnienie jej od podobnego 1% datku na wykupno gruntów pod kolej transwersalną, względnie o zezwolenie, ażeby datek ten użyty został na polepszenie stanu dróg gminnych, rzecz przedstawia się jak następuje:

Rada powiatowa w Nowym Targu postanowiła uchwałą z d. 5. lipca 1880 przyczyniać się przez lat 20 do kosztów wykupna gruntów pod kolej transwersalną corocznym datkiem w wysokości 1% dodatku powiatowego do opłacanych podatków bezpośrednich, wynoszących wówczas 36.133 zł. 96 ct., co czyni wartość ogólną datku w kwocie 7.226 zł. 79 ct.

Na umorzenie tego zobowiązania uiścił dotąd powiat nowotarski trzy raty w latach 1883, 1887 i 1888 po 361 zł. 34 ct czyli razem 1.084 zł. 02 ct., w roku 1890 zaś ściągnięto z przypadającej temu powiatowi reszty datku konkurencyjnego funduszu krajowego na budowę publicznego dojazdu do stacyi w Chabówce 722 zł. 68 ct. tak, że obecnie powiat winien jeszcze resztę datku w kwocie 5.420 zł. 09 ct.

Na poparcie powyższej petycyi przytacza Wydział powiatowy, że powiat nowotarski należy do najbiedniejszych tak dalece, iż ludność szukać musi środków do życia po za granicami kraju, że liczne potrzeby powiatu domagają się coraz innych znacznych wydatków, szczególnie zaś na uporządkowanie komunikacyi i że powiat nawiedzany jest od kilku lat klęskami elementarnemi, datek zatem powyższy jest w każdym razie dla powiatu uciążliwy.

Wydział krajowy potwierdza w zupełności okoliczność, że powiat nowotarski, już jako górski, należy do rzędu najuboższych i że jest obciążony znacznymi dodatkami powiatowymi. Na potrzeby samych tylko dróg powiatowych długości 29 klm. wyłożył powiat w ciągu ostatnich lat dziesięciu przeszło 64.000 zł., które prawie w całości pokryte być musiały

dodatkami powiatowymi do podatków bezpośrednich, średnio bowiem nakładano w ostatnich latach na cel powyższy dodatek powiatowy w wysokości 7% przy wydatności 1 ct. = 700 zł.

Tak znaczny wydatek na same tylko drogi powiatowe obok średnio również 7% wynoszącego dodatku na administracyę powiatu sprawił, że powiat nie mógł dotąd wyznaczyć osobnej dotacyi z funduszu powiatowego dla powiatowego funduszu dróg gminnych, że zatem potrzeby dróg gminnych opędzane są tylko prestacyami miejscowemi i funduszem z osobnego 3% dodatku drogowego ustanowionego nowelą do ustawy drogowej z roku 1885.

Środki te wszakże są zupełnie niedostateczne w porównaniu do potrzeb dróg gminnych, które według przedłożonego nam sprawozdania Wydziału powiatowego na przestrzeni około 600 kilometrów wymagają należytego uporządkowania.

Chcąc zaś roboty te wykonać w przeciągu lat 10, trzebaby sumę wszystkich obecnie w powiecie nałożonych dodatków powiatowych podwoić, co oczywiście w wysokim stopniu nadwyrężyłoby siłę podatkową powiatu.

Niepomyślny ten stan majątkowy powiatu nowotarskiego i opłakany stan jego komunikacyj gminnych, wobec tak doniosłego znaczenia, jakie dla kraju mają położone w tym powiecie Tatry z Zakopańską stacyą klimatyczną, zwiększające właśnie zwykłe potrzeby dróg odnośnych, zniewoliły też Wysoki Sejm, że poniósłszy już znaczną ofiarę na uznaną już za krajową drogę Nowytarg-Zakopane, powziął dalsze uchwały z 2. października 1888, 14. stycznia 1889 i 26. listopada 1889 mające na celu uporządkowanie całego szeregu dróg gminnych pod naszym nadzorem i przy pomocy funduszu krajowego.

Idąc za tą intencyą Wysokiego Sejmu proponuje Wydział krajowy udzielenie nowotarskiej Reprezentacyi powiatowej dalszej ulgi w pierwszym rzędzie przez odroczenie spłaty funduszowi krajowemu dłużnych jeszcze 15 rat datku na wykupno gruntów pod kolej transwersalną aż do końca 1900 roku. Przypuszczać bowiem należy, że w powyższym okresie uporządkowaną zostanie znaczna część przynajmniej ważniejszych komunikacyj gminnych. Na wypadek zaś, gdyby w czasie od roku 1892 do końca 1900 Reprezentacya powiatu nowotarskiego nakładała jako dotacyę z funduszu powiatowego na uporządkowanie dróg gminnych powiatu przeciętnie co najmniej dwuprocentowy dodatek powiatowy rocznie (obok dotychczas średnio 7% wynoszącego dodatku na drogi powiatowe i 3% dodatku na powiatowy fundusz dróg gminnych) wnosimy, aby Wysoki Sejm raczył upoważnić Wydział krajowy do zupełnego odpisania wspomnianego wyżej datku w resztującej kwocie 5.420 zł. 09 ct., uznając datek ten jako nadzwyczajną pomoc funduszu krajowego na uporządkowanie ważniejszych dróg gminnych powiatu.

Wobec powyższej ulgi odpadłaby potrzeba wstawiania do budżetu powiatowego, jak to od roku 1887 się działo, zaległych trzech rat datku, które z ratą bieżącą czynią 1.445 zł. 36 ct. a tem samem administracyjny dodatek powiatowy wynoszący jak wyżej nadmieniliśmy średnio 7%, mógłby o 2% być zniżony.

Wydział krajowy wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przechodzi do porządku dziennego nad petycyą Reprezentacyi powiatowej w Sanoku o zupełne zwolnienie jej od obowiązku uiszczania funduszowi krajowemu przez lat 20 ofiarowanego uchwałą Rady powiatowej w Sanoku z 3. lipca 1880 1% dodatku powiatowego do podatków bezpośrednich, przypisanych w powiecie sanockim wówczas w kwocie 79.600 zł. na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, natomiast upoważnia Sejm Wydział krajowy do przedłużenia sanockiej Reprezentacyi po koniec roku 1895 termin rozpoczęcia spłaty rat powyższego datku.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do przedłużenia Reprezentacyi powiatu nowotarskiego po koniec r. 1900. terminu rozpoczęcia dalszej spłaty funduszowi krajowemu 15 rat rocznych datku w resztującej kwocie 5.420 zł. 09 ct, ofiarowanego uchwałą Rady powiatowej w Nowym Targu z 5. lipca 1880. na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, a zarazem do ewentualnego odpisania tej reszty należytości, jeżeli się okaże, że w okresie czasu od r. 1892. do końca r. 1900. Reprezentacya powiatu nowotarskiego, obok średnio wynoszącego obecnie 7% dodatku powiatowego na cele dróg powiatowych i 3% dodatku drogowego z ustawy na powiatowy fundusz dróg gminnych, nakładała corocznie średnio jeszcze 2% dodatek powiatowy na uporządkowanie dróg gminnych powiatu.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 27. stycznia 1891.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Edward Jędrzejowicz *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

C. Związkowa Drukarnia we Lwowie.

L. W. kr. 160/1891.

Aleg. 31.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie budowy dróg ważnych dla stacyi klimatycznej w Zakopanem.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 2. października 1888 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu „aby po dokładnem zbadaniu stanu dróg komunikacyjnych w gminie Zakopane przez organa techniczne celem uregulowania najpotrzebniejszych komunikacyj przyszedł w pomoc funduszom drogowym po myśli okólnika Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 r.“

Następnie uchwałą z dnia 26. listopada 1889 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu:

1. „aby po przeprowadzeniu ostatecznych rokowań ze stronami interesowanemi i uzyskaniu bezwarunkowych i ściśle określonych deklaracyj i ofiar na cel budowy drogi z Zakopanego do Łysej Polany, udzielił potrzebnej dla tej budowy pomocy technicznej oraz znaczniejszego zasiłku z funduszu drogowego na subwencye dla dróg powiatowych i gminnych przez Wysoki Sejm przeznaczonego;

2. aby zbadał pod względem technicznym drogę z Zakopanego na Witów do Chochołowa i przedłożył wnioski co do rekonstrukcyi tej drogi.

W wykonaniu pomienionych uchwał składa Wydział krajowy następujące sprawozdanie:

I. Drogi w Zakopanem.

W myśl polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 2. października 1888 r. udzielił Wydział krajowy nowotarskiemu Wydziałowi Rady powiatowej w 1889 r. pomocy technicznej celem sporządzenia projektu rekonstrukcyi dróg w Zakopanem, a następnie przyznał na ten cel subwencyę z funduszu krajowego.

Rekonstrukcyę dróg wewnętrznych w Zakopanem rozpoczęto w tymże roku 1889 pod bezpośredniem kierownictwem technicznem ustanowionem przez Wydział krajowy, i to równocześnie w czterech punktach, a mianowicie w ulicach Kościeliskiej, Chramcówki, na Kropówkach i na drodze do Jaszczurówki. W ciągu lat 1889 i 1890 wykończono budowę na tych czterech ulicach w łącznej długości 3·155 klm., oraz wykonano częściowo roboty na

przestrzeni 957 m. b. Wydatki wynosiły ogółem 9.924 zł. 55 ct., a pokryte zostały subwencyą krajową w kwocie 5.926 zł. 30 ct. (59·7%), subwencyą powiatową w kwocie 150 zł., prestacyami gminy Zakopane w wartości 1.365 zł. 25 ct., datkami dobrowolnymi gminy w kwocie 74 zł., hr. Zamoyskiego w materyałach 201 zł. i w gruntach 700 zł., p. Uznańskiego w materyałach 200 zł., Dr. Chamca w kwocie 50 zł., włościan miejscowych w gruntach 1.258 zł. W roku bieżącym rozpoczęto z wczesną wiosną dalszą budowę tych dróg.

Pozostaje do wykończenia budowa istniejących ulic na długości około 7 klm. Prócz tego okazuje się bardzo ważnem i dla prawidłowego rozwoju Zakopanego koniecznem urządzenie nowych ulic na długości przynajmniej 6 klm.

Jakkolwiek ofiarność na rzecz rekonstrukcyi dróg w Zakopanem ze strony gminy jako też interesowanych osób prywatnych była i jest znaczną, — co z uznaniem podnieść należy, — to jednakże ofiarność ta nie pokryje połowy kosztów dalszej rekonstrukcyi ulic, zwłaszcza że część rozporządzalnych prestacyj obróconą być winna na utrzymanie w należytym stanie ulic już zbudowanych. Gdy zaś ze względu na rozwój stacyi klimatycznej starać się należy usilnie a to, by wszystkie drogi i ulice w Zakopanem, o ile możności w jak najkrótszym przeciągu czasu uporządkowane zostały, przeto okazuje się potrzeba udzielania na ten cel znaczniejszych rocznych subwencyj z funduszu krajowego, przekraczających granicę 50% kosztów budowy, oznaczoną przepisami okólnika Wydziału kraj. z 22. grudnia 1882. r.

II. Droga z Zakopanego do Łysej Polany.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 28. listopada 1889 r. udzielił Wydział krajowy pomocy technicznej na cele budowy drogi z Zakopanego do Łysej Polany. Odnośny projekt wstępny sporządzonym został w 1890 r., z którego okazuje się, że długość tej drogi wynosi 17 kl., która wszakże przy szczególnem wypracowaniu projektu i lepszem wyzyskaniu gruntu może się znacznie zmniejszyć.

W myśl pomienionej uchwały Wysokiego Sejmu przeprowadził Wydział krajowy ostateczne rokowania ze stronami interesowanemi i uzyskał ściśle określone deklaracye i datki od hr. Zamoyskiego i p. Uznańskiego w gruntach, materyałach i gotówce, które ogółem wynoszą kwotę 13.760 zł. (hr. Zamoyski 4.700 zł., p. Uznański 9.060 zł.). Innych znaczniejszych datków dobrowolnych spodziewać się nie można.

Koszta budowy drogi do Łysej Polany — w obec trudnych warunków technicznych — dadzą się ściśle obliczyć dopiero na podstawie szczegółowego projektu. Obecnie przyjmujemy, że po potrąceniu datków dobrowolnych wyniosą one 50 do 60.000 zł. w. a.

Ponieważ datek p. Uznańskiego w kwocie 9.060 zł. ofiarowanym został z warunkiem, że budowa części drogi do Łysej Polany na długości 8 klm., licząc od Zakopanego, ukończoną zostanie w ciągu trzechlecia 1891—1893, a koszt budowy tych 8 klm. po potrąceniu pomienionego datku, wynosi około 30.000 zł., przeto wypadnie na budowę tej części drogi udzielić z funduszu krajowego subwencyę wynoszącą w 1891 r. 7.000 zł., a w latach 1892 i 1893 co najmniej **po 11.000 zł.**

Koszta dalszej budowy tej drogi do granicy Węgier wyniosą jeszcze 20—30.000 zł. i mogą być pokryte w latach następnych.

III. Droga z Zakopanego do Chochołowa.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 26. listopada 1889 przeprowadzono w 1890 r. wstępną rewizyę drogi z Zakopanego na Witów do Chochołowa. Ogólna długość tej drogi wynosi 19 klm.; budowa dwóch pierwszych klm. w gminie Zakopane (ulica Kościeliska) wyko-

naną już została jako część sieci dróg wewnętrznych w Zakopanem. Po zbudowaniu dalszych 5 klm. utworzy się wygodne połączenie Zakopanego z Doliną Kościeliską.

Koszta budowy całej drogi z Zakopanego do Chochołowa obliczono w przybliżeniu na 40 do 45.000 zł. Ze względu na znaczenie tej drogi, która nietylko połączy Zakopane z doliną Kościeliską, oraz południowo-zachodnią część powiatu nowotarskiego z sąsiedniemi Węgrami, lecz nadto razem z drogą do Łysej Polany wytworzy najkrótsze połączenie (wynoszące 40 klm.) części Węgier w dolinie Orawy z częścią Węgier w dolinie Popradu i skieruje na Galicyę ruch komunikacyjny pomiędzy temi dwoma częściami Węgier zamieszkałemi przez ludność przeważnie słowiańską a przedzielonemi obecnie Tatrami i powiatem nowotarskim, uważa Wydział krajowy za stosowne przedstawić Wysokiemu Sejmowi użyteczność podjęcia rekonstrukcyi drogi z Zakopanego do Chochołowa przy pomocy subwencyi krajowej, jednakże dopiero po dokończeniu drogi z Zakopanego do Łysej Polany. Celem przyspieszenia połączenia Zakopanego z doliną Kościeliską należy jednakowoż już w czasie budowy drogi do Łysej Polany subwencyonować w miarę rozporządzalnych funduszów dalszą budowę drogi zakopańsko-chochołowskiej na przestrzeni z Zakopanego ku dolinie Kościeliskiej, łącznie z siecią dróg wewnętrznych w Zakopanem, budowanych przy udziale funduszu krajowego.

Na podstawie powyższego sprawozdania uprasza Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Upoważnia się Wydział krajowy, aby na dalszą rekonstrukcyę dróg wewnętrznych w Zakopanem łącznie z drogą wiodącą do doliny Kościeliskiej, równie jak na budowę drogi z Zakopanego do Łysej Polany udzielał stosownie do rozporządzalnych funduszów znaczniejszych zasiłków z funduszu krajowego, przekraczających w miarę potrzeby granicę oznaczoną w okólniku Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 r.

2. Upoważnia się Wydział krajowy do podjęcia rekonstrukcyi drogi od doliny Kościeliskiej do Chochołowa po dokonaniu budowy drogi z Zakopanego do Łysej Polany.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 19. czerwca 1891.

Marszałek krajowy:
Eustachy Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. W. k. 20.038/91.

Aleg. 32.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o Banku krajowym.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 27. października 1890 powziął Wysoki Sejm w załatwieniu sprawozdania Komisyi bankowej o przedłożonem przez Wydział krajowy sprawozdaniu o Banku krajowym następujące uchwały:

„1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o Banku krajowym.

2. Sejm udziela Dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1889".

O drugiej przytoczonej uchwale zawiadomił Wydział krajowy reskryptem z 13. listopada 1890 l. 46.035 poszczególnych członków Dyrekcyi, podając ją równocześnie do wiadomości Rady nadzorczej.

Wydział krajowy uchwałą z dnia 10. grudnia 1890. z ustąpieniem p. Adama Jędrzejowicza zamianował komisarzem dla spraw bankowych Członka Wydziału krajowego Edwarda Jędrzejowicza.

Po uzupełniających wyborach na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 18. października 1890 do Rady nadzorczej dokonanych, zamianował Wydział krajowy ponownie prezesem Rady nadzorczej p. Hipolita Bochdana, tudzież w miejsce p. Edwarda Jędrzejowicza zastępcą przewodniczącego p. Augusta Gorayskiego.

Po myśli §. 73. ustęp 9. statutu bankowego i zgodnie z propozycyą Rady nadzorczej, zezwolił Wydział krajowy na zmiany w etacie osób i poborów urzędników i sług Banku krajowego, począwszy od 1. stycznia 1891 jak następuje:

A) Zmniejszenie etatu urzędników w randze IV. z 10 na 9 urzędników, zaś zwiększenie w randze III. z 3 na 4 i w V. z 11 na 12 urzędników.

B) Zniżenie ilości dodatków pięcioletnich w randze III. z 5 na 3 i w IV. z 3 na 2, tudzież wprowadzenie w randze VI. 2 i VIII. 3.

C) Ustanowienie wysokości płac i innych poborów w następnym wymiarze:

1	urzędnik	I.	rangi	stałej	płacy	2.400	zł.	dodatku	na	pomieszk.	380	zł.	dodat.	5let. 240 zł.
2	urzędników	II.	„	„	„	1.800	„	„	„	„	320	„	„	„ 180 „
4	„	III.	„	„	„	1.500	„	„	„	„	300	„	„	„ 150 „
9	„	IV.	„	„	„	1.200	„	„	„	„	240	„	„	„ 120 „
5	„	V.	I. klasy	„	„	1.000	„	„	„	„	200	„	„	„ 100 „
7	„	V.	II.	„	„	900	„	„	„	„	180	„	„	„ 90 „

9	urzędników	VI.	rangi stałej płacy	600 zł.	dodatku na pomieszk.	120 zł.	dodat.	5let.	60 zł.
5	sług	VII.	„ „ „	500 „	„ „ „	50 „	„	„	30 „
3	„	VIII.	„ „ „	400 „	„ „ „	40 „	„	„	25 „

Uchwałą z dnia 23. grudnia 1890 Wydział krajowy zatwierdził na rok 1891 i następne aż do odwołania, jako organa pomocnicze i wykonawcze te same prowincyonalne instytucye, które tę czynność w roku poprzednim spełniały, a nadto zgodnie z wnioskiem Dyrekcyi poruczył zastępstwo Banku Wydziałowi powiatowemu w Borszczowie na powiat borszczowski, Bankowi zaliczkowemu w Stanisławowie na powiaty stanisławowski, bohorodczański i kałuski, tudzież Kasie zaliczkowej w Nadwórnie na powiat nadwórniański.

Podaliśmy do wiadomości Rady nadzorczej i Dyrekcyi, że c. k. Ministerstwo Skarbu reskryptem z dnia 29. lipca 1890 l. 3.898 wystosowanym do wiedeńskiej Izby giełdowej zezwoliło, by oprocentowane po 5% pro anno półrocznie z dołu dnia 1. kwietnia i 1. października dotyczącego roku i w ciągu 40 lat w drodze losowania zwrotne obligacye komunalne II. emisyi Banku krajowego, obejmujące appoints po 100, 500, 1.000 i 5 000 zł. w. a. notowane były w dzienniku urzędowym giełdy wiedeńskiej.

Dyrekcya Banku przedłożyła Wydziałowi krajowemu projekt na budowę domu bankowego na gruncie należącym do gmachu sejmowego z propozycyą, by projektowana budowa obliczona na 160.000 zł. przeprowadzona została na rachunek funduszu krajowego.

Wydział krajowy, nie chcąc nakładać tego nowego ciężaru na fundusz krajowy, na posiedzeniu z dnia 10. kwietnia 1891 uchwalił, iż nie będzie stawiał osobnego budynku dla pomieszczenia Banku krajowego.

Na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890. powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, by wziął pod rozwagę sprawę utworzenia w Banku krajowym oddziału melioracyjnego i oddziału parcelacyjnego“.

Celem przeprowadzenia po myśli powołanej uchwały potrzebnych studyów w tej sprawie, udaliśmy się do c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie i c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie, tudzież do Dyrekcyi Banku ziemskiego w Poznaniu o udzielenie odnośnych danych ze sprawą w związku będących i objawienia zdania co do kwestyi potrzeby, granic i warunków utworzenia wyż wspomnianych oddziałów w Banku krajowym.

Dotąd otrzymaliśmy odpowiedź Dyrekcyi Banku ziemskiego w Poznaniu z 22. kwietnia 1891 i c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie z dnia 13. lipca 1891.

Odpowiedzi te udzieliliśmy Dyrekcyi Banku krajowego z poleceniem zbadania, czy i o ile utworzenie w Banku krajowym oddziału melioracyjnego i oddziału parcelacyjnego byłoby możliwe do przeprowadzenia pod względem finansowym i następnie w porozumieniu z Radą nadzorczą przedstawienia odpowiednich wniosków.

Wreszcie przekładając w załączeniu w myśl §. 61. statutu sprawozdania Rady nadzorczej za rok 1890 wraz z bilansem i zamknięciem rachunków Banku krajowego za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1890, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o Banku krajowym.

2. Sejm udziela Dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1890.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wiel. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 16. sierpnia 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Odpis

sprawozdania Rady nadzorczej Banku krajowego za rok 1890 przedłożonego Wydziałowi krajowemu pod dniem 9. maja 1891 l. 7.717.

Rada nadzorcza Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Wydziałowi w myśl przepisu §. 61. statutu swego siódme z kolei zamknięcie rachunkowe wraz z bilansem z dnia 31. grudnia 1890 i następujące

Sprawozdanie.

Na samym wstępie zdajemy sprawę o czynnościach nie będących ściśle bieżącemi.

W wykonaniu finansowem ustawy o zniesieniu prawa propinacyjnego, wzięła Dyrekcya Banku czynny i niepodrzędny udział.

Przyczyniając się do pomyślnego rozwiązania tej kwestyi, tak znacznej wysokością kapitału, a tak głęboko sięgającej w interesa materyalne mieszkańców kraju, miał Bank krajowy udział w syndykacie utworzonym dla sprzedaży 4% obligacyj galicyjskiego funduszu propinacyjnego, a udział ten rezultatem swoim odźwierciadla się w pozycyi dochodów p. n „prowizye", który to dochód doniośle wpłynął na podniesienie czystego zysku w roku ubiegłym.

Drugą ze spraw ogólniejszej natury zatrudniającą zarząd Banku krajowego, jest likwidacya Zakładu kredytowego ziemskiego z Krakowa, przyjęta jako obowiązek moralny instytucyi krajowej wobec innej zniewolonej do zwinięcia interesów, a mogącej zostać spokojnie rozwikłaną przez Bank krajowy, który materyalnie wszechstronne zabezpieczenie uzyskał. Otóż przez półtora roku od chwili objęcia tych czynności, likwidacya Zakładu wycofała z obiegu listów zastawnych 1,337.600 zł. z pierwotnych 3,333.600 zł. i zwróciła wkładek oszczędności 218.646 zł. z pierwotnych 444.619 zł., zaległości w kapitale zostały zmniejszone o 73.860 zł., w procentach o 133 964 zł. Należy więc żywić uzasadnioną nadzieję, że likwidacya tak pomyślnie postępująca, korzystnie dla wierzycieli Zakładu a zaszczytnie dla Banku krajowego ukończoną zostanie.

Przechodzimy teraz do spraw bieżących:

W roku 1890 tak jak lat poprzednich, zawiadywał zarząd Banku funduszami c. k. kolei państwowych, funduszu indemnizacyjnego i przyjmował lokacye od funduszu propinacyjnego. Interesami finansowymi Wydziału krajowego jest zarząd Banku stale od początku swego istnienia zajęty, przyczem fundusz krajowy pod możliwie najkorzystniejszymi dla siebie warunkami był w ostatnim roku przeważnie dłużnikiem Banku.

Przy rozpisanej przez Wydział krajowy konkurencyi na pożyczkę głodową utrzymał się Bank krajowy udzielając 300.000 zł. na $4^3/_8\%$ do spłaty przez lat ośm.

Udzielanie przez Bank krajowy poręki na kredyta podatku spożywczego od nafty i spirytusu wobec c. k. skarbu, jest jak dawniej przez Bank utrzymane. Zarząd Banku ustanowił w roku zeszłym przepisy dla udzielania zaliczek na warranty, przez krajowe składy publiczne we Lwowie i w Krakowie wystawione, lecz interes ten z powodu braku zgłoszeń nie wszedł dotąd jeszcze w życie.

Obrót ogólny w operacyach Banku krajowego w roku 1890 i wynik ostateczny, przewyższył o wiele wszystkie dotychczasowe od założenia Banku.

W porównaniu z rokiem 1889 większy był w roku zeszłym ogólny obrót o 104.875.760 zł. 16 ct.; obrót kasowy większy o 26,132.298 zł. 35 ct.; emisye o 1,949.600 zł. i czysty zysk wyższy o 61.687 zł. 11 ct.

Zestawienie ogólne tych obrotów do założenia tej instytucyi krajowej jako wykaz sumaryczny uwidoczni najlepiej i porównawczo za wszystkie lata następująca tabela:

Rok	Obrót ogólny		Obrót kasowy		Emisye		Zysk	
1884	87,745 549	28	28,295.843	14	1,330.050	—	26.067	74
1885	129,874.903	32	37,551.513	64	2,600.700	—	28.673	61
1886	189,887.245	48	45,984.608	99	5 822.450	—	48.235	43
1887	209,540.464	18	52,719.789	41	5,616 800	—	17.694	94
1888	155,854.959	56	45.597.174	10	1,266 800	—	58.106	04
1889	202,384.226	72	54,996.591	79	1,488 000	—	77.093	07
1890	307,259.986	88	81.128.890	14	3,437.600	—	138.780	18
razem	1.282,547.335	42	346,274.411	21	21,562.400	—	394.651	01

Oprócz zatem emisyi listów zastawnych i obligacyj komunalnych, w żadnym jeszcze roku obroty i zyski nie doszły do wysokości, jakiej dosięgły w roku 1890. W oddziale hipotecznym wzrost w roku ostatnim przeszedł więcej niż w dwójnasób rok 1889. Z pozostałych i nowych podań o pożyczki hipoteczne w łącznej ilości 1.078, na kwotę żądanych pożyczek 8,461.500 zł. załatwił Zarząd Banku co do sumy połowę dla stron dodatnio, wydano bowiem 695 promes na 4,256.850 zł., z których wypłacono 557 pożyczek o 3,213.700 zł. Odmówił Zarząd wypożyczenia 2,787.800 zł. załatwiając tem podań 224, a pozostało w badaniu na rok bieżący 159 podań o 1,417.200 zł.

Wypłacone w r. 1890 pożyczki hipoteczne dzielą się na:

Dobra ziemskie	pożyczek	43	986.800 zł.
Realności miejskie	„	165	1,938.350 „
Grunta włościańskie	„	349	288.550 „
razem j. w.	„	557	3,213.700 zł.

Do końca r. 1800 wypłacił Bank krajowy wszystkich pożyczek hipotecznych 2.733 o 19,816.900 zł., z czego przypada 47½% na dobra ziemskie, 46% na realności miejskie, a 6½% na grunta włościańskie. Szacunek podciągniętych pod wszystkie te pożyczki hipotek wynosił razem 41,655.600 zł. Spłacono dotąd pożyczek 2,234.179 zł. 68 ct., pozostaje u dłużników 17.582.726 zł. 32 ct. Spłaty rat hipotecznych dokonywane są coraz regularniej, zaległości bowiem, które wynosiły z końcem grudnia 1889 $2^{3}/_{10}$ procent, wynoszą 31. grudnia 1890 tylko 1½% ogólnej wymagalności; z przeznaczonych bowiem do ściągnięcia rat w sumie 3,606.854 zł. 60 ct. zalegało razem 54.083 zł. 99 ct.

Dnia 31. grudnia 1890, kurs listów zastawnych Banku krajowego notowany był na 98½—99 czyli 0½% wyżej w porównaniu z kursem końca 1889.

Zysk z oddziału hipotecznego wynosił wśród 1890 roku 48.870 zł. 05 ct., więcej o 1.422 zł. 71 ct. niż w roku poprzednim.

Specyalny hipoteczny fundusz rezerwowy doszedł z końcem roku 1890 do 100 880 zł. 33 ct., czyli wzrósł od 31. grudnia 1889 o 36.403 zł. 41 ct. Wzrost ten powstał z rozdziału zysku w myśl §. 62. statutu o 27.756 zł. 03 ct., dalej z wpisowego po ¼% od wypożyczonych

3,213.700 zł, czyli o 8.034 zł. 38 ct. i z zysków osiągniętych przez wykup z wolnej ręki listów wycofać się mających 613 zł.

Czyniąc rzut oka na rozwój i stan oddziału hipotecznego uwidocznić należy, iż stosunkowo najwięcej się teraz uciekają i korzystają z tego kredytu właściciele realności miejskich, że ożywia się ten ruch w pożyczkach włościańskich, w których przez dwa ostatnie lata kapitał wypożyczony prawie się podwoił, że wreszcie zmniejsza się ilość pożyczek hipotecznych na większą własność ziemską od chwili, w których Towarzystwo kredytowe ziemskie zaczęło wydawać pożyczki w $4^1/_2$% listach zastawnych.

Oddział komunalny spowodowany był w r. 1890 do emisyi obligacyj w sumie 223 900 zł. Dotąd jest więc rozdanych pożyczek razem 147 na 1,745.500 zł. a z tychże

powiatom	pożyczek	. . .	23 „	466.500 „
gminom miejskim	„	. . .	48 „	1,060.400 „
gminom wiejskim	„	. . .	76 „	218.600 „

Z pożyczek tych spłacono do końca roku 1890 obligacyami i gotówką 474.996 zł. 53 ct., pozostaje jeszcze pożyczek komunalnych za 1,270.503 zł. 47 ct., a w tem z obligacyj emisyi II. 223 900 zł. t. j. cała suma rozdana i emitowana w roku ubiegłym.

Spłaty rat doznały w roku 1890 pewnego zwolnienia z powodu wniesionych podań i przygotowania konwersyi pożyczek pierwszej emisyi obligacyj na drugą.

Zaległości wynosiły z końcem roku 17.526 zł. 44 ct.; konwersye wzmiankowane dokonane już zostały w pierwszym kwartale b. r. a zatem i większość zaległości ratalnych jest umorzoną.

Zysk z oddziału komunalnego wyniósł w r. 1890. 1.494 zł. 32 ct., o 245 zł. 36 ct. mniej niż w roku poprzednim. Dnia 31. grudnia 1890 notowano obligacye po $100^1/_2$—101. Rezerwa komunalna doszła do 145.762 zł. 32 ct., wzrosła zatem wśród roku 1890 o 20.956 zł. 97 ct., pomimo zmniejszenia się o 1.200 zł. wypłaconych m. Trembowli z rezerwy dłużników. Na przyrost złożyły się: Statutowe 10% zysku ostatniego, czyli 13.878 zł. 02 ct. i dochód własny funduszu 7.078 zł. 95 ct. z odsetek, z wpisowego i z zysku osiągniętego przy wykupnie obligacyj.

W oddziale bankowym tak z obrotów jak i z rezultatów roku ubiegłego skonstatować należy dalszy rozwój, dowodzący o coraz większem i obszerniejszem zaufaniu, jakie sobie pozyskuje ta instytucya krajowa.

Gdy w końcu roku 1884 miał Bank obcych kapitałów razem 1,163.637 zł. do 31. grudnia 1890 w asygnatach, czekach, wkładkach oszczędności i na rachunkach bieżących, uwidacznia to bilans, 4,666.626 zł.; obrót zaś w tych obcych lokacyach wyniósł wśród roku ostatniego 12,632.011 zł. 52 ct. Obrót w efektach własnych i eskontowanych doszedł do 8,193.201 zł. 89 ct. a zysk zatem uczynił 20 400 zł. Weksli eskontowano za 9,862.800 zł. 07 ct. już z pozostałymi z roku zeszłego; pozostawało w kasach Banku przeniesionych w rachunkach na rok bieżący 2,441.769 zł. 26 ct. Stan ten portefelu był mniejszy w porównaniu z ostatnim o 146.882 zł. 76 ct. Reeskontowano przez przebieg roku także mniej o 16.822 zł. 77 ct., reeskontowano razem weksli na 370.730 zł. 23 ct., albowiem wystarczały Zarządowi Banku fundusze własne i zaufaniem stron lokujących gromadzone.

Z zysków roku i z osobnej rezerwy odpisano z portefelu na stratę 5.084 zł. 06 ct.

Stopę procentową utrzymał zarząd Banku przez rok cały niezmienną, pomimo trzykrotnego wśród tegoż roku podnoszenia jej przez Bank austro-węgierski i przez wszystkie prawie instytucye.

Dochód z prowizyi i z komisowego przyniósł w 1890 roku 93.933 zł. 76 ct. przeszedł więc wszystkie dotychczasowe, i jako nadzwyczajny, wyjątkowy poczytany być winien, gdyż w tej właśnie pozycyi mieści się zarobek na interesie propinacyjnym.

Koszta administracyjne wzrosły o 6.296 zł. 08 ct. z powodu znacznie powiększonych czynności w Banku, uwidocznionych we wszystkich obrotach wśród roku; wydatek na opłaty rządowe i podatki wzrósł o 4.777 zł.

Z interesu zawartego w roku 1883 zmierzającego do poparcia przemysłu w kraju, a mianowicie z udzielonej wówczas nowo powstałej fabryce cerezyny w Kleparowie pożyczki, odpisano w roku 1890 resztę nieodebraną w kwocie 17 842 zł. 82 ct. na stratę.

Pomimo to zysk w oddziale bankowym doszedł w r. 1890 do 198.393 zł. 66 ct. o 67.926 zł. 24 ct. więcej niż w r. 1889. Fundusz rezerwowy tworzony w myśl §. 62. statutu wzrósł z kwoty 85.728 zł. 86 ct. do 131.926 zł. 96 ct., czyli o 46.198 zł. 10 ct, a to z 30% zysku ogólnego (41.634 zł. 06 ct.), z procentów własnych i z różnicy kursów na wymianie (4.564 zł. 04 ct.)

Chętne zawsze i pożyteczne współdziałanie Zastępstw Banku, wykazane w powiększonych obrotach na prowincyi, wpłynęło i w roku ubiegłym na pomyślny rozwój Banku z korzyścią dla Towarzystw mających te zastępstwa. Liczba ich w kraju wynosi obecnie 54, bo w r. 1890 otworzył zarząd Banku po zatwierdzeniu przez Wydział krajowy trzy nowe zastępstwa.

W obrocie interesów ze Stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi osobny komitet cenzorów dopuścił do kredytu wekslowego na r. 1890 stowarzyszeń 59, o 17 mniej niż w r. poprzednim. Tymże stowarzyszeniom zeskontowano weksli na 1,307.792 zł. 50 ct., z których 31. grudnia 1890 pozostawało w portefelach Banku na 302.844 zł. 30 ct.

Stan rachunków bieżących czyli dotacyi zmienił się w roku ubiegłym, poprawiając się na korzyść stowarzyszeń; ze strony czynnej bilansu Banku krajowego przyszły zamknięcia tych rachunków do strony biernej kwotą 111.210 zł. 51 ct., o którą to kwotę miały zastępstwa do dyspozycyi więcej, niż udzielony im przez Bank kredyt dotacyjny.

Zysk czysty ze wszystkich operacyj bankowych za rok 1890 wynosił 138.780 zł. 18 ct. i rozdzielony został podług przepisów statutu między kapitał zakładowy i specyalne rezerwy a mianowicie:

Na kapitał zakładowy 40% czyli	. . . .	55.512 zł.	07 ct.
„ fundusz rezerwowy 30% „	. . . .	41.634 „	06 „
„ rezerwę hipoteczną 20% „	. . . .	27.756 „	03 „
„ „ komunalną 10% „	. . . .	13 878 „	02 „
	Razem . .	138.780 zł	18 ct.

Majątek zatem Banku, nie licząc tej części rezerwy, która w sumie 40.608 zł. jest własnością dłużników komunalnych wynosi dnia 31. grudnia 1890:

w kapitale zakładowym z zyskami	. . . .	1,157.860 zł.	42 ct.
w funduszu rezerwowym	. . . . .	131.926 „	96 „
w rezerwie hipotecznej	. . . . .	100 880 „	33 „
w rezerwach komunalnych I. i II.	. . . .	105.154 „	32 „
	Razem . .	1,495 822 zł.	03 ct.

Wzrósł więc majątek Banku ponad pierwotną dotacyę przez Wysoki Sejm ustanowioną o 495.822 zł. 03 ct., do którego wzrostu przyczyniły się obroty i rezultaty roku 1890 kwotą 160.270 zł. 55 ct.

Rada nadzorcza Banku krajowego, podnosząc z zupełnem uznaniem stale zapobiegliwą, umiejętną i troskliwą działalność Dyrekcyi, oraz sumienną pracę urzędników uprasza:

Wysoki Wydział krajowy raczy sprawozdanie niniejsze wraz z zamknięciem rachunkowem i bilansem z 31. grudnia 1890 przyjąć do wiadomości i uzyskać od Wysokiego Sejmu absolutoryum dla zarządu Banku za tenże rok 1890.

Bank krajowy

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

1890.

LWÓW.
Z drukarni Pillera i Spółki.

Sprawozdanie

Dyrekcyi Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Rok 1890 był najlepszym w dotychczasowym rozwoju Banku. co uwidacznia znaczne zwiększenie obrotów we wszystkich działach bankowych, jak i ostateczny rezultat bilansu.

Sprzedaż i kurs emisyi bankowych.

Zapas 4½% listów zastawnych Banku i 5% obligacyi komunalnych wynosił z końcem roku 1889 . . . . . zł. 170.300·—
nowe emisye tych walorów wynosiły w roku 1890 . . „ 3.437.600·—
razem . zł. 3.607.900·—
gdy zaś zapas 4½% listów zastawnych i 5% obligacyi komunalnych Banku wynosił 31. Grudnia 1890 . . „ 871.450·—
przeto w ciągu roku 1890 umieszczono . . . . zł. 2,736.450·—

Zysk na sprzedaży i kupnie efektów własnych wynosi w roku ubiegłym zł. 20.400·—.

Dnia 31. Grudnia 1890 notowały listy zastawne Banku: 98½—99%, zaś obligacye komunalne: 100½—101%.

Sprzedaż emisyi bankowych i wypłata ubiegających kuponów i wylosowanych listów i obligacyi komunalnych odbywała się, jak i w latach ubiegłych. oprócz w kasie głównej Banku i w jego Zastępstwach w Drohobyczu, Kołomyi. Krakowie, Nowym Sączu, Podhajcach, Rzeszowie, Samborze, Sanoku, Stanisławowie, Stryju i Tarnopolu, także w Wiedniu w c. k. uprz. austr. Banku dla krajów koronnych, a w Bernie, Pilznie czeskiem i Pradze w „Zivnostenska Banka pro Čechy a Moravu.“

Likwidacya gal. Zakładu kredyt ziemskiego w Krakowie.

Objęta w roku zeszłym likwidacya galicyjskiego Zakładu kredytowego ziemskiego w Krakowie postępuje normalnie. W ciągu trzech półroczy wynoszą spłaty na kapitał zł. 1,055.344 ct. 68 (z pierwotnych zł. 3,301.131 ct. 81); zmniejszenie zaległości w kapitale wynosi zł. 73.860 ct. 72, w procentach zł. 133.964 ct. 47; listów zastawnych wycofano z obiegu zł. 1,337.600: wkładek oszczędności zwrócono zł. 218.646 ct. 36 (z pierwotnych zł. 444.619). Rezultat ten budzi uzasadnioną nadzieję, że likwidacya zakończy się korzystnie dla wierzycieli Zakładu i bez szkody dla kraju.

Syndykat dla 4% obligacyi gal. funduszu propinacyjnego.

Syndykat, utworzony w roku zeszłym, dla sprzedaży 4% obligacyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego został już ze zyskiem rozwiązany. Udział nasz w zysku z tego interesu odbija się w rubryce dochodów „prowizye“, której tak znaczny wzrost w porównaniu z r. 1889 w przeważnej części temu zyskowi zawdzięczać należy.

Stosunek Banku z władzami krajowemi i rządowemi.

Bank krajowy i w roku ubiegłym zawiadywał funduszami c. k. kolei państwowych, c. k. funduszu indemnizacyjnego, a nadto przyjmował lokacye od c. k. funduszu propinacyjnego. Również zajmywał się Bank krajowy interesami finansowymi Wydziału krajowego, przyczem tenże Wydział był przeważnie dłużnikiem Banku. Bank krajowy zaś starał się udzielać funduszowi krajowemu kredytu pod możliwie najkorzystniejszymi warunkami. Nadto utrzymał się Bank krajowy przy rozpisanej przez Wydział krajowy konkurencyi na pożyczkę głodową w sumie 300.000 zł., uchwaloną przez Sejm w roku ubiegłym, udzielając funduszowi krajowemu powyższą pożyczkę do spłaty w 16 półrocznych ratach za opłatą $4^3/_8$% rocznie. W końcu udzielał Bank krajowy, jak i w latach ubiegłych, poręki w obec c. k. Skarbu za kredyt podatku spożywczego od olejów mineralnych i spirytusu.

Zaliczki na warranty krajowych składów publicznych.

Uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 17. Października 1890 wydane zostały przepisy dla udzielania zaliczek na warranty, wystawiane przez krajowe Składy publiczne w Krakowie i we Lwowie. W roku 1890 nie mógł jednak jeszcze ten interes wejść w życie.

Oddział hipoteczny. W roku 1890 wykazuje Bank znaczny wzrost interesu hipotecznego, jak to widoczne z poniższego zestawienia cyfrowego:

	Z roku 1889 pozostało niezałatwionych:		
186	podań o pożyczki hipoteczne na łączną kwotę . .	zł.	1.393.950·—
	w roku 1890 weszło nowych:		
892	podań o pożyczki hipoteczne na łączną kwotę . .	„	7,067.900·—
	razem więc było w roku 1890 do załatwienia:		
1.078	podań na	zł.	8,461.850·—
	z czego Bank w roku 1890 załatwił odmownie:		
224	podań na kwotę	„	2,787.800·—
	z pozostałych zaś:		
854	podań na kwotę	zł.	5.674.050·—
	wydał Bank nowych promes:		
695	na pożyczki hipoteczne w kwocie	„	4,256.850·—
	pozostaje jeszcze niezałatwionych:		
159	podań na kwotę	zł.	1,417.200·—

Natomiast wypłacił Bank w ciągu roku 1890 walutę:

43	pożyczek na dobra ziemskie w kwocie . .	zł.	986.800·—
165	„ „ realności miejskie w kwocie . . .	„	1,938 350·—
i 349	„ grunta włościańskie w kwocie . .	„	288.550·—
557	„ razem w kwocie	zł.	3,213.700·—

co łącznie z pożyczkami, wypłaconemi przez Bank w latach poprzednich czyni:
2.733 pożyczek w ogólnej sumie zł. 19.816.900·—, a mianowicie:

1. na dobra ziemskie 291 pożyczek w ogólnej sumie 9,418.700 zł., czyli 47·52%, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 28·48%.

2. na domy murowane w miastach, opłacających podatek domowo-czynszowy, a do korzystania z kredytu rzeczowego przez Wydział krajowy dopuszczonych, 957 pożyczek w ogólnej sumie 9,087.700 zł., czyli 45·85%, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 43·02%.
3. na małą własność rolną, przeważnie włościańską, 1.485 pożyczek w ogólnej sumie 1,310.500 zł., czyli 6·63%, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 38·75%.

Z promes pozostałych w obiegu z roku 1889 łącznie z wydanemi w roku 1890, na

922	pożyczek w kwocie	zł. 5,342.750·—
98	promes nie zostało przyjętych w kwocie . . .	„ 583.600·—
	z pozostałej reszty:	
824	promes na kwotę	zł. 4.759.150·—
	zrealizowano w ciągu roku 1890 jak wyżej wykazano:	
557	pożyczek na kwotę	„ 3.213.700·—
267	więc promes pozostaje w obiegu na kwotę . .	zł. 1.545.450·—

Wypłatność rat hipotecznych uwidocznia poniższe zestawienie:

	Wymagalność rat:			Zaległości z końcem r. 1890:		
W r.	1884	1 na	21 zł. 85 ct.			nie ma
„ „	1885	290 „	57.304 „ 70 „			nie ma
„ „	1886	1.085 „	236.834 „ 90 „			nie ma
„ „	1887	2.136 „	576.602 „ 82 „	4 na	3.673 zł.	87 ct.
„ „	1888	3.128 „	848.208 „ 66 „	6 „	3.747 „	30 „
„ „	1889	3.677 „	904 811 „ 45 „	17 „	5.097 „	88 „
„ „	1890	4.498 „	983.070 „ 22 „	303 „	41.564 „	94 „
	razem	14.815 na	3,606.854 zł. 60 ct.	330 na	54.083 zł.	99 ct.

czyli 1·50% ogólnej wymagalności, a mianowicie: z pożyczek udzielonych na dobra ziemskie: 45 rat w kwocie 33.229 zł. 25 ct. — z pożyczek udzielonych na realności miejskie: 39 rat w kwocie 9.311 zł. 74 ct. — a z pożyczek udzielonych na grunta włościańskie: 246 rat w kwocie 11.543 zł. — ct.

Zysk w oddziale hipotecznym z roku 1890 wyniósł 48.870 zł. 05 ct., zwiększył się przeto o 1.422 zł. 71 ct.

Fundusz rezerwy specyalnej, formowanej przez Bank w oddziale hipotecznym, wynoszący z dniem 31. Grudnia 1889 roku 64.476 zł. 92 ct., doszedł w ciągu roku 1890 do sumy 100.880 zł. 33 ct., został więc powiększonym o 36.403 zł. 41 ct.

Z dniem 31. Grudnia z r. znajdowało się w obiegu listów zastawnych Banku krajowego na ogólną sumę 17,738.300 zł. — pożyczki zaś udzielone przez Bank po strąceniu funduszu, złożonego na umorzenie, wynosiły 17,582.726 zł. 32 ct. Przypada więc do wycofania z obiegu i zniszczenia ilość listów zastawnych w sumie 155.573 zł. 68 ct., co w terminie losowania listów zastawnych, dnia 1. Kwietnia 1891 odbyć się mającem, zostanie dopełnionem.

Oddział komunalny. Bank krajowy udzielił w r. 1890: 25 pożyczek w obligacyach komunalnych, w ogólnej sumie 223.900 zł. — Z liczby 147 po-

życzek udzielonych przez Bank w ciągu jego istnienia w ogólnej sumie 1,745.500 zł. przypada:

1. na powiaty 23 pożyczek w ogólnej sumie 466.500 zł., czyli 26·72%.
2. na gminy miejskie 48 pożyczek w ogólnej sumie 1.060.400 zł., czyli 60·75%.
3. na gminy wiejskie 76 pożyczek w ogólnej sumie 218.600 zł., czyli 12·53%.

Raty, przypadające Bankowi na spłatę kapitału i na procent, wpływały w oznaczonym terminie, lub wkrótce po terminie. Wynosiły one w roku ubiegłym 128.155 zł. 89 ct., pozostało zaś do ściągnięcia zaległych: z r. 1888 1 rata w kwocie 284 zł. 38 ct., z r. 1889 4 rat w kwocie 1059 zł. 38 ct. i z r. 1890 24 rat w kwocie 17.526 zł. 44 ct., z pomiędzy 147 udzielonych pożyczek w kwocie 1,745.500 zł. Zwiększenie zaległości w tym dziale tłumaczy się przygotowaniem konwersyi pożyczek komunalnych Em. I. na takież Em. II., która dopiero w r. 1891 przeprowadzoną zostanie. Na rok 1891 zgłoszono do konwersyi 10 pożyczek na sumę 270.175, co przed 1. kwietnia b. r., jako w pierwszym tegorocznym terminie ratalnym, przeprowadzonem będzie.

Zysk w oddziale komunalnym w r. 1890 wynosi 1.494 zł. 32 ct., zmniejszył się przeto o 245 zł. 36 ct.

Fundusz rezerw specyalnych dla obligacyi komunalnych, wynoszący z dniem 1. Stycznia 1890: 124.805 zł. 35 ct., wzrósł w ciągu tegoż roku do sumy 145.762 zł. 32 ct., a więc o sumę 20.956 zł. 97.

Oddział bankowy. Całkowity obrót z wszystkich operacyi Banku powiększył się znacznie w r. 1890 i dosięgnął kwoty zł. 307,259.986 ct. 38.

Zwiększył się także obrót kasowy i wyniósł w r. 1890 w Banku i Zastępstwach 81,128.890 zł. 14 ct.

W ciągu roku 1890 podano do skupu:

9.664	sztuk weksli na ogólną sumę . . .	zł.	7,703.242 ct. 19
	z tego odmówił Bank przyjęcia:		
434	sztuk weksli na sumę	„	429.094 „ 14
zaś 9.230	sztuk weksli na sumę	zł.	7,274.148 ct. 05

zeskontował Bank, czyli 94·4% ogólnej kwoty zgłoszonej.

W porównaniu z r. 1889 podano do skupu w r. 1890 więcej o 1,084 sztuk weksli, a mniej o kwotę zł. 62.680 ct. 10 i zeskontowano więcej 843 sztuk weksli, a mniej o kwotę zł. 266.953 ct. 16. Stan portfelu wekslowego z dniem 31. Grudnia 1890 zmniejszył się o 55 sztuk weksli i kwotę zł. 146.882 ct. 76.

Bank reeskontował w r. 1890 124 sztuk weksli na ogólną sumę zł. 370.730 ct. 23, a zatem mniej jak w roku ubiegłym o 44 sztuk weksli na kwotę zł. 16.822 ct. 77.

Weksli zaprotestowanych lub zaskarżonych pozostało z dniem 31. Grudnia 1890 na sumę . . . . . zł. 24.869 ct. 47

z tego przyjdzie do odpisania z zysków z r. 1890 i osobnej			
	rezerwy z r. 1889	„	5.084 „ 06
a reszta		zł.	19.785 ct. 41

jest należycie ubezpieczoną i nie budzi obawy dalszej straty. Część tych

weksli nawet rzeczywiście przed ogłoszeniem niniejszego sprawozdania zapłaconą została.

Inne interesa oddziału bankowego wyjaśnia dostatecznie dołączone zamknięcie rachunkowe.

Ogólny zysk w oddziale bankowym wyniósł w r. 1890 zł. 198.393 ct. 66 i zwiększył się w porównaniu z takimże zyskiem z r. 1889 o kwotę 67.926 zł. 24 ct.

Oddział interesów bankowych ze stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi. Osobny Komitet Cenzorów, odpowiednio do §. 57. statutu bankowego dla tego Oddziału ustanowiony, dopuścił do kredytu wekslowego w Banku krajowym na rok 1890: 59 stowarzyszeń. W ciągu tegoż roku Bank eskontował 2.716 sztuk ich weksli, na ogólną sumę 1,307.792 zł. 50 ct.; saldo tych weksli z dniem 31. Grudnia 1890 wynosiło sztuk 573 na 302.844 zł. 30 ct.

Oprócz tego korzystały stowarzyszenia z kredytu, podlegającego ocenieniu komitetu cenzorów, istniejącego wedle §. 39. statutu bankowego, a stowarzyszenia, będące zarazem Zastępstwami Banku, były także dłużnikami Banku w rachunku bieżącym (dotacye kasowe). Z końcem roku 1890 wynosiło saldo netto na rzecz Zastępstw zł. 111 210 ct. 51 a mianowicie: 20 Zastępstw miało w Banku na rachunku dotacyjnym do żądania kwotę zł. 145.359 ct. 35, natomiast 33 Zastępstw było dłużnych kwotę zł. 34.148 ct. 84.

Czynność Banku w Zastępstwach.

W roku 1890 otworzył Bank 3 nowe Zastępstwa; a mianowicie dla powiatu Borszczowskiego przy Wydziale Rady powiatowej tamże, dla powiatu Brzeżańskiego przy tamtejszem powiatowem Towarzystwie Zaliczkowem i dla powiatu Nadwórniańskiego przy tamtejszej Kasie Zaliczkowej. Nadto oddał Bank krajowy zastępstwo swoje Stanisławowskie, zawiadywane dotąd przez tamtejszą Spółkę rolniczą, miejscowemu Bankowi Zaliczkowemu. Liczba Zastępstw Banku wynosiła do końca roku 1890: 54. O obrotach i czynnościach Banku, załatwianych przez Zastępstwa, daje obraz szczegółowy załącznik 1-szy do zamknięć rachunkowych za rok 1890 (str. 17—19), wykazujący dalsze w roku ubiegłym powiększenie tych obrotów, a dowodzący chętnego i pożytecznego współdziałania Zastępstw i korzystnego tychże wpływu na rozwój Banku. Obok czynności bieżących podjęły się Zastępstwa w roku zeszłym konwersyi 5% listów zastawnych Gal. Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w zastępstwie Banku krajowego i przeprowadziły takich konwersyi na sumę zł 784.200.

Czysty zysk i rezerwy Bauku.

Przypadający na rok 1889 zysk z operacyi bankowych wynosił zł. 77.093 ct. 07. — zysk zaś z r. 1890 wynosi zł. 138.780 ct. 18 czyli o zł. 61.687 ct. 11 więcej.

Rezultat ten jest wprawdzie wyjątkowym i interesem propinacyjnym spowodowanym, lecz potrąciwszy nawet korzyść z interesu tego, a uwzględniając z drugiej strony także wyjątkowy tegoroczny odpis strat w sumie zł. 17.842 ct. 82, pozostanie jeszcze wydatne zwiększenie się zysku z interesu bieżącego, pomimo że Bank krajowy i w roku zeszłym nie podwyższał u siebie stopy procentowej w interesie eskontowym (4% dla stowarzyszeń, 5% dla reszty klientów bankowych).

Powracając do straty wyjątkowej w sumie zł. 17.842 ct. 82 zauważyć wypada, że strata ta powstała z interesu, zawartego w r. 1883, kiedy ów-

czesna Dyrekcya w chęci poparcia przemysłu fabrycznego w kraju, udzieliła znaczniejszego kredytu budującej się podówczas fabryce cerazyny w Kleparowie. Przedsiębiorstwo to się nie powiodło, a Bank przy zlikwidowaniu swojej pretensyi poniósł obenie wyżej wykazaną stratę.

Wykazany w zamknięciu rachunkowem czysty zysk w kwocie zł. 138.780 ct. 18 został po myśli postanowienia §. 62. statutu bankowego rozdzielony między majątek zakładowy i rezerwy Banku.

Uwzględniając powyższe powiększenie, wynosi obecny majątek Banku w kapitale zakładowym i rezerwach zł. 1,536.430 ct. 03, strącając zaś kwotę zł. 40.608, będącą własnością dłużników komunalnych, wynosi zwiększenie się majątku Banku po nad pierwotną dotacyę 1,000.000 zł., kwotę zł. 495.822 ct. 03, uzbieraną przez Bank w ciągu siedmiu lat jego istnienia.

VII.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKOWE

BANKU KRAJOWEGO

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

za rok

1890.

Zamknięcie rachunkowe

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

za rok 1890.

Obrót.

Całkowity obrót ze wszystkich operacyi Banku wynosił od dnia 1. Stycznia do dnia 31. Grudnia 1890 r. . . . . w. a. zł. 307,259.986 ct. 88

Kasa.

Gotowizna w banku:

Pozostałość z dnia 31. Grudnia 1889 wynosiła .	w. a. zł.	166.129 ct. 39	
Od d. 1. Stycznia do 31. Grudnia 1890 r. wpłynęło	„ „ „	35,036.879 „ 81	
	w. a. zł.	35,203.009 ct. 20	
Wypłaty w tymże czasie wynosiły . . .	„ „ „	35,053.189 „ 46	
Pozostałość kasowa w Banku z dnia 31. Grudnia 1890 r.			w. a. zł. 149.819 ct. 74
Obrót kasowy w Banku w roku 1890 . . .	w. a. zł.	70,090.069 ct. 27	

Dotacye kasowe w Zastępstwach:

Pozostałość z dniem 31. Grudnia 1889 r. na ciężar Zastępstw wynosiła	w. a. zł.	9.870 ct. 80	
Od dnia 1. Stycznia do dnia 31. Grudnia 1890 dotowano Zastępstwa łączną sumą . . .	„ „ „	5,458.869 „ 78	
	w. a. zł.	5,468.740 ct. 58	
W tymże czasie Zastępstwa wypłaciły . . .	„ „ „	5,579.951 „ 09	
Obrót dotacyi kasowych w Zastępstwach w r. 1890	w. a. zł.	11,038.820 ct. 87	
Łączny obrót kasowy wynosił . .	w. a. zł.	81,128.890 ct. 14	
Łączna pozostałość kasowa z dniem 31. Grudnia 1890 r. na ciężar Zastępstw			„ „ „ 34.148 „ 84
na korzyść Zastępstw: w. a. zł. 145.359 ct. 35.			w. a. zł. 183.968 ct. 58

Efekta własne, eskontowane i w komisie.

a) własne:

Z dnia 31. Grudnia 1889 r. Bank posiadał na własność papierów publicznych wart. imien. .	w. a. zł.	414.000	za sumę w. a. zł.	399.302 ct. 75	
Od d. 1. Stycznia do dnia 31. Grudnia 1890 nabyto papierów publicznych wart. imien. . .	„ „ „	7,988.750	za sumę „ „ „	7,773.499 „ 14	
Różnica kursu wynosi			„ „ „	20.400 „ —	
Do przeniesienia	w. a. zł.	8,402.750	w. a. zł.	8,193.201 ct. 89	

Z przeniesienia w. a. zł. 8,402.750 za sumę . . . . . w. a. zł. 8,193.201 ct. 89

W tymże czasie sprzedano papierów publiczn. wart. imiennej . . . „ „ „ 7,347.450 za sumę . . . . . „ „ „ 7,164.425 „ 89

Pozostałość efektów własnych wynosi z dniem 31. Grudnia 1890 r.:

a) w papier. kraj. w. a. zł. 183.850

b) w papierach własn. em. w. a. zł. 871.450 wart. imien. w. a. zł. 1,055.300 . . . za sumę w. a. zł. 1,028.776 ct. —

b) eskontowane:

Z d. 31. Grudnia 1889 pozostawało wylosowanych efektów wartości imiennej . . w. a. zł. 20.302·24 w sumie . . w. a. zł. 19.883 ct. 31

Od d. 1. Stycznia do 31. Grudnia 1890 eskontowano efekta wylosowane wart imien. . w. a. zł. 110.367·31 na w.a. zł. 112.007·76

za potrąceniem dyskonta . . . „ „ „ 1.043·22

w sumie „ „ „ 110.964 ct. 54

w. a. zł. 130.669·55 w. a. zł. 130.847 ct. 85

W tymże czasie zrealizowano wylosowanych efektów wart. imien. w. a. zł. 130.043·31 na sumę „ „ „ 130.230 „ 01

Pozostałość wylosowanych efektów z d. 31. Grudnia 1890 wart. imien. w. a. zł. 626·24 . . . . na sumę „ „ „ 617 „ 84

c) w komisie:

Z dniem 31. Grudnia 1889 pozostawało w zapasie papierów publicznych na rachunek osób trzecich w. a. zł. 19.800·— w. a. zł. 19.753 ct. 20

Od 1. Stycznia do 31. Grudnia 1890 nabyto z polecenia i na rachunek osób trzecich papier. publicz. wartości imiennej . „ „ „ 778.660·— za sumę „ „ „ 772.946 „ 78

w. a. zł. 798·460·— w. a. zł. 792.699 ct. 98

Z tych efektów zrealizowano w tymże czasie wart. imiennej . . „ „ „ 798.260·— za sumę „ „ „ 792.500 „ 44

Zapas papierów publicz. wraz z narosłymi procentami, pozostających na rachunek osób trzecich z d. 31. Grudnia 1890 wynosi wart. imiennej . w. a. zł. 200·— . . . . za sumę „ „ „ 199 „ 54

Łączna pozostałość efektów własnych, eskontowanych i w komisie z dniem 31. Grudnia 1890 roku podług załączonego wykazu wynosi . . . w. a. zł. 1,029.593 ct. 38

Weksle.

Z dniem 31. Grudnia 1889 r. pozostawało w portfelu weksli zdyskontowanych, i inkasowych	2.217	sztuk	na sumę	w. a. zł.	2,588.652 ct. 02
W ciągu roku 1890 przyjęto do portfelu weksli	9.230	„	„ „	„ „ „	7,274.148 „ 05
razem	11.447	„	„ „	w. a. zł.	9,862.800 ct. 07
W tymże czasie:					
spłacono weksli 9.161 sztuk na w. a. zł. 7,050.300 ct. 58					
reeskontowano 124 „ „ „ „ „ 370.730 „ 23	9.285	„	„ „	„ „ „	7.421.030 „ 81
Pozostaje z d. 31. Grudnia 1890 r. weksli	2.162	„	„ „	w. a. zł.	2,441.769 ct. 26
W powyższej sumie mieszczą się weksle:					
a) na Lwów i Zastępstwa	1.527	„	„ „	w. a. zł.	1,576.452 ct. 66
b) od Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych	573	„	„ „	„ „ „	302.844 „ 30
c) zabezpieczone hipotecznie	22	„	„ „	„ „ „	474.865 „ —
d) inkasowe	8	„	„ „	„ „ „	2.642 „ 85
w portfelu	2.130	„	„ „	w. a. zł.	2,356.804 ct. 81
reeskontowane	32	„	„ „	„ „ „	84.964 „ 45
jak powyżej	2.162	„	„ „	w. a. zł.	2,441.769 ct. 26

Zaliczki na zastaw efektów.

Z d. 31. Grudnia 1889 r. pozostawało udzielonych pożyczek na 193 zastawów			w. a. zł.	82.770 ct. —
Od d. 1. Stycznia do 31. Grudnia 1890 udzielono „ „ 137		„	„ „ „	68.446 „ 17
razem na 330		„	w. a. zł.	151.216 ct. 17
Zwrócono w tymże peryodzie „ 156		„	„ „ „	99.562 „ 67
Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1890 r. na 174		„	w. a. zł.	51.653 ct. 50
Zabezpieczonych efektami, wskazanymi w §. 3. lit. d. statutu w imiennej wartości			w. a. zł.	66.250 ct. —

Rachunek bieżący pokryty efektami.

Z dniem 31. Grudnia 1889 pozostawało rachunków pokrytych papierami publicznymi	u stron 55	z sumą	w. a. zł.	327.962 ct. 52
W ciągu roku 1890 udzielono	stronom 31	w sumie	„ „ „	1,194.609 „ 95
razem stron	86	w sumie	w. a. zł.	1,522.572 „ 47
z tego spłaciło w tymże czasie „	17 „	„	„ „ „	910.969 „ 26
Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1890 r. stron	69	ze sumą	w. a. zł.	611.603 ct. 21
pokrytą efektami w wartości imiennej			w. a. zł.	2,287.795 ct. —

Dłużnicy i wierzyciele w rachunku bieżącym.

Pozostałość z dniem 31. Grudnia 1889 r. wynosiła na ciężar Banku	w. a. zł.	373.411 ct. 73
Obroty w ciągu roku 1890 wynoszą na rzecz korespondentów	„ „ „	38,184.012 „ 59
	w. a. zł.	38,557.424 ct. 32
zaś na ich ciężar	„ „ „	37,912.797 „ 80
Pozostałość z dniem 31. Grudnia 1890 r. na ciężar Banku wynosi	w. a. zł.	644.626 ct. 52

składa się z sum:

Passywa.

Conti lori:

a) sumy do dyspozycyi korespondentów . .	w. a. zł.	85.981 ct. 74			
b) weksle do zainkasowania z pn. . . .	„ „ „	14.328 „ 84			
c) sumy lokacyjne . .	„ „ „	2,710.008 „ 50	w. a. zł.	2,810.319 ct. 08	

Conti nostri:

a) sumy zatrzymane przy realizacyi pożyczek hipotecznych, kaucye i inne należytości od Banku . . .	w. a. zł.	152.854 ct. 65				
b) należytości za odcięte kupony . . .	„ „ „	140.326 „ 83	„ „ „	293.181 „ 48	w. a. zł.	3,103.500 ct. 56

Aktywa.

Conti lori:

a) pozostałości z bieżących dyspozycyi korespondentów . . .	w. a. zł.	351.357 ct. 23			
b) zaliczki krótko zwrotne	„ „ „	5.571 „ —	w. a. zł.	356.928 ct. 23	

Conti nostri:

a) rachunki w bankach .	w. a. zł.	729.601 ct. 50				
b) należytość w Kasie krajowej . . .	„ „ „	1,174.593 „ 67				
c) należytości u stron, zabezpieczone podkładem	„ „ „	140.361 „ 59				
d) weksle do zainkasowania u korespondentów	„ „ „	32.519 „ 58				
e) dłużnicy z weksli protestowanych . .	„ „ „	24.869 „ 47	„ „ „	2,101.945 „ 81	w. a. zł.	2,458.874 ct. 04
			pozostaje jak powyżej		w. a. zł.	614.626 ct. 52

Obce kapitały.

a) asygnaty, czeki i wkładki oszczędności.

Z dniem 31. Grudnia 1889 r. pozostawało lokowanych w Banku kapitałów na asygnaty kasowe					w. a. zł.	273.700 ct. —
na oddział żyrowy:						
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	311.221 ct. 20				
„ „ „ B.	„ „ „	38.197 „ —				
„ „ „ C.	„ „ „	38.719 „ 50	„ „ „	388.137 „ 70		
na wkładkach oszczędności			„ „ „	953.819 „ 44	w. a. zł.	1,615.657 ct. 14
			Do przeniesienia . .		w. a. zł.	1,615.657 ct. 14

			Z przeniesienia .	w. a. zł.	1,615.657 ct. 14
Od d. 1. Stycznia do d. 31. Grudnia 1890 r. wpłynęło					
na asygnaty kasowe			w. a. zł. 473.400 ct. —		
na oddział żyrowy:					
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	5,458.191 ct. 95			
„ „ „ B.	„ „ „	55.413 „ 51			
„ „ „ C.	„ „ „	340.010 „ 56	„ „ „ 5,853.616 „ 02		
na wkładki oszczędności			„ „ „ 1,585.837 „ 80	„ „ „	7,912.853 „ 82
				w. a. zł.	9,528.510 ct. 96
W tymże czasie zwrócono z lokacyi:					
na asygnaty kasowe			w. a. zł. 507.300 ct. —		
na oddział żyrowy:					
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	5,576.294 ct. 50			
„ „ „ B.	„ „ „	58.785 „ 01			
„ „ „ C.	„ „ „	298.589 „ 40	„ „ „ 5,933.668 „ 91		
na wkładki oszczędności			„ „ „ 1,524.416 „ 70	„ „ „	7,965.385 „ 61
Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1890 r. kapitałów obcych:					
w asygnatach kasowych			w. a. zł. 239.800 ct. —		
w oddziale żyrowym:					
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	193.118 ct. 65			
„ „ „ B.	„ „ „	34.825 „ 50			
„ „ „ C.	„ „ „	80.140 „ 66	„ „ „ 308.084 „ 81		
na wkładkach oszczędności w kapitale	w. a. zł.	998.472 ct. 66			
w narosłych odsetkach za II. półrocze 1890 . .	„ „ „	16.767 ct. 88	„ „ „ 1,015.240 „ 54	w. a. zł.	1,563·125 ct. 35

b) wierzyciele w rachunku bieżącym:

Jak w poprzednim ustępie	„ „ „	3,103.500 „ 56
Obce kapitały z dniem 31. Grudnia 1890 łącznie	w. a. zł.	4,666.625 „ 91

Spis załączników do zamknięć rachunkowych

z dniem 31. Grudnia 1890.

1. Przegląd czynności Zastępstw Banku krajowego 17
2. Wykaz papierów publicznych, stanowiących własność funduszów rezerwowych i Banku . . 20
3. Wykaz depozytów osób trzecich według kategoryi efektów i rodzaju depozytu 21
4. Wykaz ruchu pożyczek hipotecznych 24
5. Wykaz udzielonych pożyczek hipotecznych 25
6. Wykaz ruchu pożyczek komunalnych 26
7. Wykaz emisyi Banku 27
8. Zamknięcie rachunku zysków i strat 28
9. Bilans Banku 30
10. Bilans stałego funduszu przemysłowego 32
11. Przegląd zestawień Bilansów z lat $188^3/_4$ — 1890 33

Przegląd

czynności

ZASTĘPSTW BANKU KRAJOWEGO

w roku

1890.

Liczba bieżąca	Zastępstwo	Obrót pozycyi kasowych		Weksle podane przez Zastępstwo do skupu			Weksle zeskontowane przez Bank		
		zł.	ct.	sztuk	zł.	ct.	sztuk	zł.	ct.
1	Biecz	48.757	06	7	8.740	—	7	8.740	—
2	Bochnia	167.718	76	4	9.000	—	4	9.000	—
3	Bóbrka	52.770	91	5	3.300	—	4	2.300	—
4	Brzesko	86.075	52	26	33.860	—	24	32.260	—
5	Brzeżany	5.734	19	—	—	—	—	—	—
6	Cieszanów	29.407	84	4	9.000	—	4	9.000	—
7	Dąbrowa	238.523	18	19	13.649	—	13	9.249	—
8	Delatyn	51.466	92	18	11.300	—	14	8.700	—
9	Dobromil	102.815	68	54	41.500	—	51	39.500	—
10	Drohobycz	91.850	47	44	34.667	75	28	19.147	75
11	Gliniany	88.779	57	—	—	—	—	—	—
12	Jarosław	345.780	54	150	86.992	08	82	54.137	51
13	Jasło	122.788	34	—	—	—	—	—	—
14	Jaworów	115.161	22	40	34.410	—	38	32.400	—
15	Kamionka strumiłowa	47.996	15	—	—	—	—	—	—
16	Kołomyja	292.399	47	821	132.383	—	815	127.080	—
17	Kraków	3,759.882	19	95	170.435	31	82	154.502	82
18	Krosno	23.856	31	—	—	—	—	—	—
19	Limanowa	115.293	92	98	41.892	—	91	39.031	—
20	Lwów	86.701	33	—	—	—	—	—	—
21	Łańcut	69.718	35	33	17.910	—	27	16.410	—
22	Maków	37.765	62	2	220	—	1	120	—
23	Mielec	76.401	98	13	26.700	—	9	16.200	—
24	Mościska	116.657	24	12	12.800	—	12	12.800	—
25	Myślenice	754	80	—	—	—	—	—	—
26	Nadwórna	1.002	05	19	4.525	05	2	850	—
27	Nowy Sącz	33.967	39	—	—	—	—	—	—
28	Oświęcim	24.498	58	15	6.847	—	15	6.847	—
29	Podhajce	354.467	86	81	131.172	—	78	122.172	—
30	Przemyśl	214.285	04	45	34.400	—	45	34.400	—
31	Przemyślany	287.870	75	201	137.577	—	191	127.177	—
32	Radziechów	114.006	80	15	17.270	—	13	14.770	—
33	Rohatyn	94.249	49	21	16.160	—	17	12.160	—
34	Ropczyce	58.183	46	6	8.200	—	4	5.000	—
35	Rudki	8 737	16	5	2.411	—	5	2.411	—
36	Rzeszów	311.571	68	66	82.550	—	56	71.170	—
37	Sambor	226.232	29	25	25.510	—	21	17.510	—
38	Sanok	345.735	74	128	142.981	78	45	107.222	41
39	Śniatyn	12.680	89	8	2.160	—	8	2.160	—
40	Sokal	286.304	66	7	3.400	—	4	1.100	—
41	Stanisławów	715.115	10	511	241.250	32	345	177.259	56
42	Stryj	341.261	04	140	95.062	84	86	74.626	23
43	Tarnobrzeg	44.215	73	2	3.000	—	2	3.000	—
44	Tarnopol	287.893	69	33	34.856	—	30	29.606	—
45	Tarnów	400.886	28	218	80.641	72	179	57.464	21
46	Trembowla	90.993	74	—	—	—	—	—	—
47	Tłumacz	75.109	73	9	9.750	—	6	6.700	—
48	Wadowice	1.139	24	—	—	—	—	—	—
49	Wieliczka	39.303	60	14	14.200	—	14	14.200	—
50	Zaleszczyki	190.720	91	40	59.000	—	26	38.000	—
51	Zbaraż	142.167	33	41	58.820	—	35	45.870	—
52	Złoczów	119.975	66	24	23.460	—	24	23.460	—
53	Żółkiew	41.187	42	10	7.730	—	10	7.730	—
		11,038.820	87	3.129	1,931.693	85	2.567	1,593.433	49

Weksle inkasowane przez Zastępstwo na rzecz Banku			Efekta sprzedane przez Zastępstwo	Podań hipotecznych wniesiono w Zastępstwie		Pożyczek hipotecznych wypłaciło Zastępstwo		Lokacyi na rzecz Banku przyjęło Zastępstwo	
sztuk	zł.	ct.	i. w. a.	sztuk	zł.	sztuk	zł.	zł.	ct.
8	9.510	—	—	6	3.600	2	1.000	5.000	—
2	42	03	—	1	30.000	—	—	1.261	64
13	4.474	76	—	—	—	8	5.000	—	—
10	5.580	—	—	1	1.200	—	—	—	—
3	573	26	—	12	19.450	2	6.200	—	—
4	5.900	—	—	6	4.000	4	2.400	—	—
21	16.349	—	—	2	1.800	2	12.400	—	—
62	21.778	28	—	—	—	—	—	—	—
49	35.500	—	—	5	3.050	4	2.350	1.000	—
41	24.293	81	2.200	—	—	—	—	—	—
6	790	—	—	16	16.200	18	17.050	—	—
71	66.698	50	—	8	21.860	11	31.500	—	—
4	651	78	—	—	—	1	5.000	—	—
39	33.073	83	—	12	16.050	9	5.500	26.671	51
25	4.632	95	—	3	2.200	4	3.450	—	—
40	9.189	83	1.000	4	6.700	4	14.200	592	61
290	250.256	77	950	—	—	37	555.800	2,090.000	—
—	—	—	—	—	—	6	12.000	—	—
91	39.031	—	—	4	3.000	1	1.500	251	38
—	—	—	—	29	22.150	35	27.800	—	—
32	16.410	—	—	13	14.300	6	4.000	—	—
3	360	—	—	—	—	—	—	—	—
18	16.440	—	—	—	—	—	—	—	—
24	17.133	14	—	—	—	—	—	10.432	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	10	6.450	—	—	—	—
2	513	26	200	2	5.800	1	500	—	—
18	10.041	42	—	—	—	—	—	—	—
10	980	52	2 000	14	40.650	15	12.450	—	—
63	45.130	03	—	4	4.700	4	19.100	—	—
183	118.006	34	—	6	8.200	3	1.600	156	—
33	16.442	92	—	42	37.300	32	26.800	—	—
21	12.584	58	—	13	15.250	8	7.400	—	—
14	7.880	—	—	—	—	2	3.100	—	—
—	—	—	—	7	4.500	4	3.300	—	—
64	36.679	09	3.600	10	7.700	14	54.100	—	—
44	13.558	29	1.800	—	—	—	—	755	89
88	91.376	11	27.900	15	29.400	7	20.100	30.609	08
12	3.160	49	—	3	2.850	2	1.300	—	—
88	13.516	43	—	52	32.600	65	42.100	6.210	42
673	254.134	10	1.400	10	58.000	6	14.850	1.037	46
109	68.947	50	400	7	11.800	11	40.000	—	—
—	—	—	—	4	2.700	5	8.700	6.000	—
117	99.257	91	6.350	23	24.200	24	87.300	—	—
169	48.982	74	—	5	44.000	1	2.500	59.017	85
1	34	10	—	14	14.200	6	3.700	—	—
34	18.993	11	—	13	11.000	10	7.500	1.135	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	13.600	—	—	1	3.000	—	—	—	—
30	37.171	—	—	23	24.000	29	27.700	695	33
51	48.175	97	—	21	18.250	11	10.000	364	48
71	28.691	34	—	16	21.100	8	21.200	37.057	25
10	7.730	—	—	—	—	2	1.200	710	62
2.775	1,574.262	19	47.800	437	593.210	424	1,123.650	2,278.958	69

Wykaz papierów publicznych

z dnia 31. Grudnia 1890 r.

stanowiących własność funduszów rezerwowych i Banku.

A. Efekta funduszów rezerwowych.	Wartość imienna w. a. zł.	ct.	Najbliższy kupon płatny	Kurs	Wartość rzeczywista: Kapitał w. a. zł.	ct.	Procenta do 31/12 89 w. a. zł.	ct.	Łącznie w. a. zł.	ct.	Ogółem w. a. zł.	ct.
a) Depozyt rezerwy dla pożyczek w obligacyach komunalnych I. Em.												
4% Obligacye propinacyjne	39.250	—	30/6 91	al pari	39.250	—	—	—				
4½% Pożyczka krajowa z roku 1883/4	81.100	—	1/5 91	al pari	81.100	—	608	25				
Wkładka na książeczkę oszczędności Nr. 4.860	2.656	99	—	—	2.656	99	—	—				
	123.006	99			123.006	99	608	25	123.615	24		
b) Depozyt funduszu rezerwowego §. 62 statutu.												
4% Obligacye propinacyjne	4.150	—	30/6 91	al pari	4.150	—	—	—				
4½% Pożyczka krajowa z roku 1883/4	85.400	—	1/5 91	al pari	85.400	—	640	50				
Wkładka na książeczkę oszczędności Nr. 4.096	102	40	—	—	102	40	—	—				
Stan z dniem 31. Grudnia 1890	89.652	40			89.652	40	640	50	90.292	90	213.908	14
B. Efekta własne, eskontowane i w komisie.												
a) Własność Banku.												
4½% Pożyczka krajowa z roku 1883/4	15.100	—	1/5 91	98·25	14.835	75	objęte rachunkiem procentów od efektów własnych.					
5% Obligacye komunalne	15.600	—	1/4 91	100·50	15.678	—						
4½% Krajowe listy zastawne	855.850	—	30/6 91	98·50	843.012	25						
4% Obligacye funduszu propinacyjnego Królestwa Galicyi i Lod. z W. Ks. Krakowskiem	168.750	--	30/6 91	92·--	155.250	—						
	1,055.300	—			1,028.776	—			1,028.776	—		
b) Eskontowane.												
Efekta wylosowane i kupony	626	24	—	—	617	84	—	—	617	84		
c) Własność osób trzecich w komisie.												
4% Obligacye indemnizacyjne	100	—	1/5 91	103·75	103	75	—	79				
4% Listy zastawne okr. Tow. kred. ziemsk.	100	—	30/6 91	95·—	95	—	—	—				
Stan z dniem 31. Grudnia 1890	200	—			198	75	—	79	199	54	1,029.593	38

Wykaz depozytów osób trzecich

według kategoryi efektów i rodzaju depozytu.

Nazwa efektu	Z kuponem płatnym	Depozyta						Razem	
		na zastaw		do przechowania		na zabezpieczenie otwartego kredytu			
5% austr. renta papierowa Maj-Listopad	1/5 91	1.000	—	91.750	—	63.300	—	156.050	—
5% austr. renta papierowa Luty-Sierpień	1/2 „	300	—	25.100	—	5.200	—	30.600	—
5% austr. renta srebrna Styczeń-Lipiec	/7 „	—	—	11.000	—	100	—	11.100	—
5% austr. renta srebrna Kwiecień-Październik	1/4 „	1.800	—	16.700	—	5.100	—	23.600	—
Losy państwowe z r. 1854.	1/4 „	1.500	—	2.000	—	750	—	4.250	—
Losy państwowe z r. 1860.	1/5 „	5.950	—	10.100	—	4.400	—	20.450	—
Losy państwowe z r. 1864.	—	3.000	—	6.950	—	1.550	—	11.500	—
4% austryacka renta w złocie	1/4 „	—	—	2.800	—	—	—	2.800	—
5% austryacka renta papierowa	1/3 „	1.600	—	20.950	—	17.000	—	39.550	—
Zapisy długu upaństw. kolei Elżbiety w złocie	1/7 „	—	—	100	—	35.100	—	35.200	—
Zapisy długu upaństw. kolei Franciszka Józefa	1/7 „	—	—	5.000	—	—	—	5.000	—
Zapisy długu upaństw. kolei Rudolfa	1/7 „	—	—	11.800	—	—	—	11.800	—
Pryorytety kolei Franciszka Józefa	1/4 „	—	—	12.400	—	—	—	12.400	—
Pryorytety kolei Rudolfa	1/4 „	—	—	400	—	—	—	400	—
4% węgierska renta w złocie	1/7 „	—	—	7.700	—	5.000	—	12.700	—
5% węgierska renta papierowa	1/6 „	—	—	57.800	—	11.200	—	69.000	—
4 1/2% pożyczka węg. kolei państwowych	1/2 „	—	—	30.300	—	14 100	—	44.400	—
4 1/2% obligacye propinacyjne węgierskie	1/7 „	—	—	15.000	—	—	—	15.000	—
Losy węgierskie premiowe	—	2.400	—	4.500	—	1.950	—	8.850	—
4% losy cisańskie	1/4 „	3.100	—	5.000	—	900	—	9.000	—
Obligacye indemn. lwowskie	1/5 „	—	—	17.550	—	3.700	—	21.250	—
Obligacye indemn. krakowskie	1/5 „	—	—	7.950	—	1.000	—	8.950	—
Obligacye indemn. bukowińskie	1/5 „	—	—	4.250	—	—	—	4.350	—
Obligacye indemn. węgierskie	1/5 „	—	—	15.000	—	10.900	—	25.900	—
5% obligacye propinacyjne bukowińskie	1/7 „	—	—	5.250	—	—	—	5.250	—
5% losy regulacyi Dunaju	1/7 „	—	—	3.100	—	100	—	3.200	—
6% obligacye pożyczki krajowej z r. 1873	1/5 „	—	—	1.400	—	1.800	—	3.200	—
4 1/2% obligacye pożyczki krajowej z r. 1883	1/5 „	3.500	—	71.800	—	14.100	—	89.400	—
4 1/2% obligacye pożyczki krajowej z r. 1884	1/5 „	—	—	17.800	—	5.100	—	22.900	—
4 1/2% obligacye pożyczki krajowej z r. 1885	1/5 „	200	—	200	—	2.000	—	2.400	—
4% obligacye gal. funduszu propinacyjnego	30/6 „	100	—	224.550	—	651.800	—	876.450	—
5% pożyczka komunalna m. Wiednia	1/7 „	—	—	8.000	—	—	—	8.000	—
Losy komunalne m. Wiednia	—	3.800	—	2.900	—	1.200	—	7.900	—
3% losy serbskie	1/7 „	—	—	400	—	—	—	400	—
Losy tureckie	—	—	—	2.680	—	2.000	—	4.680	—
Do przeniesienią		28.250	—	720.280	—	859.350	—	1,607.880	—

Nazwa efektu	Z kuponem płatnym	Depozyta: na zastaw	Depozyta: do przechowania	Depozyta: na zabezpieczenie otwartego kredytu	Razem
Z przeniesienia . . .		28.250 —	720.280 —	859.350 —	1,607.880 —
4% listy zast. austr. zakładu kred. ziemsk.	1/4 91	4.000 —	— —	— —	4.000 —
4½% listy zast. austr. zakładu kred. ziemsk.	1/4 „	— —	— —	20.000 —	20.000 —
3% prem. zapisy długu austr. zakł. kred. ziem. I.	1/6 „	9.100 —	12.700 —	5.700 —	27.500 —
3% prem. zapisy długu austr. zakł. kred. ziem. II.	1/2 „	300 —	2.600 —	200 —	3.100 —
5% listy zast. bukow. zakł. kred. ziemsk.	30/6 „	— —	4.000 —	— —	4.000 —
5% listy zast. peszteńskiego Banku handl.	1/2 „	— —	3.000 —	— —	3.000 —
5% prem. listy zast. galic. Banku hipot.	1/3 „	3.100 —	143.900 —	13.900 —	160.900 —
5% nieprem. listy zastawne gal. Banku hipot.	1/5 „	3.700 —	151.600 —	21.300 —	176.600 —
4½% listy zastawne gal. Banku hipot.	1/5 „	— —	2.500 —	— —	2.500 —
6% listy zastawne gal. zakładu kred. ziemsk.	1/5 „	— —	1.000 —	— —	1.000 —
4% nieokr. listy zast. gal. Towarz. kred. ziem.	30/6 „	200 —	13.700 —	— —	13.900 —
5% nieokr. listy zast. gal. Towarz. kred. ziem.	30/6 „	— —	2.100 —	— —	2.100 —
4½% listy zast. gal. Towarz. kred. ziem.	30/6 „	6.100 —	1,027.500 —	354.000 —	1,387.600 —
4% listy zast. gal. Tow. kred. ziem. 41-letnie	30/6 „	— —	57.900 —	3.000 —	60.900 —
4% listy zast. gal. Tow. kred. ziem. 56-letnie	30/6 „	— —	37.800 —	7.200 —	45 000 —
5% listy zast. gal. Tow. kred. ziem. 37-letnie	30/6 „	2.000 —	4.000 —	46.200 —	52.200 —
4½% listy zastawne Banku kraj. .	30/6 „	4.500 —	1,007.100 —	620.100 —	1,631.700 —
5% obligacye komunalne Banku krajowego I.	1/4 „	1.000 —	24.400 —	70.500 —	95.900 —
5% obligacye komunalne Banku krajowego II.	1/4 „	— —	30.000 —	50.500 —	80.500 —
4% listy zast. austro-szląz. zakładu kred. ziem.	1/7 „	— —	1.400 —	— —	1.400 —
4½% listy zastawne austro-węgier. Banku	1/4 „	— —	15.700 —	— —	15.700 —
4% listy zast. austro-węgier. Banku	1/4 „	— —	23.200 —	— —	23.200 —
4% prem. listy zast. węgier. Banku hipot.	1/6 „	4.000 —	7.800 —	5.100 —	16.900 —
Pryorytety bukow. lokalnych kolei	—	— —	2.000 —	— —	2.000 —
Pryorytety czeskiej kolei zachodniej	1/7 „	— —	200 —	— —	200 —
Pryorytety kolei busztehradzkiej .	1/4 „	— —	300 —	— —	300 —
Pryorytety kolei północnej	1/3 „	— —	1.100 —	— —	1.100 —
Pryorytety kolei Karola Ludwika .	1/7 „	— —	900 —	300 —	1.200 —
Pryorytety kolei koszycko-bogumińskiej 4%	1/7 „	— —	4.000 —	— —	4.000 —
Pryorytety kolei czerniowieckiej .	1/5 „	— —	2.700 —	— —	2.700 —
Pryorytety kolei austr. północno-zachodniej	1/3 „	— —	200 —	— —	200 —
Do przeniesienia . . .		66.250 —	3,305.580 —	2,077.350 —	5,449.180 —

Nazwa efektu	Z kuponem płatnym	Depozyta						Razem	
		na zastaw		do przechowania		na zabezpieczenie otwartego kredytu			
Z przeniesienia . . .		66.250	—	3,305.580	—	2,077.350	—	5,449.180	—
Pryorytety kolei łupkowskiej I em.	1/3 91	—	—	12.000	—	35.000	—	47.000	—
Pryorytety kolei łupkowskiej II em.	1/7 „	—	—	800	—	—	—	800	—
Losy Bazylika	—	—	—	150	—	10	—	160	—
Losy kredytowe	—	—	—	2.700	—	100	—	2.800	—
Losy „Clary“	—	—	—	280	—	—	—	280	—
Losy miasta Insbruck	—	—	—	80	—	—	—	80	—
Losy „Keglevich“	—	—	—	10	—	—	—	10	—
Losy miasta Krakowa	—	—	—	1.740	—	60	—	1.800	—
Losy miasta Lublany	—	—	—	180	—	40	—	220	—
Losy miasta Budy	—	—	—	320	—	80	—	400	—
Losy „Palfy“	—	—	—	200	—	—	—	200	—
Losy czerw. krzyża austr. . . .	—	—	—	510	—	10	—	520	—
Losy czerw. krzyża węgier. . . .	—	—	—	325	—	—	—	325	—
Losy Rudolfa	—	—	—	320	—	10	—	330	—
Losy „Salm“	—	—	—	80	—	—	—	80	—
Losy miasta Salzburg	—	—	—	140	—	—	—	140	—
Losy „St. Genois“	—	—	—	160	—	—	—	160	—
Losy miasta Stanisławowa	—	—	—	320	—	—	—	320	—
Losy „Waldstein“	—	—	—	60	—	—	—	60	—
Losy „Windischgrätz“	—	—	—	80	—	—	—	80	—
Akcye gal. Banku hipotecznego . .	1/7 „	—	—	3.000	—	—	—	3.000	—
Akcye gal. Banku dla handlu i przemysłu	—	—	—	2.400	—	—	—	2.400	—
Akcye Unionbanku	—	—	—	600	—	—	—	600	—
Akcye kolei Albrechta	1/7 „	—	—	16.000	—	—	—	16.000	—
Akcye bukow. kolei lokalnych . .	1/7 „	—	—	600	—	—	—	600	—
Akcye kolei północnej	—	—	—	1.000	—	—	—	1.000	—
Akcye kolei Alföld	1/7 „	—	—	29.400	—	—	—	29.400	—
Akcye kolei Karola Ludwika . . .	1/7 „	—	—	28.400	—	—	—	28.400	—
Akcye kolei Praga-Dux	1/7 „	—	—	150	—	—	—	150	—
Akcye kolei łupkowskiej	1/7 „	—	—	12.200	—	—	—	12.200	—
Akcye węgierskiej kolei północnowschodniej	1/7 „	—	—	6.400	—	—	—	6.400	—
Akcye węgierskiej kolei zachodniej	1/7 „	—	—	5.000	—	—	—	5.000	—
Akcye użytkowania kolei Karola Ludwika	—	—	—	800	—	—	—	800	—
Akcye użytkowania kolei czerniowieckiej	—	—	—	400	—	—	—	400	—
Efekta nieobjęte cedułą wiedeńską:									
Asygnaty kasowe	—	—	—	12.050	—	4.425	—	16.475	—
Książeczki wkładkowe i oszczędności	—	—	—	98.841	31	—	—	98.841	31
Walory w obcych walutach	—	—	—	351.811	—	170.710	—	522.521	—
Dokumenta prywatne	—	—	—	146.209	—	—	—	146.209	—
		66.250	—	4,041.296	31	2,287.795	—	6,395.341	31

Wykaz ruchu pożyczek hipotecznych
do końca roku 1890.

Wykaz A.

	Dobra ziemskie		Realności miejskie		Realności wiejskie		Razem		W porównaniu z r. 1889	
	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota
Saldo z r. 1889 (pozostałe w toku promesy w obiegu, promesy zrealizowane do końca roku 1889) . .	282	9,333.900	910	8,444.950	1.397	1,304.200	2.589	19,083.050	+ 486	+ 2,534.150
Zgłoszono w roku 1890	89	2,574.900	335	4,000.850	468	492.150	892	7,067.900	+ 106	+ 1,831.000
Razem . .	371	11,908.800	1.245	12,445.800	1.865	1,796.350	3.481	26,150.950	+ 592	+ 4,365.150
Odmówiono w roku 1890	35	1,341.600	93	1,273.100	96	173.100	224	2,787.800	+ 59	+ 1,202.550
Pozostało . .	336	10,567.200	1.152	11,172.700	1.769	1,623.250	3.257	23,363.150	+ 533	+ 3,162.600
Promesy wycofane w roku 1890 . .	10	242.000	30	258.300	58	83.300	98	583.600	— 37	— 533.900
„ w obiegu będące . . .	18	399.500	89	1,001.300	160	144.650	267	1,545.450	+ 40	+ 459.550
„ zrealizowane do końca r. 1890	291	9,418.700	957	9,087.700	1.485	1,310.500	2.733	19,816.900	+ 557	+ 3,213.700
Pozostaje w toku . .	17	507.000	76	825.400	66	84.800	159	1,417.200	— 27	+ 23.250

Wykaz B.

	Na dobra ziemskie				Na realności miejskie				Na grunta włościańskie				Razem			
	Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna		Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna		Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna		Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna	
Po koniec r. 1890 zrealizowano	291	19,659.348	9,418.700	—	957	18,836.725	9,087.700	—	1.485	3,119.561	1,310.500	—	2.733	41,615.634	19,816.900	—
Po koniec r. 1890 spłacono gotówką . .	—	—	223.674	49	—	—	498.778	94	—	—	171.020	25	—	—	893.473	68
Po koniec r. 1890 spłacono listami . . .	36	1,843.006	1,013.300	—	34	580.110	301.900	—	28	58.383	25.500	—	98	2,481.499	1,340.700	—
Pozostaje z 31. Grudnia 1890	255	17,816.342	8,181.725	51	923	18,256.615	8,287.021	06	1.457	3,061.178	1,113.979	75	2.635	39,134.135	17,582.726	32

Wykaz udzielonych pożyczek hipotecznych

po koniec roku 1890.

A. według wysokości

Do wysokości w. a. zł.	ilość	kwota
300	55	16.000
500	502	241.300
1.000	705	536.300
5.000	698	1,819.850
10.000	297	2,221.000
25.000	315	4,989.150
50.000	84	2,904.600
100.000	54	3,682.700
nad 100.000	23	3,406.000
Razem . . .	2.733	19,816.900

B. według planu umorzenia

na lat	ilość	kwota
$13^1/_2$	953	897.700
$15^1/_2$	222	277.700
$18^1/_2$	226	568.050
23	455	1,698.000
$30^1/_2$	630	7,381.000
$37^1/_2$	16	304.650
51	231	8,689.800
Razem . . .	2.733	19,816.900

C. według lat

W roku 1884	57	639.550
„ „ 1885	368	2,399.300
„ „ 1886	505	5,671.650
„ „ 1887	597	5,408.100
„ „ 1888	270	1,016.200
„ „ 1889	379	468.400
„ „ 1890	557	3,213.700
Razem . . .	2.733	19,816.900

Wykaz ruchu pożyczek komunalnych

do końca roku 1890.

Wykaz A.

	Powiaty		Gminy miejskie		Gminy wiejskie		R a z e m		W porównaniu z r. 1889	
	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota
Saldo z r. 1889 (pozostałe w toku, promesy w obiegu, promesy zrealizowane do końca roku 1889)	18	389.000	38	950.200	66	182.400	122	1,521.600	— 2	— 44.000
Zgłoszono w roku 1890	9	107.500	30	502.300	28	99.000	67	708.800	+ 67	+ 708.800
Razem	27	496.500	68	1,452.500	94	281.400	189	2,230.400	+ 65	+ 664.800
Odmówiono w roku 1890	—	—	1	4.000	6	32.000	7	36.000	+ 7	+ 36.000
Pozostało . .	27	496.500	67	1,448.500	88	249.400	182	2,194.400	+ 58	+ 628.800
Promesy wycofane w roku 1890	—	—	1	3.000	—	—	1	3.000	— 1	— 41.000
„ w obiegu będące	3	22.000	17	376.100	11	30.200	31	428.300	+ 31	+ 428.300
„ zrealizowane do końca r. 1890	23	466.500	48	1,060.400	76	218.600	147	1,745.500	+ 25	+ 223.900
Pozostaje w toku . . .	1	8.000	1	9.000	1	600	3	17.600	+ 3	+ 17.600

Wykaz B.

	Powiaty			Gminy miejskie			Gminy wiejskie			R a z e m		
	ilość	kwota		ilość	kwota		ilość	kwota		ilość	kwota	
Po koniec roku 1890 zrealizowano	23	466.500	—	48	1,060.400	—	76	218.600	—	147	1,745.500	—
„ „ „ „ spłacono gotówką . . .	—	78.743	46	1	178.753	30	2	45.299	77	3	302.796	53
„ „ „ „ „ obligacyami .	—	9.100	—	1	156.300	—	—	6.800	—	1	172.200	—
Pozostaje z 31. Grudnia 1890 roku	23	378.656	54	46	725.346	70	74	166.500	23	143	1,270.503	47

Wykaz emisyi Banku.

Emitowano po włącznie d. 31/12 1890				Umorzono na skutek losowania				Umorzono na skutek spłaty pożyczek emitowanymi papierami				Pozostaje w obiegu odnośnie do pojedyńczych emisyi				Ogółem
serya	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	serya	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	serya	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	serya	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	w. a. zł.
a) cztero i pół procentowe listy zastawne																
I.	2.276	50	113.800	I.	98	50	4.900	I.	78	50	3.900	I.	2.100	50	105.000	
II.	7.776	100	777.600	II.	300	100	30.000	II.	338	100	33.800	II.	7.138	100	713.800	
III.	3.677	500	1,838.500	III.	132	500	66.000	III.	88	500	44.000	III.	3.457	500	1,728.500	
IV.	5.662	1.000	5,662.000	IV.	222	1.000	222.000	IV.	284	1.000	284.000	IV.	5.156	1.000	5,156.000	
V.	2.285	5.000	11,425.000	V.	83	5.000	415.000	V.	195	5.000	975.000	V.	2.007	5.000	10,035.000	
	21.676		19,816.900		835		737.900		983		1,340.700		19.858			17,738.300
b) pięcio procentowe obligacye komunalne I. emisyi.																
A.	1.806	100	180.600	A.	333	100	33.300	A.	312	100	31.200	A.	1.161	100	116.100	
B.	771	1.000	771.000	B.	156	1.000	156.000	B.	81	1.000	81.000	B.	534	1.000	534.000	
C.	114	5.000	570.000	C.	18	5.000	90.000	C.	12	5.000	60.000	C.	84	5.000	420.000	
	2.691		1,521.600		507		279.300		405		172.200		1.779			1,070.100
c) pięcio procentowe obligacye komunalne II. emisyi																
A.	139	100	13.900	A.	—	100	—	A.	—	100	—	A.	139	100	13.900	
B.	60	500	30.000	B.	—	500	—	B.	—	500	—	B.	60	500	30.000	
C.	90	1.000	90.000	C.	—	1.000	—	C.	—	1.000	—	C.	90	1.000	90.000	
D.	18	5.000	90.000	D.	—	5.000	—	D.	—	5.000	—	D.	18	5.000	90.000	
	307		223.900		—		—		—		—		307			223.900
Stan emisyi Banku z dniem 31. Grudnia 1890 r.																19,032.300

Zamknięcie rachunków

z dniem

I. Oddział

Wydatki	Walutą austr. zł.	ct.
Kupony od 4½% listów zastawnych	778.443	23
Saldo zysku z oddziału hipotecznego	48.870	05
	827.313	28

II. Oddział

Kupony od 5% obligacyi komunalnych	60.885	—
Saldo zysku z oddziału komunalnego	1.494	32
	62.379	32

III. Oddział

Procenta:					
a) od rachunków bieżących Lit. A.	zł.	15.019	ct.	54	
b) od rachunków bieżących Lit. B.	„	1.496	„	22	
c) od rachunków bieżących Lit. C.	„	3.623	„	90	
d) od wkładek oszczędności	„	38.798	„	54	
e) od własnych asygnat kasowych	„	11.975	„	91	
f) od weksli reeskontowanych	„	2 564	„	38	73.478 49
Straty oddziału bankowego:					
a) na realności w. h. l. 181 g. k. Kleparów	zł.	17.842	ct	82	
b) na wekslach	„	665	„	85	18.508 67
Saldo zysku z oddziału bankowego					198.393 66
					290.380 82

IV. Ogólne zamknięcie

Koszta handlowe:					
a) Płace i wynagrodzenia	zł.	59.832	ct.	76	
b) Dyety i koszta podróży Prezesa i członków Rady nadzorczej	„	7.543	„	40	
c) Fundusz emerytalny i emerytury	„	3.501	„	50	
d) Zwroty Wydziałowi krajowemu i koszt utrzymania kasy	„	3.520	„	—	
e) Porta, depesze, książki, druki, przybory do pisania, abonament gazet, ogłoszenia, koszta prawne i koszta ogólne	„	12.376	„	81	86.774 47
Podatki, opłaty stemplowe i należytości rządowe					22.229 77
Odpisania:					
a) na amortyzacyę ruchomości	zł.	923	ct.	45	
b) na straty ogólne w roku 1890	„	50	„	16	973 61
Zysk do rozdziału:					
W myśl §. 62 statutu:					
40% na kapitał zakładowy	zł.	55.512	ct.	07	
30% na fundusz rezerwowy	„	41.634	„	06	
20% na rezerwę oddziału hipotecznego	„	27.756	„	03	
10% na rezerwę specyalną dla pożyczek w obligacyach komunaln. II. em.	„	13.878	„	02	138.780 18
					248.758 03

strat i zysków

31. Grudnia 1890.

hipoteczny.

Dochody	Waluta austr. zł.	ct.
Procenta od pożyczek w 4½% listach zastawnych	770.939	46
Procenta zwłoki od tychże pożyczek	11.232	87
Dodatek na koszta administracyi tychże pożyczek	44.971	07
Z zadawnienia 54 kuponów płatnych w r. 1887. od 4½% listów zastawnych w myśl §. 32. statutu	169	88
	827.313	28

komunalny.

Procenta od pożyczek w 5% obligacyach komunalnych	58.417	54
Procenta zwłoki od tychże pożyczek	900	80
Dodatek na koszta administracyi pożyczek w 5% obligacyach komunalnych	3.058	48
Z zadawnienia 1 kuponu płatnego w r. 1887 od 5% obligacyi komunalnych I. emisyi w myśl §. 9. ust. 2. przep. kom.	2	50
	62.379	32

bankowy.

Procenta:			
a) od weksli zeskontowanych	zł. 104.816	ct. 70	
b) od pożyczek na zastaw efektów	„ 20.293	„ 77	
c) od rachunków bieżących	„ 5.211	„ 75	130.322 22
Prowizye i komisowe			93.933 76
Dochód z efektów własnych:			
a) z kuponów	zł. 45.724	ct. 84	
b) z różnicy kursu	„ 20.400	„ —	66.124 84
			290.380 82

rachunków strat i zysków.

Dochód z oddziału hipotecznego	48.870	05
Dochód z oddziału komunalnego	1.494	32
Dochód z oddziału bankowego	198.393	66
	248.758	03

Bilans Banku krajowego Królestwa Galicyi

z dniem 31. Gru-

Stan czynny			Walutą austr. zł.	ct.
Kasa:				
w banku	zł.	149.819 ct. 74		
w zastępstwach	„	34.148 „ 84	183.968	58
Efekta funduszów rezerwowych			213.908	14
Efekta funduszu emerytalnego			15.169	85
Efekta własne, eskontowane i w komisie			1,029.593	38
Pożyczki w $4^1/_2$% listach zastawnych:				
kapitał bieżący	zł.	17,724.444 ct. 31		
kapitał zalegający	„	13.855 „ 69		
	zł.	17,738.300 ct. —		
mniej funduszu umorzenia	„	155.573 „ 68	17,582.726	32
Pożyczki w obligacyach komunalnych I. i II. emisyi:				
kapitał bieżący	zł.	1,294.000 ct. —		
kapitał zalegający	„	11.782 „ 88		
	zł.	1,305.782 ct. 88		
mniej funduszu umorzenia	„	35.279 „ 41	1,270.503	47
Weksle:				
w portfelu	zł.	2,356.804 ct. 81		
w reeskoncie	„	84.964 „ 45	2,441.769	26
Zaliczki na zastaw efektów			51.653	50
Rachunek bieżący pokryty efektami			611.603	21
Dłużnicy w rachunku bieżącym			2,458.874	04
Ruchomości z roku 1889	zł.	8.948 ct. 69		
dokup w roku 1890	„	285 „ 80		
	zł.	9.234 ct. 49		
amortyzacya w roku 1889	„	923 „ 45	8.311	04
Różne Rachunki:				
z oddziału hipotecznego	zł.	38.899 ct. 83		
z oddziału komunalnego	„	7.602 „ 99		
z oddziału bankowego	„	1,280.814 „ 59	1,327.317	41
			27,195.398	20

Naczelny buchalter
Longchamps.

We Lwowie, dnia

C. k. Radca Dworu i Komisarz rządowy:
Franciszek Karasiński.

RADA

H. Bogdan *Adam Jedrzejowicz*

eryi z Wielkiem Ks. Krakowskiem.

890 r.

Stan bierny				Walutą austr. zł.	ct.
kładowy łącznie z przypadającym zyskiem za rok 1890				1,157.860	42
undusz rezerwowy (§. 62 statutu)		zł. 131.926	ct. 96		
rezerwa oddziału hipotecznego		„ 100.880	„ 33		
rezerwa oddziału komunalnego:					
własność dłużników komunalnych	40.608·—				
własność Banku, emisya I.	83.007·24				
„ „ „ II.	22.147·08	105.154·32	„ 145.762 „ 32	378.569	61
Fundusz emerytalny				15.169	85
Emisye banku:					
$4^1/_2$% listy zastawne		zł. 17,738 300	ct. —		
5% obligacye komunalne I. i II. emisyi		„ 1,294.000	„ —	19.032.300	—
Wylosowane efekta własnych emisyi:					
$4^1/_2$% listy zastawne		zł. 78.950	ct. —		
5% obligacye komunalne I. emisyi		„ 23.400	„ —	102.350	—
Kupony w obiegu:					
od $4^1/_2$% listów zastawnych		zł. 269.198	ct. 71		
od 5% obligacyi komunalnych		„ 4.375	„ 50	273.574	21
Obce kapitały:					
asygnaty, czeki i wkładki oszczędności		zł. 1,563.125	ct. 35		
wierzyciele w rachunku bieżącym		„ 3,103.500	„ 56	4,666.625	91
Lokacya Zastępstw				145.359	35
Żyro-obligo				84.964	45
Różne rachunki:					
z oddziału hipotecznego		zł. 8.447	ct. —		
z oddziału komunalnego		„ 1.147	„ 91		
z oddziału bankowego		„ 1,214.420	„ 48	1,224.015	39
Procenta przenośne:					
z oddziału hipotecznego		zł. 54.277	ct. 15		
z oddziału komunalnego		„ 28.391	„ 26		
z oddziału bankowego		„ 31.940	„ 60	114.609	01
Czysty zysk		zł. 138.780	ct. 18		
rozdzielony w myśl §. 62 statutu:					
40% na kapitał zakładowy	zł. 55.512 ct. 07				
30% na fundusz rezerwowy	„ 41.634 „ 06				
20% na rezerwę oddziału hipotecz.	„ 27.756 „ 03				
10% na rezerwę specyalną dla pożyczek w obligacyach komunalnych II. emisyi	„ 13.878 „ 02	„ 138.780	„ 18		
Depozyta:					
efekta zaliczkowane		zł. 66.250	ct. —		
efekta jako pokrycie rach. bieżącego		„ 2,287.795	„ —		
efekta w przechowaniu		„ 4,041.296	„ 31		
Razem		zł. 6,395.341	ct. 31		
				27,195.398	20

31. Grudnia 1890 r.

DYREKCYA:

Dr. Zgórski. *Dr. Domaszewski.*

Bilans stałego funduszu przemysłowego

z dniem 31. Grudnia 1890.

Stan czynny	Walutą austr. zł.	ct.	Stan bierny		
Kapitał z pożyczek udzielonych:			Aktywa przyjęte od Wydziału krajowego z dniem 1. Stycznia 1888 zł. 111.410 ct. 08		
Przem. tkackiemu 15 poż. zł. 20.750 ct. —			Odpisano . . . . . „ 6.567 „ 80	104.	
„ skórnemu 20 „ „ 71.124 „ 66					
„ drzewnemu 6 „ „ 20.045 „ 72			Dotacya. 4 raty funduszu krajowego za rok 1887, 1888, 1889 i 1890	120.000	—
„ metalowemu 6 „ „ 16.350 „ —					
„ ceramicznem. 4 „ „ 26.240 „ —			Przyrost do 31. Grudnia 1890	14.413	93
Innym gałęziom przemysłu . . . 16 „ „ 21.011 „ 83	175.522	21			
67					
Stan netto rachunku bieżącego w Banku krajowym	63.734	—			
	239.256	21		239.256	21

We Lwowie, dnia 31. Grudnia 1890.

Za zgodność:

Kossak
saldokontysta Banku krajowego
jako prowadzący rachunkowość funduszu.

Longchamps
naczelny buchalter Banku krajowego.

Zamknięcie rachunków strat i zysków

Z dniem 31. Grudnia 1890.

Wydatki	Walutą austr. zł.	ct.	Dochody	Walutą austr. zł.	ct.
Prowizya Banku krajowego	119	26	Odsetki pobrane od dłużników	4.656	47
Koszta lustracyi i inne	109	46	Odsetki od lokacyi w Banku krajowym . .	1.412	17
Saldo zysku jako przyrost dotacyi w r. 1890	5.887	15	Odsetki zwłoki	47	23
	6.115	87		6.115	87

Przegląd przyrostu dotacyi.

w roku 1887	zł.	441 ct.	76
„ „ 1888	„	4.063 „	34
„ „ 1889	„	4.021 „	68
„ „ 1890	„	5.887 „	15
	zł.	14.413 ct.	93

Przegląd zestawień Bilansów z lat 188¾ — 1890.

	Czynny								Depozyta osób trzecich	Stan bierny					Dochody						Wydatki		Zysk do rozdziału
			Pożyczki w 5% obligacyach komunalnych		Weksle		Zaliczki na zastaw efektów i w rachunku bieżącym			Kapitał zakładowy i rezerwy	Emisye Banku: 4½% listy zastawne	Emisye Banku: 5% oblig. komunalne	Obce kapitały	Wierzyciele w rachunku bieżącym	Lokacya kasy krajowej	z procentów	z kuponów efektów własnych	z różnicy kursu	z prowizyi i komisowego	z oddziału hipotecznego	z oddziału komunalnego	koszta handlowe i podatki	Odpisania	
			683.100	—	1,561.321	20	697.424	47	16.215	37	2,737.661	11	1,049.241	89	639.550	—	683.100	—	372.056	18	791.580	94	429.695	76	73.367	82	13.809	07	+ 13.376	73	6.933	58	902	30	2.802	22	82.526	32	2.597	66	26.067	74
			843.900	—	1,856.860	43	359.908	11	14.511	11	3,192.511	89	1,092.755	98	3,032.850	—	843.900	—	913.746	74	551.310	35	160.177	03	66.135	10	15.477	30	+ 14.388	71	6.631	87	6.406	60	2.066	33	79.081	93	3.350	37	28.673	61
1886	229.330	19	702.398	64	8,663.200	—	971.200	—	2,295.385	84	727.485	54	17.469	89	5,566.644	72	1,164.116	54	8.663.200	—	971.200	—	1,268.987	68	1,028.929	90	104.876	22	69.472	73	8.820	33	+ 22.938	63	12.884	25	17.495	78	2.155	23	82.121	52	3.410	—	48.235	43
1887	186.136	80	2,268.058	48	13,854.750	—	1,127.700	—	2,132.717	35	419.967	85	30.672	24	4,376.518	62	1,190.738	11	13,854.750	—	1,127.700	—	1,011.637	02	2,118.163	77	250.960	55	16.547	58	81.458	54	— 5.478	95	16.710	88	32.140	65	2.567	54	96.325	49	5.010	60	75.800	98
1888	223.702	94	393.681	60	14,409.400	—	1,224.900	—	1,901.400	25	443.090	64	1,12.508	38	4,301.096	24	1,285.469	08	14,409.400	—	1,224.900	—	1,077.336	93	1,209.015	47	1.183	22	26.258	91	81.551	49	— 24.915	21	11.155	93	38.753	80	2.967	23	97.380	18	5.201	14		
1889	211.223	02	438.939	26	15,255.150	—	1,170.900	—	2,588.652	02	410.732	52	1,47.623	12	4,779.532	21	1,377.359	48	15,255.150	—	1.170.900	—	1,615.657	14	1,811.034	85	—	—	57.962	89	29.758	86	+ 20.525	12	22.220	55	47.447	34	1.739	68	97.931	16	4.630	21	77.093	07
1890	183.968	58	1.029.593	38	17,738.300	—	1,294.000	—	2,441.769	26	663 256	71	2,48.874	04	6,395.341	31	1,536.430	03	17,738.300	—	1,294.000	—	1,563.125	35	3,103.500	56	—	—	56.843	73	45.724	84	+ 20.400	—	93.933	76	48.870	05	1.494	32	109.004	24	19.482	28	138.780	18
																							366.588	76	276.600	43	61.235	03	170.470	82	192.016	52	15.792	55	644.370	84	43.682	26	394.651	01

ZARZĄD i FUNKCYONARYUSZE

BANKU KRAJOWEGO

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem

RADA NADZORCZA

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Prezes:

Bochdan Hipolit, właściciel dóbr, Zastępca Członka c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego.

Wiceprezes:

Gorayski August, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Prezes galicyjskiego Towarzystwa naftowego, Wiceprezes Towarzystwa rolniczego w Jaśle, Prezes Rady powiatowej w Krośnie.

Członkowie:

Jędrzejowicz Adam, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy i do Rady państwa, Zastępca Członka c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego, Członek Rady zawiadowczej Banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu w Krakowie, Prezes Rady powiatowej w Rzeszowie, Członek komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Kieszkowski Henryk, Dyrektor Tow. wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, kawaler orderu Leopolda, Członek Wydziału Kasy oszczędności w Krakowie, Członek honorowy c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Kiselka Karol, właściciel dóbr, wielki przemysłowiec, kawaler orderu Franciszka Józefa i papieskiego orderu św. Grzegorza, Prezydent Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Członek lwowskiej Rady miejskiej, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności.

Męciński hr. Józef, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Członek Rady powiatowej w Dąbrowej, Członek Rady Nadzorczej Tow. Wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie.

Romer Gustaw, doktor praw, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Prezes Rady powiatowej w Nowym Sączu, Zastępca Członka Wydziału krajowego, Członek c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego.

Scipio hr. Karol, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, zastępca Członka Wydziału krajowego, Dyrektor Banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu w Krakowie, zastępca Dyrektora Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, Członek Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Żywicki Klemens, doktor praw, adwokat krajowy, poseł na Sejm krajowy, Dyrektor Spółki rolniczej w Tarnopolu, Członek Rady powiatowej w Tarnopolu i c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

Zastępcy:

Krainski Władysław, doktor praw, właściciel dóbr, poseł do Rady państwa, Zastępca Dyrektora Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie, Członek Rady nadzorczej Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie i Rady powiatowej w Przemyślu, Członek c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

Krzyżanowski Stanisław, doktor praw, adwokat krajowy, Dyrektor gal. Banku kredytowego we Lwowie, Komisarz egzaminacyjny dla teoretycznych egzaminów rządowych, Wiceprezydent Rady dyscyplinarnej Izby adwokatów.

Łubieński hr. Roger, Członek c. k. gal. Tow. gospodarskiego.

Jedno miejsce wakuje.

Komisya kontrolująca:

Prezes:

Bochdan Hipolit j. w.

Członkowie:

Jędrzejowicz Adam j. w. | **Scipio hr. Karol** j. w. | **Żywicki Klemens Dr.** j. w.

Komisarz rządowy:

Karasiński Franciszek, c. k. Radca dworu, kawaler orderu żelaznej korony III. klasy, honorowy obywatel miasta Jasła.

Zastępca:

Kunz Karol, doktor praw, c. k. Radca dworu i c. k. Prokurator skarbu, Komisarz egzaminacyjny dla teoretycznych egzaminów rządowych.

Komisarz krajowy:

Jędrzejowicz Edward, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Członek Wydziału krajowego, Członek Wydziału okręgowego Towarzystwa rolniczego w Rzeszowie.

Zastępca:

Sawczak Damian, doktor praw, poseł na Sejm krajowy, Członek Wydziału krajowego.

Dyrekcya:

Dr. Zgórski Alfred. **Dr. Domaszewski Wacław.**

Komitet Cenzorów

dla działu wekslowego.

Augustynowicz Bolesław, właściciel dóbr, Członek Rady Nadzorczej Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie, Wiceprezes c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie.

Baczewski Józef, fabrykant, asesor c. k. Sądu krajowego, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Badeni hr. Stanisław, doktor praw, właściciel dóbr, poseł na Sejm kraj., Prezes Rady powiat. w Kamionce Strumiłowej, Członek c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego we Lwowie, Członek Rady Nadzorczej Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie.

Bodyński Maksymilian, sekretarz Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Radca ces. ozdobiony złotym krzyżem zasługi z koroną.

Brajer Emil de Bertemilian, właśc. domu komisowego pod firmą „Józef Brajer“ we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Breuer Jan de Bertemilian, właściciel dóbr, Dyrektor referent galicyjskiej kasy oszczędności, Członek komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.

Buber Salomon, właściciel dóbr, Członek Izby handlowej i przemysłowej, asesor c. k. Sądu krajowego, właściciel domu komisowego i wywozowego interesu zbożowego we Lwowie, Husiatynie i Podwołoczyskach, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Dische Jakób B., przemysłowiec, właściciel realności.

Epstein Maksymilian, właściciel domu bankowego, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Getritz Aleksander, introligator, właściciel realności, Członek Rady miejskiej, Członek Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie.

Gubrynowicz Władysław, współwłaściciel firmy „Gubrynowicz i Schmidt“, asesor c. k. Sądu krajowego, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, właściciel realności, Członek c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, Członek Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie.

Klarfeld Jakób, przemysłowiec, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego, właściciel realności.

Kochanowski Andrzej, aptekarz, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Komisarz egzaminacyjny dla egzaminów rządowych.

Lange Tadeusz, Dyrektor fundacyi Stanisława hr. Skarbka, poseł na Sejm krajowy i Członek komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.

Markiewicz Stanisław, kupiec, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie.

Michalski Michał, przemysłowiec, poseł na Sejm krajowy, pierwszy delegat Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Członek Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie, Członek Rady administracyjnej Fundacyi hr. Skarbka.

Piepes Jakób, aptekarz, właściciel dóbr, Członek Rady miejskiej, Wiceprezydent lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Reiss Juliusz, kupiec, właściciel realności, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Rozwadowski Franciszek, właściciel dóbr, Dyrektor galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie.

Russman Ignacy, kupiec, asesor c. k. Sądu krajowego, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej.

Schayer Karol, kupiec, właśc. realn., Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handlowej i przem. we Lwowie, asesor c. k. Sądu krajowego, Cenzor Banku austro-węgierskiego, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie.

Schellenberg August, właściciel domu bankowego i spedycyjnego, kawaler orderu Franciszka Józefa, Członek Rady Nadzorczej Banku rolniczego we Lwowie, Członek komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, Cenzor Banku austro węgiers. i gal. Kasy oszczędności we Lwowie.

Sokal Henryk, współwłaściciel domu Bankowego i kantoru wymiany pod firmą „Sokal & Lillen", Członek Rady miejskiej we Lwowie, asesor c. k. Sądu krajowego, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Wybranowski Leoncyusz, właściciel dóbr, Członek rady Nadzorczej gal. Tow. kredytowego ziemskiego, Członek komitetu c. k. gal. Tow. gospodarskiego we Lwowie.

Komitet cenzorów

dla działu interesów ze Stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarskiemi.

Badeni hr. Stanisław Dr. j. w.

Biliński Leon, doktor praw, profesor c. k. Uniwersytetu lwowskiego, Komandor orderu Franciszka Józefa i Członek Akademii umiejętności w Krakowie, poseł na Sejm krajowy i do Rady państwa, Dyrektor referent gal. Kasy oszczędn., Członek c. k. gal. Tow. gospodarskiego.

Goldman Bernard, doktor praw, naczelny kasyer i prokurzysta gal. Banku kredytowego, poseł na Sejm krajowy, Członek Rady miejskiej we Lwowie.

Heinrich Konstanty, lustrator Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Merunowicz Teofil, sekretarz Rady powiatowej lwowskiej, poseł na Sejm krajowy, Członek Wydziału Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Galicyi, redaktor czasopisma „Związek", Wiceprezes galicyjskiego Tow. pszczelniczo-ogrodniczego we Lwowie, Członek Wydziału Towarzystwa wzaj. pomocy oficyalistów prywatnych.

Piętak Leonard, doktor praw, profesor c. k. Uniwersytetu we Lwowie, Członek korespondent Akademii umiejętności w Krakowie, Członek rządowej komisyi egzaminacyjnej, Członek Rady miejskiej we Lwowie.

Pilat Tadeusz, doktor praw, prof. c. k. Uniwersytetu we Lwowie, poseł na Sejm krajowy, Członek komitetu c. k. gal. Tow. gospod.. Naczelnik Biura statystycznego przy Wydziale krajowym, Członek Komisyi prawniczej kraj. Stowarz. czerw. krzyża w Galicyi.

Romanowski Erazm, doktor praw, adwokat krajowy, Zastępca Dyrektora i Członek Rady nadzorcz. Tow. zaliczkowego we Lwowie.

Skałkowski Tadeusz, doktor praw, adwokat krajowy, poseł na Sejm krajowy, Cenzor Banku austro-węgierskiego, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie, Członek Komitetu c. k. gal. Tow. gosp. we Lwowie.

Terenkoczy Władysław, właściciel dóbr i realności, Dyrektor Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie, Wiceprezes Wydziału Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Zima Franciszek, Dyrektor gal. Kasy oszczędności, likwidator b. Zakładu kredytowego włościańskiego we Lwowie, Członek Rady miejskiej we Lwowie. Członek Wydziału Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie, Członek Rady nadz. Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie.

Radca prawny:

Till Ernest, doktor praw, adwokat krajowy, profesor c. k. Uniwersytetu we Lwowie, Członek komisyi do egzaminów rządowych Członek Rady Nadzorczej Banku rolniczego we Lwowie, Członek c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, właściciel i Redaktor „Przeglądu sądowego", Członek Wydziału Towarzystwa prawników we Lwowie.

Urzędnicy

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

PROKURZYŚCI:

Longchamps de Berier Bogusław, naczelny buchalter.
Horoszkiewicz Julian, Dyrektor głównej kasy Wydziału krajowego, zastępuje głównego kasyera Banku.
Majewski Michał, naczelnik likwidatury hipotecznej.
Romaszkan Andrzej, I. korespondent.

REFERENT SZACUNKOWY:

Thilsch Julian.

ZASTĘPCA BUCHALTERA:

Kozakiewicz Leon.

SEKRETARZ ODDZIAŁU HIPOTECZNEGO:

Dr. Malaczyński Aleksander.

KASYERZY:

Kotiers Franciszek, kontrolor Wydziału krajowego, prowadzi kasę efektów Banku.
Nartowski Antoni.

KORESPONDENCI:

Matkowski Antoni.
Stachiewicz Ludwik.

SEKRETARZ RADY i DYREKCYI:

Dr. Drohojowski hr. Jan.

LIKWIDATOROWIE:

Padewski Józef.
Marszałkiewicz Wiktor.
Białaczewski Władysław.
Erlacher Walery.

REWIDENT:

Kratochwil Emil.

SALDOKONTYSTA:

Kossak Stefan.

ADJUNKCI:

I. klasy: **Loziński Roman.**
Pieńczykowski Stanisław.
Strzyżowski Józef.
Krzyszkowski Ignacy.
Gawroński Ludwik.

II. klasy: **Hamerski Maryan.**
Sędzimir Mieczysław.
Choroszczakowski Edmund.
Reyzner Bronisław.
Hanke Artur.
Armółowicz Jan.
Wojciechowski Julian.

PROTOKOLIŚCI i ARCHIWIŚCI:

Sobek Józef.
Kowalski Mieczysław.

ASYSTENCI:

Rump Fryderyk.
Nowicki Maksymilian.
Kövess Aleksander.
Dr. Rzepecki Jan.
Świeżawski Stefan.
Królikowski Alojzy.
Jedno miejsce nieobsadzone.

PRAKTYKANCI:

Krassowski Bronisław.
Trzciński Emil.
Dzikowski Maryan.
Gajewski Marcin.
Wilusz Tadeusz.
Romankiewicz Eugeniusz.

7. WOŹNYCH.

Zastępstwa

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

1. Okręg: Biała.

Zastępstwo: **Towarzystwo oszczędności i pożyczek w Oświęcimie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 10. lutego 1885. Dyrekcya: Jan Majkowski, Franciszek Knihinicki. Komisarz bankowy: Franciszek Niemczewski. Zastępca: Józef Smieszko.

2. Okręg: Bochnia.

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Bochni.**

Otwarte 3. Maja 1886. Dyrekcya: Dr. Antoni Leonard Serafiński, Wojciech Chrzanowski i Jan Dembowski. Komisarz bankowy: Andrzej Łopacki. Zastępca: Wincenty Lasko.

3. Okręg: Bóbrka.

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Bóbrce, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 24 Kwietnia 1884. Dyrekcya: Witołd Niezabitowski, Antoni Szlemkiewicz i ks. Eugeniusz Dżerowicz. Komisarz bankowy: Kazimierz Rudnicki. Zastępca: ks. Hipolit Sztogryn.

4. Okręg: Borszczów.

Tylko dla spraw hipotecznych i komunalnych.

Zastępstwo: **Wydział Rady powiatowej w Borszczowie.**

Otwarte 12. Grudnia 1890. pod kierownictwem każdoczesnego Prezesa i Zastępcy Prezesa Rady powiatowej. Komisarz bankowy: Mieczysław hr. Borkowski. Zastępca: Teofil Witosławski.

5. Okręg: Brzesko.

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Brzesku, Spółka zar. z odpow. nieogran.**

Otwarte 4. Stycznia 1884. Dyrekcya: Roman Niwicki, Władysław Siemiński i Dr. Szymon Bernadzikowski. Komisarz bankowy: Teodor Ganszer. Zastępca: Seweryn Godzieliński.

6. Okręg: Brzeżany.

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Brzeżanach, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 26. Kwietnia 1890. Dyrekcya: Dr. Albert Zauderer, Karol Tyszkowski i Ferdynand Maresch. Komisarz bankowy: Dr. Leon Madeyski. Zastępca: Franciszek Wolski.

7. Okręg: Cieszanów.

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Cieszanowie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 19. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Jacek Jabłoński, Franciszek Lisowski i Michał Gilewicz. Komisarz bankowy: Józef Mikułowski. Zastępca: Dr. Jacek Jabłoński.

8. Okręg: Dąbrowa.

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Dąbrowej, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 5. Stycznia 1884. Dyrekcya: Jan Rogaliński, i Ludwik Zakrzewski. Komisarz bankowy: Jan Br. Konopka. Zastępca: Franciszek Gaszyński.

9. Okręg: **Delatyn** (okręg sądowy Delatyn).

Zastępstwo: **Bank zaliczkowy „Nadzieja“ w Delatynie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 1. Kwietnia 1884. Dyrekcya: ks. Józef Bochdan, Józef Hołubowicz i Adolf Schima. Komisarz bankowy: Franciszek Jelinek. Zastępca: Franciszek Fischer.

10. Okręg: **Dobromil.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Dobromilu, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 3. Czerwca 1884. Dyrekcya: Joachim Piątkowski, Leon Steciak i Franciszek Szanek. Komisarz bankowy: Bolesław Szyszkowski. Zastępca: Jan Teśla.

11. Okręg: **Drohobycz-Turka.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Drohobyczu, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 11. Stycznia 1884. Dyrekcya: Dr. Wiktor Lechowski, Jan Niewiadomski i Karol Wincenty Szufa. Komisarz bankowy: Juliusz Bielski. Zastępca: Ignacy Hoszowski.

12. Okręg: **Gliniany.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Glinianach, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 19. Lutego 1884. Dyrekcya: Ks. Filemon Reszytyłowicz, Andrzej Bałtarowicz i Stanisław Burliga. Komisarz bankowy: Rudolf Körber. Zastępca: Edward Brückner.

13. Okręg: **Gorlice.**

Zastępstwo: **Towarzystwo wzajemnego kredytu w Bieczu, zar. z ogran. por.**

Otwarte 27. Grudnia 1884. Dyrekcya: Józef Olszewski, Dr. Ignacy Januszkiewicz i Władysław Chmielewski. Komisarz bankowy: Adam Skrzyński. Zastępca: Józef Olszewski.

14. Okręg: **Jasło.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Jaśle, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 11. Kwietnia 1884. Dyrekcya: Dr. Roman Adamski, T. W. Brąglewicz i Feliks Bochniewicz. Komisarz bankowy: Apolinary Przyłęcki. Zastępca: Romuald Palch.

15. Okręg: **Jarosław.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Jarosławiu, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 11. Stycznia 1884. Dyrekcya: Bolesław Drohojowski, Waleryan Baczyński i Józef Stephan. Komisarz bankowy: Ksawery Prus Niewiadomski. Zastępca: Ludwik Grzymała Wisłocki.

16. Okręg: **Jaworów-Janów.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Jaworowie, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 28. Lutego 1884. Dyrekcya: Grzegorz Szczyrba, Feliks Sienicki i Jerzy Pytlik. Komisarz bankowy: Józef Skarbek Borowski. Zastępca: Ferdynand Paar.

17. Okręg: **Kamionka-Strumiłowa** (bez okręgu sądowego radziechowskiego.)

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Kamionce Strumiłowej, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 18. Października 1885. Dyrekcya: Stanisław hr. Badeni, ks. Michał Cegielski i Adam Thullie. Komisarz bankowy: Juliusz Łempicki. Zastępca: Jan Szawłowski.

18. Okręg: **Kołomyja-Horodenka-Kossów.**

Zastępstwo: **Spółka handlowa, rolniczo-przemysłowa w Kołomyi, Stow. zar. z ogran. odpow.**

Otwarte 16. Maja 1885. Dyrekcya: Konstanty Bubella, Franciszek Vincenz i Edward Stenzel. Komisarz bankowy: Michał Lenartowicz. Zastępca: Dr. Teofil Dębicki.

19. Okręg: **Kraków-Chrzanów.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Krakowie.**

Otwarte 6. Lutego 1884. Dyrekcya: Ludwik Szumańczowski, Sobiesław Gawroński i Stanisław Mikucki. Komisarz bankowy: Franciszek Wojnarowski. Zastępca: Dr. Kazimierz Kirchmajer.

20 Okręg: **Krosno**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Krośnie, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 14. Lipca 1885. Dyrekcya: Dr. August Lewakowski, Fidelis Kadyi i Feliks Kaczorowski, Komisarz bankowy: August Gorayski. Zastępca: Jan Trzecieski.

21. Okręg: **Limanowa.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Limanowej, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 22. Stycznia 1884. Dyrekcya: Józef Mars, Walenty Jaworski, Józef Macharski i Jan Kubliński. Komisarz bankowy: Dr. Kazimierz Kruk. Zastępca: Eugeniusz Rozwadowski.

22. Okręg: **Lwów**

Tylko dla spraw hipotecznych i komunalnych.

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 1. Kwietnia 1884. Dyrekcya: Władysław Terenkoczy i Teofil Merunowicz. Komisarz bankowy: Ks. Dr. Feliks Zabłocki. Zastępca: Wiktoryn Łonicki.

23. Okręg: **Łańcut.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Łańcucie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 15. Grudnia 1883. Dyrekcya: Wacław Oborski, Bolesław Żardecki i Józef Gaweł. Komisarz bankowy: Antoni Hanusz. Zastępca: Filip Kahane.

24. Okręg: **Mielec.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Mielcu, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 13. Marca 1884. Dyrekcya: Ks. Józef Knutelski, Hipolit Szanecki i Feliks Leyko. Komisarz bankowy: Antoni Fibich. Zastępca: Stefan Sękowski.

25. Okręg: **Maków-Żywiec.**

Zastępstwo: **Stowarzyszenie pożyczkowe „Wzajemna pomoc“ w Makowie z por. nieogran. w sądzie zapis.**

Otwarte 15. Stycznia 1884. Dyrekcya: Karol Wroński, Ludwik Kocyan i Emil Ulrich. Komisarz bankowy: Franciszek Wiktoryn. Zastępca: Edward Wagner.

26. Okręg: **Mościska**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe dla powiatu mościskiego w Mościskach, Stow. zar. z poręką nieogran.**

Otwarte 26. Lutego 1884. Dyrekcya: Leopold Masiuk, Teodor Brzuchowski i Adam Wittek. Komisarz bankowy: Wiktor Krokowski. Zastępca: Dr. Adolf Wolfram.

27. Okręg: **Myślenice.** (bez okręgu sądowego Maków).

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Myślenicach.**

Otwarte 3. Czerwca 1884. Dyrekcya: Czesław hr. Lasecki, Leon Romanowicz i Dr. Emil Adelmann. Komisarz bankowy: Bolesław Targowski. Zastępca: Wincenty Schmidt.

28. Okręg: **Nowy Sącz — Nowy Targ — Grybów.**

Zastępstwo: **Kasa zaliczkowa w Nowym Sączu, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 9. Stycznia 1884. Dyrekcya: Dr. Władysław Barbacki, Wiktor Wyszyński i Jan Kosman. Komisarz bankowy: Dr. Gustaw Romer. Zastępca: Karol Merkel.

29. Okręg: **Nadwórna** (bez okręgu sądowego Delatyn).

ustępstwo: **Kasa zaliczkowa w Nadwórnie, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 12. Grudnia 1890. Dyrekcya: Leopold Woykowski, Michał Garbiak i Andrzej Zawadzki. Komisarz bankowy: Ks. Kornel Mandyczewski. Zastępca: Cezar Nemethy.

30. Okręg: **Podhajce.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Podhajcach, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 13. Maja 1884. Dyrekcya: Kazimierz Zaręba, Adolf Kraus i Karol Srokowski. Komisarz bankowy: Michał Borowski. Zastępca: Józef Dobek.

31. Okręg: **Przemyśl.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe rolne w Przemyślu, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 11. Lutego 1884. Dyrekcya: Emil Leszczyński, Mieczysław Ritterschild i Henryk Słotwiński. Komisarz bankowy: Dr. Władysław Czajkowski. Zastępca: Dr. Wilhelm Rosenbach.

32. Okręg: **Przemyślany** (bez okręgu sądowego Gliniany).

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Przemyślanach, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 7. Stycznia 1884. Dyrekcya: Jan Rudnicki, Józef Grossman, Komisarz bankowy: Dr. Albin Waligórski. Zastępca: Alojzy Madejski.

33. Okręg: **Radziechów** (okręg sądowy Radziechów i Lopatyn).

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Radziechowie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 10. Stycznia 1884. Dyrekcya: Stanisław hr. Badeni, Juliusz Brand i Roman Ujejski. Komisarz bankowy: Franciszek Mrozowski. Zastępca Adolf Czerwiński.

34. Okręg: **Rohatyn.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe na powiat rohatyński, w Rohatynie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 23. Lutego 1884. Dyrekcya: Izydor Kowalewski, Franciszek Marx i Seweryn Manasterski. Komisarz bankowy: Władysław Manasterski. Zastępca: Izydor Kowalewski.

35. Okręg: **Ropczyce.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Ropczycach.**

Otwarte 12. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Stanisław Strzelbicki, ks. Dr. Jan Krzysiak i Dr. Gustaw Ujejski. Komisarz bankowy: Dr. Stanisław Strzelbicki. Zastępca: Ks. Dr. Jan Krzysiak.

36. Okręg: **Rudki** (okręg sądowy) **Gródek.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Rudkach, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 29. Marca 1884. Dyrekcya: Albin Rayski, Piotr Zbrożek i Marcin Grudziński. Komisarz bankowy: Kazimierz Kurek. Zastępca: Albin Rayski.

37. Okręg: **Rzeszów-Kolbuszowa.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe w Rzeszowie, Spółka zar. z odpow. ogran.**

Otwarte 29. Lutego 1884. Dyrekcya: Antoni Karpiński, Leon Schott, Ferdynand Schaiter i Roderyk Als. Komisarz bankowy: Stanisław Jędrzejowicz. Zastępca: Ignacy Gumiński.

38. Okręg: **Sanok-Brzozów-Lisko.**

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Sanoku, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 8. Października 1884. Dyrekcya: Cyryl Jaksa Ładyżyński, Bazyli Czemarnik i Ludwik Świerczyński. Komisarz bankowy: Feliks Gniewosz. Zastępca: Franciszek Bem.

39. Okręg: **Sambor-Staremiasto.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Samborze, Spółka zar. z nieogran. odpow.**

Otwarte 5. Stycznia 1884. Dyrekcya Juliusz Haisig. Juliusz Sobota i Bronisław Bukietyński. Komisarz bankowy: Dr. Karol Pawliński. Zastępca: Józef Aleksiewicz.

40. Okręg: **Śniatyn.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe na pow. sądowy śniatyński w Śniatynie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 13. Kwietnia 1885. Dyrekcya: Tytus Niemczewski, Józef Kossowski i Ferdynand Schmidt. Komisarz bankowy: ks. Antoni Górski. Zastępca: Dr. Karol Werner.

41. Okręg: **Sokal-Rawa.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Sokalu, Stow. zar. z ogran poręką.**

Otwarte 19. Lutego 1884. Dyrekcya: Adolf Doening. Piotr Karpiuk i Jan Semetkowski. Komisarz bankowy: Zdzisław Obertyński. Zastępca: Wincenty Kruszewski.

42. Okręg: **Stanisławów-Bohorodczany-Kałusz.**

Zastępstwo: **Bank zaliczkowy w Stanisławowie, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 4. Stycznia 1884. Dyrekcya: Narcyz Ulmer; Włodzimierz Doboszyński i Aleksander Czołowski. Komisarz bankowy: Ignacy Zdrassil. Zastępca: Bolesław Cieński.

43. Okręg: **Stryj-Żydaczów-Dolina.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Stryju, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 8. Lutego 1884. Dyrekcya: Ludwik Göttinger, Jan Mierczuk i Edward Praxmayer Komisarz bankowy: Seweryn Popiel. Zastępca: Włodzimierz Kniaź Puzyna.

44. Okręg: **Tarnobrzeg-Nisko.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Tarnobrzegu, Spółka zar. z odpow. ogran.**

Otwarte 21. Grudnia 1888. Dyrekcya: Dr. Adolf Reifer, Adolf Prottung i Władysław Gryglewski. Komisarz bankowy: Dr. Antoni Surowiecki. Zastępca: Roman Łapiński.

45. Okręg: **Tarnopol-Skałat.**

Zastępstwo: **„Bank powiatowy", zarejestrowane Stowarzyszenie zarobkowe w Tarnopolu z ogran. odpow.**

Otwarte 7. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Włodzimierz Łuczakowski, Dr. Alfred Kwiatkowski i Dr. Stanisław Glogier. Komisarz bankowy: Dr. Stanisław Glogier. Zastępca: Dr. Włodzimierz Łuczakowski.

46. Okręg: **Tarnów-Pilzno.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Tarnowie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 4. Stycznia 1884. Dyrekcya: Felicyan Jordan Stojowski, Karol Smolik i Tomasz Fusiarski. Komisarz bankowy: Witołd Rogoyski. Zastępca: Dr. Jan Mikuciński.

47. Okręg: **Tłumacz-Buczacz.**

Zastępstwo: **„Oszczędność", Towarzystwo kredytowe w Tłumaczu, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 7. Lipca 1884. Dyrekcya: Ks. Ignacy Tychowicz, Adolf Fuchs i Kazimierz Jasiński. Komisarz bankowy: August Gumiński. Zastępca: Ks. Abdyasz Szeparowicz.

48. Okręg: **Trembowla-Husiatyn.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Trembowli.**

Otwarte 1. Stycznia 1890. Dyrekcya: Dr. Julian Olpiński, ks. Jan Biliński i Jarosław Paszkowski. Komisarz bankowy: Ks. Jan Kaliniewicz. Zastępca: Klemens Bielecki.

49. Okręg: **Wadowice.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Wadowicach.**

Otwarte 21. Marca 1884. Dyrekcya: Kazimierz Wilczyński i Ignacy Dobrodzicki. Komisarz bankowy: Ferdynand br. Baum. Zastępca: Kazimierz Wilczyński.

50. Okręg: **Wieliczka.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Wieliczce.**

Otwarte 14. Stycznia 1884. Dyrekcya: Floryan Nowacki, Karol Czecz i Wilhelm Koch. Komisarz bankowy: Wilhelm Koch. Zastępca: Ludwik Gołuchowski.

51. Okręg: **Zaleszczyki-Czortków.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Zaleszczykach, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 25. Lipca 1884. Dyrekcya: Antoni Bielański, Adolf Edward Knauer i Zygmunt Srokowski. Komisarz bankowy: Antoni Gross. Zastępca: Antoni Piskozub.

52. Okręg: **Zbaraż.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Zbarażu, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 13. Lutego 1884. Dyrekcya: Władysław Prytyka, Jakób Kruh i Zygmunt Dzierżanowski. Komisarz bankowy: Dr. Julian Kopczyński. Zastępca: Zygmunt Dzierżanowski.

53. Okręg: **Złoczów-Brody** (bez okręgu sądowego Łopatyn).

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Złoczowie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 18. Stycznia 1885. Dyrekcya: Karol Jakubowski, Karol Towarnicki i Ludwik Freundlich. Komisarz bankowy: Dr. Władysław Bodyński. Zastępca: Aleksander Korczyński.

54. Okręg: **Żółkiew.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Żółkwi, Stow. zar. z nieogran poręką.**

Otwarte 23. Marca 1884. Dyrekcya: Eugeniusz Rozwadowski i Adolf Dadlec. Komisarz bankowy: Franciszek Michalski. Zastępca: Henryk Hillich.

L. W. kr. 50634/91.

418423
III 1892.
33-129

Aleg. 33.

19/73/83

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie deklaracyi co do umieszczenia klinik przy szpitalu powszechnym we Lwowie dla przyszłego fakultetu medycznego wszechnicy lwowskiej.

Wysoki Sejmie!

Przy uchwalaniu projektu ustawy o urządzeniu służby zdrowia w gminach i na obszarach dworskich w dniu 24. listopada 1890 ponowił Wysoki Sejm wezwanie do c. k. Rządu o przyspieszenie uzupełnienia Uniwersytetu lwowskiego wydziałem lekarskim.

Przedstawiając dziś Wys. Sejmowi konkretne wnioski w powyższym przedmiocie, wielokrotnie w Wys. Izbie dyskutowanym, zaznaczamy przedewszystkiem, iż rezolucye Wys. Sejmu i usilne starania podejmowane przez Wydział krajowy, poparte życzliwie przez c. k. Namiestnika, tudzież przez Koło polskie w Wiedniu, a domagające się zadośćuczynienia słusznym i od tal. dawna uznawanym potrzebom kraju w powyższym kierunku, wyjednały spełnienie tych postulatów tak dalece, iż dzięki Najmiłościwszemu oświadczeniu Najjaśniejszego Pana, spowodowanem laską i życzliwością dla kraju naszego, sprawa uzupełnienia wszechnicy lwowskiej wydziałem lekarskim stała się dziś aktualną i weszła na drogę bliskiego urzeczywistnienia.

Po tym krótkim wstępie, odnoszącym się do przeszłości, na którym ograniczamy się z uwagi, że jest ona Wys. Izbie dostatecznie znaną, przystępujemy do przedstawienia Wys. Sejmowi szczegółów działalności Wydziału krajowego od chwili, gdy rozpoczęte już zostały przedwstępne rokowania, zmierzające do uzupełnienia wszechnicy lwowskiej wydziałem lekarskim.

Otrzymawszy dołączoną tu w odpisie odezwą c. k. Prezydyum Namiestnictwa z d. 5. lutego 1891 l. 861/pr. (Aleg. A.) zaproszenie do wyznaczenia delegatów celem wzięcia udziału w obradach ankiety, w przedmiocie wypracowania szczegółowego programu utworzenia wydziału lekarskiego w Uniwersytecie lwowskim, — zamianował Wydział krajowy delegatami swoimi: Członka Wydziału krajowego Dra Franciszka Hoszarda, radcę i inspektora szpitali Dra Stellę Sawickiego i dyrektora krajowego szpitala powszechnego Dra Bolesława Głowackiego.

W ankiecie tej, która odbyła się w c. k. Namiestnictwie pod przewodnictwem c. k. wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej Dra Bobrzyńskiego, wzięli nadto udział delegaci uniwersytetu Jagiellońskiego Dr. Korczyński i Dr. Browicz, delegat uniwersytetu lwowskiego Dr. Radziszewski, delegat miasta Lwowa Dr. Krówczyński, delegat Towarzystwa lekarskiego lwowskiego, Dr. Ziembicki, referent spraw sanitarnych w c. k. Namiestnictwie Dr. Merunowicz, profesor c. k. szkoły położnych Dr. Czyżewicz, c. k. starosta Liuk i c. k. radca budownictwa przy c. k. Namiestnictwie Braunseis.

III 12

Wynik obrad tej ankiety zakomunikowało nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa w dołączonej odezwie z dnia 20. lutego 1891 l. 1601/pr. (Aleg. B.), upraszając zarazem o jak najdokładniejsze sformułowanie oświadczenia i ściśle oznaczonych wniosków cyfrowych ze strony Wydziału krajowego celem przedłożenia ich JE. p. Ministrowi wyznań i oświaty.

Przy obradach nad szczegółami wymogów, które w odezwie powyższej jako punkt wyjścia dalszej akcyi w sprawie utworzenia wydziału lekarskiego do kraju postawionymi zostały, uznał Wydział krajowy za słuszne i zgodne z interesem funduszu krajowego wszystkie wnioski i zastrzeżenia, poczynione przez zastępcę swego w ankiecie, a w szczególności żądanie, iżby c. k, skarb państwa przyczynił się kwotą 150.000 zł. do wydatków na budowę dwóch osobnych klinik, jeżeli koszt wraz z zakupnem gruntu nie przeniesie kwoty 300.000 zł. — niemniej stosowną subwencyą wynoszącą przynajmniej połowę wydatków, spowodowanych potrzebą rozszerzenia po nad plan pierwotny zakładu położniczo-ginekologicznego.

Oświadczając zaś gotowość prowadzenia administracyi klinikami przez zarząd szpitala uczynił to Wydział krajowy zależnem od warunku, iż kliniki staną tuż obok gmachu szpitala głównego i będą nam oddane zupełnie urządzone, t. j. zaopatrzone w potrzebne sprzęty, bieliznę pościel i narzędzia.

Zastrzeżenia te w obronie skarbu krajowego poczynione, znalazły też wyraz w odezwie naszej z d. 16. marca 1891 l. 7572, zamieszczonej jako alegat C.

W odpowiedzi na powyższą odezwę nadesłało nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa pod dniem 23. sierpnia 1891 l. 8.500/pr. zawarty w (Aleg. D.) projekt deklaracyi normującej zobowiązania, które Wydział krajowy imieniem funduszu krajowego przyjąć ma, tudzież udział skarbu krajowego w kosztach połączonych z założeniem fakultetu lekarskiego.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa domagając się większych jeszcze ofiar i gotowości do ustępstw, aniżeli to w powyżej powołanej odezwie naszej oświadczyliśmy, podniosło między innemi, że na wyższą subwencyę ze strony c, k. skarbu państwa fundusz krajowy również i z tego względu liczyć nie może, iż kraj, przyjmując gmach szpitalny i położniczy, przyjął też na siebie obowiązek użyczenia ich na cele nauki. Nadto, że całe koszta budowy zakładów nieklinicznych, tudzież stałego utrzymania wydziału lekarskiego spadają wyłącznie na skarb państwa, wobec czego JE. pan Minister wyznań i oświaty domagać się musi także przyjęcia wszystkich kosztów adaptacyi w gmachu szpitalnym i położniczym.

Wydział krajowy wziąwszy pod ścisłą rozwagę szczegóły odezwy powyższej, tudzież warunki propowanej deklaracyi, postanowił zeznać tę deklaracyę w zasadzie, z zastrzeżeniem atoli aprobaty Wys. Sejmu, która nada jej dopiero moc obowiązującą.

Przy powzięciu uchwały w tym względzie kierował się Wydział krajowy motywami, podniesionymi już na wstępie niniejszego sprawozdania a w szczególności oświadczeniem ze strony c. k. Rządu, iż tylko zadośćuczynienie żądaniom objętym deklaracyą usunąć może ostatecznie trudności, jakie stają jeszcze w drodze utworzeniu fakultetu lekarskiego. C. k. Prezydyum Namiestnictwa położyło bowiem szczególny nacisk na okoliczność, iż JE. Pan Minister wyznań i oświaty liczy na jak najdalej idącą pomoc materyalną ze strony kraju, od której głównie zależy zaprowadzenie nauki lekarskiej na wszechnicy lwowskiej, zatem urzeczywistnienie celu, do którego Wysoki Sejm i kraj od tak dawna zdążał.

Odezwą z d. 15. września b. r. do l. 40.278, w (Aleg. E.) zamieszczoną, przesłaliśmy tedy c. k. Prezydyum Namiestnictwa zeznaną przez Wydział krajowy deklaracyę w duchu żądanym przez c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty, po wprowadzeniu atoli niektórych modyfikacyj i zmian w udzielonym nam projekcie, które na podstawie faktycznych stosunków uznaliśmy za konieczne.

W odpowiedzi na tę odezwę naszą otrzymaliśmy zawiadomienie c. k. Namiestnictwa z d. 12. listopada 1891 l. 83.942, że Jego Ces. i Król. Apostolska Mość, raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 25. października 1891 Najmiłościwiej zezwolić, ażeby jeśli potrzebne ku temu

środki finansowe w drodze konstytucyjnej będą przyznane, aktywowano w uniwersytecie lwowskim wydział lekarski z początkiem roku szkolnego 1894|5, a następnie w czterech po sobie następujących latach po jednym dalszym z kolei roku studyów tegoż wydziału. Zarazem raczył Najj. Pan upoważnić J. E. Pana Ministra wyznań i oświaty, ażeby z możliwym pośpiechem doprowadził do skutku rokowania podjęte na podstawie deklaracyi zeznanej przez Wydział krajowy pod dniem 15. września 1891 w przypuszczeniu, iż Wysoki Sejm deklaracyę tę zatwierdzi.

Z uwagi na okoliczność, że wskutek wydania Najw. postanowienia o aktywowaniu wydziału lekarskiego, termin otwarcia fakultetu dokładnie jest już znanym, okazała się oczywiście potrzeba odpowiedniej zmiany, względnie sprecyzowania brzmienia artykułów V. i XIII. deklaracyi, która to zmiana wprowadzoną już została do projektu umowy, jaki Wysokiemu Sejmowi na końcu niniejszego sprawozdania przedstawiamy.

Ponieważ plany i kosztorysy tak budowy pawilonów klinicznych jak i zakładu ginekologiczno-położniczego, o którym osobno Wys. Sejmowi zdajemy sprawę, ułożone być mają za wspólnem porozumieniem się z c. k. Rządem, a wymagane czynności w tym względzie dopiero po upoważnieniu ze strony Wys. Sejmu do zawarcia umowy przedsięwziąć będzie można, przeto Wydział krajowy nie może już obecnie przedstawić Wys. Sejmowi wniosków uzasadniających żądanie potrzebnych kredytów na budowę.

Pragnąc atoli dać przynajmniej przybliżony obraz wydatków, jakie kraj z tego tytułu ponieść będzie musiał, przedstawiamy tu daty zaczerpnięte z zestawienia kosztów budowy i urządzenia klinik w Krakowie, wraz z ogólnem obliczeniem zastosowanem do potrzeb, jakie okażą się koniecznymi u nas przy budowie i adaptacyach wymaganych lokalności.

Budowa kliniki chirurgicznej w Krakowie kosztowała . .	107.000 zł.
Przyjmując tę cyfrę i tutaj, wypadnie preliminować na budowę dwóch klinik sumę	214.000 „
Koszta wewnętrznego urządzenia kliniki chirurgicznej we Lwowie mieszczącej 45 łóżek, wyniosą w przybliżeniu	7.245 „
Koszta wewnętrznego urządzenia kliniki chorób wewnętrznych na 50 łóżek wyniosą	8.050 „
Urządzenie osobnej podręcznej pracowni bakteryologicznej i zbudowanie składów na słomę, tudzież wybudowanie chlewków będzie kosztowało około .	3.000 „
Przybliżone koszta urządzenia kliniki ocznej i syfilitycznej w szpitalu głównym we Lwowie wyniosą	3.143 „
Urządzenie stacyi wodnej według obliczenia architekty kosztować będzie .	30.000 „
Uporządkowanie ogrodu pomiędzy klinikami . . .	1.000 „
Wybudowanie nowej kuchni z magazynami . . .	20.000 „
Rozszerzenie pralni	4.000 „
Razem .	270.438 zł.

Z uwagi zaś na okoliczność, że w budować się mającym zakładzie położnic (o którym jak to wyżej nadmieniliśmy, przedstawiamy Wys. Sejmowi równocześnie osobne sprawozdanie, urządzoną być ma klinika ginekologiczno-położnicza, zwiększy się preliminowany z tego tytułu w zeszłorocznem sprawozdaniu naszem wydatek na budowę, wliczając już wartość gruntu kupionego za sumę 20.000 zł. i przewidywane koszta urządzenia zakładu ginekologicznego, o kwotę 47.000 zł.

Wreszcie koszt urządzenia wewnętrznego tej kliniki mieszczącej 34 łóżek wyniesie w przybliżeniu około . . . . . 14.000 „

Ogółem tedy wyniosą koszta budowy i urządzenia pawilonów klinicznych, tudzież urządzenia klinik w gmachu szpitala wraz z nadwyżką wydatku wskutek

rozszerzenia budowy i urządzenia zakładu położniczo-ginekologicznego w przybliżeniu sumę . . . . . 331.438 zł.

Gdy zatem c. k. skarb państwa partycypuje w tych wydatkach subwencyą w kwocie . . . . . 150.000 „

Pozostaje do pokrycia przez fundusz krajowy kwota . . 181.438 zł.

Reasumując tedy przytoczone powyżej motywa i szczegóły, uzasadniające czynności i postanowienia Wydziału krajowego, podjęte w toku rokowań, zmierzających do aktywowania fakultetu lekarskiego przy wszechnicy lwowskiej, Wydział krajowy przedstawia Wys. Sejmowi następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm upoważnia Wydział krajowy do zawarcia umowy w c. k. Administracyą państwa na podstawie deklaracyi zeznanej przez Wydział krajowy w dniu 15. września r. b. w brzmieniu następującem:

Umowa

która została zawartą pomiędzy Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem imieniem funduszu krajowego a c. k. Administracyą państwa w sprawie fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie.

I. Wydział krajowy zobowiązuje się na gruncie należącym do ogólnego szpitala krajowego we Lwowie wybudować kosztem funduszu krajowego dwa nowe pawilony na klinikę wewnętrzną i chirurgiczną, zaś zamierzony szpital położniczy rozszerzyć kosztem tegoż funduszu tak, aby obejmował także klinikę położniczą i ginekologiczną.

II. Plany tych trzech budynków ułożone będą przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Rządem w ten sposób, iż:

a) klinika chorób wewnętrznych obejmować ma 4—6 sal większych i 4 pokoje (separatki) razem na 50 łóżek, amfiteatralną salę wykładową, podręczne laboratoryum bakteryologiczne i chemiczno-mikroskopowe, oraz małe laboratoryum dla uczniów, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie dla dwóch asystentów po jednym pokoju i przedpokoju, w suterenach lub na poddaszu dwa pokoje dla służby i jeden pokój dla nadzorczyni, izbę do przechowania zwierząt dla doświadczeń, łazienkę, kuchnię i wychodki;

b) klinika chirurgiczna obejmować ma 4 sale chorych po 10 łóżek, 2 separatki, salę operacyjną małą do laparatomij, gabinet profesora, poczekalnię i salę ordynacyjną dla chorych przychodnich, pokój do przyrządzania opatrunków antiseptycznych, dwa mieszkania asystentów i dwa mieszkania dozorców, garderobę uczniów, kuchnię, łazienki dla chorych i dla personalu, windę, wychodki, w osobnem zabudowaniu podręczną pracownię bakteryologiczną;

c) klinika położniczo-ginekologiczna obejmować ma 2 sale po 12 łóżek dla chorych ginekologicznych, 2 sale po 12 łóżek dla położnic zdrowych, 1 salę o 6 łóżkach dla położnic chorych, 8 separatek dla niezwykłych przypadków położniczych i ginekologicznych, salę dla ciężarnych, salę operacyjną, salę dla rodzących, salę wykładową, która służyć będzie także do wykładów w szkole położnych, poczekalnię dla chorych przychodnich, kancelaryę, gabinet profesora, pokój dla ćwiczeń mikroskopowych, bakteoryologicznych, pokój do ćwiczeń operacyjnych, mieszkanie dla dwóch asystentów, mieszkanie dla akuszerki, pokój dla dyżurujących uczniów o dwóch łóżkach, pokój dla posługaczek, pokój dla posługaczek wolnych w nocy od służby, magazyn na bieliznę i sprzęty, łazienki i dwie kuchnie.

III. Oprócz tego zobowiązuje się Wydział krajowy w głównym gmachu szpitalnym umieścić, przeprowadzając na koszt funduszu krajowego stosowną adaptacyę:

a) klinikę chorób ocznych obejmującą potrzebną ilość sal do umieszczenia 40 łóżek dla chorych, amfiteatralną salę operacyjną zarazem wykładową, która ma służyć także dla wykładów kliniki chorób skórnych i wenerycznych, poczekalnię dla chorych przychodnich, pokój ordynacyjny dla tychże, pokój dla badań oftalmologicznych, gabinet profesora, mieszkanie asystenta, pokój dla dozorczyń i pokój dla dozorczyni starszej, kuchnię, łazienki, wychodki, pokój dla służącego;

b) klinikę chorób skórnych i wenerycznych, obejmującą potrzebną ilość sal dla chorych na umieszczenie 40 łóżek, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie asystenta, łazienki z 7 wannami, kuchnię, wychodki, mieszkanie sług.

IV. Dla wszystkich powyżej wymienionych pięciu klinik dostarczy Wydział krajowy kosztem funduszu krajowego całe urządzenie wewnętrzne, jednakże tylko takie, jakie jest używane w szpitalu krajowym.

Koszta tego urządzenia nie mogą przekraczać sumy 20.000 zł. w. a.

Gdyby c. k. Rząd żądał pod tym względem zmian i ulepszeń, porozumie się w swoim czasie z Wydziałem krajowym, przyjmując na skarb państwa nadwyżkę kosztów ztąd wynikłą.

V. Wszystkie kliniki powyższe, zupełnie urządzone, odda Wydział krajowy na użytek fakultetu lekarskiego w następującym porządku czasu:

1) klinikę wewnętrzną i klinikę chirurgiczną dnia 1. kwietnia 1897;

2) klinikę okulistyczną dnia 1. października 1897,

3) klinikę położniczą i ginekologiczną i klinikę chorób skórnych i wenerycznych dnia 1. października 1898.

VI. C. k. skarb państwa ze względu na art. IV. i XIII. niniejszej umowy nie nabywa żadnego prawa własności gmachów i sprzętów oddanych na użytek klinik. Sprzęty jednak, sprawione wyłącznym kosztem c. k. skarbu, pozostają jego własnością i w osobnym inwentarzu będą zapisywane.

VII. Każdy oddział kliniczny jest zarazem oddziałem szpitala krajowego i podlega jako taki ogólnym normom i zarządowi szpitala, ustanowionemu przez Wydział krajowy z uwzględnieniem wszakże wymagań nauki klinicznej.

Profesorowie kierujący klinikami są zarazem bezpłatnymi prymaryuszami na tych klinikach, jako na oddziałach szpitalnych i mają się do przepisów szpitalnych jako prymaryusze zastosować. Sekundaryusze szpitalni i służba na klinikach będą podlegali profesorom jako prymaryuszom.

VIII. Profesorom klinicznym służy prawo wybierania chorych do swoich oddziałów klinicznych ze wszystkich innych oddziałów szpitalnych, o ile chory temu się nie sprzeciwi; służy im także prawo zwracania chorych ze swoich oddziałów na zwykłe oddziały szpitalne, o ile chorzy ci według przepisów szpitalnych do szpitala się kwalifikują.

IX. Koszta zwykłego utrzymania gmachów i ich wewnętrznego urządzenia na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy. Gdyby jednak c. k. Rząd na oddanych fakultetowi do użytku oddziałach klinicznych domagał się zmian, obowiązany jest pod względem kosztów porozumieć się za każdym razem osobno z Wydziałem krajowym.

X. Koszta zwykłego szpitalnego utrzymania chorych na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy. O ile koszta te utrzymania chorych t. j. żywienie, lekarstwa, opatrunki itp. ze względu na potrzeby nauki uniwersyteckiej przekraczać będą obowiązującą normę szpitalną, nadwyżkę tę pokrywać będzie corocznie c. k. skarb państwa.

Sposób obliczania tej nadwyżki i pokrywania jej pozostawia się osobnemu pomiędzy Wydziałem krajowym a c. k. Administracyą państwową zawrzeć się mającemu porozumieniu.

XI. Gdyby na fakultecie lekarskim inne kliniki, mianowicie klinika laryngologiczna, klinika chorób uszu i klinika chorób nerwowych miały być zaprowadzone, Wydział krajowy obowiązuje się pomieścić je w gmachu szpitala krajowego na podstawie osobnego układu a c. k. Administracyą państwową zawrzeć się mającego w myśl zasad przyjętych w obecnej umowie.

XII. Zwłoki ubogich leczonych kosztem funduszu krajowego, a zmarłych w szpitalu, mają służyć za przedmiot nauki w oddziałach nieklinicznych fakultetu lekarskiego.

Profesor anatomii patologicznej będzie pełnił bezpłatnie obowiązki prosektora szpitalnego.

XIII. C. k. skarb państwa do kosztów budowy i adaptacyi, wymienionych w art. I. niniejszej umowy obowiązuje się przyczynić subwencyą 150.000 zł., którą wypłaci do kasy Wydziału krajowego w trzech ratach rocznych po 50.000 zł. w ten sposób, iż pierwsza rata przypadnie na rok 1895.

Art. XIV. Akt umowy tej wystawia się w dwóch egzemplarzach równobrzmiących, nieostemplowanych, podpisanych przez c. k. Namiestnika Galicyi oraz przez Marszałka i dwóch Członków Wydziału krajowego.

Jeden egzemplarz przechowany będzie w aktach c. k. Namiestnictwa, drugi w aktach Wydziału krajowego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 12 stycznia 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca.

Dr. Franciszek Hoszard *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Odpis

odezwy Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 5. lutego 1891 l. 861|91 do Wydziału krajowego.

Jego Ekscelencya Pan Minister wyznań i oświaty reskryptem z dnia 22. grudnia 1890 l. 2.366, poruczył mi wypracowanie szczegółowego programu utworzenia wydziału lekarskiego w c. k. Uniwersytecie lwowskim.

W tym celu zwołałem ankietę fachową na dzień 1. lutego 1891 do Krakowa, do której zaprosiłem profesorów wydziału lekarskiego c. k. Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, delegata c. k. Uniwersytetu lwowskiego i referenta spraw sanitarnych w c. k. Namiestnictwie.

Zadaniem tej ankiety, która odbyła swe posiedzenia pod przewodnictwem pana c. k. Wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej, było wszechstronne wyjaśnienie potrzeb przyszłego wydziału lekarskiego na Uniwersytecie lwowskim.

Obecnie należy zauważyć, w jaki sposób możnaby ze względu na stosunki lokalne uczynić zadość potrzebom w ten sposób wskazanym, a mianowicie, gdzie umieścić instytuta medyczne z możebnem zaszanowaniem finansów państwa. Dla zastanowienia się nad tem pytaniem i sformułowania możebnych wniosków, zwołuję osobną ankietę, do której prócz delegatów wydziału lekarskiego Uniwersytetu krakowskiego i delegata Uniwersytetu lwowskiego, zapraszam zastępców świetnego Wydziału krajowego i miasta Lwowa, referenta spraw sanitarnych w Namiestnictwie, c. k. Radcę budownictwa Braunseisa i prof. Dra Czyżewicza.

Ankieta ta zbierze się w gmachu c. k. Namiestnictwa w sali posiedzeń sekcyjnych c. k. Rady szkolnej krajowej w dniu 14. lutego b. r. o godzinie 10. przed południem pod przewodnictwem pana c. k. Wiceprezydenta Dra Bobrzyńskiego.

Przedmiotem jej obrad będą następujące sprawy:

1. Sprawa możliwego umieszczenia klinik uniwersyteckich w gmachach szpitala krajowego lwowskiego;
2. sprawa ewentualnego objęcia administracyi klinicznej przez świetny Wydział krajowy;
3. sprawa dostarczenia klinikom potrzebnej dla celów naukowych liczby chorych;
4. zapewnienie dostawy zwłok dla instytutów anatomii opisowej i anatomii patologicznej;
5. obmyślenie placów pod budowę gmachów dla tych instytutów medycznych, które w szpitalu krajowym nie znajdą pomieszczenia, przyczem oprócz gruntów ofiarowanych przez miasto Lwów, należałoby wziąć pod rozwagę odstąpienie części gruntów oddanych do użytku szkole weterynaryi.

Zawiadamiając o tem uprzejmie świetny Wydział krajowy, mam zaszczyt upraszać Go, aby na posiedzenie wspomnianej właśnie ankiety, przysłać zechciał swoich delegatów celem wzięcia udziału w obradach. Będą one miały na razie charakter informacyjny i posłużą mi za podstawę do określenia, czego na rzecz utworzyć się mającego wydziału miałbym zażądać od Reprezentacyi kraju i od Reprezentacyi miasta Lwowa.

W załączeniu przesyłam Świetnemu Wydziałowi krajowemu wykaz lokalności potrzebnych dla pomieszczenia katedr i instytutów wydziału lekarskiego we Lwowie, ułożony na podstawie obrad ankiety krakowskiej. Badeni w. r.

D. j. w.

Subalegat a. *do Aleg.* A. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 50.634.

Zestawienie.

potrzebnych lokalów dla zakładów klinicznych wydziału lekarskiego we Lwowie.

I. Klinika chorób wewnętrznych.

a) 4—6 sal większych po 8 łóżek, 4 sal tak zwanych separatek po 1. łóżku, razem łóżek 50, — *b)* amfiteatralna sala wykładowa, — *c)* podręczne laboratoryum bakteryologiczne, — *d)* podręczne laboratoryum chemiczno-mikroskopowe, — *e)* małe podręczne laboratorynm dla uczniów, — *f)* gabinet profesora, — *g)* poczekalnia dla chorych przychodnich, — *h)* mieszkanie dla dwu asystentów po 1 pokoju i przedpokoju, — *i)* w suterenach lub na poddaszu dwa pokoje dla służby, jeden pokój dla nadzorczyni, — *k)* izba do przechowania zwierząt do doświadczeń, *l)* łazienka, — *m)* kuchnia, — *n)* wychodki.

II. Klinika chirurgiczna.

a) 4 sale chorych po 10 łóżek, — *b)* 2 separatki, — *c)* 1 sala operacyjna oraz wykładowa, — *d)* 1 sala operacyjna mała do laparotomii, — *e)* 1 gabinet dla profesora, *f)* 1 poczekalnia dla chorych przychodnich, — *g)* 1 sala ordynacyjna dla chorych przychodnich, — *h)* 1 pokój do przyrządzania opatrunków antisept., — *i)* 2 mieszkania asystentów, — *k)* 2 mieszkania stróżów, — *l)* garderoba dla uczniów, — *m)* kuchnia, — *n)* 2 łazienki dla chorych i dla personalu, — *o)* winda, — *p)* wychodki, — *r)* w osobnym bundynku pracownia bakteryologiczna.

III. Klinika położniczo-ginekologiczna.

2 sale po 13 łóżek dla chorych ginekol. — 2 sale po 12 łóżek dla położnic zdrowych — 1 sala dla ciężarnych z tapczanami wzdłuż ścian — 1 sala operacyjna — 1 sala dla rodzących — 1 sala wykładowa z auditorium — 1 sala o 6 łóżkach dla położnic chorych — 4 separatki po 1 do 2 łóżek dla niezwykłych przypadków porodów - 4 separatki po 1 do 2 łóżek dla niezwykłych przypadków ginekol. — 1 poczekalnia dla chorych przychodnich — 1 kancelarya — 1 gabinet dla profesora — 1 pokój do ćwiczeń mikrosk. i bakteryolog. — 1 pokój do ćwiczeń operacyjnych — 2 mieszkania dla dwu asystentów — 1 mieszkanie dla akuszerki — 1 pokój dla dyżurujących uczniów o 2 łóżkach — 1 pokój dla posługaczek — 1 pokój dla posługaczek wolnych w nocy od służby — 1 magazyn na bieliznę i sprzęty — łazienki — dwie kuchnie.

IV. Klinika okulistyczna.

6 sal dla chorych po 6 łóżek — 4 separatki po 1 łóżku — 1 sala wykładowa zarazem operacyjna z amfiteatrem — 1 pokój poczekalny dla chorych przychodnich — 1 pokój ordynacyjny dla tychże chorych — 1 pokój do badania wziernikowego — 1 pracownia do badań mikroskopijnych — 1 kancelarya dla profesora, zarazem skład narzędzi oper., przyborów, biblioteka, 2 mieszkania dla asystentów po 1 pokoju i przedpokoju — 1 pokój dla posługaczek — 1 pokój dla starszej posługaczki — 1 pokoik dla stróża — 1 kuchenka podręczna — 1 łazienka o 2 wannach — wychodki — 1 pokój dla odźwiernego, jeżeli nie jest wspólny dla wszystkich klinik.

V. Klinika chorób skórnych i wenerycznych.

a) 8 sal po 5 łóżek, — *b*) sala wykładowa dla 80 uczniów z krzesłem do badania kobiet i ze stołem operacyjnym — *c*) pracownia profesora oraz gabinet, — *d*) poczekalnia do chorych przychodnich — mieszkanie dla asystenta, — *e*) łazienki o siedmiu wannach (2 wanny dla chorób skórnych, 4 dla wenerycz. 1 z przyrz. Hebry) — *f*) kuchnia, — *g*) wychodki.

VI. Klinika chorób dzieci.

Dwie większe sale po 8 łóżek — dwie mniejsze sale po 4 łóżka — sala wykładowa — kancelarya dla profesora oraz biblioteka i zbiory — mieszkanie asystenta — łazienka — kuchenka.

VII. Klinika chorób umysłowych.

1 sala wykładowa — 2 sale chorych (mężczyzn i kobiet) dla spokojnych — 2 sale chorych (mężczyzn i kobiet) dla szałowych — 2 sale chorych (mężczyzn i kobiet) dla epileptyków — 2 sale chorych (mężczyzn i kobiet) dla zanieczyszczających się — 1 pokój dla profesorów, oraz skład przyrządów — 1 łazienka — 2 pokoje dla posługaczy wolnych od służby.

VIII. Klinika chorób nerwowych.

2 sale dla chorych po 10 łóżek — sale dla przychodnich chorych - kancelarya dla profesora oraz skład przyrządów leczniczych.

IX. Klinika chorób krtani.

3 sale dla chorych po 6 łóżek, z tych jedno dla dzieci dyfterycznych — sala operacyjna zarazem sala wykładowa.

Uwaga. Powyższe postulata wszystkich zakładów klinicznych mogą jeszcze o tyle uledz zmianie, gdyby możebnem było połączenie pewnych klinik ze szpitalem powszechnym lub połączenie klinik z sobą, tak iżby niektóre ubikacye mogły być wspólnymi.

Zestawienie.

potrzebnych lokalności dla zakładów nieklinicznych wydziału lekarskiego we Lwowie.

I. Anatomia opisowa.

Sala wykładowa z amfiteatrem — prosektoryum dla uczniów — pracownia dla profesora — pracownia dla asystentów — gabinet profesora — 4 sale na zbiory — garderoba dla uczniów — winda — mieszkanie dla 2 asystentów — mieszkanie dla dwóch służących — kuchnia — kupiarnia — macerownia — lodownia — skład węgla.

II. Fizyologia.

Sala wykładowa z oświetleniem o ile możności z góry i urządzeniem dla zaciemniania — pokój do przygotowań demonstracyi (obok sali wykład.) — sala do badań elektrycznych o 2 oknach — pracownia chemiczna o 3 oknach z 2 kuchniami chemicznemi — pokój na pomieszczenie wag — pokój do fotografii z urządzeniem do zaciemniania — sala do wiwisekcyi i ćwiczeń fizyologicznych — pokoik do operacyj optycznych — pracownia profesora — kancelarya profesora oraz biblioteka — pokój do ćwiczeń histologicznych o 4—5 oknach — pracownia demonstratora, skład mikroskopów, barwików i przyborów histologicznych — pokój do specyalnych badań histologicznych — dwa mieszkania dla asystentów — mieszkanie dla służącego — warsztat — pokoik dla pomieszczenia operowanych zwierząt — stajenka — aquarium.

III. Zakład patologii ogólnej i doświadczalnej.

1. Sala wykładowa — 2. sala do wiwisekcyi — 3. pracownia profesora — 4. warsztat — 5. pracownia chemiczna — 6. pracownia bakteryologiczna — 7. pracownia histologiczna — 8. pracownia dla uczniów — 9. pokój do przygotowań na wykłady — pokój do przechowania materyałów i do obserwacyi zwierząt operowanych — 11. wychodki.

IV. Zakład farmakologii i farmakognozyi.

Sala wykładowa (może być wspólna z innym zakładem) — trzy sale muzealne, po części równocześnie do ćwiczeń histologicznych — pracownia chemiczna z aparatem destyl. — pokoik na pomieszczenie wag — sala do doświadczeń dla uczniów — sala do prac doświadczalnych — pokój na pomieszczenie zwierząt będących w obserwacyi — pokój dla badań optycznych (spektralnych) — kancelarya profesora oraz biblioteka — pomieszkanie asystenta — pomieszkanie posługacza — stajenka — wychodki.

V. Zakład anatomii patologicznej.

Prosektoryum oraz sala wykładowa z amfiteatrem — garderoba dla uczniów — dwie sale sekcyjne mniejsze — pracownia profesora — pracownia asystentów — pokój do doświadczeń —

większa sala do ćwiczeń histologicznych — cztery sale muzealne — dwa pokoje na pracownię bakteryol. — pokój na skład przyborów — mieszkanie dla asystentów — mieszkania dla posługaczy — w suterenach skład zwłok — składy węgla — stajenka — wychodki.

Przy tym zakładzie muszą być pomieszczone: dwie sale do ćwiczeń operacyjnych na zwłokach dla kliniki chirurgicznej — takież dwie sale dla kliniki położniczej — takież dwie sale dla kliniki okulistycznej.

V. Chemia lekarska.

Sala wykładowa z kuchnią chemiczną — sala ćwiczeń dla uczniów (najmniej 24 stołów) — pokój dla wag — pokój dla profesora oraz pracownia — biblioteka — pracownia asystenta — pokój do poszczególnych prac — mieszkanie dla asystenta — mieszkanie dla posługacza — skład — wychodki.

VI. Medycyna sądowa.

Prosektoryum wspólne z anatomią patol. — sala sekcyjna mniejsza — pracownia profesora, pracownia asystenta — mieszkanie asystenta — mieszkanie posługacza — komórka na przechowanie zwłok.

VII. Hygiena.

Sala wykładowa (może być wspólną) — dwa pokoje na zbiory — pokój do przygotowania przed wykładem — pracownia bakteryologiczna — dwa pokoje na pracownię chemiczno-histol. (jako pracownia do badania pokarmów i napojów) — pokój dla profesora oraz biblioteka — pracownia asystenta — mieszkanie dla asystenta — mieszkanie dla stróża.

Alegat B. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 50.634.

Odpis

odezwy Prezydyum c. k. Namiestnictwa z d. 20. lutego 1891 l. 1.601 pr. do Wydziału krajowego.

Wskutek mojego zaproszenia z d. 5. lutego 1891 l. 861/pr. zebrała się w dniu 14. b. m. w c. k. Namiestnictwie ankieta w sprawie projektowanego utworzenia wydziału lekarskiego w c. k. Uniwersytecie lwowskim.

Na posiedzeniu tem, w którem wzięli udział Pp. zastępcy Swietnego Wydziału krajowego, wymienieni w szacownej odezwie z d. 10 b. m. l. 5.639, delegat miasta Lwowa oraz mężowie zawodowi do uczestnictwa w obradach powołani, rozważono wszechstronnie, w jaki sposób należy uczynić zadość potrzebom wydziału lekarskiego pod względem umieszczenia, administracyi i dostarczenia materyału naukowego.

Wyniki tych obrad mające służyć za punkt wyjścia dalszej akcyi w sprawie utworzenia wydziału lekarskiego, przedstawiają się jak następuje:

1) Państwowa administracya oświecenia postara się o umieszczenie instytutów niekliuicznych wydziału lekarskiego, to jest instytutów anatomii opisowej, medycyny sądowej, fizyologii, chemii lekarskiej, hygieny, anatomii patologicznej, patologii ogólnej i doświadczalnej, farmakologii i farmakognozyi w sposób właściwy, ewentualnie przez wystawienie trzech osobnych budynków na gruncie, przez gminę miasta Lwowa dostarczyć się mającym, w pobliżu krajowego szpitala we Lwowie i odpowiednie onychże urządzenie.

2) Szpital krajowy powinienby oddać na cele nauki klinicznej wydziału lekarskiego pięć oddziałów szpitalnych, mianowicie jeden oddział dla chorób wewnętrznych, jeden oddział chirurgiczny, oddział położniczo-ginekologiczny, oddział okulistyczny i oddział dla chorób skórnych i wenerycznych a zarazem doda do każdego z tych oddziałów ubikacye, potrzebne do celów naukowych i ściśle klinicznych.

W dołączonym wykazie uwidoczniono, w jakich rozmiarach wymienione oddziały szpitalne, które mają służyć do nauki klinicznej, urządzone być winny, oraz jakie lokalności dla celów ściśle nankowych do nich dodane być mają.

3) Oddziały szpitalne przeznaczone do nauki klinicznej, oraz należące do nich lokalności ściśle kliniczne, umieścićby należało w sposób następujący:

a) Oddział chorób wewnętrznych tudzież oddział chirurgiczny pomieścić należy w dwóch osobnych pawilonach, które wybuduje szpital, względnie fundusz krajowy na własnym gruncie i własnym kosztem obok głównego budynku szpitalnego, zastrzegając sobie prawo własności do tych budynków.

b) Zakład położnic, którego budowa wskutek uchwały Sejmu krajowego ma być w roku bieżącym rozpoczętą, winien być tak rozszerzony, iżby nadto pomieścił oddział ginekologiczny wraz z lokalnościami potrzebnemi dla celów naukowych wydziału lekarskiego i szkoły akuszerek. Cały ten dom położniczo-ginekologiczny miałby być oddany na cele naukowe.

c) Oddział okulistyczny, tudzież oddział dla chorób skórnych i wenerycznych wraz z odnośnemi lokalnościami dla celów ściśle klinicznych trzebaby umieścić w głównym gmachu szpitalnym.

4) Gdyby ewentualnie okazała się potrzeba utworzenia jeszcze innych oddziałów dla nauki specyalnych gałęzi medycyny jak n. p. oddziału chorób nerwowych, chorób krtani, chorób uszu, i t. d. oddziały te winny znaleść pomieszczenie w ubikacyach szpitala krajowego.

5) Państwowa administracya oświecenia miałaby przyczynić się do kosztów budowy nowych pawilonów szpitalnych, względnie rozszerzenia domu położnic pewną subwencyą.

6) Oddziałami szpitalnymi, służącymi do celów klinicznych, administrować ma zarząd szpitala krajowego według norm ustanowionych przez Wydział krajowy z uwzględnieniami wszakże specyalnych wymagań nauki klinicznej.

O ile koszta utrzymania i leczenia chorych na tych oddziałach, ze względu na potrzeby nauki przekraczać będą obowiązującą normę szpitalną, nadwyżkę tę pokryć powinien fundusz państwowy.

Sposób obliczania tej nadwyżki i zwracania takowej pozostawia się dalszemu porozumieniu między państwową administracyą oświecenia a Świetnym Wydziałem krajowym.

7) We wszystkich pięciu oddziałach szpitalnych oddanych na cele nauki klinicznej profesorowie Wydziału lekarskiego będą sprawowali zarazem obowiązki prymaryuszów szpitalnych i winni w tym względzie poddać się przepisom obowiązującym w szpitalu. Sekundaryusze szpitalni na tych oddziałach będą podlegali profesorom jako prymaryuszom.

8) Profesorom służy prawo wybierania chorych potrzebnych do celów naukowych z całego szpitala. Wbrew woli chorego jednak nie może on być przeniesiony na oddział oddany do celów naukowych. Profesorom wolno chorych, którzy się okażą zbędnymi dla celów naukowych, przenosić każdego czasu na oddziały wyłącznie szpitalne.

9. Zwłoki wszystkich osób ubogich, zmarłych w szpitalu, mają służyć jako przedmiot naukowy bądź w zakładzie anatomii patologicznej, bądź w zakładzie anatomii opisowej, względnie także w zakładzie medycyny sądowej.

Profesor anatomii patologicznej będzie wskutek tego pełnił funkcye prosektora szpitalnego. Podając te wyniki obrad ankiety, mające charakter tylko informacyjny, do wiadomości Świetnego Wydziału krajowego, upraszam Świetny Wydział krajowy o wzięcie ich pod światłą rozwagę i oznajmienie mi, czy Świetny Wydział krajowy zgadza się w zasadzie na wskazany sposób połączenia oddziałów klinicznych ze szpitalem krajowym we Lwowie i czy jest skłonnym wnioski temu odpowiednie, oparte na powyższych 9 punktach przyjętych przez ankietę, przedstawić Reprezentacyi kraju na najbliższej sesyi Sejmu krajowego.

Zarazem upraszam o podanie szczegółowych warunków w tej mierze, abym mógł na tej podstawie przedłożyć JE. p. Ministrowi wyznań i oświecenia w myśl Jego reskryptu z dnia 22 grudnia 1891 l. 2366|C. U. M. szczegółowy program aktywowania wydziału lekarskiego.

Mam zaszczyt zwrócić uwagę Św. Wydziału krajowego, że oprócz jednorazowego wydatku na aktywowanie wydziału lekarskiego spadną na skarb państwa koszta stałego utrzymania tego wydziału, które co najmniej w kwocie 100.000 zł. rocznie przyjąć trzeba i że pan Minister liczy na jaknajdalej idącą pomoc materyalną ze strony kraju oraz, że od tej pomocy według wyraźnego brzmienia reskryptu ministeryalnego głównie zależy zaprowadzenie nauki lekarskiej w Uniwersytecie lwowskim, którego kraj tylokrotnie w rezolucyach sejmowych się domagał.

Gdy wreszcie tak ze względu na polecenie zawarte w reskrypcie ministeryalnym, jakoteż i w interesie samej sprawy należy program utworzenia wydziału lekarskiego w Uniwersytecie lwowskim przedłożyć panu Ministrowi w formie konkretnych, ściśle i cyfrowo oznaczonych wniosków i to w czasie jak najkrótszym, upraszam Świetny Wydział krajowy, aby swoje oświadczenie zechciał sformułować jak najdokładniej i nadesłać je jak najśpieszniej.

Jeżeliby Świetny Wydział krajowy uważał za potrzebne przed sformułowaniem tego oświadczenia zażądać od Namiestnictwa jakich wyjaśnień lub porozumieć się z niem co do poszczególnych kwestyj, zechce Swietny Wydział krajowy upoważnić swego delegata do traktowania w tej mierze w krótkiej drodze z panem c. k. wiceprezydentem c. k. Rady szkolnej krajowej. Badeni w. r.

Subalegat do Aleg. **B.** do sprawozdania Wydziału krajowego LWk. 50634|1891.

Wykaz

lokalności szpitalnych, które mogą być przeznaczone na cele nauki klinicznej wydziału lekarskiego Uniwersytetu we Lwowie.

1. Oddział chorób wewnętrznych.

A. Lokale szpitalne

1) 4—6 sal większych po 8 łóżek, 4 separatki po 1 łóżku; razem 50 łóżek;
2) kancelarya;

3) mieszkanie sekundaryusza z 1 pokoju i przedpokoju
4) w suterenach lub na poddaszu dwa pokoje dla służby i 1 pokój dla nadzorczyni;
5) łazienka;
6) kuchnia;
7) wychodki;

B. Lokale ściśle kliniczne.

1) Amfiteatralna sala wykładowa;
2) podręczne laboratoryum bakteryologiczne;
3) podręczne laboratoryum chemiczno-mikroskopowe;
4) małe podręczne laboratoryum dla uczniów;
5) poczekalnia dla chorych przychodnich;
6) mieszkanie asystenta z 1 jednym pokojem i przedpokojem;
7) izba do przechowania zwierząt do doświadczeń;

II. Oddział chirugiczny.

A. Lokale szpitalne.

1) 4 sale chorych po 12 łóżek;
2) 2 separatki;
3) sala operacyjna mała do laparotomii;
4) kancelarya;
5) 1 pokój do przyrządzania opatrunków antiseptycznych;
6) 1 mieszkanie sekundaryusza;
7) 2 mieszkania stróżów;
8) kuchnia;
9) 2 łazienki dla chorych i dla personalu;
10) winda;
11) wychodki.

B. Lokale ściśle kliniczne.

1) Sala operacyjna;
2) 1 poczekalnia dla chorych przychodnich;
3) 1 sala ordynacyjna;
4) 1 mieszkanie asystenta;
5) garderoba dla uczniów
6) w osobnym budynku pracownia bakteryologiczna.

III. Oddział położniczo-ginekologiczny, zarazem szkoła położnic.

A. Lokale szpitalne.

1) 2 sale po 12 łóżek dla chorych ginekologicznych;
2) „ „ „ „ położnic zdrowych;
3) 1 sala dla ciężarnych z tapczanami wzdłuż ścian;

4) sala operacyjna;
5) sala dla rodzących;
6) sala wykładowa z auditorium (wspólna dla akuszerek i dla uczniów);
7) 1 sala o 6 łóżkach dla położnic chorych;
8) 4 separatki po 1—2 łóżek dla niezwykłych przypadków porodów;
9) 4 separatki po 1—2 łóżek dla niezwykłych przypadków ginekologicznych;
10) kancelarya;
11) mieszkanie sekundaryusza;
12) mieszkanie akuszerki;
13) 1 pokój dla posługaczek;
14) 1 pokój dla posługaczek wolnych w nocy od służby;
15) 1 magazyn na bieliznę i sprzęty;
16) łazienki;
17) 2 kuchnie;

B. Lokale ściśle kliniczne.

1) Poczekalnia dla chorych przychodnich;
2) gabinet dla profesora;
3) pokój do ćwiczeń mikroskopowych i bakteryologicznych;
4) pokój do ćwiczeń operacyjnych;
5) mieszkanie dla asystenta;
6) pokój dla dyżurujących uczniów o 2 łóżkach.

IV. Oddział okulistyczny.

A. Lokale szpitalne.

1) 6 sal dla chorych po 6 łóżek;
2) 4 separatki po 1 łóżku;
3) pokój poczekalny dla chorych przychodnich;
4) pokój ordynacyjny dla tychże chorych;
5) pokój do badania wziernikowego;
6) mieszkanie dla sekundaryusza (1 pokój, 1 przedpokój);
7) 1 pokój dla posługaczek;
8) 1 pokój dla starszej posługaczki;
9) pokoik dla stróża;
10) kuchenka podręczna;
11) łazienka o 2 wannach;
12) wychodki;
13) pokój dla odźwiernego, jeżeli nie jest wspólny.

B. Lokale ściśle kliniczne.

1) Sala wykładowa zarazem operacyjna z amfiteatrem;
2) pracownia dla badań mikroskopowych;
3) kancelarya dla profesora, zarazem skład narzędzi operacyjnych, przyborów, biblioteka;
4) mieszkanie asystenta (1 pokój i przedpokój).

V. Oddział chorób skórnych i wenerycznych.

A. Lokale szpitalne.

1) 8 sal dla chorych po 5 łóżek;
2) łazienki o 7 wannach (2 wanny dla chorób skórnych, 4 dla wenerycznych, 1 z przyrządem Hebry);
3) kuchnia;
4) wychodki.

B. Lokale ściśle kliniczne.

1) Sala wykładowa dla 80 uczniów z krzesłem do badania kobiet i stołem operacyjnym;
2) pracownia profesora oraz gabinet;
3) poczekalnia dla chorych przychodnich;
4) mieszkanie dla asystenta oraz sekundaryusza.

Alegat C. do sprawozdania Wydziału krajowego LWk. 50634/1891.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z d. 16 marca 1891 l. 7572 do Świetnego Prezydyum c. k. Namiestnictwa.

W odpowiedzi na szacowną odezwę z dnia 20. lutego 1891 l. 1601|kr. którą Świetne c. k. Prezydyum zakomunikowało nam wynik obrad ankiety w przedmiocie projektowanego utworzenia wydziału lekarskiego w c. k. Uniwersytecie lwowskim i zanim przystąpimy do omówienia szczegółów, Wydział krajowy zaznaczyć pragnie przedewszystkiem stanowisko, z jakiego zapatruje się na sprawę powyższą. Wydział krajowy ma tedy zaszczyt podnieść, że jakkolwiek nie zapoznaje znacznych kosztów i wydatków, których utworzenie i aktywowanie wydziału lekarskiego ze strony c. k. skarbu państwa wymagać będzie, tudzież faktu wielkiej doniosłości dla kraju naszego, jaki upatruje w uzupełnieniu wszechnicy lwowskiej wydziałem lekarskim, jednak z drugiej strony nie może pominąć uwagi, że kraj nasz obciążony na równi z innymi krajami monarchii podatkami na rzecz państwa, ma też równe prawo domagania się, iżby pod względem zaopatrywania go w zakłady naukowe kosztem c. k. skarbu państwa traktowanym był tak samo jak inne kraje.

Fakt tedy uzupełnienia uniwersytetu, który jest zakładem państwowym, nie powinienby pociągać ofiar nadzwyczajnych ze strony kraju i tylko pod warunkiem tych ofiar być dokonanym zwłaszcza, jeśli uzupełnienia tego wymagają względy na dobro publiczne i interes tak państwa jak kraju.

Reprezentacya kraju naszego złożyła już niejednokrotnie dowody gotowości do ponoszenia ofiar bardzo znacznych nie tylko na cele lokalne krajowe, lecz i ogólnej natury państwowej. Dla tego też Wydział krajowy jako władza wykonawcza Wysokiego Sejmu ze stanowiska strzeżenia skarbu krajowego z wielką rozwagą przystępować musi do każdego kroku, który w następstwie pociąga za sobą znaczne obciążenie funduszu krajowego.

Przestrzeganie zaś tej zasady uważać musimy za tem bardziej nakazane tam, gdzie jak w obecnym wypadku, obowiązku wyłącznego ponoszenia ciężarów słusznie i sprawiedliwie ze strony c. k. skarbu państwa domagać się należy.

Ze względu atoli na ponawiane tylekrotnie życzenia kraju o uzupełnienie wszechnicy lwowskiej wydziałem lekarskim, które znalazły wyraz w licznych rezolucyach przez Wysoki Sejm uchwalanych, nie mniej z uwagi na podniesioną już wyżej wielką doniosłość i nadzieje, jakie w urzeczywistnieniu tych postulatów Reprezentacyi kraju pokładamy, z drugiej strony oceniając trudności, jakie wyjednanie znaczniejszego kredytu z c. k. skarbu państwa napotyka, Wydział krajowy ma zaszczyt oświadczyć, iż zgadza się w zasadzie na przedstawienie Wysokiemu Sejmowi odpowiednich wniosków co do udziału funduszu krajowego w kosztach pierwszego założenia wydziału lekarskiego.

Warunki, jakie będziemy mieć na oku przy proponowaniu Wysokiemu Sejmowi wniosków Wydziału krajowego, przedstawiamy tu, idąc za porządkiem punktacyj, zawartych w powołanej na wstępie szacownej odezwie.

Zgadzając się na połączenie oddziałów klinicznych ze szpitalem krajowym, Wydział krajowy gotów jest do zażądania od Wysokiego Sejmu stosownego kredytu na wybudowanie dwóch osobnych klinik dla chorób wewnętrznych i chirurgicznych, kosztem nieprzekraczającym łącznie z kosztami zakupna gruntu pod budowę tych dwóch klinik kwoty 300.000 zł. jeżeli na zakupno gruntu i wybudowanie tych pawilionów udzieloną będzie krajowi z c. k. skarbu państwa subwencya w wysokości 150.000 zł. a. w.

Subwencya ta ma być wypłaconą ze skarbu państwa przy rozpoczęciu budowy.

Program, plan i kosztorys tych pawilonów klinicznych mają być za wspólnem porozumieniem c. k. Rządu z Wydziałem krajowym ułożone i wykonane.

Plac pod budowę tych dwóch klinik obok głównego gmachu szpitalnego wybierze i zakupi Wydział krajowy.

Własność tych dwóch wybudować się mających budynków klinicznych odstąpi Wydział krajowy c. k. Rządowi, jednakowoż tylko na tak długo, dopóki będą służyły do celów klinicznych. Z chwilą, w której fakultet lekarski byłby zwinięty, powracają one na własność kraju.

Przyszły zakład położniczo ginekologiczny, którego budowa ma być przeprowadzoną w latach 1892 i 1893 kosztemfunduszu krajowego, tudzież za przyczynieniem się stosowną subwencyą c. k. skarbu państwa na rozszerzenie onegoż, oddanym zostanie do użytku dla celów naukowych wydziału lekarskiego, z zastrzeżeniem atoli prawa własności dla funduszu krajowego.

Oddział okulistyczny, tudzież oddział dla chorób skórnych i wenerycznych wraz z lokalnościami dla celów ściśle klinicznych zostanie pomieszczonym w głównym gmachu szpitala, nie biorąc jednak na fundusz krajowy obowiązku rozszerzenia w tym celu gmachu szpitalnego i ponoszenia kosztów wewnętrznej adaptacyi.

Pod tym samym warunkiem i na wypadek ewentualnej potrzeby starać się będzie Wydział krajowy o pomieszczenie w gmachu szpitala także innych oddziałów dla nauki specyalnych gałęzi medycyny.

Co do podniesionej w punkcie piątym kwestyi przyczynienia się państwowej admininstracyi oświecenia dla kosztów budowy nowych pawilonów, odpowiedzieliśmy już powyżej, tutaj dodajemy tylko, że przyrzeczona subwencya ze strony skarbu państwa z powodu zwiększonych kosztów, które wymagane rozszerzenie budowy i urządzenie przyszłego zakładu położnic za sobą pociągnie, winnaby pokryć przynajmniej połowę tych zwiększonych wydatków.

Administracyę klinikami mógłby w tych warunkach wykonywać zarząd szpitala krajowego tylko wówczas, jeśli kliniki te znajdować się będą tuż obok szpitala głównego, tudzież jeżeli będą Wydziałowi krajowemu oddane zupełnie urządzone t. j. zaopatrzone w potrzebne sprzęty, bieliznę, pościel i narzędzia.

Obowiązek ponoszenia przez fundusz państwowy nadwyżki kosztów leczenia i utrzymania chorych z powodu przekroczenia normy szpitalnej ze względu na potrzeby nauki, wypływa z natury rzeczy i nie ulega zdaniem naszem żadnej wątpliwości. Sposób zaś obliczenia i zwracania tej nadwyżki kosztów będzie przedmiotem późniejszego porozumienia.

Na wyrażoną w punkcie siódmym zasadę co do pełnienia przez profesorów we wszystkich pięciu oddziałach szpitalnych, oddanych na cele nauki klinicznej, zarazem obowiązków prymaryuszów w granicach przepisów obowiązujących w szpitalu, tudzież co do stosunku służbowego sekundaryuszów na tych oddziałach, Wydział krajowy się zgadza.

Również zgadzamy się na zapatrywanie Świetnego c. k. Prezydyum, zawarte w punkcie ósmym co do wybierania chorych dla celów naukowych z zastrzeżeniem w tym ustępie zamieszczonem t. j., że wbrew woli chorego nie może on być przeniesionym na oddział oddany do celów naukowych.

Podnosimy wszakże potrzebę i tej jeszcze modyfikacyi, iż zwłoki osób ubogich leczonych kosztem funduszu krajowego a zmarłych w szpitalu mają służyć jako przedmiot nauki pod warunkiem, że rodzina zmarłego temu się nie sprzeciwi.

Nakoniec zaznaczyć tu musimy, że zdaniem Wydziału krajowego odpowiadałoby to słuszności, ażeby w razie, gdyby profesorem anatomii nie został zamianowanym dotychczasowy prosektor szpitala, tudzież gdyby który z prymaryuszów wskutek zamianowania profesorem kogo innego stał się zbędnym w szpitalu, wzięto pod rozwagę kwestyę bonifikacyi funkcyonaryuszów pominiętych.

Przedstawiając niniejsze oświadczenie, Wydział krajowy ma zaszczyt najusilniej upraszać Świetne c. k. Prezydyum o poparcie wpływem swoim wobec c. k. Ministerstwa sprawy uzupełnienia wszechnicy lwowskiej, tudzież wyjednania decyzyi w tym kierunku, iżby w ocenieniu położenia ekonomiczego kraju żądana pomoc na ten cel od Reprezentacyi krajowej nie sięgała dalej, aniżeli to oświadczamy.

Sądzi też Wydział krajowy, że nie rozminie się z rzeczywistością twierdząc, iż Wysoki Sejm również tymi względami powodował się przy uchwalaniu rezolucyi w tej sprawie, że zatem gotowość do udziału w wydatkach na założenie fakultetu medycznego przy wszechnicy lwowskiej nie zechce przekroczyć granic wskazanych położeniem finansowym kraju.

D. j. w.

Alegat D. do sprawozdania Wydziału krajowego LWkr. 50634|1791.

Odpis

odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie z 23 maja 1891 l. 8500|pr. do Wydziału krajowego we Lwowie.

Odpowiadając na szacowną odezwę z dnia 16. marca 1891, l. 7572 mam zaszczyt zawiadomić Świetny Wydział krajowy, że Jego Ekscelencya pan Minister wyznań i oświaty przed powzięciem decyzyi w sprawie utworzenia fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie zażądał przedłożenia Mu deklaracyi świetnego Wydziału krajowego, ułożonej w formie możliwie obowiązującej a zawierającej ścisłe i szczegółowe określenie obowiązków i świadczeń

któreby na wypadek utworzenia tego fakultetu fundusz krajowy na siebie przyjąć był gotów. Określenie to nastąpić ma na podstawie programu zaprowadzenia fakultetu, który Jego Ekscelencyi panu Ministrowi z mej strony miałem zaszczyt przedłożyć a w ułożeniu którego i reprezentant Świetnego Wydziału krajowego zechciał wziąć żywy udział. Sądzę, że Świetnemu Wydziałowi krajowemu zadanie najlepiej ułatwię i podstawę do porozumienia się najłatwiej stworzę, załączając projekt żądanej deklaracyi ... Ułożyłem go w duchu ogólnych oświadczeń, zawartych w szacownej odezwie z dnia 16. marca 1891, l. 7572, które jednak wypadło wyspecyalizować i zastosować do programu organizacyi fakultetu.

Świetny Wydział krajowy projekt ten deklaracyi raczy wziąć pod swoją światłą i życzliwą rozwagę a jeżeliby w nim cokolwiek potrzebowało wyjaśnienia lub zmiany, znieść się ustnie z c. k. wiceprezydentem Rady szkolnej Drem Bobrzyńskim, którego do tej czynności z mej strony deleguję.

Dziś jednak poczytuję już sobie za obowiązek zakomunikować Świetnemu Wydziałowi krajowemu, że Jego Ekscelencya pan Minister nie mógłby przyczynić się do budowy pawilonów klinicznych kwotą większą nad 140—150.000 zł. Subwencya ta, na którą skarb państwa mógłby się zgodzić, reprezentuje prawie połowę maximum wydatków, któreby kraj miał ponieść na budowy i przebudowy w celach klinicznych.

Wobec wielkiego pożytku i doniosłości, jaką posiada uzupełnienie Uniwersytetu lwowskiego dla Galicyi, większa subwencya nie dałaby się usprawiedliwić, zwłaszcza, że kraj przyjmując gmach szpitalny i położniczy, przyjął na siebie wyraźny obowiązek użyczenia ich na cele nauki. W pomieszczeniu klinik w tych budynkach nie można też widzieć tylko koncesyi ze strony kraju. Dlatego, jak niemniej z powodu, że całe koszta budowy zakładów nieklinicznych spadają wyłącznie na skarb państwa bez żadnego przyczynienia się ze strony funduszu krajowego, musi Jego Ekscelencya pan Minister domagać się także przyjęcia wszystkich kosztów adaptacyi w gmachu szpitalnym i położniczym na fundusz krajowy. Jakkolwiek też położenie finansowe kraju i wydatki, czekające obecnie fundusz krajowy nie uchodzą mojej uwagi, to i ja z mej strony muszę najgoręcej upraszać Świetny Wydział krajowy, ażeby zechciał pójść jeszcze dalej w duchu wskazanym Jego odezwą z dnia 16. marca r. b. a decydując się na nieco większe ofiary, usunął ostatecznie trudności, które stoją jeszcze w drodze utworzeniu fakultetu lekarskiego we Lwowie.

Chwila obecna jest jak rzadko przyjazną dla urzeczywistnienia tego celu, do którego kraj i Sejm od tak dawna bez skutku zmierzał. Byłoby też rzeczą nader przykrą, gdyby ona miała minąć bezowocnie wskutek przeciągania się układów, dlatego raczy również Świetny Wydział krajowy nie obstawać przy niektórych swoich żądaniach wyrażonych w odezwie z dnia 16. marca b. r., które nie mają większej doniosłości a sprowadziłby musiały zwłokę. Do takich liczę: 1) kwestyę, że zwłoki ubogich chorych szpitalnych mogą być oddane na cele nauki tylko pod warunkiem, że rodzina się nie sprzeciwi; 2) kwestyę bonifikacyi prosektora, gdyż c. k. Rządowi nie podobna już dzisiaj wiązać się formalnie w sprawie nominacyi profesorów a nie ulega przecież wątpliwości, że siły szpitala, o ile względom nauki zadość uczynią, będą miały przytem naturalne pierwszeństwo.

Byłoby wreszcie nader pożądanem, ażeby Świetny Wydział krajowy już dzisiaj w projekcie umowy umieścił szczegółowy sposób obliczania nadwyżki utrzymania chorych. Badeni w. r

Deklaracya.

Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem obowiązuje się Sejmowi tegoż Królestwa na najbliższej Jego sesyi przedłożyć do uchwały i zalecić przyjęcie następującego wniosku:

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem upoważnia Wydział krajowy do zawarcia imieniem funduszu krajowego z c. k. Rządem następującej umowy w sprawie fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie:

Umowa,

która została zawartą pomiędzy Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem imieniem funduszu krajowego a c. k. Administracyą państwa w sprawie fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie.

I. Wydział krajowy obowiązuje się na gruncie, należącym do ogólnego szpitala krajowego we Lwowie, wybudować kosztem funduszu krajowego dwa nowe pawilony na klinikę wewnętrzną i chirurgiczną, zaś zamierzony szpital położniczy rozszerzyć kosztem tegoż funduszu tak, aby obejmował także klinikę położniczą i ginekologiczną.

II. Plany tych trzech budynków ułożone będą przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Rządem w ten sposób, iż

a) klinika chorób wewnętrznych obejmować ma 4—6 sal większych i 4 pokoje (separatki) razem na 50 łóżek, amfiteatralną salę wykładową, podręczne laboratoryum bakteryologiczne i chemiczno-mikroskopowe, oraz małe laboratoryum dla uczniów, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie dla dwóch asystentów po jednym pokoju i przedpokoju w suterenach lub na poddaszu dwa pokoje dla służby i jeden pokój dla nadzorczyni, izbę do przechowania zwierząt dla doświadczeń, łazienkę, kuchnię i wychodki;

b) klinika chirurgiczna obejmować ma 4 sale chorych po 10 łóżek, 2 saparatki, salę operacyjną małą do laparotomii, gabinet profesora, poczekalnię i salę ordynacyjną dla chorych przychodnich, pokój do przyrządzania opatrunków antiseptycznych, dwa mieszkania asystentów i dwa mieszkania dozorców, garderobę uczniów, kuchnię, łazienki dla chorych i dla personalu windę, wychodki, w osobnym zabudowaniu podręczną pracownię bakteryologiczną;

c) klinika położniczo-ginekologiczna obejmować ma 2 sale po 12 łóżek dla chorych ginekologicznych, 2 sale po 12 łóżek dla położnic zdrowych, 1 salę o 6 łóżkach dla położnic chorych, 8 separatek dla niezwykłych przypadków położniczych i ginekologicznych, salę dla rodzących, salę wykładową, poczekalnię dla chorych przychodnich, kancelaryę, gabinet profesora, pokój dla ćwiczeń mikroskopowych i bakteryologicznych, pokój do cwiczeń operacyjnych mieszkanie dla dwóch asystentów, mieszkanie dla akuszerki, pokój dla dyżurujących uczniów o dwóch łóżkach, pokój dla posługaczek, pokój dla posługaczek wolnych w nocy od służby dwie kuchnie.

III. Oprócz tego zobowiązuje się Wydział krajowy w głównym gmachu szpitalnym umieścić, przeprowadzając na koszt funduszu krajowego stosowną adaptacyę:

a) klinikę chorób ocznych, obejmującą 6 sal chorych po sześć łóżek, 4 separatki po jednem łóżku, amfiteatralną salę operacyjną zarazem wykładową, poczekalnię dla chorych przychodnich, pokój ordynacyjny dla tychże, pokój dla badań oftalmologicznych, gabinet profesora, mieszkanie asystenta, pokój dla dozorczyń i pokój dla dozorczyni starszej, kuchnię, łazienki wychodki, pokój dla służącego;

c) klinikę chorób skórnych i wenerycznych, obejmującą 8 sal chorych po 5 łóżek, salę wykładową a zarazem operacyjną, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie asystenta, łazienki z 7 wannami, kuchnię, wychodki, mieszkanie sług.

IV. Dla wszystkich powyżej wymienionych pięciu klinik dostarczy Wydział krajowy kosztem funduszu krajowego całe urządzenie wewnętrzne, jednakże tylko takie, jakie jest używane w szpitalu krajowym. Gdyby c. k. Rząd żądał pod tym względem zmian i ulepszeń, porozumie się w swoim czasie z Wydziałem krajowym, przyjmując na skarb państwa nadwyżkę kosztów ztąd wynikłą.

V. Wszystkie kliniki powyższe zupełnie urządzone odda Wydział krajowy na użytek fakultetu lekarskiego w czasie oznaczyć się mającym przez c. k. Rząd zaraz po ogłoszeniu Najwyższego postanowienia, zaprowadzającego fakultet lekarski na c. k. Uniwersytecie we Lwowie, jednakże nie wcześnicj jak klinikę wewnętrzną i klinikę chirurgiczną dnia 1. kwietnia 1897, klinikę okulistyczną dnia 1. października 1897, klinikę położniczą i ginekologiczną i klinikę chorób skórnych i wenerycznych dnia 1. października 1898.

VI. C. k. skarb państwa ze względu na art. IV. i XIII. niniejszej umowy nie nabywa żadnego prawa własności gmachów i sprzętów oddanych na użytek klinik. Sprzęty jednak, sprawione wyłącznym kosztem c. k. skarbu, pozostają jego własnością i w osobnym inwentarzu będą zapisywane.

VII. Każdy oddział kliniczny jest zarazem oddziałem szpitala, krajowego i podlega jako taki ogólnym normom i zarządowi szpitala, ustanowionemu przez Wydział krajowy z uwzględnieniem wszakże wymagań nauki klinicznej.

Profesorowie kierujący klinikami są zarazem bezpłatnymi prymaryuszami na tych klinikach, jako na oddziałach szpitalnych i mają się do przepisów szpitalnych jako prymaryusze zastosować. Sekundaryusze szpitalni i służba na klinikach będą podlegali profesorom jako prymaryuszom.

VIII. Profesorom klinicznym służy prawo wybierania chorych do swoich oddziałów klinicznych ze wszystkich innych oddziałów szpitalnych, o ile chory temu się nie sprzeciwi; służy im także prawo zwracania chorych ze swoich oddziałów na zwykłe oddziały szpitalne, o ile chorzy ci według przepisów szpitalnych do szpitala się kwalifikują.

IX. Koszta zwykłego utrzymania gmachów i ich wewnętrznego urządzenia na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy. Gdyby jednak c. k. Rząd na oddanych fakultetowi do użytku oddziałach klinicznych domagał się zmian, obowiązany jest pod względem kosztu porozumieć się za każdym razem osobno z Wydziałem krajowym.

X. Koszta zwykłego szpitalnego utrzymania chorych na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy. O ile koszta te utrzymania chorych t. j. żywienie, lekarstwa, opatrunki i t. p. ze względu na potrzeby nauki uniwersyteckiej przekraczać będą obowiązującą normę szpitalną, nadwyżkę tę pokrywać będzie corocznie c. k. skarb państwa. Sposób obliczania tej nadwyżki i pokrywania jej pozostawia się osobnemu pomiędzy Wydziałem krajowym a c. k. Administracyą państwową zawrzeć się mającemu porozumieniu.

XI. Gdyby na fakultecie lekarskim inne kliniki, mianowicie klinika laryngologiczna, klinika chorób uszu i klinika chorób nerwowych miały być zaprowadzone, Wydział krajowy obowiązuje się je pomieścić w gmachu szpitala krajowego na podstawie osobnego układu z c. k. Administracyą państwową zawrzeć się mającego w myśl zasad przyjętych w obecnej umowie.

XI. Zwłoki ubogich leczonych kosztem funduszu krajowego a zmarłych w szpitalu mają służyć za przedmiot nauki w oddziałach nieklinicznych fakultetu lekarskiego. Profesor anatomii patologicznej będzie pełnił bezpłatnie obowiązki prosektora szpitalnego.

XIII. C. k. skarb państwa do kosztów budowy i adaptacyi, wymienionych w art. I. niniejszej umowy, obowiązuje się przyczynić subwencyą 150.000 zł., którą wypłaci do kasy Wydziału krajowego w trzech ratach rocznych po 50.000 zł. w ten sposób, iż pierwsza rata przypadnie na rok, w którym Wydział krajowy rozpocznie budowę pawilonów klinicznych.

XIV. Akt umowy tej wystawia się w dwóch egzemplarzach równobrzmiących niestemplowanych, podpisanych przez c. k. Namiestnika Galicyi oraz przez Marszałka i dwóch Członków Wydziału krajowego. Jeden egzemplarz przechowany będzie w aktach c. k. Namiestnictwa, drugi w aktach Wydziału krajowego.

Alegat E. do sprawozdania Wydziału krajowego LWkr. 50634|1891.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 15. września 1891, l. 40278 do Świetnego c. k. Prezydyum Namiestnictwa w miejscu.

W odpowiedzi na szacowną odezwę z dnia 23. sierpnia b. r. l. 8500|kr., którą Świetne c. k. Prezydyum udzieliło nam uprzejmie projekt żądanej przez Jego Ekscelencyę pana Ministra wyznań i oświaty deklaracyi, określającej obowiązki i świadczenia funduszu krajowego celem ułatwienia utrzymania fakultetu medycznego przy tutejszej wszechnicy, Wydział krajowy ma zaszczyt przesłać Świetnemu c. k. Prezydyum w załączeniu deklaracyę w tym przedmiocie po wprowadzeniu atoli do niektórych ustępów zmian, uzasadnionych faktycznym stanem rzeczy i wywołanych konieczną potrzebą. Zmiany te, na które c. k. wiceprezydent Rady szkolnej Dr. Bobrzyński po porozumieniu się z Szefem Departamentu szpitalnego w Wydziale krajowym się zgodził, brzmią jak następuje:

W art. II. ustęp c) po wyrazach „salę wykładową“, uchwalił Wydział krajowy dodać ustęp, „która służyć będzie także do wykładów w szkole położnych“.

W art. III. ustęp d) zamiast: „6 sal dla chorych po 6 łóżek i 4 separatki po 1 łóżku“ zamieściliśmy ustęp: „potrzebną ilość sal do umieszczenia 40 łóżek dla chorych“, tudzież po wyrazach „salę operacyjną zarazem wykładową“— ustęp: „która ma służyć także dla wykładów kliniki chorób skórnych i wenerycznych;“ natomiast zaś opuściliśmy w tym artykule w ustępie e. wyrazy: „salę wykładową a zarazem operacyjną“.

Nadto w art. III. e) zamiast proponowanych 8 sal chorych po 5 łóżek, zamieściliśmy wyrazy: „potrzebną ilość sal dla chorych na pomieszczenie 40 łóżek“.

Do wprowadzenia zmian w brzmieniu powyższych artykułów II. i III. zniewolił nas przedewszystkiem wzgląd na znaczne zaoszczędzenie miejsca i kosztów a nadto i ta okoliczność, że jak to się na innych wszechnicach praktykuje, sala wykładowa służyć może tak dla medyków jak i akuszerek a to z uwagi, że wykłady te nie odbywają się równocześnie, nadto obecny gmach szpitala krajowego nie posiada takich sal obok siebie, ażeby na pomieszczenie proponowanej ilości łóżek wystarczyły. Sama bowiem konfiguracya i rozdział sal na to nie pozwalają.

Staraniem atoli naszem będzie dostarczyć potrzebnej ilości sal na pomieszczenie 40 łóżek w jednym kompleksie dla każdej kliniki.

Godząc się w zasadzie na brzmienie Art. IV. projektu deklaracyi, uchwalił Wydział krajowy wprowadzić do tegoż li zastrzeżenie, iż koszta urządzenia wymienionych klinik nie mogą przekraczać ogólnej sumy 20.000 zł. Do zastrzeżenia tego powoduje nas okoliczność, że jak to dołączone obliczenie udowadnia, wypada koszt urządzenia wewnętrznego sali na 10 łóżek, praktykowanego w szpitalu krajowym na 1018 zł. Jedno łóżko więc kosztuje 101 zł. 80 ct. Zatem 170 łóżek będzie kosztować . . . . . 17.306 zł.

Dodając zaś do tego koszta urządzenia pokoju sekundaryusza (136 zł.), koszta urządzenia kancelaryi lekarza ordynującego (56 zł.), koszt urządzenia łazienki na 4 wanny (80 zł.), wypadnie na jedno łóżko 109 zł. 80 ct., czyli na 170 łóżek ogólna suma . . . . 18.660 zł.

Czyniąc zadość życzeniu wyrażonemu w końcowym ustępie szacownej odezwy co do podania sposobu obliczenia nadwyżki utrzymania chorych na klinikach, proponujemy jako Art. XIV. następujący dodatek: „Nadwyżka utrzymania chorych na klinikach będzie obliczaną przez prowadzenie osobnych rachunków klinicznych a osobnych oddziałowych. Wydatki zaś wspólne administracyjne, ciężące na funduszu szpitalnym, będą przy obliczeniu tem zarówno przy rachunku klinicznym jako też ściśle szpitalnym pominięte.

Nadmieniamy przy tem, że po upływie lat trzech, skoro na podstawie dokonanych obliczeń i wyników rachunkowych uzyskaną zostanie pewna stała cyfra w tym względzie, nadwyżka kosztu utrzymania chorych będzie mogła być pokrywaną przez ustanowienie ryczałtu. Pragnąc o ile możności usunąć wszelkie kwestye, któreby mogły dać powód do zwłoki lub utrudniały spieszniejsze urzeczywistnienie żądań kraju co do uzupełnienia wszechnicy lwowskiej fakultetem medycznym, przyjął Wydział krajowy wszystkie dalsze artykuły projektu deklaracyi w brzmieniu proponowanem przez Świetne c. k. Prezydyum w przekonaniu, iż zmiany, które po porozumieniu się z J. W. Wiceprezydentem Bobrzyńskim ze względu na interes funduszu krajowego i faktyczne stosunki proponujemy, za uzasadnione poczytane zostaną.

Idąc zaś jeszcze dalej w kierunku ułatwień, jakie w tym względzie poczynić możemy, a mając głównie cel na oku, odstępujemy na wniosek Świetnego c. k. Prezydyum od warunku zastrzegającego zezwolenie rodziny na oddanie zwłok ubogich zmarłych w szpitalu na cele nauki, niemniej pozostawiamy słusznemu i spawiedliwemu ocenieniu c. k. Rządu sprawę nominacyi profesorów, względnie bonifikacyi pominiętych lekarzy dotychczasowych szpitala i poprzestajemy na zapewnieniu, że tymże pierwszeństwo przysłużać będzie, o ile względom nauki zadość uczynią. Przyjmując zakomunikowane nam oświadczenie co do wysokości subwencyi, na

jaką kraj nasz z tytułu udziału w kosztach budowy pawilonów ze strony JE. p. Ministra oświaty liczyć może, tudzież zgadzając na sposób i warunki wypłaty, wyrażamy nadzieję, iż z uwagi na okoliczność, że w innych krajach jak np. w Pradze aktywowanie obu wszechnic nastąpiło bez przyczynienia się funduszu krajowego, tudzież ze względu na położenie materyalne kraju naszego, c. k. Rząd uznać raczy doniosłość ofiar i gotowość do ustępstw, jakie w tym kierunku objawiliśmy i na podstawie niniejszej deklaracyi przystąpić zechce do możliwie spiesznego zadość uczynienia oddawna uznanej potrzebie kraju. Wreszcie składamy tu zapewnienie, iż popierać i bronić będziemy wobec Wysokiego Sejmu zobowiązań zawartych w dołączonej deklaracyi, która wszakże uzyskać może moc obowiązującą tylko przez uchwałę sejmową, której dziś już przesądzać nie możemy D. j. w.

Subalegat do Alegetu E. do sprawozdania Wydziału kraj. LWkr. 50634|1891.

Deklaracya.

Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem obowiązuje się Sejmowi tegoż Królestwa na najbliższej Jego sesyi przedłożyć do uchwały i zalecić przyjęcie następującego wniosku:

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem upoważnia Wydział krajowy do zawarcia imieniem funduszu krajowego z c. k. Rządem następującej umowy w sprawie fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie“.

Umowa,

która zastała zawartą pomiędzy Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem imieniem funduszu krajowego, a c. k. Administracyą państwa w sprawie fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie.

I. Wydział krajowy obowiązuje się na gruncie należącym do ogólnego szpitala krajowego we Lwowie wybudować kosztem funduszu krajowego dwa nowe pawilony na klinikę wewnętrzną i chirurgiczną, zaś zamierzony szpital położniczy rozszerzyć kosztem tegoż funduszu tak, aby obejmował także klinikę położniczą i ginekologiczną.

II. Plany tych trzech budynków ułożone będą przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Rządem w ten sposób, że:

a) klinika chorób wewnętrznych obejmować ma 4 do 6 sal większych i 4 pokoje (separatki), razem na 50 łóżek, amfiteatralną salę wykładową, podręczne laboratoryum bakteryologiczne i chemiczno-mikroskopowe, oraz małe laboratoryum dla uczniów, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie dla 2 asystentów po jednym pokoju i przedpokoju, w suterenach lub na poddaszu 2 pokoje dla służby i jeden pokój dla nadzorczyni, izbę do przechowania zwierząt dla doświadczeń, łazienkę, kuchnię i wychodki;

b) klinika chirurgiczna obejmować ma 4 sale dla chorych po 10 łóżek, 2 separatki, salę operacyjną, zarazem wykładową, salę operacyjną małą do laparatomii, gabinet profesora, poczekalnię i salę ordynacyjną dla chorych przychodnich, pokój do przyrządzania opatrunków antiseptycznych, 2 mieszkania asystentów i 2 mieszkania dozorców, garderobę uczniów, kuchnię, łazienki dla chorych i dla personalu, windę, wychodki, w osobnym zabudowaniu podręczną pracownię bakteryologiczną;

c) klinika położniczo-ginekologiczna obejmować ma 2 sale po 12 łóżek dla chorych ginekologicznych, 2 sale po 12 łóżek dla położnic zdrowych, 1 salę o 6 łóżkach dla położnic chorych, ośm separatek dla niezwykłych przypadków położniczych i ginekologicznych, salę dla ciężarnych, salę operacyjną, salę dla rodzących, salę wykładową, która służyć będzie także do wykładów w szkole położnych, poczekalnię dla chorych przychodnich, kancelaryę, gabinet profesora, pokój dla ćwiczeń mikroskopowych i bakteryologicznych, pokój do ćwiczeń operacyjnych, mieszkanie dla 2 asystentów, mieszkanie dla akuszerki, pokój dla dyżurujących uczniów o 2 łóżkach, pokój dla posługaczek, pokój dla posługaczek wolnych w nocy od służby, magazyn na bieliznę i sprzęty, łazienki, 2 kuchnie.

III. Oprócz tego zobowiązuje się Wydział krajowy w głównym gmachu szpitalnym umieścić, przeprowadzając na koszt funduszu krajowego stosowną adaptacyę:

d) klinikę chorób ocznych, obejmującą potrzebną ilość sal do umieszczenia 40 łóżek dla chorych, amfiteatralną salę operacyjną, zarazem wykładową, która ma służyć także dla wykładów kliniki chorób skórnych i wenerycznych, poczekalnię dla chorych przychodnich, pokój ordynacyjny dla tychże, pokój dla badań oftalmologicznych, gabinet profesora, mieszkanie asystenta, pokój dla dozorczyń i pokój dla dozorczyni starszej, kuchnię, łazienki, wychodki, pokój dla służącego.

e) klinikę chorób skórnych i wenerycznych, obejmującą potrzebną ilość sal dla chorych na umieszczenie 40 łóżek, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie asystenta, łazienki z 7 wannami, kuchnię, wychodki, mieszkanie sług.

IV. Dla wszystkich powyżej wymienionych 5 kliuik dostarczy Wydział krajowy kosztem funduszu krajowego całe urządzenie wewnętrzne, jednakże tylko takie, jakie jest używane w szpitalu krajowym. Koszta tego urządzenia nie mogą przekraczać sumy 20.000 zł. Gdyby c. k. Rząd żądał pod tym względem zmian i ulepszeń, porozumie się w swoim czasie z Wydziałem krajowym, przyjmując na skarb państwa nadwyżkę kosztów ztąd wynikłą.

V. Wszystkie kliniki powyższe zupełnie urządzone odda Wydział krajowy na użytek fakultetu lekarskiego w czasie oznaczyć się mającym przez c. k. Rząd zaraz po ogłoszeniu Najwyższego postanowienia zaprowadzającego fakultet lekarski na c. k. Uniwersytecie we Lwowie, jednakże nie wcześniej, jak klinikę wewnętrzną i klinikę chirurgiczną dnia 1. kwietnia 1897, klinikę okulistyczną dnia 1. października 1897, klinikę położniczą i ginekologiczną i klinikę chorób skórnych i wenerycznych dnia 1. października 1898.

VI C. k. skarb państwa ze względu na art. IV. i XIII. niniejszej umowy nie nabywa żadnego prawa własności gmachów i sprzętów oddanych na użytek klinik, sprzęty jednak sprawione wyłącznym kosztem c. k. skarbu pozostają jego własnością i w osobnym inwentarzu będą zapisywane.

VII. Każdy oddział kliniczny jest zarazem oddziałem szpitala krajowego i podlega jako taki ogólnym normom i zarządowi szpitala, ustanowionemu przez Wydział krajowy z uwzględnieniem wszakże wymagań nauki klinicznej.

Profesorowie kierujący kliniką są zarazem bezpłatnymi prymaryuszami na tych klinikach jako na oddziałach szpitalnych i mają się do przepisów szpitalnych, jako prymaryusze zastosować. Sekundaryusze szpitalni i służba na klinikach będą podlegali profesorom, jako prymaryuszom.

VIII. Profesorom klinicznym służy prawo wybierania chorych do swoich oddziałów klinicznych ze wszystkich innych oddziałów szpitalnych, o ile chory temu się nie sprzeciwi; służy im także prawo zwracania chorych ze swoich oddziałów na zwykłe oddziały szpitalne, o ile chorzy ci według przepisów szpitalnych do szpitala się kwalifikują.

IX. Koszta zwykłego utrzymania gmachów i ich wewnętrznego urządzenia na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy, gdyby jednak c. k. Rząd na oddanych fakultetowi do użytku oddziałach klinicznych domagał się zmian, obowiązany jest pod względem kosztów porozumieć się za każdym razem osobno z Wydziałem krajowym.

X. Koszta zwykłego szpitalnego utrzymania chorych na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy. O ile koszta te utrzymania chorych t. j. żywienie, lekarstwa, opatrunki itp. ze względu na potrzebę nauki uniwersyteckiej przekraczać będą obowiązującą normę szpitalną, nadwyżkę tę pokrywać będzie corocznie c. k. skarb państwa.

Sposób obliczenia tej nadwyżki i pokrywania jej pozostawia się osobnemu pomiędzy Wydziałem krajowym a c. k. Administracyą państwową zawrzeć się mającemu porozumieniu.

XI. Gdyby na fakultecie lekarskim inne kliniki, mianowicie klinika laryngologiczna, klinika chorób uszu i klinika chorób nerwowych miały być zaprowadzone, Wydział krajowy obowiązuje się pomieścić je w gmachu szpitala krajowego na podstawie osobnego układu z c. k. Administracyą państwową zawrzeć się mającego w myśl zasad przyjętych w obecnej umowie.

XII. Zwłoki ubogich leczonych kosztem funduszu krajowego a zmarłych w szpitalu mają służyć za przedmiot nauki w oddziałach nieklinicznych fakultetu lekarskiego. Profesor anatomii patologicznej będzie pełnił bezpłatnie obowiązki prosektora szpitalnego.

XIII. C. k. skarb państwa do kosztów budowy i adapcyi wymienionych w art. I. niniejszej umowy obowiązuje się przyczynić subwencyą 150.000 zł., którą wypłaci do kasy Wydziału krajowego w trzech ratach rocznych po 50.000 zł. w ten sposób, iż pierwsza rata przypadnie na rok, w którym Wydział krajowy rozpocznie budowę pawilonów klinicznych.

XIV. Akt umowy tej wystawia się w dwóch egzemplarzach równobrzmiących, nieostemplowanych, podpisanych przez Namiestnika Galicyi, oraz przez Marszałka i dwóch Członków Wydziału krajowego.

Jeden egzemplarz przechowany będzie w aktach c. k. Namiestnictwa, drugi w aktach Wydziału krajowego. We Lwowie dnia 15. września 1891.

Ze strony Wydziału krajowego Antoni Jaxa Chamiec, zastępca Marszałka krajowego, Dr. Franciszek Hoszard w. r. członek Wydziału krajowego, Tadeusz Romanowicz w. r. członek Wydziału krajowego.

L.W. kr. 15856/91.

Aleg. 34.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia na oddziale położnic lwowskiego szpitala powszechnego dwóch stałych miejsc po 120 zł. dla akuszerek, które ukończyły naukę z najlepszym postępem.

Wysoki Sejmie!

Przy rozprawie nad Rubr. XI. wydatków preliminarza funduszów krajowych na rok 1891 uchwalił Wys. Sejm następującą rezolucyę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu rozpatrzenie wniosku i zdanie sprawy na następnej sesyi, co do utworzenia na oddziale położnic dwóch stałych miejsc po 120 zł., nadawać się mających na przeciąg roku jednego tym akuszerkom, które ukończyły naukę z najlepszym postępem, aby tym sposobem uzupełnić mogły nabycie praktycznych wiadomości".

W wykonaniu powyższej uchwały i po zbadaniu takowej przy zasięgnięciu opinii kół fachowych — przedkłada Wydział krajowy Wys. Sejmowi następujące sprawozdanie:

Przedewszystkiem zaznaczamy, że Wydział krajowy podziela w zupełności myśl przewodnią i pobudki wniosku powyższego, uważając wprowadzenie go w życie za nader zbawienne i pożądane tak ze stanowiska ogólnego polepszenia stosunków sanitarnych, jak i w szczególności za odpowiadające celowi ze względu na zdrowie położnic.

Wobec smutnych spostrzeżeń, do których tylekrotnie dała powód praktyka położnicza akuszerek, która bardzo często nie odpowiada prymitywnym pojęciom nauki, tudzież z uwagi na szybkie postępy, jakie sztuka lekarska w tym dziale czyni, przedłużenie okresu kształcenia fachowego i praktycznego akuszerek do samodzielnej praktyki uprawnionych okaże się w skutkach jako nader pożyteczne i zbawienne.

Wedle opinii profesora c. k. szkoły położnych dotychczasowe wykształcenie akuszerek po odbyciu jednorocznego kursu nie jest, z uwagi na powierzone im zadanie, odpowiedniem i wystarczającem i wymaga koniecznie praktycznego uzupełnienia po ukończeniu przepisanego kursu.

Nie ulega też wątpliwości, że umożliwienie jeszcze jednorocznej praktyki w zakładzie dwom akuszerkom, które odbyły kurs roczny w klinice położniczej z postępem celującym, przyczyni się do gruntowniejszego ich wykształcenia.

Akuszerki takie, które po otrzymaniu dyplomu jeszcze przez rok jeden pełnić będą obowiązki pod nadzorem personalu lekarskiego zakładu, nabędą należytego doświadczenia i rutyny a więc odpowiedzą niezawodnie swemu zadaniu w praktyce prywatnej.

Nie mniej pożądanem i usprawiedliwionem jest uzyskanie tych dwóch nowych sił w zakładzie położnic, jak to poniżej zamieszczone cyfry udowodniają.

W roku 1890 było umieszczonych w zakładzie 940 matek i 795 dzieci. W tym samym roku odbyło się w zakładzie 858 porodów.

Cyfry te wzrastają z roku na rok i już w dzisiejszym stanie przypada na jedną z trzech zakładowych akuszerek 300 porodów rocznie.

Przez powierzenie tedy projektowanym dwom akuszerkom częściowego pełnienia funkcyi akuszerek zakładowych, stanie się również obsługa chorych troskliwszą i dokładniejszą— stwarzając tem samem lepsze warunki lecznicze zakładu.

Co do pomieszczenia proponowanych dwóch stypendystek c. k. szkoły położnych, to jakkolwiek przyłączamy się do zdania c. k. profesora tej szkoły, iż zupełną i istotną korzyść przyniesie ten projekt zakładowi i stypendystkom dopiero wówczas, gdy akuszerki te mieszkać będą w zakładzie, nie może Wydział krajowy na razie dla faktycznego braku miejsca proponować pomieszczenia ich w gmachu szpitala. — Atoli przy nadaniu stypendyum położony zostanie warunek, iżby wybrana akuszerka zamieszkała w bezpośredniej bliskości szpitala.

Kwestya stałego pomieszczenia tych akuszerek będzie tedy wziętą pod rozwagę dopiero po wybudowaniu przyszłego zakładu dla położnic.

Reasumując przytoczone powyżej okoliczności, Wydział krajowy przedstawia Wys. Sejmowi następujący wniosek.

Wysoka Izba uchwalić raczy:

„Sejm ustanawia na oddziale położnic krajowego szpitala powszechnego we Lwowie dwa stałe stypendya po 120 zł. rocznie, które nadawane będą na przeciąg roku jednego tym akuszerkom, które ukończyły kurs w c. k. szkole położnych z celującym postępem, a to celem nabycia praktycznych wiadomości.

Stypendya powyższe nadawać będzie Wydział krajowy na przedstawienie dyrektora kraj. szpitala powszechnego we Lwowie w porozumieniu z c. k. profesorem szkoły położnych".

„Sejm wstawia do budżetu krajowego na ten cel kwotę 240 zł. rocznie, począwszy od r. 1892".

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 26. maja 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Franciszek Hoszard *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 50.516/1891.

Aleg. 35.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z obrad ankiety zwołanej na polecenie Wysokiego Sejmu w przedmiocie zbadania urządzeń lekarskich i administracyjnych krajowego zakładu obłąkanych na Kulparkowie, tudzież o wydanych przez Wydział krajowy zarządzeniach, oraz z przedstawieniem odpowiednich wniosków.

Wysoki Sejmie!

Przy rozprawie nad preliminarzem budżetu krajowego zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie powziął Wysoki Sejm w dniu 24. listopada 1890 następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu:

1. by zwołał ankietę w celu

a) zbadania zakładu Kulparkowskiego pod względem urządzeń lekarskich i administracyjnych;

b) postawienia wniosków dążących do doprowadzenia zakładu Kulparkowskiego do stanowiska odpowiadającego tegoż celom humanitarnym i przepisom nauki lekarskiej;

2. aby zdał sprawę Wysokiemu Sejmowi z rezultatu ankiety a ewentualnie przedstawił odpowiednie wnioski".

W wykonaniu powyższej uchwały i stosując się do życzenia wyrażonego przez komisyę budżetową co do składu ankiety, Wydział krajowy zaprosił na jej członków P. T. posłów sejmowych Dr. Włodzimierza Kozłowskiego i Jana Trzecieskiego — a zarazem odniósł się do Wydziału lekarskiego c. k. Uniwersytetu Jagiellońskiego, do c. k. krajowej Rady zdrowia i Towarzystwa lekarzy galicyjskich z wezwaniem o przedstawienie swych delegatów.

Nadto zaprosił Wydział krajowy do wzięcia udziału w obradach ankiety Dr. Maurycego Gaustera c. k. radcę rządu i dyrektora niższo austryackiego zakładu dla obłąkanych, który już do kilku tego rodzaju ankiet powoływanym bywał jako doświadczony znawca i psychiatra.

W odpowiedzi na pismo nasze przedstawiły:

Wydział lekarski Uniwersytetu Jagiellońskiego profesora Dr. Leona Blumenstocka; Towarzystwo lekarzy galicyjskich Dr. Józefa Merunowicza c. k. protomedyka; krajowa Rada zdrowia Dr. Wiktora Opolskiego, jako członków ankiety.

Wreszcie prócz wyżej wymienionych osobistości tudzież członków komisyi opieki nad obłąkanymi, profesora Dr. Adama Czyżewicza i Dr. Edwarda Sawickiego, powołał Wydział krajowy do tej ankiety Dr. Karola Żuławskiego docenta psychiatryi przy Uniwersytecie Jagiellońskiem i prymaryusza oddziału obłąkanych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie, radcę Dr. Stellę Sawickiego inspektora szpitali i Dr. Gustawa Neussera dyrektora krajowego zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie, mianując Dr. Franciszka Hoszarda, członka Wydziału krajowego, przewodniczącym, zaś koncepistę Władysława Słomkowskiego sekretarzem ankiety.

Przed ustanowieniem terminu zebrania ankiety zajął się Wydział krajowy opracowaniem kwestyonarza obejmującego pytania, które jako podstawa obrad ankiety służyć miały.

Kwestyonarz ten uchwalony na radzie Wydziału krajowego dołączonym został do zaproszeń na zebranie ankiety (rozesłanych w dniu 28. czerwca b. r), którą zwołaliśmy na dzień 31. lipca b. r.

Obszerniejszy obraz dyskusyi przeprowadzonej nad każdem poszczególnem pytaniem kwestyonarza znajduje się ·/. w dołączonym tu protokole obrad ankiety. Dla szybszego atoli zoryentowania się i pragnąc przedstawić Wysokiemu Sejmowi treściwy pogląd na uchwały i wnioski ankiety, tudzież na wydane następnie zarządzenia Wydziału krajowego. ograniczamy się na tem miejscu tylko na dosłownem przytoczeniu pytań kwestyonarza, uchwalonych odpowiedzi ankiety, tudzież poszczególnych zarządzeń Wydziału krajowego.

Na pytanie: Czy zakład Kulparkowski wraz z oddziałem dla obłąkanych w Krakowie w rozmiarach teraźniejszych wystarcza na potrzeby kraju, —

Ankieta oświadczyła jednomyślnie, że zakład Kulparkowski wraz z oddziałem dla obłąkanych w Krakowie są nie wystarczające w teraźniejszych rozmiarach.

Na pytanie: Czy należy rozszerzyć zakład Kulparkowski dobudowaniem skrzydeł lub pawilonów albo założyć nowy zakład dla pielęgnowania nieuleczalnych w innem miejscu lub wreszcie urządzić napowrót filie, —

Ankieta uchwaliła odpowiedzieć jak następuje:

1. Ankieta uważa, że w jak najbliższej przyszłości jest niezbędnie potrzebnem dobudowanie po pięć pokoików z kurytarzem wspólnym przez oba piętra i oddziały dla odosobnienia chorych w Kulparkowie.

2. Zważywszy, że p. prymaryusz Dr. Żuławski wykazał możność przybudowania pawilonu do zakładu w Krakowie kosztem nie większym jak 15.000 zł., uważa ankieta rzeczone przybudowanie za niezbędnie potrzebne.

3. Zważywszy, że warsztaty i chorzy pracujący nie mają w Kulparkowie odpowiedniego pomieszczenia, uważa ankieta założenie dwóch barak połączonych z kolonią rolniczą po ukończeniu pawilonu w Krakowie za zalecenia godne.

Wreszcie na wniosek Dr. Gaustera zaleciła ankieta:

a) ażeby w przyszłości, skoro możliwość się okaże, wybudowanym został drugi zakład dla obłąkanych w Galicyi zachodniej;

b) ażeby podjęto starania o wybudowanie zakładu dla pomieszczenia umysłowo ch rych nieuleczalnych.

Jakkolwiek Wydział krajowy uznaje, że wypełnienie przedstawionych w odpowiedziach ankiety życzeń i wniosków, wpłynęłoby w wysokim stopniu na ulepszenie zakładu Kulparkowskiego w szczególności, a w ogóle na poprawę ujemnych stosunków spowodowanych tak skutkiem wadliwej budowy, jako też przepełnieniem tego zakładu tudzież oddziału krakowskiego, skutkiem czego nie może być przeprowadzoną odpowiednia segregacya umysłowo chorych ani według stopnia inteligencyi ani według rodzaju choroby czy to szalonych czy niespokojnych, czy wreszcie nieuleczalnych spokojnych a zagrażających bezpieczeństwu publicznemu, to jednakowoż licząc się z siłami materyalnemi kraju naszego, uchwalił Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi tylko wniosek na przybudowanie dwóch skrzydeł do zakładu Kulparkowskiego, które ze względu na konieczność lepszego rozmieszczenia chorych uważamy jako najbardziej naglące.

Bliższe szczegóły co do zarządzeń, jakie Wydział krajowy w przedmiocie tej przybudowy jako też w celu lepszego pomieszczenia warsztatów i służby wydał, przedstawimy Wysokiemu Sejmowi na końcu niniejszego sprawozdania przy formułowaniu wniosków.

Co się zaś tyczy zaleconego przez ankietę założenia baraków, połączonych z kolonią rolniczą, to odwołujemy się na szczegóły zawarte poniżej przy pytaniu następnem.

Na pytania: Czy możliwą jest kolonia rolnicza dla obłąkanych we wsiach obok zakładu, czy należy chorych więcej zatrudniać a nawet przymuszać do pracy, wreszcie czy warsztaty szewski, krawiecki i stolarski są odpowiednio umieszczone i czy nie należałoby jeszcze innych zaprowadzić, mianowicie koszykarskiego, słomiankowego, torebkowego i t. d.

Ankieta oświadczyła:

I. Kolonia rolnicza w obrębie zakładu Kulparkowskiego w dwóch osobnych parkanem otoczonych budynkach jest nie tylko możliwą ale i niezbędnie potrzebną, że jednak zatrudnienie obłąkanych we wsiach obok zakładu byłoby trudnem do przeprowadzenia.

II. Ankieta uznaje, że chorych należy coraz więcej zatrudniać, a o ile przymus fizyczny nie jest wskazanym, o tyle wytrwały wpływ moralny do stopniowego powiększenia liczby pracujących doprowadzić może.

III. Warsztaty są teraz nieodpowiednio umieszczone. Po wybudowaniu barak należy je umieścić gdzieindziej.

Przedtem jeszcze należy chorych zatrudniać robotami słomiankowemi, koszykarskiemi, pudełkowemi, torebkowemi, introligatorstwem, rastrowaniem, skubaniem szmat jedwabnych i wełnianych, z których nici używają się na roboty dywanów.

Zatrudnienie należy natychmiast wynagradzać pochwałą, podwieczorkiem, cygarami i t. p.

Wydział krajowy podziela w zupełności zdanie ankiety, że umieszczenie lub zatrudnienie obłąkanych we wsiach obok zakładu położonych w naszych stosunkach byłoby niemożliwem do przeprowadzenia. Co zaś do budowy baraków na kolonię rolniczą w samym zakładzie, to Wydział krajowy wstrzymuje się od przedstawienia wniosków w tej sprawie, a to ze względu na projektowane uzupełnienie budynku gospodarczego, ewentualnie rozszerzenie sal warsztatowych przez stosowne i niekosztowne przybudowania, w których mieścić się mogą warsztaty i służba. Przybudowa ta, która już pierwotnym planem zakładu Kulparkowskiego była objętą, kosztować bę-

dzie znacznie mniej (około 12000 zł.) niż wybudowanie i urządzenie baraków, które po jej przeprowadzeniu okażą się może zbędnymi — tem bardziej, że w kwestyi kolonii rolniczej prócz względu na obszar, jakim zakład Kulparkowski rozporządza, nastręczają się nam jeszcze inne wątpliwości wynikające z warunków urządzenia tego zakładu.

Okoliczności powyższe, nie mniej wzgląd na znaczne kredyta, jakie na rok przyszły nie tylko na budowę kulparkowską — ale i w innych działach na budowy zakładów leczniczych okażą się potrzebnymi, skłaniają Wydział krajowy do proponowania Wysokiemu Sejmowi najpierw stosownego rozszerzenia budynku gospodarczego, poczem dopiero będzie można ocenić na podstawie osiągniętych z tego rozszerzenia rezultatów i korzyści, czy prócz tego wzniesienie baraków rolniczych jest dla zakładu konieczne.

To samo licząc się z położeniem materyalnem kraju nie podnosimy obecnie sprawy budowy drugiego zakładu dla umysłowo chorych w Galicyi zachodniej, tudzież zakładu dla pomieszczenia umysłowo chorych nieuleczalnych.

W kierunku obszerniejszego zatrudnienia chorych wydaliśmy rozporządzeniem z dnia 17. sierpnia b. r. do L. 36061 stosowne polecenie Dyrektorowi zakładu w Kulparkowie.

Z odpowiedzi, jaką Wydział krajowy w tym względzie otrzymał, niemniej z naocznego przekonania się wynika, że Dyrektor zakładu zatrudnia chorych robotami w polu, w ogrodzie, w krowiarni, w pralni, przy szyciu bielizny, robotami słomiankowemi, w warsztatach krawieckich i szewskich a jednego chorego w stolarni. Nadto gdy obecnie przebywa w zakładzie introligator z zawodu, więc i to rzemiosło bywa wykonywane. Wreszcie bywają chorzy używani do utrzymywania porządku w zakładzie, do mycia naczyń, roznoszenia potraw i przy kuchni.

Odpowiedniejsze rozmieszczenie warsztatów będzie mogło nastąpić, jak to wyżej nadmieniliśmy, po uskutecznieniu projektowanych przybudowań.

Na pytanie: Czy w teraźniejszym budynku jest możliwa dokładniejsza segregacya chorych wedle stanu i rodzaju choroby, —

Ankieta odpowiedziała na wniosek radcy Dr. Gaustera:

I. Ankieta uznaje, że teraźniejszy, skutkiem przepełnienia i stosunków budowy zakładu spowodowany podział chorych nie zupełnie odpowiada celom leczniczym, indywidualnym, i moralnym wymogom tak pod względem stopnia inteligencyi jak i rodzaju słabości chorych i że wszelkimi środkami dążyć należy do tego, ażeby rozdział chorych w budynku, tudzież ogrodach w ten sposób był przeprowadzonym, iżby odpowiedne celowi ugrupowanie chorych uskutecznionem być mogło.

II. Ankieta uznaje, że leży to w wysokim stopniu w interesie funduszu krajowego, chorych, tudzież kraju, ażeby albo w zakładzie, który w przyszłości ma być budowanym, lub gdy to okaże się możliwem po zmniejszeniu liczby chorych w zakładzie kulparkowskim urządzono odpowiednie pokoje dla chorych I. i II. klasy.

Rozporządzeniem wyżej powołanem a obejmującem wszystkie wnioski i uchwały ankiety, poleciliśmy Dyrektorowi zakładu Kulparkowskiego, ażeby dokładał wszelkich możliwych usiłowań celem odpowiedniejszego grupowania i segregowania chorych.

Na razie atoli wobec braku miejsca i panującego przepełnienia zakładu uznanego przez ankietę — przeprowadzenie tej reformy w granicach, jakby tego ży-

czyć należało — natrafia na wielkie i nieprzezwyciężone trudności. Nastąpić to może dopiero wówczas, gdy gmach zakładu przez proponowane przybudowanie skrzydeł więcej miejsca uzyska.

Tymczasowo urządzono osobny ogród dla chorych I. i II. klasy, który z wiosną oddanym będzie do użytku chorych.

To samo urządzenie odpowiednich pokoi dla chorych I. i II. klasy oprócz istniejących obecnie klas, które sama ankieta uważa za warunkowo tylko możliwe i dopuszczalne, zależnem jest od spełnienia przytoczonych w odpowiedzi ankiety warunków.

Na pytanie: Czy dotychczasowe umieszczenie epileptyków jest wystarczające, —

Ankieta oświadczyła zgodnie z wnioskiem Dr. Gaustera, że do zakładu obłąkanych winni być przyjmowani tylko umysłowo chorzy epileptycy, ci zaś mają być podzieleni w zakładzie według zasad psychiatryi.

Ankieta uważa jako zalecenia godne, ażeby dla chorych tej kategoryi sprawiono większą od dotychczasowej liczbę łóżek siatkowych.

Zasada, iżby do zakładu Kulparkowskiego przyjmowani byli tylko umysłowo chorzy epileptycy — jest ściśle przestrzeganą — a o ile dotychczasowe warunki na to zezwalają, bywają oni odpowiednio rozmieszczani.

Podzielając zaś zdanie ankiety co do potrzeby większej liczby łóżek siatkowych, przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi na końcu niniejszego sprawozdania stosowny wniosek w tym względzie.

Tu nadmieniamy tylko, że wedle otrzymanej relacyi dyrektor zakładu nawiązał już rokowania z fabryką w Pradze co do dostarczenia takich łóżek w cenie możliwie najprzystępniejszej.

Na pytanie: Czy oddział obserwacyjny ma pozostać w zakładzie, —

Ankieta oświadczyła, iż należy bezzwłocznie przenieść oddział obserwacyjny z Kulparkowa do szpitala lwowskiego; ankieta zaleciła dalej, ażeby Wydział krajowy poczynił u c. k. Rządu stosowne kroki celem wprowadzenia we Lwowie i Krakowie klinik psychiatrycznych i ażeby przy tych klinikach w stosownym czasie urządzono oddziały obserwacyjne.

Stosując się do życzeń ankiety, objawionych w powyższych odpowiedziach — zarządził Wydział krajowy rozp. z d. 17. sierpna b. r. L. 36.061/1891 przeniesienie oddziału obserwacyjnego do szpitala lwowskiego.

Oddział ten otwartym został przy szpitalu lwowskim pod nazwą „stacya obserwacyjna“ z dniem 1. listopada b. r. i od tego terminu przyjmowani są do tej stacyi umysłowo chorzy, co do których uzasadnioną jest potrzeba obserwacyi.

Odezwą zaś z tej samej daty odniósł się też Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa z prośbą o przedsięwzięcie stosownych kroków, ażeby po wprowadzeniu klinik psychiatrycznych w Krakowie a ewentualnie i we Lwowie urządzone zostały przy tych klinikach oddziały obserwacyjne dla chorób umysłowych.

Na pytanie: Czy separatki mogą być zmienione i jak, —

Ankieta odpowiedziała: Że skoro finansowe i techniczne względy na to zezwolą, należałoby separatki przebudować i tak urządzić, żeby miały dość powietrza i światła, tudzież znieść dotychczasowe wychodki.

W nowych celach urządzić według możności i potrzeby ściany polstrowane, ogrzewanie centralne, nareszcie urządzić szersze okna bez framug.

W Krakowie znieść bezzwłocznie w suterenach 4 cele (separatki).

W sprawie przebudowania separatek w zakładzie Kulparkowskim nie przedstawia Wydział krajowy Wys. Sejmowi obecnie żadnych wniosków a to z powodu zastrzeżenia, które ankieta w swej odpowiedzi wyraziła, aczkolwiek bowiem trudności techniczne dałyby się snadnie przezwyciężyć, to jednak wedle kosztorysu sporządzonego przez architektę Lewińskiego koszt ogólny tej przebudowy przekraczałby kwotę 47.000 zł. a zachodzi pytanie, czy korzyści ztąd uzyskane odpowiedziałyby nakładowi tak znacznego kosztu. Nadto przeciw tej przebudowie przed urządzeniem osobnic dla niespokojnych przemawia również i trudność pomieszczenia szałowych na czas dłuższy, jakiegoby budowa taka wymagała.

Okoliczności te, niemniej potrzeba jeszcze dalszych studyów, czy przebudowanie separatek nie dałoby się uskutecznić w inny sposób i kosztem o wiele tańszym, skłoniły Wydział krajowy do wstrzymania się od jakichkolwiek propozycyj w tym kierunku.

Po przybudowaniu skrzydeł do gmachu będą wychodki z separatek usunięte i w stosowniejsze miejsce przeniesione, tudzież zostaną urządzone początkowo dwie cele polstrowane zaopatrzone w dostateczną ilość powietrza i światła.

Czyniąc zadość dalszemu życzeniu ankiety, polecił Wydział krajowy rozp. z d. 17. sierpnia b. r. l. 36.061/1891 zamknięcie czterech separatek w suterenach szpitala św. Łazarza w Krakowie, a zarazem wezwał dyrektora szpitala tamtejszego do przedstawienia wniosków co do stosowniejszego umieszczenia tych separatek na czas, zanim projektować się mający pawilonik dla szałowych wybudowanym zostanie.

W relacyi donoszącej o wykonaniu uchwały co do zamknięcia separatek, przedstawił nam dyrektor pomienionego szpitala pierwotnie projekt stosownych adaptacyj na ten cel pokoików, umieszczonych w parterze gmachu szpitala. Atoli wówczas już podniósł dyrektor szpitala, że pokoiki te mimo adaptacyi kosztem 480 zł. nie będą odpowiadać celowi, albowiem próby w tym kierunku dawniej uczynione wykazały niepraktyczność a nawet szkodliwość takiego urządzenia.

Następnie po zażądaniu przez Wydział krajowy jeszcze niektórych wyjaśnień, wniósł Dyrektor szpitala św. Łazarza do Wydziału krajowego przedstawienie poparte przez prymaryusza oddziału obłąkanych p. Dra Żuławskiego, w którem zaznacza, że po dokładnem zbadaniu rozmieszczenia chorych, wynoszących stale liczbę 100 i gruntownem rozważeniu sprawy, nabrał przekonania, że myśl urządzenia separatek w parterze nie byłaby szczęśliwą, i dałaby się przeprowadzić tylko kosztem nieustającego zaniepokojenia ogółu chorych, gdyby nawet tylko jeden szałowy przebywał w separatce urządzonej w parterze.

Doświadczenia zrobione dawniej w tym względzie, wywołały właśnie konieczność zniesienia separatek na parterze i ich prowizorycznego urządzenia w suterenach. Z uwagi tedy na wyżej przywiedzione okoliczności, tudzież powodowany względ-

dami na interes funduszu krajowego, który poniesćby musiał dwukrotny wydatek na adaptacyę, a następnie w krótkim czasie znowu readaptowanie przysposobionych na separatki lokalności w parterze, Dyrektor szpitala św. Łazarza wspólnie z prymaryuszem oddziału dla obłąkanych przedstawili wniosek pozostawienia reszty separatek w dotychczasowem pomieszczeniu, aż do czasu wybudować się mającego pawilonu dla szałowych. Wydział krajowy uwzględniając motywa, uzasadniające wniosek powyższy i w przekonaniu, jakie z takowych zaczerpnął, że jak z jednej strony przeniesienie separatek do lokalności w parterze byłoby w istocie pozornem tylko i częściowem ulepszeniem pomieszczenia dla kilku szałowych z wielkim uszczerbkiem dla ogółu chorych, z drugiej zaś pozostawienie dotychczasowego stanu rzeczy nastąpić może bez szkody dla chorych szałowych — przychylił się uchwałą z d. 9. grudnia b. r. do L. 53.416/1891 do wniosków Dyrektora szpitala sw. Łazarza i prymaryusza oddziału obłąkanych Dra Żuławskiego. Po nadesłaniu zaś planów na budowę pawiloniku dla szałowych wydelegował Wydział krajowy radcę Dra Stellę-Sawickiego do Krakowa celem zbadania szczegółów i rozpatrzenia się na miejscu.

Na podstawie opinii, jaką nam radca Dr. Sawicki w tym względzie przedstawił, — można będzie istniejące dotąd separatki w suterenach kosztem stosunkowo nieznacznym, bo około 9.000 zł. wynoszącym — zupełnie odpowiednio urządzić i tak dalece ulepszyć, że budowa osobnego a zbyt kosztownego pawilonu okaże się zbyteczną.

Z raportu radcy Dra Sawickiego podnosimy nadto, że sutereny, w których mieszczą się separatki, są tak wysokie, zaopatrzone w światło i w ten sposób budowane, iż niewyzyskanie tego stanu rzeczy byłoby prawdziwą szkodą dla funduszu krajowego. Na proponowane adaptacye zgodził się zarówno Dyrektor jak i prymaryusz oddziału obłąkanych szpitala św. Łazarza.

Na pytanie: Czy łazienki w zakładzie kulparkowskim są wystarczające, —

Ankieta uchwaliła odpowiedzieć na wniosek p. Kozłowskiego Włodzimierza: Że ze względu na trudności wynikające przy przeprowadzaniu chorych szałowych do kąpieli, należałoby w kuchenkach przeznaczonych do omywania naczyń przy każdym oddziale ustawić po jednej wannie z urządzeniem prymitywnem, natomiast mycie naczyń przenieść do umywalni centralnej.

Wydział krajowy polecił Dyrektorowi zakładu Kulparkowskiego wykonanie życzenia objawionego powyżej przez ankietę.

Ze sprawozdania, jakie nam Dyrektor przedłożył, podnosimy, że na razie przynajmniej częściowo niedogodnościom w tym względzie zaradzonem zostało, mianowicie prze. urządzenie dwóch wanien ruchomych, które używane bywają, jeśli stan zdrowia chorego tego wymaga. Ponieważ zdaniem naszem nie jest koniecznem urządzanie osobnej umywalni centralnej, zwłaszcza wobec szczupłości miejsca, jakiem zakład roz. orządza, poleciliśmy ustawienie wanien w kuchenkach, które i nadal służyć mogą do mycia naczyń, jako nie kolidującego z urządzaniem kąpieli. Jedna i druga czynność bowiem w rożnych porach odbywać się może.

Na pytanie: Czy liczba lekarzy w zakładzie kulparkowskim jest dostateczną i czy stypendya dla psychiatrów są potrzebne, —

oświadczyła ankieta, iż uważa obecną liczbę lekarzy w zakładzie kulparkowskim za wystarczającą.

Na wniosek zaś radcy Dra Gaustera oświadcza ankieta, że byłoby do życzenia, i leży w interesie zakładów dla umysłowo chorych i kraju, ażeby słuchacze medycyny byli obowiązani przed rozpoczęciem praktyki wykazać się ze studyów i uzdolnienia w dziedzinie psychiatryi.

Co do pierwszego ustępu odpowiedzi, Wydział krajowy podziela zdanie ankiety o dostatecznej liczbie lekarzy w zakładzie kulparkowskim, podnosi jednak ze względu na ogólny interes kraju, tudzież ażeby młodym lekarzom ułatwić nabycie praktyki w dziedzinie psychiatryi, że pożądanem byłoby ustanowienie przy zakładzie dwóch posad sekundaryuszów 2. klasy, na którychby mianowani pozostawali najdłużej przez dwa lata.

Wreszcie konstatujemy, że, jak to Wysoki Sejm z dołączonego protokołu obrad ankiety powziąć raczy, zdania co do użyteczności stypendyów dla psychiatrów były podzielone i ankieta nie postawiła w tym względzie wniosków konkretnych.

Uznając doniosłość i wielką wagę w oświadczeniu ankiety co do kwalifikacyi i studyów lekarzy w dziedzinie psychiatryi, z którem Wydział krajowy w zupełności się indentyfikuje — wystosowaliśmy odezwę do c. k. Prezydyum Namiestnictwa tu pod *B.* dołączoną ·/. (Alegat B) w której Wydział krajowy uprasza o poparcie wobec c. k. Ministerstwa oświaty potrzeby wprowadzenia na wszechnicy krakowskiej a w przyszłości i we Lwowie kliniki psychiatrycznej, tudzież zaliczenie psychiatryi do studyów obowiązkowych, z którychby słuchacze medycyny obowiązani byli zdawać rygorosum przy uzyskaniu stopnia doktora wszech nauk lekarskich, i wykazać się przed rozpoczęciem praktyki lekarskiej.

Na pytanie: Czy kierownictwo administracyą i gospodarstwem zakładu ma być Dyrektorowi odjęte lub ograniczone, —

Ankieta oświadczyła: Że Dyrektor, który musi być lekarzem, ma zatrzymać naczelny nadzór nad zarządem lekarskim, ekonomicznym, dyscyplinarnym i policyjnym zakładu i za takowy odpowiedzialnym pozostaje, że jednak w sprawach administracyjnych, kasowych i ekonomicznych wyręczać się powinien współodpowiedzialnymi za zakres wykonawczy swego działania rządcą i urzędnikami, ażeby wskutek nawału zajęć administracyjnych cele lekarskie i naukowe nie cierpiały. W myśl tego wniosku i stosownie do jego wymagań należałoby zmienić instrukcyę dla Dyrektora.

Stosując się do powyższego oświadczenia ankiety, Wydział krajowy zarządził rewizyę instrukcyi i zastanawiał się nietylko nad zmianą w kierunku przez ankietę wyrażonym, która też wprowadzoną została, ale nadto polecił zbadanie tej instrukcyi w celu uzupełnienia jej postanowieniami pod względem administracyjnym, kasowym i rachunkowym, jakie z biegiem czasu i na podstawie zrobionych doświadczeń okazały się potrzebnemi.

Po uchwaleniu na posiedzeniu z d. 13. października 1891 L, 35.715/1891 odnośnych wniosków i zmian, jakie dla dobra zakładu i zgodnie z intencyami ankiety uznaliśmy za konieczne, zarządził Wydział krajowy przedrukowanie całej instrukcyi dla zakładu Kulparkowskiego, i zakomunikował ją Dyrektorowi do zastosowania.

Na pytanie: Jaki wpływ ma Dyrektor mieć na leczenie i pielęgnowanie chorych i czy prymaryusze mają ordynować samodzielnie, —

Ankieta oświadczyła zgodnie z wnioskiem radcy Dra Gaustera, że prymaryusze ordynować mają na przydzielonych sobie oddziałach samodzielnie, winni atoli przytem przestrzegać udzielonych sobie w sposób koleżeński wskazówek i zarządzeń Dyrektora.

Dosłowne brzmienie oświadczenia powyższego zamieszczonem zostało jako §. 1. instrukcyi dla prymaryuszów zakładu uchwalonej przez Wydział krajowy.

Na pytanie: Czy należy wymagać od lekarzy prac naukowych, —

Ankieta oświadczyła, że prac naukowych w ścisłem znaczeniu od lekarzy domagać się nie można, zostawiając to własnej pilności każdego, atoli roczne sprawozdania, zawierające prócz dat statystycznych także ważniejsze wypadki (wissenschaftliche Jahresberichte) powinny być przedkładane.

Na wniosek zaś p. Dra Kozłowskiego Włodzimierza oświadczyła się ankieta za tem, ażeby konferencye lekarskie w sprawach chorych odbywały się codziennie.

Konferencye lekarskie zaś w sprawach ważniejszych przypadków chorobowych, w sprawach administracyjnych, oraz w celach naukowych co najmniej raz na miesiąc.

Podzielając zdanie ankiety co do żądania prac naukowych w ścisłem znaczeniu, zamieścił Wydział krajowy drugą część oświadczenia co do sprawozdań jako §. 7. instrukcyi dla prymaryszów, zobowiązujący ich do przedkładania Dyrekorowi zakładu z końcem marca każdego roku sprawozdania ze swego oddziału.

Sprawozdania te zebrane i odpowiednio zredagowane, które Dyrektor w myśl §. 23. instrukcyi Wydziałowi krajowemu z końcem kwietnia każdego roku przedkładać winien, ogłaszane bedą drukiem i rozdzielane lekarzom oddającym się studyom w dziedzinie psychiatryi celem obudzenia szerszego zainteresowania się w tym kierunku.

Również polecił Wydział krajowy Dyrektorowi zakładu wydanie stosownych zarządzeń, ażeby konferencye lekarskie w sprawach chorych odbywały sie codziennie, zaś w sprawach ważniejszych wypadków, w celach naukowych i administracyjnych przynajmniej raz na miesiąc.

Wedle otrzymanego sprawozdania ze strony Dyrektora zakładu zastosowanem zostało ściśle powyższe polecenie Wydziału krajowego, a konferencye zarządzone odbywają się codziennie o godzinie 11. przed południem.

Na pytanie: Czy sekundaryusze mają spisywać karty wizytowe (historye chorób) inaczej jak dotąd, —

Ankieta oświadczyła się zgodnie z wnioskiem radcy Dra Gaustera, że postanowienia dotychczasowej instrukcyi w tym względzie uważa za wystarczające, jeśli tylko ściśle będą przestrzegane tj. ażeby historye choroby przy wypadkach i spostrzeżeniach ważniejszych notowane były codziennie, przy stanie chronicznym zaś najmniej co sześć miesięcy.

W rozporządzeniu wydanem do Dyrektora zakładu zalecił Wydział kraj. ścisłe przestrzeganie instrukcyi w duchu powyższego oświadczenia ankiety co do spisywania historyi chorób. Wedle otrzymanej zaś relacyi w tym względzie czuwa Dyrektor nad należytem spełnianiem tego obowiązku ze strony sekundaryuszów.

Na pytanie: Czy instrukcya dla kapelanów ma być zmieniona t. j. czy ma być dozwolony wpływ kapelanów na leczenie obłąkanych, —

Ankieta oświadczyła się przecząco zalecając jedynie na wniosek p. Trzecieskiego wprowadzenie w instrukcyi dotychczasowej drobnych zmian przeważnie natury stylistycznej.

W wydanej świeżo instrukcyi służbowej dla całego zakładu, o której wyżej wspomnieliśmy, uwzględnił Wydział krajowy przy odnośnych paragrafach wszystkie wnioski i poprawki proponowane przez p. Trzecieskiego, jakkolwiek i dawna instrukcya a w szczególności brzmienie pojedynczych jej postanowień aprobowane były przez oba ordynaryaty metropolitalne.

Na pytanie: Czy sposób leczenia i pielęgnowania chorych w zakładzie odpowiada zasadom nowoczesnej psychiatryi, —

Ankieta na wniosek Dra Opolskiego, poparty przez radcę Dra Gaustera oświadczyła wszystkimi głosami z wyjątkiem pp. Dra Kozłowskiego i Trzecieskiego co następuje:

Ankieta nie uznaje się za kompetentną do wydania orzeczenia, czy sposób leczenia w zakładzie Kulparkowskim odpowiada zasadom nowoczesnej psychiatryi. Do czuwania bowiem w tym kierunku powołane są inne czynniki, a w szczególności komisya opieki nad obłąkanymi.

Ankieta wyraża jednak zdanie, że lekarzom ordynującym pozostawioną być musi swoboda w wyborze środków pod ich własną odpowiedzialnością.

Sposób leczenia i użycie środków leczniczych musi być pozostawionym osądzeniu lekarzy zakładu.

Członkowie fachowi ankiety nie mogą po tak krótkim stosunkowo pobycie i zwiedzeniu zakładu i chorych wydać jakiegokolwiek orzeczenia w tym kierunku — byłoby to bowiem lekkomyślnością.

Co zaś do sposobu pielęgnowania chorych konstatuje ankieta, że jakkolwiek z powodu wadliwej budowy zakładu zachodzą pewne strony ujemne w urządzeniu, postępowanie lekarzy, sióstr i dozorców z chorymi jest zupełnie odpowiednie; potwierdza to zachowanie się chorych nie zdradzające awersyi, ani bojaźni.

Pod tym względem, a w szczególności co do dobrego żywienia chorych ankieta podziela zdanie radcy Dra Gaustera, że zakład jest urządzony dobrze, odpowiada wymogom i spełnia należycie swoje zadanie.

Na pytanie: Czy kaftany, tusze, separatki, obwijania w mokre prześcieradła, wstrzykiwania podskórne eteru, morfiny, hioscyny, tudzież synapizma mogą być używane, czyto jako środki lecznicze, uspakajające lub odciągające, czy jako środki dyscyplinarne, —

Po zastrzeżeniu, że — o ile niektóre szczegóły pytania wkraczają w zakres sposobu leczenia, zatem znalazły już odpowiedź w oświadczeniu powyżej złożonem — ankieta objawia zdanie, że leków w ogóle używać należy tylko w celach leczniczych, a to według swobodnego uznania i przekonania lekarza ordynującego, natomiast żadnych środków, ani lekarskich,

ani dyscyplinarnych jako kary w zakładzie używać nie można, bo o postępowaniu dyscyplinarnem, a w ogóle o karach u obłąkanych mowy być nie może.

W zakładzie obłąkanych nie powinny egzystować środki dyscyplinarne, tylko środki lecznicze.

W rozporządzeniu z d. 17. sierpnia r. b. L. 36.061 Wydział krajowy zakomunikował powyższe oświadczenie ankiety Dyrektorowi zakładu z poleceniem ścisłego i bezwarunkowego zastosowania.

W duchu tego oświadczenia zostały nadto ułożone postanowienia nowo wydanej instrukcyi a w szczególności dla lekarzy ordynujących (§. 8.) tudzież w dziale o utrzymaniu porządku domowego.

Na pytanie: Czy należy starać się o więcej rozrywek i zabaw dla chorych, —

Ankieta oświadczyła, iż uważa za godne zalecenia sprawienie więcej instrumentów muzycznych, tudzież żeby lekarze i siostry zachęcali chorych do zabaw. Nadto zaleciła ankieta na wniosek Dra Gaustera ustanowienie odpowiedniego funduszu na przyjemności i wycieczki chorych, które należałoby urządzać w małych grupach pod opieką dozorców.

Rozporządzeniem wyżej powołanem polecił Wydział krajowy Dyrektorowi zakładu dołożenie starań w kierunku zachęty chorych do zabaw i rozrywek, tudzież urządzanie w stosownej porze wycieczek i spacerów dla chorych pod dozorem służby.

Na końcu sprawozdania niniejszego przedstawiamy też Wysokiemu Sejmowi wniosek o uchwalenie stosownego kredytu na sprawienie instrumentów muzycznych, tudzież na pokrycie kosztów urządzenia wycieczek dla chorych.

Na pytanie: Czy ilość służby obok sióstr miłosierdzia jest dostateczną i czy rygor nad służbą jest odpowiedni, —

Ankieta oświadczyła, iż ilość służby uważa za dostateczną i rygor nad nią jako odpowiedni.

Na pytanie: Czy instrukcya dla posługaczy jest wystarczającą, —

Ankieta na wniosek radcy Dr. Gaustera zaleciła następujące zmiany i uzupełnienia w niektórych paragrafach a mianowicie:

W §. 17. Żeby dozorcom i dozorczyniom nie wolno było pod żadnym pozorem zamykać chorych w separatkach bez upoważnienia lekarza.

W §. 20. Żeby dozorcom i dozorczyniom nie wolno było dla jakichkolwiek powodów oddalać się z oddziału, dopóki nie są zastąpieni, tudzież żeby nie wolno było wydalać się im z zakładu tylko za zezwoleniem Dyrektora.

W §. 21. Ażeby dozorcy i dozorczynie obowiązani byli do składania dziennych raportów i żeby nie byli upoważnieni do wypytywania się podczas odwiedzin o stosunkach chorego.

W §. 24. Żeby drzwiczki od palowisk i pieców nie tylko po wypaleniu, lecz zawsze bywały zamykane a nadto dla jednostajności temperatury ażeby wprowadzono termometry.

W §. 30. W kierunku urządzania straży nocnej, względnie zwiększenia jej.

Wreszcie wyraziła ankieta życzenie, ażeby oddział obłąkanych w Krakowie postawionym był tak pod względem służby jak i rozrywek dla chorych na równi z zakładem Kulparkowskim.

Jakkolwiek zamykanie chorych szałowych w separatkach dotychczas obowiązującą instrukcyą dla dozorców nie było wyraźnie zakazane, służba nie czyniła tego nigdy samowolnie.

W nowej instrukcyi zaś dla dozorców, którą Wydział krajowy uchwalił i wydrukować polecił, zamieszczone są i ujęte w paragrafy wszystkie powyższe wnioski ankiety.

Uchwałą z dnia 17. sierpnia 1891 L, 36061 postanowił Wydział krajowy zrównać płacę służby oddziału obłąkanych w Krakowie z płacą służby zakładu Kulparkowskiego i przedstawił Wysokiemu Sejmowi w preliminarzu budżetu krajowego szpitala Św. Łazarza na r. 1892. stosowne wnioski w tym kierunku.

Na pytanie: Czy szkoła dla posługaczy ma być w życie wprowadzoną gdzie i z jakich funduszów, —

Ankieta na wniosek Dr. Gaustera zaleciła, ażeby szkołę dozorców urządzić w ten sposób, iżby na poszczególnych oddziałach przy dozorcach już obeznanych i wypróbowanych pod względem umiejętnego obchodzenia się z chorymi, umieszczano dozorców młodszych.

Nadto żeby sekundaryusze udzielali pouczeń służbie, jak się ma zachować przy nadarzonych wypadkach zagrażających życiu i w razie gwałtownej potrzeby.

Wreszcie przedstawiła ankieta następujące wnioski dodatkowe do powyższego pytania:

I. Wydział krajowy raczy rozważyć, czyliby nie udało się założyć szkoły dla dozorców dla obłąkanych wspólnie ze szkołą sług przy szpitalu lwowskim.

W każdym razie raczy Wydział krajowy przedstawić c. k. Rzadowi potrzebę utworzenia szkół dla dozorców dla obłąkanych przy utworzyć się mających klinikach psychiatrycznych w Krakowie a wprzyszłości we Lwowie.

II. Zważywszy, że częste zmiany służby, lekarzom i Siostrom miłosierdzia utrudniają zadanie, a że termin 10letni stanowiący warunek nagrody dukatowej jest za długim, Wydział krajowy zechce w miarę możności kraju i jego finansowych stosunków w przyszłości dążyć do ustanowienia, w miejsce co 10 lat wypłacanych nagród dukatowych, postępujących w miarę lat służby pensya dla dozorców i dozorczyń.

Co do wskazanego na wstępie oświadczenia ankiety sposobu przyuczania dozorców podnosimy, iż zastosowywanym on był zawsze w zakładzie Kulparkowskim, gdzie dozorcy młodzi i początkowi przydawani są starszym i wypróbowanym celem nabycia potrzebnej rutyny.

W instrukcyi zaś dla zakładu Kulparkowskiego a w szczególności w dziale jej co do sekundaryuszów, włożył Wydział krajowy na tychże obowiązek (§. 7.) udzielanie stosownych pouczeń służbie pod względem zachowania się przy nadarzonych wypadkach zagrażających życiu, lub w razie gwałtownej potrzeby.

W sprawie założenia szkoły dozorców przy szpitalu lwowskim, wezwał Wydział krajowy Dyrektora tegoż szpitala o przedstawienie swej opinii i ewentualnych wniosków czy i w jaki sposób urządzenie takiej szkoły dałoby się przeprowadzić.

Z relacyi, jaką w tym względzie przedstawił nam Dyrektor pomienionego szpitala zamieszczonej (dosłownie) w ogólnem sprawozdaniu z czynności Wydziału

krajowego (Dep. V.), przyszedł atoli Wydział krajowy do przekonania, że trudności podniesione przez Dyrektora, jakie urządzenie szkoły dozorców przy szpitala lwowskim przedstawiałoby, są istotne i zupełnie uzasadnione i z tego powodu oświadczyć się musi przeciwko założeniu tej szkoły przy szpitalu lwowskim, jako nie rokującej przy obecnych warunkach i urządzeniu służby szpitalnej spodziewanych korzyści.

Nadmieniamy przy tem, że uznając korzyści, jakie podręcznik dla dozorców chorych przy szpitalach powszechnych oddać może, poleciliśmy rozporządzeniem z dnia 26. maja b. r. L. 20.556 radcy Wydziału krajowego inspektorowi szpitali Dr. Stelli Sawickiemu opracowanie takiego podręcznika.

Radca Dr. Sawicki wywiązał się już z tego polecenia a przedłożony podręcznik po zaopiniowaniu go i zaleceniu ze strony bardzo fachowej — zostanie wydrukowanym i rozesłany szpitalom celem rozdania dozorcom chorych.

Jak to już wyżej przy odpowiedniem pytaniu kwestyonarza przytoczyliśmy, odniósł się Wydział krajowy do c. k. Rządu w przedmiocie wyjednania wprowadzenia klinik psychiatrycznych w Krakowie, a w przyszłości także i we Lwowie, ewentualnie o urządzenie przy tych klinikach oddziałów obserwacyjnych dla chorób umysłowych.

Skoro pomyślna odpowiedź w tym względzie nadejdzie, nie omieszka Wydział krajowy przedstawić c. k. Rządowi potrzebę urządzenia także szkół dla dozorców przy tych klinikach.

Celem zaś polepszenia bytu służbie oddziałowej i zatrzymania jej przez czas dłuższy w zakładzie Kulparkowskim, tudzież wywarcia donioślejszego wpływu i zachęty do wzorowego spełniania obowiązków, przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi stosowne wnioski na końcu niniejszego sprawozdania.

Na pytanie: Czy gospodarka i administracya zakładu mogłaby być lepiej i taniej prowadzoną, —

Ankieta oświadczyła jednomyślnie, że prowadzenie gospodarstwa w zakładzie jest bardzo dobre, zarząd zaś uznaje za dobry.

Przyczem zaleciła ankieta wprowadzenie niektórych ulepszeń desinfekcyjnych i potrzebę ogrzewania kurytarzy.

Stosując się do powyżej wyrażonego życzenia ankiety, polecił Wydział krajowy Dyrektorowi zakładu zarządzenie możliwie częstej desinfekcyi, tudzież wprowadzenie ogrzewania kurytarzy.

Wedle otrzymanego w tym względzie sprawozdania, tudzież naocznego przekonania się szefa departamentu szpitalnego i inspektora szpitali, zastosował się Dyrektor zakładu w zupełności do rozporządzenia Wydziału krajowego, tak co do desinfekcyi jak i ogrzewania kurytarzy, w których ustawione są piece siatkami drucianemi stosownie zabezpieczone od zetknięcia.

W przekonaniu, iż Wysokiemu Sejmowi nie będzie obojętnem zdanie ze strony ze wszech miar kompetentnej i fachowej o stosunkach i urządzeniu zakładu Kulparkowskiego w ogólności, przytaczamy tu jeszcze opinię radcy Dr. Gaustera o zakładzie Kulparkowskim, jaką tenże wydał na zapytanie przewodniczącego ankiety, czy zakład Kulparkowski jest w istocie tak złym i czy sanacya jego jest możliwą.

Na pytanie powyższe oświadczył radca Dr. Gauster „że jak to już w ciągu dyskusyi nad kwestyonarzem przedłożonym ankiecie podniósł — przyczyna stron ujemnych zakładu

leży głównie w przepełnieniu, w złej i wadliwej budowie i nieodpowiedniem wskutek tego urządzeniu, które nie dozwala należytego ugrupowania chorych. Zakład posiada za mało powietrza a wentylacya z powodu wielu tak zwanych martwych kątów (viele todte Winkel) jest utrudnioną. Co do pielęgnowania chorych konstatuje, że stosunki w tym względzie panujące uczyniły na nim dobre wrażenie.

Chorzy są z lekarzami na stopie przyjaznej, a nawet okazują pewną sympatyę do nich i do Dyrektora. To samo i do służby nie czują awersyi — co pozwala wnioskować, że służba obchodzi się dobrze z chorymi.

Dr. Gauster podniósł zarazem, że o karaniu chorych w zakładzie nie powinno być mowy i wyraził przekonanie, że lekarze postępowaniem swojem będą się starali zakład podnieść i rozwijać, zalecając omówioną już potrzebę wyćwiczenia i przyuczania służby zakładowej.

Polepszenie stanowcze zakładu uznał Dr. Gauster za możliwe po rozszerzeniu budynku i należytem ugrupowaniu chorych. Zalecił też zmianę dotychczasowego podziału chorych w zakładzie z większem uwzględnieniem kategoryi chorób, oświadczając się za tworzeniem mniejszych oddziałów w jednej i drugiej części zakładu.

Przyczynę, że zakład kulparkowski walczyć musi z pewnem uprzedzeniem i opinią może cokolwiek niekorzystną, upatruje w jego dziejach dawniejszych.

Przeciw temu jednak skutecznem będzie dążenie, ażeby zakład zyskał reputacyę przez wpływ i postępowanie lekarzy.

Zdaniem Dr. Gaustera zakład Kulparkowski, chociaż z gruntu źle budowany i posiadający kardynalne wady budowy, może być ulepszonym przez stosowne a przez ankietę wskazane rozszerzenie i urządzenie. Wyraził też zdziwienie swoje, że przy obecnych stosunkach przepełnienia i wadliwościach grupowania tak mało bywa wypadków uszkodzenia się chorych w zakładzie.

Dr. Gauster skonstatował dalej, że przez zarzucenie używania kaftanów, które uważa za niebezpieczniejsze aniżeli zupełną swobodę, zakład Kulparkowski stanął w rzędzie lepszych zakładów.

Chorzy zakładu kulparkowskiego czynią wrażenie ludzi, co nie o wszystkich zakładach tego rodzaju, które zwiedził, mógłby powiedzieć.

Radca rządowy Dr. Gauster zakończył opinię swą stwierdzeniem, że zakład w Kulparkowie jakkolwiek stosownie do miary obecnych wymogów nie wzorowy (keine Muster-Anstalt), stoi jednak po środku między takimi zakładami Monarchii — po wprowadzonych ulepszeniach zaś stać się może w przyszłości wcale dobrym zakładem.

Wreszcie przedstawił radca Dr. Gauster następujący wniosek, który ankieta uchwaliła. Ankieta oświadcza:

„Że opieka prawna wobec wszystkich chorych oddanych do pielęgnowania i leczenia w zakładach obłąkanych, jakie w kraju się znajdują, na zasadzie postanowień ustawy cywilnej sprawowaną być winna bez względu na to, czy ci chorzy są zamożni czy biedni. Ze strony Wydziału krajowego należałoby tedy przedsięwziąć energiczne starania, żeby c. k. sądy zarządzały regularnie badanie stanu umysłowego i poczytalności chorych umieszczonych w powyższych zakładach“.

Odezwą z dnia 17. sierpnia 1891 L. 36061 odniósł się Wydział krajowy do c. k. Prezydyum krajowego Sądu wyższego we Lwowie z prośbą o stosowne zarządzenie, ażeby c. k. sądy przeprowadzały regularnie przepisane pow ustawą cywilną i rozporządzeniem ministerstwa z dnia 14. maja 1874 Nr. 71 badania przez komisye

sądowe umysłowo chorych, umieszczonych w zakładzie Kulparkowskiem, a nadto uwiadamiały zawsze Dyrektora o ustanowieniu kuratorów.

Taką samą odezwę wystosował Wydział krajowy do c. k. Prezydyum Sądu krajowego wyższego w Krakowie, na którą otrzymaliśmy już przychylną odpowiedź.

Sprawy tej nie spuszczamy z oka i w razie potrzeby odniesiemy się powtórnie do władz wyżej wymienionych.

W tym też celu komunikując oświadczenie ankiety i zarządzenie Wydziału krajowego w tym przedmiocie, zawezwaliśmy Dyrektora zakładu Kulparkowskiego tudzież szpitala Św Łazarza w Krakowie do przedkładania nam relacyj, gdyby ze strony sądów przepisom ustawy zadość nie czyniono.

Wydział krajowy udzielił również powyższą opinię radcy Dr. Gaustera Dyrektorowi zakładu Kulparkowskiego z wezwaniem do zastosowania się do wskazówek i życzeń w tejże wyrażonych.

Przystępując do przedstawienia Wysokiemu Sejmowi szczegółów i wniosków w przedmiocie uchwalonej przez ankietę potrzeby rozszerzenia gmachu zakładu kulparkowskiego, które to rozszerzenie uważamy również dla dobra zakładu za niezbędne, podnosimy najpierw iż rozporządzeniem z dnia 17. sierpnia b. r. L. 36061/91 polecił Wydział krajowy p. architekcie Lewińskiemu, ażeby za porozumieniem się z Dyrektorem zakładu opracował i przedłożył, stosownie do uchwał ankiety, plan i kosztorys na przybudowanie pięciu pokoików wraz z wspólnym kurytarzem przez oba piętra i oddziały do gmachu zakładu obłąkanych w Kulparkowie wraz z możliwie dokładnem obliczeniem wewnętrzego urządzenia.

Prócz tego polecił Wydział krajowy p. Lewińskiemu wypracowanie planów i kosztorysów budowy dwóch baraków obok zakładu kulparkowskiego na pomieszczenie chorych pracujących i warsztatów, tudzież dwóch lekarzy pomocniczych nie mniej planu i kosztorysu jednopiątrowych przybudowek do budynku gospodarczego po obu stronach. Tem samem rozporządzeniem wezwał Wydział krajowy p. Karola Zarembę architektę w Krakowie do wypracowania w porozumieniu z Dyrektorem szpitala św. Łazarza i prymaryuszem tamtejszego oddziału obłąkanych — planu i kosztorysu budowy i wewnętrznego urządzenia pawiloniku w granicach kosztu około 15.000 zł. dla pomieszczenia chorych szałowych.

Po przedłożeniu planu i kosztorysu na budowy Kulparkowskie zaprosił szef Departamentu na konferencyę celem przestudyowania i bliższego rozpatrzenia się w tych planach, tudzież ostatecznego ułożenia programu budowy pp. Dr. Józefa Merunowicza c. k. protomedyka, prof. Dr. Adama Czyżewicza i Dr. Edwarda Sawickiego członków komisyi opieki nad obłąkanymi, Dr. Wiktora Opolskiego członka krajowej Rady zdrowia, radcę Wydziału krajowego Dr. Stellę Sawickiego, Dyrektora zakładu obłąkanych Dr. Gustawa Neussera, prymaryuszów tegoż zakładu Dr. Michała Plucińskiego i Dr. Hieronima Maliszewskiego wreszcie architektę Jana Lewińskiego.

Jakkolwiek konferencya ta miała charakter tylko poufnej dyskusyi nad sposobem i szczegółami przeprowadzenia budowy, której system i plany według wniosków ankiety i uchwały Wydziału krajowego z dnia 17. sierpnia b. r. L. 36061/91 ustalonymi już zostały, sądzi Wydział krajowy, iż nie odstąpi od przedmiotu, dając tu krótki pogląd na zapatrywania podniesione na konferencyi co do systemu proponowanej budowy. Przedewszystkiem zaznaczamy, że według przedłożonych planów i kosztorysów przybudowania skrzydeł po obu stronach gmachu Kulparkowskiego, w których mieścić się mają na każdym poziomie po pięć pokoików z salą i wspólnym ku-

rytarzem przez oba piętra i oddziały, tudzież łazienki, wychodki i umywalnie dla chorych tak niespokojnych jak i szałowych, kosztować będzie ogółem 86 204 zł. t. j. po 43.102 zł, 12 ct. każde skrzydło.

W dyskusyi tedy nad powyższym planem wyłoniły się zdania, czy w granicach kredytu potrzebnego na koszta przybudowania nie byłoby korzystniejszem dla zakładu wybudowanie dwóch osobnych pawilonów, gdyby wymagany na ten cel wydatek nie przekroczył kosztu powyżej wykazanego. Podniesiono nadto, że ze względów na hygienę i psychiatrę system pawilonów jest bardziej pożądanym jako umożliwiający lepszą segregacyę chorych i zupełne oddzielenie szałowych i niespokojnych co jednak przy systemie dotychczasowym nawet po przeprowadzeniu proponowanych przybudowań z również dobrym skutkiem nie tak łatwo da się osiągnąć.

Pomimo, że zdanie powyższe i w konferencyi pozostało w mniejszości, przeważna większość bowiem oświadczyła się za wykonaniem budowy według przedłożonych planów uznając, iż uzyskane ztąd rozszerzenie lokalności skutecznie zaradzi panującym niedogodnościom i przepełnieniu — Wydział krajowy ze swej strony podnosi, że nie tylko ze względu na wyraźną dyrektywę co do sposobu tej budowy w uchwale ankiety, nie mógłby doradzać Wysokiemu Sejmowi innego planu budowy, ale nadto zaznaczyć musi, że przez budowanie pawilonów osobnych nastąpiłoby faktycznie powiększenie zakładu kulparkowskiego a nie rozszerzenie ubikacyj w dotychczasowym gmachu, przeciw któremu to powiększeniu ankieta ze względów zasadniczych stanowczo się oświadczyła, podnosząc natomiast potrzebę budowania drugiego zakładu w Galicyi zachodniej. Nie ulega wątpliwości, że licząc się z postępem i wymogami nauki zastosowanie systemu pawilonowego budowy byłoby godnem zalecenia przy budowie nowego zakładu, w danych atoli warunkach zakładu kulparkowskiego i jego urządzeniu nie podobnem byłoby dla zaradzenia istniejącej potrzebie pomnożenia ubikacyj przystępować do budowania pawilonów jako trudnych do pogodzenia z obecnym systemem budowy tegoż zakładu.

Nadto zdaniem Wydziału krajowego koszta budowy pawilonów niewątpliwie znaczniejsze od tych, jakich przybudowanie wymagać będzie, podniosłyby się z powodu konieczności powiększenia służby, urządzenia kuchni i t. p. tudzież ze względu na administracye, która byłaby wielce utrudnioną i droższą jak dotąd.

Okoliczności powyżej przytoczone skłoniły też poważną większość członków konferencyi i Wydział krajowy do oświadczenia się za rozszerzeniem zakładu kulparkowskiego przez przybudowanie skrzydeł według planów sporządzonych na podstawie uchwał ankiety i Wydziału krajowego po wprowadzeniu do takowych niektórych zmian mających na celu lepsze i odpowiedniejsze zużytkowanie uzyskanych ubikacyj.

Przez rozszerzenie lokalności zakładu kulparkowskiego, które dla stanowczego ulepszenia i sanacyi tego zakładu zgodnie z opinią ankiety uważamy za niezbędne i nader pilne, umożliwi w zupełności tak usilnie zaleconą segregacyą i odpowiedne ugrupowanie chorych, co przy dotychczasowym stanie zakładu i jego przepełnieniu jest wręcz niepodobnem do przeprowadzenia. Uzyskane przez budowę pokoiki urządzone zostaną jako osobnice (Isolir Zimmer) dla chorych niespokojnych chwilowo podnieconych i dla takich, którzy nie znoszą towarzystwa i dopiero w odosobnieniu odzyskują pewien spokój, tudzież dla krzyczących, zaczepiających i droczących innych. Ci chorzy bowiem z powodu nękania zachowaniem się swojem całego oddziału zamykani być muszą dotąd wbrew zasadom nauki psychiatryi w celach, przeznaczonych dla szałowych (Tobzellen) i na kurytarzach oddziału szałowych.

Na salach przed osobnicami pomieszczeni będą chorzy niespokojni nieuleczalni, zagrażający bezpieczeństwu publicznemu oraz epileptycy niespokojni, którzy obecnie cisnąć się muszą na kurytarzu między szałowymi, ponieważ dla braku miejsca inaczej ulokować ich nie można.

Dla uzasadnienia potrzeby proponowanej ilości pokoików t. z. osobnic (Isolir-Zimmer) ze względu na cyfrę obłąkanych umieszczonych w zakładzie kulparkowskim (610), podnosimy tu, że przeważna liczba tego rodzaju zakładów posiada 5 do 8 a nawet 10% takich ubikacyj. Między innymi wzorowo urządzony zakład w „Hall“ na 110 chorych ma 5 osobnic (Isolirzimmer) i 5 separatek (Tobzellen). Przytoczyliśmy tutaj daty powyższe z powodu podniesionej przez niektórych członków konferencyi wątpliwości czy proponowana liczba tych pokoików dla zakładu Kulparkowskiego jest istotnie potrzebną i czy nie będzie za wielką.

Brak takich ubikacyj w zakładzie, w których chorzy rozdrażnieni i niepokojący drugich mogliby być izolowani i odpowiednio pomieszczeni jest właśnie kardynalną wadą Kulparkowa.

Na tem kończymy uzasadnienie wniosku Wydziału krajowego o potrzebie rozszerzenia gmachu zakładu Kulparkowskiego według planu, który Wysokiemu Sejmowi przedkładamy.

Odwołując się na przytoczone powyżej powody, które skłoniły Wydział krajowy do odstąpienia od budowy dwóch baraków, zaznaczamy tu tylko, iż wedle obliczenia przedłożonego nam przez architektę, koszt jednego baraku wynosiłby około 15.000 zł., że zatem na proponowaną budowę dwóch baraków potrzebnymby był kredyt około 30.000 zł. Gdy atoli warsztaty i służba nie mają prawie, rzec można, żadnego pomieszczenia — jak to i ankieta po zwiedzeniu zakładu skonstatowała, podnosząc z naciskiem konieczność spiesznego zaradzenia temu niedostatkowi, przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek na przybudowanie stosownych ubikacyj jednopiątrowych po obu stronach budynku gospodarskiego, które według przedstawionego planu i kosztorysu kosztować będzie ogółem 12.410 zł

W uzyskanych lokalnościach z tej przybudowy urządzoneby zostały warsztaty, które dotąd dla braku miejsca niewłaściwie ulokowane są między oddziałami chorych jak szewski, krawiecki i szwalnia, ścieśniając przez to i tak już szczupłe pomieszczenie; nadto przeniesionymby został do tych sal warsztat stolarski, znajdujący się w piwnicach, gdzie prócz braku potrzebnego światła i innych niedogodności materyał ulega zepsuciu z powodu wilgoci,

Wreszcie pomieszczonąby została w tych ubikacyach służba dotychczas jak najgorzej ulokowana.

Co się zaś tyczy zaleconej przez ankietę budowy pawiloniku przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie dla pomieszczenia szałowych, nie może Wydział krajowy w bieżącym roku przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosków konkretnych, również z powodów powyżej przy pytaniu co do separatek wymienionych. Jakkolwiek bowiem plan i kosztorys tej budowy przedłożonym nam już został. to z uwagi na okoliczność, że według obliczenia architekty koszt wybudowania takiego pawilonu przekraczałby kwotę 30.000 zł. a więc w dwójnasób cyfrę podaną przez członka ankiety Dra Żuławskiego, a przez ankietę i Wydział krajowy akceptowaną, zarządziliśmy jeszcze

dokładniejsze zbadanie i przestudyowanie przedłożonego planu, ażali obliczenie kosztu nie da się sprowadzić do cyfry zbliżonej przynajmniej do tej, jaką ankieta i Wydział krajowy w uchwałach swych przyjęły.

Podzielając w zupełności zdanie ankiety, że częste zmiany służby w zakładzie utrudniają zadanie lekarzom i Siostrom miłosierdzia, niemniej, że tylko przez dłuższą praktykę nabyta rutyna w obchodzeniu się z chorymi dla dobra tych ostatnich jest bardzo pożądaną i wywierać będzie wpływ zbawienny, przedstawia Wydział krajowy w tym względzie wniosek, ażeby przy zatrzymaniu dotychczasowego systemu co do rozdawania nagród dukatowych, podwyższano każdemu słudze po roku odbytej służby po 1 zł. miesięcznie czyli 12 zł. rocznie. Podwyzszenie to rozciągałoby się tylko do lat pięciu, po upływie których płaca pozostałaby niezmienioną. Ponieważ w zakładzie kulparkowskim zatrudnionych jest 86 sług przeto roczny wydatek na pokrycie tego podwyższenia wynosiłby kwotę 1.032 zł. Licząc atoli, że coroczny ubytek w służbie z powodu oddalenia, wystąpienia, śmierci i innych wypadków wyniesie $^1/_3$ część t. j. 29 osób po 12 zł. czyli razem 348 zł., wypada preliminować corocznie na ten cel kwotę 684 zł. czyli w zaokrągleniu 700 zł.

Służba zakładu Kulparkowskiego podzielona jest na cztery kategorye płac t. j. na oddziale męskim po 8, 10, 12 15 zł. zaś na oddziale kobiet po 7, 8, 10 i 12 zł. miesięcznie. Po upływie tedy tedy lat pięciu pobieraliby dozorcy najwyższej kategoryi po 20 względnie po 17 zł, miesięcznie, czyli że we wszystkich kategoryach służby wynosiłobyby podwyższenie kwotę 5 zł. miesięcznie,

Z uwagi, że nagrody dukatowe wypłacane bywają na przedstawienie Dyrektora tylko w liczbie co najwyżej dwóch co roku a przeciętnie tylko jednemu słudze jak to preliminarz budżetu udowadnia, i stanowią w każdym razie wielką zachętę dla służby do jej utrzymania, wpływając zarazem na gorliwe pełnienie obowiązków i wzorowe zachowanie się, przeto zdaniem Wydziału krajowego nie należałoby w tym kierunku zaprowadzać jakiejkolwiek zmiany.

Nie przesądzając zresztą decyzyi Wysokiego Sejmu w tym względzie, podnosimy tylko, iż w dyskusyi ankiety nad tym przedmiotem, objawione były zdania, iż odpowiedniej może byłoby składać przyznane nagrody na książeczki oszczędności na imię nagrodzonego opiewające, jak to się w wiedeńskim zakładzie praktykuje — aniżeli wypłacać je do rąk sług przedstawionych do nagrody, aby nie dawać sposobności do trwonienia pieniędzy, lecz przeciwnie zachęcać obdarzonych do oszczędności.

Proponowane podwyższenie płac nie obciążając zbyt budżetu wpłynie bardzo korzystnie na pozyskanie dla zakładu dobrej i porządnej służby, która mając nadto widoki awansu w płacy pozostanie dłużej w zakładzie.

Przy ustanawianiu prowizyi lub darów z łaski, podwyższenie to płac nie byłoby wliczane, jako stanowiące rodzaj dodatku aktywalnego do zwykłej płacy za dłuższy czas służby. Nadto służbę mniej pilną pozostawionoby niejako za karę w jednym lub drugim roku na tej samej płacy względnie do przedstawienia stosownych wniosków ze strony Dyrektora zakładu.

Ponieważ wprowadzone dotąd łóżka siatkowe dla umysłowo chorych epileptyków okazały się bardzo zbawiennemi jako, zapobiegające uszkodzeniu się przy atakach epilepsyi, którą to okoliczność ankieta z uznaniem podniosła, zaleciła z tego powodu sprawienie jeszcze większej liczby tych łóżek — przeto Wydział krajowy podzielając w zupełności to życzenie ankiety uprasza Wysoki Sejm o wstawienie na ten cel kredytu w sumie 800 zł.

Wreszcie uznając, że rozrywki i zabawy wywierają bardzo dobry wpływ na chorych; jak to stwierdzonem zostało choć w szczupłych granicach środków którymi zakład dotąd rozporządza, upraszamy Wysoki Sejm o udzielenie kredytu w kwocie 100 zł. na pokrycie kosztów zakupienia instrumentów muzycznych tudzież wycieczek i spacerów chorych przebywających w zakładzie kulparkowskim.

Zamykając sprawozdanie niniejsze o zakładzie dla umysłowo chorych na Kulparkowie i o swych zarządzeniach wskutek uchwał ankiety zwołanej na polecenie Wysokiego Sejmu,

Wydział krajowy przedstawia następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości niniejsze sprawozdanie Wydziału krajowego o zakładzie kulparkowskim.

II. Sejm zatwierdza przedłożone przez Wydział krajowy plany i kosztorysy na dobudowanie dwóch skrzydeł do gmachu kulparkowskiego wciągu dwóch lat i otwiera Wydziałowi krajowemu na ten cel kredyt w kwocie 86.204 zł. z której pierwszą ratę 43.102 zł. zamieszcza jako nadzwyczajny wydatek w budżecie na r. 1892 druga zaś wstawiona będzie w budżecie na r. 1893.

III. Sejm zatwierdza plan i kosztorys rozszerzenia budynku gospodarskiego, które w roku 1892 uskutecznionem być ma, i wstawia na ten cel w budżecie na rok 1892 kwotę 12.410 zł.

IV. Sejm zatwierdza wnioski Wydziału krajowego co do podwyższenia płac służbie oddziałowej zakładu kulparkowskiego i wstawia na ten cel w budżecie na rok 1892 kwotę 700 zł.

V. Sejm wstawia w budżecie na r. 1892:

a) kwotę 800 zł. na sprawienie łóżek siatkowych dla umysłowo chorych epileptyków, i

b) kwotę 100 zł. na rozrywki i zabawy chorych w tym zakładzie umieszczonych.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 19. grudnia 1891.

Marszałek krajowy:

***Sanguszko** w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. Franciszek Hoszard w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Protokół

posiedzeń ankiety zwołanej dla sprawy zbadania urządzeń lekarskich i administracyjnych krajowego Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie.

Posiedzenia odbyły się w dniach 1., 2 i 3. sierpnia 1891. w sali Rady Wydziału krajowego po szczegółowem zwiedzeniu zakładu w dniach 31. lipca i 1. sierpnia b. r.

Przewodniczący: JW. Dr. Franciszek Hoszard, członek Wydziału krajowego.

Obecni:

JW. Dr. Włodzimierz Kozłowski, poseł na Sejm i do Rady Państwa,

JW. Jan Trzecieski, poseł na Sejm krajowy,

JW. Dr. Maurycy Gauster, radca rządowy i dyrektor dolno-austr. Zakładu dla obłąkanych,

W. Dr. Leon Blumenstok, profesor Uniw. Jagiel., członek komisyi opieki nad obłąkanymi, delegat Wydziału lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego,

W. Dr. Wiktor Opolski, prymaryusz szpitala lwowskiego, radca sanitarny — delegat kraj. Rady zdrowia,

W Dr. Edward Sawicki, prymaryusz szpitala lwowskiego, członek komisyi opieki nad obłąkanymi,

W. Dr. Karol Żuławski, profesor Uniw. Jagiel., prymaryusz szpitala św. Łazarza,

W. Dr. Jan Stella Sawicki, radca Wydziału kraj. i inspektor szpitali,

W. Dr. Gustaw Neusser, dyrektor Zakładu kulparkowskiego,

W. Władysław Słomkowski, koncypista Wydziału kraj. jako sekretarz ankiety.

W dniu 31. lipca b. r. o godzinie 5. po południu zwiedzała ankieta na miejscu w Kulparkowie wszystkie oddziały męskie, zbadała ubikacye przeznaczone dla chorych, separatki, ogrody, warsztaty, łazienki, kuchnię i pralnię. — Następnie zwiedziła ankieta dział gospodarczo-administracyjny i inwentarz zakładu

W dniu 1. sierpnia b. r. o godzinie 8. rano udali się członkowie ankiety do Kulparkowa i byli obecnymi przy wizytach lekarskich na poszczególnych oddziałach, tudzież przy zastosowywaniu środków leczniczych.

Zwiedzono wszystkie oddziały kobiet i ogrody dla nich przeznaczone.

W chwili rozdawania obiadu udała się ankieta do kuchni i badała szczegółowo przygotowane potrawy, zwiedziła magazyny bielizny i wiktuałów.

W kancelaryach lekarzy zakładu lustrowała ankieta historyę chorób, zaś w kancelaryi zarządu badała sposób prowadzenia ksiąg i korespondencyi.

JW. Dr. Józef Merunowicz, c k. protomedyk, wysłany do ankiety jako delegat Tow. lekarzy galic. wziął udział tylko w zwiedzeniu zakładu kulparkowskiego na miejscu. Na posiedzeniach ankiety zaś nie był obecnym z powodu wyjazdu do Londynu na kongres hygieniczny. Z tego samego powodu nie uczestniczył w ankiecie prof. Dr. Adam Czyżewicz, członek komisyi opieki nad obłąkanymi.

Posiedzenie pierwsze z dnia 1. sierpnia 1891.

Przewodniczący otwierając dyskusyę nad przedłożonym ankiecie przez Wydział kraj. kwestyonarzem, uprasza członków ankiety o prowadzenie rozpraw w języku niemieckim, a to ze względu na radcę rządu Dr. Maurycego Gaustera, który nie włada polskim językiem.

Następnie oświadcza przewodniczący, że o ile wnioski poszczególne postawione będą w polskim języku, przetłómaczy je Dr. Gausterowi, zanim głosowanie nastąpi.

Przed przystąpieniem do rozprawy nad pytaniem pierwszem kwestyonarza, przewodniczący daje pogląd na cyfry procentowe chorych pomieszczonych w zakładach obłąkanych przez inne kraje Monarchii.

Ankieta przystępuje do rozprawy nad pytaniem 1.

„*Czy Zakład kulparkowski wraz z oddziałem dla obłąkanych w Krakowie w rozmiarach teraźniejszych wystarcza na potrzeby kraju*“.

Dr. Gauster konstatuje przedewszystkiem, że statystyka umysłowo chorych jest w ogóle niedokładną i dla tego przypuszcza, że w Galicyi cyfra obłąkanych przewyższa 5.000 Gdyby w Galicyi przypadał tylko jeden obłąkany na 6.000, okaże się ogólna liczba obłąkanych znacznie większą od wykazywanej. — W Galicyi należy przyjąć cyfrę 6.000 obłąkanych. Zazwyczaj wszystkie zakłady obłąkanych zapełniły się szybko po wybudowaniu. Gdzie zakładów takich i pomieszczenia nie ma, tam ludność wstrzymuje się ze zgłaszaniem chorych. Dziś już potrzeba jest daleko większą, jakto się zdawać może i zawczasu przewidywać należy, co się okaże potrzebnem w najbliższej przyszłości.

Wobec takich stosunków nie ulega wątpliwości, że istniejące w kraju zakłady są nie wystarczającymi i okazuje się konieczność zaradzenia niedostatkowi pod tym względem. Licząc się ze środkami finansowymi kraju, które nie dozwalają na budowanie nowych zakładów, oświadcza się Dr. Gauster za tymczasowem rozszerzeniem istniejących, aby tym sposobem zapobiedz na razie istniejącym niedogodnościom i przepełnieniu. Doradza atoli już dziś nie zapominać o potrzebach w niedalekiej przyszłości, którym z pewnym z góry obmyślanym systemem zadość czynić należy.

Dr. Edward Sawicki uprasza Dr. Gaustera o fachową opinię o obecnych stosunkach i urządzeniach zakładów w Kulparkowie i w Krakowie, a w szczególności co do Kulparkowa. Mowca przytacza poruszone w Sejmie wypadki, jakie się w tym zakładzie wydarzyły, tudzież dyskusyę w tym przedmiocie przeprowadzoną i zapytuje, czy i jakie ulepszenia w tym zakładzie wprowadzić należy.

Dr. Blumenstok zwraca uwagę, że żądanie Dra Sawickiego nie jest objęte kwestyonarzem przedłożonym ankiecie, który żąda orzeczenia, czy oba zakłady dla umysłowo-chorych istniejące w Galicyi wystarczają dla sześć i pół milionowej ludności.

Do orzeczenia, że ilość łóżek w obu zakładach (652) jest zupełnie niewystarczającą, nie potrzeba nawet dokładnej wiadomości cyfr statystycznych. Mowca jest tedy zdania, że zakłady w Krakowie i Kulparkowie są obecnie absolutnie niewystarczającymi.

Dr. Kozłowski dziękuje przedewszystkiem Dr. Gausterowi za liczenie się z siłami materyalnemi kraju naszego i kierowanie się względami na nie przy stawianiu wniosku co do budowy nowych zakładów. Kraj uczynił co możliwe w tym kierunku i ponosi znaczne ofiary na cele humanitarne. Obecnie kraj przychodzi do przeświadczenia, że to, co dotąd zrobiono, już nie wystarcza. Zwraca atoli uwagę mowca, że kraj w ponoszeniu ofiar na cele humanitarne i produktywne przestrzegać musi pewnej harmonii i miary z inwestycyami tego działu wydatków, na

które kraj wydawał stosunkowo najwięcej — z nakładami na cele ekonomiczne, co do których wiele jeszcze nie uczyniono. W zakładzie „Charite“ w Berlinie umieszczeni są chorzy po kurytarzach i w barakach, gęściej jeszcze jak w zakładzie kulparkowskim. Na podstawie dat zaczerpniętych ze źródeł fachowych, mowca dochodzi do wniosku, że jeżeli zakład ma być dobrze urządzonym i pod względem lekarskim i administracyjnym odpowiadać wymogom, nie powinien mieścić więcej jak 500 chorych.

W zakładzie kulparkowskim znajduje się 630 chorych i dlatego segregacya należyta wobec przepełnienia niemożliwa. To samo dzieje się w oddziale obłąkanych przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie, gdzie niedostatki są jeszcze większe. Wspólne przebywanie chorych szałowych i padaczkowych ze spokojnymi uważa mowca jako bardzo szkodliwe.

Najodpowiedniejszem byłoby wybudowanie kolonii dla takich chorych, którzy mogą oddawać się pracy. Gdy jednak obecnie nie można o tem myśleć, potrzeba tymczasowo zaradzić złemu przez inne urządzenie separatek a to przez przybudowanie skrzydła do gmachu głównego i urządzenie po 5 pokoików z kurytarzem wspólnym. Później zaś należałoby przystąpić do budowania baraków na pomieszczenie warsztatów i chorych. Wreszcie w dalszej przyszłości, o ile finanse pozwolą, oświadcza się mowca za urządzeniem zakładu dla obłąkanych nieuleczalnych niebezpiecznych jako filii mniej lub więcej od głównego zakładu niezawisłej.

Po spłacie długu indemnizacyjnego należałoby przystąpić do budowy nowego zakładu w zachodniej części kraju.

Nakoniec zapytuje mowca, czy powiększenie zakładu w Krakowie, za którem oświadczałby się ze względu na trudność przeprowadzenia segregacyi w obecnych stosunkach, jest w ogóle możliwem.

Dr. Opolski nie byłby zatem, ażeby Dr. Gauster odpowiadał krytycznie na interpelacyę postawioną powyżej przez Dr E. Sawickiego, pragnie tylko w ogóle oświadczyć zdanie ankiety w tym przedmiocie — jednakowoż nie doradza, aby nad tą kwestyą głosować. — Rozprawa przeprowadzona będzie służyć tylko jako materyał dla Wydziału krajowego. Wreszcie konstatuje mowca, że nikt nie zaprzeczy faktowi, iż zakłady nasze dla umysłowo chorych są niewystarczające.

Dr. Żuławski zwraca uwagę na postępujące coraz bardziej zgłaszanie się chorych do oddziału obłąkanych w Krakowie i stwierdza konieczną potrzebę rozszerzenia. Konstatuje następnie, że separatki w oddziale krakowskim są zupełnie nieodpowiednie i urządzenia bardzo prymitywne. Mowca podnosi, że kraj łoży daleko mniej na potrzeby oddziału krakowskiego jak na zakład w Kulparkowie.

Dr. Blumenstok zwraca uwagę, że trzymając się kwestyonarza, należy dać kategoryczną odpowiedź na każde pytanie przez zarządzenie głosowania. Oświadczenie kilku odrębnych zapatrywań lub wniosków na postawione pytania nie odpowiadałoby celowi kwestyonarza.

Dr. E. Sawicki zgadza się na zapatrywanie Dra Blumenstoka, chociaż nie tai, że zdanie osobistości tak fachowej, jak Dr. Gauster, o urządzeniach w naszych zakładach byłoby wielce pożądanem.

Dr. Gauster podnosi najpierw w odpowiedzi na przemówienie Dra Kozłowskiego, że uważa jako najbardziej produktywne ofiary, łożone na uzdrowienie chorych a tem samem powracanie ich pracy. Konstatuje, że w odpowiedziach swoich trzymać się będzie ściśle kwestyonarza. Podzielając zapatrywanie Dra Kozłowskiego, oświadcza, iż uważa za najodpowiedniejszy zakład mieszczący tylko 500 łóżek, jakkolwiek administracya jest cokolwiek droższą, aniżeli przy zakładzie większym.

Dr. Kozłowski konstatuje, że ze względów hygienicznych odpowiedniejszym jest zakład mniejszy, chociaż koszt zależy od sposobu administracyi.

Co się tyczy wydatków na cele humanitarne zgadza się z Dr. Gausterem co do natury produktywnej wydatków na cele zdrowia, widzi jednak co do nich pewną granicę w możności. Przez wyśrubowanie dodatków do podatków przyczynionoby się do odjęcia chleba najbiedniejszym warstwom ludności, co również na stosunki sanitarne zgubnie wpłynąć może.

P. Trzecieski przyłącza się do zapatrywania p. Dr. E. Sawickiego, jest bowiem zdania, iż Wydział krajowy oczekuje od ankiety opinii o obu zakładach dla obłąkanych w naszym kraju istniejących.

Przewodniczący konstatuje, że w ciągu dyskusyi nad pierwszem pytaniem kwestyonarza wszyscy mowcy jednomyślnie uznali, że zakłady dla obłąkanych w Kulparkowie i Krakowie są niewystarczające.

W głosowaniu nad pierwszem pytaniem zarządzonem ankieta oświadcza jednogłośnie.

1. Że zakład kulparkowski wraz z oddziałem dla obłąkanych przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie są niewystarczające w teraźniejszych rozmiarach na obecne potrzeby kraju.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem drugiem:

Jeźli nie wystarcza, czy należy albo a) *rozszerzyć zakład kulparkowski dobudowaniem skrzydeł lub pawilonów? albo* b) *założyć nowy zakład dla pielęgnowania nieuleczalnych w innem miejscu? albo* c) *czy przywrócić filie?*

Dr. Blumenstok jest zdania, że zakład kulparkowski jest nieodpowiedni tak ze względu na położenie jak i system budowy. — Podnosi, że dyrektor obarczony czynnościami administracyjnemi nie może należycie kierować zakładem pod względem leczniczym, oświadcza się za zmniejszeniem zakładu w Kulparkowie a powiększeniem takiegoż zakładu w Krakowie.

Mowca uważa w ogóle wielkie zakłady jako nieodpowiednie, zwraca następnie uwagę na skomplikowane postępowanie przy sposobności przyjmowania chorych do oddziału obłąkanych w Krakowie i jest zdania, że oddział ten powinien mieć osobnego kierownika. Nie zgadza się z rozszerzaniem zakładu kulparkowskiego przez przybudowanie, podnosi dalej ujemne strony braku oddziału obserwacyjnego przy szpitalu lwowskim. Chory oddany wprost do Kulparkowa jest moralnie zabitym ze względu na pozycyę społeczną. Dla tego też mowca oświadcza się za spiesznem urządzeniem oddziału obserwacyjnego przy szpitalu lwowskim, w którym każdy chory przed odwiezieniem na Kulparków winien być pomieszczonym. Koszarowy system budowy zakładu kulparkowskiego uważa mowca jako wysoce nieodpowiedni. — Mowca porównuje Kulparków z „piekłem“ a oddział obserwacyjny z „czyścem“ i pragnie, żeby chory do tego piekła przechodził przez czyściec.

Dr. Opolski oświadcza się również za zmniejszeniem zakładu kulparkowskiego. W zakładzie tym winno być pomieszczonych tylko 480 chorych, nadwyżkę należy pomieścić w innym zakładzie, lecz nie obok Kulparkowa, ale w innym punkcie kraju. W zakładzie tym mieliby być pomieszczeni obłąkani nieuleczalni, dla otoczenia niebezpieczni. Dla braku fachowych lekarzy nie doradza urządzenia filij. Mowca uważa również rozszerzenie oddziału krakowskiego za niemożliwe ze względu na miejscowe stosunki. Lepiej byłoby urządzić w innem miejscu zakład na 200—300 chorych Nie uważa za niewłaściwe, iż oddział krakowski zostaje pod kierownictwem dyrekcyi szpitala św. Łazarza, jeśli bowiem pozostanie tam tylko dotychczasowa liczba chorych, wspólny dyrektor wystarczy.

Dr. Kozłowski konstatuje, że przemawiał za przybudowaniem w Kulparkowie nie w charakterze powiększenia zakładu. Przy obecnej liczbie chorych bowiem zakład nie odpowiada

wymogom. Rozkład i brak miejsca utrudniają osiągnięcie celów leczniczych. Mowca jest przeciwny powiększeniu liczby chorych w zakładzie kulparkowskim i przyłącza się do zdania Dr. Blumenstoka co do potrzeby urządzenia oddziału obserwacyjnego przy szpitalu lwowskim. Podziela też zapatrywanie Dr. Opolskiego co do braku miejsca na nowy zakład w Krakowie. W kierunku powiększenia oddziału krakowskiego, o ile jest możliwem, życzy sobie mowca wskazówek konkretnych i wykazania kosztów.

W przyszłym roku wydatki większe na podobne cele ze względu na położenie finansowe kraju uważa mowca jako niemożliwe. Baraki mogłyby być urządzone małym kosztem i będą pomocne zakładowi. Ze względów taktycznych przemawiał za filiami jako zakładami dla nieuleczalnych, a to ze względu na ustawodawstwo krajowe. Mowca oświadcza się za stosowną segregacyą chorych na Kulparkowie i podział ich na klasy. Dr. Kozłowski sądzi, że sprawę i potrzebą budowy trzeciego zakładu w kraju już obecnie omawiać należy — pomimo, że budowa ewentualnie dopiero po spłacie długu indemnizacyjnego nastąpićby mogła. Mowca przytaczając bardzo wyczerpujące daty o urządzeniach zakładów w rozmaitych miejscowościach monarchii i za granicą, oświadcza się za budową systemem pawilonowym.

Przewodniczący daje pogląd na żądania kredytów od Wys. Sejmu na cele sanitarne, wobec których zdaniem jego trudno będzie już w przyszłym roku domagać się kredytu na rozszerzenie zakładu w Krakowie

Należałoby tutaj żądać tylko kredytu na przybudowę w zakładzie kulparkowskim i na baraki dla służby i warsztatów.

Dr. Gauster konstatuje, że zakłady pielęgnowania i leczenia chorych budowano osobno, następnie łączono. Jeśliby oddano chorego do zakładu dla nieuleczalnych, wówczas napiętnowanoby go jako już zupełnie straconego, podczas gdy zdarzają się wypadki, że i taki chory może wyjść z zakładu uzdrowiony lub z polepszeniem, dlatego nie doradza budowy zakładu dla nieuleczalnych, którzy muszą być pomieszczeni w obrębie zakładu głównego. Należałoby tedy, gdy środki na to pozwolą, budować nowy zakład dla umysłowo chorych a w międzyczasie przyjmować nieuleczalnych do szpitala.

W przyszłości zaś należałoby wybudować zakład dla kalek celem taniego pomieszczenia takich chorych. Kraj powinien założyć zakład (Sichen Anstalt) i takowy jednolicie administrować, a gminy należałoby pociągać do pokrycia kosztów przez kraj łożonych. Mowca oświadcza się również za systemem pawilonowym.

Skoro obecnie nie można przystąpić dla wybudowania zakładu dla obłąkanych w Galicyi zachodniej, trzeba tymczasowo zaradzić grubszemu niedostatkowi i przepełnieniu, a przy tem przygotowywać opinię na potrzebę przyszłego zakładu, którą już obecnie skonstatować należy. Dr. Gauster nie podziela zdania prof. Dr. Blumenstoka objawionego zbyt stronniczo na niekorzyść zakładu kulparkowskiego, które niezasłużenie ujmę czyni temu zakładowi. Stosunki panujące w zakładzie kulparkowskim, o ile są nieodpowiedne i niekorzystne mają swe źródło w złej budowie i przepełnieniu — pomimo tych wad jednak nie jest tak źle, jak Dr. Blumenstock sądzi.

Dr. Neusser konstatuje, że podróże w sprawach administracyjnych nie absorbują go od zajęć w zakładzie, albowiem w ciągu roku zaledwie na 20 dni i to w kilku odstępach czasu wyjeżdża za urlopem od Szefa Dep. V., lepsze rozmieszczenie chorych uważa obecnie za niemożliwe. Nastąpi to jednak po przybudowaniu t. z. Isolir-Zimmer.

Dr. Opolski jest zdania, żeby ankieta nie powodowała się obawami o stan finansów krajowych, lecz szczerze i otwarcie wypowiedziała swoje zdanie co do potrzeb zakładów obecnych i w przyszłości budować się mających. Mowca życzyłby sobie pomieszczenia w zakładzie kulparkowskim tylko uleczalnych chorych. Prowadzenie większego zakładu jak na 500 chorych

przez jednego kierownika uważa za niemożliwe. Gdy liczba chorych w zakładzie kulparkowskim będzie zmniejszoną, umożliwi się przez to lepsze ich rozmieszczenie. Należy domagać się koniecznie, ażeby kraj już w przyszłym roku zaradził skonstatowanym potrzebom i niedostatkom. Zdaniem mowcy zakład na 200 łóżek wybudowany oszczędnie systemem koszarowym, nie przeniesie kosztu około 120 - 150 tysięcy zł.

Dr. E. Sawicki konstatuje, że oddział obłąkanych przy szpitalu krakowskim wymaga niezbędnie sanacyi. Podnosi trudności w pozyskaniu psychiatrów w tem, że psychiatrya nie jest źródłem intratnem, jednak w przyszłości należy czynić starania o pozyskanie psychiatrów. Mowca jest zdania, że w Krakowie musi być postawionym nowy zakład. Przemawia też za budową pawilonów rolniczych na Kulparkowie i godzi się również na przybudowanie skrzydeł celem wprowadzenia ulepszeń i segregacyi chorych.

W przyszłości zaś należy wybudować nowy zakład w zachodniej części kraju.

Dr. Blumenstok objaśnia przemówienie swoje co do podróży w celach gospodarczych dyrektora Dr. Neussera podnosząc, iż w ogóle nawał zajęć administracyjnych i kancelaryjnych wpływa ujemnie na kierunek ściśle leczniczy zakładu.

Dr. Gauster oświadcza się za budową zakładu dla obłąkanych w pobliżu Krakowa, lecz nie w samym Krakowie. Zwraca uwagę na okoliczność, że w miarę wzrostu i rozszerzania się cywilizacyi, zapełniają się zakłady dla umysłowo chorych. Doświadczenia pouczyły go, że zakład wybudowany nawet na wyższą liczbę chorych od istniejącej pozornie potrzeby zapełnił się szybko i okazał niewystarczającym.

Konstatuje też Dr. Gauster, że przy wyższej liczbie chorych nad 300, trudno jest jednemu dyrektorowi zakładem kierować.

Dr. Żuławski zwraca uwagę, że nowy zakład możnaby wybudować w Prądniku jako majętności funduszu szpitala św. Łazarza. Po wybudowaniu nowego zakładu mógłby dotychczasowy służyć jako oddział obserwacyjny. Mowca domaga się usunięcia separatek umieszczonych w suterenach i jest zdania, że z wprowadzeniem ulepszeń w oddziale krakowskim dłużej czekać nie można. Adaptacya zdaniem mowcy nie przekroczy kwoty 15.000 zł.

P. Trzecieski interpeluje przewodniczącego w przedmiocie zwinięcia oddziału obserwacyjnego przy szpitalu lwowskim.

Przewodniczący oznajmia, iż odpowie na tę interpelacyę przy odnośnem pytaniu kwestyonarza i oświadcza, iż zgadza się ze zdaniem Dr. Gaustera co do założenia domu dla kalek (Sichen-Anstallt).

Dr. Gauster stwierdza konieczność bezzwłocznego ulepszenia separatek w Krakowie.

Dr. Kozłowski zgadza się na rozszerzenie oddziału obłąkanych w Krakowie pod warunkiem, iż koszta nie przewyższą sumy 15.000 zł. Mowca oświadcza się za stopniowem wprowadzeniem ulepszeń w następującym porządku: W pierwszym roku należy przystąpić do wykonania przybudowań w zakładzie kulparkowskim, w drugim roku w oddziale krakowskim, w trzecim roku zaś wybudować baraki.

P. Trzecieski jest zdania, że rozszerzenia i ulepszenia w zakładzie kulparkowskim i w Krakowie dokonane być mogą w jednym roku.

Przewodniczący reasumuje poszczególne wnioski postawione przez mowców w ciągu dyskusyi nad pytaniem drugiem.

Dr. Gauster nawiązując do poruszonej w ciągu dyskusyi potrzeby zmniejszenia zakładu kulparkowskiego, zwraca uwagę, iż należy najpierw obmyśleć i urządzić pomieszczenie dla chorych przepełniających zakład, a dopiero później zastanawiać się nad kwestyą zmniejszenia go.

Dr. Opolski odwołując się do przemówienia swego powyżej zamieszczonego, stawia następujący wniosek jako votum separatum.

„Oświadczam się stosownie do lit. b. §. 2, aby założyć nowy zakład dla pielęgnowania nieuleczalnych chorych w innem miejscu dla 200 do 300 chorych kosztem jak najskromniejszym, a jednocześnie zredukować liczbę chorych w Kulparkowie do 500 i w gmachu poczynić dla tej liczby odpowiednie do celów leczenia adaptacye, co będzie możliwem bez potrzeby powiększania zakładu".

Dr. Gauster podnosi, iż należałoby wyrazić życzenie, iżby c. k. Rząd przystąpił jak najrychlej do urządzenia klinik psychiatrycznych na wszechnicy krakowskiej a w przyszłości i we Lwowie.

Przewodniczący podaje zredagowany wniosek odpowiedzi na pytanie drugie w następującem brzmieniu:

2. Ankieta uważa, że w jak najbliższej przyszłości jest niezbędnie potrzebnem dobudowanie po pięć pokoików z wspólnym kurytarzem przez oba piętra i oddziały dla odosobnienia chorych w Kulparkowie.

Zważywszy, że p. prymaryusz Dr. Żuławski wykazał możność przybudowania pawilonu do zakładu w Krakowie kosztem nie większym jak 15.000 zł., uważa ankieta rzeczone przybudowanie za niezbędnie potrzebne;

zważywszy, że warsztaty i chorzy pracujący nie mają w Kulparkowie odpowiedniego pomieszczenia, uważa ankieta założenie dwóch baraków połączonych z kolonią rolniczą po ukończeniu pawilonu w Krakowie za zalecenia godne.

Wreszcie na wniosek Dr. Gaustera zaleca ankieta, ażeby w przyszłości, skoro możliwość się okaże, wybudowanym został drugi zakład dla obłąkanych w zachodniej części kraju.

Nakoniec ażeby starano się oprócz tego o wybudowanie zakładu dla pomieszczenia umysłowo chorych nieuleczalnych.

Ankieta uchwala powyższy wniosek.

Przewodniczący zamyka posiedzenie i naznacza następne na dzień 2. sierpnia o godzinie 11 przed południem.

Posiedzenie II. z dnia 2. sierpnia 1891.

Obecni wszyscy wymienieni na wstępie protokołu. Przystąpiono do pytania 3-o kwestyonarza.

Dr. Kozłowski wnosi, ażeby ankieta obradowała rownocześnie nad pytaniem 3, 19 i 20.

Przewodniczący otwiera dyskusyą nad powyższemi pytaniami, które brzmią:

3. Czy możliwą jest kolonia rolnicza dla obłąkanych we wsiach obok zakładu?

19. Czy należy chorych więcej zatrudniać a nawet przymuszać do pracy?

20. Czy warsztaty szewski, krawiecki i stolarski są odpowiednio umieszczone, czy nie należałoby jeszcze innych zaprowadzić, jak koszykarskiego, słomiankowego, pudełkowego, torebkowego i t. d.

Dr. E. Sawicki konstatuje, iż oświadczał się zawsze za urządzeniem kolonii rolniczych i zatrudnieniem chorych. Pracę rolniczą uważa dla nich jako bardzo zbawienną, tem więcej, że wielka liczba chorych w zakładzie składa się z ludności rolniczej. Przeniesienie pewnej liczby chorych z zakładu do kolonii przysporzy znacznie miejsca. W roku 1875 robiono już

próby zatrudnienia chorych, które przyniosły bardzo dobre rezultaty. Chorym pracującym należy dla zachęty i wzmocnienia sił dawać więcej pożywienia i tytoń. Ścieśnianie wszystkich chorych w jednem gmachu jest bardzo szkodliwe i nieodpowiednie.

Przy znacznych obszarach zaś, jakie zakład kulparkowski posiada, będzie można dostatecznie zatrudnić chorych.

Początkowo należałoby wybudować dwa baraki, później zwiększać ich liczbę w miarę, gdy okażą się dobremi. W barakach można będzie pomieścić warsztaty, które w zakładzie kulparkowskim są bardzo źle umieszczone. Mowca jest zdania, że za mało rzemiosł wykonuje się w tym zakładzie i oświadcza się za ich zwiększeniem.

Dr. Kozłowski konstatuje, że kolonię rolniczą uważa za możliwą obok zakładu. Na wsi w naszych stosunkach nie dałyby się one zaprowadzić podług systemu familijnego, zastosowywanego w Gehl i Ilten, jakkolwiek jest on godnym zalecenia.

Wpływ życia rodzinnego jest bardzo zbawienny, lecz do wprowadzenia w życie systemu familijnego potrzeba innej ludności. U nas możliwym jest system kolonij przy samym zakładzie, urządzanych na sposób kolonii w Scherbitz, gdzie chorzy wykonują wszystkie prace rolnicze. Na kongresie paryskim zyskał taki zakład wielkie pochwały. W zakładach, które posiadają większe obszary jak kulparkowski a mniejszą liczbę chorych, obrabiają chorzy pola. Mowca daje pogląd na cyfry dni roboczych w innych zakładach, tudzież wartości robót dokonanych w porównaniu z zakładem kulparkowskim i dochodzi do wniosku, że dają one wyższe cyfry procentowe nawet przy mniejszej liczbie chorych. Liczbę warsztatów i rzemiosł należy koniecznie w Kulparkowie zwiększyć, a przy wyborze dozorców chorych dawać pierwszeństwo czeladnikom rzemieślniczym. Mowca uprasza przewodniczącego jako szefa Departamentu szpitalnego o rychłą reformę w tym względzie i zaprowadzenie przynajmniej koszykarstwa i robót słomiankowych, które nie wymagają wiele miejsca i mogą być w krytych szopach wykonywane, zaś po wybudowaniu baraków należałoby urządzić większą liczbę warsztatów.

Mowca konstatuje, że w Bernie robią chorzy wszystkie sprzęty, liczy się z trudnościami istniejącemi w Kulparkowie, pomimo to jednak uważa, że dotąd więcej w tym kierunku uczynić było można. Podnosi niewłaściwość, że dyrektor zakładu w sprawozdaniu na odnośne polecenie komisyi opieki nad obłąkanymi wyraził się, że nie jest jego zadaniem chorych uczyć i zmuszać do pracy.

Również uważa mowca wpływ psychiczny lekarzy w Kulparkowie jako niedostateczny i podnosi wreszcie, że w zakładzie kulparkowskim był czas, w którym chore kobiety pod kierownictwem siostry Michaliny oddawały się pracy z wielkim skutkiem. Zaleca możliwie spieszne urządzenie kolonii przy samym zakładzie.

Dr. Opolski uważa zakład kulparkowski jako zakład leczniczy i dla tego przemawiał za zredukowaniem liczby chorych do 500. Uznaje również zatrudnienie chorych jako najlepszy środek hygieniczny, przytacza przykład zakładu „Hildesheim“, gdzie w koloniach chorzy nocują, a gdy u którego wystąpią cięższe objawy słabości, przenoszonym bywa do zakładu centralnego. Przy zakładzie kulparkowskim możnaby niewielkim kosztem zbudować pawilon.

Mowca stwierdza na podstawie sprawozdań dyrektora zakładu kulparkowskiego, że w części są tam chorzy zatrudnieni pracą.

Dr. Blumenstok przyznaje, że jakkolwiek obszerne wywody pp. Dra Kozłowskiego i Dra Opolskiego są bardzo pouczające, doradza atoli ścisłego trzymania się kwestyonarza. Nie znając okolic, nie może twierdzić czy po wsiach możnaby umieścić chorych, sądzi jednak, że potrzeba kolonij rolniczych nie ulega wątpliwości.

Dr. Gauster oświadcza się również za zatrudnieniem chorych. Co do kolonij istnieją rozmaite zapatrywania. Na raz trudno wszystko wprowadzić i tworzyć. Oceniając stosunki miejscowe, należy oświadczyć się za budową baraków w bliskości zakładu kulparkowskiego. Przy-

tacza zakład w „Kolditz“ jako przykład. Kolonii zbyt oddalać nie należy ze względu na możliwe wypadki. Doradza budować z początku jeden barak na małą liczbę chorych dla próby. Co do rezultatu pracy stwierdza, że chory daje mniej więcej $^1/_3$ część roboty zdrowego. Przyczem konstatuje, że chorych inteligentnych trudniej jest zająć pracą. Zwraca uwagę na okoliczność, że roboty koszykarskie i słomiankowe sprowadzają wilgoć i złe powietrze — należałoby tedy wykonywać je w miejscach otwartych. Warsztaty powinny się znajdować w najbliższem otoczeniu zakładu. Podnosi przytem, że w koloniach będą się wydarzać ucieczki chorych i na to trzeba być przygotowanym. Mowca wyraża zdziwienie, że chorzy tak mało wykonują robót rolniczych, pomimo iż należą w przeważnej liczbie do klasy rolniczej. Podnosi, że w kuchni jest wiele chorych zatrudnionych. Cyfry kosztu utrzymania nie można zawsze brać za podstawę porównania statystycznego z innymi zakładami, — albowiem zależy ona od sposobu żywienia chorych, który u nas powszechnie jest lepszy. Mowca popierając wniosek Dr. Kozłowskiego co do rzemiosł i zatrudnień, wyraża się, że praca jest dla obłąkanego najlepszą medycyną, spodziewa się tedy, że zakład w tym kierunku rozwinie swą działalność.

Dr. Neusser konstatuje, że w barakach będzie można zatrudniać chorych rzemiosłami i rolnictwem, zwraca atoli uwagę na uchwałę Sejmu z r. 1882, która nakazuje wydalać z zakładu spokojnych i niezagrażających otoczeniu, a tylko tacy właśnie mogą pracować. Wobec wrodzonego lenistwa ludu naszego trudnem jest nakłanianie do pracy. Mowca podnosi, że do roku 1880 chorzy nie pracowali zupełnie i wprowadził rozmaite zatrudnienia dopiero z objęciem dyrekcyi zakładu. W zakładzie przyjmuje się bardzo niska cyfra wartości dnia roboczego, ztąd też i efekt ogólny nie przedstawia się dodatnio — chorzy pracują w przecięciu 5 godzin dziennie. Paralitycy i szałowi nie mogą być zatrudniani. Roboty słomiankowe i kapelusze robi się w zakładzie, to samo suknie i bielizna. Wszystkie roboty wykonywane dla dobra zakładu w kierunku gospodarczym i w nim zużytkowywane nie wychodzą na jaw. Stosunkowo mały udział w robotach rolniczych powodują nasze stosunki klimatyczne. Chorzy zatrudnieni bywają młóceniem, rznięciem sieczki i t. p. Wobec odpowiedzialności zakładu nie można chorego oddawać na wieś — czemu i statut się sprzeciwia. Mowca użala się, że wyroby zakładu nie znajdują odbytu i podnosi potrzebę pozyskania fachowych kierowników do rozmaitych rzemiosł.

Dr. Kozłowski nie widzi w uchwale sejmowej przeszkody w zatrudnieniu chorych, bo wszędzie takie postanowienia obowiązują co do nieuleczalnych. Wszędzie ustawodawstwo nakłada na kraj obowiązek leczenia chorych a utrzymywania niebezpiecznych, przeto przywiązywanie pracy do zmiany ustawodawstwa jest postawieniem warunku niepodobnego. W zakładach istniejących w krajach bardziej na północ posuniętych np. w Danii, jest zasada albo „Bettruhe albo praca“.

Dr. Neusser nawiązując do przemówienia Dr. Opolskiego, który pragnie, ażeby zakład w Kulparkowie był tylko zakładem leczniczym, konstatuje, że w takim razie nie będzie mowy o robotach i pracy chorych — albowiem ci pozostawaliby w zakładzie tylko tak długo, jak leczenie wymagać będzie.

Dr. Opolski jest zdania, że prawie wszystkich chorych w dniach polepszenia i spokoju można używać do pracy.

Dr. Gauster zwraca uwagę na okoliczność, że może się zdarzyć, iż chorzy będący spokojnymi w zakładzie głównym, mogą stać się niebezpiecznymi po odesłaniu do kolonii.

Dr. Neusser stwierdza, iż rozpoczął prowadzenie robót, atoli na kontynuacyę potrzeba więcej środków pieniężnych i miejsca. Skoro baraki zostaną wybudowane, będzie się starał zatrudniać chorych w rolnictwie.

Dr. E. Sawicki podnosi potrzebę zmiany instrukcyi dla urzędników zakładu w kierunku wywierania wpływu na należyte zatrudnianie chorych.

Przewodniczący po wyczerpaniu dyskusyi podaje pod głosowanie wniosek p. Dra Kozłowskiego jako odpowiedź na pytanie 3, 19 i 20 w następującem brzmieniu.

Ankieta uznaje:

Że kolonia rolnicza w obrębie zakładu kulparkowskiego w dwóch osobnych parkanem otoczonych budynkach, jest nie tylko możliwą ale i niezbędnie potrzebną, że jednak zatrudnienie obłąkanych po wsiach obok zakładu byłoby trudnem do przeprowadzenia.

Ankieta uznaje, że chorych należy coraz więcej zatrudniać a o ile przymus fizyczny nie jest wskazanym, o tyle wytrwały wpływ moralny do stopniowego powiększenia liczby pracujących doprowadzić może.

Warsztaty są teraz nieodpowiednio umieszczone. Po wybudowaniu baraków należy je umieścić gdzieindziej. Przedtem jeszcze należy chorych zatrudniać robotami słomiankowemi, koszykarskiemi, pudełkowemi, introligatorskiemi, rastrowaniem, robotami torebkowemi, skubaniem szmat jedwabnych i wełnianych, z których nici używają na robotę dywanów.

Zatrudnienie należy natychmiast wynagradzać pochwałą, podwieczorkiem, cygarami i t. p.

Ankieta uchwala powyższy wniosek.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 4-tym:

„Czy w teraźniejszym budynku jest możliwą dokładniejsza segregacya chorych wedle stanu i rodzaju choroby?

Dr. Gauster konstatuje, że w obecnych stosunkach zakładu segregacya chorych jest niemożliwą. Koniecznem jest uzyskanie więcej miejsca Obecne skupienie chorych jest bardzo niewłaściwe. Jedni czują się przygnębieni, drudzy nie w swojem otoczeniu. Trzeba tworzyć mniejsze grupy chorych i podług indywidualnych usposobień. Wspólne przebywanie melancholików z innymi chorymi nie uważa za szkodliwe — należy jednak uwzględniać stopień inteligencyi. W obecnych warunkach rozmieszczenia trudno uniknąć uszkodzeń chorych. Stosunki panujące nie są jednak winą ani dyrekcyi ani lekarzy.

Po uzyskaniu miejsca nastąpi polepszenie w tym kierunku, sądzi jednak, iż nawet przy dzisiejszym rozkładzie przy ściślejszem indywidualizowaniu byłoby możliwem lepsze ugrupowanie chorych.

Wymienia poszczególnych chorych wykształconych, których należałoby już teraz inaczej umieścić i podnosi potrzebę urządzenia klas dla chorych zamożniejszych.

Dr. Neusser uważa jako nieodpowiedne w zakładzie kulparkowskim, iż chory 1. klasy mieści się razem z dozorcą. Jako prywatny członek doradzał chorym zgłaszającym się do 1. klasy udanie się do zakładu w Wiedniu.

Dr. Gauster zaleca powtórnie lepsze ugrupowanie chorych, tudzież doradza w interesie zakładu i kraju urządzenie klas dla chorych zamożniejszych po uzyskaniu miejsca w zakładzie kulparkowskim.

Dr. E. Sawicki konstatuje, że już w r. 1875. upominał się o urządzenie lepszych lokalów dla chorych płacących i zamożniejszych, proponuje też inny podział horyzontalny łóżek w poszczególnych ubikacyach.

Dr. Kozłowski oświadcza się za grupowaniem chorych według ich upodobań. Tak samo należałoby podzielić i ogrody. Przytacza na przykład chorego Łempickiego. Przyłącza się

również do wniosku urządzenia lepszych ubikacyj dla chorych zamożniejszych. Mowca nie uważa za złe, iż na pierwszej klasie przy chorym mieszka służący.

Podział chorych nie da się przeprowadzić ani wedle prawideł statystyki, która jest wadliwą, ani wedle podziałów naukowych, które zresztą są sporne. Podstawą może być najściślejsze indiwidualizowanie podług stopnia inteligencyi, zastosowanie do gustu a nawet do kaprysu. Mowca zgadza się ze zdaniem Dra Gaustera, że odpowiedniejszy podział już dziś byłby możliwy. Choremu Łempickiemu należy pozwolić na przyjmowanie chorych u siebie i nie sprowadzać go do oddziału.

Pokoiki dla chorych 1. klasy nie uważa mowca jako o wiele gorsze, niż gdzieindziej. Jest również zdania, ażeby dyrektor zakładu bez wiedzy Wydziału krajowego nie udzielał rad co do umieszczania chorych w innych zakładach.

Przewodniczący konstatuje, iż nie jest mu nic wiadomem o wysyłaniu chorych zgłaszających się do 1. klasy do innych zakładów, tudzież daje wyjaśnienie co do chorego Łempickiego, iż kaprysy jego graniczą często z utrapieniem lekarzy i dozoru. Pomimo to jednak spełnia się je według możności.

Dr. Neusser podaje również niektóre szczegóły co do chorego Łempickiego i wyjaśnia powody, dla których zapytany, jako lekarz prywatny zalecał chorym inny zakład. Powodem tego był głównie brak pomieszczenia. Skoro przybudowania będą wykonane, będzie można urządzić lepsze klasy dla chorych.

Dr. Opolski zwraca uwagę, że na dobre ugrupowanie chorych nie wpływa ani przybudowanie, ani baraki, lecz zmniejszenie liczby chorych w zakładzie kulparkowskim, a umieszczenie ich w innym zakładzie. Sądzi jednak, że rekonwalescentów możnaby inaczej pomieścić i izolować. Mowca wymienia dwóch rekonwalescentów, którzy niewłaściwie przebywają razem z umysłowo chorymi.

Dr. Neusser wyjaśnia, że obecnie umieszcza rekonwalescentów między chorymi inteligentnymi. Później przy ulepszonem urządzeniu można będzie rekonwalescentów izolować, oświadcza się za utworzeniem osobnych oddziałów dla rekonwalescentów, którzy mają już opuścić zakład.

Dr. Kozłowski przyłącza się do powyższego zdania Dr. Neussera.

Dr. Neusser nawiązując jeszcze do przemówienia Dr. Opolskiego podnosi, że przez wybudowanie baraków zyska się więcej miejsca w samym zakładzie, należałoby jednak przyjmować chorych tylko tyle, na ile miejsca starczy.

Po wyczerpaniu dyskusyi

Przewodniczący podaje pod głosowanie wniosek p. Dr. Gaustera, jako odpowiedź na pytanie 4. w brzmieniu następującem:

Ankieta uznaje, że teraźniejszy, skutkiem przepełnienia i stosunków budowy zakładu spowodowany podział chorych, niezupełnie odpowiada celom leczniczym, indywidualnym i moralnym wymogom tak pod względem stopnia inteligencyi, jak i rodzaju słabości chorych i że wszelkimi środkami dążyć należy do tego, ażeby rozdział chorych w budynku, tudzież ogrodach w ten sposób był przeprowadzonym, iżby odpowiednie celowi ugrupowanie chorych uskutecznionem być mogło.

Ankieta uznaje, że leży to w wysokim stopniu w interesie funduszu krajowego, chorych, tudzież kraju, ażeby albo w zakładzie, który w przyszłości ma być budowanym, lub gdy to okaże się możliwem po zmniejszeniu liczby chorych w zakładzie kulparkowskim, urządzono odpowiednie pokoje dla chorych I. i II. klasy.

Ankieta uchwala powyższy wniosek.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 5.:

5. Czy dotychczasowe umieszczenie epileptyków jest wystarczające?

Dr. Kozłowski jest zdania, że epileptycy nie powinni być właściwie umieszczeni w zakładzie dla obłąkanych, lecz w szpitalach lub pozostawać na opiece domowej z wyjątkiem oczywiście wypadków ostrych. Epileptycy powinni być w Kulparkowie odosobnieni i pomieszczeni w barakach.

Dr. Gauste jest również zdania, że tylko epileptycy, gdy są obłąkani lub szałowi muszą być pomieszczeni w zakładzie dla obłąkanych a w napadach szału w osobnych celach. Mowca zapowiada wniosek w tym względzie.

Dr. Kozłowski przytacza zdanie akademii medycznej w Brukseli i kilku kongresów lekarskich dowodzących, że epileptyk przez to samo nie staje się obłąkanym, lecz tylko, gdy obłąkanie jest wypadkiem epilepsyi lub z nią się łączy, ma epileptyk tytuł na mocy ustawodawstwa istniejącego do przyjęcia do zakładu obłąkanych.

Epileptycy w czasach, w których nie dostają ataków, bywają zupełnie spokojni — wówczas powinniby się mieścić w barakach, a gdy dostają napadów, w infirmeryi.

Przewodniczący podaje pod głosowanie wniosek Dr. Gaustera, jako odpowiedź na pytanie 5. w następującem brzmieniu:

Do zakładu obłąkanych winni być przyjmowani tylko umysłowo-chorzy epileptycy, ci zaś mają być podzieleni w zakładzie według zasad psychiatryi.

Ankieta uważa jako zalecenia godne, ażeby dla chorych tej kategoryi sprawiono większą od dotychczasowej liczbę łóżek siatkowych.

Ankieta uchwala zgodnie z powyższym wnioskiem.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 6.:

6. Czy oddział obserwacyjny ma pozostać w zakładzie?

i odpowiada p. Trzecieskiemu na interpelacyę jego w przedmiocie przeniesienia tego oddziału ze szpitala lwowskiego. Oddział ten musiał być przeniesionym dla stale panującego braku miejsca w szpitalu lwowskim. Gdy się okaże możliwem pomieszczenie oddziału obserwacyjnego przy szpitalu, zostanie on napowrót urządzonym.

Dr. Gauster jest zdania, że zakłady obserwacyjne są bardzo potrzebne, chory oddany wprost do zakładu obłąkanych, chociaż powraca ztamtąd uleczony, dźwiga na sobie niejako piętno, które utrudnia mu wielce egzystencyę. Nadto jak z jednej strony zdarzać się może nawet często, że chory po kilkudniowym przebyciu w oddziale obserwacyjnym wraca uzdrowiony, tak z drugiej znowu chorzy leczeni w szpitalu mogą dawać powód do obserwacyi a więc przez przeprzeniesienie ich do oddziału obserwacyjnego uniknie się niepokojenia innych chorych.

Należałoby tedy we Lwowie i w Krakowie urządzić oddziały obserwacyjne i o ile możności najspieszniej przenieść oddział obserwacyjny z zakładu kulparkowskiego do Lwowa.

Dr. Opolski podziela w zupełności zdanie Dr. Gaustera o potrzebie urządzenia zakładu obserwacyjnego, który nazywa wielkiem dobrodziejstwem dla chorych. Wszyscy chorzy jednak podejrzani o obłąkanie nie powinni być przyjmowani do tego oddziału. Jeśli chory obłąkany zaopatrzony jest we wszystkie wymagane dokumenta i poświadczenia lekarskie, stwierdzające obłąkanie, nie powinien przechodzić przez oddział obserwacyjny. Tylko tacy chorzy winni

być tam przyjmowani, którzy nie posiadają wymaganych dokumentów i co do których istnienie i rodzaj słabości są wątpliwe.

Dr. E. Sawicki przytacza daty i cyfry chorych, którzy w czasie istnienia oddziału obserwacyjnego przy szpitalu lwowskim byli przyjęci i opuścili oddział uleczeni, skutkiem czego uniknięto zapełnienia nimi zakładu w Kulparkowie, choćby na czas krótki. Oświadcza się tedy za urządzeniem oddziału przy szpitalu jako korzystnem także dla Kulparkowa.

Dr. Blumenstock nie dowierza w zupełności poświadczeniom lekarskim, wydawanym chorym podejrzanym o obłąkanie, a opierając się na datach podanych przez Dr. Sawickiego oświadcza się za tem, iżby wszyscy chorzy, czy to podejrzani o obłąkanie, czy też zaopatrzeni w lekarskie świadectwa, przechodzili przez oddział obserwacyjny. Przemawia za bezzwłocznem urządzeniem tego oddziału przy lwowskim szpitalu.

Dr. Kozłowski doradza, iżby na czas, zanim kliniki psychiatryczne będą wybudowane, przy których winien istnieć oddział obserwacyjny, urządzono taki oddział przy lwowskim szpitalu. Konstatuje, że w odpowiedzi na rozesłany przez niego kwestyonarz wielka część lekarzy oświadczyła się wprawdzie przeciw oddzieleniu oddziału obserwacyjnego od zakładu obłąkanych — a urządzeniu go przy szpitalu, supponując brak fachowych kierowników, u nas jednak zachodzi pod tym względem wyjątek, albowiem pp Dr. Opolski i E. Sawicki zdobyli sobie uznanie w tym kierunku.

Dr. Blumenstock wyraża zdziwienie, dlaczego zakład kulparkowski wykazał tylko 3 wypadki leczenia na oddziale obserwacyjnym.

Dr. Neusser wyjaśnia, że przyczyna leży w tem, iż do zakładu przywożono albo takich, którzy już w nim przebywali, lub zaopatrzonych w niewątpliwe poświadczenia stanu umysłowego. Sądzi tedy, że i w przyszłości tacy chorzy nie powinni być przyjmowani do oddziału obserwacyjnego.

Przewodniczący reasumuje wnioski, postawione w ciągu dyskusyi nad pytaniem 6, na które ankieta uchwala odpowiedzieć jak następuje:

Oddział obserwacyjny należy przenieść bezzwłocznie z zakładu w Kulparkowie do szpitala lwowskiego. Ankieta zaleca, ażeby Wydział krajowy poczynił u c. k. Rządu stosowne kroki, celem wprowadzenia w Krakowie i we Lwowie klinik psychiatrycznych i ażeby przy tych klinikach w stosownym czasie urządzono oddziały obserwacyjne.

O godzinie 2 minut 30 po południu Przewodniczący odracza ciąg dalszy obrad do godziny 5-tej po południu.

III. Posiedzenie z dnia 2. sierpnia 1891

o godzinie 5 tej po południu.

Obecni: wszyscy wymienieni na wstępie protokołu.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 7:

7. Czy separatki mają być zmienione i jak?

Dr. Neusser jest zdania, ażeby istniejące separatki pozostawić bez przeróbki, zaś po dokonanej przebudowie urządzić osobne pokoiki izolowane na sposób istniejących w zakładzie wiedeńskim.

Dr. Kozłowski wątpi, czy dotychczasowe separatki mogą pozostać bez ulepszeń. Należałoby je przebudować, zwiększyć okna zabezpieczając siatką drucianą. Konstatuje, że w zimie panuje w nich złe powietrze, nadto ciemna cela oddziaływa przygnębiająco na chorego.

Stwierdzonem zostało, że chory przez przebywanie w ciemnej celi traci na wadze, chociaż spotykał się z obrońcami cel ciemnych. Dziwi się dlaczego w celach kulparkowskich nie ma parkietów. Chorzy chodząc boso ulegają przeziębieniu. Należałoby urządzić jednę celę materacową na każdym oddziale, lub na sposób wiedeński z rozpiętem płótnem na sznurach. W Bordeaux są urządzenia druciane, jednak dla nas byłyby za kosztowne.

Dr. Gauster oświadcza się za tem, ażeby cele więcej wysunąć i rozszerzyć kurytarz, o ile to będzie możliwe bez wielkich kosztów i uszkodzenia samego budynku. W krakowskim oddziale należy separatki suterenowe bezzwłocznie usunąć jako zupełnie nieodpowiedne.

Gdyby separatek nie można w Kulparkowie przebudować, trzeba je lepiej przewietrzać. Framugi przed oknami usunąć i urządzić większe okna zabezpieczone siatką.

Nie podziela zdania, iżby ciemno dobrze oddziaływało na chorych, podnosząc, że napady szału trafiają się często w nocy. W razie potrzeby można okna przysłaniać. Główny nacisk kładzie na urządenie zupełnie gładkich i równych ścian. Zresztą urządzenie może być zupełnie pojedyncze i niekosztowne. Cela powinna być jasna. Wskazanem byłoby zniesienie kurytarza i połączenie cel z oknami na zewnątrz. Podziela wniosek Dra Kozłowskiego co do urządzenia cel polstrowanych. Kaftany nie uważa za zupełnie do odrzucenia, chociaż wywołują one rozdrażnienie.

Przewodniczący opisuje urządzenie okien w zakładzie pragskim i oświadcza się za urządzeniem i u nas jednego takiego okna na próbę.

Dr. Gauster podnosi kosztowność tych okien (80 zł. jedno) i konstatuje, że wpływ zmian atmosferycznych działa na nie szkodliwie, skłonne są bowiem do pękaniu.

Po wyczerpaniu dyskusyi uchwala ankieta na wniosek Dra Gaustera następującą odpowiedź na pytanie 7-me.

Skoro finansowe i techniczne względy na to zezwolą, należałoby separatki przebudować i tak urządzić, żeby miały dość powietrza i światła, tudzież znieść dotychczasowe wychodki. W nowych celach urządzić według możności i potrzeby ściany polstrowane powietrzem i ogrzewanie centralne, nareszcie urządzić szersze okna bez framug. W Krakowie znieść bezzwłocznie 4 cele (separatki) w suterenach.

Dr. Blumenstock prosi o zarządzenie bezzwłocznego wykonania uchwały co do zamknięcia separatek suterenowych w Krakowie, żeby rezultat obrad ankiety był zaraz widoczny.

Przewodniczący oświadcza, że po ukończeniu obrad ankiety przedstawi stosowne wnioski Wydziałowi krajowemu i to, co nie będzie wymagało większych kosztów, zostanie wykonane.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 8:

8. Czy łazienki są wystarczające?

Dr. Neusser sądzi, iż dotychczasowe urządzenia i liczba łazienek wystarcza potrzebie.

Dr. Kozłowski powątpiewa o tem i jest zdania, ażeby w kuchenkach oddziałowych przeznaczonych do mycia naczyń ustawić po jednej wannie dla kąpania szałowych. Prowadze-

nie ich bowiem w chwili ataku do kąpieli sprawia wielkie trudności i szamotania. Mycie naczyń należałoby przenieść do centralnej umywalni. Omawiając kwestyę zawijania chorych w prześcieradła, zaleca, ażeby nie używano tego środka jako kary.

Dr. Opolski stwierdza, że zawijanie w prześcieradła jest dla chorego bardzo zbawiennem a w każdym razie jestto środek leczniczy, chociaż zastępuje kaftan.

Zazwyczaj chorzy zawinięci zasypiają i są potem spokojniejsi.

Dr. Blumenstock uważa łazienki w Kulparkowie za niedostateczne dla tak wielkiej liczby chorych.

Żąda zwiększenia i lepszego ich urządzenia. W więzieniach berlińskich widział lepiej urządzone łazienki jak w Kulparkowie.

Dr. Neusser konstatuje, że pierwej były wanny przy oddziałach do kąpania, sprowadzało to jednak wilgoć a nadto dozorcy nie kąpali w ciepłej wodzie, posługując się zimną. Zaniedbania w tym względzie trudno było dojrzeć zawsze i dlatego zniósł wanny przy oddziałach.

Dr. Kozłowski powraca do kwestyi zawijania w prześcieradła i omawia rozmaite sposoby zastosowania hydroterapii i rezultaty wedle otrzymanych sprawozdań. W Kulparkowie używają jej więcej jak gdzieindziej, z czego nie czyni zarzutu, przytacza jednak zdania przeciw używaniu nacierań i zawijań w koce jako środka i chorych posiadających idiosinkrazyą dla zimnej wody, co byłoby niczem innem jak koszulą krępującą lub kocem — co wywołuje podrażnienie.

Dr. Gauster sądzi, iż przez wykonanie ścisłej kortoli można zapobiedz nadużyciom przy urządzaniu kąpieli i podziela wniosek Dr. Kozłowskiego co do urządzenia wanien.

Dr. E. Sawicki podnosi, iż tylko ze względu na szczupłość miejsca nie żądał powiększenia łazienek. Po przebudowaniu należałoby to przeprowadzić. Oświadcza się również za urządzeniem wanien do kąpania.

Po wyczerpaniu dyskusyi uchwala ankieta odpowiedzieć na pytanie 8-me, zgodnie z wnioskiem P. Dra Kozłowskiego jak następuje:

Ze względu na trudności wynikające przy sprowadzaniu chorych szałowych do kąpieli, należałoby w kuchenkach przeznaczonych do umywania naczyń ustawić przy każdym oddziale po jednej wannie, z urządzeniem prymitywnem, natomiast mycie naczyń przenieść do umywalni centralnej.

Przewodniczący otwiera na wniosek P. Dra Kozłowskiego dyskusye nad pytaniem 9-tem i 10-tem równocześnie.

Pytania te brzmią:

9. Czy liczba lekarzy jest dostateczną i czy elewi są dla zakładu potrzebni?
10. Czy stypendya dla psychiatrów są potrzebne?

Dr. Kozłowski konstatuje, że co do liczby lekarzy stoi zakład kulparkowski po środku między innymi zakładami w stosunku do liczby chorych.

Wszyscy prócz Dr. Plucińskiego są młodzi. Oświadcza się za wprowadzeniem elewów i za wprowadzeniem egzaminów z psychiatryi, jakie istnieją w Anglii wobec Tow. lek. Również za zaprowadzeniem konkursu, jak to ma miejsce we Francyi t. j. próba ustna i zadanie pisemne, jakolwiek w braku kandydatów trzebaby czynić wyjątki.

W innych zakładach tak dla lekarzy jak i uczących się medycyny są miejsca t. j. dają im szczupłe pensye pomocne do utrzymania albo utrzymanie. Ustanawiają ich na dłuższy

przeciąg czasu prowizorycznie, (1—6 lat). Pod względem płac lekarzy stoi zakład kulparkowski również pośrodku. Mowca doradza,ażeby w razie trudności w pozyskaniu kandydatów w kraju, porozumieć się z Dr. Mierzejewskim lub Dr. Rottem w Warszawie w celu pozyskania lekarza zamiłowanego.

Próba ta nie byłaby kosztowną.

W kwestyi stypendyów byłby zdania, że na wypadek braku fachowego lekarza w kraju, należałoby pozyskać elewa i wysłać go za granicę dla studyów na klinikach i to przez czas dłuższy, co i profesor Benedikt zaleca.

Dr. Blumenstock podnosi trafność wywodów P. Dr. Kozłowskiego pod względem teoretycznym, które atoli w praktyce u nas zastosować się nie dadzą, albowiem nie mamy psychiatrów w kraju. Powątpiewa też, czy z Petersburga zechciałby lekarz przyjechać na posadę sekundaryusza. U nas młodzi lekarze nie mają sposobności kształcenia się, bo na wszechnicy krakowskiej nie ma kliniki psychiatrycznej. Należałoby tedy poprzeć u Rządu sprawę wprowadzenia tej kliniki przy uniwersytecie Jagiellońskim a następnie we Lwowie.

Stypendya nie uważa za odpowiadające celowi.

Omawiając sprawę oddziału obłąkanych w Krakowie, użala się Dr. Blumenstock, że panują tam stosunki niekorzystne. Zdolni lekarze niechętnie przechodzą do oddziału. Podnosi też fakt, że sekundaryusza dodano oddziałowi bez zapytania i wiedzy prymaryusza, który nie ma ingerencyi na wybór osoby i narażony bywa na częste zmiany sekundaryuszów, zarządzane przez dyrektora szpitala. Stypendya nie przynoszą pożytku, bo są za małe. Często zdarza się, iż kandydatowi, który otrzymał stypendyum, po spłaceniu długów nic prawie nie zostaje na podróż za granicę, wskutek czego bawi tam za krótko i nie przywozi żadnych korzyści. Lepiej tedy urgować wprowadzenie klinik psychiatrycznych w kraju i oprzeć się na siłach, które tu się wyrobią.

Dr. E. Sawicki uważa liczbę lekarzy w Kulparkowie za dostateczną, oświadcza się przeciw stypendyom a za wprowadzeniem elewów. Zaleca przy wyborze lekarzy oceniać charakter ludzi. Skoro psychiatrya wprowadzoną zostanie jako przedmiot obowiązkowy, to na chęci uczenia się zbywać nie będzie i wówczas wprowadzenie elewów okaże się praktycznem i pożądanem

Dr. Gauster konstatuje, iż byłoby do życzenia i dla kraju pożądanem, ażeby lekarze praktykujący przyswajali sobie wiadomości z psychiatryi. Oświadcza się również za obowiązkowem wprowadzeniem studyów psychiatryi. Dla dobra zakładów jestto niezbędne. Ubolewa, że u nas zazwyczaj nie żąda się kwalifikacyi w tym względzie. Uważa liczbę lekarzy w Kulparkowie jako wystarczającą, tem bardziej, że wiele chorych potrzebuje tylko pielęgnowania.

Elewi bez fachowego wykształcenia w klinikach nie pomogą wiele, chyba że lekarze zakładu ich pouczać będą. Studya psychiatryi i przygotowania praktyczne w klinikach są tutaj wskazane. Mowca zapowiada wniosek w tym kierunku po ukończeniu dyskusyi nad pytaniem 9 i 10.

Co do stypendyów jest zdania, że one odpowiedziałyby celowi, gdyby udzielano je na czas dłuższy i w większych kwotach tak, jak je udzielają w Rosyi.

Wskazanem byłoby udzielać stypendya lekarzom już na stanowisku będącym celem odbywania studyów psychiatrycznych lub zapewnić kandydatom stanowisko po powrocie z zagranicy, ażeby nie byli ograniczeni na praktykę prywatną.

Dr. Blumenstock zgadza się z zapatrywaniami, wypowiedzianemi przez Dra Gaustera, przytacza jednak fakt z Dr. Laskiewiczem na dowód, że czasem i najlepsze kwalifikacye nie pomogą. Większe stypendya i na czas dłuższy uważa za praktyczne a przytem byłby za żądaniem rewersów od kandydatów, iż dłuższy czas pozostaną w kraju. Zwykle Rząd opatruje w listy polecające i wynagradza poparcie dane lekarzom badającym stosunki w obcych państwach.

Dr. Kozłowski zaznacza, że pociecha Dr. Blumenstocka, iż będzie w kraju klinika psychiatryczna, na pewien czas musi pozostać teoretyczną. Pomimo najusilniejszych starań w Ministerstwie oświaty trudno oznaczyć kiedy Rząd zdecyduje się na zaprowadzenie klinik we Lwowie i w Krakowie. Niepokoi go więc co w międzyczasie dziać się będzie, czy zakład kulparkowski będzie miał siły dostateczne. Byłby za tem, ażeby kandydat do stypendyum wypracował zadanie i sądzi, że kwota 800 do 1000 zł. byłaby wystarczającą. Możnaby żądać bezimiennego opracowania zadania dla komisyi konkursowej celem udowodnienia zdolności kandydata do kształcenia się za granicą.

Dr. Opolski jest zdania, ażeby tych lekarzy obdarzać stypendyami, którzy przez czas jakiś byli zajęci w zakładzie kulparkowskim i tem samem udowodnili chęci do studyów psychiatryi.

Przewodniczący konstatuje, że dyskusya cokolwiek odbiega od przedmiotu. Oświadcza dalej, że kandydatom musianoby dawać stypendya z fundacyi jubileuszowej, gdy psychiatrya będzie wprowadzoną jako przedmiot obowiązkowy na wszechnicy. Stypendyów takich nie mogliby jednak otrzymać lekarze na stanowisku (sekundaryusze).

Trudność w pozyskaniu lekarzy z zagranicy, zaleconem przez Dr. Kozłowskiego widzi Przewodniczący w tem, iż musieliby oni poddawać się nostryfikacyi.

Przewodniczący reasumując wnioski postawione w ciągu dyskusyi konstatuje, iż ankieta doradza wprowadzenie elewów dopiero wówczas, gdy będą mieli studya przygotowawcze z dziedziny psychiatryi — następnie, że liczba lekarzy w Kulparkowie jest dostateczną. Wreszcie, że w kwestyi stypendyów nie powzięła ankieta stanowczej uchwały, ograniczając się tylko do wskazówek w tym względzie w ciągu dyskusyi uczynionych.

Odpowiedź ankiety na pytania 9-te i 10-te brzmi jak następuje:

Ankieta uważa obecną liczbę lekarzy w zakładzie kulparkowskim za wystarczającą, zaś na wniosek Dra Gaustera oświadcza, że byłoby do życzenia i leży w interesie zakładu dla umysłowo chorych i kraju, ażeby słuchacze medycyny byli obowiązani przed rozpoczęciem praktyki wykazać się ze studyów i uzdolnienia w dziedzinie psychiatryi.

Przewodniczący otwiera dyskusyą nad pytaniem 11-em:

11. Czy kierownictwo administracyą i gospodarstwem zakładu ma być dyrektorowi odjęte, lub pozostawione.

Dr. Kozłowski konstatuje, iż zdania w tym względzie są podzielone. Jedni zalecają zupełne odgraniczenie gospodarstwa od czynności dyrektora, drudzy sądzą, iż dla jednolitości kierownictwa zastrzeżonym mu być winien naczelny nadzór. Jest tedy zdania, że dyrektor ma mieć wpływ i wyższy nadzór nad gospodarstwem zakładu, rządca zaś ma być wykonawcą poszczególnych zarządzeń

Dr. Gauster podziela zapatrywanie p. Dr. Kozłowskiego. Wyższy nadzór i dyscyplina winny pozostać przy dyrektorze. W drobne szczegóły administracyi i gospodarstwa dyrektor wdawać się nie może.

Dr. Opolski jest zdania, że dyrektorowi musi być zawarowanem stanowisko i charakter lekarza. Przez dozorowanie czynności i podpisywanie wypracowań kancelaryi traci on wiele czasu. To należałoby pozostawić rządcy. Dyrektor nie powinien być współpracującym urzędnikiem, lecz mieć tylko wyższy nadzór. Proponuje tedy uwolnić dyrektora od czynności manipulacyjnych kancelaryi.

P. Trzecieski podnosi wzorowo urządzoną gospodarkę w zakładzie kulparkowskim.

Dr. Opolski proponuje zmianę §. 11-go, względnie ostatniego ustępu tego paragrafu instrukcyi dla dyrektora, stosownie do powyższego przemówienia swego.

Dr. Kozłowski oświadcza się za opuszczeniem wyrazu „bezpośredni" w §. 1. instrukcyi dla dyrektora i przedstawia wniosek odpowiedni na pytanie 11-te.

Po wyczerpaniu dyskusyi ankieta uchwala zgodnie z wnioskiem p. Dr. Kozłowskiego odpowiedzieć na pytanie 11-te jak następuje:

Ankieta oświadcza, że dyrektor, który musi być lekarzem, ma zatrzymać naczelny nadzór nad zarządem lekarskim, ekonomicznym, dyscyplinarnym i policyjnym zakładu i za takowy odpowiedzialnym pozostaje, że jednak w sprawach administracyjnych, kasowych i ekonomicznych wyręczać się powinien współodpowiedzialnymi za zakres wykonawczy swego działania rządcą i urzędnikami, ażeby wskutek nawału zajęć administracyjnych cele lekarskie i naukowe nie cierpiały.

W myśl tego wniosku i stosownie do jego wymagań należałoby zmienić instrukcyę dla dyrektora.

Przewodniczący otwiera dyskusyę na żądanie członków ankiety nad pytaniem 12-em 13-em równocześnie.

Pytania te brzmią:

12. Jaki wpływ ma dyrektor mieć na leczenie i pielęgnowanie chorych?
13. Czy prymaryusze mają ordynować samodzielnie?

Dr. Opolski wyraża zdanie, że zakład tylko wówczas odpowie celowi, gdy dyrektor będzie wyłącznie odpowiedzialnym pod względem terapeutycznym. Tak, jak się to obecnie praktykuje, że prymaryusze ordynują samoistnie a dyrektorowi służy tylko wpływ, jest niedobrze.

Dyrektor powinien być głównym kierownikiem i ordynaryuszem, lekarze zaś nie prymaryuszami, lecz dodanymi mu do pomocy jako lekarze 1-szy i 2-gi.

Dyrektor wtedy tylko może być odpowiedzialnym, gdy sam kieruje ordynacyą. Mowca przytacza wydarzenie z chorym hr. Dzieduszyckim, które może nie miałoby miejsca, gdyby dyrektor sam był ordynaryuszem, a przynajmniej nie byłyby zaszły pewne zaniedbania, jakich lekarz ordynujący się dopuścił.

Dotąd prymaryusze odpowiadają tylko przed dyrektorem, ale nie przed władzą nadzorczą i opinią publiczną, wobec których staje dyrektor, chociaż nie jest ordynaryuszem.

Dr. Blumenstock przypuszcza, że prymaryusze nie zgodziliby się na odjęcie im samoistnej ordynacyi. W takim razie trzebaby zmienić ich stanowisko i charakter i uważać ich jako lekarzy pomocniczych. Jest tedy zdania, że jak długo są prymaryusze, musi im być pozostawioną samoistna ordynacya.

P. Trzecieski konstatuje, że choremu hr. Dzieduszyckiemu dodano służącego, który już kilkakrotnie był karanym i że nie uwiadomiono rodziny natychmiast po wypadku.

Co się tyczy zajścia samego podnosi, że powodem zaniepokojenia był nie tyle sam wypadek, ile okoliczności towarzyszące, również nie fakt, że był hrabią, bo hr. Dzieduszycki był docentem uniwersytetu i członkiem Akademii umiejętności.

Zarzuty czynione w Sejmie wynikły z tego, że dyrektor przyjął służącego karanego kilkakrotnie, który się zajścia dopuścił.

Dr. Kozłowski konstatuje fakt nieuwiadomienia rodziny o wypadku tudzież, że dyrektor odpowiedział, iż podług regulaminu nie jest do tego obowiązanym. Skoro Wydział krajowy udzielił naganę dyrektorowi, widzi w tem dowód, że na nią zasłużył.

Mowca jest zdania, że dyrektor powinien utrzymywać dobre stosunki z lekarzami i może pozostawić swobodę starszym i lepszym prymaryuszom. Wreszcie zwraca uwagę, że referent sprawy hr. Dzieduszyckiego, hr. Badeni i mniejszość Wydziału krajowego była za usunięciem dyrektora. Fakt sam dał powód do wykrycia więcej stron ujemnych zakładu, nie zostających w związku z wypadkiem, a podniesionych w memorandum hr. Badeniego. Dyrektor niewłaściwie tłómaczył się zaspami śnieżnemi i przerwaną komunikacyjną na zarzut co do nieuwiadomienia Wydziału krajowego i rodziny hr. Dzieduszyckiego.

Zarzuty w Sejmie poduosili najpoważniejsi posłowie, a między nimi śp. Hausner.

Przewodniczący oświadcza, że w aktach Wydziału krajowego znajduje się jego contrmemorandum, w którem wyjaśnił, że zarzuty podniesione przez ś. p. hr. Badeniego opierały się na błędnych podstawach i przypuszczeniach. Contrmemorandum i jego wnioski przyjęte zostały wszystkimi głosami przeciw hr. Badeniemu.

Dr. E. Sawicki konstatuje, że właściwie duchem dawnej instrukcyi było postanowienie, żeby dyrektor zakładu był ordynaryuszem. Jeżeli w zakładzie mają być prymaryusze, musi pozostać dotychczasowy sposób ordynacyi. Zresztą dyrektor zakładu nie byłby w stanie wizytować codziennie wszystkich chorych, bo jak to słusznie p. Dr. Gauster twierdzi, przy liczbie 300 chorych zaledwie podołałby temu obowiązkowi.

Nie podobna wymagać, ażeby dyrektor wizytował 630 chorych codziennie.

Mowca twierdzi wreszcie, że złamanie żeber należy do rzędu uszkodzeń lekkich i które bardzo łatwo chory sam sprowadzić sobie może.

Dr. Opolski ubolewa, że dyskusya zeszła na tak drażliwe tory. Przytoczeniem wypadku z hr. Dzieduszyckim chciał uzasadnić wniosek i potrzebę, ażeby dyrektor zakładu był zarazem lekarzem ordynującym Zwraca też uwagę mowca, że sam fakt postawienia zapytania w kwestyonarzu ankiecie przedłożonym dopuszcza niejako możność zmiany sposobu ordynowania dotąd praktykowanego.

Dr. Gauster wyraża zdanie, że w poruszonym specyalnie wypadku prymaryusz zawinił, iż nie oglądnął natychmiast chorego, który skarżył się na uszkodzenie go i nie doniósł bezzwłocznie dyrektorowi o wypadku.

Konstatuje, że dyrektor mógłby odbywać tylko częściowo wizyty na poszczególnych oddziałach, o konsultowaniu 630 chorych mowy być nie może.

Dla zapobieżenia wypadkom zaleca, ażeby w ważniejszych wydarzeniach odnoszono się bezzwłocznie do dyrektora tak, iżby on o wszystkiem, co się dzieje w zakładzie, był uwiadomiony w czasie należytym.

Odpowiedzialność dyrektora zakładu pojmuje w ten sposob, iż obowiązkiem jego jest dopilnować, ażeby podwładni wykonawcy pełnili sumiennie i ściśle powierzone im czynności i przestrzegali postanowień instrukcyi.

Zaleca też zaprowadzenie konferencyj lekarskich i obowiązek prowadzenia przez dozorców raportów na poszczególnych oddziałach, w których notowane być mają wszelkie ważniejsze wypadki, jakie w ciągu dnia się wydarzyły. W tym duchu też należałoby uzupełnić przepisy w instrukcyi zawarte.

Dr. Neusser stwierdza, że przed wprowadzeniem Sióstr Miłosierdzia do obsługi chorych dozorcy spisywali raporty, natomiast lekarze nie spisywali historyi chorób. Siostry nie przyjęły obowiązku pisania raportów. Konstatuje dalej, że oddział męzki wizytuje wspólnie z prymaryuszem, o oddziale kobiecym każe sobie raportować przez sekundaryusza.

Dr. E. Sawicki podnosi, że §. 19. instrukcyi dla dozorców nakłada na nich obowiązek raportowania, należałoby więc tylko zaostrzyć ten przepis.

Dr. Gauster jest zdania, że również każdy prymaryusz i w ogóle lekarz ordynujący obowiązanym jest do zdawania sprawy o ważniejszych wypadkach.

Po wyczerpaniu dyskusyi

Przewodniczący podaje zredagowany przez Dra Gaustera wniosek odpowiedzi na pytanie 12 te i 13, który brzmi:

Prymaryusze ordynować mają na przydzielonych sobie oddziałach, winni atoli przytem przestrzegać udzielanych sobie w sposób koleżeński wskazówek i zarządzeń dyrektora.

Przewodniczący zamyka posiedzenie o godzinie 9-tej wieczór i naznacza następne na dzień 3. sierpnia o godzinie w pół do 11-tej przed południem.

IV. posiedzenie dnia 3. sierpnia 1891.

o godzinie 11-tej przed południem.

Obecni wszyscy wymienieni na wstępie protokołu.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 14.

14. Czy należy wymagać od lekarzy prac naukowych?

Dr. E. Sawicki jest zdania, że prac naukowych w ścisłem znaczeniu żądać nie można. Wymagają one bowiem studyów, czasu i środków materyalnych. Sprawozdania treściwe zawierające ważniejsze wypadki, podobne jak je daje szpital lwowski, są wystarczające.

Dr. Kozłowski sądzi, że o ile do opracowań naukowych przymuszać nie można, jednakowoż przy awansach i remuneracyach należałoby dla zachęty uwzględniać tych, którzy dobrowolnie pracują. Zaleca też konferencye lekarskie tygodniowe, złożone w razie kwestyj administracyjnych także i z urzędników zakładu.

Mowca zaleca jako wzór sprawozdania Drów Opolskiego, E. Sawickiego i Żuławskiego. Uważa za pożyteczne dla zakładu, iżby Kulparków brał większy udział w publikacyach. Widział z zadowoleniem, że w zakładach czeskich lekarze piszą sprawozdania i starają się przyswoić literaturze czeskiej postępy wiedzy innych narodowości.

Dr. Opolski spodziewa się, że dyrektor Dr. Neusser będzie się liczył z życzeniem wypowiedzianem przez p Dr. Kozłowskiego, pomimo to jednak jest zdania, że lekarzy nie można zniewalać do prac naukowych. Jest to rzeczą dobrej woli, chęci i indywidualnego upodobania.

Natomiast krótkich a treściwych sprawozdań wymagać należy. W przekonaniu, że w przyszłości będzie zadośćuczynionem wyrażonym tu życzeniom, oświadcza się za pozostawieniem odnośnego paragrafu w brzmieniu dotychczasowem. Podziela wniosek wprowadzenia konferencyj postawiony przez Dra Kozłowskiego.

Dr. Gauster konstatuje, że opracowania statystyczne dotąd przedkładane są nieodpowiedne i bezcelowe i podnosi walkę prowadzoną przeciw tej statystyce. Należałoby się starać o publikowauie sprawozdań składanych ze stanowiska lekarskiego i administracyjnego. Powinny one zawierać dokładne daty o ruchu chorych, dyagnostykę, wszystkie wypadki nadzwyczajne,

terapeutyczne, doświadczenia na podstawie patologiczno anatomicznej. Takie sprawozdania roczne są pożądane i powinny być opublikowane dla zaznajomienia z niemi lekarzy. Samoistnych prac naukowych od lekarzy żądać nie można. Jest wielu takich, którzy posiadając obszerny zakres wiedzy, nie są zdolni do opanowania materyału i opracowania i zużytkowania swych wiadomości w sposób literacki. Można jednak zachęcać lekarzy do ogłaszania wypadków ważniejszych i rozszerzyć wiadomości te sposobem publikacyi, w przeciwnym razie takie sprawozdania chybią celu.

Dr. Neusser konstatuje, że krótkie sprawozdania statystyczne bywają przedkładane Wydziałowi krajowemu i podnosi również trudności redakcyjne w tym kierunku, których przykład miała ankieta, potrzebując 3 kwandranse czasu do stylizacyi rezolucyi.

Przewodniczący daje objaśnienie jak się postępuje dotąd z temi sprawozdaniami. Wypadki ważniejsze bywają przytaczane. Naukowych opracowań się nie żąda.

Przewodniczący konstatuje następnie, że wskutek żądania objawionego ze strony śp. Hausnera sporządzono sprawozdanie, które zawierało niemal wszystkie poruszone punkta przez Dra Gaustera. Wówczas Sejm wytknął, że sprawozdanie jest za obszerne. Wskutek tego zaczęto przedkładać sprawozdania krótkie, natury bardziej statystycznej.

Lekarze szpitala lwowskiego wezwani do przedkładania sprawozdań naukowych oświadczyli, że nie mogą uczynić temu zadość, uważając je za bezcelowe a wymagające wiele czasu i pracy. — Żądając tedy takich prac, należałoby je remunerować.

P. Trzecieski podnosi, że od czasu wprowadzenia w Sejmie innego rozdziału sprawozdania z czynności Wydziału krajowego, specyalnie Dep. V., które przydzielonem bywa komisyi sanitarnej, oświadcza się ta komisya za sprawozdaniami lekarskiemi jako pożądanemi dla dobra zakładu, oraz zaprzecza twierdzeniu Dra Hoszarda, jakoby kiedykolwiek Sejm był przyjął do wiadomości sprawozdanie, zastrzegając się przeciw dłuższym sprawozdaniom naukowym.

Dr. Blumenstock jest zdania, że szkoda czasu i pieniędzy na sprawozdania lekarskie, należałoby tedy odpowiedzieć na pytanie kwestyonarza, że prac naukowo lekarskich nie należy żądać. Lekarze są i tak przeciążeni. W razie żądania sprawozdań należałoby ich odszczególniać i remunerować.

Dr. Kozłowski przypomina wniosek postawiony co do odbywania tygodniowych konferencyj lekarskich, względnie administracyjnych.

Dr. Gauster wnosi, ażeby konferencye lekarskie w sprawach chorych odbywały się codziennie i na każde żądanie dyrektora. W sprawach zaś administracyjnych przynajmniej co miesiąc.

Dr. Kozłowski wnosi, iżby konferencye takie odbywały się również w celach naukowych.

Dr. Blumenstock oświadcza się za tem, ażeby kwestye naukowe nie były przedmiotem tych konferencyj, jako mogące wywołać pewne kolizye, nie licujące z przestrzeganiem powagi dyrektora.

Dr. Opolski popierając potrzebę zbierania się na konferencye codzienne jako pożądane dla wzajemnego porozumienia się, nie podziela zapatrywania, jakoby poruszanie kwestyj naukowych było niestosownem. Przeciwnie konferencye takie mogą być bodźcem dla dyrektora zakładu.

Dr. Gauster sądzi, że konferencya nie będzie miała charakteru dysput akademicznych, lecz zadaniem jej będzie omówienie rozmaitych wypadków zdarzonych w ciągu dnia, i potrzeby trafnego zastosowania środków leczniczych. Zazwyczaj młodzi i niedoświadczeni lubią krytykować, co jednak nie ujmuje konferencyom charakteru koleżeńskiego. Konstatuje, że jego samego opinie uczniowie i asystenci krytykują, czego im za złe nie bierze, ciesząc się z postępów i życia naukowego.

Dr. E. Sawicki przemawia za unikaniem dysput teoretycznych na konferencyach i dlatego niechętnie widziałby poruszanie kwestyj naukowych na tych konferencyach.

Po wyczerpaniu dyskusyi ankieta uchwala następującą odpowiedź na pytanie 14:

Ankieta oświadcza, że prac naukowych w ścisłem znaczeniu od lekarzy domagać się nie można, zostawiając to własnej pilności każdego, atoli roczne sprawozdania zawierające prócz dat statystycznych także ważniejsze wypadki (wissenschaftliche Jahresberichte) powinny być przedkładane.

Na wniosek zaś p. Dra Kozłowskiego uchwala ankieta oświadczyć się za tem, ażeby konferencye lekarskie w sprawach chorych odbywały się codziennie, konferencye lekarskie zaś w sprawach ważniejszych przypadków chorobowych, w sprawach administracyjnych oraz celach naukowych co najmniej raz na miesiąc.

Dr. Gauster zwraca uwagę za niedostateczne zaopatrzenie biblioteki zakładu w potrzebne dzieła naukowe, zaleca tedy stosowne i stopniowe uzupełnienie.

Przewodniczący konstatuje, że w budżecie zakładu jest skromny fundusz na uzupełnienie biblioteki, który corocznie się wydaje.

Dr. Kozłowski zaleca, ażeby dzienniki i pisma naukowe dostępne były dla użytku wszystkich lekarzy.

Dr. Neusser konstatuje, że w Krakowie był sposób obiegowego komunikowania dzienników i pism naukowych. W Kulparkowie udziela je kolejno lekarzom. Podnosi zarazem, że pojedyncze egzemplarze często giną.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 15:

Czy sekundaryusze mają spisywać karty wizytowe (czyli historye chorób) inaczej niż dotąd?

Dr. Kozłowski konstatuje przedewszystkim, że zanim jedno słowo wypowiedział w sprawie zakładu kulparkowskiego, zasięgał opinii wybitnych lekarzy krajowych i zagranicznych i teraz tak przy tem pytaniu, jak i 17. wywody swoje oprze nie na własnem niekompetentnem zdaniu, lecz na 50 odpowiedziach z zakładów i odczytuje dalej ustęp mowy swej w tym przedmiocie ze sprawozdania stenograficznego obrad sejmowych z dnia 18. listopada 1890 str. 606. Po odczytaniu zarzutów historyom chorób na oddziale męskim na powyższem posiedzeniu uczynionych zaznacza, że pomimo całego uszanowania dla doświadczenia Przewodniczącego, zgodzić się nie może na jego zdania w Sejmie wyrażone, mianowicie, że są potrzebne tylko dla wyrobienia sobie sądu na wypadek, gdyby chory popadł powtórnie w chorobę, że niezamieszczanie rozlicznych drobnych uwag da się niejako usprawiedliwić a że charakterystyka, której brak widzi p. Dr. Kozłowski, potrzebną jest tylko dla lekarza, który chorego pielęgnuje i obserwuje a niekoniecznem zaś jest, żeby ta charakterystyka jako materyał dla kogoś innego była wpisywaną. Odczytawszy odpowiedź na rzeczone uwagi w Sejmie p. Dr. Hoszardowi daną, zaznacza p. Dr. Kozłowski, że ze zdaniami powyższemi zgodzić się nie może.

Jakkolwiek szanowny Przewodniczący w Sejmie nie uznał odnośnych uwag za usprawiedliwione, zasłużył sobie na uznanie, przychodząc później do innego przekonania i przyznając im słuszność czynem. Po poruszeniu bowiem przez protomedyka sprawy historyi chorób i wytknięciu ich niedokładności z powodu historyi choroby profesora Z. udzielił Przewodni-

czący jednemu z lekarzy pouczenia, że historyę choroby dokładniej prowadzić należy. Obecnie jest pewien postęp co się tyczy zewnętrzego porządku; notatki częstsze a rubryki zapełnione. Wartość historyi chorób w innych zakładach jest jednak większą, twierdzi że historye choroby potrzebne są nietylko dla lekarza ordynującego, lecz dla komisyj sądowych, dla dyrektora zakładu i rodziny chorego i powinny być ściśle i dokładnie prowadzone. W Krakowie dyktuje historye Dr. Żuławski i spisywane są one zwięźle i dokładnie. Natomiast w zakładzie kulparkowskim skonstatował brak i pod względem charakterystyki i wielu innych ważniejszych znamion. Zawierają one tylko krótkie urywkowe zewnętrzne znamiona bez związku. Nie zaprzecza jednak obecnie pewnej dążności ku lepszemu. W innych atoli zakładach są historye spisywane w sposób plastyczniejszy i o wiele więcej zrozumiały. Uważa za konieczne ustanowienie pewnych terminów do wpisywania spostrzeżeń do historyi choroby, jako ułatwiających kontrolę dyrektorowi, czy i kiedy chory był wizytowany. Inna rzecz bowiem ze zdrowymi na umyśle, którzy się mogą poskarzyć, inna rzecz z nieprzytomnymi, których słabości sumatyczne ścisłem badaniem wykryć trzeba. Tutaj historya choroby stanowi środek kontroli peryodycznego badania Na poparcie potrzeby częstych zapisków podnosi, że w częstych wypadkach dyagnoza od razu postawić się nie da i rozwija się powoli. Dokładne zapisywanie wszelkich spostrzeżeń i objawów służy także dla objaśnienia lekarza ordynującego. Wreszcie mówca zapytuje Dra Gaustera czyli historye chorób mają jedynie tylko charakter informacyi dla lekarza czy znacznie szersze.

Przewodniczący konstatuje, że przytoczenie szczegółów z mowy sejmowej nie należy właściwie do przedmiotu niniejszych obrad i uprasza mowcę o zwięzłość w przemówieniach.

Dr. E. Sawicki stwierdza, że szemat historyi chorób jest wadliwy, należałoby więcej rozróżniać diagnozę — godzi się w zasadzie na żądanie Dra Kozłowskiego, doradza atoli zostawienie pewnej samodzielności lekarzom w kierunku prowadzenia historyi chorób.

Dr. Blumenstock jest zdania, że historye chorób mają te wady, iż nie wszystkie rubryki są wypełniane a potem, że zadalekie są odstępy czasu od jednego spostrzeżenia do następnego. Przy odstępach czasu od 1—3 miesięcy można przypuszczać, że chorego lekarz przez cały ten ozas nie wizytował, lub że zaniedbał notować spostrzeżenia. Uważa za konieczne zapiski codzienne, choćby bardzo krotkie, z wyjątkiem wypadków chronicznych i ustalonej już diagnozy. Szemat jest nieodpowiedni i niejednolity pod względem podziału chrób. Oświadcza się za podziałem Krafft Ebinga i zaleca wprowadzenie go.

Dr. Żuławski konstatuje, że z powodu obarczenia sekundaryusza w oddziale obłąkanych krakowskim zamiast dyktować, musi często sam wpisywać historye choroby. Nie uznaje podziału Kraft Ebinga za bezwzględnie dobry. Z postępem nauki ulega i szemat zmianom. Nie można tedy zbyt wiązać prymaryuszów w tym kierunku.

Dr. Gauster jest zdania, że przedewszystkiem powinno być uskutecznionem dokładne zbadanie, chorego stan psychiczny i fizyczny. Terminów zapisywania nie można ustanawiać bezwzględnie, bo one zależą od rodzaju choroby. W wypadkach chronicznych dopuszczalne są dłuższe przerwy. Historya choroby winna stanowić obraz chorego podczas pobytu jego w zakładzie. Mowca konstatuje, że diagnoza przedstawia często wielkie trudności. Lekarz ordynujący może oprócz wypełnienia szematu (diagnoza oficyalna) spisywać także własne spostrzeżenia osobiste. O sposobie prowadzenia historyi chorób w zakładzie kulparkowskim mowca nie mógłby wydać sądu, bo nie włada polskim językiem Na zapytanie p Dra Kozłowskiego oświadcza, że historyę choroby uważa za dokument, który musi być najściślej i w porządku prowadzony, bo służy do rozmaitych celów i potrzeb nietylko jako informacya dla lekarza, ale jako podstawa do kontroli sądowej. Sądzi, że w zakładzie kulparkowskim pomimo wysokiej cyfry przyjęć, mogą być historye chorób należycie prowadzone. Uważa za stosowne, iżby historye były spisywane podług dyktatu prymaryusza.

Dr. Neusser pragnie, ażeby i od innych szpitali tyle żądano co od zakładu kulparkowskiego. Szpitale o wiele gorzej prowadzą historye chorób. Sądzi, że nie można tak dalece obciążać lekarzy.

Dr. E. Sawicki zaleca, iżby anamnesa i nationale były dokładne, następnie status fisicus i status psychicus. Przy ostrych wypadkach spisywanie codzienne spostrzeżeń i tak długo, jak trwa stan ostry w wypadkach chronicznych tylko najważniejsze objawy i spostrzeżenia.

P. Trzecieski podnosi, iż głosowanie nad odpowiedzią na pytanie 15. nie byłoby pożądane.

Dr. Gauster sądzi, że szczegóły dyskusyi stanowić będą niejako wskazówki dla Wydziału krajowego do dalszych zarządzeń.

Dr. Kozłowski pragnie zanotowania zdania Dra Gaustera, że przy wypadkach ostrych i ważniejszych mają być spisywane spostrzeżenia codziennie, przy chronicznych najmniej co 6 miesięcy.

Dr. Gauster sądzi, że przepisy dotychczasowe wystarczą, skoro będą w ten sposób wykonane, jak w toku obrad omówiono.

Na pytanie 15. oświadcza tedy ankieta zgodnie z powyższym zapatrywaniem Dra Gaustera:

Że postawowienia dotychczasowej instrukcyi w tym względzie uważa za wystarczające, jeśli tylko ściśle będą przestrzegane t. j., ażeby historye choroby przy przy wypadkach i spostrzeżeniach ważniejszych notowane były codziennie, przy stanie chronicznym zaś najmniej co 6 miesięcy.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 16.

Czy instrukcya dla kapelanów ma być zmienioną t. j. czy ma być dozwolony wpływ kapelanów na leczenie obłąkanych?

P. Trzesieski pragnie wprowadzenia zmian w instrukcyi a mianowicie w §. 2. zastąpienie wyrazu „oddalić“ wyrazem „uwolnić“; w §. 3. lit. e. opuścić ustęp, „w szczegółowych wypadkach na wezwanie dyrektora w kierunku przez dyrektora wskazanym.“ W §. 4. zaś opuścić wyrazy „do poleceń dyrektora“ i wyraz „uległość“.
Mowca proponuje dalej, iżby kapelani czuwali nad religijno moralnym kierunkiem w zakładzie w porozumieniu z dyrektorem i ażeby byli przyjaciółmi i pocieszycielami chorych.

Dr. Blumenstock twierdzi, iż nie należy dopuszczać wpływu księży na leczenie obłąkanych i oświadcza się za zaprzeczeniem na pytanie 16.

Dr. E. Sawicki przyłącza się do wniosku Dra Blumenstocka.

Dr. Gauster oświadcza, że nie znając polskiego egzemplarza instrukcyi, poprawek stylistycznych ocenić nie jest wstanie. Opierając się jednak na niemieckiem tłumaczeniu, uważa dotychczasową instrukcyę za zupełnie odpowiednią i nie doradza zmiany zasadniczej. W Wiedniu kapelani są za kontraktem ustanowieni, pobierają 800 zł. płacy i mieszkają po za obrębem zakładu. Braku kompetentów na posadę kapelana w Kulparkowie wobec istniejących warunków nie obawia się wcale.

Dr. Neusser konstatuje, że kapelanów ustanawia metropolita, któremu znaną jest instrukcya dla nich obowiązująca. Zresztą nie sprzeciwia się poprawkom p. Trzecieskiego.

Dr. Kozłowski podnosi, że w innych zakładach skonstatował większy wpływ księży na chorych nie w kierunku leczenia, lecz w kierunku religijno-moralnym. Gdzieindziej istnieje

zwyczaj wolnych i częstych odwidzin chorych przez kapelanów. Dyrektor zakładu objaśnia tylko kapelana, do których chorych nie powinien chodzić.

Pzypomina Szefowi V. Dep. obietnicę daną komisyi sanitarnej, że religijno-moralnego kierunku zakładu przestrzegać będzie i prosi o czynienie tego w porozumieniu z ordynaryatami.

Dr. E. Sawicki oświadcza się za niedopuszczeniem wpływu kapelanów na leczenie. U nas nie pozwalają stosunki na wolne obcowanie i znoszenie się kapelanów z chorymi. Co do poprawek natury stylistycznej zgadza się z p. Trzecieskim.

Po wyczerpaniu dyskusyi uchwala ankieta odpowiedzieć na pytanie 16, iż wpływu na leczenie kapelan mieć nie może. Następnie zaleca wprowadzenie poprawek postawionych powyżej przez p. Trzecieskiego do poszczególnych paragrafów instrukcyi.

Przed przystąpieniem do pytania 17. kwestyonarza p. Dr. Kozłowski, zapowiadając dłuższe przemówienie proponuje, ażeby równocześnie otwarta była dyskusya nad pytaniem 18. Nadto wnosi p. Dr. Kozłowski, ażeby nad odpowiedziami na te pytania nie głosować, lecz ażeby każdy z mówców, złożył na piśmie swoje zdanie jako votum separatum.

P. Dr. Kozłowski podaje do wiadomości ankiety, iż zebrane odpowiedzi i materyały, jakie otrzymał na rozesłany kwestyonarz do rozmaitych zakładów w kraju i zagranicą przedłoży w opracowanym osobno memoryale.

Przewodniczący przyjmuje to oświadczenie do wiadomości i oznajmia, iż będzie wnosił wydrukowanie i dołączanie tego memoryału do sprawozdania Sejmowi przedłożyć się mającego.

P. Trzecieski proponuje odłożenie dyskusyi nad pytaniem 17. i 18. na później, o przystąpienie obecnie do rozprawy nad pytaniem 21. Pytania bowiem 19. i 20 zostały już załatwione.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 21.

Czy należy starać się o więcej rozrywek i zabaw dla chorych?

Dr. Kozłowski zaleca sprawienie więcej instrumentów muzycznych i ażeby lekarze i siostry zachęcali chorych do zabaw, co stanowi środek leczniczy.

Dr. Gauster jest zdania, że wycieczki spacerowe są bardzo pożądane dla chorych, zaleca ustanowienie pewnego funduszu na rozmaite przyjemności. Chorych należy wysyłać w małych grupkach pod opieką dozorców na dalsze wycieczki, zaopatrując w prowianty.

Dr. Neusser obawia się ucieczek chorych przy takich sposobnościach.

Dr. Żuławski konstatując brak wszelkich rozrywek dla chorych w krakowskim oddziale, uprasza o wstawienie na ten cel funduszu specyalnie dla oddziału obłąkanych.

Na pytanie 21. oświadcza ankieta:

Ankieta uważa za godne zalecenia sprawienie więcej instrumentów muzycznych tudzież, ażeby lekarze i siostry zachęcali chorych do zabaw. Nadto na wniosek Dra Gaustera uważa za odpowiednie ustanowienie pewnego funduszu na przyjemności i wycieczki chorych, które należałoby urządzać w małych grupkach pod opieką dozorców.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 22:

22. Czy ilość służby obok Sióstr miłosierdzia jest dostateczną?

Dr. Kozłowski sądzi, że zakład kulparkowski pod względem służby jest dostatecznie zaopatrzony. Konstatuje również pewien postęp w zachowaniu się dozorców, o ile takowy z krótkiego zwiedzenia da się ocenić i postęp w udzielaniu odpowiedzi na zapytania instrukcyi dotyczące, czego dawniej nie było.

Dr Neusser tłumaczy, że należytemu wyćwiczeniu służby stają na przoszkodzie częste zmiany, trudno zatrzymać dozorcę w zakładzie przez czas dłuższy, pomimo rozmaitych zachęt i nagród za wzorowe pełnienie obowiązków.

Ankieta odpowiadając na pytanie 22. oświadcza, iż ilość służby w zakładzie kulparkowskim uważa za dostateczną.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 23.

Czy rygor nad służbą jest odpowiedni?

Ankieta oświadcza bez dyskusyi, że rygor i dyscyplina nad służbą są odpowiednie.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 24.

24. Czy instrukcya dla posługaczy jest wystarczająca lub czy potrzeba podręcznika?

Dr. Kozłowski podnosi potrzebę ułożenia podręcznika dla służby, w którym znalazłaby rozmaite pouczenia co do zachowania się wobec chorych, spisane w formie treściwej i przystępnej.

Dr. Blumenstock zaleca wynagradzanie dobrej służby.

Przewodniczący daje wyjaśnienia, jakie istnieją nagrody za dłuższą wzorową służbę.

Dr. Gauster doradza, ażeby w miejsce nagród dukatowych zaprowadzić składanie nagród przyznanych na książeczki oszczędności, lub stworzyć emeryturę dla dozorców wysłużonych. Mowca uważa służbę dozorców w zakładach obłąkanych jako nader męczącą i niebezpieczną.

Następnie proponuje Dr. Gauster zmiany w poszczególnych paragrafach instrukcyi a mianowicie:

w §. 17. iżby dozorcom i dozorczyniom nie wolno było pod żadnym pozorem zamykać chorych w separatkach bez upoważnienia lekarza;

w §. 20., żeby dozorcom i dozorczyniom nie wolno było dla jakichkolwiek powodów oddalać się z oddziału, dopóki nie są zastąpieni, tudzież, żeby nie wolno było wydalać się im z zakładu tylko za zezwoleniem dyrektora;

w §. 21. żeby dozorcy i dozorczynie obowiązani byli do składania dziennych raportów i żeby nie byli upoważnieni do wypytywania się podczas odwiedzin o stosunkach chorego;

w §. 24. żeby drzwiczki od palowisk pieców nietylko po wypaleniu, lecz zawsze bywały zamykane, a nadto ażeby wprowadzono termometry dla jednostajności temperatury;

w §. 30. ażeby straż nocna urządzona była po oddziałach, wreszcie przestrzega mowca, iżby przenoszenie z oddziału na oddział nie działo się nigdy sposobem kary i żeby chory bez wiedzy lekarza nie doznawał żadnych ograniczeń.

Dr. Kozłowski jest zdania, że przeciąg czasu lat 10, oznaczony do wynagradzania jest za długi; oświadcza się za stopniowem podwyższaniem płac w krótszych odstępach czasu i do pewnej granicy. Zapowiada stosowny wniosek po wyczerpaniu dyskusyi.

Przewodniczący nie sprzeciwia się częstszemu wynagradzaniu służby i uprasza ankietę o wnioski w tym względzie.

Dr. Gauster proponuje stopniowe podwyższanie płac i jak to już wyżej nadmienił przyznanie emerytury, premie zaś należy składać w książeczkach oszczędności i w ogóle starać się o ile możności zatrzymywać dobrą służbę w zakładzie.

Dr. Żuławski uprasza o wprowadzenie ulepszeń w oddziale obłąkanych przy szpitalu krakowskim i zrównanie go w tym względzie z zakładem kulparkowskim.

Po wyczerpaniu dyskusyi

Ankieta uchwala w odpowiedzi na pytanie 24. zalecić wszystkie proponowane powyżej przez Dra Gaustera poprawki do instrukcyi dla dozorców, tudzież wyraża życzenie, ażeby oddział obłąkanych w Krakowie postawionym był na równi z zakładem kulparkowskim pod względem służby, rozrywek dla chorych i innych urządzeń.

Na wniosek zaś p. Dra Kozłowskiego uchwala ankieta co następuje:

Zważywszy, że częste zmiany służby lekarzom i Siostrom miłosierdzia utrudniają zadanie a termin 10letni stanowiący warunek nagrody jest za długim, Wydział krajowy zechce w miarę możności kraju i jego finansowych stosunków w przyszłości dążyć do ustanowienia w miejsce co 10 lat wypłacalnych nagród dukatowych — postępujących w miarę lat służby pensyj dla dozorców i dozorczyń.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 25:

25. Czy szkoła dla posługaczy ma być w życie wprowadzoną, jak, gdzie, z jakich funduszów?

Dr. Gauster jest zdania, ażeby szkołę dozorców w zakładzie urządzić w ten sposób, iżby na poszczególnych oddziałach przy dozorcach już obeznanych i wypróbowanych pod względem umiejętnego obchodzenia się z chorymi, umieszczano dozorców młodszych. Nadto zaleca, ażeby sekundaryusze udzielali pouczeń służbie jak się ma zachować przy nadarzonych wypadkach, zagrażających życiu i w razie gwałtownej potrzeby.

Dr. Kozłowski zaleca wprowadzenie szkoły dozorców przy oddziale obserwacyjnym, który w szpitalu lwowskim urządzony będzie, tudzież ażeby Wydział krajowy poczynił kroki u Rządu celem urządzenia szkoły dozorców przy klinikach w Krakowie i we Lwowie założyć się mających.

Dr. E. Sawicki proponuje, ażeby wydane były przepisy postępowania dla oddziału obserwacyjnego, tudzież ażeby urządzono w nim 10 łóżek dla mężczyzn a 10 dla kobiet.

Po wyczerpaniu dyskusyi:

Ankieta w odpowiedzi na pytanie 25 zaleca do przyjęcia wyrażone powyżej wnioski w przemówieniu Dra Gaustera co do szkoły dozorców.

Następnie na wniosek p. Dra Kozłowskiego uchwala ankieta:

Wydział krajowy raczy rozważyć, czyliby nie udało się założyć szkoły dla dozorców dla obłąkanych wspólnie ze szkołą sług przy szpitalu lwowskim. W każdym razie raczy Wydział krajowy przedstawić c. k. Rządowi potrzebę utworzenia szkół dla dozorców dla obłąkanych przy utworzyć się mających klinikach we Lwowie i Krakowie.

O godzinie 3. po południu Przewodniczący odracza dalszy ciąg obrad do godziny 5. wieczorem.

V. posiedzenie z dnia 3. sierpnia 1891

o godzinie 5. wieczorem.

Obecni wszyscy wymienieni na wstępie protokołu.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 17. i 18., które brzmią:

17. Czy sposób leczenia i pielęgnowania chorych w zakładzie odpowiada zasadom nowoczesnej psychiatryi?

18. Czy kaftany, tusze, separatki, obwijania w mokre prześcieradła, wstrzykiwania podskórne eteru, morfiny, hioscyny, tudzież synapizma mogą być używane, czy to jako środki lecznicze uspakajające lub odciągające, czy jako środki dyscyplinarne? W ogóle czy i jakie środki dyscyplinarne mogą być używane?

Dr. Opolski wnosi przejście do porządku dziennego nad temi pytaniami a w szczególności nad pytaniem co do sposobu leczenia. Wniosek swój motywuje Dr. Opolski tem, iż zdaniem jego ankieta nie jest kompetentną i powołaną do wydania orzeczenia w tym kierunku. Do czuwania nad należytem leczeniem powołane są inne czynniki a w szczególności komisya opieki nad obłąkanymi. Członkowie ankiety nie mogli wejść w sposoby leczenia, dyskusya tedy byłaby bezcelową.

Dr. Kozłowski uważa dyskusyę w tym przedmiocie za konieczną, tudzież wymianę zdań, uzyskanie zapatrywań objawionych w formie osobnych votów. Gdyby przyjęto wniosek p. Dra Opolskiego, okazałaby się zbyteczną ankieta oraz połączony z trudem przyjazd Dra Gaustera.

Głosowanie uznaje za niedopuszczalne z tego powodu, iż odpowiedź „tak“ udzieliłaby niejako moralnej sankcyi częstszym aniżeli w innym zakładach nadużyciom, zaś odpowiedź „nie“ miałaby ogólne tylko znaczenie, zakładowi zaś przyniosłaby szkodę, wywołując zaniepokojenie u rodzin, które mają krewnych w zakładzie kulparkowskim.

Przewodniczący objaśnia, że pytania te umieścił w kwestyonarzu, albowiem Sejm tego żądał.

Dr E. Sawicki jest zdania, że lekarze lwowscy mają już sąd wyrobiony o sposobie leczenia w naszych zakładach i do wydania opinii byliby kompetentni dyrektor Neusser i Dr. Żuławski, żądanie takowej byłoby jednak perhorescencyą.

Zatem tylko pp. Dr. Gauster i Blumenstock mogliby dać opinię bezstronną. Mowca obstaje przy opinii, jaką udzielił w swoim czasie komisyi sejmowej.

Dr. Blumenstock konstatuje, że już na poprzedniem posiedzeniu był zdania, iż głosować nad powyższemi pytaniami nie można, dyskusyę jednak przeprowadzić należy. Ankieta po kilkugodzinnem zwiedzaniu zakładu nie czuje się kompetentną do wydania orzeczenia, które poprzedziłby musiało dłuższe badanie chorych.

Dr. Opolski podnosi, że stawiając wniosek przejścia do porządku dziennego, miał również na myśli kwestyę co do sposobu leczenia.

Dr. Gauster konstatuje, iż każdy fachowy w tym względzie przyznać musi, iż po kilkugodzinnej wizycie w zakładzie niemożliwem jest wydanie sądu o trafności sposobu leczenia. Zastrzega się jednak przeciw niekorzystnemu interpretowaniu faktu nieudzielenia odpowiedzi i stawiania ujemnych wniosków o sposobie leczenia.

Nie władając polskim językiem, mógłby przy dłuższem badaniu konsultować tylko takich chorych, którzy mówią po niemiecku.

Po krótkiem zwiedzeniu zakładu można wydać tylko opinię, jak zakład jest urządzonym i chorzy pielęgnowani, czy nie zdradzają awersyi do lekarzy lub służby. Przekonał się, że tak nie jest, widział, iż wielu chorych przyjaźnie witają się z lekarzem, z czego wnioskuje, iż nie są źle traktowani przez lekarzy. Ze stanowiska nauki nie mógłby wydać opinii o sposobie leczenia, na co potrzeba kilku tygodni badań w zakładzie. Co do pielęgnowania chorych konstatuje, że z powodu złej budowy i urządzenia zakładu zachodzą pewne strony ujemne a przedewszystkiem złe ugrupowanie. Stosunek chorych do dozorców jest dobry, nie objawiający niechęci, a więc nie muszą być źle traktowani przez służbę. To samo zachowanie się Sióstr miłosierdzia uczyniło na nim dobre wrażenie.

Podnosząc, że dobrem żywieniem obłąkanego wpływa się na jego uspokojenie i czyni mu się jego dolę znośniejszą, konstatuje, że zakład na tym punkcie dobrze jest urządzony i chorzy żywieni należycie.

Dr. Kozłowski przypomina, że Sejm wyraził nadzieję, że ankieta dłużej trwać będzie a ewentualnie ustanowi subkomitet, popiera też myśl ustanowienia subkomitetu. Po kilkugodzinnym pobycie w zakładzie, ani o leczeniu ani o pielęgnowaniu i stosunku chorych do lekarzy sądu wydać nie można. Możliwą jest tylko wymiana zdań, co się tyczy sposobu leczenia w ogóle.

Przewodniczący podnosi, iż Wydziałowi krajowemu zależy właśnie na opinii ankiety o zakładzie, na wydanie jej niemożność głosowania nie wpływa.

Dr. Gauster jest zdania, że dla wydania opinii o sposobie leczenia należałoby badać i studyować chorych i historyę choroby. Jeżeli tego Wydział krajowy się domaga, musiałyby badania przez czas dłuższy być prowadzone.

Dr. Blumenstock uprasza o zarządzenie głosowania nad wnioskiem p. Dra Opolskiego i dyskutowanie tylko nad sposobem pielęgnowania.

Dr. E. Sawicki stwierdza, że Dr. Gauster, Dr. Opolski i Dr. Blumenstock wspólnie z nim wyrazili zdanie, że nad tą częścią pytania, która odnosi się do sposobu leczenia, opinii wydać nie podobna.

Dr. Blumenstock podnosi, że jeżeli Wydziałowi krajowemu zależy na tej opinii, w takim razie przedsięwezmą studya i następnie wydadzą orzeczenia. Zwraca się też do Dra Gaustera z zapytaniem, jakie wrażenie odniósł o pielęgnowaniu chorych w Kulparkowie.

Dr. Kozłowski konstatuje, że wniosek Dra Opolskiego nie był poddany pod głosowanie i że Dr. Gauster w poprzedniem przemówieniu swoim wszedł już w meritum sprawy.

Dr. Gauster powtarza raz jeszcze zapatrywanie swoje co do odpowiedzi na pytanie 17. i zastrzega się obecnie, że obecnie nie mógłby dać sumiennej opinii w tej kwestyi.

Ankieta uchwala większością głosów (prócz pp. Dra Kozłowskiego i Trzecieskiego) nie wydawać orzeczenia ani prowadzić dyskusyi nad 1. częścią pytania 17.

W dyskusyi nad pytaniem 18. zabiera głos

Dr. Kozłowski. Mowca widzi główną wadę w tem, że się zaciera różnica między środkami leczniczymi i dyscyplinarnymi. Jakkolwiek przewodniczący zaznaczył, że opinie w Sejmie wypowiadane nie należą do przedmiotu, zdaniem mowcy, o ile dotyczą one spraw fachowych i mają bezpośrednio związek ze sprawą kulparkowską, na ankiecie rozstrząsane być powinny. Jeżeli się przytacza senat francuski, można cytować Sejm galicyjski. Przytacza prze-

mówienie p. Dra Hoszarda w Sejmie co do użycia eteru jako środka dyscyplinarnego, któremu szef departamentu szpitalnego nie był zasadniczo przeciwnym, ale owszem przykładem użycia hioscyny jako środka dyscyplinarnego w innym zakładzie takowy wytłumaczyć usiłował.

Podnosi, iż nie spotykał nigdzie zastosowania środków leczniczych w celu dyscyplinarnym. Uważa tusze jako środek leczniczy a kaftany jako prewentywny dla uspokojenia, eter jako środek uspokajający publikowanym nie jest. Powagi lekarskie osądzają eter jako środek podniecający, który zastosowywać należy przy Collaps, w nadzwyczajnych wypadkach osłabienia jak n. p. dla orzeźwienia topielca w chwili, gdy akcya serca ustaje dla zapobieżenia agonii.

Z odpowiedzi otrzymanych na rozesłany kwestyonaryusz wynika, że eter nie jest używanym jako środek uspakajający.

Przytacza imiennie 20 wypadków w ciągu roku kilkakrotnych wstrzykiwań eteru w pośladki w zakładzie kulparkowskim.

Lekarze sądzą, że wstrzykiwanie w pośladki, chociaż mniej dotkliwe, jednak nie jest wskazane z powodu, że w razie niedokładnego spreparowania płynu może się utworzyć absces który staje się dla chorego nadzwyczaj przykrym. Skoro chorego rozdrażnia wstrzykiwanie w pośladek, jakkolwiek ze względów leczniczych nie wykluczone, nie powinno się go robić w tem miejscu.

Niemal wszystkie zakłady odpowiedziały, że nie posługują się wstrzykiwaniem eteru w celu uspokojenia, ani też w stosunku do chorych niespokojnych albo gwałtownych. Że eter obok apomorfiny jest środkiem nadzwyczaj dotkliwym, a zastosowanym był zdaniem powag lekarskich niewłaściwie, że boli daleko więcej, aniżeli hioscyna, morfina i inne środki, okoliczności te doprowadzają do wniosku stwierdzonego przez Dra Kohlbergera, że używano eteru w celach dyscyplinarnych.

U wymienionych imiennie 14 chorych użyto kilkakrotnie eteru przez wstrzyknięcie w dłoń, które to miejsce jednomyślnem zdaniem powag lekarskich do wstrzyknięcia się nie nadaje.

Oprócz tego były wypadki jednorazowych wstrzyknień w dłoń.

Lekarz nie powinien być przyczyną przykrości dla chorego, ztąd też środki bolesne jedne zakłady zupełnie zarzuciły, inne używają je ściśle wedle niezbędnej potrzeby. Nie powinno się grozić choremu użyciem wstrzykiwania.

Profesor Benedikt oraz anglicy Savage i Hack, Tuck przestrzegają przed użyciem środków farmaceutycznych hipnotyków i narkotyków, które jedynie tylko wyjątkowo są dopuszczalne i które ich zdaniem stanowią nowoczesną koszulę krępującą.

Mowca woli widzieć chorego w kaftanie niż chodzącego nago i w długiej samotności zupełnie zdziczałego. Wielu lekarzy przemawia za kaftauami lecz bez nadużycia. Kongres w Moskwie nie potępił kaftanów. Towarzystwo medyczno-psychologiczne w Paryżu przez wszystkich mowców z wyjątkiem dwóch oświadczyło się za kaftanami lecz bez nadużyć. To samo w Towarzystwie lekarskiem angielskiem większość lekarzy oświadczyła się za nimi. Większa część zakładów Niemiec, Francyi i Anglii używa kaftanów w razie potrzeby i za zezwoleniem lekarzy.

Kaftany są do zalecenia dla samobójców, morderców, przy sztucznym odżywianiu i operacyach, dla onanistów i rozbierających się, tudzież dla uszkadzających się.

Gdyby u hr. Dzieduszyckiego użyto kaftana, może nie byłby nastąpił taki wypadek. Mowca przeciwny z zasady przeciw kaftanowi jako przeciwko regule, uważa go jednak za mniej dotkliwy, aniżeli wstrzykiwanie eteru.

O dobrych chęciach i sercu dyrektora Neussera słyszał zdania korzystne i podnosił je w Sejmie, czyli jednakowoż dostatecznie się hamuje i posiada łagodność w obejściu z chorymi niezbędną, tego nie chce rozstrzygać.

Podnosi jako niewłaściwe i to kilkakrotnie również przy ostatniej bytności komisyi w Kulparkowie zauważał, że sposób odpowiedzi dawanych przez dyrektora chorym, którzy proszą o wypuszczenie z zakładu, działa na nich drażniąco. To samo inne dotkliwe żarty w obecności służby czynione stanowią zły przykład. Uwagi czynione o stanie zdrowia a niekorzystnie dla chorego, nie powinien on słyszeć.

Co do chorego Zakrzewskiego dziwi mowcę, że właśnie w czasie rozdrażnienia użyto kombinacyi trzech środków, z których dwa były dotkliwe t. j. eteru, synapizmu i zawinięcia w prześcieradła.

Konstatuje również z radcą Dra Gausterem, że widział, iż chorzy w sposób serdeczny witają się z dyrektorem, co też i w Sejmie podnosił.

Zapytuje Dra Gustera czy właściwem jest używanie eteru przy rozdrażnieniu, jako środka uspakajającego przez wstrzyknięcie w dłoń, czy nie lepiej dołożyć więcej starania o znajomość psychologiczną chorych i moralny wpływ na nich. Dalej czy kombinacya trzech środków na raz jest wskazaną.

Przewodniczący konstatuje, że powiedział w Sejmie, iż uważa eter jako środek uspakajający i powtarza toż samo obecnie. Przekonał się o tem na własnej osobie, że eter uspakaja i sprowadza sen. Odwołuje się też na zdanie p. Dra Olpińskiego wypowiedziane w Sejmie i stwierdzenie tegoż, że Dr. Neusser w praktyce swojej od lat 20 używał eteru, jako środka uspakajającego.

Dr. Blumenstock jest zdania, że lekarzom należy bezwarunkowo zostawić swobodne ocenienie, czy i jakiego środka używają, pod ich własną odpowiedzialnością. Działanie i używanie synapizmów tłómaczono również rozmaicie, pod tym względem spotykał się ze zdaniami wręcz przeciwnemi. Inna rzecz czy środki lecznicze aplikowane być mają jako kary. Tego nie przypuszcza, obłąkanego karać nie można. Oświadcza się za dowolnem używaniem środków przez lekarza, jakie on uzna za stosowne, wyklucza jednak możność aplikowania ich jako kary. Po myśli tych wywodów należałoby na odnośne zapytanie kwestyonarza odpowiedzieć absolutnie „nie“. Użycie środków w celach leczniczych pozostawić osądzeniu lekarza.

Dr. Opolski oświadcza się za używaniem środków w §. 18 kwestyonarza wymienionych, lecz tylko w celach leczniczych (zu curativen Zwecken) tam, gdzie one są wskazane. Nie robił doświadczeń co do działania eteru u obłąkanych, dla tego nie może orzec, czyli u nich działa ten środek inaczej (względnie uspakająco) jak u zdrowych na umyśle. Eter działa na cyrkulacyę krwi, więc nie byłby za nim jako środkiem leczniczym przy rozdrażnieniach.

Podziela zapatrywanie Dr. Blumenstocka przeciw używaniu środków leczniczych jako kary. Używanie synapizmów, zawijań w prześcieradła, tusze etc. uważa jako wskazane, o ile są stosowane w celach leczniczych, lecz nie jako środek dyscyplinarny.

Co do sposobu pielęgnowania konstatuje, że wszyscy takie same wrażenie odnieśli, jak Dr. Gauster, oświadcza się za szkołą dozorców i wpajanie w nich potrzeby łagodnego obchodzenia się z chorymi.

Dr. Kozłowski zaznacza, iż wobec faktu, że p. przewodniczący jest lekarzem, wstrzymuje się od bliższych wyjaśnień szczegółów twierdzenia jego w Sejmie i obecnie co do działania eteru. Jest zdania, że całkiem inne skutki wywołuje eter użyty zewnętrznie w sposób niedotkliwy, a inne przy użyciu wewnętrznem. W Irlandyi rozwinęło się nawet pijaństwo eteru. Wstrzykiwanie zaś jest nader dotkliwym środkiem podniecającym. Przyłącza się do zapatrywania Dr. Blumenstocka co do używania środków leczniczych jako kar. Jest za swobodą lekarzy, ale nie chciałby, iżby ona przekraczała granice i była nadużyciem.

Dr. Gauster oświadcza, iż był zdziwiony ustępem kwestyonarza, zawierającym wzmiankę o środkach dyscyplinarnych. Jest zdania, że wogóle wszystkie środki używane być mogą tylko dla dobra chorych — kary nie powinny egzystować, a nawet gróźb nie należy czynić.

Są chorzy, którzy robią niepokój w zakładzie i są plagą dla drugich, z tymi lekarz musi sobie radzić, ale powinien przy tem przystrzegać zawsze stanowiska lekarskiego. Nawet przy stosowaniu środków niejako dyscyplinarnych przez odjęcie choremu pewnych przyjemności, nie należy nazywać tego karą a to ze względu na służbę. Kaftanu używać można chyba w razie najkonieczniejszej potrzeby (im äussersten Nothfalle), wolałby separatki i choćby obnażanie się chorego.

Kaftan nie zapobiega onanii, ani uszkodzeniu się chorego i raczej wywołuje rozdrażnienie (porównuje działanie kaftana do czerwonego sukna przy walce byków), prócz tego może spowodować i zachęcić służbę do nadużycia tego środka. Jest zdania, że zapatrywania Dr. Benedikta nie zawsze można brać na seryo.

Co do morfiny użycie jej jest rzeczą zapatrywania indywidualnego. O eterze nie przekonał się czy działa uspokajająco, bo go nie używał jako takiego środka. Eter używa się bardzo rzadko przy Collaps, ale jak powiada „die Sache ist streitig". W każdym razie nie jest to środek zupełnie niewinny (indifferent).

To samo wybór miejsc, w które się wstrzykiwania czyni, jest rzeczą indiwidualnego ocenienia. Były wypadki, że wstrzykiwanie wywołało abscesy, ale działo się to często z powodu nienależytego oczyszczenia instrumentów. Użycie synapizmu trzeba również pozostawić osądzeniu lekarza. Środek ten był na przemiany potępiony i używany. Zapatrywania są różne. W terapii trzeba być bardzo ostrożnym. Konstatuje, że używał sam środków, które później zarzucił.

Powtarza, że nie ma doświadczeń i nie słyszał czy eter uspakaja, nie chce jednak przez to powiedzieć coś przeciwnego.

Co do aplikowania środków sądzi, że lekarz przedsiębierze je dla celów leczniczych i nie przypuszcza, żeby lekarz w innych zamiarach je używał. W zakładzie, którego jest dyrektorem, eteru nie używa, kładzie nacisk na to, iż środki lecznicze nie w innym celu jak tylko leczniczym używane być winny.

D. E. Sawicki podziela zdanie i twierdzenie, że lekarstwo nie może być używanem jako środek dyscyplinarny. Rozmaite zapatrywania co do używania i działania środków dowodzą, że pod tym względem panuje swoboda.

Konstatuje, że eteru używa się jako środka podniecającego przy collaps a również i to, że od czasu wstrzykiwania choremu Zakrzewskiemu nie użyto go w Kulparkowie, chyba tylko jako środka leczniczego. Dr. Neusser używa z zamiłowaniem eteru od lat 20 i używał go już jako docent, lecz jako środka uspakajającego.

Eter wywołuje ból miejscowy i rozdrażnia, lecz wszystko co rozdrażnia, wyczerpuje następnie, zatem uspokaja i sprowadza senność i osłabienie. Musi przyznać lekarzowi, który od at 20 używał eteru w przekonaniu o jego własnościach uspakających, że go używał jako środka leczniczego w tym celu.

Co do sposobu aplikacyi zależy on od osobistych indywidualnych zapatrywań lekarza. Kombinacya kilku środków zdaniem mowcy zastosowaną była na podstawie ocenienia lekarskiego w specyalnym wypadku. Opisuje zdarzenie i wypadek, jakiego sam doznał ze strony chorego Zakrzewskiego, gdy tenże był w szpitalu. Chory ten stawał się natarczywym i uprzykrzonym przez molestowanie rozmaitych władz i osobistości z wyższych sfer, musiał zatem być ograniczonym, czego nawet się domagano. Zakład kulparkowski nie jest wprawdzie

zupełnie odpowiednio urządzonym i wzorowym, ale nie jest znowu tak złym, jak sądzono. Ankieta mogłaby wyrazić życzenie, ażeby eteru nie używano inaczej, jak tylko w celach leczniczych i nie tak często. Podnosi wreszcie, że z historyami chorych w zakładach obłąkanych łączy się pewien romantyzm.

Dr. Opolski opisuje sposób używania środka t. z. (Haarseil) zawłoka przy rozdrażnieniach i sądzi, że u obłąkanych wstrzykiwanie nie jest tak bolesne jak u zdrowych na umyśle. Nie zabraniałby tedy użycia eteru w celach leczniczych i w wypadkach, gdzie to jest wskazane.

P. Trzecieski konstatuje, że środki dyscyplinarne zostały rozporządzeniem Wydziału krajowego zniesione, zatem kary jako reguła nie egzystują a przynajmniej egzystować nie powinny. Zwraca więc uwagę na słowa wypowiedziane do chorego Zakrzewskiego przez Dr. Neussera, gdy mu przykładał plaster do ust.

Dr. Kozłowski podnosi, że Dr. Pluciński nie używa eteru, zaś Dr. Kohlberger zeznał, że używano eteru jako środka dyscyplinarnego. Postępowanie z Zakrzewskim nazywa znęcaniem się a gdzie ono zachodzi, ujęcie się za chorym nie jest romantyzmem ale ludzkością. U chorych, wobec których użyto eteru, nie było Collapsu, byli to chorzy niespokojni w chwilach ataku; użycie środka podniecającego nie było zatem zdaniem lekarzy wskazanem.

Dr. S. Sawicki zaleca, ażeby przestrzegano w zakładzie strony psychiatrycznej i homotetyki, żeby opierało się na tych zasadach postępowanie i zachowanie się z chorymi. Po uskutecznionych ulepszeniach można będzie w tym kierunku więcej zdziałać. Sumiennie jest przekonany, że stosunek chorych do dyrektora jest familiarny.

Dr. Kozłowski przyłącza się do zdania Dr. Sawickiego wypowiedzianego w kierunku ograniczenia używania eteru.

Dr. Opolski zaleca przerobienie parkanów dla lepszego zabezpieczenia przed ucieczką chorych.

Dr. Blumenstock przyznaje słuszność żądaniu Dr. Opolskiego, lecz konstatuje, że to leży w zakresie działania komisyi opieki nad obłąkanymi.

Po wyczerpaniu dyskusyi ankieta uchwala tedy następującą odpowiedź na pytania 17 i 18:

Ankieta nie uznaje się za kompletną do wydania orzeczenia, czy sposób leczenia w zakładzie kulparkowskim odpowiada zasadom nowoczesnej psychiatryi.

Do czuwania bowiem w tym względzie powołane są inne czynniki, a w szczególności komisya opieki nad obłąkanymi. Ankieta wyraża zdanie, że lekarzom ordynującym pozostawioną być musi swoboda w wyborze środków, pod ich własną odpowiedzialnością. Sposób leczenia i użycie środków leczniczych musi być pozostawionem osądzeniu lekarzy zakładu. Członkowie fachowi ankiety a specyalnie Dr. Gauster podnosi, że po tak krótkiem zwiedzeniu zakładu wydanie orzeczenia jest niemożliwe i w przeciwnym razie byłoby lekkomyślnością.

Co do sposobu pielęgnowania chorych konstatuje ankieta po wysłuchaniu opinii Dr. Gaustera, że jakkolwiek z powodu wadliwej budowy zakładu zachodzą pewne strony ujemne w urządzeniu, postępowanie lekarzy, sióstr i dozorców wobec chorych jest zupełnie odpowiedne, co potwierdza zachowanie się chorych niezdradzające bojaźni ani awersyi. Pod tym względem a w szczególności co do dobrego żywienia chorych podziela ankieta zdanie radcy Dr. Gaustera, że zakład jest urządzony dobrze, odpowiada wymogom i spełnia należycie swoje zadanie.

W odpowiedzi zaś na pytanie 18. po zastrzeżeniu, że o ile niektóre szczegóły tego pytania wkraczają w zakres sposobu leczenia i znalazły już odpowiedź

w powyższem oświadczeniu, ankieta na wniosek Dr. Blumenstocka wyraża zdanie, że leków w ogóle używać należy tylko w celach leczniczych, a to według swobodnego uznania i przekonania lekarza ordynującego, natomiast żadnych środków ani lekarskich ani dyscyplinarnych jako kary w zakładzie używać nie można, bo o postępowaniu dyscyplinarnem i wogóle o karach u obłąkanych mowy być nie może.

W zakładzie obłąkanych nie powinny egzystować środki dyscyplinarne tylko środki lecznicze.

Wreszcie na wniosek radcy Dr. Gaustera oświadcza ankieta:

Że opieka prawna wobec wszystkich chorych oddanych do pielęgnowania i leczenia w zakładach obłąkanych, jakie w kraju się znajdują, na zasadzie postanowień ustawy cywilnej sprawowaną być winna, bez względu na to czy ci chorzy są biedni lub zamożni. Ze strony Wydziału krajowego należałoby tedy przedsięwziąć energiczne starania, ażeby c. k. Sądy zarządzały regularnie badanie stanu umysłowego i poczytalności chorych umieszczonych w powyższych zakładach.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem 26:

26. Czy gospodarka i administracya zakładu mogłaby być lepiej i taniej prowadzoną?

Dr. Kozłowski. konstatuje, że gospodarstwo w zakładzie kulparkowskim prowadzone jest bardzo dobrze.

Zarząd zaś również jest zupełnie dobrym. Pragnąłby iżby więcej zatrudniano chorych. Oświadcza się za wprowadzeniem lepszej desinfekcyi. Zapytuje czy system Liernura aplikowany w Holandyi nie dałby się zastosować do kanalizacyi w Kulparkowie. Wyraża życzenie, iżby chorzy używali w zimie więcej komocyi i wychodzili codzień na świerze powietrze. Wreszcie konstatuje, że koszt utrzymania stoi pośrodku między innymi zakładami.

Dr. Gauster zaleca desinfekcye torfem.

Przewodniczący objaśnia jakie są urządzenia wychodków w zakładzie kulparkowskim i podnosi możność urządzenia kanalizacyi.

Dr. Opolski zaleca częste zarządzanie desinfekcyi.

Dr. Blumenstock podnosi potrzebę ogrzewania kurytarzy.

Dr. Neusser konstatuje, że zarządza dwukrotnie desinfekcye torfem.

Dr. Kozłowski uprasza o częściejsze powtarzanie desinfekcyi.

Przewodniczący interpeluje radcę Dr. Gaustera o opinię czy w istocie zakład kulparkowski jest tak złym i czy sanacya jest możliwą.

Dr. Gauster oświadcza, że jak to już kilkakrotnie podnosił, przyczyna stron ujemnych zakładu leży głównie w przepełnieniu, w złej i wadliwej budowie i nieodpowiednem urządzeniu, które nie dopuszcza należytego ugrupowania chorych.

Powietrza w zakładzie za mało a wentylacya z powodu wielu t. z. martwych kątów (viele todte Winkel) jest utrudnioną Co do pielęgnowania chorych konstatuje, że stosunki w tym względzie panujące zrobiły na nim dobre wrażenie. Chorzy są z lekarzami na stopie przyjaznej, co więcej okazują pewną sympatyę do nich i do dyrektora.

To samo do służby nie czują awersyi, co pozwala wnioskować, że służba obchodzi się dobrze z chorymi. Podnosi, że o karaniu chorych w zakładzie mowy być nie powinno i spodziewa się, że lekarze postępowaniem swojem będą się starali zakład podnieść i rozwijać. Przypomina podniesiony już projekt co do wyćwiczenia (Einschulung) służby zakładowej.

Polepszenie stanowcze zakładu uważa za możliwe po rozszerzeniu go i należytem ugrupowaniu chorych. Zaleca zmianę dotychczasowego podziału chorych w zakładzie z większem uwzględnieniem kategoryi chorób, byłby tedy za tworzeniem kilku mniejszych oddziałów tak kobiet jak i mężczyzn.

Przyczynę, że zakład walczyć musi z opinią, może cokolwiek niekorzystną, upatruje w dawniejszych dziejach tego zakładu. Jeden punkt czarny ściąga i rozszerza nieufność i podejrzenia.

Przeciw temu należy walczyć i dążyć, ażeby zakład zyskał reputacyę przez postępowanie i wpływ lekarzy. Wyraża też przekonanie, że zakład kulparkowski, chociaż z gruntu źle budowany i posiadający kardynalne wady budowy, może się podnieść przez stosowne i wskazane przez ankietę dobudowy i ulepszenia, dziwi go, że przy obecnych stosunkach przepełnienia i wadliwościach rozmieszczenia tak mało było wypadków okaleczeń się chorych w zakładzie i konstatuje, że przez zarzucenie używania kaftanów zakład kulparkowski stanął w rzędzie lepszych zakładów.

Kaftan uważa za niebezpieczniejszy aniżeli swobodę. Chorzy uczynili na nim wrażenie ludzi, co nie o wszystkich zakładach, które zwiedzał, mógłby powiedzieć.

Dr. Gauster kończy opinią swą stwierdzeniem, że zakład kulparkowski, jakkolwiek stosownie do miary obecnych wymagań niewzorowy (keine Musteranstalt), stoi jednak między tego rodzaju zakładami monarchii po środku a po wprowadzonych ulepszeniach stać się może w przyszłości wcale dobrym zakładem.

Dr. Gauster zwracając się do Przewodniczącego składa mu podziękowanie za dowód zaufania, jakiego doznał przez zaproszenie go do udziału w ankiecie, tudzież za trudy kierownictwa i okazaną wszechstronnie uprzejmość.

Dr. Blumenstock wyraża uznanie p. Dr. Kozłowskiemu oraz podziękowanie za gorliwe i niestrudzone opiekowanie się sprawami zakładu i prosi go o wytrwanie nadal na tej drodze i bronienie interesu zakładu i wniosków zmierzających do ulepszenia także wobec Sejmu.

Dr. Gauster przyłącza się do tego uznania.

Na wniosek p. Dr. Kozłowskiego ankieta składa jednomyślne podziękowanie Przewodniczącemu za kierownictwo obradami ankiety.

Przewodniczący dziękuje Dr. Gausterowi za przyjęcie udziału w ankiecie, żywe i gorliwe zainteresowanie się zakładami naszymi. Członkom ankiety zaś za trudy i poświęcenie czasu, niemniej dowody życzliwości złożone w ciągu obrad.

Na tem zakończono protokół obrad ankiety, która do podpisania go upoważniła pp. Włodzimierza Kozłowskiego i Dr. Edwarda Sawickiego.

Lwów dnia 3. sierpnia 1891.

Dr. Hoszard m. p.

Dr. Włodzimierz Kozłowski m. p.

Dr. Edward Sawicki m. p.

Władysław Słomkowski m. p.
koncepista Wydziału krajowego jako prowadzący protokół.

Alegat B. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. k, 50516/91.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 17. sierpnia 1891 L. 36061 wystosowanej do c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Przy sposobności obrad ankiety, zwołanej na polecenie Wys. Sejmu dla zbadania urządzeń lekarskich i administracyjnych kraj. zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie, tudzież oddziału dla obłąkanych w Krakowie, wielokrotnie podniesionym został fakt, iż w kraju naszym zbyt małą jest liczba lekarzy poświęcających się zawodowo studyom z dziedziny psychiatryi, które jak dotąd pozostawione są tylko własnej prywatnej pilności i zamiłowaniu i mają miejsce li w odosobnionych i niestety nader rzadkich w wypadkach. Zbytecznem byłoby udowadniać, iż kraj a specyalnie jego zakłady dla umysłowo chorych nader dotkliwie odczuwają ten brak zawodowych psychiatrów w kraju wykształconych, że zatem zaradzenie tej potrzebie w jak najbliższym czasie jest rzeczą wielkiej wagi i doniosłości.

W toku dyskusyi nad tą kwestyą niemal jednomyślnie skonstatowanem też zostało, że niedostatkowi pod tym względem nie zaradzą również udzielane od czasu do czasu stypendya na kształcenie się w tym kierunku za granicą, albowiem ze względu na fundusze, jakimi kraj na ten cel rozporządzać może, nie mogłyby stypendya te być tak wysokie ani trwać tak długo, ażeby obdarzeni niemi odnieśli rzeczywistą korzyść z pobytu i nauki w zakładach zagranicznych, przynosząc tem samem pożytek krajowi i jego zakładom leczniczym. Główna tedy przyczyna złego, jak to również jednozgodnie przez ankietę podniesionem zostało, leży w tem, że lekarze nasi, względnie słuchacze medycyny nie mają sposobności kształcenia się w kraju w naukach psychiatryi, gdyż jedyny w Galicyi wydział medyczny na wszechnicy krakowskiej nie posiada kliniki psychiatrycznej i co za tem idzie, przedmiot ten jako nieobowiązkowy zupełnie studyowanym nie jest.

Okoliczność ta wyklucza też możność nadania stypendyów z fundacyj hojniej uposażonych kandydatom, którzy pragnęliby poświęcić się psychiatryi w zakładach naukowych istniejących za granicą.

Podzielając w zupełności zdanie ankiety i fachowe w tym względzie wnioski i zapatrywania, Wydział krajowy ma zaszczyt prosić najusilniej Świetne c. k. Namiestnictwo o uprzejme przedstawienie i poparcie u c. k. Ministerstwa oświaty potrzeby wprowadzenia na wszechnicy krakowskiej i w przyszłości we Lwowie kliniki psychiatrycznej, tudzież zaliczenie nauki psychiatryi do studyów obowiązkowych, z którychby słuchacze medycyny obowiązani byli zdawać rygorozum przy uzyskaniu stopnia doktora wszech nauk lekarskich i wykazać się przed rozpoczęciem praktyki lekarskiej. Wreszcie przyłączając się do wniosku przedstawionego w tym przedmiocie przez ankietę, dodajemy ewentualną prośbę, iżby w stosownym czasie przy klinikach tych urządzone zostały oddziały obserwacyjne dla chorób umysłowych. O postanowieniu, jakie Świetne c. k. Namiestnictwo na powyższe przedstawienie nasze poweźmie, względnie o jego skutku, raczy Świetne c. k. Namiestnictwo uwiadomić Wydział krajowy w swoim czasie.

D. j. w.

L. W. kr. 41.101/1891.

Aleg. 36.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie oparkanienia parku zakładowego w Kulparkowie.

Wysoki Sejmie!

Park otaczający zakład dla obłąkanych w Kulparkowie służy do spaceru i odpoczynku spokojnych chorych i dla całego personalu urzędniczego i lekarskiego w zakładzie.

Ponieważ park ten nie ma prócz żywopłotu żadnego ogrodzenia, korzystają więc z niego sąsiedzi i goście naprzeciwko znajdującego się szynku, nietylko w dnie świąteczne ale i w powszednie, od rana do późnéj godziny w nocy, co powoduje wielkie niedogodności, tak pod względem niepokojenia chorych, jak ze względu na przyzwoitość i porządek domowy zakładu.

Chcąc temu zapobiedz, Dyrektor zakładu przedstawił nam prośbę o ogrodzenie parku i takie jego urządzenie, aby nikt nie mógł wejść do miejsc przeznaczonych jedynie dla chorych i dla personalu zakładowego bez wiedzy odźwiernego.

Uznając słuszność żądania tego ze względu na dobro chorych i porządek domowy, tudzież mając na uwadze, że takie oparkanienie wielce utrudni ucieczki chorych, poleciliśmy biurowi technicznemu zrobić kosztorys ogrodzenia i domku dla odźwiernego przy bramie. Według tego kosztorysu (Alegat) koszta parkanu sztachetowego 570 metrów długości wyniosą 1140 zł., dwie bramy 60 zł. a domek dla odźwiernego murowany 1050 zł., razem 2250 zł. W nadziei, że Wysoki Sejm uzna rzeczywistą potrzebę tego oparkanienia, stawiamy wniosek:

Wysoki Sejm raczy zezwolić na oparkanienie parku kulparkowskiego, i w tym celu „wstawia do budżetu zakładu kulparkowskiego na rok 1892 jako nadzwyczajny wydatek w rubryce XI poz. 49 kwotę 2250 zł. a. w.“

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 18 września 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Franciszek Hoszard *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Kosztorys

na postawienie parkanu, bramy wjazdowej i domku dla odźwiernego w Kulparkowie.

1. Postawienie parkanu sztachetowego o 4-metrowych przęsłach, wysoki 2 metry, na słupach dębowych $^6/_7$", wkopanych w ziemię na głębokość 0·75, z desek sosnowych 2" grubych oheblowanych, cięte na 0·10 szerokie listwy umocowane na ryglach górą i dołem w odstępach 79%. Frontowe rygle jak listwy parkanu, tylne zaś dębowe $^3/_4$", wraz z gwoździami i omazieniem dolnych części słupów; a to:
   a) wzdłuż głównej drogi . . . długość metr. 437·0 wysok. 2·0
   b) wzdłuż drogi do prosektoryum „ „ 133·0 „ 2·0
   razem metrów bieżących 570 po 2 zł. za metr, koszt 1140 zł.
2. Postawienie bramy wjazdowej do zakładu, dwuskrzydłowej, szerokiej metr. 3·50, wysokiej 2·0, wraz z furtką szerokości 1 metra, wzmocnionej na pręty żelazne z dodaniem progu dębowego, z kompletnem okuciem i zamkiem na klucz, razem . . 35 zł.
3. Postawienie jednej bramy wjazdowej, jak powyżej, lecz bez furtki, wzdłuż parkanu przy drodze do prosektoryum, wymaga kosztu . . . . . 25 zł.
   Ogółem oparkanienie kosztuje . . . 1.200 zł.

B) Domek dla odźwiernego (przy bramie do zakładu):

4. Murowany, 7 metrów długości, 5 szerokości a 2·75 wysokości, na $1^1/_2$ cegły gruby mur, z przedsionką, komórką, izbą z piecem i kuchenką, o dwóch oknach, z powałą, krycie gontowe, wraz z drzwiami i podłogą wymaga kosztu do . . . . 1.050 zł.
5. Drewniany 7 metrów długości, 5 szerokości a 2·75 wysokości, na podmurowaniu, dębowe podwaliny zrębu z bali jodłowych 15% grubych (wieniec) wraz z otynkowaniem, reszta jak ad 4, wymaga kosztu razem do . . . . . 700 zł.

Zestawienie:

A) Oparkanienie i bramy	. . . . .	1.200 zł.
B) Domek dla odźwiernego (murowany)	. . .	1.050 „
„ „ „ (drewniany)	. . .	700 „

Lwów 10 września 1891

L. W. kr. 42.327/1891.

Aleg. 37.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie naprawy organów w kościele szpitala św. Łazarza w Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Magistrat krakowski wezwał przełożoną Sióstr Miłosierdzia przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie, ażeby przy organach w kościele św. Łazarza zaprowadzono normalny ton muzyczny według kamertonu państwowego, oznaczonego przez c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty.

To wezwanie Magistratu przedłożył nam p. Dyrektor szpitala (jak LW. 42.327/91) za pośrednictwem komitetu administracyjnego do decyzyi, ponieważ utrzymanie murów i nieruchomych części kościoła św. Łazarza ma się odbywać kosztem funduszu szpitala św. Łazarza (jak LW. 16.476/74) a Siostry Miłosierdzia mają sobie tylko poruczone utrzymanie służby kościelnej i dostarczenie potrzebnych aparatów kościelnych, naczyń, bielizny, świec i t. d. za ryczałtowem z funduszu szpitala wygrodzeniem.

Według kosztorysu organmistrza p. Wojciechowskiego (przy LW. 42.327/91) wyniesie koszt nastrojenia organów i dokładnej ich naprawy, która okazała się konieczną, 400 zł.

Ponieważ wydatek powyższy jest nieunikniony, a ponieść go musi fundusz szpitala św. Łazarza, przeto wstawioną została do preliminarza tegoż funduszu na rok 1892 w Rubr. X. poz. 48 wydatków kwota czterystu (400) zł. w. a. na naprawę i nastrojenie organów kościoła św. Łazarza, a Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy przyjąć do wiadomości niniejsze sprawozdanie jako wyjaśnienie dla powyższej pozycyi budżetowej.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 6 października 1891.

Marszałek krajowy:

***Sanguszko** w. r.*

Sprawozdawca:

***Dr. Franciszek Hoszard** w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 38681/91

Aleg. 38.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie osuszenia frontowej ściany starego gmachu szpitala św. Łazarza w Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Jeszcze w. r. 1889 przedstawił Wydział krajowy sprawozdaniem do L. W. 32728/89 potrzebę osuszenia w starym budynku szpitala św. Łazarza w Krakowie frontowej ściany, która podmaka z powodu pochyłości terenu od ulicy Kopernika.

Kosztorys projektu osuszenia ściany przy pomocy kanału betonowego, sporządzonego przez inżyniera szpitalnego p. Karola Zarembę opiewał na kwotę 1122 zł. Wysoki Sejm na posiedzeniu z 25/XI. 1889 r. przy uchwalaniu budżetu funduszu szpitala św. Łazarza odroczył sprawę osuszenia ściany i polecił Wydziałowi krajowemu sprawdzenie przedłożonego przez Dyrekcyę szpitala kosztorysu. Sprawę zbadania projektu i sprawdzenia kosztorysu poruczyliśmy (L. W. 55845/89) kierownikowi Expozytury kraj. biura melioracyjnego w Krakowie p. Stanisławowi Chrząszczewskiemu, który kwotę pierwotną kosztorysu 1122 zł. zredukował do 800 zł. (jak L. W. 17684/90).

Na podstawie tej relacyi wstawiliśmy do preliminarza budżetu funduszu szpitala św. Łazarza na r. 1891 do Rubr. XI. poz. 48. 2. b. kwotę 800 zł. na osuszenie ściany.

Na wniosek komisyi budżetowej, która tylko ze względów oszczędnościowych była przeciwną temu wydatkowi, wykreślił Wysoki Sejm kwotę 800 zł., wstawioną jak wyżej do preliminarza budżetu na r. 1891.

Wydział krajowy uznając jednak konieczną potrzebę załatwienia tej sprawy i chcąc jeszcze więcej obniżyć kosztorys projektowanej roboty, wezwał (L. W. 20980/91) p. Chrząszczewskiego do wydania fachowej opinii, czy zamiast kanału betonowego nie byłoby taniej i równie skutecznie założyć wzdłuż zawilgoconej ściany dreny lub wykopać rów, napełniony u spodu kamieniami. Pan Chrząszczewski zdał sprawę do L. W. 26568/91, a oświadczając się w zasadzie za kanałem betonowym, który byłby trwalszy i większe przedstawiał bezpieczeństwo przeciw zamuleniu, projektuje ze względu na mniejsze koszta użycie zamiast betonowego kanału, drenu o średnicy 0·15 do 0·20 m. ze studzienką, do której woda z rynien ma być rynsztokami doprowadzaną.

Koszt tego obliczony na 400 zł.

Do tego doliczywszy (jak L. W. 38681/91) kwotę 160 zł. na oczyszczenie zawilgoconej ściany z zewnątrz z tynku przez całą długość i do wysokości 0·80 m. dla ułatwienia wyparowania wilgoci, oraz na wyprawienie następnie ściany po wysuszeniu, to cały koszt osuszenia ściany wyniesie 560 zł. Ponieważ ściana zawilgocona coraz więcej się psuje, a wilgoć niekorzystnie wpływa na zdrowie Sióstr Miłosierdzia, które są umieszczone w parterze starego gmachu, przeto Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Na osuszenie ściany frontowej starego gmachu szpitala św. Łazarza w Krakowie, od ulicy Kopernika, wstawia się kwotę 560 zł. do Rubr. XI. poz. 49 b. 2. budżetu powyższego szpitala na r. 1892.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 25. września 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *m. p.*

Sprawozdawca:
Dr. Franciszek Hoszard *w. r.*
Członek Wydziału krajowego

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W .kr. 48321/1891.

Aleg. 39.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia w szpitalu św. Łazarza w Krakowie jeszcze jednej posady sekundaryusza II. klasy i jednej akuszerki.

Wysoki Sejmie!

W sprawozdaniu z lekarskiej, ekonomicznej i administracyjnej czynności za rok 1890 wykazał p. Dyrektor szpitala św. Łazarza w Krakowie między innemi także potrzebę utworzenia posady a) jeszcze jednego sekundaryusza II. klasy dla oddziału chirurgicznego, b) jeszcze jednej akuszerki dla oddziału położniczo ginekologicznego.

ad a) Oddział chirurgiczny szpitala św. Łazarza rozwija się z każdym rokiem coraz więcej i właśnie z powodu przepełnienia i dającego się odczuwać brakn miejsca na tym oddziale powziął Wysoki Sejm uchwałę wybudowania osobnego pawilonu chirurgicznego ; po oddaniu tego pawilonu do użytku prawdopodobnie frekwencya na tym oddziale jeszcze się wzmoże.

Na oddziale tym, liczącym 80 łóżek, było:

w roku	1888	1889	1890
chorych	1176	1238	1204
dni leczenia	32414	34641	31957

Najlepiej zaś cechuje wzrost tego oddziału wzrastająca z każdym rokiem ilość większych operacyj: W roku 1888 było ich 605, w 1889 roku 750, a w 1890 roku 800.

Dla tego Dyrektor szpitala uważa za słuszne poprzeć przez kilka lat ponawianą prośbę prymaryusza o dodanie mu jeszcze jednego lekarza pomocniczego.

ad b) Oddział położniczy posiada 20 łóżek, które przez cały prawie rok są zajęte; na oddziale ginekologicznym pielęgnowano nieraz 18 do 20 chorych dziennie. Oddział położniczo ginekologiczny, rozrastając się niezwykle w ostatnich latach, daje wiele pracy nietylko lekarzom lecz i akuszerce, szczególnie z powodu nieodpowiedniego pomieszczenia oddziału. Brzemienne, położnice i chore ginekologiczne znajdują się bowiem w oddzielnych malutkich celkach, każda o kilku łóżkach.

Prymarynszem oddziału położniczo-ginekologicznego jest profesor położnictwa, do pomocy ma przydzielonego jednego sekundaryusza i jedną tylko akuszerkę, która nie mając nikogo do pomocy i wyręczenia prócz zwykłej posługaczki, często formalnie upada ze znużenia, zwłaszcza w miesiącach letnich, gdy z powodu zamknięcia kliniki położniczej napływ rodzących i ginekologicznych do szpitala znacznie się zwiększa.

Na tem cierpią także i chore, bo akuszerka z powodu znużenia i wysiłku w pracy nie może już z całą przytomnością umysłu oddawać się swym obowiązkom.

Praca akuszerki nie ogranicza się zresztą na oddział położniczy, lecz powierzoną jest jej także opieka nad choremi ginekologicznemi, które zwykle dwa razy dziennie muszą być opatrywane.

Dlatego Dyrekcya szpitala uprasza o ustanowienie jeszcze jednej posady akuszerki.
Uwzględniając powyżej przytoczone powody, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. W ustanowionym przez Sejm krajowy etacie posad w szpitalu św. Łazarza w Krakowie w ustępie „B. Służba lekarska“ ma być pod literą e): "pięciu sekundaryuszów II. klasy“ (zamiast czterech) a pod lit. f) „dwie akuszerki“ (zamiast jednej).

II, Do budżetu szpitala św Łazarza w Krakowie na r. 1892 wstawia Sejm jako wydatek w Rubr. I w poz. 5) 2500 zł. zamiast 2000 zł.
„ 6) 920 „ „ 520 „

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 3. października 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca.
Dr. Franciszek Hoszard w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z Drukarni ludowej we Lwowie.

L. W. kr. 20558/91.

Aleg. 40.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o budynkach szpitali prowincyonalnych.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi sanitarnej z czynności Departamentu V. powziął Wys. Sejm na posiedzeniu w dniu 18. listopada 1890 roku następującą uchwałę: „Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przedłożył na najbliższej sesyi wyczerpujące sprawozdanie o sposobie pokrywania wydatków w razach potrzeby stawiania, powiększania i przerabiania szpitali prowincyonalnych i ewentualnie postawił odpowiednie wnioski".

Wywiązując się z tego zadania Wydział krajowy przedstawia przedewszystkiem stan budynków szpitalnych, w jakim się te zakłady w roku 1866 znajdowały, kiedy Wydziałowi krajowemu wpływ na ich zarząd przyznano, następnie wykazuje co od tego czasu aż do dziś dnia i z jakich funduszów za interwencyą Wydziału krajowego zdziałano, nareszcie przedkłada wnioski jak na przyszłość potrzebom w tym względzie zaradzić należy.

I tak w roku 1866 Biała miała budynek darowany w r. 1846 przez księdza kanonika Jana Gieldanowskiego obywatelom miejskim na wsłasność szpitala. Dom ten mieścił w sobie 5 sal dla chorych, kancelaryę i kuchenkę; łóżek było w nim 40; na jedno łóżko przypadało 300 stóp kubicznych powietrza. — W r. 1875 przystąpiono do postawienia nowego budynku. Funduszu na budowę dostarozyły z polecenia Wydziału krajowego: fundusz zapasowy szpitala, wynoszący 11.150 zł., zaliczka z funduszu krajowego 4.000 zł., zwrotna w 5 równych ratach rocznych z kosztów leczenia ubogich, resztę (4.458 zł.) pokryła kasa miejska zaliczką bezprocentową, zwróconą z nadwyżek dochodów szpitalnych. — Na to taksa kuracyjna podwyższoną została za zgodą c. k. Namiestnictwa z 50 ct. na 60 ct. — Zaliczki te spłacone zostały do r. 1879, a taksa została w tymże roku zniżoną na 50 ct. Obecnie mieści szpital 93 łóżek a na jedno łóżko przypada 850 stóp kubicznych powietrza. — Napływ chorych jest jednak tak wielki, że jeżeli nie stanie wkrótce nowy szpital w sąsiednim Bielsku na Szląsku, trzeba będzie przystąpić do rozszerzenia szpitala.

W Bochni mieścił się szpital w najętym budynku na głównej ulicy miasta, za który płacono czynszu 1.200 zł. rocznie. W roku 1872 kupiono realność z ogrodem, murowanym budynkiem, pawilonem i oficyną, za którą zapłacono 10.000 zł.; adaptacya kosztowała 1.700 zł. — Wszystko to pokryła gmina z funduszu zapasowego szpitalnego bez podnoszenia taksy, za wiedzą Wydziału krajowego.

W Brodach był szpital murowany w trzech niskich, ciasnych, wilgotnych, parterowych budynkach; na jednego chorego przypadało 450 st.^{3} powietrza. W roku 1887 stanął staraniem prezesa Rady powiatowej nowy budynek szpitalny, a stary został zrestaurowany na sale dla chorób zakaźnych, kuchnię i pralnię. Funduszu na to przeszło 28.000 zł. dostarczył kapitał żelazny szpitala powstały przeważnie z zapisów i ze składek.

W Brzeżanach jest szpital do dnia dzisiejszego jak najgorzej umieszczony w najętym budynku w pobliżu stawu, z zupełnie zawilgoconą oficyną; przebywa tam do 60 chorych, na jednego chorego przypada 300 st.^{3} powietrza; rozdział chorych niemożliwy, choroby zaraźliwe dostawszy się do szpitala grasują swobodnie. — Czynszu rocznego płaci szpital 650 zł. z dochodów szpitala, płynących z funduszu krajowego za leczenie ubogich a właściciel grozi podwyższeniem czynszu. Wszelkie starania o wyszukanie lepszego pomieszczenia, czy to przez najem, czy wybudowanie, rozbiły się o inercyę Rady gminnej. — Budowa nowego gmachu szpitalnego jest tu koniecznie wskazaną.

Drohobycz mieścił swój szpital od założenia, t. j. od r. 1831 w ruderze klasztoru OO. Bazylianów za czynszem rocznym 680 zł. W roku 1878, kiedy ten budynek już żadną miarą nie mógł służyć na pomieszczenie zakładu leczniczego, a innego lepszego nie było można odszukać, wybudowała gmina własnym kosztem, według planu zatwierdzonego przez Wydział krajowy za 48.000 zł. nowy gmach, w którym szpital jest teraz umieszczony za czynszem rocznym 1.350 zł., opłacanym z dochodów szpitala samego.

W Jaśle był budynek szpitalny tak szczupły, że musiano wynająć filię na umieszczenie kilkunastu łóżek; na jedno łóżko przypadało około 500 st.^{3} powietrza. — W r. 1874 udzielił Wydział krajowy gminie zaliczkę w kwocie 5.000 zł. zwrotną w 10 kwartalnych ratach z kosztów leczenia ubogich na przybudowanie czterech sal, w których się teraz mieści 40 łóżek. Zmiana ta wpłynęła na śmiertelność tak korzystnie, że wynosi teraz 5·2%, kiedy przedtem wynosiła 14%. Na umorzenie zaliczki podniesiono w r. 1875 taksę z 50 ct. na 60 ct.; po spłaceniu zaś długów w r. 1880 zniżono ją znowu na 50 centów.

W Kołomyi mieścił się szpital we własnym budynku, w którym nie było ani dostatecznego miejsca dla chorych, ani pomieszkania dla rządcy, ani dostatecznego miejsca na umieszczenie kuchni, pralni, magazynów, trupiarni i t. d. W roku 1874 odrestaurowano dawny budynek i dobudowano dom administracyjny, w roku zaś 1876 brakujące jeszcze ubikacye i pawilon dla zakaźnych chorych. Funduszu na to dostarczył zarodowy kapitał szpitalny w kwocie 1.260 zł. i zaliczka z funduszu krajowego 3.000 zł. spłacona w kwartalnych ratach z kosztów leczenia ubogich. Na to podniesiono w roku 1878 taksę z 50 ct. na 57 ct., którą w roku 1882 zniżono na 48 ct. W roku bieżącym żąda Wydział powiatowy rozszerzenia budynku szpitalnego.

Podhajce umieściły swój szpital powiatowy, uznany przez Wys. Sejm za powszechny i publiczny w roku 1873 w budynku oddanym szpitalowi na własność. Rozszerzenie terytoryum przez zakupno przyległej parceli, tudzież częste restauracye budynku dokonano w ciągu lat to udzielaniem jednorazowej zaliczki, spłaconej z rachunków kwartalnych szpitala, to wstawianiem potrzebnych kwot do budżetów. Pomimo tego została pierwotna taksa 60 ct. zniżoną w roku 1885 na 55 ct., a w roku 1891 na 53 ct.

W Przemyślu był szpital w chwili objęcia w zarząd autonomiczny jak najgorzej umieszczony w najgęściej zamieszkanej części miasta, częścią we własnym, częścią w najętym za 400 zł. budynku. Szpital posiadał funduszu zarodowego 22.000 zł. Z tego to kapitału wybudowała gmina w roku 1874 oficynę za kwotę około 5.000 zł. z reszty zaś i pożyczki zaciągniętej w kasie oszczędności w kwocie 12.000 zł. później piękny gmach dwupiętrowy mogący

pomieścić do 120 chorych. Pożyczka została spłaconą z dochodów szpitalnych płynących z podniesionej w r. 1874 o 10 ct. taksy. Po spłaceniu pożyczki taksa zniżoną została w r. 1879 do dawnej wysokości 50 ct.

W Rzeszowie był szpital w r. 1866 umieszczony w najętym budynku wilgotnym i ciasnym, nie mogącym pomieścić zgłaszających się chorych. Czynszu opłacał 1.450 zł. rocznie. W roku 1887 stanął nowy gmach wybudowany przez miasto kosztem zwyż 40.000 zł. Na budowę użyto 5.311 zł. z funduszu rezerwowego szpitala a miasto dodało resztę po umorzeniu wzajemnych pretensyj miasta i szpitala datujących się z dawnych lat. Obecnie płaci szpital gminie czynszu 1.400 zł. rocznie. — Taksy kuracyjnej nie podniesiono. Śmiertelność zaś zmniejszyła się w nowym gmachu o 3·7%, pomimo złej wody, jakiej szpital używać musi.

Sambor posiadał i posiada do dziś dnia własny budynek nie mający żadnych warunków hygienicznych, a do tego położony w miejscu bardzo niezdrowem, bo niskiem i bagnistem. Wszystkie usiłowania umieszczenia szpitala w innym odpowiedniejszym budynku nie doprowadziły do pożądanego celu, a to dla tego, że w całem mieście nie ma stosownego domu do wynajęcia, a do budowy nowego gmachu gmina przystąpić nie chce, nie mając pewności, że pożyczka, którąby w tym celu zaciągnąć wypadało, będzie amortyzowaną z dochodów szpitala, zwłaszcza, że subwencya na budowę, o którą Wysoki Sejm upraszała, została w 1889 r. odmówioną.

W Sanoku był szpital w roku 1868 przy objęciu zarządu przez gminę jak najgorzej umieszczony w budynku najętym za 210 zł. rocznie. — W roku 1879 stanął nowy budynek na 80 łóżek zbudowany wedle planu zatwierdzonego przez Wydział krajowy. — Funduszu na budowę dostarczyły: gmina Sanok z datków i kar 2.500 zł., Wydział powiatowy zasiłku 1.000 zł., Wydział krajowy 1.000 zł. subwencyi, fundusz krajowy w moc uchwały Wys. Sejmu z 24. kwietnia 1876 r. 10.000 zł. pożyczki sześcioprocentowej, spłacalnej w 32 ratach kwartalnych z nadwyżki dochodów szpitala. Oprócz tego został w roku 1890 wybudowany domek administracyjny, mieszczący w sobie pomieszkanie rządcy, magazyn i pralnię za 2.346 zł. z pożyczki zwrotnej z dochodów szpitala. — Taksa nie została od roku 1874 podwyższoną.

Nowy Sącz miał i ma dotąd własny budynek szpitalny, położony nieodpowiednio wśród targowicy, a do tego za szczupły, ażeby pomieścić obecnie zgłaszających się chorych i odosobnić zakaźnych. — Usiłowania Wydziału krajowego i gminy dążące do wybudowania nowego gmachu w stosowniejszem miejscu spełzły dotąd na niczem, głównie ze względu na źródło, któreby funduszów na budowę dostarczyć miało.

W Śniatynie zastał Wydział krajowy szpital w najętym za 300 zł. rocznie budynku, położonym najniewłaściwiej obok szynków i chlewów licznej nierogacizny. — W roku 1874 umieściła gmina szpital w budynku zakupionym za 4500 zł. z funduszu zapasowego szpitala. W tym też do dziś dnia pozostaje, aczkolwiek na potrzeby dzisiejsze nie wystarcza.

Stanisławów posiada własny budynek szpitalny, który w roku 1874 z kapitału będącego własnością szpitala, po umorzeniu wzajemnych pretensyj szpitala i gminy — kosztem około 9.500 zł. rozszerzono dobudowaniem skrzydła i pokryto blachą cynkową.

Sokal ma szpital powiatowy otwarty w roku 1878. — Ówczesna Rada powiatowa starając się o uznanie szpitala za publiczny i powszechny darowała aktem fundacyjnym szpitalowi na własność dom przez nią za 16.500 zł. zakupiony, bezsprzecznie najlepszy w całym Sokalu, lecz położony w środku miasta, w rynku. Tym samym aktem fundacyjnym zobowiązał się powiat ponosić wszelkie ciężary wypływające z zarządu szpitala. Położenie budynku w rynku jest powodem, że teraźnieisza Rada powiatowa zamierza przenieść szpital poza miasto. Życzeniu temu Wydział krajowy się nie sprzeciwia, jednak pod warunkiem, że Wydział powiatowy wybuduje nowy budynek odpowiadający wszelkim wymogom hygieny szpitalnej w sto-

sownem miejscu, ale w myśl powyższego zobowiązania z własnych funduszów powiatowych a nie szpitalnych.

Stryj własnego budyku szpitalnego nie posiadał, opłacał roczny czynsz najmu w kwocie 1.550 zł. oprócz kosztów na coroczne naprawy. — Uchwałą z dnia 24. kwietnia 1876 r. polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu udzielić gminie pożyczkę w takiej kwocie, jaka okaże się potrzebną do pokrycia kosztów budowy i do urządzenia szpitala pod warunkami jak najkorzystniejszymi. — Na podstawie tej uchwały udzielił Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Stryju dla miasta Stryja na budowę szpitala w roku 1877 pożyczkę w łącznej kwocie 26.000 zł. na 6%, spłacalną w 32 ratach półrocznych z dochodów szpitala. Nowy budynek został oddany do użytku chorych w roku 1878. Oprócz tego wybudowanym został w roku 1890 dom administracyjny kosztem 5.635 zł. z funduszu zarodowego. — Obecnie szpital stryjski jest odpowiednim i opłaca na procent i amortyzacyą pożyczek 1.480 zł. rocznie, a zatem mniej aniżeli płacił dawniej czynszu za najem.

W Tarnopolu jest szpital dotychczas jak najgorzej umieszczony we własnym budynku. Szpital posiada majątku około 33.000 zł. Z inicyatywy Wydziału krajowego kupiła gmina plac otoczony polami i ogrodami, obejmujący 1.512 metrów kwadratowych w zamiarze wybudowania na nim szpitala na 75 łóżek, bo na toby fundusz szpitala bez mała wystarczył. Władze jednak rządowe uznały, że budynek projektowany byłby za mały, bo powinienby mieścić 100 łóżek, a plac zakupiony jest nie dosyć obszerny. — Wydział krajowy polecił tedy gminie w r. 1890, aby odszukała inny plac odpowiedniejszy pod budowę szpitala na 100 łóżek i zaciągnęła pożyczkę w kwocie brakującej do kosztów tej budowy, obiecując czynszem najmu wypłacanym z funduszu szpitalnego pokrywać roczne raty tej pożyczki Wykonanie tego polecenia zostało wstrzymane po uchwale Wys. Sejmu z dnia 18. listopada 1890. — Budowa jednak nowego gmachu jest naglącą koniecznością.

W Tarnowie był szpital dla chorych połączony z domem dla ubogich. Jak chorzy tak ubodzy byli umieszczeni w budynku będącym wspólną ich własnością. W roku 1877 przeprowadzono rozdział funduszów, a szpital pozostał wyłącznym właścicielem budynku. W roku 1885 uchwałą z 4. stycznia zezwolił Wys. Sejm na budowę północnej części budynku kosztem 26.384 zł. pod warunkiem, jeżeli gmina zobowiąże się do płacenia połowy rat amortyzacyjnych i odsetków od tej pożyczki, drugą połowę będzie opłacać fundusz krajowy. Miasto przyjęło na siebie ten obowiązek a budowa została w r. 1888 ukończoną Taksa była w 1875 roku 60 ct., w r. 1881 została zniżoną na 50 ct.

W Wadowicach jest szpital umieszczony jak najnieodpowiedniej w najętym za 312 zł. budynku. Innego stosowniejszego umieszczenia znaleść nie można Zachodzi więc konieczna potrzeba wybudowania nowego budynku na szpital. Rozchodzi się tylko o fundusze.

W Zaleszczykach był szpital umieszczony we własnym budynku, mieszczącym w sobie tylko cztery izby. Dzięki prywatnej ofiarności i niezwykłej oszczędności zarządu został znacznie rozszerzony, tak że teraz ma 9 sal a pomieścić może 60 chorych. Pomimo to napływ szukających opieki jest tak wielki, że dalsze rozszerzenie budynku jest wskazane. Taksa wynosiła 50 ct. i nie była nigdy podwyższaną.

W Złoczowie był szpital przy objęciu w zarząd powiatu jak najgorzej umieszczony, pomimo że posiadał własny fundusz zarodowy. Z tego to funduszu zakupiła Rada powiatowa budynek nowy za 24.000 zł. z reszty zaś, tudzież z oszczędności w gospodarce rozszerzyła z biegiem czasu zakład przybudową pralni, latryn i domu przedpogrzebowego. — Taksa została w r. 1877 o 7 centów podwyższoną, w r. 1881 zaś na 50 ct., w r. 1886 na 45 ct., a w roku 1891. na 44 ct. zniżoną.

W Żółkwi posiadał szpital własny budynek. W roku 1872, kiedy Wydział krajowy polecił umieścić część obłąkanych w filii tamtejszej, odrestaurowano ten budynek i wybudowano oficynę kosztem 8.184 zł. Wydatek ten zwrócony został z taksy szpitalnej za obłąkanych.

Żywiec ma szpital powiatowy otwarty w r. 1887. Budynek jest nowy, wystawiony z datków dobrowolnych Arcyksięcia Albrechta i innych, tudzież z funduszów powiatowych. Aktem fundacyjnym zobowiązał się powiat pokrywać w przyszłości z funduszów powiatowych wszelkie wydatki na dobudowanie lub rozszerzenie zakładu.

Z powyższego przedstawienia okazuje się po pierwsze, że umieszczenie naszych szpitali prowincyonalnych w chwili objęcia ich w zarząd władz autonomicznych pozostawiało bardzo wiele do życzenia; po drugie, że teraz szpitale w Bochni, Drohobyczu, Jaśle, Kołomyi, Przemyślu, Rzeszowie, Sanoku, Sokalu, Stanisławowie, Stryju, Tarnowie, Złoczowie, Żółkwi i Żywcu są już stosunkowo do skromnych środków kraju naszego przyzwoicie pomieszczone; po trzecie, że szpitale w Podhajcach, Śniatynie, Zaleszczykach a ewentualnie i w Białej wkrótce będą wymagały rozszerzenia swoich budynków; po czwarte nareszcie, że w Brzeżanach, Samborze, Tarnopolu, Wadowicach a ewentualnie w Sączu są nowe budynki koniecznie wskazane.

Fundusze, z jakich dotychczas budynki szpitalne zakupywane, budowane, rozszerzane i restaurowane bywały, pochodziły albo z zarodowych majątków samych szpitali powstałych z zapisów, składek, tudzież z funduszów powiatowych, jak w Białej, Bochni, Brodach, Kołomyi, Przemyślu, Śniatynie, Podhajcach, Sokalu, Stanisławowie, Złoczowie i Żywcu albo z drobniejszych zaliczek z rubryki III. funduszu krajowego, które z kwartalnych rachunków szpitalnych, wypłacanych za koszta leczenia ubogich, strącane bywały jak w Jaśle, Kołomyi, Podhajcach i Żółkwi, albo z pożyczek, które Wys. Sejm uchwałą z dnia 24. kwietnia 1876 roku Sanokowi i Stryjowi z funduszu krajowego udzielić polecił, a które z dochodów tych szpitali do dziś dnia spłacane bywają; albo jak w Tarnowie z pożyczki, którą w moc uchwały Wys. Sejmu z dnia 4. stycznia r. 1885 do połowy fundusz krajowy i gmina miasta Tarnowa z własnych funduszów, spłacają; albo nareszcie z pożyczek zaciągniętych przez gminy, od których fundusz szpitalny opłaca gminie procenta, tytułem czynszu za najem budynku, jak w Drohobyczu i w Rzeszowie.

O wszystkiem tem donosił Wydział krajowy w każdym poszczególnym wypadku we właściwym czasie w sprawozdaniach z czynności Wydziału krajowego.

Do zezwolenia na pokrywanie procentów od pożyczek zaciągniętych przez gminy na budowę tytułem czynszu za najem z dochodów szpitala czuł się Wydział krajowy uprawnionym istniejącymi przepisami. — Rozporządzenie bowiem ministeryalne z 10. kwietnia 1857. L. 10.946 obowiązujące do dziś dnia a normujące sposób obrachowania taks za leczenie w szpitalach publicznych i powszechnych, wyraźnie postanawia w §. 4., że wszelkie ciężary połączone z utrzymaniem budynku, tudzież czynsz najmu powinny być przy wymiarze taksy zarachowane. — Jeżeli więc szpital we własnym budynku ze względów hygienicznych nie może być pozostawionym, jeżeli w całem mieście nie ma stosownego na szpital budynku do wynajęcia, jeżeli nareszcie, fundusz krajowy nie ma obowiązku dostarczać kwot potrzebnych na budowę szpitali prowincyonalnych, toć nie pozostaje nic innego, jak tylko wezwać gminę, ażeby, czy to z własnych czy pożyczonych pieniędzy wybudowała gmach, z któregoby szpital czynsz za najem w wysokości odsetków od wydanego na budowę kapitału opłacał, rozumie się, potrąciwszy kwotę uzyskaną ze sprzedaży starego budynku, który był własnością szpitala. — Że c. k. władze państwowe podzielają to zapatrywanie Wydziału krajowego, najlepszym tego dowodem jest załączony w alegacie reskrypt c. k. Ministerstwa spraw wewnątrznych z 9. lutego 1886 r. L. 2.139, wydany z upoważnienia, udzielonego Najwyższem postanowieniem z 2. lutego 1886 r. a intymowany Zwierzchności gminy miasta Brzeżan przez c. k. Starostwo, w odpowiedzi na

prośbę o wyznaczenie z państwowej loteryi dobroczynności datku na budowę szpitala, w którym znajduje się ustęp dosłowny: „gminom przysłuża prawo wliczania do kosztów utrzymania chorych procentów od kapitałów użytych na budowę powszechnych szpitali“.

Co zaś do zaliczek, które Wydział krajowy udzielał gminom na budżetem nieprzewidziane restauracye lub pilne dobudowy, a które bywały zwracane z kwartalnych rachunków za leczenie ubogich, to Wydział krajowy czynił to anticipando w zastępstwie funduszu rezerwowego, który w każdym szpitalu nie mającym własnego majątku, wedle wyżej powołanego rozporządzenia ministeryalnego z roku 1857. przy obliczaniu taksy w rachubę wzięty i utworzony być winien, a to w nadziei, że oszczędnością w wydatkach preliminowanych budżetem szpitalnym taki fundusz zapasowy się wytworzy, z którego zwrot zaliczki w krótkim czasie nastąpić musi. W tym względzie nadzieja nas jeszcze nie zawiodła.

Rozporządnenie ministeryalne z roku 1857 L. 10.945, wyżej powołane, obowiązuje dotychczas we wszystkich krajach koronnych Przedlitawii. Ustawa tylko krajowa z dnia 5. marca 1888 r., urządzająca stosunki prawne szpitali powszechnych i publicznych w Królestwie Czeskiem, zmienia to rozporządzenie dla Czech o tyle, że w §. 17. postanawia, iż wydatki na nowe budowle, na budowy i przebudowania, równie jak na ich wewnętrzne urządzenie mają być pokrywane przez tych, którzy zakład utworzyli lub w zarząd, (Obsorge) przyjęli, bez wszelkiego regresu do funduszu krajowego.

W duchu tego postanowienia ustawy czeskiej, Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi stawiał jeszcze w latach 1877 i 1886 — a więc przed wydaniem ustawy czeskiej — Reprezentacyom powiatowym Sokal i Żywiec za warunek uznania ich szpitali za powszechne i publiczne nie tylko oddanie aktem fundacyjnym na własność szpitala budynku z całkowitem urządzeniem wewnętrznem, lecz także zobowiązanie się pokrywać w przyszłości z funduszu powiatowego wszystkich wydatków połączonych z zarządem szpitala na budowę, przeistoczenie lub dobudowanie budynków.

Aby jednak obowiązek pokrywania kosztów nowych budowli wkładać na niezamożne gminy miejskie, jak Brzeżany, Sambor lub Wadowice, w których istniejące od dawna budynki szpitalne chylą się do upadku, wbrew obowiązującemu rozporządzeniu z roku 1857 bez regresu do funduszu szpitala, czyli bez możności wrachowania w taksę wydatku za najem budynku, nie będącego własnością szpitala, to Wydział krajowy tego nie może uznać za słuszne, zwłaszcza, że wedle wykazów statystycznych korzystają z dobrodziejstwa szpitali gminy, w których szpitale są położone, tylko w stosunku 9·4 na sto.

Po tem przedstawieniu sprawy, Wydział krajowy wyraża przekonanie, że postępowanie dotychczasowe było w tej mierze prawidłowe, przepisami obowiązującymi uzasadnione, celowi odpowiednie a dla kraju korzystne; w rezultacie bowiem zaopatrzyło większą część szpitali naszych prowincyonalnych w przyzwoite budynki środkami dla funduszu krajowego nie zbyt uciążliwymi. Dla tego też Wydział krajowy wnosi: Wysoki Sejm raczy powziąć następującą

Uchwałę:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu:

1. Ażeby z gminami, w których zachodzi uznana potrzeba umieszczenia już istniejącego szpitala w nowym budynku, zawierał umowy, któremiby zobowiązał gminy do wybudowania nowego budynku szpitalnego kosztem gminy z prawem regresu do funduszu zarodowego i zapasowego szpitala, — o ileby je szpital posiadał — tudzież do pobierania z dochodów szpitala umówionego czynszu najmu nowego budynku w wysokości nieprzekraczającej rat amor-

tyzacyjnych od kwoty wydanej z funduszu gminnego, czy to własnej czy pożyczonej, a to dopóty, dopóki kwota ta nie będzie umorzoną;

2. ażeby nie przedkładał Sejmowi próśb Reprezentacyj powiatowych lub gminnych o uznanie założonych przez nich szpitali za zakłady powszechne i publiczne, jeżeli nie oddadzą na własność szpitalowi budynku, w którym się mieści, wraz z całem urządzeniem wewnętrznem, tudzież, jeżeli się aktem fundacyjnym nie zobowiążą pokrywać w przyszłości z własnych funduszów, bez pretensyi do funduszu krajowego lub szpitalnego, wszelkich nadzwyczajnych wydatków, połączonych z zarządem szpitala, czy to na nową budowlę, czy na dobudowanie, czy przebudowanie darowanego budynku, czy nareszcie na wewnętrzne urządzenie dodanych części.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 26. maja 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko.

Sprawozdawca:
Dr. Franciszek Hoszard,
Członek Wydziału krajowego.

Odpis

pisma c. k. Starostwa w Brzeżanach z dnia 26. lutego 1886. l. 2568 do Zwierzchności gminnej w Brzeżanach.

Na mocy upoważnienia udzielonego Najwyższem postanowieniem z d. 2. lutego oznajmił Jego Ekscelencya Pan Minister spraw wewnętrznych reskryptem z d. 9. lutego l. 2139, że prośba Reprezentacyi miasta Brzeżan o wyznaczenie datku z państwowej loteryi dobroczynności na budowę tutejszego publicznego szpitala nie została uwzględnioną a to z powodu, ponieważ gminom przysłuża prawo wliczania do kosztów utrzymania chorych procentów od kapitałów użytych na budowę powszechnych szpitali, przeto gmina Brzeżany jest w możności pokryć własnemi siłami bez odwoływania się do nadzwyczajnych źródeł tak nie zbyt wysoko preliminowanych kosztów budowy szpitala, bądź to przez zaciągnięcie pożyczki w kasach oszczędności, bądź też w innych zakładach kredytowych pod przystępnymi warunkami. Z drugiej strony pożądanem jest w interesie rychłego otworzenia wzmiankowanego wymogom budowniczo-sanitarno-policyjnych przepisów odpowiadającego szpitala, iżby budowa tegoż za pomocą środków uzyskanych w drodze pożyczki rychło mogła być rozpoczętą bez wyczekiwania na zasiłek z dochodu loteryi państwowej, ponieważ rzeczony zasiłek wobec tego, iż znaczna ilość zakładów i instytucyj w pierwszym rzędzie do tego uprawnionych od dawna jest już zanotowaną do obdzielenia datkami dochodu pomienionej loteryi, dopiero po długim szeregu lat mógł być udzielony i to w kwocie stosunkowo nieznacznej, gdyż dochód z pomienionej loteryi coraz się zmniejsza.

Zawiadamiam o tem Zwierzchność gminną wskutek reskryptu Wys. Prezydyum c. k. Namiestnictwa z d. 17. lutego l. 1352 odnośnie do prośby do Najjaśniejszego Pana wniesionej.

L. W. kr. 33142/1891.

Aleg. 41.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia subwencyi na pokrycie blachą dachu nad zakładem głuchoniemych we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

W czasie ostatniej sesyi sejmowej wniosła dyrekcya lwowskiego zakładu głuchoniemych petycyę, w której między innemi była prośba o udzielenie zakładowi jednorazowego zasiłku w kwocie 7.000 zł. na zaopatrzenie obu skrzydeł, oraz tylnej części budynku frontowego dachem krytym blachą.

Uchwałą z dnia 26. listopada 1890 r. przekazał Wysoki Sejm tę petycyę Wydziałowi krajowemu (jak LW. 54551/90) do zbadania i zdania sprawy na następnej sesyi sejmowej. Delegowany do zbadania sprawy inżynier wykazał relacyą do LW. 23121 konieczną potrzebę wykonania powyżej wymienionej budowy dachu ogniotrwałego, a koszta obliczył na 4.400 zł. Zarazem podniósł w swem sprawozdaniu tę okoliczność, że zakład nawet dla tej ilości wychowańców, jaka tam obecnie się znajduje (70 wychowańców), nie ma odpowiedniego i dostatecznego pomieszczenia; sypialnie są przepełnione, brak sal do nauki i t. d., że przeto zachodzi potrzeba dobudowania drugiego piętra w zakładzie, co kosztowałoby około 25.000 zł., a część tych kosztów pokryłaby właśnie kwota 4.400 zł., obliczona jako wydatek na pokrycie dachem ogniotrwałym. Rozszerzenie zakładu istotnie jest wskazane ze względu na stosunkowo zbyt małą ilość głuchoniemych, która w zakładzie jest wychowywana. Według ostatniego spisu ludności z r. 1890 jest w Galicyi 9.390 głuchoniemych, z których zaledwie 7%, t. j. 70 dzieci pobiera wychowanie w zakładzie. Zakład walczy jednak rok rocznie z niedoborem i tak wynosiły w r. 1890 wydatki 18.432 zł., a dochodów miał zakład tylko 17.290 zł. Nie ma przeto widoków, ażeby w niedalekiej już przyszłości zakład mógł być rozszerzony, dlatego, choć zdaniem naszego inżyniera należałoby sprawić nowy dach ogniotrwały dopiero po dobudowaniu drugiego piętra to jednak Wydział krajowy wobec tego, że zakładowi brak funduszów na tę dobudowę, a stary dach już teraz musi być nowym, ogniotrwałym dachem zastąpiony, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Do Rubr. VII. wydatków funduszu krajowego na r. 1892 wstawioną być ma kwota 4.400 zł. jako subwencya dla lwowskiego zakładu głuchoniemych na pokrycie części budynku zakładowego dachem ogniotrwałym.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 30. września 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Franciszek Hoszard w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z Drukarni ludowej we Lwowie.

L. W. kr. 50.508/1891.

Aleg. 12.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o wnioskach do zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej i statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861 roku, tudzież dodatku do statutu krajowego z tejże samej daty.

Wysoki Sejmie!

Uchwałami z d. 10. grudnia 1887 i z d. 12. stycznia 1888 polecił nam Wysoki Sejm zbadać potrzebę zmiany obowiązującej obecnie ordynacyi wyborczej sejmowej i złożyć sprawozdanie na najbliższej sesyi sejmowej.

Uchwały te powzięte zostały wskutek wniesionych petycyj lwowskiego Towarzystwa politechnicznego o nadanie wirylnego głosu każdoczesnemu rektorowi c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie, petycyi tegoż Towarzystwa o przyznanie egzaminowanym technikom prawa wyboru z tytułu osobistej kwalifikacyi, dalej petycyi Zwierzchności gminy Podgórza o nadanie jej prawa wyboru osobnego posła do Sejmu krajowego, wreszcie petycyi krajowego Towarzystwa kupców i przemysłowców we Lwowie o zmianę ordynacyi wyborczej sejmowej w kierunku powiększenia liczby posłów z kuryi miast.

Powyższe polecenia wykonaliśmy, przedkładając w r. 1889 Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie do LW. 32.368/89, które ponowiliśmy w roku 1890 do LW. 23.209.

Gdy jednak i to ostatnie sprawozdanie nie weszło na porządek dzienny obrad Wysokiego Sejmu podczas ubiegłej sesyi, uważamy za właściwe sprawozdanie to niniejszem ponowić z wstawieniem cyfr zaludnienia niektórych miast naszych wiadomych ze spisu r. 1890.

Sprawa zmiany statutu i ordynacyi wyborczej sejmowej, szczególnie co do powiększenia liczby posłów z kuryi miast, agituje się u nas już od pierwszego zebrania Reprezentacyi krajowej w r. 1861, dla tego pozwalamy sobie tutaj podać krótki rys jej przebiegu.

I tak:

1. Uchwałą z d. 25. kwietnia 1861 r. Wysoki Sejm wskutek licznych petycyj, użalających się na nieodpowiedni interesom kraju skład Reprezentacyi krajowej, polecił Wydziałowi krajowemu przedłożyć odpowiednie wnioski względem zmiany statutu krajowego i sejmowej ordynacyi wyborczej.

Wydział krajowy nie spełnił jednak tego polecenia do następnej sesyi sejmowej w r. 1863 z powodu, że nie była jeszcze uchwaloną ustawa dla gmin, której osnowa mogła dostar-

czyć nowego materyału do uwzględnienia pewnych punktów przy układaniu projektu zmiany statutu krajowego i ordynacyi wyborczej.

2. Tymczasem, gdy na sesyi sejmowej w r. 1863 wpłynęły liczne petycye, żądające dla miast szerszego udziału w Reprezentacyi krajowej, uchwałą z d 27. stycznia 1863 r. polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby nie czekając na uchwalenie ustawy dla gmin, przedłożył wnioski o zmianę ordynacyi wyborczej sejmowej w kierunku powiększenia liczby posłów z miast.

3. Wskutek tego Wydział krajowy na sesyi w roku 1885/6 (aleg. LXXVI) wniósł sprawozdanie z szeregiem wniosków o zmianę statutu i ordynacyi wyborczej, projektując między innemi powiększenie liczby posłów z miast o 14. W elaboracie tym, nie naruszając prawa wyboru 23 posłów z miast i Izb handlowych, statutem krajowym zapewnionych, proponuje się utworzenie nowych czternastu okręgów wyborczych zbiorowych dla mniejszych miast i miasteczek, z których każdy wybierałby jednego posła. Za zasadę przy wyborach przyjęto tutaj wybory pośrednie w ten sposób, aby jeden wyborca na 250 mieszkańców był wybierany.

Wniosek ten jednak nie uzyskał w Sejmie potrzebnych $^2/_3$ liczby głosujących.

4. W roku 1866 komisya sejmowa, ponownie wybrana do tej sprawy, w przedłożeniu swem nie godząc się na tworzenie zbiorowych okręgów wyborczych miejskich, zaproponowała jednak powiększenie liczby posłów z miast o 12, to jest zgodziła się na pomnożenie liczby posłów ze Lwowa z czterech na siedmiu, z Krakowa z trzech na pięciu i nadała siedmiu miastom, dotąd głosującym razem z gminami wiejskiemi, to jest miastom: Śniatyn, Buczacz, Tyśmienica, Gródek, Brzeżany, Złoczów i Bochnia, prawo do wyboru osobnych posłów.

Wniosek ten, jakkolwiek przy dwóch pierwszych czytaniach w Sejmie otrzymał potrzebną liczbę $^2/_3$ głosów, to przy trzeciem czytaniu, z powodu ubytku jednego głosu, nie miał wymaganej ustawą większości i uchwała sejmowa nie otrzymała Najwyższej sankcyi.

5. W roku 1868 znów Wydział krajowy podniósł tę sprawę w Wysokim Sejmie (aleg. XXXI), proponując powiększenie liczby posłów we Lwowie do 5, z Krakowa do 4, oraz nadanie 15 miastom, dotąd wybierającym posła z kuryi gmin wiejskich, prawa do wyboru oddzielnych posłów.

Lecz wniosek ten w komisyi sejmowej niezałatwiony w roku 1868, a na następnej sesyi w roku 1869 podniesiony, dla braku kompletu posłów, ustawą wymaganego, nie przyszedł pod głosowanie.

Dla tej samej przyczyny w roku 1871 sprawa ta podniesiona przez posła Chrzanowskiego, nie dostała się pod obrady, co powtarzało się w latach 1872, 1874, 1875 i 1877.

6. Dopiero w tym ostatnim roku, na wniosek posła Hausnera, uchwałą z dnia 24. sierpnia 1878 roku Wysoki Sejm polecił znów Wydziałowi krajowemu, aby zmianę ordynacyi wyborczej w kierunku powiększenia liczby posłów z miast zbadał dokładnie i odpowiedne wnioski przedłożył.

7. Na polecenie to Wydział krajowy w sprawozdaniu swem (aleg. XXXVIII z r. 1878) z uwagi na odbywającą się w tym czasie regulacyę terytoryów okręgów sądów powiatowych i c. k. starostw, wskazaną uchwałą z dnia 20. maja 1875 roku nie postawił żadnych wniosków, pozostawiając tę rzecz przyszłemu uznaniu, gdy już uporządkowanemi zostaną okręgi wyborcze dla małej własności i zaprowadzone nowe c. k. sądy powiatowe powołaną wyżej uchwałą w roku 1875 wskazane.

Od tej epoki sprawa powiększenia liczby posłów z miast aż do sesyi sejmowej w r. 1887 nie znajdowała się na porządku dziennym obrad sejmowych. Tylko co się tyczy nadania głosu wirylnego każdoczesnemu rektorowi szkoły politechnicznej lwowskiej, Wydział krajowy w roku 1882 (aleg. 2) złożył Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie z przychylnym wnioskiem.

Za wnioskiem tym poszła i komisya prawnicza; sprawozdanie to było przedmiotem obrad na posiedzeniu z dnia 16. września 1882, jednak ostatecznie załatwionem nie zostało.

Wobec takiego przebiegu sprawy i z uwagi, że uregulowany już został terytoryalny podział kraju na okręgi sądów powiatowych i starostw, dalej gdy ustawą z dnia 17. grudnia 1884 roku (Nr. 1. Dz. ust. kraj. z 1886 roku) zmieniono okręgi wyborcze dla kuryi małej własności z zastosowaniem granic dzisiejszych powiatów politycznych, Wydział krajowy uważa, iż byłoby właściwem przystąpić do uregulowania stosunków wyborczych w miastach dla zapewnienia im odpowiedniego pod względem zaludnienia, kwoty opłacanych podatków i zasobu inteligencyi udziału w Reprezentacyi krajowej.

Dla bliższego poinformowania się w tym względzie co do stosunków istniejących w innych krajach monarchii w Radzie państwa udział biorących, zażądaliśmy od dotyczących Wydziałów krajowych odpowiednich wiadomości, a jakkolwiek nie wszystkie z nich były w możności udzielenia nam szczegółów żądanych co do zaludnienia miast i miasteczek, tudzież opłacanych przez nie podatków bezpośrednich, to jednak z nadesłanych wykazów nabraliśmy przekonania, że w Galicyi kurya miejska ma w porównaniu z innymi krajami koronnymi najmniejszą liczbę posłów.

I tak z załączonego pod *A)* wykazu 15 krajów, obejmującego obszar, zaludnienie, kwotę opłacanych podatków (1886 r.), ogólną liczbę posłów sejmowych, liczbę posłów z miast i Izb handlowych, widzimy, że Galicya w tych warunkach zajmuje ostatnie miejsce. Al. A.

Wykaz *B)*, przedstawiający ludność miast w siedmiu kajach, która wybiera oddzielnych posłów, objaśnia rażącą różnicę na niekorzyść naszego kraju w porównaniu n. p. Vorarlbergu, gdzie jeden poseł przypada na 3591 mieszkańców miast, a u nas w Galicyi jeden reprezentuje 16.069 osób. Al. B.

Ten sam niekorzystny dla kraju tutejszego stosunek wykazuje alegat *C)* ułożony z 8 krajów na podstawie opłacanych przez miasta podatków. Podług tego, gdy ten sam Vorarlberg wysyła z kuryi miast jednego posła na płacących 22.978 zł. podatków, Czechy jednego na płacących 98.980 zł., to w Galicyi cyfra ta podnosi się do płacących 111.204 zł. Al. C.

Przy bardziej szczegółowym przeglądzie prawa wyborczego miast w innych krajach monarchii austryackiej spotykamy takie miasta, jak n. p. Radstadt, który z ludnością 1.286 i z sumą podatków rocznych 3.487 zł, już wysyła osobnego posła do Sejmu krajowego.

W podobnie korzystnem położeniu są miasta: Aquilea, Gradyska, Grado, Curzola, Ried i t. p., których ludność nie dochodzi cyfry 5.000, a podatki 20.000 zł., a mimo to korzystają z prawa osobnego reprezentanta w Sejmie. W Bukowinie nawet stosunek ten jest dla miast korzystniejszym, albowiem przypada tam jeden poseł z miast na 10.589 mieszkańców i na płacących 74.106 zł. podatków.

Prócz tego we wszystkich krajach austryackich z wyłączeniem Galicyi i Bukowiny, mniejsze miasta i miasteczka dla wyboru oddzielnego posła tworzą zbiorowe okręgi wyborcze miejskie.

Wydział krajowy czeski w nadesłanym nam projekcie reformy ordynacyi wyborczej, który przedłożył Sejmowi tamtejszemu, przy tworzeniu zbiorowych okręgów wyborczych dla mniejszych miast i miasteczek przyjął zasadę, że włączone mają być do nich liczące już 2.500 ludności z siłą podatkową najmniej 5.000 zł., a nawet i z mniejszą ludnością 2.000, jeżeli ich siła podatkowa wynosi minimum 6.000 zł.

Teraz rozpatrzmy bliżej stosunki tutejszokrajowe, odnoszące się do miast i miasteczek.

Podług spisu ludności z r. 1880. ludność miast i miasteczek naszych wynosi 1,253.467; z tej cyfry ludność 15 miast, korzystających z prawa wyboru oddzielnego posła obejmuje 396.593
czyli, że 856.874
ludności miejskiej głosuje razem z gminami wiejskiemi, a reprezentowana w sejmie ludność miast wysyła jednego posła na 16.069 mieszkańców.

Podatków bezpośrednich w r. 1887 płaciły wszystkie miasta i miasteczka w Galicyi . . . . . 3,815.042 zł.
Gminy zaś wiejskie i obszary dworskie . . . . . 6,489.618 „
Razem . . . 10,304.660 zł.

Ponieważ z tej kwoty 15 miast, mających własną reprezentacyę w Sejmie krajowym płaciły 2,557.711 zł., zatem wysyłając razem z izbami handlowemi 23 posłów, wypada im jeden poseł na płacących podatków 111.204 zł.

Stosunek ten na niekorzyść miast, reprezentowanych w Sejmie, będzie więcej widocznym, porównywając go z cyfrą posłów wysyłanych przez miasta galicyjskie do Rady państwa. Jeżeli na 63 posłów, biorących udział w Radzie państwa, miasta i izby handlowe mają 16-tu deputowanych, czyli 25·4% ogólnej liczby posłów, to w Reprezentacyi krajowej na 151 członków, wybierając 23, mają tylko 15·2% udziału. Prócz tego przy wyborach do Rady państwa biorą udział w głosowaniu z kuryi miast: Wieliczka, Bochnia, Gródek, Brzeżany, Tyśmienica, Śniatyn, Buczacz i Złoczów, gdy w wyborach do Sejmu krajowego głosują one razem z gminami wiejskiemi.

W ogóle stosunek liczby posłów we wszystkich trzech kuryach, u nas głosujących na posłów do Sejmu krajowego, odpowiednio do kwoty opłacanych podatków i liczby uprawnionych do głosowania tak się przedstawia podług wyników głosowania w r. 1883:

L. p.	Kurya	W roku 1883			wypada jeden poseł na	
		płaciła bezpośrednich podatków zł.	mała uprawnionych do głosowania	wybiera posłów	płacących podatków zł.	głosujących
1	większej własności	2,543.508	2.235	44	57.804	51
2	małej własności	6,166.486	13.541	74	83.330	183
3	miasta i izby handl.	2,698.658	22.992	23	117.332	999

Wobec przytoczonych powyżej cyfr i szczegółów, dotyczących sprawy reprezentacyi miast naszych w Sejmie krajowym, dalej wobec rezultatu porównań ze stosunkami istniejącymi w innych krajach Monarchii, Wydział krajowy sądzi, iż zbytecznem byłoby udowadniać jeszcze potrzebę zmiany tych stosunków na inne, dla miast naszych odpowiedniejsze. Zresztą w tym względzie już tylekrotnie tak Wysoki Sejm, jakoteż Wydział krajowy i liczne głosy poselskie oświadczyły się za polepszeniem sytuacyi miast w Reprezentacyi krajowej, że obecnie nie pozostaje nic innego, jak tylko postawienie wniosków, któreby choć częściowo mogły zadość uczynić słusznym wymaganiom.

Jeszcze jednym z najważniejszych motywów do tego będzie znaczne od roku 1861 podniesienie się w miastach naszych cyfry zaludnienia i skali opłacanych podatków.

Załączony tutaj pod *D)* wykaz porównawczy 15 miast co do zaludnienia (podług spisu z r. 1890), opłacanych podatków bezpośrednich (z r. 1887) i liczby wyborców (z r. 1889) wskazuje co do niektórych miast, szczególniej Lwowa i Krakowa zdwojenie się liczby mieszkańców, a pod względem kwoty opłacanych podatków, więcej niż zdwojoną cyfrę w porównaniu z cyframi, wykazanemi przy sprawozdaniu Wydziału krajowego w r. 1865 (Alegat LXXVI). Alg. D.

Z tego powodu, jak również z uwagi, iż we Lwowie i Krakowie skupia się nietylko ruch przemysłu i handlu naszego kraju, lecz prócz tego są te dwa miasta siedzibą wyższych urzędów i sądów, posiadają uniwersytety i inne wyższe zakłady naukowe, dalej są siedzibą instytutów naukowych, mających na celu udoskonalenie różnych gałęzi wiadomości i industryi zbiegają się więc we Lwowie i Krakowie czynniki większych krajowych interesów, obejmujące stosunki i potrzeby całego kraju, stanowiąc niejako szkołę praktyczną, gdzie wyrabiają się, dojrzewają i udoskonalają cenne siły, jakie w Reprezentacyi krajowej do stosownego spełnienia jej zadania są potrzebne; nawet ze względu na ciężary podatkowe, jakie Lwów i Kraków ponoszą, należy się im w stosunku do reszty kraju znacznie większa liczba posłów w Sejmie, niż ją obecnie mają.

Lwów płaci w stosunku do ogólnej kwoty podatków z całego kraju 13·9% tej kwoty Kraków 4·7%, czyli razem płacą 18·6%, tymczasem z pomiędzy 141 posłów wybranych w Sejmie, ma Lwów 4, Kraków 3, razem 7; przypada zatem około 3% na Lwów, 2% na Kraków, a na te obydwa miasta tylko 5% ogólnej liczby posłów. Dlatego Wydział krajowy sądzi, iż pomnożenie posłów ze Lwowa o dwóch, a z Krakowa o jednego, będzie zadośćuczynieniem dla słusznych praw miastom tym przynależnych.

Co do reszty 13 miast, korzystających z prawa wybieralności osobnego posła, Wydział krajowy sądzi, że ani wzrost zaludnienia, ani cyfra płaconych obecnie podatków, ani wreszcie pomnożenie liczby wyborców nie wymagają proponowania żadnych zmian obowiązującego obecnie prawa wyborczego.

Podobnie, co się tyczy innych większych miast w kraju, których wykaz pod *E)* przedkładamy, a które z powodu zaludnienia i kwoty opłacanych podatków, mogłyby się kwalifikować do nadania im prawa wyboru osobnych posłów do Sejmu krajowego, Wydział krajowy na teraz wstrzymuje się z przedkładaniem swych wniosków, albowiem należą one do liczby tych 30 miast, dla których wydaną została pod dniem 13. marca 1889 (Nr. 24. Dz. u. kr. 1889 r.) oddzielna ustawa gminna, i dla których podług rezolucyi Wysokiego Sejmu z d. 5. października 1888 ma być uchwaloną nowa ordynacya wyborcza gminna. Alg. E.

Ordynacya wyborcza sejmowa w wielu wypadkach opiera się na przepisach ordynacyi wyborczej gminnej, zatem przed uchwaleniem ordynacyi dla tych miast trzydziestu, proponowanie zmian co do miast wykazem *E)* objętych, uważa Wydział krajowy za przedwczesne.

Pozostaje nam jeszcze do załatwienia żądanie nadania wirylnego głosu w Sejmie krajowym każdoczesnym: *a)* rektorowi szkoły politechnicznej we Lwowie, i *b)* prezesowi Akademii umiejętności w Krakowie.

Co do pierwszego, sprawa ta już została przez Wydział krajowy przychylnie oceniona w sprawozdaniu z dnia 18. listopada 1881 (Al. 2. z r. 1882), obecnie zatem, powołując się na motywa tam przytoczone, uważamy za obowiązek jak najusilniej wnioski nasze ponowić.

Co się tyczy nadania głosu wirylnego prezesowi Akademii umiejętności w Krakowie, to wobec przyznania takich praw rektorom uniwersytetów, a obecnie i rektorowi szkoły politechnicznej lwowskiej, należy się on bezwątpienia przewodniczącemu najwyższej instytucyi naukowej, nadającej kierunek ruchowi umysłowemu u nas i używającej powszechnej powagi nietylko w kraju, ale i po za jego granicami.

Wywiązawszy się w ten sposób z poruczonego nam uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 10. grudnia 1887 r. i z dnia 12. stycznia 1888 r. zadania, i wobec tego, że sprawa nadania ukwalifikowanym technikom i kandydatom notaryalnym prawa głosowania z tytułu osobistej kwalifikacyi, załatwioną została przychylnie uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 22. listopada 1889, wnosimy:

Alegaty F, G.

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączające się pod $^{1}/_{1}$. $^{2}/_{1}$. ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 18. listopada 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko.

Sprawozdawca:
Dr. D. Sawczak,
Członek Wydziału krajowego.

Alegat A. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 50.508/91.

Wykaz

15 krajów reprezentowanych w Radzie państwa, obejmujący obszar, zaludnienie, kwotę opłacanych podatków i liczbę posłów do sejmów krajowych.

Numer bieżący	Kraj	Obszar mil □	Ludność	Podatki bezpośrednie	Ogólna liczba posłów	Ilość miast i miasteczek		Posłów z miast	Posłów z Izb handlowych
						miast	miastecz.		
1	Salzburg	130	163.570	781.081	26	3	21	10	2
2	Austrya wyższa . .	217	759.620	4,075.848	49	15	90	17	3
3	Styrya	407	1,213.597	5,590.262	63	20	98	19	6
4	Gorycya i Gradyska	53	211.084	725.678	22	5	7	5	2
5	Dalmacya	94	476.101	688.844	41	17	60	8	3
6	Tyrol	485	805.176	2,268.594	68	19	29	13	3
7	Vorarlberg . . .	47	107.373	332.403	26	3	4	4	1
8	Karyntya . . .	188	348.730	1,364 000	37	10	28	9	3
9	Kraina	181	481.243	1,480.313	37	14	23	8	2
10	Austrya niższa . .	360	2,330.621	30,278.748	70	36	232	28	4
11	Bukowina . . .	189	571.671	1,088.988	31	7	8	5	2
12	Szląsk	93	565.475	2,115.448	31	25	9	10	2
13	Morawy	403	2,153.407	10,726.789	100	86	190	31	6
14	Czechy	943	5,560.819	25,966.284	241	372	226	72	15
15	Galicya	1.425	5,958.907	10,304.660	150	90	207	20	3

Alegat B. do sprawozdania Wydziału krajowego do L. 50.508/91.

Wykaz

posłów wybieranych przez miasta według ludności w 7 krajach.

Nr. bież.	Kraj	Liczba posłów z miast i Izb handlowych	Ludność ogólna tych miast	Wypada jeden poseł na mieszkańców
1	Vorarlberg	5	17.958	3.591
2	Kraina	10	68.713	6 871
3	Wyższa Austrya	20	150.403	7.520
4	Bukowina	7	74.106	10.589
5	Morawy	37	478.531	12.933
6	Czechy	87	1,141.295	15.851
7	Galicya	23	396.593	16.069

Alegat C. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 50.508/91.

Wykaz

posłów wybieranych przez miasta podług wysokości płaconych podatków bezpośrednich w 8 krajach.

Nr. bież.	Kraj	Liczba posłów z miast i Izb handlowych	Płacą podatków bezpośrednich zł.	Jeden poseł na płacących podatku zł.
1	Vorarlberg	5	113.992	22.798
2	Karyntya	12	478.528	39.877
3	Gorycya	7	308.760	44.107
4	Wyższa Austrya	20	1,063.838	53.191
5	Morawy	37	2,717.047	73.433
6	Szląsk	12	894.478	74.539
7	Czechy	87	8,612.807	98.980
8	Galicya	23	2,557.713	111.204

Alegat D. do sprawozdania Wydziału krajowego do L. 50.508/91.

W y k a z

miast wybierających osobnego posła do Sejmu krajowego.

Nr. bież.	Miasto	Wybiera posłów	Ludność w roku 1890	Płacą podatków bezpośrednich w roku 1887 zł.	Mają wyborców w r. 1889			W roku 1863 miały	
					z tytułu opłac. podatk.	z inteligencyi	Razem	ludności	płaciły podatków zł.
1	Lwów	4	127638	*) 1433039	3650	2934	6584	55662	378859
2	Kraków . . .	3	75514	480863	1951	1357	3308	34210	193741
3	Tarnów . . .	1	27575	88306	1035	292	1327	21018	35715
4	Przemyśl . . .	1	35250	80623	886	316	1322	10142	23380
5	Tarnopol . . .	1	26097	77443	1368	239	1607	16167	31665
6	Stanisławów . .	1	22230	68606	673	282	955	14204	28615
7	Kołomyja . . .	1	29838	45484	1697	195	1892	16479	15736
8	Biała	1	7620	45233	278	64	342	5249	12945
9	Rzeszów . . .	1	11953	44557	368	226	594	7362	22707
10	Jarosław . . .	1	17919	39481	988	99	1087	9126	18177
11	Drohobycz . .	1	17784	36710	1405	105	1510	12201	10664
12	Stryj	1	16276	36416	818	96	914	9862	12917
13	Nowy Sącz . .	1	12712	33727	446	135	581	6258	13939
14	Sambor . . .	1	14324	27169	1112	192	1304	10507	18484
15	Brody	1	17475	20054	790	155	945	17221	33671
	Razem .	20	460205	2557711	—	—	24272	245661	851215

*) W kwocie tej mieści się około 750.000 zł. płaconych przez zarządy kolejowe.

Alegat E. do sprawozdania Wydziału krajowego do L. 50.508/91.

Wykaz

miast kwalifikować się mających do uzyskania prawa wyboru oddzielnych posłów do Sejmu.

Nr.	Miasto	Ludność z r. 1890	Płaciły podatków w roku 1887 zł.	Mają wyborców w r. 1889		
				z tytułu podatków	z inteligencyi	Razem
1	Podgórze	13134	24.614	389	32	421
2	Brzeżany	11160	23 337	637	125	762
3	Złoczów	10119	20.875	452	128	580
4	Horodenka	11162	18.610	1.380	43	1.423
5	Śniatyn	10920	18.541	1.238	45	1.283
6	Buczacz	11106	18.295	919	67	986
7	Bochnia	8703	17.616	592	116	708
8	Gródek	10717	15.296	980	40	1.020
	Razem . .	87021	156.157	—	—	7.183

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca §. 3. statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861 roku.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia §. 3. statutu krajowego z d. 26. lutego 1861 roku i ustawy z d. 20. września 1866 r., zawierającej dodatek do §. 9. statutu krajowego (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 22.) znoszą się.

§. 3. statutu krajowego ma brzmieć jak następuje:

Sejm krajowy składa się ze stu pięćdziesięciu sześciu członków, mianowicie:

a) z trzech arcybiskupów lwowskich, księcia biskupa krakowskiego, dwóch biskupów przemyskich, biskupa tarnowskiego i biskupa stanisławowskiego. W razie wakującej stolicy arcybiskupiej lub biskupiej, administrator dyecezyi jest członkiem Sejmu krajowego;

b) z prezesa Akademii umiejętności w Krakowie;

c) z rektorów uniwersytetów krakowskiego i lwowskiego, tudzież rektora szkoły politechnicznej lwowskiej;

d) ze stu czterdziestu czterech posłów wybranych, a to:

I. czterdziestu czterech posłów z klasy wielkich posiadłości gruntowych,

II. z dwudziestu sześciu posłów miast w ustawie wyborczej wymienionych i izb handlowych i przemysłowych,

III. z siedmdziesięciu czterech posłów reszty gmin Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia co do powołania na członków Sejmu krajowego prezesa Akademii umiejętności w Krakowie i rektora Szkoły politechnicznej we Lwowie, a co do wyboru dodatkowych posłów z miast Lwowa i Krakowa od pierwszych po jej ogłoszeniu powszechnych wyborów do Sejmu.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zmieniająca §. 3. sejmowej ordynacyi wyborczej z d. 26. lutego 1861 r.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Postanowienie §. 3. sejmowej ordynacyi wyborczej z d. 26. lutego 1861 r. znosi się w jego obecnej osnowie i ma brzmieć jak następuje:

Lwów wybiera sześciu, Kraków czterech posłów, a każde z innych w §. 2. wymienionych miast po jednym.

Wszyscy do wyboru uprawnieni każdego miasta tworzą jedno ciało wyborcze.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie od pierwszych po jej ogłoszeniu powszechnych wyborów do Sejmu.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

1. Związkowa Drukarnia we Lwowie.

L. W. kr. 51.590/1891.

Aleg. 43.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zamknięciach rachunkowych galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1890 z przedłożeniem preliminarzy tych funduszów na rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Udzielone nam przez c. k. Dyrekcyę galicyjskiego funduszu propinacyjnego zamknięcia rachunkowe tego funduszu za rok 1890 oraz preliminarze na rok 1892 wraz z sprawozdaniem c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego mamy zaszczyt w myśl §. 41 ustawy z dnia 22. kwietnia 1889 (Nr. 30. Dz. u. k.) przedłożyć z wnioskiem:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem raczy zatwierdzić zamknięcia rachunkowe galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1890 i uchwalić ⁄. załączone ⁄. preliminarze pomienionego funduszu na rok 1892.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 9. grudnia 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego z przedłożeniem zamknięć rachunkowych tegoż funduszu za rok 1890 i preliminarza na rok 1892.

Wysoki Sejmie!

W myśl § 41. ustawy z dnia 22. kwietnia 1889 Dz. ust. kraj. Nr. 30 ma zaszczyt c. k. Dyrekcya galic. funduszu propinacyjnego przedłożyć niniejszem Wysokiej Izbie do zatwierdzenia, względnie uchwalenia:

A. Zamknięcie rachunkowe za rok 1890:

1. galic. funduszu propinacyjnego
   a) ogólnego,
   b) zasobowego;
2. galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego
   a) obrotowego
   b) zarodowego

B. Preliminarze sumaryczne za rok 1892:

1. galic. funduszu propinacyjnego ogólnego,
2. „ „ „ zasobowego,
3. „ „ „ rezerwowego.

W operacie zamknięć rachunkowych wyjaśniono w osobnych załącznikach przy odnośnych pozycyach różnice zachodzące między zatwierdzonym przez Wysoką Izbę na rok 1890 budżetem a wynikłością tego roku, zaś w preliminarzach na rok 1892 uzasadniono w rubryce „uwaga“ odnośne do pojedynczych pozycyj wnioski.

Z ogólnego stanowiska zauważa c. k. Dyrekcya tak co do zamknięć rachunkowych za rok 1890 jakoteż co do preliminarza na rok 1892 co następuje:

Wedle zamknięcia rachunkowego z roku 1890 uzyskano w tym roku z wydzierżawień prawa propinacyi w całym kraju dochód w kwocie 3,396.229 zł. 34 ct. a. w. Kwota ta jest mniejszą od preliminowanej (3,428.092 zł.) o 31.862 zł. 66 ct. a właściwie po strąceniu zaległości pozostałej z końcem grudnia 1890 w kwocie 22.892 zł. 77 ct., mniejszą o 8.969 zł. 89 ct.

Pomimo tego preliminowano w budżecie na rok 1891 wyższy dochód z czynszów dzierżawnych w kwocie 3,438.635 zł., który też wedle wszelkiego prawdopodobieństwa w ciągu roku bieżącego z mało znaczącą zniżką uzyskany będzie, gdyż wedle stanu rzeczy z końcem października b. r. wynosi należytość w czynszach dzierżawnych 3,438.392 zł. 7 ct., z której wpłacono już kwotę 3,342.043 zł. 2½ ct.; reszta zaś jeszcze zalega.

W szczególności zalega wedle stanu kasowego z dniem 31. października b. r. w czynszach dzierżawnych za rok 1890 kwota 3.993 zł. 34 ct. a właściwie po strąceniu dozwolonych i tabularnie zabezpieczonych spłat ratalnych tylko kwota 1.786 zł. 41 ct.
z roku bieżącego:

za I. kwartał	1.222 zł.	½ ct.
„ II. „	2.076 „	35½ „
„ III. „	6.093 „	91½ „

zaś na poczet zapadłej w dniu 31. września b. r. raty dzierżawnej w wysokości 860.176 zł. 33 ct. uiszczono już w ciągu miesiąca października kwotę 793.219 zł. 56 ct.

Jakkolwiek ten tak pomyślny stan najważniejszej rubryki dochodu ogólnego funduszu propinacyjnego zapewnia zupełną równowagę w budżecie tegoż funduszu bez uciekania się do zaoszczędzeń z lat poprzednich a względnie do zasobów funduszu rezerwowego, to jednak zaznaczyć musi c. k. Dyrekcya, iż utrzymanie tego korzystnego stanu wymaga ciągłej czujności i należytej rozwagi tak ze strony zarządu centralnego przy wydzierżawianiu dalszem uprawnień propinacyjnych i przy ściąganiu zaległych czynszów dzierżawnych, jakoteż ze strony c. k. władz administracyjnych, powołanych do wykonywania ustaw, mających na celu ochronę wyłączności i odrębności prawa propinacyi przed wkraczaniem w to prawo ze strony tych, którzy bądź to pod płaszczykiem trudnienia się handlem hurtownym trunkami spirytusowymi lub też handlem trunków niepropinacyjnych słodzonych w opieczętowanych flaszkach, bądź też w inny sposób dopuszczają się nieuprawnionego wyszynku i sprzedaży trunków propinacyjnych.

Co do akcyi egzekucyjnej w celu ściągania zaległych czynszów dzierżawnych zauważa się, iż potrzeba uciekania się przeciw opieszałym dzierzawcom do środków egzekucyjnych wzmogła się w tym roku znacznie; podczas gdy bowiem w ciągu całego roku ubiegłego wytoczono o zaległe czynsze dzierżawne tylko 244 skarg sumarycznych, wniesiono w tym roku już obecnie 425 takich skarg i to wyłącznie tylko o zapłacenie zaległych czynszów kwartalnych co najmniej w kwocie 50 zł., gdyż pomniejsze zaległości stara się c. k. Dyrekcya ściągnąć bez uciekania się do drogi sądowej, by tym sposobem oszczędzić dzierzawcom wydatku na zwrot kosztów sądowych.

W 37-miu wypadkach skorzystała nadto c. k. Dyrekcya z postanowień §. 8. warunków kontraktowych i uznała tych dzierżawców, którzy mimo kilkakrotnych upomnień i wniesionych przeciw nim pozwów sądowych nie uiścili czynszu za dwa kwartały, za kontraktołomnych, usunęła ich z dzierżawy, kaucye inkasowała i zabezpieczyła dochód z opróżnionych w ten sposób w ciągu peryodu dzierżawnego uprawnień bądź to z wolnej ręki, bądź też w drodze publicznej licytacyi, przyczem postradał fundusz propinacyjny przy tych wydzierżawieniach z zabezpieczonego poprzednio kontraktami dochodu wyż 6.000 zł. rocznie.

Chcąc ochronić się w przyszłości od podobnych strat, żąda obecnie c. k. Dyrekcya od dzierżawców nie dających zupełnej gwarancyi dotrzymania zobowiązań kontraktowych w miejsce dotychczas praktykowanej kaucyi równającej się kwartalnemu czynszowi dzierżawnemu, takąż kaucyę w wysokości półrocznej tenuty dzierżawnej.

W rubryce „Opłaty szynkarskie“ była również wynikłość w roku 1890 o 8 709 zł. 82½ ct. mniejszą od kwoty preliminowanej a stan zaległości tych spłat jest dotąd jeszcze znaczny mimo wszelkich starań i usilności, z jaką c. k. Starostwa zaległości te ściągają.

Ta sama uwaga dotyczy rubryki „grzywny za przekroczenia propinacyjne“.

Na rok 1892 preliminuje się w rubryce „opłaty szynkarskie“ o 1.000 zł. więcej, aniżeli w roku 1890 i 1891 a to na podstawie obecnego stanu szynkarzy, tudzież z uwagi na okoliczność, iż wskutek skonstatowanego przy ostatniej konskrypcyi przyrostu ludności, wymierzyły c. k. Starostwa w niektórych miejscowościach, stosownie do obecnego stanu ludności wyższe opłaty po myśli §. 20. ustawy z dnia 30. grudnia 1875 Nr. 55. Dz. u. kr. z roku 1877.

Pomijając pomniejsze rubryki dochodu galic. funduszu propinacyjnego zauważa się do pozycyi 7. preliminarza „zasiłek z jednomilionowej subwencyi ze skarbu państwa“, iż na podstawie orzeczeń wydanych o czystym dochodzie z prawa propinacyi 37 miast wykonujących to prawo na swych terytoryach samoistnie, obliczono w międzyczasie udział tych miast w rzeczonej subwencyi po myśli §. 43. noweli propinacyjnej w rocznej kwocie 108.870 zł. 79 ct., przez co pozostał dla funduszu propinacyjnego ogólnego zasiłek z powyższego tytułu w kwocie 891.129 zł. 21 ct., który wstawiono do preliminarza na rok 1892.

Według zamknięcia za rok 1890. wynosiły przypisane w księgach zwyczajne dochody

galic. funduszu propinacyjnego ogółem	4,661.617 zł. 45 ct.
wydatki zaś	4,392.667 „ 96 „
przeto uzyskano zwyżkę w kwocie	268.949 zł. 49 ct.
która w porównaniu z preliminowaną na rok 1890 nadwyżką . .	91.689 „ 51 „
jest większą o	177.259 zł. 98 ct.

Zwyżkę tę w kwocie 268.949 zł. 49 ct. wcielono po myśli §. 21. lit. *e)* noweli propinacyjnej do ogólnego funduszu propinacyjnego i utworzono z niej dla należytego przeglądu wynikłości finansowej każdego pojedynczego roku administracyjnego osobny fundusz pod nazwą „galicyjski fundusz propinacyjny zasobowy“.

Za gotówkę ztąd uzyskaną zakupiono, jak świadczy budżet na rok 1892, 4% obligacye galicyjskiego funduszu propinacyjnego.

W dziale wydatków galic. funduszu propinacyjnego preliminuje się na rok 1892 o 6.822 zł. więcej, aniżeli w roku 1891, a to głównie w rubryce „podatek dochodowy od czynszów za wydzierżawione prawo propinacyi“, która to rubryka wydatku wzrosła wskutek podwyższenia na rok 1891 krajowego dodatku indemnizacyjnego o trzy centy.

Co do galic. funduszu propinacyjnego r e z e r w o w e g o zauważa się przedewszystkiem, iż według zamknięcia tegoż funduszu w dziale „majątku obrotowego“ wynosiły przypisane dochody w roku 1890.

. . . . .	252.543 zł. 51 ct.
wydatki zaś	122.697 „ 13 „
zaczem okazuje się zwyżka w kwocie	129.846 zł. 38 ct.
która w stosunku do preliminowanej nadwyżki na rok 1890 w kwocie .	10.095 „ — „
jest większą o	119.751 zł. 38 ct.

Powyższą nadwyżkę dochodów w kwocie 129.846 zł. 38 ct., przeniesiono do majątku zarodowego i zakupiono za nią w roku 1890 4% obligacye galic. funduszu propinacyjnego.

W dziale wydatków tego funduszu, który w myśl §. 22. lit. *a)* noweli propinacyjnej przeznaczony jest w pierwszym rzędzie do pokrywania kosztów administracyi, preliminuje się na rok 1892. o 2.205 zł. mniej, aniżeli w r. 1891, a jest uzasadniona nadzieja, iż w przyszłości zaoszczędzenie będzie jeszcze większe.

Majątek zarodowy galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego wykazuje wedle zamknięcia rachunkowego za rok 1890 po pokryciu udziału 37-miu miast w subwencyi ze skarbu państwa za czas od 1. września 1888 do końca grudnia 1889 wraz z odsetkami i po strąceniu należytości stemplowej od kwitów na pobór tej subwencyi sumę 5,411.253 zł. 93 ct., w poró-

wnaniu przeto z otrzymanym od Wydziału krajowego funduszem uzbieranym po koniec r. 1889

w gotówce	41.592 zł. 91 ct.
w papierach wartościowych nominalnie	3.770.200 „ — „
razem . .	3,811.722 zł. 91 ct.

powiększył się majątek zarodowy z końcem roku 1890 o 1,599.462 zł. 02 ct.

Bliższe szczegóły co do lokacyi kapitałów, należących do majątku zarodowego, zawierają załączniki Nr. 2. i Nr. 3 zamknięcia rachunkowego galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego.

W końcu wypada jeszcze nadmienić, iż tytułem wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyi wypłacono uprawnionym po dzień 14. listopada b. r. w gotówce 32,506.202 zł. 46½ ct. zaś w 4% po koniec roku 1894 winkulowanych obligacyach nominalnie 21,836.950 zł., pozostaje przeto jeszcze do wypłaty w gotówce 1,338.082 zł. 71 ct., zaś w obligacyach nominalnie 2,045.150 zł.

Nadto przyznano i wypłacono uprawnionym tytułem odsetek od kapitałów w gotówce wypłaconych kwotę 227.919 zł. 38½ct.

Lwów dnia 15. listopada 1891.

Badeni w. r.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

za rok 1890

(z 2 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 15. kwietnia 1891.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Dochody.						
		a) **Zwyczajne.**						
1	1	Czynsze za wydzierzawione prawa propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie			3,419.122	11	3,419.122	11
2	2	Opłaty od szynkarzy			205.183	78½	205.183	78½
3	3	Opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni			2.300	—	2.300	—
4	4	Grzywny za przekroczenia propinacyjne . . .			10.170	54	10.170	54
5	5	Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych .			231	35	231	35
6	6	Odsetki zwłoki			7.494	39½	7.494	39½
7	7	Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa .			891.129	21	891.129	21
8	—	Odsetki czynne od lokowanych kapitałów z dochodów bieżących i emisyi obligacyj propinacyjnych . .			124.919	54	124.919	54
9	—	Rozmaite			1.066	52	1.066	52
		Razem . . .	—	—	4,661.617	45	4,661.617	45
		b) **Obojętne.**						
10	—	Mylnie zarachowane dochody przez c. k. urzędy podatk.			1.890	26	1.890	26
11	—	Zwrot mylnie przez c. k. urzędy podatkowe zarachowanych wydatków			452	49	452	49
12	—	Kaucye na zabezpieczenie warunków dzierzawy prawa propinacyi			172.961	39	172.961	39
13	—	Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa należący się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach			63.507	95½	63.507	95½
14	—	Odsetki od lokowanego zasiłku z milionowej subwencyi ze skarbu państwa należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach			738	56	738	56
15	—	Zwrot należytości stemplowej od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach			201	25	201	25
16	—	Wpłacone czynsze za wydzierzawione prawa propinacyi na rachunek lat przyszłych			323.030	87½	323.030	87½
17	—	Wpłacone opłaty od szynkarzy na rachunek lat przyszłych			11.775	50½	11.775	50½
		Razem . . .	—	—	574.558	28½	574.558	28½
		c) **Operacye kredytowe.**						
18	—	Zwrot lokowanych kapitałów			3,313.358	24½	3,313.358	24½
		Razem . . .	—	—	3,313.358	24½	3,313.358	24½
		Ogółem . . .			8,549.533	98	8,549.533	98
		W porównaniu z wydatkami . . .			8,280.584	49	8,280.584	49
		pozostaje zwyżka . . .			268.949	49	268.949	49
		którą przeniesiono do funduszu zasobowego galic. funduszu propinacyjnego.						

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
		3,396.229	34	3,396.229	34	3,428.092	—	31.862	66	—	—	22 892	77	88
		193.290	17½	193.290	17½	202.000	—	8.709	82½	—	—	11.893	61	92
		2.300	—	2.300	—	—	—	—	—	2.300	—	—	—	96
		1.622	82	1.622	82	3.500	—	1.877	18	—	—	8.547	72	101
		231	35	231	35	30	—	—	—	201	35	—	—	105
		7.451	64½	7.451	64½	4.500	—	—	—	2.951	64½	42	75	109
		519.825	37½	519.825	37½	850.000	—	330.174	62½	—	—	371.303	83½	113
		124.919	54	124.919	54	—	—	—	—	124.919	54	—	—	118
		1.051	52	1.051	52	—	—	—	—	1.051	52	15	—	122
—	—	4,246.921	76½	4,246.921	76½	4,488.122	—	372.624	29	131.424	05½	414.695	68½	
								241.200	23½					
		1.890	26	1.890	26	—	—	—	—	—	—	—	—	146
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	452	49	150
		172.961	39	172.961	39	—	—	—	—	—	—	—	—	154
		63.507	95½	63.507	95½	—	—	—	—	—	—	—	—	158
		738	56	738	56	—	—	—	—	—	—	—	—	161
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	201	25	163
		323.030	87½	323.030	87½	—	—	—	—	—	—	—	—	167
		11.775	50½	11.775	50½	—	—	—	—	—	—	—	—	171
—	—	573.904	54½	573.904	54½	—	—	—	—	—	—	653	74	
		1,561.321	28½	1,561.321	28½	—	—	—	—	—	—	1,752 036	96	213
—	—	1,561.321	28½	1,561.321	28½	—	—	—	—	—	—	1,752.036	96	

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Wydatki.						
		a) **Zwyczajne.**						
1	1	Spłata kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego			1,395.800	—	1,395.800	—
2	2	Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących .			2,474.180	—	2,474.180	—
3	3	Prowizya c. k. uprz. Bankowi dla krajów koronnych w Wiedniu za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów . .			1.185	55	1.185	55
4	4	Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa			2.790	—	2.790	—
5	5	Podatek dochodowy od czynszów za wydzierzawione prawa propinacyi			518.582	49	518.582	49
6	6	Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie			129	92	129	92
		Razem . . .	—	—	4,392.667	96	4,392.667	96
		b) **Obojętne.**						
7	—	Zwrot mylnie zarachowanych dochodów przez c. k. Urzędy podatkowe			1.890	26	1.890	26
8	—	Mylnie przez c. k. Urzędy podatkowe zarachowane wydatki			452	49	452	49
9	—	Zwrot kaucyj złożonych na zabezpieczenie warunków dzierzawy prawa propinacyi			172.961	39	172.961	39
10	—	Zwrot zasiłku z milionowej subwencyi ze skarbu państwa należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach .			63.507	95½	63.507	95½
11	—	Zwrot odsetek od lokowanego zasiłku z milionowej subwencyi należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach			738	56	738	56
12	—	Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach			201	25	201	25
13	—	Zwrot wpłaconych czynszów za wydzierzawione prawa propinacyi na rachunek lat przyszłych . . .			323.030	87½	323.030	87½
14	—	Zwrot wpłaconych opłat od szynkarzy na rachunek lat przyszłych			11.775	50½	11.775	50½
		Razem . . .	—	—	574.558	28½	574.558	28½
		c) **Operacye kredytowe.**						
15	—	Lokacya kapitałów	—	—	3,313.358	24½	3,313.358	24½
		Razem . . .	—	—	3,313.358	24½	3,313.358	24½
		Ogółem	—	—	8,280.584	49	8,280.584	49

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
		608 300	—	608.300	—	1,395.800	—	787.500	—	—	—	787.500	—	230
		1,147.921	—	1,147.921	—	2,474.180	—	1,326.259	—	—	—	1,326.259	—	234
		1.185	55	1.185	55	3.200	—	2.014	45	—	—	—	—	238
		1.627	50	1.627	50	2.670	—	1.042	50	—	—	1.162	50	246
		518.582	49	518.582	49	518.582	49	—	—	—	—	—	—	250
		129	92	129	92	2.000	—	1.870	8	—	—	—	—	254
—	—	2,277.746	46	2,277.746	46	4,396.432	49	2,118.686	3	—	—	2,114.921	50	
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.890	26	304
		452	49	452	49	—	—	—	—	—	—	—	—	308
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	172.961	39	312
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63.507	95½	316
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	738	56	320
		201	25	201	25	—	—	—	—	—	—	—	—	324
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	323.030	87½	328
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11.775	50½	332
—	—	653	74	653	74	—	—	—	—	—	—	573.904	54½	
—	—	3,313.358	24½	3,313.358	24½	—	—	—	—	—	—	—	—	366
—	—	3,313.358	24½	3,313.358	24½	—	—	—	—	—	—	—	—	

Załącznik Nr. 1 do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinacyjnego za r. 1890.

Uzasadnienie

różnic między budżetem a wynikłością uiszczenia.

Dochody.

a) Zwyczajne.

1. Czynsze za wydzierżawione prawa propinacyi i dochody usyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie.

wynikłość mniejsza o	31.862 zł.	66 ct.
a właściwie po strąceniu zaległości z końcem grudnia 1890 w kwocie	22.892 „	77 „
tylko o	8.969 zł.	89 ct.

z powodu, że podczas sporządzania budżetu na r. 1890 nie były wszystkie dzierżawy uprawnień propinacyjnych po koniec roku 1890 należycie zabezpieczone. Preliminowano przeto czynsze, które w przypuszczeniu spodziewano się uzyskać, jednakże bądźto nie osiągnięto przy zawarciu kontraktów spodziewanego dochodu, bądź też zmuszoną była c. k. Dyrekcya dozwolić opustu z zakontraktowanych czynszów z różnych z góry przewidzieć się nie dających powodów.

Z pozostałej zaległości z końcem roku 1890	22.892 zł.	77 ct.
wpłacono już po koniec lutego 1891	8.242 „	69½ „
zalega jeszcze	14.650 zł.	7½ ct.

a mianowicie:

za I. kwartał 1890	2.075 zł.	7 ct.
„ II. „ „	2.770 „	99 „
„ III. „ „	3.362 „	8 „
„ IV. „ „	6.441 „	93½ „
razem	14.650 zł.	7½ ct

z których przy asygnowaniu kapitałów wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyjne ściągnięta będzie kwota 5.316 zł. 16 ct.
z depozytów sądowych ma się odebrać 2.600 „ — „
o resztę zaś w kwocie 6.733 „ 91½ „
są w toku procesa sądowe.

2. Opłaty od szynkarzy.

wynikłość mniejsza o . . . . . 8.709 zł. 82½ ct.
z powodu zaległości pozostałych z końcem roku 1890, których ściągnięcie jest w toku egzekucyi politycznej.

3. Opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni.

wynikłość większa o . . . . . 2.300 zł. — ct.
z powodu wpłacenia opłat budżetem nieprzewidzianych od założenia trzech miodosytni po 10 zł. i jednego browaru w kwocie 2.000 zł.

4. Grzywny za przekroczenia propinacyjne.

wynikłość mniejsza o . . . . . 1.877 zł. 18 ct.
z tego samego powodu co i opłaty od szynkarzy.

5. Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych.

wynikłość większa o . . . . . 201 zł. 35 ct.
z powodu, iż dochód tej rubryki ściśle z góry budżetem oznaczyć się nie da.

6. Odsetki zwłoki.

wynikłość większa o . . . . . 2.951 zł. 64½ ct.
ponieważ czynsze za wydzierżawione prawa propinacyi i opłaty od szynkarzy nie wpływały w terminach zapadłości.

7. Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa.

wynikłość mniejsza o . . . . . 330.174 zł. 62½ ct.
ponieważ przy ułożeniu budżetu na r. 1890 nie była c. k. Dyrekcyi wiadomą kwota, która z jednomilionowej subwencyi ze skarbu państwa na rzecz galic. funduszu propinacyjnego przypadnie, przeto preliminowano w przybliżeniu rocznie 850.000 zł. Gdy obecnie na podstawie orzeczeń o czystym dochodzie z prawa propinacyi 37 miast wykonujących wyłącznie to prawo na swem terytoryum obliczony został po myśli §. 43 noweli z dnia 22. kwietnia 1889 (Nr. 30 Dz. ust. kr.) udział tych miast w rzeczonej subwencyi w rocznej kwocie 108.870 zł. 79 ct. przeto pozostaje dla funduszu propinacyjnego z powyższego tytułu zasiłek rocznie 891.129 zł. 21 ct.
który od preliminowanej kwoty . . . . . 850.000 „ — „
jest większy o . . . . . 41.129 zł. 21 ct.

Ze względu jednak, że po myśli reskryptu wysokiego c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 31. maja 1889 l. 2.205/F. M. udział wypłacany bywa ratami miesięcznemi po upływie 5 miesięcy a mianowicie: za styczeń w czerwcu, za luty w lipcu i t. p. przeto w r. 1890 pobrano

ten zasiłek tylko za czas od 1. stycznia do końca lipca 1890 w kwocie 519.825 zł. 37½ ct.
a w porównaniu z powyższą należytością . . . . . 891.129 „ 21 „
mniej o . . . . . 371.303 zł. 83½ ct.
co stanowi należytość czynną z końcem roku 1890 wpłynąć mającą w pierwszych pięciu miesiącach roku 1891.

8. Odsetki czynne od lokowanych kapitałów z dochodów bieżących i emisyi obligacyj indemnizacyjnych.

wynikłość większa o . . . . . 124.919 zł. 54 ct.
a to z powodu:

1. iż dochody bieżące mogły być przez całe pierwsze półrocze 1890 lokowane, gdyż w półroczu tem nie przypadały do wypłaty ani kupony, ani kapitały za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego;
2. że kapitały w obligacyach za zniesione prawo propinacyi były w ciągu całego roku 1890 wypłacane stopniowo w miarę uzyskanych przekazów sądowych tak, iż z końcem roku 1890 pozostał w kasie zapas 4,735.800 zł. uprawnionym nie wydany, którzy tem samem nie mogli ani kuponów ani też kapitałów za wylosowane obligacye realizować, podczas gdy c. k Dyrekcya potrzebne na ten cel fundusze już posiadała i je na procencie lokowała.

9. Rozmaite.

wynikłość większa o . . . . . 1.051 zł. 52 ct.
z powodu inkasowania kaucyj uznanych za przepadłe z powodu kontraktołomności dzierżawców uprawnień propinacyjnych.

Wydatki.

a) Zwyczajne.

1. Spłata kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego.

wynikłość mniejsza o . . . . . 787.500 zł. — ct.

2. Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących.

wynikłość mniejsza o . . . . . 1,326.259 zł. — ct.
z powodu niezgłoszenia się właścicieli po odbiór kwot przypadających za zapadłe kupony i wylosowane obligacye, która to pozornie mniejsza wynikłość stanowi zaległość bierną funduszu propinacyjnego z końcem roku 1890.

3. Prowizya c. k. uprz. Bankowi dla krajów koronnych w Wiedniu za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów.

wynikłość mniejsza o . . . . . 2.014 zł. 45 ct.
ponieważ prowizya przypadająca za inkaso zapadłych kuponów i wylosowanych obligacyj w budżecie dokładnie oznaczoną być nie mogła.

4. Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa.

wynikłość mniejsza o . . . . . 1.042 zł. 50 ct.
ponieważ jakto już w dziale dochodów pod l. poz. 7. wykazano, wpływa subwencya o pięć miesięcy później, przeto z tego powodu nie wydano całego na r. 1890 przyzwolonego kredytu na należytość stemplową od kwitów. Różnica między pozostałą zaległością 1.162 zł. 50 ct. a korzystniejszą wynikłością 1.042 zł. 50 ct. usprawiedliwia się tem, że i należytość zasiłku na rok 1890 jest wyższą od preliminowanej kwoty.

6. Podatek zarobkowy, od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie.

wynikłość mniejsza o . . . . . 1.870 zł. 8 ct.
z powodu wydzierżawienia niektórych uprawnień propinacyjnych przez c. k. Dyrekcyę pierwotnie we własnym zarządzie wykonywanych, zaczem odpisano z końcem pierwszego półrocza 1890 podatek zarobkowy.

Z c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 15 kwietnia 1891.

Załącznik Nr. 2. do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinacyjnego za rok 1890.

WYKAZ

ilości szynkarzy i obliczenie rocznej należytości z końcem roku 1890.

Rok	Po 10 zł.		Po 15 zł.		Po 20 zł.		Po 60 zł.		Po 80 zł.		Po 100 zł.		Razem	
	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna
1890	6.614	66.140	6.880	103.200	907	18.140	34	2.040	147	11.760	26	2.600	14.608	203.880

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 15. kwietnia 1891.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

zasobowego

za rok 1890.

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 1. kwietnia 1891.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Dochody.						
		a) **Zwyczajne.**						
1	—	Nadwyżka dochodów gal. funduszu propin. za rok 1890	—	—	268.949	49	268.949	49
		b) **Operacye kredytowe.**						
2	—	Zwroty lokowanych kapitałów	—	—	268.949	49	268.949	49
		Razem . .	—	—	537.898	98	537.898	98
		W porównaniu z wydatkami	—	—	268.949	49	268.949	49
		pozostaje	—	—	268.949	49	268.949	49
		Wydatki.						
		a) **Operacye kredytowe.**						
1	—	Lokacya kapitałów	—	—	268.949	49	268.949	49
		Razem .	—	—	268.949	49	268.949	49

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
—	—	268.949	49	268.949	49	—	—	—	—	—	—	—	—	378
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	268.949	49	395
—	—	268.949	49	268.949	49	—	—	—	—	—	—	268.949	49	
—	—	268.949	49	268.949	49	—	—	—	—	—	—	—	—	410
—	—	268 949	49	268 949	49	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

rezerwowego

za rok 1890.

Majątek obrotowy.

(Z 1 załącznikiem).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 15. kwietnia 1891.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	ct	bieżąca zł.	ct.	razem zł.	ct.
		Dochody.						
		a) **Zwyczajne.**						
1	1	Odsetki czynne			252.375	57	252.375	57
2	—	Rozmaite			7	50	7	50
3	—	Zwroty kosztów sądowych			2	94	2	94
		Razem	—	—	252.386	1	252.386	1
		b) **Obojętne.**						
4	—	Zwrot danych zaliczek zwrotnych		—	157	50	157	50
		Ogółem	—	—	252.543	51	252.543	51
		W porównaniu z wydatkami			122.697	13	122.697	13
		pozostaje zwyżka			129.846	38	129.846	38
		którą przeniesiono do majątku zarodowego galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego.						
		Wydatki.						
		a) **Zwyczajne.**						
1	1	Płace urzędników			23.246	58	23.246	58
2	2	Płace sług			864	—	864	—
3	3	Adjuta			983	29	983	29
4	4	Dyurna			18.645	38	18.645	38
5	5	Ryczałt do skarbu państwa na koszta utrzymania c. k. kasy galic. funduszu propinacyjnego			10.000	—	10.000	—
6	6	Czynsze najmu			2.500	—	2.500	—
7	7	Koszta administracyi powiatowej			34.502	29	34.502	29
8	8	Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi			1.403	70	1.403	70
9	9	Potrzeby kancelaryjne			4.998	95	4.998	95
10	10	Koszta zarządu			825	84	825	84
11	11	Koszta sądowe			1.070	86	1.070	86
12	12	Remuneracye, zapomogi i rozmaite nieprzewidziane wydatki			7.260	99	7.260	99
		Suma *a)*	—	—	106.301	88	106.301	88
		b) **Nadzwyczajne.**						
13	13	Konfekcya obligacyj gal. funduszu propinacyjnego			16.237	75	16.237	75
		Suma *b)*	—	—	16.237	75	16.237	75
		Suma *a)* i *b)* razem	—	—	122.539	63	122.539	63
		c) **Obojętne.**						
14	—	Dane zaliczki zwrotne			157	50	157	50
		Ogółem	—	—	122.697	13	122.697	13

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
		252.375	57	252.375	57	150.779	—	—	—	101.596	57	—	—	4
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	50	8
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	94	38
—	—	252.375	57	252.375	57	150.779	—	—	—	101.596	57	10	44	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	157	50	76
		23.246	58	23.246	58	23.534	—	287	42	—	—	—	—	100
		864	—	864	—	864	—	—	—	—	—	—	—	104
		983	29	983	29	1.600	—	616	71	—	—	—	—	108
		18.645	38	18.645	38	20.948	—	2.302	62	—	—	—	—	112
		10.000	—	10.000	—	10.000	—	—	—	—	—	—	—	116
		2.500	—	2.500	—	2.500	—	—	—	—	—	—	—	120
		34.353	66	34.353	66	40.000	—	5.646	34	—	—	148	63	124
		1.403	70	1.403	70	5.200	—	3.796	30	—	—	—	—	128
		4.995	15	4.995	15	8.000	—	3.004	85	—	—	3	80	132
		825	84	825	84	1.000	—	174	16	—	—	—	—	136
		1.067	73	1.067	73	800	—	—	—	267	73	3	13	140
		7.110	99	7.110	99	10.000	—	2.889	1	—	—	150	—	144
—	—	105.996	32	105.996	32	124.446	—	18.717	41	267	73	305	56	
		16.237	75	16.237	75	16.238	—	—	25	—	—	—	—	171
—	—	16.237	75	16.237	75	16.238	—	—	25	—	—	—	—	
—	—	122.234	7	122.234	7	140.684	—	18.717	66	267	73	305	56	
								18.449·93						
—	—	157	50	157	50	—	—	—	—	—	—	—	—	179

Majątek obrotowy.

Uzasadnienie

różnic między budżetem a wynikłością uiszczenia.

Dochody.

a) Zwyczajne.

1. Odsetki czynne.

wynikłość większa o . . . . . 101.596 zł. 57 ct.
z powodu, iż w budżecie nie preliminowano odsetek z lokacyi dochodów bieżących majątku zarodowego, tudzież że po przedłożeniu budżetu zakupiono papiery wartościowe, od których odsetki nie były na r. 1890 preliminowane.

Wydatki.

a) Zwyczajne.

1. Płace urzędników.

wynikłość mniejsza o . . . . . 287 zł. 42 ct.
z powodu zaoszczędzeń interkalarnych.

3. Adjuta.

wynikłość mniejsza o . . . . . 616 zł. 71 ct.
z powodu wstrzymania adjutum praktykantowi konceptowemu z końcem kwietnia 1890 i z powodu interkalaryów przy adjutach praktykantów rachunkowych.

4. Dyurna.

wynikłość mniejsza o . . . . . 2.302 zł. 62 ct.
z powodu, iż wskutek wypłaty wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyi w przeważnej części już uskutecznionej, tudzież wydzierżawienia uprawnień na dłuższy przeciąg czasu zmniejszono liczbę dyetaryuszów w oddziale manipulacyjnym.

7. Koszta administracyi powiatowej.

wynikłość mniejsza o . . . . . 5.646 zł. 34 ct.
z powodu wydzierżawienia wielu praw propinacyjnych na dłuższy przeciąg czasu zmiejszyło się wynagrodzenie specyalnych delegatów o powyższą kwotę

8. Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi.

wynikłość mniejsza o . . . . . 3.796 zł. 30 ct.
z powodu wydzierżawienia przeważnej części uprawnień propinacyjnych na dłuższy przeciąg czasu, tudzież załatwienia wszystkich czynności połączonych z przyznaniem wynagrodzeń za zniesione prawa propinacyi odpadła potrzeba częstszych posiedzeń Dyrekcyi, skutkiem tego zmiejszyły się wydatki tej rubryki o powyższą kwotę.

9. Potrzeby kancelaryjne.

wynikłość mniejsza o . . . . . 3.004 zł. 85 ct.
ponieważ przy ułożeniu budżetu na r. 1890 wzięto za podstawę wynikłość za I. kwartał 1890, podczas gdy w następnych kwartałach wydatki tej rubryki się zmiejszyły.

10. Koszta zarządu.

wynikłość mniejsza o . . . . . 174 zł. 16 ct.
z powodu jak przy potrzebach kancelaryjnych.

11. Koszta sądowe.

wynikłość większa o . . . . . 267 zł. 73 ct.
ponieważ procesa sądowe względem opieszałych dzierżawców prawa propinacyi i szynkarzy wzmogły się w II. półroczu 1890.

12. Remuneracye, zapomogi i rozmaite nieprzewidziane wydatki.

wynikłość mniejsza o . . . . . 2 889 zł. 1 ct.
ponieważ na ten cel budżetem przyzwolona kwota nie została w całości wyczerpaną.

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 15. kwietnia 1891.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

rezerwowego

za rok 1890.

Majątek zarodowy.

(Z 3 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 15. kwietnia 1891.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Gotówka.						
		Dochody.						
		a) **Zwyczajne.**						
1		Uzbierany fundusz przez Wydział kraj. po koniec r. 1889	—	—	41.592	91	41.592	91
2		Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa za czas od 1. września 1888 po koniec grudnia 1889	—	—	1,188.172	29	1,188.172	29
3		Opłaty od szynkarzy	34.547	33	—	—	34.547	33
4		Grzywny za przekroczenia propinacyjne	19.069	28	—	—	19.069	28
5		Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych	30	8	83	7	113	12
6		Odsetki zwłoki	—	—	1.085	2½	1.085	2½
7		Odsetki czynne za czas od 17. czerwca po koniec grudnia 1889 od lokowanego zasiłku z milionowej subwencyi ze skarbu państwa	—	—	11.259	52	11.259	52
8		Rozmaite	—	—	55	97	55	97
9		Zwroty kosztów zaliczkowo wypłaconych z funduszu rezerwowego	47	13½	—	—	47	13½
10		Zwyżka dochodów majątku obrotowego galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego za rok 1890	—	—	129.846	38	129.846	38
		Razem	53.693	82½	1,372.095	16½	1,425.788	99
		b) **Obojętne.**						
11		Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa za czas od 1. września 1888 po koniec grudnia 1889 należący się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach	—	—	145.161	4	145.161	4
12		Odsetki czynne za czas od 17. czerwca 1889 po koniec grudnia 1890 od lokowanego zasiłku z milionowej subwencyi ze skarbu państwa za czas od 1. września 1888 po koniec grudnia 1889 należącego się miastom wykonującym wyłącznie prawo propinacyi na swoich obszarach	—	—	6.204	57	6.204	57
13		Zwrot należytości stemplowej od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach	—	—	433	75	433	75
		Razem	—	—	151.799	36	151.799	36
		c) **Operacye kredytowe.**						
14		Za sprzedane papiery wartościowe	—	—	1,841.338	40	1,841 338	40
15		Za wylosowane papiery wartościowe	—	—	64.200	—	64.200	—
16		Zwrot lokowanych kapitałów	—	—	1,399.795	58	1,399.795	58
		Razem	—	—	3,305 333	98	3.305.333	98
		Ogółem	53.693	82½	4,829.228	50½	4,882 922	33
		W porównaniu z wydatkami pozostaje zapas						

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
—	—	41.592	91	41.592	91	—	—	—	—	—	—	—	—	206
—	—	1,188.172	29	1,188.172	29	—	—	—	—	—	—	—	—	207
14.775	5	—	—	14.775	5	—	—	—	—	—	—	19.772	28	208
2.638	66	—	—	2.638	66	—	—	—	—	—	—	16.430	62	212
30	8	51	77	81	85	—	—	—	—	—	—	31	30	216
—	—	1.085	2½	1.085	2½	—	—	—	—	—	—	—	—	220
—	—	11.259	52	11.259	52	—	—	—	—	—	—	—	—	224
—	—	55	97	55	97	—	—	—	—	—	—	—	—	225
36	28½	—	—	36	28½	—	—	—	—	—	—	10	85	229
—	—	129.846	38	129.846	38	—	—	—	—	—	—	—	—	230
17.480	7½	1,372.063	86½	1.389.543	94	—	—	—	—	—	—	36.245	5	
—	—	145.161	4	145 161	4	—	—	—	—	—	—	—	—	267
—	—	6.204	57	6.204	57	—	—	—	—	—	—	—	—	268
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	433	75	269
—	—	151.365	61	151.365	61	—	—	—	—	—	—	433	75	
—	—	1,841.338	40	1,841.338	40	—	—	—	—	—	—	—	—	288
—	—	64.200	—	64.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	292
—	—	1,399.795	58	1,399.795	58	—	—	—	—	—	—	—	—	296
—	—	3,305.333	98	3,305.333	98	—	—	—	—	—	—	—	—	
17.480	7½	4,828.763	45½	4,846.243	53	—	—	—	—	—	—	36.678	80	
				4,841.857	74									
				4.385	79									

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	ct	bieżąca zł.	ct.	razem zł.	ct.
		Gotówka.						
		Wydatki.						
		a) **Zwyczajne.**						
1		Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa za czas od 1. września 1888 po koniec grudnia 1889	—	—	3.742	50	3.742	50
2		Rozmaite nieprzewidziane	26	67	—	—	26	67
3		Zwroty nadpłat i mylnych poborów	151	58	22	70	174	28
		Razem . . .	178	25	3.765	20	3.943	45
		b) **Obojętne.**						
4		Zwrot zasiłku z milionowej subwencyi ze skarbu państwa za czas od 1. września 1888 po koniec grudnia 1889 należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach .	—	—	145.161	4	145.161	4
5		Zwrot odsetek od lokowanego zasiłku ze skarbu państwa za czas od 1. września 1888 po koniec grudnia 1889 należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach .	—	—	6.204	57	6.204	57
6		Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach	—	—	433	75	433	75
		Razem . . .	—	—	151.799	36	151.799	36
		c) **Operacye kredytowe.**						
7		Na zakupno papierów wartościowych	—	—	3,437.694	91	3,437.694	91
8		Lokacya kapitałów	—	—	1,399.795	58	1,399.795	58
		Razem . . .	—	—	4,837.490	49	4,837.490	49
		Ogółem . . .	178	25	4,993.055	5	4,993.223	30

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
—	—	3.742	50	3.742	50	—	—	—	—	—	—	—	—	316
26	67	—	—	26	67	—	—	—	—	—	—	—	—	317
141	63	22	70	164	33	—	—	—	—	—	—	9	95	318
168	30	3.765	20	3.933	50	—	—	—	—	—	—	9	95	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	145.161	4	336
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.204	57	337
—	—	433	75	433	75	—	—	—	—	—	—	—	—	338
—	—	433	75	433	75	—	—	—	—	—	—	151.365	61	
—	—	3,437.694	91	3,437.694	91	—	—	—	—	—	—	—	—	346
—	—	1.399.795	58	1,399.795	58	—	—	—	—	—	—	—	—	350
—	—	4,837.490	49	4,837.490	49	—	—	—	—	—	—	—	—	
168	30	4,841.689	44	4,841.857	74	—	—	—	—	—	—	151 375	56	

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Efekta.						
		Dochody.						
1		Uzbierany fundusz przez Wydział krajowy po koniec roku 1889	—	—	3,770.200	—	3,770.200	—
2		Zakupione papiery wartościowe	—	—	3,704.900	—	3.704.900	—
		Razem . .	—	—	7,475.100	—	7,475.100	—
		W porównaniu z wydatkami						
		pozostaje zapas . . .						
		Wydatki.						
1		Sprzedane papiery wartościowe	—	—	1,853.100	—	1,853.100	—
2		Wylosowane papiery wartościowe	—	—	64.200	—	64.200	—
		Razem .	—	—	1,917.300	—	1,917.300	—

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
—	—	3,770.200	—	3,770.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	396
—	—	3,704.900	—	3,704.900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	397
	—	7,475.100	—	7,475.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				1,917.300	—									
				5,557.800	—									
—	—	1,853.100	—	1,853.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	474
—	—	64.200	—	64.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	478
—	—	1,917.300	—	1,917.300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Załącznik Nr. 1. do zamknięcia rachunku galic. fund. propinac. rezerwowego za r. 1890.

Majątek zarodowy.

Wykaz

umniejszenia zaległości wskutek przedawnienia, niemożności ściągnięcia i sprostowania należytości.

Według przedłożonego przez Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi zamknięcia rachunku funduszu propinacyjnego za rok 1889 pozostała należytość na rachunek funduszu rezerwowego z końcem roku 1889 a mianowicie:	Dochody zł.	Dochody ct.	Wydatki zł.	Wydatki ct.
Opłat od szynkarzy	41.874	37	—	—
Grzywien za przestępstwa w sprawach propinacyjnych	22.594	40	—	—
Dochodów ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych	30	8	—	—
Zwrotów kosztów zaliczkowo wypłaconych z funduszu rezerwow.	760	19	—	—
Rozmaitych nieprzewidzianych	—	—	29	73
Zwrotów nadpłat i mylnych poborów	—	—	208	63
Razem	65 259	4	238	36
Z tego odpisano	11.565	21½	60	11
pozostało	53.693	82½	178	25
które przeniesiono do zamknięcia rachunku za r. 1890 jako początkową zaległość.				

	Odpisano wskutek przedawnienia zł.	ot.	niemożności ściągnięcia zł.	ct.	sprostowania należytości zł.	ct.
Dochody						
Opłaty od szynkarzy	—	—	3.243	87	4.083	17
Grzywny za przestępstwa w sprawach propinac.	—	—	2.830	22	694	90
Zwroty kosztów zaliczkowo wypłaconych z funduszu rezerwowego	—	—	707	95½	5	10
Razem	—	—	6.782	4½	4.783	17
Ogółem jak wyżej			11.565	21½		
Wydatki						
Rozmaite nieprzewidziane	3	6	—	—	—	—
Zwroty nadpłat i mylnych poborów	57	5	—	—	—	—
Razem	60	11	—	—	—	—
Ogółem jak wyżej			60 11			

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 15. kwietnia 1891.

Załącznik Nr. 2. do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinacyjnego rezerwow. za r. 1890.

Majątek zarodowy.

WYKAZ

zmian majątku zarodowego w papierach wartościowych w r. 1890.

Liczba porządkowa	Bliższe oznaczenie	Papiery wartościowe				Gotówka							
		przyrost		ubytek		dochody				wydatki			
		szczegółowo	razem	szczegółowo	razem	szczegółowo		razem		szczegółowo		razem	
		Złote austryackie				zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct
	Przyrost.												
1	Uzbierany fundusz przez Wydział krajowy po koniec r. 1889.:												
	4% listy zast. gal. Tow. kredyt. ziem.	60 700											
	4½% listy zast. gal. Tow. kredyt. ziem.	1,230.400											
	4½% listy zast. Banku krajowego .	1,628.400											
	4½% oblig. gal. pożyczki kraj. z r. 1883	2 400											
	„ „ „ „ „ „ 1885	90 000											
	„ „ „ „ „ „ 1888	439.300											
	„ „ „ „ „ „ 1889	319.000	3,770.200										
2	Zakupione papiery wartościowe:												
	4% oblig. gal. fund. propin. po kursie 92 zł. 10 ct. za 100 zł. . . .	2,286.100	—	—	—	—	—	—	—	2,105.498	10		
	4% oblig. gal. fund. propin. po kursie 92 zł. 25 ct. za 100 zł. . . .	911.200	—	—	—	—	—	—	—	840.582	—		
	4% oblig. gal. fund. propin. po kursie 92 zł. 60 ct. za 100 zł.	100.000	—	—	—	—	—	—	—	92.600	—		
	4% oblig. gal. fund. propin. po kursie 92 zł. 90 ct. za 100 zł.	107.600	—	—	—	—	—	—	—	99.960	40		
	4% listy zastawne austr.-węg. Banku po kursie 100 zł. 60 ct. za 100 zł. i kosztami zakupna 280 zł. 37 ct. .	150.000	—	—	—	—	—	—	—	151.180	37		
	4% listy zastawne austr. Zakładu kredyt. ziems. po knrsie 98 zł. 40 ct. za 100 zł. i kosztami zakupna 274 zł. 4 ct. .	150.000	3,704.900							147.874	4	3,437.694	91
	Ubytek.												
3	Sprzedane papiery wartościowe:												
	4½% listy zastawne gal. Towarzystwa kredyt. ziemsk. po kursie nominaln.	—	—	1,000.000	—	1,000.000	—						
	4½% listy zastawne Banku krajowego po kursie 99 zł. za 100 zł. . . .	—	—	700.000	—	693.000	—						
	4½% obligacye gal. pożyczki krajowej z r. 1883 po kursie 98 zł. za 100 zł.	—	—	2.400	—	2.352	—						
	4½% obligacye gal pożyczki krajowej z r. 1885 po kursie 98 zł. za 100 zł.	—	—	90 000	—	88.200	—						
	4% listy zastawne galic. Towarzystwa kredyt ziem. po kursie 95 zł. 20 ct. za 100 zł.	—	—	60.700	1,853 100	57.786	40	1,841.338	40				
4	Wylosowane papiery wartościowe:												
	4½% oblig. gal. pożyczki kraj. z r. 1888	—	—	4 700		4.700	—						
	4½% „ „ „ „ „ 1889	—	—	6.000		6.000	—						
	4½% listy zastawne Banku krajowego	—	—	5.000		5.000	—						
	4% oblig gal. funduszu propinacyjnego	—	—	48.500	64 200	48 500	—	64.200	—				
	Razem . . .	—	7,475.100	—	1,917.300	—	—	1,905.538	40	—	—	3,437.694	91
	w porównaniu z ubytkiem	—	1,917.300										
	pozostaje zapas . . .	—	5,557.800										
	który w porównaniu do otrzymanych z Wydziału krajowego	—	3,770 200										
	jest większy o . . .	—	1,787.600										

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 15. kwietnia 1891.

Załącznik Nr. 3. do zamknięcia rachunku gal. fund. propinac. rezerw. za r. 1890.

Majątek zarodowy.

Wykaz papierów publicznych

stanowiących własność galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego z dniem 31. grudnia 1890.

Liczba porząd.	Bliższe oznaczenia	Nominalna wartość zł.
1	4½% listy zastawne galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . .	230.400
2	4½% listy zastawne Banku krajowego	923.400
3	4½% obligacye galic. pożyczki krajowej z roku 1888.	434.600
4	4½% obligacye galic. pożyczki krajowej z roku 1889.	313.000
5	4% obligacye galic. funduszu propinacyjnego	3,356.400
6	4% listy zastawne austro-węgierskiego Banku	150.000
7	4% listy zastawne austryackiego Zakładu kredytowego ziemskiego . .	150.000
	Razem . . .	5,557.800

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 15. kwietnia 1891.

Sumaryczny Preliminarz

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

według rubryk

na rok 1892.

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 1. września 1891.

L. porządkowa i Nr. załącznika	Oznaczenie rubryk	Wynikłość z r. 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	U w a g a
		zł. wal. austr.			
	D o c h o d y				
1/1	Czynsze za wydzierżawione prawo propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa i we własnym zarządzie	3,396.229	3,438.635	3,445.357	
2/2	Opłaty od szynkarzy . . .	193.290	202.000	203.000	
3	Opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni . .	2.300	—	—	
4/3	Grzywny za przekroczenia propinacyjne	1 623	3.500	3.500	
5/4	Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych . .	231	30	200	
6/5	Odsetki zwłoki	7.452	4.500	7.000	
7/6	Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa . .	519.825	850.000	891 129	
8	Odsetki czynne od lokowanych kapitałów z dochodów bieżących i emisyi obligacyj propinacyjnych	124.920	—	—	
9	Rozmaite	1.052	—	—	
	Razem .	4,246.922	4,498.665	4,550.186	
	W porównaniu z wydatkami		4,396.360	4,403.182	
	pozostaje zwyżka		102.305	147.004	
	o której użyciu zda się sprawę w zamknięciu rachunków za rok 1892.				

L. porządkowa i Nr. załącznika	Oznaczenie rubryk	Wynikłość z r. 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwaga
		zł. wal. austr.			
	Wydatki				
1/1	Spłata kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego	608 300	1,452.200	1,510.850	
2/2	Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących . .	1,147.921	2,417.790	2,359.121	
3/3	Prowizya c. k. uprz. Bankowi dla krajów koronnych w Wiedniu i Bankowi krajowemu we Lwowie za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów	1.186	3.200	3.200	
4/4	Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa	1.627	2.670	2.790	
5/5	Podatek dochodowy od czynszów za wydzierżawione prawo propinacyi	518.582	518.500	527.161	
6/6	Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie. . . .	130	2.000	60	
	Razem . .	2,277.746	4,396.360	4,403.182	

Załącznik I. do Dochodów.

Rubryka „Czynsze za wydzierżawione prawo propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wniosek na r. 1892.	Uwagi
		zł. wal. austr.			
1	Biała	68.831	68.910	69.191	
2	Bochnia	37.281	38.228	37.901	
3	Bohorodczany	37.093	37.360	37 460	
4	Borszczów	61.242	61.350	61.450	
5	Bóbrka	41.488	41.790	41.839	
6	Brody	50.142	50.691	53.968	
7	Brzesko	43 559	44.429	43.665	
8	Brzeżany	61.142	61.142	60.382	
9	Brzozów	28.421	27.896	28.799	
10	Buczacz	78.823	81.912	82.322	
11	Chrzanów	73.850	73.850	73.850	
12	Cieszanów	30.633	31.767	31.992	
13	Czortków	39.896	43.224	41.688	
14	Dąbrowa	22.804	22.974	22.861	
15	Dobromil	41.452	42.080	41.742	
16	Dolina	54.673	54.725	55.430	
17	Drohobycz	88.370	88.370	88.645	
18	Gorlice	41.008	41.151	40.877	
19	Gródek	29.586	29.877	29.443	
20	Grybów	12.958	13.262	13.412	
21	Horodenka	65.355	65.873	65.483	
22	Husiatyn	42.141	42.333	42.539	
23	Jarosław	59.421	59.435	59.412	
24	Jasło	40.127	40.405	40.604	
25	Jaworów	43 239	43.417	42.773	
26	Kałusz	38.662	38.907	40.207	
27	Kamionka	54 666	55 172	54.589	
28	Kolbuszowa	22.872	25.382	25.557	
29	Kołomyja	59.094	59.322	58.866	
30	Kosów	32.352	33.915	34.488	
31	Kraków	61.122	63.066	62.680	
32	Krosno	23.085	24.812	26.909	
33	Limanowa	33.276	33.377	32.752	
34	Lisko	58.118	58.204	57.618	
35	Lwów	87.825	87.944	87.864	
36	Łańcut	51.871	52.091	54.851	
37	Mielec	33.884	35.320	35.232	
38	Mościska	43.282	43.372	42.533	
39	Myślenice	33.635	34.037	34.196	
40	Nadwórna	44.746	44.726	44.726	
41	Nisko	21.689	21.689	21.619	
42	Nowy-Targ	25.852	26.938	27.680	
43	Nowy-Sącz	58.357	59.115	58.915	

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal. austr.			
44	Pilzno	15.145	15.144	14.976	
45	Podhajce	51.578	51.578	51.578	
46	Przemyśl	70.231	74.363	73.925	
47	Przemyślany	38.785	38.882	38.417	
48	Rawa	42.777	44.443	44.263	
49	Rohatyn	56.519	56.780	56.733	
50	Ropczyce	40.473	40.500	40.563	
51	Rudki	28.958	28.911	30.185	
52	Rzeszów	62.710	64.010	64.066	
53	Sambor	35.074	35.074	35.875	
54	Sanok	48.812	48.621	49.331	
55	Skałat	48.314	48.470	48.115	
56	Sniatyn	30.482	31.052	31.072	
57	Sokal	50.284	50.366	50.458	
58	Stanisławów	60.765	61.537	61.587	
59	Staremiasto	21.344	21.781	21.536	
60	Stryj	50.136	49.243	50.027	
61	Tarnobrzeg	38.723	42.157	42.622	
62	Tarnopol	42.966	42.735	42.553	
63	Tarnów	18.636	18.658	18.009	
64	Tłumacz	55.662	55.745	55.745	
65	Trembowla	29.397	30.432	28.732	
66	Turka	19.848	20.484	21.554	
67	Wadowice	73.761	74.618	74.915	
68	Wieliczka	44.598	44.551	45.485	
69	Zaleszczyki	45.214	46.531	46.481	
70	Zbaraż	26.120	26.130	25.650	
71	Złoczów	72.160	73.300	73.290	
72	Żółkiew	41.641	41.641	41.551	
73	Żydaczów	41.989	41.854	41.849	
74	Żywiec	115.204	115.204	115.204	*Więcej* o 6.722 zł.
	Razem	3,396.229	2,438.635	3,445.357	

Załącznik 2. do Dochodów.

Rubryka: „Opłaty od szynkarzy“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	U w a g i
		zł. wal. austr.			
1	Opłaty od szynkarzy . . .	193.290	202.000	203.000	*Więcej* o 1.000 zł. ponieważ preliminuje się według stanu szynkarzy z końcem roku 1890 w zaokrąglonej kwocie.

Załącznik 3. do Dochodów.

Rubryka: „Grzywny za przekroczenia propinacyjne“.

1	Grzywny za przekroczenia propinacyjne	1.623	3.500	3.500	

Załącznik 4. do Dochodów.

Rubryka; „Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych“.

1	Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych . .	231	30	200	*Więcej* o 170 zł,. ponieważ preliminuje się wynikłość roku 1890 w zaokrąglonej sumie.

Załącznik 5. do Dochodów.

Rubryka: „Odsetki zwłoki“.

1	Odsetki zwłoki	7.452	4.500	7.000	*Więcej* o 2.500 zł. ponieważ preliminuje się wynikłość roku 1890 w zaokrąglonej kwocie.

Załącznik 6. do Dochodów.

Rubryka: „Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalnna na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		Zł. wal. austr.			
1	Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa . . .	519.825	850 000	891.129	*Więcej* o 41.129 zł. ponieważ na podstawie orzeczenia o czystym dochodzie z prawa propinacyi obliczono po myśli §. 48. noweli z dnia 22. kwietnia 1889 (Nr. 30 dzien. ust. kraj.) udział 37 miast wykonujących wyłącznie to prawo na swem terytoryum z jednomilionowej subwencyi ze skarbu państwa w kwocie rocznej 108.871 zł. przeto pozostaje dla funduszu propinacyjnego zasiłek roczny . . . . 891.129 „ który od preliminowanej na rok 1891 kwoty . . . . 850.000 „ jest większy o kwotę 41.129 zł.

Załącznik I. do Wydatków galicyjskiego funduszu propinacyjnego.

Rubryka; „Spłata kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal. austr.			
1	Spłata kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego	608.300	1,452.200	1,510.850	*Więcej* o 58.650 zł. Celem uzyskania kapitału na pokrycie wynagrodzenia właścicielom za odjęcie prawa propinacyi emitowano po myśli §. 5 ustawy z dnia 22. kwietnia 1889 (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 30 z r. 1889) 4% obligacye w nominalnej wartości 62,200.000 zł. które po myśli §. 2. tej ustawy w przeciągu 26 lat począwszy od 1. stycznia 1890 przez losowanie umorzone być mają. Według preliminarza na r. 1891 pozostało jeszcze do spłacenia 59,352.090 zł. Według planu umorzenia zatwierdzonego reskryptem wys. c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 31. maja 1889 do l. 2.216/F. M wynosi w roku 1892: I. rata płatna 30. czerwca roku 1892 . . 747.950 zł. II. rata płatna 31. grudnia roku 1892 762.900 zł. razem jak obok 1,510.850 zł. pozostanie jeszcze do spłacenia w następnych 23 latach . . . . 57,841.150 zł.

Załącznik Nr. 2. do Wydatków.

Rubryka: „Wypłata kuponów obligacyj w obiegu będących“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal. austr.			
1	Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących. . .	1,147.921	2,417.790	2,359.121	*Mniej* o 58.669 zł. Według planu umorzenia zatwierdzonego reskryptem wys. c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 31. maja 1889 do l. 2.216/F. M. wynosi należytość od kuponów płatnych w r. 1892 a mianowicie: od obligacyj w nominalnej wartości 59,352.000 zł. płatna 30. czerwca 1892 1,187.040 zł. od obligacyj w nominalnej wartości 58,604.050 zł. płatna 31. grudnia 1892 . . . . 1,172.081 „ razem . . 2,359.121 zł.

Załącznik 3. do Wydatków.

Rubryka: Prowizya c. k. uprz. Bankowi dla krajów koronnych w Wiedniu i Bankowi krajowemu we Lwowie za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów.

1	Prowizya c. k. uprz. Bankowi dla krajów koronnych w Wiedniu i Bankowi krajowemu we Lwowie za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów	1.186	3.200	3.200	

Załącznik Nr. 4. do Wydatków.

Rubryka: „Należytość stemplowa od kwitów na pobor zasiłku ze skarbu państwa“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal. austr.			
1	Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa	1.627	2.670	2.790	*Więcej* o 120 zł. Reskryptem z d. 31. maja 1889 l. 2205/F. M. postanowiło wys. c. k. Ministerstwo skarbu, że jednomilionowy zasiłek ze skarbu państwa ma być wypłacany w ratach miesięcznych za kwitami ostemplowanymi. Ponieważ z tego zasiłku przypadnie na rzecz galic. funduszu propinacyjnego roczna kwota 891.129 zł. którą podniesie się w 12 miesięcznych ratach za kwitami na 232 zł. 50 ct. ostemplowanymi, przeto wynosi należytość stemplowa od kwitów za r. 1892 . . . . . 2.790 zł. i jest w porównaniu z przyzwoloną budżetem na r. 1891 kwotą 2.670 „ większą jak wyżej o 120 zł.

Załącznik Nr. 5. do Wydatków.

Rubryka: „Podatek dochodowy od czynszów za wydzierżawione prawa propinacyi“.

1	Podatek dochodowy od czynszów za wydzierżawione prawa propinacyi	518.582	518.500	527.161	*Więcej* o 8.661 zł., ponieważ preliminuje się wymierzony przez c. k. Administracyę podatkową we Lwowie podatek na rok 1891.

Załącznik Nr. 6. do Wydatków.

Rubryka: Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie“.

1	Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie . .	130	2.000	60	*Mniej*, o 1.940 zł. Ponieważ preliminuje się wymierzony przez c. k. urzędy podatkowe podatek zarobkowy na r. 1891.

Sumaryczny Preliminarz

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

zasobowego

według rubryk

na rok 1892

(z 1 załącznikiem).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 1. września 1891.

L. porządkowa i Nr. załącznika	Oznaczenie rubryk	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal. austr.			
	Dochody				
1/1	Odsetki czynne	—	—	12.044	
	Razem . .	—	—	12.044	
	W porównaniu z wydatkami .	—	—	—	
	pozostaje zwyżka . . . . którą użyje się na zakupno papierów wartościowych	—	—	12.044	

L. porządkowa i Nr. załącznika	Oznaczenie rubryk	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal. austr.			
	Wydatki				

Załącznik Nr. I. do Dochodów galic. funduszu propinacyjnego zasobowego.

Rubryka: „Odsetki czynne“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal. austr.			
	Odsetki od papierów wartościowych.				
1	4% obligacye galic. funduszu propinacyjnego . 301.100 zł.	—	—	12.044	

Sumaryczny Preliminarz

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

rezerwowego

według rubryk

na rok 1892.

(z 13 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 1. września 1891.

L. porządkowa i Nr. załącznika	Oznaczenie rubryk	Wynikłość z r. 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	U w a g a
		zł. wal. austr.			
	D o c h o d y.				
1/1	Odsetki czynne	252.376	229.950	230.974	
	Razem . .	252.376	229.950	230.974	
	W porównaniu z wydatkami	—	103.482	101.277	
	pozostaje zwyżka . .	—	126.468	129.697	
	o której użyciu zda się sprawę w zamknięciu rachunków za rok 1892.				

L. porządkowa i Nr. załącznika	Oznaczenie rubryk	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal. austr.			
	Wydatki.				
	A) zwyczajne.				
1/1	Płace urzędników	23.246	21.340	23 440	
2/2	Płace sług	864	864	864	
3/3	Adjuta	983	800	800	
4/4	Dyurna	18.645	18.178	15.873	
5/5	Ryczałt do skarbu państwa na koszta utrzymania c. k. kasy galic. funduszu propinacyjn.	10.000	10.000	10.000	
6/6	Czynsze najmu	2.500	2.500	2.500	
7/7	Koszta administracyi powiat.	34.354	27.000	27.000	
8/8	Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi	1.404	3.000	2.000	
9/9	Potrzeby kancelaryjne . .	4 995	8.000	7.000	
10/10	Koszta zarządu	826	1.000	1.000	
11/11	Koszta sądowe	1.068	800	800	
12/12	Remuneracye, zapomogi i rozmaite nieprzewidziane wydatki	7.111	10.000	10.000	
	Razem . .	105.996	103.482	101.277	
	B) nadzwyczajne.				
13	Konfekcya obligacyj galicyjsk. funduszu propinacyjnego . .	16.238	—	—	
	Ogółem . .	122.234	103.482	101.277	

Załącznik I. do Dochodów.

Rubryka: „Odsetki czynne“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wniosek na r. 1892.	Uwagi
		zł. wal. austr.			
	Odsetki od papierów wartościowych.				
1	4½% listy zastawne galicyj. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . 230.400 zł.	—	—	10.368	
2	4½% listy zastaw. Banku kraj. . 923.400 „	—	—	41.553	
	4½% obligacye pożyczki krajowej:				
3	z roku 1883. . 120.000 „	—	—	5.400	
4	„ 1884. . 20.000 „	—	—	900	
5	„ 1885. . 30.000 „	—	—	1.350	
6	„ 1888. . 262.000 „	—	—	11.799	
7	„ 1889. . 310.400 „	—	—	13.968	
8	4% listy zastaw. austr. zakładu kredyt. ziemsk. 150.000 „	—	—	6.000	
9	4% listy zastaw. austr. węgiersk. Banku . . . 150.000 „	—	—	—	
10	4% obligacye gal. funduszu propinacyjnego . . 3,340.900 „	—	—	133.636	
	Razem . 5,537.300 zł.	252.376	229.950	230.974	

Załącznik Nr. I. do Wydatków.

Rubryka: „Płace urzędników“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal. austr.			
	Oddział administracyjny.				
1	1 zastępca przewodniczącego płaca rocznie . . 600 zł.				Od poz. 1. do 7.
2	1 c. k. radca Namiestnictwa, referent administracyjny i członek Dyrekcyi: płaca rocznie 2.800 zł. dodatek aktywalny rocznie 480 „ dodatek do osoby rocznie 1.000 „ 4.280 „				*Więcej* o . . . 860 zł. Z powodu przyrostu płacy zastępcy przewodnicz. 600 zł. i zamianowania c. k. koncepisty, c. k. komisarzem powiatowym 260 „
3	1 stale urzędujący członek Dyrekcyi powołany przez Wydział krajowy, płaca roczn. 2.000 „				
4	1 c. k. starosta, zastępca referenta administracyjnego, płaca roczn. 700 „				
5	1 syndyk, płaca rocznie . . . . . 3.000 „				
6	2 c. k. komisarzy powiatowych, płaca rocznie po zł. 1.100 . . 2.200 zł. dodatek aktywalny rocznie po 300 zł. . 600 „ 2.800 „				
7	1 c. k. koncepista, płaca rocznie 900 zł. dodatek aktywalny rocznie 240 „ 1.140 „	15.338	13.660	14.520	
	do przeniesienia . .	15.338	13.660	14.520	

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	U w a g i
		zł. wal. austr.			
	z przeniesienia . .	15.338	13.660	14.520	
	Oddział rachunkowy.				
8	1 c. k. radca rachunkowy, płaca rocznie . 1.400 zł. dodatek aktywalny rocznie 360 „ dodatek do osoby, rocznie 500 „ 2.260 zł.				
9	1 c. k. rewident rachunkowy, płaca roczn. 1.100 zł. dodatek aktywalny rocznie 300 „ dodatek do osoby rocznie 400 „ 1.800 „				
10	1 c. k. oficyał rachunkowy, płaca rocznie 900 zł. dodatek aktywalny rocznie 240 „ dodatek do osoby rocznie 300 „ 1.440 „				
11	1 c. k. asystent rachunkowy, płaca rocznie . . 600 zł. dodatek aktywalny rocznie 180 „ dodatek do osoby rocznie 200 „ 980 „	6.708	6.480	6.480	
	Oddział manipulacyjny.				
12	1 c. k. oficyał płaca rocznie . . . . 1.000 zł. dodatek aktywalny rocznie . . . . 240 „			1 240	Do poz. 12. *Więcej* o 1.240 zł. z powodu przyrostu 1 posady c. k. oficyała.
	do przeniesienia . .	22.046	20.140	22.240	

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal. austr.			
	z przeniesienia . .	22.046	20.140	22.240	
	C. k. główna kasa krajowa jako kasa galicyjskiego funduszu propinacyjnego.				
13	1 c. k. dyrektor, dodatek do osoby rocznie . . . 500 zł.				
14	1 c. k. kontrolor, dodatek do osoby rocznie 400 „				
15	1 c. k. adjunkt, dodatek do osoby rocznie . 300 „	1.200	1.200	1.200	
	Razem . .	23.246	21.340	23.440	

Załącznik Nr. 2. do Wydatków.

Rubryka: „Płace sług“.

	Płace sług.				
1	2 woźnych rocznie po 300 zł. . . . . 600 zł.				
2	1 stróż miesięcznie po 22 zł. . . . . 264 „	864	864	864	

Załącznik Nr. 3. do Wydatków.

Rubryka: „Adjuta“.

	Adjuta.				
	Oddział rachunkowy.				
1	2 praktykantów rocznie po 400 zł.	983	800	800	

Załącznik Nr. 4. do Wydatków.

Rubryka: „Dyurna“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wniosek na r 1892.	Uwagi
		zł. wal. austr.			
	Dyurna.				
	Oddział administracyjny.				
1	1 rocznie . . . . 1.000 zł.				Od poz. 1 do 2
2	2 rocznie po 840 zł. 1.680 „	4.430	3.280	2.680	*Mniej* o 600 zł. z powodu, iż wskutek wypłaty wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyi w przeważnej części już uskutecznionej, tudzież wydzierzawienia uprawnień na dłuższy przeciąg czasu zmniejszy się potrzeba sił pomocniczych.
	Oddział rachunkowy.				
3	4 dziennie po 2 zł. 2.920 zł.				
4	8 „ po 1·50 zł. 4.380 „				
5	1 „ „ 1·30 „ 475 „				
6	1 „ „ 1 zł. 365 „	7.774	8.140	8.140	
	Oddział manipulacyjny.				
7	1 rocznie . . . 600 zł.				Od poz. 7. do 11.
8	1 dziennie po 1·40 zł. 511 „				*Mniej* o 500 zł.
9	2 „ po 1·30 zł. 949 „				
10	1 „ „ 1·20 „ 438 „				
11	7 „ „ 1 zł. 2.555 „	5.859	5.553	5.053	
12	*Główna kasa krajowa jako kasa galicyjskiego funduszu propinacyjnego*	582	1.205	—	Poz. 12. *Mniej* o 1.205 zł. z tego samego powodu jak przy oddziale administracyjnym.
	Razem . .	18.645	18.178	15.873	

Załącznik Nr. 5. do Wydatków.

Rubryka: „Ryczałt do skarbu państwa na koszta utrzymania c. k. kasy galic. funduszu propinacyjnego“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal austr.			
1	Ryczałt do skarbu państwa na koszta utrzymania c. k. kasy galic. funduszu propinacyjnego	10.000	10.000	10.000	

Załącznik Nr. 6. do Wydatków.

Rubryka: „Czynsze najmu“.

1	Czynsz najmu za lokalności dla Biura administracyjnego rachunkowego, registratury, ekspedytu i protokołu. . .	2.500	2.500	2.500	

Załącznik Nr. 7. do Wydatków.

Rubryka: „Koszta administracyi powiatowej“.

1	Koszta administracyi powiatowej.	34.354	27.000	27.000	

Załącznik Nr. 8. do Wydatków.

Rubryka: „Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z r. 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal. austr.			
1	Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi	1.404	3.000	2.000	*Mniej* o 1.000 zł. Z powodu wydzierżawienia przeważnej części uprawnień propinacyjnych na dłuższy przeciąg czasu odpadnie potrzeba częstych posiedzeń Dyrekcyi a skutkiem tego zmniejszą się koszta dyet i podróży członków Dyrekcyi o powyższą kwotę.

Załącznik Nr. 9. do Wydatków.

Rubryka: „Potrzeby kancelaryjne“.

1	Sprawienie i naprawa sprzętów, przybory do pisania, papier do druków, druk i oprawa ksiąg dla biur, c. k. głównej kasy krajowej i c. k. urzędów podatkowych i koszta insercyj	4.995	8.000	7.000	*Mniej* o 1.000 zł. Z powodu że księgi kredytowe już założone.

Załącznik Nr. 10. do Wydatków.

Rubryka: „Koszta zarządu“.

1	Oświetlenie, opał, zapuszczenie i czyszczenie podłóg i liberya dla sług	826	1.000	1.000	

Załącznik Nr. II. do Wydatków.

Rubryka: „Koszta sądowe“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1890	Kwota uchwalona na r. 1891	Wniosek na r. 1892	Uwagi
		zł. wal. austr.			
1	Koszta sądowe w sprawie ściągnięcia zaległych czynszów za wydzierżawione prawa propinacyi, opłat szynkarskich, grzywien propinacyjnych i innych należytości	1.068	800	800	

Załącznik Nr. 12. do Wydatków.

Rubryka: „Remuneracye, zapomogi i rozmaite nieprzewidziane wydatki“.

1	Remuneracye, zapomogi i rozmaite nieprzewidziane wydatki.	7.111	10.000	10.000	

L W kr. 50507/1891.

Aleg. 44.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o wykonaniu ustawy z dnia 20. marca 1891 Nr. 35 Dz. u. k. o poborze krajowych opłat konsumcyjnych.

Wysoki Sejmie!

Projekt ustawy o poborze opłat konsumcyjnych przez Wysoki Sejm uchwalony, otrzymał pod d. 20. marca r. b. Najwyższą sankcyę.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa zawiadamiając nas o tem pod d. 12. kwietnia 1891 roku L. 3371/pr. wezwało zarazem o nadesłanie projektu rozporządzenia wykonawczego w myśl §. 10 ustawy wydać się mającego przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Żądaniu c. k. Prezydyum Namiestnictwa uczyniliśmy zadość i już pod dniem 17. kwietnia 1891, do L. W. 14462 udzieliliśmy nasz projekt ułożony po zasięgnięciu opinii osób w sprawie tej kompetentnych.

Ustawa z dnia 20. marca 1891 r. wchodziła w wykonanie d. 1. lipca 1891 roku, od którego pobór opłat konsumcyjnych krajowych miał nastąpić, dlatego też Wydział krajowy jeszcze przed otrzymaniem urzędowej wiadomości o udzieleniu Najwyższej sankcyi przystąpił do zebrania odpowiednich wiadomości o konsumcyi w kraju napojów podlegać mających nowej opłacie, aby odpowiednio do nich zastosować przyszłą manipulacyę poborową, której określenie powinno znaleść miejsce w wydać się mającem rozporządzeniu wykonawczem.

Główny dochód z opłat konsumcyjnych miało dostarczyć piwo, od którego pobór 50 centów od hektolitra w miastach Lwowie i Krakowie ma się uskuteczniać przy wyrobie, w innych zaś miejscowościach kraju przy konsumcyi.

Wedle dostarczonych nam przez c. k. krajową Dyrekcyę skarbu wykazów, wynosiła produkcya piwa w całym kraju w roku 1890/91 838.645 hektolitrów, import zaś z innych krajów wedle otrzymanych wiadomości od wszystkich zarządów kolejowych wynosił w tym samym czasie 38.093 hektolitrów, czyli krajowa produkcya + import = 838.645 + 38.093 = 876.738 hektolitrów, od której to sumy potrąciliśmy eksport krajowego piwa w ilości 81.114 hektolitrów; otrzymaliśmy tym sposobem konsumcyę w całym kraju w ilości 795.624 hektolitrów. Gdy zaś ze względu na odmienny pobór tych opłat w miastach zamkniętych Lwowie i Krakowie należało te dwa okręgi akcyzowe odmiennie traktować i gdy konsumcya piwa wedle dostarczonych wykazów wynosiła we Lwowie i Krakowie w r. 1890 — 157.786 hektolitrów, otrzymaliśmy tym sposobem cyfrę konsumcyi piwa w kraju z wyłączeniem miast Lwowa i Krakowa w ilości hektolitrów: 637.838, od którego spodziewana opłata krajowa bez potrącenia kosztów poboru może przynieść 318.914 zł.

Wobec podobnego rezultatu i z uwagi, iż pobór rzeczonych opłat we własnej administracyi, wymagającej utworzenia najmniej trzystu urzędów poborowych, kontrolujących konsumcyę, mógłby wyczerpać większą połowę spodziewanych dochodów, Wydział krajowy odrazu postanowił dochody te wydzierżawić.

Ryczałtowego wydzierżawienia na cały kraj, chociaż jeden taki oferent się zgłosił, jako noszącego charakter monopolu, wypadało unikać, zatem uchwalono dzierżawę tę wedle możności przeprowadzić powiatami politycznymi lub sądowymi, a co do okręgów akcyzowych miast Lwowa i Krakowa porozumieć się z Magistratami tych miast, czy o ryczałtową dzierżawę, czy też o zastępstwo Wydziału krajowego przy poborze za umówiony procent czyli tantiemę.

Lecz dla przeprowadzenia tej uchwały wypadało nam posiadać jakiebądź, choćby przybliżone wiadomości o stanie konsumcyi napojów opłacie podlegających w każdym poszczególnym powiecie, aby na tej podstawie unormować żądania stawiać się mające dzierżawcom, lub oryentować się w przyjęciu przedkładanych nam ofert.

Czas pozostający do przeprowadzenia zamierzonych badań przed 1. lipca 1891 był zbyt krótki, dlatego udaliśmy się:

1. do 60 obywateli w kraju znających lepiej stosunki miejscowe, przeważnie delegatów poprzednio przez c. k. Dyrekcyę propinacyjną do oszacowań propinacyi zaproszonych;

2. do wszystkich Wydziałów powiatowych;

3. do wszystkich c. k. Starostw za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa, z wezwaniem o dostarczenie nam w jak najkrótszym czasie, choćby w przybliżonych cyfrach rocznej konsumcyi napojów opłacie podlegających w swoim powiecie.

Prócz tego zawezwaliśmy:

4. Magistraty miast posiadające własną propinacyę,

5. Magistraty miast i miasteczek, które posiadają prawo poboru opłat i dodatków gminnych o oświadczenie, czyby nie podjęły się poboru krajowych opłat konsumcyjnych bądź na własny rachunek za umówiony czynsz, bądź na rachunek Wydziału krajowego za stosownem wynagrodzeniem, a w każdym razie o dostarczenie nam wiadomości o cyfrze rocznej konsumcyi napojów opłacie podlegających. Wreszcie wezwaliśmy Magistraty miast Lwowa i Krakowa o przedłożenie wykazów statystycznych co do wprowadzanych do tych miast słodzonych napojów spirytusowych i wina, tudzież wprowadzanego i wyrabianego w miejscowych browarach piwa.

Z zaproszonych i zawezwanych osób i władz tylko 23 delegatów zadość uczyniło naszemu żądaniu. Z Wydziałów powiatowych otrzymaliśmy 57 odpowiedzi, zaś ze strony wszystkich c. k. Starostw i Zwierzchności gmin miast i miasteczek dostarczono nam żądanych wiadomości.

Jednakże dostarczone z tych źródeł wiadomości, najczęściej rażąco między sobą w jednym i tym samym powiecie sprzeczne, nie dawały żadnej realnej podstawy do oznaczenia nawet w przybliżeniu spodziewanych dochodów, dlatego też Wydział krajowy w przekonaniu, że tylko oferty konkurentów na dzierżawę, oparte na dokładnej znajomości miejscowych stosunków i własnego interesu mogą dać najpewniejsze w tym względzie wskazówki, zarządził pod d. 22 maja 1891 L. 20540 rozpisanie ofert na wydzierżawienie krajowych opłat konsumcyjnych całymi powiatami, lub pojedynczymi obszarami propinacyjnymi z terminem zgłoszenia się do dnia 10. czerwca 1891 r. O zarządzeniu tem stosowne obwieszczenia rozpowszechniono w całym kraju za pośrednictwem c. k. Starostw, Wydziałów powiatowych, znaczniejszych gmin miejskich i dzienników krajowych.

Prócz tego zawiadomiono oddzielnie dzierżawców znaczniejszych obszarów propinacyjnych.

Tymczasem na podstawie dostarczonych nam statystycznych dat od władz i osób wyżej wymienionych, tudzież na podstawie ofert i wiadomości dostarczonych wprost od właścicieli browarów, zestawiliśmy załączony wykaz statystyczny */.

*/.

Nadmieniamy tutaj, że w tym wykazie umieściliśmy nadto w każdym powiecie ilość miast i miasteczek (rubryka 3), wysokość czynszu propinacyjnego (rubryka 5, 6 i 7) i ludność w całym powiecie (rubryka 9), które to okoliczności bez wątpienia wpływają na zmniejszenie lub zwiększenie konsumcyi napojów, krajowej opłacie podlegających, dalej, że zebrane wiadomości co do konsumcyi rumu, araku, koniaku, likierów i innych słodzonych napojów przyjęliśmy za illuzoryczne, albowiem napoje te jako takie, nie ulegają oddzielnie żadnej opłacie, lecz uważane są za przeróbki spirytusu, który w tym stanie jest opodatkowanym tak przy wyrobie jakoteż i przy wprowadzeniu go do okręgów akcyzowych.

Zestawiony przez nas preliminarz spodziewanych dochodów krajowych tak się przedstawiał ryczałtowo w całym kraju:

1. Dochód brutto z opłat od piwa w całym kraju z wyłączeniem miast Lwowa i Krakowa w ilości 637.828 hekt. skonsumowanego, licząc po 50 ct. od hektolitra, przynieść winien . . . . . 318.914 zł.

2. od araku i innych słodzonych napojów, których konsumcya podług wykazów ma wynosić brutto 31.499 hekt. (co nie ma żadnej realnej podstawy) najwyżej podług zdania Wydziału krajowego . . . . . 20.000 zł.

Razem . . 338.914 zł.

Od sumy tej jednak potrącić należy na koszta poborów i przypuszczalny zysk dzierżawców 30% procent czyli . . . . . 101.674 zł.

Dochód netto przedstawiałby . . 237.240 zł.

Zauważamy na tem miejscu, że rozkładając spodziewany powyższy czysty dochód pomiędzy pojedyncze powiaty na podstawie wykazu wyżej powołanego (rubryka 3 — 10) i przy uwzględnieniu okoliczności czy jaki powiat położony jest na wschodzie czy na zachodzie, w górach czy w równinach, czy jest ubogi czy zamożny, dochód ten zestawiliśmy o 7.160 zł. wyższy czyli na 244.400 zł. (rubryka 11) chociaż, jak się później pokazało, tenże zaledwie o 1.530 zł. (rubryka 12) zdołano podwyższyć.

3. 30% dodatek do podatku od wina w całym kraju z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa, podług dostarczonych wykazów c. k. Dyrekcyi skarbu z roku 1890 może przynieść rocznie około . . . . . 24.400 zł.

4. Z miasta Lwowa w stosunku do wykazanej przez Magistrat konsumcyi z roku 1890 wraz z 30% dochodem od wina po potrąceniu 20% na koszta administracyi . . . . . 50.556 zł.

5. Z miasta Krakowa według obliczenia w powyższy sposób . . . 26.723 zł.

Cały zatem preliminowany dochód z opłat krajowych konsumcyjnych wynosić mógł . . . . . 338.919 zł.

Czynimy tu uwagę, że obliczenie 30% prowizyi na koszta poboru w całym kraju, a 20% w miastach Lwowie i Krakowie nie uważaliśmy za wygórowane, albowiem pobór wydzierżawionych opłat połączony będzie z pewnemi trudnościami wymagającemi ścisłego nadzoru, skoro nawet miasta Lwów i Kraków, tudzież inne mające własną administracyę i urządzone straże akcyzowe żądały od nas 20% tantiemy za pobór opłat pomienionych na rachunek Wydziału krajowego.

Tymczasem zarządzone przez nas rozpisanie ofert do dnia 10 czerwca 1891 roku nie odpowiedziało oczekiwaniu z powodu nieogłoszonego rozporządzenia wykonawczego mającego określać bliżej prawa i obowiązki organów poborowych. Wydanie rzeczonego rozporządzenia po uprzedniem zakomunikowaniu go c. k. Ministerstwom skarbu i spraw wewnętrznych nastąpiło zaledwie w dniu 5 czerwca 1891 i to skutkiem osobistej interwencyi jednego z członków Wydziału krajowego umyślnie w tym celu wysłanego do Wiednia. Rozporządzenie to wraz z tekstem ustawy Wydział krajowy polecił wydrukować natychmiast swoim kosztem i rozpowszechnić po kraju.

Dopiero zatem 9 i 10 czerwca 1891 wpłynęło kilkaset ofert, z których zestawiony wykaz na wszystkie powiaty z wyłączeniem okręgów miast Lwowa i Krakowa przedstawiał ogólną ofiarowaną kwotę 215.624 zł. 94 ct. Wskutek tego i z uwagi, iż nie było już czasu na rozpisywanie nowej licytacyi, przedłużyliśmy termin przyjmowania dalszych ofert i rozpoczęliśmy ustne pertraktacye z oferentami, a rezultatem ich było uzyskanie podwyżki ofiarowań o 25.000 zł. od pierwotnie złożonych deklaracyj.

Z dniem 16. czerwca b. r. rozpoczęły się codzienne posiedzenia Wydziału krajowego, których przedmiotem było zatwierdzanie ofert dzierżawców krajowych opłat konsumcyjnych.

Do dnia 20. czerwca 1891, zatwierdzono takich ofert na 74 powiaty polityczne, a 23. czerwca b· r. rozesłano Wydziałom Rad powiatowych wezwania z upoważnieniem do zawarcia kontraktów z interesentami. Prócz tego, aby dzierżawcom zapewnić możność objęcia z dniem 1. lipca 1891 roku prawo poboru opłat krajowych, odnieśliśmy się do wszystkich c. k. Starostw z prośbą o udzielenie pomocy dzierżawcom i zawiadomienia mieszkańców kraju o nazwiskach przyszłych poborców. Odnieśliśmy się również do c. k. Namiestnictwa o poparcie tej sprawy z prośbą o wydanie szczegółowych poleceń co do wykonania ustawy, co też pomienione c. k. Namiestnictwo cyrknlarzem z dnia 6. lipca 1891 r. L. 51952 do wszystkich c k. Starostw wydanym, uskuteczniło.

Prócz głównej czynności wydzierżawienia w tak krótkim przeciągu czasu poboru opłat konsumcyjnych krajowych, wygotowania formularza kontraktu, formularza arkusza zgłoszeń i bolet i innych, wypadało jeszcze w myśl §. 3 rozporządzenia wykonawczego podzielić cały kraj na okręgi poborowe z nwzględnieniem odległości pojedynczych gmin od siedziby przyszłego okręgu. Czynność ta z powodu braku dokładnych skorowidzów i map, zwłaszcza przy tak częstych u nas zmianach okręgów c. k. sądów powiatowych i c. k. starostw przysporzyła nie mało trudności i zajęła dość czasn, jednakże zdołaliśmy i to do dnia 27 czerwca b. r. w znpełności przeprowadzić i dotyczące wykazy okręgów poborowych w dostatecznej liczbie egzemplarzy wydrukowane c. k. Starostwom dla zawiadomienia gmin przesłać. Okręgów tych z wyłączeniem miast Lwowa i Krakowa ustanowiliśmy 294.

Przeprowadzono również w tym czasie oddzielne układy z magistratami Lwowa i Krakowa.

Gmina miasta Lwowa po dłuższych pertraktacyach zgodziła się wydzierżawić pobór krajowych opłat konsumcyjnych na cały czas ustawą dozwolony łącznie z poborem 30% dodatku od podatku od wina za czynsz ryczałtowy:

a) za czas od dnia 1 lipca 1891 do końca grudnia tegoż roku w kwocie . 18.000 zł.
b) za rok 1892 w kwocie . . . . . 48.000 „
c) „ „ 1893 „ . . . . . 50.000 „

Czynsz za pierwsze półrocze wypadł dla tego tak niski, że w browarach miejscowych nagromadzono znaczne zapasy piwa, od których podług ustawy nie dozwolono ściągać nowo-nałożonych opłat konsumcyjnych krajowych a przeciwnie przy wywozie po za granicę okręgu akcyzowego należy się producentom zwrot krajowej opłaty konsumcyjnej.

Gmina miasta Krakowa zgodziła się w zastępstwie fundnszu krajowego pobierać opłaty za wynagrodzeniem 20% od pobranych kwot przy wprowadzaniu do miasta napojów opłacie podlegających, a w stosnnku 6% od piwa wyrabianego w obrębie okręgu akcyzowego. Przytem dla uniknięcia trudnej kontroli przy zwrocie opłaty od zapasów piwa wyrobionego przed dniem 1. lipca 1891, w razie wyprowadzania go za granicę miasta, otrzymaliśmy deklaracyę wszystkich właścicieli browarów, iż zwrotów pomienionych przez dwa miesiące to jest od 1. lipca do końca sierpnia 1891 roku od funduszu krajowego żądać nie będą. Co się tyczy poboru opłat od rumu, araku, koniaku, likierów i słodzonych napojów spirytusowych wyrabianych wewnątrz okręgu akcyzowego w Krakowie, to gdy Magistrat tego miasta nie zgodził się na pobór opłat od tych napojów, Wydział krajowy wydzierżawił z tego źródła dochód Spółce przemysłowców tamtejszych, reprezentowanej przez p. Stanisława Feintucha za czynsz roczny 4650 zł.

Przeprowadziwszy w ten sposób całą czynność wydzierżawienia nowych opłat konsumcyjnych krajowych prawie w przeciągu trzech tygodni, mamy zaszczyt przedłożyć niniejszem rezultaty takowej. I tak:

I. Dochód wydzierżawionych opłat w całym kraju z wyjątkiem okręgów akcyzowych miast Lwowa i Krakowa i miejscowości Zniesienie, którą gmina miasta Lwowa jako bezpośrednio graniczącą z miastem oddzielnie zadzierżawiła, wynosi rocznie . . . . . 233.770 zł.

II. Dochód okręgu akcyzowego miasta Lwowa w pierwszym roku do dnia 1. lipca 1892 . . . . . 42.000 „

III. Dochód z miejscowości Zniesienia wydzierżawiony przez Magistrat miasta Lwowa . . . . . 1.500 „

IV. Z okręgu akcyzowego miasta Krakowa w stosunku dochodów uzyskanych w roku 1890 przez Magistrat około . . . . . 30.000 „

a z dzierżawy opłat od wódek słodzonych . . . . . 4.650 „

V. Wreszcie dochód z 30% dodatku do podatku państwowego od wina w całym kraju z wyłączeniem miast Lwowa i Krakowa podług nadesłanego nam wykazu władz skarbowych . . . . . 24.400 „

Razem roczny dochód . 341.320 „

Dochód ten w następnych latach zwiększać się powinien o 2.000 zł. wskutek powiększonych rat dzierżawnych z miasta Lwowa. Ponieważ Wydział krajowy przy ocenianiu ofert przedewszystkiem uwzględniał interesa producentów napojów mających ulegać opłacie, następnie gmin posiadających własną propinacyę, dalej dzierżawców propinacyi, a w końcu dopiero postronne osoby, więc przy zatwierdzaniu ugód starał się przy równych a w kilku wypadkach nawet przy mniejszych zaofiarowaniach dawać pierwszeństwo stronom w poniżej postanowionym porządku, zatem zawarto umowy:

z 13-ma właścicielami browarów,
„ 18-tu Zwierzchnościami gmin,
„ 3-ma przemysłowcami,
„ 35-ma dzierżawcami propinacyi i
„ 4-ma innemi osobami.

Z powyższego zestawienia wynika, że na 82 objektów dzierżawnych jest 73 dzierżawców. Podług zestawień rachunkowych za I. kwartał dzierżawny od 1. lipca do 1. października 1891 wpłynęło na poczet powyższych dochodów:

1. z opłat w całym kraju	59.692 zł.	50	ct.
2. z miasta Lwowa	9.000 „	—	„
3. z miasta Lwowa dzierżawa z miejscowości Zniesienie . . .	375 „	—	„
4. z miasta Krakowa	6.299 „	77	„
5. od dzierżawców słodzonych napojów z Krakowa	1.162 „	50	„
6. na rachunek 30% dodatku do podatku od wina	3.287 „	23½	„
7. dwie kwoty wadyum z powodu odstąpienia od kontraktu . .	700 „	—	„
8. zwrot kosztów za druki ustawy i rozporządzenia wykonawczego .	69 „	50	„
Razem . .	80.586 zł.	50½	ct.
A że wydatki na koszta wprowadzenia w wykonanie poboru opłat wynosiły	2.396 zł.	31	ct.
Zatem czysty dochód z I. kwartału poboru opłat przyniósł dla funduszu krajowego	78.190 zł.	18½	ct.

Dochodu tego jednak nie możemy uważać za normalny, albowiem c. k. władze skarbowe nie zdołały jeszcze ściągnąć od wszystkich dzierżawców podatku konsumcyjnego od wina 30%.

dodatku krajowego, a dochody spodziewane z miasta Krakowa w ciągu pierwszego kwartału zostały uszczuplone wskutek nadzwyczajnego zwrotu opłat przy wyprowadzeniu piwa z okręgu akcyzowego pochodzącego z zapasów z przed 1. lipca 1891 roku.

W końcu nadmieniamy, iż kwota złożona w Wydziale krajowym tytułem kaucyi od dzierżawców opłat konsumcyjnych krajowych (prócz gmin miast Lwowa i Krakowa od składania jej uwolnionych) wynosi:

a) w gotówce	. .	5.706 zł. 59 ct.
b) w efektach	. .	56.751 zł 13 ct.
Razem	. .	62.457 zł. 72 ct.

Uskuteczniwszy w ten sposób całą czynność dotyczącą wprowadzenia w wykonanie poborów opłat konsumcyjnych krajowych w czasie ustawą z dnia 20. marca 1891 roku wskazanym, wnosimy:

Wysoki Sejm raczy sprawozdanie niniejsze przyjąć do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 18 listopada 1891.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca.

Dr. Damian Sawczak *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Drukarni ludowej we Lwowie.

WYKAZ STATYSTYCZNY.

Wykaz sta-

produkcyi i konsumcyi piwa, słodzonych wódek, rumu, koniaku, araku, na wny w pojedynczych powiatach za pobór

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość miast i miasteczek	Wykazana konsumcya przez						Czynsz propinacyjny
			Delegata		Wydział powiatowy		Starostwo		
			piwa	wódki	piwa	wódki	piwa	wódki	
1	2	3	4						5
			hektolitry						zł.
1	**Biała**	4	—	—	—	—	22.000	3.100	68.910
2	**Bóbrka**	6	—	—	2 880	103	2.300	300	41.790
3	**Bochnia**	5	—	—	7.190	588	7.090	631	38.228
4	**Bohorodczany** . .	3	—	—	2.800	110	2.750	157	37.360
5	**Borszczów** . . .	7	—	—	2.526	33	2.000	100	61.350
6	**Brody**	8	19.715	744	19.715	744	13.300	181	50.691
7	**Brzesko**	5	—	—	9.000	—	10.000	400	44.429
8	**Brzeżany**	5	—	—	—	—	5.003	528	61.142
9	**Brzozów**	4	4.060	44.047	—	—	4.300	120	27.896
10	**Buczacz**	5	—	—	5.000	400	2.168	468	81.912
11	**Chrzanów** . . .	5	3.765	876	3.829	1.039	1.200	450	73.850
12	**Cieszanów** . . .	6	5.325	385	5.325	385	5.325	359	31.767
13	**Czortków**	3	—	—	3.233	304	8.300	280	43.224
14	**Dąbrowa**	2	—	—	—	—	9.000	370	22.974
15	**Dobromil** . . .	4	—	—	—	—	874	77	42.080

tystyczny

podstawie którego wypośrodkowano cenę fiskalną względnie czynsz dzierża-samoistnych krajowych opłat konsumcyjnych.

Czynsz za dzierżawę prawa propinacyi		Czynsz razem	Produkcya piwa w powiecie		Ilość mieszkańców w powiecie	Wysokość opłaty na podstawie wykazanej konsumcyi	Cena fiskalna	Wydzierżawiono za czynsz roczny
w mieście			Ilość browarów	Ilość wyrobionego piwa				
6		7	8		9	10	11	12
	zł.	zł.	—	hktl.	—	zł.	zł.	zł.
—	—	68.910	1	1.400	85 944	14.100	9.000	5.700
—	—	41.790	2	7.791	61.183	1.500	2 000	2.050
Bochnia	13.570	51.798	2	5 918	93.988	4.180	5.000	4.400
—	—	37.360	1	2.088	49.914	1.540	1.30	1.125
—	—	61.350	—	—	97.935	1.199	1.800	1.500
Brody	7.500	58.191	7	24.697	122.977	8.700	5.140	5.200
—	—	44.429	4	89.278	84.969	5.150	3.400	3.600
—	—	61.142	3	15.598	80.181	3.030	3.000	2.450
—	—	27.896	4	4.440	64.488	2.270	2.270	2.750
—	—	81.912	4	13.431	103.225	4.000	4.000	3.800
—	—	73.850	1	13.000	72.706	2.688	3.300	2.700
Lubaczów	4.232	35.999	4	7.400	68.202	3 035	2.000	1 280
—	—	43.224	2	6.346	57.257	3.175	2.600	2.880
—	—	22.974	—	—	38.141	4.870	1.870	1 500
Dobromil	6.750	48.830	1	2.360	58.553	520	1.400	1.200

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość miast i miasteczek	Wykazana konsumcya przez						Czynsz propinacyjny
			Delegata		Wydział powiatowy		Starostwo		
			piwa	wódki	piwa	wódki	piwa	wódki	
1	2	3	4						5
			hektolitry						zł.
16	Dolina	3	10.000	420	9.860	391	10.000	375	54.725
17	Drohobycz . . .	1	—	—	7.474	253	6.600	120	88.370
18	Gorlice	6	—	—	3.200	34	5.000	640	41.151
19	Gródek	2	—	—	—	—	2.800	85	29.877
20	Grybów	3	5.000	100	4.000	100	1.000	106	13.262
21	Horodenka . . .	4	—	—	—	—	2.000	23	65.873
22	Husiatyn	5	—	—	8.000	70	1.200	102	42.333
23	Jarosław	4	16,200	2.780	—	—	20.000	601	59.435
24	Jasło	8	—	—	3.398	328	4.500	500	40.405
25	Jaworów	3	—	—	2.700	150	3.000	205	43.417
26	Kałusz.	2	—	—	2.734	242	2.850	360	38.907
27	Kamionka strum.	7	—	—	7.006	242	10.000	150	55.172
28	Kolbuszowa. . .	3	4.000	750	2.180	273	4.000	600	25.382
29	Kołomyja . . .	5	13.346	269	12.969	95	11.469	100	59.322
30	Kossów	3	—	—	—	—	5.000	64	33.915
31	Kraków	2	—	—	3.126	613	bez Krakowa 2.585	1.092	63.066
32	Krosno	3	4.000	250	4.124	236	3.242	217	24.812
33	Limanowa . . .	2	7.750	364	—	—	7.000	150	33.377
34	Lisko	5	—	—	1.830	325	1.084	158	58.204
35	Lwów	4	—	—	—	—	bez Lwowa 43.775	500	87.954
36	Łańcut	6	13.000	800	9.411	387	18.000	90	52.091

Czynsz za dzierżawę prawa propinacyi		Czynsz razem	Produkcya piwa w powiecie		Ilość mieszkańców w powiecie	Wysokość opłaty na podstawie wykazanej konsumcyi	Cena fiskalna	Wydzierżawiono za czynsz roczny	
w mieście			Ilość browarów	Ilość wyrobionego piwa					
6		7	8		9	10	11	12	
	zł.	zł.	—	hktl.	—	zł.	zł.	zł.	
—	—	54.725	—	—	77.419	5.370	3.000	2.850	
Drohobycz	30.084	118.454	2	7.122	110.502	4.500	5.000	4.000	
—	—	41.151	—	—	74.583	2.400	2.450	2.800	
Gródek	14.479	44.356	—	—	61.519	1.490	3.500	3.609·99	
Grybów	5.000	18.262	3	12.196	45.388	1.770	1.530	1 500	
—	—	65.873	—	—	76 949	1.025	1.400	1.200	
—	—	42.333	2	1.661	77.791	2.390	2.800	2.440	
Jarosław	41.900	101.335	4	17.382	103.281	10.741	9.000	8.250	
Jasło	13.267	53.672	2	15.063	97.192	2.420	3.520	3.500	
—	—	43.417	—	—	65.465	1.705	1.600	1.512	
—	—	38.907	1	12.830	67.909	1.700	2.070	2.200	
—	—	55.172	6	21.335	87.553	4.450	2.000	1.425	
—	—	25.382	3	3.878	65.223	2.240	2.000	I.850	
Kołomyja	56 045	56.045	3	11.011	110.091	6.601	5.540	6.120	
—	—	33.915	—	—	69.520	2.565	1.490	1 600	
—	—	63.066	3	48.075	60.072	2.420	3.000	2.000	
Krosno	8.873	33.685	2	6.078	70.702	2.135	3.270	3.370	
—	—	33.377	3	6.492	67.692	3.900	1.900	2 400	
—	—	58.204	1	1.440	74.118	1.240	2.000	1.410	
Jaryczów nowy	1.098	89.052	pow. 4 mias. 5	30.064 119.020	99.387	5.500	4.000	3.000	
—	—	52.091	8	16.589	119.242	7.160	4.690	4.800	

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość miast i miasteczek	Wykazana kousumcya przez						Czynsz propinacyjny
			Delegata		Wydział powiatowy		Starostwo		
			piwa	wódki	piwa	wódki	piwa	wódki	
1	2	3	4						5
			hektolitry						zł.
37	Mielec	4	6 080	638	6.080	638	4.598	544	35.320
38	Mościska	4	2.219	52	2.219	52	2.219	52	43.372
39	Myślenice . . .	3	—	—	17.900	258	20.000	390	34.037
40	Nadwórna . . .	3	—	—	3.000	40	2.700	52	44.726
41	Nisko	3	—	—	5.030	50	3.700	48	21.689
42	Nowy Targ . . .	3	2.327	294	4.000	500	6 500	789	26.938
43	Pilzno	3	—	—	—	—	8.000	50	15.144
44	Podhajce . . .	3	3.520	649	4.225	—	5.000	704	51.578
45	Przemyśl . . .	4	—		37.500	1.185	25.000	905	74.363
46	Przemyślany . .	4	—	—	2.800	185	2.865	331	38.882
47	Rawa	7	—	—	2.080	202	4 300	170	44.443
48	Rohatyn . . .	11	4.895	320	—	—	7.500	—	56.780
49	Ropczyce . . .	5	—	—	2.250	275	1.600	233	40.500
50	Rudki	2	—	—	—	—	1.300	141	28.911
51	Rzeszów . . .	8	—	—	9.574	552	14.871	957	64.010
52	Sambor	1	—	—	—	—	6.600	325	35.074
53	Sanok	7	—	—	4.071	374	—	—	48.621
54	Sącz nowy . . .	5	—		9.145	846	24.600	2.360	59.115
55	Skałat	4	2.300	174	8.800	117	8.600	103	48.470
56	Sniatyn	2	3.820	82	3.800	95	3.029	100	31.052
57	Sokal	5	—	—	7.275	873	10.400	4.160	50.366

Czynsz za dzierżawę prawa propinacyi		Czynsz razem	Produkcya piwa w powiecie		Ilość mieszkańców w powiecie	Wysokość opłaty na podstawie wykazanej konsumcyi	Cena fiskalna	Wydzierżawiono za czynsz roczny
w mieście			Ilość browarów	Ilość wyrobionego piwa				
6		7	8		9	10	11	12
	zł.	zł.	—	hktl.	—	zł.	zł.	zł.
—	—	35.320	2	1.274	66,218	3.400	2.600	2.250
—	—	43.372	1	765	68.190	1.170	3.300	3.600
Myślenice	4.688	38.725	2	12.980	80.654	9.800	3.880	3.500
—	—	44.726	1	1.950	60.040	1.550	1.390	1.500
—	—	21.689	4	8.434	55.891	2.235	1.390	1.500
Nowy Targ	11.200	38.138	2	6.988	70.251	2.660	4.060	4.000
Pilzno	7.200	22.344		—	46.765	4.050	1 390	1.250
—	—	51.578	1	6.264	71.784	2.815	2.800	2.100
Przemyśl	65.565	139.928	4	40.185	97.759	16.470	14.000	16.200
—	—	38.882	1	128	61.991	1.680	1.310	1.250
—	—	44.443	3	1.414	85.287	2.350	1.600	1.550
—	—	56.780	4	4.288	83.704	3.420	2.000	1.600
—	—	40.500	1	2.586	71.237	1.380	2.000	1.610
—	—	28.911	1	1.872	57.931	800	1.390	1.300
Rzeszów	17.263	81.273	6	19.988	132.285	6.870	7.880	9.000
Sambor	18.990	54.064	2	10.134	79.216	3.625	3.620	3.700
Mrzygłód	500							
Sanok	9.310	58.431	2	6.089	86.953	2.410	4.400	4.600
Stary Sącz	9.170							
Nowy Sącz	18.075	86.360	2	7.220	99.542	5.420	5.250	5.250
—	—	48.470	3	7 212	73.692	3.420	2.800	3.800
Śniatyn	12.000	43.052	1	6.162	68.193	2.000	1.900	1.850
Bełz	4 550							
Sokal	8.400	63.316	3	1.524	80.394	5.295	2.000	1.320

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość miast i miasteczek	Wykazana konsumcya przez						Czynsz propinacyjny
			Delegata		Wydział powiatowy		Starostwo		
			piwa	wódki	piwa	wódki	piwa	wódki	
1	2	3	4						5
			hektolitry						zł.
58	Stanisławów . .	4	—	—	13.496	2.283	7.980	1.439	61.537
59	Stare miasto . .	4	—	—	4.000	487	4.000	485	21.781
60	Stryj	3	—	—	10.500	354	10.000	300	49.243
61	Tarnobrzeg . .	4	4.960	123	—	—	5.400	20	42.157
62	Tarnopol . . .	2	—	—	10.115	387	25.000	180	42.735
63	Tarnów	4	—	—	8.178	522	10.000	800	18.658
64	Tłumacz	4	—	—	3.222	162	1.279	117	55.745
65	Trembowla . . .	4	3.427	105	3.376	96	5.200	181	30.432
66	Turka	1	—	—	1.200	100	1.200	100	20.484
67	Wadowice . . .	5	—	—	7.425	681	7.250	380	74.618
68	Wieliczka . . .	5	10.000	—	9.658	1.852	9.436	1.752	44.551
69	Zaleszczyki . .	4	—		—	—	1.250	75	46.531
70	Zbaraż	1	7.081	55	7.081	55	8.000	56	26.130
71	Złoczów	8	—	—	7.000	140	30.000	850	73.300
72	Zółkiew	3	11.866	—	2.700	120	3.100	830	41.641
73	Żydaczów . . .	6	—	—	—	—	3.111	302	41.854
74	Żywiec	1	—	—	6.314	1.080	8.372	447	115.204

Czynsz za dzierzawę prawa propinacyi		Czynsz razem	Produkcya piwa w powiecie		Ilość mieszkańców w powiecie	Wysokość opłaty na podstawie wykazanej konsumcyi	Cena fiskalna	Wydzierżawiono za czynsz roczny
w mieście			Ilość browarów	Ilość wyrobionego piwa				
6		7	8		9	10	11	12
	zł.	zł.	—	hktl.	—	zł.	zł.	zł.
Stanisławów	7.016	68.553	2	17.164	89,116	8.190	6.900	6.720
Stara sól	2.303							
Staremiasto	4.235	28.319	2	14.342	44 958	2.785	1.700	1.325
Stryj	40.789	90.032	1	6.912	81.193	5.450	4.700	5.300
—	—	42.157	3	17.380	60.079	2.825	2.000	1.500
Tarnopol	22.162	64.897	3	20.907	109.597	9.060	5.100	6.050
Tarnów	62.400	81.058	2	10.780	113.054	5.210	5.900	5.600
—	—	55.745	—	—	79.039	1.775	1.580	1.600
Trembowla	8.000	38.432	1	8.760	63.235	2.130	1.920	2.500
—	—	20.484	—	—	56.354	700	900	718
—	—	74.618	5	14.555	95.507	4.200	4.500	4.200
Podgórze	21.211							
Skawina	8.800							
Wieliczka	9.484	78.996	2	3.930	89.140	6.620	7.200	8.500
—	—	46.531	—	—	66 357	1.065	1.500	1.600
—	—	26.130	3	7.858	59.869	3.750	2.600	4.005
Złoczów	13.849	87.149	7	15.002	133.590	9.750	5.400	5.425
Żółkiew	5.000	46.641	1	4.176	71.864	4.575	2.000	1.425
—	—	41.854	2	3.954	60.409	1.860	2.000	2.400
—	—	115.204	2	35.132	90.450	4.400	4.000	3.200
						Razem	244.400	238.770

L. W. kr. 22179/1891.

Aleg. 45.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o wniosku posła Dra Sawczaka i towarzyszy w przedmiocie zmiany kompetencyi sądów powołanych do judykatury w sprawach o czyny karygodne wedle ustaw z dnia 29. lutego 1880, Dz. u. p. Nr. 35 i 37. a względnie ustawy z d. 24. maja 1882, Nr. 51. Dz. u. p. ścigane. (Ustawa o zapobieganiu chorobom zwierzęcym zaraźliwym i ustawa o środkach zapobiegających księgosuszowi).

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 26. listopada 1889, przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia wniosek posła Dra Sawczaka i towarzyszy o wezwanie c. k. Rządu w przedmiocie zmiany kompetencyi sądów powołanych do judykatury w sprawach o czyny karygodne, wedle ustaw z dnia 29. lutego 1880, dz. u. p. Nr. 35. i 37. ścigane (Ustawa o zapobieganiu chorobom zwierzęcym zaraźliwym i ustawa o środkach zapobiegających księgosuszowi.) W wykonaniu powyższej uchwały przedłożyliśmy Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie nasze z wnioskami do LW. 25668/90, które jednak nie zostało przez komisyę prawniczą podczas ubiegłej sesyi załatwione. Z tego powodu mamy zaszczyt ponownie takowe niniejszem przedłożyć. Wedle ustawy z dnia 24. maja 1882 Nr. 51 dz. p. p., mocą której zmienione zostały przepisy karne ustawy z dnia 29. lutego 1880. Dz. u. p. Nr. 35. o zapobieganiu chorobom zwierzęcym zaraźliwym i o tępieniu tychże, tudzież ustawy z dnia 29. lutego 1880, Dz. u. p. Nr. 37. o środkach zapobiegających księgosuszowi i tępiących tę zarazę, oddano sądownictwo w sprawach o czyny karygodne (przekroczenia, występki) przeciw powyższym ustawom zawinione c. k. sądom powiatowym względnie trybunałom sądowym I. instancyi.

Jednakże w krótkim czasie już okazał się w praktyce rozdział tej kompetencyi sądowej niewłaściwym, utrudniającym wysoce nie tylko szybki i słuszny wymiar sprawiedliwości, ale częstokroć narażający strony procesowe na materyalne straty prywatnej natury.

I tak:

1. Wymiar kar za będące w mowie występki i przekroczenia okazuje się tak w sądach powiatowych jak i w trybunałach I. instancyi prawie jeden i ten sam, a mianowicie:

a) Wedle podanego przez wnioskodawcę w niniejszym przedmiocie posła Dra Sawczaka na posiedzeniu Wysokiego Sejmu w dniu 4. listopada 1880 wykazu było w roku 1888 w okręgu

lwowskiego c. k. wyższego sądu krajowego występków z powołanych ustaw wynikłych, a przez trybunał I. instancyi sądzonych razem 1586.

Z liczby tej wydano wyroków uwalniających w 88 wypadkach; w 1427 wyrokach nałożono kary pieniężne, w 58 kary aresztu wyżej 8 dni, w 9 wyrokach wynosiła kara aresztu od 8 dni do 1 miesiąca, a tylko w 4 wypadkach nałożono karę od jednego do 3 miesięcy.

Sądownictwo zaś w tych samych sprawach za ten sam czasokres i w tym samym okręgu przedstawia się w sądach powiatowych następująco:

Na 14440 spraw 2123 wyroków uwalniających; w 10769 wypadkach zasądzono na kary pieniężne, 1538 razy skazano na karę aresztu niżej 8 dni, w 10 wypadkach od 8 dni do 1 miesiąca.

b) Wedle udzielonego nam przez c. k. Nadprokuratoryę państwa w Krakowie wykazu, stan powyższego sądownictwa w okręgu krakowskiego c. k. wyższego Sądu krajowego przedstawia się za ubiegłe trzechlecie następująco:

co do występków:

Rok	Liczba osób							Razem
	oskarżonych	uwolnionych	skazanych na karę					
			aresztu wyżej 3 mies.	aresztu wyżej jednego miesiąca	aresztu wyżej 8 dni do 1 mies.	aresztu niżej 8 dni	pieniężną	
1887	1381	69	1	4	25	35	1246	1311
1888	1201	95	—	1	12	26	1054	1093
1889	1173	41	3	4	9	31	1084	1131
Ogółem	3755	205	4	9	46	92	3384	3535

co do przekroczeń:

Rok	Liczba osób							Razem
	oskarżonych	uwolnionych	skazanych na karę					
			aresztu wyżej 3 mies.	aresztu wyżej 1 do 3 m.	aresztu wyżej 8 dni do 1 mies.	aresztu niżej 8 dni	pieniężną	
1887	4268	770	—	—	26	813	2659	3498
1888	5668	1026	—	—	7	872	3606	4485
1889	6037	1023	—	—	7	757	4177	4941
Ogółem	15973	2819	—	—	40	2442	10442	12924

Otóż z powyższych zestawień wynika, że prócz kilku wypadków zasądzenia przez trybunały I. instancyi na karę aresztu wyżej 1 miesiąca, co do innych wymiarów kary orzeczenia tak trybunałów jak i sądów powiatowych wcale się nie różnią.

2. Istniejąca obecnie w kraju naszym liczba trybunałów I. instancyi jest stosunkowo do przestrzeni i zaludnienia za szczupłą, są bowiem gminy np. w okręgu lwowskiego sądu kra-

jowego albo sądu obwodowego tarnopolskiego, których odległość od tych sądów wynosi i 150 klm. Wobec tej okoliczności strony procesowe wzywane przez trybunały I. instancyi do rozpraw głównych muszą częstokroć odbywać wielką drogę, co jest rzeczywistą krzywdą dla mieszkańców, którzy narażeni są przez to nietylko na stratę czasu ale i materyalną.

3. Skutkiem tego więc strony procesowe, wzywane do rozprawy głównej, ażeby właśnie uniknąć rzeczonych szkodliwych następstw, bardzo często nie jawią się, jak doświadczenie poucza, na rozprawie, zapadają zatem bardzo często wyroki zaoczne a proceder znowu ten wpływa czasem niepomyślnie na słuszny wymiar sprawiedliwości.

4. Wreszcie przydzielanie w mowie będących tak drobiazgowych spraw sądownictwu trybunałów I. instancyi daje tym sądom jak i c. k. prokuratoryom państwa za wiele zajęcia, z uszczerbkiem dla daleko ważniejszych spraw, do ich kompetencyi należących, co tamuje także szybki wymiar sprawiedliwości.

Ten stan rzeczy spowodował więc posła Dra Sawczaka i towarzyszy do przedłożenia Wysokiemu Sejmowi na posiedzdniu z dnia 30. października 1889 wyżej wspomnianego wniosku, a gdy motywa tegoż przez wnioskodawcę naprowadzone a co dopiero przytoczone, za konieczną zmianą powołanego ustawodawstwa — szczególniej ze względu na tutejszokrajowe stosunki sądownicze — przemawiają, przeto Wydział krajowy wnosi:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Wzywa się c. k. Rząd, cy we właściwej drodze przeprowadził zmianę ustawy z dnia 24. maja 1882 Dz. u. p. Nr. 51 w tym kierunku, ażeby rozstrzyganie spraw o czyny karygodne wedle ustaw z dnia 29. lutego 1880 dz. u. p. Nr. 35 i 37. — o ile one należą do sądów — przydzielano tylko wtedy trybunałom I. instancyi, jeżeli z tych czynów albo z zaniedbania wynikła już szkoda materyalna, we wszystkich zaś innych wypadkach, by sprawy tego rodzaju przydzielano sądom powiatowym“.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem

We Lwowie dnia 1. lipca 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 22.494/1891.

Aleg. 46.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o projekcie ustawy, tyczącej się ulg legalizacyjnych w sprawach hipotecznych drobiazgowych.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z d. 29. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Przedłożony projekt ustawy co do ulg legalizacyjnych w sprawach hipotecznych drobiazgowych zwraca się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, ażeby po zasięgnięciu opinii Rad powiatowych i innych kompetentnych czynników w tym kierunku, czy i o ile ta ustawa będzie pożądaną dla ludności włościańskiej, z wyników badań zdał sprawę i odpowiednie wnioski przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej.“

Po osiągnięciu opinij wskazanych przez Wysoki Sejm czynników, Wydział krajowy ma zaszczyt oznajmić co na następuje:

C. k. wyższe Sądy krajowe we Lwowie i Krakowie, Izby notaryalne, Izby adwokatów, Towarzystwa prawnicze, wreszcie 41 Rad powiatowych oświadczyły się *przeciw* zaprowadzeniu w naszym kraju ustawy z 5. czerwca 1890 Nr. 109 dz. u. p. o ulgach legalizacyjnych w sprawach hipotecznych drobiazgowych, uważając taką ustawę nie tylko za nieodpowiednią, ale wprost za zgubną dla naszej ludności wiejskiej; tylko 19 Rad powiatowych *przemawia za* rzeczoną ustawą ze względu, że przez takową ludność wiejska choć częściowo uwolnioną by została od kosztów i straty czasu, jakie ponosi z powodu istniejącego w sprawach hipotecznych przymusu legalizacyjnego.

Ażeby ocenić, które z powyższych dwóch zapatrywań jest uzasadnionem, należy wprzód rozważyć:

1) jakie znaczenie ma przymus legalizacyjny dla instytucyi ksiąg hipotecznych i jakie ciężary powoduje dla stron; i

2) jakie pod tym względem byłyby skutki praktyczne ustawy z 5. czerwca 1890 Nr. 109 dz. p. p.

Ad 1):

Wiadomą jest rzeczą, jak doniosłe znaczenie mają księgi gruntowe dla stosunków prawnych, kredytowych i w ogóle ekonomicznych ludności, ile trudów i kosztów poświęcono dla założenia tych ksiąg i utrzymania ich w zgodności z faktycznym stanem, i ile zależy na tem, ażeby bezpie-

czeństwo prawne i wiarygodność ksiąg gruntowych nie mogły być nigdy zachwiane. To też ażeby księgom gruntowym zapewnić to znaczenie, bez którego nie miałyby one racyi bytu, ustanowiono w §. 31 powszechnej ustawy hipotecznej dla wpisów hipotecznych przymus legalizacyjny. Przymusowa legalizacya prywatnych dokumentów hipotecznych, czy to sądowa czy notaryalna, poddaje te dokumenta niejako pod kontrolę władzy. Tak bowiem sędzia jak i notaryusz, zanim przystąpią do legalizacyi podpisów na okazanym im dokumencie, muszą wiedzieć o co rzecz idzie, więc dokument przeczytać Przy tej sposobności mogą zwrócić uwagę stron na braki, jakie okazany dokument posiada i pouczyć je o tem, jak dokument ma być sporządzony, ażeby był przydatnym do wpisu hipotecznego. Z drugiej strony daje przymus legalizacyjny gwarancyę co do tożsamości osoby prawami swemi rozporządzającej, jakoteż pewność, iż osoba ta dokument istotnie podpisała. Tak więc przymus legalizacyjny jest z jednej strony opieką prawną dla ludzi nieumiejących pisać i niezdolnych do sporządzania dokumentów, chroniąc ich przed stratami i wyzyskiwaniem lub oszustwem; z drugiej strony przymus ten czyni obrót hipoteczny bezpiecznym a wpisy hipoteczne wiarygodnymi.

Co się tyczy ciężarów, jakie przymus legalizacyjny powoduje t. j. wydatków na legalizacyę dokumentu hipotecznego i kosztów połączonych z podróżą do siedziby sądu lub notaryusza, wreszcie straty czasu z tego powodu, to zauważyć należy, że za legalizacyę podpisu na dokumentach, których przedmiot nie dochodzi wartości 100 zł., opłaca się w sądzie stempel na 36 ct. tylko, notaryuszowi zaś wedle §. 9 d. taryfy notaryalnej od jednego podpisu o 15 ct. więcej i wreszcie stempel na 10 ct. Strata czasu polega na tem, że z powodu przymusu legalizacyjnego strony muszą udawać się ze świadkami do odległej nieraz siedziby sądu lub notaryusza, przez co ponoszą wydatki i tracą czas roboczy.

To są ujemne strony przymusu legalizacyjnego, podnoszone przez jego przeciwników.

Ad 2):

Ustawą z d. 5 czerwca 1890 Nr. 109 dz. u. p. dozwolono w sprawach hipotecznych drobiazgowych, których wartość nie przewyższa kwoty 100 zł., ulgi w tym kierunku, iż legalizacya sądowa lub notaryalna, jakiej ustawa do wpisu hipotecznego wymaga, może być zastąpioną podpisem dwóch wiarygodnych świadków, którzy mają „przydać podpis“ swego imienia i nazwiska z wyrażeniem swego zatrudnienia, miejsca zamieszkania i wieku, jako też oświadczenie *własnoręcznie* napisane, że ten, którego podpis jako prawdziwy potwierdzają, jest im osobiście znany.

Wedle tego postanowienia wieśniak, zawierający transakcyę, będącą przedmiotem ksiąg hipotecznych, nie potrzebowałby dla legalizacyi odnośnego dokumentu udawać się do sądu lub notaryusza i nie byłby też narażonym ani na koszta legalizacyi, ani na wydatki i stratę czasu, jakie dotychczas z powodu przymusu legalizacyjnego ponosił.

Jednakże jak się o tem przekonamy, ulgi te byłyby tylko pozorne a raczej ludność wiejska byłaby narażoną na większe wydatki, niż dotychczas a nawet na szkody, od których chroni ją obecnie przymus legalizacyjny. Wieśniak ustawą z d. 5. czerwca 1890 pozbawiony przy sporządzaniu dokumentów hipotecznych opieki prawnej notaryusza lub sądu, nie umiejący po większej części ani czytać ani pisać i nie posiadając zdolności do sporządzenia najprostszego nawet dokumentu, musi szukać pomocy i znajduje ją oczywiście u pisarza gminnego lub u pokątnego. Jeden z nich za umówionem a wygórowanem wynagrodzeniem zobowiązuje się sporządzić odnośny dokument hipoteczny a strona stara się tymczasowo o wyszukanie dwóch wiarygodnych świadków, przez ustawę wymaganych. Gdy świadkowie ci muszą być piśmiennymi, bo mają własnoręcznie napisać oświadczenie co do tożsamości osoby wystawcy i autentyczności jego podpisu, przeto w znalezieniu takich świadków we wsi napotka strona wielką trudność i ostatecznie kończy się na tem, że znajdzie ich w mieście w osobach zupełnie obcych, które także nie bez pewnego wynagrodzenia podejmą się legalizacyi dokumentu. Świad-

kowie tacy nie znający wystawcy dokumentu, nie będą mogli być uważani za wiarygodnych a trudność w znalezieniu w ogólności świadków tu potrzebnych wytworzyć może w pewnym okręgu instytucyę świadków wiarygodnych, którzy za pewną opłatą będą każdemu zgłaszającemu się dokumenta legalizować. Strona zdana więc tu na dobrą wolę osób obcych nie będzie miała żadnej ochrony przed wyzyskiwaniem lub oszustwem; owszem ustawa z 5. czerwca 1890 podaje złym ludziom sposobność do tych karygodnych czynów, nie stanowiąc na wypadek żadnego rygoru karnego.

Dokument wszakże z tyloma trudnościami i kosztami sporządzony przez osobę nie obeznaną z wymogami ustaw, nie zawsze byłby przydatnym do wpisu hipotecznego. Zdarzałoby się często, że sędzia z powodu wad, jakie dokument posiada, nie przyjąłby go do wpisu hipotecznego, a strona zostałaby narażoną na stratę poniesionych kosztów stemplowych i innych za sporządzenie wadliwego dokumentu; nadto będąc zmuszoną dla należytego sporządzenia dokumentu udać się do adwokata lub notaryusza, poniosłaby ponowne wydatki. Z powyższego widzimy, na jakie koszta i straty mogłaby ustawa z 5. czerwca 1890 narażać ludność wiejską, twierdzenie zaś, jakoby przymus legalizyacyjny powodował stratę czasu przez to, że strony w tym celu muszą odbywać podróż do siedziby sądu lub notaryusza jest bezzasadne, gdyż i w razie zniesienia przymusu legalizacyjnego musiałyby strony, zawierając transakcyę, mającą być przedmiotem ksiąg gruntowych, do tychże ksiąg wprzód wglądnąć, ażeby przekonać się o stanie własności, ciężarach, prenotacyach etc. W praktyce zatem trudno dopatrzeć się dodatnich stron ustawy z 5. czerwca 1890 o ulgach legalizacyjnych, przedstawia ona raczej same ujemne strony albowiem:

1) pozbawiłaby nieporadną ludność wiejską opieki prawnej, jakiej taż z powodu przymusu legalizacyjnego obecnie doznaje ze strony ludzi ukwalifikowanych t. j. notarysza lub sędziego;

2) skazując tym sposobem ludność wiejską na szukanie pomocy u pisarzy gminnych, a co gorsza u pokątnych, otworzyłaby ludziom nieuczciwym drogę do nadużyć i nierzetelnych spekulacyj (fałszowania podpisów, podrabiania skryptów dłużnych ect.);

3) nastręczałaby możność obejścia jej przez podawanie cyfr fikcyjnych lub rozdrabnianie wartości jednego interesu na kilka dokumentów wartości niżej 100 zł.

4) nietylko nie obniżyłaby kosztów, jakie dla stron powoduje obecnie przymus legalizacyjny, lecz przeciwnie spowodowałoby, jak to już wykazaliśmy, dla ludności wiejskiej koszta o wiele uciążliwsze;

5) nadto ustawa ta, powołując dwóch wiarygodnych świadków do zastąpienia legalizacyi sądowej lub notaryalnej, nie udziela dyrektywy, jaką miarą oceniać ma sędzia hipoteczny wiarygodność owych świadków. Gdy się zważy, że okręgi sądów powiatowych w kraju naszym są bardzo rozległe, powstanie obawa, że sędzia wiarygodności świadków w odleglejszych szczególniej gminach mieszkających na podstawie własnej świadomości oceniać nie byłby w możności, ponieważ zaś §. 95 powszechnej ustawy hipotecznej przy rozstrzyganiu podania hipotecznego zabrania sędziemu z małymi ściśle oznaczonymi wyjątkami przesłuchania stron i wydawania uchwał przedstanowczych, przeto w niniejszym wypadku sędzia hipoteczny będzie musiał albo wierzyć ślepo świadkom i wszelkie wpisy przyjmować, albo też, jeśli tych świadków sam nie zna, wszystkich wpisów odmawiać, a więc strony narażać na stratę stempli;

6) wreszcie należy i tę ważną podnieść okoliczność, że dokumenta hipoteczne nie zaopatrzone klauzulą legalizacyjną notaryalną lub sądową, nie mogłyby mieć tej wiary, jaką mają dokumenta legalizowane, a następstwem tego byłoby, iż skutkiem stworzonej przez ustawę z 5. czerwca 1890 Nr. 109 dz. p. p. możności nadużyć i obejścia ustawy, powstałby zamęt w księgach gruntowych i zaufanie do tej tak doniosłej instytucyi zostałoby podkopanem.

Mając więc na uwadze wyżej przytoczone szkodliwe następstwa, jakieby w praktyce miała ustawa z 5. czerwca 1890 w naszym kraju, gdzie ludność wiejska pod względem wykształcenia umy-

słowego tak nisko stoi i gdzie wśród niej nurtuje tyle szkodliwych wpływów (pisarze pokątni, lichwiarze); bacząc dalej na to, że istniejący obecnie przymus legalizacyjny w sprawach hipotecznych należy uważać za dobrodziejstwo dla tej ludności, jakoteż za rękojmię bezpieczeństwa prawnego i wiarygodności ksiąg gruntowych; zważywszy wreszcie, że dotychczas w kraju naszym nie domagano się bądźto częściowego, bądźto zupełnego zniesienia przymusu legalizacyjnego, i że przy rozprawie nad ustawą z 5 czerwca 1890 posłowie nasi oświadczyli się przeciw takowej, jako dla naszego kraju zgubnej, co i reprezentant Rządu przyznał (stenogr. sprawozd. Izby Pos. Rady Państwa, Sessya X. t. 10. str. 12809—12829), Wydział krajowy nie może doradzać Wysokiemu Sejmowi wprowadzenia w naszym kraju w życie ustawy z 5. czerwca 1890 dz. u. p. Nr. 109.

Gdy jednakże reskryptami Ministerstwa sprawiedliwości z 15. lutego 1872 l. 1992, z 15. maja 1873 l. 249 i z 8. lutego 1877 l. 1446 polecono sądom powiatowym, ażeby zgłaszającym się stronom legalizowały dokumenta a to w każdym czasie i bez względu na to, czy jest w miejscu notaryusz obecny, lub go nie ma, nawet przy sposobności czynności komisyjnej po za siedzibą sądu, legalizacya zaś sądowa jako tańsza niż notaryalna bardziej jest dla ludu wiejskiego pożądaną, przeto Wysoki Sejm przyjmując niniejsze sprawodanie do wiadomości raczy równocześnie uchwalić:

„Wzywa się c. k. Rząd, ażeby celem przyniesienia ulgi ludności wiejskiej w kosztach legalizacyi zechciał przypomnieć c. k. Sądom powiatowym włożony na nie obowiązek legalizowania zgłaszającym się stronom dokumentów hipotecznych.“

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie d. 1. września 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 47.320/91.

Aleg. 47.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z wnioskiem na zakupienie parceli gruntu z realności należącej do fundacyi św. Łazarza we Lwowie pod l. k. 70¼ i przyłączenie jej do obszaru gmachu c. k. żandarmeryi.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z d. 28. października 1889 Wysoki Sejm załatwiając sprawozdanie nasze o braku pomieszczenia dla trzech oficerów w budującym się podówczas gmachu c. k. żandarmeryi we Lwowie, upoważnił Wydział krajowy do wzniesienia dodatkowo domu mieszkalnego na pozostałym placu obok głównego gmachu, a zarazem do zaciągnięcia na hipotekę realności l. k. 71¼ pożyczki w kwocie 19.000 zł.

Uchwała powyższa Najwyższem postanowieniem z d. 31. grudnia 1889 została zatwierdzona.

Po zajęciu dnia 1 lipca 1890 głównego gmachu przez c. k. żandarmeryę i rozdziale ubikacyj okazało się, że w gmachu tym brakuje pomieszczenia nie dla trzech, lecz dla pięciu oficerów, albowiem dwa lokale poprzednio na ten cel przeznaczone, potrzeba było użyć na kancelaryę dla nowo mianowanego majora i na kancelaryę dla oddziału szkolnego, wraz z pomieszczeniem sługi tegoż oddziału.

Na placu pozostałym przy głównym gmachu, mającym 15½ metrów frontu zamierzony do budowy dom, mógł dać pomieszczenie dla trzech tylko oficerów, a jak się okazało, potrzebowaliśmy takowego dla pięciu. Z tego powodu Wydział krajowy wstrzymał się na razie z nową budową i zaciąganiem przyznanej mu powyższą uchwałą pożyczki i rozpoczął rokowania z Magistratem m. Lwowa, jako zarządzającym sąsiednią realnością pod l. k. 70¼ do zakładu św. Łazarza należącą, o nabycie części gruntu. Na gruncie tym łącznie z pozostałym przy głównym gmachu placem, mieliśmy zamiar wznieść dom obszerniejszy, któryby zaspakajał wszystkie potrzeby kwaterunkowe c. k. żandarmeryi we Lwowie.

O zarządzeniu tem i wstrzymaniu wykonania uchwały z d. 28. października 1889 r. zawiadomiliśmy Wysoki Sejm w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego z d. 3. września 1890 LW. 38.534.

Rokowania nasze z Magistratem m. Lwowa dopiero w r. 1891 przez uchwałę Rady gminnej z d. 15 stycznia tegoż roku pomyślnie ukończone zostały. Rada oświadczyła gotowość sprzedania funduszowi krajowemu realności pod l. k. 70¼, będącej własnością funduszu św. Łazarza, z zastrzeżeniem aprobaty c. k. Namiestnictwa, części gruntu w obszarze około 244 metrów kwadratowych z istniejącymi tamże superstruktami i wykupnem istniejących służebności, jednak bez przyzwolenia światła i widoku ku pozostałej reszcie gruntów tej realności, za ryczałtową cenę 14.000 zł.

Prócz tego Rada miejska zgodziła się na otworzenie nowej ulicy obok dzisiejszego gmachu c. k. żandarmeryi, do której nabyć się mające grunta front będą miały z warunkiem, że fundusz krajowy odda bezpłatnie niewielki klin ze swego placu pod nową ulicę w przestrzeni około 15 metrów kwadratowych.

Jakkolwiek już po przeprowadzeniu powyższych rokowań personal tutejszej komendy c. k. żandarmeryi z polecenia c. k. Ministerstwa obrony krajowej (LW. 42.549/91) o dwóch majorów, których przeniesiono do Przemyśla i Krakowa zmniejszonym został, a z tego powodu tylko dla

trzech oficerów kwatery wynajmowane są w mieście, to jednak Wydział krajowy uważa, iż nabycie pomienionych gruntów od Magistratu m. Lwowa jest nieodzowną koniecznością, a to z następujących powodów:

1) iż zmniejszenie personalu 5. c. k. komendy żandarmeryi we Lwowie, mianowicie oficerów sztabowych jest tylko czasowe i przeciwnie spodziewać się należy jego powiększenia przy zamierzonem pomnożeniu o 300 ludzi niższych stopni żandarmeryi w kraju naszym. Powiększenie to pociągnie za sobą pomnożenie liczby uczniów oddziału przygotowawczego i w tym stosunku pomieszczenia dla nich i magazynów;
2) iż dziedziniec w obecnym gmachu c. k. żandarmeryi, gdzie odbywają się ćwiczenia przeszło 100 ludzi oddziału szkolnego, jest za szczupły;
3) iż na dziedziniec powyższy przysługa obecnie właścicielom sąsiedniej realności l. k. $70^1/_4$, to jest fundacyi św. Łazarza w pewnej części tego prawo światła i widoku.

   Dziś cała strona zachodnia tego dziedzińca zajęta jest przez stare walące się budynki oficyn sąsiednich, w których mieszczą się w dawny sposób urządzone wychodki, zanieczyszczające powietrze w gmachu krajowym, a zatem bezwarunkowo usunąć je należy. Lecz jeżeli Magistrat m. Lwowa realność z fundacyi św. Łazarza rozparceluje, to nowonabywcy tych parcel graniczących będą mogli korzystać z przysługującego im w znacznej przestrzeni prawa światła i widoku na dziedziniec gmachu c. k. żandarmeryi, co nie odpowiadałoby ani bezpieczeństwu magazynów i kas tu pomieszczonych, ani jak podnieśliśmy wyżej względom sanitarnym co do wychodków.
4) Wreszcie otworzenie nowej ulicy obok gmachu krajowego, dającej długi front placom nabyć się mającym, stanowi dla funduszu krajowego ważną dogodność w razie przybudowy prawego pawilonu. Dogodność ta jednak w przyszłości już nie da się wyzyskać, jeżeli obecnie proponowane kupno gruntów nie przyjdzie do skutku, albowiem Magistrat m. Lwowa inaczej zadysponuje realnością l. k $70^1/_4$ i otwarcie nowej ulicy na zawsze będzie zaniechanem.

Wszystkie zatem powyżej przywiedzione okoliczności przemawiają za tem, że nabycie gruntów, o których mowa, dla funduszu krajowego jest konieczne i na czasie, ku czemu użycie przyznanego uchwałą Wysokiego Sejmu z d. 28. października 1889 kredytu w kwocie 19.000 zł. byłoby na teraz właściwem i pożytecznem, tem bardziej, że ceny placów we Lwowie podnoszą się bardzo z każdym rokiem.

Wydział krajowy jest zdania, iż należałoby się wstrzymać z budową nowego pawilonu przy gmachu c. k. żandarmeryi do czasu uregulowania ostatecznego personalu 5. c. k. komendy, konsystującej we Lwowie, a obecnie tylko nabyć plac od Magistratu m. Lwowa, dokonać rozbiórki starych budynków, na tym placu będących, uregulować go i oparkanić, na co żądana kwota 19.000 zł. będzie wystarczającą. Wnosimy zatem:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem upoważnia Wydział krajowy, aby kwotę 19.000 zł. uchwałą z dnia 28. października 1889 na budowę domu c. k. żandarmeryi przeznaczoną, użył na kupno części realności od Magistratu m. Lwowa pod l. k. $70^1/_4$, położonej za kwotę 14.000 zł. i zajął się uporządkowaniem i oparkanieniem takowej.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 29 stycznia 1892.

Marszałek krajowy:

***Sanguszko** w. r.*

Sprawozdawca.

***Dr. D. Sawczak** w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 18.920/1891.

Aleg. 48.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi Reprezentacyi gminnej miasteczka Rozdołu i kilku gmin okolicznych w sprawie przeniesienia siedziby c. k. Starostwa z Żydaczowa do Rozdołu.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 22. listopada 1890, którą odstąpiono nam do zbadania i zdania sprawy petycyę Reprezentacyi gminnej miasteczka Rozdołu o przeniesienie siedziby c. k. Starostwa z Żydaczowa do Rozdołu, mamy zaszczyt na podstawie zarządzonych przez Wydział Rady powiatowej w Żydaczowie dochodzeń przedłożyć:

Gmina Rozdół niejednokrotnie już wnosiła petycye do Wysokiego Sejmu, to o ustanowienie tam nowego c. k. sądu powiatowego, to o przeniesienie siedziby takiego c. k. sądu z Mikołajowa do Rozdołu, wreszcie w r. 1889 o przeniesienie siedziby władz powiatowych politycznych i autonomicznych z Żydaczowa do Rozdołu.

Petycyę z r. 1889. przekazaną nam przez Wysoki Sejm uchwałą z dnia 26 listopada 1889 do załatwienia, zwróciliśmy po zasięgnięcie bliższych informacyj od Rady powiatowej w Żydaczowie, proszącym, odmawiając dalszego jej poparcia.

Nie zważając na to, Reprezentacya gminy Rozdołu podczas sesyi 1890 r. wniosła ponowną petycyę, popartą podpisami siedmiu Zwierzchności gmin okolicznych z tem samem żądaniem i tę petycyę Wysoki Sejm przekazał nam do zbadania.

Podług zebranych przez Wydział Rady powiatowej w Żydaczowie wiadomości, z dwudziestu siedmiu obszarów dworskich, które nadesłały deklaracye swoje, tylko trzy oświadczyły się za przynależnością do ewentualnie przenieść się mającego c k. Starostwa w Rozdole. Z 71 gmin zapytanych czy życzą sobie przeniesienia siedziby c. k. Starostwa z Żydaczowa do Rozdołu, tylko dziesięć w uchwałach Rad gminnych zgadza się na to przeniesienie. Rada powiatowa w Żydaczowie uchwałą z dnia 12 marca 1891 jednogłośnie oświadczyła się przeciw wszelkim zmianom siedziby władz powiatowych w tamtejszem c. k. Starostwie, motywując zdanie swe tem, że tylko dla okręgu sądowego mikołajowskiego mogłoby stanowić dogodność posiadanie siedziby c. k. Starostwa w Rozdole, gdy mieszkańcy dwóch innych okręgów sądowych w powiecie politycznym żydaczowskim jak w Żurawnie i Żydaczowie narażeni bybyli na wiele niedogodności, komunikując się z Rozdołem, raz z powodu znacznie większej odległości do Rozdołu, a powtóre z powodu przeszkód, jakie przedstawiają na terytoryum tem dwie rzeki nie mające stałych mostów. Dalej Rada powiatowa utrzymuje, że miasteczko Rozdół nie posiada żadnych budynków, gdzieby się władze powiatowe i urzędnicy ich pomieścić mogli; że gmina ta jest niezamożną i budynków tych postawić nie może, ani też nie ma takiego przedsiębiorcy, któryby się postawienia ich podjął.

Wreszcie w Rozdole brakuje wody a zatem i warunków sanitarnych dla przebywania znacznej liczby urzędników i sług kilku urzędów funkcyonujących w siedzibie c. k. Starostwa. Wobec tego a głównie z powodu niedogodnego położenia miasteczka Rozdolu w północnej stronie okręgu c. k. Starostwa żydaczowskiego, przenoszenie tam siedziby władz powiatowych pociągnąćbym usiało za sobą zmianę kilku sąsiednich powiatów, aby dla Rozdołu utworzyć Starostwo. Zapewne, że dla miasteczka takiego jak Rozdół, posiadanie siedziby władz powiatowych byłoby korzystnem i mogłoby się przyczynić do podniesienia jego dobrobytu, lecz Wydział krajowy sądzi, że nie byłoby właściwem żądać od c. k. Rządu ponoszenia znacznych kosztów, połączonych z przeniesieniem siedziby władz politycznych, a od mieszkańców dzisiejszego c. k. Starostwa żydaczowskiego narażenia swych żywotnych interesów dlatego tylko, aby miasteczko Rozdół mogło polepszyć swoję sytuacyę. Dlatego wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyą Reprezentacyi miasteczka Rozdołu w sprawie przeniesienia siedziby władz powiatowych z Żydaczowa do Rozdołu przechodzi do porządku dziennego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 23 października 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. W. kr. 25780/91.

Aleg. 49.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi Zygmunta Pruszyńskiego i innych w sprawie ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Skrzydlnej.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały Wys. Sejmu z dnia 28 października 1889, polecającej nam zbadać potrzebę utworzenia nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Skrzydlnej i ponieważ sprawozdanie nasze w tej sprawie do L. W. 27025/90 na ostatniej sesyi złożone, nie weszło na porządek dzienny, mamy zaszczyt po zasięgnięciu opinii władz autonomicznych i sądowych, ponownie przedłożyć.

Powiat limanowski ma obecnie dwa sądy powiatowe:

a) w Limanowej z ludnością	44.132	osób
b) w Mszanie dolnej . . .	23.560	„
Razem . .	67.692	osób

zatem, cyfra ludności tego powiatu szczególnie okręgu sądowego w Limanowej, wobec górzystego terenu tamtejszej okolicy, a tem samem i utrudnionej komunikacyi, wymagałaby utworzenia trzeciego c. k. sądu powiatowego.

Za utworzeniem nowego c. k. sądu powiatowego w Skrzydlnej w uchwałach Rad gminnych oświadczyły się gminy;

I. z obecnego powiatu sądowego w Limanowej: 1) Pogorzany, Smykanie, 2) Jodłownik, 3) Porąbka, 4) Janowice z przysiółkami, 5) Stróże, 6) Sczyrzyce, Abramowice, 7 Góra św. Jana, 8) Krasne, Lasocice, obejmujące razem z obszarami dworskimi ludności 4.265;

II. z powiatu sądowego w Mszanie dolnej: 9) Dobra, 10) Chyszowka, 11) Przenosza 12) Skrzydlna, 13) Wola skrzydlańska, których ludność z obszarami dworskimi wynosi 3.865.,

Razem tedy 13 gmin mające utworzyć przyszły okręg sądu powiatowego w Skrzydlnej mają ludności 8.130.

Z obszarów dworskich złożyły przychylne dla Skrzydlnej deklaracye: Skrzydlna Jodłownik, Słupia, Stróże i część Porąbki, Dobra, Mstów.

Rada powiatowa limanowska w uchwale z d. 28. grudnia 1889 r. jednomyślnie uznała potrzebę kreowania nowego sądu z siedzibą w Skrzydlnej.

C. k. Sąd wyższy w Krakowie odezwą z d. 17 czerwca 1890 r. L. W. 27.025 udzielił nam w tej sprawie nieprzychylną opinię z powodu zbyt małej liczby gmin i ich zaludnienia, pragnących należeć do przyszłego sądu powiatowego w Skrzydlnej. C. k. Sąd wyższy jest zdania, że utworzenie tam sądu powiatowego nie wpłynęłoby wiele na zmniejszenie czynności urzędowych w sądach limanowskim i w Mszanie dolnej, a tem samem nie pozwoliłoby na zmniejszenie dotychczasowego personalu urzędników, — zaś nowy sąd w Skrzydlnej przy najmniejszej obsadzie urzędniczej, nie dawałby dla niego dostatecznego zajęcia.

Dalej c. k. Sąd wyższy utrzymuje, że przyłączenie miejscowości Dobra, będącej stacyą kolei żelaznej prowadzącej tak do Limanowy jakoteż i do Mszany dolnej — mimo jej życzenia do nowego sądu w Skrzydlnej nie byłoby wskazanem. Wreszcie, że Skrzydlna jest wsią, a petycyonujący właściciel takowej ma zamiar umieścić sąd powiatowy w drewnianym budynku obecnie będącym karczmą, zaś stajnie przerobić na areszta, co nie byłoby dla lokacyi władzy sądowej odpowiedniem.

Wobec tego Wydział krajowy w tym względzie musi podzielić zapatrywania wyższego c. k. Sądu krajowego, raz dlatego, iż rzeczywiście tak mała liczba gmin oświadcza się za ustanowieniem c. k. sądu w Skrzydlnej; powtóre, że miejscowość Skrzydlna z ludnością 865 osób położona na granicy powiatu wielickiego, nie może stanowić punktu dogodnego dla sąsiednich gmin, mających należeć do jej sądowego okręgu. Wreszcie, że ustanowienie tam siedziby sądu nie przyczyniłoby się wiele do zmniejszenia okręgu sądowego w Limanowej, który właśnie rozdziału potrzebuje, a spowodowałoby umniejszenie okręgu w Mszanie dolnej o 3.865 ludności w 5 gminach, co ze względu na obecną ludność tego ostatniego okręgu sądowego nie jest wskazanem.

Z tych zatem powodów, pomimo uznania koniecznej potrzeby kreowania w granicach powiatu limanowskiego trzeciego sądu powiatowego, nie możemy popierać petycyi p. Pruszyńskiego i innych o ustanowienie siedziby dla takiego sądu w Skrzydlnej. Wnosimy zatem:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyą p. Pruszyńskiego i innych w sprawie ustanowienia nowego c. k. sądu powiatowego w Skrzydlnej przechodzi do porządku dziennego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 4. lipca 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak m. p.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 30.073/1891.

Aleg. 50.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z wnioskiem o udzielenie c. k. Rządowi opinii względem ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego w Żołyni.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 26. listopada 1889 roku przekazał nam Wysoki Sejm między innemi do załatwienia petycyę gminy Kańczugi powiatu łańcuckiego o utworzenie nowego c. k. sądu powiatowego z siedzibą w tem mieście. Petycyę tę przesłaliśmy do zbadania i opinii Wydziałowi Rady powiatowej w Łańcucie, który w sprawozdaniu swem (LW. 44.067/90) podnosi, iż Rada powiatowa na posiedzzniu z dnia 7. października 1890 oświadczyła się za potrzebą ustanowienia nie jednego, ale dwóch nowych c. k. sądów powiatowych w terytoryum powiatu łańcuckiego, to jest w Kańczudze i Żołyni z uwagą, iż gdyby chodzić miało o to, w której z tych dwóch miejscowości wprzód wypada ustanowić nowy c. k. sąd, na pierwszem miejscu należałoby uwzględnić gminę Żołynia. Opinię swoją Rada powiatowa oparła na podstawie prośby gminy Żołynia i okolicznych gmin, dalej szczegółowego zbadania potrzeb miejscowych i ze względu na obszar powiatu sądowego łańcuckiego, z którego miałby być nowy okręg sądowy w Żołyni wydzielony, gdy przeciwnie nowy okręg sądowy w Kańczudze należałoby sformować z części okręgu c. k. sądu powiatowego w Leżajsku.

C. k. Sąd krajowy wyższy w Krakowie, któremu całą tę sprawę udzieliliśmy do opinii w odezwie z dnia 14. kwietnia 1891 (LW. 15.315/91) oświadcza się nieprzychylnie co do utworzenia nowego sądu w Kańczudze ze względu, że tego ani stosunki miejscowe, ani tok spraw sądowych w tamtejszej okolicy nie wymagają, a natomiast popiera ustanowienie c. k. sądu powiatowego z siedzibą w Żołyni, zgodnie z zapatrywaniami Rady powiatowej łańcuckiej.

Wydział krajowy uznaje potrzebę utworzenia nowego sądu w okolicy Kańczugi, uważa jednak, iż otwarcie sądu z siedzibą w Żołyni jest niezbędnie potrzebnem ze względu na utrudnioną komunikacyę północnej strony obecnego powiatu sądowego z Łańcutem przez rzekę Wisłok, przerzynającą środkiem ten okręg sądowy.

C. k. Starostwo łańcuckie posiada obecnie trzy Sądy powiatowe:

Łańcut	z ludnością	45.192
Leżajsk	„	40.868
Przeworsk	„	42.618

podług spisu ostatniego z roku 1890, zatem każdy z tych okręgów już mógłby się kwalifikować do rozdziału na dwa pomniejsze okręgi sądowe. Sam okręg c. k. sądu w Łańcucie obejmuje 31 gmin i przedzielony jest rzeką Wisłokiem na dwie prawie równe połowy, ztąd gminy leżące na północ od Łańcuta bardzo często podczas wylewu tej rzeki pozbawione są komunikacyi z siedzibą sądu. Przytem i odległość niektórych gmin od Łańcuta wynosząca do 30 kilometrów naraża mieszkańców na ponoszenie znacznych kosztów podróży i kosztów komisyjnych.

Podług nadesłanych nam odpisów uchwał Rad gminnych. życzą sobie przyłączenia do nowo utworzyć się mającego c. k. sądu powiatowego w Żołyni następujące miejscowości, których cyfrę ludności podajemy jeszcze podług spisu z roku 1880, nie mając szczegółowych wyników ogólnego spisu z roku 1890.

1.	Żołynia miasto	z ludnością	1834
2.	Żołynia wieś	„	4154
3.	Rakszawa	„	3966
4.	Węgliska	„	520
5.	Medynia	„	1806
6.	Brzoza Stadnicka	„	2252
7.	Zmysłówka	„	515
8.	Białobrzegi	„	1851
9.	Smolarzyny	„	546
10.	Dąbrówki	„	598
		razem ludności	18 042

Ponieważ jednak w terytoryum proponowanego okręgu dla przyszłego sądu w Żołyni pozostałyby zupełnie odosobnione gminy Pogwizdów z ludnością 705 osób i Zalesie z ludnością 480, które w uchwałach Rad gminnych oświadczyły się za pozostawieniem ich nadal w okręgu c. k. sądu powiatowego w Łańcucie, przez co nie miałyby bezpośredniej łączności z resztą okręgu sądowego łańcuckiego, jesteśmy zdania, że i gminy powyższe leżące tak samo po lewej stronie rzeki Wisłoka w odległości bliższej od Żołyni aniżeli od Łańcuta, wypada do przyszłego okręgu sądowego w Żołyni przyłączyć. Również pomimo nieprzychylnego oświadczenia się wypada także gminę Gwizdów, należącą obecnie do okręgu c. k. sądu powiatowego w Leżajsku z ludnością 574 osób, jako bezpośrednio graniczącą z gminą Żołynia, do okręgu ustanowić się mającego sądu w Żołyni przyłączyć, albowiem będzie to z widoczną dla niej korzyścią i bliżej i dogodniej, tembardziej, że obszary dworskie wszystkich trzech gmin wyżej wymienionych zgadzają się na to przeniesienie.

Tym sposobem przyszły okręg sądu w Żołyni wynosiłby 13 gmin z ludnością 19.801, co już dostateczne da zajęcie dla zwykłego personalu urzędniczego w sądzie powiatowym i zmniejszy czynności w sądzie powiatowym w Łańcucie przez rozdział na dwa wygodnie ustanowione sądy.

Oprócz tego, gdy jeszcze gmina miasta Żołyni w uchwale z dnia 2. czerwca 1891 powziętej, deklarowała przez lat dziesięć ponosić połowę kosztów wynajęcia lokali dla umieszczenia c. k. sądu w tem mieście i przedłożyła oferty 6 właścicieli domów w Żołyni gotowych wynająć takowe na pomieszczenie sądu i urzędników, obejmujące razem 66 ubikacyj mieszkalnych prócz gospodarskich, Wydział krajowy jest zdania, iż należy poprzeć życzenia mieszkańców tej okolicy powiatu łańcuckiego w kierunku utworzenia czwartego c. k. sądu powiatowego z siedzibą w mieście Żołyni i dlatego wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 (nr. 59 dz. u. p.) udziela c. k. Rządowi opinię, iż dla dobra mieszkańców c. k. Starostwa w Łańcucie należy ustanowić tam czwarty c. k. Sąd powiatowy z siedzibą w mieście Żołyni, do którego okręgu przyłączone być mają gminy i obszary dworskie z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Łańcucie: Żołynia miasto, Żołynia wieś, Rakszawa, Węgliska, Medynia, Brzoza Stadnicka, Zmysłówka, Białobrzegi, Smolarzyny, Dąbrówki, Pogwizdów i Zalesie, a z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Leżajsku gmina Gwizdów.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów 6. października 1891.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. Damian Sawczak *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 44.256/1891.

Aleg. 51.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi Zwierzchności gminy Jabłonowa i okolicznych gmin w sprawie ustanowienia nowego c. k. sądu powiatowego w obrębie c. k. Starostwa kołomyjskiego z siedzibą w Jabłonowie.

Wysoki Sejmie!

Gdy sprawozdanie nasze z d. 7 października 1890 l. 2624 nie weszło na porządek dzienny obrad na sesyi 1890 r., mamy zaszczyt ponowić takowe z pewnemi zmianami co do cyfr zaludnienia, o ile cyfry te są nam wiadome z obliczeń spisu ludności 1890 roku.

Uchwałą z dnia 26 stycznia 1889 przekazał nam Wysoki Sejm do załatwienia petycyę Zwierzchności gminy Jabłonowa i innych gmin okolicznych, w której upraszają o ustanowienie w tamtejszej okolicy nowego c. k. sądu powiatowego z siedzibą w Jabłonowie. Ponieważ gmina Jabłonów i inne w tej samej sprawie wniosły już petycye do c. k. Ministerstwa sprawiedliwości, a Wydział powiatowy w Kołomyi w sprawozdaniu swem z dnia 14. lutego 1889 LW. 8138/89 o poparcie takowych upraszał, przeto Wydział krajowy zarządził bliższe dochodzenia w tej sprawie i rezultat takowych przedstawia Wysokiemu Sejmowi.

Okręg c. k. sądu powiatowego w Peczeniżynie w roku 1880 liczył 27.923 ludności (obecnie liczy 34.071), okręg c. k. sądu w Kosowie 42 653, (obecnie liczy 77.650). Z powodu jednak znacznego rozwoju przemysłu naftowego w tej okolicy, ludność okręgu sądu powiatowego w Peczeniżynie powiększyła się tak dalece, że okoliczność ta skłoniła gminy więcej oddalone od Peczeniżyna do wniesienia petycyi o rozdział dotychczasowego okręgu sądowego na dwa i ustanowienie nowego c. k. sądu z siedzibą w Jabłonowie.

W petycy tej i oddzielnych podaniach wniesionych do Wydziału Rady powiatowej w Kołomyi oświadczyły się za Jabłonowem następujące gminy:

1. Akreszory	z ludnością . . .	733	cyfry podane podług spisu ludności z r. 1880
2. Bania Berezowska	„ . . .	888	
3. Berezów wyżny	„ . . .	1.274	
4. Berezów niżny	„ . . .	2.919	
5. Łucza	„ . . .	1.007	
6. Łuczki	„ . . .	261	

7. Tekucza	z ludnością . . .	1.070	cyfry podane podług spisu ludności z r. 1880
8. Kowalówka	„ . . .	392	
9. Myszyn	„ . . .	1.875	
10. Stopczatów	„ . . .	1.739	
11. Jabłonów	„ . . .	1.629	
	Razem z ludnością .	13.787	
Prócz tego oświadczyły się z chęcią należenia do Jabłonowa dwie gminy z powiatu sądowego kosowskiego, a mianowicie:			
12. Utoropy z ludnością		1.555	
13. Kosmacz „		3 023	
	Zatem ogólna ludność .	18.365	

obecnie znacznie zwiększona, mogłaby stanowić okręg nowego c. k. sądu powiatowego w Jabłonowie.

Przy uwzględnieniu podobnego projektu pozostała ludność przy okręgu sądowym w Peczeniżynie wynosiłaby tylko 14.136 osób podług spisu ludności z r. 1880, która jednak podług doniesienia Wydziału Rady powiatowej w Kołomyi z dnia 6 maja 1890 LW. 20.130/90 wynosi obecnie w dziewięciu pozostać mających w tym okręgu gminach, jako to: Kluczów wielki, Kluczów mały, Kniaździwór, Markówka, Młodiatyn, Peczeniżyn Rungury, Słoboda Rungurska i Ropa Rungurska 17.787 osób, albowiem podług wiadomych nam cyfr spisu z r. 1890 podniosła się ludność samego Peczeniżyna o 1.215 osób.

Z tego powodu, jak również z uwagi na utrudnioną terenem górskim komunikacyę i na znaczną odległość, bo 36 kilometrów wynoszącą z Jabłonowa od Peczeniżyna, a Tekuczy, Berezowa i innych ku południowi położonych do 50 kilometrów, Rada powiatowa w Kołomyi w uchwale swej z dnia 21 czerwca 1889 usilnie popiera sprawę otwarcia nowego c. k. sądu w Jabłonowie.

Natomiast c. k. Sąd krajowy wyższy we Lwowie na podstawie przeprowadzonych przez podwładne sobie organa sądowe dochodzeń, w memoryale przedłożonym c. k. Ministerstwu sprawiedliwości z d. 2 kwietnia 1890 r. a nam przy odezwie z tejże daty do L. 2.201 zakomunikowanym, sprzeciwia się kreowaniu nowego sądu z siedzibą w Jabłonowie, głównie ze względu na małe zaludnienie pozostać mających gmin przy c. k. sądzie powiatowym w Peczeniżynie po oddzieleniu przyłączyć się mających do nowego sądu w Jabłonowie. Dalej kwestyonuje c. k Sąd wyższy istotną chęć niektórych gmin, pragnących przyłączenia do nowego sądu w Jabłonowie z powodu zmiennych lub obojętnych oświadczeń się ich w uchwałach Rad gminnych, a wreszcie z powodu znacznych kosztów, jakieby ponosić musiał skarb państwa na urządzenie ubikacyj potrzebnych na pomieszczenie sądu w Jabłonowie.

Wydział krajowy jednak nie może podzielać tych zapatrywań c. k. Sądu wyższego krajowego, raz z tej przyczyny, że wyjątkowo ludność okolicy Peczeniżyna skutkiem rozwoju przemysłu naftowego pdwiększyła się w międzyczasie od r. 1880 do 1890 o 3.695 osób, co da na przyszłość c. k. sądowi powiatowemu w Peczeniżynie dostateczną cyfrę zaludnienia, aby mógł należycie funkcyonować. Powtóre, że nie można przywiązywać większej wagi do oświadczeń gmin względem kreowania sądu w Jabłonowie, albowiem dotyczące organa sądowe wymagały od nich deklaracyi co do przyjścia z pomocą c. k. rządowi pewnemi ofiarami na rzecz skarbu państwa, a wiadomo, że włościanie nasi pod tym względem są bardzo ostrożni i wstrzemięźliwi.

Wreszcie sprawa znaczniejszego wydatku ze strony funduszu państwowego na pierwsze urządzenie c. k. sądu powiatowego w Jabłonowie wobec rzeczywistej potrzeby i korzyści dla mieszkańców tej okolicy nie może stanowić przeszkody do stawiania w tym kierunku żądań ze strony Reprezentacyi krajowej.

Z tego powodu uwzględniając podania gminy Jabłonowa i innych wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11 czerwca 1868 (Nr. 59 Dz. u. p.) udziela c. k. Rządowi opinię, iż pożytecznem będzie dla dogodności mieszkańców powiatu kołomyjskiego ustanowienie tam trzeciego c. k. sądu powiatowego z siedzibą w Jabłonowie. do okręgu którego należałoby przydzielić gminy i obszary dworskie z okręgu c. k. sądu powiatowego w Peczeniżynie: Akreszory, Bania Berezowska, Berezów wyżny, Berezów niżny, Łucza, Łuczki, Tekucza, Kowalówka, Myszyn, Stopczatów i Jabłonów, zaś z okręgu c. k. sądu pow. w Kosowie: Utoropy i Kosmacz.

Lwów dnia 13 października 1891.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. Damian Sawczak *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. W. kr. 11899/91.

Aleg. 52.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi mieszkańców powiatu sokalskiego w sprawie utworzenia w tamtejszej okolicy nowego c. k. sądu powiatowego z siedzibą w Krystynopolu.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 12. listopada 1889, polecającej nam zbadać petycyę mieszkańców powiatu sokalskiego w sprawie kreowania nowego c. k. sądu powiatowego z siedzibą w Krystynopolu, mamy zaszczyt po zebraniu odpowiednich wiadomości i opinii Rady powiatowej sokalskiej, tudzież c k. Sądu wyższego krajowego we Lwowie przedłożyć co następuje:

Powiat sokalski ma obecnie dwa c. k. sądy powiatowe, a mianowicie w Bełzie z ludnością 25.952 i w Sokalu z ludnością 55.342 osób, zatem pożądanym jest, i uznaje to c. k. Sąd wyższy krajowy lwowski, rozdział okręgu sądowego w Sokalu na dwa okręgi, to jest utworzenie nowego c. k. sądu powiatowego w Krystynopolu, który pod względem położenia swego i innych warunków miejscowych bardzoby się na siedzibę tego sądu nadawał. Zachodzi jednak ważna przeszkoda w uskutecznieniu podziału okręgu sądowego sokalskiego w tem, że miasto Krystynopol leży nad rzeką Bugiem, która przecina c. k. Starostwo sokalskie na dwie części, wschodnią i zachodnią, między któremi prócz mostu w Sokalu istnieją przewozy promem w Krystynopolu i Ulwówku, leżącym na północ od Sokala. Skutkiem tego i płaskich brzegów Bugu na wiosnę i w jesieni, a często w porze letniej następują wylewy i przerwa na parę tygodni wszelkiej komunikacyi jednej części powiatu z drugą prócz na drodze prowadzącej do Sokala Tymczasem podział okręgu sądu powiatowego sokalskiego na dwa z równomiernem uwzględnieniem rozdziału czynności dla każdego z nich, nie da się przeprowadzić bez przyłączenia do nowego okręgu sądu w Krystynopolu znaczniejszej liczby gmin, leżących we wschodniej stronie po prawej stronie Bugu, a gminy te właśnie z przyczyn wyżej wymienionych wcale sobie tego nie życzą i w ten sposób w uchwałach Rad gminnych się oświadczyły.

I tak wedle petycyi wniesionej do Wysokiego Sejmu przez gminę Krystynopol i okoliczne, miałyby do nowego sądu być przydzielone:

A) z powiatu sądowego sokalskiego miejscowości:

1. Andrzejówka,
2. Bendiucha Poturzycka,
3. Boratyn,
4. Dobraczyn,
5. Jastrzębica,
6. Hohołów,
7. Horodyszcze Bazyliańskie,
8. Klusów,
9. Korczyn,
10. Krystynopol,
11. Madziarki,
12. Nowy Dwór,
13. Parchacz,
14. Paździmierz,
15. Radwańce,
16. Rożdżałów,
17. Sielce,
18. Tyszyca,
19. Wołświn,

B) Z powiatu Sądowego bełzkiego:

20. Ostrów.

Nadto przedstawiła gmina Krystynopol w swem protokolarnem oświadczeniu z dnia 12. maja 1890, jako kwalifikujące się do przydzielenia z powiatu bełzkiego, mianowicie:

21. Głuchów,
22. Leszków,
23. Siebieczów z Piwowszczyzną,
24. Zabrzezie murowane.

Wydział Rady powiatowej w Sokalu uchwałą z dnia 9. stycznia 1890 r., uznając potrzebę zaprowadzenia nowego c. k. Sądu w Krystynopolu, proponuje przyłączyć do niego: Bendiuchy, Dobraczyn, Jastrzębicę, Hohołów Horodyszcze Bazyliańskie, Klusów, Krystynopol, Madziarki, Nowy Dwór, Ostrów, Parchacz, Sielec, Tyszycę, Wołświn i Boratyn, obejmujące razem 15.846 ludności.

Ponieważ z liczby gmin powyższych Ostrów należy do Sądu powiatowego w Bełzie z ludnością 1315, zatem wyłączonoby z powiatu sądowego sokalskiego gminy z ludnością 14.531 tak, że sąd w Sokalu miałby jeszcze 40.811 ludności, czyli że cel podziału takowego nie zostałby odpowiednio do obszaru i zaludnienia osiągnięty.

Tymczasem zapytane w tym względzie gminy i obszary dworskie proponowane nawet przez Wydział powiatowy sokalski, nie wszystkie oświadczyły w uchwałach Rad gminnych, że życzą sobie przyłączenia do nowego sądu. Mianowicie gminy: Jastrzębica, Tyczyca, i Wołświn uczyniły to warunkowo, jeżeli komunikacya przez rzekę Bug będzie ustaloną, gmina Hohołów zupełnie nie życzy sobie przyłączenia, podobnie jak obszary dworskie w Hohołowie, Boratynie i Madziarkach.

Wskutek tego i nieprzychylnej opinii c. k. Sądu krajowego wyższego we Lwowie udzielonej nam pod d. 4. października 1890 r. LW. 37.337 opartej na badaniach miejscowych władz sądowych, wezwaliśmy Wydział powiatowy w Sokalu o zapytanie miasta Krystynopola, czy ze względu na istniejące niedogodności komunikacyjne z powodu rzeki Bugu, nie podjęłoby się zaradzić takowym i ułatwić przystęp do miasta gminom z drugiej strony rzeki leżącym.

Gmina jednak w uchwale swej z dnia 24. stycznia 1891 dała tylko ogólnikowe zapewnienie, że starać się będzie wszelkimi możliwymi sposobami, aby podczas wylewu Bugu komunikacyę możliwą uczynić, lecz przyrzeczenia co do wybudowania stałego mostu nie uczyniła.

Zapewnienie takie według zdania Wydziału krajowego nie jest wystarczającem do popierania sprawy kreowania nowego c k. sądu powiatowego w Krystynopolu, albowiem przez utworzenie takowego nie byłby osiągnięty cel równomiernego rodziału czynności urzędowych w sądzie sokalskim na dwa, i nie zapewniłby wygody mieszkańcom okolicznym, jeżeli nawet graniczące bezpośrednio gminy z Krystynopolem jak Bendiuchy, Poturzyca i inne musiałyby pozostać nadal przy sądzie w Sokalu.

Ponieważ tego samego zdania jest c. k. Sąd wyższy krajowy, iż utworzenie nowego sądu powiatowego w Krystynopolu na terenie leżącym tylko z jednej strony Bugu i z trudnością

liczącym do 15000 osób nie ulżyłoby czynnościom urzędowym obecnego okręgu sądowego w Sokalu, a dla nowego sądu w Krystynopolu nie dało odpowiedniego do liczby minimalnego personalu urzędników zajęcia, przeto Wydział krajowy jest zdania, że sprawę tę należałoby odroczyć, dopóki stosunki komunikacyjne w tej okolicy przez wybudowanie stałego mostu pod Krystynopolem nie będą uregulowane.

Wnosimy zatem:

Wysoski Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyą mieszkańców powiatu sokalskiego o ustanowienie nowego c. k. Sądu powiatowego w tamtejszem c. k. Starostwie z siedzibą w Krystynopolu na teraz aż do uregulowania stałej komunikacyi na rzece Bugu pod tem miastem, przechodzi do porządku dziennego.

Lwów, dnia 15. maja 1891.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Sanguszko, w. r.

Sprawozdawca:
Dr. D. Sawczak, w. r.
Członek Wydziału krajowego.

L. W. 52.459/90.

Aleg. 53.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi gminy i obszaru dworskiego Wilamowice i innych w sprawie utworzenia w tej miejscowości nowego c. k. sądu powiatowego.

Wysoki Sejmie!

Gdy sprawozdanie nasze z dnia 23. października 1890 r. L. W. 38821/90 w tej sprawie złożone Wysokiemu Sejmowi, nie zostało w ubiegłej sesyi załatwione, przeto w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 12. listopada 1889 mamy zaszczyt przedłożyć takowe ponownie.

Wykonując polecenie Wysokiego Sejmu w cytowanej dopiero uchwale zamieszczone, którą udzielono nam do zbadania petycyę gmin i obszarów dworskich Wilamowice, Dankowice, Jawiszowice, Stara wieś górna i dolna, Pisarzowice i Hecznarowice o utworzenie nowego sądu powiatowego z siedzibą Wilamowicach, zarządziliśmy przez Wydział powiatowy w Białej przeprowadzenie odpowiednich badań co do potrzeby kreowania w tamtejszej okolicy nowego sądu powiatowego i czy Wilamowice nadają się na siedzibę tego sądu.

Złożone przez pomieniony Wydział powiatowy sprawozdanie objaśnia, że tylko gminy Wilamowice, Dankowice, Jawiszowice, Stara wieś dolna i górna, Pisarzowice i Hecznarowice, mające ogółem wraz z obszarami dworskimi ludności 7.545 jako leżące w okolicy miasta Wilamowic, gotowe są przynależeć do okręgu przyszłego sądu w tej miejscowości.

Inne znowu proponowane przez petycyonujących do przyłączenia jako to: Kozy, Skidzin, Bestwina, Bestwinka, Brzeszcze, Przecieszyn, Janowice i Kaniów w uchwałach swoich Rad gminnych bezwarunkowo oświadczyły, iż pragną nadal pozostać w dotychczasowych okręgach sądów powiatowych w Białej i Oświęcimiu.

Jakkolwiek Rada powiatowa bialska, uznając potrzebę kreowania w tej okolicy nowego c. k. sądu powiatowego z powodu nader trudnej komunikacyi z Kętami gmin położonych z drugiej strony rzeki Soły, to jednak nie popiera przyłączania do okręgu przyszłego sądu gmin, które sobie tego nie życzą.

Zapytany przez nas w tej sprawie c. k. Sąd wyższy krajowy w Krakowie, w odezwie z d. 2. września 1890 r. L. 11660 wprost, nieuznając potrzeby tworzenia w powiecie bialskim czwartego sądu powiatowego oświadcza, iż okręg z ludnością 7.545 osób nie dawałby dosta-

tecznego zajęcia nawet dla jednego urzędnika sądowego tem bardziej, gdy dotychczas funkcyonujące sądy w Białej, Oświęcimiu i Kętach nie są bynajmniej czynnościami przeciążone.

Wobec podobnego położenia sprawy i wychodząc z zasady, że przy tego rodzaju propozycyach przedewszystkiem potrzeba mieć na względzie życzenie mieszkańców danej okolicy, dalej z uwagi, że w uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 15. stycznia 1887 r. co do utworzenia nowego sądu powiatowego w Zatorze proponowane jest uszczuplenie okręgu c. k. sądu w Oświęcimiu przez wyłączenie z niego gmin Polanka wielka i Włosienica, a zatem obecnie dalsze zmniejszenie tego okręgu na korzyść Wilamowic nie byłoby wskazanem, Wydział krajowy podzielając w zupełności zapatrywanie c. k. Sądu krajowego wyższego w Krakowie, nie może polecać względom Wysokiego Sejmu sprawy kreowania w Wilamowicach nowego sądu, którego zaludnienie nie dawałoby odpowiedniego zajęcia dla personalu służbowego sądu. Z tych powodów wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyą gminy i obszaru dworskiego Wilamowice i kilku innych o kreowanie w tej miejscowości nowego sądu powiatowego przechodzi do porządku dziennego.

Lwów dnia 13. stycznia 1891

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca
Dr. Damian Sawczak w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 55 840/91.

Aleg. 54.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi gminy Wielkie Oczy i okolicznych gmin w sprawie przeniesienia siedziby c. k. Sądu powiatowego z Krakowca do Wielkich Ócz.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 10. września i z dnia 25. września 1889., któremi przekazane nam zostały petycye gminy Wielkie Oczy i innych, żądających przeniesienia siedziby c. k. sądu powiatowego z Krakowca do Wielkich Ócz, tudzież petycye gminy Krakowca i Kazimierza hr. Łubieńskiego przeciw ewentualnemu przeniesieniu, mamy zaszczyt po zbadaniu tej sprawy przedłożyć co następuje:

Główną przyczyną wniesienia petycyi o przeniesienie siedziby c. k. sądu z Krakowca do Wielkich Ócz był cyrkularz naczelnika c. k. sądu powiatowego w Krakowcu z dnia 25. listopada 1887. l. 126. wystosowany do wszystkich gmin okręgu sądowego z zapytaniem, czy gminy te na wypadek przeniesienia siedziby c. k. sądu do Wielkich Ócz gotowe byłyby przyczynić się pewnymi datkami na koszta owego przeniesienia. Cyrkularz ten naczelnika sądu spowodowała nie tyle rzeczywista potrzeba mieszkańców okręgu sądowego, ile trudności stawiane wówczas przez właściciela dóbr Krakowiec w przedłużeniu kontraktu dzierżawy lokalu przez c. k. sąd powiatowy dotąd zajmowanego.

Że tak rzeczywiście było, przekonały zarządzone przez Wydział Rady powiatowej w Jaworowie badania, albowiem z gmin, które podpisały petycyę do Wysokiego Sejmu, tylko sześć wedle uchwał Rad gminnych potwierdziło potrzebę przeniesienia, podobnie i tyle obszarów dworskich.

Okręg c. k. sądu w Krakowcu obejmuje 33 gmin wiejskich, dla których miasteczko Krakowiec jest prawie środkowym punktem, na przeniesieniu zatem siedziby sądu do Wielkich Ócz, miejscowości położonej na krańcu powiatu jaworowskiego, zyskałyby tylko gminy leżące po prawej stronie rzeki Szkło, gdy reszta stanowiąca dwie trzecie okręgu sądowego narażonaby była na wiele niedogodności z powodu większego niż do Krakowca oddalenia.

Dla tego też i Wydział Rady powiatowej i c. k. Sąd wyższy krajowy we Lwowie przeciwne są żądanemu przeniesieniu tem bardziej, że w Wielkich Oczach nie ma budynków odpowiednich na pomieszczenie władz sądowych i ich funkcyonaryuszów, gdy przeciwnie w Krakowcu lokale takie są już kontraktem do roku 1899 zapewnione i zupełnie dogodne.

Z tych zatem powodów i Wydział krajowy nie może popierać żądań petycyonujących obszarów dworskich i gmin o przeniesienie siedziby c. k. Sądu powiatowego z Krakowca do Wielkich Ócz i dla tego wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyą gminy Wielkie Oczy i innych o przeniesienie siedziby c. k. Sądu powiatowego z Krakowca do Wielkich Ócz, przechodzi do porządku dziennego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 5. lutego 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Damian Sawczak,

Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 10.604/91.

Aleg. 55.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z wnioskiem o przeniesienie gminy i obszaru dworskiego Bałuczyn z okręgu c. k. Sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Złoczowie, do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Glinianach i c. k. Starostwa w Przemyślanach.

Wysoki Sejmie!

Wskutek wniesionego do nas podania mieszkańców gminy Bałuczyn, popartego jednogłośną uchwałą Rady gminnej z dnia 15. kwietnia 1890 r. o przeniesienie tej miejscowości z okręgu c. k. Sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Złoczowie do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Glinianach i c. k. Starostwa w Przemyślanach, mamy zaszczyt po dokładnem zbadaniu tej sprawy w poparciu tych żądań przedłożyć co następuje:

Gmina Bałuczyn wraz z obszarem dworskim liczy podług spisu w r. 1880 ludności 904 i leży na granicy powiatów politycznych złoczowskiego i przemyślańskiego. Do Złoczowa po drodze prywatnej ma odległości 27·8 klm., zaś do Glinian 6·8 klm. a do Przemyślan po drodze szutrowej 23 klm. — Skutkiem takiego położenia miasto Gliniany stanowi dla mieszkańców Bałuczyna najbliższy punkt handlowy, gdzie zbywają wszystkie płody rolnicze i zaopatrują wszystkie swoje potrzeby.

Gliniany są dla wyznawców rzymsko-katolickiej tej wsi siedzibą parafii i tu odbierają oni pocztową korespondencyę, tu wreszcie przed notaryuszem zawierają wszelkie interesa majątkowe. Do Złoczowa zatem udają się tylko dla załatwiania spraw urzędowych.

C. k. Sąd krajowy wyższy, wezwany przez nas o udzielenie swej opinii, w odezwie z dnia 10. marca 1891 r. L. 711 popiera przychylnie życzenia mieszkańców Bałuczyna i uważa projektowaną zmianę ze względu na wymiar sprawiedliwości ze wszech miar za pożądaną. — Wprawdzie Rada powiatowa w Złoczowie uchwałą z d. 6. maja 1890 r. oświadczyła się przeciw pomienionemu przeniesieniu ze względu na ewentualne zmniejszenie powiatu autonomicznego, a zatem i zmniejszenie dochodów, zaś obszar dworski w Kutkorzu, do którego folwark Bałuczyn należy, sprzeciwia się temu, nie podając żadnych umotywowanych powodów — to jednak Wydział krajowy, przekładając rzeczywiste potrzeby i niedogodności licznych mieszkańców gminy Bałuczyn nad małej wagi przeszkodami stawianemi przez Radę powiatową i obszar dworski, uważa za swój obowiązek polecić uwzględnieniu Wysokiego Sejmu słuszne żądanie proszących. Z tego powodu wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z d. 11. czerwca 1868 (Nr. 59. D. u. p.) oświadcza c. k. Rządowi opinię, iż za pożyteczne uznaje, aby gmina i obszar dworski Bałuczyn przeniesionemi zostały z okręgu c. k. Sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Złoczowie do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Glinianach i c. k. Starostwa w Przemyślanach.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 4. kwietnia 1891 r.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. Damian Sawczak *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

I. Związkowa Drukarnia we Lwowie.

L. W. kr. 52. 031/1890

Aleg. 56.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektem ustawy o przeniesieniu miejscowości Machliniec z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Stryju do okręgu takiejże Reprezentacyi w Żydaczowie.

Wysoki Sejmie!

Gdy mimo trzykrotnych uchwał Wysokiego Sejmu, a mianowicie: z dnia 25 września 1882, 9. października 1888 i z dnia 30. października 1890 r., udzielających c. k. Rządowi opinię o potrzebie przeniesienia miejscowości Machliniec z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żurawnie i c. k. Starostwa w Żydaczowie do okręgu c. k. Starostwa i Sądu powiatowego w Stryju, c. k. Ministerstwo sprawiedliwości w reskrypcie z dnia 2. grudnia 1890. L. 21.960 oświadczyło się stanowczo przeciw żądanemu przeniesieniu, zatem nie pozostaje nic innego, jak tylko pomienioną miejscowość Machliniec przenieść z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Stryju, gdzie dotąd pozostaje, do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Żydaczowie, gdzie pod względem politycznym już do c. k. Starostwa żydaczowskiego należy.

W myśl zatem §. 3. ustawy o Reprezentacyi powiatowej wnosimy:

./ Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ./ projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 30. grudnia 1890.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak w. r.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o zmianie obszarów Reprezentacyj powiatowych w Stryju i Żydaczowie.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Gmina Machliniec ma być przeniesiona z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Stryju do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Żydaczowie.

Art. II.

Ustawa niniejsza wejdzie w wykonanie z dniem 1. stycznia roku następnego po jej ogłoszeniu.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 22176/1891.

Aleg. 57.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektem ustawy o przeniesieniu miejscowości Domażyr, Zielów i Żorniska z okręgu Reprezentacyi powiatowej we Lwowie do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Gródku.

Wysoki Sejmie!

Miejscowości Domażyr, Zielów i Żorniska w okręgu c. k. Starostwa w Gródku położone, dotąd pod względem autonomicznym należą do okręgu Reprezentacyi powiatowej we Lwowie, gdzie do r. 1873 i pod względem politycznym do c. k. Starostwa należały. A stało się to skutkiem wniesionych petycyj przez pomienione gminy do Wysokiego Sejmu o przeniesienie ich z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Janowie i okręgu c. k. Starostwa w Gródku napowrót do okręgu c. k. Sądu powiatowego delegowanego i c. k. Starostwa we Lwowie. — Gdy jednak mimo trzechkrotnych uchwał Wysokiego Sejmu, ostatniej z dnia 12. listopada 1889 r., c. k. Ministerstwo sprawiedliwości w reskrypcie z dnia 9. grudnia 1890. r. L. 20971. nie zgadza się na zadośćuczynienie życzeniom gmin powyżej wspomnianych i pozostawia je nadal w okręgu c. k. Sądu powiatowego w Janowie i c. k. Starostwie Gródeckiem, zatem w myśl §. 3. ustawy o Reprezentacyi powiatowej dla zrównania granic powiatu politycznego z autonomicznym, mamy zaszczyt wnieść:

./ Wysoki Sejm raczy uchwalić ./ załączony projekt ustawy:

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów d. 30. czerwca 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. D. Sawczak *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o zmianie obszarów Reprezentacyi powiatowej we Lwowie i Gródku.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam:

Art. I.

Mają być przeniesione gminy i obszary dworskie: Domażyr, Zielów i Żorniska z okręgu Reprezentacyi powiatowej we Lwowie do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Gródku.

Art. II.

Ustawa niniejsza wejdzie w wykonanie z dniem 1. stycznia roku następnego po jej ogłoszeniu.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 24.843/1891.

Aleg. 58.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z wnioskiem o przeniesienie gminy i obszaru dworskiego Zalesie z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Złotym Potoku, do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Monasterzyskach.

Wysoki Sejmie!

Gmina Zalesie leżąca w okręgu c. k. Sądu powiatowego w Złotym Potoku c. k. Starostwa w Buczaczu, wniosła podczas ubiegłej sesyi sejmowej petycyę o przeniesienie jej do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Monasterzyskach. Petycyę tę uchwałą z d. 29. listopada 1890 przekazał nam Wysoki Sejm do załatwienia, wskutek czego zarządziliśmy bliższe dochodzenia w sprawie rzeczywistej potrzeby żądanego przeniesienia.

Ponieważ tak Rada gminy Zalesie w uchwale z d. 3. września 1890, jako też obszar dworski w deklaracyi z dnia 10. marca 1891 a wreszcie Rada powiatowa w Buczaczu w jednozgodnej uchwale swej z d. 14. marca 1891 oświadczyły się za uwzględnieniem i potrzebą żądanego przeniesienia, a c. k. Sąd wyższy krajowy w odezwie z d. 9. czerwca 1891 L. 13.090. gorąco popiera życzenia petycyonujących mieszkańców gminy Zalesie, przeto i Wydział krajowy ma zaszczyt poprzeć niniejszem to żądanie.

Miejscowość Zalesie liczy wraz z obszarem dworskim 414 ludności, odległą jest od Złotego Potoka przeszło 15 kilometrów, z którym łączy ją droga zła, na wiosnę i jesienią nie do przebycia; tymczasem do Monasterzysk ma tylko 6 kilometrów i to po drodze dobrze utrzymanej, co jest powodem, że mieszkańcy tej gminy najczęściej udają się na targi tygodniowe do Monasterzysk, tam zbywają własne produkta, nabywają dla nich potrzebne, a skutkiem tego często pozywani są przez tamtejszych handlarzy przed Sąd powiatowy w Monasterzyskach. Okoliczność ta jest wielce dla nich niedogodna z powodu dłuższej procedury w doręczaniu im aktów sądowych za pośrednictwem c. k. Sądu powiatowego w Złotym Potoku, co rozsądzanie spraw utrudnia i opóźnia.

Ponieważ niedogodności te mogą być usunięte przez przeniesienie gminy Zalesie do sądu w Złotym Potoku, a przeniesienie to nie naruszy w niczem granicy powiatu politycznego i autonomicznego, gdyż oba c. k. Sądy mieszczą się w tem samem c. k. Starostwie buczackiem, przeto wnosimy:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na mocy ustawy z d. 11. czerwca 1868 r. (Nr. 59 D. u. p.) udziela c. k. Rządowi opinię, iż pożytecznem będzie dla mieszkańców gminy i obszaru dworskiego Zalesie, aby je wydzielono z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Złotym Potoku, a przyłączono do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Monasterzyskach.

Z Rady Wydziału krajowego Królewstwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 10. lipca 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 3679/91.

Aleg. 59.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z wnioskiem o udzielenie c. k. Rządowi opinii względem przeniesienia gminy i obszaru dworskiego Piwoda z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Sieniawie do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Jarosławiu.

Wysoki Sejmie!

Gmina Piwoda przez Wydział Rady powiatowej w Jarosławiu wniosła do Wydziału krajowego podanie, adresowane do Wysokiego Sejmu, o wyłączenie jej z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Sieniawie a przyłączenie do okręgu takiegoż c. k. Sądu w Jarosławiu. Podanie to wskutek zarządzonych przez nas dochodzeń poparte zostało uchwałą Rady gminnej Piwoda z d. 17. lutego 1890 r., deklaracyą obszaru dworskiego z. d. 20. maja 1890 r., i uchwałą Rady powiatowej w Jarosławiu z d. 7. sierpnia 1890 r. Zapytany o opinię w tej sprawie c. k. wyższy Sąd krajowy we Lwowie, odezwą z d. 20. stycznia 1891 r. l. 27.326 oświadczył się jak najżyczliwiej za uwzględnieniem żądań gminy Piwoda.

Najważniejszym powodem tych żądań jest znaczna, bo o połowę drogi mniejsza odległość Piwody od Jarosławia niż do Sieniawy. Do Jarosławia po dobrej szutrowanej drodze liczy się 8½ kilometrów, gdy do Sieniawy drogą zwyczajną wiejską jest 17½ kilometrów, która na wiosnę i jesień jest trudną do przebycia.

Mieszkańcy gminy Piwoda, liczącej 671 mieszkańców, wszystkie interesa swoje handlowe załatwiają w Jarosławiu, jako w mieście większem i przy kolei położonem, gdy przeciwnie do Sieniawy udawać się muszą tylko dla załatwiania spraw w sądzie i urzędzie podatkowym, co ich naraża na znaczne wydatki i stratę czasu; przyłączenie zatem tej gminy do okręgu sądowego w Jarosławiu zapewniłoby mieszkańcom wiele dogodności tem bardziej, że mieliby tu zarazem siedzibę c. k. Starostwa, Rady powiatowej i władz ewidencyę katastru prowadzących.

Z tych zatem powodów i z uwagi, że wszystkie władze, interesowane żądaną zmianą granic okręgów sądowych sieniawskiego i jarosławskiego, usilnie popierają życzenia obszaru dworskiego i gminy Piwody, Wydział krajowy uważa za obowiązek poprzeć te życzenia tem więcej, iż przez to nie nastąpi żadna zmiana w okręgu Reprezentacyi powiatowej jarosławskiej, albowiem tak okręg c. k. Sądu powiatowego w Sieniawie jak i w Jarosławiu leżą w tem samem okręgu Starostwa.

Wnosimy zatem:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z d. 11. czerwca 1868 r. (Nr. 59 D. p. p.) oświadcza c. k. Rządowi opinię, iż pożądanem jest dla dogodności mieszkańców, aby gmina i obszar dworski Piwoda wyłączone zostały z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Sieniawie, a przydzielone do okręgu takiegoż c. k. Sądu w Jarosławiu.

Lwów d. 24. lutego 1891 r.

Z Rady Wydziału kraj. Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak,
Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 44.255/1891.

Aleg. 60.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z wnioskiem o uchwalenie rezolucyi do c. k. Rządu w sprawie ustanowienia c. k. Trybunału I. instancyi z siedzibą w Czortkowie i ośmiu c. k. Sądów powiatowych, co do których Wysoki Sejm już poprzednio udzielił c. k. Rządowi swoją opinię.

Wysoki Sejmie!

Na podniesienie dobrobytu krajowego, ożywienie przemysłu i handlu wpływa niepomiernie ułatwienie wymiaru sprawiedliwości, a zatem odpowiednie do zaludnienia, dogodne i przystępne rozłożenie okręgów sądowych, tudzież ich siedzib.

Powodowany temi zasadami Wydział krajowy od początku swego istnienia, śledząc w tym kierunku potrzeby kraju tutejszego, przedkładał Wysokiemu Sejmowi dla udzielenia opinii c. k. Rządowi w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 (Nr. 58 D. u. p.) liczne wnioski swoje, tak o zaprowadzenie nowych c. k. Trybunałów I. instancyi, jakoteż c. k. Sądów powiatowych w różnych miejscowościach kraju, które to wnioski znalazły chętne uznanie ze strony Wysokiego Sejmu.

C. k. Rząd wiele z tych żądań uwzględnił lecz mimo to znaczna liczba uchwał Wysokiego Sejmu, sięgających roku 1873 i późniejszych, dotąd oczekuje przychylnego załatwienia.

a) I tak: Uchwałami z dnia 15. grudnia 1873, z dnia 4. maja 1875, 5. października 1878, 24. lipca 1880, 6. października 1882 i 12. stycznia 1886 udzielono opinię co do kreowania c. k. Trybunałów I. instancyi w różnych miastach kraju, z których miasto Czortków ciągle jest pomijane.

b) Dalej nieuwzględnione są uchwały z dnia 25. maja 1875, 19. października 1878, 21 października 1882, 19. grudnia 1887 co do zaprowadzenia nowego c. k. Sądu powiatowego w Podwołoczyskach;

c) uchwały z dnia 28. sierpnia 1877, z dnia 21. października 1882, 19. grudnia 1887 co do nowego c. k. Sądu powiatowego w Zakliczynie;

d) z dnia 12. stycznia 1886 co do nowego c. k. Sądu powiatowego w Ottynii;

e) z dnia 15. stycznia 1887 co do takiegoż Sądu w Jaworzniu;

f) z dnia 20. stycznia 1887 co do c. k. Sądu powiatowego w Bołszowcach;

g) z dnia 12. stycznia 1887 co do c. k. Sądu powiatowego w Żabiem;

h) z dnia 10. września 1888 co do c. k. Sądu powiatowego w Jezierzanach;

i) z dnia 12. listopada 1889 co do c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Wielopolu.

Ponieważ potrzeba kreowania wyżej wymienionego c. k. Trybunału I. instancyi i c. k. Sądów powiatowych w kraju naszym nie ustała, owszem powiększenie się zaludnienia i przeprowadzenie nowych dróg komunikacyjnych wymagają rychłego zadośćuczynienia słusznym wymaganiom

miejscowej ludności, której interesa ekonomiczne i handlowe potrzebują coraz większych ułatwień, Wydział krajowy jest zdania, iż byłoby na czasie przypomnieć c. k. Rządowi o realnych potrzebach kraju w tym kierunku krajn, stosunkowo do innych prowincyj państwa pod tym względem bardzo zaniedbanego i pokrzywdzonego;

dlatego wnosimy:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa c. k. Rząd, aby w myśl uchwał swoich, począwszy od r. 1874 do 1889, zechciał dla zapewnienia należytego wymiaru sprawiedliwości w kraju tutejszym jak najrychlej ustanowić c. k. Trybunał I. instancyi z siedzibą w mieście Czortkowie, tudzież nowe c. k. Sądy powiatowe: w Podwołoczyskach, Żabiem, Jaworznin, Jezierzanach, Zakliczynie, Ottynii, Bołszowcach i Wielopoln, successive w porządku wyżej wymienionym.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 4. grudnia 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. W. kr. 46.432/91.

Aleg. 61.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w sprawie zmiany ustawy z dnia 1. stycznia 1889. Dz. u. kr. l. 16. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 13. listopada 1890. l. 194 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę Reprezentacyi miast Lwowa i Krakowa o zmianę art. 8. ustawy z dnia 1. stycznia 1889. l. 16. Dz. u. kr. z poleceniem, aby w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową zbadał potrzebę zmiany rzeczonego artykułu i przedłożył Wys. Sejmowi odpowiedni wniosek.

Stosownie do tej uchwały Wys. Sejmu przesłał Wydział krajowy rzeczone petycye do wypowiedzenia swego zdania Radzie szkolnej krajowej, która zasięgnąwszy uprzednio opinii c. k. Rad szkolnych okręgowych miejskich we Lwowie i Krakowie, oświadczyła się za zmianą art. 8. powołanej ustawy a to z następujących powodów:

„W myśl tego artykułu ustawy ma c. k. Rada szkolna krajowa postanawiać, który z nowomianowanych nauczycieli ma pełnić stale obowiązki kierownika szkoły dwu lub kilku klasowej. Ważną tę atrybucyę przyznała ustawa c. k. Radzie szkolnej nie bez powodu, gdyż tylko władze szkolne ocenić mogą dokładnie, który z nauczycieli potrafi z korzyścią dla szkoły pełnić obowiązki kierownika. — Jednakże w stylizacyę powołanego przepisu ustawy dostało się w sposób bliżej niewyjaśniony słowo „nowomianowanych“, a przez zamieszczenie tego słowa prawo c. k. Rady szkolnej krajowej wyznaczenia kierownika stało się problematycznem we wszystkich tych wypadkach, gdy w kilkuklasowej szkole opróżni się tylko posada nauczyciela kierującego, albowiem w tym razie znajdzie się tylko jeden nauczyciel nowomianowany i temu tylko według litery prawa kierownictwo nadane być może. Gdzie też mianowanie nauczycieli odbywa się na podstawie prezenty, tam c. k. Rada szkolna kierownictwo zmuszoną jest poruczyć kandydatowi, przedstawionemu przez gminę na nauczyciela, jako jedynemu „nowomianowanemu“ nauczycielowi.

Tak więc trzymając się ściśle brzmienia ustawy, prawo c. k. Rady szkolnej krajowej urzeczywistnia się w tych bardzo nielicznych wypadkach, kiedy rozchodzi się o obsadzenie posad nauczycielskich w nowo zorganizowanej kilkuklasowej szkole, albo gdy naraz kilka posad w jakiejś szkole się opróżni. Skutek ustawy z jej intencyą pogodzić możnaby

tylko przez opuszczenie z artykułu 8. słowa „nowomianowanych“. Rada szkolna miałaby wówczas w wyznaczeniu kierownika swobodny wybór pomiędzy wszystkimi nauczycielami danej szkoły. Zawsze jednak pozostałaby niedogodność, że w razie opróżnienia posady nauczyciela kierującego, możnaby rozpisać konkurs tylko na posadę nauczyciela, a obsadziwszy ją w danym razie na podstawie prezenty, poruczałoby się osobnym aktem temu ostatniemu lub innemu z nauczycieli tejże szkoły kierownictwo.

Wskutek tego nauczyciele rzeczywiści z innych szkół tejże lub innej gminy, do kierownictwa wybornie uzdolnieni, którzyby o posadę nauczyciela kierującego kompetowali, do rozpisanego na posadę nauczyciela konkursu nie stają, bo nie mają pewności, czy uzyskawszy tę posadę, otrzymają potem kierownictwo i połączone z niem mieszkanie i dodatek.

Aby więc powyższym niedogodnościom zapobiedz, a szkołom zapewnić na kierowników istotnie najlepiej do tego ukwalifikowanych kandydatów, przemawia c. k. Rada szkolna krajowa za tem, aby pierwszy ustęp art. 8. opuścić a natomiast do art. 4. tejże ustawy jako ustęp trzeci dodać następujące postanowienie:

„Jeżeli idzie o obsadzenie posady nauczyciela kierującego szkoły kilkuklasowej, Rada szkolna okręgowa umieszcza na liście kompetentów tylko tych kandydatów, których uważa za specyalnie uzdolnionych do kierownictwa“.

Wskutek tego postanowienia, w razie opróżnienia posady nauczyciela kierującego, rozpisywanoby konkurs wprost na tę posadę, rozszerzyłby się zatem zakres i podniosła jakość kandydatów. Mający prawo prezenty zyskaliby wprawdzie prawo prezenty na kierownika, byliby jednak ograniczeni do wyboru z pośród tych kandydatów, których władza szkolna za ukwalifikowanych do kierownictwa uznała, tak samo jak przy prezencie nauczycieli ograniczeni są do tych, których komisya egzaminacyjna uznała za ukwalifikowanych. — Kwalifikacyi na kierownictwo nie podobna określić egzaminem, musi ją zastąpić opinia władzy przełożonej znającej kandydata“.

Z całego przedstawienia sprawy wynika zaś, że nie ma powodu, ażeby tę reformę ograniczać do Lwowa i Krakowa.

Z tą propozycyą zmiany art. 8. ustawy z dnia 1. stycznia 1889. l. 16. Dz. u. kr. połączyła Rada szkolna krajowa wniosek zmiany także innych postanowień tej samej ustawy a mianowicie artykułów 11. i 13.

Licząc się z powszechnem narzekaniem na niskie płace nauczycieli szkół ludowych, powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 24. listopada 1890. następującą uchwałę:

„Sejm wzywa Radę szkolną krajową, aby do budżetu szkolnego na rok 1892. wstawiła odpowiednią kwotę na dodatki do płacy dla tych nauczycieli, którzy pobierają rocznie 200 zł.“

Ze sprawozdania komisyi szkolnej wynika wprawdzie, że przedstawiając Wys. Sejmowi ten wniosek do uchwały miano na oku polepszenie bytu najgorzej uposażonych nauczycieli przez przyznanie im osobistych zasiłków rocznych. Rada szkolna krajowa uważa jednak za konieczne dalej sięgające polepszenie bytu nauczycieli młodszych przez podwyższenie minimum ich płacy na 250 zł. w. a. rocznie ze względu, że dotychczasowe minimum 200 zł. nie wystarcza nawet na zaspokojenie najskromniejszych potrzeb. Rada szkolna krajowa przemawia przeto za tem, aby w art. 11. drugi ustęp al. *b.* opuścić, natomiast końcowemu zdaniu pierwszego ustępu al. *b.* następujące dać brzmienie: „w żadnym razie jednak nie może być niższą od 250 zł. rocznie“.

Efekt finansowy projektowanej zmiany szacuje Rada szkolna krajowa na 21.760 zł. podnosi wszakże, iż wydatek ten zaciężyłby na funduszu szkolnym tylko w tym wypadku w całości, gdyby wskutek podniesienia płacy, o którem mowa, mogły być obsadzone wszystkie posady nauczycieli młodszych i nadetatowych, z których obecnie bardzo znaczna liczba dla braku kandydatów obsadzoną nie jest.

Polepszając w ten sposób dolę nauczycieli młodszych, należałoby jednak, zdaniem c. k. Rady szkolnej krajowej, usunąć z ustawy postanowienie ustępu 3. art. 13., które dla nauczycieli starszych okazało się nadzwyczaj dotkliwe. Dla tego c. k. Rada szkolna krajowa przemawia za zmianą art. 13. powołanej ustawy w tym kierunku, aby ustęp trzeci tego artykułu opuścić.

Ograniczenie prawa przyznawania dodatku pięcioletniego do lat 30 służby na posadzie stałego nauczyciela było uzasadnionem w ustawie z dnia 6. marca 1875. Dz. u. kr. Nr. 32. i z dnia 2. lutego 1885. Dz. u. kr. Nr. 27., które uzyskanie dodatku pięcioletniego czyniły zawisłem tylko od nienagannej służby. Skoro jednak w myśl art. 13. ustawy z dnia 1. stycznia 1889. Dz. u. kr. Nr. 16. dodatek pięcioletni może być przyznany za każde pięć lat nienagannej i skutecznej służby, przeto nie ma powodu odmawiać dodatku tego nauczycielowi, który mimo 30 lat służby nienagannie i skutecznie pracuje. — Raczej dla tego, że mimo starszego wieku nie opuszcza ciężkiego zawodu nauczycielskiego, należałaby mu się nagroda a nie uszczerbek w poborach. — Zresztą w art. 13. powołanej ustawy jest i tak wprowadzone nieznane dawnym ustawom ograniczenie dodatków pięcioletnich do pięciu. — Efekt finansowy projektowanej zmiany art. 13. nie da się ściśle obliczyć, gdyż należałoby przedtem sprawdzić, czy skuteczną i nienaganną była służba każdego z tych nauczycieli, którzy 30 lat służby na stałej posadzie ukończyli.

Gdy jednak liczba takich nauczycieli jest w ogóle bardzo nieznaczną, przeto na podstawie przybliżonego obliczenia przypuścić można, że wydatek z tem połączony nie dosięgnie 2.000 zł.

Podzielając w zupełności zapatrywanie c. k. Rady szkolnej krajowej z powodów przytoczonych powyżej, Wydział krajowy przyłącza się do jej wniosków i dodaje, że proponowane polepszenie bytu nauczycieli młodszych uważa za niezbędnie potrzebne dla dobra szkolnictwa krajowego, gdyż wedle sprawozdania c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie szkół ludowych w roku 1890/91. w ostatnich czasach zdarza się nader często, iż nauczyciele młodsi, nie mogąc na żaden sposób utrzymać się ze swej płacy, opuszczają swój zawód i wstępują do c. k. straży skarbowej, do c. k. urzędów podatkowych lub do służby kolejowej, gdzie o wiele lepsze otrzymują wynagrodzenie.

Wydział krajowy postanowił wreszcie, stosownie do życzenia wyrażonego w sprawozdaniu komisyi szkolnej, zaproponować Wysokiemu Sejmowi zmianę dotychczasowego drugiego ustępu artykułu 8. ustawy z dnia 1. stycznia 1889. l. 16. Dz. u. kr. w ten sposób, iżby przez jaśniejszą stylizacyę uchylić możność mylnej jego interpretacyi w tym kierunku, jakoby posuwanie z posady młodszego na posadę starszego nauczyciela było zastrzeżone dla c. k. Rady szkolnej krajowej.

*/. Wydział krajowy wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony */. projekt ustawy, zmieniającej postanowienia artykułów 4., 8., 11. i 13. ustawy z dnia 1. stycznia 1889. l. 16. Dz. u. kr. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 12. lutego 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Chamiec *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca postanowienia artykułów 4., 8., 11. i 13. ustawy z dnia 1. stycznia 1889. Nr. 16. Dz. u. kr. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

§. 1.

Artykuły 4., 8., 11. i 13. ustawy z dnia 1. stycznia 1889. Nr. 16. Dz. u. kr. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych zostają w dotychczasowem brzmieniu uchylone i mają odtąd opiewać:

Art. 4.

Rada szkolna okręgowa odrzuca podania tych kandydatów, którzy skutkiem wyroku karnego są wykluczeni od wybieralności do Reprezentacyi gminnej, oraz takich, na którychby ciążyły postępki niemoralne lub zdrożności, narażające mianowanego nauczyciela na usunięcie z posady.

Z reszty podań układa Rada szkolna okręgowa najdalej w 3 tygodnie po upływie terminu konkursowego listę kompetentów według formularza, przepisanego przez Radę szkolną krajową i przesyła ją miejscowej Radzie szkolnej do zaopiniowania, zaś w wypadkach art. 2. mającym prawo prezentowania do prezenty; poczem przedkłada terno (względnie prezentę) wraz z wnioskiem swoim jakoteż z podaniami wszystkich kompetentów i dokumentami Radzie szkolnej krajowej.

Jeżeli idzie o obsadzenie posady nauczyciela kierującego szkoły o dwóch lub więcej klasach, Rada szkolna okręgowa umieszcza na liście kompetentów tylko tych kandydatów, których uważa za specyalnie uzdolnionych do kierownictwa.

Art. 8.

Posuwanie nauczycieli w szkołach pospolitych I. klasy z płacy 800 zł. na 900 zł. w. a. rocznie należy do zakresu działania Rady szkolnej krajowej.

Art. 11.

a) Roczne płace nauczycieli publicznych szkół ludowych dzielą się na następujące klasy:

A) W szkołach pospolitych:

I. klasa we Lwowie i w Krakowie, w połowie posad 900 zł.; w drugiej połowie 800 zł.

II. klasa w gminach z ludnością ponad 10.000 — 600 zł.
III. klasa z ludnością od 6.000 do 10.000 — 500 zł.
IV. klasa z ludnością od 2.000 do 6.000
a) w gminach miejskich 450 zł.
b) w gminach wiejskich 400 zł.
V. klasa z ludnością niżej 2.000 — 300 zł.

B) W szkołach wydziałowych osobnych i w klasach szkół wydziałowych połączonych z pospolitemi:
I. klasa we Lwowie i Krakowie 900 zł.
II. klasa w gminach z ludnością ponad 10.000 — 800 zł.
III. klasa w gminach z ludnością od 6.000 do 10.000 — 700 zł.
IV. klasa w gminach z ludnością niżej 6.000 — 600 zł.

Podział ten uskutecznia Rada szkolna krajowa na podstawie urzędownie ogłoszonych rezultatów ostatniego spisu ludności i rewiduje go bezpośrednio po każdym ponownym spisie.

W miastach i miasteczkach pobiera nauczyciel w klasach drugiej, trzeciej, czwartej i piątej szkół pospolitych dodatek na mieszkanie, wynoszący 10% stałej płacy, o ile nie jest uprawniony do żądania mieszkania, a względnie spłaty za mieszkanie.

b) Płaca młodszego nauczyciela wynosi 60% płacy starszego nauczyciela szkoły, przy której młodszy nauczyciel pełni służbę. W żadnym razie jednak nie może być niższą od 250 zł. rocznie.

Za podstawę do obliczenia płacy młodszego nauczyciela w szkołach pospolitych klasy pierwszej, przyjmuje się płacę starszego nauczyciela w kwocie 800 zł.

c) Nauczyciel tymczasowo ustanowiony, pobiera płacę nauczyciela stałego, którego miejsce zastępuje; jeżeli zaś ustanowiony jest na posadzie nadetatowej, w każdym razie płacę młodszego nauczyciela.

Art. 13.

Oprócz płacy przyznaje Rada szkolna krajowa nauczycielom na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej z funduszu szkolnego krajowego dodatek pięcioletni za każde pięć lat nienagannej i skutecznej służby, licząc od dnia stałej nominacyi przy publicznych szkołach ludowych.

Każdy dodatek pięcioletni, zarówno przyznany przed wejściem w życie niniejszej ustawy, jako też na przyszłość przyznać się mający, wynosi od wejścia w życie tej ustawy dla wszystkich nauczycieli szkół wydziałowych i pospolitych, stale zamianowanych, bez różnicy 50 zł. rocznie.

Dodatek pięcioletni przyznany być może najwięcej razy pięć.

Jeżeli nauczyciel, przenosząc się do innej miejscowości, otrzyma posadę, do której przywiązaną jest płaca wyższa od jego płacy dotychczasowej, wówczas z uzyskanych poprzednio dodatków pięcioletnich potrąca mu się ta kwota, o którą płaca jego się podwyższyła. Zresztą uzyskanie wyższej posady nie wpływa na liczenie mu dalszych pięcioletnich dodatków.

Nauczycielom młodszym, mianowanym stale przed wejściem w życie niniejszej ustawy, pięciolecie liczyć należy od chwili, kiedy ustawa ta wejdzie w życie. Tylko u tych nauczycieli młodszych, którzy stale zawiadują szkołą filialną i którym prawo do pięciolecia przyznanem już było na mocy ustawy z dnia 2. lutego 1885. (Dz. u. kr. Nr. 27), pierwsze pięciolecie liczy się od tego czasu, od którego owe prawo na mocy powyższej ustawy nabyli.

Nauczycielom mianowanym stale przed wejściem w życie ustawy z dnia 2. maja 1873., Dz. u. kr. Nr. 251, którzy otrzymali następnie stałe posady z płacą wymierzoną podług co tylko przytoczonej lub według niniejszej ustawy, należy się pierwszy dodatek pięcioletni dopiero z upływem piętnastego roku całej dotychczasowej służby, lub z upływem piątego roku stałej służby na nowym etacie.

§. 2.

Wykonanie tej ustawy polecam Memu Ministrowi wyznań i oświecenia.

L. W. kr. 59205/1891.

Aleg. 62.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie szkół ludowych i c. k. seminaryów nauczycielskich za rok szkolny 1890/91.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu Wys. Sejmu z dnia 18. października 1890 sprawozdanie Rady szkolnej krajowej o stanie szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich w roku szkolnym 1889/90 przekazane zostało komisyi szkolnej do zbadania i zdania sprawy. Szereg uchwał powziętych w tej sprawie przez Wys. Sejm przedstawiono Radzie szkolnej krajowej a w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego na str. 120 i 121 przedstawiono stan, w jakim sprawa wykonania tych uchwał znajdowała się w chwili, gdy sprawozdanie oddawano do druku.

Dnia 31. grudnia 1891, już po wydrukowaniu powyższego sprawozdania, nadeszła do Wydziału krajowego dalsza odezwa Rady szkolnej krajowej w tej sprawie (z dnia 21. grudnia 1891 l. 20968, L. W. kr. 59205/91), a że zawiera wyczerpującą odpowiedź na uchwały przez Wys. Sejm powzięte, przeto Wydział krajowy, uzupełniając nią swe sprawozdanie z czynności, podaje jej osnowę niniejszem do wiadomości Wys. Sejmu.

W przedmiocie podwyższenia kredytu na pożyczki na budowę szkół (uchwała II.) odwołuje się Rada szkolna krajowa do swojej odezwy z 4. sierpnia 1891 l. 12634, którą przedłożyła preliminarz funduszu szkolnego krajowego na rok słoneczny 1892. W tym preliminarzu potrzeba zwiększenia funduszu na cel powyższy znalazła należyte uwzględnienie. Natomiast nie przemawia Rada szkolna krajowa na teraz za utworzeniem osobnego funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę szkół, a to nietylko z powodu, że dotychczasowa akcya około zakładania nowych szkół musi dla braku sił nauczycielskich uledz chwilowemu zwolnieniu, ale także dlatego, że wobec zarzucenia dotychczasowego systemu obdzielania gmin małymi zasiłkami na budowę szkół, brak jeszcze doświadczeń, jakich zasiłków koniecznie udzielać trzeba, aby budowę szkół doprowadzić do skutku tam, gdzie gminy o własnych siłach tej budowy przeprowadzić nie są w stanie.

Uchwała (III.) Wys. Sejmu co do polepszenia bytu nauczycieli ludowych, pobierających rocznie tylko 200 zł. płacy, wykonaną została przez wstawienie do preliminarza na rok 1892 sumy potrzebnej na podwyższenie tej płacy do 250 zł. Sprawa tego podwyższenia jest zresztą przedmiotem osobnego sprawozdania Wydziału krajowego o zmianie ustawy z dnia 1. stycznia 1889 r. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego.

W sprawie większego uwzględnienia dziejów kraju rodzinnego w książkach szkolnych (uchwała IV.) oznajmia Rada szkolna, że jej komisya naukowa zajmowała się już ułożeniem szczegółowego programu celem uwydatnienia tych momentów dziejowych, na które należy zwrócić większą uwagę. Ponieważ obecnie tak rewizya planów naukowych dla szkół ludowych wszelkich kategoryj, jak gruntowne przerobienie podręczników szkolnych jest w toku, przeto życzenie Wys. Sejmu w podręcznikach nowych będzie należycie uwzględnione.

Co do pomnożenia liczby posad inspektorów szkolnych (uchwała V.) oświadcza Rada szkolna krajowa, że statecznie i wytrwale postępuje w kierunku wytkniętym w alinei 1 §. 31 krajowej ustawy z dnia 6. grudnia 1887 (Dz. u. kr. Nr. 67). W ciągu roku szkolnego 1890/91 uzyskała Rada szkolna krajowa pomnożenie ilości inspektorów okręgowych o trzech, a mianowicie:

a) Okręgi Śniatyn-Horodenka i Kołomyja-Kosów były dawniej skombinowane w ten sposób, że nadzorowali je dwaj inspektorowie okręgowi. Wskutek opróżnienia posady inspektora okręgowego w Kołomyi nastąpiła ta zmiana, że jeden inspektor okręgowy nadzoruje obecnie okręgi Kołomyja-Horodenka, zaś okręgi Śniatyn i Kosów mają osobnych inspektorów okręgowych, pełniących równocześnie funkcye kierowników szkół ludowych.

b) Okręg łańcucki wydzielono z zakresu działania inspektora okręgowego w Rzeszowie i ustanowiono dla niego osobnego inspektora okręgowego.

c) Podobnie wydzielono okręg rudecki z zakresu działania inspektora okręgowego w Samborze i poddano go pod nadzór osobnego inspektora okręgowego.

Rada szkolna krajowa przygotowała materyały celem dalszego działania w tym kierunku i wystąpi w najbliższym czasie z wnioskiem rozdzielenia niektórych skombinowanych okręgów. Nadto przedłożyła Rada szkolna krajowa panu Ministrowi wyczerpujący memoryał w tej sprawie, wykazujący trudności, z jakiemi połączony jest nadzór szkolny w Galicyi. W memoryale tym przedstawiła przedewszystkiem potrzebę definitywnego uregulowania spraw nadzoru szkolnego w Galicyi przez stabilizacyę inspektorów okręgowych, a przeto przez ustanowienie osobnego etatu inspektorów okręgowych w myśl §. 36 krajowej ustawy z dnia 25. czerwca 1873 (Dz. u. kr. Nr. 255).

Wiadomo zresztą, że sprawa ta była traktowaną na minionej właśnie sesyi Rady państwa i że jest bliską pożądanego załatwienia.

Na utworzenie nowych męskich seminaryów nauczycielskich (uchwała VI.) uzyskała już Rada szkolna zezwolenie pana Ministra wyznań i oświaty i przeprowadziła rokowania z kilkoma gminami oddalonemi od dotychczasowych seminaryów męskich.

Miasto Sambor i Krosno okazały największą gotowość do ułatwienia umieszczenia seminaryów, są przeto widoki, że z początkiem roku szkolnego 1892/93 w obu tych miejscowościach będą mogły wejść w życie nowe seminarya nauczycielskie.

Co się wreszcie tyczy umieszczenia seminaryum nauczycielskiego w zamku Oleskim (uchwała VII.), to po dokładnem zbadaniu rozmieszczenia dotychczasowych seminaryów nauczycielskich i stosunków miejscowych Oleska Rada szkolna krajowa przyszła do przekonania, że miejscowość ta nie nadaje się na umieszczenie takiego zakładu naukowego.

W ten sposób sprawozdanie o wykonaniu uchwał Wys. Sejmu, powziętych nad sprawozdaniem o stanie szkół ludowych i c. k. seminaryów nauczycielskich za rok szkolny 1889|90 jest wyczerpane.

Odezwą z dnia 10. stycznia 1893 l. 482 nadesłała Rada szkolna krajowa Wydziałowi krajowemu takież sprawozdanie za rok szkolny 1890/91.

Uprzedzając życzenie Wys. Sejmu Wydział krajowy przedkłada to sprawozdanie w załączeniu */. do regulaminowego traktowania i uprasza:

Wysoki Sejm raczy niniejsze sprawozdanie przyjąć do swej wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 16. lutego 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Chamiec *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 59.205/91. **Aleg. 63.**

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich w Galicyi w roku szkolnym 1890/91.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu Wys. Sejmu z dnia 18. października 1890. sprawozdanie Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich galicyjskich w latach szkolnych 1888—1890 przekazano komisyi szkolnej do zbadania i zdania sprawy.

Na wniosek tej komisyi powziął Wysoki Sejm nad tem sprawozdaniem szereg uchwał, które zakomunikowane zostały c. k. Rządowi z wyjątkiem uchwały 4), zawierającej polecenie dla Wydziału krajowego.

Co do tej uchwały Wydział krajowy przeprowadził korespondencyę z Radą szkolną krajową i obu Uniwersytetami krajowymi, a rezultat podał do wiadomości Wys. Sejmu w swem sprawozdaniu z czynności na str. 116 i 117.

Sprawozdanie to uzupełnić wypada o tyle, że przy dokonanem w końcu grudnia 1891. rozdaniu stypendyów, uczniowie Wydziałów filozoficznych w znacznie większej niż dotychczas mierze zostali uwzględnieni.

Na rezolucye 1, 2, 3, 5 i 6 wystosowane do c. k. Rządu, nie nadeszła dotąd żadna odpowiedź.

Zdając o tem sprawę Wysokiemu Sejmowi, Wydział krajowy przedkłada ·/. oraz sprawozdanie o stanie szkół średnich w Galicyi w r. 1890/91. nadesłane odezwą Rady szkolnej z dnia 10. stycznia 1892. l. 482 i uprasza: ·/.

Wysoki Sejm raczy sprawozdanie niniejsze przyjąć do swej wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

Lwów dnia 16. Lutego 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Chamiec *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni Pillera i Spółki.

L. W. kr. 5.855/92.

Aleg. 64.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z wnioskiem na odpisanie gminie m. Bohorodczany zaległości z tytułu prestacyi na płace nauczycieli w kwocie 1.609 zł. 35½ ct. a. w.

Wysoki Sejmie!

Gmina miasteczka Bohorodczany dłużną jest funduszowi szkolnemu krajowemu z tytułu zaległych po koniec r. 1891. prestacyj na płace nauczycielskie sumę 1.609 zł. 35½ ct. a. w.

Ściągnięcie tak znacznej stosunkowo zaległości od tej gminy jest w dzisiejszych jej warunkach prawie niemożliwem a to z następujących powodów:

Aż do roku 1889 uiszczała gmina m. Bohorodczany na pokrycie płac nauczycieli swojej szkoły ludowej tylko taką prestacyę, jaka z mocy ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885. Nr. 29 Dz. u. kr. na nią przypadała. Prestacya ta obliczona w stosunku do opłacanych w roku 1888. podatków bezpośrednich wraz z dodatkami państwowymi wynosiła 385 zł. 61 ct. Resztę wydatku potrzebnego na płace nauczycieli ponosił fundusz szkolny okręgowy a względnie krajowy.

W marcu 1889 r. odniosła się Rada szkolna krajowa do Wydziału krajowego po myśli art. 19. powyższej ustawy z zapytaniem, czyli wobec tego, że gmina Bohorodczany według oznajmienia tamtejszego Wydziału powiatowego posiada majątek zakładowy, ma być tej gminie przyznany i w jakiej kwocie zasiłek z funduszu szkolnego okręgowego a względnie krajowego na pokrycie wydatku na płace nauczycielskie.

Ponieważ inwentarz gminy wykazywał czysty stan czynnny w sumie 12.351 zł., w której mieści się wartość około 300 morgów gruntów na 5.615 zł. oszacowanych, oświadczył Wydział krajowy, że gmina Bohorodczany powinna ponieść większy wydatek niż minimum w ustawie oznaczone i określił stosunek konkurencyjny w ten sposób, że z ogółu wydatków przypadło na gminę 870 zł., zaś na fundusz szkolny 1.000 zł. rocznie.

W ten sposób prestacya gminy od 1. września 1889 r. podwyższoną została z 385 na 870 zł. czyli przybył gminie nowy roczny wydatek w kwocie 485 zł.

Przeciw temu nowemu wymiarowi gmina rekurowała do c. k. Ministerstwa a następnie wytoczyła spór przed trybunałem administracyjnym, jednak bez pomyślnego skutku.

Tymczasem rosły zaległości i z końcem 1891 r. dosięgły znacznej stosunkowo kwoty 1.609 zł. 35½ ct.

Ściągnięcie tej zaległości według zgodnych opinij c. k. Rady szkolnej okręgowej i Wydziału powiatowego w Bohorodczanach naraziłoby gminę na zupełną ruinę.

W braku innego źródła pokrycia musianoby bowiem nałożyć w tym celu nowe dodatki do podatków bezpośrednich, co ze względu na powszechne ubóstwo mieszkańców jest niemożebnem, gdyż istniejące już obecnie dodatki wynoszą 25%.

Zważywszy ten stan rzeczy i uwzględniając niedawne znaczne zwiększenie rocznej prestacyi gminy na płace nauczycieli, postanowił Wydział krajowy przedstawić Wys. Sejmowi wniosek na odpisanie powyższej zaległości; uprasza przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Pretensya krajowego funduszu szkolnego do gminy m. Bohorodczany z tytułu zaległych prestacyj na płace nauczycieli tamtejszej szkoły ludowej, wynosząca po koniec roku 1891 1.609 zł. 35½ ct. a. w. uznaje się za umorzoną i zostaje odpisaną.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 16. lutego 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 7632/1892.

Aleg. 65.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o prośbie Reprezentacyi gminy miasta Lwowa o czasowe uwolnienie od dodatków do podatków tych budynków we Lwowie, które będą nowo wybudowane w miejsce 180, a względnie 181 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu poprawy stosunków zdrowotnych w niektórych częściach miasta.

Wysoki Sejmie!

Wskutek uchwały powziętej dnia 10. maja 1883. w sprawie przeprowadzenia regulacyi niektórych części miasta Lwowa przez rozszerzenie i sprostowanie lub otworzenie nowych ulic, wniosła Reprezentacya gminy miasta Lwowa w roku 1886 do Rady państwa i do c. k. Ministerstwa skarbu prośbę o uwolnienie na lat 30 od podatku domowo-czynszowego budynków, stanąć mających w przeciągu lat 5 w miejsce takich istniejących zabudowań, któreby przeprowadzeniu projektowanej regulacyi ulic, sprostowaniu i rozszerzeniu tychże, lub otworzeniu nowych stały na przeszkodzie i skutkiem tego musiały być zburzone.

Gdy na poparcie tej prośby przytoczono między innemi także i ten powód, że nowe budowle przyczynić się mają do poprawy wielce niekorzystnych zdrowotnych stosunków miasta, przeto reskryptem z 17. lutego 1889. l. 12.386 poleciło c. k. Ministerstwo skarbu nadewszystko gruntowne zbadanie komisyonalne tej okoliczności, czyli w interesie publicznym zachodzi rzeczywiście potrzeba przebudowania istniejących budynków ze względów sanitarnych; a w razie stwierdzenia tej okoliczności zażądało dokładnego określenia rejonu asanacyjnego i poszczególnienia budynków, mających uledz przeobrażeniu w celu asanacyi.

W myśl tego polecenia osobna komisya złożona z reprezentantów c. k. Namiestnictwa, c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu, Wydziału krajowego i gminy miasta Lwowa — na podstawie sporządzonych przez urząd budowniczy planów miasta i katastralnego spisu parcel gruntowych i budowlanych na regulacyę ze względów asanacyjnych specyalnie wskazanych, tudzież na podstawie sprawozdania fizyka miejskiego, zbadała szczegółowo które domy, lub całe kompleksy tychże z powodu niekorzystnych i wprost szkodliwych stosunków zdrowotnych winny być zdemolowane i bądź zupełnie nowo zbudowane, bądź częściowo przebudowane. W uznaniu wykazanej tym sposobem konieczności poprawy stosunków zdrowotnych w niektórych częściach miasta Lwowa, oznajmił JE. p. Minister skarbu reskryptem z 15. marca 1891 l. 45.161/1890., jak o tem c. k. Namiestnictwo w pismie z 1. kwietnia 1891. l. 20.753. Prezydenta miasta Lwowa zawiadomiło, iż byłby skłonnym wyjednać w drodze ustawodawczej dwudziestoletnie uwolnienie od podatku domowo-czynszowego dla tych budynków, które w przeciągu dziesięciu

lat od chwili wejścia w życie odnośnej ustawy w celu asanacyi miasta na miejsce 180 domów, wykazanych osobno przez Magistrat miasta Lwowa zestawioną konsygnacyą jako przeznaczone do zburzenia, zupełnie nowo będą wystawione.

Wyjednanie tej ulgi podatkowej uczynił jednak p. Minister zależnem od przyjścia do skutku uchwały Sejmu krajowego, którąby takie same uwolnienie przyznano wspomnianym budowlom co do dodatków krajowego i gminnego. Na tej podstawie Rada miasta Lwowa, stosując się do wskazówek reskryptu ministeryalnego, powzięła na posiedzeniach z dnia 5. i 19. listopada 1891. wymaganą co do podatków i dodatków gminnych uchwałę. Uważając jednak przyjęte w reskrypcie ministeryalnym termina lat 10 i 20 za krótkie z powodu, iż co do pierwszego akcya demolowania starych i wznoszenia w ich miejsce nowych budynków powinna się odbywać w tempie powolniejszem, ażeby przy doraźnem jej wykonaniu nie spowodować nadmiernego podrożenia materyałów budowlanych i robocizny i nie sprowadzić stosunków anormalnych w klasie rękodzielniczej i robotniczej; — co do drugiego zaś terminu, ażeby ze względu na czas przepisany przed zamieszkaniem budynku nowego i na późniejsze możliwe niezajęcie w nim pomieszkań, kapitały w przedsiębiorstwo włożone mogły się stosunkowo oprocentować, względnie umarzać, uchwaliła na powyższych posiedzeniach ze względu na konieczność poprawy stosunków zdrowotnych w niektórych częściach miasta Lwowa, „zwolnić imieniem gminy miasta Lwowa od wszystkich podatków i dodatków gminnych, mianowicie podatku gminnego domowo-czynszowego i dodatków kwaterunkowego i gminnego na lat dwadzieścia pięć owe budynki w mieście Lwowie, które w przeciągu lat 15 od chwili wejścia w życie odnośnej ustawy państwowej w celu asanacyi miasta w miejsce 180 domów, wykazanych osobną przez Magistrat zestawioną konsygnacyą jako przeznaczone do zburzenia, zupełnie nowo będą wystawione, jeżeli tym budynkom takie same ulgi ze strony Wys. Sejmu co do dodatków krajowego i indemnizacyjnego, tudzież ze strony Wys. Rządu co do podatku rządowego domowo-czynszowego i podatku 5% od czystego dochodu przyznane zostaną".

Przytem uchwaliła Rada miejska dodatkowo zaznaczyć w petycyi, że gdyby Wys. Rząd zechciał do rzędu domów w celu asanacyi miasta zburzyć się mających wciągnąć także nieobjęty konsygnacyą Magistratu budynek, w którym się mieści Hotel Georgea, w takim razie przyzna gmina i dla tej realności uwolnienie od podatków i dodatków gminnych.

W myśl powyższej uchwały wniosła Rada miasta Lwowa do c. k. Ministetswa skarbu prośbę tak o przyjęcie do odnośnej ustawy państwowej powyższych dłuższych terminów co do czasu trwania tej ustawy i przyznanych nią ulg podatkowych, jakoteż o dodatkowe wciągnięcie do rzędu domów w celu asanacyi miasta zburzyć się mających, także realności pod l. k. 4 i 5¼ (l. or. 1 i 2. plac Maryacki i 1. ul. Kręta) stanowiącej hotel Georgea. Również wniosła Rada miejska stosownie do postanowienia §. 35. ustawy z 14. października 1870 (dz. ust. i r. kraj. nr. 79.) nadającej statut miejski król. stoł. m. Lwowu prośbę do Wydziału krajowego o zatwierdzenie przytoczonej powyżej uchwały i zrealizowanie wymaganego w reskrypcie ministeryalnym drugiego warunku rządowego, to jest wyjednanie u Wys. Sejmu dla nowych budowli uwolnienia od dodatku krajowego.

W załatwieniu tej prośby Wydział krajowy ze swej strony uchwałą z 26. stycznia 1892. l. 1.725 zatwierdził powyższą uchwałę Rady m. Lwowa z 5. i 19. listopada 1891. l. 382, obecnie zaś wnosi, aby Wysoki Sejm prośbę o uwolnienie od dodatku krajowego i indemnizacyjnego uwzględnić raczył.

Podatek państwowy domowo-czynszowy od 180 na zdemolowanie przeznaczonych domów wynosi według wykazu miejskiego urzędu budowniczego 78.896 zł. 64 ct., dodatek krajowy zatem, licząc go w obecnej wysokości 36 ct. od 1 zł., wyniesie 28.402 zł. 92 ct., zaś indemnizacyjny w wysokości 29 ct. wyniesie 22.880 zł. 13 ct. Temi cyframi wyraża się wysokość ewentualnej ofiary, jaką kraj poniesie, jeżeli Wys. Sejm do prośby gminy przychylić się raczy.

Zauważyć jednak należy, że ofiara ta nie dojdzie od razu do tej wysokości, zamierzone bowiem dzieło regulacyi i asanacyi tylko stopniowo wykonanem być może. Przeznaczone do zdemolowania i regulacyi budynki leżą istotnie w takich miejscach, gdzie potrzeba asanacyi jest niezbędną. — Dość wspomnieć o kompleksach domów zwanych „Zarwanicą“ i o drugim wielkim kompleksie na przedmieściu Żółkiewskiem, gdzie wąskie, nieregularne ulice, domy stare a pod względem sanitarnym możliwie najgorzej urządzone i przez bardzo liczną ludność zamieszkałe. Względy zdrowia publicznego, komunikacyi i zewnętrznego wyglądu stolicy kraju niezbędnie regulacyi tej wymagają. — Jeżeli przeto w uwzględnieniu tych motywów c. k. Rząd skłania się do opustu podatkowego w kwocie blisko 79.000 zł., jeżeli gmina oprócz ofiary podatku czynszowego (około 12.000 zł.) poniesie bardzo znaczne wydatki jednorazowe na założenie i wybrukowanie nowych ulic a następnie na ich utrzymanie i oświetlenie, będzie rzeczą sprawiedliwą, ażeby i fundusze krajowe poniosły ze swej strony ofiarę dla stolicy kraju, która opłaca więcej niż $^1/_8$ część ogółu bezpośrednich podatków w kraju, a z budżetu swego wydaje na same szkoły kwotę 290.000 zł. rocznie. Że zaś odmowna uchwała Wysokiego Sejmu uniemożliwiłaby zamierzone przez gminę dzieło, c. k. Rząd bowiem wyjednanie uwolnienia do podatku państwowego zależnem uczynił od poprzedniego uwolnienia nowo powstać mających budynków od dodatku krajowego, przeto Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Budowle, które w celu poprawy stosunków zdrowotnych miasta Lwowa będą nowo zbudowane w miejsce 180, a względnie 181 domów, wykazanych osobną przez Magistrat miasta Lwowa sporządzoną konsygnacyą, jako na zburzenie przeznaczone — wolne będą od dodatku do podatku dla funduszu krajowego i od dodatku do podatku dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej na taki przeciąg czasu, ua jaki budowle te odnośną ustawą państwową pod warunkiem zbudowania ich w terminie tą ustawą oznaczonym, uwolnione będą od państwowego podatku domowo - czynszowego.

Lwów dnia 16. lutego 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Tadeusz Romanowicz, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 7.470/1892.

Aleg. 66.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia hodowli bydła.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku posła Dra Rutowskiego i tow. w sprawie hodowli bydła w kraju, uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 29. listopada 1890 polecenie do Wydziału krajowego, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt ustawy hodowlanej oraz wnioski co do środków podniesienia hodowli bydła, aby dalej postarał się o stałą subwencyę ze skarbu państwa na podniesienie hodowli bydła w Galicyi, aby wreszcie zbadał kwestyę, czy jest potrzebnem oraz w jaki sposób dałoby się wykonać ubezpieczenie bydła od chorób.

Celem zebrania materyału, do należytego wykonania powyższych uchwał koniecznego, Wydział krajowy reskryptem z d. 18. lutego 1891 l. 53246 wezwał komitety obu krajowych Towarzystw rolniczych, które od szeregu lat kierują sprawą podniesienia hodowli bydła rogatego w naszym kraju, aby udzieliły Wydziałowi krajowemu cennych swych i na długoletniem doświadczeniu opartych uwag i wniosków, wskazały wysokość potrzebnej subwencyi, oraz wykazały, w jaki sposób subwencye dotychczas przez c. k. Rząd udzielane, były użyte.

Na wezwanie to odpowiedział komitet c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie sprawozdaniem z dnia 3 kwietnia 1891, L. 314 (L. W. kr. 13354), zaś komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego memoryałem z dnia 1. lipca 1891, L. 287 (L. W. kr. 30840). Oba te pisma załączamy ⁄. jako alegaty.

Aleg. 1. 2.

Zebrane w ten sposób materyały udzielił Wydział krajowy komisyi dla spraw rolniczych, której sekcya stała przydzieliła tę sprawę do referatu członkowi swemu p. Hipolitowi Bohdanowi, tudzież posłowi Rutowskiemu. Na podstawie gruntownych elaboratów tych referentów krajowa komisya dla spraw rolniczych na plenarnem swem posiedzeniu z d. 5. stycznia 1892, uchwaliła projekt ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych i załatwiła sprawę subwencyjną. Kwestyę przymusowego ubezpieczenia bydła rogatego i koni od zaraz przekazała komisya swej sekcyi stałej. Równocześnie uchwaliła komisya, iż należy energicznie się zastrzedz przeciw ewentualnemu otwarciu granicy rumuńskiej dla bydła żywego, jako bardzo groźnemu dla krajowej hodowli. Skutkiem tej uchwały wystosował Wydział krajowy d. 22. stycznia r. 1892, do L. 3919 załączoną ⁄. tu odezwę do c. k. Prezydyum Namiestnictwa.

Aleg. 3.

Sprawa przymusowego ubezpieczenia bydła i koni jest jeszcze w toku i będzie przedmiotem osobnego sprawozdania. Niniejszem sprawozdaniem zaś obejmuje Wydział krajowy ustawę hodowlaną tudzież sprawę subwencyjną.

I.

Ustawa o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych.

Jednym z najdzielniejszych środków podniesienia hodowli bydła, były we wszystkich krajach przepisy policyjne, ograniczające dowolność używania do hodowli bydła nieodpowiednich rozpłodników, a względnie wprost tego zabraniające. Ze względów ogólnego dobra, państwo czy kraj, kanton czy okręg, lub nawet gmina nakłada na tego, kto utrzymuje lub hoduje rozpłodniki męskie, pewne ograniczenia, niedopuszczające użycia do bydła cudzego buhajów nieletnich, nierozwiniętych lub źle rozwiniętych, o błędach w budowie lub w organizmie, najczęściej dziedzicznie na potomstwo przechodzących a zdolnych szkodliwie oddziałać na hodowlę w gminie czy okolicy. Takie niedopuszczanie do rozpłodu jednostek fizycznie nieodpowiednich uchyla niebezpieczeństwo indywidualnej szkody, jakiej doznaje hodowca przez lichy przychowek, równie lub bardziej wadliwy od użytych rozpłodników. Dalszem zaś zadaniem takich przepisów jest usuwanie takich rozpłodników, które chociażby indywidualnie były do rozpłodu przydatne, wykluczone być winny od ogólnego użytku, jeżeli nie odpowiadają przyjętemu kierunkowi hodowli i przez to mogą szkodzić jednolitości rasy czy jej miejscowemu typowi, która to jednolitość, jeżeli odpowiada stosunkom przyrodzonym i gospodarczym kraju czy okolicy a jest dostatecznie utrwaloną, podnosi niezmiernie wartość hodowli bydła krajowego. Obok środków uchylających złe rozpłodniki, muszą iść w parze starania o rozpłodniki dobre, zamierzonemu kierunkowi (celowi) hodowli odpowiednie. Najważniejszym środkiem, mającym cel pierwszy na oku, są ustawy o doborze buhajów, względnie wykluczaniu nieodpowiednich znane pod nazwą „ustaw o licencyonowaniu buhajów“ (Koerordnung, Faselordnung, Farrenordnung); drugi cel mają „ustawy o trzymaniu buhajów“ (Farrenhaltungsgesetze, Bullenhaltungsgesetze), wspierane odpowiednimi środkami finansowymi.

Wszakże ustawa o licencyonowaniu buhajów nabiera właściwie dopiero życia przez zaprowadzenie obowiązku gmin trzymania dobrych rozpłodników. Licencyonowanie bowiem uchyla tylko użycie złych, nieodpowiednich do rozpłodu buhajów, wstrzymuje więc upadek hodowli, spowodowany karłowaceniem, wyradzaniem i zatratą krajowych ras i zawodów; podniesienia jednakże hodowli nie zapewnia, jeżeli nie zostanie wsparta ustawą zmuszającą do utrzymywania dobrych rozpłodników. Bez tej ostatniej pozostałaby ustawa o licencyonowaniu buhajów niejako środkiem negacyjnym i z tego też powodu nie mogłaby być dosyć ściśle przeprowadzoną, bo nie dając na miejsce złych, dobrych rozpłodników a usuwając zbyt wielką liczbę mniej lub więcej nieodpowiednich, mogłaby doprowadzić aż do ograniczenia rozpłodu w ogóle.

To też prawie wszędzie, gdzie ograniczono się do samego licencyonowania, bywało ono łagodnie przeprowadzane aż do bezskuteczności, jeżeli nie było starego zwyczaju trzymania buhajów gminnych. Zazwyczaj też, skoro tylko dobrodziejstwo zaprowadzenia licencyonowania buhajów wejdzie w świadomość hodowców, następują większe ograniczenia, surowsze rygory, a w końcu przymus gmin do trzymania buhajów. Rozpoczyna się od zakazu trzymania rozpłodników dla obcego bydła, nieodpowiednich ze względu na indywidualną fizyczną zdolność buhaja i przechodzi następnie do ograniczeń wskazanych wytkniętym celem (kierunkiem) hodowli, dążnością do utrzymania rasy lub utrzymania jednolitości hodowli a więc do ograniczeń co do wyboru rasy czy zawodu rozpłodnika.

Wszechstronne urzeczywistnienie celów powyższą ustawą zamierzonych, czy to w mniejszej czy wyższej mierze, zapewniają dopiero ustawy, zabezpieczające tym prywatnym właścicielom bydła rogatego, których gospodarstwo nie pozwala na utrzymanie własnych rozpłodników męskich,

potrzebnych im odpowiednich buhajów; obowiązek ten nakłada stary zwyczaj i nowoczesne ustawodawstwo na ogół właścicieli krów i jałowic, przeważnie jednak na gminy. Jeżeli są kraje, gdzie widzimy znaczną hodowlę bydła bez ustawy o licencyonowaniu buhajów i o buhajach gminnych, to niezawodnie spotkamy tam albo jakąś starszą prawną lub zwyczajową formę serwitutu trzymania buhajów na cele gminy przez wielkich właścicieli (opactwa, fundacye), albo po prostu starodawny zwyczaj trzymania buhajów gminnych. Ale i w tych krajach widzimy w nowszych czasach dążenie do ściślejszych postanowień.

W krajach jednak, gdzie hodowla najwyżej się podniosła, możemy prawie wszędzie na gruncie tradycyi hodowlanej, doświadczeń całych generacyj, znaleźć także i ustawy policyjne, często najostrzejsze i to ustawy nieoktrojowane ale uchwalane wolnymi głosami hodowców.

1. Cała Szwajcarya posiada na formach zwyczajowych oparte, chociaż w poszczególnych kantonach odmienne ustawy tegowieczne, ujmujące hodowcę w pewne policyjne karby, którym kraj ten zawdzięcza wysoki rozwój hodowli i sławę ras i zawodów w poszczególnych jego kantonach i okolicach. Tej to uregulowanej hodowli bydła zawdzięcza Szwajcarya olbrzymi i zawsze pewny zbyt bydła rozpłodowego po cenach, które górską tamtejszą ludność wzbogacają.

Celem utrzymania czystości pewnej rasy i jej typowych znamion, celem uzyskania jednolitości hodowli pewnej rasy w pewnej okolicy, obejmują tamtejsze przepisy bardzo uciążliwe (jakby nam się zdawało) ograniczenia, wykluczające najmniejszą swobodę w używaniu rozpłodnika do bydła obcego, a nawet ograniczenia wolności prywatnego hodowcy, który dla swego własnego bydła zmuszonym bywa do poddania się pod ogólne przepisy hodowli, jak n. p. ustawa kantonu St. Gallen z 22 maja 1883, która nawet prywatnym właścicielom bydła nakazuje trzymanie wyłącznie buhajów brunatnego bydła. Czego zaś nie zrobiły ustawy kantonalne, to dopełniła szwajcarska ustawa związkowa o popieraniu rolnictwa przez Związek z czerwca 1861.

Po Szwajcaryi najwyżej rozwinęła się hodowla w południowo-niemieckich sąsiednich krajach, zwłaszcza w Badeńskiem, dawnem Nassauskiem, Würtembergii i Bawaryi.

2) W Księstwie Badeńskiem zaprowadzono już w roku 1865 ustawę hodowlaną (Faselordnung), według której muszą poszczególne gminy mieć nietylko swoje własne buhaje i własnym je kosztem utrzymywać, ale nadto te, których rasę oznacza Rada gminna wspólnie z powiatową komisyą hodowlaną, muszą stać w jednej stajni i pod jednym zarządem. Od wprowadzenia tej ustawy stworzono hodowlane okręgi i stowarzyszenia jak n. p. słynne w Messkirch, (które rasę miejscową Czarnego lasu uszlachetniło bydłem szwajcarskiem i podniosło do wartości oryginalnego bydła); ministerstwo spraw wewnętrznych zarządziło wydanie wybornego podręcznika co do trzymania buhajów, a kraj nie ustając w dążeniach na polu hodowli bydła, stawia sobie coraz śmielsze cele. To też hodowla bydła w Badeńskiem rozwinęła się olbrzymio, odrodziły się i udoskonaliły krajowe zawody a kraj osiągnął największą gęstość bydła.

3) W Bawaryi, gdzie dzięki umiejętnie pokierowanej hodowli wytworzył się cały szereg krajowych zawodów bydła przy użyciu krwi szwajcarskiej, istniały ustawy o licencyonowaniu buhajów mianowicie: w Palatynacie już od roku 1855 a w całym kraju od roku 1857. Wprawdzie kodeksem policyjno-karnym z 10 listopada 1861 i takimże z 26 grudnia 1871 ograniczono licencyonowanie tylko do buhajów przeznaczonych dla gminy i w tych granicach obraca się rozporządzenie z 17. listopada 1875, wymagające licencyonowania buhajów, które dla bydła w gminie są używane i na gminne pastwiska są pędzone, gdy jednak nastąpiło pewne rozluźnienie, zwyciężył powszechny w kraju prąd, żeby usiłowania na polu hodowli poprzeć energicznie w drodze ustawodawczej i przyszła do skutku ustawa z 5. kwietnia 1888 co do trzymania i licencyonowania buhajów. Wspierane tą ustawą, działają z niesłychanem powodzeniem potworzone od r. 1875 z inicyatywy wędrownego nauczyciela prof. Dra Maya stowarzyszenia hodowlane, mające na celu utrzymanie w czystości i udoskonalenie krajowych zaaklimatyzowanych ras i zawodów, dalej stowarzyszenia dla utrzymywania zarodowych obór i stacyj buhajów, dla wspomagania gmin i zastępowania

ich w obowiązku utrzymania buhajów. Od r. 1875 powstało do 1887 r. 373 rozmaitych spółek hodowlanych buhajów z 15453 członkami.

4. Słynne Würtembergskie bydło jest dziełem dobrej administracyi państwowej, kameralnej i królewskiej gospodarki obór zarodowych, stacyj buhajów, licencyonowania a przedewszystkiem buhajów gminnych, których instytucya nigdzie również dobrze określoną nie została. Kiedy w r. 1830 było tu zaledwie 140 gmin, które miały swoje własne buhaje (chociaż wiele gmin stało tylko w stosunku kontraktowym z hodowcami, trzymającymi buhaje dla gminy), to w r. 1881, więc rok przed ostatnią ustawą nie było już gminy, ktoraby nie miała takiego buhaja dla swego użytku zakontraktowanego, a w kilku okręgach miały wszystkie gminy własne buhaje. Więc ustawa z 16 czerwca 1882, przepisująca trzymanie buhajów, zastała grunt całkiem przygotowany. A jednak według zdania osób kompetentnych dopiero ta ustawa wydała nadzwyczajnie dobroczynne skutki.

5. Ale i na północy tam osiągnięto największe rezultaty, gdzie usiłowania Towarzystw wspierane były ustawami ograniczającemi dowolne utrzymywanie buhajów dla cudzego bydła, a głównie gdzie istnieje zwyczaj utrzymywania gminnych buhajów, tak n. p. w Oldenburgskiem i w wielu pruskich prowincyach, zwłaszcza nadreńskich. Ustawy o licencyonowaniu buhajów „Koerordnungen“ rozpowszechnione są prawie w całej monarchii pruskiej, co tem ciekawsze, że administracya państwa nigdzie ich nie narzucała, zostawiając je inicyatywie prywatnej kół rolniczych; — przyjmowały się zaś one tem łatwiej i wywoływały tem lepsze i widoczniejsze skutki, im lepszy był stan hodowli w dystryktach, im bardziej rozpowszechnione zrozumienie zasad i celów hodowli. Minister idąc za opinią jednozgodną towarzystw gospodarskich przyznaje największy wpływ na hodowlę bydła w Prusiech współdziałaniu trzech instytucyj: 1. przymusowemu licencyonowaniu; 2. stowarzyszeniom dla trzymania buhajów; i 3. premiowaniu. One były „największą dźwignią“. Z każdym rokiem nowe powiaty i rejencye żądają zaprowadzenia lub przywrócenia dawniej istniejących policyjnych przepisów, którymi zachwiała liberalna ustawa przemysłowca z r. 1869 „und es ist sehr bezeichnend, dass die Massregel sich, da wo sie eingeführt ist, rasch volle Anerkennung erworben hat und nicht etwa die Wiederaufhebung derselben, sondern ihre strengere Handhabung verlangt wird“. Jeżeli jeszcze gdzie w Niemczech nie uznano potrzeby ustaw hodowlanych, to chyba tylko tam, gdzie hodowla, jako taka, gra małą rolę w gospodarstwie wiejskiem, a głównym celem utrzymywania bydła jest mleczarstwo lub wypas kupionych zkąd innąd zwierząt. W takich to krajach rodzi się także literatura opozycyjna przeciw ograniczeniom wolności hodowli, przeciw licencyonowaniu i t. p. Takim krajem była

6. Saksonia, gdzie właściwa hodowla podrzędne zajmowała miejsce i gdzie chodzi głównie o produkcyę mleka i o mięso dla fabrycznych miast. Takim gospodarzom, nie prowadzącym właściwej hodowli, ale utrzymującym krowy, po największej części gdzieindziej wychowane, jest po części obojętne, jaki buhaj krowy jego zapłodzi, byle z cielnością przybyło mleka, cieląt bowiem nie opłaci im się chować. Nie należy wszakże sądzić, aby u rolników saskich nie było należytego (chociaż bez ustawy jak tam) zrozumienia ważności dobrych rozpłodników, przeciwnie publiczne trzymanie buhajów, chociaż bez ustawy, na cele gminy jest tam rozpowszechnione. I tak na 27 cyrkułów w 16 wynosi liczba gmin nieposiadających buhajów na użytek publiczny od 6 do 20% a reszta cyrkułów ma od 21 do 42% gmin bez takich buhajów.

Dodać też należy, że oprócz 8500 buhajów prywatnych do użytku publicznego przeznaczonych, posiadają jednak gminy i stowarzyszenia około 660 własnych buhajów.

W ostatnich latach coraz szersze koła rolników saskich przychodzą do przekonania, że i tam wtargnięcie ustawodawstwa w dziedzinę hodowli jest potrzebne [1]), czego wynikiem jest, że

[1]) Die Landwirtschaft im Königreiche Sachsen etc. im Auftrage des Landesculturrathes des Königreiches Sachsen von R. von Langdorf, Dresden, Schönfeld 1889 pag. 531 i nast.

za staraniem Rady kultury przyszła do skutku ustawa z 19 maja 1886 o licencyonowaniu i tworzeniu stowarzyszeń trzymania buhajów. Ale że nie wyszły rozporządzenia wykonawcze, więc jak mówi sprawozdanie Rady kultury, uczucie potrzeby zaprowadzenia przymusu licencyonowania stało się tylko żywszem i powszechniejszem. [1])

7. Z austryackich krajów ma ustawy hodowlane, przeważnie łagodniejsze, niż szwajcarskie i niemieckie: Styrya (ust. z 9 stycznia 1882), Kraina, Vorarlberg, Morawy, między 1877 do 1883, Czechy od r. 1887.

Te rozliczne przykłady z krajów, których hodowla bydła tak wysoko stanęła, winny były i kraj nasz do naśladowania zachęcić. Niestety chociaż już od r. 1874 sprawa ta była wielokrotnie podnoszoną w Sejmie i zajmowała towarzystwa rolnicze, nie posunęliśmy się ani na krok i z największą szkodą dla hodowli bydła krajowego dotąd nie mamy przepisów policyjnych, zabraniających użycia buhajów źle rozwiniętych, karłowatych, z dziedzicznymi błędami, chorobami, nie mówiąc już o jakiemkolwiek ograniczeniu swobody używania buhajów wszelakiej rasy i pochodzenia do wszelkiej krowy czy jałówki, jaka u nas panuje, wytwarzając coraz większą niejednolitość bydła krajowego.

Wynik jest ten, że czego z dawnych ras i zawodów bydła krajowego nie wygubiły zarazy, to zniszczyła i niszczy niczem nie tamowana dowolność użycia rozpłodników wszelkiego pochodzenia.

W miejsce dawnych ras i zawodów krajowych powstała u nas zbieranina przypadkowa przeróżnych jednostek najprzeciwniejszego pochodzenia, powstała mięszanina, przypominająca wszelkie możliwe przez dwory i wielkie gospodarstwa importowane rasy i ślady dawnych krajowych zawodów, mięszanina znana z charakterystycznej pstrokacizny na naszych krajowych jarmarkach, tak niepodobnych do jarmarków w krajach zachodnich, na których pomimo ogromnych ilości bydła spędzonego, należy wszystko często bez odmiany do jednego typu, lub co najwięcej kilka typów tej samej rasy w jednej rozleglejszej okolicy hodowanych przedstawia.

W tych warunkach, w jakich się obecnie znajdujemy, nie może być mowy o racyonalnej krajowej hodowli, a wszelkie starania towarzystw i ofiary finansowe nie doprowadzą do zamierzonego celu t. j. do podniesienia hodowli, jeżeli ustawodawczo nie powstrzyma się powyż wspomnianej bezmyślnej dowolności użycia do rozpłodu nieodpowiednich buhajów. To też pomimo wyjątkowo — co prawda — istniejących prywatnych obór hodowlanych, pomimo zaprowadzonych obór zarodowych, nie wiele mamy okolic, w których włościanie zajmują się racyonalnie hodowlą bydła; krajowa hodowla bydła jak u nas dotąd, zaledwie jest w powijakach.

A jednak kraj nasz w warunkach swoich przyrodzonych posiada podstawy korzystnej hodowli bydła; w wielkiej części kraju, na całem podgórzu, na łącznym niżu, na licznych dolinach i porzeczach, posiada kraj nasz warunki dla gospodarstwa hodowlanego, z którego mogłyby się zaopatrywać części kraju stosowniejsze do gospodarstwa nabiałowego, wypasowego jak niemniej i zagranica!

Przy równocześnem użyciu środków finansowych i administracyjnych, oraz propagandy wiedzy hodowlanej przez szkoły, wędrowne kursa, towarzystwa, najważniejszym i niezbędnym środkiem odrodzenia krajowej hodowli, może być jedynie ustawodawcze i administracyjne uregulowanie stosunków rozpłodowych, słowem niezbędną jest „ustawa hodowlana“, jaka w tylu krajach, w tej lub innej formie, skutecznie działa, potrzebną jest „ustawa o licencyonowania buhajów i utrzymaniu buhajów gminnych.“

Sprawa ta od szeregu lat wraca bezskutecznie do Wysokiego Sejmu. W r. 1874 c. k. Rząd przedłożył projekt ustawy o środkach podniesienia hodowli bydła, obejmujący wiele celów na raz, opracowany na wzorach krajów o hodowli bardzo już rozwiniętej. To też gdy Wydział krajowy, któremu Wysoki Sejm przekazał projekt rządowy uchwałą z 6 października 1874., zwołał krajową

[1]) l. c. p. 732.

ankietę w styczniu 1875, już w łonie ankiety nastąpiło rozdwojenie; większość złożona z ks. Adama Sapiehy i pp. K. Pańkowskiego, J. Br. Romaszkana i Szumańczowskiego uznała, że ani Reprezentacye powiatowe, ani oddziały towarzystwa rolniczego nie podołają zadaniu i domagała się utworzenia krajowej komisyi dla hodowli bydła, przekazując tejże oględziny bydła, licencyonowanie buhajów i obmyślenie i wykonywanie planu hodowlanego. Mniejszość z p. Stanisławem Polanowskim na czele widziała w Reprezentacyach powiatowych właśnie organa odpowiednie i w tej myśli proponowała zmiany projektu. Rozdwoiła się i sejmowa komisya gospodarstwa krajowego a Sejm przeszedł nad oboma wnioskami do porządku dziennego. Ala nawet i wówczas była w zasadzie uznana potrzeba ustawy hodowlanej, chociaż spór o to, kto ją ma wykonać, rzecz samą zniweczył.

Z wielką szkodą sprawy stało się, że stanowiące epokę w dziejach hodowli krajowej zamknięcie granicy rosyjskiej i rumuńskiej i uzyskana przez pierwsze trzy lata od zamknięcia granicy znaczniejsza rządowa subwencya, nie zostały należycie wyzyskane przez równoczesne zaprowadzenie ustawy hodowlanej, jak najłagodniejszej na czas przejściowy, ale zmuszającej do powzięcia planu hodowlanego dla różnych części, stref i okolic kraju.

Zajmowały się tą sprawą Towarzystwa rolnicze, zwłaszcza krakowskie. Jednym z owoców tych narad był projekt ustawy przez posła Struszkiewicza wniesiony do Sejmu w r. 1885, który jednak nawet pod obrady komisyi gospodarstwa krajowego nie przyszedł.

W r. 1886 uchwaliła Rada ogólna galic. Towarzystwa gosp. na wniosek oddziału Stanisławowskiego, uczyniony przez prezesa tego odziału p. Zygmunta Jaroszyńskiego: „Wzywa się komitet gal. Towarzystwa gosp., aby się zastanowił nad możnością zaprowadzenia licencyonowania buhajów, na wzór licencyonowania ogierów, z zastrzeżeniem udziału przy komisyach licencyjnych delegatów Towarzystw rolniczych.“

Następnie na Walnem Zebraniu galic. Towarzystwa gosp. poruszył Oddział sanocki przez swego delegata tęż sprawę i zapadła uchwała: „Wniosek sanockiego Oddziału w sprawie licencyonowania buhajów odsyła się do Komitetu gal. Towarzystwa gospod. do zbadania i zdania sprawy na najbliższem Walnem Zgromadzeniu.“

Na marcowem Walnem Zebraniu c. k. galic. Towarzystwa gosp. w r. 1887, referował imieniem Komitetu inspektor hodowlany. Komitet wyraził obawę, czy wedle spisu bydła z r. 1880 stan buhajów w kraju jest dostateczny, żeby można część znaczną mniej zdolnych usunąć, a przeto „uważając w zasadzie licencyonowanie buhajów ze względu na poprawę rasy i jakości bydła za pożyteczne, a w akcyi, jaką w celu podniesienia hodowli bydła od dłuższego szeregu lat się rozwija za pomocne, nie oświadcza się przeciw takiej ustawie, lecz z drugiej strony jest tego przekonania, że w większej części kraju ustawa taka przyczyniłaby się do znacznego zmiejszenia się ilości bydła i mleka a tem samem i dochodów, to też nie może dzisiaj przemawiać za ustawą o licencyonowaniu, któraby od razu bezwarunkowo w całym kraju weszła w życie, lecz za taką ustawą, któraby stopniowo w miarę, jak tego pojedyncze powiaty w porozumieniu z Oddziałami Towarzystwa gosp. żądać będą, wprowadzoną być mogła.“

Na wniosek komitetu uchwaliła Rada ogólna:

1. Rada ogólna uznaje w zasadzie pożyteczność ustawy o licencyonowaniu buhajów.

2. Rada ogólna wypowiada zdanie, że wprowadzenie w życie ustawy o licencyonowaniu buhajów w całym kraju, byłoby jeszcze przedwczesnem i tylko stopniowe jej wprowadzenie w powiatach, które tego zażądają, byłoby możliwem.

3. Poleca się Komitetowi gal. Towarzystwa gosp. ułożenie w myśl powyższego projektu ustawy o licencyonowaniu buhajów i przedłożenie tegoż na następnem posiedzeniu Rady ogólnej."

Znowu upłynęły dwa lata. W zimie r. 1888 weszła do Sejmu petycya Oddziału sanocko liskiego a Sejm powziął nad nią następującą uchwałę: „Prośbę sanocko-liskiego Oddziału Towarzystwa gosp. o uregulowanie licencyonowania buhajów do rozpłodu bydła rogatego przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu z poleceniem, by po wysłuchaniu obu krajowych Towarzystw gospodarskich i w porozumieniu z c. k. Rządem przedłożył Sejmowi odpowiedni projekt do ustawy na najbliższej sesyi".

W wykonaniu uchwały sejmowej Wydział krajowy odniósł się do obydwu krajowych Towarzystw gospodarskich. Komitet Krakowskiego Towarzystwa rolniczego, wierny zajętemu przez siebie od r. 1884 stanowisku, całkiem stanowczo oświadczył się za licencyonowaniem. Zaś komitet c. k. gal. Towarzystwa gosp. uznając w zasadzie potrzebę ustaw dla podniesienia hodowli bydła i o licencyonowaniu buhajów, nie uznał projektu Oddziału sanocko-liskiego za zupełnie odpowiedni.

Ale obydwa Towarzystwa gospodarcze przynajmniej w zasadzie oświadczyły się za ustawą.

Nareszcie w r. 1890 wniósł poseł Rutowski i towarzysze do Wysokiego Sejmu wypracowany projekt ustawy o środkach podniesienia hodowli bydła, obejmujący licencyonowanie buhajów i trzymanie buhajów gminnych. Projekt był tak obmyślany, żeby pogodził potrzeby o ile można wszystkich części kraju, dopuszczający czas przejściowy i jak największe możliwe ulgi w wykonaniu dla tych okolic kraju, w których nie byłoby wskazanem zbyt nagle i bez przygotowania wprowadzać rygory ustawy. Nadto projekt ten po raz pierwszy w kraju i Sejmie domaga się znaczniejszych funduszów, nietylko państwowych ale i krajowych na przeprowadzenie ustawy, na energiczne i systematyczne popieranie i rozwój hodowli bydła. P. Rutowski wnosił, ażeby Wysoki Sejm:

1) uchwalił ustawę hodowlaną,

2) utworzył na lat dziesięć „fundusz hodowlany" w jednorazowej wysokości 30.000 zł. przeznaczony na udzielanie pożyczek bezprocentowych gminom na zakupno buhajów (n. b. pierwotnie żądał p. Rutowski na ten cel 50.000 zł. a tylko na żądanie kilku posłów podpisujących wniosek zredukował kwotę do 30.000 zł.),

3) wstawiał corocznie przez lat 10 w budżet krajowy kwotę 30.000 zł. na środki podniesienia hodowli bydła a mianowicie na subwencyonowanie nowych obór zarodowych, na odświeżanie krwi w istniejących oborach zarodowych, na zasiłki gminom uboższym dla nabycia buhajów gminnych, na premiowanie gmin za najlepsze staranie się o podniesienie hodowli bydła, na premiowanie bydła włościańskiego, wreszcie opędzenie kosztów administracyjnych."

Komisya gospodarstwa krajowego po gruntownem zbadaniu przedłożonego jej wniosku, orzekła zgodnie z wnioskodawcą, że hodowla bydła w kraju naszym tylko za pomocą ustawodawczych środków odpowiednio rozwinąć się może. Orzekła też, że jest rzeczą konieczną, ażeby kraj ze swej strony począł łożyć na cele hodowli bydła, nie oglądając się wyłącznie na subwencye państwowe, zresztą niedostateczne. Uznała jednak co do ustawy hodowlanej potrzebę dalszych badań a co do potrzebnych funduszów, liczyła się ze smutnym stanem budżetu krajowego w r. 1890.

Na wniosek komisyi gospodarstwa krajowego Wysoki Sejm uchwałą z dnia 29. listopada 1890 polecił Wydziałowi krajowemu, ażeby wypracował projekt ustawy, oraz zbadał inne środki podniesienia hodowli bydła i przedłożył stosowne wnioski na najbliższej sesyi sejmowej.

Wydział krajowy zasięgnął opinii świeżo utworzonej krajowej komisyi dla spraw rolniczych i Towarzystw gospodarczych. Sekcya stała krajowej komisyi zatrudniła się całością wniosków posła Rutowskiego a referent J. W. pan Hipolit Bohdan oświadczył się za całością wniosków p. Rutowskiego, poczem i sekcya przyjęła wnioski budżetowe bez zmiany, zgodziła się zasadniczo zarówno na projekt hodowlany, jak i na projekt co do asekuracyi bydła, zastrzegając w tej mierze

dalsze badania na pełnej komisyi. Wnioski te zyskały też aprobatę pełnej komisyi rolniczej na posiedzeniu z d. 5 stycznia 1892.

Wydział krajowy zbadawszy stan sprawy w kraju naszym i za granicą, uważa za konieczne ostateczne ustawodawcze uregulowanie sprawy hodowli bydła w kraju i w tym celu przedkłada Wysokiemu Sejmowi projekt „Ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych.“

Zasadnicze podstawy projektu tego są:

1) przymus licencyonowania buhajów używanych do rozpłodu cudzego bydła;

2) przymus utrzymywania buhajów gminnych, o ile nie wystarczą licencyonowane buhaje, utrzymywane przez prywatnych, lub przez spółki na użytek ogólny;

3) stworzenie czasu przejściowego dla tych okolic lub gmin, gdzie nagłe wykonanie postanowień z powyższych dwóch zasad wynikających, mogłoby być niemożliwem lub nawet szkodliwem.

Ad 1) mniema Wydział krajowy, że wszystko, co się w powyższym wywodzie powiedziało o środkach podniesienia hodowli w innych krajach, tudzież o stanie rzeczy w naszym kraju, dowodzi niewątpliwej potrzeby zaprowadzenia przymusu licencyonowania. Nie idziemy w projekcie tak daleko, ażeby i prywatnych hodowców, utrzymujących buhaje dla swojej obory, poddawać przymusowi licencyonowania. Tu bowiem, w większych gospodarstwach, można się spodziewać racyonalniejszego kierunku hodowli, a zatem odpowiedniejszego dobierania rozpłodników. W małych jednak gospodarstwach, które liczebnie głównie tutaj ważą, pozostawienie dotychczasowej dowolności w dobieraniu rozpłodników byłoby utrwaleniem obecnego stanu rzeczy, który określiliśmy powyżej a który im dłużej trwa, tem bardziej pogarszać się musi z największą szkodą ekonomicznego położenia naszej rolniczej ludności.

Tej zasadzie przymusu licencyonowania buhajów, używanych do rozpłodu cudzego bydła, odpowiadają §§. 1 i 2 projektu, tudzież postanowienia karne zawarte w §. 14 projektu a skierowane zarówno przeciw właścicielowi (posiadaczowi) nielicencyonowanego buhaja, użytego do rozpłodu cudzego bydła, jak i przeciw właścicielowi (posiadaczowi) krowy lub jałowicy przez cudzego nielicencyonowanego buhaja odstanowionej. Te postanowienia karne, jeżeli tylko ściśle przestrzegane będą, zapobiegną też tak częstemu u nas puszczaniu buhajków na pastwisko, tak bardzo dla racyonalnej hodowli szkodliwemu. A jakkolwiek w pierwszych czasach po wprowadzeniu ustawy w życie mogą te postanowienia karne wydawać się dosyć dotkliwemi — niewątpliwie po pewnym czasie stanie się u nas tak, jak było wszędzie, iż ludność rolnicza sama uzna ich konieczność i użyteczność.

Jako organ w pierwszym rzędzie do wykonania ustawy powołany, wprowadza projekt komisye licencyonujące.

Nie poprzestajemy przytem na szablonowem zaprowadzeniu komisyj powiatowych, ale proponujemy, aby tam, gdzie się to potrzebnem okaże, mogły być w powiecie dwie, lub więcej komisyj (§. 4). W takim razie Wydział krajowy oznaczy dla każdej komisyi jej okręg, przyczem samo się rozumie, iż Wydział krajowy czynić to może tylko na podstawie opinij zasięgniętych na miejscu, a więc u Rad powiatowych i właściwych oddziałów Towarzystw gospodarskich. W wyborze członków komisyi licencyonujących pozostawiamy największą ingerencyę organom miejscowym, które mianują dwóch członków komisyj, a tylko mianowanie jednego, będącego zarazem przewodniczącym, składa projekt w ręce Wydziału krajowego, wszakże na przedstawienie właściwego komitetu Towarzystwa gospodarskiego, jako najlepiej znającego osobistości, które fachowem znawstwem do tego się kwalifikują. Koszta tych komisyj wydało nam się najwłaściwiej rozdzielić na kraj i powiat w ten sposób, że fundusz krajowy ponosi koszta podróży i dyety przewodniczącego i weterynarza, którego obecność w bardzo wielu wypadkach może być konieczną, zaś powiat po-

nosi koszta podróży i dyety dwóch innych, przez miejscowe organa mianowanych członków komisyi, tudzież inne jej wydatki. Ażeby jednak powiatów kosztami tymi zbytecznie nie obciążać, proponujemy, żeby dochód z grzywien w pierwszym rzędzie na pokrycie tych wydatków powiatu był użyty (§. 15).

Jeżeli wszakże działalność komisyj licencyonujących ma przynieść oczekiwane owoce, musi ona koniecznie być ujętą w pewne normy, któreby były zgodne z ogólnym kierunkiem hodowli, jaki przez fachowe organa wytkniętym będzie.

Nie wystarczy przeto, żeby komisya licencyonująca poprzestała na ocenieniu samej tylko indywidualnej zdolności rozpłodowej przedstawionego jej buhaja i według tego udzieliła lub odmówiła licencyi, ona musi też kierować się tem, czy ten właśnie rozpłodnik odpowiednim będzie dla miejscowego zawodu bydła i czy używanie go odpowie celowi ujednostajnienia i ulepszenia hodowli. Dla tego też komisye licencyonujące otrzymają instrukcye (§. 6) wydane przez Wydział krajowy w porozumieniu z komitetami centralnymi obu Towarzystw gospodarskich, a zawierające zasady, według których przy licencyonowaniu postępować należy. Te instrukcye będą musiały być w najzupełniejszej zgodzie z ogólnym programem hodowlanym, jaki będzie musiał być ułożony przy pomocy obu Towarzystw rolniczych i krajowej komisyi dla spraw rolniczych, nietylko ze względu na odpowiednie wykonanie ustawy, o której mowa, ale też i na racyonalne użycie znacznych funduszów subwencyjnych, jakich reprezentacye naszych rolników z funduszu krajowego i z funduszów państwa oczekują.

Ad 2) Jak przymus licencyonowania tak też i przymus utrzymywania buhajów gminnych znajduje swoje uzasadnienie w tem, co się powiedziało wyżej o stanie sprawy hodowlanej w innych krajach a u nas. Przymusowe trzymanie licencyonowanych buhajów dla użytku gmin jest nietylko koniecznem wymaganiem pomyślnego r zwoju hodowli w kraju całym, naturalnie pod warunkiem racyonalnie ułożonego a konsekwentnie wykonanego programu hodowli. Buhaj gminny stać się może podnietą do ekonomicznego podniesienia całej gminy. Ten żywy majątek gminy, zdobyty wprawdzie przy ewentualnej pomocy pożyczkowego funduszu hodowlanego ale zawsze własną ofiarą samychże członków gminy, zostaje pod opieką i bacznem okiem wszystkich właścicieli bydła w gminie, wszystkich zatem członków gminy. Sprawa zakupna buhaja, sposobu umieszczenia go, utrzymywania i hodowania, czy to w zarządzie gminy czy za umową ze spółką lub z prywatnym hodowcą, staje się sprawą ogólnego zainteresowania w gminie. Kwestye, jaki buhaj jest najwłaściwszy dla miejscowego zawodu bydła, jakiej ma być rasy, jakie mieć właściwości fizyczne, zkąd go dostać, jak go chować i żywić, jak później odmienić, stawiają po raz pierwszy może w gminie na porządku dziennym kwestyę hodowli bydła jako sprawę publicznego interesu. Nie tylko więc jest to sposobność do rozszerzenia wśród ludności rolniczej racyonalnych zasad hodowli, ale często bardzo dopiero z buhajem gminnym zaczyna się w miejscowości rzeczywista hodowla, produkcya bydła jako gałęź gospodarstwa wiejskiego ważna, o wynikach gospodarstwa rozstrzygająca, gdy dotąd uważaną była jako rzecz uboczna a przypadkowa. Ten przymus utrzymywania buhajów gminnych mógłby w pierwszej chwili przedstawiać dla gmin, pewną finansową trudność i dla tego też §. 18 projektu ustawy orzeka, iż gminy będą mogły otrzymywać pożyczki na zakupno buhajów gminnych z funduszu, o którego udotowanie ze skarbu krajowego i zasilenie ze skarbu państwa Wydział krajowy równocześnie czyni wnioski. Zdawało się Wydziałowi krajowemu zbytecznem zamieszczać w ustawie bliższe szczegóły co do warunków udzielania tych pożyczek a ułożenie tych warunków raczy Wysoki Sejm pozostawić swemu organowi wykonawczemu, którego staraniem będzie z jednej strony fundusz pożyczkowy jak najlepiej ubezpieczyć, z drugiej zaś poczynić możliwie najdalej idące ułatwienia gminom, mającym w interesie hodowli z funduszu tego korzystać.

Zasada przymusu utrzymywania buhajów gminnych wypowiedziana jest w §§. 8 i 9 projektu. Oznaczenie ilości potrzebnych dla gminy buhajów nie może być pozostawione dowol-

ności gminy samej, projekt przeto przekazuje to komisyom licencyonującym jako najwłaściwszym a fachową instrukcyą zaopatrzonym organom. Według miejscowych stosunków może też komisya orzec, iż dla paru mniejszych, blisko sąsiadujących a nie wiele bydła posiadających gmin, może jeden buhaj gminny wystarczyć.

Orzeczenie komisyi ma być przez Zwierzchność gminną wykonane (§. 9) albo przez zakupno własnego buhaja albo przez ugodę z prywatnym właścicielem lub spółką. Projekt nie orzeka, w jaki sposób zakupno ma być wykonane, ażeby gmina nie postąpiła sobie dowolnie i przez zakupienie niewłaściwego rozpłodnika nie wyrządziła szkody sobie i sprawie hodowlanej. Postanowienie takie jednak zanadto obciążyłoby ustawę szczegółami a jest też zbytecznem wobec faktu, 1) że buhaj gminny musi być licencyonowanym, co zapewnia dostateczną ingerencyę komisyi, 2) że w przeważnej ilości wypadków będzie gmina musiała korzystać z pożyczki a między warunkami pożyczki muszą być oczywiście i takie, które zapobiegną dowolności i sprawę zakupna buhajów gminnych ujmą w odpowiednie normy.

Koszta zakupna buhajów (§. 10) po słuszności mogą być rozłożone tylko na tych, którzy własnych rozpłodników dla swego użytku nie utrzymują a miarą rozkładu nie może być ani wysokość podatku ani obszar posiadanej ziemi, lecz tylko ilość posiadanych krów i jałowic tak, aby do kosztów tych każdy gospodarz tylko w miarę swej korzyści się przyczyniał. Rozkładu tego dokonać może tylko Zwierzchność gminna, przyczem jednak zastrzega projekt Wydziałowi powiatowemu prawo nadzoru. Konsekwencyą konieczną przymusu utrzymywania buhajów gminnych jest §. 11 projektu, dający Wydziałowi powiatowemu prawo uskutecznienia tego, coby Zwierzchność gminy uczynić zaniechała.

Ażeby zaś zapobiedz zmarnowaniu wydatków na zakupno buhaja gminnego, koniecznem było postanowienie §. 13. projektu, które oddaje umieszczenie, żywienie i hodowanie buhaja gminnego, tudzież takiego, który jest własnością prywatną lub spółki, ale jest na użytek gminy utrzymywany, pod opiekę Zwierzchności gminy. Ale i tu koniecznem jest danie dokładnych wskazówek nieświadomym rzeczy Zwierzchnościom gminnym przez udzielenie im fachowej instrukcyi ze strony komisyj licencyonujących.

Ad 3) Pomimo całego uznania niezbędnej potrzeby rychłego wykonania wyłuszczonych wyżej postanowień ustawy, nie mógł Wydział krajowy zapomnieć o trudnościach, jakie temu w wielu miejscowościach i okolicach staną na przeszkodzie i o wynikającej ztąd konieczności umożliwienia stanu przejściowego tam, gdzie wyjątkowe stosunki wymagać tego będą. Wspomnieliśmy już, że dotychczasowym projektom ustawy hodowlanej stawała głównie na przeszkodzie obawa, iż jak się wyraził komitet Towarzystwa gospodarskiego galic. w swem sprawozdaniu z r. 1887 „w większej części kraju ustawa taka przyczyniłaby się do znacznego zmniejszenia się ilości bydła i mleka, a tem samem i dochodu“ i że stan buhajów w kraju nie jest dostateczny, aby można znaczną część mniej zdolnych usunąć.

A jakkolwiek sprawozdanie to poszło nieco za daleko, gdy obawy te odnosi do „większej części kraju“, to jednak zaprzeczyć się nie da, iż w wielu okolicach nagłe przeprowadzenie licencyonowania, dokonane w ten sposób, ażeby ściśle przestrzegano wszelkich wymagań racyonalnej hodowli i nie odpowiadającym tym warunkom egzemplarzom odmawiano licencyi, mogłoby chwilowo wywołać zmniejszenie stanu bydła. Jak we wszelkich u nas stosunkach gospodarczych, tak też i w tej sprawie liczyć się trzeba z wielkiemi różnicami, jakie zachodzą pomiędzy poszczególnemi okolicami tak co do stanu gospodarstwa jak i co do jego warunków. Okolice, w których hodowla ostatnimi czasy poczyniła już znaczniejsze postępy, które są już jako tako zaopatrzone w dobre rozpłodniki albo tak zamożne, że łatwo im będzie zakupić nowe, warunkom zupełnie odpowiadające rozpłodniki, zniosą bez szkody rygory projektowanej ustawy. Dla innych rygory te mogłyby być szkodliwe. Nie może to nas skłonić do zaniechania ustawy, pod każdym względem zbawiennej, ale zmusza do uwzględnienia tych okolic, w których na razie wykonanie jej zbyt wielkie wywołałoby trudności. Dlatego też dobrze uczynił poseł Rutowski, iż w swoim wniosku

z r. 1890 zamieścił postanowienia przejściowe, dające możliwość uwzględnienia stosunków wyjątkowych. Wydział krajowy przyjmuje te postanowienia (§. 19), dając im tylko nieco odmienną stylizacyę. Czas przejściowy tak oznaczono, iż w przeciągu trzech lat może Wydział krajowy przyznawać ulgi także na przeciąg lat trzech. W ten sposób, w okolicach mających najgorsze warunki mogłyby się te ulgi rozciągać aż do sześciu lat. Ulgi odnosić się mogą albo do przymusu licencyonowania albo do przymusu utrzymywania buhajów gminnych, albo do wymagań, jakie przy licencyonowaniu stawiane będą. Ażeby jednak w przyznawaniu tych ulg nie pójść tak daleko, by wykonanie ustawy stało się wyjątkiem a jej zawieszenie regułą, określono warunki zastosowania postanowień przejściowych tak, żeby istotnie tylko wyjątkowe stosunki znaleźć mogły uwzględnienie. A jak w całej ustawie, tak też i w przejściowem postanowieniu §. 19 staramy się zachować ścisłą łączność z Towarzystwami gospodarskiemi i Radami powiatowemi, których opinii Wydział krajowy zasięgać będzie a zarazem pobudzać je do akcyi pomocniczej w tym celu, aby wyjątkowe postanowienia rychło mogły ustąpić miejsca ścisłemu wykonaniu ustawy.

Wyjaśniwszy w ten sposób projekt ustawy, uzasadnić nam jeszcze należy dołączone do niej rezolucye.

Pierwsza z nich poleca Wydziałowi krajowemu wydawanie w porozumieniu z fachowemi Towarzystwami przepisów wykonawczych do tej ustawy dla pojedynczych stref, okolic i całego kraju.

Nie mamy tu na myśli zwykłych, formalistycznych przepisów co do sposobu wykonania ustawy, ale jak już wspomnieliśmy wyżej o ins rukcyach dla komisyj licencyonujących, wskazanie kierunku działania i ciągłe nad nim czuwanie. Odnosi się to zarówno do zasad, jakich przy licencyonowaniu trzymać się należy, jako też i do zakupna buhajów gminnych — jedno i drugie bowiem rozstrzygać będzie o kierunku hodowli i jej wynikach. Rzecz naturalna zaś, że nie można tu poprzestać na jednorazowo wydanych przepisach, ale trzeba będzie w miarę postępu akcyi wydawać przepisy dalsze, dążąc systematycznie do ujednostajnienia krajowych zawodów, czy to odradzając przez dobór odpowiednich rozpłodników zanikłe zawody krajowe, czy też podnosząc je przez odpowiednie krzyżowanie.

Równocześnie należy podnosić wiedzę hodowcy, propagować uprawę roślin pastewnych i lepsze gospodarstwo płodozmienne, podnosić mleczarstwo i t. p. Zadanie to spełnią w części niższe szkoły rolnicze, krajowi wędrowni nauczyciele rolnictwa, tudzież krajowy instruktor mleczarstwa, specyalnie zaś do najbliższego celu, niniejszą ustawą zamierzonego, posłuży podręcznik o utrzymywaniu buhajów gminnych, o którym mowa w drugiej rezolucyi.

Jak w każdej zaś sprawie tego rodzaju, tak i w tej równolegle z akcyą władz i organów publicznych iść powinna akcya zbiorowej pomocy własnej, przez tworzenie stowarzyszeń hodowlanych, czy to obejmujących szersze zadanie podnoszenia hodowli bydła czyli też trzymających się w ciaśniejszych granicach, jak n. p. spółki do utrzymywania na wspólny rachunek rozpłodników. Ażeby tę pomoc własną pobudzić i wskazać jej środki działania, proponujemy trzecią rezolucyę, polecającą opracowanie odpowiedniego statutu dla Towarzystw hodowlanych i spółek do utrzymywania buhajów.

Wszakże wobec znanych stosunków przeważnie większej części naszych gmin wiejskich, wobec ekonomicznego położenia naszej małej własności, ustawa pozostałaby martwą literą, gdyby się nie przyszło z materyalną pomocą gminom i hodowcom i dla tego ze sprawą tej ustawy wiąże się najściślej sprawa subwencyj na podniesienia hodowli.

II.

Subwencye na podniesienie hodowli.

Bezpośrednie działanie państwa, mające na celu podniesienie rolnictwa, hodowli zwierząt domowych i pokrewnych gałęzi gospodarstwa wiejskiego, które tak wydatny wpływ wywarło n. p. we Francyi lub w Prusiech, zawsze nieznaczne w państwie austryackiem i teraz nader po-

wolne w Przedlitawii robi postępy. Zaczątki czynnej polityki ekonomicznej w tym kierunku datują się przed końcem XVIII. wieku.

W połowie bieżącego wieku zwyciężył w administracyi państwa kierunek wspierania interesów przemysłowych Monarchii, rolnictwo zaś zostawiono własnym siłom, nie troszcząc się prawie o nie, a tem mniej wspierając je ze skarbu państwa, tak obficie z produkcyi rolnej zasilanego. Nareszcie w erze konstytucyjnej przekazano kulturę krajową kompetencyi Sejmów krajowych i autonomii krajów, nie dając im wszakże potrzebnych na cele tej kultury środków.

Stosunkowo jeszcze najwięcej pamiętała administracya państwa o hodowli bydła rogatego, ale działała nierównomiernie; interes taniego prowidowania stolicy państwa i przemysłowych zachodnich miast i prowincyj importujących bydło, przeważał zawsze w motywach i sposobach działania państwa a kraj nasz pozostał wskutek tego w rzędzie najbardziej zaniedbanych.

Od roku 1869 do 1880 włącznie wynosiła pomoc państwa na cele hodowli bydła razem *1,107.000 zł.* czyli w przecięciu rocznem *92.318 zł.* Ale z tego przypadło w tym samym okresie czasu na Galicyę zaledwie *110 302 zł.*, a zatem w przecięciu rocznem *9.192 zł.* czyli niespełna 10% całej kwoty subwencyjnej przez Rząd na wspieranie hodowli bydła wyznaczonej. Co gorzej, subwencya ta była niepewną, niestałą, z roku na rok zmienianą (w roku 1874 wynosiła subwencya państwa Galicyi udzielona: 12.379 zł. a już w następnym roku 1875 tylko 3225 zł.; w r. 1877 8.000 zł. a w następnym 1878 roku nic; w latach zaś 1879, 1880 tylko 4.550 zł. a względnie 5.550 zł.)

Naturalnie przeto, że wobec takiej niepewności nie mogło być mowy o jakiejkolwiek akcyi uregulowanej i nie mogłoby być nawet wtedy, gdyby kwoty subwencyjne wyższe były; cała przeto pomoc ograniczała się prawie wyłącznie na premiowaniu bydła przy ogólnych lub okręgowych wystawach.

Nie będziemy tu podnosić niezmiernych szkód, jakie ponosił kraj nasz przez pozostawienie go otworem od wschodnich jego granic.

Przychodząca z bydłem stepowem najstraszniejsza zaraza bydlęca „księgosusz“, grasowała prawie nieustannie, obracając w niwec wszelkie starania i zabiegi kraj. Towarzystw rolniczych około podniesienia hodowli bydła w kraju i niwecząc wieloletnią i z wielkiemi nieraz ofiarami połączoną pracę światlejszych rolników.

Nareszcie wydaną została ustawa z dnia 20. lutego 1880 przeciw zarazom bydlęcym, a z zamknięciem granic wschodnich zamknąć się miały czasy pomorów, kraj pustoszących.

Niestety ustawa ta, jedna z najdobroczynniejszych dla kraju i państwa, nic przyniosła u nas dotychczas tych błogich skutków, jakie przynieść mogła i może i jakie widzimy w prowincyach zachodnich, gdyż kraj nasz nieprzygotowany należycie do reformy gospodarstwa rolnego, zamknięciem granic wskazanego, nie był zdolny bez dostatnich środków finansowych jąć się dosyć skutecznie podniesienia hodowli bydła, czy to przez odrodzenie zniszczonych krajowych ras i zawodów, czy przez sprowadzenie i aklimatyzowanie nowego materyału rozpłodowego.

Gdyby kraj miał od roku 1881 odpowiednie środki finansowe, dozwalające hodowlę bydła w kraju na racyonalne tory wprowadzić, inaczej wyglądałyby dzisiaj gospodarstwa nasze, które w większej liczbie wypadków na hodowli bydła opierać się muszą.

Wprawdzie powiodło się naszym Towarzystwom rolniczym i Reprezentacyi kraju naszego w Wiedniu, a głównie energicznym osobistym wpływom Prezesa Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego Adama księcia Sapiehy uzyskać cokolwiek większą subwencyę państwową na pierwsze lata przejściowe po zamknięciu granicy, mianowicie na lata 1881, 1882 i 1883 (w trzechleciu tem otrzymała Galicya ze skarbu państwa: w 1881 roku *60.148 zł.* z 121.582 zł. przeznaczonych dla całej Przedlitawii, czyli 49.27% w roku 1882 *62.000 zł.* z 111.058 zł., czyli 55·74% a w roku 1883 *47.000 zł.* z 106.058 zł. czyli 44·32%) ale już po tych trzech latach zredukowano pomoc państwa do sumy pomiędzy *18.000 zł.* a *22.430 zł.* rocznie, co nie pozwoliło Towarzystwom rolniczym prowadzić energicznie rozpoczętej akcyi i wy-

konać planów gruntownie obmyślanych, a to tem mniej, że usiłowania Towarzystw rolniczych nie były wspierane stosowną ustawą hodowlaną, jak się to stało w innych krajach.

Niezawodnie, że porównując przeszłość, mianowicie czasy przed ustawą z. 1880, lub przed objęciem naczelnej administracyi spraw rolniczych przez JE. hr. Falkenhayna z teraźniejszością, widoczny jest pewien postęp; kiedy bowiem w okresie przed rokiem 1880 otrzymywała Galicya zaledwie 10% z ogólnej sumy subwencyi państwowej (od roku 1869 do 1880=110.302 zł. z 1,107.515 zł. czyli 9·96%), to udział Galicyi w subwencyi państwowej wynosił w ostatnim dziesiątku lat z wyłączeniem wszakże lat przechodowych, 1881 1882 i 1883, o których powyżej była mowa, w przecięciu rocznem około 25%.

Że udział ten, na pozór odpowiedni, mianowicie jeżeli go porównamy do liczby bydła, jaką Galicya w porównaniu do liczby bydła w całem państwie austryackiem posiada (według obliczeń z r. 1880 posiadała Galicya 2,242.861 sztuk bydła rogatego na 8,584.077 sztuk znajdujących się w całej Przedlitawii, czyli okrągło 26%)nie stoi jednakże w żadnym stosunku do rzeczywistych potrzeb spowodowanych tak długo trwającem zaniedbaniem kraju przez rząd państwowy, że nie wystarcza na częściową choćby naprawę przewinień polityki ekonomicznej państwa wobec kraju naszego, nie potrzebujemy tu wykazywać; wykazywały je już wielokrotnie i udowodniły memoryały Towarzystw rolniczych, rozprawy sejmowe i remonstracye delegacyi polskiej w Wiedniu.

Ale nawet, gdybyśmy zapomnieli o zaniedbaniach przeszłości i przyjęli, że udział kraju naszego w subwencyi państwowej na podniesienie hodowli bydła rogatego jest odpowiedni do liczby bydła, znajdującego się w kraju naszym w porównaniu do liczby bydła w całem państwie*), to jednakże znaczenie jego zmniejszy się, jeżeli zważymy, że Galicya na wszystkich innych polach kultury krajowej jest gorzej traktowaną, niż inne kraje koronne i że mimo z każdym rokiem wywalczanych lepszych postępów, w ogóle biorąc, w niesprawiedliwie małym stosunku z pomocy państwa korzysta. Na dowód tego dosyć przytoczyć, że udział kraju naszego w subwencyach państwowych na rok 1890 na wszystkie cele kultury, prócz hodowli koni, (a więc na hodowlę bydła rogatego, bydła drobnego, drobne melioracye, uprawę ważniejszych roślin, zalesienia itd.) razem *557.987 zł.* (bez wydatków centralnych, obliczanych osobno na 42.077 zł.) wynoszących, przedstawiał zaledwie 14% (78.326 zł.), chociaż Galicya jest krajem przeważnie rolniczym i na każdem polu silnej pomocy wymagającym.

Zważywszy powyżej przytoczone okoliczności mianowicie, długie zaniedbania przeszłości i to. że Galicya w interesie taniego prowidowania w mięso stolicy państwa, tudzież większych

---

*) Tak jednakże nie jest, jak się okazuje z następujących cyfr przez dr. Rutowskiego zestawionych Na 100 sztuk bydła rogatego otrzymują subwencyi państwowej:

1.	Wybrzeże	4·59 zł.
2.	Salzburg	2·54 „
3.	Tyrol i Vorarlberg	2·02 „
4.	Dolna Austrya	2·00 „
5.	Karyntya	1·40 „
6.	Kraina	1·24 „
7.	Szląsk	1·04 „
8	Bukowina	1·01 „
9.	*Galicya*	*0·96* „
10.	Styrya	0·90 „
11.	Morawa	0·78 „
12.	Górna Austrya	0 62 „
13.	Czechy	0·43 „
14.	Dalmacya	0·04 „

Galicya zajmuje przeto dopiero dziewiąte miejsce.

miast i prowincyj przemysłowych przez wiek przeszło była narażoną na nieustanne zarazy i własnym pozostawiona siłom, że niestała, niedostateczna i w żadnym stosunku nie stojąca pomoc państwa lat ostatnich nie wystarcza, chociażby na częściowe wyrównanie strat dawniejszą polityką rządu na kraj nasz sprowadzanych, słusznem jest i sprawiedliwem, abyśmy w usiłowaniach o podwyższenie subwencyi państwowej nie ustawali.

Nie należy się jednakże łudzić, ażebyśmy bez odpowiednich ofiar z funduszu krajowego mogli uzyskać ze skarbu państwa pomoc znacznie wydatniejszą.

Gdy zaś bez większych, na dłuższy szereg lat zapewnionych planów, konsekwentnie i wytrwale użytych środków finansowych nie podobna myśleć o dotrzymaniu kroku innym krajom na polu hodowli bydła, będącego główną podstawą naszego rolnictwa, staje się rzeczą konieczną, ażeby kraj sam, ze skarbu krajowego dostarczył odpowiednich na ten cel środków finansowych.

Kraj nasz dotąd nie przyczyniał się wcale subwencyami z funduszów swoich do bezpośredniego wspierania hodowli bydła. Towarzystwa gospodarskie zaś nie mogły nic z własnych dochodów na tenże cel łożyć. To też cała akcya dotychczasowa ku podniesieniu hodowli bydła dokonywaną była jedynie niedostatecznymi środkami państwowymi.

Inną drogą szły wszystkie kraje; we Francyi widzimy obok wydatków na ten cel ze skarbu państwa, znaczne wydatki departamentalne i komunalne.

Podobnież w Prusiech, w Saksonii i t. d.

W Szwajcaryi obok znacznych wydatków Związku, łożą także i zazwyczaj jeszcze więcej bo kilka, kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt tysięcy franków rocznie związki kantonalne.

Tej samej metody chwycił się Sejm i rząd węgierski, wymagając od komitetów, chcących korzystać z subwencyi państwowej (z reguły daleko znaczniejszej niżeli w Austryi) subwencyi co najmniej w tej samej wysokości, jaką otrzymać pragną ze skarbu państwa, co też przyniosło ten skutek, że sumy użyte na cele hodowli bydła wynoszą corocznie najmniej dwa razy tyle, ile subwencya państwa wynosi.

W państwie austryackiem widzimy także, że właśnie w tych krajach istotne i znakomite już osiągnięto rezultaty, w których kraj, jako taki, przyczyniał się i przyczynia w odpowiedniej, często wyższej mierze, aniżeli wynosi subwencya ze skarbu państwa, funduszami swymi do kosztów podniesienia hodowli bydła. I tak n. p.:

1) Tyrol z krajowego funduszu popiera hodowlę bydła bezpośrednio i pośrednio, dając subwencye na obory zarodowe i sprowadzanie rozpłodowego bydła z poza kraju, na buhaje gminne, szczepienie ochronne od zaraz bydlęcych jak niemniej na podniesienie hodowli świń, a pośrednio na serownictwo, poprawę łąk i pastwisk, zakupno nasion głównie pastewnych roślin i t. d.

Na te cele przeznaczył Sejm na rok 1890:

Dla sekcyi północnej niemieckiej 5.900 zł., dla sekcyi włoskiej 4.200 zł. razem 10.000 zł.; zaś *na rok 1891* dla sekcyi pierwszej 6.000 zł. (w tem małe kwoty na nawozy sztuczne, hodowlę ryb i maszyny rolnicze), a dla sekcyi drugiej 5.800 zł. (prawie wyłącznie na cele hodowlane), razem 11.800 zł.

2) Styrya popiera również z funduszu krajowego bardzo energicznie hodowlę bydła. Jedna z pierwszych zaprowadziła ona u siebie ustawą hodowlaną i utrzymuje własnym kosztem znaczną służbę krajową weterynaryjną.

Na cele podniesienia hodowli bydła przeznacza Sejm styryjski:

a) do rozporządzenia styryjskiego Towarzystwa rolniczego, począwszy od roku 1886 po *5.000 zł.* rocznie;

b) na utrzymanie 16 krajowych weterynarzy, początkowo 8278 zł. w ostatnich zaś latach po *9730 zł.* rocznie;

c) na koszta przeprowadzenia ustawy hodowlanej (koszta podróży delegatów Wydziału krajowego, weterynarzy i członków komisyi) dalej na zakupno buhajów i ich premiowanie na wystawach okręgowych po 7.580 zł.,

d) na szczepienie bydła przeciw zarazom od roku 1889 po *500 zł.*

Razem w ostatnich latach na cele powyższe *22.810 zł.* rocznie!

3) Dolna Austrya. Kraj ten a zwłaszcza jego Towarzystwo rolnicze, wspierane finansowo funduszami państwowymi i krajowymi, podjęły w ostatnich latach niezmiernie energiczną akcyę w kierunku podniesienia nietylko hodowli bydła rogatego ale także koni, świń i drobiu.

Mianowicie hodowlę bydła rogatego popiera kraj głównie za pośrednictwem Towarzystwa rolniczego:

a) premiowaniem bydła, zwłaszcza buhajów i jałowic na wystawach i jarmarkach bydła hodowlanego przez Towarzystwo rolnicze w życie wprowadzonych (corocznie odbywa się 20 do 22 wystaw targowych buhajów rozpłodowych, na których rozdawano w ostatnich latach po 5.750 zł. na premie),

b) udzielaniem subwencyi na zakupno buhajów rozpłodowych, a raczej na odsprzedaż buhajów gminom i prywatnym hodowcom po zniżonej cenie, jak niemniej na zakupno i premiowanie jałowic, a w końcu na obory zarodowe;

c) przez zorganizowanie i utrzymywanie znacznej służby weterynaryjnej (na służbę tę wydano z funduszów krajowych w roku 1889=19.800 zł., w roku 1890=20.749 zł., a w roku 1891=23.828 zł.) Jak powyżej wspomniano, wspiera kraj funduszami swymi nietylko hodowlę bydła rogatego, ale także hodowlę koni i nierogacizny:

Na hodowlę koni roboczych przeznaczył kraj w roku 1890 kilkanaście tysięcy zł. a w tych *10.000 zł.* wyłącznie na zakupno klaczy, subwencyę zaś na premiowanie koni wynoszącą w roku 1890 1.400 zł. podniósł w roku 1891 do kwoty 2.000 zł.

Na hodowlę świń, mianowicie na zakupno rozpłodników męskich dla stacyi knurów i na subwencyonowanie zakładów hodowlanych, przeznacza kraj od 1888 po 2.000 zł. rocznie. W roku 1890 było już 8 zakładów hodowlanych świń rasy poprawnej i 95 stacyj knurów, a w tych przeszło 170 knurów, około 600 loch i około 600 prosiąt do rozpłodu przeznaczonych. Celem, do którego Towarzystwo rolnicze i hodowcy Dolnej Austryi dążą, jest: wyrugowanie nierogacizny węgierskiej i *galicyjskiej* z targu wiedeńskiego, a jak to w całej szczerości wypowiedział w Izbie poseł do Rady państwa i wielce zasłużony referent spraw hodowlanych Towarzystwa gosp. Dolno austryackiego p. Brenner, cel ten zostanie wkrótce osiągnięty, jeżeli Galicya ze swej strony nie podejmie akcyi w kierunku podniesienia hodowli nierogacizny z równą intenzywnością. Zaznaczyć tu należy, że w miarę, jak kraj ze swoich funduszów większe kwoty na cele hodowli bydła przeznacza, otrzymuje też coraz większe subwencye ze skarbu państwa. I tak: Subwencye na hodowle bydła rogatego i bydła drobnego (świń i owiec) wynosiły w Dolnej Austryi zł.:

w roku	z funduszu krajowego	ze skarbu państwa
1887	26.040	5.130
1888	29.660	5.185
1889	31.560	7.870
1890	33.200	13.720
1891	37.178	?

4. Morawy. Na cele hodowli bydła łoży kraj ten najwyższe znane w Austryi sumy, przewyższające wielokrotnie kwoty subwencyjne ze skarbu państwa otrzymywane i posługuje się z niepospolitym skutkiem całym szeregiem bardzo skutecznych środków, z planem dobrze obmyślanym i konsekwentnie przeprowadzonym. Do środków tych należą: licencyonowanie buhajów, przymus gmin do utrzymywania buhajów gminnych, asekuracya i kataster bydła, premie, stacye buhajów, obory zarodowe i zakład wychowu buhajów (Stieraufzuchthöfe).

Ze skarbu państwa otrzymuje Morawa na hodowlę bydła liczebnie małą subwencyę po 6300 zł. do 7870 zł. rocznie (w tej sumie 950 do 1000 zł. na hodowlę bydła drobnego, resztę na hodowlę bydła rogatego). Natomiast *ze skarbu krajowego* wydaje się na cele hodowlane rocznie 45000 zł. do 47500 zł. W szczególności ponosi fundusz krajowy morawski na cele hodowlane następujące wydatki roczne począwszy od roku 1886 :

W roku	Na koszta wykonania ustawy hodowlanej	Na remuneracye weterynarzy	Towarzystwu rolniczemu na inne środki podniesienia hodowli bydła	Na zakupno buhajów rozpłodowych	Na hodowlę drobnego bydła	Razem
1886	14500	5687	8000	12000	1000	41787
1887	14500	6262	8000	12000	1000	42362
1888	14500	7000	8000	12000	1000	43100
1889	14500	6750	8000	12000	5000	42850
1890	14500	7600	8000	12000	5000	43700
1891	14500	8000	8000	12000	1000	44100

Nie dziw przeto, że kraj ten posiadający już poprzednio hodowlę bydła znacznie rozwiniętą, olbrzymie czyni postępy od czasu wprowadzenia ustawy hodowlanej i asekuracyi bydła. Dziś już zajmuje Morawia bardzo poważne miejsce pomiędzy krajami eksportującymi bydło hodowlane (samych buhajów rozpłodowych eksportuje Morawia rocznie około 500 sztuk, głównie do Węgier) i słynie nie tylko bydłem roboczem ale i wypasami swymi, które konsumują jej własne miasta fabryczne i które w znacznej liczbie za granicę wywozi.

Galicya, kraj przeważnie rolniczy, czerpiący środki utrzymania i rozwoju swego przeważnie z roli, którego przeto najżywotniejszym jest interesem, ażeby jedną z najważniejszych gałęzi produkcyi rolniczej, mianowicie produkcyę zwierząt a na pierwszem miejscu hodowlę bydła rogatego podnieść, a przez nią uzyskanie większych i pewniejszych dochodów z ziemi sobie zapewnić, poprzestawał dotąd na skromnych bardzo zasiłkach ze skarbu państwa, nie odwołując się do ofiarności Wysokiego Sejmu. Obecnie jednak przeznaczenie znaczniejszych na ten cel zasiłków ze skarbu krajowego staje się już nieuniknionem. Apelują o to do Reprezentacyi kraju oba krajowe Towarzystwa gospodarskie, które mają w sprawie hodowli bydła wieloletnie doświadczenia, popiera ich życzenia jednomyślną uchwałą utworzona przez Wysoki Sejm krajowa komisya dla spraw rolniczych, jako doradczy w tych sprawach organ Wydziału krajowego.

Najsilniej zaś za udzieleniem tej subwencyi przemawia okoliczność, iż wprowadzenie w życie ustawy o licencyonowaniu buhajów i o utrzymywaniu buhajów gminnych, ustawy, bez której o racyonalnem i skutecznem działaniu w kierunku podniesienia hodowli i mowy być nie może, byłoby wręcz niewykonalnem, jeżeliby się równocześnie nie przyszło w pomoc hodowcom i gminom przez udzielenie znacznych subwencyj. Wtedy bowiem organa do wykonania ustawy powołane miałyby przed sobą taką alternatywę, iż albo musiałyby wielką pobłażliwością w licencyonowaniu i w wykonywaniu przymusu utrzymywania buhajów gminnych cel ustawy zupełnie zwichnąć, albo też wykonując ustawę ściśle, produkcyę bydła i co za tem idzie produkcyę mleka powstrzymać i cofnąć. Zarówno jedno jak i drugie byłoby dla naszego gospodarstwa hodowlanego zgubnem. Ażeby temu zapobiedz, musi być stworzony fundusz, z któregoby udzielano pożyczek gminom na zakupno buhajów gminnych, muszą być przez czas jakiś udzielane roczne subwencye na podniesienie hodowli, na obory zarodowe, na sprowadzenie rozpłodników odpowiednich do wytkniętego kierunku hodowli, na premiowanie bydła włościańskiego i t. p. Wydział krajowy tem śmielej staje przed Wysokim Sejmem z wnioskami subwencyjnymi, że upatruje w nich możność uzyskania też znaczniejszych na ten cel zasiłków ze skarbu państwa, które jak doświadczenie poucza, zawsze najłatwiej wtedy uzyskać, jeżeli żądanie tych zasiłków poprzeć można wskazaniem na poważną ofiarność kraju samego. Co do wysokości zasiłków, to jeżeli się zważy znaczną liczbę gmin, które prawdopodobnie będą potrzebowały pożyczki na zakupno buhajów gminnych, kwota 50.000 zł. jako stały fundusz pożyczkowy jest minimalną. Fundusz zaś subwencyjny, na który według wniosku miałoby się przez lat 10 wstawiać co roku w budżet po 30.000 zł. tak jest wymierzony, ażeby na wypadek uzyskania takiej samej subwencyi ze skarbu państwa, roczna kwota dorównała mniej więcej tej sumie, jakiej skarb państwa udzielał wtedy, gdy c. k. Rząd rozpoczął na seryo akcyę, od której potem niestety się cofnął t. j. w latach 1881 (61.148 zł.) i 1882 (62.000 zł.). Jest bowiem przekonaniem kompetentnych organów, opartem na poczynionych doświadczeniach, że gdyby subwencye były przez całe dziesięciolecie płynęły tak obficie, jak w wymienionych dwóch latach, cel rozpoczętej wówczas akcyi byłby całkowicie osiągnięty.

Komisya rolnicza wypowiedziała też przekonanie, które Wydział krajowy podziela, iż nie poprzestając na subwencyi państwa i kraju, należy także pobudzić do akcyi czynniki miejscowe, a więc Rady powiatowe, ażeby przez to powiększyć rozporządzalne fundusze a zarazem obudzić żywsze zainteresowanie się sprawą w całym kraju.

Na podstawie powyższych wywodów Wydział krajowy wnosi:

*/. I. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony */. projekt ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych.

II. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z komitetami centralnymi Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i Towarzystwa rolniczego krakowskiego tudzież z Zarządem głównym Towarzystwa kółek rolniczych wypracował przepisy wykonawcze do ustawy hodowlanej a to dla pojedynczych stref i okolic całego kraju.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby postarał się o odpowiedni statut dla Towarzystw hodowlanych i spółek utrzymywania buhajów.

3. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby postarał się o odpowiedni stosunkom kraju podręcznik o utrzymywaniu buhajów gminnych.

4. Utworzonym zostaje stały fundusz hodowlany w wysokości 50.000 zł. na udzielanie pożyczek tym gminom, które według ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych będą musiały postarać się o buhaja gminnego a nie rozporządzają dostatecznymi na ten cel środkami. Fundusz ten będzie osobno administrowany, a zwroty udzielanych z niego pożyczek będą wpływać napowrót do tegoż funduszu.

Na utworzenie funduszu tego wstawione będą w budżet krajowy od r. 1892 począwszy przez 4 lata raty po 12.500 zł. rocznie.

5. W budżet funduszu krajowego wstawiona będzie od r. 1892 począwszy przez 10 lat kwota 30.000 zł. rocznie na inne środki podniesienia hodowli bydła, a głównie na subwencyonowanie obór zarodowych, na zakupno buhajów rasowych, premiowanie hodowców i t. p.

6. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wezwał Wydziały powiatowe do przyczynienia się z funduszów powiatów do wydatków na cele podnoszenia hodowli bydła w powiecie.

7. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przy udzielaniu pożyczek i zasiłków wyżej pod 4. i 5. wymienionych, uwzględniał w pierwszym rzędzie te powiaty, których reprezentacye funduszami swymi przyczynią się do wydatków na podnoszenie hodowli bydła w powiecie.

8. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wyjednał u c. k. Rządu na cel pod 5. wymieniony subwencyę ze skarbu państwa po 30.000 zł. rocznie przez 10 lat.

We Lwowie, dnia 9 lutego 1892 r.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawodzdawca:
Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Puszczanie buhajów do cudzego bydła jest każdemu dozwolone pod warunkiem przestrzegania postanowień niniejszej ustawy.

§. 2.

Tylko licencyonowany buhaj może być używany do rozpłodu cudzego bydła.

§. 3.

Licencyonowanym jest taki buhaj, którego okręgowa komisya licencyonująca zdolnym do rozpłodu uzna.

§. 4.

Wydział krajowy ustanawia w każdym powiecie politycznym co najmniej jednę okręgową komisyę licencyonującą. W razie ustanowienia w jednym powiecie więcej niż jednej komisyi, Wydział krajowy oznaczy dla każdej komisyi okręg, na który jej działalność ma się rozciągać.

Komisya licencyonująca składa się z trzech członków.

Jednego członka, który jest zarazem przewodniczącym komisyi, mianuje Wydział krajowy na przedstawienie komitetu centralnego Towarzystwa gospogarskiego galicyjskiego a względnie Towarzystwa rolniczego krakowskiego.

Drugiego członka mianuje właściwy Wydział Rady powiatowej.

Trzeciego członka mianuje oddział Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego a względnie okręgowe Towarzystwo rolnicze. Jeżeliby w powiecie nie istniał oddział (okręgowe Towarzystwo), mianuje trzeciego członka Komitet centralny właściwego Towarzystwa gospodarskiego (rolniczego).

Wszyscy trzej członkowie Komisyi licencyonującej mają zastępców, w ten sam sposób do komisyi powołanych.

W razie potrzeby i możności przywoływać będzie komisya do swych narad weterynarza z głosem doradczym.

Mandat członków komisyi trwa trzy lata.

Urząd członków komisyi jest bezpłatny.

Mają oni prawo do zwrotu kosztów podróży i dyet. Dyety i koszta podróży przewodniczącego komisyi i weterynarza ponosi fundusz krajowy, innych członków komisyi fundusz powiatowy. Wydział krajowy wyda normy obowiązujące co do wymiaru dyet i kosztów podróży.

§. 5.

Miejsce i czas oglądania buhajów ogłaszać będzie komisya przynajmniej sześć tygodni naprzód przez naczelników gmin i przełożonych obszarów dworskich.

Licencyonowanie główne odbywać się będzie raz do roku. W razie potrzeby odbywać się może licencyononowanie dodatkowe. Gdyby kto pragnął w innym czasie lub miejscu buhaja przedstawić do licencyonowania, poniesie wszystkie koszta komisyi.

§. 6.

O zdatności buhaja do rozpłodu rozstrzyga komisya licencyonująca większością głosów. Od orzeczenia komisyi nie ma odwołania.

Wydział krajowy w porozumieniu z komitetami centralnymi obu krajowych Towarzystw gospodarskich wyda dla komisyj licencyonujących instrukcyę, zawierającą zasady ocenienia zdolności rozpłodowej buhajów.

W instrukcyi tej będą uwzględnione właściwości i potrzeby różnych okolic kraju, celem ujednostajnienia w tych okolicach hodowli co do ras i zawodów.

§. 7.

Jeżeli komisya uzna buhaja zdolnym do rozpłodu, wyda właścicielowi, a względnie posiadaczowi jego licencyę ważną na jeden rok i opiętnuje buhaja.

Komisya prowadzić będzie rejestr licencyonowanych buhajów, ogłaszać wykazy miejscowości, w których są licencyonowane buhaje, z podaniem nazwisk ich właścicieli.

Rejestra te i wykazy składać będzie komisya w Wydziale powiatowym, w c. k. Starostwie powiatowem, tudzież we właściwym oddziale Towarzystwa gospodarskiego a względnie okręgowem Towarzystwie rolniczem.

§. 8.

Komisya licencyonująca orzeka, ile licencyonowanych buhajów znajdować się powinno w jednej lub w sąsiadujących kilku gminach a to stosownie do ilości krów i jałowic.

§. 9.

Jeżeli w gminie nie ma oznaczonej przez komisyę ilości licencyonowanych buhajów (§. 8), wówczas gmina jest obowiązaną brakowi temu zaradzić czy to przez zawarcie ugody z prywatnym właścicielem lub spółką

czyli też przez zakupienie i utrzymywanie jednego a w razie potrzeby i więcej własnych gminnych buhajów.

Sąsiadujące gminy, mające małą ilość bydła rozpłodowego, mogą się łączyć celem wspólnego utrzymywania buhaja. Umowa gmin, w tym celu się łączących, wymaga zatwierdzenia komisyi licencyonującej.

§. 10.

Koszta zakupna i utrzymania buhaja gminnego, o ile z innych źródeł nie byłyby pokryte, Zwierzchność gminna rozłoży co roku na wszystkich właścicieli bydła, którzy swoich własnych buhajów nie utrzymują, a to w stosunku do liczby posiadanych krów i jałowic i ściągnie je zarówno z dodatkami gminnymi.

Rozkład kosztów i wykaz dokonanego ich ściągnięcia, przedłoży Zwierzchność gminna bezzwłocznie Wydziałowi Rady powiatowej.

§. 11.

Gdyby gmina zaniedbała dopełnić obowiązków, według §§. 9 i 10 niniejszej ustawy na niej ciężących, Wydział Rady powiatowej na wniosek komisyi licencyonującej, kwotę potrzebną na zakupno i utrzymanie licencyonowanego buhaja rozłoży na właścicieli krów i jałowic w gminie i zarządzi jej ściągnięcie.

§. 12.

Jeżeli licencyonowany buhaj prywatny przejdzie w posiadanie innej osoby lub zginie, właściciel a względnie posiadacz buhaja bezzwłocznie zawiadomi o tem Zwierzchność gminną, która doniesie o tem bezzwłocznie komisyi licencyonującej. Toż samo uczyni Zwierzchność gminna co do buhaja gminnego.

§. 13.

Według instrukcyi i pod dozorem komisyi licencyonującej czuwa Zwierzchność gminna nad należytem umieszczeniem, żywieniem i hodowaniem licencyonowanego buhaja bez różnicy, czy on jest własnością gminy, czy też przez właściciela prywatnego za umową z gminą na cele hodowli bydła w gminie używany.

§. 14.

Właściciel a względnie posiadacz nielicencyonowanego i niepiętnowanego buhaja, który cudzą krowę lub jałowicę zapłodnił, podlega grzywnie od jednego do dziesięciu zł. w. a. bez względu, czy odstanowienie nastąpiło bezpłatnie lub za opłatą, czy z zezwoleniem właściciela, czy też tylko przez brak należytego nadzoru.

Równą grzywnę zapłaci właściciel a względnie posiadacz krowy lub jałowicy, która nielicencyonowanym cudzym buhajem odstanowioną została.

§. 15.

Kary za przekroczenia niniejszej ustawy orzeka władza polityczna właściwego powiatu. Od orzeczenia takiego służy stronom prawo wniesienia rekursu do politycznej władzy krajowej w przeciągu 14 dni od doręczenia orzeczenia.

Przeciw orzeczeniu politycznej władzy krajowej nie ma dalszego odwołania.

Zwierzchności gminne i c. k. żandarmerya są obowiązane o wszelkich przekroczeniach niniejszej ustawy donosić politycznej władzy powiatowej.

Dochód z grzywien wpływa do funduszu powiatowego i będzie przez Wydział powiatowy używany na cele podniesienia hodowli bydła w powiecie, w pierwszym zaś rzędzie na pokrycie wydatków Wydziału powiatowego, wykonaniem niniejszej ustawy spowodowanych.

§. 16.

Wydziały powiatowe użyczać będą wszelkiej pomocy komisyom licencyonującym.

Wydziały powiatowe będą czuwać nad tem, ażeby Zwierzchności gminne ściśle przestrzegały postanowień niniejszej ustawy i spełniały obowiązki tą ustawą na nie nałożone. W wykonaniu tego nadzoru używać będą Wydziały powiatowe tych środków zaradczych i dyscyplinarnych, jakie im ustawa gminna co do nadzoru nad gminami nadaje.

§. 17.

Wydział krajowy może rozwiązać komisyę licencyonującą przed upływem trzechlecia.

§. 18.

Celem ułatwienia gminom nabywania własnych buhajów, zostanie utworzony krajowy fundusz hodowlany, z którego mogą być udzielane pożyczki na zakupno buhajów gminnych.

Warunki, pod jakimi pożyczki te udzielane będą, określi instrukcya przez Wydział krajowy wydana.

W tym samym celu będą udzielane subwencye bezzwrotne na zakupno buhajów gminnych.

§. 19.

Od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy do lat trzech, służy Wydziałowi krajowemu prawo przyznawania poszczególnym gminom, okolicom lub powiatom wyjątkowych ulg w wymaganiach, stawianych przy licencyonowaniu buhajów co do ich zdolności rozpłodowej, a nawet zawieszenie postanowień §§. 2. i 3. niniejszej ustawy co do licencyonowania i §§. 8. i 9. co do przymusu utrzymywania buhajów. Wyjątkowe te postanowienia mogą być wydane na przeciąg roku, dwóch lub co najwyżej trzech lat i odnosić się mogą tylko do takich gmin, okolic lub powiatów, w których udowodnionym będzie miejscowymi warunkami hodowli uzasadniony brak dostatecznej liczby buhajów, wszelkim warunkom licencyonowania odpowiadających, oraz stwierdzonem będzie wielkie ubóstwo gmin i nadmierna trudność w nabywaniu z innych okolic odpowiednich buhajów.

Postanowienia takie wydać może Wydział krajowy tylko na wniosek komisyj licencyonujących po zasięgnięciu opinii Wydziału Rady powiatowej i komitetu centralnego właściwego Towarzystwa gospodarskiego.

Wydział krajowy zawiadomi o tem równocześnie właściwy oddział Towarzystwa gospodarskiego a względnie Towarzystwo okręgowe rolnicze i inne stowarzyszenia, mające na celu podniesienie gospodarstwa, oraz Wydział Rady powiatowej, celem użycia możliwych środków podniesienia hodowli bydła w tych miejscowościach, okolicach lub powiatach.

§. 20.

Niniejsza ustawa wchodzi w życie w 3 miesiące po jej ogłoszeniu.

§. 21.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Moim ministrom rolnictwa i spraw wewnętrznych.

Alegat 1. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 7470/92.

Odpis

pisma komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego z dnia 3. kwietnia 1891, L. 314 do Wydziału krajowego we Lwowie.

W myśl wezwania Wys. Wydziału krajowego z d. 18. lutego 1891 r. L. 53246/90 komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego ma zaszczyt wyrazić swe zapatrywanie jak następuje:

Celem stanowczego podniesienia hodowli bydła w kraju uważa Komitet przedewszystkiem zaprowadzenie ustawy o licencyonowaniu buhajów za konieczne, przypomina równocześnie, że w roku 1884 po obradach ankiety we Lwowie, wniósł w Sejmie przez posła Władysława Struszkiewicza projekt podobnej ustawy, który niestety pod obrady nie przyszedł. Projekt ów, którego odpis załączamy, jest mniej więcej tej samej treści, co projekt posła Rutowskiego i towarzyszy. Komitet przychyla się do projektu z roku 1884 z pewnemi odmianami, nie wchodząc obecnie w szczegółowy rozbiór samejże ustawy.

Aby ustawa o licencyonowaniu buhajów mogła wejść w życie i rzeczywiste krajowi przynieść korzyści, należy starać się o uzyskanie tak od kraju jakoteż od c. k. Rządu odpowiednich funduszów.

I. Co do wysokości tych funduszów, uważa Komitet zgodnie z zapatrywaniem ankiety lwowskiej, za konieczne wyjednanie u Sejmu krajowego utworzenie dla całego kraju stałego funduszu hodowlanego jednorazowego w ilości co najmniej 50.000 zł. a. w. do udzielania gminom pożyczek bezprocentowych na zakupno buhajów oraz udzielanie subwencyi corocznej po 30.000 zł. a. w. przez przeciąg lat 10 na podniesienie hodowli bydła w kraju.

Specyalnie, biorąc pod rozwagę stosunki hodowlane zachodniej części Galicyi, Komitet uważa przeznaczenie połowy żądanego funduszu stałego 25.000 zł. a. w. za zaledwie wystarczającą kwotę dla tej części kraju, a to ze względu na większą stosunkowo ilość krów i jałowic, gęstsze zaludnienie, rozdrobnienie gruntów włościańskich, zaczem idzie dotkliwy brak buhajów w wielu gminach na większą potrzebę nabiału, na wyżywienie rodzin, nareszcie ze względu na szczupłość dotychczas otrzymywanych subwencyj rządowych, za pomocą których 8 tylko obór zarodowych i 60 kilka stacyj buhajów stworzyć można było.

Chcąc przytem przyspieszyć działanie i nadać hodowli przy licencyonowaniu kierunek odpowiedni stosunkom i potrzebom miejscowym, pamiętać koniecznie należy, iż obniżenie funduszu stałego utrudniłoby wielce należyte wykonanie projektowanej ustawy.

Fundusz ten winien pozostać w ręku Wysok. Wydziału, ewentualnie Rad powiatowych, a tylko sprawy czysto hodowlanej natury mają być rozstrzygane przez c. k. Towarzystwa rolnicze lub ich organa.

Dalej uważa Komitet za konieczne dla podniesienia hodowli bydła otrzymywanie przez szereg 10 lat corocznie trzeciej części żądanej subwencyi krajowej t. j. 10.000 zł. a. w. Rozrządzać tym funduszem ma dla zachodnich powiatów c. k. Towarzystwo rolnicze krakowskie, które obowiązanem będzie corocznie przedkładać preliminarz użycia tej sumy.

Przeznaczeniem tej subwencyi byłoby:

1. Premiowanie bydła oraz premiowanie buhajów równocześnie z ich corocznem licencyonowaniem ma być w pierwszym rzędzie uwzględnione.

2. Utrzymanie i ewentualne tworzenie nowych obór zarodowych, a to celem produkowania odpowiedniej ilości dobrych rozpłodników a przedewszystkiem dobrych buhajów dla włościan.

3. Urządzanie wystaw bydła po okręgach i rocznych targów na bydło rozpłodowe w połączeniu z premiowaniem.

4. Utworzenie i uposażenie biura inspekcyjnego dla spraw hodowlanych, któreby z ramienia Towarzystwa rolniczego wykonywało nadzór nad oborami zarodowemi, stacyami buhajów, oraz jako organ fachowy, przeprowadzało wszelkie agendy hodowlane.

Biuro to miałoby również obowiązek, przed wejściem ustawy w życie, poczynić studya nad obecnie znajdującym się w kraju materyałem rozpłodowym.

Jako dalsze środki ku podniesieniu hodowli wymienić wypada:

a) Udzielanie pomocy finansowej i fachowej tworzącym się spółkom, mającym na celu przerabianie i zbyt a zwłaszcza wywóz nabiału.

b) Popieranie dążności w kierunku pouczania włościan o zasadach racyonalnego żywienia bydła, oraz o uprawie odpowiednich roślin pastewnych, udzielając na początek bezpłatnie nasion dla zachęty.

c) Wytworzenie w drodze konkursów i subwencyj specyalnych wydawnictw popularnych, dążących do pouczania włościan o racyonalnem żywieniu bydła i produkcyi paszy, oraz rozdawanie bezpłatne włościanom pism tego rodzaju.

II. Należy starać się o uzyskanie od Wys. c. k. Rządu na przeciąg lat 10 stałej subwencyi, wynoszącej przynajmniej dwa razy tyle, jak dotychczas udzielana była, lub też półtora razy tyle, ile kraj na ten cel przeznaczy, a to na podstawie stosunku pobieranego podatku rządowego do krajowego, motywując przytem potrzebę znacznych funduszów na wprowadzenie projektowanej ustawy w życie.

III. Subwencye rządowe, otrzymane w ciągu ostatnich lat 10 wynosiły i zużyte zostały w sposób, jak wyjaśnia wykaz załączony.

Subwencye powyższe przyniosły już skutki pomyślne, które jednak z powodu zbyt szczupłych funduszów, mianowicie w ostatnich latach, ograniczały się tylko do najbliższych okolic tych miejscowości, gdzie nieliczne obory zarodowe i stacye buhajów zaprowadzone być mogły.

IV. Mimo, że Wysoki Wydział krajowy nie zapytuje o opinię komitetu co do trzeciego punktu rezolucyi sejmowej z dnia 29 listopada 1889, tyczącej się zabezpieczenia bydła od zarazy, Komitet jednak z uwagi, iż idzie o jeden z najważniejszych czynników podniesienia hodowli bydła t. j. o zabezpieczenie hodowców od strat nieprzewidzianych, czuje się obowiązanym teraz już zaznaczyć w tym względzie stanowisko swoje, przemawiając jak najgoręcej za zaprowadzeniem przymusowego zabezpieczenia bydła od zarazy.

Alegat 2. do sprawozdania Wydziału krajowego. L. 7470/92.

Odpis

memoryału c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego L. 287/91.

Wysoki Wydziale krajowy!

Odnośnie do wezwania Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 18. lutego b. r. L. 53.246, podpisany Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego ma zaszczyt w sprawie podniesienia hodowli bydła rogatego następującą przedłożyć odpowiedź:

Sprawa podniesienia hodowli bydła w kraju naszym należy do rzędu najważniejszych, dotyczących materyalnego postępu tegoż kraju. Zajmowało się też nią w Galicyi wschodniej nasze Towarzystwo gospodarskie galicyjskie od samego początku swego istnienia t. j. od roku 1845 i dokładało wszelkich starań, na jakie tylko pozwalały jego każdorazowe środki, aby tę gałąź gospodarstwa wiejskiego, doniosłe dla rolnictwa znaczenie mającą, podźwignąć z upadku i zaniedbania i postawić na takim stopniu, na jakim znajduje się w innych krajach z dobrej hodowli słynących i na jakim rzeczywiście mogłaby stanowić dla naszych rolników obfite źródło dochodu.

Wobec tego wielką otuchą i radością napełnić nas musi uchwała Wysokiego Sejmu, polecająca zbadanie tej ważnej sprawy. Przekonani też jesteśmy, że dotychczasowa żmudna praca Towarzystwa naszego, poczynająca pożądane owoce już wydawać, znajdzie tak w Wysokim Wydziale krajowym jakoteż w Reprezentacyi kraju należne uznanie i silne poparcie i że obmyślane a następnie w życie wprowadzane będą jedynie takie środki celem podniesienia chowu bydła w Galicyi, które odpowiedzą rzeczywistym potrzebom rolników.

W odpowiedzi na zapytanie Wysokiego Wydziału krajowego: Co dotychczas Towarzystwo nasze zrobiło, ograniczamy się na treściwem zestawieniu faktów, dołączając zarazem szereg sprawozdań Komitetu Towarzystwa gospodarskiego galic., z których Wysoki Wydział krajowy powziąć może bardziej szczegółową wiadomość o tem, co i jak zrobił dotychczas Komitet Towarzystwa gosp. gal. w kierunku podniesienia hodowli bydła i jakie na ten cel ze skarbu państwa fundusze posiadał.

Na pytanie zaś: Co i jak nadal czynić należy, przedłożymy jedynie te wnioski, które zdaniem naszem wypływają z przedstawionej w części pierwszej działalności Komitetu Towarzystwa gosp. gal., a które nie przesądzając pod tym względem opinii Wysokiego Wydziału krajowego, najprościej i najpewniej doprowadzić mogą do celu.

I. Działalność Komitetu Towarzystwa gosp. galic. w sprawie podniesienia chowu bydła w Galicyi wschodniej od roku 1845 do 1890 rozpada się na trzy różne okresy, w których działalność ta zmieniała nie tylko swój zakres, ale po części i metodę.

Okres pierwszy trwał od założenia Towarzystwa aż do r. 1868. W tym czasie Towarzystwo gosp. galic. stało zupełnie o własnych siłach, nie posiadało żadnych funduszów, którymi mogłoby rozporządzać w celu podniesienia chowu bydła, a więc cała działalność Komitetu Towarzystwa gosp. gal. ograniczać się musiała na krzewieniu wiadomości przyrodniczych i zasad umiejętnej hodowli zapomocą czasopism fachowych, jakoteż pouczających wykładów i dyskusyi w czasie zgromadzeń członków Towarzystwa. Rozprawy, wykłady i dyskusye miały ten skutek, że szer-

sze koła gospodarzy po raz pierwszy w naszym kraju zaczęły się pilniej zastanawiać nad doniosłem znaczeniem harmonijnego zespolenia produkcyi roślinnej ze zwierzęcą, zaczęły baczniejszą zwracać uwagę na chów bydła i zmieniać przestarzały a coraz mniej się opłacający system gospodarowania, oparty wyłącznie prawie na uprawie roślin zbożowych. zastępując go innym poprawniejszym, uwzględniającym w równej mierze produkcyę zwierzęcą. Dalszym a bardziej praktycznym krokiem w sprawie podniesienia hodowli bydła w kraju naszym były wystawy rolnicze, które Komitet Towarzystwa gosp. gal. urządzał od roku 1850 z początku Lwowie a później i w innych miastach prowincyonalnych. Już wówczas Wys. c. k. Rząd zaszczycił Komitet Towarzystwa gosp. gal. zaufaniem i przyznał mu ster nad rozdawaniem nagród rządowych. Dalszym ważnym i dla całej przyszłości hodowli krajowej decydującym czynnikiem miały być szkoły rolnicze. I tego czynnika już w tym pierwszym okresie nie zaniedbał Komitet, w roku albowiem 1856 założono staraniem i kosztem Towarzystwa gosp. gal. pierwszą szkołę rolniczą w Dublanach, w której nauka hodowli bydła umiejętnie i z pożytkiem dla kraju traktowaną była.

Okres drugi trwał od roku 1868—1880. W miarę jak hodowla bydła coraz większego u nas nabierała znaczenia, wzmogła się też potrzeba umiejętnego kierownictwa i skuteczniejszej nad tą gałęzią gospodarstwa opieki. O uzyskanie na ten cel odpowiednich funduszów ze skarbu państwa czyniono długoletnie usilne starania, które dopiero w r. 1868 po raz pierwszy odniosły pożądany skutek. W tym roku utworzone c. k. Ministerstwo rolnictwa, uznało Towarzystwo gospodarskie galic. za organ właściwy do działania we wschodniej części Galicyi w sprawach rolniczych, weszło z Komitetem tegoż Towarzystwa w bezpośredni stosunek i odtąd co roku udzielało mu zasiłków pieniężnych na podniesienie chowu bydła. Sposób, w jaki osiągnąć należało ten cel, został równocześnie jaśniej określony, gdyż Ministerstwo rolnictwa dając subwencye, przeznaczyło je na zakupno rozpłodników ras zagranicznych celem uszlachetniania bydła krajowego i wyznaczyło nagrody pieniężne za poprawną hodowlę. Wskutek tego Komitet Towarzystwa gosp. gal. wytknął sobie dwa kierunki: dla hodowców z większej posiadłości postanowiono zakupować rozpłodniki ras słynnych za granicą z dobroci i odsprzedawać je po zniżonej cenie w drodze licytacyi, dla włościan zaś zakupować buhaje w kraju i urządzać stacye rozpłodowe, gdzieby włościanie mogli bezpłatnie krowy swe do odlatowania przyprowadzać. Celem podniesienia hodowli w większych własnościach urządzano początkowo premiowania lepszych obór, dla włościan zaś wprowadzono w życie wystawy przeglądowe bydła włościańskiego połączone z premiowaniem najlepszych okazów.

Jakkolwiek środki w ten sposób stosowane oddziaływały bardzo skutecznie, to jednakowoż nie mogły one stanowczo wpłynąć na ogólny stan hodowli bydła w kraju, albowiem subwencye udzielane przez Wysoki c. k. Rząd na cel tak ważny były w tym czasokresie bardziej niż skromne i niewystarczające. Dość nadmienić na poparcie tego, że dla 49 powiatów do okręgu Towarzystwa gosp. gal. należących, wynosiły one maksymalnie 7000 a minimalnie 3000 zł., że z roku na rok kwota subwencyi wachała się między temi dwoma granicami, ale co najgorsza, subwencya sama nie miała charakteru stałego, Komitet nigdy nie wiedział, czy w przyszłym roku subwencyę w ogóle otrzyma lub też nie. Taki system utrudniał bardzo działanie Komitetu, nie dając mu możności postępowania konsekwentnego według pewnego z góry obmyślanego planu, wymagającego stałych wkładów przez dłuższy szereg lat.

To spowodowałe Komitet Tow. gosp. gal., że w r. 1875 przedłożył Wys. c. k. Ministerstwu rolnictwa memoryał w sprawie chowu bydła, w którym wykazał, że dotychczasowe szczupłe zasiłki pieniężne nie osiągają w zupełności celu, a prosząc o znaczniejsze i stałe subwencye, przedstawił zarazem szczegółowy plan czynności, które koniecznie przedsięwziąć należy, aby chów bydła w Galicyi podnieść. Jako główny środek prowadzący do celu zamierzonego, wskazano w tym memoryale tworzenie subwencyonowanych obór zarodowych, tak ras krajowych jakoteż i obcych, któreby się stały ogniskiem hodowli czystej krwi, zkądby każdy po

trzebujący z łatwością otrzymać mógł materyał rozpłodowy, zaaklimatyzowany, pewnego i znanego pochodzenia. Całą wschodnią Galicyę podzielono na strefy hodowlane i oznaczono dla każdej strefy tę rasę obcokrajowego bydła, która nadawałaby się najlepiej do poprawy bydła miejscowego. W ogóle Komitet postawił sobie jako jedno z najgłówniejszych zadań swej działalności na polu podniesienia hodowli bydła ujednostajnienie ras odpowiednio do właściwości i wymogów różnych stref kraju, oraz wyrobienie typów bydła za pomocą umiejętnego doboru i krzyżowania bydła krajowego z zagranicznem.

Memoryał ten nie odniósł jednak na razie pożądanego skutku i trzeba było dopiero tak gruntownego zwrotu w naszych stosunkach hodowlanych, jaki nastąpił w r. 1880, by plan wyłożony w tym memoryale znalazł we Wiedniu uwzględnienie a zarazem intencyę przychylną jego urzeczywistnieniu. Zwrot wspomniany, to było zamknięcie granicy galicyjskiej od strony Rosyi i Rumunii dla importu bydła stepowego, przynoszącego zarazę księgosuszu. Od tego czasu poczyna się nowy okres w działalności Komitetu gosp. galic. a mianowicie:

Okres trzeci. By ocenić całą doniosłość rzeczonego zwrotu, dość będzie krótkiemi słowy scharakteryzować fatalny wpływ bydła stepowego na naszą hodowlę krajową. Bydło to hodowane w okolicach stepowych, gdzie mniej wymagało wkładów i kosztów utrzymania, było tanie, gospodarze też nasi zakupowali takowe całemi stadami, używali najpierw do roboty a następnie zaopatrywali niem stajnie opasowe przy licznie w kraju znajdujących się podówczas gorzelniach. Ztąd też ceny bydła krajowego szczególnie w powiatach wschodnich trzymały się na niskiej stopie, co zniechęcało hodowców naszych do czynienia wkładów w hodowlę ras szlachetniejszych, ta albowiem przy takim stanie rzeczy opłacać się nie mogła, zwłaszcza że wraz z owem bydłem stepowem przyszła do kraju naszego zaraza „księgosuszu“, która częstokroć ogałacała z bydła całe okolice i niszczyła wszelkie próby ulepszonej hodowli krajowej. Dzisiaj nie podobna obliczyć tych milionowych strat, jakie kraj nasz poniósł w ciągu prawie całego stulecia wskutek wolnego importu bydła z Rosyi i Rumunii. C. k. Rząd wytężał swe siły w walce ze straszną zarazą bydlęcą co roku do nas z rzeczonych krajów zawlekaną, aż wreszcie widząc, że to doprowadzić może rolnictwo krajowe do upadku, zamknął w r. 1880 granicę dla bydła stepowego. Ustała też wskutek tego zgubna konkurencya, zatamowano źródło zarazy pochłaniającej corocznie tysiące sztuk bydła krajowego i dokonano w ten sposób zmiany naszych stosunków hodowlanych, bez której dotychczasowe zabiegi Komitetu Tow. gosp. gal. około podniesienia chowu bydła, mały tylko skutek osiągnąć mogły.

Teraz dopiero uwydatniła się cała ważność chowu bydła dla kraju, jak nasz na wskróś rolniczego, którego dobrobyt w ogromnej mierze zależy od stanu, w jakim się ta gałęź gospodarstwa znajduje. Wspomnieliśmy już, że do czasu zamknięcia granicy podniesienie chowu bydła było nader trudnem; zamknięcie granicy było więc z jednej strony rzeczą bardzo korzystną, lecz z drugiej strony stawiało chwilowo kraj a szczególnie wschodnią część jego w niezmiernie trudnych warunkach. Gdy bowiem w innych krajach nad ulepszeniem hodowli pracowano od długich już lat z ogromnem wytężeniem, korzystano ze wszystkich postępów nauki i nietylko zaspakajano u siebie wszystkie potrzeby, ale zdobywano coraz to nowe miejsca odbytu dla bydła i innych produktów hodowli, u nas ta gałęź gospodarstwa zaledwo rozwijać się poczynała, tak że rolnictwo po zamknięciu granicy znalazło się w wielkim kłopocie wskutek braku bydła tak co do ilości jakoteż szczególnie co do dobrej jakości.

Kwestya hodowli własnego bydła stała się teraz jednym z najżywotniejszych interesów w kraju naszym, należało więc wytężyć wszystkie siły, by właśnie w tym punkcie sprowadzic postęp jak najprędszy i najskuteczniejszy. Wyrozumiał to Komitet Tow. gosp. galic., stojący na straży interesów rolniczych i spotęgował starania swe we Wiedniu, by ze skarbu państwa uzyskać większą subwencyę. I rzeczywiście staraniom Komitetu Towarzystwa gosp. galic. powiodło się przekonać Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa o potrzebie większej niż w poprzednich latach sub-

wencyj na cele podniesienia chowu bydła, a dotychczasowa działalność Komitetu na tem polu, oględność i oszczędność w szafowani pieniądzmi subencyjnemi oraz skrupulatność, z jaką składane były rachunki z użycia tychże pieniędzy, znalazły należytą ocenę i pozyskały u Ministerstwa najzupełniejsze dla Komitetu zaufanie; sprawiły też, iż znaczniejsza subwencya na rzeczone cele została nam przyrzeczoną, chociaż niestety na razie tylko na trzy lata.

Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zażądało następnie od Komitetu szczegółowego programu działania, a gdy program taki, ułożony na zasadach, wypowiedzianych w memoryale roku 1875 został przedłożony i przez rzeczone Ministerstwo zatwierdzony, otrzymał Komitet na jego zrealizowanie kwotę 132 tysiące zł., płatną w ciągu lat trzech. By osiągnąć cel programem zakreślony, musiał Komitet przedewszystkiem przeprowadzić szczegółowe zbadanie stanu hodowli w kraju naszym, musiał utworzyć specyalne biuro, któreby załatwiało sprawy w ten zakres wchodzące, a których liczba ogromnie się zwiększała. musiał wreszcie ustanowić specyalnego inspektora, któryby podróżując ciągle po kraju nie tylko przekonywał się o potrzebach każdej okolicy, lecz przedewszystkiem prowadził umiejętny nadzór nad wykonywaniem tego, co Komitet celem podniesienia hodowli w kraju zarządzał. Zaraz w pierwszych latach tej rozszerzonej działalności założył Komitet 20 obór zarodowych pełnej krwi, w tej liczbie 17 obór ras szlachetnych zagranicznych do poprawy bydła krajowego najodpowiedniejszych i 3 obory ras krajowych. Założył także Komitet 11 obór pół krwi, razem przeto 31 obór.

Obory pełnej krwi utworzono w ten sposób, że Komitet zakupiwszy wyborowy materyał rozpłodowy tak żeński jako też męski, oddał takowy znakomitszym hodowcom w kraju z opustem 50%. Obory pół krwi utworzono pod odmiennymi warunkami, a mianowicie zakupowano buhaje pełnej krwi i dostarczano takowych za połowę ceny tym, którzy oświadczyli się z chęcią utrzymywania rzeczonych obór.

Właściciele jednej i drugiej kategoryi obór zarodowych w ten sposób subwencyonowanych, musieli przyjąć pewne warunki ze strony Komitetu im postawione, tak co do sposobu hodowania, jak i co do kierunku prowadzenia rasy i utrzymywania ksiąg rodowodowych bydła, musieli wreszcie poddać się kontroli Komitetu przez inspektora chowu bydła wykonywanej. Równocześnie spotęgował Komitet swe dawniejsze usiłowania około podniesienia chowu bydła włościańskiego, założył też w tym celu 250 stacyj buhajów we wszystkich stronach okręgu Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, starając się od samego początku, w miarę środków i materyału rozpłodowego, jaki można było na stacye pozyskać, by stacye rzeczone zaopatrzone były ile możności w buhaje rasy odpowiedniej właściwościom okolic. Zadanie to było z początku trudnem, nie było bowiem w kraju tej ilości doborowych i rasowych rozpłodników, ile było potrzeba, to też zasada ujednostajnienia typów bydła przez krzyżowanie właściwe, dopiero w latach późniejszych, kiedy obory zarodowe rozwijać się poczęły, coraz pilniej przestrzeganą być mogła. — Celem uwidocznienia postępów w chowie bydła u włościan, a zarazem celem zachęty tychże do poprawienia rasy i lepszego hodowania, urządzał Komitet prawie co roku wystawy przeglądowe bydła włościańskiego, połączone z premiowaniem sztuk najlepszych, pochodzących przeważnie po buhajach subwencyonowanych. Zachęcał także Komitet włościan do uprawy roślin pastewnych, rozdając je stosownie do potrzeb i warunków pojedynczych okolic, bądź darmo, bądź też po cenach zniżonych.

Dla ułatwienia większym hodowcom nabycia ulepszonych rozpłodników urządził Komitet w tym czasokresie dwie wystawy targowe bydła we Lwowie.

Nie zaniedbał też Komitet zwrócić uwagi na tak ważną gałęź w ścisłym związku z hodowlą bydła stojącą, jak mleczarstwo a chociaż usiłowania czynione na tem polu nie zostały uwieńczone wprost pomyślnym skutkiem, głównie dla braku wystarczających dla tego celu funduszów, to jednakowoż sprawa ta najpierw przez nas poruszona, zainteresowała Reprezentacyę kraju i w rezultacie Wysokiemu Wydziałowi krajowemu pod opiekę oddaną została.

Ponieważ utworzenie obór zarodowych subwencyonowanych nie wystarczało dla zadość uczynienia potrzebom większych hodowców, Komitet postanowił ująć w swe ręce ster przy doborze i kupnie bydła zagranicznego i nietylko objął pośrednictwo między zagranicą a hodowcami prywatnymi, ale nadto w miarę funduszów rozporządzalnych dawał tym hodowcom 30—50% opustu. Pozwoliło to Komitetowi wpłynąć stanowczo na ograniczenie ilości ras z zagranicy sprowadzanych i zapobiedz dotychczasowej zbyt wielkiej rozmaitości tychże, która dla przyszłości hodowli krajowej nie mogła być pożyteczną.

Streszczając działalność Komitetu w tym trzecim okresie przytaczamy tylko jeszcze co następuje:

Subwencyonowane obory zarodowe pełnej krwi i pół krwi wydały w tym czasie z przychowku około 2.000 sztuk bydła poprawnego rozpłodowego.

Stacye buhajów utrzymywane przez Komitet, których ilość w ciągu 9-ciu lat wynosiła łącznie 1870, wpłynęły potężnie na podniesienie ogólnego poziomu hodowli w całej wschodniej części kraju, odlatowano bowiem w nich blisko do 100.000 krów włościańskich.

Sprowadzono nadto przeszło 200 sztuk doborowego bydła rozpłodowego z zagranicy, celem zakupna którego wysyłał Komitet do krajów słynnych z dobrej hodowli prawie co roku komisyę swą z rzeczoznawców złożoną.

Przez wystawy przeglądowe bydła osiągnięto to, że pośród włościan rozbudziło się zamiłowanie do hodowli ulepszonej. Coraz częściej też od włościan z różnych stron kraju nadchodzą prośby o utworzenie stacyj buhajów, gdyż włościanie przekonali się już o korzyściach ulepszonej hodowli. Najwymowniejszym tego dowodem jest chów bydła w okolicy Kamiennej w powiecie nadwórniańskim, gdzie włościanie wspierani i zachęcani przez Komitet Towarzystwa gospodarskiego, wobec energicznego działania pana Grzegorza Głuchowskiego, właściciela obory zarodowej w rzeczonej włości, starannie wychowują bydło pełnej krwi rasy simentalskiej, sprzedając korzystnie sztuki rozpłodowe i woły opasowe.

By umożliwić ujednostajnienie ras bydła w takich okolicach, gdzie nie ma odpowiednich buhajów, Komitet zakupował szczególnie od roku 1886 buhaje na rachunek subwencyi i powierzał je właścicielom stacyj, co bardzo korzystnie dopomagało do rozpowszechnienia tych właśnie ras, na których wprowadzeniu zależało.

Najlepszą illustracyą pomyślnych rezultatów działalności Komitetu na tem polu, była wiedeńska powszechna rolniczo-leśna wystawa roku 1890, na której po raz pierwszy bydło galicyjskie właśnie ze wschodniej części kraju dorównało jakością bydłu innych krajów i zaszczytne nagrody otrzymało. Komitetowi Towarzystwa gosp. galic. przyznano na rzeczonej wystawie w Wiedniu za staranie około podniesienia chowu bydła, dyplom honorowy, co świadczy o uznaniu, jakie i poza granicami kraju starania te odniosły. — Na tej wystawie pokazało się dobitnie, że Galicya może i na tem polu hodowli bydła rogatego dorównać innym szczęśliwszym krajom, zarazem przekonaliśmy się tam z cen ofiarowanych za nasze poprawne bydło, jak wiele może kraj nasz zyskać, skoro jakość bydła zostanie u nas ulepszoną

Z żalem jednakowoż podnieść musimy, że znaczniejsza subwencya państwowa, przyznana Komitetowi w roku 1881 po trzech latach więcej jak o $^2/_3$ uszczuploną została. W r. 1881 i 1882 wynosiła ona po 50.000, w r. 1883 już tylko 32.000, zaś od roku 1884 zaledwo po 15.000 a najwięcej po 16 000 zł. rocznie, co nie odpowiada ani rozległości kraju, ani ilości utrzymywanego w nim bydła. W sierpniu 1884 r. Komitet wniósł znowu memoryał do Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa, wyłuszczał w nim potrzebę popierania hodowli krajowej większą subwencyą, żądał przyznania tejże dla wschodniej Galicyi po 34.000 zł. rocznie na dłuższy szereg lat, dowodząc, że w razie zaniechania dalszej pomocy pieniężnej świeżo założone obory zarodowe

upaść a przynajmniej z pod zwierzchnictwa Komitetu usunąć się mogą, przez co korzyść osiągnięta z dotychczazowej pracy byłaby zmarnowaną. W memoryale tym Komitet wykazał dalej, że dopiero po dłuższem systematycznem popieraniu i rozszerzaniu działalności naszej doprowadzić można do tego, iż hodowla w kraju rozwijać się pomyślnie będzie. Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa nie uwzględniło jednak tych słusznych wywodów, jako też corocznie ponawianych próśb i przyznało Komitetowi jedynie subwencyę roczną 15.000 zł. wyłącznie tylko na podniesienie chowu bydła włościańskiego, na utrzymanie stacyj buhajów i premiowanie przychowku po tych buhajach. Nie uwzględniło Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa i tego niejednokrotnie przez nas podnoszonego argumentu, że w razie ustania subwencyj dla obór zarodowych pełnej i pół krwi wkrótce przyjść może do tego, iż dla stacyj buhajów może nie stać w kraju rozpłodników ulepszonych, a więc i z tego względu cel subwencyi może być udaremniony. Nie zwróciło też Ministerstwo uwagi i na tę okoliczność, że nawet na ten bliższy cel, na jaki przeznaczoną jest owa subwencya, jest ona w stosunku do obszaru naszego okręgu ogromu potrzeby zupełnie niewystarczającą. To też komitet Towarzystwa gosp. gal. już we wspomnianym memoryale w roku 1884 oświadczył otwarcie, że nie mając zapewnionej podstawy dalszego działania, nie będzie mógł przyjąć odpowiedzialności na przyszłość i dać rękojmii, że sprawa podźwignięcia chowu bydła w Galicyi przyniesie plony pierwotnym planem zakreślone.

Komitet, znalazłszy się wobec nieprzepartego faktu odmowy większej subwencyi ze strony Wysokiego Ministerstwa, nie ustawał jednak w nowych usiłowaniach i pomimo niewystarczających funduszów, oraz z roku na rok zwiększających się zapotrzebowań ze strony hodowców krajowych, starał się wszelkimi sposobami o podtrzymanie wprowadzonych już w życie a skutecznie na podniesienie hodowli krajowej wpływających środków. Nie zaniechał więc Komitet subwencyonowania, chociaż tylko w bardzo skromnych rozmiarach, istniejących już obór zarodowych w ten sposób, iż dostarczał im od czasu do czasu świeżych i doborowych rozpłodników za połowę ceny; stał się on jedynym obecnie pośrednikiem między hodowcami galicyjskimi a zagranicą przy sprowadzaniu bydła oryginalnego, ograniczając przy tem ile możności zakupno różnorakich a nieodpowiednich ras bydła. Utrzymuje też Komitet stacye buhajów dla użytku włościan, przy przeglądowych wystawach rozdaje nadgrody za dobrą hodowlę i w ogóle stara się w tej dziedzinie gospodarstwa budzić postęp i zamiłowanie.

Oto jest krótki i treściwy pogląd na działalność c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic. od początku jego istnienia do roku bieżącego; szczegóły mieszczą się w sprawozdaniach załączonych do niniejszej odpowiedzi, ocenienie zaś rezultatów tej działalności naszej pozostawiamy światłej opinii Wysokiego Wydziału krajowego.

II. Powyższy przegląd czynności Towarzystwa gospodarskiego w sprawie chowu bydła rogatego świadczy, że Komitet wykonywał konsekwentnie plan dawno obmyślany a na głębokiej znajomości kraju oparty.

Tym sposobem założone zostały silne podwaliny racyonalnej hodowli bydła we wschodniej części Galicyi i wykonano szczęśliwie pierwszą, najważniejszą połowę programu. Że się to stało pomimo szczupłych środków materyalnych, zawdzięczyć trzeba jedynie stosunkom, łączącym Komitet ze wszystkiemi warstwami sfer ziemiańskich w kraju. Wieloletnia wspólna patryotyczna praca zawiązała między Komitetem centralnym a licznymi członkami Towarzystwa tak silne węzły, że dzisiaj Komitet wpływać może tam, gdzie ani urzędowy reskrypt, ani oficyalny wędrowny pedagog dojść nie potrafi. Wytworzyła się obywatelska organizacya, na miłości kraju i wzajemnem zaufaniu oparta, która pozwala Komitetowi rozpowszechniać wszelkie pożyteczne myśli, badać nieustannie potrzeby i braki naszego rolnictwa. Tego dzielnego czynnika

użyje Komitet także w przyszłości i z pewnością nie braknie mu ani chęci, ani woli, do wykonania drugiej połowy programu. Godziłoby się jednak, ażeby Świetna Reprezentacya kraju udzieliła swej pomocy, i wyjednać raczyła większą niż dotąd subwencyę państwową.

Systemu działania zmieniać nie trzeba, bo skuteczność jego stwierdziło doświadczenie, a grono najznakomitszych hodowców bydła w kraju i c. k. Ministerstwo rolnictwa we Wiedniu z uznaniem przyjęło program Komitetu. Trzeba tylko działać na większą skalę, trzeba równocześnie popierać hodowlę na wszystkich punktach i wszelkimi środkami, aby dotychczasowa praca Komitetu tem większe wydała owoce i ażeby rychlej doszła ludność wiejska do dobrobytu, którego bez racyonalnej hodowli bydła nigdy nie osiągnie.

W tym duchu pojmuje swoje przyszłe zadanie Komitet Tow. gosp. gal. i oświadcza się z gotowością ukończenia tego, co rozpoczął a licząc na niezawodne poparcie ze strony kraju, ma zaszczyt przedłożyć następujące

Wnioski:

1. Ażeby Wysoki Wydział krajowy w drodze właściwej wyjednać raczył z funduszów krajowych przez 10 lat z rzędu do budżetu krajowego wstawiać się mającą, stałą roczną subwencyę na podniesienie chowu bydła w Galicyi, przynajmnlej w kwocie 30.000 zł., która to kwota, jak dotychczasowe subwencye państwowe, powierzaną będzie obu krajowym Towaszystwom rolniczym.

2. Ażeby taką samą subwencyę wyjednać raczył od Wys. c. k. Rządu.

3. Ażeby ustawę o licencyonowaniu buhajów w drodze właściwej wyjednał, a wpływ na licencyonowanie Towarzystwom rolniczym zapewnił.

3. Ażeby u Wysokiej Reprezentacyi kraju wystarać się raczył o stały fundusz hodowlany w wysokości 50.000 zł. na udzielanie bezprocentowych pożyczek tym gminom, które wobec ustawy o licencyonowaniu, będą musiały postarać się o dobre buhaje, a środków na zakupno tychże nie mają.

5. Wreszcie, ażeby Wysoki Wydział krajowy udzielił swego poparcia wszelkim usiłowaniom Towarzystw rolniczych, mającym na celu ułatwienie odbytu produktów zwierzęcych, a w szczególności rozwój mleczarstwa.

Z Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego.

Alegat 3. do sprawozdania Wydziału krajowego L. w. 7470/90.

Odpis

odezwy Wydziału kraj. z d. 22. stycznia 1892 L. 3919 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie.

Krajowa komisya dla spraw rolniczych, ustanowiona uchwałą Sejmu w roku 1890, na posiedzeniu z d. 5 stycznia b. r. obradowała nad sprawą podniesienia hodowli bydła w naszym kraju. Wynikiem tych obrad był cały szereg uchwał, które zmierzają do wdrożenia energicznej ze strony kraju działalności, ażeby tę nader ważną gałąź produkcyi krajowej ożywić, na racyonalne tory skierować i uczynić ją tak potężnym czynnikiem dobrobytu kraju, jakim ona się stała wszędzie, gdziekolwiek się nią należycie zaopiekowano. Uchwały te będą przedmiotem obrad najbliższej sesyi Sejmu krajowego i następnych z c. k. Rządem rokowań. Nie mogło jednak ujść uwadze komisyi, iż największa nawet ofiarność Sejmu i najracyonalniejsza działalność powołanych do tego organów nie odniesie pożądanego skutku, jeżeli kraj nasz nie pozostanie i nadal zamkniętym szczelnie od dowozu bydła ze wschodu, zkąd do nas zawsze zawlekaną była zaraza. Że zaś niebezpieczeństwo zawleczenia zarazy groziłoby naszej hodowli w razie otwarcia granicy rumuńskiej, niewątpliwie bowiem przez Rumunię dostawałoby się do nas bydło rosyjskie, przeto komisya krajowa dla spraw rolniczych jednogłośną uchwałą zwróciła się do Wydziału krajowego z życzeniem, aby wobec toczących się handlowo-cłowych rokowań z Rumunią poczynił u c. k. Rządu usilne przedstawienia przeciwko otwarciu granicy rumuńskiej dla bydła żywego.

Temu życzeniu komisyi rolniczej Wydział krajowy tem chętniej czyni zadość, ile że już w odezwie z d. 5 czerwca 1891 L. 21587, spowodowanej rokowaniami w sprawie handlowo-cłowych traktatów sprawę tę podniósł i zajął w niej stanowisko, z uchwałą komisyi rolniczej zupełnie zgodne. Powołując się na tę odezwę i na przytoczone w niej wyczerpujące motywa — dodajemy obecnie jeden jeszcze powód na poparcie naszego w tej sprawie stanowiska. Zgodnie z jednomyślnym życzeniem najwybitnieszych reprezentantów rolnictwa w naszym kraju mają być Sejmowi przedłożone projekta ustawy o licencyonowaniu buhajów i trzymaniu buhajów gminnych, ustawy o przymusowej asekuracyi bydła, tudzież wnioski o subwencye hodowlane.

Wobec zamierzonej w ten sposób akcyi otwarcie granicy rumuńskiej dla dowozu bydła żywego, połączone z niewątpliwem niebezpieczeństwem zawleczenia zarazy, byłoby wprost sparaliżowaniem tej akcyi, czyniłoby bezskutecznymi wszelkie wysiłki kraju, aby z podniesieniem hodowli bydła podnieść też rolnictwo, podźwignąć dobrobyt ogólny. Asekuracya wymagałaby w takim razie niestosunkowo wysokich premij, zaprowadzone obory zarodowe zaginęłyby — wszelkie subwencye czy to krajowe, czy państwowe zostałyby jednym zamachem zmarnowane, wprowadzenie hodowli na lepsze tory w samych początkach powstrzymane. Na nic nie przydałyby się wówczas korzyści, jakie dla handlu bydłem osiągnięto w handlowo cłowym traktacie z Niemcami i w weterynarskiej konwencyi, gdyż zawleczona z Rosyi przez Rumunię zaraza uniemożebniłaby eksport naszego bydła. A nie potrzebujemy dowodzić, że interes kraju naszego wiąże się tu ściśle z interesem całej monarchii, której wysoko rozwinięta hodowla byłaby na nieobliczone straty narażona.

Ofiarność, z jaką Sejm krajowy pomimo tak wysoko już podniesionych ciężarów podatkowych wyznacza bardzo znaczne kwoty na podźwignięcie ekonomiczne kraju, nakłada na Wydział krajowy tem większy obowiązek czuwania nad tem, ażeby politycznymi i ustawodawczymi aktami, dokonanymi niezależnie od Sejmu, bo leżącymi poza jego zakresem działania, nie stwarzano niebezpieczeństw mogących zupełnie sparaliżować ofiarną działalność Reprezentacyi kraju. W wypełnieniu tego swego obowiązku Wydział krajowy uprasza, aby Świetne Prezydyum zechciało c. k. Rządowi przedstawić powody, przemawiające przeciw otwarciu granicy rumuńskiej dla bydła żywego, przytoczone w naszej odezwie z 16. czerwca 1891 L. 21578. tudzież w niniejszej odezwie i w interesie kraju i monarchii całej wyjednać u c. k. Rządu, aby nie dopuścił do narażenia kraju naszego na tak groźne dla jego dobrobytu niebezpieczeństwo.

Z drukarni i litogr. Pillera i Spółki

Aleg. 67.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego.

Wysoki Sejmie!

Komisya krajowa dla spraw przemysłowych przedłożyła Wydziałowi krajowemu sprawozdanie z czynności za czas od sierpnia 1890 do sierpnia 1891, zawierające oraz szczegóły o stanie szkół przemysłowych i warsztatów naukowych, utrzymywanych kosztem kraju lub subwencyonowanych ze skarbu krajowego, jakoteż o rozdawnictwie stypendyów przemysłowych, tudzież zawierające uzasadnienie preliminowanych za r. 1892 wydatków na cele szkolnictwa przemysłowego i wnioski. Sprawozdanie to Wydział krajowy w myśl §. 2. statutu komisyi przedkłada Wysokiemu Sejmowi w załączeniu jako alegat 1.

Alegat 1.

Gorliwa i prawdziwie duchem obywatelskim natchniona praca komisyi przyczyniła się głównie do osiągnięcia wielu pomyślnych wyników na polu przemysłu krajowego a w szczególności w zakresie szkolnictwa przemysłowego W okresie, do którego się odnosi niniejsze sprawozdanie, powstało sześć nowych uzupełniających szkół przemysłowych (w Biale, Gorlicach, Podgórzu, Samborze, Tarnopolu i Wieliczce), trzy nowe warsztaty zawodowe (w Grybowie, Rychwałdzie i Uhnowie), zorganizowano zakład stolarski w Stanisławowie, przedtem subwencyonowany, jako zakład krajowy, zreorganizowano dwa zakłady krajowe (w Błażowie i Korczynie), wdrożono organizacyę warsztatu Spółki huculskiej w Kołomyi. Szkoła tkacka w Krośnie mieści się w nowym kosztownym budynku, wystawionym przez gminę m. Krosna. Szkoła garncarska w Kołomyi będzie miała już w ciągu roku 1892 pomieszczenie zupełnie odpowiadające jej potrzebom i zakresowi działania. Na mocy Najwyższego postanowienia z dnia 5. grudnia 1890 c. k. Rząd przekształcił c. k. zawodową szkołę dla przemysłu artystycznego we Lwowie na państwową szkołę przemysłową z początkiem roku

szkolnego 1891/92. Rozszerzony znacznie program nauki ustanowiony dla tej szkoły, zostanie w całości wprowadzony w życie dopiero po przeniesieniu szkoły w ciągu roku 1892 do nowego okazałego gmachu, wystawionego przez gminę miasta Lwowa dzięki hojnej ofiarności gal. kasy oszczędności. Rozszerzenie c. k. szkoły ślusarskiej w Świątnikach nastąpi, skoro tylko będą wystawione budynki na jej umieszczenie; również dojrzewa projekt utworzenia rządowego zakładu dla nauki kowalstwa w Sułkowicach. Zasiłki na cele szkolnictwa przemysłowego przyznane ze skarbu krajowego za r. 1891 i preliminowane w budżecie państwa na r. 1892 są stosunkowo dość znaczne w porównaniu z zasiłkami państwowymi dawniej udzielanymi. Jakkolwiek te zasiłki nie odpowiadają jeszcze ani ofiarności kraju, ani nie pozostają w odpowiednim stosunku do ofiar państwa, ponoszonych na cele przemysłowe w innych krajach koronnych monarchii, Wydział krajowy zaznacza wszelako z zadowoleniem, że c. k. Rząd wstępuje obecnie na drogę rokującą uwzględnienie żądań Reprezentacyi kraju na przyszłość. Wobec tego Wydział krajowy tem śmielej staje przed Wysokim Sejmem z wnioskami o nowe zwiększone ofiary na te cele i wyraża przekonanie, że Wysoki Sejm w uznaniu istotnej i koniecznej potrzeby oraz produktywności wydatków, uchwali dotacye wstawione — zgodnie z wnioskami komisyi krajowej dla spraw przemysłowych — w preliminarzu rubr. XVI budżetu krajowego na r. 1892. Także na polu przemysłu fabrycznego jest postęp widoczny, czego dowodem n. p. nowo założone fabryki dachówek, fabryki kafli, powstający zakład blichu i apretury płócien.

Przystępujemy obecnie do sprawozdania z wykonania uchwał Wysokiego Sejmu w przedmiocie:

I. Ustawy o uwolnieniu krajowych przedsiębiorstw przemysłowych od niepaństwowych dodatków do podatków; II. szkolnictwa przemysłowego; III. krajowego funduszu przemysłowego; IV. zasiłków na cele przemysłowe; V. petycyj, tudzież VI. do sprawozdania z czynności w innych ważniejszych sprawach przemysłowych, oraz do uzasadnienia wniosków, które Wysokiemu Sejmowi przedkładamy.

I. Ustawa o uwolnieniu krajowych przedsiębiorstw przemysłowych od niepaństwowych dodatków do podatków.

Uchwała w sprawie ustawy krajowej o uwolnieniu zakładów i zarobkowych towarzystw przemysłowych, tudzież towarzystw akcyjnych od opłacania niepaństwowych dodatków do podatków.

W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z wniosku posła Rutowskiego i towarzyszy co do ulg w dodatkach do podatków dla krajowych przedsiębiorstw przemysłowych Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 18. listopada 1890 uchwalił ustawę obowiązującą w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem, o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych towarzystw akcyjnych od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych na okres dziesięciu lat.

Tę ustawę wraz ze sprawozdaniem sejmowej komisyi przemysłowej przesłano c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia 18. listopada 1890 l. s. 1021. Odezwą zaś z dnia 23. stycznia 1891 l. 53.245 Wydział krajowy przesłał dodatkowo c. k. Prezydyum Namiestnictwa sprawozdanie swe wyżej wspomniane i wyjaśnił, że sprawozdanie to wraz ze

sprawozdaniem sejmowej komisyi przemysłowej przedstawiają wyczerpujące motywa do ustawy, tudzież wykazują, jak wielką wagę Reprezentacya kraju do niej przywiązuje i jak błogich skutków po niej się spodziewa. Wydział krajowy upraszał więc c. k. Prezydyum Namiestnictwa, ażeby mając wzgląd na interes przemysłu krajowego, zechciało jak najżyczliwiej poprzeć sprawę uzyskania Najwyższej sankcyi dla wymienionej ustawy. Nadto Wydział krajowy upraszał o jak najrychlejsze załatwienie sprawy między innemi także i z tego powodu, że zastosowanie ustawy z dnia 20. stycznia 1886 (Nr. 17. dz. ust. i rozp. kraj.) nastręcza liczne trudności. Przedewszystkiem sprawia w wykonaniu nie małą trudność postanowienie ustawy z 20. stycznia 1886, orzekające, że uwolnienie od niepaństwowych dodatków do podatków liczy się od dnia otwarcia nowo powstającego zakładu.

Gdy dotąd żadne podanie o uwolnienie od dodatków na podstawie tej ustawy nie wpłynęło w czasie otwarcia zakładu, a przeważnie wnoszone były znacznie później, w niektórych wypadkach nawet po dwóch latach, przeto według brzmienia ustawy musiano przyznawać uwolnienia wstecz od zapłaconych już dodatków.

Sprawia to bardzo wielką uciążliwość w manipulacyi kasowej i rachunkowej i sprowadza trudności finansowe, zwłaszcza w gminach niezamożnych, które dodatki do podatków od zakładów przemysłowych pobrały i na cele gminne zużyły a następnie muszą je zwracać. Nowa ustawa natomiast postanawia, że uwolnienie liczyć się ma od początku tego kwartału, w którym wniesiono podanie.

Na ponowną odezwę Wydziału krajowego w powyższej sprawie z dnia 2. czerwca 1891 l. 21.586 c. k. Prezydyum Namiestnictwa odpowiedziało odezwą z dnia 12. czerwca 1891 l. 5 852/pr., że uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 18. listopada 1890 w przedmiocie ustawy, o której mowa, wraz z odezwą Wydziału krajowego z dnia 23. stycznia 1891 l. 53.245 przedłożyło c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych, które nie wydało jeszcze w tej sprawie decyzyi.

Odezwą z dnia 22. września 1891 l. 41.276 Wydział krajowy przypomniał sprawę c. k. Prezydyum Namiestnictwa i upraszał o wyjaśnienie, jaki skutek odniosła powyższa uchwała Wysokiego Sejmu.

C. k. Prezydyum odezwą swą z dnia 6. października 1891 l. 9.856/pr. oznajmiło ponownie, że c. k. Ministerstwo nie wydało jeszcze żadnej decyzyi w sprawie powyższej, że jednak po nadejściu tej decyzyi nie omieszka zawiadomić o niej Wydział krajowy. Ponieważ sprawa nie została dotychczas załatwioną, przeto Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi odpowiedni wniosek w tym przedmiocie.

Zakłady przemysłowe uwolnione od niepaństwowych dodatków do podatków.

W myśl obowiązującej obecnie ustawy z dnia 20. stycznia 1886 (Nr. 17. dz. ustaw i rozp. kraj.) Wydział krajowy po przeprowadzeniu dochodzeń w każdym poszczególnym wypadku i na podstawie ich wyniku uwolnił od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych na okres dziesięciu lat dwa przedsiębiorstwa przemysłowe a mianowicie:

1. Rozporządzeniem z dnia 12. maja 1891 l. 18 241 fabrykę krochmalu w Siebieczowie, będącą własnością Stanisława hr. Platera-Zyberka;

2. Rozporządzeniem zaś z dnia 23. czerwca 1891 l. 16.345 fabrykę wapna hydraulicznego w Węgierce, powiecie jarosławskim, będącą własnością Klementyny hr. Szembekowej.

Łącznie z przedsiębiorstwami przemysłowemi, o których wspomniano w sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 4. października 1889 l. 42.939 (str. 14) i w sprawozdaniu z dnia 3. września 1890 l. 38.534 (str. 54) uwolniono dotychczas ośm przedsiębiorstw przemysłowych od niepaństwowych dodatków do podatków.

II. Uchwały w sprawach szkolnictwa przemysłowego.

A) Uchwały z dnia 12. listopada 1890.

A) W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi przemysłowej z przedłożenia Wydziału krajowego, obejmującego czynności w zakresie przemysłu krajowego (Część I. Organizacya krajowej komisyi dla spraw przemysłowych, stypendya, zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe) powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 12. listopada 1890 następujące uchwały:

„I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego i krajowej komisyi dla spraw przemysłowych z czynności w zakresie udzielania stypendyów przemysłowych, zasiłków i pożyczek z funduszu przemysłowego.

II. Sejm przyznaje gminie miasta Krosna na koszta budowy domu dla pomieszczenia krajowej szkoły tkackiej w Krośnie bezzwrotny zasiłek w kwocie 5.000 zł., płatny w pięciu równych ratach rocznych, począwszy od r. 1881 pod warunkiem, że gmina miasta Krosna zobowiąże się prawomocnie:

a) budynek nowo postawić się mający oddać do rozporządzenia Wydziału krajowego na cele szkoły tkackiej w Krośnie, względnie pozostawić go na wyłączny użytek szkoły, jak długo szkoła ta istnieć będzie jako zakład krajowy;

b) ponosić wszystkie ciężary, przypadające na właściciela;

c) na wypadek, gdyby krajowa szkoła tkacka przestała istnieć, a budynek szkolny wystawiony przy pomocy funduszu krajowego miał być w przyszłości przeznaczony na inne cele, zwrócić funduszowi krajowemu zasiłek w kwocie 5000 zł. w. a.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyspieszył uregulowanie stosunku krajowej komisyi dla spraw przemysłowych jako organu doradczego w sprawach, tyczących się szkół przemysłowych w Galicyi przez c. k. Rząd zakładanych i utrzymywanych".

1. Uchwała w sprawie przyznania gminie m. Krosna zasiłku w kwocie 5.000 zł. na koszta budowy domu dla pomieszczenia kraj. szkoły tkackiej w Krośnie — oraz wniosek Wydziału krajowego w sprawie

Reskryptem z dnia 2. grudnia 1890, l. 50 979 Wydział krajowy zawiadomił magistrat m. Krosna o przytoczonej wyżej pod 2) uchwale Wysokiego Sejmu z wezwaniem o dopełnienie warunków udzielenia subwencyi w kwocie 5.000 zł. w. a. na budowę domu dla szkoły tkackiej, przyczem nadmienił, że prawa zastrzeżone tą uchwałą dla funduszu krajowego muszą być hipotecznie zabezpieczone. Wydział krajowy zażądał nadto od magistratu, aby przedłożył swą propozycyę w sprawie uregulowania stosunku prawnego między gminą m. Krosna a Wydziałem krajowym co do

stabilizacyi Henryka Gruszeckiego na posadzie kierownika tej szkoły.

odstąpienia nowego budynku do użytku szkoły, tudzież oznaczył termin, w którym cały budynek do użytku szkoły oddanym zostanie.

Magistrat przedłożył w tym przedmiocie sprawozdanie z dnia 22. sierpnia 1811. l. 2.757, kierownik szkoły zaś sprawozdaniem z dnia 8. listopada 1891 l 75 oznajmił, że na mocy polecenia Wydziału krajowego z dnia 26. września 1891, l. 42.220, odebrał dnia 9. października 1891 od gminy budynek szkolny, lecz tylko częściowo, gdyż ubikacye przeznaczone na pomieszkanie dla kierownika i instruktora zajęte są przez c. k. starostwo, które po pożarze innego czasowego pomieszczenia znaleść nie mogło.

Reskryptem z dnia 2. stycznia 1892, l. 52.658 Wydział krajowy wezwał magistrat, ażeby jak najspieszniej opróżnił powyższe ubikacye stosownie do ich przeznaczenia i oddał je najdalej w miesiącu maju 1892 do użytku kierownika i instruktora, gdyż tylko w takim razie można liczyć na utrzymanie porządku w budynku szkolnym, a kierownik może ponosić pełną odpowiedzialność za całość inwentarza i materyałów. Oznajmiono przytem magistratowi, że subwencya zostanie gminie wypłacona po oddaniu całego budynku do użytku szkoły, tudzież po dopełnieniu warunków udzielenia subwencyi i zabezpieczeniu praw funduszu krajowego.

Począwszy od dnia 1. października 1891 wypłaca gmina m. Krosna na cele szkoły — w miejsce świadczeń w naturze — corocznie po 500 zł. tytułem ryczałtów na pokrycie kosztów opału, światła, usługi i utrzymania czystości w lokalnościach szkolnych.

Wydział krajowy nie może tu pominąć milczeniem nader dotkliwej straty, jaką szkoła poniosła wskutek śmierci ś. p. Augusta Lewakowskiego, burmistrza m. Krosna i członka komitetu, zarządzającego szkołą męża, który był jednym z najgorliwszych i najzasłużeńszych opiekunów szkoły i orędowników przemysłu krajowego a zwłaszcza przemysłu tkackiego. Na opróżnione miejsce w komitecie Wydział krajowy zamianował delegatem adwokata krajowego Dra Feliksa Czajkowskiego, burmistrza m. Krosna.

Krajowa szkoła tkacka w Krośnie przy skromnej stosunkowo subwencyi krajowej, stanowi centralny zakład dla fachowej nauki tkackiej w naszym kraju, ma ona bowiem dostarczać instruktorów fachowych dla naukowych warsztatów tkackich w całym kraju. Z tą szkołą — jak już z poprzednich sprawozdań wiadomo — połączony jest zakład dla dostarczania kartonów do wzorzystych wyrobów tkackich. Zadaniem kierownika szkoły jest również dostarczać — na wezwanie Wydziału krajowego — ulepszonych krosien tkackich naukowym warsztatom, towarzystwom tkackim i tkaczom postępowym.

Kierownik szkoły krośnieńskiej p. Henryk Gruszecki pełni również obowiązki inspektora fachowego wszystkich warsztatów tkackich w kraju i bierze skuteczny udział w utworzeniu zakładu blichu i apretury w Krośnie, tudzież w usiłowaniach zmierzających do utworzenia związku handlowo-produkcyjnego towarzystw tkackich. Wszystkie powyższe obowiązki i zlecenia Wydziału krajowego wykonywa on ku zupełnemu zadowoleniu Wydziału krajowego. P. Gruszecki został zamianowany prowizorycznym kierownikiem szkoły rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 5. lutego 1889, l. 5.604 za wynagrodzeniem, począwszy od dnia 1. stycznia 1889.

Tak skuteczna działalność szkoły i jej kierownika zasługuje niewątpliwie na jak najżyczliwsze poparcie. Uznając więc gorliwą i skuteczną działalność kierownika krajowej szkoły tkackiej w Krośnie, Wydział krajowy zgodnie z krajową komisyą dla spraw przemysłowych przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek o przyznanie p. Henrykowi Gruszeckiemu prawa do pięcioleci i emerytury. Wydział krajowy nadmienia, że wniosek ten znajduje uzasadnienie także w uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 15. stycznia 1887 w sprawie utworzenia posad z prawem do emerytury dla kierowników zawodowych zakładów przemysłowych przez kraj utrzymywanych i odpowiada intencyom Wysokiego Sejmu w tej uchwale wyrażonym.

2. Uchwała w sprawie uregulowania stosunku krajowej komisyi dla spraw przemysłowych jako organu doradczego c. k. Rządu w sprawach tyczących się szkół przemysłowych w Ga- przez c. k. Rząd zakładanych i utrzymywanych.

Uchwałę Wysokiego Sejmu w sprawie uregulowania stosunku krajowej komisyi dla spraw przemysłowych jako organu doradczego c. k. Rządu w sprawach tyczących się szkół przemysłowych w Galicyi przez c. k. Rząd zakładanych i utrzymywanych, udzielono pismem z dnia 12. listopada 1890, l. S. 747 c. k. Prezydyum Namiestnictwa, pismem zaś z d. 2. grudnia 1890, l. 49.621 Wydział krajowy podał ją do wiadomości komisyi z wezwaniem, ażeby przedłożyła szczegóły celem poparcia uchwały. Według sprawozdania komisyi (Alegat 1. str. 2.) wystosowała ona przedstawienie w tej sprawie do c. k. Rządu z d. 9. stycznia 1891, l. 18. Ponieważ ani na uchwałę Wys. Sejmu, ani też na przestawienie komisyi nie nadeszła dotychczas żadna odpowiedź, przeto Wydział krajowy zgodnie z komisyą przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek w tej sprawie.

Uchwały z d. 11. listopada 1890.

B. W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi przemysłowej o przedłożeniu Wydziału krajowego, odnoszącym się do czynności w celu podniesienia rękodzielnictwa i przemysłu w kraju (Część II., szkoły zawodowe i warsztaty wzorowe i t. d.) powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 18. listopada 1890 następujące uchwały:

„1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w dziale szkół fachowych i warsztatów wzorowych i dołączone do niego sprawozdanie krajowej komisyi dla spraw przemysłowych.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wzniesienia budynku dla c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach górnych kosztem najwyżej 35.000 zł. pod warunkiem, że gmina Świątniki górne przyczyni się do kosztów budowy kwotą 10.000 zł. i otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt na ten cel w kwocie 35.000 zł.

Wypłata tej dotacyi z funduszu krajowego nastąpi w dwóch ratach rocznych. Sejm wstawia w budżet na rok 1891 kwotę 10.000 tytułem I. raty na cel powyższy.

3. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wypłacenia gminie m. Kołomyi bezzwrotnego zasiłku w kwocie 4.000 zł. w czterech równych ratach rocznych, począwszy od r. 1891 pod warunkiem, jeżeli gmina m. Kołomyi bndynek, w którym mieści się krajowa szkoła garncarska w Kołomyi, rozszerzy według wymagań, uznanych za niezbędne do celów nauki. Sejm wstawia w budżet krajowy na r. 1891 kwotę 1.000 zł. tytułem pierwszej raty powyższego zasiłku Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia na cele budowy rozporządzalnych oszczędności z budżetu szkoły kołomyjskiej,

jeżeliby zdaniem Wydziału krajowego zachodziła istotna potrzeba podwyższenia tej subwencyi.

4. a) Sejm udziela Edmundowi Krzenowi, kierownikowi krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej „veniam aetatis“;

b) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby stabilizował Edmunda Krzena na posadzie kierownika krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej, nadanej mu prowizorycznie dekretem Wydziału krajowego z dnia 25. maja 1886, l 26.407, oraz przyznał mu prawo do emerytury na równi z innymi stabilizowanymi urzędnikami krajowymi, wymienionymi w §. 12., ustęp 2., lit. b) statutu emerytalnego, uchwalonego przez Sejm na posiedzeniu z d. 21. stycznia 1889, tudzież z zastosowaniem uchwały sejmowej z dnia 3. stycznia 1874, pod warunkiem tą uchwałą określonym wymierzał Edmundowi Krzenowi pięciolecia po 200 zł. w miarę ukończenia 5, 10 i 15 lat służby nieprzerwanie przy tych samych poborach pełnionej na posadzie kierownika krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej. Służba policzalna do emerytury i pięciolecia poczyna się liczyć od dnia 26. maja 1886.

5. Sejm wstawia w budżet krajowy na r. 1891 kwotę 1 300 zł. tytułem zasiłku na opłacenie nauczyciela rysunków i fachowego instruktora stolarstwa w warsztacie dla wyrobów z drzewa w Kołomyi, założonym przez Spółkę huculską, jednak pod warunkiem, że Spółka huculska podda swój warsztat pod nadzór Wydziału krajowego a względnie komisyi krajowej dla spraw przemysłowych w tej mierze, jak podlegają temu nadzorowi inne ze skarbu krajowego subwencyonowane zakłady dla fachowej nauki przemysłowej.

6. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby założył zawodową szkołę dla przemysłu drzewnego w Kołomyi i upoważnia Wydział krajowy do przeprowadzenia z c. k. Rządem rokowań w sprawie przyczynienia się skarbu państwa do utrzymania i założenia tej szkoły.

7. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby zamierzony warsztat wzorowy dla przemysłu kowalskiego w Sułkowicach o ile możności już z początkiem r. 1891 wprowadził w życie, oraz upoważnia Wydział krajowy do przyrzeczenia jednorazowego zasiłku w kwocie 5.000 zł. na wystawienie budynku dla umieszczenia wzorowego warsztatu kowalskiego w Sułkowicach w powiecie myślenickim i na urządzenie tego warsztatu, jeżeli go c. k. Rząd wprowadzi w życie jako zakład państwowy.

8. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w drodze konstytucyjnej wyjednał większe niż dotąd zasiłki ze skarbu państwa dla szkół przemysłowo fachowych i warsztatów wzorowych w naszym kraju, wykazane w memoryale komisyi krajowej dla spraw przemysłowych z dnia 14. lipca 1890 i to w równym stosunku jak w innych krajach koronnych.

9. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby wzorowy statut dla uzupełniających szkół przemysłowych, przedłożony c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty pismem komisyi krajowej dla spraw przemysłowych z dnia 19. września 1889, l. 272, uznał za normalny dla uzupełniających szkół przemysłowych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem.“

O wykonaniu powyższych uchwał Wydział krajowy zdaje sprawę jak następuje:

1. Uchwała w sprawie umieszczenia c. k. zawodowej szkoły ślusarzkiej w Świątnikach.

W przedłożeniu z dnia 3. października 1890 l. 42.153 (str. 5 i 6) Wydział krajowy zdał Wysokiemu Sejmowi sprawę o potrzebie wzniesienia budynku dla umieszczenia c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach górnych, o swych czynnościach celem przygotowania projektu takiej budowy kosztem funduszu krajowego przy współudziale gminy świątnickiej, o wypracowaniu planów i kosztorysu tej budowy, mającej kosztować około 35.000 zł. oraz przedłożył Wysokiemu Sejmowi wniosek w tej sprawie. Gdy Wysoki Sejm uchwałą z dnia 18. listopada 1890, przytoczoną wyżej w całej osnowie, (ustęp B. 2.) przychylił się do wniosku Wydziału krajowego, zawiadomiono o tej uchwale c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia 18. listopada 1890 l. 920, odezwą zaś z dnia 2. grudnia 1890 l. 50.978 Wydział krajowy przesłał c. k. Namiestnictwu szkice projektowanego budynku dla c. k. szkoły świątnickiej celem przedłożenia ich c. k. Ministerstwu wyznań i oświecenia do zatwierdzenia a to stosownie do reskryptu ministeryalnego z dnia 14. czerwca 1890 l. 8.545.

Wydział krajowy upraszał nadto, ażeby c. k. Prezydyum Namiestnictwa po nadejściu decyzyi ministeryalnej poruczyło p. Józefowi Saremu, c. k. starszemu inżynierowi i członkowi wydziału szkoły świątnickiej, opracowanie szczegółowego planu i kosztorysu budowy w granicach sumy 35.000 zł. Odezwą z dnia 11. lutego 1891 l. 6.563 c. k. Namiestnictwo oznajmiło, że nie może uczynić zadość temu żądaniu, że jednak nadinżynier Sare podjąłby się rzeczonej pracy w godzinach nieurzędowych przy pomocy technika prywatnego za osobnem wynagrodzeniem. Odezwą zaś z dnia 20. maja 1891 l. 32.208 oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia przyjęło z wielkiem zadowoleniem do wiadomości przytoczoną wyżej uchwałę Wysokiego Sejmu, tudzież że przedłożone szkice budowy w ogólności odpowiadają zamiarom c. k. Ministerstwa i mogą posłużyć za podstawę wypracowania ostatecznego planu budowy. W szczegółach jednak wymagało c. k. Ministerstwo licznych zmian i uzupełnień a między innemi zarzuciło, że projekt nie jest zastosowany do jego żądań w sprawie mieszkań dla personalu nauczycielskiego oraz oświadczyło, że przeprowadzenie całej dalszej akcyi względem rozszerzenia szkoły czyni zawisłem od takiego załatwienia kwestyi mieszkań, któreby w zupełności odpowiadało jego zamiarom.

Mianowicie wymaga c. k. Ministerstwo:

a) większego mieszkania dla kierownika szkoły, składającego się z trzech pokoi z przynależytościami;

b) dwóch mniejszych mieszkań, każde o dwóch pokojach z przynależytościami dla dwóch żonatych nauczycieli;

c) mieszkania dla nieżonatego nauczyciela;

d) dwóch małych skromnych mieszkań dla obu werkmistrzów;

e) mieszkania dla pomocnika werkmistrza, sługi szkolnego i palacza przy kotle parowym, którzy to trzej mogą także mieszkać na poddaszu.

Uchwałą z dnia 29. maja 1891 l. 21.418 Wydział krajowy poruczył nadinżynierowi Józefowi Saremu wypracowanie planu budowy stosownie do wymagań c. k. Ministerstwa za umówionem wynagrodzeniem.

Po przeprowadzeniu badań na miejscu przez szefa Departamentu II. Wydziału krajowego, łącznie z p. inżynierem Sarem i p. dyrektorem Bruchnalskim okazało się, że wystawienie budynku na placu, gdzie się obecnie szkoła mieści, nie byłoby wskazanem, ponieważ musianoby dokupić realności do szkoły przypierające a mimo to grunt ten ze względu na konfiguracyę i nierówne położenie ze znacznym spadkiem ku gościńcowi nie byłby pod budowę odpowiedni. Przeprowadzenie budowy na powyższym gruncie w ten sposób, aby szkoła mogła w istniejącym budynku bez przerwy funkcyonować, natrafiłoby na nieprzezwyciężone trudności. Nadto chcąc uczynić zadość żądaniu c. k. Ministerstwa co do mieszkań, budynek szkolny musiałby być znacznie większy, aniżeli pierwotnie projektowano, a w skutek tego i niekorzyści z niefortunnego położenia gruntu tem bardziejby się uwydatniały. Ze względu na powyższe okoliczności Wydział krajowy reflektuje na zakupno gruntu położonego przy gościńcu, prowadzacym ze Świątnik do Mogilan, w przestrzeni około 1 morga, zwłaszcza że koszta zakupna tego gruntu byłyby znacznie mniejsze, aniżeli koszta zakupna realności przylegających do szkoły. W programie budowy przyjęto zasadę, że w budynku, który ma stanąć na nowym gruncie, mają być mieszkania dla kierownika szkoły, sługi szkolnego i palacza, pomieszczenie bowiem wszystkich przez c. k. Ministerstwo żądanych pomieszkań wymagałoby postawienia bardzo dużego a zatem nader kosztownego budynku, przyczem nasunęła się uwaga, że takie skupienie mieszkań wszystkich funkcyonaryuszów byłoby z wielu względów niekorzystne. Na resztę żądanych mieszkań możnaby na razie użyć częściowo starego budynku szkolnego a z czasem możnaby na teraźniejszym gruncie szkolnym postawić nowy budynek mieszkalny. Wydział krajowy wyraża nadzieję, że koszta budowy tego domu mieszkalnego nie zaciążyłyby na funduszu krajowym. W programie budowy przyjęto również, że warsztaty, maszyny, kuźnia i lokale z nimi w związku będące, mają być pomieszczone w oddzielnym budynku parterowym, w budynku zaś piątrowym wszystkie inne lokale, jak izby szkolne, zbiory, pomieszkania i t. p.

Sprawę projektowanej budowy rozpatrywał także specyalny komitet techniczny na posiedzeniu z dnia 13. grudnia 1891. W komitecie tym oprócz trzech członków sekcyi administracyjnej komisyi krajowej dla spraw przemysłowych wzięli także udział c. k. nadinżynier Sare i delegowany przez c. k. Ministerstwo inżynier Fr. Maier z Wiednia. W myśl programu wyżej wspomnianego i wskazówek komitetu nadinżynier Sare wypracował szkice, w których jest zaprojektowany:

a) budynek jednopiątrowy, mieszczący w parterze izby szkolne, salę rysunkową, zbiory, modelarnię, mieszkanie palacza i sługi szkolnego; na I. piętrze mieszkanie kierownika, kancelaryę, pokój nauczycieli, bibliotekę i pokój gościnny;

b) budynek parterowy, mieszczący garderobę, umywalnię, warsztaty, kuźnię, pokój werkmistrza, motor, łazienki i łaźnię.

Szkice powyższe Wydział krajowy odezwą z dnia 29. stycznia 1892 l. 54.540 przesłał c. k. Namiestnictwu celem przedłożenia ich c. k. Ministerstwu do zatwierdzenia.

Na koszta budowy, o której mowa, Wysoki Sejm przeznaczył kwotę 25.000 zł. pod warunkiem, że gmina Świątniki przyczyni się do pokrycia tych kosztów kwotą 10.000 zł. O tej uchwale Wydział krajowy reskryptem z dnia 2. grudnia 1891 l. 50.978 zawiadomił gminę Świątniki z wezwaniem, ażeby w myśl uchwały Rady gminnej z dnia 1. października 1886 złożyła na cele budowy wymaganą kwotę. O dalszym przebiegu sprawy podaje szczegóły komisya krajowa dla spraw przemysłowych (Alegat 1. str. 27). Ponieważ od gminy, której stan majątkowy skutkiem pożaru w r. 1889 tudzież skutkiem zniesienia prawa propinacyi znacznie się pogorszył, niepodobna było uzyskać żądanej sumy 10.000 zł., przeto Wydział krajowy był zniewolony zadowolić się ofiarowaną przez gminę kwotą 6.000 zł. i wstawił w preliminarzu budżetu krajowego na rok 1892 tytułem II. raty subwencyi na cele budowy kwotę 19.000 zł. w miejsce uchwalonej przez Wysoki Sejm z tego tytułu kwoty 15.000 zł.

Zgodnie z komisyą Wydział krajowy wnosi, ażeby Wysoki Sejm powyższą o 4.000 zł. większą dotacyę uchwalił a tem samem odstąpił od zastrzeżonego uchwałą z dnia 18. listopada 1890 warunku co do przyczynienia się gminy Świątniki do kosztów budowy pełną kwotę 10.000 zł.

Wydział krajowy nadmienia, że c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 14. stycznia 1891 l. 24.249 postanowiło udzielić wyjątkowo subwencyi w kwocie 7.000 zł. na częściowe pokrycie kosztów ukończenia budowy drogi ze Świątnik do gościńca państwowego w Mogilanach.

2. Uchwała w sprawie rozszerzenia budynku szkoły garncarskiej w Kołomyi.

Uchwałę Wysokiego Sejmu w sprawie rozszerzenia budynku szkoły garncarskiej w Kołomyi, przytoczoną wyżej pod 3. Wydział krajowy pismem z dnia 5. grudnia 1890 l. 51.631 udzielił komisyi krajowej dla spraw przemysłowych do wiadomości i przedłożenia dalszych szczegółowych wniosków w tym przedmiocie. Po nadejściu tych wniosków Wydział krajowy reskryptem z dnia 3. lutego 1891 l. 4.401 przesłał Magistratowi m. Kołomyi trzy szkice, wskazujące sposób rozszerzenia budynku szkolnego z wezwaniem do opracowania na tej podstawie w porozumieniu z kierownikiem szkoły szczegółowego planu i kosztorysu budowy a następnie przedłożenia tychże Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

Ponieważ koszt budowy obliczono w przybliżeniu na sumę około 10.000 zł. a Rada gminna m. Kołomyi uchwałą z dnia 2. października 1890 przeznaczyła na cele tej budowy tylko kwotę 2.000 zł., przeto Wydział krajowy wezwał magistrat, ażeby wyjednał u Rady gminnej zasiłek na ten cel w kwocie 4.000 zł. Gdy Rada gminna uchwałą z dnia 16. kwietnia 1891 temu wezwaniu uczyniła zadość, Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 28. lipca 1891 l. 31.120 zatwierdził przedłożone przez magistrat plany i kosztorys na rozszerzenie budynku szkolnego i wyasygnował do rąk magistratu kwotę 1.000 zł., jako pierwszą ratę subwencyi przyznanej uchwałą Wysokiego Sejmu, tudzież kwotę 2.500 zł. zaczerpniętą z budżetowych oszczędności szkoły.

Wydział krajowy zastrzegł przytem, że rachunki budowy mają być przedkładane Wydziałowi krajowemu do sprawdzenia, oraz że budową ma kierować biuro techniczne magistratu przy czynnym współudziale kierownika szkoły Aleksandra Klimaszewskiego i pod kontrolą techniczną członku komisyi prof. Juliana Zachariewicza. Budowa zostanie ukończona najdalej w miesiącu czerwcu 1892.

3. Uchwała w sprawie stabilizacyi E. Krzena na posadzie kierownika krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej.

Na mocy uchwały Wysokiego Sejmu, przytoczonej w całej osnowie wyżej pod 4. Wydział krajowy dekretem z dnia 5. grudnia 1890 l. 51.621 zamianował Edmunda Krzena stałym kierownikiem krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej we Lwowie z płacą o rocznych 2.000 zł. i dodatkiem aktywalnym o rocznych 360 zł., przyznając mu zarazem prawo do emerytury na równi z innymi stabilizowanymi urzędnikami krajowymi, wymienionymi w §. 12. ustęp 2. lit. b. statutu emerytalnego, uchwalonego przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 21. stycznia 1889, oraz prawo do poboru trzech dodatków pięcioletnich po 200 zł. pod warunkami określonymi uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 3. stycznia 1874 w miarę ukończenia 5, 10 i 15 lat służby nieprzerwanie przy tych samych poborach pełnionej na posadzie kierownika krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej. W myśl powyższej uchwały Wydział krajowy dekretem z dnia 12. maja 1891 l. 18.140 przyznał Edmundowi Krzenowi pierwszy dodatek pięcioletni w kwocie 200 zł. rocznie, począwszy od dnia 26. maja 1891.

4. Uchwała w sprawie subwencyonowania warsztatu dla wyrobów z drzewa w Kołomyi, założonego przez Spółkę huculską.

Przytoczoną wyżej pod 5. uchwałę Wysokiego Sejmu w sprawie subwencyonowania warsztatu dla wyrobów z drzewa w Kołomyi, założonego przez Spółkę huculską, Wydział krajowy pismem z dnia 5. grudnia 1890 l. 51.630 podał do wiadomości komisyi krajowej dla spraw przemysłowych z wezwaniem o przedłożenie dalszych wniosków. Po nadejściu tych wniosków Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 5. czerwca 1891 l. 22.567 zawiadomił Spółkę huculską w Kołomyi o szczegółowych warunkach udzielenia ze skarbu krajowego subwencyi na cele powyższego warsztatu. Warunki te w całej osnowie przytoczone są w sprawozdaniu komisyi (Alegat 1 str. 15).

Wskutek przedstawienia Spółki z dnia 28. listopada 1891 Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 15. stycznia 1892 l. 53.835 zmienił powyższe warunki w niektórych szczegółach i wyasygnował na cele warsztatu subwencyę za r. 1891 w kwocie 1.300 zł.

5. Uchwała w sprawie założenia c. k. zawodowej szkoły dla przemysłu drzewnego w Kołomyi.

Uchwałę Wysokiego Sejmu, przytoczoną wyżej pod 6. w sprawie założenia c. k. zawodowej szkoły dla przemysłu drzewnego w Kołomyi podano do wiadomości c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia 18. listopada 1890 l. S. 920. Nadto Wydział krajowy wniósł do Prezydyum c. k. Namiestnictwa przedstawienie z dnia 10. grudnia 1890. l. 41.533 z poparciem i szczegółowem uzasadnieniem powyższej uchwały oraz projektem urządzenia szkoły.

Wydział krajowy upraszał nadto o rychłą odpowiedź, kiedy i pod jakimi warunkami c. k. Rząd skłonny jest przystąpić do założenia fachowej szkoły dla przemysłu drzewnego w Kołomyi.

Odezwą zaś z dnia 13. czerwca 1891 l. 22.569 Wydział krajowy zawiadomił c. k. Prezydyum Namiestnictwa o wyniku pertraktacyj przeprowadzonych z Reprezentacyą gminną i powiatową w Kołomyi, tudzież Reprezentacyą powiatową w Kosowie co do ofiar z ich strony na rzecz projektowanej szkoły. Mianowicie oświadczyła Reprezentacya m. Kołomyi, że na wynajęcie lokalu, na opał, światło i usługę dla tej szkoły zobowiązuje się płacić ryczałt w gotówce po 600 zł. rocznie a na wypadek, gdyby w tej szkole uczono także bednarstwa i ciesielstwa, podnosi gmina swą prestacyę do 800 zł. rocznie. Rada powiatowa w Kołomyi zobowiązuje się płacić po 100 zł. rocznie na stypendya dla uczniów pochodzących z tamtejszego powiatu. Rada powiatowa w Kosowie oświadczyła również gotowość do wzięcia pod rozwagę sprawy ustanowienia stypendyów dla uczniów projektowanej szkoły.

Odezwą z dnia 31. lipca 1891 l. 48.896 c. k. Namiestnictwo oznajmiło, że w przedmiocie utworzenia powyższej szkoły przedłożyło c. k. Ministerstwu wyznań i oświecenia sprawozdanie, oraz podało do wiadomości c. k. Ministerstwu odpisy deklaracyj wymienionych wyżej Reprezentacyj. Do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania nie nadeszło zawiadomienie, jaką decyzyą powziął c. k. Rząd w sprawie niniejszej. Jest jednak nadzieja pomyślnego załatwienia, gdyż w budżecie państwa na r. 1892 preliminowano na cele projektowanego zakładu na IV. kwartał kwotę 1.500 zł.

6. Uchwała w sprawie utworzenia c. k. zakładu dla nauki kowalstwa w Sułkowicach.

Uchwałę Wysokiego Sejmu w sprawie utworzenia c. k. zakładu dla nauki kowalstwa, przytoczoną wyżej pod 7. podano do wiadomości c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia19. listopada 1890 l. s. 920.

W załatwieniu tej uchwały, jakoteż uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. listopada 1889 c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 17. grudnia 1890 l. 88.895 udzieliło Wydziałowi krajowemu reskrypt c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia z dnia 23. listopada 1890 l. 18.707, w którym oświadczono gotowość uczynienia zadość wezwaniu Wysokiego Sejmu, określono program projektowanego zakładu i podano warunki zrealizowania projektu.

Odezwę powyższą przytacza w całej osnowie Komisya krajowa dla spraw przemysłowych (Alegat 1. str. 29). Komisya zdaje również sprawę o potrzebie wystawienia budynku dla zakładu sułkowickiego kosztem kraju, jakoteż o czynnościach w celu zapewnienia dla zakładu odpowiednich sił nauczycielskich.

Jako warunku zrealizowania projektu domaga się c. k. Rząd przedewszystkiem dostarczenia odpowiedniego budynku na pomieszczenie zakładu. Ponieważ to żądanie było całkiem ogólnikowe, przeto Komisya pismem z dnia 18. stycznia 1891 l. 844 zapytała c. k. Namiestnictwo o szczegóły w tej sprawie.

Reskryptem zaś z dnia 23. lutego 1891 l. 35.367 Wydział krajowy wezwał Wydział powiatowy w Myślenicach o poczynienie starań, ażeby Rada powiatowa i Rada gminna w Sułkowicach wzięły na siebie obowiązek stałego dostarczania dla zakładu opału, oświetlenia i usługi, tudzież obo-

wiązek wystawienia odpowiedniego budynku za przyczynieniem się funduszu krajowego, co do którego Wysoki Sejm przyrzekł na ten cel zasiłek do wysokości 5.000 zł. Równocześnie Wydział krajowy upraszał c. k. Namiestnictwo o przyspieszenie odpowiedzi na wspomniane wyżej pismo komisyi, wskazując przytem, że dopiero po otrzymaniu zażądanych przez komisyę szczegółów będzie można poczynić zarządzenia, ażeby wymagany budynek był oddany do użytku. Wydział krajowy zwrócił również uwagę c. k. Namiestnictwa, że spóźnienie tej sprawy spowoduje znacznie większe koszta dla skarbu krajowego, oraz wyraził obawę, że w razie niemożności oddania budynku zakładowego do użytku w terminie oznaczonym (1. października 1891) stracony będzie niezużytkowany kredyt za r. 1891, wyznaczony ze skarbu państwa na utworzenie zakładu. Wydział krajowy upraszał nadto o wyjednanie, ażeby wyznaczony przez krakowską Izbę handlowo-przemysłową coroczny zasiłek na cele zakładu w kwocie 300 zł. był zużytkowany na częściowe pokrycie kosztów dostarczenia dla zakładu opału (nietechnicznego), oświetlenia i usługi.

Rokowania z Reprezentacyą powiatową w Myślenicach i Reprezentacyą gminną w Sułkowicach o dostarczenie budynku dla projektowanego zakładu pozostały bez skutku. Również nie przyjęły one obowiązku dostarczania zakładowi opału, światła i usługi. Na częściowe pokrycie tych prestacyj wyznaczył myślenicki Wydział powiatowy z budżetu za rok 1891 kwotę 100 zł. i wedle jego oświadczenia z dnia 3. maja 1891 l. 3694 nie uchyla się na przyszłość od podobnych datków. Pod budowę domu dla zakładu sułkowickiego wyszukano odpowiedni grunt. Wydział krajowy jednak pomimo nalegania ze strony właściciela gruntu nie mógł zawrzeć kontraktu kupna i sprzedaży, ponieważ nie mógł uprzedzać ani decyzyi c. k. Rządu ani uchwały Wysokiego Sejmu zwłaszcza, gdy się okazało, że przeznaczona uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 15. listopada 1889 i z 18. listopada 1890 kwota 5.000 zł. na wystawienie budynku wraz zakupnem gruntu jest niedostateczna i że na ten cel jest niezbędnie potrzebna suma 10.000 zł.

Szczegółów budowy, zażądanych pismem z dnia 18. stycznia 1891, o które także Wydział krajowy kilkakrotnie się upominał, udzieliło c. k. Namiestnictwo w odezwie z dnia 26. listopada 1891 l. 90731, oraz oznajmiło, że zapropowanemu odezwą Wydziału krajowego z dnia 22. maja 1891 l. 7362 kandydatowi na kierownika zakładu Franciszkowi Smereczyńskiemu c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia udzieliło stypendyum w kwocie 100 zł. miesięcznie na czas do 1. sierpnia 1892 w celu umożliwienia mu odbycia specyalnych studyów zawodowych.

Pragnąc jak najspieszniej przygotować plany na budowę domu zakładowego, sproszono specyalny komitet techniczny, który na posiedzeniu, odbytem dnia 13. grudnia 1891 wziął pod rozwagę udzielony przez c. k. Namiestnictwo szkic, wypracowany z upoważnienia c. k. Rządu przez inżyniera Fr. Maiera i inne tej budowy tyczące się okoliczności. W komitecie tym oprócz trzech członków sekcyi administracyjnej komisyi krajowej dla spraw przemysłowych wzięli także udział c. k. nadinżynier J. Sare i inżynier Fr. Maier, który z polecenia c. k. Ministerstwa do wzię-

cia udziału w obradach komitetu był upoważniony. Na podstawie wyniku obrad komitetu Wydział krajowy przyjął w zupełności projekt budowy, jaki szkicem wspomnianym i uwagami c. k. Ministerstwa jest zakreślony. W myśl tego programu miałby stanąć jeden budynek dla pomieszczenia kuźni, ślusarni, maszyny parowej, pokoju dla werkmistrza i dwóch magazynów na materyały i na węgiel. Oprócz tego budynku potrzebny jest drugi, któryby w myśl żądania c. k. Ministerstwa mieścił w sobie dwie izby szkolne i salę rysunkową, nadto pomieszkanie dla kierownika i dla sługi szkolnego.

O powyższem postanowieniu Wydział krajowy odezwą z dnia 10. grudnia 1891 l. 53768 zawiadomił c. k. Namiestnictwo z prośbą o zezwolenie c. k. nadinżynierowi J. Saremu na wypracowanie planu i kostorysu na budowę obu budynków w Sułkowicach.

C. k. Namiestnictwo przychyliło się do tego życzenia i według odezwy z dnia 12. stycznia 1892 l. 100289 poleciło J. Saremu, ażeby opracował szczegółowy projekt na budynki.

Projekt ten ma być jeszcze przedłożony c. k. Ministerstwu do zatwierdzenia.

Czyniąc zadość zobowiązaniu wobec c. k. Rządu, przyjętemu odezwą z dnia 30. lipca 1889 l. 30252, Wydział krajowy po przeprowadzeniu z c. k. Rządem rokowań oświadczył w odezwie z dnia 9. lutego 1892 l. 57853, że w zastępstwie czynników miejscowych będzie uiszczać corocznie, począwszy od dnia otwarcia zakładu kwotę 440 zł. tytułem ryczałtu na opał (nietechniczny), światło i usługę. Na częściowe pokrycie tego ryczałtu służyć będzie spodziewana subwencya Izby handlowo-przemysłowej w Krakowie, powiatu myślenickiego i gminy sułkowickiej. Zasiłek Izby w kwocie 300 zł. z budżetu jej za r. 1891 wpłynął już do kasy krajowej.

Zgodnie z wnioskiem komisyi Wydział krajowy wstawił do preliminarza budżetu krajowego na r. 1892 kwotę 10.000 zł. jako dotacyę na zakupno gruntu i wystawienie budynków dla c. k. zakładu, o którym mowa i uprasza, ażeby Wysoki Sejm tę dotacyę uchwalił.

7. Uchwała w sprawie zasiłków państwowych dla szkół przemysłowo-fachowych i warsztatów wzorowych.

8. Uchwała w sprawie normalnego statutu dla uzupełniających szkół przemysłowych.

Uchwałę Wysokiego Sejmu w sprawie zasiłków państwowych dla szkół przemysłowo-fachowych i warsztatów wzorowych, przytoczoną wyżej pod 8, tudzież uchwałę w sprawie normalnego statutu dla uzupełniających szkół przemysłowych, podaną pod 9. zakomunikowano c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia 18. listopada 1890 l. 920. O skutku tych uchwał Wydział krajowy zdaje Wysokiemu Sejmowi sprawę niżej w ustępie C.

C. Uchwały z dnia 29. listopada 1890.

C. W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi przemysłowej ze sprawozdania Wydziału krajowego o uzupełniających szkołach przemysłowych Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890 powziął następujące uchwały:

1. „Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z działalności na polu uzupełniających szkół przemysłowych.

2. Sejm ponownie wzywa c. k. Rząd, aby tenże w drodze konstytucyjnej wyjednał ze skarbu państwa w równym stosunku jak w innych krajach monarchii zasiłki dla uzupełniających szkół przemysłowych w Galicyi, odpowiednio do istotnych potrzeb wykazanych w memoryałach krajowej komisyi przemysłowej.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby tenże wzorowy statut dla uzupełniających szkół przemysłowych, przedłożony c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty dnia 19. września 1889 l. 272, uznał za normalny dla uzupełniających szkół przemysłowych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby tenże w porozumieniu z krajową komisyą dla spraw przemysłowych okólnikami i innymi środkami starał się wpływać na przyspieszenie zakładania uzupełniających szkół przemysłowych w tych miejscowościach, które tego potrzebują a w których czynniki lokalne sprawą tą dostatecznie się nie zajęły".

O tych uchwałach Wydział krajowy reskryptem z dnia 16. grudnia 1890 l. 53100 zawiadomił Komisyę krajową dla spraw przemysłowych celem przedstawienia stosownych wniosków.

1. Uchwała w sprawie subwencyj państwowych dla naukowych zakładów przemysłowych.

Uchwałę Wysokiego Sejmu z wezwaniem do c. k. Rządu o wyjednanie w drodze konstytucyjnej odpowiednich zasiłków dla uzupełniających szkół przemysłowych podano do wiadomości c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia 29. listopada 1890 ls 1328. W celu bliższego określenia wysokości tych zasiłków na r. 1892, jakoteż zasiłków państwowych dla szkół przemysłowo-fachowych i warsztatów wzorowych, zażądanych uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 18. listopada 1800 (wspomnianą wyżej w ustępie B. 7.) Wydział krajowy odezwą z d. 26. maja 1891 l. 20.946 przedłożył c. k. Prezydyum Namiestnictwa dwa memoryały w tej sprawie, opracowane przez krajową komisyę dla spraw przemysłowych. Te starania Reprezentacyi kraju nie pozostały bez skutku. Reskryptem z dnia 31. stycznia 1891 l. 18868 przyznało c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia subwencyę w kwocie 3000 zł. na częściowe pokrycie wydatków połączonych ze sprawieniem środków naukowych dla uzupełniających szkół przemysłosłowych, przyczem zastrzegło, że ta subwencya będzie użyta na zakupno środków naukowych przez nie zaaprobowanych i że środki naukowe zakupione z subwencyi rządowej winny być w inwentarzach szkół oznaczone jako własność państwowej administracyi oświaty. Z snbwencyi powyższej zakupiono modele gipsowe do nauki rysunków w szkołach uzupełniających.

Ośmnastu szkołom tej kategoryi c. k. Ministerstwo reskryptem z d. 12. grudnia 1890 l. 20142 udzieliło tytułem subwencyi na utrzymanie za rok słoneczny 1890 łącznie kwotę 8.978 zł., w czem mieści się także zasiłek 300 zł. na zakupno środków naukowych dla uzupełniającej szkoły przemysłowej w Bochni. Nadto przyznało c. k. Ministerstwo reskryptem z dnia 28. czerwca 1891 l. 11.427 subwencye na utrzymznie za rok słoneczny 1891 dla 21 uzupełniających szkół przemysłowych w łącznej kwocie 8.650 zł., tudzież subwencyę w kwocie 1.350 zł. na zakupno środków na-

ukowych dla sześciu szkół; oprócz tego rozdzieliło c. k. Ministerstwo reskryptem z dnia 5. sierpnia 1891 l. 13.131 pomiędzy cztery szkoły przemysłowe kwotę 280 zł., zarezerwowaną tutułem subwencyi za rok 1891 dla uzupełniającej szkoły przemysłowej imienia Bernsteina we Lwowie, której ze względu na niepomyślny wynik jej lustracyi odmówiono tej subwencyi.

Reskryptem c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia z dnia 18. sierpnia 1890 l 13373, intymowanym odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 6. września 1890 l. 60.962 udzielono subwencyj rządowych na rok 1890:

1. szkole tkackiej w Krośnie na utrzymanie 800 zł, na środki naukowe zaś 600 zł. razem 1.400 zł.,

2. wzorowemu warsztatowi gancarskiemu w Porembie na zakupno środków naukowych 500 zł.

3. warsztatowi garncarskiemu w Toustem na środki naukowe 500 zł.,

4. szkole garncarskiej w Kołomyi oprócz stałej corocznej subwencyi 1000 zł. dalszą subwencyę na r. 1890 w kwocie 800 zł. a na zakupno środkow naukowych 600 zł., razem więc ze stałą subwencyą 2.400 zł.

Reskryptem ministeryalnym z dnia 10. sierpnia 1891 l. 17549, intymowanym odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 26. sierpnia 1891 l. 65148 podwyższono przyznaną szkole garncarskiej w Kołomyi stałą subwencyę z kwoty 1000 na 1800 zł. rocznie, począwszy od 1891 a nadto udzielono tytułem subwencyi na rok 1891:

1. dla szkoły tkackiej w Krośnie 2800 zł.,

2. dla wzorowego warsztatu garncarskiego w Porembie 1800 zł.,

3. dla warsztatu garncarskiego w Toustem 1300 zł.; — razem 5900 zł.

Wskutek przedstawienia Wydziału krajowego z dnia 2. grudnia 1890 l. 50.064 c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia reskryptem z dnia 29. stycznia 1891 l. 24.109 przyznało miejskiemu Muzeum przemysłowemu we Lwowie subwencyę za rok 1891 w kwocie 2.000 zł.

Co do subwencyj państwowych za r. 1892 Wydział krajowy nie otrzymał jeszcze zawiadomienia o decyzyi c. k. Rządu. W budżecie jednak państwowym na r. 1892, obowiązującym na mocy ustawy finansowej z dnia 22. grudnia 1891, preliminowano w porównaniu z latami dawniejszymi znaczne stosunkowo kwoty na cele szkolnictwa przemysłowego w Galicyi. W szczególności przedstawiają się te preliminowane kwoty, jak następuje:

Subwencye.

1. Uzupełniające szkoły przemysłowe — 12.000 zł.

2. Przemysł drzewny:

a) Szkoła koszykarska w Jarosławiu — 500 zł.

b) szkoła koszykarska w Jaśle — 200 zł.;

c) zakład dla nauki kołodziejstwa i bednarstwa w Kamionce strumiłowej — 700 zł.;

d) warsztat kołodziejski w Grybowie — 700 zł.;

e) warsztat kołodziejski w Toustem — 700 zł.

f) warsztat stolarski i rzeźbiarski w Stanisławowie — 700 zł.

g) warsztat dla nauki stolarstwa i wyrobu zabawek drewnianych w Żywcu — 1000 zł.; razem 3.800 zł.

3. Tkactwo:

a) Szkoła tkacka w Krośnie — 3.500 zł.;

b) warsztaty tkackie w α) Błażowie, β) Glinianach, γ) Korczynie, δ) Kosowie, ε) Łańcucie, ζ) Rychwałdzie, η) w Wilamowicach — po 250 zł. — razem w poz. 3. 5.250 zł.

4. Keramika:

a) Szkoła garncarska w Kołomyi — 1.800 zł.;

b) warsztat garncarki w Porembie — 1.800 zł.;

c) warsztat garncarski w Toustem — 1.300 zł. — razem 4.900 zł.

5. Koronkarstwo i hafciarstwo (roboty kobiece):

a) Szkoła koronkarska w Zakopanem — 350 zł.;

b) szkoła koronkarska w Kańczudze — 300 zł.;

c) szkoła koronkarska w Muszynie — 200 zł.;

d) szkoła robót kobiecych w Krakowie — 700 zł.

e) szkoła robót kobiecych Towarzystwa „Praca kobiet“ we Lwowie — 500 zł., — razem 2.050 zł.

6. Inne zakłady przemysłowe:

a) Muzeum przemysłowe we Lwowie: zwyczajne — 2 000 zł., nadzwyczajne 3.000 zł., — łącznie 5.000 zł.

b) muzeum przemysłowe w Krakowie — 2.000 zł.;

c) szkoła handlowa w Krakowie 1.000 zł.;

d) stacya doświadczalna mechaniczno-technologiczna we Lwowie — 2.000 zł. — razem 10.000 zł.

Suma preliminowanych subwencyj — 38.700 zł.

Dotacye zakładów rządowych.

1. Państwowa szkoła przemysłowa we Lwowie, zwyczajne 20.400 zł. nadzwyczajne — 6.500 zł. — razem 26.900 zł.

2. Wyższa szkoła przemysłowa w Krakowie — 44.800 zł.;

3. Szkoła zawodowa dla przemysłu drzewnego w Zakopanem — 15.420 zł.;

4. Szkoła ślusarska w Świątnikach — 16.500 zł.;

5 Szkoła dla przemysłu drzewnego w Kołomyi (za IV. kwartał 1892) — 1.500 zł. — razem 112.170 zł.

Łączna suma wszystkich preliminowanych na rok 1892 kwot — 150.870 zł.

Cyfra ta jest wprawdzie stosunkowo znaczna w porównaniu z dotacyami państwowemi w latach poprzednich, nie pozostaje ona jednak w odpowiednim stosunku do ofiar państwa, ponoszonych na cele przemysłowe w innych krajach koronnych monarchii. Wydział krajowy zaznacza wszelako z zadowoleniem, że c. k. Rząd wstępuje obecnie na drogę rokującą uwzględnienie żądań Reprezentacyi kraju. To stanowisko c. k. Rządu napawa Wydział krajowy przekonaniem, że Wysoki Sejm nie poskąpi potrzebnych funduszów na cele przemysłu krajowego i uchwali dotacye wstawione przez Wydział krajowy w preliminarzu w Rubr. XVI. budżetu krajowego na rok 1892.

Uchwała w sprawie statutu normalnego dla uzupełniających szkół przemysłowych.

Uchwałę Wysokiego Sejmu w sprawie statutu normalnego dla uzupełniających szkół przemysłowych, przytoczoną wyżej pod 3, podano do wiadomości c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia 29. listopada 1890 l. s. 1.328. O tym przedmiocie zdaje sprawę komisya krajowa dla

spraw przemysłowych w swem przedłożeniu (Aleg. 1. str. 8). Ponieważ powyższa uchwała nie doczekała się dotychczas załatwienia, przeto zgodnie z komisyą Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek w tej sprawie.

3. Uchwała w przedmiocie przyspieszenia zakładania nowych uzupełniających szkół przemysłowych.

O czynnościach w celu wykonania uchwały Wysokiego Sejmu w przedmiocie przyspieszenia zakładania nowych uzupełniających szkół przemysłowych, podanej wyżej pod 4, zawiera szczegóły sprawozdanie krajowej komisyi dla spraw przemysłowych (Aleg. 1. str. 4, 5 i 6). Odwołując się przeto do tego sprawozdania, Wydział krajowy nadmienia, że okólnikiem z dnia 4. kwietnia 1891 l. 9.939 poinformował 31 gmin miejskich o znaczeniu i celach uzupełniających szkół przemysłowych, o organizacyi i o warunkach ich założenia, oraz wezwał je do współdziałania w założeniu takich szkół i przyczyniania się — stosownie do przyjętych zasad — do ich utrzymania. W tej sprawie Wydział krajowy udał się równocześnie do właściwych Reprezentacyj powiatowych, oraz zaprosił do współdziałania liczne grono wpływowych obywateli.

Sprawę założenia uzupełniającej szkoły przemysłowej w Biale Wydział krajowy zainicyował reskryptem z dnia 23. czerwca 1891 l. 15.268. Wskutek tej akcyi powstały nowe uzupełniające szkoły przemysłowe w Biale, Podgórzu i Tarnopolu, projekta zaś utworzenia takich szkół w Brodach, Kętach, Oświęcimiu, Sanoku i Stryju bliskie są zrealizowania; nadto wdrożone są rokowauia o utworzenie szkół w Łańcucie i Rohatynie. W okresie, do którego się odnosi niniejsze sprawozdanie, powstały oprócz powyższych trzech także szkoły w Gorlicach, Samborze i Wieliczce, razem sześć nowych szkół, łącznie więc z dawniejszemi istnieje obecnie w kraju 25 uzupełniających szkół przemysłowych.

III. Krajowy fundusz przemysłowy.

Uchwały w sprawie funduszu przemysłowego.

W rozprawie nad Rubr. XV. wydatków preliminarza funduszów krajowych na r. 1891. Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 27. listopada 1890 powziął między innemi następujące uchwały:

„1. W celu rychlejszego uzupełnienia funduszu przemysłowego do sumy 300 000 zł. będzie skarb krajowy wypłacać corocznie przez trzy lata, począwszy od r. 1891 po 60.000 zł.

2. W budżecie na r. 1891 w XVI. rubryce wydatków należy zamieścić 60.000 jako 5. i 6. ratę uposażenia funduszu przemysłowego.

3. Zaciągający z funduszu przemysłowego po 1. stycznia 1891 pożyczki w kwotach mniejszych niż 5.000 zł, winni opłacać od tych pożyczek procent po 3% rocznie jak dotychczas, zaciągający zaś pożyczki po 1. stycznia 1891 w kwotach po 5.000 zł. lub większych, winni opłacać procenta w stosunk 4% rocznie“.

O tych uchwałach Wydział krajowy zawiadomił Bank krajowy, jako zarządcę funduszu przemysłowego i komisyę krajową dla spraw przemysłowych, oraz wyasygnował rozporządzeniem z dnia 2. stycznia 1891

l. 56.326 do rąk Banku krajowego dotacyę funduszu przemysłowego za r. 1891 w kwocie 60.000 zł.

Oprocentowanie pożyczek z funduszu przemysłowego.

Przy udzielaniu pożyczek z funduszu przemysłowego, począwszy od dnia 1. stycznia 1891 Wydział krajowy zastosował się ściśle do uchwały Wysokiego Sejmu, podwyższającej stopę procentową od pożyczek w kwotach po 5.000 zł. i wyżej na 4% rocznie; poczytuje jednak za swój obowiązek zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu, że uchwała ta jest bardzo uciążliwa w wykonaniu i zdaniem Wydziału krajowego oraz komisyi krajowej dla spraw przemysłowych osłabia korzyści pożyczek z krajowego funduszu przemysłowego i utrudnia osiągnięcie właściwego celu założenia tego funduszu.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 22. stycznia 1887 krajowy fundusz przemysłowy ma na celu wspieranie przedsiębiorstw przemysłowych, pożytecznych dla rozwoju przemysłu krajowego przez udzielanie pożyczek.

Rozstrzygającym więc względem, z którym liczyć się trzeba przy ocenianiu podań o pożyczki z funduszu przemysłowego, jest obok bezpieczeństwa pożyczki tylko kwestya użyteczności przedsiębiorstwa dla rozwoju przemysłu krajowego.

Wobec tego głównego zadania funduszu przemysłowego wzgląd na oprocentowanie, mianowicie, czy one będą przynosiły o 1% więcej lub mniej prowizyi, ma tylko podrzędne znaczenie i jest mniejszej wagi. To zapatrywanie Wydziału krajowego znalazło swój wyraz w paragrafie 4. przepisów w sprawie administracyi funduszu przemysłowego, ustanowionych rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 26. sierpnia 1887 l. 43 044. Według tego paragrafu Wydział krajowy orzeka w każdym poszczególnym wypadku o wysokości stopy procentowej pożyczki udzielonej, dopuszczalne jest nawet udzielanie pożyczek bezprocentowych.

Wysokość stopy procentowej od pożyczek z funduszu przemysłowego powinna pozostawać w odwrotnym stosunku do stopnia publicznej użyteczności przedsiębiorstwa, które pożyczkę otrzymało, zwłaszcza w pierwszych początkach jego istnienia. Przepisy powyższe Wydział krajowy podał do wiadomości Wysokiego Sejmu sprawozdaniem swem z dnia 22. listopada 1887 l. 57.263 (str. 7). Sprawozdanie to Wysoki Sejm uchwałą z dnia 17. stycznia 1888 przyjął do wiadomości a tem samem przychylił się do zapatrywania Wydziału krajowego wyżej przedstawionego i uznał zasadę przyjętą przez Wydział krajowy co do oprocentowania pożyczek. Jeżeli zaś wzgląd na użyteczność przedsiębiorstwa ma być głównym i rozstrzygającym przy udzielaniu kredytu z krajowego funduszu przemysłowego, w takim razie wysokość kwoty, jaka jest potrzebna do osiągnięcia celu pożyczki, nie powinna wywierać wpływu na warunki pożyczki co do jej oprocentowania, zwłaszcza gdy materyalne ubezpieczenie i udowodniona żywotność przedsiębiorstwa dostatecznie zapewniają zwrot udzielonej pożyczki.

Wysokość kwoty żądanej pożyczki nie pozostaje wcale w związku z oceną użyteczności przedsiębiorstwa dla ogólnych interesów przemysłu krajowego. I tak n. p. kwota niższa od 5.000 zł. byłaby zupełnie niedostateczna dla zakładu blichu i apretury, albo też dla znaczniejszej garbarni, stojącej na wysokości dzisiejszej techniki. Skuteczne zaś poparcie tego rodzaju przedsiębiorstwa ma niezawodnie rozleglejszą doniosłość dla ogólnych interesów przemysłu krajowego, aniżeli udzielenie całego szeregu drobiazgowych pożyczek dla przedsiębiorstw, nie posiadających szerszego znaczenia, albo też zamkniętych w pewnej specyalności, nie posiadającej warunków do trwałego zakorzenienia się i rozszerzenia w kraju. Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu, ustanawiającej wyższą stopę procentową dla wyższych pożyczek, Wydział krajowy natrafia ustawicznie na trudności przy załatwianiu podań wchodzących w ten zakres. Chociaż bowiem w licznych wypadkach wzgląd na użyteczność przedsiębiorstwa i skuteczność pożyczki wymagałyby przyznania wyższej kwoty, Wydział krajowy zniewolony jest poniekąd ograniczać się do sumy niższej aniżeli 5.000 zł., ażeby interesowanych nie obarczać wyższą stopą procentową. Gdy zresztą pożyczki z krajowego funduszu przemysłowego bywają zazwyczaj udzielane przedsiębiorstwom początkującym, które albo nową gałęź przemysłu wprowadzają, albo starają się istniejący już w pewnej okolicy przemysł podnieść i rozwinąć, to stopa 4% — przy równoczesnem wymaganiu pierwszorzędnej niemal gwarancyi bezpieczeństwa — wobec dzisiejszej niskiej stopy procentowej ogólnie panującej, nie przedstawia już tych korzyści, jakie przemysłowi dać powinien fundusz, na jego poparcie i podniesienie przeznaczony.

Z powodów wyżej przedstawionych Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek, ażeby oznaczanie wysokości procentu od pożyczek z krajowego funduszu przemysłowego pozostawiono na przyszłość ocenieniu Wydziału krajowego.

Ogólne uwagi o udzielaniu pożyczek z funduszu przemysłowego, jakoteż bliższe szczegóły o ich skuteczności podaje komisya krajowa dla spraw przemysłowych w swem sprawozdaniu (Alegat 1. str. 38, 39). Wydział krajowy poprzestaje przeto na zdaniu sprawy o pożyczkach udzielonych w okresie, do którego się odnosi niniejsze sprawozdanie.

Pożyczki udzielane z funduszu przemysłowego.

Po wysłuchaniu komisyi krajowej dla spraw przemysłowych w każdym poszczególnym wypadku Wydział krajowy zgodnie z jej wnioskami udzielił następujących pożyczek z funduszu przemysłowego:

1. Fabryka dachówek maszynowych i wyrobów ceramicznych Jana Lewińskiego, Aleksandra Domaszewicza i Spółki we Lwowie (na Kortumówce) otrzymała na mocy promesy Wydziału krajowego z dnia 5. grudnia 1890. l. 42.952 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 20.000 zł., spłacalną w 40 równych bezpośrednio po sobie następujących ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. listopada 1892. Pożyczkę tę wypłacono na skrypt dłużny za osobistą solidarną poręką współwłaścicieli przedsiębiorstwa, prof. Juliana Zachariewicza, Włodzimierza Gniewosza, właściciela dóbr, dr. Karola Herteux'a, inżynierów Kazimierza Kułakowskiego, Hieronima Kordasiewicza i Aleksandra Domaszewicza, tudzież budowniczego Jana Lewińskiego. Przed udzieleniem

pożyczki stan fabryki zbadali: prof. Jan Franke i Edmund Krzen, dyrektor krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej.

2. Parowa fabryka patentowanych szwajcarskich dachówek żłobionych w Niepołomicach, będąca własnością spółki pod firmą: St. Homolacs, S. Żeleński i W. Wimmer otrzymała na mocy promesy Wydziału krajowego z dnia 5. grudnia 1890. l. 36.867 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 20.000 zł., spłacalną w 40 równych bezpośrednio po sobie następujących ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. listopada 1892. Pożyczkę wypłacono na oblig dłużny za osobistą solidarną poręką wszystkich trzech współwłaścicieli firmy i za hipotecznem zabezpieczeniem na realności fabrycznej primo loco.

Przed ndzieleniem pożyczki zbadali stan fabryki: prof. Julian Zachariewicz, prof. Jan Franke i dyrektor Edmund Krzen.

3. Promesą z dnia 15. stycznia 1892. l. 1.158 przyrzeczono Stanisławowi hr. Romerowi na rozszerzenie jego fabryki dachówek w Biezdziadce (pow. jasielski) trzyprocentową pożyczkę w kwocie 4.800 zł., spłacalną w 20 równych bezpośrednio po sobie następujących ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1893. a to za hipotecznem zabezpieczeniem na dobrach Biezdziadka.

Zarządzenie to wydano w załatwieniu petycyi St. hr. Romera, przekazanej Wydziałowi krajowemu, po poprzedniem zbadaniu fabryki przez dyrektora Ed. Krzena.

4. Pierwszemu gal. i W. Ks. Krakowskiego Towarzystwu dostaw rękodzielniczych dla c. k. armii udzielił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 16. grudnia 1890. l. 53.260 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 10.000 zł. na weksel płatny w terminie do końca czerwca 1891. Pożyczkę tę umorzono w całości dnia 19. maja 1891. O dostawach obuwia dla c. k armii komisya krajowa dla spraw przemysłowych zdaje sprawę w swem przedłożeniu (Alegat 1. str. 23, i 24.)

5. Załatwiając petycyę pierwszej związkowej garbarni w Rzeszowie, przekazaną Wydziałowi krajowemu, udzielono tej garbarni rozporządzeniem z dnia 10. lutego 1891. l. 48.088 czteroprocentową pożyczkę w kwocie 15.000 zł., spłacalną w 40 równych ratach kwartalnych począwszy od dnia 1. stycznia 1892, rozporządzeniem zaś z dnia 31. lipca 1891. l. 32.659 dalszą pożyczkę czteroprocentową w kwocie 15.000 zł. spłacalną w 40 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. lipca 1892. Obie pożyczki zostały hipotecznie zabezpieczone. C. k. Nadprokuratorya państwa we Lwowie poleciła Zarządom podległych c. k. zakładów kary, ażeby potrzebne skóry pobierały wprost z garbarni rzeszowskiej z pominięciem pośredniczących handlarzy.

6. Promesą z dnia 22. maja 1891. l. 11.017. udzielono Towarzystwu szewców w Dąbrowie trzyprocentową pożyczkę w kwocie 4.800 zł. spłacalną w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892.

7. Towarzystwo handlu skór, snkna i wyrobów tkackich w Łańcucie otrzymało na mocy promesy Wydziału krajowego z dnia 10. lutego 1891. l. 2.424 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 4.000 zł., spłacalną w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892. Pożyczkę tę poręczyło Towarzystwo zaliczkowe w Łańcucie jako solidarny dłużnik i wypłatca.

8. Franciszkowi Zajączkowi, właścicielowi fabryki sukna w Kętach wypłacono na mocy promesy Wydziału krajowego z dnia 20. lutego 1891. l. 42.223 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 4.800 zł., spłacalną w 20 równych bezpośrednio po sobie następujących ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892. Pożyczka ta została hipotecznie zabezpieczona.

9. Towarzystwu tkackiemu pod opieką św. Sylwestra w Korczynie udzielono rozporządzeniem z dnia 15. maja 1891. trzyprocentową pożyczkę w kwocie 3 000 zł., spłacalną w ośmiu równych ratach półrocznych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892.

10. Spółka tkacka w Rychwałdzie otrzymała na mocy promesy Wydziału krajowego z dnia 15. maja 1891. l. 9.875 pożyczkę w kwocie 1.000 zł., spłacalną w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. kwietnia 1892.

11. Towarzystwu tkackiemu w Komarnie przyrzeczono promesą z dnia 8. września 1891 l. 10.319 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 2.000 zł. a to na skrypt dłużny lub weksel pod warunkiem, że zostanie poręczona przez wybitniejszego członka Towarzystwa. Towarzystwo to dostarcza worowiny do fabryk tytoniu w kraju.

12. Towarzystwu kowali w Sułkowicach zapewniono promesą z dnia 13. lutego 1891 l. 5.939 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 2.000 zł., spłacalną w 20 równych bezpośrednio po sobie następujących ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892 Jako warunku udzielenia pożyczki wymagano, ażeby Towarzystwo oprócz skryptu dłużnego z podpisem firmowym złożyło dla zabezpieczenia sumy pożyczkowej weksel depozytowy, zaopatrzony podpisami trzech członków Rady nadzorczej Towarzystwa.

13. Spółka ślusarska w Świątnikach otrzymała na mocy promesy z dnia 20 lutego 1891 l. 6.719 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 1.500 zł. spłacalną w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892.

14. Kazimierzowi Lipińskiemu, właścicielowi fabryki maszyn w Sanoku, udzielono promesą Wydziału krajowego z dnia 30. grudnia 1890 l. 56.175 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 10.000 zł. spłacalną w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od 1. stycznia 1892. Pożyczkę zabezpieczono hipotecznie.

15. Józef Górniak, właściciel fabryki wyrobów ślusarskich w Przemyślu, otrzymał na mocy promesy Wydziału krajowego z dnia 15. maja 1891 l. 52.367 czteroprocentową pożyczkę w kwocie 8.000 zł., spłacalną w 40 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892. Pożyczka została hipotecznie zabezpieczona.

16. Promesą z dnia 15. maja 1891 l. 19.152 udzielono Wojciechowi Kosibie, majstrowi ślusarskiemu we Lwowie, trzyprocentową pożyczkę w kwocie 4.800 zł. spłacalną w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892. Pożyczkę zabezpieczono hipotecznie.

17. Janowi Michalikowi, właścicielowi fabryki narzędzi wiertniczych w Krośnie, wypłacono na mocy promesy Wydziału krajowego z dnia 8. września 1891 l. 27.056 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 4.000 zł. spłacalną w 16 równych ratach półrocznych, począwszy od dnia 1. lipca 1892. Pożyczkę zabezpieczono hipotecznie.

18. L. J. Malewski właściciel fabryki korków we Lwowie, otrzymał na mocy promesy Wydziału krajowego z dnia 20. lutego 1891 l. 48.111 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 4.800 zł., spłacalną w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892. Pożyczka została hipotecznie zabezpieczona.

19. Promesą Wydziału krajowego z dnia 20. lutego 1891 l. 6.742 udzielono związkowej pracowni robotników stolarskich „Nadzieja“ w Krakowie trzyprocentową pożyczkę w kwocie 1.500 zł. spłacalną w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892.

20. Komisya krajowa dla spraw przemysłowych zdaje w swem przedłożeniu (Alegat 1 str. 13) wyczerpująco sprawę o szkole koszykarskiej w Jarosławiu, przeniesionej w maju 1891 do wsi Czerwonej Woli, a między innemi także o oddzieleniu nauki od sprzedaży wyrobów szkolnych. Przedsiębiorstwo sprzedaży wyrobów szkolnych objął dawny kierownik szkoły, Jan Chądzyński, na podstawie układu zawartego w tej sprawie z zarządem szkoły. W celu ułatwienia J Chądzyńskiemu wykonania jego zadania, Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 14. kwietnia 1891 l. 8.240 udzielił mu pod warunkami określonymi bliżej w sprawozdaniu komisyi trzyprocentową pożyczkę w kwocie 4.000 zł. spłacalną w dziesięciu równych ratach rocznych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892. Pożyczka została zabezpieczona poręką właściciela dóbr, Aleksandra Hulimki.

21. Promesą Wydziału krajowego z dnia 15. maja 1891 l. 2.906 przyrzeczono Adolfowi Meissnerowi, właścicielowi fabryki powozów w Krakowie, trzyprocentową pożyczkę w kwocie 3.000 zł. pod warunkiem hipotecznego jej zabezpieczenia. Pożyczka ma być spłacona w 20 równych ratach kwartalnych.

22. Załatwiając petycyę Wiktora Bętkowskiego, właściciela warsztatu bednarskiego w Słotwinie, przekazaną Wydziałowi krajowemu, udzielono petentowi rozporządzeniem z dnia 25. września 1891 l. 39.871 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 1.500 zł., spłacalną w 10 ratach półrocznych, począwszy od dnia 1. lipca 1892. Pożyczkę zabezpieczono hipotecznie.

23. Spółce koszykarskiej w Jezierzanach przyrzekł Wydział krajowy promesą z dnia 15. stycznia 1892 l. 31.311 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 1.200 zł. za poręką powiatu krakowskiego lub zdolnych do odpowiedniego kredytu członków Zarządu Towarzystwa Kółek rolniczych. Pożyczka ma być spłacona w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1893.

24. Marceli Jakubowski i Marcin Jarra, współwłaściciele fabryki wyrobów platerowanych w Krakowie

pierwszego tego rodzaju zakładu w naszym kraju, otrzymali na mocy promesy Wydziału krajowego z dnia 13. lutego 1891 l. 44.318 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 4.800 zł., spłacalną w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892. Pożyczkę zabezpieczono hipotecznie.

26. Fabryka przetworów leczniczo-farmaceutycznych pod firmą M. L. Dobrowolski w Nowej wsi narodowej pod Krakowem otrzymała na mocy promesy Wydziału krajowego z dnia 15. maja 1891 l. 8.106 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 4.800 zł. spłacalną w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892. Pożyczka została hipotecznie zabezpieczona.

27. Robertowi Goeblowi fabrykantowi wyrobów cementowych i sztucznych marmurowych we Lwowie, przyrzekł Wydział krajowy promesą z dnia 9. października 1891 l. 44.316 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 3.000 zł. za zabezpieczeniem przez odpowiedniego poręczyciela w miejscu zamieszkałego. Według promesy pożyczka ma być spłacona w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. października 1892.

28. Towarzystwu powroźniczemu w Radymnie wypłacono na mocy promesy z dnia 15. stycznia 1892 l 49.937 trzyprocentową pożyczkę w kwocie 3.000 zł., spłacalną w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1893. Towarzystwo to otrzymało dostawę wyrobów powroźniczych do fabryk tytoniu w kraju.

29. Janowi Baczyńskiemu, właścicielowi fabryki bulionu, tudzież konserw mięsnych, jarzynowych i owocowych we Lwowie, Wydział krajowy promesą z dnia 29. stycznia 1882 l. 53.489 przyrzekł trzyprocentową pożyczkę w kwocie 1.000 zł., spłacalną w 20 ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1893. Pożyczka ta ma być ubezpieczona poręką posła Michała Michalskiego. Nadto Wydział krajowy oświadczył gotowość udzielania J. Baczyńskiemu dalszej pożyczki 2.000 zł., gdy wykaże, że otrzymał od władz wojskowych zamówienie na konserwy dla c. k. armii.

W okresie więc, do którego odnosi się niniejsze sprawozdanie, wydano promesy na pożyczki w łącznej kwocie 172.100 zł. z której przypada:

a)	na przemysł keramiczny	44.800 zł.
b)	„ „ skórny	44.800 „
c)	„ „ metalowy	39.600 „
d)	„ „ drzewny	16.000 „
e)	„ „ tkacki	14.800 „
f)	na inne gałęzie przemysłu	11.800 „

Na mocy powyższych promes wypłacono tytułem pożyczek kwotę 151.100 zł., nie zrealizowano dotychczas siedmiu promes na łączną kwotę 21.000 zł.

W przedłożeniach z dnia 26. września 1888 l. 41.694 (str. 16) i z dnia 4 października 1889 l. 42.939 (str. 4 i 5) Wydział krajowy zdał Wysokiemu Sejmowi sprawę o swych czynnościach w przedmiocie powoła-

nia do życia zakładu blichu i apretury w Krośnie i o pomocy finansowej przyrzeczonej na cele tego zakładu.

Promesy Wydziału krajowego z r. 1888 na dwie pożyczki dla zakładu w łącznej kwocie 50.000 zł. dojrzały obecnie do zrealizowania, wypłacono też na cele zakładu kwotę 49.000 zł., pozostaje więc jeszcze do wypłaty reszta pożyczki w kwocie 1.000 zł. O teraźniejszym stanie sprawy zakładu powyższego zdaje sprawę komisya krajowa dla spraw przemysłowych w swem przedłożeniu (Alegat 1. str. 17). Zakład ten ma być puszczony w ruch na wiosnę 1892.

Za inicyatywą Banku krajowego i galicyjskiego Banku kredytowego założono w r. 1891. galicyjskie akcyjne Towarzystwo handlowe z siedzibą we Lwowie. W założeniu Towarzystwa wzięło udział także grono kilkunastu najwybitniejszych obywateli kraju. Kapitał Towarzystwa ustanowiono na 500.000 zł., który ma być zebrany przez wydanie 500 akcyj po 1000 zł., opiewających na imię. Ten kapitał akcyjny może być podwyższony po dokonaniu pełnej wpłaty pierwszych 500 akcyj w miarę potrzeby na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia i za zezwoleniem c. k. Rządu przez wydawanie dalszych na imię opiewających akcyj po 1.000 zł. do sumy 2,500.000 zł. Po uskutecznionej 50% wpłacie pierwszych 500 akcyj i po zaprotokołowaniu firmy w rejestrze c. k. Sądu krajowego we Lwowie, Towarzystwo rozpoczyna swoje czynności.

Według §. 3. statutu, zatwierdzonego przez c. k. Rząd, celem Towarzystwa jest branie udziału w handlu Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem, wspieranie i pozyskiwanie mu nowych dróg zbytu, tworzenie spółek kupieckich i w ogóle rozwinięcie czynności handlowej, zwłaszcza w celu podniesienia produkcyi krajowej.

W szczególności jest zadaniem Towarzystwa:

1. Kupno i sprzedaż surowców na rachunek własny.

2 Komisyjne kupno i sprzedaż surowców i towarów.

3. Zajmowanie się dostawami dla skarbu państwa, krajów, powiatów i gmin, jak niemniej dla osób prywatnych i dla firm krajowych i zagranicznych, czy to na własny rachunek, czy też w spółce lub na rachunek osób trzecich.

4. Organizowanie i prowadzenie spółek producentów celem korzystniejszego zbytu ich produktów i przetworów.

5. Zakładanie bazarów, agencyj i biur komisowych dla zbytu w kraju i poza krajem wyrobów przemysłu krajowego, urządzenie domów aukcyjnych, składów wzorowych okazów, organizowanie wystaw krajowych, albo też branie udziału w tych czynnościach.

6. Urządzanie zastępstw i biur informacyjnych kupieckich, pośrednictwo i udzielanie wskazówek w sprawach handlowych, cłowych i taryfowych.

7. Udzielanie zaliczek na produkta i towary na podstawie zastawu lub na podstawie listów składowych (warrantów), wydawanych przez uprawnione do tego w myśl ustawy z dnia 28. kwietnia 1889 (Nr. 64, Dz. u. p). przedsiębiorstwa.

8. Zakładanie, urządzanie, prowadzenie, wynajmowanie i odnajmowanie domów składowych.

Czynności ściśle bankowe, nie wypływające z powyższych celów Towarzystwa a szczególnie wszelkie spekulacye giełdowe wykluczone są z zakresu działania Towarzystwa. Uwagi do statutu Towarzystwa a zwłaszcza do §. 3. podane są w załączniku XII. sprawozdania komisyi krajowej dla spraw przemysłowych (Alegat 1. str. 40).

Instytucya mająca taki zakres działania a uwzględniająca szczególniej produkcyę krajową i interesa przemysłu krajowego, zasługuje na jak najżyczliwsze poparcie. Podobnie jak we Węgrzech tamtejsze akcyjne Towarzystwo handlowe, może Towarzystwo nasze oddać przemysłowi krajowemu wielkie usługi. Największą bowiem dźwignią przemysłu krajowego, największym jego protektorem jest dobrze zorganizowany handel.

To mając na względzie, komisya krajowa dla spraw przemysłowych pismem z dnia 25. czerwca 1891, l. 408 przedłożyła Wydziałowi krajowemu gruntownie umotywowany wniosek, ażeby ua rachunek krajowego funduszu przemysłowego wziąć 50 akcyj gal. akcyjnego Towarzystwa handlowego (Alegat 1. str. 40).

Gdy Komisya wniosek ten ponowiła wskutek uchwały swej, powziętej jednomyślnie na plenarnem posiedzeniu z dnia 26. czerwca 1891, Wydział krajowy na mocy uchwały z dnia 13. października 1891, l. 44.776, wziął imieniem krajowego fnnduszu przemysłowego udział w subskrypcyi na akcye powyższego Towarzystwa przez podpisanie 50 akcyj na łączną kwotę 50.000 zł. Pełnomocnikiem swym na konstytuujące walne zgromadzenie założycieli tego Towarzystwa, jakoteż członkiem Rady nadzorczej Towarzystwa Wydział krajowy zamianował Członka Wydziału kraj., posła Tadeusza Romanowicza. Dnia 2. stycznia 1892 wypłacono Towarzystwu kwotę 25.000 zł. tytułem pierwszej połowy subskrybowanej imieniem funduszu przemysłowego sumy akcyjnej.

Pożyczki odpisane.

Towarzystwo handlu skór w Sędziszowie, zawiązane w r. 1885. na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia z dnia 28. grudnia 1890 zostało rozwiązane i przeprowadziło cichą likwidacyę. Najgłówniejszym powodem tej uchwały i upadku Towarzystwa była ta okoliczność, że c. k. władze podatkowe wymierzyły Towarzystwu za wszystkie lata od początku jego istnienia na raz podatek dochodowy i zarobkowy w kwocie 450 zł. Wniesiony rekurs pozostał bez skutku. Na opłacenie tego podatku Towarzystwo nie posiadało żadnych rozporządzalnych funduszów, zwłaszcza, że doroczne rachunki swe zamykało niedoborami, musiało więc przeprowadzić likwidacyę swych interesów.

Na prośbę Towarzystwa, popartą przez Bank krajowy, Wydział kraj. reskryptem z d. 16. lipca 1891, l. 30.922 zarządził odpisanie pretensyi funduszu przemysłowego w kwocie 200 zł., pochodzącej z dwóch pożyczek w kwocie 2000 zł. Towarzystwu udzielonych.

Po wyczerpaniu środków prawnych przeciw masie spadkowej ś. p. Michała Heydenreicha w celu wywalczenia pretensyi funduszu przemysłowego w kwocie 6 000 zł. Wydział kraj. reskryptem z d. 13. stycznia 1891, l. 1.197 zarządził odpisanie tej pretensyi.

Cyfry obrotowe funduszu przemysłowego za r. 1891.

W r. 1891. miał fundusz przemysłowy następujący

Przychód:

Stan lokacyi w Banku krajowym z dniem 31. grudnia 1890	63.734 zł.	— ct.
Dotacya z funduszu krajowego	60.000 „	— „
Spłaty pożyczek	43 194 „	32 „
Pobrane odsetki	8.367 „	35 „
„ „ zwłoki	464 „	64 „
Chwilowa zaliczka z Banku krajowego	5.375 „	— „
Razem	181.135 zł.	31 ct.

Rozchód:

Pożyczki wydane	174.600 zł.	— ct.
Odpisy	6.000 „	— „
Koszta ogólne i lustracyi	257 „	83 „
Prowizya Banku krajowego	277 „	48 „
Razem	181.135 zł.	31 ct.

Stan funduszu przemysłowego z dniem 31. grudnia 1891.

Według bilansu zestawionego przez Bank krajowy przedstawia się stan funduszu przemysłowego z dniem 31. grudnia 1891 jak następuje:

Aktywa przyjęte od Wydziału krajowego z dniem 1. stycznia 1888	111.410 zł.	08 ct.
mniej odpisów z polecenia Wydziału kraj.	12.567 „	80 „
	98.842 zł.	28 ct.
Dotacya z funduszu krajowego, 6 rat za r. 1887 do 1891	180.000 „	— „
Przyrost do 31. grudnia 1891	22.710 „	61 „
Chwilowa zaliczka z Banku krajowego	5.375 „	— „
Razem	306.927 zł.	89 ct.

Z tego funduszu udzielone pożyczki z uwzględnieniem poszczególnych gałęzi przemysłu wynoszą z końcem r. 1891 w kapitale:

przemysłowi tkackiemu	26	w sumie	67.350 zł. — ct.
„ skórnemu	24	„	103.090 „ 70 „
„ drzewnemu	10	„	29.302 „ 59 „
„ metalowemu	11	„	44.360 „ — „
„ keramicznemu	5	„	45.945 „ 97 „
innym gałęziom przemysłu	16	„	16.878 „ 63 „
Razem pożyczek	92	w sumie	306.927 zł. 89 ct.

Kwotę 5.375 zł., zaliczoną chwilowo funduszowi przemysłowemu przez Bank krajowy, zwrócił fundusz przemysłowy Bankowi dnia 2. stycznia 1892.

Wyprowadzenie cyfrowe stanu pożyczek z dniem 31. grudnia 1891.

Stan pożyczek z dniem 31. grudnia 1890	175.522 zł. 21 ct.
Pożyczki wydane w r. 1891	174.600 „ — „
	350.121 zł. 21 ct.

za potrąceniem:		
spłat pożyczek w r. 1891 . .	37.194 zł. 32 ct.	
odpisów w r. 1891 . . .	6.000 „ — „	43.191 zł. 32 ct.
Stan pożyczek z dniem 31. grudnia 1891 . .		306.927 zł. 89 ct.

IV. Zasiłki na cele przemysłowe.

W okresie czasu, do którego odnosi się niniejsze sprawozdanie, wypłacono zasiłki na cele przemysłowe z kredytów uchwalonych w budżetach krajowych za r. 1890 i 1891, tudzież na rachunek budżetu krajowego za r. 1892. Po wysłuchaniu komisyi krajowej dla spraw przemysłowych w każdym poszczególnym wypadku i zgodnie z jej wnioskiem Wydział krajowy przyznał następujące zasiłki:

Ogólne cele przemysłowe.

1. Rozporządzeniem z dnia 15. maja 1891 l. 11.285 przyznano gminie m. Przemyśla jednorazową subwencyę w kwocie 1.000 zł. na pokrycie kosztów założenia miejskiego bazaru wyrobów krajowych im. Mikołaja Zyblikiewicza w Przemyślu, którego organizacya opiera się na statucie uchwalonym przez Radę miejską na posiedzeniu z dnia 26. czerwca 1888. Art. IV tego statutu zastrzega dla krajowej komisyi przemysłowej prawo udziału w zarządzie bazaru za pośrednictwem jej delegata.

Uchwałą z dnia 29. stycznia 1892 l. 54.455 Wydział krajowy zamianował tym delegatem zastępcę prezesa Rady powiatowej Dra Władysława Czajkowskiego.

2. Komitet gospodarczy VI zjazdu lekarzy i przyrodników polskich w Krakowie zajął się urządzeniem wystawy wyrobów przemysłowych, pozostających w związku z naukami przyrodniczemi w ogólności, a specyalnie z medycyną i chirurgią. Na pokrycie kosztów urządzenia tej wystawy Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 22. maja 1891 l. 18.698 udzielił zasiłek w kwocie 500 zł.

3. Towarzystwo polskie „Zgoda“ w Wiedniu otrzymało na mocy rozporządzenia z dnia 21. września 1891 l. 40.138 jednorazowy zasiłek w kwocie 400 zł. na pokrycie kosztów urządzenia biura informacyjnego i stałej wystawy wzorów krajowego przemysłu domowego. Wydział krajowy zastrzegł sobie prawo wykonywania nadzoru i kontroli co do zużytkowania powyższej kwoty na cel przeznaczony, jakoteż co do wprowadzenia w życie wymienionych wyżej instytucyj i dalszych ich czynności. Delegatami do wykonywania tej kontroli Wydział krajowy zamianował Ks. Jerzego Czartoryskiego i Dra Ferdynanda Weigla.

4. Rozporządzeniem z dnia 18. listopada 1891 l. 51.221 przeznaczono kwotę 500 zł. na pokrycie kosztów urządzenia w gmachu sejmowym w czasie trwania sesyi sejmowej wystawy wyrobów szkół przemysłowych.

Maszyny, narzędzia i przybory warsztatowe.

1. Na zakupno maszyn szewskich dla siedmiu majstrów szewskich w Dobczycach Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 30. września 1890 l. 39.778 przyznał jednorazową zapomogę w kwocie 200 zł.

2. Uchwałami z dnia 9. grudnia 1890 l. 51.634 i z dnia 31. marca 1891 l. 11.351 przyznano Bazylemu Michaleckiemu zasiłek w łącznej kwocie 140 zł. na sprawienie ulepszonego warsztatu tkackiego wraz z przyborami i pokrycie kosztów podróży z Buczacza do szkoły tkackiej w Krośnie w celu wyuczenia się tkanin na ulepszonym warsztacie.

3. Antoniemu Gruszce z Jaryczowa, który przy pomocy stypendyów z funduszu krajowego i lwowskiego funduszu powiatowego ukończył z pomyślnym skutkiem naukę tkacką w Korczynie i Krośnie, udzielono rozporządzeniem z dnia 16. września 1891 l. 40.240 zasiłek w kwocie 79 zł. 48 ct. na sprawienie ulepszonego krosna tkackiego wraz z przyborami. Na ten cel otrzymał on także od lwowskiego Wydziału powiatowego kwotę 25 zł. Z polecenia Wydziału krajowego zajął się sprawieniem krosien Henryk Gruszecki, kierownik krajowej szkoły tkackiej w Krośnie.

4. Dla 6 uczniów c. k. zawodowej szkoły dla przemysłu drzewnego w Zakopanem: Feliksa Buły, Stanisława Czernika i Jana Kurkowskiego Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 16. marca 1891 l. 51.161 przyznał jednorazowy zasiłek w kwocie 100 zł. na zakupno niezbędnych narzędzi warsztatowych.

Uczniom wymienionej szkoły zaś, Michałowi Burasowi i Janowi Golińskiemu udzielono uchwałą z 27. marca 1891 l. 10.740 jednorazowo po 12 zł. na zakupno przyborów rysunkowych i rzeźbiarskich. Sprawieniem tych narzędzi i przyborów zajął się dyrektor szkoły.

5. Na mocy rozporządzenia Wydziału krajowego z dnia 31. lipca 1891 l. 27.566 otrzymał Wiktor Hyliński, były uczeń krajowego warsztatu stolarskiego w Żywcu tokarnię i narzędzia warsztatowe, sprawione kosztem 50 zł.

6. Rozporządzeniami z 20. marca 1891 l. 10.364 i z dnia 9, lipca 1891 l. 27.861 Wydział krajowy wyasygnował kwotę 67 zł. 25 ct. na zakupno narzędzi i warsztatu rzeźbiarskiego dla Mikołaja Kołcuniaka, nauczyciela ludowego w Jaworowie.

7. Na mocy rozporządzenia z dnia 4. kwietnia 1891 l. 53.876 otrzymał Stefan Czesnyk, nauczyciel szkoły ludowej w Torkach kwotę 40 zł. na zakupno przedmiotów potrzebnych do udzielania nauki koszykarskiej. W wypłacie tej pośredniczyła c. k. okręgowa Rada szkolna w Przemyślu.

8. Eleonorze Klausowej, właścicielce zakładu robót kobiecych we Lwowie, udzielono rozporządzeniem z dnia 28. lipca 1891 l. 20.839 jednorazowy zasiłek w kwocie 200 zł. na rozszerzenie zakładu.

9. Były stypendysta Władysław Cirin, który ukończył czteroletni kurs stolarski w c. k. szkole dla przemysłu artystycznego we Lwowie i dwuletni kurs stolarski w wyższej szkole zawodowej przy c. k. technologicznem Muzeum przemysłowem we Wiedniu, założył we Lwowie pracownię stolarską. Na rozszerzenie warsztatu przyznano mu uchwałą z 29. grudnia 1891 l. 45 801 jednorazowy zasiłek w kwocie 300 zł.

Podatki i procenta od pożyczek bankowych.

Tytułem jednorazowych subwencyj celem umożliwienia opłacenia wymierzonych podatków Wydział krajowy udzielił rozporządzeniem:

1. z dnia 10. lutego 1891 l. 2.424 Towarzystwu handlu skór, sukna i wyrobów tkackich w Łańcucie kwotę 400 zł.;

2. z dnia 4. grudnia 1891 l. 40.992 Towarzystwu tkackiemu w Komarnie kwotę 300 zł.

3. W myśl przyrzeczenia z d. 6. lipca 1886 l. 36.348 wyasygnowano reskryptem z dnia 2. maja 1891 l. 16.339 i z dnia 28. lipca 1891 l. 31.308 łączną kwotę 405 zł. 53 ct., jako subwencyę dla garbarni skór końskich w Zamarstynowie na opłacenie procentów od pożyczek bankowych za r. 1891. Z r. 1891 upłynęło pięciolecie, na które przyrzeczono podobną subwencyę.

4. Galicyjskie Towarzystwo dostaw rękodzielniczych dla c. k. armii otrzymało rozporządzeniem z dnia 26. maja 1891 l. 20.006 jednorazowy zasiłek w kwocie 71 zł. 67 ct. na opłacenie procentów od pożyczki zaciągniętej z funduszu przemysłowego.

Podróże naukowe.

1. Rozporządzeniem z dnia 20. marca 1891 l. 10.363 udzielono Alfredowi Wilkickiemu, werkmistrzowi c. k. szkoły ślusarskiej w Świątnikach, zasiłek w kwocie 100 zł. na odbycie podróży naukowej w celu uzupełnienia fachowego wykształcenia.

2. Henryk Gruszecki, kierownik szkoły tkackiej w Krośnie, otrzymał rozporządzeniem z dnia 26. czerwca 1891 l. 27.004 zasiłek w kwocie 200 zł. na pokrycie kosztów podróży naukowej w sprawach tkackich, tudzież zwiedzenie wystawy krajowej w Pradze.

3. Aleksandrowi Klimaszewskiemu, kierownikowi szkoły garncarskiej w Kołomyi przyznano uchwałą z dnia 11. sierpnia 1891 l. 31.605 zasiłek w kwocie 200 zł. na podróż naukową w sprawach keramicznych, tudzież zwiedzenie wystawy krajowej w Pradze, specyalnej wystawy keramicznej w Dreźnie oraz wystawy wyrobów glinianych w Peszcie.

4. Rozporządzeniem z dnia 11. sierpnia 1891 l. 32.062 Wydział krajowy udzielił Stefanowi Skrypniczukowi, werkmistrzowi szkoły garncarskiej w Kołomyi, zasiłek w kwocie 100 zł. na podróż w celu kształcenia się w Czechach i Wiedniu w stawianiu pieców kaflowych, tudzież w celu zapoznania się ze sposobem krycia dachów dachówką glinianą.

5. Prof. Jana Frankego, członka krajowej komisyi przemysłowej, Wydział krajowy wydelegował na wystawę krajową w Pradze w celu zbadania organizacyi czeskich szkół przemysłowych i przyznał mu rozporządzeniem z dnia 5. czerwca 1891 l. 22.566 zasiłek w kwocie 200 zł. Prof. Franke przedłożył Wydziałowi krajowemu sprawozdanie z tej podróży, które zostało ogłoszone drukiem.

Kaucye na zabezpieczenie dostaw.

1. Towarzystwo tkackie w Komarnie otrzymało dostawę worów do galic. c. k. fabryk tytoniu także na rok 1891 i 1892. Uchwałą z d. 28. listopada 1890 l. 48.427 pozostawił Wydział krajowy złożoną już dawniej w za-

stępstwie rzeczonego Towarzystwa kaucyę w kwocie 750 zł. nominalnej wartości na zabezpieczenie dostawy worowiny także w r. 1891 i 1892.

2. Spółce kuśnierskiej w Starym Sączu poruczono dostawę wyrobów kuśnierskich dla galic. kolei państwowych także na dalsze trzy lata t. j. na r. 1891, 1892 i 1893. Przychylając się do prośby Spółki Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 23. grudnia 1890 l. 54.852 i z dnia 20. stycznia 1891 l. 2.556 pozostawił złożoną już dawniej w jej zastępstwie kaucyę w łącznej kwocie 1.100 zł. nominalnej wartości także na zabezpieczenie nowej dostawy a nadto celem uzupełnienia tej kaucyi do wysokości, wymaganej przez dyrekcyę kolei państwowych, złożył w zastępstwie Spółki dalszą kwotę 1.600 zł. nominalnej wartości Zwrot powyższych kaucyj został hipotecznie zabezpieczony. Wydział krajowy zastrzegł dla funduszu krajowego prawo pobierania kuponów od efektów kaucyjnych.

3. Celem zabezpieczenia dostawy obuwia dla c. k. armii, powierzonej szewcom krakowskim, Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 28. grudnia 1890 l. 55.389 złożył w ich zastępstwie wymaganą przez c. k. administracyę wojskową kaucyę w kwocie 533 zł. Kaucya ta już została zwrócona funduszowi krajowemu.

Kapitał obrotowy dla trzech szkół zawodowych.

Celem dostarczenia potrzebnego kapitału na zakupno materyałów Wydział krajowy udzielił trzem szkołom tytułem zaliczek zwrotnych a mianowicie rozporządzeniem:

1. z dnia 4. kwietnia 1891 l. 11.440 szkole koronkarskiej w Kańczudze kwotę 200 zł.;

2. z dnia 17. sierpnia 1891 l. 36.356 i z dnia 30. września 1891 l. 42.437 wzorowemu warsztatowi szewskiemu w Uhnowie kwotę 500 zł.;

3. z dnia 20. października 1891 l. 45.276 szkole koronkarskiej w Muszynie kwotę 200 zł.

Wydawnictwo książek szkolnych i koszta druków.

Na przeprowadzenie wydawnictwa trzech książek dla dla szkół przemysłowych wyasygnowano głównemu zarządowi Towarzystwa pedagogicznego we Lwowie rozporządzeniem z dnia 24. listopada 1891 l. 51 246 kwotę 600 zł. tytułem bezzwrotnej subwencyi.

Na koszta druków manipulacyjnych dla uzupełniających szkół przemysłowych i szkół zawodowych, na ogłoszenie drukiem przepisów organizacyjnych dla szkół zawodowych i inne druki przemysłowe wydano łącznie kwotę 1.423 zł. 79 ct.

Inne zasiłki przemysłowe.

1. Garncarzowi Franciszkowi Miękińskiemu udzielono rozporządzeniem z dnia 25. października 1890 l. 45.204 zasiłek na trzy miesiące po 30 zł. miesięcznie celem umożliwienia mu odbycia praktyki w krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej. Miękiński pełni obecnie obowiązki werkmistrza w warsztacie garncarskim w Porembie.

2. Na naukę praktyczną przy wykonywaniu okuć budowlanych w gmachu schroniska im. Lubomirskich w Łagiewnikach przyznano reskry-

ptem z dnia 5. grudnia 1890 l. 51.158 kilku uczniom szkoły ślusarskiej w Świątnikach zasiłki w łącznej kwocie 100 zł.

3. Uchwałą z dnia 12. grudnia 1890 l. 52 528 przyznano Stanisławowi Merunowiczowi, pomocniczemu nauczycielowi stolarstwa, tokarstwa i rzeźbiarstwa przy męskiej szkole wydziałowej w Sokalu, dodatek do jego płacy w kwocie 200 zł. a to w celu zachęcenia go do tem usilniejszej pracy, ażeby naukę tych przedmiotów rozwinąć w kierunku fachowym.

4. Nauczycielce żeńskiej szkoły wydziałowej p. Stahlbergerownej wypłacono rozporządzeniem z dnia 29. maja 1891 l. 16.992 remuneracyę w kwocie 50 zł. za wypracowanie podręcznika dla szkoły robót kobiecych PP. Benedyktynek w Przemyślu.

5. Za udzielanie nauki w szkole koronkarskiej w Muszynie przyznano rozporządzeniem z dnia 16. lipca 1891 l. 49.236 Karolinie Pyrć remuneracyę w kwocie 50 zł.

6. Nauczycielkę pomocniczą w szkole koronkarskiej w Zakopanem Annę Ustupską wysłano na trzy miesiące do Przeworska w celu udzielania nauki zawodowej w tamtejszej szkole koronkarskiej Sióstr miłosierdzia.

Na pokrycie kosztów podróży z Zakopanego do Przeworska przyznano Ustupskiej zasiłek w kwocie 30 zł.

7. Koszta lustracyi Towarzystw zarobkowych wynosiły 244 zł. 79 ct.

V. Petycye przekazane Wydziałowi krajowemu.

A. Petycye przekazane Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 18. listopada 1890.

A. W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi przemysłowej o przedłożeniu Wydziału krajowego odnoszącem się do czynności w celu podniesienia rękodzielnictwa i przemysłu w kraju (Część II. szkoły zawodowe i warsztaty naukowe i t. d.). Wysoki Sejm powziął na posiedzeniu z dnia 18. listopada 1890 między innemi, następujące uchwały:

„a. Petycyę l. 1031 Pierwszej związkowej garbarni w Rzeszowie o udzielenie z krajowego funduszu przemysłowego pożyczki w kwocie 50000 zł. przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia w porozumieniu z komisyą krajową dla spraw przemysłowych.

b. Petycyę l. 857 gminy Kopanki o przyjęcie do szkoły koszykarskiej w Jarosławiu (Czerwonej Woli) kosztem funduszu krajowego kilku uczniów z Kopanki przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia w porozumieniu z krajową komisyą dla spraw przemysłowych.

c. Petycyę l. 357 tyczącą się założenia szkoły koszykarskiej w Rudkach i petycę ls. 622 co do założenia takiej samej szkoły w Zakliczynie przekazuje się Wydziałowi krajowemu w celu zbadania przy pomocy krajowej komisyi przemysłowej, czy w miejscowościach wskazanych staje się zadość warunkom, pod którymi inne podobne zakłady już założone zostały.

d. Petycyę ls. 725 p. Maksymiliana Czyrniańskiego, kierownika krajowej szkoły kołodziejstwa i bednarstwa w Kamionce strumiłowej o podwyższenie płacy przekazuje się Wydziałowi krajowemu do bliższego zbadania i możliwego uwzględnienia.

a. Petycya związkowej garbarni w Rzeszowie o pożyczkę w kwocie 50.000 zł.

ad a Po wysłuchaniu Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych i zgodnie z jej wnioskiem Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 10. lutego 1891 l. 48088 przyrzekł pierwszej związkowej garbarni w Rzeszowie czteroprocentową pożyczkę w kwocie 15.000 zł., spłacalną w 40 równych bezpośrednio po sobie następujących ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1892, promesą zaś z dnia 31. lipca 1891 l. 32659 przyrzekł garbarni rzeszowskiej dalszą czteroprocentową pożyczkę w kwocie 15000 zł. spłacalną w 40 równych bezpośrednio po sobie następujących ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. lipca 1892. Obie powyższe promesy zostały zrealizowane.

b. Petycya gminy Kopanki o przyjęcie do szkoły koszykarskiej w Jarosławiu kosztem funduszu krajowego kilku uczniów z Kopanki.

ad b. Petycyę gminy Kopanki o przyjęcie do szkoły koszykarskiej w Jarosławiu kosztem funduszu krajowego kilku uczniów z Kopanki, Wydział krajowy pismem z dnia 5. grudnia 1890 l. 51629 udzielił komisyi krajowej dla spraw przemysłowych do przedstawienia wniosku.

Na wniosek komisyi Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 10. lutego 1891 l. 5372 oznajmił Wydziałowi powiatowemu w Wieliczce, że skłonny jest udzielić dwom odpowiednio ukwalifikowanym chłopcom, pochodzącym z Kopanki, zasiłków każdemu po 8 zł. miesięcznie na naukę w szkole koszykarskiej w Jarosławiu wszelako pod warunkiem, że powiat lub interesowana gmina doda ze swych funduszów każdemu uczniowi również po 8 zł. miesięcznie. Wprawdzie ten warunek nie został w całości dopełniony, gmina Kopanka bowiem oświadczyła gotowość przyczynienia się tylko kwotą 4 zł. miesięcznie do kosztów utrzymania każdego z chłopców na kursie koszykarskim w Jarosławiu, ze względu jednak, że łączna kwota zasiłku po 12 zł. miesięcznie okazała się dostateczną na utrzymanie dwóch uczniów w Czerwonej Woli, dokąd jarosławska szkoła koszykarska z początkiem maja 1891 przeniesiona została, Wydział krajowy rozporządzeniami z dnia 23. lipca 1891 l. 32063 i z dnia 16. sierpnia 1891 l. 36017 wyasygnował przyrzeczone zasiłki na przeciąg jednego roku dla dwóch przedstawionych kandydatów Mamla Błażeja i Romaka Piotra, jako uczniów szkoły koszykarskiej w Czerwonej Woli.

c. Petycya Wydziału powiatowego w Rudkach tycząca się założenia szkoły koszykarskiej w Rudkach i petycya Kółka rolniczego w Zakliczynie co do założenia takiej samej szkoły w Zakliczynie.

ad c. Petycyę Wydziału powiatowego w Rudkach, tyczącą się założenia szkoły koszykarskiej w Rudkach i petycyę Kółka rolniczego w Zakliczynie co do założenia takiej samej szkoły w Zakliczynie, Wydział krajowy pismem z dnia 10. grudnia 1891 l. 51865 udzielił komisyi krajowej dla spraw przemysłowych z wezwaniem, ażeby w myśl uchwały Wysokiego Sejmu sprawę zbadała i wnioski swe przedstawiła. Obie sprawy są jeszcze w toku.

d. Petycya Maksymiliana Czyrniańskiego, kierownika krajowego zakładu dla nauki kołodziejstwa i bednarstwa w Kamionce strumiłowej.

ad d. Petycyę Maksymiliana Czyrniańskiego, kierownika krajowego zakładu dla nauki kołodziejstwa i bednarstwa w Kamionce strumiłowej, Wydział krajowy pismem z dnia 5 grudnia 1890 l. 51632 udzielił komisyi krajowej dla spraw przemysłowych do bliższego zbadania. Na podstawie sprawozdania komisyi i zgodnie z jej wnioskiem Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 26. czerwca 1891 l. 23078 zawiadomił petenta, że z za-

strzeżeniem zezwolenia ze strony Wysokiego Sejmu postanowił podwyższyć mu, począwszy od 1. stycznia 1892 dotychczasową płacę w kwocie 700 zł. rocznie na 920 zł. rocznie z pozostawieniem mu pierwszego dodatku pięcioletniego, nadanego w myśl uchwały Wysokiemu Sejmu z dnia 11. stycznia 1888 rozporządzeniem z dnia 19. kwietnia 1889 l. 12365, tudzież z tem zastrzeżeniem, że drugie pięciolecie rozpoczyna się liczyć od dnia 1. kwietnia 1889 Tytułem poborów Maksymiliana Czyrniańskiego Wydział krajowy wstawił przeto w preliminarz budżetu zakładu wymienionego za r. 1892 kwotę 1000 zł.

e. Petycye dziesięciu gmin powiatu kosowskiego o założenie w Kosowie szkoły snycerskiej w połączeniu ze szkołą kamieniarską.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 18. listopada 1890 Wydział krajowy reskryptem z dnia 10. grudnia 1890 l. 49840 za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Kosowie zawiadomił dziesięć gmin, które wniosły petycye do Wysokiego Sejmu o założenie w Kosowie szkoły snycerskiej w połączeniu ze szkołą kamieniarską, że petycye ich zostały załatwione uchwałą Wysokiego Sejmu, powziętą na posiedzeniu z dnia 18. listopada 1890 w sprawie założenia zawodowej szkoły dla przemysłu d[illegible]wnego w Kołomyi.

B. Petycya Bolesława Kwiatkowskiego, nauczyciela szkoły ludowej w Woli buchowskiej, o subwencyę w celu wydoskonalenia się w nauce szczotkarstwa.

B. W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi przemysłowej z petycyi Bolesława Kwiatkowskiego, nauczyciela szkoły ludowej w Woli buchowskiej, o subwencyę w celu wydoskonalenia się w nauce szczotkarstwa powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 22. listopada 1890 następującą uchwałę:

„Petycyę Bolesława Kwiatkowskiego o udzielenie mu zapomogi w celu wydoskonalenia się w nauce szczotkarstwa przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania przez komisyę krajową dla spraw przemysłowych i odpowiedniego załatwienia.

Po wysłuchaniu komisyi krajowej dla spraw przemysłowych i zgodnie z jej wnioskiem Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 27. lutego 1891 l. 51215 załatwił powyższą petycyę odmownie.

O niniejszym przedmiocie komisya zdaje wyczerpująco sprawę w swem przedłożeniu (Alegat 1. str. 36 i 37).

C. Petycye przekazane Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 27. listopada 1890.

C. W rozprawie nad Rubr. XVI. wydatków preliminarza funduszów krajowych na rok 1891 Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 27. listopada 1890 powziął między innemi następującą uchwałę:

Sejm przekazuje Wydziałowi krajowemu i krajowej komisyi dla spraw przemysłowych do zbadania i możliwego uwzględnienia petycye następujące:

a. Petycyę Stefana Petryszyna, czeladnika kołodziejskiego, o stypendyum dla dalszego kształcenia się w kołodziejstwie;

b. petycyę Piotra Szypuły z Rożnatyniec, właściciela warsztatu wyrabiającego kilimki, o zasiłek na rozwój warsztatu;

c. petycyę Wiktora Bętkowskiego, majstra bednarskiego w Słotwinie o zasiłek dla zakupienia materyału dębowego na wyrób beczek;

d. petycyę Wincentego Döllera o zasiłek dla syna jego, kształcącego się w szkole dla przemysłu drzewnego w Bergreichensteinie;

e. petycyę Józefa Pększyca, nauczyciela przy szkole wydziałowej w Sokalu, o zasiłek dla dalszego kształcenia się w Muzeum dla artystycznego przemysłu w Wiedniu.

a. Petycya Stefana Petryszyna o stypendyum dla dalszego kształcenia się w kołodziejstwie.

ad a. Petycyę Stefana Petryszyna o stypendyum dla dalszego kształcenia się w kołodziejstwie udzielono pismem z dnia 5. stycznia 1891 l. 527 komisyi krajowej dla spraw przemysłowych do przedstawienia wniosku.

Na wniosek komisyi Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 10 lutego 1891 l. 5371 załatwił tę petycyę odmownie.

b. Petycya Piotra Szypuły o zasiłek na rozwój jego warsztatu kilimkarskiego.

ad b) Po wysłuchaniu komisyi krajowej dla spraw przemysłowych i zgodnie z jej wnioskiem Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 4. lutego 1891 l. 4403 załatwił odmownie petycyę Piotra Szypuły o zasiłek na rozwój jego warsztatu kilimkarskiego.

c. Petycya Wiktora Bętkowskiego majstra bednarskiego w Słotwinie o zasiłek na zakupno materyału dębowego.

ad c) Petycyę Wiktora Bętkowskiego majstra bednarskiego w Słotwinie o zasiłek na zakupno materyału dębowego pismem z dnia 5 stycznia 1891 l. 525 udzielono komisyi dla spraw przemysłowych do objawienia zdania. Zgodnie z wnioskiem komisyi Wydział krajowy rozporządzeniem z d. 25. września 1891 l. 39.871 udzielił petentowi trzyprocentową pożyczkę w kwocie 1.500 zł. a. w., spłacalną w dziesięciu równych bezpośrednio po sobie następujących ratach półrocznych, począwszy od dnia 1. lipca 1892.

d. Petycya W. Döllera o stypendyum dla jego syna, ucznia szkoły dla przemysłu drzewnego w Bergreichensteinie.

ad d) Petycyę W. Döllera o stypendyum dla jego syna, ucznia szkoły dla przemysłu drzewnego w Bergreichensteinie, Wydział krajowy pismem z dnia 5 stycznia 1891 l. 524 udzielił komisyi krajowej dla spraw przemysłowych do przedłożenia wniosku. Na wniosek komisyi Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 20 lutego 1891 l. 6.741 udzielił synowi petenta stypendyum po 10 zł. w. a. miesięcznie, począwszy od 1. stycznia 1891 aż do ukończenia nauki w wymienionej szkole.

e. Petycya nauczyciela J. Pększyca o zasiłek na dalsze kształcenie się w zawodzie przemysłowym.

ad e) Petycyę nauczyciela J. Pększyca o zasiłek na dalsze kształcenie się w zawodzie przemysłowym, Wydział krajowy po wysłuchaniu komisyi krajowej dla spraw przemysłowych i na jej wniosek załatwił odmownie rozporządzeniem z dnia 10. lutego 1891 l. 5375.

f. Petycya gminy Rakszawy o udzielenie subwencyi na założenie szkoły sukienniczej w Rakszawie.

Uchwałą z dnia 27. listopada 1890 Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu, aby roztrząsnąwszy petycyę gminy Rakszawy o udzielenie subwencyi na założenie szkoły sukienniczej w Rakszawie i zasięgnąwszy opinii komisyi krajowej dla spraw przemysłowych przedłożył Wysokiemu Sejmowi wnioski na przyszłej sesyi sejmowej.

O tej uchwale Wydział krajowy pismem z dnia 2. stycznia 1891 l. 56.529 zawiadomił komisyę krajową dla spraw przemysłowych i udzielił jej wymienioną petycyę do objawienia zdania. Wskutek tego pisma komisya krajowa zarządziła przeprowadzenie wszechstronnych badań w spra-

wie powyższej, tudzież nawiązała rokowania z czynnikami miejscowymi co do przyczynienia się do kosztów założenia i utrzymywania projektowanego zakładu w Rakszawie. O wyniku tych badań zdaje komisya wyczerująco sprawę w swem przedłożeniu (Aleg. 1. str. 18, 19, 20), gdzie przytacza również szczegółowo swe wnioski, przedłożone Wydziałowi krajowemu pismem jej z dnia 18 sierpnia 1891 l. 514.

Sprawa podniesienia przemysłu sukienniczego w powiecie łańcuckim była już niejednokrotnie przedmiotem obrad Wydziału krajowego i komisyi począwszy od r. 1885. Inicyatywa w zaopiekowaniu się tym przemysłem przypadła a w dziale Towarzystwu handlu skór w Łańcucie, które w roku 1885 rozszerzyło swój zakres działania na sukienników z Leżajska i Rakszawy a w r. 1886 otworzyło trzeci z rzędu dział a to tkacki. Wydział krajowy wspierał Towarzystwo w jego rzetelnych usiłowaniach udzielaniem pożyczek i subwencyj. Działalność jednak Towarzystwa, ograniczająca się z natury rzeczy do czynności handlowych, nie mogła być wszechstronna; Towarzystwo nie mogło podołać wszystkim potrzebom przemysłu sukienniczego a zwłaszcza nieodzownej potrzebie wprowadzenia postępu i technicznych ulepszeń w produkcyi sukienniczej oraz jej udoskonalenia.

Uczynić zadość tej potrzebie przez utworzenie fachowego zakładu dla nauki sukiennictwa jest obowiązkiem kraju przy współdziałaniu i finansowem poparciu czynników miejscowych, sprawa bowiem podniesienia przemysłu sukienniczego w Rakszawie i okolicy ma nietylko nader ważne znaczenie lokalne, lecz jest także wielkiej doniosłości dla całego kraju. Sprawa ta była już w r. 1889 poruszona w Wysokim Sejmie wkutek petycyi Antoniego Lustkandla o pomoc dla podupadłych sukienników w Leżajsku i okolicy, którą Wysoki Sejm uchwałą swą z dnia 26. listopada 1889 przekazał Wydziałowi krajowemu do załatwienia. O wykonaniu tej uchwały Wydział krajowy zdał sprawę w swem przedłożeniu z dnia 3. października 1890 l. 42.123 a mianowicie podano do wiadomości Wysokiego Sejmu, że wdrożono przygotowania w celu założenia w powiecie łańcuckim warsztatu zawodowego dla nauki sukiennictwa, że zapewniono dla projektowanego warsztatu poparcie z funduszów miejscowych, tudzież że celem przysposobienia instruktorów fachowych dla tego zakładu wypada wysłać kosztem funduszu krajowego dwóch zdolniejszych sukienników na naukę do c. k. zawodowej szkoły tkackiej w Bielsku. Na wniosek komisyi krajowej dla spraw przemysłowych Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 23. października 1890 l. 45.070 i z dnia 20. lutego l. 3.304 przyznał sukiennikom Janowi Trojnarowi i Józefowi Wiechowi zasiłki na r. szk. 1890/91 po 332 zł. 50 ct. na naukę w wymienionej szkole, rozporządzeniami zaś z dnia 31. lipca 1891 l. 32031 i z dnia 24. listopada 1891 l. 48561 udzielił im na rok szk. 1891/92 stypendyum po 30 zł. miesięcznie z dodatkiem jednorazowych zasiłków po 50 zł na potrzeby naukowe i wydatki szkolne.

Wspomniane wyżej sprawozdanie Wydziału krajowego do l. 42.153 Wysoki Sejm uchwałą z dnia 18. listopada 1890 przyjął do swej wiadomości a tem samem zaaprobował starania Wydziału krajowego i komisyi krajowej o utworzenie w powiecie łańcuckim zakładu zawodowego dla nauki sukiennictwa i uznał potrzebę wprowadzenia w życie takiego zakładu.

Gdy więc sprawa ta została zasadniczo rozstrzygnięta, a Wysoki Sejm uchwałą z 27. listopada 1890 polecił Wydziałowi krajowemu, aby petycyę gminy Rakszawy w tym samym przedmiocie roztrząsnął i przedłożył Wysokiemu Sejmowi swe wnioski, przeto Wydział krajowy wspólnie z komisyą krajową zajął się zbadaniem i opracowaniem szczegółów projektu.

Wnioski komisyi, mające na celu utworzenie w Rakszawie krajowego warsztatu zawodowego dla nauki sukiennictwa, Wydział krajowy przyjął z wszelką gotowością a to tem chętniej, że Rakszawa posiada wszelkie warunki ku temu, ażeby mogła służyć za centralny punkt usiłowań, zmierzających do podniesienia przemysłu sukienniczego w powiecie łańcuckim. Nadto jest w Rakszawie realność, szczególniej przydatna do urządzenia w niej naukowego warsztatu sukienniczego a obecnie z powodu parcelacyi majątku może być nabyta za cenę bardzo umiarkowaną. Po poprzedniem zasięgnięciu od posła Bolesława Żardeckicgo wyjaśnień co do niektórych szczegółów projektu i dodatkowem porozumieniu się z komisyą krajową Wydział krajowy postanowił uchwałą z dnia 9. października 1891 z zastrzeżeniem zezwolenia ze strony Wysokiego Sejmu utworzyć w Rakszawie w r. 1892 krajowy zakład zawodowy dla nauki sukiennictwa pod następującymi waruukami:

1. Wspomniana wyżej realność w Rakszawie obejmująca ogród, dziedziniec i pięć budynków dworskich ma być zakupiona na własność kraju a na użytek zakładu.

2. Reprezentacya powiatowa w Łańcucie ma uiszczać do kasy krajowej począwszy od r. 1892 corocznie zasiłek po 500 zł. aw. na cele zakładu przez czas jego istnienia.

3. Towarzystwo handlu skór, sukna i wyrobów tkackich w Łańcucie zobowiąże się:

a) Utrzymywać stale w porządku sadzawkę, przylegającą do ogrodu (ustęp 1) pogłębić i oczyścić ją, oraz utrzymywać w porządku szluzę odpływową i przyznać zakładowi nieograniczone prawo użytku wody t. j. odpływu z tej sadzawki przeprowadzonego rowem przez realność upatrzoną na umieszczenie zakładu.

b) młyn wodny, znajdujący się po lewej stronie odpływu sadzawki przerobić na folusz zwykły przynajmniej o ośmiu stępach, ewentualnie urządzić folusz z płuczkami nowszego systemu;

c) folusz o czterech stępach znajdujący się po drugiej stronie odpływu sadzawki utrzymywać tak długo w stanie używalnym i do użytku zakładu, dopóki nowy folusz (ustęp b) nie będzie gotów;

d) postarać się o to i prawomocnie zabezpieczyć, ażeby browar, położony nad sadzawką, nie miał prawa pobierania wody ani z sadzawki, ani też z głównego dopływu sadzawki;

e) dostarczać zakładowi surowego materyału potrzebnego do nauki i produkcyi jako to: wełny, przędzy wełnianej, przędzy konopnej lub lnianej w takiej ilości, ażeby potrzeba 30 do 40 krosien tkackich mogła być pokryta;

f) dostarczać zakładowi przez czas jego istnienia potrzebnego materyału do farbowania wełny dla farbiarni utworzyć się mającej przy zakładzie;

g) dostarczać zakładowi zamówień i sprzedawać wyroby szkolne oraz przędzę wyprodukowaną w zakładzie, o ile przez zakład nie zostanie zużytkowana.

Wskutek powyższej uchwały Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem komisyi wstawił do preliminarza budżetu krajowego na r. 1892.

a) jako cenę kupna realności przeznaczonej dla zakładu 3.000 zł.

b) na przebudowanie ubikacyj w tej realności na cele zakładu, na ogrodzenie realności i koszta spisania kontraktu kupna i sprzedaży, oraz opłacanie należytości rządowej od przeniesienia własności . . . . . 8.500 „

c) na pierwsze urządzenie i utrzymanie zakładu w IV kwartale 1892 . . . . . 5.000 „

Razem . . . 16.500 zł.

O powyższym projekcie i warunkach zrealizowania go Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 10. listopada 1891 l. 36,783 zawiadomił gminę Rakszawę, Reprezentacyę powiatową w Łańcucie i Towarzystwo handlu skór, sukna i wyrobów tkackich w Łańcucie. W podaniu z dnia 29. listopada 1891 Towarzystwo oświadczyło, że przyjmuje wszystkie obowiązki przytoczone wyżej pod 3. lit. a) do g) i nadmieniło, że warunek wymieniony pod lit. d) przy sprzedaży browaru już został zastrzeżony. Warunek podany pod 2. został również dopełniony, ponieważ Rada powiatowa w Łańcucie uchwałą z dnia 24. marca 1891 postanowiła przyczyniać się z funduszów powiatowych każdego roku, począwszy od r. 1892, kwotą do wysokości 500 zł. na rzecz projektowanego zakładu a to przez cały czas jego istnienia.

Wspomniano wyżej o zarządzeniach w celu przygotowania odpowiednio ukwalifikowanych kandydatów na werkmistrzów projektowanego zakładu. Ażeby zapewnić dla zakładu fachowo wykształconego kandydata na kierownika, Wydział krajowy na wniosek komisyi przyznał rozporządzeniem z dnia 29. grudnia 1891 l. 56.056 Stanisławowi Anczycowi, asystentowi c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie, stypendyum po 80 zł. miesięcznie, począwszy od 1. stycznia 1892 w celu umożliwienia mu odbywania fachowych studyów w zakresie tkactwa sukienniczego i farbiarstwa wełny w c. k. technologicznem Muzeum przemysłowem w Wiedniu i innych wiedeńskich zakładach przemysłowych. Nadto Wydział krajowy udzielił mu jednorazowy zasiłek na koszta podróży w kwocie 50 zł. i przyjął na siebie opłacanie taks szkolnych od kursów, na które kandydat będzie uczęszczał.

Na podstawie przedstawionego wyżej stanu rzeczy Wydział krajowy uprasza, ażeby Wysoki Sejm raczył uchwalić dotacyę potrzebną na cele projektowanego zakładu w r. 1892 preliminowaną w kwocie 16.500 zł. i w ten sposób umożliwił zrealizowanie projektu.

g. Petycya Wydziału powiatowego w Turce o udzielenie subwencyi 5.000 zł. na założenie szkoły gospodarczo-przemysłowej w Turce.

Petycyę Wydziału powiatowego w Turce o udzielenie subwencyi 5.000 zł. na założenie szkoły gospodarczo-przemysłowej w Turce, przekazaną uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 27. listopada 1890 Wydziałowi krajowemu do rozstrząśnienia i przedłożenia wniosków na przyszłej sesyi sejmowej, Wydział krajowy pismem z dnia 2. stycznia 1891 l 56.528 udzielił komisyi krajowej dla spraw przemysłowych do objawienia zdania.

W r. 1889 wniosło do Wysokiego Sejmu kilkunastu mieszkańców powiatu turczańskiego petycyę z takiem samem żądaniem, którą Wysoki Sejm uchwałą z dnia 26. listopada 1889 przekazał Wydziałowi krajowemu do załatwienia. Wskutek tej petycyi komisya krajowa, której Wydział krajowe udzielił ją do zaopiniowania pismem swem z dnia 11. stycznia 1890 l. 13 odniosła się do zarządu powiatowego w Turce z zapytaniem:

1. jakiego rodzaju szkoła przemysłowa byłaby dla tamtejszego powiatu pożądana i miałaby szanse powodzenia przez rozwijanie już istniejących zarodków przemysłu;

2 do jakich ofiar czynniki miejscowe a zwłaszcza Rada powiatowa i Rada gminna byłaby skłonna na założenie i utrzymanie takiej szkoły?

Ponieważ komisya na swe pismo nie otrzymała żadnej odpowiedzi, przeto wskutek petycyi Wydziału powiatowego w Turce w tej samej sprawie wniesionej zażądała od niego pismem swem z dnia 13. stycznia 1891 l. 20 wymienionych wyżej szczegółów, jakoteż innych wyjaśnień potrzebnych do załatwienia sprawy. Na to pismo komisyi nie nadeszła również żadna odpowiedź.

h. Petycya Anny Zabiegło wdowy po nauczycielu rysunków w uzupełniającej szkole przemysłowej w Jarosławiu o zasiłek.

Uchwałą z dnia 27. listopada 1890 Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu do zbadania i możliwego uwzględnienia petycyę Anny Zabiegło, wdowy po nauczycielu rysunków w uzupełniającej szkole przemysłowej w Jarosławiu o zasiłek. Po wysłuchaniu komisyi krajowej dla spraw przemysłowych i zgodnie z jej wnioskiem Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 17. lutego 1891 l. 5.938 załatwił powyższą petycyę odmownie.

i. Petycya nauczycieli szkół ludowych o podwyższenie miesięcznych zasiłków przyznanych im na odbycie kursu rysunkowego w wyższej szkole przemysłowej w Krakowie.

k. Petycya Towarzystwa „Harazd“ w Jaworowie o zapomogę dla podniesienia przemysłu, rzemiosła i handlu.

l. Petycya Teofili Zielińskiej o umorzenie subwencyą krajową reszty pożyczki zaciągniętej przez nią z funduszu przemysłowego, tudzież o założenie stale subwencyonowanej szkoły wyrobu sztucznych kwiatów.

Nad petycyą nauczycieli szkół ludowych o podwyższenie miesięcznych zasiłków, przyznanych im na odbycie kursu rysunkowego w wyższej szkole przemysłowej w Krakowie, — nad petycyą Towarzystwa „Harazd“ w Jaworowie o zapomogę dla podniesienia przemysłu, rzemiosła i handlu; tudzież nad petycyą Teofili Zielińskiej o umorzenie subwencyą krajową reszty pożyczki zaciągniętej przez nią z funduszu przemysłowego, tudzież o założenie stale subwencyonowanej szkoły wyrobu sztucznych kwiatów, przeszedł Wysoki Sejm uchwałą z dnia 27. listopada 1890 do porządku dziennego.

O tej uchwale Wydział krajowy zawiadomił interesowanych reskryptem z dnia 2. i 5. stycznia 1891 l. 56.530, 56.531 i 521.

m. Petycya Stanisława Dobrowolskiego o subwencyę na odbycie kursu w wyższej akademii krawieckiej w Berlinie.

Uchwałą z dnia 27. listopada 1890 powziętą w rozprawie nad Rubr. VIII wydatków preliminarza funduszu krajowego na rok 1891 Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia petycyę Stanisława Dobrowolskiego o subwencyę na odbycie kursu w wyższej akademii krawieckiej w Berlinie,

n. Petycya Maksymiliana Schworma, majstra blacharskiego w Tarnowie o pożyczkę i subwencyę na rozszerzenie jego pracowni.

tudzież petycyę Maksymiliana Schworma, majstra blacharskiego w Tarnowie, o pożyczkę i subwencyę na rozszerzenie jego pracowni.

Po wysłuchaniu zdania komisyi krajowej dla spraw przemysłowych i zgodnie z jej wnioskiem Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 4. lutego 1891 l. 4.402 i z dnia 13. marca 1891 l. 9.445 załatwił te petycye odmownie.

D. Petycya Hipolita Śliwińskiego z Gródka o subwencyę na założenie fabryki mat słomianych lub o przyczynienie się do rozpowszechnienia tychże.

D. Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 25. listopada 1890 Wydział krajowy otrzymał do załatwienia petycyę Hipolita Śliwińskiego z Gródka o subwencyę na założenie fabryki mat słomianych lub o przyczynienie się do rozpowszechnienia tychże.

Po wysłuchaniu komisyi krajowej dla spraw przemysłowych i zgodnie z jej wnioskiem Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 13. marca 1891 l. 9.446 załatwił tę petycyę odmownie.

E. Petycya Stanisława hr. Romera w Bieździatce o pożyczkę na rozszerzenie fabryki wyrobu dachówek.

E. Uchwałą z dnia 29. listopada Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu między innemi w Izbie niezałatwionemi petycyami także petycyę Stanisława hr. Romera w Biezdziadce o pożyczkę na rozszerzenie fabryki dachówek do załatwienia.

Po zbadaniu fabryki na miejscu przez kierownika krajowej ceramicznej stacyi doświadczalnej Wydział krajowy na wniosek komisyi krajowej dla spraw przemysłowych udzielił petentowi rozporządzeniem z dnia 15. stycznia 1892 l. 1158 trzyprocentową pożyczkę z funduszu przemysłowego w kwocie 4.800 zł. spłacalną w 20 równych bezpośrednio po sobie następujących ratach kwartalnych, począwszy od dnia 1. stycznia 1893.

VI. Inne ważniejsze sprawy przemysłowe.

Fundacye stypendyjne na cele przemysłowe.

Do Departamentu II. przydzielone są następujące fundacye stypendyjne na cele przemysłowe:

a) Fundacya ś. p. Wincentego Łodzia Ponińskiego.

a) Fundacya ś. p. „Wincentego Łodzia Ponińskiego“ przeznaczona dla czeladników rzemieślniczych, posiadających uzdolnienie i prawną kwalifikacyę do samoistnego wykonywania rzemiosła, którzy jednak dla ubóstwa nie mogą otworzyć własnego warsztatu.

Według ostatniej woli fundatora odsetki kapitału fundacyjnego mają być podzielone na cztery nierówne premie, które czeladnicy wyciągają przy losowaniu. Losowanie odbywa się stale w dniu 19. lipca każdego roku.

Do losowania w r. 1891. zgłosiło się 1.130 kandydatów. Nie przypuszczono do losowania dla braku warunków wymaganych aktem funda-

cyjnym 17, wydano zatem kart legitymacyjnych 1.113, z tych nieodebrano 11 — przystąpiło więc do losowania 1.102 czeladników rzemieślniczych.

Przy losowaniu wyciągnęli premie:

1. Walenty Masełko, czeladnik szewski ze Lwowa, I. premię w kwocie 864 zł.;

2. Stefan Sierociński, czeladnik szewski ze Lwowa, II. premię w kwocie 720 zł.;

3. Jan Niedopad, towarzysz sztuki drukarskiej ze Lwowa, III. premię w kwocie 576 zł.;

4. Filip Witwicki, czeladnik szewski ze Lwowa, IV. premię w kwocie 432 zł.

b) Fundacya „Wystawy krajowej rolniczej i przemysłowej we Lwowie z r. 1877".

b) Fundacya „Wystawy krajowej rolniczej i przemysłowej we Lwowie w r. 1877." przeznaczona dla rzemieślników i przemysłowców, którzy zawodowo w kraju wykształceni, wiedzę swą i naukę za granicą uzupełnić pragną.

Na r. 1891 były do rozdania dwa stypendya z tej fundacyi, każde każde po 400 zł. rocznie. Jedno otrzymał na mocy rozporządzenia z 15. października 1890, l. 43.175 dawny stypendysta tej fundacyi Teodor Prokopowicz, czeladnik stolarski ze Lwowa, celem umożliwienia mu dalszego kształcenia się w c. k. technologicznem Muzeum przemysłowem w Wiedniu na oddziale stolarstwa meblowego i budowlanego, drugie zaś stypendyum nadano rozporządzeniem z 17. lutego 1891, l. 1.743 Sewerynowi Gzowskiemu, czeladnikowi kowalskiemu ze Lwowa, na dalsze kształcenie się zawodowe w fabrykach wiedeńskich.

c) Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła.

c) Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła, przeznaczona dla robotników (rzemieślników), którzyby chcieli kształcić się w swem rzemiośle poza obrębem m. Jasła. Stypendyum w kwocie 100 zł. na r. 1891 nadano rozporządzeniem z dnia 4. lutego 1891, l. 4.399 dawnemu stypendyście tej fundacyi Józefowi Bębnowi, uczniowi kraj. szkoły tkackiej w Krośnie.

d) Fundacya Feliksy Maryi 2-ga im. z hr. Golejewskich Czarkowskiej.

d) Fundacya Feliksy Maryi 2-ga im. z hr. Golejewskich Czarkowskiej obecnie o majątku zakładowym 100.000 zł, przeznaczona dla rękodzielników i przemysłowców pochodzenia polskiego, będzie mogła wejść w życie po najdłuższem życiu fundatorki, która sobie zastrzegła prawo pobierania dochodów majątku fundacyi na czas swego życia.

W sprawozdaniu z dnia 1. września 1889, l. 39.534 Wydział krajowy oznajmił Wysokiemu Sejmowi, że fundatorka oświadczyła za pośrednictwem swego pełnomocnika Dra Henryka Szydłowskiego gotowość złożenia w kasie Wydziału krajowego kwoty 200.000 zł. w efektach celem powiększenia tą kwotą majątku powyższej fundacyi.

Pismem z dnia 23. lipca 1889, l. 42,925 Wydział krajowy wyraziwszy imieniem kraju wdzięczność fundatorce za jej ofiarność, oświadczy gotowość objęcia w swój zarząd fundacyi i wezwał pełnomocnika do złożenia ofiarowanej kwoty w kasie krajowej.

Pomimo przypomnienia sprawy pismem Wydziału krajowego z dnia 2. listopada 1890, l. 46.214; z dnia 7. grudnia 1891, l. 55.397, wymieniony pełnomocnik nie złożył powyższej sumy.

e) Fundacya ks. Wojciecha Michny.

e) Fundacya ks. kanonika Wojciecha Michny, proboszcza w Chłopicach dla popierania przemysłu domowego we wsi Krościenko wyżne pod Krosnem. Na cele tej fundacyi złożył ks W. Michna kwotę 2.000 zł. w gotówce, tudzież cesyą z r. 1889 odstąpił swą wierzytelność hipotecznie ubezpieczoną w kwocie 2.350 zł. z wszelkiemi przynależytościami i prawami. Odezwą z dnia 19. lutego 1890, l. 4.691 Wydział kraj udał się do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie, ażeby poczyniono odpowiednie kroki prawne celem zabezpieczenia i ściągnięcia wymienionej należytości.

Według odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 9. września 1891, l. 65.238 c. k. Prokuratorya skarbu uzyskała intabulacyę fundacyi ks. W. Michny za właścicielkę sumy 2.350 zł. zaintabulowanej w stanie biernym realności pod l. k. 590 w Nowym Sączu.

Intabulacya ta według kontestacyi hipotecznej w wyk. hip. l. 661, karty C) poz. 13. jest wykonana. W ten sposób prawa fundacyi zostały ubezpieczone i możnaby wdrożyć wprost egzekucyę o zapłacenie sumy 2.350 zł. z. p. n. Ponieważ przeprowadzenie egzekucyi byłoby połączone z kosztami, przeto wezwano poprzednio dłużników do dobrowolnego wyrównania pretensyj fundacyjnych.

F. Fundacya Stowarzyszenia oszczędności i kredytu urzędników i służby gal. kolei Karola Ludwika we Lwowie.

F. Fundacya Stowarzyszenia oszczędności i kredytu urzędników i służby c. k. uprzyw. gal. kolei Karola Ludwika we Lwowie. Stowarzyszenie przeznaczyło ze swego funduszu kwotę 1.100 zł. na utworzenie fundacyi z tem postanowieniem, że odsetki mają być użyte jako stypendyum dla ucznia szkoły przemysłowej. Kapitał fundacyjny złożono w kasie krajowej. Sprawa wydania listu fundacyjnego zostanie załatwiona, gdy Stowarzyszenie uczyni zadość wymaganiom c. k. Namiestnictwa, podanym do wiadomości Stowarzyszenia pismem Wydziału krajowego z dnia 11. marca 1889 l. 9.583. Do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania nie nadeszła odpowiedź na to pismo, pomimo przypomnienia sprawy odezwami z dnia 20. maja 1891. l. 14.540 7. grudnia 1891. l. 55.396.

Dostawy.

Na posiedzeniu z dnia 23. listopada 1889, Wysoki Sejm powziął uchwałę z wezwaniem do c. k. Rządu, ażeby władze państwa wszystkie w zakres rękodzielnictwa wchodzące potrzeby zakładów ich zarządom powierzonych, zaspakajały u krajowych przemysłowców. O wykonaniu tej uchwały Wydział krajowy zdał Wysokiemu Sejmowi sprawę w swem przedłożeniu w dniu 3. września 1890. l. 38.534 (str. 52 i 53), o dalszym zaś przebiegu sprawy podaje szczegóły sprawozdanie komisyi krajowej dla spraw przemysłowych (Alegat 1. str. 2.). Odwołując się przeto do tego sprawozdania Wydział krajowy oznajmia, że w odpowiedzi na odezwę c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 17. marca 1891. l. 1.722/pr. (Subalegat 1. Alegatu 1.) zgodnie z wnioskiem komisyi wniósł na ręce c. k. Prezydyum przedstawienie do c. k. Rządu z dnia 8. maja 1891. l. 17 848 i upraszał o zawiadomienie o wyniku w takim czasie, ażeby Wydział krajowy mógł

o tym przedmiocie zdać Wysokiemu Sejmowi sprawę na jednem z pierwszych posiedzeń najbliższej sesyi sejmowej. Wydział krajowy przesłał również poselskiemu Kołu polskiemu Rady państwa i ministrowi dla Galicyi JE. Filipowi Zaleskiemu memoryały w tej sprawie z prośbą o poparcie u c. k. władz centralnych i wyjednanie jak najrychlejszego uwzględnienia słusznych żądań Reprezentacyi kraju. Do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania Wydział krajowy nie otrzymał od c. k. Rządu odpowiedzi na powyższe przedstawienie.

O dostawach obuwia dla c. k. armii podaje szczegóły komisya krajowa dla spraw przemysłowych w swem sprawozdaniu (Alegat 1. str. 23 i 24.)

Towarzystwo tkackie w Komarnie dostarcza — od początku swego istnienia — drelichu dla c. k. fabryk tytoniu. Na r. 1892. otrzymało dostawę 100.000 mtr. drelichu t. j. podwójną ilość w stosunku do lat poprzednich.

Towarzystwu powroźniczemu w Radymnie poruczono dostawę wyrobów powroźniczych dla c. k. fabryki tytoniu w Winnikach, pomimo że oferta tego Towarzystwa była najwyższa, uznano bowiem, że wyroby jego co do jakości, doboru materyału i trwałości znacznie stoją wyżej, aniżeli wzory wyrobów przez inne firmy fabryce dostarczonych

Spółka kuśnierska w Starym-Sączu, poparta przez Wydział krajowy, otrzymała dostawę wyrobów kuśnierskich dla galicyjskich kolei państwowych także na r. 1891, 1892, i 1893.

Za wstawieniem się Wydziału krajowego powierzono Towarzystwu pierwszej związkowej garbarni w Rzeszowie dostawę skór dla zakładów kary podległych c. k. Nadprokuratoryi państwa we Lwowie. W zastępstwie Towarzystwa tkackiego w Komarnie, Spółki szewskiej w Krakowie i Spółki kuśnierskiej w Starym-Sączu Wydział krajowy złożył wymagane kaucye celem zabezpieczenia dostawy.

Towarzystwa zarobkowe, ich znaczenie dla przemysłu krajowego i opodatkowanie.

Pożyteczność towarzystw zarobkowych, zawiązanych na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. (nr. 7. dz. ust. p.) jest powszechnie uznaną. Do rzędu takich towarzystw należą zarobkowe towarzystwa surowcowe, magazynowe i produkcyjne. Mają one szczególnej doniosłe znaczenie w stosunkach przemysłowych naszego kraju, zadaniem ich bowiem jest służyć bezpośrednio interesom rzemieślników i rolników, trudniących się przemysłem domowym, tych klas najuboższych, przeciążonych lichwą a pozostających na domiar złego na bardzo niskim stopniu wykształcenia. Nie są one obliczone na zysk, lecz celem ich jest wspieranie gospodarstw zarobkowych swych członków przez powiększenie dochodów, bądź to przez zmniejszanie wydatków na cele produkcyi (towarzystwa surowcowe) bądź też przez przysparzanie zarobku (towarzystwa magazynowe i produkcyjne). Towarzystwa surowcowe dostarczają swym członkom po stałych, niskich (gdyż nie są obliczone na zysk) cenach za gotówkę lub na kredyt terminowy materyałów surowych do wyrobów tkackich, szewskich, rymarskich, kuśnierskich, garncarskich, powroźniczych, stolarskich i t. p.

Handel tymi materyałami surowymi, od których jakości i ceny zawisła oczywiście jakość i cena wyrobów z nich sporządzonych, oraz możność zarobku przy przerobieniu, znajdował się przed powstaniem zarobkowych towarzystw surowcowych wyłącznie w rękach lichwiarzy, którzy zaopatrywali swe składy towarami lichymi, nabytymi częstokroć za bezcen na licytacyach zbankrutowanych firm zagranicznych i sprzedawali je po cenach niestałych i nader wygórowanych.

Niestałe ceny są powodem rozwiniętego na wielką skalę wyzyskiwania czy to przy sprzedaży za gotówkę czy to na kredyt, którego w nieuczciwych celach spekulacyjnych łatwo udzielano. Korzystając z tego lichwiarskiego kredytu niekiedy nawet ponad istotną potrzebę lub przepłacając lichy materyał, drobni przemysłowcy popadają w coraz większą nędzę, zwłaszcza, że ze szkodą dla siebie i konsumentów produkowali z lichego materyału liche wyroby, a nie mając z tego powodu bezpośrednich odbiorców, sprzedawali je za bezcen handlarzom, którzy przy tej sposobności zwykli wyrównywać swe lichwiarskie rachunki i ciągną nieobliczone zyski. Drobni przemysłowcy otrzymywali i otrzymują z łatwością materyały na kredyt, natomiast wyrób gotowy muszą oddawać handlarzom, którzy ceny materyału i wyrobu ustanawiają według swego upodobania.

W końcu przyszło do tego, że niegdyś samodzielni i zamożni majstrowie stali się we własnych chatach robotnikami handlarzy, nie mogąc nawet zapracować na zaspokojenie najniezbędniejszych potrzeb a różniąc się od zwykłych robotników tem, że za dostarczony materyał płacić musieli, lub że pracowali we własnych warsztatach jako dzienni najemnicy.

Ztąd to pochodzi, że na targach pojawiają się wyroby po cenach niżej kosztów produkcyi. Stosunki takie sprowadzają coraz większy upadek i obdłużenie gospodarstw przemysłowców, którzy pozostając w niewolniczej zawisłości od swych lichwiarskich wierzycieli, mogą być w razie zerwania z nimi stosunków każdej chwili przez nich wywłaszczeni.

Ta obawa wywłaszczenia, trudność, graniczącą częstokroć z niemożnością zdobycia sobie samodzielności ekonomicznej, niski stopień wykształcenia, znana nieporadność, apatya i łatwowierność, która toruje drogę zwodniczym podszeptom ze strony wyzyskiwaczy i wrogich żywiołów, sprawiają stosunkowo najwięcej trudności przy zawiązaniu towarzystw zarobkowych, odwodzą interesowanych od gromadnego udziału w towarzystwach zawiązanych, sprowadzają niesnaski w łonie towarzystw a nawet działanie członków na szkodę towarzystw.

Te wrogie dla towarzystw agitacye i ich skutki mogą być skutecznie zwalczane przez wpływ inteligencyi miejscowej. To też wszędzie, gdzie do dzieła towarzystw zarobkowych przyłożą ręki obywatele wykształceni, energiczni, ożywieni duchem obywatelskim, świadomi celu i przejęci ważnością sprawy — towarzystwa zarobkowe osiągają w całej pełni swe zadanie i oddają społeczeństwu niepospolite usługi.

Nie dość jednak dostarczyć producentowi doborowego materyału pod warunkami korzystnymi, nie dość podnieść poziom jego fachowego wykształcenia, — o co Reprezentacya kraju tak usilnie się stara, — trzeba

mu nadto zapewnić korzystny odbyt jego wyrobów, potrzeba mu koniecznie przyjść z pomocą pod względem kupieckim i handlowym, gdyż inaczej stanie się znów pastwą handlarskich wyzyskiwaczy.

Tej potrzebie czynią zadość towarzystwa magazynowe.

Ich zadaniem jest wyszukiwać dróg zbytu, pośredniczyć w sprzedaży wyrobów swych członków i zbliżać w ten sposób producenta (rzemieślnika lub rolnika trudniącego się przemysłem domowym), nieposiadającego zazwyczaj żadnego sprytu kupieckiego, do konsumenta, który znów z czasem chętniej będzie wchodził w stosunki handlowe z towarzystwem aniżeli z jednostką.

Towarzystwa magazynowe, spełniając to zadanie, przyjmują od swych członkow wyroby na sprzedaż komisową, udzielając zaliczek na wyroby częstokroć do trzech czwartych ich wartości lub zakupują je na własny rachunek. Występują one tem samem do walki z przekupniami i nie dopuszczają choć w części, aby te produkta zostały sprzedane przekupniom za bezcen.

Najskuteczniejszą działalność mogą rozwinąć te towarzystwa magazynowe, które zarazem spełniają czynności towarzystwa surowcowego i takie też towarzystwa zarobkowe u nas przeważnie istnieją.

Towarzystwa surowcowe i magazynowe służą interesom zarobkowym takich przemysłowców, ktorzy posiadają własne gosdodarstwo zarobkowe t. j. własną pracownię szewską, tkacką i t. p.

Z dobrodziejstw takich towarzystw nie mogą więc korzystać przemysłowcy (robotnicy), którzy nie posiadają własnych samoistnych gospodarstw zarobkowych. Dla nich istnieją towarzystwa produkcyjne.

Istotną cechą towarzystwa produkcyjnego jest, że członkowie produkują na rachunek towarzystwa we wspólnym lokalu towarzystwa przy użyciu wspólnych maszyn, warsztatów i narzędzi i produkują z materyałów dostarczanych im przez towarzystwo.

Najwymowniejszym dowodem żywotności towarzystw produkcyjnych jest n. p. I. Związkowa drukarnia we Lwowie.

Podobnie jak Towarzystwa surowcowe są regulatorem cen targowych, sprowadzając ich zniżkę, tak znów towarzystwa magazynowe łącznie z produkcyjnemi regulują ceny robocizny, sprowadzając ich zwyżkę.

W obecnych stosunkach, gdy jednostka mająca za sobą tylko pracę, jest bezsilna, jedynie wspólnemi siłami za pomocą towarzystw zarobkowych potrafią drobni przemysłowcy podjąć skuteczną walkę przeciw lichwie i z czasem z niej się wyzwolić, przysporzyć sobie zarobku i zdobyć niezależność dla swych gospodarstw zarobkowych. Zrozumieli to drobni przemysłowcy, powstawały w różnych stronach kraju stosunkowo dość liczne towarzystwa zarobkowe, zwłaszcza surowcowe w połączeniu z magazynowemi.

Pomimo licznych przeszkód rozwijały się pomyślnie, zwalczały skutecznie wrogie agitacye, przy pomocy funduszu przemysłowego i instytucyj finansowych usuwały trudności, pochodzące z braku własnego kapitału obrotowego, okazały, że posiadają dość siły do stoczenia zwycięzkiej walki

z potężną konkurencyą, czego dowodem powierzane im dostawy, z których się wywiązują ku zupełnemu zadowoleniu odbiorców. Jednej tylko przeszkody, która nawet istnieć nie powinna, nie zdołają zwalczyć pomimo poparcia Wysokiego Sejmu i starań Wydziału krajowego, są one bezsilne wobec fiskalizmu, który wstrzymuje ich rozwój a nawet uniemożliwia egzystencyę i przyprowadza je do upadku. Opodatkowanie towarzystwa handlu skór (surowcowego i magazynowego) w Sędziszowie i Tarnowie spowodowało głównie ich likwidacyę; na opłacenie podatków Wydział krajowy był zniewolony udzielić towarzystwu handlu skór, sukna i wyrobów tkackih w Łańcucie, tudzież towarzystwu tkackiemu w Komarnie subwencye z funduszu krajowego, ażeby w ten sposób umożliwić im byt i ocalić je od upadku.

Obecnie doszła wiadomość, że jedno z najpożyteczniejszych towarzystw zarobkowych pod naciskiem podatków, zamierza się rozwiązać. Pod względem ponoszenia ciężarow podatkowych znajdują się towarzystwa zarobkowe w warunkach o wiele niekorzystniejszych aniżeli handlarze. Prowadzą one bowiem księgi, dające szczegółowy obraz obrotu handlowego, dochodów i zysków, handlarze zaś nie mogą być zniewoleni do utrzymywania podobnych ksiąg i zazwyczaj ich nie utrzymują, trudniej u nich wyśledzić dochód jako podstawę do należytego opodatkowania, władzom podatkowym przedstawiają się oni jako kramarze a nie kupcy pomimo, że obracają znacznymi kapitałami i ciągną ogromne zyski.

Główną przyczyną tego niepomyślnego stanu rzeczy jest ta okoliczność, że nasze towarzystwa zarobkowe bywają opodatkowane na podstawie dawnych przepisów o wymierzaniu podatków zarobkowych i dochodowych, a nie na podstawie ustaw z dnia 27. grudnia 1880 (Nr. 151. dz. u. p.) i z dnia 14. kwietnia 1885 (Nr. 43 dz. u. p.), które zaprowadziły nader korzystne dla towarzystw zarobkowych zmiany w stosowaniu dawniejszych ustaw i przepisów o podatku zarobkowym i dochodowym.

W myśl ustępu 1. §. 1. (art. I) ustawy z dnia 14. kwietnia 1885 ma być ta ustawa stosowana: „do zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Nr. 70 dz. u. p.) i innych opierających się na zasadzie własnej pomocy, niezarejestrowanych, samodzielnych towarzystw zarobkowych i gospodarczych (towarzystw zaliczkowych, kredytowych, konsumcyjnych, surowcowych, magazynowych, budowniczych, warsztatowych itp.), które stosownie do statutu wykonywanie przemysłu (zakres działania) ograniczają do własnych członków, nawet wtedy, jeżeli (auch wenn) zaciągają pożyczki od niecłonków, towary kupują albo swe zapasy kasowe lokują w przedsiębiorstwach i zakładach obowiązanych do publicznego składania rachunków“.

Według tej ustawy, tudzież ustawy z dnia 27 grudnia 1880 (§. 3.) czysty dochód towarzystw zarobkowych, posiadających znamiona wyżej podane, wolny jest od podatku dochodowego, jeżeli nie przenosi 800 zł. Natomiast według patentu cesarskiego z dnia 29. października 1849 (Nr. 439 dz. u. p.) opłaca się podatek dochodowy nie od czystego dochodu, lecz od dochodu surowego, w który ma się wliczać między innymi także nie-

zbędne wydatki administracyjne przy prowadzeniu przedsiębiorstwa jak n. p. płace urzędników, dyrekcyi itp.

Wysoki Sejm zajmował się już kilkakrotnie sprawą niewłaściwego opodatkowania towarzystw zarobkowych. O wykonaniu powziętych w tej mierze uchwał Wydział krajowy zdał Wysokiemu Sejmowi sprawę w swych przedłożeniach z dnia 22. listopada 1887 l. 57.263 (str. 3, 4, 5) z dnia 26 września 1888 l. 41.694 (str. 13, 14 i 15) i z dnia 4. października 1889 l 42.939 (str. 9. 10, 11) Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. stycznia 1887, wzywającej c. k. Rząd, ażeby przy wymierzaniu podatku towarzystwom zarobkowym i gospodarczym przestrzegano ściślej postanowień ustawy z r. 1880 i 1885 (wyżej przytoczonych), odpowiedział c. k. Rząd, że w celu rezolucyą poruszonym (a więc w celu zapobieżenia niewłaściwemu opodatkowaniu) zaprowadzona jest kontrola w ten sposób, że akta wymiaru podatku dla towarzystw zarobkowych i gospodarczych podlegają rozpoznaniu przez odpowiednie organa c. k. Ministerstwa skarbu tak co do zastosowania wspomnianych ustaw, jakoteż co do wyśledzenia dochodu, podlegającego opodatkowaniu a w razie dostrzeżenia uchybienia przy nakładaniu podatku otrzymują władze wymiarowe odpowiednie pouczenie i polecenie.

C. k Rząd nadmienił przytem, że pomimo czuwania nad ścisłem przestrzeganiem postanowień przytoczonych ustaw mogą zajść omyłki, które wobec różnorodności prowadzenia interesów i często spostrzeżonej wadliwości zamknięć rachunkowych poszczególnych towarzystw łatwo dają się wytłumaczyć zwłaszcza, że organa podatkowe I. instancyi nie mają do dyspozycyi buchalterycznie wykształconych urzędników rachunkowych, omyłki te wszelako mogą być i istotnie bywają w drodze rekursów uchylane.

Przyznano tu pośrednio, że towarzystwa zarobkowe bywają opodatkowane w myśl przytoczonych ustaw z r. 1880 i 1885; Wydziałowi krajowemu nieznany jest wszelako ani jeden wypadek zastosowania tych ustaw do tego rodzaju towarzystw.

Z powyższego oświadczenia c. k. Rządu o zaprowadzeniu kontroli wynika z logiczną konsekwencyą, że kontrolę tę zaprowadzono dla użyczenia towarzystwom życzliwej opieki i pomocy prawnej, że ta kontrola i badanie wymiarów podatków wykonywane są z urzędu, że dla tem skuteczniejszego niesienia opodatkowanym towarzystwem pomocy prawnej pożądane są nawet dla kontrolujących organów wyjaśnienia i przedstawienia opodatkowanych towarzystw, mogą one bowiem znakomicie ułatwić zadanie, które przez ustanowienie kontroli osiągnąć zamierzono.

Innego znaczenia ustanowionej kontroli przypisać niepodobna, skoro c. k. Rząd oświadcza, że zaprowadzono ją w celu rezolucyą poruszonym, a oświadczenie to składa dla uspokojenia Reprezentacyi kraju. Wbrew wszelkiemu oczekiwaniu c. k. krajowa Dyrekcya skarbu zaprotestowała przeciw wyprowadzeniu podobnych wniosków i ich praktycznemu zastosowaniu.

Kontrolę więc, o której mowa, zaprowadzono wyłącznie w celu fiskalnym a nie w celu poruszonym w rezolucyi Wysokiego Sejmu t. j. dla ochrony towarzystw od niesłusznego opodatkowania.

Wszelką wątpliwość pod tym względem usuwa odezwa c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 3. stycznia 1889 l. 13.186, w której oznajmiono otwarcie i bez żadnego zastrzeżenia, że kontrola powyższa została zaprowadzona jedynie dla służby wewnętrznej celem przestrzegania interesów skarbu państwa.

Na posiedzeniu z dnia 19. października 1888 Wysoki Sejm powziął uchwałę z ponownem wezwaniem do c. k. Rządu w sprawie opodatkowania towarzystw zarobkowych i gospodarczych. Uchwała ta pozostała bez odpowiedzi.

Pomimo kilkakrotnych przedstawień Wydziału krajowego do c. k. Rządu nie odniosła również pożądanego skutku uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 19. grudnia 1887, którą odstąpiono c. k. Rządowi do zbadania i dalszego odpowiedniego załatwienia zażalenie towarzystwa tkackiego w Błażowej o wymierzenie podatku dochodowego i zarobkowego na niewłaściwych i niesłusznych podstawach.

Ostatecznie oznajmiła c. k. krajowa Dyrekcya skarbu, „że towarzystwo tkackie w Błażowej nie może być dlatego traktowane pod względem podatkowym według postanowień ustaw wyjątkowych z dnia 27. grudnia 1880 (Nr. 151 dz. u. p.) i z dnia 14. kwietnia 1885 (Nr. 43 dz. u. p.) ponieważ towarzystwo to według postanowień statutu §. 1, 64 i 69—71 pośredniczy w sprzedaży wyrobów członków, przyjmuje zamówienia na dostarczanie tych wyrobów i trudni się wysprzedażą towarów zwykłym sposobem kupieckim a więc trudni się handlem i zawiera interesa z nieczłonkami, a ta okoliczność wyklucza właśnie ważność zastosowania ustaw z dnia 27. grudnia 1880 i z dnia 14. kwietnia 1885 do towarzystwa“.

Argumentacya c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu nie odpowiada zupełnie ustalonym w nauce i praktyce pojęciom o zarobkowych towarzystwach magazynowych. Towarzystwo tkackie w Błażowej jest towarzystwem surowcowem i magazynowem. Jeżeliby powyższe twierdzenie Dyrekcyi skarbu było słuszne, w takim razie żadne zarobkowe towarzystwo magazynowe, założone w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Nr. 70 dz. u. p.) pomimo posiadania wszelkich warunków przepisanych ustawą z dnia 14. kwietnia 1885 nie mogłoby korzystać z ulg podatkowych, towarzystwom magazynowym wyraźnie przyznanych ustawami z r. 1880 i 1885.

Już ta okoliczność wskazuje, że argumentacya Dyrekcyi skarbu jest prawnie nieuzasadniona, inaczej bowiem wypadałoby przypuścić, że ustawodawca świadomie przepisał postanowienie niewykonalne, że zapewnił zarobkowym towarzystwom magazynowym ulgi podatkowe, chociaż wiedział o tem, iż w praktyce przyznanie im takich ulg jest niemożliwe i na podstawie tego przepisu nigdy nie nastąpi.

Przypuszczenie takie wszelako jest już z góry wykluczone. W praktyce udaremniają władze podatkowe zamiar ustawodawcy, przepis o ulgach podatkowych dla zarobkowych towarzystw magazynowych nie jest wy-

konywany, jest on martwą literą jako świadectwo dobrych chęci ustawodawcy.

Już wyżej podano istotne znamiona zarobkowych towarzystw surowcowych i magazynowych, ograniczających działalność swą do własnych członków. Zadaniem takich towarzystw surowcowych jest zaopatrywanie członków w materyały surowe, potrzebne do produkcyi; takie więc towarzystwo zawiera interesa przy zakupnie materyałów z nieczłonkami, przy sprzedaży zaś tychże z członkami.

Celem towarzystw magazynowych jest pośredniczenie w sprzedaży wyrobów oddanych (wyprodukowanych) przez członków do magazynu towarzystwa; towarzystwo więc takie przy odbieraniu wyrobów w komis lub ich zakupnie na rachunek towarzystwa zawiera interesa z członkami, przy sprzedaży z nieczłonkami. Zarobkowe towarzystwo surowcowe przeto rozciąga swą działalność na nieczłonków wtedy, gdy ze wspólnego magazynu sprzedaje surowce nieczłonkom, magazynowe zaś wtedy, gdy do wspólnego magazynu celem sprzedaży przyjmuje lub kupuje towary od nieczłonków.

Dyrekcya skarbu pomięszała w zaoponowanem orzeczeniu znamiona zarobkowych towarzystw surowcowych i magazynowych, tudzież towarzystwa spożywczego (konsumcyjnego), należącego do rzędu towarzystw gospodarczych. Dyrekcya skarbu stwarza pośrednio jakieś nowe pojęcie zarobkowego towarzystwa magazynowego, nieznane ani w nauce, ani w praktyce. O ile z argumentacyi Dyrekcyi skarbu wywnioskować można, zadaniem zarobkowego towarzystwa magazynowego — według jej zdania — byłoby sprzedawanie członkom wyrobów przez tych samych członków towarzystwu na sprzedaż powierzonych tak n. p. celem tkackiego towarzystwa magazynowego byłoby sprzedawanie tkaczom tych wyrobów tkackich, które oni sami wyprodukowali w celu sprzedaży i dla trudnego zbytu w innej drodze towarzystwu na sprzedaż oddali. Takie towarzystwo magazynowe byłoby dziwolągiem ekonomicznym, nie mającym żadnego znaczenia ani zarobkowego ani gospodarczego, bo przecież nikt nie będzie stwarzał towarzystwa w tym celu, ażeby powierzać mu na sprzedaż własne wyroby i to wyprodukowane dla własnej potrzeby, a to jedynie dlatego, ażeby je napowrót na własną potrzebę z magazynu towarzystwa zakupić. Takiego towarzystwa ustawodawca z pewnością nie miał na myśli, gdy zapewniał towarzystwom magazynowym ulgi podatkowe, dla takiego towarzystwa nie ma miejsca ani w rzędzie towarzystw zarobkowych ani w rzędzie towarzystw gospodarczych.

Przypuśćmy, że zdaniem Dyrekcyi skarbu nie jest istotnem znamieniem zarobkowego towarzystwa magazynowego ta okoliczność, iż zaopatruje swój magazyn w towary wyprodukowane przez członków, lecz że nie przestaje być towarzystwem magazynowem także wtedy, gdy zakupuje od nieczłonków towary w celu dalszej sprzedaży członkom. Mielibyśmy w takim razie do czynienia albo z zarobkowem towarzystwem surowcowem, jeżeliby towary przez nie członkom sprzedawane były materyałami surowymi, przeznaczonymi do produkcyi, albo też z towarzystwem spożywczem

(należącem do gospodarczych), jeżeliby sprzedawało członkom towary przydatne i przeznaczone wprost do konsumcyi, w żadnym jednak razie nie byłoby to zarobkowe towarzystwo magazynowe.

Z sytuacyi stworzonej przez Dyrekcyę skarbu tem trudniej wybrnąć, że nieznane jest Wydziałowi krajowemu stanowisko w tej sprawie c. k. Rządu centralnego a mianowicie, jak centralny rząd w myśl ustawodawcy określa pojęcie zarobkowych towarzystw magazynowych, które z tych towarzystw ograniczają działalność do własnych członków, tudzież jakie wymogi prawne bliżej podane mają posiadać zarobkowe towarzystwa magazynowe, ażeby do nich mogły być zastosowane ustawy podatkowe z r. 1880 1885. W drodze rekursu nie można było zasięgnąć tej decyzyi ministeryalnej, gdyż w sprawach podatku zarobkowego i dochodowego krajowa Dyrekcya skarbu jest ostatnią instancyą, pismo zaś Wydziału krajowego z d. 3. października 1889 l 783, wystosowane w tej sprawie do c. k. Prezydyum Namiestnictwa, pozostało bez odpowiedzi.

W ustawodawstwie austryackiem nie ma wcale podanej definicyi zarobkowego towarzystwa magazynowego, ani też żadnego innego towarzystwa zarobkowego lub gospodarczego. W ustawie z dnia 9. kwietnia 1873 (Nr. 70 dz. u kr.) wyliczono tylko przykładowo poszczególne rodzaje towarzystw zarobkowych bez bliższego określenia. Tę okoliczność wyjaśnia sprawozdanie komisyi Izby poselskiej Rady państwa w przedmiocie powyższej ustawy, załączone jako alegat 159 do stenograficznych protokołów obrad Izby posłów — VII sessya (Verhandlungen des Hauses der Abgeordneten des öster. Reichsrathes in den Jahren 1871—1873 VII Session II. Band.) Znajdujemy w tem sprawozdaniu (str. 1.396) następujący ustęp: „Wyliczenie towarzystw zaliczkowych i kredytowych, towarzystw surowcowych i magazynowych, towarzystw produkcyjnych, towarzystw spożywczych i do dostarczania mieszkań nastąpiło tak w naszej ustawie jak w ustawie północno niemieckiej i bawarskiej *tylko prykładowo*, ponieważ kształtowaniu się towarzystw musi być pozostawione możliwie swobodne pole. Dlatego też wydawała się komisyi całkiem zbyteczna każda definicya tych rozmaitych towarzystw i odstąpiono tu znów od niemieckiego ustawodawstwa, gdzie tylko niektóre rodzaje towarzystw, jak towarzystwa produkcyjne i konsumcyjne bliżej zdefiniowano, podczas gdy przy innych tego zaniechano. Taka odosobiona definicya, jaka się znajduje w niemieckiej ustawie, nie jest odpowiednia już z powodu przykładowego wyliczenia, a następnie także dlatego, ponieważ tak rozmaite rodzaje towarzystw są dopiero w zawiązku, ponieważ praktyczne życie znajdzie dla nich jeszcze rozmaite formy, któreby przy taksatywnem wyliczeniu i dokładnem zdefiniowaniu wcale nie pomieściły się w ramach ustawy i ponieważ lepiej jest nie zadawać żadnego przymusu rozwijającym się powoli nazwom, (dem allmälig sich herausbildenden Sprachgebrauche), formie jako też specyalnym celom towarzystw.

Sprawozdanie to wszelako podaje istotne znamiona poszczególnych towarzystw. Na stronie 1.392 tego sprawozdania czytamy ustęp, w którym znajduje się wyrażenie „Magazin- oder Absatzvereine“; te dwa pojęcia uznano za identyczne, jedno wyjaśnia znaczenie drugiego, istotnem więc znamieniem i celem towarzystwa magazynowego jest zbyt

(Absatz) nieograniczony. Względy wyżej przytoczone wpłynęły, zdaje się, na ustawodawcę, że w ustawach podatkowych z r. 1880 i 1885 nie podał definicyi poszczczególnych rodzajów towarzystw, objętych temi ustawami i wymienił je tylko przykładowo. Brak tych definicyj ustawowych, aczkolwiek ze stanowiska teoryi uzasadniony, okazuje się w praktyce podatkowej zgubnym dla towarzystw, umożliwia bowiem władzom podatkowym niekorzystną dla towarzystw interpretacyę ustawy. Nie zapobiegło temu c. k. Ministerstwo skarbu przez wydanie odpowiedniego rozporządzenia wykonawczego a w dzienniku swych rozporządzeń (Nr. 44. z r. 1880 i Nr. 10. z r. 1885) powtórzyło tylko dosłownie tekst ustaw.

Dalszym niepomyślnym precedensem dla zarobkowych towarzystw magazynowych jest orzeczenie c. k. Trybunału administracyjnego z dnia 1. lipca 1890 l. 2172, wydane wskutek skargi towarzystwa tkackiego w Komarnie przeciw orzeczeniu c. k. Dyrekcyi skarbu, którem odrzucono rekurs towarzystwa przeciw wymierzeniu mu podatku zarobkowego i niezastosowaniu do towarzystwa ustaw z r. 1880 i 1885. Trybunał odrzucił tę skargę, „ponieważ — są to słowa wyroku — w ustawie z dnia 27. grudnia 1880 jest wyraźnie mowa o ograniczeniu działalności na własnych członków, przeto jest jasnem, że jeżeli ta ustawa ma mieć zastosowanie, nieczłonków przy każdym ze strony towarzystwa zawieranym interesie musi się wykluczyć. Wyjątki stanowią tylko wypadki w §. 1 powyższych ustaw szczegółowo wyliczone, a jako takie interesa tam podano: przyjmowanie pożyczek, zakupno towarów i umieszczanie zasobów kasowych w instytucyach do składania publicznych rachunków obowiązanych. Gdy więc w tych wyjątkowych postanowieniach o sprzedaży towarów nie ma mowy, musi się przyjąć, że jeżeli powyższa ustawa ma mieć zastosowanie, towary można sprzedawać tylko członkom“.

Według tego orzeczenia zatem towarzystwa magazynowe nie mogą korzystać z ulg podatkowych, pomimo że ustawami zapewniono im te ulgi. Ustawodawca wymieniwszy w §. 1. rodzaje towarzystw i ogólną ich prawną kwalifikacyę postanawia, że ulgi podatkowe służą im nawet wtedy (auch wenn), jeżeli przyjmują pożyczki, od nieczłonków towary kupują albo zasoby kasowe w publicznych zakładach lokują. To postanowienie nie może być tłumaczone na niekorzyść towarzystwa magazynowego (dla zbytu), nie podobna bowiem przypuścić, ażeby ustawodawca, przyznając towarzystwu korzyści odpowiednio do jego zakresu działania, równocześnie czynił zastrzeżenie uniemożliwiające ich osiągnięcie. Przeciwnie tak z ducha austryackiego ustawodawstwa, otaczającego życzliwą opieką towarzystwa zarobkowe i przemysł domowy, jakoteż z użytego w ustawie wyrażenia „auch wenn“ wynika, że postanowieniem powyższem, — nie ścieśniając bynajmniej zakresu działania towarzystw magazynowych i nie stwarzając jakiegoś nowego fiskalnego ich pojęcia — zamierzono pomnożyć te wypadki, w których towarzystwa, chociaż do osiągnięcia ich właściwych zadań i właściwego celu wystarcza zawieranie interesów z członkami, pomimo zawierania w trzech wymienionych wypadkach interesów z nieczłonkami, nie przestają przecież ograniczać swej działalności do członków. Ustawodawca nie mógł tu mieć na myśli jakiegoś fikcyjnego towarzystwa magazynowego, przykrojonego do celów fiskalnych, nieznanego ani w nauce ani w praktyce i niemającego ża-

dnego ekonomicznego znaczenia, lecz zapewnił ulgi podatkowe zarobkowym towarzystwom magazynowym, znanymi w nauce i praktyce a uznanym przez ustawę z dnia 9. kwietnia 1873.

Na posiedzeniach z dnia 15. stycznia 1887, z dnia 10. września 1888 i z dnia 26. listopada 1889 Wysoki Sejm powziął uchwały z wezwaniem do c. k. Rządu, ażeby w drodze ustawodawczej przeprowadził rozszerzenie ustaw podatkowych z roku 1880 i 1885 także na towarzystwa zarobkowe i gospodarcze, opierające się na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873, których zakres działania obejmuje członków i nieczłonków. Na pierwszą z powyższych rezolucyj odpowiedziało Ministerstwo skarbu, że Rząd weźmie ją pod rozwagę przy ewentualnej zmianie wspomnianych ustaw w drodze ustawodawczej. W załatwieniu rezolucyi z dnia 10. września 1888 oznajmiono, że przygotowawcze roboty względem przeprowadzenia reformy istniejących przepisów o podatku zarobkowym i dochodowym są w toku. Rezolucyę Wysokiego Sejmu z dnia 26. listopada 1889 Wydział krajowy kilkakrotnie przypominał Rządowi. Prezydyum Namiestnictwa oznajmiło między innemi odezwą z dnia 11. grudnia 1891 l. 12.152/pr., że Ministerstwo skarbu nie zakomunikowało dotąd swej decyzyi co do powyższej uchwały.

Ze względu na wielką doniosłość sprawy opodatkowania towarzystw dla przemysłu krajowego a zwłaszcza przemysłu domowego, Wydział krajowy uważał za swój obowiązek przedstawić Wysokiemu Sejmowi wyczerpująco cały przebieg i obecny stan tej sprawy i poczynić odpowiednie wnioski a to w przekonaniu, że Wysoki Sejm użyje swego wpływu i poczyni odpowiednie starania, ażeby towarzystwa uchronić od ruiny, która im zagraża wskutek przeciążenia podatkami.

Opłaty pocztowe od korespondencyj i przesyłek pieniężnych z Wydziału krajowego do krajowych zakładów zawodowych dla nauki przemysłowej.

W myśl art. II ustęp 2. tudzież art. VII i VIII ustawy z dnia 2. października 1865 (Nr. 108 dz. u. p.) wolne są od opłaty pocztowej wszelkie korespondencye i przesyłki pieniężne Wydziału krajowego do zarządów krajowych zakładów zawodowych dla nauki przemysłowej i odwrotnie. Pomimo to pobierały urzędy pocztowe opłaty od powyższych korespondencyj i przesyłek. Gdy przedstawienia Wydziału krajowego w tej sprawie do dyrekcyi poczt i telegrafów nie odnosiły pomyślnego skutku, Wydział krajowy wnosił do Ministerstwa handlu rekursa przeciw odmownym orzeczeniom Dyrekcyi. Rekursa te zostały uwzględnione. Wskutek orzeczeń Ministerstwa dyrekcya zwróciła funduszowi krajowemu nieprawnie pobrane opłaty i wydała odpowiednie zarządzenie do podwładnych organów pocztowych celem zapobieżenia pobieraniu podobnych opłat na przyszłość.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego i dołączone do niego sprawozdanie komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.

II. Sejm wstawia w budżet krajowy za r. 1892 na koszta budowy domów na pomieszczenie c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach górnych kwotę 19.000 zł., zgadzając się z tem, że gmina tamtejsza przyczyni się do kosztów budowy tylko kwotą 6.000 zł. a nie kwotą 10.000 zł., jak oznaczono w uchwale sejmowej z dnia 18. listopada 1890.

III. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu na r. 1892 kredyt do wysokości 10.000 zł. na wystawienie budynku dla c. k. instrukcyjnego warsztatu kowalskiego w Sułkowicach w powiecie myślenickim.

IV. Sejm przeznacza na r. 1892 do rozporządzenia Wydziału krajowego kwotę 16.500 zł. na założenie krajowej szkoły sukienniczej w Rakszawie i na utrzymanie jej w IV kwartale 1892.

V. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby stabilizował Henryka Gruszeckiego na posadzie kierownika krajowej szkoły zawodowej dla nauki tkactwa w Krośnie, nadanej mu prowizorycznie dekretem Wydziału krajowego z dnia 5. lutego 1889 l. 5.604, oraz przyznał mu prawo do emerytury na równi z innymi stabilizowanymi urzędnikami krajowymi, wymienionymi w §. 12. ustęp 2. lit. b) statutu emerytalnego, uchwalonego przez Sejm na posiedzeniu z dnia 21. stycznia 1889, tudzież z zastosowaniem uchwały sejmowej z dnia 3. stycznia 1874 i pod warunkami tą uchwałą określonymi wymierzał Henrykowi Gruszeckiemu trzy pięciolecia po 200 zł. w miarę ukończenia 5, 10 i 15 lat służby, pełnionej na posadzie kierownika krajowej szkoły zawodowej dla nauki tkactwa w Krośnie. Służba policzalna do emerytury i pięcioleci poczyna się liczyć od dnia 1. stycznia 1889.

VI. Sejm pozostawia na przyszłość uznaniu Wydziału krajowego, czy i w jakiej wysokości mają być wyznaczane i pobierane prowizye od pożyczek z krajowego funduszu przemysłowego, bez względu na wysokość kwoty pożyczkowej.

VII. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, ażeby przyspieszył uregulowanie stosunku komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, jako organu doradczego c. k. Namiestnika w sprawach, tyczących się szkół przemysłowych w Galicyi, przez c. k. Rząd zakładanych i utrzymywanych.

VIII. Sejm ponownie wzywa c. k. Rząd, ażeby wzorowy statut dla uzupełniających szkół przemysłowych, przedłożony c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty pismem komisyi krajowej dla spraw przemysłowych z dnia 19. września 1889 l. 272 uznał za normalny dla uzupełniających szkół przemysłowych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

IX. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyspieszył załatwienie uchwały sejmowej z dnia 18. listopada 1890 w sprawie wydania ustawy krajowej obowiązującej w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych towarzystw akcyjnych od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych na okres dziesięciu lat.

X. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w drodze rozporządzenia, należycie ogłoszonego: 1. określił pojęcie zarobkowych towarzystw magazynowych, zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Nr. 70. dz. u. p.); 2. podał szczegółowe znamiona tych zarobkowych towarzystw

magazynowych, opierających się na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873, które w myśl ustawy ograniczają swę działalność do własnych członków; 3. określił wyczerpująco warunki prawne, od których dopełnienia zależy zastosowanie ustaw z dnia 27. grudnia 1880 (Nr. 151 dz. u. p.) i z dnia 14. kwietnia 1885 (Nr. 43 dz. u. p.) do zarobkowych towarzystw magazynowych, zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873.

XI. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, ażeby w drodze ustawodawczej przeprowadził co rychlej rozszerzenie ustaw z dnia 27. grudnia 1880 (§. 151 dz. u. p.) i z dnia 14. kwietnia 1885 (§. 43. dz. u. p.) także na zarejestrowane towarzystwa zarobkowe i gospodarcze, opierające się na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873 (§. 70. dz. u. p.), których zakres działania obejmuje członków i nieczłonków.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 19. lutego 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

SPRAWOZDANIE

z czynności

Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych

za czas

od sierpnia 1890 do sierpnia 1891.

LWÓW.
Z I. Związkowej drukarni we Lwowie.
1891.

Wysoki Wydziale krajowy!

Ogólny pogląd na działalność Komisyi w ubiegłym roku.

W czasie objętym niniejszem sprawozdaniem rozwijała się dalej działalność Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych we wszystkich kierunkach, wskazanych jej statutem.

Ilość zakładów dla nauki przemysłowej powiększyła się o sześć, wejście w życie dalszych czterech szkół przemysłowych już przygotowane; stan istniejących szkół ulepsza się, gdyż dzięki stypendyom, hojnie ze skarbu krajowego rozdawanym, przybywa im coraz więcej odpowiednio przysposobionych sił nauczycielskich, co z natury rzeczy stanowi jeden z najgłówniejszych warunków skutecznej działalności każdej szkoły. Inwentarz wielu szkół przemysłowych i zasób ich środków pomocniczych naukowych jeszcze niezupełnie odpowiada potrzebie, lecz powoli uzupełniają się braki, najpilniej wymagające zaspokojenia. W nbiegłym roku uczyniono kilka ważnych zarządzeń, zmierzających do zapewnienia szkołom przemysłowym umieszczenia odpowiedniego celowi. We wszystkich okolicach kraju przybywa rękodzielników, w szkołach przemysłowych wykształconych i do zamiłowania postępu w swoim zawodzie zaprawionych. Spółki rękodzielnicze zostające pod opieką kraju rozwijają się również pomyślnie i w ostatnich czasach organizują one przedsiębiorstwa, obliczane na coraz szerszą skalę. Powstają także i fabryki, na których czele stają jako kierownicy lub werkmistrze fachowcy, wykształceni przy pomocy stypendyów z funduszów krajowych.

Ustają luźnie rozrzucone próby zaszczepiania w kraju nowych gałęzi przemysłu lub rozwijania produkcyi już istniejącej — próby, często bez należytej znajomości rzeczy i bardzo niedostatecznymi środkami przedsiębrane, które zatem w zarodzie samym nie miały warunków powodzenia i tylko do strat i zniechęcenia prowadziły. Nabyte w tym kierunku doświadczenie nie pozostało bez pożytku. Obecnie bowiem akcya, mająca na celu popieranie przemysłu w krajn za pomocą pożyczek z krajowego funduszu przemysłowego i zasiłków, rozwija się według ustalonego już plauu, praktycznie wypróbowaną metodą, a więc skutecznie i bez niemiłych zawodów.

W ogólności działalność skierowana ku pielęgnowaniu przemysłu w kraju wyraża się w coraz większych cyfrach, wyszła już z okresu dyletanckich prób i odbywa się coraz systematyczniej.

* * *

Zasiłki ze skarbu państwa na cele szkolnictwa przemysłowego w Galicyi.

Stosunek z c. k. Rządem także poprawia się powoli. C. k. Ministerstwo oświaty okazuje skłonność do wyznaczania na cele szkolnictwa przemysłowego w naszym kraju większych zasiłków ze skarbu państwa.

Często zwracają się też c. k. władze rządowe do Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych z żądaniem objawienia opinii w sprawach dotyczących szkolnictwa przemysłowego w naszym kraju. Naturalnie, iż jaknajchętniej czynimy zadość tym wezwaniom. Stosunek jednak Komisyi do c. k. Rządu nie został jeszcze ustalonym tak, jak zapowiadał reskrypt c. k. Ministerstwa oświaty z dnia 3. kwietnia 1888 l. 610, według którego czynności doradczego organu c. k. Namiestnictwa w sprawach szkolnictwa przemysłowego, przekazane w innych prowincyach państwa osobnym ku temu celowi ustanowionym ciałom doradczym, miała u nas przejąć krajowa Komisya dla spraw przemysłowych.

Sprawa współdziałania Komisyi w opiece nad rządowemi szkołami przemysłowemi w Galicyi.

W myśl uchwały sejmowej z dnia 12. listopada 1890, przypominającej c. k. Rządowi tę sprawę, wystosowaliśmy do JE. pana Namiestnika pod datą 9. stycznia 1891 l. 18 pismo, w którem upraszaliśmy o ostateczne załatwienie propozycyj naszych co do sposobu unormowania tego stosunku, przedłożonych c. k. Rządowi na żądanie c. k. Prezydyum Namiestnictwa jeszcze w roku 1888.

Dotąd jednak nie ma odpowiedzi na te pisma.

* * *

Wniosek posła Michalskiego w sprawie dostaw wyrobów przemysłu krajowego dla biur i instytucyj rządowych.

W skutek wniosku posła Michalskiego wezwał Sejm c. k. władze rządowe uchwałą z 23. listopada 1889, aby urzędującym w kraju Dyrekcyom ruchu c. k. kolei państwowych, tudzież prywatnych kolei żelaznych, pozostających pod zarządem państwa, Dyrekcyi poczt i telegrafów, Dyrekcyom fabryk tytoniu i innym władzom i instytucyom państwowym polecił, by wszystkie w zakres krajowego rękodzielnictwa wchodzące potrzeby zaspakajały u krajowych przemysłowców i rękodzielników.

Gdy na tę uchwałę sejmową c. k. Rząd do roku żadnej nie udzielił odpowiedzi, wystosował poseł Michalski na posiedzeniu sejmowem z 15. listopada 1890 interpelacyę do c. k. komisarza rządowego z żądaniem wyświecenia stanowiska c. k. Rządu w obec powyżej wspomnianej uchwały Sejmu.

Wówczas JE. pan Minister spraw wewnętrznych reskryptem z 11. lutego 1891 l. 565/M. J. po porozumieniu się z c. k. Ministerstwami handlu i finansów, udzielił w obszernym wywodzie odpowiedzi, na żądania wyrażone w uchwale sejmowej z 23. listopada 1889 i w interpelacyi posła Michalskiego z 15. listopada 1890. Akt ten przytaczamy w pełnej osnowie, w tekscie, udzielonym przez Prezydyum c. k. Namiestnictwa pod datą 17. marca 1891 l. 1.722/pr. ·/.

Allegat I.

Gdy zaś Wysoki Wydział krajowy pismem z 27. marca 1891 l. 10.673 udzielił nam ów reskrypt Prezydyum Namiestnictwa do wiadomości i zażądał ewentualnego przedłożenia wniosków w tej sprawie, opracowała Komisya memoryał, prostujący we wielu punktach zapatrywania c. k. Rządu na zdolność zaspakajania potrzeb biur i instytucyj państwowych przez przemysłowców i rękodzielników krajowych i broniący z naciskiem stanowiska, zajętego przez Sejm w uchwale z 23. listopada 1889.

Allegat II.

Memoryał ten przytaczamy również w całości ·/.

* * *

Wniosek posła dra Rutowskiego w sprawie rozszerzenia ulg podatkowych dla nowych przedsiębiorstw przemysłowych.

Co do wniosku posła dra Rutowskiego, zmierzającego do rozszerzenia ulg podatkowych przyznanych, nowym przedsiębiorstwom przemysłowym na mocy ustawy krajowej z 20. stycznia 1886 nr 17 Dz. u. i rozp. kraj., przedłożyliśmy Wysokiemu Wydziałowi krajowemu pod d. 23. października 1890 l. 602 sprawozdanie wraz z zasadami do ustawy. Wysoki Wydział krajowy, zgodziwszy się na ułożone przez Komisyę zasady, opracował na ich podstawie projekt ustawy, który został przez Wysoki Sejm uchwalony.

* * *

Inspekcya fachowa szkół przemysłowych.

W zeszłorocznem sprawozdaniu podaliśmy projekt zorganizowania fachowej inspekcyi wszystkich z funduszu krajowego utrzymywanych lub subwencyonowanych szkół przemysłowych. Inspekcyi tej podjęli się po części Członkowie Komisyi, po części zaś została ona poruczona innym fachowym siłom. Sprawozdania z inspekcyj, o ile nas doszły do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania, podajemy w załącznikach. Tutaj dodajemy, że właściwa czynność inspekcyjna, stale unormowana, rozpocznie się w r. 1892 — kiedy na podstawie poczynionych dotychczas doświadczeń będzie można przystąpić do ułożenia instrukcyi dla tych inspekcyj. Korzyść ich już w tym roku się okazała, mieliśmy bowiem sposobność usunięcia w skutek relacyj inspekcyjnych niejednej w niektórych szkołach usterki.

Wydawnictwo wzorów rysunkowych.

W wykonaniu zakreślonego jeszcze w r. 1888 planu, wydaliśmy w r. 1890 pierwszy zeszyt „Wzorów rysunkowych“ dla szkół przemysłowych uzupełniających, układu Członka Komisyi dyr. Rottera; w r. 1891 zaś wyszły pierwsze dwa zeszyty „Zabytków przemysłu artystycznego w Polsce“ pod redakcyą prof. Odrzywolskiego. Od zebrania materyałów zależy, czy w roku przyszłym wydamy drugi zeszyt „Wzorów“ czy też dalszy zeszyt „Zabytków“. Wydawnictwem kieruje Komitet w Krakowie pod przewodnictwem Członka Komisyi dla spraw przemysłowych, dra Ferdynanda Weigla.

Szkoły przemysłowe uzupełniające.

Szkoły przemysłowe uzupełniające rozwijają się w kraju naszym powoli, lecz stale. Ostatnie sprawozdanie roczne Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, przedłożone Wysokiemu Wydziałowi krajowemu w roku 1890, wykazywało 19 szkół tej kategoryi, z ilością 3357 uczniów. W tym roku było zaś czynnych 22 szkół przemysłowych uzupełniających, a ilość uczniów ich podniosła się do cyfry 3662. Przybyły więc trzy nowe zakłady, uczniów zaś 305.

Nowe szkoły przemysłowe uzupełniające, które w ubiegłym roku weszły w życie, są następujące:

Nowa szkoła przem. uzupełniająca w Gorlicach.

a) W Gorlicach, gdzie szkoła przemysłowa uzupełniająca istnieje od 19. października 1890. Obejmuje ona dwa oddziały w kursie przygotowawczym, tudzież jedną klasę właściwego kursu przemysłowego. Na kurs przygotowawczy uczęszczało 76 uczniów, na kurs uzupełniającej nauki przemysłowej 38 uczniów, razem 114. Szkoła mieści się w wynajętym dość odpowiednim lokalu i jest dostatecznie zaopatrzoną w środki naukowe. Na utrzymanie tej szkoły zobowiązała się gmina Gorlice dostarczać lokalu, opału, światła i obsługi, a nadto

200 zł. rocznie gotówką; Rada powiatowa udzieliła 500 zł. jednorazowo na koszta urządzenia, a 200 zł. rocznie ma dostarczać na utrzymanie szkoły; Towarzystwo zaliczkowe w Gorlicach zobowiązało się dostarczać rocznego zasiłku w kwocie 200 zł. w. a. Kosztem funduszu krajowego szkoła przem. w Gorlicach zaopatrzoną została w środki naukowe, gdy Wysoki Wydział krajowy, przychylając się do wniosku Komisyi kraj. dla spraw przem. przedłożonego p. d. 6. października 1890 l. 630 wyasygnować raczył zł. 400 na imię p. rektora Frankego na zakupno środków naukowych dla tej szkoły. Na utrzymanie otrzymał ten zakład ze skarbu krajowego zasiłek na ostatni kwartał 1890 zł. 137, zaś na rok 1891 zł. 400 w. a.

Nowa szkoła przem. uzup. w Samborze.

b) W Samborze weszła w życie szkoła przem. uzupełniająca 7. listopada 1890 na mocy uchwały Rady miejskiej z 15. lipca tegoż roku, mocą której gmina dostarczyła na koszta urządzenia zakładu 300 zł jednorazowo, a na utrzymanie dostarczać ma rocznie 100 zł., którą to kwotę uzupełnia Rada powiatowa datkiem w wysokości również 100 zł. w. a. rocznie. Ze skarbu krajowego dodano na r. b. na koszta utrzymania 200 zł., zaś za drugich 200 zł. zaopatrzono tę szkołę w najpotrzebniejsze pomocnicze środki naukowe. Nadto z wyznaczonej na ten cel subwencyi rządowej sprawiono dla szkoły przem. uzupełniającej w Samborze za 150 zł. modele gipsowe do nauki rysunków. Zapisało się 107 terminatorów, uczęszczało jednak regularnie tylko około 60. Szkoła ta pozostaje pod kierownictwem dyrektora miejscowego gimnazyum, dra Ignacego Petelenza.

Nowa szkoła przem. u. w Wieliczce.

c) W Wieliczce rozpoczęła się nauka od 2. stycznia 1891 r. Szkoła weszła w życie na mocy uchwały Rady gminnej z d. 3. września 1890, która zobowiązała się dostarczać lokalu, opału, oświetlenia, usługi a nadto po 400 z.. w. a. rocznie na koszta utrzymania zakładu. Fundusz krajowy dostarczył na rok 1891 zasiłku na utrzymanie w kwocie 250 zł. i 200 zł. na zakupno środków naukowych. Frekwencya początkowa wynosiła około 40 uczniów.

Nowe szkoły przem. u. w Podgórzu i w Tarnopolu.

Oprócz tych trzech nowych szkół przemysłowych uzupełniających, które należą już do czynnych i zamknęły pierwszy rok szkolny, zapewnione jest założenie dalszych jeszcze dwóch szkół tej kategoryi — mianowicie w Podgórzu pod Krakowem i w Tarnopolu. Szkoły te wchodzą w życie już w roku bieżącym i dlatego preliminujemy już dla nich zasiłek stały ze skarbu krajowego, począwszy od r. 1892.

Starania o pomnożenie ilości szkół przemysłowych uzupełniających.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 zalecił Sejm podjęcie odpowiednich starań w tym kierunku, ażeby przyspieszyć powstawanie szkół przemysłowych uzupełniających w tych miejscowościach, które tego potrzebują a w których dotąd czynniki lokalne sprawą tą dostatecznie się nie zajęły.

W marcu 1888 r., gdy Komisya krajowa dla spraw przemysłowych na nowych podstawach została zorganizowaną, istniało w kraju 11 szkół przemysłowych uzupełniających, z których 10 znajdowało się pod opieką Komisyi. Od razu też Komisya uznała za jedno z najpilniejszych zadań swoich, starać się o powiększenie ilości szkół przemysłowych uzupełniających i skoro Sejm zatwierdził zasady organizacyi tych szkół na sesyi z r. 1888, Komisya krajowa dla spraw

przemysłowych pod d. 28. listopada tegoż roku l. 454 wystosowała odezwę do 60 miast i miasteczek, a dnia 20. grudnia 1888 l. 463 dalszą odezwę do pięciu jeszcze miast, zachęcając je do zakładania szkół przemysłowych uzupełniających. Do każdej takiej odezwy dołączonych było po kilka egzemplarzy broszury układu prof. Frankego p. t. „Zasady organizacyi szkół przemyłowych uzupełniających“, w której podany jest wzór statutu i plany nauk dla takich szkół, wraz z dokładnemi wskazówkami co do kosztów założenia i utrzymania, sposobu urządzenia i administracyi podobnych zakładów. Od tego czasu do końca r. 1890 powstało 12 szkół nowych: w Bochni, Jaśle, Starym Sączu, Wadowicach, Żółkwi, Samborze, Gorlicach i Wieliczce po jednej szkole i cztery szkoły w Krakowie.

I to stanowi rezultat niemal trzechletnich usiłowań Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, mających na celu pomnożenie w kraju ilości szkół przemysłowych uzupełniających.

Wezwanie Sejmu do przedsięwzięcia ponownych starań w tym kierunku, wyrażone w uchwale z 29. listopada 1890 wzięła Komisya z przyjemnością i najchętniej pod ścisłą rozwagę i na podstawie uchwał, powziętych kolegialnie po wyczerpującej rozprawie, w piśmie z dnia 9. marca 1891 l. 832 upraszaliśmy, by Wysoki Wydział krajowy wystosował wezwania do 32 wymienionych przez nas miast i miasteczek, które posiadają warunki, sprzyjające utworzeniu szkół przemysłowych uzupełniających, a dotąd ich nie mają, ażeby zajęły się ich założeniem, a nadto do Rad powiatowych, do Towarzystwa pedagogicznego i do wybitniejszych osobistości w rozmaitych okolicach kraju z zaproszeniem, ażeby wpływem swoim popierać zechciały zakładanie nowych szkół przemysłowych uzupełniających. Według tytułów rozmaitych, przemawiających w poszczególnych miejscowościach za utworzeniem tam szkół przemysłowych uzupełniających, podzieliliśmy je na następujące kategorye:

a) Miasta, w których zniesione zostały szkoły wydziałowe męskie, a gdzie według uchwały sejmowej z 11. stycznia 1888 powinny być założone szkoły przemysłowe uzupełniające. Gdy w Wieliczce powstała już w r. b. taka szkoła, pozostają jeszcze tylko Gródek i Śniatyn, gdzie po zwinięciu szkół wydziałowych męskich powinny powstać szkoły przemysłowe uzupełniające. Reprezentacye tych miast jednak dotąd jeszcze nie powzięły uchwał co do założenia tych szkół.

b) Do drugiej kategoryi zaliczyliśmy pięć znaczniejszych miast z licznym stanem rękodzielniczym, zajmujących w ogóle wybitne miejsce w kraju tak znaczeniem swojem jak i zaludnieniem — a które pomimo to nie wiele dotąd czynią dla podniesienia przemysłowej wiedzy wśród rękodzielników. Są to miasta: Brody, Podgórze, Sanok, Stryj, Tarnopol i Złoczów.

c) Dalej proponowaliśmy, ażeby Wysoki Wydział krajowy wezwał do założenia szkół przemysłowych uzupełniających 16 miast mniejszych i miasteczek, z których każde jest w swojej okolicy ważniejszem ogniskiem przemysłu i które z tego powodu posiadają znaczniejszy zastęp terminatorów — mianowicie: Andrychów, Brzozów, Buczacz, Czortków, Dobromil, Dolina, Kałusz, Kęty, Mościska, Nowy Targ, Oświęcim, Radymno, Sokal, Stare miasto, Trembowla, Zaleszczyki.

d) Następnie wskazaliśmy te miejscowości, w których już obecnie utrzymywane są specyalne szkoły rękodzielnicze lub warsztaty naukowe, a gdzie nie

ma dotąd szkół przemysłowych uzupełniających. Są to miasta: Grybów, Kamionka strumiłowa, Żywiec, Krosno, Korczyna, Łańcut i Wilamowice.

Zupełnie odmiennie jak co do innych miast, traktowała Komisya sprawę utworzenia szkoły przemysłowej uzupełniającej w Białej. W tem mieście fabrycznem znajduje się znaczna ilość terminatorów rzemieślniczych i chłopaków, zatrudnionych w fabrykach, narodowości polskiej, którzy są zniewaleni do uczęszczania do niemieckiej szkoły przemysłowej uzupełniającej w Bielsku. Wszelkie usiłowania, zmierzające ku temu, ażeby gmina miasta Białej przyczyniła się do założenia szkoły przemysłowej uzupełniającej wyłącznie z polskim językiem wykładowym, pozostały bez skutku. W obec tego stanu rzeczy Komisya krajowa dla spraw przemysłowych uczuła się zniewoloną do wdrożenia układów w tym kierunku, ażeby w Białej założyć szkołę przemysłową uzupełniającą, którąbyzgodnie z faktycznym stanem rzeczy śród ludności tamtejszej uwzględniła oba języki polski i niemiecki jako wykładowe i jako przedmioty nauki. Dla szkoły w ten sposób obmyślanej uzyskano zasiłek od gminy i szkoła będzie już mogła w b. roku wejść w życie.

Wysoki Wydział krajowy przychylił się do wszystkich naszych wniosków w sprawie założenia nowych szkół przemysłowych, i rozesłał od siebie odpowiedne wezwania. Wynik tej akcyi jest taki, że powstały z początkiem bież. roku szkolnego nowe dwie szkoły przemysłowe uzupełniające, w Podgórzu i Tarnopolu — że dalej sprawa założenia szkół takich w Brodach, Białej, Kętach, Oświęcimiu, Sanoku i Stryju jest na najlepszej drodze tak, iż w ciągu bież. roku szkolnego wejścia w życie tych szkół oczekiwać można, że wreszcie co do Rohatyna i Łańcuta rokowania dalsze są w toku.

Zaopatrzenie szkół przem. uzupełn. w pomocnicze środki naukowe.

W memoryałach, do c. k. Ministerstwa oświaty wnoszonych, zwracaliśmy kilkakrotnie uwagę na konieczną potrzebę zaopatrzenia szkół przemysłowych uzupełniających w naszym kraju w takie pomocnicze środki naukowe, któreby przyczyniły się przedewszystkiem do podniesienia nauki rysunków. Zaprowadzone w przeszłym roku w naszych szkołach przemysłowych jako podstawa do nauki rysunków linearnych „Metodyczne wzory rysunkowe“ Jana Rottera, w swoim zakresie znakomite oddają usługi. Nauka rysunków nie może jednak kończyć się na wzorach rysowanych i dlatego koniecznie potrzebnem jest do jej rozwinięcia w sposób użyteczny dla przyszłych rękodzielników, ażeby szkoły, w których oni się kształcą, zaopatrzone były także we wzory plastyczne do nauki rysunków, tudzież w pewną ilość wyrobów, celujących smakiem i wykończeniem.

Modele gipsowe do nauki rysunków.

C. k. Ministerstwo oświaty uwzględniając w części przedstawienia nasze, reskryptem z dnia 31. stycznia 1891 l. 18868 przyznało na rachunek r. 1890 zasiłek w kwocie 3000 zł. na zaopatrzenie szkół przemysłowych uzupełniających w Galicyi w pomocnicze środki naukowe, a gdy Wysoki Wydział krajowy zażądał objawienia zdania z naszej strony co do najwłaściwszego sposobu użycia tej kwoty, zaproponowaliśmy w sprawozdaniu z dnia 8. kwietnia b. r. l. 134, ażeby obrócono ją w całości na zaopatrzenie naszych szkół przemysłowych uzupełniających w modele gipsowe do nauki rysunków.

Wysoki Wydział krajowy raczył przychylić się do tego wniosku i 20 szkół przemysłowych uzupełniających: w Bochni, Brzeżanach, Drohobyczu, Jarosławiu, Jaśle, Kołomyi, Krakowie (4 szkoły), we Lwowie (Bernsteina), w Nowym Sączu, Przemyślu, Rzeszowie, Samborze, Starym Sączu, Stanisławowie, Tarnowie, Wadowicach i w Żółkwi, otrzymały odpowiednio dobrane kolekcye odlewów gipsowych, sprowadzonych z pracowni austr. Muzeum dla sztuki i przemysłu we Wiedniu.

Jeżeli więc zważymy, iż w przeciągu ostatnich trzech lat nauka rysunków we wszystkich naszych szkołach przemysłowych uzupełniających przeszła w ręce nauczycieli, metodycznie do udzielania tego przedmiotu przysposobionych, że wydany został pierwszy zeszyt wzorów dyrektora Rottera do nauki rysunków geometrycznych, i że wreszcie 20 szkół zaopatrzonych zostało przynajmniej w najkonieczniejsze modele gipsowe — to zaprzeczyć się nie da, iż dla podniesienia nauki rysunków w tej kategoryi szkół, gdzie właśnie rysunki stanowią główny przedmiot naukowy, uczyniono w tym okresie czasu wiele. Pozostaje jednak jeszcze bardzo dużo w tym kierunku do uzupełnienia.

Metodyczny kurs nauki rysunków dla kandydatów na nauczycieli szkół przem. uzupełniających.

Kurs metodyczny dla przysposobienia sił nauczycielskich do udzielania nauki rysunków w szkołach przemysłowych, odbył się i w tym roku w c. k. państwowej wyższej szkole przemysłowej w Krakowie w czasie od 1. października r. z. do końca lutego 1891. Korzystało z niego 10 nauczycieli szkół ludowych, wybranych przez c. k. Radę szkolną krajową, po zasięgnięciu opinii Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych. Oświadczyliśmy się mianowicie za wyborem takich kandydatów, którzy zajmują posady nauczycielskie albo w miejscowościach, gdzie już istnieją szkoły przemysłowe uzupełniające, albo też w takich, gdzie szkoły te przypuszczalnie w krótkim czasie będą założone. Przychylając się do wniosków naszych, raczył Wysoki Wydział krajowy udzielić tym kandydatom na nauczycieli rysunków odpowiednich zasiłków na koszta podróży do Krakowa i na koszta utrzymania ich w Krakowie przez pięciomiesięczny czas trwania kursu. Każdy z nich otrzymał prócz tego bezpłatnie egzemplarz wzorów do nauki rysunków prof. Rottera, a nadto jeszcze po 15 zł. na sprawienie najpotrzebniejszych przyborów rysunkowych.

Przerwa w urządzaniu kursów rysunkowych dla nauczycieli.

Gdy jednakże c. k. Namiestnictwo pismem z 22. kwietnia 1891 l. 24727 zapytało nas o zdanie, czy nie należałoby w roku bieżącym zaniechać urządzenia kursu metodycznego dla kandydatów na nauczycieli rysunków, oświadczyliśmy się, zgodnie ze zdaniem dyrekcyi c. k. państwowej wyższej szkoły przemysłowej w Krakowie, za przerwą na rok bieżący w urządzaniu tych kursów, gdy na razie nie ma jeszcze w naszym kraju tyle szkół, potrzebujących nauczycieli rysunków, ażeby nowa serya kandydatów, przysposobionych do udzielania początków nauki rysunków, znaleźć mogła zajęcie.

Szkoła przem. uzup. imienia Marka Bernsteina we Lwowie.

Jedynym zakładem, pobierającym stałe subwencye ze skarbu krajowego, a który dotychczas nie przyjął był normalnego statutu i planu nauki, zalecanego przez Komisyę krajową dla spraw przemysłowych dla szkół przemysłowych uzupełniających, a przez Sejm aprobowanego, była izraelicka szkoła przemysłowa uzupełniająca imienia Marka Bernsteina we Lwowie. To też nauka w tej szkole nie odpowiadała charakterowi szkół przemysłowych i ta okoliczność zniewoliła

tak c. k. Rząd, jak niemniej także Komisyę krajową dla spraw przemysłowych do wezwania zarządu tego zakładu, by zastosował plan nauki do norm przepisanych, pod zagrożeniem utraty subwencyj z funduszów publicznych. Zarząd szkoły zastosował się do tego wezwania i przedłożył zmieniony statut.

Subwencya państwowa dla galicyjskich szkół przem. uzup.

Reskryptem ministeryalnym z dnia 12. grudnia 1890 l. 20142 przyznał JE. pan Minister oświaty subwencyę ze skarbu państwa na rachunek roku 1890 dla ośmnastu szkół przemysłowych uzupełniających w Galicyi w łącznej kwocie 8978 zł. na utrzymanie, w czem objął także c. k. Rząd zasiłek w kwocie 300 zł. na zakupno środków naukowych dla szkoły przemysłowej uzupełniającej w Bochni. Przez wypłatę tych zasiłków uczynił c. k. Rząd zadość wnioskom naszym, wyłuszczonym w memoryale do c. k. Ministerstwa oświaty z dnia 30. kwietnia 1889 l. 172.

Toż samo i na rok bieżący przyznał JE. pan Minister Wyznań i Oświecenia reskryptem z dnia 28. czerwca 1891 l. 11.427 dla dwudziestujeden szkół przemysłowych uzupełniających w Bochni, Brzeżanach, Drohobyczu, Gorlicach, Jaśle, Jarosławiu, Lwowie, Kołomyi, w Krakowie (dla czterech szkół), w Starym Sączu, Nowym Sączu, Przemyślu, Rzeszowie, Stanisławowie, Tarnowie, Wadowicach, Wieliczce i Żółkwi subwencye w łącznej kwocie 8650 zł. w. a. i prócz tego 1350 zł. jako jednorazowy zasiłek na zakupno środków naukowych dla szkół przemysłowych uzupełniających w Gorlicach, Samborze, Starym Sączu, Wadowicach, Wieliczce i Żółkwi.

Sprawa statutu normalnego dla szkół przem. uzup.

Stosunek c. k. Rządu do szkół przemysłowych uzupełniających w naszym kraju jest jeszcze dotychczas nieuregulowanym. Wszystkie bowiem te szkoły są zorganizowane według przepisów normalnych przez Komisyę krajową dla spraw przemysłowych ułożonych i przez Sejm zatwierdzonych, a c. k. Rząd podniósł jak wiadomo pewne zastrzeżenia co do niektórych szczegółów tych przepisów. Komisya starała się uzasadnić konieczność utrzymania bez zmiany tego statutu ze względu na właściwości lokalne naszych stosunków rękodzielniczych — lecz pomimo, że wymiana korespondencyi w tym przedmiocie trwa od r. 1888, dotychczas stanowisko c. k. Rządu wyjaśnionem nie jest. Uchwała sejmowa z dnia 29. listopada 1890 wzywająca c. k. Rząd, ażeby uznał dla szkół przemysłowych uzupełniających w Galicyi za normalny statut, na którym opiera się ich ustrój dotychczasowy, pozostaje dotąd bez odpowiedzi.

Stosunki czynnych obecnie 22 szkół przemysłowych uzupełniających objaśnia następujące zestawienie cyfrowe:

I. Statystyka szkół przemysłowych uzupełniających z funduszu krajowego subwencyonowanych za rok szkolny 1890/91.

Liczba bieżąca	Siedziba szkoły	Ilość oddziałów	Ilość klas	Ilość uczniów zapisanych	Ilość uczniów klasyfikowanych	% uczniów klasyfikowanych	Postęp uczniów			Wiek uczniów		Wyznanie uczniów				Ilość nauczycieli			Uwagi
							celujący	dobry i dostateczny	niedostateczny	do lat 18	wyżej lat 18	rz. kat.	gr. kat.	innych wyznań chrześć.	mojżeszowego	szkół ludowych	szkół średnich i innych	Razem	
1	Bochnia	2	1	84	69	75	9	51	9	43	41	78	.	.	6	5	2	7	
2	Brzeżany	2	4	145	105	72.41	1	65	39	131	14	55	49	.	41	7	2	9	
3	Drohobycz	2	4	182	133	73	4	86	43	173	9	88	39	2	53	8	5	13	
4	Gorlice	2	3	114	100	88	9	61	30	107	7	68	.	.	46	3	3	6	
5	Jarosław	2	4	111	83	75	7	44	32	83	28	91	4	1	15	3	7	10	
6	Jasło	2	3	98	72	26	6	44	22	98		89	.	.	9	3	6	9	
7	Kołomyja (z kurs. handl.)	2	5	182	105	57	7	52	46	130	52	67	34	6	75	5	12	17	
8	Kraków, u św. Ducha	2	2	212	184	59	19	94	71	161	51	212	.	.	.	6	4	10	
9	„ na Kaźmierzu	2	6	356	252	71	15	160	77	353	3	15	.	.	341	10	4	14	
10	„ na Kleparzu	2	4	261	175	68	17	78	80	170	91	256	.	5	.	10	.	10	
11	„ na Smoleńsku	2	3	167	125	74.85	14	68	43	109	58	167	.	.		5	3	8	
12	Lwów, izr. im. Bernsteina	2	4	203	126	62	5	91	30	186	17		.	.	203	7	3	10	
13	Nowy Sącz	2	4	217	161	75	5	112	44	187	30	188	3	3	23	6	2	8	
14	Przemyśl	2	4	320	204	63.75	10	134	60	223	97	234	65	3	18	6	7	13	
15	Rzeszów	2	3	136	113	83	7	59	47	121	15	136	.	.	.	4	3	7	
16	Sambor	2	2	107	59	55	5	37	17	86	21	72	15	2	18	.	7	7	
17	Stanisławów (z kurs. handl.)	3	6	125	99	80	9	56	34	119	6	61	16	3	45	4	6	10	
18	Stary Sącz	2	4	182	142	78	9	91	42	162	20	170	.	2	10	6	.	6	
19	Tarnów	3	4	241	156	65	.	112	44	197	44	153	.	1	87	8	4	12	
20	Wadowice	2	4	89	64	71.91	4	38	22	78	11	75	.	.	14	4	5	9	
21	Wieliczka	2	2	40	30	75	2	26	2	40		34	.	.	6	5	1	6	
22	Żółkiew	1	2	90	67	74.44	10	48	9	57	33	40	26	1	23	4	3	7	
	Razem	45	78	3662	2624	71.8	174	1607	843	3014	648	2349	251	29	1033	119	89	208	

II. Statystyka uczniów szkół przemysłowych uzupełniających za rok szkolny 1890/1 według ich zawodów.

Liczba bieżąca	Siedziba szkoły	1 Szewców	2 Ślusarzy	3 Krawców	4 Stolarzy	5 Kupców	6 Murarzy	7 Kowali	8 Malarzy	9 Blacharzy	10 Introligatorów	11 Rzeźników	12 Piekarzy	13 Zegarmistrzów	14 Złotników	15 Kamieniarzy	16 Fryzyerów	17 Rymarzy	18 Stelmachów	19 Bednarzy	20 Tapicerów	21 Tokarzy	22 Garncarzy	23 Koszykarzy	24 Mechaników	25 Czapników	26 Kominiarzy	27 Lakierników	28 Szklarzy	29 Kuśnierzy	30 Innych zawodów	Razem
1	Bochnia	31	13	4	15	1	.	3	.	2	.	.	.	1	1	.	3	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	8	84
2	Brzeżany	47	5	18	12	.	14	5	.	4	.	.	6	2	.	1	.	1	3	8	.	1	.	.	2	.	2	.	.	1	13	145
3	Drohobycz	61	4	31	20	4	.	4	2	2	1	.	3	3	7	.	.	2	2	11	.	1	1	.	2	.	.	.	1	1	19	182
4	Gorlice	30	8	20	7	12	.	3	1	3	.	5	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	5	.	.	1	4	13	114
5	Jarosław	12	11	7	6	.	16	6	9	1	1	6	.	7	.	.	1	1	4	1	.	.	7	11	.	.	.	.	1	.	3	111
6	Jasło	29	3	18	10	4	2	5	1	.	3	3	2	.	.	.	1	.	4	.	.	.	.	8	.	.	.	.	.	1	4	98
7	Kołomyja (z kurs. handl.)	13	19	12	6	39	3	6	2	1	.	1	1	7	.	2	.	7	2	4	.	1	21	.	1	.	1	.	.	.	33	182
8	Kraków, u św. Ducha	41	45	29	24	.	4	5	4	6	5	.	.	1	.	4	4	4	.	.	9	.	.	.	.	.	5	1	2	.	19	212
9	„ na Kaźmierzu	16	3	56	5	89	1	1	3	8	2	1	.	11	20	.	17	.	.	2	7	.	.	.	.	7	.	10	12	18	67	356
10	„ na Kleparzu	37	44	32	31	.	15	12	5	5	5	1	1	2	.	9	1	.	4	1	4	6	.	.	.	3	.	1	4	.	38	261
11	„ na Smoleńsku	26	30	23	18	.	3	3	6	3	6	.	.	1	3	4	5	.	2	.	2	2	.	.	.	9	.	.	3	.	18	167
12	Lwów, izr. im. Bernsteina	5	22	28	6	35	.	.	23	7	2	3	3	5	12	.	6	6	.	.	6	3	.	1	.	1	.	5	.	5	19	203
13	Nowy Sącz	22	50	28	23	14	5	3	2	1	5	3	10	3	1	.	4	4	1	2	5	.	.	2	4	1	.	.	.	.	24	217
14	Przemyśl	25	80	16	32	1	17	34	5	4	5	13	5	5	1	.	.	1	6	10	2	5	.	.	.	.	2	6	.	1	44	320
15	Rzeszów	18	20	6	35	.	7	7	4	4	.	12	3	1	.	.	2	1	1	.	.	.	.	.	3	.	2	1	.	.	9	136
16	Sambor	14	7	2	7	10	20	7	1	2	.	2	.	2	.	.	3	.	.	3	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	32	107
17	Stanisławów (z kurs. han.)	12	25	14	19	15	.	10	.	5	1	.	1	1	.	.	1	1	.	1	1	3	.	.	.	2	.	4	.	6	3	125
18	Stary Sącz	60	5	2	13	11	3	22	.	.	.	9	.	.	.	.	.	3	.	.	.	.	3	.	.	2	.	.	.	26	23	182
19	Tarnów	46	25	41	18	.	12	4	10	6	1	5	6	6	1	.	2	2	3	11	5	.	.	.	1	2	2	3	.	3	26	241
20	Wadowice	23	9	5	6	11	.	7	1	2	3	7	3	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	.	1	2	4	89
21	Wieliczka	1	5	2		11	6	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	13	40
22	Żółkiew	20	5	3	21	.	4	8	1	1		1	3	4		.	5	2	.	1		3	.	3	.	1	3	.	1	.	.	90
	Razem	589	438	397	334	257	132	155	80	68	40	72	47	63	46	20	57	37	32	56	41	26	32	25	15	33	20	31	26	68	432	3662

Rękodzielnicze szkoły zawodowe i warsztaty wzorowe.

Zawodowych szkół rękodzielniczych i warsztatów wzorowych, utrzymywanych kosztem skarbu krajowego, albo też z funduszu krajowego subwencyonowanych, jest obecnie 29, licząc w tem i stacyę keramiczną doświadczalną, która z tego względu ma poniekąd znaczenie szkoły, iż kształci kierowników i werkmistrzów dla szkół garncarskich i dla fabryk wyrobów glinianych.

W ubiegłym roku przybyły trzy nowe warsztaty wzorowe, mianowicie warsztat wzorowy kołodziejski w Grybowie, tkacki w Rychwałdzie, i szewski w Uhnowie.

Wszystkie szkoły rękodzielnicze i warsztaty wzorowe, pozostające pod opieką kraju, zatrudniają 105 sił nauczycielskich. — Mianowicie 78 nauczycieli fachowych i 27 nauczycieli pomocniczych do przedmiotów ogólnie kształcących. Z grona 78 nauczycieli fachowych 9 posiada wykształcenie akademickie, 52 nauczycieli i nauczycielek posiada wykształcenie nabyte w szkołach specyalnych, a 17 instruktorów i werkmistrzów posiada tylko praktykę, nabytą w fabrykach i w postępowo urządzonych warsztatach.

Uczniów liczą te zakłady obecnie okrągło 1000; z tych było w roku szkolnym 1890/1 uczniów zwyczajnych 917, nadzwyczajnych, t. j. majstrów lub robotników w starszym wieku, przyjmowanych do szkoły czasowo dla nabycia biegłości w pewnej technice specyalnej, 74.

Niemal $^1/_5$ część uczniów zawodowych szkół przemysłowych pobierała stypendya lub czasowe zasiłki, których suma roczna wynosi zł. 15.692 w. a. W szczególności: od gmin pobierało 8 uczniów zasiłki w kwocie 153 zł.; od powiatów 71 uczniów, w kwocie 3.447 zł.; z funduszu krajowego 85 uczniów w kwocie 5.721 zł.; od c. k. Rządu 13 uczniów w sumie 500 zł.; z innych zaś źródeł, t. j. od osób prywatnych, a przeważnie z funduszów zapomogowych, powstających ze sprzedaży wyrobów szkolnych, znaczniejsza, lecz nie dająca się oznaczyć dokładnie ilość uczniów, w sumie 5.871 zł.

Co do umieszczenia, mają 22 zakłady lokale odpowiednie, 7 mniej odpowiednie i za szczupłe. Dziesięć szkół mieści się w budynkach umyślnie dla nich wystawionych.

Pod względem zaopatrzenia w maszyny, warsztaty, przybory warsztatowe, modele, książki, wzory rysunkowe i inne środki naukowe, tylko trzy zakłady są w nie zaopatrzone w sposób zupełnie wystarczający rzeczywistej potrzebie, 12 zakładów urządzonych jest w sposób wystarczający, zaś 14 zakładów ma za skromny zapas środków naukowych, wymagający uzupełnienia, jeżeli szkoły te mają celowi swojego istnienia odpowiadać.

Z początkiem roku 1892 będą zawodowe szkoły rękodzielnicze i warsztaty naukowe zaopatrzone także w jednolite druki manipulacyjne, co znakomicie ułatwi administracyę tych zakładów, jak niemniej także kontrolę rachunkową ze strony Wysokiego Wydziału krajowego. Formularze te są już oddane do druku.

Koszt utrzymania 29 zakładów, o których tu mowa, obliczony został według budżetów na rok 1891 na ogólną sumę zł. 142.284 w. a. Na pokrycie zaś tej sumy składają się następujące czynniki:

a) własne dochody zakładów	zł.	19.489·—	czyli 13·6%
b) gminy i powiaty.	„	15.922·—	„ 11·1%
c) skarb krajowy	„	53.246·—	„ 37·5%
d) c. k. Rząd dostarcza	„	51.380·—	„ 36·2%
e) stowarzyszenia, instytucye i t. d. . .	„	2.247·—	„ 1·6%
	zł.	142.284·—	czyli 100%

Szczegółowo objaśnia stosunki zostających pod opieką kraju szkół przemysłowych zawodowych wszelkich kategoryj tablica:

(Tabela)

Szkoły zawodowe i warsztaty naukowe dla wyrobów z drzewa i łoziny.

W dziale szkół specyalnych dla wyrobów z drzewa i łoziny przybył w ubiegłym roku jeden zakład nowy — mianowicie warsztat naukowy kołodziejski w Grybowie.

Warsztat wzorowy kołodziejski w Grybowie.

Zorganizowany na podstawie statutu i planu nauki, których tekst podaliśmy w zeszłorocznem sprawozdaniu, warsztat wzorowy kołodziejski w Grybowie otwarty został uroczyście w dniu 13. grudnia 1890 r. Mieści się on w zupełnie odpowiednim lokalu, dostarczonym przez gminę miasta Grybowa i doznaje życzliwej opieki ze strony miejscowego obywatelstwa, a w szczególności posła Edmunda Klemensiewicza, który pełni funkcye kuratora tegoż zakładu i burmistrza miasta, dra Adama Jakubowskiego, jako zastępcy kuratora. Uczniów zgłosiło się po otwarciu szkoły 16, z których jednak kuratorya przyjęła tylko 12 lepiej uzdolnionych ze względu na rozmiary lokalu, ażeby nie zapełnić go zbytecznie w pierwszym roku nauki i tym sposobem nie utrudnić przyjmowania nowych uczniów w późniejszych latach.

Na przedstawienie kuratoryi upraszaliśmy Wysoki Wydział krajowy o wyznaczenie kwoty ryczałtowej 150 zł. do jej rozporządzenia na żywność dla niektórych najuboższych a szczególniej uzdolnionych uczniów warsztatu wzorowego kołodziejskiego w Grybowie, gdyż w przeciwnym razie rodzicom ich trudno byłoby utrzymać ich przez czas nauki szkolnej, skoro w terminie w jakimkolwiek warsztacie prywatnym uczniowie wikt otrzymują. Wysoki Wydział krajowy raczył przychylić się do naszego wniosku.

Kosztem funduszu krajowego warsztat wzorowy kołodziejski w Grybowie został zaopatrzony w narzędzia i przybory pomocnicze naukowe, co kosztowało zł. 1.230 w. a. Modeli gotowych wyrobów, tudzież ich części składowych dostarczyła szkoła fachowa bednarstwa i kołodziejstwa w Kamionce strumiłowej, której uczniem jest także instruktor fachowy w warsztacie wzorowym w Grybowie, Andrzej Skoplak. Kierownik szkoły kamioneckiej, p. Maksymilian Czyrniański odbył fachową inspekcyę nowo otwartego zakładu w Grybowie i udzielił przy tej sposobności młodemu instruktorowi wskazówek co do utrzymania prawidłowego toku nauki w granicach planem oznaczonych, z uwzględnieniem doświadczeń praktycznych, poczynionych w szkole zawodowej w Kamionce strumiłowej.

Szkoła koszykarska w Jarosławiu

Szkoła koszykarska w Jarosławiu przeszła w tym roku w nowy okres swojego rozwoju, a to w kierunku, który już w przeszłorocznem sprawozdaniu naznaczyliśmy jako pożądany — mianowicie, że naukę oddzielono stanowczo od sprzedaży wyrobów. Szkoła przeniesioną została z Jarosławia do wsi Czerwona Wola, odległej o 9 kilometrów od Jarosławia, gdzie J. O. książę Jerzy Czartoryski ofiarował bezpłatnie na jej umieszczenie bardzo odpowiedni lokal, który również swoim kosztem przysposobił. Główna korzyść przeniesienia zakładu na wieś polega w tem, iż przez to ułatwiło się szerzenie w tamtejszej okolicy koszykarstwa, jako włościańskiego przemysłu domowego, gdyż dla młodzieży wiejskiej znacznie łatwiejszym stał się przystęp do szkoły, umieszczonej na wsi, niż było to możliwem w Jarosławiu, gdzie z powodu przepełnienia miasta wojskiem, zapanowała znaczna drożyzna mieszkań i żywności.

Zupełne oddzielenie sprzedaży wyrobów od nauki szkolnej, t. j. przeniesienie sprzedaży na ryzyko prywatnego przedsiębiorcy, musi także przyczynić się do ożywienia ruchu handlowego wyrobami koszykarskimi, ponieważ przedsiębiorca prywatny, mając w tem własny interes, o wiele żywiej starać się musi o odbyt gotowych wyrobów, niżby to było możliwem zarządowi szkoły.

Inspektor fachowy szkół koszykarskich, członek Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, p. Ludwik Wierzbicki, odbył w październiku r. z. inspekcyą szkoły koszykarskiej w Jarosławiu, i przy tej sposobności ułożono z zarządem szkoły, tudzież z p. Janem Chądzyńskim, dawnym jej kierownikiem, który objął obecnie przedsiębiorstwo sprzedaży jej wyrobów, warunki układu w tym przedmiocie, a na posiedzeniu Komisyi z dnia 23. listopada 1890 r. zapadły na podstawie wniosków, przedstawionych przez p. Wierzbickiego, ostateczne uchwały w sprawie reorganizacyi szkoły koszykarskiej w Jarosławiu. Uchwały te przytaczamy w pełnej osnowie pomiędzy załącznikami niniejszego sprawozdania ·/.

Allegat III.

W myśl tych uchwał zawarł zarząd szkoły w styczniu b. r. układ z p. Chądzyńskim, a z wiosną przeniosła się szkoła do Czerwonej Woli.

Sprawozdanie p. Wierzbickiego, objaśniające stan zakładu w przededniu reorganizacyi i przesiedlenia z Jarosławia, tudzież wyniki działalności tej szkoły w Jarosławiu, podajemy również w pełnej osnowie ·/.

Allegat IV.

Szkoła koszykarska w Jaśle.

Szkółka koszykarska w Jaśle, dzięki wytrwałej opiece, jaką otacza ją dyrektor tamtejszego c. k. gimnazyum, rozwija się pomyślnie. Na wystawie okręgowej, która w r. z. odbyła się w Krośnie, znalazły jej wyroby uznanie ogólne, tak u komitetu sędziów, jak i u publiczności, która całkowicie rozkupiła wszystko, co znajdowało się na wystawie.

Szkoła koszykarska w Jaśle liczyła w ubiegłym roku 14 uczniów — z tych zaś tylko dwóch z Jasła samego, reszta zaś ze wsi okolicznych. Przy nieznacznych stosunkowo zasiłkach z funduszów publicznych, utrzymuje się ona przeważnie dochodami ze sprzedaży wyrobów własnych. Skrzętne a troskliwe zawiadowstwo tego zakładu charakteryzuje dobitnie ta okoliczność, że w szkole gotuje się obiad dla uczniów kosztem zakładu, ażeby chłopacy, którzy nieraz ze znaczniejszego oddalenia przychodzą do szkoły ze wsi sąsiednich, nie potrzebowali przepędzać w pracowni szkolnej całego dnia bez ciepłej strawy.

Szkoła stolarstwa i tokarstwa w Stanisławowie.

Szkoła fachowa stolarstwa i tokartwa w Stanisławowie doczekała się nareszcie w tym roku reformy, którą od dawna wszystkie czynniki

Stan szkół rękodzielniczych i warsztatów wzorowych

utrzymywanych kosztem kraju lub ze skarbu krajowego subwencyonowanych w roku 1891.

Liczba bieżąca	Miejscowość, gdzie zakład się znajduje	Nazwa zakładu	Rok założenia	Czy posiada zakład przepisy organizacyjne	Umieszczenie: nieodpowiednie	Umieszczenie: odpowiednie	w budynku umyślnie dla celów zakładu wzniesionym	Zaopatrzenie w środki naukowe	Roczne koszta utrzymania (według budżetu na r. 1891): w ogólności zł	ct.	z wykazanej obok kwoty ma być pokrytem: własnymi dochodami zakładu zł.	ct.	zasiłkami gmin i powiatów zł.	ct.	z funduszu krajowego zł.	ct.	ze skarbu państwa zł.	ct.	z innych źródeł zł.	ct.	Uczniowie: zwyczajni	nadzwyczajni	razem	miejscowi	zamiejscowi	Stypendya: od gmin ilość	od gmin kwota roczna	od powiatów ilość	od powiatów kwota roczna	z funduszu krajowego ilość	z funduszu krajowego kwota roczna	od c. k. Rządu ilość	od c. k. Rządu kwota roczna	z innych źródeł ilość	z innych źródeł kwota roczna	Nauczyciele: fachowi z wyższem wykształceniem naukowem	fachowi z wykształceniem ogólnem ze szkół specyalnych	fachowi z praktycznem przysposobieniem warsztatowem	Nauczycielie pomocnicy dla uzupełniającej nauki ogólno kształcącej	Uwaga
		Dla wyrobów z drzewa i łoziny.																																				
1	Grybów	Zakład wzorowy kołodziejski .	1890	posiada z 7/10. 1890 l. 36198	—	odpowied.	—	wymaga uzupełnienia	2759	—	—	—	600	—	2150	—	—	—	—	—	11	—	11	8	3	—	—	—	—	zbiorowo	150	—	—	—	—	1	—	—	
2	Jarosław (Czerwona wola)	Szkoła koszykarska	1879	„ „ 29/3. 1881 l. 13625	—	„	—	wystarczające	2040	—	340	—	200	—	1000	—	500	—	—	—	33	3	36	2	34	—	—	—	—	1	96	—	—	15	446	—	1	—	—	
3	Jasło	„ „	1889	„ „ 5/11. 1886	—	„	—	dostateczne	1370	—	840	—	180	—	350	—	—	—	—	—	16	—	16	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	365	—	—	1	—	
4	Kamionka strum.	„ kołodziejstwa i bednarstwa	1884	„ „ 13/2. 1883	—	„	—	obfite	5726	—	1400	—	1000	—	3326	—	—	—	—	—	37	1	38	10	28	—	—	27	1340	1	96	—	—	7	255	1	2	3	3	
5	Stanisławów	„ stolarstwa i tokarstwa .	1884	„	nieodpow.	„	własnym	niedostateczne	2285	—	515	—	300	—	1270	—	—	—	200	—	15	8	23	20	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	124	1	2	—	3	
6	Touste	Warsztat wzorowy kołodziejski .	1882	nie	—	odpowied.	—	dostateczne	3490	—	1700	—	470	—	1320	—	—	—	—	—	19	—	19	5	14	—	—	6	120	—	—	—	—	7	104	—	—	2	—	
7	Żywiec	„ stolarski i wyr. zabawek	1888	posiada z 31/10. 1887 l. 49782	—	„	—	wymaga uzupełnienia	3185	—	350	—	600	—	2235	—	—	—	—	—	15	—	15	12	3	4	20	4	20	1	72	—	—	11	125	—	1	—	3	
		Dla wyrobów garncarskich.																																						
8	Kołomyja	Krajowa szkoła garncarska . .	1876	posiada z 10/9. 1886 l. 53807	—	odpowied.	własnym	dostateczne, brak maszyn i modeli	5358	—	1280	—	578	—	2500	—	1000	—	—	—	15	2	17	16	1	—	—	1	50	—	—	—	—	16	273	2	2	—	—	
9	Poremba	Warsztat wzorowy garncarski .	1889	„ „ 23/3. 1889 l. 12360	—	„	—	obfite	4100	—	500	—	50	—	2400	—	1000	—	150	—	12	4	16	12	4	—	—	—	—	4	238	—	—	—	—	2	—	—	
10	Touste	„ „ „ .	1886	nie ma	—	„	—	dostateczne	1765	—	300	—	—	—	900	—	—	—	565	—	6	—	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	
		Dla wyrobów ze skóry.																																						
11	Uhnów	Warsztat wzorowy szewski	1890	posiada z 22/5. 1891 l. 20203	—	odpowied.	—	niedostateczne	400	—	—	—	—	—	400	—	—	—	—	—	20	ilość nieogr.	20	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
		Dla wyrobów tkackich.																																						
12	Krosno	Krajowa szkoła tkacka . . .	1887	posiada z 27/8. 1889 l. 40212	—	odpowied.	własnym	wystarczająco	6960	—	—	—	1040	—	5920	—	—	—	—	—	33	—	33	28	5	2	80	6	312	5	432	—	—	?	354	2	—	1	4	
13	Błażowa	Warsztat wzorowy tkacki . .	1884	„ „ 10/3. 1891 l. 9160	—	„	„	skromne	4250	—	3000	—	—	—	1250	—	—	—	—	—	12	—	12	10	2	—	—	—	—	2	120	—	—	13	651	—	1	—	—	
14	Gliniany	„ „ „ . .	1886	„ „ 16/8. 1890 l. 35564	—	„	„	dostateczne	1070	—	—	—	170	—	900	—	—	—	—	—	25	—	25	20	5	—	—	1	48	1	96	—	—	—	—	—	1	—	—	
15	Korczyna	„ „ „ . .	1886	„ „ 22/9. 1885 l. 48593	—	nieodpow.	„	niewystarczające	1440	—	470	—	—	—	970	—	—	—	—	—	14	—	14	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
16	Kosów	„ „ „ . .	1882	nie	—	odpowied.	„	„	5820	—	4310	—	—	—	960	—	—	—	550	—	18	—	18	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
17	Łańcut	„ „ „ . .	1890	posiada z 22/11. 1887 l. 42827	za szczupłe	niewystarczaj.	„	„	1626	—	—	—	850	—	776	—	—	—	—	—	16	8	24	3	21	—	—	—	—	—	—	—	—	2	60	—	1	—	—	
18	Rychwałd	„ „ „ . .	1891	„ „ 10/2. 1891 l. 5701	—	odpow. na razie	„	„	1200	—	—	—	—	—	1200	—	—	—	—	—	10	—	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
19	Wilamowice	„ „ „ . .	1887	„ „ 22/11. 1887 l. 42827	za szczupłe	—	—	z powodu braku miejsca	2010	—	500	—	630	—	880	—	—	—	—	—	13	8	21	18	3	—	—	—	—	1	96	—	—	—	—	—	2	—	—	
		Dla wyrobów koronkarskich.																																						
20	Kańczuga	Szkoła koronkarska	1882	posiada z 11/10. 1888 l. 50474	—	odpowied.	—	dostateczne	2987	—	1500	—	124	—	1163	—	200	—	—	—	51	—	51	34	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	
21	Muszyna	„ „	1887	„ „ 11/10. 1887 l. 43167	—	„	własnym	skromne	1480	—	320	—	300	—	860	—	—	—	—	—	26	2	28	26	2	—	—	—	—	7	204	—	—	19	350	—	1	—	2	
22	Zakopane	„ „	1883	posiada	—	„	—	dostateczne	2865	—	509	—	—	—	2356	—	—	—	—	—	51	5	56	51	5	—	—	—	—	2	108	—	—	?	153	—	4	—	3	
23	Przeworsk	„ „	1889	nieposiada	w klasztorze	ze SS. Miłosierdzia		skromne	300	—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Szkółka klasztorna.
		Subwencyonowane zakłady dla nauki robót kobiecych.																																						
24	Kraków	Szkoła wydział. im. św. Scholastyki	1882	posiada uch. Sejm. z 11/1. 1886	—	odpowied.	—	wystarczające	8325	—	—	—	7825	—	500	—	—	—	—	—	165	—	165	117	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	1	—	
25	Lwów	„ robót Twa. pracy kobiet .	1874	posiada	—	„	—	niedostateczne	2450	—	995	—	—	—	700	—	150	—	605	—	133	15	148	148	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	6	
26	Przemyśl	„ „ w klasztor. pp. Benedyktynek	1886	posiada uchw. R. sz. k. 10/10. 1886 l. 14067	za szczupłe	„	—	dość skromne	1537	—	100	—	760	—	500	—	—	—	177	—	30	—	30	27	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	
		C. k. szkoły przemysłowe zawodowe, subwencyonowane ze skarbu krajowego.																																						
27	Zakopane		1879	posiada.	—	dość odpowied.	1 wł. 2 wynaj.	obfite	34310	—	—	—	—	—	1500	—	32810	—	—	—	94	24	118	38	80	2	53	26	1557	39	2260	7	200	52	2612	—	12	1	2	
28	Świątniki		1887	posiada rozp. M. oś. z d. 29/11. 1888 l. 8889	nieodpow.	—	—	dostateczne	27365	—	—	—	245	—	11400	—	15720	—	—	—	27	4	31	25	6	—	—	—	—	18	1408	6	300	—	—	1	5	—	—	
29	Lwów	Stacya doświadczalna keramiczna	1887	posiada z 25/5 .1886.	—	odpowied.	—	dostateczne	3820	—	560	—	—	—	3260	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	345	—	—	—	—	1	—	—	—	10.000 zł. nadzwyczajna subwencya z funduszu krajowego na budowę.
								Razem . .	142.284	—	19.489	—	15.922	—	53.346	—	51.380	—	2.247	—	917	84	1001	714	287	8	153	71	3447	85	5721	13	500	?	6871	9	52	17	27	

opiekujące się tym zakładem, uznawały za niezbędną, jeżeli on w ogólności miałby spełniać cel swojego istnienia. Lecz z powodu trudnych do pokonania przeszkód lokalnych potrzeba było odkładać zamierzoną reformę z roku na rok.

Głównie chodziło o umieszczenie szkoły w lokalu odpowiednim, gdyż w ciasnych kilku pokoikach, których dostarczała dotąd gmina miasta Stanisławowa w koszarach straży ogniowej, zakład żadną miarą nie mógł być odpowiednio zorganizowany. O urządzeniu zbioru modeli i wzorów, jak niemniej o prawidłowej nauce rysunków, w tym lokalu mowy nie było; mógł on zresztą mieścić tylko tak szczupłą ilość uczniów, że o systematycznym rozkładzie nauki na lata niepodobna było myśleć, wskutek czego szkoła służyła uczniom poniekąd tylko za stopień przygotowawczy do terminu u majstrów prywatnych, którzy chłopaków, poduczonych w szkole, chętnie zawsze przyjmowali do swoich warsztatów. Lecz nie to stanowiło cel założenia szkoły, a zresztą dla tak szczupłej ilości uczniów i dla zakładu, we wszystkich szczegółach niedostatecznie urządzonego, trudno było także starać się o personal nauczycielski silniejszy, a więc i kosztowniejszy.

Po dłuższych rokowaniach skłoniła się reprezentacya miasta Stanisławowa do zamiany nieodpowiedniego lokalu, dostarczanego dotychczas w naturze, na relutum w gotówce, w kwocie zł. 800 w. a. rocznie. Za tę kwotę wynajęto obszerny lokal, w którym pomieści się i znaczniejsza ilość uczniów i gdzie także będzie można urządzić zakład systematycznie. Szkoła przenosi się do nowego lokalu od 1. września b. r., wskutek czego wypadnie także uzupełnić jej inwentarz, co według przygotowanego przez Komisyę krajową dla spraw przemysłowych kosztorysu będzie kosztowało do 1.000 zł. w. a.

Nauczycielem fachowym dla tej szkoły zamianowany został p. Stanisław Merunowicz, który dotychczas zajmował posadę fachowego nauczyciela stolarstwa i tokarstwa przy szkole wydziałowej męskiej o kierunku przemysłowym w Sokalu. Wykształcenie zawodowe otrzymał on w c. k. zawodowej szkole dla przemysłu drzewnego w Wołoskiem Międzyrzeczu (Wallachisch Meseritz) na Morawie, a następnie uzyskał świadectwo ukwalifikowanego z celującym postępem fachowego nauczyciela dla wyrobów z drzewa w Muzeum technologicznem we Wiedniu.

Dla szkoły fachowej stolarstwa i tokarstwa w Stanisławowie, zreformowanej w sposób powyżej określony, uchwaliła także Komisya krajowa dla spraw przemysłowych nowy statut i plan nauk, które uzyskały już aprobatę Wysokiego Wydziału krajowego.

Przeniesienie szkoły do lokalu, gdzie nauka będzie odbywała się w czterech salach, pociągnęło za sobą potrzebę pomnożenia sił nauczycielskich i zwiększenia dotacyi na materyał tudzież pomocnicze środki naukowe. Tem się też tłómaczy, że preliminujemy na rok 1892 dla tego zakładu dotacyę wyższą o 230 zł. niż była uchwaloną na rok bieżący.

Projekt utworzenia państwowej szkoły dla przemysłu drzewnego w Kołomyi.

Rokowania w sprawie utworzenia w Kołomyi państowej szkoły dla przemysłu drzewnego nie doprowadziły dotąd do wyraźniejszych oświadczeń ze strony c. k. Rządu, czy zamierza żądanie to Reprezentacyi kraju uwzględnić, lub nie.

Warsztat naukowy dla wyrobów z drzewa Spółki huculskiej w Kołomyi.

Zanim to nastąpi, pragnęła Komisya zorganizować odpowiednio szkółkę wyrobów artystycznych z drzewa w stylu huculskim, założoną w r. 1890 przez Spółkę huculską w Kołomyi.

Na posiedzeniu z 18. listopada 1890 powziął Sejm co do tego zakładu następującą uchwałę:

„Sejm wstawia w budżet krajowy na rok 1891 kwotę 1.300 zł. tytułem „zasiłku na opłacenie nauczyciela rysunków i fachowego instruktora stolarstwa „w warsztacie dla wyrobów z drzewa w Kołomyi, założonym przez Spółkę hu„culską, jednak pod warunkiem, że Spółka huculska podda swój warsztat pod „nadzór Wydziału krajowego a względnie Komisyi krajowej dla spraw przemy„słowych w tej mierze, jak podlegają temu nadzorowi inne ze skarbu krajowego „subwencyonowane zakłady dla fachowej nauki przemysłowej".

Pismem z 5. grudnia 1890 l. 51.630 zażądał Wysoki Wydział krajowy objawienia opinii Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych i przedłożenia wniosków względem wykonania powyższej uchwały sejmowej.

Zastanawiając się nad orgauizacyą warsztatu naukowego dla wyrobów z drzewa Spółki huculskiej w Kołomyi, doszła Komisya do przekonania, iż w obec starań, wdrożonych już o założenie w tem mieście państwowej szkoły fachowej dla przemysłu drzewnego, na szersze rozmiary zorganizowanej, warsztat Spółki huculskiej poczytywać należy jako zakład prowizoryczny, który ma zadanie tworzyć niejako zawiązek przyszłej szkoły państwowej, podobnie jak szkółka, założona niegdyś w Zakopanem przez Towarzystwo Tatrzańskie stała się zarodem teraz istniejącej tam, znacznie już rozgałęzionej państwowej szkoły zawodowej dla wyrobów z drzewa.

Z tego zapatrywania wychodząc, uznała Komisya krajowa dla spraw przemysłowych za zbyteczne nadawanie stałego statutu warsztatowi instrukcyjnemu Spółki huculskiej. Zdaniem naszem wypadałoby na razie tylko ściśle określić stosunek tego zakładu do Wysokiego Wydziału krajowego w myśl uchwały sejmowej z 18. listopada r. z. i przepisać mu plan nauki, tudzież normę dyscyplinarną wewnątrz zakładu, ażeby nauka mogła w nim odbywać się prawidłowo i skutecznie. W sprawozdaniu z dnia 26. maja b. r. l. 301 przedłożyliśmy Wysokiemu Wydziałowi krajowemu projekt warunków subwencyonowania ze skarbu krajowego warsztatu naukowego dla wyrobów z drzewa, założonego przez „Przemysłową Spółkę huculską w Kołomyi", tudzież plan nauki, jak niemniej także normę szkolną i dyscyplinarną, a wreszcie szczegółowy preliminarz jak należałoby zużytkować kwotę 1.300 zł. wyznaczoną w rubr. XVI. poz. 248/b budżetu krajowego na rok 1891 na subwencyonowanie tego zakładu. Tekst proponowanych przez Komisyę „warunków" subwencyonowania warsztatu naukowego Spółki huculskiej i planu nauki tudzież normy szkolnej i dyscyplinarnej podajemy w pełnej osnowie ·/. z uwagą, iż przy układaniu tych przepisów, mieliśmy tylko jedno na oku, ażeby w tym zakładzie, dokąd on istnieje, nauka udzielaną była metodycznie, a w całem jego urządzeniu panował ład i system, odpowiadający znaczeniu zakładu publicznego.

Allegat V. *a) b) c)*

Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie nadeszło jeszcze oświadczenie Spółki huculskiej, jako właścicielki zakładu, czy przedłożone warunki przyjmuje i czy zgadza się z tem, ażeby warsztat według tych przepisów urządzony został.

* * *

Szkoły tkackie.

Krajowa szkoła tkacka w Krośnie.

W Krośnie wytwarza się coraz wyraźniej centralne ognisko odradzającego się w naszym kraju przemysłu tkackiego. Reprezentacya gminy miasta Krosna, Reprezentacya powiatowa, tudzież liczne grono światłego a o dobro powszechne dbałego obywatelstwa tamtejszego pracuje nad tem wytrwale i z jasną świadomością wytkniętego celu.

Krajowa szkoła tkacka w Krośnie rozwija się szybko i coraz bardziej widoczny, coraz bardziej skuteczny wywiera ona wpływ na ogół osiadłego w tamtejszej okolicy licznego zastępu tkaczy, zaopatrując ich w poprawne krosna z maszynkami do wyrobu tkanin wzorzystych, przez co praca ich przy warsztacie staje się znacznie lżejszą, wykonanie wyrobu szybsze a lepsze zarazem, więc też i zarobek ich znacznie się zwiększa.

W roku 1889 liczyła szkoła tkacka w Krośnie 8 uczniów, obecnie jest ich 32 — z tych na I. kursie (przygotowawczym) 14, na II. kursie 11 a na III. kursie 8. W lokalu, w którym dotychczas mieści się ten zakład i przy obecnem urządzeniu swojem o 20 krosnach*), większa ilość uczniów nie może być przyjętą. Lecz już we wrześniu b. r. przenosi się szkoła tkacka do nowego budynku, wzniesionego kosztem 40.000 zł. przez gminę miasta Krosna, przy subwencyi z funduszu krajowego w kwocie 5000 zł., płatnej w pięciu ratach rocznych po 1000 zł.

Jest to gmach murowany, jednopiętrowy, pokryty niepołomicką dachówką, i zajmujący około 840 metrów kwadr. zabudowanej powierzchni. Obejmuje on 50 — 60 krosien z odpowiednią ilością przyborów pomocniczych, tak, że ilość uczniów będzie mogła być w niej potrojoną. Obok obszernych pracowni, pozostaną jeszcze do rozporządzenia sale do nauki rysunków, do wykładów teoretycznych zawodowych, jak niemniej także do nauki uzupełniającej przedmiotów ogólnie kształcących, a wreszcie mieszkania dla dyrektora i personalu.

Szkoła krośnieńska zaopatruje od dwóch lat wszystkie niemal warsztaty wzorowe tkackie i prawie wszystkie spółki tkackie w krosna poprawnej konstrukcyi, sprowadzając tylko niektóre ich części składowe ze specyalnych fabryk obcokrajowych. Spółka tkacka w Krośnie dostarcza za pośrednictwem szkoły bardzo wiele warsztatów poprawnych okolicznym tkaczom, na wypłatę powolną, potrącaną z zarobku przy zamówieniach.

W nowym budynku znajdzie również obszerne pomieszczenie pracownia kartonów, potrzebnych do przewlekania nici przy wyrobie tkanin wzorzystych. Dawniej sprowadzać musiano takie kartony z obczyzny, i jak z natury rzeczy wynika, nadawały się one tylko do wzorów kosmopolitycznych, gdy tymczasem szkoła krośnieńska statecznie ruguje z handlu te wzory obojętne dla nas, zastępując je motywami swojskimi, tak iż z czasem, gdy działalność w tym kierunku silnie się rozkrzewi, tkaniny nasze wyrobią sobie w handlu wybitną markę, gdyż będą miały widoczną dla każdego cechę narodową w swoim deseniu.

Przy pomocy przyzwolonego przez Sejm kredytu, mogła już być obsadzoną w tym roku przy szkole tkackiej w Krośnie posada fachowego nauczyciela rysunków, wskutek czego działalność szkoły, mająca na celu szerzenie deseni o motywach swojskich w tkactwie krajowem, przybrała cechę tem intenzywniejszą. Nauczycielem rysunków przy szkole krośnieńskiej mianowany jest pan Franciszek Ksawery Daniszewski z Krakowa.

---

*) Z tych 2 krosna do wyrobu płócien gładkich, 7 do tkanin deseniowych z maszyneryą szaftową, a 11 z przyrządami Jacquarda.

Blicharnia i apretownia tkanin i przędzy w Krośnie.

Lecz najdobitniejszym wyrazem szybkiego rozwoju przemysłu tkackiego w powiecie Krośnieńskim jest fabryczna blicharnia i apretownia płócien, która — dzięki pomocy pożyczek z krajowego funduszu przemysłowego przez Wysoki Wydział krajowy udzielonego — obecnie już się budnje. Za 10.400 zł. zakupiono na ten cel grunt o powierzchni 7½ morga, tak, ażeby tam było miejsce na zastosowanie obok chemicznego bielenia, także bielenia na trawie pod działaniem promieni słonecznych i atmosfery (Rasenbleiche). Budynek fabryczny zajmie 550 m. kwadr. zabudowanej przestrzeni i będzie miał jedno piętro. Fabryka będzie zaopatrzoną w motor parowy o sile 30 koni z kotłem systemu „Cornwall". Wody do bielenia i na wszelakie potrzeby fabryki będzie dostarczała płynąca tuż obok rzeczka Lubatówka. Maszyny najnowszego systemu są już zamówione u firm pierwszorzędnych. Kierownikiem fabryki mianowany jest p. Wiktor Drzymuchowski, ukończony uczeń lwowskiej szkoły politechnicznej, wydziału chemii, który następnie przy pomocy stypendyów z funduszu krajowego kształcił się za granicą specyalnie w blicharstwie tkanin. Dotąd nie mógł on znaleść w Galicyi zatrudnienia, odpowiadającego jego wykształceniu fachowemu, i dlatego zniewolony był przyjąć posadę w Żyrardowie, w Królestwie polskiem, w znanej tamtejszej fabryce wyrobów bawełnianych. Na wiosnę b. r. powrócił już jednak do Galicyi i osiadł w Krośnie, gdzie wspólnie z dyrektorem szkoły tkackiej, inżynierem Henrykiem Gruszeckim, zajmuje się urządzeniem fabrycznej blicharni i apretowni płócien. Jaką korzyść zakład ten przynieść powinien naszemu przemysłowi tkackiemu, ocenić można z tego, że płótna cieńsze, jakoteż towary adamaszkowe krajowego wyrobu dla nadania im białości, miękkości, połysku i gładkości musiały być wysyłane do szląskich, morawskich lub czeskich fabryk do blichu i apretury, przez co koszt naszego wyrobu podnosił się o znaczny wydatek na transport tam i napowrót.

Blicharnia i apretownia w Krośnie obliczoną jest na 14 — 16.000 sztuk tkanin, a ma ten zakład zajmować się także bieleniem przędzy.

Warsztat wzorowy tkacki w Korczynie.

Sąsiadująca z Krosnem zaledwie o pół mili Korczyna również nie pozostaje w tyle w ruchu produkcyjnym w zakresie tkactwa.

Budynek, wzniesiony zaledwie przed pięciu laty umyślnie na umieszczenie w nim warsztatu naukowego tkackiego, okazał się już za szczupłym. Miejscowe Towarzystwo tkackie św. Sylwestra zakupiło przeto większy grunt i wspólnie z gminą zamierza jeszcze w ciągu b. r. wystawić budynek większy, murowany, piątrowy, w którym zmieściłby można 30 — 35 krosien.

Warsztat wzorowy tkacki w Łańcucie.

Tak samo okazuje się już niewystarczającym lokal, w którym mieści się warsztat wzorowy tkacki w Łańcucie, istniejący zaledwie drugi rok. I tam zachodzi nagląca potrzeba pomnożenia ilości krosien — i co za tem idzie, rozszerzenia budynku szkolnego lub przynajęcia nowego lokalu.

Warsztat wzorowy tkacki w Glinianach.

Warsztat wzorowy tkacki w Glinianach w ciągu ubiegłego roku otrzymał przepisy organizacyjne takie same, jak inne tego rodzaju zakłady i zarząd jego ukonstytuował się ostatecznie.

Warsztat wzorowy tkacki w Rychwałdzie.

Nowy warsztat wzorowy tkacki — ósmy z rzędu w kraju naszym zakład fachowy dla nauki tkactwa — powstał w tym roku w Rychwałdzie, w powiecie żywieckim. Umieszczony on jest w budynku, wystawionym według wymagań

Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych kosztem przeszło 10.000 przez gminę wsi Rychwałd, a kosztem funduszu krajowego zaopatrzony został w inwentarz. Liczy on obecnie ośm krosien — wszystkie z przyrządami do wyrabiania tkanin wzorzystych. Jeden z uczniów szkoły tkackiej w Krośnie, Wojciech Gubała, pełni obowiązki instruktora fachowego przy warsztacie naukowym w Rychwałdzie. Warsztat jest czynnym od stycznia bieżącego roku.

* * *

Sukiennictwo.

Konferencya fachowa dla spraw tkackich, powołana przez Wysoki Wydział krajowy w r. 1890, zwróciła uwagę na potrzebę systematycznego zaopiekowania się sukiennictwem krajowem, który to przemysł, chociaż pod względem techniki znajduje się u nas w ogólności jeszcze w tym stanie, w jakim pozostawiły go zeszłe stulecia, pod względem zaś wartości ekonomicznej także podupadł i zmarniał bardzo, we wielu jednak okolicach utrzymuje się dotąd jako dość rozgałęziony przemysł domowy włościański — tam mianowicie, gdzie warunki gospodarcze sprzyjają hodowli owiec.

Konferencya tkacka wskazała przedewszystkiem dwa punkta szczególniej nadające się ku temu, ażeby obrać je za siedlisko usiłowań, zmierzających do racyonalnego rozwoju przemysłu sukienniczego w naszym kraju: powiat Łańcucki i powiat Zbaraski.

Projekt utworzenia zawodowej szkoły sukienniczej w Rakszawie, w powiecie Łańcuckim.

W powiecie Łańcuckim akcya jest ułatwioną o tyle, że spotyka się tam na miejscu czynniki, które już od dłuższego czasu gorliwie i skutecznie zajmują się ożywieniem tkactwa sukienniczego, które tam niegdyś kwitło a i dziś jeszcze, pomimo zacofania i upadku, w jakim się znajduje obecnie, cenne stanowi źródło zarobku dla dość licznej warstwy ludności.

Miejscowości Rakszawa, Leżajsk i Łańcut słynęły od dawna, bo już od połowy wieku XVII z wyrobu wybornego sukna, zwanego „bernardyńskiem“ — i dotąd utrzymuje się tam ten przemysł wcale silnie, głównie w Rakszawie i w Leżajsku. W szczególności produkują te okolice znaczną ilość grubego sukna, t. z. „sieraczyny“, przez publiczność naszą bardzo cenionego, głównie jako materyał na burki. Oprócz tego gatunku sukna wyrabiają tamtejsi sukiennicy znakomite koce, derki na konie i t. p., na które nigdy popytu nie braknie. Dotąd zresztą zwycięsko opiera się jeszcze sukiennictwo tamtejsze wciskaniu się obcego wyrobu fabrycznego do używania przez masy ludowe.

Wieś Rakszawa posiada wszelkie warunki ku temu, ażeby służyć mogła za punkt oparcia w usiłowaniach, mających na celu rozwinięcie przemysłu sukienniczego w powiecie Łańcuckim. Jest to wieś, licząca przeszło 4000 mieszkańców, którzy w porze wolnej od zajęć rolnych zajmują się tradycyjnie rzemiosłem tkackiem, a przeważnie tkactwem sukienniczem. Liche, piaszczyste, a do tego nader rozdrobnione grunta ich, nie są w stanie zapewnić ludności tej dostatecznego utrzymania, więc w przemyśle szuka ona zarobku, jako koniecznego uzupełnienia nader szczupłego dochodu swojego z roli. Jak zaś poważne stanowisko sukiennictwo w Rakszawie i dziś jeszcze zajmuje, dowodnie świadczy ta okoliczność, że dotychczas są tam niemal bez przerwy czynne cztery folusze, każdy o kilku stępach.

Spółka udziałowa pod firmą „Towarzystwo handlu skór, sukna i wyrobów tkackich w Łańcucie — stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką,“ którego przewodniczącym jest poseł Bolesław Żardecki, od dawna czyni starania,

ażeby doprowadzić do skutku utworzenie fachowej szkoły sukienniczej w Rakszawie, poczytując to za najdzielniejszy środek ku wprowadzeniu tego cennego przemysłu na drogę postępu i pomyślnego rozwoju. Rada powiatowa w Łańcucie popiera te usiłowania jaknajgorliwiej.

Gmina Rakszawa wniosła podczas zeszłorocznej sesyi sejmowej petycyę o utworzenie tam fachowej szkoły sukienniczej. Petycya ta przekazaną została przez Sejm Wysokiemu Wydziałowi krajowemu do załatwienia, zaś Wysoki Wydział pismem z 2. stycznia 1890 l. 56.529 odstąpił ją Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych do zbadania rzeczy i sprawozdania.

Akt ten stał się bezpośrednim powodem dla Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych do zajęcia się projektem utworzenia w Rakszawie zawodowej szkoły sukienniczej, jakkolwiek już dawniej na przemysł sukienniczy w Rakszawie zwróciliśmy uwagę, czego dowodem zwidzenie tej miejscowości przez przewodniczącego sekcyi administracyjnej Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych dla osobistego zbadania stosunków tego przemysłu i wysłanie dwóch sukienników tamtejszych Jana Trojnara i Józefa Wiecha do c. k. fachowej szkoły tkackiej w Bielsku, gdzie jeden z nich pobiera naukę tkania sukna na warsztatach nowszej konstrukcyi, drugi zaś odbywa praktykę w farbiarstwie wełny.

W tym roku zwiedził znów Rakszawę referent spraw tkackich w Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, p. Ludwik Wierzbicki i przy tej sposobności ułożony został przy porozumieniu się z zastępcami Reprezentacyi powiatowej i „Towarzystwa handlu skór, sukna i towarów tkackich w Łańcucie“ program postępowania tudzież w ogólnym zarysie warunki i kosztorys założenia szkoły sukienniczej w Rakszawie.

Na podstawie sprawozdania, opracowanego przez p. Wierzbickiego, powzięła Komisya na posiedzeniu z 26. lipca b. r. szereg uchwał w tym przedmiocie, które streszczają się w następujących punktach:

1. W zasadzie ma być postanowionem założenie w Rakszawie, w powiecie Łańcuckim, warsztatu naukowego sukienniczego — o ile to byłoby możliwem w ciągu r. 1892, na razie z urządzeniem na 8 — 10 krosien do wyrobu sukna grubego, koców i t. d. różnej szerokości, z maszynami do przędzenia wełny na 300 — 400 wrzecion, foluszem i farbiarnią;

2 zakład umieszczony będzie w realności (dawny dwór) złożonej z obszernego, piątrowego domu murowanego i kilku pobocznych zabudowań, w których dość jest miejsca na urządzenie tkalni, farbiarni, magazynów, urządzenia do nauki rysunków i do wykładów teoretycznych, a wreszcie pomieszkań dla personalu szkoły;

3. realność ta ma być nabytą i oddaną do rozporządzenia Wysokiego Wydziału krajowego na cele warsztatu naukowego przez łańcucką spółkę przemysłową przy pomocy zasiłku rocznego w kwocie zł. 500 w. a. przyrzeczonego na rzecz szkoły sukienniczej w Rakszawie przez Radę powiatową w Łańcucie;

4. nadto zabezpieczy Spółka przemysłowa w Łańcucie szkole sukienniczej w Rakszawie wyłączne prawo używania wody z pobliskiej sadzawki, urządzi i będzie utrzymywać swoim kosztem folusz, z którego i szkoła będzie korzystać, zobowiąże się dostarczać materyału potrzebnego do nauki i wyrobu sukien tudzież do barwienia wełny, a wreszcie dostarczać zakładowi zamówień i zajmować się sprzedażą jego wyrobów;

5. przysposobienie budynków, przeznaczonych na pomieszczenie szkoły, tudzież wewnętrzne jej urządzenie, będzie dokonane kosztem funduszu krajowego, ku czemu potrzebnem będzie wstawienie w budżet krajowy kwoty zł. 13.000 w. a., w czem mieści się także odpowiedni fundusz na utrzymanie zakładu na ostatni kwartał 1892 r.

Równocześnie przedkładamy Wysokiemu Wydziałowi krajowemu osobny memoryał, zawierający szczegółowe uzasadnienie streszczonych tu wniosków względem utworzenia w Rakszawie warsztatu naukowego sukienniczego.

Badania przedwstępne w interesie rozwoju sukiennictwa na Podolu.

Co się zaś tyczy starań o podniesienie przemysłu sukienniczego na Podolu, wydelegowany został w powiat Zbaraski inżynier Gruszecki z Krosna, jako zawodowy znawca przedmiotu, ażeby tam, w porozumieniu z p. Tadeuszem Fedorowiczem z Klebanówki, obecny stan tego przemysłu zbadał i sformułował wnioski co do najwłaściwszej metody postępowania, ażeby go udoskonalić i rozwinąć. Sprawa ta jest w toku.

* * *

Garncarstwo.

Krajowa keramiczna stacya doświadczalna.

Jak warsztaty naukowe tkackie mają w krosnieńskiej szkole ognisko centralne, z którego otrzymują wszelakie potrzebne im wskazówki fachowe i skąd dostarczani już bywają instruktorowie fachowi dla szkół tkackich w różnych okolicach kraju, tak szkoły garncarskie posiadają podobny punkt oparcia w krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej, istniejącej kosztem kraju przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie. Zakład ten nadaje usiłowaniom, mającym na celu rozwinięcie w naszym kraju swojskiego przemysłu garncarskiego i strycharstwa, pewność i skuteczność, opartą na badaniach naukowych, doświadczeniach przeprowadzanych metodycznie z zastosowaniem najnowszych zdobyczy techniki keramicznej.

Stacya udziela wskazówek co do wewnętrznego urządzenia szkół garncarskich t. j. budowy pieców, zaopatrzenia w inwentarz i t. d., co do najwłaściwszego sposobu obchodzenia się z glinami, jakie znajdują się w danej miejscowości, wydaje przepisy co do sporządzania masy garncarskiej z tychże glin, zastosowane do rozmaitych celów praktycznych, co do pobiałkowania wyrobów, polewania i wypalania, kształci dla nich nauczycieli fachowych i werkmistrzów a wreszcie kontroluje ich działalność fachową.

Niemniej rozległe zadania ma stacya keramiczna do spełnienia jako zakład, przeznaczony do dokonywania umiejętnych badań glin i innych materyałów keramicznych, tudzież do udzielania informacyj fachowych stronom prywatnym, interesowanym w przemyśle keramicznym. Chemiczne badania i próbne wypalania dokonywane w stacyi keramicznej uwalniają bowiem stronę interesowaną od ryzyka i kosztów przeprowadzania takich prób na własny rachunek, albo też od rozpoczynania przedsiębiorstwa na oślep, bez jakiegokolwiek badania i wypróbowania materyałów. Właściciel gruntów z gliną garncarską, lub kapitalista, który ma zamiar założyć fabrykę wyrobów garncarskich, dachówek, drenów, rur rozmaitych z palonej gliny, cegielnię i t. p. za drobną opłatą, przepisaną taryfą, otrzymuje od stacyi orzeczenie, pod jej urzędową gwarancyą i odpowiedzialnością, jako instytucyi publicznej — jaką wartość użytkową ma jego materyał, t. j. do jakich wyrobów jest on przydatnym; stacya dostarcza mu także

recept na mięszanie glin do rozmaitych celów, recept na pobiałki, szkliwa i polewy, informacye co do palenia wyrobów, budowy i technicznego urządzenia warsztatu czy fabryki i t. d. — a wreszcie nawet wyszukuje i przysposabia mu stacya keramiczna kierownika technicznego i werkmistrzów. Z góry więc może przedsiębiorca obliczyć, czego po zamierzonym interesie spodziewać się może, a co jest do osiągnięcia niemożliwem — i z całym spokojem wkłada swój kapitał i trud w zamierzony interes, pewny, iż straty ponieść nie może.

Usługi powyżej wymienione wyświadczyła keramiczna stacya doświadczalna wszystkim trzem, istniejącym dotąd w kraju naszym szkołom garncarskim, kilku fabrykom znaczniejszym, ona wprowadziła w kraju naszym wyrób naczyń kamionkowych, patentowane glazurowanie na surówce, które oszczędza jedno wypalanie; wyrobiła pierwsze w kraju i z krajowego materyału tygle ogniotrwałe i płytki szamotowe do wykładania pieców technicznych, opalanych na wysoką temperaturę, rozpowszechnia w kraju budowę poprawnych pieców garncarskich (piętrowych), zaprowadza wyrób pieców kaflowych marmurkowo majolikowanych i za inicyatywą profesora Zacharjewicza dała początek wyrabianiu barwnych ozdób architektonicznych z palonej gliny — efektownych, a dla swej trwałości niespożytej w naszym klimacie nader stósownych.

Najlepszą miarą użyteczności stacyi keramicznej doświadczalnej jest jednak ta okoliczność, iż technicy z ukończonemi studyami zgłaszają się do tego zakładu na naukę garncarstwa, gdyż nabrali przekonania, że garncarstwo tak traktowane, jak wskazuje stacya doświadczalna, zapewni im i przyzwoite utrzymanie materyalne i poważne stanowisko społeczne.

Dotychczas już trzech ukończonych uczniów c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie odbyło praktykę w keramicznej stacyi doświadczalnej i jeden z nich zajmuje już stanowisko dyrektora szkoły garncarskiej w Kołomyi, drugi obejmuje posadę dyrektora pierwszej w naszym kraju fabryki wyrobów kamionkowych w Rawie ruskiej u JO. ks. Adama Sapiehy, trzeci zaś we własnym majątku zamierza założyć fabrykę wyrobów z gliny.

Nadto wykształciła już stacya keramiczna siedmiu werkmistrzów dla szkół garncarskich i fabryk w rozmaitych kierunkach specyalnych.

Allegat VI. Szczegółowe sprawozdanie z czynności keramicznej stacyi doświadczalne w ubiegłym roku, złożone przez jej kierownika inżyniera Edmunda Krzena, podajemy pomiędzy załącznikami ·/. Tu tylko nadmieniamy, że podwyższenie preliminarza na utrzymanie stacyi na rok budżetowy 1892 o 630 zł. objaśnia się najpierw tem, iż na ten rok przypadnie już do wypłaty pierwsze pięciolecie dla dyrektora stacyi, kwota zaś zł 500 musi być wyznaczoną na niezbędne rozszerzenie lokalu stacyi i na koszta pewnych robót, które okazały się koniecznemi dla ochrony zdrowia pracującego w niej personalu.

Szkoła garncarska w Kołomyi. Szkoła garncarska w Kołomyi rozwija się normalnie. Zmiana w składzie grona nauczycielskiego tudzież kierownika tego zakładu, o której uczyniliśmy już wzmiankę w zeszłorocznem sprawozdaniu, okazała się pożyteczną dla zakładu, czego dowodem wzrost frekwencyi uczniów i nader szybki odbyt wyrobów szkoły.

Prace około rozszerzenia budynku szkolnego już się rozpoczęły i są w pełnym toku, a prowadzone są na podstawie planu budowy, sporządzonego przez biuro

techniczne magistratu m. Kołomyi i zatwierdzonego przez Wys. Wydział krajowy. Fundusze na pokrycie kosztów budowy są również zapewnione, gdyż gmina m. Kołomyi podwyższyła swój datek na ten cel uchwałami Rady miejskiej z 16. kwietnia i 23. czerwca 1891 do 4000 zł., drugich 4000 zł. pokryje subwencya ze skarbu krajowego, zapewniona uchwałą sejmową z dnia 18. listopada 1890, reszta zaś znajdzie pokrycie w oszczędnościach z dochodów szkoły z lat dawniejszych. Cała suma wydatków na tę budowę kosztorysem oznaczona wynosi zł. 10.972 w. a.

Warsztat wzorowy garncarski w Porembie

Szczególną baczność zwracała Komisya na tok nauki w warsztacie wzorowym garncarskim w Porembie, gdzie w przeszłym roku także zaszła zmiana co do osoby kierownika technicznego. I dlatego to od 1 do 12 października bawił tam inżynier Krzen, jako inspektor fachowy szkół garncarskich, w celu dokładnego zbadania metody i toku nauki, w tym zakładzie udzielanej, tudzież dla udzielenia potrzebnych wskazówek na przyszłość. Sprawozdanie pana Krzena z tej inspekcyi podajemy w całej osnowie. */.

Allegat VII.

Pismem z dnia 4. lipca b. r. l. 28795 odstąpił nam Wysoki Wydział krajowy podanie Wydziału Rady powiatowej w Chrzanowie, do którego dołączoną była relacya pana L. Nowakowskiego, delegata tegoż Wydziału w zarządzie warsztatu wzorowego garncarskiego w Porembie, zawierająca nader dosadną krytykę nauki, w tym zakładzie udzielanej i w ogólności całego urządzenia jego. W dniu 23. lipca udali się do Poremby obaj fachowi inspektorowie szkół garncarskich, t. j. profesor Julian Zacharjewicz i inżynier Edmund Krzen dla zbadania stanu rzeczy na miejscu. Sprawozdanie ich przytaczamy wraz ze skargą pana Nowakowskiego w pełnym tekscie */. */. dla wiadomości Sejmu. Badanie sprawy przez znawców wykazało bowiem, iż wszystkie zarzuty podniesione przez pana Nowakowskiego nie są uzasadnione, a natomiast odsłonięto w czem innem słabą stronę w urządzeniu zakładu i tę wadę natychmiast usunięto. Komisya zgodziła się bowiem w zupełności na wnioski pp. Zacharjewicza i Krzena, do których się i Wysoki Wydział krajowy przychylić raczył.

Allegat VIII.
Allegat IX.

Komisya krajowa dla spraw przemysłowych pozwala sobie wyrazić nadzieję, iż warsztat wzorowy garncarski w Porembie godnie odpowie zadaniu swojemu dostarczania okolicy tamtejszej, obfitującej w wyborne gliny garncarskie, majstrów i werkmistrzów do wyrobu naczynia kamionkowego i towarów ogniotrwałych.

Warsztat wzorowy garncarski w Toustem.

W sprawie uregulowania ustroju warsztatu wzorowego garncarskiego w Toustem, a w szczególności uregulowania stosunku pana Władysława Fedorowicza do tego zakładu — są w toku rokowania, które niewątpliwie do pomyślnego doprowadzą rezultatu.

Przemysł skórny.

* * *

Warsztat naukowy szewski w Uhnowie.

Pierwszy w naszym kraju warsztat naukowy szewski zorganizowany został w tym roku według systemu, przyjętego dla wszystkich innych podobnych zakładów, w Uhnowie, w powiecie Rawskim, gdzie trudni się tem rzemiosłem jak niemniej także i garbarstwem przeszło 500 rodzin, które wyprawiają rocznie około 5000 skór i produkują około 20.000 par obuwia, wartości około 80.000 zł.

Jak wspomnieliśmy w zeszłorocznem sprawozdaniu, odbywała się w Uhnowie w tamtejszej szkole ludowej za staraniem nauczyciela tejże szkoły p. Aleksandra Celewicza, nauka szewstwa postępowego, subwencyonowana z funduszu krajowego już od dwóch lat. Lecz dopiero w tym roku zaprowadzono tam warsztat wzorowy szewski jako instytucyę stałą, zorganizowaną na podstawie statutu i planu nauki, które pod datą 17. grudnia 1890 l. 251 mieliśmy zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

Pismem z dnia 10. lutego 1891 l. 87. przedstawiliśmy następujące nominacye:

P. Franciszka Jędrzejowicza, posła sejmowego i prezesa Rady powiatowej Rawskiej, na kuratora zakładu;

p. Aleksandra Celewicza, kierującego nauczyciela szkoły ludowej w Uhnowie, na kierownika warsztatu;

p. Adama Gottmana, szewca zawodowego, który ukończył fachową szkołę szewską we Wiedniu, pracował jako przykrawacz w fabryce obuwia Frenkla w Mödling, i w konkursie zawodowym otrzymał we Wiedniu za swoją robotę odznaczenie jako za okazy wzorowo wykonane *(Meisterstücke)*, instruktorem fachowym.

Szewcy uhnowscy trudnili się od wieków wyrobem najpospolitszego obuwia chłopskiego, szytego z wolnej ręki, bez brania miary i bez kopyt. Otóż celem jest warsztatu naukowego wdrożyć szewców tamtejszych do wyrobu lepszych gatunków obuwia, z zastosowaniem go do form nogi z użyciem kopyt, rozmaitych narzędzi i materyałów pomocniczych, tudzież maszyn, a wreszcie kołkowania.

Według przyjętego w zakładzie szczegółowego planu nauki udzielane są w warsztacie wzorowym szewskim następujące przedmioty w I. roku nauki:

Fachowe rysunki wolnoręczne; nauka o budowie nogi, i o wpływie jej na formę obuwia; branie miary; zdejmowanie form nogi gipsem; przypasowywanie i robienie kopyt; krój podług systemu kątowego; towaroznawstwo zawodowe; wykrawywanie i znaczenie wierzchniej i spodniej skóry, tudzież futrowania; kalkulacya kroju; przygotowanie, stebnowanie i przyrządzanie cholewek; robota spodów; wyrób obuwia na nogi cierpiące i dla kalek; rysunki geometryczne, praktyczna nauka szycia na maszynie; korespondencya zawodowa; kalkulacya cen; rachunkowość; z rachunków: ułamki zwyczajne i dziesiętne, tudzież rachunek procentu; uzupełniająca nauka czytania i pisania; ekspedycya pocztowa telegraficzna i kolejowa.

Uczniowie nadzwyczajni, t. j. starsi wiekiem czeladnicy i majstrowie, pobierać mają praktyczną naukę poprawnego kroju butów, kołkowania i wykończania roboty według nowszych prawideł.

W budżecie krajowym na rok 1891 wyznaczono na subwencyonowanie ubocznie udzielanej nauki szewstwa w szkole ludowej w Uhnowie kwotę zł. 400 w. a. Na rok 1892 musimy jednak preliminować wyższą kwotę, gdy już zorganizowano tę naukę w zakład samoistny, stale funkcyonujący. Mianowicie proponujemy zł. 800, z której to kwoty ma być pokrytą remuneracya kierownika, instruktora fachowego i wydatek na uzupełnienie urządzenia warsztatowego.

* * *

Dostawy obuwia dla c. k. wojska.

Ważny krok w rozwoju krajowego przemysłu wyrobów ze skóry stanowi uzyskanie pierwszych zamówień wojskowych u konsorcyów naszych rękodzielników, które w tym roku przyszły do skutku.

Utworzona w tym celu we Lwowie spółka udziałowa pod firmą „I. galicyjskie i W. Księstwa Krakowskiego Towarzystwo dostaw rękodzielniczych dla c. k. armii — stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“, głównie przyczyniła się ruchliwą agitacyą do tego, że rękodzielnicy nasi zaczęli organizować się w konsorcya zdolne do podejmowania się liwerunków wojskowych. W obec faktu, że spółka ta z końcem r. 1890 liczyła 130 członków, pomiędzy którymi było 10 gmin miejskich (Lwów, Stanisławów, Przemyśl, Sambor, Krosno, Stryj, Gródek, Zator, Wieliczka i Tyśmienica), 52 stowarzyszeń i cechów i przeszło 70 najpoważniejszych majstrów z różnych okolic kraju, że kapitał rzeczywiście wpłacony na udziały wynosił wówczas zł. 28.030 — a zastrzeżona statutem poręka członków przedstawiła wartość 84.000 zł. — gdy wreszcie spółka ta wykazała się, iż otrzymała od c. k. intendantury wojskowej zamówienie na 10 000 par butów — nie wahaliśmy się w sprawozdaniu z 12. grudnia 1890 l. 791 przedstawić Wysokiemu Wydziałowi krajowemu wniosek o udzielenie Towarzystwu dostaw rękodzielniczych dla c. k. armii z krajowego funduszu przemysłowego pożyczki w kwocie 10.000 zł., płatnej w terminie półrocznym. Jakoż nie doznaliśmy zawodu, spółka bowiem najpunktualniej pożyczkę tę całkowicie spłaciła.

Konsorcyum rękodzielników krakowskich otrzymało zamówienie na 1000 par obuwia dla wojska. Przyszliśmy mu w pomoc udzieleniem pożyczki na kaucyę w kwocie 533 zł., która już także zwróconą została.

Wreszcie dla spółki siedmiu szewców w Dobczycach w powiecie Wielickim, którzy otrzymali zamówienie na 771 par butów wojskowych w cenie 4.209 zł. 86 ct. w. a., wyjednaliśmy u Wysokiego Wydziału krajowego 200 zł. zasiłku bezzwrotnego tudzież pożyczkę w kwocie 1 800 zł. za hipotecznem ubezpieczeniem na ich realnościach, płatną w 20 ratach kwartalnych.

Konsorcya te — o ile wiemy — nie zrobiły świetnego interesu na tych pierwszych zamówieniach ze strony c. k. intendantury wojskowej. Lecz bądź co bądź pierwsze lody już przełamane i spodziewać się należy, iż raz nawiązane stosunki z c. k. intendanturą wojskową dadzą się utrzymać i rozwinąć z korzyścią dla naszego przemysłu rękodzielniczego.

* * *

Szkoły koronkarskie.

Nowy lokal dla szkoły koronkarskiej w Zakopanem

W zeszłorocznem sprawozdaniu zaznaczyliśmy potrzebę obmyślenia nowego lokalu na umieszczenie szkoły koronkarskiej w Zakopanem. Później stała się ta potrzeba tem pilniejszą, gdy w domu, w którym szkoła dotychczas się mieści, okazał się grzyb, co na zdrowie przebywających w nim uczennic i nauczycielek musi wpływać szkodliwie.

Rokowania, przeprowadzone z gminą tamtejszą o wybudowanie domu na szkołę koronkarską, nie doprowadziły do pożądanego wyniku, gdyż większość Rady gminnej nie chciała zrozumieć korzyści, jakich posiadanie takiej realności musiałoby gminie przysporzyć. Nie przyjęliśmy także parę prywatnych ofert na budowę nowych lub sprzedaż gotowych już domów na szkołę koronkarską. W skutek interwencyi dra Andrzeja Chramca, jako opiekuna szkoły koronkarskiej, przyszedł ostatecznie do skutku układ z p. Michałem Krzysiakiem, który zobowiązał się za gwarancyą czynszu w kwocie 500 zł. rocznie wybudować nowy dom na szkołę koronkarską, odpowiadający wszelakim wymogom, według planu, przygotowanego przez Komisyę krajową dla spraw przemysłowych, przy głównej

ulicy, na gruncie tej samej realności, w której dotychczas szkoła się mieści, w miejscu bardzo dla niej dogodnem.

Koszt wynajmu lokalu podwyższa się wskutek tego układu o 175 zł. rocznie Skoro jednak się zważy, iż czynsze w ogólności podnoszą się w Zakopanem. z każdym rokiem, że umieszczenie szkoły w domu, umyślnie dla niej wybudowanym, będzie pod każdym względem dogodniejszem i znacznie obszerniejszem od dotychczasowego lokalu, przeto zdaniem Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych układ ten załatwia sprawę zapewnienia odpowiedniego lokalu na umieszczenie szkoły koronkarskiej w Zakopanem w sposób możliwie najkorzystniejszy.

Projekt utworzenia filialnej szkoły koronkarskiej w Nowym Targu.

W sprawie projektowanego utworzenia filii zakopańskiej szkoły koronkarskiej w Nowym Targu, o czem również była uczynioną wzmianka w zeszłorocznem sprawozdaniu, zanotować należy, iż projekt ten na razie nie ma widoków urzeczywistnienia, gdyż Wydział Rady powiatowej w Nowym Targu, opiekujący się tą sprawą, w piśmie z dnia 30. października 1890 l. 1758 oświadczył, że postanowił zaniechać dalszych zabiegów.

Szkoła koronkarska w Kańczudze.

W ciągu bieżącego roku odbył p. Ludwik Wierzbicki inspekcyę szkoły koronkarskiej w Kańczudze. Dostrzeżone przy tej inspekcyi pewne nieprawidłowości i usterki w kierownictwie szkoły wytknął delegat nasz na miejscu, poczem Komisya na podstawie jego sprawozdania wystosowała do Komitetu zarządzającego tudzież do kierowniczki szkoły pisma, zawierające wskazówki i polecenia co do usunięcia tych wadliwości. Jest też wszelka nadzieja, iż zarządzenia te wydadzą pomyślny skutek, o czem Komisya przez ponowną inspekcyę w krótkim czasie nie omieszka się przekonać. Przychylono się też do zamianowania jeszcze jednego członka komitetu, zarządzającego szkołą, który jest z rachunkowością należycie obznajomiony i będzie mógł szkole być w tym względzie bardzo pomocnym.

Szkółka koronkarska w Przeworsku.

Referent spraw szkół koronkarskich w Komisyi, p. Ludwik Wierzbicki, odbył w maju b. r. pierwszą inspekcyę szkoły koronkarskiej urządzonej w klasztorze Sióstr Miłosierdzia w Przeworsku. Stwierdził on, iż szkółka ta kierowaną jest racyonalnie i posiada widoki pomyślnego rozwoju. Na tej podstawie wstawia Komisya w preliminarz szkół przemysłowych na rok 1892 dla szkoły koronkarskiej w Przeworsku taką samą kwotę zasiłku, jaką Sejm wyznaczył dla niej w budżecie na rok bieżący t. j. 300 zł., — w przeświadczeniu, iż zakład ten zasługuje na poparcie, bo jest użytecznym i celowi swojemu odpowiada.

Dla podniesienia wartości robót tej szkoły i wprowadzenia nowych technik, przedłożyła Komisya Wysokiemu Wydziałowi krajowemu wniosek wysłania do Przeworska jednej z pomocnic nauczycielskich szkoły koronkarskiej w Zakopanem na przeciąg kilku miesięcy, co tem łatwiej da się uskutecznić, że JO. ks. Cecylia Lubomirska, która się tą szkołą bardzo gorliwie zajmuje, oświadczyła gotowość dostarczenia mieszkania i utrzymania dla tej nauczycielki na czas jej pobytu w Przeworsku.

* * *

Roboty kobiece.

Inspekcya fachowa szkoły robót kobiec. u PP. Benedyktynek w Przemyślu.

Zaproszono w tym roku pannę Julią Stahlbergerównę, starszą nauczycielkę fachowego kursu robót kobiecych w szkole wydziałowej żeńskiej imienia królowej Jadwigi we Lwowie, ażeby odbyła inspekcyą zawodowej szkoły robót kobiecych, istniejącej w klasztorze PP. Benedyktynek w Przemyślu. Panna Stahlber-

gerówna wywiązała się z tej misyi w sposób bardzo zadawalniający, a dostrzegłszy pewne braki w metodzie udzielania nauki kroju sukien w tym zakładzie, napisała obszerną informacyą metodyczną, jak ta nauka powinna być udzielaną na podstawie doświadczeń i wzorów najcelniejszych zakładów dla nauki robót kobiecych. Komisya poczytywała sobie za obowiązek wyrazić podziękowanie pannie Stahlbergerównej za napisanie tego podręcznika i zalecić zastosowanie do niego nauki kroju w szkole robót u PP. Benedyktynek w Przemyślu.

Nauka hafciarstwa w Makowie.

W Makowie, w powiecie Myślenickim, urządzoną została regularna nauka haftów. W tem miasteczku kwitnie bowiem hafciarstwo tradycyjnie jako przemysł domowy z powodu zamiłowania okolicznego ludu do zdobienia stroju kobiet haftem. Nauczycielką fachową mianowaną została panna Anna Szczepankówna, która przy pomocy stypendyów z funduszu krajowego wykształciła się w hafciarstwie w c. k. zawodowej szkole dla przemysłu artystycznego, istniejącej przy Muzeum przemysłowem miejskiem we Lwowie.

* * *

Szkoły rządowe.

C. k. zawodowa szkoła ślusarska w Świątnikach.

W sprawozdaniu z 1. października 1890 l. 565 mieliśmy zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Wydziałowi szkice projektu budowy domu na pomieszczenie c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach, z obszernem uzasadnieniem potrzeby przedsięwzięcia jej pod opieką a w znacznej części także i kosztem kraju, tudzież z określeniem rozmiarów i rozkładu budowy.

Ponieważ wówczas obradował jeszcze Sejm, przeto sprawozdanie to Wysoki Wydział krajowy zużytkował bezzwłocznie do wyjednania u Izby upoważnienia do przedsięwzięcia budowli i do częściowego pokrycia kosztów ze skarbu krajowego. Uwzględniając to przedstawienie, powziął Sejm na posiedzeniu z 18. listopada zgodnie z wnioskami Komisyi, które Wysoki Wydział krajowy przyjął za swoje, uchwałę następującej treści:

„Sejm upoważnia Wydział krajowy do wzniesienia budynku dla c. k. za„wodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach górnych kosztem najwyżej 35.000 zł. „pod warunkiem, że gmina Świątniki górne przyczyni się do kosztów budowy „kwotą 10.000 zł. i otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt na ten cel w kwo„cie 25.000 zł. w. a. Wypłata tej dotacyi nastąpi w dwóch ratach rocznych. „Sejm wstawia w budżet na rok 1890 kwotę 10.000 zł. tytułem pierwszej „raty na cel powyższy.“

Szkice techniczne przygotowane przez Komisyę krajową dla spraw przemysłowych przedłożone zostały Rządowi.

W dalszym toku studyów i układów w przedmiocie zamierzonej budowli szkoły ślusarskiej w Świątnikach okazała się jednak potrzeba ważnych zmian w sposobie przeprowadzenia tej sprawy.

Mianowicie — na wniosek technika delegowanego w tej sprawie z Wiednia ze strony c. k. Ministerstwa oświaty, inżyniera Fritza Maiera — projektowano pierwotnie budowę na gruncie tej realności, w której odbywa się nauka obecnie, t. j. w pośrodku wsi, w gąszczu zabudowań drewnianych. Ażeby choć trochę izolować gmach szkolny, potrzebaby wykupić jeszcze trzy realności. Kierownik szkoły, inżynier Bruchnalski, słuszny przeto uczynił wniosek, ażeby zakład ten

usunąć z pośrodka wsi i wznieść budynek na wolniejszem miejscu, gdzie i grunt nabyć można o wiele taniej i nie będzie zachodziło niebezpieczeństwo ognia z otoczenia.

W towarzystwie starszego inżyniera rządowego, p. Sarego z Krakowa, zwiedził Świątniki członek Wydziału krajowego i Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, p. Romanowicz i sprawdzenie rzeczy przez nich na miejscu utwierdziło Komisyę w przekonaniu, że korzystniej będzie nie wznosić budowli na gruncie tej realności, w której obecnie szkoła jest umieszczoną częściowo, lecz że wypada nowy budynek postawić na miejscu wolnem.

Druga zmiana dotyczy kwoty udziału funduszu krajowego w kosztach budowy. Według brzmienia uchwały sejmowej z dnia 18. listopada 1890. zastrzeżono jako warunek udziału funduszu krajowego w kosztach budowy, ażeby gmina Świątniki przyczyniła się do ich pokrycia sumą 10.000 zł. w. a. Ścisłe dochodzenia, przeprowadzone na miejscu przez komisyę, delegowaną ze strony Wysokiego Wydziału krajowego z dep. I., wykazały jednak, że gmina Świątniki górne istotnie nie może w teraźniejszem swojem położeniu majątkowem tak znacznego uczynić wytatku i dlatego w drodze kompromisu zniża się jej udział w kosztach budowy do 6.000 zł., co zabezpieczono odpowiednim dokumentem, posiadającym moc egzekucyjną.

Skoro jednak upoważnienie, udzielone przez Sejm Wysokiemu Wydziałowi krajowemu uchwałą powyżej przytoczoną, czyni zawisłym udział skarbu krajowego w pokryciu kosztów budowy gmachu dla c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach od tego warunku, jeżeli gmina tamtejsza dostarczy na ten cel kwoty 10.000 zł., przeto kredyt w kwocie 10.000 zł. wstawiony w budżet krajowy na rok 1891 (rubr. XVI.) jako pierwsza rata dotacyi kraju na rzecz tej budowy użytym być nie może, dokąd Sejm nie zwolni gminy Świątniki od warunku dostarczenia 10.000 zł., zniżając jej prestacyę do 6.000 zł., na którą już i gmina tamtejsza prawomocnie się zgodziła.

Z tego powodu, jak również i dlatego, iż c. k. Ministerstwo oświaty nie zatwierdziło planów budowy, roboty dotąd nie mogły być rozpoczęte.

W naturalnem następstwie zwolnienie ze strony Sejmu gminy Świątniki od konkurencyi do kosztów budowy kwotą 10.000 zł. i zniżenie tej sumy do 6.000 zł., pociąga za sobą potrzebę odpowiedniego podwyższenia dotacyi na ten cel ze skarbu krajowego. Uwzględniając tę okoliczność, upraszamy, ażeby Wysoki Wydział krajowy wyjednać raczył u Sejmu przyzwolenie na przedsięwzięcie budowy c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach, chociaż gmina dostarczy na ten cel tylko 6.000 zł. i wstawienie w budżet krajowy na rok 1892 jako drugiej raty dotacyi krajowej na koszta budowy nie 15.000 zł. ale 19.000 zł. w. a.

Szkoła ślusarska w Świątnikach rozwija się zresztą pomyślnie, wywierając za pośrednictwem subwencyonowanego z funduszu krajowego kursu dla starszych robotników i majstrów, tudzież przez istniejącą tam ślusarską spółką produkcyjną, silny wpływ na ożywienie tamtejszego przemysłu, który zaczął już był gwałtownie chylić się ku upadkowi.

Użyteczność wpływu szkoły na przemysł miejscowy znakomicie potęguje się przez to, iż c. k. Rząd przychylił się do życzenia wypowiedzianego przez Sejm i rozszerzył zakres nauki w c. k. zawodowej szkole ślusarskiej w Świątnikach w kierunku ślusarstwa budowlanego, w skutek czego zdolność zarobko-

wa uczniów tego zakładu podnosi się znacznie. Reskryptem z 23. listopada 1890 l. 17968 wyznaczył JE. p. Minister skarbu, w porozumieniu z JE. p. Ministrem oświaty kwotę 21.500 zł. na koszta wewnętrznego urządzenia rozszerzonej szkoły ślusarskiej w Świątnikach, która to kwota ma być użytą stopniowo w przeciągu lat pięciu na zakupno nowego, silniejszego motoru (naftowego), tudzież na powiększenie ilości maszyn i narzędzi. Na rok bieżący przeznaczono na ten cel do wydania 2.000 zł., w latach 1892, 1893 i 1894 po 5.000 zł. corocznie, a wreszcie w r. 1895 jako ostatnią ratę 4500 zł. w. a. Te kwoty będą wstawiane w budżet państwowy w rubrykę wydatków nadzwyczajnych, zaś budżet zwyczajny wydatków na utrzymanie c. k. szkoły zawodowej w Świątnikach podniesiono począwszy od r. 1891 o 1000 zł. tytułem remuneracyi dla nauczyciela rysunków.

Takie rozszerzenie zakładu i zwiększenie jej inwentarza czyni też nieodzownie potrzebnem spieszne wykonanie budowy nowego domu, która powinna być wykończoną w r. 1892, zwłaszcza że w lokalach, gdzie dotychczas mieści się ta szkoła, nietylko absolutnie brak miejsca na nowe maszyny, ale dla ciasnoty musi także nauka ograniczać się do bardzo szczupłej ilości uczniów — ze szkodą dla celu zakładu i ze stratą wydatków znacznych, jakie pociąga za sobą utrzymanie szkoły. Na rok 1891 preliminowany był koszt utrzymania c. k. zawodowej szkoły w Świątnikach na zł. 17.365 w. a., gdy mogło w niej pomieścić się zaledwie 31 uczniów. Wynosił zatem w przecięciu koszt nauki jednego elewa 560 zł. Że przy liczniejszej frekwencyi zmniejszyłaby się średnia kwota kosztów nauki, czyli inaczej mówiąc, spotęgowałaby się produktywność zakładu, jest widocznem. To zaś inaczej osiągnąć się nie da, jak przez przyspieszone o ile możności dostarczenie szkole obszerniejszego lokalu, w którym liczniejszy zastęp uczniów mógłby z nauki korzystać.

Pomiędzy załącznikami zamieszczamy tekst odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 29. listopada 1890 l. 12645 w sprawie rozszerzenia zakresu nauki w c. k. zawodowej szkole ślusarskiej w Świątnikach.

Allegat X.

* * *

Projektowana c. k. zawodowa szkoła kowalska w Sułkowicach.

Pomiędzy innemi uchwałami, dotyczącemi podniesienia i rozwinięcia fachowej nauki przemysłowej w kraju, zapadła na posiedzeniu sejmowem z 18. listopada 1890 w sprawie opieki nad rozwojem przemysłu kowalskiego we wsi Sułkowicach w powiecie Myślenickim także i następująca uchwała:

„Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby zamierzony warsztat wzorowy dla przemysłu kowalskiego w Sułkowicach o ile możności już z początkiem roku 1891 „wprowadził w życie, oraz upoważnia Wydział krajowy do przyrzeczenia jednorazowego zasiłku w kwocie 5.000 zł. na wystawienie budynku na umieszczenie „wzorowego warsztatu kowalskiego w Sułkowicach w powiecie Myślenickim „i na urządzenie tego warsztatu, jeżeli c. k. Rząd wprowadzi go w życie jako „zakład państwowy.“

W odpowiedzi na tę uchwałę sejmową, zakomunikowaną c. k. Rządowi przez biuro marszałkowskie, oświadczył JE. pan Minister wyznań i oświaty reskryptem z 23. listopada 1890 l. 18707 na podstawie badań, przeprowadzonych już przedtem z jego polecenia, iż „akcya państwowa w celu poparcia i podniesienia przemysłu domowego kowalskiego w Sułkowicach i okolicy jest pożądaną i usprawiedliwioną.“

W dalszym ciągu tegoż pisma oznajmia JE. pan Minister oświaty, że owa akcya państwowa miałaby na razie ograniczyć się na prowizorycznem urządzeniu w Sułkowicach szkoły fachowej z warsztatem instrukcyjnym dla grubszych wyrobów z żelaza, a to jako filii c. k. szkoły zawodowej ślusarskiej w Świątnikach.

Program, jaki nakreśliło sobie c k. Ministerstwo oświaty w tym przedmiocie, wyłuszczony jest obszernie w reskrypcie c. k. Namiestnictwa do Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 17. grudnia 1890 l. 88.895, który podajemy w pełnem brzmieniu ·/., gdyż równocześnie intymował go JE. pan Namiestnik i Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, żądając zarazem zaproponowania z naszej strony odpowiednich osobistości na kierownika i werkmistrzów przyszłej szkoły fachowej kowalskiej w Sułkowicach.

Allegat XI.

A ponieważ pierwszym warunkiem wprowadzenia w życie szkoły fachowej kowalskiej w Sułkowicach jest dostarczenie potrzebnego na jej umieszczenie lokalu ze strony „czynników miejscowych“, które w tym wypadku zastąpić musi kraj, gdyż stwierdzono, że gmina Sułkowice nie może ponosić na ten cel żadnych ofiar, przeto zajęła się Komisya krajowa dla spraw przemysłowych studyami nad tą kwestyą. Przewodniczący sekcyi administracyjnej Komisyi, p. Romanowicz, wspólnie z c. k. starszym inżynierem rządowym p Józefem Sarem z Krakowa i inżynierem Bruchnalskim ze Świątnik, na podstawie osobistego zbadania rzeczy w Sułkowicach wskazali najodpowiedniejszy grunt do postawienia budynku na ten cel.

W piśmie z dnia 18. stycznia 1891 l. 844., wystosowanem do c k. Namiestnictwa, zażądaliśmy dokładniejszych informacyj co do rozmiarów i wewnętrznego urządzenia budynku potrzebnego na przyszłą szkołę kowalską w Sułkowicach, ażeby do tego zastosować można sporządzenie technicznego planu budowy, mianowicie podania szkicu rzutu poziomego i przekroju pionowego budowy, oznaczenia ilości ognisk kowalskich, wskazówek co do wagi i systemu młota parowego i w ogólności co do całego maszynowego urządzenia zakładu i t. d.

Co się zaś tyczy składu personalu nauczycielskiego, zaproponowaliśmy w piśmie z 19. maja 1891 l. 108 po przeprowadzeniu rozległych poszukiwań i układów, na kierownika przyszłej szkoły kowalskiej w Sułkowicach, inżyniera Franciszka Smereczyńskiego, obecnie asystenta przy katedrze mechaniki w c. k. szkole politechnicznej we Lwowie, który oba techniczne egzamina państwowe zdał celująco. Zwróciliśmy jednak uwagę, iż przed udzieleniem posady powinien p. Smereczyński otrzymać stypendyum w tym celu, ażeby mógł praktycznie wyćwiczyć się w kowalstwie i nabyć biegłości ręcznej w używaniu narzędzi kowalskich a nadto, ażeby zwiedził odpowiednie fabryki i szkoły fachowe tudzież te okolice w Styryi i w Czechach, gdzie podobnie jak w Sułkowicach kwitnęło z dawnych czasów kowalstwo jako włościański przemysł domowy, ażeby mógł przekonać się z osobistego zbadania rzeczy, jakiemi drogami i z jakim skutkiem przyjmują się w takich okolicach nowoczesne ulepszenia techniczne?

Co się zaś tyczy posad werkmistrzów, oświadczyliśmy się, zgodnie z opinią kierownika c. k szkoły ślusarskiej w Świątnikach, p. Bruchnalskiego, za tem, że najodpowiedniej byłoby na te posady rozpisać konkurs — i to z warunkiem, iżby kandydaci obowiązani byli wykazać się dłuższą pracą warsztatową i z zastrzeżeniem, że werkmistrz będzie obowiązanym do ręcznej pracy osobistej w warsztacie szkolnym.

Dotąd nie wiadomo nam, jakiego przyjęcia doznały te wnioski nasze u c. k. Rządu. Nie otrzymaliśmy także odpowiedzi na pismo z 18. stycznia b. r. l. 844, w którem upraszaliśmy o informacye techniczne względem budynku dla szkoły kowalskiej w Sułkowicach.

Na zasadzie jednak stanowczego oświadczenia JE. pana Ministra oświaty, wyrażonego w reskrypcie z 23. listopada 1890 l. 18.707, iż c. k. Rząd postanowił założyć w Sułkowicach szkołę fachową kowalską i na podstawie faktu, iż w budżet państwowy na rok 1891 wstawioną już została dotacya na ten cel w kwocie 2.450 zł., przypuszczać należy, że chociaż w bieżącym roku do otwarcia zakładu jeszcze nie przyszło, niewątpliwie wejdzie on w życie w przyszłym roku (1892).

Z tego więc powodu wypada obmyśleć fundusz na postawienie potrzebnego na ten cel budynku. Na podstawie zaś dotychczas przeprowadzonych w tym przedmiocie układów i fachowej opinii techników, których zdania zasięgaliśmy, mianowicie zastępcy dyrektora ruchu c. k. kolei państwowych we Lwowie i członka Komisyi p. Ludwika Wierzbickiego, inżyniera cywilnego z Wiednia, delegowanego przez c. k. Ministerstwo oświaty dla badania tej sprawy na miejscu p. Fritza Maiera, kierownika c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach, inżyniera Kazimierza Bruchnalskiego, a wreszcie c. k. starszego inżyniera rządowego z Krakowa p. Józefa Sarego, kwota 10.000 zł. jest minimalną, którą na ten cel preliminować należy. I taką też kwotę wstawiamy w preliminarz wydatków skarbu krajowego na szkolnictwo przemysłowe na rok 1892 na koszta postawienia budynku dla c. k. szkoły kowalskiej w Sułkowicach — z prośbą, iżby Wysoki Wydział krajowy wyjednać raczył przyzwolenie tego kredytu przez Sejm.

* * *

Stypendya.

Baczną uwagę zwraca Komisya na ten dział czynności swoich, wskazanych jej statutem, które odnoszą się do przyspasabiania sił nauczycielskich dla szkół przemysłowych, tudzież krzewicieli postępowej techniki w istniejących rodzajach przemysłu, lub nowych, dotąd w naszym kraju nie istniejących jeszcze zajęć przemysłowych.

Najdzielniejszym środkiem ku osiągnięciu tego celu jest rozdawnictwo stypendyów dla młodzieży, odznaczającej się szczególnem uzdolnieniem do pewnych zatrudnień przemysłowych, albo też dla kandydatów na nauczycieli szkół przemysłowych. Tym sposobem przysparza się bowiem krajowi ludzi, którzy potem przez całe życie biorą czynny udział w pracy nad postępem w przemyśle.

Zeszłoroczne sprawozdanie nasze wykazywało okrągło 100 stypendystów i stypendystek; w tym roku liczba ta cokolwiek powiększyła się, doszła bowiem do 114.

Według celu swojego rozdzielają się przyznane stypendya w następujący sposób:

Na kształcenie metodyczne nauczycieli rysunków dla szkół przemysłowych uzupełniających . . . . . 8 stypendyów

na przemysł drzewny: dla rzeźbiarzy, stolarzy, tokarzy, koszykarzy i kołodziejów . . . . . 51 „

na naukę tkactwa . . . . . 10 „

na przemysł metalowy: ślusarstwo, odlewnictwo metali, budowę machin . . . . . 22 „

na garncarstwo	7	stypendyów
na naukę fotografii tudzież heliograwury i innych sposobów reprodukcyi	2	„
na garbarstwo	1	„
na praktykę w fabryce powozów	1	„
na kamieniarstwo	1	„
na koronkarstwo i hafty	5	„
do szkół fachowych przemysłu artystycznego . . .	6	„
Razem . .	114	stypendyów

Z wymienionej tu ilości stypendystów i stypendystek kształciło się w zakładach krajowych 94, po za krajem 20. W centralnych szkołach fachowych wiedeńskich mieliśmy 13 stypendystów.

Podwoiła się ilość stypendystów od przeszłego roku w dziale przemysłu metalowego: przed rokiem było ich bowiem 11, a obecnie jest 22; z tych 19 w Świątnikach w c. k. zawodowej szkole ślusarskiej.

Również podwoiła się ilość stypendystów w dziale tkactwa — gdy bowiem przed rokiem było ich 5, obecnie jest już 10; z tych 6 w Krośnie.

W dziale garncarstwa mieliśmy przed rokiem 3 stypendystów, obecnie jest 7.

Najsilniejszego kontyngentu stypendystów dostarczały zawsze rozliczne działy przemysłu drzewnego. W przeszłym roku pobierało stypendya 44 uczniów szkół zawodowych dla wyrobów drzewnych, w tym zaś roku doszła ich liczba do 51, przeważnie w Zakopanem, gdzie z rozmaitych okolic kraju kształci się 39 stypendystów kosztem funduszu krajowego.

Zmniejszyła się natomiast ilość stypendystek w dziale nauki koronkarstwa i haftów z 17 na 5, głównie z tego powodu, iż szkoła koronkarska w Zakopanem w wyjątkowych tylko wypadkach potrzebuje stypendyów. W dochodach własnych z zarobku uczennic posiada bowiem obfite źródło pomocy materyalnej dla uczennic swoich.

Na kursie metodycznym dla kandydatów na nauczycieli rysunków w szkołach przemysłowych, urządzanym od lat kilku w krakowskiej rządowej szkole przemysłowej wyższej, mieliśmy w przeszłym roku 14 stypendystów, w tym zaś roku tylko 8. a na rok przyszły z powodów, w innem miejscu niniejszego sprawozdania wyłuszczonych, ma być kurs ten całkowicie zaniechanym. Odpadłaby w takim razie w budżecie krajowym na rok 1892. pozycya 2000 zł., która w r. b. w rubryce XVI. poz. 275 *a* na ten cel przeznaczoną była. Lecz wobec wzmagającego się z każdym rokiem napływu zdolnej młodzieży do zawodowych szkół rękodzielniczych, co Komisya poczytuje za najdobitniejszy wyraz rzeczywistego rozwijania się ruchu przemysłowego w kraju, sądzimy, iż żadną miarą nie wypada umiejszać w budżecie wydatków funduszu krajowego dotacyi na stypendya przemysłowe — i w tej też myśli Komisya krajowa dla spraw przemysłowych uprasza, by Wysoki Wydział krajowy w prelimiuarzu budżetu krajowego na rok 1892, pomimo, iż odpaść ma pozycya na zasiłki dla kandydatów na nauczycieli rysunków dla szkół przemysłowych uzupełniających, pozostawić raczył na stypendya przemysłowe bez zmiany kwotę 8000 zł. w. a.

W końcu wspomnieć także wypada, iż oprócz stypendyów indywidualnych, zachodzi czasem potrzeba przyznawania pewnych kwot zarządom niektórych szkół ryczałtowo do rozporządzenia na zasiłki dla najuboższych uczniów. W ubie-

głym roku udzielono w ten sposób zarządowi warsztatu kołodziejskiego w Grybowie na podobne zasiłki 150 zł., zaś dyrekcyi c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach 100 zł. w. a. na zasiłki dla uczniów, wysyłanych do robót budowlanych, które muszą być po za Świątnikami wykonywane.

Sposób zużytkowania kwoty, wyznaczonej w budżecie krajowym na stypendya przemysłowe uwidoczniony jest dokładnie w następującem zestawieniu imiennem:

Liczba bież.	Liczba załatwienia w Komisyi kraj. dla spraw przem.	Imię i nazwisko stypendysty (stypendystki)	Cel zasiłku, ewentualnie zakład w którym stypendysta się kształci	Wysokość zasiłku	Uwaga
1	552 ex 1890	Adamowski Stanisław	Zakopane, przem. drzewny	po 6 zł. mies.	
2	680 „ „	Bałła Józef	Wiedeń, Muzeum dla sztuki i przemysłu	„ 35 „ „	
3	721 „ „	Bartoń Piotr	Krosno, szkoła tkacka	„ 60 „ jednoraz.	
4	351 „ „	Blarowski Antoni	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ mies.	
5	311 „ „	Biłeńki Jan	Wiedeń, Muzeum technologiczne	„ 35 „ „	otrzymał do pobieranego stypendyum dodatek 5 złr. miesięcznie.
6	526 „ „	Bobak Stanisław	Poremba, warsztat garncar.	„ 4 „ „	
7	613 „ „	Bodroń Piotr	Świątniki, szkoła ślusarska	„ 12 „ „	
8	761 „ „	Bohus Ida	Lwów, szkoła dla przem. artystycznego	„ 12 „ „	
9	552 „ „	Buras Michał	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ „	
10	552 „ „	Celewicz Xenofont	„ „ „	„ 6 „ „	
11	552 „ „	Chmiel Wojciech	„ „ „	„ 6 „ „	
12	474 „ „	Cirin Władysław	Wiedeń, Muzeum technologiczne	„ 35 „ „	jak pod 5
13	552 „ „	Cholewa Bartłomiej	Zakopane, przem. drzewny	„ 5 „ „	
14	613 „ „	Cholewa Stanisław	Świątniki, szkoła ślusarska	„ 4 „ „	
15	613 „ „	Cholewa Józef	„ „ „	„ 5 „ „	
16	93 „ 1891	Dzbański Zygmunt	Lwów, keramiczna stacya doświadczalna.	„ 25 „ „	
17	613 „ 1890	Dębski Jan	Świątniki, szkoła ślusarska	„ 4 „ „	
18	502 „ „	Denk Dezydery	Komotau, szkoła budowy machin	„ 35 „ „	
19	26 „ 1891	Döller Wincenty	Bergreichenstein, przemysł drzewny	„ 10 „ „	
20	552 „ 1890	Drozdowski Mikołaj	Zakopane, przem. drzewny	„ 8 „ „	
21	552 „ „	Druciak Władysław	„ „ „	„ 6 „ „	
22	613 „ „	Dudek Zygmunt	Świątniki, szkoła ślusarska	„ 4 „ „	
23	613 „ „	Dudek Ludwik	„ „ „	„ 4 „ „	
24	562 „ „	Dutkiewicz Tomasz	Zakopane, przem. drzewny	50 „	na rok szkolny 1890/91.
25	552 „ „	Dziubiński Wasyl	„ „ „	„ 8 „ „	
26	741 „ „	Dziubiński Bazyli	Lwów, szkoła dla przem. artystycznego	„ 12 „ „	
27	552 „ „	Fiega Stanisław	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ „	
28	829 „ „	Fik Jan	Nowy Tyczyn, fabryka powozów	100 „ jednoraz.	
29	718 „ „	Grząka Józef	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ mies.	
30	552 „ „	Geisler Chaskel	„ „ „	„ 6 „ „	

Liczba bież.	Liczba załatwienia w Komisyi kraj. dla spraw przem.	Imię i nazwisko stypendysty (stypendystki)	Cel zasiłku, ewentualnie zakład, w którym stypendysta się kształci	Wysokość zasiłku	Uwaga
31	171 „ 1890	Giełczyńska Marya	Zakopane, szkoła koronk.	po 3 zł. mies.	
32	552 „ „	Goliński Jan	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ „	
33	639 „ „	Gołda Władysław	Poremba, warsztat garncar.	„ 6 „ „	
34	613 „ „	Gorecki Andrzej	Świątniki, szkoła ślusarska	„ 6 „ „	
35	648 „ „	Głuszkiewicz Andrzej	5-cio miesięczny kurs przygotowawczy dla kandydatów na nauczycieli szkół przem. uzupełniających w c. k. państwowej szkole przemysłowej w Krakowie	„ 25 „ „	i 15 zł na środki naukowe.
36	150 „ „	Hutnik Antoni	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ „	
37	579 „ „	Jabłoński Tadeusz	Koenigrätz, szkoła ślusar.	„ 30 „ „	
38	242 „ „	Jaskółka Józef	Krosno, szkoła tkacka	„ 8 „ „	
39	526 „ „	Kadłuczko Bartłomiej	Poremba, warsztat gancar.	„ 5 „ „	
40	313 „ „	Kamoń Antonina	Zakopane, szkoła koronk.	„ 6 „ „	
41	613 „ „	Kwintowski Stanisław	Świątniki, szkoła ślusarska	„ 6 „ „	
42	613 „ „	Kościuk Leon	„ „ „	„ 15 „ „	
43	614 „ „	Kotarba Józef	„ „ „	„ 6 „ „	
44	613 „ „	Kotarba Stan. Czerszyk	„ „ „	„ 4 „ „	
45	613 „ „	Kotarba Stanisław	„ „ „	„ 4 „ „	
46	552 „ „	Kowalczyk Jędrzej	Zakopane, przem. drzewny	„ 3 „ „	
47	226 „ 1888	Król Antoni	Krosno, szkoła tkacka	„ 8 „ „	
48	252 „ 1891	Kubik Bogumił	Kraków c. k. szkoła przem.	„ 6 „ „	
49	729 „ 1890	Kukawski Rajmund	Lwów, szkoła dla przem. artyst.	„ 5 „ „	
50	648 „ „	Klusik Józef	jak poz. 34	„ 25 „ „	jak poz. 34.
51	552 „ „	Kula Jakób	Zakopane, przem. drzewny	„ 3 „ „	
52	552 „ „	Kuna Sylwester	„ „ „	„ 5 „ „	
53	613 „ „	Kurleto Piotr	Świątniki szkoła ślusarska	„ 4 „ „	
54	647 „ „	Kuryłas Andrzej	Krosno, szkoła tkacka	„ 6 „ „	
55	503 „ „	Krupski Julian	Wiedeń Muzeum dla sztuki i przemysłu	„ 30 „ „	
56	552 „ „	Lasocki Jan	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ „	
57	613 „ „	Lenczowski Stanisław	Świątniki, szkoła ślusarska	„ 4 „ „	
58	731 „ „	Łuszczyńska Zofia	Lwów, szkoła dla przem. artystycznego	„ 12 „ „	
59	552 „ „	Magdziak Aleksander	Zakopane, przem. drzewny	„ 3 „ „	
60	780 „ „	Mazurski Józef	Gliniany, warsztat tkacki	„ 6 „ „	
61	552 „ „	Mierzwiński Tadeusz	Zakopane, przem. drzewny	„ 5 „ „	20 zł. na podróż z Poremby do Lwowa i z powrotem.
62	534 „ „	Michiński Franciszek	Lwów, stacya keramiczna	„ 30 „ „	
63	497 „ 1889	Miziewicz Kazimierz	Wiedeń, c. k. szkoła reprodukcyi	„ 35 „ „	
64	613 „ 1890	Miziura Fryderyk	Świątniki, szkoła ślusarska	„ 4 „ „	
65	432 „ „	Momocki Maryan	„ „ „	„ 15 „ „	
66	552 „ „	Mróz Władysław	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ „	
67	222 „ „	Niemczynowski Wład.	Wiedeń, Muzeum technologiczne	„ 35 „ „	jak poz. 5.
68	577 „ „	Nitoń Maryan	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ „	
69	648 „ „	Nowotarski Władysław	jak poz. 34.	„ 25 „ „	jak poz. 34.

Liczba bież.	Liczba załatwienia w Komisyi kraj. dla spraw przem.	Imię i nazwisko stypendysty (stypendystki)	Cel zasiłku, ewentualnie zakład, w którym stypendysta się kształci	Wysokość zasiłku	Uwaga
70	36ex1891	Orłowski Alfons	Węgierska górka, fabryka żelaza	100 zł. jednoraz.	
71	552 „ 1890	Paszkiewicz Błażej	Zakopane, przem. drzewny	po 10 „ mies.	
72	552 „ „	Piela Michał	„ „ „	„ 6 „ „	
73	648 „ „	Pochmarski Rudolf	jak poz. 34.	„ 25 „ „	jak poz. 34.
74	416 „ „	Podgórski Edward	Wiedeń, Muzeum technol.	„ 35 „ „	jak poz. 5.
75	730 „ „	Piotrowska Stefania	Lwów, szk. dla przem. art.	„ 12 „ „	
76	648 „ „	Polakiewicz Karol	jak poz. 34	„ 25 „ „	jak poz. 34.
77	125 „ „	Popiel Xawery	Zakopane, przem. drzewny	„ 12 „ „	
78	206 „ 1891	Prokopowicz Teodor	Wiedeń, Muzeum technol.	„ 400 „ rocznie z fundacyi Wystawy lwowskiej	jak poz. 5.
79	607 „ „	Poynar Emil	Zakopane, przem. drzewny	„ 4 zł. mies.	
80	312 „ „	Prydatkiewicz Paweł	Wiedeń, Muzeum technol.	„ 35 „ „	jak poz. 5.
81	793 „ „	Przybocki Jędrzej	Krosno, szkoła tkacka	„ 5 „ „	
82	631 „ „	Przybocki Józef	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ „	
83	125 „ 1891	Rafalon Władysław	Krosno, szkoła tkacka	„ 8 „ „	
84	648 „ 1890	Resiuta Stanisław	jak poz. 34.	„ 25 „ „	jak poz. 34.
85	380 „ „	Rzewuski Witold	Wiedeń, c. k. szkoła reprodukcyi	120 „ jednoraz	
86	552 „ „	Romański Wiktoryn	Zakopane, przem. drzewny	„ 5 „ mies.	Z powodu ukończenia kursu w czerwcu, resztę przyznano na naukę praktyczną.
87	554 „ „	Rzonca Stanisław	Wiedeń, stacya doświad. dla przem. skórnego	„ 35 „ „	
88	552 „ „	Rusiniak Konstanty	Zakopane, przem. drzewny	„ 5 „ „	
89	552 „ „	Ryś Konstanty	„ „ „	„ 6 „ „	
90	651 „ „	Saroma Karol	„ „ „	„ 6 „ „	
91	781 „ „	Szlagóra Tomasz	Żywiec, warsztat stolarski	„ 6 „ „	
92	436 „ „	Sławiński Szczęsny Jan	Wiedeń, Muzeum dla sztuki i przemysłu	„ 200 „ w 2 rat.	
93	648 „ „	Stankowski Paulin	jak poz. 34.	„ 25 „ mies.	jak poz 34.
94	552 „ „	Schneider Rudolf	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ „	
95	708 „ „	Seyfried Edward	Jarosław, szkoła koszykar.	„ 8 „ „	
96	640 „ „	Stehlik Edward	Horice (Czechy) kamien.	200 „ jednoraz.	
97	404 „ „	Stempfle Leopold	Wilamowice, warsztat tk.	„ 8 „ mies.	
98	552 „ „	Sopiarz Franciszek	Zakopane, przem. drzewny	„ 3 „ „	
99	552 „ „	Stoklasa Adolf	„ „ „	„ 6 „ „	
100	256 „ „	Spytkowski Ludwik	Poremba, warsztat garncar.	„ 8 „ „	
101	613 „ „	Synowiec Tadeusz	Świątniki, szkoła ślusarska	„ 12 „ „	
102	552 „ „	Tereszczuk Piotr	Zakopane, przem. drzewny	„ 8 „ „	
103	411 „ „	Tintz Józef	Świątniki, szkoła ślusarska	„ 15 „ „	
104	593 „ „	Troynar Jan	Bielsk, szkoła tkacka	„ 30 „ „	i 50 zł. na środki naukowe
105	648 „ „	Turski Jan	jak poz. 34.	„ 25 „ „	jak poz. 34
106	221 „ 1891	Wasileńko Gabryel	Lwów, stacya keramiczna	„ 25 „ „	Z powodu zamian.
107	411 „ 1890	Wilkicki Alfred	Świątniki, szkoła ślusarska	„ 20 „ „	werkmistrzem stypend. 28/2 91 zamk.
108	593 „ „	Wiech Józef	Bielsk, szkoła tkacka	„ 30 „ „	jak poz. 102.
109	7 „ 1891	Wielkiewicz Wojciech	Zakopane, szkoła snycerska	„ 6 „ „	
110	815 „ 1890	Zajdzikowski Maksym.	Kraków, c. k. szkoła przem.	„ 10 „ „	
111	552 „ „	Zarosły Władysław	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ „	
112	127 „ 1891	Ziembowski Wincenty	Wiedeń, Muzeum dla sztuki i przemysłu	„ 35 „ „	
113	743 „ 1890	Ziober Wojciech	Zakopane, przem. drzewny	„ 6 „ „	
114	433 „ 1888	Ziobroń Zygmunt	Kamionka, str. szkoła kołodziejska	„ 8 „ „	

Zasiłki bezzwrotne.

Zaopatrzenie w narzędzia stypendystów, opuszczających zakład.

Sześciu ukończonych uczniów c. k. zawodowej szkoły dla przemysłu drzewnego w Zakopanem zaopatrzono przy wyjściu ze szkoły w najpotrzebniejsze im w ich rzemiośle narzędzia najnowszej konstrukcyi, zakupione przez Dyrekcyę zakładu. Zasiłki te wynosiły po 10 — 35 zł., stosownie do potrzeby w każdym specyalnym wypadku i były udzielane na podstawie świadectw ukończenia nauki z celującym postępem i po stwierdzeniu przez Dyrekcyę szkoły, iż petent zdolnościami i dobrem zachowaniem się na szczególne uwzględnienie zasługuje a z powodu ubóstwa nie byłby w stanie własnym kosztem zaopatrzyć się w narzędzia do samoistnego prowadzenia warsztatu. Owe zasiłki mają to głównie na celu, ażeby synowie włościan mniej zamożnych, którzy ukończyli szkołę zakopańską, nie rozchodzili się w świat za zarobkiem, ale powracali do swoich wsi rodzinnych i zakładali tam postępowo urządzone warsztaty rękodzielnicze, z których niejeden może stać się przy szczęśliwym zbiegu okoliczności rozsadnikiem jakiejś specyalnej gałęzi przemysłu na całą okolicę.

Komisya krajowa dla spraw przemysłowych przedłożyła także Wysokiemu Wydziałowi krajowemu wniosek o udzielenie zasiłku w kwocie 150 zł. na urządzenie kompletnej pracowni stolarskiej w Świątnikach, przy tamtejszej szkole ślusarskiej. Nie było tam bowiem stolarza dobrego, a rozwijająca się silnie szkoła ślusarska potrzebuje ustawicznie wyrobów z drzewa, bądź na modele do przymierzania rozmaitych okuć, bądź do wykonywania zamówień artystycznych i budowlanych, przy których okucia kombinują się z podkładem drewnianym.

Jednemu z włościan z Jaryczowa starego w powiecie lwowskim, który ukończył naukę w szkole tkackiej w Krośnie, sprawiono niski warsztat tkacki poprawnej konstrukcyi systemu inżyniera Gruszeckiego, z wszystkimi pomocniczymi przyborami do wyrabiania tkanin wzorzystych — na model, ażeby tym sposobem utorować drogę do rozkrzewienia się postępowego tkactwa w okolicach Jaryczowa, obfitujących w tkaczy. Rada powiatowa lwowska przyczyniła się datkiem w kwocie 25 zł. do kosztów zakupna tego warsztatu.

Zasiłek na tkactwo ozdobne, naśladujące hafty różnobarwne w Buczaczu

Bazyli Michalecki, tkacz z Buczacza, który ze szczególnym talentem zajmuje się wyrobem wzorzystych szlaków różnokolorowych, naśladujących haft, do ozdoby stroju ludowego, obrusów, ręczników i t. d., otrzymał warsztat poprawny, który znacznie ułatwia wyrób takich tkanin ozdobnych i dozwala przeto zniżyć ich cenę. Udzielono mu także zasiłku na podróż do Krosna, gdzie nauczył się robić na krosnach pospiesznych, zaopatrzonych w przyrząd do deseniowania tkanin. Inni tkacze w Buczaczu zaczynają już własnym kosztem sprowadzać sobie takie krosna, jakie otrzymał Michalecki.

Zasiłek na naukę koszykarstwa w Torkach, pow. Przemyskim.

Dla poparcia usiłowań nauczyciela szkoły ludowej w Torkach, w powiecie Przemyskim, p. Stefana Czesnyka, zmierzających do rozkrzewienia w tej miejscowości przemysłu koszykarskiego, udzielono mu zasiłku w kwocie 40 zł. jednorazowo na zakupno zapasu łoziny, narzędzi i modeli. C. k. Rada szkolna okręgowa w Przemyślu poświadczyła, iż p. Czesnyk, który sam wyuczył się koszykarstwa w szkole Jarosławskiej, z dobrym skutkiem zaprawia młodzież szkolną w Torkach do robót koszykarskich.

Zaopatrzenie w narzędzia rzeźbiarskie i tokarskie szkoły ludowej w Jaworowie w powiecie Kosowskim.

Dla szkoły ludowej w Jaworowie w powiecie Kosowskim, gdzie kwitnie rzeźbiarstwo artystyczne w stylu t. zw. „huculskim“, zakupiono tokarnię tudzież komplet narzędzi rzeźbiarskich, według wskazówek c. k. szkoły dla przemysłu artystycznego we Lwowie. Był tam nauczyciel nazwiskiem Mikołaj Kołcuniak, który z szczególnem zamiłowaniem i znawstwem opiekował się samorodnem rzeźbiarstwem artystycznem tamtejszego ludu. Niestety zmarł on w krótkim czasie po urządzeniu pracowni szkolnej. Jest jednak uzasadniona nadzieja, iż władze szkolne postarają się o taką obsadę miejsca po ś. p. Mikołaju Kołcuniaku, ażeby nauka zręczności ręcznej, zastosowaną tam była do usposobień artystycznych miejscowego ludu, z odpowiedniem zużytkowaniem dostarczonych kosztem funduszu krajowego narzędzi. Wprawdzie przez śmierć ś. p. Mikołaja Kołcuniaka zamiar nasz został chwilowo zwichnięty, lecz udajemy się do c. k. Rady szkolnej okręgowej w Kosowie z prośbą, ażeby zaopiekowała się zużytkowaniem na właściwy cel narzędzi, nabytych kosztem skarbu publicznego.

Zasiłek dla jednego z zakładów artystycznych robót kobiec. we Lwowie.

Jednę prywatną pracownię artystycznych robót kobiecych we Lwowie, odznaczającą się znaczną ilością uczennic i dobrem kierownictwem, wsparto zasiłkiem jednorazowym w kwocie 200 zł. w. a.

Subwencya na rzecz wystawy przyrodniczo-lekarskiej w Krakowie.

Uznając korzyści dla przemysłu krajowego z wystawy wyrobów przemysłowych, pozostających w związku z naukami przyrodniczemi w ogólności, a w szczególności z medycyną i chirurgią, którą urządził w r. b. w Krakowie komitet gospodarczy VI. zjazdu lekarzy i przyrodników polskich, Komisya krajowa dla spraw przemysłowych w piśmie z 18. maja 1891. l. 288 uczyniła wniosek, ażeby Wysoki Wydział krajowy udzielić raczył na ten cel ze skarbu krajowego zasiłku w kwocie 500 zł. w. a.

Zasiłek na urządzenie stałego bazaru wyrobów krajow. w Przemyślu.

Gmina miasta Przemyśla powzięła zamiar utworzenia bazaru wyrobów krajowych imienia Mikołaja Zyblikiewicza, na wzór podobnej instytucyi założonej przed kilku laty przez gminę m. Krakowa. Uznając użyteczność publiczną tego przedsięwzięcia, Komisya oświadczyła się za tem w piśmie z dnia 4. maja 1891 l. 140, ażeby Wysoki Wydział krajowy wesprzeć je raczył bezzwrotnym zasiłkiem w kwocie 1000 zł. w. a. na koszta urządzenia bazaru. Nie zgodziliśmy się jednak na przyrzeczenie z góry dalszych subwencyj, czyniąc to zawisłem od rzeczywistego wyniku obrotów handlowych bazaru przynajmniej po roku jego istnienia.

Petycye w sprawie szczotkarstwa w okolicach Jarosławia.

Grono nauczycieli szkół ludowych w okolicy Jarosławia powzięło zamiar, ze względu na prowadzoną tam na wielką skalę hodowlę nierogacizny i rozwinięty wskutek tego handel szczeciną, zaszczepić pomiędzy ludnością tamtejszą przemysł szczotkarski. W tej myśli wystosowano do Sejmu podczas zeszłorocznej sesyi i do Wysokiego Wydziału krajowego petycye o pomoc z funduszu krajowego w tym kierunku, ażeby niektórych nauczycieli szkół ludowych z okolic Jarosławia wysłać kosztem funduszu krajowego na naukę szczotkarstwa do Wiednia. Zapytani o opinię w tej sprawie, nie poparliśmy tego projektu, wychodząc z przekonania, iż trudno wróżyć powodzenie usiłowaniom zmierzającym do zaszczepienia po wsiach szczotkarstwa ręcznego jako przemysłu domowego. Fabryczny wyrób szczotek za pomocą maszyn jest bowiem obecnie

tak dalece ułatwiony i uproszczony, a dobór różnorodnych materyałów tanich, używanych jako przymieszka do sierści, tudzież umiejętne dobieranie sierści do różnych wyrobów i rozmaite sposoby nadawania jej według potrzeby ostrości lub miękkości, a wreszcie sztuczne barwienie jej, zniżają tak dalece cenę fabrycznych wyrobów szczotkarskich i nadają im taką rozmaitość, że ani mowy o tem nie ma, ażeby prymitywne wyroby włościańskie mogły wytrzymać konkurencyę z fabrycznym towarem w tym dziale przemysłu. Wskazaliśmy jednak jako najodpowiedniejszy środek podniesienia zyskowności handlu szczeciną dla producentów, ażeby utworzyli spółkę, któraby zajmowała się na ich własny rachunek skupywaniem szczeciny od hodowców świń, a następnie sortując towar umiejętnie, zajmowała się eksportem jego na większe rozmiary. Tym sposobem znaczne zyski, jakie obecnie ciągną z tego handlu przekupnie, skierowałyby się na korzyść hodowców świń.

* * *

Pożyczki z krajowego funduszu przemysłowego.

W okresie rocznym, do którego odnosi się niniejsze sprawozdanie, ruch w dziale pożyczek był najsilniejszy od czasu utworzenia krajowego funduszu przemysłowego. Wypłacono bowiem nowych pożyczek 23 w ogólnej sumie zł. 148.900 w. a. Według celów, jakim pożyczki te mają służyć, rozdziela się ta suma na poszczególne gałęzie przemysłu w sposób następujący:

a)	Na przemysł tkacki przypada	zł. 16.800 —	w. a.
b)	„ „ skórny „	„ 31.600 —	„ „
c)	„ „ drzewny „	„ 10.300 —	„ „
d)	„ „ metalowy „	„ 36.900 —	„ „
e)	„ „ wyroby z gliny tudzież fabrykacyę wapna hydraulicznego i cementu przypada .	„ 46.000 —	„ „
f)	„ „ inne gałęzie przemysłu . . .	„ 7.300 —	„ „
	razem	zł. 148.900 —	w. a.

Z końcem pierwszego półrocza 1891 przedstawiał się stan krajowego funduszu przemysłowego, znajdującego się w administracyi Banku krajowego jak następuje:

I. Stan pożyczek wynosił:

a)	Na przemysł tkacki	21 pożyczek	= zł.	37.460·—
b)	„ „ skórny	23 „	= „	94.166·51
c)	„ „ drzewny	8 „	= „	26.145·72
d)	„ „ metalowy	8 „	= „	24.800·—
e)	„ „ keramiczny	5 „	= „	46.140·—
f)	„ inne gałęzie przem.	13 „	= „	15.160·85
		78 pożyczek	zł.	243.873·08
II.	Stan gotówki, ulokowanej w Banku krajowym		„	53.943·—
			zł.	297.816·08

Z powyższego zestawienia okazuje się, że pożyczki, udzielone w ostatnich dwóch półroczach, stanowią 60% ogólnej kwoty, jaką według najświeższego bilansu z 30. czerwca 1891 krajowy fundusz przemysłowy posiada na pożyczkach pomiędzy rozmaitemi przedsiębiorstwami przemysłowemi.

Wysokość ogólna pożyczek, rozdzielonych w dwóch ostatnich półroczach, nie pochodzi jednak bynajmniej z tego powodu, jakoby trzy czynniki, biorące udział w roztrząsaniu każdej prośby o pożyczkę z krajowego funduszu przemysłowego, t. j. Komisya krajowa dla spraw przemysłowych, jako organ doradczy Wysokiego Wydziału krajowego w tych sprawach, Bank krajowy ze stanowiska finansowego, o ile chodzi specyalnie o ocenę siły płatniczej petenta, a wreszcie Wysoki Wydział krajowy jako władza ostatecznie rozstrzygająca — mniej skrupulatnie przestrzegały teraz należytego zabezpieczenia udzielonych kredytów, i mówiąc wprost, stały się hojniejszymi w przyznawaniu pożyczek. Przeciwnie, akta każdej poszczególnej pożyczki wykazują, że każdą prośbę bada się najściślej i żadna niemal pożyczka nie bywa przyznaną inaczej, jak na podstawie opinii fachowej wysyłanych na miejsce zawodowych znawców przedmiotu, a co do strony finansowej żąda się zawsze albo ubezpieczenia hipotecznego, albo też bardzo silnej poręki osobistej. W szczególności podpisy firmowe muszą być najczęściej ubezpieczane nie tylko obligiem dłużnym własnym, ale nadto jeszcze dodatkowo wekslem depozytowym jakiegoś ręczyciela, jeżeli nie rozporządzają albo hipoteką, albo tak silnym kapitałem gwarancyjnym, że dodatkowe ubezpieczenie pożyczki staje się bezwarunkowo zbytecznem.

Fakt zresztą, że z pożyczek, które udzielone zostały z krajowego funduszu przemysłowego od r. 1887, ani jedna nie przeszła na *conto dubioso*, że spłata tych wszystkich pożyczek odbywa się tak gładko i regularnie, iż zastosowanie jakichkolwiek kroków przymusowych do dłużników krajowego funduszu przemysłowego nowszej daty należy do rzadkich wyjątków, przekonywa dowodnie o należytem ubezpieczeniu kredytu.

Głównym powodem, dlaczego obecnie większe pożyczki przyznawane bywają z krajowego funduszu przemysłowego, nie jest nic innego, jak szybko rozwijający się z każdym rokiem, widoczny postęp w przemyśle krajowym.

Dawniej nie było planu w udzielaniu pożyczek z krajowego funduszu przemysłowego, gdyż być go nie mogło. Niezmiernie mało bowiem powstawało przedsiębiorstw nowych, kwalifikujących się do poparcia z krajowego funduszu przemysłowego, t. j. wprowadzających albo nowy rodzaj przemysłu w kraju, lub nową technikę, albo mogących przyczynić się do ułatwienia zarobku przemysłowego całym osadom lub okolicom. Te zaś, które powstawały, były zazwyczaj słabe materyalnie i bez odpowiedniego kierownictwa fachowego. Wyboru nie było. Każda inicyatywa na polu produkcyi przemysłowej musiała być podtrzymywaną, ażeby tylko nie dać wygasnąć budzącemu się w tym kierunku ruchowi umysłów. Nawet dyletanckie próby wypadało czasem otaczać opieką w interesie dobra publicznego, ażeby utrzymując je przy życiu, z czasem wydobyć z nich zdrowe ziarno, zawierające zaród rzetelnej wartości dla kraju. Najczęściej bywały to także słabe początki, które podtrzymywało się drobiazgowemi kwotami.

Teraz jednak dzieje się już inaczej.

Na podstawie planu, ułożonego z uwzględnieniem drogo nabytych doświadczeń początkowych i na tle opinii znawców, cele pożyczek, które przyznawane bywają z krajowego funduszu przemysłowego, są jasno wytknięte. Na pierwszem miejscu postawiono mianowicie dążność ku rozwinięciu przemysłu tkackiego i skórnego. Następnie rozszerzono akcyę kraju na opiekowanie się rozwojem przemysłu keramicznego. Zawsze też doznawały najżyczliwszej opieki kraju

spółki udziałowe, zawiązywane w celach przemysłowych, jako najdzielniejszy środek ku wytwarzaniu większych, umiejętnie kierowanych przedsiębiorstw z luźnych gromad drobnych rękodzielników. I tak dzięki poparciu kraju powstało dziewięć spółek tkackich, które są już na drodze do utworzenia związku silnego dla wspólnej walki systematycznej z obcokrajową konkurencyą. Pierwszym donioślejszym wyrazem tej wspólnej akcyi towarzystw tkackich jest fabryczna blicharnia i apretownia płócien w Krośnie, znajdująca się właśnie w budowie.

Garbarnia w Rzeszowie stanowi także ważny zwrot w dziejach przemysłu skórnego w kraju, gdyż uczyniła ona pierwszy początek z wyprawą skór podeszwowych, sprowadzanych dawniej wyłącznie z pozakrajowych fabryk i zaprowadza wiele innych nieznanych dotąd u nas ulepszeń w technice garbarstwa. Jest to przedsiębiorstwo fabryczne w najlepszem znaczeniu tego wyrazu.

Dwie znaczne fabryki dachówek felcowanych, jedna we wschodniej, druga w zachodniej części kraju, poparte kredytem z krajowego funduszu przemysłowego, skuteczną czynią konkurencyę zakrajowym fabrykatom, które dawniej stanowczą miały przewagę nad wyrobami krajowymi. Obok nich powstaje już coraz więcej takich fabryk, wypierając stanowczo zakrajowy wyrób z kraju.

Nadto udzielono kredytu z krajowego funduszu przemysłowego na pierwszą w kraju fabrykę opatrunków chirurgicznych, na (również pierwszą u nas) fabrykę wyrobów platerowanych, na zakład galwanoplastyczny, na fabrykę sukienniczą, zostającą w rękach swojskich, na fabrykę wyrabiającą drewniane kołki do butów na eksport, na założenie składu materyałów przez spółkę stolarzy, na wyrób tanich mebli przez inną spółkę stolarzy, na rozwinięcie fabryki korków i t. d.

Z sumy 243.873 zł. znajdującej się obecnie na pożyczkach z krajowego funduszu przemysłowego, kwota 150.781 zł. udzieloną została spółkom udziałowym, zorganizowanym z drobnych sił na zasadzie ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych z 9. kwietnia 1873 nr. 70. Dz. n. p. Spółki mają w rękach 30 pożyczek z krajowego funduszu przemysłowego, w kwocie przedstawiającej niemal 66% ogólnej sumy rozdanych z tego źródła pożyczek. Każda zaś taka spółka jest wyrazem zbiorowych usiłowań znaczniejszego grona ludzi, często całych osad lub powiatów, celem dźwignięcia i zorganizowania jakiegoś podupadłego przemysłu, albo też zaprowadzenia nowego.

Dalszym objawem postępu przemysłu w kraju jest ta okoliczność, że mamy teraz do czynienia z przedsiębiorstwami, obliczanemi na coraz większą skalę — jak np. apretownia płócien w Krośnie, garbarnia rzeszowska, albo parowe fabryki dachówek i t. d. Są to przedsiębiorstwa z cechą wybitnie fabryczną, obliczone na wielką produkcyę, a więc na koło interesentów, obejmujące albo kraj cały, albo znaczne przestrzenie kraju. Gdy więc chodzi o zorganizowanie i skuteczne poparcie przyjścia do skutku takich przedsiębiorstw, drobiazgowemi kwotami nie możnaby im dopomódz.

Uchwała sejmowa z 27. listopada 1890, podwyższająca stopę procentową od pożyczek z krajowego funduszu przemysłowego, udzielanych w kwotach po 5.000 zł. i wyżej na 4% rocznie, oddala, zdaniem Komisyi krajowej dla spraw przem., wpływ krajowego funduszu przemysłowego od właściwego celu jego założenia. Głównem bowiem zadaniem i celem istnienia funduszu przemysłowego jest popieranie przedsięwzięć na polu przemysłu, posiadających cechę publicznej użyteczności. To jest pierwszym, nieodzownym i głównym warunkiem przedsiębiorstwa każdego, które ma doznać pomocy z tego funduszu.

A czyż miarę ogólnej użyteczności przedsiębiorstw przemysłowych stanowić może ta okoliczność, iż które z nich wymaga mniejszej pożyczki z krajowego funduszu przemysłowego? Czemuż przedsiębiorstwa drobne, a więc na mniejszą skalę działające, mają mieć kredyt tańszy, niż większe, gdy bez wielkich przedsiębiorstw nie może być mowy o postępie w przemyśle? Zresztą, jeżeli obecnie zaostrza się coraz bardziej wymagania co do zabezpieczenia pożyczek, udzielanych z krajowego funduszu przemysłowego, to równoczesne podnoszenie stopy procentowej od tych pożyczek, a raczej dla jednej tylko ich kategoryi, t. j. dla pożyczek w wyższych kwotach, pozbawia ten kredyt w znacznej mierze jego właściwej cechy. Wobec teraźniejszej taniości kapitału stopa procentowa 4% mało się różni od zwyczajnej bankowej stopy procentowej.

Z tych wszystkich powodów upraszaliśmy w sprawozdaniu z 1. maja l. 244, ażeby Wysoki Wydział krajowy wyjednać raczył u Sejmu zmianę uchwały sejmowej z 27. listopada 1890 w tym kierunku, ażeby jak to było pierwotnie, oznaczenie stopy procentowej od pożyczek z krajowego funduszu przemysłowego pozostawione było uznaniu Wysokiego Wydziału krajowego.

Obecnie powtarzamy ten wniosek.

* * *

Galicyjskie akcyjne Towarzystwo handlowe.

Bank krajowy wystosował do nas pod datą 20. czerwca 1891 l. 9561 pismo z wezwaniem do poparcia starań jego o utworzenie we Lwowie instytucyi pod firmą Galicyjskie akcyjne Towarzystwo handlowe przez subskrypcyą 50 akcyj tego przedsiębiorstwa w nominalnej kwocie 50.000 zł. na rzecz krajowego funduszu przemysłowego, z której to należytości wypadałoby wypłacić w roku bieżącym tylko 25.000 zł. w. a.

Komisya wzięła ten przedmiot pod wszechstronną rozwagę — nietylko ze stanowiska przedmiotowego, ale także i ze stanowiska formalnego.

Cel i zakres działania projektowanej instytucyi oznaczone są dokładniej w prospekcie, który podajemy pomiędzy allegatami w pełnej osnowie: ·/.

Allegat XII.

Komisya uznała jednomyślnie, iż projektowana instytucya uczyni zadość jednej z najbardziej piekących potrzeb kraju naszego, bo wprowadzi w główne gałęzie handlu racyonalną organizacyę, uszlachetni ona handel w ogólności, czyniąc go dla ogółu ludności rzetelnie pożytecznym.

Ze stanowiska interesów przemysłu usiłowania, zmierzające do utworzenia podobnej instytucyi, zasługują tem bardziej na życzliwe poparcie, że inicyatorowie jej wyraźnie wytknęli sobie za cel — pomiędzy innemi — także „organizacyą handlu i otwarcie dróg zbytu w kraju i po za krajem dla wyrobów przemysłu domowego, zakładanie w tym celu bazarów w kraju, jakoteż reprezentacyj na obcych placach“. Nadto miałoby należyć do zadań instytucyi: „pośredniczyć w dostawach dla armii i w ogóle dla skarbu państwowego na korzyść krajowych spółek rękodzielniczych“.

W ogólności cały prospekt odznacza się trafnem ocenieniem najnaglejszych potrzeb kraju w zakresie handlu. I dlatego też w uznaniu potrzeby i użyteczności utworzenia podobnej instytucyi w naszym kraju Komisya krajowa dla spraw przemysłowych uchwałą z 26. lipca 1891. oświadczyła się za subskrypcyą 50 akcyj 1000 guldenowych Gal. akcyjnego Towarzystwa handlowego na rachunek krajowego funduszu przemysłowego.

Komisya zdawała sobie sprawę z tego, iż krajowy fundusz przemysłowy przeznaczony jest właściwie na pożyczki na cele przemysłowe, gdy subskrybowanie akcyj nie jest to samo, co udzielenie komuś pożyczki. Ostatecznie jednak, po wszechstronnej dyskusyi Komisya uznała, iż ten wzgląd formalny nie powinien decydować o rozstrzygnięciu sprawy, posiadającej wobec panujących w naszym kraju stosunków tak doniosłe znaczenie, iż wobec nich wszelkie względy formalne zamilknąć powinny.

Komisya krajowa dla spraw przemysłowych ufa, iż Sejm stanowisko jej, zajęte wobec projektu utworzenia akcyjnego Towarzystwa handlowego, uznać raczy za usprawiedliwione i udzieli mu swojej aprobaty.

* * *

Objaśnienie preliminarza wydatków na cele przemysłowe na rok 1892.
Allegat XIII.

Do sprawozdania niniejszego załącza się preliminarz wydatków ze skarbu krajowego na rok 1892 na rzecz szkolnictwa przemysłowego i na popieranie przedsięwzięć przemysłowych, posiadających cechę ogólnej użyteczności ·/., mianowicie przedkładamy szczegółowe preliminarze pojedynczych zakładów, tudzież preliminarz ogólny rubr. XVI. budżetu krajowego na rok 1892. ·/.

W miarę, jak się z każdym rokiem szkolnictwo przemysłowe w naszym kraju rozwija, rosną w tym samym stosunku w naturalnem następstwie także i wydatki skarbu krajowego na ten cel.

Mianowicie uprasza Komisya krajowa dla spraw przemysłowych, ażeby Wysoki Wydział krajowy wstawić zechciał w rubryce XVI. preliminarza budżetu krajowego na rok 1892 na cele popierania przemysłu . . . 193.330 zł. w. a.
gdy na rok 1891 wyznaczono na ten cel w budżecie krajowym 154.324 „ „ „
na rok 1892 preliminuje się zatem *więcej* o 39.006 zł. w. a.

Na tę podwyżkę składają się następujące kwoty:

Najznaczniejszą podwyżkę kredytów preliminujemy w dziale wydatków na zasiłki na rzecz fachowych szkół przemysłowych, utrzymywanych, lub założyć się mających w kraju naszym przez państwo — i to przeważnie na budynki. Podwyżka wydatków na rok 1892 na szkoły rządowe preliminowana wynosi 19.300 zł. a więc prawie połowę całej sumy, o którą zwiększa się cały preliminarz na rok 1892 wydatków na cele popierania przemysłu.

Nową pozycyę w tym dziale stanowi kwota 10.000 zł., którą preliminujemy na koszta budowy c. k. zakładu dla nauki kowalstwa w Sułkowicach, w powiecie myślenickim. Od dostarczenia na ten cel odpowiedniego lokalu zawisło wprowadzenie w życie zakładu.

Sejm uchwałą z 18. listopada 1890 upoważnił Wysoki Wydział krajowy do przyrzeczenia jednorazowego zasiłku w kwocie 5.000 zł. na koszta wystawienia budynku dla państwowego zakładu instrukcyjnego kowalskiego w Sułkowicach, gdy wydelegowany na miejsce ze strony c. k. Ministerstwa oświaty technik projektował przerobienie starej stajni na pracownię szkolną, a starej karczmy na lokale do nauki rysunków i do nauk teoretycznych, tudzież na mieszkanie dla kierownika. Bliższe rozpatrzenie tego projektu wykazało jednak zupełną jego niewykonalność. Musi być nabytą inna realność i budynek warsztatowy musi być wzniesiony nowy. Według przybliżonego obliczenia c. k. starszego inżyniera Sarego z Krakowa, który zwiedzał w tym celu Sułkowice wspólnie z reprezen-

tantem Wysokiego Wydziału krajowego w Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, p. Romanowiczem, minimalna kwota, niezbędnie na ten cel potrzebna, wyniesie około 10.000 zł. Rokowania w tym przedmiocie są w toku, a w budżet krajowy wypada koniecznie wstawić wyż wymienioną minimalną kwotę, jeżeli nie ma być zakwestyonowanem wejście w życie zakładu, którego potrzebę Sejm dwukrotnemi uchwałami jaknajdobitniej uznał.

Według uchwały sejmowej z 18. listopada 1890., mocą której postanowiono wybudować w Świątnikach górnych w powiecie wielickim kosztem kraju, przy współudziale gminy tamtejszej, gmach na pomieszczenie c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej, wypadałoby na ten cel wstawić w budżet na rok 1892 kwotę 15.000 zł. w. a. Preliminujemy jednak 19.000 zł., więcej zatem o 4000 zł. z tego powodu, że okazało się z dochodzeń, przeprowadzonych z ramienia Wysokiego Wydziału krajowego, iż gmina Świątniki z powodu położenia kondyktu przez c. k. władze szkolne na znaczną część należnego jej kapitału z tytułu wykupna prawa propinacyi, które przysługiwało tam gminie, nie jest w stanie dostarczyć sumy 10.000 zł. na budowę szkoły ślusarskiej, jak oznaczono w uchwale sejmowej z 18. listopada 1890. Datek gminy musiał więc zredukowanym być do 6000 zł., czego następstwem jest podniesienie wydatku ze skarbu krajowego na tę budowę o 4.000 zł.

Jednorazowo, jako wydatek nadzwyczajny, wstawia się w preliminarz na rok 1892 kwotę 533 zł. na rzecz c. k. szkoły zawodowej dla przemysłu drzewnego w Zakopanem na pokrycie spornej od kilku lat kwoty, którą wydano po nad kosztorys przy adaptacyi zabudowań zakładowych. Ze względów zasadniczych, gdy dostarczenie lokalu na pomieszczenie państwowych szkół przemysłowych należy wszędzie do czynników miejscowyoh, które zastępuje w Zakopanem kraj, c. k. Rząd stanowczo odmówił wypłaty tej kwoty. Nie ma więc innego wyjścia jak tylko pokryć tę sporną pozycyę ze skarbu krajowego.

Znaczniejszą pozycyę nową obejmuje dział dotacyi na rzecz szkół tkackich. Jest to mianowicie pozycya 16.500 zł. na urządzenie warsztatu wzorowego sukienniczego w Rakszawie, w powiecie łańcuckim. Potrzebę wstawienia tej pozycyi uzasadniono już powyżej w rozdziale traktującym o szkołach tkackich. Z kwoty 16.500 przypadnie: na zakupno realności 3.000 zł., na przebudowanie i przysposobienie budynków 8.500 zł., na zupełne urządzenie szkoły i utrzymanie jej przez kwartał 5.000 zł. w. a.

Pomiędzy ośmiu szkołami tkackiemi już istniejącemi wypadło podnieść budżet szkoły w Łańcucie o 640 zł. z powodu rozszerzenia się czynności tego zakładu, potrzeby jednego pomocnika nauczycielskiego i donajęcia lokalu. Pomimo to ogólna cyfra wydatku na te szkoły obniża się o 934 zł., głównie z tego powodu, że niektóre potrzebne uzupełnienia znajdą pokrycie jeszcze w dotacyi tegorocznej, a w Błażowej dlatego, że Wydział powiatowy rzeszowski przyczynił się do utrzymania szkoły kwotą 60 zł. w. a.

Kwota dotacyi na szkoły i warsztaty naukowe dla wyrobów z drzewa i łoziny obniża się o 1.610 zł. z powodu, że niektóre niezbędne urządzenia i zakupno materyałów znajdą jeszcze pokrycie w dotacyi tegorocznej. Wyższymi są wymogi na szkołę stolarstwa i tokarstwa w Stanisławowie z powodu jej reorganizacyi; podwyżka ta jednak wynosi tylko 230 zł. w. a.; wymogi szkoły koszykarskiej w Jaśle podniesiono o 50 zł., oraz wymogi dla szkoły bednarstwa i kołodziejstwa w Kamionce strumiłowej podwyższono o 220 zł., t. j. o taką

kwotę, ile wynosi podwyższenie płacy jej kierownikowi p. Maksymilianowi Czyrniańskiemu, w myśl uchwały sejmowej z 18. listopada 1890, którą podanie jego o podwyższenie płacy przekazano Wysokiemu Wydziałowi krajowemu „do uwzględnienia".

Zniżka wymogów o 160 zł. w. a. na utrzymanie szkoły koszykarskiej w Jarosławiu motywuje się przeniesieniem tej szkoły do wsi sąsiedniej, Czerwonej Woli, gdzie J. O. ks. Jerzy Czartoryski ofiarował na jej umieszczenie lokal bezpłatnie.

Wymogi szkół garncarskich zdołano również w porównaniu z budżetem zeszłorocznym o kwotę 1.656 zł. obniżyć, a to z tego powodu, że potrzebne jeszcze w tych szkołach nowe piece i inne urządzenia znajdą jeszcze w dotacyi tegorocznej pokrycie i że c. k. Rząd przyszedł tym szkołom ze skarbu państwa z pomocą.

W dziale szkół dla wyrobów koronkarskich obniżono pozycyę szkoły w Kańczudze o 400 zł., wstawiono natomiast w dział wydatków nadzwyczajnych 900 zł. jako ratę na wystawienie budynku dla szkoły koronkarskiej w Zakopanem i o 244 zł. w wydatkach zwyczajnych tej szkoły z powodu rozszerzenia się jej czynności. Wraz z drobną rektyfikacyą budżetu szkoły w Muszynie, są wymogi tych szkół na r. 1892 o 742 zł. wyższe.

Drobne podwyżki dotacyi na warsztat wzorowy szewski w Uhnowie (+400 zł.) na szkołę robót kobiecych w klasztorze PP. Benedyktynek w Przemyślu (+ 140 zł.) i na stacyę keramiczną doświadczalną we Lwowie, są uzasadnione w budżetach szczegółowych wymienionych tu zakładów.

Nową pozycyę stanowi kwota 2.500 zł. dwukrotnie przez Sejm już uchwalana jako zasiłek na koszta urządzenia mechaniczno-technologicznej stacyi doświadczalnej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie. Dotychczas dotacya ta nie została zrealizowaną, ponieważ c. k. Rząd nie wprowadził w życie wymienionego zakładu. Rektorat c. k. szkoły politechnicznej upewnia jednak w piśmie z dnia 15. czerwca 1891 l. 540, że urządzenie stacyi mechaniczno-technologicznej jest już bliskiem, wypada więc na nowo wstawić w budżet pierwszą ratę przyrzeczonego przez Reprezentacyą kraju uchwałą z 24. stycznia 1889 zasiłku, który ma wynosić 5.000 zł.

W dziale wydatków na szkoły przemysłowe uzupełniające przybywa wreszcie podwyżka w ogólnej kwocie 2.994 zł. w. a. z powodu powstania pięciu nowych szkół tej kategoryi, mianowicie w Gorlicach, Podgórzu, Samborze, Tarnopolu i Wieliczce. Że zaś toczą się rokowania o założenie kilku nowych szkół, które prawdopodobnie w r. 1892 wejdą w życie, przeto pozycyę 241 budżetu „na nowe szkoły przemysłowe uzupełniające" podnieść należy o 600 zł. t. j. do kwoty 3.000 zł., ażeby stać się mogło zadość uchwale Sejmu z dnia 29. listopada 1890, polecającej przyspieszenie zakładania tych szkół.

Sprawy wewnętrzne Komisyi.

W składzie osobowym Komisyi zaszła przedewszystkiem ta zmiana, iż z powodu usunięcia się J. E. Jana hr. Tarnowskiego ze stanowiska Marszałka krajowego, podpisany następca jego w godności Marszałka krajowego objął także w myśl przepisów §. 6. lit. *a)* statutu, przewodnictwo Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych — a to od października 1890 r. Komisya poczuwa się do miłego obowiązku wyrazić w tem miejscu wdzięczne uznanie J. E. Janowi hr. Tarnowskiemu za szczere i pełne gorliwości obywatelskiej zajmowanie się sprawami, którym poświęconą jest działalność Komisyi krajowej dla spraw przemy-

słowych, na stanowisku jej Przewodniczącego. Dokonana w r. 1888 reorganizacya Komisyi, która znakomicie wzmogła skuteczność jej działalności, cenną stanowi pamiątkę tego okresu czasu, gdy jej Prezesem był J. E. Jan hr. Tarnowski, który przeprowadzenie tej doniosłej reformy jaknajżyczliwiej i stanowczo poparł.

Uchwałą z dnia 26. lipca b. r. powołała Komisya w swe grono posła Teofila Merunowicza, który przez lat kilka pełnił obowiązki jej sekretarza, a obecnie urząd ten złożył.

W miejsce zaś p. Merunowicza mianowany został sekretarzem Komisyi p. Juliusz Starkel; objął on te obowiązki z d. 1. września b. r.

* * *

Wnioski.

Przedstawiwszy w ten sposób w ogólnym zarysie czynności Komisyi w okresie rocznym 1890/91 — upraszamy, aby Wysoki Wydział krajowy sprawozdanie niniejsze przedłożył W. Sejmowi z wnioskiem o przyjęcie do wiadomości i o wstawienie w budżet krajowy na rok 1892 na cele popierania przemysłu i szkolnictwa przemysłowego kwot, wyszczególnionych w załączonym preliminarzu.

Nadto uprasza Komisya krajowa dla spraw przem. o przedłożenie Sejmowi następujących wniosków:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm wzywa c. k. Rząd ponownie, aby przyspieszył uregulowanie stosunku Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, jako organu doradczego c. k. Namiestnika w sprawach, dotyczących szkół przemysłowych w Galicyi, przez c. k. Rząd zakładanych i utrzymywanych.

2. Ponawiając uchwałę z 18. listopada 1890 Sejm wzywa c. k. Rząd po raz trzeci, ażeby wzorowy statut dla uzupełniających szkół przemysłowych, przedłożony c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty pismem Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych z dnia 19. września 1889 roku l. 272 uznał za normalny dla uzupełniających szkół przemysłowych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

3. Uwzględniając stan majątkowy gminy Świątniki górne, Sejm wstawia w budżet krajowy na rok 1892 na koszta budowy domów na pomieszczenie c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach górnych i na pomieszkania dla jej personalu nauczycielskiego kwotę zł. 19.000, zgadzając się z tem, iż gmina tamtejsza przyczyni się do kosztów budowy tylko kwotą 6000 zł. nie zaś 10.000 zł., jak oznaczono w uchwale sejmowej z dnia 18. listopada 1890.

4. Na wystawienie budynku dla c. k. instrukcyjnego warsztatu kowalskiego w Sułkowicach w powiecie myślenickim otwiera się Wydziałowi krajowemu na rok 1892 kredyt do wysokości 10.000 zł. w. a.

5. Na założenie szkoły sukienniczej w Rakszawie w powiecie łańcuckim przeznacza się na rok 1892 do rozporządzenia Wydziału krajowego kwotę zł. 16.500 w. a. — mianowicie: 3000 zł. na zakupno upatrzonej realności, 8500 zł. na adaptacyę budynków i 5.000 zł. na urządzenie szkoły i utrzymanie jej przez kwartał.

6. Sejm upoważnia Wydział krajowy do stabilizowania p. Henryka Gruszeckiego na posadzie kierownika (dyrektora) krajowej szkoły zawodowej tkackiej w Krośnie, nadanej mu prowizorycznie dekretem Wydziału krajowego z dnia 5. lutego 1889 l. 5604, oraz przyznaje mu prawo do emerytury na równi z innymi stabilizowanymi urzędnikami krajowymi, wymienionymi w §. 12. lit. *b)* statutu emerytalnego, uchwalonego przez Sejm na posiedzeniu z dnia 21. stycznia 1889, tudzież z zastosowaniem uchwały sejmowej z dnia 3. stycznia 1874. co do pięcioleci. Sejm upoważnia Wydział krajowy, ażeby pod warunkami, tą uchwałą określonymi, wymierzał Henrykowi Gruszeckiemu trzy pięciolecia po 200 zł. w miarę ukończenia 5, 10 i 15 lat służby, pełnionej na posadzie kierownika krajowej szkoły zawodowej tkackiej w Krośnie. Do wymiaru emerytury i pięcioleci liczyć się ma Henrykowi Gruszeckiemu czas służby od dnia 1. stycznia 1889 roku.

7. Sejm zmienia o tyle uchwałę swoją z dnia 27. listopada 1890. r., mocą której oznaczono prowizyę od pożyczek, udzielanych z krajowego funduszu przemysłowego w kwotach, sięgających po nad 5000 zł. na 4%, iż na przyszłość pozostawia wymiar prowizyi od pożyczek z krajowego funduszu przemysłowego, bez względu na wysokość kwoty kredytu, uznaniu Wydziału krajowego po wysłuchaniu zdania Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.

Lwów, 1. sierpnia 1891.

Przewodniczący

Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych,

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Odpis odezwy

c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie L. 1722/pr. z d. 17. marca 1891. do Wydziału krajowego.

Uchwałą z dnia 23. listopada 1889 r. wezwał Sejm krajowy c. k. Rząd, aby urzędującym w kraju Dyrekcyom ruchu kolei państwowych i kolei w zarząd państwa objętych, Dyrekcyi poczt i telegrafów, Dyrekcyom fabryk tytoniu i innym władzom i instytucyom państwowym polecił, by wszystkie w zakres krajowego rękodzielnictwa wchodzące potrzeby zakładów ich zarządowi powierzonych zaspokajały u krajowych przemysłowców i rękodzielników. Wskutek uchwały powyższej zakomunikowanej mi pismem J. W. Marszałka krajowego z dnia 23. listopada 1889 l. 1458/S, jak nie mniej wskutek wniesionej w sprawie powyższej na posiedzeniu Sejmu krajowego w dniu 15. listopada 1890 interpelacyi posła Michalskiego i towarzyszy, oznajmił J. E. Pan Minister spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 11. z. m. l. 565/M. J. po porozumieniu się z wys. c. k. Ministerstwami handlu i finansów co następuje: Co do urzędujących w Galicyi kolejowych Dyrekcyj ruchu zaznaczył J. E. Pan Minister, że wedle informacyj, zasięgniętych w wys. c. k. Ministerstwie handlu, Dyrekcye rzeczone w myśl §. 29. statutu organizacyjnego Zarządu kolei państwowych z 23. czerwca 1884 Nr. 103 dz. u. p. uwzględniają według możności interesa galicyjskiego przemysłu w granicach przez konieczne względy ekonomiczne zakreślonych. Również i zarząd poczt i telegrafów uwzględnia w pełnej mierze przy zaspokajaniu potrzeb własnych dotyczące gałęzie przemysłu i rękodzielnictwa w poszczególnych krajach koronnych. Tak n. p. uwzględnia się przy budowie nowych pomieszczeń dla poczt i telegrafów przedewszystkiem przedsiębiorców krajowych. Tej samej zasady trzyma się Zarząd poczt wedle możności także przy sprawianiu urządzenia dla nowych budynków pocztowych, przy licznych dobudowach i przebudowaniach, adaptacyach oraz przy uzupełnianiu inwentarza urzędów. Tak samo nabywa się materyały do opału i oświetlania dla rozlicznych urzędów pocztowych i telegraficznych w dotyczących krajach koronnych. Podobnież nabywa się materyały do pisania i inne rekwizyta biurowe z reguły u przemysłowców miejscowych, chyba że takowe Zarząd ekonomiczny pocztowy dostarczyć może po niskich cenach i w lepszej jakości, w ogóle uwzględnia się przemysł i rękodzielniotwo lokalne, wszelako z zastrzeżeniem, by ztąd ani prawidłowy tok służby, ani skarb pocztowy nie poniósł uszczerbku. Przy sprawianiu przedmiotów potrzebnych w zarządzie poczt i telegrafów rozpisuje się po największej części publiczną rozprawę konkurencyjną, w której przemysłowcy i rękodzielnicy wszystkich krajów koronnych uczestniczyć mogą. Przy przeważnej części artykułów, w szczególności materyałach na uniformy i materyałach dla zarządu telegrafów, pożądanem jest ze względów finansowych i technicznych, by je zamawiano w wielkich ilościach, by je jednolicie wyrabiano i badano przedmioty dostarczone co do ich jakości w Zarządzie centralnym; roboty zaś konfekcyjne bywają wykonywane w pojedynczych krajach koronnych. Potrzebne dla zarządu telegrafów impregnowane słupy telegraficzne nabywa zarząd wspomniany w kraju, materyały drobne i rekwizyta zamawia się z reguły także w kraju, o ile je w jakości do użytku przydatnej i w odpowiedniej cenie nabyć można.

C. k. zarząd ekonomiczny poczt rozpisuje rokrocznie względem dostawy rozmaitych gatunków drutu i materyałów do montowania (śruby, isolatory i t. d.) publiczne rozprawy konkurencyjne, w których jednak oferenci z Galicyi dotychczas nigdy udziału nie brali.

Co się tyczy wszystkich sygnatur pocztowych, puszek na listy w szczególności patentowanych, które zaopatrzone są w mechaniczny przyrząd do wyjmowania, aparatów telegraficznych, telefonicznych i pneumatycznych, pieczęci urzędowych i stampilij, wozów ambulansowych a po większej części także zwykłych wozów eraryalnych, zauważył J. E. Pan Minister, że sporządzenie powyższych przedmiotów wymaga z jednej strony szczególniejszego uzdolnienia a z drugiej kosztownie urządzonego zakładu fabrycznego. Z uwagi, że sporządzenie i dostawa powyższych artykułów z powodu ich wartości oraz doniosłego ich znaczenia dla prawidłowego toku służby musi być przez zarząd centralny bezustannie nadzorowaną, dla tego można powierzać dostawę ich z reguły na podstawie kontraktów, opiewających na czas dłuższy, tylko zakładom szczególnie zaufania godnym lub znanym dostawcom, wobec czego rozdział dostaw między pojedyncze kraje koronne byłby niewłaściwy. Z przedstawionego stanu rzeczy okazuje się, iż określony wyżej sposób postępowania czyni już teraz w pełnej mierze zadość życzeniom galicyjskiego Sejmu krajowego. Władze, zakłady i urzędy w Galicyi podlegające wys. c. k. Ministerstwu skarbu uwzględniają życzenia wyrażone w powołanej uchwale Sejmu krajowego, względnie objęte interpelacyą posła Michalskiego i towarzyszy również w całej pełni. W szczególności generalna Dyrekcya zarządu tytoniu trzyma się przy sprawianiu potrzebnych jej artykułów od szeregu lat zasady decentralizacyi, o ile to jest możliwe i z ogólnymi interesami austryackiego monopolu tytoniowego pod względem jednolitości w fabrykacyi i opakowaniu fabrykatów daje się pogodzić a to w tym celu, aby kupców i przemysłowców pojedynczych krajów koronnych skłonić do obejmowania dostaw i w ten sposób podtrzymywać konkurencyę potrzebną w interesie skarbu. I tak była dostawa produkowanych w Galicyi drelichów dla 5 fabryk tytoniu w Krakowie, Winnikach, Monasterzyskach, Jagielnicy i Zabłotowie od całego szeregu lat powierzoną tutejszo-krajowym przedsiębiorcom, dopóki za inicyatywą rzeczonej generalnej Dyrekcyi gmina tkacka Komarno nie ukonstytuowała się w r. 1886 jako spółka tkacka zarejestrowana z nieograniczoną poręką i dopóki spółka ta wspierana przez Sejm krajowy za pomocą zaliczek i przez złożenie kaucyi nie objęła jako producent za kontraktem dostawy tego artykułu w wielkich ilościach a mianowicie: w r. 1889 do 60.000 zaś w 1890 r. 70.000 metrów po 21 ct. za metr. Na podstawie zawartego w dniu 14. listopada 1890 nowego kontraktu dostarczać ma rzeczona spółka powyższego artykułu jeszcze przez przeciąg dwu lat t. j. w latach 1891 i 1892. Papieru cygaretowego dla fabryk tytoniu w Krakowie i Winnikach, wyrabiających cygareta dostarcza od kilku lat fabryka papieru Zygmunta Weisera w Sassowie pod Złoczowem, a dostawa tego papieru doszła w r. 1890 do 1670 nowych ryz w wartości 6.179 zł. Że generalna Dyrekcya w danych wypadkach miała na oku jedynie wzgląd na galicyjski przemysł krajowy, dowodem tego okoliczność, że dostawa obu wymienionych artykułów w Galicyi jest nieco droższą od dostawy tychże dla innych niegalicyjskich fabryk tytoniu. Tak samo ma się rzecz prawie ze wszystkimi artykułami dla galicyjskich fabryk tytoniu, które u tutejszokrajowych kupców i rękodzielników lub innych handlarzy w odpowiedniej jakości nabywać można. Wyroby stolarskie jak: stoły, ławki, stołki i t. p. sporządzają istniejące przy każdej fabryce tytoniu własne warsztaty stolarskie. Futra służbowe dla straży, latarnie, wiadra (konewki), kadzie i beczki, kłódki, wyroby pilnikarskie, liny i postronki, szczotki wszelakiego rodzaju, szkiełka do lamp, zwykłe szkło taflowe, szklanki, flaszki, dalej rekwizyta kancelaryjne do pisania, do rysowania i t. p., świece, nafta, lampy, knoty, rum (do fabrykacyi tabaki), spirytus winny rektyfikowany i denaturowany, narzędzia i urządzenia dla fabrycznych warsztatów stolarskich i ślusarskich, rozmaite gatunki żelaza, blachy i drutu, nity, gwoździe, śruby, obcęgi, piły żelazne i mosiężne, rury, motyki, skóra na rzemienie, pasy do maszyn szyte, lakiery różne i pokosty, mąka pszenna do robienia klajstru, krochmal,

mydło, pędzle malarskie, oraz wiele innych artykułów, których niejednokrotnie w znacznej liczbie potrzeba, wszysto to nabywają galicyjskie fabryki tytoniu wedle możności w miejscu lub we Lwowie w drodze akordu. Dostawę potrzebnego materyału opałowego (drzewa, węgla, desek do pak, słupów z twardego i miękkiego materyału oraz obręcze zabezpieczają rzeczone fabryki również w kraju za pomocą publicznych rozpraw konkurencyjnych. Zarząd tytoniowy powierza od szeregu lat nowe budowy w Galicyi wyłącznie przedsiębiorcom krajowym, zaś roboty pomniejsze wykonuje zawsze przy pomocy krajowych profesyonistów. Tak samo dawano i przy zamawianiu maszyn pierwszeństwo przemysłowcom krajowym, jeśli byli w stanie dostarczyć żądanych przedmiotów. Po za granicami Galicyi a w szczególności we Wiedniu nabywa się dla galicyjskich fabryk tytoniu jak niemniej dla wszystkich innych fabryk tylko takie artykuły, których Galicya bądź wcale nie produkuje, bądź nie produkuje ich w takiej jakości, jaka dla jednostajności koniecznej we wszystkich fabrykach tytoniu wymaganą być musi, lub wreszcie artykuły potrzebne dla wszystkich austryackich fabryk, które ze względów na monopol tylko w jednem miejscu wytwarzane być mogą. Generalna Dyrekcya zabezpiecza dostawę takich artykułów w drodze publicznych rozpraw konkurencyjnych, w których galicyjscy oferenci rzadko bardzo uczestniczyli, a przytem bądź przedkładali próbki nie kwalifikujące się do przyjęcia, bądź też żądali cen nierównie wyższych jak ceny przez współoferentów podawane. Inne podlegające c. k. Ministerstwu skarbu władze i urzędy nabywają również potrzebne rekwizyta, materyały do pisania, dalej materyał opałowy i światło wedle możności u kupców w miejscu lub w powiecie a zarazem powierzają wykonanie ewentualnych budowli, adaptacyj i urządzeń biurowych, o ile to jest możliwe, rękodzielnikom krajowym. Wyjątek w powyższej mierze stanowią wszystkie takie artykuły, które bądź ze względów służbowych lub skarbowych (n. p: druki urzędowe, rekwizyta do puncerowania i probiercze) muszą być dostarczane w drodze urzędowej, których dostawa ze względu na regularny i prawidłowy tok urzędowania musi być szczególniej nadzorowaną lub wreszcie, które przez wzgląd na istniejące prawo patentu nie bywają wszędzie wytwarzane. Kas ogniotrwałych, niemniej maszyn, wozów, rekwizytów pożarnych i innych aparatów dostarczają wyłącznie firmy wiedeńskie, artykuły te bowiem nie są przedmiotem produkcyi rękodzielniczej i nie bywają zresztą w Galicyi albo wcale wyrabiane, albo nie w odpowiedniej jakości. Ponieważ dostawę ich zabezpiecza się zawsze na podstawie ogłoszonej poprzednio rozprawy konkurencyjnej, mogą galicyjscy producenci brać udział w rozprawie za pomocą wniesienia ofert. Co się tyczy dostarczania uniformów dla urzędników skarbowych, to w tej mierze rozporządzeniem wys. c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 26. maja 1890 Nr. 26/1890 lit. H. Dz. rozp., polecono kraj. władzom skarbowym, by uwzględniały przemysł drobny dotyczącego kraju koronnego, o ile istnieją urządzenia mające na celu wspólne sprawianie uniformów. Sprawianie uniformów dla członków straży skarbowej jest tymże do woli pozostawione, nie ulega zatem wątpliwości, że zamawiają oni uniformy u przemysłowców własnego okręgu.

Co się tyczy zamawiania artykułów potrzebnych dla władz, zakładów i urzędów podlegających Ministerstwu spraw wewnętrznych oznajmił J. E. Pan Minister, że nie zachodzi potrzeba wydawania dalszych szczegółowych zarządzeń ze względu na istniejące już w tej mierze urządzenia. O tem mam zaszczyt zawiadomić Świetny Wydział krajowy wskutek powołanego na wstępie reskryptu J. E. Pana Ministra spraw wewnętrznych.

Memoryał

w sprawie zaopatrywania biur i instytucyj rządowych w Galicyi w wyroby przemysłu krajowego.

Wysoki Wydziale krajowy!

Odezwę Wysokiego c. k. Namiestnictwa z dnia 17. marca 1891 l. 1722 z wyjaśnieniami w sprawie poruszonej uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 23. listopada 1889 o zaopatrywaniu wszelkich władz państwowych naszego kraju w artykuły, wchodzące w zakres przemysłu i rękodzieł u krajowych przemysłowców, raczył nam Wysoki Wydział krajowy pismem z dnia 27. marca b. r. l. 10.673 udzielić do wiadomości i ewentualnego przedłożenia wniosków.

Ważną tę dla krajowego przemysłu sprawę krajowa Komisya dla spraw przemysłowych wzięła pod szczegółową rozwagę, a przekonawszy się, że wymieniona wyżej odezwa Namiestnictwa nie czyni bynajmniej zadość uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 23. listopada 1889 i nie budzi nadziei dostatecznego uwzględniania naszego przemysłu przez władze urzędowe, uprasza, ażeby Wysoki Wydział krajowy zechciał na odpowiedzi tej nie poprzestawać, ale poczynił dalsze kroki u c. k. Rządu celem zapewnienia się, iż życzeniom Sejmu stanie się zadość.

Uchwała Wysokiego Sejmu powzięta na podstawie sprawozdania sejmowej Komisyi przemysłowej o wniosku posła Michalskiego i towarzyszy — opiewała jak następuje:

„Sejm wzywa Rząd, aby urzędującym w kraju Dyrekcyom ruchu kolei państwowych i kolei w zarząd państwa objętych, Dyrekcyi poczt i telegrafów, Dyrekcyom fabryk tytoniu i innym władzom i instytucyom państwowym polecił, by wszystkie w zakres krajowego rękodzielnictwa wchodzące potrzeby zakładów ich zarządowi powierzonych, zaspakajały u krajowych przemysłowców i rękodzielników.“

Z odpowiedzi, jaką na tę uchwałę daje odezwa Prezydyum Namiestnictwa z dnia 17. marca 1891 na podstawie reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych w porozumieniu z c. k. Ministerstwami handlu i skarbu — widocznem jest, że Wysoki Rząd jak we wielu innych wypadkach tak też i w tym nie ocenia należycie ekonomicznych właściwości naszego kraju, które sprawiają, iż nie można z krajem tym postępować według jakiejś szablonowej modły, ściśle tak samo jak z innemi prowincyami państwa. Przedewszystkiem bowiem zaznaczyć potrzeba, że Galicya jest najrozleglejszą i najludniejszą prowincyą państwa, że zatem administracya tego kraju może i powinna w postępowaniu swem niejednokrotnie inne stosować normy, aniżeli w krajach, które rozciągłością swą i ludnością dorównują zaledwie paru lub kilku powiatom galicyjskim.

Jeżeli naprzykład mówi się, iż interes jakiej administracyi wymaga zakupywania pewnych przedmiotów w większych ilościach i że z tego powodu dostawa tych artykułów musi być scentralizowana — to może to być argumentem wobec małego kraju, ale nie wobec Galicyi, która sama dla siebie przedmiotów tych tyle potrzebować musi, iż dostawa dla jej tylko własnej potrzeby już mieć będzie wszelkie korzyści dostawy „en gros“.

Powtóre zaś — ekonomiczne położenie naszego kraju jest tego rodzaju, iż przemysł nasz wymaga szczególniejszego poparcia ze strony wszystkich do tego powołanych czynników, jeżeli się ma pomyślnie rozwinąć.

Położeni u samego wschodniego krańca monarchii, zamknięci linią cłową od wschodu, gdziebyśmy mogli łatwo dla przemysłu naszego znaleść drogi zbytu, a otwarci od zachodu, zkąd wysoko wyrobiony przemysł czyni silną konkurencyę na naszym własnym krajowym targu wyrobom naszego przemysłu — musimy, chcąc przemysł nasz rozwinąć, starać się przedewszystkiem o zdobycie wewnętrznego, krajowego targu, o zapewnienie naszemu przemysłowi konsumentów krajowych. Coraz wzmagający się i rozszerzający się zakres atrybucyj nowożytnego państwa sprawia, iż państwo jest coraz większym konsumentem produktów przemysłowych. Otóż jeżeli w skutek systemu centralizacyi wszelkich dostaw przeważnie największą część artykułów przemysłu, jakich różnorodne władze państwowe potrzebują, sprowadza się z poza kraju, dzieje się to z niewątpliwą krzywdą naszego przemysłu, który traci naturalnego miejscowego konsumenta, traci naturalny wewnętrzny targ zbytu. Krzywda ta jest tem dotkliwszą, że wzmaga ona uciążliwość coraz wzrastającego ciężaru podatkowego; ten ciężar bowiem mierzy się nie samą tylko cyfrą opłacanych podatków, ale także i tem, co z sumy podatkowej pozostaje w kraju, a co z kraju wychodzi. Im większa część pozostaje w kraju i przez zwiększoną konsumcyę zasila produkcyę krajową, tem łatwiej kraj zniesie zwiększający się ciężar podatkowy. Z tego zaś punktu widzenia rzecz sądząc, życzenie zawarte w przytoczonej wyżej uchwale Wysokiego Sejmu odpowiada także interesom państwa, ma bowiem na celu podniesienie siły podatkowej naszego kraju.

Po tych ogólnych uwagach przechodzimy do szczegółów, zawartych w odezwie c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 27. marca b. r.

I. Co do urzędujących w Galicyi kolejowych Dyrekcyj ruchu — oświadcza Wysoki Rząd, że Dyrekcye te „w myśl §. 29. statutu organizacyjnego Zarządu kolei państwowych z 23. czerwca 1884 Nr. 103 Dz. u. p. uwzględniają według możności interesa galicyjskiego przemysłu w granicach, przez konieczne względy ekonomiczne zakreślonych.“

Oświadczenie to jest zbyt elastycznem, aby mogło zadowolić. Zastrzeżenie „według możności“ i „w granicach przez konieczne względy ekonomiczne zakreślonych“, jest tego rodzaju, że pozostawia indywidualnemu osądzeniu rzeczy pole nadzwyczaj obszerne, a przy ogólnej centralizacyjnej dążności władz, koniecznie nasuwa się obawa, że te zastrzeżenia stanowczo zwracają się przeciw krajowym dostawcom. A to tem bardziej, iż z tej ogólnikowej odpowiedzi bynajmniej się nie dowiadujemy, jakie artykuły Dyrekcye kolei państwowych pobierają u krajowych rękodzielników i przemysłowców a jakie sprowadzają z poza kraju. Zwracamy np. uwagę na taki artykuł, jak smary, który już w roku 1888 reprezentował na galicyjskich kolejach państwowych kwotę 370.000 zł, która dzisiaj, po znacznem rozszerzeniu sieci musiała znacznie wzróść. Nasz przemysł naftowy zastosowałby się niewątpliwie do wszelkich wymagań i dostarczałby artykułu tego w odpowiedniej jakości i ilości, gdyby miał ten zbyt zapewniony. Toż samo odnosi się do artykułu pozornie drobnego, a przedstawiającego znaczną sumę, t. j. cylindry do lamp naftowych, których nasze huty szklanne dostarczaćby mogły w zupełnie dobrym gatunku, gdyby do tego były zachęcone. Takich artykułów wiele jeszcze wyliczyćby można.

Komisya przemysłowa jest przekonaną, że krajowe Dyrekcye ruchu niewątpliwie zajęłyby się tą sprawą gorliwie, znalazłyby dostawców w kraju, a dając im dokładne informacye co do koniecznych wymagań pod względem jakości artykułów, zapewniłyby sobie stałą i zupełnie odpowiednią ich dostawę od krajowych przemysłowców. Na to jednak potrzeba koniecznie tym Dyrekcyom krajowym dać pod względem zaopatrywania kolei we wszelkie potrzebne im artykuły przemysłowe samodzielny zakres działania. Nie ma najmniejszej obawy, ażeby to mogło wpłynąć szkodliwie na administracyę tych kolei pod względem finansowym; władze centralne

bowiem mogły już z dotychczasowego doświadczenia nabyć tego przekonania, iż krajowe Dyrekcye ruchu najtroskliwiej przestrzegają finansowych interesów poruczonej im instytucyi.

Z tego powodu krajowa Komisya dla spraw przemysłowych wnosi, aby Wysoki Wydział krajowy poczynił odpowiednie kroki u Wysokiego Rządu celem takiego rozszerzenia zakresu działania krajowych Dyrekcyj ruchu kolei skarbowych, by Dyrekcye te mogły we własnym zakresie samodzielnie uskuteczniać wszelkie zamówienia i przyjmować dostawy artykułów dla kolei potrzebnych a w zakres przemysłu i rękodzielnictwa wchodzących, tudzież żeby otrzymały polecenie, by wszelkie artykuły, których nasz krajowy przemysł dostarczać może, zamawiały w kraju.

II. Co do zarządu poczt i telegrafów odpowiedź, w odezwie c. k. Prezydyum Namiestnictwa zawarta, jest już bardziej szczegółowa, ale niestety także nie zadowalająca. Jeżeli np. w odpowiedzi czytamy, że materyały do opału i oświetlenia dla rozlicznych urzędów pocztowych i telegraficznych nabywa się w krajach koronnych, to nie możemy za to szczególniej wdzięcznego wyrazić uznania, sądzimy bowiem, że już wprost byłoby niemożliwem np. drwa opałowe sprowadzać dla urzędów galicyjskich z Wiednia a byłoby bardzo źle, gdyby naftę kupowano nie w Galicyi, która jest ojczyzną i jedyną w Austryi siedzibą produkcyi nafty.

Natomiast czytamy zaraz w dalszym ustępie, że materyały i inne rekwizyta biurowe „z reguły“ nabywa się u przemysłowców miejscowych — poczem następuje wyjątek „chyba że takowe Zarząd ekonomiczny pocztowy dostarczyć może po niższych cenach i w lepszej jakości.“ Wogóle zaś czytamy w odezwie, na dostawy rozpisuje się publiczną rozprawę konkurencyjną, w której przemysłowcy i rękodzielnicy wszystkich krajów koronnych uczestniczyć mogą.

Dostawy te rozpisuje oczywiście centralny Zarząd ekonomiczny w Wiedniu — i w tem zdaje się leżeć główna przeszkoda w utrzymaniu się naszych przemysłowców. O rozpisaniu tych rozpraw konkurencyjnych przemysłowcy nasi albo wcale nie wiedzą albo dowiadują się o nich zapóźno. Sprawa toczy się w Wiedniu, gdzie dostawcy nie mają tak wyrobionych stosunków, aby interesu swego dopilnować mogli.

Jeżeli zaś dalej w odezwie czytamy, że przy przeważnej części artykułów pożądanem jest ze względów finansowych i technicznych, by je zamawiano we wielkich ilościach, jednolicie wyrabiano a przedmioty dostawione badano co do ich jakości w Zarządzie centralnym — to twierdzenie takie możnaby zastosować do jakiegoś małego kraju, ale nie do Galicyi. Według preliminarza budżetu państwa na rok 1891 — wydatek na poczty i telegrafy wynosi w Salcburgu 273.970 zł. — w Krainie 283.390 zł. — w Bukowinie 375.600 zł. — ale w Galicyi wynosi on 2,632.210 zł., z czego na same wydatki rzeczowe, o które tu się rozchodzi, wypada 1,132.800 zł. Według statystyki austryackich poczt i telegrafów za rok 1889 jest urzędów pocztowych: w Bukowinie 77, w Salcburgu 93, w Dalmacyi 117 — ale w Galicyi jest ich 595 — stacyj telegraficznych: w Bukowinie 34, w Dalmacyi 72 w Salcburgu 96, w Galicyi 223 — wozów pocztowych: w Dalmacyi 30, w Salcburgu 116 — w Galicyi 1837; skrzynek pocztowych: w Bukowinie 146, w Salcburgu 166, w Dalmacyi 181, ale w Galicyi 956. Gdybyśmy mieli takież same cyfry co do wszystkich szczegółów urządzeń pocztowych i telegraficznych i co do wszelkich potrzeb tych zakładów w naszym kraju i w innych krajach koronnych, to jeszcze jaskrawiej uwydatniłoby się przez to, że słuszna zasada czynienia zamówień w wielkich ilościach niewątpliwie znajdzie najzupełniejsze zastosowanie, jeżeli zamówienia będą czynione osobno i wyłącznie dla Galicyi.

Również nie jest przekonywującem twierdzenie, że ze względów finansowych i technicznych jest koniecznem, by dostawione przedmioty były co do ich jakości badane w zarządzie centralnym. Nie podobna bowiem przypuścić, by w galicyjskiej Dyrekcyi poczt i telegrafów nie znaleźli się urzędnicy, którzyby tak pod względem technicznego znawstwa jak i sumienności, dorównali zupełnie urzędnikom centralnego Zarządu ekonomicznego. To badanie zatem można

śmiało urzędnikom krajowej dyrekcyi poruczyć. Skoro zaś intendantura wojskowa już się zaczyna przychylać do systemu decentralizacyi dostaw i artykuły dostarczone bada na miejscu — nie wiemy, dlaczegoby zarząd poczt i telegrafów nie mógł wejść na tę samą drogę.

Jeżeli Wysoki Rząd w swej odpowiedzi wymienia pieczęcie urzędowe i stampilie, wozy ambulansowe i zwykłe wozy eraryalne jako przedmioty, których dostawa tylko w centrum państwa może być uskuteczniana, to sam fakt ten dowodzi, jak bardzo jeszcze mało jest uwzględniany przemysł krajowy. Wszak mamy w kraju dosyć pieczętarzy i rytowników, dosyć stelmachów, którzyby te artykuły dostawiać mogli. Co do wozów i wózków charakterystycznym jest fakt, że wozy pocztowe z Galicyi do reperacyi idą do Wiednia — a iść muszą dość często, właśnie dla tego, że są one wyrabiane w Wiedniu, więc nie są zastosowane do naszych gorszych dróg, podczas gdy nasz stelmach galicyjski robiłby wozy silniejsze. Worki na przesyłki pieniężne sprowadza zarząd pocztowy z Wiednia — gdy nasi tkacze, gdyby otrzymali zamówienie, niewątpliwie równie dobrych dostarczyćby mogli. Skórę do naprawy fartuchów przy wozach, wagi i trąbki sprowadza poczta z Wiednia — nawet i druki nie są zamawiane w kraju, jak gdybyśmy nie mieli drukarni.

Z tych zatem powodów uprasza Komisya przemysłowa, ażeby Wysoki Wydział krajowy zechciał, analogicznie jak co do Dyrekcyj ruchu kolei państwowych w drodze właściwej wyjednać takie rozszerzenie atrybucyj galicyjskiej Dyrekcyi poczt i telegrafów, by Dyrekcya ta była upoważnioną, wszelkie rzeczowe potrzeby zakładu poczt i telegrafów we własnym zakresie działania w granicach budżetu samodzielnie zaspakajać — a zarazem wyjednać, by Dyrekcya ta otrzymała równocześnie wyraźne polecenie, że u krajowych przemysłowców i rękodzielników ma zamawiać wszystkie te artykuły, których u nich w odpowiedniej jakości i cenie dostać można.

III. Co do urzędów podlegających Ministerstwu skarbu, zwłaszcza zaś fabryk tytoniu, stwierdzić należy z uznaniem, iż w wyższym stopniu niż poprzednie czynią one zadość życzeniu, wyrażonemu w uchwale sejmowej z 22. listopada 1889. Komisya przemysłowa nie może jednak zataić ubolewania, że jak z odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 27. marca wynika, Ministerstwo skarbu zalicza druki urzędowe, wozy i rekwizyta pożarne do artykułów, których dostawa musi być zcentralizowaną. Jeżeli jest możność skontrolowania druków urzędowych, dla całego państwa w Wiedniu sporządzanych, to chyba takaż sama byłaby możność dobrej kontroli druków, sporządzonych w naszym kraju dla Galicyi i nie ma najmniejszego powodu do jakiejkolwiek w tym względzie nieufności. Wozów i rekwizytów pożarnych przemysł galicyjski dostarczyć może w tej samej jakości, jak w którejkolwiek innej prowincyi.

Również i wszelkie artykuły kartoniarskie, jak pudełka i t. p. mogą snadnie być zamawiane u przemysłowców krajowych, nie zaś, jak prawie przez wszystkie galicyjskie fabryki tytoniu, sprowadzane z poza kraju.

Komisya przeto uprasza, aby Wysoki Wydział krajowy zechciał we właściwej drodze wyjednać, by i powyżej wymienione przedmioty, jak druki, wozy i rekwizyta pożarne dla urzędów i zakładów, podległych c. k. Ministerstwu skarbu, były zamawiane w kraju.

W poczuciu najżywszej wdzięczności dla Wysokiego Sejmu za to, iż uchwałą swą z dnia 28. listopada 1889 tę dla przemysłu krajowego tak doniosłą sprawę poruszył — krajowa Komisya dla spraw przemysłowych uprasza, aby Wysoki Wydział krajowy przez przyjęcie powyżej przez Komisyę poczynionych wniosków sprawę tę dalej prowadzić zechciał, zmierzając w ten sposób do stopniowego urzeczywistnienia zamiarów Wysokiego Sejmu. Komisya nie wątpi też, że i Reprezentacya kraju naszego w Wiedniu w tym samym duchu działać zechce, i w tym celu uprasza, aby Wysoki Wydział krajowy raczył Kołu polskiemu w Wiedniu powyższe wnioski Komisyi z najusilniejszem poparciem przesłać, celem popierania ich u Wysokiego c. k. Rządu.

Uchwały

Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych w sprawie reorganizacyi szkoły koszykarskiej w Jarosławiu, zapadłe na posiedzeniu z 23. listopada 1890.

W sprawie reorganizacyi szkoły koszykarskiej w Jarosławiu uchwala Komisya krajowa dla spraw przemysłowych przedłożyć Wydziałowi krajowemu następujące wnioski:

I. Wydział krajowy wezwie Komitet zarządzający szkołą koszykarską w Jarosławiu, ażeby po rozwiązaniu obecnie istniejącego kontraktu z kierownikiem tegoż zakładu, p. Janem Chądzyńskim, zawarł z nim nowy układ na tej zasadzie, że kierownictwo szkoły ma być oddzielonem od sprzedaży wyrobów koszykarskich — a to pod następującymi warunkami:

1. Jeżeli p. Chądzyński otrzyma z krajowego funduszu przemysłowego żądaną pożyczkę w kwocie 4.000 zł. w. a., ma być potrąconą p. Chądzyńskiemu przy podjęciu tej pożyczki cała niespłacona dotąd należytość za zakupno przedsiębiorstwa w kwocie 1.247·04 zł. w. a.

2. Pan Chądzyński obowiązany będzie utrzymywać składy wyrobów koszykarskich w Jarosławiu i we Lwowie — bądź przez utrzymywanie w tych miejscowościach własnych sklepów, bądź też przez wstąpienie do spółki z którą z istniejących firm.

W tych składach ma utrzymywać p. Chądzyński wyroby krajowego przemysłu koszykarskiego, a przedewszystkiem jarosławskiej szkoły koszykarskiej.

W razie, gdyby Wydział krajowy przekonał się, że p. Chądzyński w magazynach swoich utrzymuje obce wyroby koszykarskie, albo że w ogólności warnnków umowy, którą ma zawrzeć z Komitetem zarządzającym krajową szkołą koszykarską w Jarosławiu (punkt 3.), nie dotrzymuje, będzie miał prawo zażądać od niego bezzwłocznie całkowitego zwrotu pożyczki, udzielonej mu z krajowego funduszu przemysłowego (ustęp IV.)

3. Warunki, pod którymi p. Chądzyński będzie odbierał wyroby szkoły jarosławskiej, będą przedmiotem osobnego układu pomiędzy nim a Komitetem zarządzającym szkołą; układ ten ma być przedłożony Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia przed zrealizowaniem pożyczki z krajowego funduszu przemysłowego, o której mowa w ustępie 1-szym niniejszych warunków.

II. Krajowa szkoła koszykarska, obecnie znajdująca się w Jarosławiu, ma być przeniesioną do wsi Czerwona Wola, jeżeli JO. książę Jerzy Czartoryski dostarczy na jej pomieszczenie bezpłatnie lokalu.

III. W razie przeniesienia szkoły z Jarosławia do Czerwonej woli i objęcia przedsiębiorstwa sprzedaży jej wyrobów przez p. Chądzyńskiego, unormowane będą obowiązki nauczyciela fachowego, tudzież stosunek szkoły do przedsiębiorstwa sprzedaży wyrobów osobnym regulaminem.

IV. Komisya krajowa dla spraw przemysłowych oświadcza się za udzieleniem panu Janowi Chądzyńskiemu pożyczki z krajowego funduszu przemysłowego w kwocie 4000 (czterech tysięcy) zł. w. a. za poręką p. Teodora Hulimki, właściciela dóbr Chłopiatyn i części Rusinia w powiecie sokalskim — do spłaty w 10 ratach rocznych z dołu, począwszy od r. 1891 z doliczeniem prowizyi w stosunku 3% rocznie, i pod warunkami, w ustępie I. niniejszych wniosków wyrażonymi.

V. Kwota 1.870 zł. 56 ct. uzyskana za odstąpienie p. Janowi Chądzyńskiemu aktywów szkoły i nagromadzonego w zakładzie zapasu towarów, przekazuje się Komitetowi zarządzającemu szkołą. Z tej sumy przeznacza się 900 zł. na stypendya dla uczniów szkoły koszykarskiej w wysokości po 3 — 9 zł. miesięcznie na jednego — w taki sposób, iż cała kwota 900 zł. ma być ulokowaną na książeczkę oszczędności do stopniowego wyczerpywania przez lat trzy, mniej więcej po 300 zł. rocznie.

Pozostałą kwotę 970 zł. 56 ct. przeznacza się na zakupno narzędzi, przyrządów i modeli dla niezamożnych uczniów, którzy naukę w szkole ukończyli.

Komitet zarządzający ma być upoważnionym do rozdzielenia powyższych stypendyów i zasiłków według własnego uznania, lecz ma on przedkładać co roku, wraz z zamknięciem rachunków szczegółowe sprawozdanie o sposobie użycia sumy 1.870 zł. 56 ct. w. a., która ma mu być do rozporządzenia oddaną na wskazany tu cel.

Załącznik IV. do sprawozdania z czynności Komisyi kraj. dla spraw przemysłowych.

Sprawozdanie

delegata Komisyi kraj. dla spraw przemysłowych pana L. Wierzbickiego o odbytej lustracyi Szkoły koszykarskiej w Jarosławiu na dniu 4. i 5. października 1890 r.

Szkoła jarosławska, jako warsztat wzorowy koszykarski, założona przed dłuższym szeregiem lat, przedstawiała dawniej różne okresy mniej lub więcej korzystnego rozwoju. Naukę robót koszykarskich udzielali zawsze fachowo wykształceni koszykarze, stronę zaś administracyjną sprawowała osobistość ustanowiona przez Komitet zarządzający tą szkołą.

W początkach istnienia tej instytucyi, gdy szkoła przysposabiać i uczyć zaczęła dopiero koszykarzy, a produkcya wyrobów koszykarskich była nie wielką, a nawet skromną, wystarczał dozór administracyjny dorywczy, wypełniany przez administratora dochodzącego, który ledwie kilka godzin dziennie poświęcał dozorowi szkoły i sprawom administracyjnym i kupieckim.

Po kilku latach istnienia wykształciła szkoła koszykarska poważny zastęp robotników koszykarzy, osiadłych w znacznej części w pobliskich wioskach Jarosławia, którzy nauczywszy się rzemiosła pragnęli roboty i zarobku.

Z natury rzeczy robotnicy ci opierali się o szkołę, ze szkoły otrzymywali zamówienia, tam odnosili gotowe wyroby i otrzymywali zapłatę. Szkoła przymuszoną była zatem zaopatrywać się w znaczny zapas surowego materyału jak: wikliny, prętów, trzciny i innych przyrządów i materyałów potrzebnych do wyrobów koszykarskich, ażeby starczyć nietylko potrzebom nauki w szkole, ale zaopatrywać także coraz bardziej wzrastającą ilość koszykarzy pracujących w domu.

Strona administracyjno-kupiecka wyrobów koszykarskich wzrastała coraz bardziej, a wreszcie wzięła stanowczą przewagę nad stroną czysto naukową t. j. przysposabiania i ćwiczenia młodzieży w rzemiośle koszykarskiem.

Podtrzymywanie strony administracyjno-kupieckiej stawało się coraz bardziej ważnem i doniosłem, bo tylko w ten sposób można było wzmocnić przemysł wyrobów koszykarskich w okolicy Jarosławia, którego podstawą i zawiązkiem była szkoła. Zaopiekowanie się robotnikami rozrzuconymi po okolicznych wsiach było tem potrzebniejsze, że zostawieni bez pomocy i porady popaśćby musieli w ręce niesumiennych spekulantów i wyzyskiwaczy.

Szkoła koszykarska przemieniała się zwolna w przedsiębiorstwo wyrobów koszykarskich a dozór dorywczy administratora, który nie był w możności zupełnie poświęcić się sprawom administracyjnym i kupieckim coraz bardziej wzrastających potrzeb szkoły, okazał się nie wystarczającym. Mnożyły się utyskiwania stron, że zamawiane przedmioty nie dostarczano na czas i że jakość wyrobów nie była odpowiedna.

Cierpiała na tem i szkoła sama, bo nauczyciel fachowy, jakkolwiek dobry koszykarz, nie posiadał tyle inteligencyi, ażeby w czynnościach kupieckich zastąpić administratora, a w obec coraz bardziej wzrastających czynności administracyjnych zaniedbywał naukę w warsztacie; później zaś dały się spostrzegać niewłaściwości, przez które zakład narażony być mógł nawet na straty materyalne.

Te okoliczności spowodowały J. E. J. O. Księcia Czartoryskiego, kuratora szkoły tej i przewodniczącego komitetu miejscowego zarządzającego zakładem, do przeprowadzenia reorganizacyi w tym duchu, by zwolna oddzielić przedsiębiorstwo wyrobów koszykarskich od szkoły tak, żeby z czasem stanąć mogło o własnych siłach samoistnie i zaopiekować rozwijającym się przemysłem koszykarskim w okolicy Jarosławia.

Reorganizacya przeprowadzona była najpierw w ten sposób, że na czele szkoły i przedsiębiorstwa koszykarskiego postawiono człowieka, kupca z zawodu, który przedewszystkiem zająć się miał stroną administracyjną i kupiecką w przypuszczeniu, że poznawszy dokładnie rodzaj tego przemysłu i jego stronę kupiecką, z czasem obejmie przedsiębiorstwo wyrobów koszykarskich na rachunek własny; do pomocy dodano mu nowo przyjętego fachowego nauczyciela, wykształconego w koszykarstwie w Muzeum technologicznem w Wiedniu, który wyłącznie udzielać miał naukę w szkole.

Reorganizacyę tę uznała w swoim czasie Komisya krajowa dla spraw przemysłowych, jako odpowiedną w danych warunkach i wstawiła w preliminarz budżetu na rok 1888 i 1889 kwotę 600 zł. w. a. jako wynagrodzenie dla administratora, 400 zł. zaś jako płacę dla nauczyciela a Wysoki Sejm uznając słuszność przytoczonych powodów uchwalił wydatek ten tak w budżecie na r. 1888 i 1889 jak i na rok 1890.

Kierownictwo zakładu powierzono panu Janowi Chądzyńskiemu z zawodu kupcowi a nauczycielem mianował Komitet koszykarza Gądka.

W zakładzie zapanował ład, dozór był bezustanny, książki prowadzono w największym porządku, sprawa administracyjno-kupiecka została uporządkowaną i uregulowaną, nauka odbywała się systematycznie i odpowiednio. Zakład zaopatrzył się w bogatą kollekcyę wzorów i modele różnych przedmiotów koszykarskich, które wykonano w szkole, tak, że kupujący odwiedzając zakład, mógł robić zamówienia wedle wzorów będących na wystawie.

Inwentarz zapasów i narzędzi został uporządkowany, a zapasy z dawniejszych lat o ile nie odpowiadały wymogom i nie dały się naprawić, wyszkartowano i usunięto.

Celem ostatecznego przeprowadzenia reorganizacyi w myśl intencyi kuratora J. O. Księcia Czartoryskiego pozostało jeszcze zupełne odłączenie przedsiębiorstwa od szkoły.

W drugiej połowie r. 1889 przedstawił p. Jan Chądzyński Komitetowi zarządzającemu zakładem propozycyę objęcia przedsiębiorstwa wyrobów koszykarskich na własny rachunek, z tym jednak dodatkiem, żeby i nadal na pewien czas zatrzymał kierownictwo szkoły. Komitet miejscowy uznał propozycyę tę jako możliwą do przyjęcia i zawarł układ z p. Chądzyńskim na następujących podstawach.

Pan Chądzyński zakupuje wszystkie gotowe wyroby, zapasy materyałów, narzędzia i modele, o ile należą do przedsiębiorstwa za cenę umówioną 1870 zł. 56 ct., płatną w 6-ciu półrocznych ratach po 311 zł. 76 ct. w. a., z których pierwszą zapłacić ma w dzień podpisania umowy.

Pan Chądzyński obowiązany jest wszelki materyał potrzebny w szkole do nauki wyrobów koszykarskich dostarczać a w zamian odbierać gotowe wyroby pod pewnymi umówionymi bliżej warunkami.

Pan Chądzyński obowiązany jest prowadzić przepisane książki i rachunki odnoszące się do szkoły pod dozorem i kontrolą Komitetu miejscowego.

Wreszcie obowiązany jest pan Chądzyński utrzymywać skład wzorów i modeli przedmiotów, które tak przedsiębiorstwo jak i szkoła wykonywać mogą.

Sprawa zawarcia ugody tej przedłożoną została sekcyi administracyjnej krajowej Komisyi przemysłowej do wiadomości i przedłożenia do zatwierdzenia Wysokiemu Wydziałowi krajowemu.

Sekcya administracyjna, nie zgadzając się w całej pełni na postanowienia ugody, zażądała pewnych zmian, przedewszystkiem zaś zupełnego oddzielenia przedsiębiorstwa od szkoły, do czego obecnie Komitet miejscowy dąży i prawdopodobnie w najkrótszym czasie odnośne wnioski ze swej strony przedstawi.

Od 1. stycznia r. b. prowadzi zatem pan Chądzyński przedsiębiorstwo na własny rachunek; ponieważ sprawa zakupna nie została jeszcze ostatecznie uporządkowaną i nie wszystkie raty spłacone, uważał się podpisany za uprawnionego do przeprowadzenia szkontrum zapasów i do sprawdzenia rachunków, aby się przekonać, czy przedsiębiorstwo jako takie jest czynne i czy książki wszystkie i rachunki prowadzone są w należytym porządku.

W tym celu przeprowadził podpisany, sprawdzając na wyrywki pojedyncze pozycye, szkontrum zapasu wyrobów, zapasu materyałów, porównał wszystkie pozycye z książkami, a wynik ukazał się następujący:

Aktywa.

1. Zapas gotowych wyrobów	1826 zł. — ct.
2. zapas łoziny i innych materyałów używanych do wyrobów koszykarskich	300 „ — „
3. towar tj. gotowe wyroby oddane w komis kupcom we Lwowie, Przemyślu Samborze i t. d. . . .	543 „ 23 „
4. towar sprzedany w Jarosławiu, za który zapłaty jeszcze nie uiszczono .	73 „ — „
5. wartość inwentarza . .	110 „ — „
6. sprzęty przyjęte przy objęciu przedsiębiorstwa w wartości 101 zł. — 10%	90 „ 90 „
7. narzędzia przyjęte przy objęciu przedsiębiorstwa w wartości 123 zł.—10%	110 „ 70 „
Aktywa razem . .	3.053 zł. 83 ct.
Passywa .	1.899 „ 31 „
Wartość majątku .	1.154 zł. 52 ct.

Passywa.

1. Dług bieżący wedle książek przedłożonych . .	652 zł. 27 ct.
2. dług za nabyte przedsiębiorstwo wynosił 6 rat po 311 zł. 76 ct., t. j. razem 1.870 zł. 56 ct. z tych zapłacono 2 raty razem 623 zł. 52 ct., pozostaje jeszcze do zapłacenia .	1.247 „ 04 „
Pasywa razem .	1.899 zł. 31 ct.

Z powyższego zestawienia widać, że przedsiębiorstwo to, rozpoczęte stosunkowo bardzo skromnym kapitałem, jest żywotne i ma warunki rozwoju.

Obecnie zatrudnia z powodu braku większego kapitału obrotowego wcale nie wielką ilość robotników, mogłoby jednak przy większym kapitale obrotowym objąć całą produkcyę wyrobów koszykarskich w okolicy Jarosławia i tem samem zapewnić stały zarobek koszykarzom tam osiedlonym.

Prócz wyrobów koszykarskich wykonywanych z trzciny, rozwinęła się inna gałęź tego przemysłu, przy której do wyrobów używają sitowia czyli t. zw. sitnika.

Przed kilku laty z polecenia i wedle wskazówek JO. księżnej Czartoryskiej zaczęto we wiosce Wiązownicy wyrabiać z sitnika przedmioty techniką koszykarską, używając z początku do wiązania sznurków i łyka. Przedmioty miały z początku formy bardzo pojedyncze, zwróciły jednak na siebie ogólną uwagę znawców z powodu zupełnie nowego materyału dotychczas w koszykarstwie nieużywanego.

Okazy wyrobów tych zawiezione przez JO. księżnę do Wiednia w pierwszorzędnych sklepach galanteryjnych znalazły natychmiast nabywców, a montowane tam materyami drogiemi, jak jedwabiem i atłasem, używane były nawet przez nadwornego cukiernika Demmla we Wiedniu jako koszyki na cukierki.

W ostatnich czasach wyroby te, ze względu na niezwykły materyał używany do wykonania, zdobyły sobie nawet export do Londynu i Australii (Melburn).

Wyrób przedmiotów z sitnika rozprzestrzeniał się coraz bardziej, przedmiotom nadawano coraz piękniejsze formy, wykonanie stawało się coraz staranniejsze, a zamówienia wzmagały się za staraniem JO. księżnej, która nie tylko że osobiście dozorowała wykonanie, dostarczała nowych wzorów, ale także dbała o coraz większe zamówienia, a płacąc z własnych funduszów za każdy wyrobiony przedmiot, umożliwiała stały zarobek koszykarzom, biorąc całe ryzyko na siebie na wypadek, gdyby przedmioty wykonane nie znalazły nabywców.

Wyroby z sitnika udoskonalały się coraz więcej, a za wskazówkami dostojnej protektorki przemysłu tego zaczęto wyrabiać przedmioty, do których używano równocześnie sitnika i łoziny.

Podpisany widział podczas swej bytności w szkole w Jarosławiu meble zamówione przez JO. Księżnę a wykonane wedle Jej wskazówek z sitnika i łoziny, tak ładne co do formy a staranne co do wykonania, że zwracają na siebie powszechnie uwagę.

Przemysł koszykarski zatem powołany w życie przez szkołę założoną staraniem JO. księcia Czartoryskiego a wspierany zapobiegliwością dostojnej protektorki, która nie tylko że dostarcza wzorów, stara się o zbyt gotowych wyrobów, ale także nadzwyczaj hojnie wspiera przemysł ten materyalnie, zasługuje i wymaga, by zająć się nim starannie, a uskutecznić to się da przez uregulowanie i ustalenie strony kupieckiej.

Koszykarstwem zajmuje się już dzisiaj znaczna ilość włościan zamieszkałych w Wiązownicy, Szówsku, Manasterzu, Piwodzie, Lipkowicach, Czerwonej Woli i innych wioskach w sąsiedztwie Jarosławia.

Jeżeli zatem w myśl dążeń JO. księcia Czartoryskiego i zapatrywań zgodnych z tem dążeniem sekcyi administracyjnej Komisyi krajowej przemysłowej przedsiębiorstwo wyrobów koszykarskich ma być oddzielone od szkoły koszykarskiej, to nasuwa się pytanie:

a) Czy szkoła koszykarska, jako taka, ma dalej istnieć i czy dalszy byt jej jest jeszcze pożądany dla rozwoju koszykarstwa w tamtej okolicy;

b) czy w razie, gdyby szkoła dalej istnieć miała — Jarosław jest odpowiednem miejscem i czy nie należałoby przenieść szkołę koszykarską na wieś, a zatem do ogniska, gdzie się ten przemysł dziś rozwinął.

Odpowiadając na pytanie pierwsze, zaznaczam, że dalszy byt szkoły jest jeszcze dla rozwoju korzykarstwa w tamtej okolicy potrzebny i pożądany.

W ostatnich dwóch latach wprowadzono tak w szkole w Jarosławiu, jak i w Wiązownicy za staraniem JO. Księżnej nowe techniki, które wydoskonalenia i rozpowszechnienia koniecznie wymagają.

Jakkolwiek szkoła koszykarska wykształciła już wprawdzie znaczny zastęp koszykarzy, to jednak pewna ilość rękodzielników tych więcej i wielostronnie wyuczonych osiedliła się w różnych miastach jak: w Przemyślu, Tarnopolu, Stanisławowie i t. p., pozostali zaś koszykarze włościanie ograniczają wyroby swe na pewną nie wielką ilość wzorów i nie mogą wskutek tego uważani być jako tacy, którzyby młodszą generacyę w przemyśle tym dalej uczyć potrafili.

Chcąc zatem wprowadzić nowe techniki, nowe wzory, chcąc nauczyć, jak używać różnych materyałów do wyrobów koszykarskich, potrzebną jest szkoła, choćby jeszcze na czas niezbyt długi. — Do szkoły tej uczęszczać będzie nietylko młodzież, ale także starsi, a tym ostatnim trzeba dać możność nauczenia się pewnej techniki, pewnego sposobu użycia materyału, ażeby coraz to nowe przedmioty wykonywać mogli.

Nauczyciel fachowy koszykarstwa powinienby być równocześnie w pewnej mierze przynajmniej nauczycielem wędrownym i odwiedzać od czasu do czasu koszykarzy w sąsiednich wioskach, pouczać ich co do sposobu wykonywania przedmiotów na miejscu i równocześnie dozorować, by zamówione przedmioty były na czas i dobrze wykonane.

Co do drugiego pytania, czy szkoła ma nadal pozostać w Jarosławiu, to muszę się oświadczyć przeciwko temu.

Stosunki w Jarosławiu zmieniły się w ostatnich latach, od kiedy znaczna ilość wojska tam jest ulokowana, nadzwyczajnie. Pomimo ciągle powstających nowych domów jest brak pomieszkań, wskutek tego pomieszkania są bardzo drogie, koszta utrzymania również się zmieniły na niekorzyść, i tej ostatniej okoliczności przypisać należy, że szkoła Jarosławska ma tak mało uczniów, a ci tylko pomocy udzielanej ze strony JO. księcia Czartoryskiego i Komitetu miejscowego szkolnego zawdzięczają, że w Jarosławiu utrzymać się mogą.

Jarosław jest oddalony o kilka kilometrów (6 — 8) od najbliższej wioski, gdzie są koszykarze, dozór zatem zamówionych robót jest wielce utrudniony. Szkołę należy przenieść na wieś, przez co ilość uczniów niezawodnie się zwiększy, a wpływ szkoły na rozwój przemysłu koszykarskiego będzie dosadniejszy.

Jedyna trudność polegałaby w wynalezieniu stosownego pomieszczenia; i tu znowu JO. książę Czartoryski przychodzi z pomocą, oświadczył bowiem, że gotów jest w majętności swej „Czerwonej Woli“ wiosce położonej koło Wiązownicy dostarczyć bezpłatnie potrzebnego lokalu, gdyby Komisya zgodziła się na to, ażeby szkołę koszykarską przenieść z Jarosławia.

Ośmielam się w końcu poruszyć sprawę co do użycia kwoty 1870 zł. 56 ct. w. a., które uzyskane zostaną po spłaceniu rat przypadających ze sprzedaży zapasów i materyałów będących własnością szkoły, które nabył pan Chądzyński.

Szkoła koszykarska w Jarosławiu jest zakładem subwencyonowanym z funduszów krajowych i państwowych. Nie uważam się kompetentnym rozstrzygać, czy uzyskane przez sprzedaż pieniądze są własnością Komitetu zarządzającego szkołą, czyli też pomieniony Komitet powinienby uważać je jako własność kraju. Sądzę jednak, że sprawa ta uregulować się da i w tem przypuszczeniu pozwalam sobie przedstawić wniosek, żeby pieniądze te bez względu na to, czyją ostatecznie będą własnością, przeznaczyć w połowie na stypendya dla koszykarzy, którzy do szkoły koszykarskiej w Jarosławiu lub Czerwonej Woli uczęszczać będą, w drugiej zaś połowie na zakupno narzędzi i przyrządów potrzebnych do wyrobów koszykarskich dla tych, którzy szkołę ukończyli, a nie mają środków zaopatrzyć się w te potrzeby.

Kwota 1.870 zł. 56 ct. rozdzieliłby się zatem dała:

900 zł. na stypendya, płatne przez 3 po sobie następujące lata po 300 zł.,

970 zł. 56 ct. na zakupno narzędzi, przyrządów i modeli, płatne również przez 3 po sobie następujące lata po mniej więcej 320 — 325 zł. rocznie.

Wiadomo mi, że pan Chądzyński ma zamiar wnieść prośbę o pożyczkę z funduszu przemysłowego. Prośba taka zasługiwałaby na uwzględnienie, jeżeli pan Chądzyński przedstawi odpowiedną gwarancyę i znajdzie moralne poparcie ze strony Komitetu zarządzającego szkołą koszykarską w Jarosławiu.

Przedstawiając niniejszem teraźniejszy stan rozwoju przemysłu koszykarskiego w okolicy Jarosławia, zaznaczam, że lustracya szkoły wykazała, iż nauka odbywa się tam starannie i fachowo, wyroby uczniów odznaczają się czystością, starannem i dobrem wykonaniem, postęp w robotach jest widoczny, nauczyciel wypełnia swe obowiązki, a administrator dba o ścisłe wykonanie przepisów, o porządek w zakładzie i prowadzi wszystkie książki w wzorowym porządku.

Załącznik V. *a)* do sprawozdania z czynności Komisyi kraj. dla spraw przemysłowych.

Warunki

subwencyonowania ze skarbu krajowego warsztatu naukowego dla wyrobów z drzewa, założonego przez „Przemysłową spółkę huculską w Kołomyi — stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“.

Zastosowując się do treści uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 18. listopada 1890, która udzielanie subwencyj ze skarbu krajowego na rzecz warsztatu naukowego dla wyrobów z drzewa, założonego przez „Przemysłową spółkę huculską w Kołomyi, stow. zarejestrowane z ograniczoną poręką“ czyni zawisłem od tego, że Spółka huculska podda ten zakład pod nadzór Wydziału krajowego, względnie Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych w tej mierze, jak podlegają temu nadzorowi inne, ze skarbu krajowego subwencyonowane zakłady dla fachowej nauki przemysłowej — Spółka huculska przyjmie następujące warunki:

I. Warsztat naukowy dla wyrobów z drzewa, założony w Kołomyi przez Spółkę huculską, pozostaje własnością tejże Spółki, lecz jako zakład samoistny ma posiadać własny zarząd, odłączony od innych interesów Spółki.

II. Mianowicie sprawować ma zarząd warsztatu naukowego Spółki huculskiej Komitet miejscowy, w skład którego wchodzą:

a) Kurator zakładu, mianowany przez Wydział krajowy na przedstawienie Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych — jako przewodniczący;

b) delegat Spółki huculskiej jako zastępca przewodniczącego i administracyjny kierownik zakładu;

c) delegat Rady gminnej miasta Kołomyi;

d) delegat Rady powiatowej kołomyjskiej;
e) każdoczesny dyrektor szkoły przemysłowej uzupełniającej w Kołomyi;
f) nauczyciel rysunków.

Komitet wybiera ze swojego grona sekretarza.

Kurator, jeżeli to uzna za potrzebne, może wezwać na posiedzenie Komitetu instruktorów fachowych lub nauczycieli pomocniczych, którym służy głos doradczy.

W razie, gdyby Rady powiatowe Horodeńska lub Kosowska przyczyniały się subwencyami do pokrycia kosztów utrzymania warsztatu naukowego Spółki huculskiej w Kołomyi, wówczas będzie im także przysługiwało prawo mieć swojego delegata w Komitecie zarządzającym tym zakładem.

III. Zadaniem miejscowego Komitetu zarządzającego jest:
a) Reprezentować zakład na zewnątrz;
b) przestrzegać ścisłego wykonania warunków układu zawartego pomiędzy Wydziałem krajowym a Spółką huculską w Kołomyi względem utrzymania zakładu, planu nauki i wszelkich innych przepisów, posiadających moc obowiązującą dla zakładu;
c) starać się o zbyt dla wyrobów zakładu;
d) utrzymywać kasę zakładu;
e) uchwalać budżet i przedkładać go Wydziałowi krajowemu za pośrednictwem Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych do zatwierdzenia;
f) przedkładać Wydziałowi krajowemu corocznie sprawozdanie o stanie zakładu i w razie potrzeby czynić wnioski, zmierzające do ulepszenia jego ustroju;
g) przedkładać Wydziałowi krajowemu corocznie zamknięcie rachunków, oraz inwentarz zakładu, tudzież wykazy zapasów materyału i gotowych wyrobów;
h) przyjmować i wydalać uczniów w porozumieniu z nauczycielem rysunków;
i) powoływać nauczycieli pomocniczych i wyznaczać im wynagrodzenie w granicach budżetu;
k) przyjmować i oddalać pomocników warsztatowych i służbę zakładu w porozumieniu z nauczycielem rysunków, oraz wyznaczać im wynagrodzenie w granicach budżetu;
l) ustanawiać podział godzin nauki w zakładzie i wydawać zarządzenia, tyczące się porządku i utrzymania karności.

IV. Delegat Spółki huculskiej w Kołomyi sprawuje bezpośredni zarząd zakładu i jest najbliższym przełożonym zatrudnionych przy nim nauczycieli i służby.

W szczególności jest on obowiązany:
a) Przestrzegać, ażeby przepisy organizacyjne, obowiązujące w zakładzie, we wszystkich szczegółach ściśle były zachowywane;
b) załatwiać korespondencyą i utrzymywać rachunki zakładu;
c) przygotowywać dla Komitetu zarządzającego projekta budżetów rocznych, zamknięcia rachunkowe i sprawozdania roczne o stanie zakładu.
d) w porozumieniu z nauczycielem rysunków i instruktorami fachowymi przedstawiać Komitetowi zarządzającemu wnioski w przedmiocie:
  α) przyjmowania i wydalania uczniów;
  β) ustanowienia podziału godzin;
  γ) zastosowywania przepisów dyscyplinarnych;
  δ) przyjmowania i wydalania pomocników warsztatowych i służby;
  ε) ulepszeń w urządzeniach zakładu.

V. O klasyfikacyi i postępach uczniów orzeka nauczyciel rysunków wspólnie z instruktorami fachowymi.

VI. Na wniosek Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych zamianuje Wydział krajowy dla warsztatu naukowego Spółki huculskiej w Kołomyi inspektora fachowego do bezpo-

średniego wykonywania nadzoru nad zakładem tak pod względem toku nauki, jak i w rzeczach administracyi zakładu.

VII. Zwierzchnią władzą warsztatu naukowego Spółki huculskiej w Kołomyi jest Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Wydział krajowy ustanawia przepisy organizacyjne dla zakładu, wykonuje nad nim zwierzchniczy nadzór, mianuje i oddala nauczycieli i instruktorów fachowych dla niego i na podstawie wniosków, przedłożonych przez miejscowy Komitet nadzorczy, ustanawia budżet roczny dla niego.

VIII. Fundusze na założenie i utrzymanie zakładu płyną z następujących źródeł:

a) z zasobów dostarczanych przez Spółkę huculską;

b) z subwencyi z funduszu krajowego, ewentualnie także z zasiłków od Rad powiatowych, gminy m. Kołomyi i z innych źródeł;

c) z dochodów własnych zakładu ze sprzedaży wyrobów.

IX. Cały inwentarz i urządzenie zakładu, jego środki naukowe, zapasowe materyały i gotowe wyroby są własnością funduszu krajowego, którą w razie zwinięcia zakładu Wydział krajowy dowolnie rozporządza.

Załącznik V. *b)* do sprawozdania z czynności Komisyi kraj. dla spraw przemysłowych.

Plan nauki

warsztatu wzorowego dla wyrobów z drzewa w Kołomyi założonego przez Spółkę huculską.

§. 1. **Cel nauki.** Celem nauki w warsztacie wzorowym dla wyrobów z drzewa jest wykształcić uczniów artystycznie i wyćwiczyć praktycznie na biegłych w zawodzie snycerzy i tokarzy, wpływać na uszlachetnienie smaku w wyrobach drzewnych, przedewszystkiem zaś pielęgnować snycerstwo płaskie i żłobione (Kerbſchnitzerei) na podstawie motywów miejscowych i rodzimych.

§. 2. **Czas trwania nauki.** Nauka trwa trzy lata i dzieli się przedewszystkiem na oddziały: rysunkowy, snycerski, stolarski, tokarski i teoretyczny.

I. Oddział rysunkowy.

W roku pierwszym uczy się każdy nowo wstępujący uczeń całodziennie przez pierwsze 3 miesiące bez przerwy rysunków wolnoręcznych i początków geometryi konstrukcyjnej, w dalszych 2—3 miesiącach 2 godziny dziennie rysunków wolnoręcznych, resztę godzin rysunków geometrycznych.

W drugiem półroczu pierwszego roku przepędza uczeń 3 godziny dziennie w sali rysunkowej, ćwicząc się w rysunkach wolnoręcznych i geometrycznych, resztę czasu przepędza w warsztacie na ćwiczeniach praktycznych.

W drugim roku w pierwszych trzech miesiącach 3 godziny dziennie nauka rysunków wolnoręcznych i geometrycznych, resztę czasu nauka praktyczna w warsztacie. W dalszych 6 miesiącach udzielaną będzie 3 razy w tygodniu po 3 godziny dziennie nauka rysunków według modeli lub rysunków wykonanych przedmiotów, resztę czasu nauka praktyczna w warsztacie. W dziesiątym i dalszych miesiącach drugiego roku po 3 godziny dziennie nauka rysunków geometrycznych i nauka rysunków technicznych, a mianowicie: połączenie drzew czyli zamki i zacięcia, profile gzemsów, rysunki wzorów pojedynczych wyrobów jak: szkatułek, naczyń, krzyżów, mebli i t. p.; nauka projekcyi i przygotowania do rysunków fachowych, resztę czasu nauka praktyczna w warsztacie.

W trzecim roku 2 godziny dziennie nauka rysunków fachowych, projektowanie i kompozycya naczyń i przedmiotów ozdobnych, resztę czasu nauka w warsztacie.

II. Oddział snycerski.

Uczeń wstępuje, jak wyżej wspomniano, dopiero w drugiem półroczu pierwszego roku nauki do warsztatu, w którym rozpoczyna się najpierw metodyczne obznajamianie uczniów ze sposobem użycia narzędzi używanych w snycerstwie i uczy się w miarę zdolności przez czas 4—8 tygodni pierwszych początków snycerstwa. Przy nauce tej należy obznajamiać uczniów z technologicznemi właściwościami rozmaitych gatunków materyału drzewnego tak krajowego jak i zagranicznego, nadającego się do robót snycerskich i rzeźbiarskich.

Obznajomiwszy się dostatecznie ze sposobem użycia narzędzi, używanych w snycerstwie, zaczyna uczeń wykonywać drobne przedmioty najpierw według danych wzorów, a później według rysunków.

Nabywszy już dostatecznej wprawy w wyrzeźbianiu ozdób płaskich i żłobionych, przystępuje uczeń do wykonywania robót większych i trudniejszych według danych wzorów i rysunków, a wreszcie wykonywa roboty snycerskie bogato ozdobne według danych wzorów i modeli, jak również według rysunków i szkiców własnej inwencyi.

Nauka rzeźby wypukłej czy to ornamentalnej czyli też naturalistycznej, jak również nauka rzeźby figuralnej, jest na razie z planu nauki wykluczoną, jak nie mniej i nauka modelowania w glinie i gipsie.

III. Oddział stolarski.

Dobry snycerz musi być koniecznie także i stolarzem, lub przynajmniej znać o tyle stolarstwo, o ile to dla snycerza niezbędnie jest potrzebnem.

Snycerzy uczyć należy w grupach zwykle po trzech do czterech uczniów pod kierownictwem podmajstrzego lub ucznia starszego tak, by wszyscy do jednej grupy należący uczniowie robili równocześnie te same przedmioty.

Najpierw uczyć należy hyblować deszczułkę gładko, którą pierwej uczeń przyciąć musi dokładnie do kąta, przyczem pouczyć go należy o różnicy w sposobie obrabiania drzewa wzdłuż i w poprzek włókna, oraz i od przyczółka, pouczyć go dalej potrzeba, w jaki sposób używać rozmaitych narzędzi używanych w stolarstwie. Przy tej nauce należy objaśniać ucznia o technologicznych własnościach rozmaitych gatunków krajowego materyału drzewnego, używanego do robót stolarsko-snycerskich, oraz o sposobach bajcowania, politurowania i t. p.

Następnie wykonuje uczeń rozmaite połączenia drzew (zamki, cynki, zacięcia), wreszcie robi pojedynczą szkatułkę z drzewa miękkiego.

Nauczywszy się tych początkowych robót w drzewie miękkiem, do czego 3—4 tygodni czasu potrzeba, robi uczeń taką samą szkatułkę z drzewa twardego t. j. jaworowego, gruszkowego, lub wiązowego. Następnie powinien uczeń wykonać równocześnie dwie, a wreszcie równocześnie cały tuzin równych i zupełnie jednakowych szkatułek z tego samego drzewa.

Skończywszy tuzin takich szkatułek, wraca uczeń z oddziału stolarskiego do oddziału snycerskiego i ozdabia pomienione szkatułki robotą snycerską, rzeźbiąc ornamentem żłobionym według danych wzorów lub wskazanego rysunku. Wszystkie szkatułki pierwszego tuzina rzeźbi uczeń jednakowo według tego samego wzoru, aby się w ten sposób wprawił w dokładnem i starannem wykonaniu.

Po powrocie pierwszej grupy snycerzy z oddziału stolarskiego na oddział snycerski, zaczyna druga grupa te same roboty w oddziale stolarskim.

Gdy pierwsza grupa uczniów ukończy ozdoby snycerskie na pomienionych szkatułkach, wraca z niemi do warsztatu stolarskiego celem wykonania robót uzupełniających jak: politurowania, lub wygładzenia gładko pozostawionych części, bajcowania, wreszcie okucia w zawiaski, zamki i t. d.

Po ukończeniu pierwszej seryi szkatułek robi uczeń, postępując w ten sam sposób, inną seryę przedmiotów w oddziale stolarskim, które następnie ozdabia robotą snycerską, a postępując systematycznie w ten sposób wykonuje w miarę zdolności coraz trudniejsze i ozdobniejsze przedmioty.

IV. Oddział tokarski.

Dla dobrego snycerza jest znajomość tokarstwa równie potrzebną jak i stolarstwo.

Tokarstwa uczyć należy w grupach po dwóch uczniów pod kierownictwem przodownika lub ucznia starszego.

Najpierw uczy się uczeń odtoczenia sztuki walcowatej oraz sposobu prowadzenia dłuta do cięcia walca pod kątem prostym i skośnym do osi głównej, wreszcie sposobu robienia odcinków z walca wprzód odtoczonego t. zw. tarcz z bokami prostymi, wklęsłymi lub wypukłymi.

Dalej uczy się odtoczenia kilku lub kilkunastu jednakowo wielkich i jednego kształtu walców, stożków, tarcz, wreszcie sposobu toczenia półkuli, czarki i całej kuli. Gdy już uczeń nabędzie biegłości w wykonywaniu powyżej przytoczonych robót, odtoczyć powinien w większym rozmiarze pojedynczego piona do szachów, w którym to przedmiocie połączyć należy wszystkie wyżej przytoczone sposoby toczenia. Lepszy uczeń nabyć powinien biegłości w powyższej robocie w ciągu dwóch do trzech miesięcy.

Następnie przystępuje uczeń do odtaczania takich przedmiotów, które później ozdobione być mają robotą snycerską, wykonując przedmiot według modeli lub danego rysunku i zachowując ściśle dane rozmiary.

Przy przedmiotach toczonych, przeznaczonych później do ozdabiania robotą snycerską, należy, jak długo przedmiot jest jeszcze na tokarni, wszystkie te części, które pozostać mają gładkie i nieozdobione, odrazu wykończyć, nadając im politurą lub bajcowaniem stosowną barwę.

Dążyć należy do tego, by uczeń nabył takiej rutyny, by w miarę potrzeby kilka lub kilkanaście przedmiotów tego samego kształtu i tych samych rozmiarów odtoczyć był w stanie.

Robót służących do wykończenia i ozdabiania

a mianowicie wykładania drzewem różnokolorowem, kością i rogiem, wreszcie wykładania metalem i drutem metalowym, uczyć należy w miarę jakości robót i przedmiotu do ozdobienia przeznaczonego w oddziale snycerskim, stolarskim lub tokarskim.

V. Oddział teoretyczny.

Uczniowie, którzy są w wieku obowiązującym do pobierania nauki uzupełniającej, a także i ci, którzy ukończyli tylko szkołę ludową lub niższe klasy szkół średnich, uczęszczać mają na naukę do miejscowej szkoły przemysłowej uzupełniającej.

W każdym razie starać się należy o umożliwienie uczniom tego zakładu pobierania nauki rachunków, stylistyki kupieckiej, buchalteryi i wiadomości z zakresu ustaw najważniejszych w życiu praktycznem a głównie ustawy przemysłowej, wreszcie języka niemieckiego.

Jeżeli nauka w miejscowej szkole przemysłowej uzupełniającej nie nastręczałaby do tego sposobności, należy w miarę rozporządzalnych środków postarać się o naukę technologii drzewa używanego do snycerstwa, tokarstwa i stolarstwa, ażeby uczniów obznajomić z głównemi cechami różnych gatunków drzew tak krajowych jak i zagranicznych, używanych do tych rzemiosł, nie mniej obznajomić ze sposobami suszenia, bajcowania, napuszczania i malowania. Nauka ta obejmować powinna wiadomości o innych materyałach jak: kości, rogu, metali, używanych do ozdoby, jak również i wiadomości o materyałach pomocniczych, jak klejów, kitów, bajców, pokostów i t. p. oraz o sposobach użycia i przechowania tych przedmiotów. Wreszcie obznajomić należy uczniów z technologią naczyń i przyrządów i maszyn pomocniczych, używanych w tych rzemiosłach.

§. 3. **Dzienna praca w warsztacie.** Dzienną pracę w warsztacie naukowym naznacza się w regule na dziesięć godzin i rozpoczyna się ją w miesiącach zimowych t. j. od 1. października do końca marca o 8. rano, zresztą o 7. rano. Praca trwa w ciągu całego roku szkolnego do godziny 12. w południe, po południu zaś trwa nauka od godziny 2. do 7.

Nauka rysunków, tudzież przedmiotów teoretycznych wykładanych w szkole przemysłowej uzupełniającej lub w warsztacie wzorowym, objętą ma być powyższym rozkładem czasu.

§. 4. **Praktyczna nauka administracyi warsztatu.** W warsztacie wzorowym utrzymywać należy: inwentarz, rachunek przychodów i wydatków, księgi magazynowe materyałów surowych i wyrobów gotowych, księgę zamówień i korespondencyę w sprawach obstalunków wedle zasad kupieckich.

Wszystkie te księgi są otwarte dla uczniów zakładu, nauczyciel objaśnia im prawidła ich utrzymywania, a w miarę uzdolnienia mają być uczniowie używani kolejno do prowadzenia zapisków rachunkowych i do korespondencyi.

Norma szkolna i dyscyplinarna

dla warsztatu wzorowego dla wyrobów z drzewa w Kołomyi założonego przez Spółkę huculską.

Rok szkolny i administracyjny.

§. 1. Rok szkolny trwa od 1. października do 15. września następnego roku. Rok słoneczny jest rokiem administracyjnym zakładu.

Przyjęcie (wpisy) uczniów.

§. 2. Wpisy uczniów zwyczajnych odbywają się w pierwszym tygodniu każdego roku szkolnego.

Wyjątkowo w uwzględnienia godnych wypadkach możliwe jest przyjęcie do zakładu w ciągu roku szkolnego, jeżeli uczeń wykaże się pewną biegłością w robotach snycerstwa płaskiego i oświadczy gotowość z początkiem następnego roku szkolnego zapisać się jako uczeń zwyczajny. Uczniowie tacy mogą być jednak przyjmowani tylko o tyle, o ile miejsca starczy w warsztatach.

Frekwentantów, którzyby tylko na krótki czas chcieli uczęszczać na naukę, zakład nie przyjmuje.

Warunki przyjęcia uczniów.

§. 3. Warunki przyjęcia uczniów zwyczajnych są następujące:

a) ukończenie z dobrym postępem przynajmniej szkoły ludowej albo odpowiedne temu wykształcenie w inny sposób nabyte;

b) Fizyczne uzdolnienie do pracy przy warsztacie snycerskim a także stolarskim i tokarskim.

Rewers.

§. 4. Każdy uczeń zwyczajny musi przy wstąpieniu zobowiązać się rewersem zaopatrzonym podpisem ojca lub opiekuna, lub w razie pełnoletności ucznia jego własnym podpisem, że uczęszczać będzie do zakładu przez czas planem nauki przepisany (§. 2. planu nauki) i że przed ukończeniem nauki zakładu nie opuści.

Urlopy.

§. 5. Jako zasadę stanowi się, że każdy uczeń może mieć w przeciągu roku 14 dni urlopu. Miejscowy Komitet może udzielić uczniowi z ważnych powodów dłuższego urlopu. Praktyczne roboty w warsztacie będą tylko w takim razie przerwane, jeżeli okaże się potrzeba naprawy lub odnowienia lokalności, w których zakład się mieści. W takim razie zawiadomić należy Wydział krajowy.

Dnie wolne.

§. 6. W niedziele, na które nie przypadają święta uroczyste, mogą się odbywać tylko ćwiczenia rysunkowe i to najwyżej przez dwie godziny.

Święta uroczyste i ostatnie trzy dni Wielkiego tygodnia wolne są od nauki.

Nadto nie udziela się nauki przed południem w dzień urodzin i imienin Najjaśniejszego Pana, tudzież we wtorek po Zielonych Świętach, po południu zaś: w ostatni wtorek zapust, w sobotę przed Zielonemi Świętami, dalej dnia 2. listopada, 24. i 31. grudnia.

Podział uczniów na klasy.

§. 7. Z początkiem roku szkolnego zostaną wszyscy uczniowie zwyczajni do właściwych klas stosownie do ich uzdolnienia przydzieleni.

Wyjątkowo może miejscowy Komitet na wniosek instruktora przydzielić ucznia i w ciągu roku szkolnego do klasy wyższej.

Ci uczniowie, którzy nie postąpili o tyle w nauce, ile się w każdej klasie wymaga, mogą raz jeszcze tę klasę powtórzyć. Jeżeli uczeń w drugim roku nie poczyni odpowiednich postępów w nauce, powinien zakład opuścić.

Również opuścić musi zakład każdy uczeń, jeżeli się okaże, że umysłowo lub fizycznie nie jest należycie uzdolniony. Jeżeli uczeń jest małoletni, Komitet obowiązany jest zawiadomić rodziców lub opiekunów o powodach, dla których uczeń zakład opuszcza.

Świadectwa.

§ 8. Z końcem każdego roku szkolnego wydane będą uczniom zwyczajnym poświadczenia, że uczęszczali do zakładu.

Po całkowitem ukończeniu nauki otrzymują uczniowie zwyczajni świadectwo ukończenia nauki z poświadczeniem postępu, pilności i zachowania się, — ewentualnie świadectwo uzdolnienia fachowego.

Pozostanie w zakładzie na rok czwarty.

§. 9. Po pomyślnem ukończeniu trzeciego roku nauki uczniowie zwyczajni mogą pozostać w zakładzie jeszcze rok jeden celem nabycia większej wprawy w rysunkach i w robocie, jeżeli jest miejsce i jeżeli wedle orzeczenia instruktora można się spodziewać korzyści z przedłużenia nauki, ewentualnie uzyskania świadectwa uzdolnienia fachowego.

Nagrody.

§. 10. W końcu roku szkolnego może Komitet rozdawać nagrody najcelniejszym uczniom, o ile posiada rozporządzalne na ten cel fundusze.

Wystawy szkolne.

§. 11. Celem urządzenia wystawy z końcem roku szkolnego instruktor przechowuje sporządzone przez uczniów celniejsze rysunki, modele i wyroby drzewne z wyjątkiem tych, które sporządzono na zamówienie lub sprzedaż.

Uczniom, którzy naukę ukończyli, lub z innych powodów zakład opuszczają, wolno wydać ich wyroby za zwrotem kosztów.

Materyały i środki pomocnicze.

§. 12. Zakład dostarcza uczniom bezpłatnie materyałów, narzędzi i innych środków pomocniczych, oprócz książek i przyborów rysunkowych, w które uczeń na własny koszt zaopatrzyć się powinien.

Uczniowie ubodzy otrzymują jednak chwilowo przybory rysunkowe do bezpłatnego użytku.

Uczniowie i ich prawni zastępcy są odpowiedzialni za wszelkie uszkodzenia przedmiotów szkolnych przez nich spowodowane i są obowiązani do ich odszkodowania.

Winny może być nadto ukarany w drodze dyscyplinarnej.

Prawo własności wyrobów i ich sprzedaż.

§. 13. Wyroby sporządzone w warsztacie naukowym są własnością zakładu.

Uczniowie, którzy byli zatrudnieni przy wyrobach sprzedanych, mogą w razie, gdy po strąceniu kosztów materyału, zużycia narzędzi i kosztów zarządu pozostała jaka zwyżka, otrzymać od Komitetu stosowne wynagrodzenie.

Obowiązki uczniów.

§. 14. Uczniowie obowiązani są do posłuszeństwa i szacunku wobec zwierzchników zakładu, delegata Spółki huculskiej, nauczyciela rysunków, instruktora, nauczycieli i przodowników i innych osób zajętych w zakładzie, do obyczajnego zachowania się w zakładzie i poza zakładem, tudzież do przyzwoitego i serdecznego obcowania między sobą.

Palenie tytoniu jest wzbronione.

Postępowanie dyscyplinarne.

§. 15. Postępowanie dyscyplinarne przeprowadza delegat Spółki huculskiej i orzeka kary z wyjątkiem wykluczenia.

W razie gdyby uczeń w sposób niesforny powstawał przeciw rozporządzeniom przełożonych lub zachowywał się nieobyczajnie, dopuścił się przekroczenia przeciw publicznej obyczajności lub bezpieczeństwu, albo wogóle popełnił czyn ustawą karną zagrożony, delega Spółki huculskiej ma prawo w porozumieniu z kuratorem wydalić go natychmiast z zakładu lub wykluczyć go od uczęszczania do zakładu aż do ukończenia postępowania dyscyplinarnego.

Kary dyscyplinarne.

§. 16. Przekroczenia dyscyplinarne będą karane:

1. przez upomnienie,
2. przez naganę z zagrożeniem wydalenia z zakładu,
3. przez wykluczenie z zakładu na czas oznaczony lub na zawsze.

Delegat Spółki huculskiej obowiązany jest w razie małoletności ucznia o każdej z wyż wymienionych kar zawiadomić rodziców jego lub opiekunów.

O wykluczeniu orzeka miejscowy Komitet na wniosek delegata Spółki huculskiej, w wypadkach nagłych tenże delegat w porozumieniu z kuratorem.

O wykluczeniu należy donieść Wydziałowi krajowemu za pośrednictwem krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych.

Sprawozdanie

z czynności krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej za czas od 1. września 1890 do 15. czerwca 1891.

I. Stacya jako zakład naukowy praktyczny.

a) Rozwijający się w kraju przemysł fabryczny wyrobów kamionkowych jak również potrzeby warsztatu naukowego (wyrobów kamionkowych) w Porembie, wymagają zawodowo przysposobionych czeladników. Potrzebie tej czyniąc zadość, kształci stacya każdego laboranta stacyi również w dziale wyrobów kamionkowych.

Obecnie od 15. października 1890 dotąd kształci się w sporządzaniu tych wyrobów laborant stacyi Jan Słowicki, czeladnik garncarski z Kołomyi.

Z dniem 1. lipca 1891 obejmuje on obowiązki werkmistrza we fabryce wyrobów kamionkowych w Rawie ruskiej.

b) Również w dziale wyrobów kamionkowych odbywał Franciszek Miękiński czeladnik garncarski z Alwerni od 1. listopada 1890 do 15. lutego 1891 praktykę w stacyi. — Od tego czasu pełni on obowiązki czeladnika starszego we fabryce rawskiej, a od 1. lipca 1891 obejmie obowiązki zastępcy laboranta stacyi.

c) Zygmunt Dzbański po ukończeniu 3-letniej nauki w szkole garncarskiej w Kołomyi pobierał w stacyi naukę zawodową od 1. listopada 1890 do 1. kwietnia 1891 celem poznania właściwości różnych glin, składania masy na czerep, szkliwo, polewy, pobiałki i farby do sporządzania wyrobów garncarskich i kaflarskich i nauczenia się ich wypalenia w piecu garncarsko-kaflarskim i w piecu muflowym. — Wobec zaś wybitnego talentu dla nauki rysunków i modelowania zostaje on od 1. kwietnia 1891 jako stypendysta Wysokiego Wydziału krajowego w pracowni profesora politechniki Wgo Leonarda Marconiego a do stacyi keramicznej uczęszcza peryodycznie, o ile nauka modelowania i dekoracya wyrobów wymaga wytoczenia, malowania lub wypalania tych przedmiotów.

d) Od 27. kwietnia 1891 zostaje na praktyce w stacyi Gabryel Wasileńko, garncarz z Halicza, celem nabycia wiadomości do sporządzania i wypalania wyrobów kamionkowych.

e) W zeszłorocznem sprawozdaniu miałem zaszczyt przedłożyć, że zastój przemysłu keramicznego w kraju naszym jest wynikiem głównie braku techników-keramików.

Aby fabryce rawskiej dostarczyć taką zawodową siłę techniczną, zaangażował książę Adam Sapieha, na skutek mego przedłożenia, byłego asystenta chemii tutejszej politechniki pana Bronisława Rożańskiego, który uzyskawszy od Wysokiego Wydziału krajowego stypendyum imienia ś. p. księcia Leona Sapiehy odbywał od 1. listopada 1890 do 1. maja 1891 praktykę w stacyi keramicznej ze szczególnem uwzględnieniem sporządzania wyrobów z materyałów fabryki rawskiej naczynia kamionkowego brunatnego, białego, rur kominowych, kloakowych, wodociągowych, majoliki kamionkowej i cegieł szamotowych w końcu sporządzania „Wedgewoodów".

Od 1. maja 1891 jest pan Bronisław Rożański już chwilowo we fabryce rawskiej czynny, a od 1. sierpnia 1891 uda się na 6-cio miesięczną podróż naukową do Niemiec, Belgii,

Anglii a z powrotem do Czech i Morawy celem odbycia praktyki we fabrykach wyrobów kamionkowych, jak to warunki udzielonego mu stypendyum przekazują.

Po odbytej zaś podróży naukowej obejmie pan Bronisław Rożański kierownictwo fabryki rawskiej i wprowadzać w niej będzie stopniowo powyżej wymienione nowe rodzaje wyrobów kamionkowych i szamotowych.

f) Słuchacze technologii chemicznej tutejszej c. k. szkoły politechnicznej odbywać będą praktykę laboratoryjną w stacyi z keramiki, w myśl układu Wysokiego Ministerstwa z Wysokiem Wydziałem krajowym w tym roku dopiero w listopadzie, gdyż wykłady z keramiki na technice na ten miesiąc przeznaczono.

II. Stacya, jako zakład do badania materyałów surowych, wydawania technicznych orzeczeń, i udzielania praktycznych przepisów do fabrykacyi.

a) Stacya sporządziła dla fabryki w Rawie ruskiej przepisy na wyrób cegieł szamotowych, kamionkowych, rur kominowych, kloakowych, wodociągowych; paletę farb i polew na wyroby majoliki kamionkowej. — By zaś ułatwić przyszłemu kierownikowi fabryki rawskiej panu Bronisławowi Rożańskiemu dotyczące zadania, udzieliłem mu wszystkich przepisów, potrzebnych do fabrykacyi tych wyrobów;

b) sporządziła z glin porembskich i fabryki rawskiej masę na wyroby „Wedgewooda";

c) sporządziła masę kamionkową na wyroby ozdobne metrowej przeszło wysokości z gliny porembskiej i fabryki rawskiej;

d) sporządziła dla szkoły garncarskiej krajowej w Kołomyi, dla fabryki pieców kaflowych na „Kastelówce" we Lwowie i dla fabryki takich wyrobów w Dębnikach pod Krakowem poczet emalij kolorowych, których użyć można do polania i następnego wypalenia po zmieleniu mieszaniny emaliowej, gdy zakłady zagraniczne emalie takie sporządzając, najpierw je topią, tłuką i dopiero mielą. — Oszczędność z ominięcia topienia i tłuczenia emalii wynosi przeszło $^1/_3$ całej wartości emalii;

e) sporządziła dla fabryki rawskiej z materyałów dostarczonych przez fabrykę 3706 kg. polewy kamionkowej brunatnej;

f) sporządziła dla fabryki pieców kaflowych i majolik na „Kastelówce" we Lwowie na ozdoby architektoniczne majolikowe „Galicyjskiej Kasy Oszczędności" we Lwowie i kilku will. miejscowych 138·162 kg. emalii i farb;

g) sporządziła dla Galicyjskiej Kasy Oszczędności feston majolikowany i tarczę, a obecnie sporządza wazy majolikowane dla tego zakładu.

h) sporządza dla państwowej szkoły przemysłowej we Lwowie, w której skład wchodzi i szkoła keramiczna dla werkmistrzów, do fasady: 13 tarcz ze znakami cechowymi; herb miasta Lwowa i orła państwa austryackiego;

i) zbadała i stronom dotyczącym orzeczenie fachowe wydała:

1. że 2 gatunki gliny z obszaru dworskiego z Załoziec nadają się do wyrobów garncarskich a 3 gatunki gliny do wyrobów strycharskich;

2. że 1 glina (w 3 gatunkach) z obszaru dworskiego w Załuczu nad Prutem fundacyi stypendyjnej ś. p. Piotra Więcławskiego nadaje się do wyrobów garncarskich;

3. że z obszaru dworskiego „Porchowa" jedna glina jest strycharska; 2 gatunki garncarskie a nadto przesłany czwarty materyał nie ma wartości keramicznej;

4 że z obszaru dworskiego „Bołszowce" 2 gatunki gliny nie nadają się do wyrobu dachówek lub rurek drenowych;

5. że z obszaru dworskiego „Krzeszowice" dostarczona glina nadaje się warunkowo na wyrób dachówek felcowanych;

6 że z obszaru dworskiego „Zalesie“ pod Rzeszowem 2 gatunki gliny nadają się z ograniczonym sposobem wyrobu do fabrykacyi dachówek felcowanych;

7. że z obszaru dworskiego w Rohatynie 2 gatunki gliny nie nadają się do wyrobu dachówek;

8. że z obszaru dworskiego w Cieszanowie 2 gatunki gliny nie nadają się do wyrobów keramicznych;

9. że z gminy miasta „Mikołajów“ 4 gatunki gliny nadają się do wyrobów garncarskich;

10. że z obszaru dworskiego „Borek fałęcki“ 6 gatunków gliny nadaje się do wyrobów garncarskich i dachówek felcowanych a piasek przesłany do szkliw i polew;

11. że glina Spółki zdrojowej w Truskawcu nadaje się w kopalnym stanie do wyrobu cegieł;

12. że dostarczone przez inżyniera Edwarda Uderskiego 6 gatuntów gliny z pod Krakowa, uzupełniając się właściwościami swemi, nadają się do wyrobu dachówek felcowanych i rurek drenowych, 7 zaś glina do tych wyrobów nie przydatna;

13. że z obszaru dworskiego w Strzałkowie 4 gatunki gliny a z Podhorzec (koło Stryja) 2 gatunki gliny nie nadają się w kopalnym stanie do wyrobu rurek drenowych;

14. że dostarczony przez fabrykę pieców kaflowych w Dębnikach pod Krakowem piasek nadaje się po odmuleniu do polew kolorowych.

Nadto zostały nadesłane do zbadania i zostają w robocie:

15. Materyały z fabryki dachówek w Niepołomicach celem sporządzenia pobiałkowanych cegieł okładzinowych kolorowych;

16. z obszaru dworskiego z Kozłowa (koło Milatyna) 3 gatunki gliny celem oznaczenia ich przydatności do wyrobu rurek drenowych;

Niemniej był kierownik stacyi czynny w komisyi o ile fabryka dachówek felcowanych w Niepołomicach i we Lwowie na Kortumówce jest technicznie racyonalnie urządzona i czy ma warunki rozwoju i użyteczności publicznej z uwagi na udzielić się mającą pożyczkę z funduszu przemysłowego krajowego.

W wykonaniu przekazanego mi przez Wysoki Wydział krajowy nadzoru fachowego nad szkołami garncarskiemi krajowemi odbyłem fachową inspekcyą garncarskiego warsztatu naukowego w Porembie. Ze szczegółowego sprawozdania tego z dnia 22 października 1890 podnieść należy, że na skutek tej inspekcyi:

a) została wprowadzoną w tym zakładzie nauka wyrobu dachówek felcowanych, rurek drenowych i cegieł przy użyciu maszyn ręcznych;

b) odbył się kurs praktyczny dla robotników i właścicieli fabryk dachówek i cegielń;

c) wprowadzony został wydział nauki praktycznej dla czeladników i majstrów chcących się nauczyć sporządzania wyrobów kamionkowych.

W myśl zaś powyższego zlecenia odbędę inspekcyą w lipcu krajowej szkoły garncarskiej w Kołomyi.

Zbadane materyały surowe i udzielone fabrykom przepisy do fabrykacyi różnych wyrobów wykazują stały rozwój przemysłu keramicznego i coraz większe zainteresowanie się właścicieli ziemi o ile materyały surowe keramiczne mają wartość, względnie przydatność przemysłową.

Również jak w zeszłym roku sprawozdawczym tak i w niniejszym wynoszą taksy od stron za badania materyałów, udzielenie przepisów technicznych i w ogóle za czynności w interesie stron wykonane, kwotę po nad preliminarz znacznie wyższą. Mianowicie wynoszą uiszczone kwoty i należytości czynne po dziś dzień kwotę 704 zł. 13 ct. Edmund Krzen w. r. dyrektor stacyi keramicznej.

Odpis

sprawozdania p. Edmunda Krzena, kierownika kraj. stacyi keramicznej z inspekcyi fachowej wzorowego warsztatu garncarskiego w Porembie.

Na podstawie zaszczytnego mandatu, udzielonego mi na wniosek Prześwietnej Komisyi przemysłowej krajowej przez Wysoki Wydział krajowy pismem z dnia 24. lipca 1890 l. 32.376, przedkładam niniejsze sprawozdanie z odbytej inspekcyi warsztatu garncarskiego naukowego w Porembie.

Mając różne polecenia Wysokiego Wydziału krajowego w sprawie tamtejszego warsztatu naukowego do wypełnienia, odbywałem inspekcyą z przerwami w czasie od 1. do 12. października r. b.

Gdy zadaniem głównem warsztatu naukowego porembskiego jest kształcenie praktyczne uczniów w zawodzie garncarstwa wyrobów kamionkowych, wezwałem werkmistrza warsztatu p. Tytusa Sławińskiego, by uczniowie odbyli wobec mnie próbę toczenia. W tym celu wszyscy uczniowie byli przez pół dnia zajęci wyłącznie toczeniem, przysposobiwszy sobie rano gruzły na wyroby. — Próba wykazała, że uczniowie nabyli odpowiedniej biegłości w toczeniu, gdyż każdy znaczną na ucznia ilość wyrobu wytoczył. — Próbne wyroby jako to: garnuszki, garnki, rynki, miseczki i t. p. miały dobry kształt, a ujemną stroną toczenia było, że wyjąwszy jednego ucznia, u wszystkich prawie wytoczonych wyrobów były dna za nadto cienkie.

Ponieważ żaden z uczniów dotąd dzbanka nie umie wytoczyć, choć w lutym 1891 dwa lata ubiegną, jak w warsztacie naukowym tamtejszym uczą się toczyć, wykazałem werkmistrzowi potrzebę systematyczniejszej i racyonalniejszej nauki toczenia, tem bardziej, że krawędzie u dna wszystkich wyrobów zakładu nie były obtaczane. Obtaczanie bowiem w tem miejscu zapobiega przylepianiu się wyrobów w piecu w ciągu wypalania a w użyciu na kuchni łatwemu pękaniu; z tej też przyczyny wyroby pruskie są zawsze obtaczane.

Stosownie do polecenia Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 28. stycznia 1890 l. 4.441 odbył werkmistrz p. Tytus Sławiński pod kierownictwem moim wzorowe wypalenie wyrobów w piecu kamionkowym. W tym celu wprowadziłem oprócz używanego przez szkołę otworu dla palowiska i popielnika jeszcze otwór tuż nad rusztem dla spalania węgli i otwór nad palowiskiem dla spychania gorąca z przodu na tył pieca. Objaśniłem werkmistrzowi, żeby omijał palenie neutralne, a starał się o utrzymanie palenia oksydacyjnego na przemian z redukcyjnem. Kiedy i jak to osiągnąć, pokazywałem w ciągu palenia praktycznie.

Wynik palenia okazał, że wyroby zostały wypalone z połyskiem i w dobrym zupełnie stanie w całym piecu. — Palenie trwało 15 godzin.

Nauka wyrobu dachówek żłobionych, drenów i cegieł przy użyciu maszyn ręcznych dotąd nie była udzielaną w tamtejszym warsztacie naukowym, głównie dla braku lokalu na umieszczenie maszyn. — By go czemprędzej uzyskać, ustąpił na mój wniosek werkmistrz z pomieszkania zajmowanego w zabudowaniu szkolnem a uczynił to tem chętniej, gdy czynsz mu ofiarowany umożliwia uzyskać obszerniejsze i suche pomieszkanie, co o dotychczasowem powiedzieć nie można. — Pospiech był tem bardziej konieczny, abym na wypadek potrzeby mógł

na miejscu udzielić potrzebnych wskazówek użycia tych maszyn do wyrażonych celów. — Maszyny okazały się łatwe do zmontowania i tak małej siły roboczej wymagają, że je uczniowie z łatwością bez pomocy robotników w ruchu utrzymywali.

Demonstracye z maszynami i pierwsza lekcya nauki praktycznej, udzielona przez werkmistrza p. Tytusa Sławińskiego, odbyła się wobec mnie, kierownika warsztatu garncarskiego tamtejszego i kuratora zakładu p. Michała Bobra.

Wynik był zupełnie pomyślny. Cegły zwyczajne i puste wychodziły z ostrymi kantami i z powierzchnią gładką, dreny jednakowej grubości, gładkie i o masie równej ścisłości, dachówki żłobione prasowane wychodziły z prasy dokładnie odformowane przekroju jednostajnego i masy ściśliwej.

Odtąd każdego tygodnia przez jeden dzień udzielaną będzie nauka składania tych maszyn, ich obsługa, względnie użycie, niemniej nauka odlewania form gipsowych, potrzebnych do wyrobu dachówek żłobionych prasowanych.

Aby właścicielom cegielń, drenarek i fabryk dachówek umożliwić ich wyrób maszynami ręcznemi, pobudzić ich do zakupna takich maszyn a nadto tak robotnikom wyrażonych zakładów jak i uczniom warsztatu garncarskiego naukowego w Porembie umożliwić naukę racyonalnego użycia tych maszyn, warsztat naukowy garncarski w Porembie urządzi dla robotników cegielń, drenów i dachówek w grudniu r. b. kurs praktyczny 14-dniowy, o czem strony interesowane dyrekcya warsztatu naukowego dziennikami powiadomi.

Już obecnie zgłaszają się do stacyi keramicznej obszary dworskie celem poznania produktywności i sposobów użycia takich maszyn jak n. p. skarb krzeszowicki, obszar dworski w Nehrybce pod Przemyślem, w Dubie pod Brodami. Zainteresowanie się tą sprawą świadczy również o praktyczności zakupna takich maszyn dla zakładu garncarskiego naukowego w kraju.

Przez zajęcie pomieszkania werkmistrza na cele szkolne umożliwionem też było wprowadzenie w Porembie nauki dla czeladników i majstrów, co tembardziej było rzeczą nagłą, gdy pod ciężarem lichwy i niepokupności zwykłych wyrobów garncarskich upada ten przemysł w tamtejszej okolicy.

Na skutek okólnika w tej sprawie kierownika tamtejszej szkoły zgłosiło się w czasie mego pobytu w Porembie 5 majstrów i jeden czeladnik. — Ubóstwo jest tak wielkie między miejscowymi garncarzami, że przy współudziale moim i kuratora szkoły p. Michała Bobra uchwalił zarząd szkoły płacić majstrom i czeladnikom w pierwszym tygodniu praktyki po 70 ct. dziennego wynagrodzenia. — Wydatek ten pokryty zostanie wartością wytoczonych wyrobów, gdy w drugim tygodniu opłacać się ich będzie od sztuki po cenach umiarkowanych miejscowych garncarzy. — Na kurs, który 3 miesiące tylko trwać może, przyjmuje warsztat tylko 2 majstrów lub czeladników. Po upływie tego czasu przychodzi nowa serya 2 praktykantów do nauki.

Tym sposobem powstanie w krótkim czasie zastęp uzdolnionych w garncarstwie kamionkowem czeladników i majstrów, a warsztatowi tamtejszemu przybędzie tyle wyrobów, że odtąd co tygodnia jedno palenie w piecu kamionkowym odbywać się będzie, na czem warsztat naukowy materyalnie a uczniowie na nauce w wypalaniu wyrobów kamionkowych zyskają.

Z uwagi na ten oddział nauki dla czeladników i majstrów zmieniłem z kierownikiem szkoły rozmieszczenie toczydeł i całe dotychczasowe wewnętrzne urządzenie zakładu.

Oddział dla majstrów i czeladników już obecnie ma być otwarty.

Tu winienem podnieść z uznaniem, że na zaproszenie moje zwiedził 1. października r. b. warsztat garncarski naukowy w Porembie J. W. Andrzej hr. Potocki z pełnomocnikiem dóbr Wnym p. Juliuszem Sieglerem. Szanowni goście szczegółowo badali urządzenie zakładu, jakość wyrobów, sposób przeróbki materyałów, sporządzanie wyrobów i t. p. — Utwierdzeni też zostali w zamiarze założenia w skarbie krzeszowickim fabryki wyrobu naczynia kamionko-

wego, rur wodociągowych, kloakowych, kominowych, płytek chodnikowych szamotowych głównie z gliny odpadkowej ogniotrwałej, której dotąd skarb przemysłowo nie używa.

Założenie takiej fabryki jest zadecydowane, a jej wykonanie jest tylko kwestyą czasu.

Aby zakres nauki w drugim roku nauki rozszerzyć, gdy szkoła naczynie brunatne już dobrze sporządza, obznajomiłem kierownika warsztatu garncarskiego tamtejszego, jak pobiałkę i szkliwo dla wyrobów kamionkowych białych się sporządza, niemniej wskazałem, aby uczniów obecnie uczyć sporządzania nasad kominowych.

Dla wykonania pierwszego celu tj. wyrobu naczynia kamionkowego białego, poleciłem, by szkoła drugi młynek kupiła.

W nauce rysunków, udzielanych przez kierownika szkoły p. Antoniego Goligowskiego, jest największy postęp; z tej przyczyny zaleciłem, by niebawem przystąpiono do nauki sporządzania odlewów form z modeli i nauki początków modelowania.

Oprócz tego uczy kierownik tamtejszego zakładu, w braku szkoły uzupełniającej w miejscu, nauki rachunków, czytania, pisania i korespondencyi.

Warsztat naukowy garncarski utrzymuje:

1. Katalog uczniów, 2. Protokół czynności, 3. Dziennik kasowy, 4. Księgę sprzedaży i magazynową, 5. Protokół paleń, 6. Książeczki robocze uczniów.

Wymienione księgi pod 1, 2 i 3 prowadzi kierownik warsztatu naukowego — pod 4, 5 i 6 werkmistrz.

Zapisy w książeczkach roboczych uczniów nie zawierały wcale ilości wytoczonych wyrobów, zapisy zaś wypalonych (za dobre uznanych) wyrobów nie były dokładne. — Odtąd ma werkmistrz pod nadzorem kierownika warsztatu zapisywać każdemu uczniowi co tygodnia wyroby gotowe a nie wypalone, a po wypaleniu, ile wyrobów dotyczącego ucznia wyszło z pieca. Ku temu celowi są toczydła numerowane a uczeń tym samym numerem swoje wyroby znaczy.

W końcu należy podnieść, że zastałem w zakładzie porembskim wzorowy ład i karność wśród uczniów.

Aby warsztatowi garncarskiemu naukowemu w Porembie umożliwić łatwy zbyt wyrobów kamionkowych, których ilość przez oddział nauki majstrów i czeladników bardzo się zwiększy, ustanowiłem z kierownikiem szkoły za powrotem z Poremby 7 miejsc w Krakowie w handlach drobiazgowej sprzedaży dla zbytu wyrobów szkoły porembskiej.

Powyższe sprawozdanie raczy Prześwietna krajowa Komisya przemysłowa przyjąć do swej wiadomości urzędowej. We Lwowie dnia 22. października 1890.

Kierownik stacyi keramicznej. ***Edmund Krzen***, *w. r.*

Odpis

sprawozdania delegata Wydziału powiatowego w Chrzanowie p. Nowakowskiego z dnia 23. kwietnia 1891 r. l. 656.

Świetny Wydziale!

W myśl uchwały z dnia 3. maja 1889 r. l. 814. zostałem zamianowany zastępcą delegata JWgo Pana hr. Wodzickiego celem informowania Świetnego Wydziału o stanie warsztatu garncarskiego w Porembie, jak równie zdania sprawy o swych spostrzeżeniach, a to w myśl §. 12. statutu organizacyjnego tegoż warsztatu. Chcąc więc każdy na siebie przyjęty obowiązek wypełnić, postanowiłem po przeszło 2 latach istnienia tej szkoły przedstawić Świetnemu Wydziałowi moje spostrzeżenia, które Świetny Wydział raczy przyjąć do swej wiadomości i światłej rozwagi. Nie mogąc wchodzić w krytykę, czy w ogóle plan nauk w warsztacie garncarskim jest odpowiednim lub nie, to tylko zauważyłem wraz z kuratorem p. Bobrem, iż chłopcy uczęszczający do tego warsztatu nie korzystają w praktycznych robotach tak, jakby powinni, i w jakim to celu jest ów warsztat (zwany wzorowym) założony. Trzy lata dobiega, po którym to czasie mają wyjść z tego warsztatu ludzie, którzyby jako jest w statucie powiedziane, mogli roboty garncarskie i strycharskie prowadzić samoistnie w okolicy jak nasza i podnieść ten przemysł. Ci przyszli garncarze tak są zajęci rysunkami i kaligrafią, że stosunkowo mało zostaje im czasu na roboty praktyczne, chłopcy szesnasto- i siedmnastoletni oderwani od cep i motyki, z trudnością naginają palce do ołówka i rysowania, które żadnej nie przynosi im korzyści, tymczasem nie mogą nabrać szybkiej wprawy do robienia garnków, od czego zawisł ich większy i mniejszy zarobek. Uczniowie ci nie znają materyału, z którego garnki lepią i t. p., polewa przychodzi wprost ze Lwowa za drogie pieniądze do warsztatu, skład tej polewy jest tajemnicą; cóż więc ten garncarz (samoistny) będzie robił po ukończeniu nauk w warsztacie garncarskim, będzie sprowadzał polewę, która mu się nigdy nie opłaci, a sam jej sobie sporządzić nie potrafi.

Co do robót strycharskich, jakie znowu przepisuje statut, o tem nawet rozprawiać nie można, bo w warsztacie garncarskim w Porembie nie ma zupełnie nikogo, ktoby miał o tem jakiekolwiek wyobrażenie i jeżeli się cośkolwiek w tym kierunku robiło, to było wprost śmiesznem. Krótki to pogląd, ale treściwy i nie jest wyłącznie moim w naszej okolicy, która się na to patrzy, a która już miała przykład ze szkoły koszykarskiej w Kwaczale, gdzie prawie śladu tej nauki i wydanych kosztów nie ma; co było lepszego poszło za swym nauczycielem do Galicyi.

Na dowód tego, com podał, niech posłuży fakt następujący. W warsztacie garncarskim w Porembie umieścił swoim kosztem niejaki pan Gąsiorowski były profesor szkoły rolniczej w Czernichowie jednego ucznia, po roku odbiera go i daje do garncarza w Dobczycach, motywując odebranie tegoż tem, iż warsztat garncarski w Porembie jest akademią garncarską, i chłopak zamiast robić garnki, rysuje i pisze, a on potrzebuje dla tamtej okolicy garncarza.

Nie rozpisuję się tu szczegółowo, bo na żądanie Jaśnie Wgo hrabiego Wodzickiego podczas sesyi sejmowej posłaliśmy wraz z Wnym Bobrem wyczerpujące sprawozdanie o pomienionym warsztacie garncarskim; dziś tylko wywiązuję się z obowiązku na mnie włożonego, by kiedyś nie powiedziano, żem się nie odezwał, a miałem do tego upoważnienie.

Poremba dnia 23. kwietnia 1891.

L. Nowakowski m. p.

Załącznik IX. do sprawozdania z czynności Komisyi kraj. dla spraw przemysłowych.

Odpis sprawozdania

pp. J. Zacharjewicza i E. Krzena z lustracyi szkoły garncarskiej w Porembie.

Świetna Komisyo przemysłowa!

Stosownie do polecenia z dnia 8. lipca 1891 L. k. 432. tu dołączonego pod 1. odbyła podpisana komisya w dniu 23. lipca r. b. inspekcyą warsztatu garncarskiego w Porembie, z której inspekcyi niniejszem zdaje sprawę:

Celem sprawdzenia, o ile zarzut pierwszy p. L. Nowakowskiego, uczyniony tamtejszemu warsztatowi, jest uzasadniony, porównała komisya inspekcyjna plan nauki warsztatu garncarskiego w Porembie z planem nauk szkoły garncarskiej w Kołomyi, w Bechyń i Znajmie. Z porównania okazuje się, że ilość godzin dla nauki praktycznej (toczenia i formowania) wynosi tygodniowo:

w Kołomyi	w I. roku 32	w II. r. 28	w III. r. 15
„ Porembie	„ „ „ 32	„ „ „ 32	„ „ „ 32
„ Bechyń	„ „ „ 16	„ „ „ 12	„ „ „ 12
„ Znajmie	„ „ około 10	„ „ ok. 10	„ „ ok. 10

Cyfry te najlepiej okazują, że w warsztacie naukowym porembskim największą wagę na nauki praktyczne w planie nauk położono.

Po uchyleniu tej wątpliwości zarządziła komisya egzaminacyjne toczenie wyrobów przez każdego z uczniów zakładu. Wytoczone wyroby wykazały u wszystkich uczniów z III. roku niedostateczny postęp. U jednych wyrobów były dna na przeszło 1 cm. grube, u innych zbyt cienkie lub środek zaklęśnięty; u jednych ściany za cienkie i niejednostajnej grubości. Skutkiem tego stanu rzeczy wszyscy 8 uczniowie z 3go roku zniewoleni będą z uszczerbkiem materyalnym i utratą czasu 4ty rok w zakładzie pozostać.

Winę tego stanu przypisuje komisya zaniedbaniu obowiązków ze strony werkmistrza p. Tytusa Sławińskiego, co tem bardziej podnieść należy, że dyrektor stacyi keramicznej krajowej w październiku 1890 r. na skutek egzaminacyjnego toczenia wytknął ustnie werkmistrzowi wobec kierownika szkoły p. Goligowskiego zaniedbanie obowiązków w nauce toczenia.

Co do drugiego zarzutu pana Nowakowskiego komisya inspekcyjna sprawdziła:

a) że uczniowie nietylko znają właściwości materyałów, z których masa gliniana wyrobów się składa, ale że są czynni każdym razem przy ważeniu składników masy;

b) że uczniowie wiedzą z jakich składników polewa kamionkowa się składa, i że się polewa wobec nich a nie we Lwowie składa.

Tu winna komisya zaznaczyć, że polewa kamionkowa dla wyrobów porembskich jest nietylko o 75% tańsza od takiej polewy kamionkowej, używanej za granicą, ale tańsza od zwykłej garncarskiej polewy glejtowej.

Z powyższego wynika, że zarzuty pod *2)* czynione warsztatowi porembskiemu naukowemu są nieprawdziwe.

Co do robót strycharskich, jak sporządzania cegieł, dachówek ręcznych płaskich, niemniej maszynowych dachówek felcowanych, w końcu rurek drenowych, to tak sporządzone wyroby, jak i próby sporządzenia felcówek w obecności komisyi stwierdziły, że uczniowie w tej robocie nabyli odpowiedniej wprawy.

Z tego wynika, że i ten zarzut jest gołosłowny i nieprawdziwy.

Fakt zaś przytoczony przez p. Nowakowskiego, że uczeń umieszczony przez p. Gąsiorowskiego w warsztacie naukowym porembskim po roku pobytu w szkole tej oddany został do dalszego kształcenia garncarzowi w Dobczycach, sprostować należy do tego, że uczeń ani pół roku nie zostawał na nauce w warsztacie, i że używany przez p. Nowakowskiego do posługi domowej lub rolnej nie miał czasu zajmować się zadaniami domowemi pozaszkolnemi.

Oprócz czynności spowodowanych powyżej przytoczonem pismem p. Nowakowskiego zbadała komisya prowadzenie administracyi warsztatu, niemniej nauki rysunków, rachunków i pisania, udzielanej przez kierownika zakładu p. Antoniego Goligowskiego.

W wymienionych przedmiotach bardzo dobry postęp uczynili uczniowie w nauce rysunków, mały w rachunkach, dobry w pisaniu. Kaligrafii zaś, o której pismo p. Nowakowskiego wspomina, wcale się uczniowie nie uczą, a zatem dalszy poczet nieprawdziwego zarzutu.

Sprawdzając jakość i zapas gotowego, wypalonego wyrobu, zauważała komisya co do jakości, że:

1. wiele naczyń wskutek błędnego toczenia miało wklęśnięte dna po wypaleniu;

2. więcej jak $^1/_3$ część wyrobów matowych (o polewie bez połysku) świadczy, że werkmistrz nie prowadzi wypalania wyrobów racyonalnie, i że próbek wypalenia często nie ciągnie tylko spuszcza się na ocenę podług koloru żaru, którą okoliczność przy egzaminowaniu uczniów z nauki wypalania wyrobów stwierdzono.

Wskutek takiego błędnego wypalania wyrobów nietylko ponosi zakład porembski szkodę materyalną, ale uczniowie nie mogą się tak doniosłej dla czeladnika czynności, jak dobrego wypalenia wyrobów, nauczyć.

Co do zasobu gotowych wyrobów, to takowy jest za wielki, bo przeszło 500 zł. wynoszący. Komisya poleciła przeto kierownikowi p. Goligowskiemu energiczniejsze zajęcie się rozprzedażą wyrobów, tem bardziej, że publiczność wyroby zakładu porembskiego chętniej kupuje jak niekrajowe, gdyż wyroby porembskie są wytrzymalsze w użyciu jak zagraniczne i tańsze.

Warsztat garncarski naukowy w Porembie nie cieszy się tak u garncarzy jak i inteligencyi tamtejszej dobrą opinią. Z niechęci osobistej do kierownika zakładu p. Antoniego Goligowskiego rozszerza werkmistrz p. Tytus Sławiński o zakładzie tak między garncarzami jak i inteligencyą ujemne, zmyślone fakta. Tem tłomaczyć należy pismo p. Nowakowskiego, niedokończenie kursu majsterskiego przez garncarza Jana Miękińskiego z Alwerni, chwilowe ustąpienie Ziętarskiego Błażeja z Zalasa z kursu majsterskiego i wystąpienie niektórych uczniów.

Zważywszy okoliczności niniejszem sprawozdaniem objęte, komisya inspekcyjna wnosi:

1. Werkmistrzowi p. Tytusowi Sławińskiemu wypowiedzieć zajmowane stanowisko z terminem, by je 15. września 1891. t. j. z końcem roku szkolnego opuścił.

2. Wypłacić p. Tytusowi Sławińskiemu 15. września 1891. tytułem odprawy za 2½ roku pełnionych obowiązków werkmistrza dwumiesięczną jego płacę t. j. 100 zł. w. a.

3. Powołać na miejsce p. Tytusa Sławińskiego garncarza z Alwerni, obecnie zastępcę laboranta stacyi p. Franciszka Miękińskiego z płacą miesięczną 35 zł. i 7 zł. w. a. na pomieszkanie i tytułem zastępcy werkmistrza, niemniej z prawem awansu po roku na werkmistrza z płacą dotychczasowego werkmistrza p. Tytusa Sławińskiego.

4. Udzielić odpis tego sprawozdania lub jego treść Radzie powiatowej chrzanowskiej do wiadomości z zaznaczeniem, by zastępcy swemu mogła Rada powiatowa dać wskazówki odpowiedne do przedmiotowego traktowania sprawy warstatu garncarskiego naukowego w Porembie.

We Lwowie dnia 26. lipca 1891.

Julian Zacharjewicz. *Edmund Krzen,*
dyrektor stacyi keramicznej.

Odpis odezwy

c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie z dnia 29. listopada 1890 l. 12.645 do Wydziału krajowego w sprawie c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Swiątnikach.

W ślad mojej odezwy z 10. lipca 1890 l. 7189/pr., mam zaszczyt zawiadomić Świetny Wydział krajowy, że JE. p. Minister wyznań i oświecenia powziął w sprawie rozszerzenia c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Swiątnikach wedle reskryptu z dnia 23. listopada 1890 l. 17968 następujące postanowienia: Celem przeprowadzenia zarządzeń w tej sprawie, przewidzianych w reskrypcie ministeryalnym z 14. czerwca 1890 l. 8545, który miałem zaszczyt zakomunikować Świetnemu Wydziałowi krajowemu odezwą na wstępie wspomnianą, polecił JE. p. Minister wyznań i oświecenia inżynierowi cywilnemu p. Fritzowi F. Maierowi, aby wspólnie z kierownikiem szkoły ślusarskiej Kazimierzem Bruchnalskim ułożył wykaz potrzeb szkoły, będących w związku z wspomnianem jej rozszerzeniem i uwzględnił przy tem tę okoliczność, aby wydatki, które w tym względzie skarb państwa ponosić będzie musiał, a które jako wydatki nadzwyczajne mają być preliminowane, przynajmniej na cztery lata mogły być rozłożone. Wywiązując się z tego polecenia przedłożył inżynier Maier sprawozdaniem z 27. czerwca 1890 kosztorys zaopatrzony w odpowiednie oferty, na podstawie którego JE. p. Minister skarbu w porozumieniu z JE. p. Ministrem wyznań i oświecenia zezwolił, aby na wewnętrzne urządzenie rozszerzonej szkoły ślusarskiej w Świątnikach użyto sumy najwyżej dwudziestu jeden tysięcy pięciuset (21.500) zł. a. w. Wysokie c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia zamierza tę sumę rozdzielić na lat pięć w ten sposób, aby na

rok	1891	kwotę	2.000 zł.
„	1892	„	5.000 „
„	1893	„	5.000 „
„	1894	„	5.000 „
„	1895	„	4.500 „

wstawiono do budżetu c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach jako kredyt nadzwyczajny. Skutkiem tego sprawienie wszystkich w kosztorysie wymienionych urządzeń, względnie pokrycie odnośnych kosztów będzie mogło nastąpić w ciągu lat pięciu. Ze względu na zamierzone rozszerzenie planu naukowego w rzeczonej szkole, postanowiło następnie Wysokie c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia, począwszy od r. 1891, wstawiać do budżetu tej szkoły rocznie kwotę 1.000 zł. tytułem remuneracyi dla ustanowić się mającego nauczyciela rysunków, podczas gdy innym nauczycielom szkoły świątnickiej podwyższono pobory już reskryptem ministeryalnym z 13. czerwca r. b. l. 12.251. JE. p. Minister zaznaczył jednak wyraźnie, że poczynienie wszelkich dalszych zarządzeń w sprawie rozszerzenia zakresu nauki w c. k. zawodowej szkole ślusarskiej w Świątnikach czyni zawisłem od dostarczenia odpowiednich lokalności tak na umieszczenie samego zakładu, jakoteż na mieszkanie dla funkcyonaryuszów szkoły, i że nie przedsięweźmie żadnego dalszego kroku w pomienionym kierunku, dopóki nie będzie miał pewnej

rękojmi, że kraj w pewnym dokładnie oznaczonym terminie zrealizuje zastrzeżone w reskrypcie ministeryalnym z dnia 14. czerwca b. r. l. 8.545 żądania co do dostarczenia wspomnionych ubikacyj. Celem uchylenia możliwych trudności w tej mierze i udzielenia ewentualnie potrzebnych wyjaśnień, wydelegował JE. p. Minister wyznań i oświecenia inżyniera p. Maiera ponownie do Lwowa z poleceniem, aby się w sprawie rozszerzenia szkoły świątnickiej porozumiał bliżej z pp. członkami Świetnego Wydziału krajowego, a w szczególności z Świetną Komisyą krajową dla spraw przemysłowych. — P. Fr. Maier przybywszy do Lwowa przedstawił mi się w dniu dzisiejszym, jutro zaś zamierza konferować z Świetnym Wydziałem krajowym i ze Świetną Komisyą krajową dla spraw przemysłowych.

W sprawie wyjednania subwencyi państwowej w kwocie 7.000 zł. na budowę drogi komunikacyjnej ze Świątnik do Mogilan, oznajmił JE p. Minister wyznań i oświecenia, że odnośną rekwizycyę Świetnego Wydziału krajowego względnie Wydziału powiatowego w Wieliczce, odstąpił z poparciem Wysokiemu c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych. W końcu mam zaszczyt nadmienić, że odezwę Świetnego Wydziału krajowego z 24. października 1890 l. 42.718 w sprawie przeznaczenia funduszu na budowę szkoły świątnickiej przedłożyłem JE. p. Ministrowi wyznań i oświecenia przed nadejściem powołanego na wstępie reskryptu, że zaś o uchwale Sejmu krajowego powziętej w tym przedmiocie dnia 18. listopada, a zakomunikowanej mi szacownem pismem z 18. listopada 1890 l. s. 920. (nadeszłem tutaj dnia 24. listopada b. r.) nie omieszkam p. Ministra uwiadomić.

D. j. w.

Załącznik XI. do sprawozdania z czynności Komisyi kraj. dla spraw przemysłowych.

Odezwa

c. k. Namiestnictwa z dnia 17. grudnia 1890. l. 88.895 w sprawie projektowanej c. k. szkoły zawodowej kowalskiej w Sułkowicach.

Powołując się na szacowne odezwy z dnia 15. listopada 1889 l. s. 1104, z dnia 12. kwietnia 1890 l. 13.989 i z dnia 11. sierpnia 1890 l. 35.235 oraz na pismo pana Marszałka krajowego z dnia 18. listopada 1890 l. s. 920, mam zaszczyt zawiadomić Świetny Wydział krajowy w ślad moich pism z dnia 29. kwietnia 1890 l. 4.485/pr. i z dnia 19. sierpnia 1890 l. 9.188/pr., że jego Ekscelencya pan Minister wyznań i oświecenia według reskryptu z 23. listopada 1890 l. 18.707 (nadeszłego dnia 28. listopada b. r.) powziął w sprawie urządzenia szkoły fachowej przemysłu kowalskiego w Sułkowicach następujące postanowienia:

Badania przeprowadzone z polecenia Wysokiego c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia wykazały, że akcya państwowa w celu poparcia i podniesienia przemysłu domowego kowalskiego w Sułkowicach i okolicy jest pożądaną i usprawiedliwioną.

Jego Ekscelencya pan Minister zakreślił w tym względzie następujący program, którego przeprowadzenie zależeć będzie od dopełnienia warunków niżej przytoczonych.

Przedewszystkiem zauważył pan Minister, że odnośne zarządzenia na razie byłyby przeprowadzone tylko na próbę, a polegałyby na prowizorycznem urządzeniu w Sułkowicach szkoły fachowej z warsztatem instrukcyjnym (nie warsztatem wzorowym) dla grubszych wyrobów z żelaza (Grobeisenwaaren-Erzeugung) a to, jako filii c. k. szkoły fachowej ślusarskiej w Świątnikach.

Nauka praktyczna w tym zakładzie, który miałby być dostępnym nie tylko dla młodzieży, lecz także dla samoistnych przemysłowców, polegałaby na demonstrowaniu nowych technicznych sposobów i pouczaniu, jak należy w przemyśle kowalskim obchodzić się z najgłówniejszemi maszynami i nowoczesnemi narzędziami, i jak je najkorzystniej zużytkowywać dla obrotu przemysłowego tak domowego, jakoteż w spółce prowadzonego.

Po tem udzielonoby tak, jak w Świątnikach na podstawie odpowiedniego regulatywu wykształconym już samoistnym przemysłowcom, oraz spółce kowalskiej pozwolenia do używania w obrocie własnym maszyn i narzędzi zakładowych.

Wyposażenie zakładu w celach nauki praktycznej ograniczałoby się do najniezbędniejszych środków technicznych, maszyn i narzędzi dla grubszych robót kowalskich, a nastąpiłoby to częścią przez odstąpienie urządzeń warsztatowych i narzędzi ze szkoły świątnickiej częścią przez sprawienie nowych.

Przy sprawieniu nowych urządzeń będzie uwzględnioną ta ewentualność, iżby zakupione maszyny i narzędzia w razie, jeżeliby wspomniana akcya w Sułkowicach nie odnosiła pożądanych skutków, mogły być zaraz użyte w warsztatach mechanicznych państwowych szkół przemysłowych i w szkołach fachowych.

Później mógłby być także sprawiony dobry zbiór wzorowych wyrobów kowalskich.

Nauka teoretyczna miałaby się ograniczyć do bardzo skromnych rozmiarów i obejmować jedynie rysunki geometryczne i zawodowe, rachunkowość przemysłową i główne elementa korespondencyi przemysłowej.

Szkoła filialna w Sułkowicach pozostawałaby na razie pod kierunkiem naczelnym kierownika c. k. szkoły fachowej w Świątnikach.

Dla bezpośredniego kierownictwa zakładu będzie ustanowiony zdolny praktyk, któremu będą przydani dla nauki praktycznej jedynie werkmistrze. Gdyby praktyk szkołą kierujący nie był zdolnym lub nie mógł udzielać nauki w przedmiotach teoretycznych wyżej wymienionych, w takim razie będzie potrzeba o tę naukę postarać się w inny sposób.

Od powodzenia tej akcyi początkowej przedsięwziętej na próbę zależeć będą dalsze zarządzenia.

Środki pieniężne, jakie wysokie c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia na wspomnianą akcyę początkowo przeznaczyć zamierza, są następujące:

Wydatki zwyczajne.

1. Remuneracya dla kierownika szkoły fachowej w Świątnikach za naczelne kierownictwo rocznie	200 zł.
2. Remuneracya dla bezpośredniego kierownika szkoły w Sułkowicach .	1.200 zł.
3. Remuneracya dla dwóch werkmistrzów po 800 zł. rocznie . . .	1.600 zł.
4. Potrzeby naukowe: rocznie	600 zł.
5. Potrzeby kancelaryjne i wydatki obrotowe: rocznie	600 zł.
Suma. . . .	4.200 zł.

Wydatek nadzwyczajny.

Na pierwsze urządzenie: . . . . . 10.000 zł.

Na pokrycie remuneracyj wyżej pod 1—3 wymienionych wstawiło wysokie c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia w porozumieniu z wys. c. k. Ministerstwem skarbu do preliminarza r. 1891 ratę kwartalną, na pokrycie zaś wydatków pod 4. i 5. wymienionych kwoty całoroczne. Wydatek nadzwyczajny ma być w następujący sposób na cztery lata rozdzielony:

r. 1891	. . . . .	800 zł.
„ 1892	. . . . .	3.200 „
„ 1893	. . . . .	3.000 „
„ 1894	. . . . .	3.000 „

Pan Minister wyznań i oświecenia zaznaczył jednak wyraźnie, że musi wszelkie dalsze kroki w sprawie niniejszej uczynić zależnymi od dopełnienia warunków poniżej wymienionych.

Przedewszystkiem musi być pewność, że kraj z początkiem roku szkolnego 1891/92 nie tylko dostarczy odpowiedniego budynku na prowizoryczne umieszczenie zakładu, lecz także o to się postara, aby nauczyciele i pomocnicy dla szkoły ustanowieni otrzymali w miejscu zakładu pomieszkania stosowne i odpowiedne ich stanowisku.

Uchwała sejmowa z 15. listopada 1889 zakomunikowana Rządowi pismem Marszałka krajowego z 15. listopada 1889 l. s. 1.105 dała przynajmniej początek zadawalniającemu rozwiązaniu pierwszej z tych kwestyj; co do pomieszkań nadmienił p. Minister, że nie żąda, aby kraj dostarczył ich personalowi nauczycielskiemu bezpłatnie, lecz pozostawia uznaniu Reprezentacyi kraju żądanie od nauczycieli i pomocników nauczycielskich opłaty czynszu za mieszkania, odpowiadającego stosunkom miejscowym.

Winienem tutaj nadmienić, że intencye wysokiego c. k. Ministerstwa co do kwestyj właśnie wspomnianych wyjaśnił już bliżej PP. Członkom Świetnego Wydziału krajowego i Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych inżynier cywilny pan Fritz F. Maier, wysłany przez wys. Ministerstwo w ostatnim czasie do Lwowa w niniejszej sprawie, tudzież w sprawie szkoły świątnickiej.

Dalszym warunkiem, jakie wysokie c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty zastrzegło w sprawie urządzenia zakładu w mowie będącego, jest dostarczenie oświetlenia, opału i obsługi przez czynniki niepaństwowe. Wedle szacownej odezwy z 30. lipca 1889 l. 30.252 zobowiązał się Świetny Wydział krajowy imieniem funduszu krajowego do dostarczania dla szkoły kowalskiej w Sułkowicach prócz lokalności także oświetlenia zwykłego (nietechnicznego), opału i obsługi w zastępstwie czynników miejscowych; przeto i ten ostatni warunek byłby dopełniony.

Wreszcie przyjął p. Minister do wiadomości uchwałę Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie zakomunikowaną sprawozdaniem z 25. lipca 1889 l. 929, wedle której ta Izba zobowiązała się w razie urządzenia zakładu naukowego przemysłowego w Sułkowicach uiszczać na rzecz tego zakładu kwotę 300 zł. rocznie.

Doszło do wiadomości wysokiego c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia, że Świetny Wydział krajowy dał kierownikowi c. k. szkoły fachowej w Świątnikach, Kazimierzowi Bruchnalskiemu nieograniczone upoważnienie do nadzoru i wykonywania kontroli nad spółką kowalską w Sułkowicach, oraz że jednocześnie polecono p. Dr. Ferdynandowi Weiglowi, członkowi Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, aby rzeczoną spółkę uwiadomił ustnie o zamiarze wysokiego c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty ustanowienia werkmistrza dla pouczania kowali sułkowickich oraz, aby swoim osobistym wpływem na miejscu spowodował ułatwienie werkmistrzowi jego zadania.

Co do upoważnienia danego p. Bruchnalskiemu, jeżeli ono istotnie nastąpiło, wyraził p. Minister zdziwienie, że Świetny Wydział krajowy poprzednio nie zasięgnął zezwolenia Wysokiego c. k. Ministerstwa na użycie organu państwowego do wspomnianych czynności.

Zarazem oznajmił p. Minister, że trudno przypuścić, aby p. Bruchnalski mógł wykonywać powierzone sobie funkcye uciążliwe i ze stratą czasu połączone bez zaniedbania swoich obowiązków nauczyciela zawodowego, że przeto nie może na razie udzielić p. Bruchnalskiemu pozwolenia do przyjęcia tych funkcyj.

Dla usunięcia ewentualnej wątpliwości pan Minister zaznaczył wyraźnie, że przed wypełnieniem wyżej wymienionych warunków nie mógłby wysłać do Sułkowic jakiejkolwiek siły nauczycielskiej lub roboczej w innym celu, jak tylko dla informacyi.

Atoli według oznajmienia p. Ministra już obecnie zachodzi potrzeba oglądnięcia się za zdolnemi osobami, któreby można przeznaczyć na kierownika i na werkmistrzów w przyszłej szkole filialnej w Sułkowicach; tym osobom należałoby bowiem ewentualnie dać jeszcze sposobność zupełnego wykształcenia się do ich przyszłego powołania.

W celu przedstawienia p. Ministrowi wniosków odpowiednich w tym względzie, udaję się równocześnie do Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych o objawienie zdania, które osobistości możnaby zaproponować na owe posady.

Również od kierownika c. k. szkoły fachowej w Świątnikach, p. Bruchnalskiego, zażądałem w myśl polecenia p. Ministra wniosków w tej mierze.

P. Minister polecił c. k. Namiestnictwu, aby go o każdej sprawie, tyczącej się szkół fachowych w Sułkowicach lub Świątnikach i o wszelkich odnośnych postanowieniach wys. Sejmu i Świetnego Wydziału krajowego niezwłocznie zawiadamiało; upraszam przeto Świetny Wydział krajowy, aby mi wszelkie swoje zarządzenia, z rzeczonymi zakładami w jakimkolwiek związku będące, bez odwłoki komunikować zechciał, a również Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych ten sposób postępowania zalecił. Lwów, dnia 17. grudnia 1890.

Załącznik XII. do sprawozdania z czynności Komisyi kraj. dla spraw przemysłowych

Kilka uwag

o potrzebie i zadaniu Towarzystwa handlowego w naszym kraju.

Kto bez uprzedzenia i z wiarą przygląda się rozwojowi stosunków ekonomicznych naszego kraju, ten nie może nie dopatrzyć się stałej poprawy tych stosunków i postępu w krajowej działalności. Może ten postęp nie jest tak szybkim, jakby pragnąć wypadało, ale niezawodnie jest statecznym i w skutkach już widocznym.

Stałe podnoszenie się wartości ziemi, coraz gęstsze i poważniejsze zabudowywanie się miast i miasteczek, rozbudzanie się życia przemysłowego i ducha przedsiębiorczości, poprawa i pomnożenie środków komunikacyjnych, powstawanie obok licznych drobnych, także większych i poważniejszych zakładów kredytowych, wzrost wkładek oszczędności, wzmaganie się siły konsumcyjnej dla efektów lokacyjnych, ułatwienie i coraz rozsądniejsze korzystanie z kredytu,

wreszcie rozgałęzione w całym kraju poczucie potrzeby pracy produkcyjnej i zastanawiania się nad potrzebami kraju i społeczeństwa — oto dowody poprawy i postępu.

Również wzrasta wiara we własne siły i w możność zdziałania czegoś pożytecznego na większą skalę, a dowody tego: powstanie i niezwykły rozrost instytucyi takich, jak galicyjskie Towarzystwo kredytowe ziemskie, Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń, Kasy oszczędności miasta Lwowa i Krakowa; dowodem świeża wielka a świetna operacya propinacyjna, finansowanie krajowych pożyczek począwszy od roku 1883, jakoteż wielkie konwersye listów zastawnych i stosunkowo łatwe plasowanie nowych emisyj hipotecznych.

Dowodem pewnej troskliwości o dobro publiczne są udałe likwidacye Zakładu włościańskiego i krakowskiego, a największym może rozwój przemysłu naftowego, spoczywającego przeważnie w rękach krajowych, a rozpoczętego niemal bez kapitału, bez środków a jedynie z wiarą, że w pracy, charakterze i rozumie ludzkim spoczywa także kapitał silny a potężny.

Początki przemysłu tkackiego obok keramicznego, koszykarskiego i innych świadczą, że warunki rozwoju czynności przemysłowej dane są w naszym kraju. Nawet rozwój działalności krajowej Komisyi przemysłowej świadczy, że przy usilności i drobnymi środkami nie jedno zdziałać można.

Jeżeli zaś zajrzymy do rządności indywidualnej, to dopatrzyć się musimy i tutaj pewnej poprawy stosunków. Coraz liczniej widzimy po dworach wiejskich organizujący się handel nabiałem, rozgałęziającą się produkcyą masła wywozowego, serów, produkcyą i handel drobiem, ochronę i korzystanie z dziczyzny i t. p. ubocznych dochodów gospodarstwa rolnego. Najświetniejszym jednak dowodem otrzeźwienia społecznego jest nader rozważne użycie funduszu, którego dostarczyło wykupno prawa propinacyi.

Wszystko to zdolnem jest obudzić wiarę, że każde przedsiębiorstwo, byle zdrowe a pożyteczne, w kraju naszym udać się może, i że na nie znajdzie się i kapitał potrzebny i dobre siły robocze.

Całe społeczeństwo widzi dziś jedynie zbawienie ekonomiczne w podniesieniu przemysłu krajowego. Najgłówniejszą jednak dźwignią, największym tegoż przemysłu protektorem jest dobrze zorganizowany handel. To też niezaprzeczenie na największą krytykę zasługujący handel galicyjski najwięcej zdyskredytował firmę galicyjską i najbardziej szkodzi wszelakiej produkcyi krajowej.

Sąsiednie Węgry, pod wielu względami nas wyprzedzające, w tym niedostatku handlu swego — zresztą do naszego podobnego — dopatrzyły się widocznie także szkodliwości dla produkcyi krajowej i założyły węgierskie akcyjne Towarzystwo handlowe, którego pożyteczna działalność już dzisiaj zaprzeczyć się nie da.

Przedkładając projekt statutu galicyjskiego akcyjnego Towarzystwa handlowego, żywimy niepłonną nadzieję, że instytucya ta odda wielkie usługi produkcyi krajowej, że ją podnieci i że jej nie jedną nową wskaże dziedzinę.

Instytucya taka może mieć szerokie pole działania, a jeśli będzie prowadzona rozważnie, bez gorączkowości i ściśle, a wolną będzie od czynników, szukających niewłaściwych i zbyt wygórowanych korzyści — nie potrzebuje wcale być instytucyą ryzykowną. Jeżeli zaś ograniczy się do handlu pierwszymi produktami i przetworami — nie tylko nie zaszkodzi handlowi drobnemu, który prawie wyłącznie jest źródłem dochodu dla krajowych warstw handlujących, ale i owszem odda mu usługi znaczne, do pewnego stopnia uszlachetni ten handel, a z czasem poprawić mu zdoła i reputacyą po za krajem.

Jednym z pierwszych interesów projektowanej instytucyi powinno być zorganizowanie handlu solą, co przedewszystkiem przyniesie pożytek najszerszym i najbiedniejszym warstwom społecznym, a więc od razu przekona kraj o pożyteczności tej instytucyi.

Interes ten wedle znajdujących się w naszych rękach obliczeń nie powinien nawet być bez korzyści dla samejże instytucyi, a przy życzliwości ze strony c. k. Rządu, nie będzie wymagał znacznych wkładów — manipulacya zaś, choć utrudniona, będzie mogła być uproszczoną, więc też interes ten, niezaprzeczenie najogólniejszego dla kraju znaczenia, uważać należy na początek za najwłaściwszy i stosunkowo za najłatwiejszy dla młodej tej instytucyi.

Z początku może przyjdzie ograniczyć się do handlu warzonką — jednakowoż z czasem zwrócić należy uwagę także i na sól kamienną. Wcześnie już pomyśleć należy o ułatwieniu w nabywaniu soli bydlęcej dla rolników, jakoteż staranną opieką otoczyć kainit i oddać go na usługi produkcyi rolnej.

Organizacya handlu i otwarcie dróg zbytu w kraju i po za krajem dla przemysłu domowego i zakładanie w tym celu bazarów krajowych jakoteż reprezentacyj na obcych placach, ułatwi w wysokim stopniu działalność tak krajowej Komisyi przemysłowej, jak i licznych jednostek w różnych stronach kraju nad odrodzeniem tegoż przemysłu nie bez skutku już pracujących.

Wielką dla rolnictwa pomocą, a jednym z najważniejszych zadań projektowanej instytucyi, będzie zorganizowanie handlu produktami rolnymi i spirytusem, wynajdywanie nowych dróg zbytu i organizowanie dostaw dla armii, co łatwiej będzie dla wielkiej instytucyi krajowej, aniżeli dla dotychczasowych spółek rolniczych.

Również i spółkom rękodzielniczym zdoła taka instytucya pośredniczyć w dostawach dla armii i w ogóle dla skarbu państwowego.

Niepomiernej doniosłości byłoby ujęcie w rękę i zorganizowanie handlu naftą galicyjską i wyrobienie jej własnej renomowanej marki na obcych placach.

Ze zwiększającą się produkcyą krajową otworzyć się mogą nowe drogi dla projektowanej instytucyi, a samo jej istnienie i handlowa organizacya pobudzić będzie zdolną przedsiębiorczość prywatną.

Także nie obcym powinien być tej instytucyi handel importowy, a zwłaszcza towarów i przetworów ogólnie potrzebnych, jak główne artykuły towarów kolonialnych dla mniejszych handlów lokalnych, jak niemniej maszyn rolniczych i rzemieślniczych, jak surowców i półprzetworów, potrzebnych w codziennej produkcyi.

Zresztą zakres działania i środki projektowanej instytucyi określa dość dokładnie przedłożony statut.

Jedynie zauważyć jeszcze wypada, że projekt statutu dlatego domaga się akcyj imiennych i o wysokiej jednostce, aby akcye te nie stały się przedmiotem przetargu publicznego, ale pozostały w rękach budzących zaufanie, że ich właściciele obok godziwego zarobku, mają na oku przedewszystkiem dobro publiczne.

Jeżeli zaś statut projektuje na wstępie tylko emisyą piątej części kapitału akcyjnego, to czyni to raz ze względu, aby z góry już wskazać przyszłej instytucyi tylko stopniowy i powolny jej rozwój, a tem samem zmniejszyć na razie ryzyko; z drugiej strony zaś, ażeby szersze koła naszej społeczności dopiero wtedy angażować do tego interesu, skoro pierwsze kroki pomyślnym uwieńczone zostaną rezultatem.

PRELIMINARZ

wydatków funduszu krajowego

na cele popierania przemysłu w kraju

na rok 1892.

(Rubryka XVI. budżetu krajowego)

zestawiony przez

Komisyę krajową dla spraw przemysłowych.

Część I.

PRELIMINARZE

poszczególnych zakładów.

I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.

1. **Bochnia.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

(Założona w r. 1890.)

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Subwencye:					
a) od gminy	392	500	—	500	Uchwała gminy.
b) od Rządu	388	360	—	360	
c) z funduszu krajowego .	388	360	—	360	
Razem .	1.168	1.220	—	1.220	
Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownictwo	150	150	—	150	
b) nauka	858	890	—	890	Z powodu większej ilości godzin.
2. Środki naukowe	100	120	—	120	
3. Wydatki administracyjne .	60	60	—	60	
Razem .	1.168	1.220	—	1.220	

2. **Brzeżany.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.					
Subwencye:					
a) od gminy	150	150	—	150	
b) od Rady powiatowej .	150	150	—	150	
c) od Rządu	348	360	—	360	
d) z funduszu krajowego .	348	360	—	360	
Pozostałość z r. 1891 . . .	—	—	65	65	Wykazuje Wydział szkolny.
Razem .	996	1.020	65	1.085	
Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownictwo	150	170	—	170	Wniosek Wydziału szkolnego.
b) nauka	726	770	—	770	Z powodu większej ilości godzin.
2. Środki naukowe	50	80	—	80	
3. Wydatki administracyjne .	70	60	—	65	
Razem .	996	1.085	—	1.085	

3. **Drohobycz.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł	Uzasadnienie:
Subwencye:					
a) od gminy	400	400	—	400	
b) od Rady powiatowej .	150	150	—	150	
c) od Tow. zaliczkowego .	50	50	—	50	
d) od Tow. pedagogicznego	15	—	—	—	
e) od Rządu	440	485	—	485	
f) z funduszu krajowego .	440	485	—	485	
Razem .	1.495	1.570	—	1.570	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	150	150	—	150	
b) nauka	1.221	1.300	—	1.300	Z powodu większej ilości godzin.
2. Środki naukowe	50	50	—	50	
3. Wydatki administracyjne. .	74	70	—	70	
Razem .	1.495	1.570	—	1.570	

4. **Gorlice.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

(Szkoła założona w roku 1891.)

Przychód.

Subwencye:				
a) od gminy	—	200	—	200
b) od Rady powiatowej .	—	200	—	200
c) od Tow. zaliczkowego .	—	200	—	200
d) od Rządu	—	400	—	400
e) z funduszu krajowego .	—	400	—	400
Razem .	—	1.400	—	1.400

Rozchód.

1. Płace:				
a) kierownictwo	—	150	—	150
b) nauka	—	1.100	—	1.100
2. Środki naukowe	—	100	—	100
3. Wydatki administracyjne .	—	50	—	50
Razem .	—	1.400	—	1.400

5. **Jarosław.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Subwencye:					
a) od gminy	200	200	—	200	
b) od Rady powiatowej .	100	100	—	100	
c) od Rządu	600	600	—	600	
d) z funduszu krajowego .	600	600	—	600	
Razem .	1.500	1.500	—	1.500	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	1.220	1.220	—	1.220	
2. Środki naukowe	55	55	—	55	
3. Wydatki administracyjne. .	25	25	—	25	
Razem .	1 500	1.500	—	1.500	

6. **Jasło.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	375	375	—	375	
b) od Rządu	418	418	—	418	
c) z funduszu krajowego .	418	418	—	418	
Razem .	1.211	1.211	—	1.211	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	150	150	—	150	
b) nauka	941	941	—	941	
2. Środki naukowe	55	55	—	55	
3. Wydatki administracyjne .	65	65	—	65	
Razem .	1.211	1.211	—	1.211	

7. **Kołomyja.** Szkoła uzupełniająca przemysłowo-handlowa.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Subwencye:					
a) z fund. rzemieślniczego .	300	330	—	330	Wniosek Wydziału szkolnego.
b) od gminy	600	600	—	600	
c) od Rady powiatowej .	100	100	—	100	
d) od Kasy oszczędności .	200	300	—	300	Wniosek Wydziału szkolnego.
e) od Rządu	464	464	—	464	
f) z funduszu krajowego .	464	464	—	464	
Opłaty uczniów	80	80	—	80	
Razem .	2.208	2.338	—	2.338	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	250	250	—	250	
b) nauka	1.768	1.898	—	1.898	Z powodu większej liczby godzin.
2. Środki naukowe	150	150	—	150	
3. Wydatki administracyjne .	40	40	—	40	
Razem .	2.208	2.338	—	2.338	

8—11. **Kraków.** (Cztery szkoły).

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	3.685·52	3.685·52	—	3.685·52	
b) z funduszu Dietla . .	45·48	45·48	—	45·48	
c) od Rządu	1.600·—	1.600·—	—	1.600·—	po 400 zł. dla każdej szkoły.
d) z funduszu krajowego . .	1.600·—	1.600·—	—	1.600·—	
Razem .	6.931·—	6.931·—	—	6.931·—	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	400	400	—	400	
b) nauka	5.891	5.891	—	5.891	
2. Środki naukowe	200	200	—	200	
3. Wydatki administracyjne .	440	440	—	440	
Razem .	6.931	6.931	—	6.931	

12. **Lwów.** Izr. szkoła przemysłowa uzupeł. im. M. Bernsteina.

Przychód.	W roku 1891 prelimino-wano zł	Wniosek na rok 1892. Zwy-czajne zł.	Nadzwy-czajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Subwencye:					
a) z fundacyi Marka Bern-steina	1.530	1.530	—	1.530	
b) od Zboru izraelickiego .	100	100	—	100	
c) od Rządu	285	370	—	370	
d) z funduszu krajowego .	285	370	—	370	
Razem .	2.200	2.370	—	2.370	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	300	300	—	300	
b) nauka	1.330	1.330	—	1.330	
2. Lokal i opał	200	200	—	200	
3. Oświetlenie.	130	160	—	160	
4. Usługa	70	60	—	60	
5. Środki naukowe	100	200	—	200	Z powodu większej ilości uczniów.
6. Wydatki administracyjne .	70	120	—	120	Z powodu większej ilości uczniów.
Razem .	2.200	2.370	—	2.370	

13. **Nowy Sącz.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	300	350	—	350	Wniosek Wydziału szkolnego.
b) od Rady powiatowej .	200	300	—	300	Wniosek Wydziału szkolnego.
c) od Kasy oszczędności .	200	200	—	200	
d) od Izby handlowej w Kra-kowie	—	200	—	200	Wniosek Wydziału szkolnego.
e) od Rządu	580	580	—	580	
f) z funduszu krajowego .	580	580	—	580	
Razem .	1.860	2.210	—	2.210	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo . . .	200	200	—	200	
b) nauka	1.410	1.760	—	1.760	Z powodu podziału jednej klasy na dwa oddziały.
2. Środki naukowe	150	150	—	150	
3. Wydatki administracyjne .	100	100	—	100	
Razem .	1.860	2.210	—	2.210	

14. **Podgórze.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

(Założona w roku 1891.)

Przychód.	W roku 1891 prelimino-wano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwy-czajne zł.	Nadzwy-czajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Subwence:					
a) od gminy	—	715	—	715	
b) z funduszu krajowego .	—	500	—	500	
c) od Rządu	—	300	—	300	
Razem .	—	1.515	—	1.515	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	—	150	—	150	
b) nauka	—	1.140	—	1.140	
2. Środki naukowe	—	145	—	145	
3. Wydatki administracyjne .	—	80	—	80	
Razem .	—	1 515	—	1.515	

15. **Przemyśl.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	500	500	—	500	
b) od Rady powiatowej .	300	300	—	300	
c) od Kasy oszczędności .	200	100	—	100	Wniosek Wydziału szkolnego.
d) od Rządu	575	600	—	600	
e) z funduszu krajowego .	575	600	—	600	
Razem .	2.150	2.100	—	2.100	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	250	250	—	250	
b) nauka	1.728	1.680	—	1.680	Wniosek Wydziału szkolnego.
2. Środki naukowe	100	100	—	100	
3. Wydatki administracyjne .	72	70	—	70	
Razem .	2.150	2 100	—	2.100	

16. **Rzeszów.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1891 prelimino-wano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwy-czajne zł.	Nadzwy-czajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Subwencye:					
a) od gminy	200	200	—	200	
b) od Rady powiatowej .	100	100	—	100	
c) od Kasy oszczędności .	200	200	—	200	
d) z funduszu Towarnickiego	200	270	—	270	Wniosek Wydziału szkolnego.
e) od Rządu	405	405	—	405	
f) z funduszu krajowego .	405	405	—	405	
Razem .	1.510	1.580	—	1.580	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	250	250	—	250	
b) nauka	1.030	1.030	—	1.030	
2. Środki naukowe	150	200	—	200	
3. Wydatki administracyjne .	80	100	—	100	
Razem .	1.510	1.580	—	1.580	

17. **Sambor.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

(Szkoła założona 1891 r.)

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	—	400	—	400	
b) od Rządu	—	500	—	500	
c) z funduszu krajowego .	—	500	—	500	
Razem .	—	1.400	—	1.400	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	—	250	—	250	
b) nauka	—	990	—	990	25 godzin tygodniowo po 1 20 zł. przez [illegible]33 tygodnie.
2. Środki naukowe	—	100	—	100	
3. Wydatki administracyjne .	—	60	—	60	
Razem .	—	1.400	—	1.400	

18. **Stanisławów.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Subwencye:					
a) od gminy	250	250	—	250	
b) od Rady powiatowej .	150	150	—	150	
c) od Kasy oszczędności .	100	100	—	100	
d) od instytucyj miejscowych	80	80	—	80	
e) od Rządu	590	590	—	590	
f) z funduszu krajowego .	590	590	—	590	
Z opłat uczniów	50	50	—	50	
Razem .	1.810	1.810	—	1.810	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	250	250	—	250	
b) nauka	1.442	1.442	—	1.442	
2. Środki naukowe	70	70	—	70	
3. Wydatki administracyjne .	48	48	—	48	
Razem .	1.810	1.810	—	1.810	

19. **Stary Sącz.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	470	480	—	480	
b) od Rządu	470	480	—	480	
c) z funduszu krajowego .	470	480	—	480	
Razem .	1.410	1.440	—	1.440	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	125	125	—	125	
b) nauka	1.089	1.155	—	1.155	Z powodu większej ilości godzin.
2. Środki naukowe	140	100	—	100	
3. Wydatki administracyjne .	56	60	—	60	
Razem .	1.410	1.440	—	1.440	

20. **Tarnopol.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

(Założona w roku 1891.)

Przychód.	W roku 1891 prelimino-wano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwy-czajne zł.	Nadzwy-czajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Subwencye:					
a) od gminy	—	400	—	400	
b) z fuuduszu krajowego .	—	500	—	500	
c) od Rządu	—	400	—	400	
Razem .	—	1.300	—	1.300	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	—	150	—	150	
b) nauka	—	850	—	850	
2. Środki naukowe	—	180	—	180	
3. Wydatki administracyjne . .	—	120	—	120	
Razem .	—	1.300	—	1.300	

21. **Tarnów.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	400	400	—	400	
b) od Rady powiatowej .	100	150	—	150	Wniosek Wydziału szkolnego.
c) od Kasy oszczędności .	50	100	—	100	Wniosek Wydziału szkolnego.
d) od Rządu	585	600	—	600	
e) z funduszu krajowego .	595	600	—	600	
Razem .	1.730	1.850	—	1.850	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo. . . .	240	240	—	240	
b) nauka	1.320	1.450	—	1.450	Z powodu większej ilości godzin.
2. Środki naukowe	100	100	—	100	
3. Wydatki administracyjne .	60	60	—	60	
Razem .	1.720	1.850	—	1.850	

22. **Wadowice.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1891 preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Pozostałość z r. 1891. . . .	—	—	234	234	Z powodu późniejszego rozpoczęcia nauki.
Subwencye:					
a) od gminy	400	400	—	400	
b) od Rady powiatowej .	100	100	—	100	
c) od Kasy oszczędności .	200	200	—	200	
d) od Tow. przemysłowego.	35	—	—	—	Wniosek Wydziału szkolnego.
e) od Rządu	310	280	—	280	
f) z funduszu krajowego .	310	280	—	280	
Razem .	1.355	1.260	234	1.494	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	100	150	—	150	Wniosek Wydziału szkolnego.
b) nauka	1.089	1.155	—	1.155	Z powodu większej ilości godzin.
2. Środki naukowe	80	100	—	100	
3. Wydatki administracyjne .	86	89	—	89	
Razem .	13.55	1.494	—	1.494	

23. **Wieliczka.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

(Szkoła założona w r. 1891.)

Przychód.

Subwencye:				
a) od gminy	—	400	—	400
b) od Rządu	—	360	—	360
c) z funduszu krajowego .	—	360	—	360
Razem .	—	1.120	—	1.120

Rozchód.

1. Płace:				
a) kierownictwo	—	120	—	120
b) nauka	—	870	—	870
2. Środki naukowe	—	80	—	80
3. Wydatki administracyjne .	—	50	—	50
Razem .	—	1.120	—	1.120

24. **Żółkiew.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1891. prelimino-wano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwy-czajne zł.	Nadzwy-czajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Subwencye:					
a) od gminy	300	300	—	300	
b) od Rady powiatowej .	200	200	—	200	
c) od Rządu	340	340	—	340	
d) z funduszu krajowego .	340	340	—	340	
Z opłat uczniów	20	20	—	20	
Razem .	1 200	1.200	—	1.200	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownictwo	125	125	—	125	
b) nauka	924	924	—	924	
2. Środki naukowe	100	100	—	100	
3. Wydatki administracyjne .	51	51	—	51	
Razem .	1.200	1.200	—	1.200	

Zestawienie.

	Miejscowość	Subwencya z fund. kraj. w r. 1891. zł.	w r. 1892. zł.	Uwaga
1.	Bochnia . . .	388	360	
2.	Brzeżany . . .	348	360	
3.	Drohobycz . .	440	485	
4.	Gorlice . . .	—	400	nowa.
5.	Jarosław . . .	600	600	
6.	Jasło	418	418	
7.	Kołomyja . . .	464	464	
8—11.	Kraków . .	1.600	1.600	4 szkoły.
12.	Lwów	285	370	
13.	Nowy Sącz . .	580	580	
14.	Podgórze . . .	—	500	nowa.
15.	Przemyśl . . .	575	600	
16.	Rzeszów . . .	405	405	
17.	Sambor . . .	—	500	nowa.
18.	Stanisławów . .	590	590	
19.	Stary Sącz . .	470	480	
20.	Tarnopol . . .	—	500	nowa.
21.	Tarnów . . .	585	600	
22.	Wadowice . . .	310	280	
23.	Wieliczka . . .	—	360	nowa.
24.	Żółkiew . . .	340	340	
25.	Na nowe szkoły, które mają powstać w r. 1892.	2400	3.000	
	Razem	10.798	13.792	

Prócz powyższych szkół są projektowane i w toku rokowań na rok 1892: Brody LW. 28.436/891, Czortków LW. 31.102/891, Kęty LW. 22.578/891, Oświęcim LW. 35.824/891, Sanok LW. 28.796/891, Stryj LW. 30.566/891.

II. Szkoły fachowe i warsztaty naukowe.

A) Szkoły dla wyrobów z drzewa i łoziny.

25. Czerwona Wola. Szkoła koszykarska

(dawniej w Jarosławiu).

Przychód.	W roku 1891. prelimino-wano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwy-czajne zł.	Nadzwy-czajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie.
1. Subwencye:					
a) od gminy m. Jarosławia	100	—	—	—	
b) od Rady powiatowej .	100	200	—	200	
c) z funduszu krajowego .	1.000	840	—	840	
d) od c. k. Rządu . . .	500	500	—	500	
2. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	340	2.500	—	2.500	
Razem .	2.040	4.040	—	4.040	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) nauczyciela	750	400	—	400	
b) pomocnika		80	—	80	
2. Koszta nadzoru		150	—	150	
3. Wydatki kancelaryjne . .	25	50	—	50	
4. Lokal bezpłatny przez J. O. ks. Jerzego Czartoryskiego.	350	—	—	—	
5. Opał i światło	80	140	—	140	
6. Materyał surowy. . . .	—	700	—	700	
7. Farba, trzcina, gwoździe etc.	40	200	—	200	
8. Robotnikom wynagrodzenie.	—	2.000	—	2.000	
9. Stypendya dla uczniów. .	750	—	—	—	
10. Sprzęty i inne	—	220	—	220	
11. Nieprzewidziane wydatki .	45	100	—	100	
Razem .	2.040	4.040	—	4.040	

26. **Jasło.** Szkoła koszykarska.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkoln.	840	1.000	—	1.000	*ad 1.* Preliminuje się więcej na podstawie większego dochodu ze sprzedaży w roku zeszłym, oraz i z powodu większej ilości obecnie do szkoły uczęszczających uczniów.
2. Subwencye:					
a) od gminy	80	—	—	—	*ad 2/a.* Dotychczas gmina dostarczała potrzebny lokal bezpłatnie, obecnie budynek, w którym mieściła się szkoła, został sprzedany, a gmina z powodu zwiększonych wydatków na budowę nowego budynku dla gimnazyum, oświadczyła, że nie jest w możności dostarczenia na razie pomieszczenia dla szkoły koszykarskiej.
b) od Rady powiatowej .	100	100	—	100	
c) od c. k. Rządu . . .	—	200	—	200	*ad 2/c.* Preliminuje się w przypuszczeniu, że c. k. Rząd przychyli się do przedstawienia i udzieli subwencyi.
d) z funduszu krajowego .	350	400	—	400	*ad 2/d.* Preliminuje się więcej o 50 zł. z powodu większej ilości uczniów uczęszczających do szkoły.
Razem .	1.370	1.700	—	1.700	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownictwo	250	250	—	250	
b) wypłata za robotę . .	440	440	—	440	
c) utrzymanie (wikt) chłopców	160	300	—	300	
2. Wynajem lokalu	80	120	—	120	*ad 2.* Wydatek wyższy spowodowany potrzebą wynajęcia lokalu, ponieważ gmina lokalu więcej dostarczać nie może.
3. Opał.	50	60	—	60	*ad 3 i 4.* Wydatek większy z powodu większych potrzeb w nowem pomieszczeniu.
4. Oświetlenie.		20	—	20	
5. a) Materyał surowy . . .	180	200	—	200	*ad 5/a* i *5/b.* Preliminuje się więcej w przypuszczeniu, że c. k. Rząd udzieli żądanej subwencyi. — Kwoty te potrzebne są na zakupno i przyrządzenie materyału surowego: (cięcie, korowanie, przywóz), szuwar, laski (cięcie, przywóz), deski (przywóz). Materyał pomocniczy: trzcina, farby, lakier, plecionki, ramki, gwoździe itp.
b) „ pomocniczy . .	160	260	—	260	
6. Rozmaite inne wydatki . .	40	50	—	50	*ad 6.* Koszta kancelaryjne, portorya, frachtu.
7. Utrzymanie lokalu . . .	10	—	—	—	
Razem .	1.370	1.700	—	1.700	

27. Grybów. Warsztat wzorowy kołodziejstwa.

Przychód.	W roku 1891. prelimino-wano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwy-czajne zł.	Nadzwy-czajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	50	—	50	Z powodu że zakład dopiero otwarty.
2. Subwencye:					*ad 2/a.* Lokal złożony z osobnego budynku, w którym mieści się warsztat, szopy na materyał surowy i przerobiony, oraz na przechowanie gotowych wyrobów, jak również opał, światło i usługę dostarcza gmina m. Grybowa w naturze. Wartość prestacyi tych ocenia gmina na 300 zł.
a) od gminy	300	300	—	300	
b) od Rady powiatowej	300	300	—	300	
c) z funduszu krajowego	2.150	1.200	—	1.200	
Razem	2.750	1.850	—	1.850	

Rozchód.					
1. Płace:					*ad 1/d.* Wyżej z powodu, że nauczycielstwo tutejsze za niższą cenę nauki udzielać nie chce.
a) kierownik	600	600	—	600	
b) administrator	300	300	—	300	
c) nauczyciel religii	50	50	—	50	
d) za naukę powtarzania	120	250	—	250	*ad 2 - 5.* Dostarcza gmina w naturze.
2—5. Wynajem lokalu, opał, oświetlenie i usługa	300	300	—	300	*ad 6.* Wykreślono pozycyę na materyał, gdyż będzie on jeszcze w roku 1891. zakupiony.
6. Materyał	400	—	—	—	
7. Środki naukowe	200	80	—	80	*ad 7.* Papier, ołówki, pióra, wydatki kancelaryjne, kupno reiszeigów.
8. Zakupno narzędzi i sprzętów	600	120	—	120	*ad 8.* Robienie nowych warsztatów, naprawa narzędzi i t. p.
9. Dostawa materyału	60	30	—	30	
10. Rozmaite wydatki	120	120	—	120	*ad 10.* Portorya i potrzeby kancelaryjne.
Razem	2.750	1 850	—	1.850	

28. Touste. Wzorowy warsztat kołodziejstwa.

Przychód.					
Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.700	1.700	—	1.700	
Subwencye:					
a) od Rady powiatowej	350	350	—	350	
b) na stypendya dla uczniów	120	120	—	120	
c) z funduszu krajowego	1.320	1.320	—	1.320	
Razem	3.490	3.490	—	3.490	

Rozchód.					
1. Płace:					*ad 2.* Lokal na pomieszczenie warsztatu kołodziejskiego, lokal na pomieszczenie kuźni, szopy na skład materyałów przyrządzonych, szopy na wyroby gotowe, a wreszcie lokal na skład żelaziwa daje bezpłatnie Wny pan Władysław Fedorowicz.— Pomieszczenie to przedstawia wartość 500 zł.
a) zastępca dyrektora	240	240	—	240	
b) majster kołodziejski	480	480	—	780	
c) podmajstrzy	180	180	—	180	
d) majster kowalski	480	480	—	480	
e) stypendya dla uczniów	120	120	—	120	
2. Wynajem lokalu	—	—	—	—	
3. Opał	20	20	—	20	
4. Oświetlenie	60	60	—	60	*ad 8.* Do uzupełnienia zakładu potrzebna jest koniecznie susznia i parnia do gięcia obodów na koła. W r 1891. wypłaci się pierwszą ratę, zaś w r. 1892. drugą ratę na pokrycie wydatków.
5. Materyał: a) drzewo	500	500	—	500	
b) żelazo	900	900	—	900	
c) koks	250	250	—	250	
6. Środki naukowe	100	100	—	100	
7. Rozmaite inne wydatki	160	160	—	160	
8. Budowa suszarni i parni do gięcia obodów	—	—	—	—	
Razem	3.490	3.490	—	3.490	

29. **Kamionka strumiłowa.** Szkoła krajowa kołodziejstwa i bednarstwa, w połączeniu z kuźnią do kucia wozów.

Przychód.	W roku 1891 preliminowano- zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych:					
a) kołodziejskich. . . .	1.200	1.500	—	1.500	
b) bednarskich	200	300	—	300	
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej. .	1 000	1.000	—	1.000	
b) z fund. kraj. (zwyczajna) .	2.946	3.246	—	3.246	
c) z fund. kraj. (nadzwycz.) .	380	—	300	300	
Razem .	5.726	6.046	300	6.346	

Rozchód.

1. Płace:					*ad 1/a.* Kierownik zajmuje to miejsce od czasu otwarcia zakładu i wypełnia zobowiązania ze wszech miar zadawalająco. — Zakład rozwija się stale, dostarcza dobrych rzemieślników, dostarczył również nauczyciela warsztatu wzorowego w Grybowie.— Kierownik zakładu pan Czyrniański używany bywa przy urządzaniu i wprowadzaniu w życie nowych zakładów tego rodzaju, a jako technik zasługuje również na bardziej odpowiednią płacę.
a) kierownikowi. . . .	780	1.000	—	1.000	
b) katechecie gr. k.. . .	50	50	—	50	
c) katechecie rz. k.. . .	50	50	—	50	
d) nauczycielowi szkoły ludowej	120	120	—	120	
e) majstrowi kołodziejowi .	480	480	—	480	
f) majstrowi bednarzowi .	450	450	—	450	
g) majstrowi kowalowi. .	600	600	—	600	
h) czeladnikowi kołodziejowi	180	180	—	180	
i) czeladnikowi kowalowi .	144	144	—	144	
2. Utrzymanie lokalu i asekuracya budynków. . . .	50	80	—	80	*ad 2* Szkoła asekuruje własnym kosztem budynki i wydatek ten pokrywany był dotychczas z funduszu preliminowanego na wydatki rozmaite, zaś stosownie do reskryptu Wys. Wydziału krajowego z d. 11. marca 1891. l. 8.520 wszystkie wydatki szkolne mają być budżetem przewidziane, wobec czego wydatek na asekuracyę wstawia się obecnie do budżetu i z tego powodu pozycya ta wzrosła.
3. Opał wraz z dostawą . .	40	40		40	
4. Oświetlenie	50	50	—	50	
5. Usługa.	72	72	—	72	
6. Zakupno materyału drzewnego	250	250	—	250	
7. Przybory do pisania i rysunków	130	130	—	130	
8. Wydatki administracyjne jako to: za prowadzenie ksiąg rachunkowych i rozmaite inne wydatki	120	98	50	148	*ad 8.* Wydatek na koszta leczenia uczniów, który rocznie około 50 zł. wynosi, jakoteż wydatek zaprowadzenia kasy chorych w kwocie 60 zł. rocznie jest niezbędny, wobec czego preliminowana na rozmaite wydatki, w których również i powyższe się mieszczą, kwota 120 zł. jako niewystarczająca podwyższa się na 148 zł.
9. Zakupno żelaza	800	700	—	700	
10. „ węgla	230	130	—	130	
11. „ narzędzi i naprawa	50	50	—	50	
12. Dostawa materyałów żelaznych i drzewnych . . .	60	60	—	60	*ad 9 i 10.* Kwotę na wydatki te w zeszłym roku preliminowaną zniża się, gdyż nie zachodzi potrzeba wydatkowania dotychczas preliminowanej kwoty.
13. Wydatki kancelaryjne . .	20	12	—	12	
14. Uczniom 4 roku za wyroby kołodziejskie i bednarskie .	—	—	250	250	*ad 13.* Jak przy poz. 9. i 10.
15. Za wyplatanie, lakierowanie i wybijanie wózków wraz z materyałem	—	300	—	300	*ad 14.* i *15* Kwoty te wydatkowało się dotychczas w rubryce wydatków nieprzewidzianych, obecnie wstawia się wydatki te do budżetu ze względu na reskrypt Wys. Wydziału krajowego L. 3820 1891. (patrz uwaga 2.)
16. Stypendya dla uczniów . .	1.000	1.000	—	1.000	
Razem .	5.726	6.046	300	6.346	

30. **Stanisławów.** Szkoła fachowa dla stolarstwa i tokarstwa, tudzież rzeźby ornamentalnej.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano- zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Dochody własne zakładu. .	15	–	—	—	*ad 1* Wedle statutu uczniowie od opłaty uwolnieni.
2. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	500	500	—	500	
3. Subwencye:					
a) od gminy	100	800	—	800	Gmina tyle na lokal płacić zobowiązała się rokrocznie.
b) od Rady powiatowej .	200	200	—	200	
c) z kasy oszczędności . .	200	200	—	200	Jak dotąd subwencye te zawisły od każdorazowej uchwały.
d) z funduszu krajowego .	1.270	1.500	—	1.500	
Razem .	2.285	3.200	—	3.200	

Rozchód.

1. Płace:					*ad 1/a.* Po zreorganizowaniu zakładu pobierać musi kierownik a równocześnie i nauczyciel stolarstwa płacę w wykazanej wysokości.
a) nauczyciel stolarstwa i kierownik.	360	800	—	800	
b) nauczyciel snycerstwa .	360	360	—	360	
c) nauczyciel rysunków, stylistyki i rachunków. .	200	200	—	200	*ad 1/d.* Kierownik fachowy a równocześnie nauczyciel stolarstwa nie jest w stanie sam prowadzić równocześnie wszystkie książki i korespondencye, potrzebny jest zatem administrator, któryby tę czynność załatwiał.
d) Administracya . . .	100	150	—	150	
2. Wynajem lokalu	400	800	—	800	*ad 2.* Wedle układu płacić będzie gmina, nie będąc w stanie dostarczyć odpowiedniego lokalu w naturze, rocznie subwencyę w wysokości 800 zł. na potrzeby szkoły, wskutek czego *ad 3. 4. 5.* wydatki na opał, oświetlenie i usługę pokryć trzeba będzie z dochodów ogólnych.
3. Opał		100	—	100	
4. Oświetlenie		50	—	50	
5 Usługa		120	—	120	
6. Materyał	300	300	—	300	
7. Środki naukowe	200	150	—	150	
8. Rozmaite inne wydatki . .	180	70	—	70	
9. Zapomogi dla uczniów . .	170	100	—	100	Zamiast $^1/_3$ z robót zaprowadzono zapomogi uczniom.
10. Nagrody dla uczniów . .	15	—	—	—	
Razem .	2.285	3.200	—	3.200	

31. Żywiec. Krajowy warsztat wzorowy stolarski i wyrobu zabawek dziecinnych.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	350	600	—	600	Z robót które zakład ma w zamówieniu i których się spodziewa, wreszcie ze sprzedaży zabawek.
2. Subwencye:					
a) od gminy	200	200	—	200	
b) od Rady powiatowej. .	100	100	—	100	
c) z funduszu krajowego .	2.235	1.235	—	1.235	
3. Materyał miękki i bukowy od gminy.	300	300	—	300	
Razem .	3.185	2.435	—	2.435	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownika	800	800	—	800	
b) Instruktora fachowego .	600	600	—	600	
c) Nauczyciela geometryi i rysunków	150	150	—	150	
d) Nauczyciela języka polskiego i korespondencyi .	200	100	—	100	*ad d. e. f.* Ponieważ szkoły wieczornej w Żywcu nie ma, przeto zakład jest zmuszony przyjmować nauczycieli za osobnem wynagrodzeniem dla tych przedmiotów.
e) Nauczyciela języka niemieckiego	150	100	—	100	
f) nauczyciela rysunków wolnoręcznych.	—	150	—	150	
2. Wynajem lokalu	—	—	—	—	Dostarcza gmina.
3. Opał	—	—	—	—	Dostarcza gmina.
4. Oświetlenie	—	—	—	—	Dostarcza gmina.
5. Usługa	—	—	—	—	Dostarcza gmina.
6. Materyał	500	—	—	—	*ad 2. 3. 4. 5.* Lokal i przynależności dostarczane przez gminę reprezentują wartość około 1.000 zł. Subwencya gminy wynosi zatem wraz z zasiłkiem w gotówce (200 zł.) i wartością dostarczonego materyału (300 zł.), razem 1.500 zł.
7. Środki naukowe	100	—	—	—	
8. Środki pomocnicze warsztatowe	60	—	—	—	
9. Przybory dla uczniów ubogich	25	35	—	35	*ad 6. 7. 8.* i *10.* Do tych pozycyj nic się nie wstawia, gdyż potrzeby w nich wymienione zostaną pokryte jeszcze w r. 1891.
10. Uzupełnienie narzędzi . .	250	—	—	—	
11. Wypłaty dla uczniów za roboty	200	350	—	350	
12. Rozmaite wydatki . . .	150	150	—	150	
Razem .	3.185	2.435	—	2.435	

B) Szkoły garncarskie.

32. Kołomyja. Krajowa szkoła garncarstwa.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.280	1.300	—	1.300	
2. Subwencye:					
a) od gminy	528	528	—	528	Kwota 528 zł. reprezentuje wartość dostarczonego przez gminę m. Kołomyi lokalu, opału i światła.
b) od Rady powiatowej. .	50	—	—	—	
c) od c. k. Rządu . . .	1 000	1.800	—	1 800	
d) z funduszu krajowego .	2.500	1.700	—	1.700	
Razem .	5.358	5.328	—	5.328	
Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownika	1.000	1.000	—	1.000	
b) nauczyciela rysunków .	800	800	—	800	
c) przodownika do nauki toczenia i formowania naczyń	480	480	—	480	
d) werkmistrza do nauki wypalania naczyń i kaflarstwa	600	600	50	650	Nadzwyczajne 50 zł. stanowi wynagrodzenie od paleń, na mocy uchwały Wys. Wydziału krajowego.
2. Wartość lokalu, opału i oświetlenia	528	528	—	528	
3. Usługa	300	300	—	300	
4. Materyał	400	600	—	600	Tyle wydano w r. 1890.
5. Środki naukowe i inwentarz	200	170	—	170	*ad 5.* Wydatki na piece, toczydła i inne narzędzia w rozszerzonym budynku pokryte będą jeszcze w r. 1891.
6. Rozmaite inne wydatki . . .	250	200	—	200	
7. Wynagrodzenie uczniów . .	400	400	—	400	
8. „ robotników dziennych do grubszych zajęć .	200	200	—	200	
9. Koszta wprowadzenia nauki kaflarstwa i dachówek . .	200	—	—	—	
Razem .	5.358	5 278	50	5.328	

33. Poremba. Wzorowy warsztat garncarski.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	500	500	—	500	
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej. .	50	50	—	50	
b) od c. k. Rządu . . .	1.000	1.800	—	1.800	Na wybudowanie 2go pieca do wypalania naczynia kamionkowego i zakupno tokarni dla sporządzania modeli na szlachetniejsze wyroby kamionkowe.
c) z funduszu krajowego .	2 400	1.544	—	1.544	
3. Od hr. J. Szembeka na opał szkoły i zapłatę stróża . .	150	150	—	150	
Razem .	4 100	4 044	—	4.044	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownik warsztatu. .	900	900	—	900	
b) werkmistrz warsztatu .	600	600	—	600	
c) pomieszkanie werkmistrza	—	84	—	84	
d) pomieszkanie dla kierownika	—	120	—	120	
e) nauczyciel modelowania.	800	—	—	—	
2. Wynajem lokalu	240	240	—	240	
3. Opał	80	80	—	80	
4. Oświetlenie	50	50	—	50	
5. Usługa.	120	120	—	120	
6. Materyały	100	100	—	100	
7. Środki naukowe	300	150	—	150	
8. Rozmaite inne wydatki. .	50	50	—	50	
9. Opał pieców technicznych .	250	250	—	250	
10. Tantyemy dla uczniów . .	460	250	—	250	
11. Tantyemy dla nauczycieli .	150	150	—	150	
12. Na wybudowanie pieca . .	—	—	600	600	
13. Na kurs dla majstrów i starszej czeladzi	—	—	300	300	
Razem .	4.100	3.144	900	4.044	

34. Touste. Wzorowy warsztat garncarski.

Przychód.

	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	300	539	—	539	
2. Subwencya z funduszu krajowego	900	900	—	900	
3. Pokrycie niedoboru przez WP. Władysława Fedorowicza .	565	300	—	300	WP. Władysław Fedorowicz zobowiązał się z własnych funduszów pokrywać do wysokości 300 zł. niedobory zakładu, jakie okażą się po dostarczeniu ze strony kraju zasiłku rocznego w kwocie 900 zł.
Razem .	1.765	1.739	—	1.739	

Rozchód.

1. Płace:					
a) majster garncarski . .	600	600	—	600	
b) administrator	100	100	—	100	
c) podmajstrzy	200	200	—	200	
d) przodownikom . . .	160	214	—	214	
2. Wynajem lokalu	80	—	—	—	Lokalu na szkołę dostarcza bezpłatnie WP. W. Fedorowicz.
3. Opał.	150	180	—	180	
4. Oświetlenie.	25	25	—	25	
5. Usługa	80	80	—	80	
6. Materyał	240	240	—	240	
7. Środki naukowe	50	50	—	50	
8. Rozmaite inne wydatki . .	50	50	—	50	
9. Sprawienie 2 warsztatów .	30	—	—	—	
Razem .	1.765	1 739	—	1.739	

C) Szkoły dla wyrobów ze skóry.

35. **Uhnów.** Wzorowy warsztat szewski.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	100	—	100	
2. Subwencye:					
a) od gminy	—	100	—	100	
b) z funduszu krajowego .	—	800	—	800	
Razem .	—	1.000	—	1.000	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownika	—	200	—	200	
b) instruktora fachowego .	—	480	—	480	
2. Wynajem lokalu, opał, oświetlenie i usługa	—	100	—	100	
3. Materyał	—	—	—	—	Na materyał otrzymał zakład ze skarbu krajowego zaliczkę 500 zł. zwrotną w 10-ciu równych ratach półrocznych, począwszy od 1 stycznia 1892.
4. Uzupełnienie inwentarza i środki naukowe	—	100	—	100	
5. Rozmaite inne wydatki . .	—	20	—	20	
6. I. i II. rata zaliczki zwrotnej w kwocie 500 zł. . . .	—	100	—	100	
Razem .	—	1.000	—	1.000	

D) Szkoły tkackie.

36. **Krosno.** Szkoła tkacka połączona z warsztatem wzorowym oraz pracownią do wyrabiania wzorów i wybijania kartonów, tudzież z warsztatem do wyrabiania krosien tkackich.

a) Szkoła.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	*ad 1.* Nie preliminuje się dochodu z tego tytułu, ponieważ zakład robi na rachunek miejscowego Towarzystwa tkaczy, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób jakotoż do celów naukowych.
2. Subwencye:					
a) od gminy	840	2.900	—	2.900	*ad 2/a.* Gmina m. Krosna wybudowała na pomieszczenie szkoły tkackiej nowy piątrowy murowany budynek za kwotę 30.000 zł., w którym pomieścić się ma cały zakład, a także mieszkanie dla kierownika i służby. Prócz tego gmina obowiązała się płacić gotówką 500 zł. jako ekwiwalent za opał, oświetlenie i usługę. Licząc 8% od kapitału budowy, w czem zawarte są odsetki amortyzacyi, podatek i utrzymanie budynku, przedstawia lokal wartość 2.400 zł., więcej 500 zł. gotówką — razem zatem 2.900 zł.
b) od Rady powiatowej. .	200	200	—	200	
c) od c. k. Rządu . . .	—	2.800	—	2.800	*ad 2/c.* Reskryptem ministeryalnym z d. 6. marca 1890. L. 4.309 udzieliło c. k. Ministeryum dla szkoły w Krośnie 1.000 zł. Reskryptem z dn. 18. lipca 1890. L. 9.505 przyznało c. k. Ministeryum dalszą subwencyę w kwocie 800 zł. i zasiłek na środki naukowe w kwocie 600 zł. — razem 2.400 zł. W preliminarzu budżetu państwowego na rok 1891. dział IX. Ministeryum wyznań i oświaty. Tytuł „szkoły fachowe“ poz. 107 wstawiono dla szkoły w Krośnie 2.800 zł. Na r. 1892. preliminuje się z funduszu państwowego 2.800 zł.
d) z funduszu krajowego .	4.920	2.716	1.000	3.716	
Razem .	5.960	8.616	1.000	9.616	Oprócz wykazanych obok ogólnych dochodów, wpłynęła dla szkoły subwencya rządowa, nie wstawiona do budżetu na r. 1891.
Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownika i równocześnie fachowego nauczyciela	1.200	1.500	—	1.500	*ad 1/a.* Wskutek wprowadzenia w życie inspekcyi fachowej w myśl uchwały Wys. Sejmu powierzono panu Gruszeckiemu, kierownikowi szkoły w Krośnie, dozór fachowy nad wszystkimi warsztatami tkackimi, utrzymywany-
Do przeniesienia .	1.200	1.500	—	1.500	

Rozchód.	W roku 1891 preliminowano zł	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Z przeniesienia .	1.200	1.500	—	1.500	mi lub subwencyonowanymi z funduszu krajowego, z czem połączony jest obowiązek odwiedzania tych zakładów przynajmniej raz do roku i zabawienia tam przez kilka dni w celach naukowych. Szkoła tkacka przeniesiona do nowego budynku stanie się zakładem wielkim, liczyć będzie co najmniej 60 uczniów, podwyższenie płacy zatem usprawiedliwione.
b) dodatek dla kierownika na pomieszkanie . . .	300	—	—	—	
c) nauczyciela fachowego drugiego	700	960	—	960	*ad 1/c.* Drugi nauczyciel fachowy musi być technikiem, a prócz tego fachowym tkaczem, oraz znać dokładnie technikę przemysłu tego. Musi również zastępować kierownika w czasie nieobecności spowodowanej objażdżką i inspekcyą warsztatów tkackich.
d) nauczyciela rysunków .	700	960	—	960	*ad 1/d.* Nauczyciel obecnie posiada odpowiedne wykształcenie, jest uczniem Muzeum dla sztuki i przemysłu w Wiedniu, odpowiada zupełnie wymogom, teraźniejsza płaca jest ze względu na kwalifikacyę nauczyciela i stosunki miejscowe za małą.
e) pierwszego przodownika.	600	720	—	720	*ad 1/e & f.* Zakład liczyć będzie 60 uczniów, przodownicy zajęci będą bardzo, obydwa są należycie ukwalifikowani, płaca wobec istniejących stosunków miejscowych musi być stosownie wymierzoną.
f) drugiego przodownika .	300	420	—	420	
g) remun. za naukę przedmiotów teoretycznych .	500	576	—	576	*ad 1/g.* Naukę przedmiotów teoretycznych jako naukę uzupełniającą, oraz rachunkowości kupieckiej i stylistyki udzielają nauczyciele miejscowej szkoły ludowej. Według planu nauka ta obejmuje 480 godzin w roku szkolnym, godzina po 1 zł. 20 ct. = 576 zł.
h) wynagrodzenie za prowadzenie książek i korespondencyi	—	—	—	—	
2. Wartość lokalu	500	2.400	—	2 400	*ad 2. 3. 4. 5.* Dostarcza gmina m. Krosna, obacz „Uzasadnienie przychodu“ do poz. 2. *a.*
3. Opał	200	500	—	500	
4. Oświetlenie	80				
5. Pomocnik (sługa szkolny) .	60	180	—	180	*ad 5.* Wobec rozwoju zakładu i okoliczności, że utrzymywać musi skład wzorów i kartonów, zapasy materyałów, że prócz lokalności, w których mieszczą się krosna tkackie są sale rysunkowe, wykładowe i biura, jeden sługa, który jest równocześnie stróżem, nie wystarcza, i tem się usprawiedliwia wstawienie powyższej kwoty.
6. Materyał	—	100	—	100	*ad 6.* Materyał potrzebny dla nauki uczniów i do wyrobu tkanin dostarcza spółka tkacka, kierownik i nauczyciele muszą jednak na osobnych na ten cel przeznaczonych warsztatach każdą nową tkaninę, każdy nowy wzór wprzódy na próbę wykonać, ażeby oznaczyć sposób prowadzenia osnowy, wątku itp. i w tym celu wstawia się powyższy wydatek.
Do przeniesienia .	5.140	8.316	—	8.316	

Rozchód.	W roku 1891 preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Z przeniesienia .	5.140	8.316	—	8.316	
7. Środki naukowe	300	100	—	100	*ad 7.* i 8. Pomnożenie środków naukowych, urządzenie zakładu w nowym budynku i uzupełnienie inwentarza znajdzie pokrycie jeszcze w budżecie z r. 1891.
8. Urządzenie zakładu i uzupełnienie inwentarza. . .	400	—	—	—	
9. Rozmaite wydatki i potrzeby kancelaryjne	120	200	—	200	
10. Zasiłek dla gminy na budowę gmachu szkolnego II. rata	1.000	—	1.000	1.000	*ad 10.* W myśl uchwały Wys. Sejmu otrzymać ma gmina jako zasiłek do budowy nowego gmachu dla szkoły 5.000 zł. w pięciu po sobie następujących rocznych ratach.
Razem .	6 960	8.616	1.000	9.616	

b) Pracownia do wyrabiania wzorów i wybijania kartonów.

Przychód.

Dotacya ze skarbu krajowego .	300	300	—	300	Pracownia zaopatrzona jest w potrzebne maszyny i przyrządy do wybijania kartonów potrzebnych przy krosnach, zaopatrzonych w nicielnice i przyrządy Jacquarda i używanych do wyrobów wzorzystych adamaszkowych i t. p.

Rozchód.

1. Płace:					
a) wynagrodzenie kierownika	120	120	—	120	Pracownia dostarcza kartonów dla szkoły tkackiej w Krośnie i zaopatruje we wzory i kartony wszystkie warsztaty wzorowe, utrzymywane z funduszów krajowych, a także na żądanie za zwrotem kosztów pojedynczych tkaczy. Wyposażenie stanowią tektury służące do wyrabiania kartonów, oraz fundusz na naprawę przyrządów i narzędzi znajdujących się obecnie w zakładzie.
b) wynagrodzenie pomocnika.	60	60	—	60	
2. Wyposażenie pracowni . .	120	120	—	120	
Razem .	300	300	—	300	

c) Pracownia do wyrabiania krosien tkackich.

Przychód.

Dotacya ze skarbu krajowego .	120	120	—	120	Wyrabiają się tam wszystkie krosna i przyrządy, o ile przedmioty te w kraju wykonać się dadzą, w celu urządzenia i zaopatrzenia warsztatów wzorowych tkackich utrzymywanych z funduszu krajowego. Tylko te części składowe kupuje się poza krajem, które na miejscu wyrobić się nie dadzą. Funduszu potrzebnego na sporządzenie tych krosien dostarcza każdy warsztat wzorowy w miarę przyzwolonego budżetu. Szkoła dostarcza wszystkich przyrządów bez doliczania jakiegokolwiek zysku.

Rozchód.

Wydatek na opędzenie kosztów, zakupno materyałów, naprawę narzędzi i t. p. . . .	120	120	—	120	

Zestawienie rozchodu: a) szkoła . .	6.960	8.616	1.000	9.616	
b) kartoniarka .	300	300	—	300	
c) pracownia .	120	120	—	120	
Razem .	7.380	9.036	1.000	10.036	

37. **Błażowa.** Warsztat wzorowy tkacki.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	3.000	—	—	—	Nie preliminuje się, bo Zakład wyrabia tkaniny na rachunek Towarzystwa tkaczy, które dostarcza przędzy.
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej . .	—	60	—	60	
b) z funduszu krajowego .	1.250	1.190	—	1.190	
Razem . .	4.250	1.250	—	1.250	

Rozchód.

1. Płaca instruktora	600	600	—	600	
2. Wynajem lokalu	320	240	—	240	*ad 2. 3. 4.* i *5.* Miejscowe czynniki nie dostarczają z powodu ubóstwa lokalu i przynależności. Obecnie wynajem wynosi tylko 240 zł., t. j. o 80 zł. mniej, natomiast potrzeba było wstawić w budżet wyższą kwotę na opał. Wydatek na opłatę usługi musiał być również powiększony.
3. Opał	50	80	—	80	
4. Oświetlenie	50	20	—	20	
5. Usługa	30	60	—	60	
6. Materyał	2.500	—	—	—	
7. Środki naukowe	150	200	—	200	*ad 7.* Potrzeba jest powiększyć ilość krosien, szczególnie do robót lepszych, jak również zaopatrzyć zakład w przybory i narzędzia, jak snowarkę i zwijadła.
8. Rozmaite inne wydatki . .	50	50	—	50	
9. Wynagrodzenie uczniów za robotę	500	—	—	—	*ad 9.* Z powodu niewstawienia dochodu ze sprzedaży wyrobów w przychód, opuszcza się tę pozycyę jako ciążącą na Towarzystwie tkaczy.
Razem . .	4.250	1.250	—	1.250	

38. **Gliniany.** Warsztat wzorowy tkacki.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	*ad 1.* Nie preliminuje się nic z tego powodu, że szkoła wyrabia wyroby na rachunek miejscowego Towarzystwa tkaczy, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy.
2. Subwencye:					
a) od gminy m. Gliniany .	120	120	—	120	*ad 2/a.* Uchwała Rady powiatowej z d. 4. lutego 1886. i 31. marca 1890.
b) od Rady powiatowej w Przemyślanach	50	50	—	50	*ad 2/b.* Uchwała Rady powiatowej z d. 24. października 1888.
c) z funduszów krajowych .	900	820	150	970	*ad 2/c.* Uchwała Wysokiego Sejmu z d. 25. listopada 1889.
Razem . .	1.070	990	150	1.140	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) Instruktora fachowego .	600	500	—	500	Warsztat ma 28 krosien, potrzeba drugiego przodownika.
b) przodownika	200	200	—	200	
2. Wynajem lokalu	120	120	—	120	*ad 2.* Dostarcza Tow. zaliczkowe w Glinianach w myśl ugody zawartej aktem notaryalnym w Glinianach z dnia 17. kwietnia 1890. L. 12.810 z zwierzchnością gminy Gliniany.
3. Opał					
4. Oświetlenie					
5. Usługa	20	40	—	40	*ad 3. 4.* i *5.* W myśl powyżej przytoczonej umowy dostarcza gmina tylko lokal; usługę, pokryć należy z ogólnych dochodów zakładu.
6. Materyał	—	—	—	—	*ad 6.* Towarzystwo tkaczy dostarcza przędzy, uskutecznia zamówienia, odbiera gotowe wyroby, płaci za wyrób i pokrywa straty na materyale, wynikające przy nauce.
7. Środki naukowe	100	100	150	250	*ad 7.* Warsztat zorganizowany został z końcem roku 1890., zaopatrzony dotychczas w najniezbędniejsze przyrządy do nauki; okazuje się konieczna potrzeba sprawienia przynajmniej dwu krosien przyrządu Jacquarda i tem usprawiedliwiony wydatek nadzwyczajny.
8. Rozmaite inne wydatki . .	30	30	—	30	
Razem . .	1.070	990	150	1.140	

39. **Korczyna.** Warsztat wzorowy tkacki.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	470	—	—	—	Nie wstawia się z powodu, że Zakład wyrabia tkaniny na rachunek Towarzystwa tkackiego.
2. Subwencye:					
a) od Towarzystwa tkaczy.	—	320	—	320	Kwota ta przedstawia równoważnik wartości dostarczanego przez Towarzystwo bezpłatnie lokalu, opału i oświetlenia.
b) z funduszu krajowego .	970	970	—	970	
Razem . .	1.440	1.290	—	1.290	
Rozchód.					
1. Płaca nauczyciela tkactwa .	720	720	—	720	
2. Wynajem lokalu	—	200	—	200	*ad 2. 3. 4. 5.* Towarzystwo tkaczy w Korczynie dostarcza odpowiedniego pomieszczenia, oraz opału, światła i usługi.
3. Opał	—	80	—	80	
4. Oświetlenie	—	40	—	40	
5. Usługa	—	—	—	—	
6. Materyał	—	—	—	—	*ad 6.* Towarzystwo tkackie dostarcza przędzy do wyrobu tkanin, płaci za robotę i zajmuje się sprzedażą gotowych przedmiotów.
7. Środki naukowe	250	230	—	230	*ad 7.* Wydatek potrzebny na utrzymanie i uzupełnienie inwentarza, zakupno wzorów, kartonów i innych przyborów, przy nowo zbudować się mającej powiększonej szkole.
8. Rozmaite inne wydatki . .	120	20	—	20	*ad 8.* Wydatki kancelaryjne i t. p.
9. Wynagrodzenie i zapomogi dla uczniów	350	—	—	—	*ad 9.* Opuszcza się, jako zawarte w rachunku za wyroby na rzecz Towarzystwa tkackiego.
Razem . .	1.440	1.290	—	1.290	

40. **Kosów.** Warsztat wzorowy tkacki.

Przychód.					
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	4.000	—	—	—	Nie wstawia się z powodu jak *sub* 39.
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej . .	—	100	—	100	
b) od Towarzystwa tkaczy.	200	240	—	240	Dodaje Towarzystwo w naturze.
c) z funduszu krajowego .	960	850	—	850	
Razem . .	5.160	1.190	—	1.190	
Rozchód.					
1. Płaca nauczyciela (instruktora)	—	460	—	460	
2. Lokal	200	240	—	240	W budynku Towarzystwa tkackiego.
3. Opał	100	100	—	100	
4. Oświetlenie	50	50	—	50	
5. Usługa	80	80	—	80	
6. Do rozporządzenia Wydziału krajowego (na inwentarz i inne wydatki) na wypadek reorganizacyi zakładu . .	—	260	—	260	
Razem . .	430	1.190	—	1.190	

41. **Łańcut.** Warsztat wzorowy tkactwa i sukiennictwa im. Franciszka Józefa.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł	Uzasadnienie:
1. Dochody własne zakładu . .	—	—	—	—	*ad 1.* Nie preliminuje się z tego powodu, że nauka w warsztacie trwa dopiero rok drugi, jak również i dla tego, że warsztat wyrabia i wyrabiać będzie towary na rachunek miejscowego Towarzystwa tkaczy, które dostarcza bezpłatnie potrzebnych materyałów surowych i płaci uczniom za robotę.
2. Subwencye:					
a) od gminy	550	550	—	550	*ad 2/a.* 250 zł. gotówką i pomieszczenie dla szkoły bezpłatnie wartości 300 zł. dostarcza gmina z własnych funduszów.
b) od Rady powiatowej . .	300	300	—	300	
c) z funduszu krajowego .	776	1.476	—	1.476	*ad 2/a* i *b.* Z funduszu tego oraz z subwencyi, którą daje Rada powiatowa, opłaca się opał, światło i usługę na potrzeby szkoły, oraz pomieszkanie dla instruktora.
Razem . .	1.626	2.326	—	2 326	

Rozchód.

1. Płace:					
a) instruktora	600	600	—	600	
b) pomocnika	—	400	—	400	
2. a) lokal	300	300	—	300	*ad 2/a.* Dostarcza gmina bezpłatnie w wartości 300 zł.
b) donajęcie lokalu	—	240	—	240	*ad 3.* Opał dla szkoły i dla instruktora razem.
3. Opał	150	150	—	150	*ad 5.* Stróż i pomocnik warstatowy w jednej osobie.
4. Oświetlenie	36	36	—	36	*ad 6.* Towarzystwo tkackie dostarcza bezpłatnie.
5. Usługa	180	180	—	180	*ad 7.* Na uzupełnienie inwentarza. Warsztat posiada dotychczas tylko 10 krosien tkackich, z których 6 używa się do nauki dla młodzieży uczęszczającej regularnie do zakładu, 4 zaś do ćwiczeń dla tkaczy starszych, którzy jako uczniowie nadzwyczajni uczęszczają do zakładu, celem obznajomienia się z warsztatami poprawnymi i nabycia biegłości w używaniu krosien nowszych. Powiększenie ilości krosien jest niezbędnie potrzebnem.
6. Materyał	—	—	—	—	
7. Środki naukowe	200	200	—	200	
8. Rozmaite inne wydatki . .	40	40	—	40	
9. Pomieszkanie instruktora . .	120	180	—	180	*ad 9.* Wydatek wyższy jak w roku zeszłym z powodu braku pomieszkań.
Razem . .	1.626	2.326	—	2.326	

42. **Rychwałd.** Warsztat wzorowy tkacki.

Przychód	W roku 1891. prelimino-wano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwy-czajne zł.	Nadzwy-czajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Subwencye:					
a) od gminy	—	392	—	392	Gmina dostarcza lokal, światło, opał i usługę.
b) od Rady powiatowej	—	200	—	200	
c) od Towarzystwa tkaczy	—	—	—	—	*ad 1/c.* Towarzystwo tkackie przyjęło zobowiązanie dostarczania przędzy, zamawiania roboty i wynagradzania uczniów za pracę.
d) z funduszu krajowego	1.200	850	—	850	
Razem	1.200	1.442	—	1.442	
Rozchód.					
1. Płace:					
a) instruktor fachowy	500	500	—	500	
b) nauczyciel czytania, pisania i rachunków	—	300	—	300	Ponieważ w Rychwałdzie nie ma szkoły ludowej, a uczniowie nie posiadają odpowiedniego wykształcenia, dlatego wstawia się kwotę na opłatę nauczyciela przedmiotów teoretycznych.
c) prowadzący księgi	200	—	—	—	
2 Lokal	—	200	—	200	
3. Opał	—	80	—	80	
4. Oświetlenie	—	40	—	40	*ad 2, 3, 4, 5.* Gmina Rychwałd dostarcza w naturze.
5 Usługa	—	72	—	72	
6 Środki naukowe	150	150	—	150	*ad 6.* Książki, papier rysunkowy, papier kratkowany, skryptury i t. d.
7 Rozmaite inne wydatki	50	100	—	100	
8. Uzupełnienie inwentarza i reperacya zużytych przedmiotów	150	—	—	—	
9. Urządzenie zakładu	150	—	—	—	
Razem	1.200	1.442	—	1.442	

43. **Wilamowice.** Warsztat wzorowy tkacki.

Przychód.					
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	500	—	—	—	*ad 1.* Towarzystwo tkackie dostarcza przędzę, zamawia wyroby i sprzedaje na swój rachunek. Płaci wynagrodzenie za pracę uczniów.
2 Subwencye:					
a) od gminy	630	630	—	630	*ad 2/a.* Na mocy uchwały Rady gminnej: 200 zł. gotówką, 430 zł. w naturze — razem 630 zł.
b) od Rady powiatowej	—	50	—	50	
c) od Towarzystwa tkaczy	—	—	—	—	*ad 2/c.* Towarzystwo dostarcza bezpłatnie przędzy, a szkoła oddaje gotowy towar, za wynagrodzeniem robocizny dla uczniów na podstawie §. 14 lit. *d* statutu organizacyjnego
d) z funduszu krajowego	880	900	—	900	
Razem	2 010	1.580	—	1.580	
Rozchód.					
1. Płace:					
a) instruktor	600	600	—	600	*ad 2/d.* Na mocy uchwały z d. 17. kwietnia 1891. pod L. p. 1. *b)* L. p. 7.
b) przodownik	300	300	—	300	
2. Lokal	300	300	—	300	*ad 2. 3. 4. 5.* Dostarcza gmina w naturze.
3. Opał	50	50	—	50	
4. Oświetlenie	30	30	—	30	
5. Usługa	50	50	—	50	
6. Materyał	—	—	—	—	*ad 6.* Dostarcza Towarzystwo tkackie L. p. 3. lit. *c).*
7. Środki naukowe i powiększenie inwentarza	640	200	—	200	*ad 7.* Na mocy uchwały z d. 17. kwietnia 1891. na powiększenie inwentarza.
8. Rozmaite inne wydatki	40	30	—	30	
9. Na zabezpieczenie od ognia inwentarza szkolnego	—	20	—	20	*ad 8.* Na mocy uchwały z d. 17. kwietnia 1891.
Razem	2.010	1.580	—	1.580	

E) Szkoły koronkarskie.

44. Kańczuga. Krajowa szkoła koronkarska.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.500	1.500	—	1.500	Na zasadzie sprzedaży w I. kwartale roku bież.
2. Subwencye:					
a) od gminy	24	24	—	24	*ad 2/c.* W budżecie na rok 1891. wstawioną jest subwencye 200 zł. z funduszów państwowych; taką samą subwencyę preliminuje się na rok 1892
b) od Rady powiatowej . .	100	100	—	100	*ad 2/d.* Preliminuje się mniej o 300 zł., albowiem szkoła posiada w tej wysokości zaliczkę niewyrachowaną z subwencyj krajowych, udzielonych w latach ubiegłych.
c) od c. k. Rządu	200	200	—	200	
d) z funduszu krajowego .	1 163	763	—	763	
Razem . .	2.987	2.587	—	2.587	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierowniczki	700	700	—	700	*ad 1/a b. c.* C. k. Ministeryum wypłaca rocznie subwencyę w wysokości 200 zł. pod warunkiem, że użytą zostanie jako remuneracya dla kierowniczki i dwóch pomocnic w wysokości tu wykazanej.
b) nauczycielce pomocnicy I.	180	180	—	180	
c) nauczycielce pomocn II.	180	80	—	80	
d) remuneracya dla kierowniczki	160	160	—	160	
e) remuneracya dla nauczycielki pomocnicy I. . .	20	20	—	20	
f) remuneracya dla nauczycielki pomocnicy II . .	20	20	—	20	
2. Lokal	—	—	—	—	*ad 2.* Kwota przyznana kierowniczne szkoły, pani Br. Czechowiczowej, mieści w sobie zarazem wynagrodzenie za to, że w jej domu odbywa się nauka. W zastępstwie czynników miejscowych dostarcza zatem pani Br. Czechowiczowa lokalu.
3. Opał	60	60	—	60	
4 Oświetlenie	20	20	—	20	
5. Usługa	97	97	—	97	
6. Materyał	400	100	—	100	
7. Środki naukowe	20	20	—	20	
8. Rozmaite inne wydatki . .	30	30	—	30	
9. Zapłata uczennic za robotę koronek	1.100	1.100	—	1.100	
Razem . .	2.987	2.587	—	2.587	

45. **Muszyna.** Krajowa szkoła koronkarska.

Przychód

Przychód	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	320	560	—	560	*ad 1.* Spodziewany dochód na r. 1892. z uwagi na wzmagającą się frekwencyę, a względnie większy wyrób koronek.
2 Subwencye:					
a) od gminy	—	—	—	—	*ad 2/a.* Gmina dostarcza lokal w naturze.
b) od Rady powiatowej . .	300	300	—	300	
c) od c. k. Rządu	—	—	—	—	*ad 2/b.* Stały datek roczny Rady powiatowej Nowo-sądeckiej.
d) z funduszów krajowych .	860	858	—	858	*ad 2/d.* Wyrównanie dochodów *ad 1. 2. 3.* z sumą rozchodów.
3. Zwrot od uczennic za zużyte materyały i ustanowiony %	—	80	—	80	
Razem . .	1.480	1.798	—	1.798	

Rozchód.

1. Płace:					
a) nauczycielka koronek .	360	360	—	360	*ad 1/a. c. d.* jako stale asygnowane pobory, jak w roku poprzednim.
b) katecheta	40	48	—	48	
c) nauczycielka przedmiotów szkolnych	180	180	—	180	*ad 1/b.* Na podstawie reskr. Wydziału krajowego z dnia 12. grudnia 1890. l 52.635 po 4 zł. miesięcznie.
d) remuneracya za naukę rysunków	120	120	—	120	*ad 1/e.* Odnośnie do uchwały komitetu i relacyi komitetu do l. 79 (patrz sprawozdanie).
e) pomocnica do nauki koronek	—	180	—	180	*ad 2.* i *4.* Dodaje bezpłatnie gmina Muszyna.
2. Wynajem lokalu	—	—	—	—	*ad 3. 5. 7. 8. 9.* i *10.* Istotna potrzeba jak w roku poprzednim.
3. Opał	40	40	—	40	
4. Oświetlenie	—	—	—	—	*ad 6.* Z uwagi na spodziewane rozszerzenie zakładu preliminuje się o 20 zł. więcej.
5 Usługa	40	40	—	40	
6. Materyał.	80	100	—	100	*ad 11.* Wynagrodzenie uczennic równa się przychodowi do poz. 1., z czego ściąga się wartość zużytego do roboty materyału i ustanowiony % na rzecz szkoły.
7. Środki naukowe.	60	60	—	60	
8 Rozmaite inne wydatki . .	50	50	—	50	
9. Utrzymanie względnie uzupełnienienie inwentarza . .	50	100	—	100	
10. Utrzymanie budynku szkolnego	60	60	—	60	
11. Wynagrodzenie uczennic za roboty	400	460	—	460	
Razem . .	1.480	1.798	—	1.798	

46. Zakopane. Krajowa szkoła koronkarska.

Przychód.	W roku 1891 preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	509	500	—	500	Dochód po odtrąceniu zarobku uczennic.
2. Subwencya:					
a) z funduszu krajowego .	2.356	2.600	900	3.500	Wstawia się 900 zł. na mocy przedwstępnej umowy o nowe pomieszczenie szkoły.
Razem . .	2.865	3.100	900	4.000	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierowniczki szkoły . .	840	840	—	840	
b) pomocnicy pierwszej . .	300	360	—	360	*ad 1/b.* Pomocnica pierwsza zajęta od otwarcia szkoły o 60 zł. więcej z powodu nadzwyczajnej pilności tej pomocnicy.
c) pomocnicy drugiej . . .	180	180	—	180	
d) pomocnicy trzeciej . .	180	180	—	180	
e) nauczyciela rysunków .	240	240	—	240	
f) nauczyciela czytania, pisania i rachunków . .	120	120	—	120	
g) katechety	30	30	—	30	
2. Wynajem lokalu	325	500	—	500	Wyższy o 175 zł. z powodu droższego umieszczenia szkoły na lata następne.
3. Opał	100	100	—	100	
4. Oświetlenie	50	50	—	50	
5. Usługa	100	100	—	100	
6. Materyał	100	100	—	100	
7. Środki naukowe	60	60	—	60	
8. Rozmaite inne wydatki . .	240	240	—	240	
9. Na nowy budynek dla szkoły	—	—	900	900	
Razem . .	2.865	3.100	900	4.000	

F) Zakłady subwencyonowane.

47. **Kraków.** Kursa robót i kurs handlowy przy szkole wydziałowej żeńskiej imienia św. Scholastyki.

Przychód.	W roku 1891 preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Dochody własne zakładu . .	—	800	—	800	*ad 1.* Z opłat szkolnych i wpisowego.
2. Subwencye:					
a) od gminy	7.825	8.159	—	8.159	
b) z funduszu krajowego .	500	500	—	500	
Razem . .	8.325	9.459	—	9.459	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) Antoni Gettlich, dyrektor	400	400	—	400	*ad 1/a.* Za kierownictwo wraz z kursami dopełniającymi.
b) Marya Mayerberg . . .	700	900	—	900	
c) Marya Buczkowska . .	700	700	—	700	
d) Helena Jaworska . . .	700	700	—	700	
e) Ksawera Chlebowska . .	700	700	—	700	
f) Władysława Mühln . .	500	700	—	700	
g) Kornelia Mayerberg . .	500	700	—	700	
h) Stanisław Barabasz . .	500	700	—	700	
i) Lekcye w kursie handl.	1.000	1.000	—	1.000	
2. Wynajem lokalu	1.750	2.185	—	2.185	
3. Opał	175	200	—	200	
4. Oświetlenie	—	50	—	50	
5. Usługa	200	200	—	200	
6. Środki naukowe i gospodarcze	200	124	—	124	
7. Rozmaite inne wydatki . .	300	200	—	200	
Razem . .	8.325	9.459	—	9.459	

48. **Lwów.** Szkoła robót, utrzymywana przez Towarzystwo pracy kobiet.

Przychód.	W roku 1891. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1 Dochody własne zakładu:					
a) procent od kapitału . .	—	50	—	50	
b) wpłaty uczennic . . .	545	545	—	545	
c) odnajęcie mieszkania . .	200	—	—	—	*ad 1/c.* Przez zmianę mieszkania wynajęto odpowiedniejsze dla potrzeby szkoły wystarczające, z którego jednak nic odnająć nie można.
d) prowizye biura wywiad.	4	4	—	4	
e) wkładki członków . . .	246	288	—	288	
2. Subwencye:					
a) od gal. Kasy oszczędności	200	300	—	300	
b) od c. k. Rządu	150	500	—	500	
c) z funduszów krajowych .	700	700	—	700	
3. Niedobór pokrywa stowarzynie „Pracy kobiet“ z funduszów uzyskanych z loteryj fantowych, wieczorków, z sprzedaży wieńców grobowych i darów uzyskanych od dobrodziejów i życzliwych dla szkoły stowarzyszenia .	405	453	—	453	*ad 3.* Stowarzyszenie „Pracy Kobiet“ oddaje na utrzymanie szkoły z własnych funduszów: Wpłaty uczenic . . . . . 545 zł. Wkładki członków . . . . . 288 „ Dochód z loteryi i wieczorków 453 „ Procent od kapitału . . . . . 50 „ Dochody biura wywiadowczego 4 „ Razem . . . . 1.340 zł.
Razem . .	2.450	2.840	—	2.840	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) administratorka	400	400	—	400	*ad 1/b.* Z powodu pomnożenia godzin i rozszerzenia planu nauki
b) nauczycielka szycia . .	240	300	—	300	*ad 1/c.* Z powodu pomnożenia godzin.
c) pomocnica	130	180	—	180	*ad 1/d.* Cztery nauczycielki dyplomowane udzielają nauki teoretycznej wedle planu uauki, zatwierdzonego przez c. k. Radę szkolną okręgową. Nauka ta zastępuje naukę dopełniającą, w myśl ustawy szkolnej; każda nauczycielka otrzymuje 50 zł. rocznie.
d) nauka przedmiotów teoretycznych	—	200	—	200	
e) nauczycielka rysunków ·	130	130	—	130	
2. Wynajem lokalu	900	900	—	900	*ad 1/e.* Udziela nauki rysunków początkowych i rysunków fachowych.
3. Opał	100	120	—	120	*ad 2.* Lokal zmieniony, bo dotychczasowy był dla zwiększającej się liczby uczenic za szczupły.
4. Oświetlenie	30	30	—	30	
5. Usługa	130	130	—	130	*ad 6.* Większa potrzeba z powodu większego lokalu.
6. Materyał	120	150	—	150	*ad 6.* Więcej z powodu większej ilości uczenic i większych potrzeb, w szczególności na zakupno płótna, perkalu, nici, przyborów do prania itp., uczenice są nadto ubogie, więc zakład dostarczać musi tych przyborów.
7, Środki naukowe	200	200	—	200	
8. Podatek i stemple	30	30	—	30	
9. Druki, książki rachunkowe, potrzeby kancelaryjne . .	40	70	—	70	*ad 7.* Książki, mapy, wzory rysunkowe i przybory do rysunków i malowania.
Razem . .	2.450	2.840	—	2.840	*ad 8/b.* Więcej z powodu rozszerzenia planu nauki

49. **Przemyśl.** Szkoła robót kobiecych.

Przychód.

	W roku 1891. prelimino-wano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwy-czajne zł.	Nadzwy-czajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Z opłat uczenic	100	200	—	200	Na przyszłość uczenice będą uwalniane wyjątkowo tylko od opłaty.
2. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	100	—	100	Dochód ten spodziewany jest ze sprzedaży robót, zrobionych z materyału, które zakład zakupił.
3. Subwencye:					
a) od gminy	660	660	—	660	
b) od Rady powiatowej .	100	100	—	100	
c) z funduszu krajowego .	500	640	—	640	
4. Inne dochody . . .	177	—	—	—	
Razem . .	1.537	1.700	—	1.700	

Rozchód.

1. Płace:					
a) naucz. krawieczyzny .	450	460	—	460	
b) nauczycielka haftów .	400	460	—	460	
c) pomocnica krawieczyzny	282	150	—	150	Pomocnica jest potrzebna do zastępowania nauczycielek w czasie choroby i dopomagania im w pracy.
d) pomocnica haftów . .		100	—	100	
2. Wynajem lokalu . . .	—	—	—	—	*ad 2.* Klasztór daje lokal bezpłatnie.
3. Opał	—	—	—	—	*ad 3.* Szkoła robót korzysta z opału przez miasto dla szkoły wydziałowej dostarczanego.
4. Oświetlenie	—	20	—	20	*ad 4.* Kwota 14 zł. nie wystarcza.
5. Usługa	20	60	—	60	*ad 5.* Kwota 60 zł. za mała, żeby sługę dobrą dostać.
6. Materyał	75	100	—	100	*ad 6.* Kwota 100 zł. tymczasem wystarczy.
7. Środki naukowe . . .	200	150	—	150	*ad 7.* Kwota 150 zł. na zakupienie środków jest tymczasem dostateczną
8. Rozmaite inne wydatki . .	110	100	—	100	*ad 9.* Dogodniejsze urządzenie sal, tudzież zakupienie sprzętów dla trzeciej sali, w której ma być w przyszłym roku trzeci kurs umieszczony, wymaga nadzwyczajnego wydatku, przynajmniej 100 zł.
9. Powiększenie inwentarza .	—	—	100	100	
Razem . .	1.537	1.600	100	1.700	

50. **Lwów.** Krajowa keramiczna stacya doświadczalna przy c. k. szkole politechnicznej.

Przychód.	W roku 1891 preliminowano zł.	Wniosek na rok 1892. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	**Uzasadnienie:**
1. Dochody własne:					*ad 1/a.* Opłaty są przewidziane §. 2., 5., 6. statutów stacyi. Badania liczne materyałów co do ich przydatności przemysłowej, niemniej z powodu licznych przepisów technicznych co do fabrykacyi, udzielanych fabrykom i przemysłowcom, umożliwiają podwyższenie tej pozycyi dochodu do 500 zł., mimo że opłaty od przemysłowców i fabryk wobec braku rozwiniętego przemysłu keramicznego i ubóstwa naszego garncarstwa rzemieślniczego nisko są obliczane.
a) opłaty za badania materyałów na ich przydatność przemysłową, niemniej opłaty od przemysłowców, fabryk i w ogóle od stron za czynności w ich interesie przez stacyą wykonane . . .	400	200	300	500	
b) dochód ze sprzedaży typowych wyrobów stacyi, jak wzorów zastosowania szkliw, polew, farb, emalij i nowych technik stacyi.	100	100	—	100	*ad 1/b.* Stacya wiedeńska ma w austryackiem Muzeum dla sztuki i przemysłu swoją stałą wystawę prób: farb, polew, emalij i t. d. nie tylko na odłamach z czerepów, ale i na gotowych wyrobach.
c) opłaty od praktykantów, pobierających naukę w stacyi	60	30	—	30	*ad 1/c.* We Wiedniu płacą praktykanci po 10 zł. miesięcznie, w krajowej zaś stacyi doświadczalnej oznaczono taksę na 3 zł. Na rok 1892. preliminuje się tę pozycyą tylko do 30 zł., gdy Wys. Wydział krajowy uwolnił od opłaty tej taksy wszystkich praktykantów, pobierających stypendyum krajowe.
2. Dotacya z funduszu krajowego	3.260	3.390	500	3.890	
Razem . .	3.820	3.720	800	4.520	*ad 2.* Wydatek nadzwyczajny 500 zł. na przebudowania w lokalu stacyi.

Rozchód.					
1. Płaca dyrektora stacyi 2000 zł. dodatek aktywalny 360 zł. dodatek za pięciolecie 200 zł. razem	2.360	2.560	—	2.560	*ad 1.* Uchwałą Wysokiego Sejmu z d. 18. listopada 1890. r. przyznano dyrektorowi stacyi keramicznej prawo poboru dodatków pięcioletnich, z których pierwsze pięciolecie z dniem 25. maja 1891. przypada. Stąd preliminuje się tę pozycyą na r. 1892 o 200 zł. wyżej.
2. Płaca laboranta po 45 zł. miesięcznie	600	540	—	540	
3. Usługa po 20 zł. miesięcznie	180	240	—	240	*ad 2.* i *3.* Suma pozycyj 2. i 3. z roku 1891. i r. 1892. jest jednaka. Zmianę wymienionych pozycyj co do ich wysokości powodują względy na miejscowe płace.
4. Uzupełnienie ingredyencyj keramicznych	100	100	—	100	
5. Opał lokalu stacyi . . .	150	150	—	150	
6. Opał do pieców technicznych	120	120	—	120	
7. Gaz do oświetlenia i do celów technicznych . . .	100	100	—	100	*ad 11.* W myśl układu Wydziału krajowego z c k. szkołą politechniczną we Lwowie, zatwierdzonego reskryptem Ministerstwa oświecenia z dnia 6. października 1887. r. l. 10.391 ma w c. k. szkole politechnicznej stacya keramiczna lokal bezpłatnie. Natomiast obowiązany kierownik stacyi udzielać nauki praktycznie z keramiki uczuiom szkoły politechnicznej bez wynagrodzenia.
8. Koszta kancelaryjne, frachty i portorya.	80	80	—	80	
9. Biblioteka i czasopisma . .	80	80	—	80	
10. Wydatki nieprzewidziane .	50	50	—	50	
11. Lokal stacyi, przerobienie .	—	—	500	500	
Razem . .	3.820	4.020	500	4.52[illegible]	planu na-

Część II.

PRELIMINARZ OGÓLNY

WYDATKÓW

funduszu krajowego na cele popierania przemysłu w kraju

na r. 1892.

(Rubr. XVI. budżetu krajowego.)

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
I.		**Na cele przemysłu.**			
		I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.			
	1	W Bochni	360	—	360
	2	„ Brzeżanach	360	—	360
	3	„ Drohobyczu	485	—	485
	4	„ Gorlicach	400	—	400
	5	„ Jarosławiu	600	—	600
	6	„ Jaśle	418	—	418
	7	„ Kołomyi	464	—	464
	8	„ Krakowie (cztery szkoły po 400 zł.)	1.600	—	1.600
	9	„ Lwowie (izraelicka im. Marka Bernsteina)	370	—	370
	10	„ Nowym Sączu	580	—	580
	11	„ Podgórzu	500	—	500
	12	„ Przemyślu	600	—	600
	13	„ Rzeszowie	405	—	405
	14	„ Samborze	500	—	500
	15	„ Stanisławowie	590	—	590
	16	„ Starym Sączu	480	—	480
	17	„ Tarnopolu	500	—	500
	18	„ Tarnowie	600	—	600
	19	„ Wadowicach	280	—	280
	20	„ Wieliczce	360	—	360
	21	„ Żółkwi	340	—	340
	22	Na nowe szkoły, które mają w roku 1892 wejść w życie	3.000	—	3.000
		Razem	13.792	—	13.792
II.		**II. Szkoły przemysłowe zawodowe, połączone z warsztatami wzorowymi.**			
		A) Dla wyrobów z drzewa i łoziny.			
	23	Szkoła koszykarska w Czerwonej Woli (dawniej w Jarosławiu)	840	—	840
	24	Szkoła koszykarska w Jaśle	400	—	400
	25	Wzorowy warsztat kołodziejski w Grybowie	1.200	—	1.200
	26	Wzorowy warsztat kołodziejski w Toustem	1.320	—	1.320
		Do przeniesienia	3.760	—	3.760

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia.
—	388	
385	348	
435	440	
—	—	Weszła dopiero z końcem roku 1890 w życie, przeto na rok 1891 nic nie preliminowano.
632	600	
—	418	
682	464	
1.500	1.600	
395	285	
595	580	
—	—	Weszła dopiero w roku 1891 w życie.
594	575	
595	405	
—	—	„ „ „ „ „
841	590	
—	470	
—	—	„ „ „ „ „
818	585	
—	310	
—	—	„ „ „ „ „
—	340	
1.784	2.400	Gdy w skutek rozpoczętej w roku 1891 akcyi jest nadzieja otwarcia większej liczby szkół przemysłowych uzupełniających, przeto wstawia się na nowe szkoły o 600 zł. więcej.
9.256	10.798	
1.000	1.000	Zaoszczędzenie z powodu przeniesienia szkoły do Czerwonej Woli.
350	350	
—	2.150	Nie wstawia się nic na materyał, gdyż będzie z końcem roku 1891 zakupiony.
1.320	1.320	
2.670	4.820	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
II.		Z przeniesienia .	3.760	—	3.760
	27	Krajowa szkoła kołodziejstwa i bednarstwa w połączeniu z kuźnią w Kamionce strumiłowej . . .	3.246	300	3.546
	28	Wzorowy warsztat stolarstwa i tokarstwa w Stanisławowie	1.500	—	1.500
	29	Wzorowy warsztat stolarski i wyrobu zabawek dziecinnych w Żywcu	1.235	—	1.235
	30	Zasiłek dla warsztatu wyrobów drewnianych utrzymywanych przez Spółkę huculską w Kołomyi	1.300	—	1.300
		Razem .	11.041	300	11.341
		B) Dla wyrobów garncarskich.			
	31*a)*	Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi	1 700	—	1.700
	31*b)*	Zasiłek na rozszerzenie budynku szkolnego w Kołomyi rata II. (uchwała sejmowa z dnia 18. listopada 1890) . .	—	1.000	1.000
	32	Wzorowy warsztat garncarski w Porembie	1.544	—	1.544
	33	Wzorowy warsztat garncarski w Toustem	900	—	900
		Razem . .	4.144	1.000	5.144
		C) Dla wyrobów ze skóry.			
	34	Wzorowy warsztat szewski w Uhnowie	800	—	800
		D) Dla wyrobów tkackich.			
	35*a)*	Krajowa szkoła tkacka w Krośnie	3.136	—	3.136
	35*b)*	Zasiłek na budowę nowego budynku szkolnego (uchwała sejmowa z dnia 12. listopada 1890)	—	1.000	1.000
	36	Wzorowy warsztat tkacki w Błażowej	1.190	—	1.190
	37	„ „ „ „ Glinianach	820	150	970
	38	„ „ „ „ Korczynie	970	—	970
	39	„ „ „ „ Kossowie	850	—	850
	40	„ „ „ „ Łańcucie	1.476	—	1.476
	41	„ „ „ „ Rychwałdzie	850	—	850
	42	„ „ „ „ Wilamowicach	900	—	900
	43	Szkoła sukiennicza w Rakszawie	5.000	11.500	16.500
		Razem . .	15.192	12.650	27.842

Wynikłość z roku 1889	Kwota uchwalona na r 1891	Wyjaśnienia
2.670	4.820	
3.792	3.326	
800	1.270	
1.750	2.235	Wydatek na materyał, przybory naukowe, środki pomocnicze i uzupełnienie narzędzi będzie pokryty z końcem roku 1891.
—	1.300	
9.012	12.951	Wynikłość z roku 1889 podano mniejszą od rzeczywistej o 800 zł. z powodu opuszczenia wydatku na naukę biegłości ręcznej w Sokalu, przeniesionego do funduszu szkolnego krajowego.
2.900	2.500	Wydatki na piece, toczydła i inne narzędzia w rozszerzonym budynku pokryte będą z końcem roku 1891
—	1.000	
3.473	2.400	Mniej z powodu uzyskanej subwencyi rządowej.
900	900	
7.273	6.800	
—	400	Na rok 1891 preliminowano tylko na przygotowanie do założenia tego warsztatu. Obecnie, gdy warsztat w życiu, preliminuje się na całoroczne utrzymanie.
2.672	4.340	Urządzenie szkoły w nowym budynku, uzupełnienie inwentarza i pomnożenie środków naukowych będą pokryte z końcem roku 1891.
—	1.000	
1.220	1.250	
—	900	
970	970	
960	960	
925	776	
—	1.200	
715	880	
—		Preliminuje się: *a)* na zakupno realności 3.000 zł., *b)* na przebudowanie i przysposobienie budynków 8.500 zł., *c)* na urządzenie szkoły i utrzymanie jej przez kwartał 5.000 zł.
7.462	12.276	Wynikłość z roku 1889 podano niższą o 300 zł od rzeczywistej (7.762 zł.) z powodu opuszczenia wydatku 300 zł. na sprawienie zapasu wzorów i patronów do tkanin dla wszystkich szkół tkackich.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
II.					
		E) Dla wyrobów koronkarskich.			
	44	Szkoła koronkarska w Kańczudze	763	—	763
	45	Krajowa szkoła koronkarska w Muszynie	858	—	858
	46	„ „ „ „ Zakopanem	2.600	900	3 500
	47	Szkoła koronkarska u ŚŚ. Miłosierdzia w Przeworsku	300		300
		Razem	4.521	900	5.421
		F) Subwencyonowane zakłady dla nauki robót kobiecych.			
	48	Szkoła wydziałowa im. św. Scholastyki w Krakowie	500	—	500
	49	Szkoła robót, utrzymywana przez Towarzystwo „Pracy kobiet“ we Lwowie	700	—	700
	50	Szkoła specyalna robót kobiecych u PP. Benedyktynek w Przemyślu	640	—	640
		Razem	1.840	—	1 840
		G) C. k. szkoły przemysłowe zawodowe subwencyonowane ze skarbu krajowego.			
	51	C. k. szkoła zawodowa przemysłu drzewnego w Zakopanem	1.500	533	2.033
	52*a)*	C. k. szkoła zawodowa w Świątnikach	667	—	667
	52*b)*	Zasiłek na zapomogi dla majstrów, kształcących się w c. k. szkole ślusarskiej w Świątnikach	500	—	500
	52*c)*	Zasiłek (rata II.) na wystawienie budynku dla szkoły ślusarskiej w Świątnikach	—	19 000	19.000
	53	Zasiłek jednorazowy na wystawienie budynku dla wzorowego warsztatu kowalskiego w Sułkowicach	—	10.000	10 000
		Razem	2.667	29.533	32.200
III.		**III. Wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego.**			
	54	Krajowa keramiczna stacya doświadczalna przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie	3.390	500	3.890
	55	Na założenie stacyi doświadczalnej mechaniczno-technologicznej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie I. rata.	—	2.500	2 500
		Do przeniesienia	3.390	3.000	6.390

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
1.164	1.163	
1.078	860	
2.200	2.356	Wstawia się 900 zł. na nowy budynek dla szkoły.
—	300	
4.442	4.679	
500	500	
500	700	
500	500	
1.500	1.700	
1.100	1.500	Preliminuje się 533 zł. w dziale wydatków nadzwyczajnych na opłatę zaległości z lat poprzednich.
930	—	
—	1.400	
—	10.000	W myśl uchwały sejmowej z dnia 18. listopada 1890 i osobnego sprawozdauia.
—	—	W myśl uchwały sejmowej z dnia 15. listopada 1889 i osobnego sprawozdania.
2.030	12.900	
3.066	3.260	Wydatek nadzwyczajny 500 zł. na przebudowy w lokalnościach stacyi.
—	—	
3.066	3.260	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
III.		Z przeniesienia	3.390	3.000	6.390
	56	Muzeum przemysłowe w Krakowie	2.000	—	2.000
	57	Muzeum przemysłowe we Lwowie	2.000	—	2.000
	58	Na wydawnictwo wzorów rysunkowych (dalsza rata)	1.500	—	1.500
	59	Na stypendya przemysłowe	8.000	—	8.000
	60	Na nowe warsztaty, powstać mające w roku 1892.	—	2.500	2.500
	61	Dyety i koszta podróży inspektorów szkół przemysłowych	1.600	—	1.600
		Razem	18.490	5.500	23.990
IV.		**IV. Wydatki Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.**			
	62	Prenumerata czasopism i zakupno dzieł	200	—	200
	63	Biuro Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych			
		a) Koszta podróży i dyety 1.400 zł.			
		b) Płaca sekretarza 1.000 „			
		c) Płaca pomocnika biurowego 360 „	2.760	—	2.760
		Razem	2.960	—	2.960
V.		**V. Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe.**			
	64	Na zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe	7.000	—	7.000
	65	Dotacya krajowego funduszu przemysłowego (rata 7. i 8.)	60.000	—	60.000
		Razem	67.000	—	67.000
VI.		**VI. Szkoły handlowe.**			
	66	Szkoła handlowa w Krakowie	1.000	—	1.000
		Suma rubryki XVI.	143.447	49.883	193.330

Wynikłość z roku 1889.	Kwota uchwalona na r. 1891.	Wyjaśnienia
3.066	3.260	
2.000	2.000	
2.000	2.000	
1.478	1.500	
7.729	8.000	
—	2.500	
—	1.600	
16.273	20.860	
200	200	
1.998	2.760	
2.198	2.960	
7.400	7.000	
30.000	60.000	
37.400	67.000	W wynikłościach roku 1889 opuszczono 800 zł. wydanych tytułem jednorazowych zasiłków dla stowarzyszeń rękodzielniczych.
1.000	1.000	
97.846	154.324	Sumę wynikłości z roku 1889 podano niższą od rzeczywistej (99.747 zł.) z powodu opuszczenia pozycyj nie odnoszących się do niniejszego preliminarza.

Zesta

Liczba Rubryki	Liczba Poz		Na rok 1892 Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
I.		Szkoły przemysłowe uzupełniające . . .	13.792	—	13.792
II.		Szkoły przemysłowe zawodowe:			
	A)	Dla wyrobów z drzewa i łoziny	11.041	300	11.341
	B)	Dla wyrobów garncarskich	4.144	1.000	5.144
	C)	Dla wyrobów ze skóry	800	—	800
	D)	Dla wyrobów tkackich	15.192	12.650	27.842
	E)	Dla wyrobów koronkarskich	4.521	900	5.421
	F)	Subwencyonowane zakłady dla robót kobiecych .	1.840	—	1.840
	G)	C. k. szkoły przemysłowe zawodowe	2.667	29.533	32.200
III.		Wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego	18 490	5.500	23.990
IV.		Wydatki kraj. Komisyi dla spraw przemysłowych .	2.960	—	2.960
V.		Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe . . .	67.000	—	67.000
VI.		Szkoły handlowe	1.000	—	1.000
		Razem .	143.447	49.883	193 330
				+	39.006

wienie.

W roku 1891			Wyjaśnienia
Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem	
10.798	—	10.798	
10.191	2.760	12.951	
5.800	1.000	6.800	na r. 1892 — w r. 1891
	400	400	Zwyczajne 40.205 — 35.046
10 276	2.000	12.276	Nadzwycz. 44 383 — 16.660
4.379	300	4.679	Razem 84 588 — 51.706
1.500	200	1.700	+ 32.882
2.900	10.000	12.900	
16.360	4.500	20.860	
2.960	—	2.960	
67.000	—	67.000	
1.000	—	1.000	
133.164	21.160	154.324	

Treść.

Strona

Ogólny pogląd na działalność Komisyi w ubiegłym roku . . . 1
Zasiłki ze skarbu państwa na cele szkolnictwa przemysłowego w Galicyi 1
Sprawa współdziałania Komisyi w opiece nad rządowemi szkołami przemysłowemi 2
Wniosek posła Michalskiego w sprawie dostaw wyrobów przemysłu krajowego dla biur i instytucyj rządowych 2
Wniosek p. Rutowskiego w sprawie ulg podatkowych 3
Inspekcya fachowa szkół przemysłowych 3
Wydawnictwo wzorów rysunkowych 3
Szkoły przemysłowe uzupełniające 3
Nowa szkoła przemysłowa uzupełniająca w Gorlicach 3
„ „ „ „ w Samborze 4
„ „ „ „ w Wieliczce 4
„ „ „ „ w Podgórzu i w Tarnopolu . . . 4
Starania o pomnożenie ilości szkół przemysłowych uzupełniających . . . 4
Starania o utworzenie szkoły przemysłowej uzupełniającej w Białej . . . 6
Zaopatrzenie szkół przem. uzupełniających w pomocnicze środki naukowe . . 6
Modele gipsowe do nauki rysunków 6
Metodyczny kurs nauki rysunków dla kandydatów na nauczycieli . . . 7
Przerwa w urządzaniu tych kursów 7
Szkoła przem. uzupełniająca imienia Marka Bernsteina we Lwowie . . . 7
Subwencya państwowa dla galicyjskich szkół przem. uzupełniających . . . 8
Sprawa statutu normalnego dla szkół przemysłowych uzupełniających . . . 8
Statystyka szkół przem. uzupełniających za rok szkolny 1890/1 9
Rękodzielnicze szkoły zawodowe i warsztaty wzorowe:
Stan ogólny szkół zawodowych i warsztatów naukowych (tabela statystyczna) . 11
Szkoły zawodowe i warsztaty naukowe dla wyrobów z drzewa i łoziny 12
Warsztat wzorowy kołodziejski w Grybowie 12
Szkoła koszykarska w Jarosławiu 13
„ „ w Jaśle 13
„ stolarstwa i tokarstwa w Stanisławowie 13
Projekt utworzenia państwowej szkoły dla przemysłu drzewnego w Kołomyi . 14
Warsztat naukowy dla wyrobów z drzewa „Spółki huculskiej“ w Kołomyi . . 15
Szkoły tkackie 16
Krajowa szkoła tkacka w Krośnie 16
Blicharnia i apretownia tkanin i przędzy w Krośnie 17
Warsztat wzorowy tkacki w Korczynie 17
„ „ „ w Łańcucie 17
„ „ „ w Glinianach 17
„ „ „ w Rychwałdzie 17

Strona

Sukiennictwo 18
Projekt utworzenia zawodowej szkoły sukienniczej w Rakszawie w powiecie Łańcuckim 18
Badania przedwstępne w interesie rozwoju sukiennictwa na Podolu . . . 20
Garncarstwo 20
Krajowa keramiczna stacya doświadczalna 20
Szkoła garncarska w Kołomyi 21
Warsztat wzorowy garncarski w Porembie 22
„ „ „ w Toustem 22
Przemysł skórny 22
Warsztat naukowy szewski w Uhnowie 22
Dostawy obuwia dla c. k. wojska 23
Szkoły koronkarskie 24
Nowy lokal dla szkoły koronkarskiej w Zakopanem 24
Projekt utworzenia filialnej szkoły koronkarskiej w Nowym Targu . . . 25
Szkoła koronkarska w Kańczudze 25
Szkółka koronkarska w Przeworsku 25
Roboty kobiece 25
Inspekcya fachowa szkoły robót kobiecych u PP. Benedyktynek w Przemyślu . 25
Nauka hafciarstwa w Makowie 26
Szkoły rządowe 26
C. k. zawodowa szkoła ślusarska w Świątnikach 26
Projektowana c. k. zawodowa szkoła kowalska w Sułkowicach 28
Stypendya 30
Zasiłki bezzwrotne 35
Zaopatrzenie w narzędzia stypendystów, opuszczających fachowe szkoły rękodzielnicze 35
Zasiłek na rozwój tkactwa ozdobnego w Buczaczu 35
Zasiłek na naukę koszykarstwa w Torkach w powiecie Przemyskim . . . 35
Zaopatrzenie w narzędzia tokarskie i rzeźbiarskie szkoły ludowej w Jaworowie w powiecie Kosowskim 36
Zasiłek dla jednego z zakładów dla artystycznych robót kobiecych we Lwowie . 36
Subwencya na rzecz wystawy przyrodniczo lekarskiej w Krakowie . . . 36
Zasiłek na urządzenie stałego bazaru wyrobów krajowych w Przemyślu . . 36
Petycye w sprawie szczotkarstwa w okolicach Jarosławia 36
Pożyczki z krajowego funduszu przemysłowego 37
Gal. akcyjne Towarzystwo handlowe 40
Objaśnienie preliminarza na rok 1892 41
Sprawy wewnętrzne Komisyi 43
Wnioski 44
Allegata I. do XII. . . . . 47—84
Preliminarze wydatków funduszu krajowego na cele popierania przemysłu w kraju na r. 1892:
Część I. Preliminarze poszczególnych zakładów 87
Część II. Preliminarz ogólny 125

L. W kr. 2.539/92.

Aleg. 68.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie budowy krajowego zakładu położnic we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego z r. 1890 w przedmiocie budowy własnego domu dla krajowego zakładu położnic powziął Wysoki Sejm na dniu 17. listopada 1890 następujące uchwały:

„I. Sejm uznaje potrzebę budowy domu dla krajowego zakładu położnic we Lwowie; budowa ta ma być rozpoczętą w r. 1892.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zatwierdzenia kontraktu, zawartego z właścicielem gruntu l. parc. 6.489 „Wulka kampianowska“ zwanego, o kupno tego gruntu pod budowę zakładu położnic za cenę 20.000 zł. i do wypłacenia ugodzonej ceny kupna.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu przystąpić bezzwłocznie do ułożenia i wykonania przy współudziale fachowej, w tym celu ustanowić się mającej komisyi, programu, pląnów i kosztorysów budowy i przedłożenia takowych na następnej sesyi sejmowej.

IV. Sejm zamieszcza w budżecie krajowym jako nadzwyczajny wydatek na r. 1891:

a) na zakupno gruntu 20.000 zł.

b) na przygotowawcze roboty 2.000 zł.

Przystępując do szczegółowego zdania sprawy z zarządzeń, jakie Wydział krajowy poczynił w wykonaniu poleceń Wys. Sejmu, zawartych w uchwałach powyższych, zaznaczamy przedewszystkiem, że w zeszłorocznem przedłożeniu naszem przewidywana w dalszej przyszłości ewentualność uzupełnienia wszechnicy lwowskiej wydziałem lekarskim stała się skutkiem Najwyższego postanowienia z dnia 25. października 1891 bliską, tak iż termin otwarcia fakultetu medycznego przy wszechnicy lwowskiej ustalonym został na r. 1894. Okoliczność ta wpłynęła zasadniczo na zmianę pierwotnie ułożonego planu i programu budowy, jak niemniej i na obliczenie kosztów, które okazały się znacznie wyższymi od preliminowanych w roku zeszłym.

Po uzyskaniu upoważnienia Wys. Sejmu do zakupna gruntu pod budowę zakładu położnic zawarł Wydział krajowy kontrakt z właścicielami tegoż i rozp. z d. 19. marca 1891 do l. 10.513. wyasygnował przypadającą cenę kupna w kwocie 20.000 zł. Po protokolarnem

objęciu w fizyczne posiadanie nabytej realności na rzecz funduszu krajowego oddaliśmy takową pod nadzór Dyrektorowi szpitala powszechnego.

Stosując się do ustępu III. wyżej przytoczonych uchwał Wys. Sejmu, udał się Wydział krajowy do Wydziału lekarskiego c. k. uniwersytetu jagiellońskiego w Krakowie, do Towarzystwa lekarzy galicyjskich, tudzież do c. k. kraj. Rady zdrowia z prośbą o wyznaczenie delegatów do ankiety, którą w sprawie budowy domu położnic postanowiliśmy zwołać.

W odpowiedzi na to wezwanie zamianował Wydział lekarski c. k. uniwersytetu jagiellońskiego prof. dr. Antoniego Marsa, Towarzystwo lekarzy galic. dr. Hilarego Schrama, krajowa Rada zdrowia dr. Emila Merczyńskiego delegatami swoimi.

Nadto zaprosił Wydział krajowy na członków tej ankiety: c. k. wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej dr. Michała Bobrzyńskiego, wiceprezydenta miasta Lwowa dr. Zdzisława Marchwickiego, jako referenta komisyi budżetowej Wys. Sejmu, c. k. protomedyka dr. Józefa Merunowicza, profesora szkoły położnych dr. Adama Czyżewicza, dyrektora kraj. szpitala powszechnego dr. Bolesława Głowackiego, członków kraj. Rady zdrowia i prymaryuszów szpitala lwowskiego dr. Wiktora Opolskiego i dr. Grzegorza Ziembickiego, radcę Wydziału krajowego i inspektora szpitali dr. Stellę Sawickiego, architektę J. K. Janowskiego, wreszcie rządcę szpitala lwowskiego Erazma Malinowskiego

Przewodniczącym ankiety zamianował Wydział krajowy członka swego dr. Franciszka Hoszarda, który poruczył prowadzenie protokołów obrad koncepiście departamentu sanitarnego Władysławowi Słomkowskiemu. Zarazem zaprosił Wydział krajowy członków ankiety na pierwsze posiedzenie na dzień 6. czerwca b. r.

Na podstawie wniosków i uchwał powziętych na tem posiedzeniu, którego protokół
Aleg. A. załączamy pod A., polecił Wydział krajowy architekcie p. Janowskiemu opracowanie i przedłożenie szkicu budynku, szkicu sytuacyjnego, tudzież przybliżonego kosztorysu budowy zakładu położnic jako podstawy do obrad następnego posiedzenia ankiety.

Po przedłożeniu tych szkiców zaprosił Wydział krajowy członków ankiety na posiedzenie dnia 29. lipca 1891.

Aleg. B. Protokół tego posiedzenia załączamy pod B.

Jakkolwiek na posiedzeniu tem nie mogło przyjść do uchwał stanowczych, uważamy za konieczne podnieść, że z przedłożonych przez architektę szkiców budowy podług programu ułożonego na poprzedniem posiedzeniu okazało się, że tak ze względu na obszar gruntu, jaki na ten cel nabytym został, jak również na ewentualne pomieszczenie kliniki medycznej i chirurgicznej na tym gruncie, tudzież na bardzo znaczne podwyższenie kosztów, zalecona budowa systemem pawilonowym okazała się niemożliwą.

Wskutek tego ankieta zaleciła opracowanie szkiców i przybliżonego kosztorysu nowego według wzorów zakładu położnic w Bernie. Stosując się do tego, zawezwał Wydział krajowy rozp. z dnia 31. lipca 1891 l. 35.017 p architektę Janowskiego do wypracowania szkiców po myśli udzielonych wskazówek, a po przedłożeniu tychże zaprosił członków ankiety na trzecie z rzędu posiedzenie, które w dniu 23. września 1891 się odbyło.

Aleg. C. Dołączając pod C. protokół tego posiedzienia, podnosimy tu jako szczegóły decydujące, iż ankieta uchwaliła w zasadzie możność pomieszczenia trzech budynków klinicznych na zakupionym gruncie, tudzież zastosowanie przy budowie systemu korytarzowego.

Zarazem uchwaliła ankieta poruczenie ułożenia ostatecznych planów, kosztorysów i programu budowy komitetowi ściślejszemu, do którego wybrani zostali pp. dr. Józef Merunowicz, c. k. protomedyk, Józef Braunseis c. k. radca budownictwa przy c. k. Namiestnictwie,

prof. dr. Adam Czyżewicz, radca Wydziału krajowego dr. Stella Sawicki i architekt J. K. Janowski.

Po myśli tej uchwały zaprosił Wydział krajowy pismem z dnia 25. września 1891 l. 41.958 wymienione powyżej osobistości na członków komitetu ściślejszego.

Pismem z dnia 28. listopada 1891 wystosowanem do przewodniczącego ankiety, załączonem tu pod D., przedłożył komitet szkice budowy krajowego zakładu położnic, sporządzone przez c. k. radcę budownictwa p. Braunseisa po porozumieniu się z prof. dr. Czyżewiczem i na podstawie wskazówek przez komitet udzielonych.

Aleg. D.

Po otrzymaniu tych szkiców zaprosił Wydział krajowy wszystkich członków ankiety, do której wszedł nadto c. k. radca budownictwa p. Braunseis — na pełne posiedzenie w dniu 28. listopada 1891 celem ostatecznego ułożenia programu budowy krajowego zakładu położnic, tudzież pawilonów klinicznych.

Jak to z dołączonego pod E. protokołu, a w szczególności oświadczenia subkomitetu powyżej pod D. zamieszczonego wynika, okazało się, że zakupiony przez Wydział krajowy obszar gruntu zupełnie wystarczy na pomieszczenie nietylko zakładu położnic, ale i projektowanych dwóch budynków klinicznych, których sytuacyę przedstawioną przez architektę Janowskiego uznała ankieta za odpowienią.

Aleg. E.

Szkice budowy zakładu położnic zostały również przyjęte przez ankietę, która uznała rozkład budowy i pojemność poszczególnych ubikacyj za zupełnie odpowiadające potrzebom tak zakładu położniczego wraz z kliniką ginekologiczno-położniczą, tudzież kliniki chirurgicznej i medycznej.

Jako zasada budowy przyjętym i zaleconym został system korytarzowy tak ze względu na warunki terytoryalne, niemniej na fundusze kraju, które przy tym systemie znacznie oszczędzone zostaną.

Koszt projektowanego budynku dla zakładu położnic obliczył subkomitet w przybliżeniu na kwotę 234.000 zł. jednakowoż bez kosztu wewnętrznego urządzenia. W szkicach przedstawionych przewidział nadto subkomitet możliwość rozszerzenia budowy zakładu na wypadek przyszłej potrzeby i to przez wysunięcie skrzydeł frontowych. Rozszerzenie to uważamy jednak nietylko obecnie ale nawet w dalszej przyszłości jako zbyteczne.

Przyczem podzielając zdanie ankiety na poprzedniem posiedzeniu wyrażone, oświadczył się subkomitet przeciw projektowanej przez prof. dr. Marsa budowie osobnego pawilonu dla septycznych chorych ze względu na brak miejsca, znaczne trudności techniczne, jakoteż na nierównie większy wydatek.

Ankieta solidaryzując się zupełnie ze zdaniem fachowego komitetu, przyjęła na posiedzeniu z dnia 28. listopada projektowane przez tenże szkice i główne zasady budowy a zarazem wezwała subkomitet do objawienia zdania co do bliższych szczegółów konstrukcyjnych. Wywiązując się z tego mandatu przedstawił subkomitet swoje wnioski zawarte w dołączonym protokole pod F.

Aleg. F.

Według zaś obliczenia na podstawie cyfr przybliżonych, które z natury rzeczy tylko w ten sposób dokonanem być mogło, wyniosą koszta wewnętrznego urządzenia zakładu dla położnic razem z kliniką ginekologiczno położniczą, mieszczącego 140 łóżek, w przybliżeniu około 22.500 zł.

Jako podstawę do tego obliczenia przyjęliśmy cyfrę 161 zł. na 1 łóżko, uwzględniając w niej wszystkie pozycye i szczegóły wydatków połączone z urządzeniem klinik.

Przedkładając Wysokiemu Sejmowi niniejszem szkice budowy w oryginale, podnosimy zarazem, iż stosownie do przyjętych warunków deklaracyi co do umieszczenia klinik przy szpitalu powszechnym, o której Wysokiemu Sejmowi osobno zdaliśmy sprawę, komunikujemy równocześnie duplikaty szkiców tych c. k. Rządowi, którego porozumienie w tym względzie w deklaracyi powyższej zastrzeżonem zostało.

Z uwagi atoli na okoliczność, że w obradach ankiety zwołanej dla sprawy budowy zakładu położnic brali udział reprezentanci c. k. Rządu a plany sporządzone zostały przez c. k. radcę budownictwa przy Namiestnictwie z uwzględnieniem wszelkich wymagań, poczynionych ze strony c. k. Rządu w projekcie umowy co do pomieszczenia klinik, przypuszczać można, że przeciw szczegółom tych planów żadne wątpliwości natury zasadniczej podniesionymi nie zostaną a zakomunikowanie onych c. k. Rządowi w obecnym wypadku jest tylko spełnieniem obowiązku przyjętego w deklaracyi naszej.

Jakkolwiek powołana na wstępie sprawozdania niniejszego uchwała Wysokiego Sejmu, mianowicie ustęp pierwszy tejże, zawierający kategoryczne polecenie rozpoczęcia budowy krajowego zakładu położnic już w r. 1892, niemniej szczegóły zawarte w zeszłorocznem sprawozdaniu naszem, uzasadniające naglącą potrzebę tej budowy, czynią zbytecznem dalsze motywowanie, nie możemy dla dodania tem większej siły i aktualności tym wywodem pominąć tu opinii i uwag, jakie świeżo otrzymaliśmy w tym względzie ze strony c. k. Rządu.

Mianowicie przy sposobności zwiedzania zakładu położnic, mieszczącego się obecnie w jednem skrzydle głównego gmachu szpitala, podniósł referent sanitarny c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych, jak to i z naszej strony już w zeszłorocznem sprawozdaniu zaznaczyliśmy, istniejące i w danych warunkach pomieszczenia zakładu nieuniknione braki, które na stan zdrowia leczonych tem szkodliwiej oddziaływać muszą, iż lokalności nie odpowiadają wzrastającym potrzebom; są zatem przepełnione.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa, komunikując nam z polecenia JE. Ministra wyznań i oświaty powyższe uwagi, domaga się usilnie usunięcia braków i wadliwości tkwiących w dotychczasowym zakładzie położnic, który tak co do swego rozkładu i urządzenia nie odpowiada wymaganiom współczesnym — jako umieszczony w lokalnościach na inny cel szpitalny budowanych.

Na podstawie zobowiązania zawartego w umowie, którą Wysokiemu Sejmowi do zatwierdzenia równocześnie przedkładany, ma być klinika położnicza i ginekologiczna zupełnie urządzona a oddana na użytek fakultetu lekarskiego od dnia 1. października 1898, co wymagałoby przystąpienia do budowy najpóźniej z początkiem r. 1895.

Z uwagi atoli na wyżej przytoczone okoliczności, tudzież na ciągle postępujące przepełnienie chorymi szpitala głównego, którego ubikacye niezdzownie wymagają rozszerzenia, zwłaszcza gdy pewna ich część zajęta została dla stacyi obserwacyjnej przeniesionej z zakładu w Kulparkowie, Wydział krajowy jak najusilniej musi popierać potrzebę bezzwłocznego rozpoczęcia budowy zakładu położnic. Wymownem uzasadnieniem tego żądania są cyfry o ruchu chorych w szpitalu naszym, ktorych stan przewyższa stale liczbę 800 i dochodzi nawet do 850 na 760 łóżek.

Jak to wyżej nadmieniliśmy, obliczonym został koszt budowy zakładu położnic wraz z kliniką w przybliżeniu na sumę 234.000 zł. a kwota ta jest niższą o 18.000 zł. od pierwotnie wymaganej na ten cel z tego powodu, że proponowane wysunięcie dwóch skrzydeł frontowych gmachu, uznaliśmy za zbyteczne.

Podstawa żądanego kosztu budowy opiera się na obliczeniu dokonanem przy sporządzaniu szkiców, w którem w zasadzie przyjęto kwotę 120 zł. za metr zabudowanej powierzchni, jako opartą na doświadczeniu i cenie zazwyczaj praktykowanej przy budowlach rządowych. W kwocie tej mieści się już wydatek na kierownictwo i administracyę.

Równocześnie też poruczył Wydział krajowy ck. radcy budownictwa przy ck. Namiestnictwie panu Braunseisowi opracowanie planów i szczegółowych kosztorysów budowy, które w ciągu bieżącej sesyi dodatkowo Wysokiemu Sejmowi przedłożonymi zostaną.

Trudności, jakie stanęły na przeszkodzie zebraniu się w pełnym komplecie ankiety, która cztery posiedzenia, a z tych ostatnie w dniu 28. listopada 1891 odbyła — wreszcie wy-

pór i czynności subkomitetu wpłynęły głównie i wyłącznie na to opóźnienie w opracowaniu szczegółowych kosztorysów i przedłożenie ich równocześne ze sprawozdaniem niniejszem.

Wydział krajowy atoli powodowany uznaną wszechstronnie nagłością rozpoczęcia tej budowy, podzielaną przez Wysoki Sejm w uchwale przeszłorocznej — nie wahał się przedłożyć Wysokiej Izbie sprawozdanie oparte tymczasowo na szkicach i obliczeniu fachowem, dającem wszelako zupełną gwarancyę dokładności.

Koszta wewnętrznego urządzenia zakładu wyniosą wedle przybliżonego obliczenia kwotę 22.500 zł.

Jak to zaś w równoczesnem sprawozdaniu naszem w przedmocie umieszczenia klinik wykazaliśmy, koniecznem jest wybudowanie i urządzenie przy tych klinikach stacyi wodnej i motoru dla rozprowadzania wody do wszystkich budynków klinicznych.

Gdy zatem stacya ta obsługiwać będzie w pierwszym rzędzie zakład położnic i w razie potrzeby zasilać będzie pralnię szpitalną, przeto niezbędnem jest wybudowanie i urządzenie jej równocześnie z tym zakładem.

Z tego też powodu przedstawiamy tutaj potrzebę kredytu na ten cel obliczonego na kwotę 30.000 zł.

Reasumując przytoczone powyżej szczegóły i motywa, przedstawia Wydział krajowy następujące wnioski:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sejm upoważnia Wydział krajowy do rozpoczęcia w roku 1892 budowy krajowego zakładu położnic wraz z kliniką ginekologiczno-położniczą, tudzież stacyą wodną, według planów i kosztorysów sporządzonych w porozumieniu z c. k. Rządem, a obliczonych na sumę 264.000 zł. Budowa ta ma być wykończoną w ciągu lat trzech.

II. Sejm wstawia w budżet krajowy na rok 1892, jako nadzwyczajny wydatek na budowę, pierwszą ratę w kwocie . . . . . 90.000 zł.

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zamieszczenia na ten cel w preliminarzu budżetu na rok 1893 drugiej raty w kwocie . . . 90.000 „

zaś w preliminarzu na rok 1894

a) na dokończenie budowy kwoty . . . . 84.000 „

b) na koszta wewnętrznego urządzenia zakładu kwoty . . 22.500 „

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 12. lutego 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Franciszek Hoszard w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Protokół

posiedzenia ankiety zwołanej dla ułożenia programu budowy krajowego zakładu dla położnic we Lwowie, które odbyło się dnia 6. czerwca b. r. o godzinie 11 przed południem.

Obecni:

Przewodniczący: Członek Wydziału krajowego, JWny dr. **Franciszek Hoszard**; Wny dr. **Józef Merunowicz**, c. k. radca sanitarny, protomedyk; Wny dr. **Bolesław Głowacki**, dyrektor szpitala; Wny dr. **Adam Czyżewicz**, profesor c. k. szkoły położnic; Wny dr. **Antoni Mars**, profesor uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie; Wny dr. **Hilary Schramm**, doktor medycyny i operator; Wny dr. **Stella Sawicki**, radca Wydziału krajowego, insp. szpitali; Wny **Erazm Malinowski**, rządca szpitala; Wny **J. K. Janowski**, architekt cywilny.

Prowadzący protokół **Władysław Słomkowski**, koncepista Wydziału krajowego.

Przewodniczący Członek Wydziału krajowego J. Wny Hoszard przedstawia ankiecie pogląd na dotychczas przedsięwzięte czynności w przedmiocie budowy zakładu położnic, oraz uchwałę Sejmu, zalecającą rozpatrzenie i zbadanie tej sprawy przez ankietę fachową.

Następnie objaśnia przewodniczący, że na placu zakupionym pod budowę zakładu położnic projektowanem jest pomieszszenie jeszcze dwóch pawilonów dla klinik, a to wobec przewidywanego uzupełnienia wszechnicy lwowskiej fakultetem medycznym, które atoli prawdopodobnie nie rychło nastąpi. Interpelowany w tym przedmiocie c. k. protomedyk Wny dr. Merunowicz konstatuje również, że stosownie do zaczerpniętych objaśnień z Wiednia, decyzyi w tym względzie nie tak prędko spodziewać się można.

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem: Czy administracya przyszłego zakładu położnic ma być oddzielną, czy wspólną ze szpitalem głównym a zarazem oświadcza się za administracyą wspólną, a to ze względu na oszczędność w kosztach.

Prof dr. Czyżewicz stawia następujący wniosek:

„*Pożądanem byłoby, aby administracya zakładu położnic była osobną, jeźli „to zarządzenie nie będzie więcej kosztowało jak obecnie*“.

Następnie podnosi prof. dr. Czyżewicz potrzebę osobnych magazynów bielizny i odrębnej normy żywienia dla oddziału położnic.

Przewodniczący zwraca uwagę, że osobna administracya pociągnęłaby za sobą bardzo znaczne zwiększenie wydatków.

Wny dr. Głowacki sprzeciwia się również oddzielnej administracyi a oświadcza się za wnioskiem co do oddzielenia bielizny zakładu położnic, podnosząc zarazem, że zakład i obecnie już ma odrębny magazyn podręczny. Zgadza się również p. dr. Głowacki na osobną normę żywienia dla oddziału położnic.

P. rządca Malinowski przyłącza się do zapatrywania p. dr. Głowackiego i zwraca uwagę na koszta kancelaryjne i t. p., jakie oddzielna administracya spowoduje.

Radca dr. Sawicki oświadcza, iż ułożeniu osobnej normy dla oddziału położnic i obecnie nie stoi nic na przeszkodzie.

Prof. dr. Mars konstatuje, że dla stosunków zdrowotnych zakładu położnic i w ogóle ze względów sanitarnych, separowanie administracyi będzie miało doniosłość i znaczenie. Urządzenie tej administracyi winno zdaniem p. prof. Marsa mieć charakter filialny. Magazyn bielizny zakładu zupełnie odrębny i oddzielony od innej bielizny szpitala. Ilość łóżek preliminowana w programie stworzy potrzebę znacznych zapasów. Wzgląd na potrzeby specyalne zakładu, zdarzające się wypadki nagłe porodów ulicznych i t. p. wymaga koniecznie urządzenia osobnej administracyi przy samym zakładzie, sprawowanej przez wyznaczonego do tej czynności urzędnika, względnie funkcyonaryusza.

Przewodniczący zwraca uwagę, że w przyszłym zakładzie będzie urządzony osobny pokój przyjęcia i na kancelaryą a zarazem podnosi przewodniczący, iż c. k. Rząd oświadczył się również za administracyą wspólną.

Dr. Głowacki konstatuje, że właściwie i obecnie już istnieje osobny zarząd oddziałem położnic, który sprawuje sekundaryusz, względnie asystent. Na kreowanie osobnej posady urzędnika dla administracyi zakładem, nie może się zgodzić, albowiem przewiduje pewne kolizye w urzędowaniu i czynnościach kancelaryjnych.

Prof. dr. Czyżewicz oświadcza się za utworzeniem posady osobnego urzędnika dla zakładu położnic, który zdaniem jego znajdzie bardzo wiele zajęcia, a będąc zawsze obecnym w zakładzie, umożliwi wydawanie wprost rozmaitych zleceń administracyjnych.

P. rządca Malinowski konstatuje, że bielizna dla oddziału położnic może być bezzwłocznie odstampilowaną i oddzieloną.

Przewodniczący oświadcza, że poruszone przez prof. dra Czyżewicza kwestye co do oddzielenia bielizny i ułożenia odrębnej normy dla oddziału położnic nie napotykają żadnych przeszkód i mogą być załatwione natychmiast. Przewodniczący uprasza p. prof. dr. Czyżewicza o wypracowanie projektu normy żywienia, oznajmiając, że sprawa bielizny załatwioną zostanie po myśli wniosku p. prof. Czyżewicza osobnem rozporządzeniem Wydziału krajowego.

Prof. dr. Mars podnosi raz jeszcze, że ze względu na rozmiary przyszłego zakładu położnic i liczbę chorych niezbędnem się okaże kreowanie posady osobnego funkcyonaryusza dla tego zakładu.

Przewodniczący poddaje pod głosowanie wniosek prof. dr. Czyżewicza na wstępie posiedzenia postawiony, który brzmi:

„*Pożądanem byłoby, aby administracya zakładu położnic była osobną, jeżeli to zarządzenie nie będzie więcej kosztowało jak obecnie*“.

Prof. dr. Czyżewicz oświadcza, iż uzupełnił wniosek powyższy jeszcze drugim ustępem a mianowicie:

„*W każdym razie musi być osobna bielizna, osobna norma żywienia, osobny funkcyonaryusz administracyjny, któryby urzędował w zakładzie*“.

Przewodniczący objaśnia, że pierwotnie był tylko wniosek w brzmieniu powyżej zamieszczonem postawiony, następnie, że kwestya osobnej bielizny i normy żywienia zostały już merytorycznie załatwione. W skutek tego poddaje przewodniczący pod głosowanie tylko pierwszy ustęp wniosku p. dr. Czyżewicza, poczynającego się od słów „pożądanem do obecnie“. **Ankieta uchwala większością głosów zgodnie z wnioskiem dr. Czyżewicza.**

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad wnioskiem utworzenia posady osobnego funkcyonaryusza dla zakładu położnic.

Prof. dr. Mars normuje rodzaj czynności tego urzędnika jako to: Korespondencya, administracya i ewidencya bielizny, — przyjmowanie poleceń ze strony lekarzy, udzielanie objaśnień i t. p.

P. rządca Malinowski oświadcza, że inwentarz bielizny prowadzą Siostry miłosierdzia, czynności zaś kancelaryjne załatwia zarząd, względnie kancelarya szpitala głównego, że zatem osobny ten funkcyonaryusz za mało będzie miał zajęcia i jest zbytecznym Tego samego zdania jest i pan dr. Głowacki, obawiając się rozmaitych kolizyj w czynnościach.

Radca dr. Sawicki stawia wniosek pośredni, mianowicie proponuje, iżby przy wizytach lekarskich w zakładzie wydelegowanym był którykolwiek z urzędników szpitala głównego.

P. dr. Schramm zwraca uwagę, że obecnie rozchodzi się właściwie o kwestyę pomieszczenia funkcyonaryusza w przyszłym zakładzie, nie przesądzając jakiego charakteru będzie ten funkcyonaryusz. — Podnosi wszakże p. dr. Schramm, że urzędnik ten wyręczałby lekarzy w czynnościach manipulacyjnych, które dotąd oni sami załatwiać muszą.

Prof. dr. Czyżewicz pragnie koniecznie, iżby przy zakładzie położnic był urzędnik czy funkcyonaryusz, do którego mógłby odnosić się z rozmaitemi poleceniami w czasie wizyty i w razie potrzeby mieć go na zawołanie.

Przewodniczący podnosi, że dyskusya odbiegła rzeczywiście od przedmiotu, którym jest kwestya pomieszczenia, następnie modyfikuje przewodniczący wniosek p. dr. Czyżewicza w ten sposób, *„iż w przyszłym zakładzie ma być pokój dla funkcyonaryusza szpitala przeznaczonego dla zakładu.“*

Ankieta uchwala zmodyfikowany w brzmieniu powyższem wniosek p. dr. Czyżewicza.

Przewodniczący przedstawia ankiecie program budowy zakładu położnic, ułożony pierwotnie i zatwierdzony przez Wydział krajowy, który był przedmiotem sprawozdania do Wysokiego Sejmu z żądaniem kredytu na budowę tego zakładu. Następnie podnosi przewodniczący, iż Wys. Sejm polecił Wydziałowi kraj. poddanie powyższego programu rozpatrzeniu i ocenieniu ankiety złożonej z grona osób fachowych. dalej zwraca przewodniczący uwagę na okoliczność, że obecnie trzeba wziąć pod rozwagę przy układaniu programu także kwestyę spodziewanego uzupełnienia wszechnicy lwowskiej wydziałem lekarskim.

W dyskusyi ogólnej przemawia p. prof. Czyżewicz i oświadcza się za budową dwóch pawilonów i budynku administracyjnego, tudzież jest zdania, ażeby budowę zakładu przeprowadzono w rozmiarach obecnej potrzeby.

P. protomedyk dr. Merunowicz podnosi, że szczegóły programu pierwotnego, jako nie zawierające pawilonu ginekologicznego, w ogóle ze względu na przyszłe wymagania, nie mogą służyć obecnie za podstawę do budowy zakładu.

Prof. dr. Mars jest zdania, że trzeba zastanowić się nad wymogami budynku, który nie tylko mieścić ma zakład położnic, lecz służyć także celom szkoły akuszerek i uczniów fakultetu medycznego.

Protomedyk dr. Merunowicz konstatuje, że wymogi i warunki, jakim przyszły zakład odpowiadać ma, zostały już ułożone przez ankietę z osób ściśle fachowych, jest zatem zdania, iż do ułożenia programu już obecnie przystąpić można.

Architekt p. Janowski oświadcza się za wyeliminowaniem z programu potrzeb przyszłych lokalów klinicznych.

Prof. dr. Mars jest zdania, iż po oświadczeniu p. protomedyka co do unormowania potrzeb i wymogów przyszłego Wydziału lekarskiego może norma ta służyć jako substrat obecnej narady.

P. Protomedyk oświadcza się za uwzględnieniem już teraz kwestyi rozmieszczenia budynków klinicznych i wnosi, ażeby uprosić p. prof. Czyżewicza do ułożenia nowego programu budowy.

Przewodniczący podnosi, iż obecnie mogą być uchwalone zasady kierujące co do budowy na wypadek uzupełnienia Wszechnicy Wydziałem medycznym, oświadcza zatem przewodniczący, iżby należało wnieść do Sejmu żądanie kredytu na Zakład położnic zastosowany do obecnej potrzeby, reflektując na potrzeby budowy w przyszłości.

Prof. dr. Mars stawia wniosek następujący:

Ankieta uchwali:

1) obecnie ma być wzniesionym budynek tylko dla zakładu położnic;

2) pawilon adm dla szkoły akuszerek;

3) rezerwuje się miejsce dla pawilonu administracyjnego szkolnego.

W głosowaniu uchwala ankieta zgodnie z wnioskiem prof. dr. Marsa.

Prof. dr. Czyżewicz oświadcza się za przeprowadzeniem budowy systemem pawilonowym, i ażeby budowa składała się z dwóch odrębnych całości.

Prof. dr. Mars godzi się na system pawilonowy i wnosi, ażeby budowa składała się z czterech pawilonów i budynku adm. lekarskiego.

Dr. Schramm podnosi potrzebę skonstatowania objętości zakupionego gruntu, mianowicie czy wystarczy on na pomieszczenie projektowanej budowy.

W kwestyi objętości gruntu przemawiają objasniająco pp. architekt Janowski i radca dr. Sawicki.

Przewodniczący zapytuje, czy wobec obliczonej w programie ilości łóżek na 138 nie okaże się za wiele zbytecznego pomieszczenia w projektowanej budowie czterech pawilonów.

Prof. dr. Mars jest zdania, że ze względu na inne potrzeby, jako to łazienki, wychodki, tudzież ze względu na potrzebę przewietrzania sal, nie zachodzi obawa o zbyt obszerne rozmieszczenie łóżek.

Protomedyk dr. Merunowicz omawia kwestyę utworzenia internatu dla akuszerek utrzymywanych kosztem wydziałów powiatowych i wnosi, ażeby w suterenach pawilonu umieścić 5 łóżek dla takich akuszerek.

Przewodniczący poddaje pod głosowanie kwestyę, czy budowa składać się ma z 4 pawilonów 1. piętrowych czy też z dwóch pawilonów 2 piątrowych.

Ankieta oświadcza się za budową 4 pawilonów o 1 piątrze i jednego pawilonu administracyjnego.

Na wniosek prof. dr. Marsa uchwala ankieta, iż każdy z czterech pawilonów dla chorych ma zawierać umieszczenie dla 35 łóżek dla chorych, 2 łóżek dla posługi, mieszkanie o 1. pokoju i kuchni lub jednego pokoju z przedpokojem dla akuszerki względnie lekarza, magazyn podręczny w parterze, — i na I-em piętrze łazienki po jednej wannie z kuchenką dwoje schodów i wychodki. Nadto w jednym z pawilonów dla chorych ma być pomieszczonych sześć łóżek separowanych dla chorych klasowych.

Następnie uchwala ankieta, iż pawilon administracyjny składać się ma:

„Z westybulu i schodów głównych, mieszkania dla portyera t. j. 1. pokoju i kuchni; kancelaryi administracyjnej, sali przyjęcia, kancelaryi lekarskiej, z dwóch gabinetów dla profesora, sali wykładowej na 60—80 uczenic, z obszernej szatni, mieszkania dla lekarza o jednym pokoju i przedpokoju, mieszkania dla jednej akuszerki o jednym pokoju i kuchence, z pokoju kuchenki i magazynu dla Siostry miłosierdzia, z łazienki z kuchenką, z pokoju dla posługaczki, windy, dwóch sal porodowych, z 1. sali operacyjnej, sali dla operacyi specyalnych (la par), z pokoju inspekcyjnego na 10 łóżek, muzeum, z pokoju dla stypendystek i z wychodków."

Prof. dr. Czyżewicz wyraża zdanie, iż korzystnem byłoby dla budowy przyszłego zakładu położnic zwiedzenie przez kierownika budowy i lekarza fachowego podobnych zakładów wzorowych znajdujących się za granicą.

Prof. dr. Mars podziela zdanie prof. dr. Czyżewicza do którego przyłącza się również p. architekt Janowski.

Przewodniczący konstatuje brak funduszu w budżecie krajowym na pokrycie kosztu takiej podróży.

P. dr. Głowacki przypomina, iż w roku zeszłym, gdy kwestya budowy powyższego zakładu była omawianą, oświadczył p. prof. dr. Czyżewicz gotowość zwiedzenia własnym kosztem tego rodzaju zakładów i urządzeń za granicą. Otóż sądzi p. dr. Głowacki, że obecnie, gdy p. c. k. Protomedyk i pr. dr. Czyżewicz udać się mają na kongres hygieniczny do Londynu, nadarza się potemu najlepsza sposobność.

Wreszcie uchwala ankieta poruczyć architekcie p. Janowskiemu opracowanie szkicu i planu sytuacyjnego budowy zakładu położnic w porozumieniu z p. prof. dr. Czyżewiczem i przedłożenie takowych na następnem posiedzeniu ankiety.

Na tem posiedzenie zakończono a przewodniczący zaprosił pp. członków ankiety na następne posiedzenie, które się odbędzie w dniu 29. lipca b. r.

Program

budowy zakładu położnic w połączeniu ze szkołą akuszerek.

Budowa ma być przeprowadzoną w systemie pawilonowym.

Pawilony będą połączone ze sobą kurytarzami krytymi parterowymi.

Wewnętrzny skład pawilonów stósownie do ich przeznaczenia przeprowadzony będzie w systemie kurytarzowym lub blokowym albo skombinowanym.

Pawilony ustawione być mają w ten sposób, żeby oś główna każdego miała kierunek z północy na południe, światło zaś przyjmować będą ze wschodu i zachodu.

Pawilonów dla chorych ma być cztery i jeden pawilon administracyjny, każdy o parterze i jednem piątrze. Piwnice i sutereny urządzone będą o tyle tylko, ile konieczna potrzeba wymagać będzie.

Sposób ogrzewania lokalności i wentelacyi zaprowadzonym będzie podług systemu, jaki wskutek poczynionych doświadczeń okaże się najlepszym.

Cały zakład zaopatrzony będzie w wodę ze studni na placu budowy urządzić się mającej.

Do pompowania wody i rozprowadzenia jej po budynkach zastosowanym będzie motor gazowy albo parowy.

Wychodki będą zaopatrzone w klozety czyszczone wodą, zbiorniki zaś urządzone będą systemem Mourasa.

Cały zakład ma obejmować pomieszczenie na 140 łóżek. Każdy pawilon będzie mieścić 35 łóżek dla chorych, 2 łóżka dla posługi, mieszkanie o 1 pokoju i kuchni lub o jednym pokoju z przedpokojem dla akuszerki względnie lekarza, dwoje schodów, magazyn podręczny. W parterze i na piętrze łazienki po jednej wannie i kuchenkę, wychodki. Nadto w jednym z pawilonów będzie pomieszczonych sześć łóżek separowanych dla chorych zakaźnie.

Pawilon administracyjny będzie mieścić:

Westybul i schody główne. Mieszkanie portyera (pokój i kuchnia.) Kancelaryę administracyjną. Salę przyjęcia. Kancelaryę lekarską. Dwa gabinety dla profesora, salę wykładową na 60 do 80 uczennic. Szatnię obszerną. Mieszkanie dla lekarza o jednym pokoju i przedpokoju. Mieszkanie dla akuszerki o jednym pokoju i kuchence. Pokój, kuchenkę i magazyn dla siostry miłosierdzia. Łazienkę z kuchenką, pokój dla posługaczki, windę. Dwie sale porodowe. Salę operacyjną. Salę dla operacyj specyalnych (lapar). Pokój inspekcyjny na 10 łóżek. Muzeum. Pokój dla stypendystek. Wychodki.

Zgodnie z protokołem ankiety z dnia 6 czerwca 1891.

Alegat B. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 2539/92.

Protokół

posiedzenia ankiety zwołanej dla sprawy budowy domu położnic we Lwowie, z dnia 29 lipca 1891.

Obecni:

JWny dr. Franciszek Hoszard, członek Wydziału krajowego, jako przewodniczący; JW. dr. Zdzisław Marchwicki, poseł na Sejm krajowy; JW. dr. Józef Merunowicz, c. k. protomedyk; Wny dr. Wiktor Opolski, zastępca dyrektora szpitala; Wny dr. Stella Sawicki, radca Wydziału krajowego; Wny J. K. Janowski, architekt; Wny Wł. Słomkowski, koncypista Wydziału krajowego, jako prowadzący protokół.

Przewodniczący oznajmia, iż do udziału w ankiecie zaprosił JW. Zdzisława Marchwickiego, posła na Sejm jako referenta komisyi budżetowej i uchwały sejmowej powziętej w przedmiocie budowy krajowego zakładu położnic w roku zeszłym.

Sekretarz ankiety odczytuje protokół posiedzenia z d. 6 czerwca b. r. celem obznajomienia obecnych o przebiegu obrad i powziętych uchwałach.

Ankieta przyjmuje powyższy protokół do wiadomości.

Przewodniczący oznajmia, że uchwalone na poprzedniem posiedzeniu ankiety

zarządzenie separowania bielizny oddziału położnic, zostało na skutek rozporządzenia Wydziału krajowego już dokonane. Zmiana normy żywienia dla oddziału położnic proponowana przez dr. Czyżewicza i uchwalona przez ankietę nie została jeszcze wprowadzoną z tego powodu, że wezwany do wypracowania projektu normy żywienia dr. Czyżewicz nie przedłożył go jeszcze Wydziałowi krajowemu.

Następnie przewodniczący przedstawia ankiecie plany wypracowane przez p. Janowskiego na podstawie uchwał na posiedzeniu z d. 6 czerwca powziętych i oświadcza, iż z uwagi na bardzo znaczne koszta budowy i zużycie gruntu przeciwnym jest prowadzeniu budowy systemem pawilonowym.

Podług przedstawionego szkicu koszta budowy samej bez urządzenia wewnętrznego wynosiłyby przeszło 300.000 zł. w. a. a nadto budynki zajęłyby grunt zakupiony w ten sposób, iż zabrakłoby miejsca na wybudowanie projektowanych dwóch pawilonów klinicznych.

Komunikując ankiecie szczegóły zebrane przy sposobności zwiedzenia zakładów położnic w Bernie i w Pradze, przedstawia przewodniczący plany szczegółowe zakładu położnic w Bernie wybudowanego systemem kurytarzowym i proponuje następujący wniosek:

1. Ze względu na nieobecność interesowanych w tej sprawie dra Czyżewicza, dra Marsa, dra Głowackiego i rządcy Malinowskiego, należy odroczyć obrady nad przedłożonymi szkicami do połowy września b. r.

2. Z uwagi na okoliczność, iż przeprowadzenie budowy zakładu położnic według planów takiegoż zakładu w Bernie, t. j. systemem kurytarzowym, uważa za zupełnie odpowiedne na nasze stosunki, a przedewszystkiem o wiele tańsze i oszczędzające miejsca, proponuje przewodniczący, ażeby polecić p. Janowskiemu wypracowanie szkicu i przybliżonego kosztorysu na podstawie planów zakładu berneńskiego i przedłożenie takowych następnej ankiecie.

Wny dr. Merunowicz proponuje, ażeby p. Janowski w zastosowaniu do potrzeb tutejszego zakładu, wypracował szkice według planów berneńskich, i jest zdania, ażeby dziś jeszcze nie uchwalać zasady, podług jakiego systemu będzie przyszły zakład położnic budowany. Wreszcie oświadcza dr. Merunowicz, iż jeśli okaże się możebnem przy budowie systemem kurytarzowym uczynić zadość wymogom i potrzebom zakładu, będzie głosował za tym systemem.

Wny dr. Marchwicki podnosi, iż przesadne żądania kredytu od Wysokiego Sejmu na budowę może sprawę całą narazić na odwłokę nieograniczoną tem bardziej wobec niedoboru, jakim budżet przyszłoroczny prawdopodobnie będzie zamknięty.

Wny dr. Opolski jest zdania, że system pawilonowy stosowanym bywa zazwyczaj przy budowach zakładów dla chorych gorączkujących. W zakładach położnic dobrze urządzonych, wyjątkowo tylko i nader rzadko występuje gorączka połogowa, choć aż i w takim wypadku daną jest możność odosobnienia gorączkujących w budynku kurytarzowym.

Kwestyę oszczędności w kosztach uważa dr. Opolski jako nader ważną nawet ze stanowiska patryotycznego. System budowy zakładu położnic w Bernie uznanym został bez wątpienia jako dobry i odpowiedni, skoro według niego budowa ta przeprowadzoną została.

Przewodniczący daje pogląd na stosunki i liczbę chorych w zakładach: pragskim, berneńskim, krakowskim i u nas, przyczem oświadcza się przeciw prowadzeniu odrębnej administracyi zakładu położnic jako zbyt kosztownej.

Dr. Opolski. Nawiązując do poprzedniego przemówienia swego co do systemu budowy, konstatuje, iż uważa jako dopuszczalne i możliwe zastosowanie jak najkorzystniejszych warunków hygienicznych również w zakładzie budowanym systemem kurytarzowym.

Ankieta uchwala zgodnie z wnioskiem przewodniczącego, odroczenie dalszych obrad do następnego posiedzenia, tudzież polecenie architekcie p. Janowskiemu wypracowania szkicu i przybliżonego kosztorysu budowy według wzoru zakładu położnic w Bernie, poczem dopiero na podstawie osiągniętych wyników, jakie oba systemy t. j. pawilonowy i kurytarzowy z porównania wykażą, przystąpi ankieta do stanowczego uchwalenia zasady, według której budowa przeprowadzona być ma.

Przewodniczący zamyka posiedzenie i oznajmia, że o przyszłem zebraniu zostaną członkowie ankiety osobno uwiadomieni.

Na tem protokół skończono i podpisano.

Alegat C. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 2539/92.

Protokół

posiedzenia ankiety zwołanej dla sprawy ułożenia programu budowy domu położnic we Lwowie, odbytego dnia 23. września 1891.

Obecni:

Przewodniczący: JW. dr. Franciszek Hoszard członek Wydziału krajowego, JWni: dr. Michał Bobrzyński ck. wiceprezydent Rady szkolnej krajowej, dr. Zdzisław Marchwicki wiceprezydent miasta Lwowa, dr. Józef Merunowicz ck. protomedyk, dr. Antoni Mars profesor uniwersytetu Jagiellońskiego, dr. Adam Czyżewicz profesor ck. szkoły położnic, dr. Emil Merczyński dyrektor szpitala św. Zofii, członek krajowej Rady zdrowia; dr. Bolesław Głowacki dyrektor szpitala powszechnego, dr. Wiktor Opolski prymaryusz szpitala, ck. radca sanitarny; dr. Hilary Schramm, dr. Grzegorz Ziembicki prymaryusz szpitala powszechnego, dr. Stella Sawicki radca Wydziału krajowego, Wni: K. Janowski architekt cywilny, Erazm Malinowski rządca szpitala, Władysław Słomkowski koncypista Wydziału krajowego, jako prowadzący protokół.

Przewodniczący oznajmia, iż zaprosił JW. Michała Bobrzyńskiego ck. wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej do udziału w ankiecie jako referenta sprawy fakultetu medycznego przy tutejszej wszechnicy, tudzież p. dr. Grzegorza Ziembickiego prymaryusza szpitala powszechnego.

Następnie reasumuje przewodniczący obrady i uchwały powzięte na poprzednich posiedzeniach ankiety, objaśniając, iż ze względów na znaczne zaoszczędzenie miejsca i kosztów wzięto za wzór plany zakładu położnic w Bernie budowanego systemem kurytarzowym i polecono architekcie p. Janowskiemu opracowanie szkiców według tego planu.

Sekretarz ankiety odczytuje protokół posiedzenia z dnia 29. lipca r. b., który ankieta przyjmuje do wiadomości.

Przewodniczący przedstawia, iż przeciw budowie systemem pawilonowym przemawia brak miejsca na gruncie zakupionym, choćby nawet rozszerzono takowy przez zburzenie budynków gospodarczych szpitala powszechnego i oświadcza się za budową podług systemu kurytarzowego. Pomieszczenie łóżek będzie aż nadto wygodne i obszerne, bo na 140 zajmie prawie tyle miejsca ile go posiada gmach szpitala głównego. Nadto budowa kurytarzowa spowoduje zaoszczędzenie kosztu kilkudziesięciu tysięcy zł.

Dr. Czyżewicz podnosi, że zastósowanie systemu pawilonowego przy budowie zakładu uchwalono na posiedzeniu ankiety z dnia 6. czerwca i uznano za najodpowiedniejszy.

Nie znając bliższych szczegółów planu obecnie przedłożonego nie może dziś wydać opinii w tym względzie. Konstatuje, że istnieją wprawdzie zakłady budowane według systemu kurytarzowego, powątpiewa jednak, czy proponowana budowa da się stósownie podzielić; na to trzeba czynić studya nad planem przedłożonym.

Mowca jest zdania, że obszar na pomieszczenie zakładu winien być obliczony na podstawie ilości łóżek, a gdy na każde łóżko potrzeba 100 metrów kwadratowych, przeto na 140 łóżek wypadnie 14.000 metrów kwadratowych.

System budowy nie wpływa skoro budynek odpowiada kardynalnym warunkom i wymogom hygieny.

Połączenie trzech klinik w jednym gmachu uważa profesor dr. Czyżewicz za niemożebne i domaga się, ażeby oddalenie budynków od siebie wynosiło 25 do 30 metrów.

Wny Merunowicz powtarza zdanie wypowiedziane na posiedzeniu z dnia 29. lipca co do kwestyi systemu budowy — stawiając na pierwszem miejscu warunek uczynienia zadość wymogom i potrzebom zakładu, następnie uprasza p. protomedyk o bliższe objaśnienie szczegółów planu, którego nie miał sposobności przestudyować.

Przewodniczący objaśnia, iż krótkość czasu między oddaniem szkiców przez p. architektę Janowskiego a terminem zwołania ankiety — stanęła na przeszkodzie zakomunikowania szkiców członkom ankiety przed posiedzeniem.

Architekt p. Janowski daje szczegółowe i fachowe objaśnienia do przedłożonych planów i szkiców.

Przewodniczący odczytuje art. I. i II. proponowanej przez ck. Rząd deklaracyi ze strony Wydziału krajowego co do budowy i urządzenia klinik przy szpitalu powszechnym.

Prof. dr. Mars uważa plan zakładu berneńskiego jako nieodpowiedni i niedostateczny, w zakładzie tym bowiem nie ma kliniki ginekologicznej. Budynek wzniesiony według tego planu nie dałby się w przyszłości podzielić dla uzyskania stósownego rozmieszczenia wszystkich oddziałów. — Nie może żadną miarą zgodzić się na pomieszczenie wszystkich oddziałów w jednym budynku jako przeciwne zasadom aseptyki. Gdzie się rozchodzi o zadośćuczynienie wymogom nauki nie można stawiać kwestyi kosztów na pierwszym planie. Z połączenia wszystkich oddziałów w jednym budynku wyniknąćby mogło niebezpieczeństwo dla sal wykładowych przy wypadkach zaraźliwych.

Podnosi wreszcie potrzebę wzięcia pod rozwagę liczby materyału dla klinik.

Dr. Czyżewicz podnosi powtórnie, że przed studyowaniem planu przedłożonego nie może orzekać o jego wartości — broni atoli zasady odosobnienia budynków klinicznych i stosownego oddalenia klinik od siebie tj. po 30 metrów jedna od drugiej.

Zdaniem mowcy wartość budynku i jego urządzenia polega na tem, iżby elementa były w nim tak zestawione i rozlokowane, iżby sobie nawzajem nie szkodziły.

Należałoby tedy rozstrzygnąć najpierw pytanie, czy zabudowanie ma obejmować wszystkie kliniki razem, czy też każda ma być osobno budowaną.

Wny Dr. Merunowicz uważa również połączenie klinik obok siebie jako niedopuszczalne ze względów sanitarnych. Następnie podnosi potrzebę zburzenia budynków gospodarczych szpitala i przytykających do gruntu chlewków i dopiero z wzięciem w rachubę uzyskanego ztąd miejsca postanowić, jak budowa klinik ma być poprowadzoną.

JW. Bobrzyński zwraca uwagę, iż zamiast stawiania trudności i czynienia zarzutów zamykających niejako drogę do zużytkowania danego gruntu pod zamierzone budowy, należałoby raczej zastanowić się nad sposobem i warunkami pomieszczenia trzech pawilonów na zakupionym gruncie. — Zwraca uwagę na okoliczność, że ck. Rząd w rokowaniach z Wydziałem krajowym w sprawie fakultetu medycznego liczył się z faktem pomieszczenia klinik na danym gruncie, że zatem od zadecydowania tego pomieszczenia zależy kwestya szybszego aktywowania fakultetu medycznego.

Gdy wywołaną została konieczność rozszerzenia gruntu przez dodatkowe kupno lub rozmaite pertraktacye, sprawa fakultetu medycznego, w której rokowania już dość daleko postąpiły, musiałaby pójść w odwłokę nieograniczoną.

Uprasza tedy mowca, ażeby dołożono starań celem pomieszczenia klinik na danym gruncie, nie przesądzając systemu budowy, według którego będzie ona poprowadzoną.

Dr. Merczyński zwraca uwagę, że w pierwszym rzędzie należy mieć na oku należyte pomieszczenie, nie idzie bowiem o uzyskanie miejsca na spacery, ogrody etc. lecz o potrzebną ilość powietrza.

W tej kwestyi biorąc na uwagę warunki sąsiedztwa zakupionego gruntu, a to liczne ogrody, przestrzenie wolne można przyjąć nawet mniej jak 100 metr. tj. 80 metr. Mając zaś prawie 50 ubikacyi na 140 łóżek, nie sądzi iżby obawy co do zetknięcia, podniesione przez prof. dr.Marsa były usprawiedliwione. Sądzi też p. Merczyński, że rozpołożenie budynków nie wpłynie na aseptykę i proponuje udzielenie przedłożonych planów prof. dr. Czyżewiczowi do przestudyowania.

Dr. Czyżewicz zgadza się na wzniesienie trzech budynków na zakupionym gruncie, atoli nie razem, gdy się nłoży plan stósownego rozstawienia, wówczas okaże się ile miejsca będzie potrzeba. Przypomina też przyrzeczone ewentualnie zburzenie przyległych do placu zabudowań gospodarczych szpitala, poczem zdaniem mowcy okaże się dosyć miejsca na potrzebne budowy. Połączenie trzech budynków uważa jednak za niemożebne i w tym względzie domaga się postanowienia, czy kliniki mają być ze sobą połączone czy rozłączone.

Dr. Opolski konstatuje, że właściwie żaden z mowców nie zwalczał zasadniczo przedstawionego planu i uważa również system kurytarzowo-pawilonowy za możliwy. Oświadcza się jednak przeciw połączeniu klinik, nie wchodząc na razie w szczegóły topograficznego ich położenia.

Nawiązując do przemówienia dr. Marsa sądzi, że w proponowanej budowie nie będzie zachodzić obawa ubliżenia względom aseptyki, do której zasad należy postępowanie desinfekcyjne. Nie upatruje niebezpieczeństwa dla sal wykładowych przy pomieszczeniu w jednym budynku kliniki ginekologicznej i kliniki położniczej, uważa tedy jako możliwe urządzenie wspólnej sali wykładowej.

Dr. Mars daje szczegółowe i fachowe wyjaśnienia co do rozmaitych objawów występujących u chorych położnic i klasyfikuje je według tych objawów i rodzajów choroby. W razie zastósowania systemu kurytarzowego przy budowie, żąda urządzenia pięciu kurytarzy osobnych dla 5ciu oddziałów. Uważa umieszczenie klinik położniczej i ginekologicznej jako nie możliwe. Separacya winna wszędzie być przeprowadzoną, tak iżby posługaczkom oddziału położnic chorych nie wolno było przechodzić na oddział położnic zdrowych.

Oddział położniczy i ginekologiczny są zupełnie odrębnymi i do każdego z nich winien być osobny przystęp. Za rozdzieleniem przemawiają również względy na uczniów.

Mowcy nie chodzi o kierunek desinfekcyjny, lecz o aseptykę. Wreszcie omawia sprawę urządzenia instytutu bakteryologicznego.

Dr. Schramm oświadcza się również przeciw połączeniu trzech budynków w jeden kompleks, które uważa jako wprost nie możebne, proponuje postawienie 5 pawilonów.

Dr. Ziembicki konstatuje istnienie pewnej przesady w wymogach co do aseptyki i oświadcza się za zużytkowaniem zakupionego gruntu i zburzeniem przylegających zabudowań gospodarczych. — Nie zgadza się żadną miarą na połączenie klinik.

Dr. Opolski uznając motywa prof. dr. Marsa, zwraca uwagę na kwestyę kosztu, z którą liczyć się potrzeba. Zastrzega się przeciw żądaniu urządzenia instytutu bakteryologicznego, który winien znajdować się zupełnie osobno. Natomiast urządzoną być może przy klinikach sala do badań. Wreszcie zapytuje dra Marsa, czy po wprowadzeniu pięciu kurytarzy, uważa za możliwe połączenie kliniki ginekologicznej i położniczej.

Dr. Bobrzyński objaśnia, iż ck. rząd domaga się również osobnego budynku dla instytutu bakteryologicznego, który będzie wzniesiony przy pawilonie chirurgicznym.

Przewodniczący podnosi niektóre szczegóły wyjaśniające z planu zakładu berneńskiego na udowodnienie, że oddział ginekologiczny może być pomieszczony w tym samym budynku co i położniczy, następnie konstatuje przewodniczący, iż nie broni bynajmniej kwestyi połączenia trzech budynków w jednym gmachu i oświadcza się za odosobnieniem każdego z nich o ile miejsca starczy.

Wny Janowski uprasza o uchwałę ankiety, czy budynki mają być połączone w jednym gmachu, czy odosobnione, tudzież o upoważnienie do sporządzenia nowych szkiców i stósowne do tej uchwały wskazówki co do konfiguracyi i rozpołożenia budynków.

Dr Opolski podnosi niedopuszczalność połączenia.

Dr. Mars zastrzega się, że przemawia ze stanowiska delegata Wydziału lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, że zatem bronić musi mandatu, jaki w tym względzie otrzymał. Oświadcza dalej, iż zgodziłby się na odosobnienie klinik przez urządzenie 5ciu kurytarzy, jeżeli będzie w budynku odrębnych 5 wchodów i skoro dadzą się one zupełnie odłączyć.

Sala dla ćwiczeń musi się znajdować osobno, co zaś do pracowni bakteryologicznej konstatuje, że wymaga ona koniecznie wprowadzenia zwierząt.

JW. Marchwicki wnosi zamknięcie dyskusyi ogólnej, co też ankieta uchwala.

Przemawia jeszcze zapisany do głosu dr. Czyżewicz, zwracając się ponownie do uchwał powziętych przez ankietę w dniu 6. czerwca rb. a zalecających budowę systemem pawilonowym i domaga się postanowienia, iż budynki kliniczne muszą być odosobnione.

Prof. dr. Czyżewicz broni zapatrywania, iż jeżeli różnica w kosztach okazałaby się nie bardzo wielką, należy zastósować przy budowie system pawilonowy.

W każdym razie potrzeba plany obecnie przedłożone gruntownie przestudyować i uchwalić, że pod budowę trzech klinik ma być użyty cały grunt zakupiony z uwzględnieniem uzyskanego miejsca po zburzeniu przylegających budynków gospodarskich szpitala.

Przewodniczący konstatuje, że na posiedzeniu z dnia 6. czerwca rb. uchwalono istotnie budowanie zakładu według systemu pawilonowego i skutkiem tej uchwały polecono architekcie p. Janowskiemu wypracowanie szkiców i planu, z których atoli okazało się, że grunt przeznaczony pod tę budowę z wliczeniem nawet miejsca usyskać się mającego po zburzeniu budynków przylegających nie wystarczy na proponowaną liczbę pawilonów.

Przewodniczący poddaje pod głosowanie następujące pytania:

1) czy zabudowania gospodarcze przylegające do gruntu zakupionego mają być zburzone?

Ankieta uchwala jednogłośnie potrzebę zburzenia tych zabudowań.

2) Czy na zakupionym gruncie z wliczeniem obszaru uzyskanego przez zburzenie zabudowań powyżej wymienionych mogą stanąć trzy kliniki.

Ankieta uchwala jednogłośnie, że na zakupionym gruncie wraz z uzyskanym przez zburzenie mogą stanąć trzy budynki kliniczne.

Następnie otwiera przewodniczący dyskusyę nad pytaniem co do systemu budowy tych klinik.

Dr. Opolski żąda przedewszystkiem skonstatowania, czy na system pawilonowy starczy miejsca.

Dr. Czyżewicz podnosi, iż na razie wstrzymać się musi od wypowiedzenia stanowczego zdania, albowiem nie rozpatrywał się dokładnie w planach przedłożonych, atoli nie sprzeciwia się ewentualnie systemowi kurytarzowemu.

Dr. Merunowicz proponuje, iżby ankieta uchwaliła *zalecenie systemu pawilonowego jako najbardziej odpowiadającego wymogom nauki, licząc się atoli z względami finansowymi i terytoryalnymi, tudzież warunkami miejsca, zgadza się ankieta ewentualnie na system inny tj. kurytarzowy.*

Dr. Merczyński konstatuje, że zastósowanie systemu dwu-pawilonowego okaże się również dobrem i korzystnem.

JW. Bobrzyński sądzi, że przy budowie i urządzeniu ubikacyi rozchodzić się będzie głównie o oddzielenie chorych położnic od zdrowych.

Dr. Mars przedstawia wymogi teoretyczne co do rozpołożenia sal i potrzeby urządzenia sal wolnych dla wentylacyi, tudzież podnosi niepodobieństwo, iżby dwóch profesorów położnictwa pracowało nad jednym materyałem.

Wny Janowski konstatuje, że koszt budowy pawilonowej bez pawilonu administracyjnego dla kliniki wynosiłby 300.000 zł.

Przewodniczący poddaje pod głosowanie wniosek ck. protomedyka Wgo Merunowicza powyżej postawiony co do uchwalenia systemu budowy.

Ankieta uchwala zgodnie z tym wnioskiem z wyjątkiem prof. dr. Marsa, który zastrzegł sobie przesłanie własnoręcznie spisanego votum separatum.

Wreszcie uchwaliła ankieta, iż budynki kliniczne mają być odsobnione i nie mogą stykać się ze sobą.

Na wniosek JW. Marchwickiego i protomedyka dra Merunowicza, uchwaliła ankieta wybór komitetu ściślejszego celem zastanowienia się nad ułożeniem planów i szkiców, tudzież kosztorysów sporządzić się mających przez architektę p. Janowskiego stósownie do uchwał na niniejszem posiedzeniu powziętych.

JW. dr. Bobrzyński proponuje, iżby do komitetu powyższego zaprosić ck. radcę budownictwa przy Namiestnictwie Wgo Braunseisa.

Ankieta uchwala ten wniosek i wybiera do komitetu ściślejszego pp. ck. Protomedyka dra Merunowicza, ck. radcę budownictwa Braunseisa, prof. dra Czyżewicza, radcę Wydziału krajowego dra Stellę Sawickiego i architektę Janowskiego.

Na tem protokół zakończono i podpisano.

Votum separatum.

Na pytanie: czy budować się mające kliniki położniczo ginekologiczne we Lwowie, a przeznaczone dla celów naukowych dla lekarzy i akuszerek mają być zbudowane systemem pawilonowym, czy też proponowanym przez JWgo p. radcę Hoszarda systemem kurytarzowo-koszarowym? Odpowiadam zgodnie z uchwalonym wuioskiem JWgo p. radcy Merunowicza z tym jednakowoż dodatkiem, że gdyby pomienione kliniki zostały zbudowane systemem kurytarzowo-koszarowym, niezbędnem będzie wybudowanie dodatkowego pawilonu dla kliniki położniczo-ginekologicznej przeznaczonej dla uczniów.

Lwów dnia 23. września 1891.

Prof. dr. Antoni Mars w. r.

Alegat D. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 2539/92.

Odpis

pisma komitetu ściślejszego z dnia 28. listopada 1891 roku do przewodniczącego ankiety.

Jaśnie Wielmożny Panie!

Podpisani członkowie podkomitetu budowy domu porodowego, wywiązując się z polecenia udzielonego im uchwałą pełnej ankiety z 23. września 1891, mają zaszczyt w załączeniu przedłożyć:

1. Plan sytuacyjny z którego się okazuje, że na gruncie, zakupionym pierwotnie pod budowę domu porodowego, można pomieścić dwa budynki kliniczne po 50 łóżek i dom porodowy na 105 łóżek dla położnic i chorych kobiet, 30 łóżek dla ciężarnych i 8 dla rodzących, przyczem prawie po 100 m^2. powierzchni gruntu na 1 łóżko przypadnie.

Szkice do planów na oba budynki dla kliniki chirurgicznej i lekarskiej opracowane przez architektę p. Janowskiego uznaje podkomitet za odpowiednie z zastrzeżeniem pewnych drobnych łatwo uskutecznić się dających zmian i nie przesądzając opinii profesorów Wydziału lekarskiego w Krakowie, którym te plany przedłożone będą.

2. Dalej przedkłada podkomitet szkice do planów domu porodowego, opracowane według wskazówek prof. Czyżewicza, przez radcę budownictwa Braunseisa. Ze względu na szczupłość miejsca i na fundusze kraju uznał podkomitet, że budynek ten może być w systemie korytarzowym wzniesiony, ze względu zaś, że już obecnie zachodzi konieczna potrzeba budowy oddziału porodowego i szko.y położnych, podczas gdy klinika położniczo-ginekologiczna dopiero na r. 1898 będzie potrzebną, uznał podkomitet jako rzecz odpowiednią opracować obecnie plan domu porodowego, o powyżej wymienionej pojemności, w którymby można

pomieścić oddział położniczo-ginekologiczny i szkołę akuszerek, który to budynek aż nadto wystarcza do pomieszczenia tego materyału.

Koszt projektowanego budynku uczyniłby co najwyżej kwotę 250.000 zł. w. a.

Gdyby z czasem okazała się potrzeba rozszerzenia zakładu, w takim razie jest możność po pierwsze: przez dobudowanie dwu skrzydeł frontowych (jak na planie sytuacyjnym uwidoczniono) o powierzchni zabudowanej 106 m². uzyskać 6 sal po 85 m²., czyli kosztem około 25.000 zł. powiększyć zakład o 48 łóżek dla chorych; po drugie: przez odpowiednie zużytkowanie suteren na pomieszczenie brzemiennych uzyskać można 16 łóżek dla chorych w parterze.

Nie wchodząc bliżej w opisanie szczegółów projektu domu porodowego, że uwzględniając o ile możności fundusze kraju, projekt ten zdaniem podkomitetu czyni zadość wszelkim wymogom nauki i potrzebom miejscowym.

Proponowanej budowy osobnego pawilonu na pomieszczenie septycznych chorych według projektu profesorów Madurowicza i Marsa, podkomitet nie może polecić, a to z powodu bardzo znacznych trudności technicznych, a ztąd nierównie większego wydatku.

Lwów, dnia 28 listopada 1891.

Dr. Jan Stella-Sawicki wr. *Dr. Józef Merunowicz* wr.

Janowski wr. *Braunseis* wr. *Czyżewicz* wr.

Alegat E. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 2539/92.

Protokół

posiedzenia ankiety dla sprawy budowy krajoweo zakładu położnic z dnia 28. listopada 1891 roku.

Obecni:

Przewodniczący członek Wydziału krajowego dr. Franciszek Hoszard. Wiceprezydent ck. Rady szkolnej krajowej dr. Michał Bobrzyński, dr. Józef Merunowicz ck. protemedyk, dr. Adam Czyżewicz ck. prof. szkoły położnych, dr. Antoni Mars prof. uniwersytetu Jagiellońskiego, dr. Wiktor Opolski członek krajowej Rady zdrowia, dr. Emil Merczyński członek krajowej Rady zdrowia, dr. Grzegorz Ziembioki prymaryusz szpitala powszechnego, dr. Hilary Schramm, dr. Bolesław Głowacki Dyrektor kraj. szpitala, dr. Stella Sawicki Radca Wydziału kraj., Józef Braunseis c. k. Radca Namiestnictwa, J. K. Janowski architekt.

Władysław Słomkowski koncypista Wydziału kraj. jako prowadzący protokół.

Na wezwanie przewodniczącego odczytuje sekretarz ankiety protokół posiedzenia z dnia 23. września 1891., który przyjęto do wiadomości bez zarzutu.

Dr. Marchwicki usprawiedliwił nieobecność słabością.

Przewodniczący komunikuje ankiecie pismo komitetu ściślejszego, które otrzymał wraz ze szkicami opracowanymi podług uchwał na poprzednim posiedzeniu powziętych, zamieszczone pod aleg. D. i konstatuje zarazem, że według przedłożonych szkiców domu położnic wykonanych przez p. radcę Braunseisa i szkiców na oba budynki kliniki chirurgicznej i lekarskiej wszystkie te budowle wygodnie pomieszczą się na zakupionym gruncie.

Następnie uwiadamia przewodniczący ankietę o najwyższem postanowieniu Cesarskiem z dnia 25 października 1891. w przedmiocie aktywowania fakultetu lekarskiego na wszechnicy lwowskiej.

Stósownie do udzielonych przez c. k. Namiestnictwo bliższych szczegółów w tej sprawie należałoby rozpocząć budowę klinik najpóźniej w r. 1894, zaś budowę zakładu położnic w r. 1895. Ze względu atoli na panujące stosunki przepełnienia w szpitalu lwowskim, oświadcza się za rozpoczęciem najpierw budowy domu położnic i przedstawienia Wysokiemu Sejmowi stósownych wniosków na najbliższej sesyi.

Po objaśnieniu przez prof. dr. Czyżewicza szczegółów planu sytuacyjnego uznaje takowy ankieta za odpowiedni z wyjątkiem prof. dr. Marsa, który byłby za bliższem rozpatrzeniem i przestudyowaniem przedłożonych szkiców dla nabrania pewności czy proponowane budowle okażą się wystarczającemi dla dwóch klinik.

Dr. Merczyński sprzeciwia się odroczeniu sprawy podnosząc, że czynione dotąd studya są wystarczające tem bardziej, że plany mają być jeszcze przesłane do zaopiniowania Wydziałowi lekarskiemu wszechnicy Jagiellońskiej.

Dr. Opolski podnosi nieodpowiednie umieszczenie wychodków, które powinny być umieszczone w stronie północnej nie zaś od strony południowo-wschodniej i zachodniej. Nie stawia w tym względzie żadnego wniosku, zwraca atoli uwagę, że woń wydzielana przedostawać się będzie do westybulu.

Dr. Czyżewicz przyznaje słuszność tej uwadze, konstatuje jednak, że przy danym planie sytuacyjnym inne umieszczenie jest niemożebne, gdyż wychodki przyszłyby w takim razie na front. Mowca jest zdania, że w obec przeznaczenia na wychodki miejsc najbardziej otwartych i zachowania wszelkich ostrożności nie będą one zanieczyszczać powietrza.

Przewodniczący jest zdania, że w obec projektowanej budowy stacyi wodnej, która rozprowadzać będzie wodę i do wychodków, przyczyni się to wiele do odwonienia.

Prof. dr. Mars oświadcza, iż cofnąłby swój wniosek co do studyowania szkiców, jeśli one przedłożone będą fakultetowi krakowskiemu.

Przewodniczący podnosi, że okoliczność ta zależy od rządu, czy zechce zapytywać fakultet o opinię. Wydział krajowy bowiem ma obowiązek porozumienia się w tym względzie tylko z rządem.

Prof. dr. Mars oświadcza, że w obec tego wstrzymywać się musi z wypowiedzeniem swego zdania o przedstawionych szkicach i utrzymuje pierwotny wniosek.

Wiceprezydent Bobrzyński zapytuje prof. Marsa, czy ma jeszcze jakie ogólne uwagi do poczynienia w tym przedmiocie.

Prof. Mars oświadcza, że zdaniem jego projektowana budowa dla dwóch klinik okaże się nie wystarczającą. Podnosi potrzebę pomieszczenia dla dwóch profesorów i innego

rozkładu sal: porodowej, dla wykładów i operacyjnej, tudzież urządzenie łazienek i większego uwzględnienia wymagań profesorów. Oddział septyczny nie powinien być w tym samym pawilonie wraz z innymi. Wolałby, ażeby pawilony boczne były o I. piętro niższe, a natomiast, ażeby umieszczono oddział septyczny w osobnym pawilonie. Sala dla laparatomii nie powinna mieć obok separatek. Wychodki obok klatki schodowej nie są korzystnie pomieszczone. Również uważa za nieodpowiednie oświetlenie południowe sali operacyjnej; w planach nie uwzględniono pomieszczenia dla asystenta naukowego, dla akuszerki, i dla ćwiczeń operacyjnych. Jeśli tedy budowa podzielona ma być na dwie kliniki, pomieszczenie nie będzie odpowiedne. Mowca wnosi tedy odroczenie uchwał celem dalszego rozpatrzenia szczegółów przedłożonych szkiców.

Prof. Czyżewicz nie ma nic przeciw udzieleniu planów fakultetowi krakowskiemu i dla tego nie sprzeciwia się odroczeniu sprawy. Mowca atoli uważa zarzuty poczynione przez prof. dra Marsa jako niesłuszne. Pomieszczenie objęte planami uznaje za wystarczające, obejmuje ono bowiem kancelaryą, pokój dla profesora i pracownię. Co do łazienek dla asystenta i profesosów urządzenie jest takie, że wszędzie jest miejsce na wanny do przewożenia, które mogą być napełniane wodą z kraników na kurytarzu się znajdujących. Co do oddziału septycznego uważa separacyę przeprowadzoną w planach jako zupełnie odpowiednią. Zakład będzie posiadał nader wielką ilość powietrza. Zajęcie środka podwórza pawilonem septycznym byłoby niehygienicznem. Konstatuje, że najwyższa cyfra septycznych wynosi 10 wypadków na rok. Jest tedy przekonanym, że sale dla chorych septycznych zajęte będą ginekologicznemi. Jeśli zakład zbudowanym jest podług zasad higieny nie powinno być więcej jak 3—4 septycznych. W osobnym pawilonie byłby dozór nie możliwy. Mowca stwierdza, że więcej jest takich klinik, w których nie ma osobnych pawilonów septycznych. Nie chce przez to powiedzieć, że osobny pawilon nie potrzebny, jest jednak zdania, że rozdział podług planu przedłożonego jest odpowiednim. — Wreszcie konstatuje, że więcej jak dwóch asystentów i dwie akuszerek nie są potrzebne i że lokale przeznaczone są bardzo dobre i piękne.

Przewodniczący zwraca uwagę, że Wydział krajowy obowiązany jest tylko do wypełnienia żądań postawionych w tym względzie przez Ministerstwo wyznań i oświaty zakomunikowanych przy odezwie c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 20 lutego 1891 l. 1601 LW. 7572/91, którą odczytuje. Żądania te zostały w planach uwzględnione, innych zaś po nad te Wydział krajowy nie będzie mógł akceptować.

Urządzenia sali porodowej na 2 piętrze nie doradzałby z tego powodu, iżby chore przenoszone przez schody nie zanieczyszczały powietrza.

Sala do ćwiczeń może się mieścić w suterenach.

Dr Merunowicz podnosi, że w razie potrzeby możnaby rozszerzyć projektowany zakład nie wielkim kosztem i to jest właśnie zaletą przedłożonego planu.

Potrzeba rozszerzenia jednak okazać się może dopiero po otwarciu fakultetu medycznego i dziś nie da się przewidzieć, jaki będzie napływ ginekologicznych. Komitet zastanawiając się nad szkicami, liczył się też z warunkami organizacyi służby akuszerek i t. p.

Na wniosek dra Merczyńskiego ankieta uchwala zamknięcie dyskusyi ogólnej.

Przemawia zapisany do głosu dr. Ziembicki i podnosi trudność pomieszczenia osobnego pawilonu dla septycznych. Podziela pod tym względem w zupełności zdanie prof. dra Czyżewicza. Konstatuje, że w Paryżu w najlepszym zakładzie pomieszczone są septyczne na 2-gim piętrze.

Pomimo przepełnienia w szpitalu lwowskim nie ma wypadków piemii. Mowca jest przekonany, że przedłożone plany są zupełnie wystarczające. Nie widzi potrzeby zapytywania o opinię fakultetu krakowskiego. Jeżeli rząd uzna za stósowne to może zrobić, ankieta zaś jest sama kompetentną do rozstrzygnięcia w tym kierunku i wydania decyzyi.

Dr. Opolski nawiązując do poprzedniego przemówienia swego konstatuje, że chciał tylko zwrócić uwagę na niekorzystne ulokowanie wychodków do stron słonecznych. Sądzi jednak, że jeśli tylko system desinfekcyi będzie odpowiedni nie będzie to szkodliwem.

Prof. Mars zastrzega się, że nie żądał odroczenia dyskusyi celem odesłania planów do fakultetu krakowskiego, lecz dla siebie dla rozpatrzenia i przestudyowania. Mowca jest zdania, że prof. dr. Czyżewicz zapatruje się na oddział septyczny jednostronnie ze stanowiska zakładu położniczego. Pracownię dla ćwiczeń uważa za konieczną a ze względu na potrzebę przynoszenia preparatów sala nie może być położoną w suterenach. Podnosi dalej, że dr. Czyżewicz skonstatował, że odosobnienie septycznych w innym pawilonie nie pożądane tylko ze względu na usługę, zaś dr. Ziembicki przytoczył na uzasadnienie swego zapatrywania, że warunki planu nie dopuszczają urządzenia osobnego pawilonu. Mowca zwraca wreszcie uwagę, że tu trzeba brać w rachubę ilość materyału z całego Lwowa i okolicy.

Prof. Czyżewicz konstatuje, że plan przedłożony oblicza 19. łóżek dla septycznych, która to ilość się nie wydarza. — Jest zdania że system zastosowany w planach jest kompletną separacyą.

Przewodniczący poddaje pod głosowanie wniosek odraczający prof. dr. Marsa.

Ankieta odrzuca ten wniosek i przyjmuje przedstawione szkice budowy jednogłośnie z wyjątkiem prof. dr. Marsa.

Następnie uchwala ankieta, żeby Wydział krajowy przedstawić zechciał Wysokiemu Sejmowi potrzebę rozpoczęcia budowy zakładu położnic już w r. 1892, która ze względu na przepełnienie szpitala lwowskiego jest naglącą.

Prof. dr. Czyżewicz uprasza o przeprowadzenie dyskusyi i udzielenie wskazówek odnoszących się do szczegółów budowy, jako to: oznaczenie wysokości sal, rodzaju podłóg, sufitowania, ogrzewania i t. p.

Dr. Opolski jest zdania, że kwestye te są tak ważne i nastręczające tyle materyału do dyskusyi, iż wymagałyby osobnego posiedzenia.

Dr. Głowacki oświadcza się za udzieleniem wskazówek przynajmniej w ogólnych zarysach.

Dr. Merczyński proponuje, ażeby obrany już komitet ściślejszy zastanowił się nad tymi szczegółami i przedstawił swoje wnioski.

Dr. Merunowicz sprzeciwia się uchwaleniu już dziś zasad ogólnych jako krępujących subkomitet. Mowca jest zdania, że Wydział krajowy zawiąże zapewne komitet budowy, którego rzeczą będzie ułożenie i wypracowanie szczegółów. Ankieta nie jest dziś należycie przygotowana do wydania jakiejkolwiek dyrektywy i wskazówek szczegółowych. Sprawa powinna być powierzona subkomitetowi lub osobnemu komitetowi budowy.

Przewodniczący sądzi, że członków subkomitetu należałoby powołać do komitetu budowy, którego obowiązkiem będzie ułożyć szczegóły budowy. Zarządzenie w tym względzie trzeba pozostawić Wydziałowi krajowemu.

Prof. dr. Czyżewicz konstatuje, że subkomitet przyszedł już dziś z propozycyami co do wysokości sal, pragnąłby tedy otrzymać wskazówki i ogólne zasady co do ogrzewania np. czy ma być centralne lub inne.

Przewodniczący zwraca uwagę, że to są kwestye natury technicznej i przez ankietę decydowane być nie mogą.

Dr. Opolski konstatuje, iż przez przyjęcie wniosku dr. Merczyńskiego sprawa będzie załatwiona, nad wnioskiem dr. Czyżewicza niepodobna bowiem dziś dyskutować.

W głosowaniu uchwala ankieta powierzenie opracowania szczegółów budowy subkomitetowi.

Przewodniczący uprasza członków komitetu ściślejszego o spieszne wykonanie tej uchwały.

Na tem protokół zakończono i podpisano.

Alegat F. do sprawozdania Wydziału krajowego. LW. kr. 2.539/92.

Protokół

w sprawie szczegółów konstrukcyjnych budynku dla zakładu położnic.

Subkomitet wybrany przez ankietę na posiedzeniu dnia 30. listopada zgodził się na następujące szczegóły konstrukcyjne w mającym budować się zakładzie dla położnic:

1. Wysokość piąter od podłogi do podłogi ma być 4·80 m.

2. Stropy mają być żelaznej konstrukcyi między piętrami, sklepione; korytarze także sklepione.

3. Podłogi w salach operacyjnych, w wychodkach, w łazienkach, przy salach porodowych, — kamionkowe (steingutowe); w sali porodowej, korytarzach, łazienkach i kuchenkach — asfaltowe; we wszystkich innych ubikacyach deszczułkowe dębowe.

4. Sale operacyjne i sala wykładowa na 2 piątrze mają być z góry oświetlone.

5. Ogrzewanie — korytarze, klatka schodowa, sale operacyjne i wykładowe na II-im piątrze, wychodki — centralne ogrzewanie.

Wszędzie zresztą piece kaflowe z szamotowemi rurami wewnątrz.

Kanały doprowadzające czyste powietrze z zewnątrz, przeprowadzone przez piece dla ogrzania tego powietrza.

6. Kanały wentylacyjne w ścianach zewnętrznych jak zwykle.

7. Okna przyrządzone do wentylacyi.

8. Oświetlenie w salach porodowych, operacyjnych i korytarzach — elektryczne, w innych zaś salach naftowe.

9. Wychodki, system dołowy z diwizorem.

10. Zmniejszyć szerokość budynku o 1. m., a to w korytarzach o 0.20 a w salach o 0.80 m.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 5.800/92.

Aleg. 69.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Olszanik o pokrycie z funduszu krajowego kosztów utrzymania w Wiedniu sierót Maryi i Pauliny Andruchów.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 r. przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innemi także petycyę gminy Olszanika powiatu samborskiego, o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania w Wiedniu Maryi i Pauliny Andruchów.

Sprawę tę zbadał Wydział krajowy dokładnie za pośrednictwem samborskiego Wydziału powiatowego, na podstawie aktów tamtejszego c. k. Starostwa, a zarazem uchwalił na radzie 21. listopada 1891 r. LW. 49.291 ze względu na znaczniejszą sumę, o którą chodzi, przedstawić sprawę Wysokiemu Sejmowi do decyzyi.

Z przeprowadzonej w tym przedmiocie korespondencyi okazało się, co następuje:

Jan Andruchów, urodzony w Olszaniku 1805 r., został 1827 r. asenterowany do służby wojskowej, więcej do Olszanika nie wrócił i w różnych przebywał miejscowościach; był do roku 1843 w czynnej służbie, a następnie jako inwalida w zakładzie w Tyrnau i we Lwowie, gdzie umarł 1866 r.

W roku 1845 urodził mu się ze ślubnego małżeństwa syn, Wilhelm Andruchów, który początkowo przebywał w Tyrnau a następnie w Wiedniu, tam się ożenił i miał kilkoro dzieci, między niemi także Maryę i Paulinę, o których koszta utrzymania Magistrat wiedeński upomina się u gminy Olszanika.

Gdy bowiem Wilhelm Andruchów wydalił się z Wiednia w roku 1866, niewiadomo dokąd a żona jego Katarzyna umarła w Wiedniu w szpitalu, wziął Magistrat wiedeński sieroty Maryę i Paulinę Andruchów na utrzymanie.

Zawiadomione o tem c. k. Starostwo w Samborze wezwało gminę Olszanik, by sieroty obie, jako tamże przynależne, odebrała z Wiednia.

Wezwanie to oparło c. k. Starostwo na tej okoliczności, że gmina z okazyi leczenia Katarzyny Andruchów, matki powyższych sierót, w szpitaln wiedeńskim wydała dla nicj świadectwo ubóstwa i przynależności dnia 23 sierpnia 1886 roku.

Tymczasem gmina, wezwana do zajęcia się losem Maryi i Pauliny Andruchów, zaprzeczyła ich przynależności, a nawet zakwestyonowała ważność świadectwa przynależności, wydanego 23 sierpnia roku 1886 dla leczonej w szpitalu w Wiedniu Katarzyny Andruchów.

Dlatego wdrożyło c. k. Starostwo dochodzenie przynależności Wilhelma i Katarzyny Andruchów i wynikiem tego dochodzenia było orzeczenie c. k. Starostwa z 12. stycznia 1889 l. 538.

W rozporządzeniu tem orzekło c. k. Starostwo, że Katarzynie i jej dzieciom Paulinie i Maryi przysługuje prawo przynależuości do gminy Olszanika, „ponieważ Wilhelm Andruchów, ojciec tych sierót aż do pełnoletności swej t. j. do roku 1869, przez głowę ojca Jana, prawo przy-

należności do gminy Olszanika zachował, a po roku 1869 w myśl ustawy o prawie swojczyzny z roku 1863 prawo przynależności do innej gminy nabyć mógł tylko sposobem wyraźnego nadania", a to nie nastąpiło.

Zarazem wezwało c. k. Starostwo w powyższem rozporządzeniu z 12. stycznia 1889 roku l. 538 jeszcze raz gminę do odebrania dzieci z Wiednia i do wyrównania rachunku kosztów ich utrzymania.

Gmina nie wniosła nawet rekursu przeciw powyższemu orzeczeniu, lecz dzieci nie zabierała, przez co urosły koszta za czas od 12. maja 1886 roku do 15. marca 1891 roku do kwoty 930 zł. 67 ct. a. w.

Jeżeli do chwili otrzymania tego orzeczenia z 12. stycznia 1889 roku l. 538 mogła gmina mieć wątpliwość, czy na niej ciąży obowiązek zabrania sierót z Wiednia, albowiem ich przynależność nie była przez dochodzenie władz stwierdzoną, to po wydaniu powyższego orzeczenia przez c. k. Starostwo powinna była gmina albo uznać słuszność tego orzeczenia i zabrać dzieci, albo nie uznać słuszności i rekurować. Nie uczyniła ani jednego, ani drugiego i lekkomyślnie spowodowała wzrost pretensyi Magistratu wiedeńskiego do kwoty 930 zł. 67 ct. a. w. Wydział powiatowy relacyę z 24. października 1891 roku l. 1787 (do LW. 49.291/91) popierając petycyę gminy, kreśli w sposób następujący stosunki finansowe gminy:

Olszanik jest gminą małą, posiada zaledwie 330 morgów pastwisk w ziemi glinkowatej i 27 morgów lasu, a właściwie krzaków.

Majątek ruchomy wynosi: *a*) 800 zł. w obligach, *b*) 1028 zł. kapitału zarodowego w powiatowej kasie pożyczkowej.

Odsetki od kapitałów ad *a*) i *b*) służą na częściowe pokrycie potrzeb gminnych, a dla zupełnego zaspokojenia takowych nakłada Rada 8% dodatki, na dotacyę nauczyciela i potrzeby szkoły 13%.

Mieszkańcy tej gminy posiadają grunta liche i żyją przeważnie z zarobku.

Ponieważ przeto Olszanik uważany być musi jako gmina niezamożna i wobec tego, że do wydania orzeczenia c. k. Starostwa samborskiego z 12. stycznia 1889 l. 538 mogła gmina mieć wątpliwość o przynależności Andruchów i obowiązku swoim odebrania dzieci na wychowanie, byłoby rzeczą słuszną, przyjść gminie w pomoc, płacąc z funduszu krajowego 530 zł. jako część pretensyi gminy miasta Wiednia za czas od 12. maja 1886 roku do 16. lutego 1889 roku t. j. licząc jeszcze cztery tygodnie od chwili otrzymania przez gminę orzeczenia c. k. Starostwa z 12. stycznia 1889 roku l. 538; w tym bowiem przeciągu czasu mogła była dzieci odebrać i dalszym zapobiedz kosztom.

Resztę w kwocie 400 zł. 67 ct. będzie musiała gmina sama ponieść.

Dlatego Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Na spłacenie kosztów utrzymania w Wiedniu Maryi i Pauliny Andruchów za czas od 12. maja 1886 roku do 15. lutego 1889 roku wstawia się do rubr. XVII. funduszu krajowego jako wydatek nadzwyczajny kwotę 530 zł. w. a.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 23. lutego 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Franciszek Hoszard *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. W. Kr. 54.589/1891.

Aleg. 70.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi z czynności swych podjętych dla rozwoju melioracyj w kraju następne sprawozdanie, które obejmuje:

I. Wykonanie uchwał powziętych przez Wysoki Sejm na ostatecznej sesyi w r. 1890.;
II. organizacyę spółek wodnych;
III. postęp budowy w r. 1890 przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych;
IV. wnioski w sprawie podjęcia nowych robót melioracyjnych w kraju, oraz postęp prac przygotowawczych dla nowych robót melioracyjnych;
V. uzasadnienie rubryki XIII. preliminarza funduszu krajowego na rok 1892;
VI. załatwienie przekazanych Wydziałowi krajowemu petycyj sejmowych;
VII. wnioski w sprawie poparcia drenowania gruntów w szerszych rozmiarach;
VIII. czynności krajowego biura melioracyjnego, projekt jego organizacyi, oraz wniosek w sprawie wykształcenia personalu technicznego dla zamierzonej komasacyi gruntów;
IX. wreszcie stan obecny państwowego funduszu melioracyjnego.

I. Wykonanie uchwał Wysokiego Sejmu.

Na posiedzeniach z dnia 25. i 27. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm w załatwieniu sprawozdań komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożeń Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych i o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Łomnicy, tudzież o wniosku posła Merunowicza i towarzyszy w przedmiocie regulacyi Pełtwi, między innemi następne uchwały:

1. „Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w myśl uchwały sejmowej z dnia 14 października 1884 przystąpił bezzwłocznie do wykonania systematycznej regulacyi rzek karpackich i zgodnie z przedłożeniem swem wniesionem w r. 1885 do Rady państwa wyjednał w drodze konstytucyjnej 60% zasiłek państwowy na te regulacye.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby jak najrychlej zarządził wypracowanie planów melioracyi bagien w dorzeczu Bugu i Styru i odnośne projekta do ustaw Sejmowi przedłożył.

3. Wniosek posła Merunowicza i towarzyszy l. S. 651 w sprawie regulacyi Pełtwi przekazuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia zasad w tym wniosku wskazanych przy wypracowaniu projektu technicznego i ułożeniu projektu ustawy, która mieć będzie za przedmiot tę regulacyę.

4. Wreszcie uchwalił Wysoki Sejm projekt ustawy o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Łomnicy, ogłaszający tę melioracyę za przedsiębiorstwo krajowe, mające się wykonać przy pomocy 60%-wego zasiłku c. k. skarbu państwa.

ad 1. W wykonaniu rezolucyi przytoczonej pod *1.* wystosował Wydział krajowy
Aleg. 1. załączoną ·/. odezwę z d. 9. czerwca 1891 l. 49.777/1890 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa, w której wykazawszy niepomyślny dla kraju przebieg sprawy regulacyi rzek galicyjskich, oraz zbyt powolną akcyę państwa w tym dziale gospodarstwa krajowego, zażądał od Wysokiego Rządu na podstawie Najwyższych mów Tronowych z d. 22. kwietnia i 26. września 1885 ponowienia przedłożenia rządowego z r. 1885 w tej sprawie oraz wydania zasadniczej decyzyi względem przyznania z c. k. skarbu państwa 60% wego zasiłku na regulacyę rzek karpackich w miarę uchwalanych przez Wysoki Sejm projektów ustaw.

O poparcie tej rezolucyi Wysokiego Sejmu odniósł się Wydział krajowy równocześnie także do JE. pp. Ministra dla Galicyi i Prezesa koła posłów polskich do Rady państwa; dotychczas jednak nie otrzymał o skutku swych kroków żadnej wiadomości.

ad 2. O stanie studyów przygotowawczych dla regulacyi Bugu miał zaszczyt Wydział krajowy zdać sprawę Wysokiemu Sejmowi w przedłożeniu melioracyjnem z d. 10. października 1890 l. 42.452, w którem podano do wiadomości Wysokiego Sejmu zarządzenia wydane wskutek reskryptu Wys. Ministerstwa rolnictwa z d. 1. października 1889 l. 15.221 celem uzupełnienia zdjęć tej rzeki od ujścia Raty aż do granicy państwa. W ciągu r. 1891 wykończył też inżynier biura melioracyjnego Józef Jankowski wspólnie z inżynierem asystentem tego biura Sewerynem Nowakowskim potrzebne pomiary dodatkowe i przedstawił Wydziałowi krajowemu projekt uzupełniony, wedle którego koszta regulacyi Bugu na przestrzeni między Buskiem a granicą państwa na długości 105·51 kilometrów przedstawiają się w sumie 594.000 zł. w. a.

Z uwagi, że przestrzeń Bugu między Dobrotworem a granicą na długości 45·92 kilometrów, której regulacya kosztować będzie 196.000 zł. w. a., jest spławną i w myśl Najwyższego postanowienia z d. 30. października 1830 winna być regulowaną wyłącznie na koszt skarbu państwa, postanowił Wydział krajowy uchwałą z d. 12. stycznia 1892 do l. 57.632 domagać się od Wysokiego Rządu niezależnie od zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego 20%-wego datku z państwowego funduszu budowli wodnych i przeprowadzić całą regulacyę w ciągu lat dwunastu, począwszy od r. 1893 w drodze przedsiębiorstwa krajowego.

W razie uwzględnienia tego żądania przyczyniłby się kraj do pokrycia kosztów datkiem w wysokości 40% tj. w kwocie 237.600 zł. w. a., państwowy fundusz melioracyjny datkiem 30% w kwocie 178.000 zł. w. a., państwowy fundusz budowli wodnych 20% w kwocie 118.800 zł. w. a., właściciele zaś gruntów w okręgu konkurencyjnym, którego obszar z powodu zbyt wąskiej doliny wynosi zaledwie 8.100 morgów, datkiem 10%-wym w kwocie 59.400 zł. w. a. Projekt techniczny wraz z powyższym wnioskiem Wydziału krajowego przedstawionym został za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa Wys. Ministerstwu rolnictwa, po nadejściu zaś decyzyi ministeryalnej i zatwierdzeniu projektu Wydział krajowy będzie miał zaszczyt na sesyi jesiennej przedłożyć Wysokiemu Sejmowi odnośny projekt ustawy, od którego zrealizowania zależnem będzie przeprowadzenie licznych melioracyj po obu brzegach Bugu.

W sprawie poruszonej przez Wysoki Sejm melioracyi bagien w dorzeczu Styru, nie otrzymał Wydział krajowy zgłoszeń od stron interesowanych; oczekiwać jednak należy, że po wykonaniu robót koło osuszenia bagien Oleskich, które stanowią część perymetra melioracyjnego w tem dorzeczu, właściciele gruntów zabagnionych nad Styrem poczynią potrzebne kroki celem rozszerzenia robót na dalsze obszary zabagnione.

ad 3. Uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 27. listopada 1890 ls. 1.325 wraz z wnioskiem posła Merunowicza i towarzyszy w przedmiocie regulacyi Pełtwi udzielił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 19. grudnia 1890 l. 53.084 zajmującemu się opracowaniem projektu tej regulacyi inżynierowi Blauthowi z poleceniem zastosowania się do wskazówek zawartych tak w sprawozdaniu komisyi gospodarstwa krajowego, jak i wniosku posła Merunowicza.

Wedle sprawozdania przedłożonego Wydziałowi krajowemu przez wymienionego inżyniera założono w ciągu r. 1891 wodoskazy na Pełtwi w Ostrowie, Kutkorzu, Barszczowicach i Lwowie, przeprowadzono pomiary hydrometryczne (ilości wody) na Pełtwi we Lwowie, Barszczowicach, Kutkorzu i Ostrowie, tudzież na dopływach tej rzeki, oraz rozpoczęto badania ilości i zawartości namułu dla celów nawodnienia; pozostaje zaś jeszcze do przestudyowania w r. 1892: zakładanie zbiorników wody powyżej Lwowa, jakość gleby i podglebia w całym perymetrze melioracyjnym, oraz poruszona przez strony interesowane regulacya dopływów Pełtwi, którą to ostatnią sprawę Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 27. listopada 1891 l. 49.556 polecił zbadać Wydziałom powiatowym we Lwowie, Bóbrce, Przemyślanach, Złoczowie, Kamionce strumiłowej i Żółkwi. Potrzebne zdjęcia uzupełniające postanowił Wydział krajowy zarządzić z wiosną r. 1892.

ad 4. O przychylne załatwienie sprawy zabudowania potoków górskich w dorzeczu Łomnicy, względnie wyjednanie Najwyższej sankcyi dla uchwalonego przez Wysoki Sejm projektu ustawy, odniósł się Wydział krajowy w powołanej pod 1) odezwie do Prezydyum c. k. Namiestnictwa (aleg. 1.). Wskutek reskryptu jednak Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 23. października 1891. l. 15.781 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 7. listopada 1891 l. 84.637, że odnośny projekt wypracowany w r. 1885 przez oddział techniczny c. k. Namiestnictwa z powodu zaszłych w międzyczasie zmian w biegu i ustroju Łomnicy i Czeczwy z dopływami, tudzież słabej konstrukcyi niektórych typów zaprojektowanych zapór, wedle opinii oddziału leśno-technicznego obecnie nie nadaje się do wykonania; równocześnie zaś zażądano deklaracyi, czy Wydział krajowy zgadza się na wykonanie zabudowania na zasadzie postanowień ustawy z 30. czerwca 1884 Dz. p. p. Nr. 116 (t. j. na 50% zasiłek z państwowego funduszu melioracyjnego), ponieważ subwencya państwowa w projektowanej wysokości 60% ogólnych kosztów budowy nie mogłaby być udzieloną. Wobec wyraźnie zaznaczonej intencyi Wysokiego Sejmu, aby regulacya rzek karpackich była przeprowadzoną niezależnie od państwowego funduszu melioracyjnego przy 60%-wym zasiłku ze skarbu państwa, Wydział krajowy wstrzymał się z oświadczeniem co do wykonania zabudowania potoków górskich w dorzeczu Łomnicy na zasadzie państwowej ustawy melioracyjnej do czasu, aż w tym względzie otrzyma od Wysokiego Sejmu odpowiednią wskazówkę; na razie zaś zażądał udzielenia odnośnych planów sytuacyjnych i profilowych dla ocenienia, o ile proponowane przerobienie projektu a w następstwie tego zwłoka w wykonaniu robót są uzasadnione.

5. Co do uchwalonego przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 16. listopada 1889 l. s. 1331 projektu ustawy o udzieleniu dalszych zasiłków na osuszenie bagien Rudnickich Wydział krajowy ma zaszczyt podać do wiadomosci Wysokiego Sejmu, że wedle odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 3. października 1891 l. 9.846 projekt ten cesarskiem postanowieniem z dnia 19. września 1891 uzyskał Najwyższą sankcyę i ogłoszonym został w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych z r. 1891 pod Nr. 70.

II. Organizacya spółek wodnych.

Wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 14. listopada 1890 l. 83.618 ukonstytuowała się na dniu 20. października 1890 spółka wodna dla osuszenia bagien Niskich na podstawie załączonego ·/. statutu, wybierając przewodniczącym Oliviera hr. Ressegniera, właściciela dóbr Nisko, zastępcą zaś przewodniczącego Józefa Jürschika, przełożonego obszaru dworskiego w Nisku. Spółka ta zaciągnęła na pokrycie datków konkurencyjnych pożyczkę w sumie 10.000 zł. z krajowego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych i rozpoczęła w r. 1891. budowę głównego kanału osuszającego, a kontrolę techniczną z ramienia Wydziału krajowego prowadzi nad tą budową inżynier biura melioracyjnego Józef Jankowski.

Aleg. 2.

W ciągu roku 1891 zawiązane też zostały ostatnie dwie spółki dla przedsiębiorstw melioracyjnych, mających się w drodze specyalnych ustaw przeprowadzić, mianowicie spółka wodna dla osuszenia bagien Oleskich i spółka wodna dla regulacyi potoku Krzemienicy, Babulówki i Rowu, tudzież potoku Trześni na podstawie załączonych ·/. statutów zatwierdzonych przez c. k. Namiestnictwo.

Aleg. 3 i 4.

Wybrane przez ogólne zgromadzenia wyborców Wydziały spółek ukonstytuowały się wybierając przy pierwszem przedsiębiorstwie (osuszeniu bagien Oleskich) Władysława Gniewosza, właściciela dóbr w Kontach, przewodniczącym, a ks. Serafina Burdę, gwardyana zakonu OO. Kapucynów w Olesku, zastępcą przewodniczącego; przy drugiem zaś przedsiębiorstwie (regulacyi Krzemienicy) Szczepana hr. Tarnowskiego, właściciela dóbr w Maliniu, przewodniczącym a Stanisława Borowskiego, przełożonego obszaru dworskiego w Baranowie, zastępcą przewodniczącego.

Co do niektórych postanowień powyższych statutów, które przed zatwierdzeniem nie były udzielone Wydziałowi krajowemu do zaopiniowania, zwróciliśmy uwagę c. k. Namiestnictwa na potrzebę wprowadzenia zmian dla sprawiedliwego rozdziału datków konkurencyjnych, mianowicie:

1. przy osuszeniu bagien Oleskich na potrzebę zmiany §. 5. statutu w tym kierunku, aby nie czysty dochód katastralny był wzięty za podstawę do obliczenia datków konkurencyjnych, (gdyż wedle takiego postanowienia statutu właściciele dziś już dobrych gruntów, które z osuszenia mniejszą korzyść odniosą, musieliby uiszczać większy datek od właścicieli gruntów zabagnionych, które najwięcej z osuszenia skorzystają), — lecz ażeby raczej datek konkurencyjny wymierzanym był w stosunku wprost odwrotnym do wysokości czystego dochodu katastralnego, jeżeli jakość gleby w perymetrze melioracyjnym nie okazuje znaczniejszych różnic, albo według obszaru z uwzględnieniem gruntów mniej lub więcej korzystających z osuszenia na podstawie opinii znawców w miarę jakości gleby;

2. przy regulacyi Krzemienicy z dopływami, oraz potoku Trześni na potrzebę zmiany §§. 4. i 5. statutu, tak, ażeby dla perymetra melioracyjnego Trześni, który stanowi odrębną hydrotechniczną całość a w którym głównym celem melioracyi jest osuszenie, ustanowionym został osobny okręg konkurencyjny z odmienną miarą datków konkurencyjnych, oraz na potrzebę zmiany §. 8. celem odpowiedniejszego unormowania obliczania stosunku głosów przy wyborach według wysokości opłacanych datków konkurencyjnych.

III. Postęp budowy przy robotach melioracyjnych w r. 1890.

A) Przedsiębiorstwa krajowe.

1. Regulacya Łęgu.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy w r. 1890. przedstawiają się następnie:

I.	Wykupno gruntów (14 morgów 95 sążni kwadr.) . . .	3.155 zł. 87 ct.
II.	Roboty ziemne (122.269,5 m^3 wykopu z łożyska rzeki i rowów materyałowych z odwozem na wały i wykonaniem nasypu, 86.074 m^2 karczowania i zdjęcia darni, 13.500 m^2 darniowania i 1,0 *ha* obsiewu szkarp, wraz z dozorem i narzędziami) . .	22 081 „ 89 „
III.	Ubezpieczenie brzegów płotkami, obitkami faszynowemi i wałkami zatapianymi	1.368 „ 88 „
IV.	Szluzy kamienne: Nr. 5. o 3 otworach i Nr. 6. o 2 otworach .	4.116 „ 39 „
V.	Przepusty betonowe Nr. 5, 6, 7 i 8	1.316 „ 11 „
VI.	Koszta utrzymania	2.522 „ 26 „
VII.	Zarząd	2.031 „ 67 „
VIII.	Rozmaite i nieprzewidziane (budowa przepustów dodatkowych Nr. 17. i 18., budowa przejazdów i znaki kilometrowe) . .	1.847 „ 65 „
	Razem . . .	38.240 zł. 72 ct.

Koszta 1 m^3 ruchu ziemi wynosiły przeciętnie 17·6 ct. w. a.

Wartość budowy obliczona na podstawie cen jednostkowych kosztorysu wynosiła w r. 1890: 53.788 zł. 43 ct. w. a. a więc 15.547 zł. 71 ct. w. a. ponad wykazane koszta budowy.

Na roboty wykonane w r. 1890 preliminowano w kosztorysie 49.216 zł. 72 ct. w. a. w porównaniu zatem z kosztami budowy okazuje się oszczędność 10.976 zł. w. a. Oszczędność ta powstała głównie z tego powodu, że kierownik budowy nie pogłębiał łożyska rzeki według projektu, co wymagałoby 49.393 m^3 wykopu, licząc że pogłębienie to nastąpi wskutek działania silnego prądu wodu.

2. Regulacya Kisieliny.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy w r. 1890 wynosiły przy tej regulacyi:

I.	Wykupno gruntów (koszta komisyjne i intabulacyi) . .	75 zł. 69 ct.
II.	Roboty ziemne (115.954·61 m^3 ruchu ziemi z wykonywaniem nasypu, dozorem i narzędziami)	23.068 „ 95 „
III.	Roboty ochronne (płotki i darniowanie)	1.145 „ 72 „
IV.	Budowa objektów (szluza drewniana Nr. 3) . . .	703 „ 39 „
V.	Zarząd	2.483 „ 44 „
VI.	Koszta konserwacyi	735 „ 84 „
VII.	Rozmaite i nieprzewidziane (budowa 6 mostów, obsiew wałów itp. roboty dodatkowe	2.368 „ 45 „
	Razem .	30.581 zł. 45 ct.

Przeciętna cena 1 m^3 ruchu ziemi wynosiła w 1890 r. 19,9 ct.

Wartość budowy obliczona na podstawie cen jednostkowych kosztorysu wynosi 32.820 zł. 87 ct., a więc 2.239 zł. 42 ct ponad koszta budowy.

Na wykonanie w r. 1890. roboty preliminowano w kosztorysie 25.158 zł. 47 ct.; przekroczenie kosztorysu wynosi zatem 5.422 zł. 98 ct., czyli 21,5%.

W ciągu roku 1891. zaszła ta zmiana w zarządzie budowy, że w miejsce inżyniera biura melioracyjnego Tadeusza Sikorskiego otrzymał kierownictwo budowy inżynier-asystent tego biura Aleksander Wierzbicki.

3. Regulacya Gniłej Lipy (górnej sekcyi).

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy w r. 1890 wynoszą:

I.	Wykupno młynów (młyna w Meryszczowie) . . .	3.080 zł.	81 ct.
II.	Wykupno 5,587 *ha* gruntów	3.266 „	39 „
III.	Roboty ziemne (wykop 79.521,5 m^3 nad wodą i 13.925,7 m^3 pod wodą z odwozem na brzeg i planowaniem, tudzież dowozem i narzędziami)	16.207 „	26 „
IV.	Budowa mostów Nr. 4, 5, 6 i 7	1.247 „	50 „
V.	Konserwacya w czasie budowy	1.601 „	75 „
VI.	Zarząd	2.603 „	40 „
VII.	Rozmaite i nieprzewidziane (budowa 4 mostów na starych łożyskach i bocznych dopływach, budowa szluzy na potoku Korzelickim, stacyonowanie rzeki itp.)	945 „	56 „
	Razem . . .	28.952 zł.	67 ct.

1 m^3 ruchu ziemi kosztował w r. 1890. przeciętnie przy tej regulacyi 17,3 ct.

Wartość budowy obliczona na podstawie cen jednostkowych kosztorysu wynosi 32.090 zł. 95 ct., wyższą jest zatem od kosztów budowy o 3.138 zł. 28 ct.

Osiągnięta w porównaniu z preliminarzem kosztorysowym oszczędność wynosiła w 1890 roku: 673 zł. 63 ct.

Do robót ziemnych użył zarząd budowy w r. 1890 stu więźni z c. k. zakładów kary w Stanisławowie i Lwowie. Wykonany przez więźniów wykop ziemi z łożyska rzeki wraz z odwozem na brzegi wynosił 61.982,1 m^3 (po 13 ct.), do czego potrzeba było 9.068,5 dni roboczych; więźniowie zatem wykonywali dziennie po 6,83 m^3 wykopu i zarabiali po 88,8 ct. Po ukończeniu wykopu łożyska zajmowali się więźniowie w jesieni także rozgartywaniem i planowaniem ziemi wydobytej z wykopu (po 1,5 ct. za 1 m^3), ilość wykonanej roboty przy planowaniu wynosiła 63.872 m^3, a że więźniowie potrzebowali do uskutecznienia tej roboty 2.477 dni, zatem przy tej kategoryi robót zarobek ich dzienny wynosił tylko 38,6 ct., co się tłumaczy krótkością dni jesiennych.

W myśl §. 3. instrukcyi techniczno-administracyjnej z dnia 18. listopada 1887 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 68 miała być budowa przy regulacyi Gniłej Lipy w r. 1890 wykończoną, ponieważ jednak c. k. Starostwo w Przemyślanach mimo dość wczesnego zgłoszenia kierownika budowy (podaniem z dnia 21. lipca 1889 l. 106) w r. 1889 wcale do wywłaszczenia młyna znajdującego się na Gniłej Lipie w Brzuchowicach nie przystąpiło, przeciw wydanemu zaś w r. 1890 orzeczeniu z powodu wadliwości postępowania i wygórowanej kwoty wynagrodzenia Wydział krajowy był zmuszonym wnieść rekurs do c. k. Namiestnictwa i Ministerstwa rolnictwa, zatem przestrzeń rzeki Gniłej Lipy powyżej tego młyna na długości 305·5 nie mogła być ani w r. 1890, ani też w r. 1891 uregulowaną.

W r. 1891 poruczył Wydział krajowy zarząd budowy pod względem administracyjnym delegatowi p. Stanisławowi Kędzierskiemu w miejsce p. Stanisława Wybranowskiego, który złożył ten mandat z powodu słabości i znaczniejszego oddalenia pola roboczego.

4. Regulacya Trześniówki.

Koszta robót wykonanych w r. 1890 sprawdzone przez oddział rachunkowy przedstawiają się naątępnie:

I.	Wykupno gruntów (wywłaszczenie 18 morgów 1.274 kwadr. sążni, odszkodowanie za 10 morgów 27 kwadr. sążni, koszta komisyjne i intabulacyjne)	12.407	zł. 84	ct.
II.	Roboty ziemne (96.521 m^3 ruchu ziemi, tj. wykopu z transportem, nasypem, dozorem i narzędziami	20.138	„ 41	„
III.	Ubezpieczenie brzegów płotkami i darniami	1.579	„ 79	„
IV.	Budowa szluz	—	„ —	„
V.	Budowa przepustu betonowego Nr. 7	340	„ 46	„
VI.	Koszta konserwacyi	1.891	„ 66	„
VII.	Koszta zarządu	2.365	„ 31	„
VIII.	Rozmaite i nieprzewidziane (regulacya potoku Podrzecze, budowa przejazdów, przepustu betonowego Nr. 12, 3 mostów na potoku Żupawie, 1 szluzy murowanej do nawodnienia na potoku Żupawie, kilometrowanie, budowa baraku itp.)	7.446	„ 60	„
	Razem .	46.170	zł. 07	ct.

Przeciętny koszt 1 m^3 ruchu ziemi w r. 1890 wynosił 20·86 ct. w. a.

Wartość budowy obliczona na podstawie cen jednostkowych kosztorysu wynosi 45.241 zł. 74 ct. w. a. czyli jest niższą o 928 ct. 33 ct. w. a. od kosztów budowy.

Na roboty wykonane w r. 1890 preliminowano w kosztorysie 43.168 zł. 66 ct. w. a.; okazuje się więc przekroczenie kosztorysu w kwocie 3.001 zł. 41 ct. w. a. Przekroczenie to spowodowane zostało znacznymi wydatkami w rubryce „Rozmaite i nieprzewidziane“ w sumie 7.446 zł. 60 ct. w. a., wykonane jednak za tę sumę budowle są wielkiej doniosłości dla właścicieli gruntów położonych w okręgu konkurencyjnym.

W r. 1891 zaszła w zarządzie budowy ta zmiana, że w miejsce p. Zdzisława hr. Tarnowskiego administracyę budowy objął jako delegat Wydziału krajowego JE. p. Jan hr. Tarnowski.

5. Regulacya Krzemienicy.

W r. 1890 kontynuowano budowę przy regulacyi potoku Krzemienicy w powiecie tarnobrzeskim oraz wykonano potrzebne roboty konserwacyjne na ukończonym w r. 1889 kanale Trześnia wpadającym do Wisłoki w powiecie mieleckim.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy wydatki na konserwacyę kanału Trześni wynoszą:

Rub. V.	Konserwacya (czyszczenie łożyska, naprawa szkarp i utrzymanie strażnika)	238	zł. 16	ct.
„ VI.	Zarząd (koszta podróży kierownika budowy) . . .	17	„ 01	„
„ VII.	Rozmaite i nieprzewidziane (ubezpieczenie szkarp płotkami i darniami)	234	„ 18	„
	Razem .	489	zł. 35	ct.

W sprawozdaniu z dnia 10. października 1890 l. 42.452 wykazauo przy budowie tego kanału oszczędność w kwocie 2.325 zł. 98 ct. w. a., która obecnie po odtrąceniu powyższych kosztów konserwacyi redukuje się ko kwoty 1.836 zł. 63 ct. w. a.

Koszta budowy przy regulacyi potoku Krzemienicy w r. 1890 przedstawiają się następnie:

I.	Wykupno gruntów (wykupno, względnie odszkodowanie za 29 morgów 615 kwadr. sążni zajętych pod regulacyę, tudzież za przeniesienie domów oraz koszta komisyjne i intabulacyjne)	4.120 zł. 38 ct.
II.	Roboty ziemne (97.256 m^3 ruchu ziemi)	18.266 „ 12 „
III.	Budowa szluz kamiennych (Nr. 1 i 2)	3.052 „ 76 „
IV.	Budowa przepustów betonowych Nr. 1, 2, 3, 4, 5 i 6 . .	1.775 „ 18 „
V.	Konserwacya (obsiew szkarp, czyszczenie łożyska, naprawa wałów i straż nocna)	764 „ 41 „
VI.	Koszta zarządu	2.097 „ 08 „
VII.	Rozmaite i nieprzewidziane (ubezpieczenie szkarp płotkami i darniami, koszta katastru konkurencyjnego = 1.544 zł. 34 ct. w. a., budowa przepustu betonowego przy gorzelni w Baranowie, budowa przejazdów, stacyonowanie itp.)	3.574 „ 49 „
	Razem .	33.650 zł. 43 ct.

Przeciętny koszt 1 m^3 ruchu ziemi (wykopu z transportem i nasypem) wyuosił w r. 1890 przy regulacyi Krzemienicy 18·78 ct. w. a.

Wartość budowy obliczona na podstawie cen jednostkowych kosztorysu wynosi 38.758 zł. 30 ct. zatem 5.107 zł. 87 ct. ponad koszta budowy.

Na roboty wykonane w r. 1890 preliminowano w kosztorysie 38.007 zł. 78 ct., oszczędność zatem wynosi 2.317 zł. 69 ct.

Z początkiem roku 1891 zaszła w kierownictwie budowy ta zmiana, że w miejsce inżyniera-asystenta Kajetana Strońskiego, który powołanym został na inżyniera okręgowego dróg krajowych, poruczyliśmy kierownictwo robót świeżo zamianowanemu inżynierowi asystentowi biura melioracyjnego Tadeuszowi Gedlowi.

B) Przedsiębiorstwa powiatowe.

6. Obwałowanie Wisły i Sanu w powiecie tarnobrzeskim.

Wedle aktu kolaudacyjnego z dnia 28. października 1891 przedstawiają się koszta budowy przy tem przedsiębiorstwie następnie.

a) Przy obwałowaniu Wisły za rok 1890.

I.	Roboty ziemne: 74.667·8 m^3 wykopu z transportem i nasypem wałów wedle §. 13. rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dnia 9. czerwca 1889 (Dz. u. k. Nr. 48) Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 65 z r 1889 po 20 ct. . 14.933 zł. 56 ct. 265 *m.* bież. kanałów po 500 zł. za 1 *km.* . 132 „ 50 „	15.066 zł. 06 ct.
II.	Budowa szluz kamiennych (Nr. 2 i 3 w sekcyi IV., tudzież Nr. I. w sekcyi V., roboty dodatkowe przy starych szluzach murowanych w Sielcu, Podłężu i Tarnobrzegu)	10.883 „ 76 „
III.	Obsiew wału	62 „ 09 „
IV.	Wykupno gruntów (wykupno 2·3614 *ha* pod wał i odszkodowanie za 7·46678 *ha* pod rowy materyałowe)	3.146 „ 34 „
V.	Konserwacya w czasie budowy	4 „ 05 „
VI.	Koszta zarządu	2.311 „ 47 „
VII.	Rozmaite i nieprzewidziane (budowa i szutrowanie 6 ramp, budowa mostu na kanale Podłęskim, zdjęcia uzupełniające) .	728 „ 99 „
	Razem .	32.202 zł. 76 ct.

Na powyższe roboty preliminowano w kosztorysie 34.743 zł. 77 ct., oszczędność zatem wynosi 2.541 zł. 1 ct., która to kwota jednak z powodu dodatkowych robót, wykonanych w r. 1891. przy objektach wymagających wedle podania kierownika budowy nakładu 1.356 zł. 24 ct., redukuje się do 1.184 zł. 77 ct., czyli 3·41% preliminarza kosztorysowego.

Znalezione przez komisyę kolaudacyjną rozmiary wykonanych budowli odpowiadają projektowi, zauważono zaś tylko, że progi nowo zbudowanych szluz w Sielcu, Dzikowie i Miechocinie są za nisko położone, wskutek czego rowy odprowadzające wodę z tych szluz do Wisły będą się często zamulać, a tem samem utrudniać należyte funkcyonowanie klap przy szluzach.

b) Przy obwałowaniu Sanu.

Z uwagi, że podany w poprzedniem sprawozdaniu na podstawie rachunków Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu rezultat budowy przy obwałowaniu Sanu za rok 1889 nie odpowiada postanowieniom §. 13. powołanego rozporządzenia wykonawczego, przedstawia się obecnie sprawdzone przez komisyę kolaudacyjną koszta budowy przy tem przedsiębiorstwie za lata 1889 i 1890, mianowicie:

I.	Roboty ziemne (228.906,56 m^3 wykopu z transportem i nasypem po 20 ct.)	45.781 zł. 31 ct.
II.	Budowa objektów: szluzy Nr 1, 3 i 4, tudzież przepustu Nr. 1 w wale lewym	13.158 „ 53 „
III.	Obsiew wału	51 „ 84 „
IV.	Wykupno gruntów (wykupno 12·29790 *ha* pod wał i odszkodowanie za 23·912166 *ha* pod rowy materyałowe) . . .	13.390 „ 96 „
V.	Konserwacya w czasie budowy	51 „ 22 „
VI.	Rozmaite i nieprzewidziane (rowy odpływowe od szluz i przepustów do Sanu, budowa ramp i t. p.)	1.521 „ 10 „
	Razem . . .	77.448 zł. 59 ct.

Na powyższe roboty preliminowano w kosztorysie 81.764 zł. 34 ct.; oszczędność zatem wynosi 4 315 zł. 75 ct., czyli 5·0%. Wedle opinii komisyi kolaudacyjnej wykonane zostały roboty przy obwałowaniu Sanu bardzo starannie i całkiem odpowiednio. Komisya wytknęła tylko pewne usterki w zawieszeniu klap przy szluzach i przepustach, oraz podniosła potrzebę ekonomiczniejszej budowy objektów, których koszta są znacznie wyższe od podobnych budowli przy sąsiednich krajowych przedsiębiorstwach regulacyi Łęgu i Trześniówki.

Przy zejściu lodów dnia 8. marca 1891 utworzył się zator na Wiśle naprzeciw Tarnobrzega, wskutek czego spiętrzona lodami woda przeniosła stare wały, zalewając całą okolicę między Tarnobrzegiem a Baranowem, tudzież poniżej Tarnobrzega aż do lewego wału Trześniówki, na którym się oparła.

Z powodu znacznego ciśnienia wody przerwanym także został usypany w r. 1890 nowy wał nadwiślański pod Tarnobrzegiem, co spowodowało c. k. Prezydyum Namiestnictwa do zarządzenia zbadania sposobu wykonania tego wału za pośrednictwem osobnej komisyi, złożonej z c. k. radcy Namiestnictwa p. L. Morawetza i c. k. radcy budownictwa p. M. Moraczewskiego. Z dochodzenia przeprowadzonego dnia 15. kwietnia 1891 przez komisyę, do której delegowaliśmy JE. b. Marszałka krajowego, p. Jana hr. Tarnowskiego, oraz kierownika budowy przy regulacyi Trześniówki Ludwika Sobolewskiego, okazało się wedle protokołu komisyjnego udzielonego nam odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 7. maja 1891 l. 29.639, że głównym powodem przerwania wału nie było jego nieodpowiednie wykonanie, lecz niedostateczne uleżenie się nasypu.

Z przedłożonego jednak sprawozdania technicznego inspektora budowy powziął Wydział krajowy wiadomość, że obok niedostatecznego uleżenia się wału powodem przerwy były także usterki w budowie, mianowicie, sypanie wału z grubych brył bez należytego nadzoru i koniecznego w takich wypadkach warstwowania i ubijania, które to usterki Wydział krajowy wytknął Wydziałowi powiatowemu w Tarnobrzegu rozporządzeniem z dnia 5. czerwca 1891 l. 19.297. Za tem zapatrywaniem co do powodu przerwy wału nadwiślańskiego przemawia także ta okoliczność, że również świeżo usypane wały przy krajowem przedsiębiorstwie regulacyi Trześniówki wytrzymały nawet większe parcie wody, a dla odprowadzenia rozlanych wód Wisły do Trześniówki musiały być dopiero rozkopane.

Właściwym powodem tworzenia się zatorów pod Tarnobrzegiem jest, jak to zauważono przy kolaudacyi, dotychczasowy dziki stan łożyska Wisły, która poniżej tamy Nr. 8. w Dzikowie skręca się raptownie od lewego brzegu pod Bogoryją w poprzek profilu inundacyjnego ku przysiółkowi Podłęże ad Dzików na prawym brzegu i wskutek tego utrudnia odpływ lodów. Jak długo więc ta przestrzeń Wisły zostająca pod wyłączną pieczą c. k. Rządu nie zostanie uporządkowaną, tworzyć się będą przy każdym przechodzie lodów zatory zagrażające wylewami całej okolicy, którym wały ochronne, obliczone na przepływ nadzwyczajnych wód letnich nie mogą zapobiedz.

Spodziewać się wszakże wypada, że gdy oba interesowane rządy, austryacki i rossyjski w myśl zeszłorocznej uchwały komisyi międzynarodowej dla regulacyi Wisły do uporządkowania przestrzeni Wisły między Tarnobrzegiem a Zawichostem rychło przystąpią, w najbliższej przyszłości usunięty będzie powód tak częstego tworzenia się zatorów pod Tarnobrzegiem.

C) Przedsiębiorstwa spółkowe.

7. Regulacya Nowego Brnia z dopływami.

Jakkolwiek ustawa o wykończeniu regulacyi Nowego Brnia, ogłaszająca to przedsiębiorstwo za krajowe, uzyskała Najwyższą sankcyę pod d. 29. sierpnia 1890, to jednak roboty w r. 1890 prowadzone były jeszcze na rachunek spółki pod kierunkiem technicznym Wydziału krajowego, gdyż rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy (z d. 7. kwietnia 1891 Dz. u. i rozp kraj. N. 68.) ogłoszonem zostało w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych dopiero dnia 25. września 1891.

Koszta budowy za rok 1890 przy tej regulacyi nie sprawdzone dotychczas przez oddział rachunkowy przedstawiają się następnie:

a) Przy regulacyi Nowego Brnia.

I.	Wykupno gruntów	36 zł.	30 ct.
II.	Roboty ziemne (90.431 m^3 wykopu z odwozem na wały i wykonaniem nasypu, tudzież dozór i narzędzia)	19.241 „	11 „
III.	Ubezpieczenie brzegów	2860 „	71 „
IV.	Budowa objektów	381 „	23 „
V.	Konserwacya w czasie budowy	937 „	24 „
VI.	Koszta zarządu	2065 „	88 „
VII.	Rozmaite i nieprzewidziane	1162 „	32 „
VIII.	Regulacya potoku Upust	212 „	09 „
	Razem	26896 zł.	81 ct.

Nadto wydano po przeprowadzeniu kolaudacyi w r. 1889 na roboty konserwacyjne i zarząd 2.325 zł. 92 ct.

Przeciętna cena 1 m^3 ruchu ziemi wynosiła w r. 1890: 21,27 ct.

Wedle zestawienia inżyniera Sikorskiego preliminowano w kosztorysie na roboty wykonane w r. 1890: 25 630 zł. 04 ct., przekroczenie kosztorysu wynosiło zatem 1.266 zł. 84 ct.

Budowę prowadził dawny inżynier spółki Maryan Röhrich, zarząd zaś pod względem administracyjnym delegat Wydziału krajowego p. Ludwik Lewandowski, pełnomocnik dóbr w Szczucinie.

b) Przy regulacyi dopływów: Zgórska i Jamnicy.

1. Regulacya Zgórska

I.	Wykupno gruntów	1.700 zł.	51 ct.
II.	Roboty ziemne (50.098,4 m^3 ruchu ziemi)	7.569 „	07 „
III.	Ubezpieczenie brzegów płotkami i darniami	1.842 „	86 „
IV.	Budowa objektów (6 szluz drewnianych)	1.954 „	56 „
V.	Koszta konserwacyi	765 „	86 „
VI.	Koszta zarządu	603 „	63 „
VII.	Rozmaite i nieprzewidziane	633 „	87 „
	Razem	15.070 zł.	36 ct.

2. Regulacya Jamnicy.

I	Wykupno gruntów	2.364 zł.	65 ct.
II.	Roboty ziemne (47.090, 2 m^3 ruchu ziemi)	7.387 „	53 „
III.	Ubezpieczenie brzegów	1.684 „	80 „
IV.	Budowa objektów (8 szluz drewnianych)	1.500 „	03 „
V.	Koszta konserwacyi	45 „	52 „
VI.	Koszta zarządu	559 „	19 „
VII.	Rozmaite nieprzewidziane	1.110 „	— „
	Razem	14 651 zł.	72 ct.

Przy ogólnym ruchu ziemi w ilości 97.188,6 m^3 wynosił koszt przeciętny 1 m^3 15,39 centów.

Wedle zestawienia inżyniera Sikorskiego preliminowano w kosztorysie na powyższe roboty:

1.	przy regulacyi Zgórska	9.793 zł. 47 ct.
2.	„ „ Jamnicy	12.107 „ 01 „
	Razem	21.900 zł. 48 ct.
	co wobec wykazanych powyżej kosztów budowy	29 722 „ 08 „
	przedstawia przekroczenie:	7.821 zł. 60 ct.

czyli 35,7%.

Budowę prowadził przy tych dwóch dopływach Nowego Brnia dotychczasowy kierownik inżynier asystent biura melior. Antoni Biegański, administracyę zaś delegat Wydziału krajowego ks. Franciszek Baliński.

8. Regulacya odpływu wód między Wisłoką a drogą krajową Dębicko-Tarnobrzeską.

W sprawozdaniu z dnia 10. października 1890 l. 42.452 miał zaszczyt Wydział krajowy podać do wiadomości Wysokiego Sejmu wynik kolaudacyi ukończonych przez spółkę robót. Od czasu kolaudacyi nie wykonała spółka żadnych dalszych robót na kanałach osuszających,

9. Osuszenie bagien Rudnickich.

Wedle sprawozdania Wydziału spółki z dnia 20. marca 1891 l. 12. prowadzono w r. 1890 budowę przy kanale Jeżowskim z dopływami Niedźwiedzie i Groble, tudzież przy kanale Stróża.

Koszta budowy za rok 1890, które jednak dotychczas nie zostały sprawdzone przez oddział rachunkowy, wynoszą:

I.	Wykupno gruntów i zakładów wodnych . . .	12.008	zł.	08 ct.
II.	Roboty ziemne (19.845 m³ ruchu ziemi po 13,5 ct., ubezpieczenie szkarp płotkami, obitkami faszynowemi, darniami wraz z dozorem i narzędziami)	5.273	„	15 „
III.	Budowa mostów (2 na kanale Jeżowskim, 1 na Stróżańskim) .	8	„	10 „
IV.	Koszta utrzymania	2.733	„	65 „
V.	Koszta zarządu	1.412	„	13 „
VII.	Rozmaite i nieprzewidziane	216	„	65 „
	Razem . .	21.651	zł.	76 ct.

Po odtrąceniu kosztów wykupna okazuje się wydatek na właściwą budowę zaledwie w kwocie 9.643 zł. 68 ct. Jest to więc rezultat wcale niepokaźny, wobec którego koszta zarządu (1.412 zł. 13 ct.) są za wysokie, gdyż wynoszą blisko 15% kosztów właściwej budowy.

Według sprawozdania kierownika budowy, inżyniera powiatowego Jana Pisza wynoszą koszta budowy po koniec r. 1890 (z potrąceniem wartości pozostałych materyałów i narzędzi) 111.120 zł. 81 ct., pozostaje zaś jeszcze do wykonania: kanał Niedźwiedzie, pogłębienie kanału Jeżów na długości 12 km., tudzież kanałów Groble (2 km.) i Stróża (9.5 km.), niemniej też przedłużenie tych ostatnich kanałów i ubezpieczenie brzegów.

10. Regulacya Starego Brnia.

Z powodu braku technika nie prowadziła spółka wodna tak w r. 1890, jak i w r. 1891 żadnych robót. Dotychczas też nie przedłożyła spółka operatu wykonawczego do aktu kolaudacyjnego z r. 1889, w skutek czego protokół kolaudacyjny nie mógł być jeszcze przedłożonym Wys. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia.

11. Regulacya górnego Wisłoka i Pielnicy.

Wedle sprawozdania Wydziału spółki wodnej z dnia 10. sierpnia 1891 l. 66. prowadziła spółka w roku 1890 roboty regulacyjne w dolnej części Wisłoka i Pielnicy a mianowicie budowę przekopów i wałów, których koszta przedstawiają się następnie:

I.	Wykupno gruntów i odszkodowania	5.585	zł.	67 ct.
II.	Roboty ziemne	13.719	„	94 „
III.	Koszta zarządu	2.817	„	58 „
	Razem . .	22.123	zł.	19 ct.

Przeciętny koszt 1 m³ ruchu ziemi wynosić miał w r. 1890: 16,9 centów.

Jeżeli się od powyższych kosztów (22.123 zł. 19 ct.) potrąci koszta wykupna gruntów, pozostanie koszt właściwej budowy w sumie 16.537 zł. 52 ct., wobec której koszta zarządu podobnie jak przy spółce wodnej dla osuszenia bagien Rudnickich okazują się za wysokie, bo przedstawiają przeszło 17% kosztów budowy.

W rzeczonem sprawozdaniu nadmienia Wydział spółki, że po założeniu katastru konkurencyjnego i wdrożeniu pracy nad rozliczeniem i rozpisaniem datków konkurencyjnych roboty regulacyjne weszły już w r. 1891 na właściwe tory, korzyści zaś wykonanych robót uznane zostały w ciągu długotrwałych słót w r. 1891 nawet przez tych członków spółki, którzy poprzednio do tego rodzaju robót okazywali nieufność.

W myśl §. 24. uchwalonej przez Wysoki Sejm w r. 1890 instrukcyi dla Wydziału krajowego zwidził Marszałek krajowy z Szefem departamentu I. Wydziału krajowego w lipcu 1891 wykonane roboty melioracyjne między Wisłoką i Sanem w powiatach mieleckim, tarnobrzeskim i niżańskim, mianowicie: kanały Chorzelowskie, regulacyę Krzemienicy, Trześniówki i Łęgu, obwałowanie Wisły i Sanu w powiecie tarnobrzeskim, wreszcie osuszenie bagien Niskich i Rudnickich wraz z kulturą groblową torfowisk w perymetrze tej ostatniej melioracyi.

Stan robót znaleziony zwłaszcza przy krajowych przedsiębiorstwach (Krzemienicy, Łęgu i Trześniówce), tudzież przy obwałowaniu Sanu przedstawiał się całkiem odpowiednio, mimo, że te roboty przy nadzwyczaj wysokich stanach wód wiosennych i zejściu lodów musiały wytrzymać ciężką próbę, a ludność miejscowa składała gorące podziękowania za podjętą przez Wysoki Sejm akcyę dla przeprowadzenia melioracyj na większą skalę.

Z początkiem października 1891 przeprowadził lustracyę tutejszokrajowych robót melioracyjnych na życzenie Wydziału krajowego delegat Wys. Ministerstwa rolnictwa c. k. nadradca budownictwa p. Romuald Iszkowski, zwidzając oprócz powyżej wymienionych przedsiębiorstw między Wisłoką a Sanem także roboty, wykonane przy regulacyi Starego i Nowego
Aleg. 5. Brnia, kanału Zyblikiewicza i Kisieliny. W załączonem ·/. sprawozdaniu, które nam udzieliło c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 3. stycznia 1892 l. 100858, podnosi delegat ministeryalny dostrzeżone w budowie usterki, zaznaczając jednak wyraźnie, że ogólne wrażenie wykonanych robót jest bardzo korzystnem (sehr erfreulich), a zarazem przedstawia wnioski co do organizacyi krajowej służby melioracyjnej i zarządów budowy. Opinię swą co do wniosków
Aleg. 6. p. Iszkowskiego przedstawił Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu w załączonej ·/. odezwie z dnia 26. stycznia 1892 l. 2.291, w której oświadczył się przeciw niektórym poglądom delegata ministeryalnego, zwłaszcza zaś przeciw propowanemu wyeliminowaniu żywiołu obywatelskiego z zarządów budowy.

IV. Nowe projektowane przedsiębiorstwa melioracyjne.

Z robót zaprojektowanych przez krajowe biuro melioracyjne, tudzież sekcyę przemyską c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi do uchwały: Uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami w powiecie wielickim i bocheńskim, tudzież zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy w powiecie myślenickim i w dorzeczu Stryja w powiecie turczańskim.

1. Uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

Wskutek kilkakrotnych podań i petycyj wnoszonych, począwszy od r. 1885 przez interesowane gminy i obszary dworskie a popartych przez Wydział powiatowy wielicki, tudzież wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 5. października 1888 ls. 187 zarządził Wy-

dział krajowy przeprowadzenie zdjęć hydrotechnicznych, oraz wypracowanie projektu dla regulacyi dopływów na prawym brzegu Wisły w powiecie wielickim wraz z uzupełnieniem prawego wału Wisły między Podgórzem a Niepołomicami, który na znacznych przestrzeniach nie został w swoim czasie przez c. k. Rząd wykończonym i z tego powodu dla gruntów nadbrzeżnych nie przedstawia dostatecznej ochrony od wylewów Wisły.

Projekt techniczny opracowany w części przez ekspozyturę kraj. biura melioracyjnego w Krakowie (inż. Chrąszczewskiego) w części zaś przez inżyniera biura centralnego Jana Blautha, obejmuje następne roboty:

a) Uzupełnienie prawego wału Wisły (projekt inż. Chrąszczewskiego):

1. od Podgórza do ujścia potoku Drwiny i Srawy na długości	13,652	*km.*
2. od Drwiny de Podłężówki na długości . . .	4,330	„
3. od Podłężówki do Niepołomic na długości . . .	5,500	„
razem długości .	23,482	*km.*

b) Regulacye dopływów Wisły (projekt inż. Blautha):

1. Srawy na długości	5,400	*km.*
2. Drwiny „	8,600	„
3. Zabawy „	1,200	„
4. Podłężówki „	3,958	„
razem długości .	19,158	*km.*

Koszta projektowanych robót wynoszą:

a) przy obwałowaniu Wisły	119 000	zł.
b) przy regulacyi dopływów	99.000	„
razem .	218.000	zł.

W zamierzonej melioracyi interesowany jest obszar bardzo urodzajnych gruntów nadwiślańskich 7.680,36 morgów, które jednak z powodu braku odpływu zbierających się z pagórkowatej części powiatu wielickiego wód opadowych są zabagnione a nadto jeszcze na częste wylewy Wisły narażone. Ze względu na preliminowane koszta budowy w sumie 218.000 zł. wynosi przeciętny koszt osuszenia i ochrony od zalewu jednego morga 28 zł. 40 ct., a więc zaledwie tyle, ile szkody jednorazowy wylew Wisły wyrządza.

Gdy zatem potrzeba i rentowność projektowanej melioracyi nie ulega żadnej wątpliwości, a decyzya co do projektu technicznego przedłożonego odezwą z dnia 15. września 1891 l. 36561 za pośrednictwem Namiestnictwa Wys. Ministerstwu rolnictwa prawdopodobnie przed powzięciem w tej sprawie przez Wysoki Sejm uchwały nastąpi; pozwalamy sobie przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na uchwalenie projektu ustawy zapewniającej wykonanie tej melioracyi w ciągu lat pięciu, począwszy od roku 1892 w drodze przedsiębiorstwa krajowego. Wedle tego wniosku przypadłoby w myśl postanowień §§. 4. i 6. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. N. 116 przy minimalnem obciążeniu funduszu krajowego przepisanem tą ustawą, do pokrycia:

a) z funduszu krajowego 40% = 87.200 zł.

b) z państwowego funduszu melioracyjnego 30% = 65.400 zł.

c) przez strony interesowane 30% = 65.400 zł.

Roczny datek kraju wynosiłby 17.440 zł., państwa i stron interesowanych po 13.080 zł.

Całkowity dodatek konkurencyjny wynosiłby od morga okrągło 8 zł. 52 ct., coroczny zaś 1 zł. 70 ct.

Przy pięcioletnim okresie budowy byłoby rocznie do przerobienia 43.600 zł., czemu mógłby podołać jeden rutynowany technik.

2. Zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy.

Na prośbę gminy Sidziny powiatu myślenickiego, która podaniem z dnia 25. maja 1887 l. 161 odniosła się do Wydziału krajowego o uregulowanie miejscowych potoków, wyrządzających w górskich gminach powiatu myślenickiego wielkie spustoszenia przez podrywanie brzegów, częste zmiany łożysk i zasypanie kamieniami całej doliny, przedstawił Wydział krajowy odezwą z dnia 9. czerwca 1887 l. 27428 wniosek c. k. Namiestnictwu na zarządzenie zbadania stanu tych potoków za pośrednictwem oddziału leśno-technicznego Wys. Ministerstwa rolnictwa, ewentualnie zaś wypracowanie projektu i kosztorysu celem przeprowadzenia potrzebnych robót górskich.

Wydelegowani w myśl reskryptów Wysokiego Ministerstwa z dnia 25. maja 1888 l. 4.368 i z dnia 31. stycznia 1889. l. 12.720 technicy lasowi uznali potrzebę zabudowania oprócz potoku Sidzinki także całego systemu szkodliwych potoków górskich w powiecie myślenickim, wskutek czego zdjęcia i projekt rozszerzone zostały na całe górne dorzecze Skawy w tym powiecie.

Wypracowany przez sekcyę przemyską c. k. oddziału leśno-technicznego projekt techniczny, który nam został udzielonym odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 16. czerwca 1891 l. 45.441, obejmuje następne roboty:

1.	Zabudowanie potoków w dorzeczu Sidziny (Kielik, Sidzinka mała, Sidzina, Głoża, Toporzysko i Głoża mała) kosztem	.	.	.	.	.	.	27 784 zł.	88 ct.
2.	regulacyę Bystrej kosztem	.	.	.	.	.	.	27.053 „	55 „
3.	zabudowanie potoku Osielczyk kosztem	.	.	.	.	.	.	5.682 „	21 „
4.	„ „ Szataniego „	.	.	.	.	.	.	2.987 „	75 „
5.	„ „ Żarnówka „	.	.	.	.	.	.	14.442 „	77 „
6.	„ „ Księżego „	.	.	.	.	.	.	6.055 „	65 „
7.	„ „ Stanaszków „	.	.	.	.	.	.	2.608 „	26 „
						razem	.	86.615 zł.	07 ct.

Do powyższych kosztów właściwej budowy dolicza jeszcze sekcya przemyska 10% dodatku na zarząd, tudzież wypadki elementarne i nieprzewidziane w kwocie 8.661 zł. 51 ct., Wysokie Ministerstwo rolnictwa zaś dalszych 10% na pokrycie poborów techniczno-lasowego personalu przy zabudowaniu potoków użyć się mającego, tak iż suma kosztów budowy i zarządu wynosi okrągło 103.938 zł.

Co do projektu technicznego i kosztorysu zwrócił Wydział krajowy odezwą z dnia 3. września 1891 l. 26.599 uwagę Rządu, że przyjęte w analizie ceny robocizny, które nie odpowiadają stosunkom miejscowym i są za wysokie, wymagać będą pewnej redukcyi, szerokość zaś projektowanej trasy potoków Sidziny i Bystrej, która nie została w sprawozdaniu technicznem umotywowaną, będzie musiała przed wykonaniem być dopiero unormowaną. Gdy na tę odezwę Wysokie Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 4. listopada 1891 l. 16.039 oświadczyło, że ewentualne oszczędności uzyskane przy wykonaniu budowy przypadną w równych częściach dla pokrywających koszta tych robót i że trasa potoku Sidziny i Bystrej i tak przed rozpoczęciem robot ostatecznie unormowaną zostanie, postanowił Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi ułożony w porozumieniu z Wysokiem Ministerstwem rolnictwa projekt ustawy, ogłaszającej zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy za przedsiębiorstwo krajowe, które ma być przeprowadzonem wyłącznie kosztem kraju i państwa przy zupełnem uwolnieniu ubogiej ludności górskiej od opłaty datków konkurencyjnych.

Aleg. 7. Powołując się co do uzasadnienia projektu na załączone ·/. sprawozdanie techniczne sekcyi przemyskiej c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich, mamy

zaszczyt zaproponować Wysokiemu Sejmowi ze względu na ważność i nagłość zaprojektowanych robót nie tylko dla górnego dorzecza Skawy, lecz także przestrzeni dolnej tej rzeki i głównego recypienta wód w zachodniej Galicyi t. j. Wisły, wykonywanie takowych, począwszy od roku 1892 na podstawie państwowej ustawy melioracyjnej, przy 50%wym zasiłku tak funduszu krajowego jak i państwowego melioracyjnego, jakkolwiek wedle przytoczonej na wstępie rezolucyi Wysokiego Sejmu w sprawie regulacyi rzek karpackich roboty te winny być poparte 60%wym zasiłkiem bezpośrednio z c. k. skarbu państwa.

Całkowity udział kraju i państwa w kosztach wynosiłby po 51.969 zł., przy proponowanym zaś pięcioletnim okresie budowy okrągło po 10.394 zł. rocznie.

Co do kodyfikacyi projektu ustawy nadmieniamy, że jakkolwiek ukończenie budowy w ciągu lat pięciu jest zamierzonem, termin ten nie jest uwidocznionym w §. 1. na życzenie Wysokiego Ministerstwa rolnictwa, ponieważ w praktyce okazało się, że podobne postanowienia ustaw co do czasu trwania budowy następnie nie mogły być dotrzymane. W skutek tego §. 4. zawiera też postanowienie, że wypłata zapadłych datków nastąpić ma w miarę rzeczywistej potrzeby dla wykonania robót pragramem objętych.

3. Zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Stryja w powiecie turczańskim.

Jak to już Wydział krajowy miał zaszczyt zdać sprawę Wysokiemu Sejmowi w przedłożeniu z dnia 22. listopada 1887 l. 55.668, zarządziło Wysokie Ministerstwo rolnictwa w skutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 24. stycznia 1887 l. S. 132, którą przekazanem zostało Wydziałowi krajowemu do załatwienia sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi Wydziału powiatowego w Turce o regulacyę potoków górskich w tym powiecie, zbadanie stanu tych potoków w dorzeczu Stryja, Dniestru i Sanu za pośrednictwem techników lasowych c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich.

Z udzielonego nam odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 29. listopada 1890. l. 83.849 sprawozdania sekcyi przemyskiej wymienionego oddziału leśno-technicznego powzięliśmy wiadomość, że w dorzeczu Sanu zabudowanie kilku lewobrzeżnych potoków niosących żwir i kamienie nie jest nagłem, studya zatem dla uspokojenia szkodliwych potoków w powiecie turczańskim ograniczono tylko na dorzecze Stryja i Dniestru.

Ponieważ wypracowanie projektu dla zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru wymaga dłuższego czasu, zwłaszcza że Wydział krajowy odezwą z dnia 27. lutego 1891 l. 51.407 ze względu na zamierzoną regulacyę górnego Dniestru zażądał rozszerzenia studyów także na powiat staromiejski, zatem sekcya przemyska wygotowała dotychczas tylko projekt dla zabudowania trzech potoków wpadających do rzeki Stryja w powiecie turczańskim.

Aleg. 8. Wedle załączonego ⁄. sprawozdania technicznego objęte są projektem:

1. Zabudowanie potoku Huściaków, wraz z korekcyą potoku Libochory;
2. zabudowanie potoku Róg z dypływami Hołyczny i Stepanów;
3. regulacyę potoku Dierczy wraz z ustaleniem i zalesieniem usuwisk.

Koszta budowy wynoszą:

ad 1.	. . . .	2.509 zł.	64 ct.
ad 2.	. . . .	3.487 „	13 „
ad 3.	. . . .	3.340 „	76 „
	razem .	9.337 zł.	53 ct.
do tego 15% na wykupno gruntów, zarząd i wydatki nieprzewidziane	. . . .	1.400 „	63 „
	razem .	10.738 zł.	16 ct.
	czyli okrągło .	10.738 zł.	

W porozumieniu z Wysokim Ministerstwem rolnictwa mamy zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na przeprowadzenie tej melioracyi w drodze przedsiębiorstwa krajowego przy 50%wym udziale funduszu krajowego i państwowego melioracyjnego w kosztach po myśli §. 4. państwowej ustawy melioracyjnej.

Zgodnie z programem budowy proponujemy wykonanie robót w ciągu 2 lat, począwszy od r. 1892, tak iż fundusz krajowy przyczyniłby się przez 2 lata bezzwrotnym zasiłkiem po 2.685 zł.

Oprócz powyższych projektów wykończone zostały przez biuro melioracyjne następne operaty techniczne, który Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia:

1. Projekt obwałowania lewego brzegu Dunajca między Bogumiłowicami a Biskupicami radłowskiemi, który stanowi niezbędne uzupełnienie wykonanego przy regulacyi Kisieliny lewego wału Dunajca;

2. projekt osuszenia bagien między Mleczką, Wisłokiem i Sanem w powiatach łańcuckim i jarosławskim;

3. projekt regulacyi Bugu, o której to sprawie znajduje się szczegółowa wzmianka w I. części niniejszego sprawozdania;

4. wreszcie sporządzony na żądanie Wysokiego Ministerstwa rolnictwa projekt regulacyi Złotej Lipy.

Projekty od 1, 2 i 4 będziemy mieli zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi jeszcze na bieżącej sesyi z terminem rozpoczęcia robót w r. 1893, skoro nadejdzie aprobata Wysokiego Ministerstwa rolnictwa.

Wreszcie wygotowanym także został przez sekcyą przemyską c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich:

5. projekt regulacyi zabudowania potoku Niszkówki w powiecie nowosądeckim, co do którego Wydział krajowy przeprowadzi dopiero rokowania z Wysokiem Ministerstwem rolnictwa.

W stadyum przygotowania znajdują się następne dalsze projekty:

1. dla uzupełnienia obwałowania lewego brzegu Wisły w powiecie krakowskim;

2. dla regulacyi potoku Drwinki wraz z obwałowaniem Wisły od Niepołomic do Raby i obwałowaniem lewego brzegu Raby w powiecie bocheńskim;

3. dla regulacyi Uszwicy z Uszewką i Grobką tudzież obwałowaniem prawego brzegu Raby i Wisły między Rabą z Kisieliną w powiatach brzeskim i bocheńskim;

4. dla zabudowania potoku Michałów w gminie Maniowy (projekt opracowuje c. k. oddział leśno-techniczny dla zabudowań potoków górskich);

5. dla uzupełnienia obwałowania Wisły w powiecie dąbrowskim;

6. dla uzupełnienia obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie mieleckim;

7. dla regulacyi potoku Łęgu w powiecie kolbuszowskim;

8. dla regulacyi Lubaczówki w powiatach jarosławskim i cieszanowskim;

9. dla regulacyi dopływów Wisłoka w powiecie sanockim;

10. dla regulacyi Wiaru w powiecie dobromilskim;

11. Dla regulacyi Pełtwi z dopływami w powiatach lwowskim, przemyślańskim, kamioneckim, żółkiewskim, złoczowskim i bobreckim;

12. dla regulacyi rzeki Dniestru od Rozwadowa w górę wraz z dopływami: Tyśmienicą, Bystrzycą, Wereszczycą, Strwiążem i Błożewką w powiatach żydaczowskim, rudeckim, drohobyckim i samborskim, w którym to przedmiocie Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi oddzielne sprawozdanie;

13. wreszcie dla zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru w powiatach staromiejskim i turczańskim (projekt przygotowuje sekcya przemyska wymienionego powyżej c. k. oddziału leśno-technicznego).

V. Uzasadnienie rubryki XIII. preliminarza funduszu krajowego na rok 1892.

Do poz. 163. (Zasiłki 33⅓%we na lokalną regulacyę rzek niespławnych w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882).

Dotacye wstawione na wniosek c. k. Namiestnictwa w tej pozycyi pod lit. *a*, *b*, *c*,
Aleg. 9. *d*, *g*, *i*, *k*, *m*, *n*, *o*, *p*, *q*, *r*, *s*, *t*, *u*, *v*, *w*, *x*, *y*, *z*, *aa*, *bb*, *cc* uzasadnia załączony ·/. wykaz udzielony Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 21. lipca 1891 l. 43.728. Pozostają zatem do wyjaśnienia proponowane pod lit. *e*, *f*, *h*, *l*, *dd*, *ee* i *ff* zasiłki na lokalne regulacye Dunajca i Bystrzycy nadwórniańskiej, dotacya na premiowanie i zagajenia odsypisk i dotacya dyspozycyjna dla Wydziału krajowego.

Do poz. 163. lit. e. Jednorazowy zasiłek 861 zł. dla gminy Chełmiec na pokrycie datku konkurencyjnego do lokalnej regulacyi Dunajca między Nowym Sączem a Marcinkowicami.

Do budowli wodnych mających się wykonać na rzece Dunajcu pod Chełmem przy pomocy państwa i kraju zobowiązała się gmina Chełmiec przyczynić datkiem w kwocie 1 722 zł. 80 ct.

Ponieważ jednak gmina ta z powodu klęski pożaru obecnie nie jest w stanie uiścić powyższego datku konkurencyjnego a c. k. Namiestnictwo ze względu na wykonane już na przeciwległym prawym brzegu budowle pod Załubniczem i Zabełczem nie mogło wstrzymać budowy pod Chełmcem, zatem w interesie wykonanych już znacznym kosztem robót pokryło z c. k. skarbu państwa połowę przypadającego na gminę datku konkurencyjnego a o pokrycie reszty w kwocie 861 zł. 40 ct. odniosło się odezwą z dnia 23. lipca 1891 l. 51.156 do Wydziału krajowego. W uwzględnieniu motywów przytoczonych przez c. k. Namiestnictwo przyrzekł Wydział krajowy pismem z dnia 17. sierpnia 1891 l. 33.862 przedstawić tę sprawę Wysokiemu Sejmowi i uprasza o przyznanie dla gminy Chełmiec jednorazowego zasiłku w kwocie okrągłej 861 zł.

Do poz. 163. lit. f. Na regulacyę Dunajca pod Dąbrową, Marcinkowicami i Kurowem przyznał Wysoki Sejm w budżecie na rok 1891. (Rub. XIII. poz. 163 e) dotacyę w kwocie 1.500 zł. zgodnie z wnioskiem c. k. Namiestnictwa, które zażądało na razie zasiłku w powyższej wysokości, przypuszczając, że przekop pod Wielogłowicami wymagać będzie dłuższego czasu do zrealizowania.

Z powodu jednak szybszego zrealizowania się przekopu okazała się potrzeba wykonania liczniejszych budowli (w liczbie 13), których koszta obliczono na 16.693 zł. 65 ct.

Z kosztów tych pokryć mają strony interesowane 33⅓ do 40%, tak iż na fundusz krajowy przypadłaby do pokrycia ogółem kwota okrągła 5.255 zł, po strąceniu zaś przyzna-

nej na rok 1891 dotacyi 1.500 zł., kwota 3.755 zł. Gdy c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 16. sierpnia 1891 l. 56.000 uznało powyższe roboty za nagłe, Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać Wysoki Sejm o wstawienie wykazanej kwoty 3.755 zł. do budżetu krajowego na rok 1892.

Do poz. 163. h. Odezwą z dnia 2. października 1891 l. 74.019 udzieliło c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu projekt na przedłużenie tamy Nr. VI i naprawę tamy Nr. VII na Dunajcu pod Lipiem, których koszta obliczono na 4.753 zł. 13 ct. włącznie z kosztami zarządu (115 zł. 50 ct.). Ponieważ te roboty uznało c. k. Namiestnictwo za ważne i niezbędnie potrzebne dla ochrony wykonywanych już poniżej budowli wodnych na Dunajcu, przeto Wydział krajowy pozwolił sobie wstawić do preliminarza na rok 1892 przypadający na fundusz krajowy 33⅓%-wy datek w kwocie okrągłej 1.546 zł.

Do poz. 163. l. Przy zarządzonej przez c. k. Namiestnictwo w r. 1891 kolaudacyi budowli wodnych na Dunajcu skonstatowano, że wykonane przy pomocy państwa i kraju budowle na Dunajcu pod Wróblowicami są niedostateczne, ażeby nadać prądowi rzeki regularny kierunek i brzeg powyżej tamy Nr. 4. zabezpieczyć od dalszego urywania. Celem zapobieżenia temu brakowi poleciło c. k. Namiestnictwo wypracować projekt uzupełnienia wykonanych budowli, mianowicie przedłużenia opaski, względnie tamy równoległej Nr. 3., aż do połączenia z tamą Nr. 4, którego koszta włącznie z kosztami zarządu wynoszą 3.055 zł.

Gdy właściciel obszaru dworskiego w Wróblowicach zobowiązał się pokryć ⅓ część kosztów budowy a c. k. Namiestnictwo również przyznało na ten cel 33⅓%-wy zasiłek i oświadczyło gotowość pokrycia całych kosztów zarządu, Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem c. k. Namiestnictwa udzielonym odezwą z dnia 7. października 1891 l. 75.557 wstawił do preliminarza funduszu krajowego na rok 1892 33⅓%-wy zasiłek krajowy na tę lokalną regulacyę w kwocie okrągłej 993 zł.

Do poz. 163. dd. Wskutek prośby posiadaczy gruntów w Uhornikach i Podłużu o uporządkowanie rzeki Bystrzycy nadwórniańskiej poniżej mostu rządowego w Mykietyńcach zarządziło c. k. Namiestnictwo sporządzenie projektu na wykonanie przekopu, tudzież budowę 1 tamy kierującej i 3 płotków dla zamknięcia starych ramion rzeki, których koszta obliczono na 5.041 zł. 56 ct. Gdy ⅓ część kosztów zobowiązały się pokryć strony interesowane i Wydział powiatowy w Stanisławowie a c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 23. września 1891 l. 72.995 oświadczyło udzielić na te roboty bezzwrotnego zasiłku z państwowego funduszu budowli wodnych w wysokości 33⅓% kosztów, Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać Wysoki Sejm o wstawienie na ten cel do budżetu na rok 1892 dalszego 33⅓%-wego zasiłku z funduszu krajowego w kwocie okrągłej 1.681 zł.

Do poz. 163. ee. Ze względu na wielką ważność zasadzania odsypisk wikliną tak dla ochrony brzegów, jak i przysporzenia materyałów dla budowli wodnych przedstawiło c. k. Namiestnictwo Wysokiemu Ministerstwu spraw wewnętrznych wniosek, by właścicielom prywatnych odsypisk, na których zagajenia mimo przepisów policyi rzecznej z dnia 2. marca 1842 l. 9.605 pozostawiają wiele do życzenia, udzielane były z państwowego funduszu budowli wodnych pieniężne nagrody w miarę większej lub mniejszej trudności przy zakładaniu i utrzymywaniu tej kultury.

Gdy odnośny wniosek uzyskał aprobatę wymienionego Ministerstwa reskryptem z dnia 27. kwietnia 1891 l. 811, zażądało c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 23. maja 1891 l. 33.655 przyczynienia się funduszu krajowego do premiowania zawiklenia odsypisk na tych rzekach, gdzie lokalne regulacye podejmowane bywają przy pomocy państwa i kraju. Wedle wykazów statystycznych c. k. Namiestnictwa co do przyrostu zagajeń wiklowych na odsypiskach prywatnych przedstawiałby się coroczny datek kraju na premiowanie tej kultury na rzekach niespławnych w wysokości około 2 000 do 2.500 zł. Ułożone przez c. k. Namiestnictwo

przepisy o przyznawaniu nagród za zagajenie odsypisk rzecznych zawierają między innemi następne postanowienia:

1. Nagrody udzielane być mają za zagajenie parcel o powierzchni przynajmniej 1 *ha.* i to tylko w miejscach, gdzie ta kultura jest z trudnościami połączona, mianowicie:

a) na żwirowatych lub kamienistych, a wyjątkowo tylko piaszczystych odsypiskach, w każdem położeniu;

b) pod brzegami parcel używanych stale jako pastwisko;

c) w bezpośredniem sąsiedztwie miejsc zamieszkałych, składów drzewa, bardzo uczęszczanych dróg nadbrzeżnych, przewozów i t. p.

Udzielanie nagród na zagajanie odsypisk sztucznie t. j. przez budowle wodne wywołanych jest bezwarunkowo wykluczone.

2. Odsypiska premiowane mają być podzielone na trzy klasy:

do klasy I należeć mają odsypiska z grubego kamienia, tudzież odsypiska wskutek wielkiego stopnia narażenia np. przez lody, wody i t. p. do zagajania szczególniej trudne;

do klasy II odsypiska z grubego żwiru, tudzież wzniesione co najmniej 80 *cm.* nad zwierciadłem zwykłej wody;

do klasy III odsypiska z drobnego żwiru, lub wyjątkowo piasku, tudzież wzniesione przeciętnie co najwięcej 80 *cm.* nad zwierciadłem zwykłej wody.

Wysokość nagrody, która może podledz co dwa lata rewizyi i zmianie, ma być ustanowioną tymczasowo w kwocie 15 zł. za hektar w klasie I, 12 zł. za hektar w klasie II, a 9 zł. za hektar w klasie III.

3. Klasyfikacyą odsypisk, przyrzeczeniem nagród, rewizyą premiowanych kultur i wydawaniem poświadczeń na wypłatę premij zająć się ma komisya mieszana, złożona z technicznego urzędnika właściwego okręgu budowniczego, z politycznego urzędnika właściwego starostwa i delegata rady powiatowej, gdzie zaś chodzi o udzielenie nagrody z funduszu krajowego także z delegata Wydziału krajowego.

Gdy co do powyższych szczegółów nastąpiło już porozumienie między c. k. Namiestnictwem a Wydziałem krajowym, nadto zaś Wysoka Rada państwa wstawiła do budżetu państwowego na rok 1892 dotacyę 10.000 zł. na zawiklenie odsypisk na rzekach galicyjskich, Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na uchwalenie w tym celu na rok 1892 zasiłku krajowego w kwocie 2.000 zł.

Do poz. 163. ff. Tytułem dotacyi dyspozycyjnej na lokalne regulacye rzek niespławnych wstawił Wydział krajowy do preliminarza funduszu krajowego na rok 1892, podobnie jak w roku pdprzednim, kwotę 5.000 zł. Dotacya ta już w znacznej części została zaangażowaną przyrzeczeniami Wydziału krajowego na mniejsze roboty regulacyjne (uzupełnienia wykonanych budowli i ich naprawę z powodu uszkodzeń przez lody i wielkie wody), gdyż dotacya dyspozycyjna z r. 1891 użytą została przeważnie na obwałowanie Wisły na folwarku Czernichowskim.

Po ułożeniu i wydrukowaniu sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1892 zażądało c. k. Namiestnictwo dalszych znaczniejszych subwencyj z funduszu krajowego, które nie mogą być pokryte w powyższej dotacyi dyspozycyjnej, mianowicie:

1. na regulacyę lokalną rzeki Soły w powiecie żywieckim w kwocie 2.000 zł.;

2. na regulacyę rzeki Dunajca pod Olszynami w kwocie 1.024 zł. 67 ct.

ad 1. W sprawozdaniu z dnia 10. października 1890 l. 42.452 mieliśmy zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi stan sprawy regulacyi rzeki Soły poruszonej uchwałą z dnia 16. listopada 1889 na skutek petycyi l. s. 706 Wydziału powiatowego w Żywcu. Na odnośną odezwę Wydziału krajowego z dnia 6. września 1890 l. 24.166, w której podniesioną została niemożliwość wykonania regulacyi Soły, podobnie jak i innych rzek karpackich, w sposób pro-

ponowany przez Wysokie Ministerstwo rolnictwa t. j. przy pomocy państwowego funduszu melioracyjnego, oświadczyło to Wysokie Ministerstwo na wniosek c. k. Namiestnictwa reskryptem z dnia 21. lutego 1891 l. 3.076 gotowość popierania miejscowych melioracyj na rzece Sole przez przyznawanie zasiłków z dotacyi na kulturę krajową w ten sposób, że z dotacyi tej pokrywane będą 33⅓%-we datki konkurencyjne niezamożnych interesentów, państwowy fundusz budowli wodnych zaś i fundusz krajowy pokryją po ⅓ części kosztów. Z uwagi, że powyższa decyzya Wysokiego Ministerstwa rolnictwa przedstawia pewne korzyści dla stron interesowanych, zapewniając w niektórych wypadkach wyjątkowych subwencyę państwową w wysokości ⅔ części kosztów, zgodziliśmy się odezwą z dnia 27. marca 1891 l. 9.643 na wykonanie najnaglejszych robót ochronnych na rzece Sole w sposób przez c. k. Rząd proponowany z tem jednak zastrzeżeniem, że w myśl uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 17. października 1884, tudzież rezolucyi z dnia 15. listopada 1890 i nadal domagać się będziemy systematycznej regulacyi Soły, której wykonanie podobnych nagłych robót miejscowych nie może zastąpić.

Z zarządzonego przez c. k. Namiestnictwo dochodzenia, które z końcem października 1891 przeprowadził na miejscu delegat Namiestnictwa z zastępcami Rady powiatowej w Żywcu i dyrekcyi dóbr Jego Cesarskiej Wysokości Arcyksięcia Albrechta okazało się, że przedewszystkiem wymagają uporządkowania następne najniebezpieczniejsze przestrzenie rzeki Soły:

a) w Milówce od mostu kolejowego na Sole do ujścia pototu Kamesznicy;
b) w Ciscu;
c) we Wieprzu od folwarku dworskiego do ujścia potoku Leśna;
d) w Żywcu i Starym Żywcu;
e) w Trześnie;
f) w Czernichowie.

Na podstawie tego wyniku dochodzenia poleciło c. k. Namiestnictwo Starostwu w Biale przeprowadzić pomiary i przedkładać osobne projekty na uporządkowanie każdej z wymienionych przestrzeni, tytułem zaś 33⅓%-wego datku kraju na wykonanie robót w r. 1892 zażądało odezwą z dnia 23. grudnia 1891 l. 85.437 kwoty 2.000 zł., o której dodatkowe wstawienie do budżetu na rok 1892 Wysoki Sejm upraszamy.

ad 2. Celem uzupełnienia długiego szeregu budowli wodnych na Dunajcu pod Olszynami, zabezpieczenia urwistego brzegu i spędzenia odsypiska położonego w trasie Dunajca pod Janowicami zarządziło c. k. Namiestnictwo wypracowanie projektu na przedłużenie tamy prostopadłej Nr. VII a) i dobudowanie do niej skrzydła, która to robota wymagać będzie nakładu w kwocie 3.170 zł. włącznie z kosztami zarządu 95 zł. 98 ct.

Gdy c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 20. grudnia 1891 l. 91.538 zażądało na wykonanie tych budowli 33⅓%-wego datku z funduszu krajowego, pozwalamy sobie upraszać Wysoki Sejm o dodatkowe wstawienie do budżetu krajowego na rok 1892 dotacyi na ten cel w kwocie okrągłej 1.025 zł.

Przez dodatkowe wstawienie do poz. 163 dotacyj wykazanych pod 1 i 2 w sumie 3.025 zł. podniesie się ta pozycya z 54.523 na 57.548 zł.

Udzielone nam odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 21. lipca 1891 l. 43 728 sprawozdanie z postępu robót przy lokalnych regulacyach rzek subwencyonowanych z funduszu kra-
Aleg. 10. jowego mamy zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi w załączeniu ⁄.

Do poz. 165. a. (Dotacya na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk).

Podaniem z dnia 16. listopada 1890 przedstawił nam właściciel dóbr w Rudniku i poseł do Rady państwa p. Ferdynand hr. Hompesch, który już od kilku lat zajmuje się z uznania godną gorliwością kulturą torfowisk, projekt założenia stacyi doświadczalnej dla kultury torfowisk, którąby się zajmowała badaniami fizyologiczno-botanicznemi roślin dających się uprawiać tak na istniejących już w dzikim stanie torfowiskach, jak i na gruntach uzyska-

nych z torfowisk za pomocą kultury groblowej, dalej badaniami fizykalnych i chemicznych własności torfowisk, wreszcie doświadczeniami praktycznemi z kulturą torfowisk, uprawą na nich roślin użytkowych, oraz wyzyskaniem torfów na inne cele gospodarskie i przemysłowe.

Z uwagi, że w kraju naszym znajdują się rozległe torfowiska lub też nieużytki przytorfiałe, które za pomocą odpowiedniej kultury dałyby się zamienić w grunta produktywne, a również i komisya gospodarstwa krajowego w swem sprawozdaniu melioracyjnem z r. 1890 zaznaczyła potrzebę melioracyj torfowisk za pomocą kultury groblowej i nawozów mineralnych Wydział krajowy przesłał projekt p. hr. Hompescha odezwą z dnia 12. grudnia 1890 l. 49.025 c. k. Namiestnictwu z wnioskiem na przychylne przedstawienie sprawy Wysokiemu Ministerstwu rolnictwa, przyczem wyraził zarazem zdanie, że do urządzenia stacyi doświadczalnej dla kultury torfowisk, jako zakładu państwowego, byłaby odpowiednią okolica Rudnika, gdzie wielkie obszary płytkich torfowisk o podglebiu piaszczystem nadają się do kultury groblowej Rimpau'a i gdzie już hr. Hompesch wykonał tego rodzaju melioracyę na 124,2 morgach kosztem 9.329 zł.

Reskryptem z dnia 27. lutego 1891 l. 17.069 udzielonym Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 19. marca 1891 l. 16.964 oświadczyło się Wysokie Ministerstwo rolnictwa ze względu na równomierność wegetacyi torfowej w środkowej Europie a tem samem łatwość odróżniania gatunków i odmian traw i półtraw udających się na torfowiskach, przeciw założeniu stacyi doświadczalnej opatrzonej w rozliczne urządzenia pod stałym kierunkiem botanika lub fizyologa roślin, a natomiast uznało na razie za wystarczające przedsiębranie szeregu doświadczeń przez dłuższy czas według z góry ułożonego planu na stosownie położonych i dających się odwodnić torfowiskach według wskazówek doświadczonego botanika lub fizyologa przy pomocy funduszów publicznych. W tym celu zaproponowało Wysokie Ministerstwo rolnictwa, aby na razie powierzyć hr. Hompeschowi i umożliwić mu rozpoczęcie odnośnych doświadczeń i przyrzekło wyasygnować na ten cel w r. 1891 z c. k. skarbu państwa kwotę 1.000 do 1.800 zł. oraz doświadczenia te stale subwencyonować, jeżeli Wydział krajowy wyznaczy, lub też u Wysokiego Sejmu wyjedna na ten sam cel stałą dotacyę roczną. Powyższą odezwę c. k. Namiestnictwa udzieliliśmy pismem z dnia 5. maja 1891 l. 11 560 do zaopiniowania komisyi krajowej dla spraw rolniczych, względnie jej sekcyi stałej, która w zastępstwie komisyi na posiedzeniu z dnia 10. lipca 1891 powzięła następną uchwałę:

„Sekcya stała krajowej komisyi dla spraw rolniczych zaleca Wydziałowi krajowemu popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk w Rudniku z zasiłkiem rocznym w kwocie 1.000 zł. jak długo c. k. Ministerstwo rolnictwa subwencyonować będzie ten dział robót melioracyjnych, pod tym jednak warunkiem, jeżeli wyniki doświadczeń w stosownych publikacyach podawane będą za pośrednictwem krajowych towarzystw rolniczych do wiadomości ogółu rolników. Zarazem zaleca sekcya Wydziałowi krajowemu postarać się o urządzenie podobnych doświadczeń w dwóch dalszych punktach kraju".

Uchwałę tę krajowej komisyi rolniczej, którą Wydział krajowy zaakceptował, podaliśmy do wiadomości Rządu.

Gdy zaś c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 30. października 1891 l. 82.996 nadesłało nam plan przeprowadzić się mających doświadczeń dla kultury torfowej w Rudniku, tudzież preliminarz wydatków na rok 1891 a zarazem zawiadomiło o zarządzonej przez Wysokie Ministerstwo rolnictwa asygnacyi subwencyi państwowej za rok 1891 w kwocie 1 800 zł, zarządziliśmy zgodnie z uchwałą komisyi krajowej dla spraw rolniczych wypłatę subwencyi krajowej na rok 1891 w kwocie 1.000 z uchwalonej przez Wysoki Sejm w Rubr. XIII poz. 165 dotacyi na popieranie mniejszych robót melioracyjnych (5.000 zł.).

Ponieważ jednak dotacya ta wobec żądań powiatów i gmin dość szczupła, wystarczy w roku 1892 zaledwie na pokrycie subwencyj, które albo już są przyrzeczone, albo na przygotowujące się właśnie roboty w roku 1892 będą potrzebne (jak np. na regulacyę Jasiołki, Luba-

czówki, Szkła, Sieczny i td.), zatem pozwolił sobie Wydział krajowy wstawić na popieranie kultury torfowisk do preliminarza na rok 1892 osobną pozycyę 165 a) z kwotą 1.000 zł. i uprasza Wysoki Sejm o uchwalenie tej dotacyi.

W sprawie poruszonego przez krajową komisyę dla spraw rolniczych urządzenia doświadczeń z kulturą torfowisk w dwóch dalszych punktach kraju odnieśliśmy się do c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 11. lipca 1891 l. 29.736 z prośbą o przedstawienie wniosku na poparcie tych doświadczeń przez Wysokie Ministerstwo rolnictwa, przyczem powołaliśmy się na przyrzeczenie tego Wysokiego Ministerstwa, zawarte w reskrypcie z dnia 1. stycznia 1889 l. 17.628 co do wydatniejszego subwencyonowania mniejszych robót melioracyjnych w Galicyi z przeznaczonej na ten cel państwowej dotacyi dyspozycyjnej. Równocześnie zaprosiliśmy komitety obu krajowych towarzystw rolniczych do wskazania nam tych miejscowości, gdzieby próbne kultury torfowisk z największym pożytkiem dla rolników należało urządzić, ewentualnie zaś do przeprowadzenia rokowań z właścicielami torfowisk, którzyby zechcieli podjąć się tych doświadczeń według wskazówek podanych w powołanym reskrypcie ministeryalnym z dnia 27. lutego 1891 l. 17.069.

Dotychczas otrzymaliśmy odpowiedź tylko od komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego w piśmie z dnia 9. grudnia 1891 l. 1.143, w którem komitet zaleca nam urządzenie doświadczeń z kulturą torfowisk w Korsowie, majątku p. Bogusława Horodyńskiego w powiecie brodzkim.

Skoro zapowiedziana przez komitet deklaracya p. Horodyńskiego z planem robót nadejdzie, nie omieszkamy wystąpić z konkretnymi wnioskami tak przed Wysokim Sejmem jak i Wysokiem Ministerstwem rolnictwa.

VI. Załatwienie przekazanych Wydziałowi krajowemu petycyj.

Uchwała w sprawie subwencyonowania zasadzania kamieńców rzecznych wikliną w powiecie żywieckim.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi Wydziału powiatowego w Żywcu o przyznanie stałej subwencyi rocznej na zasadzanie kamieńców rzecznych wikliną, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 10. listopada 1890 następującą uchwałę:

„1. Petycyę l. s. 235 Wydziału powiatowego w Żywcu przekazuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem udzielenia subwencyi rocznej na zasadzanie wikliną kamieńców w tym powiecie do wysokości 200 zł. na przeciąg lat trzech, począwszy od roku 1891 z dotacyi krajowej przeznaczonej na popieranie drobnych melioracyj.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby wyjednał u c. k. Rządu na cel powyższy subwencyę z państwowej dotacyi melioracyjnej w tej samej wysokości i na ten sam przeciąg czasu.

3. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by przy udzielaniu subwencyi na cel powyższy dla gmin powiatu żywieckiego zalecił tamtejszemu Wydziałowi powiatowemu obmyślenie i zarządzenie środków celem ochrony nowo założonych plantacyj od wypasania i innych uszkodzeń“.

Powyższą uchwałę podał Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 23. grudnia 1890 l. 47.961 do wiadomości Wydziału powiatowego w Żywcu z wezwaniem do przedłożenia projektu rozdziału subwencyi między gminy potrzebujące tej pomocy, tudzież organizacyi straży dla ochrony plantacyj, — a równocześnie odniósł się do c. k Namiestnictwa o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa dalszego na ten cel zasiłku w kwocie 200 zł. z państwowej

dotacyi melioracyjnej po myśli reskryptu tego Ministerstwa z dnia 16. kwietnia 1890 l. 4.382, przyczem na poparcie rezolucyi Wysokiego Sejmu przytoczył jeszcze ten szczegół, że górska rzeka Soła, w której dorzeczu zagajenie kamieńców ma być właśnie przeprowadzonem, z powodu wielkich szkód, wyrządzanych w dwóch najbardziej na zachód wysuniętych powiatach kraju (Żywiec i Biała), gdzie kultura gruntów jest najintenzywniejszą, wymaga rychłej regulacyi, zasadzenie zatem kamieńców i odsypisk nie tylko ułatwi regulacyę, lecz także dostarczy materyału faszynowego, niezbędnego dla budowli regulacyjnych.

Reskryptem z dnia 23. lutego 1891 l. 1.957 przyznało c. k. Ministerstwo rolnictwa proponowaną subwencyę roczną po 200 zł. na lata 1891, 1892 i 1893 pod warunkiem, że trasa rzeki, ewentualnie granica, po którą kamieńce mają być zasadzone, będzie z urzędu oznaczoną a Wydział powiatowy w Żywcu zobowiąże się zdawać sprawę z użycia subwencyi i rezultatów osiągniętych.

Gdy c. k. Namiestnictwo rozporządzeniem z dnia 2. marca 1891 l. 14.857 zaasygnowało Wydziałowi powiatowemu w Żywcu przypadający na rok 1891 zasiłek państwowy, zarządził także Wydział krajowy (rozp. z dnia 24. marca 1891 l. 8.340) wypłatę subwencyi krajowej, która wraz z zasiłkiem państwowym zgodnie z wnioskiem Wydziału powiatowego rozdzielona została między następne gminy: Pewel mała (10 zł.), Swinna (15 zł), Kocierz, Łodygowice, Milówka, Oczków, Żywiec (po 20 zł.) Czernichów, Przyborów i Tresna (po 25 zł.), Stryszawa i Zarzecze (po 30 zł.), Łękawica (35 zł.) Cisiec (45 zł), wreszcie Jeleśnia (60 zł.)

Uchwała w sprawie przekopu Wisły pod Okleśną.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi gminy Okleśna powiatu chrzanowskiego o przełożenie projektowanego przez Rząd przekopu na rzece Wiśle powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 19. listopada 1890 następną uchwałę:

„Petycyę l. s. 663 gminy Okleśna powiatu chrzanowskiego o przełożenie projektowanego przekopu na rzece Wiśle odstępuje się c. k. Rządowi do zbadania i możliwego uwzględnienia".

W skutek powyższej uchwały zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 8. sierpnia 1891 l. 59.717, że „wedle projektu przygotowanego przez c. k. Starostwo w Krakowie dla przekopu Wisły pod Okleśną istnieje w ogóle jeden tylko kierunek, którego c. k. Namiestnictwo zmienić nie może, gdyż każda zmiana a zwłaszcza po myśli gminy Okleśny zniweczyłaby skutek zamierzonej regulacyi".

Tak powyższą uchwałę Wysokiego Sejmu, jak i odpowiedź c. k. Namiestnictwa zakomunikowaliśmy interesowanej gminie za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Chrzanowie (rozp. z dnia 19. grudnia 1890 l. 49.903 i z dnia 27. sierpnia 1891 l. 36.227).

Uchwała w sprawie petycyi Jana Neleca o zniżenie datku konkurencyjnego do regulacyi Nowego Brnia.

Na posiedzeniu z dnia 19. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm w załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi Jana Neleca z Woli Wadowskiej powiatu mieleckiego o zniżenie datku konkurencyjnego do regulacyi Nowego Brnia następującą uchwałę:

„Petycyę l. s. 888 Jana Neleca z Woli Wadowskiej powiatu mieleckiego o zniżenie datku konkurencyjnego do regulacyi Nowego Brnia z dopływami odstępuje się c. k. Rządowi do zbadania i załatwienia".

W skutek tej uchwały zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 10. lutego 1891 l. 10.035 na podstawie sprawozdania c. k. Starostwa w Dąbrowie z dnia 14. stycznia 1891 l. 14.817, że Jan Nelec posiada w Woli Wadowskiej dom mieszkalny oszacowany na 101 zł. 20 ct., od której to wartości wymierzono temuż według skali ustanowionej dla dru-

giej klasy konkurencyjnej (7 zł. 50 ct. od każdych 100 zł. wartości) datek w kwocie 7 zł. 59 ct.

Ponieważ jednak wszystkie strony konkurencyjne wystąpiły przeciw wysokości wymiaru datków od budynków, jako zbyt wygórowanej w stosunku do korzyści, postanowił Wydział spółki wodnej opuścić wszystkim tym stronom konkurencyjnym 50% datków wymierzonych od budynków, powstały zaś w ten sposób ubytek nałożyć na właścicieli gruntów, znajdujących się w okręgu konkurencyjnym. O tym stanie sprawy został Jan Nelec zawiadomiomionym w skutek rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z dnia 23. stycznia 1891 l. 4.910.

Petycya Władysława Rygiera właściciela dóbr Zimna-woda powiatu jasielskiego o regulacyę Jasiołki.

Uchwałą z dnia 25. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę l. s. 1.388 Władysława Rygiera, właściciela dóbr Zimna-woda powiatu jasielskiego o subwencyę na częściową regulacyę rzeki Jasiołki.

Po zażądaniu zatwierdzonego przez c. k. Starostwo w Jaśle projektu technicznego, oraz opinii ze strony jasielskiego Wydziału powiatowego, który ze względu na potrzebę ochrony gruntów tak dworskich jak i włościańskich w gminach Zimna-woda, Sądkowa i Roztoki oświadczył się za poparciem z funduszów publicznych regulacyi Jasiołki w tych miejscowościach, przedstawiliśmy za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 16. stycznia 1891 l. 55.751 Ministerstwu rolnictwa wniosek na udzielenie z państwowej dotacyi melioracyjnej zasiłku w wysokości 30% kosztów, obliczonych na 8.000 zł., od przychylnego zaś załatwienia tego wniosku uczyniliśmy zawisłem przyznanie takiej samej subwencyi krajowej, płatnej w 2 ratach po 1.200 zł. w r. 1891 i 1892.

Reskryptem z dnia 1. maja 1891 l. 3.844 przyzwoliło Ministerstwo rolnictwa na rzeczoną regulacyę zasiłek bezzwrotny w proponowanej przez Wydział krajowy wysokości i upoważniło c. k. Namiestnictwo do wypłaty pierwszej połowy przyznanego zasiłku po rozpoczęciu robót, drugiej zaś w roku 1892 po przedłożeniu aktu kolaudacyjnego, żądając zarazem zabezpieczenia utrzymania wykonanych robót.

Gdy Wydział powiatowy w Jaśle relacyą z dnia 15. czerwca 1891 l. 1.894 doniósł o rozpoczęciu robót oraz przedłożył deklaracyę p. Władysława Rygiera, zapewniającą utrzymanie wykonanych budowli ochronnych, zarządzoną została wypłata pierwszej raty subwencyi krajowej (rozp. z dnia 30. czerwca 1891 l. 26.897) zarówno jak i państwowej (rozp. Namiestn. z dnia 11. lipca 1891 l. 52.746).

Uchwała w sprawie regulacyi potoku Łęgu w gminach Kopcie i Wilcza-wola powiatu kolbuszowskiego.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi gmin Kopcie i Wilcza Wola powiatu kolbuszowskiego o regulacyę potoku Łęgu powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 10. listopada 1890 następującą uchwałę:

„Petycyę l. s. 272 gmin Kopcie i Wilcza Wola powiatu kolbuszowskiego o regulacyę potoku Łęgu przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania, ewentualnie wykonania w ciągu roku 1891 najnaglejszych robót ochronnych przy pomocy krajowej i państwowej dotacyi melioracyjnej“.

Ponieważ potrzebne zdjęcia dla regulacyi wymienionego potoku przeprowadził już w ciągu roku 1890 inżynier tarnowskiej ekspozytury biura melioracyjnego Vetulani na prośbę Wydziału powiatowego w Kolbuszowy, na który to cel Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 17. kwietnia 1890 l 549 udzielił Reprezentacyi powiatowej jednorazowego zasiłku w kwocie 100 zł., zatem podając powyższą uchwałę do wiadomości Wydziału powiatowego w Kolbuszowy, wezwaliśmy rozporządzeniem z dnia 2. grudnia 1890 l. 47.963 inżyniera Vetulaniego, ażeby bezzwłocznie przedłożył projekt techniczny z kosztorysem, ograniczając rozmiary robót do najniezbędniejszych budowli ochronnych, jakie w myśl powyższej uchwały sejmowej dałyby

się wykonać przy pomocy krajowej i państwowej dotacyi melioracyjnej kosztem 2.000 do 3.000 zł.

Przedłożony przez wymienionego inżyniera w maju 1891 projekt obejmował regulacyę znaczniejszych przestrzeni potoków Łęg i Przyrwa, których koszta obliczono na 50.000 zł. podczas gdy wykazana projektem suma szkód wyrządzonych od r. 1853 wynosiła zaledwie 18.700 zł. Gdy więc rozmiary projektu nie odpowiadały przytoczonej uchwale sejmowej, zażądaliśmy rozporządzeniem z dnia 9. czerwca 1891 l. 20.127 zredukowania zaprojektowanych robót regulacyjnych, tak ażeby najnaglejsze roboty mogły być przy pomocy jednorazowych subwencyj bez wydawania osobnej ustawy krajowej wykonane, oraz przedłożenia deklaracyi ze strony gmin interesowanych co do pokrycia datków konkurencyjnych w wysokości 40% kosztów. I to jednak zarządzenie Wydziału krajowego nie odniosło skutu po myśli uchwały Wysokiego Sejmu, gdyż koszta robót w rozmiarach już zredukowanych przedstawiały sumę 25.500 zł., która z dotacyj dyspozycyjnych nie mogłaby być pokrytą.

Z tego powodu możliwem jest przeprowadzenie zaprojektowanych robót tylko w drodze specyalnej ustawy krajowej na podstawie państwowej ustawy melioracyjnej, a zamierzając takowe w ten sposób wykonać, polecił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 26. sierpnia 1891 l. 33.607 uzupełnić projekt w następnym kierunku:

a) oznaczyć okręg konkurencyjny po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 21 stycznia 1887;

b) umotywować możliwość wykonania regulacyi Łęgu w powiecie kolbuszowskim bez wywołania szkodliwego wpływu na przestrzeni niżej położonej w powiecie niżańskim;

c) wykazać rentowność zamierzonej regulacyi;

Petycya gminy Skowierzyn powiatu tarnobrzeskiego o odstąpienie gruntów uzyskanych przez regulacyę Sanu.

W załatwieniu sprawozdania komisyi petycyjnej z petycyi gminy Skowierzyn w powiecie tarnobrzeskim w sprawie zamierznego kupna gruntu od c. k. skarbu państwa powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 10. listopada 1890 następującą uchwałę:

„Petycyę gminy Skowierzyn l. s. 469 odstępuje się c. k. Rządowi do zbadania i do możliwie najprzychylniejszego załatwienia".

Odnośnie do tej uchwały zapytał Wydział krajowy c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 11. marca 1891 l. 8 274, jakie postanowienie powziął Wysoki Rząd na skutek petycyi gminy Skowierzyn po myśli postanowienia §. 47. kraj. ustawy wodnej; w skutek czego otrzymał Wydział krajowy pod dniem 2. kwietnia 1891 do l. 20.947 zawiadomienie, że gdy owa gmina wcale się nie odnosiła do c. k. Namiestnictwa o sprzedaż gruntu uzyskanego przez regulacyę Sanu, lecz tylko wniosła jedną prośbę wprost do Jego Cesarskiej i Apostolskiej Mości a drugą do Wysokiego Sejmu, sprawa ta w szczegółach nie jest znaną c. k. Namiestnictwu i zarządzono zbadanie, a przedewszystkiem stwierdzenie, czy i o ile gmina Skowierzyn jest jest właścicielką gruntów przyległych po myśli powołanego postanowienia ustawy wodnej

Powziętą przez Wysoki Sejm uchwałę, zarówno jak i odpowiedź c. k Namiestnictwa podaliśmy rozporządzeniem z dnia 29. grudnia 1890 l. 47.964 i z dnia 9. kwietnia 1891 l. 13 200 do wiadomości interesowanej gminy za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu.

Petycya Iwana Borysa z Wietlina o zapomogę z powodu wyko-

Uchwałą z dnia 17. listopada 1890 l. s. 1.104 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innemi petycyą l. s 1.104 Iwana Borysa, gospodarza w Wietlinie powiatu jarosławskiego, o zapomogę na wykonane przez niego budowle ochronne na rzece Sanie.

nanych robót regulacyjnych na Sanie.

Gdy tenże Borys już w roku 1889 wnosił podobnej treści petycyę do Wysokiego Sejmu, którą Wydział krajowy udzielił w swoim czasie c. k. Namiestnictwu z prośbą o wyjaśnienie, odnieśliśmy się odezwą z dnia 27. stycznia 1891 l. 51.070 ponownie do c. k. Namiestnictwa o podanie bliższych szczegółów co do wykonanych przez Borysa robót ochronnych na Sanie, oraz o zakomunikowanie nam decyzyi Rządu co do przyczynienia się państwowego funduszu budowli wodnych do pokrycia kosztów tych robót.

Wedle udzielonego nam przez c. k. Namiestnictwo sprawozdania oddziału technicznego c. k. Starostwa w Przemyślu, wykonał ojciec petenta śp. Szymon Borys przed r. 1870 z funduszów własnych następne budowle na prawym brzegu Sanu pod Wietlinem, celem zasłonięcia przed wylewem i zerwaniem gruntów gminnych:

1. wał ochronny na długości 726 m. wartości	2.165 zł.	52 ct.
2. 5 tam faszynowych	1.234 „	55 „
3. rowy osuszające	211 „	20 „
4. 1 przepust drewniany	15 „	— „
razem .	3.626 zł.	27 ct.

Z uwagi, że wedle opinii wymienionego oddziału technicznego zbudowane przez Borysa tamy przed wykonaniem przez Rząd przekopu na odnośnej przestrzeni Sanu chroniły grunta nadbrzeżne od zerwania a wał ochronny i dziś jeszcze odpowiada celowi, tudzież w uwzględnieniu tego wyjątkowego między naszym ludem przykładu inicyatywy i zapobiegliwości Wydział krajowy w piśmie wystosowanem pod dniem 18. listopada 1891. l. 7105 do c. k. Namiestnictwa oświadczył gotowość przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosku na udzielenie Borysowi zapomogi, gdyby c. k. Namiestnictwo przyznało mu z tego samego tytułu odpowiedni zasiłek z państwowego funduszu budowli wodnych. Gdy zaś c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 14. drudnia 1891 l. 91598. udzielenia zasiłku z państwowego funduszu budowli wodnych odmówiło a to z powodu, że wykonane przez Borysa budowle mają przeważnie cechę robót melioracyjnych, do których użycie funduszu budowli wodnych stanowczo i zasadniczo jest wykluczone, przedstawiliśmy odezwą z dnia 22. stycznia 1892 l. 58.140 c. k. Namiestnictwu wniosek na wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa zasiłku z dotacyi dyspozycyjnej przeznaczonej na popieranie mniejszych melioracyj.

Uchwała w sprawie regulacyi potoku Szkła pod Laszkami.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi gminy Laszki powiatu jarosławskiego o subwencyę na regulacyę potoku Szkła, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 19 listopada 1890 następującą uchwałę:

„Petycyę l. S. 847 gminy Laszki powiatu jarosławskiego o subwencyę na regulacyę rzeki Szkła przekazuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia z poleceniem zbadania sprawy na miejscu, ewentualnie sporządzenia projektu technicznego i wykonania najpilniejszych robót ochronnych przy pomocy krajowej i państwowej dotacyi przeznaczonej na popieranie mniejszych robót melioracyjnych“.

Uchwałę powyższą podaliśmy do wiadomości gminy Laszki za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Jarosławiu rozp. z dnia 19. grudnia 1890 l. 50227, po zarządzonem zaś zbadaniu sprawy na miejscu, którem się zajął inżynier biura melioracyjnego Józef Jankowski, poleciliśmy rozp. z dnia 1. kwietnia 1891 l. 11.378 przeprowadzić potrzebne pomiary inżynierowi asystentowi Sewerynowi Nowakowskiemu.

Wypracowany przez wymienionych techników projekt, który ma na celu ochronę nadbrzeżnych gruntów od podrywania oraz zabezpieczenie komunikacyi gminnej a którego koszta obliczono na 2.350 zł. w. a. udzieliliśmy rozp. z dnia 23. czerwca 1891 l. 24409 Wydziałowi powiatowemu w Jarosławiu celem zażądania od stron interesowanych deklaracyi co do pokrycia $^1/_3$ części kosztów, od czego uczyniliśmy zależnem subwencyonowanie zaprojektowanych

robót z funduszu krajowego w wysokości $^1/_3$ części kosztów, oraz wyjednanie dalszego $33^1/_3\%$ zasiłku z państwowej dotacyi melioracyjnej.

Gdy Wydział powiatowy relacyą z dnia 25. stycznia 1892 l. 6087 przedłożył wymaganą deklaracyę, przedstawiliśmy odezwą z dnia 3 lutego 1892 l. 6009 c. k. Namiestnictwu wniosek na wyjednanie w tym celu u c. k. Ministerstwa rolnictwa $33^1/_3\%$ wego zasiłku z państwowej dotacyi melioracyjnej.

Uchwała w sprawie regulacyi granicznej przestrzeni Sanu pod Sarzyną.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi l. S. 271 gminy Sarzyna powiatu łańcuckiego o regulacyę granicznej przestrzeni Sanu powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 10 listopada 1890 następną uchwałę:

„Petycyę gminy Sarzyna powiatu łańcuckiego o regulacyę rzeki Sanu i przeniesienie granicy na dawne miejsce odstępuje się z usilnem poparciem c. k. Rządowi do zbadania i przychylnego załatwienia przez zarządzenie na koszt skarbu państwa ochrony brzegów Sanu w tej gminie".

Wskutek powyższej uchwały, tudzież odezwy Wydziału krajowego z dnia 31. marca 1891 l. 4.837 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo pismem z dnia 23. kwietnia 1891 l. 28.538, że projekt na wybranie przekopu przez prawobrzeżną wieś Łażów naprzeciw Sarzyny jest wygotowany i miał być przedstawionym zeszłorocznej komisyi międzynarodowej do rozpatrzenia.

Uchwałę Wysokiego Sejmu, tudzież odpowiedź Namiestnictwa zakomunikowaliśmy interesowanej gminie za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Łańcucie rozp. z dnia 29. grudnia 1890 l. 47.962 i z dnia 5. maja 1891 l. 16802.

Petycya gm. Maniowy powiatu nowotarskiego o usunięcie szkód wyrządzanych przez potok Michałów.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innemi petycyę l. S. 708 gminy Maniowy powiatu nowotarskiego w przedmiocie szkód, które ponosi z powodu złej konstrukcyi mostu Nr. 17 na drodze krajowej Czorsztyn-Nowytarg, przez wylew potoku Michałów.

W petycyi tej domagała się gmina z jednej atrony rozszerzenia mostu krajowego, z drugiej zaś uregulowania wymienionego potoku nietylko w jego dolnym biegu, lecz także w górnym przez odpowiednie „obwarowanie" (zabudowanie)

Gdy wedle opinii technicznego oddziału drogowego rozpiętość mostu krajowego dla odprowadzenia wód wielkich jest dostateczną a uchylenie wylewów spowodowanych nanoszeniem żwiru i rumowiska z gór da się osiągnąć tylko przez regulacyę potoku a zwłaszcza zabudowanie jego źródłowisk, odnieśliśmy się odezwą z d. 1. kwietnia 1891 l. 55.156 do c. k. Namiestnictwa o przedstawienie petycyi gminy Maniowy Wys. Ministerstwu rolnictwa z wnioskiem na zarządzenie zbadania sprawy za pośrednictwem sekcyi przemyskiej c. k. oddziału leśno technicznego dla zabudowań potoków górskich, ewentualnie zaś wypracowania projektu i kosztorysu celem przeprowadzenia potrzebnyah robót przy pomocy państwowej i krajowej dotacyi dyspozycyjnej na melioracye drobne przeznaczonej, lub też w drodze osobnej ustawy krajowej na podstawie państwowej ustawy melioracyjnej.

Reskryptem z dnia 3. sierpnia 1891 l. 12149 udzieliło nam Wys. Ministerstwo rolnictwa za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa wynik dochodzenia, wedle którego przybliżone koszta zabudowania potoku Michałów wynosić będą około 5669 zł w. a. a zarazem zażądało opinii co do finansowego uregulowania przedsiębiorstwa.

Odezwą z dnia 23. października 1891 l 37.757 oświadczył Wydział krajowy gotowość przedstawienia w tej sprawie Wysokiemu Sejmowi projektu ustawy ogłaszającej zabudowanie potoku Michałów za przedsiębiorstwo krajowe, mające się wykonać wyłącznie kosztem funduszu krajowego i państwowego melioracyjnego (po 50%), oraz zaproponował pokrycie kosztów utrzymania wykonanych robót w połowie przez gminę Maniowy, w połowie zaś przez krajowy fun-

dusz drogowy, wskutek czego też wys. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 23. listopada 1891, l. 18350 zarządziło wypracowanie szczegółowego projektu celem ustawowego uregulowania przedsiębiorstwa.

Petycya gm. Strychańce powiatu stryjskiego o regulacyę rzeki Stryja

Uchwałą z dnia 25 listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innemi petycyę l. S. 1346 gminy Strychańce powiatu stryjskiego o zapomogę na wybudowanie wału ochronnego od strony rzeki Stryja.

Petycyę tę przesłaliśmy rozp. z d. 27 lutego 1891. l. 58087 Wydziałowi powiatowemu w Stryju do zbadania stanu rzeczy na miejscu i przedstawienia opinii jakie budowle ochronne są potrzebne dla zabezpieczenia gruntów w gminie Strychańce od podrywania i wylewów, oraz czy ewentualnie zarządzić się mające budowle zasługują na poparcie z funduszów publicznych.

Gdy po trzykrotnych urgensach wymieniony Wydział powiatowy sprawozdaniem z dnia 10 sierpnia 1891 l. 1207 poparł petycyę gminy, odnieśliśmy się odezwą z dnia 30. września 1891 l. 36.112 do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie zdjęć i wypracowanie projektu technicznego, oraz o przyznanie z państwowego funduszu budowli wodnych 33⅓% wego zasiłku na wykonanie potrzebnych robót ochronnych.

Petycye Wydziału powiatowego w Stryju i gm. Kawczykąt o regulacyę rzeki Stryja.

Uchwałą z d. 17. i 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycye l. S. 1.300 Wydziału powiatowego w Stryju i l. S. 939 gminy Kawczykąt powiatu stryjskiego o subwencyę na wybudowanie tamy ochronnej na rzece Stryju pod Kawczykątem.

Wskutek tych petycyj odnieśliśmy się odezwą z dnia 17. lutego 1891 l. 47.673 do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie wypracowania planu technicznego i kosztorysu oraz przyznanie zasiłku państwowego na wykonanie potrzebnych robót, przyczem oświadczyliśmy gotowość przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosku na udzielenie zasiłku krajowego w wysokości ⅓ części kosztów budowy.

Pismem z dnia 20. września 1891 l. 70280 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, iż zarządziło sporządzenie projektu i kosztorysu, na wniosek zaś c. k. Namiestnictwa pozwoliliśmy sobie wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1892 (Rubr. XIII. poz. 163 y) na regulacyę Stryja pod Kawczymkątem i Pokrowcami dotacyę 2.000 zł. w. a.

Petycya gminy Pokrowce powiatu żydaczowskiego o regulacye rzeki Stryja.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi l S. 846. gminy Pokrowce powiatu żydaczowskiego o zasiłek na roboty ochronne przeciw wylewom rzeki Stryja.

Gdy zapytany o opinią Wydział powiatowy w Żydaczowie oświadczył się za wykonaniem żądanych przez gminę robót i udzieleniem na ten cel subwencyi z funduszów publicznych, odstąpiliśmy odnośne sprawozdanie Wydziału powiatowego wraz z petycyą i opinią komisyi gospodarstwa krajowego odezwą z dnia 1 września 1891 l. 11.677 c. k. Namiestnictwu celem zarządzenia robót po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882.

Na te roboty preliminuje się na rok 1892 jak już wyżej wspomniano, łącznie z dotacyą na regulacyę Stryja pod Kawczymkątem ogółem 2.000 zł. w. a.

Regulacya Prutu pod Karłowem.

W sprawie przekazanej uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 30. października 1889 Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyi gminy Karłów o regulacyę Prutu otrzymaliśmy od Wydziału powiatowego w Śniatynie przychylną opinię w sprawozdaniu z dnia 15. października 1890 l. 1034, wskutek czego odnieśliśmy się odezwą z dnia 14. marca 1891 l. 44390 do ck. Namiestnictwa o przeprowadzenie tej regulacyi na podstawie uchwały Wys. Sejmu z dnia 6. października 1882.

Odezwą z dnia 12. czerwca 1891 l. 39.497 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że przeprowadzone na miejscu dochodzenie wykazało rzeczywistą potrzebę zarządzenia wodnych budowli na Prucie pod Karłowem, gdy atoli gmina odmówiła współudziału w kosztach budowy, c. k. Namiestnictwo wstrzymało się z zarządzeniem wypracowania projektu. Chcąc wedle możności przyjść w pomoc gminie, ponowiliśmy pismem z dnia 27. sierpnia 1891 l. 25.982 wniosek na wykonanie tej regulacyi, dołączając zarazem prośbę o skonstatowanie, czy pod względem stosunków majątkowych stron interesowanych nie zachodzą tu podobne warunki jak przy regulacyi Soły w powiecie żywieckim, ewentualnie zaś o zastąpienie datków konkurencyjnych subwencyą z państwowej dotacyi melloracyjnej. Jak jednak z dochodzenia c. k. Starostwa w Śniatynie okazało się, stan majątkowy mieszkańców Karłowa nie jest tak zły, ażeby jeżeli nie w całości, to przynajmniej w części nie mogli w robociznie uiścić datków konkurencyjnych, wskutek czego c. k. Namiestnictwo musiało zaniechać tej regulacyi (odezwa z dnia 26. stycznia 1892 l. 2859.)

Petycya mieszkańców miasta Śniatyna o zabezpieczenie brzegów rzeki Prutu.

Uchwałą z dnia 25. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę l. S. 1335 obywateli miasta Śniatyna o ubezpieczenie brzegów rzeki Prutu i wyjednanie u c. k. Rządu, by zaliczył Prut do rzędu rzek objętych regulacyą.

W wykonaniu tej uchwały zażądał Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 27. lutego 1891 l. 52 436 opinii Wydziału powiatowego w Śniatynie, po nadejściu zaś sprawozdania tegoż Wydziału z dnia 12. listopada 1891 l. 1.354 przedstawił odezwą z dnia 24. listopada 1891 l. 51.679 wniosek c. k. Namiestnictwu na zarządzenie wypracowania projektu i kosztorysu celem wykonania niezbędnych robót ochronnych przy pomocy państwa i kraju.

Odezwą z dnia 7. stycznia 1892 l 93.637 oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że z powodu licznych zajęć personalu technicznego nie może żądaniu Wydziału krajowego zadość uczynić, byłoby jednak skłonnem wziąć pod rozwagę kwestyę udzielenia subwencyi dla tej budowy, jeżeli Wydział krajowy poleci swym organom technicznym wypracowanie projektu a interesenci prywatni oświadczą gotowość pokrycia $^1/_3$ części kosztów.

Przedłożenia deklaracyi stron interesowanych zażądał Wydział krajowy od Wydziału powiatowego w Śniatynie, co do wykonania zaś potrzebnych zdjęć poweźmie decyzyę przy rozdziale robót polowych z wiosną roku bieżącego.

Wniosek posła Antoniewicza i towarzyszy w sprawie zabudowania potoków górskich, tudzież zalesienia Karpat.

Pismem biura Marszałkowskiego z dnia 29. listopada 1890 l. S. 650 udzielonym został Wydziałowi krajowemu niezałatwiony przez komisyę gospodarstwa krajowego wniosek posła Antoniewicza i towarzyszy, zmierzający do wydania polecenia Wydziałowi krajowemu

1. by bez zwłoki po porozumieniu się z c. k. Rządem przystąpił do obwałowania i regulacyi dzikich potoków, a mianowicie: Księżego potoku, Niszkówki, dzikich potoków wpadających do Białej, dopływów Gniłej Lipy, Maniawki i dopływów Łomnicy;

2. żeby równocześnie przeprowadził zalesienie tych części Karpat, z których powyższe dzikie potoki wypływają.

Co do powyższego wniosku Wydział krajowy ma zaszczyt oświadczyć, że proponowana rezolucya do Wydziału krajowego okazuje się bezprzedmiotową; oprócz bowiem potoku Maniawki, którego zabudowania dotychczas strony interesowane się nie domagały, wszystkie wymienione w rezolucyi potoki albo są już objęte wniesionymi do Wysokiego Sejmu projektami ustaw, albo też wskutek żądań Wydziału krajowego przedstawionych Wysokiemu Ministerstwu rolnictwa przed pojawieniem się wniosku posła Antoniewicza w najbliższej przyszłości doczekają się uporządkowania, mianowicie:

1. Księży potok objęty jest projektem zabudowania potoków górskich w dorzeczu Skawy, który niniejszem sprawozdaniem Wysokiemu Sejmowi przedkładamy;

2. projekt regulacyi i zabudowania potoku Niszkówki sporządzonym już został na żądanie Wydziału krajowego (o czem wzmianka w części IV. niniejszego sprawozdania) i będzie na najbliższej sesyi przedłożonym Wysokiemu Sejmowi;

3. dzikie potoki wpadające do Biały objęte są projektem regulacyi Biały, który Wydział krajowy miał zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi w r. 1890;

4. dopływy Gniłej Lipy zabudowane zostały na koszt funduszu regulacyjnego tej rzeki w r. 1891 (projekt był już wygotowanym na żądanie Wydziału krajowego w r. 1890);

5. w sprawie zabudowania potoków górskich w dorzeczu Łomnicy przedstawił Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi odnośny projekt ustawy w r. 1890.

Co do drugiej części rezolucyi, mianowicie zalesienia Karpat w perymetrze tych potoków nadmieniamy, że w projektach zabudowania przewidzianem jest zarazem zalesienie, o ile takowe okazuje się potrzebnem.

Przytem pozwalamy sobie zauważyć, że przytoczony na poparcie proponowanej rezolucyi motyw, jakoby nasz kraj koronny do dnia dzisiejszego wcale nie korzystał z państwowego funduszu melioracyjnego, nie jest trafnym, gdyż, jak to w sprawozdaniu z dnia 10. października 1890 l. 42.452 wykazaliśmy, udział naszego kraju w tym funduszu wynosił wówczas (po strąceniu pożyczek i kosztów utrzymania c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich) 772.623 zł., czyli 19, 35% sumy zaangażowanej (3,991.847 zł.)

Petycya rz. k. komitetu parafialnego w Podolu o zapomogę na wzniesienie muru ochronego przeciw wylewom potoku Przydonia.

W rozprawie nad rubryką XVII. wydatków preliminarza funduszu krajowego na rok 1891 uchwalił Wysoki Sejm na posiedzieniu z dnia 27. listopada 1891 przejście nad tą petycyą do porządku dziennego.

O tej uchwale zawiadomiliśmy stronę petycyonującą rozporządzeniem z dnia 17. lutego 1891 l. 55.162 za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Nowym Sączu.

Uchwała w sprawie petycyi Adolfa Grochowalskiego o częściowy zwrot kosztów badań w celu połączenia Dniestru ze Sanem kanałem nawigacyjnym.

W załatwieniu sprawozdania komisyi petycyjnej z petycyi l. S 56 Adolfa Grochowalskiego o załatwienie petycyi wniesionej w r. 1889 do l. S. 376 w sprawie częściowego zwrotu kosztów badań w celu połączenia Dniestru ze Sanem kanałem nawigacyjnym powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 29. października 1890 następną uchwałę:

„Petycyę p. Adolfa Grochowalskiego odstępuje się Wydziałowi krajowemu do ocenienia załącznika i w danym razie do możliwego uwzględnienia jego prośby".

Wskutek tej uchwały zarządził Wydział krajowy zbadanie alegatu petycyi, o ile daty zebrane przez p. Grochowalskiego mogłyby w przyszłości być zużytkowane do opracowania projektu kanału według pomysłu p. Grochowalskiego.

Ponieważ jednak alegat ten nie poparty ani planami, ani też bliższemi datami wysokościowemi nie dał żadnej podstawy do ocenienia pomysłu patenta, wskutek czego pierwszej części uchwały Wysokiego Sejmu zadość stać się nie mogło, przeto Wydział krajowy nie uwzględnił prośby jego o częściowy zwrot kosztów wyłożonych na przeprowadzenie odnośnych studyów.

O tej decyzyi zawiadomionym został p. Grochowalski dekretem z dnia 12. grudnia 1890 l. 46.939.

Petycya Karola Tytza o subwencyę na wydawnictwo projektu ekonomicznego.

W skutek petycyi tej przekazanej uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 17. listopada 1890 l. S. 1.229 zawiadomiliśmy patenta dekretem z dnia 7. kwietnia 1890 l. 51.072, że Wysoki Sejm takowej nie załatwił.

VII. Wnioski w sprawie poparcia drenowania gruntów w szerszych rozmiarach.

W ustanowionej w r. 1890. przez Wysoki Sejm komisyi krajowej dla spraw rolniczych poruszoną została w roku ubiegłym na wniosek członka tej komisyi p. Aleksandra Gostkowskiego sprawa drenowania gruntów na szerszą skalę, który to dział robót melioracyjnych ma szczególniejsze znaczenie dla naszego kraju, gdyż z wyjątkiem namulisk w dolinach rzek, piasków dyluwialnych w północnej części kraju, tudzież gliny namułowej na Podolu, bądź to sama powierzchnia ziemi urodzajnej, bądź też podglebie stanowią gliny lub iły nieprzepuszczalne.

Wedle karty geologicznej Galicyi, tudzież doświadczeń zebranych przez krajowe biuro melioracyjne przedstawia się obszar gruntów potrzebujących drenowania w naszym kraju w przybliżeniu następnie:

Nazwa powiatu.	Obszar gruntów ornych		
	w ogóle hektarów	wymagających drenowania	
		hektarów	%
I. Krakowskie (Chrzanów i Kraków)	65 844	19.753	30
II. Powiśle (Dąbrowa, Mielec, Kolbuszowa, Tarnobrzeg, Nisko)	197.605	19.761	10
III. Glinki pagórkowate zachodnie (Biała, Wadowice, Myślenice, Wieliczka, Bochnia, Brzesko, Tarnów, Pilzno, Ropczyce, Jasło, Rzeszów, Łańcut)	631.185	189.356	30
IV. Podgórze zachodnie (Żywiec, Limanowa, Nowytarg, Nowy Sącz, Grybów, Gorlice, Krosno)	310.196	155.098	50
V. Podgórze wschodnie (Lisko, Turka, Stryj, Dolina, Nadwórna, Bohorodczany, Kołomya, Kosów)	311.307	155.653	50
VI. Porzecze Sanu i Dniestru (Sanok, Brzozów, Dobromil, Przemyśl, Jarosław, Mościska, Staremiasto, Sambor, Gródek, Rudki, Drohobycz, Żydaczów, Stanisławów, Kałusz, Tłumacz)	688.484	206.545	30
VII. Powiaty wschodnie środkowe (Cieszanów, Jaworów, Rawa, Żółkiew, Lwów, Bóbrka, Rohatyn, Przemyślany, Brzeżany, Podhajce)	582.572	116.514	20
VIII. Powiaty północno-wschodnie (Złoczów, Brody, Sokal, Kamionka	315.292	63.058	20
IX. Podole i część Pokucia (Tarnopol, Zbaraż, Skałat, Trembowla, Husiatyn, Czortków, Borszczów, Zaleszczyki, Buczacz, Horodenka, Śniatyn)	700.964	35.048	5
Ogółem	3,803.449	960.786	25,3

Z ogólnego tedy obszaru 3,803.449 hektarów gruntów zostających pod kulturą rolną potrzebuje drenowania około 960.786 hektarów (czyli okrągło 1.669.000 morgów), co ze względu na przeciętny koszt drenowania 70 zł. na hektar wymagałoby nakładu przeszło 67 milionów zł.

Że mimo tej potrzeby, tudzież wielkich korzyści, jakie przynosi drenowanie, zwiększając często w dwój i trójnasób dochody z ziemi, ta gałęź melioracyi nie rozwinęła się jeszcze odpowiednio w kraju, przytacza wymieniony wnioskodawca następne powody:

1. brak kapitału;
2. brak poczucia potrzeby i brak oceny korzyści;
3. brak dobrych rurek drenowych wyrabianych na różnych punktach kraju;
4. brak inżynierów, specyalistów drenarzy;
5. brak przedsiębiorców drenarzy;
6. brak rutynowanych robotników.

Powyższe kwestye były przedmiotem obrad w łonie komisyi krajowej dla spraw rolniczych, tak w sekcyi stałej na posiedzeniach z dnia 15. i 16. grudnia, jak i w pełnej komisyi dnia 5. stycznia 1892; z odnośnego zaś referatu komisyjnego przedłożonego Wydziałowi krajowemu pozwalamy sobie przytoczyć następne szczegóły:

ad 1. Co do organizacyi kredytu melioracyjnego przedstawione były komisyi dwa wnioski: jeden opierający się na dotychczasowych uchwałach Wysokiego Sejmu z dnia 19. lipca 1880, z dnia 12 października 1883 i z dnia 29. listopada 1890 a zmierzający do utworzenia odrębnego kredytu melioracyjnego i otwarcia oddziału melioracyjnego w Banku krajowym, drugi zaś p. Dra Stanisława Bielińskiego, dążący do ułatwienia wykonania melioracyj lokalnych przy zużytkowaniu dotychczasowej formy kredytu hipotecznego w Banku krajowym w ten sposób, iżby Bank krajowy przy udzielaniu pożyczek na roboty melioracyjne uwzględniał podniesienie się wartości gruntu przez wykonaną melioracyę, potrzebne zaś na wykonanie robót zaliczki wypłacał nie właścicielom, lecz Wydziałowi krajowemu, któryby w zastępstwie właścicieli roboty wykonywał przez organa swego biura melioracyjnego, dając tem samem gwarancyę Bankowi krajowemu, że pożyczka na cel właściwy zostanie użytą.

Z uwagi jednak, że siły techniczne krajowego biura melioracyjnego obecnie nie wystarczają nawet do przeprowadzenia zgłoszonych melioracyj u tych właścicieli, którzy bez pomocy osobnego kredytu melioracyjnego są w stanie wykonać te roboty, nie powzięła komisya stanowczej uchwały co do organizacyi kredytu melioracyjnego, zalecając tylko Wydziałowi krajowemu wznowić tę sprawę w Wysokim Sejmie, kiedy kraj będzie miał do dyspozycyi dostateczną ilość technicznych sił fachowych.

ad 2 Co do braku poczucia potrzeby i oceny korzyści drenowania podnosi komisya rolnicza, że o ile wnosić można z dotychczasowych zgłoszeń o pomoc techniczną, jakie wpłynęły do Wydziału krajowego i ekspozytur biura melioracyjnego, nie można się wcale uskarżać na ten brak, zwłaszcza ze strony większych właścicieli.

Nie ulega jednak wątpliwości, że peryodyczne publikacye o wykonanych robotach melioracyjnych i osiągniętych ztąd rezultatów wpłynęłyby zachęcająco na podejmowanie melioracyj i usunęłyby uprzedzenia u tych właścicieli, którzy nie posiadają fachowych wiadomości agronomicznych, a tem samem należytego zrozumienia rzeczy. Dlatego zdaniem komisyi byłoby wskazanem, zwłaszcza obecnie po upływie już lat dwunastu, odkąd kraj utrzymuje biuro melioracyjne, zebrać potrzebny materyał w sprawie wykonanych w tym czasie melioracyj za pomocą kwestyonarza rozesłanego do tych właścicieli, którzy w swych majątkach roboty melioracyjne przeprowadzili i opracowane na tej podstawie sprawozdanie z wykazaniem rezultatów udzielić wszystkim Reprezentacyom powiatowym i okręgowym Towarzystwom rolniczym.

ad 3. Kwestyę fabrykacyi dobrych rurek drenowych uważa komisya rolnicza za jedną z najdonioślejszych dla rozwoju drenowania w kraju, gdyż brak drenów podroża w wysokim stopniu a często nawet niemożliwem czyni wykonanie drenowania.

Celem zaradzenia brakowi rurek drenowych zaleca komisya zakładanie osobnych fabryk drenów z piecami do wypalania rurek w obrębie każdej filii obu krajowych towarzystw rolniczych, gdzie potrzeba drenowania zachodzi, oraz dostarczanie zasiłków pięniężnych okręgowym towarzystwom rolniczym na zakupno pras drenarskich i malakserów (mięszaczy gliny, tudzież budowę pieców i suszarni, obok tego zaś udzielanie fachowej porady kierownika krajowej stacyi keramicznej do analizy gliny, budowy pieców i wypalania drenów.

Obok popierania fabrykacyi drenów uważa komisya za wskazane ułatwienie nabywania narzędzi drenarskich przez założenie krajowych składów przy ekspozyturach biura melioracyjnego, powołując się przytem na przykład podobnego zarządzenia ze strony rządu francuskiego, które okazało się bardzo skutecznem.

ad 4. Jakkolwiek projektowanie i wykonanie drenowania nie przedstawia dla ukończonych techników wielkich trudności, to jednak dla ocenienia potrzeby drenowania i jego skutków ze względu na rodzaj i jakość kultury, tudzież zadysponowanie poszczególnych systemów drenów, ich głębokości i odległości potrzebne są, zdaniem komisyi, dla technika wiadomości z dziedziny gospodarstwa wiejskiego, a mianowicie z anatomii i fizyologii roślin, ogólnej i szczegółowej uprawy roślin, chemii rolniczej, mechaniki rolniczej, zarządu i nauki właściwej melioracyi (drenowania i nawodnienia).

Ponieważ zaś na 25 techników biura melioracyjnego posiada potrzebne wiadomości agronomiczne zaledwie pięciu, z których 2 zajmuje się opracowywaniem większych projektów melioracyjnych, a tylko 3 projektuje i przeprowadza melioracye lokalne, zatem uważa komisya rolnicza za konieczne postarać się o wykształcenie inżynierów melioracyjnych przez wyznaczenie pewnej ilości stypendyów rocznych po 1 000 zł. dla techników, którzy ukończyli wydział inżynieryi i złożyli z dobrym postępem oba egzamina państwowe, oraz przez zapewnienie tym stypendystom posad w krajowem biurze melioracyjnem.

Obok tego wypadałoby zdaniem komisyi ułatwić właścicielom korzystanie z pomocy technicznej biura melioracyjnego przez utworzenie większej ilości ekspozytur i przyjęcie kosztów pomocy inżynierskiej na fundusz krajowy.

Komisya proponuje stopniowe powiększenie liczby ekspozytur do 10, mianowicie oprócz istniejących ekspozytur w Krakowie, Tarnowie i Sanoku miałyby być utworzone jeszcze filie biura melioracyjnego wyłącznie dla melioracyj lokalnych, a w szczególności drenowania w Wadowicach, Nowym Sączu, Jarosławiu lub Przemyślu, Samborze, Lwowie, Stanisławowie i Kołomyi.

Przyjmując, że na razie w każdej ekspozyturze byłby czynnym jeden technik z 5 dozorcami i że jeden dozorca z 20 do 30 robotnikami w ciągu 7 miesięcy wydrenuje corocznie około 140 morgów (20 morgów miesięcznie), ocenia komisya ogólny obszar, jaki jeden inżynier przy pomocy 5 dozorców i odpowiedniej liczby robotników może w jednym roku wydrenować, na 700 morgów, obszar zaś, jakiby wydrenowały wszystkie ekspozytury w liczbie dziesięciu, na 7.000 morgów. Przy zdwojonym personalu technicznym mogłyby ekspozytury wydrenować corocznie około 14 000 morgów kosztem mniej więcej 560.000 zł., tak iż w ciągu lat 60 mogłoby być przeprowadzonem drenowanie połowy wykazanego powyżej obszaru (1,669.000 morgów), który wymaga drenowania.

Co do bezpłatnego udzielania pomocy technicznej do wykonania melioracyj lokalnych zwraca uwagę komisya rolnicza, że już uchwałą z dnia 27. września 1882 Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do zarządzania zdjęć i opracowania projektów dla powiatów, spó-

łek wodnych i gmin, gdzie chodzi o obszar przynajmniej 200 hektarów, na koszt funduszu krajowego, oraz że Rząd węgierski ze znakomitym skutkiem dla rozwoju melioracyj dostarcza bezpłatnej pomocy inżynierskiej tak dla robót zbiorowych, jak i dla poszczególnych właścicieli gruntów. Z takiego poparcia stron prywatnych spodziewa się komisya większego postępu w robotach, szybszego podniesienia wartości gruntów, a tem samem siły podatkowej kraju; — dla ochronienia zaś funduszu krajowego od wydatków na takie projekty, które nie będą zrealizowane, proponuje wydanie rozporządzenia zastosowanego we Francyi, ażeby ten właściciel, który do pewnego terminu nie rozpocznie robót na podstawie projektu na jego żądanie przez kraj dostarczonego, obowiązanym był do zwrotu funduszowi krajowemu kosztów zdjęć i taksy za plany.

ad 5. Komisya rolnicza zaznacza zgodnie z opinią wnioskodawcy p. Gostkowskiego brak przedsiębiorstw drenarskich, spodziewa się jednak, że z rozwojem robót drenarskich i przy ułatwieniu kredytu melioracyjnego wytworzy się zastęp przedsiębiorców z pomiędzy inżynierów cywilnych. Zresztą ze względu na mniej korzystne doświadczenia poczynione w kraju z przedsiębiorcami drenarskimi, którzy dla osiągnięcia większych zysków zakładali dreny za płytko i bez należytej staranności, nie doradza komisya oddawania tego rodzaju robót prywatnym przedsiębiorstwom, z wyjątkiem tylko instytucyi na zysk nie obliczonej, mianowicie Banku krajowego, który postanowieniem §. 3. lit. m. statutu do takich przedsiębiorstw jest powołanym.

ad 6. Co do braku rutynowanych robotników podnosi komisya rolnicza, że gdy roboty drenarskie przybiorą w kraju większe rozmiary, wykształcą się także fachowi robotnicy, zwłaszcza że zdolność i łatwość pojmowania u naszego ludu powszechnie jest znaną.

Trudniejszem jest już przygotowanie odpowiedniej liczby dozorców, tych niezbędnych organów wykonawczych, którzy przy prowadzeniu robót zastępować mają inżynierów. Temu brakowi jednak zaradzi w najbliższej przyszłości utworzony w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 21. listopada 1890 krajowy kurs praktyczny dozorców melioracyjnych, który obecnie jest tylko peryodycznym (wpisy odbywają się co 3 lata), w razie jednak potrzeby mógłby być rozszerzonym tak, aby corocznie wychodziła z niego pewna liczba elewów ukwalifikowanych.

Na podstawie powyższego referatu i wniosków swej sekcyi stałej powzięła krajowa komisya dla spraw rolniczych na posiedzeniu z dnia 5. stycznia następne uchwały:

„I. Komisya rolnicza uznaje potrzebę energicznej i przyspieszonej akcyi w sprawie melioracyi rolniczej gruntów (w szczególności zaś drenowania i nawodniania), jako sprawy pierwszorzędnej wagi i doniosłości dla rolnictwa w kraju naszym.

II. Komisya rolnicza doradza Wydziałowi krajowemu, aby celem energiczniejszej i przyspieszonej akcyi melioracyjnej:

a) rozciągnął ulgi przyznane uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 27. września 1882 względem bezpłatnego dostarczania pomocy technicznej dla powiatowych i gminnych robót melioracyjnych, także na roboty podejmowane przez poszczególnych właścicieli gruntów;

b) wyjednał u Wysokiego Sejmu wyznaczenie 4 stypendyów po 1.000 zł. rocznie przez lat 5 dla ukończonych słuchaczów inżynieryi, celem wykształcenia ich w technice melioracyjnej;

c) urządził stopniowo 10 ekspozytur biura melioracyjnego w okolicach, gdzie grunta melioracyi potrzebują;

d) subwencyonował fabryki rurek drenarskich z dotacyi melioracyjnej państwowej i krajowej i udzielał im technicznej pomocy, a ewentualnie zasilał je pożyczkami z krajowego funduszu przemysłowego;

e) urządził krajowe składy narzędzi drenarskich przy ekspozyturach biura melioracyjnego;

f) zarządził publikacyę doświadczeń zebranych przez biuro melioracyjne w czasie dwunastoletniej działalności tego biura oraz publikacyę osiągniętych przy tem rezultatów;

g) poczynił stosowne kroki, aby dla transportu rurek drenowych na kolejach galicyjskich udzielono pod względem taryfy przewozowej jak najdalej idących ulg".

„Co do kredytu melioracyjnego komisya krajowa dla spraw rolniczych uznaje potrzebę, żeby Wydział krajowy sprawę ułatwienia kredytu tego zachował na oku — i w czasie właściwym odpowiednie kroki u c. k. Rządu i Wysokiego Sejmu krajowego poczynił".

Pomijając na tem miejscu ostatni punkt uchwał komisyi rolniczej w sprawie kredytu melioracyjnego, której referat prowadzi departament IV. Wydziału krajowego, mamy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu, że Wydział krajowy w uwzględnieniu powyższych motywów uchwałą z dnia 26. stycznia 1892 zgodził się na przytoczone pod II. wnioski komisyjne i postanowił przedstawić takowe Wysokiemu Sejmowi z dwoma następującemi zmianami:

1. iż bezpłatna pomoc techniczna ma być udzielaną do projektowania lokalnych melioracyj tylko na żądanie gmin, gdzie chodzi o ulepszenie gruntów bądź to wyłącznie włościańskich lub gminnych, bądź też włościańskich i gminnych łącznie z gruntami dworskimi;

2. iż w miejsce 4 stypendyów krajowych dla wykształcenia techników melioracyjnych proponuje Wydział krajowy wyznaczenie tylko 2 stypendyów z funduszu krajowego, przy równoczesnem postaraniu się o wyjednanie 2 dalszych stypendyów z państwowej dotacyi melioracyjnej.

Pierwsza z proponowanych zmian odpowiada zdaniem Wydziału krajowego rzeczywistej potrzebie; druga zaś ma uzasadnienie w korzyściach, jakie skarb państwa odnosi z melioracyi gruntów wskutek podniesienia ich wartości i siły podatkowej, tudzież w szczupłym stosunkowo udziale kraju w dotacyi państwowej, przeznaczonej na popieranie drobnych melioracyj. Wedle zestawienia bowiem referenta budżetowego w Izbie posłów Rady państwa Dra Tadeusza Rutowskiego wydatki z tej dotacyi przedstawiają się za lata 1879—1890 następnie:

w r.	1879	w całem państwie	39.244	zł.	w Galicyi	405	zł.
„	1880	„ „	35.107	„	„	300	„
„	1881	„ „	60.866	„	„	6.000	„
„	1882	„ „	65 983	„	„	3.000	„
„	1883	„ „	64.560	„	„	3.000	„
„	1884	„ „	91.005	„	„	2.800	„
„	1885	„ „	78.604	„	„	4.488	„
„	1886	„ „	64.065	„	„	—	„
„	1887	„ „	79.494	„	„	2.500	„
„	1888	„ „	73.245	„	„	2.000	„
„	1889	„ „	47.950	„	„	1.300	„
„	1890	„ „	95 358	„	„	1.400	„
	razem w 12 latach		795.481	zł.	„	27.193	zł.

W ten sposób więc uzyskała Galicya z ogólnej sumy 795.481 zł. zamiast 26%, jakieby na nią w miarę ludności i obszaru (stanowiących n. p. w Prusiech podstawę do rozdziału dotacyi państwowej na poszczególne prowincye) przypadały, zaledwie 3·41%.

Co do obciążenia budżetu krajowego, jakieby przyjęcie powyższych wniosków krajowej komisyi rolniczej wywołać mogło, Wydział krajowy sądzi, że w r. 1892 uczyni zadość wyszczególnionym pod *a), d), e) i f)* wymogom bez przyzwolenia ze strony Wysokiego Sejmu osobnego kredytu, zwłaszcza jeżeli Wysoki Sejm zaakceptuje proponowane przez Wydział krajowy ograniczenie co do bezpłatnego udzielania pomocy technicznej biura melioracyjnego. Je-

dynie tylko na wykształcenie techników melioracyjnych uprasza Wydział krajowy o wyznaczenie na rok 1892 dotacyi na pokrycie proponowanych 2 stypendyów krajowych celem umożliwienia wysłania dwóch ukończonych techników na jednoroczny kurs melioracyjny w Poppelsdorf pod Bonn, która to dotacya wynosić będzie pro rata temporis (t. j za 3 miesięce 10-miesięcznego kursu, rozpoczynającego się w miesiącu październiku) 600 zł.

Proponowane przez krajową komisyę rolniczą ekspozytury biura melioracyjnego zamierza Wydział krajowy w miarę wykształcenia potrzebnych sił technicznych urządzić w następnych miejscowościach z szczególniejszem uwzględnieniem okolic podgórskich, wymagających drenowania:

1. w Wadowicach dla powiatów: Biała, Żywiec, Wadowice i Myślenice;

2. w Krakowie, gdzie już istnieje ekspozytura, dla powiatów: Chrzanów, Kraków, Wieliczka, Bochnia i Brzesko;

3. w Nowym Sączu dla powiatów: Nowy Targ, Limanowa, Nowy Sącz, Grybów i Gorlice;

4. w Tarnowie (już funkcyonuje ekspozytura) dla powiatów: Dąbrowa, Tarnów, Mielec, Pilzno, Ropczyce, Tarnobrzeg, Kolbuszowa, Nisko i Rzeszów;

5. w Sanoku (już funkcyonuje ekspozytura) dla powiatów: Jasło, Krosno, Brzozów, Sanok i Lisko;

6. w Jarosławiu dla powiatów: Łańcut, Jarosław, Przemyśl, Cieszanów i Jaworów;

7. w Samborze dla powiatów: Dobromil, Staremiasto, Turka, Sambor i Drohobycz;

8. we Lwowie dwie sekcye: *a)* dla powiatów północnych: Rawa, Sokal, Żółkiew, Kamionka, Brody, Złoczów, Lwów i Przemyślany; *b)* dla powiatów południowych: Mościska, Gródek, Rudki, Bóbrka, Żydaczów, Stryj i Dolina;

9. w Stanisławowie dla powiatów: Rohatyn, Kałusz, Brzeżany, Buczacz, Podhajce, Stanisławów, Tłumacz, Bohorodczany i Nadwórna;

10. w Kołomyi dla powiatów: Kołomyja, Śniatyn, Horodenka i Kosów.

Powyższą siecią ekspozytur biura melioracyjnego nie jest objętych 8 powiatów podolskich (Tarnopol, Zbaraż, Skałat, Trembowla, Husiatyn, Czortków, Borszczów i Zaleszczyki), gdzie przepuszczalne grunta składające się z gliny namułowej nie wymagają drenowania, a gdzie dopiero w przyszłości może się okazać potrzeba urządzenia ekspozytury dla nawodnienia łąk, lub innych melioracyj w celu złagodzenia klimatu po części już kontynentalnego.

Z wymienionych ekspozytur nowo założyć się mających zamierza Wydział krajowy przystąpić przedewszystkiem do otwarcia ekspozytury w Kołomyi, a to na umotywowane żądanie oddziału pokuckiego c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego. Według relacyi bowiem tego oddziału z dnia 9. sierpnia 1891 okazuje się potrzeba uregulowania całego szeregu potoków wpadających z północnej strony do Prutu w powiecie kołomyjskim (mianowicie: potoku kołomyjskiego z dopływami Dobrowódka, Wołczków i Kozaczów, potoków Olchowieckiego i Turki), tudzież drenowania około 7.000 morgów gruntów ornych nad tymi potokami o wielkiej sile pożywnej dla roślin, jednakże o podglebiu nieprzepuszczalnem. W tym celu mógłby być w miesiącu sierpniu 1892 wydelegowanym na miejsce jeden z inżynierów-asystentów biura melioracyjnego, który po odbyciu sześcioletniej praktyki przy projektowaniu i wykonaniu tak większych robót regulacyjnych jak i drenarskich uzupełnia obecnie swe wykształcenie fachowe na kursie melioracyjnym w Poppelsdorf, po wypracowaniu zaś generalnego projektu w biurze centralnym, mógłby tenże technik z początkiem roku 1893 być stale eksponowanym w Kołomyi. Obok utworzenia ekspozytury kołomyjskiej zamierza Wydział krajowy przeznaczyć dwóch techników biura centralnego wyłącznie do lokalnych melioracyj we wschodniej części kraju, w którym też celu pozwala sobie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi odnośny wniosek do uchwały.

VIII. Czynności biura melioracyjnego od 1. lipca 1890 do 30. czerwca 1891.

A) Wykonano, rozpoczęto lub kontynuowano zdjęcia niwelacyjne i pomiary hydrotechniczne w miejscowościach i na obszarach poniżej wyszczególnionych.

L. porządkowa	Nazwisko strony i miejscowości	regulacya wód		melioracye lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
1	Wydział krajowy, obwałowanie lewego brzegu Wisły w powiecie krakowskim	7,4	—	—	—	—	od Białuchy do Dłubni.
2	Wydział krajowy, obwałowanie prawego brzegu Wisły w powiecie wielickim	2,1	—	—	—	—	uzupełnienie.
3	Wydział krajowy, regulacya Uszwicy:						
	a) łożysko Uszwicy	29,4	—	—	—	—	
	b) Uszewka	8.4	—	—	—	—	
	c) Łętownia	4,0	—	—	—	—	
	d) okręg konkurencyjny	—	9.254	—	—	—	
4	Wydział krajowy, obwałowanie Wisły i Wisłoki w pow. mieleckim:						
	a) zdjęcie 16 przekrojów poprzecznych Wisły	—	—	—	—	—	od ujścia Dunajca
	b) zdjęcie znaków wielkiej wody z r. 1884	7,0	—	—	—	—	do Annopola.
	c) zdjęcie terenu inundacyjnego . .	—	28.000	—	—	—	
5	Wydział krajowy, regulacya Lubaczówki:						
	a) w powiecie jarosławskim . .	7,0	—	—	—	—	
	b) „ cieszanowskim . .	2,0	—	—	—	—	
6	Wydział krajowy, regulacya potoku Szkła w pow. jarosławskim .	2,0	—	—	—	—	
7	Wydział krajowy, regulacya potoku Sieczny w pow. mościskim . .	15,0	—	—	—	—	
8	Wydział krajowy, regulacya dolnej przestrzeni Bugu	25,0	—	—	—	—	
9	Antoni Wrotnowski w Bielanach .	—	—	—	27	—	
10	Herman Czecz w Kozach	—	—	—	39	5	
11	Stanisław Żeleński w Dąbrowie .	—	—	—	3	—	
12	August hr. Potocki	—	—	—	—	484	stawy rybne.
13	Spadkobiercy Brandysów w Wielkich drogach	—	—	—	14	—	
14	Józef Garczyński w Brzeźnicy . .	—	—	—	3	—	
15	Władysław Haller w Dworach . .	—	—	—	—	70	stawy rybne.
16	Wiktor Brzeski w Brzeziu . . .	—	—	—	5	—	
17	Tadeusz Romer w Jodłowniku . .	—	—	—	28	—	

L. porządkowa	Nazwisko strony i miejscowości	regulacya wód		melioracye wodne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
18	Ignacy Pieniążek w Jaworzu i Strzegocicach	1,6	—	206	—	—	
19	Jadwiga Straszewska w Lipinkach	—	—	—	24	—	
20	Starostwo w Tarnowie	1,4	10	—	—	—	
21	Miasto Pilzno	0,26	—	—	—	—	kanalizacya.
22	Eustachy ks. Sanguszko w Dąbrówce infułackiej, Krzyżu i Tarnowcu	0,6	—	—	7	44	
23	Konstanty Pawlikowski w Czudcu	—	—	—	—	19	
24	Starostwo w Dąbrowie	1,6	30	—	—	—	odwodnienie Żabna
25	Zdzisław hr. Tyszkiewicz w Weryni	—	—	—	—	3	staw rybny.
26	Błotnicki w Dzikowcu	—	—	—	—	2	staw rybny.
27	Mikołaj hr Rey w Przyborowie	1,6	—	—	—	13	staw rybny.
28	Witold hr. Łubieński w Zassowie	—	—	—	4	—	
29	Józef Łasiński w Przyborowie i Rysiu	—	—	—	—	106	z osuszeniem.
30	Władysław Rozwadowski w Tuchowie	—	—	1	60	12	
31	Marya Klobassa w Polance	—	—	—	—	—	250 morgów pod drenowanie ukończono.
32	Józef Lesikowski w Łękach	—	—	—	40	—	
33	Stanisław Starowiejski (jun.) w Ustrobnie	1,2	—	—	23	16	
34	Stanisław Starowiejski (senior) w Odrzykoniu	—	—	—	20	—	
35	Władysław ks. Czartoryski w Sieniawie	6,0	—	22	—	—	
36	Spółka wodna dla regulacyi Wisłoka	34,0	—	—	—	—	dla nawodnienia.
37	Władysław Kraiński w Nieborku i Jabłonce	—	—	—	202	—	
38	Zygmunt Kozłowski w Zabłotcach	—	—	—	—	15	
39	Zygmunt hr. Krasicki w Bachorcu	—	—	100	—	—	torfowisko.
40	Karol hr. Lanckoroński w Chłopach	—	—	—	150	—	
	Karol hr. Lanckoroński w Komarnie	—	—	200	—	—	
41	Schneider w Białym Kamieniu	—	—	—	—	30	
42	Zdzisław Obertyński w Hujczu	—	—	150	125	—	
43	Krasnopolski w Leśniowicach	—	—	360	—	—	torfowisko.
44	Julian br. Brunicki w Podhorcach	—	—	—	50	—	
	Julian br. Brunicki w Bereźnicy	—	—	—	87	—	
	Julian br. Brunicki w Strzałkowie	—	—	—	278	—	
45	Jan Paygert w Streptowie	—	—	—	40	—	
46	Dr. Henryk Kolischer w Medenicach	—	—	—	—	236	
47	Wydział krajowy, drenowanie składów zbożowych we Lwowie	—	—	—	—	—	
	Ogółem	220,56	37.294	1.039	1.229	1.055	

Zdjęcia pod 3 — 8, tudzież pod 38 — 47 wykonało biuro centralne, pod 1 i 2, dalej pod 9 — 17 ekspozytura krakowska, pod 18 — 30 ekspozytura tarnowska, pod 31 — 37 zaś ekspozytura sanocka.

B) Wypracowano projekty i kosztorysy dla stron w miejscowościach następnych:

L. porządkowa	Nazwisko strony i miejscowości	regulacya wód		melioracye lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
1	Wydział krajowy, obwałowanie lewego brzegu Wisły w powiecie krakowskim	7,4	—	—	—	—	
2	Wydział krajowy, obwałowanie prawego brzegu Wisły w pow. wielickim	2,1	—	—	—	—	uzupełnienie.
3	Wydział krajowy, regulacya dopływów Wisły w pow. wielickim	19,1	7.680	—	—	—	
4	Wydział krajowy, regulacya Drwinki z obwałowaniem Wisły i lewego brzegu Raby w pow. bocheńskim	44,4	—	—	—	—	
5	Wydział krajowy, regulacya Uszwicy	—	—	—	—	—	kontynuowano.
6	Wydział krajowy, obwałowanie lewego brzegu Dunajca	14,3	4.790	—	—	—	
7	Wydział krajowy, obwałowanie Wisły i i Wisłoki w pow. mieleckim	—	—	—	—	—	rozpoczęto.
8	Wydział krajzwy, regulacya Lubaczówki:						
	a) w pow. jarosławskim	1,0	—	—	—	—	
	b) w pow. cieszanowskim	1,2	—	—	—	—	
9	Wydział krajowy, regulacya potoku Szkło	1,0	—	—	—	—	
10	Antoni Wrotnowski w Bielanach	—	—	—	27	—	
11	Herman Czecz w Kozach	—	—	—	39	5	
12	Stanisław Żeleński w Dąbrowie	—	—	—	3	—	
13	Zdzisław Włodek w Zatoce	1,6	—	40	—	—	
14	August hr. Potocki w Zatorze	—	—	—	—	484	stawy rybne.
15	Władysław Haller w Dworach	—	—	—	—	70	stawy rybne.
16	Wiktor Brzeski w Brzeziu	—	—	—	5	—	
17	Tadeusz Romer w Jodłowniku	—	—	—	28	—	
18	Ignacy Pieniążek w Strzegocicach Jaworzu i Bielowach	1,0	—	206	—	—	
19	Jadwiga Straszewska w Lipinkach	—	—	—	24	—	
20	Starostwo w Tarnowie	—	10	—	—	—	
21	Eustachy ks. Sanguszko w Krzyżu	0,6	—	—	—	—	wodociąg.
	Eustachy ks. Sanguszko w Dąbrówce infułackiej	—	—	—	7	—	
	Eustachy ks. Sanguszko w Tarnowcu	—	—	—	—	44	
22	Konstanty Pawlikowski w Czudcu	—	—	—	—	19	
23	Starostwo w Dąbrowie	1,6	30	—	—	—	odwodnienie Żabna.
24	Władysław Rozwadowski w Tuchowie	—	—	—	55	14	
25	Miasto Pilzno	0,26	—	—	—	—	kanalizacya.
26	Mikołaj hr. Rey w Przyborowie	—	—	—	—	13	stawy rybne.
27	Witold hr. Łubieński w Zassowie	—	—	—	4	—	
28	Wydział pow. kolbuszowski, regulacya Łęgu	23,7	—	—	—	—	
29	Józef Łasiński w Przyborowie	—	—	—	—	85	

L. porządkowa	Nazwisko strony i miejscowości	regulacya wód		melioracye lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
30	Stanisław Starowiejski (junior) w Ustrobnie	—	—	—	23	16	
31	Marya Klobassa w Polance	—	—	—	—	—	200 morgów drenowania ukończono.
32	Józef Lesikowski w Łękach	—	—	—	40	—	
33	Władysław ks. Czartoryski w Sieniawie	6,0	—	22	—	—	
34	Zygmunt hr. Krasicki w Bachorcu	—	—	100	—	—	
35	Karol hr. Lanckoroński w Chłopach	—	—	—	150	—	
36	Schneider w Białym Kamienicu	—	—	—	—	30	
37	Zdzisław Obertyński w Hujczu	—	—	—	125	—	
38	Julian br. Brunicki w Strzałkowie	—	—	—	263	—	
39	Franciszek hr. Potulicki w Przegnojowie	—	—	—	—	400	
40	Bogusław Horodyński w Korsowie	—	—	—	—	200	
41	Dr. Henryk Kolischer w Medenicach	—	—	—	—	236	
	Ogółem	125,26	12.510	368	793	1.616	

Projekty pod 3, 5 — 9 i 34 — 41 sporządziło biuro centralne, pod 1, 2, 4 i pod 10 — 17 ekspozytura krakowska, pod 18 — 29 ekspozytura tarnowska, pod 30 — 33 zaś ekspozytura sanocka.

C) Nadzorowano lub prowadzono roboty.

I. Przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych:

1. Przy regulacyi Kisieliny (kierownictwo techniczne i kontrola).
2. „ „ Nowego Brnia „ „
3. „ „ Starego Brnia (kontrola).
4. „ „ Krzemienicy (kierownictwo techniczne i kontrola).
5. „ „ Trześniówki „ „
6. „ „ Łęgu „ „
7. „ osuszeniu bagien Rudnickich (kontrola).
8. „ regulacyi Wisłoka „
9. „ „ Gniłej Lipy (kierownictwo techniczne i kontrola).
10. „ obwałowaniu Wisły i Sanu (kontrola).
11. „ osuszeniu bagien Niskich „

II. Przy innych robotach publicznych i prywatnych:

12. Przy regulacyi Białego Dunajca pod Nowym Targiem.
13. Przy regulacyi Czarnego Dunajca pod Ludzimirzem.
14. Przy obwałowaniu Wisły na folwarku Czernichowskim.

15. Przy drenowaniu 27 morgów roli u Antoniego Wrotnowskiego w Bielanach.

16. Przy drenowaniu 39 morgów roli u Hermana Czecza w Kozach.

17. Przy drenowaniu 3 morgów pola u Stanisława Żeleńskiego w Dąbrowie.

18. Przy budowie 5,9 kilometrów kanału dla zasilenia stawów rybnych u Augusta hr. Potockiego w Zatorze.

19. Przy drenowaniu 5 morgów pola u Wiktora Brzeskiego w Brzeziu.

20. Przy drenowaniu 10 morgów roli u Tadeusza Romera w Jodłowniku.

21. Przy wykonaniu 580 metrów rowu osuszającego u Ignacego Pieniążka w Strzegocicach, Mokrzcu i Dobrkowie.

22. Przy drenowaniu 39 morgów u Jadwigi Straszewskiej w Lipinkach.

23. Przy drenowaniu 2 morgów chmielarni i założeniu 3 morgów stawu rybnego u Zdzisława hr. Tyszkiewicza w Weryni.

24. Przy drenowaniu 21¼ mergów roli w Tropiszowie (król. Polskiem) dla szpitala św. Łazarza.

25. Przy założeniu 580 metrów wodociągu u Eustachego ks. Sanguszki w Krzyżu.

26. Przy drenowaniu 50 morgów roli u Kazimierza Łuniewskiego w Maryampolu.

27. Przy nawodnieniu 6 morgów łąki i 1 morgu stawu rybnego u Władysława Rozwadowskiego w Tuchowie.

28. Przy drenowaniu 2 morgów pola w Skrzyszowie.

29. Przy drenowaniu 7 morgów ogrodu warzywnego w Truszowicach.

30. Przy drenowaniu 40 morgów roli u Józefa Lesikowskiego w Łękach.

31. Przy drenowaniu 23 morgów roli, oraz osuszeniu i nawodnieniu 16 morgów łąki u Stanisława Starowiejskiego (młodszego) w Ustrobnie.

32. Przy osuszeniu 8 morgów łąki u Maryi hr. Dzieduszyckiej w Jasionowie.

33. Przy rozpoczęciu drenowania 202 morgów u Władysława Kraińskiego w Jabłonce.

34. Przy robotach konserwacyjnych koło wykonanych melioracyj u Leona Grotowskiego w Jaćmierzu.

35. Przy nawodnieniu 10 morgów łąki u Zygmunta hr. Drohojowskiego w Krukienicach.

36. Przy drenowaniu 70 morgów roli u JE. Kazimierza hr. Badeniego w Jabłonówce.

37. Przy osuszeniu 50 morgów stawiska u Tytusa Kielanowskiego w Strutynie.

38. Przy zabudowaniu potoku w Zboiskach.

39. Przy wykonaniu 4.150 metrów rowów odpływowych u Juliana br. Brunickiego w Strzałkowie i Bereźnicy.

40. Przy wykonaniu 1 520 metrów rowów odpływowych dla zamierzonego drenowania u Zdzisława Obertyńskiego w Hujczu.

41. Przy osuszeniu 20 morgów i nawodnieniu zalewowem 30 morgów łąk u Kazimierza Jaworskiego w Ostrowczyku polnym.

42. Przy drenowaniu 20 morgów roli u JE. Jana hr. Tarnowskiego w Miechocinie.

Roboty pod 1 do 7, dalej pod 9 do 11 i pod 35 do 42 prowadziło, względnie kontrolowało biuro centralne, pod 12 do 20 ekspozytura krakowska, pod 21 do 29 ekspozytura tarnowska, wreszcie pod 8 i pod 30 do 34 ekspozytura sanocka.

D) Wykonano badania wstępne lub wzięto udział w czynnościach komisyjnych, jak niżej.

1. Na żądanie powiatu cieszanowskiego i jarosławskiego przeprowadzono ogólne zbadanie rzeki Lubaczówki.

2. Przeprowadzono kolaudacyę robót obronnych wykonanych przez powiat nadwórniański na rzece Bystrzycy pod Nazawizowem.

3. Zbadano sprawę osuszenia łąk w gminie Starzawie na życzenie Wydziału powiatowego w Mościskach.

4. Zbadano dorzecze i dopływy Bugu między Buskiem a Dobrotworem na zlecenie Wydziału krajowego.

5. Założono dwie stacye dla badania ilości namułu w Kornalowicach na Dniestrze i w Koniuszkach na Strwiążu (do projektu melioracyi bagien naddniestrzańskich).

6. Przeprowadzono badanie 5.000 morgów gruntów potrzebujących drenowania w powiecie kołomyjskim na żądanie Oddziału pokuckiego c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

7. Prowadzono studya hydrometryczne dla regulacyi Pełtwi i nawodnienia łąk nadbrzeżnych.

8. Interweniowano w komisyi reambulacyjnej dla budowy kolei dowozowej z Nadbrzezia do Wisły.

9. Przeprowadzono kolaudacyę zakładu imienia Helclów w Krakowie.

10. Interweniowano przy odebraniu folwarku w Kobiernicach na rzecz tamtejszej krajowej niższej szkoły rolniczej.

11. Zajmowano się konserwacyą składów krajowych w Krakowie i Lwowie i budynków krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie.

12. Interweniowano przy odebraniu mostu żelaznego na Wiśle pod Zwierzyńcem, oraz w sprawie budowy drogi Biała-Jawiszowice.

13. Brano udział przy dozorze budowy i kolaudacyi szpitala w Tarnowie.

14. Interweniowano w komisyach politycznych dla osuszenia miasteczka Żabna, oraz stawów tarnowskich.

15. Brano udział w miejskiej komisyi wodociągowej w Tarnowie.

16. Interweniowano w komisyi dla założenia stawów rybnych w Przyborowie.

17. Badano sprawę uchwycenia wód źródlanych dla nawodnienia łąk i stawu w Wokowicach u Stanisława Gliwińskiego.

18. Udzielono porady dla założenia wodociągu wiatrakowego w Więckowicach u Adama Jordana.

19. Komisyonowano w sprawie odprowadzenia wody z łąk w Porębach i Bziance.

20. Badano sprawę urządzenia zakładu wodnego na Stobnicy w Domaradzu.

21. Brano udział w komisyi kolejowej dla ubezpieczenia odpływu wody z drenowanych pól w Przybówce.

22. Interweniowano przy komisyi politycznej w sprawie wodnej w Dukli.

23. Badano sprawę budowy młynówki na Orzechówce w Bliznem.

24. Interweniowano w komisyi technicznej w sprawie zalewu łąk w Turzem.

25. Brano udział w komisyi sądowej w sprawie szutrowisk na Sanie w Olchowcach.

26. Współdziałano w komisyi sądowej w sprawie zmiany koryta Jasiółki w Równem i Wietrznie.

Czynności pod 1 do 8 przeprowadziło biuro centralne, pod 9 do 12 ekspozytura krakowska, pod 13 do 18 ekspozytura tarnowska, pod 19 do 26 zaś ekspozytura sanocka.

Oprócz powyższych czynności pod A, B, C i D wykazanych prowadziło biuro melioracyjne referat wszystkich spraw wodnych, oraz zajmowało się sprawą obserwacyj obrometrycznych i wodowskazowych. Nadto funkcyonaryusze tego biura brali udział w obradach spółek wodnych i zajmowali się wykładami na kraj. kursie praktycznym dozorców melioracyjnych, w krajowych szkołach rolniczych w Dublanach i w szkole ogrodniczej w Tarnowie.

Zmiany w personalu biura melioracyjnego.

W ciągu roku 1891 wystąpił z biura melioracyjnego inżynier-asystent Kajetan Stroński, któremu Wydział krajowy poruczył pełnienie obowiązków inżyniera okręgowego dróg krajowych w Krakowie; inżynier-asystent zaś Piotr Wasilewski z powodu choroby nieuleczalnej przeszło rok trwającej został spensyonowanym.

Wskutek wystąpienia z biura inżyniera asyst. Strońskiego posunął Wydział krajowy do wyższej rangi inżynierów-asystentów: Karola Boziewicza i Antoniego Biegańskiego, dodatek zaś osobisty, jaki pobierał inżynier as. Stroński, przyznał inżynierowi-asystentowi Ludwikowi Sobolewskiemu (l. W. kr. 6.183 ex 1891).

Na miejsca opróżnione po inżynierze-pom. Morawieckim, który wystąpił z biura w r. 1890, tudzież po inżynierze-asys. Strońskim i Wasilewskim powołał Wydział krajowy do biura melioracyjnego:

1. Michała Kornellę, b. inżyniera-asystenta miejskiego urzędu budowniczego w Linzu i asystenta katedry robót wodnych na politechnice lwowskiej (dekretem z dnia 30. stycznia 1891 l. 56520);

2. Tadeusza Gedla, b. inżyniera przedsiębiorstw budowy kolei żelaznych i kierownika budowy przy obwałowaniu Sanu (dekretem z dnia 24. lutego 1891 l. 6183);

3. Sylwerego Gracyana Strzelbickiego, inżyniera-asystenta kolei Karola Ludwika (dekretem z dnia 16. lipca 1891 l. 23.893); przyznając wszystkim tytuł i charakter inżynierów-asystentów.

Z powodu licznych zgłoszeń tak stron prywatnych, jak i spółek wodnych o pomoc techniczną do projektowania robót melioracyjnych i prowadzenia budowy był Wydział krajowy zniewolonym rozpisać z początkiem r. 1892 konkurs celem pozyskania 2 ukończonych techników z egzaminami państwowymi. Konkurs ten jednak nie odniósł pożądanego skutku i dopiero z końcem roku szkolnego 1891/2 powiodło się Wydziałowi krajowemu znaleść 2 świeżo ukończonych techników, którzy z bardzo dobrym postępem ukończyli wydział inżynieryi na politechnice lwowskiej, mianowicie: Jana Haładeja i Dyonizego Howartha. Obydwóch powołał Wydział krajowy na praktykantów biura melioracyjnego z adjutum rocznem 600 zł., (l. W. kr. 15226 ex 1891 i 944 ex 1892) pierwszemu zaś, który w ciągu lata 1891 zgłosił się do służby, poruczył prowadzenie budowy przy spółce wodnej dla osuszenia bagien Rudnickich.

Zgodnie z uchwalonemi przez Wysoki Sejm w rubr. XIII. preliminarza funduszu krajowego na rok 1891, dotacyami przyznał Wydział krajowy inżynierowi Janowi Blauthowi roczny dodatek osobisty do płacy w kwocie 200 zł., podniósł płace roczne inżynierów-asystentów Pawła Dyrdonia i Stanisława Szczepanowskiego z 600 na 800 zł. (l. W. kr. 54.594 ex 90) praktykanta zaś Aleksandra Wierzbickiego zamianował inżynierem-asystentem z płacą roczną 600 zł i dodatkiem 200 zł. (l. W. kr. 6183 ex 1891).

Wreszcie Wydział krajowy ma zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu, że w myśl opinii komisyi gospodarstwa krajowego, wyrażonej w ostatniem sprawozdaniu z przedłożenia melioracyjnego Wydziału krajowego wysłał w październiku 1891 inżyniera-asystenta Ludwika Sobolewskiego na akademię rolniczą w Poppelsdorf pod Bonn celem umożliwienia mu wykształcenia fachowego na tamtejszym kursie melioracyjnym.

Organizacya kraj. biura melioracyjnego.

Utworzone uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 14. października 1878 krajowe biuro melioracyjne, które początkowo składało się z trzech funkcyonaryuzów (2 inżynierów i 1 pomocnika) powiększyło się wskutek licznych zgłoszeń właścicieli gruntów o pomoc techniczną do wykonywania osuszenia, drenowania i nawodnienia, tudzież wskutek wejścia w życie państwowej ustawy melioracyjnej, (z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116) w ciągu swego

13-letniego istnienia do tego stopnia, że obecnie takowe liczy 22 stałych funkcyonaryuszów (7 inżynierów i 15 inżynierów-asystentów i praktykantów), oraz 3 dyetaryuszy, razem 25 techników.

W uznaniu dodatniej działalności tego biura upoważnił też Wysoki Sejm uchwałą z dnia 18. października 1882. Wydział krajowy do wymierzania inżynierom tego biura pięcioleci, emerytur, pensyj wdowich i t. d. w ten sam sposób, jak innym stabilizowanym urzędnikom krajowym, uchwalając zaś statut emerytalny postawił Wysoki Sejm inżynierów melioracyjnych co do wymiaru emerytury na równi z urzędnikami konceptowymi i technicznymi drogowymi.

Mimo powyższych uchwał Wysokiego Sejmu, zapewniających zaopatrzenie funkcyonaryuszom biura melioracyjnego po odbyciu przepisanych lat służby, napotyka Wydział krajowy na wielkie trudności w pozyskaniu nowych sił, jakie się okazuje nieodzownem dla uczynienia zadość nie tylko żądaniom stron prywatnych, lecz także dla projektowania i wykonywania większych robót melioracyjnych celem należytego zużytkowania dla kraju państwowego funduszu melioracyjnego.

I tak w roku ubiegłym na ogłoszony przez Wydział krajowy konkurs w celu obsadzenia posady jednego inżyniera-asystenta i jednego praktykanta nie wpłynęło żadne podanie, a nadto jeden ze zdolniejszych inżynierów-asystentów, posiadających już pewną praktykę, opuścił biuro melioracyjne, przenosząc się do oddziału drogowego.

Powodem tych trudności w pozyskaniu sił nowych są obok większego zapotrzebowania techników przez świeżo zbudowane w kraju koleje, oraz wysokich wymagań Wydziału krajowego co do kwalifikacyi, które to wymagania jednak ze względu na ważność i kosztowność robót hydrotechnicznych i melioracyjnych nie mogą być obniżone, następne okoliczności:

1. Brak organizacyi biura melioracyjnego, a mianowicie stałego etatu płac i osób, wskutek czego ogół techników uważa jeszcze to biuro za prowizoryczne, nie zapewniające egzystencyi, zwłaszcza, że przysięga służbowa od techników biura melioracyjnego nie bywa ani wymaganą ani odbieraną;

2. brak lepiej wyposażonych posad w biurze melioracyjnem, któreby otwierały świeżo wstępującym technikom widoki odpowiedniego awansu (najwyższa posada inżyniera w biurze melioracyjnym połączoną jest z płacą roczną 1.500 zł. i dodatkiem 300 zł.), wskutek czego ukończeni technicy z egzaminami państwowymi preferują służbę rządową;

3. natężająca i wyczerpująca siły fizyczne praca, połączona z ciągłą zmianą miejsca pobytu przy zdjęciach i projektowaniu, zwłaszcza w okolicach bagnistych i nie mniej uciążliwa a zarazem odpowiedzialna służba przy prowadzeniu budowy, która często pociąga za sobą nieszczęśliwe wypadki.

Jeżeli więc obecnie dla zadość uczynienia wymaganiom tak poszczególnych właścicieli gruntów, jak i gmin, powiatów, tudzież towarzystw rolniczych okazuje się nieodzownem powiększenie sił biura melioracyjnego, a powiększając to biuro Wydział krajowy reflektować może wyłącznie na zdolniejszych techników egzaminowanych, którzy ukończyli wydział inżynieryi na jednej ze szkół politechnicznych, to powiększenie takie da się osiągnąć tylko przez zorganizowanie biura przy równoczesnem uregulowaniu płac, któreby umożliwiając pewien, choć powolny, ale normalny awans, zachęciło młodych techników do oddania się temu działowi służby technicznej krajowej.

Odpowiednie zorganizowanie biura melioracyjnego zdaje się być tem więcej na czasie, że obecnie właśnie i państwowy fundusz melioracyjny został podwyższonym o 50% (z 500.000 zł. na 750.000 zł. rocznie), i melioracye lokalne, zwłaszcza drenowanie, zaczynają się na większą skalę rozwijać.

Przyszły etat osób i płac krajowego biura melioracyjnego, któryby miał zaspokoić rzeczywiste potrzeby, powinienby zdaniem Wydziału krajowego obejmować:

1) miejsce naczelnika biura dla prowadzenia referatu, nadzoru prac i dawania wskazówek przy projektach z płacą roczną 2.400 zł. i rocznym dodatkiem aktywalnym 400 zł. w. a.

2) 3 miejsca starszych inżynierów z płacą roczną 2.000 zł. w. a. i rocznym dodatkiem aktywalnym 360 zł. w. a. (na równi ze starszymi inżynierami drogowymi i sekretarzami konceptowymi Wydziału krajowego).

Z tych jeden byłby przeznaczonym do inspekcyi i kolaudacyi robót, tudzież sprawdzania projektów, kosztorysów i rocznych sprawozdań z budowy; dwóch zaś przeprowadzałoby zdjęcia i opracowywało projekty dla większych robót regulacyjnych i melioracyjnych, korzystających z pomocy państwowego funduszu melioracyjnego, z których w najbliższej przyszłości przyjdą n. p. do skutu: obwałowanie lewego brzegu Wisły w powiecie krakowskim, regulacya Drwinki z obwałowaniem Wisły i lewego brzegu Raby w powiecie bocheńskim, regulacya Uszwicy Uszewki i Grobki z uzupełnieniem obwałowania Wisły w powiecie bocheńskim i brzeskim, uzupełnienie obwałowania Wisły w powiecie dąbrowskim, tudzież Wisły i Wisłoki w powiecie mieleckim, regulacya Czarnego Dunajca w powiecie nowotarskim, regulacya Wiaru i Wyrwy w powiatach dobromilskim i przemyskim, regulacya Lubaczówki, regulacya Bugu z Sołokiją, Ratą Białką i Swinią, regulacya Pełtwi z dopływami, regulacya Złotej Lipy, regulacya górnego Dniestru, Bystrzycy, Tyśmienicy, Wereszycy, Strwiąża i Błożewki itd.

3) 6 miejsc inżynierów I klasy z płacą roczną 1.500 zł. w. a. i rocznym dodatkiem aktywalnym 300 zł. w. a. (tj. z poborami istniejącymi w biurze melioracyjnem). Do tej kategoryi należeliby wszyscy kierownicy ekspozytur biura melioracyjnego w proponowanej na razie liczbie pięciu: w Krakowie, Tarnowie, Sanoku, Lwowie i Kołomyi (co do ostatniej przedstawia Wydział krajowy stosowny wniosek), tudzież jeden inżynier przeznaczony do zdjęć, projektowania i wykonania mniejszych robót melioracyjnych, podejmowanych siłami zbiorowemi, które mogłyby liczyć na zasiłki z państwowej i krajowej dotacyi melioracyjnej. (Z odnośnej dotacyi państwowej kraj nasz uzyskał dotychczas, jak to powyżej w części VII wykazano, zaledwie 3·41%).

Oprócz wymienionych 10 techników, kierujących pracami koło projektowania i wykonania robót potrzebuje biuro melioracyjne:

a) techników do prowadzenia budowy przy krajow. przedsiębiorstwach melioracyjnych;

b) sił pomocniczych do zdjęć i projektowania;

c) pomocników technicznych dla ekspozytur;

d) wreszcie przynajmiej jednego technika do sprawdzania miesięcznych rachunków budowlanych, oraz rachunków odnoszących się do regulacyi rzek niespławnych, prowadzonych przez c. k. Namiestnictwo.

Kierownictwo budowy przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych porucza Wydział krajowy z reguły technikom krajowym. Ponieważ jednak roboty spółkowe i powiatowe prowadzone przez techników prywatnych nie postępują należycie, tak iż mimo upływu terminów oznaczonych ustawami nie zostały jeszcze wykończone a nawet w braku operatów wykonawczych nie mogły być skolaudowane, zatem komisya gospodarstwa krajowego w sprawozdaniu swem z roku 1890 zaleciła Wydziałowi krajowemu oddanie takich przedsiębiorstw technikom krajowym, co też rzeczywiście w roku bieżącym nastąpiło przy powiatowem przedsiębiorstwie obwałowania Wisły i Sanu, tudzież melioracyi spółkowej koło osuszenia bagien Rudnickich. W razie oddania kierownictwa robót wszystkich ustawowych przedsiębiorstw melioracyjnych technikom krajowym, co w interesie sprawy byłoby bardzo pożądanem, potrzebowałby Wydział krajowy w r. 1892 do prowadzenia budowy przy regulacyi Kisieliny, Krzemienicy, Łęgu i Wisłoka, dalej przy osuszeniu bagien Oleskich i obwałowaniu Wisły w powiecie wielickim po jednym techniku, przy regulacyi Nowego Brnia i Biały tudzież obwałowaniu Wisły i Sanu w powiecie tarnobrzeskim po dwu techników, wreszcie do wykończenia regulacyi

Starego Brnia i kanałów Chorzelowskich jednego technika a dla wykończenia robót przy osuszeniu bagien Niskich i Rudnickich również jednego technika, razem 14 techników. Wykazana liczba techników potrzebnych do prowadzenia budowy w r. 1892 według wszelkiego prawdopodobieństwa i w przyszłości się nie obniży, gdyż właśnie w roku bieżącym fundusz państwowy melioracyjny został o 50% podwyższonym i jest dążeniem parlamentu takowy podnieść do jednego miliona, zresztą zaś w obec tendencyi Rządu do wtłoczenia regulacyi rzek karpackich w ramy państwowej ustawy melioracyjnej należy raczej oczekiwać jeszcze większego zapotrzebowania kierowników budowy. I tak przyjąwszy za podstawę dzisiejszą wysokość państwowego funduszu melioracyjnego (750.000 rocznie) tudzież 26% udział w kraju w tym funduszu w myśl uchwały Sejmowej z dnia 21. stycznia 1887 w kwocie 195.000 zł., otrzymamy ze względu na wysokość 30 do 50% a więc przeciętnie 40% zasiłku państwowego przy robotach melioracyjnych sumę, jaka ma być przebudowaną przeciętnie corocznie, około 480.000 zł.; ponieważ zaś wedle dotychczasowych doświadczeń 1 technik przy prowadzeniu robót we własnym zarządzie jest w stanie przebudować rocznie 30 do 40.000 zł. w. a., otrzymamy przeciętną ilość 14 techników, której kraj stale będzie potrzebował do robót powyżej już wskazanych na Powiślu, na zachodniem i wschodniem Podgórzu karpackiem, w północno wschodniej części kraju dla osuszenia bagien w dorzeczu Bugu, Pełtwi i Styru, wreszcie koło osuszenia rozległych bagien naddniestrzańskich.

Do pomocy przy zdjęciach i projektowaniu dla większych robót regulacyjnych i melioracyjnych potrzebują dwaj starsi inżynierowie pod 2) wymienieni po 2 techników, razem 4 techników, inżynier zaś zajmujący się zdjęciami i projektowaniem mniejszych robót melioracyjnych, korzystających z państwowej i krajowej dotacyi melioracyjnej przynajmniej 1 technika.

Ekspozytury biura melioracyjnego wymagają w miarę dzisiejszych zgłoszeń i potrzeb: w Krakowie pomocników 2, we Lwowie 2, w Tarnowie i Sanoku po 1, razem 2.

Uwzględniając wreszcie potrzebę sprawdzania rachunków budowlanych, które wymaga przynajmniej 1 technika w biurze centralnem, otrzymamy łącznie z wykazanymi powyżej 14 kierownikami budowy 26 techników, którzy są potrzebni do prowadzenia budowy zdjęć i projektów, oraz do pomocy w ekspozyturach.

Ażeby umożliwić powyższym technikom pewien awans, byłoby wskazanem podzielić takowych na pewne kategorye, zatrzymując istniejące już w biurze melioracyjnem rangi inżynierów II klasy, tudzież inżynierów adjunktów i inżynierów asystentów, z płacami 1.200, 1000 i 800 zł. rocznie, obok odpowiednich dodatków aktywalnych, oraz kreując kilka miejsc adjutowanych praktykantów. Najniższa kategorya funkcyonaryszów biura melioracyjnego z płacą roczną 800, względnie 1000 zł. i dodatkiem aktywalnym 200 zł. rocznie odpowiadałaby mniej więcej najniższej randze w służbie technicznej rządowej, t. j. adjunktów budownictwa, pobierających we Lwowie 900 zł. płacy i 240 zł. dodatku aktywalnego.

Wykazana więc powyżej reszta funkcyonaryuszów biura melioracyjnego dzieliłaby się na następne kategorye:

4) 8 miejsc II. klasy z roczną płacą 1200 zł. i rocznym dodatkiem aktywalnym 300 zł. w. a.;

5) 8 miejsc inżynierów-adjunktów z roczną płacą 1000 i rocznym dodatkiem aktywalnym 200 zł. w. a.;

6) 6 miejsc inżynierów asystentów z roczną płacą 800 zł. i rocznym dodatkiem aktywalnym 200 zł. w. a.;

7) 4 miejsca praktykantów z adjutum rocznem 600 zł.

Technicy 4. i 5. rangi (tj. inżynierowie II. klasy i inżynierowie adjunkci), jako starsi i doświadczeńsi byliby użyci przeważnie do prowadzenia budowy, reszta zaś do zdjęć i projektów tudzież do pomocy przy ekspozyturach i w biurze centralnem.

Proponowane pod 3) do 6) dodatki aktywalne w kwocie 300 względnie 200 zł. byłyby przyznawane podobnie jak służbie technicznej drogowej, tylko we Lwowie i Krakowie, natomiast w miejscowościach powyżej 10.000 mieszkańców na wzór organizacyi służby państwowej

(alegat c. ustawy z dnia 15. kwietnia 1873 Dz. u. p. Nr. 47.) 250, względnie 170 zł., w innych zaś miejscowościach kraju w kwocie 200, względnie 140 zł.

Dodatki pięcioletnie byłyby wymierzane w sposób dotychczasowy t. j. w wysokości 10% płaby i byłyby przyznawane w liczbie 3 dla rangi 1, 2, 3 i 4, w liczbie zaś 2 dla rangi 5 i 6 (inżynierów adjunktów i inżynierów asystentów).

Pod względem dyet obowiązywałaby uchwała sejmowa z dnia 15. października 1881.

Naczelnik biura, inżynierowie i adjunkci byliby stałymi urzędnikami krajowymi z wszystkiemi przysługującemi im wedle ustanowy służby krajowej i statutu emerytalnego prawami i składaliby przysięgę w sposób podany w §. 13 tejże ustawy.

Proponowany etat biura melioracyjnego obejmowałby 10 funkcyonaryuszów wyższej rangi (z płacami 1.500 zł., 2.000 i 2.400 zł), obok 26 funkcyonaryuszów niższej kategoryi i należy się spodziewać, że w razie uchwalenia takowego przez Wysoki Sejm powiedzie się Wydziałowi krajowemu przynajmniej stopniowo dotkliwy brak techników melioracyjnych usunąć.

Roczne koszta utrzymania biura melioracyjnego, zorganizowanego według powyższego etatu, przedstawiałyby się następująco:

1) 1 naczelnik biura	2.800 zł.
2) 3 starszych inżynierów po 2.360 zł.	7.080 „
3) 6 inżynierów I klasy, z tych 3 we Lwowie i Krakowie po 1800 zł.	5.400 „
3 w Tarnowie, Sanoku i Kołomyi po 1.750 zł.	5.250 „
4) 8 inżynierów II klasy po 1.500 zł. (koszta utrzymania tych inżynierów jako kierowników budowy pokryłyby w $^2/_3$ częściach fundusze budowy, gdyż z dotychczasowego doświadczenia okazuje się, że prawie całoroczną czynność takowych absorbuje budowa i zestawianie rachunków rocznych, na fundusz krajowy przypadałaby zatem $^1/_3$ część)	4.000 „
5) 8 inżynierów adjunktów po 1200 zł. z tych 6 byłoby zajętych przy budowie; zostawałoby zatem do pokrycia z funduszu kraj pobory 2 adjunktów	2.400 „
oraz $^1/_3$ część poborów 6 adjunktów	2.400 „
6) 6 inżynierów-asystentów po 1000 zł. (we Lwowie i Krakowie) .	6.000 „
7) 4 praktykantów po 600 zł.	2.400 „
Razem .	37.750 zł.
Na utrzymanie tego biura preliminuje Wydział krajowy w budżecie r. 1892 .	27.676 „
Podwyższenie dotacyi wyniosłoby tedy . .	10.074 zł.

Z uwagi na stan finansów kraju tudzież okoliczność, że zamierzone poowiększenie personalu o 12 techników zaledwie w ciągu kilku lat da się osiągnąć, proponuje Wydział krajowy stopniowe tylko pomnożenie sił i polepszenie płac w miarę wstawianych corocznie do preliminarzy i uchwalanych przez Wysoki Sejm kredytów. Wiadomą zresztą jest rzeczą, że wobec dotychczasowego zupełnego zaniedbania kraju na polu gospodarstwa wodnego, tudzież ogromnych obszarów kraju (około 2 milionów morgów) wymagającego drenowania lub osuszeniu otwartymi rowami zaledwie może trzy generacye potrafią spełnić to zadanie.

Na rok 1892, w którym będą musieli być jeszcze po części użyci do budowy technicy prywatni, uprasza tedy Wydział krajowy Wysoki Sejm o przyzwolenie kredytu celem polepszenia płac w ramach nowego etatu tym funkcyonaryuszom, którzy już dłuższy czas na tej samej posadzie pozostają mianowicie:

4 najstarszym co do rangi inżynierom, 2 inżynierom zajmującym się melioracyami lokalnemi (w Tarnowie i Lwowie) z 1200 na 1.500 zł. w. a , wreszcie 3 starszym inżynierom asystentom z 800 na 1000 zł. a. w., na co byłaby potrzebną kwota 2123 zł. w. a., licząc że polepszenie to będzie przyznane od 1. kwietnia 1892.

Na podstawie powyższego wyjaśnienia pozwala sobie Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi projekt organizacyi krajowej służby melioracyjnej, oraz upraszać o przyznanie na rok 1892 kredytu w kwocie 2.123 zł. na częściowe przeprowadzenie tej organizacyi

Wykształcenie personalu technicznego dla komasacyi gruntów.

W sprawozdaniu z czynności departamentu II. (pag. 66—67) przedstawił Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wynik obrad ankiety z dnia 22. września 1891 nad projektami ustaw krajowych o komasacyi gruntów rolnych, dzieleniu gruntów wspólnych i uwolnieniu lasów od gruntów obcych. Nawiązując do uchwał rzeczonej ankiety, zwrócił J. E. p. Minister rolnictwa reskryptem z dnia 23. października 1891 l. 15.821/2.410 uwagę c. k. Prezydum Namiestnictwa, że ze względu na prawdopodobieństwo wejścia w życie tych ustaw agrarnych w Galicyi, byłoby już teraz wskazanem zapewnić krajowi na tę ewentualność przynajmniej na początek wystarczający i stosownie wprawiony personal techniczny, ażeby w ten sposób usunięte zostały rozliczne trudności, którychby na niekorzyść poprawności, szybkości i taniości postępowania przy komasacyi gruntów uniknąć nie można, jeżeliby personal geometryczny dopiero w toku prac z niemi musiał się oswajać. Ponieważ pomoc techniczna do przeprowadzania komasacyi ma być w Galicyi, podobnie jak w innych prowincyach, przez kraj, ewentualnie na rachunek interesowanych, dostarczaną, zatem c. k. Prezydyum Namiestnictwa odniosło się z polecenia JE. p. Ministra rolnictwa odezwą z dnia 13. listopada 1891 l. 10.775/pr. do Wydziału krajowego o wydelegowanie do Austryi dolnej, gdzie kilka prac komasacyjnych w rozmaitych stadyach jest w toku, jednego lub dwóch techników, szczególnie zaś ukończonych techników kultury celem zaznajomiania ich z pracami komasacyjnemi, następnie zaś użycia ich tak bezpośrednio do tych prac, jak i do wykształcenia dalszych sił geometrycznych w kraju.

Z uwagi, że kraj nie ma dotychczas do dyspozycyi techników kultury, o których wspomina powołany reskrypt ministeryalny, inżynierowie zaś biura melioracyjnego, którzy ukończyli wydział inżynieryi oraz nabyli potrzebnych wiadomości agronomicznych w akademiach rolniczych, nie mogą być przeznaczeni do komasacyi gruntów, gdyż nieliczny personal tych sił fachowych może zaledwie sprostać zadaniu projektowania i nadzorowania ustawowych przedsiębiorstw melioracyjnych, Wydział krajowy nie mógł na razie uczynić zadość życzeniu JE. p. Ministra rolnictwa. Ażeby jednak przysposobić dla kraju siły geometryczne na wypadek wejścia w życie krajowej ustawy komasacyjnej, uważa Wydział krajowy za potrzebne umożliwić ukończonym uczniom szkół średnich uczęszczanie trzyletniego kursu melioracyjnego w c. k. akademii rolniczej w Wiedniu, który właśnie kształci podobnych techników kultury, następnie zaś ułatwić tymże technikom praktykę przy pracach komasacyjnych i melioracyach lokalnych.

W tym celu pozwala sobie Wydział krajowy zaproponować Wysokiemu Sejmowi wyznaczenie dwóch stypendyów rocznych po 500 zł. dla ukończonych uczniów szkół średnich celem wykształcenia ich na techników komasacyjnych, którzyby przy prowadzeniu tego rodzaju prac oddali krajowi ważne usługi, w czasie zaś wolnym od zajęć przy komasacyi mogli być pomocnymi w ekspozyturach biura melioracyjnego.

Ponieważ stypendya podobne mogą być nadane dopiero z początkiem roku szkolnego 1892—3, zatem Wydział krajowy uprasza Wysoki Sejm o wstawienie do budżetu krajowego na rok 1892 dotacyi odpowiadającej tegorocznemu trzymiesięcznemu okresowi nauki szkolnej, w kwocie 300 zł.

IX. Stan obecny państwowego funduszu melioracyjnego.

Wedle zatwierdzonego przez Radę państwa preliminarza państwowego funduszu melioracyjnego na rok 1891 zaangażowane zostały z tego funduszu następne dalsze kwoty na nowe przedsiębiorstwa:

	Koszt przedsiębiorstwa w zł.	Zasiłek funduszu melioracyjnego w zł.
1. w Austryi dolnej:		
na nawodnienie gruntów w Theresienfeld	24.000	8.000
„ regulacyę rzeki Kamp w gminie Grunddorf	14.500	5.800
„ „ potoku Taschel	20.400	8.160
„ „ Poy	22.000	8.800
2. w Austryi górnej:		
na wał ochronny nad rzeką Salzach w Simling i Ettenau . .	20.000	6.000
3. w Karyntyi: na zabudowanie potoku Steggraben . . .	30.000	15 000
4. w Czechach: na zabudowanie potoków pow. w Rakonic .	343.680	171.840
5. w Styryi: na wykończenie regulacyi rzeki Sau	300.000	90.000
6. w Galicyi: dodatkowy zasiłek na osuszenie bagien Rudnickich	—	10.520
Razem . . .	774.580	324.120
Stan funduszu melioracyjnego w r. 1890	10,857.199	3 991.847
Ogółem . . .	11,631.779	4,315.967

(z wyłączeniem pożyczek i kosztów utrzymania oddziału leśno-technicznego).

Z tego wynosi koszt przedsiębiorstw galicyjskich 2,407.020 zł., udział zaś tych przedsiębiorstw w państwowym funduszu melioracyjnym 787.143 zł., czyli ze względu na zaangażowaną już sumę 4,315.967 zł. 18,14% (w obec 19,35% w r. 1890, a 19,6% w r. 1889).

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi następne wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 19. lutego 1892 l. 54.589 o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

II. Sejm przyznaje na regulacyę rzek niespławnych w myśl uchwały swej z dnia 6. października 1882 w rub. XIII poz. 163. na rok 1892 następne zasiłki:

a) na regulacyę rzeki Soły w powiecie żywieckim (I. rata) . . 2.000 zł.
b) „ Raby między Dobczycami i Winiarami . . 3.000 „
c) „ Raby pod Winiarami, Stadnikami i Gdowem (II. rata) 935 „
d) „ Dunajca między Gołkowicami a Nowym Sączem (V. rata) 2 000 „
e) „ „ między Nowym Sączem a Marcinkowicami (III. rata) 2.530 „
f) „ „ „ „ „ „ (zasiłek dla gminy Chełmiec na pokrycie datku konkurencyjnego) . 861 „
g) „ Dunajca pod Dąbrową, Marcinkowicami i Kurowem (II. rata) . . . . . 3.755 „
h) „ „ pod Tęgoborzem . . . . . 953 „

i)	na regulacyę Dunajca pod Lipiem	1.546	zł.
k)	„ „ między Czchowem a Biskupicami (III. rata) .	1.000	„
l)	„ „ między Melsztynem a Wróblowicami (IV. rata)	1.000	„
m)	„ „ pod Wróblowicami	993	„
n)	„ „ pod Olszynami	1.025	„
o)	„ „ pod Sukmaniem	1.097	„
p)	„ „ pod Wielką wsią	1.220	„
q)	„ „ pod Dąbrówką szczepanowską (II. rata) . .	2.221	„
r)	„ „ pod Błoniem i Zgłobicami (II. rata) . .	2.500	„
s)	„ Popradu pod Cyganowicami	544	„
t)	„ „ pod Biegonicami i Starym Sączem . .	337	„
u)	„ Wisłoki pod Skurową i Przeczycą	3.000	„
v)	„ „ pod Pustynią, Żyrakowem i Straszęcinem .	914	„
w)	„ Wisłoka pod Cieszyną, Wiśniową, Jazową i Kobylem	2.000	„
x)	„ Sanu pod Krzemienną i Jabłonicą	1.000	„
y)	„ „ pod Bartkówką i Bachorzem	2.000	„
z)	„ „ pod Bachowem	3.405	„
aa)	„ Stryja pod Kawczymkątem i Pokrowcami . .	2.000	„
bb)	„ Świcy pod Dubrawką i Mielniczem	2.333	„
cc)	„ Łomnicy pod Perechińskiem (II. rata) . . .	1.000	„
dd)	„ „ pod Chocinem i Podmichalem (II. rata) .	1.500	„
ee)	„ Bystrzycy nadwórniańskiej pod Nazawizowem (II. rata) . .	198	„
ff)	„ „ „ pod Uhornikami i Podłużem	1.681	„
gg)	na premiowanie zasadzania wikliną odsypisk na rzekach podkarpackich	2 000	„
hh)	do rozporządzalności Wydziału krajowego	5.000	„
	ogółem . . .	57.548	zł.

III. Sejm uznaje potrzebę energicznej i przyspieszonej akcyi w sprawie melioracyj rolnych, a w szczególności drenowania i nawodniania gruntów, oraz upoważnia Wydział krajowy, ażeby:

a) rozciągnął ulgi przyznane uchwałą sejmową z dnia 27. września 1882 w sprawie projektowania i wykonania zbiorowych melioracyj gruntowych także na melioracye podejmowane przez poszczególnych właścicieli gruntów, bądź to wyłącznie włościańskich i gminnych, bądź też włościańskich i gminnych łącznie z gruntami dworskimi, bez względu na obszar objętych melioracyą gruntów, jeżeli tych ulg interesowane gminy zażądają;

b) urządził stopniowo 10 ekspozytur biura melioracyjnego w okolicach, gdzie grunta melioracyi potrzebują, przedewszystkiem zaś otworzył z początkiem roku 1893 ekspozyturę tego biura w Kołomyi, tudzież dwom technikom biura centralnego poruczył wyłącznie projektowanie i wykonywanie melioracyj lokalnych we wschodniej części kraju;

c) subwencyonował fabryki rurek drenowych z krajowej dotacyi melioracyjnej i udzielał im pomocy technicznej, zasilał je pożyczkami z krajowego funduszu przemysłowego, oraz wyjednał subwencyonowanie tych fabryk z państwowej dotacyi melioracyjnej;

d) urządził krajowe składy narzędzi drenarskich przy ekspozyturach biura melioracyjnego;

e) zarządził publikacyę doświadczeń zebranych przez biuro melioracyjne w czasie dwunastoletniej działalności tego biura oraz osiągniętych przy tem rezultatów;

f) przyczynił stosowne kroki, aby dla transportu rurek drenowych na kolejach galicyjskich udzielono pod względem taryfy przewozowej jak najdalej idących ulg.

IV. Sejm wyznacza dwa stypendya po 1.000 zł. rocznie na przeciąg lat pięciu dla ukończonych słuchaczów inżynieryi celem wykształcenia ich w technice melioracyjnej i przyzwala na ten cel kredyt na rok 1892 w kwocie 600 zł.

V. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyznał z c. k. skarbu państwa dwa stypendya po 1.000 zł. rocznie na przeciąg lat pięciu dla ukończonych słuchaczów inżynieryi celem wykształcenia ich w technice melioracyjnej.

VI. Sejm wyznacza dwa stypendya po 500 zł. rocznie na przeciąg lat trzech dla ukończonych uczniów szkół średnich, celem wykształcenia ich na techników komasacyjnych i przyzwala na ten cel kredyt na rok 1892 w kwocie 300 zł.

VII. Sejm uchwala załączony ·/. etat osób i płac krajowego biura melioracyjnego, na częściowe zaś przeprowadzenie organizacyi tego biura w myśl przedstawionego przez Wydział krajowy sprawozdania przyzwala na rok 1892 kredyt w kwocie 2.123 zł.

VIII. Sejm uchwala załączone projekty ustaw:

a) o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami;

b) o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Skawy;

c) o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja w powiecie turczańskim.

IX. Sejm przyznaje na rok 1892 tytułem pierwszych rat zasiłków krajowych:

a) na uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami dotacyę w kwocie 17.440 zł.;

b) na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy dotacyę w kwocie 10.394 zł.;

c) na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Stryja w powiecie turczańskim dotacyę w kwocie 2.685 zł.

X. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydatkowania kwot preliminowanych w rubr. XIII. na rok 1892 aż do końca marca 1894 roku, a to według zasad przyjętych przy podobnych rubrykach budżetu państwowego.

Z Rady Wydziału kraj. Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 19. lutego 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 9. czerwca 1891, l. 49.777/90 wystosowanej do Prezydyum c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Z powodu pamiętnej katastrofy powodziowej, jaka w r. 1884. trzy czwarte części Galicyi, bo 53 powiaty nawiedziła, wyrządzając gospodarstwu krajowemu szkodę, obliczoną na 13,734.000 zł., powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 17. października 1884 cały szereg uchwał, mających na celu zabezpieczenie kraju w przyszłości od wylewu rzek w analogiczny sposób, jaki Wysoki Rząd obmyślił dla prowincyj alpejskich po powodzi w r. 1882., a zarazem uchwalił na wniosek ś. p. J. E. Alfreda hr. Potockiego wysłać od Sejmu deputacyę do Najjaśniejszego Pana, złożoną z Marszałka krajowego ś. p. Dra Mikołaja Zyblikiewicza i 5 członków Sejmu, któraby przedłożyła i poleciła ojcowskiemu sercu Najjaśniejszego Pana potrzeby i zamiary dotyczące tej klęski i zapobieżenia powtarzaniu się takich nieszczęść w przyszłości.

Deputacya Sejmu złożyła też u stóp Tronu (w r. 1884. w Budapeszcie) prośbę Reprezentacyi kraju i otrzymała od wielkodusznego Monarchy najłaskawsze przyrzeczenie pomocy państwa w usiłowaniach dla zabezpieczenia kraju od klęsk powodziowych, czemu też dał Wysoki Rząd bezzwłocznie wyraz w przedłożonym Wysokiej Radzie państwa projekcie ustawy przyznającej 60% zasiłek bezzwrotny ze skarbu państwa na przeprowadzenie regulacyi 14 najgroźniejszych galicyjskich rzek karpackich, kosztem 13.300.000 zł. (1,125 alegat do stenogr. prot. Izby posłów IX. sesya).

Jakkolwiek z powodu krótkości czasu wymierzonego dla obrad Wysokiej Rady państwa powyższy projekt rządowy przy schyłku IX. sesyi nie doczekał się parlamentarnego załatwienia, to jednak J. E. Prezydent Ministrów, jako kierownik Ministerstwa spraw wewnętrznych na odnośne zapytanie posła Zeithammera w komisyi dla regulacyi rzek galicyjskich oświadczył, że Wys. Rząd tego swego przedłożenia wcale nie cofa, lecz zastrzega sobie wniesienie podobnego przedłożenia do najbiższej Rady państwa (alegat 1.137 do prot. stenogr. Izby posłów, IX. sesya) a Najjaśniejszy Pan zamykając tę sesyę w Najwyższej mowie tronowej na dniu 22. kwietnia 1885. raczył najłaskawiej zaznaczyć, że podjęta na szerszą skalę regulacya wód szczególnie w Tyrolu i Karyntyi winna być rozszerzoną na inne kraje a mianowicie będzie musiała być przedsięwziętą jak najspieszniej w tak ciężko nawidzanej licznymi wylewami Galicyi, ażeby państwo i kraj ochronić od nieszczęść trwale dających się uczuwać i powstrzymać klęski ciężko przygnębiające ludność. („Um Verheerungen durch Elementarereignisse nach Möglichkeit vorzubeugen, haben Sie das Werk einer umfangreichen Regulirung der Gewässer, insbesondere in Tirol und Kärnten durch die Bewilligung ausgiebiger Staatsbeiträge begonnen — ein Werk, das auch auf andere Länder auszudehnen ist und namentlich in dem durch zahlreiche Ueberschwemmungen so schwer heimgesuchten Galizien ehethunlichst zu unternehmen sein wird, um Staat und Land vor dauernd fühlbaren Calamitäten zu schützen und tief eingreifende Bedrängnisse der Bevölkerung hintanzuhalten").

Jakoż celem uzyskania pewniejszej podstawy dla mającego się wnieść przez Wysoki Rząd nowego projektu ustawy o regulacyi rzek galicyjskich zarządziło c. k. Ministerstwo rolnictwa w r. 1885 pomiary hydrotechniczne galicyjskich rzek karpackich, oraz wypracowanie generalnego projektu regulacyjnego, którego koszta częściowo (60%) pokrył c. k. skarb państwa, resztę zaś w kwocie 31.470 zł. 77 ct. fundusz krajowy.

Objawiając po raz trzeci Swą najłaskawszą życzliwość dla naszego kraju i aprobując powyższe zarządzenia c. k. Rządu, raczył Najjaśniejszy Pan i przy otwarciu X. sesyi Wys. Rady państwa w najwyższej mowie tronowej z d. 26. września 1885 zwrócić uwagę Reprezentacyi państwa na nieodzowność rozpoczęcia nagłych regulacyj rzek w kilku krajach z powodu wylewów a szczególnie w Królestwie Galicyi, kilkakrotnie ciężko dotkniętem takiemi spustoszeniami, zapowiadając zarazem, że c. k. Rząd zajmuje się potrzebnemi badaniami i w miarę ukończenia takowych wniesie do Rady państwa stosowne przedłożenia.

(„Zufolge der Ueberschwemmungen in den letzten Jahren hat sich die Nothwendigkeit der Inangriffnahme von dringenden Flussregulirungen in mehreren Ländern, insbesondere in Meinem wiederholt von solchen Verheerungen schwer betroffenen Königreiche Galizien ergeben. Die Regierung beschäftigt sich mit den erforderlichen Erhebungen und wird Ihnen nach Massgabe ihrer Vollendung die geeigneten Vorlagen übermitteln").

Kraj zatem był napełnionym otuchą, że podjęta w Tyrolu i Karyntyi akcya regulacyjna rozszerzoną będzie na Galicyą a w myśl zapowiedzi Najwyższej mowy tronowej z 26. września 1885 i enuncyacyi J. E. Prezydenta Ministrów, Wys. Rząd po otrzymaniu generalnego projektu regulacyi rzek galicyjskich wystąpi przez Wysoką Radę państwa z ponownem przedłożeniem.

Tymczasem rzeczony projekt techniczny został przedłożonym przez Swietne c. k. Namiestnictwo Wys. c. k. Ministerstwu rolnictwa jeszcze w r. 1886 a mimo że odpowiedzi w r. 1884 tyle lat upłynęło, ile c. k. Rząd potrzebował dla zupełnego przeprowadzenia regulacyi wód w Tyrolu, na którą ustawa z d. 13. marca 1883, Dz. u. p. Nr. 31 przyznała zasiłek bezzwrotny w łącznej sumie 8,382.600 zł., kraj nasz dotychczas daremnie ziszczenia zapowiedzianej regulacyi rzek wyczekuje.

Gdy zaś nadto jeszcze nadeszła prawdziwie przygnębiająca decyzya c. k. Ministerstwa rolnictwa wydana reskryptem z dnia 5. listopada 1889, l. 9.300/1,299 w sprawie regulacyi rzeki Łomnicy, dla której proponowany w pierwotnym projekcie rządowym 60% zasiłek ze skarbu państwa obecnie miałby być zredukowanym do 40% i w dodatku wypłaconym z państwowego funduszu melioracyjnego, zachwianą została cała podstawa zamierzonej akcyi regulacyjnej i nadzieja, że kraj będzie w przyszłości od szkód powodziowych ochronionym.

Przekonaniu temu dała też wyraz komisya gospodarstwa krajowego w załączonem sprawozdaniu (pag. 5, i 6.), Wysoki Sejm zaś w udzielonej Świetnemu Prezydyum odezwą z d. 15. listopada 1890 rezolucyi, wzywającej c. k. Rząd, ażeby w myśl uchwały sejmowej z d. 17. października 1884 przystąpił bezzwłocznie do wykonania systematycznej regulacyi rzek karpackich i zgodnie z przedłożeniem swem, wniesionem w r. 1885, do Rady państwa wyjednał w drodze konstytucyjnej 60% zasiłek państwowy na te regulacye. Zgodnie z tą rezolucyą uchwalił też Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 27. listopada 1890 dwa projekty do ustaw mających na celu regulacyę rzeki Białej z obwałowaniem prawego brzegu Dunajca, tudzież zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Łomnicy, których postanowienia finansowe są identycznie z przedłożeniem c. k. Rządu z r. 1885 i normują udział c. k. skarbu w kosztach w wysokości 60% sum preliminowanych a zarazem powziął na tem samem posiedzeniu uchwałę, wzywającą c. k. Rząd, aby jak najrychlej przeprowadził regulacyę rzeki Dniestru między Żurawnem a Rozwadowem celem umożliwienia najdonioślejszej w kraju melioracyi bagien naddniestrzańskich.

Na powyższą rezolucyę w sprawie regulacyi rzek karpackich po myśli Najwyższych mów tronowych i przedłożenia rządowego z r. 1885 nie otrzymaliśmy dotychczas decyzyi c. k. Rządu; natomiast jednak powzięliśmy z głębokim żalem wiadomość z reskryptów c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 21. listopada 1890, l, 17.207 (intymowanego nam szacowną odezwą z d. 4. grudnia 1890, l. 89.261) i z dnia 26. marca 1891, l. 1168/226 (intymowanego szac. odezwą z d. 2. maja 1891, l 3.327 zł.), że to c. k Ministerstwo w dalszych dwóch specyalnych wypadkach, dotyczących regulacyi Białej i górnego Dniestru, opuszcza znowu stanowisko zajęte przez c. k. Rząd w r. 1885. w sprawie regulacyi rzek karpackich a natomiast z wielką szkodą dla kraju zamierza całą akcyę regulacyjną wtłoczyć w szczupłe ramy państwowego funduszu melioracyjnego, przeznaczonego odnośną ustawą państwową dla zupełnie innej kategoryi robót melioracyjnych, redukując w dodatku pierwotnie przyrzeczony i Wysokiej Radzie państwa proponowany zasiłek 60% z c. k. skarbu państwa na 30%, względnie zaś na 50%, o ile chodzi o wykonanie robót górskich.

Przeciw tym postanowieniom c. k. Ministerstwa roinictwa, które zupełnie odstępują od stanowiska, zajętego w r. 1885 przez J. E. p. Prezydenta Ministrów, pozwalamy sobie przytoczyć następne argumenta rzeczowe.

1. Jak to już w odezwach tutejszych z d. 23. maja 1890, l. 54 843/89 i z d. 19. sierpnia 1890, l, 36.304 w sprawie regulacyi Łomnicy i Białej mieliśmy zaszczyt zaznaczyć, regulacya tych rzek, podobnie jak i innych rzek karpackich, objętych rządowym projektem ustawy z r. 1885, z powodu wielkiej kosztowności i doniosłości wymaga traktowania odmiennego od postanowień państwowej ustawy melioracyjnej z d. 30. czerwca 1884, Dz. u. p. Nr. 116. Ustęp II §. 1. tej ustawy wyraźnie też postanawia, że uregulowanie pomocy państwowej dla tego rodzaju przedsiębiorstw zostaje zastrzeżonem ustawodawstwu, tak też zresztą postąpił w r. 1885 c. k. Rząd, wnosząc osobny projekt ustawy o regulacyi rzek galicyjskich, przyznający na ten cel 60% zasiłek państwowy i tak samo traktował sprawę regulacyi Adygi już po wejściu w życie państwowej ustawy melioracyjnej, czego dowodem ustawa z d. 11. września 1886, Dz. u. p. Nr. 142 zapewniająca zasiłek również 60% w sumie 6,400.000 zł. na tę regulacyę, mającą się wykonać kosztem 10,582.000 zł.

2. Regulacya rzek karpackich, podjęta w ramach państwowej ustawy melioracyjnej nie doczekałaby się należytego i rychłego wykonania. Wedle uchwały bowiem sejmowej z d. 17. października 1884 i przedłożenia rządowego z r. 1885, regulacya ta obejmowałaby z wyłączeniem granicznej Wisły między Białką a Przemszą, która podpada pod przepis §. 4. Najwyższego postanowienia z 30 października 1830 i ma być regulowaną wyłącznie na koszt skarbu państwa (ausschliessend auf Kosten des Staatsärariums)", następne rzeki:

a) dopływy Wisły: 1. Soła, 2. Skawa, 3. Raba, 4. Dunajec z Popradem, 5. Biała, 6. Wisłoka, 7. Wisłok, 8. San.

b) w dorzeczu Dniestru: górny Dniestr od Rozwadowa do Żurawna.

10. Stryj, 11. Świca, 12 Łomnica, 13. Bystrzyca sołotwińska, 14. Bystrzyca nadwórniańska;

c) Wreszcie dwie rzeki karpackie na wschodnich kresach kraju, które już c. k. Rząd częściowo reguluje na terytoryum Bukowiny, a których regulacya po powodzi w r. 1889 stała się nieodzowną, mianowicie 15. Prut z dopływem 16. Czeremosz.

Generalny projekt Świetnego Prezydyum z r. 1886 oblicza koszta regulacyi 13 rzek karpackich (z wyłączeniem granicznej Wisły) okrągło na 16,590.000 zł.; czyli koszt regulacyi jednej rzeki karpackiej przeciętnie na 1.276.000 zł.; ogólny zatem koszt regulacyi wyszczególnionych rzek 16 wynosiłby 20,416.000 zł.: z czego w myśl postanowienia ustępu 1. §. 6. państwowej ustawy melioracyjnej ze względu na wchodzące tu w grę roboty górskie przypadłoby na państwowy fundusz melioracyjny 50% czyli suma 10,208.000 zł.

Dzisiejsza dotacya państwowego funduszu melioracyjnego (500.000 zł. rocznie) wystarczy zaledwie na wykonanie rozpoczętych robót melioracyjnych koło uporządkowania całego systemu wód nizinnych na Powiślu i obwałowanie zostających pod wyłączną pieczą państwa przestrzeni Wisły i jej dopływów, dalej osuszenie bagien w dorzeczu Bugu i Styru, uporządkowanie północnych dopływów Dniestru, wreszcie na tyle ważną dla kraju melioracyę bagien naddniestrzańskich.

O podjęciu zatem regulacyi rzek karpackich przy pomocy państwowego funduszu melioracyjnego mogłaby być w ogóle tylko wówczas mowa, gdyby dotacya tego funduszu została podwyższoną. Wrazie podwojenia dotacyi rocznej tego funduszu i wyznaczenia z tego funduszu rocznej kwoty 130.000 zł. na regulacyę rzek karpackich (odpowiednio do rezolucyi Sejmu z dnia 21. stycznia 1887 domagającej się odpowiedniego, a więc 26%, udziału Galicyi we funduszu melioracyjnym), potrzebnym by był przeciąg czasu 78 lat dla wykonania regulacyi rzek karpackich, przy podwyższeniu dotacyi funduszu melioracyjnego o 250.000 zł., co ze względu na antecedencye państwowej administracyi rolnictwa jest prawdopodobniejszem, termin wykończenia regulacyi tych rzek przedłużył by się o dalszych 78 lat i dosięgnąłby połowy dwudziestego pierwszego wieku t. j. roku 2047.

Jest więc cakiem jasnem, że postanowienie Wysokiego Ministerstwa rolnictwa, zamierzające przeprowadzić regulacyę rzek karpackich przy pomocy państwowego funduszu melioracyjnego, nie może doprowadzić wcale do celu wskazanego w Najwyższych mowach tronowych, tem bardziej, że powyższe obliczenie czasu trwania robót jest zanadto optymistyczne, gdyż pomimo usilnych starań Wydziału krajowego powiodło się dotychczas uzyskać dla kraju z tego funduszu w rzeczywistości tylko 19·35% sumy już w ogóle zaangażowanej (3,99.1847 zł.), podczas gdy do obliczenia przyjęto 26% udział kraju w tym funduszu, a Wysokie Ministerstwo rolnictwa w ostatnim roku nie okazało się skłonnem do udzielenia dalszych zasiłków z funduszu melioracyjnego, odmawiając reskryptem z dnia 20. października 1890 l. 15.237 pomocy dla tak drobnego przedsiębiorstwa melioracyjnego, jak osuszenie bagien łańcucko-jarosławskich, które wymaga datku zaledwie w kwocie 23.790 zł.

Trudno przytem przewidzieć, jakie niekorzystne konsekwencye dla stron interesowanych, oraz państwa i kraja pociągnęłoby za sobą rozłożenie robót na przeciąg czasu 156 lat, to jednak jest pewnem, że znaczna część użytych funduszów przy prowadzeniu robót na tychże rzekach niedostatecznymi środkami zostałaby zmarnowaną, bo zużytą na nieproduktywne wydatki administracyjne i konserwacyjne.

3. Jeżeli Wysoki Rząd po powodzi w r. 1882 w prowincyach alpejskich uznał za potrzebne przyczynić się znacznymi zasiłkami ze skarbu państwa do regulacyi Drawy, Adygi i w ogóle całego systemu rzek i potoków w południowym Tyrolu, które to zasiłki przedstawiają 60 i wyżej 60% sum kosztorysowych, a w dodatku regulacye te w jak najkrótszych terminach przeprowadził, to już same względy słuszności wymagałyby równego traktowania ludniejszych i odznaczających się większą siłą podatkową i zdolnością produkcyi prowincyj północnych, do których zalicza się Galicya. Nadto za takiem traktowaniem Galicyi w myśl Najwyższej mowy tronowej z dnia 22. kwietnia 1885 przemawiają jeszcze następne powody:

a) Okoliczność, że na przestrzeniach wymienionych rzek karpackich, których regulacya jest zamierzoną, od dawna spław się odbywa, wskutek czego Wysokie Ministerstwo spraw wewnętrznych, wskutek uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882 sprawę regulacyi tych rzek przed powodzią w r. 1884 brało już pod rozwagę — że zatem w myśl §. 4. Najwyższego postanowienia z dnia 30. października 1830 znaczne przestrzenie tych rzek powinnyby być uregulowane wyłącznie kosztem skarbu państwa.

b) Trudność pociągnięcia adjacentów do uiszczenia znaczniejszych datków konkurencyjnych, które w razie wykonania robót na podstawie państwowej ustawy melioracyjnej musiałyby

być wymierzone w wyższej stopie procentowej i zanadtoby obciążyły strony interesowane. Trudność tę uznało też Wysokie Ministerstwo spraw wewnętrznych w reskrypcie z dnia 20. marca 1884 l. 966 zakomunikowanym Wydziałowi krajowemu odezwą Świetnego c. k. Prezydyum z dnia 15. czerwca 1884 l. 2.731/pr., gdzie to Wysokie Ministerstwo wyraźnie zaznacza, że regulacya w mowie będących rzek karpackich spóźnioną została przeważnie wskutek niezamożności stron interesowanych;

c) Układ geologiczny Karpat, które się składają przeważnie z trzeciorzędnego piaskowca łatwo wietrzejącego i dostarczającego wszystkim południowym dopływom Wisły i Dniestru oraz Prutu ogromnych ilości żwiru i rumowisk, podczas gdy formacya Alp prsedstawia na większych obszarach skały krystaliczne, stawiające większy opór działaniu wody i atmosferyliów; z czego okazuje się, iż szkodliwość górskich potoków i rzek w Karpatach jest przynajmniej tak wielką, jak w Alpach.

d) Jak to już Wydział krajowy wykazał w sprawozdaniu swojem w przedmiocie akcyi pomocniczej z powodu katastrofy powodziowej w roku 1884 (Alegat 73 do stengr. spraw. Sejmu galic.) na podstawie dat urzędowych śp. c. k. radcy dworu Kajetana Orleckiego, chroniły dawniej Galicyę od nadzwyczajnych katastrof powodziowych dziewicze lasy karpackie, które należały do dóbr koronnych, które jednak w czasach przedkonstytucyjnych przez Wysoki c. k. Rząd w znacznym obszarze 854.770 morgów zostały po bajecznie niskich cenach, bo po cenie $1^{7}/_{10}$ zł. mk. za morg (Czarny Dunajec) do $5^{2}/_{3}$ zł. mk. (Zakopane) sprzedane a następnie przez eksploatatorów zdewastowane. Jak wielką z tego kraj i państwo poniosło szkodę, dowodzi obecnie fakt, że dobra Nadwórna z obszarem 140.047 morgów lasów, sprzedane za sumę 500.000 zł. mk. Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa po znacznem wytrzebieniu lasów odkupuje za sumę około 2,000.000 zł.

Jeżeli więc administracya państwowa rolnictwa przez to przyczyniła się do zwiększenia w kraju klęsk powodziowych, to już z tego samego tytułu kraj słusznie podnieść może pretensyę do naprawienia pogorszonych stosunków wodnych i klimatycznych przez udzielenie takiej samej pomocy, jak to miało miejsce w prowincyach alpejskich.

e) Galicya jako kraj wyłącznie rolniczy, gdzie przemysł fabryczny wcale nie istnieje a zanikający przemysł domowy dopiero ofiarność kraju budzi napowrót do życia, jest z natury rzeczy mniej odporną na klęski elementarne, aniżeli inne prowincye państwa i dlatego doraźna pomoc udzielana po każdorazowej klęsce tak długo będzie bezowocną, dopóki przyczyny tych klęsk nie będą usunięte i podobnie jak w krajach alpejskich państwo nie udzieli wydatnej pomocy na systematyczną regulacyę rzek górskich.

Po naprowadzeniu tych najważniejszych motywów, któreby powinny skłonić administracyę państwa do jak najspieszniejszego podjęcia akcyi regulacyjnej w Galicyi, niech nam wolno będzie wskazać tylko po krótce na rozwiniętą w tym dziale gospodarstwa krajowego czynność państw sąsiednich.

Pomijając Francyę, gdzie mimo klęsk narodowych, poniesionych w r. 1870, a może raczej właśnie dla powetowania tych klęsk przez cały szereg lat poświęcało państwo setki milionów na regulacyę i kanalizacyę wód, oraz melioracyę całego kraju, z którą jednak pod względem gospodarstwa wodnego żadne państwo kontynentalne w porównanie iść nie może, pozwolimy sobie podnieść tylko działalność na tem polu najbliższych państw ościennych.

I tak wedle urzędowego sprawozdania z dziesięcioletniej działalności pruskiej administracyi wodnej (za czas od r. 1880—1881 do roku 1889—1890) wynosiły wydatki na regulacyę wód ogółem 183,133.000 marek, z czego wypada przeciętny nakład rocznie 18,313.300 marek.

Mimo tych wielkich nakładów obracanych na uspławnienie i regulacyę rzek pod zarządem pruskiego Ministerstwa robót publicznych, użyło też państwo (w etacie Ministerswa rolnictwa) znacznych sum na podniesienie produktywności ziemi przez osuszenie i nawodnienie gruntów, regulacyę potoków i ułatwienie kredytu dla melioracyi. Jak zaś postąpiła pruska administracya

rolnictwa w analogicznym wypadku, jak w Galicyi po powodzi w r. 1884, — mianowicie w górnym Szlązku po klęsce nieurodzaju i wylewów w r. 1879, gdzie klęską dotknięte zostały tylko trzy graniczne powiaty (Pszczyna, Rybnik i Lubliniec) z ludnością przeważnie polską (Bevölkerung slavischer Rasse jak się urzędowe sprawozdanie wyraża) dowodzą pruskie ustawy z dnia 3. lutego 1880 i z dnia 23. lutego 1881, tudzież sprawozdanie pruskiego Ministerstwa rolnictwa do Jego Mości Cesarza i Króla, wedle których oprócz doraźnej pomocy przeznaczono ze skarbu państwa sumę 16 (szesnastu) milionów marek na wykonanie osuszeń i nawodnień, regulacyę wód (przeważnie potoków wpadających do Wisły), wykonanie urządzeń spowodowanych komasacyę gruntów (budowę nowych dróg po nych, mostów i przepustów i t. p.), poparcie uprawy roślin i nauki przemysłu domowego, wreszcie na ułatwienie kredytu drobnym właścicielom gruntów.

Równie baczną uwagę poświęcają sprawom budowli wodnych Węgry, gdzie roczne wydatki na ten cel wynoszą pokaźną sumę około trzech milionów zł. (3,234.110 zł., w r. 1889, — 2,812.720 zł. w r. 1890 — a 2,842.021 zł. w r. 1891), a nadto otaczają skuteczną opieką melioracyę gruntów popieraniem spółek wodnych, organizacyą służby kultury krajowej (urzędu inżynieryi melioracyjnej) i kredytu melioracyjnego (art. ust. XXX i XXXI z r. 1889 sankcyonowane dnia 26. czerwca 1889).

A nawet Rosya zwraca swą uwagę na budowle wodne i na melioracyę gruntów, gdyż w niedalekiem sąsiedztwie Galicyi zainicyowała i przeprowadziła od r. 1874 osuszenie 4,000.000 morgów bagien poleskich kosztem 120 milionów rubli.

Tymczasem w naszej połowie Monarchii austro-węgierskiej wedle odnośnych ustaw finansowych wynosiły wydatki na budowle wodne w etacie Ministerstwa spraw wewnętrznych:

w r.	1881	1,913.300 zł.
„	1892	1,921.800 „
„	1883	2,086.600 „
„	1884	2,558.760 „
„	1885	2,655.200 „
„	1886	2,923 110 „
„	1887	3,044.900 „
„	1888	2,960 910 „
„	1889	2,822.700 „
„	1890	2,762.620 „
	czyli przeciętnie	2,564.900 zł.

rocznie, a więc znacznie mniej, aniżeli w drugiej mniejszej i finansowo słabszej połowie Monarchii. Wprawdzie w tem dziesięcioleciu wydało także państwo sumę 15,380.072 zł. w etacie ministerstwa rolnictwa, nakład ten jednak nie jest wynikiem jakiegoś z góry obmyślanego planu regulacyi rzek niespławnych, lecz spowodowany został wyjątkowem udzieleniem pomocy krajom alpejskim z powodu wylewu rzek w r. 1882. na regulacyę wód w Tyrolu, tudzież rzek Adyga i Eisack — skoro zaś roboty powyższe zostaną ukończone, wydatki te zredukują się do rocznej dotacyi funduszu melioracyjnego.

Jeżeli w naszej połowie Monarchii, gdzie z powodu dwóch wielkich pasm gór, Alp i Karpat, stosunki wodne są bardzo niepomyślne, a klęski powodziowe prawie co rok się powtarzają, ten dział administracyi państwowej od którego zależy powodzenie najważniejszej gałęzi produkcyi t. j. rolnictwa, dotychczas tak bardzo był zaniedbanym, to wytłumaczenia tego objawu szukać należy jedynie w dotychczasowych walkach stronniczych i narodowościowych, które nie pozwoliły c. k. Rządowi zaopiekować się należycie temi sprawami, jakby tego interesa wszystkich krajów wymagały. Kraj nasz jednak czerpie otuchę z Najwyższej mowy tronowej, jaką otwarta została bieżąca sesya Wys. Rady państwa na dniu 11. kwietnia r. b., że obecna Rada państwa

idąc za wezwaniem Najjaśniejszego Pana powetuje dotychczasowe zaniedbania na polu ekonomicznem i rozpoczętą w krajach alpejskich akcyę regulacyjną rozszerzy nie tylko na inne prowincye północne, gdzie obok zabezpieczenia od wylewów głównie jest na względzie polepszenie dróg wodnych, lecz przedewszystkiem na Galicyę, gdzie chodzi o najprymitywniejszą obronę życia i mienia ludzkiego przed tak często powtarzającymi się wylewami.

Wydział krajowy nie wątpi, że c. k. Rząd, pomnąc na enuncyacye zawarte w Najwyższych mowach tronowych, uzna obecną chwilę za odpowiednią do ponowienia swego przedłożenia w sprawie regulacyi galicyjskich rzek karpackich tem bardziej, że między innemi sprzyja temu przedłożeniu przywrócenie równowagi w gospodarce państwowej, do czego tak Reprezentacya nasza w Radzie państwa jak i tutejsza ludność opodatkowana nie mało się przyczyniła.

Wydział krajowy ma tedy zaszczyt upraszać najgoręciej Świetne Prezydyum o przedstawienie i jak najsilniejsze poparcie niniejszego pisma u Jego Excellencyi Pana Prezydenta Ministrów, który tak życzliwie raczył zająć się sprawą regulacyi rzek galicyjskich po powodzi w r. 1884. i wyjednanie u Niego:

1. Ażeby raczył wpłynąć na cofnięcie postanowienia Wys. c k. Ministerstwa rolnictwa wydanego w sprawie regulacyi Łomnicy, Białej i Dniestru, oraz wydanie zasadniczej decyzyi po myśli rezolucyi Wysokiego Sejmu z dnia 15. listopada 1890, względem przyznania z c. k. skarbu państwa 60% zasiłku na regulacyę rzek karpackich w miarę uchwalanych przez Sejm odnośnych projektów do ustaw.

2. Ażeby raczył wyjednać Najwyższą sankcyę dla uchwalonych przez Wys. Sejm na posiedzeniu z d. 27. listopada 1890 projektów ustaw o regulacyi rzeki Białej wraz z obwałowaniem prawego brzegu Dunajca, tudzież o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Łomnicy.

3. Ażeby w myśl rezolucyi sejmowej z d. 27. listopada 1890 w sprawie regulacyi górnego Dniestru między Żurawnem a Rozwadowem raczył wspólnie z J. E. p. Ministrem rolnictwa wydać przychylną decyzyę względem rozpoczęcia tej regulacyi w r. 1892. przy pomocy 60% zasiłku państwowego.

Lwów dnia 9. czerwca 1891.

Alegat 2. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 54.589/1891.

Statut

spółki wodnej dla osuszenia bagien Niskich.

§. 1.

Osuszenie bagien w gminach i na obszarach dworskich powiatu niskiego: Nisko z przysiółkami Malce, Moskale, Barce, Warchoły i Podwolina, tudzież Nowosielec i Przędzel ma być wykonanem na podstawie ustawy z dnia 1. lipca 1886 dz. ust. kr. Nr. 63 wedle projektu ułożonego przez administracyę państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym kosztem 20.220 zł. a. w. jako przedsiębiorstwo subwencyonowane z funduszu krajowego do 15. sierpnia 1891 roku.

Do kosztów tego przedsiębiorstwa mają się przyczyniać w myśl §. 3. wspomnianej ustawy krajowej: a) fundusz krajowy bezwrotnym zasiłkiem w wysokości 20% preliminowanych kosztów, b) państwowy fundusz melioracyjny takim samym bezwrotnym zasiłkiem w wysokości 20% kosztów, c) właściciele nieruchomości, położonych w okręgu konkurencyjnym, oznaczonym przez władze administracyjne w wysokości 60% preliminowanych kosztów.

Koszta zarządu i utrzymania wykonać się mających budowli ponoszą właściciele nieruchomości pod c) wspomien w całości,' a to w takim samym stosunku, w jakim datki konkurencyjne na nich celem pokrycia kosztów osuszenia bagien niskich rozrepartowane będą.

§. 2.

Dla wykonania osuszenia wspomianych bagien, rozłożenia datków konkurencyjnych w §. 1 ustęp c) wspomianych, rozłożenia datków na pokrycie kosztów zarządu i późniejszego utrzymania, ściągnięcia tych datków i dla konserwacyi wykonanych budowli wodnych zawiązuje się na podstawie §. 45. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 (Dz. ust kraj. Nr. 38.) spółka wodna, która nosi nazwę „Spółka wodna dla osuszenia bagien niskich i ma siedzibę w Nisku.

§. 3.

Członkami spółki wodnej są każdorazowi właściciele gruntów, budynków i zakładów położonych w oznaczonym przez władze administracyjne okręgu konkurencyjnym, wyszczczególnione w katastrze konkurencyjnym, w następujących 3 gminach i obszarach dworskich powiatu niskiego a mianowicie:

1. w Nisku z przysiółkami Malce, Moskale, Barce, Warchoły i Podwolinie,
2. w Nowosielcu,
3. w Przędzelu.

Zobowiązania wypływające z uczestnictwa w spółce są ciężarem gruntowym i mają do wysokości trzechletnich zaległości pierwszeństwo przed wszystkimi innymi ciężarami rzeczowymi bezpośrednio po podatkach państwowych i należytościach publicznych, a gasną tylko wtedy, gdy gruut obciążony zgodnie z przepisami ze spółki wydzielony zostanie.

Kto nabywa grunt, należący do związku spółki, staje się członkiem takowej i jest obowiązany do prestacyj wypływających z tego powodu.

§. 4.

Za miarę do rozłożenia datków konkurencyjnych w §. 1. c) wspomnianych i datków na pokrycie kosztów zarządu a następnie konserwacyi przyjmuje się stosownie do postanowień §. 65. i 66. ust. wodnej.

a) zaszacowanie gruntów interesowanych podług klas katastralnych, b) stopień narażenia nieruchomości na zabagnienie i wylew.

§. 5.

Narażenie nieruchomości stopniuje się na 3 klasy, a mianowicie grunta podlegające zwykle zabagnieniu i wylewom wód zwyczajnych wliczają się do okręgu i katastru konkurencyjnego w całej ich powierzchni, grunta zaś narażone na zabagnienie przy nadzwyczajnych wylewach w $^1/_3$ części obszaru.

§. 6.

W zastosowaniu powyższych postanowień §. 4. i 5. statutu ustanowią się dla wymiaru datków konkurencyjnych stron interesowanych 3 klasy konkurencyjne a mianowicie należeć mają:

a) do 1-szej klasy konkurencyjnej:

1. role zaszacowane do 8 i 7 klasy katastralnej z wyjątkiem gruntów szczeropaństwowych, 2. łąki zaszacowane do 6 klasy katastralnej z wyjątkiem łąk szczeropaństwowych, 3. pastwiska zaszacowane do 7 i 6 klasy katastralnej, 4. lasy zaszacowane do 6 i 5 klasy katastralnej, 5. moczary względnie gleby gruntów otaczających zaszacowane od 6 do 1 klasy katastralnej;

b) do II-giej klasy konkurencyjnej:

1. role zaszacowane do 6 i 5 klasy katastralnej, 2. łąki zaszacowane do 5 i 4 klasy katastralnej, 3. pastwiska zaszacowane do 5 i 4 klasy katastralnej, 4. lasy zaszacowane do 4 i 5 klasy katastralnej, 5. moczary względnie gleby gruntów otaczających zaszacowane do 8 i 7 klasy katastralnej;

c) do III-ciej klasy katastralnej,

1. role zaszacowane od 4 do 1 klasy katastralnej, tudzież role szczeropaństwowe w klasie 8 i 7 katastralnej niewliczone do 1 klasy konkurencyjnej, 2. łąki oszacowane od 3 do 1 klasy katastralnej, tudzież łąki szczeropaństwowe w klasie 6 katastralnej niewliczone do I. klasy konkurencyjnej, 3. ogrody zaszacowane od 4 do 1 klasy katastralnej, 4. pastwiska zaszacowane od 3 do 1 klasy katastralnej, 5. lasy zaszacowane od 2 do 1 klasy katastralnej, 6. grunta podbudowlane.

§. 7.

Wysokość datku konkurencyjnego dla każdego morga gruntów interesowanych w meloracyi oznacza się 1 zł dla I klasy konkurencyjnej w §. 6. wspomnianej, 1 zł. 50 ct. dla II. klasy a 3 zł. 50 ct. dla III klasy konkurencyjnej a to stosownie, która klasa największą korzyść z meloracyi odniesie.

§. 8.

Spółkę zastępuje Wydział, którego wybór ma się odbywać przez wybranych w tym celu wyborców.

§. 9.

Liczbę wyborców powołanych do wyboru Wydziału spółki wodnej ustanawia się na 30. Z tej liczby wypada 18 na obszary dworskie, a mianowicie na Nisko i Nowosielec 17 i na Przędzel 1. Resztę zaś w liczbie 12 rozdziela się na posiadłości włościańskie w ten sposób, że uczestnicy spółki z gminy Nisko wraz z powyższemi przysiółkami wybierać mają 5, z gminy Nowosielca 6 i z gminy Przędzela 1 wyborcę.

§. 10.

Na 14 dni przed wyborem wyborców zarządzi c. k. Starostwo wyłożenie przez siebie sporządzonego spisu członków spółki wodnej z każdej gminy w dotyczącej gminie do wolnego przeglądu w kancelaryi gminnej i uwiadomi o tem interesowanych przez Zwierzchność gminną w sposób w gminie używany z wyznaczeniem 3 dniowego terminu do wnoszenia reklamacyj. Wniesione reklamacye tyczące się prawa wyborczego rozstrzyga c. k. Starostwo.

Wybór wyborców ma się odbywać w poszczególnych gminach na dniu i miejscu, oznaczonym przez c. k. Starostwo i podanym w sposób w gminie używany na 8 dni przed wyborem do wiadomości interesowanych. Wyborami kieruje delegat c. k. Starostwa.

§. 11.

Wyborcy z gmin mają być wybierani absolutną większością głosów. Stosunek głosów przy pierwszych wyborach oblicza się według obszaru gruntu położonego w okręgu konkurencyjnym a to w ten sposób, że posiadanie gruntu do 500□ sążni uprawnia do jednego głosu, po-

siadanie zaś większego jak 500□ sążni gruntu uprawnia do tylu głosów, ile razy cały obszar posiadanego gruntu w okręgu konkurencyjnym położonego jest podzielny przez 500□ sążni.

Przy następnych wyborach ma być stosunek głosów obliczony według wysokości opłacanego datku konkurencyjnego 5 zł. uprownia do jednego głosu, jeżeli zaś członek spółki opłaca więcej jak 5 zł. datku konkurencyjnego, to ilość kwot po 5 zł. opłacanego datku konkurencyjnego uprawnia do tyluż głosów. Jeżeliby przy pierwszym głosowaniu nie uzyskano absolutnej większości głosów, natenczas rozstrzygnie wybór ściślejszy, a w razie równości głosów los wyciągnięty przez delegata Starostwa.

§. 12.

Prawo wyboru wyborców z mniejszej posiadłości może być wykonane osobiście lub przez pełnomocników, którzy niekoniecznie muszą być członkami spółki.

Pełnomocnik może oprócz własnego, wykonywać jeszcze prawo wyboru w imieniu trzech członków spółki Kobiety, osoby niewłasnowolne, fundusze publiczne, korporacye i towarzystwa wykonują prawo wyboru po myśli postanowień §§. 4, 5. i 6. gminnej ordynacyi wyborczej z 12. sierpnia 1866 Dz. u. kr. Nr. 19 Wykonywanie prawa wyboru odbywa się ustnie lub pisemnie wedle przepisów wyż powołanej gminnej ordynacyi wyborczej. Co do biernego prawa wyboru obowiązują przepisy gminnej ordynacyi wyborczej.

§. 13.

Zażalenia i protesty przeciw postępowaniu przy wyborach wyborców są tylko do 3 dni po dokonanym wyborze dopuszczalne i mogą być do Starostwa wnoszone. Wniesione zażalenia i protesty przedłoży Starostwo wraz z swojem sprawozdaniem i aktami wyborczymi do 3 dni c. k Namiestnictwu, które takowe ostatecznie rozstrzygnie.

§. 14.

Skoro wybory wyborców prawomocnie przeprowadzone zostaną, należy zarządzić wybór Wydziału spółki.

Wydział spółki stanowi stałą reprezentacyę spółki do zarządu spółki i załatwiania jej spraw i ma swoją siedzibę w Nisku. Wydział spółki składa się ze siedmiu członków i tyluż zastępów i ma być wybieranym przez wyborców z obszarów dworskich, którzy mogą brać udział w wyborze przez pełnomocników jak i przez wyborców z mniejszych posiadłości w dwóch grupach, a mianowicie wyborcy z obszarów dworskich wybierają w jednej grupie 4 członków Wydziału i tyluż zastępców, zaś wyborcy z mniejszych posiadłości wybierają w drugiej grupie 3 członków Wydziału i tyluż zastępców.

Głosowanie tak na członków Wydziału, jako też ich zastępców odbywa się kartkami. Do ważności wyboru wymaga się absolutnej większości głosów w grupie mniejszych posiadłości według głów, w grupie zaś obszarów dworskich wedle ilości reprezentowanych wyborców (oznaczonej §. 9. statutu) obliczyć się mającej.

Jeżeliby przy pierwszym wyborze nie uzyskano absolutnej większości głosów, natenczas rozstrzygnie wybór ściślejszy, przy równości zaś głosów los.

Jeżeliby zaś członkowie spółki, w której z gmin w §. 3. niniejszego statutu wymienionych, od wyboru wyborców dla wyboru Wydziału spółki wodnej z w zupełności się uchylili, lub gdyby wybrani wyborcy w wyborze Wydziału spółki z jakiegobądź powodu udziału brać nie chcieli, natenczas dokonują wyboru członków Wydziału z grupy mniejszych posiadłości w pełnej liczbie §. 9. statutu oznaczonej ci wyborcy z grupy mniejszych posiadłości, którzy do aktu wyborczego przystąpią bez względu na ich ilość.

Gdyby zaś członkowie spółki z mniejszych posiadłości we wszystkich gminach od wyboru wyborców dla wyboru Wydziału spółki się uchylili, lub gdyby żaden z wybranych wyborców w wyborze członków Wydziału z grupy mniejszych posiadłości udziału wziąć nie chciał, natenczas wybiorą wyborcy z grupy obszarów dworskich wszystkich 7 członków Wydziału.

W miejsce członka Wydziału, który wskutek trwałej lub dłuższy czas trwającej przeszkody nie mógłby brać udziału w czynnościach Wydziału, wstępuje do Wydziału w pierwszym wypadku stale, w drugim zaś na czas trwania przeszkody ten zastępca, który w dotyczącej grupie największą ilością głosów wybrany został, a jeżeli kilku zastępców równą ilością głosów wybranych zostało, ten z nich, na którego los padnie Zastępców w miarę powyższych postanowień powołuje przewodniczący spółki.

§. 15.

Członkami Wydziału spółki lub ich zastępcami mogą być wybrane nie tylko takie osoby, które po myśli postanowień §. 12. niniejszego statutu mają prawo czynnego i biernego wyboru — ale i osoby, które do spółki wodnej nie należą.

§. 16.

Badanie aktu wyborczego Wydziału spółki jest rzeczą tego Wydziału i przeciw jego orzeczeniu nie ma odwołania.

§. 17.

Członkowie Wydziału spółki i ich zastępcy mają być wybierani pierwszy raz na przeciąg jednego roku, po upływie zaś tego na przeciąg lat 3.

§. 18.

Członkowie Wydziału spółki nie pobierają za pełnienie swego urzędowania żadnego stałego wynagrodzenia, mogą jednakże żądać od spółki zwrotu kosztów podróży i rzeczywistych wydatków w interesie spółki poniesionych w wysokości przez walne zgromadzenie członków spółki ustanowić się mającej.

§. 19.

Członkowie Wydziału wybierają z pośród siebie bezwzględną większością głosów podług głów obliczyć się mającą przewodniczącego. Jeżeliby przy tym wyborze nie uzyskano absolutnej większości głosów, rozstrzyga wybór ściślejszy, przy równości zaś głosów los.

W ten sam sposób wybiera Wydział z swego grona zastępcę przewodniczącego.

Tak wybór przewodniczącego, jakoteż jego zastępcy ma być bezzwłocznie podany do wiadomości Starostwa i Wydziału krajowego i wpisany w księgę wodną.

§. 20

Wybory Wydziału, jakoteż wybory przewodniczącego Wydziału i jego zastępcy odbywają się w Nisku w miejscu i czasie oznaczonym przez Starostwo i podanym do wiadomości wyborców względnie członków Wydziału. Wybory przeprowadza delegat Starostwa.

§. 21.

Przewodniczący: 1. zastępuje spółkę na zewnątrz; 2. przewodniczy na posiedzeniach Wydziału i walnych zgromadzeniach członków spółki, które zwołuje; 3. jest wykonawcą uchwał Wydziału spółki i walnych zgromadzeń; 4 znosi się bezpośrednio z władzami państwowemi i krajowemi; 5. wygotowuje pisemne uchwały Wydziału i wystawia dokumenta w imieniu spółki

do których ważności jednakże potrzeba aby były podpisane przez przewodniczącego i dwóch członków Wydziału. 6. Zawiera umowy i ugody z przedsiębiorcami, o ile wartość tychże kwoty 200 zł. nie przenosi, o ile zaś kwota powyższa miałaby być przekroczoną, potrzebną jest do ważności tych umów lub ugód uchwała Wydziału spółki; 7. prowadzi i utrzymuje kasę spółki i jest za nią odpowiedzialnym. Gdyby zaś prowadzenie kasy przez Wydział spółki komu innemu było poruczonem, asygnuje wypłaty z kasy i dozoruje jej prowadzenie. W tym drugim jednak wypadku są członkowie Wydziału in solidum za kasę odpowiedzialnymi. 8. Wykazuje corocznie zaległe datki konkurencyjne członków spółki wodnej co 14 dni po płatności takowych do ściągnięcia ich w drodze egzekucyi politycznej c. k Starostwu w Nisku. 9. Nadzoruje urzędników i sługi spółki wodnej i nakłada na nich w razie potrzeby grzywny pieniężne, a w razach niecierpiących zwłoki suspenduje urzędników i oddala sługi. 10. Czuwa nad ogólnym postępem robót.

Zastępca przewodniczącego zastępuje go w razie przeszkody i wchodzi w takim razie we wszystkie prawa i atrybucye tegoż. Przewodniczący i tegoż zastępca urzęduje bezpłatnie, mogą jednakże od spółki żądać zwrotu kosztów podróży i rzeczywistych wydatków, w interesie spółki poniesionych w wysokości przez ogólne zgromadzenie członków spółki ustanowić się mającej.

§. 22.

Wydział spółki odbywa swe posiedzenia w miarę potrzeby.

Posiedzenia zwołuje przewodniczący a w razie przeszkody tegoż zastępca.

Tak Rządowi jak i Wydziałowi krajowemu przysługuje prawo brania udziału w posiedzeniach Wydziału spółki przez swych delegatów z głosem stanowczym.

Oprócz wspomnianych delegatów mają prawo brania udziału w posiedzeniach Wydziału spółki także technicy rządowi i Wydziału krajowego wyznaczeni do kontroli technicznej wykonywanych robót z głosem doradczym. W celu umożliwienia tak delegatom jakoteż technikom rządowym i Wydziału krajowego wzięcia udziału w posiedzeniach Wydziału, ma ich przewodniczący względnie tegoż zastępca o terminie każdorazowego posiedzenia wcześnie uwiadomić.

Przewodniczący musi zwołać posiedzenie Wydziału w przeciągu dni 8, jeżeli tego zażąda trzecia część Wydziału, delegat władzy politycznej lub Wydziału krajowego.

Gdyby przewodniczący a względnie tegoż zastępca pomimo żądania trzeciej części członków Wydziału, delegata władzy politycznej lub delegata Wydziału krajowego posiedzenia Wydziału nie zwołał, będzie takowe zwołane przez c. k. Starostwo w Nisku.

Posiedzenie Wydziału, które nie zostało w jeden z powyższych sposobów zwołane, jest bezprawne a powzięte na takiem posiedzeniu uchwały są nieważne. Na posiedzeniach zwołanych przez c. k. Starostę przewodniczy w razie wzbraniania się przewodniczącego lub tegoż zastępcy wybranego w myśl §. 19. niniejszego statutu przed objęciem przewodnictwa, ten członek Wydziału, którego obecni na posiedzeniu członkowie Wydziału ad hoc wybiorą.

§. 23.

Do ważności uchwał Wydziału spółki, zwołanego na posiedzenie w jeden z powyższych sposobów potrzebną jest obecność przynajmniej 3 członków względnie zastępców, zaś w razie zwołania posiedzenia przez przewodniczącego lub zastępcę tegoż obecność przewodniczącego lub jego zastępcy. Przewodniczący głosuje tylko w razie równości głosów i rozstrzyga w tym wypadku swym głosem. Gdyby potrzebna do ważności uchwał ilość członków Wydziału na posiedzenie nie przybyła, ma być zwołane drugie posiedzenie z tym samym porządkiem dziennym, a na tem posiedzeniu mogą być powzięte uchwały bez względu na ilość obecnych członków względnie zastępców.

§. 24.

Uchwały Wydziału spółki, przeciw którym oświadczyli się delegaci Rządu i Wydziału krajowego lub też tylko jeden z nich, muszą być przed wykonaniem przedłożone c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia, jeżeli obaj lub jeden z delegatów tego ze względu na ważność powziętej uchwały zażąda.

Wydział spółki obowiązany będzie zastosować się do wydanej w tej mierze decyzyi c. k. Namiestnictwa.

§. 25.

Zapadłe uchwały Wydziału spółki mają być bezwłocznie podane do wiadomości Starostwa i Wydziału krajowego a oprócz tego mają być wpisywane do protokołu, który winni podpisywać przewodniczący i dwóch członków Wydziału.

Każdemu z członków spółki przysługuje prawo wglądania w te protokoły uchwał.

§. 26.

Do obowiązków i zakresu działania Wydziału spółki należy:

1. Rozkład datków konkurencyjnych na pokrycie kosztów melioracyi i kosztów zarządu i następnej konserwacyi wykonanych budowli wodnych na podstawie miary ustanowionej niniejszym statutem, ewentualnie z przybraniem znawców i zawiadomienie o wyniku tej czynności interesowanych z równoczesnem wezwaniem ich do zapłaty. Odnośne uwiadomienia i wezwania do zapłaty będą interesowanym stronom przez c. k. Starostwo w Nisku doręczane.

Zarzuty wniesione przeciw rozkładowi datków konkurencyjnych, rozstrzyga wspomniane c k. Starostwo na podstawie zdania znawców.

2. Ściąganie datków konkurencyjnych po myśli postanowień §. 4. ustawy z dnia 1. lipca 1886. Dz. u. kr. Nr. 63.

3. Utrzymywanie w ewidencyi katastru konkurencyjnego.

4. Prowadzenie budowy z zastosowaniem się do projektu i sumy kosztorysowej w §. 1. niniejszego statutu wspomnianych i z zastosowaniem się co do sposobu prowadzenia budowy do postanowień w następnych paragrafach zawartych.

5. Uchwalanie rocznego budżetu robót melioracyjnych i kosztów zarządu a następnie kosztów konserwacyi wykonanych robót.

6. Przedkładanie po upływie każdorocznego okresu budowy Wydziałowi krajowemu do rocznego sprawozdania z czynności budowlanej z podaniem rezultatów i innych ważniejszych spostrzeżeń do budowy.

7. Zestawianie i przedkładanie sprawdzonych przez ogólne zgromadzenie rachunków rocznych wraz z dokumentami rachunkowymi Wydziałowi krajowemu z końcem każdego roku.

8. Przedkładanie Wydziałowi krajowemu z końcem każdego roku preliminiarza i programu robót na rok przyszły.

9. Uchwalanie co do zawarcia umów i ugód z przedsiębiorcami, których wartość kwotę 200 zł. w. a. przenosi.

10. Uchwały co do wszczęcia dalszego prowadzenia lub odstąpienia od wszczętych procesów.

11. Uchwały co do kupna gruntów, budynków i zakładów potrzebnych do przeprowadzenia robót melioracyjnych.

12. Uchwały co do ewentualnie jako potrzebne okazać się mających zmian w projekcie technicznym.

13. Odbiór materyałów.

14. Przyjmowanie potrzebnego personalu pomocniczego i sług za zezwoleniem Wydziału krajowego w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, ustanawianie dla tego personalu płac i oddalanie personalu pomocniczego i sług.

15. Wydanie instrukcyi i regulaminu dla personalu pemocniczego i sług.

16. Szkontrowanie kasy spółkowej.

17. Przygotowanie sprawozdania z całorocznej czynności i wniosków dla ogólnego zgromadznia członków spółki wodnej i przedkładania takowych ogólnemu zgromadzeniu.

18. Przekonywanie się każdego czasu o postępie i jakości robót melioracyjnych.

19. Branie udziału przez swego delegata w czynnościach corocznych komisyj kolaudacyjnych przez Wydział krajowy wspólnie z c. k. Namiestnictwem delegowanych.

20. Rozstrzyganie sporów między członkami spółki ze stosunku spółki wypływających i między członkami spółki a spółką z pozostawieniem wolności odwołania się do ogólnego zgromadzenia.

§. 27.

Prowadzenie budowy porusza Wydział spółki wodnej powołanemu przez siebie kierownikowi technicznemu oraz techniczuym organom pomocniczym.

§. 28.

W razie, gdyby w czasie budowy okazała się potrzeba zmiany w projekcie służącym za podstawę melioracyi lub też strony interesowane tej zmiany zażądały, winien kierownik budowy przedłożyć odpowiedni wniosek Wydziałowi spółki, który takowy z własną uchwałą przedłoży Wydziałowi krajowemu celem wspólnej narady nad takowym wraz z c. k. Namiestnictwem, a w razie potrzeby dla zbadania sprawy na miejscu, a następnie ostatecznego załatwienia wniosku.

§. 29.

Wykonanie budowy ma się odbywać z reguły w zarządzie własnym a przedewszystkiem za wynagrodzeniem od wymiaru.

Częściowe roboty może oddać Wydział spółki na wniosek kierownika budowy w przedsiębiorstwo w drodze akordów na podstawie cen jednostkowych. W razie gdyby potrzebne ceny jednostkowe nie były podane w kosztorysie, winny być takowe przedstawione przez Wydział spółki do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem.

§. 30.

Dla uwidocznienia postępu budowy ma być prowadzony dziennik budowy, na podstawie którego kierownik budowy z końcem każdego miesiąca za pośrednictwem Wydziału spółki przedkłada Wydziałowi krajowemu sumaryczne sprawozdanie o każdomiesięcznym postępie budowy, które następnie ma być udzielonym c. k. Namiestnictwu.

§. 31.

Do kontroli wykonywanych robót melioracyjnych tak pod względem jakości jakoteż i kosztów przeznacza Wydział krajowy i Namiestnictwo własnych techników, którzy każdego czasu czy to wspólnie, czy każdy z osobna mają prawo przekonywać się na miejscu o postępie jakości i cenach robót. Mają oni także prawo stosownie do postanowień §. 22. niniejszego statutu do brania udziału w obradach Wydziału spółki z głosem doradczym.

§. 32.

Z końcem każdorocznego okresu budowy, winien Wydział spółki prosić o kolaudacyę wykonywanych robót, którą bezzwłocznie zarządza Wydział krajowy wspólnie z c. k. Namie-

stnictwem za pośrednictwem własnych organów technicznych. Koszta kolaudacyi zarówno jak kontroli robót przez techników rządowych i krajowych pokrywa fundusz budowy.

Protokół kolaudacyjny przedkłada się Wydziałowi krajowemu, który udziela takowy za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa do wiadomości c. k. Ministerstwu rolnictwa.

§. 33.

W pierwszych dniach grudnia każdego roku winien przewodniczący Wydziału spółki. względnie tegoż zastępca zwołać zwyczajne ogólne zgromadzenie członków spółki do Niska, Oprócz tego może być zwołane nadzwyczajne ogólne zgromadzenie w razie potrzeby lub na żądanie Wydziału spółki, albo też na żądanie połowy członków spółki lub w końcu na żądanie delegatów Rządu i Wydziału krajowego lub jednego z nich.

Gdyby przewodniczący Wydziału względnie jego zastępca wzbraniał się zwołać zwyczajne lub nadzwyczajne ogólne zgromadzenie członków spółki, mają być analogicznie zastosowane postanowienia §. 22. niniejszego statutu.

§. 34.

Ogólne zgromadzenie członkow spółki, na którem przewodniczący Wydziału spółki, względnie jego zastępca przewodniczy, składa się z wyborców powołanych w myśl §. 9. niniejszego statutu do wyboru Wydziału spółki, których mandaty tak długo trwają, jak długo trwa peryod urzędowania Wydziału spółki w myśl §. 17. niniejszego statutu unormowany.

§. 35.

Do ważności uchwał ogólnego zgromadzenia potrzebna jest obecność więcej niż połowy wyborców w poprzednim paragrafie wspomnianych i absolutna większość głosów w sposób §. 14 oznaczony obliczyć się mająca.

§. 36.

Jeżeliby na wezwanie przewodniczącego Wydziału spółki, względnie tegoż zastępcy nie zebrał się dostateczny komplet i z tego powodu musiałoby być zwołanem powtórnie ogólne-zgromadzenie, natenczas uchwały na tem drugiem zgromadzeniu zapadłe będą miały moc obowiązującą bez względu na ilość obecnych.

§. 37.

W ogólnych zwyczajnych, jakoteż nadzwyczajnych zgromadzeniach członków spółki mają prawo brania udziału delegaci Rządu jako też Wydziału krajowego z głosem stanowczym, ustanowieni zaś do kontroli technicznej technicy rządowi i krajowi z głosem doradczym. Delegatom Rządu i Wydziału krajowego przysługuje nadto prawo sprzeciwienia się uchwałom ogólnego zgromadzenia ze skutkami w §. 24. niniejszego statutu omównionymi.

§. 38.

Do zakresu działania ogólnego zgromadzenia należy:

1. wybór członków Wydziału i zastępców tychże i usuwanie ich po myśli postanowień §. 41. niniejszego statutu;

2. przyjmowanie do wiadomości sprawozdań Wydziału spółki z całorocznej czynności, postępu robót, budżetu, preliminarza i programu robót na rok następny.

3. Sprawdzanie rachunków i udzielanie absolutoryum Wydziałowi spółki.

4. Uchwały co do wysokości zwrotu kosztów podróży i rzeczywistych wydatków w interesie spółki poniesiouych przez przewodniczącego i członków Wydziału spółki.

5. Uchwały co do zmiany statutów na wniosek Wydziału spółki.

6. Rozstrzyganie sporów wzajemnych między członkami spółki ze stosunku spółki wypływających i między członkami spółki a spółką w razie odwołania się od rozstrzygnięcia przez Wydział spółki.

7. Uchwały co do pokrycia datków konkurencyjnych na strony przydających za pomocą operacyi kredytowej pod warunkami przepisanymi ustawą z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116.

8. Uchwały co do sprzedaży gruntów lub budynków i zakładów własnością spółki wodnej będących.

§. 39.

Uchwały ogólnego zgromadzenia członków spółki wodnej wpisane być mają w osobną księgę uchwał i podpisane przez przewodniczącego względnie zastępcę jego i dwóch członków spółki, a nadto w odpisach udzielone do wiadomości c. k. Starostwa w Nisku i Wydziału krajowego.

§. 40.

Gdyby ogólne zgromadzenie członków spółki wodnej powzięło uchwały sprzeczne z postanowieniami ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. ust. kr. Nr. 38., ustawy o osuszeniu bagien Niskich z dnia 1. lipca 1886 dz. u. p. Nr. 63. lub niniejszego statutu, a przewodniczący Wydziału względnie jego zastępca nie odmówił wykonania tych uchwał, natenczas c. k. Starostwo w Nisku będzie miało prawo zakazania wykonania tych uchwał aż do czasu, dopóki c. k. Namiestnictwo analogiczne do postanowień §. 24. niniejszego statutu nie orzeknie czy uchwała może być wykonaną lub nie.

§. 41.

Gdyby Wydział spółki przed osiągnięciem celu spółki w §. 1. niniejszego statutu unormowanego nie wykonywał ciążących na nim obowiązków, lub takowe ze szkodą przedsiębiorstwa i interesowanych stron wypełniał, a ogólne zgromadzenie członków spółki czy to zwyczajne czy nadzwyczajne wzbraniało się na odnośny wniosek delegatów Rządu i Wydziału krajowego Wydział ten usunąć i nowy Wydział wybrać, natenczas rozpisze c. k. Starostwo nowe wybory wyborców celem wyboru nowego Wydziału po myśli postanowień §§. 9—15. niniejszego statutu, a tymczasowo aż do ukonstytuowania się nowego Wydziału obejmą delegaci Rządu i Wydziału krajowego zarząd sprawami spółki.

Gdyby zaś i ten środek do celu nie doprowadził obejmą wspomnieni delegaci stały zarząd spraw spółki aż do ukończenia przedsiębiorstwa.

§. 42.

Spory wzajemne między członkami spółki ze stosunku spółki wypływające, jakoteż spory między członkami spółki a spółką jako taką, o ile tak jedne jak i drugie nie mają za przedmiot prawa własności i inne prawa rzeczowe, rostrzyga Wydział spółki a w dalszym odwołaniu ogólne zgromadzenia członków spółki.

§. 43.

Po ukończeniu budowy wyda c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym stosowne zarządzenie dla zabezpieczenia utrzymania wykonanych budowli po myśli §. 5. w związku z §. 3. ustawy z dnia 1. lipca 1886 Dz. ust. kraj. Nr. 63.

§. 44.

Zmiany tego statutu uchwalone na wniosek Wydziału spółki przez ogólne zgromadzenie członków spółki wejdą w życie po zatwierdzeniu ich przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

§. 45.

Statut niniejszy obowiązywać zacznie po zatwierdzeniu go przez c. k. Namiestnictwo.

L. 68.897. — Niniejszy statut uchwalony przez większość spółki wodnej zatwierdza się w całej osnowie. Z c. k. Namiestnictwa. Lwów, dnia 24. września 1890. W zastępstwie: *Łoś*, w. r.

Alegat 3. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 54.589/91.

Statut

spółki wodnej dla osuszenia bagien Oleskich.

§. 1.

Osuszenie bagien w gminach i na obszarach dworskich powiatu brodzkiego i złoczowskiego: Chwatów, Zahorce, Olesko, Konty, Czyżki, Juśkowice, Sokołówka, Łabacz, Rażniów i Turze ma być wykonane w ciągu lat dwóch na podstawie ustawy krajowej z dnia 10. czerwca 1888 Dz. u. i rozp. kr. Nr. 71. według projektu Wydziału krajowego z r. 1886. kosztem nie przekraczającym sumy 40.000 zł. jako przedsiębiorstwo subwencyonowane z funduszu krajowego.

Do pokrycia kosztów tej melioracyi mają się przyczyniać w myśl §. 3. powołanej ustawy krajowej:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości 20% preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny takim samym bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości 20% kosztów;

c) właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym, oznaczonym przez władze administracyjne w wysokości 60% preliminowanych kosztów.

Koszta zarządu i utrzymania wykonać się mających budowli ponoszą wyłącznie właściciele nieruchomości i zakładów pod c) wymienieni a to w takim samym stosunku, w jakim rozrepartowane będą na nich datki konkurencyjne celem pokrycia kosztów osuszenia bagien Oleskich.

§. 2.

Dla wykonania osuszenia wspomnianych bagien, rozłożenia datków konkurencyjnych w §. 1. ustęp c) wymienionych, rozłożenia datków na pokrycie kosztów zarządu i późniejszego

utrzymania, ściągnięcia tych datków i dla konserwacyi wykonanych budowli zawiązuje się na podstawie §. 45. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38 spółka wodna, która nosi nazwę „Spółka wodna dla osuszenia bagien Oleskich“ i ma swoją siedzibę w Olesku.

§. 3.

Członkami spółki wodnej są każdorazowi właściciele gruntów, budynków i zakładów, położonych w oznaczonym przez władze administracyjne okręgu konkurencyjnym i wyszczególnionych w katastrze konkurencyjnym w następujących gminach i obszarach dworskich powiatu:

1. Złoczowskiego:

w Chwatowie, Zahorcach, Olesku, Kontach, Czyżkach, Juśkowicach i Sokołówce,

2. Brodzkiego:

w Rażniowie, Turzem i Łabaczu.

Zobowiązania wypływające z uczestnictwa w spółce są ciężarami gruntowymi i mają do wysokości trzechletnich zaległości pierwszeństwo przed wszystkimi innymi ciężarami rzeczowymi bezpośrednio po podatkach państwowych i należytościach publicznych, a gasną tylko wtedy, gdy grunt obciążony zgodnie z przepisami z okręgu spółki wydzielony zostanie.

Kto nabywa grunt, należący do okręgu spółki, staje się członkiem takowej i jest obowiązany do prestacyj wypływających z tego uczestnictwa.

§. 4.

Za miarę rozłożenia datków konkurencyjnych w §. 1. c) wymienionych i datków na pokrycie kosztów zarządu, a następnie konserwacyi przyjmuje się stosownie do postanowień §§. 65. i 66. ustawy wodnej:

a) zaszacowania gruntów interesowanych podług klas katastralnych;

b) stopień zagrożenia nieruchomości na zabagnienie.

§. 5.

Zagrożenie nieruchomości stopniuje się na 2 klasy, a mianowicie należą do 1. klasy grunta, korzystające wprost z kanałów i odnoszące największą korzyść, zaś do 2. klasy grunta, które odniosą mniejsze korzyści lub wymagać będą prowadzenia rowów osuszających drugorzędnych.

Przy obliczeniu datków wspomnianych przyjmuje się za podstawę:

a) dla gruntów należących do 1. klasy zagrożenia pełną sumę ich czystego dochodu według szacunku katastralnego, zaś

b) dla gruntów należących do 2. klasy zagrożenia 50% tego czystego dochodu.

§. 6.

Spółkę zastępuje Wydział, którego wybór ma się odbywać przez wybranych w tym celu wyborców.

§. 7.

Liczbę wyboców powołanych do wyboru wydziału spółki wodnej ustanawia się na 41. Z tej liczby wypada 9 na obszary dworskie a mianowicie na: Olesko 1, na Sewerynkę ad Olesko 1, Adamówkę ad Olesko 1, Konty 1, Juśkowice 1, Sokołówkę 1, Łabacz 1, Rażniów 1, Turze 1. Resztę zaś w liczbie 32 rozdziela się na posiadłości włościańskie w ten sposób, że wybierać mają uczestnicy spółki z gminy: 1) Chwatów 2, 2) Zahorce 1, 3) Olesko 5, 4) Konty 6, 5) Czyżki 3, 6) Juśkowice 3, 7) Sokołówka 4, 8) Łabacz 2, 9) Rażniów 1, 10) Turze 1.

§. 8.

Na 14 dni przed wyborem wyborców zarządzi c. k. Starostwo w Złoczowie wyłożenie w kancelaryi gminnej każdej z powyższych gmin sporządzonego przez siebie spisu członków

spółki wodnej z dotyczącej gminy do przeglądu i uwiadomi o tem interesowanych przez zwierzchność gminną w sposób w gminie używany z wyznaczeniem 3-dniowego terminu do wnoszenia reklamacyj. Wniesione reklamacye tyczące się prawa wyborczego roztrzyga c. k. Starostwo.

Wybór wyborców ma się odbywać w poszczególnych gminach na dniu i miejscu oznaczonym przez c. k Starostwo i podanym w sposób w gminie używany na 8 dni przed wyborem do wiadomości interesowanych. Wyborami kieruje delegat c. k. Starostwa.

§. 9.

Wyborcy z gmin mają być wybierani absolutną większością głosów.

Stosunek głosów przy pierwszych wyborach oblicza się według obszaru gruntu położonego w okręgu konkurencyjnym, a to w ten sposób, że posiadanie gruntu do 800 sążni kwadr. uprawnia do jednego głosu, posiadanie zaś gruntu większego jak 800 sążni kwadr. upoważnia do tylu głosów, ile razy obszar posiadanego w okręgu konkurencyjnym gruntu podzielny jest przez 800 sążni kwadr.

Przy następnych woborach ma być stosunek głosów obliczony według wysokości opłacanego datku konkurencyjnego. Datek do 5 zł. upoważnia do jednego głosu, jeżeli zaś członek spółki opłaca więcej jak 5 zł. datku konkurencyjnego, to ilość kwot po 5 zł. opłacanego datku konkurencyjnego uprawnia do tyluż głosów. Jeżeliby przy pierwszem głosowaniu nie uzyskano absolutnej większości głosów, natenczas rozstrzygnie wybór ściślejszy a w razie równości głosów los wyciągnięty przez delegata c. k. Starostwa.

§. 10.

Prawo wyboru wyborców z mniejszej posiadłości może być wykonywane osobiście lub przez pełnomocników, którzy niekoniecznie muszą być członkami spółki. Kobiety, osoby niewłasnowolne, fundusze publiczne, korporacye i towarzystwa wykonują prawo wyboru po myśli postanowień §§ 4., 5. i 6. gminnej ordynacyi wyborczej z 12. sierpnia 1866 Dz. u. kr. Nr. 19. Wykonywanie prawa wyboru odbywa się ustnie lub pisemnie według przepisów wyż powołanej gminnej ordynacyi woborczej.

Co do biernego prawa wyboru obowiązują przepisy tej samej ordynacyi wyborczej.

§. 11.

Zażalenia i protesty przeciw postępowaniu przy wyborach wyborców są tylko do 3 dni po dokonanym wyborze dopuszczalne, i mają być do c. k. Starostwa w Złoczowie wnoszone. Wniesione zażalenia i protesty przedłoży c. k. Starostwo wraz z swojem sprawozdaniem i aktami wyborczymi do dalszych 3 dni c. k. Namiestnictwu, które takowe ostatecznie rozstrzygnie.

§. 12.

Skoro wybory wyborców prawomocnie przeprowadzone zostaną, należy zarządzić wybór wydziału spółki wodnej.

Wydział spółki stanowi stałą reprezentacyę spółki do zarządu spółki i załatwiania jej spraw i ma swoją siedzibę w Olesku. Wydział spółki składa się ze siedmiu członków i tylu zastępców i ma być wybierany przez wyborców z obszarów dworskich, którzy mogą brać udział w wyborze przez pełnomocników, jak i przez wyborców wybranych z mniejszych posiadłości — a to w dwóch grupach, a mianowicie wyborcy z obszarów dworskich wybierają w jednej grupie 4 członków wydziału i tyluż zastępców, zaś wyborcy z mniejszych posiadłości wybierają w drugiej grupie 3 członków wydziału i tyluż zastępców, Głosowanie tak na członków wydziału, jakoteż na ich zastępców odbywa się kartkami.

Do ważności wyboru wymaga się absolutnej większości głosów w grupie mniejszych posiadłości według głów, w grupie zaś obszarów dworskich według ilości reprezentowanych wyborców (oznaczonej §. 7. statutu) obliczyć się mającej.

Jeżeliby przy pierwszym wyborze nie uzyskano absolutnej większości głosów, natenczas rozstrzygnie wybór ściślejszy, przy równości zaś głosów los.

Jeżeliby zaś członkowie spółki, w której z gmin w §. 3. niniejszego statutu wymienionych od wyborn wyborców dla wyboru wydziału spółki wodnej w zupełności się uchylili, lub gdyby wybrani wyborcy w wyborze wydziału spółki z jakiegobądź powodu udziału brać nie chcieli, natenczas dokonują wyboru członków Wydziału z grupy mniejszych posiadłości a to w pełnej liczbie §. 7. statutu oznaczonej ci wyborcy z grupy mniejszych posiadłości, którzy do aktu wyborczego przystąpią bez względu na ich ilość.

Gdyby zaś członkowie spółki z mniejszych posiadłości uchylili się we wszystkich gminach od wyboru wyborców dla wyboru Wydziału spółki lub gdyby żaden z wybranych wyborców w wyborze członków Wydziału z grupy mniejszych posiadłości udziału wziąć nie chciał, natenczas wybiorą wyborcy z grupy obszarów dworskich wszystkich siedmiu członków Wydziału i tyleż ich zatępców.

W miejsce członka Wydziału, który wskutek trwałej lub dłuższy czas trwającej przeszkody nie mógłby brać udziału w czynnościach Wydziału, wstępuje do Wydziału w pierwszym wypadku stale, w drugim zaś na czas trwania przeszkody, ten zastępca, który w dotyczącej grupie największą ilością głosów wybrany został, a jeżeli kilku zastępców równą ilością głosów wybranych zostało, ten z nich, na którego los padnie. Zastępców w miarę powyższych postanowień powołuje przewodniczący spółki.

§. 13.

Członkami Wydziału spółki lub ich zastępcami mogą być wybrane nie tylko takie osoby, które po myśli postanowień §, 10. niniejszego statutu mają prawo czynnego i biernego wyboru, ale i osoby, które do spółki wodnej nie należą

§. 14.

Badanie aktu wyborczego Wydziału spółki jest rzeczą tego Wydziału i przeciw jego orzeczeniu nie ma odwołania.

§. 15.

Członkowie Wydziału i ich zastępcy mają być wybierani pierwszy raz na czas jednego roku, po upływie zaś tego czasu na lat sześć.

§. 16.

Członkowie Wydziału spółki nie pobierają za spełnianie swego urzędowania żadnego stałego wynagrodzenia. Mogą jednakże żądać od spółki zwrotu kosztów podróży i rzeczywistych wydatków w interesie spółki poniesionych, w wysokości przez walne zgromadzenie członków spółki ustanowić się mającej.

Wydział spółki sprawdza wydatki i koszta poniesione w interesie spółki przez członków Wydziału i upoważnia kasę spółki do wypłacenia takowych.

Członek jednak Wydziału może żądać zwrotu kosztów podróży i wygatków rzeczywiście poniesionych, gdy ten członek ową podróż przedsięwziął za wiadomością i zezwoleniem przewodniczącego lub jego zastępcy.

§. 17.

Członkowie Wydziału wybierają z pośród siebie bezwzględną większością głosów podług głów obliczyć się mającą przewodniczącego. Jeżeliby przy tym wyborze nie uzyskano absolutnej większości głosów, rozstrzyga wybór ściślejszy, przy równości zaś głosów los.

W ten sam sposób wybiera Wydział ze swego grona zastępcę przewodniczącego. Tak wybór przewodniczącego jak też jego zastępcy ma być bezzwłocznie podany do wiadomości Starostwa w Złoczowie i Wydziału krajowego i wpisany w księgę wodną.

§. 18.

Wybory Wydziału jakoteż wybory przewodniczącego Wydziału i jego zastępcy odbywają się w Olesku w miejscu i w czasie oznaczonym przez c. k. Starostwo i podanym do wiadomości wyborców względnie członków Wydziału.

Wybory przeprowadza delegat Starostwa w Złoczowie.

§. 19.

Przewodniczący: 1. zastępuje spółkę na zewnątrz; 2. przewodniczy na posiedzeniach Wydziału i walnych zgromadzeniach członków spółki, którą zwołuje; 3. jest wykonawcą uchwał Wydziału spółki i walnych zgromadzeń; 4. znosi się bezpośrednio z władzami państwowemi i krajowemi; 5. wygotowuje pisemne uchwały Wydziału i wystawia dokumenta w imieniu spółki, do których ważności jednakże potrzeba, aby były podpisane przez przewodniczącego i dwóch członków Wydziału; 6. zawiera umowy i ugody o ile wartość przedmiotu kwoty 50 zł. nie przenosi.

Umowy i ugody o wartości od 50 do 200 zł. zawiera przewodniczący w porozumieniu z dwoma członkami Wydziału spółki.

Do zawarcia zaś umów i ugód po nad 200 zł. jest potrzebną uchwała Wydziału spółki.

Przewodniczący winien zawiadomić Wydział spółki na najbliższem posiedzeniu o zawartych umowach i ugodach; 7. prowadzi i utrzymuje kasę spółki i jest za nią odpowiedzialnym swoim majątkiem.

Gdyby zaś prowadzenie kasy przez Wydział spółki komu innemu było poruczonem, asygnuje wypłaty z kasy i dozoruje jej prowadzenie. W tym drugim jednak wypadku są członkowie Wydziału *in solidum* odpowiedzialni za kasę; 8) wykazuje corocznie zaległe datki konkurencyjne członków spółki wodnej w 14 dniach po płatności takowych c. k. Starostwu w Złoczowie względnie w Brodach, celem ściągnięcia tych zaległości w drodze politycznej egzekucyi; 9. nadzoruje urzędników i sługi spółki wodnej i nakłada na nich w razie potrzeby grzywny pieniężne do wysokości 20 zł. na rzecz spółki, a w razach niecierpiących zwłoki suspenduje urzędników i oddala sługi; 10. czuwa nad ogólnym postępem robót; 11. zastanawia wykonanie uchwał na posiedzeniu Wydziału spółki lub walnem zgromadzeniu powziętych a sprzeciwiających się postanowieniom ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. k. Nr. 38., ustawy o suszeniu bagien oleskich z dnia 10. czerwca 1888 Dz. u. k. Nr. 71. lub niniejszego statutu i przed wykonaniem takiej uchwały przedkłada za pośrednictwem c. k. Starostwa w Złoczowie do rozstrzygnięcia c. k. Namiestnictwa analogicznie do postanowień §. 22. niniejszego statutu.

Zastępca przewodniczącego zastępuje go w razie przeszkody i wchodzi w takim wypadku we wszystkie prawa i atrybucye tegoż.

Przewodniczący i tegoż zastępca urzęduje bezpłatnie, mogą jednakże od spółki żądać zwrotu kosztów podróży i rzeczywistych wydatków w interesie spółki poniesionych w wysokości przez ogólne zgromadzenie członków spółki ustanowić się mającej.

§. 20.

Wydział spółki odbywa swe posiedzenia w miarę potrzeby.

Posiedzenia zwołuje przewodniczący, a w razie przeszkody tegoż zastępca. Tak Rządowi jak i Wydziałowi krajowemu przysługuje prawo brania udziału w posiedzeniach Wydziału spółki przez swych delegatów z głosem stanowczym.

Oprócz wspomnianych delegatów mają prawo do udziału w posiedzeniach Wydziału spółki także technicy rządowi i Wydziału krajowego wyznaczeni do kontroli technicznej wykonanych robót a to z głosem doradczym. W celu umożliwienia tak delegatom jakoteż technikowi rządowemu i Wydziału krajowego wzięcia udziału w posiedzeniach Wydziału ma ich przewodniczący względnie tegoż zastępca o terminie każdorazowego posiedzenia wcześnie uwiadomić.

Przewodniczący musi zwołać posiedzenie Wydziału w ciągu dni 8, jeżeli tego zażąda trzecia część Wydziału, delegat władzy politycznej lub Wydziału krajowego.

Gdyby przewodniczący a względnie tegoż zastępca pomimo żądania trzeciej części członków Wydziału, delegata władzy politycznej lub delegata Wydziału krajowego posiedzenia Wydziału nie zwołał, będzie takowe zwołane przez c. k. Starostę w Złoczowie.

Posiedzenie Wydziału, które nie zostało w jeden z powyższych sposobów zwołane, jest bezprawne a powzięte na takiem posiedzeniu uchwały są nieważne. Na posiedzeniach zwołanych przez c. k. Starostę przewodniczy w razie wzbraniania się przewodniczącego lub tegoż zastępcy ten członek Wydziału, którego obecni na posiedzeniu członkowie Wydziału ad hoc wybiorą.

§. 21.

Do ważności uchwał Wydziału spółki zwołanego w jeden z powyższych sposobów potrzebną jest obecność przynajmniej 3 członków względnie zastępców, zaś w razie zwołania posiedzenia przez przewodniczącego lub jego zastępcę także obecność przewodniczącego względnie tegoż zastępcy. Przewodniczący głosuje tylko w razie równości głosów i rozstrzyga w tym wypadku swym głosem. Gdyby potrzebna do ważności uchwał ilość członków Wydziału na posiedzenie nie przybyła, ma być zwołane drugie posiedzenie z tym samym porządkiem dziennym, a na tem posiedzeniu mogą być powzięte uchwały bez względu na ilość obecnych członków względnie ich zastępców.

§. 22.

Uchwały Wydziału spółki, przeciw którym oświadczyli się delegaci Rządu i Wydziału kraj. lub też tylko jeden z nich, muszą być przed wykonaniem przedłożone c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia, jeżeli obaj lub jeden z delegatów wymienionych tego ze względu na ważność powziętej uchwały zażąda.

Wydział spółki obowiązany będzie zastosować się do wydanej w tej mierze decyzyi c. k. Namiestnictwa.

§. 23.

Zapadłe uchwały Wydziału spółki mają być bezzwłocznie podane do wiadomości c. k. Starostwa w Złoczowie i Wydziału krajowego, a oprócz tego mają być wpisywane do protokołu, który podpisany być ma przez przewodniczącego i dwóch członków Wydziału.

Każdemu z członków społki przysługuje prawo wglądania w te protokoły uchwał.

§. 24.

Do obowiązków i zakresu działania Wydziału spółki należy;

1 Rozkład datków konkurencyjnych na pokrycie kosztów melioracyi i kosztów zarządu i następnej konserwacyi wykonanych budowli wodnych, na podstawie miary, ustanowionej niniejszym statutem, ewentualnie przeprowadzonej na podstawie obliczeń, opartych na zdaniu znawców. O tym rozkładzie zawiadomić należy interesowanych z równoczesnem wezwaniem do spłaty datków. Odnośne uwiadomienia i wezwania do zapłaty będą interesowanym doręczane przez c, k. Starostwo w Złoczowie względnie w Brodach. Zarzuty wniesione przeciw rozkładowi datków konkurencyjnych rozstrzyga c. k. Starostwo w Złoczowie na podstawie zdania znawców.

2. Ściąganie datków konkurencyjnych po myśli postanowień §. 4. ustawy z dnia 10. czerwca 1888. Dz. u. kr. Nr. 71.

3. Utrzymywanie w ewidencyi katastru konkurencyjnego.

4. Prowadzenie budowy z zastosowaniem się do projektu i sumy kosztorysowej w §. 1. niniejszego statutu wspomnianych i zastosowaniem się co do sposobu prowadzenia budowy do postanowień zawartych w następnych paragrafach.

5. Uchwalanie rocznego budżetu robót melioracyjnych i kosztów zarządu, a następnie kosztów konserwacyi wykonanych już robót.

6. Przedstawienie po upływie każdorocznego okresu budowy Wydziałowi krajowemu dorocznego sprawozdania z czynności budowlanej, z podaniem rezultatów i innych ważniejszych spostrzeżeń co do budowy.

7. Zestawienie i przedkładanie sprawdzonych przez ogólne zgromadzenie rachunków rocznych, wraz z dokumentami rachunkowymi Wydziałowi krajowemu z końcem każdego roku.

8. Przedkładanie Wydziałowi krajowemu z końcem każdego roku preliminarza i programu robót na rok przyszły,

9. Przyjmowanie do wiadomości sprawozdań przewodniczącego o zawartych umowach i ugodach poniżej 200 zł. w myśl §. 19. ust. 6. niniejszego statutu.

10. Uchwalanie co do zawarcia ugód i umów o przedmioty wartości ponad 200 zł.

11. Uchwały co do wszczęcia dalszego prowadzenia lub odstąpienia od rozpoczętych procesów.

12. Uchwały co do kupna gruntów, budynków i zakładów, potrzebnych do przeprowadzenia robót melioracyjnych.

13. Uchwały co do zmian w projekcie technicznym, które okażą się ewentualnie potrzebne.

14. Odbiór materyałów.

15. Przyjmowanie potrzebnego personalu pomocniczego i sług za zezwoleniem Wydziału krajowego w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, ustanowienie dla tego personalu płac i tegoż oddalanie.

16. Wydanie instrukcyi i regulaminu dla personalu pomocniczego i sług.

17. Szkontrowanie kasy spółki wodnej.

18. Przygotowanie sprawozdania z całorocznej czynności i wniosków dla ogólnego zgromadzenia członków spółki wodnej i przedkładanie takowych ogólnemu zgromadzeniu.

19. Przekonywanie się każdego czasu o postępie i jakości robót melioracyjnych.

20. Branie udziału przez swego delegata w czynnościach komisyj kolaudacyjnych, zarządzanych przez Wydział kraj. wspólnie z c. k Namiestnictwem

21. Rozstrzyganie sporów między członkami spółki, ze stosunku spółki wypływających i między członkami spółki a spółką z pozostawieniem wolności odwołania się do ogólnego zgromadzenia.

22. Sprawdzanie i asygnowanie wydatków i kosztów poniesionych przez członków Wydziału w myśl §. 16. statutu.

§. 25.

Prowadzenie budowy porucza Wydział spółki wodnej powołanemu przez siebie kierownikowi technicznemu oraz technicznym organom pomocniczym.

§. 26.

W razie, gdyby w czasie budowy okazała się potrzeba zmiany w projekcie służącym za podstawę melioracyi lub też strony interesowane tej zmiany zażądały, winien kierownik

budowy przedłożyć odpowiedni wniosek Wydziałowi spółki, który ten wniosek z własną uchwałą przedłoży Wydziałowi krajowemu celem wspólnej narady z c. k. Namiestnictwem a w razie potrzeby celem zbadania sprawy na miejscu a następnie ostatecznego załatwienia.

§. 27.

Wykonanie budowy ma się odbywać z reguły w zarządzie własnym a przedewszystkiem za wynagrodzeniem od wymiaru.

Częściowe roboty może oddać Wydział spółki na wniosek kierownika budowy w przedsiębiorstwo w drodze akordów na podstawie cen jednostkowych.

W razie, gdyby potrzebne ceny nie były podane w kosztorysie, mają być te ceny przedstawione osobno przez Wydział spółki do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem.

§. 28.

Dla uwidocznienia postępu budowy ma być prowadzony dziennik budowy, na podstawie którego kierownik budowy z końcem każdego miesiąca za pośrednictwem Wydziału spółki przedkłada Wydziałowi krajowemu sumaryczne sprawozdania o każdomiesięcznym postępie budowy, które następnie ma być c. k. Namiestnictwu udzielone.

§. 29.

Do kontroli wykonanych robót melioracyjnych tak pod względem jakości jako też i kosztów przeznacza c. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy własnych techników, którzy każdego czasu, czyto wspólnie czy też każdy z osobna mają prawo przekonywać się na miejscu o postępie, jakości i cenach robót. Mają oni także prawo stosownie do postanowień §. 20. niniejszego statutu do udziału w obradach Wydziału spółki z głosem doradczym.

Wszelkie spostrzeżenia lub żądania zastosowania się przy robotach do wskazówek mają być udzielane Wydziałowi spółki na ręce przewodniczącego lub tegoż zastępcy.

§. 30.

Z końcem każdorocznego okresu budowy winien Wydział spółki prosić o kolaudacyę wykonanych robót, którą bezzwłocznie zarządzi Wydział krajowy wspólnie z c. k. Namiestnictwem za pośrednictwem własnych organów technicznych. Koszta kolaudacyi zarówno jak i kontroli robót przez techników rządowych i krajowych pokrywa fundusz budowy.

Protokół kolaudacyjny przedkłada się Wydziałowi krajowemu, który udziela takowy za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa do wiadomości c. k. Ministerstwa rolnictwa.

§. 31.

W pierwszych dniach grudnia każdego roku winien przewodniczący Wydziału spółki względnie tegoż zastępca zwołać zwyczajne ogólne zgromadzenie członków spółki do Oleska. Oprócz tego może być zwołane nadzwyczajne ogólne zgromadzenie w razie potrzeby lub na żądanie Wydziału spółki lub też na żądanie połowy członków spółki lub w końcu na żądanie delegatów Rządu i Wydziału krajowego lub jednego z nich. Gdyby przewodniczący Wydziału względnie jego zastępca wzbraniał się zwołać zwyczajne lub nadzwyczajne ogólne zgromadzenie członków spółki mają być analogicznie zastosowane postanowienia §. 20. niniejszego statutu.

§. 32.

Ogólne zgromadzenie członków spółki, na którem przewodniczący Wydziału spółki względnie jego zastępca przewodniczy, składa się z wyborców powołanych w myśl §. 7. niniejszego statutu do wyboru Wydziału spółki, których mandaty tak długo trwają jak długo trwa peryod urzędowania Wydziału spółki unormowany §. 15. niniejszego statutu.

§. 33.

Do ważności uchwały ogólnego zgromadzenia potrzebna jest obecność więcej niż połowy wyborców w paragrafie poprzednim wspomnianych i absolutna większość głosów obliczyć się mająca w sposób §. 17. oznaczony.

§. 34.

Jeżeliby na wezwanie przewodniczącego Wydziału spółki względnie tegoż zastępcy nie zebrał się dostateczny komplet i z tego powodu musiałoby być zwołanem powtórnie ogólne zgromadzenie, natenczas uchwały na tem drugiem zgromadzeniu zapadłe będą miały moc obowiązującą bez względu na ilość obecnych.

§. 35.

W ogólnych zwyczajnych jako też nadzwyczajnych zgromadzeniach człokow spółki, mają prawo do udziału delegaci Rządu i Wydziału krajowego z głosem stanowczym, ustanowieni zaś do kontroli technicznej technicy rządowi i krajowi z głosem doradczym. Delegatom Rządu i Wydziału krajowego przysługuje nadto prawo sprzeciwienia się uchwałom ogólnego zgromadzenia ze skutkami unormowanymi w §. 22. niniejszego statutu.

§. 36.

Do zakresu działania ogólnego zgromadzenia należy:

1) wybór członków Wydziału i zastępców tychże i usuwanie ich po myśli postanowień §. 39. niniejszego statutu;

2) przyjmowanie do wiadomości sprawozdań Wydziału spółki z całorocznej czynności, postępu robót, budżetu, preliminarza i programu robót na rok następny;

3) sprawdzenie rachunków i udzielenie absolutoryum Wydziałowi spółki;

4) uchwały co do wysokości zwrotu kosztów podróży i rzeczywistych wydatków w interesie spółki poniesionych przez przewodniczącego i członków Wydziału spółki;

5) uchwały co do zmiany statutów na wniosek Wydziału spółki;

6) rozstrzyganie sporów między członkami spółki ze stosunku spółki wypływających oraz sporów między członkami spółki a spółką w razie odwołania się od rozstrzygnienia sporu przez Wydział spółki;

7) uchwały co do pokrycia datków konkurencyjnych na strony przypadających za pomocą operacyj kredytowych pod warunkami przepisanymi ustawą z dnia 30. czerwca 1884. Dz. p. p. Nr. 116;

8) uchwały co do sprzedaży gruntów lub budynków i zakładów własnością spółki będących.

§. 37.

Uchwały ogólnego zgromadzenia członków spółki wodnej wpisane być mają w osobną księgę uchwał i podpisane przez przewodniczącego względnie jego zastępcę i dwóch członków spółki, a nadto w odpisach udzielone do wiadomości c. k. Starostwu w Złoczowie i Wydziałowi krajowemu.

§. 38.

Gdyby ogólne zgromadzenie członków spółki wodnej powzięło uchwały sprzeczne z postanowieniami ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875. Dz. u. kr. Nr. 38, ustawy o osuszeniu bagien Oleskich z dnia 10. czerwca 1888. Dz. u. k. Nr. 71, lub niniejszego statutu, a przewodniczący Wydziału względnie jego zastępca nie odmówiłby wykonania tych uchwał, natenczas c. k. Starostwo w Złoczowie będzie miało prawo zakazania wykonania tych uchwał, aż do czasu

dopóki c. k. Namiestnictwo analogicznie do postanowień §. 22. niniejszego statutu nie orzeknie, czy uchwała może być wykonaną lub nie.

§. 39.

Gdyby Wydział spółki przed osiągnięciem celu spółki oznaczonego w §. 1. niniejszego statutu nie wykonywał ciężących na nim obowiązków lub takowe ze szkodą przedsiębiorstwa i interesowanych członków spółki wypełniał, a ogólne zgromadzenie czy to zwyczajne czy też nadzwyczajne wzbraniało się na odnośny wniosek delegatów Rządu i Wydziału krajowego usunąć ten Wydział spółki i nowy wybrać, natenczas rozpisze c. k. Starostwo w Złoczowie nowe wybory wyborców celem wyboru nowego Wydziału po myśli postanowień §§. 7.—13. niniejszego statutu, a tymczasowo aż do ukonstytuowania się nowego Wydziału obejmą delegaci Rządu i Wydziału krajowego zarząd spółki.

Gdyby zaś i ten środek do celu nie doprowadził, obejmą wspomniani delegaci stały zarząd spraw spółki aż do ukończenia przedsiębiorstwa.

§. 40.

Spory wzajemne między członkami spółki ze stosunku spółki wynikające, jakoteż spory między członkami spółki a spółką jako taką, o ile tak jedne jak i drugie nie mają za przedmiot prawa własności i inne prawa rzeczowe rozstrzyga Wydział spółki a w dalszym odwołaniu ogólne zgromadzenia członków spółki.

§. 41.

Po ukończenin budowy wyda c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym stosowne zarządzenia dla zabezpieczenia utrzymania wykonanych budowli po myśli §. 5. w związku z §. 3. ustawy z dnia 10. czerwca 1888. Dz. u. kr. Nr. 71.

§ 42.

Zmiany tego statutu uchwalone na wniosek Wydziału spółki przez ogólne zgromadzenie członków spółki wejdą w życie po zatwierdzeniu ich przez c. k. Namiestnictwo.

§. 43.

Statut niniejszy obowiązywać zacznie po zatwierdzeniu go przez c. k. Namiestnictwo.

Niniejszy statut uchwalono i przyjęto na walnem zgromadzeniu spółki wodnej, odbytej dnia 19. sierpnia 1891. w Olesku. — C. k. Starosta. Złoczów dnia 21. sierpnia 1891.

Dr. Roder.

L. 68.799. Niniejszy statut uchwalony i przyjęty przez spółkę wodną zatwierdza się w całej osnowie. Z c. k. Namiestnictwa. Lwów, dnia 11. września 1891. *Badeni w. r.*

Alegat 4. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 54.589/1891.

Statut

Spółki wodnej dla regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki na przestrzeni od gminy Hyki do ujścia do Wisły wraz z uregulowaniem potoków, Rowu i Trześni.

I. Sposób wykonania regulacyi.

§. 1. Regulacya potoku Krzemienicy i Babulówki na przestrzeni od gminy Hyki do ujścia do Wisły wraz z uregulowaniem potoku Rowu i Trześni ma być wykonana w myśl ustawy krajowej z dnia 10. czerwca 1888 Dz. u. kr. Nr. 70. wedle projektu ułożonego przez administracyę państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym w ciągu lat pięciu, począwszy od roku 1888 jako przedsiębiorstwo krajowe.

Do kosztów regulacyi, (łącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu), które kwoty 155.000 zł. przekroczyć nie mogą — mają się przyczyniać w myśl §. 3. powołanej ustawy:

a) fundusz krajowy bezwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu (40) procent preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ustępu 1, i §. 4 ustęp 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 dz. p. p. Nr. 116. bezwrotnym zasiłkiem w wysokości trzydziestu (30) procent kosztów;

c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkureucyjnym przez władze administracyjne oznaczonym, resztę preliminowanych kosztów budowy t. j. 30 procent czyli 46.500 zł. w stosunku w §§. 4 i 5 bliżej oznaczonym.

Wykonanie robót melioracyjnych i konserwacyjnych zarówno jak i administracyę funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego obejmuje Wydział krajowy w myśl §. 7. ustawy z dnia 10 czerwca 1888 Dz. u. kr. Nr. 70., przyczem stosować się winien do instrukcyi techniczno-administracyjnej z dnia 28. września 1888 Dz. u. kr. Nr. 94.

II Spółka wodna, jej nazwa i siedziba.

§. 2. Dla rozłożenia i ściągnięcia datków prywatnych stron interesowanych w §. 1. ustęp c) wymienionych zawiązuje się na podstawie §. 45. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38. i §. 4. ustawy krajowej z dnia 10. czerwca 1888 Dz. u. kr. Nr. 70. spółkę wodną, która nosi nazwę „Spółka wodna dla regulacyi Krzemienicy, Babulówki, Rowu i Trześni i ma siedzibę w Mielcu.

III. Członkowie spółki.

§. 3. Członkami spółki są każdorazowi właściciele gruntów, budynków i zakładów położonych w oznaczonym przez c. k. Starostwo w Mielcu okręgu konkurencyjnym a w katastrze konkurencyjnym bliżej wyszczególnionych.

Nieruchomości te położone są w następujących gminach i obszarach dworskich powiatów politycznych mieleckiego i tarnobrzeskiego, mianowicie:

A. w powiecie mieleckim:

a) w gminach:

1. Przykop, 2. Wojków, 3. Padew narodowa z probostwem, 4. Padew kolonia, 5. Zarównie, 6. Zachwiejów, 7. Piechoty, 8. Babule, 9. Tuszów narodowy, 10. Tuszów kolonia, 11. Grochowe, 12. Malinie, 13 Trześń, 14. Chorzelów z probostwem, 15. Jaślany z probostwem, 16. Josefsdorf, 17. Pluty, 18. Czajkowa, 19. Reichsheim, 20. Mielec, 21. Cyranka, 22. Wojsław z Rzyskami, 23. Rzochów z probostwem;

b) w obszarach dworskich:

1. Przykop, 2. Wojków, 3. Padew, 4. Piechoty, 5. Babule, 6. Tuszów, 7. Grochowe, 8 Malinie, 9. Trześń, 10. Chorzelów, 11. Jaślany, 12. Czajkowa, 13. Mielec, 14. Cyranka, 15. Wojsław z Rzyskami, 16. Rzochów.

B. w powiecie tarnobrzeskim:

a) w gminach:

1. Siedleszczany, 2. Suchorzów, 3. Skopanie, 4. Baranów z probostwem, 5. Dymytrów mały, 6. Dymytrów wielki, 7. Domacyny, 8. Knapy, 9. Wola gołego;

b) w obszarach dworskich:

1. Siedleszczany, 2. Suchorzów, 3. Skopanie, 4. Baranów, 5. Dymytrów mały, 6. Dymytrów wielki.

Zobowiązania wypływające z uczestnictwa w spółce są ciężarem grutowym i mają do wysokości trzechletnich zaległości pierwszeństwo przed wszystkimi innymi ciężarami rzeczowymi, bezpośrednio po podatkach państwowych i należytościach publicznych a gasną tylko wtedy, gdy grunt obciążony zgodnie z przepisami spółki wydzielonym, albo spółka po ukończeniu swego zadania rozwiązaną zostanie. Kto nabywa grunt należący do związku spółki, staje się członkiem takowej i jest obowiązanym do prestacyj wypływających z tego stosunku.

IV. Rozkład datków konkurencyjnych.

§. 4. Za miarę do rozłożenia datków konkurencyjnych w §. 1. c. wspomnianych przyjmuje się w myśl postanowień §. 66. ustawy wodnej wartość interesowanych nieruchomości i zakładów, stosownie do stopnia zagrożenia a to dla uwidocznionego w katastrze obszaru klasy pierwszej w 100% — klasy drugiej w 80% a klasy trzeciej w 70% tejże wartości.

Do I. i II. klasy należą częściami: Siedleszczany Suchorzów, Skopanie, Baranów, Dymytrów mały, Dymytrów wielki, Domacyny i Przykop, do III. klasy reszta obszarów do okręgu konkurencyjnego wcielonych.

§. 5. Wartość interesowanych nieruchomości oblicza się według czystego dochodu katastralnego a o ile to jest niemożliwem, jak n. p. przy budowlach, zakładach i drogach, według szacunku rzeczoznawców.

V. Reprezentacya spółki i jej siedziba.

§. 6. Spółkę zastępuje Wydział składający się z 9 członków i tyluż zastępców. Jednego członka Wydziału i tegoż zastępcę mianuje Dyrekcya ruchu kolei Karola Ludwika. Wydział stanowi stałą Reprezentacyę spółki do zarządu spółki i załatwienia jej sprawy i ma swoją siedzibę w Mielcu.

VI. Wyborcy oraz członkowie walnego zgromadzenia.

§. 7. Wyborcami są naczelnicy gmin jako reprezentanci mniejszej posiadłości gruntowej obowiązanej do konkurencyi w spółce, dalej reprezentanci obszarów dworskich należących

do spółki, wreszcie prawni zastępcy probostw interesowanych. Ponieważ według §. 3. niniejszych statutów nieruchomości objęte przez władzę okręgiem konkurencyjnym położone są w 32 gminach wraz 5 plebaniami i 22 obszarach dworskich, przeto liczbę wyborców powołanych do wyboru Wydziału spółki ustanawia się na 59. — Wyborcy ci są członkami walnego zgromadzenia w myśl postanowień §. 22. niniejszych statutów.

VII. Wybór Wydziału.

§. 8. Gdy według §. 6. jednego członka Wydziału i tegoż zastępcę mianuje Dyrekcya ruchu kolei Karola Ludwika, przeto resztujących 8 członków Wydziału i tyluż zastępców wybierają naczelnicy gmin, prawni zastępcy probostw i reprezentanci obszarów dworskich wymienionych w §. 3. niniejszych statutów w 3 grupach, mianowicie:

a) zastępcy probostw w 1-ej grupie jednego członka i tegoż zastępcę;

b) obszary dworskie względnie reprezentanci tych w II-ej grupie trzech członków Wydziału i tyluż zastępców, wreszcie:

c) naczelnicy gmin w III-ej grupie czterech członków Wydziału i tyluż zastępców.

Stosunek głosów oblicza się u zastępców plebanii według ilości tychże u innych zaś reprezentantów według obszaru gruntu położonego w okręgu konkurencyjnym a to w ten sposób, że posiadacz lub reprezentant gruntu do 100 morgów uprawnionym jest do jednego głosu, posiadacz zaś lub reprezentant większego niż 100 morgów gruntu uprawnionym jest do tylu głosów, ile razy cały obszar posiadanego lub reprezentowanego a położonego w okręgu konkurencyjnym gruntu jest podzielnym przez 100; — pozostała reszta, jeżeli przenosi 50 morgów upoważnia do jednego głosu.

Reprezentanci obszarów dworskich jakoteż interesowanych gmin w katastrze konkurencyjnym uwidocznionych a nie posiadających nawet 100 morgów gruntu mają prawo do jednego głosu przy wyborach (każdy dla siebie).

Głosowanie tak na członków Wydziału jako też na ich zastępców odbywa się kartkami. Do ważności wyboru wymaga się absolutnej większości głosów. Jeżeliby przy pierwszym wyborze nie uzyskano absolutnej większości głosów, natenczas rostrzygnie wybór ściślejszy, przy równości zaś głosów los.

W miejsce członka Wydziału, który wskutek trwałej lub dłuższy czas trwającej przeszkody nie mógłby brać udziału w czynnościach Wydziału, wstępuje do Wydziału w pierwszym wypadku stale, w drugim zaś na czas trwania przeszkody ten zastępca, który w dotyczącej grupie największą ilością głosów wybranym został, a jeżeli kilku zastępców równą ilością głosów wybrano, ten z nich, na którego los padnie.

Zastępców w miarę powyższych postanowień powołuje przewodniczący spółki.

VIII. Prawo wybieralności.

§. 9. Członkami Wydziału spółki lub ich zastępcami mogą być wybrane także osoby, które do spółki wodnej nie należą.

IX. Badanie aktu wyborczego Wydziału i prawo rekursu.

§. 10. Badanie aktu wyborczego Wydziału spółki jest rzeczą tego Wydziału i przeciw jego orzeczeniu nie ma odwołania.

X. Czas urzędowania Wydziału spółki.

§. 11. Członkowie Wydziału spółki i ich zastępcy mają być wybrani na czas do ukończenia robót spółki lecz nie dłużej jak na lat trzy.

XI. Prawa członków Wydziału do żądania zwrotu poniesionych wydatków.

§. 12. Członkowie Wydziału spółki nie pobierają za spełnianie swego urzędowania żadnego stałego wynagrodzenia, mogą jednakże żądać od spółki zwrotu kosztów podróży i rzeczywistych wydatków w interesie spółki poniesionych w wysokości przez walne zgromadzenie członków spółki ustanowić się mającej.

XII. Prezes i jego zastępca.

§. 13. Członkowie Wydziału wybierają z pośród siebie bezwzględną większością głosów, podług głów obliczyć się mającą przewodniczącego. Jeżeliby przy tym wyborze nie uzyskano absolutnej większości głosów, rozstrzyga wybór ściślejszy, przy równości zaś głosów los; w ten sam sposób wybiera Wydział ze swego grona zastępcę przewodniczącego. Tak wybór przewodniczącego jako też jego zastępcy ma być bezzwłocznie podany do wiadomości Starostwa i Wydziału krajowego i wpisany w księgę wodną.

§. 14. Wybory Wydziału jakoteż wybory przewodniczącego Wydziału i jego zastępcy odbywają się w Mielcu w miejscu i w czasie oznaczonym przez Starostwo i podanym do wiadomości wyborców względnie członków Wydziału. Wybory przeprowadza delegat Starostwa za uwiadomieniem Wydziału krajowego.

XIII. Zakres działania prezesa Wydziału spółki a względnie jego zastępcy.

§. 15. Przewodniczący: 1. zastępuje spółkę na zewnątrz; 2 przewodniczy na posiedzeniach Wydziału i walnych zgromadzeniach członków spółki, które zwołuje; 3. jest wykonawcą uchwał Wydziału spółki i walnych zgromadzeń; 4. znosi się bezpośrednio z władzami państwowemi i krajowemi; 5 wygotowuje pisemne uchwały Wydziału i wystawia dokumenta w imieniu spółki, do których ważności jednakże potrzeba, aby były podpisane przez przewodniczącego i dwóch członków Wydziału; 6. prowadzi i utrzymuje kasę spółki i jest za nią odpowiedzialnym. Gdyby zaś prowadzenie kasy przez Wydział spółki komu innemu było poruczonem — asygnuje wypłaty z kasy i dozoruje jej prowadzenia. W tym drugim jednak wypadku są członkowie Wydziału in solidum za kasę odpowiedzialnymi; 7. wykazuje corocznie zaległe datki konkurencyjne członków spółki w 14 dni po płatności takowych do ściągnięcia ich w drodze egzekucyi politycznej c. k. Starostwom w Mielcu i Tarnobrzegu; 8. nadzozuje urzędników i sługi spółki wodnej i nakłada na nich w razie potrzeby grzywny pieniężne a w razach niecierpiących zwłoki suspenduje urzędników i oddala sługi. Zastępca przewodniczącego zastępuje go w razie przeszkody i wchodzi w takim razie we wszystkie prawa i atrybucye tegoż. Przewodniczący i tegoż zastępca urzędują bezpłatnie, mogą jednakże od spółki żądać zwrotu kosztów podróży i rzeczywistych wydatków w interesie spółki poniesionych w wysokości przez ogólne zgromadzenie członków spółki ustanowić się mającej.

XIV. Posiedzenia Wydziału. — Delegaci.

§. 16. Wydział spółki odbywa swe posiedzenie w miarę potrzeby. Posiedzenie zwołuje przewodniczący, w razie przeszkody tegoż zastępca. Tak Rządowi jak i Wydziałowi krajo-

wemu przysługuje prawo brania udziału w posiedzeniach Wydziału spółki przez swych delegatów z głosem stanowczym. W celu umożliwienia rzeczonym delegatom wzięcia udziału w posiedzeniach Wydziału ma ich przewodniczący względnie tegoż zastępca o terminie każdorazowym posiedzenia wcześnie zawiadomić.

Przewodniczący musi zwołać posiedzenie Wydziału w przeciągu 8 dni, jeżeli tego zażąda trzecia część Wydziału, delegat władzy politycznej lub delegat Wydziału krajowego. Gdyby przewodniczący a względnie tegoż zastępca, pomimo żądania trzeciej części członków Wydziału, delegata władzy politycznej lub delegata Wydziału krajowego posiedzenia Wydziału nie zwołał, będzie takowe zwołane przez c. k. Starostwo w Mielcu.

Posiedzenie Wydziału, które nie zostało w jeden z powyższych sposobów zwołane, jest bezprawne a powzięte na takiem posiedzeniu uchwały są nieważne.

Na posiedzeniach zwołanych przez c. k. Starostę za uwiadomieniem Wydziału krajowego, przewodniczący w razie wzbraniania się przewodniczącego, lub tegoż zastępcy ten członek Wydziału, którego obecni na posiedzeniu członkowie Wydziału ad hoc wybiorą.

XV. Ważność uchwał Wydziału.

§. 17. Do ważności uchwał Wydziału spółki, zwołanego na posiedzenie w jeden z powyższych sposobów potrzebna jest obecność przynajmniej 4 członków, względnie zastępców, a w razie zwołania posiedzenia przez przewodniczącego lub jego zastępcy, także obecność przewodniczącego lub jego zastępcy. Przewodniczący głosuje tylko w razie równości głosów i rozstrzyga w tym wypadku swym głosem.

Gdyby potrzebna do ważności uchwał ilość członków Wydziału na posiedzenie nie przybyła, ma być zwołane drugie posiedzenie z tym samym porządkiem, a na tem posiedzeniu mogą być powzięte uchwały bez względu na ilość obecnych członków względnie zastępców.

XVI. Uchwały Wydziału wymagające zatwierdzenia Namiestnictwa.

§. 18. Uchwały Wydziału spółki, przeciw którym oświadczyli się delegaci Rządu i Wydziału krajowego lub też tylko jeden z nich, muszą być przed wykonaniem przedłożone c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia, jeżeli obaj lub jeden z delegatów tego ze wz lędu na ważność powziętej uchwały zażąda. Wydział spółki obowiązanym będzie zastosować się do wydanej w tej mierze decyzyi c. k. Namiestnictwa.

XVII. Zawiadomienie o powziętych uchwałach, protokół uchwał.

§. 19. Zapadłe uchwały Wydziału spółki mają być bezzwłocznie podane do wiadomości Starostwa i Wydziału krajowego, a oprócz tego mają być wpisane do protokołu, który winni podpisywać przewodniczący i dwóch członków Wydziału. Każdemu z członków spółki przysługuje prawo wglądania w protokoły uchwał.

XVIII. Zakres działania Wydziału spółki

§. 20. Do obowiązku i zakresu działania Wydziału spółki należy:

1. Rozkład datków konkurencyjnych na pokrycie kosztów regulacyi na podstawie miary ustanowionej niniejszym statutem ewentualnie z przybraniem znawców i ustanowienie terminów rocznej spłaty datków, tudzież zawiadomienie o wyniku tej czynności interesowanych z równoczesnem wezwaniem ich do zapłaty. Odnośne uwiadomienia i wezwania do zapłaty będą

interesowanym stronom przez c. k. Starostwo w Mielcu i w Tarnobrzegu doręczane. Zarzuty wniesione w 14-dniowym nieprzekraczalnym terminie przeciw rozkładowi datków konkurencyjnych rozstrzyga c. k. Starostwo w Mielcu na podstawie zdania znawców.

2. Ściągnienie datków konkurencyjnych z zastosowaniem się do postanowień §. 5. ustawy z d. 10. czerwca 1888. dz. u. kr. N. 70. co do terminu zapłaty.

3. Utrzymywanie ewidencyi i katastru konkurencyjnego.

4. Spłata każdorazowej raty prestacyj konkurencyjnych do kasy Wydziału krajowego.

5. Zestawienie i przedkładanie sprawdzonych przez ogólne zgromadzenie rachunków rocznych wraz z dokumentami rachunkowymi Wydziałowi krajowemu z końcem każdego roku.

6. Wnioski co do wysokości wypłacić się mającego odszkodowania.

7. Wnioski co do ewentualnie jako potrzebne okazać się mogących zmian w projekcie technicznym.

8. Szkontrowanie kasy spółki.

9. Przygotowanie sprawozdania z całorocznej czynności i wniosków dla ogólnego zgromadzenia członków spółki wodnej i przedkładanie takowych ogólnemu zgromadzeniu.

10. Przekonywanie się przez swego delegata każdego czasu o postępie i jakości robót melioracyjnych.

11. Robienie zarzutów przeciw zamknięciu rachunków z dochodów i wydatków z funduszu regulacyjnego, stosownie do §. 21. instrukcyi techniczno-administracyjnej.

12. Branie udziału przez swego delegata w czynnościach corocznych komisyj kolaudacyjnych przez Wydział krajowy wspólnie z c. k. Namiestnictwem delegowanych.

13. Rozstrzyganie sporów między członkami spółki ze stosunku spółki wypływających i między członkami spółki a spółką z pozostawieniem wolności odwołania się do ogólnego zgromadzenia.

XIX. Walne zgromadzenie członków spółki.

§. 21. W pierwszych dniach grudnia każdego roku winien przewodniczący Wydziału spółki względnie tegoż zastępca zwołać zwyczajne ogólne zgromadzenie członków spółki do Mielca. Oprócz tego może być zwołane nadzwyczajne ogólne zgromadzenie w razie potrzeby lub na żądanie Wydziału spółki albo też na żądanie połowy reprezentantów członków spółki lub w końcu na żądanie delegatów Rządu i Wydziału krajowego lub jednego z nich. Gdyby przewodniczący Wydziału względnie jego zastępca wzbraniał się zwołać zwyczajne lub nadzwyczajne ogólne zgromadzenie członków spółki, mają być analogicznie zastosowanie postanowienia §. 16. niniejszego statutu.

22. Ogólne zgromadzenie członków spółki, na którem przewoduiczy przewodniczący, Wydziału spółki względnie jego zastępca składa się z naczelników gmin i zustępców plebanij, tudzież obszarów dworskich, powołanych w myśl §. 7. niniejszego statutu do wyboru Wydziału spółki.

XX. Ważność uchwał.

§. 23. Do ważności uchwał ogólnego zgromadzenia potrzebna jest obecność więcej niż połowy uprawnionych w sposób §. 8. oznaczony obliczyć się mająca.

§. 24. Jeżeliby na wezwanie przewodniczącego Wydziału spółki, względnie tegoż zastępcy nie zebrał się dostateczny komplet i z tego powodu musiałoby być zwołanem powtórne ogólne zgromadzenie, wtenczas uchwały na tem drugiem zgromadzeniu zapadłe będą miały moc obowiązującą bez względu na ilość obecnych.

XXI. Delegaci.

§. 25. W ogólnych zwyczajnych jako też nadzwyczajnych zgromadzeniach członków spółki mają prawo brania udziału delegaci Rządu jako też Wydziału krajowego z głosem stanowczym. Delegatom rządowym i Wydziału krajowego przysługuje nadto prawo sprzeciwiania się uchwałom ogólnego zgromadzenia ze skutkami w §. 18. niniejszego stututu omówionymi.

XXII. Zakres działania Walnego zgromadzenia.

§. 26. Do zakresu działania Walnego zgromadzenia należy:

1. Wybór członków Wydziału i zastępców tychże i usuwanie ich po myśli §. 28. niniejszego statutu.

2. Przyjmowanie do wiadomości sprawozdań Wydziału spółki z całorocznej czynności, postępu robót, budżetu, preliminarza i programu robót na rok następny.

3. Sprawdzanie rachunków i udzielanie absolutoryum Wydziałowi spółki.

4. Uchwały co do wysokości zwrotu kosztów podróży i rzeczywistych wydatków w interesie spółki poniesionych przez przewodniczącego i członków Wydziału spółki.

5. Uchwały co do zmiany statutów na wniosek Wydziału spółki.

6. Rozstrzyganie sporów wzajemnych pomiędzy członkami spółki ze stosunku spółki wypływających i między członkami spółki a spółką w razie odwołania się od rozstrzygnięcia przez Wydział spółki.

7. Uchwały co do pokrycia datków konkurencyjnych na strony przypadających za pomocą operacyi kredytowej pod warunkami przepisanymi ustawą z 30. czerwca 1884 Dz. u. p. N. 116.

8. Wnioski co do sprzedaży gruntów lub budynków i zakładów własnością spółki wodnej będących.

XXIII. Księga uchwał.

§. 27. Uchwały ogólnego zgromadzenia członków spółki wodnej wpisane być mają w osobną księgę uchwał i podpisane przez przewodniczącego, względnie zastępcę jego i dwóch członków spółki a nadto w odpisach udzielone do wiadomości Starostwa w Mielcu i Wydziałowi krajowemu.

XXIV. Uchwały sprzeczne z ustawami.

§. 28. Gdyby ogólne zgromadzenie członków spółki wodnej powzięło uchwały sprzeczne z postanowieniami ustawy wodnej z 14. marca 1875. Dz. u. kr. N. 38., ustawy o regulacyi Krzemienicy z 10. czerwca 1888 Dz. u. kr. N. 70 lub niniejszego statutu, a przewodniczący Wydziału względnie jego zastępca nie odmówił wykonania tych uchwał, natenczas c. k. Starosta w Mielcu będzie miał prawo zakazania wykonania tych uchwał aż do czasu, dopóki c. k. Namiestnictwo analogicznie do postanowień §. 18. niniejszego statutu nie orzeknie czy uchwała może być wykonaną, lub nie.

XXV. Usunięcie Wydziału, zarząd sprawami spółki przez delegatów.

§. 29. Gdyby Wydział spółki przed osiągnięciem celu spółki w §. 2. niniejszego statutu unormowanego nie wykonywał ciążących na nim obowiązków lub takowe ze szkodą przedsiębiorstwa i interesowanych stron wypełniał a ogólne zgromadzenie członków spółki czy to zwyczajne lub nadzwyczajne wzbraniało się na odnośny wniosek delegatów Rządu i Wydziału krajowego, Wydział ten usunąć i nowy Wydział wybrać, natenczas rozpisze c. k. Starostwo w Mielcu wybory nowego Wydziału po myśli postanowień §§. 6—8. niniejszego sta-

tutu a tymczasem aż do ukonstytuowania się nowego Wydziału obejmą delegaci Rządu i Wydziału krajowego zarząd sprawami spółki. Gdyby zaś i ten środek do celu nie doprowadził, obejmą wspomniani delegaci stały zarząd spraw spółki aż do ukończenia przedsiębiorstwa.

XXVI. Załatwianie sporów.

§. 30. Spory wzajemne między członkami spółki z stosunku spółki wypływające, jako też spory między członkami spółki a spółką jako taką, o ile tak jedne jak i drugie nie mają za przedmiot prawa własności i inne prawa rzeczowe rozstrzyga Wydział spółki a w dalszym odwołaniu ogólne zgromadzenie członków spółki.

XXVII Zmiana statutów i ich zatwierdzenie.

§. 31. Zmiany tego statutu uchwalone na wniosek Wydziału spółki przez ogólne zgromadzenie członków spółki wejdą w życie po zatwierdzeniu ich przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

XXVIII. Rozwiązanie spółki.

§. 32. Rozwiązanie spółki nastąpi wtedy, gdy roboty około regulacyi Krzemienicy, Babulówki, Rowu i Trześni w całości ukończone a datki konkurencyjne przez prywatne strony interesowane w zupełności uiszczone zostaną, ustawodawstwo krajowe zaś co do utrzymania wykonanych róbót regulacyjnych wyda stosowne zarządzenie.

§. 33. Statut niniejszy zacznie obowiązywać po zatwierdzeniu przez c. k. Namiestnictwo.

L. 94.559.

Niniejszy statut uchwalony przez członków spółki wodnej na zgromadzeniu z dnia 27. listopada 1891 c. k. Namiestnictwo zatwierdza po wykreśleniu w §. 6. słów „z uwzględnieniem zwiększonej liczby w §. 16. przewidzianej"; w §. 18. „i Wydziału krajowego w napisie, zaś w tekście „i Wydziałowi krajowemu, oraz słów „w porozumieniu z Wydziałem krajowym" a wreszcie w §§. 28. i 33 słów „w porozumieniu z Wydziałem krajowym". Z c. k. Namiestnictwa. Lwów dnia 14. grudnia 1891. (L. S.) Badeni, w. r.

Alegat 5. do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. 54589/1891.

Abschrift

des Berichtes des k. k. Oberbaurathes Romuald Iszkowski im k. k. Ministerium des Innern an das k. k. Ackerbau-Ministerium vom 11. November 1891.

Zufolge des Erlasses des hohen k. k. Ministeriums vom 14. September 1891 Zl. II. ad 15707 und bezw. des hohen k. k. Ackerbau-Ministeriums vom 13. September l. J. Zl. 14548 begab sich der ergebenst Gefertigte am 19. September l. J. nach Galizien, welche Reise vor

Allem die Festlegung der Grundlagen für das Projekt der Melioration der Dniester-Sümpfe bei Sambor, sodann die Besichtigung der in Galizien theils durchgeführten, theils in Durchführung begriffenen Meliorations-Arbeiten bezweckte, worüber der ergebenst Gefertigte Einem hohen Ministerium den nachstehenden Bericht unterbreitet.

I.

In Betreff der Meliorationen der Dniester-Sümpfe bei Sambor, beziehungsweise in der Dniester-Strecke zwischen der Mündung der Błożewka (in den Strwiąż-Fluss) und der Ortschaft Rozwadów. Zu den diesbezüglichen Verhandlungen erchienen am 20. September l. J. im galiz. Landesausschusse ausser dem Gefertigten: der k. k. Baurath von Moraczewski als Vertreter des Statthalterei-Bau-Departaments, ferner die Landesmeliorations-Ingenieure Jankowski, Kędzior und Sikorski.

Für die Melioration der erwähnten, ein Area von circa 35000 ha. umfassenden Sümpfe, waren bereits in den früheren Jahren mehrere Projekte entworfen, die sich jedoch insgesammt, als zur Durchführung ungeeignet ergaben, was unter Anderen auch dem Umstande zuzuschreiben ist, dass zur Zeit ihrer Aufstellung noch keine genaueren Terrainaufnahmen vorlagen, daher die Projekte zumeist mit unbekannten Factoren rechnen mussten.

Auf Grund der in den letzten Jahren durch den Landes-Meliorationsingenieur Jankowski vorgenommenen technischen Erhebungen, welche durch die hiefür von hohen k. k. Ackerbau-Ministerium bewilligte Subvention per 6000 fl. ermöglicht worden sind, hat eine aus dem Lemberger politechnischen Vereine ausgeschiedene Commission die Grundideen eines neuen Projektes festgestellt, weshalb das letztere zum Ausgangspuncte der gegenwärtigen Verhandlungen gewählt wurde.

Nach dreitägigen eigehenden Berathungen gelangten jedoch die obgenannten Experten zu der Überzeugung, dass auch dieses Projekt, indem es eine künftige Trennung des dermalen mit dem Strwiąż-Flusse vereigigten Dniesters, sowie die Anlage mehrerer, zur Theilung der Hochwassermassen projektirter Schleussen erfordert, zu komplicirt und zu kostspielig wäre und überdies mehrere Nachtheile nach sich ziehen würde, so beilspielsweise die Nothwendigkeit der Fixirung und künftigen Erhaltung zweier Flussgerinne, anstatt des einen in der ca 22 km. langen Strecke, die Schwierigkeit der Realisirung der im gegenwärtigen Dniesterbette auszuführenden Durchstiche, sowie der eventuellen bereits zu Ende des vorigen Jahrhundertes projektirten Verbindung des Dniesters mit dem San durch das Bett des Wiszniabaches und dgl. mehr.

Im Laufe dieser Verhandlungen hat sich blos die Ansicht erhärtet, dass es angezeigt sei, eine möglichst einfache Lösung des in Rede stehenden, durch die Vielseitigkeit der zu berücksichtigenden Momente erschwerten Problems, anzustreben.

Behufs Gewinnung der hiezu nothwendigen Anhaltspunkte begab sich der Gefertigte gemeinschaftlich mit dem k. k. Baurathe J. Moraczewski und dem ortskundigen Landesingenieur Jankowski am 23. September l. J. nach Sambor, worauf die Besichtigung des Meliorationsobjectes begonnen wurde.

Die Bereisung der Sümpfe, deren Längen-Ausdehnung circa 25 km. und Breitenausdehnung circa 7 km. beträgt, nahm 4 Tage in Anspruch, wobei es blos an einer eizigen Stelle, nämlich von der nördlich von den Sümpfen gelegenen Ortschaft Pohorce aus gelang, in den eingentlichen, blos im gefrorenen Zustande überall zugänglichen Morast über die Region des Schilfrohres hinaus soweit vorzudringen, als dies nothwendig war, um sich über das Gesammtobjekt einen richtigen Begriff zu verschaffen.

Auf Grund der bei dieser Bereisung gemachten Wahrnehmungen wären etwa foldende, die Natur des Meliorationsobjectes charakterisirende Momente hervorzuheben.

Die Ufer des am Nordrande der Sümpfe in zahlreichen Windungen vorbeifliessenden Dniesters, sowie die übrigen, in denselben innerhalb des Meliorationsperimeters einmündenden Gewässer, sind im Folge der durch Hochwässer bewirkten Schlammablagerung erhöht und verlaufen mit einem gleichmässigen Gefälle gegen das tiefer gelegene Sumpfniveau in einer Entfernung von 400 bis 500 m. Diese Uferstreifen bilden einen ausgezeichneten Wiesengrund, dessen Ertrag jedoch dem Zufalle preisgegeben ist, da eine sich zur unrechten Zeit einstellende Überschwemmung die Heuernte vernichtet.

Von der Grenze der erwähnten Uferstreifen an, kommen Schlammablagerungsproducte nicht mehr vor und beginnt hier vielmehr der Morast, welcher sich als eine vom Wasser durchtränkte, aus Graswurzelklumpen bestehende, auf einemBrei schwimmende, beim Gang des Menschen schwankende und unter den Füssen nachgebende Torfmoordecke dartellt, welche nur noch eine Wegetation von Sumpfpflanzen zulässt.

Diese Merkmale treten mit der Entfernung von den Flussufern stets deutlicher hervor, so zwar, dass an jener Stelle, bis zu welcher die gennanten Experten vordringen konnten, schon im Wasser, oder eigentlich in einem durch eisenoxidhältige Verbindungen dunkelroth gefärbten Brei gewatet werden musste.

Weiter hinaus treten nach Angabe der Ortskundingen sogenannte „Fenster", d. i. kleine runde Seen zum Vorschein; mitunter öffnet sich der Sumpf stellenweise derart, dass Wasserstreifen in der Länge bis zu 2 km. und der Breite von einigen Metern entstehen, um sich hierauf wieder vermuthlich nach einem Fallen des Grundwassers zu schliessen.

Das Betreten dieser Moorregion ist mit Lebensgefahr verbunden, und sind dort bereits Menschen und Thiere spurlos verschwunden.

Den Untergrund des Morastes bildet nach den durchgefürten Sondirungen ein fester Thonboden, dessen Obefläche sehr variabel ist, stellenweise kommen Tiefen von 6 m. und darüber vor.

Als ein zur Beurtheilung des Meliorations-Objectes nicht unwichtiges Moment muss noch hervorgehoben werden, dass der im Moor vorkommende dunkelrothe Brei sich stellenweise in den aus Thon-Schlamm bestehenden Flussuferböschungen entweder im bereits erhärteten, oder noch flüssigen Zustande zeigt.

Sieht man von der durch Schlammablagerung erfolgten Ufererhöhung ab, so ist nach den betreffenden Querprofilen mit der Thatsache zu rechnen, dass der Lauf des Dniesters mit dem tiefsten Thalsohlenpunkten zusammenfällt; eine Thatsache, welche vor der in den letzten Jahren durchgeführten Terrainaufnahme nicht bekannt war, weshalb damals in der irrigen Voraussetznng, dass der Thalweg in der Sumpfmitte liegt, in einem der mehreren Projekte, welches relativ gute Chancen zu haben schien, ein neues Dniesterflussbet in der Sumpfmitte beantragt wurde.

Nach Erwägung des vorstehend Angeführten, insbesondere aber des Umstandes, dass der den grössten Theil des Morastes bildende dunkelrothe Brei sich in den Dniester Ufern in der bereits dargestellten Weise geltend macht, scheint die Annahme begründet zu sein, dass die jetzegen Dniester-Ufer durch die lange Zeit hindurch vorsichgegangene Schlammablagerung enstanden sind, wobei der breiige Sumpfinhalt unter dem Drucke der sich stets vergrössernden Schlammschichte seitlich ausweichend, gegen die Sumpfmitte verdrängt worden ist, so dass diesse angeschwemmten Ufer nach und nach bis auf dem thonigen Untergrunde des Morastes aufgesessen sind.

Unter solchem Umständen ist aber eine angemessene leichte Realisirung der Dniester-Durchstiche in dieser jungen Thonformation zu erwarten, was jedoch nach dem von der Commission des Lemberger politechnischen Vereines entworfenen Projekte, demgemäss das beste-

hende und zu regulirende, gegenwärtig den mit dem Strwiążfluss vereinigte Dniester-Bett bloss für den ersteren benützt werden sollte, wegen der hiedurch bedeutend verminderten Stosskraft des Wassers allerdings in Frage gestellt worden wäre, daher die Experten eine Theilung des Dniesters auch aus diesem Grunde ausser Combination setzen.

Das Ergebniss der an Ort und Stelle gemachten Wahrnehmungen, über welche nach der am 27. September erfolgten Rückkehr nach Lemberg unter Mitwirkung der beiden Landesmeliorationsingenieure, welche sich an der Reise nicht betheiligten, zumal ihnen die Ortsverhältnisse genügend bekannt waren, durch weitere 3 Tage verhandelt wurde, reasumirt sich wie folgt:

1. Die Melioration der durch den Dniester-Fluss und seine zum Meliorationsperimeter gehörenden Zuflüsse gebildeten Sümpfe erscheint im Zwecke einer rationellen Bewirtschaftung der ausgedehnten heutzutage fast wertlosen Moorgründe, bezw. zur Ermögichung einer intensiven Viehzucht in dieser Gegend, und nicht minder auch aus sanitären Gründen äusserst wünschenswert und lohnend, sie darf sich jedoch nicht auf die Trockenlegung der Sümpfe allein beschränken, weil dies ohne Zweifel eine Deteriorirung der fruchtbaren Ufergründe (durch übermässige Senkung des Grundwasserspiegels ohne gleichzeitigen Ersatz der zur Vegetation nothwendigen Bodenfeuchtigkeit) und sicherlich auch keine Besserung der versumpften Gründe zur Folge haben würde.

2. Der mit dem Strwiążflusse vereinigte Dniesterflus verbleibt im gegenwärtigen Bette, welches jedoch behufs Senkung des Grundwassers und regelrechter Wasserabfuhr der Regulirung unterzogen werden soll, wobei eine gleichzeitige Inangriffnahme der zur weiteren Vorflutbeschaffung unbedingt nothwendigen Regulirung der unteren, zwischen Rozwadów und Żurawno liegenden Dniester Anschlusstrecke als gesichert vorausgesetzt wird.

3. Für das Normalprofil des Dniesters ist eine der Floss-bezw. Schiffahrt entsprechende Wassertiefe zum Ausgangpunkte zu nehmen; welcher Theil der Hochwässer in dem so herzustellenden Flusschlauche, dessen Ufer ausgeglichen werden sollen, Platz finden werde, ist gleichgiltig, zumal die Hochwässer ohnedies zur Colmation thunlichst verwendet werden sollen, und die am linken Dniester Ufer gelegenen Ortschaften gegen aussergewöhnliche Hochwässer durch Ring-Deiche zu schützen sein werden.

4. Angesichts der grossen Mächtigkeit der Torflager und des Mangels eines sandigen Untergrundes ist an die bei Cultivirung der Torfmoore unter gewöhnlicheren Verhältnissen üblichen, bekanten Metoden nicht zu denken, und kann nur von einer Colmation des versumpften Area mittels des im Dniester und Strwiąż-Flusse bei höheren Wasserständen enthaltenen Schlammes ein günstiges Resultat erwartet werden, wobei

5. auf die künftige Bewässerung der trockenzulegenden Gründe von vornherein Bedacht zu nehmen ist.

6. Nachdem der im Dniester nnd seinen Zuflüssen vorkomende Schlamm sich in Folge seiner Schwere nur in unmittelbarer Nähe dieser Gewässer ablagert, so wäre eine s. g. wilde Colmation, d. i. eine freie Ergiessung der Hochwässer über den Sumpf für dessen mittleren, eben zu meliorirenden Theil nach wie vor wirkungslos, daher eine sistematische Colmation und zwar bei Beobachtung des Grundsatzes angezeigt ist, dass das schlammführende Wasser der zur Colmation bestimmten Terrainstelle in geschlossener Strömung zuzuführen ist.

Diesen Grundsätzen gemäss, sowie nach Berücksichtigung der durch die bisherigen Terrainaufnahmen konstatirten Niveaverhältnisse wurde ein Projekts-Schema festgestellt, nach welchem das Colmationswasser aus den zu diesem Zwecke nach Bedarf anzulegenden Zuleitungscanälen, die nach erfolgter Melioration sofort als Bewässerungscanäle zu verwenden sein

werden, in der Richtung des grössten Gefälles d. i. diagonal zur Thalrichtung, den einzelnen Colmationsabtheilungen zugeführt werden soll.

In derselben Richtung laufen auch die Entwässerungsgräben, während die zur Aufnahme ihres Wasserinhaltes bestimmten Sammelkanäle, gleich den Colmationskanälen der Thalrichtung folgen.

Nachdem der vorhandene Torf sich möglicherweise zur Anlage der Colmationskanäle nicht eignen wird, so wurde im Projecte dafür vorgesehen, dass eventuell vorest der oberste Colmationskanal aus dem ausserhalb des Sumpfes zu gewinnenden festen Boden hergestellt werde, worauf der mit Hilfe dieses Canals der Sumpffläche zuzuführen, der Schlamm gleichzeitig als Material für die succesive Anlage der übrigen Colmationskanäle verwertet werden kann.

Beim Baue ist das an Ort und Stelle vorhandene Materiale nach Thunlichkeit zu verwenden und wären beispielsweise die niedrigen, die einzelnen Colmations-Compartemente abschliessenden Dämme, deren Aufgabe ist, dem Colmationswasser die Abflussrichtung anzuweisen — bezw. bei Querdämmen den Schlamm aufzufangen aus dem reichtlich vorhandenen Schilfrohre herzustellen.

Diese zur Verfassung eines neuen Meliorationsprojectes bestimmten, von den Commissionsmitgliedern einstimmig beschlossenen Directiven, wurden protocollarisch festgestellt.

Die Projectsverfassung, für deren Zweck die bereits vorhandenen Terrainaufnahmen entsprechend zu ergänzen sein werden, dürfte angesichts der grossen Ausdehnung des Meliorationsperimeters 2 bis 3 Jahre in Anspruch nehmen.

II.

In Betreff der in Galizien theils durchgeführten, theils in Durchführung begriffenen Meliorationsarbeiten.

Nach Abschluss der unter I. erörteten Verhandlungen besichtigte der ergebenst Gefertigte im Sinne des eingangsbezogenen h. Erlasses die galiz. Meliorationsarbeiten mit Ausnahme des theilweise regulirten Gniła Lipaflusses und des Wisłokflusses, zumal die Bereisung dieser beiden abseits von der Hauptgruppe der Meliorationsperimeter gelegenen Flüsse, relativ zu viel Zeit in Aspruch genommen hätte.

Da die Projecte, nach welchen die vom ergebenst Gefertigten besichtigten Meliorationsarbeiten durchgeführt werden, in dem vom Strassen- und Wasserbau-Departamente des hohen k. k. Ministeriums des Innern an das hohe k. k. Ackerbau-Ministerium seinerzeit erstatteten Gutachten näher erörtert worden sind, da ferner über die bei den Regulirungen erzielten Fortschritte dem hohen k. k. Ackerbau-Ministerium ohnedies Jahresberichte vorgelegt werden, da schliesslich das detaillirte Eingehen in die einzelnen Projecte bezw. Arbeiten den Gegenstand der Colaudirung bildet, so glaubt der ergebenst Gefertigte das Resultat seiner Wahrnehmungen blos von mehr algemeinem Gesichtspunkte aus darstellen zu sollen.

Es wurden unter alternirender Begleitung durch die Landesingenieure Kędzior und Sikorski, je nachdem die betreffenden Meliorationsperimeter zum Referate des Ersteren und Zweiten gehören, die nachbenannten Regulirungs-Unternehmungen besichtigt:

1. Krzemienica-Babulówka und Rów mit Zuflüssen nebst dem Trześnia-Bache.

In diesem Meliorationsperimeter wurden bisher nur relativ geringe Fortschritte erzielt und zwar wurde die Trockenlegung der nassen Gründe an der Trześnia bewirkt; der Hauptfluss, nähmlich die Krzemienica ist erst von der Mündung bis zur Ortschaft Padew und innerhalb derselben nur theilweise fertig; nach dem Bauprogramme sollen übrigens die Schutz-

Deiche bis zur Rückstaugrenze der Weichselwässer noch im laufenden Jahre vollendet werden, wodurch die in Suchorzów, Przewóz, Baranów, Dymitrów und Annopol gelegenen, besonders fruchtbaren Gründe gegen Überschwemmungen geschützt wären.

Bei dem nicht weit vorgeschrittenen Stadium der Regulirungsarbeiten lässt sich über das Gesammt-Unternehmen noch kein Urtheil fällen, es dürfte jedoch der angestrebte Zweck hier um so sicherer zu erreichen sein, als man mit einem günstigen d. i. genügend festen Boden zu thun hat, so dass die planmässige Ausführung und Fixirung der Kanalböschungen keine Schwierigkeiten bereitet.

2. Der theils in Reconstruction, theils in Neuherstellung begriffene 8 Km. lange Weichseldeich in den Gemeinden Miechocin, Tarnobrzeg, Sielec und Wielowieś.

Bezüglich der Herstellung der Deiche, sowie der hiezu gehörigen Objecte, als Schleussen, Durchlässe und Rampen, der Berasung der Böschungen etc. besteht eine vom Landes-Ausschusse verfasste Instruction (Zl. 48.541 ex 1889). Bei der Besichtigung des oberwähnten Deiches wurden keine auffälligeren Abweichungen, sei es vom Projecte, sei es von der gedachten Instruction konstatirt.

3. Trześniówkafluss bis zur Mündung des Dąbrowa-Baches, sammt der beiderseitigen Bedeichung und die Zuflüsse Dąbrowa und Żupawa.

Der Zweck dieser Regulirung, welcher in der Senkung der Grundwässer und Hintanhaltung der Überschwemmungen besteht, wurde soweit die Arbeiten hergestellt sind, vollständig erreicht.

Die Consumtionsprofile entsprechen den projektsmässigen Voraussetzungen, indem die für das Niederwasser bestimmte Cunette bei dem angetroffenen zu den niedrigsten zählenden Wasserstande mit Wasser gleichmässig ausgefüllt ist und durch das Hochwasserprofil sich bei dem im 1. Jahre stattgehabten, bedeutenden Hochwasser gut bewährte.

Dieses Hochwasser hat allerdings einige Schäden angerichtet, so namentlich den Durchstich bei Wielowieś theilweise deformirt; derselbe wurde jedoch mittels entsprechender, vorspringender Regulirungswerke wieder in Stand gesetzt; die vom Hochwasser gestörte Brücke wurde gleichfals wieder errichtet.

Die Niederwassercunette ist in der ganzen Länge beiderseits durch Flechtzäume eingefasst, die Objecte, darunter 1 gemauerte Schleusse, 14 Durchlässe aus Beton, sowie eine Brücke mit der Spannweite von 24 m., ferner die zwei in Żupawakanale behufs Anfeuchtung der Ufergründe hergestellten Schleussen, — eine gemauerte und eine hölzerne — sind durchgehends sehr solid erbaut, die alten Flussarme sind bereits grösstestheils verlandet, die Deiche gleichmässig mit Gras bewachsen. Zufolge geringer Wassergeschwindigkeit zeigen sich im Niederwasserbette Pflanzen, so dass dessen periodische Reinigung nothwendig sein wird.

Dieses ganze Unternehmen muss überhaupt als ein gelungenes bezeichnet werden; die durch dasselbe erzielten Vortheile springen namentlich dann in die Augen, wenn zwischen diesem unteren, bereits meliorirten, und dem oberen, in das Meliorationsprojekt nicht einbezogenen Trześniówka-Gebiete von der Mündung des Dąbrowa-Baches an, in den Gemeinden Mokrzyszów, Ocice, Machów, Chmielów, Jadachy, Stężaki, Kaczaki, Dąbrowica bis Babule ein Vergleich angestellt wird. Während nämlich der untere meliorirte Perimetertheil sich in jeder Beziehung als ein durch Senkung des Grundwassers auf das entsprechende Niveau in einen guten Culturzustand versetzter Landstrich darstellt, dessen Feldfrüchte, soweit es mit den gewöhnlichen Mitteln überhaupt möglich ist, gegen Überschwemmungen geschützt sind, liefert der obere Perimetertheil selbst unter günstigen Verhältnissen d. i. in trockenen Jahren blos spärliche Quantitäten saueren Heues.

Im laufenden Jahre stand der ganze gedachte Grundcomplex vom Frühjahre an bis über den Sommer unter Wasser, — so dass die diesjährige — selbstverständlich nur einmalige Heuernte erst gegen Ende des Monates August vorgenommenen werden konnte, wobei dieselbe sowohl qualitativ, als auch quantitativ sehr ungünstig ausgefallen ist.

Ein gutes Heu ist übrigens in dieser Gegend unter den obwaltenden Verhältnissen auch schon deshalb ausgeschlossen, weil die Überschwemmungswässer von den auf torfigen Boden stehenden Wäldern ankommen, daher den Wiesen keinerlei Nährstoffe zuführen, und vielmehr jedes Wachsthum der edlen Pflanzen durch den reichlichen Inhalt des Überschwemmungswässer an Huminsäure und Eisenoxyden behindert wird.

In dieser Beziehung widersprechen daher die an Ort und Stelle konstatirten Thatsachen den auf Grund früherer Berichte im Gutachten des Strassen und Wasserbau-Departaments des hohen k. k. Ministeriums des Innern ad Zl. 19.443 ex 1886 reproduzirten Anhaltspunkten, wonach die Überschwemmungen dieses Perimetertheiles befruchtend wirken sollen; blos die grösseren Frühjahrs-Hochwässer dürften hier mehr nützlich als schädlich sein, da sie sich vor der Vegetationszeit einstellen und dem Boden Feuchtigkeit zuführen, ohne ihn durch das Übermass der bereits erwähnten schädlichen Verbindungen zu deterioriren, zumal der grösste Theil dieser Wässer von der Schneeschmelze herrührt.

Demnach erheischt der in Rede stehende, ungefähr 10.000 Joch umfassende Landstrich dringend eine Melioration, welche nach Absicht des Gefertigten vor Allem eine Senkung der Grundwässer auf das entsprechende Niveau, sodann die Fernhaltung der gewöhnlichen kleineren, sich zur Zeit der Vegetation einstellenden Hochwässer vom Meliorationperimeter anzustreben hätte; während der Dürre könnte die nöthige Bodenfeuchtigkeit durch Einstauung des Wassers in den Entwässerungsgräben mittels Stauschleussen erhalten werden.

An eine regelrechte Bewässerung dieses Grundcomplexes, welche übrigens wegen der vielen daselbst vorhandenen Terrainunebenheiten ziemlich beschwerlich wäre, ist beim Mangel eines geeigneten Wassers vorläufig kaum zu denken. Ein solches Wasser könnte wohl nur aus der Wisłoka bezogen werden, was sich jedoch voraussichtlich blos dann rentiren würde, wenn man eine Bewässerung der ganzen s. g. Sandomierzer Haide bezw. den Meliorationsperimeter von Rów- Babulówka, Krzemienica und Trześniówka ins Auge fassen wollte.

Nach vollzogener Besichtigung des oberen Perimeter-Theiles der Trześniówka wurden am Rückwege die in Miechocin (Güter des Gfen Joh. Tarnowski) in Ausführung gestandenen Drainarbeiten in Augenschein genommen.

Diese unter der Leitung des Landesmeliorationsbureaus auf einem erheblicheren Grundcomplexe behufs Trockenlegung des äusserst schweren und stark durchnächsten Thonbodens bestimmte Drainage ist gut gelungen und soll sich bereits gut bewährt haben.

Im laufenden Jahre standen auf diesen Feldern Kartoffeln, welche jedoch wie fast überall in Galizien missrathen sind.

4. Łęg-Bach in den Gemeinden Gorzyce, Zalesie gorzyckie, Zaleszany, Kotowa wola, Jamnica und Grębów.

Der Zweck dieser Regulirung besteht, wie beim Trześniówka-Flusse, in der Senkung der Grundwässer und Behebung der Überschwemmungen; derselbe wurde auch, soweit die Arbeiten vorgeschritten sind, projektmässig erreicht.

Die Ausführung der Bauten ist solid und im Allgemeinen dem Projecte entsprechend, von welchem jedoch insoferne abgewichen wurde, als die Canalsohle nicht auf die ganze projectirte Tiefe ausgehoben, sondern ein Theil dieser Arbeit der Wasserkraft überlassen worden ist, was hier angesichts der bedeutenden Wasserströmung beim Mittelwasserstande und des relativ geringen Widerstandsvermögens des sandigen Bodens nicht unzweckmässig war.

Die Niederwasserprofile bewähren sich gut; dergleichen weisen die Böschungen (1 : 2) keinerlei merkliche Deformationen auf. Die Verlandung der alten Flussarme geht rasch vor sich.

Bei der hier zu bewältigenden bedeutenden Erdbewegung und den erheblicheren Entfernungen der anzuschüttenden Deiche von den Durchstichen, aus welchen das Anschüttungs-Materiale bezogen wird, dürfte es sich hier vom Standpunkte der Ekonomie empfehlen, anstatt des Schubkarren-Transportes eine übertragbare Feld-Eisenbahn schmaler Spur mit den durch Menschen zu schwiebenden Händen zu versuchen, worauf der Gefertigte die Aufmerksamkeit des Bauleiters lenkte.

5. Der linksseitige San-Deich von Skowierzyn bis Pławo in der Länge per 15 Km.

Derselbe ist fast fertig und macht sammt den dazu gehörigen Objecten den Eindruck einer sehr soliden und sorgfältigen Herstellung, wobei auch die Arbeits-Dispositionen, soweit dieselben in den noch in Ausführung begriffenen Theilstrecken beachtet werden konnten, auf eine besondere Umsicht und Sorgfalt des Bauleiters schliessen lassen.

Im nächsten Jahre soll der rechtsseitige San-Deich in Angriff genommen werden.

6. Die Trockenlegung der Nisko'er und Rudnik'er Sümpfe d. i. die Kanäle Piorunka bezw. Jeżów, Stróże, Grobla und Niedźwiedź.

In diesem Perimeter trifft man zumeist leicht beweglichen sandigen Boden, welcher stellenweise mit Torflagern abwechselt. Was den ersteren anbelangt, haben die bezüglichen Projecte seiner Beweglichkeit — namentlich bei dem zum Rudnik'er Perimeter gehörigen Canälen — nicht entsprechend Rechnung getragen, indem die Canalböschungen, wie es nun die Erfahrung lehrt — viel zu steil (1 : 74) angelegt wurden.

Die bereits ausgeführten, jedoch zumeist nicht auf die ganze projectirte Tiefe ausgehobenen Canäle: Piorunka, Jeżów, Stróże und Grobla haben sich ungeachtet dessen, Dank ihrer sorgfältigen Behandlung in leidlicher Weise konsolodirt und auch schon Hochwässer im Allgemeinen anstandslos überdauert, wobei ihnen die ausserprojectmässige Fixirung der Sohlenränder mittelst Flechtzäumen zu statten kann.

Der während der Besichtigung des Rudnik'er Perimeters eben in Ausführung gewesene Niedźwiedź Canal bot dagegen einen trostlosen Anblick dar, indem dessen aus Flugsand bestehende Ufer bei der gewählten Böschungs-Anlage absolut nicht zu halten sind.

Ein erfahrener Bauleiter wäre nach dem ersten Spatenstiche nicht in Zweifel darüber gewesen, dass die Ausführung dieses Canals nach dem Projecte unter den obwaltenden Verhältnissen nicht gelingen wird, und hätte sicherlich eine entsprechende Abänderung des Projects beantragt. Dass aber gegebenen Falls leider ein beträchtliches Stück Arbeit unzweckdienlicher Weise bewirkt wurde, ist nur der mangelhaften Erfahrung und Unentschlossenheit des von der Wassergenossenschaft angestellten jungen Ingenieurs zuzuschreiben.

Indem der Gefertigte auf diesen Punkt noch bei der Reasumirung der Ergebnisse seiner Wahrnehmungen zurückkommen wird, muss er hier noch bemerken, dass es gegebenen Falls am zweckmässigsten sein dürfte, den in der Länge per 8 Km. projectirten Niedźwiedź-Canal angesichts der bereits begonnenen Strecken blos bis zum 4 Km. und zwar mit flacheren Böschungen und seichter, als derselbe projectirt worden ist, auszuführen und sich gleichzeitig nach einer anderen Richtung des Wasserabflusses vom oberen Perimetertheile umzusehen, was aller Voraussicht nach möglich sein wird, jedoch vorher auf Grund eines Nivellements erhoben werden muss.

In diesem Sinne wurde diese Angelegenheit an Ort und Stelle mit dem Obmanne der Wassergenossenschaft Graphen Hompesch und mit dem Bauleiter besprochen.

Im Allgemeinen weist aber die Melioration der Nisko'er und Rudnik'er Sümpfe ungeachtet der mehrfachen, mit den Canalböschungen gemachten unliebsamen Erfahrungen

äusserst erfreuliche Resultate auf. Die in den Meliorationsperimeter einbezogenen Grundcomplexe, welche nämlich vorhin fast ständig unter Wasser waren und blos minime Erträge abwarfen, wurden in gute Wiesen umgewandelt; wo ein Grundstück stellenweise in Folge seiner relativ hohen Lage übermässig trocken gelegt wurde, kann es als Acker verwendet werden, was in dieser Gegend beim Mangel an Ackergründen nicht unvortheilhaft ist.

Bemerkenswerth erscheint der Umstand, dass die in den Rudnik'er Waldungen vorhanden gewesenen alten Bäume, die seit jeher an einen feuchten Grund gewöhnt waren, nach dessen Trockenlegung eingegangen sind, worüber jedoch der Waldbesitzer Graf Hompesch sich gar nicht kränkt, zumal dieser Schaden mit jenen Vortheilen, welche für ihn und die dortige Landbevölkerung aus den Meliorationsarbeiten durch Schaffung neuer kulturfähiger Grundcomplexe erwachsen sind, nicht im Entferntesten verglichen werden kann.

Anbelangend die in diesem Meliorationsperimeter vorkommenden Torflager, kann nicht unerwähnt gelassen werden, dass auch diese Bodengattung sich bei der durch ihre Trockenlegung ermöglichten rationellen Behandlung als sehr dankbar erweist.

So hat Graf Hompesch vorläufig auf einer, zum trockengelegten Gebiete des Groblа-Canals gehörigen Area von 150 Joch, die er auf 500 Joch auszudehnen beabsichtigt, die Rimpausche Dammcultur mit einem Aufwande von 40 bis 120 fl per Joch bewirkt. Der so kultivirte Boden bedarf überdies jährlich von Mineraldunger (Cainit und Thomasschlacke) eine weitere Auslage per 20 fl. für jedes Joch.

Die Gründe, welche noch vor 3 Jahren kaum 5 fl. per Joch abwarfen, tragen gegenwärtig per Joch und Jahr 70 bis 80 fl., beziehungsweise nach Abschlag der erwähnten Bewirthschaftungskosten per 20 fl., netto 50 fl. bis 60 fl. ö. W., wonach also der Ertrag dieser Gründe zufolge ihrer Melioration um das 11 fache gestiegen ist.

Nicht minder erfreulich ist auch der Umstand, dass die Landbevölkerung der dortigen Gegend, dem Beispiele des Rudnik'er Gutsherrn folgend, auch schon beginnt, sich mit der Torfcultur zu befassen.

7. Die Entwässerung der Sümpfe zwischen der Weichsel und Wisłoka und der Dembica-Tarnobrzeg'er Landstrasse d. i. der s. g. Chorzelow'er Canal.

Dieser bereits seit einigen Jahren bestehende Entwässerungs-Canal wurde weder dem Projecte entsprechend und zwar mit einer gegen die projectirte um circa 1·0 Meter höher liegenden Sohle, noch sorgfältig ausgeführt und trägt unverkennbare Merkmale seiner beklagenswerthen Vernachlässigung zur Schau. Insbesondere befindet sich die circa 2 Km. lange Strecke in der Gemeinde Krzemienica in einem Zustande, welcher auch vor der Regulirung kaum schlimmer sein konnte, da hier das Canalbett durch den vom Wasser aus dem Durchstiche bei Milanów mitgebrachten Sand nahezu bis zum Niveau des anliegenden Terrains ausgefüllt ist.

Längs des Meierhofes Milanów hat sich aus der ursprünglichen trapezförmigen, die in der nebigen Skizze dargestellte Querprofilform herausgebildet und konsolodirt, welches Profil daher dem dortigen Boden offenbar am besten entspricht; dasselbe ist übrigens stellenweise vom Vieh zertreten; es sollte beim erwähnten Meierhofe ein entsprechender Viehdurchtrieb nebst Tränke hergestellt werden.

In der oberen und unteren Strecke, woselbst ein festerer Boden vorherrscht, erhält sich der Canal relativ besser, doch ist er überall mit Wasserpflanzen verwachsen und liegt überhaupt zu hoch, demzufolge die anstossenden Wiesen und Äcker noch nicht gehörig trocken gelegt sind und für die übrigens noch nicht ausgehobenen Seitengräben keine genügende Vorfluth vorhanden ist.

Es wäre eine gründliche Instandsetzung und Ergänzung dieses Canals angezeigt, da derselbe anderenfalls im Laufe der Zeit völlig wirkungslos werden müsste.

Dasselbe gilt auch hinsichtlich des von derselben Wassergenossenschaft gleichzeitig mit dem Chorzelow'er Canale ausgeführten Rów-Canales, welcher die Gewässer von Kliszów, Gawłuszowice über Zdaków in paraleller Richtung mit dem Chorzelow'er Canale in die Weichsel ableitet.

8. Stary Breń.

Dieser Fluss hat in der unteren überhaupt nicht regulirten Strecke bis zur Mündung des Brnik hinauf ein übermässiges Consumtionsprofil, daher auch einen zu trägen Wasserabfluss, und wäre eine Vorfluthbesserung behufs anstandsloser Ableitung des Brnik-Wassers angezeigt. Durch die Regulirung des Stary Breń und Brnik wurde bei der Ortschaft Czermin eine Wasserspiegeldepression von circa 1·5 m. und hiedurch die Trockenlegung der Gründe in den Gemeinden Czermin, Breń osuchowski, Kawęczyn und Dąbrówka erzielt, was eine sehr erhebliche Steigerung des Bodenwerthes nach sich zog. Wie erspriesslich die Melioration des Stary Breń war, Zeuge dessen der Umstand, dass der frühere Besitzer von Czermin, ein sehr strebsamer und gelehrter Landwirth (Meszyński) an den allerlei Palliativmitteln (Windmotoren etc.), die er behufs Trockenlegung seiner Gründe versuchte, welche jedoch ohne die nur durch eine umfassende Regulirung der genannten Gewässer zu erzielen gewesene Vorfluth wirkungslos bleiben mussten, ein ganzes Vermögen einbüsste. Die Cunette und die Böschungen der beiden erwähnten Canäle erhalten sich gut; es wären jedoch periodische Reinigen am Platze. Die Deiche haben bereits 3 bedeutenden Hochwässern d. i. in den Jahren 1887 und 1889 Widerstand geleistet, ohne Schaden gelitten zu haben.

Der eigentliche Stary Breń ist bereits fertig, von den Zuflüssen sind noch die oberen Theile der Wisznia und des Entwässerungscanals herzustellen.

Weiter wäre behufs Trockenlegung des oberen Theiles des Meliorationsperimeters noch erforderlich: Die Fortsetzung der Regulirung des Łukawica-Baches bis Rzędzianowice circa 7 km., sowie der Gräben über Szafranów ferner in Kawęczyn und Wampierzów.

9. Nowy Breń mit Zuflüssen, insbesondere Zgórsko und Jamnica. Der von seiner Mündung in die Weichsel an, in einer 12 Km. langen Strecke fertiggestellte Nowy Breń, von welchem noch weitere 29 Km zu reguliren sind, macht im Ganzen den Eindruck eines mit der nöthigen Sachkenntniss und Sorgfalt, sowie dem Projeckte gemäss durchgeführten Unternehmens, dessen Nutzen sich auch schon in unzweideitiger Weise geltend machte.

Die Böschungen des neuen Flussbettes, sowie die Deiche bleiben trotz der bedeutenden Frühjahrshochwässer unversehrt, und wurde blos die Cunette zum Theile verlegt, sowie das Inundationsgebiet stellenweise von Rasen entblösst. An dem 4·836 Km. langen und im Herbste vorigen Jahres vollendeten Zgórsko Canale wurden die Regulirungsarbeiten von 2 Km. anfwärts durch die Frühjarshochwässer arg beschädigt; namentlich sind die Uferböschungen sammt den Versicherungsbauten zerstört worden; überdies wurde der mit einer 1 m. breiten Berme versehene Schutzdeich an einer Stelle unterwaschen.

Die gedachten Schäden wurden im laufenden Jahre bis auf die in einer ca. 250 m. langen Strecke behoben. Die letzteren waren eben zur Zeit der Besichtigung dieses Canals durch den Gefertigten in der Reconstruktion begriffen, die jedoch nichts weniger, als nachahmenswerth bezeichnet werden kann. Während nämlich der Fluss sich ein seinem Regime offenbar am besten enstprechendes Schalenprofil ausbildete, welches sich auch zu konsolidiren begann, hält sich der Bauleiter sklavisch an die im Projecte angenommenen Profile und bewirkt innerhalb dieses Schalenprofiles die projectsmässigen Banquetts, welche aller Voraussicht nach das nächste Hochwasser nicht überdauern werden.

Ausserdem wurden behufs Unterstützung dieser Banquetts an ihrem Fusse nebst den normal zur Wasserabflussrichtung gelegenen Flechtzäumen, welche hier zur Fixirung der

dem Flusse meist zusagenden Profilform allerdings angezeigt wären, noch Längszäume innerhalb des Inundationsprofils hergestellt, deren Zweck jedoch nicht zu enträthseln war. Der 5·868 Km. lange Jamnica Canal, von welchem im Vorjahre eine 3·300 M. lange Strecke ausgebaut wurde, erlitt gleichfalls jedoch im einem geringeren Masse, als der Zgórsko-Canal, durch die heurigen Hochwässer mehrfache Schäden und zwar insbesondere zwischen dem Km. 2·7 und 3·3, woselbst die Uferversicherungs-Arbeiten im l. Jahre neuerdings ausgeführt werden mussten.

Nächst der Ortschaft Kądzielna wurde sonderbarer Weise ein alter Deich abgetragen und aus demselben Materiale knapp nebenan ein neuer Deich angeschüttet, was bei einer geringen Traceverschiebung zu vermeiden gewesen wäre.

10. Der Zyblikiewicz-Canal ist eine der ersten, in Galizien durchgeführten Meliorationsarbeiten. Derselbe bietet blos insorferne zur Bemerkung Anlass, als die ihn vom Weichselflusse trennende, zwar sehr solid, jedoch ohne entsprechende Ausnützung des zwischen ihm und dem Weichselflusse vorhandenen Gefälles angelegte Schleuse sich nicht als zweckmässig erwies, und abgetragen werden soll.

Dieser Canal ist nämlich schon zu gross, als dass seine Absperrung nicht von den in solchen Fällen platzgereifenden, mit der Zunahme des abgeschlossenen Niederschlagsgebietes steigenden Nachtheilen begleitet wäre.

11. Kisielina bezw. Olszówka.

Dieser Canal ist in seiner unteren Hälfte nämlich von der Weichsel bis zum 8. Km. fertiggestelt; die Cunette ist wie bei den sonstigen Canälen mit Flechtzäumen versichert. Die Ausführung ist bis ins äusserste Detail sehr genau und solid.

Da dieser Canal überdies in einem widerstandsfähigen Boden liegt, so hat er die heurigen, sehr bedeutenden Hochwässer ohne jede Beschädigung der Cunette und der Deiche überstanden.

Als bemerkenswerth wäre der Umstand zu erwähnen, dass bei diesem Canale knapp unter dem schweren Thonboden, in welchem er eingeschnitten ist, ein leicht beweglicher Sand liegt, welcher auch stellenweise durch das als Quellen in der Cunette zum Vorschein tretende Grundwasser, in die Cunette geschoben wird, was zu den, allerdings nicht bedeutenden Deformationen der letzteren Anlass gibt.

Die einfachen Flechtzäune können dem Drucke des durch das Grundwasser geschobenen Sandes nicht überall widerstehen; sollte der letztere nicht im Laufe der Zeit zur Ruhe kommen, so müsste für die Fixirung der Cunette in anderweitiger Weise gesorgt werden. Die zu diesem Meliorationsperimeter gehörigen Canäle: Pojawisko, Jadownicki, Przemykowsko-Taborowski sind vollständig fertig und erheischen blos eine gründliche Reinigung. Mit der Besichtigung des letzterwähnten Meliorationsperimeters wurde die Thätigkeit des ergebenst Gefertigten in Galizien am 8. Oktober l. J. abgeschlossen.

Der Gesammteindruck der dort ausgeführten Meliorations-Arbeiten ist als sehr erfreulich zu bezeichnen, und lässt keinen Zweifel darüber zu, das durch derartige Unternehmungen der Wohlstand, sowie die Steuerkraft der betreffenden Landstriche wesentlich gehoben und zumeist auch deren sanitäre Verhältnisse verbessert werden. Dies wird übrigens selbst von jenen Landleuten, welche den Meliorationsunternehmungen ursprünglich misstrauisch entgegentraten, nunmehr dankbar anerkannt.

Bedauerlicherweise sind im laufenden Jahre die Bauerfolge fast durchgehends hinter dem Bauprogramme zurückgeblieben, was einerseits der ungünstigen Witterung, anderseits dem allgemein beklagten Mangel an Arbeitskräften zuzuschreiben ist.

Dem letzterwähnten Übelstande liesse sich nach Ansicht der bauleitenden Ingenieure durch Verwendung der Sträflinge zu den Erdarbeiten erfolgreich begegnen, worüber übrigens bereits günstige Erfahrungen vorliegen.

Als Schattenseite des galizischen Meliorationswesens wäre der Umstand hervorzuheben, dass bei dem derzeit herrschenden Systeme eine entsprehende Verwendung der Baufonds nicht stets als von vorhinein versichert betrachtet werden kann, sondern mitunter dem Zufalle preisgegeben ist.

Der Grund dessen liegt aber in der mangelhaften Organisation des Landes-Wasserbaudienstes.

Schon bei Überprüfung der Meliorationsprojecte ist dem ergebenst Gefertigten öfters ein Unterschied in der technischen Behandlung sonst analoger Objecte aufgefallen, was darauf schliessen liess, dass die Feststellung der Projectsgrundlagen mitunter in einem zu weit gehenden Masse dem Ermessen des betreffenden Ingenieurs anheimgestellt war, bei welchem Modus es jedoch nicht gut denkbar ist, dass die Gesammtsumme jener Erfahrungen, welche anlässlich der übrigen Meliorationsunternehmungen gewonnen wurden, welche jedoch nur denjenigen bekannt sein könnten, wer die Gelegenheit hatte, alle die fraglichen Meliorationsgebiete zu überblicken, auch bei jedem speziellen Projekte eine angemessene Verwerthung finden werden.

Seit letzteren Jahren wurden (vermuthlich in Folge der von Strassen- und Wasserbaudepartamente des k. k. Ministeriums des Innern erfolgten Bemängelung einiger Projecte) die grösseren Meliorationsoparate im Landesmeliorationsbureau collegialiter besprochen.

Wenngleich dies auch schon ein bedeutender Fortschritt ist, kann der Gefertigte nicht umhin zu bemerken, dass „unter Collegen" sich wohl auch noch die Frage diskutiren lässt, wer von ihnen auf einem speziellen Gebiete eine grössere, oder geringere Erfahrung hat, so dass unter solchen Verhältnissen die Fixirung der Grundlagen einzelner Projecte kaum in jener bewährten Weise gesichert erscheint, wie dies bei anderwärtigen technischen Körperschaften, beispielsweise im Staatsbaudienste der Fall ist, wo die Ansicht des höher gestelten und wie dies vorausgezetzt werden muss, auch mehr erfahrenen Ingenieurs, massgebend zu sein pflegt.

Demgemäss wäre es angezeigt, jenen Ingenieuren des Landesausschusses, welche auf dessen Vertrauen in erster Linie Anspruch haben und zu höheren Functionen berufen sind gegenüber dem sonstigen techischen Personale einen mehr imperativen Einfluss einzuräumen.

In einem weit höheren Grade, als bei der Feststellung der Projecte, macht sich der Mangel einer strammen Organisation des technischen Meliorationspersonales im Excutivdienste fühlbar.

Nach der Bauinstruction sollen Meliorations-Arbeiten allerdings unter Oberaufsicht des Landesmeliorationsbureaus geführt werden; dies geschieht auch bis zu einem gewissen Grade, da doch zwischen dem zum Bauinspector bestellten Landesingenieur und dem Bauleiter eingentlich kein Subordinations-Verhältniss besteht, und die Mitverantwortlichkeit der Bauinspectoren für die zweckmässige Gebarung beim Baue ebensowenig, als die Verpflichtung der Bauleiter zur strengen Befolgung der von den ersteren erhaltenen Weisungen irgendwo ausgesprochen ist, so scheint dieser Umstand — und dabei vielleicht auch noch die Rücksicht auf die Person des an der Bauleitung theilnehmenden Delegirten — den Bauinspectoren gewissermassen eine Zurückhaltung in der Abgabe ihrer Meinung über den Bauvorgang aufzuerlegen, welche Meinung übrigens, zumal sie gewöhnlich blos im Baujournale post festum zum Ausdrucke gelangt, von ziemlich problematischen Werthe ist, am allerwenigsten aber das Begehen einer Unzweckmässigkeit verhüten kann.

Überdies sind diese Bauinspectoren durch anderweitige Agenden zu viel in Anspruch genommen, als dass sie sich mit den Bauinspizirungen eingehend befassen könnten, und ist ihre Thätigkeit mit einer längeren Abwesenheit von Lemberg verknüpft, so haben sie nicht einmal Gelegenheit in die vom Bauleiter an den Landesausschuss einlangenden Monatsberichte Einblick zu nehmen, wodann der Bau dem eigenen Ermessen eines oft noch jungen, nicht genug erfahrenen Ingenieurs überlassen bleibt. Dies kann jedoch, wie es die Erfahrung lehrt, insbesondere in jenen Fällen, wo eine Abweichung vom Projekte sich als zweckmässig erweisen würde, unliebsame Folgen nach sich ziehen.

Zu welchen Absonderlichkeiten der erwähnte Mangel einer ensprechenden Organisation des Meliorationsdienstes unter Umständen führen kann, beweist wohl am besten die Thatsache, dass der einstige Bauleiter der Kisielina Regulirung irrsinnig geworden ist, und ungeachtet dieses Zustandes die Bau-Agenden eine Zeit lang besorgte, ohne dass die von ihm begangenen Fehler dem zur Mitaufsicht berufenen Delegirten des Landes-Ausschusses aufgefallen wären, was übrigens begreiflich ist, zumal diese Function an Privatpersonen übertragen wird, welche in der Regel von Ingenieurwesen nichts verstehen.

Der vorhin erwähnte unzweckmässige Bauvorgang bei der Ausführung der Canälle Chorzelów, Niedźwiedź, Zgórsko und Jamnica ist auch nur einer unzureichenden Einflussnahme erfahrener Ingenieure auf denselben zuzuschreiben, womit den betreffenden Bauleitern keineswegs ein Vorwurf gemacht werden will, da es einleuchtend ist, dass ein theoretisch noch so gebildeter, jedoch in praxi nicht genügend bewanderter Ingenieur, in schwierigen Fällen nur selten das Richtige treffen wird

Eine Mitverantwortlichkeit der Inspektoren für die Zweckmässigkeit der bei den Meliorations-Arbeiten jeweilig getroffenen Vorkehrungen müsste aber selbstverständlich auch deren Berechtigung zur imperativen Einflussnahme auf alle den Bau betreffenden Fragen, beziehungsweise auch jene administrativer Natur, zumal dieselben von den technischen oft unzertrennbar sind, zur Voraussetzung haben.

Da jedoch die zur Beaufsichtigung des Baues vom Landessauschusse bestellten Delegirten sich schwerlich zu dem gedachten Subordinationsverhältnisse verstehen würden, so folgt daraus, dass die Heranziehung von Privatpersonen zu den in Rede stehenden Functionen mit einem stramm organisirten Baudienste kaum vereinbar ist.

Solange übrigens die galizischen Meliorationsarbeiten nur sporadisch auftreten, der Landesauschuss blos über ein geringes technisches Personale verfügte und das Vertrauen der Landbevölkerung an die Meliorationskunst noch keine Wurzeln fasste, mag die Betheiligung von Privatpersonen an der Leitung der Landesunternehmungen, gleichwohl sie in der Regel keine entsprechende technische Bildung besitzen — einen gewissen Berechtigung nich entbehrt haben.

Gegenwärtig jedoch, wo bereits ein ansehnliches Corps (circa 25) von fachmässig gebildeten Landesingenieuren besteht, denen nur noch eine, etwa dem Staatsbaudienste ähnliche Organisation abgeht, wo das Meliorationswesen sich im Lande bereits hinlänglich eingebürgert hat, und immer weitere Kreise um sich ziehend, noch lange nicht als abgeschlossen zu betrachten ist, erscheint die Einmengung der Privatpersonen in den Baudienst — nach Ansicht des ergebenst Gefertigten einerseits zwecklos, andererseits für einen wohlorganisirten Baudienst ebensowenig zuträglich, als etwa ein unter Controlle von Privatpersonen gestellter Staatsbaudienst denkbar wäre.

Ausserdem dürfte bei dem gegenwärtig im galizischen Meliorationswesen herschenden Systeme auch der Umstand nicht belanglos sein, dass die Controlle, welche auf das Landesingenieur-Corps von Privatpersonen ausgeübt wird, auf das erstere nur äusserst deprimirend

wirken muss und auch geeignet ist, jenen Ehrgeiz, ohne welchem auf keinem Gebiete ein Fortschritt denkbar ist, sicherlich nur zum Schaden des öffentlichen Dienstes zu untergraben.

Der unterthänigst Gefertigte erlaubt sich daher den Antrag dahin ergebenst zu stellen, Ein hohes k. k. Ackerbau-Ministerium möge bei gleichzeitiger Inaussichtnahme einer entsprechenden Modification der Bauinstructionen den galizischen Landesausschuss zur Durchführung der nach Überzeugung des Gefertigten die Grundbedingung einer zweckdienlichen Verwendung der öffentlichen Baufonde bildenden Organisation des Landes-Meliorations-Dienstes veranlassen und im Falle der Landes-Ausschuss nicht für die Weiterbelassung des bisherigen Systems stichhältige Gründe anführen sollte, die Ertheilung von Staatssubventionen für die künftigen Landes-Meliorations-Unternehmungen von einer angemessenen Befolgung der gedachten Anregung abhängig zu machen.

Alegat 6. do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr 54 589/1891.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 26. stycznia 1892 l. 2.291 do c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

W odpowiedzi na szanowną odezwę z dnia 3. b. m. l. 100.858, którą nam został udzielonym odpis sprawozdania delegata wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa c. k. nadradcy budownictwa p. Romualda Iszkowskiego z przeprowadzonej w r. 1891 lustracyi tutejszokrajowych robót melioracyjnych na Powiślu, mamy zaszczyt oznajmić Świetnemu c. k. Namiestnictwu co następuje:

Sprawozdanie wymienionego delegata ministeryalnego z oględzin robót melioracyjnych obejmuje dwa główne działy. Pierwszy zawiera uwagi krytyczne co do jakości wykonanych robót głównie pod względem technicznym, drugi zaś dział przedstawiający niejako konkluzyę pierwszego, mieści w sobie wnioski co do organizacyi krajowej służby melioracyjnej i zarządów budowy, od których przyjęcia miałoby być zależnem dalsze subwencyonowanie galicyjskich robót z państwowego funduszu melioracyjnego.

I. Co do pierwszej części rzeczonego sprawozdania, traktującej o jakości wykonanych robót, pozwalamy sobie zauważyć, że z 11 przedsiębiorstw, które były przedmiotem lustracyi, tylko 5 robót, a mianowicie: regulacya Łęgu, Trześniówki, Krzemienicy, Nowego Brnia i Kisieliny zostaje pod zarządem Wydziału krajowego, budową przy dalszych 5 przedsiębiorstwach: osuszeniu bagien Niskich i Rudnickich, obwałowaniu Wisły i Sanu, kanałach chorzelowskich i regulacyi Starego Brnia zajmują się umyślnie w tym celu zawiązane spółki wodne, względnie Wydział powiatowy tarnobrzeski, na które to roboty obok Wydziału krajowego przeważny wpływ wywierać ma administracya państwa tak z tytułu specyalnych ustaw jak i krajowej ustawy wodnej, wreszcie przy spółkowem przedsiębiorstwie regulacyi odpływu wód kanałem Zyblikiewicza, która rozpoczętą została przed wejściem w życie państwowej ustawy melioracyjnej i wcale nie korzystała z państwowego funduszu melioracyjnego, Wydział krajowy o tyle miał ingerencyę na wykonanie robót, o ile takową zastrzegł sobie przy udzielaniu subwencyi z funduszu krajowego.

Otóż co do robót prowadzonych przez Wydział krajowy skonstatować wypada, że ocena delegata ministeryalnego wypadła dla nich w ogóle bardzo korzystnie. Jedyny wyjątek stanowi tu tylko część robót przy regulacyi dwu dopływów Nowego Brnia, mianowicie Zgórska i Jamnicy, gdzie kierownik budowy, trzymając się zanadto skrupulatnie projektu, popełnił usterki dostrzeżone przez delegata ministeryalnego i gdzie częściejsza kontrola ze strony krajowego inspektora budowy byłaby rzeczywiście wskazaną. Powodu mniej częstych inspekcyj szukać należy w reskryptach Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 17. sierpnia 1888 l. 7.936 i z dnia 18. sierpnia 1888 l. 7.595 (zakomunikowanych nam szacownemi odezwami z dnia 3. września 1888 l. 52.482 i z dnia 6. września 1888 l. 52.022), którymi to Wysokie Ministerstwo mimo wyraźnego brzmienia §. 8. instrukcyj techniczo-administracyjnych oświadczyło się przeciw pokrywaniu kosztów inspekcyi krajowej biura melioracyjnego z funduszów regulacyjnych. Z przedsiębiorstw spółkowych spotkały się natomiast z ujemną krytyką osuszenie bagien Rudnickich, kanały Chorzelowskie i kanał Zyblikiewicza.

Co do osuszenia bagien Rudnickich, przy którem wedle §. 13. regulaminu z dnia 13. stycznia 1888 Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 7. obok Świetnego c. k. Namiestnictwa także Wydział krajowy ma prawo kontrolować roboty pod względem technicznym, pozwalamy sobie zauważyć, że kanał Niedźwiedzie, który w czasie lustracyi zaledwie na długości 300 do 400 metrów był rozpoczęty, znajduje się w takim samym terenie jak wykonany już kanał Jeżowski. Jeżeli zatem kanał Jeżowski przy troskliwej konserwacyi mimo stromego nachylenia szkarp od biedy (in leidlicher Weise) się skonsolidował, to nie można zbyt winić kierownika budowy, że już z góry nie zarządził kopania kanału Niedźwiedzie o szkarpach łagodniejszych, pociągających za sobą zwiększenie kubatury i kosztów zwłaszcza, że zarządzone po lustracyi złagodzenie szkarp nie spowodowało większych kosztów, aniżeli gdyby ten kanał od chwili rozpoczęcia roboty miał być z łagodniejszemi szkarpami wykonany.

Co do wadliwości w budowie i konserwacyi kanałów Chorzelowskich nadmieniamy, że wedle postanowienia §. 9. instrukcyi wykonawczej z dnia 10. lipca 1886 Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 78. do kontroli na miejscu wykonujących się robót regulacyjnych przeznaczonym był technik rządowy, za którego czynności krajowe biuro melioracyjne nie może odpowiadać.

II. Przechodząc do drugiej części sprawozdania delegata Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa, Wydział krajowy musi się przedewszystkiem zastrzedz przeciw twierdzeniu, jakoby przy obecnym systemie odpowiednie użycie funduszów budowy nie zawsze było z góry zapewnionem, lecz po części tylko zależnem od przypadku. Twierdzenie to bowiem, o ile by się mogło odnosić do przedsiębiorstw zostających pod zarządem Wydziału krajowego, nie znajduje uzasadnienia ani w opinii delegata zawartej w pierwszej części sprawozdania ani w przedkładanych corocznie Wysokiemu Ministerstwu rolnictwa sprawozdaniach z budowy i aktach kolaudacyjnych.

Jakkolwiek poruszona przez delegata ministeryalnego kwestya organizacyi krajowej służby melioracyjnej ze względu na postanowienie §. 25. statutu krajowego należy do atrybucyj Sejmu krajowego a końcowy wniosek zmierzający do odmówienia krajowi dalszych subwencyj państwowych dla przyszłych melioracyj w razie nieprzeprowadzenia proponowanej przez niego organizacyi krajowej służby melioracyjnej nie znajduje uzasadnienia w ustawie z dnia 30. czerwca 1884 Dz. ust. p. Nr. 116., to jednak w interesie rozpoczętych dopiero melioracyj w kraju uważamy za potrzebne przedstawić co do tej kwestyi następne wyjaśnienie:

1. Co do organizacyi krajowego biura melioracyjnego.

Potrzebę organizacyi krajowej służby melioracyjnej na wzór państwowej służby budownictwa motywuje delegat ministeryalny: 1. wadliwością przedkładanych Wysokiemu Ministerstwu rolnictwa projektów melioracyjnych, które wychodząc z krajowego biura melioracyjnego

oparte są częstokroć na różnych podstawach technicznych, 2. brakiem subordynacyi kierowników budowy wobec inspektorów.

Otóż co do samej organizacyi krajowego biura melioracyjnego, pozwalamy sobie zauważyć, że jakkolwiek posady w tem biurze nie są na razie systemizowane, co wobec rozwijających się dopiero robót melioracyjnych jest usprawiedliwionem, to jednak każdemu funkcyonaryuszowi krajowego biura melioracyjnego uchwałą sejmową z dnia 23. października 1881 przyznane zostały pięciolecia i emerytury na równi z innymi stabilizowanymi urzędnikami krajowymi a pod względem karności obowiązuje tychże funkcyonaryuszów ustanowa służby krajowej, uchwalona przez Sejm d. 23. marca 1866, której odnośne postanowienia brzmią następnie:

„§. 19. Wszyscy w służbie krajowej zostający, podlegają Wydziałowi krajowemu. Obowiązkiem ich jest być zawsze z winnem uszanowaniem dla Marszałka, Członków Wydziału krajowego, naczelników urzędów i zakładów i wypełniać chętnie i posłusznie wszelkie ich zlecenia służbowe.“

„§. 25 Każdy w służbie krajowej zostający, odpowiedzialny jest Reprezentacyi krajowej za wszelką szkodę z jego winy czy to przez naruszenie czy to przez zaniedbanie obowiązku krajowi albo funduszowi lub zakładowi pod zarządem krajowym zostającemu wyrządzoną. Jeżeli szkoda wynikła z winy kilku, stosować należy postanowienia §§. 1301 i 1302 ustawy cyw.

Ściągnienie zwrotów pieniężnych odbywać się może potrąceniem z płacy, dodatku na mieszkanie i płacy emerytalnej urzędników aż do połowy wysokości tychże. Inne pieniężne należytości urzędników z majątku krajowego lub też z funduszów przez kraj administrowanych mogą być bez ograniczenia obrócone na zaspokojenie wyrządzonej szkody.“

Zresztą w sprawie organizacyi krajowego biura melioracyjnego i ustanowienia etatu płac i osób tego biura powziął już Wydział krajowy przed nadejściem powołanej na wstępie szacownej odezwy odpowiednią uchwałę dnia 2. stycznia b. r., odnośne zaś wnioski przedstawi Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesyi.

Co do przytoczonego powyżej motywu potrzeby organizacyi biura melioracyjnego mianowicie okoliczności, że w technicznem traktowaniu analogicznych objektów przy projektach zachodzą różnice i wskutek tego projekty te spotkały się z ujemną krytyką ministeryalnego departamentu technicznego, pozwalamy sobie zwrócić uwagę Wysokiego Ministerstwa rolnictwa, że wprawdzie niektóre projekty (n. p. pierwotne projekty techniczne dla regulacyi Łęgu, Trześniówki, Krzemienicy i Nowego Brnia tudzież dla osuszenia bagien Niskich i Rudnickich), nie uzyskały zatwierdzenia Wysokiego Ministerstwa rolnictwa lub wymagały uzupełnienia, projekty te jednak sporządzone zostały nie przez krajowe biuro melioracyjne, lecz przez techników rządowych. Wszystkie natomiast projekty techniczne, wychodzące z kraj. biura melioracyjnego oparte są, o ile Wydziałowi krajowemu wiadomo, na badaniach i wzorach rzeczywiście klasycznej pracy c. k. nadradcy budownictwa p. Romualda Iszkowskiego o ilościach wód największych, średnich i najmniejszych, które to wzory przyjęte zostały przez techników wykonujących prawie w całej Austryi, a jeżeli w zasadach projektów odnoszących się do melioracyi we wschodniej i zachodniej części kraju zachodzą pewne różnice, to takowe bywają umotywowane stosunkami gospodarczymi, obszarem inundacyjnym i jakością kultury gruntów, które w pewnych wypadkach (n. p. przy gruntach ornych) wymagają zupełnej ochrony od wylewu wód wielkich, w innych zaś wypadkach (n. p. gdzie łąki i pastwiska przeważają) nie wykluczają możliwości wylewu wód nadzwyczajnych.

Co się tyczy drugiego motywu przemawiającego za organizacyą krajowego biura melioracyjnego, mianowicie braku subordynacyi kierowników budowy względem inspektorów, Wydział krajowy oświadczyć musi, że do jego wiadomości nie doszedł żaden podobny wypadek, w razie zaś, gdyby to kiedykolwiek w przyszłości mogło mieć miejsce, to przytoczone

powyżej przepisy ustanowy służby krajowej dają dostateczną gwarancyę radykalnego zaradzenia podobnym wadliwościom.

2. Co do organizacyi zarządów budowy.

Omawiając reformę organizacyi zarządów budowy, wypada przedewszystkiem rozróżnić zarządy budowy przy robotach spółkowych i powiatowych, od zarządów budowy przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych

Przy pierwszych robotach mianowicie spółkowych, tak z mocy specyalnych ustaw jak i statutów, powołane są do zarządu budową pod względem administracyjnym i technicznym wydziały spółek wodnych, które do prowadzenia robót przyjmują czasowo techników prywatnych. Naturalną jest więc rzeczą, że tacy technicy prywatni przytem częstokroć nieobeznani z robotami melioracyjnemi, nie mogą prowadzić budowy tak dokładnie i oszczędnie, jak tego oczekiwaćby można po odpowiedzialnych technikach rządowych i krajowych. Pod tym więc względem podziela Wydział krajowy w zupełności zdanie delegata ministeryalnego a należyte i ekonomiczne wykonanie robót spółkowych względnie zaś także powiatowych, mogłoby być dopiero wówczas zapewnionem, jeżeliby prowadzenie budowy zostało poruczonem technikom rządowym i krajowym.

Na stosunkowo niepomyślny stan robót spółkowych i słaby postęp budowy, zwrócił już swą uwagę Wydział krajowy a idąc za zdaniem sejmowej komisyi gospodarstwa krajowego przeznaczył w roku 1891 jednego technika krajowego do prowadzenia budowy przy obwałowaniu Sanu, zamierzając w przyszłosci w razie uchwalenia przez Wysoki Sejm proponowanego etatu osób krajowego biura melioracyjnego stopniowo wszystkim spółkom ewentualnie powiatom udzielić pomocy tego biura do prowadzenia budowy. O ile przy robotach spółkowych i powiatowych organizacya zarządu budowy pozostawioną jest autonomii wydziałów spółek wodnych i powiatów, o tyle w obowiązujących instrukcyach techniczno-administracyjnych wydanych dla krajowych przedsiębiorstw wszystkie szczegóły administracyi z góry są obmyślane i unormowane. Za podstawę organizacyi krajowych robót melioracyjnych zatwierdzonej przez Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa służyła instrukcya dla budowy dróg krajowych, która w blisko dwudziesto-letniej praktyce okazała się zupełnie odpowiednią a w zastósowaniu do robót melioracyjnych o tyle została zmienioną, że dla nadania większej sprężystości i ruchliwości zarządowi budowy, miejsce ciała zbiorowego mianowicie komitetu drogowego zajęła jedna osoba, t. j. delegat, dla technika zaś prowadzącego budowę rozszerzono znacznie zakres działania.

Przeciw tej organizacyi zarządu budowy przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych podnosi delegat ministeryalny następne zarzuty:

1. brak stosunku subordynacyi kierownika budowy i delegata do inspektora budowy a temsamem brak odpowiedzialności inspektora za wykonanie robót;

2. niekorzystny wpływ delegata nieobeznanego z inżynieryą tak na kierownika budowy, jak i na inspektora;

3. niemożliwość kontroli robót ze strony inspektora bez rachunków odsyłanych co miesiąc do Wydziału krajowego.

Co do zarzutu ad 1) mamy zaszczyt oświadczyć, że stosunek subordynacyi kierownika budowy do inspektora unormowanym jest tak przytoczonemi powyżej postanowieniami ustanowy służby krajowej jak i pierwszym ustępem §. 8. instrukcyj techniczno-administracyjnych, co się zaś tyczy subordynacyi delegata względem inspektora, to takowa wobec wyraźnie w instrukcyi wymienionych agend delegata zupełnie jest zbyteczną, zwłaszcza, że miejscowe stosunki, od których należyte wykonanie tych agend jest zależnem, dokładniej są znane delegatowi aniżeli inspektorowi budowy. Za wydane kierownikowi budowy polecenia jest inspektor

budowy z mocy obowiązującej go ustanowy służby krajowej wobec Wydziału krajowego również odpowiedzialnym, za całość zaś wykonanych robót możnaby go jednak zdaniem Wydziału krajowego tylko wówczas pociągać do odpowiedzialności, gdyby miał wpływ na cały tok budowy, co jednak wymagałoby ciągłej jego obecności przy budowie, co ze względu na znaczne koszta w porównaniu z corocznymi rezultatami budowy nie byłoby wskazanem.

ad 2. Niekorzystnego wpływu delegatów na kierowników budowy i inspektorów, któryby mógł wywołać zniechęcenie u techników krajowych lub powstrzymywał inspektorów budowy od wyjawienia zdania co do sposobu prowadzenia budowy, nie dostrzegł Wydział krajowy ani też w tym kierunku, ze strony techników krajowych nie otrzymał żadnego zażalenia.

Natomiast skonstatować musi Wydział krajowy, że ingerencya delegatów wychodzi tylko na pożytek funduszów budowy najprzód bezpośrednio, gdyż sprawując bezpłatnie ten urząd, oszczędzają funduszowi budowy znacznych wydatków, jakieby były połączone z prowadzeniem dzienników kasowych, wyjazdem do c. k. urzędów podatkowych po odbiór zaliczek, komisyami w sprawie wykupna gruntów i t. p. a powtóre pośrednio, gdyż są odpowiedzialni za całość przechowanych u siebie funduszów a przytem są pomocnymi kierownikom budowy przy oznaczaniu cen robocizny i dostarczaniu materyałów.

Jak pożyteczną jest dla funduszów budowy ingerencya delegatów wybranych z pomiędzy osobistości obeznanych dokładnie z miejscowymi stosunkami, wskaże najlepiej następny przykład.

Zorganizowany w myśl instrukcyi technicznej zarząd budowy dla regulacyi Gniłej Lipy składającej się z technika krajowego i delegata płacił w miesiącu wrześniu robotnikom dziennym z Firlejowa po 35 ct., materyał zaś dębowy na objekty (okrąglaki o średnicy 0.3 m. i wyżej) po 4 zł. 20 ct. za 1 m^3.

Sekcya natomiast przemyska oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich wykonywując w r. 1891 bez udziału delegata zabudowanie kilku jarów w Firlejowie, wpadających do Gniłej Lipy płaciła tym samym indywidyuom również w miesiącu wrześniu (za tę samą ilość godzin pracy dziennej) wynagrodzenie dziennie po 60 ct. a więc 70% więcej, za okrąglaki zaś dębowe do zapór górskich w rozmiarach daleko skromniejszych (po części za konary o średnicy około 20 cm.) po 9 zł. z 1 m^3 a więc o 114% więcej.

Fundusz więc regulacyjny Gniłej Lipy narażonym został w tym wypadku tylko z tego powodu na niepotrzebny większy wydatek, ze prowadzący budowę technicy lasowi nie mieli do dyspozycyi w osobie delegata obeznanego z miejscowymi cenami i stosunkami tej pomocy, jaką inżynier krajowy mógł się posługiwać.

Z tego też punktu widzenia prawdopodobnie oceniało Wysokie Ministerstwo rolnictwa stanowisko delegata w zarządzie budowy, gdyż reskryptem z dnia 23. maja 1887 l. 16000/1.525 rozszerzyło nawet jego zakres działania przez dodanie do §. 8. instrukcyi techniczno-administracyjnych następnego postanowienia:

„Alles was in Betreff der Aufnahme, Entlohnung, Dienstenthebung der Bauaufseher vom Bauleiter veranlasst oder verfügt wird, hat im Einvernehmen mit dem Delegirten des Landesausschusses zu geschehen."

ad 3. Przedkładanie sprawozdań i rachunków miesięcznych Wydziałowi krajowemu wcale nie utrudnia czynności inspektorów na miejscu budowy, gdyż sprawozdania miesięczne sporządzane są na podstawie dzienników budowy materyałów i narzędzi, tudzież dziennika kasowego, które przez całoroczny okres robót znajdują się u zarządu budowy. Nie tylko więc co do postępu budowy, lecz także co do cen robocizny i materyałów może inspektor budowy powziąć dokładną wiadomość na miejscu z odnośnych dzienników.

O ile Wydział krajowy mógł powziąć wiadomość ze sprawozdania delegata ministeryalnego, to jego intencyą byłoby uwolnić inspektorów budowy od wszelkich innych agend, a

poruczyć im wyłącznie kontrolę robót i administracyę w miejsce delegatów. Podobna organizacya zarządów budowy, jaka bywa praktykowaną przy budowach kolei i większych regulacyach rzek a przy której stoi na czele jeden kierownik budowy i ma do dyspozycyi więcej techników prowadzących budowę, prawdopodobnie może być w przyszłości z korzyścią przeprowadzoną przy regulacyi większych rzek karpackich, gdzie corocznie będzie większa kwota do przerobienia, przy znajdujących się jednak w budowie robotach melioracyjnych nie jest wskazaną z następujących powodów.

Przy robotach melioracyjnych stanowią główną rubrykę wydatków roboty ziemne, jeżeli się więc nie ma zbytecznie podrożyć robocizny i budowę wykonać siłami miejscowemi, to program budowy musi być tak ułożony, aby jak to dotychczas ma miejsce, roczna kwota przeznaczona do przerobienia nie przenosiła 30.000 do 40.000 zł. Jeżeli zaś coroczna suma kosztów budowy ma się obracać w powyższych granicach, jest całkiem jasnem, że oddanie takiej budowy 2 technikom (inspektorowi i kierownikowi) niepomiernie obciążyłoby fundusz budowy nieproduktywnymi wydatkami na zarząd, który wzrósłby z 7% na 15 do 20% a w dodatku byłby niepotrzebnem marnowaniem sił technicznych.

O ile zaś chodzi o częściejsze lustracye robót ze strony inspektora budowy ustanowionych tak przez Wydział krajowy jak i Świetne c. k. Namiestnictwo, to takowe byłoby pożądanem a umożliwionem będzie wtenczas, jeżeli Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa, zmieniając decyzyą swą wyrażoną w reskryptach z dnia 17. sierpnia 1888 l. 7.936 i z dnia 11. sierpnia 1888 l. 7.595 zezwoli na pokrywanie kosztów inspekcyi z funduszów budowy.

Reasumując powyższe nasze uwagi mamy zaszczyt oświadczyć:

1. Że Wydział krajowy uważa organizacyę zarządów budowy przy dotychczasowych krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych za zupełnie odpowiedną celowi i że nie widzi potrzeby jakiejkolwiek zmiany wydanych dla tych przedsiębiorstw instrukcyj techniczo-administracyjnych.

2. Że częściejsza kontrola krajowych robót melioracyjnych ze strony krajowych i rządowych inspektorów budowy jest pożądaną i w tym celu okazuje się potrzeba wyjednania u Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa zezwolenia na pokrywanie kosztów tych inspekcyj z funduszów budowy w myśl tutejszej odezwy z dnia 30. listopada 1888 l. 39.779.

3. Że zaprowadzenie organizacyi zarządów budowy po myśli sprawozdania delegata ministeryalnego będzie odpowiedniem przy regulacyi większych rzek (karpackich), gdzie równocześnie będzie zajętych kilku techników.

4. Że byłoby pożądanem poruczyć prowadzenie budowy przy robotach spółkowych i powiatowych technikom krajowym i rządowym oraz w odnośnych regulaminach i instrukcyach dokładniej określić sposób postępowania przy budowie i kontroli robót ze strony państwa i kraju.

Alegat 7. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 54,589,

Motivenbericht

zum Projecte über die Verbauung der Wildbäche im oberen Skawa-Gebiethe (polit. Bez. Myślenice.)

A. Allgemeine Beschreibung des oberen Skawa-Gebiethes.

Skawa hat ihren Ursprung in den Beskiden südlich von der Stadt Jordanów in einer absoluten Höhe von 703 m. über dem Meere; sie durchfliesst den politischen Bezirk Myślenice und Wadowice und mündet bei Zator in die Weichsel.

Das Grundgestein im Skawa Gebiethe bildet fast durchgehends Karpatensandstein, auf welchem ein mächtiges Alluvium auflagert. Die Bewaldungsverhältnisse im Skawa-Gebiethe können mit einigen Ausnahmen in den unten angeführten Wildbachgebieten als günstig bezeichnet werden. Von der gesammten Flächenarea im oberen Gebiethe entfallen für Wald 40%, für Aeker 30%, für Wiesen und Weiden ebenfalls 30%. Zu den hier dominirenden Holzarten gehört Fichte und Tanne, seltener Kiefer.

Der oberste Lauf des Skawaflusses kennzeichnet sich durch ein geringes Gefälle, welches von seinem Ursprunge bis zur Mündung des Bystrabaches somit auf einer Länge von 27·9 Klm. durschnittlich 1·05% beträgt.

Auf der oben angeführten Strecke verlauft der Skawabach ruhig, es findet zwar in den einzelnen Krümmungen des Wasserlaufes eine Unterwaschung der anbrüchigen Ufer statt, es ist jedoch die hiedurch erfolgte Materialerzeugung so minimal, dass die Vornahme etwaiger Massregel zur Hintanhaltung der Geschiebsführung vorderhand nicht gerechtfertigt erscheint

Zu den grösseren Zuflüssen der Skawa im Bezirke Myślenice gehört: Bystra- Bach, Osielczyk, Szatani, Wieprzec, Skawica, Żarnówka und Grzechynia.

Das beiliegende Project behandelt die Verbauung beziehungsweise Regulirung derjenigen Zuflüsse, welche nahmhafte Geschiebsmassen in die Skawa ergiessen und in Folge dessen nicht nur deren Lauf beeinflussen, sondern auch die angrenzenden Culturgründe durch Versandung und Verschüttung im hohen Grade gefährden.

Zu solchen Zuflüssen gehören:

A. Bystra sammt Zuflüssen Sidzina, 2. Sidzinka 3. Głoża und Głoża mała,
B. Osielczykbach sammt Zuflüssen,
C. Szatanibach,
D. Żarnówka,
E. Księżybach bei Maków,
F. Stanaszkówbach,

Während die von A. bis D. angeführten Bäche ihre Schottermassen direct in die Skawa ergiessen, verschüttet der sub E. angefürte Księżybach fasst jedes Jahr die an seiner Mündung in die Skawa gelegene Stadt Maków und Stanaszkówbach versandet und verschottert die längs desselben gelegenen landwirtschaftlichen Kulturgründe.

Von der Mündung des Bystrabaches in die Skawa, bis zur Mündung des Lachówka baches bei Sucha verbreitet sich das Flussbett derselben stellenweise bis 400 m. In Folge des der Skawa eigenen geringen Gefälles haben sich auf dieser Strecke im Laufe der Zeit mäch-

tige Kies- und Schotterbänke ausgebildet, welchen viel productives Land anheimgefallen ist. Dieses Schottermateriale wird in erster Linie vom Sidzina, beziehungsweise Bystrabache, ferner von den sub B bis D. angeführten Wildbächen zugeführt.

Dass diese enormem Schottermassen, welche beim Eintreten eines Hochwassers weit hinunter in die Ebene befördert werden, nicht nur auf den unteren Lauf der Skawa selbst, sonder auch auf die Weichsel einen Einfluss auszuüben vermögen, unterliegt keinem Zweifel.

Es führen zwar auch andere Zuflüsse und insbesondere Skawinabach mehr oder weniger grössere Schottermassen in die Skawa ab; dieselben erscheinen jedoch im Vergleiche mit der Materialzufuhr der sub A. bis C. angeführten Wildbäche in keinem Verhältnisse, weshalb vorläufig von der Regulirung beziehungsweise Verbauung derselben abgestanden werden kann.

Schliesslich sei noch erwähnt, dass das Quellengebieth der meisten Zuflüsse im oberen Skawagebiete, ferner das ganze Gebieth der Skawica der Ezh: Albrecht'schen Domaine Maków gehört, seitens welcher durch die in jeder Beziehung musterhaft geführte Waldwirtschaft für die Sanirung der misslichen Verhältnisse dortselbst viel gethan wird. Es liesse sich zwar eine vollständige Beruhigung der Skawica durch das Einstellen der Trift von Brennhölzer, welche längs derselben ausgeübt wird, herbeiführen, es erscheint jedoch die Vornahme derartiger Massregel aus den oben angeführten Gründen gegenwärtig nicht gerechtfertigt

B. Beschreibung der Wildbäche.

I. Bystra Gebieth.

a. Sidzina-Bach (Beil. B. und C.)

Von seinem Ursprung im Sihlec Berge (1318m.) bis zur Mündung der Sidzinka mała fliesst Sidzinabach in einem bewaldeten Terrain vollkommen ruhig und nimmt erst von hier bis zur Mündung des Cisniawabaches an der Gemeindegrenze Bystra einen wildbachartigen Charakter an. Zahlreiche 2—8m hohe Uferabstürze im Kielik und Sidzinka-bache werden insbesondere in den Bachkrümmungen vom Wasser unterspült und erzeugen nicht unbedeutende Schottermassen, welche beim Eintreten eines Hochwassers ins Thal befördert werden.

Es sammelten sich dacher längs des Sidzina und Bystra-Baches, deren Breite stellenweise 100—200m. beträgt, im Laufe der Zeit bedeutende Schottermassen an.

Die Folge davon ist, dass sich das Wasser an denjenigen Punkten, wo es sich durch die dichten Schuttmassen die Bahn nicht brechen kann — durch seitliche Unterspülung der Ufer, welche aus einem lockeren Alluvium bestehen, neues Bachbett schafft neue Schottermassen erzeugt und zu einem ausgesprochenen Wildbachgewässer wird. Wie aus den diesbezüglichen Querprofilen entnommen werden kann, bilden derart angegriffene Ufer, welche sich auf Kosten des angrenzenden Culturlandes jahraus jahrein erweitern, senkrechte, oft überhängende Uferabstürze, welche beim Eintreten eines Regenwetters zusammenstürzen, und thalabwärts befördert werden. Tretten aus diesen Abstürzen einige grössere Steine herein, so wird dadurch der Stromstrich gegen das andere lockere Ufer gewiesen und dieses in ähnlicher Weise unterspült. Durch diesen serpentinirenden Lauf des Wassers sind diese mächtigen Schottermassen längs der ganzen Bachstrecke in steter Bewegung.

Zur Hintanhaltung dieser Geschiebsbewegung muss in erster Linie der Lauf der Baches gerade gelegt werden und besonders von denjenigen Uferpartien abgelenkt werden, wo eine Materialerzeugung stattfindet. Zur Sicherung dieses neuen constanten Wasserlaufes wurde ein System von Verlandungs und Schutzbuhnen aus Faschinen nach Type VI und VII. (Beilage L) projectirt.

Die Anlage derlei Buhnen, welche gegen den Stromstrich senkrecht gestellt werden und welche je nach dem Erforderniss vom bedrohten Ufer ausgehend, mehr oder weniger in das Bachbett hineinreichen, wurden derart projectirt, dass die Richtung derselben d. h. die Streichlienie das künftige Ufer bildet. Dadurch hingegen, dass immer zwei und zwei gegenüber ausgefürt werden, wird dem Bache das ihm zusagende beste Profil, welches für Sidzinabach auf $10{\cdot}5^{m/2}$ und für Bystrabach auf 11 bis succesive $13^{m/2}$ berechnet wurde, gegeben.

Als einzelne Objekte sind die erwähnten Buhnen nur an denjenigen Punkten projectirt worden, wo es sich darum handelte, das Wasser von einer bedrohten Uferpartie gegen das andere etwa felsige Ufer abzuleiten.

Durch dieses System von Buhnen, welche je nach der Gefährlichkeit des Baches in einer Entfernung von 5 bis 50 m. derart erstellt werden, dass der grösste Bachwasserstand (siehe Type VI und VII in der Beilage L.) die Wurzel derselben nicht erreichen wird, wird Folgendes zu erzielen getrachtet:

1. Wird dem Wasserlaufe ein stabiles Bett geschaffen.
2. Kies und Schotterbänke werden gebunden und der zwischen den Buhnen befindliche Raum wird verlanden können.
3. Die verödeten Kies und Schotterbänke können, nachdem sie zur Ruhe gebracht worden sind, sei es im natürlichen oder im künstlichen Wege aufgeforstet werden.
4. Ganz besondere Vortheile, welche sich bei der Anlage derlei Bauten ergeben dürften, sind: Widerstandsfähigkeit des Objectes und Billigkeit der Herstellung.

Schutz- und Verlandungsbuhnen nach obigem System haben erfahrungsgemäss eine sehr lange Dauer, weil die Zerstörung durch Faulniss und Abnützung nur an den vorderen Köpfen wirksam ist, während der ganze hintere Theil mit Schlamm und Schutt überdeckt, fast luftdicht abgeschlossen ist. Verwendet man stellenweise dazu ausschlagsfähiges Materiale, so wird dasselbe in einer mehr oder weniger kurzer Zeit vertreiben d. h. sich bewurzeln und fortwachsen. Es kann auch bei der Regulirnng des Sidzina und Bystrabaches auf das Mitwirken vieler günstigen Faktoren gerechnet werden, indem beim Eintreten eines anhaltenden Regenwetters von den beiderseitigen als landwirtschaftliche Kulturgründe benützten Berglehnen viel fruchtbarer Erde herabgeschwemmt wird; dieser humose Boden wird sich zwischen den einzelnen Verlandungsbuhnen ablagern und die Förderung der Berasung beziehungsweise der Aufforstung im hohen Grade begünstigen.

Bei Anwendung des oben beschriebenen Regulirungs Systems stellen sich die Kosten für die Geradelegung des Sidzinabaches auf einer Strecke von 4·7 klm. auf 13982 fl. 26 kr., entfällt somit per 1 km. 2975 fl

Zu den grössten Wildbächen im Sidzina Gebiethe gehört:

b) Głożabach (Beil. D. und E.) welcher das meiste Schuttmateriale in die Bystra liefert. Głożabach hat auf einer Länge von 3700 m. ein durchschnittliches Gefälle von 2%, das Gefälle der Głoża mała beträgt 4·1%.

Dieser Wildbach zeichnet sich von den anderen Zuflüssen im Bystra Gebiethe dadurch aus, dass das Quellengebieth desselben äusserst schlecht bestöckt ist. Die beiderseitigen Berglehnen längs des Baches werden fast ausschlieslich durch die dortige Bevölkerung theils als Weide, theils als Ackergrund benützt.

Diese aus einem bindigen Lehm gebildeten sehr wenig fruchtbahren Hänge vermögen beim Eintretten eines rapiden Regenwetters nur sehr wenig Wasser aufzusaugen. Es ergiessen sich daher grosse Wassermassen, viel Schuttmaterial mit Saatgut mitreissend, in den Głożabach, unterspüllen hier die mächtigen bis 8m. hohen Ufer und fördern das hiedurch erzeugte Schuttmateriale in die Bystra.

Zur Sanirung dieser misslichen Verhältnisse im Głoża-Gebiete wurde Geradelegung des Baches und Ableitung des Wassers von den bedrohten Uferpartien mit den oben beschriebenen Verlandungs- und Schutzbuhnen projectirt. Sperre I. bis III. im Głożabache ferner Grundschwellen I. bis VII. in Głoża mała, welche theils als Rauhbaumsperren theils in Steinkastenbau ausgeführt werden sollen, haben den Zweck einerseits das etwa durch Geradelegung des Baches vergrösserte Gefälle zu brechen, theils angesammelte Geschiebsmassen zurückzuhalten; die Verbauungskosten für Głoża-Bach berechnen sich auf 5.755·22 fl.

e) Regulirung des Bystra-Baches. (Beil. F.)

Die Fortsetzung des Sidzina-Baches (siehe Beil. L.) von der Mündung der Cisniawa an der Gemeindegrenze in Bystra abwärts, wird Bystra-Bach genannt. Derselbe besitzt eine Länge von 6 klm. und ein durchschnittliches Gefälle von 1·02%. Die misslichen Verhältnisse am Bystra-Bache sind dieselben, wie in Sidzina Gebiete. Das vollständig verschotterte Bachbett erreicht hier eine Breite von 150 bis 200 m. Die durch dasselbe System mittelst Verlandungs- und Schutzbuhnen beantragte Regulirung erstreckt sich auf eine Länge von 5·3 klm.

Bei der Geradelegung des Bystrabaches im unteren Theile, wurde von den Verlandungs- und Schutzbuhnen nach Type VII einen mehr ausgiebigeren Gebrauch gemacht, weil derlei Bauten billiger als die Faschinenbuhnen hergestellt werden können, und bei den hier geringen Gefällsverhältnissen eine genügende Garantie in Bezug auf die Wiederstandsfähigkeit bieten. Die Regulirungskosten des Bystrabaches berechnen sich auf 27.053·55 fl. oder per 1 klm. 4.915·76 fl

II. Osielczyk-Bach. (Beil. G.)

Das Quellengebiet des Osielczykbaches mit seinen Zuflüssen Graniczny und Błaszków ist analog wie Głożagebiet, nur sehr wenig bewaldet. In Folge der schotterigen Beschaffenheit der Bachsohle und der zur Abrutschung geneigten stellenweise durchnässten Berglehnen haben sich im Laufe der Zeit bei einem hier verhältnissmässig grösseren Gefälle von 9% mächtige circa 30 m. hohe Plaiken und Einrisse gebildet, welche ganz respektable Schottermassen in die Skawa abführen. Zur Verwilderung des Grabens trägt nicht wenig die Ausübung der Viehweide auf den Abrutschungsflächen bei.

Zur Hintanhaltung der Geschiebserzeugung in dem Bache wurden nebst Verflechtung und Aufforstung der Plaiken, Entwässerung der durchnässten Berglehnen durch Draingräben, 23 St. Grundschwellen nach Type IV aus Faschinen projectirt.

Die Ausführung anderweitiger mehr soliden Bauten aus Holz oder Stein ist mit Rücksicht auf den Mangel jedweden Materiales in der Nähe aus finanziellen Gründen nicht gerechtfertigt, zumal da auch Faschinenbauten im gegebenen Falle eine vollständige Garantie der Sicherung der Bachsohle vor Tieferlegung und dadurch erfolgten Unterspüllung der Abrutschungsflächen bieten.

Zur unschädlichen Ableitung des Wassers am Schuttkegel ist ein dem Durchflussprofile von Osielczyk (6·5 □ m.) entsprechender Abflusscanal projectirt worden.

Die Gesammtkosten für die Verbauung des Osielczykbaches sammt oberen Zuflüssen belaufen sich auf 5.682·21 fl.

III. Szatani Bach. (Beil. G.)

Das meiste Schottermateriale, welches sich auf dem mächtigen Schuttkegel vom Szatanibache befindet, rührt hauptsächlich von den zwischen der projectirten Sperre I und II befindlichen grossen Plaiken, sowie von einigen kleineren Uferanbrüchen längs des Baches her.

Durch den hier eigenthümlichen Lauf des Baches werden die beiderseitigen lockeren Berglehnen stets unterspüllt und es findet in Folge dessen auf dieser Stelle eine bedeutende Materialerzeugung statt.

Um das Wasser von diesen Plaiken abzuleiten, wurde ein 200 m. langer Durchstich projectirt. Sperre II. im oberen Laufe der Baches dient zur Stütze der Anbrüche und zurückhaltung des angesammelten Geschiebes, während Sperre I. das durch die Geradelegung des Baches vergrösserte Gefälle zu brechen hat.

Behufs unschädlichen Ableitung des Wassers am Schuttkegel wurde ein dem Durchflussprofile vom Szatanibache entsprechender Abflusskanal sowie mehrere Schutzbuhnen in der oberen verwilderten Bachpartie beantragt.

Die Verbauungskosten incl. Verflechtung und Aufforstung der Anbrüche belaufen sich auf 2.987 fl. 75 kr.

VI. Żarnówka. (Beil. H.)

Von der Mündung der Żarnówka in die Skawa bis zur Mündung des Janiczaków und Lasowskibaches d. i. bis zu demjenigen Punkte, wo sich der Bach in mehrere Gräben theilt, besitzt dieselbe ein ziemlich gut ausgebildetes stellenweise felsiges Bett. Das von den seitlichen Trockengräben herabgelangte grobe Geschiebe hat jedoch an mehreren Stellen das Żarnówkabachbett vollständig verschüttet. Das Wasser konnte diese Schuttmasse, in welcher nicht selten auch grössere Steine anzutreffen sind, bei einem hier vorherschenden Gefälle von 2·15% nicht vorwärts bewegen, brach sich die Bahn durch das lockere Ufer und erzeugte nicht nur frische Schottermassen sondern verbreitete das Bachbett an mehreren Stellen auf Kosten des angrenzenden Kulturlandes.

Die Verbauungstätigkeit in dem unteren Laufe des Baches durch das Dorf Żarnówka wird sich daher erstrecken müssen:

1. Auf den Aushub des angesammelten Schuttes aus dem Bachgerinne um das Durchflussprofil zu vergrössern.
2. Schutz der Anbrüche durch die Faschinensporne verbunden mit theilweiser Geradelegung des Baches und
3. Verbauung der beiderseitigen zumeisst trockenen Gräben und Risse, welche beim Regenwetter Schuttmateriale in den Bach ergiessen.

Zu solchen Trockengräben gehört a) Wojtanówka, b) Grabówka, Janiczaków und Lasowski Graben.

Eine nicht unbedeutende Schottermenge gelangt in den Bach dadurch, dass die dortige Bevölkerung bei der Reinigung der Felder das gesammelte Gestein in den Gräben und Schluchten ablagert, welches dann vom Hochwasser ins Thal befördert wird. Diesem Uibelstande wird dadurch vorzubeugen getrachtet, dass in den oben angeführten Gräben, wo viel derartiges Material angesammelt ist und wo nebenbei grössere Bodenverwundungen vorhanden sind, nebst den solid ausgeführten Sperren theils aus Stein theils aus Holz eine Anzahl rustikaler Grundschwellen projectirt wurde, zu deren Herstellung entsprechende Pauschallbeträge im Kostenvoranschlage angesetzt wurden.

Das eigentliche Erosionsgebieth von Żarnówka, wo das meisste Schuttmaterial erzeigt wird, befindet sich im Quellengebiethe des Janiczakówbaches, Piekarzówka, ferner in einigen Trockenrissen im obersten Laufe des Żarnówkabaches.

Das Gefälle dieser Trockengräben erreicht eine bedeutende Grösse von 26% und die beiderseitigen Plaiken eine Höhe bis 30 m. Stellenweise treten mächtige Glazialschuttschichten

zu Tage. Das Quellengebieth von Zarnówka ist endlich wie bei den sub I. und II. beschriebenen Wildbächen nur schwach bewachsen und es stürtzt in Folge dessen das Wasser von den beiderseitigen nackten Lehnen mit einer vehementen Gewalt in die obigen Trockenrisse, unterspüllt die lockeren Ufer und fördert ansehnliche Schuttmassen ins Thal.

Nachdem in oberen Żarnówkagebiethe mächtige Schichten von Sandsteinschiefer stellenweise ausstehen, welche für die Verbauungszwecke brauchbares Material liefern könuen, wurde zur Sanirung dieser misslichen Verhältnisse eine Anzahl von Grundschwellen an den hiezu geeigneten Punkten nebst der Bachräumung und Sicherung der Lehnem durch rohe Steinwürfe projektirt.

Bei der Mündung des Janiczaków-Baches in die Żarnówka bricht sich das Gefälle derselben und es haben sich in Folge dessen grosse Schottermassen dortselbst angesammelt. Das Bachbett ist vollkommen verschüttet und verwildert Zur Regulirung dieser Strecke wurde ein 290 *m* langer Durchstich projectirt, dessen seitliche Böschungen durch dreifache Flechtzäume mit Geschiebefüllung nach Type VII. von der Unterwaschung geschützt werden.

Um die Tieferlegung des Bachbettes und dadurch erfolgende Unterwaschung der beiderseitigen Flechtwerke im Durchlasse zu verhindern, wurden 9. St. Faschinengrundschwellen längs des Durchstiches, welche im einer Entfernung von je 30 *m* herzustellen sein werden, projectirt.

Die Verbauungskosten für Żarnówkabach belaufen sich auf 14.442 fl. 77 kr.

V. Księży-Bach (Beil J.)

entspringt nördlich von dem auf seinem Schuttkegel gelegenen Städtchen Maków in einer absoluten Höhe von 600 *m* und mündet in den das Städtchen durchfliessenden Mühlkanal.

Die Gesammtlänge des Baches beträgt 2300 *m*, das Gefälle im oberen Laufe beträgt 23%, im mittleren Laufe 14%, und im unteren Laufe 4%.

Circa 800 *m* aufwärts von Maków theilt sich der Bach in 6. trockene Gräben, deren Bachsohle und Ufer im unteren Laufe felsig, im oberen Laufe jedoch schotterig sind. In einigen Seitengräben, wie beispielweise im Graben A, D, sowie im Księżybache selbst hat das Wasser an manchen Stellen 5–6 tiefe Löcher ausgeholht, welche von den senkrechten oft überhängenden Abstürzen begrenzt sind. Das Quellengebieth des Księżybaches ist nur schwach bewaldet, die beiderseitigen Berglehnen, welche als Hutweiden benützt werden, sind steil, und es stürzt in Folge dessen das Regenwasser mit einer Gewalt in diese Trockenrisse, erzeugt dortselbst grössere Schottermengen und bewegt dieselben thaltabwärts. Nachdem längs des Baches keine Plätze sich befinden, wo dieses Schottermateriale sich ablagern könnte, so ergiesst sich dasselbe mit Wasser und Schlamm gemengt in das Städtchen Maków.

Die Bewohner dieses Städtchens werden sehr oft von diesem Elementarereignisse heimgesucht, und diejenigen, welche in unmittelbarer Nähe des Baches wohnen, sind öfters gezwungen ihre Wohnungen zu räumen und so lange das Regenwetter dauert, zu verlassen.

Auch das Strassenärar hat mit diesem Uibel viel zu kämpfen, indem nach einem jeden Muhrgange die über dem Bache befindliche Brücke abgerissen und die von Jordanów nach Sucha führende Reichsstrasse auf dieser Stelle unfahrbar gemacht wird.

Zur Sanirung dieser misslichen Verhältnisse wurde schon Seite der Stadtverwaltung viel gethan, ohne jedoch das Uibel zu beseitigen; der Hauptgrund liegt darin, dass man das Uibel nicht im Ursprunge, somit im Quellengebiethe, sondern im unteren Laufe des Baches zu bekämpfen versuchte. Es wurde in erster Linie ein Durchflusskanal durch das Städtchen ausgehoben um das Wasser am Schuttkegel auf eine unschädliche Weise abzuleiten. Die beiderseitigen Böschungen dieses Durchflusses wurden durch Errichtung von einfachen und doppelten Flechtwerken mit Steinfüllung geschützt. Es erwies sich jedoch bald diese Massregel als nicht

genügend, weil der Kanal beim nächsten Muhrgange verschüttet wurde. Dazu hat noch der Uibelstand beigetragen, dass man dem Kanale ein zu kleines Durchflussprofil von 2□*m* gegeben hatte, während das richtige Profil sich auf 3·25m^2 berechnet. Auch die beiderseitigen Flechtwerke erleiden bei einem jeden Muhrgange grössere Beschädigungen und müssen stets durch neue ersetzt werden.

Ausser dieser Massregel wurden im Graben 7 Sperren meistens einwadige Holzbauten hergestellt, ohne jedoch dieselben von der Unterwaschung zu sichern. In Folge dessen sind die meisten derselben, wie aus dem Längenprofile Beilage N. entnommen werden kann, baufällig, und es wäre, um der durch das Einstürzen dieser Sperren möglichen Calamität vorzubeugen, die Sicherung derselben vor Unterwaschung dringend geboten.

Zur Verbauung des Wildbaches wurde Folgendes projectirt:

1. Reparatur der baufälligen Sperren und Sicherung derselben vor Unterwaschung.
2. Verbauung der Trockengräben A. bis D. im oberen Gebiete durch eine Anzahl von Grundschwellen aus Holz und Stein.
3. Verflechten und Aufforsten der Anbrüche mit Weidenstecklingen.
4. Entwässerung der zur Abrutschung geneigter Lehnen im obersten Laufe des Księżybaches.
5. Vergrössern das Durchflussprovil durch das Städtchen von 2m^2 auf 3·25m^2 und ersetzen der beiderseitigen Flechtwerke durch Steintaloud.

Diese Flechtwerke wurden schon von Seite der Gemeindeverwaltung als nicht genug wiederstandsfähig erkannt, und an mehreren Stellen wie aus der Situation entnommen werden kann, durch Steintaloud ersetzt.

Zur Durchführung dieser Verbauungsarbeiten wird ein Betrag von 6.055 fl. 65 kr. erforderlich sein.

VI. Stanaszkówbach (Beil. K.)

Fliesst von seinem Ursprunge in Borysówka-Berge (60*m*) bis zur Ortschaft Stanaszkówka durch ein bewaldetes Terrain und nimmt erst in seinem unteren Laufe auf einer Länge von 1100*m* einen wildbachartigen Character an. Die beiderseitigen aus einem lockeren Alluvium gebildeten Ufer auf der erwähnten Strecke, werden in Folge eines serpentinirenden Laufes des Wassers unterspüllt und liefern eine nicht unbedeutende Schottermenge ab. Diese wird beim Eintreten eines Hochwassers thalabwärts befördert und da der Bach bei seiner Mündung in die Skawa keinen natürlichen Abflusskanal besitzt, lagern sich dieselben zwischen der Reichsstrasse und dem Eisenbahndamm ab. Die Gefährlichkeit des Baches besteht somit:

1. in der Verschotterung der Culturgründe in der Ortschaft Stanaszkówka, und
2. in der Gefährdung der Reichsstrasse.

Zur Sanirung dieser Verhältnisse wurde Folgendes projectirt:

1. Geradelegung des Baches und Schutz der Anbrüche längs desselben mittelst Schutzbuhnen aus Faschinen;
2. Durchstich von der Sperre I. bis II.;
3. Sperre II. im oberen Bachlaufe behufs Zurückhaltung der Geschiebsmassen, welche dortselbst angesammelt sind;
4. Verflechtung, Aufforstung und Bachräumung;
5. Aushub des Schotters zwischen der Reichsstrasse und dem Eisenbahndamm, um ein entsprechendes Bachgerinne herzustellen.

Eine der wichtigsten Arbeiten, welche mit der Verbauung der schotterführenden Bäche und Regulirung der Bystra Hand in Hand gehen müssen, ist die **Aufforstung** der Anbrüche und der unproductiven Kiesbänke.

Durch eine sachgemässe Aufforstung der längs der Bystra und Sidzina befindlichen verschotterten Niederungen, welche zusammen 46·3 *ha* umfassen, mit edleren zur Korbflechterei geeigneten Weiden könnte für die hiesige arme Bevölkerung eine neue Quelle des Verdienstes geschaffen werden.

Nachdem die periodisch sich wiederholenden Hochwässer die breiten Niederungen der Bystra und Sidzina mit einem fruchtbaren Schlamme überdecken, ist die Gefahr einer baldigen Verarmung des Bodens ausgeschlossen. Zur Kultur eignen sich für diese Gegend:

1. Salix viminalis, welche hier stellenweise 2 *m* hohe jährliche Triebe aufweist,
2. Salix caspica (acutifolia), und mit Rücksicht auf die rasche und zahlreiche Entwickelung der Triebe
3. Salix purpurea-viminalis.

Es muss hiebei erwähnt werden, dass der S. viminalis wegen der billigen Beschaffung von Stecklinge der erste Platz einzuräumen wäre.

Die Anlage eines Pflanzgartens behufs Erziehung von Weidenstecklingen ist mit Rücksicht darauf, dass in der Nähe der Arbeitsfelder dieselben in einer genügenden Menge gewonnen werden können, nicht nothwendig.

Mit Rücksicht auf die ausgedehnten Arbeitsfelder im oberen Skawa-Gebiethe, ferner auf die bei der Verbauung der Wildbäche mitzuwirkenden Naturkräfte, wird zur Durchführung sämmtlicher Verbauungsarbeiten ein Zeitraum von 5 Jahren beantragt. Demgemäss würde sich das Arbeitsprogramm wie folgt gestalten:

1. Jahr. Verbauung des Kielik, Sidzinka mała, Głoża und Głoża mała, Regulirung des Sidzinabaches.
2. Jahr. Regulirung des Bystrabaches, Verflechtung und Aufforstung des zur Ruhe gebrachten Terrains im Sidzina-Gebiethe;
3. Jahr. Aufforstung der Kies- und Schotterbänke auf dem regulirten Theile von Bystra, Verbauung des Osielczykbaches und des Szatani.
4. Jahr. Verbauung des Księżybaches, ferner des Stanaszków und des unteren Theiles von Żarnówka.
5. Jahr. Verbauung des Żarnówkabaches, Ergänzung und Vervollständigung der Aufforstungen im ganzen Skawa-Gebiethe.

Bei Einhaltung dieses Programmes gelangt jährlich eine Summe von circa 24.000 fl. zur Ausgabe.

K. k Forsttechnische Abtheilung für Wildbachverbauung. Section Przemyśl, am 19. März 1891. *M. Martyniec*, m. p., k. k. Forstassistent.

Alegat 8. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 54.589/1891.

Motivenbericht

zum Projecte über die Regulirung der schotterführenden Bäche im polit. Bezirke Turka.

A. Allgemeine Beschreibung

der im Bezirke Turka gelegenen Flussgebiethe.

Im Bezirke Turka haben ihren Ursprung drei grössere galizische Flüsse u. z. San, Dniester und Stryj.

S a n entspringt in einer absosuten Höhe von 859*m.* über dem Meere und durchfliesst ein gutbewaldetes Terrain im obigen Bezirke auf einer Länge von 49 *km.* Das Gefälle desselben im oberen Laufe beträgt 1·08% und im unteren Laufe 0·40 bis 0·31%. Von seinem Ursprung bis zur Ortschaft Beniowa bezitzt San den Charakter eines Gebirgsbaches, von Beniowa abwärts verliert sich jedoch dieser Charakter und es fliesst San in scharfen Windungen vollkommen ruhig. Eine Materialerzeugung auf der oben angeführten Strecke von 49 *km.* ist nicht zu konstatiren. Es münden zwar in den San enige kleineren Seitenzuflüsse u. z. am linken Ufer, welche zeitweise mehr oder weniger grössere Schottermassen zu Thale fördern; diese sind jedoch verhältnissmäsig gering und üben werder auf den Sanfluss selbst, noch auf das benachbarte Kulturland einen bedeutenden Einfluss. Das von diesen Bächen herablangende Schotter - Materiale rührt hautpsächlich von den Erdrissen, Waldwegen und sonstigen Bodenverwundungen her, welche bei den hierorts im Plenterschlägbetriebe bewirtschaffteten Wäldern unvermeindlich sind.

Die Vornahme entwaiger Massregel zur Hintanhaltung dieser Geschiebezufuhr würde sich nur schwer durchführen lassen und erscheint auch gegenwärtig mit Rücksicht auf das oben Gesagte nicht gerechtfertigt.

D n i e s t e r entspringt in einer Höhe von 790*m*, durchfliesst ein beinahe waldloses Terrain, auf einer Länge von 22 *km* bei einem Gefälle von 1·09% im oberen Laufe, welches bei der Mündung des Jasienicabaches im Bezirke Staremiasto auf 0·40 herabsinkt. Dniester fliesst auf der oben beschriebenen Strecke ruhig. Sein Lauf ist ähnlich wie beim San durch zahlreiche Krümmungen gekennzeichnet. An der Grenze des Bezirkes Turka erweitert sich jedoch das Bett des Dniesters und es treten längs desselben mächtigere Schotterbäncke zu Tage, welche aus den von den seitlichen wildbachartigen Zuflüssen herabgelangten Schottermaterialien gebildet werden.

Zu solchen Seitenbächen gehört beispielsweise Jasienicabach mit seinen Zuflüssen Perewa und Rozłucz. Die Verbauung der schotterführenden Bäche im Dniestergebiethe bildet den Gegenstand eines besonderen Projectes.

S t r y j entspringt in einer Höhe von 1.123*m.* (Jawornik - Berg). Das Gefälle desselben beträgt vom Ursprung in Wyżłow bis zur Ortschaft Wyżłow auf einer Länge von 5·4 km. 3·3%, von Wyźłow bis zur Mündung des Smorzankabaches auf einer Länge von 27. *km* 0·7% Von hier bis zur Mündung des Ilnik 42 *km.* 0·38% von Ilnik bis Mündung des Majdan Baches 53 *km.* 0. 19%.

Charakteristisch sind für das Stryj Gebieth die Bewaldungsverhältnisse, welche in der beiliegenden Uebersichtskarte (Beilage A) ersichtlich gemacht wurden.

Das oberste Quellengebieth von Stryj, ferner das Quellengebieth von den am rechten Ufer einmündenden Seitenbächen ist verhältnissmässig gut bestockt und es haben auch diese Bäche einen ruhigen Lauf. Die am linken Stryjufer gelegenen Berglehnen hingegen, haben nur eine nothdürftige Bestockung, Das in der Beilage A. als nicht Waldboden ausgeschiedenes Land besteht zu je $^1/_3$ aus Ackergrund und Wiesen und $^2/_3$ aus Hutweiden, welche an vielen Hängen zum Theil schon verödet sind.

Berücksichtigt man nun, dass das hier nur nothdürftig bestockte und steile Terrain beim anhaltenden Regen nur wenig Wasser aufnehmen kann, und dass die durchschnittliche jährliche Regenmenge im oberen Stryj Gebiethe 1033·6 m² beträgt, so ist es einleuchtend, dass diese Seitenzuflüsse u. z. Krywka, Husne, Libochora, Butla, Butelka, Jabłonka und Litmierz zu förmlichen Strömen anzuwachsen vermögen und nicht unbedeutende Verheerungen anrichten.

Diesen misslichen Verhältnissen könnte jedoch nur durch die Umwandlung des gegenwärtig bestehenden wirtschaftlichen Systems vorgebeugt werden u. z. durch die Aufforstung der Hutweiden welche Aufgabe jedoch mit Rücksicht auf das äusserst parzellirte Terrain, ferner auf den Umstand, dass die dortige Bevölkerung nur auf die Viehzucht angewiesen ist, sich

nur sehr schwer durchführen liesse. Schliesslich sei noch bemerkt, dass die oben angeführten Seitenbäche beim Hochwasser zwar grösse Wassermengen, jedoch verhältnissmässig wenig Schotter führen, weswegen in denselben keine Verbauungs und Regulirungsmassregeln beantragt werden.

Zu den grösseren Zuflüssen am rechten Ufer des Stryj gehört Ilnik, Jasienica und Majdanerbach.

Diese Seitenbäche ergiessen zeitweise trotz des gut bestockten Terrains, welches sie durchfliessen, grössere Schottermassen in den Stryj. Der Schotter rührt theils von den beiderseitigen ziemlich steilen im Plänterschlagbetriebe bewirthschafteten Lehnen und den dortselbst beim Holzriesen verursachten Bodenverwundungen, theils von den bei der Ausübung des Flössereibetriebes am Majdanerbache verursachten Uferbeschädigungen her.

Auch hier erscheint die Vornahme etwaiger Massregel behufs Zurückhaltung des Geschiebes mit Rücksicht auf die verhältnissmässig geringen Schottermassen, ferner auf die gegenwärtig regelrecht eingeführte Waldwirthschaft auf den hiesigen dem Fr. v. Liebig gehörenden Domainen sowie Einstellung des Flössereibetriebes am Majdanerbache und die dadurch erfolgende Beruhigung desselben vorläufig nicht gerechtfertigt.

Schliesslich sei noch erwähnt, dass Stryj auf der oben beschriebenen Strecke im Bezirke Turka nur minimale Schotterbänke besitzt und zu denjenigen Karpatenflüssen gehört, welche sich durch ein geringes Gefälle auszeichnen und keine grösseren Geschiebsmassen führen.

B. Beschreibung der schotterführenden Bäche.

Zu denjenigen Zuflüssen des Stryj, welche unter den bereits beschriebenen Bächen das meiste Schottermaterial in denselben ergiessen, gehören:

a) Diwczy-bach

b) Róg-bach und der in den Libochorabach sich ergiessende Graben

c) Huściaków.

Huściaków (Beilage F. u. B.) ist ein 600 *m.* langer, tief eingerissener Graben, mit beiderseitigen lockeren fast senkrechten über 5 *m.* hohen Uferpartien.

Derselbe führt beim Trockenwetter kein Wasser. Beim Eintreten eines plötzlichen, oder anhaltenden Regenwetters ergiesst sich das Wasser von den beiderseitigen steilen und entblössten Lehnen in den Graben und unterspüllt bei einem Gefälle von 20% die Bachsohle und die beiderseitigen Ufer. Das hiedurch erzeugte grobe Geschiebe gelangt mit einer grösseren Kraft auf den von Wysocko nach Libochora führenden Weg, zerstört denselben beim jedesmaligen Muhrgange und ergiest sich in den Libochorabach. Es hat sich auch, wie aus der Beilage B. entnommen werden kann, im Laufe der Zeit ein ziemlich mächtiger Schuttkegel ausgebildet, wodurch der Libochorabach auf das rechte Ufer vendrängt wurde.

Es unterliegt keinem Zweifel, dass dieses Geschiebe beim Hochwasser bis in den Stryjfluss befördert wird.

Von Seite der Gemeinde Wysocko wyżne wurde zum Schutze des Weges eine mehr primitive Rauhbaumsperre errichtet, welche jedoch nach jedesmaligem Regenwetter baufällig ist. Zur Beruhigung dieses Grabens wurden folgende Massnahmen projectirt:

1. Errichtung von 16 St. Grundschwellen in Form von Rauhbaumsperren in dem Hauptgraben und 10 rustikale Grundschwellen in den seitlichen Rissen behufs Verminderung des Gefälles und zum Schutze der Anbrüche.

2. Errichtung der Sperre I. zum Schutze des Weges und der bereits vorhandenen baufälligen Sperre, ferner zur Verhindernng der Tieferlegung des Grabens an dieser Stelle (Steinkastenbau nach Beilage E).

3. Bachräumung und Geradelegung von der Grundschwelle 1. bis zum Wege, sowie Schutz der Anbrüche durch Faschinensporne nach der Beil. E.

4. Geradelegung des Libochorabaches am Schuttkegel durch Verlandungsbuhnen in Form von doppelter und dreifacher Flechtwerke aus ausschlagsfähigem Holze mit Steinfüllung und einer Faschinenunterlage (Beilage E). Die gesammten Verbauungskosten berechnen sich auf 2.509 fl. 64 kr.

Róg-Bach (Beilage C). entspringt in einer Höhe von 889 m. und fliesst bis zur Mündung des Stepanów-Grabens am rechten Ufer vollkommen ruhig. Von hier bis zur Mündung in den Stryj, auf einer Länge von 1540 m. ist das Bachbett vollständig verschüttet. Das Gefälle des Baches beträgt 1·8%. Das stellenweise abgelagerte gröbere Geschiebe, welches von den durch die Unterspülung eingestürzten Ufern herrührt, hatte zur Folge, dass der Stromstrich des Baches auf das gegenüberliegende Ufer gewiesen wurde.

Dieses Ufer wurde in analoger Weise unterspüllt und es haben sich in Folge dieses serpentinirenden Laufes des Baches beiderseits mehr oder weniger grössere Abrutschungen gebildet, welche an Dimensionen jahraus jahrein zunehmen und nicht unbedeutende Schottermengen abgeben.

Ein wesentlicher Theil von dem im Bachgerinne befindlichen Materiale rührt von den am rechten Ufer in den Róg einmündenden Gräben Stepanów und Hołyczny her.

Die Schädlichkeit des Baches besteht somit hauptsächlich in der Beförderung von Geschiebsmassen in den Stryj-Fluss, sowie in der Erweiterung des Bachbettes auf Kosten des benachbarten Kulturlandes, obwohl dieser letzte Umstand mit Rücksicht darauf, dass in der wenig kultivirten Gegend Grund und Boden sehr billig ist, weniger in die Wagschale fällt.

Zur Beruhigung dieses Baches wurden in den zwei oben erwähnten Seitenbächen 10 St. Faschinengrundschwellen nebst einer Anzahl von Schutzspornen zum Ableiten des Wassers von den angegriffenen Ufern, ferner Correction des Baches von der Mündung des Stepanówbaches bis zum Stryjflusse projectirt.

Bei der projectirten Bachregulirung wird es sich nur darum handeln, das Wasser von den bedrohten Uferpartien, wo grössere Materialerzeugung stattfindet, abzuleiten. Dies wird durch Errichtung von Verlandungs- und Schutzbuhnen nach Beilage E (Detailzeichnungen) aus Faschinen zu erzielen getrachtet. Die Anlage derlei Buhnen wurde derart projectirt, dass je zwei immer gegenüber zu stehen kommen und das für den Róg-Bach berechnete Durchflussprofil von 4·10 einschliessen. Die Buhnen gehen von der Streichlinie gegen das bedrohte Ufer ansteigend u. z. derart, dass das Ufer selbst von dem grössten Hochwasserstande nicht erreicht werden kann.

Bei der Bachregulirung von der Brücke abwärts wurde ein Durchstich projectirt, zu welchem Zwecke ein Streifen von zusammen 5.108 m² laut Beilage H expropriirt werden muss Zum Schutze der Ufer des projectirten Durchstiches werden doppelte und dreifache Flechtwerke mit Faschinenunterlage und Steinfüllung nach Möglichkeit aus auschlagsfähigem Holze auszuführen sein.

Die Kosten für die Verbauung der beiden Gräben sowie Regulirung des Baches berechnen sich auf 3.487 fl. 13 kr.

Diwczy-Bach (Beilage D.)

Die Verhältnisse im Diwczy-Bache sind dieselben wie im Róg-Bache. Der obere Lauf desselben bis zur Vereinigung mit dem Czerteżny-Bache ist vollkommen ruhig und erst von hier bis zur Mündung in den Stryj nimmt Diwczy einen wildbachartigten Charakter an. Das Gefälle desselben beträgt auf der zur Regulirung beantragten Strecke von 1.700 m. durchschnittlich 0·95%. Nachdem der Sammelbecken vom Diwczybache ausgedehnt und nur schwach bestockt ist, schwillt das Wasser beim anhaltenden Regen plötzlich an und es erreicht das

Durchflussprofil für den Hochwasserstand eine Höhe von 6 m.[2] Die aus lockerem Schuttmateriale gebildeten senkrechten, öfters auch überhängenden bis 4 m. hohen Ufer werden vom Wasser unterspült, stürzen in den Bach und verschütten sein Bett. Das auf diese Weise erzeugte Schottermateriale wird durch die Hochwässer thalabwärts befördert.

Die Schädlichkeit des Diwczy-Baches besteht somit in der Beförderung grösserer Schottermassen in den Stryj. Wie aus der Beilage D. entnommen werden kann, hat sich bei der Mündung des Baches ein Schuttkegel gebildet, durch welchen der Stryjfluss auf das linke Ufer gewiesen wurde, wodurch die von Turka nach Wysocko wyżne führende Bezirksstrasse bei jedem Hochwasser gefährdet wird. Der Bach dürfte erst in den neuesten Zeit u. z. nach der stattgefundenen Entwaldung seines Quellengebiethes diesen wildbachartigen Charakter angenommen haben, denn mit der Katastralaufnahme verglichen, besitzt der Bach gegenwärtig circa dreifache Dimensionen. Ursprünglich war die Mündung des Baches circa 500 m. tiefer, und es hat sich das Wasser erst in der neuesten Zeit die Bahn bei dem Profile 0+422 gebrochen, und das alte Bett aufgelassen.

Das System der Regulirung des Baches ist dasselbe wie beim Rógbache. Auch hier wird es sich nur darum handeln, das Wasser von den angegriffenen zur Abrutschung geneigten Ufer abzuleiten, was durch die Anlage der beim Rógbach beschriebenen Verlandungs- und Schutzbuhnen erzielt werden soll.

Die Kosten der Bachregulirung incl. des am linken Stryjufers einmündenden Risses: „z pod roga“ werden mit 3.340 fl. 76 kr. voranschlagt.

Zur Verbauung des Huściakówbaches und Regulirung des Róg und Diwczybaches wird mit Rücksicht darauf, dass mehrere Arbeiten aus ausschlagsfähigem Holze auszuführen sein werden, und dass dieselben in einem Frühjahre kaum überwältigt werden können, ein Zeitraum von zwei Jahren beantragt.

Demgemäss werden die projectirten Arbeiten in folgender Reihenfolge auszuführen sein.

1 Jahr. a) Verbauung des Huściakówgrabens;
b) Sperre I. im Huściakówgraben;
c) Geradelegung am Schuttkegel;
d) Verbauung des Stepanowgrabens und des Hołyczny im Rógbach-Gebiethe;
e) Regulirung des Rógbaches von der Mündung des Stepanowgrabens bis zur Brücke;
f) Verflechtung des zur Ruhe gebrachten Terrains.

2 Jahr. a) Regulirung des Rógbaches von der Mündung in den Stryj bis zur Brücke;
b) Regulirung des Diwczybaches;
c) Aufforstungsarbeiten u. Vervollständigung der Verflechtungen.

Bei der Einhaltung des obigen Arbeitsprogrammes werden von der ganzen für die Verbauung veranschlagten Summe von 10.738 fl. 16 kr. jährlich circa 5.000 fl. zur Ausgabe gelangen.

K. K. Forsttechnische Abtheilung für Wildbachverbauung Section-Przemyśl am 18. Mai 1891. *M. Martyniec* m. p. k. k. Forstasistent.

Alegat 9. do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr. 54.589/1891.

Wykaz

budowli wodnych w celu regulacyi lokalnej niespławnych rzek, które mają być wykone częścią w roku 1892, częścią w roku 1893.

Lf. porządkowa	Rzeka	Miejsce budowy	Przybliżone całkowite koszta budowy		Koszta przypadające na						Subwencya z funduszu krajowego potrzebna na r. 1892		Uwagi
					fundusz budowli wodnych		fundusz krajowy		prywatną konkurencyę				
			zł.	ct.	zł.	ct	zł	ct	zł	ct.	zł.	ct.	
1	Raba	Dobczyce, Winiary	18.000	00	6.000	00	6.000	00	6.000	00	3.000	00	Projekt w wypracowaniu. Dalsza subwencya tylko w tym razie potrzebna, jeśli przyznana na 1890 r. gaśnie z dniem 31. marca 1892.
2	Raba	Winiary, Stadniki, Gdów	14.325	00	5.203	53	4.560	73	4.500	74	2.560	73	Wstawia się tylko 935 zł. gdyż kredyta z r. 1888 i 1889 w sumie 1.626 zł, nie przepadły owszem zużyto je na tę regulacyę LW. 39.434/91.
3	Dunajec	Gołkowice, Nowy Sącz	6.000	00	2.000	00	2.000	00	2.000	00	2.000	00	Od roku 1888 przyznano ogółem 7.000 zł. Budowa na Wulkach pod Nowym Sączem w toku. Projekt na regulacyę pod Wyganowicami, Brzezną i Starym Sączem przygotowany, kosztorysy w robocie.
4	Dunajec	Nowy Sącz, Marcinkowice	18.612	75	6.533	05	6.029	85	6.029	85	2.529	85	Dotychczas przyznano z funduszu krajowego 3.500 zł. Budowa w toku.
5	Dunajec	Tęgoborze	2.924	82	1.018	94	952	94	952	94	952	94	Projekt sporządzono, wkrótce zostanie udzielony.

L. porządkowa	Rzeka	Miejsce budowy	Przybliżone całkowite koszta budowy		Koszta przypadające na						Subwencya z funduszu krajowego potrzebna na r. 1892		Uwagi
					fundusz budowli wodnych		fundusz krajowy		prywatną konkurencyę				
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
6	Dunajec	Czchów Biskupice	21.000	00	7.000	00	7.000	00	7.000	00	1.000	00	Na lata 1890 i 1891 przyznano 4.000 zł. Projekt częściowy zatwierdzony, budowa w toku, sporządzenie dalszego projektu zarządzono.
7	Dunajec	Melsztyn, Wróblowice	34.500	00	11 500	00	11 500	00	11.500	00	1.000	00	Od roku 1889 przyznano ogółem 7.266 zł. Budowa w toku.
8	Dunajec	Sukmanie	2.464	00	871	85	796	07	796	07	796	07	Przyznano dodatkowo do LW. 39.307/91 300 zł. 97 ct., razem przeto 1.097 zł. 04 ct. Budowa na ukończeniu.
9	Dunajec	Wielka Wieś	2.262	00	802	02	729	99	729	99	729	99	Projekt udzielono Wydziałowi krajowemu odezwą do l. Nam. 43.155/91. Przyznano nadto do LW. 17.004/91 490 zł. 43 ct. razem 1.220 zł. 42 ct.
10	Dunajec	Dąbrówka szczepanowska	14.463	00	5.020	50	4.721	25	4.721	25	2.221	25	Na rok 1891 przyznano 2.500 zł. Projekt przyjęty przez Wydział krajowy przedłożono Ministerstwu do zatwierdzenia.
11	Dunajec	Błonie, Zgłobice	12.400	00	4.400	00	4.000	00	4.000	00	2.500	00	Na rok 1891 przyznano 1.500 zł. Projekt częściowy zatwierdzono, budowa w toku, sporządzenie dalszego projektu zarządzono.
12	Poprad	Cyganowice	1.632	86	544	29	544	28	544	29	544	28	Projekt udzielono Wydziałowi krajowemu.
13	Poprad	Biegonice, Stary Sącz	7.067	13	2.742	66	2.592	65	1.731	82	1.092	65	Na rok 1890 przyznano 1.500 zł. Budowa w toku. Według aktu do LW. 40.047/90 { Rubr. X. 755 zł. 64 ct. , XIII. 337 zł. 01 ct.

L. porządkowa	Rzeka	Miejsce budowy	Przybliżone całkowite koszta budowy		Koszta przypadające na						Subwencya z funduszu krajowego potrzebna na r. 1892		Uwagi
					fundusz budowli wodnych		fundusz krajowy		prywatną konkurencyę				
			zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	
14	Wisłoka	Skurowa, Przeczyca	9.500	00	3.500	00	3.000	00	3.000	00	3.000	00	Projekt przygotowano, kosztorysy w robocie.
15	Wisłoka	Mokrzec, Parkosz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	W latach 1890 i 1891 przyznano razem 3 800 zł. z tego dla Parkosza 1.545 zł. Dalsza subwencya dopiero w roku 1895 będzie potrzebna.
16	Wisłoka	Pustynia, Żyraków, Straszęcin	9.070	00	3.242	41	2.913	80	2.913	79	913	79	Na r. 1891 przyznano 2.000 zł. Budowa w toku.
17	Wisłok	Cieszyna, Wiśniowa Jarowa, Kobyle	6 000	00	2.000	00	2 000	00	2.000	00	2.000	00	Projekt sporządzony, rokowania w toku.
18	San	Krzemienna, Jabłonica	3 000	00	1.000	00	1.000	00	1.000	00	1 000	00	Projekt zarządzony.
19	San	Bartkówka, Bachórz	6 000	00	2 000	00	2.000	00	2.000	00	2.000	00	
20	San	Bachów	10.271	45	6.866	63	3.404	82	—	—	3.404	82	Projekt przyjęty przez Wydział krajowy przedłożono Ministerstwu do zatwierdzenia.
21	Dniestr	Rozwadów, Waryń	34.924	56	17.462	28	17.462	28	—	—	8.000	00	Dotacyi 18.000 zł. na regulacyę Dniestru poniżej Rozwadowa, Wydział krajowy nie wstawia ze względu na zamierzone przeprowadzenie tej regulacyi w drodze ustawy.
22	Dniestr, Stryj	Zalesie	60 000	00	30.000	00	30.000	00	—	—	10.000	00	
23	Stryj	Kawczykąt, Pokrowce	6 000	00	2.000	00	2.000	00	2.000	00	2.000	00	Sporządzenie projektu zarządzono.
24	Świca	Dubrawka, Mielnicz	7.000	00	2.333	33	2.333	33	2.333	34	2.333	34	Sporządzenie projektu zarządzono.
25	Łomnica	Perechińsko	9.000	00	3 000	00	3.000	00	3.000	30	1.000	00	Na r. 1891 udzielono 1.000 zł.
26	Łomnica	Podmichale, Chocin	17 900	00	5 967	00	5.967	00	5.966	00	1.500	00	Na r. 1891 udzielono 1.500 zł.
27	Bystrzyca	Nazawizów,	4 594	22	1.384	18	1.384	18	1.825	86	198	18	Na r. 1891 udzielono 1.186 zł. Budowa w toku.
		Razem . .	338.911	79	134.412	67	127.893	17	76.605	95	58.277	89	

Alegat 10. do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr. 54.589/91.

Częściowe objaśnienie

o budowlach wodnych wykonanych lub wykonywanych przy pomocy subwencyj krajowych, wyznaczonych na rok 1890.

a) Raba pod Winiarami, Stadnikami i Gdowem. Budowę zarządzono w październiku 1890 a wykonanie oddano w przedsiębiorstwo interesowanym obszarom dworskim po cenach fiskalnych.

Dotychczas wypłacono jedynie za roboty pod Stadnikami wykonane 691·03 zł., w czem się mieści subwencya krajowa 220·68 zł.

b) Dunajec pod Gołkowicami i Nowym Sączem. Budowa tam I, II i III została w czerwcu b. r. zarządzona, dotychczas jednak nie wykazano jeszcze postępu i nic nie asygnowano.

c) Dunajec pod Zbyszycami. Budowa została już zarządzona, postępu dotąd nie wykazano i nic nie asygnowano.

d) Dunajec pod Czchowem i Biskupicami. Budowle pod Piaskami i Drużkowem zarządzono w czerwcu b. r. Dotychczas nie wykazano jeszcze postępu i nic nie asygnowano.

e) Dunajec między Melsztynem a Wróblowicami. Oprócz wykazanych w przeszłym roku budowli pod Wesołowem wykonano tamże przełożenie tam XVI^2 XVI^3 i zbudowano opaskę XIX kosztem 2.909 68 zł., z czego pokrył fundusz krajowy 941·89 zł. Pod Zawadą i Lustowicami jest budowa w toku; dotychczas asygnowano 5.317·65 zł., w czem się mieści 1,705·88 zł. krajowej subwencyi.

Projektowane budowle pod Roztoką zarządzono, dotychczas jednak oprócz zaliczki na koszta tamiarza nic jeszcze nie asygnowano.

f) Dunajec pod Olszynami. Budowę części równoległych przy tamach VII b, VII c, tamy płotkowej 11 c, ukończono. Ogólne koszta budowy wynoszą 3.903·24 zł., z czego pokrył fundusz krajowy 1.079·63 zł.

g) Dunajec pod Błoniem i Zgłobicami. Budowa została w kwietniu zarządzoną, dotychczas nic nie asygnowano oprócz kosztów tamiarza.

h) Wisłoka pod Kleciem, Błaszkową i Skurową. Projektowane budowle zarządzone w roku 1890 i dotychczas prawie w zupełności wykonano. Dotychczas wypłacono 7.389·45 zł. włącznie z subwencyą krajową 2.612 36 zł.

k) Wisłoka pod Pustynią. Budowę zarządzono w roku 1890 dotychczas wypłacono 1.937·51 zł.

l) Wisłoka pod Przyborowiem i Podegrodziem. Budowa została zarządzona w r. 1891, dotychczas nie wykazano żadnego postępu.

m) Wisłok pod Dobrzechowem. Budowa została zarządzoną w r. 1890, dotychczas asygnowano 1.613·43 zł, w czem się mieści subwencya krajowa 537·81 zł.

n) San pod Pawłokomą. Budowę tam I i V i opaski VI zarządzono w roku 1890. Za roboty uskutecznione wypłacono dotychczas 4.668 45 zł., z czego pokrył fundusz krajowy 1.483·73 zł.

o) San pod Bachorzem i Chodorówką. Budowę tam B i C. rozpoczęto w r. 1890 a za roboty uskutecznione wypłacono włącznie z zasiłkiem krajowym 419·98 zł.

p) San pod Ruską wsią. Z projektowanych robót wykonano tamę 2 i przekopanie szutrowiska ab. kosztem 1.826·49 zł., w czem mieści się subwencya krajowa 648 zł.

q) San pod Ostrowem i Prałkowcami. Wykonano przekop AB. i tamy prostopadłe DEF. i G. powyżej przekopu. — Dotychczas wypłacono 9.634·70 zł. włącznie z subwencyą krajową 1.554·03 zł.

r) Swica pod Kniaziołuką i Tiapczem. Na roboty, które są w toku, asygnowano c. k. Starostwu w Stryju zaliczki w kwocie 1.200. zł.

s) Swica pod Lachowicami podróżnemi. Budowa jest w toku, dotychczas asygnowano 646·19 zł łącznie z zasiłkiem krajowym 218·53 zł.

t) Swica pod Lachowicami zarzecznemi. Roboty zarządzono w r. 1890, dotychczas wypłacono 649·39 zł., z których przypada na fundusz krajowy 206·28 zł.

u) Bystrzyca nadworniańska pod Nazawizowem. Dotychczas udzielono c. k. Starostwu w Nadwórnie na roboty, które są w toku, zaliczki w ogólnej sumie 2.768·37 zł.

Alegat 11. do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr. 54589/1891.

Etat

osób i płac krajowego biura melioracyjnego.

§. 1. Etat krajowego biura melioracyjnego składać się będzie:
z naczelnika biura,
z 3 starszych inżynierów,
z 6 inżynierów I. klasy,
z 8 inżynierów II. klasy,
z 8 inżynierów adjunktów,
z 6 inżynierów asystentów,
z 4 adjutowanych praktykantów.

§. 2. W miejsce dotychczasowych płac i dodatków pobierać będą rocznie:

1. naczelnik biura:
a) stałej płacy 2.400 zł.
b) dodatku aktywalnego 400 zł.
c) dodatku pięcioletniego 240 zł.
2. starszy inżynier:
a) stałej płacy po 2.000 zł.
b) dodatku aktywalnego 360 zł.
c) dodatku pięcioletniego po 200 zł.
3. inżynier I. klasy:
a) stałej płacy po 1.500 zł.

b) dodatku aktywalnego we Lwowie i Krakowie po 300 zł.
w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 mieszkańców po 250 zł.
w innych miejscowościach kraju po 200 zł.
dodatku pięcioletniego po 150 zł.
4. inżynier II. klasy:
a) stałej płacy po 1.200 zł.
b) dodatku aktywalnego, jak pod 3 b) po 300, 250 względnie 200 zł.
c) dodatku pięcioletniego po 120 zł
5. inżynier-adjunkt:
a) stałej płacy po 1.000 zł.
b) dodatku aktywalnego we Lwowie i Krakowie po 200 zł.
w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 mieszkańców po 170 zł.
w innych miejscowościach kraju po 140 zł.
c) dodatku pięcioletniego po 100 zł.
6. inżynier asystent:
a) stałej płacy po 800 zł.
b) dodatku aktywalnego jak pod 5 b) po 200, 170, względnie 140 zł.
c) dodatku pięcioletniego po 80 zł.
7. praktykant:
adjutum po 600 zł.

§. 3. Dodatek pięcioletni nadawanym będzie urzędnikom biura melioracyjnego przez Wydział krajowy w myśl postanowienia §. 4. uchwały sejmowej z dnia 3. stycznia 1874, tyczącej się etatu płac urzędników i sług Wydziału krajowego, z tem jednakże ograniczeniem, że inżynierom-adjunktom i inżynierom-asystentom dodatek ten może być udzielonym tylko dwa razy, t. j. za 10 lat nieprzerwanej służby.

Dalsze postanowienia §. 4. tudzież postanowienia §§. 5. i 6. uchwały sejmowej z d. 3. stycznia 1874 odnoszące się do dodatku pięcioletniego, aktywalnego i osobistego, mają być zastosowane także do urzędników biura melioracyjnego.

§. 4. Wymienieni w §. 2. funkcyonaryusze biura melioracyjnego z wyjątkiem praktykantów są stałymi urzędnikami krajowymi, z wszystkiemi prawami przysługującemi im z mocy ustanowy służby krajowej i statutu emerytalnego.

Posada praktykanta nie nadaje prawa do emerytury; spędzone wszakże na tej posadzie lata nieprzerwanej służby policzone być mają przy wymiarze emerytury, jeżeli praktykant otrzyma posadę stałego urzędnika krajowego.

§. 5. Postanowienie ustępu 2. §. 18. statutu emerytalnego ma być zastosowanem także do wdów po naczelniku i starszych inżynierach biura melioracyjnego.

§. 6. Od kandydatów na posady wyszczególnione w §. 1. niniejszego etatu ma być wymaganem oprócz ogólnych warunków zawartych w ustanowie służby krajowej ukończenie wydziału inżynieryi w jednej ze szkół politechnicznych tutejszopaństwowych lub równorzędnych zagranicznych, oraz dowód złożenia z dobrym postępem drugiego egzaminu państwowego z inżynieryi, jeżeli kandydaci ukończyli studya techniczne po wejściu w życie wprowadzającego egzamina państwowe rozporządzenia Ministerstwa wyznań i oświaty w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych i handlu z dnia 12. lipca 1878 Dz. u. p. Nr. 94.

§. 7. Urzędnicy biura melioracyjnego składają przysięgę w sposób podany w § 13. ustanowy służby krajowej i podług roty przysięgi zamieszczonej w tejże ustanowie pod lit. A.

§. 8. Co do dyet i kosztów podróży w sprawach urzędowych obowiązywać będą urzędników biura melioracyjnego przepisy uchwalone przez Sejm na posiedzeniu z dnia 15.

października 1881. Bliższe postanowienia co do kosztów utrzymania i kosztów podróży. w sprawie wykonywania melioracyj lokalnych, podejmowanych przez poszczególnych właścicieli gruntów, określi osobna instrukcya, którą ułożyWydział krajowy i poda do wiadomości Sejmu.

§. 9. Zawarte w §. 51. ustanowy służby krajowej postanowienie, według którego w razie przewinienia urzędnika właściwe śledztwo dyscyplinarne przeprowadza delegowana przez Marszałka krajowego komisya, złożona z dwóch Członków Wydziału krajowego i sekretarza, stosuje się tylko do naczelnika i trzech starszych inżynierów biura melioracyjnego.

Śledztwo zaś dyscyplinarne, wytoczone innym funkcyonaryuszom tego biura, przeprowadza urzędnik wyznaczony lub też osobna komisya delegowana przez Wydział krajowy a Szef departamentu, do którego biuro melioracyjne jest przydzielone, przedstawiać będzie wynik Radzie Wydziału krajowego dla wydania wyroku.

Alegat 12. do sprawozdania Wydziału krajowego L W. kr. 54.589/91.

Projekt.

Ustawa z dnia . . . . . o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

Ze zgodą Sejmu krajowego Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami wraz z regulacyą potoków Srawy, Drwiny, Zabawy i Podłężówki ma być wykonane w ciągu lat pięciu, począwszy od roku 1892, jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt Wydziału krajowego z roku 1891, preliminujący koszta robót na 218.000 zł.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z administracyą państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta budowy włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu budowy.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6 ustępu 1 i §. 4 ustępu 1 ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości trzydziestu procent kosztów;

c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym, przez władze administracyjne oznaczyć się mającym, resztą preliminowanych kosztów budowy a to w myśl §. 66 krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 (Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 38) według stosunku korzyści, których oczekiwać należy, lub w miarę wielkości niebezpieczeństwa, które ma być usunięte, albo też, o ile rozkład kosztów na tej podstawie nie da się oznaczyć według wartości tych gruntów i zakładów.

§. 4.

Dla rozłożenia i ściągnięcia datków prywatnych stron interesowanych w §. 3 pod c) wymienionych zawiązaną będzie przez administracyę państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym spółka wodna.

Bliższe szczegóły co do wyboru i liczby członków Wydziału tej spółki określi statut przez władzę polityczną wydać się mający.

§. 5.

Zasiłki krajowe i państwowe, oraz prestacye konkurencyjne mają być uiszczone w czasie budowy w sześciu równych ratach rocznych z góry.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzonym oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1. Z kwoty osiągniętej ze sprzedaży gruntów, uzyskanych przy regulacyi wymienionych w §. 1. potoków, jako kapitału zakładowego;

2. z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy;

3. Z dochodów, uzyskanych z wydzierżawienia wałów ochronnych.

Dalsze postanowienia co do rozkładu reszty kosztów utrzymania na kraj i strony interesowane, — ewentualnie utworzenia w tym celu jednej lub więcej spółek wodnych i innych zarządzeń potrzebnych dla konserwacyi wykonanych budowli, wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego.

§. 7.

Wykonanie robót oraz zarząd funduszu budowlanego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem, któremu podobnie jak i stronom interesowanym przyznanym będzie wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania rządowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z administracyą państwa.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

Alegat 13. do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr. 54.589/1891.

Ustawa

z dnia . . . . . o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Skawy.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy ma być wykonane, począwszy od roku 1892 jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich z roku 1891, preliminujący koszta robót na 103.938 zł.

Wydział krajowy jest jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z administracyą państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Do pokrycia kosztów tych robót ma się przyczynić:

a) galicyjski fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości pięćdziesięciu procent preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia w myśl §. 6. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884. (Dz. u. p. Nr. 116) takimże bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości pięćdziesięciu procent.

§. 4.

Zasiłki krajowe i państwowe mają być uiszczone w czasie budowy w miarę rzeczywistej potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 5.

Bliższe postanowienia co do sposobu wykonania przedsiębiorstwa, kierownictwa budowy i wpływu administracyi państwa na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa, wydane zostaną w drodze rozporządzenia wykonawczego, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z administracyą państwa.

§. 6.

Sposób utrzymania wykonanych robót i pokrycia kosztów tego utrzymania oznaczy osobna ustawa krajowa, która będzie wydaną po skończeniu budowy.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi rolnictwa.

Alegat 14. do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr. 54.589/1891.

Ustawa

z dnia . . . . . o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja w powiecie turczańskim.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Zabudowanie potoków górskich Huściaków, Róg i Diwczy w dorzeczu Stryja w powiecie turczańskim ma być wykonane po myśli §. 4. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. ust. p. Nr. 116. począwszy od roku 1892 jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich z roku 1891, preliminujący koszta robót na 10.738 zł Wydział krajowy jest jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z administracyą państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Do pokrycia kosztów budowy przyczynić się ma tak galicyjski fundusz krajowy jak i państwowy fundusz melioracyjny, ostatni z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia, bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości po pięćdziesiąt procent preliminowanych kosztów t. j. kwotą po 5.369 zł.

§. 4.

Datki kraju i państwa mają być uiszczone w czasie budowy w miarę rzeczywistej potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 5.

Bliższe postanowienia co do sposobu wykonania przedsiębiorstwa, kierownictwa budowy i wpływu administracyi państwa na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa wydane zostaną w drodze rozporządzenia wykonawczego, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z administracyą państwa.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być po skończeniu budowy utworzoną po myśli §. 45. ustawy krajowej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38. w drodze administracyjnej spółka interesowanych właścicieli gruntów i innych nieruchomości a to bez względu czy się na to zgodzą lub nie, a rozkład datków na poszczególnych członków spółki ma być uskutecznionym według postanowień §. 66. powołanej ustawy.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi rolnictwa.

L, W. kr. 7.634/1892.

Aleg. 71.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie za rok 1891.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu dnia 21. listopada 1890 przyjął Wysoki Sejm do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 24. września 1890 LW. 40.555 o stanie krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie i postępie jej reorganizacyi, poleconej Wydziałowi krajowemu na wniosek sejmowej komisyi gospodarstwa krajowego, uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 18. listopada 1889 i powziął obok szeregu uchwał, odnoszących się do budżetu szkolnego na r. 1891 następującą uchwałę 4-tą, tyczącą się organizacyi szkoły:

„Sejm uchwala w miejsce dotychczasowych dwóch posad prowizorycznych nauczycieli adjunktów, utworzyć takież dwie posady stałe z prawem do emerytury i płacą roczną 800 zł. w. a. dodatkiem aktywalnym w kwocie 160 zł. w. a. i z trzema dodatkami pięcioletnimi po 100 zł. rocznie".

W sprawozdaniu powyż powołanem przedstawił Wydział krajowy szczegółowo cały przebieg reorganizacyi szkoły, która w myśl wniosków komisyi specyalnej, złożonej przez Wydział krajowy z członków kuratoryi szkoły, jej dyrektora i nauczycieli fachowych, tudzież z ludzi zajmujących wybitne stanowisko w szkolnictwie uskutecznioną została w całości, tak, że już z końcem roku szkolnego 1890/91 pierwszy zastęp uczniów cały trzechletni kurs nauk według nowego planu Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu z dnia 18. listopada 1889 przedłożonego, ukończył.

Już egzamina półroczne, a więcej jeszcze egzamina końcowe ogólne, obejmujące całość nauki zawodowej leśniczej, które w roku szkolnym 1890/91 odbyły się ściśle podług norm przez Wydział krajowy na propozycyę powyż wspomnianej komisyi ustanowionych, przekonały Wydział krajowy o doniosłem znaczeniu przeprowadzonej reorganizacyi, a przedewszystkiem o wielkiej skuteczności przedłużenia trwania nauk na okres trzechletni i zaprowadzenia systematycznych demonstracyj i ćwiczeń praktycznych.

Rozciągnięcie to trwania nauk z kursu dwuletniego na kurs trzechletni umożliwiło bowiem nietylko odpowiedniejszy rozkład nauk wykładanych na poszczególne półrocza, mianowicie tak, ażeby nauki podstawowe poprzedzały ile możności oparte na nich nauki zawodowe, ale nadto umożliwiło te ostatnie tak rozszerzyć i uzupełnić, ażeby abituryenci krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie mogli być należycie przygotowani do egzaminu państwowego kwalifikacyjnego na samoistnych gospodarzy leśnych (Prüfung zum Nachweise der Befähigung zur selbstständigen Forstwirthschaftsführung), jakiego się teraz od każdego samoistnego leśnika na podstawie ustawy lasowej wymaga, a do jakiego przypuszczeni być mogą abituryenci szkół leśniczych średnich, na podstawie rozporządzenia ministeryalnego z dnia 11. lutego 1889 (Dz. u. p. N. 28) już po trzechletniej praktyce po ukończeniu nauki odbytej.

Niedostateczne przygotowanie abituryentów szkoły leśniczej naszej przed jej reorganizacyą obok coraz większych wymagań, stawianych przy wspomnianych egzaminach państwowych w ostatnich latach, było główną przyczyną, że tak mała ich liczba zgłaszała się do tych egzaminów, że przeto szkoła nie spełniała należycie zadania swego, jakie miała statutem organizacyjnym i rzeczywistemi potrzebami kraju wytknięte, mianowicie: „kształcenia gospodarzy lasowych".

Dotychczasowe, a jeszcze zbyt krótkie doświadczenie przekonywa, że teraźniejsza organizacya krajowej szkoły gospodarstwa lasowego postawi szkołę tę na wysokości zadania, jakie spełniać jest powołaną.

Zaostrzone egzamina wstępne, jakie każdy kandydat, chcący do szkoły wstąpić, złożyć
Al. 1. musi na podstawie wydanych przez Wydział krajowy warunków przyjęcia (alegat 1), jeżeli nie skończył z dobrym postępem przynajmniej 6-tej klasy szkoły średniej (gimnazyum lub szkoły realnej), zapewniają szkole nierównie lepszy niż poprzednio materyał.

Plan i rozkład nauk, przedłożony Wysokiemu Sejmowi przy sprawozdaniu Wydziału krajowego z roku 1890 a nieznacznie tylko zmodyfikowany na podstawie poczynionych doświadczeń i wniosków kuratoryi szkoły, zwołanej przez Wydział krajowy na wspólną konferencyę z szefem Dep. II. Wydziału krajowego, do którego szkoła leśnicza należy, i zastępcą dyrektora
Al. 2. tej szkoły w dniu 24. września 1891 (alegat 2) dozwala wyczerpać cały przedmiot nauki leśnictwa w zakresie dla szkół średnich wskazanym, w odpowiednim po sobie następstwie i zapewnia uczniom nabycie potrzebnych im do przyszłego ich zawodu wiadomości, tem pewniej, że nauki w planie i rozkładzie nauk (alegat 2) poszczególnione, znajdują ugruntowanie, uzupełnienie i odpowiednie rozszerzenie w systematycznie odbywanych ćwiczeniach i demonstracyach, wycieczkach krótszych do pobliskich lasów i wycieczkach dłuższych kilkudniowych do większych lasów wzorowo zagospodarowanych, jak niemniej przez wprowadzoną w ubiegłym roku szkolnym kilkntygodniową praktykę wakacyjną, jaką uczniowie odbywają według wydanej przez
Al. 3. Wydział krajowy instrukcyi (alegat 3).

Praktyka ta wakacyjna, jaką uczniowie w roku szkolnym 1890/91 po raz drugi odbyli, równie dobre jak w roku ubiegłym wydała rezultaty i przyczynia się w wysokim stopniu do skierowania całego trybu nauki, w krajowej szkole gospodarstwa lasowego udzielanej, na tory praktyczne.

Niemniej też przyczynić się mogą do osiągnięcia celu, przeprowadzoną reorganizacyą zamierzonego, zaprowadzone przez Wydział krajowy egzamina końcowe ogólne z całości nauk zawodowych, obowiązujące wszystkich uczniów po ukończeniu całego trzechletniego kursu nauk we-
Al. 4. dług norm podanych w alegacie 4-tym.

Celem uregulowania stosunku krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie do zarządu lasów należących do fundacyi Głowińskiego w Winnikach, które to lasy, jak w poprzednich sprawozdaniach Wydziału krajowego Wysokiemu Sejmowi przedłożonych podanem było, przeznaczone zostały do użytku szkoły na cele nauki demonstracyjnej, wydał Wydział krajowy osobną instrukcyę, obowiązującą zarówno dyrekcyę szkoły jak i zarządcę wspomnianych lasów fundacyjnych.

Dzięki uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 21. listopada 1890, którą przeznaczoną została kwota 800 zł. na stypendya dla tych abituryentów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego, którzy przez Wydział krajowy na praktykę jednoroczną wysłani zostaną, jak niemniej na zasiłki dla uczniów udających się na kilkotygodniowe kursa praktyki (wakacyjnej), mógł Wydział krajowy wysłać w roku 1891 trzech abituryentów na praktykę jednoroczną. Stypendya te mają na celu, niezamożnym abituryentom krajowej szkoły gospodarstwa lasowego, którzy własnych funduszów na opłacanie kosztów utrzymania w czasie praktyki nie mają, ułatwić odbycie praktyki w gospodarstwie lasowem dobrze urządzonem i prowadzonem pod kierunkiem fachowo wykształconego i doświadczonego leśnika, gdy w braku takiego stypendyum musieliby zaraz

po wyjściu ze szkoły, oglądać się za płatną posadą i przyjmować ją nawet w takiej administracyi lasu, w której nie odnieśliby żadnej korzyści dla uzupełnienia wiedzy praktyką.

W roku 1891 wysłani zostali na wspomnianą praktykę jednoroczną trzej abituryenci, mianowicie: Witołd Pracki do lasów dóbr Krzeszowickich, a Józef Owsiak i Jan Szczygielski do lasów dóbr Krasiczyńskich; dwóch abituryentów, którzy przed wstąpieniem do szkoły już w służbie lasowej byli, objęli posady płatne, reszta zaś odbywa obowiązkową służbę wojskową. Dla abituryentów tych, odbywających praktykę jednoroczną kosztem funduszu krajo-
Al. 5. wego, wydał Wydział krajowy instrukcyę (Alegat 5).

Na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 21. listopada 1890 na początku niniejszego sprawozdania przytoczonej powiększył się etat stałych nauczycieli krajowej szkoły gospodarstwa lasowego o dwóch adjunktów i składa się obecnie:

1. Z trzech profesorów do nauk zawodowych leśniczych, z których jeden jest zarazem dyrektorem szkoły.

2. Z dwóch profesorów — adjunktów, z których jeden do nauk matematycznych, drugi zaś do nauk przyrodniczych.

Płace etatowe powyższych nauczycieli są następujące:

Płaca profesora fachowego a zarazem dyrektora szkoły 2.000 zł. rocznie, dodatek aktywalny 360 zł. rocznie, i trzy dodatki pięcioletnie, po 200 zł. każdy.

Płaca drugiego profesora fachowego wynosi 1.300 zł. w. a., dodatek aktywalny 240 zł. w. a i trzy dodatki pięcioletnie, po 200 zł. każdy.

Płaca trzeciego profesora fachowego wynosi 1.000 zł. w. a., dodatek aktywalny 200 zł. w. a., i trzy dodatki pięcioletnie, po 200 zł. każdy.

Płace profesorów adjunktów wynoszą po 800 zł. rocznie, dodatek aktywalny po 160 zł. w. a., i trzy dodatki pięcioletnie po 100 zł. każdy.

Do nauk pomocniczych powołuje Wydział krajowy po zasięgnięciu opinii kuratoryi potrzebną liczbę docentów, których wynagrodzenie ustanawia każdoroczny budżet szkolny przez Wysoki Sejm uchwalony.

Do końca roku szkolnego 1890/91 dyrektorem szkoły był pan Henryk Strzelecki, który przy pomocy i częściowem zastępstwie (w ostatnim roku szkolnym 1890/91) wykładał naukę: urządzenia lasów, użytkowania i administracyi z rachunkowością. Po spensyonowaniu pana Strzeleckiego z dniem 1. października 1891 (o czem poniżej), poruczył Wydział krajowy profesorowi Władysławowi Tynieckiemu dalsze pełnienie obowiązków dyrektora, którą tenże już od dnia 1. sierpnia 1891 w zastępstwie urlopowanego dyrektora spełniał. Że zaś na razie nie było można, a nawet nie było wskazanem, siły nauczycielskie skompletować, przeto okazała się potrzeba rozdzielenia powyż wymienionych nauk przez pana Strzeleckiego wykładanych pomiędzy pozostałych członków stałego ciała nauczycielskiego.

Już w motywach do wniosku o utworzenie drugiej posady adjunkta do nauk matematycznych i fachowych leśniczych, przedłożonego Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu Wydziału krajowego z roku 1889 (LW. 42.302) wskazał Wydział krajowy, dla czego interes szkoły tego wymaga, aby w osobie powołać się mającego adjunkta mieć przy szkole nauczyciela fachowo wykształconego, a do wykładu zawodowych nauk leśniczych należycie przygotowanego, któryby w danym razie mógł chociażby tylko czasowo profesora tych nauk zastąpić, a z czasem i stale posadę ustępującego profesora zająć.

Mając ten cel na oku, mianowicie potrzebę zastąpienia pana Strzeleckiego w wykładach nauk przez tegoż udzielanych — zastrzegł Wydział krajowy w konkursie z dnia 22· kwietnia 1890 LW. 56864 na posadę adjunkta rozpisanym, że nauczyciel — adjunkt obowiązany będzie między innymi: wykładać jeden z działów nauki leśnictwa, głównie zaś urządzenie lasu i administracyę, albo też użytkowanie lasu.

Ponieważ pan Bronisław Lipiński udowodnił przedłożonemi świadectwami z egzaminów złożonych w c. k. akademii rolniczo-leśniczej w Wiedniu, odpowiednie wykształcenie w tych właśnie działach nauki leśnictwa, przeto zarządził Wydział krajowy reskryptem z dnia 24. września 1890 LW. 40.671 (po zasięgnięciu opinii dyrektora i komisyi organizacyjnej) ażeby adjunkt Lipiński w roku szkolnym 1890/91 oprócz wykładów matematyki i leśniczego zabudowania dzikich potoków, które to wykłady poruczył mu był Wydział krajowy na podstawie rozpisanego konkursu, zastępywał dyrektora w pierwszem półroczu w wykładach o użytkowaniu i urządzeniu lasu, według wskazówek udzielanych mu przez dyrektora, a od drugiego półrocza objął wykład nauki urządzenia lasu samoistnie. Z zadania tego wywiązał się pan Lipiński należycie, o ile z egzaminów w miesiącu lipcu 1891 odbytych wnosić było można. To też rozporządzeniami z dnia 25. września 1891 LW. 40.840 zarządził Wydział krajowy na propozycyę dyrekcyi i kolegium nauczycieli, a po zasięgnięciu opinii kuratoryi szkoły (na posiedzeniu dnia 24. września 1891) następujący rozdział przedmiotów objętych załączonym tu „planem“ (alegat 2), pomiędzy poszczególnych członków stałych grona nauczycielskiego:

1. Profesor Władysław Tyniecki, pełniący obowiązki Dyrektora szkoły, wykład:
Encyklopedyi leśnictwa (propedeutyki), uprawy i pielęgnowania lasu, mineralogii, geologii, geognozyi i pedologii.

2. Profesor Zygmunt Demianowski, wykłady:
Oszacowania wartości lasu i statystyki leśnej, łowiectwa, matematyki zastósowanej, geodezyi, (miernictwa i niwelacyi), budownictwa lądowego i wodnego i rysunków,

3. Adjunkt Bronisław Lipiński: wymiaru drzewa i drzewostanów, urządzenia lasu, użytkowania z lasu, administracyi leśnej, rachunkowości, statystyki leśniczej i zabudowania dzikich potoków.

4. Adjunkt Bronisław Błocki; ochrony lasu, botaniki ogólnej i szczegółowej, zoologii ogólnej i leśniczej, meteorologii i klimatologii.

Ponieważ wskutek przydzielenia panu Lipińskiemu przedmiotów wykładanych poprzednio przez pana Strzeleckiego, nie byłby pierwszy w stanie wykładać zarazem i matematyki, a i profesor Demianowski jest powyż wymienionymi przedmiotami swymi dosyć obciążony, przeto poruczył Wydział krajowy tymczasowo, to jest dopóki wszystkie posady nauczycieli stałych obsadzone nie zostaną, docentowi Ziobrowskiemu wykład matematyki na roku I-szym. Po ustąpieniu pana Ziobrowskiego wskutek przeniesienia go na inną posadę, objął wykład matematyki prof. politechniki Dr. Władysław Zajączkowski. Reszta nauk pomocniczych i podstawowych wykładaną jest przez tych samych docentów jak w roku szkolnym poprzednim, mianowicie wykładają:

1. Docent Marceli Białobrzeski:
Język polski i niemiecki, geografię fizyczną i polityczną.

2. Docent Zdzisław Stanecki, asystent przy katedrze fizyki na Uniwersytecie lwowskim:
Fizykę experymentalną.

3. Docent Dr. Bronisław Radziszewski, profesor Uniwersytetu lwowskiego:
Chemią ogólną (organiczną i nieorganiczną).

4. Docent Dr. Bronisław Pawlewski, profesor politechniki lwowskiej:
Technologię chemiczną drzew.

5. Docent Dr. Placyd Dziwiński, profesor politechniki lwowskiej:
Geometryę wykreślną.

6. Docent Jan Franke, profesor politechniki lwowskiej:
Mechanikę ogólną i zastosowaną.

7. Docent Dr. Władysław Ostrożyński, adwokat krajowy:
Ustawodawstwo.

8. Docent Zygmunt Strusiewicz:

Ekonomię społeczną i encyklopedyę rolnictwa.

Jak powyżej wspomiano, poruczył był Wydział krajowy w roku szkolnym 1890/91 panu B. Lipińskiemu, na podstawie konkursu i przedłożonych świadectw kwalifikacyjnych, także wykład nauki zabudowania dzikich potoków. Sprawę zabudowania leśniczego i regulacyi biegu dzikich potoków górskich, uznaną powszechnie za nader wielkiej doniosłości, zaczęto się w państwie austryackiem dopiero od lat 10-ciu w praktyce zajmować, a pierwsze prace regulacyjne podjęte tu zostały dopiero przed 7 miu laty, mianowicie w Alpach austryackich. Z każdym więc rokiem przybywają doświadczenia nowe, których p. Lipiński nie mógł jeszcze poznać, kiedy jako elew zarządu dóbr państwowych przy wspomnianych pracach był zajęty. Czyniąc zatem zadość prośbie p. Lipińskiego popartej przez dyrekcyę szkoły, wysłał go Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 2. maja 1891 LW. 16,601 na kilkutygodniową wycieczkę naukową do Karyntyi i Tyrolu, przeznaczając mu na koszta podróży zasiłek w kwocie 200 zł. w. a. z funduszu dyspozycyjnego, i polecił zwiedzić najnowsze prace zabudowania i regulacyi potoków w krajach tych uskutecznione, jak niemniej zebrać doświadczenia poczynione przy pracach dawniej wykonanych.

Po powrocie z wycieczki tej (w której towarzyszył mu o własnem koszcie uczeń roku II-go Aleksander Bzowski), wypracował p. Lipiński szczegółowe sprawozdanie, które będzie zamieszczone w roczniku szkoły, mającym się wydać w roku bieżącym.

Przekonawszy się, że posiedzenia kolegium nauczycielskiego odbywały się nieregularnie i w zbyt długich odstępach czasu, uznał Wydział krajowy za potrzebne reskryptem z dnia 12. maja 1891 (LW. 18304/91) zarządzić, ażeby te posiedzenia odbywały się odtąd regularnie ka-
Al. 6. żdego miesiąca i wydał załączone tu (alegat 6). „Normy tyczące się odbywania posiedzeń kolegium nauczycieli krajowej szkoły gospodarstwa lasowego“ zawiadamiając o tem zarządzeniu równocześnie kuratoryę szkoły i komunikując jej „Normy“ wydane.

Celem ułatwienia dyrektorowi utrzymania porządku wewnętrznego w całym zakładzie szkolnym, a więc i przestrzegania wydanych dla uczniów przepisów, — osobliwie w czasie kiedy dyrektor w interesie służbowym musi znajdować się po za obrębem szkoły, — zarządził Wydział krajowy, na propozycyę dyrekcyi „Inspekcyę tygodniową“, którą stali członkowie kolegium nauczycielskiego (profesorowie i adjunkci) kolejno odbywać mają, w sposób wskazany
Al. 7. osobnym regulaminem (alegat 7) przez kolegium to ułożonym a przez Wydział krajowy zatwierdzonym.

Brak podręczników polskich w naszych szkołach fachowych daje się także bardzo silnie uczuwać i w kr. szkole gospodarstwa lasowego. W pierwszych dwóch latach po wstąpieniu do tej szkoły nie są uczniowie jeszcze dosyć wprawni, aby mogli robić rzeczywiście użyteczne notatki za wykładami profesorów, a w języku niemieckim są za mało biegli, ażeby z korzyścią posługiwać się mogli podręcznikami niemieckimi. Ponieważ na odpisywanie po wykładach skryptów przez profesorów ułożonych uczniowie czasu nie mają, wprowadzili niektórzy profesorowie pod względem dydaktycznym zupełnie nie odpowiedni zwyczaj (do którego usunięcia Wydział krajowy stosowne kroki przedzięwziął), zastępywania wykładów dyktowaniem, co nietylko nie może zastąpić swobodnie wypowiedzianego słowa, ale nadto wymaga znacznie więcej godzin wykładowych i zabiera uczniom wiele drogiego czasu. Ażeby temu złemu zaradzić, polecił Wydział krajowy dyrekcyi (LW. 50869|91) wezwać nauczycieli, iżby ci w jak najkrótszym czasie ułożyli potrzebne uczniom skrypta, w pierwszym rzędzie z nauk podstawnych, któreby dyrekcya kosztem funduszu krajowego litografować kazała.

Na koszta litografii wyasygnował Wydział krajowy dyrekcyi zaliczkę w kwocie 150 zł. w. a. która to zaliczka z rozsprzedaży skryptów ma być zwróconą.

Profesorowie szkoły byli i poza szkołą z pożytkiem czynni w sprawach lasowego gospodarstwa w naszym kraju. Pomijając czynny ich udział w galicyjskiem Towarzystwie leśnem i prace w fachowych pismach zamieszczane, profesor Władysław Tyniecki, i adjunkt Bronisław Lipiński z polecenia Wydziału krajowego odbyli lustracyę większej części wykonanych i w toku będących zalesień wydm piaszczystych i przedłożyli Wydziałowi krajowemu szczegółowe sprawozdanie, opatrzone w szkice zwiedzanych zalesień. C. k. Namiestnictwo z gotowością wydało potrzebne polecenia, ażeby delegatom Wydziału zadanie ich ułatwić, a sprawozdania ich zakomunikowane zostały c. k. rządowi przez Wydział krajowy.

Stan uczniów w roku szkolnym 1890|91 był następujący:

Na roku I-szym nauki uczniów zapisanych z początkiem roku szkolnego . . .	10
Na roku II-gim	5
Na roku III-cim	11
Razem .	26

Uczniowie roku III-go przystąpili wszyscy w terminie przepisanym do końcowego egzaminu ogólnego w miesiącu lipcu 1891 przy którym wykazali przygotowanie do zawodu gospodarza lasowego:

a. **Bardzo dobre:**

1. Owsiak Józef
2. Skołyszewski Wiktor
3. Szczygielski Jan

b. **Dobre.**

4. Podczaszyński Michał
5. Pracki Witold
6. Żebrowski Wacław
7. Zydel Maciej Feliks

c. **Dostateczne.**

8. Bernolak Edward
9. Borzemski Władysław
10. Marynowski Stanisław
11. Zagórski Roman

Z pomiędzy powyż wymienionych abiturientów wysłanych zostało na koszt funduszu krajowego na praktykę jednoroczną trzech, mianowicie: Owsiak Józef, Szczygielski Jan i Pracki Witold; objęło obowiązek płatny przy leśnictwie trzech, mianowicie: Bernolak Edward (w Radziechowie), Zebrowski Wacław (w Wysuczce) i Zydel Maciej (na Ukrainie), reszta abituryentów w liczbie pięciu odbywa obowiązkową służbę wojskową.

Na rok szkolny 1891/92 rozpoczęty z dniem 5. października 1891 przyjętych zosłało, bądź na podstawie egzaminu wstępnego, bądź na podstawie świadectw wykazujących ukończenie 6 tej klasy gimnazyalnej:

Na rok I. uczniów	22
Na rok II. przeszło z roku szkolnego poprzedniego uczniów	9
Na rok zaś III. przeszło uczniów	6
(Mianowicie 5-ciu uczniów z roku szkolnego poprzedniego, a 1 uczeń Kobylański Stanisław, który przed dwoma laty dawniejszy dwuletni kurs nauk ukończył), nadto przyjęty został na rok II-gi nadzwyczajny uczeń	1
Stan przeto ogólny uczniów z początkiem roku szkolnego 1891/92 wynosił . . .	38

Wzrost zatem w porównaniu z rokiem poprzednim o 12.

Zanotować tu należy, że z pomiędzy kandydatów zgłaszających się do szkoły zostało w tym roku nieprzyjętych 10-ciu, bądź z powodu niezadawalniająco złożonego egzaminu wstępnego, bądź też z powodu późnego zgłoszenia się.

Środki naukowe zostały w tym roku w znaczniejszej części uporządkowane (jak Bibloteka i Muzeum technologiczne) i przykupnem najpotrzebniejszych przyrządów do nauki i demonstracyi z Miernictwa, Mechaniki, Inżynieryi, Uzytkowania lasu i t. d. wzbogacone.

Do środków naukowych demonstracyjnych a więc praktycznych należą w pierwszym rzędzie ogrody szkolne, mianowicie Arboretum znajdujące sie bezpośrednio przy budynku szkolnym i ogród przeznaczony do uprawy doświadczalnej i rozmnażania różnych rodzajów drzew w gospodarstwie lasowem ważnych, obydwa te ogrody stoją pod bezpośrednim kierunkiem profesora Władysława Tynieckiego.

Pierwszy założony przed 10-ciu laty obejmuje liczne i cenne okazy drzew i krzewów swojskich i aklimatyzowanych służących do nauki botaniki leśniczej.

Drugi, mianowicie ogród na Szumanówce, dzierżawiony do roku 1890 przez Towarzystwo ogrodnicze, objęty został na użytek szkoły dopiero w lecie r. 1890 i przeznaczony w pierwszym rzędzie na cele praktycznej nauki zakładania szkółek drzew i prowadzenia kultur leśnych z uwzględnieniem kultury łozy koszykarskiej, a także na doświadczenia obszerniejsze z uprawą niektórych rzadszych, a dla leśnictwa ważnych drzew użytkowych. Prace około uporządkowania i założenia ogrodu tego, rozpoczęte w roku 1890 postąpiły znacznie w roku 1891 i będzie mógł niezawodnie spełniać przeznaczenie swoje, jeżeli się dopełni następujących warunków:

a) Parkan otaczający ogród od strony południowej i wschodniej jest mocno zniszczony, bądź zębem czasu, bądź ręką szkodników. Wprawdzie został parkan ten już w roku 1891 w znacznej części naprawiony kosztem przeszło 500 zł. w. a. wziętych z kredytu w kwocie 1000 zł. w. a. uchwałą 3-cią Wysokiego Sejmu z dnia 21. listopada 1890, na postawienie szopy i odrestaurowanie szklarni przeznaczonej, jednakże pozostaje jeszcze część północna parkanu do naprawy, a nadto okazuje się potrzeba odgraniczenia części północnej ogrodu, dzierżawionej przez Towarzystwo ogrodnicze od szkoły weterynaryi, od części południowej, zajętej na rzecz krajowej szkoły gospodarstwa lasowego. W skutek bardzo złego stanu parkanów z jednej strony, a otwartego przystępu z drugiej, jak niemniej w skutek braku stałego dozorcy (stróża ogrodowego) na miejscu, już w roku 1891 ucierpiały znacznie pozakładane szkółki i kultury.

Na dokończenie naprawy reszty parkanów starych, a ewentualnie postawienie nowych, jak niemniej na odrestaurowanie starej szklarni w ogrodzie, uprasza Wydział krajowy o dodanie do pozostałej reszty z kredytu w kwocie 1000 zł. w. a. przez Wysoki Sejm w r. 1890 uchwalonego, jeszcze kwoty 1000 zł. w. a. na r. 1892.

b) Naprawa i uzupełnienie parkanów przyczynić się jednakże może tylko w części do ochrony ogrodu od szkód wyrządzanych przez złodziei, którzy nietylko drzewa ze szkółek i inne okazowe, ale nadto i deski z parkanu wykradają. Ażeby tym szkodom zapobiedz, które tem większe być mogą im więcej urządzenie ogrodu w kierunku poprzednio wskazanym postąpi, ażeby nadto mieć na miejscu robotnika wprawnego, ze wszystkiemi pracami w ogrodzie dokładnie obznajomionego i za wykonane prace odpowiedzialnego, potrzeba koniecznie osadzić na miejscu w ogrodzie stróża ogrodowego, któryby nietylko strzegł ogrodu od szkód wszelkich, dozorował robotnika wyjątkowo przynajętego, ale nadto pracę około pielęgnowania szkółek i t. p. własnoręcznie wykonywał. Ponieważ jednakże bezpośrednio przy ogrodzie nie ma domu, w którym możnaby dla takiego stróża pomieszkanie nająć, jak to pierwotnie Dyrekcya szkoły proponowała, a Wydział krajowy zamierzał, okazuje się konieczna potrzeba postawienia odpowiedniego domku strażniczego w pośród ogrodu jeszcze w roku bieżącym.

Koszt takiego domku strażniczego murowanego i blachą krytego, (ze względu na przepisy policyi ogniowej) 10 metrów długości a 8·50 metrów szerokości i 2·94 metra wysokości

(w świetle) mającego, składającego się z sionek, kuchenki, izby mieszkalnej, komórki i składu na narzędzia ogrodnicze ręczne, wynosić będzie (według planu i kosztorysu wypracowanego przez budowniczego Warchałowskiego) okrągło 2.200 zł. Koszt zaś utrzymania stróża pracującego — jak powyżéj wskazano — każdego dnia w ogrodzie, wynosić będzie rocznie około 300 zł. w. a. Że zaś stróż taki przyjęty być może dopiero po wybudowaniu projektowanego dla niego domku, co uskutecznionem być może dopiero w drugiej połowie roku bieżącego, dlatego preliminuje Wydział krajowy na opłacenie stróża w roku 1892 tylko 75 zł. i uprasza, ażeby Wysoki Sejm krajowy raczył na postawienie domku strażniczego na Szumanówce 2200 zł. w. a. a na opłacenie stróża kwotę 75 zł. w. a. na rok 1892 uchwalić.

Jak powyżej wspomnieliśmy ustąpił p. Henryk Strzelecki z dniem 1. października 1891 r. z zajmowanej dotychczas przez niego posady dyrektora krajowej szkoły gospodarstwa lasowego. P. H. Strzelecki, czując coraz większy upadek sił fizycznych, niedozwalający mu już spełniać trudnych obowiązków dyrektora i profesora szkoły lasowej tak, jak tego rzeczywiście wymagało dobro szkoły, która jego zabiegom i usilnym staraniom powstanie swe zawdzięcza, wniósł w 72 roku życia swego, w dniu 14. lipca 1891, prośbę do Wydziału krajowego, o przeniesienie go w stan spoczynku i wymierzenie mu płacy emerytalnej.

Wydział krajowy przychylając się do tej prośby, przeniósł p. H. Strzeleckiego z dniem 1. października 1891 w dobrze zasłużony stan spoczynku, wyznaczając mu równocześnie, na podstawie statutu emerytalnego z dnia 21. stycznia 1889 r. płacę emerytalną w wysokości 2132 zł. w. a. rocznie. P. Henryk Strzelecki, zamianowany dekretem z dnia 11. września 1874 (LW. 18.503|74) prowizorycznie dyrektorem krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie złożył w dniu 14. września 1874 przysięgę służbową (LW. 18.762|74), a wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z d. 7. października 1874 został dekretem z d. 15. grudnia 1874 (LW. 25.510|74) na posadzie tej stabilizowany.

Powołując p. Henryka Strzeleckiego na dyrektora szkoły, przyznał mu Wydział krajowy dekretem powyż powołanym (LW. 18.503|74):

1. płacę roczną w kwocie 2000 zł. w.
2. dodatek aktywalny w kwocie 360 zł.
3. prawo do trzech pięcioletnich dodatków po 200 zł. w. a.
4. dodatek osobisty po 200 zł. rocznie, na lat pięć, t. j. do czasu przyznania mu pierwszego dodatku pięcioletniego,
5. zarazem przyjął Wydział krajowy czas, jaki p. H. Strzelecki przepędził w służbie miasta Lwowa, mianowicie lat 7 (t. j. od 1. lipca 1867 do 1. lipca 1874 r.) jako czas w służbie krajowej odbyty i oświadczył, że: „czas ten będzie przy wymiarze emerytury wliczony w lata służby krajowej".

Dekretem z dnia 22. sierpnia 1879 (LW. 32.648|79) został p. H. Strzeleckiemu przyznany pierwszy dodatek pięcioletni w kwocie 200 zł. rocznie, płatny od dnia 15. września 1879; z dniem 15. września 1884 (LW. 47.794|84) otrzymał p. Henryk Strzelecki drugi dodatek pięcioletni, a w dniu 15. września 1889 (LW. 32.363|89) trzeci dodatek pięcioletni, w tej samej jak pierwszy wysokości. W dniu przeto przeniesienia p. H. Strzeleckiego w stały stan spoczynku pobierał tenże oprócz dodatku aktywalnego, rocznie płacę z dodatkami pięcioletniemi w kwocie 2600 zł. w.a.

Według powyższego przedstawienia faktycznego stanu rzeczy, ma p. H. Strzelecki następujące lata służby policzalne mu przy wymiarze płacy emerytalnej:

1. W służbie miasta Lwowa, od dnia 1. Lipca 1867, do 1. lipca 1874, lat 7.
2. W służbie krajowej, od 14. września 1874, do 1. października 1891, lat 17 i dni 15.

Razem przeto lat 24 i i dni 15.

Gdy jednakże w myśl §. 12, ustępu 2, lit. e) statutu emerytalnego, dnie się nie liczą, przeto ma p. H. Strzelecki lat służby policzalnych przy wymiarze płacy emerytalnej 24 (dwadzieścia i cztery).

Według §. 34 statutu emerytalnego stanowią podstawę do wymiaru należytości emerytalnej: *a*) stała płaca, *b*) dodatki pięcioletnie. P. Strzelecki pobierał w dniu przeniesienia go w stały stan spoczynku płacę wraz z trzema dodatkami pięcioletniemi, w łącznej kwocie 2.600 zł., zatem należy mu się w myśl statutu emerytalnego (§. 12, nstęp 1 i 2): *a*) za pierwszych 10. lat służby 40% płacy z dodatkami pięcioletnimi policzonej, *b*) za następnych lat 14 po 3% takiejże płacy za rok każdy, to jest 42%. Razem przeto należy się p. H. Strzeleckiemu 82% płacy pobieranej w chwili przejścia w stan spoczynku.

Na tej podstawie p. H. Strzelecki dekretem Wydziału krajowego z dnia 16. lipca 1891, (LW. 31.538|91, płacę emerytalną w wysokości 2.132 zł. w. a. rocznie, z przyrzeczeniem, iż na najbliższej sesyi sejmowej przedstawi Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek o przyznanie mu pełnej płacy emerytalnej.

Dopełniając przyrzeczenia tego — i w uwzględnieniu rzeczywistych zasług, jakie pan Henryk Strzelecki położył tak około powstania krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, jak niemniej około rozwoju leśnictwa krajowego w ogóle, a w końcu i w nwzględnieniu jego długoletniej służby i podeszłego wieku, uprasza Wydział krajowy, aby Wysoki Sejm raczył przyznać panu Henrykowi Strzeleckiemu płacę emerytalną pełną, t. j. w wysokości 2.600 zł. w. a. rocznie, płatną od dnia przejścia w stały stan spoczynku.

Kończąc niniejsze sprawozdanie podaje Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że Wysoki c. k. Rząd subwencyę ndzieloną na utrzymanie krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, podniósł w r. 1891 z kwoty 5000 zł. do wysokości 6000 zł. rocznie, a to w skutek starań podjętych przez Wydział krajowy w wykonaniu uchwały 5. Wysokiego Sejmu z dnia 21. listopada 1890.

Na podstawie wywodów w powyższem sprawozdaniu zawartych, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie.

2. Sejm poleca wstawić w budżet wydatków z funduszu krajowego rubr. XV. na rok 1892:

a) na odrestaurowanie szklarni i dokończenie naprawy, a względnie uzupełnienie ogrodu szkolnego na Szumanówce, tudzież na postawienie domku strażniczego dla stróża w tymże ogrodzie kwotę 3.200 zł. w. a.

b) na opłatę częściową stróża ogrodowego 75 zł. w. a.

3. Sejm przyznaje p. Henrykowi Strzeleckiemu, byłemu profesorowi i dyrektorowi krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, płacę emerytalną pełną w wysokości dwóch tysięcy sześćset (2.600 zł. w. a.) rocznie, płatną od dnia 1. października 1891 roku.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 9. Lutego 1891.

Marszałek krajowy:
***Sanguszko** w. r.*

Sprawozdawca.
***Tadeusz Romanowicz** w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Alegat 1. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 7.634/92.

Warunki przyjęcia uczniów

do krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie na rok szkolny 1891/92 rozpoczynający się z dniem 1. października 1891.

A. Kto chce wstąpić jako *uczeń zwyczajny* na trzyletni kurs nauki do krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie powinien:

1. Najdalej do 10. września 1891 zgłosić się osobiście lub pisemnie do Dyrekcyi tejże szkoły we Lwowie i przedłożyć wiarogodne świadectwa udowadniające, że kandydat:

a) ukończył *17-ty rok* życia,

b) ukończył *z dobrym postępem* czwartą klasę gimnazyalną, lub cztery klasy szkoły realnej,

c) odbył przynajmniej *jednoroczną praktykę* leśniczą pod kierunkiem egzaminowanego gospodarza lasowego,

d) jest zdrów i fizycznie dobrze rozwinięty.

2. W dniu przez Dyrekcyę oznaczonym złożyć egzamin wstępny, udowadniający, że kandydat, posiada dostateczny zasób wiedzy z nauk przygotowawczych i jest w ogóle odpowiednio rozwinięty umysłowo, aby mógł należycie korzystać z nauk wykładanych w szkole, do której przyjętym być pragnie. Egzamin wstępny jest ustny i pisemny i obejmuje: język polski, matematykę, fizykę i geografię, tudzież nauki przyrodnicze, w zakresie przypisanym dla czterech klas gimnazyalnych.

Kandydaci, którzy się wykażą świadectwem ukończenia *z dobrym postępem 6-ciu klas gimnazyalnych* lub 6-ciu klas szkoły realnej, *uwolnieni będą od egzaminu wstępnego.*

B. Kandydaci, którzy ukończyli całe gimnazyum lub szkołę realną i złożyli *egzamin dojrzałości*, przyjęci być mogą *bezpośrednio na II-gi rok* trzechletniego kursu nauki do krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, jeżeli przed komisyą egzaminacyjną złożą w terminie przez Dyrekcyę oznaczonym egzamin wstępny, obejmujący: fizykę, chemię ogólną, (nieorganiczną i organiczną), mineralogię, geologię, botanikę ogólną i zoologię ogólną, w zakresie wykładanym na 1-szym roku w krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie.

C. Chcący uczęszczać na wykłady tylko niektórych przedmiotów, przyjęty być może jako „uczeń nadzwyczajny“, jeżeli się wykaże przed Dyrekcyą dłuższą praktyką leśniczą, z której będzie można wnosić, że z wykładów tych korzyść odniesie.

Po otrzymanem zapewnieniu przyjęcia winien kandydat wpłacić do kasy Dyrekcyi „taksę wpisową“ w kwocie 2 zł. w. a., na początku zaś każdego półrocza szkolnego po 5 zł. w a. tytułem „czesnego“.

Bliższych wyjaśnień udziela na żądanie

Dyrekcya krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Alegat 2. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 7.634/92.

Plan i rozkład nauk

w krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie na rok szkolny 1891/892.

Wykładać się ma tygodniowo godzin	W semestrze					
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI
Język polski	2	1	—	—	—	—
Język niemiecki	2	1	—	—	—	—
Geografia fizyczna i polityczna	2	2	—	—	—	—
Matematyka ogól. i zastósow.	5	4	2	—	—	—
Fizyka eksperymentalna	2	2	—	—	—	—
Meteorologia i klimatologia	—	—	2	1	—	—
Geometrya wykreślna	—	—	2	1	—	—
Geodezya (miernictwo i niwelacya)	—	—	4	2	—	—
Mechanika ogólna i zastósow.	—	—	1	2	—	—
Budownictwo lądowe i wodne	—	—	—	—	3	4
Regulacya techniczna potoków	—	—	—	—	1	—
Zabudowanie leśne dzikich potoków	—	—	—	—	—	2
Melioracye leśne	—	—	—	—	—	2
Mineralogia i geologia	—	3	—	—	—	—
Geognozya i pedologia	—	—	2	—	—	—
Botanika ogólna	2	2	—	—	—	—
„ szczegółowa leśnicza	—	—	2	3	—	—
Zoologia ogólna	2	2	—	—	—	—
„ szczegółowa leśnicza	—	—	2	1	—	—
Chemia ogólna (nieorg. i org.)	2	2	—	—	—	—
Technologia chemiczna leśnicza	—	—	2	2	—	—
Encyklopedya leśnicza jako wstęp do nauki zawodowej leśnictwa	1	1	—	—	—	—
Uprawa i pielęgnowanie lasu (Waldbau)	—	—	2	3	—	—
Ochrona lasu (Forstschutz)	—		1	2	—	—
Użytkowanie lasu (Forstbenützung)	—	—	—	—	5	—
Wymiar drzewa i drzewostanów (Holznuskunde)	—	—	—	2	2	—
Oszacowanie wartości lasu (Waldwerthschätzung)	—	—	—	—	3	—
Urządzenie gospodarstwa lasowego (Forstbetriebseinrichtung)	—	—	—	—	3	3
Administracya leśna (Forstverwaltungskunde und Forstdienstorganisation)	—	—	—	—	—	2
Rachunkowość leśnicza	—	—	—	—	1	1
Łowiectwo ewent. i rybactwo	—	—	—	—	—	2
Rysunki (nauka teoretyczna)	1	1	—	—	—	—
Ekonomia społeczna w zarysie	—	—	1	2	—	—
Statystyka leśnicza	—	—	—	—	1	—
Ustawodawstwo	—	—	—	—	1	2
Encyklopedya rolnictwa	—	—	—	—	2	2
Razem tygodniowo	21	21	22	22	22	20

Wykłady odbywają się z wyjątkiem soboty codziennie w godzinach przedpołudniowych.

Godziny popołudniowe przeznaczone są w regule na demonstracye i ćwiczenia praktyczne, na konwersatorya, tudzież naukę rysunków.

Demonstracye i ćwiczenia:

Każdej soboty odbywać się mają wycieczki naukowe uczniów z profesorami (a względnie z adjunktami) bądź do lasu Winnickiego, bądź do innych pobliskich, celem demonstracyi i ćwiczeń z różnych działów nauki leśnictwa. Oprócz tego przeznacza się na demonstracye i ćwiczenia z różnych przedmiotów tygodniowo:

1. Na ćwiczenia stylistyczne z języka polskiego i niemieckiego razem jedno popołudnie (2 do 4 godzin) na roku I.

2. Na demonstracye i ćwiczenia z mineralogii i geologii, ogólnej botaniki i ogólnej zoologii na przemian jedno popołudnie (2—4 godzin) na roku I.

3. Na rysunki (ćwiczenia) jedno popołudnie na roku I.

4. Na demonstracye i ćwiczenia włącznie z rysunkami z geodezyi (miernictwa i niwelacyi) jedno popołudnie na roku II.

5. Na demonstracye i ćwiczenia z geognozyi i pedologii, z botaniki i zoologii na przemian jedno popołudnie na roku II.

6. Na ćwiczenia z geometryi wykreślnej (rysunki) na przemian z rysunkami planów pomiarowych jedno popołudnie na roku II.

7. Na ćwiczenia (rysunki) i demonstracye z budownictwa wodnego i lądowego jedno popołudnie na roku III.

8. Na ćwiczenia z nauki wymiaru drzewa i oszacowania wartości lasu, na przemian z ćwiczeniami z nauki użytkowania lasu, jedno popołndnie na roku III.

9. Na ćwiczenia z nauki urządzenia gospodarstwa lasowego naprzemian z nauką administracyi i rachunkowości jedno popołudnie na roku III.

10. Na ćwiczenia praktyczne i demonstracye z różnych działów nauki leśnictwa w ogrodach szkolnych, po dwa popołudnia na roku I. i II. a jedno popołudnie na roku III.

11. Na wycieczki naukowe, celem demonstracyi uzupełniających wykłady z różnych działów nauki leśnictwa: jeden dzień każdego tygodnia.

Wycieczki każdotygodniowe mają być tak urządzone, aby uczniom roku wyższego towarzyszyli zawsze uczniowie roku niższego, a więc uczniom roku III. w regule uczniowie z roku II., a uczniom roku II. zawsze uczniowie roku I.

12. Wrazie, gdyby z powodu wpływów atmosferycznych nie mogły się odbywać demonstracye i ćwiczenia przepisane po za obrębem szkoły, lub wycieczki do lasów, odbywać się winny repetytoria z przepytywaniem uczniów, lub konwersatorya z przedmiotów, jakie dyrekcya w porozumieniu z profesorami wyznaczy.

Alegat 3. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 7.634/92.

Instrukcya

dla uczniów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie udających się na praktykę leśniczą w czasie trzechletniego trwania kursu szkolnego.

§. 1. Praktyka leśnicza, odbywana przez uczniów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie w czasie trzechletniego kursu nauk szkolnych, lecz po za obrębem szkoły, ma na celu obznajomić uczniów drogą praktyczną z całością gospodarstwa lasowego i zapoznać ich z organizacyą lasów, jak nie mniej ze wszelkiemi czynnościami, jakie z administracyą lasów są połączone.

§. 2. Praktyka ta, odbywana w terminach wskazanych statutem organizacyjnym szkoły lub osobnem rozporządzeniem Wydziału krajowego, stanowi jeden z działów nauki zawodowej leśniczej, udzielanej uczniom w trzechletnim kursie szkolnym, obowiązuje przeto każdego ucznia i jest przedmiotem klasyfikacyi.

§. 3. W czasie odbywania praktyki w miejscowościach wskazanych przez dyrekcyę szkoły podlegają uczniowie bezpośrednio zwierzchnictwu leśnika, u którego są umieszczeni, lub którego pieczy poruczeni zostaną. Rozporządzeniom tego miejscowego zwierzchnika swego obowiązani są uczniowie bezwzględnie się poddać i przydzielone sobie czynności pilnie i ochoczo spełniać, a bez jego wyraźnego pozwolenia nie wydalać się po za obręb lasu, im do praktyki wskazanego. W ogóle zaś winni uczniowie tak się na praktyce zachować, aby dobrej sławie uczniów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, do których grona mają zaszczyt należeć, ujmy nie przynieść.

§. 4. Uczeń, którego zachowanie się na praktyce byłoby nieodpowiednie, lub nawet gorszące, może być z listy uczniów kraj. szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie wykreślony.

§. 5. Uczeń pozostający na praktyce obowiązany jest prowadzić szczegółowy „dziennik czynności i spostrzeżeń“ wpisując weń kazdodziennie i dokładnie zajęcia swoje i spostrzeżenia przy tych zajęciach poczynione, jak niemniej spostrzeżenia i objaśnienia udzielone mu przez leśnika, u którego praktykę uczeń odbywa.

§. 6. Na podstawie tego „dziennika czynności i spostrzeżeń„ sporządzi uczeń każdej niedzieli krótkie a dokładne „sprawozdanie tygodniowe“ i przeszle je zaopatrzone we własnoręczny podpis leśnika, u którego praktykę odbywa, dyrekcyi kraj. szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie każdego tygodnia za rewersem pocztowym. Po przeglądnięciu „sprawozdania tygodniowego“ udzieli dyrekcya, jeżeli to za potrzebne uzna, odpowiednie pisemne wskazówki uczniom które ci przy dalszej praktyce i przy późniejszych sprawozdaniach uwzględnić winni.

§. 7. Po ukończeniu całej kilkotygodniowej praktyki, sporządzi uczeń „pisemne sprawozdanie ogólne“ obejmujące:

a) opisanie lasu pod względem położenia, granic, konfiguracyi i rozległości, dalej pod względem rodzaju, wieku i stanu zadrzewienia drzewostanów i t. d., z dołączeniem (ile można) szkicu odręcznego, objaśniającego powyższe opisanie;

b) opisanie urządzenia lasu i jego użytkowania (eksploatacyi) ze szczególnem uwzględnieniem sposobu odnawiania prowadzonych kultur, jak niemniej przemysłu leśnego;

c) opisanie urządzenia administracyi lasowej, to jest: zarządu, kontroli i służby;

d) podanie ważniejszych spostrzeżeń i wiadomości fachowych, udzielonych mu w czasie praktyki przez leśnika, pod którego zwierzchnictwem uczeń praktykę odbywał;

e) podanie własnych spostrzeżeń, o ile te do gospodarstwa lasowego się odnoszą.

Tak sporządzone „sprawozdanie ogólne“ wraz z oryginalnym „dziennikiem czynności i spostrzeżeń, stwierdzonym własnoręcznym podpisem leśnika, pod którego zwierzchnictwem uczeń praktykę odbywał, przedłoży uczeń dyrekcyi natychmiast po powrocie do szkoły.

§. 8. Bliższe szczegóły odnoszące się do sposobu odbywania praktyki, robienia spostrzeżeń i ich notowania, prowadzenia dziennika i sporządzania sprawozdań tygodniowych i ogólnych i t. d. wskazane zostaną uczniom przez dyrektora, a względnie przez odnośnych profesorów w ustnem pouczeniu przy zamknięciu półrocza szkolnego.

§ 9. Sprawozdanie ogólne z odbytej praktyki będzie przedmiotem badań kollegium nauczycieli krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie i będzie uwzględnione przy klasyfikacyi rocznej i końcowej ucznia w sposób wskazany osobnym regulaminem szkoły.

Alegat 4. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 7634|92.

Normy dla egzaminów końcowych ogólnych

w krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Zgodnie z propozycyą komisyi fachowej uchwalił Wydział krajowy następujące zasady, według których przeprowadzone być mają egzamina końcowe ogólne w kraj. szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie:

1 Po ukończeniu całego kursu nauk i złożeniu egzaminu z ostatniego półrocza z postępem przynajmniej dostatecznym z każdego wykładanego przedmiotu, składają uczniowie egzamin końcowy ogólny przed osobną komisyą egzaminacyjną.

2. **Tylko na podstawie egzaminu końcowego ogólnego mogą uczniowie otrzymać świadectwo z ukończenia nauk.**

3. Ponieważ uczeń kraj. szkoły gospodarstwa lasowego sposobi się na przyszłego gospodarza lasowego, przeto powinien on przy końcowym egzaminie ogólnym wykazać się nietylko, że posiada dokładną znajomość techniki leśniczej (tj. uprawy i pielęgnowania, cięcia, wyróbki i przeróbki etc.) ale także, że zna dokładnie zasady, według których kierować się musi w danych wypadkach w praktyce tak przy urządzeniu jak i przy eksploatacyi lasu.

Przy ocenianiu wszakże skutku egzaminu należy mieć, na uwadze, że w szkole powinien się uczeń do skutecznej praktyki gruntownie przysposobić, że jednakże praktyki samej w znaczeniu osobistego doświadczenia nabyć tam nie mógł.

4. Przedmiotem egzaminu końcowego ogólnego są tylko nauki zawodowe leśnicze.

Wszelkie bowiem nauki podstawowe i przygotowawcze wykładane są w szkole fachowej głównie w tym celu i w takich rozmiarach, ażeby do uzasadnienia i zrozumienia nauki zawodowej służyć mogły. Skoro więc uczeń złoży egzamin z nauki zawodowej, złoży tem samem dowód, że posiada dostateczną znajomość potrzebnych mu do jego zawodu nauk podstawowych i przygotowawczych.

5. Nauki zawodowe leśnicze, które mają stanowić przedmiot egzaminu końcowego ogólnego, są następujące:

I. Nauka gospodarstwa lasowego w ściślejszem znaczeniu, obejmująca:
Uprawę i pielęgnowania lasu.
Użytkowanie lasu (pozyskanie płodów).
Ochronę lasu.
Urządzenie i ocenienie lasu.
Administracyę leśną wraz z rachunkowością.

II. Nauka inżynieryi leśnej, obejmująca:
Miernictwo i niwelacyę.
Budownictwo lądowe i wodne.
Zabudowanie potoków górskich.
Mechanikę zastosowaną.

Obydwie powyżej pod I. i II. wymienione nauki będą osobno egzaminowane i klasyfikowane.

6. Dopóki zamierzona reorganizacya szkoły nie zostanie przeprowadzoną, to jest do roku szkolnego 1890|91 włącznie, obejmować ma egzamin końcowy ogólny:

Całą naukę gospodarstwa lasowego (I) a z nauki inżynieryi leśnej (II) tylko miernictwo i niwelacyę.

7. **Egramin końcowy ogólny jest pisemny i ustny.**

Egzamin pisemny poprzedza ustny i polega na opracowaniu klauzurowem tematu z nauki gospodarstwa lasowego danego przez komisyę egzaminacyjną.

Na opracowanie to przeznacza się 5—6 godzin czasu w porze przedpołudniowej.

Jeżeli kandydat opracuje jeden temat, może otrzymać na żądanie drugi temat do opracowania dnia następnego.

Egzamin ustny odbywa się z każdym uczniem z nauki gospodarstwa leśnego i inżynieryi osobno.

Na egzamin ten przeznacza się 2 do $2^1/_2$ godzin czasu dla każdego ucznia.

8. Komisyę egzaminacyjną składają:

Egzaminator przez Wydział krajowy delegowany,
Egzaminator delegowany przez kuratoryę szkoły,
Dyrektor i 2 profesorów fachowych kraj. szkoły gospodarstwa lasowego.

9. Do oznaczenia postępu ucznia wykazanego przy egzaminie końcowym ogólnym, używa komisya egzaminacyjna trzech stopni, mianowicie: stopień: *bardzo dobry*,
dobry,
dostateczny.

10. Kandydat, który nie otrzyma przy egzaminie końcowym stopnia dostatecznego, może otrzymać pozwolenie powtarzania tegoż egzaminu po upływie 6-ciu miesięcy.

Alegat 5. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 7.634/92.

Instrukcya

dla abituryentów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie wysyłanych kosztem funduszu krajowego na praktykę jednoroczną.

§. 1.

Praktyka leśnicza odbywana przez abituryentów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, po ukończeniu całego trzechletniego kursu nauk w szkole, ma na celu: obznajamianie uczniów drogą praktyczną z całością gospodarstwa lasowego, przedewszystkiem zaś z urządzeniem i administracyą lasów, jak niemniej ze wszystkiemi czynnościami, jakie z administracyą lasów są połączone, — a tem samem dokończenie wykształcenia do zawodu gospodarzy lasowych, do którego w szkole teoretycznie przygotowani zostali.

§. 2.

Wydział krajowy, po wysłuchaniu wniosków Dyrekcyi szkoły, wskazuje abituryentom miejsca, w których praktykę wspomnianą odbywać mają, udzielając na koszta utrzymania podczas tej praktyki odpowiednich zasiłków (stypendyów) z funduszów krajowych.

§. 3.

W czasie odbywania praktyki podlegają abituryenci krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie bezpośrednio zwierzchnictwu leśnika, którego pieczy poruczeni zostali, a względnie, u którego są umieszczeni. Abituryenci — praktykanci obowiązani są rozporządzeniom zwierzchnika tego bezwzględnie się poddać, bez pozwolenia jego nie wydalać się po za obręb lasu do praktyki im wskazanego i przydzielone sobie czynności pilnie, ściśle i ochoczo spełniać W ogóle zaś winni się podczas służby i po za służbą tak zachować, aby dobrej sławie swojej i szkoły, której są wychowankami, ujmy nie uczynić.

§. 4.

Abituryent — praktykant, którego zachowanie się byłoby nieodpowiedne, traci prawo do stypendyum z funduszu krajowego mu udzielonego i może być w każdej chwili przez przełożonego leśnika z praktyki wydalony.

§. 5.

Abituryent, pozostający na praktyce, obowiązany jest prowadzić szczegółowy „dziennik czynności i spostrzeżeń“, według wzoru przepisanego dla kandydatów przystępujących do egzaminu państwowego wyższego, wpisując weń dokładnie każdodzienne zajęcia swoje i spostrzeżenia przy tych zajęciach poczynione, — jak niemniej uwagi i objaśnienia udzielone mu przez leśnika, u którego praktykę odbywa.

§. 6

Na podstawie tego „dziennika“ sporządzić winien abituryent — praktykant z końcem każdego miesiąca krótkie a dokładne „sprawozdanie miesięczne“, i przesłać je, zaopatrzone we własno-

ręczny podpis leśnika, pod którego kierunkiem praktykę odbywa, Dyrekcyi krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, najdalej do 5-go dnia każdego miesiąca, za rewersem pocztowym. Po przeglądnięciu tego sprawozdania, udzieli mu Dyrekcya, jeśli to za potrzebne uzna, odpowiednich pisemnych wskazówek, które abituryent — praktykant przy dalszej swej praktyce i przy późniejszych sprawozdaniach uwzględnić winien.

§. 7.

Po ukończeniu całorocznej praktyki sporządzi abituryent — praktykant pisemne „sprawozdanie ogólne“, obejmujące:

a) opisanie lasu w którem praktykę odbywał (z dodaniem szkicu odręcznego objaśniającego to opisanie);

b) opisanie urządzenia tego lasu i jego użytkowania (eksploatacyi), ze szczególnem uwzględnieniem istniejącego tam przemysłu leśnego;

c) opisanie urządzenia administracyi leśnej to jest: zarządu, kontroli i służby;

d) opisanie regulacyi i zabudowania dzikich potoków, o ile te miały miejsce w obrębie lasów, w których abituryent praktykę odbywał;

e) podanie ważniejszych spostrzeżeń własnych, odnoszących się do gospodarstwa lasowego.

Tak sporządone „sprawozdanie ogólne“ wraz z „dziennikiem“, stwierdzonym własnoręcznym podpisem leśnika, pod którego kierunkiem abituryent praktykę odbywał, przedłożone być ma Dyrekcyi szkoły, która po zbadaniu obu prac zwróci „dziennik“ jego właścicielom, „sprawozdanie“ zaś przechowa w archiwach szkoły.

§. 8.

Bliższych wskazówek odnoszących się do sposobu odbywania praktyki, robienia spostrzeżeń, prowadzenia „dziennika“ i sporządzania „sprawozdań“ udzieli abituryentom Dyrekcya krajowej szkoły gospodarstwa lasowego, a względnie odnośni profesorowie fachowi.

§. 9.

Stypendysta — praktykant, któryby w myśl §. 7. niniejszej instrukcyi nie przedłożył Dyrekcyi należycie prowadzonego „dziennika“ i „sprawozdania ogólnego“ odpowiednio wypracowanego, o czem kolegium profesorów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie ostatecznie rozstrzyga, — obowiązany będzie cały zasiłek, tytułem stypendyum z funduszu krajowego pobrany, temuż funduszowi w ratach przez Wydział krajowy oznaczonych zwrócić.

Lwów, dnia 7. sierpnia 1891.

Alegat 6. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 7634|92.

Normy tyczące się odbywania posiedzeń

kolegium nauczycieli krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie (LW. 18.304/91).

1. Posiedzenia kolegium nauczycielskiego krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie odbywać się powinne w regule każdego miesiąca, na kilka dni przed końcem miesiąca (np. każdego ostatniego piątku w miesiącu), pod przewodnictwem dyrektora, a wrazie przeszkody, pod przewodnictwem najstarszego w służbie profesora szkoły.

2. Oprócz posiedzeń zwyczajnych, zwołuje dyrektor, lub tegoż zastępca, posiedzenia nadzwyczajne, ilekroć tego potrzeba się okaże, albo też na wezwanie Wydziału krajowego lub kuratoryi szkoły, albo w końcu na pisemne żądanie większości stałych członków ciała nauczycielskiego (profesorów i adjunktów).

3. Zaproszenia na posiedzenia kolegium nauczycielskiego, zawierające porządek dzienny, doręczane być mają każdemu z członków tego kolegium najpóźniej na 24 godzin przed terminem posiedzenia.

Ażeby zaś także członkowie Wydziału krajowego i kuratoryi mogli według uznania i potrzeby na posiedzeniach tych bywać, winna dyrekcya wspomiane zaproszenia podawać równocześnie do wiadomości Szefa departamentu Wydziału krajowego, do którego sprawy szkoły należą i do przewodniczącego kuratoryi.

4. Profesorowie fachowi i nauczyciele — adjunkci, stanowiący stałe grono nauczycieli krajowej szkoły gospodarstwa lasowego, winni być obecni na każdem posiedzeniu obowiązkowo, docenci zaś (nauczyciele pomocniczy), tylko w tedy, kiedy klassyfikacya uczniów lub sprawa ich wykładów dotycząca na porządku dziennym zaproszenia wymienione będą. W sprawach tych mają docenci głos stanowczy, w innych głos doradczy.

5. Na posiedzeniach kolegium nauczycielskiego omawiane być mają wszelkie sprawy, tyczące się planu nauki, wykonania tego planu, wycieczek, i innych środków nauki, preliminarzy wydatków, postępów uczniów w naukach, ich dyscypliny, itp. sprawy mające rozwój i dobro szkoły na celu.

6. Na posiedzeniach tych komunikowane być mają kolegium nauczycielskiemu wszelkie rozporządzenia Wydziału krajowego, w których zakomunikowanie to wyraźnie poleconem zostanie.

7. Protokoły z posiedzeń kolegium nauczycielskiego, prowadzone kolejno przez adjunktów szkoły, a obejmujące dokładnie sformułowane wnioski i uchwały, z podaniem, czyli uchwała zapadła jednomyślnie, czy też większością głosów, powinne być na tem samem posiedzeniu odczytane, przez przewodniczącego i adjunkta prowadzącego protokół podpisane, i do trzech dni najdalej Wydziałowi krajowemu w odpisie przesłane.

8. Na żądanie każdego z członków kolegium nauczycielskiego winne być motywa jego wniosku do protokołu wpisane, jeżeli je na posiedzeniu pisemnie przedłoży, lub prowadzącemu protokół podyktuje.

Również powinno być w pisane do protokołu „Votum separatum“ każdego z członków kolegium; zgłaszający swoje „Votum separatum“ winien także motywa tego przedłożyć do protokołu jako alegat na piśmie.

9. Dyrekcyi służy prawo zawieszenia wykonania uchwały przez kolegium nauczycieli na posiedzeniu powziętej. Jednakże, gdyby dyrekcya potrzebę takiego zawieszenia uchwały uznała, winna, przesyłając odpis protokołu z odnośnego posiedzenia, przedłożyć sprawę do rozstrzygnięcia Wydziałowi krajowemu z podaniem motywów postanowienia swego.

Lwów dnia 12. maja 1891.

Alegat 7. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 7634|92.

Regulamin inspekcyi tygodniowej

wykonywanej przez członków stałego ciała nauczycielskiego krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Celem ułatwienia dyrektorowi utrzymywania porządku wewnętrznego w całym zakładzie szkolnym, a więc przestrzegania regulaminu porządku wewnętrznego i osobnych przepisów dla uczniów wydanych, ustanawia się inspekcyę tygodniową, przez członków stałego ciała nauczycielskiego krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie kolejno wykonywaną.

§. 1.

Inspekcyę tygodniową w krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie pełnią po kolei wszyscy członkowie stałego ciała nauczycielskiego tej szkoły, z wyjątkiem dyrektora lub tegoż zastępcy.

§. 2.

Porządek, w jakim poszczególni nauczyciele w pełnieniu inspekcyi następować po sobie mają, oznacza kolegium stałego ciała nauczycielskiego na posiedzeniach miesięcznych przez dyrektora lub tegoż zastępcę zwoływanych.

§. 3.

Inspekcya tygodniowa każdego członka stałego ciała nauczycielskiego, z wyjątkiem dyrektora, rozpoczyna się w poniedziałek rano a kończy się w niedzielę w południe.

§. 4.

Pełniący inspekcyę nauczyciel obowiązany jest przychodzić do zakładu każdego dnia nauk i lub ćwiczeń co najmniej na 10 minut przed czasem na rozpoczęcie się nauki lub ćwiczeń podziałem godzin wskazanym, a opuszczać zakład 5 minut po zakończeniu nauki lub ćwiczeń przepisanych.

W dnie wolne od wykładów (niedziele i pomniejsze święta) przychodzić mają nauczyciele inspekcyjni do Zakładu na jedną godzinę, w czasie przez kolegium stałego grona nauczycieli na posiedzeniach miesięcznych oznaczonym.

§. 5.

Podczas feryj świątecznych, mianowicie świąt Bożego Narodzenia i Wielkiejnocy, tudzież podczas feryi szkolnych, ustaje inspekcya tygodniowa pełniona przez nauczycieli.

§. 6.

W razie choroby nauczyciela, na którego inspekcya tygodniowa przypada, lub w razie urlopowania tegoż, obejmuje w jego miejsce inspekcyę tygodniową ten, który z porządku na posiedzeniu miesięcznem wyznaczonego po nim bezpośrednio następuje.

§. 7.

Do obowiązków pełniącego inspekcyę nauczyciela należy w ogóle być pomocnym dyrektorowi we wszystkich czynnościach administracyjnych, mających na celu utrzymanie porządku wewnętrznego w całym zakładzie.

Wszczególności zaś należy do obowiązków nauczyciela inspekcyjnego:

1. Czuwanie nad porządkiem w salach wykładowych i innych ubikacyach zakładu, o sobnej pieczy poszczególnych nauczycieli nie powierzonych i dozorowanie służby, do utrzymywania tego porządku przeznaczonej.

2. Czuwanie nad wykonywaniem przez uczniów przepisów szkolnych, odnoszących się do uczęszczania na wykłady i ćwiczenia obowiązkowe, i utrzymywanie ewidencyi nieuczęszczania uczniów lub opóźniania się tychże na wykłady i demonstracye, a to na podstawie dziennika szkolnych.

3. Zastępowanie Dyrektora w obec stron i w sprawach administracyjnych tyczących się wewnętrznego porządku zakładu, w czasie kiedy tenże chwilowo nie znajduje się w zakładzi w godzinach urzędowych.

§. 8.

Ważniejsze spostrzeżenia tyczące się wykonywania przez uczniów przepisów szkolnych uwagi tyczące się porządku wewnętrznego, jak niemniej zarządzenia w celu utrzymania przepisanego porządku w zastępstwie Dyrektora wydane, a w końcu sprawy w czasie chwilowej nieobecności Dyrektora w godzinach urzędowych załatwione, zapisuje nauczyciel inspekcyjny każdego dnia do dziennika inspekcyi, znajdującego się w biurze Dyrekcyi.

O wszelkich zaś sprawach, które w interesie zakładu jak najrychlej rozstrzygnięte być powinne, zawiadamia nauczyciel inspekcyjny bezzwłocznie Dyrektora lub tegoż zastępcę.

Uchwalono na konferencyi stałego ciała nauczycielskiego kraj. szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie dnia 29. grudnia 1891

Przyjęto do wiadomości i zatwierdzono na Radzie Wydziału dnia 2. stycznia 1892.

L. W. kr. 17.614/1891.

Aleg. 72.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z wnioskiem podwyższenia dotacyi z funduszu krajowego na stypendya dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych.

Wysoki Sejmie!

Rozwój szkolnictwa ludowego, spotęgowany od lat kilku dzięki ofiarności Reprezentecyi kraju i energicznej działalności naczelnej władzy szkolnej, napotkał obecnie na przeszkodę, której usunięcie połączone być musi z pewnemi ofiarami. Jest nią coraz dotkliwiej czuć się dający brak sił nauczycielskich dla szkół ludowych.

Ustawa z dnia 2. maja 1873 Nr. 250 Dz. u. kr. zawierała w art. 12. postanowienie, że nowe szkoły zakładane będą w miarę przybywania uzdolnionych nauczycieli.

Nowella z dnia 2. lutego 1885. Nr. 29. Dz. u. kr. uchyliła to zastrzeżenie, a zmieniony art. 12. zaleca wyraźnie władzom szkolnym, aby starały się o zakładanie nowych szkół w gminach, które ich dotąd nie posiadają.

Jakoż akcya około zakładania nowych szkół zaczęła odtąd postępować w raźniejszem tempie, co roku powstawało w kraju około stu nowych szkół i w ostatnich pięciu latach przybyło ich ogółem 551. Akcya ta utknęła teraz o szkopuł braku nauczycieli.

Według odezwy Rady szkolnej krajowej z 30. kwietnia 1891. l. 5.626 już w roku szkolnym 1889/90 z powodu braku nauczycieli było w kraju 64 szkół zorganizowanych, lecz nieotwartych, 91 szkół dłużej niż miesiąc zamkniętych, 96 klas nadetatowych nieczynnych; w 463 szkołach musiano obsadzić tymczasowo posady nauczycielskie osobami, nie mającemi przepisanej kwalifikacyi i w znacznej części nie odpowiadającemi swemu zadaniu. — Brakło więc przeszło 600 ukwalifikowanych nauczycieli. — W roku szkolnym 1890/91 stan ten jeszcze się pogorszył. Według sprawozdania Rady szkolnej krajowej, które znejduje się w ręku Wysokiego Sejmu, było w tym ostatnim roku szkół zorganizowanych a nieczynnych dla braku nauczycieli 256, zaś oprócz tego pojedynczych klas systemizcwanych i nadetatowych nieczynnych 224, a pomimo przyjęcia 653 nauczycieli nieukwalifikowanych, brakowało jeszcze 480

nauczycieli. — W wielu zaś szkołach nie ustanawiano drugiego nauczyciela, chociaż liczba dzieci przenosiła 100 i jeden nauczyciel nie był w stanie nauki na seryo prowadzić.

Ten brak nauczycieli tłumaczy się cyfrowo zbyt małym w stosunku do potrzeby przyrostem nowych sił, jako objaw ma oczywiście głębsze powody. Ubytek roczny nauczycieli i nauczycielek, bądź to wskutek śmierci, bądź też wskutek przeniesienia w stan spoczynku, bądź wreszcie wskutek dobrowolnego lub przymusowego ustąpienia, wynosi w przeciętnem trzechletniem obliczeniu 134. Przypuściwszy, że co roku tylko sto szkół nowych a 60 klas nowych powstaje, potrzeba co roku przybytku około 300 nauczycieli, doliczając zaś do tej liczby tylko 200 dla pokrycia braku z roku ubiegłego, potrzeba co roku około 500 nowych nauczycieli.

Tymczasem istniejące dotąd seminarya nauczycielskie tak męskie jak i żeńskie w liczbie 9, a mianowicie 6 męskich a 3 żeńskie, dostarczały dotąd w przeciętnem pięcioletniem obliczeniu zaledwie po 240 kandydatów i kandydatek nauczycielskich, którzy złożywszy egzamin dojrzałości, mogliby być umieszczeni przy szkołach ludowych jako nauczyciele tymczasowi i nauczycielki tymczasowe.

Gdy zaś prawie połowa uczennic seminaryów nauczycielskich żeńskich po złożeniu egzaminu dojrzałości nie zwykła poświęcać się zawodowi nauczycielskiemu, a prawie czwarta część uczniów seminaryów nauczycielskich męskich, bądź to już w czasie studyów, bądź też po ich ukończeniu poświęca się dla lepszych widoków innym zawodom, a mianowicie przechodzi bądź to do służby przy kolejach żelaznych, bądź też do straży skarbowej, gdzie ją chętnie przyjmują, przeto okazuje się, iż istniejące dotąd seminarya nauczycielskie zaledwie do połowy pokryć są w stanie zwyczajny roczny ubytek nauczycieli, a brakowi ich ogólnemu wcale nie mogą zaradzić.

W ostatnich czasach przybyła nadto okoliczność, która na ubytek frekwencyi w męskich seminaryach nauczycielskich nie pozostanie bez doniosłego wpływu. W skutek wielokrotnych uzasadnionych żądań Wysokiego Sejmu JE. P. Minister oświaty reskryptem z dnia 20. lutego 1890. do l. 3001 zaprowadził w seminaryach tych naukę gospodarstwa, a gdy jej w obecnym trzechletnim kursie nie można było pomieścić, zaprowadził od 1. września 1891 w seminaryach lwowskiem i krakowskiem kurs czteroletni i zapowiedział otwarcie czwartego kursu w latach następnych w czterech innych męskich seminaryach nauczycielskich.

W skutek tego nader pożytecznego zarządzenia utrudnionem będzie jednak niewątpliwie dla ubogiej młodzieży uczęszczanie i ukończenie seminaryum a tem samem liczba uczniów w danych warunkach według wszelkiego prawdopodobieństwa jeszcze więcej się obniży.

Taki stan rzeczy musiał Radę szkolną krajową skłonić do zastanowienia się, czyli dotychczasowym torem i nadal postępować można.

Zakładanie nowych szkół bez odpowiedniego przyrostu ukwalifikowanych nauczycieli wydaje, jak doświadczenie uczy, tylko ujemne rezultaty. Gdzie nową szkołę zorganizowano, gdzie gmina na budynek szkolny dobrowolnie lub przymusowo znaczne poniosła ofiary, a szkoła pomimo to dla braku nauczyciela nie została otwartą, lub nie otrzymała dobrego nauczyciela, tam nie tylko oświata nie odniosła pożytku, ale powstało źródło skarg i uprzedzeń, które trudno przyjdzie potem zwalczyć. O ile zaś szkoły takie otrzymały nauczyciela, o tyle stało się to z dotkliwą ujmą szkół dawniej powstałych i z widoczną ich dezorganizacyą.

Doświadczenia zrobione z przyjmowaniem na nauczycieli osób, które nie przeszły seminaryum, nie może też do stosowania tego środka zachęcać. Niektóre z tych osób nabywają wprawdzie przez praktykę i własne kształcenie się pewnych wiadomości, składają egzamin kwalifikacyjny i zasilają pożytecznie stan nauczycielski. Przeważna większość celu tego jednak osiągnąć nie jest w stanie, tworzy niższą kategoryę nauczycieli o najniższej płacy, bez żadnych na przyszłość widoków, bez pożytku dla szkoły a rozgoryczo-

nych swym losem. Sama możność uzyskania posady nadetatowej bez seminaryum staje się nadto dla młodzieży ubogiej pokusą do starania się o taką posadę, zamiast zapisania się do seminaryum i mozolnych studyów. Dopuszczenie nauczycieli niekwalifikowanych przyczyniło się też niewątpliwie do zmniejszenia frekwencyi seminaryów. — Wreszcie i liczba tych, którzy posiadając jakiekolwiek studya i wiek odpowiedni o posady takie się zgłaszają, już się prawdopodobnie wyczerpuje, gdyż coraz częściej Rady szkolne okręgowe przedstawiają kandydatów zaledwie z ukończoną szkołą ludową, których Rada szkolna krajowa do nauczycielstwa nie może przypuścić.

Te względy skłoniły Radę szkolną krajową do postanowienia, aby z dalszą organizacyą szkół wstrzymać się aż do czasu, dopóki nie powiększy się zastęp ukwalifikowanych nauczycieli.

Wyjątkowo tylko mają być zakładane nowe szkoły w takich gminach, które dostarczą gotowego budynku szkolnego i które liczbą dzieci szkolnych i siłą podatkową najlepsze dla utrzymania szkoły posiadać będą warunki.

Natomiast postanowiła Rada szkolna krajowa wytężyć wszystkie swoje starania ku temu, ażeby w najbliższej przyszłości zapewnić szkołom ludowym większy zastęp ukwalifikowanych nauczycieli.

Jednym ze środków prowadzących do tego celu byłoby ułatwienie utrzymania w czasie studyów tej młodzieży, która pragnie poświęcić się zawodowi nauczycielskiemu.

Ku temu celowi zmierzają stypendya pedagogiczne, udzielane uczniom i uczennicom seminaryów nauczycielskich, na które Wysoki Sejm wyznacza rocznie po 30.000 zł., a oprócz tego na internat w Krakowie kwotę 3.000 zł. a we Lwowie 2.500 zł., fundusz zaś państwowy dostarcza rocznie po 17.000 zł. Sumą pochodzącą z funduszu krajowego rozporządza Wydział krajowy, rozdzielając ją tak pomiędzy uczniów jak i pomiędzy uczennice seminaryów nauczycielskich, sumą zaś pochodzącą z funduszu państwowego rozporządza Rada szkolna krajowa, lecz rozdziela ją jedynie pomiędzy uczniów, a to dlatego, ażeby utrzymać i ile możności powiększyć frekwencyę w seminaryach męskich, gdyż frekwencya w seminaryach żeńskich była i jest dotąd znaczną.

Jeżeli się jednak zważy, iż z pięcioletniego przeciętnego obliczenia ogólna liczba kandydatów wynosi 877, kandydatek zaś 529, a więc ogółem 1406 osób, pomiędzy które wyszczególnione wyżej kwoty stypendyjne mają być rozdzielone, okaże się, iż na jednego ucznia a względnie uczennicę przypada rocznie zaledwie po 40 zł., t. j. kwota, która żadną miarą nie może wystarczyć na najskromniejsze nawet utrzymanie. Ażeby przeto uzyskać można większą frekwencyę młodzieży, szczególnie w seminaryach męskich, należałoby zdaniem Rady szkolnej krajowej podwyższyć dotacyę z funduszu krajowego na stypendya pedagogiczne z 30.000 zł. na 90.000 zł. rocznie.

W takim razie możnaby stypendya pojedyncze, które obecnie wynoszą 40—80 zł., podwyższyć na 100 zł., czyli na 10 zł. za każdy miesiąc szkolny, przez coby uczniom seminaryów zapewniono przynajmniej najniezbędniejsze środki do życia. Rada szkolna spodziewa się, że tym sposobem udałoby się ściągnąć młodzież do seminaryów nauczycielskich nawet z odleglejszych stron kraju i utrzymać ją w seminaryach aż do ukończenia studyów. Rada szkolna krajowa uważa ten wydatek za konieczny i pierwszorzędnego znaczenia tak dalece, że wobec niego gotową jest do powstrzymania wzrostu wielu innych na szkoły ludowe wydatków.

Zaprzeczyć się nie da, że przysporzenie szkołom ludowym dostatecznej ilości sił nauczycielskich należycie wykształconych, jest kwestyą pierwszorzędnej wagi dla kraju. Zgodzić się również można z Radą szkolną krajową, że jedną z głównych przyczyn obecnego braku nauczycieli jest trudność utrzymania się w czasie studyów, że przeto tę trudność za pomocą wyższych stypendyów usunąć należy.

Wszelako mimowoli nasuwa się ta uwaga, że jeżeli dotychczasowa dotacya z funduszu krajowego w rocznej kwocie 30.000 zł. na cel powyższy okazuje się niedostateczną, tem więcej niewystarczającą przedstawić się musi dotacya ze skarbu państwa, który na ten cel tylko 17.000 zł. rocznie wydaje. A przeto z wnioskiem podwyższenia dotacyi z funduszu krajowego powinienby iść równolegle wniosek podwyższenia dotacyi rządowej,

Domagać się tego można tem słuszniej, że prawidłowy rozwój szkolnictwa ludowego leży nietylko w interesie kraju, ale także państwa.

Co do kwoty, o jakąby dotacyę z funduszu krajowego podwyższyć należało, mniema Wydział krajowy, że podwojenie dotychczasowej dotacyi jest najwyższą miarą tego, co Wysokiemu Sejmowi w dzisiejszem finansowem położeniu kraju zaproponować można. Równocześnie należałoby zawezwać c. k. Rząd, aby w tym samym stosunku dotacyę ze skarbu państwa podwyższył. — Wydział krajowy wnosi więc:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Na stypendya dla uczniów i uczennic seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych wstawia się do budżetu na rok 1892 sumę 60.000 zł.

2. Wzywa się c. k. Rząd, aby dotacyę na cel powyższy z funduszów państwa dotychczas w rocznej kwocie 17.000 zł. wypłacaną, począwszy od r. 1893. podwoił.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów 23. lutego 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 23.112/1891.

Aleg. 73.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie reorganizacyi etatu służbowego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z 26. listopada 1890 r. polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, „aby wziął pod rozwagę reorganizacyę etatu służbowego Wydziału krajowego w kierunku zniesienia instytucyi dyurnistów w działach konceptowym, technicznym i rachunkowym a powiększenia natomiast etatu stałych urzędników i zaprowadzenia miejsc ukwalifikowanych aplikantów konceptowych i rachunkowych i elewów technicznych, a to w granicach budżetu na rok 1891".

Poleceniu temu, o ile się ono ściąga do działów technicznego i rachunkowego uczynił zadość Wydział krajowy osobnemi sprawozdaniami, niniejsze przeto ogranicza się na wnioski prowadzące do urzeczywistnienia wyrażonych w powyższej uchwale zamiarów Wysokiego Sejmu co do działu konceptowego.

Ustanowiony uchwałą Wysokiego Sejmu z 3. stycznia 1874, a uzupełniony uchwałami z 4. października 1878 i z 23. stycznia 1889, etat urzędników Wydziału krajowego w dziale konceptowym składa się obecnie z 20 urzędników, a mianowicie:

3 radców, z których jeden w charakterze kodyfikatora;
6 sekretarzy;
7 koncypistów;
2 adjunktów;
2 asystentów.

Oprócz urzędników konceptowych, zajmujących wyż oznaczone stałe posady, zatrudniał Wydział krajowy każdorocznie pewną ilość konceptowych dyurnistów, których praca mniej lub więcej wydatna uzupełniała działalność urzędników stałych.

Uchwalony przez Wysoki Sejm etat urzędników konceptowych nie wystarczył wszakże mimo posiłkowania się dyurnistami na wykonywanie mnożących się z każdym rokiem prac urzędowych tak, iż Wydział krajowy widział się zniewolonym mianować urzędników nadetatowych, a mianowicie w r. 1887 jednego adjunkta, w r. 1888 dwóch asystentów, w r. 1890 jednego

koncepistę i dwóch asystentów, tak iż w 1890 roku personal stałych urzędników konceptowych liczył 20 etatowych i 6 nadetatowych. Pobory urzędników nadetatowych nie wstawiane w preliminarze i nieobjęte budżetem występowały w zamknięciach rachunkowych jako przekroczenia uchwalonych kredytów.

I tak w 1890 r. kredyt preliminowany i uchwalony wynosił na płacę urzędników konceptowych 38.780 zł., a na płacę dyurnistów konceptowych 8.786 zł., razem dla obu kategoryj 47.566 zł., gdy wedle zamknięcia rachunkowego w tymże roku rzeczywisty wydatek na urzędników konceptowych wynosił 41.471 zł., a na dyurnistów konceptowych 11.016 zł., razem na obie kategoryi 52.487 zł.

Pragnąc tę niezgodność między rzeczywistymi a uchwalonymi wydatkami uchylić, Wydział krajowy dokładał w 1891 roku wszelkich usiłowań ku temu, ażeby koszta swego personalu konceptowego zbliżyć ile możności do udzielonych mu przez Wysoki Sejm kredytów, które się w budżecie na rok 1891 przedstawiały w tych samych cyfrach, co w budżecie na 1890 r. Udało mu się wszakże tylko zwinąć jednę posadę nadetatową i zredukować ilość dyurnistów konceptowych tak, iż wydatek na personal konceptowy wyniósł w 1891 roku 51.007 zł, a zatem o 1.480 zł. mniej, niż w 1890 roku, ale zawsze jeszcze o 3.441 zł. więcej, niż przyzwolone kredyta.

Rezultat ten aczkolwiek drobny, nie był do osiągnięcia łatwym, gdyż w ciągu 1891 roku czynności Wydziału krajowego urosły nie pospolicie przez wzmocnioną kontrolę nad gospodarstwem gmin i powiatów, przez objęcie w zarząd kraju funduszów indemnizacyjnych, przez pomnożenie się znaczne fundacyj na cele naukowe, przez ścieśnianie sieci dróg publicznych, przez rozszerzanie dawnych i budowanie nowych szpitali, przez zaprowadzenie krajowych opłat konsumcyjnych i t. d.

Jeżeli Wydział krajowy zdołał ze zmniejszonemi siłami konceptowemi to zwiększone w 1891 roku zadanie pokonać, to dla tego, że użytkował intenzywniej pracę urzędników swoich i uczynił ją wydatniejszą przez odpowiedni rozdział czynności.

W obec tak naprężonej działalności personalu konceptowego nie może być mowy o zredukowaniu kosztów na utrzymanie takowego poniżej cyfry wydanej w 1891 roku, a nawet potrzeba w dobrze zrozumianym interesie służby krajowej koszta te podwyższyć do tej przynajmniej wysokości, jaką miały w 1890 r.

Gdyby się tego nie uczyniło, każda choroba, każdy urlop dłuższy, każdy wypadek odrywający dzielnego urzędnika od powierzonych mu zajęć, spowodowaćby musiały zastój w administracyi krajowej, któryby został boleśnie odczutym w kraju i naraziłby żywotne interesa publiczne na szkody trudne do powetowania. Nie dość na tem, działalność Wydziału krajowego idąc normalnym torem rozwoju, wzrośnie prawdopodobnie w 1892 r. tak, jak wzrosła w 1891, a nadto musi ona być w niejednym kierunku pogłębioną, jeżeli administracya krajowa ma odpowiedzieć wzrastającym wciąż wymaganiom życia publicznego i nie pozostać w tyle pod względem wartości swojej za administracyą państwa i krajów sąsiednich.

Jeżeli Wydział krajowy, z tego wychodząc stanowiska, preliminuje na koszta personalu swego konceptowego łączną kwotę 53.137 zł., odpowiadającą prawie rzeczywistemu wydatkowi z 1890 r., to w rozdziale tej kwoty pomiędzy urzędników a dyurnistów konceptowych znaczną proponuje zmianę.

Gdy bowiem w 1890 r. stali urzędnicy (poz 17 rubr. II.), kosztowali 41.471 zł. 90 ct., będą wedle preliminarza na r. 1892 kosztowali 49.660 zł.; gdy zaś przeciwnie dyurniści (poz. 24. lit. a) konceptowi w 1890 r. kosztowali 11.016 zł., preliminuje na nich Wydział

krajowy obecnie tylko 3.477 zł., czyniąc tem zadość intencyom Wysokiego Sejmu zmierzającym do zmniejszenia ilości dyurnistów, a powiększenia natomiast ilości stałych urzędników.

Wreszcie Wydział krajowy proponuje Wysokiemu Sejmowi ważną zmianę w etacie, która wszakże nie wywrze wpływu na cyfry budżetowe, a spodziewać się wolno, że nie oddziała niekorzystnie na służbą krajową.

Zmiana ta polega na tem, ażeby do posady radcy utworzonej na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z 23. stycznia 1889 nie był przywiązywanym na przyszłość charakter kodyfikatora. Doświadczenie nauczyło, że mimo rozpisania konkursu nie znalazł Wydział krojowy prawnika posiadającego wymagane w uchwale sejmowej kwalifikacye, któryby się podjął obowiązków kodyfikatora za skromnem wynagrodzeniem do posady radcy przywiązanem i że trzeba było odstąpić od warunków praktyki adwokackiej lub notaryalnej, żeby pozyskać odpowiednią osobistość, która w 1891 roku służbę krajową opuściła, ażeby zająć odpowiadającą w wyższej mierze jej zamiłowaniu posadę profesora uniwersytetu.

Z drugiej strony okazało się, iż człowiek tak znakomicie uzdolniony nawet, jakim był dotychczasowy kodyfikator, nie był w możności ogarnąć całą pracę ustawodawczą wchodzącą w zakres działania Wydziału krajowego i że praca ta rozpadać się musiała jak dawniej pomiędzy poszczególne departamenta, których wnioski komunikowane na piśmie innym departamentom do zaopiniowania, omawiane przedwstępnie na Radzie Wydziału krajowego, poddane następnie obradom fachowej ankiety, ulegają dostatecznej dyskusyi na ponownej sesyi Wydziału krajowego wprzód, nim zostaną Wysokiemu Sejmowi do powzięcia uchwały przedłożone.

Wreszcie sądzi Wydział krajowy, że w interesie służby krajowej byłoby pożądanem przeniesienie aplikantów konceptowych z kategoryi dyurnistów konceptowych (poz. 24. lit. a) do kategoryi urzędników konceptowych (poz. 17) i ustanowienie dla 3 aplikantów płacy po 600 zł. dla 3 innych płacę po 360 zł. rocznie. Oprócz tych sześciu aplikantów pobierających adjuta po 600 i 300 zł. przyjmować będzie Wydział krajowy wedle potrzeby aplikantów bezpłatnych, którzy z żadnego tytułu wynagrodzenia pobierać nie będą, dopóki się uposażona w adjutum posada nie otworzy.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi zgodnie z wnioskami, które postawił w sprawozdaniu swem o budżecie na rok 1892 pod rubryką II. wydatków:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Etat urzędników konceptowych Wydziału krajowego składać się będzie z posad następujących:

trzech radców,
sześciu sekretarzy,
siedmiu koncypistów,
sześciu adjunktów,
sześciu asystentów,
sześciu aplikantów.

2. Ustanawia się dla trzech aplikantów płacę po 600 zł. i dla trzech innych po 360 zł. rocznie.

3. Wydział krajowy mocen jest z obsadzeniem posad najniższych kategoryj wstrzymać się i przywiązane do nich czynności poruczać dyurnistom, dopóki nie znajdzie odpowiednich na nie osobistości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 27. listopada 1891.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 49206/891. **Aleg. 74.**

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia szkoły dla kształcenia artystów dramatu i opery.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dia 26. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, by przeprowadził rokowania z galic. Towarzystwem muzycznem we Lwowie co do utworzenia przy konserwatoryum tegoż Towarzystwa osobnego oddziału dla kształcenia artystów dramatu i opery i o wyniku tych rokowań zdał sprawę na najbliższej sesyi sejmowej.“

Uchwałę tę zakomunikował Wydział krajowy zarządowi galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie z zaproszeniem do wyrażenia swego zdania o powyższym projekcie i ewentualnego przedstawienia zarysu organizacyi a także kosztorysu projektowanej szkoły, zaznaczając przytem wyraźnie, że w myśl intencyi Wys. Sejmu szkoła ta powinna być urządzoną w ramach niezbyt szerokich i z jak najmniejszem obciążeniem funduszu krajowego.

Odpowiadając na powyższe zaproszenie zarząd galic. Towarzystwa muzycznego oświadczył, że w interesie rozwoju i podniesienia teatru polskiego gotów jest utworzyć w swojem konserwatoryum szkołę dramatyczną i operową, a raczej rozwinąć istniejący już tam od r. 1888 oddział nauki deklamacyi i historyi muzyki oraz śpiewu solowego i choralnego, który jako zawiązek szkoły dramatycznej uważanym być może. Przedłożył oraz zarząd Towarzystwa projekt organizacyi tej szkoły i przeliminarz kosztów jej założenia i utrzymania.

W celu bliższego rozpatrzenia i omówienia sprawy, odbyła się 23. kwietnia 1891 w Wydziale krajowym konferencya, w której wzięli udział reprezentanci Towarzystwa muzycznego i Wydziału krajowego.

Na tej konferencyi rozbierano szczegółowo plan organizacyi i kosztorys projektowanej szkoły, przyczem się okazało, że jeden i drugi wymagają pewnych modyfikacyj.

W szczególności podnoszono ze strony Wydziału krajowego konieczność ujęcia organizacyi szkoły w ramy skromne, rzeczywistej potrzebie odpowiadające, ale natomiast zapewnienia, że założenie szkoły nie będzie tylko eksperymentem, ale że wejdzie ona trwale w organizacyę konserwatoryum

Towarzystwa muzycznego. Co do subwencyi z funduszu krajowego wymaganej, zażądano ścisłego określenia kwoty i zredukowania żądań pod tym względem do możliwego minimum.

W myśl tych uwag i zastrzeżeń przedłożyło galic. Towarzystwo muzyczne Wydziałowi krajowemu w listopadzie 1891 r. zredukowany plan organizacyi szkoły dramatycznej i operowej wraz z kosztorysem oświadczając, że jeżeli Wysoki Sejm uchwali na ten cel osobną subwencyę w rocznej kwocie co najmniej 3.000 zł., gotowe jest zająć się utworzeniem i prowadzeniem tej szkoły.

Alegat 1. Według załączonego 1/. planu nauki projektowana szkoła dramatyczna rozpadaćby się miała na dwa działy: dramatyczny i operowy, każdy z dwuletnim kursem nauki. Plan nauki w obu działach obejmowaćby miał następujące przedmioty:

Na I. kursie: deklamacyę a w szczególności naukę dykcyi i intonacyi, psychologię i teoryę sztuki scenicznej, historyę literatury powszechnej ze szczególnem uwzględnieniem działu dramatycznego i operowego, mitologię i historyę powszechną, mimikę i taniec z nauką ruchów scenicznych, języki francuski i włoski ze zwróceniem głównej uwagi na wymowę właściwą.

Na II. kursie: grę sceniczną, historyę literatury polskiej, estetykę, kostiumologię i naukę charakteryzacyi, wreszcie język francuski. Oprócz tych przedmiotów wspólnych obu działom, wykładanoby nadto w dziale operowym na obu kursach historyę muzyki i uczonoby śpiewu oraz partyj solowych z oper.

Alegat 2. Według kosztorysu pod 2/. personal nauczycielski miałby się składać z siedmiu osób a ogólna ilość godzin nauki 112 miosięcznie. Roczne koszta utrzymania szkoły (bez jednorazowych kosztów założenia) oblicza Towarzystwo muzyczne na 3.980 zł.

Przedstawiając Wysokiemu Sejmowi powyższy wynik rokowań z galic. Towarzystwem muzycznem, Wydział krajowy nie sądzi, iżby było jego rzeczą rozwodzić się tu szerzej nad potrzebą lub użytecznością szkoły dramatycznej w ogóle. Wiadomo, że zdania w tym względzie są podzielone, wiadomo jednak także, że ilekroć skonstatowano gdziekolwiek potrzebę ratowania sztuki dramatycznej od grożącego jej upadku, zawsze uciekano się do szkoły dramatycznej jako środka ratunku.

W ten sposób powstały istniejące dotychczas przy konserwatoryach muzyki szkoły czy kursa dramatyczne w Paryżu i Brukseli, następnie założone na wzór paryskich kursa dramatyczne przy konserwatoryach w Berlinie, Wiedniu, Monachium, Lipsku i t. d. Najwięcej szkół dramatycznych posiadają Niemcy; „Jahrbuch für deutsche Theater“ za r. 1880 wylicza ich 26, rządowych, miejskich, akcyjnych, prywatnych, po największej części przy konserwatoryach muzycznych. Ogólna liczba uczniów w tych szkołach wynosiła około 600, co daje miarę ich powodzenia a do pewnego stopnia także ich użyteczności.

Polska szkoła dramatyczna istnieje jedna, a to w Warszawie, założona w r. 1888 czy 1889 przy konserwatoryum muzycznem. Wzór wzięto z Paryża i Brukseli a organizacya szkoły jest podobną do tej, jaką galic. Towarzystwo muzyczne dla Lwowa projektuje. Szkoła dzieli się na dwie klasy, czyli kursa jednoroczne a program jest następujący:

Na kursie I.: nauka dykcyi i deklamacyi na fragmentach prozy i poezyi, prowadzona przez dwóch nauczycieli. Na kursie II. wykład gry scenicznej na fragmentach dramatu; obu połączonym kursom wykłada jeden nauczyciel teoryę sztuki dramatycznej. Mamy przed sobą sprawozdanie znanego publicysty i krytyka warszawskiego p. J. Keniga o ostatnim publicznym popisie uczniów tej szkoły, odbytym w maju 1891 r. i dowiadujemy się z tego sprawozdania, że w roku 1890/91 znajdowało się na kursie I. uczniów i uczennic 30, na kursie II. uczniów i uczennic 15.

Daty powyżej przytoczone wystarczą, aby wykazać, że szkoły dramatyczne istnieją a to nietylko dla teatrów zagranicznych ale i dla teatru polskiego, że mają dość liczną frekwencyę i że wydają pomyślne rezultaty, inaczej bowiem nie utrzymywanoby ich. Czy te rezultaty odpowiadają oczekiwaniom, jakie łączono z zakładeniem tych szkół, to pytanie, na które trudno dać stanowczą odpowiedź.

To pewna, powiada p. Kenig, że jedyną prawdziwą dla aktora szkołą są deski sceniczne pod dobrem kierownictwem i że n. p. dla teatru niemieckiego więcej zrobił reżyser Meiningeński Chronegk, niż w tymże samym czasie 20 szkół dramatycznych niemieckich". Z drugiej strony wszakże i to wątpliwości nie ulega, że talent sceniczny łatwiej rozwinąć się może, jeżeli mu daną będzie sposobność pokonania trudności, pochodzących z braku odpowiedniego wykształcenia i przygotowania do dramatycznego zawodu. Nie chodzi tu zresztą tyle o wytworzenie sił pierwszorzędnych, które i bez szkoły dadzą sobie radę, ile o należyte przygotowanie i ukształcenie sił średnich i podrzędnych, bez których porządna całość t z. *ensemble* nie da się pomyśleć. Braki pod tym względem są coraz dotkliwsze, młodsza i najmłodsza generacya aktorska naszych teatrów coraz gorzej mówi i coraz niezgrabniej porusza się na scenie, postawa i ruchy komparsów i chórzystów psują z reguły efekt najlepiej odegranych scen a dobrze wyćwiczone chóry w operze i operetce należą dziś do rzadkości n nas. Pod tym względem szkoła dramatyczna mogłaby oddać teatrowi niepospolite usługi.

Co do samego planu organizacyi szkoły przez Towarzystwo muzyczne zaprojektowanego, mniema Wydział krajowy, że w ogóle zgodzić się nań można. Niektóre szczegóły jak np. co do ilości i rozkładu godzin nauki ulegną jeszcze zapewne modyfikacyom a cały plan może wypadnie jeszcze nieco zredukować. W tym względzie Wydział krajowy zastrzedz sobie musi pewną swobodę działania jak i później pewien ściśle określić się mający wpływ i kontrolę nad kierunkiem i działalnością szkoły,

Co się wreszcie tyczy żądania subwencyi na utrzymanie szkoły, to gdy ona nie przekracza kwoty już podczas obrad ankiety teatralnej z r. 1890 jako maximum oznaczonej i w ogóle nie jest wygórowaną, Wydział krajowy oświadcza się za uwzględnieniem żądania gal. Towarzystwa muzycznego.

Wydział krajowy wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby zawarł i Sejmowi na najbliższej sesyi do zatwierdzenia przedłożył układ z galic. Towarzystwem muzycznem we Lwowie względem założenia z początkiem roku 1892/93 przy konserwatoryum tego Towarzystwa osobnego oddziału dla kształcenia artystów dramatycznych i operowych.

2. Tytułem subwencyi na utrzymanie tego oddziału dramatyczno-operowego przeznacza Sejm dla galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie corocznie kwotę 3.000 zł. z funduszu krajowego i wstawia do budżetu na r. 1892 kwotę 1.000 zł. jako subwencyę za cztery ostatnie miesiące roku 1892.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 10. lutego 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Chamiec w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Alegat 1. do sprawozdania Wydziału krajowego l. W. kr. 49206/91.

Plan nauki.

	Ilość godzin tygodniowo	
	obowiązujących ucznia	udzielanych w szkole
A. Szkoła dramatyczna.		
Rok I.		
1. **Deklamacya.** Zapoznanie się z budową wiersza, dykcya, intonacya, czytanie z uwzględnieniem dramatycznego wyrazu; w drugiej połowie roku: monologi i sceny zbiorowe u klasycznych dramatów z zastosowaniem mimiki (na scenie)	3	3
2. **Psychologia i teorya sztuki scenicznej** dla dramatu i opery	2	2
3. **Historya literatury powszechnej** ze szczególnem traktowaniem działu dramatycznego dla dramatu i opery	1	1
4. **Mitologia i historya powszechna** z głównym naciskiem na charakter epoki i poszczególnych postaci dla dramatu i opery	1	1
5. **Mimika i taniec**, nauka ruchów scenicznych i taniec stósownie do wymagań dramatu i opery	1	1
6. **Język francuski** (wymowa właściwa)	1	1
Razem	9	9
Rok II.		
1. **Gra sceniczna** dwa razy tygodniowo po 1½ godziny	3	3
2. **Historya literatury polskiej**	1	1
3. **Estetyka**	1	1
4. **Kostiumologia i nauka charakteryzacyi**	1	1
5. **Język francuski**	1	1
Razem	7	7
Szkoła operowa.		
Rok I.		
1. **Deklamacya** jak w szkole dramatycznej tylko w ramach ciaśniejszych	1	1
2. **Śpiew solowy**, nauka partyj solowych z oper 3 razy tygodniowo po pół godziny dla każdego ucznia	1½	3
3. **Historya literatury powszechnej** jak w szkole dramatycznej (Nr. 3)	1	—
4 **Mitologia i historya powszechna** jak w szkole dramatycznej (Nr. 4)	1	—
5. **Psychologia i teorya sztuki scenicznej** jak w szkole dramatycznej (Nr. 2)	2	—
6. **Mimika i taniec** jak w szkole dramatycznej (Nr. 5)	1	—
7. **Historya muzyki** z uwzględnieniem działu o muzyce dramatycznej	1	1
8. **Język francuski** jak w szkole dramatycznej (Nr. 6)	1	—
9. **Język włoski** ewentualnie i dla dramatu (wymowa)	1	1
Razem	10½	6
Rok II.		
1. **Śpiew: ćwiczenia wspólne** dwa razy tygodniowo po dwie godzin	4	4
2. **Gra sceniczna**	1	1
3. **Historya muzyki** (jak wyżej)	1	1
4. **Historya literatury polskiej** jak w szkole dramatycznej (Nr. 2)	1	
5. **Estetyka** jak w szkole dramatycznej (Nr. 3)	1	—
6. **Kostiumologia i nauka charakteryzacyi** jak w szkole dramatycznej (Nr. 4)	1	—
7. **Język francuski** jak w szkole dramatycznej (Nr 5)	1	—
Razem	10	6

Alegat 2. do sprawozdania Wydziału krajowego l W. kr. 49206/91.

Kosztorys.

		Godzin tygodniowo	Godzin miesięcznie	Płaca roczna zł.
I. Personal nauczycielski.				
Profesor *A.*	*a)* Deklamacya dla dramatu	3	—	
	b) „ „ opery	1	—	
	c) Psychologia i teorya sztuki dla dramatu i opery	2	24	
	a) Gra sceniczna dla dramatu	3	—	
	b) „ „ „ opery	1	—	
	c) Kostiumologia i charakterystyka dla dramatu i opery	1	20	
			44	670
Profesor *B.*	*a)* Mitologia i Historya powszechna dla dramatu i opery	1	—	
	b) Historya literatury powszechnej dla dramatu i opery	1	8	
	a) Estetyka dla dramatu i opery	1	—	
	b) Historya literatury polskiej dla dramatu i opery	1	8	
			16	320
Profesor *C.*	I. rok: język francuski	1	—	
	II. „ „ „	1	8	
Profesor *D.*	I. „ Język włoski dla opery i względnie dla dramatu	1	4	
			12	300
Profesor *E.*	I. „ Historya muzyki dla opery	1	—	
	II. „ „ „ „ „	1	8	200
Profesor *F.*	I. „ Mimika i taniec dla opery i dramatu	1	4	120
Profesor *G.*	I. „ Spiew solowy (nauczanie partyj) dla 2 uczniów	3	12	
	II. „ Śpiew: ćwiczenia wspólne z grą sceniczną dla 2 uczniów	4	16	
			28	840
	Razam	—	112	2.450

II. Artystyczne kierownictwo.

Dodatek do rocznej płacy dyrektora konserwatoryum za kierownictwo szkoły dramatycznej i operowej rocznie . . . . . 400 zł.

III. Administracya, personal pomocniczy, służba.

a) Dodatek do płacy rocznej sekretarza konserwatoryum	120 zł.
b) potrzeby kancelaryjne	50 „
c) akompaniator dla szkoły operowej	240 „
d) dodatek dla służby	120 „
	530 zł.

IV. Różne wydatki.

a) Najem lokalu dla powiększenia dotychczasowego	400 zł.
b) opał i oświetlenie	120 „
c) najem fortepianu	80 „
	600 zł.

Zestawienie kosztów.

I. Płace roczne profesorów	2.450 zł.
II. Artystyczne kierownictwo	400 „
III. Administracya i personal pomocniczy	530 „
IV. Różne wydatki	600 „
Razem	3.980 zł.

Nadto zostaje do pokrycia: koszta założenia szkoły, jako to sprawienie niezbędnych mebli, sprawienie i ustawienie scenki i t. d.

L. s. 64/1892.

Aleg. 75.

Wniosek.

Artykuły 11. 13. i 17. ustawy szkolnej z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. ust. kr. III. Nr. 16. z r. 1889) uchyla się w osnowie dotychczasowej i mają brzmieć odtąd, jak następuje:

Artykuł 11.

Roczne płace nauczycieli publicznych szkół ludowych dzielą się na następujące klasy:

A) W szkołach pospolitych:

I. klasa we Lwowie i w Krakowie: w połowie posad 900 zł. w drugiej połowie 800 zł.
II. klasa w gminach z ludnością po nad 10.000: 600 zł.
III. klasa, z ludnością od 6.000 do 10.000: 500 zł.
IV klasa, z ludnością od 2.000 do 6.000:
a) w gminach miejskich 450 zł.
b) w gmiuach wiejskich 400 zł.
V. klasa z ludnością niżej 2.000: 300 zł.

B) W szkołach wydziałowych osobnych i w klasach szkół wydziałowych, połączonych z pospolitymi.

I. klasa we Lwowie i w Krakowie: 900 zł.
II. „ w gminach z ludnością ponad 10.000: 800 zł.
III. „ „ „ „ „ „ 6.000 do 10.000: 700 zł.
IV. klasa w gminach z ludnością niżej 6.000: 600 zł.

Podział ten uskutecznia Rada szkolna krajowa na podstawie urzędownie ogłoszonych rezultatów ostatniego spisu ludności i rewiduje go bezpośrednio po każdym ponownym spisie.

W miastach i miasteczkach pobiera nauczyciel dodatek na mieszkanie, wynoszący 10% stałej płacy, o ile nie jest uprawniony do żądania mieszkania, a względnie opłaty, na mieszkanie.

b) Płaca młodszego nauczyciela w pierwszych dwóch klasach szkół pospolitych, tudzież we wszystkich szkołach wydziałowych wynosi 60% płacy starszego nauczyciela szkoły, przy której młodszy nauczyciel pełni służbę.

Płacę młodszego nauczyciela w trzech następnych klasach szkół pospolitych, tudzież płacę młodszego nanczyciela, stale zawiadującego szkołą filialną ustanawia się na 300 zł. rocznie.

Za podstawę do obliczenia płacy młodszego nauczyciela w szkołach pospolitych klasy pierwszej przyjmuje się płacę starszego nauczyciela w kwocie 800 zł.

c) Nauczyciel, tymczasowo ustanowiony, pobiera płacę nauczyciela stałego, którego miejsce zastępuje, jeżeli zaś ustanowiony jest na posadzie nadetatowej, w każdym razie płacę młodszego nanczyciela.

Artykuł 13.

Oprócz płacy przyznaje Rada szkolna krajowa nauczycielom na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej z funduszu szkolnego krajowego dodatek pięcioletni za każde pięć lat nienagannej i skutecznej służby, licząc od dnia stałej nominacyi przy publicznych szkołach ludowych.

Każdy dodatek pięcioletni, zarówno przyznany przed wejściem w życie niniejszej ustawy, jakoteż na przyszłość przyznać się mający, wynosi od wejścia w życie tej ustawy dla wszystkich nauczycieli szkół wydziałowych i pospolitych, stale zamianowanych, bez różnicy 50 zł. rocznie

Dodatek pięcioletni przyznany być może najwięcej razy pięć.

Nauczycielom młodszym, mianowanym stale przed wejściem w życie niniejszej ustawy, pięciolecie liczyć należy od chwili, kiedy ustawa ta wejdzie w życie. Tylko u tych nauczycieli młodszych, którzy stale zawiadują szkołą filialną i którym prawo do pięciolecia przyznanem już było na mocy ustawy z dnia 2. lutego 1885 (Dz. u. kr. 27.) pierwsze pięciolecie liczy się od tego czasu, od którego owe prawo na mocy powyższej ustawy nabyli.

Nauczycielom mianowanym stale przed wejściem w życie ustawy z dnia 2. maja 1873 (Dz. u. kr. Nr. 251), którzy otrzymali następnie stałe posady z płacą, wymierzoną według co tylko przytoczonej, lub według niniejszej ustawy, należy się pierwszy dodatek pięcioletni dopiero z upływem piętnastego roku całej dotychczasowej służby, lub z upływem piątego roku stałej służby na nowym etacie.

Artykuł 17.

Nauczyciel pobiera 1% płacy miesięcznej za każdą godzinę nauki, udzielonej ponad obowiązkowe 30 godzin tygodniowo z polecenia Rady szkolnej okręgowej, jeżeli nauka udzielona ponad obowiązek trwa najmniej przez jeden miesiąc.

Lwów dnia 3. marca 1892.

Zoll, *Madeyski*,
wnioskodawcy.

Koziebrodzki, Łączyński, Tomisław Rozwadowski, Władysław Struszkiewicz, Fr. Jędrzejowicz, ks Chotkowski, J. Stadnicki, Balasits, J. Męciński, G Romer, T. Romer, Jan Tarnowski, St. Tarnowski star., August Gorayski, Leon Chrzanowski, Józef Popowski, Scipio, Stan. Jędrzejowicz, Franc. Paszkowski.

L. s. 65/92.

Aleg. 76.

Wniosek.

Zważywszy, że liczba kandydatów do stann nauczycielskiego w szkołach ludowych od pewnego czasu stale się zmniejsza, a nawet i nauczyciele już przy szkołach ludowych zamianowani, posady swe opuszczają i przechodzą do innych zatrudnień,

zważywszy, ze skutkiem tego pojawia się coraz groźniejszy, a urzędownie stwierdzany brak sił nauczycielskich, który uniemożebnia wykończenie bardzo jeszcze niedostatecznej organizacyi szkół ludowych w naszym kraju,

zważywszy, że temu wzrastającema brakowi sił nauczycielskich tylko przez polepszenie bytu nauzcycieli ludowych w najliczniejszej, a najgorzej płatnej ich kategoryi zapobiedz można, wnoszą podpisani.

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący projekt ustawy:

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca niektóre postanowienia ustawy z dnia 1. stycznia 1889, o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych (Dz. ust. kraj. z r. 1889, cz. III. Nr. 16).

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Art. 11. ustawy z dnia 11. stycznia 1889 o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych (Dz. ust. kraj. r. 1889, Cz. III. Nr. 16), znosi się w dotychczasowem brzmieniu i ma opiewać jak następuje:

Art. 11.

a) Roczne płace nauczycieli publicznych szkół ludowych, dzielą się na następujące klasy:

A) W szkołach pospolitych:

I. klasa we Lwowie i Krakowie: w połowie posad 900 zł., w drugiej połowie 800 zł.

II. klasa w gminach z ludnością ponad 10.000: 600 zł.

III. klasa w gminach z ludnością od 6.000 do 10.000: 500 zł.

IV. klasa w gminach z ludnością niżej 6.000

a) w gminach miejskich 450 zł.

b) w gminach wiejskich 400 zł.

B) W szkołach wydziałowych osobnych i w klasach szkół wydziałowych, połączonych z pospolitemi:

I. klasa we Lwowie i w Krakowie 900 zł.

II. klasa w gminach z ludnością ponad 10.000: 800 zł.

III. klasa w gminach z ludnością ponad 6.000 do 10.000: 700 zł.

IV. klasa w gminach z ludnością 6.000: 600 zł.

Podział szkół na powyższe klasy uskutecznia Rada szkolna krajowa na podstawie urzędownie ogłoszonych rezultatów ostatniego spisu ludności i rewiduje go bezpośrednio po każdym spisie.

W miastach i miasteczkach pobiera nauczyciel w klasach drugiej, trzeciej i czwartej szkół pospolitych, dodatek na mieszkanie, wynoszący 10% stałej płacy, o ile nie jest uprawniony do żądania mieszkania, a względnie opłaty na mieszkanie.

b) Płaca młodszego nauczyciela wynosi 60% płacy starszego nauczyciela szkoły, przy której młodszy nauczyciel pełni służbę. W żadnym razie jednak nie może być niższą od 300 zł. rocznie.

Jeżeli nauczyciel młodszy stale zawiaduje szkołą filialną, otrzyma prócz powyższej płacy 50 zł. dodatku.

Za podstawę do obliczenia płacy młodszego nauczyciela w szkołach pospolitych klasy pierwszej, przyjmuje się płacę starszego nauczyciela w kwocie 800 zł.

c) Nauczyciel tymczasowo ustanowiony, pobiera płacę nauczyciela stałego, którego miejsce zastępuje, jeżeli zaś nstanowiony jest na posadzie nadetatowej, w każdym razie płacę młodszego nauczyciela.

§. 2.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem pierwszym miesiąca następującego bezpośrednio po jej ogłoszeniu.

§. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy polecaam Memu Ministrowi oświaty.

We Lwowie dnia 3. marca 1892.

Dr. Adam Asnyk, Dr. Julian Olpiński, Wiktor Zbyszewski, Dr. Midowicz, Dr. Czyżewicz, Michalski, Ks. Sawa, Palch, T. Merunowicz, Lenartowicz, Szczepanowski, Romanowicz, Gross, Goldman, Dworski, Klemensiewicz, Rogoyski.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. s. 66/92.

Aleg. 77.

Wniosek.

Zważywszy, że dotychczasowa płaca nauczycieli szkół ludowych w kwocie 300 zł. astr. wal. rocznie pobierana nie wystarcza na zaspokojenie najniezbędniejszych potrzeb życia;

zważywszy, że niedostateczne utrzymanie utrudnia w wysokim stopniu wypełnianie sumienne obowiązków nauczania,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nauczycielom, stale przy szkołach ludowych mianowanym, których roczna płaca nie przekracza 300 złr. a. w., podwyższa się takowa z funduszów krajowych o 50 złr. a. w. rocznie, począwszy od dnia 1. Września 1892.

Tytus Kowalski, Marchwicki, Midowicz, Trzeciecki, Tyszkowski, Koziebrodzki, Zagórski, Różankowski, Schnel, Kuiłowski, Sembratowicz, Isakowicz, F. Jędrzejowicz, Łączyński, Klemens Dzieduszycki, Rutowski, Sirko, Polanowski, M. Torosiewicz, Szeptycki, Rozwadowski, Herasymowicz, Sawczak, Żardecki, Dr. Okuniewski Dr. Olpiński, Siczyński, Ochrymowicz, Morawski.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. s. 67/1892.

Aleg. 78.

Wniosek.

Ponieważ jest wogóle wiadomem, że wskutek drożyzny, jaka w tym roku panuje, umarło śmiercią głodową dwóch nauczycieli przy szkołach ludowych wiejskich; t. j. jeden nauczyciel i jedna nauczycielka, a reszta nauczycieli żyje — można śmiało twierdzić — w największym niedostatku i nie jest w stanie obowiązków swoich należycie wykonywać, dlatego stawiam jako naglący wniosek:

I. ażeby wszystkim nauczycielom w całym kraju uchwalić zaraz dodatek drożyźniany w wysokości 20% za czas od 1. stycznia do 30 sierpnia 1892 tymże wypłacić się mający; zaś

II. by polecić Komisyi szkolnej wypracowanie projektu, o ile na przyszłość jest możebna sprawa poprawienia bytu nauczycieli.

Lwów dnia 3. marca 1892.

Wnioskodawca.
Kramarczyk, w. r.

L. s. 69/1892.

Aleg. 79.

Wniosek.

Zważywszy, że kraj nasz ma za mało gimnazyów w stosunku do liczby swojej ludności i swej potrzeby, tudzież w porównaniu z innymi krajami koronnymi monarchii;

zważywszy, że zwłaszcza południowo-wschodnia część naszego kraju na siedm powiatów z ludnością 595.074 dusz, oprócz niższego gimnazyum w Buczaczu nie posiada ani jednej szkoły średniej;

zważywszy, że ta część kraju jest przeważnie zamieszkałą przez Rusinów, bo obok 31·8% mieszkańców, używających języka polskiego, znajduje się w tej części kraju 66·52% mieszkańców, używających języka ruskiego;

zważywszy, że Rusini w ogóle na blisko (3,000.000) trzy miliony dusz w Galicyi mają tylko jedno gimnazyum ruskie we Lwowie i cztery klasy równorzędne (paralelki) w Przemyślu, —

podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, by w południowo-wschodniej części Galicyi, naprzykład w Czortkowie, Buczaczu lub w Kołomyi założył gimnazyum z ruskim językiem wykładowym.

Lwów, dnia 3. (n. st.) Marca 1892.

Wnioskodawca:
Dr. Damian Sawczak, w. r.

Sylwester Sembratowicz, Dr. Julian Pełesz, Julian Kuiłowski, J. Romańczuk, Mikołaj Siczyński, Józef Huryk, Dr. Teofil Okuniewski, K. Hamorak, Dr. Olpiński, Herasimowicz, Kowalski, Barabasz, Ochrymowicz, Sirko.

L. s. 68/92.

Aleg. 80.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm wyraża żywe ubolewanie z powodu, że wbrew postanowieniom statutu krajowego, nie był w roku 1891 zwołany, i że przez to pozbawiony był możności spełnienia w czasie właściwym swego zadania tak pod względem ustawodawczym, —jakoteż pod względem zarządu skarbem krajowym i krajowymi zakładami.

2. Sejm oświadcza, że obecna sesya Sejmowa ma tylko zastąpić sesyę z roku 1891—wyraża przeto przekonanie, iż w ciągu roku 1892 zwołaną będzie osobna, właściwa sesya za rok bieżący.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby na przyszłość starał się o scisłe przestrzeganie prawa kraju, ze statutu krajowego płynącego, ażeby Sejm był zwoływany co roku, w porze właściwej i na czas dostateczny do wykonania wszelkich czynności, do których Sejm jest konstytucyjnie powołany.

4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby nad wykonaniem powyższych uchwał czuwał, w razie potrzeby z całą stanowczością o nie się upomniał, a ewentualnie i deputacyą do Najjaśniejszego Pana sprawę poparł.

Lwów dnia 3. marca 1892.

Wnioskodawca:
Piotr Gross.

Dworski, Szczepanowski, Romanowicz, Dr. Adam Asnyk, Goldman, Albin Rayski, Czyżewicz, Zbyszewski, M. Michalski, T. Merunowicz, Palch, ks. Sawa, Lenartowicz, Dr. Olpiński, Klemensiewicz, W. Rogoyski, Dr. Mdowicz.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. W. kr. 10.921/92. **Aleg. 81.**

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej kredytu rubr. I. poz. 1 do 12 (Sejm krajowy) z r. 1891.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 26. listopada 1890. wstawił Wysoki Sejm w rubrykę I. pozycyę 1 do 12 budżetu krajowego na rok 1891 kwotę 71.426 zł., jako wydatek na sesyę sejmową z r. 1891.

Gdy jednak wbrew statutowi krajowemu w r. 1891 nie odbyła się sesya sejmowa, przeto kredyt powyższy nie został zużytkowany.

Że zaś w roku bieżącym konieczne są dwie sesye sejmowe, obecna bowiem na dzień 3. marca zwołana, zastępuje tylko sesyę z roku 1891 i nie może na niej być uchwalonym budżet na rok 1893, przeto w razie zaoszczędzenia kredytu na sesyę roku 1891 musianoby w budżet roku 1892 wstawić kredyt na koszta dwóch sesyj i w ten sposób zwiększonym wydatkiem obciążyć budżet roku 1892 i tak już bardzo znacznym niedoborem zamknięty.

Zaś z prawa asygnowania z budżetu roku 1891 po koniec marca roku 1892, Wydział krajowy w tym wypadku korzystać nie może, skoro fakt ten, z powodu którego asygnowanie to nastąpićby miało, nie zaszedł w roku 1891 lecz dopiero w roku bieżącym.

Zresztą i tak wydatek na część obecnej sesyi t. j. od dnia 1. kwietnia począwszy, musiałby spaść na ciężar roku budżetowego 1892.

Nie chcąc przeto narazić się na konieczność przekroczenia kredytu, jaki Wysoki Sejm na koszta sesyi sejmowej na rok 1892 wyznaczy — ani też z drugiej strony niepotrzebnie powiększać niedoboru roku 1892 — Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Sejm upoważnia Wydział krajowy, aby wydatek na sesyę sejmową, dnia 3. marca b. r. rozpoczętą, pokrył z rubryki I. pozycyi 1 do 12 budżetu krajowego na rok 1891 i wydatek ten na ciężar roku 1891 zaliczył“.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów, dnia 1. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Romanowicz w. r.
Członek Wydziału kraj.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 10.584/1892.

Aleg. 82.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie uwolnienia od niepaństwowych dodatków do podatków domów przeznaczonych na pomieszkania dla robotników, które z mocy ustawy państwowej z 9. lutego 1892 uwolnione będą od państwowych podatków.

Wysoki Sejmie!

Ustawą państwową z dnia 9. lutego 1892 (Dz. u. p. cz. XVI. Nr. 37 z r. 1892) uwolnione zostały na lat 24 od państwowego podatku domowo-czynszowego tudzież od podatku według §. 7. ustawy z 9. lutego 1882 (Dz. u. p. Nr. 17) nałożonego na domy wolne od podatku czynszowego, wszelkie budynki, które będą wystawione w tym celu, aby robotnikom dostarczyć zdrowych i tanich pomieszkań.

Ustawa ta, którą w polskim przekładzie załączamy, postanawia w §. 1., iż to uwolnienie domów robotniczych od podatków państwowych wejdzie w życie „tylko w tych królestwach i krajach, w których wymienionym nowym budynkom ustawodawstwo krajowe przyzna także uwolnienie od wszelkich dodatków krajowych i powiatowych, tudzież zniżenie dodatków gminnych do wymienionych podatków państwowych na cały czas trwania uwolnienia od podatków państwowych".

W ten sposób wejście w życie ustawy państwowej jest zależnem od wydania odpopowiedniej ustawy krajowej.

Wydział krajowy jest przekonany, iż jest obowiązkiem ustawodawstwa krajowego z wydaniem ustawy krajowej pospieszyć i w ten sposób umożliwić wykonanie państwowej ustawy, o której mowa.

Kwestya pomieszkań dla robotników tworzy jedno z najważniejszych zagadnień sprawy polepszenia doli klas pracujących. Jest rzeczą powszechnie wiadomą, że robotnik mieszka najgorzej i najdrożej.

Gdy według skrzętnie zbieranych dat statystycznych, zwłaszcza w Niemczech, czynsz najmu za pomieszkanie w średniej warstwie ludności wynosi najwyżej $^1/_5$ część (20%) całorocznego budżetu, to u robotników wynosi on z reguły $^1/_4$ do $^1/_3$ (25 do 33%) a często i większą część całorocznego dochodu robotnika.

Tak wielką część swego zarobku z uszczerbkiem innych najniezbędniejszych potrzeb, nie mówiąc już nic o wyższego rzędu umysłowych potrzebach, poświęca robotnik na to, ażeby opłacić pomieszkanie, które się staje źródłem fizycznej i moralnej zarazy. Całe szeregi pokoleń robotników noszą na sobie piętno, iż zrodzone i wychowane zostały w pomieszkaniach ciemnych, wilgotnych a zadusznych, w których zdrowy i prawidłowy rozwój organizmu jest niemożliwy. Niemniej szkodliwy jest wpływ tych nędznych pomieszkań na stan moralny ich mieszkańców. Wspólne mieszkanie całych rodzin, bez różnicy płci i wieku, w jednej izbie, wywołuje najgorsze następstwa pod względem obyczajowym a szynk lub nocna kawiarnia staje się miłym przybytkiem w porównaniu z domem rodzinnym, w którym z powodu przeludnienia izby utrzymanie porządku jest niemożliwem a dla zadusznego powietrza nie można, bo nie ma czem „odetchnąć po pracy".

Wszystko zatem, co ułatwić może budowę zdrowych a tanich pomieszkań dla robotników, staje się ważnym krokiem naprzód na drodze zdrowej polityki socyalnej, tej, która za pomocą reform dąży do ulepszenia bytu klas, żyjących tylko z zarobku.

Do tego celu zmierza też ustawa państwowa z dnia 9. lutego 1892, wydana w przypuszczeniu, że 24 letnie uwolnienie od podatków zachęci instytucye publiczne i pracodawców do wznoszenia budynków wyłącznie na pomieszkania dla robotników przeznaczonych, albo zachęci robotników samych do tworzenia w tym celu stowarzyszeń.

Ustawa zawiera też dostateczne zastrzeżenia, ażeby budynki te istotnie odpowiadały przeznaczeniu swemu, żeby pomieszkania były „zdrowe i tanie" i żeby nie były na inny cel użyte. Gdy zaś ustawodawca wychodził z tego słusznego założenia, że jeżeli dla tak ważnego celu społecznego skarb państwa zrzeka się pewnej części przyszłych dochodów, to i czynniki autonomiczne powinny ze swej strony także do dzieła tego się przyczynić, gdy specyalnie w naszym kraju dodatki do podatków na fundusz krajowy i indemnizacyjny są tak znaczne, iż istotnie mogą utrudnić budowę tanich pomieszkań dla robotników, gdy wreszcie w braku ustawy krajowej ustawa państwowa wcaleby w naszym kraju w życie nie weszła, przeto Wydział krajowy poczuwał się do obowiązku przedłożenia tej sprawy Wysokiemu Sejmowi i wniesienia odpowiedniego projektu ustawy.

Projekt ten nie wymaga bliższych wyjaśnień. Odpowiada on ściśle warunkom ustawy państwowej, od której tylko w jednym punkcie odbiega w sposób jednak, który sankcyonowaniu ustawy przeszkodzić nie może. Gdy ustawa państwowa w powołanym wyżej §. 1. orzeka, że ustawa krajowa ma postanowić „obniżenie" dodatków gminnych do podatków, od których domy dla robotników mają być wolne, to w projekcie naszym nie czynimy różnicy między dodatkami gminnymi a krajowym i powiatowym, lecz zwalniamy te domy także całkowicie od dodatków gminnych.

Uczyniliśmy to zaś z następujących powodów:

Przedewszystkiem wszelkie oznaczenie skali tego obniżenia dodatków gminnych byłoby zupełnie dowolnem i cyfra obniżenia nie dałaby się racyonalnie uzasadnić. Powtóre ofiara, jaką tu gminy poniosą, a raczej przyszły ubytek ich dochodów, nie pozostaje w żadnym stosunku do tego, czego się zrzeka kraj. Gdy bowiem kraj pobiera 36 ct. na fundusz krajowy a 29 ct. na indemnizacyjny, razem 65 ct., to z gmin miejskich (a o te przedewszystkiem się tu rozchodzi) z pewnością żadna nie pobiera tak wysokiego dodatku do podatku domowo-czynszowego. Gdy zresztą w reformie stosunków pomieszkań dla robotników gminy są przynajmniej tak samo jak kraj interesowane, przeto jest rzeczą słuszną, ażeby się one do tej sprawy w takim samym stopniu przyczyniły.

Powodem zaś do odmówienia sankcyi ustawie krajowej mogłoby być tylko przyznanie mniejszych ulg w dodatkach autonomicznych, aniżeli tego ustawa państwowa wymaga, ale nie może nim być przyznanie ulgi większej.

Z tych zatem powodów Wydział krajowy wnosi:
Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący projekt ustawy:

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o uwolnieniu od niepaństwowych dodatków do podatków nowych budynków na pomieszkania dla robotników, które z mocy ustawy państwowej z dnia 9. lutego 1892 (Dz. u. p. cz. XVI. Nr. 37. z r. 1892.) od podatków państwowych uwolnione będą.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

§. 1.

Budynki przeznaczone na pomieszkania dla robotników, które z mocy ustawy państwowej z dnia 9. lutego 1892 (Dz. u. p. cz. XVI. Nr. 37. z r. 1892) uwolnione będą od państwowych podatków, będą też wolne od wszelkich niepaństwowych dodatków do tych podatków, od których je uwalnia powołana wyżej ustawa.

§. 2.

To uwolnienie od niepaństwowych dodatków do podatków rozciąga się na ten sam okres czasu, na który obowiązuje uwolnienie przyznane powołaną w §. 1. ustawą.

§. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Moim ministrom skarbu i spraw wewnętrznych.

Z Rady Wydziału kraj. Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 1. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia 9. lutego 1892 odnosząca się do ulg dla nowych budynków na pomieszkania dla robotników (Dz. u. p. Cz. XVI. Nr. 37 z r. 1892).

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam co następuje:

§. 1. Od podatku domowo-czynszowego istniejącego z mocy ces. pat. z 23. lutego 1820 jako też od podatku nałożonego na budynki wolne od podatków na podstawie §. 7. ustawy z 9. lutego 1892 (Dz. ust. p. Nr. 17) uwolnione są według postanowień §. 2. niniejszej ustawy te domy mieszkalne, które budowane będą w celu wynajmowania ich wyłącznie robotnikom i dostarczania tymże zdrowych i tanich pomieszkań a mianowicie, jeśli domy będą stawiane przez:

a) gminy, towarzystwa publicznego dobra i instytucye robotnicze;

b) przez stowarzyszenia robotników dla swych członków;

c) dla robotników przez ich pracodawców.

To uwolnienie od podatków mieć będzie moc obowiązującą dla tych tylko królestw i krajów, w których wymienionym nowym budynkom w drodze ustawodawstwa krajowego przyznane będzie także uwolnienie od wszystkich dodatków krajowych i powiatowych, jakoteż zniżenie dodatków gminnych do wyżej wymienionych państwowych podatków na cały czas uwolnienia od podatków państwowych.

§. 2. Uwolnienie od podatków trwać będzie przez 24 lat od chwili ukończenia budowli.

§. 3. Domy zawierające mieszkania, których podłogi leżą niżej powierzchni ulic, nie będą wolne od podatków.

§. 4. Mieszkania składające się z jednej izby muszą mieć najmniej 15 a najwięcej 30 metrów kwadr. powierzchni, mieszkania obejmujące więcej izb, nie mogą mieć mniej niż 40, ani więcej niż 75 m. kw. Budujący jednak mogą być od warunków postanowionych w §§. 3. i 4. zupełnie lub częściowo uwolnieni, jeśli odpowiednia celowi i publicznemu dobru cecha tych pomieszkań w inny sposób będzie zapewnioną.

§. 5. Najwyższy czynsz najmu od 1. m. kw. powierzchni mieszkalnej może wynosić:

a) w Wiedniu 1 zł. 75 ct.

b) w miejscowościach liczących więcej niż 10.000 mieszkańców 1 zł. 15 ct.

c) w wszystkich innych miejscowościach 80 ct.

§. 6. Ulgi, niniejszą ustawą przyznane, gasną w razie nieprzestrzegania postanowień §§. 1., 3. i 4. lub w razie przeniesienia własności tych domów nie drogą spadkową na osoby, które, gdyby same przedsięwzięły budowę, nie mogłyby korzystać z niniejszej ustawy.

Jeśli żądany czynsz najmu przewyższa ustanowioną w §. 5. wysokość, odnajmujący przy pierwszem i powtórnem przekroczeniu zapłaci grzywnę równającą się dziesięćkrotnej nadwyżce pobranego czynszu, jeśli się to powtórzy po raz trzeci, wynajmujący traci prawo do ulg niniejszą ustawą przyznanych.

§. 7. Korzyści zapewnione w tej ustawie przysługują tym budowlom, które do końca dziesiątego roku po wejściu w życie ustawy zostaną ukończone.

§. 8. Zresztą pozostają bez zmiany przepisy ustawy z 25. marca 1880 (Dz. u. p. Nr. 39) o uwolnieniu od podatków budynków nowo-wybudowanych, dobudowanych i przebudowanych i mają one także zastosowanie do postępowania na podstawie niniejszej ustawy.

Wymierzanie grzywien w §. 6. nałożonych należy do władz podatkowych pierwszej instancyi z uwzględnieniem ustawy z 19. marca 1876 (Dz. u. p. Nr. 28).

Grzywny te wpływają do funduszu ubogich tej gminy, w której położone są wolne od podatków budowle.

Zastrzeżone §. 4. częściowe uwolnienie od postanowień niniejszej ustawy należy do zakresu działania ministra skarbu.

§. 9. Wykonanie niniejszej ustawy poruczam ministrowi skarbu i ministrowi spraw wewnętrznych.

Franciszek Józef, *w. r.*

Steinbach, *w. r.* ***Taaffe,*** *w. r.*

Wiedeń 9. lutego 1892.

L. W. kr. 10.311/92.

Aleg. 83.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie za rok 1890|91.

Wysoki Sejmie!

Stan krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie, przedstawiony w sprawozdaniu Wydziału krajowego za rok 1889/90 Wysokiemu Sejmowi przedłożonem, nie uległ w roku ubiegłym zasadniczej zmianie, i gdy z jednej strony stan szkoły pod względem jej kierownictwa i postępów uczniów jest pomyślny, to z drugiej strony przedstawione w powołanem sprawozdaniu niekorzystne stosunki lokalne, rozwój szkoły utrudniające, nie zostały jeszcze usunięte.

Wydział krajowy poczuwa się przeto do obowiązku wskazania ponownie na te braki, które jak najrychlej usunięte być muszą, ażeby wspomniane niekorzystne stosunki przynajmniej w części i do tego stopnia zrównoważyć, iżby ostateczna organizacya tej tak ważnej dla kraju szkoły mogła być uskutecznioną i prawidłowy jej stopniowy rozwój zapewniony.

Budynki: Brak budynków na pomieszkanie dla kierownika szkoły i jej nauczyciela pomocniczego obok pomieszkania uczniów jest przyczyną, że nietylko nauczyciel ale i kierownik mieszkać muszą po za obrębem szkoły w pomieszkaniach najętych. Skutkiem tego nie mogą oni uczniów swych tak dozorować, jak tego potrzebuje młodzież zakładów naukowych niższych, przyjmujących uczniów w wieku jeszcze młodocianym, niedojrzałym, dla których obok nauki zawodowej i uzupełnienia wykształcenia elementarnego, jakie ze szkoły ludowej wynosi, jest strona wychowawcza bardzo ważnym czynnikiem należytego jej przygotowania do przyszłego zawodu i jednym z najważniejszych środków osiągnięcia celu założeniem szkoły takiej zamierzonego.

Obok braku pomieszkań dla kierownika i nauczycieli uczuwać się daje bardzo dotkliwie brak odpowiednich sal do nauki i zupełny brak miejsca na zbiory i przyrządy naukowe, a w końcu brak budowli ogrodniczych, mianowicie szklarni i cieplarni do praktycznej nauki zawodowej niezbędnych.

Uczniowie w liczbie 20 pomieszczeni są w trzech małych, bo mierzących razem tylko 62 metrów kwadratowych pokoikach w budynku głównym $15^4/_5$ metrów długim, a $9^1/_{10}$ metrów szerokim, w którym mieszka nadto obok uczniów dozorujący ich ochmistrz i mieści się kancelarya dyrekcyi. Nauka odbywa się w dwóch ciemnych i niskich izbach przyległego starego domu, w którym sufit podtrzymywany jest podporami, wewnątrz izby szkolnej umieszczonymi, a ściany drewniane strupieszałe są w takim stanie, że o ich naprawie i mowy być nie może.

Brak własnej szklarni i cieplarni zastępuje wprawdzie po części szklarnia i cieplarnia miejska, gdy jednakże pielęgnowane w nich rośliny służą tylko do utrzymania ogrodu spacerowego miejskiego, a na jakiekolwiek kultury dla nauki praktycznej miejsca nie ma, gdy nadto szklarnie te stoją pod wyłącznym zarządem ogrodnika miejskiego, a szkoła tylko jako gość czasowy korzystać z nich może, przeto i nauka praktyczna nie może się w nich należycie odbywać.

Braki powyżej wykazane mogą być usunięte w dwojaki sposób: całkowicie na raz i częściowo a zarazem czasowo.

Całkowicie usunąć można dotkliwy brak stosownego pomieszczenia zakładu przez postawienie odpowiednich i do potrzeb szkoły zastosowanych budynków szkolnych przy ogrodzie szkolnym, założonym na 3 morgowym gruncie przez miasto Tarnów na użytek szkoły oddanym, mianowicie na kawałku gruntu, jaki miasto to na żądanie Wydziału krajowego do poprzednio danych 3 morgów dodać się obowiązało (uchwała Rady miejskiej z dnia 25. listopada 1891 LW. 55.297).

Budynki potrzebom szkoły ogrodniczej odpowiadające, mianowicie budynek mieszczący sypialnie dla 30 uczniów, 3 sale do nauki, 1 salę na zbiory, 1 pokój na infirmeryę, tudzież lokalną kancelaryę dyrekcyi i pomieszkanie dla dozorcy uczniów (ochmistrza:), ewentualnie także kuchnię i jadalnię, dalej budynek mieszkalny dla kierownika szkoły i jednego nauczyciela, a ewentualnie osobny budynek gospodarski, mieszczący spiżarnię, kuchnię, jadalnię, i pomieszkanie dla kucharki, następnie mała szklarnia i cieplarnia, a w końcu szopa, studnia i t. p. — kosztować będą według przybliżonego kosztorysu około 36.000 zł., a z urządzeniem wewnętrznem, oparkanieniem i uzupełnieniem dotychczasowego oparkanienia ogrodu szkolnego, razem okrągło 40.000 zł. Pomimo tak znacznego na pozór kosztu Wydział krajowy nie wachałby się ani chwili przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek o udzielenie kredytu na postawienie powyż wskazanych budynków potrzebnego, gdyby miał pewność, że nieuzasadnione są obawy kierownika szkoły, jak niemniej rzeczoznawców przez Wydział krajowy do zbadania ogrodu szkolnego w roku zeszłym wysłanych, iż podglebie założonego ogrodu szkolnego nie dozwoli na utrzymanie w nim sadu, pomimo znacznych kosztów, jakie ponieść trzeba będzie, ażeby ogród ten do porządanego stanu kultury doprowadzić. Według zdania kierownika szkoły p. Maciaszka, opartego na doświadczeniu w innych ogrodach zrobionem, jak niemniej zdania innych praktycznych ogrodników, na ziemi spoczywającej na takim podgruncie, jak w ogrodzie szkolnym w Tarnowie, (mokry, zbity, nieprzepuszczalny margiel i ił marglowy), chorują szlachetne drzewa na raka, a ostatecznie giną, kiedy dojdą do wieku lat mniej więcej 15, to jest wieku, w którym mogłyby już pełny plon wydawać.

Wobec tej obawy i wobec niemożności nabycia w Tarnowie zupełnie odpowiedniego gruntu, o czem nas blisko dwuletnie bezskuteczne starania przekonały, postanowił Wydział krajowy zalecić Wysokiemu Sejmowi obranie drugiej drogi t. j. tylko częściowego na razie usunięcia wykazanych powyżej braków, mianowicie takiego, któreby dozwoliło bez znacznej szkody dla szkoły odłożyć ostateczną decyzyę co do postawienia stałych budynków szkolnych bezpośrednio przy ogrodzie szkolnym na lat kilkanaście, w którym czasie możnaby się dowodnie przekonać, czyli i o ile wspomniane obawy będą uzasadnione.

Na ten czas przejściowy wystarczyłoby:

a) Na podwórzu, na którem dotychczasowe dwa budynki się znajdują, postawić nowy budynek murowany, któryby mieścił pomieszkanie dla kierownika, (składające się z trzech pokoi, kuchni, spiżarki, sionki i piwniczki), trzy sale do nauki, sale na zbiory i kancelaryę dyrekcyi. Budynek taki, parterowy, 25 m. długi a 11 szeroki, o murach dostatecznych rozmiarów, aby na nich można było w razie potrzeby piątro postawić, kosztować będzie według sporządzonego szczegółowego kosztorysu okrągło do 8000 zł. a. w.

b) W dotychczasowym budynku szkolnym należycie odrestanrowanym pomieścić wszystkich uczniów wraz z dozorującym ich ochmistrzem.

c) W miejsce przyległego starego domku, w którym się mieszczą teraz kuchnia i izby szkolne, a który ze względu na bezpieczeństwo mieszkańców zdemolowanym być musi, dobudować do budynku pod *b*) wymienionego jedno skrzydło na pomieszczenie jadalni uczniów, kuchni i izby mieszkalnej dla gospodyni. Koszt tej dobudówki, wraz z naprawą budynku pozostałego, obliczony został na 2000 zł. w. a.

Postawienie więc nowego budynku i rekonstrukcya starego kosztowałaby razem 10.000 zł. a cały zakład, t. j. szkoła, pomieszkanie uczniów z ich dozorcą i pomieszkanie kierownika, mieściłyby się razem na jednem zamkniętem podwórzu, na którem należałoby jeszcze postawić małą cieplarnię, wyłącznie do celów nauki służącą, w przypuszczeniu uzasadnionem, że szkoła będzie mogła i nadal z cieplarni i szklarni miejskiej korzystać. Tylko drugi nauczyciel musiałby mieszkać po za obrębem zakładu w pomieszkaniu najętem.

Według punktu 4. deklaracyi gminy miasta Tarnowa, uchwalonej na posiedzeniu Rady tej gminy w d. 16. sierpnia 1888 (LW. 36.735/88), obowiązuje się gmina „odkupić wszystkie budynki, jakie na gruncie miejskim kosztem funduszu krajowego postawione będą, za cenę kupna, jaką jeden przez Wydział krajowy, a jeden przez gminę miasta Tarnowa ustanowić się mający znawcy, którzy obrać sobie mają trzeciego, oznaczą".

Jeżeliby przeto doświadczenia poczynione 12-tu do 15-tu lat przekonały, że przypuszczenia p. Maciaszka i rzeczoznawców, a więc obawy Wydziału krajowego nie są uzasadnione i gdyby wskutek tego Wysoki Sejm zgodził się na postawienie stałych i potrzebom zupełnie odpowiednich budynków przy ogrodzie szkolnym, odkupi gmina tarnowska budynek mieszkalny w linii regulacyjnej ulicy seminaryckiej na parceli l. 272 postawiony, tak samo jak go odkupi, gdyby się okazało, że ogród jest rzeczywiście na cele szkolne nieużyteczny i że szkołę w inne odpowiedniejsze miejsce przenieść trzeba.

Budynki, postawione teraz kosztem 10.000 zł. przedstawiać będą po upływie lat 12 lub 15 co najmniej 5000 zł. wartości, którą gmina miasta Tarnowa funduszowi krajowemu z pewnością wróci, zważywszy że budynki czynszowe są w mieście coraz więcej poszukiwane; tem samem więc pomieszczenie szkoły przez lat kilkanaście kosztowałoby fundusz krajowy straconą budynku wartość 5.000 zł. czyli 400 do 460 zł. rocznie.

Ogród szkolny. Korzystając z kredytu pod Rub. IV. poz. 19 budżetu wydatków szkoły ogrodniczej na rok 1891 przez Wysoki Sejm uchwalonego, uskuteczniona została dalsza melioracya gruntu na ogród zajętego.

Rigolowaniem, wapnieniem i silnem nawożeniem obok nadzwyczaj starannej uprawy ulepszona została gleba ogrodowa w wysokim stopniu, czego dowodem wyprodukowane w r. 1891 warzywa, jakie oglądać mieli sposobność delegaci Wydziału krajowego i członkowie kuratoryi w czasie egzaminów półrocznych i jakie umieszczone były na wystawie ogrodniczej we Lwowie. Część dolną ogrodu szkolnego (od strony ogrodu miejskiego) podwyższono znacznie nawiezionem z miasta rumowiskiem i ziemią, wyrównano powierzchnię ogrodu, pozakładano ścieżki i drogi i wysypano je zużlami z dworca kolei żelaznej i huty szklannej sprowadzonymi.

Założono też w ogrodzie 10 skrzyń inspektowych o 40-tu oknach, urządzono sadzawkę, zakupiono i osadzono nad studnią zbiorową wód drenowych pompę żelazną, pozakładano stosy kompostowe, pozakładano szkółki drzew owocowych i doprowadzono ogród do miłego oku porządku, co tem więcej na uznanie zasługuje, że do wszystkich tych prac użyci byli uczniowie, wskutek czego koszt prac wykonanych był stosunkowo mały.

Na dalsze urządzenie ogrodu, mianowicie zmianę częściową i uzupełnienie oparkanienia, na dokupno nawozów, jak niemniej dokupno drzew i krzewów, wstawił Wydział krajowy w budżet wydatków szkoły na rok 1892 taką samą kwotę, jak w roku ubiegłym, tj. 2.000 zł. i uprasza Wysoki Sejm o uchwalenie tej pozycyi.

Nauczyciele: Kierownik zakładu i nauczyciel fachowy, p. Wojciech Maciaszek, dekretem z dnia 20. grudnia 1889, l. 55.654 prowizorycznie zamianowany, został na tej posadzie dekretem z dnia 4. lutego 1891, l. 4.032 stabilizowanym. W roku 1890/91 uczył tenże warzywnictwa, sadownictwa, kwiaciarstwa szklarnianego, chmielarstwa, uprawy wikliny koszykarskiej i pszczelnictwa, tudzież sporządzenia raportów codziennych i sprawozdań tygodnionych.

Nauczyciel fachowy pomocniczy, p. Kazimierz Waśniewski, ogrodnik miejski, uczył botaniki ogrodniczej, ogólnych zasad ogrodnictwa, kwiaciarstwa gruntowego, krzewoznawstwa, zakładania klombów i kwietników kobiercowych.

Rysunków i miernictwa, zastosowanych do ogrodnictwa, udzielał najpierw p. Franciszek Vetulani, kierownik expozytury krajowego biura melioracyjnego, a następnie pomocnik jego p. Józef Górski.

Nauki elementarne ogólnie kształcące i pomocnicze, udzielane w pierwszem półroczu (letniem) przez p. Walentego Tarsińskiego, rozłożone zostały w drugiem półroczu, na propozycyę kuratoryi szkoły, pomiędzy pp. Jana Ciejkę i Józefa Pankowicza, nauczycieli szkół ludowych w Tarnowie.

Obowiązki ochmistrza pełnił najpierw pan Jan Szafrański, subjekt przy ogrodzie miejskim w Tarnowie, a następnie (od 1. lutego 1891) pan Leopold Jeż, były pomocnik przy ogrodzie botanicznym w Krakowie.

Obowiązki katechety pełnił w pierwszem półroczu ks. Muchowicz, a w drugiem półroczu ks. Okolicki.

Na wynagrodzenie ochmistrza przeznaczonych było uchwalonym przez Wysoki Sejm budżetem szkolnym po 100 zł. rocznie, w przypuszczeniu, że pomocnik ogrodnika miejskiego, pobierający płacę z kasy miejskiej, będzie mógł zarazem pełnić obowiązki ochmistrza uczniów szkoły ogrodniczej. Tak dyrekcya jak i kuratorya przekonały się wszakże, że połączenie tych dwóch obowiązków jest niemożliwe, gdyż pomocnik ogrodnika, zajęty prawie cały dzień swojemi pracami obowiązkowemi, nie mógł dozorować uczniów przy pracach, do jakich ci dla nauki przydzieleni byli. Na wniosek przeto kuratoryi szkoły postanowił Wydział krajowy przyjąć osobnego dla szkoły praktykanta a zarazem ochmistrza i upoważnił kuratoryę (LW. 2560|91) do powołania na tę posadę pana Leopolda Jeża, wyznaczając mu na razie płacę w kwocie 12 zł. miesięcznie i wikt z kuchni zakładowej, tudzież pomieszkanie z opałem i światłem. Na opłatę ochmistrza wstawił Wydział krajowy w budżet wydatków szkoły na rok 1892 kwotę 480 zł. jako minimum, poniżej którego nie będzie można dobrego ochmistrza stale w szkole utrzymać i o uchwalenie tej pozycyi uprasza.

W myśl statutu organizacyjnego krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie, wydanego pod d. 14. lutego 1888 l. 28.965 używani byli dotychczas do udzielania nauk elementarnych ogólnie kształcących i przygotowawczych nauczyciele różnych szkół w Tarnowie istniejących. System ten posiłkowania się nauczycielami dochodzącymi zawiódł zupełnie. Tacy bowiem nauczyciele, mając swoje obowiązki i godziny stale wyznaczone, których zaniedbywać ani dowolnie zmieniać im nie wolno, nie mogą tem samem stosować się do rozkładu godzin, jaki byłby dla szkoły ogrodniczej najodpowiedniejszy, lecz przeciwnie z wielką niekiedy szkodą, mianowicie dla praktycznej nauki uczniów, rozkład godzin zastosowany być musi do tego, w których porach dnia nauczyciel dochodzący poświęcać może szkole ogrodniczej jednę, lub dwie godziny czasu od zajęć obowiązkowych wolnego. Nadto nauczyciele szkół ludowych pospolitych i wydziałowych, przeciążeni niekiedy pracą obowiązkową, nie mają czasu ani zapoznać się bliżej z potrzebami szkoły ogrodniczej, w której tylko ubocznie, czasowo pracują, ani też wykładów swoich do potrzeb tej szkoły zastosować i opracować.

Gdy zaś w tej kategoryi szkół zawodowych, jak praktyczna szkoła ogrodnicza i niższe szkoły rolnicze, od należytego wykształcenia elementarnego ogólnego, od położenia zdrowych podstaw przez nie i przez odpowiednio traktowane nauki przygotowawcze, zależy zrozumienie nauk

zawodowych i pomyślny w nich postęp uczniów, a zatem osiągnięcie celu, dla którego szkoła istnieje, przeto postanowił Wydział krajowy — po zasięgnięciu opinii kuratoryi i krajowej komisyi rolniczej — przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek utworzenia przy krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie stałej posady nauczyciela dla nauk elementarnych ogólnie kształcących i przygotowawczych, na analogicznych warunkach, jakie Wysoki Sejm uchwalił dla takichże posad w niższy szkołach rolniczych.

Kończąc niniejsze sprawozdanie, podnosi Wydział krajowy z przyjemnością, że pomimo braków i niedostatków powyżej wykazanych, wyniki nauki w szkole ogrodniczej w Tarnowie są zadowalniające, mianowicie wyniki nauki zawodowej, która ściśle i systematycznie prowadzoną jest w kierunku praktycznym. Uczniowie przez cały czas pobytu swego w szkole zaprawiani są do ciągłej pracy (cały trzechmorgowy ogród szkolny obrabiany jest wyłącznie przez uczniów bez pomocy najętych robotników), do przestrzegania ścisłego porządku i wykonywania rozporządzeń zwierzchników swoich i nie należy wątpić, że kraj będzie z nich miał pożytek.

Zasługą to jest nie tylko gorliwości i znajomości rzeczy kierownika szkoły, który też chętnie przyjmuje wszelkie rady i wskazówki, jakich mu członkowie kuratoryi i delegaci Wydziału krajowego udzielają, ale także i kuratoryi, która szczerze i serdecznie zajmuje się wszystkiem, co szkoły dotyczy.

Al 1. Szczegółowe wiadomości o szkole, zawarte są w załączonym tu (alegat) sprawozdaniu Dyrekcyi.

Na podstawie powyższych wywodów Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie.

2. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 8.000 zł. celem postawienia budynku murowanego, przeznaczonego na pomieszkanie kierownika szkoły, kancelaryę, trzy sale wykładowe i pomieszczenie zbiorów, tudzież kredyt do wysokości 2.000 zł. na rekonstrukcye i rozszerzenie dotychczasowego budynku mieszczącego uczniów i ich dozorcę (ochmistrza), razem przeto na cele powyższe 10.000 zł.

3. Sejm ustanawia w miejsce dotychczasowych nauczycieli pomocniczych niestałych stałą posadę etatową nauczyciela do nauk elementarnych ogólnie kształcących i przygotowawczych, z płacą roczną w kwocie 500 zł., dodatkiem aktywalnym w kwocie 100 zł. i dodatkami pięcioletnimi po 50 zł.

4. Sejm uchwala pozycye wydatków budżetu krajowego szkoły ogrodniczej w Tarnowie w wysokości przez Wydział krajowy projektowanej.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 26. Lutego 1892.

Marszałek krajowy:
***Sanguszko** w. r.*

Sprawozdawca.
***Romanowicz** w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

SPRAWOZDANIE

dyrekcyi krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie za rok szkolny 1890|91.

I.

Ogólne wiadomości o szkole.

Celem krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie jest wykształcenie ogrodników uzdolnionych do prowadzenia ogrodów wiejskich.

Do szkoły może być przyjęty każdy kandydat, który się wykaże, że skończył 15 lat życia, że odbył z dobrym postępem naukę w szkole ludowej, jest fizycznie i umysłowo zdrów i obyczajów nienagannych.

Kandydaci, którzy odbyli przynajmniej jednoroczną praktykę ogrodniczą, a czynią zadość powyżej wymienionym warunkom, mają prawo pierwszeństwa.

Nadto winien każdy kandydat złożyć egzamin wstępny w terminie przez dyrekcyę oznaczonym, a służący do ocenienia, czyli kandydat jest w ogóle dostatecznie rozwinięty umysłowo, ażeby mógł z nauk w szkole ogrodniczej należycie korzystać.

Nauka w szkole jest bezpłatną.

Koszta utrzymania ucznia w zakładzie wynoszą 165 zł. a. w. rocznie, za co otrzymuje mieszkanie, pościel, wikt, pranie, światło i ubranie prócz bielizny i obuwia.

Synowie ubogich rodziców, przyjęci bywają na koszt funduszu krajowego.

Rok szkolny rozpoczyna się 1. kwietnia, a kończy w drugiej połowie marca.

Przy końcu każdego półrocza szkolnego składają uczniowie egzamin ze wszystkich nauk udzielanych w tym czasie, jakoteż i z nabytej wprawy w wykonywaniu prac i czynności zawodowych.

O wyniku egzaminu zawiadamia kierownik szkoły listownie rodziców lub opiekunów każdego ucznia.

Uczeń, który przy egzaminie rocznym nie otrzymał przynajmniej dostatecznego postępu z każdego przedmiotu nauki, nie może przejść na rok wyższy. Pozwolenie do powtarzania zaniedbanego roku udzielić może Wysoki Wydział krajowy na przedstawienie kierownika szkoły, jeżeli uczeń wytrwałą pracą i wzorowem zachowaniem się na to zasługuje.

Po ukończeniu całego trzechletniego kursu nauk zdaje każdy uczeń egzamin końcowy, czyli główny z całości nauk zawodowych, przed osobną komisyą egzaminacyjną, a w razie pomyślnego wyniku tego egzaminu, otrzymuje „świadectwo ukończenia nauk“, wystawione według wzoru przez Wysoki Wydział krajowy zatwierdzonego.

Jeżeli zaś uczeń egzaminu tego nie złoży, otrzymuje tylko poświadczenie pobytu w szkole. Innych świadectw uczniom szkoła nie wydaje.

II.

Skład grona nauczycieli.

1. Kierownik zakładu, nauczyciel fachowy, Wojciech Maciaszek, zamianowany dekretem Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 20. grudnia 1889 L. 55.654 prowizorycznym nauczycielem fachowym zarazem kierownikiem zakładu, stabilizowany na tej posadzie dekretem Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 4. lutego 1891 L. 4032 uczył praktycznie w półroczu letniem na wszystkich trzech latach: warzywnictwa, sadownictwa, chmielarstwa, pszczelnictwa, uprawy wikliny koszykarskiej i sprawozdań tygodniowych z dokonanych prac; zaś w półroczu zimowem warzywnictwa na II. i III. roku, sadownictwa na I, II i III roku, kwiaciarstwa szklarniowego na III. roku, chmielarstwa, uprawy wikliny koszykarskiej i pszczelnictwa na II. roku w piętnastu godzinach na tydzień nauki teoretycznej, prócz demonstracyj z sadownictwa, warzywnictwa i kwiaciarstwa szklarniowego i nauki praktycznej, jak robienia skrzyń inspektowych, szycia mat słomianych, strugania tabliczek i palików do roślin, czyszczenia i przechowywania ogrodowizn i nasion.

2. Nauczyciel fachowy pomocniczy, Kazimierz Waśniewski, ogrodnik miejski, uczył w półroczu letniem botaniki ogrodniczej na I. i II. roku po 1. godzinie na tydzień, prócz tego uczył praktycznie na wszystkich trzech latach hodowli roślin kwiatowych w gruncie, hodowli roślin kobiercowych urządzania kwietników kobiercowych i klombów, utrzymywania trawników i ogrodu spacerowego, zaś w półroczu zimowem: ogólnych zasad ogrodnictwa na I. roku, kwiaciarstwa gruntowego na I. i II. roku, krzewoznawstwa na II. i III. roku, botaniki ogrodniczej na I. i II. roku i zoologii zastosowanej do potrzeb praktycznego ogrodnika na I. roku w 12 godzinach na tydzień razem.

3. Kapelan i katecheta, ks. Muchowicz, uczył w półroczu letniem religii w 2 godzinach na tydzień. W półroczu zimowem objął obowiązki kapelana i katechety ks. Okulicki; udzielał nauki religii w tej samej liczbie godzin tygodniowo.

4. Nauczyciel do nauk elementarnych, Walenty Tarsiński, kierownik czteroklasowej szkoły męskiej w Tarnowie, uczył w półroczu letniem języka polskiego na I. i II. roku i arytmetyki na I. i II. roku w czterech godzinach na tydzień.

5. Nauczyciel do nauki rysunków, miernictwa i budownictwa ogrodowego, Franciszek Vetulani, kierownik expozytury krajowego biura melioracyjnego w Tarnowie (a później w jego zastępstwie Józef Górski, pomocnik techniczny biura) uczył w półroczu letniem miernictwa na II. roku i rysunków na wszystkich trzech latach w 3 godzinach na tydzień, zaś w półroczu zimowem budownictwa ogrodowego na III. roku i rysunków na wszystkich trzech latach w 3 godzinach na tydzień.

6. Nauczyciel do nauk elementarnych, Józef Pankowicz, kierownik trzyklasowej szkoły pospolitej na Strusinie ad Tarnów, uczył w półroczu zimowem: języka polskiego na I. II. i III. roku, języka niemieckiego na I. II. i III. roku, geografii z historyą na I. i II. roku i kaligrafii na I. i II. roku w piętnastu godzinach na tydzień.

7. Nauczyciel do nauk elementarnych, Jan Ciejka, nauczyciel siedmioklasowej szkoły ludowej w Tarnowie, uczył w półroczu zimowem arytmetyki na I. II. i III. roku, geometryi na I. i II. roku, fizyki z klimatologią na I. roku, chemii z mineralogią na II. roku w dziesięciu godzinach na tydzień.

8. Jan Szafrański, ochmistrz, pomagał kierownikowi w półroczu letniem w dozorowaniu uczniów w zakładzie i przy ćwiczeniach praktycznych. Od 1. października 1890 wyjechał na posadę ogrodnika w Krynicy. Na jego miejsce na przedstawienie kuratoryi szkoły powołał Wysoki Wydział krajowy dekretem z dnia 20. grudnia 1890 L. 48.118 Leopolda Jeża, dawnego ucznia tutejszej szkoły, pomocnika przy c. k. ogrodzie botanicznym w Krakowie, który do objęcia posady w dniu 1. lutego 1891 się zgłosił.

III.

Nauki w szkole udzielane.

Nauka jest teoretyczną i praktyczną i obejmuje następujące przedmioty:

a) z nauk ogólnie kształcących i podstawowych:

1. Religię, 2. język polski, 3. język niemiecki, 4. poprawne czytanie i pisanie po łacinie używanych w botanice nazw roślin i części takowych, 5. arytmetykę, 6. geometryę, 7. geografię 8. kaligrafię, 9. rysunki, 10. elementarne wiadomości z fizyki z klimatologią, chemię, geologię i mineralogię, 11. botanikę, 12. zoologię.

b) z nauk zawodowych:

1. Zasady ogólne ogrodnictwa, 2. warzywnictwo, 3. sadownictwo, 4. kwiaciarstwo, 5. hodowla drzew i krzewów ozdobnych, oraz 6. zasady zakładania i utrzymywania ogrodów.

c) z nauk pomocniczych:

1. Uprawa chmielu i wikliny koszykarskiej, 2. pszczelnictwo, 3. miernictwo i budownictwo ogrodowe.

Naukę religii brano według katechizmu ks. J. Deharba T. J. mianowicie na I. roku część dogmatyczną, na II. roku część moralną, na III. roku część etyczną i liturgiczną. Z historyi biblijnej na wszystkich trzech latach stary i nowy Testament przez Dr. J. Szustera z rzutem oka na dzieje Kościoła.

Nauka języka polskiego zasadzała się na płynnem czytaniu i dobrem wymawianiu z uwzględnieniem znaków pisarskich, oraz na zrozumieniu odczytanych ustępów pod względem treści i związku pojedynczych myśli. Z gramatyki o pojedynczych i złożonych zdaniach i nieodmiennych częściach mowy. Korespondencya ogrodnicza i światowa.

Naukę języka niemieckiego, oprócz zwykłego czytania i pisania, stosowano ściśle do przyszłego zawodu uczniów i dlatego obznajmiano ich z niemieckiemi nazwami roślin i ich części, narzędzi i przyrządów ogrodniczych, oraz króciutkich korespondencyj ogrodniczych.

Przy nauce języka łacińskiego starano się, by uczniowie nietylko poprawnie czytali i pisali nazwy łacińskie roślin i tychże części, lecz by także i znaczenie ich rozumieli.

Z arytmetyki brano na roku I cztery działania liczbami wieloimiennymi i ułamkami zwyczajnymi i dziesiętnymi; na II roku regułę trzech pojedynczą, rachunek spółki i mieszaniny; na III roku obrachunki w gospodarstwie ogrodowem potrzebne, tudzież prowadzenie regestrów ogrodniczych.

Z geometryi na roku I o liniach i kątach, trójkątach, czworobokach i obliczaniu ich powierzchni, o zamianie figur; na II roku koło, elipsa, obliczanie bryłowatości ciał, z odpowiedniemi ćwiczeniami wykresu tych figur na papierze i w ogrodzie.

Z geografii i historyi: Wstępne wiadomości z geografii i ogólny pogląd na rozpołożenie lądów i mórz — Europa pod względem fizycznym i politycznym. Monarcia austryacko-węgierska. Opisanie innych części świata w ogólnych zarysach.

Historya ojczysta: Jagiellonowie i królowie wolno obierani.

Z kaligrafii, udoskonalenie pisma polskiego i niemieckiego pod względem kształtu pojedynczych dużych i małych liter oraz całych słów.

Rysunki na I roku według wzorów na tablicy rysowanych; na II odrysowywanie wzorów na kwietniki i upiększenia ogrodowe; na III rysowanie planów ogrodów i wyciągania farbami.

Z zoologii: O zwierzętach użytecznych i szkodliwych w ogrodnictwie.

Z fizyki i klimatologii: O ogólnych własnościach ciał, o cieple, jego źródle i skutkach, o dobrych i złych przewodnikach ciepła i ich zastosowaniu w ogrodnictwie, termometr, zjawiska napowietrzne, barometr, wiatry, klimat.

Z chemii, geologii i mineralogii pierwiastki i związki chemiczne najważniejsze dla ogrodnika, różne gatunki ziemi i składowe części skorupy ziemskiej.

Z botaniki: Na I roku organografia, anatomia i fizyologia roślin, układ Linneusza; na II. opisanie najważniejszych familij skryto- i jawnopłciowych.

Z zasad ogólnych ogrodnictwa o uprawie gruntu, o rozmnażaniu roślin sposobem naturalnym i sztucznym.

Z sadownictwa na I roku: O uprawie drzew i krzewów owocowych (szkółka), na II: o hodowaniu drzew i krzewów owocowych (sad), na III: o hodowaniu drzew w formach karłowych (ogród owocowy), o rozpoznawaniu i klasyfikowaniu owoców (pomologia).

Z warzywnictwa na II roku: O uprawie roślin warzywnych w inspektach.

Z kwiaciarstwa na I roku: O uprawie roślin kwiatowych rocznych, dwuletnich i trwałych gruntowych, na II roku: o uprawie roślin kobiercowych, na III: o uprawie i hodowaniu roślin szklarniowych.

Z krzewoznawstwa na II i III: o uprawie i hodowaniu drzew i krzewów ozdobnych, tak liściatych jakoteż i szpilkowych, oraz sposobach zakładania ogrodów.

Wreszcie z nauk przyrodniczych: O uprawie chmielu i wikliny koszykarskiej, prowadzeniu pasieki, pomiarze i poziomowaniu gruntu, zdejmowaniu planów i budowie budynków ogrodowych.

Nauka teoretyczna odbywa się głównie w izbach szkolnych i bywa popieraną (o ile na to środki i zbiory szkoły pozwalają) demonstracyami w szkole i ogrodzie, nauka przedmiotów fachowych i pomocniczych (z wyjątkiem budownictwa ogrodowego, którego tylko teoretycznie uczniowie się uczą) bywa zawsze demonstrowaną w ogrodzie i stwierdzaną licznymi przykładami tak podczas ćwiczeń praktycznych w ogrodach szkolnych i ogrodzie miejskim, jakoteż w ogrodach prywatnych, do których odbywają uczniowie od czasu do czasu naukowe wycieczki. Podręczników używają uczniowie tylko przy nauce przedmiotów ogólnie kształcących i podstawowych (z wyjątkiem botaniki), nauk fachowych i pomocniczych uczą się uczniowie z wykładu nauczyciela, który w sposób jak można najzrozumialszy i treściwy naukę wyjaśnia a uczniowie notują najważniejsze daty i momenta.

Nie ulega wątpliwości, że przy pomocy odpowiednich podręczników nauka odbywałaby się o wiele prędzej i tym sposobem materyał naukowy możnaby lepiej rozwinąć.

Podręczniki, jakich uczniowie używają, są następujące: Do nauki religi katechizm religii rz. kat. ks. Deharbe'a podług ks. Morawskiego T. J.; do nauki języka polskiego książka do czytania na klasę V Franciszka Próchnickiego, wydanie drugie i gramatyka języka polskiego dla użytku szkół elementarnych przez Władysława Lercla, wydanie trzecie; do niemieckiego języka, Cwiczenia niemieckie L. Germana i K. Petelenza; do geometryi: Początki geometryi z siódmego wydania niemieckiego przez Dr. F. Mocnika; do geografii Geografia dla użytku szkół ludowych Erazma Czechowicza, wydanie szóste; do fizyki Fizyka Stefana Kuryłowicza dla szkół wydziałowych i wyższych żeńskich w opracowaniu Dr. E. M. Sawickiego na klasę piatą i szóstą;—do innych nauk podręczników szkoła nie posiada.

Naukę praktyczną pobierali uczniowie przedewszytkiem w ogrodach szkolnych i ogrodzie miejskim, a także i w ogrodach prywatnych, o ile te dostarczały materyału do nauki praktycznej uczniów, a którego to na razie ani ogród szkolny ani ogród miejski dostarczyć nie mógł.

W ogrodzie szkolnym uczyli się uczniowie praktycznie przyrządzania kompostów, uprawy ziemi, rozmnażania, uprawy i przechowywania roślin warzywnych i produkcyi nasion; dalej rozmnażania, uprawy i hohowli drzew i krzewów owocowych, uprawy chmielu i wikliny koszykarskiej, a także i pszczelnictwa. W ogrodzie miejskim: uprawy roślin kwiatowych gruntowych i szklarniowych, rozmnażania, uprawy i hodowli drzew i krzewów ozdobnych, utrzymywania trawników i ogrodu spacerowego, wysadzania kląbów i kwietników kobiercowych.

W ogrodach prywatnych prowadzenia drzew owocowych w formach karłowych.

Nauka teoretyczna w szkole udzielaną bywa przedewszystkiem w okresie zimowym, z wyjątkiem nauk, których materyał w okresie zimowym wyczerpać byłoby trudno, jak nauki religii, botaniki, języka polskiego, niemieckiego, arytmetyki i rysunków.

Nauka praktyczna odbywa się przez cały rok pod kierunkiem nauczycieli fachowych.

Załączony rozkład godzin nauki teoretycznej i praktycznej wskazuje dokładnie, jakiej nauki i w ilu godzinach uczą się uczniowie w okresie letnim i zimowym.

IV.

Środki naukowe szkoły.

Do skromnych środków naukowych, jakimi szkoła rozporządza, zaliczyć należy:

1. Księgozbiór, który w ubiegłym roku powiększony został o 36 tomów treści fachowej, z tych 7 przykupiono za cenę 9 zł 10 ct., a 29 otrzymano w darze od panów prezesa i sekretarza byłego stowarzyszenia „gremium pomocników ogrodniczych w Krakowie“, którym to panom szkoła składa serdeczne podziękowanie.

W tym roku prenumerowała szkoła następujące czasopisma: Ogrodnik Polski, Wiener illustrirte Gartenzeitung, Gartenflora, Möller's Deutsche Gärtnerzeitung, Gaucher's praktischer Obstbaumzüchter, Rosenzeitung i Revue horticole.

2. Zbiór modeli owoców, obejmujący 110 sztuk.

3. Tablice ścienne.

4. Ogród szkolny, obejmujący 3 morgi i obsadzony roślinami warzywnemi, dostarczał znakomitego środka do nauki praktycznej warzywnictwa; ogródek przy zabudowaniach szkolnych, wynoszący 2.968 m. został użyty pod szkółkę drzew i krzewów owocowych i ozdobnych.

5. Okna i skrzynie inspektowe w ilości 56 okien i 14 skrzyń, sprawiono kosztem 280 zł.

6. Zbiór narzędzi ogrodowych, używanych przez uczniów przy wykonywaniu bieżących prac w ogrodach, dokupiony za kwotę 200 zł.

7. Ogród spacerowy miejski, szkółki drzew i krzewów owocowych i ozdobnych, oraz szklarnie i inspekta w ogrodzie miejskim były dobrym środkiem naukowym przy nauce uprawy i hodowli kwiatów letnich, urządzaniu kwietników kobiercowych, hodowli kwiatów szklarniowych, układaniu bukietów i wieńców, oraz uprawie i hodowli drzew i krzewów owocowych i ozdobnych.

8. Mały chmielnik do nauki i demonstracyj przy nauce uprawy chmielu.

9. Mała plantacya wikliny koszykarskiej.

10. Mała pasieka obejmująca cztery pnie pszczół o ulach zamkowych.

V.

Frekwencya uczniów.

1. Z początkiem roku szkolnego 1890/91, zapisanych było do szkoły ogrodniczej 20 uczniów mianowicie:

na	I. roku	8
„	II. „	8
„	III. „	4

2. Wszyscy uczniowie byli religii rzymsko-katolickiej.

3. Pod względem wieku było:

z ukończonym	15	rokiem	życia	2
„ „	16	„	„	4
„ „	17	„	„	8
„ „	18	„	„	2
„ „	19	„	„	4

4. Przygotowanie naukowe wstępujących uczniów były następujące:

z 3	klasą	szkoły	ludowej	uczniów 10
„ 4	„	„	„	„ 6
„ 6	„	„	„	„ 1
„ 7	„	„	„	„ 1
„ 1	„	„	średniej	„ 1
„ 2	„	„	„	„ 1

5. Pochodzenie uczniów:

z powiatu	tarnowskiego 1
„	bocheńskiego 2
„	ropczyckiego 2
„	dąbrowskiego 5
„	gorlickiego 1
„	sandeckiego 1
„	chrzanowskiego 1
„	krakowskiego 4
„	wielickiego 1
„	wadowickiego 1
„	tarnobrzeskiego 1

6. Pod względem stanu i zajęcia rodziców było:

a)	synów urzędników	1
b)	„ oficyalistów prywatnych	2
c)	„ rękodzielników	2
d)	„ włościan	13
e)	sierót	2

7. W ciągu roku szkolnego dwóch uczniów II. roku dobrowolnie opuściło zakład, a na ich miejsce przyjęto dwóch na I. rok.

8. Przy końcu roku szkolnego było uczniów:

na I.	roku 10
„ II.	„ 6
„ III.	„ 4

9. Egzamina:

z 10 uczniów roku I. złożyło egzamina roczne:

a)	z postępem bardzo dobrym	—
b)	„ dobrym	7
c)	„ dostatecznym	—
d)	„ niedostatecznym	3

10. Z 6 uczniów roku II. złożyło egzamina:

a)	z postępem bardzo dobrym	1
b)	„ dobrym	5

11. Z 4 uczniów III. roku złożyło egzamina:

a) z postępem bardzo dobrym 3
b) „ dobrym 1

Do egzaminu końcowego przystąpili wszyscy, a z tych złożyło:

a) z postępem bardzo dobrym:
Dreżyński Karol i Lichański Władysław.

b) z postępem dobrym:
Duda Stanisław i Tabaj Wojciech.

12. Z uczniów, którzy w roku 1891. naukę w szkole ogrodniczej ukończyli, udało się na praktykę:

Do ogrodu JW. Pana Romana hr. Potockiego w Łańcucie 1.
Do ogrodu JW. Pana Andrzeja hr. Potockiego w Krzeszowicach 1.
Do ogrodu JW Pana hr. Kwileckiego w Siedliszowicach 1.
Jeden wstąpił do c. k. seminaryum nauczycielskiego w Tarnowie.

Egzamina półroczne przeprowadzono w dniu 1 października 1890 pod przewodnictwem delegata Wys. Wydziału krajowego JWP. radcy Tadeusza Romanowicza w obecności rządowego inspektora niższych szkół rolniczych JWP. Władysława Struszkiewicza, posła na Sejm krajowy i do Rady Państwa, delegata konsystoryalnego do nauki religii ks. Jana Jaworskiego, kanonika katedralnego, delegata gminy miasta Tarnowa wiceburmistrza Dra Pietrzyckiego i członków Kuratoryi szkoły.

Egzamina roczne odbyły się w dniu 21 i 23 marca pod przewodnictwem delegata Wys. Wydziału krajowego JWP. radcy Tadeusza Romanowicza w obecności delegata Wys Wydziału krajowego profesora Z. Strusiewicza, delegata konsystoryalnego do nauki religii ks. Walentego Gadowskiego, wicerektora tutejszego seminaryum duchownego i członków Kuratoryi szkoły mianowicie: JW. radcy Namiestnictwa i starosty Płazińskiego, JWP. Józefa hr. Męcińskiego, posła na Sejm krajowy i JWP. Witolda Rogoyskiego, burmistrza miasta Tarnowa i posła na Sejm krajowy.

Egzamina końcowe odbyły się w dniu 24 marca przed komisyą egzaminacyjną, złożoną z delegata Wys. Wydziału krajowego WP. profesora Zygmunta Strusiewicza, kierownika szkoły p. W. Maciaszka i nauczyciela fachowego p. K. Waśniewskiego.

W dniu 9. lipca 1890 zwidził tutejszy zakład delegat Wysokiego Wydziału krajowego profesor Zygmunt Strusiewicz. W ciągu roku szkolnego zwidzany był zakład kilkakrotnie przez członków kuratoryi szkoły.

VI.

Wiadomości o byłych uczniach.

Z 4 uczniów, którzy w roku szkolnym 1889|90 naukę ukończyli, pozostaje trzech w c. k. ogrodzie botanicznym w Krakowie, jeden na posadzie ogrodnika u JWP. hr. Koziebrodzkiego w Chlebowie.

VII.

Sprawy internatu.

Wszyscy uczniowie szkoły ogrodniczej mieszczą się w trzech izbach zakładowych: w dwóch po siedmiu, w jednej sześciu.

Każdy uczeń otrzymuje łóżko, siennik, prześcieradła, poduszkę, koc i szafkę na ubranie, prócz tego dwie pary spodni i dwie bluzki drelichowe i kapelusz słomkowy na lato, na zimę burkę sukienną i czapkę wełnianą. W niedziele i święta noszą uczniowie uniform z sukna stalowo-granatowego z zielonemi wypustkami i wyłogami.

Wikt otrzymują uczniowie w zakładzie, który dostarczał przedsiębiorca za wynagrodzeniem 12 zł. 50 ct. miesięcznie od ucznia.

Wikt dla jednego ucznia składa się:

a) śniadanie: 750 gramów chleba żytniego, dobrze wypieczonego, z czego ma być i podwieczorek, do tego $^1/_2$ litra mleka gotowanego w lecie, a w zimie barszcz na przemian z mlekiem.

b) obiad: rosół, 143 gramów mięsa z przydawką (z wyjątkiem postów) i kasza, ziemniaki lub kluski.

c) wieczerza: kasza lub ziemniaki do tego $^1/_2$ litra kwaśnego mleka w lecie, a w zimie barszcz na przemian z mlekiem.

Bezpośredni nadzór nad uczniami w zakładzie sprawuje kierownik szkoły przy pomocy ochmistrza (dozorcy uczniów), zaś podczas zajęć praktycznych dozoruje uczniów także drugi nauczyciel fachowy, jeżeli uczniowie wykonywują ćwiczenia w ogrodzie miejskim.

Stan zdrowotny uczniów był zadowalniający, oprócz lekkiego katarn i febry, żadna choroba się nie pokazała. Pomocy lekarskiej udzielał miejscowy lekarz Dr. Roth.

VIII.

Budynki szkolne.

Szkoła rozporządza dwoma drewnianymi budynkami mieszkalnymi, które gmina miasta Tarnowa na użytek szkoły oddala. W jednym z tych budynków jest trzy izby przeznaczone na sypialnie dla uczniów, jedna na pomieszkanie dla ochmistrza (dozorcy uczniów), i jedna na kancelaryę dyrekcyi, w drugim budynku dwie izby przeznaczone są na naukę dla uczniów, jedna na jadalnię, jedna na kuchnię i jedna na pomieszkanie dla służby kuchennej.

Obok tych budynków mieszkalnych znajduje się mała drewutnia, a przy ogrodzie szkolnym postawiony jest domek strażniczy, w którym mieszka stróż szkolny.

Budynki odstąpione szkole przez gminę miasta Tarnowa są w bardzo złym stanie, szczególniej domek, w którym mieszczą się izby wykładowe, jadalnia, kuchnia i mieszkanie służby kuchennej, jest tak zniszczony, że tylko ustawiczne naprawy (które w ubiegłym roku przeszło 100 zł. wynosiły) i podpieranie sufitów dozwoliły go zużytkować czasowo na cel powyżej wspomniany. Drugi budynek znajduje się wprawdzie w stanie cokolwiek lepszym, lecz i tego ściany i dach spruchniałe wymagają rychłej i gruntownej rekonstrukcyi.

Postawienie przeto nowego budynku na pomieszkanie szkoły przynajmniej prowizoryczuej jest konieczne i nagle.

IX.

Ogród szkolny.

W roku ubiegłym wytyczono ogród szkolny według projektu kierownika szkoły i przeprowadzono regulówkę na znacznej jego części, tak że tylko $^1/_3$ część do regulowania pozostała, która tej jesieni uskutecznioną będzie. Do regulówki oprócz robotników używani byli i uczniowie, aby nabrali wprawy w wykonywaniu tej ważnej w ogrodnictwie czynności.

Wykopano sadzawkę objętości 105 m. kosztem 15 zł., ukończenie której, jak wzmocnienie brzegów (szkarp) i wyłożenie kamieniami dna w tym roku nastąpi.

Założono jeszcze jeden dren od północnej i wschodniej strony ogrodu kosztem 43 zł. 4 ct.

Na części regulowanej założono szkółkę drzew owocowych, mały chmielnik i maleńką plantacyę wikliny, aby uczniowie na miejscu praktycznie uczyć się mogli.

Na reszcie uprawiano jarzyny w zakres ogrodnictwa wchodzące.

Do ostatecznego obsadzenia ogrodu drzewami i krzewami owocowymi nie przystąpiono jeszcze, gdyż grunt przed posadzeniem trzeba należycie wyrobić i spulchnić, zwłaszcza w ziemi ciężkiej, ilastej, jaka pod całym ogrodem szkolnym się znajduje.

W tym też celu uprawiano najwięcej roślin okopowych, jak buraków, cykoryi, marchwi, pietruszki i ziemniaków.

Wynik produkcyi, jak na suchy rok i ciężki grunt, był zadowalniający, bo sprzedano jarzyn za kwotę 201 zł. w. a.

X.

Wycieczki naukowe uczniów z nauczycielami.

W ubiegłym roku szkolnym odbyli uczniowie wszystkich trzech lat, pod przewodnictwem kierownika zakładu, kilka naukowych wycieczek do ogrodów J. O. ks. Eustachego Sanguszki w Gumniskach.

Dnia 21 czerwca zwidzili uczniowie II. i III. roku pasiekę p. Michała Tazbierskiego, kierownika szkoły w Zakliczynie. Tu mieli uczniowie sposobność poznać wszystkie przyrządy pasiecznika. (wówczas szkoła nie miała jeszcze ani ulów, ani przyrządów pasiecznych).

Oprócz tego zwidzili uczniowie tamtejszą szkołę zręczności i podziwiali wyroby przez dziatwę wykonywane. Dyrekcya poczuwa się do obowiązku wyrażenia na tem miejscu podziękowania Panu Tazbierskiemu tak za podjęte trudy przy demonstracyi z uczniami, jakoteż i za prawdziwie serdeczne i gościnne przyjęcie.

W ciągu lata byli uczniowie II. roku dwa razy w Świerczkowie, własności J. O. ks. E. Sanguszki, gdzie po kilka dni z rzędu zajęci byli praktyką przy uprawie chmielu, mianowicie przy zrzynaniu i tyczeniu chmielu.

We wrześniu (od 1—9) odbyli uczniowie III. roku pod przewodnictwem kierownika szkoły naukową wycieczkę do Krakowa, Krzeszowic, Morawicy i Czernichowa, w której to wycieczce towarzyszył także p. Szafrański.

W Krakowie zwidzili uczniowie c. k. ogród botaniczny, ogrody miejskie i handlowe. Dzięki uprzejmości i gościnności p. Maleckiego, inspektora ogrodów miejskich i p. Tenglera, właściciela zakładu ogrodniczego, mogli uczniowie przez trzy dni zwidzać ogrody krakowskie.

W Krzeszowicach, własności JWP. hr. A. Potockiego mieli uczniowie sposobność poznać większe ogrodnictwo wiejskie, które wzorowem nazwać można. To też dwa dni minęły szybko na pouczających objaśnieniach.

Oprócz ogrodnictwa zwidzili uczniowie chmielarnię i suszarnię chmielu.

W Morawicy mieli uczniowie sposobność widzieć wzorowy chmielnik tykowy i drutowy. Informacyj wszelkich udzielał uczniom sam właściciel chmielarni WP. Szybalski, który udzielał uczniom bardzo cennych wskazówek, opartych na osobistem doświadczeniu.

Kresem wycieczki był Czernichów. Tu zwidzili uczniowie piękne szkółki drzew owocowych i ozdobnych, ogrody owocowe, ogród botaniczny, wielką plantacyę wikliny, chmielnik i suszarnię chmielu.

Pan Rużyczka, kierownik byłej szkoły ogrodniczej, z niestrudzoną uprzejmością wszędzie oprowadzał uczniów z widocznem zamiłowaniem i objaśniał wszystko.

Kończąc niniejsze sprawozdanie poczuwam się do nader miłego obowiązku wyrażenia głębokiego podziękowania JWP. Hr. Potockiemu za łaskawe pozwolenie zwidzenia jego ogrodów i chmielarni, WP. Szybalskiemu za nader pouczające informacye w jego chmielarni, jak niemniej WPP. Dr. Łaszczyńskiemu, dyrektorowi krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie, Rużyczce i Wierzbickiemu, którzy nie szczędzili sobie trudu, ażeby uczniowie nasi rzeczywistą korzyść z wycieczki odnieśli.

Z dyrekcyi krajowej szkoły ogrodniczej

w Tarnowie dnia 30. lipca 1891.

Wojciech Maciaszek
kierownik szkoły.

L. W. kr. 7.629/92.

Aleg. 84.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z wniosku posła Bobczyńskiego o zmianę §. 9 ustępu 7 i 8 ustawy krajowej z dnia 25. czerwca 1873 r. (nr. 255 dz. u. kr.)

Wysoki Sejmie!

Poseł Konstanty Bobczyński i towarzysze złożyli na ostatniej sesyi sejmowej do laski marszałkowskiej wniosek o zmianę §. 9 ustęp 7 i 8 ustawy krajowej z dnia 25. czerwca 1873 (Dz. u. kr. nr. 255).

Wnioskodawca domagał się takiej zmiany §. 9 ustępu 7, by obowiązek ułożenia budżetu szkolnego, ciażący obecnie na Radzie szkolnej miejscowej przechodził na Radę okręgową, jeżeli pierwsza w terminie oznaczonym ustawą budżetu nie ułoży.

Ustęp 8 zaś §. 9 miałby być w ten sposób zmieniony, że rozkładem i ściąganiem wszystkich dobrowolnych datków, do których się strony konkurencyjne obowiązały i wszystkich dodatków do podatków w potrzeby szkolnych funduszów miejscowych, zajęłyby się c. k. Urzędy podatkowe.

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową zbadał wniosek posła Bobczyńskiego i zdał o nim sprawę na najbliższej sesyi sejmowej a w razie uznanej potrzeby przedłożył Wysokiemu Sejmowi projekt zmiany ustawy z dnia 23. czerwca 1873 (Dz. u. kr. nr. 255).

Czyniąc zadość temu poleceniu, odniósł się Wydział krajowy do Rady szkolnej krajowej z prośbą o objawienie zdania, czyli zmianę powyższej ustawy w kierunku wskazanym we wniosku posła Bobczyńskiego uważa za pożądaną.

W odpowiedzi na powyższe zapytanie c. k. Prezydyum Namiestnictwa, po wysłuchaniu zdania Rady szkolnej krajowej i na podstawie upoważnienia J. E. p. Ministra wyznań i oświecenia oznajmiło Wydziałowi krajowemu co następuje:

Według §. 9 ustępu 7. ustawy kraj. z dnia 25. czerwca 1873 (dz. u. kr. 255) winna Rada szkolna miejscowa układać roczny preliminarz potrzeb szkolnych, o ile do tego innych władz ustanowionych nie ma, przedstawiać preliminarz Reprezentacyi gminnej i składać rachunek z otrzymanych pieniędzy.

W jaki sposób czynność powyższą Rada szkolna miejscowa ma wykonywać, wyjaśniają bliżej §§. 18, 19 i 20 instrukcyi dla miejscowych Rad szkolnych a w §. 20 tejże instrukcyi

oznaczony jest termin przedkładania preliminarzy w mowie będących Radom szkolnym okręgowym „najdalej do końca maja każdego roku“.

Wniosek posła Bobczyńskiego o zmianę powołanego ustępu 7. §. 9. przez poruczenie czynności ułożenia preliminarza funduszu szkolnego miejscowego Radom szkolnym okręgowym zmierza do usunięcia niedogodności i braków, jakie wynikają, jeżeli Rady szkolne miejscowe obowiązek ułożenia rocznego preliminarza zaniedbują.

O ile jednakże projektowana zmiana ustawy ten tylko motyw ma na względzie, to musi się ona okazać zbyteczną wobec postanowień art. 20 i 21. ustawy z dnia 2. maja 1873 dz. u. kr. Nr. 250. Według ustępu 1, art. 20 powołanej ustawy Rada szkolna miejscowa „zarządza miejscowym funduszem szkolnym“, pobiera wszystkie dochody, czuwa nad ich regularnem wpływaniem, wypłaca należytości, jeżeli do tego jest upoważniona i układa jego roczny preliminarz.

Według art. 21. tejże ustawy „czynności wymienione w artykule poprzednim ustęp pierwszy, lub niektóre z nich może Rada szkolna okręgowa na jakiś czas odjąć Radzie szkolnej miejscowej i bądź powierzyć je innej Radzie szkolnej miejscowej, bądź załatwić z własnego ramienia.

W zestawieniu z postanowieniami §. 18., 19., 20. i 21. instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych powyższe postanowienie art. 21 ustawy z 2. maja 1873 dz. u. kr. Nr. 250 zabezpiecza dostatecznie środki zapobiegawcze na wypadek, jeżeliby Rada szkolna miejscowa preliminarza funduszu szkolnego miejscowego w terminie przepisanym ułożyć nie mogła lub zaniedbała.

Dlatego nie zaszkodzi potrzeba zmiany §. 9 ustępu 7 ustawy z dnia 25. czerwca 1873 dz. u. kr. Nr. 255, a c. k. Rada szkolna krajowa ograniczyła się jedynie do tego, iż przypominała c. k. Radom szkolnym okręgowym, ażeby skuteczniej czuwały nad czynnościami Rad szkolnych miejscowych, ewentualnie stosowały postanowienie art. 21 ustawy z 2. maja 1873 dz. u. k. Nr. 250.

W myśl ustępu 8, §. 9. ustawy z 25. czerwca 1873 dz. u. kr. Nr. 255 Rada szkolna miejscowa winna rozkładać wydatki szkolne według obowiązujących przepisów na strony konkurujące do utrzymania szkoły i nauczyciela. W jaki sposób Rada szkolna miejscowa ma wykonywać powyższą czynność, wyjaśniają §§. 15, 16 i 21 instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych.

W ogóle dotychczasowy sposób postępowania jest ten, że miejscowe Rady szkolne udzielają odpisów zatwierdzonego preliminarza funduszu szkolnego miejscowego stronom do utrzymywania szkoły obowiązanym, a w szczególności Zwierzchności gminnej i przełożonym obszarów dworskich i wzywają je do ściągnięcia datków, rozłożonych na gminę i na obszar dworski, od poszczególnych kontrybuentów podatkowych do rąk przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej w przeciągu pewnego terminu.

W razie bezskutecznego upływu terminu, udaje się przewodniczący Rady szkolnej miejscowej do c. k. Rady szkolnej okręgowej, która w porozumieniu z c. k. Starostwem stosuje doraźne środki przymusowe.

Według wniosku posła Bobczyńskiego, rozkładem i ściąganiem prestacyj na potrzeby szkoły zajmowałyby się c. k. Urzędy podatkowe. Fundusze, które urzędy te zbiorą, miałby odbierać od nich przewodniczący Rady szkolnej miejscowej.

Ze względu, że w tej sprawie interesowane są głównie c. k. Urzędy podatkowe, przeto zasięgnięto również opinii c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu we Lwowie, czy przekazanie wspomnianych czynności w myśl wniosku posła Bobczyńskiego Urzędom podatkowym, nie napotka jakich przeszkód zasadniczych, przytem położono nacisk główny na to, żeby ściągniętych funduszów nie używano w pierwszym rzędzie na zaspokojenie zaległości podatkowych, lecz ażeby wypłacano je przewodniczącym Rad szkolnych miejscowych bezwarunkowo, gdyż tylko w tym razie możnaby się spodziewać pomyślnego skutku z projektowanej zmiany ustawy.

Według odezwy z dnia 14. sierpnia 1891. l. 44.423 nie przemawia c. k. krajowa Dyrekcya skarbu za projektowaną zmianą ustawy, gdyż po pierwsze spowodowałaby ta zmiana znaczne

powiększenie czynności urzędów podatkowych, obarczonych i tak najróżnorodniejszemi czynnościami, a temsamem wywołałaby potrzebę pomnożenia personalu urzędniczego, połączoną ze znacznymi wydatkami dla Rządu, a po drugie, że bezwarunkowa wypłata ściągniętych funduszów na potrzeby szkolne nie byłaby możliwą, gdyż przy poborze podatków musi być przestrzeganą zasada główna, że każdą wypłatę przez stronę uskutecznioną, należy rozdzielić stosunkowo na podatek państwowy i na wszelkie inne dodatki.

Polegając na powyższej opinii, jakoteż na zdaniu wyrażonem przez Rady szkolne okręgowe, należy też wyrazić wątpliwość, czy zamierzony przez w mowie będącą zmianę ustawy cel wnioskodawcy „aby potrzeby szkoły w właściwej porze zaspokajać", zostałby tą zmianą osiągnięty.

Pominąwszy trudność, jaka zachodzi w przyprowadzeniu do skutku pomnożenia personalu urzędów podatkowych, o którem wspomina c. k. krajowa Dyrekcya skarbu, należy uwzględnić że urzędy podatkowe przy ściąganiu podatków i prestacyj muszą się trzymać norm egzekucyjnych, a procedura egzekucyjna jest tak rozwlekłą, iż staje się powodem licznych i długotrwałych zaległości.

Egzekucya wymaga sześciu lub i więcej miesięcy czasu, zanim wszystkie jej stopnie zostaną przeprowadzone, a przy nieuniknionych zaległościach podatkowych dodatki na cele szkolne również nieregularnieby wpływały.

A już najmniej skutku możnaby się spodziewać z projektowanej zmiany, jeżeliby urząd podatkowy wypłacał dodatki na potrzeby szkolne dopiero w miarę, jak strony zaspokoiły podatki rządowe, gdyż w tym wypadku szkoły mogłyby być pozbawione w porę najniezbędniejszych potrzeb.

Podzielić więc tylko można zdanie wyrażone w sprawozdaniu komisyi szkolnej sejmowej z dnia 17. listopada 1890. l. 1.149/90. oraz w opiniach Rad szkolnych okręgowych, że koniecznem następstwem zmiany §. 9. ustępu 8. powołanej ustawy w myśl wniosku posła Bobczyńskiego byłoby utworzenie funduszu, z któregoby udzielano zaliczek tym gminom, które nie są w stanie płacić podatków w terminie przepisanym.

Jakkolwiek też z dotychczasowege sposobu rozkładania i ściągania datków na potrzeby szkolne wynika wiele niedogodności dla szkół, to jednak można twierdzić, że sposób ten przy większej dbałości Rad szkolnych miejscowych, a mianowicie użyciu w pojedynczych wypadkach doraźnych środków przymusowych przez c. k. Starostwa na żądanie Rad szkolnych okręgowych daleko lepiej może odpowiadać celowi, do którego zmierza wnioskodawca.

Co do nadużyć, jakie się wydarzają przy repartycyi datków szkolnych przez Zwierzchności gminne, zauważa się, że rzeczą Wydziałów powiatowych jest przestrzegać, by repartycye datków na poszczególnych kontrybuentów podatkowych były uskutecznione prawidłowo.

Wobec powyższych motywów, nie jest przeto wskazaną zmiana 7. i 8. ustępu §. 9. powołanej ustawy krajowej.

Wobec powyższego stanu rzeczy Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad wnioskiem posła Bobczyńskiego o zmianę §. 9. ustępu 7. i 8. ustawy kraj. z dnia 25. czerwca 1873. dz. u. kr. nr. 255, przechodzi Sejm do porządku dziennego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 16. Lutego 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni Pillera i Spółki.

L. W. kr. 4.997/62.

Aleg. 85.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie uregulowania stacyi mytniczej na drodze krajowej w Podwołoczyskach.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi drogowej w sprawie 4 petycyj gmin Staromiejszczyzna, Medyń, Worobijówka, Skoryki, Pieńkowce, Prosowce, Terpiłówka, Klimkowce, Palczyńce, Toki, Koszlaki, Hołotki, Hnilcze i Hniliczki o uregulowanie stacyi mytniczej w Podwołoczyskach powiatu skałackiego, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 13. listopada 1890 następującą uchwałę:

„Petycye gmin Staromiejszczyzny, Medynia, Worobijówki, Skoryk, Pieńkowiec, Prosowiec, Terpiłówki, Klimkowiec, Palczyniec, Tok, Koszlak, Hnilcza i Hniliczek o uregulowanie stacyi mytniczej w Podwołoczyskach, przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu z tem do załatwienia, że dochodzenia w tej sprawie rozciągnąć winien nie tylko na okoliczne gminy powiatu skałackiego ale i zbaraskiego, również w tej sprawie żywotnie interesowane; że po przeprowadzeniu tych dochodzeń winien sprawę uregulowania stacyi mytniczej z uwzględnieniem interesu gmin okolicznych, o ile fundusz krajowy na to pozwoli, finalnie załatwić a w każdym razie postarać się o to, ażeby po ekspiracyi dotychczasowego kontraktu o dzierżawę myta w Podwołoczyskach, ulgi w jego opłacie dla mieszkańców petycyonujących gmin w granicach możliwości w przyszłym kontrakcie odpowiednie znalazły uwzględnienie“.

W wykonaniu powyższej uchwały Wydział krajowy zarządził w tej sprawie dochodzenia na miejscu przy udziale delegatów Wydziałów powiatowych w Skałacie i Zbarażu, tudzież inżyniera drogi krajowej.

Z wyniku przeprowadzonego dochodzenia powziął Wydział krajowy przekonanie, że uregulowanie stacyi mytniczej w Podwołoczyskach po myśli polecenia Wysokiego Sejmu z uwzględnieniem interesowanych gmin powiatu skałackiego i zbaraskiego da się osiągnąć przez przeniesienie zapory mytniczej z miejsca, gdzie się obecnie znajduje, na groblę tuż nad granicą rosyjską, do 44 kilometru 3 hektometru i równoczesne zaprowadzenie zapory ochronnej w 40 kilometrze 9 hektometrze na końcu osady Zadniszówki, z zastrzeżeniem, że przejeżdżający przez obie zapory (w 40 i 44 klm.) opłacać będą myto tylko przy jednej z nich. Uregulowaniem w ten sposób stacyi w Podwołoczyskach stanie się zadość petycyonującym gminom, uzyskają one bowiem żądane przez nich uwolnienie od opłaty myta w Podwołoczyskach.

Na tej podstawie i po myśli §. 10. ustawy z 25. grudnia 1871 (dz. ust. kr. Nr. 18 z r. 1872.) udał się Wydział krajowy z prośbą do c. k. Namiestnictwa o przyzwolenie na zamierzone uregulowanie myta. Na odnośną odezwę naszą nie otrzymaliśmy jeszcze odpowiedzi stanowczej. Niezależnie od tego, zabezpieczając dzierżawę myta w Podwołoczyskach na nowy okres 3-letni, począwszy od 1. stycznia 1892, zawarł Wydział krajowy po przeprowadzonej licytacyi umowę z poprzednimi dzierżawcami, mocą której zobowiązali się płacić z tej dzierżawy do czasu uregulowania myta czynsz roczny w kwocie 2 000 zł. i oraz w tym czasie zapewnić parafianom z pięciu miejscowości: Zadniszówka, Mysłowa, Staromiejszczyzna, Darafiówka i Podwołoczyska przyznane im ulgi przy opłacie myta, zaś z chwilą wyżej wzmiankowanego uregulowania myta płacić czynsz roczny w kwocie 1.900 zł.

W przekonaniu, że powyższe zarządzenie Wydziału krajowego względem uregulowania stacyi mytniczej na drodze krajowej w Podwołoczyskach odpowiada intencyom zawartym w powołanej uchwale Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy powyższe sprawozdanie Wydziału krajowego przyjąć do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 26. lutego 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 52.500/1891.

Aleg. 86.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie uzyskania tańszego najmu koszar dla c. k. żandarmeryi.

Wysoki Sejmie!

W przedmiocie uzyskania tańszego najmu koszar dla c. k. żandarmeryi przedłożyliśmy już Wysokiemu Sejmowi na poprzedniej sesyi nasze sprawozdanie z dnia 2. września 1890 L. W. 37.556.

Gdy sprawozdanie to przez Wysoki Sejm załatwionem nie zostało, przedkładamy je obecnie po raz drugi, uzupełniwszy i zmieniwszy w niem niektóre daty, odnoszące się do ilości i obsadzenia posterunków c. k. żandarmeryi, tudzież kwot płaconych za umieszczenie tychże tytułem czynszu najmu, tak, ażeby daty te odpowiadały najzupełniej faktycznemu stanowi rzeczy z końcem roku 1891.

Sprawozdaniem z dnia 13. lipca 1889, L. 13.939, w przedmiocie uzyskania tańszego najmu koszar dla c. k. żandarmeryi domagaliśmy się od Wysokiego Sejmu, ażeby przeznaczył w budżecie na rok 1890 kwotę 15.000 zł., „częścią na udzielać się mające gminom zaliczki, które czynszem za kwaterunek żandarmeryi umarzane być winny, częścią zaś na zakupno względnie na wybudowanie własnych domów, przeznaczonych na zakwaterowanie c. k. żandarmeryi na prowincyi.

Wysoki Sejm nie wdając się w merytoryczne załatwienie wniosku naszego, nie przesądzając o praktyczności środków przez nas zaproponowanych, przyszedł do przekonania, że przeznaczenie jakiejkolwiek kwoty na budowę koszar, jak długo korzyść tej budowy cyfrowo nie została udowodnioną, jest jeszcze przedwczesnem, a wychodząc z tego założenia, powziął na posiedzeniu dnia 4. listopada 1889 r. w myśl wniosku posła dr. Bilińskiego następującą uchwałę:

1. „Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby potrzebę budowy domów na zakwaterowanie posterunków żandarmeryi uzasadnił szczegółowo w kierunku finansowym, technicznym i administracyjnym i przedłożył mianowicie plany i kosztorysy na domy normalne dla posterunków większych i mniejszych“.

2. „Wzywa się c. k. Rząd do poczynienia we właściwej drodze odpowiednich kroków w celu podwyższenia noclegowego, opłacanego teraz przez skarb państwa na pomieszcze-

nie c. k. żandarmeryi w kwocie $2^1/_2$ ct. w. a za jednego żandarma i jeden dzień do kwoty $4^7/_{10}$, jaką skarb państwa z tego samego tytułu opłaca w myśl §. 31. ustęp. 1. ustawy z dnia 11. czerwca 1879 r., Nr. 93. Dz. u. p. dziennie za jednego żołnierza c. i k. armii".

O skutku powyższego wezwania zdaliśmy sprawę w zeszłorocznem ogólnem sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego (Dep. VI.), zaś co do polecenia pod 1.), to takowe nie zmienia istoty uchwały sejmowej z dnia 24. stycznia 1889 r. l. 1.108, tylko rozszerza zakres bliższego zbadania niniejszej sprawy, mianowicie w tym kierunku, czyby nie było korzystnem dla funduszu krajowego zmienić dotychczasowy sposób kwaterowania c. k. żandarmeryi w domach prywatnych na ten cel wynajętych, przez pobudowanie dla nich własnych koszar.

Faktem jest, że wydatki na najem koszar z każdym rokiem wzrastają znacznie.

W roku 1882 na ten cel wydaliśmy 44.379 zł., na rok zaś 1892 preliminowano 88.714 zł. (po potrąceniu zwrotu ze skarbu państwa).

Na wzrost ten w pewnej mierze wpłynęło powiększenie stanu żandarmeryi z 1.254 (a z żandarmami dla kontroli bydła 1.344) na 1816, (a z żandarmami dla kontroli bydła 2.038) żandarmów, przy równoczesnem pomnożeniu liczby posterunków z 324 na 437.

W przeciągu zatem 11 lat wydatki na najem koszar wzrosły w dwójnasób, podczas gdy liczba posterunków pomnożoną została tylko o 115, a więc o 35%.

Różnica ta powstała wskutek podnoszenia czynów najmu, które wzrastają stale i znacznie.

W ciągu ostatniego roku t. j. od. 1. stycznia 1891 do 31. grudnia 1891 r., zgodziliśmy się na odnowienie 116 kontraktów najmu, z tego tylko 61 kontraktów zawarto pod dotychczasowemi warunkami, t. j. za opłatą czynszu w kwocie 13.216 zł. w. a., w pozostałych zaś 55 wypadkach musieliśmy się zgodzić na opłatę podwyższonego czynszu najmu, tak, że zamiast jak dotychczas 11.265 zł. płacić będziemy musieli za odnośne mieszkania 14.025 zł., wzrost więc czynszów najmu wynosi 2.760 zł. w. a. czyli 25%.

Jeszcze jaskrawiej objawia się to wzrastanie czynszów przy poszczególnych posterunkach; I tak w Delatynie podniósł się czynsz roczny ze 120 zł. na 240 zł., w Złoczowie z 270 zł. na 400 zł., w Krynicy z 200 zł. na 300 zł., w Ławocznem ze 170 zł., na 250 zł., w Staremmieście z 200 zł. na 300 zł., w Gwoździcu ze 120 zł. na 250 zł., w Jabłonicy ze 120 zł. na 200 zł., w Brzostku ze 120 zł. na 200 zł. i t. d.

Przyczyną tego wzrostu są w pewnej mierze zmiany stosunków miejscowych, jak pożary, kreowanie nowych sądów powiatowych lub urzędów podatkowych, w przeważnej jednak części brak konkurencyi i pewność strony, że Wydział krajowy na wszelkie stawiane przez nią warunki w braku innego wyjścia zgodzić się będzie musiał.

Zaradzenie zatem ciągłemu wzrostowi czynszów tudzież ustalenie wydatków na cele kwaterunku żandarmeryi jest ważnem i godnem zastanowienia.

Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 4. listopada 1889, l. 936. poleca nam zbadać, czyby do tego celu nie prowadziło pobudowanie z funduszu krajowego koszar dla posterunków większych i mniejszych.

Wydział krajowy nie poszedł w tym kierunku, a to z następujących powodów:

Celem badania naszego jest podanie o ile możności najdokładniej kwoty, jakąby na postawienie potrzebnych budynków wydać było potrzeba.

Plany i kosztorysy w obecnym wypadku nie dostarczyłyby Wysokiemu Sejmowi pewnych dat.

Architekt prywatny bowiem, do którego w tym względzie udaliśmy się, (oddział techniczny Wydziału krajowego nie posiada w swym składzie budowniczego) oświadczył, że może nam dostarczyć żądanych planów i kosztorysów, obliczonych tylko według cen we Lwowie płaconych, bez uwzględnienia wartości gruntu pod każdy poszczególny budynek zajętego.

Gdy jednak ceny materyałów nietylko w poszczególnych okolicach kraju, ale nawet w tym samym powiecie są nader różne, gdy dalej cena gruntu w pojedynczych miejscowościach może być i faktycznie jest bardzo rozmaita, przeto kosztorysy w ten sposób sporządzane nie miałyby żadnego praktycznego znaczenia.

Prócz tego architekt zażądał za swoją pracę około 500 zł., której to kwoty nie mieliśmy do rozporządzenia, bo nam Wysoki Sejm na wygotowanie tych planów i kosztorysów żadnego funduszu nie przeznaczył.

Gdy więc badanie nasze w tym kierunku nie obiecywało z jednej strony dostarczyć dokładnych dat, z drugiej zaś narażało fundusz krajowy na dość znaczny wydatek, postanowił Wydział krajowy wstrzymać się z wygotowaniem szczegółowych planów i kosztorysów i szukać innej drogi, mniej kosztownej, a dającej większą pewność do zebrania potrzebnych danych.

Drogą tą było udanie się do wszystkich Wydziałów powiatowych, ażeby przez swoich delegatów, względnie przez Zwierzchności gminne, postarały się o dostarczenie nam dat o kosztach wybudowania, względnie zakupienia odpowiednich domów wraz z gruntem w każdej poszczególnej miejscowości, w której komenda oddziałowa lub posterunek jest systemizowany.

Uchwałą z dnia 15. kwietnia 1890 l. 49.359/89 przesłaliśmy odpowiednie polecenia wszystkim Wydziałom powiatowym przy udzieleniu im najdokładniejszych informacyj co do ilości i obszaru ubikacyj, jakich dom dla każdego poszczególnego posterunku lub komendy oddziałowej wymaga.

Nim zaznajomimy Wysoki Sejm z rezultatem odpowiedzi Wydziałów powiatowych, podać przedewszyttkiem należy, ile domów potrzebaby było wybudować w całym kraju na zakwaterowanie żandarmeryi.

Według tabeli dyslokacyjnej z 1. stycznia 1892, cały stan żandarmeryi, składający się z 26 oficerów, 7 manipulantów i 2.037 żandarmów, rozmieszczony jest w 19 komendach oddziałowych i 437 posterunkach.

Gdy przy każdej komendzie oddziałowej systemizowany jest także posterunek, który w razie budowy koszar w jednym budynku z komendą byłby umieszczony, wyłączamy 19 posterunków z ogólnej liczby tychże.

Pozostałe 418 posterunków rozdzielają się w następujący sposób:

32	posterunków o sile	1	żandarma
9	„ „ „	2	żandarmów
62	„ „ „	3	„
122	„ „ „	4	„
90	„ „ „	5	„
53	„ „ „	6	„
25	„ „ „	7	„
18	„ „ „	8	„
5	„ „ „	9	„
2	„ „ „	9	„
Razem 418	posterunków o sile	1876	żandarmów.

Gdy komenda i posterunek we Lwowie umieszczone są w budynku krajowym, należałoby wybudować jeszcze 18 domów większych dla komend i posterunków, tudzież 418 domów dla posterunków na prowincyi.

Według przepisów kwaterunkowych komendom oddziałowym i posterunkom w Krakowie i Przemyślu należy się pomieszkanie o 19 pokojach, 2 przedpokojach, 5 kuchniach, strychach i drewutniach (przy tych komendach systemizowano po 1 majorze, 2 oficerach i 1 manipulancie); komendom i posterunkom w Rzeszowie, Tarnopolu, Stanisławowie i Sanoku pomieszkanie o 14 do 15 pokojach, 4 kuchniach, strychach, drewutniach i piwnicach systemizowano po 2 oficerach i 1 manipulancie); pozostałym wreszcie 12 komendom pomieszkania o 9 do 10 pokojach, 2 kuchniach, strychach i drewutniach, (systemizowano po 1 oficerze).

Domy dla posterunków:

A) dla posterunku o 1 żandarmie potrzebny jest 1 pokój;

B) dla posterunku o 2 lub 3 żandarmach 2 pokoje, z tych jeden jest kancelaryą i pomieszkaniem komendanta posterunku.

C) dla posterunku o 4, 5 lub 6 żandarmach potrzeba 3 pokoi;

D) dla posterunku o 7, 8, 9 lub 10 żandarmach — 4 pokoi.

Pokoje dla żandarmów winny być stosownie do ilości zamieszkujących je ludzi większe, bacząc na to, aby przestrzeń powietrza dla każdego żandarma wynosiła 15.3 metrów kubicznych.

Prócz tego dla każdego posterunku wymaga się kuchni, piwnicy lub komory, strychu, drewutni i wychodka.

Za umieszczenie 18 komend oddziałowych z 18 posterunkami płacimy

obecnie	23.365 zł.
za umieszczenie 418 posterunków	85.515 zł.
Razem .	108.880 zł.

rocznie i tyle tylko a nie więcej mógłby fundusz krajowy wydawać celem amortyzacyi sumy na budowę wyłożonej, tudzież administracyi wybudowanych domów.

Badania wykazały, że kwota ta byłaby bezwarunkowo za małą.

Na wezwanie nasze odpowiedziały wszystkie Wydziały powiatowe z wyjątkiem Wydziału powiatowego w Dobromilu, a to częścią opierając się na własnej znajomości stosunków miejscowych, częścią zaś na podstawie relacyj Zwierzchności gminnych.

Gdy jednak nie wszystkie Zwierzchności gminne przesłały żądane daty, brak tychże zastąpiliśmy podaniem w wykazie cyfr prawdopodobnych, któreśmy otrzymali przez porównanie wysokości płaconych czynszów z wysokością kwot potrzebnych na wystawienie domów w innych miejscowościach, w których stosunki miejscowe są analogiczne. Cyfry te drukowane są w wykazie tłustemi czcionkami.

Celem dokładniejszego rozpatrzenia się w kosztach budowy domu dla każdej poszczególnej komendy lub posterunku, załączamy ·/. alfabetycznie według powiatów wykaz wszystkich miejscowości, w których komendy lub posterunki są systemizowane, wraz z podaniem ilości stacyonowanych tamże żandarmów, wysokości kwot na budowę potrzebnych, tudzież czynszów obecnie opłacanych. ·/.

Z wykazu tego widzimy, że wystawienie domów na zakwaterowanie całego stanu żandarmeryi pochłonęłoby przeszło 1,665.000 zł.

Kwota ta rozkłada się następująco:

1) Budowa domów dla 18 komend z posterunkami około . .	325.000 zł.
2) Budowa koszar dla 418 posterunków przeszło	1,340.000 zł.
razem .	1,665.000 zł.

Na amortyzacyę tej kwoty przy zaciągnięciu pożyczki na $4^1/_2\%$, spłacalnej w $30^1/_2$ latach uiszczaćby należało rocznie 101.230 zł.

Nie byłby to jednak jedyny wydatek spowodowany przedsięwzięciem w mowie będącej budowy.

Do wydatku tego bowiem dodać należy koszta administracyi, jako to: opłatę asekuracyi, kominiarza, czyszczenie kloak, malowania lub bielenia pokoi i t. d. (koszta te ponoszą obecnie właściciele domów.) Koszta te byłyby dość znaczne z uwagi na wysokie wymagania żandarmeryi, tudzież kosztowność administracyi publicznej.

Wstawiwszy na administracyę każdej komendy przeciętnie 200 zł., a posternnku 50 zł. rocznie, otrzymamy wydatek roczny na administracyę:

18 komend i posterunków	3.600 zł.
418 posterunków	20.900 zł.
Razem	24.500 zł.

Administracyę poruczyćby należało komendom oddziałowym, które z początku dokumentowałyby każdy wydatek odnośnymi kwitami, potem zaś po kilkuletniem doświadczeniu otrzymywałyby pewny ryczałt w wysokości przez nas za zgodą c. k. 5. Komendy żandarmeryi krajowej we Lwowie oznaczony.

Dodawszy raty amortyzacyjne do kosztów administracyi otrzymamy roczny wydatek na kwaterunkowe żandarmeryi:

Raty amortyzaccjne	101.230 zł.
administracya komend i posterunków . . .	24.509 zł.
Razem	125.730 zł.

Porównawszy ten wydatek z obecnie na najem koszar ponoszonym, okaże się przewyżka o 16.850 zł., okrągło 17.000 zł. rocznie, po kilku zaś latach, gdy wybudowane koszary zaczną potrzebować reparacyi, wydatki te wzrosną jeszcze dość znacznie.

Jakkolwiek przedsięwzięcie w mowie będącej budowy byłoby korzystnem dla kraju o tyle, że kraj po $30^1/_2$ latach stałby się właścicielem tych realności, których wartość jednak z powodu 30 letniego zużycia zmniejszyłaby się przynajmniej o połowę, to i tak Wydział krajowy z uwagi, że wzrost rocznych wydatków o 17.000 zł., jeżeliby powyższe daty były prawdziwe, dałby się dotkliwie uczuć krajowi, z uwagi dalej, że administracya domów kosztowna z samej natury rzeczy, połączonąby była z niedogodnościami i trudnościami, które rozszerzając agendy Wydziału krajowego, musiałyby pociągnąć za sobą znowu dość znaczne koszta, z uwagi wreszcie, że przedsiębiorstwo to, jak każde przedsiębiorstwo, narażałoby kraj na niejakie ryzyko (znoszenie, powiększanie lub zmniejszanie posterunków, pożary) uważa Wydział krajowy tak budowę koszar na zakwaterowanie całego stanu żandarmeryi, jakoteż poszczególnych posterunków, za niekorzystną na razie dla funduszu krajowego i jako takiej nie może doradzać Wysokiemu Sejmowi.

Zachęcanie powiatów i gmin do budowy koszar niedoprowadziło dotąd do spodziewanych rezultatów i tak na 53 odpowiadających Wydziałów powiatowych, 52 zawiadomiło nas, że Rady powiatowe i pewna część Rad gminnych, oświadczyły się przeciw proponowanej budowie. 14 Rad powiatowych (Bóbrka, Brzesko, Cieszanów, Dobromil, Drohobycz, Gorlice, Jasło, Kałusz, Krosno, Nadwórna, Skałat, Stanisławów, Trembowla i Żywiec) podają za przyczynę odmownej swej decyzyi brak funduszów, lub potrzebnych placów; 12 Rad powiatowych (Brzeżany, Chrzanów, Dąbrowa, Łańcut, Mielec, Mościska, Przemyślany, Rohatyn Rudki, Sanok, Tarnów i Zaleszczyki) uznają budowę za niekorzystną tak dla gmin, jakoteż dla powiatów; pozostałe wreszcie Rady powiatowe nie podają powodów, dla których budowy przedsiębrać nie mają zamiaru.

W przeciwstawieniu do tego jedna tylko Rada powiatowa (Stryj) i 14 Zwierzchności gminnych a mianowicie: w Lutowiskach (powiat Lisko), Bieczu (pow. Gorlice), Łopuszance pow. Staremiasto) Frysztaku (pow. Jasło), Lubaczowie (pow. Cieszanów), Busku (pow. Kamionka), Rożniatowie (pow. Dolina), Krościenku pow. (Nowy Targ), Tarnowie, Tłumaczu, Limanowej, Strzyżowie, (pow. Rzeszów), Radłowie (pow. Brzesko) i Czernelicy (powiat Horodenka) — oświadczyło się w zasadzie za budową koszar i zażądało od nas bliższej informacyi co do wysokości zaliczek, jakiebyśmy im udzielić mogli.

Prócz tego jeszcze 13 Rad gminnych, decydując się przedsiębrać budowę, podają zarazem warunki, na jakichby do niej przystąpiły.

I tak Rada gminna:

1) w Horodnicy (pow. Husiatyn) żąda zaliczki 1000 zł. i czynszu rocznego 200 zł. (obecnie płacimy także 200 zł.)

2) w Sułkowicach (powiat Myślenice) zaliczki 4050 zł. i czynszu 150 zł. rocznie (płacimy 150 zł.)

3) w Załościach (powiat Brody) zaliczki 6000 zł. (o wysokości żądanego czynszu nic nie mówi; płacimy 180 rocznie):

4) w Jabłonowie (pow. Kołomyja) zaliczki 1500 zł. — czynszu 120 (płacimy 120 zł.)

5) w Czarnym Dunajcu (pow. Nowy Targ) zaliczki 450 zł., czynszu 150 zł. rocznie (płacimy 150 zł.)

6) w Sędziszowie (pow. Ropczyce) zaliczki 2000 zł. — czynszu 100 zł. rocznie (płacimy 180 zł.)

7) w Winnikach (pow. Lwów) zaliczki 4000 zł. (płacimy 160 zł. rocznie).

8) w Krechowicach (pow. Dolina) zaliczki 2000 zł. (płacimy 200 zł. rocznie).

9) w Kałuszu zaliczki 6000 zł. (płacimy 220 zł.)

10) w Obertynie (pow. Horodenka) zaliczki 4000 (płacimy 240 zł.)

11) w Ciężkowicach (pow. Grybów), zaliczki 1500 zł., czynszu 150 zł. rocznie (płacimy 180 zł.)

12) w Ropczycach zaliczki 5000 zł. (płacimy 260 zł.)

13) wreszcie Rada gminna w Limanowej, żądając bliżej nieoznaczonej zaliczki, oświadcza, że kraj płacić będzie znacznie mniej, niż obecnie.

Nie wszystkie te propozycye byłyby do przyjęcia, za takie uważamy oferty gmin: Horodnica, Jabłonów, Czarny Dunajec, Sędziszów, Krechowice i ewentualnie Limanowa.

Dodać winniśmy, że posterunki c. k. żandarmeryi w tych miejscowościach mieszczą się w domach starych i w niedługim czasie przy zmianie pomieszkań czynsze tam znacznie się podniosą.

Obecnie posterunki żandarmeryi od dłuższego czasu mieszczą się już w budynkach gminnych: w Orzechowcach, Kociubińczykach, Starej soli, Haczowie, Kranzbergu, Radymnie Dawidowie, Horożanie, Wojniczu, Zatorze i Oświęcimie z zupełnem zadowoleniem żandarmeryi za czynsz stosunkowo nie wygórowany.

Z tych tedy powodów Wydział krajowy, mając na względzie ciągły wzrost czynszów i powody tego wzrostu, powraca do swoich wniosków zeszłorocznej sesyi sejmowej postawionych i wnosi na udzielenie powiatom i gminom znaczniejszych zaliczek na budowę lub kupno koszar dla żandarmeryi, które to zaliczki z czynszów zostałyby funduszowi krajowemu zwrócone.

Przy udzielaniu zaliczek gminom i powiatom a wyjątkowo tylko prywatnym osobom, w szczególności tam, gdzie obecnie wygórowane czynsze płacimy, trzymalibyśmy się ściśle następujących zasad:

1) czynsz płacony gminom lub powiatom musiałby być niższym od obecnego;

2) najdłuższy termin spłacenia zaliczek mógłby wynosić 10 lat;

3) kontrakt najmu musiałby być zawarty przynajmniej na 10 lat.

W ten sposób kraj, przychodząc w pomoc gminom i powiatom, zyskiwałby sam podwójnie, a to osiągając pewne zniżenie czynszu, tudzież zabezpieczając się na dłuższy szereg lat przeciw wszelkim podwyższeniom tegoż.

Wobec tego Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Przyjmując niniejsze sprawozdanie do wiadomości, przeznacza się w budżecie na rok 1892 na udzielać się mające gminom i powiatom zaliczki, które czynszem za kwaterunek c. k. żandarmeryi umarzane być winny, kwotę 25.000 zł. a. w.

Lwów, dnia 9 lutego 1892.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Dr. D. Sawczak w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania Wydziału krajowego do L. 52500/91.

Wykaz

posterunków c. k. Żandarmeryi w Galicyi.

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	Uwaga
	I. Biała (XVIII.).				
1	Biała	7	8 000	400	
2	Bystra mała	3	3.000	200	
3	Oświęcim	10	6 000	250	
4	Kęty	4	4.000	200	
5	Kozy	4	4.000	160	
	II. Bóbrka (I.).				
6	Bóbrka	8	4.500	400	
7	Wybranówka	4	3.300	200	
8	Chodorów	7	5.000	200	
9	Strzeliska	4	1.600	240	
10	Bortniki	3	1.550	150	
	III. Bochnia (VIII.).				
11	Bochnia	8	7.000	250	
12	Ujście solne	4	1.500	250	
13	Grobla	5	2.100	180	
14	Swiniarów	1	1.000	20	
15	Wiśnicz	6	2.900	240	
16	Łapanów	5	2.500	160	
17	Niepołomice	6	4.000	210	
18	Niegowice	4	2 300	120	
19	Szarów	4	1.900	150	
	IV. Bohorodczany (VI.)				
20	Bohorodczany	4	2.300	200	
21	Łysiec	1	950	60	
22	Sołotwina	5	2.000	250	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	U w a g a
	V. Borszczów (XIV.).				
23	Borszczów . .	9	4.000	400	
24	Skała . . .	6	4.000	225	
25	Jezierzany . .	6	5.500	300	
26	Karolówka . .	6	3 500	200	
27	Słobudka turylecka .	5	3.500	200	
28	Mielnica . . .	7	4.000	300	
29	Okopy . . .	5	4 000	200	
30	Germanówka . .	5	3.200	180	
31	Kudryńce . .	5	5.000	250	
	VI. Brody (XII.).				
32	Brody XII. kom. oddz.	11	10.000	1.000	Przy komendzie oddziałowej jeden oficer.
33	Leśniów . . .	6	2 650	150	
34	Strzemilcze . .	4	3.000	250	
35	Suchowola . .	5	2 300	200	
36	Sznyrów . . .	4	2 050	200	
37	Zabłotce . . .	5	2.000	250	
38	Łopatyn . . .	7	3 000	220	
39	Toporów . . .	6	3 000	200	
40	Załośce . . .	7	5.700	250	
41	Podkamień . .	6	4 500	300	
42	Pieniaki . . .	5	3.500	200	
43	Markopol . .	6	3.150	180	
	VII. Brzesko (VIII).				
44	Brzesko . . .	8	5.800	265	
45	Biadoliny . .	4	4.200	180	
46	Wojnicz . . .	5	4.700	180	
47	Zakliczyn . .	4	4.500	200	
48	Czchów . . .	1	1.500	80	
49	Radłów . . .	5	2.500	280	
50	Szczurowa . .	5	3.000	200	
51	Borzęcin . . .	4	3.000	200	
	VIII. Brzeżany (XIII.).				
52	Brzeżany XIII. komenda oddziału . .	5	11.500	800	Przy komendzie oddziałowej jeden oficer.
53	Narajów . . .	4	2.150	160	
54	Kozowa . . .	4	3.800	250	
55	Kozłów . . .	4	3.800	150	
	IX. Brzozów (VII.).				
56	Brzozów . . .	4	7.000	200	
57	Dydnia . . .	1	1.600	80	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	U w a g a
58	Jasienica	3	4.300	160	
59	Haczów	1	1 500	80	
60	Ulucz	1	1.900	90	
61	Dynów	4	5.200	200	
	X. Buczacz (XIII.).				
62	Buczacz	7	5.000	300	
63	Jazłowiec	4	3.500	200	
64	Potok złoty	4	5.000	240	
65	Monasterzyska	6	4.500	220	
66	Uście zielone	3	1.900	125	
67	Komarówka	3	2 000	160	
68	Koropiec	1	900	60	
	XI. Chrzanów (II.).				
69	Chrzanów	6	4.500	260	
70	Jaworzno	6	3.400	100	
71	Siercza	5	2.300	bezpłatnie	
72	Trzebinia	3	3.100	150	
73	Chełmek	4	3.000	200	
74	Szczakowa	3	3 500	280	
75	Krzeszowice	5	2.000	250	
76	Alwernia	5	5.000	146	
77	Nowa góra	5	3.100	200	
	XII. Cieszanów (XIX).				
78	Cieszanów	8	2 500	300	
79	Lubaczów	7	5.000	300	
80	Narol	5	2.500	160	
81	Oleszyce	5	3.000	200	
82	Dzików	5	1.500	150	
83	Huta różaniecka	5	2.000	155	
84	Horyniec	2	3.800	120	
	XIII. Czortków (XIV.).				
85	Czortków	9	5.000	325	
86	Dżuryn	1	1.400	70	
87	Biały potok	1	1.400	100	
88	Jagielnica	5	5.000	225	
	XIV. Dąbrowa (IX.).				
89	Dąbrowa	8	4 600	350	
90	Szczecin	7	3.500	200	
91	Siedliszowice	6	2.300	200	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	Uwaga
92	Żabno	5	4.800	180	
93	Nowopole	4	2.000	120	
94	Borusowa	4	3.380	200	
	XV. Dobromil (IV.).				
95	Dobromil	5	3 000	240	
96	Rybotycze	3	3.000	130	
97	Krościenko	5	2 500	165	
98	Nowe miasto	1	2.000	100	
99	Bircza	4	2.500	180	
	XVI. Dolina (VI).				
100	Dolina	5	3.100	220	
101	Wełdzierz	4	3.600	170	
102	Bolechów	5	3 600	170	
103	Lisowice	4	3.500	150	
104	Różniatów	4	2.200	160	
105	Perechińsko	4	3.500	180	
106	Krechowice	3	3 500	200	
	XVII. Drohobycz (XVI.).				
107	Drohobycz	6	8 000	340	
108	Borysław	5	2.800	320	
109	Wolanka	3	2 000	160	
110	Medenice	4	3.000	170	
111	Podbuż	4	3.700	250	
	XVIII. Gorlice (XVII.).				
112	Gorlice	5	4.600	240	
113	Gładyszów	3	3.200	200	
114	Rzepiennik	1	1 500	80	
115	Biecz	4	4.600	220	
	XIX. Gródek (I.).				
116	Gródek	8	6.600	335	
117	Lubień	1	700	70	
118	Rodatycze	3	3 100	200	
119	Kamieniobród	3	2 500	200	
120	Janów	4	3.250	225	
121	Wiszenka	1	490	100	
122	Mszana	2	2.120	100	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	U w a g a
	XX. Grybów (XVII.).				
123	Grybów	6	3 000	225	
124	Stróże	4	2.100	200	
125	Ciężkowice	5	2.000	180	
	XXI. Horodenka (XIV.).				
126	Horodenka	5	4.000	300	
127	Czernelica	4	2 500	200	
128	Obertyn	4	4.300	240	
	XXII. Husiatyn (V.).				
129	Husiatyn	8	4.000	280	
130	Chorostków	6	3.000	200	
131	Probużna	6	2.500	220	
132	Kociubińczyki	6	3 000	200	
133	Horodnica	6	3.000	200	
134	Kopyczyńce	6	4.000	200	
	XXIII. Jarosław (XIX.).				
135	XIX. Kom oddz. i post.	7	7.780	1.125	Przy komendzie oddziałowej jeden oficer.
136	Radymno	5	4.980	250	
137	Tuchla	1	900	bezpłatnie	
138	Sieniawa	7	5 720	280	
139	Adamówka	5	2 400	175	
140	Pruchnik	4	5.000	180	
	XXIV. Jasło (XVII.).				
141	Jasło	7	7.000	280	
142	Dębowiec	4	3.000	150	
143	Skołyszyn	4	2.000	160	
144	Frysztak	4	5.000	200	
145	Żmigród	4	5.000	200	
	XXV. Jaworów (XIX).				
146	Jaworów	5	4.500	250	
147	Krakowiec	4	3.250	180	
148	Wielkie Oczy	3	3.200	180	
149	Hruszowice	1	1.600	50	
150	Hruszów	1	1.900	100	
151	Starzyska	3		80	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	U w a g a
	XXVI Kałusz (VI.).				
152	Kałusz	6	3.500	220	
153	Krasna	3	4 200	175	
154	Wojniłów	4	3.000	280	
	XXVII. Kamionka (I.).				
155	Kamionka	8	4.000	185	
156	Dobrotwór	6	3 500	200	
157	Rusk	5	3.500	170	
158	Radziechów	7	3 500	250	
159	Chołojów	6	3 500	150	
160	Stojanów	6	3.500	200	
	XXVIII. Kolbuszowa (X).				
161	X. Komenda oddziału i posterunek	5	6 500	600	Przy komendzie oddziałowej jeden oficer.
162	Widełka	1	3.700	120	
163	Niwiska	2	3.750	100	
164	Majdan	6	5.500	200	
165	Sokołów	5	6 500	200	
166	Ranizów	4	2.500	160	
167	Wilcza Wola	2	3.650	75	
	XXIX. Kołomyja (XV.).				
168	XV. Komenda oddziału i posterunek	8	20.000	800	Przy komendzie oddziałowej jeden oficer.
169	Korszów	4	2.700	200	
170	Gwoździec	4	3 000	250	
171	Gody	3	950	200	
172	Peczeniżyn	3	2.500	300	
173	Słoboda rungurska	3	1.500	250	
174	Jabłonów	4	1.800	160	
	XXX. Kosów (XV.).				
175	Kosów	5	3.000	240	
176	Kuty	4	4.300	140	
177	Żabie	4	2.000	140	
178	Jabłonica	4	2.400	200	
179	Prokurowa	3	2.800	160	
	XXXI. Kraków (II.).				
180	II. Komenda oddziału	9	35.000	3.642	Przy kom. oddz. 1 major, 2 oficerów i 1 manipulant.
181	Mogiła	6	4.250	150	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	U w a g a
182	Zabierzów . .	6	4.000	200	
183	Gebułtów . .	5	3.750	200	
184	Kantorowice . .	5	4.250	200	
185	Wyciąże . . .	4	4.250	180	
186	Czekaj . . .	4	4.000	250	
187	Liszki . . .	6	4.500	290	
188	Czernichów . .	2	2.250	100	
189	Przeginia . .	3	3.000	200	
	XXXII. Krosno (III.).				
190	Krosno . . .	6	4.500	300	
191	Iwonicz . . .	4	3.000	300	
192	Dukla . . .	4	3.500	190	
	XXXIII. Limanowa (XVII.).				
193	Limanowa . .	6	2.800	170	
194	Mszana dolna . .	6	2.250	200	
195	Skrzydlna . .	4	2.250	160	
196	Dobra . . .	3	2.250	160	
	XXXIV. Lisko (VII.).				
197	Lisko . . .	5	3.215	290	
198	Baligród . . .	4	3.000	220	
199	Cisna . . .	3	3.000	150	
200	Ustrzyki . . .	5	3.000	180	
201	Lutowiska . .	4	3.800	200	
	XXXV. Lwów (I.).				
202	I. Komenda oddział. Gmach wybudowano.				
203	Nawarya . . .	3	1.500	190	
204	Szczerzec . .	5	5.000	190	
205	Brodki . . .	1	1.500	100	
206	Winniki . . .	4	4.500	160	
207	Jaryczów . . .	4	4.000	260	
208	Zniesienie . .	5	10.000	370	
209	Dublany . . .	1	3.000	180	
210	Dawidów . . .	4	6.500	150	
211	Biłka szlachecka .	4	3.800	200	
	XXXVI. Łańcut (III).				
212	Łańcut . . .	6	6.000	300	
213	Żołynia . . .	5	3.000	200	
214	Grodzisko . .	4	4.500	185	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	U w a g a
215	Leżajsk	6	7.000	300	
216	Brzyska Wola	5	2.000	280	
217	Przeworsk	8	9.700	300	
218	Kańczuga	4	2.500	200	
	XXXVII. Mielec (IX).				
219	Mielec	7	4.500	300	
220	Padew	4	4.000	180	
221	Gliny małe	4	5 000	200	
222	Radomyśl	6	6.500	250	
223	Hohenbach	3	5 000	150	
224	Przecław	6	3.000	160	
225	Otałęż	5	5.000	180	
	XXXVIII. Mościska (IV).				
226	Mościska	9	5.000	292	
227	Krukienice	4	3.600	170	
228	Sądowa Wisznia	7	5.000	280	
229	Lacka Wola	4	3.500	150	
230	Twierdza	3	1.800	150	
	XXXIX. Myślenice (XVIII.).				
231	Myślenice	5	4 600	250	
232	Sułkowice	3	4 600	150	
233	Jordanów	5	3.6 0	160	
234	Maków	5	3.600	180	
	XL. Nadwórna (XV).				
235	Nadwórna	4	3.500	300	
236	Pasieczna	3	1.800	250	
237	Delatyn	4	2 200	240	
238	Łańczyn	4	1.200	200	
239	Mikuliczyn	3	1.200	200	
	XLI. Nisko (X.).				
240	Nisko	5	2.500	180	
241	Maziarnia	2	1.650	150	
242	Rudnik	4	2.500	160	
243	Kamień	6	2.000	200	
244	Kopki	4	2 500	200	
245	Ulanów	6	2.500	200	
246	Jaroczyn	5	2.500	200	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	Uwaga
	XLII. Nowy Targ (XVII.).				
247	Nowy Targ . .	5	2 400	340	
248	Czorsztyn . .	3	1.200	200	
249	Zakopane . .	3	3.000	250	
250	Krościenko . .	4	2.300	200	
251	Czarny Dunajec .	3	3.000	165	
	XLIII. Pilzno (X.).				
252	Pilzno . . .	5	3 500	220	
253	Zassów . . .	5	3 150	150	
254	Machowa . . .	3	2.500	200	
255	Czarna . . .	4	1.780	200	
256	Brzostek . . .	3	2.050	200	
257	Jodłowa . . .	3	1.000	200	
	XLIV. Podhajce (XIII.).				
258	Podhajce . . .	5	4.000	250	
259	Wiśniowczyk . .	4	2.500	200	
260	Zawałów . . ,	4	2.300	200	
261	Sosnów . . .	4	2.500	200	
	XLV. Przemyśl (IV.).				
262	IV. Komenda oddziałowa . .	11	45.000 30.000	2.452	Przy komendzie oddziałowej 1 major, 2 oficerów i 1 manipulant.
263	Krzywcza . .	3	3.000	180	
264	Medyka . . .	5	3 500	200	
265	Żurawica . . .	5	3 000	200	
266	Krasiczyn . .	4	3.000	180	
267	Siedliska . .	3	3.000	200	
268	Machowice . .	3	3.000	200	
269	Niżankowice . .	4	1.700	225	
270	Hermanowice . .	3	3.000	250	
271	Dubiecko . . .	4	2.800	200	
	XLVI. Przemyślany (XIII.).				
272	Przemyślany . .	4	3.000	225	
273	Janczyn . . .	1	1.300	65	
274	Dunajów . . .	3	2.100	200	
275	Swirz . . .	3	3.000	240	
276	Gliniany . . .	6	3.000	250	
277	Kurowice. . .	3	2.000	200	
278	Zadwórze . .	3	1.500	216	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	U w a g a
	XLVII Rawa (XI.).				
279	XI. Komenda oddziałowa . . .	9	12.000	650	Przy komendzie oddziałowej 1 oficer.
280	Bełzec . . .	8	6 000	250	
281	Werchrata . .	5	3.000	150	
282	Uhnów . . .	8	7.500	250	
283	Niemirów . .	6	5.000	180	
284	Magierów . .	5	4 000	200	
	XLVIII. Rohatyn (XIII.).				
285	Rohatyn . . .	5	4.200	215	
286	Podkamień . .	1	1.000	70	
287	Bursztyn . . .	5	3.000	200	
288	Bołszowce . .	4	3.000	200	
289	Bukaczowce . .	5	4.000	250	
	XLIX. Ropczyce (X.).				
290	Ropczyce . .	6	4.200	260	
291	Ocieka . . .	1	1.000	70	
292	Wielopole . .	4	2.000	120	
293	Sędziszów . .	5	2.100	180	
294	Dębica . . .	7	5.000	250	
	L. Rudki (IV.).				
295	Rudki . . .	5	3.900	350	
296	Laszki . . .	1	700	bezpłatnie	
297	Komarno . . .	4	2.000	250	
298	Horożana . . .	1	700	80	
	LI. Rzeszów (III.).				
299	II. Komenda oddziałowa . . .	7	20.000	1.550	Przy komendzie oddziałowej 2 oficerów i 1 manipulant.
300	Trzciana . . .	4	1.500	220	
301	Krasne . . .	4	3.700	240	
302	Tyczyn . . .	4	4.600	270	
303	Błażowa . . .	4	2.500	180	
304	Jawornik . . .	1	600	100	
305	Strzyżów . . .	4	3.400	260	
306	Czudec . . .	1	1 000	110	
307	Niebylec . . .	4	2.300	250	
308	Głogów . . .	4	4.000	150	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	U w a g a
	LII. Sambor (XVI.).				
309	Sambor	7	6.800	350	
310	Brześciany	4	2.630	150	
311	Łąka	4	2.300	150	
312	Kranzberg	5	2.600	250	
	LIII. Sanok (VII.).				
313	VII. Komenda oddziałowa	6	20.000	1.500	Przy komendzie oddziałowej 2 oficerów i 1 manipulant.
314	Tyrawa Wołoska	3	3.000	150	
315	Zarszyn	4	2.600	200	
316	Bukowsko	3	4.800	250	
317	Szczawne	3	1 200	180	
318	Komańcza	4	4.500	200	
319	Rymanów	4	6.000	190	
320	Jaśliska	3	2.400	190	
	LIV. Nowy Sącz (XVII.).				
321	XVII. Komenda oddziałowa	9	20.000	1.050	Przy komendzie oddziałowej 1 oficer.
322	Gródek	4	3.000	150	
323	Stary Sącz	7	3.000	180	
324	Łącko	4	3.000	160	
325	Piwniczna	4	3.000	170	
326	Muszyna	5	3.000	200	
327	Krynica	3	3.500	300	
	LV. Skałat (V.).				
328	Skałat	9	5.750	450	
329	Grzymałów	5	3.750	240	
330	Podwołoczyska	9	6.500	421	
331	Touste	5	3.300	220	
332	Tarnoruda	4	3.300	300	
333	Kałaharówka	4	3.300	210	
334	Orzechowce	4	3.300	250	
	LVI. Śniatyn (XV.).				
335	Śniatyn	7	3.000	400	
336	Orelec	4	1 800	180	
337	Zabłotów	7	2.300	170	
338	Różnów	4	2.000	140	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	Uwaga
	LVII. Sokal (XI.).				
339	Sokal	7	6.000	300	
340	Tartaków	5	2 700	200	
341	Krystynopol	8	3.800	250	
342	Uhrynów	5	2.060	250	
343	Bełz	8	5 500	220	
344	Waręż	6	3.150	250	
	LVIII. Stanisławów (VI.).				
345	VI. Komenda oddziałowa	9	20.000	1.946	Przy komendzie 2 oficerów i 1 manipulant.
346	Halicz	7	7.000	250	
347	Jezupol	7	4.600	300	
348	Maryampol	3	2.500	250	
	LIX. Staremiasto (VII.).				
349	Staremiasto	5	4.000	300	
350	Łopuszanka	3	2 300	150	
351	Starasól	3	3 900	180	
352	Chyrów	5	4.500	300	
	LX. Stryj (XVI.).				
353	XVI. Komenda oddziałowa	8	20.000	950	Przy komendzie oddziałowej 1 oficer.
354	Lisiatycze	1	1 600	100	
355	Lubieńce	3	1.800	240	
356	Podhorce	3	2 000	100	
357	Skole	6	5.000	250	
358	Tucholka	4	2.300	250	
359	Tuchla	3	1.900	300	
360	Ławoczne	3	1.900	250	
	LXI. Tarnobrzeg (IX.).				
361	IX. Komenda oddziałowa	7	8.000	650	Przy komendzie oddziałowej 1 oficer.
362	Baranów	5	2.000	200	
363	Nadbrzezie	5	3.000	350	
364	Alfredówka	2	2.000	120	
365	Rozwadów	6	2.000	200	
366	Radomyśl	6	5.000	250	
367	Grybów	5	2.100	225	
368	Antoniów	5	3.600	250	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	Uwaga
	LXII. Tarnopol (V.).				
369	V. Komenda oddziałowa . . .	13	35.000	2.350	Przy komendzie oddziałowej 2 oficerów i jeden manipulant.
370	Ihrowice . . .	6	3 200	200	
371	Borki wielkie . .	7	2 100	220	
372	Chodaczków wielki .	1	900	95	
373	Hluboczek . .	4	3.200	200	
374	Mikulińce . .	5	4.000	250	
	LXIII. Tarnów (VIII.).				
375	Tarnów . . .	8	18.000	900	Przy komendzie oddziałowej 1 oficer.
376	Rzuchowa . .	1	1.900	200	
377	Śmigno . . .	6	4.000	180	
378	Tuchów . . .	5	8 000	220	
379	Ryglice . . .	1	1.800	80	
380	Gromniki . .	4	4.300	220	
	LXIV. Tłumacz (VI.).				
381	Tłumacz . . .	5	2.200	240	
382	Niżniów . . .	7	2.100	250	
383	Tyśmienica . .	5	2.800	180	
384	Ottynia . . .	4	2.000	150	
385	Ladzkie szlacheckie .	4	1.700	170	
	LXV. Trembowla (V).				
386	Trembowla . .	5	4.700	250	
387	Budzanów . .	4	4.200	180	
	LXVI. Turka (VII.)				
388	Turka . . .	5	3.000	300	
389	Łomna . . .	3	3 000	270	
390	Borynia . . .	4	3.000	300	
	LXVII. Wadowice (XVIII).				
391	XVIII. Komenda oddziałowa . .	5	4.800	900	Przy komendzie oddziałowej 1 oficer.
392	Zator . . .	6	4.600	350	
393	Kalwarya. . .	5	4.500	170	
394	Brześciana . .	2	2.300	180	
395	Andrychów . .	3	3.500	190	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	U w a g a
	LXVIII. Wieliczka (II).				
396	Wieliczka . .	6	3.500	300	
397	Świątniki . .	2	2.400	180	
398	Bierzanów . .	5	1.600	230	
399	Podgórze . . .	8	4 900	300	
400	Skawina . . .	6	2.000	180	
401	Mogilany . . .	3	4.000	200	
402	Dobczyce . .	5	3.300	200	
403	Gdów . . .	6	2.500	150	
	LXIX. Zaleszczyki (XIV).				
404	XIV. Komenda oddziałowa . . .	7	13.700	500	Przy komendzie oddziałowej 1 oficer
405	Sinków . . .	6	3 900	200	
406	Tłuste . . .	5	4.700	250	
407	Uścieszko . . .	4	4.500	120	
	LXX. Zbaraż (V).				
408	Zbaraż . . .	10	5.500	400	
409	Iwańczyny . .	4	3 800	150	
410	Nowe sioło . .	8	5 300	250	
411	Bogdanówka . .	6	3.800	200	
	LXXI. Złoczów (XII).				
412	Złoczów . . .	8	5 000	400	
413	Krasne . . .	4	2 900	200	
414	Gołogóry . . .	4	3·100	180	
415	Kniaże . . .	3	2.900	200	
416	Płuchów . . .	3	2.500	200	
417	Zborów . . .	8	3.400	300	
418	Pomorzany . .	4	2.300	200	
419	Jezierna . . .	8	3.500	290	
420	Olesko . . .	6	3 800	270	
421	Sokołówka . .	5	2 300	180	
	LXXII. Żółkiew (XI).				
422	Żółkiew . . .	5	4.500	250	
423	Dobrosin . . .	1	1 000	80	
424	Kulików . . .	4	3.600	240	
425	Żółtańce . . .	3	2.000	120	
426	Wielkie mosty . .	5	4.000	200	

Liczba porządkowa	Posterunek	Ilość żandarmów	Kwota potrzebna na budowę domów	Czynsz obecnie opłacany	U w a g a
	LXXIII Żydaczów (XVI).				
427	Żydaczów . .	5	4.000	250	
428	Nowe Sioło . .	1	2.000	140	
429	Mikołajów . .	7	5.600	300	
430	Rozdół . . .	3	2.000	100	
431	Żurawno . . .	4	1.700	150	
	LXXIV. Żywiec (XVIII).				
432	Żywiec . . .	7	9.000	220	
433	Milówka . . .	4	3.000	170	
434	Rajcza . . .	4	2.000	230	
435	Węgierska górka .	4	3.000	150	
436	Slemień . . .	4	4.200	200	
437	Sucha . . .	4	3.000	200	

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 58.891/91.

Aleg. 87.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi gminy Strusów i okolicznych gmin w sprawie utworzenia nowego c. k. Sądu powiatowego w Strusowie.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały z dnia 29. listopada 1890, którą przekazał nam Wysoki Sejm do załatwienia petycyę gminy Strusów i dwunastu sąsiednich gmin, o utworzenie w granicach c. k. Starostwa trembowelskiego trzeciego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Strusowie, mamy zaszczyt po zbadaniu tej sprawy przedłożyć następujące sprawozdanie.

W powiecie trembowelskim istnieją obecnie dwa Sądy powiatowe: w Trembowli z ludnością 47.959 w 34 gminach i w Budzanowie z ludnością 20.556 w gminach 9ciu, sama zatem cyfra ludności w okręgu Sądu powiatowego w Trembowli wskazuje, że okręg ten jest za obszerny i wymaga rozdzielenia go na dwa, a stosunki miejscowe i położenie topograficzne wskazują na siedzibę przyszłego sądu miasteczko Strusów.

O utworzenie nowego sądu w tej miejscowości petycyę podały i uchwałami swoich Rad gminnych jednogłośnie potrzebę tegoż potwierdziły następujące gminy:

1. Strusów z ludnością	3.011
2. Bernadówka	583
3. Brykula nowa	554
4. Brykula stara	872
5. Chmielówka	1.102
6. Darachów	2.945
7. Nałuże	638
8. Nowy Tyczyn	192
9. Pantalicha	143
10. Ruzdwiany	1.299
11. Tiutków	1.081
12. Warwarzyńce	1.935
13. Zazdrość	1.375
Ludność w obszarach dworskich należących do tych gmin wynosi	607
Razem .	16.337

Jest to odpowiednia cyfra, jaką mniej więcej posiada wiele okręgów sądów powiatowych w kraju naszym.

Zawezwana o udzielenie w tym względzie opinii swej Rada powiatowa w Trembowli na posiedzeniu z dnia 2. kwietnia 1891 uchwaliła odmówić swego poparcia petycyonującym gminom z powodów:

a) Że dogodniej jest dla nich mieć siedzibę sądu jak dotychczas w Trembowli, gdzie koncentrują się wszystkie inne władze powiatowe;

b) że kreowanie nowego sądu naraziłoby c. k. Rząd na wydatki i wreszcie

c) że ułatwienie wiejskiej ludności wymiaru sprawiedliwości wyradza w nim zbyteczną skłonność do procesowania się, co znowu pociąga za sobą zaniedbanie gospodarstwa i zubożenie. Uchwaliła jednak Rada powiatowa życzenie, aby c. k. Rząd pomnożył skład c. k. Sądu w Trembowli o jednego adjunkta, co podług niej wystarczy na przyspieszenie załatwiania spraw bieżących.

C. k. Sąd wyższy krajowy we Lwowie w odezwie swej L. W. 58.891/91 w zasadzie przyznaje potrzebę rozdziału Sądu powiatowego w Trembowli na dwa i miasteczko Strusów za odpowiednią miejscowość na siedzibę nowego sądu tembardziej, że gmina zobowiązała się wystawić potrzebne na pomieszczenie sądu budynki i oddać je c. k. Rządowi na lat sześć do użytku bezpłatnie — tylko czyni uwagę, że nowy sąd w Strusowie może nie dać dostatecznego dla zwykłego personalu zajęcia, albowiem z dotychczasowej praktyki w Trembowli, na nowy sąd nie przypadłoby więcej spraw rocznie nad sześć tysięcy. — Dodaje wreszcie, iż życzeniom Rady powiatowej w Trembowli stało się już zadość, bo c. k. Ministerstwo sprawiedliwości personal sądowy w Trembowli o jednego adjunkta powiększyło.

Pomimo tak objawionych opinij, Wydział krajowy kierując się ogólnemi życzeniami kraju tylokrotnie objawianemi w obradach Wysokiego Sejmu co do pomnożenia liczby sądów powiatowych w kraju naszym, jest zdania, iż zaprowadzenie sądu powiatowego w Strusowie byłoby dla tamtejszej okolicy pożądane.

Nieprzychylna opinia Rady powiatowej w Trembowli wobec jednogłośnych uchwał Rad gminnych miejscowości, wnoszących petycye, nie może być uwzględnioną, albowiem co do motywów wyżej przytoczonych nie wytrzymuje żadnej krytyki.

Zachodzi jednak pewna okoliczność, skłaniająca Wydział krajowy do przedłożenia Wysokiemu Sejmowi przychylnych wniosków co do Strusowa z pewnem zastrzeżeniem, iż dotąd jeszcze ośm uchwał Wysokiego Sejmu co do kreowania nowych c. k. sądów powiatowych oczekuje wykonania, dlatego jesteśmy zdania, iż utworzenie nowego sądu w Strusowie wskazane jest dopiero gdy sądy, o których mowa w naszem sprawozdaniu z dnia 4. grudnia 1891 L. W. 44.255 już będą zaprowadzone, wnosimy zatem:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 r. (N. 58 D. u. p.) oświadcza c. k. Rządowi opinię, iż dla dobra mieszkańców powiatu trembowelskiego pożytecznem będzie utworzenie trzeciego c. k. Sądu powiatowego w Strusowie, do którego weszłyby gminy i obszary dworskie: Strusów, Bernadówka, Brykula nowa, Brykula stara, Chmielówka, Darachów, Nałuże, Nowy Tyczyn, Pantalicha, Ruździwiany, Tiutków, Warwarzyńce i Zazdrość, lecz sąd ten otwartym ma być wtedy, gdy c. k. Sądy powiatowe wprzód zaprowadzone będą w Podwołoczyskach, Zakliczynie, Ottynii, Jaworzniu, Bołszowcach, Żabiem, Jezierzanach i Wielopolu.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 9. lutego 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. D. Sawczak *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki

L. W. kr. 10.583/92.

Aleg. 88.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie uregulowania drobnej sprzedaży soli warzonki.

Od pierwszych lat życia konstytucyjnego w naszym kraju liczne corocznie się powtarzające a ciężkie skargi ludności na „d r o g ą s ó l“ odzywały się w Izbie Sejmowej, czy to petycyami do Wysokiego Sejmu wnoszonemi, czy też wnioskami z inicyatywy poselskiej wychodzącymi.

Liczne w tej sprawie rezolucye i wezwania do Rządu pozostawały bez skutku; handel solą, tego najniezbędniejszego artykułu konsumcyi, bez którego najbiedniejszy nawet człowiek obejść się nie może, artykułu i tak już wysoką ceną monopoliczną obciążonego, był źródłem wyzysku, który cenę soli nad wszelką miarę podnosił i zanadto chwiejną uczynił.

Zdawało się chwilowo, że ten stan rzeczy stanowczo na lepsze się zmieni. W r. 1868 wniosło do Wysokiego Sejmu 36 Wydziałów Rad powiatowych prośby, aby im sól w większych ilościach z magazynów przy urzędach sprzedaży soli była wydawaną z pierwszeństwem przed innymi handlarzami i kupcami, aby w ten sposób Rady powiatowe pośredniczące przy rozsprzedaży soli mogły uchronić ludność ubogą od nadużyć handlarzy, którzy wyższe ceny dowolnie nakładali. Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 5. października 1868 co do owych 36 prośb, odniósł się Wydział krajowy do krajowej Dyrekcyi skarbu, która odezwą z d. 28. czerwca 1869 l. 17.139 oznajmiła, iż dekretem Ministerstwa skarbu z dnia 29. stycznia 1869 L. 66. została upoważnioną do zarządzenia w drodze urzędów sprzedaży soli, by większym miastom i Wydziałom powiatowym, chcącym dla ludności miast i wiosek pobierać sól potrzebną, wydawano sól przed wszystkimi innymi handlarzami.

O treści powyższej odezwy zawiadomił Wydział krajowy wszystkie Wydziały powiatowe dnia 9. sierpnia 1869. L. 9.092, by korzystać mogły z przyznanych ulg.

W ten sposób starano się zapobiedz częstym brakom soli w powiatach i uregulowaniu ceny w drobnej sprzedaży.

A jednak pomimo upływu lat 24 od czasu tej uchwały stosunki w drobnej sprzedaży soli w przeważnej części powiatów wcale się nie poprawiły a w niektórych nieznacznie i nie w tym stopniu, by konsumenci rzeczywiście doznali ulgi.

Z jednej strony bowiem zdarza się i dzisiaj w wielu powiatach dość często, osobliwie w porze jesiennej i wiosennej brak soli, czy to faktyczny, czy też przez nieuczciwych przekupniów dla wyzysku konsumentów sztucznie wywołany, z drugiej zaś strony ceny soli w drobnej sprzedaży wygórowane i przeważnie niejednostajne, zbyt często się zmieniające, dają największe pole do wyzysku.

Wedle zebranych w tej sprawie przed paru miesięcami dat urzędowych a to za pośrednictwem Wydziałów powiatowych, zastępstw Banku krajowego i za pośrednictwem Starostw, wynosi przeciętna cena za topkę; w jednym powiecie 10 ct.

w	8	powiatach	10½ „
„	18	„	11 „
„	10	„	11½ „
„	13	„	12 „
„	6	„	12½ „
„	1	„	13 „
„	1	„	13½ „
„	1	„	14 „

Zwrócić wszakże należy uwagę, że są to ceny przeciętne i że w 14 powiatach praktykują się w bardzo wielu miejscowościach ceny wyżej 14 ct. a dochodzące do 16 i 18 centów.

Daty powyższe zebrane na podstawie cen pobieranych za sól topkową w miastach, miasteczkach i większych wioskach nie dają jeszcze dokładnego obrazu przeciętnego stanu rzeczy. Rzeczywistość odbiega od tych dat w dwóch kierunkach; ceny są wyższe w pewnych okresach roku i w pewnych okolicach. Jak tylko skutkiem niepogody drogi się pogorszą, okoliczność ta bywa zaraz wyzyskiwaną na podniesienie cen i to o kilka centów na topce. Powtóre zaś we wioskach mniejszych i bardziej od miast i miasteczek odległych ceny są stale wyższe od podanych wyżej przeciętnych cen w powiatach. Znane są miejscowości, gdzie przez cały rok ceny soli przenoszą kwotę 16 centów a nawet dochodzą 24 ct. Wiadomą jest zresztą spekulacya na miałkiej soli. Handlarze obcierają jednę topkę o drugą, zmniejszają przez to topki, naturalnie nie obniżając ich ceny, a uzyskaną w ten sposób miałką sól bardzo często z przymieszką innych tanich składników (n. p. wapna) sprzedają konsumentom po zupełnie dowolnych cenach. Jest więc rzeczą faktycznie stwierdzoną, że mimo upływu 24 lat od czasu przyznania Wydziałom powiatowym prawa pierwszeństwa przy poborze soli stosunki w drobnej sprzedaży nie poprawiły się wcale.

Nie można jednak Wydziałom powiatowym, a przynajmniej nie wszystkim, przypisywać winy, iż nie powiodła się regulacya cen soli, zamierzona przez oddanie tej sprawy w ręce Wydziałów.

Gdzieindziej należy winy szukać a w szczególności:

a) nie wszystkie Wydziały powiatowe i większe miasta uzyskały prawo pierwszeństwa przy zakupnie soli;

b) te, które je uzyskały, nie mogły sprowadzać soli za własne fundusze, gdyż żaden z Wydziałów powiatowych osobnego funduszu na to nie miał, ustanowiono więc zastępców do sprzedaży soli (wekturantów) na dłuższy czas, albo też do każdorazowego poboru soli wydawano pojedynczym osobom certyfikaty do wykazania się przed urzędami sprzedaży soli, że dla pewnego miasta lub powiatu mają sól pobrać.

Wekturanci ci czyli zastępcy do sprowadzania i sprzedaży soli działali po większej części zupełnie dowolnie, bardzo często sól zakupioną dla dewnego powiatu wcale nie albo w daleko mniejszej ilości do tego samego powiatu sprowadzali, a resztę albo w miejscu samej

saliny albo też w drodze odstępowali za dobrem wynagrodzeniem innym prywatnym handlarzom, lub też przywiozłszy sól do powiatu sami jej nie sprzedawali, tylko oddawali ją w tej samej lub okolicznej miejscowości handlarzom, którzy nie będąc związani cenami stałemi przez Wydział powiatowy ustanowionemi, sprzedawali sól po dowolnych zwykle przez siebie poprzód ułożonych cenach.

Że w rzeczywistości tak się działo, udowadnia ta okoliczność, iż krajowa Dyrekcya skarbu celem położenia tamy nadużyciom przez wekturantów popełnianym wprowadziła system awizowania w ten sposób, iż każdy urząd sprzedaży soli po wydaniu soli wekturantom był obowiązanym donieść oddziałowi straży skarbowej, w obrębie której był skład soli powiatowej, którego dnia i jaką ilość soli wekturant pobrał, ten zaś bezzwłocznie po nadejściu odnośnej partyi soli do miejsca przeznaczenia miał od siebie zrobić doniesienie do oddziału straży, który sprawdzał czy i w jakiej ilości sól przywieziona została a po sprawdzeniu i potwierdzeniu awiza odsyłał je oddział straży do urzędu sprzedaży soli.

Wprowadzenie awizowania nie uchyliło jednak nadużyć, jedynie przyczyniło się do tego, że wekturant bez narażenia się na złe skutki, nie mógł dla powiatu pobranej soli sprzedać w salinie lub w drodze z saliny do miejsca przeznaczenia, lecz musiał tutaj przywieźć. Z chwilą jednak, w której straż skarbowa potwierdziła awizo, ustawała dalsza kontrola a wekturant odzyskiwał zupełną swobodę działania, odstępował jak dawniej sól sprowadzoną prywatnym handlarzom, którym konsumenci musieli płacić dowolne ceny.

c) Ustanowione powiatowe składy były źródłem zakupna dla małych handlarzy a z konsumentów korzystać z nich mogli tylko ci, którzy mieszkali w miejscu składu powiatowego, mieszkańcy wiosek zaś żadnej ulgi nie doznawali.

Złe jak się okazuje leżało:

1. W braku jednolitej, cały kraj obejmującej organizacyi i to zarówno co do sprowadzania jak i sprzedaży soli;

2. w braku należytej kontroli nad zastępcami Wydziałów przy sprzedaży;

3 w braku odpowiedniej i to bezzwłocznej egzekutywy co do nieuczciwych wekturantów;

4. w braku składów sprzedaży, rozsianych po całym kraju nawet w najmniejszych wioskach, gdzieby konsument otrzymywał sól po cenie, na którąby się składały tylko cena eraryalna, koszt transportu i zwykły zysk kupiecki.

Organizacya zatem drobnej sprzedaży soli, któraby usunęła powyższe braki, jest konieczną. Wprawdzie nowopowstałe galicyjskie akcyjne towarzystwo handlowe wniosło ofertę do Ministerstwa skarbu o objęcie sprzedaży warzonki. Wydział krajowy nie występował przeciw tej ofercie raz dla tego, gdyż towarzystwo handlowe, jakkolwiek jest towarzystwem akcyjnem, postawiło sobie za cel sanacyę stosunków handlowych i popieranie przemysłu krajowego, zasługuje więc na poparcie a powtóre dlatego, że Wydział krajowy jako reprezentant funduszu przemysłowego, sam ma udział w tem towarzystwie.

Gdy jednak obecnie pertraktacye towarzystwa handlowego z Ministerstwem skarbu uległy pewnym trudnościom, uważał Wydział krajowy za konieczne, by organizacyę handlu solą objął kraj, a to nie w celu przysporzenia funduszowi krajowemu finansowych korzyści, ale wyłącznie dla ochronienia konsumentów soli, a więc całej ludności od oczywistych strat i od wyzysku na najniezbędniejszym artykule spożywczym. Strata dla funduszu krajowego jest tu niemożliwa. Na trudności zaś natrafić to nie powinno, ponieważ ujęcie tej sprawy w ręce Wydziału krajowego byłoby tylko rozwinięciem myśli, jaka już w roku 1869 weszła w wykonanie, gdy sprawę tę oddano autonomicznym Reprezentacyom powiatowym. Rzecz naturalna, że Wydział krajowy przyznałby

Wydziałom powiatowym pewien wpływ na tę sprawę, która koniecznie o miejscowe czynniki oprzeć się musi.

Za ujęciem tej sprawy w ręce Reprezentacyi kraju przemawiają jeszcze następujące okoliczności:

1. Że sprzedaż soli warzonki, którą konsumuje w 59 powiatach 5,200.000 ludności, jest nieuregulowaną; cena soli niejednostajna i zazwyczaj bardzo wysoka;

2. że na braku należytej organizacyi cierpi najwięcej biedniejsza ludność mniejszych miasteczek i wiosek; po przeprowadzeniu zaś organizacyi odpowiedniej urządzonoby składy soli we wszystkich miastach, miasteczkach i wioskach a na cenę drobnej sprzedaży składałyby się tylko cena eraryalna, koszta transportu i możliwie najniższa prowizya, odpowiadająca uczciwemu dochodowi z kapitału obrotowego, cena zaś ta byłaby prawie wszędzie niższa od obecnie pobieranej i tylko w małej liczbie powiatów równa dzisiejszej, nigdzie zaś nie byłaby wyższą;

3. że sprzedaż soli jest uregulowaną w krajach korony św. Szczepana i w wszystkich innych prowincyach w Radzie państwa reprezentowanych;

4. że przez regulacyę nie ucierpią wcale koła handlowe, lecz owszem uczciwi handlarze znajdą zarobek a tylko ukróci się wyzyskiwanie nieuczciwych przekupniów;

5. że nadużycia popełniane przez wekturantów i nieuczciwych przekupniów znane są władzom skarbowym i przy dalszem trwaniu obecnego stanu rzeczy nie dadzą się uchylić w inny sposób, jak tylko przez należycie przeprowadzoną organizacyę drobnej sprzedaży;

6. że przez taką organizacyę skarb państwa zyskałby bardzo znaczną kwotę, — skutkiem zwiększonej konsumcyi soli w pasie pogranicznym, gdzie dziś co najmniej jednę trzecią część zapotrzebowania soli pokrywa ludność solą z Rosyi przemycaną;

7. że w końcu regulacya w duchu zamierzonym przez Wydział krajowy wobec reskryptu Ministerstwa skarbu z dnia 29. stycznia 1869 l. 66 wystosowanego do krajowej Dyrekcyi skarbu, którym przyznano już Wydziałom powiatowym pewne ulgi, nie może ze strony Ministerstwa napotkać na żadne trudności, gdyż będzie tylko niejako dalszem rozszerzeniem tego reskryptu.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził z Ministerstwem skarbu rokowania co do objęcia przez kraj w 59 powiatach sprzedaży soli warzonki, na podstawie maksymalnej ceny, której w żadnej miejscowości przekroczyćby nie można, a na którą składałaby się tylko cena eraryalna, koszta transportu i możliwie najniższa prowizya dla sprzedawców. Z wyniku tych rokowań Wydział krajowy zda sprawę i poczyni odpowiednie wnioski na najbliższej sesyi sejmowej.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 1. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. W kr. 5.068/92.

Aleg. 89.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie budowy pawilonu chirurgicznego przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 19. listopada 1890 r. przeznaczył Wysoki Sejm na budowę pawilonu chirurgicznego przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie kwotę 125.000 zł., płatną w dwu rocznych ratach, mianowicie 65.000 złr. w r. 1891, a 60.000 zł. w r. 1892.

Budowa miała się rozpocząć z wiosną r. 1891; tymczasem rok upłynął, a nie można było jeszcze przystąpić do budowy dla powodów, które są podane w następującem przedstawieniu przebiegu sprawy.

W sprawozdaniu do Wysokiego Sejmu o budowie pawilonu chirurgicznego (LW. 34.541/91) oświadczyliśmy, że zgodnie z wnioskiem p. dyrektora szpitala św. Łazarza Wydział krajowy uważa za najodpowiedniejsze miejsce pod budowę część gruntu „na Blichu“, odstąpioną przez Wysoki Sejm c. k. Rządowi w r. 1880 pod budowę c. k. klinik uniwersyteckich.

Dodaliśmy zarazem, że Wydział krajowy poczynił kroki do c. k. Rządu celem odzyskania napowrót choć części tego gruntu, darowanego przed 12 laty, a dotychczas nieużytego. Na wypadek zaś, gdyby c. k. Rząd gruntu tego zwrócić nie chciał, zaproponowaliśmy W. Sejmowi pod budowę pawilonu chirurgicznego część ogrodu, na południe od starego gmachu położoną, jeszcze podówczas nie zbadaną dokładnie; już wtenczas jednak oświadczyliśmy, że grunt ten, nisko położony, jest zawilgocony i musiałby przedtem być osuszony.

Ponieważ już w czasie trwania sesyi sejmowej c. k. Namiestnictwo oświadczyło (LW. 42.041/90), że nie można spodziewać się zwrotu gruntu „na Blichu“, przeto komisya budżetowa zgodziła się na miejsce w ogrodzie na południe od starego gmachu szpitalnego. Co zaś do przeprowadzenia samej budowy i poczynienia ewentualnych drobnych zmian w planach, wyraziła komisya budżetowa życzenie, ażeby do tego celu był ustanowiony komitet, w którego skład, oprócz kierownika zakładu należałoby zaprosić reprezentantów fakultetu lekarskiego, Towarzystwa lekarzy krakowskich, administracyi szpitala i architektę.

Idąc za temi wskazówkami, ustanowił Wydział krajowy komitet, do którego weszli pp. profesorowie chirurgii, doktorowie Rydygier i Obaliński, delegat Towarzystwa krakowskich lekarzy prof. dr. Mars, architekci Józef Sare c. k. nadinżynier i Karol Zaremba, projektujący i artystyczny kierownik budowy, dalej przewodniczący komitetu administracyjnego dr. Ferdynand Weigel, dyrektor szpitala dr. Jan Harajewicz, szef sanitarnego departamentu Wydziału krajowego dr. Franciszek Hoszard i radca Wydziału krajowego inspektor szpitali dr. Jan Stella-Sawicki. Komitet budowy zebrał się d. 28. stycznia 1891 r. w Krakowie i przedewszystkiem zastanawiał się nad wyborem miejsca pod budowę, jak świadczy protokół obrad
Aleg. A. (aleg. A.). Przewodniczący zwrócił uwagę zebranych, że wobec oświadczenia c. k. Namiestnictwa i opinii krakowskiego fakultetu medycznego, przeciwnego oddaniu szpitalowi gruntu „na Blichu", mowy być nie może o tem miejscu, że zatem zostają do wyboru tylko dwa grunta szpitalne, jeden w ogrodzie, na południe od starego gmachu, drugi przy ulicy Kopernika, przed pawilonem dla obłąkanych, gdzie c. k. Rząd miał pierwotnie zamiar postawić klinikę chirurgiczną.

Według zarządzonych próbnych sondowań (których wynik jest dołączony do aktu LW. k. 44.398/91), grunt na południe od starego gmachu okazał się zupełnie nieodpowiednim pod budowę. Sondowania dokonano w zimie, a więc w porze, gdy stan wody zaskórnej jest zwykle najniższy, a jednak woda pokazywała się już w głębokości 1 metra od powierzchni, a do stałego gruntu trzeba było kopać 4·25 metra.

Wobec tego więc, że głęboko idące fundamenta zwiększyłyby bardzo znacznie koszta budowy, a zarazem byłoby bardzo trudno zabezpieczyć budynek od wilgoci, zewsząd się wciskającej, ze względu, że cały grunt ogrodowy jest podminowany źródłami tak obfitemi, że w studni szpitalnej, zasilanej z tych źródeł, woda nieustannie na tym samym stoi poziomie, chociaż maszyna parowa o sile 12 koni większą część dnia pompuje wodę, nareszcie z uwagi, że takie bagniste grunta są zwykle siedliskiem malaryi — zapadła jednomyślnie uchwała komitetu, ażeby budować na gruncie szpitalnym przed pawilonem dla obłąkanych, gdzie c. k. Rząd zamierzał w r. 1885 budować klinikę chirurgiczną.

Komitet zastanawiał się dokładnie nad wadami tego gruntu, lecz innego wyboru nie było.

Wydział krajowy, przyjmując do wiadomości protokół obrad komitetu budowy, musiał także zgodzić się na to miejsce, pomimo, iż wybór, zrobiony przez komitet, wymagał nowego kosztu na przeniesienie z tego miejsca stajni, wozowni, słomiarni, lodowni, oddziału dla zakaźnych i trupiarni.

O wyborze tego gruntu, dokonanym z konieczności, zawiadomiliśmy c. k. Namiestnictwo, przesyłając mu plany projektowanej budowy.

Następnie rozpisaną została licytacya na oddanie w przedsiębiorstwo robót projektowanego pawilonu, a wkrótce potem przyjęliśmy (Lw. kr. 25.362/91) ofertę p. Jaworzyńskiego na roboty grabarskie, murarskie, kamieniarskie, ciesielskie i blacharskie.

Gdy sprawa tak już postąpiła, otrzymaliśmy od c. k. Namiestnictwa odezwę z dnia
Aleg. B. 12. Czerwca 1891 r. LW. 41.184 (Alegat B.), w której oświadcza, że opierając się na opinii c. k. Rady zdrowia, nie zgadza się na wybór miejsca przy ulicy Kopernika przed pawilonem dla obłąkanych.

Opinię swą motywowała c. k. Rada zdrowia bliskością oddziału chorób zakaźnych, pawilonu dla obłąkanych i starego gmachu szpitalnego, wreszcie tem, że według ilości łóżek w projektowanym pawilonie za mały jest wymiar wolnej przestrzeni budowlanej. W końcu zaznaczono w tej opinii, że gdyby nawet Wydział krajowy „był skłonnym usunąć z pobliża

pawilonu chirurgicznego istniejący oddział dla chorób zakaźnych i trupiarnię, nie wiele to wpłynie na polepszenie stosunków sanitarnych w pawilonie, pozostanie bowiem zawsze jeszcze pawilon dla obłąkanych i zbyt mało oddalony dwupiętrowy stary budynek szpitalny".

Nie mając więo znowu odpowiedniego miejsca na budowę, udaliśmy się jeszcze raz do c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 19 czerwca 1891 LW. 25.742 (aleg. C) z prośbą o wy- **Aleg. C.**
jednanie u c. k. Ministerstwa zwrotu placu „na Blichu".

Na to otrzymaliśmy w odezwie c. k. Namiestnictwa z dnia 9 września 1891 l. 68730 (aleg. D.) wiadomość, że c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych wobec niekorzystnej opinii **Aleg. D.**
c. k. Rady zdrowia uważa za konieczne wyszukanie innego miejsca pod budowę i w tym celu zaleciło zbadać grunt w ogrodzie, na południe od zakładu dla obłąkanych.

Wezwaliśmy przeto Komitet administracyjny (LW. 40.282/91) do zbadania tego gruntu, a zarazem uchwalił Wydział krajowy, że gdyby nie cofnięto zakazu co do miejsca przy ulicy Kopernika, a grunt na południe od pawilonu dla obłąkanych okazał się nieodpowiednim, trzeba będzie wstrzymać się z podpisaniem aktu darowizny gruntu „od Grzegorzek", ustąpionego przez Wysoki Sejm c. k. Rządowi pod budowę zakładów dla anatomii patologicznej i t. d.; tam bowiem mógłby być postawiony pawilon chirurgiczny za zezwoleniem Wysokiego Sejmu po cofnięciu aktu darowizny.

Komitet administracyjny zdał sprawę (do LW. 44.398/91), że próby sondowania dały wyniki ujemne i że grunt zalecony przez c. k. Ministerstwo ma te same niekorzystne dla budowy warunki, jakie posiada ogród na południe od starego gmachu.

Zawiadamiając o tem c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 13 października 1891 LW. 44398 (aleg. E), przypomnieliśmy mu, że grunt zakwestyonowany był przed kilku zaledwo **Aleg. E.**
laty uznany przez c. k. Władze rządowe jako zupełnie odpowiedni pod budowę takiego, jak projektowany, budynku; a nawet uznano plac ten wówczas jako lepszy od gruntu „na Blichu". Miejsce bowiem, obecnie przez c. k. Radę zdrowia ze względów sanitarnych zakwestyonowane, było przeznaczone pod budowę c. k. kliniki chirurgicznej, która później stanęła wprawdzie na innym gruncie, lecz stało się to jedynie ze względu na techniczne zmiany pierwotnego projektu.

Podówczas, w r. 1884, więc zaledwo 7 lat temu, c. k. Ministerstwo, opierając się na opinii profesora dra Mikulicza i krakowskiego fakultetu medycznego, orzekło, że nie gdzie indziej, lecz właśnie na tym, obecnie ze względów sanitarnych zakwestyonowanym gruncie ma być budowana c. k. klinika chirurgiczna, chociaż c. k. Rząd miał już podówczas do dyspozycyi plac „na Blichu".

Tego samego zdania była komisya, która pod przewodnictwem c. k. delegata c. k. Namiestnictwa w Krakowie w r. 1885 obradowała w przedmiocie projektowanego oddania c. k. zakładów klinicznych w zarząd Dyrekcyi szpitala św. Łazarza. W skład tej komisyi wchodzili: dziekan Wydziału lekarskiego i wszyscy dyrektorowie c. k. klinik krakowskich, a za podstawę obrad przyjęto właśnie powyższą decyzyę c. k. Ministerstwa, że dla c. k. kliniki chirurgicznej najodpowiedniejszem miejscem jest grunt szpitalny przy ulicy Kopernika przed pawilonem dla obłąkanych.

Na powyższą naszą odezwę z 13 października 1891 r. LW. 44.398 oświadczyło c. k. Namiestnictwo pismem z dnia 8 grudnia 1891 L. 80012 (aleg. F.) że „nie ma obecnie nic **Aleg. F.**
do nadmienienia przeciw budowaniu na obranym przez Wydział krajowy gruncie, pod warunkiem usunięcia trupiarni i oddziału dla chorób zakaźnych z miejsca dzisiejszego".

Pertraktacye tę opóźniły jednak o cały rok rozpoczęcie budowy, tak gwałtownie potrzebnej z powodu przepełnienia szpitala.

Mając teraz rozwiązane ręce co do wyboru miejsca pod budowę, poleciliśmy, (LW. 55610/91) natychmiast zawrzeć formalny kontrakt z przedsiębiorcą budowy, p. Jaworzyńskim, aby jeszcze w zimie mógł przystąpić do robót przygotowawczych.

Mając zaś do dyspozycyi niewyczerpany kredyt zeszłoroczny 65.000 zł. i za zezwoleniem Wysokiego Sejmu wstawioną do preliminarza na rok 1892 kwotę dalszych 60.000 zł., zamierzamy powetować stratę ubiegłego roku i pawilon doprowadzić do jesieni b. r. pod dach, co według zdania osób fachowych będzie możliwem do uskutecznienia.

Z dokonanym jednak wyborem miejsca pod budowę pawilonu chirurgicznego połączona jest potrzeba usunięcia budynków gospodarskich i lodowni z obecnie zajętego gruntu, przeniesienia oddziału zakaźnych chorób, oraz przerobienia trupiarni i budynku po zakaźnych na inne cele.

Na polecenie nasze sporządził budowniczy p. Zaremba (jak LW. 58.236/91) plany i kosztorysy tych budowli dodatkowych.

Do zbadania tych planów wydelegowany został inżynier Wydziału krajowego, który zbadawszy rzecz na miejscu w Krakowie, poczynił znaczniejsze zmiany w planach i zredukował kosztorysy.

Opierając się na jego sprawozdaniu (LW. 5.068/92) przedstawiamy Wysokiemu Sejmowi następujący projekt:

I. nowych budynków,
II. przebudowań.

I. Nowe budynki:

A) budynki gospodarskie:

a) Skład na zużytą słomę i wozownię; koszt budowy . 1.253 zł. 94 ct
b) Stajnia na parę koni . . . 743 „ 52 „
c) Kościarnia . . . . 25 „ — „
d) Parkan okalający podwórze gospodarskie . . 184 „ 80 „

Ponieważ stara stajnia, wozownia i skład na zużytą słomę, znajdujące się na miejscu, na którem przyjdzie kopać fundamenta, muszą być jeszcze przed rozpoczęciem budowy zdemolowane, a tem samem muszą być przedtem nowe budynki na powyższy cel postawione, przeto upoważnił Wydział krajowy rozporządzeniem z d. 16. lutego 1892 LW. 8.621 komitet administracyjny, ażeby już teraz poczynił przygotowania do jak najspieszniejszego postawienia stajni, wozowni i składu na zużytą słomę.

B) Trupiarnia i mieszkanie dla grabarza; koszt budowy . 2.421 zł. 71 ct.

C) Lodownia. Zamiast projektowanej przez szpital kosztownej lodowni murowanej na cemencie, o jednej komorze, proponuje nasz inżynier lodownię drewnianą nad ziemią o trzech ściankach a 2 komorach, z przedsionkiem; koszt budowy . 2.200 zł. — ct.

II. Przebudowy:

A) Dom „na Blichu“.

W budynku tym są obecnie mieszkania parobków i stolarnia. Tam zamierzamy umieścić zakaźnych aż do czasu, gdy darowany przez Wysoki Sejm c. k. Rządowi grunt „na Blichu“ będzie miał być na budowę klinik użyty — co naszem zdaniem nie tak prędko nastąpi.

Koszt przeistoczenia tego budynku wyniesie . 3.938 zł. 40 ct.

B) Przeistoczenie budynku po zakaźnych na pomieszczenie służby i warsztatów stolarskich, przeniesionych z budynku „na Blichu“; koszt . . . . . 830 zł.

C) Budynek po trupiarni i składzie węgli

zostanie przerobiony na mieszkanie dla służby, skład czystej słomy i obieralnią jarzyn kosztem . . . . . 125 zł.

D) Stary budynek pogazowy,

w którym się mieści ślusarnia i kuźnia, wymaga naprawy kosztem . 173 zł.

Łączny więc koszt wszystkich powyższych robót, pod I. i II. wymienionych wyniesie . . . . . 11.895 zł. 37 ct.

Podawszy do tego na nieprzewidziane wydatki przeistoczenia budynków pod II. 947 zł. 77 ct. i honoraryum dla projektującego i kierownika budowy 356 zł. 86 ct. jako 3 procent od sumy kosztorysowej otrzymamy ogólną kwotę 13.200 zł.

Przedstawiwszy cały stan sprawy i potrzebę dokonania powyższych robót, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze miejsca pod budowę pawilonu chirurgicznego przyjmuje Sejm do wiadomości.

II. Na przeniesienie budynków gospodarskich, oddziału zakaźnych, lodowni i trupiarni i t. d. przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie wstawia się do budżetu powyższego szpitala na rok 1892 do Rubr. XI. wydatków pod pozyc. 49 b. „nadzwyczajne“ punkt 3ci kwotę: Trzynastu tysięcy dwustu (13.200) zł. w. a.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 26. stycznia 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

***Dr. Franciszek Hoszard** w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Protokół

pierwszego posiedzenia komisyi, wyznaczonej dla ułożenia planu budowy pawilonu chirurgicznego szpitala św. Łazarza, w d. 28. stycznia 1891 roku.

Obecni: Przewodniczący członek Wydziału krajowego, dr. Hoszard, inspektor szpitali dr. Stella-Sawicki, przewodniczący komitetu administracyjnego dr. Weigel, dyrektor szpitala św. Łazarza dr. Harajewicz, profesorowie dr. Rydygier, Obaliński, Mars, architekci p. Saare i p. Karol Zaremba.

Przewodniczący otwiera posiedzenie, zaznaczając, iż na budowę pawilonu Sejm przeznaczył tylko 125.000 zł., z których 14.000 zł. ma służyć na koszta administracyi i wewnętrznego urządzenia, przeto budynek nie może kosztować więcej nad 111.000 zł. Ze względu, iż wszelkie starania, aby rząd zwrócił darowany mu na budowę klinik, a nieużyty plac na Blichu, okazały się bezskuteczne, przedstawia: iż zostają do wyboru dwa miejsca na postawienie pawilonu: 1) przy ulicy Kopernika, przed pawilonem dla obłąkanych, na miejscu gdzie rząd miał zamiar zbudować klinikę chirurgiczną i 2) w ogrodzie po za starym budynkiem szpitalnym.

Prof. dr. Obaliński ze względu: 1) iż fundamenta na tym drugim placu, stanowiącym dno starego stawiska, potrzeba będzie zagłębiać prawie do $4^1/_2$ metrów, aby dojść do stałego gruntu, a i przy tem nawet nie być swobodnym od zalania piwnic w czasie roztopów wiosennych i jesiennych, 2) że cały ten grunt jest podminowany mnóstwem źródlisk, co poświadcza studnia szpitalna, w której pomimo nieustannego pompowania wysokość wody jest stale jednakową, 3) że jest to grunt malaryczny, niebezpieczny dla pomieszczenia zakładu dla chorych, proponuje pod budowę obrać plac przed pawilonem dla obłąkanych, gdyż, pomimo że pawilon będzie miał do 35 metrów głębokości, oddalenie jego od pawilonu dla obłąkanych, od domu dla chorych zakaźnych i od starego budynku wynosić będzie do 18 metrów. Uznaje jednak za konieczne zburzenie trupiarni, stajni, składu słomy i węgla, lodowni i domu dla chorych zakaźnych.

Budowniczy p. Zaremba jest także za tym ostatnim gruntem ze względu na łatwość kanalizacyi gdyż główny kanał szpitalny przechodzi bardzo blisko.

Z tem zdaniem zgadza się również p. budowniczy Saare.

Dr. Mars zapytuje, czy istnieje plan przyszłości szpitala tego, aby wiedzieć jak szpital ma się budować dalej ze względu na możliwą potrzebę rozszerzenia jego.

Dr. Hoszard odpowiada, iż dawniej był ułożony plan rozszerzenia szpitala na placu zwanym „na Blichni“, lecz musiał być zaniechany w obec uchwały Sejmu, który plac ten darował rządowi na kliniki. Co do zburzenia wszystkich budynków, które proponuje prof. Obaliński, na teraz uznaje to za niemożliwe ze względu na wielkie koszta, któreby pociągnęło za sobą przeniesienie tych budynków na inne miejsce i że potrzebaby prosić Wysoki Sejm o dodatkowy na ten cel kredyt. Zresztą proponuje jeszcze raz udać się do rządu

z prośbą o zwrot placu na Blichu, a dla wywarcia pewnej pressyi na rząd, połączyć tę sprawę ze sprawą administracyi klinik, o którą się rząd dopomina.

Dr. Rydygier jest także za miejscem obranem przez dr. Obalińskiego i proponuje z oszczędności, które będziemy mieli nie kopiąc tak głębokich fundamentów, oddział dla zakaźnych przenieść na inne miejsce; zresztą radzi wyjednać u miasta ustąpienie kawału gruntu z ogrodu Bystrzanowskich na kliniki, będąc przekonanym, że w takim razie rząd odstąpi plac „na Blichu".

Dr. Obaliński prosi, ze względu na naglość budowy, odstąpić od myśli wszczynania nowych pertraktacyi z rządem i odstępuje od żądania zburzenia domu dla zakaźnych, zostaje tylko przy żądaniu zburzenia stajni, wozowni i trupiarni.

Dr. Stella-Sawicki zwraca uwagę, że budowa pociągnie się przynajmniej dwa lata, trupiarnia więc może jeszcze stać dość długo, a w tym czasie prawdopodobnie przyjdzie do załatwienia tej sprawy w Sejmie w inny sposób. Co do poruszonej przez dr. Marsa przyszłości szpitala, zwraca uwagę, że po wybudowaniu pawilonu chirurgicznego szpital św. Łazarza będzie mógł pomieścić do 700 chorych, a doświadczenie uczy, że to jest maximum, jakiego może się podjąć administracya szpitalna, w razie więc potrzeby rozszerzenia szpitala przyjdzie się chyba budować nowy zakład, co można zostawić dzieciom naszym.

Dr. Rydygier mówi, że wprawdzie położenie pawilonu przy ulicy nie jest odpowiednie, ale wzgląd ten nie jest tak ważny, bo i klinika chirurgiczna stoi przy ulicy, a w każdym razie około nowego pawilonu będzie trochę ogrodów.

Dr. Hoszard zwraca się z prośbą do dra Weigla, czy nie podejmie się wyjednania u ks. biskupa krakowskiego pozwolenia przeniesienia lodowni do podziemia kościoła św. Łazarza, gdzie już lodownia raz była umieszczona. Co do trupiarni, to ma nadzieję, że ta rzecz może się urządzić przy budowie domu anatomo-patologicznego, zresztą można postarać się o kredyt dodatkowy w Sejmie. Zwraca jednak uwagę, czy nie możnaby wybudować pawilonu dwupiątrowego, aby nie mieć potrzeby burzenia zbyt wielu gospodarskich zabudowań.

P. Saare odpowiada, że budynki dwupiątrowe pod względem sanitarnym są mniej korzystne jak parterowe lub piątrowe, i że teraz starają się, żeby zakłady lecznicze były jak najniższe.

Dr. Obaliński jest tegoż samego zdania, wysokie budynki są mniej korzystne pod względem wentylacyi, ogrzewania i obsługi, przeto administracya będzie kosztowniejsza.

Dr. Harajewicz obawia się wpływu sąsiedztwa pawilonu chorób zakaźnych.

Dr. Stella-Sawicki mówi, że przy 10 metrach oddalenia już niknie niebezpieczeństwo, tu zaś oddalenie wynosi 18 mtr. We Lwowie pawilon zakaźnych chorób dziecięcych jest oddalony tylko o 8 metrów od oddziału położnic, a przecież od lat czterech nie zauważano najmniejszego szkodliwego wpływu tego sąsiedztwa.

Dr. Hoszard reasumując wnioski oddaje je pod głosowanie.

Uchwalono jednogłośnie:

1) Postawić pawilon chirurgiczny przed pawilonem dla obłąkanych i postarać się oprócz usunięcia stajni, wozowni i składu na węgli, o przeniesienie chorych zakaźnych i trupiarni w inne miejsce.

2) Pawilon ma być piątrowy.

3) Sprawę ogrodu Bystrzanowskich na razie zaniechać.

Dr. Hoszard zapytuje, na ile chorych ma być stawiany pawilon: na 108 chorych, jak proponował prof. Obaliński, czy na 120, jak proponowała komisya sejmowa.

Dr. Obaliński jest za cyfrą 108, bo jeden człowiek nie może zająć się sumiennie większą liczbą chorych, a i tak rachując posługę i 3 sekundaryuszów na oddziale będzie 120 łóżek.

Inżynier Saare powiada, że za 111 tysięcy więcej nie da się wybudować jak na 108 łóżek.

Dr. Obaliński wzkazując, jakie są trudności przenoszenia chorych nie mogących chodzić, prosi o urządzenie drogi do oddziału.

Dr. Hoszard wskazuje, że chorzy mogą być podwiezieni ulicą Kopernika, a następnie przez bramę dziś istniejącą w okolicy miejsca gdzie stanie pawilon.

Następnie budowniczy p. Zaremba przedstawia na szkicu rozkład różnych ubikacyj i po pewnych sporach pozostawienie poprawek planu p. Zarembie w porozumieniu z prof. Obalińskim.

Ogrzewanie według dr. Obalińskiego w korytarzach, salach operacyjnych, wychodkach i łazienkach ma być centralne, a sale chorych mają być ogrzewane piecami kaflowemi połączonemi z centralnem ogrzewaniem.

Inżynier Saare mówi, iż ogrzewanie centralne powietrzem jest najprostsze, najtańsze i najmniej potrzebuje obsługi, jednak prosi nie decydować tego natychmiast, a zostawić jeszcze do wyboru budowniczego i przyszłego komitetu budowy.

Dr. Hoszard proponuje utworzenie subkomitetu, składającego się z prof. Obalińskiego, budowniczego Zaremby i inżyniera Saare, któryby sporządził plan, dobrze go rozpatrzył i przedstawił na zatwierdzenie Wydziału krajowego.

Dr. Harajewicz radzi posłać budowniczego do Wrocławia i Berlina dla przypatrzenia się nowym budowom klinik chirurgicznych.

Dr. Hoszard opiera się temu ze względu, iż nie ma na to żadnych funduszów. Następnie proponuje. aby z obecnych utworzył się komitet budowy pod przewodnictwem dra Weigla, mianując zastępcą jego prof. Obalińskiego, co jednogłośnie zostało przyjęte.

Przewodniczący następnie zapytuje, czy całe przedsiębiorstwo ma być oddane w jedne ręce czy też roboty podzielić na kategorye.

Inżynier Saare proponuje roboty ziemne, murarskie, kamieniarskie i ciesielskie oddać w jedne ręce. a resztę robót podzielić między przedsiębiorców fachowych, na co się wszyscy godzą.

Dr. Obaliński prosi, aby w salach chorych posadzki były dębowe, a wszędzie indziej z tafelek, w sali zaś operacyjnej z terazzo, ze spadem ułatwiającym zmywanie podłogi. Powały na żelaznych tragarzach, wodociągi, telefony, oświetlenie naftą.

Dr. Stella-Sawicki zwraca uwagę p. Zaremby, aby w suterenach było miejsce dla posługi i na pomieszczenie różnych składów.

Na tem o godzinie 2 popołudniu posiedzenie zamknięto.

Alegat B. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 5068/92.

Odpis

odezwy c. k. Namiestnictwa we Lwowie z d. 12. czerwca 1891 l. 41.184 do Wydziału krajowego we Lwowie.

Zwracając udzielone przy szacownej odezwie z dnia 22. maja 1891 l. 20.180 kopie planów budowy pawilonu chirurgicznego przy szpitału św. Łazarza w Krakowie, c. k. Namiestnictwo po zasięgnięciu opinii c. k. krajowej Rady zdrowia, w odpisie dołączonej, ma zaszczyt oznajmić Świetnemu Wydziałowi krajowemu na mocy §. 1. i 2. ustawy z d. 30. kwietnia 1870 dz. pp. Nr. 68, że nie zgadza się na tę budowę na miejscu obranem, ponieważ, jak to wypływa ze sprawozdania krajowej Rady zdrowia, nie odpowiada ono warunkom wskazanym względami sanitarnemi.

Nadmieniając przytem, że nie są tu wiadome powody, dla których zaniechano myśli wybudowania tego pawilonu na gruncie szpitalnym, na południe od starego gmachu, jak o tem mowa w sprawozdaniu Świetnego Wydziału krajowego z daty 6. sierpnia 1890 l. 34.541, c. k. Namiestnictwo pozwala sobie zwrócić uwagę, że gdyby Świetny Wydział krajowy był odmiennego zapatrywania i obstawać zechciał przy swym teraźniejszym projekcie, wskazanem by było, ażeby dla uniknienia możliwych kolizyi, ewentualnie i strat, przed rozpoczęciem budowy odnieść się zechciał do Wysokiego c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z przedstawieniem przeciw powyższemu zastrzeżeniu c. k. Namiestnictwa, które czyni z mocy powołanej na wstępie ustawy.

Alegat C. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 5068/92.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 19. czerwca 1891 l. 25.742 do Prezydyum c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Na odezwę Świetnego c. k. Namiestnictwa z dnia 12. czerwca 1891 do L. 41.184 mamy zaszczyt odpowiedzieć co uastępuje: Wydział krajowy, objąwszy w swój zarząd szpital św. Łazarza w Krakowie i mając na widoku potrzebę rozszerzenia jego, kupił w roku 1874 u Sióstr Miłosierdzia 4 morgi gruntu na tak zwanym „Blichu“ za sumę 24.000 zł. Na grun-

cie tym stanęły cztery pawilony a zostało jeszcze miejsce na budowę pawilonu chirurgicznego i pawilonu dla położnic, miejsce to wszakże utraciliśmy wskutek tego, że Wysoki Sejm w r. 1880 darował resztę zakupionego u Sióstr Miłosierdzia placu w przestrzeni około morga c. k. Rządowi na budowę klinik.

Od tego czasu ubiegło 11 lat, w ciągu których ilość chorych szukających opieki szpitalnej wzrosła do tego stopnia, że w r. 1889 na 557 łóżkach pielęgnowano przeciętnie 568 chorych dziennie, najwyższy zaś stan chorych wynosił 599.

Niebezpieczeństwo wynikające z przepełnienia szpitala chorymi spowodowało, iż Wysoki Sejm uchwalił budowę pawilonu dla chirurgicznych chorych, przepełnienie bowiem oddziału tego było największe: w ciągu 1889 r. na 80 łóżkach pielęgnowano przeciętnie 94 chorych dziennie.

Ze względu, iż jedyny dogodny plac na budowę pawilonu został oddany rządowi, który nic na nim nie budując nie chciał nam go zwrócić pomimo prośby naszej i ofiarowania w zamian nawet większej przestrzeni gruntu szpitalnego, nic nie pozostało jak zawezwać komisyę z ludzi fachowych dla zbadania, gdzie można będzie postawić ten pawilon. W komisyi przyjęli udział oprócz członka Wydziału krajowego, inspektora szpitali, dyrektora szpitala św. Łazarza i przewodniczącego komitetu administracyjnego szpitala, dwaj profesorowie chirurgii dr. Rydygier i Obaliński, delegat Towarzystwa lekarskiego dr. Mars, architekt Saare, który budował klinikę chirurgiczną w Krakowie i budowniczy Zaremba.

Wobec odmowy c. k. Rządu, pozostał wybór między dwoma placami: 1. przy ulicy Kopernika, przed budynkiem mieszczącym obłąkanych i 2. w ogrodzie poza starym budynkiem szpitalnym.

Ze względu, że fundamenta na tym ostatnim placu, stanowiącym dno starego stawiska, potrzebaby zagłębić do 4·25 m., aby dojść do stałego gruntu, jak wykazały próbne badania i pomimo to nie uniknęłoby się zalania piwnic w czasie roztopów, a tem więcej w czasie wylewów Wisły, kiedy cały ogród bywa pod wodą, komisya jednogłośnie zgodziła się na wybór pierwszego placu.

Znając jednak wady wybranego terenu, długo się zastanawiała komisya, jak je uchylić, lub mniej doniosłemi uczynić, i przyszła do przekonania, że oddział dla zakaźnych chorób i trupiarnia mogą być przeniesione na inne miejsce, że przechadzki obłąkanych kobiet mogą być tak urządzone, aby krzyki szalejących nie niepokoiły chorych, co zaś do 100 m². przestrzeni na łóżko, jest to cyfra, której trzyma się zwykle w nowo budujących się szpitalach, lecz od której, licząc się z danemi warunkami, odstępuje się często w zakładach, które rozszerzyć potrzeba, co w konkretnym wypadku jest tem bardziej dopuszczalne, że otoczenie szpitala św. Łazarza z trzech stron ogrodami, a z czwartej szeroką ulicą, pozwala na nieco gęstsze rozmieszczenie budynków zakładowych. Nie zapoznając zresztą niedogodności wybranego terenu, które przez stosowne zarządzenia dają się jeszcze zmniejszyć dość znacznie, komisya nie mogła uważać ich za tak ważne, aby przeszkadzały przystąpić natychmiast do budowy wobec rzeczywistego a groźnego niebezpieczeństwa, na które c. k. Rada zdrowia nie zwróciła żadnej uwagi, mianowicie wobec dłuższego przepełnienia szpitala, które może być fatalnem dla chorych, jeżeli się będzie zwlekać dłużej z budową pawilonu chirurgicznego. Przepełnienie doszło już do tego stopnia, że niema możności opróżnić nietylko całego oddziału, ale nawet jednej sali dla należytego odświeżenia i oczyszczenia takowej.

Wobec powyższych wyjaśnień streszczających się w tem, że ujemnych stron obranego przez nas placu na pawilon chirurgiczny nie zapozuajemy, ale odpowiedniejszego nie posiadamy, nie pozostaje nam jak prosić ponownie Świetne c. k. Namiestnictwo o pośredni-

ctwo wobec c. k. Rządu, aby ten ostatni oddał nam darowany skarbowi, a dotąd nie użyty plac „na Blichu“, biorąc w zamian nawet większą przestrzeń gruntu szpitalnego od strony „Grzegórzek“ w sąsiedztwie gruntu, który odstąpiono bezpłatnie pod budowę zakładu anatomo-patologicznego i innych zakładów bądź przy ulicy, bądź też w głębi ogrodu szpitalnego.

Sprawa ta potrzebuje prędkiej decyzyi tak z powodu wskazanego wyżej niebezpieczeństwa, jak zarówno i ze względu na licytacyę już zatwierdzoną, aby można było jak najprędzej przystąpić do roboty a w roku przyszłym ukończyć budowę pawilonu.

Alegat D. do sprawozdania Wydziału krajowego. LW. kr. 5.068/92.

Odpis

odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 9. września 1891 l. 68.730 do Wydziału krajowego.

W szacownej odezwie z dnia 19. czerwca 1891 l. 25.742 Świetny Wydział krajowy wykazawszy powody, dla jakich obrano pod budowę pawilonu chirurgicznego przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie grunt, wedle tutejszej odezwy z dnia 12. czerwca 1891 l. 41.184 ze względów sanitarnych zakwestyonowany, upraszał c. k. Namiestnictwo o pośrednictwo u c. k. Rządu, aby tenże oddał funduszowi krajowemu grunt „na Blichu“, darowany skarbowi państwa przez Reprezentacyę kraju na budowę klinik, biorąc w zamian chociażby i większą przestrzeń gruntu szpitalnego od strony „Grzegórzek“ w sąsiedztwie gruntu, który odstąpiono bezpłatnie c. k. Rządowi pod budowę zakładu anatomiczno-patologicznego i ewentualnie innych zakładów medycznych, bądź przy ulicy, bądź też w głębi ogrodu szpitalnego.

Sprawę tę przedstawiło c. k. Namiestnictwo Wysokiemu c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych, które reskryptem z 30. sierpnia 1891 l. 14.440 oznajmiło, że wobec okoliczności, iż plac obrany pod budowę chirurgicznego pawilonu według opinii c. k. krajowej Rady zdrowia ze względów zdrowotnych, w szczególności dla bliskości oddziału dla chorób zakaźnych i zakładu dla obłąkanych, nie jest odpowiednim placem pod budowę pawilonu dla chorych — zachodzi konieczna potrzeba wyszukania w pobliżu szpitala św. Łazarza innego, odpowiedniejszego gruntu budowlanego, któryby wszelkim wymogom higieny odpowiedział.

W tej mierze zaleciło wys. Ministerstwo spraw wewnętrznych rozważyć, czy grunt, znajdujący się za szpitalem św. Łazarza, obecnie użyty jako ogród zakładu dla obłąkanych,

nie mógłby być w całości lub w części użyty pod budowę pawilonu, przyczem nie powinnoby natrafić na trudności przeniesienia ogrodu zakładu obłąkanych, które w skutek tego byłoby koniecznem na rozległy ogród warzywny. Wypada także rozważyć, czy grunt upatrzony przez Świetny Wydział krajowy pod budowę pawilonu chirurgicznego, a ze względów sanitarnych zakwestyonowany, nie przedstawiłby się korzystniej, gdyby przeniesiono oddział dla chorób zakaźnych na inne miejsce.

W powyżej wskazanych kierunkach i z uwzględnieniem wszelkich na sprawę wpływ mających okoliczności, winne być wedle reskryptu ministeryalnego przeprowadzone dochodzenia, a o wykonalności i przydatności nadmienionych projektów ma się przedłożyć Wys. c. k. Ministerstwu wyczerpującą relacyę przy dokładnem przedstawieniu stosunków terenowych i podaniu rozległości wskazanych placów budowlanych.

O czem mam zaszczyt zawiadomić Świetny Wydział krajowy dla odpowiedniego dalszego zarządzenia.

Alegat E. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 5068|892.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 13 października 1891 L. 44398 do c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Szacowna odezwą z dnia 9 września b. r. l. 68730 oznajmiło nam Świetne c. k. Namiestnictwo, iż w sprawie wyboru miejsca pod budowę pawilonu chirurgicznego zaleciło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrzych rozważyć:

1) czy projektowany pawilon chirurgiczny nie mógłby być postawiony w ogrodzie, na południe od zakładu dla obłąkanych,

2) czy grunt przez Świetne c. k. Namiestnictwo zakwestyonowany nie przedstawiałby się korzystniej, gdyby przeniesiono oddział dla chorób zakaźnych na inne miejsce.

Czyniąc zadość żądaniu ad 1) wezwaliśmy Komitet administracyjny szpitala św. Łazarza, ażeby wspólnie z Komitetem budowy zbadał, czy grunt w ogrodzie, na południe od pawilonu dla obłąkanych, mógłby być użyty pod budowę.

Z badań, przeprowadzonych na podstawie dokonanego sondowania okazało się jednak, że grunt ten ma te same niekorzystne dla budowy warunki, jakie posiada grunt w ogrodzie, na południe od starego gmachu szpitalnego położony.

Otóż oba te grunta, położone na południe od starego gmachu szpitalnego a względnie od zakładu dla obłąkanych, stanowią nizinę, której poziom leży o 2—3 metry głębiej niż ulica Kopernika; teren ten łatwo może być zalany w czasie wystąpienia Wisły z brzegów — jak to już raz się stało przy końcu lutego 1876 r., gdy cały ogród szpitalny był pod wodą.

Pełno tam stawisk i sadzawek, które bywają bez wątpienia przyczyną malaryi panującej w tej okolicy. Trafić tam można już w głębokości jednego metra na wodę, która prawdopodobnie ze źródeł okolicznych dopływa, bo maszyna parowa, o sile 6 koni, pompująca od wielu lat dniem i nocą dla wodociągów szpitala wodę ze studni, zasilanej wodą zaskórną owych gruntów, nieosuszyła dotąd tych miejsc zawodnionych.

Górne warstwy tych gruntów składają się, idąc z góry, z nasypiska, stawarki i lekkiej ziemi piaszczystej; dopiero w głębokości 3, a miejscami 4·25 metr. jest grunt, przydatny na budowę fundamentów, któreby trzeba kłaść w wodzie. Dla tych powodów natury technicznej, głównie jednak sanitarnej z powodu malaryi, musieliśmy odstąpić od powziętego pierwotnie zamiaru budowania pawilonu chirurgicznego na upatrzonym na ten cel gruncie, na południe od starego gmachu szpitalnego, o czem była już wzmianka w tutejszej odezwie z dnia 19 czerwca b. r. LWkr. 25.742.

Dla tych samych też powodów uważać musimy jako nieodpowiedni pod budowę grunt w ogrodzie, na południe od zakładu dla obłąkanych; grunt ten ma zresztą prócz wyżej wymienionych niekorzystnych warunków i tę niedogodność, że pawilon chirurgiczny byłby zwróconym całym swoim frontem do frontu zakładu dla obłąkanych.

ad 2) Co zaś do pytania, czy zakwestyonowany przez Świetne c. k. Namiestnictwo grunt nieokazałby się korzystniejszym, gdyby usunięto zakaźnych z budynku, w którym obecnie się mieszczą, to nad tem zastanawiał się już Komitet budowy na posiedzeniu z 28 stycznia b. r. i wtenczas jeszcze — o czem donosiliśmy Świetnemu c. k. Namiestnictwu w naszej odezwie z dnia 19 czerwca b. r. LWkr. 25 742 — dano na postawione obecnie pytanie odpowiedź w tym duchu, że oddział zakaźnych i trupiarnia muszą być usunięte, jeżeli na tym gruncie miałby stanąć pawilon chirurgiczny. O kredyt potrzebny na przeniesienie tych dwóch budynków należałoby się udać do Wysokiego Sejmu.

Jeżeli więc usunięci będą zakaźni, których tymczasowo, aż do użycia na inny cel gruntu na „Blichu“ tam pomieścić chcemy i jeżeli „stacya“ dla nieboszczyków (trupiarnia) zniesioną zostanie, w takim razie grunt zakwestyonowany będzie zupełnie odpowiedni, a nawet jedynie możliwy do użycia pod budowę pawilonu chirurgicznego — ponieważ nie mielibyśmy do wyboru innego stosownego gruntu, gdyby c. k. Rząd nie zechciał zwrócić gruntu, na „Blichu“, — który to grunt zresztą uważać musimy nawet za mniej odpowiedni niż miejsce przez Komitet budowy obrane.

C. k. Ministerstwo bowiem, opierając się także na fachowej opinii p. prof. dra Mikulicza i krakowskiego fakultetu medycznego orzekło w r. 1884., iż nie gdzie indziej, lecz właśnie na tym zakwestyonowanym obecnie gruncie ma być budowana c. k. klinika chirurgiczna; chociaż bowiem c. k. Rząd miał już podówczas do dyspozycyi „Blich“, to jednak p. prof. dr. Mikulicz uważał miejsce przed pawilonem dla obłąkanych od ulicy Kopernika za odpowiedniejsze.

Tego samego zdania była Komisya, która pod przewodnictwem J. E. obecnego Pana Namiestnika, a podówczas c. k. Radcy dworu i delegata c. k. Namiestnictwa, obradowała 10 lutego 1885 r. w Krakowie w przedmiocie projektowanego oddania c. k. klinik w zarząd dyrekcyi szpitala.

W skład tej Komisyi wchodzili również fachowi, jakoto ze strony c. k. Rządu dziekan Wydziału lekarskiego i wszyscy dyrektorowie c. k. klinik krakowskich; a za podstawę obrad przyjęto powyższą decyzyę c. k. Ministerstwa.

Wprawdzie podówczas nie było w tem miejscu oddziału dla zakaźnych, lecz i teraz nie może być powodem zakwestyonowania budowy oddział, którego przeniesienie sami uważamy za niezbędnie potrzebne.

Przedstawiwszy więc sprawę jak wyżej — upraszamy Swietne c. k. Namiestnictwo o uzyskanie od c. k. Ministerstwa zezwolenia, ażeby pod budowę pawilonu chirurgicznego mógł być użyty grunt przy ulicy Kopernika, na północ od zakładu dla obłąkanych, jako zupełnie odpowiedni i jedynie możliwy, jeżeli c. k. Rząd nie zwróci „Blichu".

Powierzchnia tego gruntu, ograniczonego od północy ulicą Kopernika, od południa pawilonem dla obłąkanych, na zachód starym gmachem szpitalnym, a od wschodu budynkiem dla zakaźnych, wynosi, rachując okrągło, 5000 m. □

W końcu upraszamy o możliwie największy pospiech, ponieważ musimy Wysokiemu Sejmowi zdać sprawę o powodach zwłoki w budowie, na którą wyznaczony już był potrzebny kredyt; zarazem, poddając aprobacie Wysokiego Sejmu wybór miejsca pod budowę, będziemy musieli prosić o wyznaczenie dodatkowego kredytu na budynki gospodarcze, które musiałyby być na inne miejsce przeniesione. Pod ·/. przesyłamy szkic sytuacyjny oraz dwa szkice dokonanych sondowań.

Alegat F. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 5068/92.

Odpis

odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 8. grudnia 1891 L. 80012 do Wydziału krajowego.

Na szacowną odezwę z dnia 13. października b. r. l. 44398, c. k. Namiestnictwo ma zaszczyt oznajmić Świetnemu Wydziałowi krajowemu, że gdy przez zamierzone usunięcie trupiarni i oddziału dla chorób zakaźnych z miejsca dzisiejszego odpadną najważniejsze przeszkody, które spowodowały je do oświadczenia się przeciw budowie pawilonu chirurgicznego na obranym przez Świetny Wydział krajowy gruncie, c. k. Namiestnictwo nie ma obecnie przeciw tej budowie pod powyższemi warunkami nic do nadmienienia, i pozwala sobie jeszcze tylko zastrzedz, ze względów sanitarno-policyjuych, aby, zanim oddział dla chorób zakaźnych z dotychczasowego miejsca usunięty zostanie, inne odpowiedne również całkiem odosobnione pomieszczenie dla tego oddziału było przygotowane.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 10.234/1892.

Aleg. 90.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi lekarzy krajowego szpitala powszechnego we Lwowie w przedmiocie pomnożenia służby lekarskiej pomocniczej.

Wysoki Sejmie!

Relacyą z dnia 20. lutego b. r. l. 177 przedstawia nam Dyrektor powszechnego szpitala z usilnem poparciem dołączoną ./. tu petycyę lekarzy szpitala lwowskiego o pomnożenie posad płatnych lekarzy pomocniczych.

W petycyi tej proszą lekarze o pomnożenie posad lekarzy pomocniczych z 12 na 21.

Z uwagi atoli na przyszłe zasilenie służby lekarskiej przy szpitalu lwowskim przez asystentów klinicznych Wydziału lekarskiego, niemniej na projektowane rozporządzenie ministeryalne, zobowiązujące dyplomowanych lekarzy do odbywania jednorocznej służby w szpitalach przed rozpoczęciem praktyki, uważamy żądanie tak znacznego podwyższenia etatu służby pomocniczej lekarskiej za nieuzasadnione. Wydział krajowy wszakże uznać musi, że ze względu na bardzo znacznie zwiększoną i ciągle postępującą frekwencyę chorych w szpitalu lwowskim, dotychczasowa liczba sił lekarskich pomocniczych jest niewystarczającą.

Potrzebę zaradzenia i to w czasie jak najbliższym niedostatkowi sił lekarskich uzasadniają w sposób przekonywujący daty statystyczne o ruchu chorych, porównane z etatem służby lekarskiej pomocniczej uchwalonym w roku 1875. Etat ten ustanawia 7 sekundaryuszów i 4 asystentów dla zakładu chorych, nie licząc sekundaryusza dla zakładu położnic, którego praca zupełnie jest oddzielną.

I tak, gdy w roku 1874, z którego daty o ruchu chorych służyły za podstawę do uchwalania etatu, wynosiła ilość chorych 5.435 a dni leczenia było 146.790, wzmógł się obecnie stan chorych do cyfry 11.444 z ilością dni leczenia 236.915.

Wynika ztąd, że liczba chorych i dni leczenia zwiększyły się w dwójnasób, podczas gdy personal służby lekarskiej pomocniczej pozostał w dawnych granicach z przed laty 18-tu i skutkiem tego nie może żadną miarą podołać zwiększonej tak dalece pracy.

Niedostateczność sił lekarskich wywiera ujemny wpływ w podwójnym kierunku. Lekarz nie będąc w stanie opanować ogromu pracy, nie może poświęcić każdemu choremu tyle czasu, ile jego choroba wymaga, a nadto wyzyskać należycie i z pożytkiem dla nauki przedstawiającego się mu materyału.

Anormalny stosunek sił lekarskich pomocniczych do liczby chorych udowodniają dosadniej jeszcze cyfry zaczerpnięte z dat o ruchu chorych w innych szpitalach powszechnych:

Szpital na Wiedeniu posiada 16 lekarzy pomocniczych na 7.048 chorych, a 183.513 dni leczenia, na jednego lekarza przypada zatem dziennie 31 chorych.

Szpital Rudolfa posiada 21 lekarzy pomocniczych na 9.207 chorych a 260.062 dni leczenia, na jednego lekarza przypada zatem dziennie 34 chorych.

Szpital wiedeński powszechny posiada 38 lekarzy pomocniczych na 26.258 chorych, a 676.585 dni leczenia, na jednego lekarza przypada zatem dziennie 47 chorych.

Niekorzystniej już pod względem obsługi lekarskiej pomocniczej postawionym jest:

Szpital św. Łazarza w Krakowie, który posiada 10 lekarzy pomocniczych na 7.710 chorych a 205.122 dni leczenia, na jednego lekarza przypada bowiem dziennie 56 chorych.

Z tego też powodu przedstawiamy Wysokiemu Sejmowi równocześnie oddzielne sprawozdanie z wnioskiem o utworzenie jeszcze jednej posady sekundaryusza II klasy przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie.

Najgorzej zaś zaopatrzonym jest w obsługę lekarską *Szpital powszechny we Lwowie*, który posiada bez zakładu położnic 11 lekarzy pomocniczych na 11.444 chorych a 236,915 dni leczenia.

W szpitalu tym przypada bowiem na jednego lekarza dziennie średnio 59 chorych.

Przy takim stanie rzeczy niepodobnem jest lekarzowi, pracującemu choćby z największem poświęceniem, uczynić zadość obowiązkom służby i zbadać należycie każdego chorego i podołać nadto czynnościom kancelaryjnym.

Dodać tu jeszcze winniśmy, że szpital lwowski z powodu ciągłego przepełnienia wydala chorych, jak tylko stan ich na to pozwala, chociażby według wskazówek nauki należało pozostawić ich jeszcze czas jakiś w zakładzie jako rekonwalescentów.

Gdyby więc przeciętny pobyt chorych był tak długim jak w innych szpitalach, wówczas liczba chorych i dni leczenia okazałaby cię jeszcze wyższą.

Pomimo jednak skracanego o ile możności pobytu chorego w zakładzie, nie należały do rzadkich wyjątków dnie, w których jeden lekarz pomocniczy szpitala lwowskiego miał 60 a nawet do 80 chorych dziennie do obsługi.

Obecny stan chorych w szpitalu lwowskim wymaga więc nieodzownie dwóch stałych lekarzy pomocniczych na każdym oddziale, czyli dla 7 istniejących oddziałów 14 lekarzy.

Etat lekarzy pomocniczych uchwalony w 1875 roku obejmuje tych posad tylko 11, wskutek czego okazuje się konieczna potrzeba utworzenia jeszcze trzech posad lekarzy pomocniczych po 500 zł. rocznie.

Wobec niedalekiej już chwili otwarcia fakultetu medycznego na wszechnicy lwowskiej, przy którym ustanowieni będą asystenci kliniczni, odpowiedniejszym będzie podział lekarzy pomocniczych szpitala lwowskiego na sekundaryuszów klasy I i II. zamiast jak dotąd na sekundaryuszów i asystentów, a to tak dla odróżnienia ich od asystentów klinicznych wydziału lekarskiego, nie mniej dla ujednostajnienia z etatem szpitala św. Łazarza w Krakowie.

Z tych więc powodów oświadcza się Wydział krajowy za stosowną zmianą nazwy w etacie posad i płac krajowego szpitala we Lwowie.

Ze względu na przytoczone powyżej okoliczności przedstawia Wydział krajowy następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. W ustanowionym przez Sejm krajowy w roku 1875 etacie posad przy szpitalu lwowskim w ustępie *B.* słnżba lekarska a) dla zakładu chorych ma być pod poz. 4 tą „siedmiu sukundaryuszów I. klasy“, zaś pod poz. 5-tą „siedmiu sekundaryuszów II. klasy“, (zamiast czterech asystentów).

II. Do budżetu krajowego szpitala powszechnego we Lwowie na rok 1892 wstawia Sejm jako wydatek w rub. I. poz. 5. kwotę 3.000 zł. na place dla siedmiu sekundaryuszów klasy II.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 26. lutego 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Franciszek Hoszard *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Odpis

petycyi lekarzy szpitala powszechnego we Lwowie wystosowanej do Wysokiego Sejmu krajowego o pomnożenie posad płatnych przy tymże szpitalu.

Wysoki Sejmie!

Niżej podpisani lekarze szpitala krajowego we Lwowie udają się do Wysokiego Sejmu z uprzejmą prośbą o łaskawe pomnożenie posad płatnych przy tymże szpitalu, uzasadniając takową jak następuje:

Liczba lekarzy płatnych według postanowienia Wysokiego Sejmu z r. 1875 ustanowiona, pozostaje wciąż niezmienioną aż do dnia dzisiejszego, mimo, że liczba chorych w szpitalu lwowskim czyni ją dziś zupełnie niewystarczającą. Gdy bowiem w zwyż wymienionym roku liczba lękarzy była przybliżoną do zwykłych stosunków i przeciętnego ruchu chorych w innych szpitalach, to obecnie przy zwiększonej frekwencyi i przepełnieniu, siły lekarskie okazują się za szczupłe i niewystarczające do podołania zwiększonym obowiązkom.

Zanim przejdziemy do dat statystycznych szpitala lwowskiego, ośmielamy się w celu poparcia naszej prośby i wykazania, o ile ten szpital jest w stosunku do innych szpitali upośledzony, przedstawić Wysokiemu Sejmowi daty wzięte ze sprawozdań szpitali: krakowskiego, tryesteńskiego i wiedeńskich.

W szpitalu krakowskim liczba lekarzy pomocniczych jest stosunkowo daleko większą, jak w szpitalu lwowskim, bo na jednego lekarza przypadało w 1889 roku 694 chorych, pomimo, że ruch chorych był wtedy nadzwyczajny, bo dochodził liczby 7641 chorych na jedenastu lekarzy pomocniczych.

W tryesteńskim „Spedale civico di Trieste“ przypadało w tymże roku 1889 na jednego lekarza 538 chorych, jako przecięta liczba z 8075 chorych na 15 lekarzy pomocniczych płatnych.

Szpital wiedeński Rudolfa wykazuje w roku 1889 liczbę chorych 8109, a w roku 1890 liczbę 7585 na 22 lekarzy pomocniczych, czyli, że na jednego lekarza przypada 368·5 a względnie 349 chorych.

Szpital we Wiedniu wykazuje w roku 1889 na 16-tu lekarzy pomocniczych płatnych liczbę chorych dochodzącą do 6057 czyli cyfrę przeciętną 388 chorych.

Ten stosunek tak korzystny nigdy w szpitalu lwowskim nie miał miejsca, bo nawet w roku 1876, kiedy to liczba lekarzy płatnych przez Wysoki Sejm jako normalna ustanowioną została, nawet wtedy na jednego lekarza przypadało rocznie 593 chorych z liczby ogólnej 7118. Od tego czasu liczba chorych wzmaga się rok rocznie i to do tego stopnia, że już w roku 1880 na jednego lekarza przypadało rocznie 816 chorych, (ogólna liczba 9787) w roku 1885 rocznie 900, (10801)

a w roku 1890 już 954 na ogólną liczbę 11449 chorych. W roku zeszłym t. j. 1891 liczba chorych doszła do niebywałych nigdy rozmiarów, a mianowicie księgi wykazują liczbę 12.538, z czego na jednego lekarza wypada przeciętnie 1045, a więc prawie dwa razy tyle co w roku 1876.

Tak więc wzrastająca ciągle liczba chorych pociąga za sobą stosunkowe powiększenie pracy w szpitalu lwowskim i to w takim stopniu, że obecnie lekarz, wysilając swe siły w szpitalu, nie jest w stanie nadmiernym potrzebom uczynić zadość.

Twierdzenie nasze co do przeciążenia pracą popiera i ta okoliczność, że w obec niewielkiej liczby lekarzy przypada co kilka dni nużąca i pełna odpowiedzialności 12 godzinna służba dyżurna, a w końcu że w obec utworzenia dwóch nowych oddziałów w szpitalu, a mianowicie jednego dla osób nerwowych i obserwacyjnego dla umysłowo chorych, a drugiego dla chorób zakaźnych, a więc w obec tylekroć zwiększonej pracy i odpowiedzialności, liczba lekarzy pomocniczych nie została powiększoną.

Jasnem więc jest, co też każdy w obec nieubłaganych dat statystycznych przyznać musi, że lekarz w obec takiego ogromu pracy nie jest w stanie jej w zupełności odpowiedzieć.

Cierpią więc z powodu braku sił lekarskich lekarze i chorzy; pierwsi, że zużywając swe siły nie mogą pracować z postępem nauki i wyzyskać należycie przedstawiającego się im materyału naukowego; drudzy zaś, ponieważ lekarz nie jest w stanie poświęcić każdemu choremu tyle czasu, ile jego choroba wymaga.

Chcąc zatem przywrócić stosunki, które w roku 1876 za normalne i obowiązujące uznane zostały, musiałaby liczba lekarzy pomocniczych płatnych, w stosunku do ruchu chorych w owym roku zostać podniesioną z liczby 12 na 21, a wtedy dopiero dałaby byłaby lekarzom możność odpowiedniego rozkładu i wypełniania obowiązków z sumiennością i gruntownością, jakie w obec stosunków w innych szpitalach powinny i we lwowskim mieć miejsce.

Prosimy zatem i żywimy niepłonną nadzieję, że Wysoki Sejm raczy do naszej prośby się przychylić i rozebrawszy nasze słuszne powody powiększyć liczbę płatnych lekarzy pomocniczych przy szpitalu krajowym, a przez to ulżyć w ciężkich obowiązkach nam, którzy zdrowie i pracę krajowi w ofierze niesiemy.

Prof. Dr. Adam Czyżewicz w. r., Dr. Ziembicki, prymaryusz od. chir. w. r., Dr. Krówczyński w. r., Dr. Widmann w. r. Dr. E. Machek w. r., Dr. Edward Sawicki w. r., Dr. Wiktor Opolski, prymaryusz II. oddz. chor. wew. w. r., Dr. Józef Rożanski w. r., Dr. Edward Mukowicz w r., Dr. A. Chomin w r., Dr. Kazimierz Sobolewski w r., Dr. Oswald Zion w. r., Dr. Filip Riwczes w. r., Dr. C. Ulmann w. r., Dr. Bogusław Zawadzki w. r. Dr. Stahlberger .w r., Dr. Urich w. r., Dr. Teodorowicz w. r., Dr. Dekański w. r.,Dr. Kuhn w. r., Dr. Krzyżanowski w. r., Dr. Swiątkiewicz w. r., Dr. Hellmann w. r., Dr. Wechsler w. r., Dr. Kicki w. r.,

L. W. kr. 45.406/91.

Aleg. 91.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektem ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich i obszarów dworskich.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 17. listopada 1890 r. Wysoki Sejm polecił nam:

1. Wnieść projekt ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich na następnej sesyi sejmowej.

2. Wziąć pod rozwagę kwestyę ustanowienia posady krajowego inspektora straży ogniowych i po zasięgnięciu opinii Związku straży ochotniczych Sejmowi zdać sprawę.

W wykonaniu powyższych poleceń przedkładamy wypracowany przez nas projekt ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich i obszarów dworskich. Za podstawę tego projektu posłużyła nam co do układu i ogólnych rozporządzeń wykonawczych podobna ustawa dla miast i miasteczek, uchwalona na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 17. listopada 1890 r., a pod d. 10. lutego 1891 Najwyżej zatwierdzona (Nr. 18 d. u. k.), następnie opracowany projekt przez Radę zawiadowczą krajowego Związku straży ochotniczych, wreszcie opinie i wskazówki udzielone przez zaproszoną do tej sprawy ankietę.

W projekcie naszym przedewszystkiem liczyć się należało z istniejącymi w kraju stosunkami po gminach wiejskich, ze stanem inteligencyi mieszkańców i ich zasobami materyalnymi, aby przyszła ustawa w tych warunkach ułożona, rzeczywiście mogła być wykonalną i zapewniła możebną ochronę mienia i osób ludności wiejskiej od klęski pożaru. Podobnie jak w ustawie sanitarnej, przyjęliśmy zasadę tworzenia wspólnych okręgów pożarnych dla gmin wiejskich łącznie z obszarami dworskimi. Interesa jednych i drugich są tutaj wspólne a połączenie to przy uwzględnieniu właściwości ustawowych gminy i dworu jest samą naturą rzeczy wskazane.

Ze względów wyżej przytoczonych i dla zapewnienia skuteczniejszego wykonania ustawy wypadało bardziej wzmocnić i bliżej określić prawo nadzoru Wydziałów powiatowych nad okręgami pożarnymi wiejskimi, niż to ma miejsce w ustawie z d. 10. lutego 1891 r. obowiązującej miasta i miasteczka. Nadzór ten uważaliśmy tem więcej za właściwy przy tworzeniu wspólnych okręgów

pożarnych wiejskich gmin z obszarami dworskimi, ile że ingerencya władzy nad obydwoma czynnikami przełożonej skutecznie zaradzi wydarzyć się mogącym z tych stosunków nieporozumieniom.

Jednym z najodpowiedniejszych pośredników między gminą a dworem i tymi obydwoma a Wydziałem powiatowym będzie komisya pożarna miejscowa, wprowadzona do projektu ustawy, której atrybucye określa §. 8. projektu Jest ona właściwie mięszaną komisyą wszystkich trzech interesowanych organów, faktycznym kierownikiem spraw policyi ogniowej ; jej zatem opinia stanowić będzie dyrektywę dla Wydziałów powiatowych i da wyraz potrzeb miejscowych.

Przyjmując zasadę tworzenia wspólnych okręgów pożarnych wiejskich, wypadało określić sposób rozdziału kosztów urządzenia i utrzymywania stacyj pożarnych między obszar dworski i gminę. Najracyonalniejszą podstawą tej repartycyi wydała się nam wartość budynków, dla ochrony których podejmuje się cała sprawa. Postawienie innej podstawy, opartej na podatku gruntowym, dotykałoby niesłusznie albo właścicieli gruntów, nie posiadających w danej miejscowości budynków a częstokroć w innej gminie zamieszkałych albo większe obszary dworskie ze skromnymi budynkami na tych obszarach. Co się tyczy organizacyi obrony od pożaru, przyjęliśmy obowiązkowe należenie do straży pożarnej wiejskiej wszystkich zamieszkałych w okręgu mężczyzn w wieku od 18 do 42 lat, nie zwalniając z obowiązku niesienia pomocy innych mieszkańców. Utrzymanie stałej straży pożarnej po wsiach, wobec dość rzadko stosunkowo przytrafiających się wypadków pogorzeli, byłoby uciążliwe i kosztowne a tworzenie znów straży ochotniczych, zwłaszcza w miejscowościach mniej zaludnionych, nie dawałoby żadnej rękojmii, że straż ta z należytem poczuciem obowiązków obywatelskich czynności swoje wykonywać będzie. Zresztą obowiązek spieszenia na pomoc podczas pożaru istnieje zawsze z mocy obowiązujących dotąd przepisów ogniowych i w nowej ustawie dla miast i miasteczek jest przyjęty; zatem projekt niniejszy nie wprowadza nic nowego, tylko normuje organizacyę tej pomocy, zapewniając jej ze strony Wydziału powiatowego dostarczenie środków w osobie instruktora na wyćwiczenie należyte straży pożarnej wiejskiej.

W sprawie ustanowienia krajowego inspektora straży ogniowych, pomimo przychylnego w tej mierze oświadczenia się Związku straży ochotniczych, na teraz nie możemy Wysokiemu Sejmowi przedłożyć pozytywnych wniosków.

W cyrkularzu naszym wysłanym do wszystkich Wydziałów Rad powiatowych do L. W. 44.202/91, polecając wprowadzenie w wykonanie w miastach i miasteczkach ustawy o policyi ogniowej z d. 10. lutego 1891 (Nr. 18 dz. u. kr.) wezwaliśmy je o doniesienie, w jaki sposób zamierzają urządzić nadzór nad wykonywaniem przepisów powyższej ustawy i w jakim stosunku utworzone przez nich organa nadzorcze pozostawaćby mogły do ewentualnie ustanowić się mającego inspektora krajowego straży ogniowych. Do ąd nie odebraliśmy jeszcze od znacznej liczby tychże odpowiedzi, a od tych jak również od uchwalenia przez Wysoki Sejm przedkładającego się projektu ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich zależeć będą przyszłe propozycye nasze co do krajowego inspektora ogniowego i określenie jego atrybucyj.

W końcu podzielając zapatrywania ankiety, wyrażone przy obradach nad projektem ustawy o policyi ogniowej, który obecnie przedkładamy, iż jednym z najużyteczniejszych środków rozpowszechnienia wiadomości po wsiach o sposobach ułatwiających ratunek podczas pożarów, byłoby zaprowadzenie w c. k. seminaryach nauczycielskich w kraju naszym kursów odpowiednich.

Nauczyciele ludowi, obeznani fachowo ze służbą straży pożarnej, mogą przy tworzeniu takowej po wsiach przynieść wielki pożytek stacyom pożarnym i stanowić wyborny materyał na naczelników tej straży. Ponieważ Wydział krajowy w tym względzie już poczynił zarządzenia, aby przy niższych szkołach rolniczych krajowych zaprowadzono wzorowe straże pożarne z uczniów tych zakładów złożone, przeto wątpić nie można że i c. k. Rząd uznając pożyteczność ich dla kraju naszego, zechce podobne kursa i przy c. k. seminaryach nauczycielskich męskich zaprowadzić.

Wywiązując się w ten sposób z udzielonego nam zlecenia wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy */. z następującą rezolucyą:

„Wzywa się c. k. Rząd, aby przy c. k. seminaryach nauczycielskich męskich w kraju naszym zechciał jak najrychlej urządzić wzorowe stacye pożarne i zaprowadzić wykłady sposobów gaszenia pożarów.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 26. lutego 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Sawczak w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . o policyi ogniowej, obowiązująca w gminach wiejskich i na obszarach dworskich Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

I. Postanowienia ogólne.

Wykonywanie policyi ogniowej.

§. 1.

Policya ogniowa należy do własnego zakresu działania gminy i obszaru dworskiego.

§. 2.

Wykonywanie policyi ogniowej w gminie należy do naczelnika gminy, zaś na obszarze dworskim do przełożonego tego obszaru.

Dla skuteczniejszego wykonywania przepisów niniejszej ustawy może Rada gminna ustanowić na pewną ilość domów mieszkalnych osobnych delegatów, celem wspierania naczelnika gminy w załatwianiu jego czynności.

§. 3.

Każda gmina wiejska łącznie z obszarem dworskim, stanowiącym z nią jedną gminę katastralną, tworzy okręg pożarny wiejski.

Jeżeli w gminie nie znajduje się przynajmniej 100 domów mieszkalnych, albo zachodzą inne ważne trudności, naprzykład brak środków materyalnych albo przeszkody topograficzne, będzie gmina wraz z obszarem dworskim przez Wydział Rady powiatowej połączona z sąsiednią gminą i obszarem dworskim w jeden okręg pożarny.

W ten sam sposób może być połączonych z sobą kilka gmin i obszarów dworskich.

§. 4.

Gminy wiejskie i obszary dworskie graniczące bezpośrednio z gminami miast i miasteczek, mogą za zezwoleniem Wydziału Rady powiatowej i za zgodą Reprezentacyi tych miast i miasteczek przyłączać się do okręgu pożarnego miejskiego i korzystać z jego środków ratunkowych.

Gminy takie i obszary dworskie na czas trwania ugody, będą pod względem policyi ogniowej uważane jako przynależne do terytoryów miejskich i ulegać będą przepisom ustawy o policyi ogniowej dla miast i miasteczek z dnia 10. lutego 1891 r. (Nr. 18 D. u. k.)

§. 5.

Wydział Rady powiatowej zaprowadzi okręgi pożarne w powiecie według swego uznania, po wysłuchaniu zdania Zwierzchności gmin i przełożonych obszarów dworskich, z zachowaniem zasad wskazanych w §. 3. niniejszej ustawy.

II. Zapobieganie pożarom.

Regulamin pożarny.

§. 6.

Wydział krajowy wyda regulamin pożarny dla wszystkich okręgów pożarnych wiejskich, który w gminach i na obszarach dworskich będzie ogłoszony.

Na wniosek Wydziału Rady powiatowej może Wydział krajowy wydawać wyjątkowe postanowienia regulaminowe dla poszczególnych okręgów pożarnych wiejskich.

Komisya pożarna.

§. 7.

Dla każdego okręgu pożarnego utworzona będzie miejscowa komisya pożarna, która składa się z delegata Wydziału Rady powiatowej, przełożonych obszarów dworskich i naczelników gmin w skład okręgu pożarnego wchodzących.

§. 8.

Miejscowa komisya pożarna:

a) wykona przynajmniej raz do roku rewizyę wszystkich budynków znajdujących się na terytoryum okręgu pożarnego pod względem ich bezpieczeństwa od ognia i wskaże środki do usunięcia wszystkiego, coby pożar spowodować mogło;

b) oszacuje w przybliżony sposób budynki tak na obszarach dworskich, jakoteż i w gminie się znajdujące, jeżeli wartość tych budynków nie jest wiadoma z polic asekuracyjnych;

c) oznaczy miejscowość odpowiednią na siedzibę stacyi pożarnej,

d) oznaczy ile i jakie narzędzia ogniowe tudzież rekwizyta ma stale utrzymywać stacya pożarna, oraz pojedynczy właściciele budynków, obszary dworskie, zakłady fabryczne i przemysłowe znajdujące się w okręgu;

e) sporządzi preliminarz kosztów urządzenia i utrzymywania stacyi pożarnej i dopełni rozkładu tych kosztów w stosunku do wartości budynków;

f) sporządzi wykaz ludności obowiązanej do służby pożarnej w okręgu, wskaże sposób utrzymywania pogotowia pożarnego i straży nocnej, tudzież środki zaradcze na wypadek pożaru, zanim straż pożarna ze stacyi przybędzie,

g) oznaczy ilość studzien i zbiorników wody potrzebnych w każdej miejscowości do należytego działania straży pożarnych;

h) wreszcie wskaże odpowiednie osoby na naczelnika straży pożarnej wiejskiej i jego zastępcę.

Wszelkie uchwały swoje komisya pożarna miejscowa przedłoży do zatwierdzenia Wydziałowi Rady powiatowej.

§. 9.

Kto się nie zastosuje do zarządzeń naczelnika gminy i Wydziału Rady powiatowej na podstawie §. 8. wydanych, ulegnie karze a nadto będą te zarządzenia na jego koszt wykonane.

Czyszczenie kominów.

§. 10.

Naczelnik gminy, a względnie delegat i przełożony obszarów dworskich czuwają nad regularnem czyszczeniem kominów. W jaki sposób i jak często ma się odbywać to czyszczenie, określi regulamin pożarny.

Straż nocna.

§. 11.

Straż nocna (policyjna) wykonywa także czynności straży pożarnej podług szczegółowych rozporządzeń w regulaminie pożarnym wskazanych.

Straż pożarna wiejska.

§. 12.

Do straży pożarnej wiejskiej należy z obowiązku każdy mężczyzna w wieku od skończonych lat 18 do 42 w gminie zamieszkały.

Uwolnieni są:

1. wojskowi wszystkich stopni zostający w czynnej służbie;
2. księża i duchowni wszystkich obrządków.

Wydział powiatowy może wyjątkowo i inne osoby od tego obowiązku uwolnić.

§. 13.

Co rok w miesiącu grudniu komisya pożarna miejscowa sporządzi spis należeć mających do straży pożarnej, a władza miejscowa uwiadomi ich i wezwie do objęcia obowiązków,

Wydział Rady powiatowej ma prawo naczelnika straży pożarnej wiejskiej, nie odpowiadającego swemu zadaniu usunąć, tymczasowe zastępstwo zarządzić i komisyę pożarną miejscową do przedstawienia innego naczelnika zawezwać.

§. 14.

Straż pożarna wiejska dwa razy do roku lub częściej odbywa ćwiczenia pod kierunkiem fachowego przez Wydział Rady powiatowej wyznaczonego inspektora.

§. 15.

Każdy członek straży pożarnej wiejskiej obowiązany jest:

a) stawić się na ćwiczenia,

b) wykonywać wszelkie polecenia naczelnika straży,

c) w razie pożaru stawić się jak najrychlej na miejsce pożaru i oddać się pod rozkazy naczelnika,

d) podczas służby nosić przepisaną odznakę.

Niedopełnionie tych obowiązków i innych regulaminem dla straży pożarnych wiejskich przepisanych, karanem będzie grzywną lub aresztem.

§. 16.

Bezpośredni nadzór nad stacyą pożarną wiejską wykonywa naczelnik tej gminy lub przełożony tego obszaru dworskiego, w obrębie których znajduje się stacya pożarna wiejska.

§. 17.

Szczegółowy regulamin dla straży pożarnej wiejskiej wyda Wydział Rady powiatowej po wysłuchaniu opinii komisyi pożarnej miejscowej.

III. Gaszenie pożarów.

Obowiązek niesienia pomocy.

§. 18.

Każdy mieszkaniec okręgu pożarnego wiejskiego obowiązany jest pod karą na wezwanie władzy miejscowej nieść pomoc przy gaszeniu pożaru.

Właściciele lub użytkujący z wszelkiego rodzaju studzien lub zbiorników wody jako to: sadzawek, stawów, młynówek, wodociągów i t. p. nie mogą zabronić czerpania wody podczas pożaru.

Właściciele koni są obowiązani pod karą na zarządzenie władzy miejscowej lub kierującego gaszeniem pożaru dostarczyć koni i zaprzęgów za wynagrodzeniem, które regulamin pożarny oznaczy.

Zaprzęgi pozamiejscowe, przypadkowo na miejscu pożaru znajdujące się, mogą być do tego celu użyte.

Wzajemna pomoc gminy i obszaru dworskiego i pomoc sąsiadom.

§. 19.

Gminy i obszary dworskie tej samej miejscowości, stanowiące samoistne okręgi pożarne, obowiązane są wzajemnie ze strażami swemi spieszyć bez wezwania i bez wynagrodzenia na ratunek w razie pożaru o tyle, o ile każdej z nich nie grozi niebezpieczeństwo pożaru.

Sąsiednie okręgi pożarne wiejskie również obowiązane są w razie dostrzeżenia pożaru lub na wezwanie władzy tej miejscowości, gdzie pożar wybuchł, nieść pomoc o ile same na własnym obszarze nie są przez powstały w sąsiednim okręgu ogień zagrożone.

Straże pożarne z sąsiedztwa na pomoc przybyłe, przechodzą pod komendę naczelnika straży tej miejscowości, gdzie pożar wybuchł.

Środki alarmowe i pogotowie pożarne.

§. 20.

Gminy i obszary dworskie zaprowadzą na polecenie komisyi pożarnej miejsowej (§. 8) we wszystkich miejscowościach urządzenia sygnałowe i alarmowe, aby o wybuchu pożaru miejscową i sąsiednie stacye pożarne jak najrychlej zawiadomić.

§. 21.

W siedzibie stacyi pożarnej wiejskiej znajdować się będzie skład narzędzi ratunkowych i zaprowadzone pogotowie pożarne czuwające dniem i nocą.

Ilość osób czuwających i koni do pogotowia przeznaczonych szczegółowo określi miejscowy regulamin ogniowy.

W o d a.

§. 22.

Każda gmina i obszar dworski obowiązane są starać się o to, aby posiadały zawsze dostateczny zapas wody do gaszenia pożaru.

Jeżeli naturalne zbiorniki na miejscu nie posiadają jej w dostatecznej ilości, gmina i obszar dworski na wniosek komisyi pożarnej mają się postarać o urządzenie nowych studzien w miejscowościach przez komisyę wskazanych.

Tam, gdzie studni urządzić nie można, należy zakładać cysterny lub sadzawki, które przynajmniej raz na rok mają być czyszczone.

Narzędzia ratunkowe.

§. 23.

Każda stacya pożarna wiejska stosownie do swego obszaru i liczby zabudowań okręgu pożarnego ma być zaopatrzona w dostateczną ilość sikawek, beczkowozów, drabin, osęk, wiaderek i t. p. przyborów ogniowych, których jakość oznaczy regulamin pożarny.

§. 24.

Koszta sprawienia narzędzi i rekwizytów ogniowych dla stacyi pożarnej i utrzymania pogotowia ponoszą gminy i obszary dworskie, w skład okręgu pożarnego wchodzące, w stosunku wartości posiadanych budynków.

Koszta rekwizytów, w które każdy dom mieszkalny ma być zaopatrzony podług regulaminu ogniowego, ponoszą właściciele tych domów.

Posiadacze budynków, w których znajdują się większe ogniska np. fabryki, gorzelnie, browary i t. p., obowiązani są utrzymywać własne sikawki wozowe lub ręczne podług polecenia Wydziału Rady powiatowej.

IV. Postępowanie podczas pożaru i po pożarze.

§. 25

Naruszenie prywatnej własności w celu gaszenia pożaru, np. wyłamywanie, zrywanie dachu, rozbiórka parkanów i t. p., może nastąpić tylko

w razie ostatecznej potrzeby, gdy nie ma innego środka do stłumienia ognia lub zapobieżenia rozszerzaniu się płomieni, lecz w takim razie nawet wyjąwszy wypadki najgwałtowniejsze, nastąpić to może jedynie z rozporządzenia naczelnika straży pożarnej, naczelnika władzy miejscowej, delegata lub wyznaczonego kierownika ratunku.

§. 26.

Posiadacze domów są obowiązani jak najspieszniej przedsięwziąć środki przeciw szerzeniu się wybuchłego pożaru przez przygotowanie zapasu wody, dostarczenie drabin, zamknięcie strychów, okien i otworów, przygotowanie zapasu wilgotnych mioteł ogniowych. Mieszkańcy domu są obowiązani przy tych czynnościach wedle możności dopomagać.

§. 27.

Po pożarze naczelnik władzy tej miejscowości, gdzie pożar nastąpił, przedsięwziąć ma odpowiednie środki, aby ogień został zupełnie wygaszony i ażeby dalsze niebezpieczeństwo nie zagrażało.

Część straży pożarnej należącej do ratowania z potrzebnymi przyborami, powinna pozostać na miejscu aż do zupełnego wygaszenia ognia.

Sikawki dostarczone do pomocy przy gaszeniu będą właścicielom bezpłatnie przez mieszkańców gminy czy obszaru dworskiego dostawione zaraz po zgaszeniu pożaru.

Dochodzenie przyczyn pożaru.

§. 28.

Po zupełnem ugaszeniu pożaru władza tej miejscowości, gdzie pożar nastąpił, przy pomocy naczelnika straży i potrzebnych świadków i znawców, wykona najściślejsze dochodzenie co do przyczyny pożaru, zbada czy nie zaszły takie okoliczności, które wymagałyby skarcenia lub przedsięwzięcia środków zapobiegawczych, ażeby się nie powtarzały na przyszłość i stwierdzi, czy przybory ratunkowe były w należytym porządku, oraz którzy z ratujących najbardziej się odznaczyli.

§. 29.

Jeżeli okaże się przeciw komu uzasadnione podejrzenie, że stał się winnym czynności zabronionej ustawą karną, naczelnik władzy prowadzącej dochodzenie o tem sąd zawiadomi; jeżeli zaś idzie o przekroczenie przeciw policyi budowniczej lub ogniowej, naczelnik gminy i przełożony obszarów dworskich działają w zakresie swojej władzy.

§. 30.

O wyniku dochodzenia co do przyczyn, rozmiaru pożaru, wielkości szkód i innych wykrytych szczegółów, mających publiczny interes, prowadzący dochodzenie złoży szczegółowe sprawozdanie politycznej władzy powiatowej i Wydziałowi Rady powiatowej.

§. 31.

Świadectwa urzędowe dla zabezpieczonych nie mogą być wydawane, jeżeli dochodzenie wykaże, iż zabezpieczeni są winni zbrodni przestępstwa

lub wykroczenia przewidzianego w ustawach lub rozporządzeniach obowiązujących.

V. Postanowienie karne.

§. 32.

Przekroczenia niniejszej ustawy, o ile nie podlegają ustawie karnej lub budowniczej, karane będą grzywną od 50 ct. do 25 zł. względnie aresztem od 12 godzin do 5-ciu dni.

Co do sposobu orzekania kar, toku instancyi, oraz wykonania wyroków karnych, obowiązują postanowienia ustawy gminnej i ustawy o obszarach dworskich.

§. 33.

Kary pieniężne wpływają do funduszu utrzymania rekwizytów ogniowych w miejscowym okręgu pożarnym wiejskim.

VI. Nadzór nad wykonywaniem policyi ogniowej.

Nadzór.

§. 34.

Nadzór nad wykonywaniem policyi ogniowej jakoteż udzielenie fachowej pomocy celem zorganizowania i wyćwiczeniu straży pożarnych wiejskich (§. 17.) należy do Wydziału powiatowego.

Władza polityczna wykonywa służące administracyi państwa prawo nadzoru w myśl ustawy gminnej i ustawy o obszarach dworskich.

§. 35.

Gdyby gminy wiejskie i obszary dworskie dopuszczały się zaniedbania w wykonywaniu niniejszej ustawy o policyi ogniowej, Wydział powiatowy rozporządzi co należy w okręgu pożarnym wiejskim wykonać, a w razie dalszego oporu zawezwie polityczną władzę powiatową o wykonywanie tych zarządzeń na koszt gminy lub obszaru dworskiego.

Gdyby w celu wykonania zarządzeń powyższych potrzebne były wydatki, Rada powiatowa ma prawo wstawić odpowiednią kwotę w budżet gminy, a co do obszaru dworskiego wezwać władzę polityczną powiatu do ściągnięcia takowej drogą egzekucyi, jeżeli w przeciągu dni 30 od daty wezwania potrzebnej kwoty nie spłaci.

Organa i władze wykonywające policyę ogniową.

§. 36.

Naczelnik gminy w wykonywaniu postanowień niniejszej ustawy rozstrzyga w pierwszej instancyi, o ile ustawą gminną decyzya nie jest pozostawiona Radzie gminnej.

Co się tyczy działalności przełożonego obszaru dworskiego, ma tu zastosowanie §. 13. ustawy o obszarach dworskich.

§. 37.

Przeciw orzeczeniom naczelnika gminy służy rekurs do Rady gminnej, zaś przeciw orzeczeniom Rady, jakoteż orzeczeniom przełożonego obszaru dworskiego do Wydziału Rady powiatowej a następnie do Wydziału krajowego. Termin do wnoszenia rekursów jest 14-dniowy.

Wniesienie rekursu przeciw orzeczeniu Wydziału powiatowego nie wstrzymuje wykonania tegoż orzeczenia.

Nadzór Wydziału krajowego.

§. 38.

Wydział krajowy ma naczelny nadzór nad wykonywaniem policyi ogniowej przez organa do tej czynności ustanowione.

VII. Postanowienia końcowe.

§. 39.

Celem szybkiego załatwiania spraw dotyczących policyi ogniowej przez odpowiednie organa, winny wszystkie do tych spraw odnoszące się podania, rekursy i orzeczenia opatrzone być napisem „sprawa ogniowa“.

§. 40.

Przepisy ustawy karnej, tudzież rozporządzenia administracyjne, mocą których pewne niebezpieczeństwem pożaru zagrażające czynności są zakazane, albo też są nakazane pewne środki ostrożności w obchodzeniu się z materyałami łatwo zapalnymi, tudzież o sposobie ich przechowywania, niemniej postanowienia ustaw i rozporządzeń o policyi budowniczej pozostają nienaruszone.

§. 41.

Postanowienia zawarte w §§. 11. do 56. ces. pat. z d. 28. lipca 1786 obejmującego ustawę ogniową dla gmin wiejskich, tracą moc obowiązującą z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy.

§. 42.

Polecam wykonanie niniejszej ustawy Mojemu ministrowi spraw wewnętrznych.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Aleg. 92.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę:

Ustawa

z dnia . . . . . zmieniająca postanowienia §§. 18. i 22. ustawy krajowej z dnia 2. maja 1873 (Dz. ust. kr. l. 250), z dnia 28. grudnia 1882 (Dz. ust. kr. z r. 1883 l. 2) i z dnia 2. lutego 1885 (Dz. ust. kr. l. 29) tytuł II. o kosztach zakładania i utrzymywania publicznych szkół ludowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Art. 18. i 22. ustawy krajowej z dnia 2. maja 1873, z dnia 28. grudnia 1882 i z dnia 2. lutego 1885 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych przestają obowiązywać, i mają opiewać, jak następuje:

Art. 18.

Jeżeli dochody miejscowego funduszu szkolnego, wymienione w artykule 15. *a)*, *b)* nie wystarczają na opłacenie nauczycieli szkół ludowych pospolitych i tych wydziałowych, które istniały już przed wejściem w wykonanie niniejszej ustawy, obowiązane są gminy i obszary dworskie do wnoszenia na ten cel do miejscowego funduszu szkolnego dodatków pieniężnych, a to gminy aż do 9% całej należytości wszystkich podatków stałych razem z dotychczasowymi dodatkami państwowymi w gminie opłacanych, zaś obszary dworskie aż do wysokości 3% całej należytości wszystkich podatków stałych, razem z dotychczasowymi dodatkami państwowymi z obszarów opłacanych, — każdy z nich o tyle, o ileby to, co na mocy dawniejszych zobowiązań, czy to w naturze, czy też w gotówce, na utrzymanie nauczycieli już uiszczanej, dorównywało procentom wyżej oznaczonym.

W każdym jednak razie obszar dworski przyczynia się do pokrycia niedoboru tylko w trzeciej części tego, do czego by w stosunku całej należytości swoich bezpośrednich podatków stałych razem z dotychczasowymi dodatkami państwowymi był na mocy ustaw obowiązany, gdyby do związku gminy miejscowej należał.

Dodatki pieniężne od gminy mają być pokrywane w taki sam sposób, w jaki pokrywane są inne wydatki pieniężne, na gminie ciężące.

Art. 22.

Z dochodu funduszu miejscowego, wymienionych w art. 15 pod *a)* i *b)* mają być przedewszystkiem opłacani nauczyciele. Na inne cele można ich użyć jedynie za zezwoleniem Rady szkolnej okręgowej, skoro się okaże nadwyżka w dochodach, albo w razie, gdy część ich już na mocy zapisu lub ustawy na inne cele przeznaczoną była.

Dochody wymienione w art. 15 pod *c)*, mogą być za uchwałą Rady szkolnej miejscowej użyte na zaopatrzenie ubogich uczniów w odzież i najniezbędniejsze przybory szkolne, albo też za zezwoleniem Rady szkolnej okręgowej na inne cele szkolne, w art. 24. wymienione.

§. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi oświaty.

Wnioskodawca:

Mikołaj Siczyński, *w. r.*

Teliszewski, Okuniewski, Romanowicz, Dr. Olpiński, ks. Dr. Chotkowski, Herasimowicz, Rożankowski, Szczepanowski, Dr. Adam Asnyk, Dworski, Lenartowicz, Dr. Antoniewicz, Sembratowicz, Stanisław Badeni, J. Kuiłowski, Dr. Sawczak, C. Hamorak, J. Huryk, A. Barabasz, Żardecki, Stręk, Potoczek, Kowalski, Gnoiński, Sala, Zoll, T. Merunowicz, Sirko, Romańczuk, Korol.

L. s. 417/92.

Aleg. 93.

Wniosek.

Uchwałą z d. 24. listopada 1890 postanowił Wysoki Sejm, iż należy się wziąć pod rozwagę utworzenie krajowego funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę szkół.

Odwołując się na tę uchwałę sejmową, podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm ustanawia specyalny fundusz w sumie 300.000 zł., z którego mają być udzielane bezprocentowe pożyczki gminom, na budowę szkół według warunków, które mają byś oznaczone regulaminem ułożonym przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową.

Na utworzenie tego funduszu ma być wstawianą w budżet krajowy, począwszy od roku 1892 kwota 50.000 zł. przez lat sześć.

Lwów dnia 7. marca 1892.

Wnioskodawca:

Teofil Merunowicz w. r.

Dworski, Balasits, Dr. Adam Asnyk, Goldman, Palch, Żardecki, Romanowicz, Machalski, Dr. Olpiński, Rogayski, Dr. Midowicz, Szczepanowski, Klemensiewicz, Czyżewicz, Lenartowicz.

Alg. 34.

L. s. 420/1892.

Aleg. 94.

Wniosek.

Zważywszy, że jest rzeczą niesłuszną, ażeby nauczyciele szkół ludowych, którzy w swojej szkole uczą nie tylko młodzież swojej, ale i jednej lub więcej okolicznych gmin, pobierali płacę najniższą, obliczoną tylko według liczby dusz swojej gminy, jakkolwiek liczba ludności we wszystkich gminach, których młodzież w tej szkole naukę obowiązkowo pobiera, przewyższa znacznie liczbę 2.000 dusz, przeto podpisami wnoszą:

Wysoki Sejm raczy, zmieniając postanowienia art. 11 13 i 17 ustawy z dnia 1. stycznia 1889 l. 16, uchwalić, że jeżeli nauczyciel podaje w swojej wsi naukę dzieciom kilku wsi, w których liczba ludności, razem wziąwszy, przewyższa 2.000, w takim razie żeby on pobierał płacę wedle IV. klasy art. 11. ustawy z dnia 1. stycznia 1889 l. 16, a względnie wedle wniosku Wydziału krajowego z dnia 3. marca 1892.

Lwów dnia 7. marca 1892.

Wnioskodawca:
Dr. Okuniewski, w. r.

Herasimowicz, Korol, Kowalski, M. Siczyński, Teliszewski, Antoniewicz, Kułaczkowski, Dr Sawczak, F. Kramarczyk, Potoczek, W. Stręk, Rożankowski, Barabasz, Mizia, Huryk, Sirko, Dr. Olpiński.

L. s. 419/1892.

Aleg. 95.

Wniosek.

Zważywszy, że jeszcze ministeryalnem rozporządzeniem z dnia 10. czerwca 1849 l. 3965 postanowił Rząd ze względu na zamierzone w niedalekiej przyszłości zniesienie patronatu kościelnego nie przedsiębrać żadnych większych wydatków, z patronatem połączonych;

zważywszy, że także w motywach ustawy majowej z r. 1874 przyobiecał Wysoki c. k. Rząd, iż już w najbliższej przyszłości wniesie projekt ustawy, regulującej prawo patronatu, przyczem wypowiedział swoje zapatrywanie, że ustawą państwową będą unormowane tylko ogólne zasady tego instytutu, zresztą zaś jego uregulowanie będzie przekazane ustawodawstwu krajowemu;

zważywszy, że uregulowanie, a względnie zniesienie tej obecnie już całkiem przeżytej, samemu kościołowi przeciwnej, nie znajdującej w obecnych ustawach austryackich żadnego uzasadnienia, a w dodatku dla samych kolatorów (patronów) uciążliwej i pod wielu względami często demoralizującej instytucyi jest potrzebą od dawna już ogólnie odczuwaną —

podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby już w najbliższej przyszłości przedłożył stanowczo projekt ustawy o zniesieniu patronatu kościelnego.

Lwów, dnia 7. marca 1892.

Wnioskodawca:
Dr. Okuniewski w. r.

M. Siczyński, Korol, Potoczek, W. Stręk, Rożankowski, Barabasz, Mizia, Antoniewicz, Dr. Olpiński, Teliszewski, F. Kramarczyk, Herasymowicz, Huryk, Kułaczkowski, Sirko, Dr. Sawczak.

L. s. 418/92.

Aleg. 96.

Wniosek.

Zważywszy, ze względu na potrzebę powszechnego zastosowania zasadniczego postępowania ustawy gminnej,

zważywszy, że „każda nieruchomość musi należeć do związku pewnej gminy“, a to dla wzmocnienia gmin wiejskich i małomiejskich przez pomnożenie ich siły podatkowej i przez równoczesne przydanie im członków więcej wykształconych.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu opracowanie i przedłożenie projektu jednolitej ustawy gminnej, w któremby przeprowadzona była ta zasada: „każdy obszar dworski ma być wcielony do związku pewnej gminy. Żadna posiadłość ziemska nie ma być wyłączoną ze związku gminnego“.

Lwów dnia 7. Marca 1892.

Wnioskodawca:

Stanisław Potoczek w. r.

Kramarczyk, W. Mizia, Żardecki, W. Stręk, Siczyński, Teliszewski, Huryk, Barabasz, Okuniewski, Klemensiewicz, Korol, Rożankowski, Sirko, Dr. Antoniewicz, Herasymowicz, Dr. Olpiński.

L. s. 573/92.

Aleg. 97.

Wniosek.

Zważywszy, że dotychczasowe ordynacye wyborcze do ciał reprezentacyjnych nie zgadzają się z państwowemi ustawami zasadniczemi, gwarantującemi wszystkim obywatelom równe prawa;

zważywszy, że ordynacye te są niesprawiedliwe i rażąco krzywdzą włościan i małomieszczan;

zważywszy, że liczne wiece ludowe domagają się, ażeby ordynacye wyborcze do ciał reprezentacyjnych zgodne były z ustawami państwowemi i rzeczywistemi stosunkami;

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby jak najrychlej przedłożył dotyczącym ciałom ustawodawczym projekta reformy ordynacyj wyborczych do Rady Państwa, dla Sejmu krajowego i dla Rad powiatowych na zasadzie ogólnego prawa głosowania, a przynajmniej na razie na zasadzie bezpośredniego tajnego głosowania także w kuryi gmin wiejskich.

Lwów dnia 8. Marca 1892.

Wnioskodawca:

Dr. M. Antoniewicz w. r.

Herasimowicz, Rożankowski, Kułaczkowski, Okoniewski, Korol, Huryk, M. Siczyński, Dr. Sawczak, Sirko, Dr. Olpiński, C. Hamorak, Barabasz, Stręk, Mizia, Żardecki, Romańczuk.

L. s. 572/92.

Aleg. 98.

Wniosek.

Zważywszy, że jedną z głównych przeszkód rozwoju ekonomicznego, przemysłowego i handlowego są myta drogowe i mostowe na drogach krajowych tudzież powiatowych;

zważywszy, że dochody mytnicze wedle ostatnich zamknięć rachunkowych Wydziału krajowego wykazują sumę 220.837 zł. w. a.;

zważywszy, że kwotę powyższą opłaca tylko część ludności, która z konieczności dróg tych używać musi, i to czasem za przestrzeń dwóch lub trzech kilometrów opłaca się myto w wysokości 40 a nawet i 80 ct. w. a.;

zważywszy, że ludność z powodu ubóstwa stara się uniknąć tej opłaty myta, i objeżdża je manowcami, narażając się przez to na karę, albo z powodu nieznajomości drogi na wodach wystawia się na niebezpieczeństwo i utratę życia;

zważywszy, że kwotę powyższą dałoby się uzyskać skromnym dodatkiem do podatków bezpośrednich, mało co przewyższającym 2% tych podatków, a który to dodatek dałby się usunąć przez dochód z drzew owocowych, mających się zasadzić przy tych drogach na miejsce dzisiejszych drzew, żadnego dochodu krajowi nieprzynoszących;

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Wszystkie myta drogowe i mostowe na drogach krajowych znoszą się;
II. Suma dochodów z tychże myt ma być pokrytą dodatkami do podatków;
III. Przy drogach krajowych mają być pozasadzane drzewa owocowe.

Lwów dnia 8. marca 1892.

Wnioskodawca:
Józef Huryk w. r.

Aleksander Barabasz, Dr. D. Sawczak, Rożankowski, Dr. Olpiński, Dr. Antoniewicz, Korol, M. Siczyński, J. Romańczuk, Sirko, Herasimowicz, Potoczek, F. Kramarczyk, Mizia, Stręk, Okuniewski, Kułaczkowski.

Do LW. 35.214/1891.

Aleg. 99.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o szkołach rolniczych i folwarku w Dublanach, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 22. listopada 1890 następującą uchwałę:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 15. października 1890 L. 44.054 o szkołach rolniczych i folwarku w Dublanach.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by przedkładając wniosek w przedmiocie utworzenia i zorganizowania internatu przy szkole dublańskiej, przedłożył jednocześnie projekt reorganizacyi etatu i płac nauczycieli przy wyższej szkole dublańskiej, a to na podstawie sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył szczegółowy plan i kosztorys budynku przeznaczonego na internat dla czterdziestu uczniów oraz statut organizacyjny i instrukcyę dla internatu.

IV. Na wygotowanie planów i kosztorysu budynku dla internatu oraz na przygotowanie materyałów, otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 10.000 zł.

V. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu ułożyć regulamin dla szkoły ze zmianą przepisów co do warunków przyjęcia, dyscypliny i egzaminów; regulamin ten ma obowiązywać aż do otwarcia internatu.

VI. Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia reszty wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyi w Dublanach na pokrycie wydatków budowy domu mieszkalnego dla profesorów wyższej szkoły i otwiera mu nadto na ten cel kredyt w wysokości 800 zł.

VII. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia na majętność dublańską pożyczki hipotecznej w kwocie 8.400 zł., spłacalnej przez amortyzacyę i do użycia uzyskanego z tej pożyczki funduszu na pokrycie reszty kosztów budowy i urządzenia gorzelni w Dublanach.

VIII. Na pokrycie wydatków szkoły gorzelniczej w r. 1891 Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 1.000 zł.

Szkoła wyższa.

Przystępując do zdania sprawy z poleceń, odnoszących się do zaprowadzenia internatu przy wyższej szkole rolniczej w Dublanach, mamy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu co następuje:

Celem omówienia zasad, na których urządzenie odpowiadającego potrzebom szkoły dublańskiej internatu miałoby się opierać, zaprosił Wydział krajowy ankietę, której kilka posiedzeń dostarczyło Wydziałowi krajowemu materyału do opracowania zasad regulaminu i szkiców budynku internatowego. Przygotowaną w ten sposób sprawę przedłożył Wydział krajowy krajowej Komisyi dla spraw rolniczych, która na posiedzeniu z dnia 27. lipca 1891 postanowiła w myśl uchwał swojej Sekcyi stałej z dnia 22. czerwca i wywodów referenta Wydziału krajowego doradzić Wydziałowi krajowemu co następuje:

1. Zaprowadzając internat w krajowej wyższej szkole rolniczej w Dublanach, należy przy układaniu przepisów porządku w internacie mieć na oku odmienne stosunki wychowania młodzieży naszej w porównaniu do systemu wychowania młodzieży francuskiej. O ile jednak jest to w naszych stosunkach możliwem, należy więcej zbliżyć się do systemu francuskiego.

Uczniowie mieszkający w internacie musieliby w pewnych oznaczonych godzinach znajdować się w swoich pomieszkaniach, w oznaczonych godzinach udawać się na spoczynek i o pewnej godzinie wstawać, aby udać się na wykłady lub do zajęć praktycznych, stosownie do obowiązującego podziału godzin.

Po za obręb zakładu nie powinni się uczniowie wydalać, na czas dłuższy lub krótszy, bez pozwolenia dyrektora lub tegoż zastępcy.

Na wyjazd do Lwowa otrzymywać mogą uczniowie pozwolenie w regule co dni 14, z zastrzeżeniem, że zachowaniem się i pilnością w naukach na to zasłużą. Uczniom mniej pilnym lub mniej odpowiednio się zachowującym, odjętem być winno na pewien czas prawo do wyjazdu, natomiast uczniom wzorowym mogą być pozwolenia do wyjazdu częściej udzielane.

O pozwolenie do wydalenia się z zakładu na czas dłuższy lub krótszy prosić winien uczeń pisemnie i pisemnie usprawiedliwić niedotrzymanie terminu powrotu w pozwoleniu naznaczonego.

2. Przymusu wspólnego uczenia się pod dozorem, w osobnych na ten cel przeznaczonych salach, jakoteż przymusu pozostawania w pewnych godzinach w pomieszkaniach celem nauki, nie należy zaprowadzać — natomiast należy:

3. Zaprowadzić i jak najściślej przeprowadzić przymus do nauki więcej moralny, przez nałożenie na ucznia obowiązku uczęszczania na wykłady i wszelkie ćwiczenia i demonstracye — przez obowiązkowe kollokwia miesięczne, a ewentualnie i wypracowania pisemne ze wszystkich nauk obowiązkowych, przez obowiązkowe egzamina półroczne, od których wszakże mogliby być uwolnieni uczniowie celujący na podstawie wyniku kollokwiów w ciągu półrocza składanych — w końcu, przez obowiązkowe egzamina roczne, od których żaden uczeń uwolniony być nie powinien.

4. Unormować wydawanie świadectw promocyjnych, a usunąć możność wydawania świadectw z ukończenia (odbycia) nauk uczniom, którzy nie składali egzaminów z nauk zawodowych (rolnictwa, hodowli zwierząt i administracyi).

5. W budynku mieszkalnym dla uczniów nie urządzać sal sypialnych wspólnych ani też sal z przygrodami celkowemi, ale

6. postawić budynek piątrowy, z osobnymi pokoikami na piętrze na pomieszkanie dla każdego ucznia osobno, a najwyżej na dwóch uczniów wspólnie, jeżeliby tego wymagała potrzeba należytego wyzyskania miejsca w budynku. Parter budynku należy przeznaczyć na jadalnię, salę rekreacyjną, salę do gimnastyki, czytelnię i t. p.

7. Przy wyborze miejsca na budynek internatu i przy projektowaniu rozkładu tego budynku, mieć wzgląd na możność późniejszego rozszerzenia budynku, gdyby liczba uczniów po nad czterdziestu wzrosła.

7. Po zaprowadzeniu internatu winni wszyscy uczniowie bezwarunkowo mieszkać w internacie — eksternistów nie powinno się wcale do zakładu przyjmować.

9. Ażeby prefektowi internatu nadać więcej powagi wobec uczniów, należy go postawić na równi z nauczycielami szkoły — a nawet byłoby pożądanem, aby jeden z nauczycieli, mających mniej zajęcia, mógł pełnić obowiązki prefekta, jeżeliby był do tego należycie nkwalifikowany.

Przeważna część członków, radzących czy to w ankiecie przez Wydział krajowy zwołanej, czy też w Komisyi rolniczej, podzieliła zapatrywanie Wydziału krajowego, że projektowany budynek winien zawierać odrębne pokoje mieszkalne dla uczniów, gdyż system ten odpowiada bezwątpienia więcej niż system koszarowy wiekowi młodzieży, na jaką zakład dublański rachować może, a pozostawienie uczniom swobody w wyborze czasu do uczenia się, wobec zaostrzonych przepisów egzaminowych, których ścisłe zachowanie będzie z całą siłą przestrzegane, nie będzie przedstawiało żadnego niebezpieczeństa, dozwoli uczniowi używać na naukę tyle czasu, ile jego indywidualne zdolności i stopień wykształcenia wymagać będą, a wobec tego, że każdy uczeń będzie miał osobny pokój, nie będzie zmuszało młodzieży do wspólnej nauki w jednej sali, do czego większa część nie jest przyzwyczajoną.

Wstępująca do zakładu młodzież winna wpoić w siebie przekonanie, że zobowiązuje się do trzechletniej poważnej pracy i że obowiązku tego dla dobra jej samej i dla dobra kraju dopełnić należy. Ci, którzy rachować będą na tak zwane życie studenckie i na wolność korzystania lub niekorzystania z nauk, uczynią lepiej nie wstępując do zakładu, gdyż uchybienie wyżej wspomnianemu celowi musi bezwarunkowo sprowadzić usunięcie ich z zakładu.

Tą myślą powodowany powziął Wydział krajowy na posiedzeniu z dnia 9. lipca 1891 następujące zasadnicze uchwały, opierające się na uchwale sekcyi stałej Komisyi rolniczej z d. 22. czerwca 1891, identycznej z wyżej przywiedzioną późniejszą uchwałą komisyi pełnej:

1. Internat ma być urządzony w ten sposób, żeby każdy z uczniów miał własny pokój, mogący mu służyć zarazem za sypialnię i za miejsce do nauki. W razie potrzeby może być w większych pokojach umieszczonych po dwóch uczniów.

2. Za podstawę do wypracowania planu ma służyć szkic p. architekta Radwańskiego, w którym projektuje budynek dwupiętrowy, mieszczący pokoiki uczniów tylko na pierwszem i na drugiem piętrze.

3. Przymus naukowy ma być przeprowadzony za pomocą o ile możności częstych pytań w czasie kursu, dalej za pomocą kollokwiów, konwersatoryów i t. p.

4. Wyjeżdżać do Lwowa może w niedzielę tylko połowa uczniów i to za specyalnem pozwoleniem dyrektora szkoły. Powrót ma nastąpić przed godziną przeznaczoną na zamknięcie zakładu.

5. Kary i cenzury mają być następujące:

a) odmówienie pozwolenia wyjazdu do Lwowa;

b) ustne napomnienie przez dyrektora szkoły:

c) pisemne napomnienie z zawiadomieniem o tem rodziców lub opiekunów i z zagrożeniem wydalenia ze szkoły;

d) odjęcie uwolnienia od opłaty szkolnej i odebranie stypendyum, względnie miejsca funduszowego,

e) wreszcie wydalenie ze szkoły

6. Nadzór wewnętrzny nad internatem będzie sprawował jeden funkcyonaryusz z tytułem prefekta.

7. Koszta utrzymania ucznia mają być obrachowane zgodnie z kosztami rzeczywistymi. Wchodzić ma zatem w rachubę odpowiednia kwota na amortyzacyę i oprocentowanie kapitału użytego na budowę i urządzenie internatu, rzeczywiste koszta żywienia i obsługi i stosunkowa kwota na pokrycie kosztów administracyi. Oprócz tego będą uczniowie uiszczać, jak dotychczas, opłatę szkolną.

W wykonaniu pierwszych dwóch uchwał wezwał Wydział krajowy p. Radwańskiego do wypracowania dokładnych planów i kosztorysów budynku według przedłożonego przez niego poprzednio szkicu, projektującego budynek dwupiętrowy. Powodem, że Wydział krajowy oświadczył się za budynkiem dwupiątrowym, było to, że w budynku jednopiątrowym było niemożebnem a przynajmniej zanadto kosztownem takie rozmieszczenie ubikacyi, żeby wszystkie pokoje uczniów mogły się znajdować na piętrze. Zarzut, że budynek dwupiątrowy będzie niekorzystnie odbijał od innych znajdujących się w Dublanach budynków jednopiątrowych i parterowych upada wobec tego, że grunt, na którym projektowany budynek ma stanąć, jest niżej położony od tych miejsc, na których znajdują się inne budynki. Mianowicie miejsce na budynek internatowy wybrał p. Radwański, po dokładnem sondowaniu gruntu, między gmachem szkolnym a drogą, tak że projektowany budynek stać będzie frontem do budynku dyrektorskiego i na tej samej osi.

Budynek ten zaprojektowany w ten sposób, iż w razie potrzeby może być przez przybudowanie skrzydeł znacznie rozszerzony, ma mieć 52·6 m. długości i liczyć 17 okien frontowych. Pod względem stylu jest on zbliżony do gmachu szkolnego.

Parter mieści po lewej stronie od wejścia salę jadalną, kuchnię i wszystkie inne ubikacye, które powinny się znajdować w pobliżu jadalni i kuchni, zatem kredens, przedpokój, łączący kuchnię z kredensem, dwie spiżarnie wreszcie mieszkanie kucharza.

Z prawej strony znajdują się główne schody i schody dla służby, pokoje służby, oddźwiernego, a wreszcie dwie infirmerye, z których jedna, przeznaczona dla chorób zakaźnych, zupełnie odcięta od innych ubikacyi i posiadająca osobny wchód. Na wprost od wejścia znajduje się obszerna sala szermierki.

Lewe skrzydło pierwszego piętra mieści mieszkanie i kancelaryę prefekta, następnie po obu stronach przecinającego budynek korytarza, znajduje się czternaście pojedynczych i dwa podwójnej wielkości pokoje, przeznaczonych dla uczniów. Po nad salą szermierki znajduje się równie obszerna sala rekreacyjna.

Na drugiem piętrze mieści się dziewiętnaście pokoi, z których cztery są podwójne. Jeden z mniejszych pokoi będzie musiał być przeznaczony na mieszkanie służącego.

W ten sposób znajduje się na obu piętrach pomieszczenie na czterdziestu uczniów. Pokoiki osobne mają do dziesięciu metrów powierzchni, pokoje podwójne po dwadzieścia metrów. Sala jadalna do sześćdziesięciu metrów, sala szermierki i rekreacyjna do stu metrów powierzchni.

Koszta budowy bez wewnętrznego urządzenia wynosić będą według kosztorysu p. Radwańskiego kwotę 68.400 zł.

W przekonaniu, że c. k. Rząd uznając, iż zakład dublański bez urządzenia odpowiedniego dla uczniów w całej pełni zadaniu odpowiedzieć nie zdoła, przyzna na cele budowy subwencyę w wysokości połowy potrzebnej kwoty, pozwala sobie Wydział krajowy przedłożyć Wysokiemu Sejmowi przy końcu niniejszego sprawozdania wniosek w sprawie pokrycia reszty kosztów budowy.

W wykonaniu dalszych uchwał swoich z dnia 9. lipca 1891 polecił Wydział krajowy Dyrekcyi szkół dublańskich, aby w porozumieniu z gronem nauczycielskiem wypracowała projekt zmian dotychczasowych przepisów porządkowych i egzaminowych, przyczem położył Wydział krajowy szczególniejszy nacisk na przeprowadzenie przymusu naukowego za pomocą pytania w czasie kursu, kollokwiów i konwersatoryów, — wreszcie projekt przepisów gospodarczych.

Projekta te wypracowała Dyrekcya i przesłała do Kuratoryi szkół.

Wydział krajowy nie przedstawia ich na razie Wysokiej Izbie, a to z powodu, że one ułożone i ostatecznie zredagowane mogą być dopiero po przyjęciu przez Wysoki Sejm zasad, na podstawie których internat w Dublanach ma być wprowadzony. Ogranicza się zatem Wydział krajowy na przedstawieniu Wysokiemu Sejmowi w niniejszem sprawozdaniu uchwalonych przez siebie zasad organizacyi internatu i oczekuje na przyjęcie ich przez Wysoki Sejm do wiadomości.

Zwłoka w przedłożeniu Wysokiej Izbie tych regulaminów i przepisów w ostatecznej ich redakcyi nie może wpłynąć niekorzystnie na organizacyę internatu i nie uchyli ingerencyi Wysokiego Sejmu, gdyż internat dublański może wejść w życie dopiero w roku szkolnym 1893/94, przedtem zaś czasem będzie Wydział krajowy miał sposobność przedłożyć Wysokiej Izbie dokładnie opracowane wszystkie regulaminy i instrukcye.

Równocześnie z tymi regulaminami i przepisami będzie miał Wydział krajowy zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi projekt reorganizacyi etatu osób i płac nauczycieli wyższej szkoły dublańskiej i projekt etatu funkcyonaryuszów internatu.

Stosownie do polecenia Wysokiego Sejmu, wyrażonego w ustępie IV. uchwały z dnia 22 listopada 1890 zarządził Wydział krajowy gromadzenie materyałów budowlanych, a mianowicie cegły i kamienia.

W wykonaniu ustępu V. wyżej wymienionej uchwały postanowił Wydział krajowy dnia 13. lutego 1891 zaprowadzić zmiany w dotychczasowych przepisach porządkowych, dyscyplinarnych i egzaminowych, według wypracowanego przez Dyrekcyę w porozumieniu z Kolegium profesorskiem projektu, przedłożonego sprawozdaniem z dnia 9. czerwca 1890. L. 934. Zmiany te, które obowiązywać będą aż do wprowadzenia w życie internatu, dążą do wdrożenia przymusu naukowego przez zaprowadzenie obowiązkowych egzaminów przez postanowienia odnoszące się do zgaśnięcia immatrykulacyi w ciągu lat szkolnych w razie niedostatecznej pilności ucznia oraz obostrzają niektóre przepisy porządkowe. Według §. 28 tych przepisów gaśnie immatrykulacya z końcem półrocza, jeśli uczeń w jednem półroczu na żadne wykłady i ćwiczenia zapisany nie był, jeżeli nie uzyskał poświadczenia frekwentacyi i jeżeli dwa razy był napomniany — w ciągu zaś półrocza, jeżeli uczeń ferye samowolnie przedłużył, albo w czasie wykładów samowolnie wyjechał i powodów swojej nieobecności wiarogodnie nie usprawiedliwił. O ponownem przyjęciu ucznia do szkoły rozstrzyga Kollegium profesorów. Na podstawie nowych przepisów egzaminowych obowiązany jest każdy uczeń zwyczajny zdawać następujące egzaminy:

1. z poszczególnych nauk zasadniczych i pomocniczych, a mianowicie,

w I. roku studyów:

w końcu pierwszego półrocza egzamin z fizyki, w końcu drugiego półrocza egzaminy a) z mineralogii, petrografii i geologii, b) z zoologii, anatomii opisowej i fizyologii zwierząt domowych,

w II. roku studyów:

w końcu zimowego półrocza egzaminy a) z chemii, b) z nauki gospodarstwa społecznego i statystyki;

w końcu letniego półrocza egzamin a) z botaniki ogólnej, systematycznej i z fizyologii roślin, b) z inżynieryi wiejskiej.

2. Egzamin główny z nauk zawodowych w końcu trzeciego roku studyów.

W razie wykazania niedostatecznego postępu przy egzaminie lub w razie niezdawania go w terminie wyżej wymienionym, może uczeń zdawać egzamin w końcu letniego półrocza, albo też dostanie termin ponowny po wielkich feryach w czasie między 23. września a 1. października. Jeżeli w tym drugim terminie uczeń nie wykaże dostatecznego postępu, musi w następującym roku szkolnym powtórnie słuchać wykładów i przerobić ćwiczenia z odnośnej nauki, obowiązujące na tym kursie, w którym ustanowiono egzamin; winien on będzie w tym

następnym roku obok powyższych, słuchać z wykładów tego samego lub wyższego kursu te, które mu wskaże dyrektor i obok egzaminu powtarzanego zrobić przynajmniej jeden egzamin obowiązujący na kursie wyższym.

Uczeń zwyczajny, który bez szczególnie ważnych powodów w pierwszym i drugim roku studyów nie zrobi co najmniej po dwa egzamina, a do końca trzeciego roku nie porobi wszystkich egzaminów, nie może nadal pozostać w szkole.

Co do wydawania świadectw zmieniono przepisy o tyle, że świadectwo z ukończonych nauk otrzymuje ten uczeń, który zdał egzamin główny w całości t j. egzamin ustny i pisemny z rolnictwa, hodowli i administracyi i zadanie pisemne przez siebie wypracowane obronił. Uczeń, który zdał tylko część ustną egzaminu głównego, otrzymuje absolutoryum. Przed złożeniem ustnego egzaminu głównego może uczeń otrzymać tylko świadectwo frekwentacyjne.

Zarazem zmienił Wydział krajowy dotychczasowy plan nauk w wyższej szkole rolniczej w Dublanach o tyle, iż, chcąc uzyskać więcej czasu dla konwersatoryów i repetycyi, zmniejszył ilość godzin, przeznaczonych na wykłady niektórych mniej ważnych przedmiotów.

Przechodząc z kolei do spraw osobistych, podaje Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu następujące zarządzenia:

1. Wskutek złożenia przez dra Józefa Wereszczyńskiego godności delegata Wydziału krajowego do Kuratoryi szkół rolniczych dublańskich, poruczył Wydział krajowy tę godność hr. Stanisławowi Stadnickiemu.

W zastępstwie zmarłego delegata ś. p. Antoniego Andaházego zamianowało Prezydyum c. k. Namiestnictwa tym delegatem c. k. radcę Namiestnictwa Dra Juliusza Kleeberga.

2. W myśl przepisów egzaminowych zamianował Wydział krajowy członkami komisyi dla egzaminów głównych na rok 1891/92 pp. Stanisława hr. Stadnickiego, Tadeusza Langiego, Władysława Struszkiewicza, Bolesława Śmiałowskiego, Bronisława Skibniewskiego i Kazimierza Obertyńskiego.

3. Profesor botaniki Dr. Emil Godlewski, powołanym został w myśl odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 23. lutego 1891 L. 12.763 na katedrę chemii rolniczej na uniwersytecie Jagiellońskim.

Na opróżnioną w ten sposób posadę ogłosił Wydział krajowy konkurs. Do konkursu tego zgłosiło się trzech kandydatów. Gdy przed rozstrzygnięciem sprawy zamianowania, jeden z kandydatów otrzymał posadę rządową, drugi zaś podanie cofnął, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 14. listopada 1891 L 50.613 powierzyć tę katedrę w myśl wniosku Kuratoryi, Dr. Ignacemu Szyszyłowiczowi, asystentowi c. k. dworskiego muzeum dla nauk przyrodniczych w Wiedniu.

Ponieważ rozpisanie i rozstrzygnięcie konkursu musiało zająć znaczny okres czasu, powierzył Wydział krajowy bezpośrednio po ustąpieniu prof. Godlewskiego wykłady szczegółowej botaniki i kierowanie ćwiczeniami uczniów laboratoryum b. asystentowi Dr. Oleskowowi, w kursie zaś zimowym r. 1891/92 rozdzielił te wykłady między prof. Dra Jentysa i Dra Oleskowowa.

4. Na posadę opróżnioną przez śmierć prof. Kahanego nie powiodło się dotychczas Wydziałowi krajowemu pozyskać odpowiedniej siły. Zachowano więc ten sam rozdział przedmiotów pomiędzy docentów, jak i w roku zeszłym, a mianowicie powierzono część ich docentowi uniwersytetu lwowskiego, Dr. med. Gustawowi Piotrowskiemu, część zaś asystentowi szkoły rolniczej w Dublanach Dr. Kowalewskiemu.

5. Uchwałą z dnia 15. maja 1891. L. 9.238 poruczył Wydział krajowy byłemu stypendyście p. Dr. Stefanowi Pawlikowi pełnienie obowiązków adjunkta w szkole rolniczej w Dublanach do nauki rachunkowości i szacowania dóbr wiejskich.

6. Docenturę fizyki pozostawił Wydział krajowy także w tym roku szkolnym w myśl wniosku Kuratoryi p. Kazimierzowi Szulcowi.

7. Wykłady ekonomii rolniczej, ekonomii społecznej, polityki ekonomicznej i statystyki rolniczej, jakoteż prowadzenie konwersatoryów ekonomicznych, powierzył Wydział krajowy uchwałą z dnia 10. lipca 1891 L. 24.962 Dr. Janowi Gwalbertowi Pawlikowskiemu. Gdy zaś tenże w miesiącu lutym z powodu stosunków familijnych, zmuszających go do dłuższego wyjazdu, zwrócił się do Wydziału krajowego o półroczny bezpłatny urlop, powierzył Wydział krajowy jego wykłady w części adjunktowi Dr. Pawlikowi, w części zaś docentowi uniwersytetu Dr. Stanisławowi Głąbińskiemu.

8. Ponieważ dyrektor Lubomęski otrzymał w roku szkolnym 1891/2 trzechkrotny, jeszcze dotychczas niewyczerpany całkowicie urlop dla poratowania zdrowia, upoważnił Wydział krajowy dyrekcyę do poruczenia wykładów niektórych części rolnictwa asystentowi Sikorskiemu.

9. Na wniosek Kuratoryi, poparty przez krajową Komisyę dla spraw rolniczych postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 24. marca 1891. L. 11.121 wprowadzić już w drugiem półroczu r. 1890/91 wykłady hodowli ryb i gospodarstwa stawowego i powierzyć je asystentowi politechniki lwowskiej i byłemu stypendyście, p. Tadeuszowi Rozwadowskiemu. Zarazem postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek w sprawie utworzenia w wyższej szkole rolniczej w Dublanach docentury rybactwa kosztem 200 zł. Wobec tego, że ta gałęź gospodarstwa coraz więcej w kraju znajduje uznania, uważa Wydział krajowy wprowadzenie tych wykładów za rzecz bardzo potrzebną i uprasza Wysoki Sejm o uchwalenie odnośnej pozycyi wstawionej do preliminarza na r. 1892.

10. Asystent Dr. Józef Olesków został zamianowany dnia 31. sierpnia 1891 r. rzeczywistym nauczycielem głównym c k. seminaryum nauczycielskiego we Lwowie, wskutek czego opuścił z dniem 30. września 1891 służbę krajową.

11. Sprawy przysposobienia nauczyciela hodowli zwierząt domowych nie spuścił Wydział krajowy z oka.

Pismem z dnia 1. stycznia 1891 L. 3. przedstawiła nam Kuratorya wniosek Dyrekcyi w sprawie zamianowania docentem hodowli p. Michała Szczepańskiego, byłego ucznia wyższej szkoły rolniczej w Dublanach i stypendystę, o którym zasięgnięta opinia stwierdziła, że jest dobrym praktycznym hodowcą. Na dalszy wniosek Dyrekcyi postanowił Wydział krajowy pozostawić p. Szczepańskiego przez jeden rok w Dublanach, a następnie wysłać go zagranicę celem wykończenia studyów. Ponieważ zaś p. Szczepański oświadczył, że porzuci dotychczasowe swoje funkcye tylko pod tym warunkiem, jeżeli otrzyma w najbliższej przyszłości pensyę w wysokości płacy profesorskiej, pozwolił sobie Wydział krajowy wstawić do preliminarza na rok 1892 potrzebną na to kwotę 1.440 zł.

Pismem z dnia 27. grudnia 1891 wniósł p. Szczepański do Wydziału krajowego prośbę o uwolnienie go od obowiązków docenta z końcem pierwszego półrocza 1891/92.

Wobec tego stała się odnośna pozycya preliminarza bezprzedmiotową. Gdy jednakże sprawa przysposobienia nauczyciela hodowli ani na chwilę nie może być z oka spuszczoną, ponieważ dalej Wydział krajowy zwrócił już uwagę na odpowiednią osobistość, której jednakże będzie potrzeba udzielić znaczniejszego stypendyum na odbycie podróży naukowej, uprasza Wydział krajowy Wysoki Sejm, aby zechciał wstawioną do preliminarza pierwotnie na płacę dla p. Szczepańskiego kwotę 1.440 zł. przeznaczyć na stypendyum dla kandydata na nauczyciela hodowli.

12. Po ustąpieniu Dra Stanisława Kruszyńskiego, zamianował Wydział krajowy na podstawie rozpisanego konkursu lekarzem zakładowym Dra Michała Rozłuckiego.

13. Celem umożliwienia p. Dr. Pawlikowi zwiedzenia w czasie wielkich feryj wzorowych gospodarstw wschodniej Galicyi, udzielił mu Wydział k ajowy na wniosek Dyrekcyi odpowiedniego zasiłku. Relacyą z dnia 26. listopada 1891 przedłożyła nam dyrekcya sprawozdanie p. Dr. Pawlika z tej podróży.

14. Zarazem udzielił Wydział krajowy p. Dr. Jentysowi odpowiedniej subwencyi na koszta podróży naukowej, mającej na celu zwiedzenie krajowych fabryk nawozów.

Przystępujemy następnie do usprawiedliwienia niektórych nowych lub podwyższonych pozycyj preliminarza szkoły na r. 1892, przy których odwołaliśmy się na niniejsze sprawozdanie.

Pozycyę 6. i 16. rubryki I. budżetu szkoły, a mianowicie płace dla p. Szczepańskiego i Rozwadowskiego, omówiliśmy już wyżej.

W rubryce III. poz. 29. wstawiliśmy kwotę 50 zł. dla Wiktoryi Mudrykowej, wdowy po dozorcy. Kwotę tę uchwalił już Wysoki Sejm na rok 1891. Ze względu na to, że kwota ta stanowi jedyne zaopatrzenie Mudrykowej, pozwala sobie Wydział krajowy upraszać Wysoki Sejm o przyznanie jej i na rok 1892.

W rubryce IV. poz. 33 wstawił Wydział krajowy na utrzymanie budynków i ogrodzeń kwotę 1.500 zł., t: j. o 500 zł. więcej niż w roku zeszłym. Dotychczasowe doświadczenia pouczyły Wydział krajowy, że kwota 1.000 zł. stanowczo na utrzymanie budynków i ogrodzeń nie wystarcza. Celem uniknięcia przekroczeń w tej pozycyi postanowił Wydział krajowy upraszać Wysoki Sejm o jej podwyższenie.

Ponieważ materyał demonstracyjny w owczarni dublańskiej, a w szczególności owce cienkowełniste zupełnie się zużyły, wstawił Wydział krajowy na wniosek dyrekcyi, poparty przez kuratoryę, kwotę 370 zł. na zakupno dla folwarku lepszego barana, 5—6 matek cienkowełnistych i jednego barana Colswolda.

Również na wniosek dyrekcyi, poparty przez kuratoryę, pozwolił sobie Wydział krajowy podwyższyć kwotę, przeznaczoną na koszta wycieczek naukowych z uczniami z 500 zł. na 600 zł., a to w przeświadczeniu o rzeczywistej potrzebie i użyteczności tych wycieczek.

Kaplicy zakładowej dublańskiej brak dotychczas zupełnie wewnętrznego urządzenia. Znajduje się w niej jedynie ołtarz alabastrowy dłuta p. Marconiego, sprawiony z zapisu ś. p. Waleryana Czaykowskiego. Ołtarz ten jest jedyną prawdziwą ozdobą kaplicy, odbija jednakże tem więcej od zaszalowanych zaledwie i pustych zupełnie ścian. Z dopiero co wspomnianego zapisu, po zapłaceniu ołtarza pozostała jeszcze do rozporządzenia na cele kaplicy kwota 273 zł. Kwotę tę zamyśla Wydział krajowy zaraz z wiosną zużytkować, nie może ona jednak wystarczyć na zaspokojenie potrzebnych wydatków. Oprócz bowiem pomalowania ścian, należałoby zbudować mały chór, na który możnaby było przenieść używaną w kaplicy fisharmonię i na którym mogłaby znaleść pomieszczenie część uczniów szkoły niższej, przeznaczona do śpiewania podczas nabożeństwa. Dzieląc zapatrywania komisyi gospodarstwa krajowego, wyrażone w sprawozdaniu z dnia 5. stycznia 1888, że doprowadzenia wewnętrznego urządzenia kaplicy dublańskiej do wykończenia wymaga harmonia całości i powaga zakładu, pozwala sobie Wydział krajowy upraszać o otworzenie mu kredytu w kwocie 600 zł., który razem z wymienioną wyżej kwotą 273 zł. posłuży do odpowiedniego wykończenia wewnętrznego kaplicy.

Dnia 31. grudnia 1890 r. nastąpiło oddanie dyrektorowi Lubomęskiemu nowo wybudowanego domu dla profesora.

Celem pokrycia kosztów budowy tego domu upoważnił Wysoki Sejm Wydział krajowy do użycia wynagrodzenia za zniesienie prawa propinacyi w Dublanach w obligacyach, opiewających na nominalną kwotę 5.750 zł., spodziewając się, że przez sprzedaż obligów po kursie 92% uzyska Wydział krajowy kwotę 5.290 zł. Gdy jednakże Wydział krajowy przystąpił do zrealizowania tych obligacyj, okazało się, że Bank krajowy może się podjąć zakupna winkulowanych obligacyj na rachunek Banku dla krajów koronnych tylko po kursie 88·32½% z potrąceniem 1% prowizyi. Ze względu na znaczną stratę, jakąby ze sprzedaży obligacyj propinacyjnych w tym czasie Wydział krajowy ponieść był zmuszony, uchwalił na posiedzeniu z dnia 24. marca 1891 L. 8096 nie dewinkulować tych obligacyj, lecz prosić Wysoki Sejm o przyznanie dodatkowego kredytu na pokrycie budowy domu w kwocie 5.290 zł. — uzyskany zaś po usta-

wowej dewinkulacyi kapitał ze sprzedaży obligacyj propinacyjnych refundować do funduszu krajowego.

W myśl tej uchwały pozwalamy sobie na końcu niniejszego sprawozdania przedłożyć odpowiedni wniosek.

Wskutek odniesienia się Wydziału krajowego do c. k. Rządu, udzielił tenże wyższej o 2.000 zł. subwencyi na cele krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach.

Kończąc niniejsze sprawozdanie o szkole wyższej, podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu, iż szkoła ta z powodu nieodpowiedniego zachowania się pewnej części uczniów została dnia 19. marca 1891 r. zamkniętą i że zarządzono bezzwłocznie nowe wpisy. Przy wpisach tych przyjęto 35 uczniów.

Sprawozdania dyrekcyi za lata szkolne 1889/90 i 1890/91 załączamy jako alegaty.

Szkoła niższa.

Szkoła niższa odpowiada pod każdym względem swojemu zadaniu a uczniowie tej szkoły, powszechnie poszukiwani, jak dawniej tak i obecnie jeszcze przed ukończeniem szkoły mają zapewnione umieszczenie. Załączone sprawozdania Dyrekcyi podają daty co do frekwencyi uczniów, zdawania przez nich egzaminów, wykonywania robót na folwarku etc.

Oprócz zwykłych egzaminów w tym roku, świadczących o postępach uczniów, odbyta podczas konferencyi nauczycieli niższych szkół rolniczych, zarządzonej przez Wydział krajowy w miesiącu wrześniu 1891. próbna lekcya ze sprowadzonymi z Dublan uczniami szkoły niższej okazała, że nauka jest udzielana w tej szkole starannie i z zastosowaniem do pojęć młodzieży, a zarazem była dowodem sumiennej i gorliwej pracy nauczyciela p. Stepka.

Nauczyziel ten, zajętą jest przy szkole już lat 7. i przez ten cały czas dawał dowody bardzo sumiennego pojmowania swoich obowiązków. Ten wzgląd, jak również wzgląd, że nauczyciele pomocniczy innych krajowych niższych szkół rolniczych pobierają już obecnie płace wyższe, niż p. Stepek, a w razie uchwalenia przez Wysoki Sejm tegorocznych wniosków Wydziału krajowego pobierać będą znacznie wyższe płace, skłania Wydział krajowy do upraszania Wysokiego Sejmu, aby płacę p. Stepka podwyższył z 600 na 800 zł. z pozostawieniem pobieranego przez niego obecnie dodatku osobistego w kwocie 200 zł.

Nadmieniamy tutaj, że p. Stepek obok kwalifikacyi na nauczyciela dla nauk pomocniczych, posiada obecnie kwalifikacye na nauczyciela do nauk zawodowych.

Zarazem uprasza Wydział krajowy Wysoki Sejm o uchwalenie dla instruktora robót ręcznych przy niższej szkole rolniczej w Dublanach płacy o 60 zł. wyższej od dotychczas przez niego pobieranej, a to celem zrównania go z instruktorami innych krajowych szkół rolniczych, dla których Wydział krajowy preliminuje płacę 600 zł. rocznie. Trudność uzyskania odpowiednich funkcyonaryuszów, jak również należyte i zadowalniające spełnianie obowiązków przez zajmującego obecnie tę posadę p. Jana Smala, skłania Wydział krajowy do przedłożenia Wysokiemu Sejmowi tego wniosku.

Podwyższenie płac p. Stepka i Smala wstawił Wydział krajowy do preliminarza na rok 1892.

Szkoła gorzelnicza i gorzelnia.

Krajowa szkoła gorzelnicza rozpoczęła kurs, zgodnie z przepisami statutu, dnia 1. października 1891. Kierownictwo szkoły poruczył Wydział krajowy Prof. Dr. Wawnikiewiczowi — wykłady zaś docentom, po częście miejscowym, po części zaś zamiejscowym.

Zapisało się uczniów 14. Cyfra ta jest bez wątpienia nieznaczną, pochodzi to jednak ztąd, że w lecie roku 1891 odbył się jak zwykle kurs gorzelniczy, z którego wielu bardzo uczniów korzystało. Wydział krajowy nie wątpi, że szkole tej opartej na praktyce w gorzelni, co jest rzeczą niezmiernej doniosłości, na uczniach nie zabraknie.

Gorzelnia oddaną została do użytku dnia 17. lutego 1891 r. Bezpośrednio przed tem oddaniem odbyło się próbne pędzenie przy współudziale zastępcy fabryki L. Zieleniewskiego, dostarczającej wewnętrznego urządzenia. W roku 1891 między 6. lutym a 20. kwietnia odbyła się pierwsza próbna kampania. W czasie tej kampanii, trwającej 72 dni, wyprodukowała gorzelnia 141 Hl. bezwodnego alkoholu. Hektolitr sprzedawano po 14 zł. 50 ct.

Kolaudacyę urządzenia gorzelni powierzył Wydział krajowy komisyi złożonej z pp. Hipolita Bohdana, prof. Jana Frankego, Kazimierza Hordyńskiego i Tadeusza Sikorskiego, inżyniera krajowego biura melioracyjnego.

Protokół kolaudacyjny, spisany przez wymienioną wyżej komisyę wykazał niektóre braki. Gdy fabryka L. Zieleniewskiego zarzutom poczynionym przez komisyę kolaudacyjną nie przyznawała słuszności, okazało się zaś, że potrzebne roboty dadzą się wygodniej dokonać we własnym zarządzie, postanowił Wydział krajowy załatwić sprawę tę drogą ugody i obrachowawszy wartość robót, których dostarczyć winna była fabryka, na 500 zł., skłonił ją do odstąpienia na ten cel z ceny wynagrodzenia powyższej kwoty, poczem zwolnił ją ze wszelkich zobowiązań i udzielił jej żądanego świadectwa.

Budynek został w r. 1891 otynkowany z dwóch stron, mianowicie od frontu i od strony słodowni i drożdżowni, zarazem wykonano wszelkie roboty uzupełniające tak zewnątrz jak i wewnątrz, postawiono w drożdżowni i słodowni piece, zmieniono lub naprawiono zniszczone przez mrozy w zimie r. 1890 podłogi betonowe w izbie aparatowej i słodowni, pomalowano odpowiednio słodownię i drożdżownię, w ogóle wykonano wszelkie naprawy i uzupełnienia, jakie pociągnęła za sobą kampania gorzelnicza odbyta w zupełnie świeżym budynku.

Kampania tegoroczna rozpoczęła się 9. lutego 1892 i potrwa według wszelkiego prawdopodobieństwa tylko do połowy kwietnia, czego powodem jest brak kartofli, które także i w Dublanach nie dopisały. Nadmienić tu wypada, że gorzelnia w celach demonstracyjnych pędzi także okowitę ze zboża i kukurudzy.

Tegoroczne doświadczenia wykazały, że opalanie gorzelni torfem jest korzystne, jeżeli torf jest suchy i odpowiednio przygotowany.

Preliminarz szkoły gorzelniczej ułożony został w myśl budżetu tejże szkoły, przedłożonego Wysokiemu Sejmowi sprawozdaniem naszem z dnia 22. listopada 1887 L. 57.302 (aleg. 5). Rubryka I i II została nieznacznie podwyższoną, rubryka zaś III została znacznie obniżoną wskutek tego, że na stratę na gorzelni z powodu zastosowania jej do potrzeb szkoły wstawił Wydział krajowy kwotę o 2.213 zł. niższą. Na środki naukowe, a mianowicie na urządzenie laboratoryum przy gorzelni zmuszony był Wydział krajowy wstawić kwotę 500 zł. Wobec wyżej wspomnianego znacznego obniżenia preliminarza, ogólny rezultat jego przedstawia się jeszcze korzystnie, nawet pomimo tego nadzwyczajnego wydatku.

W rubryce IV. wstawił Wydział krajowy kwotę 300 zł. na zapomogi dla uczniów. Kwota ta jest wyższą o 50 zł. od kwoty uchwalonej przez Wysoki Sejm na potrzeby kursu gorzelniczego w roku zeszłym. Wobec tego, że przez udzielanie zasiłków można pozyskać dla szkoły siły lepsze, a mianowicie z wyższem przygotowaniem, uważał Wydział krajowy powiększenie tego funduszu za rzecz bardzo potrzebną.

W tym celu udał się Wydział krajowy do c. k. Rządu o powiększenie tego funduszu odpowiednią kwotą. Odpowiedź nie nadeszła jeszcze, Wydział krajowy ma jednak wszelką nadzieję, że ze względu na to, że najlepszych uczniów kursu gorzelniczego, a wszystkich stypendystów, którzy na koszt funduszu krajowego za granicą uzupełniali studya, umieściła c. k.

krajowa Dyrekcya skarbu w straży skarbowej, c. k. Rząd temu słusznemu żądaniu Wydziału krajowego nie odmówi.

Przy tej sposobności nadmieniamy, że wskutek zapytania Prezydyum c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu do kierownictwa gorzelni wystosowanego, odniosło się to kierownictwo do Wydziału krajowego w sprawie puszczenia w ruch gorzelni w jednym z letnich miesięcy na kilka dni, celem umożliwienia straży skarbowej, odbywającej w tym czasie kurs gorzelniczy, praktycznych studyów. Rzecz naturalna, że Wydział krajowy prośbie c. k. Dyrekcyi skarbu z całą gotowością zadość uczyni, gdyż upatruje w podniesieniu wykształcenia fachowego u straży skarbowej wielki dla gorzelnictwa krajowego pożytek.

Od roku 1891 począwszy, to jest od roku, w którym gorzelnia funkcyonować zaczęła, subwencya rządowa podwyższoną została z 1.000 zł. na 1.500 zł.

Rozporządzeniem z d. 30. grudnia 1890 l. 53638 poruczyliśmy funkcye gorzelnika w gorzelni krajowej p. Michałowi Harunowi, gdy zaś ten w dniu 8. czerwca 1891 zmarł, zamianowaliśmy gorzelnikiem na podstawie rozpisanego konkursu byłego ucznia kursu gorzelniczego w Dublanach, p. Józefa Panka.

Zrealizowanie pożyczki, do której zaciągnięcia Wydział krajowy został upoważniony a która ma posłużyć na pokrycie kosztów budowy gorzelni, jest w toku.

Folwark.

Przedewszystkiem wypada zaznaczyć, że w roku 1891 zajętą została pod uprawę reszta, od głównego obszaru roli oderwana część pól, z których 15 morgów (piasczyste pole „za Baranem“ jeszcze do jesieni roku 1890, pozostawało w rękach dzierzawiących je włościan.

Ze względu na potrebę gorzelni zajęto w całości pod uprawę także większą połowę 30° morgowego obszaru roli na Karwatach, niemniej 18-morgową powierzchnię t. z. „starego Karczunku“, które wydzierzawiano w ostatnich dwunastu latach na pastwiska. Przybyło zatem w ostatnich dwóch latach 55 morgów dawniejszych prawie nieużytków, które z częścią t. z. piasków w ilości 15 morgów, do głównego obszaru roli na stoku północnym przyległych, zwiększony obszar roli zagospodarowanej o 70 morgów podnoszą.

Zamierzone zajęcie we własny zarząd wymienionych parcel spowodowało potrzebę dalszej zmiany w systemie gospodarstwa polowego na głównym obszarze, obejmującym (po odtrąceniu powierzchni zajętych na pola doświadczalne, budowle szkolne, ogrody, cegielnię i drogi) aż do r. 1889, 14 pól po 11·4 morga razem 160 morgów. Przez częściowe wykarczowanie południowego stoku lasku „Maliniaku“, zamieniono gospodarstwo na 16° polowe zmianowanie o 10½ m. powierzchni dla każdego z pól. W dzisiejszym 16° polowym układzie pozostaje tylko 50 morgów pod trwałemi paszami, zamiast 70 dawniej nieobsiewanych.

W miejsce 11·4 m. rzepaku i 5 m. kartofli w dawniejszym płodozmianie, uprawia się w nowym 21 morgów rzepaku i 20 morgów kartofli, a z włączeniem pól w 4 osobnych rotacyach (poza głównym obszarem zajętych pod uprawę), całkowity obszar pod kartofle odtąd przeznaczony, wynosi 40 morgów.

Ponieważ gospodarstwo polowe na całym obszarze 240 morgów roli jest już dziś prawie w zupełnym porządku, musiały zmiany powyżej określone spowodować administracyę do wstawienia w projekt preliminarza na rok 1892 wyższych cyfr w rubryce I.

Dochód z wynajętych łąk wzrasta stale. Tłumaczy się to przeprowadzoną już częściową melioracyą łąk, (mianowicie na obszarze 80-morgowym), które dotychczas dawały materyał przydatny co najwięcej na ściółkę, dzisiaj zaś wydają wcale dobrej jakości siano. Przez wywożenie od lat 4 stawarki na meliorowane części łąk, podsiewanie produkowanemi w gospodarstwie

folwarcznem nasionami słodkich traw, tępi się grube warstwy mchów, a rozszerza teren produkcyi zyskownej. Meliorowane łąki dublańskie, oglądane w czasie właściwym, są pouczającym przykładem, jak można podobne nieużytki obrócić na urodzajną łakę.

Gospodarstwo rolne w Dublanach nie stanęło dziś jeszcze u szczytu swojego rozwoju, ma jednakże już wytkniętą drogę i ugruntowane podstawy do dalszego postępu.

W obec tego uważał Wydział krajowy za stosowne zwrócić teraz uwagę na uporządkowanie i odpowiednie urządzenie podwórza folwarcznego. Dotkliwym brakiem dla folwarku dublańskiego jest zupełny brak śpichlerza. W braku innej odpowiedniej ubikacyi składa się zboże obecnie na strychach nad szopą i stajnią. Sprawę wystawienia odpowiedniego a już niezbędnego dla gospodarstwa dublańskiego budynku podnosiła kilkakrotnie administracya folwarku a w roku zeszłym odzywały się liczne głosy w Wysokiej Izbie, które zwracały uwagę na to, że w interesie szkoły tak wyższej jak i niższej, żeby na folwarku znajdował się śpichlerz i odpowiednie lokalności, któreby mogły pomieścić dotychczas na podwórzu składane narzędzia gospodarcze.

Wypracowany przez administracyę folwarku projekt ma na celu zaspokojenie tych obydwóch dopiero co wspomnianych potrzeb. Według zestawienia zbiorów z ostatniego dziesięciolecia, średnia produkcya zboża w folwarku dublańskim przedstawia, już po uwzględnieniu wszystkich nowo pod uprawę zajętych roli, ilość 1.210 cetnarów metrycznych, t. j. około 1.900 hektolitrów. Uwzględniając, że niektóre gatunki zbóż podlegają w miarę wymłotów częściowemu spożyciu lub sprzedaży, przyjąć można, że połowa wyżej podanej całorocznej produkcyi potrzebuje czasowego przechowania. Połowa tej produkcyi wynosi 950 hektolitrów. Licząc średnie uwarstwienie zboża w zasiekach 6·60 m. a z doliczeniem koniecznej powierzchni na korytarze i schody 0·3 m. □ dla jednego hektolitra, powinna powierzchnia tła wynosić okrągło 280 m. □ Powierzchnia ta nie może się wydawać za wielką, zwłaszcza jeżeli się zważy, że folwark ma obowiązek dostarczać owsa także na potrzeby szkół. Potrzeb tych nie pokrywa własna produkcya, wskutek czego należałoby zakupować w jesieni i w zimie owies po niższych cenach i przechowywać go przez większą część roku jako zapas. Dzisiaj zakupno potrzebnych 2½ wagonów owsa jest niemożliwe z tego powodu, że takiej ilości ziarna nie ma gdzie przechować — administracya musi zatem zakupować owies w różnych czasach małemi partyami, wskutek czego często musi go przepłacać.

Grunt na całem obejściu folwarcznem jest nisko położony i wilgotny. Chcąc składać zboże na parterze projektowanego budynku należałoby pod nim urządzić piwnice, co byłoby bardzo kosztowne, lub podnieść podmurowanie nad fundamenta najmniej o 1·40 m. Administracya uważa za praktyczniejsze to ostatnie, proponuje jednak podnieść podmurowanie, jakieby samemu parterowemu szpichlerzowi dać wypadało, o 1 metr wyżej nad poziom i urządzić pod szpichlerzem remizę na narzędzia. W ten sposób możnaby zapobiedz nieporządkowi, jaki pod tym względem na folwarku dublańskim panuje.

Dalej projektuje administracya, aby spichlerz posiadał dwa piętra, w ten sposób bowiem zyska na przewiewności a zredukowanie do połowy zarówno fundamentów jak i powierzchni dachu wpłynie na zmniejszenie kosztów budowy. Budynek taki będzie miał 9 metrów szerokości a 14 długości światła, zbudowany zaś z jak najlepszego materyału drzewnego kosztować będzie według obliczenia administracyi folwarku 5.000 zł.

Uznając zbudowanie spichlerza na folwarku dublańskim za rzecz stanowczo potrzebną, pozwala sobie Wydział krajowy przedłożyć na końcu niniejszego sprawozdania odpowiedni wniosek.

Torfiarnia.

W przedmiocie exploatacyi torfu pozwala sobie Wydział krajowy przedłożyć Wysokiej Izbie osobne sprawozdanie.

Na podstawie powyższych wywodów pozwala sobie Wydział krajowy upraszać:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o szkołach i folwarku w Dublanach.

II Sejm poleca Wydziałowi krajowemu przystąpić bezzwłocznie na podstawie przedłożonych planów i kosztorysów wynoszących sumę 68.400 zł. do bndowy internatu dla 40 uczniów wyższej szkoły rolniczej w Dublanach pod warunkiem, jeżeli c. k. Rząd na budowę te udzieli subwencyi w wysokości połowy potrzebnej kwoty t. j. w kwocie 34.200 zł. otwiera Wydziałowi krajowemu odnośnie do swojej uchwały z dnia 22. listopada 1890 przeznaczającej kwotę 10 000 zł. na roboty przygotowawcze kredyt w wysokości 24.200 zł.

III. Na pokrycie kosztów budowy domu mieszkalnego dla profesorów otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt w wysokości 5.750 zł., poleca zaś Wydziałowi krajowemu, aby uzyskaną ze sprzedaży obligacyj propinacyjnych wynoszącą razem nominalną kwotę 5.750 zł. a stanowiących kapitał wykupna prawa propinacyi w Dublanach wstawił do dochodów preliminarza krajowego na rok 1895.

IV. Na wyrestaurowanie kaplicy wewnątrz i na jej urządzenie otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt w wysokosci 600 zł.

V. Na budowę spichlerza otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt w kwocie 5.000 zł.

Z Rady Wydziału kraj. Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 1. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat 1. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 35214/92.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej szkoły niższej rolniczej w Dublanach za rok szkolny 1889/90.

Uczyli w tym roku:

Profesor szkoły wyższej Dr. Roman Wawnikiewicz wstępnych wiadomości z nauk przyrodniczych, tygodniowo godzin 4.

Profesor szkoły wyższej Kazimierz Pańkowski uprawy roli i szczegółowej uprawy roślin, tygodniowo godzin 4.

Profesor szkoły wyższej, dyrektor szkoły Władysław Lubomęski składania zapisków i raportów gospodarskich, tygodniowo $1^1/_2$ godz.

Profesor szkoły wyższej Tomasz Rylski o narzędziach, machinach i o użyciu tychże, tygodniowo 2 godziny.

Asystent szkoły wyższej Jan Szczęsny Sikorski ogólnej części rolnictwa, tygodniowo 3 godz.

Docent Jan Blauth uczył melioracyi, tygodniowo 1 godzinę.

Docent Józef Kubicki sposobów ratowania zwierząt domowych w nagłych wypadkach, tygodniowo 2 godziny.

Pomocniczy nauczyciel Michał Stepek uczył hodowli zwierząt gospodarskich, rachunków, geometryi, rysunków i pszczelnictwa, tygodniowo 24 godzin.

Pomocniczy nauczyciel Maryan Barta czytania, pisania, gramatyki polskiej z ćwiczeniami stylistycznemi, geografii i historyi, tygodniowo 24 godzin.

Kurs szkolny trwał od 1. października 1889. do 9. maja 1890 r.; zakreślony planem materyał wyczerpano we wszystkich przedmiotach.

W ciągu 5. miesięcy letnich (maj — wrzesień) pracowali uczniowie przez wszystkie dni robocze a w czasie kursu szkolnego przez 7 miesięcy (od 1. października do 9. maja) uczniowie I. roku po 4 dni tygodniowo, uczniowie II. i III. roku po 2 dni tygodniowo. Ćwiczono ich na polu doświadczalnem i w ogrodzie i wykonywali wszelkie roboty gospodarskie na folwarku.

Gospodarstwo folwarczne ustalone podaje ten sam cykl robót co roku.

Ogółem pracowali uczniowie 2.793 dni, t. j. od 1. października 1889 do 30. września 1890 przy robotach folwarcznych.

W dniu rozpoczęcia kursu szkolnego, t. j. 1. października roku 1889, było w zakładzie uczniów pozostałych z roku poprzedniego 16, mianowicie z roku I. na II. przeszło 7, a z roku II. na III. 9. Uczniowie.

Podań o przyjęcie do szkoły wpłynęło 22.

Przyjęto na rok I. 14

„ „ „ II. 6

Przyjęto przeto 20 i było uczniów z pozostałymi 16 z roku poprzedniego razem 36.

W ciągu roku opuścili szkołę: 1 wskutek choroby, 2 wskutek wydalenia spowodowanego złem zachowaniem się, 3 na żądanie rodziców lub opiekunów, razem 6.

W dniu zakończenia kursu szkolnego d. 9. maja 1890 roku było w szkole 30.

Z tej liczby ukończyli szkołę i otrzymali świadectwa 6
uzyskali przejście z r. II. na III. 11
„ „ z r. I. na II. 13

Z kończących szkołę uzyskali wszyscy świadectwa z kwalifikacyą na dozorców robót polnych i stajennych oraz na pisarzy ekonomicznych.

Przygotowanie uczniów

Przy wstąpieniu do szkoły tutejszej wykazali się świadectwem:
z ukończonych I. II. lub III. klasy szkół realnych lub gimnazyalnych . . . 9
świadectwem ukończonej IV. klasy szkoły wydziałowej 1
świadectwem ukończenia szkoły ludowej 26

Według wieku było:
z ukończonymi 16 — 18 latami 14
„ 18 — 20 „ 13
„ 20 — 22 „ 5
„ wyżej nad 22 lat 4
Razem . 36

Według stanu było:
Synów włościan 8
„ oficyalistów 15
„ sług gospodarskich 4
„ rzemieślników 2
„ urzędników 7
Razem . 36

Pochodzenie. 35 uczniów pochodziło z Galicyi a 1 z Królestwa Polskiego.

Koszta utrzymania uczniów w szkole. Według zamknięcia rachunkowego wydano w roku budżetowym 1889 na utrzymanie uczniów w zakładzie kwotę 5.956 zł. 75 ct. Jeden tylko uczeń wniósł część opłaty za utrzymanie w kwocie 51 zł.; a całą resztę w kwocie 5.905 zł. 75 ct. pokrył fundusz krajowy.

Stan zdrowia. Stan zdrowia był w ogóle dobry. W zimowych miesiącach przebyli influenzę prawie wszyscy uczniowie, przeszła jednakże choroba ta u wszystkich bez złych następstw.

Środki naukowe. Na potrzeby naukowe wydano 339 zł. 73 ct., z kwoty tej przykupiono: Dla biblioteki 38 książek, uzupełniono zbrakowane narzędzia i pokryto zakupno zwykłych przyborów szkolnych.

Dyrekcya krajowa niższej szkoły rolniczej.

W Dublanach dnia 14. listopada 1890.

Lubomęski.

Alegat 2. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 35.214/91.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej wyższej szkoły rolniczej wDublanach za rok szkolny 1889/90.

Frekwencya.

W roku 1889/90 uczęszczało do kraj. wyższej szkoły rolniczej w Dublanach 79 uczniów, a mianowicie:

pozostałych w szkole z r. 1888/9 uczniów zwyczajnych	49
„ nadzwyczajnych	2
imatrykulowanych w r. 1889/90 uczniów zwyczajnych	24
„ nadzwyczajnych	4
razem uczniów	79

Podług przygotowania naukowego dzielą się oni następnie:

Przybyli do szkoły naszej z wyższych zakładów naukowych	16
wstąpili z egzaminem dojrzałości	24
„ na podstawie długoletniej praktyki	2
„ złożywszy egzamin wstępny	37

Dzieląc podług społecznego stanowiska ojców, było:

synów właścicieli większych posiadłości ziemskich	55
„ dzierżawców	1
„ właścicieli mniejszych	2
„ synów oficyalistów gospodarskich	5
„ przemysłowców, urzędników i innych	16

Egzamina.

Egzamin główny, do którego zgłaszać się można po ukończeniu studyów i uzyskaniu absolutoryum, zdawali w tym roku czterej kandydaci, a komisya egzaminacyjna przyznała jednemu z nich stopień bardzo dobry, jednemu dobry, jednemu dostateczny, a jednego reprobowała.

Ukończyło w tym roku szkolnym studya uczniów zwyczajnych	22
„ nadzwyczajnych	3

Z tych otrzymało 13 absolutorya, t. j. wysłuchawszy wszystkich wykładów podług planu szkoły i zdawszy wszystkie egzamina z nauk zasadniczych, uzyskali prawo do egzaminu głównego:

Egzaminów z nauk zasadniczych zrobiono	149
Wypadły ze stopniem celującym	8
„ „ bardzo dobrym	25
„ „ dobrym	59
„ „ dostatecznym	44
„ „ niedostatecznym	13

Dzieląc podług nauk zrobiono egzaminów:

z fizyki i meteorologii	10
z chemii	20
z mineralogii, petrografii i geologii	31

z botaniki 21
z zoologii 10
z ekonomii społecznej i statystyki 30
z inżynieryi wiejskiej 27

Kollokwiów zrobiono 49 a mianowicie:

z chemii 20
z mineralogii 1
z botaniki 5
z anatomii zwierząt domowych 5
ze statystyki 11
z mechaniki rolniczej 7

Egzaminów z nauk zasadniczych z dobrym skutkiem przypada 1·72 na ucznia. Liczba tych egzaminów wzrasta w naszej szkole statecznie, jakkolwiek powoli. Gdyby wszystkie egzamina wypadły dobrze, gdyby żaden z uczniów w ciągu roku ze szkoły nie wystąpił i gdyby nie było nadzwyczajnych uczniów, wynosiłaby liczba egzaminów z nauk zasadniczych 184; wykazana liczba 136 dobrych egzaminów przedstawia 74% najwyższej możliwej, co w naszych szkołach wyższych jako dobry wynik uważać należy.

Natomiast małą jest liczba egzaminów głównych; tłumaczy ją po części okoliczność, że więcej niźli dwie trzecie z liczby uczniów naszych mają widoki osiąść na własnem gospodarstwie, zaczem wykazanie się świadectwami nie potrzebnem wydaje się często i takim, którzy bardzo dobrze z nauk korzystali i że właściciele większych gospodarstw szukają u oficyalisty przedewszystkiem dobrych przymiotów gospodarza, a obok nich dopiero mogą uwzględniać naukowe przysposobienie do zawodu, że zatem świadectwo stwierdzające to przysposobienie bywa dopiero na drugim planie żądane. Małą liczbę egzaminów głównych powoduje także okoliczność, że nie wydaje się świadectwa z ustnego egzaminu głównego, a wydać świadectwo pozwalają przepisy dopiero po zrobieniu egzaminu ustnego i pisemnego. Gdy zrobienie pisemnego egzaminu zwykle około pół roku czasu kandydatowi zabiera, nie zgłaszają się do egzaminu ustnego przygotowani do niego, a często nawet najlepsi uczniowie, skoro wiedzą, że po ukończeniu studyów egzaminowi pisemnemu poświęcić nie będą mogli wiele czasu. Z naciskiem podnieść tu należy, że pilność uczniów w uczęszczaniu na wykłady i ćwiczenia z nauk zawodowych jest w naszej szkole zupełnie zadowalniającą, że w konwersatoryach i repetitoryach wykazują należyte z nich korzystanie, że większość uczniów bardzo sumiennie i poważnie zawodowe nauki studyuje. Jestto wprawdzie bardzo ogólnem, że młodzież studya agronomiczne robiąca w bardzo małej liczbie do egzaminów przystępuje, i nasza szkoła wykazuje znacznie większą liczbę egzaminów głównych, jak którakolwiek szkoła niemiecka, jednakże życząc, by młodzież pracę swoją chętnie poddawała kontroli egzaminowej, uznało kollegium profesorów za stosowne zaproponować zmiany w przepisach egzaminowych. Celem zmian tych jest, by dogodniejszem rozłożeniem egzaminów z nauk zasadniczych ułatwić uczniom przystępowanie do nich w ciągu pierwszych dwu lat studyów, przymusem do zrobienia ich rychłego zapewnić poświęcenie ostatniego roku studyów wyłącznie przygotowaniu do głównego egzaminu, a z drugiej strony, by zachęcić do robienia tegoż poświadczaniem wyniku ustnego egzaminu głównego przed zrobieniem egzaminu pisemnego.

Jakkolwiek egzamin pisemny z powodu, że wymaga bardzo wiele czasu i przyjazdu do Dublan dla obrony ustnej, jest w najwyższej mierze przyczyną małej liczby egzaminów głównych, nie uznało kollegium profesorów za właściwe reformować go. Wymagane w nim przedłożenie szczegółowego projektu organizacyi gospodarstwa zmusza ucznia, aby się zaraz po ukończeniu studyów z całą usilnością zwrócił do praktyki rolniczej, aby w niej dokładnie obserwował i ocenił wszystkie szczegóły i z całości zdać sobie musiał sprawę. Jakkolwiek mało uczniów kończących studya żądany projekt orga-

nizacyi wniesie, zważyć należy, że samo wymaganie przemawia do każdego z nich, wskazując na wysokie znaczenie praktyki, i dlatego byłoby szkodliwem usuwać to wymaganie a to tembardziej, gdy wypisywanie na absolutoryach stopnia otrzymanego przy ustnym egzaminie głównym, będzie bodźcem dość silnym i zapewni znaczne zmnożenie zgłoszeń do tego egzaminu. Nadmienić tu jeszcze wypada, że w ciągu trzeciego roku studyów obowiązani są uczniowie przedstawić i w dyskursyi na konwersatoryach obronić co najmniej dwa wypracowania pisemne, jedno z rolnictwa i jedno z hodowli zwierząt, co wraz z ustnym egzaminem głównym z rolnictwa, hodowli i administracyi równa się najzupełniej wymaganiom, jakie powszechnie stawiają inne wyższe szkoły rolnicze przy egzaminach końcowych.

Stypendya i uwolnienia od opłat szkolnych.

Stypendya z rozmaitych fundacyj pobierało uczniów 12, w łącznej kwocie 2.843 zł., zapomogi z funduszu krajowego otrzymało uczniów 4 w łącznej kwocie 200 zł., na wsparcie niezamożnych uczniów użyto tedy razem 3.043 zł.

Od wniesienia opłat szkolnych uwolniła kuratorya szkoły w 1. półroczu 20, a w 2. 23 uczniów.

Zmiany w ciele nauczycielskim.

Dekretem z d. 9. października 1889. r. l. 42.278. zamianował Wysoki Wydział krajowy adjunkta Dra Stefana Jentysa profesorem rolnictwa. W listopadzie 1889. r. ustąpił docent fizyki, Dr. Kazimierz Olearski, zamianowany profesorem fizyki w c. k. szkole politechnicznej we Lwowie. Wykłady fizyki powierzono w zastępstwie na razie adjunktowi p. Manasterskiemu, a od miesiąca kwietnia 1890. r. p. Kazimierzowi Szulcowi (rozporz. l. 17.533.). W lutym 1890. ustąpił docent ekonomii społecznej Dr. Stanisław Głąbiński, a Wydział krajowy poruczył dekretem l. 4.689 Drowi Stanisławowi Kłobukowskiemu pełnienie obowiązków profesora ekonomii społecznej, statystyki i ekonomii rolniczej do końca roku szkolnego 1889/90.

Zresztą utrzymano zastępstwa w roku poprzednim wprowadzone, mianowicie wykładali: Dr. Gustaw Piotrowski, fizyologię zwierząt domowych i naukę żywienia; prof. Zygmunt Strusiewicz, naukę rachunkowości i szacowania dóbr; asystent Dr. Mieczysław Kowalewski, zoologię ogólną i szczegółową, tenże kierował ćwiczeniami uczniów w laboratorium zootomicznem i sprawował obowiązki kustosza zbiorów zootomicznych; asystent Jan Szczęsny Sikorski wyręczając częściowo profesora rolnictwa wykładał „o siewie i staraniach posiewnych“ w jednem, a „o uprawie roślin okopowych“ w drugiem półroczu.

Zmiany w planie nauk.

Żadne zmiany w planie nauk nie zaszły. Projekt zmian w przepisach egzaminowych i dyscyplinarnych, opracowało kolegium profesorów i władzom wyższym do zatwierdzenia przedstawiło.

Wykonanie planu naukowego.

W wykonaniu planu naukowego zastosować się musiano do zaszłej w tym i poprzednim roku zmiany funkcyonaryuszów, mianowicie: naturalnej historyi zwierząt domowych nie podano w osobnym wykładzie, lecz w rozszerzonym wykładzie ogólnej nauki hodowli; wykładu fizyki nie wykończono w zimowem półroczu, lecz uzupełniono go w letniem półroczu; w braku stałego profesora ekonomii nie odbywały się konwersatorya ekonomiczne; wykładów rachunkowości i szacowania dóbr nie wykończono z powodu licznych zajęć biurowych w Wydziale krajowym, które prof. Strusiewiczowi nie pozwoliły regularnie na wykłady przyjeżdżać. Wszystkie inne wykłady i ćwiczenia odbywały się ściśle w czasie przez plan oznaczonym i wyczerpano w nim materyę.

W szczególności podnieść należy, że tak z ćwiczeń w laboratoryach, jakoteż z demonstracyj na polach folwarcznych, w stajniach, na polu doświadczalnem i w ogrodzie uczniowie dobrze korzystali. Gdy pola folwarczne dają możność demonstrowania rozmaitych stopni upraw i rozwoju roślin w cyklu co roku powtarzającym się, uprawiano na polu doświadczalnem liczne odmiany pszenicy, owsa, jęczmienia i ziemniaków w celu porównania ich wartości, lub aklimatyzowania i wykonywano dla doświadczenia kultury na zielonych nawozach, bądź to przy pomocy tanich nawozów sztucznych, bądź bez nich

z przyłączeniem nawozu stajennego, jakoteż z użyciem go w bardzo małych ilościach. (O wynikach tych doświadczeń ogłosi się sprawozdanie drukiem). Wszystkie te kultury podały obfity materyał pouczający, z którego uczniowie bardzo pilnie korzystali. Z kollekcyi prowadzonej w ogrodzie botanicznym z pełnem uwzględnieniem potrzeb rolnika, korzystali również pilnie.

Uzyskawszy fundusz na podróż naukową i otrzymawszy zezwolenie Wysokiego Wydziału krajowego, urządzono wycieczkę do Wiednia, w dniach od 13. do 20. lipca b. r. w celu zwidzenia wystawy rolniczej. Udział w niej wzięli trzej profesorowie, dwaj asystenci i 18 uczniów. Materyał do pouczania był we wszystkich działach nauk rolniczych obfity i uczestnicy odnieśli korzyść znaczną.

Podróże członków ciała nauczycielskiego.

Prócz powyższych trzech profesorów zwidzili wystawę tę w innym czasie profesorowie: Dr. Wawnikiewicz, Dr. Jentys i adj. Manasterski. Profesor Dr. Godlewski jeździł do Niemiec, Francyi i Belgii wspólnie z profesorem uniwersytetu krakowskiego, Dr. Janczewskim, celem zbadania urządzeń zagranicznych szkół rolniczych i przy tej sposobności zbadał z polecenia Wysokiego Wydziału krajowego urządzenia internatów istniejących przy zagranicznych szkołach rolniczych.

Ze spostrzeżeń swych złożył wyczerpujące sprawozdanie.

Na prośbę komitetu c. k. Towarzystwa gospodar. odbył prof. Dr. Jentys podróż do Kałusza, w celu zwidzenia kopalni i poznania bliżej warunków rozpoczętej na nowo odbudowy kainitu.

Zmnożenie środków naukowych.

Na środki naukowe wydano w roku budżetowym 1889 kwotę łączną 8.053 zł. 83 ct., w kwocie tej mieści się wydatek 1.000 zł. na odszkodowanie folwarku za zastosowanie gospodarstwa do potrzeb szkoły, wydatek 1.039 zł. 14 ct. na utrzymanie ogrodu i pasieki wraz z płacą ogrodnika i wydatek 450 zł. na wycieczkę w celu zwidzenia wystawy w Wiedniu. Z pozostałej kwoty 5.564 zł 69 ct. pokryto demonstracye i utrzymanie muzeów, wydatki lacoratoryów, pola doświadczalnego i biblioteki z czytelnią i zakupiono nowe przybory naukowe, z których wymieniamy następujące ważniejsze:

Dla muzeum botanicznego 20 tablic ściennych prof. Kny, a dla laboratoryum botanicznego i rolniczego aparat od Mürlego do destylowania wody.

Dla muzeum zoologicznego spreparowano i zmontowano 3 szkielety bydlęce, zrobiono około 20 spirytusowych preparatów szkodników i pasożytów zwierzęcych, zakupiono kompletny zbiór owadów szkodliwychi pożytecznych w gospodarstwie za cenę 150 zł. od Fricza, 20 tablic ściennych Lenckarta; dla laboratoryum zootomicznego zakupiono mikroskop ręczny do używania w czasie wykładów i uzupełniono garnitur narzędzi do preparowania.

Dla laboratoryum rolniczego zakupiono aparaty do mechanicznej analizy ziemi Schönego, Kuhna, Beningsena, aparat Finkenera do oznaczenia dwutlenu węgla, przyrządy Soschleta do oznaczenia tłuszczu, talerz do pompy powietrznej, prasę do wyciskania soków, komplet statywów żelaznych i liczne naczynia i drobne przyrządy w celu uzupełnienia urządzenia laboratoryum.

Dla gabinetu fizykalnego zakupiono przyrząd do zgęszczania gazów z pompą leżącą według Vatterera.

W bibliotece przybyło dzieł 105 w 145 tomach, czasopism nauk. prenumerowano 41.

Czynności administracyjne.

Zakupiono dość znaczną ilość sprzętów dla muzeów, postawiono nowe sztachety na wschodniej stronie mieszkań profesorskich i zrekonstruowano dojazdową drogę.

Dyrekcya krajowej wyższej szkoły rolniczej.

W Dublanach d. 14. listopada 1890.

Lubomęski.

Alegat 3. do sprawozdania Wydziału Krajowego L. 35214/91.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej w Dublanach za rok szkolny 1890/1.

Uczyli w tym roku:

Profesor szkoły wyższej Dr. Roman Wawnikiewicz wstępnych wiadomości z nauk przyrodniczych, tygodniowo godzin 4.

Profesor szkoły wyższej Kazimierz Pańkowski uprawy roli i szczegółowej uprawy roślin, tygodniowo godzin 4.

Profesor szkoły wyższej, zarazem dyrektor Władysław Lubomęski składania zapisków i raportów gospodarskich, tygodniowo $1^1/_2$ godziny.

Profesor szkoły wyższej Tomasz Rylski o narzędziach i machinach rolniczych i użyciu tychże, tygodniowo 2 godziny.

Asystent rolnictwa w szkole wyższej J. S. Sikorski ogólnej części rolnictwa, tygodniowo godzin 3 (przez $2^1/_2$ miesięcy zastępował go dyr. Lubomęski).

Docent inżynier melioracyjny Jan Blauth melioracyi, tygodniowo godzinę 1.

Docent weterynarz miejski Józef Kubicki sposobów ratowania zwierząt w nagłych wypadkach i głównych rzeczy z anatomii, tygodniowo 2 godziny.

Pomocniczy nauczyciel Michał Stepek uczył hodowli zwierząt gospodarskich, rachunków, geometryi, rysunków i pszczelnictwa, tygodniowo godzin 24.

Pomocniczy nauczyciel Maryan Barta czytania, pisania, gramatyki polskiej z ćwiczeniami stylistycznemi, geografii, historyi, tygodniowo 24 godzin.

Kurs szkolny trwał od d. 5. października 1890. do d. 6. maja 1891. Zakreślonego planem materyału nie wyczerpano należycie w przedmiotach, których uczył p. Barta; przyczyną była choroba tegoż i niemożność ściągnięcia na krótki czas zastępcy. We wszystkich innych przedmiotach wyczerpano nakreśloną planem materyę w zupełności.

W ciągu 5. miesięcy letnich (maj — wrzesień) pracowali uczniowie przez wszystkie dnie robocze, a w czasie kursu szkolnego przez miesięcy 7 (październik — kwiecień) uczniowie I. roku po 4. dni tygodniowo, a uczniowie II. i III. roku po 2. dni tygodniowo. Ćwiczono ich we wszystkich robotach gospodarskich na folwarku, na polu doświadczalnem, w ogrodzie i pasiece. Do wykonywania wszystkich w kraju zwykłych robót gospodarskich podaje folwark dublański co roku dostateczną sposobność.

Ogółem pracowali uczniowie od 1. października 1890 do 30. września 1891 r na folwarku dni 3.880; na polu doświadczalnem, w pasiece, w ogrodzie i dla uczenia się robót dni 1.172. Z kasy folwarcznej wpłynęła za tę pracę uczniów do kasy szkolnej kwota 741 zł. 13 ct.

Uczniowie.

W roku poprzednim z roku I. na II. przejście uczniów . . . 13
z roku II. na III. przejście uzyskało uczniów 11
pozostałych więc z roku poprzedniego było . . 24

Podań o przyjęcie wniesiono 21.

Przyjęto na rok I. 11
„ „ „ II. na podstawie egzaminu 2
„ „ „ III. jednego, który przed 3 laty musiał naukę przerwać wskutek powołania do służby wojskowej po ukończeniu II. roku naszej szkoły 1

przyjęto razem . . 14

było więc z pozostałymi z poprzedniego roku w czasie rozpoczęcia kursu szkolnego uczniów 38.

W ciągu kursu szkolnego wydalono jednego ucznia za brak pilności; w dniu egzaminu było uczniów 37.

Z tej liczby ukończyli szkołę i otrzymali świadectwa uzdolnienia na dozorców robót polnych i stajennych oraz na pisarzy ekonomicznych:

bardzo dobrego 5
dobrego 5
dostatecznego 2

Razem . . 12

Z roku II. na III. przeszło 14
„ I. „ II. „ 11

Przygotowanie uczniów.

Przy wstąpieniu do szkoły tutejszej wykazali się świadectwem:
z ukończenia 1. 2. 3. lub 4. klasy szkół gimnazyalnych, realnych lub wydziałowych . 18
z ukończenia szkoły ludowej 20

Według wieku było:
z ukończonemi 16 — 18 latami 15
„ 19 — 20 „ 12
„ 20 — 22 „ 5
„ 22 — 24 „ 3
„ wyżej 24 lat 3

Obrządku rz. kat. było 33, obrządku gr. kat. 5.

Dzieląc podług stanu rodziców byli:
Synowie włościan w liczbie 11
„ oficyalistów i sług gospodarskich 19
„ urzędników 6
„ rzemieślników i kupców 2

W Galicyi urodzonych było 35 uczniów, a 3 urodzonych w Królestwie Polskiem.

Koszta utrzymania uczniów.

Podług zamknięcia rachunkowego wydano w roku budżetowym 1890 na utrzymanie uczniów w zakładzie kwotę 7.182 zł. 10 ct. Jeden tylko uczeń wniósł opłatę roczną w kwocie 204 zł., a całą resztę w kwocie 6.978 zł. 10 ct. pokrył fundusz krajowy.

Stan zdrowia uczniów.

Stan zdrowia uczniów był w tym roku wcale dobry; chorowali obłożnie jeno trzej uczniowie na katar oskrzelowy.

Środki naukowe.

Na potrzeby naukowe wydano 335 zł. 35 ct. Z kwoty tej zakupiono zwykłe przybory szkolne, 63 książek, przeważnie podręczników i czytanek dla użytku uczniów i uzupełniono zużyte narzędzia.

Dyrekcya krajowa niższej szkoły rolniczej.

W Dublanach d. 24. listopada 1891.

Lubomęski.

Alegat 4. do sprawozdania Wydziału Krajowego L. 35214/91.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach za rok szkolny 1890/1.

W roku 1890/91 uczęszczało do krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach 74 uczniów, a mianowicie: Frekwencya.

pozostałych w szkole w roku 1889/90 uczniów zwyczajnych	37
„ „ „ „ „ nadzwyczajnych	4
przyjętych w roku 1890/91 uczniów zwyczajnych	31
„ „ „ „ nadzwyczajnych	2
razem uczniów	74

Podług przygotowania naukowego dzielą się oni następnie:

Przybyli do szkoły naszej z wyższych zakładów naukowych	15
Wstąpili z egzaminem dojrzałości	26
„ na podstawie długoletniej praktyki rolniczej	5
„ złożywszy egzamin wstępny	28

Dzieląc podług społecznego stanowiska ojców, było:

Synów właścicieli większych posiadłości ziemskich	46
„ dzierżawców „ „ „	1
„ właścicieli mniejszych „ „	1
„ oficyalistów gospodarskich	8
„ przemysłowców, urzędników i innych	18

Wysłuchało wszystkich wykładów, które szkoła podaje i opuściło ją uczniów zwyczajnych 15 Egzamina.
„ uczniów nadzwyczajnych 1

Egzamin główny, który zdawać winni uczniowie po ukończeniu szóstego półrocza, zdawało w tym roku pięciu uczniów i komisya egzaminacyjna przyznała wszystkim stopień bardzo dobry.

Egzaminów z nauk zasadniczych zrobiono 87

Wypadło ze stopniem celującym	5
bardzo dobrym	23
dobrym	19
dostatecznym	36
niedostatecznym	4

Podług nauk dzielą się te egzamina następująco:

z fizyki	16
z chemii	9
z mineralogii, petrografii i geologii	13
z botaniki ogólnej i szczegółowej i z fizyologii roślin	7
z zoologii, anatomii i fizyologii zwierząt domowych	10

z nauki gospodarstwa społecznego i statystyki 18
z inżynieryi wiejskiej 14
Kollokwiów zrobiono 27.

Ponieważ w tym roku z przyczyn — o których niżej będzie mowa — z pomiędzy 74 uczniów, jeno 34 do końca roku szkolnego pozostało w szkole, podaje się, że ci 34 uczniowie zdawali 54 egzaminów szczegółowych, z których 53 aprobowano, a jeden reprobowano.

Wypada tedy na ucznia egzaminów z dobrym skutkiem 1·56. Liczba ta mniejszą jest, jak osiągnięta w roku poprzedzającym (1·72), co spowodowała okoliczność, że pomiędzy 34 uczniami pozostałymi do końca roku było 16 na roku 3cim, którzy jeno wyjątkowo uzupełniać mieli egzamina w poprzednim roku niezrobione.

Stypendya i uwolnienia od opłat szkolnych.

Stypendya z rozmaitych fundacyj nadano 12 uczniom w łącznej kwocie 2.723 zł., jednakże z powodu przerwania studyów lub niedopełnienia warunków, odmówiono wypłaty rat w łącznej kwocie 635 zł.; pobrali zaś stypendyści kwotę 2.088 zł. Prócz tego otrzymali dwaj uczniowie zapomogę z funduszu kraj. w łącznej kwocie 137 zł.

Od wniesienia opłat szkolnych uwolniła Kuratorya szkoły w półroczu zimowem 20, a w letniem 13 uczniów.

Zmiany w ciele nauczycielskiem.

Z końcem marca 1891 roku ustąpił żegnany z żalem przez kolegów profesor botaniki Dr. Emil Godlewski po $12^1/_2$ latach bardzo pożytecznej dla naszej szkoły pracy — przyjąwszy nominacyę na profesora c. k. Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Zastępstwo w wykładzie szczegółowej botaniki i w kierowaniu ćwiczeniami uczniów w laboratoryum botanicznem powierzono asystentowi botaniki Dr. Olesków (rozp. W. 16.254).

Dekretem do L. 9.238 zamianował wysoki Wydział krajowy Dr. Stefana Pawlika adjunktem w szkole naszej i powierzono mu w letniem półroczu wykład rachunkowości i szacowania dóbr.

Rozporządzeniem wysokiego Wydziału krajowego L. 11.121 powierzono p. Tadeuszowi Rozwadowskiemu wykład hodowli ryb i gospodarstwa stawowego.

Zastępstwa w poprzednich latach wprowadzone zatrzymano, mianowicie wykładali pp. Dr. Gustaw Piotrowski fizyologię i naukę żywienia zwierząt domowych, Dr. Mieczysław Kowalewski zoologię i o szkodnikach zwierzęcych, Dr. Stanisław Kłobukowski ekonomię społeczną, politykę ekonomiczną, statystykę i ekonomikę rolniczą; p. Kazimierz Szulc fizykę i meteorologię a Dr. Oleskow ogrodnictwo. Ćwiczenia w laboratoryum zootomicznem prowadził Dr. Mieczysław Kowalewski i jemu powierzono konserwacyę zbiorów zootomicznych. Asystent J. S. Sikorski wyręczając częściowo profesora rolnictwa, wykładał o uprawie roślin okopowych.

Zmiany w planie nauk.

W sprawozdaniu z roku poprzedniego donosiła podpisana Dyrekcya, że kolegium profesorów opracowało projekt zmian w przepisach szkolnych i przedstawiło wyższym władzom do zatwierdzenia. Zmiany proponowane miały na celu: 1) aby dogodniejszem rozłożeniem egzaminów z nauk zasadniczych ułatwić uczniom przystępowanie do nich w pierwszych dwu latach studyów; 2) by przymusem do zrobienia ich w pierwszych dwu latach zapewnić poświęcenie ostatniego roku studyów wyłącznie przygotowaniu do egzaminu głównego; 3) by zapobiedz opóźnianiu powrotu z feryj wielkich i świątecznych; 4) by wzbronić uczniom udziału w zebraniach i naradach i wstępowania do stowarzyszeń bez zezwolenia władzy szkolnej. Zarazem opracowało kolegium profesorów projekt zmniejszenia liczby obowiązujących ucznia wykładów i ćwiczeń, a to w celu pozostawienia mu więcej czasu na uczenie się w domu.

Projekta te uzyskały zatwierdzenie wyższych władz i na mocy polecenia w krótkiej drodze wydanego przez wysoki Wydział krajowy wprowadzono zmiany w planie wykładów i ćwiczeń prowizorycznie od początku roku szkolnego 1890/1, a ustalił je

Wysoki Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 13. lutego 1891. l. 42.162; zmienione przepisy na podstawie tegoż rozporządzenia ogłoszono dnia 24. marca b. r. i odtąd obowiązywać zaczęły.

Wprowadzono w planie nauk następujące zmiany: 1) zmniejszono liczbę godzin dla wykładu meteorologii z 3 na 2 tygodniowo, pozostawiając je w semestrze 2gim.

2) skreślono ćwiczenia z fizyki, obowiązując zarazem docenta, by wykłady obficie objaśniał odpowiedniemi doświadczeniami;

3) z przeznaczonych dotychczas dla ogólnej zoologii i fizyologii zwierząt, 6 godzin tygodniowo w półroczu 2giem zostawiono godzin 4 dla fizyologii samej, zoologię zaś ogólną połączono z systematycznym przeglądem świata zwierzęcego, przeznaczając połączonemu wykładowi 4 godzin tygodniowo w półroczu 1szem. Umożliwiono to przez znaczne skrócenie w przedstawianiu niższych rzędów zwierząt i wyłączenie szkodników;

4) natomiast wprowadzono osobny wykład „o szkodnikach i pożytecznych rolnictwu zwierzętach“ w 1 godzinie tygodniowo w półroczu 2giem.

5) wykład statystyki przeniesiono z 4go na 5te półrocze, aby umożliwić egzamin z ekonomii i statystyki z końcem 3go półrocza; zarazem skreślono konwersatorya ekonomiczne w 4 i 5tem półroczu;

6) skreślono osobny wykład „naturalnej historyi zwierząt domowych“, a przyłączając materyę do ogólnej nauki hodowli zwierząt domowych, podniesiono liczbę godzin wykładowych dla tejże z 3 na 4 tygodniowo w półroczu 3ciem;

7) dla szczegółowej nauki hodowli zwierząt domowych przeznaczono odtąd tygodniowo godzin 4 w półroczu 4tem, a po 2 w półroczach 5 i 6tem;

8) skreślono osobny wykład szczegółowej nauki zarządu i sporządzania planów organizacyjnych, materyę bowiem mieści nauka organizacyi gospodarstw.

W ten sposób obniżono w ciągu studyów przez 6 półroczy liczbę wykładów obowiązkowych ze 128 na 122 godzin, a liczbę ćwiczeń z 91 na 85 godzin, t. j. średnio w półroczu na 20⅙ godzin wykładów i 14⅙ godzin ćwiczeń tygodniowo. Zmiany te umożliwiły zarazem zdawanie egzaminu z fizyki w końcu 1go, a egzaminu z ekonomii społecznej i statystyki z końcem 3go półrocza studyów, zaczem było można włożyć na uczniów obowiązek zdawania egzaminów z nauk zasadniczych z końcem

1go półrocza jednego (z fizyki)
2go „ dwóch (z zoologii, z anatomii i fizyologii, z dem. i z mineralogii z petrografią i zarysem geologii)
3go „ dwóch (z chemii i ekonomii społecznej ze statystyką)
4go „ dwóch (z botaniki i z inżynieryi wiejskiej).

W ten sposób ubezpiecza się, że czas w półroczach 5. i 6. poświęcać będą uczniowie wyłącznie naukom zawodowym, jak tego wymagał, lecz nie osiągnął w mierze zadawalającej plan nauk od reorganizacyi studyów w r. 1880 i w większej jak dotychczas liczbie przystępować będą do ustnego egzaminu głównego, który składać są obowiązani w końcu 3. roku.

Od zasady, że egzamina odbywają się z całości przedmiotu, odstąpić musiano co do fizyki o tyle, że z wykładanej w 2. półroczu klimatologii i meteorologii zdawać będą uczniowie dodatkowe kollokwium z końcem 2. półrocza.

Niezrobienie egzaminów w przepisanym czasie pociąga za sobą dotkliwe dla ucznia następstwa:

1. Nie może się ubiegać, względnie traci stypendya i uwolnienie od opłat szkolnych (§. 35. przep. porządkowych).

2. Jeśli studya kontynuować chce, musi w następującym roku szkolnym powtórnie słuchać wykładów odnośnej nauki obowiązujących na kursie, w którym egzamin jest przepisany (§. 7. przepisów o egzaminach).

3. Nie może nadal w szkole pozostać, jeśli w 1. i 2. roku pobytu w szkole nie zrobi co najmniej po 2 egzamina, a do końca 3. roku wszystkich szczegółowych egzaminów.

Absolutoryum otrzymać może jeno uczeń, który zdał wszystkie egzamina szczegółowe z nauk zasadniczych i ustny egzamin główny z nauk zawodowych; w przeciwnym razie mimo wysłuchania wszystkich obowiązkowych wykładów i przerobienia ćwiczeń otrzymać może jeno świadectwo frekwentacyjne.

Za opóźnienie powrotu z feryj wielkich i świątecznych wprowadzono w §. 39. przepisów porządkowych karę wykreślenia z listy uczniów, a wykreślony może być na nowo przyjętym tylko za osobną uchwałą kolegium profesorów i za ponowną — względnie podwójną opłatą wpisowego i czesnego; opóźnienie powoduje zarazem utratę stypendyów i uwolnienia od opłat za dotyczący semestr.

Do przepisów dyscyplinarnych w prowadzono w §. 4. postanowienie, że „uczniom niewolno bez zezwolenia grona profesorów należeć do żadnego stowarzyszenia, czy to w Dublanach czy też po za Dublanami, lub brać udział w jakichkolwiek zebraniach".

Na mocy rozporządzenia Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 24. marca 1891. l. 11.121 wprowadzono nadzwyczajny wykład hodowli ryb i gospodarstwa stawowego.

Wykonanie planu naukowego

Wszystkie wykłady i ćwiczenia objęte planem naukowym odbyły się i wykończone zostały mimo licznych przeszkód, jakie przeciwstawiło niezapełnienie posad profesorskich. Musiano jednakże przenieść wykład rachunkowości i szacowania dóbr z zimowego półrocza na letnie, gdyż Dr. Pawlik dopiero od kwietnia funkcyę mógł rozpocząć.

Wycieczkę większą doroczną urządzono w celu zwidzenia gospodarstwa w dobrach podlwowskich JW. Romana hr. Potockiego, uzyskawszy jego łaskawe zezwolenie. Udział w niej wzięli trzej profesorowie, czterej docenci i assystenci i 25 uczniów. Rozmaitość gleby i położenia, staranność kultur i hodowli bydła, owiec i koni, jakoteż ścisłe liczenie się zarządu z okolicznościami dały bardzo obfity materyał do pouczenia.

Chwilowe zamknięcie szkoły.

Z przykrością podnieść tu musimy, że zachowanie się znacznej liczby uczniów doprowadziło do chwilowego zamknięcia szkoły.

Z powodu położenia szkoły naszej na wsi, ujawnił się w niej bardziej jak w innych wyższych szkołach wpływ profesorów na uczniów. Od roku 1889 dostrzedz można było działanie kilku uczniów przeciw temu wpływowi i doprowadziło ono dość znaczną liczbę do mniemania, jakoby zadanie wyższego zakładu naukowego względem młodzieży ograniczyć się powinno na podaniu wiedzy, jakoby do kontrolowania pilności i zachowania uczniów władze szkolne słusznie uprawnionemi nie były. Usilnie starali się ci uczniowie nie popaść w kolizyę z przepisami obowiązującymi, przestrogami i upomnieniami, starali się wykazywać zgodność swego postępowania z przepisami a opaczna tychże interpretacya z ich strony dowodziła dążności w kierunku wyżej wymienionym. Toteż kolegium profosorów w maju i czerwcu 1890 r. wypracowało projekt zmian w przepisach wyżej szczegółowo przedstawiony dla zapobieżenia złym skutkom zaostentowanego między młodzieżą kierunku, a Dyrekcya przedłożyła go wyższym władzom do zatwierdzenia relacyą z dnia 9. lipca 1890. r. l. 934.

Fakt, iż w marcu 1891 r. na mocy wyroku kolegium profesorskiego wydalono ze szkoły jednego ucznia za nieobyczajne zachowanie się względem kolegów, spowodował znaczną większość uczniów do częstych narad i nieuczęszczania na wykłady. Gdy Wysoki Wydział krajowy wezwać ich kazał do natychmiastowego regularnego uczęszczania pod zagrożeniem zamknięcia szkoły, zaczął ogół uczęszczać na wykłady, a wydalony wniósł przeciw wyrokowi kolegium profesorskiego rekurs do Wysokiego Wydziału krajowego. Dwaj jeno uczniowie wezwaniu nie uczynili zadość, za co ich wydalono ze szkoły.

Po odrzuceniu rekursu przez Wysoki Wydział krajowy uczęszczanie na wykłady znowu nieregularnem się stało i Wysoki Wydział krajowy widząc, że wobec poruszonych umysłów młodzieży spokoju w szkole dla nauki potrzebnego ubezpieczyć nie można, zarządził dnia 19. marca 1891 zamknięcie szkoły. Zanim zdążono zarządzenie to ogłosić, zgłosiło 30 uczniów wystąpienie ze szkoły.

Podpisana Dyrekcya podnosi, że dążności wyż wymienione przyjęły się jeno u gorętszych jednostek, że wytworzyła się partya młodzieży chcąca przeciwdziałać i że znaczna liczba nieoględnie dała się pociągnąć gorętszym w imię solidarności a spostrzegłszy, że doprowadzi siebie do przerwania studyów a szkołę do zamknięcia, kroków poprzednich żałowała, lecz związana słowem nie cofnęła się.

Dnia 21. marca 1891 z rozporządzenia Wysokiego Wydziału krajowego otworzono nowe wpisy do szkoły; zgłosili się jeno uczniowie, którzy spowodowania nieporządków winnymi nie byli i przyjęto 35 uczniów; wykłady rozpoczęto po feryach wielkanocnych i kontynuowano w spokoju do końca roku szkolnego.

Prace i podróże członków ciała nauczycielskiego.

Wydano 3. tom roczników szkoły pod redakcyą prof. Dr. Jentysa, który zawiera oprócz wiadomości o szkole, następujące artykuły: Internaty przy francuskich wyższych szkołach rolniczych prof. Dr. Godlewskiego; Wyższa szkoła w Dublanach wobec studyum rolniczego przy Uniwersytecie Jagiellońskim dyr. Lubomęskiego; Internat w Dublanach prof. Dr. Jentysa; Narzędzia i machiny rolnicze na wystawie w Magdeburgu, prof. Rylskiego; Kilka wyników badań nad zrastaniem się tkanek roślinnych Dr. Oleksowa; Nawozy zielone i sztuczne na jałowej glebie dyr. Lubomęskiego; Nowe gospodarstwo polowe na folwarku dublańskim prof. Dr. Jentysa; Stacya oceny nasion „Sprawozdanie z czynności prof. Godlewskiego"; Szkice rolnicze: 1. Nawozowe przetwory kostne; 2. O nawożeniu zielonem na roli piasczystej; 3. Kainit jako nawóz prof. Dr. Jentysa. Spostrzeżenia meteorologiczne Kazimierza Szulca.

Wskutek rozporządzenia Wysokiego Wydziału krajowego zastępował asystent rolnictwa p. Sikorski od 10. listopada 1890. do 31. stycznia 1891. w kraj. średniej szkole rolniczej w Czernichowie profesora rolnictwa. Dyrektor Lubomęski jeździł wskutek rozporządzeń Wysokiego Wydziału krajowego do Czernichowa na egzamina szczegółowe z końcem zimowego półrocza i na egzamin główny z końcem letniego półrocza.

Wskutek rozporządzeń Wysokiego Wydziału krajowego czynnymi byli jako znawcy: prof. Dr. Wawnikiewicz przy komisyi mającej zbadać rentowność krochmalarni w Siebieczowie a prof. Pańkowski i dyr. Lubomęski przy oględzinach dóbr oferowanych dla domu przymusowej pracy.

Uzyskawszy stypendyum podróżne, zwidził w czasie wielkich feryi prof. Dr. Jentys krajowe fabryki nawozowych przetworów kostnych — a adj. Dr. Pawlik zwidzał gospodarstwa we wschodniej części kraju.

Zmnożenie środków naukowych.

Na środki naukowe wydano w roku budżetowym 1890. kwotę łączną 9.047 zł. 84 ct.; mieści się w niej wydatek 1.000 zł. na odszkodowanie folwarku za zastosowanie gospodarstwa do potrzeb szkoły, wydatek 1.261 zł. 75 ct. na utrzymanie ogrodu i pasieki wraz z płacą ogrodnika, i wydatek 1.229 zł. na koszta zwidzenia wystawy rolniczej w Wiedniu w r. 1890. przez profesorów i uczniów. Z pozostałej kwoty 5.557 zł. 9 ct. pokryto koszta demonstracyi i utrzymania muzeów, wydatki laboratoryów, pola doświadczalnego i biblioteki z czytelnią i zakupiono nowe przybory naukowe, z których wymieniamy następujące ważniejsze:

Dla muzeum botanicznego dalszą seryę tablic ściennych prof. Kny; z funduszu przeznaczonego dla laboratoryum botanicznego zapłacono resztę należytości za aparat do destylowania wody.

Dla muzeum zootomiczno-hodowlanego spreparowano i zmontowano kościec konia, kościec dzika i kilka czaszek; zakupiono dalszą seryę tablic ściennych prof. Lenekarta, i 6 rewolwerów do mikroskopów.

Dla muzeum mechaniki rolniczej zakupiono modele uniwersalnego pługa Sacka, trzyskibowca Sacka; brony „Acme“, pompy Tannenhofa i pompy Fowlera, pras do słodkiej silaży Blunta i Johnsona, i buraczarki w 3 systemach.

Dla gabinetu fizykalnego katotometr, absortiomometr i aparat do doświadczeń wahadłowych.

Dla muzeum rolniczego i laboratorycm zakupiono jeno szkła.

Dla urządzić się mającej mleczarni zakupiono: mały kocioł parowy z potrzebnemi rurami, kocioł miedziany do odgrzewania mleka przystosowany do poprzedniego, Soxhleta aparat do kontroli mleka z wszystkimi przyborami, małą ręczną centryfugę do areometrycznych oznaczeń tłuszczu w mleku, Laktodensimetr Soxhleta, Butyrometr Marchand'a, holenderskie i szwajcarskie rozdzielacze twarogu, korbową maślnicę Pfannhausera i aparat do sterelizacyi mleka.

Dla biblioteki zakupiono 118 dzieł naukowych i prenumerowano 42 czasopism rolniczych i naukowych. Otrzymano w darze od Akademii umiejętności w Krakowie dzieł 12.

Czynności administracyjne.

Zakupiono nieco nowych sprzętów dla muzeów i nowe sztachety postawiono na zachodniej i północnej granicy ogrodów profesorskich.

Dyrekcya krajowa szkoły wyższej rolniczej.

W Dublanach dnia 26 listopada 1891.

Lubomęski.

L. W. kr. 57902/1891.

Aleg. 100.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z duia 24. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm w załatwieniu sprawozdanie Komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego odnoszącego się do szkoły rolniczej i folwarku Czernichowskiego następującą uchwałę:

I. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu:

a) by zarządził wypracowanie planu i kosztorysu rozszerzenia zakładu Czernichowskiego o tyle, o ile to jest potrzebnem dla umieszczenia 60-ciu uczniów przy równoczesnem uwzględnieniu lokalu potrzebnego na salę rekreacyjną i na salę do nauki przygotowawczej,

b) by w drodze właściwej wystarał się na ten cel u Wysokiego c. k. Rządu o subwencyę ze Skarbu państwa,

c) by na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył odpowiednie wnioski.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu zbudowanie lodowni dla szkoły i folwarku Czernichowskiego i otwiera mu na ten cel kredyt do wysokości 400 zł.

III. ustęp III. 4. etatu osób i płac grona nauczycielskiego przy krajowej średniej szkole rolniczej w Czernichowie znosi się i brzmieć ma jak następuje:

„Nauczyciel do nauk ogólnie kształcących otrzymuje wolne mieszkanie i pobiera „roczną stałą płacę w kwocie 1.100 zł., dodatek aktywalny w kwocie 140 zł. i dodatek pięcioletni w kwocie 200 zł.“

IV. Na wykupno dwóch zagród włościańskich w Czernichowie otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt w wysokości 600 zł.

V. Na budowę szopy na machiny i narzędzia rolnicze, na przeistoczenie budynku dla inwentarzy, również na urządzenie wodociągu i dołu Goffarda lub innego urządzenia na przechowywanie paszy, otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt w łącznej kwocie 3000 zł.

Szkoła.

Zanim przystąpimy do określenia tego, co zarządziliśmy w wykonaniu powyższych uchwał Wysokiego Sejmu, pozwalamy sobie na tem miejscu stwierdzić tę okoliczność, iż zakład czernichowski w czasie ubiegłym od naszego ostatniego o nim sprawozdania, postępował dalej na drodze prawidłowego rozwoju.

Wprowadzenie zaleconych przez Wysoki Sejm w ostatnich latach reform i gorliwe starania Dyrekcyi i grona profesorów wzbudziły zaufanie do szkoły, którego dowodem jest znaczny bardzo napływ starających się o przyjęcie do niej kandydatów i to kandydatów, posiadających zupełne kwalifikacye.

Od czasu, w którym składaliśmy Wysokiej Izbie ostatnie sprawozdanie o zakładzie, panował w nim spokój i porządek, a kolegium profesorskie korzystało z przysługującego mu prawa wydalenia ucznia z zakładu tylko w wypadkach, redukujących się do zupełnie nieznacznej liczby.

W wykonaniu pierwszego ustępu uchwały z dnia 24. listopada 1890, przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi plany i kosztorysy przebudowania budynku zakładowego i rozszerzenia zakładu na 80 uczniów oraz odpowiednie wnioski.

Przed uzasadnieniem tych wniosków uważa sobie Wydział krajowy przedewszystkiem za obowiązek przedstawić Wysokiej Izbie powody, jakie go skłoniły do wypracowania planów rozszerzenia zakładu na 80 uczniów, pomimo że od Wysokiego Sejmu otrzymał polecenie podania projektu rozszerzenia tylko na 60 internistów.

Jak wyżej wspomnieliśmy, liczba zgłaszających się do zakładu kandydatów stale się powiększa. Powodem tego jest z jednej strony pocieszający zwrot w przekonaniu naszego ogółu, iż należy się więcej poświęcać zawodowym zajęciom niż się to dotychczas działo, z drugiej strony rosnący popyt za ukończonymi uczniami zakładu czernichowskiego. Popyt ten tłumaczy się naturalną potrzebą kraju, który posiada po nad 6000 większych gospodarstw wiejskich i w którym wyrobiło się przekonanie, że tak jak w każdym innym zawodzie, tak i w zawodzie rolniczym niezbędnem jest fachowe wykształcenie.

Fakt, że Dyrekcya może obecnie wybierać co lepszych ze zgłaszających się uczniów bez obawy, żeby tych lepszych brakło, fakt, którego doniosłości nie osłabi nawet założenie drugiej średniej szkoły rolniczej, gdyż jak Wydziałowi krajowemu wiadomo, najliczniejszego kontyngentu do szkoły czernichowskiej dostarcza ta część kraju, która ze szkoły we wschodniej części położonej korzystać nie będzie, wyrobił w Wydziale krajowym przekonanie, że rozszerzenie zakładu na 60 miejsc nie będzie ani w przybliżeniu odpowiadało rzeczywistej potrzebie kraju i ilości zgłaszających się kandydatów.

W bieżącym roku szkolnym przyjęła Dyrekcya szkoły czernichowskiej, pomimo wyraźnego zakazu Wydziału krajowego i pomimo uwag kuratoryi zamiast pięćdziesięciu sześciu, siedmdziesięciu uczniów.

Biorąc na uwagę okoliczność, że Dyrekcya przyjmując 70 uczniów, odmówiła zarazem przyjęcia 31 kandydatom, z których 28 posiadało zupełne przepisami wymagane kwalifikacye, Wydział krajowy uwzględniwszy natarczywość domagania się o przyjęcie do zakładu, musiał uznać trudne położenie Dyrekcyi i nie uważał ani za sprawiedliwe, pociągnąć Dyrekcyi do odpowiedzialności, ani też za możliwe zarządzić wydalenie przyjętych po nad przepisaną liczbę uczniów.

Wypracowane przez p. Kuhla plany projektują budynek, który powinien na długi czas zaspokoić potrzeby szkoły pod tym względem. Usuwa on nietylko wszelkie niedogodności i braki dzisiejszego budynku, lecz zabezpiecza przedewszystkiem skromne, ale odpowiadające

wymaganiom higienicznym i pedagogicznym pomieszczenie uczniów tak co do sal sypialnych, dostatecznie obszernych, jak i pod względem urządzenia sal wykładowych, sal przeznaczonych na naukę, na zbiory, muzea i laboratorya a wreszcie i sal rekreacyjnych.

Sale sypialne wraz z mieszkaniem dla prefekta i kapelana pomieszczone zostały stosownie do wymagań internatowych na pierwszem piętrze i zajęły w całości to piętro w nowo projektowanym gmachu. W parterze pomieszczono wygodną infirmeryę, w trzech oddzielnych pokojach na 10 łóżek, wraz z pokojem służącego, salę jadalną dla 80 uczniów, oraz kredens na przechowanie naczynia i bielizny stołowej.

Po drugiej stronie skrzydła w pobliżu bramy głównej pomieszczono kasę i magazyny. Tędy także prowadzi wchód do kuchni, która z salą jadalną połączona jest oknem do podawania potraw do kredensu. Tutaj umieszczono także magazyn wiktuałów, podręczną spiżarkę i osobny mały lokal z piecem piekarskim.

Żadne z okien lokalności kuchennych nie wychodzi w stronę, w którą skierowane są okna sal sypialnych i innych, w których przebywają uczniowie i na odwrót. Połączenia ubikacyi zajętych przez uczniów z lokalnościami, zajętemi przez służbę kuchenną, nie ma również żadnego.

W tylnej części gmachu, w parterze, pomieszczono łazienki, salę gimnastyczną oraz służbę męską internatu, w podziemiu pralnię, mleczarnię, lodownię — tę ostatnią pod salą gimnastyczną, w której uczniowie tylko chwilowo przebywać będą.

Kosztorys należący do tych planów wynosi sumę 82.000 zł. i uwzględnia nietylko koszta samej budowy, lecz zarazem i koszta wewnętrznego urządzenia sal sypialnych, infirmeryi, sali jadalnej, kredensu, kuchni, a zarazem i wszystkich urządzeń spowodowanych przeniesieniem rozmaitych lokalności z gmachu starego do nowego, jak również koszta wewnętrznego urządzenia laboratoryum chemicznego etc.

Wybudowanie całego gmachu wymagać będzie okresu dwuletniego — to znaczy, gdyby budowa rozpoczętą została tego roku na wiosnę, całkowite zajęcie gmachu mogłoby nastąpić już we wrześniu r. 1893. Kuchnia i sala jadalna mogłaby być oddaną do użytku już w roku pierwszym, jeżeliby roboty rozpoczęte zostały wcześnie. Roboty adaptacyjne w starym gmachu mogłyby być zaraz po przeniesieniu kuchni i sal jadalnych do nowych ubikacyj rozpoczęte — a mianowicie pomieszczenie laboratoryum i sali wykładowej dla chemii, resztę zaś robót adaptacyjnych możnaby wykonać w czasie jednych feryi wakacyjnych.

Budowa gmachu nowego nie przerwałaby wcale trybu zajęć w starym gmachu i da się uskutecznić niezależnie od robót adaptacyjnych.

Idąc za wnioskiem Dyrekcyi, która zwróciła uwagę Wydziału krajowego, iż nagromadzenie pewnej części materyałów już w zimie r. 1891/92, pozwoliłoby na znaczne zaoszczędzenie, upoważnił Wydział krajowy Dyrekcyę do przygotowania tych materyałów, któreby w razie, gdyby zamierzona budowa nie doszła do skutku, mogły być bez żadnej straty odsprzedane.

Tak więc odbywa się obecnie gromadzenie piasku, gaszenie wapna, łamanie własnego kamienia, który mógłby być zużytkowany przy zamierzonej przez c. k. Rząd regulacyi Wisły pod Czernichowem, wycinanie i obrabianie drzewa na krokwie i belki, które znajdą w każdym razie łatwy pokup i t. p.

Cały projekt złożony z planów i kosztorysów przesłaliśmy do c. k. Ministerstwa rolnictwa z dokładnem przedstawieniem i umotywowaniem potrzeby takiego rozszerzenia zakładu i z prośbą, aby w uwzględnieniu tej potrzeby przyznało ze skarbu państwa zasiłek w wysokości połowy potrzebnej na budowę kwoty, to jest w kwocie 41.000 zł.

Wydział krajowy nie wątpi, że c. k. Rząd nie odmówi żądanej subwencyi na uzasadnione tak widoczną potrzebą kraju rozszerzenie zakładu. Rozszerzenie to jest znaczne, bo ma na celu powiększenie liczby wychowanków o 24, to też sądzimy, że właśnie ta okoliczność

skłoni c. k. Rząd do przyjścia z pomocą krajowi celem podniesienia zakładu, którym dotychczas zawsze się troskliwie opiekował i o którym jego delegaci zawsze pochlebną wydawali opinię.

Zważywszy, że na pokrycie części kosztów budowy może służyć kapitał wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyi w Czernichowie, w nominalnej kwocie 23.300 zł., wydatek bezpośredni z funduszu krajowego ograniczyłby się na kwotę 19.000 zł.

Na tej podstawie formułujemy odpowiednie wnioski.

Odnośnie do polecenia Wysokiego Sejmu, zawartego w drugim ustępie uchwały z d. 24. listopada 1890., podajemy na tem miejscu do wiadomości Wysokiej Izby, że budowy lodowni, która uwzględnioną została przy planie nowego gmachu, aż do rozstrzygnięcia sprawy budowy tego gmachu, zaniechaliśmy.

Zarazem nadmieniamy przy tej sposobności, że budowy wodociągu, o którym mówi wyżej wymieniona uchwała w ustępie V. również musieliśmy zaniechać, a to pominąwszy już okoliczność, że kwota na wykonanie kilku w tym ustępie wymienionych budowli przyzwolona, na wszystko absolutnie wystarczyć nie mogła, z tego powodu, że miejsce, na którem ma być zrobiony wypust, zależnem jest od tego, czy budowa gmachu przyjdzie do skutku, lub nie. Źródło, z którego woda ma być sprowadzona, jest własnością gminy Czernichowa. Według zawiadomienia Dyrekcyi, która zawiązała z gminą rokowania, gotową jest gmina odstąpić bezpłatnie źródło, pod warunkiem, że wolno jej będzie przy źródle czerpać wodę i że na rynku urządzonym zostanie drugi wypust dla użytku gminy.

Załączone jako alegaty do niniejszego sprawozdania relacye Dyrekcyi za lata szkolne 1889/90 i 1890/91 podają szczegółowe cyfry, odnoszące się do frekwencyi uczniów i ich postępów w naukach — nie powtarzamy zatem tego, ograniczamy się jedynie do uwiadomienia W. Sejmu, iż uchwałą z d. 5. czerwca 1891. l. 21035 na wniosek Dyrekcyi, poparty przez kuratoryę postanowiliśmy, że tylko ci uczniowie mają zdawać egzamin z nauk ogólnie kształcących, którzy w ciągu roku szkolnego niedostateczne robili postępy.

Powodem tego postanowienia był wzgląd na to, że egzamina te pochłaniały stosunkowo bardzo wiele czasu nauki, która dla nich musiała być o miesiąc blisko skracaną. Ponieważ zaś czas nauki i tak jest bardzo krótki, jeżeli się odliczy ferye, święta i t. p., uważał Wydział krajowy za stosowne zaprowadzić to uproszczenie, praktykowane zresztą od dłuższego już czasu w innych szkołach średnich.

Egzamina odbywały się w obecności już to Szefa Dep. I. w Wydziale krajowym, już też delegowanego jako zastępcę, Dyrektora krajowych szkół w Dublanach, p. Lubomęskiego.

W myśl intencyi komisyi gospodarstwa krajowego, wyrażonej w sprawozdaniu z d. 18. listopada 1890 L. 1182 sejm. w którem zaleciła Wydziałowi krajowemu sprawę wystarania się o podręczniki dla uczniów szkół średnich, rozpisał Wydział krajowy konkurs na napisanie podręcznika hodowli zwierząt domowych, przeznaczając za dzieło dobre nagrodę w kwocie 500 zł.

Do konkursu tego zgłoszono tylko jednę pracę, która jeszcze z komisyi konkursowej nie wróciła.

Wydział krajowy przekonał się, że drogą konkursów nie dojdzie do podręczników, natomiast profesorowie szkoły czernichowskiej podjęli się napisania podręczników. I tak Dyrektor Łaszczyński miał już nawet wykończyć podręcznik zootechniki, p. Trochanowski kończy podręcznik dla chemii ogólnej i technologii, p. Dr. Prażmowski dla rolnictwa, p. Dr. Walentowicz dla anatomii i fizyologii zwierząt, drugi dla weterynaryi, p. Dr. Nowakowski dla zoologii i botaniki, wreszcie p. Dr. Stefczyk dla historyi.

Wydanie tych podręczników własnym kosztem profesorów, wobec tego, że tylko jedna szkoła średnia rolnicza w kraju istnieje, że więc na dostateczne rozkupywanie ich liczyć nie można, jak również dla tego, że koszta te będą stosunkowo dość wysokie ze względu na potrzebę ilustracyi, jest bez pomocy kraju wprost niemożebne. Wydział krajowy ma zatem zamiar

prace te, jeżeli przez komisyę naukową krajowej komisyi rolniczej za odpowiednie uznane zostaną, wynagrodzić i w swoim czasie przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek w sprawie pokrycia tych kosztów.

W czasie ubiegłym od naszego ostatniego sprawozdania zmuszoną była szkoła Czernichowska przerwać naukę dwa razy z powodu wybuchnięcia w zakładzie dyfteryi. Pierwszy raz pojawiła się ta choroba w grudniu r. 1890, wskutek czego szkoła została bezzwłocznie zamkniętą, a cały zakład został poddany desynfekcyi — drugi raz w lutym 1891, co spowodowało rozpuszczenie uczniów we wcześniejszym terminie na ferye wielkanocne i staranne i gruntowne przeprowadzenie desynfekcyi.

W sprawach osobistych ciała nauczycielskiego mamy do podania do wiadomości Wysokiego Sejmu następujące zarządzenia.

Odnośnie do trzeciego ustępu uchwały z d. 24. listopada 1890, odniósł się Wydział krajowy do c. k. Ministerstwa rolnictwa w sprawie zmiany ustępu III. 4, etatu osób i płac grona nauczycielskiego przy krajowej średniej szkole rolniczej w Czernichowie i w sprawie zamierzonego zamianowania Dr. Stefczyka stałym nauczycielem do nauk ogólnie kształcących przy tejże szkole. Odezwą z dnia 21. marca 1891 l 11802 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, iż c. k. Ministerstwo zgodziło się na proponowaną zmianę i na zamianowanie Dr. Stefczyka stałym nauczycielem do nauk ogólno-kształcących — wskutek czego wydaliśmy p. Dr. Stefczykowi odpowiedni dekret.

W myśl wskazówki komisyi gospodarstwa krajowego, wyrażonej w sprawozdaniu z d. 18. listopada 1890, w sprawie uregulowania stosunku byłego docenta p. Konrada Kuhla, wziął Wydział krajowy sprawę tę pod rozwagę i postanowił uchwałą z d. 19. czerwca 1891 do l. 25356. przyznać p. Kuhlowi od 1. lipca 1891 płacę nauczyciela do nauk zawodowych, a zarazem przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na utworzenie posady nauczyciela fachowego do budownictwa wiejskiego, miernictwa, mechaniki rolniczej, melioracyi, geometryi wykreślnej i rysunków z płacą 1100 zł., dodatkiem aktywalnym 140 zł. i pięcioleciami po 200 zł. z równoczesnem zwinięciem posady nauczyciela dla tych przedmiotów z płacą 800 zł. i dodatkami pięcioletnimi po 120 zł.

Uchwałę tę powziął Wydział krajowy na podstawie deklaracyi p. Kuhla, w której tenże zrzekł się wszelkich pretensyi za swoją nadobowiązkową pracę przy przeprowadzaniu i kierownictwie wszystkich robót budowlanych w czasie jego pobytu w Czernichowie wykonywanych i przyjął na siebie obowiązek kierowania wszystkiemi robotami, jakieby w przyszłości były w Czernichowie wykonywane, pod warunkiem, jeżeli nadaną mu zostanie stała posada nauczycielska począwszy od d. 1. stycznia 1891.

Ponieważ Wydział krajowy nie czuł się upoważniony do przyznawania p. Kuhlowi pensyi za czas ubiegły, przyznał mu jedynie pensyę od d. 1. lipca 1891, pozostawiając mu możność uzyskania emolumentów za czas ubiegły w drodze petycyi do Wysokiego Sejmu.

Reskryptem z d 11. maja 1891 l. 15934, udzielając dyrektorowi Łaszczyńskiemu urlopu dla poratowana zdrowia, powołaliśmy równocześnie p. Mieczysława Piotrowskiego z Dublan do Czernichowa celem zastąpienia dyrektora w wykładach hodowli zwierząt domowych.

Na prośbę dyrekcyi, popartą przez kuratoryę, zgodził się Wydział krajowy na pozostawienie p. Piotrowskiego i po powrocie Dr. Łaszczyńskiego z urlopu i powierzenie mu wykładów ogólnej części hodowli, anatonomii i fizyologii zwierząt domowych, gospodarstwa stawowego i mleczarstwa. Zarazem postanowił Wydział krajowy przedstawić W. Sejmowi wniosek w sprawie pozostawienia i nadal p. Piotrowskiego stale w Czernichowie z charakterem nauczyciela dla nauk zawodowych.

Wobec tego, że zwiększające się z roku na rok czynności administracyjne absorbują do wysokiego stopnia pracę dyrektora, dalej wobec tego, że spodziewane rozszerzenie zakładu

czynności te tylko jeszcze pomnoży, tak że nie pozwolą one dyrektorowi objąć całości wykładów hodowli, wydawało nam się rzeczą pożądaną, mieć na miejscu siłę nauczycielską, któraby dyrektora w wykładach części hodowli zastępować mogła. Na zastępstwo to nadawał się jedynie pan Piotrowski, powołany w r. 1886 do płatnej posady, na której byłby prawdopodobnie do tego czasu uzyskał awans. Ze względu więc na to, dalej ze względu na rzeczywistą potrzebę pomnożenia etatu nauczycielskiego jedną siłą więcej, dalej ze względu na brak wykształconych nauczycieli hodowli, jak również na to, że p. Piotrowski obowiązki swoje zawsze gorliwie i ku ogólnemu zadowolnieniu pełnił, pozwalamy sobie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek o pomnożenie etatu nauczycielskiego w Czernichowie o jedną posadę nauczyciela zawodowego, którą moglibyśmy przyznać p. Piotrowskiemu. W tym celu wstawiliśmy do projektu budżetu potrzebną na to sumę, a zarazem, tak ze względu na p. Piotrowskiego, jak i na p. Kuhla, przedkładamy tu wniosek zmian etatu nauczycielskiego.

Nadmieniamy zarazem na tem miejscu, że przez przydzielenie p. Piotrowskiego do ciała nauczycielskiego w Czernichowie i objęcie przez niego wykładów fizyologii zwierząt mogliśmy uwolnić p. Dra Walentowicza od tych wykładów, wskutek czego wydatki na docentów zmniejszyły się o 400 zł. rocznie.

Kapelan zakładu ma oprócz sprawowania swoich obowiązków jako katecheta i exhortator, obowiązek wykładania języka polskiego, a oprócz tego wykonuje wspólnie z prefektem nadzór nad uczniami. Gdy więc w ten sposób praca jego znacznie się zwiększyła, upraszamy Wysoki Sejm wskutek wniosku dyrekcyi, popartego przez kuratoryę o zrównanie emolumentów kapelana z emolumentami prefekta, przez przyznanie mu wiktu i opału.

Ponieważ sala służąca obecnie na pomieszczenie laboratoryum chemicznego jest tak szczupłą, że nie może pomieścić więcej niż 12—15 uczniów razem, zmuszoną została dyrekcya do podzielenia słuchaczów jednego roku na dwa- a nawet w ostatnich czasach na trzy oddziały, wskutek czego profesor chemii zmuszony jest powtarzać dwa a względnie trzy razy te same demonstracye i wykłady. Celem wynagrodzenia tej zwiększonej pracy nauczyciela chemii upraszamy Wysoki Sejm o przyznanie mu czasowej remuneracyi w stosunku 240 zł. rocznie.

Ponieważ za roczną płacę 80 zł. niepodobieństwem było utrzymać odpowiedniego laboranta upraszała Dyrekcya o podwyższenie płacy tegoż na 150 zł. Prośbę popartą przez kuratoryę, uwzględniliśmy przy układaniu preliminarza.

Kuratorya poparła również wniosek Dyrekcyi o podniesienie remuneracyi docenta leśnictwa p. Remina o kwotę stu zł., ze względu na to, że docent obecny nie pobiera kosztów podróży a ma więcej niż trzy mile do przebycia.

Zarazem upraszamy Wysoki Sejm o przyjęcie nowej pozycyi 200 zł. na wprowadzenie na roku III nauki sadownictwa i warzywnictwa, oraz uprawy chmielu, której pożyteczność dla uczniów nie da się zaprzeczyć.

Potrzebne na wyliczone wyżej wydatki kwoty wstawiliśmy do projektu preliminarza na r. 1892.

Również wstawiliśmy do rubr. V. poz. 39a budżetu szkoły kwotę 50 zł. tytułem pięciolecia dla ogrodnika p. Ružyczki.

Przy wniosku tym powoduje się Wydział krajowy względami na siedmnastoletnią, nieskazitelną i pożyteczną służbę p. Ružyczki przy zakładzie Czernichowskim.

Na prośbę Dyrekcyi zezwolił Wydział krajowy na poruczenie prefektowi internatu p. Żakowskiemu, wykładu praktyki gospodarczej na I. i II. roku. Dyrekcya obiecuje sobie z tego przydziału, nadającego p. Żakowskiemu charakter członka kolegium nauczycielskiego znaczne dla szkoły korzyści. W razie, gdyby zarządzenie to nie okazało się w praktyce korzystnem, postanowił Wydział krajowy wziąć sprawę tę na nowo pod rozwagę.

Dekretem z dnia 3. września 1891. L. 34.151 uwolnił Wydział krajowy p. Stanisława Szalaya od pełnienia obowiązków nauczyciela rachunkowości i administracyi, a na miejsce jego powoła p. Mikołaja Wojciechowskiego, kierownika krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach, pozostawiając mu pobieraną przez niego płacę w kwocie 1.540 zł.

Oprócz wspomnianego na wstępie tego ustępu dyrektora Łaszczyńskiego otrzymał także urlop dla poratowania zdrowia p. dr. Prażmowski na czas od 20. października 1890 do końca grudnia 1891. Celem zastąpienia p. Prażmowskiego w wykładach poleciliśmy asystentowi wyższej szkoły rolniczej w Dublanach p. Sikorskiemu udać się do Czernichowa.

Od dłuższego już czasu wchodzą do Wydziału krajowego zażalenia prof. Birkenmajera i Nowakowskiego na szczupłość i wilgoć ich pomieszkań. Zażaleniom tym nie można odmówić uzasadnienia, gdyż z jednej strony położenie tego domu jest tego rodzaju, że z wyżej położonej drogi spływa na niego woda deszczowa, z drugiej zaś strony mieszkania te są rzeczywiście znacznie szczuplejsze od pomieszkań profesorskich w tak zwanej „kamienicy“. Wydział krajowy polecił zatem Dyrekcyi wypracowanie planów osuszenia i rozszerzenia tych mieszkań i przedkłada je Wysokiemu Sejmowi. Potrzebie rozszerzenia uczyni się zadość przez przybudowanie skrzydeł, powiększających każde mieszkanie o dwa średniej wielkości pokoje. Koszta osuszenia i rozszerzenia wynosić będą według załączonego do planów kosztorysu kwotę 3.220 zł.

O otworzenie kredytu do wysokości tej kwoty na wyżej wymieniony cel pozwala sobie Wydział krajowy upraszać usilnie Wysoki Sejm.

Pismem z dnia 15. stycznia 1891 L. 1.021 poruszyła Kuratorya szkoły myśl założenia w Czernichowie krajowego ogrodu pomologicznego. Istniejący ogród, produkujący już dzisiaj drzewka owocowe, owoce i jarzyny, których dobroć jest powszechnie uznaną, pomimo swojej wyższości nad wszystkie ogrody handlowe i prawdopodobnie i prywatne, nie oddaje tych usług, jakie oddają inne podobne ogrody za granicą. Zdaniem Kuratoryi powinien ogród czernichowski, jako zakład utrzymywany kosztem kraju, w pierwszym rzędzie przyczyniać się do rozwoju sadownictwa w kraju, to jest tej gałęzi ogrodnictwa, która ma dla kraju bardzo doniosłe znaczenie ekonomiczne. a poniekąd i moralne. Do tego celu winien on dążyć przez doświadczenia mające wykazać, jakie odmiany drzew owocowych są ze względu na nasz klimat najodpowiedniejsze, jakie są najpłodniejsze i jakich owoce znajdują najwięcej pokupu. Wypróbowane pod względem wartości drzewka owocowe powinien ogród produkować w znaczniejszej liczbie i sprzedawać je po niskich cenach osobom prywatnym, drzewka zaś nadające się dla małych gospodarstw rozpowszechniać przez dostarczanie ich kółkom rolniczym dla rozdawania ich włościanom i zachęcania ich w ten sposób do uprawy drzew owocowych. Wreszcie winien ogród dostarczać dostatecznej ilości owoców dla internatu i dla funkcyonaryuszów szkoły.

Dzisiejszy ogród nie czyni zadość powyższym zadaniom i nie może im zadośćuczynić w obecnych warunkach. Matek, dla braku miejsca jest zbyt mało, aby doświadczenia pomologiczne mogły być choć na skromną skalę przedsiębrane. Z tego powodu nie dostarcza także ogród dzisiejszy dostatecznej ilości owoców — szczepiąc zaś drzewka owocowe w szkółkach zrazami sprowadzanymi, nie może odpowiadać ani za ich gatunek, ani za ich wartość. Ceny drzewek, któreby mogły być z ogrodu czernichowskiego odsprzedawane są dzisiaj za wysokie, a warunki, pod jakimi mogłyby je kółka rolnicze nabywać nie są unormowane i ogłoszone, co jest koniecznem, jeżeli te kółka ze szkółek czernichowskich mają korzystać.

Kuratorya sądzi zatem, że należałoby postawić ogród czernichowski na stopie krajowego ogrodu pomologicznego, któryby się starał o ile możności dorównać pod względem swojego prowadzenia i pod względem korzyści dla dobra publicznego, prowincyonalnym ogrodom pomologicznym, za granicą tak wielkie sadownictwu oddającym usługi. Miejsce dogodne na rozszerzenie ogrodu dzisiejszego pozyskał zakład przez wykupienie zagród włościańskich do sadu

przyległych. Należałoby zatem oparkanić te grunta i nabyć pewną ilość matek. Nabycie tych ostatnich mogłoby być rozłożone na lat trzy.

Koszta założenia tego ogrodu wynosiłyby w myśl wniosku Dyrekcyi, zaaprobowanego przez Kuratoryę, kwotę 1.200 zł.

Dyrekcyę ogrodu pomologicznego należałoby zdaniem Kuratoryi powierzyć profesorowi botaniki dr. Nowakowskiemu.

Myśl założenia ogrodu pomologicznego poparło gorąco c. k. Towarzystwo rolnicze krakowskie pismem z d. 3. kwietnia 1891 l. 296. Pismem z d. 9. lutego 1891 l. 4.068 przesłał Wydział krajowy sprawę tę krajowej Komisyi rolniczej do zaopiniowania. Na posiedzeniu z d. 11. maja 1891 skonstatowała Sekcya stała tejże Komisyi, że projektowany ogród pomologiczny nie ma być doświadczalnym, lecz ogrodem mającym na celu głównie produkcyę i dostarczanie zachodniej części kraju dobrych i pewnych szczepów drzew owocowych, dla klimatu naszego jako najstosowniejsze wyprobowanych, że przeznaczenie parcel gruntn zakupionego od sąsiadów na rozszerzenie dotychczasowego ogrodu owocowego i jarzynowego nie przyniesie żadnej ujmy szkole, gdyż okazało się, iż ogród botaniczny, który od czasu swego założenia chromał, obecnie pod kierunkiem prof. Dr. Nowakowskiego bardzo dobrze się rozwija i przeniesionym być nie potrzebuje, a pole doświadczalne nierównie lepiej pomieszczone być może na parcelach na zachód do gmachu szkolnego przyległych (zasypanych stawkach), że w końcu koszt założenia, a raczej rozszerzenia projektowanego ogrodu pomologicznego nie będzie wielki, bo najwyżej wyniesie kwotę 2.000 zł. potrzebną przedewszystkiem na stosowne ogrodzenie. W skutek tego oświadczyła Sekcya stała Komisyi rolniczej, że jakkolwiek projektowany przez kuratoryę ogród pomologiczny nie jest potrzebny dla samej szkoły rolniczej czernichowskiej, to jednakże uznając pożyteczność takiego ogrodu celem podniesienia sadownictwa w zachodniej części kraju, popiera myśl przez kuratoryę poruszoną, z zastrzeżeniem wszakże, że wykonanie tej myśli wielkich nakładów wymagać nie będzie, a koszta utrzymania założonego ogrodu z jego dochodów pokrywane będą.

Dzieląc zapatrywanie kuratoryi co do pożyteczności proponowanego przez nią rozszerzenia ogrodu czernichowskiego, jak również spodziewając się, że ogród ten pod należytym kierunkiem z własnych dochodów utrzymywać się będzie, pozwala sobie Wydział krajowy przedłożyć tę sprawę Wysokiej Izbie i uprasza o uchwalenie kwoty 1.200 zł. wstawionej na ten cel między wydatki nadzwyczajne preliminarza.

Folwark.

Przechodząc do folwarku czernichowskiego, przystępujemy przedewszystkiem do zdania sprawy z polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 24. listopada 1890 w sprawie wybudowania szopy, dołu Goffarda, rekonstrukcyi stajni etc.

Z przeznaczonego na ten cel kredytu została wybudowaną po lewej stronie od bramy wjazdowej obszerna szopa, przytykająca do muru ogrodu i mieszcząca obecnie w jak największym porządku utrzymane i systematycznie ustawione machiny i narzędzia rolnicze, służące jako objekta demonstracyjne dla szkoły.

Zrekonstruowanym został następnie budynek, przeznaczony na oborę i urządzony wewnątrz odpowiednio do wszelkich wymagań gospodarczych. Może on pomieścić 16 sztuk krów dojnych i prawie tyle jałownika. Przy jednem z wejść umieszczono wagę bydlęcą — obok w osobnej przegrodzie centryfugę. Zostawiono także dostateczne miejsce dla odbywania demonstracyi. Do obory przytyka obszerna wycementowana ubikacya, przeznaczona na skład i przeróbkę paszy. Strych nad oborą, dotychczas zupełnie nieużyteczny przeistoczony został na magazyn siana.

Wyrestaurowano także stajnię dla koni — może ona pomieścić ośm koni. — Obok znajduje się stajnia zajezdna, urządzona celem uniknięcia wprowadzania obcych koni do stajni głównej.

Dalej urządzoną jest wozownia — nad nią spichlerz ze spustem do obroczarni końskiej.

Chlewy są obecnie w stanie nie pozostawiającym nic do życzenia, są dość obszerne, suche, jasne i wygodne.

Między oborą a stajnią została umieszczona gnojarnia, urządzona według wszelkich wymagań racyonalnej gospodarki.

Za stodołą zbudowano dół Goffarda, odpowiadający również wszelkim wymogom.

Całość budynków gospodarczych przedstawia się zatem nadzwyczaj korzystnie. Jedyną ciemną ich stroną jest istniejąca obecnie stodoła, której stan jest tego rodzaju, że nie pozwala nawet myśleć o poprawieniu jej, lecz wymaga stanowczo zupełnego przeistoczenia. Przebudowanie to będzie według obliczenia Dyrekcyi i projektu p. Kuhla, kosztowało 1700 zł. Wydział krajowy, opierając się na zdaniu komisyi gospodarstwa krajowego, wyrażonem w sprawozdaniu z d. 12. listopada 1889, l. sejm. 1324, w którem stodoła w przeciwstawieniu do potrzeby dostarczenia uczniom praktycznych wzorów budowli gospodarczej, nazwaną została wzorem lichej budowy dachu i złego rozkładu, uznał potrzebę zrekonstruowania jej i w tym celu pozwala sobie wstawić do preliminarza wyżej wymienioną kwotę, jako wydatek nadzwyczajny.

Nadmieniamy, że w razie otworzenia odpowiedniego kredytu, cały budynek zostanie posunięty w tył, tak, że opierać się będzie jedną długą ścianą o dół Goffarda, przy drugiej zaś ścianie, w tej samej linii, otrzyma przybudówkę, przeznaczoną na pomieszczenie kieratu.

Obwałowanie Wisły zostało dokonanem — to znaczy, że zbudowano wał na przestrzeni około $1^1/_2$ kilometra, pozostawiając dokończenie nieznacznej jego części na wiosnę bieżącego roku. Zbudowano zarazem szluzę i przekop pod młynówkę. W ten sposób nietylko grunta folwarku są zabezpieczone od wylewu, ale zyskano jeszcze blisko dwa morgi żyznej, napływowej ziemi.

Plan gospodarczy dla lasu czernichowskiego został wypracowany przez docenta p. Stanisława Remina i zatwierdzony przez c. k. Starostwo w Krakowie. Reskryptem z dnia 11. grudnia 1890 l. 53764 zatwierdziliśmy ze swojej strony ten plan i zarazem nadzór nad gospodarstwem lasowem powierzyliśmy p. Reminowi.

Zarząd folwarku przeszedł w jesieni r. 1890 w ręce Dyrektora Łaszczyńskiego, z którego sprawozdania, dołączonego jako alegat, raczy Wysoki Sejm powziąć bliższe wiadomości co do urządzenia gospodarstwa.

Pozostaje nam jeszcze do omówienia sprawa zmiany obory czernichowskiej. Kwestyę tę, poruszoną jeszcze w r. 1889 przez ówczesnego delegata Wydziału krajowego a dzisiejszego Przewodniczącego kuratoryi, Wgo Stanisława Homolacsa, wznawianą kilkakrotnie przez obecną Dyrekcyę szkoły, wziął Wydział krajowy pod rozwagę. Według twierdzenia Dyrekcyi, bydło holenderskie, z jakiego się obora czernichowska składa, nie może być u nas chowane z korzyścią, raz dlatego, że mleko, jakie daje, jest chude i wodniste do tego stopnia, że np. obecnie w Czernichowie uczniowie pić mleka tego nie chcą, a nauczyciele, a nawet służba folwarczna woli się zaopatrywać w mleko od włościan, zamiast je zakupować na folwarku — powtóre zaś dlatego, że bydło to skłonne jest do gruźlicy.

Powyższe zapatrywanie się Dyrekcyi, poparte jest ciągłem zmniejszaniem się czystego dochodu z krowiarni, widocznem z zamknięć rachunkowych, opinią docenta Dr. Walentowicza, wedle którego w oborze czernichowskiej znajdują się sztuki bydła podejrzane o gruźlicę, zapatrywaniem c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, które zaniechało popierania rozwoju rasy holenderskiej w kraju i wreszcie pismem kuratoryi z d. 8. lutego 1892 l. 128 (l. 8770/92) domagającem się również zmiany obory.

Wobec tego przedłożył Wydsiał krajowy tę sprawę krajowej komisyi dla spraw rolniczych do zaopiniowania. Na posiedzeniu sekcyi stałej tejże komisyi z dnia 21. lutego 1892 postanowiono doradzić Wydziałowi krajowemu jak najrychlejszą wysprzedaż całej teraźniejszej obory holenderskiej w Czernichowie, poczem zaprowadzenie bydła rasy Simenthal, zakupionego w miejscowościach, znanych pod względem stanu zdrowotnego, mianowicie zakupienie na razie jednego buhaja, pięciu krów i pięciu jałowic cielnych, wreszcie wzbronienie krzyżowania rasy z każdem innem bydłem, chociażby okazała się potrzeba uzupełnienia stanu krów dojnych potrzebnych do produkcyi mleka na własny użytek.

W opinii wyżej wymienionych ciał fachowych znajduje Wydział krajowy dostateczną podstawę do przedłożenia Wysokiej Izbie wniosku na reorganizacyę obory czernichowskiej, na który to cel potrzebną jest kwota 2.000 zł. w uwzględnieniu tego, że resztę uzyska się ze sprzedaży bydła holenderskiego.

Na podstawie powyższego przedstawienia uprasza Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego o szkole i folwarku czernichowskim do wiadomości.

II. a) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu w przekonaniu, że c. k. Rząd udzieli subwencyi na cele budowy w wysokości połowy jej kosztów, aby na podstawie przedłożonych planów i kosztorysów wynoszących sumę 82.000 zł. przystąpił bezzwłocznie do przebudowania i rozszerzenia gmachu szkolnego w Czernichowie.

b) Na koszta tej budowy przeznacza Sejm przedewszystkiem wynagrodzenie za zniesienie prawa propinacyi w Czernichowie w nominalnej kwocie 23.300 zł. i upoważnia Wydział krajowy do użycia tej kwoty.

c) Na dalsze koszta budowy otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 19.000 zł.

III. Ustęp I. 1. III.2. etatu osób i płac grona nauczysielskiego przy krajowej średniej szkole rolniczej w Czernichowie znoszą się i brzmieć mają jak następuje:

I. Grono nauczycielskie składa się:

1. Z dyrektora i ośmiu nauczycieli zwyczajnych (stałych) a mianowicie z pięciu do wykładu nauk zawodowych, dwóch do wykładu nauk zasadniczych i jednego do nauk ogólnie kształczących.

III. 2. Trzech nauczycieli do wykładu nauk zawodowych otrzymuje pomieszkanie i pobiera roczną stałą płacę w kwocie 1.300 zł., dodatek aktywalny 140 zł. i dodatek pięcioletni w kwocie 200 zł., dwóch zaś przy wolnem pomieszkaniu pobiera roczną stałą płacę w kwocie 1.100 zł., dodatek aktywalny 140 zł. i dodatek pięcioletni 200 zł.

IV. Na przybudowanie skrzydeł do domu mieszkalnego, zwanego „Leśniczówką“ tudzież na roboty celem osuszenia tego domu z wilgoci przeznacza Sejm kwotę 3.220 zł. i otwiera na ten cel Wydziałowi krajowemu kredyt do tej wysokości.

V. Na reorganizacyę obory czernichowskiej a mianowicie na zmianę bydła holenderskiego na simenthalskie otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt 2.000 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 26. lutego 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Alegat 1. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. kr. 57.902/91.

Sprawozdanie Dyrekcyi kraj. średniej szkoły rolniczej w Czernichowie za rok szkolny 1889/90.

I.

Program szkoły.

Zatwierdzony reskryptem Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 9. lipca 1885 L. 8070/901 szczegółowy plan nauk nie uległ w ciągu roku 1889/90 żadnej zmianie.

Rozkład nauk na poszczególne lata przedstawiał się jak następuje:

			w półroczu: zimowem	w półroczu: letniem	Wykładający:
Rok I.	1.	Religia	1 godz.	1 godz.	Ks. M. Jeż
	2.	Język polski	2 „	2 „	„
	3.	„ niemiecki	2 „	2 „	Dr. Fr. Stefczyk
	4.	Historya powszechna	2 „	3 „	„
	5.	Geografia	1 „	2 „	„
	6.	Matematyka	4 „	4 „	Dr. L. Birkenmajer
	7.	Fizyka	3 „	3 „	„
	8.	Chemia ogólna — wykł.	5 „	4 „	K. Trochanowski
		Demonstr. i ćwiczenia	— „	2 „	„
	9.	Mineralogia	2 „	— „	Dr, S. Nowakowski
	10.	Geologia z Geognozyą	— „	2 „	„
	11.	Botanika : wykł.	2 „	3 „	„
		Demonstr. i ćwiczenia	2 „	2 „	„
	12.	Zoologia wykł.	3 „	2 „	„
		Demonstr. i ćwiczenia	— „	1 „	„
	13.	Początki geometryi wykr.	1 „	— „	K. Kuhl
		Rysunki	2 „	2 „	„
	14.	Praktyka gospodarska	2 „	2 „	Wł. Ancuta
	15.	Gimnastyka	2 „	2 „	J. Kozłowski
Rok II.	1.	Religia	1 „	1 „	Ks. M. Jeż
	2.	Język polski	1 „	2 „	„
	3.	„ niemiecki	2 „	2 „	Dr. F. Stefczyk
	4.	Historya powszechna	2 „	1 „	„
	5.	Matematyka	2 „	2 „	Dr. L. Birkenmajer
	6.	Fizyka	2 „	— „	„
	7.	Meteorologia i Klimatologia	— „	2 „	„
	8.	Chemia rolnicza	2 „	2 „	K. Trochanowski
		Demonstr. i ćwiczenia	2 „	2 „	„
	9.	Anatomia i fizyologia roślin	3 „	— „	L. Nowakowski
	10.	„ „ zwierząt	2 „	— „	Dr. A. Walentowicz
		Demonstr. i ćwiczenia	2 „	— „	„
	11.	Ekonomia społeczna	— „	2 „	Dr. F. Stefczyk
	12.	Mechanika rolnicza	2 „	2 „	K. Kuhl
		Demonstr. i ćwiczenia	2 „	2 „	„

			w półroczu: zimowem		letniem		Wykładający:
Rok. II.	13.	Budownictwo i rysunki . .	—	godz.	4	godz.	K. Kuhl
	14.	Miernictwo i poziomowanie .	—	„	4	„	„
	15.	Rolnictwo . . . . wykł.	5	„	5	„	Dr. Ad. Prażmowski
		Demonstr. i ćwiczenia .	2	„	2	„	„
	16.	Chów (zootechnika) . wykł.	2	„	2	„	Dyr. Dr. Wł. Łaszczyński
		Demonstr. i ćwiczenia	2	„	2	„	„
	17.	Praktyka gospodarska . .	2	„	2	„	Wł. Ancuta
Rok III.	1.	Religia	1	„	1	„	Ks. M. Jeż
	2.	Język polski	2	„	1	„	„
	3.	„ niemiecki	1	„	1	„	Dr. F. Stefczyk
	4.	Historya powszechna . . .	1	„	1	„	„
	5.	Ekonomia społeczna . . .	1	„	—	„	„
	6.	Budownictwo . . . wykł.	2	„	1	„	K. Kuhl
		Rysunki i budownictwo .	1	„	2	„	„
	7.	Melioracye . . . . wykł.	—	„	2	„	„
		Demonstr. i ćwiczenia .	—	„	2	„	„
	8.	Weterynarya . . . wykł.	—	„	2	„	Dr. A. Walentowicz
		Demonstr. i ćwiczenia .	—	„	2	„	„
	9.	Encyklopedya leśnictwa wykł.	—	„	2	„	St. Remin
		Demonstr. i ćwiczenia .	—	„	2	„	„
	10.	Ustawy rolne	—	„	2	„	Dr. Fr. Stefczyk
	11.	Statystyka rolnicza . . .	—	„	2	„	„
	12.	Rolnictwo . . . . wykł.	5	„	2	„	Dr. Ad. Prażmowski
		Demonstr. i ćwiczenia .	2	„	2	„	„
	13.	Chów zwierząt domow. wykł.	2	„	2	„	Dyr. Dr. Wł. Łaszczyński
		Demonstr. i ćwiczenia ,	2	„	2	„	„
	14.	Administracya . . wykł.	5	„	5	„	St. Szalay
		Ćwiczenia administr. . .	2	„	2	„	„
	15.	Technologia . . . wykł.	3	„	2	„	K. Trochanowski
		Demonstr. i ćwiczenia .	1	„	1	„	„
	16.	Sadownictwo i warzywnictwo.	1	„	1	„	Al. Rużyczka
		Demonstr. i ćwiczenia .	1	„	2	„	„
	17.	Praktyka gospodarska . .	2	„	2	„	Wł. Ancuta.

II.

Grono nauczycielskie.

1. Dyrektor, Dr. Władysław Łaszczyński, wykładał zootechnikę na roku II-gim i chów zwierząt domowych na r. III-cim.
2. Kapelan, ks. Mateusz Jeż, zawiadowca internatu i biblioteki, wykładał na r. I-szym, II-gim i III-cim religię i język polski.
3. Profesor Dr. Ludwik Birkenmajer, docent uniwersytetu Jagiellońskiego, wykładał matematykę i fizykę z klimatologią i meteorologią, — zawiadował gabinetem fizycznym i stacyą meteorologiczną.

4. Profesor Dr. Adam Prażmowski — wykładał rolnictwo na r. II. i III. — zawiadował gabinetem rolniczym.
5. „ Karol Trochanowski — zawiadowca laboratoryum chemicznego i muzeum technologicznego — wykładał chemię ogólną i rolniczą oraz technologię.
6. „ Dr. Leon Nowakowski — zawiadowca ogrodu botanicznego i muzeum historyi naturalnej — wykładał mineralogię, botanikę, zoologię i fizyologię roślin.
7. „ Stanisław Szalay — wykładał administracyę i rachunkowość gosp. oraz kierował w 2-gim półroczu praktyką gospodarską i zawiadował gospodarstwem folwarcznem.
8. „ Konrad Kuhl — wykładał budownictwo, mechanikę rolniczą, miernictwo i melioracye — zawiadywał muzeum technicznem i zbiorem machin i narzędzi rolniczych.
9. „ Dr. Franciszek Stefczyk — wykładał język niemiecki, historyę, geografię i nadobowiązkowo ekonomię społeczną, statystykę rolniczą i ustawy agrarne.
10. Docent Dr. Andrzej Walentowicz, docent uniwersytetu Jagiellońskiego i weterynarz m. Krakowa, doktor wszech-nauk lekarskich — wykładał w półroczu zimowem anatomię i fizyologię zwierząt domowych na roku II., oraz weterynaryę w półroczu letniem na roku III-cim.
11. „ Stanisław Remin — nadleśniczy dóbr hrabstwa tenczyńskiego — wykładał encyklopedyę leśnictwa.
12. Instruktor Władysław Ancuta — kierował praktycznemi ćwiczeniami uczniów oraz zarządzał folwarkiem w ciągu półrocza zimowego.
13. Ogrodnik Alojzy Rużyczka — były kierownik tutejszej szkoły ogrodniczej (przeniesionej do Tarnowa) zawiadowca ogrodów pomologicznego, uprawy chmielu i plantacyi wikliny koszykarskiej — wykładał na roku III-cim sadownictwo i warzywnictwo.

W składzie grona nauczycielskiego w ciągu roku szkolnego 1889—90. nie mamy do zanotowania żadnych zmian ważniejszych, prócz:

1. przeniesienia p. Władysława Ancuty, jako kierownika kraj. szkoły uprawy i wyprawy lnu w Gródku.

2. Na mocy uchwały Wys. Sejmu z d. 26. listopada 1889. r. utworzone zostały dwie stałe posady nauczycielskie a mianowicie pierwsza dla nauk ogólnie kształcących, druga zaś dla nauki miernictwa i niwelacyi, budownictwa, mechaniki i melioracyj rolniczych — z płacą roczną po 800 zł. rocznie i prawem do pięcioleci po 120 zł., oraz z przeznaczeniem pierwszej posady dla Dr. Stefczyka, a drugiej dla p. Kuhla.

Na mocy odnośnych rozporządzeń Wysokiego Wydziału krajowego urlopowano:

1. P. Mieczysława Piotrowskiego na rok cały a to w celu wyjazdu dla studyów naukowych za granicą, przeznaczając mu zasiłki z funduszu krajowego i Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa z funduszów państwowych.

2. P. Dr. Adama Prażmowskiego na czas od 1. kwietnia po koniec września t. j. na pół roku w tymże samym celu na koszt funduszu krajowego.

Nadto udzielił Wysoki Wydział krajowy zasiłki: dla dyrektora Dr. Wł. Łaszczyńskiego, — prof. Dr. Ad. Prażmowskiego, Karola Trochanowskiego i Konrada Kuhla na wyjazd z uczniami na wystawę rolniczą do Wiednia.

W ciągu bieżącego roku szkolnego następujące prace wydane zostały przez członków grona nauczycielskiego:

Dr. Fr. Stefczyk: 1. Przewodnik dla spółkowych kas oszczędności i pożyczek systemem Raiffeisena. — 2. O spółkach systemu Raiffeisena“ w Przeglądzie polskim z r. 1890. zeszyt VI, VIII i IX, tudzież osobna odbitka.

Pr. Karol Trochanowski: 1. „Ilościowy zupełny rozbiór ługu Iwonickiego“. — 2. „Ilościowy rozbiór borowiny“.

Obie prace wydrukowane przez komisyę fizyograficzną Akademii Umiejętności.

Dr. Władysław Łaszczyński: — „Podręcznik dla owczarza“ — Praca konkursowa nagrodzona przez Towarzystwo rolnicze okręgowe odolanowsko-ostrowskie w Poznańskiem.

III.

Środki naukowe.

Zbiór technologiczny, którego skromną dotacyę uzupełnia się dotacyą na laboratoryum chemiczne, wzbogacony został przyrządami do badania mleka; zakupiono bowiem kilka cremometrów, dwa lactodensimetry, lactobutyrametr Marchanda i cenniejszy przyrząd Soxleta, do oznaczenia tłuszczu w mleku.

Gabinet i laboratoryum chemiczne. Do gabinetu chemicznego zakupiono wagę chemiczną do ilościowych, technicznych oznaczeń, lampę spirytusową do wysokich ciepłot, przyrząd Kippa do wywiązywania gazów, dwie lampy Berzeliusa, znaczną ilość drobniejszych przyrządów, potrzebnych do demonstracyj przy wykładzie; nadto uzupełniono brak potrzebnych preparatów chemicznych. Gabinet i laboratoryum są obecnie zaopatrzone w przyrządy i chemikalia do tego stopnia, że można było w ubiegłym roku szkolnym odbywać z uczniami wszelkie ćwiczenia. W bieżącym roku szkolnym na przeszkodzie stać będzie tylko brak miejsca. Wpisanych bowiem uczniów na rok 1szy jest 37, gdy laboratoryum chemiczne pomieścić tylko może ostatecznie 18; ćwiczenia zaś chemiczne przy nauce chemii ogólnej są niezbędne i nie mogą być żadną miarą wykluczone.

W laboratoryum chemicznem uczniowie 1go roku ćwiczyli się w wykonywaniu drogą mokrą i ogniową ważniejszych zasad kwasów na ciałach prostych do tego celu przygotowanych.

Na roku II. analizowali jakościowo ciała złożone, a nabytą wprawę zastosowali do jakościowego badania składników wody ważniejszych minerałów, zaznajomili się z mechaniczną analizą ziemi a w końcu oznaczali wartość nawozów stucznych.

Przy ćwiczeniach z uczniami III. roku uwzględniano prace z zakresu technologii. Dokonano oznaczenia skrobi w ziemniakach i zbożu metodami używanemi w gorzelniach, oznaczenia wartości słodu, ilości cukru w burakach; wydemonstrowano odpędzenie alkoholu z przefermentowanego zacieru na przyrządzie destylacyjnym Schwarza. Przy badaniu mleka z obory zakładowej oznaczono dłuższy czas gęstości tegoż, ilość tłuszczu i uskuteczniono kilka oznaczeń ilościowych kwasu fosforowego, węglowego, azotu.

Prace wykonane w laboratoryum chemicznem przez dotyczącego nauczyciela K. Trochanowskiego:

1. Ilościowy zupełny rozbiór ługu iwonickiego.

2. Ilościowy rozbiór borowiny. Prace powyższe oddane zostały do druku komisyi fizyograficznej Akademii Umiejętności.

3. Nadto na wezwanie c. k. Sądu karnego obwodowego w Wadowicach jako zaprzysięgły chemik sądowy dokonał wraz z Wł. Dr. Łaszczyńskim, dyrektorem zakładu, zupełnego ilościowego rozbioru sześciu skonfiskowanych a fałszowanych nawozów sztucznych, preparowanych z mąki kościanej.

Laboratoryum i gabinet botaniczny powiększyły się przez kupno następujących dzieł: Schmidlin, Futterkräuter i Futter-Gräser, Stebler, Samenfälschung. — Wittmack; Gras- u. Kleesamen.—Kny, Botanische Wandtafeln-Kerner, Pflanzenleben.—Kirzner, Die Krankheiten unserer landwirtschaftlichen Kulturpflanzen.

Gabinet zoologiczny otrzymał od Krakowskiego Towarzystwa rolniczego piękny zbiór owadów szkodliwych dla rolnictwa i leśnictwa, wraz z okazami zrządzanych przez nie szkód. Za cenny ten nabytek, którego dotychczasowy brak odczuwać się dawał przy wykładach zoologii, szkoła składa podziękowanie Krakowskiemu Towarzystwu rolniczemu.

Nadto do zbiorów zoologicznych kupiono kilka podręczników i następujące dzieła: Taczanowski, Ptaki krajowe. Giebel, Landwirtschaftliche Zoologie. Hayek, Wirtschaftsfeinde aus d. Thierreich. Hayek. Grosser Handatlas.

Laboratoryum zoologiczne zaopatrzono w niektóre przyrządy i sprzęty.

Zbiór mineralogiczny powiększono przez nabycie dzieł: Hosaeus u. Weidenhammer, Grundriss d. landwirtschaftlichen Mineralogie. — Hibsch, Geologie für Land u. Forstwirte. — Senft, Lehrbuch d. Gesteins u. Bodenkunde für Land u. Forstwirthe. — Wehnen, Boden u. Steine, Neumayr, Erdgeschichte.

Ogród botaniczny uległ znacznym zmianom przez urządzenie w nim nowych kwater z roślinami.

Po przeprowadzeniu na połowie jego przestrzeni regulówki, obsiano na nowo trawniki i wysadzono na nich okazy drzew i krzewów z flory krajowej.

Gabinet fizyczny pomnożonym został w roku ubiegłym kilkunastoma przyrządami, z których ważniejsze:

Przyrząd Fricka do demonstracyi praw stateczności. Cztery krętaki Schmidta. Weinholda przyrząd do demonstracyi ciśnienia hydrostatycznego, a drugi tegoż do objaśnienia ciśnienia cieczy w ruchu będącej. Hypsometer konstrukcyi Naudeta, model sekstansi cztery rurki Geisslera, przyrząd do objaśnienia zachowywania zachowywania się par podczas ekspanzyi itd. Zarządzono również jedną reparaturę.

Tutaj zaznaczyć będzie na miejscu kłopotliwość, w jakiej znajdować się musi profesor fizyki, mający wykonać wobec uczniów jakie szkolne doświadczenie. Mniejszy aparat daje się przenieść z gabinetu do sali wykładowej, przy większym napotyka ten proceder jednak na nieprzyzwyciężone trudności, raz dla tego, że samo przenoszenie jest mozolnem i z niebezpieczeństwem uszkodzenia aparatu połączonem, powtóre dla tego, że ustawianie w sali wykładowej dopiero co z gabinetu przyniesionego przyrządu i przysposobienie go przez profesora, absorbuje pół godziny i więcej, jest więc połączone z wielkiem uszczerbkiem czasu jednogodzinnego, przeznaczonego na wykład czy demonstracye z fizyki. Każde gimnazyum lub szkoła realna posiada osobną salę do wykładu fizyki, w której profesor kilkoma godzinami albo i dzień naprzód może swobodnie wszystko przysposobić, co do mającej nastąpić lekcyi fizyki jest potrzebnem, tak iż uczniowie przybywający do sali nie tracą nic zgoła czasu na instrukcyę przeznaczonego. Ten brak w naszej szkole daje się uczuwać nader dotkliwie — zaradzić zaś nie daje się mu wśród dzisiejszej ciasnoty nawet powoływaniem uczniów na daną godzinę do gabinetu. Ten bowiem składa się z jednego pokoiku o jednem oknie, zastawiony kilku szafami i stołami dozwala obracać się w nim co najwyżej sześciu ludziom nie może pomieścić żadną miarą trzydziestu kilku uczniów, chociażby ci mieli stać obok siebie w zwartym szczelnie szeregu.

Stacya metereologiczna ukończyła w roku ubiegłym czternasty rok swego nieprzerwanego istnienia (dopiero w r. 1881 skompletowana barometrem). Pomnożoną została w ubiegłym roku drugim egzemplarzem termometru maximum minimum Sixa i Copelliego na wypadek stłuczenia pierwszego, jakoteż cennym termometrem z podziałką na $^1/_{10}{}^\circ$ C. dzieloną, sprowadzonym od Dr. Herworta z Pragi. Terminy obserwacyjne (7 rano, 2 po połud. 7 wieczór) pozostały te same co w latach ubiegłych. Obserwacye odsyłane są do komisyi fizyograficznej krakowskiej Akademii umiejętności, która je też w swych dorocznych sprawozdaniach drukiem wydaje. Z funduszu na stacyę meteorologiczną przeznaczonego prenumeruje stacya miesięcznik we Wiedniu wychodzący pod tytułem „Meteorologische Zeitschrift.“

Dodać jeszcze należy, że sprowadzony już 5 lat temu wiatromierz (anemometr) Robinsona, nie mógł jeszcze dotąd oddać swych usług z powodu konieczności ustawienia go na miejscu wyniosłem a dostępnem, więc tylko chyba na dachu budynku szkolnego, co doznawało zwłoki z powodu ciągle oczekiwanej rekonstrukcyi tego budynku, gdyż stacya swoją roczną dotacyę (20 zł. w. a.) na kosztowne przerobienie części dachu odważyć się nie mogła.

Zbiór geograficzny. Z dotacyi budżetowej zakupiono dla zbioru geograficznego: 1. Dzieło „Die oesterreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild“ i 2. „Wandkarte der matematischen Geografie“. Nadto zaprenumerowano czasopismo: Setemanns Mittheilungen aus Justus Perthes geografischer Anstalt“.

Zbiór geograficzny cierpi na brak stosownego pomieszczenia; część przedmiotów mieści się w dolnej części jednej z szaf bibliotecznych, reszta w gabinecie fizycznym.

Biblioteka. Najważniejszym bez wątpienia pomocniczym środkiem naukowym jest biblioteka szkolna, która w ciągu roku sprawozdawczego została uporządkowaną Dotychczas bowiem zaopatrzoną była jedynie w księgę inwentarską, wadliwie urządzoną a nie posiadała żadnych katalogów, koszystanie przeto z biblioteki i utrzymanie jej w należytym porządku było nader utrudnionem. Obecnie istnieje obok nowego inwentarza, katalog kartkowy i katalog działowy. Książki zaopatrzone są w karteczki z numerami działu i bieżącemi według działów, poustawiane w szafach. Tej pracy uporządkowania biblioteki dokonał z polecenia Wys. Wydziału krajowego p. Dr. Stefczyk w ciągu 3 miesięcy a nadto napisał projekt instrukcyi dla zarządu, biblioteki szkolnej.

Stan biblioteki z końcem roku szkolnego 1889/90. był następujący:

Dział	Ilość dzieł:	Ilość tomów:
I. Teologia i filozofia	31	40
II. Pedagogika	31	34
III. Język, literatura i sztuka	32	63
IV. Beletrystyka	293	538
V. Historya powszechna i polska	56	105
VI. Geografia	12	32
VII. Matematyka	15	19
VIII. Nauki przyrodnicze	186	226
IX. Gospodarstwo wiejskie	460	497
X. Technologia	32	58
XI. Weterynarya	19	20
XII. Inżynierya	53	56
XIII. Ekonomia społ., statystyka i p.	94	102
XIV. Podręczniki szkolne	277	296
XV. Wydawnictwa peryodyczne	96	352
XVI. Rozmaitości	25	27
Razem	1.709	2.465

Jeżeli obok cyfry dzieł i tomów weźmie się pod uwagę wysoką wartość bardzo wielu dzieł, która na pieniądze przemieniona, przeskoczy niezawodnie kwotę 6.000 zł. to śmiało twierdzić można, że biblioteka szkoły rolniczej w Czernichowie jest jedną z najbogatszych polskich bibliotek rolniczych. Szczodrobliwość Wys. Sejmu pozwala się spodziewać, że ten cenny księgozbiór utrzyma się i nadal na tym samym poziomie.

Nadto do użytku zakładu oddawał podpisany dyrektor dwa czasopisma tj.: 1. Journal del Agriculture. 2. Landwirthschaftliche Presse. — Prenumerowano: Journal d'agriculture practique,

2. Wiener Landw. Zeitung; 3. Chemiker Zeitung; 4. Land-Thierzucht; 5. Der Landwirth; 6. Naturwissenschaftliche Rundschau; 7. Przegląd weterynarski; 8. Tygodnik rolniczy; 9. Wszechświat; 10. La Nature; 11. Ekonomista polski wraz z Tygodnikiem rolniczym; 12. Landw. Jahrbücher; 13. Meteorol. Zeitschrift; 14. Misye katolickie.

Folwark.

Tutaj dwie ważne a bardzo korzystne zmiany zaznaczyć można.

Pierwsza polega na zupełnem prawie przeobrażeniu zabudowań folwarcznych, co niewielkim osiągnięto kosztem. Skutkiem zezwolenia Wysokiego Sejmu na zbudowanie nowych chlewów dla nierogacizny, zburzono stare walące się budynki i rozszerzono właściwe podwórze folwarczne. Na jednym końcu wzniesiono skromny ale bardzo widny i schludny budynek dla nierogacizny z osobnem podwórkiem i małym zbiornikiem wodnym; w środku urządono gnojarnię, która teraz we właściwem znajduje się miejscu, nie zaś jak dotąd, przed frontem budynku zakładowego, pomiędzy różami i rezedą.

Druga zmiana polega na przeniesieniu dwóch zagród włościańskich, — tuż pod zakładem leżących w pośród najlepszych pól. — Po całorocznych pertraktacyach najmozolniejszych ugoda została wreszcie zawartą i w życie wprowadzoną; z 1. listopada zaś 1890, nie będzie już śladu tych zagród, zakład zyska 2 morgi najlepszej gleby, która dotąd nie mogła być wcale uprawianą, a nadto żadnego sąsiada aż po Wisłę mieć nie będzie.

W gospodarstwie rolnem żadna nie zaszła dotąd zmiana.

Ogród pomologiczny i warzywny (po dawnej szkole ogrodniczej) prowadzony nadal z największą starannością i w największym, prawdziwie wzorowym porządku utrzymany przez pana A. Rużyczkę, dostarcza obecnie uczniom tutejszego zakładu znakomitego środka demonstracyjnego.

Sprzedano drzewek owocowych różnym stronom 437 sztuk za . .	150 zł.	—	ct.
„ owoców — brzoskwiń i win za	70 „	—	„
„ warzyw za	126 „	29	„
Razem do końca września sprzedano za . .	346 zł.	29	ct.

Oprócz tego są widoki, że jesienna sprzedaż drzewek z końcem października i w listopadzie dojdzie do 250 zł.

Chmielarnia obejmująca zaledwie $^5/_4$ morga obszaru wydaje zawsze chmiel najlepszy, czego dowodem jest przyznana II. nagroda na tegorocznej wiedeńskiej wystawie. Z powodu lichego urodzaju zebrano tylko 72 klgr., które zakupione zostały przez p. Götza w Okocimie bez względu na sortę po 2 zł. za 1 kilogram — uzyskano przeto 144 zł. Prowadzenie chmielarni tutejszej nie pozostawia nic do życzenia; jest pod każdym względem wzorowem.

Plantacye wikliny koszykarskiej zajmują obszar 57 morgowy i dają rocznie dochodu przy nowo zawartym kontrakcie 2000 zł., z czego na racyonalne uzupełnienie Wysoki Wydział krajowy udziela 600 zł. Po upływie kontraktu dzierżawa znów o 500 zł. podniesioną zostanie. Uprawa wikliny prowadzoną jest przez byłego nauczyciela tutejszej dawnej szkoły ogrodniczej p. Alojzego Rużyczkę. Wiklina tutejsza wywożoną bywa do Niemiec i Francyi.

IV.

Pomieszczenie zbiorów.

Zbiory naukowe są po większej części wystarczające, niektóre nawet wcale bogate, jak to wynika z poprzedzającej specyfikacyi. Natomiast pomieszczenie tych zbiorów jest bardzo

smutne. Nietylko uczniowie nie mają do nich dostępu, więc o demonstracyach prawidłowych mowy nie ma, ale i same przedmioty niektórych zbiorów wielkiemu podlegają zniszczeniu. I tak, szopa mieszcząca narzędzia rolnicze pozostaje wiecznie w tym samym stanie t. j. z dachem walącym się i do połowy tylko pokrytym gontami. Gabinet mechaniczno-budowlany zaopatrzony w liczne i piękne modele maszyn rolniczych i dokładne instrumenta miernicze mieści się na strychu, dokąd uczniów bezwarunkowo prowadzić nie można. Szkielety dobrze montowane mieszczą się w tak wąskiej sieni, że nawet pojedyncza osoba wygodnie dostąpić nie może, a tem mniej demonstrować wobec kilkudziesięciu uczniów.

V.

Internat.

Regulamin internatu uległ zasadniczym zmianom skutkiem zezwolenia Wysokiego Sejmu na obsadzenie posad lekarza zakładowego i prefekta.

Na lekarza zakładowego powołała dyrekcya kandydata najlepiej poleconego przez Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego Dra Korczyńskiego, w osobie pana Dra Franciszka Michalika. Tenże objął powierzone mu obowiązki z początkiem roku 1890 i wypełnia takowe znakomicie, z największym pożytkiem dla zakładu.

Pożytki te są w istocie bardzo liczne; nietylko bowiem zyskana jest opieka ciągła nad ogólną zdrowotnością zakładu, oraz pomoc natychmiastowa w razie nagłego wypadku, ale nadto usunięty jest raz na zawsze powód do wszelkich nieporządków, wynikających z chorób symulowanych, jako to jazdy do Krakowa dla porady lekarskiej, opuszczanie wykładów, wymaganie osobnych potraw i t. p.

Nie mała też wynika oszczędność z wyznaczenia na lekarza i aptekę stałej i nieprzekraczalnej pozycyi budżetowej; dopóki bowiem sprowadzano lekarzy z Krakowa i płacono, wraz z furmanką do 35 zł za wizytę, wydatek tej rubryki, wrazie epidemii lub częstych chorób, mógł był dojść do nieokreślonych całkiem rozmiarów.

Posada prefekta internatu nie mogła być prędzej obsadzoną jak z rozpoczęciem roku szkolnego 1890/91, gdyż nowości takiej wśród roku szkolnego nie dało się wprowadzać, konkurs zaś, w którym odniósł pierwszeństwo pan Bolesław Żakowski, obecny prefekt, nie mógł być prędzej rozstrzygnięty. Wszakże dyrekcya mająca już zapewniony ten sukurs konieczny w dozorze internatu, zaprowadziła zaraz z początkiem roku szolnego 1889/90 (którego tyczy sprawozdanie) obowiązujące godziny naukowe — tak zwane silentium, w których uczniowie przygotowują się. Uciążliwe dozorowanie tego silentium, (odbywającego się codziennie od 7½ do 9½ wieczór), a wykonywane zrazu przez dyrektora i kapelana, stało się nadal możliwem przy chętnej i dobrowolnej pomocy dwóch profesorów pp. Kuhla i Szalaya.

Dobre skutki tego urządzenia okazały się wybitnie w przebiegu egzaminów rocznych, które wypadły o wiele korzystniej niż w latach dawniejszych.

Również i ks. kapelan Jeż, podejmując się jadania z uczniami w refektarzu, przyczynił się nie mało do utrzymania lepszego niż dotąd porządku.

Z uwagi na konieczną potrzebę jakiejkolwiek sali rekreacyjnej, w którejby uczniowie mogli się schodzić, zabawiać i palić tytoń podczas pauz i godzin wolnych, odgrodzono połowę jednej sali sypialnej, i tam postawiono bilard, zakupiony za pieniądze składkowe uczniów i dodatek 50 zł. z funduszu dyspozycyjnego dyrektora.

Wymienione urządzenia wszakże nie wystarczają do osiągnienia prawidłowego porządku w internacie; takowy dopiero wtenczas da się utrzymać, gdy i należyte dla internatu będzie pomieszczenie, mianowicie gdy będą do dyspozycyi sale naukowe i rekreacyjne a sale sypialne przez cały dzień będą zamknięte.

Istnienie podobnego urządzenia we wszystkich internatach zagranicznych, zaznacza znakomite sprawozdanie świeżo wydane przez pp. profesorów Dra Janczewskiego i Dra Godlewskiego.

Rozszerzenie zresztą zakładu dozwala na przyjmowanie większej liczby uczniów, przyczem koszta utrzymania zakładu się zmniejszą.

VI.

Frekwencya uczniów

w roku szkolnym 1889/90.

1.	Wpisano z początkiem roku szkolnego 44 uczniów	44
	a mianowicie na rok I.	23
	II.	12
	III.	9
2.	Z tych: a) religii rzymsko katolickiej	44
	b) innych wyznań	—
3.	Synów: a) właścicieli dóbr ziemskich	20
	b) „ mniejszych posiadłości	7
	c) dzierżawców	5
	d) prywatnych oficyalistów	4
	e) urzędników	8
4.	Wiek uczniów nowo wpisanych 15 lat	1
	16 „	4
	17 „	5
	18 „	7
	19 „	3
	20 „	3
	21 „	—
5.	Ukończone nauki przed wstąpieniem do zakładu:	
	a) prywatnego przygotowania	3
	b) z 4 klasą gimnazyalną lub realną	11
	c) z 5 „ „ „ „	4
	d) z 6 „ „ „ „	4
	e) repetentów	1
6.	Przyjęto na rok pierwszy na podstawie:	
	a) egzaminu wstępnego	8
	b) ukończonych wyższych klas lub 4 z dobrym postępem	15
7.	Wystąpiło w ciągu roku:	
	a) z powodu słabości z roku I.	1
	„ „ „ II.	1
	„ „ „ III.	1
	b) „ niedostatecznych postępów w naukach z roku I.	2
	c) „ zmiany zawodu z roku III.	—
	Razem uczniów	5

8. Wydalono na zawsze z zakładu: z roku I. 1
„ II. . . . . —
„ III. . . . . —
Razem uczniów . 1

9. Z pozostałych przystąpiło z końcem roku do egzaminów:
na roku I. 21
„ „ II. 11
„ „ III. 8
Razem uczniów . 40

10. Z 21 uczniów roku I. złożyło egzamina:
a) z postępem celującym 2
b) „ bardzo dobrym 2
c) „ dobrym 6
d) „ dostatecznym 1
e) do egzaminu poprawczego po wakacyach przypuszczono 5
f) z postępem niedostatecznym, z prawem powtarzania I. roku 4
g) „ złym bez prawa powtarzania . . . 1

11. Z 11 uczniów roku II. złożyło egzamin:
a) z postępem celującym 2
b) „ bardzo dobrym 3
c) „ dobrym 4
d) „ dostatecznym . . . . . —
e) do egzaminu poprawczego po wakacyach przypuszczono 2

12. Z 8 uczniów roku III. złożyło egzamina roczne:
a) z postępem celującym . . . . . —
b) „ bardzo dobrym 2
c) „ dobrym 4
d) „ dostątecznym 2

Do egzaminu głównego przystąpili wszyscy a z tych złożyło:
a) z postępem bardzo dobrym 3
„ dobrym 3
„ dostatecznym 2
b) do egzaminu poprawczego z jednego przedmiotu po wakacyach dopuszczono . . . . . —
c) reprobowano na pół roku z terminem przystąpienia do ponownego egzaminu głównego z końcem stycznia . —

Egzamina roczne odbyły się przy asystencyi Wnych Panów: kuratora Dra Janczewskiego pr. U. J., Dra Karlińskiego pr. U. J., Dra Łucyana Malinowskiego pr. U. J., Dra Godlewskiego pr. dublańskiego.

Egzamina główne odbyły się pod prezydencyą JW. pana Władysława Struszkiewicza c. k. inspektora szkół roluiczych, tudzież w obecności JO. księcia Sanguszki, prezesa Tow. rolniczego i JO. księcia Dominika Radziwiłła, którzy na zaproszenie dyrektora zechcieli obecnością swą zakład zaszczycić,

Oprócz zwykłych zjazdów szanownych naszych panów kuratorów do zakładu wypada jeszcze zaznaczyć wizyty Wnych panów Karola Czecza i Dra Niedzielskiego, tudzież profesora akademii Hohenheimskiej Dra Sieglin, który po zwidzeniu szczegółowem zakładu bardzo pochlebnie o nim się wyraził.

Z prawdziwą wdzięcznością będzie wspominał zakład obecność Wnych posłów panów Viviena i Schnella, których starania u Wysokiego Sejmu wyjednały nam znakomite ulepszenia tak w szkole, jak i na folwarku. Za te prawdziwie obywatelskie starania i trudy poniesione przez daleką podróż ze Lwowa, mamy sobie za obowiązek wypowiedzieć na tem miejscu nasze serdeczne podziękowanie i niekłamaną wdzięczność.

VII.

Stypendya.

Stypendya pobierało w r. szkolnym 1889/90 13. uczniów w kwocie 2.235 zł., a mianowicie:

a) a z fundacyi Jana Maciąga o rocznych 270 zł., trzech uczniów;
b) z fundacyi Kazimierza Prus Petryczyna o rocznych 125 zł., 7 uczniów;
c) z fundacyi Kajetana hr. Lewickiego o rocznych 200 zł., jeden;
d) z fundacyi Agenora hr. Gołuchowskiego o rocznych 200 zł., jeden;
e) z fundacyi Piotra Więcławskiego o rocznych 150 zł., jeden.

Uczniowi, pobierającemu stypendyum z fundacyi Piotra Więcsławskiego, zezwoliło Wysokie c. k. Ministerstwo oświaty w porozumieniu z Wysokiem c. k. Namiestnictwem i Wys. Wydziałem krajowym na połączenie tegoż stypendyum z drugiem z fundacyi Kazimierza Prus Petryczyna.

Z powyższego zestawienia okazuje się, iż prawie jedna-trzecia część uczniów tutejszego zakładu korzystała z dobrodziejstwa pobierania stypendyów, tak dalece, iż niektórzy stypendyści uwolnieni i od czesnego bardzo mało dopłacali do swego utrzymania w internacie.

VIII.

Wycieczki z uczniami.

Do najważniejszych należy wycieczka do Wiednia, w której wzięło udział 20 uczniów II. i III. roku. Fundusz 300 zł. wyznadzony na ten cel przez Wys. Wydział krajowy, został rozdzielony pomiędzy uczniów niezamożnych; inni zaś własnym kosztem odbywali podróż.

Profesorowie wyznaczeni do prowadzeuia tej wycieczki, otrzymali także zasiłki, mianowicie: Dr. Prażmowski 100 zł., dyrektor. Dr. Łaszczyński 80 zł, profesor Kuhl 70 zł. Nie ograniczając się na samej wystawie, gdzie profesorowie właściwe im działy po kolei objaśniali, zwidzili jeszcze uczniowie znaczniejsze osobliwości stolicy pod przewodnictwem dyrektora i pp. Kuhla i Trochanowskiego. Drugą większą wycieczkę odbyli uczniowie III roku do dóbr Wysocko należących do JW. hrabiego Stefana Zamoyskiego, pod przewodnictwem pp. Szalaya i Trochanowskiego; rezultat naukowy tej wycieczki tak samo pomyślnie wypadł jak i w zeszłym roku. Do mniejszych wycieczek należy zaliczyć zwidzenie gospodarstwa rybnego w Tomicach, którego urządzenia corocznie z nowym interesem i zajęciem oglądać można; dalej zwidzenie gorzelni w sąsiednim Facimiechu, wreszcie i jarmarku końskiego w Krakowie, tudzież zakładów mechanicznych tamże istniejących.

Sprawozdanie Dyrekcyi krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie za rok szkolny 1890/91.

I.

Wstęp.

Wysokie władze krajowe zrozumiały w całej pełni doniosłe znaczenie zakładów rolniczych i nie szczędzą ofiar dla postawienia ich na wysokości tegoczesnych wymagań. Jakoż owoce tych zabiegów występują coraz widoczniej, zwłaszcza przez wzmagający się z każdym rokiem napływ młodzieży, której zaledwie połowę szkoła czernichowska pomieścić może.

Przytoczone poniżej dane szczegółowe przekonują Wysokie władze, że udotowanie szkoły naszej nie idzie na marne; gdyby w przyszłości corocznie choćby 20-tu młodych gospodarzy z rzetelną kwalifikacyą zawodową i prawdziwem poczuciem obowiązku obywatelskiego opuściło nasz zakład, jużby cel założony w zupełności był osiągniętym. Przedstawiając więc niniejsze sprawozdanie, z którego wynika, że i funkcyonaryusze szkoły starali się wedle możności dopełniać intencyj Wysokich władz — mamy niepłonną nadzieję, że ostateczna, a tak potrzebna organizacya naszego zakładu zostanie niezawodnie przyznaną.

II.

Frekwencya uczniów

w r. szkolnym 1890—1.

1. Zgłosiło się w czasie feryj wakacyjnych na:
   rok I-szy . . . . . 59 kandydatów.
   a) z tych przyjęto . . . . 38 „
   b) z powodu braku miejsca odmówiono przyjęcia . . . 21 „
2. Wpisano zatem z początkiem roku szkolnego:
   na rok I. 38
   „ „ II. 16
   „ „ III. 10
   Razem 64 uczniów.
3. Z tych: *a)* religii rzymsko-katolickiej . . 59 } 64
   b) innych wyznań . . . . 5 }
4. Synów: *a)* właścicieli dóbr ziemskich . . 28 }
   b) „ mniejszych posiadłości . 6 }
   c) dzierżawców . . . . . 12 } 64
   d) prywatnych oficyalistów . . 7 }
   e) urzędników . . . . . 11 }
5. Wiek uczniów nowo wpisanych: 15 lat . . 1 }
   16 „ . . 4 }
   17 „ . . 16 }
   18 „ . . 5 } 38
   19 „ . . 6 }
   20 „ . . 4 }
   21 „ . . 2 }

6. Ukończone nauki przed wstąpieniem do zakładu:
   a) prywatnego przygotowania 1
   b) z 4 klasą gimnazyalną lub realną . . 18
   c) „ 5 „ „ „ „ . . 8 } 38
   d) „ 5 „ „ „ „ . . 7
   e) repetentów 4
7. Przyjęto na rok I-szy na podstawie:
   a) ukończenia 4 klasy z dobrym postępem lub klas wyższych oraz repetentów 27
   b) egzaminu wstępnego 11
8. Wystąpiło w ciągu roku szkolnego:
   z roku I. 4
   „ „ II. 4
   „ „ III. —
9. Wydalono z zakładu 1 ucznia z roku I.
10. Z pozostałych przystąpiło do egzaminów rocznych:
    z końcem roku szkolnego na roku I. 33
    II. 12
    III. 10
    Razem 55 uczniów.
11. Z 33 uczniów roku I. złożyło egzamina:
    a) z odznaczeniem 1
    b) „ przejściem na rok II. 19
    c) do egzaminu poprawczego po wakacyach przypuszczono 2
    d) z powodu słabości pozwolono do egzaminu rocznego przystąpić po feryach wakacyjnych . . . 1
    e) z postępem niedostatecznym — z prawem powtarzania roku I. 4
    f) bez prawa powtarzania 4
    g) „consilium abeundi“ z powodu nieodpowiedniego zachowania się — mimo złożenia egzaminów z postępem dobrym udzielono 2
12. Z 12 uczniów roku II. złożyło egzamina:
    a) z odznaczeniem 2
    b) z przejściem na rok III. 7
    c) do egzaminu poprawczego po wakacyach przypuszczono 2
    d) z postępem niedostatecznym — z prawem powtarzania roku II. 1
13. Z 10 uczniów roku III. złożyło egzamina roczne
    a) z odznaczeniem 1
    b) z postępem bardzo dobrym 4
    c) „ „ dobrym 3
    d) „ „ dostatecznym 2
14. Do egzaminu głównego przystąpili wszyscy i złożyli go:
    a) z odznaczeniem 1
    b) z postępem bardzo dobrym 2

c) z postępem dobrym 4
d) „ „ dostatecznym 3

Egzamina półroczne z przedmiotów, których wykład w pierwszem półroczu się kończy, odbyto w dniach 30. i 31. stycznia.

Egzamina zaś roczne po wprowadzonej przez Wysoki Wydział krajowy, rozporządzeniem z dnia 6. czerwca 1891. l. 21035 zmianie, polegającej na zniesieniu egzaminów z nauk ogólnie kształcących mianowicie: z religii, języków polskiego i niemieckiego, historyi i geografii, ekonomii społecznej, ustaw rolnych i statystyki rolniczej — jako egzaminów pochłaniających niestosunkowo wiele czasu z uszczerbkiem dla samej nauki, skracanej skutkiem tego o cały miesiąc, a powtóre egzaminów niezupełnie koniecznych w szkole fachowej, która ma swój cel wytknięty — odbyły się w dniach od 8. do 25. czerwca 1891.

Egzamina główne w 10 ukończonymi uczniami roku III. przeprowadzono w dniu 25. czerwca 1891 pod przewodnictwem Członka Wysokiego Wydziału krajowego JW. Dr. Józefa Wereszczyńskiego i w obecności Członków Kuratoryi JWPp. Stanisława Homolacsa i Profesora Dr. Edwarda Janczewskiego.

W skład komisyi egzaminacyjnej weszli: dyrektor Dr. Władysław Łaszczyński, profesor Mieczysław Piotrowski jako egzaminatorowie zootechniki (chowu zwierząt domowych); profesor Dr. Ad. Prażmowski jako egzaminator rolnictwa i pr. St. Szalay jako egzaminator administracyi z rachunkowością gospodarską.

III.

Profesorowie i funkcyonaryusze

krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie.

1. Dyrektor: Dr. Władysław Łaszczyński wykładał zootechnikę na roku II. i III. (8 godzin tygodniowo).

2. Profesor: Dr. Ludwik Birkenmajer, docent Uniwersytetu Jagiellońskiego, wykładał matematykę i fizykę na r. I. i II. oraz meteorologię i klimatologię na r. II. (11 godzin tygodniowo).

3. Profesor Dr. Adam Prażmowski, wykładał rolnictwo na roku II. i III. (tygodniowo 10 godzin).

4. Profesor Konrad Kuhl wykładał geometryę wykreślną z rysunkami na roku I., mechanikę rolniczą i miernictwo na roku II., budownictwo i melioracye na roku III. (tygodniowo 14 godzin.

5. Profesor Dr. Franciszek Stefczyk wykładał język niemiecki i historyę na r. I., II. i III., geografię na roku I., ekonomię społeczną na r. II., ustawy agrarne i statystykę rolniczą na roku III. (tygodn. 14. godzin).

6. Profesor Karol Trochanowski wykładał chemię ogólną na r. I., chemię rolniczą na r. II., technologię na r. III. (tygodn. 17. godzin.)

7. Kapelan, ksiądz Mateusz Jeż wykładał religię i język polski na roku I., II. i III. (tygodniowo 7 godzin).

8. p. o. nauczyciela Stanisław Szalay wykładał administracyę z rachunkowością gospodarczą na r. II., oraz kierował praktyką gospodarczą na r. I., II. i III. (tygodniowo 15 godzin).

9. Profesor Dr. Leon Nowakowski wykładał mineralogię, botanikę i zoologię na r. I. oraz fizyologię roślin na r. II. (tygodniowo 9 godzin).

10. Profesor adjunkt Mieczysław Piotrowski wykładał (w zast.) zootechnikę na r. II. i III. (tygodniowo 8 godzin).

11. Docent Dr. Andrzej Walentowicz, docent uniwersytetu Jagiellońskiego, weterynarz miasta Krakowa wykładał anatomię i fizyologię zwierząt domowych na r. II., oraz weterynaryę na r. III. (tygodniowo 3 godzin).

12. Docent Stanisław Remin, nadleśniczy dóbr hrabstwa tenczyńskiego wykładał encyklopedyę leśnictwa na r. III. (tygodniowo 3 godzin).

13. Docent Alojzy Rużyczka zawiadowca ogrodów, uprawy wikla i chmielarni wykładał sadownictwo, warzywnictwo i chmielarstwo na r. II. i III. (tygodniowo 4 godzin).

14. Lekarz zakładu: Dr. Franciszek Michalik.

15. Prefekt internatu: p. Bolesław Żakowski.

16. Kasyer zakładu: Jan Wojna.

17. Ekonom folwarku: Zygmunt Stasiniewicz.

Uwagi. W gronie nauczycielskiem w ciągu roku szkolnego 1890—91 na mocy odnośnych rozporządzeń Wysokiego Wydziału krajowego zaszły następujące zmiany:

1. P. Bolesław Żakowski zamianowany dekretem Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 2 lipca 1890 r. l. 26732 prefektem internatu z płacą 800 zł. rocznie, wolnem pomieszkaniem i wiktem.

2. Dr. Adam Prażmowski na mocy rozporządzenia Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 7. lutego 1890 r. l. 5858 otrzymał subwencyę w kwocie 600 zł. oraz półroczny urlop, począwszy od d. 8. kwietnia 1890 r. celem odbycia podróży naukowej i zwiedzenia dwóch dobrze administrowanych gospodarstw w Czechach i na Szląsku pruskim — po powrocie swym w dniu 8. października rozpoczął na nowo swe obowiązki, lecz z powodu nadwyrężonego stanu zdrowia otrzymał w dwa tygodnie później ponowny urlop na czas od 20. października do 1. stycznia 1891 roku.

3. Jan Szczęsny Sikorski, asystent rolnictwa krajowej szkoły rolniczej w Dublanach delegowany został rozporządzeniem Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 14. listopada 1890 roku l. 41325 do zastępowania nieobecnego prof. Dr. A. Prażmowskiego w wykładach rolnictwa na czas od 20. listopada do 20. grudnia 1890 r.

4. Dr. Franciszek Stefczyk dekretem Wysokiego Wydziału krajowego z d. 14. kwietnia 1891 l. 11802 zamianowany stałym nauczycielem do wykładu historyi i geografii i języków polskiego i niemieckiego, z obowiązkiem udzielenia nauki statystyki rolniczej i ustaw agrarnych, jak długo naukę jednego z wymienionych przedmiotów udzielać będzie inny docent.

5. Konradowi Kuhlowi przyznał Wysoki Wydział krajowy dekretem z d. 19. czerwca 1891 r, l. 25356 płacę nauczyciela zwyczajnego do przedmiotów geometryi wykreślnej, rysunków, budownictwa, miernictwa, mechaniki rolniczej i melioracyj od 1. lipca 1891.

6. Konrad Kuhl otrzymał dekretem Wysokiego Wydziału krajowego z d. 12. czerwca 1891 r. l. 22684 subwencyę w kwocie 100 zł. na odbycie wycieczki naukowej do Pragi i zwiedzenie tamtejszej wystawy.

IV.

Prace ogłoszone drukiem przez profesorów czernichowskich.

I. Dr. Władyław Łaszczyński:

1. Podręcznik zootechniki czyli hodowli dochodowej dla szkół rolniczych i praktycznych gospodarzy. Do druku w zupełności przygotowane w myśl Wysokiego Wydziału kraj.
2. Podręcznik dla owczarza, praca konkursowa uwieńczona nagrodą przez Towarzystwo rolnicze poznańskie.

3. Monografie: a) L'éau dans l'alimentation des vaches laitiéres.
   b) Les haras de Sławuta.
   c) Culture de la Séradelle (w Journal de l'Agriculture).
   d) Berechnung thierzüchterischer Unternehmungen vom zootechnischen Standpunkte (Landw. Wochenblatt).

II. Dr. Ludwik Birkenmajer docent Uniwersytetu Jagiellońskiego:
1. O niewyzyskanym dotąd szczególe z astronomii starożytnej przechowanym u Tacyta.
2. Krakowskie tablice Syzygiów na r. 1379 i 1380. Przyczynek do astronomii w Polsce XIV. wieku.
3. Magnetyczne pomiary w Tatrach.
4. Marcin Bylica z Olkusza lekarz i astronom polski, karta z dziejów astronomii w Polsce XV. wieku.

III. Dr. Franciszek Stefczyk:
1. O spółkach systemu Raiffeisena.
2. Przewodnik dla spółkowych kas oszczędności i pożyczek systemu Raiffeisena (w Przegl. Polskim i osobnej odbitce).
3. O użytecznym kredycie włościańskim.
4. Żywot Tadeusza Kościuszki, praca konkursowa uwieńczona pierwszą nagrodą Tow. im. Kościuszki.

IV. Dr. Adam Prażmowski:
1. Ueber die Wurzelknöllchen der Leguminosen w Botanisches Centralblatt 1888.
2. O istocie i znaczeniu biologicznem brodawek korzeniowych grochu (Rozprawy i sprawozdania Akademii umiejętności w Krakowie). Ta sama rzecz obszerniej w „Kosmosie“ lwowskim 1889.
3. Brodawki korzeniowe grochu (Akadem. Umiej. krak.)
4. Die Wurzelknöllchen der Erbse (Landw. Versuchstation).

V. Prof. Karol Trochanowski:
Wszechstronny rozbiór ilościowy borowiny iwonickiej i wody mineralnej z nowo odkrytego zdroju „Emma“ w Iwoniczu. Prace odczytane na posiedzeniu komisyi balneologicznej Tow. lekarskiego w Krakowie, a oddane do druku komisyi fizyologicznej Akademii Umiejęt.

VI. Prof. Mieczysław Piotrowski:
Sprawozdanie z podróży naukowej, tyczące się hodowli i mleczarstwa. Polecone do wydania przez c. k. Ministerstwo.

V.

Podręczniki.

dla uczniów krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie.

Tylekrotnie poruszona sprawa wydawnictwa podręczników dla uczniów szkoły czernichowskiej zaczyna wchodzić już w stadyum wykonania, bowiem podręcznik:

1. Z Zootechniki (chowu zwierząt domowych) napisany przez dyrektora dr. Wł. Łaszczyńskiego nietylko przygotowany w zupełności do druku, lecz tymczasowo przepisany i oddany już od letniego półrocza do użytku uczniom. Ma się więc rozumieć, nie korzystają zeń

jeszcze uczniowie w całej pełni, gdyż zaledwie jedeu egzemplarz mają między sobą a dalsze przepisywanie jest wprost niemożebnem.

2. Chemii ogólnej przez prof. K. Trochanowskiego w jednej części t. j. z chemii nieorganicznej zupełnie wykończony. Chemia zaś organiczna również wkrótce wykończoną zostanie.

3. Z technologii przez prof. K. Trochanowskiego,

4. z rolnictwa przez prof. Dr. Prażmowskiego,

5. z anatomii i fizyologii zwierząt przez Dr. Walentowicza,

6. z weteryuaryi przez Dr. Walentowicza,

7. z historyi przez prof. Dr. Fr. Stefczyka,

8. z botaniki przez prof. Dr. Nowakowskiego,

9. i z zoologii przez prof. Dr. Nowakowskiego.

posiadają uczniowie własnym kosztem wydane skrypta autografowane które im z konieczności, tymczasowo podręczniki zastępują.

Koszta wydawnictwa wszystkich tych podręczników będą bezwątpienia wielkie, zwłaszcza, że większa ich część zaopatrzoną być musi rycinami w tekscie i pokryte z funduszów krajowych, gdyż wobec stosunkowo za małej liczby szkół rolniczych a tem samem i uczniów, żaden z profesorów tutejszego zakładu wydawnictwa własnym kosztem absolutnie podjąć się nie będzie w możności.

VI.

Stacya kontrolna.

Wychodząc z założenia, że szkoła rolnicza winna nietylko kształcić przyszłych gospodarzy, ale i wyzwolonym już wedle możności przychodzić w pomoc, dyrekcya uznała, że pierwszym jej obowiązkiem jest stworzyć stacyę kontrolną dla sprawdzania jakości nawozów sztucznych i nasion.

Okazało się też niebawem, że instytucya taka bardzo była potrzebną, w ciągu bowiem roku istnienia nadesłano mnóstwo próbek do kontroli, których specyfikacya następuje:

Stacya oceny nasion

dokonała oceny	4	próbek	dla kółek roniczych
	3	„	„ folwarku czernichowskiego
	5	„	„ obywateli ziemskich
	203	„	„ handlu nasion Lewieckiego w Krakowie.
w ogóle numerów	205		

Stacya chemicznna

25	rozbiorów	mączki kościanej i superfosfatów
5	„	żużli Thomasa
3	„	buraków cukrowych
14	„	wód mineralnych i studziennych
10	„	różnych produktów, torfu, kukurudzy i t. p.
w ogóle numerów 57		

nadto w 5-ciu wypadkach wydała stacya opinię co do użycia i zastosowania nawozów sztucznych.

Wyniki niektórych tych analiz służyły za podstawę, dla dość głośnego procesu wadowickiego, który dzięki sumiennemu dochodzeniu prof. Trochanowskiego, wykrył cały szereg oszukaństw, przez kilka lat z powodzeniem przeprowadzanych. Przytem i rzetelność niektórych firm z Krakowa i okolicy znacznego doznała zamglenia.

Z powyżej wymienionych prac, wykonane zostały botaniczne przez prof. Nowakowskiego; chemiczne zaś przez prof. Trochanowskiego i to kosztem dotyczących laboratoryów szkolnych. Zważywszy więc wydadki nie zbyt małe, (jakie zwłaszcza rozbiory chemiczne za sobą pociągają przy oznaczeniu potasu i azotu) wystosowano do kuratoryi pod koniec roku 1891 osobne pismo poparte szczegółowymi motywami, w którem pp. Trochanowski i Nowakowski prosili o wyjednanie u Wysokiego Wydziału osobnej subwencyi dla stacyi kontrolnej, jako dla rolnictwa krajowego niezbędnej instytucyi. Przepisy i cenniki stacyi zostały również doręczone WPanu Homolacsowi, jako prezesowi kuratoryi i wicepreresowi Towarzystwa rolniczego.

VII.

Pomieszczenie zbiorów i laboratoryów.

Wiele zbiorów, okazów naukowych a przedewszystkiem laboryatorya nie mają dotąd odpowiedniego pomieszczenia. Ilość okazów przybywa ciągle i te mieścić się muszą w ciasnych i częstokroć nieodpowiednich miejscach, jak w szczupłych pokojach lub korytarzach, a wiele z nich nawet oczekuje w pakach wkrótce nastąpić mającego rozszerzenia zakładu.

Najdotkliwiej odczuwać się daje brak odpowiednio urządzonego laboratoryum chemicznego, w którem w dzisiejszych warunkach zaledwie 15 uczniów od biedy pracować może. Z powodu jednak, że liczba uczniów na roku I. i II. zawsze jest większą, aniżeli liczba miejsc w temże laboratoryum, zmuszoną jest dyrekcya ze szkodą nauki dzielić uczniów roku I. i II. na dwa oddziały a profesor chemii dwa razy jedno i to samo z nimi przerabiać i demonstrować. Gdyby projektowane rozszerzenie gmachu szkolnego mogło jeszcze w tym roku przyjść do skutku, wówczas przynajmniej tej jednej niedogodności już w następnym rokn szkolnym możnaby uniknąć przez natychmiastowe przeniesienie kuchni do wyznaczonego jej miejsca w gmachu nowym, a dzisiejsza kuchnia z salą jadalną i magazynami równocześnie na laboratoryum chemiczne przemienioneby być mogły.

Jedynie zbiór mechaniczny, posiadający w swym składzie stosunkowo wielką liczbę nader cennych okazów, zyskał w tym roku bardzo wygodne pomieszczenie w nowozbudowanym magazynie odpowiednim nietylko na sam skład tychże machin i narzędzi, lecz na tyle obszernym i tak urządzonym, że wszelkie demonstrowania i objaśniania uczniom bardzo wygodnie odbywać się mogą. Przy magazynie tym wyzyskano stary, bez celu kiedyś obmurowany czworobok, który obecnie dachem tylko przykryto na piękny zbiór machin w modelach przyrządów mierniczych i niwelacyjnych, oraz modeli do budownictwa. Tym sposobem połączono cały magazyn machin z okazami i instrumentami nauk technicznych, przez co użytek tych zbiorów wiele zyskał na wartości ich posiadania.

VIII

Internat.

Z obsadzeniem posad lekarza zakładowego i prefekta stosunki internatu znacznie się polepszyły. Porządek dzienny z właściwem przeznaczeniem dla każdej godziny dnia przedstawia się jak następuje:

o godzinie $5^1/_2$ wstawanie (w zimie o 6.),
„ $6—7^1/_2$ silentium dla przygotowania się do lekcyi,
„ $7^1/_2$ modlitwa i śniadanie,

o godzinie 8—12 wykłady,
„ 12— 2 obiad i czas wolny,
„ 2— 4 wykłady,
„ 4— 6¾ podwieczorek — czas wolny (w którym niektóre wykłady nadobowiązkowe),
„ 6¾—7½ kolacya i czas wolny,
„ 7½—9½ silentium dla przerabiania lekcyj,
„ 9½ modlitwa i spanie.

Podczas godzin wykładów i silentium sale sypialnie są zamknięte—uczniowie obowiązani znajdować się w salach wykładowych przy nauce i zachować milczenie.

Ścisłego zachowania tej reguły przestrzega dyrektor, prefekt i kapelan, z których jeden zawsze jest na służbie.

Wprowadzając ten nowy porządek, starała się jednocześnie dyrekcya o obmyślenie zabaw, któreby zajmowały młodzież podczas godzin rekreacyjnych.

Zaprowadzono więc kręgielnię, bilard, ślizgawkę, spacery, zachowując jeszcze urządzenie w przyszłości innych gier niekosztownych a zajmujących jak krokiet, lowuteuis, jeu de passe i t. p.

Skutki wymienionych zarządzeń a zwłaszcza wprowadzenie urzędu prefekta, okazały się bardzo pożytecznymi.

Nie mało także przyczynia się do ogólnego porządku obecność lekarza zakładowego Dr. Michalika, którego sumiennej pracy nie można pominąć w tem sprawozdaniu, a którego zapobiegliwość po dwakroć uchroniła zakład od klęski podczas panowania dyfteryi. — Zresztą funkcya lekarza nie tylko na niesieniu pomocy chorym się ogranicza; codziennie bowiem od rana rewiduje lekarz pozostałych w sypialniach uczniów, przekazując symulantów rygorom dyrekcyi, słabych rzeczywistych odsyłając do infirmeryi, gdzie troskliwe znajdują opatrzenie.

Zbytecznem byłoby opisywać niewygodę w naszym zakładzie przy liczbie blizko 70 uczniów, skoro Wysoki Wydział już się skłonił a mianowicie i Wysoki Sejm się skłoni do znacznego rozszerzenia gmachu szkolnego.

Pozostaje więc tylko życzyć, aby to co prędzej nastąpiło, poczem dla rozwoju instytucyi tak pożytecznej żadnej już nie będzie przeszkody.

IX.

Folwark.

Reorganizacya folwarku (bardzo opuszczonego) rozpoczęła się na schyłku roku 1890 i odtąd szybkim postępuje krokiem; jeśli Wysoki Sejm zgodzi się na przebudowanie stodoły i przeobrażenie stanu bydła rogatego, reorganizacya ta będzie stanowczo ukończoną a nadto nietylko ustaną nakłady ale dochody znacznie się podniosą.

Krótki rzut oka retrospektywny wykaże znaczną liczbę i różnorodność wykonanych prac i zarazem wyjaśni powód przekrozzeń w niektórych wydatkach i niedobór w niektórych dochodach; skutek nieodzowny przeobrażającego się z gruntu gospodarstwa.

Pierwszem staraniem dyrekcyi było wykupienie dwóch zagród włościańskich, położonych tuż pod szkołą pośród ogrodów i pól zakładowych — ku wielkiej niedogodności pedagogicznej i administracyjnej.

Wykupienie uskutecznione zostało przez przeniesienie rzeczonych włościan na oddalone, a dla zakładu nieużyteczne parcele gruntu i przez dodatek niewielkiej kwoty na odbudowanie chat.

Następnie przeprowadzono obwałowanie Wisły za zezwoleniem Wysokiego Wydziału krajowego, tak że obecnie nie potrzeba już nigdy obawiać się zalewu pól folwarcznych; zyskano też przy tem 2 morgi żyznej napływowej ziemi.

Zarazem zniwelowano i zrównano stare stawiska, położone pod oknami zakładu, przez co zyskał folwark przeszło 4 morgi pięknej trzykośnej łąki.

Na wezwanie dyrekcyi podjął się pan Remin, docent leśnictwa, zaprowadzenia porządnego gospodarstwa leśnego, — jakoż sporządzona została dokładna mapa przez Starostwo zatwierdzona — las zakładowy podzielony na zręby i zaprowadzone staranne zalesienie gołych przestrzeni. Odtąd też dochody z lasu stałą już rubrykę zajmować będą.

Gospodarstwo rolne musiało z konieczności zupełnemu uledz przeobrażeniu; przestrzeń 50-morgowa, podzielona na 4 oddzielne płodozmiany, z której połowa nigdy nie była nawożona a obsiana zbożami kłosowemi po sobie następującemi — nietylko kosztownej wymagała robocizny, ale co gorsza nie dostarczała nigdy odpowiedniej paszy i ściółki dla utrzymywanych na folwarku inwentarzy.

Zaprowadzono przeto dwa płodozmiany, skierowane przeważnie na produkcyę roślin pastewnych jakoto: bobiku, seradelli, przelotu, końskiego zębu i t. p., aby umożliwić utrzymywanie 20 sztuk bydła rogatego, 25 owiec i 50 świń. Sprzedaż bowiem kilku korcy zboża nie może wpływać na podniesienie dochodów folwarku, gdy tymczasem liczniejsza obora przez dochód z nabiału i sprzedaż reproduktorów, trzoda chlewna przez dostarczenie dla kuchni mięsa wieprzowego i również sprzedaż reproduktorów może gospodarstwu folwarcznemu poważne zapewnić dochody i ponieść sterkoryzacyę.

Zapewiony jest przytem ograniczony wedle możności rozchód na zakupno karmy i słomy, która to rubryka obciążała zawsze budżet folwarku. Powiększenie bowiem produkcyi siana, obsianie 4 pól roślinami pastewnemi, dobór zbóż dających dużo słomy, jak żyto trzcinowe, owies czarny, chorągiewkowy, powinny przy średnim urodzaju wystarczyć na potrzeby folwarku i ograniczyć zakupno paszy skoncentrowanej.

Wybudowany w rok 1891 dół Goffarta został już w jesieni napełniony i zapewnia bydłu rogatemu świeżą paszę aż do 15 maja, przyczem przeciętny udój ze sztuki po 10 litrów wynosi.

Mleko zostaje odtłuszczane na sprowadzonej w r 1890 ręcznej wirówce (poziomej systemu Lawalla).

Owiec przedtem zakład wcale nie posiadał, co utrudniało nie mało demonstracye hodowlane, staraniem przeto dyrekcyi sprowadzono (po części darowanych) kilka sztuk wyborowych owiec cienkowełnistych i kilka mięsno-wełnistych (merinos precoces) nadających się do krajowych stosunków.

Oprócz celów demonstracyjnych leży także w zamiarze wypożyczanie reproduktorów dla zachęcenia ziemian do prowadzenia tej nader korzystnej a u nas niesłusznie zaniedbanej hodowli.

Utrzymywanie trzody chlewnej było zrazu wręcz niemożebnem z powodu zupełnego braku pomieszczenia; to też dopiero po wybudowaniu nowych chlewów w r. 1890 zaprowadzono dwie rasy wyborowych świń, mianowicie wielką białą angielską i małą czarną (Berkshire).

Zarodowe okazy zyskały już wziętość, która przewyższyła nawet możność dostawy, reszta zaś dochowku służy do zaopatrywania kuchni zakładowej, która co tydzień jednego odbiera tucznika.

W pomyślnym razie możnaby osiągnąć rocznie z 40 tuczników (po 40 zł.) i z 10 zarodowych prosiąt (po 75 ct. kilo) 2.000 zł.

Budowle folwarczne przedstawiają się obecnie bardzo pokaźnie, a prócz tego urządzenie wewnętrzne odpowiada wszelkim wymaganiom gospodarczym.

Pomieszczenie w oborze obliczone jest na 16 sztuk wyrośniętych i kilkanaście

młodzieży; tamże umieszczona jest wirówka i waga bydlęca przed drzwiami wychodowemi, zaczem ważenie żadnej nie sprawia trudności — wokoło zaś jest miejsce dostateczne dla kilkunastu uczniów podczas demonstracyj.

Pomiędzy oborą a owczarnią znajduje się (w tym samym budynku) obszerna wycementowana i stosownie przegrodami zaopatrzona obroczania.

Dalej następuje stajnia dla 6 koni roboczych i dwóch koni lepszych.

Nad wozownią pomieszczony jest śpichlerz z wieżą wentylacyjną, z której owies spływa dołem do obroczarni stajennej.

Ostatecznie urządzono jeszcze stajnię zajezdną, aby uniknąć wprowadzania obcych koni do stajni własnej.

Tak w oborze jak i w stajni zastosowano różnego rodzaju koryta, drewniane, cementowe, żelazne i t. p. różne stanowiska dla koni, celem zapoznania uczniów z temi urządzeniami. Ponad całym budynkiem, którego góra była przedtem całkiem nieużyteczną, rozciąga się obecnie 1,5 *m* wysoki trempel, dający obszerne schowanie dla siana, którego dobra konserwacya zapewniona jest przez podwójną polepę i przewiewny dach ze znamienitej niepołomickiej dachówki.

Chlewy wybudowano skromne, ale odpowiadające wszelkim wymogom czystości i wygody; przy wszystkich w ogóle budowlach uwzględniono w pełnej mierze wymagania hygieny, zapewniając inwentarzom dostatek świeżego powietrza, światła i szerokie a suche stanowiska.

Cały ten szereg budowli, do których zaliczyć jeszcze wypada nowozbudowaną gnojownię i dół Goffarta — wykonany został z godną uznania starannością, elegancyą a zarazem i oszczędnością — to też wykonawca p. profesor Kuhl liczne już zbierał pochwały zarówno od znawców w budownictwie, jak i od znawców w gospodarstwie.

Przy zamknięciu tego sprawozdania należy zaznaczyć, że zmiana w kierunku hodowli bydła byłaby ze wszech miar pożądaną.

W istocie bydło holenderskie, z którego się obora czernichowska składa, nie może być u nas chowane z korzyścią; nietylko nie da się ono dostosować do suchego naszego klimatu kontynentalnego bez szwankowania na zdrowiu (czego dowodem częste wypadki gruźlicy), ale i w użyteczności swojej nie dorówna innym stosowniejszym dla nas rasom.

Wiadomo przecież, że mleko z holendrów jest nadzwyczaj chude (tutaj nawet do 5% śmietanki schodzi) i że woły robocze tej odmiany ani wytrwałością ani uzdolnieniem do opasu się nie odznaczają.

Obora czernichowska posiada wprawdzie kilka jeszcze krów okazałych, ale te już są w poważnym wieku, reszta zaś z powodu utrzymywanego dawniej bardzo lichego stadnika jest bardzo miernego gatunku; przytem większa część podejrzana jest o gruźlicę (stosownie do opinii Dr. Walentowicza). Tylko młodzież roczna — po nowo nabytym stadniku — rokuje lepszą przyszłość.

Wobec takiego stanu rzeczy uważa dyrekcya, że zmiana obory jest koniecznie nakazaną i że do nowego kompletu, pozostawiając kilka lepszych sztuk rasy holenderskiej, należałoby obrać jeszcze gatunki bydła nadające się więcej do naszych stosunków klimatycznych i ekonomicznych: jak n. p. bydło oldenburgskie i simentalskie.

Zmiana taka nie pociągnęłaby za sobą zbyt wielkich kosztów, ile że większa część nakładu pokrytąby została ze sprzedaży części obecnej obory.

Przy zaprowadzeniu 6ciu krów simenthalerów i 6ciu krów oldenburgskich wystarczyłby jeden doborowy stadnik jednej lub drugiej rasy. Stosunki bowiem miejscowe nie dozwalają chować więcej niż 6 cieląt rocznie, zatem mając stadnika n. p. simenthalskiego, chowałyby się tylko cielęta po krowach tejże rasy i odwrotnie; cielęta zaś mięszane odbierałby rzeźnik.

Gdyby Wysoki Wydział krajowy życzył sobie utrzymywać w Czernichowie jednocze-

śnie pepinierę dwóch ras wzmiankowanych, możnaby i dwa stadniki utrzymywać; nie ma bowiem wątpliwości, że reproduktory czystej krwi znajdą zawsze chętnych nabywców

Wypada nadmienić, że zakupno dobrego bydła simentalskiego dałoby się z łatwością uskutecznić zważywszy, że znajduje się w pobliżu znana obora p. St. Homolacsa w Gnojniku — bydło zaś oldenburgskie albo od pana Schnella z Firlejówki, albo z zagranicy należałoby sprowadzić.

Czernichów dnia 27. grudnia 1891.

Z dyrekcyi krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie.

Dr. Władysław Łaszczyński
dyrektor.

L. W. kr. 11.196/1892.

Aleg. 101.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o regulacyi rzeki Biały i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o regulacyi rzeki Biały i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca, uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 27. listopada 1890, projekt ustawy, odnoszący się do tej regulacyi, przyznając równocześnie tytułem pierwszej raty zasiłku krajowego na ten cel dotycyę na rok 1891 w kwocie 30.000 zł., oraz wzywając c. k. Rząd do wyjednania u Wysokiej Rady państwa w drodze dodatkowego kredytu na rok 1891, 1-ej raty zasiłku państwowego w kwocie 45.000 zł.

Wedle odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 21. lipca 1891, l. 6.883/pr. odmówioną została sankcya powyższemu projektowi ustawy Najwyższem postanowieniem z dnia 15. czerwca 1891. z tego powodu, że projekt ten wymagał udzielenia 60% zasiłku bezpośrednio z c. k. skarbu państwa, podczas gdy Wysokie Ministerstwo rolnictwa w kilkakrotnych już reskryptach. wydanych w sprawie regulacyi Łomnicy i Dniestru oświadczyło się zasadniczo za subwencyonowaniem tego rodzaju robót z państwowego funduszu melioracyjnego (w wysokości 50% kosztów robót górskich, a 30% kosztów robót regulacyjnych).

Co do projektu technicznego mającego służyć za podstawę regulacyi Biały z dopływami i obwałowania Dunajca, zauważył ministeryalny departament techniczny po szczegółowem tegoż zbadanin, że takowy w ogólności jak i w szczegółach. ze stanowiska hydrotechnicznego nie nastręcza żadnego powodu do zarzutów. lecz przeciwnie musi być podniesionem, że przy tym projekcie odnośne najnowsze doświadczenia na polu budownictwa wodnego zużytkowano w sposób oględny i zręczny i projekt pod względem budowniczo-technicznym nadaje się znpełnie do zrealizowania. („Das Projekt wurde einer eingehenden Ueberprüfung unterzogen und bietet sonach vom hydrotechnischen Standpunkte aus sowohl im Allgemeinen, als auch im Speziellen keinen Anlass zur Bemängelung; es muss vielmehr hervorgehoben werden, dass bei diesem Projecte die einschlägigen neuesten Erfahrungen auf dem Gebiete des Wasserbauwesens in umsichtiger und geschickter Weise verwerthet wurden und das Project in bautechnischer Hinsicht ohne Weiteres zur Realisirung geeignet erscheint").

Ponieważ jednak ze strony oddziału technicznego c. k. Namiestnictwa podniesione zostały co do rentownosci regulacyi średniego biegu Biały między Świebodzinem a Grybowem pewne wątpliwości, które zachwiały aprobatę władz centralnych co do przeprowadzenia regulacyi syste-

matycznej w całej projektowanej rozciągłości, przeto na żądanie Wydziału krajowego zarządzonem zostało szczegółowe zbadanie stanu i potrzeby regulacyi zakwestyonowanej przestrzeni Biały.

W dochodzeniu komisyjnem, które się odbyło dnia 28, 29. i 30. lipca 1891, wzięli udział:

1) Delegat Wysokiego Ministerstwa rolnictwa, c. k. nadradca budownictwa w Ministerstwie spraw wewnętrznych p. Romuald Iszkowski;

2) delegaci Reprezentacyi powiatu tarnowskiego pp. Dr. Adam Jordan, Wilhelm Habicht i Michał Krasowski, inżynier powiatowy;

3) delegaci Reprezentacyi powiatu grybowskiego pp. Karol hr. Brunicki, prezes Rady powiatowej i Bolesław Bzowski;

4) prezes komitetu obywatelskiego dla regulacyi Biały w powiecie tarnowskim p. Dr. Wojciech Buś;

5) wreszcie projektant regulacyi, inżynier krajowego biura melioracyjnego Andrzej Kędzior.

Na podstawie szczegółowego obejrzenia stanu i biegu rzeki Biały, tudzież znajomości stosunków miejscowych oświadczyli protokolarnie wymienieni pod 2, 3 i 4 delegaci, że uznają konieczną potrzebę regulacyi rzeki Biały w zakwestyonowanej przestrzeni, która ma na celu:

a) ochronę brzegów od zrywania, gdzie są położone najurodzajniejsze grunta, umożliwiające właścicielom chów inwentarza;

b) zmniejszenie wylewów przez sprostowanie i pogłębienie rzeki;

c ustalenie i namulenie szutrowisk, które dziś są nieużytkiem a dopiero przez odpowiednie budowle regulacyjne dadzą się skolmatować i zamienić na grunta uprawne;

d) umożliwienie spławu dla kamienia ciężkowickiego, drzewa opałowego, tudzież wyrobów przemysłu koszykarskiego i drzewnego, który się obecnie zaczyna rozwijać w Zborowicach i Grybowie.

Do powyższego oświadczenia delegatów powiatów, przyłączył się także pan delegat ministeryalny, zamieszczając w protokole swą opinię, „że regulacya rzeki Biały od 13 kilometra do Grybowa, włącznie z ząbudowaniem potoków górskich jest dla racyonalnej uprawy nadbrzeżnych gruntów potrzebną i obiecuje ich właścicielom znaczne korzyści“.

Przeprowadzone dla zakwestyonowanej przestrzeni Biały na długości 62·48 kilometrów (między km. 13 a Grybowem) obliczenie rentowności okazało, że wartość regulacyi wynosi ze względu na:

1) zabezpieczenie brzegów od zrywania	383.080 zł.
2) uzyskanie gruntów pod kulturę z sztutrowisk	511.958 „
3) ochronę od wylewów wielkich wód zwyczajnych	410.400 „
4) podniesienie wartości gruntów w terminie inundacyjnym w skutek regulacyi	157.600 „
Razem . .	1,463.038 zł.

W obliczeniu tem nie uwzględniono ważnego momentu podniesionego w sprawozdaniu technicznem, mianowicie umożliwienia spławu od Ciężkowic w dół, zabezpieczenia kolei państwowej, drogi rządowej zakliczyńskiej, dróg powiatowych Tuchów-Gromnik i Zborowice-Grybów i licznych komunikacyj gminnych, nie mniej też korzystnego wpływu regulacyi tej przestrzeni, na dolną przestrzeń Biały i Dunajca, które to korzyści ani w przybliżeniu nie dadzą się ująć w cyfry.

Gdy zaś preliminowane na tę przestrzeń Biały koszta regulacyi wynoszą 863.690 zł. w. a. okazuje się, że wykazana powyżej rentowność regulacyi (bez względu na spław i zabezpieczenie komunikacyj) prawie w dwójnasób nakład przenosi.

Na podstawie tego wyniku dochodzenia postanowił Wydział krajowy, opierając się na brzmieniu ustępu drugiego §. 1. państwowej ustawy melioracyjnej, ponownie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy, mającej zapewnić dla tej regulacyi 60%-wy zasiłek z c. k. skarbu państwa, niezależnie od funduszu melioracyjnego i udał się odezwą z dnia 25. sierpnia 1891.

l. 33.285 do c. k. Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie u Wys. Ministerstwa rolnictwa zmiany wydanego przez c. k. Rząd postanowienia, przyczem powołał się na uchwalone przy rozprawie nad preliminarzem państwowym na rok 1891 przez Wysoką Izbę posłów Rady państwa rezolucye w sprawie regulacyi rzek tak w całem państwie, jak i w Galicyi (alegat 245. stenogr. prot. Izby posłów — XI sesya 1891).

Na powyższą odezwę otrzymał Wydział krajowy tuż przed zebraniem się Wysokiego Sejmu na obecną sesyę za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa reskrypt Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 23. lutego 1892 l. $\frac{17\,168}{2.561}$ ex 1891, w którym to Wys. Ministerstwo oświadcza, że przeciw wstawionej do projektu ustawy sumie kosztorysowej 1,789.000 zł. interesowane Ministerstwa nic nie mają do zarzucenia, gdyż z wyniku przeprowadzonego na miejscu przez c. k. nadradcę budownictwa p. Iszkowskiego dochodzenia okazało się, iż rzeczywiście nie ma żadnego dostatecznego powodu do rozdzielania (Scheidung) zaprojektowanych robót i tymczasowego odraczania wykonania jakiejkolwiek części tych robót.

Co się tyczy jednak udzielania 60%-wego zasiłku państwowego w drodze osobnej ustawy państwowej, to c. k. Rząd i obecnie musi takowego odmówić ze względu na obciążenie skarbu państwa innymi wydatkami, oraz przy tem obstawać, ażeby subwencya dla tego przedsiębiorstwa była udzieloną w pierwszym rzędzie z państwowego funduszu melioracyjnego. Ponieważ jednak ze sprawozdania p. Iszkowskiego wynika, że nie tylko boczne potoki wpadające do Biały, lecz także sama Biała, posiadają charakter wód górskich, oświadczają interesowane Ministerstwa gotowość, celem jak najdalej idącego poparcia dla zrealizowania przedsiębiorstwa, podwyższyć zasiłek z państwowego funduszu melioracyjnego w myśl §. 6. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 do 50% kosztów także na te roboty, które do właściwych zabudowań potoków górskich nie należą.

Dalej widziało się Wys. c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych spowodowanem, w uwzględnieniu okoliczności, że zamierzona regulacya Biały służyć ma nie tylko interesom kultury krajowej, lecz także interesom spławu, przyrzec dla przedsiębiorstwa w mowie będącego datek z dotacyi budowli wodnych w wysokości 10% kosztów regulacyi samego łożyska Biały, preliminowanych na 1,212.000 zł.

Komunikując powyższe postanowienia c. k. Rządu, nadmieniło Wysokie Ministerstwo rolnictwa, że powyższe zasiłki należy uważać za ostateczną miarę udziału państwa, a ponieważ przez to podwyższenie subwencyj państwowych miara żądanego przez Wydział krajowy 60% zasiłku prawie została osiągniętą, wyraziło oczekiwanie, że „Wydział krajowy odstąpi od swego dotychczasowego stanowiska, w skutek którego przyjście do skutku przedsiębiorstwa zostało wstrzymane“

Wyrażając wreszcie życzenie, ażeby nie zamieszczać w projekcie ustawy bliższych szczegółów co do rozpoczęcia i czasu budowy, które to szczegóły mają być dopiero ułożone przez Ministerstwo rolnictwa i Wydział krajowy, oznajmiło to Wysokie Ministerstwo, że pierwsza rata przyrzeczonej przez Ministerstwo spraw wewnętrznych subwencyi z dotacyi budowli wodnych może być oddaną do dyspozycyi dopiero w roku 1893, natomiast pierwsza rata zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego może być wstawioną do preliminarza dodatkowego tego funduszu na rok 1892 i po zatwierdzeniu konstytucyjnem tego preliminarza już w roku bieżącym wypłaconą.

Jakkolwiek powyższa decyzya c. k. Rządu nie czyni w zupełności zadość uchwalonemu przez Wysoki Sejm w roku 1890 projektowi ustawy, a przytem zanadto obciąża państwowy fundusz melioracyjny (kwotą 894.500 zł.) z uszczerbkiem dla właściwych robót melioracyjnych, dla których ten fundusz jest przeznaczonym, to jednak ze względu na trudności, na jakie natrafia sprawa regulacyi rzek u władz centralnych i w Radzie państwa, tudzież chcąc Rządowi ułatwić doprowadzenie do skutku zaprojektowanej przez c. k. Namiestnictwo regulacyi 14 rzek galicyjskich w sposób zamierzony przedłożeniem rządowem w r 1885, postanowił Wydział kra-

jowy wyjątkowo co do tej regulacyi, która nie była objętą projektem generalnym c. k. Namiestnictwa z r. 1886, zaakceptować propozycyę Rządu i przedstawić Wysokiemu Sejmowi w tej sprawie projekt ustawy, zgodny z powołanym reskryptem Wys. Ministerstwa rolnictwa.

Wedle tego nowego projektu ustawy przedstawia się rozkład kosztów na strony kontrybujące następnie:

1) państwo miałoby się przyczynić:

a) z funduszu melioracyjnego 50% całych kosztów budowy (1,789.000 zł. aw.) t. j. kwotą . . . . . 894.500 zł.

b) z dotacyi budowli wodnych (etat Min. spraw wew.) 10% kosztów regulacyi Biały (1,212.000 zł. a. w.) . . . . . 121.200 „

razem 1,015 700 zł.

2) powiaty interesowane pokryłyby podobnie jak w uchwalonym w r. 1890 projekcie ustawy 10% kosztów robót rzecznych i wałowych (1,635.000 zł. a. w.) tj. kwotę . . 163·500 zł.

3) fundusz krajowy przyczyniłby się resztą prelimiuowanych kosztów, a mianowicie:

a) 30% kosztów regulacyi Biały (1,212 000 zł. a. w.) . . . . 363.600 zł.

b) 40% kosztów regulacyi dopływów Biały, tudzież obwałowania Dunajca i dolnego biegu Biały (423.000 zł. a. w.) . . . . . 169.200 „

c) 50% kosztów robót górskich (154.000 zł. a. w.) . . . . . 77.000 „

razem 609.800 zł.

czyli wobec pierwotnie proponowanego i przez Wysoki Sejm uchwalonego udziału 552.100 zł., kwotą wyższą o 57.700 zł.

Procentowy udział czynników konkurujących przedstawia się więc następnie:

1) udział państwa w wysokości 56 775%

2) udział kraju w wysokości . . . . . 34·086 „

3) udział powiatów w wysokości . . . . . 9·139 „

Przy 15-letnim okresie budowy wynosiłby całoroczny datek:

1) państwa:

a) z funduszu melioracyjnego . . . . . 59.633⅓ zł.

b) z dotacyi budowli wodnych . . . . . 8.080 „

razem 67.713⅓ zł.

2) kraju . . . . . 40.653⅓ „

3) powiatów . . . . . 10.900 „

corocznie byłoby zatem do przebudowania . . . . 119.266⅔ zł.

Co do kodyfikacyi nowego projektu ustawy nadmieniamy, że takowa zastosowaną została do wymagań Wysokiego Ministerstwa rolnictwa, a mianowicie:

1) W końcowym ustępie §. 3. pierwotnego projektu, który przyznaje konkurującym powiatom prawo ściągnięcia przypadających na nie datków z interesowanych właścicieli, opuszczono słowa: „z wyłączeniem jednak nieruchomości i zakładów państwa i kraju“, a to ze względu na postanowienie §. 8. ustawy z dnia 30. czerwca roku 1884. Dz. u. p. Nr. 116, na podstawie której obecnie całe przedsiębiorstwo ma przyjść do skutku;

2) w §. 4. poruczono oznaczenie czasu budowy, tudzież wysokości i terminów płatności corocznych rat datków państwa, kraju i interesowanych powiatów Wydziałowi krajowemu wspólnie z Administracyą państwa.

Ponieważ pierwsza rata zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego ma być wypłaconą już w roku bieżącym, zatem jako termin rozpoczęcia robót proponuje Wydział krajowy w §. 1. projektu ustawy rok 1892.

Celem zapewnienia prawidłowego postępu budowy, tudzież zredukowonia do minimum nieproduktywnych wydatków na zarząd, okazuje się potrzeba wypłaty datków w 15 równych ratach rocznych, tak iż kraj miałby wpłacić do funduszu regulacyjnego w roku 1892 kwotę

okrągłą 40.653 zł. Gdy zaś Wysoki Sejm do budżetu krajowego na rok 1891 wstawił na ten cel (w rub. XIII. poz. 162) dotacyę 30.000 zł., Wydział krajowy uprasza o uchwalenie w rub. XIII. poz. 162 a. budżetu na rok 1892 tytułem uzupełnienia pierwszej raty zasiłku krajowego kredytu w kwocie okrągłej 10.653 zł. (tj. 3.846 zł. ponad kwotę wstawioną do preliminarza).

Powołując się co do bliższego uzasadnienia potrzeby i nagłości zamierzonej regulacyi Biały wraz z uzupełnieniem obwałowania prawego brzegu Dunajca na swe szczegółowe sprawozdanie z dnia 12. listopada 1890 L. 47.788 (alegat 162 do stenogr. sprawozdań Sejmu galic. z r. 1890), Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać:

Wysoki Sejm raczy:

1) uchwalić załączony ·/. projekt ustawy o regulacyi rzeki Biały i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca;

2) przyznać tytułem uzupełnienia pierwszej raty zasiłku krajowego na regulacyę rzeki Biały i uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Dunajca dotacyę na rok 1892 w kwocie 10.653 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 4. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Projekt

ustawa z dnia . . . . . o regulacyi rzeki Biały z dopływami i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Regulacya rzeki Biały z dopływami, tudzież uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Wisły, mają być wykonane, począwszy od roku 1892 jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacyi z obwałowaniem, służyć mają projekta techniczne Ministerstwa rolnictwa i Wydziału krajowego z roku 1890, które preliminują koszta robót w górnem dorzeczu Biały, powyżej Grybowa na 154.000 zł. a. w. koszta zaś robót rzecznych i wałowych na 1,635.000 zł. a. w., razem na 1,789.000 zł. a. w.

Wydział krajowy jest jednak upoważniony do poczynienia zmian w tych projektach w porozumieniu z Administracyą państwa w granicach powyższych sum kosztorysowych.

§. 3.

Koszta regulacyi i obwałowania włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Fundusz regulacyjny ma być utworzony:

1) Z datku państwowego funduszu melioracyjnego w myśl §. 6. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 w wysokości pięćdziesięciu procent preliminowanych kosztów (1,789.000 zł. a. w.) kwocie 894.500 zł. a. w., tudzież z datku państwowej dotacyi budowli wodnych w wysokości dziesięciu procent kosztów preliminowanych na regulacyę łożyska rzeki Biały (1,212.000 zł. a. w.) w kwocie 121.200 zł. a. w. razem w kwocie 1,015.700 zł. a. w., które to datki państwowe mają być wypłacone z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia.

2) Z datku funduszu krajowego w wysokości trzydziestu procent kosztów preliminowanych na regulacyę rzeki Biały (1,212.000 zł. a. w.) w kwocie 363.600 zł. a. w., dalej czterdziestu procent kosztów preliminowanych na obwałowanie rzeki Biały i Dunajca tudzież regulacyę dopływów rzeki Biały

(423.600 zł. a. w.) w kwocie 169.200 zł. a. w., wreszcie pięćdziesięciu procent kosztów preliminowanych na roboty w górnem dorzeczu Biały (154.000 zł. a. w.) w kwocie 77.000 zł. a. w. razem w kwocie 609.800 zł. a. w.

3) Z datków funduszów interesowanych powiatów w wysokości dziesięciu procent kosztów robót rzecznych i wałowych, jakie będą wykonane w obrębie każdego powiatu, razem w kwocie 163.500 zł. a. w.

Powiatom konkurującym zastrzega się prawo ściągnięcia przypadających na nie datków z właścicieli interesowanych gruntów i zakładów, a to w myśl §. 66. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. k. Nr. 38.

§. 4.

Czas budowy, tudzież wysokość i termina płatności corocznych rat datków państwa, kraju i powiatów interesowanych oznaczy Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

§. 5.

Wykonanie regulacyi i obwałowania, zarówno jak i zarząd funduszu regulacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Administracyą państwa, której podobnie jak Reprezentacyom interesowanych powiatów przyznanym zostaje odpowiedni wpływ na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły, co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania rządowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa, określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzony oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1) z kwoty osiągniętej ze sprzedaży uzyskanych przez regulacyę gruntów, jako kapitału zakładowego;

2) z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy;

3) Z dochodów uzyskanych z wydzierżawienia wałów ochronnych.

Dalsze postanowienia co do pokrycia kosztów utrzymania, administracyi funduszu konserwacyjnego i innych zarządzeń potrzebnych dla utrzymania wykonanych budowli wydane zostaną w drodze ustawodawstwa po skończeniu budowy.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, spraw wewnętrznych i skarbu.

L. W. K. 7821/92.

Aleg. 102.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zmianie niektórych postanowień rozdziału piątego, krajowej ustawy wodnej.

Wysoki Sejmie!

W miarę, jak sprawa użytkowania lub też usunięcia szkodliwych wpływów wody nabiera dla rolnictwa coraz większego znaczenia a równocześnie postanowienia krajowej ustawy wodnej znajdują coraz częściejsze zastosowanie, pojawiają się w kołach interesowanych liczne utyskiwania na braki tej ustawy.

Jakkolwiek bowiem zasadnicze postanowienia pierwszych trzech rozdziałów rzeczonej ustawy (o prawnych przymiotach, używaniu, tudzież nieszkodliwem odprowadzaniu wody) a po części także postanowienia rozdziału czwartego (o spółkach wodnych), przy których zużytkowano dawniejsze ustawy wodne państw niemieckich, odpowiadają w ogóle celowi, to natomiast przepisy odnoszące się do władz i postępowania w sprawach wodnych, niemniej też normy służące do oceniania praw i rozstrzygania sporów wodnych, gdzie interesa kultury krajowej kolidują z interesami przemysłu, zawierają tyle utrudnień, że tak doniosła dla rolnictwa ustawa nie przyniosła w pełnej mierze spodziewanych korzyści.

Najlepszym dowodem tych braków ustawy jest okoliczność, że podczas gdy w państwach niemieckich istnieje mnóstwo spółek wodnych, zawiązanych dla użytkowania lub nieszkodliwego odprowadzania wody, to w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa, instytucye podobne zaliczają się do rzadkości, a Wysoki Sejm, chcąc w kraju przeprowadzić kilka pożytecznych robót na podstawie państwowej ustawy melioracyjnej, spowodowanym był zastosować wyjątkowe postanowienie §. 45. kraj. ustawy wodnej i powołać do wykonania tych robót przymusowe spółki wodne.

Zaznaczając tylko ogólnikowo powyższe braki ustawy wodnej, których usunięcie dopiero po gruntownych studyach tak powołanych do wykonania tej ustawy Ministerstw, jak i kół interesowanych może być uskutecznione, pozwala sobie Wydział krajowy zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu na konieczną i nagłą potrzebę zmiany niektórych postanowień rozdziału piątego ustawy wodnej „o przekroczeniach i karach“ celem zapewnienia należytej ochrony i konserwacyi wykonanych już na podstawie państwowej ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. p. p. Nr. 116. przy znacznym udziale funduszu krajowego robót melioracyjnych.

Wedle §. 69. kraj. ustawy wodnej podpadają wprawdzie uszkodzenia i nadwerężenia urządzeń wodnych karze, uszkodzenia te jednak mają być sądzone jako przekroczenia polowe, według przepisów wydanych dla ochrony pól, a więc w myśl §. 38. ustawy z dnia 17. lipca 1876. Dz. ust. kraj. Nr. 28. przez naczelnika gminy wraz z dwoma przysiężnymi.

Otóż z praktyki dotychczasowej Wydziału krajowego, który z mocy specyalnych ustaw krajowych zajmuje się zarządem funduszów budowy, okazuje się, że organa ustawą polową do sądzenia przekroczeń wodnych powołane, bądź to z niedbałości, bądź też ze względu na stosunki sąsiedzkie ze szkodnikami, albo z braku należytego ocenienia doniosłości wykonanych robót, mimo doniesień zaprzysiężonych strażników rzecznych najczęściej przekroczenia podobne puszczają bezkarnie.

Z tego powodu otrzymuje Wydział krajowy częste zażalenia ze strony kierowników budowy na nieodpowiednie wykonywanie ustawy polowej przez naczelników gmin; komisye kolaudacyjne podnoszą w swych protokołach, że wykonane roboty narażone bywają na liczne uszkodzenia a często na zniszczenie, a nawet Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa widziało się spowodowanem zażądać środków zaradczych przeciw tak znacznym uszkodzeniom robót melioracyjnych. Aby te wadliwości usunąć, nie pozostaje, zdaniem Wydziału krajowego, nic innego, jak tylko najrychlej przystąpić do zmiany odnośnych postanowień ustawy wodnej, mianowicie przepisu §. 69. w tym kierunku, ażeby uszkodzenia urządzeń wodnych zarówno jak i przekroczenia odnośnych ustaw i rozporządzeń, uznane zostały za przestępstwa wodne, jakiemi one są w rzeczywistości, i sądzone były nie przez naczelników gmin w poruczonym zakresie działania, lecz przez c. k. władze polityczne.

W tym celu pozwala sobie Wydział krajowy zaproponować Wysokiemu Sejmowi następne zmiany rozdziału piątego kraj. ustawy wodnej:

1) Uznanie tak uszkodzeń i nadwerężeń urządzeń wodnych, jak i przekroczeń ustaw i rozporządzeń regulujących prawo wodne za przekroczenia wodne i poddanie ich judykaturze c. k. władz politycznych. Wskutek tego ustęp pierwszy §. 69. i cały §. 70. dotychczas obowiązującej kraj. ustawy wodnej złączone zostaną w jeden paragraf, który otrzyma liczbę 69.

2) Utworzenie z ustępu drugiego §. 69., odnoszącego się do straży wodnej nowego paragrafu 70, a to ze względów technicznych, ażeby liczba paragrafów kraj. ustawy wodnej nie została zmienioną.

3) Opuszczenie w §. 74. traktującym o przedawnieniu przekroczeń słów: „względem czynności wymienionych w §. 69. w ciągu trzech miesięcy, względem przekroczeń zaś przewidzianych w §. 70.“ tak, iż dochodzenie i karanie wszystkich przekroczeń wodnych ustawać będzie dopiero w przeciągu sześciu miesięcy od dnia popełnionego przekroczenia. Wyeliminowanie tych słów proponuje się ze względu na nową stylizacyę §. 69, wedle której rozróżnianie uszkodzeń budowli wodnych od przekroczeń ustaw w przyszłości nie będzie mieć miejsca.

Wobec tej stylizacyi bowiem zbytecznem byłoby ustanawianie osobnych terminów przedawnienia dla obu kategoryj tych przekroczeń.

Wreszcie z uwagi, że postanowienie proponowanego w odmiennem brzmieniu §. 69. ustawy wodnej wyjmuje przekroczenia wodne z pod judykatury, unormowanej ustawą polową, wypada wprowadzić odnośne postanowienie, znoszące zastosowanie przepisów ustawy polowej a w szczególności ustępu *n* §. 3. tej ustawy do przekroczeń wodnych, które to postanowienie zamieszcza Wydział krajowy w artykule II. noweli projektowanej.

Proponowana przez Wydział krajowy zmiana rozdziału piątego ustawy wodnej, która została też przedstawioną za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa Wys. c. k. Ministerstwu rolnictwa (odezwą z d. 2. stycznia 1892 l. 58.752) nie powinna napotkać na trudności ze strony c. k. Rządu, gdyż identyczne postanowienia co do judykatury przekroczeń wodnych zamieszczone zostały w analogicznych kraj. ustawach wodnych wydanych dla Austryi dolnej, Styryi i Bukowiny.

W oczekiwaniu, że ewentulalne zmiany tekstu proponowanej noweli, jakichby c. k. Rząd zażądał, mogą być wprowadzone przez komisyę, której Wysoki Sejm sprawozdanie to do rozpatrzenia przydzieli, Wydział krajowy ma zaszczyt ze względu na nagłość i ważność sprawy upraszać:

*/. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony */. projekt noweli do krajowej ustawy wodnej.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 26. lutego 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki

Ustawa

z dnia . . . . . zmieniająca postanowienia §§. 69, 70 i 74 krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 dz. u. kr. Nr. 38.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

§§. 69, 70 i 74 krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 dz. u. kraj. Nr. 38. zostają uchylone w dotychczasowem brzmieniu i mają opiewać jak następuje:

§. 69.

Wszelkie uszkodzenia i nadwerężenia urządzeń wodnych, przekroczenia ustaw regulujących prawo wodne, jakoteż rozporządzeń i zarządzeń wydanych w celu przeprowadzenia tychże, w szczególności zakładanie budowli wodnych dla ochrony lub pożytku, użycie wód bez pozwolenia władzy, o ile to pozwolenie jest potrzebnem, przestawienie albo samowolna zmiana znaków do oznaczenia wysokości wody, wreszcie szkodliwe zdrowiu zanieczyszczanie wody, o ile te przekroczenia nie podpadają pod powszechne prawo karne, uznane zostają za przekroczenia wodne i mają być karanemi przez władzę polityczną grzywną od 5 do 150 zł. w. a., lub aresztem od jednego dnia do jednego miesiąca.

§. 70.

Osobom przeznaczonym do strzeżenia wód i urządzeń do użycia, sprowadzania i zatrzymywania wody, przysługuje taki sam zakres działania, jaki ustawa przyznaje polowym pod warunkami i ostrożnościami ustawą tą przepisanemi.

§. 74.

Dochodzenie i karanie przekroczeń tej ustawy ustaje wskutek przedawnienia, jeżeli się wykraczającego nie pociągnie do śledztwa w przeciągu sześciu miesięcy od dnia popełnienia wykroczenia.

Przedawnienie nie rozciąga się na obowiązek, który na przekraczającego wkłada §. 72. jakoteż na jego obowiązek do wynagrodzenia szkody.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia i z tym dniem tracą moc obowiązującą sprzeczne z tą ustawą postanowienia ustawy krajowej z dnia 17. lipca 1876 dz. u. kraj. Nr. 28, o ile takowe dotychczas miały zastosowanie do przekroczeń wodnych.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim ministrom rolnictwa, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i handlu.

L. W. kr. 10.062/92.

Aleg. 103.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o obwałowaniu lewego brzegu Dunajca.

Wysoki Sejmie!

Jak to już w przedłożeniu o popieraniu melioracyj krajowych z r. 1887 (pag. 24) Wydział krajowy miał zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi, zarządzonem zostało na prośbę Reprezentacyi powiatu tarnowskiego wraz z interesowanymi właścicielami dóbr, rozp. z dnia 31. grudnia 1886 L. 59.243 wykonanie zdjęć hydrotechnicznych dla obwałowania lewego brzegu Dunajca między kotliną wałową potoku Kisieliny, a nasypem kolejowym w Bogumiłowicach. Studya te miały być przeprowadzone przez projektanta regulacyi Kisieliny, inżyniera Tadeusza Sikorskiego, po ukończeniu zarządzonych już poprzednio zdjęć dla regulacyi Uszwicy z dopływami. Gdy jednak interesowana w tem obwałowaniu gmina Glów wniosła w r. 1889 petycyę do Wysokiego Sejmu, z prośbą o przyspieszenie robót ochronnych, a sejmowa komisya gospodarstwa krajowego w odnośnem sprawozdaniu swem, które Wysoki Sejm uchwałą z dnia 26. listopada 1889 L. S. 951 przekazał Wydziałowi krajowemu, oświadczyła się za bezzwłocznem wykonaniem części lewego wału Dunajca od Glowa do Bobrownik, Wydział krajowy widział się spowodowanym przyspieszyć przeprowadzenie zdjęć i wypracowanie projektu, czego też w ciągu roku 1890 i 1891 dokonał wymieniony inżynier z dwoma pomocnikami.

Wedle projektu technicznego, który reskryptem Wys. Ministerstwa rolnictwa z dnia 27. stycznia 1892 L. 20.307/2.985. został zatwierdzony i uznany za odpowiedni pod każdym względem, ma być wykonaną budowa wału ochronnego od Biskupic radłowskich, gdzie się kończy lewy wał Dunajca, wykonany z funduszu regulacyjnego Kisieliny, do mostu kolejowego w Bogumiłowicach na długości 14.300 metrów, oraz budowa 5 szluz i 3 przepustów betonowych wraz z uporządkowaniem 13·5 kilometrów kanałów osuszających (Radłowskiego, Bobrownickiego, Rudeckiego i potoku Czerniawy).

Koszta zaprojektowanych robót przedstawiają się następnie:

I.	Roboty ziemne (268.430 m³ wykopu z transportem i nasypem, tudzież odczyszczenia 13·5 kilometrów rowów osuszających	76.520	zł. 74	ct.
II.	Budowa objektów (5 szluz i 3 przepustów)	24.954	„ 06	„
III.	Obsiew wału i zasadzenie obszkarpowanego brzegu Dunajca wikliną .	1.649	„ 65	„
IV.	Wykupno gruntów i odszkodowania	26.981	„ —	„
V.	Utrzymanie w czasie budowy (2% kosztów robót ziemnych) . . .	1.530	„ 41	„
VI.	Koszta zarządu (6% kosztów budowy wykazanych pod I., II., III. i V.) .	6.279	„ 29	„
VII.	Rozmaite i nieprzewidziane (około 2% kosztów budowy) . . .	2.084	„ 85	„
	Razem .	140.000	zł. —	ct.

W przedsiębiorstwie tem interesowanych jest 12 gmin i obszarów dworskich, mianowicie: Bogumiłowice, Niwki i Radłów w powiecie brzeskim, tudzież Bobrowniki małe, Glów, Komorów, Łęka siedlecka, Ostrów, Rudka, Sanoka, Sielec i Wierzchosławice w powiecie tarnowskim.

Teren inundacyjny, który projektowanym wałem ma być w przyszłości ochronionym od wylewów Dunajca, wynosi 4.790 morgów najurodzajniejszych gruntów (namulisk rzecznych, koszt więc przeciętny ochrony jednej morgi przedstawia 29 zł. 23 ct. a. w., t. j. równoważy szkodzie zrządzonej jednorazowym tylko wylewem, która n. p. w r. 1884 wedle urzędowych wykazów wynosiła w powyższych gminach 126.543 zł. w. a.

Gdy zatem rentowność przedsiębiorstwa nie ulega żadnej wątpliwości, pozwala sobie Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy, uznającej tę melioracyą za przedsiębiorstwo krajowe, mające się wykonać na podstawie państwowej ustawy melioracyjnej przy 40%-wym zasiłku kraju, a 30%-wym udziale państwowego funduszu melioracyjnego i stron interesowanych w kosztach, podobnie jak to miało miejsce przy sąsiedniem przedsiębiorstwie regulacyi Kisieliny. W ten sposób wynosić będzie całkowity datek kraju 56.000 zł. w. a., datek zaś państwa i stron interesowanych po 42.000 zł. w. a.

Ze względu na dotychczasowy postęp budowy przy podobnych budowach melioracyjnych, przy użyciu jednego technika, proponuje Wydział krajowy przeprowadzenie tej melioracyi w ciągu lat czterech.

Coroczny więc datek kraju przy tym okresie wynosić będzie 14.000 zł. w. a., coroczny zaś datek państwowego funduszu melioracyjnego i stron interesowanych po 10.500 zł. w. a.

Całkowity datek konkurencyjny obciąży jedną morgę gruntu w terenie inundacyjnym kwotą 8 zł. 77 ct. w. a., roczny zaś datek kwotą 2 zł. 19 ct. w. a.

Ponieważ wykonanie w mowie będącej melioracyi zależnem jest od postępu budowy prawego wału Dunajca, objętego projektem regulacyi Biały, zatem termin rozpoczęcia budowy musi być pozostawiony bliższemu porozumieniu między Wydziałem krajowym a c. k. Rządem, z którego też powodu Wydział krajowy w §. 1. projektu ustawy nie proponuje ustanowienia tego terminu, ani też wyznaczania na rok 1892 tytułem zasiłku krajowego jakiejkolwiek dotacyi. Inne postanowienia projektu ustawy są identyczne z postanowieniem całego szeregu analogicznych ustaw.

Rozmiary i potrzebę robót projektowanych uzasadnia załączone sprawozdanie techniczne
Alegat 1. inżyniera Sikorskiego. */.

Na podstawie powyższego przedstawienia sprawy, tudzież sprawozdania technicznego, Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać:

Alegat 2. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy o obwałowaniu lewego brzegu Dunajca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów, dnia 9. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału kraj.

Projekt.

Ustawa z dnia . . . . . o obwałowaniu lewego brzegu Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Biskupic radłowskich.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Obwałowanie lewego brzegu rzeki Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach ma być wykonane w ciągu lat czterech po wejściu w życie tej ustawy, jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt Wydziału krajowego z roku 1891, preliminujący koszta robót na 140.000 zł. a. w.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważniony do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracyą państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta budowy włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu budowy.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ust. 1. i §. 4. ust. 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 dz. u. p. Nr. 116 bezzwrotnym zssiłkiem w wysokości trzydziestu procent kosztów;

c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym, przez władze administracyjne oznaczyć się mającym, resztą preliminowanych kosztów budowy, a to w myśl §. 66. kraj. ust. wodnej z dnia 14. marca 1875 (dz. ust. kraj. Nr. 38) według stosunku korzyści, których oczekiwać należy, lub w miarę wielkości niebezpieczeństwa, które ma być usunięte,

albo też o ile rozkład kosztów na tej podstawie nie da się oznaczyć, według wartości tych gruntów i zakładów.

§. 4.

Dla rozłożenia i ściągnięcia datków prywatnych stron interesowanych w §. 3. pod *e)* wymienionych, zawiązaną będzie przez Administracyę państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym spółka wodna.

Bliższe szczegóły co do wyboru i liczby członków Wydziału tej spółki, określi statut przez władzę polityczną ułożyć się mający.

§. 5.

Zasiłki krajowe i państwowe oraz prestacye konkurencyjne mają być uiszczone w czasie budowy w czterech równych ratach rocznych z góry.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzony oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1. z dochodów uzyskanych z wydzierżawienia wału ochronnego,

2. z corocznych datków kraju i prestacyj konkurencyjnych.

Dalsze postanowienia co do wysokości datków kraju i prestacyj konkurencyjnych na konserwacyę ewentualnie utworzenia w tym celu jednej lub więcej spółek wodnych i innych zarządzeń potrzebnych dla utrzymania wykonanych budowli, wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego.

§. 7.

Wykonanie robót oraz zarząd funduszu budowlanego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, któremu podobnie jak i stronom interesowanym przyznanym będzie wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego współdziałania rządowych organów technicznych przy wykonaniu togo przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Sprawozdanie techniczne

do projektu obwałowania lewego brzegu Dunajca od km. 18+767 do km. 23+067 t. j. od końca wału kotliny wałowej Kisieliny do nasypu kolei Karola Ludwika w Bogumiłowicach.

Wstępne motywa projektu. Na mocy ustawy z dnia 1. lipca 1886. Dz. u. ur. Nr. 66, obwałowanie lewego brzegu Dunajca od wybiegu tegoż do Wisły pod Nowopolem aż do km. 18+767 t. j. do granicy między Biskupicami a Glowem połączone zostało z regulacyą Kisieliny. Według projektu służącego za podstawę tej ustawie, kotlina wałowa Kisieliny stanowiąca dla siebie tak pod względem korzyści z regulacyi, jako też i kosztów, zupełnie odrębną całość ma być zamknięta od góry poprzecznym wałem, który wychodząc od wału Dunajcowego w klm. 18+767 łączyłby się z prywatnym wałem państwa Radłowskiego pod folwarkiem Szatanówką. Gdy w roku przyszłym roboty około regulacyi Kisieliny i uzupełnienia obwałowania Wisły i Dunajca mają być ukończone, należało pomyśleć o dalszem obwałowaniu Dunajca, zwłaszcza, że można mieć wszelką nadzieję, iż uchwalona przez Wys. Sejm w roku zeszłym ustawa o regulacyi rzeki Biały i uzupełnienia obwałowania prawego brzegu Dunajca pomimo odmownej na razie odpowiedzi, po nowem gruntownem rozpatrzeniu tej sprawy przez dotyczące władze otrzyma Najwyższą sankcyę. Po uregulowaniu rzeki Biały i zupełnem obwarowaniu prawego brzegu Dunajca wałem bez równoczesnego obwałowania brzegu lewego musiałyby pogorszyć się i tak smutne stosunki na tym brzegu.

Obraz tego ile szkody po przeciwnym brzegu wyrządzać może jednostronne obwałowanie, zwłaszcza rzeki tak gwałtownej jak Dunajec, daje petycya wniesiona do Wysokiego Sejmu w r. 1889 przez gminę Glów. Gmina ta wraz z sąsiedniemi: Sanoką, Lęką siedlecką i Sielcem, położona na otwartym brzegu na przeciw wału wykonanego w r. 1846 i 1847 przy zasiłku z państwowego funduszu budowli wodnych pomiędzy Niedomicami a Partyniem, bywa zalewaną przy każdej wielkiej wodzie, skutkiem czego jak wymieniona wyżej petycya podaje, właściciele gruntów podatków monarchicznych nie mogą stale opłacać i zalegają z nim po dwa i trzy lata i żyją bardzo nędznie". Potwierdza to komisya gospodarstwa krajowego pisząc w sprawozdaniu swem do Wysokiego Sejmu o tej petycyi gminy Glów, „że nie ma prawie roku, żeby w wyżej wymienionych gminach wezbrane wody nie zamuliły paszy, nie pochwyciły znacznej części plonów jeszcze niezebranych, lub po zbiorach nie zalały stodół lub sąsieków, a nawet mieszkań ludzkich, pozostawiając za sobą tylko zniszczenie, nędzę i choroby.

W podobnych zupełnie warunkach, jak tylko co opisane, znajdują się także położone naprzeciw wybiegu rzeki Biały do Dunajca gminy Komorów i Rudka, następnie Gosławice i Ostrów. To też Wydział krajowy na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. li-

stopada 1889 Ls. 951, którą wspomniane wyżej sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego w przedmiocie uzupełnienia obwałowania lewego brzegu Dunajca zostało mu przekazane, zarządził rozporządzeniem z dnia 23. grudnia 1889 L. 56208 przeprowadzenie z wiosną r. 1890 potrzebnych do wzmiankowanego obwałowania pomiarów.

Zdjęcia. Zdjęcia te a mianowicie zdjęcie obecnego stanu lewego brzegu Dunajca, przekroje charakterystyczne tegoż i trasę wału przeprowadził podpisany przy pomocy Frydryka Schneidra, inżyniera pomocnika krajowego biura melioracyjnego, zaś niwelacyę punktów stałych i terenu konkurencyjnego dokonał geometra tegoż biura Wincenty Barczewski.

Przy niwelacyi lewego brzegu Dunajca dla ułatwienia przeglądu i porównania, służył ten sam poziom porównawczy, który został przyjęty przez inżyniera Kędziora przy projekcie obwałowania prawego brzegu Dunajca i regulacyi rzeki Biały, tj. przyjęto wysokość wielkiej wody z r. 1813, zamarkowaną na spichlerzu w Ujściu jezuickiem 180·771 m. nad poziom morza Adryatyckiego. Za punkt wyjścia niwelacyi wzięto pal stały osadzony na początku wału w Niedomicach, którego rzędna wynosiła 190·733 m.

Dla kontroli niwelacyi połączono się jeszcze z 4 punktami na prawym brzegu z następującym rezultatem:

	Rzędna		Różnice
	Inżyniera Kędziora	z niwelacyi z roku 1890	
Pal dębowy w Bobrownikach wiekich koło karczmy	189·8150	189·8835	0·0685
Pal dębowy na granicy Bobrownik 18 i Biały koło krzyża	192·5630	192·5985	0·0355
Pal dębowy na pastwisku przy ujściu rzeki Biały	193·4400	193·4505	0·0105
Wierzch szyny kolejowej nad prawym przyczółkiem mostu Kolei Karola Ludwika w Bogumiłowicach	201·6740	201·6795	0·0055

Dla brzegu lewego założono, a względnie obrano 15 punktów stałych, których opisanie załącza się pod ·/. Tab. I. Ponieważ po zrekognoskowaniu terenu okazały się znaczne różnice w porównaniu z mapami katastralnemi, spowodowane zerwaniem brzegów przez rzekę, przeto przed przeprowadzeniem trasy wałów, uważano za konieczne sporządzenie dokładne zdjęcia obecnego stanu lewego brzegu Dunajca, które też uwidoczniono w sytuacyi. Zresztą co do innych szczegółów projektu starano się odpowiedzieć ściśle przepisom rozporządzenia Ministerstwa rolnictwa, wydanego w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych z dnia 18. grudnia 1885 Dz. ust. państw. L. 1. z r. 1886.

Opisanie załączników projektu. Projekt obejmuje oprócz niniejszego sprawozdania technicznego:

a) **Kosztorys i tabele obliczeń.**
b) **Plany sytuacyjne.**
1) 2 sytuacye przeglądowe w podziałce 1 : 25.000.
2) 1 sytuacyę przeglądową dorzecza, szluz i przepustów w podziałce 1 : 75.000.
3) 24 sytuacye szczegółowe w podziałce 1 : 2.880 wraz z szematem zestawienia map.

c) Przekroje podłużne.

1) przeglądowy przekrój podłużny Dunajca od Żabna do Zgłobic w podziałce długości 1:25000, a wysokość 1:100.

2) szczegółowy przekrój podłużny lewego wału Dunajca od km. 18 + 767 do km. 33 + 067 w podziałce długości 1:2880 a podziałce wysokości 1:100.

3) szczegółowy przekrój podłużny alternatywnej trasy od km. 31 + 200 do nasypu kolei Karola Ludwika w Bogumiłowicach o podziałce jak wyżej.

d) Przekroje poprzeczne.

1. Charakterystyczne przekroje poprzeczne Dunajca w podziałce długości 1:1000 o wysokości 1:100; 2. przekroje poprzeczne wału w podziałce 1:100.

e) Szluzy i przepusty.

1) 2 wzory szluz i przepustów z betonu.

2) projekt szluzy Nr. 7. Nadto dla uzasadnienia przyjętych typów na szluzy i przepusty dołącza się do projektu: 1) Objaśnienie techniczne pod tytułem: Typy szluz i przepustów z betonu; 2. Graficzne obliczenie grubości sklepień dla 16 typów szluz i przepustów z betonu; 3) Szemat wymiarów robót betonowych; 4) Trzy przedmiary tabelaryczne na roboty z betonu, roboty ciesielskie i kowalskie.

Trasa wału od końca wału kotliny wałowej Kisieliny t. j. od km. 18+767 poprowadzono trasę lewego wału Dunajca obok drogi z Biskupic do Głowa w takim odstępie, ażeby materyał na wał uzyskać można z oszkarpowanego brzegu, zawsze jednak odstęp od wału Niedomickiego na prawym brzegu wynosi więcej niż 500 m. Na folwarku Głowie wał ma przechodzić tuż obok budynków folwarcznych, następnie mijając ostatnią chałupę wsi Głowa skręca się najwyższymi punktami terenu na granicę między ornemi polami a pastwiskiem w Sanoce.

Tu z powodu, że wał prawy jest zanadto wysunięty ku rzece, musiano pozostawić folwark, karczmę i trzy chałupy w inundacyi. Pomimo tego jeszcze potrzeba będzie przenieść jednę chałupę, ażeby przeprowadzić projektowaną trasę.

W dawnych projektach rządowych trasa wału pozostawia połowę wsi Głów i całą wieś Sanokę w inundacyi. Od Sanoki w projektach rządowych są dwie trasy naznaczone; jedna pod wieś Łękę siedlecką starym brzegiem Dunajca, druga zaś zbliża się do projektowanej obecnie przez stare Dunajczysko dziś już zupełnie zamulone i podwyższone. W dostatecznym odstępie od koryta rzeki, które budowlami pod Sanoką zostało nieco od lewego brzegu odepchnięte, idzie trasa wału wysokim brzegiem ile możności tak, ażeby ten stromy brzeg mógł przez oszkarpowanie dostarczyć na wał potrzebnego materyału. Wyniknie ztąd korzyść podwójna, raz że nie zepsuje się najlepszego gruntu na rezerwy, a powtóre że po oszkarpowaniu i obsadzeniu wikliną wysokiego, dziś prawie pionowo zerwanego brzegu, będzie ten stawiał lepszy opór wielkiej wodzie, która go dzisiaj pomimo budowli wodnych u podnóża ustawicznie obrywa. Pod Sielcem przeprowadzono wał obok drogi powiatowej z Tarnowa do Radłowa, lecz od strony lądu, gdyż od wody nie było miejsca na wał a tem mniej na rezerwy. Ztąd aż do Bobrownik małych trasa niniejszego projektu schodzi się mniej więcej z dawniej przez inżynierów rządowych projektowaną, idąc zawsze ile możności blisko wysokiego brzegu, który ma, jak to już wyżej powiedziano, służyć za rezerwę.

We wsi Bobrownikach, ponieważ zabudowania sięgają aż po sam brzeg, musi się ze względu na wał usunąć dwie chałupy.

Od wsi Bobrownik małych trasa projektów rządowych oddala się znacznie od rzeki, przecinając najkrótszą drogą kolano, na którem rozsiadła się rozdzielona na 3 części wieś Komorów. W niniejszym projekcie gdy odstęp 500 m. dla wałów Dunajcowych jest aż nadto wystarczający, uważano za konieczne zasłonić wałem tę wieś, która tak srodze cierpi od wylewów, zawsze jednak starano się wał prowadzić wysokim brzegiem, i o ile możności omijać zabudowania. Pomimo tego potrzeba będzie usunąć w Komorowie dolnym dwa domy mieszkalne i jednę stodołę. Powyżej Komorowa średniego trasa zbliża się znowu do zerwanego brzegu, zbliżenie to jednak nie przedstawia niebezpieczeństwa dla wału, gdyż wskutek przekopu pod Swierczkowem brzeg lewy nie będzie już narażony na główny prąd Dunajca. Zresztą po oszkarpowaniu brzeg ten ma być zasadzony wikliną. W Komorowie górnym, ażeby zasłonić wieś, musiano zejść nawet z wysokiego brzegu na długości *ca* 60 m. wskutek czego brakujący w tem miejscu materyał na wał potrzeba będzie dowieść furami i to najdogodniej z pogłębienia rowu do szluzy Nr. 6. Powyżej Komorowa górnego trasa wychodzi znowu na brzeg wysoki, wskutek czego schodzi się znowu z dawną trasą aż do Ostrowa — brzeg ten do km. 30 + 600 jest starannie ubezpieczony, zarośnięty, jednak od punktu tego, gdy projektowane do ubezpieczenia go budowle wykonane zostały dopiero w roku 1890 przez Rząd, wymagać będzie troskliwej pieczy a przedewszystkiem po oszkarpowaniu zasadzenia wikliną. Od Ostrowa projektowano pierwotnie trasę wału przez pastwisko, gdy jednakowoż przeciw tej trasie a właściwie przeciw spowodowanej nią zmianie ujścia Czernawy zaprotestowali mieszkańcy Bogumiłowic, przeto ażeby na razie dopóki nie zostanie przeprowadzony wał powyżej Bogumiłowic nie zmieniać ujścia Czernawy, przeprowadzono alternatywną trasę lewym brzegiem Czernawy podobnie jak szła trasa w rządowych projektach. Ta alternatywna trasa będzie nawet nieco tańszą od pierwotnej, gdyż teren jest wyższy i oszczędzi się przepust Nr. 8. Ponieważ nasyp kolei Karola Ludwika stanowi doskonałe poprzeczne zamknięcie dla kotliny Głowa Sanoki i Sielca, trzech Komorowów, Ostrowa i t. d., którą nazwać można d r u g ą z rzędu k o t l i n ą w a ł o w ą D u n a j c a na lewym jego brzegu, przeto trasę wału doprowadzono do tego nasypu i to powyżej przepustu dla Czernawy. Zamknięcia wału poniżej tego przepustu, jak sobie tego życzyli mieszkańcy Bogumiłowic, nie można żadną miarą wykonać bez przeprowadzenia tegoż wału, aż do gościńca rządowego w Zgłobicach a nawet może aż do wysokiego brzegu w Wielkiej wsi, gdyż według zamarkowanego na moście kolejowym w Bogumiłowicach stanu wody z r. 1867 przez przepust ten przelewała się wielka woda Dunajca. Dalszego obwałowania Dunajca od Bogumiłowic w górę nie projektowano na razie ze względu na sprzeczne życzenia interesowanych, tudzież wobec tego, że wskutek świeżo wykonanego przekopu między Błoniem a Łukanowicami, koryto Dunajca może się tak pogłębić, że obwałowanie powyżej rządowego gościńca może okaże się zbyteczne.

Długość wału. Długość wyżej opisanej trasy lewego wału Dunajca od końca wału kotliny wałowej Kisieliny, aż do nasypu kolei Karola Ludwika w Bogumiłowicach wynosi 14.300 m.

Spad Dunajca. Spad Dunajca od wodoskazu pod Żabnem aż do mostu kolejowego w Bogumiłowicach przyjęto według niwelacyi z r. 1887 wykonanej dla projektu uzupełnienia obwałowania prawego brzegu Dunajca. Spad ten wynosi:

od km.	0 + 00	do km.	18 + 00	rzeki	J.	=	0·000355
„ „	18 + 000	„ „	22 + 000	„	J.	=	0·00044
„ „	22 + 000	„ „	27 + 000	„	J.	=	0·000676
„ „	27 + 000	„ „	30 + 950	„	J.	=	0·001.

od mostu kolejowego w Bogumiłcach do mostu w Zgłobicach wynosi spad według niwelacyi

z czerwca 1890 od km. 33+950 do km. 38+380 J=0.00088. Charakterystycznych przekrojów poprzecznych Dunajca zdjęto tylko dwa a mianowicie jeden między Sanoka a Ilkowicami w km. 22+180 rzeki, drugi między Bobrownikami wielkiemi a małemi w km. 25+770, gdyż korzystano również z przekrojów zdjętych poprzednio w r. 1887, dołączono tylko jeszcze uzyskany od kolei przekrój Dunajca pod mostem w Bogumiłowicach w który wrysowano ciekawe nader zmiana koryta od r. 1879 do 1887.

Z przekroju tego widać, jak regulne zwarte i głębokie przedtem koryto wskutek budowy mostu ciągle się zmienia i przesuwa, a co ważniejsza znacznie zamula. Zamulenie to charakteryzuje najlepiej stałe podnoszenie się wody zerowej. I jak podczas gdy w r. 1864 woda zerowa pod mostem w Bogumiłowicach miała rzędną 193·934., w r. 1877 była już 194·590, zatem podniosła się o 0·656 m., zaś w roku 1890 dosięgła wysokości 195·100. Wprawdzie to niezwykłe podniesienie się wody zerowej w ostatnich latach położyć można na karb gęstych rusztowań, które pobudowano w korycie rzeki celem rozszerzenia mostu kolejowego pod drugi tor, zawsze jest ono zastraszające, jeżeli się temu nie zaradzi, to sprowadzić może zabagnienie całego szerokiego pasu gruntów nadbrzeznych. Powodem tego statecznego podnoszenia się wody zerowej i dna Dunajca pod mostem kolejowym w Bogumiłowicach, jest wadliwa konstrukcya tegoż mostu. Dla rzeki tej miary i tak gwałtownej jak Dunajec, odstęp filarów mostowych średnio na 34·3 m. jest absolutnie za mały i rzeka nie może wyrobić sobie w tem miejsca odpowiedniego koryta, pomimo kosztownych budowli, jakie wykonano powyżej i poniżej mostu. Zdaniem podpisanego temu stanowi zaradzić będzie można skutecznie tylko przez usunięcie jednego filara mostowego. Wówczas wyrównać się może spad Dunajca według niweletty wrysowanej w przeglądowy przekrój podłużny a tem samem usunie się anormalny dziś stosunek, że Dunajec ma powyżej mostu kolejowego mniejszy spad, aniżeli poniżej tegoż.

Stany i przebieg wielkich wód. Ażeby oznaczyć dokładnie stany i przebieg wielkich wód między mostem w Bogumiłowicach a wodoskazem w Żabnie, co nie tyle może do oznaczenia wysokości wału, ile raczej do okręgu konkurencyjnego było potrzebne, starano się podczas zdjęcia zebrać dotyczące daty od mieszkańców nadbrzeżnych. Daty odnoszące się do wielkiej wody w r. 1884 (Tab. 2.) zaznaczono w sytuacyi i w przeglądowym przekroju podłużnym pojedynczemi kółkami niebieskiemi, zaś takiemi kółkami podwójnemi daty odnoszące się wielkiej wody w roku 1867, które to dwie wody zapisały się głęboko w pamięci mieszkańców tamtejszych.

Co się tyczy wielkiej wody z r. 1813, to prócz wysokości podanych już przy projekcie obwałowania prawego brzegu Dunajca, nie natrafiono w tych stronach na żaden pewny ślad. Według oryginalnych tabel wodoskazu pod Żabnem stany wielkich wód na tym wodoskazie przedstawiają się nieco inaczej, aniżeli według sprawozdań komisyi fizyograficznej. Mianowicie w roku 1884 najwyższy stan miał być dnia 20. czerwca 4·80 nad zerem, zaś w r. 1867 według poprawki ma maryginesie tabeli 5·87 m. a nie 3·79 m.=12′ jak to podaje sprawozdanie. Zero tego wodoskazu, które zmienia się każdym razem z wymianą uszkodzonego wodoskazu, przyjęto na wysokości 182·21 m. Według dat zebranych na miejscu o stanach wielkich wód, z których nie prawdopodobne starano się eliminować, przebieg tych wielkich wód mianowicie tej z r. 1867 był dość regularny. I gdyby się spiętrzenie, powodowane lokalnymi warunkami, jak spiętrzenie między km. 26. i km. 27. rzeki w Bobrowikach, powstałe prawdopodobnie wskutek wysokich brzegów poniżej i spiętrzenie pomiędzy km. 19. a km. 20. spowodowane wałem w Niedomicach z jednej a wysokim brzegiem w Biskupicach z drugiej strony, możnaby przyjąć, że głębokości wielkiej wody rosną statecznie ku dołowi.

Objętość przepływu wód wielkich. Na podstawie wysokości stanu wód w r. 1884 i r. 1867, zaznaczonych na moście kolejowym w Bogumiłowicach, tudzież przebiegu wody z r. 1884 poniżej tego mostu, próbowano obliczyć ilość przepływu wielkiej wody z r. 1867, używając do tego wzorów Wexa, podanych w jego hydromechanice p. 52 i 53. Wielka woda z roku 1884 poniżej mostu miała spad większy aniżeli wyrównana woda zerowa wskazuje, zatem musiało zachodzić pewne spiętrzenie pod mostem, które mogło wynosić *ca* 0·15 m., gdyż wielka woda w r. 1884 była pod mostem nad wyrównaną wodą zerową 2·58 m., zaś 440 m. poniżej mostu t. j. przy km. 33+510 była tylko 2·43 m., różnica tedy wynosi 0·15 m. Na podstawie tego można przyjąć, że i zwierciadło wielkiej wody z r. 1867 było przynajmniej 0·15 m. spiętrzone pod mostem.

Zatem we wzorach Wexa. $Q_1 = \frac{2}{3}\,\mu,\ b\ \sqrt{2g}\left[s\,\frac{3}{2} - s\,\frac{3}{2}\right]$

przyczem $s = \frac{c^2}{2g}\left[1 + \left(\frac{B-b.}{b}\right)\cos.\frac{1}{2}\,\varphi 2\right]$

$s_1 = s + H\,\frac{nr^2}{2g}$

i $Q_2 = \mu,\ b\left(T = \frac{n\,v^2}{2g}\right)\sqrt{2g\,s_1}$

przyczem $s_1 = s + H + \frac{n\,v^2}{2g}$ przyjąć można głębokość wielkiej wody niespiętrzonej $T_1 = 295$, zaś spiętrzonej T=310, wskutek czego spiętrzenie H=0·15 m. Następnie przyjęto na podstawie wysokości terenu, że szerokość zwierciadła wielkiej wody powyżej mostu B=750 m. światło zaś mostu wynosi b=412 m., dalej przyjęto c=2·0. m. v.=2. 7. m., $\varphi = 90^0$ zaś według Francisa zamiast podanej wyżej szerokości światła b=412 m. przyjęto $(b - 0.1\ l.\ T.) = 412 - (0·1 \times 11 \times 3·10) = 408,\ 5\,9$ m., przyczem l=11, ponieważ oznacza ilość otworów mostu.

Odpowiednio do tych założeń:

$\frac{2}{3}\mu. = 0·4001. + \frac{0·00316}{H} + 0\,00048,\ b = 0.6190.$

$\mu, = 0·5274 + 0·0048.\ b = 0·7252.$

$s. = 0·2875,\ -\ s.\ 0\,7862$ zatem

$Q_1 = 464·58$ m.³

$Q_2 = 2933\,75$ m.³

---

a Q=3398·33 m.³ jako całkowita ilość wielkiej wody, jaka w roku 1867 przepływała na 1. sekundę podczas najwyższego stanu pod most w Bogumiłowicach.

Ponieważ dorzecze Dunajca do mostu w Bogumiłowicach wynosi 5730·87 km.² zatem w r. 1867 odpływało z 1 klm.², 0·593 m³ na sekundę. Wielkiej wody w roku 1843, chociaż była wyższa według podań niż ta z r. 1867 nie możemy już wcale brać w rachunek, gdyż wówczas nie tylko nie było mostu kolejowego, lecz i warunki odpływu w korycie musiały być zupełnie odmienne. Oddział techniczny lwowskiego Namiestnictwa oblicza ilość wielkiej wody z r. 1867, jaka miała przepływać pod mostem w Zgłobicach na 3724 m.³ zatem więcej o 326 m.³ aniżeli wyżej obliczono dla mostu w Bogumiłowicach. Porównajmy te ilości wielkiej wody na Dunajcu z odpływem na innych rzekach o podobnem dorzeczu:

I tak według Iszkowskiego odprowadza:

Ren przy	Tardisbrücke,	gdzie dorzecze jego wynosi		4226	km²	0,8282	m.³ z	km.²
„	„ Büchel	„	„	4896	„	0,7180	„	„
„	„ jeziorze Bodenskiem	„	„	6620	„	0,5861	„	„
San pod	Przemyślem	„	„	3675	„	0,7142	„	„

Z tego porównania wynika, że dla nadzwyczajnie wielkiej wody Dunajca jak np. była w r. 1813 należy przyjąć nieco wyższy współczynnik, aniżeli ten, jaki wypada z obliczenia ilości wielkiej wody z r. 1867. Według obliczenia inżyniera Kędziora, które zgadza się z obliczeniem dla generalnego projektu regulacyi rzek galicyjskich, ilość wielkiej wody z r. 1813 wynosiła przy moście w Zgłobicach 4045m^3 tj. 0.7m^3 z 1. km.^{2}, otóż tę ilość odpływu można przyjąć z wszelkiem bezpieczeństwem dla Dunajca powyżej ujścia Biały. Poniżej ujścia Biały możemy przy pomocy modułu Iszkowskiego obliczyć ilość wielkiej wody, która oczywiście musi być mniejsza aniżeli suma wielkich wód Dunajca i Biały w tym punkcie. Według projektu regulacyi Biały dorzecze jej przy ujściu: F=987km^2, Q_4=1127m^3, q_4=1.142 według projektu regulacyi rzek galicyjskich Dunajec przy moście w Bogumiłowicach ma dorzecze: F=5731km^2, Q_4=4012m^3, q_4=0.7. Razem tedy dla Dunajca i Biały przy ujściu Biały: *F=6718km²*, *Q_4=5139m³*.

Zaś według Iszkowskiego:

$Q_4 = m' \cdot c \cdot h' \, h' \, F' + m'' \, ch'' \, h'' \, F'' = 1127 + 4012$ a ponieważ

dla 987km^2 m'=4·726.
„ 5713 „ m''=3·1039.
„ 6718 „ m''=3 0879.

Ponieważ następnie

$$\frac{1127}{m''} = ch' \, h' \, F' = 238.5.$$

$$\frac{4012}{m''} = ch'' \, h'' \, F'' = 1290{\cdot}4$$ przeto:

$Q_4 = m(238{\cdot}5 + 1290{\cdot}4) = 4721{\cdot}2m^3$.

czyli 0.703m^3 z 1km^2 na sekundę.

Do obliczenia tedy pojemności charakterystycznych przekrojów poprzecznych Dunajca przyjmiemy, że Dunajec przy nadzwyczajnej wielkiej wodzie prowadzi do ujścia rzeki Biały 4012m^3, poniżej zaś ujścia Biały 4721m^3. Odstęp wałów Dunajca przyjęto na 500 m. zgodnie z projektem uzupełnienia obwałowania prawego brzegu Dunajca. Ponieważ odstęp ten musiał być w wielu miejscach znacznie przekroczonym, rozszerzenie zaś takie wpływałoby niekorzystnie na regularny przypływ wielkiej wody, przeto należy dążyć do unormowania tej szerokości przez zasadzenie międzywala gęstymi szeregami drzew normalnie do trasy regulacyjnej koryta. Z powodu tego też przy obliczeniu pojemności przekrojów poprzecznych, przyjmowano że tylko tą normalną szerokością 500m. przepływać będzie wielka woda, reszta zaś międzywala, albo już jest albo też będzie w myśl powyższej uwagi zadrzewioną. Współczynnik chropowatości przyjęto do ujścia rzeki Biały dla łożyska n=0.025, dla międzywala n=0.030, zaś od ujścia Biały w górę ze względu na szuter w łożysku rzeki, dla łożyska n=0.027 dla międzywala n=0.032 Przyjęcie wyższych współczynników nie wydaje się być wskazanem, gdyż przy pomocy ich obliczony stan wielkiej wody wychodzi zanadto ponad obserwowaną a nawet prawdopodobną wielką wodę.

Stosownie do tych założeń okazało się z obliczenia, którego szczegóły pomieszczono w tabelkach na rysunku pod każdym z charakterystycznych przekrojów poprzecznych, że podane wyżej ilości wielkiej wody, gdyby nie brać w rachunek oddziaływania niżej położonego przekroju, przepływałyby od przekroju do przekroju przy następnych wysokościach ponad wyrównaną wodę zerową, a mianowicie:

od km.	33+950	do km.	32+000	przy wysokości	3·45	m.
„ „	32+000	„ „	29+650	„ „	4·30	„
„ „	29+650	„ „	27+000	„ „	4.65	„
„ „	27+000	„ „	24+000	„ „	5·80	„
„ „	24+000	„ „	22+000	„ „	5·90	„
„ „	22+000	„ „	19+520	„ „	6.50	„
poniżej	19+520 km.		. . . . .		6·70	„

Z tego idealnego zwierciadła wielkiej wody, które przedstawia się na przekroju podłużnym w schodach, obliczono przy pomocy znanych tablic Rühlmana prawdopodobny kształt zwierciadła wielkiej wody, uważając każdą różnicę wysokości stanów wody w dwóch sąsiednich przekrojach jako spiętrzenie wywołujące cofkę. Cofka ta sięga często nawet po za następny przekrój, tworząc nowe spiętrzenie, które należy dodać do wymienionej poprzednio różnicy wysokości. Według tego obliczenia prawdopodobne głębokości wielkiej wody będą wynosiły:

przy km.	33+950	. . .	3·74	m.
„ „	32+000	. . .	4·48	„
„ „	29+650	. . .	5·02	„
„ „	27+000	. . .	5·99	„
„ „	24+000	. . .	6·30	„
„ „	22+000	. . .	6.62	„
„ „	19+730	. . .	6·70	„

Wymiary wałów. Wzniesienie korony wału nad zwierciadło wielkiej wody, którego kształt został wyżej obliczony, przyjęto 0.5 m. Szerokość korony ma wynosić 30 m. tak jak przy prawym wale celem ułatwienia komunikacyi przy ochronie wałów w czasie powodzi zaś nachylenie szkarp od wody 1: 2, od lądu 1: 1·5.

Szluzy i przepusty. Dla odprowadzenia wody z za wałów potrzeba wybudować 5 szluz i 3 przepusty (w razie przyjęcia alternatywnej trasy tylko dwa). Tab. 3. Progi tych szluz i przepustów mają być wzniesione 0 20 m. ponad średnią wodę z czasu wegetacyi tj. od 1. kwietnia do końca października. Ponieważ zaś stan ten wody jest +0.16 nad zero wodoskazu w Zgłobicach, przeto progi szluz i przepustów będą 0·36m wzniesione ponad wodę zerową wyrównaną.

Od tej zasady musiano jednak odstąpić przy szluzie Nr. 6 i 7, przyjmując progi ich na wysokości wody zerowej. A przy przepuście Nr. 8 wypada nawet pójść na razie 0 22 m. głębiej. Jest jednak nadzieja, że ten wysoki stan wody zerowej obniży się po zupełnem wyrobieniu się przekopów pod Świerczkowem i Ostrowem, a więcej jeszcze po usunięciu jednego filara z mostu kolejowego pod Bogumiłowicami. Dla obliczenia otworów tych szluz i przepustów przyjęto nieco mniejszy współczynnik odpływu, aniżeli dla szluz w prawym wale Dunajcowym, uczyniono to zaś ze względu na teren więcej przepuszczalny, następnie ponieważ wszystkie ścieki z tej strony Dunajca mają swoje koryta w starych Dunajczyskach, dość zagłębionych a często nawet poprzerywanych jeszcze niezupełnie zamulonymi odmętami, jakby stawkami. To też gdy tam przyjęto kat. III. Iszkowskiego a współczynnik odpływu $C_h = 0{\cdot}040$ to tutaj odpowiadać będzie zupełnie mechanicznemu składowi gruntu i warunkom miejscowym współczynnik $C_h = \frac{0{\cdot}025+0{\cdot}040}{2} = 0.0325$ odpowiadający kategoryi $\frac{I+II}{2}$ Iszkowskiego.

Nawet dla części kreskowanej dorzecza szluz i przepustów (p. plan przeglądowy dorzecza szluz) które składa się z przepuszczalnych piasków dyluwialnych i prawie w połowie jest zalesione, przyjąć możemy z zupełnem bezpieczeństwem współczynnik $c_h = 0.025$ który odpowiada kategoryi I. Iszkowskiego

Wysokość opadu ze względu na niewielki teren opadowy przyjęto na 1. m. Stosownie do tych założeń ilość wody odpływającej z 1 klm.^{m} dorzecza dla każdej szluzy z osobna przedstawia się jak niżej.

1) Szluza Nr. 1. na granicy Biskupic i Głowa:

$F=8{\cdot}44$. km.^{2},
$c_h + 0{\cdot}0325$, $m=9{\cdot}578$, $h=1{\cdot}0$m
$q_4.=0311$ m.^{3} $Q_4.=2{\cdot}625$ m.^{3}.

Ze względu na niezamulone stare Dunajczysko pod Radłowem i Szatanówką wystarczy dla szluzy tej typ Nr. 16 o przekroju światła $A=1{\cdot}211$ m.^{2} który przeprowadza 2·38 m.^{3} wielkiej wody.

2) Przepust Nr. 2 na starem Dunajczysku pod Sanoką:

$F=1{\cdot}41$ km.^{2}, $c_h=0{\cdot}035$, $m=9{\cdot}929$.
$q_4=0{\cdot}328$ m.^{3}, $Q_4=0{\cdot}455$ m.^{3}.
Przyjęto typ Nr. 5, którego $A=0{\cdot}245$ m.^{2} $Q=0{\cdot}447$.

3) Szluza Nr. 3 na kanale osuszającym w Bobrownikach małych $F=5{\cdot}29$ km.^{2} $c_h=0{\cdot}0325$, $m=9{\cdot}735$ $q_4=0{\cdot}316$ m.^{3}, $Q_4=1{\cdot}672$ m.^{3}. Przyjęto typ Nr. 13, którego $A=0{\cdot}874$ m.^{3} $Q=1{\cdot}685$m^3.

4) Szluza Nr. 4 we wsi Bobrownikach małych $F=6{\cdot}86$ km.^{2}, z tego 2·13 km.^{2} w piaskach, zatem dla $f_1=4{\cdot}73$ km.^{2} $c_h=0$ 0325, dla $f_2=2{\cdot}13$ km.^{2} $c_h=0{\cdot}25$, $m=9{\cdot}657$ $Q_4=2{\cdot}00$ m.^{3} $q_4=0{\cdot}292$ m.^{3} Wystarczy typ. Nr. 15, którego $A=1{\cdot}15$ m.^{2} $Q=2{\cdot}131$ m.^{3}.

5) Przepust Nr. 5 w Komorowie dolnym: $F=0{\cdot}68$ km.^{2} $c_h=0{\cdot}0325$, $m=10{\cdot}00$ $q_4=0$ 325 m.^{3}; $Q_4=0{\cdot}221$ m^3.
Przyjęto typ Nr. 3, którego $A=0{\cdot}151$ m.^{2} $Q=0{\cdot}272$ m.^{3}.

6) Szluza Nr. 6 na granicy Rudki i Komorowa. $F=5{\cdot}51$ km.^{2} z tego w piaskach 2·70 km.^{2} zatem dla $f_1=2{\cdot}81$ km.^{2} $c_h=0{\cdot}0325$, dla $f_2=2{\cdot}70$ km.^{2} $c_h=0{\cdot}0250$, $m=9{\cdot}724$. $Q_4=1{\cdot}544$ m.^{3}, $q_4=0{\cdot}28$ m.^{3}.
Wystarczy typ Nr. 13, którego $A=0{\cdot}874$ m.^{2} $Q=1{\cdot}685$ m.^{3}.

7) szluza Nr. 7 na potoku Czerniawie (pierwszej) w Komorowie średnim $F=17{\cdot}27$ km.^{2} z tego 11·48 km. w piaskach, zatem dla $f_1=579$ km.^{2} $c_h=0$ 0325, dla $f_2=11{\cdot}48$ km.^{2} $c_h=0{\cdot}2.50$, $m=9{\cdot}136$, $Q_4=4{\cdot}341$ m.^{3}, $q_4=0{\cdot}251$ m.^{3}.
Dla szluzy tej skonstruowanej jako trojak przyjęto typ Nr. 16 i dwa typy Nr. 9. $A=1{\cdot}211+2\times0{\cdot}511=2{\cdot}233$ m.^{2} $Q=2{\cdot}380+2\times0{\cdot}957=4{\cdot}294$ m.^{3}

8) Przepust Nr. 8 na odciętem ujściu Czerniawy (drugiej w Ostrowie $F=0{\cdot}42$ km.^{2}, $c_h=0$ 0325, $m=10{\cdot}0$, $q_4=0$ 325 m.^{3}, $Q_4=0{\cdot}14$ m.^{3} Przyjęto typ Nr. 1, którego $A=0{\cdot}079$ m.^{2} $Q=0{\cdot}140$ m.^{3}.

Dla samej Czerniawy (drugiej) dla której przy pierwotnej trasie wału projektowano uregulowanie ujścia, wynosi ilość odpływu $Q_4=6{\cdot}376$ m.^{3} $q_4=0{\cdot}248$ m.^{3}, dla dorzecza $F=25{\cdot}706$ m.^{2} z czego w piaskach 13·837 km.^{2} zaś w mniej przypuszczalnym gruncie 11869 km.^{2} w tym razie $m=8$ 715 zaś współczynnik c_h przyjęto jak wyżej. Co się tyczy materyału, z jakiego mają być szluzy te i przepusty wykonane to ze względu na wysokie ceny kamienia, gdyż 1 m.^{3} muru z kamienia łamanego na zaprawie cementowej będzie kosztował na lewym brzegu Dunajca blisko 20 zł. zaś 1 m.^{3} sklepienia z takiegoż kemienia do 23 zł., zdecydowano

się zaprojektować wszystkie objekty z betonu, którego 1 m.³ będzie kosztował średnio $\frac{18{\cdot}29+15{\cdot}20}{2}=16{\cdot}74$ zł.

Pominąwszy zresztą już punkt kosztów, to doświadczenie okazało, że beton należy do najlepszych materyałów do budowli wodnych. W ostatnich też latach, szczególniej na Węgrzech, wielka ilość objektów nietylko przy robotach melioracyjnych, lecz także drogowych i kolejowych, więc nietylko szluzy i przepusty, lecz mosty i przejazdy pobudowano z betonu. Między innemi wybudowano szluzę w wale Cisy pod Kosdi, składającą się z 5 obok siebie położonych rur betonowych o średnicy 1·5 m. a długości 48 m. przy grubości ścian 32 cm. A i w naszym kraju pomijając wykonywane na wielką skalę kanały miejskie, wykonano z betonu przesklepienie potoku Pełtwi we Lwowie na długości przeszło 1.200 m., zaś przy robotach melioracyjnych pobudowano przepusty w wałach Trześniówki i Łęgu. To zachęciło podpisanego, że zamiast projektować dla lewego wału Dunajca każdą szluzę i przepust osobno, opracował 16 typów, z których pierwsze pięć mają służyć dla przepustów, następnie dla szluz. Szluza Nr. 7. przedstawia przykład zestawienia po trzy typy zazem dla szluz znaczniejszych wymiarów.

Bliższe opisanie tych typów, umotywowanie ich kształtu i wymiarów, tudzież nowych zamknięć żelaznych, podano w osobnem sprawozdaniu p. t. „Typy szluz i przepustów z betonu“.

Zestawienie kosztów. Ceny robocizny jako też jej wywiar, następnie ceny materyałów i gruntu przyjęto, z małemi zmianami te same, które służyły za podstawę kosztorysu uzupełnienia obwałowania prawego brzegu Dunajca i tam zostały dostatecznie umotywowane.

A mianowicie przyjęto:

a) R o b o c i z n a:

1)	1 dzień robotnika	— zł.	60 ct.
2)	1 dzień cieśli	1 „	20 „
3)	1 dzień murarza	1 „	70 „

b) M a t e r y a ł y:

1)	1 m.³ cementu	72 zł.	— ct.
2)	1 „ szutru tłuczonego do betonu .	3 „	— „
3)	1 „ piasku do betonu	1 „	50 „
4)	1 „ okrąglaka dębowego . . .	15 „	— „
5)	1 „ brusów dębowych od 5 do 8 cm. grubych	40 „	— „
6)	1 „ okrąglak sosnowego . . .	9 „	— „
7)	1 „ brusów sosnowych od 5 do 8 cm. grubych	21 „	50 „

c) G r u n t a:

1) 1 hektar wykupna gruntu pod wał	900 zł.
2) odszkodowanie za 1 hektar gruntu pod rowy materyałowe .	450 zł.

Koszta wykonania lewego wału Dunajca od km. 18+767 do km. 33+067 na długości 14.300 m. wynoszą 140 000 zł., czyli na 1 kilometer 9.790 zł. w. a.

Z tej całkowitej sumy kosztorysowej przypada na:

1) Roboty ziemne	76.520	zł.	74	ct.	czyli	54·6%
2) Objekty w wale	24.954	„	06	„	„	17·8%
3) Roboty dodatkowe	1.649	„	69	„	„	1·2%
4) Wykupno gruntów i odszkodowanie .	26.981	„	—	„	„	19·3%
5) Utrzymanie w czasie budowy . . .	1.530	„	—	„	„	1·1%
6) Zarząd	6.279	„	29	„	„	4·5%
7) Rozmaite i nieprzewidziane	2.084	„	85	„	„	1·5%
Razem	140.000	zł.	—	ct.	czyli	100%

Wyższe nieco przeciętne koszta lewego wału Dunajca w porównaniu z prawym, który ma kosztować 9.155 zł. na 1 km., tłumaczą się tem, że z prawego brzegu na znacznej długości mogły być zużytkowane stare wały, podczas gdy na lewym brzegu takowe nie istnieją. Następnie na to zwiększenie kosztów wpłynęła także znaczniejsza średnia odległość przewozu, spowodowana jak to wyżej przy motywowaniu trasy wykazano, koniecznością sypania wału na znacznej długości zamiast ze zwykłych skrzyń materyałowych, z oszkarpowania urwistego brzegu Dunajca. Obok robót ziemnych, które reprezentują 54·6% całkowitych kosztów, znaczny wydatek stanowi budowa szluz i przepustów i wykupno gruntów (17·8% a względnie 19·3%). Budowa szluz i przepustów z materyału trwałego stała się konieczną wobec wysokich nasypów wału Dunajca, a tem samem znacznego bardzo ciśnienia, na jakie materyał użyty na szluzy będzie narażony. Zresztą prócz względów bezpieczeństwa znaczny ten wydatek znajduje swoje usprawiedliwienie w niepomiernie już dzisiaj wysokich cenach materyału dębowego tak, że chociaż na razie zwiększy się kapitał nakładowy, to natomiast przez zmniejszenie się kosztów konserwacyi różnica ta się wyrówna.

Co się tyczy kwoty preliminowanej na wykupno gruntów i odszkodowanie za nie, to wobec wysokiej wartości tychże w tych stronach, gdy trasa przecina grunta najwyższe i najlepsze, nie można się spodziewać przy wykonaniu w rubryce tej oszczędności.

Na koszta zarządu i konserwacyi przyjęto kwoty, które odpowiadają poczynionym przy innych tego rodzaju budowach doświadczeniach.

Ekonomiczne znaczenie i rentowność przedsiębiorstwa. Według podanego w tabeli Nr. 4 obszaru zalewu, który został oznaczony na podstawie szczegółowej niwelacyi i dochodzeń na miejscu wynosić będzie okręg konkurencyjny dla lewego wału Dunajca od km. 18 + 767 do km. 33 + 067 w trzech gminach powiatu brzeskiego i dziewięciu gminach powiatu tarnowskiego razem w 12 gminach ogółem 4790 morgów, zatem z ogólnych kosztów obwałowania w kwocie 140.000 zł. w. a. przypadnie na jeden morg 29 zł. 23 ct. jako przeciętny koszt ochrony jednego morga przed zalewem. Koszt ten jest dwa razy tak wielki jak przy wałach w powiecie tarnobrzeskim, gdzie koszt ochrony jednego morga gruntu podlegającego inundacyi obliczono średnio na 14 zł. 40 ct. lecz tego za miarę brać nie można, gdyż i tam koszt ten w pojedynczych sekcyach był bardzo różny; wynosił bowiem od 9 zł. 2 ct. (a nawet wyjątkowo w sekcyi 3. —6 zł. 54 ct.) do 64 zł. 13 ct.

Dla ocenienia rentowności tego przedsiębiorstwa należy raczej porównać, w jakim stosunku stoją koszta ochrony do szkód, które powodują w tych stronach wylewy Dunajca. Według wykazów urzędowych (p. załączony wykaz szkód tab. 5) a mianowicie według wykazu Wydziału powiatowego w Brzesku z d. 7 lipca 1884 i wykazów Wydziału powiatowego

w Tarnowie z dnia 23. lipca i z d. 18. sierpnia 1884 wynosiły wskutek powodzi w r. 1884 straty w samych tylko plonach na obszarze 3266 morgów, należącym do wymienionego wyżej terenu konkurencyjnego lewego brzegu Dunajca 124.380 zł. czyli okrągło z morga 38 zł. Jeżeli do tego dodamy jeszcze przyczynione w budynkach szkody, które w wykazach tych o ile to było możebne, oceniono w przybliżeniu na 2164 zł. jeżeli zauważymy, że klęska ta dotknęła w 12 gminach 436 gospodarstw, na których znajdowało się 2064 osób, to w porównaniu z ogólną cyfrą strat, obliczony wyżej koszt ochrony jednego morga nie wyda się tak wysoki. A przecież powódź w roku 1884 nie była najstraszniejszą nad Dunajcem. Powódź w roku 1867, jeżeli już pominiemy największą pamiętną z roku 1813 sprawiła daleko większe spustoszenia, niestety jednak ani o tej powodzi ani o innych mniejszych, które co parę lat nawiedzają te okolice nie ma dostatecznych dat, ażeby cyfrowo przedstawić sprawione przez nie każdorazowe szkody. Prócz ochrony przed powodzią podnieść należy inną nie mniej ważną korzyść, którą odniosą interesowani przez oczyszczenie, pogłębienie i częściowe uregulowanie potoków, kanałów i rowów dopływających do szluz i przepustów w lewym wale Dunajca — Dzisiaj potoki te, kanały i rowy przyczyniają się do zabagnienia ogromnych obszarów łąk, bo stanowiących prawie $^1/_4$ część całego terenu konkurencyjnego, zaś stare Dunajczyska jeszcze nie zupełnie osuszone, stają się po każdym wylewie gniazdem szkodliwych wyziewów, które powodują tak częste u ludu w tych stronach zimnice i zgniłe gorączki. Otoż przez oczyszczenie, pogłębienie i uregulowanie tych potoków, kanałów i rowów nie tylko będzie możebna racyonalna kultura łąk lecz i stare Dunajczyska utracą swój szkodliwy charakter i będą mogły być odpowiednio zużytkowane. Jeżeli porównamy korzyści te z kosztami wykonania, okaże się, że pomimo znacznego nakładu roboty projektowane można uważać jako rentowne i doniosłego znaczenia ekonomicznego nie tylko dla bezpośrednio interesowanych lecz także dla kraju i państwa.

Rozkład kosztów. Wobec smutnych doświadczeń, jakie uczyniono w ostatnich latach w kraju naszym przy wykonaniu większych robót melioracyjnych za pomocą spółek wodnych, należałoby obwałowanie lewego brzegu Dunajca przeprowadzić w drodze przedsiębiorstwa krajowego, zwłaszcza że nawet komisya gospodarstwa krajowego w ostatniem swem sprawozdaniu do Wysokiego Sejmu z przedłożenia Wydziału krajowego o popieraniu kultury na polu budowli wodnych wyraźnie zaleciła ten sposób wykonywania robót melioracyjnych.

W myśl tedy postanowień § 4. ust. 1. oraz §. 6. ust. 1. państwowej ustawy melioracyjnej z dnia 30. czerwca 1884 otrzymalibyśmy następujący rozkład kosztów:

1)	na fundusz krajowy 40% całej sumy kosztorysowej w kwocie	56.000 zł. — ct.
2)	„ państwowy fundusz melioracyjny 30% . . .	42.000 „ — „
i 3)	„ strony interesowane 30%	42.000 „ — „
	Razem .	140.000 zł. — „

Zaś przy trzechletnim okresie budowy wynosiłby roczny datek ze strony:

1)	kraju	18.666 zł. 67 ct.
2)	państwa	14.000 „ — „
3)	interesowanych	14000 „ — „
	Razem rocznie .	46.667 zł. 67 ct.

Program budowy. Okres budowy, jak to już wyżej wspomiano, przyjmuje się na lat 3. Wprawdzie wskutek tego przypadnie na jednego inżyniera nieco więcej do przerobienia pieniędzy w ciągu jednego roku, aniżeli to średnio przyjmujemy przy innych robotach, nie będzie to jednak niemożebnem raz ze względu na łatwą robotę, jaką jest sypanie wału a powtóre ponieważ przeszło 37% rocznego preliminarza przypada na budowę objektów i wykupno gruntów. — Jak zwykle przy tego rodzaju robotach, należy rozpocząć sypanie wału od góry t. j. od nasypu kolej żelaznej Karola Ludwika w Bogumiłowicach. Ponieważ jednak od Sanoki ku Łęce siedleckiej stary brzeg Dunajca jest tak wysoki, że tylko nadwyczajnie wielkie wody mogą się przez niego przelać, przeto możnaby także drugą partyą w tem miejscu rozpocząć robotę, ażeby najbardziej wylewami zagrożone miejscowości Głów i Sanokę jak naszpieszniej wałami ochronić.

Lwów we Wrześniu 1891.

Tadeusz Sikorski,
inżynier krajowego biura melioracyjnego.

Z drukarni Pillera i Sp.

L. W. kr. 10.313/1892.

Aleg. 104.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o nauczycielach wędrownych do nauki gospodarstwa wiejskiego za rok 1891.

Wysoki Sejmie!

Instytucya nauczycieli wędrownych, mająca na celu rozpowszechnianie racyonalnych zasad gospodarstwa wiejskiego a przedewszystkiem rolnictwa i hodowli zwierząt pomiędzy ludem włościańskim, liczy dopiero trzy lata istnienia w Galicyi.

W roku 1889 powołał Wydział krajowy na mocy upoważnienia Wysokiego Sejmu najpierw jednego tylko nauczyciela wędrownego mianowicie p. E. Bielskiego, który objąwszy w dniu 1. kwietnia tego roku trudne swe obowiązki, pełnił je niestrudzenie, a ile można było skonstatować i ze skutkiem do dnia 1. sierpnia 1891, w którym to dniu wydelegowany został do krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach na zastępstwo chorego wówczas i czasowo urlopowanego kierownika tej szkoły p. M. Wojciechowskiego.

Rozporządzeniem z dnia 3. września 1891 l. 34.151, poruczył Wydział krajowy temuż p. E. Bielskiemu dalsze sprawowanie obowiązków kierownika szkoły kobiernickiej z powodu, iż p. Wojciechowskiemu poruczono wykłady w szkole czernichowskiej, a na miejsce p. Bielskiego, powołał tymczasowo p. Stanisława Szalaya. byłego ucznia krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach i praktycznego gospodarza, zastępującego od roku 1888 fachowego nauczyciela krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie.

W roku 1890 otrzymawszy na cele nauki wędrownej przyrzeczoną już poprzednio subwencyę z funduszów państwowych, zamianował Wydział krajowy na podstawie rozpisanego konkursu drugiego nauczyciela wędrownego p. Seweryna Wiśniewskiego.

Na podstawie zaś uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 27. listopada 1890, i oświadczenia Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 9. stycznia 1891, l. 243|27, (LW. 6.479/91) rozpisał Wydział krajowy (pod dniem 16. stycznia 1891, l. 2.155) konkurs na dwie nowe posady nauczycieli wędrownych rolnictwa i nadał je, na propozycyę krajowej komisyi dla spraw rolniczych, dekretem z dnia 10. kwietnia 1891 l. 10.365, pp. Antoniemu Wilkowi i Tadeuszowi Stamirowskiemu, zawiadamiając o tem równocześnie c. k. Namiestnictwo.

Pierwszy ukończył wydział filozoficzny na uniwersytecie lwowskim a następnie krajową wyższą szkołę rolniczą w Dublanach, a po odbyciu kilkuletniej praktyki rolniczej w dobrych gospodarstwach złożył egzamin kwalifikacyjny na nauczyciela niższych szkół rolniczych.

Drugi zaś, po ukończeniu szkół średnich, ukończył z bardzo dobrym postępem akademię rolniczą w Altenburgu węgierskim i był lat siedm zatrudniony przy gospodarstwach większych w zachodniej i wschodniej części kraju, bądź jako praktykant, bądź jako samoistny rządca majątku.

W roku 1891 zatem było już czynnych czterech nauczycieli wędrownych.

Zakres ich działania i sposób wykonywania czynności nauczycielskich unormowany jest osobną „Instrukcyą“ przez Wydział krajowy w roku 1889 wydaną (LW. 12.852|89).

Na początku roku wyznacza Wydział krajowy (w latach 1890 i 1891 za porozumieniem z reprezentantami Zarządu głównego Kółek rolniczych) każdemu nauczycielowi wędrownemu powiaty, w których wykonywać ma swe czynności nauczycielskie w ciągu roku, a przed przybyciem ich do każdego z wyznaczonych powiatów zawiadamia o tem właściwe c. k. Starostwa i Wydziały powiatowe. Nauczyciel wędrowny zasięga tak w c. k. Starostwie jak i w Wydziale powiatowym potrzebnych mu informacyj, na podstawie otrzymanych rad i wskazówek układa szczegółowy plan swych podróży w powiecie i podaje go do wiadomości Wydziału krajowego (§. 8 Instrukcyi), na początku zaś każdego tygodnia zawiadamia kartką korespondencyjną Wydział krajowy, w których miejscowościach czynności swoje nauczycielskie w tygodniu ubiegłym wykonał i do których miejscowości udać się zamierza w tygodniu nadchodzącym, ewentualnie, czyli i w jakim kierunku zniewolony był zmienić plan podróży pierwotnie na cały powiat ułożony i Wydziałowi krajowemu przedłożony.

Nadto prowadzi każdy nauczyciel wędrowny „Dziennik“ podróży i czynności (§. 9 Instrukcyi), w którym zapisuje datę, miejsce i rodzaj czynności, jak niemniej poczynione przez siebie spostrzeżenia. Na podstawie tego „Dziennika“ opracowuje z końcem miesiąca, lub po ukończeniu czynności nauczycielskich w danym powiecie, szczegółowe sprawozdanie z czynności swoich i poczynionych spostrzeżeń i przedkłada je Wydziałowi krajowemu. W ten sposób utrzymuje Wydział krajowy kontrolę czynności nauczycieli wędrownych, a po części i kontrolę wyniku ich czynności.

Sprawozdania nauczycieli wędrownych są za obszerne i szczegółowe, ażeby je tutaj w całości lub w streszczeniu podawać. Wydział krajowy poprzestaje przeto na dołączeniu do niniejszego sprawozdania tebelarycznego zestawienia miejscowości, w których nauka wędrowna odbywała się w roku 1891 z podaniem przedmiotu wykładów i liczby słuchaczów biorących w pouczaniach tych udział (alegat 1).

Według tych zestawień udzielili nauczyciele wędrowni pouczeń w roku 1891:

1) Pan Edmund Bielski w 32 miejscowościach powiatów: bocheńskiego, brzeskiego, wielickiego i krakowskiego.

Powołany na miejsce p. E. Bielskiego nauczyciel Stanisław Szalay dokończył objazdu powiatu brzeskiego jeszcze przez pierwszego rozpoczętego, udzielając pouczeń w 11 gminach.

Udział słuchaczy w pouczeniach pp. Bielskiego i Szalaya był różny w różnych miejscowościach; gdzie oświata więcej postąpiła, a miejscowy ksiądz, właściciel ziemski lub przynajmniej nauczyciel szkoły ludowej interesował się więcej sprawą szerzenia nauki rolnictwa pomiędzy włościanami, tam udział był znacznie większy, np. w Mogilanach 120, Grobli i Łapanowie 117 i 130, w Borzęcinie 350 słuchaczy; w innych miejscowościach był udział bardzo mały np. w Kolanowie 10 słuchaczy!

2. p. Seweryn Wisniewski w 74 miejscowościach powiatów: tarnopolskiego, trembowelskiego, podhajeckiego i przemyślańskiego, w języku polskim i ruskim.

Udział słuchaczy był podobnie jak przy pouczaniach p. Bielskiego różny, wynosi od 20 (najmniej) do 200-stu (najwięcej), w przecięciu około 60 słuchaczy. Najwięcej słuchaczy zgromadziło się w Kobyłowie (120), Mądzelówce (120), Łozowej (130), Strusowie (135), Grabiczu i Zakrzewce (150), Wyżnianach (165) i Turynce (200).

3. p. Antoni Wilk w 37 miejscowościach powiatu łańcuckiego, przy przeciętnym udziale 30-stu słuchaczy (największy udział był w Giedlarowej, Markowej i Krzemienicy: 70 — 75 a względnie 95 słuchaczy), nadto miewał pan Wilk pouczenia w 19 miejscowościach powiatu bocheńskiego pod kierunkiem pana Bielskiego.

4. p. Tadeusz Stamirowski towarzyszył najpierw panu Wisniewskiemu w powiecie tarnopolskim, następnie zaś miał wykłady i pouczenia w 40 miejscowościach powiatów: rohatyńskiego, buczackiego, czortkowskiego, a to tak w języku polskim jak i ruskim. Udział słuchaczy w wykładach jego wynosił od 20 do 160; przeciętnie 65.

Przed wysłaniem nowo zamianowanych nauczycieli do samoistnego sprawowania ich obowiązków polecił im Wydział krajowy, ażeby wpierw towarzyszyli kilka tygodni starszym nauczycielom w ich wędrówkach, przypatrywali się i przysłuchiwali ich sposobowi traktowania przedmiotu, a pomagając im w ich czynnościach nauczycielskich nabyli przy ich boku potrzebnej praktyki w ich trudnym zawodzie. W tym to celu przydzieleni byli: pan A. Wilk, p. E. Bielskiemu, z którym wspólnie odbywał wędrówkę i pouczenia w 19 gminach powiatu bocheńskiego, pan T. Stamirowski panu S. Wiśniewskiemu, którego pouczeniom w 7 gminach powiatu tarnopolskiego się przysłuchiwał, a p. St. Szalay również panu S. Wiśniewskiemu, któremu w 9 gminach powiatu żółkiewskiego towarzyszył.

Nauka wędrowna doznawała w roku 1891 kilkakrotnie przerwy w skutek choroby panów nauczycieli. I tak, najpierw zachorował na zapalenie płuc w czasie wykonywania swych czynności w powiecie wielickim p. E. Bielski, następnie na takie same zapalenie pan T. Stamirowski w powiecie czortkowskim, w końcu pan A. Wilk na influenzę.

Ponieważ Zarząd główny Towarzystwa kółek rolniczych wysyła corocznie swoich lustratorów, których zadaniem jest również udzielanie pouczeń z rolnictwa w należących do związku kółkach rolniczych, którzy zatem służąc tej samej sprawie, zdążają do jednego z kraj. nauczycielami wędrownymi celu, chociaż cokolwiek innemi drogami, przeto aby ich dróg nie krzyżować a działanie wspierać, postanowił Wydział krajowy, ażeby plan czynności tak krajowych nauczycieli wędrownych jak i lustratorów kółek rolniczych układany był corocznie na konferencyach delegatów Wydziału krajowego i Zarządu głównego kółek rolniczych pod przewodnictwem członka Wydziału krajowego, do którego departamentu nauka wędrowna rolnictwa należy.

Podobnie więc jak w roku poprzednim odbyła się i w roku 1891, mianowicie w dniu 6. marca b. r. pod przewodnictwem podpisanego sprawozdawcy konferencya, w której wzięli udział ze strony Wydziału krajowego, oprócz przewodniczącego, fachowy urzędnik dla spraw rolniczych pan Z. Strusiewicz i nauczyciele wędrowni pp. E. Bielski i S. Wiśniewski, a ze strony Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych, prezes tegoż towarzystwa pan B. Augustynowiez i sekretarz tegoż towarzystwa pan Dr. B. Dulęba, tudzież lustratorowie kółek pp. Z. Gawareeki i W. Szybiński. Na konferencyi tej wyznaczono powiaty, w których i porządek, w jakim każdy nauczyciel wędrowny i lustrator kółek wykonywać mieli swe czynności. Jak w roku poprzednim, tak i w roku 1891 zgodzono się na utrzymanie zasady, ażeby czynuości krajowych nauczycieli wędrownych jak i lustratorów kółek rozdzielić ile możności równomiernie na część wschodnią i zachodnią kraju i ażeby czynności jednych i drugich nie rozstrzeliwać na zbyt wielkich terytoryach, lecz przeciwnie na małe okręgi ścieśniać i koncentrować.

Odpowiednio też do tych zasad i w uwzględnieniu tej okoliczności, że w części wschodniej kraju nauka odbywać się musi także i w języku ruskim, przeznaczył Wydział krajowy dwóch nauczycieli wędrownych, władających językiem ruskim, mianowicie pp. Seweryna Wiśniewskiego i Tadeusza Stamirowskiego do powiatów wschodnich, zaś pp. Antoniego Wilka i Edmunda Bielskiego a później w jego zastępstwie, Stanisława Szalaya do powiatów zachodnich. Zarząd zaś główny Towarzystawa Kółek rolniczych wysłać miał w powiaty wschodnie p. W. Szybińskiego a w powiaty zachodnie p. Z. Gawareckiego.

Korzystając z kursu nauki popularnej z weterynaryi, staraniem lwowskiego oddziału c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego urządzonego a przez Wydział krajowy z funduszu dyspozycyjnego subwencyowanego, na którym doświadczeni nauczyciele pp. Józef Kubicki i Dr. Kulczycki w czasie od 16. do 28. lutego 1891 współdziałali, polecił Wydział krajowy nauczycielom pp. Edmundowi Bielskiemu i Sewerynowi Wiśniewskiemu, ażeby na wykłady popularne i demonstracye kursu tego uczęszczali. Bardzo często bowiem włościanie zapytują nauczycieli wędrownych o rady w wypadkach nszkodzeń zewnętrznych lub chorób zwierząt domowych i było przeto wskazanem, ażeby nauczyciele wędrowni odświeżyli i uzupełnili wiadomości, jakie z weterynaryi posiadają, a przedewszystkiem zapoznali się dokładniej z popularnem traktowaniem tego przedmiotu. Po odbyciu całego kursu złożyli obaj nauczyciele wędrowni pisemne sprawozdania, zawierające cenne wskazówki co do sposobu urządzania podobnych kursów w przyszłości, których Wydział krajowy udzielił Towarzystwu gospodarskiemu.

Ażeby nauczycielom wędrownym ułatwić opisanie poprawnych narzędzi zaprzęgowych i ręcznych, których użycie tak mało jeszcze rozpowszechnionem jest u włościan naszych i ażeby im umożebnić wykonywanie niektórych demonstracyj do uzmysłowienia wykładów niezbędnie potrzebnych, zarządził Wydział krajowy na propozycyę pp. E. Bielskiego i S. Wiśniewskiego sprawienie niektórych modeli pługów i bron, dalej narzędzi ręcznych, najpotrzebniejszych przyrządów weterynaryjnych a w końcu zbiorku małego nasion roślin pastewnych mniej włościanom znanych i pokrył koszt sprawienia tych środków nauki popularnej z kwoty na ten cel w rub. XV. poz. 224 b. budżetu wydatków z funduszów krajowych na rok 1891 przeznaczonej. Resztę zaś z tej kwoty przeznaczył Wydział krajowy na założenie gnojarni małych w gospodarstwach włościańskich. Gnojarnie te służyć mogą jako wzór dla sąsiednich gospodarzy — włościan, i stać się mogą bardzo potężnym środkiem nauki przykładowej racyonalnego obchodzenia się z nawozem stajennym, tak jeszcze we wszystkich gospodarstwach włościańskich bardzo zaniedbanego.

Najpierw urządzoną została mała gnojarnia w Czernichówku u gospodarza rolnego.

Dalsze gnojarnie zaprojektował p. E. Bielski w Zawoji powiat myślenicki u Marcina Zemlika i w Kolanowie powiat bocheński u Jana Stokłosy, czwartą nareszcie gnojarnię zaprojektował p. S. Wiśniewski w Kamiennej powiat nadwórniański u jednego z lepszych gospodarzy rolnych i hodowcy Michała Tymczuka. Oprócz gnojarni w Czernichówku, która już na wiosnę 1891 wykończoną została, będą trzy inne dopiero na wiosnę 1892 ukończone. Na ten też rok projektuje Wydział krajowy urządzenie dwóch nowych gnojarni wzorowych włościańskich w części wschodniej kraju i pokrycie kosztu ich założenia z kwoty na środki naukowe w R. XV. p. 226 projektu budżetu wydatków na rok 1892 wstawionej.

Instytucya nauczycieli wędrownych rolnictwa jest u nas jeszcze zbyt młodą a włościanie nasi jeszcze zbyt niedowierzająco przyjmują pouczenia o postępowem gospodarstwie, ażeby już teraz można o rzeczywistych, widocznych skutkach tej instytucyi u nas sąd sobie wyrobić. Nauczyciel wędrowny, przyjeżdżając po raz pierwszy do wsi, rzadko kiedy potrafi zaraz przy pierwszem swem pouczeniu doprowadzić do tego, ażeby słuchacze zwracali się do niego z jakiemi zapytaniami, dopiero po dłuższem zetknięciu się nauczyciela z włościanami i kiedy ci przekonają się, że nauczyciel jest gospodarzem praktycznym i zna rzeczywiście ich stosunki, następuje większe zainteresowanie się nauką a słuchacze okazują chęć otrzymania od nauczyciela pewnych rad i wskazówek, któreby w życiu praktycznem, w gospodarstwie swem stosować mogli. Zainteresowanie się to objawia się zwykle i w wyższym stopniu dopiero wtedy, kiedy nauczyciel po raz drugi do tej samej gminy celem udzielania pouczeń zjedzie; wtedy stawiają już włościanie różne pytania nauczycielowi, a nawet poczynają z nim o sprawach rolniczych dyskutować, objawiając w wielu wypadkach zrozumienie rzeczy i sąd jasny. Dla tego to zarządził Wydział

krajowy, aby nauczyciele wędrowni, ile możności, po kilka dni w jednej miejscowości przebywali, a następnie, ażeby po wyczerpaniu planu podróży na rok 1891 nakreślonego, nauczyciele wędrowni rozpoczęli poraz wtóry objazd tych samych miejscowości, w których już poprzednio w latach ubiegłych nauki swe głosili. Przy tej sposobności będą mogli nauczyciele wędrowni przekonać się także czyli i w jakim stopniu korzystali włościanie z udzielonych im nauk, lub przynajmniej korzytać zamierzają.

O ile jednakże Wydział krajowy mógł stwierdzić, zainteresowanie się włościan naukami udzielonemi im przez nauczycieli wędrownych wzrasta, w wielu miejscach wprowadzają wskazany im przez nauczycieli lepszy sposób uprawy roli, wprowadzają także uprawę pasz, (osobliwie koniczyny i lucerny) zaczynają lepiej obchodzić się z inwentarzem i z nawozem stajennym, a nawet zaczynają używać z powodzeniem nawozów sztucznych, mianowicie mączki kostnej, chociaż z ubolewaniem zaznaczyć tu należy, wyzyskiwani są przez niesumiennych handlarzy. Jest przeto uzasadniona nadzieja a nawet pewność, że instytucya ta przyniesie krajowi spodziewane owoce, mianowicie kiedy liczba nauczycieli wędrownych, odpowiednio do rzeczywistej potrzeby powiększoną zostanie. Wydział krajowy postępując ostrożnie i oczekując na pozytywne wyniki dotychczasowej działalności kraj. nauczycieli wędrownych, które spodziewa się stwierdzić w bieżącym roku 1892, nie przedkłada Wysokiemu Sejmowi na razie wniosku na powiększenie liczby krajowych nauczycieli wędrownych i zapewnienie im ich bytu.

Wysoki Sejm raczy przeto uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomosci sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach krajowych nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego za rok 1891.

2. Sejm uchwala na utrzymanie czterech nauczycieli wędrownych i na środki naukowe dla tychże, kwoty przez Wydział krajowy wstawione w projekt budżetu krajowego na rok 1892 pod Rubr. 225 i 226.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 1. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
T. Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Wykaz

wykładów i pouczeń przeprowadzonych przez krajowych wędrownych nauczycieli gospodarstwa wiejskiego

w roku 1891.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Liczba porz	Miejscowość i Powiat	Temat wykładów	Język wykładowy	Ilość obecnych	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
	P. Edmund Bielski zwidził następujące gminy:	Prelegenci starali się w swoich wykładach gospodarzom włościańskim wyjaśnić jak następuje: 1. Uprawę roli w ogóle, znaczenie i uprawę ugorów, zwracając przytem uwagę na szkody, jakie gospodarstwa ponoszą z powodu ogólnie przyjętego złego zwyczaju używania ugoru jako pastwiska. 2. Znaczenie i uprawę roślin pastewnych. 3. Wybór i zmiana nasienia, zwracając uwagę na doniosłość wykonania zasiewów w właściwej porze. 4. Obchodzenie się z nawozem na gnojowni i w polu. 5. Zasady hodowli, żywienie i pielęgnowanie zwierząt domowych. Oprócz powyższych głównych przedmiotów poruczeń, prelegenci omawiali rozmaite sprawy gospodarskie zastosowane do miejscowych stosunków lub też dawali odpowiedź na stawiane przez słuchaczów pytania (jak: o sposobach zwalczania zarazy pyskowej i racic i inne pytania wchodzące w zakres weterynaryi z działu mleczarstwa i t. p.				
	Powiat Wielicki					
1	Biskupice		polski	45	Zwidzanie gospodarstw włość. Wykazywano wady używanych pługów i bron, okazywanie modeli. Mleczność krów trokar	
2	Budzanów		„	42	dtto	Obecnym na wykładzie był ks. Szczurkowski, proboszcz.
3	Mogilany		„	120	Nie było	Obecni księża Piotrowski, Zastawniak i pp. br. Konopka, Grabowski i Anderle.
4	Węgrzec wielki . .		„	24	—	Obecny p. Larysz Niedzielski, prezes.
	Powiat Brzeski					
5	Uszew		„	6	Zwidzanie gospodarstw włość. okazywanie modeli narzędzi — oznaki mleczności u krów, trokar	Obecny nauczyciel szkoły ludowej.
6	Tymowa (dwa wykłady		„	79	dtto	Obecny ks. Siennicki prob., p. Bajsa poczm., kierownik szkoły i nauczyciel.
7	Iworkowa		„	27	dtto	Obecni na wykładzie byli oficyaliści, br. Marassé.
8	Iwkowa (dwa wykłady)		„	46	Modele narzędzi rolniczych, nasion i nawozów sztucznych. Mleczność krów, użycie trokaru	Obecny ks. Rodziński, proboszcz.
9	Czchów (dwa wykłady)		„	18	dtto	Obecni p. Nieć kierownik szkoły i p. Choroszczyński.
10	Paleśnica		„	10	dtto	Obecny ks. Wijaczka, proboszcz.
11	Olszyny		„	48	dtto	Obecny ks. Sołtys, proboszcz.
12	Sufczyn		„	26	dtto	—

	Powiat Krakowski					
13	Wołowice	Jak na stronicy pierwszej.	„	18	Zwidzanie gospodarstw i udzielanie rad i wskazówek mających na celu usunięcie błędów.	—
	P. Ed. Bielski i p. Wilk.					
	Powiat Bocheński					
14	Królówka (dwa wykłady)		„	51	Zwidzanie gospodarstw i wskazywanie błędów, poznawanie mleczności krów, użycie trokaru itp.	Obecni ks. Wróbel prob. i nauczyciel miejsc. szkoły.
15	Lipnica górna . . .		„	18	dtto	Obecni miejscowy nauczyciel szkoły lud. z żoną.
16	Rajbrot (dwa wykłady)		„	44	dtto	Obecny ks. Duszyński proboszcz.
17	Żegocina		„	21	dtto	Obecny miejscowy nauczyciel szkoły ludowej.
18	Trzciana (z Leszczyną kamienną i Rdzawą)		„	100	dtto	Obecni ks. Łazarski, miejscowy prob. i nauczyciel szkoły.
19	Łapanów		„	130	dtto	Obecnych dwóch nauczycieli szk. lud.
20	Gierczyce		„	20	dtto	—
21	Kolanów		„	10	dtto	—
22	Mikluszowice . . .		„	30	dtto	Obecni na wykładzie księża Warzewski i Podolski.
23	Dziewin		„	20	dtto	—
24	Grobla		„	117	dtto	Obecni rządca dóbr p. Borzęcki i nauczyciel miejscowy.
25	Uście solne		„	40	dtto	Obecnych dwóch nauczycieli szk. lud.
26	Wola dziewińska .		„	27	dtto	Obecny miejscowy nauczyciel szkoły ludowej.
27	Cerekiew		„	44	dtto	Obecni p. Artwiński wł. dóbr; p. Lasko i ks. Nalepa prob.

Liczba porz.	Miejscowość i Powiat	Temat wykładów	Język wykładowy	Ilość obecnych	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
28	Okulice		polski	30	Zwiedzanie gospodarstw i wskazywanie błędów, poznawanie mleczności krów, użycie trokaru itp.	Obecni ks. Mucha prob., pp. Lasko i Artwiński.
29	Niepołomice		„	48	dtto	Obecny nauczyciel szkoły lud.
30	Wola batorska . .		„	56	dtto	Obecnych dwóch nauczycieli szk. lud.
31	Brzezie		„	6	nie było	—
32	Kłaj		„	19	Przegląd gospodarstw.	Obecni nauczyciele szk. lud.
				1.329		
	P. Wilk.					
	Powiat Łańcucki					
1	Kasina	Jak na stronicy pierwszej.	polski	12	Użycie trokaru.	Obecni na wykładzie ks. Puchała prob. p. Zabielski rządca i miejscowy nauczyciel.
2	Studziany		„	30	dtto	Obecny p. Hübsch administr. gosp.
3	Gorliczyna		„	18	dtto	—
4	Gniewczyna . . .		„	16	dtto	—
5	Trzyncza		„	27	Okazywanie nasion pastewnych, trokar.	Obecny p. Gątkiewicz naucz. szk. lud.
6	Grodzisko dolne . .		„	20	dtto	Obecny p. Turkowski kier. szkoły.
7	Grodzisko górne i Wólka grodz. . .		„	25	dtto	—
8	Giedlarowa		„	70	dtto	Obecni na wykładzie ks. Mytkiewicz prob. i p. Bobka naucz.
9	Wierzawice		„	15	dtto	Obecni na wykładzie p. Misiewicz, nauczyciel.
10	Leżajsk		„	15	dtto	Obecni na wykładzie p. Szeliga kier. szkoły i p. Zawilski burm.

11	Stare miasto . . .	Jak na stronicy pierwszej.	„	16	dtto	Obecni na wykładzie p. Stanisławczyk nauczyciel.
12	Kuryłówka		„	60	dtto	Obecny na wykładzie p. Horoszko nauczyciel.
13	Brzyska Wola . . .		„	20	dtto	—
14	Jastrzębiec		„	40	dtto	—
15	Jelna		„	40	dtto, a także okazywanie kanianki	—
16	Sarzyna		„	35	dtto	Obecni na wykładzie ks. Mikłaszewski proboszcz.
17	Wola zarczycka . .		„	15	dtto	—
18	Brzoza królewska .		„	15	dtto	Obecny p. Moskal nauczyciel.
19	Brzoza stadnicka .		„	30	dtto	—
20	Biedaczów		„	12	Trokar, kanianka, nasiona traw.	—
21	Żołynia		„	60	dtto	Obecni dwóch księży wikarych i p. Szalewski naucz.
22	Medynia		„	20	dtto	—
23	Sonina		„	16	dtto	Obecny p. Turek naucz.
24	Markowa		„	75	dtto	Obecni p. Żardecki wice-prezes, ks. Kaspisz prob. i naucz.
25	Gać		„	6	dtto	Obecny miejscowy nauczyciel.
26	Ostrów		„	15	dtto	Obecny miejscowy nauczyciel.
27	Kańczuga		„	27	Użycie trokaru.	Obecni na wykładzie ks. Kudła prob. kierownik szkoły i dwóch naucz.
28	Sietesz		„	16	dtto	Obecni ks. Gorecki prob. i miejscowy nauczyciel.
29	Pantalowice		„	11	dtto	—
30	Krzeczowice		„	70	dtto	Obecny ks. Szaprun prob.
31	Przeworsk		„	60	dtto	Obecni p. Wodecki burmistrz i sekretarz magistratu.

Liczba porz.	Miejscowość i Powiat	Temat wykładów	Język wykładowy	Ilość obecnych	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
32	Białobrzegi		polski	35	Użycie trokaru	Obecny miejscowy nauczyciel.
33	Krzemienica . . .		„	95	dtto	Obecny ks. kanonik Żukotyński.
34	Albigowa		„	35	dtto	Obecni ks. Tyczyński prob., p. Wysocki rządca i miejsc. naucz.
35	Wola mała		„	34	dtto	Obecni p. Hartmann administr. folwarku i miejsc. naucz.
36	Rogóżno		„	24	dtto	Obecny miejscowy nauczyciel.
37	Nowosielce		„	20	dtto — nadto zwidzanie łąki zabagnionej.	Obecny miejscowy nauczyciel.
				1.160		
	P. Sew. Wiśniewski z p. Tad. Stamirowskim.	Jak na stronicy pierwszej.				
	Powiat Tarnopolski					
1	Zabojki		pols. i rus.	32	Przegląd gospodarstw włość., poszukiwanie torfu, okazywanie modeli	Obecni na wykładzie p. Leszczyński dzierz. dóbr i miejsc. naucz. p. Horodyski.
2	Draganówka . . .		pols. i rus.	92	dtto — budowa krowy mlecznej, praktyczne użycie trokaru.	Obecni ks. Kobylański gr. kat. prob. i miejsc. naucz.
3	Chodaczków wielki .		polski	40	dtto	Obecni p. Maroszani poczmistrz i p. Feiner naucz.
4	Łuka wielka (dwa wykłady)		ruski	80	dtto	Obecni p. Korytyński ekonom i p. Krzyżanowski naucz.
5	Stupki		„	60	dtto	Obecni p. Trzciński wł. dóbr i ks. Czubaty prob. gr. kat.
6	Czernielów mazowiecki (dwa wykłady)		polski	140	dtto	Obecny ks. Pankiewicz, prob. i miejscowy nauczyciel szk. lud.
7	Bajkowce		ruski	30	Zwiedzanie gosp. włość., oznaki mleczności u krów, modele narzędzi rolniczych, trokar.	Obecni na wykładzie ks. Baczyński prob. gr. kat.

	P. Sew. Wiśniewski				
	Powiat Tarnopolski				
8	Łozowa	polski	130	dtto	Obecni ks. Jan Skurzak prob. ob. ł. i p. Bieniowski naucz.
9	Ihrowice	ruski	50	dtto	Obecni ks. Kunicki gr. k. prob. i p. Nazarkiewicz naucz.
10	Płotycz (dwa wykłady)	polski	115	dtto — a nadto o normalnej budowie konia.	Obecni ks. Gwoździowski prob. b. ł. i ks. Skurzak.
11	Seredyńce	ruski	28	dtto	Obecny p. Woroszyński dzierz. dóbr.
12	Cebrów	„	40	dtto — zwidzanie gosp. włość.	Obecni p. Zaklika rządca dóbr. i miejs. nauczyciel.
	Powiat Trembowelski				
13	Strusów	polski	135	Z powodu deszczu przeglądu gosp. nie było. Pouczenie o dobrej budowie krowy i konia na wyprowadzonym okazie.	Obecni ks. Skurzewski prob. ob. łac., burmistrz i p. Łuczak naucz.
14	Tiutków	„	36	Przegląd gospodarstw włościańs., okazywanie modeli narzędzi rolniczych. Mleczność krów, użycie trokaru.	Obecny p. Słupecki nauczyciel.
15	Trembowla (dwa wykłady)	pols. i rus.	54	Z powodu deszczu nie było, a tylko pokazywanie modeli i użycie trokaru.	Obecni Dr. Olpiński burmistrz i poseł na sejm, ks. Prałat Kaliniewicz i kilka innych osób.
16	Podhajczyki	polski	100	dtto	Obecny p. Pawłowicz rządca dóbr.
17	Mogielnica	pols. i rus.	36	dtto	Obecny p. Malinowski dzierz. dóbr.
18	Janów (dwa wykłady)	polski	102	Okazywanie modeli narzędzi rolniczych, pouczenie jak używać trokaru.	Obecni kierow. szkoły p. Vogel i dwóch naucz.
19	Kobyłowłoki . . .	ruski	120	dtto	Obecni p. Kowalski kierownik szkoły i dwóch naucz.
20	Iwanówka	„	20	dtto	Obecni dwóch naucz. szk. lud.
21	Hleszczawa (dwa wykłady)	„	47	dtto	Obecni nauczyciel miejscowy.

Jak na stronicy pierwszej.

Liczba porz.	Miejscowość i Powiat	Temat wykładów	Język wykładowy	Liczba obecnych	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
22	Iławcze (dwa wykłady)	Jak na stronicy pierwszej.	ruski	42	Przegląd gospodarstw włościańs., użycie trokaru, pouczenie praktyczne na żywym okazie jak poznawać mleczność krów.	Obecni ks. Biliński kan. o. gr. kat. i miejscowy nauczyciel.
23	Łoszniów (dwa wykłady)		polski	53	dtto	Obecni p. Gawlikowski rządca dóbr miejscowy kier. szkoły i p. Sambor mechanik.
	Powiat Podhajecki					
24	Podhajce (wspólny wykład)		polski i ruski	36	okazywanie modeli kanianki pod lupą, pouczenie jak używać trokaru.	Obecni ks. Infułat Kerschka, ks. Wankowicz, dwóch naucz. i sędzia.
25	Zachajce (w Podhajcach)					
26	Dryszczów		ruski	22	dtto	—
27	Zawałów		„	65	dtto	Obecni ks. Stecz prob. ob. ł., ks. Huzar prob. ob. gr., p. Chłopski poczt-mistrz i naucz.
28	Markowa		„	50	dtto	Obecni ks. Bar prob. ob. ł., p. Mroczkowski dzierz. i Gilewski leśniczy.
29	Wolica		„	21	dtto	Obecny p. Bieniacz rządca.
30	Wierzbów		„	25	dtto	Obecny naucz. szkoły lud.
31	Mądzelówka (dwa wykłady)		„	120	dtto	Obecny ks. Zasterzec.
32	Bekersdorf (wspólny wykład)		polski i ruski	81	dtto, oprócz tego praktyczne pouczenie na okazie jak poznawać mleczność krów.	Obecny nauczyciel szkoły ludowej z Nowosiółki.
33	Nowosiółka (w Bekersdorf)					
34	Białokiernica . . .		ruski	47	dtto	Obecni nauczyciel szkoły ludowej z Nowosiółki.
35	Mużyłów		„	20	dtto	Obecni nauczyciel p. Bielaszewski.

36	Litwinów		„	53	dtto	Obecni ks. Krajkowski prob. gr. kat. i p. Fereuz leśniczy.
37	Boków		„	20	dtto	Obecni ks. Szczurowski prob. gr. kat.
38	Hnilcze		„	42	dtto	Obecni p. Pieniążek dzierż. dóbr.
	Powiat Tłumacki					
39	Gruszka		ruski	85	dtto	Obecni ks. Kadecki gr. kat. prob. i p. Boguniewicz nauczyciel.
40	Bohorodyczyn . . .		„	28	dtto	Obecni nauczyciel szkoły ludowej.
41	Grabicz (dwa wykłady wspólne w Zakrzewcach)	Jak na stronicy pierwszej.	„	150	Zwidzanie gospodarstw włośc. i jak wyżej.	Obecni p. Neuhaus wł. dóbr i p. Jaskułowski nauczyciel.
42	Zakrzewce					
43	Krzywotuły stare .		„	38	dtto	—
44	Tarnowica polna . .		polski	100	dtto	Obecni ks Topolnicki prob. ob. łac. i 2 nauczycieli.
45	Czarnołożce		ruski	84	Zwiedzanie gospodarstw włośc.	Obecni nauczyciel szkoły ludowej.
46	Olszanica		„	40	dtto	Obecni p, Starczewski dzierż. dóbr i p. Prokop nauczyciel.
47	Podpieczary		„	84	dtto	—
48	Markowce		„	80	Modele narzędzi rolniczych, kanianka pod lupą, użycie trokaru.	Obecni ks. Walnicki prob. gr. kat. i nauczyciel miejscowy.
49	Ladzkie		„	40	dtto	Obecni p. Wysocki naucz. szk. lud.
	P. Wiśniewski razem z p. Szalayem w pow. Żółkiewskim					
50	Żółkiew i Winniki (dwa wykłady) .		ruski	62	dtto	Obecni p. Bielewicz sekret. Rady pow. i sekret. magistratu.

Liczba porz.	Miejscowość i Powiat	Temat wykładów	Język wykładowy	Ilość obecnych	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
51	Krechów	Jak na stronicy pierwszej.	polski	48	Modele narzędzi rolniczych, kanianka pod lupą, użycie trokaru.	Obecni p. Micewski wł. dóbr, p. Grochowalski rządca i miejscowy nauczyciel.
52	Dobrosin		„	42	dtto	Obecni p. Jul. Nahlik wł. dóbr i p. Korzeniowski rządca, także naucz.
53	Butyny } wykład wspólny					Obecni ks. Szełemetko i ks. Omelański.
54	Przystań } w Butynach		ruski	80	dtto	Obecni prob. gr. kat. i nauczycielka szkoły miejscowej.
55	Turynka		„	200	dtto	Obecni nauczyciel szkoły ludowej p. Krukowiez.
56	Derewnia } wspólny wykład					Wny Starzeński marszałek pow. i nauczyciel szkoły ludowej.
57	Kulawa } w Derewni		„	65	dtto	
58	Mosty wielkie . . .		„	40	dtto	Obecni ks. Lauszka prob. ob. łac., p. Lang wł. dóbr i 3 nauczycieli.
	P. Sew. Wiśniewski w pow. Żółkiewskim					
59	Rekliniec		„	38	dtto, a także zwidzanie gospod.	Obecni ks. Ciepanowski prob. gr. kat. p. Lewandowski wł. dóbr i nauczyciel szk. lud.
60	Batiatycze		„	36	dtto	Obecni nauczycielka szkoły ludowej.
61	Żółtańce (2 wykłady)		„	50	dtto	Obecni ks. Pasiut prob. ob. łac. kierownik szkoły Popowits i 2 nauczycieli.
62	Dzibułki		„	120	dtto	Obecni p. Chodowiński nauczyciel.
	Powiat Przemyślański					
63	Ciemierzyńce . . .		„	56	Z powodu zimowej pory wycieczek w pole nie było. Zwidzanie gospodarstw i jak wyżej.	Obecni p. Z. Wiśniewski dzierż. dóbr i nauczyciel miejscowy.
64	Dunajów		polski	51	Okazywanie modeli narzędzi rolniczych, nasion i nawozów sztucznych, kanianka pod lupą, użycie trokaru.	Obecni p. Torski dyrektor lasów, ks. wikary i miejscowy nauczyciel p. Warten.

65	Wiśniowczyk . . .		ruski	53	dtto	Obecni ks. Stepaniuk prob. gr. kat. i miejscowy nauczyciel.
66	Przemyślany (2 wykłady)		polski	77	dtto	Wykładów było 2. Pierwszy odbył się w oddziale Tow. gosp., na którym obecni byli pp. Aleks. Wybranowski prezes p. Stromke wł. dóbr, p. Madeyski rządca, p. Witosławski wł. dóbr i wiele innych osób. Drugi wykład odbył się w urzędzie gmin.
67	Janczyn		ruski	48	dtto	Obecny miejscowy nauczyciel szkoły ludow. i miejsc. pocztmistrz.
68	Uszkowice		„	—	dtto	Obecny nauczyciel szkoły ludowej.
69	Kurowice (wspólny wykład)					
70	Peczenia (w Kurowicach)		„	52	dtto	Obecny nauczyciel szkoły ludowej.
71	Wyźniany (wspólny wykład)				dtto, a nadto zwidzanie z gospodarzami obory i folwarku hr. Romana Potockiego; w oborze miały miejsce pouczenia o mleczności krów, pielęgnowaniu cieląt i użyciu trokaru.	
72	Poluchów (w Wyźnianach)		„	165		Obecni p. Reichard naucz. i p. Chrzanowski administrator folwarku.
73	Gliniany		„	120	—	Obecni p. hr. Potulicki marszałek pow., p. Burliga rządca, kierownik szkoły i kilka innych osób.
74	Połtwa		„	64	—	Obecni miejscowy ks. prob. gr. kat. i nauczyciel szkoły ludowej.
	P. T. Stamirowski pouczał			4416		
	w pow. Rohatyńskim					
1	Kąkolniki i Słoboda		polski	45	Przegląd gospodarstw włościańskich.	Obecni ks. Gąsiorowski prob. ob. łac. p. Bukowski dzierż. dóbr i miejsc. nauczyciel.
2	Skomorochy nowe i stare		„	110	Wskazówki jak poprawić miejscowe pastwisko.	Obecni miejscowy nauczyciel. Zgromadzeni włościanie prosili o wyjaśnienie jak leczyć niektóre choroby zwierząt.
3	Herbutów		„	70	Praktyczne pouczenie użycia trokaru.	Obecni miejsc. rządca dóbr i miejsc. nauczyciel szkoły ludowej.
4	Kunaszów		„	106	dtto	Na żądanie zgromadzonych włościan pouczano leczenie niektórych chorób zwierząt domowych, o tępieniu kanianki i t. p.

Jak na stronicy pierwszej.

Liczba porz.	Miejscowość i Powiat	Temat wykładów	Język wykładowy	Ilość obecnych	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
5	Bołszowce	Jak na stronicy pierwszej.	polski	130	Przegląd gospodarstw włościańsk.	Obecni na wykładzie byli ks. Schäfer prob., kierownik szkoły, miejscowy rządca dóbr i miejscowy pocztmistrz.
6	Bouszów		„	85	dtto	Obecni miejscowy rządca i miejscowy nauczyciel.
7	Niemszyn - Demeszkowa		„	55	O ulepszeniu miejscowych łąk i pastwisk.	Na żądanie włościan udzielone zostały pouczenia o leczeniu niektórych chorób zwierząt domowych.
8	Ruzdwiany		„	58	Przegląd jednego gospodarstwa włościańskiego.	Obecny miejscowy nauczyciel szk. lud.
9	Bursztyn-Demianów		„	115	dtto	Obecny p. Molik przemysłowiec i miejscowy nauczyciel.
10	Jaruki górne i dolne		„	20	Z powodu niepogody nie było żadnych demonstr.	Obecny miejscowy nauczyciel szk. lud.
11	Lipica dolna . . .		„	42	Przegląd gospodarstw włościańskich.	Obecny miejscowy nauczyciel szk. lud.
12	Bukaczowce		„	125	Objaśnienie oznak mleczności u krów dojnych i leczenie niektórych chorób.	Obecny ks. proboszcz miejsc. i nauczyciel szk. lud.
13	Świstelniki		ruski	25	Przegląd gosp. włość.	Na żądanie zgromadzonych wł. pouczał prelegent o uprawie najważniejszych roślin pastewnych.
14	Kozary-Żurawienka		„	65	Użycie trokaru.	Obecni p. Mertha leśniczy i miejsc. nauczyciel.
15	Wiszniów		„	58	dtto	Obecny nauczyciel szk. lud.
16	Czerniów		„	85	Przegląd gosp. włość.	Obecni ks. Kiernikiewicz prob. gr. k. i nauczyciel miejscowy.
17	Żurów		polski	35	dtto	Obecni ks. Bąkowski prob. obrz. łac. i nauczyciel miejscowy.
18	Knihynicze		„	30	dtto	Obecni p. pocztmistrz i miejsc. naucz.
19	Psary i Dehowa . .		ruski	122	dtto	Prelegent dawał objaśnienia na stawiane pytania dotyczące uprawy roli i uprawy roślin pastewnych. Obecny ks. Barusiewicz gr.-k. prob.

20	Podkamień		polski	75	dtto	Obecni ks. Filipowski prob. gr.-kat. i p. Solecki poczmistrz.
21	Putiatyńce		ruski	68	dtto	Na życzenie zgromadzonych objaśniał prelegent o przyczynach niektórych chorób i sposobach leczenia takowych. Obecny ks. Jaworski prob. gr.-kat.
22	Koniuszki		»	32	Przegląd łąk i pastwisk.	Prelegent dawał objaśnienia na stawiane pytania z działu chowu bydła i żywienia. Obecny miejscowy nauczyciel szk. lud.
23	Nastaszczyn		»	45	Przegląd kilku gospodarstw włościańskich.	Obecny ks. Jaworski gr.-kat. prob.
24	Martynów nowy . .		polski	46	dtto	Obecni hr. Dzieduszycki wł. d., p. Nalepa dzierż. d. i prob. ks. Lubaczewski.
	Powiat Buczacki					
25	Barysz	Jak na stronicy pierwszej.	»	45	Pouczanie o leczeniu najważniejszych chorób zwierząt domowych.	Obecni ks. Paszkowski prob. obrz. łac. p. Wachowiez dzierż. d., Modzelewski praktykant gosp., pp. Pintowski i Stojowski inżynierowie Wydziału kraj. i trzech nauczycieli szk. lud.
26	Kowalówka		»	40	dtto	Obecni ks. Nowosad prob. gr.-kat. i miejscowy nauczyciel.
27	Przewłoka		ruski	25	dtto	Obecni ks. Oleśnicki prob. gr.-kat. i miejscowy nauczyciel.
28	Podzameczek . . .		polski	68	Przegląd gospodarstw.	Nadto pouczał prelegent o leczeniu najważniejszych chorób zwierząt domowych.
29	Petlikowce stare . .		»	35	dtto	Obecni ks. Drozdowski prob. ob. łac. ks. Manasterski prob. gr.-kat. i miejscowy nauczyciel.
30	Bobulińce		»	28	dtto	Obecni miejsc. prob. gr.-k. i miejsc. nauczyciel.
31	Petlikowce nowe . .		pols. i rus.	25	Wycieczka z gospodarzami na pola, łąki i pastwiska.	Nadto pogadanka o leczeniu najważniejszych chorób zwierz. domow.
32	Medwedowce . . .		»	38	Praktyczne pouczenie o leczeniu rozdęcia i oznakach mleczności	Obecny miejscowy nauczyciel.
33	Zubrzec		ruski	58	Przegląd łąk i pastwisk.	Na żądanie objaśnienia o użyciu sztucznych nawozów. Obecny miejsc. nauczyciel.
34	Koropiec		polski	160	Przegląd gospod. włość.	Obecni ks. Jachimowski prob. obrz. łac. i miejsc. naucz.

Liczba porz.	Miejscowość i Powiat	Temat wykładów	Język wykładowy	Ilość obecnych	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
35	Huta nowa		ruski	50	Przegląd sadów i ogrodów warzywnych.	Na żądanie zgromadzonych udzielone zostały objaśnienia o zasadach płodozmianu i użyciu mączki kostnej.
36	Jarchorów		pols. i rus.	105	Przegląd gospod. włość.	Obecny miejscowy prob. gr.-kat.
37	Zadarów		ruski	150	dtto	Obecni miejsc. prob. gr.-kat. i miejsc. nauczyciel.
38	Porchowa		polski	60	dtto	Obecni miejsc. prob. gr.-k., miejsc. rządca i nauczyciel.
	Powiat Czortkowski					
39	Czortków		polski	50	Przegląd gospodarstw włość.	Obecni dwaj naucz. szk. lud.
40	Uhryń		„	30	dtto	Obecni pp. Potocki i Zieniewicz wł. dóbr i miejsc. naucz.
				2.614		
	P. Stanisław Szalay pouczał **w pow. Brzeskim** w gminach:	Jak na stronicy pierwszej.				
1	Jadowniki		polski	88	Okazywanie roślin trawiastych nasion i t. p.	Obecny nauczyciel szk. lud.
2	Uszew		„	35	dtto	Obecni ks. Rogoziewicz prob. ob. łac. i dwóch miejsc. nauczycieli.
3	Biesiadki		„	100	dtto	Obecny ks. Karakulski prob.
4	Tymowa		„	31	dtto	Obecni ks. Siemek prob. i 2 naucz.
5	Iwkowa		„	17	dtto	Obecni 2 naucz. i 1 słuchacz uniw.
6	Zakliczyn		„	25	dtto	Obecni ks. Ochmański prob., 4 naucz., 2 rządców i burmistrz.

7	Paleśnica	Jak na stronicy pierwszej.	„	74	dtto	Obecni ks. Wijaczka prob. i miejsc. nauczyciel.
8	Porąbka		„	22	Przegląd gospod. u wójta.	Obecnych dwóch księży.
9	Dembno		„	65	Okazywanie traw i nasion	Obecnych dwóch księży i miejscowy nauczyciel.
10	Borzęcin		„	350	dtto	Obecni ks. Oświęcimski prob. i miejsc. pocztmistrz.
11	Szczurowa		„	32	dtto	Obecni miejsc. prob. i naucz. szk. lud.
				839		

Zestawienie:

Edmund Bielski	w	32	gminach	1.329	słuchaczów
Antoni Wilk	w	37	„	1.160	„
Seweryn Wiśniewski	w	74	„	4.416	„
Tadeusz Stamirowski . . .	w	40	„	2.614	„
Stanisław Szalay	w	11	„	839	„
Razem . . .	w	194	gminach	10.358	słuchaczów włościan.

Aleg. 105.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, tudzież o szkole uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, tudzież o szkole uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 11. listopada 1890 następujące uchwały:

„1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego, dotyczące krajowych niższych szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, tudzież krajowej szkoły uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku.

2. Sejm ustanawia w miejsce dotychczasowych niestałych posad nauczycieli do nauk elementarnych ogólnie kształcących i przygotowawczych przy krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach takież posady etatowe stałe, z płacą roczną 500 zł., dodatkiem aktywalnym 50 zł. i trzema dodatkami pięcioletnimi po 50 zł. każdy, tudzież z prawem do emerytury.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu urządzenie przy krajowych niższych szkołach rolniczych w Jagielnicy i Horodence ogródków doświadczalnych dla uprawy różnych gatunków tytoniu i wyznacza na ten cel kredyt w wysokości 200 zł. w. a.

4. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zawarcia umowy z właścicielem Kobiernic o wydzierżawienie dla krajowej niższej szkoły w Kobiernicach folwarku tamże położonego, z odpowiednimi budynkami gospodarskimi, tudzież inwentarzem żywym i martwym, na lat 14 czyli do końca roku 1904.

5. Sejm uchwala wstawić w budżet krajowy dla szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku na rok 1891 jako wydatek nadzwyczajny:

a) na dokupienie maszyn i narzędzi do uprawy roślin włóknistych kwotę 360 zł.

b) na zakupno jednej pary koni, uprzęży i najpotrzebniejszych narzędzi do uprawy roli, kwotę 440 zł.

6. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu na rok 1891 kredyt do wysokości 2.900 zł. na postawienie budynków dla szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku, tudzież na dokupno drugiej pary koni roboczych, a to w myśl sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 10. października 1889 l. 43.323, na ten wypadek, gdyby szkoła ta w tej samej realności pozostać miała, którą dzisiaj zajmuje.

7. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zamiany pola do użytku szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku oddanego na inne pole, ewentualnie do zadzierżawienia innego gruntu dla tejże szkoły odpowiedniejszego".

Nadto polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu uchwałą w dniu 21. listopada 1890 w sprawie podniesienia gospodarstwa nabiałowego powziętą:

1. Ażeby wprowadził praktyczną naukę mleczarstwa w niższych szkołach rolniczych, w którym to celu Wysoki Sejm kredyt do wysokości 1 200 zł. na rok 1891 Wydziałowi krajowemu otworzył;

2. ażeby ogłosił konkurs na napisanie podręcznika o mleczarstwie dla uczniów szkół rolniczych, na co Wysoki Sejm znowu 500 zł. przeznaczył.

Stosunki i warunki miejscowe, w jakich znajdują się istniejące dotychczas w kraju naszym szkoły rolnicze, znane są Wysokiemu Sejmowi z poprzednich sprawozdań Wydziału krajowego, w szczególności zaś ze sprawozdań w roku 1889 i 1890 Wysokiemu Sejmowi przedłożonych. Przedstawiliśmy tam dokładnie i bezstronnie rzeczywisty stan tych szkół a podnosząc ich zalety, nie pominęliśmy także żadnej ze spostrzeżonych wadliwości, podając zarazem drogi i środki, jakimi Wydział krajowy do ich usunięcia zdążać zamierza. — Trzymając się zasady, iż tylko wtedy zdołamy spełnić trudne zadanie nasze, jeżeli bezwzględnie a przedmiotowo przedstawimy najwyższej władzy krajowej stan spraw pieczy naszej powierzonych, nie ukrywając jego stron słabych, lecz podając zarazem środki do ich usunięcia, przystępujemy do zdania sprawy o krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i w Kobiernicach, tudzież o szkole uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku, jak niemniej z wykonania uchwał Wysokiego Sejmu powyżej przytoczonych i uchwał tyczących się założenia nowych szkół rolniczych w powiecie stryjskim i okolicy Krosna.

I. Sprawy tyczące się krajowych niższych szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach.

Na wstępie musi Wydział krajowy z przyjemnością stwierdzić stały a pomyślny rozwój powyż wymienonych krajowych niższych szkół rolniczych, o czem się przekonał nie tylko Wydział krajowy przez delegatów swoich kilkakrotnie na lustracyę przy rozmaitych sposobnościach wysyłanych, ale także i rządowy inspektor Wny Władysław Struszkiewicz, jak świadczy sprawozdanie jego z dnia 12. lutego 1891. c. k. Ministerstwu rolnictwa przedłożone a przez to Ministerstwo za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa (L.W. 34.599) Wydziałowi krajowemu zakomunikowane.

Nauczyciele tych szkół w ogóle a w szczególności ich kierownicy z gorliwością i zamiłowaniem do zawodu swego i poruczonych im zakładów naukowych dążą do osiągnięcia celu, jaki statutem organizacyjnym szkołom tym wskazany został, przyjmując chętnie i z uznaniem wszelkie udzielane im przez zwierzchnicze władze wskazówki.

Uczniowie zaś ujęci są w należyte karby karności a małe nieporządki spostrzeżone w szkole kobiernickiej zostały stanowczo usunięte.

Przez ciągłą pracę przy gospodarstwie włożeni są do niej uczniowie tak, że wszędzie spostrzegać można u nich ochoczość do pracy i pewną w niej swobodę, która robi bardzo

dobre wrażenie, bo świadczy, że praca stała się tu na prawdę żywiołem ucznia. Do żadnej najpośledniejszej pracy uczniowie się nie lenią. Nie ma też o tem mowy, ażeby w szkołach tych wyrabiała się jakaś paniczerya, — a ogólne wrażenie, jakie odnieśli delegaci Wydziału krajowego i członek jego, do którego departamentu szkoły te należą, lustrując szkoły wspomniane kilkakrotnie, jest takie, że młodzież ze szkół tych próżniaczą nie wyjdzie.

Wydział krajowy nie wątpi przeto, że przy energicznem a wytrwałem współdziałaniu władz zwierzchniczych wkrótce usunięte zostaną niedostatki, jakie się jeszcze w tych szkołach spostrzegać dają, a o których poniżej będzie mowa i że nasze niższe szkoły rolnicze staną wkrótce na tym stopniu rozwoju, od którego już tylko z biegiem czasu iść potrzeba, ażeby w zastój nie popaść; — tem śmielej zaś tę nadzieję wyrazić możemy, że ustanowiona przez Wysoki Sejm krajowa komisya dla spraw rolniczych i jej sekcya stała bardzo żywo i gorliwie sprawami tych szkół się zajmuje i światłą, fachową radą Wydział krajowy w pracy nad ich rozwojem wspiera.

Siły nauczycielskie. W myśl wywodów Wydziału krajowego, zawartych w zeszłorocznem sprawozdaniu i w wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu na wstępie pod 2. przytoczonej a ustanawiającej w miejsce dotychczasowych niestałych posad nauczycieli do nauk elementarnych ogólnie kształcących takież posady stałe etatowe, rozpisał Wydział krajowy na posady te w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach konkurs a na przedstawienie komisyi krajowej dla spraw rolniczych i za zgodą z kuratoryami zamianował nauczycielami do nauk elementarnych ogólnie kształcących i podstawowych dla Horodenki p. Włodzimierza Markowskiego, dotychczasowego stałego nauczyciela szkoły ludowej w Wełdzirzu, dla Kobiernic p. Mieczysława Rożańskiego, dotychczasowego stałego nauczyciela szkoły ludowej w Pełkiniach, a dla Jagielnicy p. Zygmunta Ziemiańskiego, dotychczasowego nauczyciela do nauk elementarnych przy krajowej niższej szkole rolniczej w Jagielnicy. — Ostatni znany był Wydziałowi krajowemu ze sprawozdań delegatów Wydziału krajowego na egzamina do szkoły jagielnickiej wysyłanych, jako nauczyciel zdolny i traktujący na seryo swoje obowiązki; dwaj pierwsi zaś w odbytych studyach (obydwaj ukończyli szkołę realną z egzaminem dojrzałości i złożyli egzamin kwalifikacyjny nauczycielski jeszcze w roku 1884 a względnie 1878) i kilkuletniej służbie w zawodzie nauczycielskim, uwieńczonej dekretami pochwalnymi przełożonych Rad szkolnych okręgowych, dają rękojmię, że potrafią i zechcą nowym swoim obowiązkom w zupełności zadość uczynić.

O ile z dotychczasowej działalności powyż wymienionych nauczycieli wnosić można, wybór ich był dobry, wszakże dopiero najbliższe egzamina roczne (w czerwcu b. r.) wykażą, czy w nauczycielach powyż wymienionych pozyskały szkoły rolnicze rzeczywiście odpowiednie siły, zdolne młodzież szkolną należycie przygotować do nauk zawodowych.

Również i co do instruktorów, przeznaczonych do wyuczania uczniów prac ręcznych i do pomocy kierownikowi szkoły w dozorowaniu uczniów przy wszelkich czynnościach gospodarskich, jakie ci celem praktycznej nauki pod kierunkiem fachowych nauczycieli wykonywać muszą w polu i na folwarku, Wydział krajowy z przyjemnością zaznacza, że we wszystkich trzech szkołach odpowiadają oni dobrze zadaniu swemu.

*

Piekącą sprawą, od której pomyślnego a szybkiego załatwienia zależy pomyślny stan i rozwój krajowych niższych szkół rolniczych, jest polepszenie bytu nauczycielom fachowym tych szkół przez odpowiednie uregulowanie ich płacy.

Od nauczycieli tych wymaga się i wymagać się musi takiego samego wykształcenia fachowego, jak od nauczycieli kierowników, udowodnionego świadectwami z ukończenia przynajmniej średniej szkoły rolniczej i złożenia egzaminu kwalifikacyjnego nauczycielskiego, jak niemniej odbycia kilkuletniej praktyki przy gospodarstwie. Muszą oni tak samo jak nauczyciele kierujący zakładem należycie być ukwalifikowani do nauczania wszystkich działów gospodarstwa wiejskiego (z wyjątkiem nauki zarządu, której uczyć musi w niższych szkołach rolniczych bezwzględnie tylko kierownik, zarządzający gospodarstwem szkolnem i całym zakładem), muszą więc posiadać odpowiednie wiadomości teoretyczne i praktyczne, ażeby uczyć młodzież stosownie do potrzeby bądź rolnictwa, bądź hodowli, albo też pewnych działów z rolnictwa i z hodowli obok podstawowych nauk przyrodniczych. Stosunek zaś ich płacy do płacy kierowników nie odpowiada wcale stosunkowi ich względnej kwalifikacyi, jakiej się wymaga i wymagać musi, jeżeli z pożytkiem dla szkoły działać mają, ani też nie odpowiada rzeczywistemu zajęciu pracą nauczycielską. Tak n. p. podczas kiedy kierownik szkoły rolniczej w Kobiernicach, uczący hodowli zwierząt i zarządu, wyznaczoną miał płacę etatową 1.300 zł. i dodatek aktywalny 240 zł., razem 1.540 zł., a kierownik szkoły w Horodence płacę etatową 1.200 zł. a dodatek aktywalny 140 zł., razem 1.340 zł. rocznie, pobierają nauczyciele fachowi tak w Kobiernicach (uczący rolnictwa i nauk przyrodniczych), jak i w Horodence (uczący hodowli zwierząt i nauk przyrodniczych) tylko po 720 zł. płacy etatowej i 60 zł. dodatku aktywalnego, razem 780 zł., a więc prawie tylko połowę tego jak nauczyciel kierujący.

Jest przeto uzasadniona obawa, że ci z nauczycieli fachowych, którzy posiadają odpowiednią kwalifikacyę, ażeby zająć otwierające się posady nauczycieli rolnictwa przy seminaryach nauczycielskich, opuszczą zajmowane posady przy szkołach rolniczych, a na ich miejsce jak niemniej na miejsce tych, którzy z innych powodów posady swe opuścić będą zmuszeni, nie będzie można odpowiednio ukwalifikowanych pozyskać. Z tych tedy powodów widzi się Wydział krajowy zniewolony wnieść o podwyższenie płacy etatowej dla nauczycieli fachowych przy krajowych niższych szkołach rolniczych do wysokości 1000 zł. z dodatkiem aktywalnym w kwocie 100 zł. rocznie i trzema dodatkami pięcioletnimi po 100 zł. z tem wyraźnem zastrzeżeniem, że tak podwyższoną płacę etatową otrzymać mogą tylko ci nauczyciele a względnie kandydaci na nauczycieli, którzy po odbyciu przepisanych studyów fachowych kilkuletnią praktykę gospodarską odbędą i egzamin kwalifikacyjny nauczycielski z powodzeniem złożą.

Płace nauczycieli kierowników nie są jednakowe we wszystkich szkołach i powinny być również uregulowane; nie masz bowiem przyczyny dla czego kierownik szkoły kobiernickiej pobierać ma płacy stałej 1.300 zł. rocznie i 240 zł. dodatku aktywalnego, a kierownicy szkół w Horodence i Jagielnicy tylko po 1.200 zł. płacy i 140 zł. dodatku aktywalnego, a to tem bardziej, że dotychczas szkoła w Kobiernicach miała kurs tylko dwuletni, gdy tamte szkoły miały kurs trzechletni. Wydział krajowy wnosi przeto, ażeby płace etatowe wszystkich kierowników krajowych niższych szkół rolniczych zrównać w ten sposób, iżby każdy z nich pobierał po 1300 zł. rocznej płacy i 140 zł. dodatku aktywalnego, oprócz pięciolecia w dotychczasowej wysokości i wolnego pomieszkania.

W ten sposób byłby etat nauczycieli stałych i ich płac uregulowany a przez to dobór osób i stałe uregulowanie nauki umożebnione.

Pozostaje jeszcze do uregulowania nauka weterynaryi, w myśl wyraźnego polecenia Wys. Sejmu, jako osobny przedmiot do planu nauk krajowych niższych szkół rolniczych wprowadzona.

Nauka ta przedstawia tę słabą stronę, że ponieważ musi być wykładana przez fachowo wykształconego weterynarza, a takiego przy szkole nie ma, musi się go brać z pobliskiego miasta powiatowego, bez względu, czy tenże obok swego fachowego wykształcenia posiada zarazem i przymioty każdemu nauczycielowi potrzebne, ażeby mógł zadaniu swemu jako nauczyciel sprostać. A że nadto i sama nauka weterynaryi w niższych szkołach jest trudną, gdyż wymaga od nauczyciela z jednej strony wielkiej wstrzemięźliwości co do jej zakresu, ażeby przez zbyteczne rozciągnięcie przedmiotu nie naprowadzić uczniów na tak zwaną kurpfuszerkę, a z drugiej strony wymaga dokładnej znajomości potrzeb praktycznego gospodarstwa i poziomu wykształcenia młodzieży, którą ma pouczać, przeto nie dziw, że nauka weterynaryi w niższych szkołach rolniczych nie zawsze odpowiada celowi. Nadto weterynarze często i chętnie się przenoszą z jednej posady na drugą. Zaledwie jeden wrobi się trochę w metodę nauczania, już na miejsce jego przybywa drugi, który w nauce praktyki jeszcze nie ma i dopiero sobie metodę wyrabia; kiedy zaś posada weterynarza wakuje, nauka w szkole doznaje przerwy. Dojeżdżający weterynarz rządowy zresztą przy najlepszej chęci nieraz lekcyę opuścić musi, bo jest zajęty nieodraczalnemi komisyami, oględzinami bydła i t. p.

Temu zaradziłby można stanowczo tylko przez utworzenie posady krajowego nauczyciela weterynaryi, któryby miał obowiązek udzielania tej nauki we wszystkich niższych szkołach rolniczych z wyjątkiem może Dublan, posiadających wybornego a stałego nauczyciela weterynaryi w Drze Kubickim, który gdyby nie mógł przyjąć takiej posady, o której utworzenie Wydział krajowy wnosi, musiałby w każdym razie dla Dublan być zachowany. Dla innych szkół byłby wspólny krajowy nauczyciel.

Plan naukowy i rozkład szczegółowy nauki nie stoi temu na przeszkodzie. Jeżeli bowiem zważymy, że podstawowe wiadomości z anatomii i fizyologii zwierząt nabywa uczeń, a względnie nabywać winien przy nauce hodowli, jako wstęp do niej, że zatem nauczyciel weterynaryi znajdzie już uczniów pod tym względem przygotowanych i tylkoby te wiadomości podstawowe zrekapitulować i uzupełnić potrzebował, to na właściwą naukę weterynaryi w zakresie dla gospodarzy praktycznych potrzebnym, wystarczy najzupełniej kurs 6—8 tygodniowy po dwie godziny dziennie oprócz demonstracyi.

W ten sposób jeden nauczyciel weterynaryi wystarczy nawet na sześć szkół rolniczych. Planowi naukowemu ogólnemu urządzenie to również w niczem nie przeszkodzi, łatwo bowiem w każdej szkole tak go ułożyć, ażeby w ciągu sześciu do ośmiu tygodni, w trzecim roku nauki, przeznaczyć potrzebną liczbę godzin dziennie nauczycielowi weterynaryi.

Z ustanowieniem takiej posady byłaby inna jeszcze korzyść połączona, a mianowicie że Wydział krajowy i krajowa komisya dla spraw rolniczych rozporządzałaby siłą krajowego zawodowego urzędnika, który w sprawach odnoszących się do policyi weterynarskiej mógłby udzielać fachowej opinii, co bardzo jest ważne wobec niezbędnej potrzeby popierania spraw hodowli i handlu bydłem.

Strona finansowa tej sprawy nie przedstawia wielkich trudności. Na trzy szkoły niższe rolnicze mamy w budżecie na naukę weterynaryi razem 650 zł., gdy przybędzie szkoła czwarta będzie do rozporządzenia 900 zł. Jeżeliby dodać z funduszu krajowego 600 zł. na uzupełnienie płacy a 500 zł. ryczałtu na podróże i w ten sposób zrównać nauczyciela weterynaryi z innymi nauczycielami wędrownymi, można za 2.000 zł. pozyskać dobrą siłę. Gdy nadto nie jest wykluczonem uzyskanie subwencyi rządowej z tytułu wędrownego

nauczycielstwa, przeto Wydział krajowy na podstawie zasięgniętej opinii krajowej komisyi dla spraw rolniczych przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek ustanowienia osobnej posady krajowego weterynarza w celach powyżej wykazanych.

Uczniowie. Napływ uczniów do krajowych niższych szkół rolniczych w Horodence i Jagielnicy jest znaczny. Uczniów, których już w tych szkołach pomieścić nie można, odsyła się do Kobiernic. Nie wszyscy jednakże kandydaci z części wschodniej i zachodniej kraju, chętnie przenosić się chcą do szkoły kobiernickiej, mało w tych stronach znanej.

Ażeby dla szkół w Jagielnicy i Kobiernicach pozyskać ile można takich synów włościańskich, którzyby po ukończeniu nauk wracali na własny grunt i racyonalnem prowadzeniem własnego gospoparstwa wywierali wpływ korzystny na podniesienie ogółu gospodarstw, usunął Wydział krajowy z warunków przyjęcia do obu tych szkół obowiązek przedkładania świadectwa ubóstwa i postanowił: że synowie włościan posiadających własne gospodarstwo otrzymają pierszeństwo przyjęcia na koszt funduszu krajowego przed wszystkimi innymi kandydatami. Odniósł się też Wydział krajowy (odezwą z dnia 10. marca 1891 l. 9.346) do wyższych sądów krajowych we Lwowie i Krakowie z prośbą, ażeby c. k. sądy powiatowe jako władze opiekuńcze zechciały w tym kierunku wpłynąć, iżby sieroty, synowie włościan, mające odziedziczyć własne gospodarstwa, do szkół rolniczych w Jagielnicy i Kobiernicach oddawane były. Starania te Wydziału krajowego nie odniosły jednakże jeszcze dotychczas skutku, a to z przyczyn w zeszłorocznem sprawozdaniu wyłuszczonych.

Środki naukowe. Przy tym stopniu przygotowania, jaki uczniowie do niższych szkół rolniczych przynoszą, rezultat nauki zależy w znacznej części od tego, żeby nauczyciel mógł wszystko uczniowi uzmysłowić na okazach i naocznie wydemonstrować i w ten sposób przez zmysły trafić do umysłu ucznia i rzecz w pamięci jego utrwalić.

Charakterystycznym jest fakt, który stwierdzili delegaci Wydziału krajowego we wszystkich niższych szkołach rolniczych bez wyjątku, że n. p. z całej nauki elementarne j uczniowie najlepiej odpowiadali z geografii, co się tem tłumaczy, iż nauka odbywa się przy pomocy wielkiej karty geograficznej i że uczeń tę kartę ma ciągle przed oczyma, gdy jest w klasie. Gdyby tedy zbiory naukowe w tych szkołach były dla wszystkich przedmiotów dostateczne i odpowiednio dobrane, gdyby te zbiory mogły być w szafach szklannych poustawiane w salach naukowych, żeby uczeń miał ciągle przed oczyma przedmioty, które mu nauczyciel okazał i wyjaśnił, niewątpliwie wynik nauki byłby znacznie lepszym. Na zbiory naukowe zwróciliśmy przeto baczną uwagę, poleciliśmy przedłożenie sobie ich wykazów, ażeby przy dalszem ich uzupełnianiu postępować systematycznie i poleciliśmy ich odpowiednie pomieszczenie w salach naukowych, o ile to jest możliwe.

Jednym z najważniejszych a w szkołach mających głównie na celu kształcenie przyszłych gospodarzy włościan niezawodnie najważniejszym środkiem naukowym do nauki gospodarstwa wiejskiego we wszystkich jego działach, jest **gospodarstwo szkolne.** Służy ono nietylko do wyuczenia wychowanków szkoły wszelkich prac, jakie gospodarz włościanin wykonywać musi około roli, inwentarza żywego i w gospodarstwie domowem, ale nadto służyć winno jako środek do praktycznej nauki zarządu gospodarstwa, bez którego znajomości wszelka wiedza techniczna ucznia w szkole nabyta, będzie tylko połowiczną, a którego w niższszych szkołach rolniczych, mianowicie przy tym poziomie wykształcenia ogólnego, jaki posiadać mogą ucznio-

wie do szkół tych wstępujący, tylko przykładowo uczyć można. Nadto gospodarstwo szkolne odpowiednio urządzone i prowadzone jest w ręku myślącego a doświadczonego kierownika najpotężniejszym środkiem wychowawczym, przez który jedynie można młodego człowieka wprawiać do tego ładu i porządku i do tej punktualności w wykonywaniu wszelkich czynności gospodarskich, jakie do przyszłego zawodu wychowanków szkoły są na pierwszem miejscu niezbędnie potrzebne.

To też usilnem staraniem Wydziału krajowego było, dla szkół, które własnego gospodarstwa nie miały, potrzebny obszar ziemi pozyskać i gospodarstwa szkolne odpowiednio do wyż wskazanego celu urządzić.

W Jagielnicy dokupił Wydział krajowy (jak o tem w zeszłorocznem sprawozdaniu Wysokiemu Sejmowi zdał sprawę) 9 morgów 1033 kw. sążni gruntu, powiększając przez to obszar gruntów do gospodarstwa szkolnego należących do 30 morgów 703 kw. sążni, to jest do takiej powierzchni, jaka jest niezbędnie potrzebną, ażeby 30 uczniów można było w różnych porach roku stosownie zatrudnić. Wydatek na dokupno tego gruntu pokryty został z zaoszczędzeń w budżecie szkoły.

Na podstawie wskazówek udzielonych kierownikowi szkoły przez p. Strusiewicza i szkicu przez tegoż zaprojektowanego, a z małemi zmianami przyjętego na konferencyi złożonej z członka komisyi krajowej dla spraw rolniczych p. Tadeusza Langiego p. Z. Strusiewicza i kierownika szkoły p. A. Świeżawskiego opracowany został przez tego ostatniego „Szczegółowy i na rachunku oparty plan normalny gospodarstwa szkolnego“, według którego już w r. 1891 gospodarstwo szkolne jest prowadzone.

W Kobiernicach zadzierżawił Wydział krajowy dla szkoły na mocy upoważnienia Wysokiego Sejmu, zawartego w uchwale z dnia 11. listopada 1890 na wstępie pod 4 przytoczonej od właściciela Kobiernic p. Dra Hermana Czecza de Lindenwald folwarczek obejmujący 49 morgów 1194 kw. sążni powierzchni gruntu (w tem okrągło 40 morgów roli wraz z budynkami gospodarskimi wymienionymi w poprzedniem sprawozdaniu Wydziału krajowego, tudzież inwentarzem żywym, składającym się z 11 sztuk bydła rogatego (z 9 krów, jednej jałowicy i buhaja) i pary koni pod warunkami podanymi w poprzedniem sprawozdaniu Wysokiemu Sejmowi przedłożonem i zarządził co należy, ażeby szczegółowy plan gospodarczy dla folwarku tego jak najrychlej został opracowany.

Wykonanie tego zarządzenia doznało zwłoki wskutek choroby kierownika szkoły p. Wojciechowskiego, a następnie przeniesienia go do Czernichowa, w roku jednakże bieżącym zostanie gospodarstwo kobiernickie ostatecznie uregulowane.

Tak więc obydwie szkoły t. j. w Jagielnicy jak i w Kobiernicach, mając gospodarstwa własne, na których wszelkie prace wykonywane są przez uczniów pod bezpośrednim kierunkiem i dozorem nauczycieli i instruktora, mogą już stanowczo i skutecznie działać w kierunku kształcenia młodzieży na przyszłych samoistnych gospodarzy włościan.

W Horodence przydałoby się bardzo własne gospodarstwo, przez co możnaby tę szkołę pokierować na te same tory, co szkoły w Jagielnicy i Kobiernicach mianowicie, aby była prawdziwie włościańską szkołą rolniczą. Z powodu jednakże trudności nabycia potrzebnego na ten cel obszaru gruntu — ani bowiem mniejsi właściciele ani też właściciel obszaru dworskiego nie chcą, chociażby w drodze sprzedaży odstąpić dla szkoły nic ze swoich gruntów — musi pozostać przynajmniej do czasu dotychczasowy stan rzeczy, iż praktyka uczniów odbywa się na wielkiem gospodarstwie miejscowego obszaru dworskiego, że zatem szkoła ta kształci (podobnie jak szkoła niższa w Dublanach) przeważnie niższe organa wykonawcze (pomocników gospodarskich jak włodarzy, polnych, pisarzy itd.) dla wielkich gospodarstw. Że jednakże szkoła horodeńska w dotychczasowym kierunku prowadzona, jest nadzwyczaj pożyteczna a nawet

potrzebna, dowodem nietylko znaczny napływ kandydatów pragnących być do niej przyjętymi, ale ciągle wzrastający popyt za jej uczniami, podobnie jak za uczniami szkoły dublańskiej.

Kurs uprawy tytoniu. W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 11. listopada 1890 na wstępie pod 3. przytoczonej, założono tak w szkole horodeńskiej jak i w szkole jagielnickiej ogródki doświadczalne do uprawy różnych gatunków tytoniu. Okazało się wszakże, że ogródek taki, jakkolwiek bezpośrednio przy budynkach szkolnych założony, nie może istnieć w Horodence bez osobnego ogrodzenia, a to z powodu popełnianych tam w porze nocnej kradzieży, które już w roku ubiegłym naraziły Dyrekcyę na pociąganie przez c. k. władze finansowe do odpowiedzialności za skonstatowany przez te władze ubytek liścia tytoniowego. Ażeby temu na przyszłość zapobiedz, wstawił Wydział krajowy w budżet wydatków szkoły na rok 1892 kwotę 400 zł. na ogrodzenine tego ogródka. W Jagielnicy, gdzie materyał na ogrodzenie jest tańszy, a założony ogród tytoniowy opiera się z jednej strony o płot warzywnego ogrodu szkolnego, kosztować będzie ogrodzenie wraz z odnowieniem i uzupełnieniem istniejących skrzyń do wychowu rozsady (flanców) tytoniowych, tylko około 200 zł. i taką tylko kwotę wstawił Wydział krajowy do budżetu szkoły. Ogródki te są bardzo cennym środkiem naukowym do praktycznej nauki uprawy tytoniu, której udzielał w roku 1891 p. Zygmunt Jakliński, c. k. oficyał fabryki tytoniu w Jagielnicy podług załączonego tu planu, przez tegoż w porozumieniu z dyrekcyą szkoły ułożonego, a przez Wydział krajowy zatwierdzonego (alegat 1), za wynagrodzeniem w kwocie 200 zł. Obok udzielania nauki dozorował p. Jakliński zarazem (przy pomocy instruktora szkoły) uczniów przy wykonywaniu wszelkich prac, począwszy od zakładania rozsadników a skończywszy na suszeniu, sortowaniu i suszeniu liścia tytoniowego. Skonstatowawszy bardzo pomyślny wynik nauki p. Jaklińskiego, zaprosił go Wydział krajowy do urządzenia 10-ciodniowego kursu praktycznego uprawy tytoniu w Horodence, w czasie zbioru liścia tytoniowego, w okolicy Horodenki się odbywającego. Kurs ten, kosztem 90 zł. urządzony, odbył się również pomyślnie, według relacyi przez dyrekcyę szkoły Wydziałowi krajowemu za pośrednictwem kuratoryi przedłożonej.

Alegat 1.

Koszt kursu uprawy tytoniu odbytego w Jagielnicy pokrył Wydział krajowy w połowie z funduszów dyspozycyjnych, o pokrycie zaś drugiej połowy z funduszów państwowych postarał się u c. k. Rządu. Koszt zaś kursu 10-ciodniowego uprawy tytoniu w Horodence pokryło galic. Towarzystwo uprawy tytoniu z funduszu przez Wysoki Sejm Towarzystwu temu do dyspozycyi udzielonego.

Uwzględniając wielką doniosłość, jaką ma uprawa tytoniu — osobliwie dla gospodarzy-włościan i ogólne zainteresowanie się nauką tej uprawy, jaką okazali tak uczniowie, jak i nauczyciele, postanowił Wydział krajowy naukę tę wprowadzić stale w program szkoły jagielnickiej a w szkole horodeńskiej zaprowadzić kilkunastodniowe kursa specyalne.

Na ten to cel preliminuje Wydział krajowy w projekcie do budżetu szkół wspomnianych na rok 1892 wydatek stały w kwocie 100 zł., a względnie 60 zł. w przekonaniu, że c. k. Ministerstwo rolnictwa takąż samą kwotę na cel powyższy z funduszów państwowych przeznaczy.

Kurs mleczarstwa. Stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 21. listopada 1890 zaprowadzony został we wszystkich trzech szkołach kurs praktyczny nauki mleczarstwa.

Korzystając z udzielonego na ten cel przez Wysoki Sejm kredytu, Wydział krajowy zakupił dla każdej szkoły potrzebne do praktycznej nauki przyrządy, a między tymi coraz więcej rozpowszechniające się „separatory“ (centryfugi), za pomocą których można ze świeżego niepodstałego mleka śmietanę wszystką oddzielić, a mleko lepiej wyzyskać, unikając przytem w znacznej części potrzeby lokalów przy dawniejszym systemie (pozostawienia mleka do podsiadania przez 24—48 godzin i dłużej) niezbędnie potrzebnych. Przy zakupnie tych separatorów miał Wydział krajowy na oku, żeby wybrać takie, jakie u nas w kraju mogą być w zastosowaniu praktyczne, czy to w gospodarstwach mniejszych i średnich na obszarach dworskich, czy też przy małych mleczarniach spółkowych włościańskich. Dla każdej więc szkoły zakupił Wydział krajowy separatora ręcznego, o wypróbowanej konstrukcyi, a wymagającego jak najmniejszej siły poruszającej, mianowicie: dla szkoły horodeńskiej, gdzie większą ilość mleka na raz mieć można, separator poziomy Lavala z fabryki Bergedorfskiej; dla szkoły w Jagielnicy separator pionowy z tejże fabryki, zwany „Alfa-Baby“ (dawniejszy „Baby“ systemu Lavala, ulepszony przyrządem patentowanym Berchtolsheima), a dla szkoły w Kobiernicach mały separator Lefelda.

A że do użytku przy demonstracyach zakupiony został dla instruktora mleczarstwa separator ręczny „Victoria“ (Dierksa & Möllmanna), w Dublanach zaś znajduje się większy separator Lavalla, a spółka mleczarska we Lwowie posiada centryfugę kieratową duńską (Burmeister & Wain), przeto wyborem powyż wymienionych separatorów dla szkół rolniczych dana jest możność czynienia studyów porównawczych, z których korzystać mogą gospodarze, chcący separatora w mleczarni swojej zaprowadzić.

Na kursie mleczarstwa uczyć w roku 1891 instruktor mleczarstwa p. dr. W. U. Masalski, według planu przez tegoż w porozumieniu z członkiem komisyi rolniczej p. Tadeuszem Langiem i referentem p. Z. Strusiewiczem wypracowanego, a przez Wydział krajowy zatwierdzonego (alegat 2).

Alegat 2.

W roku 1892 uczyć będzie p. Przemysław Cholewa, instruktor krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach, a ewentualnie p. Jan Biedroń, którzy kosztem funduszu krajowego w zakładach zagranicznych do tego się przygotowali.

Nadmienić tu należy, że i drugiej uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 21. listopada 1890, tyczącej się nauki mleczarstwa w szkołach rolniczych stało się zadość.

Na podręcznik do nauki mleczarstwa dla szkół niższych rolniczych rozpisał Wydział krajowy konkurs, wskutek którego cztery prace zostały nadesłane. Prace te, po upływie przedłużonego po koniec marca b. r. terminu konkursowego, oddane zostaną do ocenienia komisyi naukowej, o której poniżej.

Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej. W Horodence i Jagielnicy zorganizowaną została szkolna straż pożarna, do której wszyscy uczniowie z obowiązku należą. Dla straży tej stojącej pod bezpośrednim kierunkiem jednego z nauczycieli (jako naczelnika), zaprowadził Wydział krajowy osobny dwutygodniowy kurs nauki praktycznej, której udziela w stosownej porze roku instruktor przez Związek ochotniczych straży pożarnych dla Galicyi do tego wyznaczony. Na uzupełnienie przyrządów pożarniczych, sprawienie beczkowozów i czterech stągwi (kadzi), jako zbiorników na wodę, udzielił Wydział krajowy dyrekcyi szkoły horodeńskiej (LW. 47953/90) kwotę 150 zł. z funduszu dyspozycyjnego. W Kobiernicach odbędzie się pierwszy kurs nauki straży pożarnej szkolnej w roku 1892, przyczem też i straż ta ostatecznie zorganizowaną zostanie. Zaproszony z polecenia Wydziału krajowego

instruktor krajowego Związku ochotniczych straży pożarnych udzielił dyrekcyi potrzebnych wskazówek co do skompletowania istniejących w tej szkole przyrządów, a na ich zakupno wyasygnował Wydział krajowy dyrekcyi również kwotę 150 zł. z funduszu dyspozycyjnego (LW. 51732/91).

Na pokrycie kosztów podróży instruktora, jak niemniej na drobne wydatki z tym kursem połączone, wstawił Wydział krajowy w budżet wydatków szkolnych roku 1892 taką samą kwotę, jak w roku ubiegłym, to jest po 40 zł. dla każdej powyż wymienionej szkoły.

Skrypta zażądane rozporządzeniem Wydziału krajowego do l W. 32.301/1891 w celu wskazanym w sprawozdaniu zeszłorocznem Wydziału krajowego Wysokiemu Sejmowi przedłożonem, opracowane zostały z trzech głównych działów nauki gospodarstwa wiejskiego (rolnictwo, hodowla zwierząt i administracya) przez odnośnych nauczycieli fachowych krajowych niższych szkół rolniczych i udzielone do zbadania i poczynienia wniosków komisyi naukowej utworzonej przy krajowej komisyi dla spraw rolniczych, o której zaraz mowa.

Komisya naukowa.

Według statutu przez Wysoki Sejm dla krajowej komisyi dla spraw rolniczych uchwalonego, a mianowicie według §. 2. ustęp f) tegoż statutu, wykonywa komisya z ramienia Wydziału krajowego nadzór nad szkołami gospodarskiemi wszelkich stopni i rodzajów, tudzież nad wędrowną nauką rolnictwa. Ponieważ praca nad ulepszeniem stanu dydaktycznego naszych szkół rolniczych ujętą być musi w pewien system i prowadzoną jednolicie przez ludzi ze szkolnictwem w ogóle a ze szkolnictwem rolniczem w szczególe obznajomionych, ustanowiła komisya rolnicza na podstawie §. 10. swego statutu specyalną komisyę naukową, powołując w jej skład (uchwałą powziętą na posiedzeniu dnia 27. lipca 1891), oprócz podpisanego sprawozdawcy jako przewodniczącego komisyi, pp. Tadeusza Langiego i Władysława Struszkiewicza z grona członków komisyi rolniczej, a z poza jej grona pp. Dra Emila Godlewskiego, profesora uniwersytetu Jagiellońskiego, Władysława Lubomęskiego, dyrektora krajowych szkół rolniczych w Dublanach, Kazimierza Pańkowskiego, profesora krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach i Zygmunta Strusiewicza, referenta spraw rolniczych w Dep. II Wydziału krajowego.

Zadaniem komisyi naukowej jest według załączonych tu postanowień krajowej ko-
Alegat 3. misyi rolniczej (Alegat 3.): „Czuwać nad stanem niższych szkół rolniczych pod względem dydaktycznym i naukowym, starać się w granicach praktycznego zadania tym szkołom przez właściwe władze wytkniętego o ciągły ich rozwój i postęp co do metody i treści udzielanej w nich nauki, tudzież co do wychowawczego ich zadania i podawać krajowej komisyi dla spraw rolniczych środki do tego celu wiodące.“

Komisya naukowa rozpoczęła swe czynności na posiedzeniu w dniu 21. grudnia 1891 pod przewodnictwem podpisanego sprawozdawcy odbytem, na którem rozdzieliła pomiędzy członków komisyi referaty i omówiła najważniejszą może dla niższych szkół rolniczych kwestyę podręczników.

Konferencye nauczycieli krajowych niższych szkół rolniczych.

Bardzo ważnym i skutecznym środkiem podniesienia dydaktycznego i pedagogicznego poziomu naszych niższych szkół rolniczych stać się mogą coroczne peryodyczne konferencye kierowników i nauczycieli tych szkół, łącznie z nauczycielami wędrownymi, jakie Wydział

krajowy na propozycyę komisyi krajowej dla spraw rolniczych zaprowadził. Konferencye te dadzą nauczycielom sposobność udzielania sobie wzajemnie swych doświadczeń, zniewolą poniekąd nauczycieli do głębszego zastanowienia się nad metodą nauczania we wszystkich jej szczegółach, do krytyki własnej, obudzą między nimi szlachetne współzawodnictwo, wywołać mogą żywszy ruch naukowy i wyświecić niejedną kwestyę dydaktyczną i pedagogiczną, słowem działać mogą w każdym kierunku pobudzająco, chroniąc nauczycieli a więc i szkołę od zastoju.

Konferencye takie odbywały się i odbywają z wielkim pożytkiem w innych krajach i nie należy wątpić, że należycie pokierowane wydadzą i u nas spodziewane rezultaty.

I u nas bowiem dwudziestoletnie przeszło doświadczenie pouczyło, że zjazdy pedagogiczne krajowe i powiatowe, tudzież miejscowe kółka pedagogiczne, dalej urzędowe konferencye nauczycielskie krajowe i okręgowe przyczyniły się nie mało do podniesienia dydaktycznego i pedagogicznego poziomu naszych szkół ludowych. Również zaprzeczyć się nie da, że Towarzystwo nauczycieli szkół średnich i wyższych, jakkolwiek dopiero od kilku lat istnieje, zjazdami swymi bardzo użytecznie już działa. Podobnych skutków oczekuje Wydział krajowy po corocznych konferencyach nauczycieli krajowych niższych szkół rolniczych.

Pierwsza podobna konferencya odbyła się w miesiącu wrześniu 1891 we Lwowie pod przewodnictwem sprawozdawcy i w obecności pp. inspektora Dniestrzańskiego, delegata c. k. krajowej Rady szkolnej i Władysława Struszkiewicza, rządowego inspektora niższych szkół rolniczych i członka krajowej komisyi rolniczej. Tematy przez krajową komisyę dla spraw rolniczych zaprojektowane a przez Wydział krajowy zatwierdzone, były następujące i wywołały bardzo ożywioną i pouczającą dyskusyę:

1. Jakie jest zadanie i zakres nauk elementarnych w niższych szkołach rolniczych? (Referent p. Ziemiański z Jagielnicy).

2. Jakie jest zadanie gospodarstwa szkolnego przy niższych szkołach rolniczych i jaką ma być jego organizacya, aby zadanie to spełnić? (Referent p. Strusiewicz).

3. Przeprowadzenie lekcyi próbnej z rachunków, zastosowanych do potrzeb rolnika ze sprowadzonymi w tym celu uczniami ze szkoły parobków w Dublanach. (Ref. p. Stepek z Dublan).

Temat 4.: Jakie spostrzeżenia poczyniono co do karności uczniów niższych szkół rolniczych i jaka jest skuteczność obowiązujących obecnie przepisów dyscyplinarnych? (Referenci pp. Świeżawski z Jagielnicy i Bastgen z Horodenki), odłożony być musiał do następnej konferencyi.

Przepisy co do konferencyj nauczycieli niższych szkół rolniczych zatwierdzone przez Wydział krajowy, podajemy w załączeniu. (Alegat 4.) **Alegat 4.**

W ubiegłym roku szkolnym zlustrował sprawozdawca tudzież p. Strusiewicz wszystkie krajowe niższe szkoły rolnicze i szkołę uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku, tak w czasie egzaminów jak i przy innej sposobności.

A) Szkoła rolnicza w Horodence.

Szkoła ta oparta o większe, przeszło 3.600 morgowe gospodarstwo, ze znaczną hodowlą bydła rogatego, owiec, koni i nierogacizny, z gorzelnią i młynem parowym, a nie mająca własnego gospodarstwa, kształci przedewszystkiem pomocników (niższe organa wykonawcze, dozorców polnych, włodarzy, pisarzy ekonomicznych i t. p.) dla większych gospodarstw.

Kierownikiem szkoły jest nauczyciel fachowy, p. Roman Bastgen, który uczy rolnictwa i prowadzenia regestrów gospodarskich, sporządzania i składania raportów, udzielając przy tej sposobności uczniom potrzebnych objaśnień administracyjnych i kieruje pra-

ktyką gospodarską. Nauczycielem fachowym pomocniczym jest p. Włodzimierz Grodzki, który uczy hodowli zwierząt domowych i nauk przyrodniczych w zakresie dla szkół niższych rolniczych przepisanym. Nauk elementarnych udzielał do listopada 1890 p. Romuald Kurowski, po jego ustąpieniu zastępowali nauczyciela tych nauk ks. A. Sobolewski i p. W. Grodzki. Od początku zaś roku szkolnego 1891/2 zamianowany został nauczycielem do nauk elementarnych ogólnie kształcących i przygotowawczych p. Włodzimierz Markowski. W miejsce p. Jana Skucińskiego, który z posady weterynarza powiatowego w Horodence do Lwowa przeniesiony został, powołał Wydział krajowy (l. 43.087/90) na następcę jego p. Zenona Szydłowskiego do wykładów z weterynaryi; — po przeniesieniu zaś i tego z Horodenki na inną posadę, musiała być nauka weterynaryi w szkole horodeńskiej do końca r. 1891 przerwaną, gdyż następca p. Szydłowskiego, p. Pawlikiewicz obowiązku tego podjąć się nie chciał. Obowiązki instruktora robót i dozorcy uczniów przy wykonywaniu prac gospodarskich pełni p. Michał Stadnicki; obowiązki zaś katechety pełnią ks. E. Seńkow (obrz. rz.-kat.) i ks. A. Sobolewski (obrz. gr.-kat.).

W roku szkolnym 1890/91 zgłosiło się, oprócz 20 uczniów dawniejszych, którzy na rok drugi a względnie trzeci przeszli, 30 kandydatów nowych i z tych przyjęto 12tu na rok pierwszy, tak że stan ogólny uczniów wynosił 32, t. j. o 2 więcej po nad stan normalny. Ponieważ ubikacye zakładu na to pozwalały, podniósł Wydział krajowy stan normalny uczniów do liczby 32 a w skutek tego wstawił w budżet szkoły na rok 1892 na koszta utrzymania uczniów kwotę o 300 zł. wyższą, niż w budżetach lat poprzednich. Jednakże już na rok 1891/2 zezwolił Wydział krajowy na przyjęcie 34 uczniów w przewidywaniu, iż w ciągu roku stan tychże do 32 zejdzie.

Uprawa tytoniu na większą skalę, mianowicie na gruncie jednomorgowym szkole przez JW. bar. Romaszkana na ten cel oddanym, nie powiodła się z powodu trudności w dozorowaniu plantacyi od szkoły oddalonej, na przyszłość więc poprzestaje szkoła na uprawie doświadczalnej różnych odmian tytoniu w ogrodzie wyłącznie przez uczniów wykonywanej. Że zaś od należytego suszenia liścia tytoniowego wartość jego w wysokim stopniu zależy, przeto postanowił Wydział krajowy urządzić w szkole horodeńskiej małą suszarnię i wezwał Towarzystwo uprawy tytoniu, ażeby wysłało do Horodenki instruktora swego, któryby lokalności tamtejszej szkoły zbadał i urządzenie taniej małej suszarni zaprojektował.

Bliższe szczegóły odnoszące się do zarządu szkoły rolniczej w Horodence za rok szkolny 1890/91 podane są w sprawozdaniu Dyrekcyi. (Alegat 5.)

Alegat 5.

B) Szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Szkoła jagielnicka ma na celu kształcenie przyszłych gospodarzy włościan. Odpowiednio do tego celu urządzone jest i prowadzone gospodarstwo szkolne na obszarze 30 morgowym, z którego 20 *m* 1.270□ sążni położonych jest w jednym kawałku przy szkole a 9 morg. 1.033 sążni w czterech kawałkach w gminie Ułaszkowce do gminy jagielnickiej przyległej.

Kierownikiem szkoły jagielnickiej jest nauczyciel fachowy p. Antoni Świeżawski. Uczy on rolnictwa, administracyi i prowadzenia rachunków gospodarskich, tudzież potrzebnych rolnikowi małemu wiadomości z ustaw krajowych, prowadzi gospodarstwo szkolne i rachunki tak gospodarstwa szkolnego jak i kuchni zostającej we własnym zarządzie. Nauczyciel fachowy pomocniczy p. Franciszek Cisło uczy, tak samo jak w roku poprzednim hodowli zwierząt domowych i podstawowych wiadomości z nauk przyrodniczych, dalej ogrodnictwa i pszczelnictwa, oraz dozoruje ogrodu i pasieki, jak niemniej i obory, wskutek czego udzielane przez tegoż nauki iść mogą więcej zgodnie z praktyką a tem samem i lepsze wydawać rezultaty. Nauczycielem do nauk elementarnych ogólnie kształcących i przygotowawczych jest

p. Zygmunt Ziemiański a instruktorem robót i dozorcą uczniów przy wykonywaniu prac gospodarskich p. Karol Pastuszek. Do nauki weterynaryi pozyskał Wydział krajowy dopiero od początku kwietnia 1891 weterynarza powiatowego z Czortkowa p. Władysława Michalskiego. Obowiązki katechety obu obrządków spełniał jak dawniej ks. Eliasz Matkowski gr. kat. proboszcz ze Świdowy w miesiącach zaś letnich (lipiec, sierpień i wrzesień), w których nauka w salach ustaje i uczniowie zajęci są przeważnie pracami w polu a ks. Matkowski nie dojeżdżał, odbywał exhorty w niedziele i święta r. 1891 miejscowy ksiądz obrz. rzym. kat.

Uczniów przyjętych było na początku roku 30 i wszyscy pozostali w szkole aż do końca roku szkolnego. Dziewięciu uczniów ukończyło trzechletni kurs nauki, a na ich miejsce i w miejsce jednego, który dla braku postępów promocyi nie otrzymał, przyjęto na rok szkolny 1891/92 nowych uczniów 11. Kandydatów, których dla braku pomieszczenia przyjąć nie było można a na to zasługiwali, odesłano do szkoły kobiernickiej.

Uprawa tytoniu zaprowadzona w r. 1890, została w r. 1891 uregulowana w ten sposób, że każdego roku uprawianą być ma ta roślina na powierzchni pół morga w odpowiednim płodozmianie. Ponieważ największą wadą przy uprawie tytoniu włościan naszych jest złe suszenie i w ogóle złe obchodzenie się z liściem tytoniowym po jego zbiorze, a złe suszenie spowodowane jest przedewszystkiem brakiem suszarni, przeto postanowił Wydział krajowy zbudować w Jagielnicy małą suszarnię wzorową według planu przez p. Z. Jaklińskiego w porozumieniu z dyrekcyą szkoły wypracowanego, kosztem około 400 zł.

Załączone sprawozdanie dyrekcyi szkoły jagielnickiej za r. 1890/91 daje dokładniejszy pogląd na stosunki tej szkoły. (Alegat 6.) **Alegat 6.**

C) Szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Już w sprawozdaniu zeszłorocznem podał Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że postanowił nadać szkole kobiernickiej taki sam kierunek, jak szkole jagielnickiej, by kształciła w pierwszym rzędzie synów włościan mających kiedyś gospodarować na własnem gospodarstwie włościańskiem. — W tym celu i ażeby naukę praktyczną uczniów szkoły kobiernickiej uczynić niezależną od gospodarstwa obcego, na którego prowadzenie dyrekcya żadnego wpływu wywierać nie może, zadzierżawił Wydział krajowy od właściciela Kobiernic folwarczek odpowiednich rozmiarów polecając zarazem dyrekcyi, ażeby za porozumieniem się z p. Strusiewiczem i według wskazówek tegoż kierownikowi szkoły ustnie i pisemnie udzielonych, ułożyła „plan normalny gospodarstwa szkolnego zastosowany do potrzeb szkoły“.

Kierownikiem szkoły i nauczycielem fachowym po koniec r. 1890/91 był p. Mikołaj Wojciechowski, który uczył hodowli zwierząt domowych i administracyi z rachunkowością, tudzież prowadził (od 1. kwietnia 1891) gospodarstwo szkolne. Wskutek dłuższej choroby, najpierw urlopowany celem poratowania zdrowia na miesiąc lipiec i sierpień 1891, został tenże rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 3. września 1891 l. 41 593 przeniesiony tymczasowo do krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie do pełnienia obowiązków profesora administracyi i rachunkowości, kierownictwo zaś szkoły kobiernickiej poruczone zostało od 3. września 1891 p. Edmundowi Bielskiemu krajowemu nauczycielowi wędrownemu gospodarstwa wiejskiego, który p. Wojciechowskiego w czasie jego urlopu zastępował (LW. 41.593/91). Nauczyciel fachowy p. Konstanty Bielecki uczył rolnictwa i nauk przyrodniczych i zajmował się specyalnie ogrodem i uprawą roślin okazowych na półku szkolnem. Obowiązki nauczyciela do nauk elementarnych ogólnie kształcących i przygotowawczych pełnił do końca

r. 1890/91 p. Ludwik Szafrański; od początku roku szkolnego 1891/92 systemizowaną odtąd posadę nauczyciela do nauk powyżej wymienionych zajął p. Mieczysław Rożański. Instruktorem robót jest p. Przemysławów Cholewa, który oprócz swoich obowiązk instruktorskich pomagał dyrekcyi w czynnościach kancelaryjnych a w porze jesiennej i zimowej uczył nadto uprawy szczegółowej roślin.

Pan Cholewa wysłany był kosztem funduszu krajowego na naukę mleczarstwa do szkoły mleczarskiej przy mleczarni zbiorowej w Nortrup (Hanower), gdzie trzymiesięczny praktyczny kurs nauki z powodzeniem odbył, (czego dowodem świadectwo kierownika szkoły wspomnianej). Pan Cholewa przedłożył Wydziałowi krajowemu szczegółowe opisanie mleczarni, w której naukę odbywał, następnie zaś ułożony przez siebie „Podręcznik mleczarstwa dla szkół niższych rolniczych“. Wydział krajowy zamierza poruczyć mu stale naukę mleczarstwa w Kobiernicach a według potrzeby i w innych szkołach rolniczych. Podczas nieobecności pana Cholewy zastępował go w obowiązkach instruktora nauczyciel wędrowny rolnictwa p. Ant. Wilk.

Do nauki weterynaryi dojeżdżał z Białej weterynarz powiatowy p. Dr. Bazyli Krwawicz, obowiązki zaś katechety i kapelana spełniał ks. Benedykt Pysz ze Zgromadzenia OO. Reformatów w Kętach.

Uczniów było w roku 1890/91 razem 26 (14 na pierwszym a 12 na drugim roku). Ukończyło zaś dwuletni kurs nauki w miesiącu czerwcu 1891 uczniów 10. Na rok szkolny 1891/92 podniosła się liczba uczniów do 29.

Alegat 7. Dokładniejsze wiadomości w szkole kobiernickiej podaje załączone (Alegat 7). sprawozdanie dyrekcyi.

Jak już Wysoki Sejmowi z zeszłorocznego sprawozdania Wydziału krajowego wiadomo, wziął Wydział krajowy pod rozwagę, ażali nie należałoby, celem lepszego praktycznego wykształcenia uczniów szkoły kobiernickiej, dotychczasowy dwuletni kurs nauki zamienić na trzyletni, z podobnym rozkładem przedmiotów nauki, jak w innych krajowych niższych szkołach rolniczych. Z egzaminów bowiem i przy osobnej wizytacyi zakładu przez sprawozdawcę, spowodowanej pewnym poszczególnym wypadkiem, przekonał się Wydział krajowy, że szkoła ta pomimo wielu dobrych sił nauczycielskich stoi tak pod względem teoretycznego jak i praktycznego przygotowania uczniów do przyszłego ich zawodu na ostatniem miejscu w rzędzie niższych szkół rolniczych krajowych, a według zgodnych opinij kierownika szkoły i nauczycieli, dalej inspektora rządowego p. Struszkiewicza i naszego fachowego referenta p Strusiewicza, powodem tego jest głównie ścieśnienie nauki na dwa lata. Nadzieja, iż uczniowie z zachodniej części kraju przyniosą do szkoły rolniczej lepsze przygotowanie tak z domu rodzicielskiego jak i ze szkoły ludowej, zawiodła. Że zaś nauki przyrodnicze i zawodowe muszą być w tej samej rozciągłości traktowane w kursie dwuletnim jak w kursie trzyletnim, przeto na nauki elementarne ogólnie kształcące, ściśnione na kurs dwuletni, nie pozostaje dosyć czasu, ażeby nauczyciel mógł ogólne wykształcenie ucznia należycie uzupełnić, a tem samem do lepszego i łatwiejszego pojmowania nauk przyrodniczych i zawodowych przygotować.

Również i na nauki przyrodnicze nie oddziaływa korzystnie ścieśnienie ich na krótszy okres czasu, jakie przy kursie dwuletnim jest konieczne, zwłaszcza że w kursie takim nie podobna materyału nauki tak rozdzielić, ażeby nauki podstawne poprzedzały — o ile to koniecznie potrzeba i można — nauki zastosowane i fachowe, w skutek tego przeznacza się dla jednych zbyt mało czasu, z drugiemi musi nauczyciel za nadto spieszyć, ażeby przedmiot wyczerpać a wynikiem ostatecznym tego jest niedostateczna i nienależycie ugruntowana nauka w ogóle. Dlatego sądzi Wydział krajowy zgodnie z opinią krajowej komisyi dla spraw rolniczych, jak nie mniej i kuratoryi szkoły (LW. 37.958/1891), że rozłożenie nauki w szkole kobiernickiej na kurs trzechletni jest koniecznem, — jeżeli koszta jej utrzymania mają być należycie wyzyskane a szkoła co do swej użyteczności postawioną być ma na równi z Jagielnicą lub

Horodenką. — Dlatego też wnosi Wydział krajowy, aby Wysoki Sejm na zmianę planu nauk z kursu dwuletniego na kurs trzyletni zezwolił.

Reorganizacya ta pociąga za sobą potrzebę adaptacyi budynku szkolnego, celem uzyskania trzeciej sali naukowej i t. p. Sala ta jak nie mniej odpowiednie pomieszczenie czytelni uczniów da się uzyskać przez przeniesienie jadalni z budynku głównego do oficyn, w których kuchnia się mieści.

W oficynach też odpowiednio adaptowanych, urządzone być musi pomieszkanie dla nauczyciela dla nauk elementarnych, który obecnie mieszka w najętem pomieszkaniu na wsi, wskutek czego nie może brać należytego udziału w dozorze uczniów ze szkodą dla zakładu. Koszt tych koniecznych przebudówek wynosić będzie według planów i kosztorysów przez inżyniera Chrząszczewskiego i dyrekcyę wypracowanych okrągło 1.300 zł. i taką to kwotę wstawił Wydział krajowy w rubrykę II. wydatków nadzwyczajnych budżetu szkoły na r. 1892.

II. Szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku.

Szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi założoną została pierwotnie przez c. k. galicyjskie Towarzystwo gospodarskie w możliwie najniekorzystniejszych warunkach. Budyneczek mały, w części drewniany, w części lepianka, pomieścić może w dwóch izdebkach co najwięcej 7miu uczniów; w dwóch małych izdebkach z kuchenką mieści się instruktor (nauczyciel uprawy i wyprawy lnu). Jedna izba przeznaczona jest na kancelaryę Dyrekcyi a jedna mała izba jest zarazem izbą szkolną i jadalnią. Kierownik szkoły nie ma w zakładzie pomieszczenia, musi przeto mieszkać w pomieszkaniu w mieście najętem i nie może ani zakładu mieć ciągle pod okiem, ani też uczniów osobiście dozorować. Nie ma też ani szopy na złożenie lnu suchego, zboża i paszy zebranej, ani też stajni na pomieszczenie koni roboczych, a nadto nie ma gdzie budynków tych postawić, gdyż — jak się okazało — wąskie podwórze pomiędzy budynkiem mieszkalnym, magazynem a rzeczką, położone poniżej poziomu w pobliżu leżącego stawu gródeckiego, jest corocznie zalewane. — Jeszcze więcej nieodpowiednie jest do celów szkoły pole przez gminę miasta Gródka do użytku szkoły odstąpione. — Z 19. morgów powierzchni ziemi piaskowej, rozciągających się wąskim około ½ mili długim pasem, jest zaledwie 8 morgów przydatnych do uprawy ziemi. Lnu zaś surowego w okolicy Gródka zakupować nie można, gdyż okolica ta coraz mniej lnu uprawia. — Gdy więc nie udało się Wydziałowi krajowemu pomimo usilnych starań ani gruntu tego zamienić za inny grunt gminny do celów szkoły odpowiedniejszy, ani też zadzierżawić grunt niezbyt od szkoły oddalony, a w pobliżu wody do moczenia lnu położony, — gdy nadto okazało się, że zrestaurowanie dotychczasowego budynku szkolnego i jego rozszerzennie takie, aby przynajmniej 12tu uczniów pomieścić w nim można było, oraz postawienie koniecznie potrzebnej stajenki i szopy przeszło 7.000 zł. by kosztowało, — uznał Wydział krajowy za stosowne zaniechać zamierzonego rozszerzenia budynku szkolnego, nabywszy przekonania, że szkoła uprawy i wyprawy lnu w tych warunkach w Gródku istnieć nie może i że zatem wszelkie nakłady na szkołę tę byłyby stracone. Wydział krajowy nie zużył zatem kredytu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 11. listopada 1890. w kwocie 2.900 zł. na budynki udzielonego, jak nie mniej nie zużytkował kwoty 360 zł., przeznaczonej na dokupno maszyn i narzędzi do wyprawy roślin włóknistych używanych, a zamiast założenia moczarni murowanej, polecił sporządzić kilka prowizorycznych klatek (tak zwanych balonów) do moczenia lnu i z kwoty 440 zł. zakupił tylko parę koni, uprząż i najpotrzebniejsze narzędzia do uprawy roli służące, które gdziekolwiek bądź przeniesione być mogą. — Wydziałowi bowiem krajowemu nasuwała się już poprzednio myśl, ażeby

szkołę tę do innej odpowiedniejszej miejscowości przenieść. Projekt ten stał się aktualnym z chwilą gdy w toku rokowań poruczonych Wydziałowi krajowemu przez Wysoki Sejm, ażeby niższą szkołę rolniczą w okręgu krośnieńskim założyć, otrzymał Wydział krajowy od gminy miasta Krosna oświadczenie, że gotową jest odstąpić grunt obejmujący około 54 morgów dla takiej szkoły rolniczej, z którąby także fachowy kurs uprawy i wyprawy lnu był połączony. Jakoż zdaje się, że w Krośnie, które staje się metropolą naszego przemysłu płóciennego, gdzie powstaje obecnie zakład blichu i apretury i gdzie powstanie prawdopodobnie przędzalnia, w okolicy, w której coraz więcej lnu uprawiają, szkoła niższa rolnicza połączona z kursem specyalnym uprawy i wyprawy lnu, urządzona na wzór szkoły rolniczej połączonej z kursem uprawy i wyprawy lnu w Morawskiem Schönbergu, byłaby bardzo odpowiednio umieszczoną. — Wydział krajowy przeto, zasięgnąwszy zdania komisyi krajowej dla spraw rolniczych i zgodnie z tem zdaniem przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek na zwinięcie dotychczasowej szkoły lnianej w Gródku po otwarciu kursu uprawy i wyprawy lnu przy założyć się mającej szkole rolniczej w Krośnie.

Kierownikiem szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku jest p. Władysław Ancuta — a nauczycielem fachowym (instruktorem) do uprawy i wyprawy lnu p. Jan Górski. Pierwszy uczył ogólnych zasad rolnictwa (znajomość gleby, uprawa mechaniczna, obchodzenie się z nawozami i ich użycie i ogólne zasady uprawy roślin gospodarskich) tudzież elementarnych wiadomości z nauk przyrodniczych, — drugi zaś uczył uprawy lnu i konopi, zbioru, poprawnych sposobów moczenia jak niemniej poprawnych sposobów w wyrabianiu z lnu wymoczonego dobrego i do exportu przydatnego włókna.

Nauka odbywała się przeważnie praktycznie, przez ciągłe zajęcie uczniów pracami w polu i w warsztacie wyprawy lnu i objaśnienie każdej pracy, — i oddać należy sprawiedliwość tak kierownikowi szkoły jak i fachowemu instruktorowi, że co można zrobić w danych warunkach, to robią a egzamin, przy którym obecny był sprawozdawca i p. Strusiewicz, wykazał wcale pomyślne wyniki nauki. Prawda, że do egzaminu tego zasiadło wszystkiego 5 uczniów (z 6ciu przyjętych na początku roku jeden z zakładu wystąpił). — Nauk elementarnych udzielał nauczyciel szkoły ludowej gródeckiej p. Antoni Zieliński a religii uczył ksiądz Ignacy Rybicki, wikaryusz tamtejszy.

Na żądanie komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego udzielał p. Górski pouczeń wędrownych o uprawie lnu w różnych okolicach kraju, w czasie kiedy był wolniejszy od zajęć obowiązkowych w szkole. — P. Ancuta zaś miewał pouczenia popularne z dziedziny rolnictwa i hodowli zwierząt w Gródku i wsiach sąsiednich.

Na rok 1891/92 przyjętych zostało 8miu uczniów, u których skonstatował inspektor rządowy p. Władysław Struszkiewicz, zwiedzający tę szkołę w towarzystwie p Strusiewicza w jesieni r. 1891. również znakomite postępy w naukach teoretycznych i praktycznych.

III. Sprawa założenia nowych szkół niższych rolniczych w Uhersku (Stryj) i Krośnie.

Uchwałą z dnia 15. listopada 1890., polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, „by celem założenia niższej szkoły rolniczej przeprowadził rokowania ze stronami interesowawemi w okolicach Krosna i Stryja, jakoteż z c. k. Rządem celem uzyskania odpowiedniej dotacyi ze skarbu państwa, oraz aby przedłożył na najbliższej sesyi dotyczące wnioski".

Wskutek tego polecenia odniósł się Wydział krajowy jeszcze dnia 2. grudnia 1890. L. 50.968 do Wydziałów powiatowych w Drohobyczu, Samborze, Staremmieście, Turce, Ży-

daczowie i Rudkach z wezwaniem, ażeby spowodowały Rady powiatowe do przyczynienia się do pokrycia kosztów utrzymania założyć się mającej szkoły rolniczej w powiecie stryjskim, przez utworzenie przynajmniej jednego stypendyum dla uczniów tej szkoły. Zarazem odniósł się Wydział krajowy do bar. Zygmunta Romaszkana, a przedstawiając mu, że dla gospodarstwa szkolnego projektowanej niższej szkoły rolniczej przynajmniej 30 morgów roli potrzeba, zapytał czyli i pod jakimi warunkami byłby skłonny dodać do ofiarowanych już 20 morgów jeszcze morgów 10, tak, aby cały obszar ziemi mógł około 30 morgów wynosić. — Na wezwanie to oświadczyły się przychylnie tylko Wydziały powiatowe w Drohobyczu i Żydaczowie; pierwszy oznajmiając pod dniem 18. marca 1891. l. 2.659 (LW. 10.923), że, Rada powiatowa tamtejsza jeszcze uchwałą w dniu 24. listopada 1888. powziętą uchwaliła dla uczczenia jubileuszu 40-letniego panowania Najjaśniejszego Pana utworzyć trzy stypendya po 80 zł., dla synów włościan powiatu drohobyckiego, uczęszczających do jednej z niższych szkół rolniczych w kraju, — drugi zaś zawiadamiając relacyą z dnia 21. marca 1891. l. 689 (LW. 11.655), że Rada powiatowa żydaczowska uchwałą z dnia 12. marca 1891. powziętą, jedno stypendyum w kwocie 150 zł. dla ucznia szkoły w powiecie stryjskim założyć się mającej, utworzyć postanowiła. Wydział powiat. w Turce odpowiedział pod d. 18. marca 1891. l. 2.507 (l. W. 17.362), że tamtejszy biedny powiat górski nie jest na teraz w możności ufundować stypendyum dla ucznia szkoły rolniczej w stryjskiem, a to ze względu, że uchwałą z d. 14. maja 1890. Rada powiatowa postanowiła ufundować w powiecie turczańskim „szkołę gospodarsko-przemysłową imienia Maryi Waleryi“ i na ten cel kapitał w kwocie 10.000 zł. z funduszów powiatowych przeznaczyła — a Jego Cesarsko-Królewska Apostolska Mość uchwałę tę do Najwyższej Swej wiadomości przyjął. Wydział powiatowy w Samborze oświadczył pod d. 17. stycznia 1891 l. 36. (l. W. 3501), że ma zamiar przyczynić się do utrzymania szkoły niższej rolniczej projektowanej w powiecie przemyskim mianowicie w Miżyńcu, jako miejscowości bliżej powiatu samborskiego położonej i dlatego na utrzymane szkoły w powiecie stryjskim nic dać nie może.

Rada powiatowa stryjska uchwaliła jeszcze w dniu 9. lipca 1888 celem uczczenia 40-letniej rocznicy panowania Jego ces. i król. Mości Franciszka Józefa I. przyczynić się do założenia krajowej niższej szkoły rolniczej w powiecie stryjskim datkiem pieniężnym, utworzonym przez nałożenie 1 centa dodatku powiatowego od każdego złotego podatków bezpośrednich na okres dwuletni. Z dodatku tego powstał fundusz wynoszący z d. 1. stycznia b. r. 3007 zł., który według relacyi bar. Z. Romaszkana jako prezesa Rady powiatowej, z dnia 16. lutego b. r., do tegoż rąk złożony i na procent umieszczony został.

Baron Zygmunt Romaszkan w myśl oświadczenia swego poprzedniego (l. W. 5183/91) zeznał aktem fundacyjnym z d. 12. lutego 1892 u c. k. notaryusza Szemelowskiego
Alleg. 8. spisanym (alegat 8.), że do ofiarowanych poprzednio 20 morgów dodaje jeszcze 10 morgów, tak aby cały obszar gruntu razem 30 morgów wynosił, utrzymując i nadal zobowiązanie swoje co do wypłacenia na cele tej szkoły kwoty 1.000 zł. do której się poprzednim aktem fundacyjnym z d. 17. października 1888 zobowiązał.

Nadto oświadczył tenże bar. Romaszkan, że po ostatecznem obliczeniu kapitał przez ś. p. Edwarda Hochea (Hosza) na stypendya przeznaczony nie 12.000 zł. ale przeszło 17.000 zł. wynosi i że bar. Z. Romaszkan jako egzekutor testamentu ś. p. Hochea cały ten kapitał na stypendya dla krajowej niższej szkoły rolniczej w Uhersku (Stryj) przeznacza.

Tak więc ofiarność prywatna i Wydziałów powiatowych przychodzi w pomoc krajowi do urzeczywistnienia projektu założenia niższej szkoły rolniczej w powiecie stryjskim, następującymi środkami:

P. Zygmunt bar. Romaszkan 30 morgów gruntu w gminie Uhersko przy kolei i drodze do Stryja wiodących położonego, a nadto 1.000 zł. gotówką na koszta założenia.

Tenże bar. Romaszkan jako egzekutor testamentu ś. p. Edwarda Hochea kapitał w kwocie przeszło 17.000 zł., złożonej w obligacyach jednolitego długu państwa nominalnej wartości 18.000 zł. na 5 stypendyów po 150 zł. czyli 750 zł. rocznie na utrzymanie szkoły. Rada powiatowa stryjska 3.007 zł. jednorazowo na koszta założenia szkoły (l. W. 8960/92), Rada powiatowa drohobycka 3 stypendya po 80 zł. czyli rocznie 240, a Rada powiatowa żydaczowska 1 stypendyum 150 zł rocznie. Razem przeto jest przeznaczonych na szkołę w powiecie stryjskim (Uhersko) 30 morgów ziemi, 4.007 zł. na koszta założenia i około 1.140 zł. rocznie na koszta utrzymania.

Rokowania w sprawie założenia drugiej szkoły w okolicach Krosna, prowadzone za pośrednictwem komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego i Wydziału powiatowego krośnieńskiego, jak niemniej bezpośrednio z magistratem miasta Krosna, pp. A. Skrzyńskim w Zagórzanach i W. Stawiarskim w Jedliczach były początkowo bezskuteczne. Dopiero pod dniem 6. czerwca 1891 l. 1362 (l. W. 24.801/91) otrzymał Wydział krajowy od magistratu miasta Krosna bezpośrednio, a pod dniem 11. czerwca 1891 l. 788 (l. W. 25198/91) za pośrednictwem Wydziału powiatowego krośnieńskiego, oświadczenie tegoż magistratu, że Rada miejska gotową jest przyczynić się do kosztów założenia niższej szkoły rolniczej w Krośnie jednorazowym datkiem w kwocie 3 000 zł. i ustanowić dwa stypendya po 50 zł. a nadto wydzierżawić na rzecz szkoły, mianowicie na założenie gospodarstwa szkolnego, grunt należący do funduszu ubogich o powierzchni 54 morgów, który jest obecnie za 352 zł. wydzierżawiony, pod warunkiem, że przy szkole rolniczej zaprowadzoną zostanie i szkoła dla uprawy i wyprawy lnu.

Rada miasta Krosna wychodziła bowiem z zapatrywania, że gdyby szkoła uprawy i wyprawy lnu założoną została w Krośnie, przyczyniłoby się to do skoncentrowania całego ruchu przemysłu tkackiego, a tem samem dawałoby znacznie większe korzyści miastu, które tak znaczne ofiary poniosło dla podniesienia tego przemysłu w tamtej okolicy.

Wydział krajowy zastanawiał się nad sprawą zwinięcia szkoły lnianej w Gródku, a utworzenia takiejże szkoły przy projektowanej niższej szkole rolniczej w Krośnie, sprawa ta była również przedmiotem badań komisyi krajowej dla spraw rolniczych i przyszedł zgodnie z komisyą rolniczą do przekonania, że szkoła uprawy i wyprawy lnu musi być z Gródka do odpowiedniejszej miejscowości przeniesioną, że Krosno jest na taką szkołę miejscowością najodpowiedniejszą i że zatem z oferty Reprezentacyi miasta tego korzystać należy.

Utrzymanie szkoły a raczej kursu uprawy i wyprawy lnu przy szkole rolniczej kosztowałoby znacznie mniej jak teraźniejszej szkoły lnianej samoistnej w Gródku a pożytek, jakiby dawał kurs taki ze szkołą rolniczą połączony, byłby nierównie większy niż obecnie.

Wydział krajowy nie miał jednakże upoważnienia do zwinięcia szkoły grodeckiej, nie mógł przeto rokować z miastem Krosnem na powyższych warunkach przez miasto postanowionych stanowczo zakończyć i dlatego prosi Wysoki Sejm o powzięcie w tej sprawie uchwały w myśl wniosku Wydziału krajowego pod 8 i 9 przedłożonego.

Ponieważ sprawa założenia w Krośnie niższej szkoły rolniczej, połączonej z kursem uprawy i wyprawy lnu nie dojrzała była jeszcze w czasie, kiedy Wydział krajowy wnioski subwencyjne na rok 1892 Wysokiemu c. k. Rządowi przedkładał, przeto zażądał Wydział krajowy (pod d. 4. kwietnia 1891 l. 9.789) subwencyi w kwocie 15.000 zł. tylko na założenie szkoły w Uhersku (Stryj). C k. Ministerstwo (reskryptem z d. 7. czerwca 1891 l. 8 663, zakomunikowanym Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 18. lipca 1891 l. 45.871) przyjęło wniosek Wydziału krajowego do tymczasowej wiadomości, zażądało jednakże przedłożenia szczegółowych planów i kosztorysów projektowanych budynków. Żądane plany i kosztorysy zostały wypracowane i c. k. Ministeryum przedłożone.

Jak powyżej wspomniano, komisya krajowa dla spraw rolniczych zastanawiała się nad sprawą założenia krajowych niższych szkół rolniczych w Uhersku i Krośnie i uchwaliła na posiedzeniu w dniu 27. lipca 1891 odbytem (LW. 33.940) „oświadczyć się za przedłożeniem Wysokiemu Sejmowi wniosków stosownych o założenie niższych szkół rolniczych, z nauką trzechletnią w Uhersku pod Stryjem i w Krośnie, łącząc z tą ostatnią kurs uprawy i wyprawy lnu a zwijając równocześnie takiż kurs w Gródku".

Kończąc niniejsze sprawozdanie podaje Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że pod dniem 17. lipca 1891 (LW. 32 573) wniósł do Wydziału krajowego prośbę Oddział przemyski c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego o przedłożenie Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesyi wniosku o założenie niższej szkoły rolniczej w Miżyńcu, a względnie jego najbliższej okolicy w powiecie przemyskim. Do prośby tej, w której potrzeba założenia szkoły rolniczej w powiecie przemyskim jest motywowaną, dołączył Oddział deklaracye kół potrzebę takiej szkoły uznających, z których wynika co następuje:

1. Adam książę Lubomirski ofiaruje odstąpić tytułem 50-letniej dzierżawy 24 morgów gruntu w Miżyńcu położonego za czynsz roczny w kwocie 100 zł. a gdyby tego potrzeba się okazała, dodać do owych 24 morgów jeszcze dalszych 12 morgów za czynsz roczny po 10 zł. od morga, dalej ofiaruje na budowę szkoły 40 tysięcy cegieł z cegielni miżynieckiej a nadto cały potrzebny materyał drzewny z wyjątkiem tarcic, gontów i łat, z lasów dóbr miżynieckich.

2. Tenże sam ofiarodawca deklaruje dawać przez lat 6 po 150 zł. jako stypendyum dla jednego ucznia projektowanej szkoły.

3. Rada powiatowa przemyska obowiązuje się dawać dwa stypendya po 150 zł. każde przez lat 6.

4. Dalej ofiaruje po jednem stypendyum w kwocie 150 zł. przez lat 6: Rada powiatowa mościska, Rada powiatowa samborska, JE. Adam ks. Sapieha, Stanisław hr. Stadnicki, Maryan hr. Łoś i Władysław Tchórznicki; a po jednem stypendyum w tej samej wysokości na lat 9: Oddział przemyski c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i p. Mieczysław Pawlikowski.

Wydział krajowy jednakże zgodnie z opinią krajowej komisyi dla spraw rolniczych nie przedkłada Wysokiemu Sejmowi żadnego na razie wniosku w tej sprawie, pragnąc przedewszystkiem doprowadzić do końca sprawę założenia niższych szkół rolniczych w Uhersku i w Krośnie.

Na podstawie wywodów zawartych w sprawozdaniu powyższem Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach tudzież o szkole uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku.

2. Sejm poleca wstawienie do budżetów szkół powyżej wymienionych na rok 1892 kwot preliminowanych przez Wydział krajowy w projekcie budżetów dla tych szkół przedłożonym.

3. Sejm ustanawia dla etatowych nauczycieli nauk fachowych przy krajowych niższych szkołach rolniczych płacę roczną 1.000 zł., dodatek aktywalny w kwocie 100 zł. i trzy dodatki pięcioletnie po 100 zł.

4. Sejm poleca zrównać płacę wszystkich nauczycieli kierowników krajowych szkół niższych rolniczych do wysokości 1.300 zł. płacy rocznej, 140 zł. dodatku aktywalnego i trzech pięcioleci po 200 zł.

5. Sejm ustanawia posadę prowizoryczną krajowego nauczyciela weterynaryi z płacą roczną 1.500 zł. i ryczałtem na podróże w kwocie 500 zł. rocznie.

6. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby jeszcze w r. 1892 przeprowadził reorganizacyę nauki w szkole kobiernickiej, przez rozłożenie tejże na 3 lata, analogicznie jak w szkołach horodeńskiej i jagielnickiej.

7. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, żeby już w roku 1892 rozpoczął budowę krajowej niższej szkoły rolniczej w Uhersku według przedłożonych planów i otwiera na ten cel kredyt do wysokości 20.000 zł.

8. Sejm postanawia założenie szkoły rolniczej niższej w Krośnie i połączeniem z nią kursu uprawy i wyprawy lnu.

9. Sejm uchwala zwinięcie dotychczasowego kursu uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku po otwarciu takiegoż kursu przy krajowej niższej szkole rolniczej w Krośnie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 16. Lutego 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Plan nauki uprawy tytoniu

w krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence i Jagielnicy.

1) Opisanie botaniczne rośliny tytoniowej, wyliczenie i opisanie gatunków tytoniów w państwie austryackiem uprawianych.

2) O składnikach chemicznych liścia tytoniowego i dobroci liści tytoniów galicyjskich na postawie analizy chemicznej.

3) O glebie, jej położeniu, uprawie, nawozach i wpływach oddziałujących na jakość liści tytoniowych.

4) O potrzebie zakładania rozsadników.

Opis zwykłych wadliwych włościańskich rozsadników, opis holenderskich czyli wysokich rozsadników.

5) O przykryciu rozsadników jak: maty, okna szklanne, papierowe, perkalowe, wykazując wadliwe lub dobre strony różnych nakryć.

6) Opis nasienia tytoniowego, kiełkowanie, wysiew nasienia, pielęgnowanie roślinek tytoniowych w rozsadniku (podlewanie, przewietrzanie, plewienie i tępienie szkodników.)

7) O pikowaniu roślin tytoniowych.

8) Sporządzanie szkółek z ramami perkalowemi, przesadzanie roślinek do szkółki.

9) Wysadzanie roślin w grunt. Znaczenie pola pod tytoń, motyczenie i okopywanie.

10) O szkodnikach tytoniowych (jak grzyby, krety, ślimaki, glisty, chwasty, zaraza czyli wilk i t. d.) i sposoby tępienia tychże.

11) Zrywanie wierzchołków (pączków kwiatowych). Zrywanie bocznych pędów.

12) O zbiorze liści tytoniowych, ich własności i poznaniu dojrzałości; sposób zrywania liścia. Liście odrostkowe.

13) O nasiennikach, o przechowywaniu nasienia i o uszlachetnieniu liści tytoniowych.

14) Nawlekanie liści zwiędłych na sznury lub laski.

15) Suszenie prymitywne u naszych włościan.

16) O suszeniu racyonalnem (urządzenie suszarń).

17) Sortowanie i składanie papużek.

18) Przepisy dla plantatorów.

Alegat 2. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 8.721.

Plan nauki mleczarstwa

w krajowych niższych szkołach rolniczych.

W myśl uchwały Rady Wydziału z dnia 10. kwietnia r. b. powziętej na wniosek komisyi krajowej dla spraw rolniczych udzielać ma nauki mleczarstwa w krajowych niższych szkołach rolniczych instruktor mleczarstwa, w kilkutygodniowych osobnych kursach urządzanych w każdej z tych szkół kolejno.

Nauka mleczarstwa w krajowych niższych szkołach rolniczych udzielaną być winna teoretycznie i praktycznie i mieć na celu wyuczenie uczniów obchodzenia się z mlekiem, tudzież wyuczenie ich przeróbki mleka na masło i sery i obznajomienie dokładne ze spożytkowaniem pozostających przy tych przeróbkach odpadków.

Nauka teoretyczna udzielana w 12tu jednogodzinnych wykładach w sali naukowej wspieraną być ma demonstracyami, odbywającemi się osobno również w 12 godzinach w sali nauukowej, w stajni, mleczarni i piwnicy.

Nauka praktyczna udzielaną być ma niezależnie od demonstracyj w ten sposób, iż każdy uczeń wykonywać będzie kolejno wszelkie prace około mleka i jego przeróbek pod kierunkiem i nadzorem instruktora mleczarstwa, który objaśniając cel i sposób wykonywania prac wspomnianych uzupełni i powtórzy uczniom wiadomości podane im w wykładach i demonstracyach, nauczanie praktyczne poprzedzających.

Treść nauki

teoretycznej i praktycznej mleczarstwa w krajowych niższych szkołach rolniczych jest następująca:

O mleku w ogóle.

Skład mleka: Tłuszcz masłowy, — sernik, — białko, — cukier mleczny, — materye popielne (sole), — woda.

Przymioty fizyczne mleka, — przemiany normalne, jakim ulega mleko, a względnie składniki jego pod wpływem czasu i czynników zewnętrznych.

Mleko krowie.

Skład normalny zdrowego mleka krowiego. Okoliczności wpływające na skład a względnie na jakość mleka krowiego (rasa, przymioty indywidualne, wychów, wiek, sposób utrzymania, rodzaj i jakość karmy, okres dojności, stan zdrowotny itd.)

Skład mleka bezpośrednio przed ocieleniem i po ocieleniu (siara v. colostrum) i ważność tego ostatniego jako pokarmu w pierwszym okresie życia cielęcia.

Przeciętna dojność krów (trwanie dojności i ilość udojonego mleka), wpływ karmy na dojność.

Mleko wadliwe (anormalne): wodniste, sine, czerwone, krwiste, słone, gorzkie, kleiste itp. Przyczyny i środki usunięcia tych wad.

Badanie i ocenienie jakości mleka.

Oznaczanie ciężaru gatunkowego mleka (próba mleka), ilości śmietany z mleka wydzielić się dającej, ilości tłuszczu masłowego w mleku zawartego, skłonności mleka do fermentowania.

Przyrządy do tych oznaczeń najodpowiedniejsze i sposób ich użycia. Potrzeba tych oznaczeń w racyonalnie prowadzonem gospodarstwie nabiałowem, tak dla kontroli wyników przeróbki mleka jak i przy wychowie, wyborze i utrzymaniu krów do produkcyi mleka służących.

Pozyskanie mleka (udój.)

Warunki pozyskania czystego, dobrze się trzymającego i zdrowego mleka. Pielęgnowanie i czyszczenie wymienia i dojek. Najodpowiedniejsze pory dnia do dojenia. Dwu i trzy razowe dojenie dziennie. Punktualność w zachowaniu pory dnia do dojenia przeznaczonej. Przygotowania do dojenia. Sposób dojenia. Zdajanie i dokładne wydajanie. Mierzenie udoju.

Narzędzia i przyrządy służące do dojenia i mierzenia mleka, ich utrzymanie i czyszczenie.

Obchodzenie się z mlekiem świeżem.

Cedzenie mleka, jego chłodzenie i zagotowywanie. Środki konserwacyjne, ich pożytek i szkodliwość. Przygotowanie mleka do odstawy dla konsumentów lub do mleczarni. Transport mniejszych i większych ilości mleka.

Przyrządy najodpowiedniejsze do obchodzenia się z mlekiem świeżem i do jego odstawy w gospodarstwach średnich i małych (włościańskich).

Pozyskanie śmietany (zbieranie.)

Rodzaje śmietany: śmietanka i słodka śmietana, śmietana podsiadła czyli zakwaszona.

Warunki ogólne dobrego wydzielania śmietany:

a) bez użycia wody lub lodu do chłodzenia mleka w czasie podsiadania (wydzielania śmietany), mianowicie powszechnie u nas używany sposób i jego ulepszenie, sposób holsztyński, i t p. w zastosowaniu do małych i średnich gospodarstw.

b) z użyciem wody zimnej lub lodu, jak np. system Szwarca i t. p. zastosowane przedewszystkiem do większych gospodarstw lub mleczarni zbiorowych.

Dobre obchodzenie się ze śmietaną, aż do jej przeróbki lub innego zużytkowania.

Wybór sposobów pozyskania śmietany w danych warunkach gospodarstwa.

Przyrządy i narzędzia najodpowiedniejsze przy zastosowaniu sposobów opisanych pozyskania śmietany i jej przechowania. Urządzenie najodpowiedniesze lokalu na mleko (mleczarni), piwnicy i t. p. dla gospodarstw średnich i drobnych włościańskich.

Oddzielenie śmietany zapomocą maszyn (centrafuga, separator) Zasada oddzielania z mleka śmietany zapomocą separatorów. Korzyści użycia separatorów.

Główne typy separatorów: Burmeistra i Wain'a (duński), Lefelda, Lavalla, Lavalla ulepszony patentem br. Bechtholsheim'a, Victoria, etc. Szczegółowe opisanie i sposób użycia separatorów najwięcej używanych i najodpowiedniejszych dla średnich i małych gospodarstw.

Przyrządy pomocnicze przy użyciu separatorów.

Obchodzenie się ze śmietaną oddzieloną separatorem. Zużytkowanie mleka separatorem odtłuszczonego.

Urządzenie mleczarni przy zastosowaniu separatora w gospodarstwie nabiałowem.

Masło.

Rodzaje masła: (masło stołowe, śmietankowe, ze słodkiej śmietany, ze śmietany zakwaszonej, masło kuchenne, serwatkowe).

Przymioty dobrego masła. Wpływ jakości mleka na jakość wyrobionego zeń masła. Wpływ czystości i staranności wyrobu na jakość i trwałość masła.

Ogólne zasady wyrobu masła. Przygotowanie materyału, wybijanie (wydzielanie) masła, płukanie, wygniatanie, solenie i farbowanie, formowanie i pakowanie masła świeżego do rozsyłki. Przechowanie dłuższe masła. Środki konserwujące. Masło topione (smalec.)

Ser.

Rodzaje główne serów ze słodkiego mleka (miękkie i twarde), z mleka podsiadłego np. kwaśnego, (zwyczajny ser dzieżkowy i serki suszone i fermentowane), ser z maślanki (twaróg.)

Ogólne zasady wyrobu serów: a) z mleka słodkiego przy użyciu podpuszczki, b) z mleka podsiadłego (zakwaszonego) bez podpuszczki.

Konieczne warunki, w których wyrób różnego rodzaju serów fermentowanych miękkich i twardych jest wskazany i opłacać się może.

Szczegółowe opisanie wyrobu sera zwyczajnego z mleka słodkiego i zakwaszonego, pakowanie i przechowanie tegoż, tudzież przerabianie na serki do spożycia w stanie świeżym i na serki suszone fermentowane.

Przyrządy i urządzenia do wyrobu sera zwyczajnego.

Zużytkowanie produktów postronnych

powstających przy przerobie mleka, mianowicie: Zużytkowanie serwatki i maślanki bez wyrobu z nich masła sewatkowego i sera (twarogu), bądź na pokarm dla ludzi, bądź na karmę i wypas cieląt i prosiąt i t. d.

Spółki mleczarskie i mleczarnie zbiorowe wiejskie.

Korzyści spółek mleczarskich i mleczarń zbiorowych wiejskich; zasady ich urządzenia i prowadzenia.

Przy rowijaniu powyższego planu nauki winien instruktor mieć na oku odmienne do pewnego stopnia zadanie krajowych niższych szkół rolniczych w Jagielnicy i Kobiernicach, w porównaniu do takichże szkół w Dublanach i Horodence na co zwrócił już Wydział krajowy uwagę instruktora w reskrypcie z dnia 18. kwietnia r. b. L. 15.102.

W szczególności wskazówki tyczące się wyboru i użycia maszyn i narzędzi mleczarskich, tudzież urządzenia mleczarń, udzielane w szkołach rolniczych w Jagielnicy i Kobiernicach, odnosić się muszą do małych gospodarstw włościańskich, podczas kiedy w Dublanach i Horodence już i średnie gospodarstwo uwzględniać należy.

Komisya naukowa

dla niższych szkół rolniczych.

1. Zadaniem komisyi naukowej jest czuwać nad stanem niższych szkół rolniczych pod względem dydaktycznym i naukowym, starać się w granicach praktycznego zadania tym szkołom przez właściwe władze wytkniętego, o ciągły ich rozwój i postęp co do metody i treści udzielanej w nich nauki, tudzież co do wychowawczego ich zadania i podawać krajowej komisyi dla spraw rolniczych środki, do tego celu wiodące.

Komisya naukowa przeto:

a) bada ogólne plany nauki, tudzież szczegółowe programy i instrukcye dla nauki każdego przedmiotu, czyni wnioski co do potrzebnych w nich zmian i ulepszeń, ewentualnie sama plany takie i programy układa;

b) ocenia skrypta, przedłożone przez kierowników i nauczycieli;

c) stara się o zaopatrzenie szkół w dobre podręczniki, czyni wnioski o rozpisywanie konkursów na podręczniki, albo o zamawianie podręczników wprost u autorów bez konkursu, układa dla nich programy, ocenia nadesłane manuskrypta;

d) czyni wnioski co do systematycznego uzupełnienia zbiorów naukowych w niższych szkołach rolniczych;

e) opracowuje wskazówki metodyczne i pedagogiczne dla nauczycieli;

f) układa temata na doroczne konferencye nauczycieli niższych szkół rolniczych.

2. Komisya naukowa składa się z sześciu, przez krajową komisyę dla spraw rolniczych na przedstawienie sekcyi stałej wybranych członków, z których najmniej dwóch musi być członkami komisyi dla spraw rolniczych. Urzędowanie członków komisyi naukowej trwa przez trzy lata.

3. Do pewnych szczegółowych prac może komisya naukowa powołać na narady lub zawezwać do referatu osoby zawodowe z poza swego grona.

4. Przewodniczącym komisyi naukowej jest przewodniczący sekcyi stałej komisyi krajowej dla spraw rolniczych.

5. Członkowie komisyi naukowej nie zamieszkali we Lwowie, otrzymują zwrot kosztów podróży, tudzież dyety według normy, w statucie komisyi dla spraw rolniczych oznaczonej. Za czynności literackie jak ocenianie i ewentualne przerabianie manuskryptów, opracowanie programów i instrucyi, dostarczanie własnych prac i t. p. otrzymują członkowie komisyi naukowej osobne, przez sekcyę stałą oznaczone honoraryum.

6. Zwyczajne posiedzenia komisyi naukowej odbywać się będą dwa razy do roku, nadzwyczajne zaś, ilekroć czy to przewodniczący komisyi naukowej czy też sekcya stała potrzebnem to uzna

Konferencye

nauczycieli niższych szkół rolniczych i nauczycieli wędrownych.

1. Konferencye nauczycieli niższych szkół rolniczych i nauczycieli wędrownych odbywać się będą co roku w porze letniej.

2. W skład konferencyi wchodzą:

a) wszyscy kierownicy i nauczyciele szkół rolniczych;

b) kierownik i nauczyciele szkoły ogrodniczej w Tarnowie, szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi i innych tego rodzaju niższych zawodowych zakładów;

c) krajowi wędrowni nauczyciele rolnictwa, krajowy instruktor mleczarstwa.

3. Konferencya odbywa się pod przewodnictwem członka Wydziału krajowego, do którego sprawy niższych szkół rolniczych należą.

4. Na konferencye będzie zapraszany rządowy inspektor szkół rolniczych — Rada szkolna krajowa będzie zaproszona do wysłania swego delegata.

5. Temata na konferencye ustanawia sekcya stała krajowej komisyi dla spraw rolniczych na wniosek komisyi naukowej i wyznacza dla każdego tematu fachowego referenta, który ma temat opracować i dyskusyę wdrożyć.

6. Uczestnictwo w konferencyi i opracowanie zadanego tematu jest dla osób wymienionych w ustępie 2. pod lit. a), b) i c) obowiązkiem służbowym, od którego tylko za udokumentowanem usprawiedliwieniem uchylić się mogą.

7. Uczestnikom konferencyi, nie zamieszkałym we Lwowie, będą wypłacane z funduszu krajowego dyety i koszta podróży według norm dla urzędników krajowych ustanowionych.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej w Horodence za r. szkolny 1890/91.

I. Ogólne wiadomości o szkole.

Wysoki Wydział krajowy, uwzględniając warunki, w jakich znajduje się szkoła horodeńska, a mianowicie wzorowe 3.600 morgowe gospodarstwo, o które szkoła jest oparta, a które daje sposobność do wszechstronnego wykształcenia praktycznego uczniów na zdolnych pomocników gospodarstw większych, polecił rozporządzeniem z dnia 30. września 1890 do L. 39.408, ażeby przyjmować do szkoły na pierwszem miejscu takich kandydatów, którzy zamierzają kształcić się na pomocników gospodarstw większych.

Warunki przyjęcia uczniów, wskazane §. 12. statutu szkoły, są ściśle stosowane. Szkoła nie uwzględnia podań kandydatów, którzy nie ukończyli 16. roku życia, i którzy nie ukończyli przynajmniej szkół ludowych z dobrym postępem a egzaminem wstępnym nie wykażą takiego rozwoju umysłowego, iż przypuszczać należy, że z udzielanych nauk korzystać mogą.

Dyrekcya nie ogranicza się do skonstatowania stanu zdrowia kandydatów świadectwami lekarskiemi, wydawanemi przez lekarzy nie będących w stosunkach ze szkołą, lecz zarządza także oględziny przez lekarza zakładowego, który znając wymogi szkoły, lepiej ocenić może czy kandydat jest dostatecznie fizycznie rozwiniętym, ażeby mógł pracom wszelkim przy gospodarstwie podołać. Nowo przyjętym uczniom szczepi się krowiankę. Koszt utrzymania jednego ucznia wynosi w przecięciu 150 zł. rocznie.

Rok szkolny 1890/91 ukończono 15. czerwca rocznym egzaminem uczniów roku 1. i 2. a z dniem 16. czerwca końcowym egzaminem uczniów roku 3. Egzamina odbyły się w obecności JWgo Tadeusza Romanowicza, członka Wydziału krajowego i Wgo Zygmunta Strusiewicza jako delegatów Wysokiego Wydziału krajowego i członków kuratoryi szkoły, z wyjątkiem reprezentanta c. k. Rządu.

Świadectw końcowych wydano siedm. W wydanych świadectwach podano postęp z nauk trzechletniego kursu, pilność, zachowanie się i stopień uzdolnienia na pomocnika gospodarskiego większych gospodarstw.

Stypendyów preliminowano na rok 1890: 4 po 150 zł., 5 po 100 zł. razem 1.100 zł. W tymże roku wpłynęło pod tym tytułem do kasy szkolnej 1.100 zł., z tych jako zaległość z lat dawniejszych 650 zł., z preliminowanej kwoty nie wypłacono tem samem 650 zł., a to: Oddział horodeński c. k. Towarzystwa gosp. galic. 450 zł., gmina miasta Horodenki 100 zł. Rada powiatowa kołomyjska 100 zł.

II. Skład grona nauczycieli.

W dniu 1. listopada 1890 r. ouścił posadę nauczyciela do nauk elementarnych, ogólnie kształcących p. Romuald Kurowski. Na propozycyę dyrekcyi pozwolił Wys. Wydział krajowy, ażeby nauczyciela tego czasowo zastępowali za osobnem wynagrodzeniem pp. Grodzki, nauczyciel fachowy i ks. A. Soholewski, katecheta obrz. gr.-kat. P. Grodzki udzielał nauk elementarnych na 1. roku, ks. Sobolewski na 2. i 3. roku. Języka ruskiego uczył ks. Sobolewski.

W dniu 3 października 1890 r. zrezygnował nauczyciel pomocniczy do nauki weterynaryi p. Jan Skuciński. Na przedstawienie Dyrekcyi i kuratoryi szkoły powołał Wys. Wydział krajowy na jego miejsce rozporządzeniem z dnia 10 października 1890 do L. 43.087 p. Zenona Szydłowskiego, c. k. weterynarza powiatowego w Horodence.

Nauki udzielane w kraj. niższej szkole rolniczej w Horodence rozdzielone były w r. 1890/91 jak następuje:

a) w okresie zimowym (od 15. października do 15. kwietnia) na tydzień godzin:

		Rok I.	Rok II.	Rok III.	Razem	
Księża katecheci: E. Seńków (rz. k.) i A. Sobolewski (gr. k.)	Religia i egzorty	2	1	1	4	4
W zastępstwie nauczyciela elementarnego: P. Grodzki i ks. A. Sobolewski:	Język polski i ruski	7	5	3	15	
	Rachunki	4	3	2	9	
	Geografia i historya Polski	2	2	.	4	
	Kaligrafia i rysunki	4	3	2	9	37
Nauczyciel p. W. Grodzki:	wiadomości z zoologii	1	.	.	1	
	wiadomości z botaniki	2	2	.	4	
	wiadomości z fizyki i chemii	2	5	.	7	
	Hodowla zwierząt gospodars.	.	2	4	6	18
Nauczyciel p. Bastgen:	Rolnictwo	.	2	9	11	
	Rachunkowość	.	.	3	3	
	Przepisy polowe	.	.	1	1	
	Raporta z zajęć praktycznych	1	1	1	3	18
p. Z. Szydłowski:	Anatomia i fizyologia zwierząt gospodarskich	.	2	.	2	
	Wiadomości z weterynaryi	.	.	2	2	4
	Razem	25	28	28		81

b) W okresie jesiennym (od 1. września do 15. października) i wiosennym (od 15. kwietnia do 15. czerwca) na tydzień godzin:

		Rok I.	Rok II.	Rok III.	Razem	
Księża katecheci: E. Seńków (rz. k.) i A. Sobolewski (gr. k.)	Religia i egzorty	1	1	1	3	3
W zastępstwie nauczyciela elementarnego: P. Grodzki i ks. A. Sobolewski:	Język polski i ruski	3	2	2	7	
	Rachunki	3	2	1	6	
	Geografia i historya Polski	1	1	.	2	15
Nauczyciel p. W. Grodzki:	wiadomości z zoologii	1	.	.	1	
	wiadomości z botaniki	2	1	.	3	
	wiadomości z fizyki i chemii	2	2	.	4	
	Hodowla zwierząt gospodars.	.	1	3	4	12
Nauczyciel p. Bastgen:	Rolnictwo	.	2	7	9	
	Rachunkowość	.	.	2	2	
	Przepisy polowe	.	.	1	1	
	Raporta z rob. gosp. (wspólnie)	6	6	6	6	18
p. Z. Szydłowski:	Anatomia i fizyologia zwierząt gospodarskich	.	2	.	2	
	Wiadomości z weterynaryi	.	.	2	2	4
	Razem	19	20	25		52

III. Nauki w szkole udzielane.

a) Nauki teoretyczne są rozdzielone na trzy jednoroczne kursa. Z rozdziału przedmiotów pomiędzy nauczycieli zauważyć można, że na roku pierwszym mają przewagę nauki elementarne ogólnie kształcące, na roku drugim i trzecim nauki podstawowe i zawodowe, te ostatnie przeważnie w roku trzecim.

Treść nauk udzielanych w szkole horodeńskiej jest następująca:

1. Religia: Na roku I. Część dogmatyczna (Rozbiór i objaśnienie składu apostolskiego. Opowiadanie z dziejów biblijnych tych wypadków, które są w ścisłym związku z artykułami wiary. Krótkie objaśnienie czasu liturgicznego, świąt i uroczystości przypadających w roku). Na roku II. Część moralna (nauka o przykazaniach bożych i kościelnych). Na roku III. O piśmie świętem, czyli księgach starego i nowego testamentu, o tradycyi i przymiotach wiary. Nauka o kościele, o łasce, modlitwie i sakramentach. Jako podręcznik używa się ks. J. Deharbe: Katechizm rzymsko-katolicki dla szkół ludowych r. 1883.

2. Nauka języka polskiego. Czytanie i opowiadanie. Obznajomienie ucznia z najważniejszemi regułami gramatycznemi. Ćwiczenia pisemne: dyktanda i samoistne wypracowania opisywań zwierząt, narzędzi gospodarskich, następnie sporządzanie raportów gospodarskich i krótkich korespondencyj.

3. Nauka języka ruskiego. Czytanie, wolne opowiadanie i dyktando, do nauki języka ruskiego używano: Zarzycki i Zakliński: 1. Ruskij bukwar dla narodnych szkił. 2. Omelian Partycki: Ruska czytanka dla 3. klasy szkił narodnych.

4. Rachunki. Cztery działania liczbami całemi z pamięci i na piśmie; podział monet, czasu, miar i wag dawniej używanych i metrycznych. Cztery działania liczbami wielorakiemi i ułamkami dziesiętnymi; cztery działania ułamkami zwykłymi, reguła trzech pojedyncza i złożona, obliczanie powierzchni, rachunek spółki i procentu. Obliczanie objętości brył, wymiary powierzchni w polu, oznaczenie spadków.

5. Geografia i historya. Kula ziemska, widnokrąg, strony świata, kształt ziemi, punkta i linie na kuli ziemskiej. Obrót ziemi około osi i około słońca, obrót księżyca, strefy, pory dnia i roku. Lądy i morza: stosunek lądu do morza, rozmieszczenie lądu i morza na półkuli wschodniej i zachodniej. Europa: wyspy i półwyspy europejskie, góry i niziny, wody, klimat i płody ziemi. Przegląd państw europejskich. Monarchia austryacka: prowincye z głównemi miastami, główne rzeki, jeziora, góry i niziny. Prowincye dawnej Polski: główniejsze rzeki, jeziora, stawy, góry, doliny, kopalnie, fabryki, zdrojowiska, płody rolnicze, komunikacye, pamiątki historyczne. Galicya: podział na powiaty, dzieje kraju rodzinnego.

6. Wiadomości z nauk przyrodniczych:

a) Z zoologii: Opisanie ważniejszych zwierząt dla gospodarstwa wiejskiego użytecznych lub szkodliwych, a to na okazach przechowywanych w zbiorach szkolnych, z wyjaśnieniem ich użycia, sposób w jaki szkody wyrządzają i z podaniem sposobów tępienia szkodliwych a wpływania na rozmnażanie się użytecznych.

b) Z botaniki: Budowa rośliny (korzenia, łodygi, liści, kwiatu i owocu), rozpoznawanie roślin gospodarskich i chwastów, do czego służą okazy zasuszone, produkowane na polu szkolnem (dział okazowy) w 111 gatunkach, zbierane w czasie wycieczek botanicznych i w zbiorach szkolnych przechowywane nasiona w 300 okazach.

c) Z fizyki: Ważniejsze własności ciał, elementarne wiadomości o dźwigni, kołowrocie, bloku, równi pochyłej, klinie, śrubie, sile odśrodkawej, ciężeniu, wahadle, naczyniach komunikacyjnych, rurkach włoskowatych, libeli. mierzenie gęstości płynów. O ruchu cieczy: kołach

wodnych (koło nadsie- i podsiebieżne). O powietrzu i barometrach, pompa ssąca i ssącotłocząca, sikawki, miechy, wywiewa. O cieple i wpływie ciepła na zmianę stanu skupienia ciał, ich rozszerzanie itd., o termometrach i zastosowaniu w praktyce.

d) Wiadomości z chemii i mineralogii. Pierwiastki, ciała złożone, woda, jej skład i przymioty. Powietrze, składniki powietrza, tlen, utlenianie, spalanie ciał, oddychanie. Azot jako składnik ciał zwierzęcych i roślinnych. Amoniak. Kwas azotowy. Inne pierwiastki wchodzące w skład ciał zwierzęcych i roślinnych. Węgiel. Kwas węglowy, stosunek kwasu węglowego do roślin i zwierząt. Tlenek węgla. Zwęglenie. Płomień. Palenie a gnicie. Siarka, kwas siarkowy, siarczki, siarkowodór. Fosfor, kwas fosforowy, krzem, kwas krzemowy, chlor, kwas solny, jod, Metale: potas, sód, wapień, magn, glin, żelazo. Najważniejsze procesa chemiczne przy powstawaniu i przemianach soli. O skałach i wietrzeniu skał. Podawawanie wiadomości z chemii i mineralogii ułatwiają eksperymenta i okazy minerałów i skał.

7. Nauka gospodarstwa wiejskiego (rolnictwo, hodowla zwierząt i zarząd gospodarki) udzielaną jest według planu szczegółowego, stanowiącego część integralną statutu organizacyjnego szkoły.

8. Wiadomości z weterynaryi na roku 3. Hygiena (sposób chronienia zwierząt przed wpływami szkodliwymi jako to: mechanicznymi, fizycznymi, chemicznymi, pasożytniczymi i zakaźnikami. Hygieniczne żywienie i pielęgnowanie zwierząt. Umieszczenie zwierząt. Choroby stadne: zaraza pyskowa i racicowa, zaraza śledziony (węglik), zaraza płucna, nosacizna i tylczak, ospa u owiec, zaraza stadnicza, parchy.

9. Ustawy i przepisy: na roku 3. Formy rządu w państwach europejskich ze szczególnem uwzględnieniem Austryi. Konstytucya austryacka. Ustawa gminna. Szczegółowe objaśnienie ustawy o ochronie własności polnej z dnia 17. lipca 1876.

b) **Nauka praktyki gospodarskiej** rozpoczyna się z uczniami roku pierwszego od wyuczenia wykonywania wszelkich robót ręcznych gospodarskich przy użyciu narzędzi ręcznych (kopalnie, motyczenie, żęcie, koszenie, wiązanie etc.) a niektórych robót narzędziami zaprzężnemi (oranie, włóczenie, wałkowanie.) W roku drugim używa się uczniów przeważnie do wykonywania prac narzędziami i maszynami zaprzężnemi, oranie, włóczenie, pielenie, płóżkowanie, grabanie grabarką, cięcie sieczki, młócenie, etc.) do zwóżki, składania stert, a w czasie żniwa do dozoru przy zbiorze jako pomocników uczniom roku 2. W roku trzecim do prac maszynami (siewnik, młocarnia parowa) i jako dozorców poszczególnych robót, Uczniowie roku 3 pełnią po kolei służbę pisarza tokowego i służbę ekonoma. Celem wyuczenia pielęgnowania inwentarza wyznacza się przez cały rok po dwóch uczniów (jeden z drugiego a jeden z pierwszego roku) do obsługi krowiarni, wołowni roboczej i opasowej, fornalki i stada, owiec i trzody pod nadzorem pełniącego służbę włodarza ucznia 3 roku.

W okresie zimowym pełni po dwóch uczniów tygodniowo służbę w gorzelni a nadto są zajęci w kuźni i stelmacharni Z wszelkich wykonywanych względnie dozorowanych robót składają uczniowie codziennie raporta ustne i pisemne a z pełnionych służb tygodniowych przy inwentarzu raporta tygodniowe.

Kurs pożarnictwa. W miesiącu wrześnin 1890 r. urządzono kurs pożarnictwa, korzystając z kwoty 40 zł. przeznaczonej na ten cel przez Wysoki Sejm. Na instruktora kursu uproszono p. Piotrowskiego sekretarza krajowego Związku ochotniczych straży ogniowych dla Galicyi. Kurs trwał przez dni 10, przez który to czas byli uczniowie ćwiczeni codziennie w użyciu przyrządów pożarniczych i w służbie strażackiej. Praktycznym cwiczeniom towarzyszyły pouczające objaśnienia p. instruktora; w ćwiczeniach brali udział instruktor p. M. Stadnicki i nauczyciel p. M. Kurowski.

IV. Środki naukowe.

1. Do geografii: globus, map ściennych dużych rozmiarów szt. 4.

2. Do fizyki przyrządów sztuk 51.

3. Do chemii: aparatów i przyborów 110, chemikaliów 64.

4. Do mineralogii: okazów gatunków 64.

5. Do botaniki: modeli kwiatów i chorób roślin 11, tablic z okazami sztuk 9, tablic rysunkowych sztuk 5.

6. Do zoologii: tablic zwierząt szkodliwych i użytecznych 4, zbiór owadów z Horodenki i okolicy 1, zbiór ptaków okazów 101, zbiór zwierząt ssących okazów 11, zbió ryb okazów 9.

7. Do anatomii zwierząt: szkieletów złożonych sztuk 4, niezłożonych sztuk 3, modeli sztuk 5, tablic 30, atlas Leiseringa 1.

10. Do rolnictwa: okazów ziemi 56, okazów nawozów 16, okazów nasion 363, okazów całych roślin 128, maszyn i narzędzi zaprzężnych 16, narzędzi ręcznych 23, modeli 14,

11. Do hodowli zwierząt okazów 17.

12. Do nauki mleczarstwa okazów 25.

Pole szkolne służy do uwidocznienia wzorowej uprawy pod rośliny produkowane powszechnie w okolicy tutejszej i do hodowli roślin okazowych.

W pierwszym celu wydzielono obszar 12.600 m² i podzielono go na poletka po 1.800 m², na których uprawia się w zmianowaniu następujące rośliny: kukurudza (na oborniku), pszenica, kartofle, jęczmień, konicz, żyto, owies; — nadto wydzielono pole rezerwowe o obszarze 6 408 m² z tego 5.708 m² do uprawy traw, lucerny i buraków, 100m² dla uprawy tytoniowej i 600 m² dla uprawy chmielu. W celu hodowli roślin okazowych wydzielono 1.568 m² i podzielono je na 112 poletek po 14 m². Na tych produkuje się różne gatunki i odmiany roślin gospodarskich, które służą jako okazy przy nauce teoretycznej i umożliwiają uczniom śledzenie rozwoju różnych roslin i uczenie się rozpoznawania tychże w różnych stadyach rozwoju.

Ażeby dać uczniom sposobność wyuczenia się uprawy pielęgnowania i przysposobienia tytoniu do sprzedaży, uprawiano na gruntach dworskich jeden morg tytoniu. Rezultat uprawy był niepomyślny wskutek spóźnienia wysiewu tytoniu, spowodowanego późnem nadesła niem pozwolenia do uprawy tej rośliny i braku odpowiednich urządzeń do suszenia liści tytoniowych.

Szkoła jest oparta o folwark horodeński, obejmujący 3 600 morgów ornej ziemi i 140 m. łąk. Gospodarstwo prowadzone jest forsownie. Głównymi płodami rolnymi są pszenica i kartofle — obok tego produkuje się jęczmień, owies, kukurudza, koniczyna i lucerna. Do obrobienia pola utrzymuje się: 220 wołów i 120 koni, jako inwentarz produkujący 120 krów 160 wołów opasowych, 140 owiec grubowełnistych, nadto 40 do 80 sztuk trzody chlewnej. Gospodarstwo posiada gorzelnię, młyn amerykański i warsztat mechaniczny.

V. Frekwencya uczniów.

W roku szkolnym niniejszego sprawozdania przyjęto do szkoły: na rok pierwszy uczniów 12, na rok drugi 13, na rok trzeci 7. Razem 32. Nie uwzględniono 18 podań. Z pomiędzy przyjętych uczniów liczył 1 lat 21, 11 pomiędzy 16 a 18 lat wieku. Z tychże było synów: urzędników rządowych 2, oficyalistów prywatnych 6, rzemieślników 2, chałupników 2. Przyjęci

pochodzili z następujących powiatów: lwowskiego 2, przemyskiego 1, sokalskiego 1, krośnieńskiego 2, kołomyjskiego 2, nadwórniańskiego 1, skałackiego 1, kosowskiego 1, samborskiego 1. Przygotowanie naukowe: 1 ukończone niższe gimnazyum, 2 ukończona 2. klasa gimnazyalna, 1 ukończył jeden rok seminaryum nauczycielskiego, 1 ukończył jeden rok szkoły ogrodniczej, 7 szkoły ludowe.

W ciągu roku wykreślono z listy uczniów ze względu na brak zamiłowania do zawodu gospodarskiego 1, wystąpiło ze szkoły 2, asenterowano do wojska 1, zmarł 1.

Z końcem r. 1890/91 złożyło egzamin końcowy 7, wykazawszy uzdolnienie do pełnienia obowiązków pomocnika gospodarskiego przy większych gospodarstwach:

1. Roman Aczkiewicz „dostateczne“;
2. Franciszek Ehrenfeld „dobre;
3. Marceli Kocharski „dobre“;
4. Arnold Kwapniewski „dostateczne“;
5. Jozef Madwetzky „dostateczne“;
6. Kazimierz Straszewski „dobre“;
7. Jan Ohanowicz „dostateczne“.

Złożyli egzamin roczny: z roku 2. z postępem bardzo dobrym 2, dobrym 5, dostatecznym 5; z roku I.: z postępem bardzo dobrym 2, dobrym 2, dostatecznym 3, z postępem niedostatecznym 1.

VI. Wiadomości o byłych uczniach.

Z uczniów, którzy dotąd szkołę ukończyli, o ile dyrekcyi wiadomo, znajdują się wszyscy w służbie przy gospodarstwach, które zostały im przez dyrekcyę wskazane, z wyjątkiem pięciu, którzy służbę zmienili, 13 pełni obecnie służbę wojskową.

VII. Sprawy internatu.

Do pomieszczenia uczniów służą: 4 sale sypialne, 1 czytelnia, 2 sale naukowe i 1 jadalnia. W salach sypialnych urządzono 32 miejsc do spania, obszerność sal pozwala jednak na pomieszczenie 34 uczniów. Każdy uczeń dostaje łóżko żelazne (wojskowe), siennik napchany słomą, poduszkę wypełnioną sieczką, koc wojskowy, 4 prześcieradła, 3 poszewki, stołek drewniany przy łóżku. Jedna szafka przedzielona na dwie połowy z dwoma drzwiczkami oddzielnie zamykanemi służy do przechowania ubrania i bielizny dla dwóch uczniów. Przedział szaf jednego ucznia posiada dwie półki. Sale sypialne są przez cały dzień zamknięte. Otwiera się je na godziny do spania przeznaczone t. j. od 9. względnie $9^1/_2$ wieczorem do 4. względnie do $4^1/_2$ godziny rano.

Urządzenie czytelni składa się ze stołu ustawionego w podkowę, ławek i szaragów do zawieszania wierzchnich ubrań. Tutaj pozostają uczniowie w godzinach wolnych od lekcyj i zajęć praktycznych. W czytelni pomieścić się może przy stołach 40 osób.

Sala jadalna posiada dwa stoły, ławki i szaragi. W roku bieżącym przebudowano jadalnię w ten sposób, że jej drzwi wchodowe leżą naprzeciw drzwi wiodących do zakładu. Uczniowie nie potrzebują przechodzić przez korytarz około kuchni, ażeby dostać się do jadalni, jak to było dawniej, lecz udają się osobnym wchodem przez przedpokoik w sali urządzony. Z kuchni do jadalni podaje się potrawy przez okienko, umieszczone w ścianie przedzielającej te dwie ubikacye.

Sal naukowych jest dwie. Chociaż szkoła ma trzy kursa, wystarczają dwie sale naukowe, gdyż najwyżej dwa lata (w porze zimowej) mają lekcyę, a przynajmniej jeden rok jest zajęty pracami gospodarskimi. Jedna sala naukowa urządzona jest dla 16, druga dla 20 uczniów. Obszerność sal pozwoliłaby na zwiększenie urządzeń i pomieszczenie w każdej sali po 24 uczniów.

Uczniowie dostają w każdym roku po dwa ubrania, t. j. zimowe, sporządzone z ciemno-siwego, grubego silnego sukna i letnie sporządzone z zegeltuchu. Mundury posiadają krój mundurów wojskowych. Uczniowie, którzy złożyli egzamin roczny z postępem dobrym i bardzo dobrym, dostają odznaki pilności (płużek z kosą i grabiami), przyszywane do kołnierza, nadto uczniowie roku trzeciego obszywkę wokoło kołnierza czerwonym sznurkiem. Na cały czas pobytu dostaje uczeń kożuch węgierski. Kożuchy były dotąd niepokrywane, w zeszłym roku pokryto suknem szt. 12 — W bieżącym zostaną pokryte w szystkie kożuchy. Mundury zimowe uzupełnia czapka krojem wojskowym, letnie kapelusz słomkowy.

Wikt uczniów składa się ze śniadania, obiadu i kolacyi. Śniadanie podaje się o godzinie $4^1/_2$, względnie 5 rano w lecie, a o godzinie $6^1/_2$ w zimie. Na śniadanie dostaje uczeń $^1/_2$ litra niezbieranego zgotowanego mleka i 400 gr. chleba razowego. Obiad podaje się o godzinie 12 w południe, a to w poniedziałek: zupę grochową i kartofle, we wtorek: zupę kartoflaną i fasolę na kwaśno, we środę: zupę grochową i kluski z serem, w czwartek: rosół z kartoflami, mięso z kapustą, pierogi, w piątek: barszcz z kartoflami i kasza jaglana (lub lemieszka kukurydzana), w sobotę: zupę grochową z grzankami i ryż, w niedzielę: rosół z ryżem, mięso z kartoflami. Do objadu dostaje uczeń 300 gr. chleba. Wieczerza o godzinie 8, względnie $8^1/_2$, a to w poniedziałek: kluski ze serem i słoniną, wtorek: kulesza z mlekiem, środa: kasza hreczana z masłem lub mlekiem, czwartek: kartofle ze słoniną lub kwaśnem mlekiem, piątek: fasola na kwaśno, sobota: kluski ze serem i masłem, niedzielę: kasza jaglana z masłem. Do kolacyi dostaje uczeń 300 gr. chleba.

Bezpośredni nadzór nad uczniami sprawują wszyscy nauczyciele, mieszkający w budynkach zakładowych przy pomocy instruktora po kolei przez tydzień pod kierunkiem dyrektora szkoły.

W ciągu roku chorowało 10 uczniów -- przez razem dni 100, głównie w miesiącach. październiku, listopadzie i marcu. Najkróciej trwała choroba dni trzy, najdłużej dni 18. — Uczniowie w porach przejść zapadali na choroby kataralne, trwające przeważnie około 7 dni. Najdłużej dni 18 trwała choroba ucznia, który poddać się musiał operacyi odcisku na nodze. W ciągu roku zmarł uczeń 1 roku Zygmunt Osiecki z Kut, który z urlopu udzielonego mu na życzenie rodziców podczas świąt Bożego Narodzenia, powrócił do szkoły chory na tyfus brzuszny. Wszystkich chorych pomieszczono w szpitalu powiatowym.

VIII. Budynki szkolne.

Szkoła nie posiada żadnego budynku ani ubikacyi do suszenia liści tytoniowych Ze względu na położenie gruntu i budynków szkolnych okazuje się koniecznem urządzenie suszarni przewiewnej w ten sposób, ażeby mogła być na noc zamykaną. Wyprowadzenie takich suszarni byłoby połączone z wydatkiem około 350 zł. Ażeby produkowany tytoń ochronić przed rozkradaniem, czemu nadzwyczaj sprzyjają w około pola prowadzące publiczne gościńce, a również i inne płody rolne zabezpieczyć przed uszkodzeniem, byłoby wskazanem wyprowadzić w około pola trwałe i należycie zabezpieczające ogrodzenie.

Z Dyrekcyi kraj. niższej szkoły rolniczej w Horodence, 11. sierpnia 1891.

Alegat 6. Do sprawozdania Wydziału krajowego l. W. kr. 8721.

Sprawozdanie

dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy za r. szk. 1890/91.

I. Ogólne wiadomości o szkole.

Cel szkoły. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy, założona staraniem Wydziału krajowego i ofiarnością JW. hr. Karola Lanckorońskiego, ma na celu przedewszystkiem kształcenie i wychowanie synów włościańskich na zdolnych gospodarzy praktycznych, którzyby w przyszłości, osiadłszy na gruntach włościańskich, mogli wzorem swym przyczynić się do podniesienia gospodarswa włościańskiego.

Obecnie jednakże bardzo mała jeszcze liczba zgłasza się takich kandydatów, którzyby po skończeniu szkoły na ojcowiznach swych gospodarowali, zamożniejsi bowiem podolscy włościanie nie czują jeszcze potrzeby kształcenia swych synów w szkołach rolniczych.

Ażeby pozyskać dla szkoły chłopców osieroconych, którzy odziedziczyć mają nieco obszerniejszy grunt włościański, a tacy z pewnością odpowiedzieliby celowi szkoły, bo nabytą w szkole rolniczej naukę, zastosowaćby mogli w własnem gospodarstwie włościańskiem, dyrekcya szkoły rozesłała stosowny okólnik do 28 sądów powiatowych, leżących w okolicach z warunkami gospodarskiemi podolskiemi, jako do władz opiekuńczych nad sierotami, z prośbą ażeby zechciały pupilów odpowiednich do szkoły jagielnickiej kierować; jednakże ani jedno podanie z inicyatywy tych władz w roku 1890/91 nie wpłynęło, choć i Wydział krajowy do wyższych władz sądowych w tym celu pismo odpowiednie wystosował.

Jest jeszcze nadzieja, że ze strony duchowieństwa uzyska się pomoc w skierowaniu właściwych kandydatów do szkoły rolniczej jagielnickiej, bo ksiądz biskup Puzyna wizytują parafię jagielnicką, a zwiedzając równocześnie naszą szkołę, przyrzekł skutecznie w tym celu zaanimować podwładne sobie duchowieństwo, które zwykle najlepiej bywa poinformowane o losie sierót i najłatwiej może wpłynąć na właściwe niemi pokierowanie.

Rady powiatowe mające w swym składzie znaczną ilość włościan powinnyby na pierwszym miejscu zająć się tą sprawą usilnie i starać się oświecić zamożniejszych gospodarzy włościańskich, że dobrodziejstwo wyświadczą swym synom, a przytem ich następcom w dziedzictwie, jeśli starać się będą umieszczać ich w krajowej niższej szkole rolniczej, gdzie nie tylko wyuczą się praktycznie postępowego gospodarowania, ale i moralnie należycie przysposobieni i wychowani będą.

Warunki i termin przyjęcia kandydatów do szkoły.

Chcący wstąpić do krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy powinien: 1-go najdalej do 15-go maja wnieść do dyrekcyi szkoły w Jagielnicy (poczta Jagielnica) podanie z dołączeniem:

a) metryki urodzenia, udowadniającej że kandydat ukończył 16-ty rok życia;

b) świadectwa szkolnego z ukończenia szkoły ludowej z dobrym postępem;

c) świadectwa moralności i dotychczasowego zatrudnienia, wystawionego przez właściwego duszpasterza i zwierzchność gminną;

d) świadectwa zdrowia wystawionego przez lekarza.

W drugiej połowie czerwca wyznacza dyrekcya szkoły kandydatom termin odbycia wstępnego egzaminu, z którego kierownik szkoły osądza, czyli kandydat jest dostatecznie umysłowo rozwinięty i czy posiada potrzebne wykształcenie elementarne, ażeby mógł korzystać należycie z nauk w szkole rolniczej udzielanych.

Za koszt utrzymania ucznia t. j. wikt, ubranie oprócz bielizny, pościel, pomieszkanie, opał, światło i pranie płaci się do kasy zakładu 150 zł. rocznie, w ratach półrocznych z góry. Od opłaty tej uwolnieni bywają niezamożni uczniowie.

Synowie jednakże włościan posiadających własne gospodarstwo rolne, na którem kandydat ma w przyszłości gospodarować, otrzymują bezpłatne utrzymanie, bez względu na ich stan majątkowy.

Każdy wstępujący do zakładu, czy to na własny koszt, czy na fundusz krajowy powinien być zaopatrzony w dostateczną bieliznę i dobre juchtowe buty.

Kurs nauki rozpoczyna się 1. lipca a kończy 30. czerwca Nauka cała w krajowej niższej szkole rolniczej w Jagielnicy trwa lat trzy.

Przy końcu każdego roku szkolnego składają uczniowie egzamina roczne z wszystkich przedmiotów nauki przed komisyą egzaminacyjną. O wyniku tego egzaminu, który stanowi o przejściu ucznia na rok wyższy, zawiadamia kierownik szkoły listownie rodziców lub opiekunów każdego ucznia.

Uczeń, który przy egzaminie rocznym nie otrzymał przynajmniej dostatecznego postępu z wszystkich przedmiotów nauki, nie może przejść na rok wyższy.

Po ukończeniu całego trzechletniego kursu nauk zdaje każdy uczeń egzamin końcowy czyli główny z całości nauk zawodowych, (rolnictwa, hodowli zwierząt domowych i administracyi) przed osobną komisyą egzaminacyjną, a w razie pomyślnego wyniku tego egzaminu otrzymuje świadectwo ukończenia nauk, w którym jest wyrażony ogólny postęp w naukach: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny lub niedostateczny a zachowanie się: zupełnie odpowiednie, odpowiednie, zaledwie odpowiednie, lub nieodpowiednie. Świadectwo to służy jako dowód wiedzy wymaganej do zawodu rolniczego na małej posiadłości.

II. Skład grona nauczycieli

jest następujący:

1. Antoni Świeżawski, kierownik zakładu i nauczyciel fachowy, uczył: rolnictwa na II. i III. roku tygodniowo godzin 8; zarządu gospodarskiego na II. i III. roku tygodniowo 1½ godziny, ustaw mających styczność z gospodarstwem 1. godzinę na III. roku. Razem tygodniowo 10½ godzin.

2. Franciszek Cisło, drugi nauczyciel fachowy, uczył hodowli zwierząt domowych na II. i III. roku tygodniowo godzin 6; wstępnych wiadomości z nauk przyrodniczych w pierwszem półroczu godzin 8, a w drugiem półroczu godzin 6, pszczelnictwa 1 godzina i ogrodnictwa 1 godzina, razem tygodniowo godzin 14.

3. Ksiądz Eliasz Matkowski, gr. k. proboszcz w Świdowej uczył religii na I., II. i III. roku tygodniowo 2 godziny.

4. Zygmunt Ziemiański, nauczyciel do nauk elementarnych ogólnie kształcących, uczył: rachunków, geografii, języka polskiego, ruskiego, kaligrafii, rysunków, tudzież historyi, razem tygodniowo na I., II. i III. roku 24 godzin.

5. Władysław Michalski, weterynarz powiatowy, na podstawie pisma Wydziału krajowego l. 10.448 z dnia 20. kwietnia 1891 uczył od początku kwietnia b. r. na III. r. weterynaryi 2 godziny tygodniowo.

6. Karol Pastuszak, instruktor, uczy wykonywania wszelkich prac ręcznych i dozoruje uczniów przy pracach gospodarskich.

7. Nadto na podstawie rozporządzenia Wysokiego Wydziału krajowego l. 7837 z dnia 7. marca 1891 uczył szczegółowej uprawy tytoniu p. Zygmunt Jakliński po 2 godziny tygodniowo od początku kwietnia 1891 r.

III. Nauki w szkole udzielane.

a) Nauka teoretyczna. Rodzaj i treść nauk wszystkich podane zostały w sprawozdaniu roku poprzedniego. W bieżącym roku przybyła nauka weterynaryi, w ostatnich trzech miesiącach na roku III. i nauka uprawy tytoniu. Treścią nauki weterynaryi było: Ogólny przegląd organów ciała zwierzęcego i ich czynności. Choroby i uszkodzenia zwyklejsze. Wzdęcie, wzdęcie chroniczne, niestrawność, zatwardzenie, rozwolnienie, kolka u koni, zołzy, nosacizna i tylczak, zaraza pyska i racic, influencya, dychawica, skaleczenia, uszkodzenia kopyt i t. p. Nauka wspieraną jest demonstracyami na modelach i żywych okazach zwierząt przyprowadzanych przez włościan do leczenia.

Treść nauki uprawy tytoniu podana jest w osobnym programie przez Wys. Wydział krajowy zatwierdzonym.

b) Nauka praktyczna ma swą główną podstawę w gospodarstwie szkolnem, w którem przez 9 miesięcy zajęci są codziennie uczniowie tylko jednego roku lub dwóch lat naprzemian, a przez 3 letnie miesiące uczniowie wszystkich trzech lat. Oprócz tego kolejno po dwóch uczniów obsługuje przez cały tydzień konie, dwóch bydło, dwóch świnie i owce, a jeden pełni służbę gumiennego (ogólną).

Nauczyciele fachowi i instruktor wskazują uczniom właściwe i poprawniejsze wykonanie robót gospodarskich, oraz wśród roboty dają stosowne objaśnienia, zwracając uwagę na zwyczajowe błędne wykonania, jakoteż na właściwy cel roboty i na jej skutki, zależne od stosownej pory wykonania. Instruktor jest nie tylko nauczycielem robót ręcznych ale także głównym dozorcą pracujących uczniów w gospodarstwie, przy czem w razie dalszego rozrzucenia robót bywa posiłkowany przez nauczycieli fachowych w czasie wolnym od nauki szkolnej.

Tym sposobem obrabiają uczniowie sami całe gospodarstwo szkolne bez wszelkiego najmu i każdy uczeń przez cały trzyletni peryod nauki ma dosyć sposobności do nabrania należytej wprawy w wykonaniu wszelkich prac przy gospodarstwie.

IV. Środki naukowe.

1. Głównym środkiem naukowym jest gospodarstwo szkolne na obszarze 30-morgowem z odpowiednimi budynkami i własnym inwentarzem (O gospodarstwie tem dalej pod IX.). Nadto służą do demonstracyi i ćwiczeń przy nauce:

2. Zbiór fizykalny, obejmujący 129 sztuk okazów, w bieżącym roku przybyło ciał geometrycznych sztuk 10 z przykupienia.

3. Zbiór zoologiczny i hodowlany obejmujący zwierzęta wypchane, szkielety konia, krowy, okazy z masy papierowej serca, żołądka, wymienia krowy, dolnej części nogi końskiej (do rozbierania).

Okazy z gipsu typów zwierząt rasowych (2 konie, 2 krowy, 3 barany, 1 świnia), dalej uprząż na konie i woły i t. p.

4. Zbiór botaniczny obejmuje: 14 okazów z masy papierowej tudzież przykupione w tym roku tablice ścienne;

5. Zbiór mineralogiczny: okazów minerałów, skał i skamielin sztuk 81. W roku bieżącym przybyło z daru naturalno-historycznego muzeum c. k. Dworu, soli potasowych okazów 21;

6. Biblioteka składa się z dzieł dotyczących:

a) rolnictwa, hodowli zwierząt domowych i pszczelnictwa 289 tomów;

b) dotyczących nauk przyrodniczych 39;

c) książek do nauki dla uczniów egzemplarzy 21;

d) różnej treści 205; razem 554 tomów.

7. Do nauki i zajęcia uczniów w porach roku, w których przy gospodarstwie mało zatrudnieni być mogą, służy warstat kołodziejski i stolarski z tokarnią.

V. Frekwencya uczniów.

Przy rozpoczęciu roku było uczniów na I. roku 11; na II. 10; na III. 9. razem 30.

Według wieku było: mających lat 16=6; lat 17=7; lat 18=7; lat 19=5; lat 20=4; lat 21=1.

Z uczniów tych ukończyło przed wstąpieniem do tutejszej szkoły: szkołę ludową: 24; wydziałową: 3; 1. 2. i 3. klasę gimnazyalną: 3.

Według powiatów było z czortkowskiego 6, z borszczowskiego 5, z buczackiego 5, z husiatyńskiego 5, z rzeszowskiego 3, z jarosławskiego 2, z brzeżańskiego 1, z wielickiego 1, z zaleszczyckiego 1, z sokalskiego 1.

Według zatrudnień rodziców było: synów włościańskich 23, synów rzemieślników 4 synów urzędników prywatnych 3.

Wszyscy uczniowie pozostali do końca roku szkolnego; 9. ukończyło cały kurs trzechletni. Na rok III. przeszło 10; a na rok II. także 10 uczniów.

Cały kurs nauk ukończyli w bieżącym roku szkolnym następni uczniowie:

Dąbrowski Julian	z postępem	bardzo dobrym,
Mruga Józef	„	„
Huzar Mikołaj	„	dobrym,
Harmacki Michał	„	„
Kaszubiak Karol	„	„
Czajkowski Kazimierz	„	dostatecznym,
Dziubiński Paweł	„	„
Mierzwiak Filip	„	„
Palczyński Stanisław	„	„

VI. Wiadomości o byłych uczniach

zdołano zasięgnąć tylko o niektórych uczniach, którzy ukończyli nauki w r. 1889—1890; z tych 7. jest przy gospodarstwach większych a 1 w wojsku.

VII. Sprawy internatu.

Uczniów 30 mieści się w dwóch salach sypialnych, w jednej 9., a w drugiej 21, Sale sypialne są cały dzień zamknięte, a uczniowie przebywają w dzień tylko w dwóch salach naukowych. Brak trzeciej sali naukowej, dla każdego roku osobnej, sprawia pewne niedogodności mianowicie w zimie.

Pościel uczniów składa się z siennika, prześcieradła, poduszki sieczką napchanej i z 2. koców (jeden letni jeden zimowy).

Ubranie otrzymują uczniowie następujące: na 3 lata jednę czapkę wełnianą, 1 kożuszek i 1 guńkę; na 2 zimy 1 pare spodni wełnianych (chałosznie) do pracy; corocznie zaś 1 spodnie i 1 kamizelelkę sukienną i kurtkę i spodnie letnie odświętne. W miarę zaś potrzeby i zużycia, do roboty ubranie płócienne i obuwie.

Kuchnia jest prowadzoną w własnym zarządzie; jest to najtańszy sposób wyżywienia uczniów i bardzo stosowny przy własnem gospodarstwie, bo produkta tegoż bywają należycie spieniężone, a uczniowie przytem wdrażają się w oszczędne gospodarstwo domowe; kolejno bowiem miesięcznie każdy uczeń pełni służbę szafarza. Nabiał z własnego gospodarstwa zupełnie wystarcza na wyżywienie 30 uczniów. Sami uczniowie zajmują się wyrobem masła i sera i tym sposobem mają najlepszą naukę praktycznego obchodzenia się z nabiałem. Wieprze tuczone w własnem gospodarstwie dostarczają potrzebnej omasty.

Stan zdrowotny uczniów był odpowiedni, cięższej choroby nie było zupełnie. Oględzin lekarskich było w szkole 3 a w domu u lekarza 52.

VIII. Budynki szkolne

są następujące:

Budynek główny szkolny mieści w sobie na dole: gabinet, 2 sale naukowe, infirmarz; na piętrze zaś 2 sale sypialne, pokoik dla instruktora i magazynik.

Po obu stronach budynku szkolnego dobudowane są parterowe mieszkania dla dwóch nauczycieli. Naprzeciw budynku głównego mieści się w osobnym budynku parterowym kuchnia, spiżarnia, jadalnia i mieszkanie gospodyni.

W bieżącym roku w głównym budynku w około wycementowano cokół, przyczem podnowiono fundamenta, zbudowane z bardzo kruszącego się kamienia. Wytynkowano także na nowo kominy, odnowiono gzymsy i tynki zewnętrzne, wewnątrz wytynkowano piwnicę i wybielono cały budynek.

Ponieważ dla nauczyciela do nauk elementarnych nie było w budynku szkolnym stosownego pomieszczenia, więc najęto mu pomieszkanie na wsi na podstawie upoważnienia Wysokiego Wydziału krajowego.

Mieszkania nauczycieli potrzebują gruntownej restauracyi, na którą wszakże budżet bieżącego roku nie wystarczył.

IX. Gospodarstwo szkolne

jest jak już poprzednio powiedziano — głównym środkiem naukowym do nauki praktycznej gospodarstwa wiejskiego (rolnictwa, hodowli i zarządu).

Od roku 1890/91 istnieje ono na 21 morgach pola bezpośrednio przy szkole położonego i na 9. morgach w sierpniu 1890 r. dokupionych, razem na obszarze 30 morgowym.

Budynki gospodarskie są następne: 1-o stajniaz 3. przedziałami, w której pomieszczone są: krowy, buhaj, cielęta i owce, oraz znajduje się komora na przysposobienie paszy, 2-o stajnia z 4-ma oddziałami, w których są pomieszczone konie robocze, jałownik, wozownia i stelmacharnia; 3-o drewutnia, w której w jednej trzeciej części jest pomieszczenie dla trzody chlewnej. W tym budynku znajduje się waga dla bydła z osobnym wchodem do wygodnego wprowadzania bydląt; tymczasowo także suszarnia tytoniowa; 4-o stodoła wraz z spichlerzem; 5-o szopa na słupach w przyczółkach zaszalowana służy jako skład zboża w snopie i paszy.

Inwentarz martwy używany w gospodarstwie szkolnem składa się: z siewnika 11-to rzędowego Kühnego, pługa Sacka (D 8 M.), 2. wozów, 1. kultywatora, 1 pary bron żelaznych diagonalnych i 1 pary bron drewnianych lżejżych, dalej z okopywacza, pielnika konnego, wałka drewnianego, młocarni ręcznej sztyftowej Claytona, młynka do czyszczenia zboża rafowego i polskiego z fabryki Claytona, sieczkarni Bentalla, szarpacza do buraków, śrótownika, znaczników, klepadła do kós, grabi ręcznych mechanicznych, ręcznych grac, motyk, rydli i wideł.

W roku bieżącym zakupiono trieur (1 b) z fabryki Kühnego i pług 4° skibowy z ramą drewnianą, wyrobiony według modelu WP. Fedorowicza z Okna w folwarku Szulhanówka na wspólny rachunek z szkołą.

Inwentarz żywy składa się z koni roboczych, bydła rogatego, trzody chlewnej i owiec:

1. Koni roboczych zwykłych fornalskich utrzymuje się sztuk 4.

2. Bydła rogatego trzyma się 9 sztuk starszych (mianowicie 6 sztuk żywej wagi w dniu 30. czerwca 1891 razem 2662 kilogr., 1 buhaj, 2 jałówek starszych) i 3 sztuk jałownika młodszego.

Rasy wybitnej w krowiarni gospodarstwa szkolnego jeszcze nie ma. Dwie krów jest już swego chowu po matkach pochodzących z dawniejszego krzyżowania, po Mürztalerach a po buhaju Bernerze, reszta krów pochodzi z zakupna, które co roku w miarę starości lub utraty mleczności są usuwane a zastępowane młodemi wychowanemi we własnem gospodarstwie. W tym celu pozostawia się do wychowu corocznie 2 lub 3 cieliczek pochodzących od lepszych matek i kieruje dalszy wychów tak, aby co roku ocieliła się jedna pierwiastka do zastąpienia krowy starszej wybrakowanej, druga jałowica lub ocielonka, na razie nie potrzebna, idzie na sprzedaż. Jałówki przed ukończeniem drugiego roku przyuczają się do pociągu, aby później jako krowy mogły posiłkować roboty sprzężajne.

Gospodarstwo szkolne utrzymuje buhaja subwencyjnego rasy Siementalskiej, który według iustrukcyi Towarzystwa gosp. dopuszcza się do 60 krów włościańskich za przyznanem wynagrodzeniem, które prawie wystarcza na pokrycie kosztów utrzymania buhaja. Mleka od 6. krów bywa rocznie około 12.000 litrów, oddawanego na rachunek stołowauia uczniów w lecie po 4 ct. w zimie po 4½ za litr. Cielęta pozostałe od wychowu sprzedają się w tydzień po urodzeniu za kilogram żywej wagi po 16—18 centów.

Trzoda chlewna składa się z 1 knura, 2 macior, 3ch sztuk przychowku i 1ej sztuki opasowej. — Świnie gospodarstwa szkolnego stanowią chlewnię zarodową, knur więc i 2 lochy są zakupione na współkę z Towarzystwem gosp., ale hodowla jest skierowaną tylko na odprzedaż prosiąt odssanych, mały odchowek materyału żeńskiego i opasu dla własnej potrzeby. Świnie są wielkiej rasy Yorkshir. — Podstawę żywienia świń w zimie stauowią drobne ziemniaki z gospodarstwa własnego a z kuchni oskrobiny ziemniaczane; dla stosownego unormowania karmy potrzebne dokupno grysu. — W lecie głównem pożywieniem są: młoda lucerna i młoda koniczyna obok odpadków kuchennych i nabiałowych (serwatka).

Etatu służby gospodarskiej nie ma żadnego, bo uczniowie sami obrabiają i obsługują całe gospodarstwo szkolne, które porachunkiem płaci zarobek uczniów co najmniej 360 zł. — Bliższe szczegóły odnoszące się do gospodarstwa, objęte są osobnym planem gospodarskim, który dyrekcya na podstawie wskazówek otrzymanych z Dep. II. Wydziału krajowego w porozumieniu z referentem tego Depart. p. Strusiewiczem wypracowała i Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia przedłożyła.

Wynik gospodarstwa w ubiegłym roku szkolnym 1890/91 był następny:

1. W dziale produkcyi roślinnej na 21 morgach pola dawnego i 2¼ morgach wydzierżawionego było:

Gatunek płodu	Przestrzeń		Plon							Uwaga
			w ziarnie			Słomie	Głąbiach	Siano	Liście	
			cel.	śred.	pośl.					
	Morgów	Sążn. □	kilogramy							
Żyto	1	876	1.337	14	137	3.818	.	.	.	
Żyto z wyką kosmatą	.	800	217	.	.	600	.	.	.	
			26	.	.	.	.	.	.	
Pszenica	4	.	1.727	293	168	11.318	.	.	.	Mocno rdz uszkodzon
Jęczmień	.	1.100	611	34	2	1.241	.	.	.	
Owies	1	1.000	744	.	.	1.704	.	.	.	
Groch	1	.	1.392	.	.	1,806	.	.	.	
Hreczka	.	1.000	195	97	.	577	.	.	.	
Wyka	.	240	210	.	.	332	.	.	.	
Kukurudza	2	200	3.335	.	.	5.037	.	.	.	
Fasola	.	500	248	.	.	182	.	.	.	
Mohar	.	232	48	.	.	321	.	.	.	
Ziemniaki	1	800	.	.	.	.	16.538	.	.	
Buraki i Mak	1	.	73	.	.	.	34.654	.	.	
Marchew	.	400	.	.	.	.	5.670	.	.	
Kapusta	.	200	.	.	.	.	3.000	.	.	(21½ kóp)
Koniczyna	2	600	.	.	.	.	.	7.039	.	
Mięszanka	1	140	.	.	.	.	.	2.380	.	
Tytoń	.	400	.	.	.	.	.	.	230	
Ugór i zielone pasze	3	1.582	.	.	.	.	.	.	.	
Razem	23	.	10.163	438	307	26.936	59.862	9.419	230	

W dziale produkcyi zwierzęcej od 1. lipca 1890 do 30. czerwca 1891:

a) Krowiarni stan 30. czerwca 1891 = 6 krów, 1 jałówka 3-letnia odlat. 14. stycznia 1891, — 1 jałówka 2¼-let. odlat. 15. stycznia 1891, — 1 jałówka urodz. 16. maja 1890, — 1 cieliczka urodz. 24. lutego 1891, — 1 cieliczka urodz. 25. marca 1891 i 1 buhaj 2-letni.

Nr. I. krowa swego chowu „Malina“ urodziła cielę 12. stycznia 1891, sprzedane 21. stycznia, dała mleka . . . . . 2.036¾ litrów

Nr. II. krowa swego chowu „Ostra“ pierwiastka, urodziła cielę 16. marca, sprzedano 23. marca; dała mleka . . . . . 858 „

Nr. II. krowa swego chowu „Wielka“ sprzedana 4. lutego 1891 wskutek ciągłego latowania się i zupełnej straty mleka od 1. lipca 1890 do 4. lutego 1891; dała mleka . . . . . 1.010¼ „

Nr. III. „Turzna“ siwa Mürztal; cieliczkę 24. lutego 1891 urodz. wychowuje się, dała udoju . . . . . 1.846¾ litrów
Nr. IV. „Dzika“ siwa Mürztal, mięszana nieocielona, dała udoju . 2.273¼ „
Nr. V. „Żydówka“ czerw. z biał., ciele urodz. 25. marca chowa się, udój 1.970 „
Nr. VI. „Płocha“ czerwona, ocieliła się 15. czerwca 1891, sprzedano 24. czerwca ciele . . . . . dtto 1.987¼ „
Razem było udoju . . 11.992 litrów

b) Trzoda chlewna. Stan 30. czerwca 1891: 1 knur roczny, 2 wieprze 1½ roczne i 1 wieprzek 2-miesięczny.

Opasiono starego knura do wagi 247 kil.; użyto na kuchnię, 1 kilo żywej wagi wypada po 25 ct.

Opasiono 2-letniego wieprza do wagi 210, użyto na kuchnię, 1 kilo żywej wagi po 31·5 ct.

Sprzedano 1 chudego wieprza 2-letniego o wadze 198 kilo po 30 ct.
„ 9 prosiąt po 5 zł. z pierwszego rzutu 1-rocznej lochy.

Druga locha do 1. lipca nie oprosiła się.

c) Owce. Stan 30. czerwca 1891: 6 matek i 3 jagniczek.

Wełny niepranej było 16 kilo po 30 ct. Jako braki sprzedano 1go nieudolnego barana, 1 owcę i 2 jagniaki za 30 zł.

Nawozem stajennym wyprodukowanym od powyżej wymienionego inwentarza żywego i 4ch koni roboczych zgnojono na polach głów.: płodozmianu 4 morgi po 200 q. = 800 q.
„ nowo przykup. 4 „ „ 200 „ = 800 „
Pod tytoń . . . . . 0·37 „ „ 300 „ = 111 „
Pod buraki, kapustę i koński ząb . . . . . 0·63 „ „ 250 „ = 157 „
Zatem z 15 szt. dorosłego inwentarza zagnojono razem 9 morg. — = 1·868 q.

utrzymując nawóz ciągle pod bydłem prześcielany codziennie gnojem końskim, a pod owcami prześcielany gnojem świńskim. — Nawieziono też pół morga lucerny kompostem urabianym z odchodów ludzkich, plewideł z ziemi, zlewanych gnojówką gromadzoną z pod krów w odpowiednim zbiorniku.

Pod względem finansowym przedstawia się wynik gospodarstwa szkolnego w r. 1890/91 jak następuje:

I. Ogólne.

Rozchody (Dług).	zł.	ct.	*Przychody (Mienie).*	zł.	ct.
Czynsz dzierżawny z pola *A)* . . .	50	19			
„ „ za 2¼ morga .	17	04			
Na zakupno suki do stróżowania .	—	70			
Ubezpieczenie budynków	35	—			
Utrzymanie „	06	94			
Razem . .	109	87 ct.	Razem .	—	—

II. Inwentarz martwy.

1. Maszyny i narzędzia, wartość na początku roku 1890/91	891	—	Wartość inwentarza martwego z końcem r. 1890/91 tj. z d. 30. czerwca 1891 r. po odnowieniu	890	—
Utrzymanie i odnowienie	92	99			
Razem .	982.99		Razem .	890.—	

2. Uprząż: 4 chomąta i 4 szle na początku roku 1890/91 . . . . 50 —
Odnowienie i utrymanie 15 55
Razem . 65.55

Wartość uprzęży z końcem roku 1890/91 po odnowieniu . . . . 50 —
Razem . 50.—

III. Inwentarz żywy.

a) roboczy:

konie (3 po 120) 1 m. po 30 na początku roku . . . . = 390 } 530.—
1 konia dokupno . . . 140 }

3 konie z roku poprzedniego wartości z końcem roku . . 315 } 455.—
1 koń nowo dokupiony . . . 140 }

b) bydło rogate: wartość 1. lipca 1890

Waga 6 krów =2.679 kilogr.
„ 3 jałówek=1.005 „
„ 1 cielę = 110 „
Suma . 3.794 kil. à 20 ct. 758·80

Wartość bydła 30. czerwca 1891 według wagi 6 krów = 2.663 kilo.
3 jałówek= 1.184 „
2 cieląt = 222 „
Suma . . 4.070 à 20 ct. 840.—

c) Nierogacizna.

Wartość $^1/_7$ 1890

1 wieprz = 145 kilo
1 wieprz = 140 „
1 knur . = 227 „
2 wieprzki= 80 „
razem = 592 kilo po 30=177·60

Wartość $^{30}/_6$ 1891:

1 Knur młody = 110 kilo
1 locha . . . . = 124 „
1 „ oprosz. = 94 „
1 wieprz . . . = 134 „
1 „ . . . = 130 „
1 prosię . . . = 9 „
razem . . . = 601 kilo po 30=180·30

d) Owce.

Wartość $^1/_7$ 1890:

1 baran . . = 10 zł.
4 owce . . = 20 „
4 jagnięta = 12 „
razem = 42 zł.

Wartość $^{30}/_6$ 1891:

6 matek po 5 = 30 zł.
3 jagniczki po 3 = 9 „
razem = 39 zł.

IV. Zapasy płodów rolnych.

Pozostałość roku ubiegłego:

a) płody zwierzęce:

Wełny . . .	23 kilo	á 30 =	6·90	6·90

b) płody roślinne:

Żyto w ziarnie	243 kilo	á 6 64=	16·13	
Pszenicy . .	840 „	á 7·25=	60·90	
Jęczmienia .	308 „	á 6·67=	20·54	
Grochu . . .	238 „	á 7·50=	17 83	
Kukurudzy .	78 „	á 6·— =	4·68	
Owies . . .	196 „	á 6·— =	11·76	
Wyka . . .	40 „	á 5·— =	2·—	
Konicz . .	2 „	à 0·40=	0·80	
Ziemniaków	574 „	á 1·20=	6·89	
Osypki . .	45 „	á 4·— =	1·80=	143·33
		Razem		150·23

Pozostałość na rok przyszły:

płody roślinne:

Żyta . . .	911 kilo	á 7·— =	63·77	
Pszenicy . .	468 „	á 9·— =	42·12	
„ średn.	132 „	á 6·— =	7·92	
Grochu . .	685 „	á 7·— =	44·49	
Hreczki . .	112 „	á 7·— =	7·84	
Kukurudza	779 „	á 5·60=	43·62	
Konicz . .	1 „	á 0 42=	0·42	
Mohar . . .	40 „	á 0·10=	4·—	
Wyki . . .	34 „	á 0·05=	1·70	
Jęczmienia .	531 „	á 0·04=	21·24	
Grysu . .	32 „	á 0·04=	1·28	
Ziemniaków	686 „	á 1·2 =	8·23	256·63
		Razem		256·63

V. Obroty bieżące w ciągu roku 1890/91.

1. Na rachunek produkcyi zwierzęcej.

a) Konie robocze:

Gotówką: Kucie koni		23·78	*Gotówką* za konia wybrakowanego dychawicznego . . .		17 —
„ Przykupno ziarna na obroki 73 g. á 4·36·— .		318·53	*Porachunkiem:* Obsługa szkoły, dowózka wody w zimie 66 á 50 = 33		
Porachunkiem: Obsługa uczniów 219 dni á 10 ct.		21·90	Jazda do Czortkowa za sprawunkami 6	39	—
Z własnego gospodarstwa:			*W własnem gospodarstwie:*		
Na obroki ziarna 5 g. 32			Roboczych dni parokonnych = 266		
„ paszę ziarna 24·25			Produkcya gnoju 300 q.		
„ podściół słomy 99 83			Razem		56·—
Razem		364·31			

b) Bydło rogate:

Gotówką: Weterynarz i lekarstwa .		7·90	*Gotówką:*		
„ posyłka krowy do buhaja 0·30, mlewo osypki 0·24 .		0·54	Za sprzedaną krowę wybrakowaną		120·00
Odnowienie inwentarza martwego w krowiarni		2·44	Za sprzedane cielęta		29·85
Dokupienie karmy:			*Porachunkiem:*		
Ziarna 6.93 = 50·24			Za mleko 6.975 litr á 4 ct.		
Makuch 9·82 = 33·96			„ 5.007 „ á 4½ ct.		504·31½
Grysu 26·59 = 94·08			Skokowe od buhaja subwencyonowanego		12·00
Słomy 255·14 =152·05		320·33	(Kwota ostatnia wpłynie w przyszłym roku, gdyż Tow. gosp. płaci przy końcu peryodu t. j. w październiku).		
Soli 100 kilo		10·60	*W własnem gospodarstwie:*		
Z własnego gospodarstwa:			Wyprodukowano gnoju 1.400 q.		
Ziarna 548·00 kilo			Razem		666·16½
Siana 6.933·00 „					
Głąbi 376·10 „					
Osypki 0·87 „					
Słomy 53·54 „					
Porachunkiem: Obsługa uczniów 657 dni po 10 ct. . . .		65·70			
Razem		407·51			

c) Trzoda chlewna:

Gotówką:
Połowa chlewni zarodowej: 1 knur i 2 macior . . . . . 93·28
Kastrowanie wieprzków i zakłucie 2·10
Karma dokupiona:
Grysu 11·19 kilo = 28·43
Porachunkiem: Karma, odpadki stołowe i grysu 3·25 q. po 10·33 = 38·76
Z gospodarstwa własnego:
Osypki 393 kilo
Ziemniaków 3.433 „
Pośladu żyt. 174 „
Słomy 2.370 „
porachun.: obsługa na 105 dni = 10·50
Razem = 144·64

Gotówką:
Wieprz chudy 198 kilo . . . . . 59 —
Prosiąt 9 za . . . . . 43 —
Porachunkiem na stołowanie:
Knur stary dopaś. 245 kilo á 25 . 71·42
Wieprz opasowy 210 kilo á 31½ . 66·15
W własnem gospodarstwie:
Produkcya gnoju 90 g. . . . . — —
Razem 239·57

d) Owce:

Porachunkiem: Obsługa uczniów 106 dni = 10·60
Z własnego gospodarstwa:
Buraków na karmę 2.714 kilo . . . — —
Słomy 3.461 kilo . . . . . — —
Razem = 10·60

Gotówką:
Wełna przeszłoroczna 23 k. á 30 ct. = 6·90
„ tegoroczna 16 k. á 30 „ 4·80
Ze sprzedaży 1 barana i 2 owiec . 20 —
„ „ 1 owcy i 2 jagniąt . 10 —
W własnem gospodarstwie:
Produkcya gnoju 80 g.
Razem = 41·70

2. Na rachnek producyi roślinnej.

a) folwarcznej:

Gotówką:
Przykupno nawozów:
kości 4 q. = 39·52½
gipsu 6 q. = 4·80 . . . . . 44 12½
Zakupno nasion 18 01½
Asekuracya zboża:
od gradu 30·72
od ognia 11.17 . . . . . 41 89
Porachunkiem:
Robocizna uczniów 159 50
W własnem gospodarstwie:
sprzężajna robocizna: parokonnych dni 258.
Nawozu stajennego użyto 1.750 q.
Razem 263·44

Gotówką i porachunkiem na stołowanie uzyskano:
Za żyta 6·43 po różn. cen. = 44·95
„ pszenicy 17·— czel. } 141·52
„ „ 1·87 śr. ed. i pośl. }
„ kukurudzy 23·94 = 139·68
„ grochu 7·16 = 52 01
„ jęczmienia 5·67 = 31·75
„ fasoli 2 38 = 16·66
„ ziemniaków 89·57 = 98·56
„ nasion różnych = 14·98
„ maku 73 kilo = 13·14
„ kapusty 21½ kóp = 25·86 579 11
Razem 579·11

W własnem gospodarstwie spotrzebowano na siew na ziarna:

żyta	206	kilo				
pszenicy	422	„				
jęczmienia	166	„				
owsa	111	„	na paszę	38	kilo	Karma podana przy inwentarzu żywym.
grochu	128	„	„	49	„	
hreczki	83	„				
wyki	24	„	„	216	„	
kukurudzy	41	„	„	72	„	
koniczu	—	„	„	36½	„	
fasoli	10	„	„	—		
ziemniaków	24	g.				

b) pole tytoniowe:

Porachunkiem: Robota uczniów . . . 25 — *Gotówką:* za tytoń 230 kilo . . . 48 88½
Z własn. gosp. gnoju 111 q.

Zestawienie.

Wyszczególnienie	Dług zł.	Dług ct.	Mienie zł.	Mienie ct.
I. Wydatki ogólne	109	87	.	.
II. Inwentarz martwy: 1. maszyny i narzędzia . . .	982	99	890	.
„ „ 2. uprząż	65	55	50	.
III. Inwentarz żywy: a) roboczy	530		455	.
b) bydło rogate	758	80	814	.
c) trzoda chlewna	177	60	180	30
d) owce	42	.	39	.
IV. Zapasy płodów i materyałów	150	23	256	63
V. Obroty bieżące w r. 1890/91				
1. na rachunek produkcyi zwierzęcej:				
a) konie robocze gotówką	364	31	56	.
b) bydło rogate „	407	51	666	16½
c) trzoda chlewna „	144	64	239	57
d) owce „	10	60	41	70
2. Na rachunek produkcyi roślinnej:				
a) folwarcznej	263	44	579	11
b) pole tytoniowe	25	.	48	88½
Razem . .	4032	54	4316	36
Po strąceniu wydatków .		.	4032	54
Zostaje czysty dochód . .	.	.	283	82

Czyli z 1 morga 12 zł 35 ct.

Jagielnica we Wrześniu 1891.

Alegat 7. Do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr. 8.721/1891.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach za rok szkolny 1890/91.

I. Ogólne wiadomości o szkole.

Krajowa niższa szkoła w Kobiernicach ma głównie na celu kształcenie synów włościańskich na praktycznych gospodarzy wiejskich; z tych to względów pierwszeństwo przyjęcia do tutejszego zakładu mają synowie włościan w ogóle a w szczególności synowie włościan, posiadających własne gospodarstwo rolne. Kandydaci winni wykazać się wiarogodnemi świadectwami, że a) ukończyli z dobrym postępem szkołę ludową, b) ukończyli 16 rok życia, c) są fizycznie dobrze rozwinięci i zdolni do wykonywania wszelkich robót, jakich gospodarstwo wiejskie wymaga w różnych porach roku, d) świadectwem moralności, e) nadto winien każdy kandydat złożyć egzamin wstępny, do którego wyznacza dyrekcya termin w drugiej połowie każdego roku. Koszt utrzymania jednego ucznia wynosi rocznie 150 zł., mianowicie pomieszkanie w zakładzie, wikt, ubranie, z wyjątkiem obuwia i bielizny i pranie bielizny. Synowie włościan przyjmowani są na koszt funduszu krajowego, inni kandydaci tylko wtedy, jeżeli wykażą się niemożnością opłacenia kosztów utrzymania. Dla ubogich uczniów istnieje nadto pięć stypendyów: Rady powiatowej bialskiej, trzy po 150 zł. Rady powiatowej bocheńskiej jedno na 140 zł. i Rady powiatowej mieleckiej jedno na 100 zł. rocznie.

Rok szkolny 1890/91 rozpoczął się z dniem 1. września 1890 ukończył się z dniem 30. czerwca 1891. Wskutek rozporządzenia Wydziału krajowego rozpoczynać się będzie odtąd każdy rok szkolny z dniem 1. lipca.

Egzamin roczny z uczniami roku I. nauki odbył się dnia 26. czerwca, zaś w dniach 27. i 28. czerwca składali uczniowie roku II. egzamin końcowy ogólny z całości nauk zawodowych przed komisyą egzaminacyjną i w obecności delegata rządowego Wgo Struszkiewicza, delegata Wydziału krajowego Wgo Strusiewicza i delegatów kuratoryi.

Po złożeniu egzaminu końcowego otrzymują uczniowie świadectwa ukończenia nauk, w których jest wymieniony ogólny stopień uzdolnienia do gospodarowania na posiadłości włościańskiej lub też uzdolnienia do pełnienia obowiązków przy większych gospodarstwach.

II. Skład grona nauczycieli.

1. Kierownik szkoły, Mikołaj Wojciechowski uczył na roku II.

	w porze jesiennej	zimowej	wiosennej
Hodowli zwierząt .	5 godz. tygodn.	6 godz. tygodn.	3 godz. tygodn.
Administracyi . .	2 „ „	2 „ „	2 „ „
Ustawodawstwa . .	1 „ „	1 „ „	2 „ „
Weterynaryi . .	2 „ „	2 „ „	— „ „

Oprócz wymienionych nauk kierował gospodarstwem folwarcznem w ogóle.

2. Nauczyciel fachowy pom. Konstanty Bielecki uczył:

	w porze jesiennej	zimowej	wiosennej
Rolnictwa z wyjątkiem szczegółowej upr. rol. gosp.	3 godz. tyg.	1 godz. tyg.	6 godz. tyg.
Nauk przyrodniczych	10 „	11 „	4 „

Fizyologii i anatomii zwierząt domowych . .	— godz. tyg.	4 godz. tyg.	— godz. tyg.
Geometryi i rys. geometrycznych	— „	5 „	2 „
Zoologii	3 „	— „	— „

Nadto brał udział w dozorowaniu uczniów podczas praktycznych zajęć tychże koło zakładu i gospodarstwie folwarcznem i kierował praktycznemi zajęciami w ogrodzie i szkółce drzewek owocowych.

3. Nauczyciel tymczasowy do nauk elementarnych Ludwik Szafrański uczył:

	w porze jesiennej	zimowej	wiosennej
Języka polskiego	12 godz. tyg.	10 godz. tyg.	8 godz. tyg.
Rachunków	9 „	6 „	1 „
Historyi i geografii	— „	6 „	3 „
Kaligrafii	4 „	2 „	2 „

4. Katecheta i kapelan zakładowy ks. Benedykt Pysz, członek zgromadzenia OO Reformatów w Kętach uczył religii, po 1 godzinie tygodniowo na każdym roku nauki, a prócz tego odprawiał mszę św. w miejscowej kaplicy każdej niedzieli i w dnie świąteczne, a po nabożeństwie wygłaszał krótką naukę od ołtarza do uczniów.

5. Instruktor Przemysław Cholewa uczył wykonywania wszelkich prac w polu i na folwarku, a w porze jesiennej i zimowej uczył szczegółowej uprawy roślin gosp. na roku II. po 3 godziny tygodniowo.

6. Weterynarz dr. Bazyli Krwawicz uczył wterynaryi na roku II. po 2 godziny tygodniowo, począwszy od kwietnia do końca czerwca 1891.

III. Nauki w szkole udzielane.

a) Nauki teoretyczne:

Ponieważ uczniowie, którzy nowo wstąpili do zakładu, byli słabo w ogóle przygotowani, wskazanem było, aby w początkach nauki dać przeważającą liczbę godzin na naukę języka polskiego, rachunków, kaligrafii i nauk przyrodniczych. Co do ostatnich rozpoczynano od rzeczy i zjawisk znanych uczniom z codziennego życia, opierając wszystko na odpowiednio dobranych i przystępnych demonstracyach i doświadczeniach, tak, aby uczniowie stopniowo nabyli ten zasób wiedzy, jaki jest niezbędnie potrzebny do zrozumienia podawanych im nauk rolniczych.

Po dostatecznem przygotowaniu z nauk elementarnych i podstawowych, o ile na to w ogóle czas krótki zezwalał, przystąpiono do nauk zawodowych a nawiązując poszczególne kwestye do praw przyrody już poznanych, postępowano według planu szczegółowego stanowiącego część integralną statutu organizacyjnego.

b) Nauka praktyczna.

Praktyczną naukę odbierali uczniowie na folwarku i na polach do folwarku należących w ten sposób, że przed każdem zajęciem wyjaśniano uczniom w czasie dyspozycyi cel danej roboty tak, aby ze świadomością rzeczy przystępowali do jej wykonywania. W czasie roboty nadzorował, oraz pouczał uczniów instruktor, a względnie i nauczyciel fachowy. Czas na praktykę podany w podziale godzin na pojedynoze pory roku był ile możności przestrzegany. Gdy nastawał nawał robót gospodarskich w lecie, wówczas i godziny na naukę przeznaczone poświęcono na zajęcia praktyczne.

IV. Środki naukowe.

a) Do demonstracyi i ćwiczeń przy nauce teoretycznej posługiwano się przyrządami i zbiorami (minerałów, nasion i t. p.), jakie znajdują się w gabinecie tutejszej szkoły. W ogro-

dzie doświadczalnym przeprowadzono próbę z burakami cukrowymi i kilku gatunkami owsa, uprawiając je na superfosfacie i saletrze chilijskiej;

b) Do nauki praktycznej służyło gospodarstwo składające się z 50 morgowej powierzchni ziemi ornej i łąk, z przynależnymi budynkami, inwentarzem żywym i martwym i ogrodami. Gospodarstwo to do 30. marca 1891 r. zostawało w administracyi prywatnej właściciela majątku Kobiernice, od 1. kwietnia 1891 r. przeszło w drodze długoletniej dzierżawy na rachunek szkoły.

Zmiana ta w każdym razie tylko korzystnie na wykształcenie tutejszych uczniów wpłynąć może, gdyż gospodarstwo uorganizowane i prowadzone wedle racyonalnych zasad nauki, stanowić będzie zarazem znakomity środek naukowy.

V. Frekwencya uczniów.

Na początku roku szkolnego zapisano uczniów:

	I.	II.
na rok	14	12
Razem	.	26

Wiek uczniów: Najwięcej uczniów było w wieku od 16 do 19 lat mianowicie:

16-letnich	9
17 „	5
18 „	4
19 „	5
15-letni był	1
21 „	1
Razem =	26.

Przygotowanie uczniów wstępujących na rok I. nauki w roku 1890/91:

z ukończoną	1	kl.	szkoły ludowej	10
„	4	„	„ „	2
„	7	„	„ wydziałowej	1
„	2	„	„ realnej	1
			Razem	14

Pochodzenie uczniów:

Z powiatu	bialskiego	11
„	bocheńskiego	1
„	brzeskiego	1
„	jarosławskiego	1
„	krośnieńskiego	1
„	lwowskiego	2
„	łańcuckiego	1
„	mieleckiego	1
„	rzeszowskiego	1
„	sanockiego	1
„	samborskiego	3
„	wielickiego	2
	Razem =	26.

Zatrudnienie i stan rodziców:

Synów gospodarzy rolnych . . .	15
„ zagrodników	1
„ wyrobników	2
„ sług	2
„ urzędników kolejowych . .	2
„ leśniczych	3
„ rzemieślników	1
Razem	26.

W roku 1890/91 ukończyli cały kurs dwletni nauki i złożyli egzamin końcowy ogólny z następującym stopniem uzdolnienia:

1. Bronisław Błoński	ze stopniem	dostatecznym
2. Józef Kamuda	„ „	dobrym
3. Francisek Kłak	„ „	dostatecznym
4. Józef Kobak	„ „	dostatecznym
5. Józef Koziołek	„ „	dostatecznym
6. Jakób Maga	„ „	dobrym
7. Andrzej Nycz	„ „	dostatecznym
8. Franciszek Ślusarek	„ „	dobrym
9. Jan Wojas	„ „	dostatecznym
10. Marcin Zontek	„ „	dostatecznym

VI. Wiadomości o byłych uczniach.

Dyrekcya mimo usilnych starań nie mogła zebrać dostatecznych i wiarogodnych dat co do obecnego pobytu byłych uczniów szkoły tutejszej.

VII. Sprawy internatu.

W budynku szkolnym głównym znajdują się oprócz dwóch sal wykładowych, 3 sale sypialne i jeden pokój przeznaczony dla chorych uczniów (infirmerya).

W salach sypialnych można pomieścić 30 uczniów.

Każdy z uczniów dostaje łóżko z pościelą i szafą. W skład pościeli wchodzi siennik 2 prześcieradła, poduszka wypchana wełną i koc porą letnią a 2 koce porą zimową.

Ubranie uczniów letnie składa się z 2 par spodni i 2 bluzek letnich, kapelusza i paska; na jesień i w porze słotnej dostają uczniowie płaszcze sukienne, zaś w zimie spodnie zimowe, kożuszek i czapkę. Wikt gospodarski skromny lecz dostatecznie posilny, składający się z potraw mącznych, jarzyn i nabiału a 3 razy w tygodniu mięso.

Bezpośredni nadzór nad uczniami wykonuje kierownik i nauczyciele tutejszego zakładu, tudzież instruktor.

Stan zdrowotny uczniów:

Między uczniami w bieżącym roku pojawiała się często febra o przebiegu dosyć silnym. Jeden uczeń chorował na żółtaczkę.

W czasie słabości odwiedzał chorych lekarz zakładowy dr. Ferdynand Długołęcki z Kęt.

VIII. Budynki szkolne.

a) Budynek szkolny główny mieści w sobie:
1. Dwie sale wykładowe,
2. jedną jadalnię,
3. trzy sale sypialne,
4. infirmeryę,
5. garderobę,
6. salę na zbiory i środki naukowe.
7. pomieszkanie kierownika, składające się z 3 pokoików, przedzielonych sionką, kuchni z przedsionkiem i małej spiżarki,
8. pomieszkanie nauczyciela fach. pom., składające się z 2 pokoików, przedzielonych sionką służącą dotychczas jako przejście dla uczniów i spiżarki.

b) W oficynie znajduje się kuchnia i spiżarka zakładowa, pomieszkanie gospodyni zakładowej, warsztat ćwiczeń w robotach ciesielskich i kołodziejskich dla uczniów, pralnia zakładowa, wozownia i stajenka.

Obecnie, gdy gospodarstwo przeszło na ręce szkoły, instruktor zajął mieszkanie na folwarku „ekonomówką“ zwanym.

Dachy na obu budynkach t. j. tak na budynku głównym jak i oficyna potrzebują gruntownej naprawy, co w bieżącym roku stosownie do polecenia Wys. Wydziału krajowego naprawiono o tyle, aby woda deszczowa przez sufit nie przeciekała do mieszkań. Pomieszkanie kierownika i nauczyciela fachow. pom. jest szczupłe, a rozkład z powodu przedziału sionkami niewygodny.

IX. Gospodarstwo szkolne.

W uzupełnieniu poz. IV. „Środki naukowe“ nadmienić wypada, że plan normalny gospodarstwa nie został jeszcze ułożony, gospodarstwo zatem prowadzi się w sposób dotychczasowy jako gospodarstwo wolne.

Dyrekcya krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach.

We wrześniu 1891.

Alegat 8. do sprawozdania Wydziału krajowego 8.721/1891.

Akt fundacyjny.

Śp. Edward Hosz zmarły w Stryju dnia 29. stycznia 1888, rozporządził kodycylem z daty Stryj 1. listopada 1887 r., aby majątek po nim pozostały, o ile legatami tymże kodycylem zapisanymi wyczerpany nie będzie, w kasie oszczędności stryjskiej lub lwowskiej został lokowany a procent z tego kapitału co roku dnia 13. października był na cele dobroczynne użyty.

Wykonanie tego rozporządzenia polecił śp. Edward Hosz swym powołanym kodycylem każdoczesnemu prezesowi Rady powiatowej stryjskiej jako egzekutorowi jego ostatniej woli.

Ponieważ na uczczenie czterdziestoletniej rocznicy wstąpienia na tron Jego Ces. i Król. Mości najmiłościwiej nam panującego Cesarza i Króla Franciszka Józefa I w myśl uchwały Rady powiatowej stryjskiej z dnia 9. lipca 1888 r. ma być założona krajowa niższa szkoła rolnicza w Uhersku w powiecie stryjskim, a wspieranie uczniów niezamożnych tej szkoły będzie niezawodnie celem dobroczynnym, odpowiadającym w zupełności celom testatora, który w kodycylu swoim dał wyraz swojej miłości i przychylności dla rolniczego ludu wiejskiego zapisem swoim na rzecz gminy Pukienicze zdziałanym, przeto ja niżej podpisany Zygmunt baron Romaszkan, jako teraźniejszy prezes Rady powiatowej stryjskiej i egzekutor ostatniej woli śp. Edwarda Hosza podaniem wniesionem do Wysokiego c. k. Namiestnictwa dnia 31. sierpnia 1888 r. do L. 63562 przedstawiłem Wysokiemu c. k. Namiestnictwu jako najwyższej krajowej władzy fundacyjnej propozycyę, aby odsetki od kapitału fundacajnego powyżej wymienionego obracane były corocznie na stypendya dla uczniów niższej szkoły rolniczej w powiecie stryjskim, której założenie jest w toku.

Przychylając się do tej propozycyi, oznajmiło Wysokie c. k. Namiestnictwo reskryptem z dnia 3. listopada 1888 do L. 63.562, iż w zasadzie zezwala, aby odsetki od efektów wartościowych lub gotówki pozostałych po zaspokojeniu legatów i zapisów w rozporządzeniu ostatniej woli śp. Edwarda Hosza z daty Stryj 1. listopada 1887 r. wymienionych, a według tegoż ostatniej woli rozporządzania przeznaczonych na cele dobroczynne, używane były częścią na utrzymanie nagrobka testatora w resztującej zaś kwocie na stypendya dla ubogich uczniów niższej szkoły rolniczej założyć się mającej w powiecie stryjskim. Kwestyę ukonstytuowania fundacyi, tudzież kwestyę ilości rozdawać się mających stypendyów i tychże wysokości Wysokie c. k. Namiestnictwo w powołanym reskrypcie pozostawiło w zawieszeniu aż do czasu zrealizowania kapitału fundacyjnego i utworzenia rzeczonej szkoły rolniczej.

Gdy kapitał fundacyjny jest już zrealizowany i w depozycie c. k. Sądu powiatowego w Stryju złożony, przeto ja niżej podpisany Zygmunt baron Romaszkan, jako egzekutor ostatniej woli śp. Edwarda Hosza przystępując do wykonania propozycyi mojej reskryptem Wysokiego c. k. Namiestnictwa z dnia 3. listopada 1888 r. do L. 63562 w zasadzie już zatwierdzonej — przeznaczam procent od kapitału po śp. Edwardzie Hoszu pozostałego, wspomnianymi legatami niewyczerpanego w obligacyach jednolitego długu państwa nominalnej wartości 18.000 zł. w. a. wyraźnie: Ośmnaście tysięcy złotych walutą austryacką ulokowanego, na stypendya dla uczniów krajowej niższej szkoły rolniczej w Uhersku w powiecie stryjskim założyć się mającej, a to na tak długo, dopóki szkoła ta z polskim językim wykładowym istnieć będzie.

Stypendya te nosić mają nazwę „Stypendya Edwarda Hosza“ i rozdawane będą w kwocie po 150 zł. w. a. rocznie dla każdego ucznia w dniu 13. października każdego roku. Otrzymać mogą te stypendya uczniowie krajowej niższej szkoły rolniczej w Uhersku niezamożni, pilni i prowadzący się tak, jak tego przepisy zakładu wymagać będą, przyczem pierwszeństwo mieć będą uczniowie pochodzący z powiatu stryjskiego a rozdawać będzie każdoczesny prezes Rady powiatowej stryjskiej na propozycyę dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej w Uhersku.

Na wypadek gdyby krajowa niższa szkoła rolnicza w Uhersku w powiecie stryjskim istnieć przestała lub gdyby polski język jako wykładowy został w tej szkole zniesiony, ustaje udzielanie rzeczonych stypendyów z procentu od wspomnianego kapitału po śp. Edwardzie Hoszu powstałego a dochodami rozporządzać będzie prezes Rady powiatowej stryjskiej według własnego uznania, stosownie do postanowień rozporządzenia ostatniej woli śp. Edwarda Hosza.

Dochody z kapitału fundacyjnego, któreby nie wystarczyły na udzielenie stypendyum w kwocie 150 zł. tudzież ewentualne pozostałości z interkalaryów użyte być mają na powiększanie kapitału tak długo, dopóki kapitał fundacyjny w ten sposób o tyle się nie pomnoży, aby nowe stypendyum w kwocie 150 zł. rocznie udzielanem być mogło.

Gdyby się okazała potrzeba zmiany lokacyi rzeczonego funduszu, będzie ta lokacya dokonaną według decyzyi każdoczesnego prezesa Rady powiatowej stryjskiej, jako egzekutora ostatniej woli śp. Edwarda Hosza. W dowód czego mój własnoręczny podpis wobec świadków.

Zygmunt baron Romaszkan m. p.

Lwów dnia 12. lutego 1892.

Jako świadkowie: Zygmunt Dembowski mp. Antoni hr. Golejewski mp.

L. rep. 44.058

Niniejszem stwierdzam, że osobiście mnie znani we Lwowie zamieszkali JWny Zygmunt Baron Romaszkan właściciel dóbr i prezes Rady powiatowej stryjskiej jako zeznający zaś JWni Zygmunt Dembowski prezes i Antoni hr. Golejewski dyrektor galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego obaj właściciele dóbr, jako świadkowie powyższy akt fundacyjny w mojej obecności własnoręcznie podpisali. Lwów dnia dwunastego lutego tysiąc ośmset dziewięćdziesiąt i dwa.

Aleksander Jasiński c. k. notaryusz mp.

Alegat 9. Do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr. 8.721/1892.

Akt fundacyjny.

I. Rada powiatowa stryjska uchwaliła na posiedzeniu swem z dnia 9. lipca 1888 r. celem uczczenia 40 letniej rocznicy wstąpienia na tron Jego Ces. Król Mości najmiłościwiej nam panującego Cesarza i Króla Franciszka Józefa I. założenie niższej szkoły rolniczej w powiecie stryjskim imienia Cesarza Franciszka Józefa.

Podpisany Zygmunt br. Romaszkan, właściciel dóbr Uhersko z przyległościami w tymże powiecie położonych i prezes Rady powiatowej stryjskiej, chcąc umożliwić jak najrychlejsze wprowadzenie w życie tej fundacyi i chcąc tę fundacyę wesprzeć, obowiązał się zapisem fundacyjnym we Lwowie dnia 17. października 1888 r. zeznanym, wobec c. k. notaryusza Juliana Szemelowskiego podpisanym na założenie tej szkoły wypłacić gotówką kwotę 1.000 zł. a. w. jakoteż odstąpić na cele tejże szkoły z majętności swoich w powiecie stryjskim położonych przestrzeń 20 morgów. Ponieważ jednak Wydział krajowy oświadczył, iż przestrzeń 20 morgów na cele rzeczonej szkoły nie byłaby wystarczająca, przeto podpisany Zygmunt br. Romaszkan postanowił odstąpić na cele rzeczonej szkoły wyszczególnioną poniżej przestrzeń 30 morgów 66□ sążni, utrzymując i nadal zobowiązanie swoje co do wypłacenia na cele tejże szkoły kwoty 1000 zł. wa.

II. Przyrzeczoną zapisem fundacyjnym z daty Lwów 17. października 1888 r. kwotę 1000 zł. a. w. obowiązuję się ja niżej podpisany Zygmunt br. Romaszkan wypłacić na ręce Wysokiego Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, skoro tylko Sejm krajowy założenie takiej szkoły uchwali a Wydział krajowy postanowi rozpocząć budowę tej szkoły.

III. Przestrzeń na cele rzeczonej szkoły rolniczej przezemnie przeznaczona, która według zapisu fundacyjnego z daty Lwów 17. października 1888 r. wynosić miała 20 morgów, a wskutek oświadczenia Wysokiego Wydziału krajowego, że taka przestrzeń byłaby niewystarczającą, zostaje powiększona do obszaru 30 morgów 66□ sążni, składa się z następujących przestrzeni gruntowych, należących do kompleksu dóbr moich Uhersko i Dobrzany, mianowicie:

z części parceli katastralnej 2 005 w Uhersku, przestrzeni 21 morgów 45 □ sążni, która oznaczona jest na załączonym planie jako parcela 2.005/2, z całej parceli katastralnej 2.004 w Uhersku obejmującej 199 □ sążni, tudzież z części parceli 2.099, w Dobrzanach obejmującej 8 morgów 1.422 □ sążni, oznaczonej na załączonym planie jako parcela 2.099/2. Odstępuje przeto na własność krajowej niższej szkoły rolniczej w Uhersku imienia Cesarza Franciszka Józefa następujące przestrzenie gruntowe:

a) z kompleksu dóbr Uhersko całą parcelę katastralną l. 2.004, obejmującą 199 □ sążni; *b)* z parceli katastralnej l. 2.005 przestrzeń na załączonym planie literami *c. f. d. b.* i Nr. katastralnym 2.005/2 oznaczoną, obejmującą 21 morgów 15 □ sążni, razem zatem z kompleksu dóbr Uhersko przestrzeń 21 morgów 254 □ sążni.; *c)* z kompleksu dóbr Dobrzany z parceli katastralnej 2.099 przestrzeń na załączonym planie literami *a. c. f. e.* i nowym Nrm. katastralnym 2.099/2 oznaczoną, obejmującą 8 morgów 1.422 □ zążni, razem zatem odstępuje z kompleksu obu tych dóbr przestrzeń na załączonym planie literami *a. b. d. c.* oznaczoną, obejmującą razem 30 morgów 66 □ sążni i zezwalam, aby opisane powyżej przestrzenie gruntowe zostały tabularnie wydzielone, aby z tych przestrzeni utworzono osobne ciało tabularne wolne od ciężarów hipotecznych i aby za właściciela tego utworzyć się mającego, odrębnego ciała tabularnego zaintabulowaną została krajowa niższa szkoła rolnicza w Uhersku imienia Cesarza Franciszka Józefa.

IV. Zastrzegam, iż gdyby krajowa niższa szkoła rolnicza w Uhersku dla jakichkolwiek przyczyn istnieć kiedyś przestała lub gdyby język polski jako wykładowy został w tej szkole zniesiony, w takim razie wydzielone z kompleksu dóbr Uhersko i Dobrzany przestrzenie gruntowe wraz z wszyskimi na nich postawionymi budynkami powrócić mają na własność moją lub moich następców we własności dóbr Uhersko i Dobrzany w ten spobób, że przestrzenie wydzielone z dóbr Uhersko powrócą napowrót do kompleksu dóbr Uhersko, a przestrzeń wydzielona z dóbr Dobrzany wrócić ma do kompleksu dóbr Dobrzany, które to zastrzeżenie równocześnie z intabulacyą krajowej niższej szkoły rolniczej w Uhersku za właściciela przestrzeni przezemnie darowanych, wydzielić się mających na moją rzecz zaintabulowanem być ma.

V. Ten obszar gruntu, jaki do rozpoczęcia i prowadzenia budowy budynków szkolnych i gospodarskich potrzebny będzie, co Wydział krajowy oznaczyć ma, oddam Wydziałowi krajowemu do dyspozycyi, skoro tylko Wydział krajowy postanowi budowę szkoły rozpooząć, resztę zaś gruntu ofiarowanego na rzecz szkoły wyżej opisanego oddam w fizyczne posiadanie zarządowi niższej szkoły rolniczej w Uhersku, skoro ta szkoła wejdzie w życie.

VI. Zastrzegam dla mnie i dla mych następców we własności Uhersko i Dobrzany na wieczne czasy prawo prezentowania dwóch uczniów urodzonych w gminach Uhersko, Dobrzany, Pietniczany, Wolica, Wownia i Glinka w powiecie stryjskim, a w braku takich uczniów także pochodzących z innych gmin powiatu stryjskiego, których przezemnie lub moich następców postawionych kondydatów zarząd szkoły obowiązany jest przyjąć na bezpłatne utrzymanie i naukę w rzeczonej szkole.

VII. Gdyby w przyszłości dobra Uhersko i Dobrzany nie były własnością jednej i tej samej osoby, przysłużać będzie właścicielowi Uherska prawo prezentowania jednego ucznia, właścicielowi Dobrzan prawo prezentowania drugiego ucznia do rzeczonej szkoły.

VIII. Niniejsza fundacya moja nosić ma nazwę „Fundacya Zygmunta barona Romaszkana".

W dowód czego mój własnoręczny podpis z tem oświadczeniem, iż na wpisanie tego dokumentu do ksiąg hipotecznych wyraźnie zezwalam. — Lwów dnia 12. lutego 1892 r., Zygmunt baron Romaszkan m. p. Jako świadkowie: Zygmunt Dembowski m. p. Antoni hr. Golejewski m. p. L. Rep. 44.059, Niniejszem stwierdzam, że osobiście mnie znani we Lwowie zamieszkali JWny Zygmunt baron Romaszkan, właściciel dóbr i prezes Rady powiatowej stryjskiej jako zeznający, zaś JWny Zygmunt Dembowski prezes i Antoni hr. Golejewski, dyrektor galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego, obaj właściciele dóbr jako świadkowie powyższy akt fundacyjny, tudzież doszyty do takowego plan sytuacyjny w mojej obecności własnoręcznie podpisali. Lwów dnia dwudziestego lutego tysiąc ośmset dziewięćdziesiąt dwa. ***Aleksander Jasiński,*** c. k. notaryusz *m. p.* (L. S.)

L. W. K. 10.558/92.

Aleg. 106.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyach gmin Podhorce i Horodyszcze cetnarskie w przedmiocie zniżenia prestacyi na płace nauczycieli.

Wysoki Sejmie!

Już po wydrukowaniu sprawozdania naszego z dnia 15. grudnia 1891 l. 56.461 przedstawionego Wysokiemu Sejmowi o petycyach kilku gmin w sprawie zniżenia prestacyi na płace nauczycieli, przedłożyła c. k. Rada szkolna krajowa swą opinię jeszcze co do dwóch petycyj dotyczących tego samego przedmiotu a mianowicie gminy Podhorce i Horodyszcze cetnarskie. O tych petycyach przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi następujące dodatkowe sprawozdanie:

1) Gmina Podhorce powiatu bobreckiego wniosła petycyę o zniżenie jej dobrowolnie przyjętej prestacyi na płacę nauczyciela szkoły ludowej w kwocie 120 zł. na 60 zł.

Petycyę tę popierają tak Wydział powiatowy, jako też Rada szkolna okręgowa w Bóbrce, wykazując, iż gmina Podhorce jest bardzo ubogą, wskutek czego nie może podołać temu ciężarowi prestacyjnemu. Gmina Podhorce opłaca rocznie tytułem podatków stałych 375 zł., obowiązkowa prestacya na płacę nauczyciela wypływająca z ustawy w wysokości 9% tych podatków wyniosłaby 33 zł. 75 ct. Gdyby zatem tej gminie zniżono dotychczas opłacaną prestacyę do kwoty 60 zł., opłacałaby zawsze znacznie więcej ponad obowiązkową prestacyę.

Podnieść jednakowoż należy, że gmina Podhorce, aby uzyskać wyłączenie ze związku szkolnego w Brzozdowcach i utworzenie u siebie własnej szkoły, zobowiązała się aktem fundacyjnym z dnia 27. maja 1887 płacić rocznie na dotacyę nauczyciela 120 zł. Za ofiarność swą dobrowolną otrzymała zatem gmina Podhorce własną szkołę.

2. Gmina Horodyszcze cetnarskie, powiatu bobreckiego, w petycyi wniesionej w r. 1890 do Wysokiego Sejmu prosi również o zniżenie dobrowolnie przyjętej prestacyi na płacę nauczyciela, uiszczanej dotąd w kwocie rocznej 210 zł., na prestacyę, do jakiej byłaby obowiązaną z ustawy, t. j. w wysokości 9% opłacanych podatków stałych. Gmina Horodyszcze cetnarskie opłaca rocznie tytułem podatków 839 zł., obowiązkowa prestacya na płacę nauczyciela wynosiłaby zatem rocznie 75 zł. 51 ct. I w tym wypadku gmina Horodyszcze cetnarskie zobowiązała się dla tego do opłacania wyższej prestacyi, aby uzyskać wyłączenie ze związku szkolnego w Ottyniowicach i utworzenie u siebie własnej szkoły. Wydział powiatowy i Rada szkolna okręgowa w Bóbrce popierają petycye powyższej gminy ze względu na jej ubóstwo i oświadczają się za zniżeniem dotychczasowej prestacyi z kwoty 210 zł. na 100 zł.

Rada szkolna krajowa co do obu powyższych petycyj oświadcza się za wnioskiem Rady szkolnej okręgowej.

Wydział krajowy musi w zasadzie oświadczyć się przeciw uchylaniu istniejących dobrowolnych zobowiązań, zwłaszcza w tym wypadku, w którym właśnie wskutek tych dobrowolnych ofiar otrzymały gminy wcześniej szkoły i z lepszem uposażeniem. Takie zniżenia prestacyj pociągnęłyby zresztą za sobą znaczne obciążenie funduszu szkolnego krajowego, który w przeważającej liczbie wypadków pokrywać musi niedobory funduszów szkolnych okręgowych.

Wydział krajowy sądzi zatem, że zniżenie gm. Podhorce dotychczas opłacanej prestacyi ze 120 zł. na 80 zł., zaś gm. Horodyszcze cetnarskie z 210 zł. na 150 zł., odpowie w zupełności względom słuszności, a gminy obowiązkom tym bez wielkiego wysiłku będą mogły zadość uczynić. Na podstawie powyższego wywodu, Wydział krajowy stawia wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Począwszy od 1. stycznia 1892 zniża się dotychczas uiszczane prestacye na płace nauczycieli gminie Podhorce, pow. bobreckiego ze 120 zł. na 80 zł. rocznie, zaś gminie Horodyszcze cetnarskie, pow. bobreckiego, z 210 zł. na 150 zł. rocznie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 8. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni Pillera i Spółki.

L. W. kr. 10.815/92.

Aleg. 107.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie potrzeby sprawienia dla użytku szpitala św. Łazarza w Krakowie zapasowej bielizny, pościeli i odzieży na 80 chorych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdaniem z dnia 24. marca 1892 L. 56. (LW. 10.815/02) wniósł komitet administracyjny szpitala św. Łazarza w Krakowie na podstawie relacyi p. dyrektora tegoż szpitala prośbę o wyjednanie u Wysokiego Sejmu kredytu na sprawienie zapasowych 80 łóżek oraz bielizny, pościeli i odzieży na taką samą ilość chorych.

Już wielokrotnie przedstawialiśmy Wys. Sejmowi jak wielkiem jest przepełnienie szpitala św. Łazarza w Krakowie; przepełnienie to doszło w r. 1891 do tego stopnia, że na 572 łóżkach leczono przeciętnie 604 chorych dziennie t. j., że przeciętnie dla 32 chorych nie było łóżek a w niektórych miesiącach zimowych dochodziła liczba chorych umieszczonych na ziemi do 80.

Przepełnienie dotykało przeważnie oddział kobiecy chorób wewnętrznych, oddział syfilityczny, ginekologiczny, obłąkanych i chirurgiczny męski.

Napływ chorych do szpitala św. Łazarza spowodował Wys. Sejm do uchwalenia kredytu na budowę pawilonu dla oddziału chirurgicznego szpitala św. Łazarza i gdyby nie zwłoka, spowodowana zakwestyonowaniem przez c. k. Namiestnictwo miejsca pod budowę pawilonu, byłoby to przepełnienie już w bieżącym roku usunięte.

Gdy jednak ukończenie budowy pawilonu chirurgicznego przewlecze się aż do r. 1893, przeto chcąc tymczasem choć cokolwiek zaradzić naglącej potrzebie szpitala, jesteśmy zdania, że należałoby zakupić przynajmniej zapasową bieliznę, pościel i odzież dla 80 chorych; co zaś do żądanych przez władze szpitalne 80 łóżek, to można będzie na razie uniknąć tego wydatku, aż do czasu postawienia pawilonu chirurgicznego, który w nowe łóżka będzie zaopatrzony.

Dla tego przedstawiwszy Wysokiemu Sejmowi potrzebę szpitala, Wydział krajowy wnosi

Wysoki Sejm raczy wstawić do budżetu funduszu szpitala św. Łazarza w Krakowie w Rubr. VII. poz. 37. jako wydatek nadzwyczajny kwotę trzech tysięcy (3.000) zł. w. a. na sprawienie zapasowej bielizny, pościeli i odzieży dla 80 chorych.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 5. marca 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Franciszek Hoszard w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki

L. s. 735/92.

Aleg. 108.

Wniosek.

Zważywszy, że wedle §. 9, ustępu 7. ustawy krajowej z dnia 25. czerwca 1873 (Dz. ust. kraj. Nr. 255). Rada szkolna miejscowa jest obowiązana do układania rocznego preliminarza potrzeb szkolnych, tudzież do przedkładania preliminarza Reprezentacyi gminnej i do składania rachunków z otrzymanych pieniędzy;

zważywszy, że c. k. Rada szkolna krajowa w Instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych (z dnia 5. sierpnia 1874 l. 6.110 Nr. 42 Dz. u. kr) rozporządziła w §. 20, żeby Rady szkolne miejscowe przedkładały ułożony preliminarz c. k. Radom szkolnym okręgowym do zatwierdzenia, z pominięciem przedkładania tegoż preliminarza Reprezentacyom gminnym;

zważywszy, że wspomniana Instrukcya w §. 16 w ustępie 2 i 3 wkłada na Rady szkolne miejscowe obowiązek przedkładania rachunków z dokumentami jedynie Radzie szkolnej okręgowej, a prawo sprawdzania tych rachunków i wydawania absolutoryum przyznaje tylko Radzie szkolnej okręgowej;

zważywszy, że wspomniane ustępy w Instrukcyi nie odpowiadają ani duchowi, ani też brzmieniu ustawy, a nadto dowolnie ograniczają prawo zasadnicze gmin, posiadających zarząd autonomiczny, są źródłem nadużyć i przeciążenia kontrybuentów, tudzież są przyczyną chaosu i nieporządków w tym dziale administracyi autonomicznej:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Radę szkolną krajową, by zmieniła wspomnianą Instrukcyę dla Rad szkolnych miejscowych z uwzględnieniem postanowień §. 9. ustawy krajowej z dnia 25. czerwca 1873; i by osobliwą uwagę zwróciła na gospodarkę Rad szkolnych miejscowych.

Lwów, dnia 11. marca 1892.

Wnioskodawca:

Mikołaj Siczyński w. r.

Okuniewski, Hamorak, Kułaczkowski, Konstanty Teliszewski, F. Kramarczyk, Potoczek, Korol, Dr. Sawczak, Rożankowski, Romańczuk, Barabasz, Herasimowicz, Borkowski, Żardecki, Huryk, Stanisław Badeni, J. Męciński, Ochrymowicz, Sirko, Dr. Olpiński.

L. s. 734/92.

Aleg. 109.

Wniosek.

Zważywszy, iż wskutek wylewu wód, oraz ciągłych deszczów w r. 1891 straszny nieurodzaj nawiedził cały kraj Galicyę, wskutek czego zagraża w r. bieżącym głód, albo wielki niedostatek we wszystkich powiatach, dlatego podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się Wysoki Rząd, by raczył:

I. We wszystkich powiatach, zagrożonych klęską głodową, z których weszły petycye do Wysokiego Sejmu, zarządzić odpisanie podatków gruntowych za I półrocze 1892 i wstrzymać egzekucye o podatki zaległe za rok 1891.

II Zarządzić roboty publiczne bądź to kosztem funduszu drogowego krajowego, bądź też melioracyjnego we wszystkich powiatach i miejscowościach, gdzie się tego potrzeba okaże, i gdzie o takie roboty publiczne proszono.

III. Udzielać pożyczek bezprocentowych dla tych gmin i tych powiatów, gdzie na zasiewy wiosenne okaże się potrzeba.

IV. Sprowadzać kosztem Rządu kukurydzę dla tych gmin i tej ludności, gdzie już prawdziwa klęska głodowa zagrażać będzie, a to w miejsce udzielania pieniężnych zasiłków bezzwrotnych.

V. Zarządzić zniżenie taryf kolejowych przynajmniej o 50% od przewożonych produktów w celu klęski głodowej, oraz nasion, potrzebnych do zasiewów wiosennych, sprowadzanych przez Rady powiatowe, Urzędy gminne, lub Kółka rolnicze.

Lwów, dnia 11. marca 1892.

Wnioskodawca:

Fr. Kramarczyk w. r.

M. Siczyński, Tcliszewski, Potoczek, Mizia, Herasymowicz, Korol, Palch, Goldman, Huryk, Barabasz, J. Strzygowski, Rożankowski, Dr. Sawczak, Ks. Sawa, Dr. Olpiński, Żardecki, Stręk.

Aleg. 110.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o wniosku posła Grossa postawionym z powodu, iż w roku 1891 sesya Sejmowa nie została zwołaną.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Grossa i towarzyszy dąży do tego, aby Wysoka Izba wyraziła wobec c. k. Rządu swe zastrzeżenie z powodu, iż Sesya Sejmowa w roku przeszłym nie została zwołaną i zarazem wezwała c. k. Rząd, aby w przyszłości nie dopuszczał do naruszania konstytucyą zawarowanych praw krajowych.

Komisya administracyjna, której ten wniosek został przekazany, podzielając w zupełności motywa wypowiedziane przez wnioskodawców, uważa za rzecz koniecznie potrzebną, aby Wysoki Sejm prawa swe wyraźnie zastrzegł i na ich naruszenie wskazał. Koniecznem to jest tem bardziej, że w przeciągu ostatnich lat kilkunastu niezwołanie Sejmu powtarza się już po raz drugi. Postanowienia statutu krajowego są w tej mierze stanowcze i jasne i wymagają, aby Sejm co roku był zwoływany choćby dla uchwalania krajowego budżetu, bez czego pobór wszelkich krajowych dodatków do podatków, jako też szafunek funduszami krajowymi są bezprawne.

Wprawdzie nie ma wcale podstawy do tego, aby przypuszczać, iż c. k. Rząd z intencyą nie uczynił zadość przepisom Statutu krajowego i w roku przeszłym nie zwołał Sejmu krajowego. Okoliczności wyjątkowe i ważne, które wpłynęły ua przedłużenie obrad Rady Państwa, a przeszkodziły wcześniejszemu zebraniu się Sejmu, są powszechnie znane. JE. P. Namiestnik wskazał też na nie w pierwszej swej przemowie na tegorocznym Sejmie i zapewnił, iż c. k. Rząd dalekim był od zamiaru ukrócania jakichkolwiek praw krajowych, a zarazem zaznaczył, iż zamiarem jest c. k. Rządu, aby fakt niezwołania Sejmu w przyszłości się nie powtarzał.

Przyjmując te oświadczenia Reprezentanta c. k. Rządu do wiadomości z całą dobrą wiarą i szczerą ufnością, stwierdzić jednak należy fakt, iż Sejm w czasie należytym zwołanym nie

był a zarazem zaznaczyć, że niewątpliwie byłby się znalazł w ciągu roku stosowny czas na odbycie sesyi Sejmu krajowego, gdyby c. k. Rząd z góry był ułożył plan całej parlamentarnej kampanii z uwzględnieniem zadań, które Rada Państwa miała załatwić. Wszak łatwo było przewidzieć. iż rokowania o traktaty handlowe ukończone zostaną w czasie takim, że Rada Państwa będzie się musiała niemi zająć w końcu roku przeszłego i w stycznia roku bieżącego. Z uwagi na tę okoliczność można było Sejmy krajowe zwołać we wrześniu, a sesya Sejmowa byłaby się odbyła w czasie odpowiednim i dogodnym.

Niezwołanie Sejmu krajowego na doroczną sesyę jest nie tylko teoretycznie naruszeniem praw kraju konstytucyą zagwarantowanych, ale i praktycznie przynosi wielką szkodę gospodarstwu krajowemu i działalności wszystkich ciał naszych autonomicznych. Już poprzednio wspomniano, że bez zezwolenia Sejmu pobór krajowych dodatków do podatków jest bezprawny i niepowinien mieć miejsca. Jeżeliby zaś pobór dodatków został wstrzymanym, to wyschłoby owo jedyne prawie źródło, z którego Wydział krajowy może pokrywać nieodzowne wydatki na bieżącą admjnistracyę. Liczne nasze ciała autonomiczne, jak powiaty i gminy potrzebują uchwał Wysokiego Sejmu dla poboru tych dochodów płynących z rozmaitych opłat, myt, niektórych dodatków do podatków i t. d.

Jeżeli Sejm tych uchwał w należytym czasie nie poweźmie, to gospodarka powiatów i gmin narażoną jest na szkodliwy zastój i dotkliwą stratę. W kraju naszym przez tak długi szereg lat pod każdym względem zaniedbanym przedstawiają się liczne pola do działania, na które też Reprezentacya kraju troskliwą swą uwagę zwróciła. Wysoki Sejm dąży stale do rozwinięcia i podniesienia szkolnictwa ludowego, szkolnictwa fachowego rolniczego i przemysłowego, stara się o poprawę komunikacyj, o wprowadzenie licznych a doniosłych melioracyj gruntowych i regulacyj rzek, popiera początkujący przemysł krajowy na różnych polach, nie mówiąc już o wielu innych zadaniach, które sobie Sejm wytknął.

Wszystkie te sprawy wymagają, aby Sejm, zbierając się co roku, uchwałami swemi regulował bieg spraw, aby uchwalał potrzebne wydatki i obmyślał środki na ich pokrycie. Niezebranie się Sejmu może pociągnąć za sobą ten skutek, że cała ta działalność, tak dla kraju ważna i pożyteczna, dozna wstrzymania, a przynajmniej opóźnienia, ku wielkiej szkodzie kraju. Dlategoteż, tak ze względu na zagwarantowane prawa konstytucyjne kraju, jak i na najważniejsze jego interesy moralne i materyalne, domagać się usilnie należy, aby Sejm krajowy co roku na sesyą zwyczajną był zwoływany i aby mu dano czas dostateczny do spełnienia licznych a ważnych czynności, do których konstytucyą jest powołany.

Zastrzedz również należy, że obecnie odbywająca się sesya ma tylko zastąpić sesyę z r. 1891, że zatem w roku bieżącym zwołaną będzie druga sesya, na którejby daną była możność i dostateczny czas do uchwalenia budżetu krajowego na rok następny. Żądanie to wyraził stanowczo JE. Książe Marszałek w mowie, zagajającej obecną sesyę Sejmu krajowego, a żywić trzeba nadzieję, że życzeniu temu, zgodnemu z najważniejszymi interesami kraju, zadość się stanie.

Wydział krajowy, który już nieraz w poczuciu swego względem kraju i Sejmu obowiązku upominał się usilnie u c. k. Rządu o zwoływanie i dłuższe trwanie sesyj sejmowych, powinien i nadal w razie uznanej przez siebie potrzeby przypominać c. k. Rządowi zwołanie sesyj sejmowych i starać się wyrobić, aby Sejmowi danym był dostateczny czas dla jego czynności.

Wydział krajowy użyje niewątpliwie wszystkich tych środków, jakie konstytucya wskazuje, w celu poparcia tak żywotnych interesów kraju.

Komisya administracyjna uznaje z tych wszystkich powodów wniosek posła Grossa za uzasadniony i zaleca Wysokiej Izbie jego uchwalenie.

Komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm wyraża żywe ubolewanie z powodu, że wbrew postanowieniom statutu krajowego nie był w roku 1891 zwołany, i że przez to pozbawiony był możności spełnienia w czasie właściwym swego zadania tak pod względem ustawodawczym, jako też pod względem zarządu skarbem krajowym i krajowymi zakładami.

2. Sejm oświadcza, że obecna sesya Sejmowa ma tylko zastąpić sesyę z roku 1891, — wyraża przeto przekonanie, iż w ciągu roku 1892 zwołaną będzie osobna, właściwa sesya za rok bieżący.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby na przyszłość starał się o ścisłe przestrzeganie prawa kraju, ze statutu krajowego płynącego, ażeby Sejm był zwoływany co roku, w porze właściwej i na czas dostateczny do wykonania wszelkich czynności, do których Sejm jest konstytucyjnie powołany.

4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby nad wykonaniem powyższych uchwał czuwał, a w razie potrzeby z całą stanowczością o nie się upomniał.

Lwów, dnia 12. marca 1892.

Przewodniczący:

Szczęsny Koziebrodzki w. r.

Sprawozdawca:

Gustaw Romer w. r.

L. s. 75/1892.

Aleg. 111.

Sprawozdanie

komisyi gminnej o petycyi gminy miasta Krakowa względem przyznania jej, jako właścicielce teatru miejskiego, prawa do pobierania pięciu-i dziesięciu-procentowego dochodu od przedstawień dawanych za opłatę wstępu, lecz nie w gmachu teatru miejskiego.

Wysoki Sejmie!

Gmina miasta Krakowa z ofiarnością godną wszelkiego uznania, od dwóch lat rozpoczęła budowę teatru miejskiego w Krakowie, a koszta tej budowy jak to już wspomniano w petycyi, wynosić będą sumę około 800.000 zł. Teatr ten ma być skończonym w roku przyszłym, a gmina miasta Krakowa jako właścicielka teatru, już obecnie ogląda się za funduszami, które mogłyby się przyczynić w przyszłości do utrzymania tego teatru, i w tym celu wniosła petycyę do Wysokiego Sejmu z prośbą o udzielenie jej drogą Ustawy, prawa do pobierauia pięciu procentów od dochodu surowego od wszystkich płatnych widowisk i przedstawień publicznych, dawanych w obrębie gminy miasta Krakowa, poza gmachem teatru miejskiego, a dziesięciu procentów jeżeli przedstawienia lub widowiska odbywają się w godzinach, w których w teatrze miejskim jest przedstawienie publiczne.

Opłaty podobne już obecnie od dawnych czasów pobiera teatr krakowski, w kontrakcie bowiem zawartym między c. k. Władzą rządową a p. Stanisławem Koźmianem co do przedsiębiorstwa teatru polskiego w Krakowie, z daty 26. czerwca 1882 roku jest w §. 19 szczegółowe postanowienie opłaty te określające, niemniej w dalszych przedłużeniach tego kontraktu z daty Lwów 7. sierpnia 1885 roku do l. 394/pr. jakoteż z daty Lwów 1. maja 1890 do l. 4.079-pr. Opłaty te w całości zatrzymane zostały.

Gdy jednak gmina miasta Krakowa udała się do Wysokiego c. k. Ministerstwa Skarbu z prośbą, aby pobór tych opłat i uadal udzielony został gminie miasta Krakowa jako właścicielce nowo budnjącego się teatru miejskiego — Wysokie c. k. Ministerstwo Skarbu reskryptem z dnia 22. czerwca 1890 roku do L. 21768 odpowiedziało, iż uprawnienie do pobierania takich opłat może być udzielone w myśl istniejących przepisów jedynie w drodze ustawodawstwa krajowego.

Zważywszy jak znaczny kapitał w stosunku do swoich zasobów gmina miasta Krakowa na budowę nowego teatru przeznaczyła, tak iż dalszych ofiar na utrzymanie teatru trudno od niej żądać;

zważywszy, iż obecnie przedsiębiorstwo teatralne, tak w obec wymogów publiczności jakoteż i artystów, w bardzo wyjątkowych tylko wypadkach rentować się może;

zważywszy w końcu, iż teatr polski w Krakowie stać koniecznie powinien na wysokości artystycznej, literackiej i narodowej, ku czemu znacznych nakładów i ofiar potrzeba, przeto słusznem jest i wskazanem, aby część pewna funduszów, wziętych przez prywatną spekulacyę od publiczności drogą publicznych przedstawień i widowisk, zwróconą została miejskiemu teatrowi celem ułatwienia temuż spełnienia wyższych jego zadań. Z tych więc powodów Komisya gminna przychyla się do żądania, wyrażonego w petycyi gminy miasta Krakowa i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy:

Uchwałą powyższą petycya L. 75 jest załatwiona.

We Lwowie dnia 12. Marca 1892.

Przewodniczący:
Gustaw Romer *w. r.*

Sprawozdawca.
Koziebrodzki *w. r.*

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, którą nadaje się gminie królewskiego stołecznego miasta Krakowa prawo do nakładania i pobierania opłat od przedstawień i widowisk publicznych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Gminie królewskiego stołecznego miasta Krakowa, przyznaje się prawo do nakładania i pobierania opłat w wysokości pięciu procent od dziennego surowego dochodu z następujących przedstawień i widowisk publicznych, dawanych za opłatę wstępu w obrębie gminy miasta Krakowa, lecz nie w teatrze miejskim:

a) od przedstawień dramatycznych i baletu;

b) od koncertów wokalnych i instrumentalnych;

c) od przedstawień magicznych i mechanicznych;

d) od produkcyi gimnastycznych i sztuk konnych;

e) od figur woskowych i mechanicznych, — jak nie mnie od widowisk fotograficznych;

f) od przedstawień fizykalnych;

g) od menażeryi.

O ile powyżej wymienione przedstawienia i widowiska odbywają się w godzinach, w których w teatrze miejskim jest publiczne przedstawienie, przysługuje gminie miasta Krakowa prawo do pobierania rzeczonej opłaty w wysokości dziesięciu procentów od surowego dochodu z tychże przedstawień i widowisk.

§. 2.

Opłaty w §. 1. wymienione mają być użyte na utrzymanie teatru miejskiego, będącego własnością gminy królewskiego stołecznego miasta Krakowa.

§. 3.

Prawo poboru powyższych opłat przysługuje gminie miasta Krakowa od dnia, w którym przedstawienie w teatrze miejskim rozpoczęte zostaną, na tak długo, dopóki teatr nie zostanie własnością gminy królewsko stołecznego miasta Krakowa.

§. 4.

Bliższe szczegóły co do sposobu pobierania tych opłat i uwolnienia od takowych określi uchwała Rady miasta Krakowa, która wymaga zatwierdzenia Wydziału krajowego.

L. W. kr. 10.388/1892.

Aleg. 112.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie urządzenia służby zdrowia w gminach i obszarach dworskich.

Wysoki Sejmie!

Uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 24. listopada 1890 projekt ustawy o urządzeniu służby zdrowia w gminach i obszarach dworskich otrzymał Najwyższą sankcyę Monarszą.

W wykonaniu postanowień §§. 14. i 21. powyższej ustawy, ogłoszonej w dzienniku ust. i rozp. kraj. z dnia 28. lutego 1891. Część V., wydało c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym rozporządzenie wykonawcze, instrukcyę służbową dla lekarzy, tudzież statut dla komisyj zdrowotnych (z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa). Rozporządzenia wymienione ogłoszone zostały w dzienniku ust. i rozporz. kraj. Nr. 82, 83 i 84. Część XXII.

Na podstawie §. 4. ustawy odniósł się Wydział krajowy odezwą z dnia 6. października 1891 l. 43.142 do c. k. Namiestnictwa o udzielenie opinii, w których miejscowościach należałoby najprędzej wprowadzić organizacyę służby zdrowia.

W odpowiedzi na tę odezwę przedstawiło nam c. k. Namiestnictwo projekt utwo-
Aleg. A. rzenia 52 okręgów sanitarnych w 39 powiatach według rozkładu, który pod /A zamieszczamy.

Z uwagi na podniesioną już przez c. k. Namiestnictwo wątpliwość, czy dla wszystkich proponowanych okręgów znajdą się lekarze kwalifikowani, niemniej pragnąc uzyskać dane, jak ta nowa organizacya, początkowo w mniejszych rozmiarach wprowadzona, funkcyonować będzie, postanowił Wydział krajowy zaproponować na razie urządzenie 26 okręgów, położonych w 21 powiatach. Mianowicie po jednym okręgu w powiatach: Bohorodczany, Brzeżany, Buczacz, Czortków, Gródek, Horodenka, Husiatyn, Jaworów, Kołomyja, Nadwórna, Rudki, Stanisławów, Stryj, Tłumacz, Turka i Zaleszczyki, — zaś po dwa okręgi sanitarne w powiatach: Bóbrka, Lwów, Podhajce, Przemyślany i Sambor.

W projekcie powyższym zajdą jednak pewne zmiany przy wprowadzeniu w życie organizacyi, a to z powodów, które poniżej wyłuszczamy.

Przy wyborze okręgów kierował się Wydział krajowy względami na najwyższe cyfry śmiertelności, na stwierdzony brak lekarzy w tych okolicach a skutkiem tego najpilniejszą potrzebą urządzenia służby zdrowia.

Odezwą z dnia 3. listopada 1891. l. 47.858 uwiadomił Wydział krajowy o tem postanowieniu c. k. Namiestnictwo, które przyjęło je do wiadomości bez zastrzeżeń ze swej strony.

Reskryptem z tej samej daty wezwaliśmy tedy wymienione powyżej Wydziały powiatowe, ażeby stosownie do §. 5. ustawy przedstawiły nam po zasięgnięciu opinii gmin i obszarów dworskich a w porozumieniu z polityczną władzą powiatową wnioski, czy wyszczególnione w projekcie gminy i obszary dworskie ze względu na oddalenie miejscowości, na ich zaludnienie, stosunki komunikacyjne, obecne siedziby lekarzy i inne ważne stosunki miejscowe, mają być złączone w jeden okręg. Daty statystyczne bowiem, udzielone nam przez c. k. Namiestnictwo, opierają się na wynikach z roku 1888.

Nadto zwróciliśmy uwagę Wydziałów powiatowych, ażeby przy oznaczeniu siedziby lekarza okręgowego uwzględniły możność należytego spełniania obowiązków, warunki stałego utrzymania tegoż, tudzież środki komunikacyjne, zalecając zarazem ścisłej i troskliwej, rozwadze postanowienie §. 11. ustawy, które nakłada na fundusz powiatowy obowiązek ponoszenia kosztów na płace lekarzy okręgowych.

Z odpowiedzi, jakie na reskrypt powyższy otrzymaliśmy, wynika, że prócz Wydziału powiatowego we Lwowie, który cofnął pierwotną uchwałę, ustanawiającą płacę dla proponowanych dwóch lekarzy okręgowych i oświadczył się przeciw potrzebie organizacyi, tudzież Wydziału powiatowego w Jaworowie, przeważna liczba Wydziałów powiatowych zgodziła się na proponowane okręgi częścią bez zmiany, częścią z wnioskami co do przyłączenia lub wyłączenia niektórych tylko miejscowości.

Wnioski te będą ocenione i zbadane w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem po myśli §. 5 ustawy, skoro Wysoki Sejm poweźmie uchwałę co do ilości okręgów sanitarnych.

Od kilku Wydziałów powiatowych nie otrzymaliśmy dotąd odpowiedzi pomimo dwukrotnych przynagleń a to jak nam donoszą z powodu, że nie została przeprowadzona jeszcze korespondencya z gminami i obszarami dworskimi.

Natomiast nadchodzą zgłoszenia żądające organizacyi ze strony takich powiatów, które na razie nie zostały objęte propozycyą Wydziału krajowego.

Uważamy też za stosowne zaznaczyć na tem miejscu, że przy wprowadzeniu pierwszej seryi okręgów sanitarnych pragnie Wydział krajowy oprzeć się li na oświadczeniu gotowości w tym względzie ze strony Wydziałów powiatowych i nie wywierać żadnego naciskn tam, gdzie ona dobrowolnie osiągnąć się nie da. Sądzimy bowiem, że spodziewane skutki zbawienne tej nowej ustawy, gdy ona w kraju pomyślnie się przyjmie, wpłyną same na stopniowe jej rozszerzanie. Tej zasady przestrzegać też będziemy przy urządzaniu proponowanych 26 okręgów, nie stosując rygorów, jakie daje nam w tym kierunku §. 5. ustawy.

Na podstawie §. 11. ustawy ponosić ma fundusz krajowy koszta podróży lekarzy okręgowych, §. 12. zaś nakłada nadto na fundusz krajowy obowiązek udzielania powiatowi subwencyi na wypadek, gdyby wydatki na płace lekarzy po strąceniu wymienionych w tym paragrafie przychodów przenosiły 1% podatków bezpośrednich przypisanych do poboru w całym powiecie.

Przewyżkę tę pokryć ma subwencya z funduszu krajowego.

Aleg. B. Wedle obliczenia zawartego w dołączonem tu pod B ·/. projekcie okręgów sanitarnych na r. 1892, w którym pomieściliśmy powiaty Drohobycki z dwoma okręgami i Staromiejski z jednym okręgiem w miejsce Lwowskiego i Jaworowskiego objętych rozkładem pierwotnym, wyniosą koszta podróży lekarzy, które fundusz krajowy ponosić ma, rocznie kwotę . 7.067 zł.

Jako podstawę tego obliczenia przyjęliśmy szczegóły zawarte w przedłożeniu rządowem o organizacyi służby zdrowia — z dnia 7. października 1889 l. 11.993/pr.

Na subwencye zaś dla powiatów z tytułu przewyżki po nad 1% podatków bezpośrednich przypada kwota . . . . . 256 „

Razem . . . 7.323 zł.

Z uwagi atoli na okoliczność, że organizacya okręgów sanitarnych zaledwie z końcem czerwca 1892 r. będzie mogła być rozpoczętą a lekarze dopiero od drugiego półrocza zaczną pełnić swoje obowiązki, wymaganą jest na r. 1892 tylko połowa kosztów powyżej wymienionych.

Z tych powodów przedstawia Wydział krajowy następujące wnioski:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sejm uchwala, iż w roku 1892 utworzonych być ma 26 okręgów sanitarnych w miejscowościach, które Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy (§. 5. ustawy).

II. Sejm wstawia w budżet krajowy na rok 1892

a) na koszta podróży lekarzy okręgowych kwotę . . . 3.533 zł.

b) z tytułu subwencyi dla powiatów na pokrycie przewyżki 1% dodatków do podatków bezpośrednich kwotę . . . . 128 „

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wstawienia w preliminarz budżetu na r. 1893:

a) kwoty . . . . . 7.067 „

jako ryczałtu na koszta podróży lekarzy okręgowych

b) kwoty . . . . . 256 „

jako subwencyi dla powiatów na pokrycie przewyżki wydatków na płace lekarzy okręgowych.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 1. marca 1892.

Marszałek krajowy:

***Sanguszko**, w. r.*

Sprawozdawca:

***Dr. Franciszek Hoszard**, w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Alegat A. do sprawozdania Wydziału krajowego do LW. 10.388/1892.

Projekt

okręgów sanitarnych na rok 1892.

Nr.	Powiat	Śmiertelność w powiecie w ostatnich 3 latach	Okręg sanitarny ma obejmywać gminy (siedziba lekarza rozstrzelone)	W tym okręgu sanitarnym		
				Ludność	Obszar w kilometrach kw.	Ryczałt na podróże
1	Bóbrka	42·7 — 33·0 — 30·9%	Strzeliska Bakowce, Berteszów, Dziewiętniki, Duliby, Horodyszcze, Hrusiatycze, Jatwięgi, Kniesioło, Łany, Erndorf, Leszczyn, Łanki, Lubeszka, Oryszkowce, Pietniczany, Mühlbach, Repechów, Sarniki, Rehfeld, Strzeliska st. Sokołówka, Stoki, Strzałki, Trybuchowce Żabokruki	14.755	225	270
2			Wybranówka Borynicze, Borusów, Brynce cerk: Brynce zag: Chlebowice wielk: Choderkowce, Czyżyce, Drohobycze, Hranki, Hołdowice, Juszkowce, Kołohory, Laszki górne i dolne, Łuczany, Ostrów, Olchowiec, Ruda, Sochodół, Hucisko, Wołoszczyzna	12.171	126	151
3	Bohorodczany	37·5—43·7 — 35·1%	Bohorodczany I. Łysiec, Stebnik, Łysiec stary, Posiecz, Iwankówka, Pochówka, Niewoczyn, Hryniówka Lesiówka, Horocholina, Grabowiec . .	16.049	251	300
4	Borszczów	34·2—30·0— 38·0%	Skała, Gusztyn, Dzibówka, Zbrzyż, Burdiakowce, Cygany, Skała stara, Iwanków, Gusztynek, Bereżanka, Trójca, Słobódka tur., Turylcze, Puklaki, Podfilipie, Wierzbówka, Załucze, Niwra, Germakówka, Łosiacz	21.218	241	290
5	Brody	31·1—32·4— 28·9%	Szczurowice Grzymałówka, Leszniów, Komorówka, Korsów, Piaski, Hrycowola, Laszków, Romanówka, Zawidcze, Smarzów, Sterkowce, Strzemilcze, Łopatyn, Chmielno, Rudenko l. i ruskie, Batyjów, Uwin, Mikołajów, Kustyn	19.904	395	400

Nr.	Powiat	Śmiertelność w powiecie w ostatnich 3 latach	Okręg sanitarny ma obejmywać gminy (siedziba lekarza rozstrzelone)	W tym okręgu sanitarnym		
				Ludność	obszar w kilometrach kw.	Ryczałt na podróże
6	Brody	31·1 — 32·4 — 28·9%	Toporów, Podmanasterek, Stanisławczyk, Bordulaki, Manasterek, Trójca, Stołpin, Turze, Hucisko turz., Ruda, Rażniów .	12.557	239	286
7	Brzeżany	41·7 — 34·4 — 35·5%	Narajów, Rohaczyn miasto i wieś, Demnia, Podwysokie, Hucisko, Kurzany, Narajów wieś, Stryhance, Rekszyn, Potoczany, Krasnopuszcze, Plichów, Wulka, Urmań, Poruczyn, Wierzbów, Dworce, Buszcze	13.531	240	288
8	Buczacz	39·5 — 33·4 — 32·5%	Barysz, Wierzbiatyn, Zalesie, Weleśniów Puźniki, Nowosiółka koropiecka, Koropiec, Ostra, Zubrze, Soroki, Żyznomierz	14.985	208	250
9	Cieszanów	38·8 — 21·0 — 38·0%	Narol, Brusno nowe i stare, Chlewiska, Deutschbach, Huta rożaniecka, Huta stara, Kadłubisko, Lipsko, Łowcza, Łukawica, Narol wieś, Nowiny horyn., Płazów, Ruda rozan. Rudka, Wola wielka	13.174	280	336
10	Czortków	39·6 — 39·3 — 36·6%	Ułaszkowce, Zabłotówka, Sosołówka, Rosochacz, Zalesie. Kolendziany, Dawidkowce, Słobódka ad Daw. Muchawka, Antonów, Swidowa	13.320	185	222
11	Dobromil	33·4 — 29·0 — 34·2%	Rybotycze, Borysławka, Grąziowa, Huwniki, Kopyśno, Makowa kol. i national:, Posady rybot:, Jamna górna i dolna, Trójca, Łomna, Łodzienko dolne i górne, Krajna, Juraszkowa, Wojkowka, Wojtkowa, Nowosielce koziokie, Trzcianiec, Roztoka, Kuźmina, Leszczawa górna, Kreców, Rozpucie . . .	13.768	266	319
12			Nowe miasto, Grabownica, Grodzisko, Przedzielnica, Komarowice, Posada nowom, Starzawa, Smereczna, Prinzenthal, Rudawka, Nanowa, Stebnik, Steinfels, Krościenko, Obersdorf, Wolica, Liskowate, Smolnica, Łopusznica, Łopuszanka, Katyna szlach. i rustykalna	9.308	191	230

Nr	Powiat	Śmiertelność w powiecie w ostatnich 3 latach	Okręg sanitarny ma obejmywać gminy (siedziba lekarza rozstrzelone)	W tym okręgu sanitarnym		
				Ludność	Obszar w kilometrach kw.	Ryczałt na podróże
13	Dolina	36·2—27·2—32·6	Perehińsko, Ceniawa, Duba, Dubszara, Janówka, Jasienowice, Kniażowskie, Lecówka, Lipowica, Łuhy, Olchówka, Rypne, Reszniate, Spas z przyl. i Suchodół	13.528	628	400
14			Rożniatów, Broszniów, Grabów, Hoffnungsau, Hołyń, Kremnia, Krechowice, Łopianka, Nadziejów, Raków, Strutyn niższy i wyż., Swaryczów . . .	15.666	284	350
15	Drohobycz	34·7—31·2—38·9	Podbuż, Podmanasterek, Uroż, Winniki, Niedzwiedzia, Opaka, Załokieć, Łastówki, Smolna, Bystrzyca, Stronna, Zdzianna, Łopuszna, Łukawica, Manasterzec, Nahujowice	13.447	321	385
16			Stebnik, Modrycz, Solec, Kołpiec, Staniła, Ułyczno, Gassendorf, Dobrohostów, Truskawiec, Bolechowce, Neudorf, Orowe	13.655	262	314
17	Gródek	38·8— 33·7—46·2	Janów, Zalesie, Wola dobrost., Dobrostany, Leśniowce, Stradcze, Rottenhan, Wielkopole, Ottenhaussen, Zuszyce, Kuniów, Stronna, Powitno, Malczyce, Załuże, Porzecze jań., Wrocow . . .	12 710	202	242
18	Horodenka	43·7— 49·9— 36·5—	Chocimierz, Harasymów, Isaków, Niezwiska, Piotrów, Podwerbce, Siekierczyn, Zabokruki, Żywaczów . . .	12.277	154	185
19	Husiatyn	36·9 36·7 —31·9	Proboźna, Bossyry, Czarnokońce w. i małe, Wola czarnok., Hadyńkowce, Hryńkowce, Kociubińce, Kociubińczyki, Siekierzyńce, Tłusteńkie, Żabińce . .	16.312	209	250
20	Jaworów	37·5—33·7— 38·7	Wielkie Oczy, Skolin, Wulka żmij., Żmijowisko, Boża wola, Wilcza góra, Nahaczów, Semerówka, Zawadów, Kłonice, Szczepłoty, Hruszów, Budomierz, Swidnica, Huki, Kochanówka, Drohomysl .	11.714	202	242
21	Kałusz	38·9—35·5—30·3	Wojniłów, Babin, Cwitowa, Dąbrowa, Dołha wojn., Dołpotów, Dołżka, Dubowica, Humennów, Kopanka, Łuka, Medynia, Moszkowce, Niegowce, Perekosy, Przewoziec, Seredne, Siółko, Siwka wojniłowska, Słobódka, Studzianka, Tomaszowce	17.278	263	314

Nr.	Powiat	Śmiertelność w powiecie w ostatnich 5 latach	Okręg sanitarny ma obejmywać gminy (siedziba lekarza rozstrzelone)	W tym okręgu sanitarnym		
				Ludność	Obszar w kilometrach kw.	Ryczałt na podróże
22	Kałusz	38·9—35·5—30·3	Krasna, Bereźnica schlach., Berłohy, Grabówka, Jasień, Jaworówka, Kamień, Landestreu, Łdziana, Majdan, Mysłów, Niebyłów, Nowica, Petranka, Przysłup, Równia, Rypianka, Sliwki, Słoboda niebył Słoboda równ., Topólsko, Turzyłów, Uhrynów średni i stary, Zawój . .	22.821	590	400
23	Kamionka	28·4	Chołojów, Strychanka, Dobrotwór, Niestanice, Ruda, Sielec-Bieńków, Budki niezn., Nieznanów, Połoniczna, Huta połonicka, Dmytrów, Mierów . . .	17.015	306	367
24		37·8—27·6	Milatyn nowy, Derewlany, Kozłów, Rakobuty, Milatyn stary, Rzepniów, Streptów, Żelechów w. i mały, Horpin, Wirów, Jakimów, Sokołów, Ubinie, Niesłuchów, Chreniów, Nahorce małe, Banunin, Dziedziłów, Nowosiółki, Lisko, Kędzierzawce	17.197	198	238
25	Kołomyja	39·0—39·1—31·1	Korszów, Kamionki małe i Gody, Turka, Fatowce, Liski, Żukocin, Michałków. Czeremchów, Słobudka leśna, Kamionka wielka, Dobrowódka, Tłumaczyk, Iwanowce, Rakowczyki	15.580	266	320
26	Kosów	38·2—31·7—34·4	Pistyń, Mykietyńce, Chomczyn, Utoropy, Szeszora, Prokurawa, Brustury, Kosmacz.	14.787	302	360
27			Żabie, Krzyworównia, Jasienów, Krasnoiła, Hołowy, Uścieryki, Berwinkowa, Stebne, Perechrestne, Dołhopole, Polanki, Fereskula, Jabłonica, Hryniawa . .	16.046	1 226	400
28	Lisko	32·3—27·2—32·1	Lutowiska, Berehy górne, Caryńskie, Chmiel, Chrewt, Dwernik, Hulskie, Krywka, Nasiczne, Paniszczów, Polana, Procisne, Rosochate, Rosolin, Serednie m., Skorodne, Smolnik, Stuposiany, Ustrzyki g., Wołosate, Wydrne, Zatwarnica, Żurawin	11.627	416	400

Nr.	Powiat	Śmiertelność w powiecie w ostatnich 3 latach	Okręg sanitarny ma obejmywać gminy (siedziba lekarza rozstrzelone)	W tym okręgu sanitarnym: Ludność	Obszar w kilom. kwadr.	Ryczałt na podróże
29	Lisko	37·3 — 27·2 — 32·1	Baligród, Bereźnica wyżna, Bukowiec, Bystre, Cisowiec, Gorzanka, Horodek, Jabłonki, Kielczawa, Kołonice, Krywe, Luble, Mchawa, Myczków, Nowosiółki, Polańczyk, Polanki, Rabe, Radziejowa, Rajskie, Roztoki dolne, Rybne, Solina, Stężnica, Studenne, Torka, Tyskowa, Tworylcze, Wola mał., Wola górz, Wołkowyja, Zachoczewie, Zawóz, Żerdenka, Żernica wyżna i niżna	13.212	336	400
30	Lwów	36·1 — 34·8 — 36·9	Jaryczów nowy, Barszczowice, Ceperów, Jaryczów stary, Kamienopol, Kukizów, Podliski małe i wielkie, Pikułowice, Prusy, Remenów, Rudańce, Sieciechów, Sroki, Stroniatyn, Wisłoboki, Zapytów i Żydatycze	14.973	196	235
31			Nawarya, Basiówka, Glinna, Hodowice, Leśniowice, Maliczkowice, Miłoszowice, Mostki i Malinówka, Nagorzany, Podsadki, Polanka Porszna, Pustomyty . . .	10·709	122	146
32	Mościska	33·2 — 29·3 — 37·8	Krukienice, Chliple, Sadkowice, Wola sadk., Jatwięgi, Ostrożec, Wiszenka, Podliski, Czyżowice, Radenice, Pnikut, Muchowice, Husaków, Bojowice, Złotkowice, Tomanowice, Ludków, Horysławice, Radochońce, Bolanowice, Jordanówka . .	15·031	171	205
33	Nadwórna	41·5 — 43·2 — 35·7	Łanczyn, Osław biały i czarny, Potok czarny, Dobrotów, Sadzawka, Majdan średni, Neudorf, Strupków, Hołosków, Skopówka, Mołodyłów	16.657	270	324
34	Podhajce	45·4 — 40·0 — 34·8	Wiśniowczyk, Rosochowaciec, Iszczków, Bohatkowce, Siemikowce, Rakowiec, Uwsie, Małowody, Bieniawa, Justynówka, Sosnów, Chatki, Sokołów, Sokolniki, Złotniki, Burkanów, Michałówka, Hajworonka, Kotuzów, Gniłowody, Zarwanica, Mądzelówka, Dobrowody, Sapowa . . .	25.352	369	400

Nr.	Powiat	Śmiertelność w powiecie w ostatnich 3 latach	Okręg sanitarny ma obejmywać gminy (siedziba lekarza rozstrzelone)	W tym okręgu sanitarnym		
				Ludność	Obszar w kilom. kwadr.	Ryczałt na podróże
35	Podhajce	45·4 – 40·0 – 34·8	Zawałów, Sławentyn, Szumlany w., Boków, Nosów, Jabłonówka, Zastawce, Hnilcze, Dryszczów, Panowice, Kamienna góra, Seredne, Załuczyn, Markowa, Horożanka, Tustobaby, Zawadówka, Byszów, Korzowa	12.805	280	336
36	Przemysl	34·9 — 35·7 — 29·2	Medyka, Przekopana, Wilcza, Hureczko, Hurko, Szechynie, Terki, Pożdziacz, Nakło, Stubno, Stubienko, Barycz, Skład solny, Buków, Byków, Pleszowice, Nowosiółki, Chał. dworskie, Siedliska, Jaksmanice, Krowniki, Sopowice, Sielec, Łuczyce, Nehrybka	20.676	169	203
37	Przemyślany	41·6 — 36·6 — 28·3	Swierz, Hanaczów. Hanaczówka, Kopań, Kimirz, Niedzieliska, Chlebowice Swirskie, Tuczne, Korzenice, Dobrzanica. Wojciechowice, Łękawice, Ostałowice . .	11.417	195	234
38			Dunajów, Białe, Nowosiółka, Podusów, Poluchów mały, Pletenice, Pniatyn, Ciemierzyce, Pleników, Wiśniowczyk, Łonie i Wypuski	10.261	205	246
39	Rawa	35·5—29·3, 31·7	Lubycza miasto i wieś Lubycza, Kniaże, Huta lub Bełzec, Żurawce, Teniatyska, Mosty małe wieś i miasteczko, Machnów, Wierzbica, Nowosiółki kardynalskie	10.330	206	247
40	Rohatyn	38·2-30·4 29·2	Podkamień, Bieńkowce, Fraga, Podburze, Lubsza, Wyspa, Mełna, Firlejów, Ruda, Załanów, Czercze, Dziczki, Jahłusz Dehowa	9.459	155	186
41	Rudki	35·3—34·2—48·9	Komarno I., Adryanów, Czerkasy, Horożanna mała, Horbacze, Horożanna wielka, Kołodruby, Kahujów, Łowczyce, Manasterzec, Mosty, Podwysokie, Nowosiółki, Powerchów, Podzwierzyniec, Rumno, Ryczychów, Honiatycze, Susułów, Tatarynów, Terszaków, Werbiż i Sajków . . .	14.774	178	214

Nr.	Powiat	Śmiertelność w powiecie w ostatnich 3 latach	Okręg sanitarny ma obejmywać gminy (siedziba lekarza rozstrzelone)	W tym okręgu sanitarnym		
				Ludność	Obszar w kilom. kwadr.	Ryczałt na podróże
42	Sambor	36·0—32·3—40·7	Łąka, Bilina, Bilinka, Byków, Dorożów. Kranzberg, Lublany, Glinna, Mąjnicz, Nowoszyce, Ortynice, Ozimina, Prusy, Siekierzyce, Hordynia, Tatary, Wołoszcza .	16.432	229	275
43			Felsztyn, Bylice, Bukowa, Brześciany, Barańczyce, Czyżki, Chlewiska, Głęboka, Maksymowice, Nadyby, Lutowisko, Rakowce, Rajtarowice, Sąsiadowice, Sadkowice, Rogóźno, Wola baran, Więckowice, Wojutycze, Wykoty , , ...	16.401	217	260
44	Sanok	28·8—27·1—34·3	Bukowsko miasto i wieś, Kamienne, Płonna, Karlików, Przybyszów, Wola Piotrowa, Tokarnia, Darów, Moszczaniec, Surowica, Wola sękowa i jaw., Nadolany, Nagorzany, Nowotaniec, Odrzechowa. Pielnia, Bełhówka, Ratnawica, Zboiska, Wolica, Niebieszczany, Morochów, Mokre i Zawadka	15.508	260	312
45	Sokal	35·5—28·3—28·2	Tartaków m. i wieś, Tartakowiec, Spasów, Perwiatycze, Perespa, Byszów, Torki, Zboiska, Rozdziałów, Korczyn, Chochołów, Radwańce, Tyszyca, Podzimierz, Jastrzębica	12.319	293	351
46	Stanisławów	38·1—41·9—34·9	Maryampol miast. i wieś, Wołczków, Tumierz, Jeziorko, Krymidów, Kończaki nowe i stare, Delejów, Łany, Wodniki, Dubowa z Dehową	10.357	113	135
47	Staremiasto	39·2—27·7—35·8	Chyrów, Libuchowa, Rosochy, Strumina, Berezów, Laszki mur., Posada chyr., Słochinia, Grodowice, Felsztyn, Posada felszt. Koniów, Towarnia, Błozew górn., Wołcza dolna, Bąkowice, Polana, Suszyca wielka i Terło	13.207	189	226
48	Stryj	35·2—36·1—38·3	Korczyn, Jamielnica. Kruszelnica, Międzybrody, Pobóg, Podhorodce, Sopot, Synowódzko niżne i wyżne, Stynawa niżna i wyżna, Truchanów, Tyszowice i Urycz .	11.565	346	400

Nr.	Powiat	Śmiertelność w powiecie w ostatnich 3 latach	Okręg sanitarny ma obejmywać gminy (siedziba lekarza rozstrzelone)	W tym okręgu sanitarnym		
				Ludność	Obszar w kilom. kwadr.	Ryczałt na podróże
49	Tłumacz	38·4, 36·5, 36·8	Niżniów, Antoniówka, Bratyszów, Kutyska, Okniany, Horyhlady, Budzyn. Delawa, Dolina, Olesza	15.579	179	215
50	Turka	38·4, 39·0, 31·6	Borynia, Jabłonów, Wysocko niżne, Butelka niżna i wyżna, Butla, Jaworów, Hniła, Komarniki, Wysocko wyżne, Libochora, Krywka, Husne wyżne i niżne, Iwaszkowce, Małków, Mochnate, Krasne, Sianki, Beniowa, Bukowiec . . .	17.725	482	400
51	Zaleszczyki	41·0, 41·3, 35·3	Czerwonogród, Nagorzany, Nyrków, Szutromińce, Sadki, Latacz, Drohiczówka, Chmielowa, Świerzkowce, Beremiany, Borakówka, Słobódka, Słona i Uścieczko .	15.398	188	225
52	Zbaraż	36·0, 33·0, 32·5	Nowesioło, Dobromirka, Huszczanka Łozówka, Obodówka, Suchowce, Jacowce Klebanówka, Terpiłówka, Korszyłówka Bogdanówka, Skoryki, Medyń, Klimkowce Hołoszyńce i Koziary	13.188	200	240
				759.735	—	14.924

Lwów dnia 20. października 1891.

Alegat B. do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr. 10.388/1892.

Projekt

okręgów sanitarnych na rok 1892.

L. porządkowa	Powiat	Nazwa miejscowości siedziby lekarza	Ludność	Liczba lekarzy dla powiatu	Płaca	Z całego powiatu 1% dodatku do podatków bezpośr. wynosi	Potrzebny dodatek z funduszu kraj.	Ryczałt na podróże	Licząc od 1/7 1892 wyniesie wydatek
1	Bóbrka	Strzeliska		2	1.000	1.127	—	270	
		Wybranówka						151	
2	Bohorodczany	Bohorodczany		1	500	478	22	300	
3	Brzeżany	Narajów		1	500	1.226	—	288	
4	Buczacz	Barysz		1	500	1.370	—	250	
5	Czortków	Ułaszkowce		1	500	985	—	222	
6	Drohobycz	Stebnik		2	1.000	1.281	—	314	
		Podbuż						385	
7	Gródek	Janów		1	500	833	—	242	
8	Horodenka	Chocimierz		1	500	1.311	—	185	
9	Husiatyn	Probużna		1	500	1.333	—	250	
10	Kołomyja	Korszów		1	500	1.203	—	320	
11	Nadwórna	Łanczyn		1	500	569	—	324	
12	Podhajce	Wiśniowczyk		2	1.000	1.145	—	400	
		Zawałów						336	
13	Przemyślany	Swierz		2	1.000	786	214	234	
		Dunajów						246	
14	Rudki	Komarno		1	500	862	—	214	
15	Sambor	Łąka		2	1.000	1.086	—	275	
		Felsztyn						260	
16	Stanisławów	Maryampol		1	500	825	—	135	
17	Stare miasto	Chyrów		1	500	487	13	226	
18	Stryj	Korczyn		1	500	931	—	400	
19	Turka	Borynia		1	500	493	7	400	
20	Tłumacz	Niżniów		1	500	974	—	215	
21	Zaleszczyki	Czerwonogród		1	500	1.166	—	225	
		Razem					256	7.067	3.661 zł.

L. W. kr. 12.281/1891.

Aleg. 113.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o fundacyi skarbkowskiej.

Wysoki Sejmie!

W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 16. stycznia 1888, przedkłada Wydział krajowy sprawozdanie o fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka za lata 1890 i 1891.

Jak to już w poprzednich sprawozdaniach nadmieniono, wykonywa Wydział krajowy przysługujące sobie prawa kontroli i nadzoru ogólnego nad fundacyą:

1. przez corocznie zarządzane szkontra centralnej kasy fundacyi we Lwowie;

2) przez takież szkontra i lustracyę zakładu drohowyskiego;

3) przez rozpatrywanie uchwał Rady administracyjnej w sprawie mianowania, oddalania urzędników i sług fundacyi;

4. wreszcie przez rozpatrywanie innych ważnych uchwał Rady administracyjnej, które według instrukcyi z 24. stycznia 1866 wymagają zatwierdzenia Wydziału krajowego.

We wszystkich powyższych kierunkach wykonywał Wydział krajowy z całą ścisłością kontrolę nad czynnościami zarządu fundacyi a spostrzeżone nieprawidłowości wytykał bezzwłocznie kuratoryi z wezwaniem do ich usunięcia. W szczególności wykonywanie nadzoru ze strony Wydziału krajowego wykazało następujące rezultaty:

ad 1. Wskutek zarządzeń Wydziału krajowego przeprowadzone zostały przez delegowanych w tym celu urzędników rachunkowych szkontra kasy centralnej we Lwowie, oraz lustracye dzienników kasowych i ksiąg rachunkowych a mianowicie w r. 1890 w dniach 23. i 24. lipca, zaś w r. 1891 w dniach 16. i 17. czerwca.

Przy obu szkontrach znaleziono w kasie stan zapasów gotowizny i efektów zgodny z wynikiem dzienników kasowych. Komisya spostrzegła jedynie w r. 1891, że niektóre efekta należące do funduszu zarodowego a uzyskane za zniesione prawo propinacyi w dobrach fundacyjnych, nie zostały na rzecz fundacyi zawinkulowane. Wydział krajowy dowiedziawszy się o tem ze sprawozdania komisyi szkontrującej, polecił natychmiast administracyi centralnej zarządzić zawinkulowanie tych efektów.

ad 2. Rozporządzeniem z dnia 28. lipca 1890 L. 33.278 zarządził Wydział krajowy w miesiącu sierpniu tegoż roku przez osobną komisyę złożoną z dwóch urzędników rachunkowych szkontro i lustracyę zakładu drohowyskiego.

Sprawozdanie, jakie komisya przedłożyła Wydziałowi krajowemu, wykazywało, że stan gospodarski w tym zakładzie znacznie się polepszył i że uchylone zostały w znacznej części usterki, wytknięte w latach poprzednich. W szczególności znaleziono gotówkę i efekta w wysokości zupełnie zgodnej z wynikami kasowymi.

Przy szkontrze magazynu żywności okazała się również zmiana na lepsze w porównaniu z rokiem poprzednim. Sprawdzono bowiem, że wysokość mank i superat redukuje się do tak nieznacznych rozmiarów, iż magazynierowi nie można było z tego tytułu żadnego zrobić zarzutu.

Natomiast dostrzeżono pewne niezgodności w rachunkach magazynów warsztatowych. Również rachunki inwentarzy znaleziono z obecnym ich stanem niezupełnie zgodne; okazało się wiele przedmiotów do użytku nieprzydatnych, które powinny być w inwentarzu odpisane.

Z dalszych spostrzeżeń komisyi podnieść należy nie zawsze odpowiedni rozdział prac i brak szczegółowej instrukcyi dla funkcyonaryuszów co do zakresu ich działania; następnie złe umieszczenie rzeźni i suszarni skór z bydląt zabitych obok stajni, co wywierać musi szkodliwy wpływ na wygląd i mlekodajność krów. Wreszcie podniosła komisya, że przez środek parku obok stawu większego przechodzi główny kanał, a właściwie otwarty rów, który zanieczyszcza staw i zatruwa powietrze; w całym zaś zakładzie brak odpowiednej kanalizacyi.

Z dniem 18 sierpnia 1890 było ogółem prebendaryuszów bądź stałych, bądź prowizorycznie w zakładzie umieszczonych 37; w porównaniu z rokiem 1889 (35) przybyło 2. Stan staruszek wynosił 24, tak jak w roku poprzednim.

Wychowanków chłopców bezpłatnych było 232, za opłatą 6; razem 238 — w porównaniu z rokiem 1889 (253) ubyło 15.

Dziewcząt było 139 bezpłatnych, 3 za opłatą; zatem razem 142.

Ogółem było wszystkich wychowanków 380.

W warsztatach pomieszczonych było ogółem 116 rzemieślników, zaś w szkole na nauce było 122.

Powyżej wykazane usterki i wadliwości wykazał Wydział krajowy kuratoryi reskryptem z dnia 7. kwietnia 1891, z poleceniem ich usunięcia a w odpowiedzi otrzymaliśmy załączone pismo kuratoryi z dnia 14. maja 1891 L. 804.

W lipcu 1891 doniosła kuratorya fundacyi Wydziałowi krajowemu, iż zarządzone przez nią szkontro zakładu drohowyskiego wykazało, że kilku funkcyonaryuszów tamtejszych przez zaniedbywanie swych obowiązków działa na szkodę fundacyi.

W następstwie tego kurator zarządził suspendowanie dyrektora, rachmistrza głównego, naczelnika warsztatów i majstra szewskiego. Po dokonaniu tego zarządzenia odniósł się kurator z prośbą do Wydziału krajowego celem wydelegowania do Drohowyża urzędnika, któryby wspólnie z delegatem administracyi centralnej fundacyi przeprowadził śledztwo dyscyplinarne. Ponieważ jednak według postanowień statutu organizacyjnego przeprowadzenie takiego śledztwa należy do Rady administracyjnej, Wydział krajowy nie uznał za odpowiedne wysyłać swego delegata, natomiast zezwolił, aby kurator użył fachowej pomocy jednego z urzędników rachunkowych Wydziału krajowego przy przeprowadzeniu szkontra lustracyi a ewentualnie także śledztwa dyscyplinarnego przeciw urzędnikom i funkcyonaryuszom zakładu drohowyskiego. Nadto udzielił Wydział krajowy na prośbę kuratoryi fundacyi jednemu z młodszych urzędników rachunkowych urlopu czterotygodniowego, aby się udał do Drohowyża i zajął się uporządkowaniem rachunków w zakładzie według wskazówek kuratora fundacyi.

Urzędnicy rachunkowi Wydziału krajowego, z których pomocy kurator skorzystał, w miesiącu lipcu 1891 roku wykryli w zakładzie drohowyskim bardzo znaczne nieporządki i nadużycia, jakich dopuszczali się niektórzy funkcyonaryusze.

I tak n. p. naczelnik warsztatów sprzedawał i wydawał wyroby warsztatowe, przyczem, jak sam zeznał, przywłaszczył sobie kwotę 726 zł. 10 ct., zaś jak dochodzenie wykazało kwotę 1188 zł. 21 ct. Tak znaczny deficyt powstał ztąd, iż naczelnik warsztatów od dłuższego czasu prowadził korespondencyę wprost ze stronami, zamawiającemi wyroby bez odnoszenia się do dyrekcyi zakładu, i w ten sposób wprowadzał w błąd interesowanych, którzy w przypuszczeniu, iż on jest w części właścicielem zakładu, przysyłali wprost na jego ręce pieniądze, o których dyrekcya zakładu nie miała oczywiście żadnej wiadomości. Funkcyonaryusz ten zobowiązał się wyrównać całą zdefraudowaną sumę do końca lipca 1891. Następnie wykazano, że rachunkowość w zakładzie drohowyskim była tak niedbale i bałamutnie prowadzoną, iż ułatwiało to tylko popełnianie różnych nadużyć.

Ponieważ niezależnie od przeprowadzonych przy pomocy urzędników rachunkowych Wydziału krajowego, szkontra i lustracyi rachunków zakładu, kuratorya wdrożyła śledztwo przeciw kilku funkcyonaryuszom, przeto reskryptem z dnia 5. października 1891 L. 37.218 odniósł się Wydział krajowy do kuratoryi z wezwaniem, ażeby jak najrychlej przedłożyła wynik przeprowadzonego śledztwa, oraz zawiadomiła Wydział krajowy jakie zarządzenia wydane zostały, aby zapobiedz na przyszłość podobnym nieprawidłowościom.

Aleg. 2. W załączeniu przedkładamy Wysokiemu Sejmowi pod ·/. odpowiedź kuratoryi fundacyi na powyższe pismo Wydziału krajowego.

ad 3. Reskryptem z d. 30. października L. 47.284 przyjął Wydział krajowy do wiadomości to sprawozdanie kuratoryi a zarazem zatwierdził uchwałę Rady administracyjnej z d. 6. lipca b. r., którą przyjęto do wiadomości rezygnacyę Władysława Ronki z posady naczelnika warsztatów w Drohowyżu i polecono ściągnąć od niego należytość, którą sobie bezprawnie przywłaszczył, tudzież uchwałę tejże Rady administracyjnej z dnia 28. sierpnia 1891 roku i z dnia 7. września 1891 roku, któremi rachmistrza zakładu drohowyskiego Maryana Strońskiego przeniesiono w czasowy stan spoczynku i wyznaczono mu emeryturę o rocznych 400 zł.

Reskryptem z dnia 24. lutego 1891 L. 5315 zatwierdził Wydział krajowy uchwałę Rady administracyjnej z d. 19. stycznia 1891, którą stabilizowano p. Wiktora Włodka na posadzie kasyera zakładu drohowyskiego, zaś p. Antoniego Zambellego na posadzie magazyniera tegoż zakładu.

Reskryptem z d. 7. listopada 1891 L. 48.489 zatwierdził Wydział krajowy uchwałę Rady administracyjnej z d. 30. października 1891, którą p. Konstantemu Bauerowi nadano prowizorycznie na rok jeden posadę naczelnika warsztatów w zakładzie drohowyskim.

Reskryptem z d. 11. listopada 1891 L. 48.913 zatwierdził Wydział krajowy uchwałę Rady administracyjnej z d. 30. października 1891, którą majstra blacharskiego Ferdynanda Kuryłowicza i majstra rymarskiego Wilhelma Schaffera stabilizowano na dotychczasowych posadach, zajmowanych w zakładzie.

Reskryptem z d. 16. stycznia 1892 L. 59.204 z r. 1891 zatwierdził Wydział krajowy uchwałę tejże Rady z d. 18. grudnia 1891, którą zamianowano ks. Antoniego Langa kapelanem zakładu drohowyskiego i kierownikiem szkoły tamże istniejącej.

W końcu zawiadamiamy Wysoki Sejm, iż dotychczasowemu dyrektorowi zakładu drohowyskiego p. Karolowi Brzozowskiemu w skutek przeniesienia go w stan spoczynku uchwałą z dnia 18. grudnia 1891 r. przyznała Rada administracyjna emeryturę o rocznych 600 zł.

ad 4. Z innych ważniejszych uchwał Rady administracyjnej podnieść jeszcze należy następujące:

Reskryptem z dnia 14. marca 1890 L. 8.178 zatwierdził Wydział krajowy uchwałę Rady administracyjnej, którą przyjęto ofertę Wiktora Korzennego na dostawę artykułów mącznych do zakładu drohowyskiego na czas od 15. lutego 1890 do 15. sierpnia 1890 za sumę 2.483 zł. 23 ct.

Reskryptem z dnia 8. maja 1891 zatwierdził Wydział krajowy uchwałę Rady administracyjnej z dnia 6. kwietnia 1891 którą przyjęto ofertę p. Włodzimierza Padlewskiego na dzierżawę dóbr fundacyjnych Ostałowice na lat 12 za rocznym czynszem 6.000 zł.

Relacyą z dnia 12. maja 1991 L. 285, przedłożyła kuratorya fundacyi Wydziałowi krajowemu uchwalony przez Radę administracyjną nowy projekt statutu emerytalnego dla funkcyonaryuszów fundacyi skarbkowskiej, prosząc o zatwierdzenie tego statutu. Reskryptem z dnia 29. sierpnia 1891 L. 19.630, zwrócił jednakowoż Wydział krajowy ten statut kuratoryi z oznajmieniem, iż nie zapoznaje wcale wielkiej doniosłości, jaką ostateczne uregulowanie kwestyi emerytury dla funkcyonaryuszów fundacyi ma ze względu na dobro fundacyi samej. Wydział krajowy zwrócił jednak zarazem uwagę kuratoryi, iż ofiary, jakie fundacya ten cel ponieść może i powinna, nie mogą być tak wielkie, aby przez nie doznać miało uszczerbku właściwe przeznaczenie fundacyi.

Dlatego zażądał Wydział krajowy, aby kuratorya postarała się wprzód o fachowe obliczenie ciężaru, jaki spadnie na fundacyę w razie przyjęcia nowego statutu emerytalnego a następnie przedstawiła projekt statutu pod ponowną rozwagę Rady administracyjnej fundacyi.

W składzie delegacyi Wydziału krajowego do Rady administracyjnej zaszła z końcem roku 1891 zmiana. W miejsce p. Teofila Bereźnickiego zamianował JE. p. Marszałek krajowy pismem z dnia 1. grudnia 1889 L. 61|pr. drugim delegatem członka Wydziału krajowego Tadensza Romanowicza, zaś w miejsce Leona Chrzanowskiego pierwszym zastępcą delegata, członka Wydziału krajowego dr. Damiana Sawczaka.

Delegacya Wydziału krajowego do Rady administracyjnej fundacyi skarbkowskiej składa się zatem od 1. grudnia 1889 do obecnej chwili z członków Wydziału krajowego dr. Józefa Wereszczyńskiego i Tadeusza Romanowicza jako delegatów, zaś z członków Wydziału krajowego dr. Franciszka Hoszarda i dr. Damiana Sawczaka jako zastępców delegatów.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy sprawozdanie niniejsze przyjąć do swej wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 8. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Chamiec *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Odpis

Sprawozdania kuratoryi fundacyi śp. Stanisława hr. Skarbka z dnia 14. maja 1891 i L. 804/91 do Wydziału krajowego.

Na przesłane sprawozdanie komisyi delegowanej roku zeszłego do zakładu drohowyzkiego (L. 3.7091 z 7. kwietnia b. r.) mam zaszczyt donieść, że odnośnie do końcowego ustępu art. 47 dwa razy rocznie zarządzam szkontro magazynów drohowyzkich przez delegata administracyi centralnej.

W roku zeszłym także to miało miejsce a za nieprzeprowadzenie w swoim czasie przez książki wyrównania takowych rzeczywistym stanem magazynu odnośne organa otrzymały naganę, aby na przyszłość podobne opóźnienie nie miało miejsca.

Co do regularnego wyszkartowania zużytych przedmiotów inwentaryalnych poleciłem raz na zawsze czynność tę rok rocznie przedsiębrać około 1. lipca, a po uskutecznionej czynności wykazy mnie przedkładać do zatwierdzenia.

Instrukcyę dla poszczególnych działów są w toku opracowania. Prócz istniejących wydałem instrukcyę dla dyrektora, ochmistrza, regulamin dla starców i straży ogniowej. — Jeszcze 23 kwietnia 1890 r. nakazałem dyrektorowi zakładu, aby opracował instrukcyę dla wszystkich funkcyonaryuszów zakładu wskutek zaprowadronej nowej rachunkowości, aby żaden funkcyonaryusz nie mógł tłumaczyć się nieznajomością swoich obowiązków. — Dyrekcya jednak instrukcyi dotąd nie nadesłała, nie omieszkam jednak przynaglić ją do tego.

Z powodu braku odpowiedniego miejsca rzeźnia nie może być gdzieindziej pomieszczoną, suszarnia zaś skór obecnie jest urządzoną w osobnym budynku, jednak przy należytem postępowaniu nie wywiera ona złego wpływu na bydło.

Zła kanalizacya w całym zakładzie rzeczywiście jest sprawą nader ważną. Jednak w skutek wielkich kosztów, jakie za sobą przerobienie jej pociągnie, fundusze dotąd nie pozwoliły na podjęcie tej czynności. Spodziewam się przecież, że chociaż nie od razu to stopniowo przeprowadzić zdołam przeistoczenie wadliwej kanalizacyi.

Dziękując za wyrazy uznania, wyrażone w piśmie Wysokiego Wydziału krajowego L. 37.091 spodziewam się, że w pieczołowitej staranności o dobro fundacyi mnie powierzonej zdołam jeszcze niejedno ulepszenie wprowadzić, aby przez to instytucyę tem użyteczniejszą dla dobra kraju uczynić.

Alegat 2. do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr. 12281/92.

Odpis

relacyi kuratoryi fundacyi Stan. hr. Skarbka z dnia 24. października 1891 r. L. 1678 do Wydziału krajowego.

Na zapytanie Wysokiego Wydziału krajowego pismem z dnia 5. października b. r. l. 37218 jaki jest winik śledztwa wytoczonego w czerwcu b. r. przeciw kilku funkcyonaryuszom zakładu drohowyzkiego niniejszem mam zaszczyt donieść że:

1. Ekonom folwarku pan Dzikowski sprzedał sześć cieląt zakładowych a pieniędzy uzyskanych nie wniósł do kasy zakładu, lecz sobie zatrzymał. Wskutek tego nadużycia został ze służby wydalony, na jego miejsce przyjąłem prowizorycznego zastępcę oddając zarząd i kierownictwo folwarku p. Wiktorowi Włodkowi dobrze mi znanemu i na pełne moje zaufanie zasługującemu.

2. Majster szewski pan Cengiel za samowolne otworzenie kantyny w zakładzie, w której sprzedawano napoje gorące i tytoń nawet wychowańcom zakładu, oraz za zapłacenie do rąk ekonoma zamiast do kasy zakładu należytości za 2 cielęta kupione z folwarku, został suspendowany, ale następnie wobec niektórych łagodzących okoliczności, po udzieleniu surowej nagany i po ukaraniu go na 20 zł. grzywny został przywrócony do pełnienia obowiązków.

3. Naczelnik warsztatów p. Ronka Władysław pobierał wbrew przepisom od stron zadatki na wyroby warsztatowe i zatrzymywał je przy sobie od 1887 roku, co wyniosło kwotę 1124 zł. 05. udzielił samowolnie kredytu osobom nie dającym żadnego zabezpieczenia, pobrał na własny rachunek bez wiedzy kuratoryi wyrobów za 95 zł

Wskutek tych przestępstw udowodnionych w śledztwie p. Ronka został wydalony ze służby. Pod grozą oddania go w ręce sprawiedliwości zwrócił zakładowi gotówką większą część a na resztę wystawił rewers.

Tymczasowo powierzyłem zastępstwo naczelnika warsztatów majstrowi kowalskiemu p. Leszczyńskiemu i poleciłem rozpisać konkurs na tę posadę.

4. Rachmistrz zakładów, p. Maryan Stroński wskutek niezrozumienia swoich obowiązków, albo też ze złej woli zaniedbał kontrolowania rachunków warsztatowych, wskutek czego p. Ronka mógł dopuszczać się sprzeniewierzeń przez całych lat cztery; zapisywał w księgach rachunkowych na niekorzyść zakładu takie należytości, które płacić powinny były osoby trzecie, rachunków nie prowadził równocześnie z ruchem poborów i wydatków, lecz zbierał tylko zapiski, które dopiero później wprowadzał w księgi tak, że od 1. stycznia b. r. do 1. czerwca b. r. niektóre księgi wcale nie były rozpoczęte.

Za te udowodnione mu przewinienia został suspendowany a następnie przeniesiony w stan spoczynku.

Na jego miejsce przyjęto tymczasem p. Grudzińskiego, któremu polecono prowadzić skrupulatnie rachunkowość wedle dotychczasowego systemu i wezwano go, aby po zestawieniu

bilansu na rok przyszły i zamknięcia rachunków na rok bieżący, przedłożył Radzie administracyjnej wnioski zaprowadzić się mających zmian, korzystając z uwag, jakie poczynili urzędnicy rachunkowi, przez Wysoki Wydział krajowy wysłani w czerwcu b. r. do Drohowyża. Ze względu, że w statucie organizacyjnym zakładu nie ma posady rachmistrza, że rachmistrz jest organem kontrolującym gospodarkę zakładu, przeto posadę tę wcielam do etatu urzędników administracyi centralnej we Lwowie a rachmistrz będzie urzędował w zakładzie drohowyskim jako stały delegat, aby nie mógł sam sobie likwidować poborów, co w praktyce dotychczasowej okazało się szkodliwem.

5. Dyrektor zakładu był przezemnie w pierwszej chwili zasuspendowany, ale Rada administracyjna nie przyjęła tego zarządzenia do wiadomości.

Obecnie p. Brzozowski na urlopie i ma zamiar prosić o uwolnienie go z obowiązków z powodu podeszłego wieku, co będzie przedmiotem jednego z najbliższych posiedzeń Rady administracyjnej. Tymczasowo powierzyłem zastępstwo dyrektora p. Wiktorowi Włodkowi.

Do pisma niniejszego załączam odpisy uchwał Rady w sprawie p. Ronki i spensyonowania p. Strońskiego, prosząc o ich zatwierdzenie

---

Z drukarni Pillera i Sp.

LW. 12.952/1892.

Aleg. 114.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie dodatku drożyźnianego dla urzędników, funkcyonaryuszów i sług krajowych.

Wysoki Sejmie!

Wobec niezwykłej drożyzny, która od lata 1891 zapanowała w naszym kraju, a w szczególności we Lwowie i dała się czuć nader dotkliwie wszystkim ludziom o stałych dochodach, a przedewszystkim urzędnikom, postanowił Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na przyznanie odpowiedniego dodatku drożyźnianego urzędnikom, funkcyonaryuszom i sługom krajowym, zwłaszcza, że rozliczne instytucye prywatne i reprezentacye gminne przyznały swym funkcyonaryuszom takie dodatki i wiadomą było rzeczą, że także c. k. Rząd zamierza swoim uzzędnikom wyjednać nadzwyczajną zapomogę z tego powodu.

Gdy zebranie się Wysokiego Sejmu, którego zwołania spodziewano się pierwotnie na zimę, przewlekało się coraz dalej a potrzeba wsparcia wzmagała się z dniem każdym, a wśród niżej płatnych urzędników i funkcyonaryuszów zapanował dotkliwy niedostatek, który wywołał niezwykłe wzmożenie się liczby podań o zapomogi i zaliczki, przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że nie można dalej odraczać akcyi pomocniczej, gdyż tymczasem przeważna część funkcyonaryuszów krajowych musiałaby się zadłużyć i opłacać lichwiarskie procenta, które pochłonęłyby w znacznej części przyznany zasiłek.

Wydział krajowy przystąpił zatem na własną rękę do rozdania dodatków drożyźnianych, przyczem jednak nie spuszczając z oka, że wydatek ten, jako przekraczający ramy budżetu, tylko za upoważnieniem Wysokiego Sejmu dokonany być może, zastrzegł wyraźnie, iż ostateczne przyznanie dodatków zależy od Wysokiego Sejmu i że w razie niezaaprobowania tego wydatku przez Wysoki Sejm wypłacone dodatki uważane będą jako zaliczki i zostaną przypisane obdarzonym do zwrotu z płacy w ratach miesięcznych.

Z tem zastrzeżeniem przyznał i asygnował Wydział krajowy uchwałą z dnia 2. lutego 1892 dodatek drożyźniany urzędnikom, funkcyonaryuszom i sługom krajowym w formie jednorazowego datku, obliczonego według pewnej stopy procentowej od rocznej płacy wraz ze wszystkimi dodatkami a mianowicie od płac, dyurn i zasług, aż do wysokości 1.000 zł. rocznie po 10%, od płac powyżej 1.000 zł. aż do 2.000 zł. rocznie 7½%, od płac zaś powyżej 2.000 zł. rocznie 5%.

Wydatek na ten cel wynosi wedle załączonego wykazu 30.318 zł. 52 ct.

Zdając o tem sprawę Wysokiemu Sejmowi Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości uchwałę Wydziału krajowego z d. 2. lutego 1892, którą przyznano urzędnikom, funkcyonaryuszom i sługom krajowym jednorazowy dodatek do płacy z powodu drożyzny i zatwierdza dodatkowo poniesiony z tego powodu wydatek w kwocie 30.318 zł. 52 ct.

II. Na pokrycie tego wydatku wstawia się w rubr. XVII. wydatków budżetu funduszu krajowego na rok 1892 kwotę 30.320 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 11. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca
Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Wykaz wydatków

poniesionych w r. 1892 z funduszów krajowych na dodatki drożyźniane.

1.	Urzędnicy, dyurniści i służba Wydziału krajowego, tudzież inżynierowie i pomocnicy kraj. biura melioracyjnego oraz inżynierowie i dyurniści biura drogowego	19.382	zł. 94	ct.
2.	Profesorowie i służba szkoły lasowej, referent spraw rolniczych i inżynier górnik przy Wydziale krajowym	707	„ —	„
3.	Sekretarz i pomocnik biurowy krajowej komisyi przemysłowej . .	136	„ —	„
4.	Nauczyciel wędrowny (Wisniewski Seweryn)	112	„ 50	„
5.	Personal krajowego składu zbożowego we Lwowie	627	„ 50	„
6.	Personal ekspozytury biura melioracyjnego w Krakowie i drogowy inżynier	320	„ —	„
7.	Archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie (Dr. Prohaska 117 i Polniak stróż 42 zł.)	159	„ —	„
8.	Archiwum aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie (Dr. Kniaziołucki)	117	„ —	„
9.	Krzen Edmund, dyrektor kraj. keramicznej stacyi doświadcz. we Lwowie	128	„ —	„
10.	Personal szpitala powszechnego we Lwowie	3.070	„ 63	„
11.	„ „ „ w Krakowie	2.588	„ 55	„
12.	„ zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie	1.224	„ 75	„
13.	„ szkoły rolniczej w Dublanach	1.744	„ 65	„
	Razem . .	30.318	zł. 52	ct

LW. 50.374/91.

Aleg. 115.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Przyjmując do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 3. października 1890 r. o czynnościach w sprawach górniczych uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 15. listopada 1890 r. wstawić w budżet na rok 1891 następujące kwoty:

a) na subwencyę praktycznej szkole wiercenia we Wietrznie i niższej szkole górniczej w Borysławiu 3.200 zł.

b) na wydawnictwo atlasu geologicznego kraju wraz z tekstem 2.500 zł.

c) na badania kraju celem zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania 1.500 zł.

d) na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego i na wydanie podręcznika technologii tych produktów 800 zł.

e) na stacyę doświadczalną produktów naftowych 800 zł.

f) na stypendya dla górników i uczniów akademij górniczych i niższych szkół wiertniczych 3.000 zł.

Wysoki Sejm powziął oraz następujące uchwały:

I. „Sejm ponawia wezwanie do c. k. Rządu, aby podejmując eksploatacyę soli potasowych w kopalni kałuskiej zapewnił ich dostawę rolnikom po cenach nmiarkowanych w stanie zmielonym i postarał się zbudowaniem torn kolejowego ze stacyi Kałusz do kopalni i unormowaniem taryf kolejowych o tani przewóz soli w całym kraju.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby

1) zestawienia statystyczne o produkcyi i handlu naftą zbierał i publikował częściej niż w całorocznych odstępach, uzupełniając je, o ile to być może, wiadomościami o produkcyi i handlu za granicą, oraz

2) u c. k. Rządu poczynił starania, aby galicyjskiemu przemysłowi naftowemu przyznano w równej mierze z przemysłem innych krajów a zwłaszcza Węgier korzyści niskich cen transportu kolejowego i zapewniono ułatwienia, jakich zarządy kolejowe przedsiębiorcom udzielać mogą.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby zbadał czy poszukiwania za węglem w okolicy Grojca są wskazane".

Z użycia tych funduszów w r. 1891 i z wykonania tych uchwał w ciągu tego samego okresu czasu ma Wydział krajowy zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi niniejsze sprawozdanie. Uzupełniamy je nadmienieniem, że Wydział krajowy sprosił krajową Radę górniczą na

posiedzenie dnia 4. stycznia b. r., podał jej do wiadomości czynności swe w sprawach górniczych i zasięgnął jej opinii co do zaprojektowanych na rok 1892 zmian i uzupełnień rozpoczętych prac i spowodowanych przez nie wydatków. Wszystkie wnioski przedłożono Wysokiemu Sejmowi niniejszem sprawozdaniem zostały przez krajową Radę górniczą na dniu 4. stycznia r. b. omówione i za dobre uznane.

I.

Organizacya obu z funduszu krajowego utrzymywanych niższych szkół górniczych uległa w ciągu ubiegłego roku znacznej zmianie, bo obie w myśl uchwały Wysokiego Sejmu otrzymały fachowych nauczycieli.

Dla szkoły wiercenia metodą kanadyjską we Wietrznie zaangażował dyrektor kopalni Wny Suszycki p. Juliana Fabiańskiego, ukończonego akademika górniczego w Leoben już od dnia 1. października roku 1890 a gdy pan Fabiański w dniu 1. kwietnia 1891 posadę tę opuścił, p. Karola Rogawskiego, który odbył studya wydziału budowy machin w lwowskiej szkole politechnicznej. Od dnia 1. lipca poruczył Wydział krajowy funkcye nauczyciela fachowego p. Stanisławowi Nowakowi, który ukończył akademię górniczą w Leoben a na podstawie wyniku egzaminu, odbytego 23. września r z. mianował go nauczycielem tej szkoły, prowizorycznie na przeciąg roku jednego t. j. po dzień 1. lipca r. 1892.

Dekretem zaś z dnia 13. stycznia r. z. zamianował Wydział krajowy nauczycielem przedmiotów górniczych w niższej szkole górniczej w Borysławiu p. Kazimierza Kostkiewicza, ukończonego akademika górniczego z Leoben również prowizorycznie na przeciąg jednego roku.

Sprawozdania komisyi examinacyjnej obu tych szkół, przedkładane po każdym egzaminie Wydziałowi krajowemu, a więc co kwartał dla szkoły we Wietrznie a z końcem każdego roku szkolnego dla szkoły w Borysławiu, podnoszą korzyści tego zarządzenia i zaznaczyły większy niż poprzednio postęp w naukach. Chęć pobierania nauki górniczej w tych szkołach, wyrażająca się w ilości osób, proszących o przyjęcie do szkoły, nie zmniejsza się też, mimo iż nabywane w nich zupełnie specyalne wiadomości nie kwalifikują ich do żadnego innego jak tylko w naszych kopalniach nafty lub wosku ziemnego zatrudnienia. Na 16 osób, które w roku 1891 odbyły kurs nauki we Wietrznie było podań 30 a w ich liczbie 8 uczniów niższej szkoły górniczej w Wieliczce, 1 uczeń szkoły górniczej w Borysławiu i 5 uczniów wyższej szkoły politechnicznej we Lwowie. Rozpoczęte w bieżącym roku szkolnym wykłady o górnictwie nafty i wosku ziemnego w wyższej c. k. szkole politechnicznej we Lwowie przyczynią się jeszcze do zwiększenia ilości tych, którzy o przyjęcie do szkoły we Wietrznie dla nabycia potrzebnej w zawodzie praktyki kompetować będą, ale Wydział krajowy nie zamierza zwiększać ilości uczniów, bo to nie wpłynęłoby dobrze na naukę, a ze względu, iż przeważnie pobierają oni podczas nauki zasiłek z funduszu krajowego, wymagałoby to większych funduszów, niż Wysoki Sejm na ten cel przeznaczył.

Inaczej się ma z przyjmowaniem uczniów do niższej szkoły górniczej w Borysławiu. Wydział krajowy nie udzielał im dotychczas żadnych stypendyów na cały czas nauki i zostawiał też zupełną wolność dyrekcyi szkoły przyjmowania uczniów w dowolnej ilości czy to na pierwszy, czy na drugi kurs nauk.

W ubiegłym roku szkolnym zapisanych było 12 na 1-szym roku, z których jednak do końca roku dotrwało tylko sześciu; 4 na drugim, z nich do egzaminu z pierwszego kursu przedstawił się tylko jeden a do końcowego trzech uczniów roku drugiego i 1, który tylko kilka ostatnich miesięcy kursu w szkole był zapisany, ale jako dozorca już znał roboty i chciał mieć świadectwo komisyi egzaminacyjnej. Tylko też uczniowie drugiego roku szkolnego w okresie 4 miesięcznym, potrzebnym im dla przygotowania się do egzaminu, a więc w okresie, w którym nie mogli w kopalni na swe utrzymanie zarabiać, pobierali zasiłek z funduszu krajowego.

Komisya egzaminacyjna szkoły górniczej w Borysławiu, złożona z inżyniera górniczego Wydziału krajowego p. Leona Syroczyńskiego, sekretarza towarzystwa naftowego Dr. Stanisława Olszewskiego i inżyniera górniczego p. Kazimierza Gąsiorowskiego jako kierownika szkoły, przedłożyła Wydziałowi krajowemu wniosek, ażeby uczniom, którzy kurs nauki tej szkoły dobrze ukończą, dawać pierwszeństwo w przyjęciu do szkoły we Wietrznie i odwrotnie, jakkolwiek ten drugi wypadek rzadko się zdarzy. Wydział krajowy uznał słuszność wniosku i nawet parę razy już udzielał stypendyum na naukę w szkole we Wietrznie tym, co ukończyli szkołę w Borysławiu, gdyż tacy, z górniczemi robotami obznajmieni kierownicy robót wiertniczych będą w możności odpowiedzieć nie tylko obecnym wymaganiom przedsiębiorców kopalń, ale i sami dalej się kształcić, śledząc za postępem techniki wiertniczej i górniczej. Obok słuchaczy akademii górniczej w Leoben i kursu górniczego w wyższej c. k. lwowskiej szkole politechnicznej, o ile oni przez nabytą praktykę będą uzdolnieni do kierowania robotami górniczemi, wytworzyłby się w ten sposób zastęp wykształconych dozorców robót, którzy do dziś rekrutują się przeważnie z innych zawodów lub krajów a nie posiadają odpowiednich wiadomości.

Drugi wniosek komisyi egzaminacyjnej zdąża do tego, aby uczniom szkoły w Borysławiu zapewnić, choćby najskromniejsze utrzymanie przez cały przeciąg czasu nauki t. j. przez okres 2-letni i 10 miesięcy w roku, a więc udzielać im stypendya w kwocie przynajmniej 100 zł. rocznie.

Wydział krajowy mniema, że takie stypendya mogłyby być udzielane tylko w razach wyjątkowych, z powodu dokładnie stwierdzonej potrzeby i niezamożności ucznia, a w takim razie zwiększyłby się na to fundusz w ogólnej kwocie przez Wysoki Sejm na stypendya i zasiłki dla górników i uczniów szkół górniczych uchwalanej.

Łącząc ze sprawozdaniem o postępie uczniów niższych szkół górniczych sprawozdanie o użyciu funduszu przeznaczonego na stypendya dla nich, wyliczamy tych, którzy w ciągu roku 1891 stypendya te otrzymali:

Uczniowie szkoły we Wietrznie: Brzeski Władysław, Ćwik Bartłomiej, Gruntowicz Franciszek, Kotlarski Adolf, Magerle Józef, Mikucki Leon, Olechowski Artur, Paczosa Antoni, Paszkowski Tadeusz, Piotrowski Józef, Smolarkiewicz, Siudak Feliks, Szemberski Adam, Tomaszewski Zygmunt, i uczniowie szkoły górniczej w Borysławiu: Banach Władysław, Koliuka Julian, Richter Franciszek i Ungeheuer Józef. Wydział krajowy nie udzielił żadnego stypendyum w roku ubiegłym uczniom akademii górniczej w Leoben, a tylko 5 z nich otrzymało zasiłek na objęte programem nauk akademii geologiczno-górniczej wycieczki.

W sprawie poruszonej już w ostatniem sprawozdaniu Wydziału krajowego dnia 3. października 1890, ustalenie bytu szkoły wiertniczej w Wietrznie, a więc przedłużenie umowy z Wnym Suszyckim dyrektorem kopalni, przy której szkołę urządzono a która za umówionem wynagrodzeniem przyrządy swej kopalni do użycia uczniów szkoły oddaje i samą szkołą kieruje, nie zdołał Wydział krajowy nic więcej zrobić, jak prowizorycznie kontrakt umowy przedłużyć, gdyż Wny Suszycki w piśmie z dnia 4. lutego r. z. LW. 4885/91 oświadczył, iż zobowiązanie utrzymywania szkoły tylko na rok jeden t. j. do dnia 1. kwietnia 1892 r. przedłużyć może. Nie ma jednak Wydział krajowy żadnego powodu mniemać, iżby umowy i nadal tak samo, tj. z roku na rok przedłużyć nie miał i w tej mierze rokowania nawiązał.

II.

W badaniach i studyach naukowych, będących w związku z przemysłem naftowym, rozróżniamy dwa działy: badania geologiczne i technologiczno-chemiczne.

Na badania kraju, celem zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania i na wydawnictwo atlasu geologicznego kraju wraz z tekstem przeznaczył Wysoki Sejm w roku bieżącym kwotę nieco większą niż w latach poprzednich, bo 4000 zamiast 3000 zł, ale kwota ta nie została całkowicie wydaną.

W myśl propozycyi komisyi geologicznej kraj. Rady górniczej poruczył Wydział krajowy Dr. Władysławowi Szajnosze, profesorowi uniwersytetu Jagiellońskiego ostateczne przygotowanie do druku wraz z reambulacyą, arkuszy siatki geologicznego atlasu: Nowy Sącz, Gorlice, Grybów, Muszyna i Jasło-Dukla, zastrzegając dlań wykończenie w roku przyszłym (1892) takiego samego opracowania teritorium objętego arkuszami Dukla-Pass, Sanok, Brzozów i Lisko; Dr. Emilowi Dunikowskiemu, profesorowi uniwersytetu we Lwowie, wykonanie mapy geologicznej i dokładne opisanie obszaru objętego arkuszami siatki geologicznego atlasu Akademii umiejętności: Dobromil i Przemyśl przytykającego od północno zachodniej strony do zbadanych przez niego terenów wschodnio-galicyjskich Karpat i uzupełniających dawniejsze badania Dr. Dunikowskiego; p. Maryanowi Łomnickiemu zaś nauczycielowi IV-go gimnazyum we Lwowie zbadanie dokładne, opisanie i kartograficzne przedstawienie obszaru objętego arkuszem Radziechów Stroniatyn, jako dalszy ciąg jego badań w wschodnio-północnej części kraju w okolicy Buska i Kamionki Strumiłowej.

Zamierzał Wydział krajowy nadto poruczyć ck. radcy górniczemu Henrykowi Walterowi zbadanie i szczegółowe opisanie wraz z kartograficznem przedstawieniem okolicy Brzostek-Strzyżów, ważnej tak dla kopalni i śladów węgla, jak i dla śladów minerałów żywicznych, a inżynierowi górniczemu Wydziału krajowego, Leonowi Syroczyńskiemu dalsze badania i opisanie minerałów użytecznych w powiecie bobreckim i przemyślańskim, ale p. Walter nie mógł w roku bieżącym uzyskać niezbędnego na te badania urlopu, a p. Syroczyński innemi zajęciami urzędowemi i wykładami górnictwa naftowego w tutejszej c. k. wyższej szkole politechnicznej tak był zajęty, iż upraszał o zwolnienie go z tej pracy w ciągu bieżącego roku. Obaj więc roboty im poruczonej podjąć się nie mogli, a kwota na ten cel przeznaczona wydaną nie została.

Dodatkowo poniekąd do tych badań, i pod pewnym względem na próbę, poruczył Wydział krajowy p. Klaudyuszowi Angermanowi inżynierowi c. k. kolei państwowych w Jaśle, na podanie jego z dnia 28. lipca r. z. przez p. profesora Dr. Kreutza poparte, studya geologiczno-tektoniczne dwóch lub trzech terenów naftowych naszego kraju a mianowicie w okolicy Gorlic i w okolicy Krosna.

Pan Angermann podjął się wykonać na skali 1:500, przekroje terenów naftowych w poprzek, a o ile to być może i wzdłuż t. j. w kierunku warstw i wykazać związek zachodzący między tektoniczną budową warstw, a znajdowaniem się w nich ropy; rysunki te mają być uzupełnione opisem kopalń w terenie się znajdujących, bez żadnej oceny ich ekonomicznej i przemysłowej wartości dla uniknienia spornych kwestyj. Praca taka stanowi próbę u o g ó l n i e n i a dokładnych wiadomości geologiczno górniczych, które każdy dobry zarząd kopalni dla siebie zbiera, do całego terenu lub okolicy, a skoro monografie parę razy poruczane na wniosek kraj-Rady górniczej nie zostały napisane, mniemał Wydział krajowy, iż należało poprzeć indywidualną inicyatywę p. Angermanna, zastrzegając sobie ocenienie tej pracy przez komisyę Rady górniczej przed jej publikacyą.

Doskonałemi mogą być takie prace tylko wówczas, jeżeli są owocem długoletniej pracy samych zarządców kopalń i zawierają wyniki ich własnych dokładnych zestawień, skoro jednak żaden prawie z zarządców kopalń do spisania takich zestawień nie ma czasu lub ochoty, skoro nawet c. k. urzędnicy górniczy wykonywujący fachową kontrolę nad kopalniami nafty i posiadający władzę żądania dokładnych o kopalniach wiadomości, nie mogą skłonić pp. zarządców do takich zestawień, mnienia Wydział krajowy, iż należało mu popierać każde indywidualne staranie, skierowane ku przedstawieniu takiego obrazu warstw głębszych w naszych kopalniach, których studya nie są nigdy bez korzyści. Wydział krajowego Towarzystwa naftowego podzielił zapatrywanie Wydziału krajowego i przyrzekł dać panu Angermanowi w jego pracy możliwe ułatwienie. Zarządzeniem tem stosował się też Wydział krajowy do wniosku komisyi geologicznej, która wyraziła życzenie, aby Wydział krajowy przeznaczał remuneracye za prace z działu geologii zastosowanej a dotyczące naszego kraju, chociażby one nie były objęte

propozycyami komisyi geologicznej, zawsze jednak po zasięgnięciu co do ich oceny zdania znawców.

Z powodów od Wydziału krajowego zupełnie, a od komisyi fizyograficznej Akademii Umiejętności poniekąd także niezależnych, postąpiło w roku bieżącym wydawnictwo atlasu geologicznego bardzo mało.

Już odezwą z dnia 2. grudnia 1890 roku LW. 46.979 upraszał Wydział krajowy Akademię Umiejętności o dokładny wykaz i kosztorys projektowanego na rok 1891 wydawnictwa, jako też o zarządzenie wszelkich możliwych w nabywaniu tych publikacyj ułatwień a jednak w r. 1891 mógł wyjść tylko 4-ty zeszyt wydawnictwa, zawierający 5 arkuszy wschodnich Karpat, opracowanych przez Dra Dunikowskiego, a 5-ty zeszyt przygotowany do druku (zawierający mapy zachodnich Karpat Dra Szajnochy) znajduje się w korekcie nazw i napisów. Wyjdzie wprawdzie kosztem i staraniem Akademii Umiejętnosci i 3-ci zeszyt wydawnictwa, zawierający mapy okolicy miasta Krakowa, ale uchwalona na cel wydawnictwa większa kwota 2.500 zł. w roku bieżącym wydaną nie zostanie.

Wydział krajowy nie robi z tego powodu żadnego zarządowi Akademii Umiejętności zarzutu, bo tam gdzie geologiczne badania kraju dokonane bywają tylko dobrowolną pracą pp. geologów a nie z urzędu, jakto n. p. w c. k. geologicznym zakładzie państwowym, tam przerwy w pracy i powolny ich postęp są konieczne. Tłumaczy tylko Wydział krajowy dla czego sam w roku 1890 większej na to wydawnictwo jak 1.500 zł. kwoty nie preliminował. Do niemałych zaś utrudnień w działaniu i postępie wydawnictwa zaliczać musimy i to, że w roku tym samym c. k. Ministerstwo wojny rokowało z c. k. geologicznym zakładem państwowym o odstąpienie temu zakładowi swych na skali 1:25.000, i 1:75.000 wykonanych w wojskowo-geograficznym zakładzie kart, z zastrzeżeniem, by nikt inny w Monarchii nie miał prawa na tych mapach drukować kart geologicznych. Układ ten przeszkodziłby dalszemu wydawnictwu map geologicznych naszego kraju i istotnie nie przyszedł do skutku, ale jeśliby nawet starania Akademii Umiejętności w Krakowie (odezwa z dnia 8. czerwca 1891 l. 67) zapewniły nam możność dalszego wydawnictwa, to nie mniej rokowania geologicznego zakładu musiały opóźnić publikacyę naszych zeszytów. Dla tego samego celu t. j. dla rozpowszechnienia znajomości o geologii i użytecznych minerałach w kraju zrobiono więcej na innej drodze.

Na propozycyę komisyi geologicznej kraj. Rady górniczej z dnia 19. czerwca 1891 roku i w myśl uchwały walnego zgromadzenia zjazdu przyrodników i lekarzy z dnia 17. lipca z. r. wydał Wydział krajowy do wszystkich Wydziałów powiatowych w kraju okólnik, zalecający urządzenie w miastach powiatowych zbiorów geologiczno mineralogicznych, w którychby zestawiano okazy wszelkich użytecznych lub dla krajoznawstwa powiatu ważnych minerałów.

Dotychczas posiadamy w krajn tylko zbiory o charakterze przeważnie naukowym we Lwowie i w Krakowie, mniejsze również naukowe przy szkołach średnich i etnograficzny zbiór tatrzański w Zakopanem. Nie posiadamy ich więc tyle, ile znajomość kraju wymaga i nie są one ani tak rozpowszechnione ani tak urządzone, by przemysłowcy i przedsiębiorcy robót korzystać z nich mogli. Wydział krajowy wezwał też wszystkie powiaty do urządzania geologiczno-górniczych zbiorów w miastach powiatowych, bo oprócz obu wymienionych wyżej korzyści wynikłaby z samej pracy nad takim zbiorem i ta jeszcze nie najmniejsza, choć pośrednia korzyść, że z zasobami powiatu i jego właściwościami oznajomiłoby się nieco szersze grono osób, a każdy zbiór lokalny przyczyniłby się do podniesienia jego produkcyi i przemysłu a zmniejszenia dowozu produktów droższych lub obcej proweniencyi. Dla wykonania tego projektu udał się Wydział krajowy z prośbą o współpracownictwo osób więcej z tym przedmiotem obznajomionych, t. j. nauczycieli szkół średnich, c. k. urzędników górniczych i salinarnych, do c. k. krajowej Rady szkolnej we Lwowie, c. k. Starostwa górniczego w Krakowie i c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu we Lwowie. C. k. urzędy górnicze dały zapewnienie chętnej pomocy i Wydział krajowy żywi nadzieję, że skoro się przełamie apatyę i nieufność, z jaką każda nowa myśl się spotyka, skoro powiaty,

które z chęcią urządzenia takiego zbioru się oświadczą, otrzymają pomoc i wskazówki od geologów, badających kraj z naszego lub Akademii Umiejętności polecenia i przez udzielane im z Wydziału krajowego mapy geologicznej powiatu i skoro w jednym i drugim wypadku zobaczą dodatnie tej pracy rezultaty, zgłoszą się po tę pomoc i założą zbiory nawet te powiaty, które dziś mniemają, iż zbiór w powiecie ich jest niepotrzebny i korzyści tak naukowej jak przemysłowej zbiorom zaprzeczają.

Do działu badań geologicznych, czy też geologiczno-górniczych, należało wykonanie uchwały Wysokiego Sejmu, dotyczącej ocenienia, jakie przedstawiają widoki poszukiwania za węglem kamiennym w okolicy Grojca i Osieka. W wykonaniu tej uchwały zwidził okolicę inżynier górniczy Wydziału krajowego i wyraził na posiedzeniu krajowej Rady górniczej, aprobowaną przez Radę opinię, że ani dawne w tym celu podejmowane, a dziś zaniechane poszukiwania, ani geologiczny układ warstw nie wskazuje takich warunków znajdowania się w tej okolicy węgla, w którychby poszukiwania kosztem kraju prowadzić, lub prywatne subwencyonować wypadało.

W ten sposób załatwioną została druga powyżej ad b) powołana uchwała Wysokiego Sejmu.

III.

Technologiczno-chemiczne badania produktów naftowych, podjęte ku podniesieniu przemysłu naftowego w ciągu roku ubiegłego, stanowią dwa działy, a mianowicie nagrody za opracowanie pewnych, przez znawców i Wydział krajowego Towarzystwa naftowego, wskazywanych tematów i utrzymywanie krajowej dla tych produktów stacyi doświadczalnej.

Co do nagród, to w myśl komisyi znawców przyznał Wydział krajowy jednę tylko, a mianowicie p. Wiktorowi Syniewskiemu asystentowi c. k. szkoły politechniczej we Lwowie, za pracę o użyciu mazi naftowej jako materyału opałowego.

Druga praca przedłożoną w r. z. Dr. Bandrowskiego, o przemianie oleju zielonego i niebieskiego na naftę świetlną, jeszcze przez komisyę znawców ocenioną nie została. Ten dział pracy, a co zatem idzie i fundusz nań wydawany wzrośnie w roku 1892, bo w liczbie trzech tematów, których opracowanie w tym roku krajowa Rada górnicza zaleciła, znajduje się jeden, wymagający wiele studyów a może i podróży, ale istotnie niezwykłej dla przemysłowców i destylarni naftowych doniosłości. Temat ten brzmi: „Podanie sposobów zużycia odpadków kwasowych i sodowych otrzymanych w destylarniach nafty“ a powstał w skutek mnożących się już u nas w kraju sporów i dochodzeń o przyczynach zanieczyszczania wód w okolicach destylarni nafty kwaśnymi odpadkami tej destylacyi. Wydział krajowy mniemał, iż cały zasób wiedzy technologiczno-chemicznej należy zuzytkować dla objaśnienia stron interesowanych, a względnie sądów o przyczynach tych sporów i polecił pracę nad tym tematem, naznaczając za nią nagrodę 500 zł. Uznając jednak, iż taka taka praca może być kosztowna i długa a ma wielką przemysłową doniosłość, odwołał się do ofiarności i dobrego zrozumienia własnego interesu pp. właścicieli destylarń naftowych i zaproponował im podwojenie nagrody z własnych funduszów.

Dwa drugie zalecone dla studyów techniczno-chemicznych temata są: „Podanie sposobów otrzymywania lakierów, pokostów i politur przy zastosowaniu do nich benzyny“ i „Krytyczna ocena sposobów otrzymania wazeliny z mazi naftowej, oraz poszukiwania sposobu nowego, od dziś używanych tańszego i rentowniejszego“. Natomiast odpadnie w r. b. wydatek subwencyi na wydanie podręcznika technologii produktów naftowych.

Organizacya krajowej stacyi doświadczalnej dla produktów naftowych uległa w ciągu r. b. niemałej zmianie, bo Dr. Pawlewski profesor chemii technologicznej wyższej c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie zrezygnował z kierownictwa tej stacyi, a Wydział krajowy na propozycyę kolegium profesorów tego zakładu naukowego i po uzyskaniu u Wysokiego Ministerstwa wyznań i oświecenia odpowiedniej zmiany statutu stacyi, zamianował kierownikiem jej Dr. Romana Załozieckiego, docenta szkoły politechnicznej we Lwowie. Zastrzegł sobie jednak Wydział

krajowy, iż Dr. Pawlewski zachował wspólny z delegatem Wydziału krajowego inżynierem górniczym Leonem Syroczyńskim nadzór naukowy w stacyi wykonywanych badań i ocenienie czy i o ile stacya jest dla uczniów politechniki użytecznym do ich przyszłej praktyki wstępem i ćwiczeniem, a dla całego przemysłu naftowego użyteczną instytucyą.

Oddzielenie kierownictwa stacyą od katedry technologicznej chemii c. k. wyższej szkoły politechnicznej spowodowało jednak, jak to było do przewidzenia, potrzebę niektórych adaptacyj tej stacyi. Kollegium profesorów wniosło do Wydziału krajowego projekt takiej adaptacyi, który po wspólnem komisyonalnem zbadaniu przez delegatów Wydziału krajowego i interesowanych profesorów, został przez Wydział krajowy uznany za dobry, ale wymaga inwestycyi około 1000 zł.

Zgodnie z opinią krajowej Rady górniczej, której ta kwestya na dniu 4. stycznia r. b. już mogła być przedłożoną i która oświadczyła się zarówno za korzyścią i potrzebą utrzymania nadal stacyi doświadczalnej jak i za proponowanem jej, wskutek rozdziału kierownictwa urządzeniem, wnosi Wydział krajowy, by Wysoki Sejm raczył o potrzebną na ten cel kwotę 1000 zł. zwiększyć fundusz w roku 1892 na badania technologiczno-chemiczne produktów naftowych przeznaczony a mianowicie na adaptacyę stacyi doświadczalnej.

Za tem zwiększeniem wydatku i potrzebą stosownej adaptacyi przemawia jeszcze i wzgląd podniesiony w ustępie V. niniejszego sprawozdania, to jest wzgląd, że Wydział krajowy do obowiązkowych badań stacyi, dodaje jeszcze i badania gazów, znajdujących się w kopalniach nafty i wosku ziemnego, szczególniej co do tych ostatnich w Borysławiu.

IV.

W najściślejszym związku z powyżej omówionemi, a z funduszu krajowego opłacanemi badaniami naukowemi, a poniekąd i z górniczemi fachowemi szkołami w kraju stoi kwestya urządzenia przy c. k. wyższej szkole politechnicznej we Lwowie wykładów z dziedziny górnictwa i przemysłu nafty i wosku ziemnego. Tylekrotnie powtarzanemu życzeniu Reprezentacyi kraju uczynił wysoki Rząd poniekąd zadość, gdyż reskryptem z dnia 23. czerwca 1891 l. 3822 z. r. zezwolił JE. pan Minister wyznań i oświecenia kolegium profesorów szkoły politechnicznej poruczyć dwom honorowym docentom na przeciąg bieżącego roku szkolnego, t. j. na razie na próbę, wykłady o górnictwie naftowem, o głębokich wierceniach i o chemicznej technologii produktów naftowych i wykłady te w miesiącu październiku r. z. istotnie rozpoczęte zostały.

Wydział krajowy nie ma jeszcze wiadomości od rektora szkoły politechnicznej z jak pomyślnym skutkiem próba tych wykładów przez przeciąg ubiegłego półrocza wypadła; mniema jednak, zgodnie z opinią przedsiębiorców przemysłu naftowego i profesorów wyższych szkół zasiadających w krajowej radzie górniczej, iż wykład fachowego przedmiotu, bez udotowania katedry odpowiednim zbiorem i naukowymi przyrządami nie mógł odpowiedzieć tym wymaganiom, któreby do stałej katedry stawiać można; uważa jednak zarządzenie Ministerstwa wyznań i oświaty za objaw jego przychylności dla sprawy i za zapowiedź ustalenia tych katedr i postanowił ze swej strony przyczynić się do tego, aby wykłady, których potrzebę tylekrotnie podnoszono i które przy wzmagających się ciągle wymaganiach odpowiednich dla kierowników kopalń minerałów żywicznych kwalifikacyj, coraz się potrzebniejszemi staną, dla dobra tego przemysłu, a pośrednio dla dobra kraju nie tylko utrwalić, ale i jak największą z nich wydobyć korzyść.

W tej myśli powziął Wydział krajowy, na wniosek krajowej Rady górniczej, uchwałę starania się u Wysokiego Rządu nie tylko o ustalenie tych wykładów, ale także i o większe ich uposażenie, by zbiory górnicze nie tylko dla samych wykładów służyć mogły, ale jako zbiory przyrządów mało lub wcale w kraju nieznanych, przemysłowcom istotnie korzystne, ich od niepotrzebnych wydatków i zawodów chroniące a do potrzebnych we właściwszym czasie zachęcające były. Pierwszy krok na tej drodze zrobili sami przedsiębiorcy kopalń naftowych naszego kraju,

nadsyłając, w myśl okólnika Wydziału krajowego Towarzystwa naftowego do rektoratu c. k. wyższej szkoły politechnicznej we Lwowie drobniejsze przyrządy, modele i rysunki większych przyrządów w kopalniach nafty naszego kraju używanych. Wysoki Sejm raczy, idąc za tą myślą, uchwalić rezolucyę do Wysokiego Rządu, zawierającą wyrażenie potrzeby takiego obszerniejszego muzeum przyrządów górniczych a szczególnie wiertniczych, oraz powziąć uchwałę, iż do kosztów założenia takiego muzeum przyczyni się połową potrzebnej na ten cel kwoty, byle Wysoki Rząd, raz je założywszy, utrzymywał przy zwykłej dla muzeów wyższych szkół dotacyi i obowiązał zarząd politechnicznej szkoły do dozwolenia zwiedzania tego muzeum osobom, których uzdolnienie korzystać z takiego muzeum dozwala.

V.

Zanim przejdziemy do rezolucyj Wysokiego Sejmu, uchwalonych w przedmiocie spraw górniczych, wspomnimy naprzód o przyjętych przez Wysoki Sejm do wiadomości staraniach Wydziału krajowego, aby centralna komisya ustanowiona przez Jego Exc. pana Ministra rolnictwa celem wskazania najodpowiedniejszych środków ku zapobieżeniu wybuchom gazów w kopalniach, była wzmocnioną reprezentantami galicyjskiego przemysłu naftowego, jako znawcami odrębnych warunków eksploatacyi tych kopalń, szczególnie kopalń wosku ziemnego i badania swe w galicyjskich kopalniach także przeprowadziła. Na swą odezwę z d. 11. lutego z r. 7.790 otrzymał jednak Wydział krajowy odpowiedź z c. k. Namiestnictwa we Lwowie do L. 55486 z dnia 29. lipca r. z., że wyż wymieniona komisya czynności swe już ukończyła i Ministerstwu sprawozdanie przedłożyła, że jednak c. k. starostwo górnicze w Krakowie poczyniło kroki, aby doświadczenia, podane przez centralną komisyę, wyzyskać o ile możności także dla galicyjskich kopalń oleju i wosku ziemnego. Zdaniem Wydziału krajowego i krajowej Rady górniczej doświadczenia centralnej komisyi mogłyby być tylko wówczas w zupełności dla ochrony życia i zdrowia robotników w kopalniach naszych zatrudnionych zużytkowane t. j. ujęte w dokładne a zupełnie odpowiednie policyjno górnicze zarządzenia, jeśli c. k. Rząd zarządzi poprzednio dokładne studya atmosfery tych kopalń. Wydział krajowy przeto odezwą z dnia 29. stycznia r. b. zwrócił uwagę c. k. Namiestnictwa we Lwowie i c. k. Starostwa górniczego w Krakowie na potrzebę takich studyów i mimo, iż cały obowiązek pieczy nad życiem i zdrowiem zatrudnionych w kopalniach robotników zarówno w myśl ogólnych przepisów państwowych jak i w myśl §. 35 ustawy krajowej z roku 1884 o eksploatacyi minerałów żywicznych cięży na organach c. k. Rządu, dał do dyspozycyi c. k urzędów górniczych w celu podobnych badań siły i przyrządy, jakie posiadamy w urządzonej dla produktów naftowych krajowej stacyi doświadczalnej i polecił Dr. Romanowi Załozieckiemu wykonywanie wszelkich analiz produktów, stanowiących o niebezpieczeństwie eksplozyi gazów w kopalniach czy to przy kruszeniu skał, czy przy oświetlaniu kopalni.

W sprawie rozolucyi Wys. Sejmu, ponawiającej wezwanie do c. k. Rządu, aby podejmując eksploatacyę soli potasowych w kopalni kałuskiej, zapewnił ich dostawę rolnikom po cenach umiarkowanych, w stanie do celów rolnictwa odpowiednim, żądane formalności co do zakupna jak najbardziej uprościł i postarał się zbudowaniem toru kolejowego ze stacyi Kałusz do kopalni i unormowaniem taryf kolejowych o tani przewóz soli w całym kraju, zawiadomił już Wys. Sejm JW. Komisarz rządowy na posiedzeniu z dnia 23. listopada r. 1890, że w myśli rozszerzenia eksploatacyi tych soli i dostarczania ich rolnikom w stanie zmielonym, ma się na dniu 26. listopada b. r. odbyć w Kałuszu komisya lokalna, która przedstawi Ministerstwu skarbu ostateczne wnioski co do przyrządów do mielenia, względnie co do budowy potrzebnego młyna i składów, i że do tych budowli natychmiast c. k. Rząd przystąpić poleci. Nadto została cena kainitu, po chwilowej podwyżce już na rok 1891 do kwoty 75 ct. za ct. m., zniżoną i został

uchylony dawniej obowiązujący przepis, iżby nabywcy wykazywali się świadectwami towarzystw rolniczych, a ma do nabycia wystarczać świadectwo c. k. władzy politycznej, że kupujący jest rolnikiem, posiadającym odpowiednią do zamówionej ilości soli przestrzeń gruntu. C. k. Rząd polecił też Dyrekcyi c. k. kolei państwowych studya nad połączeniem koleją żelazną składów salinarnych w Kałuszu ze stacyą kolei.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa zawiadomiło o wszystkich tych rozporządzeniach Wydział krajowy odezwą z dnia 31. grudnia 1891 L. 12.698.

Przyjmując z wdzięcznem uznaniem do wiadomości to częściowe uwzględnienie życzeń naszych, wyłuszczonych w memoryale z dnia 27. sierpnia 1890 LW. 16.445 upraszał Wydział krajowy c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie o możliwe przyspieszenie wykonania tych budowli, bez których kainit byłby sprzedawany w stanie niezmielonym, przez co nie tylko z korzyścią nabywanym i zużytkowanym być nie może, ale nawet obie strony interesowane t. j. c. k. skarb jako właściciel saliny i nabywcy nie mają kriteryum, o ile sprzedaż kainitu w kraju by wzrosła i jakiej ten minerał jest dla kraju doniosłości, o zarządzenie analizowania sprzedawanego minerału na miejscu i gwarantowania nabywcy chemicznego składu produktu w granicach przez rolnictwo wymaganych, i w innych salinach dla kainitu praktykowanych, o ustanowienie nań na przeciąg roku 1891 ceny nie wyższej jak 50 ct. za ctr. mtr., któraby dopiero pozwalała na konkurencyę z kainitem stassfurskim i sprzedawanie go loco stacya kolei, a nie loco magazyn kopalni dla uniknienia drogiego i kłopotliwego pośrednictwa przy transporcie w mieście Kałuszu.

Dla uwidocznienia zaś c. k. Rządowi niedogodności, wynikających z praktykowanej dotychczas mody sprzedawania w Kałuszu tylko jednego rzekomo gatunku kainitu i bez jakiejkolwiek za skład jego chemiczny, a przynajmniej za zawartość soli potasowych, odpowiedzialności, zamówił Wydział krajowy w Kałuszu kilka kilogramów kainitu, których przeciętny skład został przez c. k. państwowy zakład geologiczny w Wiedniu jako 60% kainitu, a 11% zawartości kali (K^2O) oznaczony i polecił wykonać odrębną każdego z nich analizę w chemicznem laboratoryum c. k. Uniwersytetu we Lwowie. Analizy te dały wynik nie tylko odmienny od przeciętnego, w Wiedniu ustanowionego składu kainitu, ale wykazały bardzo znaczne jednego okazu od drugiego różnice, tak co do ilości ciał w wodzie nierozpuszczalnych, jak i co do ilości soli kuchennej, której ilość motywuje fiskalną kontrolę sprzedawanych produktów i nawet co do ilości najważniejszej składowej części kainitu, t. j. co do siarczanu potasu. Odezwą naszą z dnia 21. lipca r. z. LW. 17.204 podaliśmy ten rezultat porównawczych analiz do wiadomości Świetnemu Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie i upraszali o zarządzenie, aby wedle wzoru kopalni kainitu w Stassfurcie codzienny urobek kopalni był na miejscu analizowany i zarząd saliny podawał skład każdego wozu czy też ładunku do wiadomości nabywającego.

Dla dokładniejszego obeznania się z administracyą takich przedsiębiorstw, z ułatwieniami i gwarancyami, jakie one dać mogą i dają, ze sposobem ich postępowania w głównej siedzibie przemysłu potasowych soli t. j. w Stassfurcie, wysłał też Wydział krajowy w marcu z. r. swego inżyniera górniczego do Stassfurtu, polecając mu zbadanie warunków produkcyi tych kopalń, fabrykacyi soli nawozowych i tak niezwykłego handlowo przemysłowego ich obrotu i wzrostu. Z podróży swej zdawał relacyę p. Syroczyński 16. marca z r. na walnem zgromadzeniu galicyjskiego Towarzystwa rolniczego we Lwowie, a złożone następnie pisemne sprawozdanie jego zakomunikował Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu i c. k. Dyrekcyi skarbu we Lwowie, członkom krajowej Rady górniczej, członkom komisyi dla spraw rolniczych i komitetom obu Towarzystw rolniczych w kraju.

Zawarte w tem sprawozdaniu informacye o zarządzie i administracyi salin potasowych w Stassfurcie uzasadniają niejeden nasz postulat i zaważą na szali przy ocenieniu naszych życzeń przez c. k. Ministerstwo skarbu, jako naczelnej, nad zarządem saliny w Kałuszu władzy.

Z odezwy Prezydyum c. k. Dyrekcyi skarbu we Lwowie l. pr. 1.705 z dnia 30. października z. r. wynika, iż obecnie młyn dla kainitu już w ruch puszczony został, a zarządzenie sprzedaży mielonego kainitu już wydanem zostało lub niebawem wydanem zostanie. Zgłoszenia o kainit załatwia bezpośrednio c. k. zarząd salinarny w Kałuszu, do którego też interesowane osoby Wydział krajowy odsyła, a o ile inne życzenia dotyczące ułatwień transportu i nabywania kainitu uwzględnione zostały, tego na razie nie wiemy. Z tego, co w roku ubiegłym uczyniono, wolno się spodziewać, iż c. k. Dyrekcya skarbu we Lwowie uczyni zadość i dalszym potrzebom naszego kraju i naszych konsumentów.

Druga rezolucya Wysokiego Sejmu polecała Wydziałowi krajowemu, aby zestawienia statystyczne o produkcyi handlu nafty zbierał i publikował częściej niż w całorocznych odstępach, uzupełniając je, o ile to być może, wiadomościami o produkcyi i handlu tymi produktami za granicą Wykonanie tej uchwały wymagało, jak to widać z samego jej tekstu, porozumienia Wydziału krajowego z przedsiębiorcami kopalń nafty i wosku ziemnego, oraz destylarń tych produktów i powołania do współdziałania osób fachowo statystyką przemysłową się trudniących.

Porozumienie to przyszło do skutku dopiero na posiedzeniu krajowej Rady górniczej z d. 4. stycznia r. b. i dla tego w roku ubiegłym wyż powołana rezolucya wykonaną nie była. Obecnie polecił Wydział krajowy swemu inżynierowi górniczemu, aby po porozumieniu z szefem biura statystyki dla handlu i przemysłu przy Wydziale krajowym i po zasięgnięciu opinii Wydziału krajowego Towarzystwa naftowego ułożył kwestyonaryusz krótki, obejmujący jednak najważniejsze dla przemysłu i handlu naftowymi produktami daty, rozesłał go przemysłowcom ad hoc wybranym i odpowiedzi ich, w kwartalnych odstępach czasu, w krajowych i wiedeńskich fachowych lub ekonomicznych pismach publikował; oprócz tego ma on z publikacyj angielskich, niemieckich i rosyjskich zestawiać o produkcyi nafty i jej handlu wiadomości objęte kwestyonaryuszem dla przedsiębiorstw krajowych i porównawcze wykazy, o ile się to da, układać.

Z długiej nad tym przedmiotem dyskusyi wynika przeświadczenie, że istotną trudność w wykonaniu uchwały stanowi to, iż samo podawanie dokładnych dat statystycznych o produkcyi i handlu naftą jest dla przedsiębiorstw i właścicieli tych kopalń lub destylarń ciężarem, którego korzyści nie wszyscy uznają. A jednak wszystkie inne czynniki do tego powołane, biuro przy Wydziale krajowem, krajowa Dyrekcya skarbu, zarządy kolei żelaznych i wielcy handlarze destylatem nafty mogą wykazy układać lub je kontrolować, ale stworzyć je mogą tylko sami przedsiębiorcy. Formularz pytań w roku 1885 przez biuro statystyczne Wydziału krajowego z pomocą fachowych osób ułożony, pozostawiono prawie bez opowiedzi i póty sprawa ta kuleć musi, póki sami przedsiębiorcy nie uznają, iż ten ciężar przynosi pośrednie korzyści i sami się tej pracy nie podejmą. Druga trudność powstaje z rozrzucenia przedsiębiorstw naftowych po znacznej przestrzeni naszego kraju i braku jednej centralnej arteryi zbytu. Cała produkcya n. p. Kaukazu koncentruje się w dwóch tylko punktach, w Baku nad morzem Kaspijskiem i w Noworossyjsku nad morzem Czarnem. Z Baku mimo iż są tam liczne większe i mniejsze destylarnie, rozchodzi się nafta tylko morzem ku Wołdze i jedną koleją ku Batumowi.

Przedsiębiorstwa zaś czarnomorskie są prawie wszystkie w ręku jednego towarzystwa i mają tylko jednę dystylarnię w porcie w Noworossyjsku, o wykazy produkcyi i eksportu więc w obu wypadkach bardzo łatwo.

Państwowa statystyka amerykańska jest tak czynnie prowadzona, że przybliżone wykazy produkcyi rocznej publikuje już w miesiącu styczniu, najdalej w lutym roku następnego, a wykazy z eksportu, o które Europejczykom najwięcej chodzi, dostać można z wykazów transportów morskich. Ani nasze, ani rumuńskie ani nawet powstające w Alzacyi i Niemczech przedsiębiorstwa nie mają tak dogodnego położenia i uproszczonych warunków ekonomicznych i dla tego ciężar pracy na samych przedsiębiorców spada. Wydział krajowy mniema, że w ciągu roku bieżącego publikacye tych dat statystycznych rozpocznie a to naprzód ze względu na

pomoc osób w tem interesowanych i Wydziału krajowego Towarzystwa naftowego, następnie zaś ze względu, iż przemysł nasz naftowy tak dalece wzrósł, iż raczej z korzyścią dlań niż ze szkodą może być obraz jego przedstawiamy. Dyrekcya kolei żelaznych galicyjskich obecnie w jednem skoncentrowaua ręku i kontrola władzy skarbowej nad produkcyą destylatu, spowodowana poborem podatku konsumcyjnego, dadzą tak ścisłą kontrolę wykazów ogólnej produkcyi, iż nie mamy wątpliwości, że publikowane zestawienia będą prawdziwe.

Staraniem Wydziału krajowego będzie też w myśl parę razy objawionego życzenia reprezentantów naftowego przemysłu w krajowej Radzie górniczej, przystąpić w roku bieżącym do ekonomiczno-przemysłowego opisu naszych kopalń naftowych, rozpoczętego w roku 1881 przez jednego z członków Wydziału krajowego Towarzystwa naftowego, ś. p. Stanisława Znamierowskiego, ale z jego śmiercią przerwauego.

Ostatnia rezolucya Wysokiego Sejmu polecała Wydziałowi krajowemu poczynić u c. k. Rządu starania, aby galicyjskiemu przemysłowi naftowemu przyznano w równej mierze z przemysłem innych krajów a zwłaszcza Węgier korzyści niskich cen transportu kolejowego i zapewniono ułatwienia, jakich zarządy kolejowe przedsiębiorcom udzielać mogą. Wtej samej sprawie powziął Wysoki Sejm dnia 28. listopada roku 1890 przy sprawozdaniu komisyi administracyjnej o wnioskach p. Struszkiewicza i towarzyszy w sprawie inkameracyi kolei Karola Ludwika, o wnioskach Wydziału krajowego i p. Gorayskiego i towarzyszy w sprawie taryf kolejowych, daleko w administracyę kolei żelaznych galicyjskich sięgające uchwały i o wykonaniu ich zdaje Wydział krajowy Wys. Sejmowi sprawę w ogólnem swem, z czynności Wydziału krajowego za czas od dnia 1. lipca roku 1890 do dnia 31. października r. z. sprawozdaniu LW. 53.312 r. z. Do tego sprawozdauia dołączono memoryały z d. 17. lutego roku 1891 LW. 51.140 r. 1890, z dnia 9. października r. z. LW. 44.446 i z dnia 13. listopada r. z. LW. 53.312, do c. k. Rządu pisane. Na te memoryały nie mamy dotychczas odpowiedzi, ale poruczenie ważnych czynności prezydenta c. k. kolei państwowych posłowi Sejmu krajowego, Dr. Leonowi Bilińskiemu, napawa nas otuchą, że tak słuszne a doniosłe postulata naszego kraju uwzględnione zostaną.

Z wyszczególnionych w niniejszem sprawozdaniu powodów, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych do wiadomości.

2. Sejm wstawia do budżetu krajowego na rok 1892:

a) na subwencye praktycznym szkołom wiercenia i górnictwa naftowego (poz 210 preliminarza) . . . . . 3200 zł.

b) na wydawnictwo atlasu geologicznego kraju wraz z tekstem (poz. 204) . . 2500 „

c) na badania kraju celem zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania (poz. 208) . . . . . 1.500 zł.

d) na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego (poz. 209) 800 zł.

e) na stacyę doświadczalną produktów naftowych:

1. dotacya i płaca kierownika stacyi (poz. 211) . . . . . 900 zł.

2. adaptacya stacyi w sprawozdaniu umotywowana (nie objęta preliminarzem budżetu z dnia 9. grudnia r. z.) . . . . . 1000 zł.

f) na stypendya dla górników, uczniów akademij górniczych, słuchaczy kursu górniczego w c. k. wyższej szkole politechnicznej we Lwowie, i uczniów praktycznych szkół górniczych i wiertniczych (poz. 216) . . . . . 3000 zł.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu starania u c. k. Rządu o ustalenie wykładów o górnictwie i przemyśle nafty i wosku ziemnego w tutejszej wyższej szkole politechnicznej i o urządzenie takiego zbioru przyrządów wiertniczych, któryby nie tylko dla wykładów był pomocnym, ale i przedsiębiorców tych prac z najnowszemi metodami i wynalazkami w tej dziedzinie obznajomił. Upoważnia się Wydział krajowy do oświadczenia c. k. Rządowi gotowości przyczynienia się połową potrzebnego na ten cel funduszu do kosztów założenia tego muzeum, byle go c. k. Rząd następnie tak jak inne muzea c. k. szkoły politechnicznej, dotował i utrzymywał.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 1. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Aleg. 116.

Wniosek.

Celem zaprowadzenia bezpośrednich wyborów wnoszą podpisani:

1. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony pod ·|· projekt ustawy o zmianie sejmowej ordynacyi wyborczej.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu ażeby porobił odpowiednie kroki celem uzyskania Najwyższej sankcyi dla tej ustawy.

Lwów dnia 11. marca 1892.

Wnioskodawca
Konstanty Teliszewski w. r.

J. Romańczuk, Mikołaj Siczyński, Mikołaj Herasimowicz, Korol, Rożankowski, Dr. Sawczak, Dr. Olpiński, Żardecki, Ochrymowicz, Barabasz, Okuniewski, Huryk, Hamorak, Kułaczkowski, Sirko.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, którą zostają zmienione postanowienia §§. 5., 6., 7., 12., 13., 21., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33. i 34. al. 3. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 20. września 1866 Nr. 26. Dz. u. kr.

Za zgodą i za uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Okręgiem wyborczym dla kuryi wyborczej z gmin wiejskich jest każdy powiat administracyjny (polityczny).

Wszyscy uprawnieni do wyboru posła do Sejmu krajowego z kuryi mniejszej posiadłości (z gmin wiejskich) w jednym okręgu wyborczym stanowią jedno ciało wyborcze.

Jeżeli w jednym okręgu wyborczym istnieje więcej miejsc wyborczych, w takim razie dla każdego miejsca wyborczego należy założyć osobną listę wyborczą, do której należy wpisać wszystkich tych do wyboru uprawnionych, którzy w tem miejscu wyboru dokonać mają.

§. 2.

W okręgu wyborczym kuryi mniejszej posiadłości miejscem wyborczem oprócz siedziby Sądu powiatowego jest także każda gmina, która ma więcej niż 1000 mieszkańców. Dla gmin o mniejszej ludności miejscem wyborczem jest to miejsce wyborcze, które jest dla tych gmin najbliższe.

§. 3.

Wyborcami w kuryi mniejszych posiadłości (gmin wiejskich) są:

a) wszyscy ci, którzy w gminach o trzech kołach wyborczych należą do pierwszego i drugiego koła wyborczego;

b) ci, którzy należą do trzeciego koła wyborczego i opłacają od jednego roku co najmniej dwa złote podatku bezpośredniego;

c) ci, którzy w gminach, nie posiadających trzech kół wyborczych (§. 13. ust. o ord. wyb. gm.), stanowią dwie trzecie wszystkich opodatkowanych, uporządkowanych wedle wysokości opłacanego podatku, — a po nich ci, którzy przynajmniej od roku dwa złote w. a. rocznego podatku bezpośredniego opłacają; a ostatecznie

d) wszyscy ci, którzy wedle ordynacyi wyborczej gminnej bez względu na opłacany przez nich podatek są uprawnieni do brania udziału w wyborach gminnych.

§. 4.

Głównem miejscem wyborczem jest miejsce wyborcze tego powiatu sądowego, które w §. 5. sejm. ord. wyb. przy oznaczeniu każdego okręgu jest podane.

§. 5.

Postanowienia sejmowej ordynacyi wyborczej o układaniu, sprawdzaniu i ogłoszaniu list wyborczych, dalej postanowienia o przygotowywaniu i przeprowadzaniu wyborówz kuryi miejskiej mają na przyszłość analogicznie być zastosowywane także i do wyborów z grupy mniejszej posiadłości, z następującymi wyjątkami.

§. 6.

Dla każdej gminy, która wedle §. 2. jest równocześnie miejscem wyborczem, — układa się osobną listę wyborczą.

Listy wyborcze dla jednego miejsca wyborczego tworzy się w ten sposób, iż wpisuje się w alfabetycznym porządku wszystkich wyborców każdej gminy, należącej do tego miejsca wyborczego.

§. 7.

Komisya wyborcza dla każdego miejsca wyborczego składa się z trzech członków, powołanych przez komisarza rządowego z pomiędzy wyborców, i z czterech członków, których wyborcy powołają na członków tej komisyi z pomiędzy obecnych wyborców.

Komisya wyborcza głównego miejsca wyborczego jest zarazem główną komisyą wyborczą, powołaną do zbadania, rozliczenia i ogłoszenia ostatecznego rezultatu wyboru ze wszystkich poszczególnych miejsc wyborczych.

§. 8.

Przy wszystkich wyborach rozpoczyna się wybór tem, iż najprzód oddają swoje głosy członkowie komisyi wyborczej.

Następnie przewodniczący komisyi wyborczej powołuje wyborców do oddania głosów.

Uprawnieni do wyboru, którzy stawią się w sali wyborczej przed upływem czasu, przeznaczonego do przeprowadzenia wyboru, muszą być do głosowania dopuszczeni.

§. 9.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie przy rozpisaniu najbliższych wyborów sejmowych.

§. 10.

Postanowienia §§. 5., 6., 7., 12., 13., 21., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33. i 34. al. 3. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 20. września 1866. Nr. 26. Dz. u. kr. zostają uchylone.

§. 11.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. s. 854/1892.

Aleg. 117.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie urządzenia krajowego kursu praktycznego dozorców melioracyjnych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 21. listopada 1890 upoważnił Wysoki Sejm Wydział krajowy do reaktywowania praktycznego kursu dla dozorców melioracyjnych z siedzibą we Lwowie, na wzór podobnej istniejącej na Węgrzech w Koszycach szkoły i została też zarazem uchwaloną kwota 2.500 zł. na urządzenie i utrzymanie tego kursu na rok 1891 z poleceniem, aby Wydział krajowy na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył szczegółowy plan nauk i statut organizacyjny, a wreszcie wezwano c. k. Rząd, ażeby tenże na utrzymanie tego kursu, o którym mowa, przyznał stałą dotacyę ze skarbu państwa w rocznej kwocie 1.000 zł.

Z dniem tedy 1. stycznia 1891 przystąpił Wydział krajowy do otwarcia tego kursu, rozesławszy poprzednio odpowiednie ogłoszenie do komend wszystkich trzech w kraju konsystujących korpusów c. i k. armii, komitetów obydwu krajowych Towarzystw rolniczych, Wydziałów powiatowych i inżynierów krajowego biura melioracyjnego z wezwaniem do przedstawienia odpowiednich kandydatów na kurs dozorców, od których między innemi wymagano dowodów a) ukończenia z dobrym postępem szkoły ludowej, b) władania w mowie i piśmie językiem polskim, c) ukończenia przynajmniej 18. roku życia, a wreszcie d) świadectwa zdrowia, silnej budowy ciała i świadectwa moralnego prowadzenia się.

Zgłosiło się wskutek tego stu kilkudziesięciu kandydatów, z których 10 przyjął Wydział krajowy na koszt funduszu krajowego, dając przedewszystkiem pierwszeństwo podoficerom z wskazaną pewną praktyką przy budowie.

Oprócz tych 10 pozwolił Wydział krajowy uczęszczać na kurs trzem dozorcom, zajętym przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych, utrzymywanych z funduszów regulacyjnych tych przedsiębiorstw, wreszcie przyjęto 3 uczniów na koszt ich własny; — tak więc liczba uczniów kursu na rok pierwszy doszła do 16.

Pod kierownictwem inżyniera krajowego biura melioracyjnego p. Jankowskiego powierzył Wydział krajowy wykłady teoretyczne w czasie czteromiesięcznego kursu 1891 roku

inżynierom i asystentom tego biura a naukę języka polskiego, wiadomości wstępnych z nauk przyrodniczych i z rolnictwa p. M. Białobrzeskiemu i prof. Strusiewiczowi i rozdział ten pracy pozostał i na rok 1892 niezmieniony.

Na podstawie doświadczeń zebranych w szkole podmajstrzych melioracyjnych w Koszycach, jakoteż takichże doświadczeń ze szkół niższych rolniczych, został wydanym statut organizacyjny i plan szczegółowy nauk, jakoteż i regulamin, które Wydział krajowy do swego sprawozdania przyłączył.

Akta te przedłożone w swoim czasie za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa c. k. Ministerstwu rolnictwa zyskały uznanie i natychmiast też to c. k. Ministerstwo przyznało całą żądaną kwotę zasiłku państwowego w kwocie 1.000 zł.

Dotychczasowy postęp uczniów w naukach zadawalnia najzupełniej, a Wydział krajowy z przyjemnością konstatuje, że przy egzaminie z przedmiotów teoretycznych, który się odbył w dniach 27. do 29. kwietnia 1891, a w którym wzięło udział dwóch członków Wydziału krajowego, mianowicie Szefowie departamentów I. i II., przeważna część uczniów mimo w ogóle niedostatecznego przygotowania elementarnego, z jakiem do szkoły wstąpiła, okazała nadzwyczajne postępy, zwłaszcza w naukach graficznych i matematycznych. I tak 2 uczniów złożyło egzamin z ogólnym stopniem przeciętnym celującym, 7 ze stopniem bardzo dobrym, 5 ze stopniem dobrym, i zaś, który w dwóch przedmiotach okazał stopień niedostateczny, został w myśl §. 13. statutu z kursu uwolnionym.

Praktyczne ćwiczenia w robotach odbywali uczniowie w ten sposób, że po 3 z nich zostało przydzielonych do robót przy regulacyi Nowego Brnia, obwałowania Wisły i Sanu, po 1 do regulacyi Kisieliny, Krzemienicy, Trześniówki, Łęgu, Gniłej Lipy, tudzież do ekspozytur biura melioracyjnego w Krakowie i Tarnowie i biura centralnego we Lwowie, jeden zaś jako figurant do zdjęć dla regulacyi Uszwicy.

Koszta ich utrzymania w czasie tej praktyki letniej zostały pokryte przez odnośne fundusze budowy, względnie przez właścicieli gruntów, w których wykonania robót dozorowano.

Dla praktyki w robotach drenarskich zostali uczniowie na pewien czas przydzieleni inżynierowi Vetulaniemu i inżynierowi-asystentowi Sobolewskiemu, a koszta utrzymania ich za ten czas pokryte zostały z dotacyi, przeznaczonej na utrzymanie kursu.

W wykonywaniu robót praktycznych okazali uczniowie wszyscy postęp dobry, z wyjątkiem jednego, który też z powodu opieszałości w pracy na podstawie §. 6. regulaminu został z kursu wykluczonym.

Z przedstawionego przez Wydział krajowy zestawienia rachunkowego kosztów utrzymania kursu okazuje się, że z kwot, na utrzymanie kursu przeznaczonych, 2.500 zł. przyznanych przez Wysoki Sejm i 1.000 zł. przyznanych przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, razem 3.500 zł. z końcem listopada 1891 pozostała jeszcze rozporządalna gotówka w kwocie 688 zł. 56 ct., z której jednak jeszcze muszą być pokryte część kosztów instruowania uczniów w drenowaniu, zaliczonych z funduszów regulacyjnych, niemniej też koszta zakupna brakujących jeszcze środków naukowych.

W chwili, kiedy Wydział krajowy sprawozdanie swe o krajowym praktycznym kursie melioracyjnym wykończył (4. grudnia 1891), rachunki kursu za rok pierwszy nie były zamknięte, więc też i nie wszystkie potrzeby były dokładnie znane i dlatego na rok 1892 nie mógł być przedłożonym dokładny preliminarz wydatków; mimo jednak potrzebnego uzupełnienia środków naukowych i połączonych z tem znaczniejszych wydatków, które przecież już na przyszłość się nie powtórzą, wyznaczono przez Wysoki Sejm dotacyę 2 500 zł. wraz z zasiłkiem od c. k. Ministerstwa rolnictwa w kwocie 1.000 zł., według zdania Wydziału krajowego na utrzymanie kursu w roku 1892 w zupełności wystarczy i dlatego Wydział krajowy wstawił do preliminarza rubr. XIII. wydatków funduszu krajowego na rok 1892 na utrzymanie kursu dozorców meliora-

cyjnych kwotę 3.500 zł. wstawiając równocześnie do preliminarza rubr. XVI. dochodów kwotę 1.000 zł. tytułem zasiłku państwowego, a więc czysty wydatek z funduszu krajowego na utrzymanie tego kursu na rok 1892 preliminowanym jest w dotychczasowej wysokości 2.500 zł.

Komisya gospodarstwa krajowego musi z uznaniem podnieść działalność Wydziału krajowego w sprawie urządzenia i prowadzenia kursu praktycznego dla dozorców melioracyjnych a dotychczasowy dobry rezultat przypisać tak praktycznym zarządzeniom Wydziału krajowego, jak też i sumiennej i rozumnej pracy funkcyonaryuszy krajowych. Nie wielki stosunkowo wydatek na cel tego kursu niewątpliwie się opłaci, na przyszły rok już bowiem uzyska krajowe biuro melioracyjne około 16. doskonale teoretycznie wykształconych i praktycznie wyćwiczonych dozorców melioracyjnych, przez użycie których lepsze jak dotąd zużytkowanie drogich sił inżynierskich będzie mogło być osiągniętem.

Na podstawie powyższych wywodów Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 4. grudnia 1891 do L. 52.260 o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych Sejm przyjmuje z uznaniem do wiadomości.

Prezes:
Sapieha.

Sprawozdawca:
Struszkiewicz.

L. s. 11|92.

Aleg. 118.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej w przedmiocie nadania gminie miasteczka Andrychów prawa poboru opłaty gminnej od posiadania psów sprawozdaniem Wydziału krajowego z dnia 13. października 1891 r. L. 37795 przedłożonym.

Wysoki Sejmie!

Mimo nałożonych opłat od napojów spirytusowych oraz dodatku do podatku konsumcyjnego od wina, nie wystarczają, jak świadczą zamknięcia rachunkowe z ostatnich lat kilku, gminie miasteczka Andrychów dochody na pokrycie wydatków.

Niedobór jest wprawdzie niewielki, lecz rok-rocznie wzrasta.

Celem uchylenia niedoboru i sprowadzenia równowagi między dochodami a wydatkami, uchwaliła Rada gminna na posiedzeniu dnia 14. czerwca 1890 r. odbytem, zaprowadzenie opłaty gminnej od posiadania psów, która to uchwała, należycie ogłoszona, nie została przez nikogo zaczepioną.

Wydział powiatowy Wadowicki poparł tę uchwałę sprawozdaniem z dnia 20. sierpnia 1891 L. 1014.

Zważywszy, iż wysokość opłaty odpowiada stosunkom miejscowym i zapewnia gminie pewny, chociaż niewielki dochód;

zważywszy, nadto okoliczność, którą komisya administracyjna za ważniejszą uważa, że zaprowadzenie tej opłaty zapobiegnie zbytecznemu mnożeniu psów, a tem samem niebezpieczeństwu wypadków wścieklizny, ostatniemi czasy dość często się wydarzających, komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony projekt ustawy.

Przewodniczący:

Szczęsny Koziebrodzki w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Dworski w. r.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w przedmiocie nadania gminie miasteczka Andrychowa prawa poboru opłaty gminnej od psów.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

§. 1.

Gminie miasteczka Andrychowa nadaje się prawo pobierania przez przeciąg lat dziesięciu, od dnia wejścia tej ustawy w życie, opłaty gminnej od każdego psa, w obrębie gminy tegoż miasteczka utrzymywanego, a to w wysokości po 2 zł. w. a. rocznie.

§. 2.

Postanowienia wykonawcze, oraz wskazanie wypadków, w których uwolnienie od opłaty dozwolonem będzie, określi uchwała Rady gminnej.

§. 3.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie zaraz po jej ogłoszeniu.

§. 4.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Aleg. 119.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedkłada niniejszem następujące sprawozdanie o administracyi krajowych składów we Lwowie i Krakowie, tudzież o wykonaniu zapadłych w tym przedmiocie uchwał Wysokiego Sejmu:

I. krajowe składy publiczne we Lwowie.

Rokowania z gminą miasta Lwowa.

Wydział krajowy miał zaszczyt w poprzednich swych sprawozdaniach z dnia 19. października 1889 L. W. kr. 42.971 (alegat 88 sten. spr. z r. 1889) i z dnia 3. października 1890 L. W. kr. 42.261 (alegat 82 sten. spraw. z r. 1890) przedstawić Wysokiemu Sejmowi przebieg rokowań z gminą miasta Lwowa o objęcie w jej zarząd składów krajowych we Lwowie, pozostawiając decyzyi Wysokiego Sejmu, czyli rokowania te mają być z powyższą gminą dalej przeprowadzone.

Podczas rozprawy w Wysokiej Izbie przeprowadzonej dnia 29. listopada 1890 nad sprawozdaniem Komisyi gospodarstwa krajowego o krajowych składach publicznych we Lwowie i Krakowie — postawiony też został w powyższym przedmiocie samoistny wniosek, polecający Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie dalszych rokowań z gminą miasta Lwowa o objęcie przez nią krajowych składów we Lwowie lub też z inną poważną instytucyą we Lwowie, której by administracyę tychże składów powierzyć można.

Wniosek ten wszakże nie uzyskał poparcia Wysokiej Izby (str. 1.258 sten. spr. z r. 1890). Mimo to Wydział krajowy, upatrując dla siebie tak w tym wniosku jak i w wyrażonej przez Komisyę gospodarstwa krajowego w jej sprawozdaniu (alegat 234 sten. spr. z r. 1890) opinii wskazówkę dla siebie, przeprowadził 1. września 1891 ponownie rokowania z delegatami gminy miasta Lwowa.

Rokowania te jednak nie doprowadziły znowu do pożądanego rezultatu.— Wydziałowi krajowemu bowiem przedstawione zostały ze strony gminy następujące warunki:

1. Gmina miasta Lwowa obowiązuje się założyć i utrzymywać, względnie prowadzić nadal stale przez lat 25 zakład pod firmą „Publiczny dom składowy kr. stoł. miasta Lwowa“ — czyli skład wolny na zboże i produkta rolnicze, na spirytus i na handlowe towary we Lwowie.

2. Gmina miasta Lwowa nabywa od funduszu krajowego na własność zupełną i nieograniczoną realność l. k. 845$^{2}/_{4}$ i 560$^{2}/_{4}$ z budynkami i wszelkiemi urządzeniami, z przeznaczeniem użycia takowych na wspomniane domy składowe, za cenę obopólnie ustanowić się mającą.

3. Gmina miasta Lwowa ma być intabulowaną za właścicielkę obydwu wymienionych realności, a zarazem także tych części z realności nabytej przez Wydział krajowy od ks. Ponińskiego pod l. k. 572$^{2}/_{4}$ jakie pozostały po wydzieleniu przestrzeni 2.200° kwadrat. odstąpionej c. k. Dyrekcyi dóbr państwowych drogą zamiany za otrzymaną realność l. k. 560$^{2}/_{4}$.

4. Fundusz krajowy udzieli gminie miasta Lwowa na zakładowy kapitał miejskich domów składowych pożyczkę w kwocie 200.000 zł. oprocentowaną po 4 od sta, zwrotną w 25 latach, w całorocznych ratach amortyzacyjnych, płatnych z dołu z wykluczeniem prawa wcześniejszego wypowiedzenia tej pożyczki przed upływem 25 lat.

5. Oprócz ceny kupna wypłaconej Wysokiemu Wydziałowi krajowemu, mają być wszelkie wydatki na ukończenie i urządzenie domu składowego wliczone do kapitału zakładowego.

6. W miarę zachodzącej przez Reprezentacyę miasta uznanej potrzeby i pożyteczności, może gmina miasta Lwowa powiększyć za zgodą Wysokiego Wydziału krajowego zakład miejski przed upływem okresu 25 letniego.

Do powiększenia zakładu przyczyniłby się musiał fundusz krajowy pożyczką i subwencyą gwarantowaną na pewnych warunkach umówionych.

7. Wkłady czyli wydatki na założenie, urządzenie i prowadzenie zakładu, a zatem prócz zwyczajnych stałych kosztów administracyi, także oprocentowanie i amortyzacya kapitału zakładowego, włożonego w przedsiębiorstwo tak przez gminę jak i fundusz krajowy, na początkowe założenie jakoteż na następne powiększenie zakładu, również wszelkie wydatki zmienne, stemplowe i należytości prawnych, koszta prac przygotowawczych, podatki i t. p. mają być traktowane jako wydatki administracyjne i pokrywane, względnie amortyzowane z ogólnych dochodów zakładu i jako takie objęte zestawieniami rocznych zamknięć rachunkowych i bilansów administracyjnych.

8. Fundusz krajowy i fundusz gminy miasta Lwowa gwarantuje publicznemu domowi składowemu kr. stoł. miasta Lwowa pokrywanie corocznych niedoborów bilansowych, na przeciąg lat 25 subwencyami pieniężnemi w ten sposób, że fundusz krajowy przyjmuje do pokrycia $^{4}/_{5}$ części, zaś fundusz gminy $^{1}/_{5}$ wynikłego niedoboru rocznego, bez ograniczenia wysokości subwencyi.

9. Z corocznej zwyżki bilansowej należy 10% odkładać na fundusz rezerwowy, który będzie osobno administrowany i fruktyfikowany. *Reszta zwyżki administracyjnej przechodzi na własność funduszu gminy.*

10. Fundusz rezerwowy naruszony być może na pokrycie niedoboru bilansowego dopiero wtedy, gdy subwencya gwarantowana a to z funduszu krajowego w kwocie 10.500 zł. a z funduszu gminy w kwocie 2.100 zł. a. (w stosunku $^{4}/_{5}$ i $^{1}/_{5}$) niedoboru rocznego nie pokryje.

11. Zarząd naczelny — z zakresem najobszerniejszym należy do Reprezentacyi miasta Lwowa, nadzór wszakże wykonuje Wysoki Wydział krajowy w granicach ułożyć się mającej instrukcyi.

12. Bezpośredni zarząd zakładu miejskiego sprawować będzie specyalna komisya zarządzająca czyli administracyjna z 9 członków, w skład której wchodzą Prezydent miasta lub tegoż zastępca urzędowy jako przewodniczący, 4 delegatów Rady miejskiej, referent magistratu dla spraw domów składowych, 1 delegat Wydziału krajowego, 1 delegat Towarzystwa (galic.) gospodarczego i 1 delegat lwowskiej Izby handlowej.

Wybrani członkowie komisyi mają mieć swoich zastępców.

13, Etat administracyjny zakładu czyli szemat posad służbowych i ich dotacyi — układa komisya administracyjna; — Rada miejska uchwala takowy; — a zatwierdza go Wydział krajowy.

14. Zarządcę (dyrektora) domu składowego mianuje Rada miejska na propozycyę komisyi administraoyjnej

O nominacyi donosi Magistrat Wydziałowi krajowemu, który tylko w razie uzasadnionego powodu nominacyę uchylić może. Inne posady służbowe — tak etatowe jakoteż czasowe — obsadza komisya administracyjna.

15. Coroczny preliminarz zarządu zakładu, zamknięcia rachunków i bilanse admininistracyjne bada i rozpoznaje komisya administracyjna a Rada miejska uchwla takowe, poczem Wydziałowi do aprobaty przedkładane być mają.

16. Regulamina i instrukcye, taryfy zakładu, normy, zestawienia rocznych zamknięć rachunkowych i bilansów administracyjnych układa i projektuje komisya zarządzająca, Rada miejska uchwala takowe, zaś aprobuje je Wydział krajowy.

W tym względzie przyjęte być mogą odpowiedne postanowienia szczegółowe już do układu zawrzeć się mającego z Wydziałem krajowym, o ile nie są objęte ustawą powszechną o domach składowych, z 28. kwietnia 1889, Dz. u. p. Nr. 64

17. Zwinięcie zakładu w pierwszych 5 latach pod żadnym warunkiem nastąpić nie może. W czasie następnym może być zwiniętym dom składowy w skutek postanowienia Reprezentacyi miasta w tym tylko wypadku, jeżeli w dwóch po sobie następujących latach roczny bilans administracyjny tak znaczny wykaże niedobór, że gwarantowana z funduszu gminy subwencya roczna przewyższy kwotę 6.000 zł. w. a. Jeżeli wszakże tę przewyżkę niedoboru pokryje fundusz krajowy, zakład nadal utrzymywanym będzie.

18. Z upływem okresu 25-letniego i tak samo w razie wcześniejszego zwinięcia zakładu, majątek zakładowy wraz z funduszem rezerwowym pozostaje zupełną i wyłączną własnością gminy miasta Lwowa, którą takowym dowolnie rozporządzać może.

Gmina wszakże będzie obowiązaną spłacić czyli umorzyć według planu przyjętego resztę uzyskanej z funduszu krajowego pożyczki na założenie zakładu publicznych domów składowych.

Na ten wypadek będzie jednak obowiązany fundusz krajowy wypłacać gminie aż do skończenia 25-letniego okresu gwarantowaną subwencyę po 10.500 zł. w. a. rocznie, na umorzenie wkładów.

Gdyby zaś Wysoki Wydział krajowy objąć chciał dom składowy na własność kraju, gmina obowiązaną będzie odstąpić takowy w zupełności krajowi za zwrotem swoich wkładów.

19. Dla rozstrzygania sporów między Wydziałem krajowym i gminą miasta Lwowa, ustanowiony bądzie sąd polubowny, a postanowienia odpowiednie w tym względzie ma zawierać układ wzajemny co do objęcia publicznych domów składowych na własność gminy miasta Lwowa.

Między powyższymi warunkami gminy miasta Lwowa a udzielonymi jej punktami przedugodnymi Wydziału krajowego (alegat 88 sten. spr. z r. 1889), zachodzą następujące ważniejsze różnice: Wydział krajowy wkładał na gminę miasta Lwowa obowiązek utrzymywania wolnych składów publicznych na zboże i spirytus raz na zawsze — (Art. III.) — gmina miasta Lwowa w swych warunkach obowiązuje się utrzymywać składy tylko przez lat 25 (punkt I. warunków gminy).

Wydział krajowy wkładał dalej na gminę miasta Lwowa obowiązek powiększenia w przeciągu roku po objęciu magazynów zbożowych z 200 na 500 wagonów pojemności, oraz obowiązek postawienia i urządzenia dalszych magazynów w miarę odnośnych potrzeb handlu, rolnictwa i przemysłu — (punkt IV). — Gmina wszakże czyni zawisłem wszelkie dalsze rozszerzenie składów od uznania potrzeby przez Reprezentacyę miasta, jako też od udzielenia odpowiedniej pożyczki i subwencyi z funduszu krajowego (punkt 6. warunków i II. punktacyi).

W punkcie VII. i VIII. dalej proponował Wydział krajowy, ażeby roczne niedobory administracyi składów pokrywane były w $^1/_3$ z funduszów miasta a $^2/_3$ częściach z funduszu krajowego i to do końca roku 1912, niedobór zaś przypadający do pokrycia z tego ostatniego funduszu nie miał przekraczać 10,500 zł. rocznie.

Podług punktu zaś 8 warunków gminy, domaga się ona pokrywania niedoboru z funduszu krajowego do wysokości $^4/_5$ części bez jakiegokolwiek ograniczenia wysokości podobnej subwencyi.

W punkcie 11. warunków żąda gmina, iżby naczelny zarząd składów należał do niej w najobszerniejszym zakresie, Wydział krajowy zaś miałby wykonywać nadzór w granicach osobnej instrukcyi.

Nominacyę dyrektora czyniliśmy zawisłą od ostatecznego porozumienia się z Wydziałem krajowym, warunki gminy zaś dopuszczają jedynie uchylenie przez Wydział krajowy tej nominacyi, w razie uzasadnionego powodu.

Nie przesądzając zapatrywaniu Wysokiej Izby w tym przedmiocie, wyrażamy zdanie, że wobec zajętego przez gminę miasta Lwowa stanowiska, nie ma nadziei uzyskania lżejszych warunków, oraz że Wydział krajowy warunki te uważa jako do przyjęcia niemożliwe i dla tego żadnego w tej sprawie nie przedstawia wniosku.

Wobec trudności zaś i przeszkód, które wynikają z §. 12. ustawy z 28. kwietnia 1889 Nr. 64 dz. p. p. i które podniesione już zostały podczas dyskusyi w Wysokiej Izbie dnia 29. listopada 1890 (str. 1257/8 stenogr. sprawozd. z roku 1890), które wreszcie nie dozwalają większej części poważniejszych instytucyj tutejszych objęcia publicznych składów w swój zarząd, Wydział krajowy nie nawiązywał z niemi żadnych rokowań.

Rokowania z zarządem kolei Karola Ludwika w sprawie połączenia torów kolejowych ze składami kraj. we Lwowie.

W zeszłorocznem sprawozdaniu podaliśmy na stronie 15 do wiadomości Wysokiego Sejmu, że kontrakt z c. k. Dyrekcyą kolei państwowych we Lwowie co do połączenia torów z krajowym składem we Lwowie został dnia 24. maja 1890 podpisany, kontrakt zaś z Dyrekcyą kolei Karola Ludwika został nam dnia 31. lipca 1890 zwrócony z powodu, że generalna Dyrekcya kolei Karola Ludwika we Wiedniu poczyniła w projekcie kontraktu niektóre zmiany. Ostatecznie został i ten kontrakt po przeprowadzeniu zmian stylistycznych, przez obie strony przyjęty podług pierwotnego projektu Wydziału krajowego, a odpis jego znajduje się w aktach pod L. W. 25.981/91.

Wydział krajowy zatwierdził następnie uchwałą z dnia 10. lutego 1891 LW. 5.494 umowę zawartą między Dyrekcyą kolei państwowych a Juliuszem Mikolaschem, dotyczącą budowy toru kolejowego łączącego krajowy skład spirytusu z rafineryą spirytusu Mikolascha we Lwowie w celu umożliwienia tejże fabryce dostawy do składu krajowego i odbioru ładunków całowozowych.

Gaz.

Wcelu dostarczenia gazu dla magazynów krajowych we Lwowie zawarła Dyrekcya krajowa składów we Lwowie umowę z Zakładem gazowym, który zobowiązał się dostarczać gaz po cenie 9½ ct. za metr sześcienny. Wydział krajowy umowę tę zatwierdził 27. lutego 1891 do L. W. 6947.

Asekuracya budynków i urządzeń.

Wskutek polecenia Wydziału krajowego z dnia 18. grudnia 1890 L. W. 53 570 składy krajowe we Lwowie ubezpieczone zostały na r. 1891 w krakowskiem Towarzystwie asekuracyjnem o kwotę 12.556 zł. wyższą aniżeli w roku poprzednim.

Przyjmowanie spirytusu w beczkach.

Chcąc uczynić zadość producentom spirytusu zezwolił Wydział krajowy uchwałą z dnia 21. kwietnia 1891 L. W. 14.062 Dyrekcyi składów we Lwowie na przyjmowanie spirytusu i przechowywanie go w beczkach dębowych, będących własnością producentów, jednak pod warunkiem, iżby Dyrekcya składu w każdym pojedynczym wypadku z osobna zawierała umowy z interesentami, mocą których ci zrzekają się wszelkich pretensyj za szkodę wskutek wyciekania lub osuszki spirytusu w beczkach i przyjmować mają taką zawartość spirytusu, jaka się w beczkach przy odbiorze ze składów znajdować będzie.

Roboty konserwacyjne i uzupełnienie inwentarza.

Na przeprowadzenie drogi dojazdowej od ulicy Grodeckiej do magazynu spirytusowego według kosztorysu przedłożonego asygnował Wydział krajowy uchwałą z dnia 19. lipca 1890 L. W. 31.682 kwotę 300 zł.;

na wykonanie uzupełniających robót przy magazynie zbożowym we Lwowie, a mianowicie ułożenie chodnika brukowego od furtki z ulicy Gródeckiej do głównego budynku, przebudowanie sufitu nad likwidaturą Dyrekcyi, podstemplowanie powały, ustawienie pieca kamyczkowego i t. d. asygnował Wydział krajowy uchwałą z dnia 7. października 1890 L. W. 35.598 kwotę 100 zł.;

na postawienie budki drewnianej przy bramie wjazdowej do składów dla odźwiernego asygnował Wydział krajowy uchwałą z 15. października 1890 L. W. 43.901 na podstawie przedłożonego kosztorysu kwotę 242 zł.;

w skutek wzrastającej dowózki zboża różnego gatunku okazała się potrzeba ustawienia sąsieków w magazynie zbożowym; na wykonanie tych robót

przeznaczył Wydział krajowy uchwałą z dnia 14. marca 1891 L. W. 9.574 kwotę 300 zł.;

Urządzenie wewnętrzne składów pomnożone zostało przez zakupno tryeru do czyszczenia zboża za kwotę 250 zł. i młynka systemu Clayton za kwotę 120 zł. (uchwała z 7. października 1890 L. W. 42.101.)

Wreszcie wskutek zaciekania suteren w magazynie zbożowym zarządził Wydział krajowy roboty drenarskie celem odprowadzenia wody z gruntu składów.

Dach na magazynie zbożowym.

Mimo kilkakrotnych kosztowniejszych napraw dachu na magazynie zbożowym, nie można zapobiedz przeciekaniu wody, wskutek czego zamakają nawet pasy transmisyjne.

Blacha dachu, jak to osobna komisya do L. W. kr. 41.422/91 skonstatowała, jest już tak przez rdzę przeżartą, że dalsza konserwacya jest bezcelową. Utrzymanie takiego stanu rzeczy może narazić składy na szkodę w urządzeniu i odpowiedzialność za ewentualne zepsucie zboża.

Brak funduszów nie dozwalał Wydziałowi krajowemu przystąpić do pobudowania nowego dachu już w roku 1891, dalsza jednak pod tym względem zwłoka nie może być dopuszczoną i dlatego uprasza Wydział krajowy o upoważnienie go do użycia na ten cel w r. 1892 funduszu około 2.000 zł.

Na pokrycie kosztów rzeczonych proponuje Wydział krajowy sprzedaż pozostałego ze zamiany gruntu z c. k. Dyrekcyą dóbr państwowych, skrawka z Nr. parceli 3801/1 mierzącego 288 kwadratowych sążni, który to skrawek, jako zbyt mały i izolowany nie może być na żaden inny cel użyty.

Za grunt ten spodziewa się Wydział krajowy uzyskać 3000 zł.

Koszta założenia składów lwowskich.

Koszta zakupna realności, budowy i urządzenia krajowych składów na zboże i spirytus we Lwowie wynoszą podług rachunku przy L. W. 42.243/91 ogółem 204.753 zł. 00½ ct.:

A mianowicie, magazyn zbożowy z gruntami 127.135 zł. 96 ct.; magazyn spirytusowy 56.746 zł. 05 ct.; wydatki wspólne na tor kolejowy, drogi dojazdowe, kanały, urządzenie biur i t. p. 20.870 zł. 99 ct.

Z powyższej ogólnej cyfry przypada:

A) Na budynki same:

magazyn zbożowy z gruntem	97.224 zł.	70 ct.
„ spirytusowy	23.040 „	12 „
Razem .	120.264 zł.	82 ct.

B) Na urządzenia:

mechaniczne magazynu zbożowego . . .	21.664 zł.	29 ct.
„ „ spirytusowego . . .	30.014 „	93 „
wewnętrzne i zewnętrzne magazynu zbożowego .	7.106 „	46 „
„ „ „ spirytusowego .	3.691 „	— „
oświetlenie elektryczne	1.140 „	51 „
Razem .	63.617 zł.	19 ct.

C) Wydatki wspólne:

urządzenie torów kolejowych	6.272 zł.	58	ct.
drogi dojazdowe i plantowanie . . .	1.155 „	62	„
kanały Nr. I. i II.	1.600 „	54	„
sprzęty i rekwizyta	3.570 „	91	„
rozmaite inne	8 271 „	34½	„
Razem .	20.870 zł.	99½	ct.

Z powyższego okazuje się, że koszta założenia krajowych składów we Lwowie przekraczają uchwalony przez Wysoki Sejm kredyt w kwocie 200.000 zł. o kwotę 4.753 zł. 00½ ct., czemu przeciwstawić należy niezużyty kredyt w kwocie 13.267 zł. wykazany w zamknięciu rachunków za rok 1888 na str. 105 jako zaoszczędzenie; wspomniany wyżej pozostały skrawek gruntu wartości 3.000 zł. oraz wartość gruntu odstąpionego miastu z tej samej parceli na utworzenie nowej drogi, za co Wydział krajowy nie otrzymał jeszcze żadnego wynagrodzenia.

Rachunki administracyi. Aleg. 1. 2.

Rachunki administracyi składów od dnia otwarcia t. j. od 14. maja 1890 do 30. czerwca 1891 dołączamy pod ·/.

Z rachunków tych okazuje się następujący rezultat:

administracyę z r. 1890 zamknięto ze stratą . .	2.460 zł.	75	ct.
dochody bowiem przyniosły	5.742 „	66	„
wydatki zaś wynosiły	8.283 „	41	„

Główną przyczyną tak znacznego niedoboru jest niski dochód ze składowego za zboże i za manipulacye temże zbożem, za co wpłynęło ogółem tylko 228 zł. 81 ct., podczas gdy ze składowego za spirytus i za manipulacyę tym spirytusem wpłynęło 5.523 zł. 83 ct.

Niestosunkowo niski dochód, względnie mały obrót zboża w tem półroczu znajduje swe usprawiedliwienie przedewszystkiem w okoliczności, że składy otwarte zostały wśród złej konjunktury handlowej dla zboża t. j. bezpośrednio po roku nieurodzaju, wskutek czego zboże z r. 1890 nie potrzebowało czekać na kupca, względnie nie potrzebowało być przechowywane na składach. Mały ten obrót znajduje również usprawiedliwienie w okoliczności, że wprowadzone dopiero w życie publiczne składy były jeszcze nowością, z którą producenci i handlarze krajowi mało lub wcale nie byli obznajomieni.

Pierwsze półrocze r. 1891 zamknięte zostało już tylko niedoborem w kwocie 127 zł. 33 ct. wydatki bowiem wynosiły . . . 7.518 zł. 02 ct.

dochody zaś	7.390 „	69	„
Składowe i opłaty za zboże wynosiły w tym czasie .	1.771 „	60	„
„ zaś i opłaty od spirytusu . . .	5.395 „	80	„

Obrót zboża i spirytusu. Alegat 3.

Załączone pod 3. tablice wykazują stan obrotu zboża i spirytusu w czasie od 14. maja 1890 do 31. grudnia 1891.

Podług tych tablic przyjęto w drugiem półroczu r. 1890 na skład 55 wagonów zboża, w pierwszem zaś półroczu 1891 przyjęto już 127 wagonów, a w drugiem 230 wagonów.

Ogółem zaś przyjęto w r. 1890 — 58·7 wagonów, a w r. 1891 — 357 wagonów, co w stosunku do pojemności krakowskich składów zbożowych odpowiada około 1.050 wagonom.

W roku 1890 nie było żadnego zboża tranzitowego, w roku zaś 1891 było 93 wagonów zboża tranzitowego, a krajowego 264 wagonów.

Preliminarz na rok 1892.

Szczegółowy preliminarz krajowych składów lwowskich, dołączony został z wyjaśnieniami jako osobny alegat do rubr. XV. poz. 221 preliminarza funduszu krajowego na rok 1892.

Odnośnie do tego preliminarza zauważa Wydział krajowy, że proponowanego przez komisyę budżetową z r. 1890 połączenia czynności buchaltera składów z czynnościami likwidatora w jednej osobie, wobec faktycznego wzrostu czynności urzędowych dyrekcyi tutejszych składów, nie można było przeprowadzić.

Natomiast w porównaniu z r. 1891 zmniejszone zostały ogólne koszta zarządu o kwotę 604 zł.

Przy tej sposobności zaznacza Wydział krajowy odnośnie do uwagi Komisyi gospodarstwa krajowego (zamieszczonej w jej sprawozdaniu z r. 1890) o potrzebie ustanowienia osobnej komisyi dla nadzoru krajowych składów we Lwowie, że jak akt LW. kr. 39.401/89 udowadnia, sprawa rzeczona była już wówczas przedmiotem obrad Wydziału krajowego, że następnie w obec rokowań z gminą miasta Lwowa musiała być odroczoną, gmina bowiem proponowała i proponuje zupełnie inny skład tej komisyi, wreszcie, że w dotychczasowym stanie rzeczy Wydział krajowy nie spostrzegł nic takiego, coby uzasadniało nagłość i konieczność ustanowienia rzeczonej komisyi.

Poruszona przez komisyę gospodarstwa krajowego sprawa rewizyi taryfy tutejszych składów znajduje się w toku załatwienia, — zmiana zaś instrukcyi służbowej dla funkcyonaryuszów składu okazała się na razie zbyteczną.

Rozszerzenie magazynu spirytusowego

Od pierwszej chwili otwarcia krajowego składu spirytusowego okazało się, że pojemność jego była niedostateczną, z pierwszym bowiem dniem oddania magazynu do użytku publicznego została cała absolutna zawartość 8.500 hl. stopni zamówioną, w skutek czego dyrekcya odmówiła przyjęcia następnych zgłoszeń w ilości 13.300 hl.

Następnie do 15. listopada 1890 weszło zamówień na 17.500 hl. i Dyrekcya musiała znów odmówić przyjęcia przeszło 8.500 hl.

Gdyby z powyższych zamówień można było znaczniejszą część przyjąć, wówczas administracya składów byłaby bez wątpienia zamiast niedoboru wykazała czysty dochód nawet z pierwszych chwil otwarcia składu, to jest z r. 1890, tem bardziej zaś z pierwszego półrocza roku 1891.

Na rok 1891 zamówioną została już w roku 1890 cała pojemność magazynu spirytusowego, wskutek czego nie było już miejsca dla wielu firm krajowych i zakrajowych, jak np. Juliusz Mikolasch, H. Kraus, Schnapek & Kandel, Józef Berlstein i t. d. Podług relacyi wreszcie dyrekcyi składów z 26. maja 1891 prenotowano na rok 1892 — 8.500 hl., w obec czego na razie zajętą została znowu prawie cała pojemność magazynu. Z tego też powodu odniosła się lwowska Izba kupiecka do dyrekcyi składów z przedstawieniem, domagając się ewentualnego rozszerzenia magazynu spirytusowego.

Z powyższego stanu rzeczy okazuje się, że wiele firm krajowych i producentów krajowych dla braku miejsca przeważnie nie mogli korzystać z powyższego

magazynu, podczas gdy celem właśnie krajowego składu było i jest firmom krajowym, produkcyi krajowej udzielić jak najszerszego poparcia.

Względy powyższe zniewalają też Wydział krajowy do przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosku na rozszerzenie magazynu spirytusowego we Lwowie i to tem więcej, że za tem rozszerzeniem przemawiają również względy ściśle finansowe, jak to niżej będzie wykazane.

Mianowicie proponuje Wydział krajowy przedłużyć obecny budynek magazynu i ustawić w nim przynajmniej ośm rezerwoarów po 1500 hl, czem uzyska się miejsce na 12.000 hl. płynu, czyli 85% spirytusu 10.200 hl.

Podług planów i kosztorysów wynosić ma koszt przedłużenia budynku około 18·000 zł.

Na urządzenie zaś maszynowe wpłynęły dwie oferty, a mianowicie:

1. Fabryka H. Pauksch w Landsberg a. W. żąda za budowę i zmontowanie 8 rezerwoarów po 1.500 hl. kwotę 33.068 zł.

2. Fabryka krajowa E. Zieleniewskiego przedłożyła ofertę na 25.698 zł.

W razie przyjęcia tej ostatniej oferty koszt rozszerzenia magazynu o 10.200 hl. 85% spirytusu, czyli 12.000 hl. płynu wynosiłby wraz z budynkiem 43.698 zł. Dodawszy do tego koszta wymiany pompy, nadzoru budowy, osuszenia gruntu i tp., okaże się potrzebną kwota około 46.000 zł.

Koszt ten powinien znaleść z górą pokrycie w dochodach z rozszerzonego magazynu spirytusowego, mianowicie: Przyjmując, że magazyn będzie przez ośm miesięcy stale zajęty i licząc składowe od nowej pojemności 10.200 hl. 85% spirytusu za pierwszy miesiąc po 12 ct. otrzymamy kwotę . . . . . 1.224 zł.
a za 7 miesięcy po 6 ct. . . . . 4.284 „
razem . . . . 5.508 zł.

Na amortyzacyę kapitału 46 000 zł. po 5% rocznie potrzeba 2.300 zł. pozostaje więc jeszcze zawsze dochód 3.208 zł. i to bez potrzeby podwyższenia kosztu zarządu.

Wagony cysternowe i beczki transportówki.

Nie może ulegać wątpliwości, że brak wagonów cysternowych jako też beczek (transportówek), któreby producentom spirytusu mogły być za pewnem taryfą oznaczyć się mającem wynagrodzeniem wypożyczane, ogranicza w wysokim stopniu obrót spirytusu w składach.

Komisya gospodarstwa krajowego podzieliła w zupełności, wyrażone wówczas zapatrywanie Wydziału krajowego, podnosząc z naciskiem w swem sprawozdaniu, że znakomitym środkiem do podniesienia obrotu w handlu spirytusowym jest możność korzystania w każdej chwili z jak największej ilości wagonów cysternowych.

Wprowadzenie wszakże tej, zdaniem komisyi najważniejszej inwestycyi, zaleciła ona odroczyć aż do chwili jaśniejszego poglądu na cały obrót spirytusu w składach krajowych, wyrażając przy tem zdanie, że koszt na to potrzebny znajdzie pokrycie w oszczędności około *18.000 zł.* z kredytu 400.000 zł. przeznaczonego na założenie składów we Lwowie i Krakowie. Wydział krajowy przyznaje, że podług zestawień dołączonych do zeszłorocznego sprawozdania naszego o składach, oszczędność taka była prawdopodobna, podnosi wszakże, iż ówczesne rachunki założenia pomienionych składów jeszcze nie były zamknięte.

Wiele bowiem szczegółowych rachunków znajdowało się wówczas w toku badania i dochodzenia, wskutek czego obecnie przedstawia się całość jak następuje: założenie składów lwowskich kosztowało jak wyżej podano kwotę 204.753 zł. — ½ ct.
a składów krakowskich jak niżej wykazujemy . . . . 196.309 „ 71½ „
czyli razem . . 401.062 zł. 72 ct.

Fundusz zatem 400.000 zł. został przekroczony o kwotę 1.062 zł. 72 ct., która znajduje pokrycie w nadwyżce z kwoty 3.000 zł. uzyskać się mającej ze sprzedaży skrawka gruntu przy magazynach lwowskich.

Gdy potrzeba sprawienia wagonów cysternowych jest obecnie uzasadnioną i brak ich daje się uczuwać zarówno Dyrekcyi jak i producentom, gdy drobniejsi producenci ze składów krajowych korzystać nie mogą dla braku beczek (transportówek), przeto Wydział krajowy wnosi o upoważnienie go do zakupna dwóch wagonów cysternowych kosztem około 6.000 zł. i stu beczek transportówek kosztem około 2.000 zł.

Magazyn zbożowy.

Obecny magazyn zbożowy we Lwowie obliczony jest co najwyżej dla 120 wagonów zboża.

Doświadczenie wszakże nabyte w ciągu roku 1891 wykazało, że wspomniana pojemność magazynu jest zupełnie niewystarczającą.

Dyrekcya zmuszoną była ponad przestrzeń dyspozycyjną przyjąć jeszcze dalszych 30 wagonów zboża, umieścić je na peronie przed magazynem i w suterenach a wreszcie odnieść się w grudniu 1891 do odnośnych Dyrekcyj kolejowych z prośbą o nieprzyjmowanie dalszych transportów pod adresem składów, wskutek czego narażone zostały strony na zawód a krajowy skład utracił klientelę. Lekko liczą odmówiła Dyrekcya przyjęcia około 400 wagonów zboża.

Podnieść tu należy przytem, że przyjęcie normalnych 120 wagonów zboża na skład możliwem jest tylko w porze zimowej, z wiosną skład tutejszy pomieścić może tylko co najwyżej 80 wagonów a to z powodu potrzeby przesuszania zboża.

Jeśli zaś w rachubę wzięte zostaną nasiona, wówczas przestrzeń składów w porze wiosennej wystarczy zaledwie na 60 wagonów.

Dalej wykazało doświadczenie, że przechowywanie zboża w suterenach, względnie piwnicach obecnego składu jest niemożliwe.

W tym stanie rzeczy jest widocznem, że krajowy skład zboża nie może odpowiadać swemu celowi a tem mniej wpływać na rozwój handlu zbożem.

Liczyć się tu również należy z przyszłością najbliższą, mianowicie ze zniesieniem zakazu wywozu zboża rosyjskiego w połączeniu z korzystniejszymi warunkami magazynowania zboża transportowego w krajowych składach aniżeli w składach w Brodach i Podwołoczyskach, jak niemniej ze skutkami przysługującego obecnie krajowym składom prawa reekspedycyi, przyszłej refakcyi dla zboża przeznaczonego na potrzeby wojskowe, o którą to refakcyę poczynione zostały odpowiednie kroki i t. p. ułatwieniami, których uzyskania Wysoki Sejm sie domagał.

Wszystko to przyczynić się musi do bez porównania znaczniejszego obrotu zbożem w krajowych składach i do tem większego domagania się interesowanych, świadczenia usług ze strony pomienionych składów.

Uwzględnić należy wreszcie fakt potrzeby rozszerzenia składów krajowych na dział towarowy.

Założenie tego działu było od dawna życzeniem sfer kupieckich i świata handlowego we Lwowie a myśl tę z całą stanowczością podniosła również Reprezentacya miasta Lwowa jeszcze przed laty dwoma, kiedy nad warunkami przyjęcia składów pod zarząd miejski się zastanawiała.

Aleg. 4.

Potrzebę taką odczuwając wniosło galic. akcyjne Towarzystwo handlowe we Lwowie dołączone podanie z 27. listopada 1891 l. W. kr. 53545/91 o rozszerzenie

krajowych składów we Lwowie i Krakowie na: 1. naftę rafinową, 2. kawę i ryż i 3. na nawozy sztuczne.

Towarzystwo to oświadczyło zarazem gotowość udzielenia pod warunkami dopiero oznaczyć się mającymi na rachunek należytości składowych zaliczki na cele inwestycyjne składów.

Domaga się ono tylko dla siebie miejsca na przyjęcie we Lwowie około 60 wagonów kawy, ryżu i nawozów sztucznych.

Że uwzględnienie powyższej prośby w dzisiejszych warunkach jest niemożliwe, nie ulega wątpliwości.

Ograniczać bowiem istniejący magazyn zbożowy dla działu towarowego znaczyłoby zniżyć skład zbożowy do rzędu przeciętnych magazynów prywatnych. W suterenach zaś lwowskiego składu, nie zupełnie suchych, nie każdy towar i w niewielkiej ilości możnaby pomieścić.

Względy powyższe zniewalają Wydział krajowy do przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosków na upoważnienie go do starania się o rozszerzenie koncesyi obydwu składów krajowych także na dział towarowy, oraz na rozszerzenie samego magazynu zbożowego we Lwowie.

W tym ostatnim celu naszkicował z polecenia Wydziału krajowego inżynier architekta cywilny Ludwik Radwański 8 rozmaitych projektów budowy magazynu zbożowego na pomieszczenie 400 wagonów zboża.

Podług rzeczonych projektów możnaby wybudować albo 3—4 piątrowy magazyn zbożowy o bezwzględnej ogniotrwałości, albo też pewną ilość parterowych szop drewnianych na podmurowaniu lub na pilotach.

Postawienie kilkopiątrowego magazynu murowanego na 400 wagonów zboża wraz z nieodzownymi elewatorami do wyciągania zboża, połączeniem kolejowem i mechanicznem urządzeniem, kosztowałoby podług projektu Radwańskiego około 200.000 zł.

Równej objętości na 400 wagonów zboża szopy drewniane wraz z połączeniem kolejowem kosztowałyby podług powyższego projektu około 100.000 zł.

Podług opinii zaś naszego inżyniera Stanisława Chrząszczewskiego, któremu cały powyższy projekt udzielony został do rozpatrzenia, wynosiłby koszt 3 piątrowego magazynu murowanego z suterenami, połączeniem kolejowem, urządzeniem mechanicznem i administracyą budowy około 146.000 zł.

Magazyn taki miałby stanąć równolegle do istniejącego i pomieściłby około 440 wagonów zboża luźnego lub około 520 wagonów zboża w workach.

Koszt budowy szop drewnianych, szalowanych, dachówką krytych, bez fundamentów lecz tylko na podsypce piasku, a sąsieki na legarach, oblicza inżynier Chrząszczewski na 10.000 zł. za każdą szopę z osobna, prócz kosztu 10.000 zł. na drogi i tory kolejowe.

Na pomieszczenie 400 wagonów zboża potrzebaby podług wniosku naszego inżyniera wybudować trzy podobne szopy równoległe do istniejącego magazynu.

Magazyn murowany zapewniałby niewątpliwie zarówno składom krajowym jak i stronom interesowanym bez porównania znaczniejsze korzyści aniżeli szopy, w których nie można zużytkować wszelkich środków do oszczędzenia czasu, miejsca i kosztów robocizny, oraz dozoru i administracyi.

Mimo to Wydział krajowy, licząc się z możliwością amortyzacyi kapitału potrzebnego tak na cel powyższy jak i na roszerzenie magazynu spirytusowego z bieżących dochodów składów lwowskich, obecnie nietylko nie przedstawia

Wysokiemu Sejmowi wniosku na budowę magazynu stałego, ale nawet zamiast 3 szop, wnosi na razie na wybudowanie tylko jednej szopy drewnianej, zatem jak najtańszej, dla uczynienia zadość najnaglejszej potrzebie.

Szopa ta zajęłaby przestrzeń około 1.150 m² i pomieściłaby około 97 wagonów zboża luźnego, lub około 129 wagonów zboża w workach.

Z uwagi jednak, że budowa jednej szopy zawsze więcej kosztować będzie, aniżeli budowa dwóch a tembardziej trzech szop, preliminuje Wydział krajowy na ten cel kwotę 12.000 zł. łącznie z kosztami sporządzenia planu i kosztorysu, kosztami dozoru, wynagrodzeniem Radwańskiego za jego szkice i t. d., na rachunek zaś kosztów urządzenia torów i dróg około 8.000 zł. Koszt ten bowiem nie jest zależny od ilości magazynów.

Biura Dyrekcyi

Biuro Dyrekcyi tutejszych składów krajowych pomieszczone jest obecnie w trzech pokoikach na piątrze magazynu zbożowego. Z tych jeden, bardzo mały, zajmuje dyrektor, drugi większy o jednem oknie, kasyer, a trzeci o dwu oknach buchalter i likwidator.

Wszyscy interesenci zaś w braku poczekalni lub odpowiedniego na ten cel miejsca muszą przechodzić przez kasę do likwidatury a czekając na załatwienie swych spraw przepełniają i tak już nader szczupłe miejsce dwóch ubikacyj.

Dodać do tego jeszcze należy równoczesne załatwianie spraw z interesentami także przez telefon.

Że wśród takich warunków urzędowanie jest w wysokim stopniu utrudnione a załatwianie administracyjnych spraw składu prawie niemożliwe, tem bardziej w porze zimowej, nie może ulegać wątpliwości.

Nadto biuro ekspozytury cłowej o jednym pokoiku i biuro dwóch magazynierów również o jednym pokoiku, pomieszczone jest w przeciwnej stronie magazynu w parterze, brak zatem bezpośredniej łączności z biurem Dyrekcyi.

Wszystkie zaś biura mają bardzo słabe światło.

Podobne pomieszczenie biur Dyrekcyi składów nie może też odpowiadać powadze instytucyi krajowej.

Z tego powodu przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek na wybudowanie osobnego parterowego budynku administracyjnego, którego koszt wynosić będzie podług opinii inżyniera Chrząszczewskiego około 10.000 zł., a z kosztem zarządu budowy około 10.400 zł.

Budynek ten stanąłby frontem do ulicy Gródeckiej.

W ten sposób zostałyby biura Dyrekcyi odpowiednio pomieszczone a składy uzyskałyby świeże miejsce.

Na podstawie wniosków powyższych przedstawia się potrzebny koszt inwestycyj w krajowych składach lwowskich jak następuje:

1. na rozszerzenie magazynu spirytusowego o dalszych 12.000 hl. około	46.000 zł.
2. na sprawienie dwóch wagonów cysternowych i stu beczek transportówek	8.000 „
3. na postawienie jednej szopy drewnianej o pojemności około 100 wagonów zboża . .	20.000 „
4. na budynek administracyjny . . .	10.400 „
razem .	84.400 zł.

Kosztu pobudowania nowego dachu blaszanego na istniejącym budynku nie liczymy, gdyż ma on znaleźć pokrycie w uzyskać się mającej kwocie ze sprzedaży skrawka gruntu pozostałego z parceli 3801/1.

Aleg. 5. Dla wykazania korzyści materyalnej z proponowanego w powyższy sposób rozszerzenia krajowych składów lwowskich, przedkładamy pod ·/. idealny preliminarz dochodów i wydatków tak rozszerzonych składów.

W preliminarzu tym przyjmujemy 4 220 zł. jako 5% na amortyzacyę kosztu ogólnego inwestycyj w cyfrze 84.400 zł., przyjmujemy dalej ewentualny wydatek 2.700 zł., który mógłby kiedyś później okazać się potrzebnym przy dalszem. rozszerzeniu składów, jak n. p. dla składu nafty, tudzież przy zależnem od uchwały Wysokiego Sejmu systemizowaniu etatu osób i płac funkcyonaryuszów, wreszcie przyjmujemy stosowne podwyższenie kosztów manipulacyi produktów.

Dochody obliczone zostały na podstawie preliminarza na rok 1892, w stosunku 220 do 120 wagonów zboża, oraz 22.000 do 10.000 hl. spirytusu.

Tak zestawiony preliminarz wykazuje:

w dochodach	36.451 zł.
w wydatkach	29.451 „
przeto nadwyżka dochodów . .	7.000 zł.

o którą co najmniej kwotę zmniejszony by został ciężar funduszu krajowego z powodu amortyzacyi kapitału użytego na założenie tutejszych składów krajowych.

Co się tyczy projektowanego przez galic. akcyjne Towarzystwo handlowe założenia składu na naftę we Lwowie, Wydział krajowy ze swej strony w zasadzie nie miałby nic przeciw temu projektowi do zarzucenia, mniema jednak, że jeżeli Wysoki Sejm w ogóle zgodziłby się na ten projekt, założenie podobnego składu mogłoby w ten sposób nastąpić, iż Wydział krajowy skorzystałby w tym celu z ofiarowanego przez pomienione Towarzystwo kredytu, zwrotnego z oznaczyć się mających należytości składowych za naftę.

Dlatego nie przedstawiając bliższych danych co do rozmiaru magazynu naftowego, Wydział krajowy odnosi się do Wysokiego Sejmu o upoważnienie do ewentualnego zawarcia z powyższem Towarzystwem odpowiedniej umowy.

Krajowe składy publiczne w Krakowie.

Na wniosek Komisyi budżetowej powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 27. listopada 1890 następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, by poczynił starania u c. k. Władz o zmniejszenie kosztów inspekcyi rządowej, oraz przeprowadził rokowania co do skreślenia inspekcyi miejskiej w Krakowie“.

Co do pierwszej części powyższej uchwały Wydział krajowy podaje do wiadomości Wysokiego Sejmu, że przeciw rozporządzeniu c. k. Ministerstwa skarbu z 19. października 1889 l. 4.989 względnie z 16. stycznia 1890 l. 1753, któremi na krajowe składy w Krakowie włożono obowiązek opłacania jednego asystenta cłowego i jednego nadstrażnika, oraz opłacania strawnego po 70 ct. każdemu urzędnikowi za każdorazowy chód jego z urzędu cłowego do składów (z powodu rzekomo zbyt wielkiej odległości, wynoszącej około 600 kroków), wniosła Dyrekcya do powyższego c. k. Ministerstwa przedstawienia i prośbę o zniżenie wymiaru, a nawet odniosła się osobnem pismem z 15. stycznia 1891 do JE. Ministra Zaleskiego

o interwencyę. Wszelkie te jednak starania pozostały bez skutku, c. k. Ministerstwo skarbu bowiem reskryptem z 28. lutego 1891 l. 6368 nie uwzględniło rzeczonych przedstawień.

Zapytany w tej sprawie syndyk Wydziału krajowego złożył oświadczenie, że przeciw podobnemu orzeczeniu c. k. Ministerstwa skarbu wykluczone jest jakiekolwiek zażalenie.

Wobec tego zamierza Wydział krajowy poczynić jeszcze odpowiednie kroki celem zapobieżenia przynajmniej częstszemu chodzeniu urzędników cłowych do składów krajowych.

Sprawa poruszona drugą częścią przytoczonej wyżej uchwały została pomyślnie załatwioną w ten sposób, że na starania Dyrekcyi składów i interwencyę Wydziału krajowego doszło do skutku porozumienie z gminą miasta Krakowa w tym kierunku, iż wjazd i wyjazd fur z towarami od ulicy Warszawskiej został zniesiony i przeniesiony na przeciwległą stronę podwórza od ulicy Pawiej, gdzie utworzono nową bramę.

Gdy jednak komunikacya przez tę bramę możliwą jest tylko drogą będącą własnością kolei północnej, przeto na podstawie osobnej przez Dyrekcyę składów z zarządem kolei zawartej umowy opłaca Dyrekcya składów pomienionej kolei za używanie jej drogi roczny czynsz w kwocie 150 zł.

Roboty konserwacyjne i uzupełnienie inwentarza.

W składach krakowskich rozszerzono oświetlenie elektryczne w magazynach zbożowych umieszczeniem 4 nowych lamp elektrycznych kosztem 180 zł.; zakupiono płachty nieprzemakalne i wybudowano pomost między magazynami 2. i 3. dla przechowywania zboża, którego z powodu nadzwyczajnego napływu w magazynach absolutnie pomieścić nie można było, kosztem około 1.200 zł.

Kaucyę w kwocie 500 zł., zatrzymaną Bankowi dla handlu i przemysłu w Krakowie na zabezpieczenie obowiązku wykreślenia z hipoteki realności lk. 140 D. V. w Krakowie prawa najmu Immerglicka i prawa zastawu dla kwoty 315 zł. 33 ct. na rzecz przedlicytacyjnych wierzycieli hipotecznych, wypłacił Wydział krajowy rzeczonemu Bankowi po otrzymaniu dowodów wywiązania się z przyjętych zobowiązań.

Taryfa.

Zgodnie z życzeniem komisyi gospodarstwa krajowego, wyrażonem w jej sprawozdaniu z 18. listopada 1890, zbadała Dyrekcya składów krakowskich obowiązującą tamże taryfę, która też została zmienioną i uchwałą Wydziału krajowego z 3. września 1891 l. 30181/91 podług dołączonego tekstu zatwierdzoną.

Zawiera ona głównie tę zmianę, że opłata za składowe wynosząc pierwotnie od zboża w workach 2 zł. 25 ct. na miesiąc, podniesioną została na 3 zł. od 100 cetnarów metrycznych na miesiąc.

Zmiana ta miała na celu uproszczenie rachunkowe wobec stron, które odtąd nie będą opłacały innej opłaty za pierwszy tydzień składowego a inną za następne tygodnie lecz równą za każdy tydzień. Następnie zniesiono zupełnie opłaty poszczególne odnoszące się do zboża luźnego a wprowadzono jednolitą opłatę bez względu jak wysoko zboże będzie sypane.

Zmiana ta wprowadzoną została wyłącznie z braku miejsca, które nie pozwalało na przyjmowanie od stron poleceń sypania zboża w niskich warstwach chociażby nawet za wyższą opłatą.

Zaliczki Towarzystwa wzajemnego kredytu na rzecz składów krakowskich i zmiana umowy z temże Towarzystwem.

W myśl §. 5. ugody zawartej z Towarzystwem wzajemnego kredytu w Krakowie (aleg. 87 sten. spr. z r. 1889) otworzyło rzeczone Towarzystwo Wydziałowi krajowemu rachunek bieżący, na podstawie którego pokrywa ono wszelkie potrzeby krajowych składów w Krakowie i przyjmuje wszelkie dochody tychże składów.

Rachunek ten miał być kwartalnie a na żądanie Towarzystwa także każdego czasu zamykany i wzajemnie wyrównany za wzajemną opłatą 4½% aż do oddzielnej umowy. Na tej podstawie zaliczało i zalicza Towarzystwo Dyrekcyi składów wszelkie wydatki pomiędzy innymi także na zakupno frachtów.

Ściągnięcie jednak wydatków na cel ostatni, uskuteczniać może Dyrekcya składów zwykle dopiero przy wydawaniu artykułów z magazynu.

Ztąd pochodzi, że zanim strony zwrócą przypadające na nie należytości wzrastają tymczasem zaliczki Towarzystwa udzielane na wykupno dalszych frachtów.

Gdy więc zaliczki te przebrały już zwykłą miarę, zażądało Towarzystwo pismem z dnia 7. września 1891 L. 3.092 i z 9. października 1891 L. 3.468 od Wydziału krajowego wyrównania wzajemnego rachunku, który z dniem 30. września 1891 wynosił na niekorzyść funduszu krajowego 32.702 zł. 50 ct., w tem za same frachty 27.000 zł.

(Z końcem roku 1891 wynosiła pretensya Towarzystwa 39.575 zł.)

Nadto zażądało Towarzystwo dla zapobieżenia odpowiedzialności wobec członków swoich, aby Wydział krajowy z uwagi, że samo Towarzystwo opłaca 5% od weksli eskontowanych w Banku austro-węgierskim, przyznał rzeczonemu Towarzystwu taki procent jaki Bank powyższy od eskontu weksli pobiera lub pobierać będzie, jednak nie mniej jak 4½%.

Wydział krajowy wyczerpawszy kredyt uchwalony przez Wysoki Sejm dla składów krakowskich na rok 1891 i nie mając na cel powyższy funduszu obrotowego, nie mógł wyrównać rachunku Towarzystwa i przyznał mu jedynie od 1. września 1891 tylko taki procent od zaliczek, jaki Bank austro-węgierski pobiera od eskontu weksli.

Zarazem wydelegował Wydział krajowy Szefa departamentu I. do rozpatrzenia sprawy i porozumienia się z Towarzystwem na miejscu.

Na podstawie wyniku tego porozumienia zmienił Wydział krajowy uchwałą do LW. 57.363/1891 brzmienie powołanego wyżej §. 5. ugody w ten sposób, że wzajemny obrachunek i wyrównanie obopólnych pretensyj nastąpić ma z końcem czerwca każdego roku, od 1. stycznia 1892 zaś opłacać będzie Wydział krajowy Towarzystwu wzajemnego kredytu w Krakowie taki procent, jaki w temże Towarzystwie ustanowiony będzie dla jego członków.

Z tego powodu polecił Wydział krajowy pobierać od interesentów krajowych składów w Krakowie za wykupno frachtów, cło i inne wydatki gotówką, o pół procent więcej aniżeli wynosić będzie każdoczesna stopa procentowa od pożyczek w Towarzystwie.

Do takiego załatwienia sprawy skłonił Wydział krajowy wzgląd, że tym sposobem odpadła na razie potrzeba przedstawiania Wysokiemu Sejmowi wniosku o udzielenie 30 do 40 tysięcy kredytu na kapitał obrotowy dla składów krakowskich.

Koszta założenia składów.

Koszta założenia składów dla zboża i spirytusu w Krakowie wynoszą podług rachunku przy LW. 32.526/1891 ogółem 196 309 zł. 71½ ct.

Z tego wypada na magazyny zbożowe z gruntami 148.454 zł. 28 ct., na magazyn spirytusowy 30.442 zł. 36 ct., wydatki ogólne na tor kolejowy, dojazdy, kanały, urządzenie biur, na budynek administracyjny, dom dla stróżów itd. 17.413 zł. 07½ ct.

Z porównania z kosztami założenia składów we Lwowie okazuje się: że magazyny zbożowe w Krakowie kosztowały więcej o 21.318 zł. 32 ct., magazyn spirytusowy w Krakowie mniej o 26.303 zł. 69 ct. a wydatki ogólne mniej o 3.457 zł. 92 ct.

Na budynki same wypada:

zbożowe w Krakowie (z gruntem) . .	127.589 zł. 71 ct.
„ we Lwowie „ . .	97.224 „ 70 „
spirytusowe w Krakowie	11.849 „ 06 „
„ we Lwowie	23.040 „ 12 „
urządzenia mechaniczne:	
dla zboża w Krakowie	20.864 „ 50 „
„ we Lwowie	21.664 „ 29 „
dla spirytusu w Krakowie . . .	18.593 „ 30 „
„ we Lwowie	30.014 „ 93 „

Rachunek z administracyi

Alegat 8. i 9.

Rachunki z administracyi krajowych składów w Krakowie od dnia otwarcia tj. 15 lutego 1890 po koniec czerwca 1891 dołącza się •/.

Rachunki za czas od 15. lutego do końca roku 1890 wykazują:

wydatki rzeczywiste . .	17.455 zł. 41 ct.
zaległe	1.314 „ 23 „
razem . .	18.769 zł. 64 ct.
Dochody rzeczywiste . .	6.942 „ 51 ct.
„ zaległe . . .	490 „ 46 „
razem . .	7.432 zł. 97 ct.
Przeto niedobór . . .	11.336 „ 67 „
a bez zaległości . . .	10.512 „ 90 „

Rachunki za czas od 1. stycznia do końca czerwca 1891 zamknięto następującym rezultatem:

wydatki . .	13.061 zł. 81 ct.
dochody . .	10.967 „ 35 „
niedobór . .	2.094 zł. 46 ct.

Porównanie dołączonych do niniejszego sprawozdania tabel ruchu zboża i spirytusu w składach krajowych we Lwowie i w Krakowie wykazuje na pierwszy rzut oka uderzająco odmienny stosunek, że kiedy składy krakowskie przeważnie zapełnione miały magazyny zbożowe to w tymże samym czasie ruch zboża w składach lwowskich był szczupły.

Dopiero nieobjęte rachunkami drugie półrocze 1891 przedstawiające rezultaty kampanii jesiennej zboża wykazuje żywy ruch zbożowy w składach lwowskich. Natomiast ruch spirytusu był o wiele silniejszy od samego początku założenia składu we Lwowie aniżeli w Krakowie.

Gdy zaś magazynowanie spirytusu jest dla składów daleko korzystniejsze aniżeli magazynowanie zboża, przeto i rezultat finansowy składów lwowskich korzystniejszy jest od krakowskich.

Preliminarz na r. 1892.

Preliminarz krajowych składów krakowskich na rok 1892 dołączony został jako alegat Rubr. XV. poz. 222 prelim. fund. kraj. na rok 1892. W kosztach zarządu preliminuje Wydział krajowy mniej o 600 zł.

Oszczędność ta powstała w ten sposób, że Towarzystwo wzajemnego kredytu obniżyło pobory kontrolora magazynów, cenzora i kasyera o cyfrę ogólną 1.200 zł, natomiast proponuje przyjęcie registratora cłowego z wynagrodzeniem 600 zł. rocznie.

Potrzebę tego registratora uzasadnia podana niżej ilość zboża tranzytowego Ogólny zaś również niżej podany obrót artykułów w składach za rok 1890/91 jak niemniej poważny wzrost tego obrotu, nie dozwalają Wydziałowi krajowemu proponować dalszych w kosztach zarządu oszczędności.

Na nieprzewidziane wydatki dla dyrekcyi Towarzystwa wzajemnego kredytu zniżony został kredyt z 2.000 zł. na 1.000 zł. Wydział krajowy zaznacza przytem, że zażądał szczegółowego rachunku z takiego samego kredytu przyznanego dyrekcyi Towarzystwa na rok 1890 i 1891 po 2.000 zł.

Obrót zboża i spirytusu. **Alegat 10.**

Wykaz obrotu zboża i spirytusu w krajowych składach w Krakowie za czas od 15. lutego 1890 do końca roku 1891 dołącza się ·/.

Na tabelę pierwszą w szczególności należy zwrócić uwagę, cyfry bowiem w niej zamieszczone są nader ważnej doniosłości dla krajowych składów w Krakowie wskazując dowodnie na wzrost magazynów zbożowych. Kiedy bowiem w II. półroczu 1890 przyjęto na skład 345·5 wagonów, w I. półroczu 1891 weszło już 707 wagonów a w II. półroczu 1891 885 wagonów.

Ogółem zaś weszło od 15. lutego do końca roku 1890 — 721 wagonów a w roku 1891 — 1.592 wagonów.

W roku 1890 przyjęto krajowego zboża 459 wagonów, transitowego zaś 262 wagonów; natomiast w r. 1891 przyjęto krajowego zboża 892 wagonów a transitowego 700 wagonów.

W sierpniu i wrześniu 1891 doszło do tego, że Wydział krajowy po przekonaniu się o stanie rzeczy na miejscu zniewolony był zezwolić Dyrekcyi składów jak to wyżej już nadmieniono, na tymczasowe urządzenie pomostu krytego płachtami między dwoma budynkami składowymi dla zboża, niepodobna bowiem było nieprzyjmować wszelkich mniejszych ładunków zboża przynajmniej od dawnej klienteli obywatelskiej.

Mimo to wskutek przepełnienia magazynów (przyjęto przeszło 60 wagonów po nad istniejącą pojemność), musiano umieścić wozy ze zbożem prócz na pomoście także na poddaszach magazynów Nr. I. i II. i pod okopem jak niemniej w przedsionku magazynu spirytusowego, co nie może być ani normalnym ani wzorowym obrazem magazynów krajowych, których obowiązkiem jest w pierwszym rzędzie zapewnić szczelne, suche i od wpływow atmosferycznych ochronione przechowanie ziarna.

Podług informacyi na miejscu zasięgniętych odmówiono z powodu braku miejsca przyjęcia dalszych 300—400 wagonów.

Sto wagonów refuzowanych znaczy 300 zł. miesięcznie niepobranych, tytułem składowego, a drugie tyle tytułem opłat manipulacyjnych.

To daje przybliżoną miarę straty, jaką składy ponoszą z powodu niemożności przyjmowania nowych przesyłek zboża.

Że wśród takich warunków skład jako instytucya traci, że nie jeden producent, któremu przesyłki nie przyjęto, zrazi się, że wobec obawy o brak miejsca nie podobna rozwinąć energiczniejszej akcyi dla zjednania składom nowej klienteli, jest rzeczą zrozumiałą.

Podnieść tu dalej należy, że ułatwienia dla krajowych składów, które w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 bądź zostały bądź zostaną uzyskane, przyczynią się znacznie do zwiększenia obrotu zboża, jak niemniej, że zamierzone rozszerzenie składów krakowskich na dział towarowy, czego obok gal. akcyj. Towarzystwa handlowego we Lwowie domaga się również „Związek narodowy“ w Krakowie, umniejszyłyby pojemność istniejących magazynów o jakie 60 do 100 wagonów.

Względy powyższe przemawiają same przez się aż nadto dostatecznie za potrzebą rozszerzenia magazynów zbożowych w Krakowie.

Tu wszakże nie może Wydział krajowy proponować Wysokiemu Sejmowi pobudowania jak we Lwowie szop drewnianych, ale wnosić musi na wybudowanie magazynu murowanego a to wprost z powodu braku miejsca na innego rodzaju budowę.

W tym względzie zaprojektował inżynier Wydziału krajowego St. Chrząszczewski dwie alternatywy:

1. na miejscu istniejących obecnie magazynow Nr. 2. i 3. wybudować trzypiątrowy skład z poddaszem na przestrzeni 1.660 m² bez suteren o stropach żelaznych, z osobnem urządzeniem mechanicznem, kosztem ogólnym 146.200 zł. prócz kosztów rozebrania istniejących magazynów Nr. 2 i 3 — 200 zł. i kosztów postawienia na czas budowy stałego magazynu, prowizorycznej szopy przy magazynie Nr. 1. kosztem około 2.192 zł. razem więc 148.592 zł., wreszcie prócz kosztów administracyi budowy w wysokości około 4% t. j. około 5.940 zł. ogółem zatem 154.500 zł. Magazyn ten pomieściłby około 7.100 ton zboża luźnego (710 wagonów) a ponieważ wskutek zniesienia magazynów Nr. 2 i 3 straciłoby się 1.411 ton,

przeto przybyłoby tylko	5.569	„
do tego magazyn Nr. 1.	1.710	„
byłoby więc razem miejsca na	7.369	ton

zboża luźnego czyli około 737 wagonów.

W czasie budowy stałego magazynu na własnym gruncie straciłyby składy oczywiście także ten dochód, jakiby odpadł wskutek nieistnienia magazynów na 1.441 ton, a pobudowania szopy prowizorycznej około 715 m² powierzchni.

Przy tej budowie wreszcie przewidywać należy przeszkody ze strony sąsiedniego właściciela prywatnego składu p. Przeworskiego.

2. Zakupić od kolei północnej przylegający bezpośrednio do magazynu spirytusowego i zbożowego Nr. 1. grunt w przestrzeni 1.656 m², zabudować z tego 1.557 m² stawiając trzypiątrowy budynek bez suteren o stropach żelaznych kryty dachówką z osobnem urządzeniem mechanicznem kosztem około 155.400 zł. do czego doliczyć należy około 4% t. j. 6.200 zł. na koszta zarządu budowy (plany, kosztorysy, dozór, stemple, należytości skarbowe i t. d.) zatem kosztem większym tylko o 7.100 zł. od kosztów pierwszej alternatywy.

Budowa taka miałaby przedewszystkiem tę korzyść, że dotychczasowe magazyny i pozostały na środku między magazynem Nr. 1 i 2 szczupły grunt byłyby nienaruszone, że nie potrzebaby budować prowizorycznej szopy między magazynami Nr. 1 i 2, że odpadłaby potrzeba zmiany lub urządzenia torów, nie potrze-

baby też używać obrotnicy, gdyż tor istniejący przecinałby prawie środek budynku nowego, dalej że pozostałoby miejsce na ewentualne dalsze rozszerzenie na zewnątrz, że wreszcie grunt, którym kolej obecnie dowolnie rozporządzać może, może być teraz i łatwiej nabyty, podczas gdy w przyszłości może on być dla rozszerzenia składów niepowrotnie stracony i samo rozszerzenie na zewnątrz stać się może wręcz niemożliwem.

Budynek ten pomieściłby około 700 wagonów zboża, względnie 8.794 ton w workach, lub 5 262 zboża luźnego, tak że składy zbożowe w Krakowie rozszerzone by zostały do 1.000 wagonów.

W przyszłości zaś mogłyby magazyny rozszerzone być do 1.440 wagonów i wyżej.

Mając na względzie te nader ważne dla rozwoju składów krakowskich okoliczności, nawiązał już Wydział krajowy rokowania o nabycie potrzebnego tego gruntu od kolei północnej i przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosek na pobudowanie stałego magazynu zbożowego na wspomnianym gruncie kolejowym a zarazem uprasza o upoważnienie Wydziału krajowego do zakupna tego gruntu od kolei północnej.

Dopiero tak rozszerzone magazyny zbożowe odpowiedzą wymogom produkcyi i handlu i uczynią zadość celowi, dla którego Wysoki Sejm tak znaczne poniósł już ofiary.

Wydział krajowy pozwala sobie przytem wyrazić nadzieję, że choćby nawet koszta zarządu wskutek większego obrotu zboża o kwotę już niezbyt znaczną podwyższone być miały, to jednak znajdą one pokrycie w zwiększonym dochodzie ze składowego i manipulacyi, na który to dochód liczyć można ze względną pewnością w obec tak znacznej dotąd nieprzyjętej ilości zboża.

Uzyskanie gruntu od kolei północnej zawisłem jest w części od możliwości równoczesnego odstąpienia tejże kolei 2-óch skrawków gruntu składów od strony magazynów kolejowych.

Powierzchnia tych skrawków, które składom krajowym nie są bezwzględnie potrzebne, wynosi razem 205 m^2. Mogą one być kolei odstąpione w drodze zamiany za część gruntu od niej zakupić się mającego pod budowę stałego magazynu zbożowego.

Kombinacya ta została już uwzględnioną w przedstawionych wyżej obliczeniach kosztów.

Wydział krajowy wnosi zatem o upoważnienie go do przeprowadzenia rzeczonej zamiany, ewentualnie zaś do sprzedaży kolei północnej wspomnianej wyżej części gruntu 205 m^2 będącego własnością kraju.

III. Polecenia przez Wysoki Sejm uchwalone.

Na posiedzeniu z 29. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm następujące uchwały:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego LW. kr. 42.261/90 w przedmiocie krajowych składów publicznych w Krakowie i we Lwowie.

II. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby taryfa wojskowa przyznawana w drodze reklamacyi przez c. k. koleje państwowe i prywatne dla zboża do magazynów woj-

skowych dostarczanego, obowiązywała także dla przesyłek zboża przeznaczonego dla magazynów wojskowych a do przechowania i pod adresą krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie wysłanego: i by uchylonym został co do tych składów punkt I. rozporządzenia dodatkowego (Nachtrag 2. vom 15. November 1888) wydanego do przepisów o taryfie wojskowej (Gebührentarif für Militärtransporte vom 1. Jänner 1884).

III. Wzywa się c. k. Rząd, aby polecił c. k. generalnej Dyrekcyi kolei państwowej utworzenie we Lwowie stacyi reekspedycyjnej dla zboża i spirytusu na kolei państwowej.

IV. *a)* Wzywa się c. k. Rząd, ażeby polecił c. k. zarządom kolei państwowych a spowodował zarządy kolei prywatnych, by krajowym składom publicznym co najrychlej przyznane zostały takie przynajmniej refakcye w taryfach przewozowych, jakie mają i mieć mogą przedsiębiorcy prywatni

b) Poleca się Wydziałowi krajowemu:

1. ażeby w najkrótszym czasie przeprowadził rokowania z c. k. Rządem i z dyrekcyami odnośnych kolei co do powyższych punktów.

2. ażeby bezzwłocznie wyrobił u zarządów kolejowych prawo reekspedycyi spirytusu dla składów krajowych w Krakowie, jakie już przyznane zostały składom krajowym we Lwowie.

V. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby urzędników przy krajowym domu składowym we Lwowie nie stabilizował bez zezwolenia Sejmu.

Na przytoczone wyżej trzy rezolucye do c. k. Rządu zakomunikowało c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 27. grudnia 1891.

Alegat 11. l. 12.642 pr. dołączony reskrypt c. k. Ministerstwa handlu z 14. grudnia 1891 l. 56.209.

Podług tego reskryptu c. k. generalna Dyrekcya kolei państwowych zgodziła się w zasadzie na przyznanie taryfy wojskowej dla zboża złożonego w składach krajowych — a przeznaczonego dla magazynów wojskowych pod warunkiem jednak wykazania się dowodem, że zboże to przeznaczone jest dla magazynu wojskowego. (Nachweis des Bezuges durch ein Militär-Magazin.)

C. k. Ministerstwo wojny natomiast uważa dowód taki za niewystarczający a to z powodu, że w magazynach krajowych podlega zboże różnorodnym manipulacyom usuwającym się z pod kontroli władz wojskowych, że z tego powodu nie możnaby albo wcale dostarczyć żadnego dowodu albo tylko z przezwyciężeniem znacznych trudności a nie zawsze zupełnie pewnego dowodu, co do tożsamości i przeznaczenia zboża. (Nachweis des richtigen Bezuges) wobec czego należy zdaniem c. k. Ministerstwa szukać za innym sposobem wyjścia.

Z uwagi wszakże, że administracya publicznych składów we Lwowie i Krakowie jako instytucyj krajowych zostających pod bezpośrednim nadzorem Wydziału krajowego daje zupełną gwarancyę rzetelności w całej manipulacyi zbożowej, że zboże każdego klienta oznaczone i oddzielone bywa ściśle osobną liczbą i nazwą właściciela, że zboże przeznaczone dla magazynów wojskowych a złożone w składach krajowych może być nawet oddzielnie przechowywane, że dostawa zboża ze składów krajowych do magazynów wojskowych ewentualnie może być przez Dyrekcyą składów na koszt dostawcy kontrolowaną, wreszcie z uwagi, że leży zarówno w interesie skarbu wojskowego jak i w interesie producentów, aby ci ostatni mogli skuteczniej jak dotąd stanąć do konkurencyi z handlarzami

zboża, Wydział krajowy sądzi, że w drodze właściwej uzyska odstąpienie c. k. Ministerstwa wojny od wyrażonego wyżej jego zapatrywania.

Na razie zażądał Wydział krajowy w tym przedmiocie opinii i wniosków ze strony Dyrekcyi obydwu składów krajowych.

Reekspedycya przysługująca kolei Karola Ludwika wskutek upaństwowienia tejże kolei, przeszła tem samem na koleje państwowe, wobec czego korzystanie z tego prawa ze strony składów krajowych nie może już ulegać trudnościom.

Refakcya w taryfach przewozowych na kolejach państwowych przysługiwała podług powyższego pisma ministeryalnego i przysługuje krajowym składom w takiej samej mierze, jak każdej stronie bez jakiegokolwiek odszczególnienia pojedyńczych interesentów.

Wskutek upaństwowienia zaś kolei Karola Ludwika przejdą obowiązujące w tej mierze przepisy także i na pomienioną linię kolejową.

Co do dalszego polecenia Wydziałowi krajowemu, aby bezzwłocznie wyrobił u zarządów kolejowych prawo reekspedycyi spirytusu dla składów krajowych w Krakowie, jakie już przyznane zostało składom krajowym we Lwowie, Wydział krajowy podaje do wiadomości Wysokiemu Sejmowi, że taryfą dodatkową (Nachtrag I. zu Theil II. Heft I.), przyznaną została począwszy od 1. stycznia względnie od 1. lutego 1891 dla krakowskiego składu spirytusowego reekspedycya i ulgi ztąd wynikłe w opłacie transportu na całej przestrzeni galic.-wiedeńskiego i galic.-austryacko-czeskiego ruchu.

Nakoniec zastosował się Wydział krajowy w zupełności do uchwały Wysokiego Sejmu polecającej Wydziałowi krajowemu, aby bez zezwolenia Wysokiego Sejmu urzędników przy krajowych składach we Lwowie nie stabilizował.

Zdając o tem sprawę Wysokiemu Sejmowi Wydział krajowy zaznacza, że przed ostatecznem ustaleniem etatu osób i płac funkcyonaryuszów krajowych składów ze strony Wysokiego Sejmu, nie mógł by w ogóle przystąpić do wykonania przysługującego mu prawa stabilizacyi rzeczonych funkcyonaryuszów jak nie mniej, że zbyt długo trwający prowizoryczny charakter jakichkolwiek funkcyonaryuszów a tem bardziej krajowych składów nie może leżeć w interesie służby względnie tychże składów krajowych. — Wydział krajowy poczuwa się przytem do obowiązku podnieść, że funkcyonaryusze tutejszych składów swojem dotychczasowem urzędowaniem nie dali żadnego powodu do zażaleń ze strony interesentów tem mniej zaś do jakiegokolwiek niezadowolenia ze strony Wydziału krajowego.

Na podstawie niniejszego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie przyjmuje się do wiadomości.

II. Upoważnia się Wydział krajowy:

1. do rozszerzenia magazynu zbożowego w Krakowie kosztem 161.600 zł. i zakupna w tym celu gruntu od kolei północnej, gdyby zaś pertraktacye z koleją północną spełzły na niczem, do rozszerzenia magazynu zbożowego na własnym gruncie kosztem 154.500 zł.;
2. do odstąpienia kolei północnej Cesarza Ferdynanda 205 m² gruntu należącego do krajowych zakładów publicznych dla zboża i spirytusu w Krakowie, a będącego własnością kraju;
3. do rozszerzenia magazynu zbożowego we Lwowie kosztem 20.000 zł.;

4. do rozszerzenia magazynu spirytusowego we Lwowie kosztem 46.000 zł.,
5. do zakupna dwóch wagonów cysternowych i stu beczek transportówek na spirytus kosztem 8.000 zł.
6. do wybudowania domu administracyjnego dla składów lwowskich kosztem 10.400 zł.,
7. a) do sprzedaży pozostałego przy krajowych składach lwowskich z parceli Nr. 3801/*i* skrawka gruntu powierzchni 288 □°, będącego własnością kraju,
   b) do użycia z ceny w ten sposób uzyskać się mającej kwoty 2.000 zł. na pobudowanie dachu blaszanego na zbożowym magazynie lwowskim, oraz
   c) do odstąpienia gminie miasta Lwowa z tej samej parceli części gruntu na utworzenie drogi,
8. do wyjednania u c. k. władz rozszerzenia koncesyj krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie także na dział towarowy,
9. do zawarcia umowy z galic. akc. Towarzystwem handlowem we Lwowie o postawienie na gruncie krajowych składów we Lwowie magazynu na naftę i przyjęcia od tegoż Towarzystwa zaliczki spłacalnej w formie opłat za magazynowanie nafty.

III. Poleca się Wydziałowi krajowemu przedłożyć na najbliższej sesyi sejmowej projekt etatu osób i płac funkcyonaryuszów krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie.

IV. Na pokrycie kosztów poszczególnionych wyżej w uchwale ad II. 1. 3. 4. 5. 6. wstawia się do budżetu funduszu krajowego na r. 1892. dodatkowy kredyt w kwocie 246.000 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 2. lutego 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Rachunek zysków i strat

31. grudnia 1890.

Debet.			*Kredyt.*		
Koszta zarządu (płace) od 15. maja do 31. grudnia 1890 wypłacone przez Wys. Wydział krajowy:			Konto składowego za zboże	118	71
Dyrektor . . . 1.875 zł. — ct.			„ „ „ spirytus	5.432	05
Buchalter . . . 937 „ 50 „			„ manipulacyi zbożowej	110	10
Likwidator . . 750 „ — „			„ „ spirytusowej . . .	91	78
Kasyer . . . 410 „ — „			„ asekuracyi	25	10
2 magazynierów . 966 „ 57 „			„ odsetków	44	92
Maszynista . . 375 „ — „			Za straty do bilansu	2.460	75
Woźny . . . 225 „ — „	5.539	07			
Konto płac za pomoc biurową, nadzór etc. .	755	60			
„ należytości rządowych i opłat stałych	1.425	77			
„ opału, światła, gazu, smarowidła etc. .	160	26			
„ prenumeraty dzienników i ogłoszeń .	168	47			
„ portoryów, stempli i telegramów . .	52	28			
„ drobnych wydatków	57	54			
„ zwrotnicy	46	34			
„ czyszczenia toru, dojazdów i chodników	52	90			
„ konserwacyi	17	74			
„ kasy chorych	7	44			
	8 283	41		8.283	41

Alegat 2. do sprawozdania Wydziału krajowego 4.298/1892.

Zestawienie wy-

krajowego składu publicznego we Lwowie,

Wydatki.

I.		**Koszta zarządu.**				
	1	Płaca dyrektora za I. półrocze	1.500	—		
	2	„ buchaltera „	750	—		
	3	„ likwidatora „	600	—		
	4	„ kasyera „	400	—		
	5	„ 2 magazynierów „	800	—		
	6	„ maszynisty „	300	—		
	7	„ pomocnika biurowego	271	50		
	8	„ woźnego „	180	—		
	9	„ stróża nocnego etc.	144	22	4 945	72
II.		**Koszta administracyi.**				
	10, 11 i 15	Opał, gaz, oliwa, etc.	253	48		
	12	Księgi i druki	25	68		
	13	Dzienniki i inseraty	85	94		
	14	Potrzeby kancelaryjne i drobne	22	25		
	16	Robocizna po 70 i 80 ct.	956	59		
	17	Rachunek z kolejami	—	—		
	18, 19	Należytości rządowe i opłaty stałe	431	56		
		Zwrotnicą spowodowany wydatek	18	21		
		Konserwacya	125	90		
		Czyszczenie i utrzymanie torów i dojazdów . .	45	05		
		Kasa chorych	7	34	1.972	30
III.		**Ekspozytura cłowa.**				
	20	Asystent i nadstrażnik	—	—	600	—
					7.518	02

Porceri m. p.

datków i dochodów

za czas od 1. stycznia do 30. czerwca 1891.

Dochody.

I.		**Rachunek składowego od spirytusu.**				
	1—6	Składowe od 1. stycznia do 30. czerwca 1891 . .			5.029	28
II.		**Rachunek manipulacyi spirytusowej.**				
	7—8	Manipulacya od 1. stycznia do 30. czerwca 1891 .			366	52
III.		**Rachunek składowego od zboża.**				
	9	Składowe od 1. stycznia do 30. czerwca 1891 . .			629	94
IV.		**Rachunek manipulacyi zbożowej.**				
	10—17	Manipulacya od 1. stycznia do 30. czerwca 1891 .			1.141	66
		Rachunek drobnych dochodów.				
		Różnica z rachunku toru kolej. i plantacyj . .	1	40		
		Portorya	46	10		
		Asekuracya	62	88		
		Odsetki	111	86		
		Różnica z rachunku frachtów spirytusowych . .	1	05	223	29
		Nadwyżka wydatków			127	33
					7.518	02

Granatowski m. p.

Alegat 3. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. kr. 4.298/1892.

Zestawienie obrotu produktów i poświadczeń składowych w krajowym Składzie publicznym we Lwowie.

A. Obrót produktów.

W miesiącu	Przyjęto				Wydano				Przyjęto		Wydano	
	zboża w kilogramach			w ubezp. wartości	zboża w kilogramach			w ubezp. wartości	Spirytusu			
	krajowego	zakrajowego	razem	zł.	krajowego	zakrajowego	razem	zł.	hektolitrostopni	w ubezp. wartości	hektolitrostopni	w ubezp. wartości
1890												
Od 14. maja do 30. czerwca	34.595	—	34.595	2.903	14.104	—	14.104	1.019	538.033·82	69.951	11.248·20	1.445
Lipcu . .	6.448	—	6.448	450	10.042	—	10.042	694	52.992·76	6.867	10.841·16	1.409
Sierpniu . .	—	—	—	—	6.448	—	6.448	450	37.258·06	4.843	53.483·19	6.953
Wrześniu . .	24.895	—	24.895	2.529	10.093	—	10.093	800	19.509·83	2 537	207.517·02	23.332
Październiku .	138.883	—	138.883	13.408	40.571	—	40.571	3 551	—	—	334.736·87	46.806
Listopadzie .	116.942	—	116.942	10.649	169.019	—	169.019	17.886	—	—	29.968·03	4.253
Grudniu . .	265.459	—	265.459	23.371	71.175	—	71.175	5.465	—	—	—	—
Stan na dniu 31. grudnia	—	—	—	—	265.770	—	265.770	23 445	—	—	—	—
Razem .	587.222	—	587.222	53.310	587.222	—	587.222	53.310	647.794·47	84.198	647.794·47	84.198
1891.												
Stan na dniu 1. stycznia	265.770	—	265.770	23 445	—	—	—	—	—	—	—	—
Styczniu . .	92.517	—	92.517	9.643	170.285	—	170 285	13.875	144.281·76	22.940	—	—
Lutym . . .	334.203	—	334.203	34.406	151.275	—	151.275	14.955	244 524·53	42.984	—	—
Marcu . . .	208.337	—	208.337	22.333	234.791	—	234.791	28.927	170·642·09	29.011	—	—
Kwietniu . .	126.986	—	126.986	10.232	211.165	—	211.165	19.217	117.745·42	20.017	—	—
Maju . . .	205.662	—	205.662	15.020	154.650	—	154.650	14.085	74.055·08	28.736	—	—
Czerwcu .	231.735	69.457	301.192	23.167	188.197	—	188.197	14.154	8 922·84	1.723	4.806·63	913
Lipcu . . .	55.494	—	55.494	3.927	240.108	60.918	301.026	23.448	37.713·14	6.902	21.765·33	4.319
Sierpniu . .	20.572	—	20.572	2.880	55.544	8.539	64.083	4.871	14.694·38	2.684	185.918·98	34.935
Wrześniu . .	196.828	—	196.828	19.300	73.623	—	73.623	8.760	22.187·17	2.510	294.538·09	55 626
Października .	164 823	19.871	184 694	16.267	110.684	—	110.684	8.453	30.304·82	5 706	172 307·55	31.775
Listopadzie .	439.357	600.149	1,039.506	110.961	196.852	49.677	246 529	22.021	—	—	129.015·30	24 194
Grudniu .	566.263	240.912	807.175	80.499	313.582	180.571	494.153	45.951	9.274·64	2.041	20.853·64	4.091
Stan na dniu 31. grudnia	—	—	—	—	807.791	630.684	1,438.475	153.363	—	—	45.140·35	9.401
Razem .	2,908.547	930.389	3,838.936	372.080	2,908 547	930.389	3,838.936	372 080	874.345·87	165.254	874.345·87	165.254

B. Obrót poświadczeń składowych.

W miesiącu	Wydano						Ściągnięto					
	na zboże			na spirytus			na zboże			na spirytus		
	sztuk	kilogramów	w ubezp. wartości	sztuk	hektolitro-stopni	w ubezp. wartości	sztuk	kilogramów	w ubezp. wartości	sztuk	hektolitro-stopni	w ubezp. wartości
1890. Od 14. maja do 30. czerwca	1	406	200	16	483.441·16	62.847	—	—	—	—	—	—
Lipcu	—	—	—	4	93.908·73	12.210	—	—	—	1	10.841·16	1.409
Sierpniu	—	—	—	2	30.500·00	3 965	—	—	—	3	100 500·00	13.065
Wrześniu	1	2 878	604	—	—	—	—	—	—	11	287.300.00	37.349
Października	2	30.304	2.250	—	—	—	—	—	—	7	209.208·73	27.199
Listopadzie	—	—	—	—	—	—	2	13.008	1 254	—	—	—
Grudniu	2	14.041	3.976	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Na dniu 31. grudnia było w obiegu	—	—	—	—	—	—	4	34.621	5 776	—	—	—
Razem	6	47.629	7.030	22	607.849·89	79.022	6	47.629	7.030	22	607 849·89	79.022
1891. Na dniu 1. stycz. było w obiegu	4	34.621	5.776	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Styczniu	—	—	—	—	—	—	2	29.789	2.512	—	—	—
Lutym	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Marcu	1	9.964	675	—	—	—	2	4.832	3 264	—	—	—
Kwietniu	2	20.206	1.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Maju	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Czerwcu	1	9.964	675	—	—	—	1	9.964	675	—	—	—
Lipcu	1	20.162	1.200	—	—	—	1	10.116	700	—	—	—
Sierpniu	2	20.211	1.311	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wrześniu	3	26 024	1.950	1	30.000·00	5.700	3	26.060	2.075	—	—	—
Października	2	20 691	1.670	—	—	—	1	10 054	675	—	—	—
Listopadzie	5	108.644	11.900	—	—	—	1	9.964	675	1	30.000·00	5.700
Grudniu	11	418.421	46.300	—	—	—	3	40.373	2.511	—	—	—
Na dniu 31. grudnia było w obiegu	—	—	—	—	—	—	18	547 756	59 870	—	—	—
Razem	32	688.908	72.957	1	30.000·00	5.700	32	688.908	72.957	1	30.000·00	5.700

Alegat 4. do sprawozdania Wydziału krajowegoL. 4298/92.

Wysoki Wydziale krajowy!

Galicyjskie akcyjne Towarzystwo handlowe będzie niezawodnie niejednokrotnie korzystać musiało z krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie, jednak już na wstępie swej działalności widzi potrzebę rozszerzenia tychże składów, jako składów publicznych (öffentliche Lagerhäuser) i składów wolnych (Freilager) na następujące jeszcze artykuły: 1. naftę (rafinowaną), 2. kawę i ryż, 3. nawozy sztuczne. Gdy zaś nasze Towarzystwo ma nadzieję w tych artykułach dość ożywiony rozwinąć handel, przeto i obroty krajowych składów znacznie zwiększone będą. Wprawdzie pociągnie to za sobą pewne wkłady inwestycyjne, Towarzystwo jednak nasze już z góry oświadcza gotowość wejścia z Wydziałem krajowym w pertraktacye, co do pokrycia tytułem zaliczki na rachunek przyszłych należytości składowych lub w innej formie tychże wydatków inwestycyjnych. Gdyby Wysoki Wydział krajowy skłonił się w zasadzie do wystarania się w drodze właściwej o rozszerzenie w kierunku wskazanym atrybucyj krajowych składów, gotowi jesteśmy wejść już teraz w pertraktacye z Wysokim Wydziałem krajowym.

Lecz nim rokowania te przeprowadzone i potrzebne umocowania ze strony Wysokiego Sejmu i c. k. Rządu uzyskane zostaną, zapytujemy czy już z początkiem r. 1892 Wysoki Wydział nie mógłby naszemu Towarzystwu udzielić w składzie lwowskim odpowiedniego miejsca (sądzimy około $100^{m/2}$) na prowizoryczny magazyn dla nawozów sztucznych, dla kawy i ryżu i pod jakimi warunkami.

W mniemaniu, że ustne pertraktacye prędzej do celu doprowadzą, upraszamy Wysoki Wydział o zawezwanie do tych pertraktacyj pp. Jana Breuera i Dra Alfreda Zgóskiego, których panów z naszej strony do rzeczonych pertraktacyj umocowujemy.

Lwów 27. listopada 1891.

Galicyjskie akcyjne Towarzystwo handlowe.

Przybliżony preliminarz krajowych składów publicznych we Lwowie

z uwzględnieniem rozszerzenia magazynu dla zboża ze 120 na 220 wagonów i dla spirytusu 10.000 na 22.000 hektolitrów kosztem około 84.400 zł.

Wydatki

Rubryka	Pozycya		zł.	zł.
I.		**Koszta zarządu**		
	1—10	Jak preliminarz na rok 1892.	9.576	
		Wzmocnienie zarządu (dla składu nafty, korespondencyi etc.)	2.700	12.276
II.		**Koszta administracyi**		
	11	Należytości rządowe i opłaty stałe jakoto: podatki, ubezpieczenia od wypadków, asekuracya, telefon, ozynsz dzierżawny kolei etc. . . .	2.500	
	12	Gaz do motoru, opał, światło smarowidło	1.500	
	13—15	Księgi, druki, dzienniki, inseraty, drobne wydatki . . .	500	
	16	Robotnicy dzienni	4.000	
	17	Czyszczenie torów, chodników etc.	200	
	18	Konserwacya magazynów i biur	1 000	
	19	Kasa chorych	55	
	20	Noworoczne dla służby kolejowej, pocztowej, renumeracye koszta podróży i inne nieprzewidziane	2.000	11.755
III.		**Ekspozytura cłowa.**		
	21	C. k. asystent i nadstrażnik .		1 200
		Kapitał nakładowy.		
	22	5% od potrzebnych zł. 84.400		4.220
		Suma wydatków . .	—	29.451

Dochody

Rubryka	Pozycya		zł.	zł.
I.		**Składowe za spirytus**		
	1—8	stosunek 22:10 (jak preliminarz na r. 1892)	—	20.592
II.		**Manipulacya spirytusowa**		
	9—10	stosunek 22 : 10 (jak preliminarz na rok 1892)	—	1.584
III.		**Składowe za zboże**		
	11—16	stosunek 220:120 (jak preliminarz na rok 1892) . . .	—	6.325
IV.		**Manipulacya zbożowa**		
	17—22	stosunek 220 : 120 (jak preliminarz na rok 1892) . . .	—	7.370
V.		**Manipulacya ogólna**		
	23	stosunek 220 : 120 i 22 : 10 (jak preliminarz na rok 1892).	—	580
		Suma dochodów . .		36.451
		W porównaniu z wydatkami	—	29.451
		Nadwyżka dochodów	—	7.000

Alegat 6. do Sprawozdania Wydziału krajowego L 4298/1892.

Taryfa opłat

w krajowym składzie publicznym w Krakowie.

Taryfa opłat od zboża i nasion.

1. Składowe.

Opłata składowego liczy się tygodniowo, a każdy zaczęty tydzień za cały.	Od 100 złr.	Kg. ct.
Od zboża wszelkiego rodzaju w workach tygodniowo	—	3/4
„ „ „ „ zesypanego „	—	1
„ koniczyny w workach „	—	2
„ „ zesypanej „	—	3
„ innych nasion w workach „	—	3
„ „ „ zesypanych „	—	4

2. Opłata za wyładowanie do składu.

Za przyjęcie każdej partyi zboża	—	20
Od zboża i nasion w workach, za zdjęcie z wagonu lub z wozu, ustawienie w magazynie wraz z odważeniem, bez przesypania do innych worków . .	—	2
z przesypaniem do innych worków	—	3
Od zboża i nasion wszelkiego rodzaju w workach, za zdjęcie z wozów lub wagonów i ustawienie w magazynie wraz z egalizowaniem wagi . . .	—	2 1/2
Za tęż samą czynność z przesypaniem zboża	—	3 1/2
Od zboża twardego, zesypanego w wagony lub wozy (rinfusa), za odebranie lub ustawienie w magazynie w worach, lub przesypanie, wraz z wagą lub egalizowaniem	—	3
Od zboża lekkiego (owsa i t. p.) oraz od nasion, za tęż samą czynność . .	—	4
Za rozgatunkowanie zboża od partyi	—	25

3. Opłaty za przeładowanie zboża.

Za przełożenie zboża w worach z wagonu albo wozu na wagon lub wóz, z odważeniem	—	2
„ przeładowanie z wozu lub wagonu zboża rozsypanego (rinfusa) na wóz lub na wagon, wraz z odważeniem albo egalizowaniem wagi	—	3
„ szpagat dostarczony do 100 worów	—	40
„ przyjęcie lub za wydanie wagonu (wtoczenie lub wytoczenie) . . .	—	60
„ załatwienie formalności cłowych do 50 ctr. metr.	1	—
„ „ „ „ „ 100 „ „	2	—
„ przeekspedyowanie wagonu zboża bez wyładowania	1	50

4. Opłaty za naładowanie zboża.

Za naładowanie zboża i nasion w workach do wagonu lub na wóz . . .	—	1
„ „ „ „ z przesypaniem i odważeniem albo egalizowaniem .	—	3
„ nasypanie zboża i nasion z magazynu do worów, zważenie i naładowanie .	—	2
„ „ „ „ „ „ „ z egalizowaniem i naładowaniem	—	2 1/2
„ ekspedyowanie zboża krajowego, od każdych 100 kg.	—	1/2

5. Opłaty za różne manipulacye w składach.

	Od 100 Kg. zł.	ct.
Za przełożenie zboża w worach z miejsca na miejsce	—	½
„ przesypanie w inne worki i zawiązanie tychże	—	1½
„ wysypanie zboża z poprzednio ułożonych worów	—	1
„ „ „ po odebraniu z wagonów	—	½
„ nasypanie w wory zboża zesypanego, ważenie lub egalizowanie i zawiązanie worów	—	2½
„ ułożenie w stosy worów ze zbożem	—	½
„ osobne przeważenie na żądanie właściciela zboża w worach	—	2
„ „ „ „ „ „ „ zesypanego . . .	—	2½
„ egalizowanie wagi każdego worka zboża	—	2½
„ jednorazowe przeszuflowanie zboża	—	½
„ przesypanie, przewietrzenie i wyczyszczenie zboża z pyłu przyrządami mechanicznymi		1½
„ przeczyszczenie wialnią lub młynkiem ciężkiego ziarna	—	4
„ „ „ „ „ lekkiedo „	—	5
„ „ trieurem cylindrowym ciężkiego „	—	8
„ „ „ „ lekkiego „	—	10

Poślady z wymłynkowanego zboża zebrane być muszą w przeciągu miesiąca.

Pakowanie worów do ekspedycyi	—	30
Ważenie, plombowanie, ekspedycya próżnych worów na kolej, za 100 sztuk . .	—	50
Za użycie worów składowych do wagi i noszenia, od 100 worów . . .	—	30

6. Opłata za ubezpieczenie od ognia.

Za każde 100 zł. ubezpieczonej wartości zboża, tygodniowo	—	1

7. Różne inne opłaty.

Za wystawienienie poświadczenia składowego	—	50
„ przepisanie partyi zboża z jednego właściciela na drugiego, do 10.000 kg. .	—	30
„ wydanie każdej partyi zboża, bez względu na ilość, taksa każdorazowa . .	—	20
„ branie próbek większych, do ¼ kg.	—	10
„ szpagat do 100 worów	—	40
„ wypożyczenie worów po za obręb składów, tygodniowo od sztuki . . .	—	1½
„ „ „ w obrębie „ „ „ „ . . .	—	1½

8. Uwagi i przepisy dodatkowe.

Polecający przygotowanie zboża do wysyłki obowiązanym jest zabrać takowe w przeciągu 48-miu godzin, w przeciwnym razie zarząd składu może je ułożyć w stosy, lub wysypać podług własnego uznania na koszt właściciela.

Próżnymi worami winien właściciel zadysponować w przeciągu trzech miesięcy, po upływie tego czasu ustaje poręka zarządu składu.

Zarząd składu może na żądanie właściciela wysyłać próbki zboża pod wskazanym adresem, pobierając za każdą wysyłkę 30 centów, oprócz kosztów przesyłki.

Za poczynione wydatki gotówką na rachunek właściciela, jak fracht, cło i t. p., pobiera zarząd składu 5% w stosunku rocznym.

Zarząd składu może pośredniczyć w odbieraniu i wypłacaniu gotówki pomiędzy sprzedającym a kupującym, pobierając za to ¼% prowizyi, prócz kosztów poniesionych.

Taryfa opłat od spirytusu.

A) Postanowienia ogólne.

1. Skład publiczny przyjmuje do przechowania tylko spirytus mający przynajmniej 75 stopni stustopniowego alkoholomotru.

2. Spirytus do składu przyjęty od różnych właścicieli, zlewany będzie, bez względu na jego moc lub właściciela, do wspólnych rezerwoarów żelaznych i w tych przechowany, każdy więc składający a względnie posiadacz poświadczenia składowego otrzyma taką ilość litrostopni (L. %) spirytusu, na jaką opiewa kwit odbiorczy lub poświadczenie składowe, po potrąceniu straty spowodowanej manipulacyą i parowaniem czyli ususzką.

Tylko w tym wypadku, jeżeli składający 1.000 lub więcej hektolitrów spirytusu obowiąże się płacić składowe za całą objętość zbiornika (rezerwoaru) lub zbiorników (rezerwoarów), w których jego spirytus jest przechowany, nie zostanie spirytus jego złączony ze spirytusem należącym do innego właściciela.

3. Wysokość utraty spowodowanej manipulacyą (Calo) oblicza się $^1/_2\%$ przy odbiorze, $^1/_2\%$ przy wydawaniu.

Wysokość straty spowodowanej parowaniem (ususzka) oznacza się na pierwsze trzy miesiące po $^1/_3\%$ za jeden miesiąc a za dalszych dziewięć miesięcy nie liczy się ususzki. Jeżeli zaś spiritus na skład przyjęty, pozostał na składzie dłużej jak dwanaście miesięcy, to liczy się ponownie $^1/_3\%$ za każdy miesiąc przez pierwsze trzy miesiące.

4. Chcący złożyć spirytus do składu publicznego powinien wpierw zawiadomić zarząd składu, jaką ilość spirytusu złożyć zamierza i w którym dniu nadeszle go do składu, a złożenie spirytusu nastąpić może dopiero po otrzymaniu odpowiedzi, że skład gotów jest zgłoszoną ilość spirytusu przyjąć.

5. Zgłoszeń, które wymagają zatrzymania miejsca w składzie na spirytus dłużej niż miesiąc od daty zgłoszenia, zarząd nie uwzględni.

6. Zarząd składu publicznego ma prawo nie przyjąć dostawionego spirytusu, który dostawiono bez otrzymania poprzednio zapewnienia przyjęcia i ma prawo zwrócić cały transport na koszt i ryzyko nadsyłającego, zawiadamiając o tem raraz nadsyłającego. a względnie także i spedytora.

Zarządowi składu publicznego służy również prawo postąpić tak samo ze spirytusem, który nie posiada jakości przepisanej powyżej w §. 1., jeżeli na telegraficzne wezwanie zarządu wystosowane do nadsyłającego spirytus, nie da tenże do trzech godzin innego stanowczego rozporządzenia, któreby dozwoliło spirytus nadesłany, a do składu nieprzyjęty, natychmiast usunąć.

W obu wypadkach winien nadsyłający zwrócić zarządowi składu publicznego wszelkie poczynione na rachunek nadsyłającego wydatki i uścić opłaty taryfą przepisane a ciążące już na jego produkcie.

7. Jeżeli zgłoszony na skład spirytus nie nadejdzie na czas w zgłoszeniu oznaczony, lub jeżeli nie cała ilość zgłoszonego spirytusu nadejdzie w czasie oznaczonym ,w takim razie ma zarząd składu publiczego prawo, pozostałem wolnem miejscem zarządzić według swego uznania, a zgłaszający obowiązany jest zapłacić składowe za miesiąc od takiej ilości spirytusu, dla jakiej pomieszczenie zastrzegł.

8 Właściciel spirytusu który spirytus zgłosił i przyrzeczenie przyjęcia otrzymał a w terminie oznaczonym go nie odstawił, lub którego spirytus nie mógł być do składu publicznego przyjęty z powodu jakości jego niższej od przepisanej w §. 1. niniejszych postanowień, winien uiścić składowe za miesiąc, licząc od tego dnia, od którego dla jego spirytusu miejsce zarezerwowano.

9. Składowe od spirytusu liczy się miesięcznie, a każdy zaczęty miesiąc liczy się za cały

10. Zarząd składu publicznego ma prawo, dając zgłaszającemu przyrzeczenie przyjęcia spirytusu do składu, wymagać od niego złożenia opłaty składowego za miesiąc, tudzież pewnej kwoty na opłaty taryfą przepisane.

11. Przyjęcie i wydanie spirytusu odbywa się przy zbiornikach (rezerwoarach) w składzie publicznym.

12. Zarząd składu przyjmuje i wydaje spirytus w ilości najmniej 5 hektolitrów.

13. Na podstawie ustawy z dnia 28. kwietnia 1889 r. i regulaminu składu publicznego, zarząd tego składu ma prawo zmienić niniejszą taryfę na nową, która w myśl ustawy wchodzi w wykonanie w 14 dni po jej ogłoszeniu.

14. Przy wynajmowaniu całych cystern mają być zawierane osobne umowy z zarządem składu.

B) Opłaty:

1. Składowe od 10.000 litrostopni (L. %) za miesiąc:

a) od spirytusu mającego 85° stustopniowego alkoholometru i wyżej za pierwszy miesiąc 12 ct.;

za każdy następny miesiąc 6 ct.;

b) od spirytnsu mającego 75° do 85° stustopniowego alkoholometru za pierwszy miesiąc 14 ct.;

za każdy następny miesiąc 7 ct.

2. Opłata za ubezpieczenie od ognia:

Od 100 zł. ubezpieczonej wartości za miesiąc 4 ct.

3. Opłata za manipulacye przy przyjęciu i wydaniu spirytusu:

Za przyjęcie lub za wydanie wagonu (wtoczenie lub wytoczenie), od wagonu 60 ct.;
„ „ spirytusu również jak za wydanie, od 1 hektolitra 3 ct.;
„ oznaczenie miary objętości i stopnia, od 1 hektolitra 1 ct.;
„ komisye rządowe przy przyjęciu lub wydaniu, każdorazowo 2 zł.:
„ naładowanie beczek ze spirytusem do wagonu, od beczki 20 ct.;
„ ekspedycyę spirytusu ze składu, od wagonu 1 zł.

4. Różne inne opłaty:

Za wystawienie poświadczenia składowego (nie licząc stepmla) 50 ct.;
„ wydanie próbek każdorazowo 30 ct.;
„ ekspedycyę próżnych beczek, od beczki 10 ct.;
„ przyjęcie i przechowanie próżnych beczek w obrębie składu, lecz pod gołem niebem i bez poręczenia za szkody, od beczki 15 ct.;
„ przepisanie z właściciela jednego na drugiego za 10.000 L. % 50 ct.;
„ zwrócenie na dworzec kolejowy wagonów wprowadzonych w obręb składu publicznego ze spirytusem nieprzyjętym, od wagonu 1 zł. 60 ct.

Wszelkie z wysyłką spirytusu połączone wydatki, jako to: za szpunty, lak, blachy i t. d. wykłada za właściciela spirytusu zarząd składu, jak również podejmuje się naprawy beczek, jeżeliby tego okazała się potrzeba i oblicza je stronom po cenie kosztu.

Alegat 8. do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr. 4.298/92.

Rachunek administracyjny krajowego Składu publicznego

Dochody.

Rubr.	Poz		Należytość		Uiszczenie		Zaległość	
I.	1	Rachunek składowego od spirytusu . .	—	—	—	—	—	—
II.	2	Rachunek manipulacyi magazynowej za spirytus	—	—	—	—	—	—
III.	3	Rachunek składowego od zboża . . .	2.161	05	2 054	96	106	09
IV.	4	Rachunek manipulacyi magazynowej . .	1.054	96	1.022	04	32	92
	5	Dochód z ogólnej manipulacyi magazynowej:						
		a) Za dostawę wagonów, wyładowanie i naładowanie, wystawienie poświadczenia składowego, przepisanie na innego właściciela	3.458	67	3.143	59	315	08
		b) formalności cłowe						
V.		Zwroty wydatków administracyjnych:						
	6	Za asekuracyę, szpagat, worki, stemple i portorya	526	46	494	30	32	16
VI.	7	Procent od wykupionych frachtów . .	85	68	81	47	4	21
VII		Rozmaite:						
	8	Zwrot premii asekuracyjnej	92	81	92	81	—	—
	9	Zwrot płacy Broniowskiego	53	34	53	34	—	—
		Suma dochodów .	7.432	97	6.942	51	490	46
		Niedobór .	11.336	67				

dla zboża i spirytusu w Krakowie za rok 1890.

Wydatki.

Rubr.	Poz.		Należytość	Uiszczenie	Zaległość
I.		Koszta zarządu i służby:			
	1	Dyrektor, płaca	2.166 51	2.166 51	— —
	2	Buchalter, „	1.625 —	1.625 —	— —
	3	Kontrolor, „	980 —	980 —	— —
	4	Magazynier, „	1 200 —	1.200 —	— —
	5	Kasyer, „	720 —	720 —	— —
	6	Cenzor rzeczoznawca, płaca	240 —	240 —	— —
	7	Kancelista, płaca	375 55	375 55	— —
	8	Maszynista, „	600 —	600 —	— —
	9	Woźny, „	325 —	325 —	— —
	10	2 stróżów, „	498 —	498 —	— —
II.		Koszta administracyi:			
	11	Utrzymanie budynków	— —	— —	— —
	12	„ magazynów zbożowych	689 39	689 39	— —
	13	„ magazynu spirytusowego	127 12	127 12	— —
	14	Opał i oświetlenie	153 09	153 09	— —
	15	Zabezpieczenie od ognia nieruchomości	346 11	346 11	— —
	16	Podatki	887 81	887 81	— —
	17	Potrzeby kancelaryjne:			
		a) Druki, księgi, papier i t. d.	352 44	352 44	— —
		b) Stemple, portorya i telegramy	108 88	108 88	— —
		c) Ogłoszenia	132 04	132 04	— —
	18	Meble i sprzęty:			
	19	Rozmaite	494 10	494 10	— —
III.		Ekspozytura cłowa:			
	20	Inspekcya rządowa	1.314 23	— —	1.314 23
IV.		Wydatki na manipulacyę magazynową:			
	21	Najem robotników	4.036 50	4.036 50	— —
	22	Worki, szpagat i płótno	473 09	473 09	— —
	23	Asekuracya zapasów zboża i spirytusu	258 31	258 31	— —
	24	Konsumcyjny podatek	157 37	157 37	— —
V.	25	Odsetki od Conto-Corrente w Towarzystwie wzajemnego kredytu w Krakowie	509 10	509 10	— —
		Suma wydatków	18.769 64	17.455 41	1.314 23

Alegat 9. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 4298/1892.

Rachunek administracyjny krajowego składu publicznego dla zboża i spirytusu w Krakowie

za czas od 1. stycznia do 30. czerwca 1891.

Dochody:

	Przedmiot	zł.	ct.
I.	Rachunek składowego od spirytusu . .	2.269	44
II.	Rachunek manipulacyi magazynowej od spirytusu	442	83
III	Rachunek składowego od zboża . . .	2.413	11
IV.	Rachunek manipulacyi	1.164	78
	Dochód z ogólnej manipulacyi:		
	a) Za dostawę wagonów, wyładowanie i naładowanie, wystawienie poświadczenia składowego, przepisanie na innego właściciela		
	b) formalności cłowe	4.166	62
V.	Zwroty wydatków admistracyjnych:		
	Za asekuracyę, szpagat, worki, stemple i portorya	360	72
VI.	Procent od wykupionych frachtów . .	149	85
	Suma dochodów . .	10.967	35

Wydatki:

	Przedmiot	zł.	ct.
I.	Płace	4.404	22
II.	Koszta administracyi:		
	a) Utrzymanie budynków	474	68
	b) „ magazynów zbożowych .	466	87
	c) „ magazynu spirytusowego	192	08
	d) Opał i oświetlenie	95	51
	e) Zabezpieczenie od ognia	267	67
	f) Podatki	520	32
	g) Potrzeby kancelaryjne	314	26
	h) Meble i sprzęty	129	59
	i) Rozmaite	562	31
III.	Ekspozytura cłowa	1.314	23
IV.	Wydatki na manipulacyę magazynową:		
	a) Najem robotników	3.945	14
	b) Worki, szpagat i płótno	203	33
	c) Asekuracya zboża i spirytusu . .	81	56
	d) Konsumcyjny podatek	90	04
	Suma wydatków . .	13.061	81

Niedobór **2.094 zł. 46 ct.**

Obrót zboża w publicznym Składzie krajowym w Krakowie

od 15. lutego 1890 do 31. grudnia 1891.

Przyjęto — **Wydano**

Miesiąc	Przyjęto: Krajowe (Kilogramów)	Przyjęto: Transitowe (Kilogramów)	Przyjęto: Razem (Kilogramów)	Przyjęto: Wartość ubezpieczona (zł. w. a.)	Wydano: Krajowe (Kilogramów)	Wydano: Transitowe (Kilogramów)	Wydano: Razem (Kilogramów)	Wydano: Wartość ubezpieczona (zł. w. a.)
1890 luty od 15. — marzec	1,229.927	1,247.623	2,477.550	200.983	632.000	582.958	1,214.958	99.631
kwiecień	204 899	163.919	368.818	32.994	391.745	322.133	713.878	60.090
maj	435.546	224.542	660 088	55.498	414.931	396.051	810.982	67.775
czerwiec	250.001	—	250.001	20.889	415.243	149.144	564.387	45.957
lipiec	129.847	54.403	184 250	13.184	353.772	186.007	539.779	42.386
sierpień	322 998	74 034	397.032	27.767	242 500	36.598	279.098	20.662
wrzesień	479.412	267.428	746.840	49.557	212.548	256.101	468.649	31.837
październik	622.955	171.802	794.757	59.375	445.819	171.112	616 931	46.986
listopad	460.583	94.467	555 050	44.274	541 543	62.397	603.940	44.335
grudzień	456.305	320.894	777.199	63.791	249.371	154.263	403.634	31 686
Zapas 31. grudnia 1890	—	—	—	—	693.001	302.348	995 349	76.967
Razem	4,592.473	2,619.112	7,211.585	568.312	4,592.473	2,619.112	7,211.585	568.312
Zapas 1. styczeń 1891	693 001	302.348	995 349	76.967	—	—	—	—
1891 styczeń	505.407	721.070	1,226.557	94.787	356.490	405.377	761.867	62.908
luty	384 949	854.766	1,439.715	116.938	467.002	661.080	1,125.082	88.060
marzec	448.012	409.003	857.015	71.483	390.620	565.423	956.043	79.398
kwiecień	792 029	282.031	1,074 060	94 880	647.022	559.864	1,206.886	98.016
maj	1,303.723	240.516	1,544.239	141.530	1,046.143	339.854	1,385.997	119.854
czerwiec	741.334	187.924	929.258	82.720	1,212.357	228.982	1,441.339	127.761
lipiec	304.153	108.785	412.938	35.121	963.120	207 198	1,170.318	102.604
sierpień	471.349	614.483	1,085.832	113.985	325.468	168 982	494.450	47.349
wrzesień	1,210.729	1,457.373	2,668.102	270.655	599.963	242.014	841.977	85.551
październik	497.497	534.670	1,032.167	100.514	568.313	700.351	1,268.664	125.981
listopad	1,289.478	967.045	2,256.523	233.525	787.857	809 638	1,597.495	158.227
grudzień	775.977	620.150	1,396 127	145.505	438.456	531 891	970.347	103.612
Zapas 31 grudnia	—	—	—	—	1,814.907	1,879 510	3,694 417	379 289
Razem	9,617 718	7,300 164	16,917 882	1,578.610	9,617.718	7,300.164	16,917.882	1,578.610
Obroty w roku 1890	4,592.473	2,619.112	7,211.585	568.312	3,899.472	2,316.764	6,216.236	491.345
Obroty w roku 1891	8,924.717	6,997.816	15.922.533	1,501.643	7,802.811	5,420.654	13,223.465	1,199.321
	13,517 190	9,616.928	23,134.118	2,069.955	11,702.283	7,737.418	19,439.701	1,690.666
Zapas 1. stycznia 1892	1,814,907	1,879.510	3,694.417	379.289				

Obrót poświadczeń (warrantów) w krajowych składach w Krakowie

od 15. lutego 1890 do 31. grudnia 1891.

Miesiąc	Wydano						Odebrano					
	Zboże			Spirytus			Zboże			Spirytus		
	Sztuk	Kgr.	zł.	Sztuk	H. Ltr.	zł.	Sztuk	Kgr.	zł.	Sztuk	H. Ltr.	zł.
1890 marzec	14	140.111	10.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—
kwiecień	10	95.446	6.289	—	—	—	2	19.833	1.800	—	—	—
maj	1	9.908	790	—	—	—	8	74.964	5 479	—	—	—
czerwiec	18	204.671	17.987	—	—	—	12	119.850	9.810	—	—	—
lipiec	1	5.801	499	—	—	—	20	224.980	17.876	—	—	—
sierpień	1	9.990	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—
wrzesień	5	50.023	3.455	—	—	—	2	19.977	1.350	—	—	—
październik	10	245.302	16.106	—	—	—	8	76.607	6.480	—	—	—
listopad	—	—	—	—	—	—	2	101.980	6.227	—	—	—
grudzień	11	149.954	11.140	—	—	—	1	10.010	770	—	—	—
w obrocie	—	—	—	—	—		16	263.002	17.774	—	—	—
razem	71	911 206	67 566	—	—	—	71	911.206	67.566	—	—	—
1891 1. stycznia w obrocie	16	263.002	17.774	—	—	—		—	—	—	—	—
styczeń	6	57.948	4.190	—	—	—	8	70.623	5.247	—	—	—
luty	15	162.290	12.480	6	600	10 800	9	139.414	9.746	—	—	—
marzec	16	166.426	13.265	10	1.000	18.000	9	123.282	9 143	—	—	—
kwiecień	30	297 915	25.593	5	418	7.524	9	90.282	6.955	—	—	—
maj	—	—	—	8	800	17.600	16	165.726	13.482	6	600	10.800
czerwiec	17	194.112	19.842	15	1.500	33.000	21	252.920	20.724	10	1.000	18.000
lipiec	6	68 960	6.380	—	—	—	27	300.704	29.140	5	418	7.524
sierpień	44	455.455	50.041	—	—	—	6	47.147	3.565	8	800	17.600
wrzesień	99	1,058 203	107 215	—	—	—	27	269.593	27.722	13	1.300	28.600
październik	29	303 259	30.019	—	—	—	26	300.003	30.300	2	200	4.400
listopad	61	602.291	63.615	—	—	—	47	469 836	50.069	—	—	—
grudzień	58	601.752	62.729	—	—	—	23	329.175	34.824	—	—	—
w obrocie	—	—	—	—	—	—	169	1,672.908	172.226	—	—	—
razem	397	4,231.613	413.143	44	4 318	86.924	397	4,231.613	413.143	44	4.318	86.924
w roku 1890	71	911.206	67.566	—	—	—	55	648 204	49.792	—	—	—
w roku 1891	381	3.968.611	395.369	44	4.318	86.924	228	2 558 705	240.917	44	4.318	86.924
razem	452	4,879.817	46.935	44	4.318	86.924	283	3 206.909	290.709	44	4.318	86.924
w obrocie 1 stycznia 1892	169	1,672.908	172.226	—	—	—						

Obrót spirytusu w krajowym Składzie publicznym w Krakowie.

Miesiąc	Przyjęto		Wydano	
	H. Litrostopni	Wartość zł.	H. Litrostopni	Wartość zł.
W roku 1890 bez obrotu:				
1891 styczeń	88.968	16.040	—	—
luty	141.798	25 524	—	—
marzec	122.305	22.009	—	—
kwiecień	36.872	6.642 (*)15.598	—	—
maj	20 117	4.425	—	—
czerwiec	49.895	10.979	—	—
lipiec	—	—	39.515	8.692
sierpień	—	—	150.070	33.018
wrzesień	—	—	240.263	52.859
październik	—	—	26.110	5 743
Manco	—	—	3.997	879
	459.955	101.191	459.955	101 191

(*) Podwyższenie ceny i wartość zapasu.

Alegat 11. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 4.298/1892.

Odpis

reskryptu c. k. Ministerstwa handlu z dnia 14. grudnia 1891 L. 56.209.

In Beantwortung der geehrten Zuschrift von 17. Febr. d. J. Z. 13.257/pr., mit welcher es Euer Exzellenz gefällig war, die seitens des gal. Landtages in dessen Sitzung vom 29. November 1890 gefassten Beschlüsse, betreffend mehrere Massnahmen im Interesse der öffentlichen Lagerhäuser in Lemberg und Krakau befürwortend anher zur Kenntniss zu bringen, beehre ich mich Euer Exzellenz bezüglich der einzelnen Beschlusspunkte Folgendes zu eröffnen: Über das unter P. 1. gestellte Begehren um Anwendung des Militärtarifes auf solche Getreidesendungen, welche für Militärmagazine bestimmt, an die erwähnten Lagerhäuser zur Aufbewahrung afgegeben werden, habe ich mich bei dem Umstande, als der Militärtarif auf einem zwischen dem Reichskriegsministerium und den Bahnverwaltungen abgeschlossenen Übereinkommen beruht, veranlasst gesehen, neben der Einvernahme der k. k General-Direction der oest. Staatsbahnen auch die Wohlmeinung des genannten Ministeriums einzuholen. Lezteres war schon deshalb geboten, weil es nicht angängig wäre die fragliche Massnahme auf die galizischen Landes-Lagerhäuser zu beschränken, dieselbe vielmehr auf alle mit dem Öffentlichkeitsrechte ausgestatteten Lagerhäuser ausgedehnt und sonach auch eine Änderung, beziehungsweise Ergänzung der betreffenden Bestimmungen des Militärtarifes vorgenommen werden müsste.

Nach der hierüber eingelangten Äusserung würde die k. k. General Direction der oest. Staatsbahnen zwar keinen Anstand nehmen dem gestellten Begehren rücksichtlich der in Frage kommenden Bahnstreken zu entsprechen, selbstverständlich jedoch unter der Voraussetzung, dass seitens der Militärbehörde der Nachweis des Bezuges durch ein Militär-Magazin zu erbringen wäre.

Dem gegenüber wäre jedoch vom k. u k. Reichs-Kriegs-Ministerium geltend gemacht, dass die in ein Lagerhaus gebrachten, seitens der Heeresverwaltung noch nicht übernommenen Getreidesendungen daselbst vielfachen Bewegungen unterliegen, welche sich der Kontrolle der Militär-Behörden vollständig entziehen. Ursächlich dessen liesse sich der Nachweis des richtigen Bezuges der für Militär-Verplegs-Magazine bestimmten Getreidesendungen entweder gar nicht, oder nur mit Überwindnng grosser Schwierigkeiten und nicht immer vollkommen verlässlich liefern. Die Einführung von besonderen Kontrole — Massregeln würde eine wesentliche Belastung und eine nicht zu rechtfertigende Verantwortung den Militär-Verpflegs-Magazinen aufbürden, welche Umstände absolut vermieden werden müssen. Mit Rücksicht auf das Vorgesagte ist das Reichs-Kriegs-Ministerium der Meinung, dass dem in Rede stehenden Begehren, insolange ein anderer, als der von der k. k. General-Direction der oest. Staatsbahnen vorgeschlagene Modus zur Zugestehung des Militärtarifes für die vorbezeichneten Getreidesendungen, der auch den Interessen des Militärärars entspricht, nicht ausfindig gemacht wird, eine willfahrende Folge nicht zu geben wäre. Hiernach wäre es zunächst dem Landes-Ausschusse anheimzugeben, wegen Feststellung eines auch den Interessen der Militär-Verwaltung entsprechenden Vorgehens für die Einräumung des Militärtarifes noch weitere Studien zu pflegen, und sodann auf die Angelegenheit ewentuell nochmals zurückzukommen.

Was den zweiten Punkt der Landtags-Beschlüsse, nämlich die Reexpedition von Getreide und Spiritus auf den k. k. Staatsbahnen in Lemberg betrifft, so erscheint die Errichtung einer besonderen Reexpeditionsstelle in Lemberg (k. k. Staatsbahnen) schon aus dem Grunde nicht nothwendig, weil in Folge der von der k. k. General-Direction bereits vor längerer Zeit im Informationswege eingeführten Abfertigungs- und Cartirungsvorschriften schon bisher kein Anstand dagegen obwaltet, dass die Anwendung der directen Sätze auf solche seitens der Carl-Ludwig-Bahn reexpedirte Sendungen gleich im Cartirungswege stattfinde. Durch die unmittelbar bevorstehende Übernahme der galiz. Carl-Ludwig-Bahn in den Staatsbetrieb wird übrigens die dermalen in Lemberg seitens dieser Bahn ausschliesslich geübte Reexpedition in die Hände der k. k. Staatsbahn — Verwaltung übergehen, welche gewiss nicht verabsäumen wird die Anwendung der Reexpeditionsbegünstigung gleich im Cartirungswege allgemein zur Einführung zu bringen.

Den Punkt 3. der Landtagsbeschlüsse anlangend, dass den öffentlichen Lagerhäusern in Galizien mindestens solche Refactien von den Transporttarifen ehenthunlichtst zuerkannt werden, wie sie Privatnnternehmer besitzen und erhalten können, muss bemerkt werden, dass die von den k. k. Staatsbahnen ertheilten Frachtbegünstigungen nie an solche Bedingungen gebunden werden, deren Erfüllung nur einzelnen Verfrächtern möglich ist, sondern immer in allgemeiner Fassung gehalten und daher auch den Lagerhäusern bei dem Vorhandensein der daran geknüpften Voraussetzungen zugänglich sind.

Wenn daher von Lagerhäusern spezielle Ansuchen um Frachtbegünstigungen eingebracht werden, so erfolgt die Beurtheilung und Erledigung derselben ganz nach denselben Grundsätzen, wie bei derlei Ansuchen von anderen Partheien und kann somit von einer Bevorzugung einer Parthei gegenüber einer anderen keine Rede sein. Die k. k. General-Direction der oester. Staatsbahnen hat übrigens auch den ihr anlässlich der bevorstehenden Verstaattlichung der galiz. Carl-Ludwig-Bahn schou seit längerer Zeit eingeräumten Einfluss auf die Tarifmasnahmen dieser Bahn dahin geltend gemacht, dass bei der von der Carl-Ludwig Bahn seither gewahrten Refaction von der Bedingung eines Minimalquantums speziell Abstand genommen wurde. Wien, am 14. Dezember 1891. Der k. k. Handels Minister Baquem m. p. An Seine des Herrn k. u. k. Geheimen Rathes, k. k. Staatthalters für Galizien Kazimir Grafen Badeni', Exzellenz Lemberg.

L. W. kr. 7811/1892.

Aleg. 120.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o osuszeniu bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim.

Wysoki Sejmie!

Począwszy od roku 1884 wnoszą gminy i obszary dworskie, położone w nizinie między Sanem, Wisłokiem i Mleczką, nie mniej też Wydział powiatowy jarosławski prawie corocznie liczne petycye do Wydziału krajowego o przeprowadzenie osuszenia gruntów, które z natury posiadają dobrą glebę, jednakże z powodu braku odpływu wody podlegają zabagnieniu. — Wskutek całego szeregu podobnych petycyj wniesionych w roku 1886 do Wysokiego Sejmu, które uchwałą z d. 24. stycznia 1887 l. s. 254 przekazane zostały wraz przychylną opinią komisyi gospodarstwa krajowego Wydziałowi krajowemu do załatwienia, zarządził Wydział krajowy (rozp. z dnia 22. lutego 1887. l. 7168) przeprowadzenie niwelacyi całego zabagnionego terenu oraz sporządzenie projektu, które to czynności przygotowawcze uskutecznił inżynier biura melioracyjnego Jan Blauth z dwoma pomocnikami.

Podjęte następnie przez Wydział krajowy rokowania z Wysokiem c. k. Ministerstwem rolnictwa, które prawie dwa lata trwały, doprowadziły wreszcie do tego rezultatu, że co do projektu technicznego wymienionego inżyniera zapadła ostateczna decyzya Rządu reskryptem Wys. Ministerstwa rolnictwa z d. 21. stycznia 189ž l. 20375, tak iż sprawa może być uważaną za dojrzałą i Wysokiemu Sejmowi do powzięcia uchwały przedstawioną.

Wedle projektu technicznego inżyniera Blautha, który ma służyć za podstawę odnośnej ustawy krajowej, mają być wykonane:

a) w powiecie łańcuckim regulacya potoku Gorzyckiego wraz z trzema kanałami osuszającymi w gminach Rozbórz, Chałupki i Ujezna, tudzież trzema rowami, które mają uchwycić i odprowadzić wodę zaskórną występującą na załomie stoków kosztem 29.000 zł. a. w.

b) w powiecie jarosławskim główny kanał odwodniający Pełkiński wraz z sześcioma rowami osuszającymi (z Kruhelu, Woli buchowskiej, Nielipkowic, Wolki pełkińskiej i Pełkinia) i trzema rowami odcinającymi wodę zaskórną na granicy perymetra melioracyjnego kosztem 44.000 zł. a. w.

Nadto dla zwilżania łąk przyległych gdzie sporadycznie występuje na powierzchni gleby piasek namulony, lub torf, ma być w powyższych kanałach zbudowana odpowiednia ilość szluz i wpustów mianowicie:

a) w powiecie łańcuckim 11 szluz do piętrzenia wody i 6 wpustów,

b) w powiecie jarosławskim: 13 szluz i 4 wpusty razem kosztem 13.250 zł. a. w.

Ogółem tedy wynoszą koszta osuszenia . . .	73.000 zł.
zwilżania	13.250 zł.
razem . .	86.250 zł.

W projektownnej melioracyi interesowanych jest 5 gmin i obszarów dworskich powiatu łańcuckiego (Gorzyce, Jagiełła, Chałupki, Rozbórz i Ujezna), z obszarem 2.360 morgów, tudzież 8 gmin i obszarów dworskich w powiecie jarosławskim (Leżachów, Wola buchowska, Manasterz, Nielipkowice, Wola pełkińska, Wiązownica, Pełkinie z Kruhelem pełkińskim i Kruhel Pawłosiowski) z obszarem 5.960 morgów, razem 13 gmin i obszarów dworskich z powierzchnią gruntów interesowanych 8.320 morgów.

Gdy więc przeciętny koszt melioracyi jednej morgi wynosi okrągło 10 zł. 37 ct. a. w. a rentowność przedsiębiorstwa nie ulega żadnej wątpliwości, pozwalamy sobie przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na przeprowadzenie tej melioracyi na podstawie ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u. p. Nr. 116 w drodze osobnej ustawy krajowej.

Ażeby zamierzone roboty wedle możności dokładnie i ekonomicznie przeprowadzić, proponujemy wykonanie takowych w drodze przedsiębiorstwa krajowego, wskutek czego udział kraju w kosztach w myśl §§. 4. i 6. powołanej ustawy wynosić będzie 40% czyli 34.500 zł. a. w., udział zaś państwowego funduszu melioracyjnego i stron interesowanych po 30% czyli po 25.875 zł. a. w. Ze względu na rozległą sieć kanałów, przy których przeważają roboty ziemne, wypada rozłożyć roboty na lat trzy tak, iż roczny datek kraju wynosić będzie 11.500 zł. a. w., roczny zaś datek państwa i stron interesowanych po 8.625 zł. a. w. Całkowity datek konkurencyjny z jednej morgi wynosić tedy będzie 3 zł. 11 ct. a. w., roczny zaś datek 1 zł. 4 ct. a. w.

Co do terminu rozpoczęcia robót zauważa Wydział krajowy, że gdy decyzya Wysokiego Ministerstwa rolnictwa nadeszła już po wydrukowaniu preliminarza krajowego na rok 1892, wskutek czego pierwsza rata zasiłku krajowego nie mogła być wstawioną do tego preliminarza, budowa może być rozpoczętą dopiero w r. 1893 i dla tego w §. 1. projektu ustawy zaproponowanym jest ten termin. Rok bieżący może być za to zużytkowanym do sprawdzenia okręgu konkurencyjnego i zawiązania spółki, tak ażeby po rozpoczęciu budowy datki konkurencyjne mogły wpływać punktualnie do funduszu budowy. Proponując Wysokiemu Sejmowi uznanie w mowie będącego przedsiębiorstwa za krajowe, Wydział krajowy sądzi, że z uwagi na stosunkowo nieznaczny rozmiar robót, tudzież niski datek konkurencyjny, strony interesowane powinny wyłącznie pokryć koszta konserwacyi po ukończeniu budowy bez dalszego przyczynienia się funduszu krajowego do tych kosztów. Z tego powodu pozwala sobie Wydział krajowy zaproponować Wysokiemu Sejmowi zamieszczenie w projekcie ustawy odmiennego od dotychczasowych postanowień przepisu co do pokrycia kosztów konserwacyi (§. 7. projektu ustawy). Dając wyraz przekonaniu, że proponowana melioracya czyni zadość ogólnie odczutej potrzebie w okręgu jarosławskiego oddziału i c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego, który to oddział wykazuje największą liczbę członków z pomiędzy włościan i że ta melioracya pobudzi włościan do większego jeszcze zainteresowania się sprawą podniesienia rolnictwa,

Wydział krajowy wnosi:

·/. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ·/. projekt ustawy o osuszeniu bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 1. marca 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Projekt.

Ustawa

z dnia . . . . . o osuszeniu bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

§. 1.

Osuszanie bagien w gminach i obszarach dworskich powiatu łańcuckiego i jarosławskiego: Gorzyce, Jagiełła, Chałupki, Rozbórz, Ujezna, Leżachów, Wola Buchowska, Manasterz, Nielipkowice, Wola pełkińska, Wiązownica, Pełkinie z Kruhelem pełkińskiem i Kruhel pawłósiowski, ma być wykonane w ciągu lat trzech począwszy od roku 1893, jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt Wydziału krajowego z roku 1891, preliminujący koszta robót na 86.250 zł. w. a.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracyą państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta budowy włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu budowy.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ust. z dnia 30. czerwca 1884 dz. ust. pań. Nr. 116. bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości trzydziestu procent kosztów;

c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym przez władze administracyjne oznaczyć się mającym resztą preliminowanych kosztów budowy, a to w myśl §. 66. kraj. ust. wodnej z dnia 14. marca 1875 dz. ust. kraj. Nr. 38, według stosunku korzyści, których oczekiwać należy,

lub w miarę wielkości niebezpieczeństwa, które ma być usunięte, albo też o ile rozkład kosztów na tych podstawach nie da się oznaczyć, według wartości tych gruntów i zakładów.

§. 4.

Dla rozłożenia i ściągnięcia datków stron interesowanych w §. 3. pod *c* wymienionych, zawiązaną będzie przez Administracyę państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym spółka wodna.

Bliższe szczegóły co do wyboru i liczby członków Wydziału tej spółki, określi statut przez władzę polityczną wydać się mający.

§. 5.

Zasiłki krajowe i państwowe oraz prestacye konkurencyjne, mają być uiszczone w czasie budowy w trzech równych ratach rocznych z góry.

§. 6.

Wykonanie robót oraz zarząd funduszu budowy obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem, któremu podobnie jak i stronom interesowanym przyznany będzie wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania rządowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa, określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

§. 7.

Koszta utrzymania wykonanych robót ponosić mają członkowie spółki wodnej, według wskazanego w §. 3. pod *c* stosunku.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki

L. W. kr. 10.312/1891.

Aleg. 121.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o czynnościach mających na celu podniesienie mleczarstwa w kraju.

Wysoki Sejmie!

Zgodnie z wnioskami sejmowej komisyi gospodarstwa krajowego, przedłożonymi w sprawozdaniu tejże komisyi, tyczącem się sprawy podniesienia gospodarstwa nabiałowego w kraju, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 21. listopada 1890 następujące uchwały

1) „Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby postarał się o instruktora mleczarstwa i otwiera na ten cel Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 2.000 zł.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby wprowadził praktyczną naukę mleczarstwa w niższych szkołach rolniczych i otwiera mu na ten cel kredyt do wysokości 1.200 zł.

3) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby ogłosił konkurs na napisanie podręcznika „o mleczarstwie“, dla uczniów szkół rolniczych i otwiera mu na ten cel kredyt w kwocie 500 zł.

4) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby postarał się u c. k. Rządu o stosowną subwencyę ze skarbu państwa na podniesienie mleczarstwa w Galicyi.

5) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby wpłynął we właściwej drodze na reprezentacye miast, iżby zaprowadziły ścisłą kontrolę jakości wprowadzanych do miast artykułów nabiałowych“.

W wykonaniu pierwszej z powyżej przytoczonych uchwał Wysokiego Sejmu, poruczył Wydział krajowy dekretem z dnia 10. kwietnia 1891 L. 50.288, na wniosek komisyi krajowej dla spraw rolniczych, pełnienie obowiązków instruktora mleczarstwa Dr. Urbanowi Wareg Massalskiemu, byłemu profesorowi technologii rolniczej w uniwersytecie w Louvain. W myśl dekretu nominacyjnego należy do obowiązków instruktora mleczarstwa na pierwszem miejscu: *Rozpowszechniać słowem i pismem potrzebę i sposób racyonalnego urządzenia i prowadzenia gospodarstwa nabiałowego w kołach wykształconych rolników, gospodarujących na większych posiadłościach i udzielać każdemu zgłaszającemu się o to rolnikowi szczegółowych rad i wskazó-*

wek fachowych, odnoszących się do urządzenia mleczarni, przeróbki mleka, zbytu produktów mleczarskich i t. p. *tudzież do zawiązywania i prowadzenia spółek mleczarskich produkcyjnych i handlowych.* Nadto obowiązany jest p. Massalski aż do czasu, kiedy osobni nauczyciele mleczarstwa dla szkół rolniczych niższych wykształceni będą, odbywać kolejno w każdej z niższych szkół rolniczych dwutygodniowe kursa praktycznej nauki mleczarstwa dla uczniów tych szkół.

P. Massalski objął obowiązki instruktora mleczarstwa z dniem 1. maja 1891. Odbył on najpierw podróż informacyjną po kraju, poczem zwiedzając różne gospodarstwa, trudniące się produkcyą mleka, udzielał rad i wskazówek technicznych. Tak np. zwiedził gospodarstwa w Dublanach, Horodence, Jagielnicy, Zaleszczykach, Jabłonce, Firlejowie, Czernichowie, Gnojniku, Okocimie, Śledziejowicach, Osieku, Łękach, Tomaszowicach, Modlnicach, Mogilanach, Głogoczowie, Krzywaczce, Izdebniku, Zarszynie, Krzyżu i t. d. Brał też udział w kilku zgromadzeniach towarzystw rolniczych powiatowych i okręgowych, mianowicie we Lwowie, w Krakowie, w Wieliczce, w Brzesku, Jarosławiu, tudzież w posiedzeniach kółek rolniczych we Lwowie, w Jagielnicy i w walnem zebraniu tych kółek w Tarnowie, starając się wszędzie działać w kierunku wskazanych powyżej obowiązków jego, zwracając wszędzie uwagę na ważność gospodarstwa mlecznego w ogóle, jak niemniej na znaczenie i korzyści spółek mleczarskich.

Interweniował też p. Massalski przy zawiązaniu się pierwszej Spółki mleczarskiej zbiorowej we Lwowie. Mleczarnia ta spółkowa z obrotem dziennym około 1.500 litrów świeżego mleka dowożonego z 14. okolicznych folwarków posiada centryfugę kieratową duńską „Burmaistra i Wain'a“ i ma wszelkie warunki pomyślnego rozwoju.

Wprawdzie wszystkim spółkom mleczarskim w kraju naszym da się początkowo odczuwać brak fachowo i praktycznie ukształconych kierowników, jako też i należycie wrobionego, do punktualności i czystości zaprawionego personalu wykonawczego (służby). Brak ten da się jednakże wkrótce usunąć. Jest bowiem uzasadniona nadzieja, że wielu uczniów krajowych niższych szkół rolniczych, w których specyalne kursa mleczarstwa zaprowadzono, będą mogli być z pożytkiem użyci nietylko w gospodarstwach produkujących mleko, ale także w mleczarniach zbiorowych.

Uczył też p. Massalski mleczarstwa na kursach specyalnych dwutygodniowych w krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence i Jagielnicy z rzeczywistym pożytkiem dla słuchającej go młodzieży szkolnej, co stwierdzają tak relacye Dyrekcyj obu wspomnianych szkół, jak niemniej ustne oświadczenie kuratora szkoły horodeńskiej JW. bar. Romaszkana złożone sprawozdawcy, szefowi dep. II. Wydziału krajowego.

Ażeby pouczenia z mleczarstwa przez instruktora udzielane mogły być ile możności praktyczne i ażeby instruktor mógł interesentów obznajamiać z przyrządami i maszynami mleczarskiemi obecnie za najlepsze uznanemi i pouczać obchodzenia się z niemi tych, którzyby tego zażądali, postanowił Wydział krajowy zakupić do użytku instruktora niezbędnie potrzebne przy demonstracyach przyrządy mleczarskie, przeznaczając na ten cel kwotę, jaka z kredytu przez Wysoki Sejm na rok 1891 w kwocie 2000 zł. na instruktora mleczarstwa wyznaczonego, po opłaceniu ośmiomiesięcznego kosztu utrzymania tegoż instruktora, do dyspozycyi pozostała. Wydział krajowy zażądał od instruktora przedłożenia wykazu najpotrzebniejszych mu przyrządów mleczarskich a po zasięgnięciu opinii referenta sekcyi stałej krajowej komisyi dla spraw rolniczych zakupił:

1. Patentowany separator ręczny „Victoria“ z fabryki „Dierks & Möllmann“ w Osnabrück, model najmniejszy Nr. 1., lekki i zabierający bardzo mało miejsca a tem samem łatwy do przenoszenia i przewożenia, wskutek czego też i koszt przewożenia tej maszyny

w różne miejscowości, w których instruktor demonstracye praktyczne ma przeprowadzać, nie jest wielki.

Dalej zakupił Wydział krajowy u Ed. Ahlborna w Hildesheim:

2. Maślnicę ręczną holsztyńską,
3. Wygniatacz do wyrabiania masła,
4. Formy do sera,
5. Prasę do sera,
6. Młynek (gniotownik) do twarogu,
7. Probierze do masła i sera,
8. Cremometr Chevaliera,
9. Lactodensymetry,

U Kleinera i Fleischmana zaś w Mödlingu:

10. Chłodnicę do mleka „Lavrence“,
11. Naczynia mleczarskie systemu Schwarza,
12. Naczynia do transportu mleka,
13. Puszki na lód do naczyń transportowych,
14. Różne drobne przyrządy do oznaczania jakości mleka.

Wszystkie powyższe przyrządy mleczarskie umieszczone zostały tymczasowo w lokalu suterenowym gmachu sejmowego. Z czasem jednakże okaże się potrzeba przeznaczenia na te przyrządy odpowiedniejszego lokalu, w którym możnaby urządzić rodzaj laboratoryum mleczarskiego.

Jakkolwiek zbiór maszyn i przyrządów dla instruktora mleczarstwa potrzebnych nie jest jeszcze kompletny, wstawił Wydział krajowy w rubrykę XV. poz. 229 b. projektu budżetu na rok 1892, na „środki do demonstracyi“ tylko *100 zł. w. a.*, w przekonaniu, że na uzupełnienie wspomnianych przyrządów da się uzyskać z funduszów państwowych odpowiednia subwencya.

Jak już w sprawozdaniu Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych do wiadomości Wysokiego Sejmu podano, zaprowadził Wydział krajowy w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach specyalne kursa praktycznej nauki mleczarstwa. Na kursach tych uczył w roku 1891 w Horodence i Jagielnicy, jak już powyżej powiedziano, p. Massalski, w roku zaś 1892 uczyć będzie p. Przemysław Cholewa, instruktor kraj. niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach, a ewentualnie i p. Jan Biedroń. Obydwaj wysłani byli przez Wydział krajowy na naukę mleczarstwa do jednego z największych i najlepiej renomowanych zakładów mleczarskich Nortrup koło Hanoweru, gdzie odbyli cały trzechmiesięczny kurs nauki praktycznej, w dowód czego przedłożyli Wydziałowi krajowemu świadectwa stwierdzające znakomite postępy w nauce mleczarstwa i uzdolnienie do samoistnego prowadzenia większej mleczarni. Obydwaj zwiedzili następnie kilka mleczarń wzorowo urządzonych, a p. Biedroń odbył nadto sześciotygodniowy kurs teoretyczny w stacyi doświadczalnej w Kleinhof-Tapian koło Królewca, zostającej pod zwierzchnim kierunkiem Prof. Dr. Fleischmanna z Królewca. P. Cholewa powrócił na dawniej zajmowaną posadę instruktora do Kobiernic, a p. Biedroń otrzymawszy mały zasiłek z funduszu krajowego udał się do Haczowa na wezwanie tamtejszego kółka rolniczego, celem zawiązania tamże włościańskiej spółki mleczarskiej do wyrobu masła eksportowego. Obydwaj napisali i Wydziałowi krajowemu przedłożyli w manuskrypcie podręcznik do nauki mleczarstwa w niższych szkołach rolniczych.

Koszt wykształcenia obu powyż wspomnianych młodych ludzi pokrył Wydział krajowy z kwoty 1.200 zł. na wprowadzenie praktycznej nauki w krajowych niższych szkołach rolniczych przez Wysoki Sejm na rok 1891 przeznaczonej, — z reszty zaś z tej kwoty pozostałej zakupił dla niższych szkół rolniczych najpotrzebniejsze maszyny i przyrządy mleczarskie, bez których nauka praktyczna jest wręcz niemożliwa.

Przy zakupnie maszyn i przyrządów do nauki w krajowych niższych szkołach rolniczych potrzebnych zwrócił Wydział krajowy uwagę na odmienne po części zadanie szkoły w Horodence a szkół w Jagielnicy i Kobiernicach (pierwsza kształci przedewszystkiem niższe organa wykonawcze dla większych gospodarstw, podczas kiedy dwie następne kształcić mają samoistnych gospodarzy-włościan), w skutek czego też i nauka mleczarstwa przeprowadzoną być winna odpowiednio do tego zadania w innym zakresie i w innym cokolwiek kierunku w Horodence niż w Jagielnicy i Kobiernicach.

Na podstawie wniosków przez instruktora mleczarstwa w porozumieniu z odnośnemi Dyrekcyami szkół przedłożonych zakupił, Wydział krajowy:

I. Dla krajowej niższej szkoły rolniczej w Horodence, która posiadała już mały zbiór przyrządów mleczarskich:

1. Separator poziomy ręczny Lavalla z fabryki Bergerdorf, zastosowany do oddzielania 150 litrów mleka świeżego na godzinę;

2. chłodnicę „Lavrence“ od Kleinera i Fleischmana z Mödling,

3. maślnicę beczkową o osi poprzecznej rotującą, od Lefelda i Lentsch w Schöningen,

II. Dla krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy:

1. Separator ręczny pionowy, najmniejszy model „Alpha-Baby“ z fabryki Bergedorfskiej. — Z tejże samej fabryki:

2. chłodnicę okrągłą patentowaną,

3. maślnicę ręczną „Victoria,“

4 wygniatacz ręczny do masła,

5. naczynia blaszane do przechowania mleka (misy, — sita i t. p.) i do transportu mleka (blaszanki, puszki lodowe i t. p.) od Kleinera i Fleischmana z Mödling,

6. drobne przyrządy mleczarskie od E. Ahlborna w Hildesheim.

III. Dla krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach:

1. Separator ręczny pionowy Lefelda i Lentscha w Schöningen, model najmniejszy,

2. poziomą maślnicę beczułkową rotującą od tej samej firmy,

3. pionowa maślnicę ręczną,

4. wygniatacz ręczny do masła,

5. skopiec,

6. naczynia do przechowania mleka i do transportu, — od Kleinera i Fleischmana z Mödling,

7. drobne przyrządy mleczarskie od Ed. Ahlhorna z Hildesheim.

Przyrządy mleczarskie dla powyż wymienionych krajowych szkół rolniczych muszą być jeszcze uzupełnione, jeżeli nauka odbywać się ma praktycznie, jak być powinno.— Nadto w Jagielnicy i Kobiernicach urządzane być muszą małe mleczarnie gospodarskie, na które wypracowane już zostały projekty, mianowicie dla Jagielnicy przez p. Massalskiego w poro-

zumieniu z Dyrekcyą, — dla Kobiernic zaś przez p. Cholewę. — Na koszta uzupełnienia tych przyrządów i urządzenia wspomnianych mleczarń wstawił Wydział krajowy w projekt budżetu krajowego na rok 1892 (rubr. XV. poz. 229. c) kwotę 1.200 zł. w. a. — i o uchwalenie tej pozycyi Wysoki Sejm najusilniej uprasza.

W myśl polecenia zawartego w punkcie trzecim uchwały Wysokiego Sejmu powyż powołanej, rozpisał Wydział krajowy pod dniem 18. kwietnia 1891 L. 15.101 konkurs na napisanie „podręcznika“ do nauki mleczarstwa dla uczniów krajowych niższych szkół rolniczych z terminem przedłożenia Wydziałowi krajowemu manuskryptów po koniec października 1891. Zarys treści napisać się mającego podręcznika ułożyło biuro Dep. II. Wydziału krajowego w porozumieniu z referentem spraw mleczarskich w komisyi krajowej rolniczej p. Tadeuszem Langiem, na podstawie wskazówek udzielonych przez sekcyę stałą wspomnianej komisyi. W terminie w konkursie naznaczonym nadesłano tylko trzy manuskrypty, pomiędzy tymi jeden p. Biedronia; w skutku tego uznał Wydział krajowy za stosowne, zgodnie z wnioskiem sekcyi stałej komisyi rolniczej, przedłużyć termin konkursowy do dnia 15. marca 1892 (LW. 50441) i uprasza Wysoki Sejm, ażeby kredyt w kwocie 500 zł. na napisanie „podręcznika o mleczarstwie“, uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 21. listopada 1890 przeznaczony, na rok 1892 przeniesiony został.

Poleceniu Wysokiego Sejmu zawartemu w punkcie czwartym powyż przytoczonej uchwały stało się o tyle zadość, że w skutku przedstawienia Wydziału krajowego z dnia 4. kwietnia 1891 l. 9789, udzieliło Wys. ck. Ministerstwo rolnictwa, na naukę mleczarstwa subwencyę w kwocie 1000 zł. z funduszów państwa. Subwencyę tę przeznacza Wydział krajowy na wysłanie za granicę na naukę mleczarstwa jednego z nauczycieli krajowych niższych szkół rolniczych w myśl wniosku zeszłorocznego komisyi krajowej dla spraw rolniczych, który dla braku funduszów dotychczas uwzględniony być nie mógł, reszta z tej subwencyi pozostała użytą zostanie na zakupno środków naukowych dla instruktora mleczarstwa i szkół rolniczych niższych.

Sprawa zaprowadzenia ścisłej kontroli nad jakością wprowadzanych do miast artykułów nabiałowych była jeszcze w dniu 20. lutego 1891 przedmiotem rozpraw sekcyi stałej krajowej komisyi rolniczej, których wynikiem był wniosek Wydziałowi krajowemu przedłożony, ażeby przed przystąpieniem do ułożenia instrukcyi co do wspomnianej kontroli zbadać, jak tę kontrolę wykonują dotychczas większe miasta w Galicyi. W myśl wniosku tego wezwał Wydział krajowy pod d. 28. lutego 1891 L. 8067 magistraty miast Krakowa i Lwowa, tudzież Biały, Tarnowa, Rzeszowa, Przemyśla, Stanisławowa, Tarnopola, Kołomyi, Drohobycza i Sambora, ażeby Wydziałowi krajowemu jak najrychlej potrzebnych wyjaśnień udzieliły a ewentualnie istniejące dla tej kontroli specyalne przepisy przedłożyły.

Z otrzymanych sprawozdań magistratów powyżej wymienionych miast przekonał się Wydział krajowy, że tylko we Lwowie i Krakowie wykonywanem bywa badanie artykułów podejrzanych, że jednakże stała kontrola w ścisłem znaczeniu tego wyrazu i na racyonalnych zasadach oparta, nie jest i tutaj należycie uorganizowaną, a krajowy instruktor mleczarstwa stwierdził, że ani we Lwowie rewizorowie targowi i inne organa targi nadzorujące nie są zaopatrzeni w używane w innych miastach zagranicznych przyrządy, za pomocą których można na miejscu odpowiednią kontrolę wykonywać.

Nadto i podstawy przyjęte do ocenienia mleka w urzędzie targowym, (do którego podejrzany towar odesłany bywa do zbadania) nie są oparte na badaniach miejscowych stosunków, lecz wzięte z innych stosunków zagranicznych, co do niesprawiedliwych orzeczeń a w następstwie i braku zaufania do wykonywanej kontroli prowadzić musi, — w końcu i pomiędzy przyrządami używanymi do kontroli mleka znajdują się przestarzałe (jak n. p. probierz Quevenna lub wogóle Cremometer), podczas kiedy dostatecznie dokładne wyniki dająca i stosunkowo bardzo szybka metoda „alkalimetryczna“, tudzież użycie „Lactokritu“ zdają się być nieznane.

Na wniosek przeto sekcyi stałej komisyi rolniczej polecił Wydział krajowy do LW. 22361/91 krajowemu instruktorowi mleczarstwa p Massalskiemu, ażeby w porozumieniu z p. Z. Strusiewiczem (który jako praktyczny rolnik i ze stosunkami produkcyi mleka w kraju obznajomiony może być pierwszemu pomocnym) wypracował szczegółowe instrukcye, według których wykonywaną być powinna kontrola mleka i wyrobów mleczarskich w miastach większych, utrzymujących swych chemików i w miastach mniejszych, które osobnych chemików miejskich utrzymywać nie mogą. Ponieważ do ułożenia takich instrukcyj brak odpowiednich na miejscu zebranych podstaw, przeto zajął się krajowy instruktor mleczarstwa najpierw zebraniem tychże. Sprawa jednakże jest w toku, a według relacyi instruktora w roku bieżącym stanowczo załatwioną być może.

Na podstawie powyższych wywodów Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach mających na celu podniesienie mleczarstwa w kraju.

2. Sejm uchwala na podniesienie gospodarstwa nabiałowego w kraju, mianowicie: na utrzymanie instruktora mleczarstwa, na środki do demonstracyi dla tegoż potrzebne, jak niemniej na naukę mleczarstwa w krajowych niższych szkołach rolniczych, kwoty wstawione przez Wydział krajowy w projekt budżetu wydatków z funduszów krajowych na rok 1892 Rubr. XV. poz. 229.

3. Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia w roku 1892 kredytu w kwocie 500 zł. uchwałą z dnia 21 listopada 1890. na rok 1891., na napisanie podręcznika „o mleczarstwie“ dla uczniów szkół niższych rolniczych przeznaczonego.

Lwów, dnia 1. marca 1892.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Romanowicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki

L. s. 70/1892

Aleg. 122.

Sprawozdanie

Komisyi drogowej o petycyi Wydziału Rady powiatowej w Cieszanowie względem zmiany ustawy z 15. kwietnia 1881 co do dojazdów kolejowych.

Wysoki Sejmie!

Rada powiatowa w Cieszanowie powzięła na posiedzeniu dnia 4. lipca 1888 roku uchwałę, mocą której uznaje drogę gminną od drogi krajowej Jarosław-Bełz w Dachnowie do toru kolei Jarosławsko-Sokalskiej w Lubaczowie za publiczny dojazd kolejowy i poleca tę sprawę przedłożyć powołanym władzom celem uzyskania potrzebnego w tej mierze orzeczenia.

Pomimo że Wydział krajowy odezwą z 16. kwietnia 1889, do c. k. Namiestnictwa wystosowaną, za potrzebą uznania tego dojazdu kolejowego się oświadczył, c. k. Namiestnictwo nie przychyliło się do zdania Wydziału krajowego, i odmówiło uznania tego dojazdu głównie z powodu, że „w myśl §. 1. ustawy z 15. kwietnia 1881 uznany być może dla stacyi Lubaczów tylko jeden dojazd kolejowy jako publiczny“ — a taki już na przestrzeni z miasta Lubaczowa do stacyi lubaczowskiej, orzeczeniem c. k. Namiestnictwa z 5. lipca 1889 postanowionym został.

Wydział Rady powiatowej w Cieszanowie wniósł do Wysokiego Sejmu petycyę w roku 1890, która jednakże załatwioną nie została. Taką samą petycyę wnosi Wydział powiatowy w Cieszanowie obecnie i prosi, by Wysoki Sejm spowodował zmianę §. 1. ustawy z 15. kwietnia 1881. w tym kierunku, by nie ograniczano uznania dojazdu kolejowego do pewnej stacyi, tylko do jednej drogi.

Komisya drogowa nie widzi potrzeby zmiany §. 1. rzeczonej ustawy, który według zdania komisyi i Wydziału krajowego jest jasny, a podlegać nie może wątpliwości, że w razie rzeczywistej potrzeby do pewnej stacyi więcej jak jeden dojazd kolejowy postanowiony być może.

Odpowiada to zapatrywanie i brzmieniu i duchowi ustawy z 15. kwietnia 1881.

Odpowiada to zapatrywanie brzmieniu ustawy, bowiem §. 1. opiewa: Dojazdami kolejowymi są drogi publiczne, które łączą dworce i stacye kolei żelaznej z najbliższemi miastami lub miasteczkami, z drogami państwowemi, krajowemi lub powiatowemi. Ustawa przeto wyraźnie wymieniając przedmioty, z którymi dojazdy kolejowe łączyć się mają — jak miasta, miasteczka, drogi publiczne — nie tylko używa liczby mnogiej, lecz nadto przytacza te przedmioty taxative, nie mówi o miastach i miasteczkach lub drogach publicznych, co by mogło wywołać tę ciasną interpretacyę, że gdy stacya kolejowa z miastem lub miasteczkiem połączoną została, już połączenie z drogą publiczną odpada, lecz po słowie: „miasteczkami“ jest tylko przecinek, a dalej: „z drogami publicznemi“ — z czego wypływa, że połączenie stacyj z miastem połączenia tejże z drogą państwową, krajową lub powiatową wcale nie wyklucza.

Lecz odpowiada takie zrozumienie §. 1. także duchowi ustawy, której cel nie inny jak wyłącznie ten, by przysporzyć liniom kolejowym jak najwięcej przystępów, umożliwiając krajowi rozwój rolnictwa, handlu i przemysłu, a tem samem zasilając koleje i wpływając na tychże rentowność.

Na równi przeto stoi interes kraju i interes kolei, — chociaż nie równe ciężary, gdyż koleje tylko w jednej trzeciej części, zaś ogół kraju w dwóch trzecich częściach do kosztów budowy i utrzymania dojazdów się przyczynia.

Wszak w tym celu przyszła do skutku nowela o dojazdach kolejowych z 9. Marca 1888. l. 38 Dz. u. kr. a mianowicie postanowienia §. 5. normujące postępowanie, które nastąpić powinno, jeżeli Rada powiatowa mimo wezwania Namiestnictwa lub Wydziału krajowego w przeciągu 30 dni nie przedstawiła wniosku co do potrzeby budowy nowego dojazdu kolejowego. — więc nie Rady powiatowe lecz c. k. Rząd utrudnia przyjście do skutku dojazdów kolejowych.

Największe trudności napotykano przedtem ze strony zawiadowstwa kolei, jako przedsiębiorstwa prywatnego, i to się da wytłumaczyć, — dzisiaj gdy wszystkie koleje w kraju są albo własnością państwa, albo przez władze państwowe administrowane, spodziewać się należy, że c. k. Rząd zajmie stanowisko odpowiednie interesom państwa i kraju.

Zresztą niewykluczony lecz bardzo możliwy jest wypadek, że c. k. Rząd w interesie ekonomicznym, kolejowym lub ogólnopaństwowym zapotrzebuje jeszcze jednego dojazdu do pewnej stacyi kolejowej. Przy tak ciasnej interpretacyi Rząd sam sobie tamuje możliwość takiego dojazdu, — natenczas już §. 5. noweli nie pomoże, lecz Rząd całą drogę własnym kosztem zbudować i utrzymać będzie musiał.

Chociaż komisya drogowa, jak wyżej wykazano, nie widzi potrzeby zmiany §. 1. ustawy z 15. kwietnia 1881, jednakże dla stwierdzenia zapatrywania w tym względzie tak samejże komisyi jak też Wydziału krajowego, i dla przyszłej dyrektywy Wydziałów powiatowych i Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sejm wyraża przekonanie, że przy uznaniu dojazdu kolejowego jedynie potrzeba takiego dojazdu jest rozstrzygającą, o której potrzebie orzekają ustawą ku temu powołane władze państwowe i autonomiczne, — że przeto ustawą z 15. kwietnia 1881 §. 1. nie jest wykluczona możliwość, by do pewnej stacyi więcej jak jeden dojazd kolejowy postanowiony został.

II. Powyższą uchwałą załatwia się petycye Wydziałów powiatowych w Krośnie, w Buczaczu, we Lwowie i w Żbarażu do l. 71, 743, 744 i 904.

Lwów dnia 14. marca 1892 r.

J. Męciński
przewodniczący.

Jaworski
sprawozdawca.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie przedłożenia projektu ustawy uzupełniającej postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874 Nr. 29. Dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hypotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Wysoki Sejmie!

Projekt ustawy, uzupełniającej postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874 Nr. 29 Dz. u. kr. przez Wysoki Sejm w dniu 15. listopada 1890 uchwalony — nie uzyskał Najwyższej sankcyi, a powodem odmowy była ta okoliczność, że w projekcie oznaczono kwotę 25 zł. w. a., rocznie w podatkach realnych opłacać się mającą, jako minimum, aby dla części składowych wydzielonych z posiadłości tabularnych, nowe ciało tabularne utworzonem być mogło.

Wysoki Rząd wymaga, aby owo minimum kwotę 100 zł. w. a. w podatkach realnych wynosiło, a żądanie to motywuje tem, że nie można popierać dążenia, aby posiadłość, niegdyś dominikalna, która według statutu krajowego należy do grupy interesów większej własności, mogła być dalej rozdzielaną na samoistne części o niższym podatku jak 100 zł. z zachowaniem tabularnego charakteru tych części. Wysoki Rząd, podając cyfrowo wzrost wyborców z większej własności w kraju naszym od roku 1873 do roku 1885, opłacających w podatkach realnych wyżej 100 zł., oraz wzrost nowych ciał tabularnych, opłacających w takichże podatkach poniżej 100 zł. i porównywując przyrost ten z przyrostem od roku 1885 po koniec roku 1890, przyszedł do tego przekonania, że ustawowe zezwolenie na dalsze tworzenie ciał tabularnych z podatkiem realnym tylko 25 zł. przyczyniłoby się do rozdrobnienia ciał tabularnych w sposób, który w myśl istniejących ustaw konstytucyjnych pożądany nie jest.

C. k. Rząd twierdzi, że nawet ta okoliczność, iż tworzenie mniejszych ciał tabularnych uczyniono zawisłem od zezwolenia c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego, nie wieleby przeszkodziła wzrastającemu rozdrabnianiu.

Jak dalece posiadłość dawniej dominikalna, a obecnie tabularna, w kraju naszym uległa rozdrobnieniu, wykazuje się z tego, że gdy po koniec roku 1885 było 2076 wyborców w grupie wielkiej posiadłości, a 1948 posiadaczy mniejszej własności tabularnej, opłacających w podatkach realnych poniżej 100 zł. i wykonywujących prawo wyborcze wirilne w grupie mniejszych posiadłości, czyli razem wziąwszy 4024 ciał tabularnych, to z końcem roku 1890 wzrosła ilość ciał tabularnych na 8586, mimo że dopiero w znaczniejszej części założono księgi tabularne.

C. k. Rząd nadmieniając dalej, że właściciel 4 ciał tabularnych z opłacanym podatkiem realnym po 25 zł. mógłby według 2 ust. §. 9 ord. wyb. sejmowej wcisnąć się do grupy większej własności i wykonywać w tej grupie prawo wyborcze, co stanowićby mogło uszczerbek w interesach większych posiadłości, które z interesami małych posiadłości gruntowych identycznemi nie

są — oznajmia też wreszcie Wysoki Rząd, że jeśli w odnośnej ustawie ma być zamieszczonym census co do wymaganej do utworzenia osobnego wykazu hypotecznego w księdze tabularnej, rocznej kwoty rządowych realnych podatków, to należy przestrzegać tego, aby mniejszej kwoty jak 100 zł. nie ustanawiano, tak, iżby nowo utworzone ciało tabularne uprawniało właściciela do wyboru w grupie większych posiadłości.

Stosownie do powyższych wskazówek Wydział krajowy przedłożył ponownie projekt ustawy zupełnie identyczny z projektem komisyi prawniczej w roku 1890 wypracowanym, a przez Wysoki Sejm uchwalonym, podwyższając jedynie ów census z kwoty 25 zł. na 100 zł., a komisya badając ponownie ten projekt,

z uwagi, że sprawę tej uzupełniającej ustawy już od roku 1881 się traktuje, a sądy nasze w sprawach hypotecznego wydzielania i tworzenia nowych ciał hypotecznych i tabularnych nie jednolicie postępują i w skutek różnorodnej praktyki, kontrahentów na wydatki i straty narażają, a nadto bieg interesów tamują, że przeto unormowanie jednolitego postępowania w tych sprawach jest wielce potrzebnem;

z uwagi, że Wysoki Rząd stanowczo domaga się — jeśli w ogóle jakiś census ma być ustanowionym, przyjęcia minimalnej kwoty 100 zł. w podatkach realnych, aby nowe ciało tabularne utworzonem być mogło, zaś nieustanawianie jakiejś kwoty i pozostawianie Wys. Rządowi zupełnej wolności ocenienia czyli i kiedy zezwolenie utworzenia nowego ciała tabularnego ma być udzielonem lub nie, byłoby dla kontrahentów nader niedogodnem, gdyż nie byłoby żadnych danych na to, czyli z pewnego obszaru ciało tabularne utworzonem zostanie lub nie, a niepewność taka oczywiście byłaby szkodliwą;

z dalszej uwagi, że Wysoki Rząd oprócz owego wymogu, przeciwko uchwalonemu w r. 1890 przez Wysoki Sejm projektowi żadnych zarzutów nie podnosi i jak to z reskryptu Wys. c. k. ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 9. czerwca 1891 l. 2441 intimowanego przez Wys. c. k. Namiestnictwo pod d. 21. czerwca 1891 l. 6.041 wynika, projekt ten do Najwyższej sankcyi przedłożonym zostanie, jeśli tylko ów census podatkowy do kwoty 100 zł. podniesionym będzie, wnosi zgodnie z Wydziałem krajowym następny projekt ustawy ·/. pod uchwałą Wysokiego Sejmu. Jedynie JW. Radca dworu Krynicki z powodu stylizacyi §. 2 projektowanej ustawy, podniósł trudności jakieby doznać mogła praktyka przy zastosowaniu, mianowicie przez wzgląd na postanowienia §. 2 ustawy z d. 21. marca 1888 Nr. 41 Dz. u. kr. i doradza, aby dla jasności zaznaczyć wyraźnie w §. 2 projektu ustawy, że się znoszą ograniczenia ustawy krajowej z r. 1888, inaczej sędzia tabularny, bacząc na przepis §. 3 ustawy z dnia 20. marca 1874 Nr. 29. D. u. kr., tylko wtedy zezwoli na przeniesienie ciała tabularnego do księgi gruntowej mniejszej posiadłości, jeśli strona wykaże, że dotycząca gmina zgodziła się na wcielenie posiadłości tabularnej do związku gminy i że nadto ani polityczna władza krajowa ani Wydział krajowy nic nie zarzuciły.

Komisya atoli nie zgodziła się z tem zapatrywaniem, sądzi że §. 2 projektowanej ustawy jest jasnym i że według zasady „lex posterior derogat priori“ — nie powinien rodzić u sędziego tabularnego żadnej wątpliwości.

Lwów dnia 15. marca 1892.

Przewodniczący:

Zoll.

Sprawozdawca:

Klemensiewicz.

Ustawa

z dnia . . . . . uzupełniająca postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874. Nr. 29. dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanowiam:

§. 1.

Dla części składowych, wydzielonych z posiadłości tabularnej, może być osobny wykaz hipoteczny utworzony w księgach tabularnych, jeżeli roczna należytość w podatkach rządowych realnych z tychże części najmniej 100 zł. w. a. wynosi, a strona w odnośnem podaniu tabularnem przedłoży dowód, że c. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy zgadzają się na utworzenie takiego wykazu.

W brakn powyższych warunków utworzonem będzie dla takich wydzielonych części składowych nowe ciało hipoteczne w księgach gruntowych dla posiadłości nietabularnych.

Gdyby jednak właściciel takiego nowego ciała w przeciągu jednego roku od daty zawarcia odnośnego kontraktu przedłożył zezwolenie c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego na utworzenie z tychże samych części składowych nowego wykazu tabularnego, natenczas powyższe ciało hipoteczne może być na żądanie właściciela przeniesione do ksiąg hipotecznych tabularnych.

§. 2.

O ile zachodzą warunki przewidziane w §. 5. ust. kraj. z dnia 20. marca 1874 Nr. 29. dz. u kr., mogą być posiadłości tabularne, lub wydzielone części składowe tychże, na żądanie właściciela wcielane albo do innego wykazu hipotecznego posiadłości tabularnej, objętej tąż samą księgą gruntową, albo do wykazu hipotecznego księgi gruntowej dla posiadłości nietabularnych tejże samej gminy katastralnej, a to z zastosowaniem przepisów ustawy z dnia 6. lutego 1869. Nr. 18 dz. p. p.

Pod tymi samymi warunkami mogą posiadłości nietabularne lub wydzielone z nich części składowe wcielone być do wykazu hypotecznego posiadłości tabularnej, jeżeli będzie wykazanem, iż równocześnie z tem wcieleniem lub też wcześniej wydzieloną została z tejże posiadłości tabularnej taka część, z którejby roczna należytość w podatkach rządowych realnych nie wynosiła o wiele niższej kwoty od tej, jaka przypada z posiadłości nietabularnej, wcielić się mającej.

Przed zezwoleniem na żądane wcielenie sąd właściwy zasięgnąć ma opinii c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego

§. 3.

Posiadłości tabularnej, które w myśl ustawy krajowej z dnia 21. marca 1888. Nr. 41 Dz. u. kr. wcielone zostaną do związku gminnego, mają być przez właściwe sądy z urzędu wydzielone z ksiąg hypotecznych, przeznaczonych dla posiadłości tabularnych a przeniesione do ksiąg hypotecznych, obejmujących wykazy posiadłości nietabularnych tej samej gminy katastralnej.

W tym celu zawiadamiać będzie c. k. Namiestnictwo sądy kolegialne o każdem takiem prawomocnem wcieleniu posiadłości tabularnej do związku gminnego.

§. 4.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie zaraz po jej ogłoszeniu

§. 5.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i sprawiedliwości.

Aleg. 124.

L. s. 1063/1892

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy i obszaru dworskiego Wilamowice i innych gmin i obszarów dworskich w sprawie utworzenia w Wilamowicach nowego c. k. Sądu powiatowego.

Wysoki Sejmie!

Stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 12. listopada 1889. Wydział krajowy zajął się zbadaniem petycyi gmin i obszarów dworskich: Wilamowice, Dankowice, Jawiszowice, Starawieś górna i dolna, Pisarzowice i Hecznarowice o utworzenie nowego Sądu z siedzibą w Wilamowicach.

Badania te wykazały, że tylko pomienione sześć gmin i obszarów dworskich, najbliżej Wilamowic położonych, wraz z obszarami dworskiemi 7545 mieszkańców liczących, gotowe były przynależeć do ewentualnie nowo utworzyć się mającego Sądu, inne zaś proponowane przez petycyonujących do przyłączenia gminy, jako to: Kozy, Skidzin, Bestwina, Bestwinka, Brzeszcze, Przecieszyn, Janowice i Kaniów przyłączenia tego wcale sobie nie życzą, lecz owszem w uchwałach swych Rad gminnych oświadczyły, że nadal w dotychczasowych okręgach sądów powiatowych w Białej i Oświęcimie pozostać pragną.

Rada powiatowa w Białej uznaje wprawdzie potrzebę kreowania w tej okolicy nowego Sądu powiatowego, a to z powodu bardzo trudnej komunikacyi z Kętami gmin położonych po drugiej stronie rzeki Soły, — mimo to jednak nie popiera przyłączenia tych gmin, które tego sobie nie życzą. C. k. Sąd krajowy wyższy w Krakowie w odezwie swej z dnia 2. września 1890 r. l. 11.660 nie uznaje wcale potrzeby tworzenia w powiecie bialskim czwartego Sądu powiatowego i to z ludnością 7545 osób, ile że funkcyonujące obecnie Sądy w Białej, Kętach i Oświęcimie nie są bynajmniej czynnościami przeciążone.

Wobec tego i z dalszej uwagi, że przez utworzenie nowego Sądu powiatowego w Zatorze wyłączone zostały miejscowości: Polanka wielka i Włosienica z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Oświęcimie, że zatem dalsze zmniejszenie tego okręgu na korzyść Wilamowic nie jest wskazanem, Wydział krajowy wnosi, aby petycyi gminy Wilamowic nie uwzględniać.

Komisya prawnicza, zgadzając się z tem zapatrywaniem, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyą gminy i obszaru dworskiego Wilamowice i kilku innych o kreowaniu w tej miejscowości nowego Sądu powiatowego przechodzi do porządku dziennego.

Lwów dnia 15. marca 1892 r.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Klemensiewicz.

L. s. 1.064/92.

Aleg. 125

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Wielkie Oczy i kilkunastu gmin i obszarów dworskich, o przeniesienie siedziby c. k. Sądu powiatowego w Krakowcu do Wielkich Ocz, tudzież petycyi gminy miasteczka Krakowca i Kazimierza hr. Łubieńskiego, jako właściciela dóbr Krakowca, o pozostawienie siedziby tegoż Sądu w miejscu.

Wysoki Sejmie!

Uchwałami z dnia 10. i 25. września 1888 r. udzielił Wysoki Sejm powyż wyrażone petycye Wydziałowi kraj. do zbadania i przedłożenia sprawozdania na najbliższej sesyi sejmowej.

Wydział krajowy przedłożył wyniki badań w sprawozdaniu swem z dnia 5. lutego 1892, które komisyi prawniczej do załatwienia udzielonem zostało.

Ta kilkuletnia zwłoka nie jest winą Wydziału krajowego, który ni mniej ni więcej jak tylko dziewięć razy wzywał Wydział powiatowy Jaworowski do podania potrzebnych dat i zbadania sprawy na miejscu.

Z uzyskanej nareszcie odpowiedzi tegoż Wydziału powiatowego, tudzież odezwy c. k. Sądu wyższego krajowego we Lwowie z dnia 1. grudnia 1891 l. 25.108 wynika co następuje:

Przyczyną główną wniesienia petycyi o przeniesienie siedziby c. k. Sądu powiatowego w Krakowcu do Wielkich Ócz, był niewątpliwie cyrkularz naczelnika c. k. Sądu powiatowego w Krakowcu z d. 27. listopada 1887 l. 126, wystosowany do wszystkich gmin okręgu sądowego z zapytaniem: czy gminy te, na wypadek przeniesienia siedziby Sądu do Wielkicz Ócz, gotowemi byłyby przyczynić się w jakiejś mierze do kosztów przeniesienia.

Cyrkularz ten spowodowała nie istotna potrzeba przeniesienia Sądu dla wygody luduości, lecz tylko trudności stawiane wówczas przez właściciela dóbr Krakowiec, w przedmiocie przedłożenia kontraktu najmu lokalu przez Sąd powiatowy zajmowanego.

Umysły a w szczególe umysły mieszkańców Wielkie Oczy zostały cyrkularzem tym poruszone i rozpoczęła się agitacya w gminach bliżej Wielkich Ócz jak Krakowca położonych, a z dochodzeń przez Wydział powiatowy Jaworowski okazuje się, że właściwie tylko sześć gmin pobliskich i tyleż obszarów dworskich petycyę o przeniesienie siedziby Sądu do Wysokiego Sejmu podpisały.

Okręg Sądu powiatowego w Krakowcu obejmuje 33 gmin wiejskich, dla których miasteczko Krakowiec jest prawie punktem środkowym, miejscowość Wielkie oczy leży zaś na krańcu tego obszaru a nadto oddzieloną jest rzeką Szkło — tak że $^2/_3$ części mieszkańców powiatu narażoneby były na wielkie niedogodności i znaczniejsze oddalenie.

Z tego powodu Wydział rady powiatowej Jaworowskiej i c. k. Sąd krajowy wyższy przeciwni są żądanemu przeniesieniu, a to tem bardziej, że w Wielkich Oczach niema odpowiednich budynków na pomieszczenie Sądu i urzędników, gdy przeciwnie w Krakowcu stosunki te są już uregulowane i najem lokalności na pomieszczenie Sądu do roku 1899 zapewniony.

Z tych też powodów Wydział krajowy nie popiera żądania petycyonujących gmin i obszarów dworskich, a komisya, zgadzając się w zupełności z tem zapatrywaniem i załatwiając równocześnie petycye gmin miasteczka Krakowca i Kazimierza hr. Łubieńskiego, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwu Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyami gmin Wielkie Oczy i innych o przeniesienie siedziby c. k. Sądu powiatowego w Krakowcu do Wielkich Ócz — przechodzi do porządku dziennego.

Lwów dnia 15. marca 1892.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Klemensiewicz.

L. S. 1.071.

Aleg. 126.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną ustawę gminną dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 L. 24 dz. u. kr. i miasteczek w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów 16. marca 1892.

Wnioskodawca:
Fruchtmann.

G. Romer, Tom. Rozwadowski, Łączyński, Zoll, Lenartowicz, Ochrymowicz, Klemens Dzieduszycki, S. Koziebrodzki, Schnell, Dworski, Zbyszewski, Dr. Olpiński, Dr. Midowicz, Rayski, Goldmann, Michalski. Palch, Wiktor.

Ustawa

z dnia . . . . . zaprowadzająca ustawę gminną dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 l. 24 dz. u. k. i miasteczek w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Załączona ⁄. ustawa gminna obowiązywać będzie następujące miasta i miasteczka:

A) Miasta:

Bełz, Biecz, Bircza, Bóbrka, Brzozów, Brzostek, Bukowsko, Busk, Ciężkowice, Czortków, Dobczyce, Dobromil, Dynów, Dubiecko, Grybów, Husiatyn, Halicz, Jaryczów nowy, Jezierzany, Jazłowiec, Jordanów, Kęty, Kamionka strumiłowa, Kuty, Komarno, Lanckorona, Lubaczów, Lisko, Mielnica, Myślenice, Mrzygłód, Maryampol, Mikulińce, Mikołajów, Mościska, Nowytarg, Olesko, Oświęcim, Pilzno, Pomorzany, Rohatyn, Ropczyce, Rymanów, Szczerzec, Stary Sącz, Sądowa Wisznia, Starasól, Staremiasto, Skawina, Sołotwina, Tyśmienica, Zator, Zbaraż, Zaleszczyki, Żydaczów, Żywiec.

B) Miasteczka:

Andrychów, Brzozdowce, Bohorodczany, Borszczów, Brzesko, Baryż, Bolechów, Bołszowce, Bukaczowce, Bursztyn, Błażowa, Baranów, Budzanów, Biały Kamień, Chodorów, Czchów, Chrzanów, Cieszanów, Czernelica, Chorostków, Chołojów, Chyrów, Dźwinogród, Dąbrowa, Dolina, Dębowiec, Dobrotwór, Dukla, Delatyn, Dębica, Dunajów, Frysztak, Gliniany, Głogów, Grzymałów, Gołogóry, Horodenka, Jagielnica, Janów, Jabłonów, Jodłowa, Jezupol, Janów (powiat Trembowla), Jezierna, Kozowa, Kopeczyńce, Kołaczyce, Krakowiec, Kałusz, Kolbuszowa, Kossów, Kańczuga, Krościenko, Krystynopol, Kalwarya, Korolówka, Kulików, Lipnica murowana, Limanowa, Lutowiska, Leżajsk, Łysiec, Łopatyn, Łazów, Łańcut, Monasterzyska, Majdan, Mielec, Maków, Muszyna, Magierów,

Mosty wielkie, Niepołomice, Nawarya, Nadwórna, Niżankowice, Niemirów, Niżniów, Obertyn, Ottynia, Podkamień (powiat Brody), Potok złoty, Probużna, Peczeniżyn, Pistyń, Przeworsk, Piwniczna, Podwołoczyska, Podhajce, Przemyślany, Potylicz, Rożniatów, Radymno, Rozwadów, Ryglice, Radziechów, Rozdół, Rudnik, Rawa ruska, Rudki, Radomyśl (powiat Mielec), Skała, Stanisławczyk, Szczucin, Strusów, Sasów, Sucha, Sieniawa, Stojanów, Sokołów, Strzyżów, Skałat, Skole, Toporów, Trzebinia, Tymbark, Tylicz, Tyczyn, Tarnobrzeg, Tuchów, Tłumacz, Turka, Tłuste, Uście solne, Uście biskupie, Uście zielone, Ułaszkowce, Ustrzyki dolne, Ulanów, Uhnów, Wilamowice, Wiśnicz nowy, Wojnicz, Wojniłów, Witków nowy, Wielopole, Załoźce, Zakliczyn, Żmigród, Żołynia, Zabłotów, Żabno, Zborów, Żurawno.

Art. II.

Ustawa gminna tu załączona wejdzie w wykonanie po upływie sześciu miesięcy od dnia jej ogłoszenia, a w tym samym czasie traci ustawa gminna z 12. sierpnia 1866 dz. ust. kraj. l. 19. w gminach w art. I. wymienionych moc obowiązującą.

Art. III.

Ordynacya wyborcza dla gmin z 12. sierpnia 1866 obowiązywać będzie i nadal miasta i miasteczka w art. I. wymienione z wyjątkiem §. 40. ordynacyi wyborczej, który z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy uchylonym zostaje dla tych i miasteczek, tudzież z tą zmianą, że obywatele honorowi także w miasteczkach mają prawo wybierania w myśl §. 1. l. 3. tejże ordynacyi wyborczej dla gmin.

Art. IV.

Stosunki obszarów dworskich ustawą z 12. sierpnia 1866 Nr. 20. Dz. u. kr. określone, zostają nienaruszone.

Art. V.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

DZIAŁ I.

O gminie w ogólności.

§. 1.

Każde miasto i każde miasteczko niniejszej ustawie podlegające, stanowi w dotychczasowych granicach swoich osobną gminę miejską lub mało-miejską.

Zmiana granic.

§. 2.

Granice gminy zmienione być mogą tylko za uchwałą Rady gminnej.

Uchwała taka do swej ważności wymaga potwierdzenia Rady powiatowej, które może być udzielone tylko za poprzedniem oświadczeniem politycznej władzy krajowej, że przeciw temu ze względów publicznych nie ma nic do zarzucenia.

DZIAŁ. II.

O członkach gminy.

Członkowie gminy i obcy.

§. 3.

Członkowie gminy są:

a) przynależni do gminy, tj. osoby mające w gminie prawo przynależności;

b) uczestnicy, tj. osoby nie mające w gminie prawa przynależności, jeżeli w granicach gminy majątek nieruchomy posiadają, lub jeżeli od przedsiębiorstwa zarobkowego samoistnie wykonywanego, albo od dochodu bezpośredni podatek w gminie opłacają.

Pod tymi warunkami należą do uczestników gminy także korporacye, stowarzyszenia, zakłady i fundacye.

Wszystkie inne osoby w gminie są obcemi.

Przynależność do gminy.

§. 4.

Stosunki przynależności do gminy określone są ustawą z 3. grudnia 1863 l. 105 dz. p. p.

Za nadanie prawa przynależności do gminy może gmina pobierać opłatę nie przewyższającą sumy 30 zł. w. a.

Obywatele.

§. 5.

Obywatelami są ci, którym gmina prawo obywatelstwa nadała.

Obywatelstwo tylko przynależnym do gminy nadawane być może.

Za nadanie obywatelstwa może gmina pobierać opłatę.

Gminy mogą w uznaniu zasług publicznych nadawać obywatelstwo honorowe osobom będącym obywatelami państwa austryackiego.

Prawa i obowiązki członków gminy.

§. 6.

Członkom gminy służy prawo swobodnego pobytu w gminie. Mają oni udział podług postanowień niniejszej ustawy w prawach i korzyściach, jako też w obowiązkach i ciężarach gminy.

Przynależni do gminy mają nadto w razie zubożenia i niezdolności do pracy prawo do wsparcia stosownie do ustawy z 3. grudnia 1863 l. 105. dz. p. p.

Obywatelom zastrzega się prawo do udziału w fundacyach i zakładach osobno dla nich utworzonych.

Obywatelstwo honorowe nadaje prawa uczestników gminy, ale nie nakłada udziału w ich obowiązkach.

Prawo pobytu w gminie.

§ 7.

Obcym, którzy przynależność swoją do pewnej gminy wykażą, lub przynajmniej dowiodą, iż poczynili potrzebne kroki ku wykazaniu przynależności, nie może gmina wzbronić pobytu w swym obrębie, dopóki tak oni jak i mieszkający z nimi członkowie ich rodzin nieskazitelny żywot prowadzą i nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej.

Jeżeli obcy rozporządzeniem gminy w tym względzie czuje się pokrzywdzonym, służy mu prawo odwołania się do politycznej władzy powiatowej.

Utrzymanie prywatnych stosunków prawnych.

§. 8.

Niniejsza ustawa nie narusza prywatnych stosunków prawnych w ogóle, a w szczególności praw własności i użytkowania, służących bądź członkowi gminy, bądź też częściom gminy lub całym klasom mieszkańców.

DZIAŁ III.

O Reprezentacyi gminnej.

§. 9.

Gminę reprezentuje we wszystkich jej sprawach Rada gminna.

Rada zawiaduje sprawami gminy przez Zwierzchność gminną.

A) Rada gminna.

Skład Rady gminnej.

§. 10.

Rada gminna składa się w miastach z radnych, wybranych przez członków gminy czynne prawo wyboru mających, w miasteczkach z radnych, wybranych przez członków czynne prawo wyboru mających, a nadto z członków bez wyboru do niej wchodzących (§. 12.)

W gminach, w których liczba członków do wyboru Rady gminnej uprawnionych nie przenosi 400, wybranych będzie 18 radnych, w gminach zaś liczących:

401—	600	wyborców	24
601—	1000	„	30
a nad	1000	„	36

radnych.

Do zastępowania radnych ubyłych lub nie mogących brać udziału w czynnościach rady, wybrani będą równocześnie zastępcy, których liczba wynosić ma połowę liczby radnych.

Bliższe postanowienia o uprawnieniu do wyboru, obieralności i postępowaniu przy wyborach, zawiera ordynacya wyborcza dla gmin.

§. 11.

Wstępując do Rady, składają radni i zastępcy do rąk naczelnika gminy przyrzeczenie sumiennego pełnienia przyjętych obowiązków.

Radni bez wyboru.

§. 12.

Każdy członek gminy miasteczka, opłacający przynajmniej szóstą część całej sumy podatków bezpośrednich w gminie do opłaty przypisanych, ma prawo nawet bez wyboru być członkiem Rady gminnej, jeżeli jest obywatelem państwa austryackiego i nie zachodzi względem niego żadna okoliczność wykluczająca lub wyłączająca, wskazana w ordynacyi wyborczej dla gmin.

Za osobę nie używającą własnowolności, wykonywa to prawo jej prawny zastępca lub tegoż pełnomocnik.

Wojskowi w czynnej służbie i kobiety, jeżeli chcą z tego prawa korzystać, muszą, wszystkie zaś inne osoby mające to prawo, mogą je wykonywać przez pełnomocników.

Współposiadacze realności umocowują do wejścia w skład Rady gminnej jednego z pośród siebie lub inną osobę.

Radnego bez wyboru nie może zastępować kto nie jest obywatelem państwa austryackiego, nie używa własnowolności lub w myśl ordynacyi wyborczej dla gmin od prawa wybierania i obieralności do Rady gminnej jest wykluczonym lub wyłączonym.

Zastępca może tylko jedną osobę zastępować.

Jeżeli zastępca już co do swojej osoby należy do Rady gminnej, głos jego przy głosowaniu podwójnie ma być liczony.

Radni bez wyboru nie będą wliczani do liczby radnych w §. 10 ustanowionej.

Radny bez wyboru, który także przez wybór został do Rady powołany, ma albo przyjąć wybór albo korzystać z prawa przysługującego mu podług niniejszego paragrafu.

Peryod wyborczy.

§. 13.

Radni i zastępcy wybierani będą na lat sześć. Ustępujący radni i zastępcy urzędować będą aż do ukonstytuowania się nowej Re-

prezentacyi gminnej. Ustępujący radni i zastępcy mogą być ponownie wybrani.

Wybór uzupełniający.

§. 14.

W miejsce radnego, ubywającego przed końcem peryodu wyborczego, powołała Rada gminna do grona swego na wniosek naczelnika gminy zastępcę z tego samego koła wyborczego, z którego radny ubył. Z pomiędzy zastępców ten będzie powołany, który przy wyborach największą ilość głosów otrzymał. W razie równości głosów rozstrzyga los. Jeżeli radny dłużej niż przez trzy miesiące nie może brać udziału w czynnościach Rady, powoła Rada gminna w sposób wyż oznaczony zastępcę na czas, przez który ów radny w czynnościach Rady gminnej udziału brać nie może.

Gdyby jednak tylu radnych ubyło, iżby liczby radnych z jednego koła wyborczego nawet przez powołanie wszystkich z tego koła zastępców uzupełnić nie można, będzie niezwłocznie na podstawie ostatniej listy wyborczej rozpisany wybór uzupełniający z tegoż koła wyborczego.

Radni i zastępcy w wyborze uzupełniającym wybrani urzędować będą tylko do końca okresu wyborczego tych radnych i zastępców, w których miejsce zostali wybrani.

B) Zwierzchność gminna.

Skład Zwierzchności gminnej.

§. 15.

Zwierzchność gminna składa się z naczelnika gminy, jego zastępcy i dodanych do pomocy naczelnikowi gminy dwóch asesorów.

W razie potrzeby wolno wybrać i większą liczbę asesorów, jednak nie więcej jak 5.

Naczelnik gminy otrzymuje stałe wynagrodzenie z funduszów gminy. Minimum tego wynagrodzenia oznacza Wydział krajowy dla każdej z gmin tej ustawie podlegających, po wysłuchaniu Rad gminnych. Naczelnikowi gminy nie wolno zrzec się swego wynagrodzenia ani w całości ani częściowo.

Zastępca naczelnika pobierać będzie wynagrodzenie z funduszów gminnych, jeżeli przez czas dłuższy zastępować będzie naczelnika.

Urząd asesora, radnego i zastępcy radnego jest bezpłatny.

Wszystkim członkom Rady i Zwierzchności gminnej należy się od gminy zwrot wszystkich wydatków połączonych z ich urzędowaniem.

Wybór Zwierzchności gminnej.

§. 16.

Naczelnika gminy, jego zastępcę i asesorów wybiera Rada gminna na lat 6.

Warunki obieralności na te urzędy i sposób dokonania wyboru oznacza ordynacya wyborcza.

Wybór uzupełniający.

§. 17.

W razie opróżnienia posady naczelnika gminy, jego zastępcy lub asesora w ciągu okresu wyborczego, Rada gminna dokona w jego miejsce nowego wyboru, najdalej do dni 14. Wybrany przy wyborze uzupełniającym naczelnik gminy, zastępca naczelnika lub asesor, urzędować będzie do końca sześciolecia swego poprzednika.

Przyrzeczenie.

§ 18.

Naczelnik gminy, jego zastępca i asesorowie winni przy objęciu urzędu w obecności delegata Wydziału powiatowego i wobec delegata Rady gminnej złożyć w ręce naczelnika politycznej władzy powiatowej lub jego delegata, w miejsce przysięgi przyrzeczenie, iż zachowają Cesarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będą ustaw i wypełniać sumiennie obowiązki swoje.

C) Postanowienia ogólne.

Ustąpienie z posady.

§. 19.

Za przyzwoleniem Rady gminnej może naczelnik gminy, jego zastępca lub asesor, radny lub zastępca radnego urząd swój złożyć. Naczelnik gminy, zastępca naczelnika, asesor, radny lub zastępca radnego traci swój urząd, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie jego obieralność na członka Rady lub Zwierzchności gminnej była wykluczyła, lub jeżeli się do innej gminy przesiedli.

Jeżeli naczelnik gminy, zastępca naczelnika, asesor, radny lub zastępca radnego popadnie w śledztwo sądowe z powodu zbrodni, przekroczenia lub przestępstwa z chciwości popełnionego, lub jednego z przekroczeń w §. 501, 504, 511, 512, 515, i 516 ustawy karnej wskazanych, lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony zostanie, wtedy nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki trwa to postępowanie karne lub krydalne.

Jeżeli radny lub zastępca wchodzi w stosunki prawne z gminą, jako przedsiębiorca, dostawca, lub dzierżawca, nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki ten stosunek trwa i rachunki ztąd wynikłe ostatecznie załatwione nie będą.

Obowiązek przyjęcia wyboru.

§. 20.

Każdy podług przepisów wybrany członek gminy, winien przyjąć wybór bądź na członka Rady gminnej, lub też zastępcę, bądź na asesora.

Prawo wymówienia się od przyjęcia wyboru lub też od dalszego sprawowania urzędu służy tylko:

a) duchownym wszelkiego wyznania i nauczycielom publicznym;

b) urzędnikom i sługom c. k. Dworu, państwa, kraju, powiatów, zakładów i funduszów publicznych, dopóki w czynnej służbie zostają;

c) wojskowym, chociażby w czynnej służbie nie zostającym;

d) osobom liczącym przeszło 60 lat życia;

e) tym, którzy przez cały jeden okres wyborczy piastowali posady w Zwierzchności gminnej, jednak tylko na okres bezpośrednio następujący;

f) tym, którym ułomność fizyczna, lub znacznie i trwale nadwątlone zdrowie nie dozwalają obowiązków urzędowych wykonywać;

g) tym, którzy z powodu zwykłego zatrudnienia corocznie, często lub przez dłuższy czas nie bywają w gminie obecni;

h) zostającym w służbie prywatnej, jeżeliby przez przyjęcie wyboru w stosunku swoim służbowym uszczerbku doznać mogli;

i) tym, którzy bez wyboru do Rady gminnej należą (§. 12).

Kto bez takiego uwalniającego powodu wzbrania się przyjąć wyboru, lub przyjęty urząd dalej sprawować, podpada karze pieniężnej, którą Rada gminna aż do wysokości 20 zł. wymierzyć może.

Przeciw takiemu orzeczeniu Rady służy odwołanie się do Wydziału powiatowego; kara pieniężna wpływa do kasy gminnej na fundusz ubogich.

DZIAŁ IV.

O zakresie działania gminy.

ROZDZIAŁ I.

O zakresie działania gminy w ogóle.

§. 21.

Zakres działania gminy jest:

a) własny i

b) poruczony.

Własny zakres działania.

§. 22.

Własny zakres działania t. j. zakres, w którym gmina z zachowaniem ustaw samodzielnie zarządzać i rozporządzać może, obejmuje w ogóle wszystko, co bezpośrednio dotyczy interesu gminy i w jej granicach własnemi jej siłami załatwionem i przeprowadzonem być może.

W myśl tego należą do własnego zakresu działania gminy w szczególności:

a) wolny zarząd majątkiem gminnym i załatwianie spraw, odnoszących się do związku gminy;

b) czuwanie nad bezpieczeństwem osób i ich mienia;

c) staranie o zakładanie i utrzymywanie gminnych dróg, mostów, ulic i placów, niemniej o bezpieczeństwo i łatwość komunikacyi po drogach i wodach;

d) policya polowa;

e) dozór policyjny nad przedmiotami żywności, nad targami, nad miarą i wagą;

f) policya zdrowia;

g) policya nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej wykonywanie przepisów o czeladzi służebnej;

h) policyjny dozór nad obyczajnością publiczną;

i) sprawy ubogich, opieka nad zakładami dobroczynnymi gminy, zapobieganie żebractwu;

k) policya ogniowa, policya budownictwa, wykonywanie przepisów porządku budowniczego i udzielanie policyjnego pozwolenia na budowy;

l) ustawą oznaczyć się mający wpływ na szkoły średnie, przez gminę utrzymywane i na szkoły ludowe; staranie o zakładanie, uposażenie i utrzymywanie szkół ludowych i z uwzględnieniem istniejących jeszcze patronatów szkolnych i przepisów konkurencyi do szkół;

m) jednanie stron w sporze będących przez mężów zaufania, z gminy wybranych;

p) przedsiębranie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi.

Z wyższych względów państwa mogą być pewne czynności policyi miejscowej w pojedynczych gminach, w drodze ustawy krajowej, przekazane osobnym organom rządowym.

Poruczony zakres działania.

§. 23.

Ustawy określają poruczony zakres działania gminy, t. j. obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracyi.

ROZDZIAŁ II.

O zakresie działania Rady gminnej.

§. 24.

Rada gminna jest w sprawach gminy władzą uchwalającą i nadzorującą.

Władza wykonawcza jej nie służy.

Rada gminna zastępuje gminę w wykonywaniu jej praw i obowiązków, wydaje w granicach ustawami oznaczonych imieniem gminy postanowienia obowiązujące i uchwala sposób ich wykonania. Ona jest władzą zwierzchnią gminy we wszystkich sprawach gminy, obowiązana strzedz dobra gminy i starać się o zaspokojenie jej potrzeb.

§ 25.

Rada gminna obraduje i uchwala o wszystkich sprawach gminy, jej majątku, dobra lub zakładów w granicach ustaw obowiązujących.

W szczególności należy do zakresu działania Rady gminnej:

a) zmiana granic gminy (§. 2.);

b) ustanawianie zasad zarządu, tudzież sposobu użytkowania majątku i dobra gminy i zakładów gminnych;

c) sprawy należące do zwyczajnego zarządu majątkiem, które Rada gminna osobną uchwałą sobie zastrzegła (§. 26.);

d) nabywanie lub pozbywanie nieruchomości lub praw, według ustaw za nieruchomości uważanych, obciążanie majątku gminy, zaciąganie pożyczek i lokowanie kapitałów;

e) stawianie kosztem gminy nowych budowli, przekształcanie lub znoszenie istniejących, tudzież inne przedsiębiorstwa, nakładem gminy wykonywać się mające;

f) zaprowadzenie nowych zakładów gminnych, lub zwinięcie istniejących;

g) zawieranie, rozwiązywanie, zmiany kontraktów najmu i dzierzaw;

h) uchwalanie budżetu rocznego, wydatków budżetem nieprzewidzianych i kredytów dodatkowych, przyzwalanie na przenoszenie uchwalonych kredytów z jednej rubryki do drugiej, uchwalanie wszelkich zmian w budżecie, staranie się o pokrycie niedoboru, uchwalanie dodatków do podatków, opłat, prestacyj i usług i oznaczanie dziennych cen takich prestacyj i robót;

i) sprawdzanie i załatwianie rachunków rocznych;

k) przyzwalanie na rozpoczęcie sporów prawnych i na odstąpienie od nich, zatwierdzanie ugód spor umarzających, ustanawianie zastępców prawnych;

l) zatwierdzanie wyników wszelkich licytacyj;

m) wybór naczelnika gminy, jego zastępcy i asesorów;

n) uchwalanie etatu i płac urzędników i sług gminnych, jako też instrukcyj służbowych i statutu emerytalnego dla tychże;

o) wyznaczanie wynagrodzenia dla naczelnika gminy i jego zastępcy (§. 15);

p) mianowanie i oddalanie urzędników i wymiar emerytury dla nich, na wniosek naczelnika gminy;

q) nadzór i kontrola nad czynnościami Zwierzchności gminnej;

r) nadawanie prawa przynależności do gminy i obywatelstwa, tudzież obywatelstwa honorowego, ustanawianie opłat za nadawanie prawa przynależności i obywatelstwa;

s) wykonywanie służącego gminie prawa patronatu lub prezentowania, rozdawania miejsc fundacyjnych, nie uwłaczając prawom na różnicy wyznań opartym;

t) wybór mężów zaufania do jednania stron;

u) uchwalanie regulaminów dla własnych czynności;

w) udzielanie zdania swego władzom wyższym na ich żądanie;

z) rozstrzyganie zażaleń przeciw zarządzeniom naczelnika gminy.

Zwyczajny zarząd majątkiem.

§. 26.

Zwyczajny zarząd majątkiem nie należy do zakresu działania Rady gminnej, lecz Rada może poszczególne sprawy tego zarządu, na wniosek lub po wysłuchaniu Zwierzchności gminnej swojej uchwale zastrzedz.

Ustanawianie służby.

§. 27.

Rada winna przydać Naczelnikowi gminy służbę potrzebną do załatwiania czynności, wypływających z własnego i poruczonego zakresu działania.

Jeżeli Rada uzna potrzebę ustanowienia posad urzędowych lub służbowych, wtedy uchwali liczbę i płacę urzędników i sług, orzecze o warunkach i sposobie ich mianowania i ich zaopatrzeniu.

Uchwały te poda naczelnik gminy za pośrednictwem Wydziału powiatowego do wiadomości Wydziału krajowego.

Gdyby Rada gminna się wzbraniała uchwalić etat urzędników i sług, lub gdyby się okazało, że uchwalony przez Radę gminną etat nie wystarcza do należytego załatwiania czynności własnego i poruczonego zakresu działania, a Rada gminna mimo wezwania wskazanych jej braków nie uzupełniła, Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem orzec może, jakiej kategoryi urzędników i w jakiej liczbie gmina ustanowić i opłacać ma.

Nadzorowanie Zwierzchności gminnej.

§. 28.

Rada gminna ma prawo i obowiązek urzędowanie Zwierzchności gminnej ciągle nadzorować. Nadzór ten wykonywa Rada gminna za pomocą jednej lub kilku komisyj z grona swego wybranych, które obowiązane będą o każdej dostrzeżonej nieprawidłowości lub wadliwości w urzędowaniu Zwierzchności gminnej bezzwłocznie Radę gminną zawiadomić i poczynić wnioski o usunięcie złego, zaś po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminnej sprawozdanie o swoich czynnościach z wnioskami, jakie uznają za stosowne.

Skoro Rada gminna przekona się o nieprawidłowościach lub wadliwościach, winna się postarać o bezzwłoczne ich usunięcie, a gdyby to nie odniosło skutku, donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Dla komisyj kontrolujących uchwali Rada gminna osobne instrukcye i przedłoży je Wydziałowi powiatowemu do wiadomości.

Naczelnik gminy winien najdalej do dni 30 po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Wydziałowi powiatowemu odpisy sprawozdań komisyj kontrolujących w ubiegłym roku, jakoteż odpis

uchwał Rady gminnej na podstawie tych sprawozdań zapadłych, lub donieść w tym terminie o zachodzących przeszkodach.

Rada gminna może także ustanowić osobne komisye do nadzorowania przedsiębiorstw gminnych, tudzież do udzielania zdań i przedstawiania wniosków w sprawach gminnych.

Do takich komisyj Rada gminna powołać może mężów zaufania z poza grona swego.

Ani komisya kontrolująca, ani specyalne komisye w myśl niniejszego paragrafu ustanowione, władzy wykonawczej nie mają, a zatem ani same nic zarządzić, ani Zwierzchności gminnej poleceń wydawać nie mogą.

Rewizya kasy.

§. 29.

Rada gminna winna wybrać osobną komisyę, której obowiązkiem będzie przynajmniej cztery razy do roku przedsięwziąć rewizyę kasy gminnej i kas zakładów i funduszów pod zarządem gminy zostających i o każdej rewizyi Radzie gminnej zdać sprawę na ręce naczelnika gminy, który odpis każdego sprawozdania do dni 8. Wydziałowi powiatowemu przedłożyć ma.

Jeżeli członkowie komisyi szkontrującej obowiązkom w niniejszym paragrafie na nich włożonym zadość nie uczynią, może Wydział powiatowy przeprowadzić szkontro kasy na koszt gminy. Oprócz tego winien Wydział powiatowy od czasu do czasu kasę gminną niespodziewanie szkontrować.

Sprawy policyi miejscowej.

§. 30.

O ile sprawowanie policyi miejscowej nie jest mocą ustawy przekazane organom rządowym, może Rada gminna w granicach ustaw wydawać obowiązujące w obrębie gminy przepisy co do policyi miejscowej i za przekroczenie tychże zagrażać karą pieniężną aż do wysokości 50 zł. lub w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, karą aresztu do dni 10.

Uchwały takie Rada gminna powziąć może tylko na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy.

§. 31.

Rada gminna winna uchwalać środki pieniężne na utrzymanie zakładów i urządzeń policyi miejscowej i jest odpowiedzialną za wszelkie zaniedbania w tej mierze, pochodzące z jej winy.

Odpowiedzialność gminy.

Gdyby kto poniósł szkodę z powodu zaniedbania przez gminę obowiązków względem policyi miejscowej na niej ciężących, winna gmina poniesioną szkodę wynagrodzić. W szczególności obowiązaną jest gmina wynagrodzić szkodę wyrządzoną w jej obrębie przez gwałt publiczny przy zbiegowisku dokonany, jeżeliby ani jeden ze sprawców nie był

schwytanym a na gminie ciężyła wina niedbałości w zapobieżeniu temu gwałtowi.

Orzeczenie względem obowiązku wynagrodzenia szkody, wyda polityczna władza powiatowa za poprzedniem wysłuchaniem Wydziału powiatowego.

Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia porozumienie się pomiędzy gminą a poszkodowanym nie nastąpi, wynagrodzenie to ma być poszukiwanem zwykłą drogą prawa.

Zaopatrywanie ubogich.

§. 33.

Rada gminna ma czuwać nad tem, aby ubodzy według ustaw zaopatrzeni byli. Gdyby zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczały, Rada postara się o potrzebne środki i oznaczy sposób ich użycia.

Udzielanie zdania.

§. 34.

Na żądanie władz rządowych lub autonomicznych winna Rada gminna udzielać im swojego zdania.

Rozstrzyganie zażaleń.

§. 35.

Rada gminna rozstrzyga zażalenia przeciw rozporządzeniom naczelnika gminy, w sprawach tyczących się majątku i dobra gminnego lub zakładów gminnych, niemniej w tych sprawach, w których naczelnik gminy tylko uchwały Rady gminnej wykonywa,

We wszystkich innych sprawach własnego zakresu działania rozstrzyganie rekursów przeciw postanowieniom naczelnika gminy należy do Wydziału powiatowego, zaś w sprawach poruczonego zakresu działałania do politycznej władzy powiatowej.

Regulamin.

§. 36.

Wydział krajowy wyda regulamin dla czynności Rad gminnych, tudzież instrukcyę dla czynności Zwierzchności gminnych, we własnym zakresie działania i dla kas gminnych, uwzględniając różnice potrzeb i stosunków zachodzących między gminami większemi i mniejszemi.

Rada gminna może jednak uchwalić inny regulamin dla własnych czynności i instrukcyę dla swej Zwierzchności gminnej co do spraw własnego zakresu działania i swojej kasy gminnej, winna jednak regulamin dla własnych czynności i instrukcyę dla Zwierzchności gminnej przedłożyć za pośrednictwem Wydziału powiatowego Wydziałowi krajowemu do wiadomości.

Instrukcya dla kasy gminnej, przez Radę gminną uchwalona, wymaga zatwierdzenia przez Wydział krajowy.

Dopóki Rada gminna nie uchwali i nie przedłoży Wydziałowi krajowemu osobnego regulaminu dla swoich czynności i osobnej instrukcyi dla Zwierzchności gminnej, obowiązywać będą regulamin i instrukcya przez Wydział krajowy wydana.

Instrukcya dla kasy gminnej przez Wydział krajowy wydana obowiązywać będzie tak długo, dopóki uchwalona przez Radę gminną osobna instrukcya dla swej kasy, nie uzyska zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Zwoływanie Rady.

§. 37.

Rada gminna zbiera się na posiedzenie, ile razy zajdzie tego potrzeba, najmniej zaś raz na miesiąc. Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę na posiedzenie. Każde posiedzenie, które nie jest tym sposobem zwołane, jest nieprawne a powzięte na niem uchwały są nieważne.

Naczelnik gminy musi zwołać Radę, jeżeli tego zażąda przynajmniej trzecia część radnych, polityczna władza powiatowa albo też Wydział krajowy lub powiatowy.

O nastąpić mającem posiedzeniu naczelnik gminy w każdym razie winien zawiadomić wszystkich w gminie obecnych radnych.

Komplet do uchwał.

§. 38.

Rada gminna nie może powziąć uchwały, jeżeli więcej niż połowa radnych nie jest na posiedzeniu obecną.

Do uchwały ustanawiającej budżet, jakoteż do uchwały podlegającej wyższemu zatwierdzeniu, potrzebna jest obecność dwóch trzecich radnych.

Jeżeli na posiedzenie nie zbierze się ilość radnych potrzebna do powzięcia uchwał, winien naczelnik gminy najdalej do trzech dni zwołać Radę powtórnie i zarazem wezwać zastępców.

Za każdego radnego i zastępcę, który nie stawi się na to drugie posiedzenie i nie usprawiedliwi swej nieobecności, winien naczelnik gminy nałożyć karę pieniężną aż do 10 zł.

Przeciw takiemu orzeczeniu służy odwołanie się do Wydziału powiatowego.

Grzywnę tę ściągnie naczelnik gminy. Radnego lub zastępcę, który bez usprawiedliwienia się na trzech po sobie następujących posiedzeniach się nie jawi, może Rada gminna na czas oznaczony, lub też na cały w toku będący peryod wyborczy od udziału w obradach i uchwałach Rady wykluczyć. Przeciw tej uchwale służy wykluczonemu rekurs do Wydziału powiatowego w terminie dni 14, licząc od dnia doręczenia mu zawiadomienia o dotyczącej uchwale Rady gminnej.

Przeszkody uczestnictwa w obradach.

§. 39.

Członek Zwierzchności gminnej lub Rady gminnej nie może być obecnym na posiedzeniu, jeżeli przedmiot obrady lub uchwały dotyczy jego urzędowania, jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych; winien jednak na żądanie Rady stawić się dla udzielenia żądanych wyjaśnień.

§. 40.

Członkowie Zwierzchności gminnej są obowiązani być obecnymi na każdem posiedzeniu Rady i mogą w każdym czasie głos zabrać. W głosowaniu przy sprawdzeniu rachunków i udzieleniu Zwierzchności gminnej absolutoryum nigdy udziału brać nie mogą.

Przewodniczenie na posiedzeniach.

§. 41.

Na posiedzeniach Rady gminnej przewodniczy naczelnik gminy, a w razie przeszkody jego zastępca. Każde posiedzenie odbyte z pominięciem tego przepisu jest nieważne. Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę, zagaja i zamyka posiedzenie, układa porządek dzienny, kieruje rozprawami i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

Sekretarz Rady.

§. 42.

Rada gminna wybiera sekretarza swego bądź z grona swego, bądź z pomiędzy urzędników gminy.

Warunki ważności uchwał.

§. 43.

Do ważności unhwały potrzebną jest bezwzględna większość głosów obecnych radnych. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. W innych wypadkach przewodniczący nie głosuje z wyjątkiem wyborów. Głosowanie odbywa się jawnie; wolno jest jednak Radzie uchwalić głosowanie tajne.

Jawność posiedzeń.

§. 44.

Posiedzenia Rady odbywają się w lokalu urzędowym publicznie, wyjątkowo jednak może Rada uchwalić tajne posiedzenie. Posiedzenia, na których przedmiotem obrad jest budżet lub zamknięcia, rachunków, w każdym razie będą publiczne.

Gdyby publiczność mięszała się do obrad lub w inny sposób przeszkadzała obradom, przewodniczący ma prawo i obowiązek po po-

przedniem bezskutecznem napomnieniu, nakazać wydalenie publiczności z miejsca posiedzeń.

Protokół posiedzenia.

§. 45

Z każdego posiedzenia spisany będzie w księdze na to przeznaczonej protokół, obejmujący nazwiska radnych, wnioski na posiedzeniu czynione i zapadłe uchwały. Protokół ma być stwierdzony podpisem przewodniczącego, dwóch obecnych na posiedzeniu radnych i sekretarza.

Każdemu członkowi gminy wolno przeglądać protokoły.

ROZDZIAŁ III.

O zakresie działania Zwierzchności gminnej.

§. 46.

Naczelnik gminy w sprawach gminy jest organem zarządzającym i wykonawczym.

W razie przeszkody zastępuje naczelnika gminy jego zastępca, tego zaś jeden z asesorów. Rada gminna na początku każdego roku oznaczy, który asesor w razie przeszkody zastępcy ma zastępować naczelnika gminy.

§. 47.

Do zakresu działania naczelnika gminy należy w szczególności:

a) przewodniczenie w Radzie gminnej i przygotowanie wniosków do uchwał Rady;

b) wykonywanie ustaw i rozporządzeń we własny zakres działania gminy wchodzących;

c) wykonywanie wszelkich uchwał i zarządzeń Rady gminnej;

d) kierownictwo urzędem gminnym, nadzór nad urzędnikami i sługami;

e) wykonywanie policyi miejscowej;

f) zarządzanie w razach nagłych, za następnem usprawiedliwieniem w obec Rady gminnej;

g) przedstawianie do mianowania i oddalania urzędników gminy i wykonywanie władzy dyscyplinarnej nad urzędnikami i sługami;

h) zarząd majątkiem, dobrem i dochodami gminy, zakładów i funduszów gminnych, lub pod zarządem gminy zostających;

i) prowadzenie kasowości i rachunkowości gminy;

k) wykonywanie wszelkich spraw poruczonego zakresu działania.

§. 48.

Naczelnik gminy reprezentuje gminę na zewnątrz.

Dokumenta, mocą których gmina przyjmuje zobowiązania względem osób trzecich, muszą być podpisane przez naczelnika gminy i jednego asesora.

Dokument dotyczący interesu, do którego zawarcia potrzebne jest przyzwolenie Rady lub wyższe zatwierdzenie, musi być nadto podpisanym przez dwóch radnych i powołać się na to przyzwolenie lub zatwierdzenie. W każdym razie dokument wydany imieniem gminy musi być zaopatrzony pieczęcią gminną.

Sprawowanie policyi miejscowej.

§. 49.

Do naczelnika gminy należy odpowiednie ustawom sprawowanie policyi miejscowej, o ile pojedyncze jej czynności nie są przekazane w drodze ustawy krajowej organom rządowym.

W nagłych wypadkach nieszczęścia, n. p. przy pożarach lub powodziach i t. p. naczelnik gminy ma prawo zarządzić wykonanie robót wszelkiego rodzaju, o ile są niezbędne do usunięcia niebezpieczeństwa chwilowego i zmusić do tych robót każdego zdolnego do nich członka gminy a nawet i obcych. Gdyby środki policyi miejscowej nie były dostateczne do zabezpieczenia dobra publicznego (jak n. p. w razie epidemii) lub gdyby własne siły gminy nie wystarczały do odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa, naczelnik gminy winien zawiadomić o tem natychmiast polityczną władzę powiatową.

Zagrażanie karami.

§. 50.

Naczelnik gminy ma wyjątkowo prawo zagrażania karą pieniężną do 10 zł. lub w razie niemożności jej uiszczenia karą aresztu do dwóch dni, jeżeli tego wymaga wykonanie przepisu tymczasowego policyi miejscowej niedopuszczającego zwłoki.

Wykonywanie władzy karnej.

§. 51.

O ile w ustawach i przepisach, które dotyczą policyi miejscowej, należącej do zakresu działania gminy, wyrażoną jest sankcya karna, i o ile przekroczenia tych ustaw i przepisów nie podlegają ustawie karnej, służy prawo orzekania kar za takie przekroczenia naczelnikowi gminy a względnie jego zastępcy.

W ten sposób mają być także orzekane kary oznaczone przez Radę gminną (§. 30).

Tylko kary pieniężne, lub w razie niemożności ich uiszczenia kary aresztu mogą być orzekane.

Wszelkie orzeczenia kar mają być w osobną księgę wpisywane.

Tok instancyi.

§. 52.

Od orzeczeń wydanych według §. 51. odwołać się można do politycznej władzy powiatowej.

Jeżeli orzeczenia tyczą się duchownych uznanych wyznań religijnych, nauczycieli publicznych, urzędników rządowych lub krajowych, zostających w czynnej służbie, albo członków Sejmu krajowego, natenczas winien naczelnik gminy przedłożyć to orzeczenie politycznej władzy powiatowej do poprzedniego zbadania i potwierdzenia.

Przeznaczenie kar.

§. 53.

Kary pieniężne, orzeczone podług §. 51. wpływają do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

Przedstawienie urzędników do mianowania i przeniesienia w stan spoczynku.

§. 54.

Na podstawie etatu przez Radę gminną uchwalonego lub na podstawie orzeczenia Wydziału krajowego w myśl ostatniego ustępu §. 27. w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem wydanego, naczelnik gminy przedstawia Radzie gminnej urzędników gminy do mianowania. Mianowani urzędnicy posiadać muszą przepisaną kwalifikacyę.

Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy, jakie kwalifikacye dla każdej kategoryi posad są potrzebne z uwzględnieniem różnicy potrzeb i stosunków gmin większych a mniejszych, z pozostawieniem odpowiedniego czasu przejściowego.

Naczelnik gminy przedstawia Radzie gminnej wnioski o przeniesienie urzędników w stan spoczynku i wymierzenie emerytury dla nich.

Naczelnik gminy mianuje i oddala sługi gminne i przedstawia Radzie gminnej wnioski co do ich zaopatrzenia.

Śledztwa dyscyplinarne.

§. 55.

Naczelnik gminy wdraża i przeprowadza śledztwa dyscyplinarne przeciw urzędnikom i sługom gminnym i orzeka o karach dyscyplinarnych.

Naczelnik może w drodze dyscyplinarnej urzędnika suspendować. Oddalenie urzędnika ze służby w drodze dyscyplinarnej nastąpić może tylko za uchwałą Rady gminnej.

Orzeczenie dyscyplinarne przeciw rachmistrzowi, kasyerowi i kontrolorowi tylko Rada gminna po wysłuchaniu naczelnika gminy wydawać może.

Zarząd majątkiem.

§. 56.

Naczelnik gminy zarządza majątkiem gminy, nadzoruje użytkowanie i zarząd dobra gminnego, kieruje przedsiębiorstwami gminy, czuwa nad ich wykonaniem i załatwia sprawy ubogich według ustaw.

Naczelnik zawiaduje zakładami gminnymi i nadzoruje zakłady własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowy innych nie zawiera postanowień.

W szczególności winien naczelnik gminy starać się o ściąganie wszystkich wierzytelności gminy, zakładów i funduszów gminnych lub pod zarządem gminy zostających, tudzież wszelkich czynnych zaległości. Gdyby naczelnik obowiązku tego należycie nie wypełniał, a Rada gminna mimo upomnienia ze strony Wydziału powiatowego temuby nie zaradziła, Wydział powiatowy będzie miał prawo zarządzić środki zaradcze, jakie uzna za stosowne, a nawet ustanowić na koszt gminy zastępcę prawnego, który imieniem gminy wierzytelności i zaległości w drodze właściwej poszukiwać będzie.

Przepis ten odnosi się także do pretensyj gminy, któreby jej z mocy §§. 63 - 65. do członków Zwierzchności gminnej przysługiwały.

Kolaudacye.

§. 57.

Naczelnik gminy zarządza wszelkie roboty i dostawy dla gminy, rozpisuje i przeprowadza licytacye, odbiera i kolauduje wykonane roboty lub dostawy. Do każdego odbioru i do każdej kolaudacyi winien naczelnik gminy zawezwać komisyę kontrolującą Rady gminnej a to w takim czasie, aby komisya czynność tę ze swej strony nadzorować mogła.

Komisye.

§. 58.

Rada gminna może na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy uchwalić, aby sprawowanie poszczególnych czynności ogólnego zarządu gminnego lub policyi miejscowej powierzone zostało osobnym komisyom.

Każda taka komisya składa się z jednego członka Zwierzchności gminnej, jako przewodniczącego i kilku członków przez Radę gminną z jej grona lub z poza jej grona wybranych.

Dla takich komisyj winna Rada gminna uchwalić osobne instrukcye.

Komisye te podlegają naczelnikowi gminy i polecenie jego wykonywać ściśle są obowiązane.

Dobrowolne licytacye.

§. 59.

Naczelnik gminy zezwala na przedsiębranie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi i czuwa nad zachowaniem i ścisłem wypełnieniem istniejących w tej mierze przepisów.

Kasowość i rachunkowość.

§. 60.

Naczelnik gminy jest odpowiedzialny za należyte prowadzenie kasowości i rachunkowości, jest przeto obowiązany kasę przynajmniej raz na miesiąc szkontrować.

Poruczony zakres działania.

§. 61.

Naczelnik gminy załatwia wszelkie sprawy należące do poruczonego zakresu działania gminy w sposób ustawami przepisany lub przez władzę wskazany. Jeżeli oznaczenie sposobu wykonania pozostawione jest w całości lub częściowo gminie, naczelnik winien zastosować się w tym względzie do uchwały Rady gminnej.

Wszakże w razach nadzwyczaj nagłych, gdyby uchwała Rady bez szkody lub niebezpieczeństwa poprzednio nie mogła być zasięgniętą, może naczelnik gminy działać według własnego zdania, winien jednak następnie w jak najkrótszym czasie wyjednać sobie zatwierdzenie Rady.

Rząd może polecić na swój koszt załatwianie spraw, należących do poruczonego zakresu działania w całości lub części organom własnym.

Wstrzymanie wykonania uchwał.

§. 62.

Jeżeli naczelnik gminy sądzi, że uchwała przez Radę gminną powzięta, narusza ustawę, przekracza zakres działania Rady lub jest szkodliwą interesom gminy, winien wstrzymać wykonanie takiej uchwały i najdalej do trzech dni po jej powzięciu odnieść się do wyższej władzy o rozstrzygnięcie, czy uchwała wykonaną być ma, czy nie.

Orzeczenie to należy do politycznej władzy powiatowej, jeżeli naczelnik sądzi, że uchwała narusza ustawę lub przekracza zakres działania gminy, zaś do Wydziału powiatowego, jeżeli sądzi, że uchwała jest szkodliwą interesom gminy.

Władza wyższa winna wydawać swoje orzeczenie w ciągu dni ośmiu, a jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, polityczna władza powiatowa zawiadomi o swojem orzeczeniu Wydział powiatowy.

Orzeczenie tych władz jest dla naczelnika gminy stanowczem i nie służy mu prawo wyższego odwołania się.

Rada gminna ma jednak prawo wnieść rekurs od takiego orzeczenia do Namiestnictwa a względnie do Wydziału krajowego w terminie 14-dniowym.

O wstrzymaniu wykonania uchwał naczelnik ma Radę gminną na najbliższem posiedzeniu zawiadomić. Jeżeli naczelnik gminy nie przedłoży władzy wyższej w terminie 3-dniowym uchwały wstrzymanej do rozstrzygnięcia, uchwała ta staje się prawomocną i bezzwłocznie wykonaną być musi, o ile nie zachodzi wypadek w §. 104. przewidziany.

Odpowiedzialność naczelnika gminy.

§. 63.

Naczelnik gminy jest za swoje czynności urzędowe odpowiedzialnym gminie. Od tej odpowiedzialności uwolnić nie może naczelnika gminy ustanowienie komisyj dla poszczególnych spraw (§. 58).

Co do poruczonego zakresu jest on odpowiedzialnym Rządowi.

Pretensye gminy co do wynagrodzenia szkód pochodzące, z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane zwykłą drogą prawa.

§. 64.

Jeżeli zastępca naczelnika gminy lub jeden z asesorów powołanym zostaje do zastępowania naczelnika gminy, względnie jego zastępcy, natenczas zastępca naczelnika gminy, względnie asesor, wchodzą we wszystkie prawa i obowiązki naczelnika gminy i są odpowiedzialnymi za swoje czynności urzędowe tak samo jak naczelnik gminy.

§. 65.

Asesorowie dodani są naczelnikowi gminy dla pomocy w urzędowaniu. Asesorowie winni naczelnika wspierać w urzędowaniu i mają według jego zarządzenia i pod jego odpowiedzialnością wykonywać czynności, które im poruczy.

Każdy asesor odpowiedzialny jest gminie za zaniedbanie lub nienależyte wykonanie czynności przez ustawę niniejszą w ogóle, przez naczelnika gminy lub przez Radę gminną w szczególności mu poruczonych.

Pretensye gminy do wynagrodzenia szkód z odpowiedzialności tym paragrafem orzeczone, mają być dochodzone zwykłą drogą prawa.

DZIAŁ V.

O gospodarstwie gminnem i nakładaniu ciężarów na gminę.

Inwentarz majątku.

§. 66.

Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, niemniej wszelkie prawa i przywileje gminy i jej zakładów winny być utrzymywane w ciągłej widoczności zapomocą dokładnego inwentarza.

Inwentarz ten ma być spisanym w ciągu pierwszego roku po zaprowadzeniu niniejszej ustawy. Każda następna zmiana ma być w nim uwidoczniona.

Każdemu członkowi gminy wolno jest przejrzeć inwentarz.

Zakładanie i utrzymywanie inwentarza należy do naczelnika gminy, który także starać się ma o wpisanie do ksiąg hipotecznych wszystkich praw gminy względem nieruchomości. Pierwszy inwentarz przedłożony będzie Radzie gminnej do zatwierdzenia, a dwa odpisy zatwierdzo-

nego inwentarza przedłoży naczelnik gminy Wydziałowi powiatowemu, który jeden z tych odpisów przeszle Wydziałowi krajowemu.

O zmianach inwentarza uwiadowi naczelnik gminy w dwa miesiące po upływie każdego roku Radę gminną i Wydział powiatowy, który o tem doniesie Wydziałowi krajowemu.

Utrzymywanie majątku zakładowego.

§. 67.

Zakładowy majątek i dobro gminy i jego zakładów mają być utrzymywane w całości i w dobrym stanie.

Do podziału zakładowego majątku lub dobra między członków gminy potrzebna jest uchwała Sejmu krajowego.

Użytkowanie majątku gminnego.

§. 68.

Majątek gminy i jej zakładów ma być w ten sposób administrowanym, aby przyniósł ile możności największy stały dochód. Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrycia potrzeb w roku następnym, o ile by zaś na ten cel nie były potrzebne, należy je ulokować pożytecznie i do majątku zakładowego przyłączyć.

§. 69.

Dotychczasowy niezaprzeczony zwyczaj rozstrzyga, którzy członkowie gminy i w jakim wymiarze w użytkach dobra gminnego udział mają.

Rada gminna uwzględniając ten zwyczaj i istniejące specyalne tytuły prawne, uchwali postanowienia regulujące to uczestnictwo, przyczem ustanowić może opłatę za użytkowanie z dobra gminnego.

Rada gminna uchwali także sposób użytkowania z dobra gminnego; uchwała ta wymaga zatwierdzenia Wydziału powiatowego.

Nadwyżka dochodów z dobra gminnego, pozostająca po zaspokojeniu osób uprawnionych wpływa do kasy gminnej.

Rok administracyjny.

§. 70.

Rok administracyjny gminy zaczyna i kończy się równocześnie z rokiem administracyjnym państwa.

Budżet i rachunki roczne.

§. 71.

Naczelnik gminy winien corocznie ułożyć budżet gminny i zakładów gminnych na następny rok administracyjny i przedłożyć go Radzie gminnej na trzy miesiące przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rada gminna ma budżet uchwalić najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rachunki z przychodów i wydatków gminy, funduszów i zakładów gminnych, lub pod zarządem gminy zostających winien naczelnik gminy najpóźniej w miesiąc po upływie roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminnej, która obowiązaną jest rachunki najdalej do dwóch miesięcy po ich przedłożeniu rozpoznać i załatwić.

Tak budżet jak i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione zostaną, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzenia przez członków gminy, których spostrzeżenia przy rozpoznaniu budżetu i rachunków wzięte będą pod rozwagę.

Gdyby Rada gminna nie wstawiła w swój budżet należytości, którą gmina uiścić jest obowiązaną bądź na mocy ustawy, bądź na mocy wyroku lub dokumentu, mającego wedle ustaw moc egzekucyjną, ma Rada powiatowa prawo i obowiązek wstawić te należytości w budżet gminy i nałożyć na ich pokrycie dodatki do podatków.

§. 72.

O dniu, w którym projekt budżetu i rachunki roczne Radzie gminnej przedłożone zostały, zawiadomi naczelnik gminy Wydział powiatowy.

Uchwalony przez Radę budżet i sprawdzone przez nią rachunki przedłożyć należy w dwóch odpisach Wydziałowi Rady powiatowej, który jeden odpis przedłoży Wydziałowi krajowemu.

§. 73.

Do sprawdzenia rachunków w §. 71. wymienionych Rada gminna wybrać ma komisyę, która sprawozdanie i wnioski swoje Radzie gminnej najdalej do 6 tygodni przedłożyć ma.

Jeżeli komisya obowiązkom na nią w niniejszym paragrafie włożonym w oznaczonym tu terminie zadość nie uczyni i zwłoki należycie nie usprawiedliwi, zarządzi Wydział powiatowy wybór innej komisyi, wyznaczając nowy termin do sprawdzenia i załatwienia rachunków.

Gdyby i to zarządzenie skutku nie odniosło, lub gdyby Wydział powiatowy się przekonał, że rachunki nie są należycie sprawdzone, Wydział powiatowy z ramienia swego zarządzi sprawdzenie rachunków na koszt gminy.

Od takiego rozporządzenia Wydziału powiatowego służy rekurs do Wydziału krajowego.

§. 74.

W zarządzie gminy i przy zawiadywaniu jej majątkiem należy trzymać się ściśle uchwalonego budżetu. — Na wydatki, które odłożyć się nie dadzą, a we właściwej rubryce budżetu nie znajdują całkowicie lub w części pokrycia, potrzebne jest przyzwolenie Rady.

W razach nagłych, w których poprzednie przyzwolenie bez szkody i bez niebezpieczeństwa nie może być uzyskane, może naczelnik gminy opędzić potrzebny wydatek, winien jednak pod własną odpowiedzialnością wyjednać sobie w przeciągu ośmiu dni zatwierdzenie Rady.

Pokrycie wydatków.

1. Z dochodów.

§. 75.

Wydatki na cele gminne mają być przedewszystkiem pokrywane z dochodów gminy.

Z majątku osobnego.

§. 76

Jeżeli na pokrycie pewnych wydatków przeznaczony jest majątek, należy przedewszystkiem dochody z tego majątku na ten cel obracać.

Przeznaczenie tych dochodów nie może być zmienionem.

Wydatki połączone z posiadaniem dobra gminnego.

§. 77.

Podatki i inne opłaty, tudzież koszta dozoru i uprawy z posiadaniem i używaniem dobra gminnego połączone, o ile do ich pokrycia dochody z dobra gminnego do kasy gminnej wpływające (§. 68) nie wystarczają, mają być ponoszone przez uczestniczących w pożytkach z dobra gminnego, a to w miarę tego uczestnictwa.

Wydatki odrębne.

§. 78.

Wydatki, dotyczące tylko interesu pewnych klas mieszkańców lub posiadaczy gruntów lub domów, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

2. Prestacye.

§. 79.

O ile dochody w §. 75. oznaczone nie wystarczają do pokrycia wydatków na cele gminne, może Rada gminna nakładać:

a) dodatki do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego;

b) inne opłaty nie należące do kategoryi dodatków do podatków;

c) posługi i roboty na cele gminne.

a) Dodatki do podatków.

§. 80

Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj nakładane na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednie, a to na wszystkie równo, to jest podług tej samej stopy procentowej. Dodatki te mają być rozkładane równo w całym obrębie gminy. Wyjątki od tych przepisów objęte są §. 85. i 86.

§. 81.

Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążać tylko konsumcyę w obrębie gminy, nie można nim obciążać produkcyi i obrotu handlowego.

§. 82.

Do nałożenia dodatków przenoszących 20% do 50% podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, potrzebne jest przyzwolenie Rady powiatowej.

Do nałożenia dodatków do podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, przenoszących 50% do 100%, potrzebnem jest zezwolenie Wydziału krajowego za zgodą c. k. Namiestnictwa. Takie zezwolenie udzielonem być może tylko na lat pięć.

Gdyby porozumienie między Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem do najbliższej sesyi sejmowej nie nastąpiło, sprawa winna być przedłożoną do uchwały Sejmu krajowego.

Dodatki na dłuższy okres aniżeli lat pięć lub przenoszące 100% podatków bezpośrednich albo podatku konsumcyjnego, nakładane być mogą tylko na podstawie uchwały sejmowej i za Najwyższem zezwoleniem.

b) Inne opłaty.

§. 83.

Do zaprowadzenia opłat nie należących do kategoryi dodatków do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego, jako też do podwyższenia istniejących już opłat tego rodzaju, potrzebną jest ustawa krajowa.

Zezwolenie na dalszy pobór tego rodzaju opłat po zgaśnięciu mocy obowiązującej ustawy, którą zaprowadzone zostały, udzielone być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednakże zawsze nie w wyższym wymiarze i nie na dłuższy okres czasu, jak dotyczącą ustawą dotąd dozwolone były.

Odmowa na prośby tego rodzaju może nastąpić tylko za uchwałą Sejmu krajowego.

Pobór taks gminnych za pojedyncze przez Reprezentacyę gminną w zakresie jej kompetencyi udzielone uprawnienia, tudzież za używanie zakładów gminnych i za inne w interesie stron przez organa gminne podejmowane czynności urzędowe, dozwolony być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednakże bez naruszenia już dawniej dla poszczególnych poborów tego rodzaju istniejących postanowień prawnych.

c) Posługi i roboty.

§. 84.

Za uchwałą Rady gminnej mogą być wymagane posługi i roboty tak ciągłe jak i ręczne.

Rada winna rok rocznie na następujący rok administracyjny oznaczyć cenę dziennych posług i robót.

Posługi będą wymagane kolejno. Wyjąwszy nagłe wypadki wskazane w §. 49., wolno jest każdemu wymagane od niego posługi lub roboty albo osobiście albo przez zdolnego zastępcę wykonać albo też wykupić się od nich, składając do kasy miejskiej ich wartość, obliczoną podług cen przez Radę ustanowionych.

Wyjątki.

§. 85.

Do opłacania dodatków do podatków bezpośrednich, niemniej do posług i robót nie mogą być pociągani:

a) urzędnicy i słudzy c. k. Dworu, państwa, kraju, powiatu, gminy, zakładów krajowych, powiatowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi, jako też wdowy i sieroty tych osób co do ich płac służbowych i pochodzących ze stosunku służbowego pensyj, prowizyj, zapomóg i innych poborów.

b) pasterze dusz co do ich kongruy.

§. 86.

Do zozkładu dodatków na podatki bezpośrednie podług rozmaitej stopy procentowej potrzebne jest przyzwolenie Wydziału krajowego.

Ogłoszenie uchwał dotyczących prestacyj.

§. 87.

Uchwała Rady dotycząca prestacyi musi być w gminie ogłoszona, Jeżeli taka uchwała potrzebuje wyższego zatwierdzenia, wolno natenczas każdemu członkowi gminy wnieść względem niej w ciągu ośmiu dni uwagi, które przy zasięganiu wyższego zatwierdzenia przedłożone być mają.

Pobór prestacyj.

§. 88.

Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków co podatki.

Tylko dodatki do podatku konsumcyjnego mogą być na żądanie gminy razem z podatkiem rządowym lub samoistnie przez gminę pobierane.

Inne należytości pieniężne na cele gminne nałożone na podstawie ustawy lub prawomocnej uchwały Rady gminnej, niemniej kary pieniężne orzeczone podług niniejszej ustawy, pobiera naczelnik gminy przez swoje organa, a w razie nieuiszczenia ściąga je w drodze egzekucyi na ruchomości w taki sam sposób, jak zaległości podatkowe.

Jeżeli obowiązany nie wykupiwszy się z posługi lub roboty, wzbrania się jej wykonać, naczelnik gminy poleci wykonanie takiej posługi lub roboty trzeciej osobie na koszt obowiązanego i ściągnie wydaną kwotę w sposób przepisany dla ściągania innych należytości pieniężnych.

W nagłych wypadkach wskazanych w §. 49. mogą obowiązani wprost być zmuszeni do wypełnienia posług albo robót.

Konkurencye.

§. 89.

Konkurencya do budowli kościelnych, parafialnych i szkolnych, tudzież do budowy dróg jest przedmiotem osobnych ustaw.

Konkurencye do pewnych potrzeb, oparte na specyalnych tytułach prawnych, pozostają w swej mocy.

DZIAŁ VI.

O zawiadywaniu specyalnemi sprawami ludności chrześciańskiej i izraelickiej.

Prawa ludności chrześciańskiej i izraelickiej.

§. 90.

W gminach składających się z ludności chrześciańskiej i izraelickiej, pozostaje tak chrześciańska jak i izraelicka ludność przy własności posiadania i używania zakładów i funduszów, przeznaczonych wyłącznie na swoje własne cele religijne, naukowe i dobroczynne i opędza z własnych zasobów wydatki na takie zakłady i inne cele religijne, naukowe i dobroczynne, w których wyłączny udział tylko jej samej służy.

O ile jednak te wydatki dotychczas opędzane były z ogólnych dochodów gminy, powinny one i nadal z tychże dochodów być opędzane.

Zawiadywanie specyalnemi sprawami ludności chrześciańskiej.

§. 91.

Specyalne sprawy ludności chrześciańskiej (§. 92.), o ile zawiadywanie niemi podług ustaw należy do Rady gminnej lub Zwierzchności gminnej, zawiadywane będą przez Radę lub Zwierzchność podług przepisów niniejszej ustawy, z tem jednak ograniczeniem, że izraeliccy członkowie Rady gminnej i Zwierzchności gminnej w głosowaniu nad temi sprawami i w załatwieniu tychże spraw w ogólności udziału mieć nie będą.

Gdyby jednak liczba chrześciańskich członków Rady gminnej nie wynosiła pozynajmniej połowy wszystkich jej członków, wybierają chrześciańscy wyborcy gminy w sposób ordynacyą wyborczą oznaczony, dla załatwienia spraw ludności chrześciańskiej tylu chrześcian, ile będzie potrzeba dla uzupełnienia tej połowy.

Do ważności uchwał Rady gminnej w sprawach tego rodzaju, potrzebną jest obecność więcej niż połowy chrześciańskich członków Rady i bezwzględna większość głosów tychże członków.

Jeżeli naczelnikiem gminy jest niechrześcianin, wybiera chrześciańska część Rady gminnej, a wedle potrzeby uzupełniona ze swego grona przewodniczącego i jego zastępcę, któremu służyć będą co do za

łatwienia spraw ludności chrześciańskiej te same prawa i obowiązki, które na mocy ustawy służą naczelnikowi gminy.

§. 92.

Do specyalnych spraw ludności chrześciańskiej należą:

a) sprawy kościołów i innych miejsc religijnych, sprawy obrzędowe, wykonywanie prawa patronatu, prezentowanie lub mianowanie pasterzy dusz, nauczycieli religii i sług kościelnych;

b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszów przeznaczonych dla chrześcian lub na cele, w których tylko chrześcianie udział mają.

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności chrześciańskiej lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności lub też zostającego w wyłącznem jej używaniu.

Zawiadywanie specyalnemi sprawami ludności izraelickiej.

§. 93.

Zawiadywanie specyalnemi sprawami ludności izraelickiej pozostaje przy dotychczasowej zwierzchności religijnej tej ludności.

Do tych spraw należą:

a) sprawy bóżnic, cmentarzy, sprawy obrzędowe, mianowanie rabinów, nauczycieli religii i sług obrzędowych;

b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszów, przeznaczonych dla izraelitów lub na cele, w których tylko izraelici udział mają;

c. sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności izraelickiej lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności lub też zostającego w jej wyłącznem używaniu.

Prawo nadzoru Rady gminnej.

§. 94.

Prawo Rady gminnej do nadzoru, o ile takowy służy jej w ogóle na mocy ustaw, pozostaje nienaruszonem także względem przedmiotów w §§. 92. i 93. wymienionych.

§. 95.

Nakładanie dodatków do podatków, jako też innych prestacyj na członków gminy na cele w §§. 92. i 93. wskazane, nastąpić może tylko za przyzwoleniem Rady gminnej, o ile ustawy specyalne nie stanowią inaczej.

Jeżeli jednak w Radzie gminnej nie ma dwie trzecie chrześcian, nakładanie dodatków do podatków i innych prestacyj na chrześciańskich członków gminy, na cele w §. 92. wskazane, nastąpić może za zezwoleniem Wydziału powiatowego.

Przeciw uchwałom w tej mierze, tak Rady gminnej jak i Wydziału powiatowego, służą te same środki, co i przeciw innym uchwałom tych władz.

DZIAŁ VII.

O łączeniu gmin.

§. 96.

Do gminy, niniejszej ustawie podlegającej, wcieloną być może graniczącą z nią gmina wiejska lub małomiejska lub część takiej gminy, jeżeli Reprezentacye obu tych gmin na to się zgodzą a Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem na wcielenie zezwoli.

Wcielenie takie nastąpić może w drodze ustawy krajowej nawet wbrew woli gminy, jeżeli należyte wykonywanie policyi miejscowej tego wymaga.

W razie takiego wcielenia należy w drodze dobrowolnej zgody między gminami, a w razie nieudania się takiej zgody, w drodze ustawy krajowej uregulować stosunki co do posiadania i użytkowania własności gmin połączonych.

DZIAŁ VIII.

O nadzorze nad gminami.

§. 97.

Rada powiatowa a w jej zastępstwie Wydział powiatowy czuwa nad tem, aby zakładowy majątek i zakładowe dobro gmin i zakładów gminnych nie zostały uszczuplone.

Sejm a w jego zastępstwie Wydział krajowy ma najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku i zakładowego dobra gm i zakładów gminnych.

Wydział krajowy może w tym celu żądać objaśnień i usprawiedliwień od Rady gminnej i Zwierzchności gminnej albo za pośrednictwem Wydziału powiatowego, albo też bezpośrednio, może również i przez delegowanie komisyi zarządzić dochodzenia na miejscu.

W wykonaniu tego prawa nadzoru upoważniony jest Wydział krajowy w razie potrzeby użyć stosownych środków zaradczych.

Zatwierdzenie uchwał przez Radę powiatową.

§. 98

Do spraw, w których uchwały Rady gminnej muszą być przedkładane Radzie powiatowej do zatwierdzenia, należą prócz spraw wymienionych w §§. 2. i 82. także następujące:

a) pozbywanie, zamiana, przeistaczanie, zastawianie lub stałe obciążanie rzeczy należącej do zakładowego majątku lub dobra gminy albo jej zakładów;

b) zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartości ciężaru, wynikającego ze zobowiązania, łącznie z długami już istniejącymi przewyższa roczne dochody gminy a względnie zakładów gminnych;

c) nabytki i przedsiębiorstwa nie należące do zwykłego zarządu, jeżeli dla pokrycia wynikającego ztąd wydatku potrzeba zaciągnąć pożyczkę, lub obciążyć gminę prestacyami;

d) wydzierżawianie na dłuższy czas, niż na lat sześć lub w inny sposób, niż przez publiczną licytacyę najwięcej ofiarującemu;

e) opuszczanie czynszu najmu lub dzierżawy w części lub w całości i w ogóle opuszczanie i odpisywanie wierzytelności i pretensyj gminnych.

§. 99.

Uchwały Rady gminnej, do których ważności potrzeba przyzwolenia Sejmu, mają być podawane do Rady powiatowej, która je wraz z swojem zdaniem przez Wydział krajowy Sejmowi przedłoży.

Rekurs do Wydziału powiatowego.

§. 100.

Wydział powiatowy rozstrzyga rekursy przeciw uchwałom Rady gminnej i Zwierzchności gminnej we wszystkich sprawach własnego zakresu działania.

Przeciw dodatkom do podatków rekurs wnoszonym być może, o ile dodatki te przechodzą wysokość ustawami dozwoloną, lub o ile w granicach tej wysokości nastąpił niestosowny rozkład.

Każdy rekurs ma być wnoszonym na ręce naczelnika gminy w nieprzekraczalnym terminie 14 dni, od dnia obwieszczenia uchwały lub zawiadomienia o niej.

Władza dyscyplinarna nad Zwierzchnością gminną.

§. 101.

W sprawach własnego zakresu działania może Wydział powiatowy pojedynczym członkom Zwierzchności gminnej dawać upomnienia i nakładać kary pieniężne do wysokości 20 zł. w. a.

Kary te wpływają do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

W razie cięższego przekroczenia lub ciągłego zaniedbywania obowiązków, może członek Zwierzchności gminnej na wniosek Wydziału powiatowego być zawieszonym w urzędowaniu przez polityczną władzę powiatową.

W razie niezgodności tych władz orzeka polityczna władza krajowa, za zgodą Wydziału krajowego.

Po przeprowadzonem śledztwie dyscyplinarnem może polityczna władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego złożyć z urzędu członka Zwierzchności gminnej, a nawet na przeciąg czasu nieprzekraczający lat trzech uznać niezdolnym do piastowania tej posady.

Członek Zwierzchności gminnej uznany winnym, ponosi koszta dochodzenia.

Władza dyscyplinarna, służąca Wydziałowi powiatowemu, trwa jeszcze przez lat trzy po zgaśnięciu mandatu członka Zwierzchności gminnej w tym celu, aby go znaglić do zdania urzędu i złożenia rachunków z czasów urzędowania jego.

Mianowanie zastępcy dla gminy.

§. 102.

Jeżeli w sprawie prywatnej spornej między gminą a pewną klasą członków gminy lub pojedynczymi jej członkami Rada gminna ze względu na prywatny interes radnych nie byłaby bezstronną, Wydział powiatowy starać się będzie spowodować dobrowolną ugodę, gdyby zaś ta do skutku nie przyszła, przeznaczy dla gminy zastępcę do przeprowadzenia sprawy drogą prawa.

Prawo Rządu do nadzoru i wstrzymania uchwał.

§. 103.

Rządowi służy prawo nadzoru nad gminami w tym kierunku, aby swego zakresu działania nie przekraczały i nie działały wbrew ustawom.

To prawo nadzoru wykonywa polityczna władza powiatowa. W tym celu może ona żądać udzielenia sobie uchwał Rady gminnej i potrzebnych wyjaśnień.

Przełożony władzy politycznej lub jego delegowany ma także prawo być obecnym na posiedzeniach Rady gminnej, może jednak zabierać głos tylko wtenczas, gdyby Rada zamierzała naruszyć ustawy lub przekroczyć swój zakres działania.

§. 104.

Polityczna władza powiatowa ma prawo i obowiązek zakazać wykonania uchwały powziętej przez Radę gminną, jeżeli ta uchwała przekracza zakres działania Rady lub sprzeciwia się ustawom.

Przeciw takiemu nakazowi służy rekurs do politycznej władzy krajowej.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, winna polityczna władza powiatowa o wydanym zakazie uwiadomić równocześnie Wydział powiatowy.

§. 105.

Polityczna władza powiatowa ma także rozstrzygać zażalenia przeciw zarządzeniom naczelnika gminy, naruszającym lub mylnie zastosowującym ustawy, o ile te rozporządzenia nie są oparte na takich uchwałach Rady gminnej, względem których rozstrzyganie rekursów należy do Wydziału powiatowego.

W sprawach poruczonego zakresu działania rekurs w każdym razie ma być wnoszony do politycznej władzy powiatowej.

Środki zaradcze na koszt gminy.

§. 106.

Jeżeli Rada gminna zaniedbuje albo wzbrania się dopełnić obowiązków w moc ustaw na gminie ciążących, polityczna władza powiatowa ma na koszt i stratę gminy zarządzić środki zaradcze.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, a nie zachodzi przypadek nagłego niebezpieczeństwa, polityczna władza powiatowa winna przed zarządzeniem środków zaradczych porozumieć się z Wydziałem powiatowym.

§. 107.

Polityczna władza powiatowa ma prawo nałożyć na naczelnika gminy lub jego zastępcę, przekraczającego lub zaniedbującego swe obowiązki, w sprawach poruczonego zakresu działania karę aż do 20 zł. w. a.

Kara ta wpływa do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

Jeżeli uchybienie obowiązków jest tego rodzaju, że sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania nie może być dłużej zostawione naczelnikowi gminy bez narażenia dobra publicznego i jeżeli Rada gminna na wezwanie temu nie zaradzi, może polityczna władza powiatowa na czas trwania tego stanu ustanowić na koszt gminy organ do sprawowania rzeczonych czynności.

Tak w tym razie jak i w razach wskazanych w §. 106. należy postępować z wszelką możliwą oględnością, tak aby gmina więcej nad konieczną potrzebę obciążoną nie była.

Rozwiązanie Rady gminnej.

§. 108.

Namiestnik może Radę gminną rozwiązać. Gminie służy rekurs do właściwego Ministerstwa.

Rekurs taki musi być podpisany przez naczelnika gminy lub przynajmniej przez jedną trzecią część członków rozwiązanej Rady gminnej.

Rekurs ten nie ma mocy wstrzymującej.

Najdalej w sześć tygodni po rozwiązaniu winien być rozpisany nowy wybór. Tymczasowy zarząd może być poruczony naczelnikowi z przydanymi mężami zaufania, których c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym wyznaczy.

Jeżeli ze strony c. k. Namiestnictwa lub Wydziału krajowego podniesiony został zarzut przeciw powierzeniu tymczasowego zarządu naczelnikowi gminy, natenczas Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym zarządzi, co potrzeba dla tymczasowego załatwiania spraw bieżących.

Sprawy w §. 98. wymienione nie należą do zakresu działania tymczasowego zarządu.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki

L. s. 9/3/1892.

Aleg. 127.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu krajowego, funduszów ze skarbu krajowego dotowanych i funduszów budżetem objętych za rok 1889.

Wysoki Sejmie!

Przedłożone przez Wydział krajowy, a przez Wysoki Sejm uchwałą z dnia 3. marca komisyi budżetowej do zdania sprawy przekazane zamknięcie rachunków funduszów krajowych za r. 1889 obejmuje w trzech głównych działach:

1. Zamknięcie rachunków funduszów budżetem objętych.
2. Zamknięcie rachunków funduszów budżetem nieobjętych.
3. Zamknięcie rachunków funduszu propinacyjnego.

Niniejsze sprawozdanie komisyi budżetowej obejmuje dział pierwszy, to jest zamknięcie rachunków funduszów budżetem objętych. Pozostałe dwa działy będą przedmiotem osobnych sprawozdań.

Zamknięcie rachunków będące przedmiotem niniejszego sprawozdania, dzieli się na trzy części, a mianowicie:

a) fundusz krajowy w ścislejszem znaczeniu;
b) fundusze dotowane ze skarbu krajowego;
c) fundusze samoistne, dla których Sejm ustanawia budżet dochodów i wydatków.

Co do formy tego zamknięcia nie ma komisya budżetowa nic do zauważania, ponieważ Wydział krajowy trzymał się pod tym względem ściśle wskazówek przez komisyę budżetową w latach dawniejszych ustanowionych, a przez Wysoki Sejm aprobowanych. Gdy forma ta odznacza się jasnością i dokładnością, niema powodu do jakichkolwiek w tej mierze zmian.

Po tych kilku wstępnych uwagach, przystępujemu do pierwszej części naszego zadania to jest do zdania sprawy o zamknięciu rachunków

Funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu.

Uchwalona przez Wysoki Sejm ustawa finansowa z dnia 19. października 1888 ustanowiła ogół wydatków funduszu krajowego na rok 1889 na kwotę 4,060.897 zł. a to w dziale wydatków zwyczajnych 3,954.827 zł., a w dziale wydatków nadzwyczajnych 106.070 zł. Uchwa-

łami sejmowemi z dnia 15., 16., 21., 23. i 24 stycznia 1889 przyzwolone zostały kredyty dodatkowe w łącznej kwocie 140.684 zł., tak że ogół wydatków na rok 1889 ustanowiony został na ogólną kwotę 4,201.581 zł.

Przedłożone przez Wydział krajowy zamknięcie rachunków za rok 1889 wykazuje ogół wydatków rzeczywistych 4,711.828 zł., a to w dziale wydatków zwyczajnych 4,605.482 zł., w dziale wydatków nadzwyczajnych 106.346 zł. Z porównania preliminarza z rzeczywistym wynikiem okazuje się, że przekroczono preliminarz: w wydatkach zwyczajnych o 509.971 zł., w wydatkach nadzwyczajnych o 276 zł., a ogólne przekroczenie dozwolonych kredytów wynosi 510.247 zł.

Dochody funduszu krajowego preliminowane były na kwotę 4,064.770 zł., zaś uchwałą z d. 24. stycznia 1889 przyzwolono na pożyczkę w kwocie 94.059 zł. a to na częściowe pokrycie uchwalonych jednocześnie dodatkowych kredytów. Ogół dochodów miał przeto podług budżetu wynosić kwotę 4,158.829 zł. Zamknięcie rachunków wykazuje ogół dochodów rzeczywistych w kwocie 4,006.069 zł., dochody rzeczywiste więc były mniejsze od preliminowanych o 152.760 zł.

Z porównania rzeczywistych dochodów z rzeczywistymi wydatkami okazuje się faktyczny niedobór w kwocie 705.759 zł., a gdy budżet wraz z kredytami dodatkowemi wykazywał niedobór w kwocie 42.752 zł., przeto wynik rzeczywisty był cyfrowo *niekorzystny* o 663.007 zł. Komisya budżetowa musi jednak już na tem miejscu zauważyć, że w tym niedoborze mieści się suma 415.625 zł. użyta po nad budżet na całkowitą spłatę długu w banku dla krajów koronnych, która przeto nie stanowi właściwego administracyjnego niedoboru.

Poniżej szczegółowo omawiać będziemy pozycye tak dochodów jak wydatków, wykazujące w rzeczywistej wynikłości, znaczniejsze zboczenia od uchwalonego budżetu, tutaj jednak już zaznaczymy, że Wydział krajowy, uzasadniając te różnice, przytoczył powody, dla których wynik rzeczywisty był większy lub mniejszy od kwoty wyznaczonej w budżecie. Komisya budżetowa badała te powody, a przy niektórych pozycyach zażądała bliższych wyjaśnień, szczegółowych rachunków i wykazów i na tej podstawie opiera swoje w ciągu niniejszego sprawozdania czynione uwagi, przyczem komisya zawsze miała na uwadze tę okoliczność, że przeniesienie kwot preliminowanych na wydatki zwyczajne w jednych rubrykach i pozycyach, dla pokrycia zwiększonych wydatków zwyczajnych w innych pozycyach i rubrykach, uzasadnione było upoważnieniem danem Wydziałowi krajowemu przez Wysoki Sejm w ustawie finansowej z r. 1889.

Wydatki.

Wykazaliśmy już powyżej, że ogólna kwota wydatków preliminowana na rok 1889 wynosiła kwotę 4,201.581 zł W rzeczywistości zaś wydatki wynosiły 4,711.828 zł. Przekroczono więc preliminowaną kwotę o 510.247 zł.

Bliższe szczegółowe badania pojedyńczych rubryk działu wydatków wykazuje, że w rubr. I. „Koszta reprezentacyi kraju“, w rubr. IV. „Koszta szczepienia“, w rubr. V. „Koszta sanitarne“, w rubr, VII. „Wydatki na cele wykształcenia i oświaty“, w rubr. VIII. „Utrzymanie pomników“, w rubr. X. „Drogi“ (nadzw.), w rubr. XII. „szupaśnictwo“ i w rubr. XVI. „Na cele przemysłu“ (nadzw.) wydano ogółem mniej niż preliminowano o 54.401 zł., zaś w rubr. II. „Koszta zarządu“, w rubr. III. „Koszta leczenia“, w rubr. IX. „Kwaterunkowe żandarmeryi“, w rubr. X. „Drogi“ (zwycz.), w rubr. XI. „Dotacye dla zakładów“, w rubr. XIV. „Umarzanie i oprocentowanie pożyczek“, w rubr. XV. „Na cele rolnictwa i górnictwa“, w rubr. XVI. „Na cele przemysłu“ (zwycz.) i w rubr. XVII. „Rozmaite“ przekroczono ogółem preliminowaną kwotę o 564.648 zł. Porównanie obu powyższych kwot, wydaje ogólne przekroczenie w kwocie 510.247 zł. jak powyżej wykazano.

Wydatki rzeczywiste *mniejsze* od preliminowanych wykazują następujące rubryki:

Rubr. I. „*Koszta reprezentacyi kraju*“. Rubryka ta dzieli się na dwa działy: A. „Sejm krajowy“, B. „Wydział krajowy“. W dziale A. preliminowano kwotę 68.926 zł., wydano zaś tylko 68.117 zł. Główne zaoszczędzenie w tej rubryce miało miejsce przy dyetach dla posłów, z tego tytułu bowiem wydano 32.805 zł. zamiast preliminowanych 36.000 zł., a to z powodu krótkiego trwania sesyi sejmowej. Ponieważ zaś w innych pozycyach tego działu przekroczono preliminowane kwoty o ogólną sumę 2.478 zł., z tego powodu pozostało wyżej wykazane nieznaczne zaoszczędzenie. Przekroczenia w pojedyńczych pozycyach tego działu usprawiedliwione są po części obowiązującemi umowami, jak przy wydatkach za spisywanie sprawozdań, po części konieczną potrzebą jak przy opale, oświetleniu, pisarzach dziennych i potrzebach kancelaryjnych. W dziale B. „Wydział krajowy“ wydano mniej niż preliminowano o 1.278 zł. a to z powodu, że jeden z członków Wydziału krajowego (Dr. Smolka) nie pobierał pensyi za czas pobytu w Wiedniu w Radzie państwa.

W rubr. IV. „*Koszta szczepienia*“ wydano na krowiankę 1.900 zł. zamiast preliminowanych 1.600 zł., przekroczono więc w tej pozycyi preliminowaną kwotę o 300 zł., gdy zaś na koszta podróży i dyety lekarzy wydano mniej niż preliminowano o 640 zł., przeto w całej rubryce wydano kasowo mniej niż preliminowano o 340 zł., a jeżeli uwzględnimy pozostałą z tego roku należytość bierną w sumie 376 zł., okaże się, że właściwie przekroczono preliminarz o nieznaczną kwotę 36 zł.

W rubr. V. „*Wydatki sanitarne*“ wydano 4.233 zł., zamiast preliminowanych 7.000 zł. czyli mniej o 2.767 zł. z powodów zmienności tych wydatków, czynionych na podstawie rachunków przez Namiestnictwo składanych.

W rubr. VII. „*Wydatki na cele wykształcenia i oświaty*“. Główną pozycyę tej rubryki stanowi pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego. W tej pozycyi preliminował budżet 654.528 zł., a następnie przyzwolony został kredyt dodatkowy w kwocie 94.249 zł., razem więc preliminowano 748.777 zł., rzeczywiste zaś wydatki tej pozycyi podług specyalnego zamknięcia rachunków funduszu szkolnego krajowego wynosiły tylko 708.403 zł., wydano więc z tego tytułu mniej niż preliminowano o 40.374 zł. Uzasadnienie tej różnicy będącej wynikiem przekroczeń i zaoszczędzeń w pojedyńczych pozycyach funduszu szkolnego, znajdzie się poniżej przy szczegółowem zamknięciu rachunków tego funduszu.

W rubr. VIII. „*Utrzymanie pomników historycznych*“, preliminowano kwotę 12.560 zł., wydano zaś tylko 11.133 zł., czyli mniej o 1.427 zł. Wydano mianowicie mniej niż się preliminowano „na restauracyę pomników w ogóle“ o 688 zł. i tytułem stałego datku do renty dożywotniej dla p. Schmida-Ciażyńskiego mniej o 500 zł. z powodu śmierci dożywotnika, nareszcie wydano mniej niż preliminowano o 200 zł. na opał i potrzeby kancelaryjne w kraj. archiwum aktów grodzkich i ziemskich.

Rubr. X. „*drogi krajowe*“ (nadzwyczajne). Do działu wydatków nadzwyczajnych tej rubryki należą: a) nowe budowy i rekonstrukcye i b) budowa i utrzymanie domków mytniczych.

a) „*nowe budowy i rekonstrukcye dróg*“. W tej pozycyi preliminował budżet 78.000 zł., a mianowicie na drogę Borszczów-Kolędziany 20.000 zł. i na Rzeszów-Nadbrzezie 58.000 zł., na pierwszą z tych dróg wydano 19.718 zł., zaś na drugą Rzeszów-Nadbrzeżne tylko 33.708 zł., więc na budowę preliminowanych dróg wydano ogółem mniej o 24.574 zł. Wydział krajowy jednak wydał na niepreliminowaną w budżecie drogę Dynów-Kanczugę kwotę 2.329 zł. na wypracowanie planów i kosztorysów i na rozpoczęcie trasy tej drogi. Stało się to na żądanie Namiestnictwa w celu uzyskania od skarbu państwa subwencyi, która też w kwocie 100.000 zł. przyznaną została wraz z przyrzeczeniem bezprocentowej pożyczki w kwocie 60.000 zł. Również wydał Wydział krajowy kwotę 20.106 zł. na budowę mostu pod Kurowem (na drodze Słotwina-Brzesko-Sącz), na którą to budowę Sejm na r. 1889 żadnej kwoty nieprelimino wał. Potrzebę

tej budowy uzasadnił Wydział krajowy w sprawozdaniach z czynności za lata 1889, 1890 a Wys. Sejm uznał takową, uchwalając na dalszą budowę tego mostu w r. 1890 kwotę 10.000 zł.

b) *„budowa i utrzymanie domków mytniczych“*. Na te wydatki preliminował budżet 3.000 zł., wydano zaś tylko 1.919 zł. czyli mniej o 1.081 zł. Jeżeli jednak uwzględnimy, że w tej pozycyi pozostały zaległości bierne w kwocie 1.257 zł. z powodu niepodniesienia przez Wydziały powiatowe w Stanisławowie i Brzeżanach asygnowanych im kwot, okaże się, że właściwie przekroczono w tej pozycyi preliminarz o nieznaczną kwotę 176 zł.

Rubr. XII. *„wydatki na szupaśnictwo“*. Na pokrycie tych wydatków preliminowano 20.000 zł. a wydano 18.232 zł. Zaoszczędzenie to zawdzięczyć należy korzyściom uzyskanym z objęcia dostawy odzieży we własny zarząd, jak również i tej okoliczności, że część kosztów szupasowych pokryto z pieniędzy odebranych szupaśnikom.

Rubr. XVI. *„na cele przemysłu“*. W dziale wydatków nadzwyczajnych tej rubryki preliminowano ogółem kwotę 5.070 zł., a wydano 3.679 zł. Nie wydano mianowicie kwoty 600 zł, preliminowanej dla szkoły koszykarskiej w Jarosławiu, kwotę 500 zł. preliminowanej na warsztat wzorowy w Horodence, ponieważ warsztat ten w roku budżetowym nie wszedł w życie.

Więcej niż preliminowano, wydano w następujących rubrykach:

Rubr. II. *„koszta zarządu“*. Na wydatki tą rubryką objęte preliminowano ogółem 249.387 zł., wydano zaś rzeczywiście 276.921 zł., przekroczono więc preliminarz o 27.534 zł. Więcej niż połowa preliminowanych w tej rubryce wydatków przypada na płace urzędników i woźnych. Na te płace wydano 132.616 zł. zamiast preliminowanych 131.460 zł. czyli więcej o 1.156 zł. Działy: konceptowy, rachunkowy, kasowy, techniczny, sanitarny i statystyczny nie przedstawiają różnic między rzeczywistymi wydatkami a preliminowanymi kwotami, a virement między pojedynczemi rangami etatu konceptowego dozwolone było uchwałą sejmową, ponieważ wszystkie rangi tego działu służby krajowej mieszczą się w jednej pozycyi. W dziale manipulacyjnym wykazuje poz. 23 f. przekroczenie preliminowanej kwoty 2.400 zł. o 1.171 zł., zamiast bowiem systemizowanych 3 posad asystentów, było przez $^1/_2$ roku obsadzonych takich posad 6. Największe stosunkowo przekroczenie wykazuje poz. 24 tej rubryki „dyurniści i zastępstwa urzędników“, zamiast preliminowanych na ten cel 40.828 zł., wydano 46.268 zł. czyli więcej o 5.440 zł. wydano mianowicie więcej niż preliminowano na dyurnistów w dziale konceptowym o 825 zł., oprócz kwoty 833 zł. zarachowanej w poz. 17 *a*, zaś w dziale statystycznym wydano więcej o 2.495 zł. W tym dziale bowiem zamiast preliminowanych 1.934 zł. wydano 4.429 zł., Wydział krajowy tłumaczy to przekroczenie zarówno jak i przekroczenie w poz. 23 f., wzrostem czynności, dla których preliminowane siły okazały się niedostateczne. Przekroczenia te powtarzające się corocznie spowodowały komisyę budżetową do przedłożenia w roku 1890 wniosków co do reorganizacyi instytucyi dyurnistów w Wydziale krajowym. Wys. Sejm wnioski te uchwalił, a Wydział krajowy osobne na bieżącej sesyi sejmowej w tym przedmiocie przedłożył sprawozdanie. Z tego powodu komisya budżetowa w niniejszem sprawozdaniu wstrzymuje się od wszelkich w tej mierze uwag, dla których znajdzie się odpowiednie miejsce w sprawozdaniu komisyi budżetowej o wzmiankowanem przedłożeniu Wydziału krajowego. Na „zastępstwo urzędników“ preliminowano w tej samej pozycyi lit. g. kwotę 1.220 zł., a wydano 3.174 zł. czyli więcej o 2.054 zł. Przekroczenie to powstało w części z powodu, że z kredytu tego pobierał wynagrodzenie fachowy urzędnik dla spraw rolniczych, którego posada stabilizowaną została dopiero w r. 1890. Resztę przekroczenia tłumaczy Wydział krajowy pomnożeniem się czynności na wszystkich działach. Ponieważ z pozycyi tej wydatkowano także na dyurnistów, przeto z przyczyny powyżej podanej dalszych uwag w tym względzie nie czyni.

W poz. 27 tej rubryki preliminowano na „remuneracye“ kwotę 2.900 zł. a wydano 4.794 zł. przekroczono więc preliminarz o 1.894 zł. W pozycyi tej tylko kwota 1.000 zł. preli-

minowana dla urzędników i sług Wydziału krajowego może właściwie być nazwaną remuneracyą, inne kwoty w tej pozycyi preliminowane, stanowią wynagrodzenie za specyalne czynności. Tytułem właściwych remuneracyi wydano 1.445 zł. zamiast preliminowanych 1.000 zł. Przekroczenie to usprawiedliwione jest znacznym wzrostem personalu urzędniczego i służbowego. Wydział krajowy z uwagi, że dotychczasowy preliminowany na ten cel kredyt od szeregu lat już okazał się niedostatecznym, wstawił do preliminarza swego na 1892 znaczniejszą kwotę. Przy sposobności sprawozdania o tegorocznym preliminarzu, komisya budżetowa będzie miała sposobność wyjawienia swojego zdania o tem żądaniu Wydziału krajowego.

Na „*wynagrodzenie dla rzecznika prawnego*“, preliminował budżet 1.000 zł. a wydano 2.167 zł. Podług wyjaśnienia Wydziału krajowego przekroczenie to powstało z powodu powierzenia od 1. lipca 1887 r. syndykatu Dr. Bielińskiemu za rocznem stałem wynagrodzeniem 2.000 zł. oraz zwrotem wydatków kancelaryjnych. Co do zmiany osoby syndyka komisya budżetowa żadnych nie czyni uwag, ponieważ sprawa ta leży w zakresie działania Wydziału krajowego Komisya budżetowa nie może jednak zataić uwagi, że Wydział krajowy zawarłszy umowę z syndykiem, obowiązującą od 1. lipca 1887 miał obowiązek w przedłożonym w r. 1888 preliminarzu na r. 1889 uwidocznić tę zmianę i w odnośnej pozycyi zażądać od Sejmu wyższego na ten cel kredytu. Pozostawienie w preliminarzu na r. 1889 kwoty 1.000 zł. dla syndyka, pomimo że od roku przeszło obowiązywał nowy układ, wymagający na ten cel co najmniej kwoty 2.000 zł. było sprzeczne z faktycznym ówczesnym stanem rzeczy, i nie świadczy dobrze o dokładności i ścisłości przedstawianych w ubiegłych latach przez Wydział krajowy preliminarzy, nawet w takich pozycyach, które na podstawie obowiązujących umów i układów ściśle oznaczone być mogą.

W poz. 28a preliminowano na „koszta podróży i dyety“ kwotę 5000 zł., a wydano 6442 zł. Część tego przekroczenia w kwocie 561 zł. znajduje pokrycie w przepisanych do zwrotu należytościach, od gmin i powiatów, a wydatek większy w tej pozycyi poniesiony być musiał wskutek rozszerzenia kontroli nad gospodarką gmin i spowodowanych przez to rozlicznych komisyj lustracyjnych, również zostały w tej pozycyi zarachowane koszta rozlicznych podróży w sprawach melioracyjnych, przemysłowych, szkół rolniczych i koszta rozmaitych deputacyj.

W poz. 29 preliminowano na „pensye i zaopatrzenia“ 11.603 zł. a wydano 14.611 zł., a to z powodu przyznania w ciągu roku w myśl statutu emerytalnego nowych pensyj i zaopatrzeń. Większe te zapotrzebowania zostały w następnym preliminarzu uwidocznione i przez Wysoki Sejm zaaprobowane. Na „konserwacyę i adaptacyę budynku i obejścia w gmachu sejmowym“ preliminowano w poz. 32 m. 4.000 zł., wydano zaś 7.597 zł. Powodem tego przekroczenia były znaczne roboty konserwacyjne, dekoracyjne, odnawianie rzeźb, urządzenie fryzu w sali sejmowej i t. d.

W poz. 33 preliminowano na „zaliczki dla urzędników i dla służby“ 10.800 zł. a gdy na ten cel wydano 33.032 zł., z których po potrąceniu spłaconych rat bieżących w kwocie 14.009 zł. pozostało niespłaconych 19.023 zł., przekroczono preliminarz o 8.223 zł. Pozycya ta pozostaje w ścisłej łączności z poz. 11 rubr. V. dochodów i w tej też łączności wyjaśnioną być winna. Budżet na r. 1889 preliminował tytułem udzielić się mających zaliczek kwotę 10.800 zł., zaś tytułem zwrotów zaliczek preliminowano 15.300 zł. tak że z tego tytułu miała wpłynąć do kasy krajowej kwota 4.500 zł. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje w wydatkach kwotę 19.023 zł. w dochodach zaś 21.879, tak że do kasy krajowej wpłynęło tylko 2.856 zł. czyli mniej niż preliminowane o 1.644 zł. Z kwoty 19.023 zł. pozostałych z roku budżetowego niespłaconych zaliczek odpisano wskutek śmierci 199 zł. a pozostałą resztę 18.824 zł. przypisano do zwrotu jako należytość czynną w następnych latach ściągnąć się mającą. Komisya budżetowa musi jednak zauważyć, że oprócz zaliczek udzielonych urzędnikom krajowym z tej rubryki, zamknięcie

rachunków wykazuje także zaliczki udzielone takimże urzędnikom z innych rubryk funduszu krajowego, a mianowicie z rubr. X. dla urzędników oddziału drogowego 1.415 zł. i z rubr. XIII. dla oddziału melioracyjnego 625 zł., przez co przekroczenie przyzwolonego na zaliczki kredytu jest większe o 2.040 zł. od wykazanej powyżej kwoty.

Komisya budżetowa miała już raz sposobność wyjawienia swego zdania, że natura tego kredytu zależnego jedynie i wyłącznie od woli Sejmu, nie przypuszcza właściwie możliwości przekroczenia a Wydział krajowy chcąc na przyszłość uniknąć przekroczeń wstawił do swego preliminarza na r. 1892 kwotę, jaka wobec zwiększonej liczby urzędników i sług krajowych zdawała mu się na ten cel potrzebna. O tem żądaniu Wydziału krajowego komisya budżetowa będzie miała sposobność wyjawienia swego zdania przy sprawozdaniu o budżecie na r. 1892, na tem jednak miejscu komisya budżetowa zaznacza, że jej zdaniem wszystkie zaliczki udzielone urzędnikom krajowym wszelkich kategoryj z funduszu krajowego winne być czerpane z jednej pozycyi, a nie rozrzucone po rozmaitych rubrykach i pozycyach budżetu funduszu krajowego.

Rubr. III. *„Koszta leczenia ubogich chorych“*. Na te koszta preliminowano kwotę 690.000 zł., wydatki rzeczywiste zaś wynosiły 807.205 zł. przekroczono więc preliminarz o 117.205 zł. Preliminarz na r. 1889 ułożony został na podstawie dat z r. 1887. W tym roku zapłacono za 1,147.590 dni leczenia, zaś w r. 1889 takich dni leczenia było 1,293.228. Gdy się nadto rozważy wyniki rubr. XI. wydatków i rubryk IV. i V. dochodów pozostających z rubr. III. w ścisłym związku okazuje się, że przekroczenie właściwe w tej rubryce redukuje się do kwoty 101.523 zł. Wydatki te nie zależą od woli i zarządzeń Wydziału krajowego i muszą być ponoszone w miarę sprawdzonych wykazów szpitali i zakładów krajowych i szpitali powszechnych prowincyonalnych.

Rubr. IX. *„Kwaterunkowe żandarmeryi“*. Na te koszta preliminowano 86.748 zł. a wydano 103.690 zł. czyli więcej o 16.942 zł. a to na podstawie rachunków przez komendę żandarmeryi przedłożonych. Większy wydatek spowodowany został utworzeniem 53 nowych posterunków z 244 żołnierzami i pomnożeniem etatu o 1 oficera sztabowego i 10 oficerów oddziałowych. Rubryka ta wykazuje także wydatek nadzwyczajny w kwocie 4.887 zł., który wcale nie był preliminowany. Odnosi się on do kosztów budowy własnego domu dla żandarmeryi we Lwowie. Z przyzwolonego na budowę tego domu kredytu 150.000 zł. wydano w r. 1888 kwotę 117.495 zł. zaś pozostałą resztę 32.505 zł. przeniesiono na r. 1889. W tym roku wydano zaś na spłacenie należytości przedsiębiorcom budowy i na urządzenie gmachu ogółem 37.392 zł., a nadwyżkę wydatków w kwocie 4.887 zł. pokryto z funduszu krajowego. Budowa nie została jeszcze ukończoną w roku budżetowym przeto i rachunki jeszcze nie zostały zamknięte, dodatkowe roboty nastąpiły jeszcze w r. 1890, a szczegółowy rachunek zestawiony zostanie po zupełnem ukończeniu budowy.

Rubr. X. *„Drogi krajowe“*. Trzy pozycye zwyczajnych wydatków tej rubryki wykazują znaczniejsze różnice między preliminarzem a rzeczywistymi wydatkami. Utrzymanie dróg kosztowało mniej niż preliminowano o 4.382 zł. Wydatki zwyczajne na myta wynosiły mniej niż preliminowano o 749 zł., natomiast przekroczono preliminowaną na koszta zarządu kwotę 116.941 zł. o 6.024 zł. Kwota 4.382 zł. mniej wydana na utrzymanie dróg nie stanowi właściwego zaoszczędzenia, ponieważ z tego roku budżetowego pozostało zaległości biernych 5.132 zł., a nadwyżka w kwocie 750 zł. ma całkowite pokrycie w należytościach czynnych. Przekroczenie preliminowanej na koszta zarządu kwoty o 6.024 zł. powstało po części z powodu przyznania pełniącym obowiązki inżynierom dodatków pięcioletnich, począwszy od 1. Stycznia 1889, a to na podstawie uchwały sejmowej z dnia 12. Października 1888, po części z powodu udzielonych zaliczek z których w ciągu roku budżetowego nie spłacono 1.415 zł., a przeważnie z powodu większych wydatków na sprawienie, uzupełnienie i naprawę wzorów i naczyń i na koszta po-

dróży dla inżynierów Wydziału krajowego, delegatów, inspektorów i komisyj nadzwyczajnych. W dwóch tych pozycyach przekroczono budżet o 2.412 zł. a to na podstawie rzeczywistej a koniecznej potrzeby.

W rubr. XI. „*Dotacye dla zakładów krajowych*“. Wydano tytułem dotacyi dla wszystkich oddziałów szpitala św. Łazarza 20.968 zł., który to wydatek nie był w budżecia preliminowany. Różnicę tę wykazuje szczegółowe zamknięcie rachunków tego szpitala, z którego poniżej zdajemy sprawę.

Rubr. XIII. „*Budowy wodne i melioracye*“. Na biuro melioracyjne preliminowano ogółem 25.053 zł., wydano zaś 27.455 zł. czyli więcej o 2.402 zł. W tej kwocie przekroczenia mieszczą się zaliczki i remuneracye udzielone inżynierom i asystentom w kwotach 625 zł. i 500 zł. jak również większy niż preliminowano wydatek o 990 zł. na sprawienie narzędzi i zakupno potrzeb rysunkowych.

Na wykonanie budowli wodnych jako zasiłki $33^1/_3$ % na regulacyę rzek niespławnych w myśl uchwały sejmowej z dnia 6. Października 1882 preliminowano ogółem w poz. 155 *a* do *u*, kwotę 25.695 zł., która w zamknięciu rachunków figuruje jako wydana całkowicie; ponieważ w moc uchwały sejmowej z dnia 10. Października 1888 wszystkie kwoty w tej pozycyi preliminowane mogły być użytkowane do końca marca 1891, przeto niespotrzebowauo w roku budżetowym kwoty przeniesione zostały na rachunek r. 1890.

W poz. 155 *o*) preliminowano do dyspozycyi Wydziału krajowego 10.000 zł. na rozmaite regulacye, specyalnemi pozycyami budżetowemi nieobjęte. Na ten cel jednak wydał Wydział krajowy w roku budżetowym 22.750 zł, z których po potrąceniu przeniesionych z roku 1888 kredytów w kwocie 10.641 zł. pozostała jako wydatek roku budżetowego kwota 12.108 zł., przekroczono więc preliminarz o 2 108 zł., a to z powodu naglących robót ochronnych na Wisłoku i na kanale chorzelowskim.

W poz. 156 preliminowano w 10. subpozycyach kwotę 147.658 zł. na popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych na zasadzie ustawy państwowej z dnia 30. Czerwca 1884 r. Wszystkie te kwoty zostały albo wydatkowane, albo w części lub w całości przeniesione na rachunek roku 1890.

W poz. 157 tej rubryki preliminowano 3.000 zł. na przeprowadzeuie zdjęć niwelacyjnych i studyów dla powiatów, spółek wodnych i gmin. W roku budżetowym jednak roboty te wymagały nakładu 9.256 zł., a część tych wydatków zwróconą zostanie funduszowi krajowemu z odnośnych funduszów regulacyjnych gdy takowe wejdą w życie.

Rubr. XIV. „*Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże*“. Na potrzeby tej rubryki preliinował budżet w poz. 158—171 kwotę 506.266 zł. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje w tych pozycyach wydatek ogólny w kwocie 862.664 zł., przekroczono więc preliminowane w tych pozycyach kwotę o 356.398 zł., a gdy w poz. 171 *a* i *b* Wydział krajowy wydał kwoty 2.136 i 34.997 zł. które pozycye nie były w budżecie preliminowane, przeto wynosi ogólne przekroczenie tej rubryki kwotę 393.531 zł. Wydział krajowy w swojem zamknięciu rachunków wykazuje przekroczenie w tej rubryce mniejsze o 41.167 zł., ponieważ od sumy właściwego przekroczenia potrącił Wydział krajowy niewydaną kwotę 41.167 zł. przyzwoloną wprawdzie przez Sejm dnia 24. Stycznia 1889 r. na pokrycie niedoboru funduszu krajowego z roku 1887 ale pozostawioną bez pokrycia, a którą Wys. Sejm następnie wstawił do budżetu na rok 1890, przeznaczając nań pokrycie w tym budżecie.

Różnice w pojedynczych pozycyach tej rubryki między preliminarzem a rzeczywistymi wydatkami na korzyść lub niekorzyść budżetu powstały z powodu, że albo nie przedłożono do wypłaty wszystkich obligacyj wylosowanych i płatnych kuponów, lub też zgłoszono znaczniejsze kwoty tych efektów i kuponów z lat dawniejszych.

Bliższego wyjaśnienia wymaga tylko jedna pozycya a mianowicie poz. 161, w której

preliminowano 46.259 zł. na spłatę dwóch rat i oprocentowanie reszty pozostałego długu z pierwotnej pożyczki 600.000 zł. zaciągniętej w banku dla krajów koronnych w Wiedniu, a z której Wydział krajowy wydał 434.044 zł. przez co powstało przekroczenie w kwocie 387.785 zł. Wydział krajowy bowiem spłacił w roku budżetowym cały pozostały jeszcze dług w kwocie 420.000 zł. na co wraz z odsetkami użył potrzebnej kwoty 434.044 zł. Podług wyjaśnień Wydziału krajowego operacya ta dokonaną została w sposób następuiący: Celem spłaty bankowi dla krajów reszty dłużnego kapitału 420.000 zł wypożyczono na razie w obligacyach pożyczki krajowej z r. 1883 od funduszów stypendyjnych 376.500 złr, od funduszu propinacyjnego 61.000 zł., razem więc w obligacyach poż. kraj. 1883 im. wart. 437.500 zł. spłacić się mających pomienionym funduszom z nowej pożyczki krajowej roku 1889, której emisya była w toku. Za pożyczone obligacye uzyskano po kursie 96 gotowiznę 420.000 zł., którą spłacony został dług do banku dla krajów koronnych.

Zwrot efektów funduszom stypendyjnym i funduszowi propinacyjnemu, nastąpił przez zaciągnięcie $4^1/_2\,\%$ pożyczki od funduszu pożyczkowego spółek wodnych w gotowiźnie 415.625 zł. za którą to sumę zakupione po kursie 95 obligacye pożyczki krajowej z roku 1889 im. wart. 437.500 zł. powyższym funduszom zwrócone zostały. W rzeczywistości operacya ta w ten sposób przeprowadzoną została, że wiedeński bank dla krajów koronnych przyjął na spłatę reszty długu obligacye pożyczki krajowej z r. 1883 po kursie 96 za 100, które Wydział krajowy tytułem pożyczki wziął u funduszów stypendyjnych i u funduszu propinacyjnego. Emitując następnie pożyczkę z roku 1889. Wydział krajowy złożył do tych funduszów taką samą ilość obligacyj tej pożyczki, ile w swoim czasie wypożyczył obligacyj pożyczki z roku 1883. Funduszowi pożyczkowemu dla spółek wodnych, na rzecz którego emisya ta miała miejsce, Wydział krajowy obliczył te obligacye po kursie 95 za 100. Kurs ten był może nieco za nizki, gdy jednak różnica od ilości 437.500 zł. wpłynęła do funduszu krajowego jak to wykazuje poz. 47 e) dochodów i gdy resztę obligacyi tej emisyi zakupiły fundusze pod zarządem Wydziału krajowego zostające, nie było właściwie żadnej z tego powodu straty.

Wprawdzie fundusze stypendyjne zamiast obligacyj pożyczki krajowej z r. 1883 dostały następne obligacye pożyczki krajowej z r. 1889 które w chwili emisyi nie miały charakteru walorów bezpieczeństwo pupilarne dających, ani w urzędowym dzienniku giełdy wiedeńskiej nie były notowane, gdy jednak, jak świadczy sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego, papiery te w r. 1891 uzyskały charakter walorów pupilarnych i prawo notowania na giełdze wiedeńskiej, więc i pod tym względem zamiana obligacyj nie przedstawia dla funduszów stypendyjnych żadne istotniej przemiany.

Z rubr. XIV. pokryto także w dwóch wypadkach wydatki, które w budżecie nie były preliminowane, a mianowicie w poz. 171 a) na częściowe umorzenie pożyczki zaciągniętej od majątku zarodowego funduszu szkolnego krajowego. Na ten cel wydano bez preliminarza 2.131 zł., zaś na odsetki bierne od chwilowych pożyczek wydano 34.998 zł., który to wydatek w preliminarzu nie był przewidziany. Budżet na r. 1889 licząc na regularny wpływ dochodów funduszu krajowego, nietylko że na odsetki bierne nic nie przeznaczył, ale nadto preliminował w rubr. II. dochodów tytułem odsetków czynnych od pieniędzy chwilowo lokowanych kwotę 3.000 zł. Rzeczywistość zaś wykazała, że tytułem odsetków czynnych wpłynęło tylko 726 zł. a tytułem odsetków biernych fundusz krajowy musiał ponieść znaczny wydatek blisko 35.000 zł. Ubytek dawnych funduszów dyspozycyjnych, niedostateczna wysokość funduszu uposażenia kasy krajowej, niepokryte niedobory z r. 1887 i 1888, a przytem niedostateczne wpływy dochodów roku budżetowego, których wynikiem jest znaczny na ten rok niedobór, oto przyczyny, które spowodowały wykazany powyżej wydatek na opłacanie odsetków od chwilowych pożyczek.

Rubr. XV. *„Na cele rolnictwa i górnictwa“*. Rubryka ta obejmuje przedewszystkiem wydatki na szkołę lasową, szkoły rolnicze i folwarki przy tychże szkołach. We wszystkich tych

pozycyach rzeczywiste wyniki różnią się od preliminowanych kwot częścią na korzyść, a częścią na niekorzyść budżetu. Różnice te będą omawiane i motywowane poniżej przy szczegółowych zamknięciach rachunków tych szkół i folwarków.

Co do zawartych w tej rubryce stypendyów i kwot przeznaczonych na specyalne cele rolnicze, zauważyć należy, że z kwoty 1.000 zł. przeznaczonej na badanie kraju celem „zestawienia użytecznych kopalń i popularnego opisu ich występowania“ wydano tylko 200 zł., bo nie zachodziła potrzeba większego na ten cel wydatku, z tego samego powodu wydano zamiast preliminowanych 500 zł. tylko 234 zł. na „chemiczno-technologiczne przeróbki nafty i wosku ziemnego“, a zamiast preliminowanych 1.600 zł. wydano tylko 450 zł. „na stypendya dla uczniów, którzy ukończyli studya w Dublanach“, na kształcenie się na nauczycieli rolniczych szkół średnich, a to dla braku zgłoszeń. Jak od szeregu lat nie wydano i w roku budżetowym kwoty 1.000 zł. preliminowanej na koszta strzeżenia granic kraju w czasie zarazy na bydło. Preliminowaną na składy zbożowe we Lwowie i w Krakowie kwotę 15.000 zł. wcielono do zapasu pozostałego z r. 1888 w kwocie 86.758 zł. Z ogólnej sumy 101.758 zł. pokryto dwie raty umorzenia pożyczki zaciągniętej na budowę tych składów i wydano na ten cel 22.733 zł. i pokryto dalsze koszta urządzenia i wprowadzenia w życie, w kwocie 52.184 zł., resztę zaś 26 840 zł. przeniesiono na rachunek r. 1890. na ukończenie urządzeń tych składów.

Rub. XVI. „*Na cele przemysłu*“. W wydatkach zwyczajnych tej rubryki tylko cztery pozycye wykazują znaczniejsze różnice między rzeczywistymi wydatkami a preliminarzem.

W poz. 214 preliminowano 2.500 zł. na szkoły uzupełniające mające wejść w życie w ciągu roku budżetowego, a wydano tylko 1.784 zł. ponieważ nie wszystkie szkoły na które przy uchwaleniu budżetu reflektowano weszły w życie w roku budżetowym. Na krajową szkołę wyrobów garncarskich w Porębie wydano 2.973 zł. zamiast preliminowanych 1.900 zł. z powodu poniesienia nieprelimiowanych kosztów na ustawienie maszyn, roboty adaptacyjne i na czynsz za mieszkanie dla kierownika warsztatu.

W poz. 245 wydano na „stypendya przemysłowe“ 7.730 zł. zamiast preliminowanych 6.000 zł., a w poz 248 na „zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe“ wydano 7.400 zł. zamiast preliminowanych 7.000 zł., a to z powodu znacznie większego napływu kandydatów zgłaszających się o stypendya i petentów o zasiłki zasługujących pod każdym względem na uwzględnienie.

Rubr. XVII. „*Rozmaite wydatki*“. Wykazany w poz. 252 nieprelimiowany wydatek 3.485 zł. służył na uzupełnienie funduszu budowy koszar do wysokości uchwalonej w r. 1888, a całkowite pokrycie tego wydatku znajduje się w poz. 47 g. dochodów ze zrealizowanej reszty obligacyi pożyczki z r. 1888. Inne wydatki w budżecie nieprelimiowane wynoszą razem 3.359 zł., z której kwota 2.272 zł. wydatkowaną została tytułem zaliczek dla rozmaitych funduszów na pokrycie ich chwilowych niedoborów, a kwota 1.087 zł. wydana została na koszta deputacyi do Najjaśniejszego Pana i na dotacyę dla Dra Smolki za czas od 22 listopada do 31. grudnia.

Dochody.

Jak już wyżej wykazano wynosiły rzeczywiste dochody 4,006.069 zł. i były mniejsze od preliminowanych 4,158.829 zł. o 152.760 zł. Dochody rzeczywiste większe od preliminowanych wykazują rubr. III. IV. V. VII. X. XI. XIII. poz. 47 g., na ogólną kwotę 65.576 zł., zaś dochody mniejsze od preliminowanych wykazują rubr.: II. VI. VIII. IX. XII. XIII. i XIV. na ogólną kwotę 218.336 zł. Z porównania tych dwóch kwot okazuje się suma mniejszych dochodów rzeczywistych o 152.760 zł., jak powyżej wyliczono.

Dla lepszego poglądu przejdziemy najprzód rubryki wykazujące dochody rzeczywiste większe od preliminowanych:

Rubr. III. „*Dochody z dróg krajowych*“ wykazuje w dwóch pozycyach nadwyżkę dochodów, a mianowicie: a) „myta“ zamiast preliminowanych 206.000 zł., dały rzeczywiście 213.474 zł., a to na podstawie zawartych z dzierżawcami kontraktów; b) „datki dobrowolne na budowę dróg od stron prywatnych“, budżet preliminował z tego tytułu 10.000 zł., wpłynęło zaś 19.749 zł., a to z powodu spłacenia zaległości przez hr. Mierową na drogę Lwów-Stojanów. Tytułem tych należytości pozostała z końcem roku kwota 43.729 zł.

Rubr. IV. „*Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych*“ wynosiły w rzeczywistości 48.967 zł. zamiast preliminowanych 11.807 zł., nadwyżka wynosi więc 37.160 zł. Z wyjątkiem poz. 7. „nadwyźki od funduszu policyi krajowej“, wszystkie inne pozycye tej rubryki pozostają w ścisłej łączności z rubr. III. i XI. wydatków i po części były tam omawiane, a szczegóły będą wyjaśnione przy omawianiu szczegółowych zamknięć rachunków tych zakładów.

Rubr. V. „*Zwroty zaliczek z lat ubiegłych*“. Największą stosunkowo różnicę na korzyść budżetu wykazuje poz. 11. „zwroty zaliczek od urzędników krajowych“. Zamiast bowiem preliminowanych 15.300 zł. przyniosły one 21.879 zł. Pozycya ta pozostaje w ścisłym związku z poz. 33 rubr. II. wydatków funduszu krajowego. Większe w niniejszej pozycyi dochody są wynikiem znacznego stosunkowo przekroczenia kredytu uchwalonego na zaliczki dla urzędników i służą na częściowe pokrycie tegoż przekroczenia. Jak już powyżej wykazano przekroczenie owe z powodu nadwyżki dochodów w niniejszej pozycyi zredukowane zostało do kwoty 1.644 zł. Pozycya 12. „zwroty od szpitali powszechnych z rachunków kwartalnych“, poz. 14. „zwroty od stron rozmaitych ze spraw drogowych“, poz. 15. „rozmaite zwroty“ wykazują mniej lub więcej znaczne nadwyżki dochodów z powodu niestałości dochodów tego rodzaju. Z tej samej przyczyny wykazuje poz. 13. „zwroty od gmin“ za dawniejsze koszta leczenia mniejsze o 2.096 zł. od preliminarza dochody.

Rubr. VII. „*Dochody szkoły gospodarstwa lasowego*“ wykazuje większe niż preliminowano dochody z powodu wpływów tytułem zwrotu zaliczek udzielonych w latach ubiegłych. Ten nieprelimiowany dochód w kwocie 810 zł. przewyższa nieprelimiowany wydatek wykazany w poz. 173. rubr. XV. wydatków na zaliczki dla profesorów w kwocie 420 zł.

W następujących rubrykach dochody rzeczywiste były m n i e j s z e od preliminowanych.

Rubr. VI. „*Zwroty pożyczek*“. W tej rubryce mieszczą się pozycye nie pozostające ze sobą w żadnej organicznej łączności, objęte one zostały jedną rubryką z powodu tożsamości tytułu. Niektóre pozycye wykazują większe od preliminowanych wpływy, a względnie wpływy, które w budżecie nie były wcale preliminowane. Są to zaległości z lat poprzednich, które udało się ściągnąć w roku budżetowym. Inne natomiast pozycye wykazują mniejsze niż preliminowano wpływy, między temi największą stosunkowo różnicę na niekorzyść budżetu wykazuje poz. 27. „zwrot pożyczki udzielonej Fibichowi na pogłębienie szybu w Ropiance“. Cały dług pozostały w kwocie 6.490 zł. miał być spłacony w roku 1889. W tym roku jednak dłużnik spłacił tylko 490 zł., resztę należytości zobowiązał się dłużnik spłacić w 6 półrocznych ratach po 1.000 zł., z których pierwsza rata płatna 31. grudnia 1889 wpłynęła dopiero w r. 1890.

Rubr. VIII. „*Dochody krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach*“ i rubr. IX. „*dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie*“ wykazują znaczne stosunkowo różnice między rzeczywistymi wpływami a preliminowanymi dochodami a to na niekorzyść budżetu, w pierwszej rubryce różnica ta wynosi 5.004 zł., w drugiej 4.045 zł. Uzasadnienie tych różnic znajdzie się poniżej przy szczegółowem zamknięciu rachunków tych szkół i folwarków.

Rubr. XIII. „*Rozmaite dochody*“ zarówno jak i rubr. „*rozmaite wydatki*“ rozpada się na dwa działy, a mianowicie: dochody w budżecie przewidziane i wpływy w budżecie nieprelimiowane. W pierwszym dziale budżet preliminował 52.317 zł., wpływy zaś rzeczywiste wynosiły tylko 28.655 zł., czyli mniej o 23.662 zł. Właściwy ubytek w dochodach roku budżetowego wykazuje tylko poz. 46. „wpływy tytułem datków deklarowanych przez Wydziały powiatowe na

wykupno gruntów pod kolej transwersalną". Zamiast preliminowanych z tego tytułu dochodów 6.423 zł. wpłynęło tylko 4.315 zł. z powodu, że pomimo wielokrotnych urgensów niektóre Wydziały datków tych nie uiściły. Część tych zaległości wpłynęła w roku 1890. Wykazane w poz. 47. mniejsze dochody o 22.470 zł. nie są właściwym ubytkiem, ponieważ dochód ten jest zwrotem zarachowanych w dziale wydatków funduszu krajowego kosztów amortyzacyi i opłaty procentów od pożyczki r. 1889 na utworzenie funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych. Ponieważ wydatki z tego tytułu wynosiły tylko 20.434 zł., przeto i korelatywna pozycya dochodów tylko taką wykazuje kwotę. Dział II. „dochody w budżecie nieprzewidziane" wykazuje ogólną kwotę 6.745 zł. Między temi pozycyami znajduje się jedna, wykazująca dochód w kwocie 4.375 zł., tytułem zysku z zakupna i sprzedaży obligacyj pożyczek krajowych. Pozycya ta pozostaje w związku z przeprowadzoną przez Wydział krajowy operacyą finansową, celem całkowitej spłaty reszty długu w banku dla krajów koronnych i była powyżej przy rubr. XIV. wydatków szczegółowo omawianą.

Rubr. XIV. „*Dodatki do podatków*". Budżet na rok 1889 uchwalając dodatek do podatków w ilości 35 cent. od 1 zł. i przyjmując wartość 1 centa dodatku na kwotę 103.500 zł., preliminował z tego tytułu ogólną sumę 3,622.500 zł. Wynikłość jednak rzeczywista wykazuje z tego tytułu dochód w kwocie 3,458.219 zł. to jest od preliminowanych o 184.281 zł. mniej, a wartość 1 centa podług rzeczywistego wyniku wynosiła tylko 98.235 zł. Należytość bieżąca na rok 1889 wynosiła właściwie 3,751.846 zł., czyli na 1 cent dodatku przypadała kwota 107.252 zł. Na poczet tej należytości po uskutecznionych zwrotach 15.910 zł. wpłynęło tylko 3,141.965 zł., tak że zaległość z roku budżetowego wynosi 593.970 zł. Z końcem r. 1888 zaległość wynosiła 877.355 zł., na poczet tych zaległości wpłynęło w ciągu roku budżetowego 296.253 zł., zwrócono opodatkowanym 11.571 zł., tak że z dawnych zaległości pozostało 569.529 zł., a ogólna kwota zaległości z końcem roku budżetowego wynosiła 1,163.499 zł. i w porównaniu z rokiem 1888 powiększyła się o 286.146 zł. Ubytek w dochodach z tego tytułu powstał wskutek klęski posuchy, która spowodowała zmniejszenie wpływów z podatków państwowych i wzrost zaległości, przez co też i wydatność centa zmniejszyła się o 5.265 zł.

Ogół wydatków funduszu krajowego wynosił	4,711.828 zł.
„ dochodów „ „ „	4,006.069 „
Nadwyżka wydatków wynosiła	705.759 zł.
Gdy jednak zważymy, że kwota	415.625 „
użyta na spłacenie długu banku dla krajów koronnych, a wypożyczone z funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych nie jest właściwym wydatkiem lecz jedynie konwersyą istniejącego długu ze zmienionym planem amortyzacyjnym, okaże się że właściwy niedobór administracyjny wynosi tylko	*290.134* zł.
Niedobór ten pokryty został chwilowemi pożyczkami:	
a) od funduszu uposażenia kasy krajowej . . .	213 911 zł.
b) „ „ pożyczkowego spółek wodnych . .	76.223 „
	290.134 zł.

W powyższem sprawozdaniu o zamknięciu rachunków funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu, komisya budżetowa badała pojedyncze rubryki i pozycye, osobno działu wydatków, a osobno działu dochodów, bez względu na to, czy te wydatki, a względnie dochody objęte odnośnemi rubrykami należą do jednej kategoryi wydatków, a względnie dochodów, lub

czy pojedyncze rubryki wyczerpują wszystkie wydatki a względnie dochody jednej i tej samej kategoryi.

Dla uzupełnienia tego sprawozdania, komisya budżetowa podaje poniżej także wynik cyfrowy głównych działów gospodarki krajowej bez względu na rubryki i pozycye, w których wydatki są uwidocznione, a przy równoczesnem uwzględnieniu rzeczywistych dochodów odnośnych działów gospodarki krajowej.

Całą gospodarkę krajową można podzielić na 8 głównych działów, a mianowicie:

I. Koszta reprezentacyi i zarządu. II. Koszta leczenia w najobszerniejszem znaczeniu (wydatki na cele zdrowotne). III. Koszta łożone na cele oświaty. IV. Drogi i komunikacye krajowe. V. Budowy wodne i melioracye. VI. Wydatki na cele gospodarstwa krajowego (rolnictwo i przemysł). VII. Wydatki na cele bezpieczeństwa publicznego i VIII. Umarzanie pożyczek i opłata procentów.

I.	Na reprezentacyę i zarząd wydano ogółem	410.759 zł.
	dochody wynosiły	21.879 „
	czysty wydatek	388.880 zł.
	w stosunku do ogółu czystych wydatków 9·14%.	
II.	Na koszta leczenia w najobszerniejszem znaczeniu (cele zdrowotne) wydano	889.277 zł.
	dochody wynosiły	56.660 „
	czysty wydatek	832.617 zł.
	w stosunku do ogółu czystych wydatków 19·57%	
III.	Na koszta oświaty wydano	889.429 zł.
	w stosunku do ogółu czystych wydatków 20·89%	
IV.	Na drogi i komunikacye wydano	868.070 zł.
	dochody wynosiły	236.016 „
	czysty wydatek	632.054 zł.
	w stosunku do ogółu czystych wydatków 14·86%	
V.	Na budowy wodne i melioracye wydano	222.718 zł.
	w stosknku do ogółu czystych wydatków 5·24%	
VI.	Na cele gospodarstwa krajowego (rolnictwo, górnictwo i przemysł) wydano	317.722 zł.
	dochód wynosił	88.002 „
	czysty wydatek	229.720 zł.
	w stosunku do ogółu wydatków 5·39%	
VII.	Na bezpieczeństwo publiczne wydano	126.809 zł.
	dochód wynosił	5.786 „
	czysty wydatek	121.023 zł.
	w stosunku do ogółu wydatków 2·84%	
VIII.	Na umorzenie pożyczek i opłatę procentów wydano	899.793 zł.
	dochód (zwrot pożyczek) wynosił	7.732 „
	czysty wydatek	892.061 zł.
	w stosunku do ogółu wydatków 20·94%	
	Nadto jeszcze wydano na cele dobroczynne i rozmaite	47.833 zł.
	w stosunku do ogółu wydatków 1·13%	

Wszystkie wydatki objęte powyżej wyszczególnionemi działami wynoszą ogółem		4,256 335 zł.
Cały dochód z dodatków do podatków wynosił		3,438.219 „
Wydatki nie pokryte dodatkami wynoszą		818.116 zł.
Kwota ta pokrytą została:		
pożyczką na spłatę banku dla krajów	415.625 zł.	
pożyczkę z zarodowego majątku funduszu szkolnego . .	94.059 „	
zużyciem części pozostałości funduszu zapomogowego z r. 1866	13.924 „	
zyskiem osiągniętym z zakupna i sprzedaży obligac. pożyczki krajowej	4.375 „	527.983 zł.
pozostała więc kwota		290.133 zł

stanowiąca niedobór administracyjny roku budżetowego, którą na razie pokryto chwilowemi pożyczkami:

od funduszu uposażenia kasy krajowej . . .	213.910
„ „ pożyczkowego spółek wodnych . .	76.223
	290.133

Komisya budżetowa widzi się jednak spowodowaną zaznaczyć, że powyżej wykazane wydatki na pojedyncze działy gospodarki krajowej obejmują wyłącznie wydatki czynione na te działy z funduszu krajowego w ścisłem znaczeniu tego słowa, że natomiast nie są objęte powyższym wykazem wydatki, łożone na te same działy krajowej gospodarki przez gminy, powiaty, instytucye, korporacye, spółki i towarzystwa, bądź to z funduszów własnych i specyalnych na ten cel przeznaczonych, bądź też z dodatków do podatków pośrednich i bezpośrednich.

Jako alegaty do zamknięcia rachunków funduszu krajowego dołączył Wydział krajowy szczegółowe zamknięcia rachunków: szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, szkół rolniczych, folwarku i kursu gorzelnictwa w Dublanach, szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie, szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach i szkoły ogrodniczej w Tarnowie. Przystępujemy więc do ich szczegółowego omówienia.

1. Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Budżet na r. 1889 preliminował ogół wydatków tej szkoły na kwotę 12.278 zł., dochody własne na 5.400 zł., a niedobór w kwocie 6.878 zł. miał być pokryty z funduszu krajowego. Zamknięcie rachunków wykazuje ogół rzeczywistych wydatków w kwocie 12.692 zł., ogół dochodów własnych 6.163 zł., a niedobór pokryty z funduszu krajowego wynosił tylko 6.529 i był mniejszy od preliminowanego o 349 zł. Pojedyńcze rubryki i pozycye nieznaczne tylko wykazują różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem, a ostateczna różnica na korzyść budżetu jest wynikiem udzielonych w roku budżetowym zaliczek i spłaconych takich zaliczek z lat dawniejszych. Nowych bowiem zaliczek udzielono w kwocie 483 zł. a tytułem zwrotu zaliczek z lat ubiegłych wpłynęła kwota 810 zł.

2. Krajowe szkoły rolnicze w Dublanach.

a) Wyższa szkoła rolnicza.

Budżet na r. 1889 preliminował wydatki tej szkoły na kwotę 39.309 zł. dochody własne na 18.386 zł., a niedobór miał wynosić 20.923 zł. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje wydatki w kwocie 41.831 zł., dochody rzeczywiste 16.849 zł., a niedobór pokryty z funduszu krajowego wynosił 24.982 zł. czyli więcej niż preliminowano o 4 059 zł.

Wydatki. Z wyjątkiem rubr. III. i VII. wykazujących drobne zaoszczędzenia, wszystkie inne rubryki tego działu wykazują mniej lub więcej znaczne przekroczenia kwot preliminowanych.

Rubr. I. „*Płace profesorów i docentów*". Rubryka ta byłaby w ogólnej cyfrze rzeczywistych wydatków odpowiadała preliminarzowi, gdyby z tej rubryki nie udzielono zaliczek na płace, z których z końcem roku budżetowego pozostało niespłaconych 714 zł., a ponieważ na te wydatki budżet żadnej kwoty nieprelimino wał, przeto powstało w tej rubryce przekroczenie, które jednak w całości prawie ma pokrycie w nieprelimino wanych wpływach z tytułu zwrotu zaliczek z lat ubiegłych wykazanych w dziale dochodów w kwocie 665 zł.

Nieznaczne przekroczenie w rubr. II. „inne płace" powstało również z powodu udzielenia z tej rubryki zaliczek, z których pozostała reszta niespłacona wynosiła 65 zł.

Rubr. IV. „*Koszta administracyjne*", wykazuje ogólne przekroczenie w kwocie 605 zł. Na utrzymanie budynków i ogrodzeń preliminowano w poz. 26 w wydatkach zwyczajnych 1.000 w nadzwyczajnych 400 zł., wydano zaś w zwyczajnych 2.094 zł. w nadzwyczajnych tylko 80 zł. Przekroczenie wydatków zwyczajnych tłómaczy Wydział krajowy nieodzowną potrzebą licznych adaptacyj starych budynków na inne cele. W nadzwyczajnych zamiast trwałego ogrodzenia wydano tylko na odrutowanie podwórza. Koszta przewozu prelegentów miały podług preliminarza (poz. 32) kosztować 1.400 zł., rzeczywisty zaś wynik wykazuje z tego tytułu wydatek 1.687 zł. Pozycya ta od szeregu lat wykazuje przekroczenie a Wydział krajowy tłómaczy przekroczenie w roku budżetowym potrzebą częstszych posyłek po docentów do Lwowa.

Nieznaczne przekroczenie w rubr. V. „potrzeby naukowe" w kwocie 83 zł. ma całkowite pokrycie w darach na środki naukowe wykazane w kwocie 150 zł. w dziale dochodów.

W rubr. VI. „*podatki i opłaty*" preliminowano na podatek gruntowy i domowy kwotę 66 zł., rzeczywisty zaś wynik wykazuje wydatek stosunkowo znaczny w kwocie 806 zł., gdyż wymierzono i ściągnięto podatek domowo-czynszowy za 2 lata, przeciw czemu Wydział krajowy wniósł przedstawienie do krajowej Dyrekcyi skarbu.

Dochody: Jak powyżej wykazano wynosiły własne dochody tej szkoły 16.849 zł. mniej od preliminowanych o 1.537 zł., a ponieważ wpływy „rozmaite" nieprelimino wane dały kwotę 925 zł., przeto w innych rubrykach niedopisały dochody o kwotę 2.462 zł. Różnica ta powstała głównie z powodu mniejszych dochodów z tytułu „opłat od uczniów", zamiast bowiem preliminowanych 8.910 zł. wynosiły te dochody tylko 6.867 zł, a to z powodu mniejszej liczby uczniów. Tytułem dochodu z pasieki preliminowano 230 zł, a nie wpłynęło nic, ponieważ jak, Wydział krajowy tłómaczy, dużo pni wyginęło z powodu ostrej zimy i niedokładnego zaopatrzenia. Na ten ubytek w dochodach zwraca komisya budżetowa uwagę Wysokiego Sejmu nie tyle dla kwoty samej, ile dla wyjaśnienia danego przez Wydział krajowy. Wyższa szkoła rolnicza która niedokładnie zaopatruje na zimę pasiekę, nie może się przyczynić do należytego rozwoju tej gałęzi gospodarstwa w kraju.

b) Szkoła parobków i dozorców gospodarskich w Dublanach.

Wydatki tej szkoły preliminowane na kwotę 12.719 zł. wynosiły tylko 11.785 zł. czyli mniej o 934 zł. Dochody własne preliminowane na 2.988 zł. wynosiły tylko 2.296 zł. czyli mniej o 692 zł., a ogólny wynik jest o 242 zł. korzystniejszy od budżetu. Główne różnice wykazują rubr. III. wydatków na „utrzymanie uczniów" i rubr. II. dochodów „opłaty i datki".

Na utrzymanie uczniów preliminowano 7.344 zł. a wydano tylko 5.955 zł., tytułem opłat i datków preliminowano 840 zł., a wpłynęło tylko 101 zł, ponieważ nie było żadnych datków od rad powiatowych, a liczba uczniów była mniejsza od preliminowanej.

3. Folwark w Dublanach.

Budżet na r. 1889 preliminował wydatki na ten folwark w kwocie 17.224 zł. dochody miały wynosić 15.815 zł., a fundusz krajowy miał pokryć niedobór w kwocie 1.409 zł. Zamnięcie rachunków zaś wykazuje ogół wydatków w kwocie 21.508 zł. dochody 17.732 zł. a niedobór pokryty z funduszu krajowego wynosił 3.776 zł. czyli więcej niż preliminowano o 2.367 zł.

Wydatki: Wszystkie rubryki tego działu wykazują mniej lub więcej znaczne przeprzekroczenia preliminowanych kwot.

Rubr. I. *„wydatki na gospodarstwo“* wykazuje przekroczenie preliminowanej kwoty 10.505 zł. o 3.182 zł. Przekroczenie to uwydatnia się w 3 pozycyach 1, 2 i 5; w poz. 1. preliminowano na „płace i zasługi“ 1.600 zł., a wydano 2.067 zł., w poz. 2. na „najem robotnika“ wydano 3.236 zł. zamiast preliminowanych 2.400 zł. W obu tych pozycyach preliminarz wynosi 1.303 zł. i tłómaczy się brakiem robotnika w okolicach Lwowa, ktory spowodował powiększenie służby folwarcznej. W poz. 5. preliminowano na dokupno karmy 2.000 zł., a wydano 3.683 zł. a to z powodu zupełnego braku paszy, w skutek czego musiano znaczniejszą ilość takowej dokupić.

W rubr. II. wydano na „cegielnię“ o 234 zł. więcej niż preliminowano. Przekroczenie to jednak ma całkowite pokrycie w nadwyżce dochodów z cegielni w kwocie 243 zł. Na „rozmaite nieprzewidziane“ wydano 658 zł. zamiast preliminowanych 50 zł., a to na podstawie szczegółowego wykazu tych wydatków w sprawozdaniu Wydziału krajowego.

Dochody. Jak powyżej wykazano wynosiły rzeczywiste dochody 17.732 zł. i były większe od preliminowanych 15.815 zł. o 1.917 zł. Jak w dziale wydatków wszystkie rubryki wykazywały przekroczenia, tak w dziale dochodów wszystkie rubryki wykazują mniej lub więcej znaczne nadwyżki wpływów. Znaczniejsze nadwyżki wykazuje rubryka I., „dochody z gospodarstwa“ zamiast preliminowanych 13 320 zł, wynosiły one 14.661 zł.

Wydatki folwarku wynosiły	21.508 zł.	
Dochody „ „	17.732 „	
Niedobór	3.776 zł.	

pokryty został z funduszu krajowego, a gdy na ten cel preliminowano tylko 1.409 zł., przeto wydano z tego tytułu więcej niż preliminowano o 2.367 zł.

4. Kurs gorzelnictwa w Dublanach.

Budżet na r. 1889 ustanawiając ogół wydatków na kwotę 1.960 zł., ogół dochodów własnych na 1.240 zł., preliminował na pokrycie niedoboru tego kursu kwotę 720 zł. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje ogół wydatków rzeczywistych 1.923 zł., ogół dochodów własnych 1.728 zł., skutkiem czego zmniejszył się niedobór o 525 zł., a fundusz krajowy z tytułu pokrycia niedoboru tego kursu wydał tylko 195 zł. Korzystny ten wynik zawdzięcza się znaczniejszym stosunkowo wpływom z tytułu *„opłat od uczniów“* i nieprelimiowanych wpływów ze sprzedaży 220 egzemplarzy „Poradnika dla obsługi i nadzoru kotłów parowych“.

5. a) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Na wydatki tej szkoły preliminował budżet kwotę 37.200 zł., dochody własne miały wynosić 21.200 zł., rzeczywiste zaś wydatki wynosiły 40.970 zł. a dochody własne 16.499 zł. Niedobór więc pokryty z funduszu krajowego wynosił 24.471 zł. zamiast preliminowanych 16.000 zł.

Wydatki. Rubr. I. *„na płace nauczycieli“*. Na te potrzeby preliminowano 13.620 zł., wydano zaś 15.647 zł. Przekroczenie to powstało z powodu udzielenia nieprelimiowanych zaliczek na płace, których z końcem roku pozostało niespłaconych 280 zł., głównie zaś z powodu przyznania dodatków osobistych, wykładów statystyki rolniczej, ustaw rolnych, ekonomii społecznej i anatomii i fizyologii zwierząt, za te wykłady płacono docentom osobne wynagrodzenia, które w budżecie nie były preliminowane. Zarządzenie to Wydziału krajowego zaaprobował Wysoki Sejm wstawiając do budżetu na r. 1891 osobne za te wykłady wynagrodzenia.

W rubr. III. preliminowano na koszta administracyjne 3.960 zł., wydano zaś faktycznie 6.378 zł. czyli więcej o 2.418 zł. Przekroczenie to powstało wskutek nowego nakładu rozmaitych druków, ksiąg, świadectw i t. p. co spowodowało przekroczenie preliminowanej na *„zarząd“* kwoty o 442 zł., na koszta lustracyi zakładu wydano 415 zł. zamiast preliminowanych 200, na lekarza i aptekę 808 zł. zamiast preliminowanych 100, ponieważ okazała się potrzeba ustanowienia stałego lekarza, które to zarządzenie Wysoki Sejm zatwierdził przy uchwalaniu budżetu na r. 1891. Wydatki *„rozmaite nieprzewidziane“* wynosiły 965 zł. zamiast preliminowanych 100 zł., a to wskutek koniecznych lub potrzebnych wydatków, wyszczególnionych w sprawozdaniu Wydziału krajowego.

W dziale wydatków tej szkoły, jedna tylko rubryka wykazuje mniejsze niż preliminowano wydatki w znaczniejszej stosunkowo kwocie 1.296 zł., a mianowicie rubr. IV. *„utrzymanie uczniów“*. Preliminarz bowiem obliczał te koszta na 50 uczniów, a w zakładzie było przez ciąg całego roku przeciętnie po 40 uczniów.

Przekroczenie w rubr. V. na *„potrzeby naukowe“* powstało głównie wskutek większego wydatku na utrzymanie i uzupełnienie ogrodów, a to z następującego powodu. Wskutek zamierzonego w roku 1888 przeniesienia szkoły ogrodniczej do Tarnowa obniżono tę pozycyę, pomimo potrzeby znaczniejszych kosztów utrzymania niezbędnego ogrodu pomologicznego, warzywnego i botanicznego przy szkole czernichowskiej. W budżetach lat następnych Wysoki Sejm odnośne kredyty podwyższył.

Dochody. W tym dziale nie dopisały głównie wpływy tytułem opłat od uczniów: Opłaty te miały wynosić: na utrzymanie 13.000 zł., na czesne 2.500 zł., w rzeczywistości zaś przyniosły pierwsze tylko 9.620 zł., drugie 950 zł. Dochody więc na utrzymanie były mniejsze o 3.380 zł. a tytułem czesnego mniejsze o 1.550 zł., a zatem jedna ta rubryka wykazuje mniejsze niż preliminowano dochody w kwocie 4.930 zł. Mniejsza liczba uczniów i liczniejsze uwolnienia uczniów od opłaty czesnego były powodem tego niekorzystnego wyniku.

Rzeczywiste wydatki tej szkoły wynosiły	40.970 zł.
własne dochody	16.499 „
niedobór	24.471 zł.

pokryty został z funduszu krajowego, a gdy na ten cel budżet preliminował kwotę 16.000 zł., więc z tego tytułu wydano więcej niż preliminowano o 8.471 zł.

Niepomyślny ten wynik finansowy spowodowany został głównie wypadkami zaszłemi w r. 1889 w Czernichowie, skutkiem których szkoła chwilowo była zamknięta. Przy nowych wpisach mniej zapisało się uczniów, a nadto dla uregulowania stosunków, które się były nieco rozluźniły i dla wprowadzenia koniecznego ładu i potrzebnej karności musiano uzupełnić personal nauczycielski i nadzorczy, skutkiem czego wydatki w rubr. I. i III. znacznie się zwiększyły.

5. b) Folwark w Czernichowie.

Porównanie rzeczywistego wyniku z preliminarzem małe tylko i nieznaczne wykazuje różnice, między któremi jedna tylko bliższego wymaga wyjaśnienia. Na cegielnię preliminował budżet wydatek 30 zł. bez żadnych dochodów, przy układaniu bowiem preliminarza

sądzono, że cegielnia nie będzie w ruchu, tymczasem w ciągu roku budżetowego wyrabiano cegłę, na wyrób wydano 825 zł. Za wyrobioną cegłę uzyskano kwotę 1.373 zł., który to dochód z nadwyżką pokrył większy niż preliminowano wydatek za wyrób.

Dochody folwarku wynosiły . .	10.166 zł.
Wydatki „ „ . . .	8.021 „
nadwyżka dochodów . .	2.145 zł.

wpłynęła do funduszu krajowego, a gdy z tego tytułu preliminowano dochód w kwocie 2.233 zł. przeto rzeczywisty dochód był mniejszy od preliminowanego o nieznaczną kwotę 88 zł.

6. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Wydatki tej szkoły były preliminowane na 10.151 zł., dochody na 3.670 zł., rzeczywisty zaś wynik wykazuje wydatki 10.130 zł., dochody 2.450 zł. W dziale dochodów dwie rubryki wykazują znaczniejsze różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem.

Tytułem *„zarobku uczniów“* preliminowano 360 zł., a nie wpłynęło nic, ponieważ na miejscowym folwarku nie było i nie ma zarobku.

Tytułem opłat na utrzymanie uczniów preliminowano 1.250 zł., wpłynęto tylko 450 zł., ponieważ strony, które były się zdeklarowały do pewnych na ten cel datków, częścią nie uiściły tychże, częścią stanowczo ich odmówiły. Sprawa tych zaległości była przez Wydział krajowy urgowaną i w końcu w ten sposób uregulowaną, że należytość od horodeńskiego Oddziału gal. Towarzystwa gospodarskiego została odpisaną, ponieważ tenże przestał istnieć, a rada powiatowa horodeńska w roku 1890 uiściła bieżące i zaległe należytości, przyczem zapewniono sobie regularne nadal wpływy od tejże rady tytułem deklarowanych datków na utrzymanie uczniów. Stanowcze jednak wzbranianie się stron w sprawie uiszczania przyrzeczonych datków pochodzi z tąd, że gdy z ramienia tychże żaden uczeń w zakładzie pomieszczony nie został, nie poczuwają się do obowiązku złożenia deklarowanych z góry opłat.

Wydatki tej szkoły wynosiły . .	10.130 zł.
Dochody „ „ „ . .	2.450 „
niedobór	7.680 zł.

pokryty z funduszu krajowego, a gdy na ten cel preliminowano 6.481 zł., przeto z tego tytułu wydano więcej o 1.199 zł.

7. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Wydatki tej szkoły preliminowano na kwotę 8.100 zł. wynosiły w rzeczywistości tylko 7.249 zł. t. j. mniej o 851 zł. Dochody własne preliminowane na 2.960 zł., dały faktycznie 3.776 zł. czyli więcej o 816 zł. Pojedyncze rubryki działu wydatków nieznaczne tylko wykazują różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem. W dziale dochodów podnieść należy rubr. II., w której tytułem opłat na utrzymanie uczniów preliminowano 600 zł. — a wpłynęło 1.275 zł., ponieważ wpłynęły zaległości za lata poprzednie. Z roku budżetowego pozostała zaległość z tego tytułu 300 zł.

Wydatki tej szkoły wynosiły . . .	7.249 zł.
Dochody „ „ „ . . .	3.776 „
Niedobór	3.473 zł.

pokryty został z funduszu krajowego, a gdy budżet na ten cel preliminował 5.140 zł., przeto wydano mniej niż preliminowano o 1.667 zł.

8. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Wydatki tej szkoły preliminowano na 10.060 zł. wynosiły tylko 7.312 zł.. dochody preliminowane na 4.010 zł. dały w rzeczywistości 4.782 zł. W dziale wydatków wszystkie rubryki wykazują wydatki mniejsze od preliminowanych, między temi największą różnicę wykazuje rubr. II., w której na utrzymanie uczniów preliminowano 4 500 zł. a wydano tylko 2.334 zł., ponieważ zamiast 30 uczniów, dla których utrzymania budżet preliminował wydatki, było uczniów tylko 21, przyczem wydano znacznie mniej na odzież, pościel i pranie. W dziale dochodów podnieść należy rubr. II., w której tytułem opłat na utrzymanie uczniów preliminowano 750 zł. wpłynęło zaś z tego tytułu 1.695 zł., przyczem zauważyć należy, że z tego tytułu pozostała jeszcze zaległość czynna w kwocie 405 zł.

Wydatki tej szkoły wynosiły . . .	7.312	zł.
Dochody „ „ „ . . .	4.782	„
Niedobór	2.530	zł.

pokryty z funduszu krajowego, a gdy budżet z tego tytułu preliminował wydatek w kwocie 6.050 zł., przeto wydano na ten cel mniej niż preliminowano o 3.520 zł.

9. Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

W dziale wydatków wynik rzeczywisty nie różni się od preliminarza. W dziale dochodów wynik rzeczywisty wykazuje nadwyżkę dochodów w kwocie 201 zł., to też niedobór pokryty z funduszu krajowego, a preliminowany na kwotę 3.440 zł. wynosił tylko 3.239 zł. czyli o 201 zł. mniejszy.

Przechodzimy do drugiej części naszego zadania to jest do zdania sprawy z zamknięcia rachunków fuuduszów ze skarbu krajowego dotowanych.

1. Fundusz szkolny krajowy.

Wydatki.

Preliminarz wydatków funduszu szkolnego krajowego obejmuje dwa działy: A. zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych i B. wydatki własne funduszu szkolnego krajowego.

Na zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych preliminował budżet w 8 rubrykach działu A jako wydatki zwyczajne kwotę 620.345 zł., w rubr. IX. jako wydatek nadzwyczajny kwotę 20.000 zł.

Zamknięcie rachunków zaś wykazuje ogół rzeczywistych wydatków zwyczajnych 618.895 zł. wydatek zaś nadzwyczajny w kwocie 46.586 zł. Z porównania preliminarza z rzeczywistym wynikiem okazuje się, że w wydatkach zwyczajnych wydano mniej niż preliminowano o 1.450 zł., natomiast przekroczono preliminarz wydatków nadzwyczajnych o 26.586 zł.

Jedna tylko rubryka wydatków zwyczajnych wykazuje przekroczenie preliminowanej kwoty a mianowicie, rubr. VI. „rozmaite" z powodu wydatku nieprelimiuowanego na pokrycie kosztów utrzymania biura rachunkowego dla funduszów szkolnych okręgowych. Sprawa tego

wydatku już po uchwaleniu budżetu na r. 1889 ostatecznie rozstrzygniętą została, i na następne lata Wysoki Sejm wstawił do budżetów potrzebny na ten cel kredyt. Na utrzymanie szkół nowych wydano mniej niż preliminowano o 4.932 zł., a na płace nauczycieli i nauczycielek nadetatowych mniej o 3.738 zł. Różnice te są należycie w wyjaśnieniach Rady szkolnej krajowej uzasadnione.

Przekroczenie preliminowanych wydatków nadzwyczajnych na zaliczki zwrotne o 26.586 zł. tłómaczy rada szkolna krajowa tem, że znaczna część prestacyi szkolnych — przeszło 200.000 zł. stanowi zaległość u 11 gmin miejskich, którym pozwolono spłacić zaległości prestacyjne w kilkunastu latach, jak również z powodu niezałatwionych rekursów wielu gmin.

Przekroczenie to ma częściowe pokrycie w większych niż preliminowano wpływach z tytułu zwrotu zaliczek gminom udzielonych w kwocie 13.915 zł, jak to wykazuje rubr. VII. dochodów tego funduszu. Stan tych zaliczek przedstawia się jak następuje. Z końcem r. 1888 wynosiły one 70.504 zł. w ciągu roku 1889 udzielono 49.673 zł. Z tego w ciągu roku budżetowego odpisano 1.587 zł. spłacono 33.915 zł., zaległość więc z końcem roku 1889 wynosiła 84.674 zł.

Dział B. „Wydatki własne funduszu szkolnego krajowego“ miał preliminowane wydatki zwyczajne wraz z kredytem dodatkowym 224.809 zł. nadzwyczajne 27.175 zł. Zamknięcie rachunków wykazuje w tym dziale ogół wydatków zwyczajnych 218.168 zł. nadzwyczajnych 25 851 zł. Z porównania okazuje się, że w wydatkach zwyczajnych wydano mniej o 6.641 zł. w nadzwyczajnych o 1.324 zł. a ogółem wydano w tym dziale mniej niż preliminowano o 7 965 zł. W tym dziale obejmującym rubryki od X. do XXIII. tylko 3 rubryki wykazują znaczniejsze różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem, a mianowicie przekroczono preliminarz w dwóch rubrykach a wydano mniej niż preliminowano w jednej rubryce.

Rubr. X. „*na wynagrodzenie za godziny nadobowiązkowe i na zastępstwo*“ preliminowano 12.000 zł. wydano zaś 30.552 zł. ponieważ w wielu szkołach z powodu wzmagającej się frekwencyi zaprowadzono naukę półdzienną, wskutek czego zwiększyły się czynności nauczycieli za co w myśl ustawy należała się im remuneracya. W rubr. XXII. wydano tytułem „rozmaitych“ kwotę 2.750 zł. nieprelimiowaną. Są to mylne zarachowania urzędów podatkowych, które zostały przypisane do zwrotu funduszowi szkolnemu krajowemu.

Wydano natomiast mniej niż preliminowano w rubr. XVII. 91.868 zł. a wydano tylko 86.412 zł. czyli mniej o 5.456 zł. z powodu niepobrania przez nauczycieli należytości do końca grudnia, jak również z tego powodu, ze sprawy przyznania niektórym nauczycielom przypadających im w r. 1889 dodatków były jeszcze w toku. Z tych samych powodów nie wydano do końca roku budżetowego kwoty przyznanej przez Wysoki Sejm na podwyższenie dodatków, zamiast preliminowanych na ten cel 53.277 zł. wydano tylko 31.724 zł.

Dochody.

Dochody własne funduszu szkolnego krajowego preliminowane na kwotę 143.552 zł. wynosiły w rzeczywistości 201.096 zł. czyli więcej niż preliminowano o 57.544 zł. Większe niż preliminowane wpływy wykazuje rubr. VII. „rozmaite“. Tytułem „zwrotu zaliczek funduszom szkolnym okręgowym udzielonych“ preliminowano 20.000 zł. wpłynęło zaś 33.915 zł. Nadwyżka ta dochodów służy na częściowe pokrycie przekroczenia z tytułu zaliczek funduszom szkolnym okręgowym udzielonych, jakto wykazano powyżej przy rubr. IX. wydatków. Tytułem „zwrotu wydatków innych rubryk“ preliminował budżet w poz. 23 tej rubryki 8.000 zł. wpłynęło zaś 18.124 zł., a tytułem „zwrotów zaoszczędzeń w zasiłkach danych funduszom szkolnym okręgowym“ od r. 1874 do 1883 preliminowano 1.500 zł. a wpłynęło 55.120 zł.

Z końcem roku 1888 wynosiła cała należytość z tego tytułu 232.743 zł. z tego odpisano 5.877 zł., w ciągu r. 1889 udzielono za wiele zasiłków 50.363 zł, wpłynęło na poczet tej należytości 55.120 zł., tak że z końcem r. 1889 pozostała zaległość w kwocie 222.109 zł. Tytułem zwrotu zaliczek gminom na budowę szkół udzielonych preliminowano 17.200 zł. wpłynęło zaś tylko 11.898 zł. czyli mniej o 5.302 zł., z powodu że wiele gmin pomimo urgensów zalega z ratami.

Z końcem r. 1888 wynosiły te należytości 68.888 zł. w r. 1889 udzielono nowych zaliczek 9.900 zł., odpisano zaś 300 zł. i spłacono 11.898 zł., tak że z końcem r, 1889 pozostała zaległość w kwocie 66.590 zł.

Wydatki funduszu szkolnego krajowego wynosiły 909.499 zł.
„ „ „ „ „ 201.096 „
Niedobór 708.403 zł.

pokryto z funduszu krajowego a gdy na ten cel preliminowano 748.777 zł., przeto z tego tytułu wydano mniej niż preliminowano o 40.374 zł.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Wydatki.

Budżet za rok 1889 preliminował na oba oddziały tego szpitala wydatki zwyczajne w kwocie 180.863 zł., nadzwyczajne 4.500 zł. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje rzeczywiste wydatki zwyczajne 195.532 zł. nadzwyczajne 5.100 zł., przekroczono więc preliminarz w wydatkach zwyczajnych o 14.670 zł. w nadzwyczajnych o 600 zł.

Rubr. I. „*płace i emolumenta etatowe*“ miała preliminowaną kwotę 34.075 zł. a właściwe wydatki tej rubryki wynosiły tylko 34.004 zł. czyli mniej o 71 zł. Gdy jednak z tej rubryki zostały udzielone zaliczki na płace, które w budżecie nie były preliminowane a których z końcem roku budżetowego pozostało niespłaconych 1234 zł. przeto przekroczono w tej rubryce preliminarz o 1.162 zł. Przekroczenie to ma całkowite pokrycie w wzrotach zaliczek z lat ubiegłych, które również nie były preliminowane, a nadto udzielone zaliczki, jako należytości zostały do zwrotu przypisane. Przypis ten jest mniejszy o 112 zł., które zostały odpisane.

Rubr. II. „*Koszta utrzymania osób nieetatowych*“ wykazuje zaoszczędzenie w kwocie 1132 zł. głównie z powodu mniejszych wydatków na wikt tak dla sióstr miłosierdzia jak i dla służby wspólnej.

Rubr. VII. „*Koszta gospodarcze*“ wykazuje ogółem przekroczenie preliminarza o 10.740 zł. zamiast bowiem preliminowanych 77.692 zł. wydano z tej rubryki 88.432 zł. Główne różnice wykazują następujące pozycye: poz. 38. „Zwykła strawa i dodatki dla chorych“ na te potrzeby preliminowano 43.000 zł. wydano zaś 48.863 zł. przekroczono więc preliminarz o 5.863 zł.

Budżet preliminując powyższą kwotę wziął za podstawę 216.248 dni leczenia, faktycznie jednak takich dni w roku budżetowym było 240.348. Znaczniejsze stosunkowo przekroczenie wykazuje również poz. 46 tej rubryki, w której na zakupno i naprawę bielizny, pościeli i odzieży preliminowano 6.600 zł, a wydano 10.332 zł. Wydział krajowy tłómaczy to przekroczenie koniecznością sprawienia więcej bielizny. Powtarzające się w tej pozycyi przekroczenia od szeregu lat spowodowały Wysoki Sejm do preliminowania w następnych latach znaczniejszych na ten cel kredytów.

Rubr. VIII. „*Koszta sanitarne*“ wykazuje przekroczenie o 2.505 zł. z powodu wzrostu ilości dni leczenia i z powodu większych wydatków na desinfekcyę.

Rubr. XI. „*Utrzymanie budynków*“ preliminowano w wydatkach nadzwyczajnych 4.000 zł. a na zbudowanie pieca do palenia słomy po chorobach zakaźnych 500 zł. Pieca takiego niezbudowano, gdyż jak stwierdza Wydział krajowy, według opinii dyrektora szpitala palenie słomy praktykowane dotychczas okazało się jako odpowiedne.

Natomiast wydano na budowę lodowni 5.100 zł. zamiast preliminowanych 4.000 zł. a nadwyżka spowodowaną została potrzebą znaczniejszego pogłębienia lodowni.

Dochody.

Zamiast preliminowanych 186.384 zł. wynosiły dochody własne szpitala 227.883 zł czyli o 41.499 zł. więcej. Ta nadwyżka dochodów powstała z powodu większych wpływów od kasy m. Lwowa tytułem $^1/_3$ części dochodów z rogatek w kwocie 1.275 zł. a głównie z powodu większych niż preliminowano dochodów tytułem zwrotu kosztów leczenia od funduszu krajowego i od funduszów obcokrajowych. Zwroty te miały wynosić: od funduszu krajowego 140.000 zł., od funduszów obcokrajowych 4.000 zł., wynosiły zaś faktycznie pierwsze 177.820 zł. drugie 5.778 zł., nadwyżki w obu tych pozycyach wynoszą 39.598 zł. natomiast wynosiły zwroty kosztów leczenia od płacących za siebie 8.468 zł. zamiast preliminowanych 11.000 zł. przez co nadwyżka w całej rubryce zredukowaną została do kwoty 37.066 zł.

Dochody szpitala powszechnego wynosiły	227.883 zł.
Wydatki „ „ „	200.633 „
Nadwyżka dochodów . . .	27.250 zł.

wpłynęła do funduszu krajowego. A gdy z tego tytułu podług budżetu miała wpłynąć kwota 1.021 zł. przeto wpłynęło więcej niż preliminowano o 26.229 zł. Ponieważ jednak tytułem zwrotu kosztów leczenia ubogich chorych szpital powszechny pobrał z funduszu krajowego o 37.820 zł. więcej niż preliminowano, przeto rzeczywisty wynik gospodarski finansowej w szpitalu lwowskim był od budżetu mniej korzystny o 11.591 zł. Wydział krajowy wykazując wynik korzystniejszy o 26.229 zł. nie uwzględnił okoliczności, że szpital pobrał z funduszu krajowego więcej niż budżet przewidywał o 37.820 zł. przezco wynik korzystny wykazany przez Wydział krajowy przemienił się na nie korzystny, jak powyżej wykazano.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Wydatki tego funduszu preliminowane na 493 zł. wynosiły faktycznie tylko 311 zł. Dochodów własnych fundusz ten nie posiada żadnych. Fundusz krajowy pokrywa wszystkie jego wydatki, i z tego tytułu fundusz krajowy zapłacił mniej niż preliminowano o 182 zł.

Krajowy zakład dla obłąkanych w Kulparkowie.

Wydatki.

Wydatki tego zakładu preliminowane na kwotę 155.211 zł. wynosiły w rzeczywistości 163.875 zł. były więc większe od preliminowanych o 8.664 zł.

Rub. I. „*płace i emolumenta etatowe*“ wykazują rzeczywiste wydatki mniejsze od preliminowanych o 692 zł. z powodu interkalaryów. Z tej rubryki jednak udzielone zostały także

zaliczki na płace w budżecie nieprelimiowane. Zaliczek tych pozostało z końcem roku budżetowego niespłaconych 2513 zł. i z tego powodu powstało w tej rubryce przekroczenie w kwocie 1821 zł. Niespłacone zaliczki przypisane zostały do zwrotu, a nadto mają w znacznej części pokrycie w zwrotach zaliczek z lat ubiegłych, które nieprelimiowane wpłynęły do kasy w kwocie 1.959 zł

Rubr. II. „*Koszta utrzymania osób nieetatowych*“ wykazuje mniejsze niż preliminowano wydatki w kwocie 2.529 zł. Interkalarya mniejsze, koszta wiktu i ograniczenie ilości służby spowodowały to budżetowe zaoszczędzenie.

Przekroczenie w rubr. III. „*Pensye i emerytury*“ o 506 zł. spowodowane zostało przyznaniem emerytury Dr. Hankiewiczowi na podstawie statutu emerytalnego. Wydatek w rubr. V „odprawy“ w kwocie 1.725 zł. zamiast preliminowanych 40 zł. jest zwrotem funduszowi krajowemu zaliczkowo wypłaconej odprawy Dr. Laskiewiczowi.

Największe stosunkowo przekroczenie wykazuje rubr. VII. „Koszta gospodarcze„ i to w dwóch głównie pozycyach, a mianowicie: w poz. 28 *a*) preliminowano na „zwykłą strawę i dodatki dla chorych“ 37.000 zł. wydano zaś faktycznie 40.380 zł. przekroczono więc preliminarz o 3.380 zł. Uchwalony w budżecie kredyt polegał na przypuszczalnej ilości dni leczenia 176.000 a koszt jednego dnia żywienia miał w tej ppzycyi wynosić 21 centów. W rzeczywistości zaś było dni leczenia 197.901, a koszt jednego dnia żywienia kosztował tylko 20.4 centa, Wynikłość więc wykazuje zaoszczędzenie $^{6}/_{10}$ centa na 1 dzień żywienia a na 197.901 dni kwotę 1.179 zł.

Przytoczone przez Wydział krajowy przy tej pozycyi wyjaśnienie, że to zaoszczędzenie zawdzięczyć należy zyskom z gospodarstw prowadzonych we własnym zarządzie, a wykazanych w kwocie 7505 zł. nie może się odnosić do roku budżetowego 1889, który pod względem kosztów dnia żywienia stoi prawie na równi z rokiem 1887, na podstawie którego układano preliminarz na rok 1889 a pod względem kosztów dnia leczenia był w ostatnich 4 latach najdroższy, w r. 1886 wynosił dzień leczenia 79·6, w r. 1887, 78, w r. 1888 79·3, a w r. 1889, 81·9. ct.

Drugą z kolei pozycyą wykazującą znaczniejsze przekroczenie jest pozycya 29, „Wydatki na opał“. Na te potrzeby preliminowano 5.200 zł. a wydano faktycznie 6593 zł., z powodu ostrej zimy i podrożenia cen materyałów opałowych.

Rubr. VIII. „Koszta sanitarne“ miała w poz. 40 na „potrzeby sanitarne“ preliminowaną kwotę 3.700 zł. a wydano na ten cel 5.105 zł. preliminowano więc przyzwolony kredyt o 1.405 zł. Wzrost ilości dni leczenia i coraz częstsze używanie droższych lecz skuteczniejszych środków leczniczych spowodowały to przekroczenie. Powody te uznał już Wysoki Sejm preliminując na rok 1891 na te potrzeby kwotę 5.000 zł.

Dochody.

Budże preliminował dochody własne zakładu na kwotę 156.960 zł, wynikłość zaś wykazuje rzeczywiste dochody w kwocie 179.806 zł. Nadwyżka ta dochodów powstała głównie z powodu pobrania od funduszu krajowego więcej niż preliminowano o 19.816 zł. tytułem zwrotu kosztów leczenia ubogich chorych. Zamiast preliminowanej z tego tytułu 117.000 zł. pobrał zakład 136.816 zł.

Dochody własne zakładu wynosiły	179.806	zł.
Wydatki „ „ „	163.875	„
Nadwyżka dochodów	15.931	zł.

wpłynęła do funduszu krajowego a gdy budżet preliminował w funduszu krajowym z tego tytułu dochód w kwocie 1.749 zł. przeto wpłynęło więcej niż preliminowano o 14.182 zł. Gdy się jednak zważy, że tytułem zwrotu kosztów leczenia pobrał zakład od funduszu krajowego więcej niż preliminowano o 19.816 zł., okaże się, że właściwie zakład nietylko żadnej nie miał nadwyżki ale nadto, że fundusz krajowy wydał na ten zakład w roku budżetowym więcej niż preliminowano o 3.885 zł. przezco wynikłość przedstawia się jako niekorzystna o 5.634 zł. Wydział krajowy wykazując w przedłożonem zamknięciu rachunków wynikłość korzystniejszą od budżetu o 14.182 zł. nie uwzględnił przy tym zakładzie tak samo jak przy szpitalu powszechnym we Lwowie, że zakład kulparkowski pobrał od funduszu krajowego więcej niż preliminowano o 19.816 zł. wprawdzie nie tytułem dotacyi lecz tytułem zwrotu kosztów leczenia.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Zamknięcie rachunków tego szpitala za rok 1889 wykazuje wynik wielce niekorzystny pod względem finansowej gospodarki. Budżet preliminował wydatki na kwotę 168.398 zł. dochody w kwocie 171.621 zł. a do funduszu krajowego miała wpłynąć czysta nadwyżka dochodów w kwocie 3.223 zł (W budżecie cyfra ta czystej nadwyżki powstaje z porównania cyfry 5.353 zł. preliminowanej tytułem dotacyi dla dwóch oddziałów, z cyfrą 8.576 zł. preliminowaną jako nadwyżkę dochodów w dwóch innych oddziałach). Zamknięcie rachunków zaś wykazuje następującą wynikłość rzeczywistą: wydatki 197.396 zł., dochody 176.428 zł., a niedobór pokryty z funduszu krajowego wynosił 20.968 zł.

Z tego zestawienia wypływa, że wynik rzeczywisty był mniej korzystny o 24.191 zł. Do tej kwoty jednak dodać należy 3.961 zł. pobraną przez szpital od funduszu krajowego więcej niż preliminowano tytułem zwrotu kosztów leczenia ubogich chorych. W ten sposób różnica między rzeczywistym wynikiem a preliminarzem na niekorzyść budżetu wynosi kwotę 28.152 zł.

Wydatki.

Wykazany powyżej niekorzystny wynik finansowy powstał z powodu znacznych stosunkowo przekroczeń w rubr. II. VII. VIII. XI. i XIV. wydatków.

Rubr. II. *„Koszta utrzymania osób nieetatowych“* wykazuje przekroczenie w kwocie 1.733 zł. głównie z powodu większych wydatków na płace i wikt dla służby oddziałowej, dla której preliminowano razem 7.707 zł. a wydano 9.208 zł. Dla zwiększonego stanu chorych a głównie z powodu chorób zakaźnych utrzymywano nadliczbową posługę, a nadto z powodu wyższych cen artykułów żywności, koszt wiktu był droższy.

Rubr. VII. *„Koszta gospodarcze“* Miała preliminowaną kwotę 81.357 zł. wydano zaś 93.743 zł. czyli więcej o 12.386 zł. Znaczne to stosunkowo przekroczenie spowodowały następujące pozycye: poz. 29 a) *„zwykła strawa i dodatki“*. Na te potrzeby preliminowano 39.500 zł. a wydano 45.503 zł., poz. 29 f) *„pieczywo“*, na które wydano 6.321 zł. zamiast preliminowanych 5.300 zł. Przekroczenia te tłómaczy Wydział krajowy zwiększoną ilością dni leczenia i wyższemi cenami głównych artykułów żywności. Preliminarz na rok 1889 układano na podstawie wynikłości z r. 1887. W tym roku było dni leczenia 182.903, w roku zaś budżetowym takich dni było 201.635. W poz. 29 g) wydano na wino 3.160 zł. zamiast preliminowanych 2.200 zł. Już w sprawozdaniu z zamknięcia rachunków w roku 1888, komisya budżetowa zwra-

cała uwagę Wysokiego Sejmu na tę pozycyę. Pomimo że budżet preliminował w tej pozycyi dla szpitala krakowskiego większe stosunkowo kwoty niż dla szpitala lwowskiego, pozycya ta w szpitalu krakowskim od szeregu lat znaczne stosunkowo wykazuje przekroczenia. Na rok 1889 preliminowano dla szpitala lwowskiego na wino 1.700 zł. a wydano tylko 1.067 zł. przy 240.348 dniach leczenia. Dla szpitala krakowskiego preliminowano 2.200 zł. a wydano 3.160 zł. przy 201.635 dniach leczenia. Koszt wina na dzień leczenia wynosił we Lwowie 0.45 centa, a w Krakowie 1.56 centa czyli prawie 4 razy tyle, w stosunku do roku 1887 ilość dni leczenia zwiększyła się o 10%, koszta strawy z dodatkami o 16% a koszt wina o 44%. Wprawdzie w krakowskim szpitalu więcej stosunkowo leczyło się osób płacących za siebie (w Krakowie dochód z tego tytułu wynosił 13.414 zł. we Lwowie tylko 8.468 zł.) lecz na to brał już wzgląd budżet, preliminnjąc dla szpitala krakowskiego z mniejszą ilością dni leczenia wydatek na wino o 500 zł. większy od kwoty przeznaczonej na ten sam cel w szpitalu lwowskim. Dalszych uwag komisya budżetowa nie czyni, powołując się na takież uwagi, zamieszczone w sprawozdaniu o zamknięciu rachunków za rok 1888, do których jak świadczy sprawozdanie z czynności za rok 1890 Wydział krajowy starał się zastosowywać.

Zwiększona ilość dni leczenia spowodowała także przekroczenie w kilku pozycyach rubr. VIII. „*koszta sanitarne*“, z których poz. 43 „*właściwe potrzeby sanitarne*“ wykazuje wydatek rzeczywisty 6.459 zł. zamiast preliminowanego 3.700 zł. Znaczne stosunkowo to przekroczenie tłómaczy Wydział krajowy, oprócz wzmiankowanego już wzrostu ilości dni leczenia, także i tem, że używano kosztowniejszych przyborów opatrunkowych i że leczono chorych ambulatoryjnie.

W rubr. XI. „utrzymanie budynków“ przekroczono preliminowane wydatki nadzwyczajne 3.480 zł. o 4.427 zł z powodu koniecznej potrzeby dokonania robót w wyjaśnianiach Wydziału krajowego wyszczególnionych.

Dochody.

W dziale dochodów jedna tylko rubryka wykazuje znaczniejszą różnicę między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem. Tytułem zwrotu kosztów leczenia preliminowano: od funduszu krajowego 124.000 zł., pobrano zaś z tego tytułu 127.961 zł. od funduszów obcokrajowych preliminowano 2.200 zł. a wpłynęło 3984 zł. W obu tych pozycyach nadwyżka dochodów wynosi 5.745 zł. gdy jednak tytułem zwrotu kosztów leczenia od płacących za siebie preliminowano 14.200 zł. a wpłynęło tylko 13.414 zł., przeto powyższa nadwyżka zredukowaną została do kwoty 4.959 zł.

Wydatki szpitala św. Łazarza wynosiły	. . .	197.396 zł.
Dochody „ „ „	. . .	176.428 „
	niedobór . .	20.968 zł.

pokryty został z funduszu krajowego. W jakim stosunku rezultat ten pozostaje do budżetu wykazaliśmy powyżej szczegółowo.

Fundusz policyi krajowej.

Wydatki tego funduszu preliminowane na 305 zł. wynosiły 330 zł. na utrzymanie więźniów do Galicyi przynależnych w domach przymusowej pracy i poprawy po za krajem. Dochody własne tego funduszu wynosiły 6.116 zł. Pozostała po potrąceniu powyżej wykazanego wydatku kwota 5.786 zł. wpłynęła do funduszu krajowego, jakto wykazuje rubr. IV. dochodów tego funduszu.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1883.

Wydatki tego funduszu preliminowane na kwotę 226.100 zł. wynosiły tylko 210.088 zł. a to z powodu, że nie wszystkie wylosowane obligacye i nie wszystkie płatne kupony zgłoszono do wypłaty. Z powodu mniejszych tych wymogów, fundusz krajowy, który po zużyciu całej pozostałości tego funduszu na inne cele, pokrywa wszystkie jego potrzeby, wydał w r. 1889 mniej niż preliminowano o 16.012 zł.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1884.
Fundusz pożyczki krajowej z r. 1885.
Fundusz pożyczki krajowej z r. 1888.

W trzech tych funduszach rzeczywiste wyniki nieznacznie tylko różnią się od preliminarza, a drobne te różnice nie wymagają osobnego omówienia. Fundusze te nie posiadają żadnych dochodów własnych ani pozostałości. Wymogi ich w całości pokrywa fundusz krajowy.

We wszystkich trzech funduszach, fundusz krajowy wydał więcej niż preliminowano o 689 zł.

Przechodzimy do trzeciej części naszego zadania, to jest do zdania sprawy z zamknięć rachunkowych funduszów samoistnych budżetem objętych.

Fundusz domestykalny, fundusz kultury krajowej, fundusz stanowy sierociński i fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Wszystkie te fundusze nieznaczne tylko wykazują różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem, a pozostałości kasowe użyte zostały w myśl obowiązujących przepisów, bądź na pomnożenie majątku zarodowego, bądź też, jak fundusz hr. Stadnickiego, zachowane jako pozostałość kasowa na dalsze wydawnictwa, albo wreszcie, jak to miało miejsce we funduszu kultury krajowej na dotacyę dla szkoły rolniczej w Dublanach.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1873.

Wydatki tego funduszu preliminowane na 51.831 zł., wynosiły w rzeczywistości 53.764 zł. a to z powodu, że w roku budżetowym spłacono także zaległe wylosowane obligacye i zaległe kupony. Dochody własne tytułem zwrotu pożyczek udzielonych powiatom i tytułem prowizyi od tych pożyczek wynosiły 928 zł. Pozostałą nadwyżkę wydatków pokrył fundusz krajowy, który z tego tytułu wydał więcej niż preliminowano o 6.205 zł. jak to wykazano w rubr. XIV wydatków funduszu krajowego.

Ogólny stan tego funduszu z końcem r. 1889 był następujący:

Z emitowanych w r. 1873 obligacyj tej pożyczki . . .		1,600.000 zł.	— ct.
nie spieniężono	154.800 zł.		
spłacono i ściągnięto z obiegu wylosowanych	261.200 „		
wykupiono funduszami pożyczki z r. 1883 .	772.000 „	1,177.700 „	— „
pozostaje do spłacenia i ściągnięcia . . .		422.300 zł.	— ct.

która kwota stanowiła ogólny stan bierny.

Z udzielonych z tego funduszu pożyczek . . .	1,166.300 zł.	— ct.
spłacono po koniec r. 1889.	1,158.818 „	— „
pozostaje do ściągnięcia	7.482 zł.	— ct.
Zaległe odsetki wynoszą	5.861 „	— „
„ odsetki zwłoki	2.502 „	— „
Ogólny stan czynny	15.845 zł.	— ct.

Zauważyć jednak należy, że z tytułu zaległości procentowych i odsetków zwłoki, część pewna będzie musiała być odpisaną jak to dotychczasowa praktyka poucza.

Wydział krajowy w księgach swoich wykazuje jeszcze w stanie czynnym tego funduszu z końcem r. 1889 kwotę 270.05 zł. pozostałą z większej kwoty 349.875 zł. wziętej z tego funduszu na budowę kulparkowską po potrąceniu kwoty 26.988 zł. wziętej z funduszu krajowego na częściowe pokrycie niedoboru z r. 1888, kwotę 52.836 zł. użytej na pokrycie niedoboru r. 1889

Fundusz podrzutków w Krakowie

Rzeczywisty wynik tego funduszu wykazuje nadwyżkę dochodów w kwocie 60 zł., która wcieloną została do majątku zarodowego. Nadwyżka ta była mniejsza od prelimino wanej o 126 zł.

Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne.

Dochody z dotacyi krajowej. zwrotu pożyczek udzielonych powiatom, prowizyi zwłoki i prowizyi z lokacyi wynosiły ogółem 47.012 zł. Wydatki w udzielonych powiatom pożyczkach bezprocentowych 44.500 zł, pozostałość z tego roku wynosiła przeto 2.512 zł. Gdy do tego dodamy pozostałość z roku 1888 w kwocie 13.748 zł. otrzymamy ogólną sumę pozostałości kasowej z końcem roku 1889 w kwocie 16.260 zł., z których 14 860 zł. ulokowano w funduszu krajowym a 1.400 zł. pozostało w kasie krajowej gotówką. Oprócz tego posiadał fundusz ten z końcem roku 1889 w pożyczkach udzielonych powiatom kwotę 136.520 zł., a ogólny stan czynny wynosił 152.780 zł i w porównaniu z r. 1888 powiększył się o 20.337 zł., a mianowicie 20.000 zł. z dotacyi krajowej a 337 zł. z prowizyi od lokacyi i z prowizyi zwłoki.

Fundusze krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych

a mianowicie: Gniłej Lipy (sekcya górna), potoku Kisieliny, rzeki Łęgu, rzeki Trześniówki i potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni, są szczegółowo wykazane w przedłożonem przez Wydział krajowy zamknięciu rachunków i nie wymagają szczegółowego rozbioru. Zauważyć jednak należy, że fundusz regulacyi Gniłej Lipy nie wykazuje w tym roku datków konkurencyjnych, a sprawa zaciągnięcia pożyczki z funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych na spłatę reszty datków konkurencyjnych była w toku Fundusz regulacyi potoku Kisieliny nie wykazuje również dochodu z tytułu datków konkurencyjnych, ponieważ wydział spółki wodnej nie zdołał jeszcze był rozłożyć ich na członków spółki, nakoniec i fundusz regulacyi potoku Krzemienicy nie wykazuje dochodów z tytułu datków konkurencyjnych ponieważ spółka wodna nie została jeszcze zawiązaną

Zdawszy w powyższy sposób sprawę z przekazanego jej zamknięcia rachunków i opierając się na wywodach i uwagach w niniejszem sprawozdaniu zawartych, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Uchwała pierwsza.

Sejm udziela Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszu krajowego, funduszów dotowanych ze skarbu krajowego i funduszów samoistnych budżetem objętych, złożonych za rok budżetowy 1889.

Uchwała druga.

Powyższe absolutoryum udzielone Wydziałowi krajowemu, obejmuje także absolutoryum dla Rady szkolnej krajowej z działu wydatków funduszu szkolnego krajowego.

Uchwała trzecia.

Na pokrycie niedoboru roku 1889 w sprawdzonej wysokości 290.134 zł., wstawia się do preliminarza na rok 1892 kwotę 290.134 zł.

We Lwowie dnia 14. marca 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Bernard Goldman w. r.

L. s. 1.167/1892.

Aleg. 128.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie szkoły gospodarstwa lasowego.

Wysoki Sejmie!

Reorganizacya szkoły gospodarstwa lasowego, podjęta za inicyatywą Wysokiego Sejmu, obecnie już ukończona, miała na celu rozszerzenie i uzupełnienie planu nauk zawodowych i ułatwienie uczniom dokładniejszego obeznania się ze stroną praktyczną przyszłego zawodu.

Czas trwania nauk przedłużono z 2 lat na 3, co umożliwia odpowiedniejszy rozkład nauk podstawowych i zawodowych, i bardziej wyczerpujące traktowanie wykładanych przedmiotów, tak, żeby abituryenci szkoły gospodarstwa lasowego mogli z dobrym skutkiem poddać się państwowemu egzaminowi na samoistnych gospodarzy lasosowych.

Systematycznie odbywane ćwiczenia i demonstracye, wycieczki do lasów położonych w okolicy Lwowa wciągu kursów, kilkutygodniowe praktyki wakacyjne, i następnie całoroczne praktyki w lasach racyonalnie administrowanych po ukończeniu wszystkich kursów, zapoznają uczniów z praktyką leśnictwa i ułatwiają im nabycie doświadczeń i zasobu wiadomości samoistnemu leśniczemu niezbędnie potrzebuych. Egzamin końcowy z całości nauk zawodowych jest obecnie obciążającym dla wszystkich uczniów, bez tego egzaminu szkoła świadectw nie wydaje.

Dla utrzymania porządku wewnątrz zakładu, osobliwie w czasie, kiedy dyrektor zajęty jest wykładem, lub w interesie szkoły musi się wydalić, zaprowadzono inspekcyę tygodniową, którą stali profesorowie kolejno odbywają. Inspekcya ta uregulowaną jest regulaminem przez grono profesorów wypracowanym, a przez Wydział krajowy zatwierdzonym.

Naturalnem następstwem rozszerzenia planu nauk było pomnożenie sił nauczycielskich. Obecnie składa się grono nauczycielkie z 3 stałych profesorów do nauk zawodowych, z których jeden jest zarazem dyrektorem szkoły, i z 2 profesorów-adjunktów, z których jeden wykłada nauki matematyczne, drugi nauki przyrodnicze.

Nauki pomocnicze wykładają docenci w liczbie ośmiu.

Gdy nadwątlony stan zdrowia zmusił tyle dla szkoły zasłużonego dyrektora Strzeleckiego do podania się na pensyę, powierzono profesorowi Tynieckiemu tymczasowo kierownictwo za-

kładu, przedmioty przez p. Strzeleckiego wykładane, mianowicie: naukę o użytkowaniu lasu, o urządzeniu lasu i o administracyi lasu, przydzielono profesorowi-adjunktowi Lipińskiemu, zaś do przedmiotów matematycznych poprzednio przez profesora Lipińskiego wykładanych, zaproszono Dra Władysława Zajączkowskiego, profesora politechniki.

Leży niezawodnie w interesie zakładu, ażeby prowizoryum jak najrychlej ustało, a kierownictwo objął stale nowy dyrektor. Komisya gospodarstwa krajowego wyraża nadzieję, że Wydział krajowy w niedługim czasie rozpisze konkurs na posadę dyrektora. Sprawa jest o tyle naglejszą, że wkrótce rozpoczną się ćwiczenia i demonstracye praktyczne i wycieczki przysparzające wiele zajęć profesorom i kierownikowi, a mogące tylko wtedy przynieść prawdziwy pożytek uczniom, jeśli systematycznie, według z góry obmyślanego planu odbywać się będą.

O ile w roku ubiegłym uczniowie takich wycieczek w ciągu kursów odbyli i z jakim skutkiem i wielu uczniów odbyło praktykę wakacyjną, ze sprawozdania Wydziału krajowego dowiedzieć się nie można, a sprawozdania dyrekcyi nie przedłożono wcale. Praktykę całoroczną odbywało w roku 1891 trzech abituryentów szkoły.

Jak już w poprzednich sprawozdaniach wyjaśniono, przeznaczył Wydział krajowy lasy w Winnikach pod Lwowem położone, należące do fundacyi Głowińskiego, do użytku szkoły na naukę demonstracyjną i w tym celu, do umożliwienia uczniom szkoły udziału w pracach wykonywanych w tych lasach, wydał Wydział krajowy osobną instrukcyę, obowiązującą zarówno dyrekcyę szkoły lasowej jak i zarząd tych lasów.

Frekwencya uczniów zwiększyła się znacznie. Z końcem roku 1890 było uczniów 19, obecnie jest na wszystkich trzech kursach 38; dziesięciu kandydatom odmówiono przyjęcia.

Wobec znacznego napływu uczniów zamierza Wydział krajowy zaostrzyć egzamin wstępny, ażeby w ten sposób lepszy materyał szkole zapewnić.

Środki naukowe zostały pomnożone i uporządkowane. Dla ułatwienia uczniom pracy i z braku odpowiednich podręczników w polskim języku polecił Wydział krajowy profesorom ułożenie skryptów, które następnie odlitografowano. Koszta litografowania pokryje rozsprzedaż tych skryptów.

Oprócz ogrodu, znajdującego się przy samym zakładzie a zawierającego przeszło 600 gatunków drzew i krzewów, objęła szkoła na swój użytek także ogród na Szumanówce. Ogród ten jest w dolnej tylko części przydatny pod uprawę wierzby koszykarskiej, zaś przeważną część tworzy pagórek z podglebiem opoczanem.

Znaczne oddalenie od szkoły zmniejsza wartość tego ogrodu, jako środka naukowego, powoduje stratę czasu dla uczniów i profesorów i utrudnia dozorowanie. Doświadczenie uczy, iż wszelkie kultury i plantacye tam założone byłyby narażone na zupełne zniszczenie, jeśliby nie utrzymywano stałego dozorcy, co znów znaczne spowodowałoby wydatki, jak to wyjaśnia sprawozdanie Wydziału krajowego.

Zważywszy, że pożytek z tego ogrodu dla szkoły jest problematyczny, iż budowa domku dla dozorcy pociągnęłaby wydatek 2.200 zł., że płacę tego dozorcy co najmniej na 300 zł. rocznie obliczać wypada, że potrzeba szklarni dla średniej szkoły lasowej nie jest dostatecznie uzasadnioną, że również wskazanem jest pozostawić ocenieniu nowo zamianować się mającego dyrektora, czyli ogród na Szumanówce ma być zatrzymanym, jako środek naukowy dla szkoły, ewentualnie, w jaki sposób ma być urządzony, ażeby do powyższego celu służył, zważywszy wreszcie, że kredyta dawniej uchwalone jak i udzielone na rozszerzenie zakładu 1.000 zł. z funduszów państwowych nie są jeszcze wyczerpane, Komisya gosp. krajowego nie może doradzać Wysokiemu Sejmowi poczynienia już teraz znaczniejszych wkładów na uporządkowanie tego ogrodu.

W uznaniu rzeczywistych zasług byłego dyrektora szkoły, pana Henryka Strzeleckiego, tak około założenia szkoły, jak niemniej około rozwoju leśnictwa krajowego w ogóle, podziela Kom. gosp. krajowego w zupełności zapatrywanie Wydziału krajowego co do wymiaru pensyi emerytalnej dla pana Strzeleckiego, a na podstawie wyżej zamieszczonych wywodów wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie.

II. Sejm przyznaje p. H. Strzeleckiemu, byłemu dyrektorowi szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, pełną płacę emerytalną w wysokości 2.600 zł. w. a. rocznie, płatną od 1-go października 1891.

Lwów dnia 16. Marca 1892.

Przewodniczący:
Sapieha *w. r.*

Sprawozdawca:
J. Gnoiński *w. r.*

L. s. 1.170/1892.

Aleg. 129.

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie upoważnienia gminy Lanckorona do podziału ekwiwalentu serwitutowego pomiędy pojedynczych członków gminy.

Wysoki Sejmie!

Wyrokiem c. k. Namiestnictwa we Lwowie, jako komisyi krajowej dla spraw odkupu i uregulowania ciężarów gruntowych z dnia 30. października 1870 r. do L. 7.107, zatwierdzonym reskryptem c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 3. stycznia 1872 r. do L. 11 841, przyznany został gminie i mieszczanom Lanckorony za zniesienie prawa poboru drzewa opałowego w lasach dworskich ekwiwalent w gruncie o przestrzeni 48 morgów 976□° z lasu służebnego Chełm, znajdującego się w gminie

W przedmiocie zamiany tego ekwiwalentu serwitutowego na inny grunt zawarły strony interesowane, mianowicie gmina miasta Lanckorony oraz inni uprawnieni do poboru drzewa z lasów: Chełm, Solca i Groby z właścicielem dóbr Lanckorona w dniu 15. marca 1872 r. ugodę, mocą której właściciel dóbr Lanckorona ks. Maurycy Montleart odstąpił wzmiankowanej gminie w miejsce przyznanego jak wyżej, tytułem ekwiwalentu serwitutowego gruntu, dwór lanckoroński wraz z gruntami w łącznym obszarze 70 morgów 170□° i wszelkimi budynkami, na tymże gruncie się znajdującymi. Ugodę powyższą zatwierdziło c. k. Namiestnictwo, jako komisya krajowa dla spraw odkupu i uregulowania ciężarów gruntowych orzeczeniem z dnia 27. czerwca 1873 r. do L. 2.704 S., poczem nastąpiło oddanie gminie Lanckorona tego gruntu w posiadanie.

Z mocy powyższej ugody przeszedł opisany wyżej ekwiwalent serwitutowy na własność gminy Lanckorona, jako takiej, pomimo, że wedle treści wyroku c. k. Namiestnictwa, jako komisyi dla odkupu i uregulowania ciężarów gruntowych z dnia 30. października 1870 r. do L. 7.107 pierwotny ekwiwalent serwitutowy przyznanym był nie samej gminie jako takiej, lecz właścicielom gruntów i domów miasta Lanckorony uprawnionym do poboru drzewa z lasów państwa Lanckorona oraz gminie miasta Lanckorony z tytułu uprawnienia tejże do poboru drzewa na opał szkoły, szpitala i lokalności magistratualnych. Wynika to

również z osnowy ugody zawartej w dniu 15. marca 1872, która zawartą została z właścicielem dóbr Lanckorona, nietylko przez upoważnionych reprezentantów gminy miasta Lanckorony lecz także przez wykazanych przed komisyą serwitutową pełnomocników uprawnionych do poboru drzewa z lasów państwa lanckorońskiego, którzy wzmiankowaną ugodę imieniem swych mocodawców podpisali.

Wskutek powyższej ugody stworzonym zatem został faktyczny stan własności niezgodny z rzeczywistym stanem prawnym, z mocy którego grunt odstąpiony przez właściciela dóbr Lanckorona tytułem ekwiwalentu serwitutowego powinien był oddanym zostać wszystkim uprawnionym do poboru drzewa z lasów lanckorońskich, a zatem poszczególnym właścicielom domów i gruntów oraz gminie Lanckorona do podziału w odpowiednich częściach.

Tak też zapatrywała się na tę sprawę gmina miasta Lanckorony, iż mimo formalnego przyznania jej na własność gruntu, odstąpionego tytułem ekwiwalentu serwitutowego, przystąpiła jeszcze w r. 1873 do podziału tegoż gruntu między pojedynczych uprawnionych, który to podział został też faktycznie przeprowadzonym.

Wydział krajowy zakwestyonował jednak powyższy podział, wychodząc z zapatrywania, że grunta odstąpione gminie Lanckorona są dobrem gminy, do podziału którego między członków gminy w myśl §. 66. ustawy gminnej potrzebną jest uchwała sejmowa, że reskryptem z dnia 4. sierpnia 1876 r. do L. 28647 polecił za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Wadowicach Zwierzchności gminnej w Lanckoronie, aby nieprawnie podzielone grunta folwarku, stanowiącego dobro gminy, przyprowadziła do pierwotnego stanu, to jest odebrała posiadaczom i w myśl drugiego ustępu §. 68. ustawy gminnej uregulowała uczestnictwo w użytkowaniu z dobra gminnego.

Powyższe zarządzenie okazało się jednak niemożebnem do przeprowadzenia, z powodu iż rozdzielone grunta uległy dalszym podziałom i poprzechodziły w trzecie ręce.

Gdy równocześnie gmina Lanckorona wniosła do Wysokiego Sejmu petycyę o zatwierdzenie dokonanego podziału w myśl §. 66. ust. gm., zarządził Wydział krajowy przygotowanie tej sprawy do uchwały Wysokiego Sejmu, wskutnk czego powzięła Rada gminna miasta Lanckorony w dniu 9. Października 1887 zatwierdzoną przez Radę powiatową w Wadowicach uchwałę, mocą której postanowiła przedewszystkiem w zasadzie, że grunta otrzymane tytułem ekwiwalentu serwitutowego mają być podzielone między gminę jako taką, między współuprawnione zakłady gminne i między pojedynczych członków gminy a następnie podzieliła rzeczone grunta na podstawie planów i protokołu, przeprowadzonych z posiadaczami dochodzeń, wedle ówczesnego stanu posiadania.

Wydział krajowy wychodząc z założenia, że nie obecny stan faktycznego podziału, lecz podział pierwotny, dokonany w r. 1873 winien być przez Wysoki Sejm zatwierdzonym, zażądał, aby uchwała Rady gminnej w powyższym kierunku była sprostowaną i aby przedłożonym był do zatwierdzenia projekt pierwotnego podziału. Skonstatowania jednak stanu podziału ekwiwalentu serwitutowego z roku 1873 okazało się niemożebnem, gdyż podzielone grunta w ciągu lat kilkunastu wielokrotnie mieniały właścicieli, a przeważna ilość tranzakcyj dokonaną była umowami ustnemi, co uczyniło niemożebnem skonstatowanie dokonanych zmian w sposób wiarygodny.

Chcąc mimo to doprowadzić do ostatecznego uregulowania tej sprawy, proponuje Wydział krajowy w swem sprawozdaniu, aby Wysoki Sejm nie zatwierdzał wprost uchwały Rady gminnej miasta Lanckorony z dnia 9. października 1887, dotyczącej podziału wedle ówczesnego stanu, ponieważ do tego potrzebnemby było badanie praw faktycznych posiadaczy, ich legitymacyj i dewolucyj prawnych, do czego brak dokumentów; lecz upoważnił

reprezentacyę gminy miasta Lanckorony do rozdzielenia gruntów nabytych tytułem ekwiwalentu serwitutowego między pojedyńczych członków gminy.

Zapatrywania powyższego jednak komisya administracyjna podzielać nie może, a to przedewszystkiem dla tego, iż nie może dopatrzyć istotnej różnicy między zatwierdzeniem uchwały już przez Radę gminną powziętej, a upoważnieniem tejże Rady do powzięcia ponownej w tym samym przedmiocie uchwały, które nic innego by oczywiście nie zawierała jak sankcyonowanie obecnie istniejącego podziału, co mieści się również w uchwale z dnia 9. października 1887 r.

Te same argumenta, które Wydział krajowy przytoczył przeciw zatwierdzeniu uchwały Rady gminnej miasta Lanckorony z dnia 9. października 1887 r. dadzą się przytoczyć przeciw upoważnieniu do rozdzielenia w mowie będącego ekwiwalentu, gdyż przy tym ponownym podziale brakować będzie również dowodów dewolucyi praw i legitymacyi obecnych faktycznych posiadaczy.

Gdyby więc argument ten był słusznym, sankcya Wysokiego Sejmu, czy w jednej czy w drugiej formie nastąpićby nie mogła.—Słuszności powyższego argumentu nie mogła jednak uznać komisya administracyjna, albowiem ocenienie uprawnienia obecnych posiadaczy gruntów pochodzących z podziału ekwiwalentu serwitutowego do ich posiadania i własności, a zatem i badanie dewolucyi praw tychże posiadaczy, usuwa się zupełnie z pod kompetencyi Wysokiego Sejmu. Wysoki Sejm powołanym jest w myśl §. 66. ustawy gminnej do zatwierdzenia podziału majątku i dobra gminy jako najwyższa władza nadzorcza nad całością majątków gminnych, ma więc jedynie z tytułu tego nadzoru na podstawie prawa publicznego orzekać o dopuszczalności takiego podziału; nie może jednak wdawać się w ocenianie opartych na prawie prywatnem, uprawnień osób, będących w faktycznem posiadaniu podzielonych części majątku gminnego, a sankcyonowanie podziału nie uwłacza bynajmniej roszczeniom, które z powodu niewłaściwego odstąpienia gruntów obecnym faktycznym posiadaczom na zwykłej drodze prawa podniesione być mogą.

W obecnym wypadku stwierdzonem jest, iż ekwiwalent serwitutowy nie należał się w całości gminie Lanckorona jako takiej, lecz wszystkim uprawnionym do poboru drzewa z lasów dworskich w Lanckoronie, a między tymi także i gminie oraz wymienionym wyżej zakładom gminnym, w stosunku do przysługującego niegdyś każdemu z uprawnionych prawa poboru drzewa. Potrzeba sankcyonowania podziału przez Wysoki Sejm powstała więc tylko wskutek tej okoliczności, że na podstawie ugody z dnia 15. marca 1872 r. ekwiwalent serwitutowy mylnie na własność gminy miasta Lanckorony, jako takiej w całości przeszedł i przy zakładaniu ksiąg gruntowych w księgach tych zapisanym został. Chodzi więc tylko o formalne, odpowiadające szłuszności i faktycznym stosunkom uregulowanie sprawy przez zatwierdzenie ze strony W. Sejmu, jako najwyższej władzy, czuwającej nad całością majątków gminnych, uhwały Rady gminnej miasta Lanckorony. Gdy zaś uchwała ta opartą jest nadto na protokolarnem dochodzeniu, przeprowadzonem przez delegata Rady powiatowej Wadowickiej, wedle którego wszyscy interesowani zgodzili się na określony w uchwale sposób podziału, gdy prawa gminy miasta Lanckorony i zakładów gminnych wedle deklaracyi zwierzchności gminnej z dnia 14. października 1887 r. przy podziale tym należycie są uwzględnione, gdy wreszcie zezwalająca na ten podział deklaracya proboszcza kościoła rzymsko-katolickiego w Lanckoronie, jako jednego z uprawnionych, w myśl §. 41. ces. pat. z dnia 5. lipca 1853 r. Nr. 130. Dz. u. p. nie potrzebuje zatwierdzenia władzy przełożonej, przeto nie ma żadnej prawnej podstawy do odmówienia zatwierdzenia uchwały Rady gminnej miasta Lanckorony z dnia 9. października 1887 i komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zatwierdza się uchwałę Rady gminnej miasta Lanckorony z dnia 9. października 1887 r., mocą której podzielone zostały grunta nabyte przez gminę Lanckorona od dworu państwa Lanckorony tytułem ekwiwalentu za zniesione służebności leśne, na podstawie ugody z dnia 15. czerwca 1872 r. między członków tejże gminy.

Przewodniczący:
S. Koziebrodzki.

Sprawozdawca:
Paszkowski.

Z drukarni Pillera i Sp.

L. s. 1169/1892

Aleg. 130.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej z wnioskiem na zakupienie parceli gruntu z realności należącej do fundacyi św. Łazarza pod l. k. $70^1/_4$ i przyłączenie jej do obszaru gmachu c. k. żandarmeryi.

Wysoki Sejmie!

Ponieważ gmach c. k. żandarmeryi we Lwowie nie zaspakaja wszystkich potrzeb kwaterunkowych żandarmeryi, upoważnił Wysoki Sejm uchwałą z dnia 28. października 1889, zatwierdzoną Najwyższem postanowieniem z dnia 31. grudnia 1889 roku, Wydział krajowy do wzniesienia dodatkowo domu mieszkalnego na placu pozostałym obok głównego gmachu, oraz do zaciągnienia na hipotekę realności l. k. $71^1/_4$ pożyczki w kwocie 19.000 zł. w. a.

Ze względu jednak na dotychczasowe, jakoteż na wkrótce oczekiwane powiększenie personalu V. c. k. komendy żandarmeryi we Lwowie, dom pobudowany na pozostałym placu, mającym $15^1/_2$ m. frontu, nie byłby dostatecznym. Wydział krajowy wstrzymał się zatem na razie z nową budową i zaciąganiem, przyznanej mu uchwałą Wysokiego Sejmu, pożyczki i rozpoczął rokowania z Magistratem m. Lwowa, jako zarządzającym sąsiednią realnością pod l. k. $70^1/_4$ należącą do zakładu św. Łazarza o nabycie części gruntu, na którymby mógł wznieść dom obszerniejszy, zaspakajający wszystkie potrzeby kwaterunkowe c. k. żandarmeryi we Lwowie.

Rokowania te z magistratem m. Lwowa zostały pomyślnie ukończone uchwałą rady gminnej z dnia 15. Stycznia 1891 r. Rada oświadczyła gotowość sprzedania funduszowi krajowemu z realności pod l. k. $70^1/_4$, będącą własnością funduszu św. Łazarza, z zastrzeżeniem aprobaty c. k. Namiestnictwa, części gruntu w obszarze około 244 metrów kwadratowych z istniejącymi tamże zabudowaniami i wykupnem przynależnych służebności, jednak bez przyzwolenia światła i widoku ku pozostałej reszcie gruntów tej realności, za ryczałtową cenę 14.000 zł. w. a.

Prócz tego zgodziła się Rada miejska na otworzenie nowej ulicy obok dzisiejszego gmachu c. k. żandarmeryi, na którą to ulicę będą miały front budynki, które Wydział krajowy budować zamierza, z warunkiem, że fundusz krajowy odda bezpłatnie niewielki klin ze swego placu, około 15 metrów kwadratowych obszaru, pod nową ulicę.

Nabycie powyżej wzmiankowanej części realności pod l. k. $70^1/_4$ jest wskazanem, gdyż przez to wartość parceli, na której stoi gmach c. k. żandarmeryi zwiększy się.

Gdyby proponowane kupno nie doszło do skutku, Magistrat miasta Lwowa sprzedał komu innemu realność pod l. k. $70^1/_4$, otwarcie nowej ulicy zostałoby zaniechanem i możność rozszerzenia parceli $71^1/_4$ utraconą, lub ze względu na to, że ceny placów we Lwowie z każdym rokiem podnoszą się, trzebaby zapłacić za część sąsiedniej realności znacznie więcej.

Obecnie przysługa właścicielom realności pod l. k. $70^1/_4$ w pewnej części prawo światła i widoku. Nadto cała strona zachodnia i tak już zbyt szczupłego dziedzińca jest zajętą przez

stare, walące się budynki, w których urządzone w dawny sposób wychodki, zanieczyszczające powietrze w gmachu krajowym, koniecznie usunąć należy. Dla tych wszystkich powodów nabycie powyżej wzmiankowanej parceli od Magistratu miasta Lwowa jest wskazanem.

Żądana kwota 19.000 zł. ma być użytą na nabycie wzmiankowanych 244 m. kwadratowych przestrzeni, na zburzenie starych budynków znajdujących się na tym placu, na uregulowanie i oparkanienie tego placu.

Co się tyczy budowy nowego pawilonu należy poczekać do czasu, gdy nastąpi uregulowanie personalu V. c. k. komendy. Dziś bowiem wiadomo tylko, że już po przeprowadzeniu rokowań z Radą miejską przeniesiono ze Lwowa jednego majora do Przemyśla, a drugiego do Krakowa, natomiast w krótce wobec zamierzonego pomnożenia żandarmeryi w Galicyi personal ten powiększonym zostanie, co pociągnie za sobą i pomnożenie liczby uczni oddziału przygotowawczego.

W obec tego wnosi komisya administracyjna:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem upoważnia Wydział krajowy, aby kwotę 19.000 zł. w. a. uchwałą z dnia 28. października 1889 na budowę domu c. k. żandarmeryi przeznaczoną, użył na kupno części realności pod l. k. $70^1/_4$ położonej, za kwotę 14.000 zł. w. a. od Magistratu miasta Lwowa i zajął się uporządkowaniem i oparkanieniem takowej.

Lwów dnia 15. marca 1892 r.

Przewodniczący:

S. Koziebrodzki.

Sprawozdawca

Popowski

Ls. 1214/92.

Aleg. 131.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Wzywa się c. k. Rząd, iżby prawo odpisywania i przypisywania podatku domowo-klasowego w gminach wiejskich i miasteczkach przekazał c. k. Starostwom powiatowym".

Lwów dnia 18. marca 1892.

Wnioskodawca:

Dr. Ludwik Midowicz.

Albin Rayski, Goldman, Dr. Adam Asnyk, Romanowicz, Michalski, Palch, Lenartowicz, T. Merunowicz, W. Rogoyski, Fruchtman, Dworski, Zbyszewski, ks. Sawa, Klemensiewicz, Dr. Olpiński, Antoniewicz, Żardecki, Potoczek, Stręk, Kramarczyk, J. Strzygowski.

Z drukarni Pillera i Spółki

Ls. 1215/1892.

Aleg. 132

Wniosek.

Zważywszy, że produkcya i sprzedaż kainitu prowadzoną była do niedawna w nader prymitywny sposób;

zważywszy, że używanie kainitu jako środka nawozowego wzmaga się z powodu coraz bardziej rozszerzającej się dążności do racyonalniejszej gospodarki;

zważywszy, że w ostatnich latach głodowych inwentarz w niektórych miejscowościach znacznie się zmniejszył, a tem samem okazuje się dotkliwy niedostatek zwykłego nawozu;

zważywszy, że i ulgi, przyznane przez c. k. Rząd, jak to wynika z odezwy c. k. Dyrekcyi skarbowej do Wydziału krajowego z dnia 29. listopada 1891 l. 65.375, przynoszą przeważnie korzyść tylko większym właścicielom;

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm krajowy uznaje konieczność kolei miejscowej (wicynalnej) między dworcem kolejowym a saliną (fabryką kainitu) w Kałuszu.

Lwów dnia 18. Marca 1892.

Wnioskodawca:

Dr. Antoniewicz *w. r.*

W. Koziebrodzki, Hamorak, St. Polanowski, F. Vivien, Rosenstock, Schnel, M. Torosiewicz Kramarczyk, Potoczek, J. Puzyna, A. Sapieha, W. Struszkiewicz, Barabasz, Huryk, Stręk, Żardecki, Korol, Wiktor, M. Siczyński, Albin Rayski, Goldman, Romanowicz, Dr. A. Asnyk, ks. Sawa, Stanisław Stadnicki, Dr. Olpiński, Michalski, Gross, Palch, Dr. Midowicz-Kowalski, Rożankowski, Kułaczkowski, Okuniewski, Mazaraki, A. Czaykowski, Tadeusz Langie, Gorayski, Pilat, Hoszard, Wereszczyński, Szczepanowski, Rutowski, Borkowski, A. Skrzyński, Wł., Kozłowski, Żywicki, F. Jędrzejowicz, Lenartowicz, W. Rogoyski, Fr. Strzygowski, Mandyczewski, Siemiginowski, Ed. Micewski, Niezabitowski, Klemens Dzieduszycki, St. Larysz Niedzielski, Krynicki, A. Jędrzejowicz, Szeliski, Z. Kozłowski, Gnoiński, Herasimowicz, Dr. Sawczak, Dr. Czyże, wicz, Stan. Jędrzejowicz, T. Merunowicz, Barański, Abrahamowicz.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. s. 1.216/1892.

Aleg. 135

Wniosek.

Zważywszy, że obowiązująca obecnie ustawa drogowa jest zwłaszcza dla gmin wiejskich niestosunkowo uciążliwa, a nawet pod pewnym względem niesprawiedliwa;

zważywszy, że ustawa ta właśnie z tego powodu nie wszędzie jest wykonywaną;

zważywszy, że administracya dróg w kraju spoczywa w różnych rękach i jest zatem za droga i niesprawiedliwa;

zważywszy, że jedynie sprawiedliwem by było, ażeby wszystkie drogi były budowane i utrzymywane dodatkami do podatków,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się Wydział krajowy, ażeby na następnej sesyi sejmowej przedłożył projekt ustawy drogowej, opartej na dodatku do podatków i na ulepszonej administracyi.

Lwów dnia 18. Marca 1892.

Wnioskodawca:
Aleksy Barabasz w. r.

Huryk, M. Siczyński, Korol, Dr. Olpiński, Żardecki, Stręk, Hamorak, Kowalski, Potoczek, Dr. Sawczak, Herasimowicz, Mizia, Kramarczyk, Kułaczkowski, Rożankowski, Dr. Antoniewicz, Okuniewski.

Z drukarni Pillera i Spółki.

L. s. 1.330/92

Alog. 134

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o przedłożonym przez Wydział krajowy projekcie do ustawy krajowej, uwalniającej od wszelkich dodatków krajowych, powiatowych i gminnych, mieszkań dla robotników, które z pomocy ustawy państwowej z 9. lutego 1892 uwolnione będą od państwowych podatków.

Wysoki Sejmie!

Ustawą państwową z dnia 9. lutego 1892 (Dz. u. p. cz. XVI. Nr. 37 z r. 1892) uwolnione zostały na lat 24 od państwowego podatku domowo czynszowego, tudzież od ekwiwalentu 5% w myśl §. 7. ustawy państwowej z 26 czerwca 1868 (Dz. u. p. Nr. 72) nałożonego na domy wolne czasowo od podatku domowo-czynszowego, wszelkie budynki mieszkalne, które będą stawiane, w celu wynajmywania ich wyłącznie robotnikom, ku dostarczeniu tymże mieszkań zdrowych i tanich.

Ustawa ta postanawia w §. 1., iż to uwolnienie domów robotniczych od podatków państwowych wejdzie w życie tylko w tych królestwach i krajach koronnych, w których wymienionym nowym budynkom ustawodawstwo krajowe przyzna takie uwolnienie od wszelkich dodatków krajowych i powiatowych, tudzież zniży znacznie dodatki gminne do wymienionych podatków państwowych, na cały czas trwania uwolnienia od podatków państwowych.

Wejście zatem w życie powołanej ustawy państwowej jest zależnem od wydania odpowiedniej krajowej ustawy.

Wydział krajowy przeto, wychodząc z zapatrywań, iż leży w interesie kraju ułatwić warunki życia i utrzymania robotnikom, przedstawia Wysokiemu Sejmowi projekt do ustawy, uwalniającej od dodatków krajowych, powiatowych i gminnych mieszkania, przeznaczone dla robotników.

Komisya budżetowa, podzielając zupełnie zapatrywania Wydziału krajowego, zarówno co do stosowności wydania podobnej ustawy, jakoteż uwolnienia całkowitego od dodatków gminnych, zmieniła jednakże proponowany przez Wydział krajowy tekst ustawy w dwóch kierunkach, a mianowicie:

Zaniast wyrazów niepaństwowych dodatków, wymieniono szczegółowo każdy z tychże, a to w zastosowaniu się do osnowy ustawy państwowej.

Następnie przyjęła komisyę odmienną stylizac ą §. 2. z uwagi na postanowienie §. 6. ustawy państwowej, który przewiduje zgaśnięcie uwolnienia od podatków w ciągu okresu, na który się rozciąga, zasadniczo, rzeczone uwolnienie.

W myśl niniejszego sprawozdania komisya budżetowa czyni wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Załączony od A) projekt do ustawy.

We Lwowie dnia 18. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Abrahamowicz *w. r.*

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o uwolnieniu budynków nowych, na pomieszkania dla robotników przeznaczonych, od wszelkich dodatków krajowych, powiatowych i gminnych do podatków państwowych, od których z mocy ustawy państwowej z dnia 9. lutego 1892. (Dz. u. p. cz. XVI. Nr. 37 z r. 1892) rzeczone budynki uwolnione będą.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Budynki przeznaczone na pomieszkanie dla robotników, a uwolnione z mocy ustawy państwowej z dnia 9. lutego 1892. (Dz. u. p. cz. XVI Nr. 37 z r. 1892) od państwowych podatków, wolne będą od wszelkich dodatków krajowych, powiatowych i gminnych do tych podatków, od których je uwalnia powołana ustawa państwowa.

§. 2.

Wyrażone w §. 1. niniejszej ustawy uwolnienie od dodatków trwa tak długo, jak długo obowiązywać będzie odnośne uwolnienie od podatków państwowych.

§. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Moim ministrom skarbu i spraw wewnętrznych.

L. s. 1.211/1892.

Aleg. 135.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie.

Wysoki Sejmie!

Z dawniejszych sprawozdań komisyjnych jakoteż i Wydziału krajowego znane są niekorzystne stosunki lokalne, które normalny rozwój tej szkoły utrudniają. Nie dadzą się one też prędko usunąć, tak ze względu na stosunkowo znaczne obciążenie funduszu krajowego, któreby było koniecznem, gdyby można było ostatecznie przystąpić do należytego stanowczego urządzenia tej szkoły, jak też i z tego powodu, że według zdania kierownika zakładu i rzeczoznawców, gleba ogrodu szkolnego, tego głównego środka naukowego, jest tego rodzaju, że wyprowadzenie na niej drzew owocowych normalnych i zdrowych aż do stopnia zupełnego rozwoju jest co najmniej wątpliwem. Warzywnictwo jednak i kwiaciarstwo, jakoteż i produkcye innych roślin handlowych, mogą tam być przecież z powodzeniem uprawiane, tymbardziej, że grunt ogrodowy, drenowaniem, regulowaniem, silnem nawożeniem i mięszaniem został już do pewnego stopnia poprawionym i przygotowanym, czego dowodem wystawa ogrodnicza lwowska w zeszłym roku urządzona, w której szkoła tarnowska wybitny wzięła udział. Częściowa zmiana i uzupełnienie oparkanienia jakoteż dokupno nawozów, drzew i krzewów jest jeszcze potrzebnem, na co preliminowana na rok bieżący taka sama kwota jak w roku zeszłym t. j. 2.000 zł. jest potrzebną.

Budynki tej szkoły są zupełnie niewystarczające potrzebie. Dwudziestu uczniów mieści się w trzech małych pokoikach o 62 metrach kwadratowych powierzchni, które znajdują się w budynku obejmującym zaledwie $15^4/_5$ metr. długości i $9^1/_{10}$ metr. szerokości, w którym mieszka nadto ochmistrz dozorujący uczniów i mieści się kancelarya dyrekcyi. Nauka odbywa się w dwóch niskich i ciemnych izbach przyległego starego domu, w którym sufity się zapadają, a ściany spruchniałe nie pozwalają na jakąkolwiek naprawę i musi on być ze względu na bezpieczeństwo mieszkańców zniesionym. O umieszczaniu zbiorów i przyrządów naukowych wcale mowy nie ma.

Nie ma tam też absolutnie miejsca na mieszkanie kierownika zakładu i nauczycieli; muszą oni przeto mieszkać po za obrębem zakładu, skutkiem czego — nie mogą należycie dozorować uczniów, a jednak warunek ten jest nieodzownym, jeżeli zamierzony cel szkoły naukowo - wychowawczy ma być osiągniętym. Jeżeli zaś dotychczasowe wyniki w tym kierunku są zadowalniającymi, to należy to przypisać sumiennej i pełnej poświęcenia pracy funkcyonaryuszy a przedewszystkiem uzdolnionego kierownika zakładu, co się jednak dzieje z niepomiernem natężeniem sił, czego na czas dłuższy wymagać, byłoby niemożliwem.

Cieplarni i szklarni własnej szkoła też nie posiada, posiłkuje się tedy zakładami ogrodu miejskiego, w których produkowane rośliny służą wyłącznie do utrzymania ogrodu spacerowego, na kultury zaś dla nauki praktycznej potrzebne nie ma tam miejsca, a wreszcie stoją te zakłady pod kierownictwem ogrodnika miejskiego i szkoła tylko, jako gość do nich zaglądająca nie może odpowiednio do swych celów z nich korzystać.

Wszystkie te braki dałyby się usunąć przez wybudowanie odpowiedniego gmachu szkolnego i odpowiednich zakładów ogrodniczych, kosztem około 40.000 zł. na miejscu obok ogrodu szkolnego, na gruncie przez gminę miasta Tarnowa dodatkowo ofiarowanym (uchwała Rady miejskiej z dnia 25. listopada 1891 LW. kr. 55297) gdyby co do przydatności gleby tego ogrodu, nie zachodziły powyżej nadmienione wątpliwości, wobec których po latach kilkunastu nie jest wykluczoną ewentualność przeniesienia szkoły w inne miejsce, dla tego też komisya zgodnie z zapatrywaniem Wydziału krajowego nie może doradzać Wysokiemu Sejmowi tego sposobu załatwienia, a to tembardziej, że czasowem jednak na dłuższy przeciąg czasu pomyślanem zarządzeniem, zaradzi niedostatkom, dadzą się one pokryć mniejszym wydatkiem, nie naruszając ani celu szkoły ani też nie narażając funduszu krajowego na ryzyko.

Na ten czas przejściowy wystarczyłoby:

a) Na podwórzu, na którem dotychczasowe dwa budynki się znajdują, postawić nowy budynek murowany, któryby mieścił pomieszkanie dla kierownika, (składające się z trzech pokoi, kuchni, spiżarki, sionki, i piwniczki), trzy sale do nauki, sale na zbiory i kancelaryę dyrekcyi. Budynek taki, parterowy, 25 m. długi a 11 szeroki, o murach dostatecznych rozmiarów, aby na nich można było w razie potrzeby piątro postawić, kosztować będzie według sporządzonego szczegółowego kosztorysu okrągło do 8000 zł. a. w.

b) W dotychczasowym budynku szkolnym należycie odrestaurowanym pomieścić wszystkich uczniów wraz z dozorującym ich ochmistrzem.

c) W miejsce przyległego starego domku, w którym się mieszczą teraz kuchnia i izby szkolne, a który ze względu na bezpieczeństwo mieszkańców zdemolowanym być musi, dobudować do budynku pod b) wymienionego jedno skrzydło na pomieszczenie jadalni uczniów, kuchni i izby mieszkalnej dla gospodyni. Koszt tej dobudówki, wraz z naprawą budynku pozostałego, obliczony został na 2000 zł. w. a.

Postawienie więc nowego budynku i rekonstrukcya starego kosztowałaby razem 10.000 zł. a cały zakład t. j. szkoła, pomieszkanie uczniów z ich dozorcą i pomieszkanie kierownika, mieściłyby się razem na jednem zamkniętem podwórzu, na którem należałoby jeszcze postawić małą cieplarnię, wyłącznie do celów nauki służącą, w przypuszczeniu uzasadnionem, że szkoła będzie mogła i nadal z cieplarni i szklarni miejskiej korzystać. Tylko drugi nauczyciel musiałby mieszkać po za obrębem zakładu w pomieszkaniu najętem.

Według punktu 4. deklaracyi gminy miasta Tarnowa, uchwalonej na posiedzeniu Rady tej gminy w d. 16. sierpnia 1888 (LW. 36.735/88), obowiązuje się gmina „odkupić

wszystkie budynki, jakie na gruncie miejskim kosztem funduszu krajowego postawione będą, za cenę kupna, jaką jeden przez Wydział krajowy, a jeden przez gminę miasta Tarnowa ustanowić się mający znawcy, którzy obrać sobie mają trzeciego, oznaczą". Należy tylko, aby spełnienie tego obowiązku ze strony gminy miasta Tarnowa Wydział krajowy tak prawnie zabezpieczył, aby w przyszłości nie było możności, ani obawy jakiegokolwiek sporu.

Jeżeliby przeto doświadczenia poczynione 12-tu do 15-tu lat przekonały, że przypuszczenia p. Maciaszka i rzeczoznawców, a więc obawy Wydziału krajowego nie są uzasadnione i gdyby wskutek tego Wysoki Sejm zgodził się na postawienie stałych i potrzebom zupełnie odpowiednich budynków przy ogrodzie szkolnym, odkupi gmina tarnowska budynek mieszkalny, w linii regulacyjnej ulicy seminarzyckiej na parceli l. 272 postawiony, tak samo jak go odkupi, gdyby się okazało, że ogród jest rzeczywiście na cele szkolne nieużyteczny i że szkołę w inne odpowiedniejsze miejsce przenieść trzeba.

Budynki, postawione teraz kosztem 10.000 zł. przedstawiać będą po upływie lat 12 lub 15 co najmniej 5.000 zł. wartości, którą gmina miasta Tarnowa funduszowi krajowemu z pewnością wróci, zważywszy, że budynki czynszowe są w mieście coraz więcej poszukiwane tem samem więc pomieszczenie szkoły przez lat kilkanaście kosztowałoby fundusz krajowy straconą budynku wartość 5.000 zł. czyli 400 do 460 zł. rocznie.

Dla tego też komisya gospodarstwa krajowego musi uznać obok koniecznej potrzeby praktyczność wniosków Wydziału krajowego i odnośne żądania Wysokiej Izbie do uchwalenia poleca.

W przypuszczeniu, że pomocnik ogrodnika miejskiego, pobierający płacę z kasy miejskiej, będzie mógł pełnić obowiązki ochmistrza uczniów, wstawiono w budżet szkoły tylko 100 zł. jako wynagrodzenie za pełnienie tych obowiązków; pokazało się jednak z doświadczenia, że połączenie tych dwóch obowiązków jest niemożliwem. Pomocnik ogrodnika miejskiego, zajęty prawie cały dzień swymi obowiązkami, nie mógł należycie dozorować uczniów i dla tego na wniosek kuratoryi postanowił Wydział krajowy przyjąć osobnego praktykanta a zarazem ochmistrza, wyznaczając mu na razie płacę w kwocie 12 zł. miesięcznie i całe utrzymanie, na co w budżet wydatków szkoły wstawiono słusznie kwotę 480 zł.

Wydział krajowy a z nim razem komisya miała nadzieję, że udzielanie nauk elementarnych ogólnie kształcących da się w szkole tarnowskiej przeprowadzić za pomocą nauczycieli szkół miejscowych. System ten jednak tak w szkołach niższych rolniczych jak też i w Tarnowie zawiódł; nauczyciele tacy nie będąc stale przy szkole, nie dostatecznie w wykładach swoich zastosowują się do celów szkoły a oprócz tego zmęczeni całodzienną pracą obowiązkową, nie przynoszą do szkoły tego zapasu sił, jakiego potrzeba, by wynik nauki był dostateczny. Bardzo jednak wiele na tem zależy, by w szkole takiej wykształcenie elementarne ogólne było należytem, tutaj bowiem przez położenie zdrowych podstaw i przez odpowiednie traktowanie nauk przygotowawczych przysposabia się grunt do należytego zrozumienia nauki zawodowej i zapewnia się pomyślny w niej postęp. Komisya gospodarstwa krajowego uznając w zupełności te powody, pozwala sobie zalecić Wysokiemu Sejmowi odpowiedni wniosek, dozwalający Wydziałowi krajowemu ustanowienie posady etatowej nauczyciela dla nauk elementarnych ogólnie kształcących i przygotowawczych, a to tem bardziej, że nauczyciel taki stale ze szkołą połączony oprócz tego, że naukę do celów szkoły zastosuje, jako pedagog bardzo dodatnio wpływać będzie mógł na wychowanie uczniów i pożądaną będzie w tym kierunku pomocą dla kierownika zakładu.

Praktyka uczniów w szkole tarnowskiej jest dobrze urządzoną, przez cały czas pobytu w szkole zaprawiać będzie do ciągłej pracy, cały bowiem ich morgowy ogród, jakoteż i ogródek koło budynków szkolnych obrabiany jest wyłącznie przez uczniów a przy uznanej gorliwości i znajomości rzeczy kierownika zakładu i szczerej opiece kuratoryi, jaką szkoła ta się cieszy, nie ma wątpliwości, że uczniowie tej szkoły przyniosą krajowi pożytek.

Na podstawie powyższych wywodów zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego komisya gospodarstwa krajowego ma zaszczyt prosić,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie.

2. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 8.000 zł. celem postawienia budynku murowanego, przeznaczonego na pomieszkanie kierownika szkoły, kancelaryę, trzy sale wykładowe i pomieszczenie zbiorów, tudzież kredyt do wysokości 2.000 zł. na rekonstrukcye i rozszerzenie dotychczasowego budynku mieszczącego uczniów i ich dozorcę (ochmistrza), razem przeto na cele powyższe 10.000 zł.

3. Sejm ustanawia w miejsce dotychczasowych nauczycieli pomocniczych niestałych stałą posadę etatową nauczyciela do nauk elementarnych ogólnie kształcących i przygotowawczych, z płacą roczną w kwocie 500 zł., dodatkiem aktywalnym w kwocie 100 zł. i dodatkami pięcioletnimi po 50 zł.

4. Sejm uchwala pozycye wydatków budżetu krajowego szkoły ogrodniczej w Tarnowie w wysokości przez Wydział krajowy projektowanej.

Lwów dnia 17. marca 1892.

Przewodniczący:
Sapieha.

Sprawozdawca:
Struszkiewicz.

Z drukarni Pillera i Sp.

Aleg. 136.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o zmianie niektórych postanowień rozdziału piątego krajowej ustawy wodnej i krajowej ustawy o ochronie własności polnej.

Wysoki Sejmie!

Uszkodzenia i nadwerężenia urządzeń wodnych mają być sądzone w myśl §. 69. kraj. ustawy wodnej, jako przekroczenie polowe, zatem przez naczelnika gminy wraz z dwoma przysiężnymi według postanowień §. 38. krajowej ustawy z dnia 17. lipca 1876 o ochronie własności polnej.

Spodziewać by się należało, że naczelnicy gmin, w obrębie których wykonano roboty melioracyjne na mocy ustawy państwowej z d. 30. czerwca 1884 Dz. p. p. Nr. 116 przy znacznym współudziale funduszu krajowego, potrafią oceniać należycie wielkie znaczenie i użyteczność tych robót i dołożą wszelkich starań, ażeby je chronić od uszkodzeń; doświadczenie jednak uczy, że tak nie jest, a liczne skargi wnoszone ze strony kierowników budowy i komisyi kolaudacyjnych przekonały Wydział krajowy, iż stosunki sąsiedzkie, węzły pokrewieństwa, obawa wywołania niechęci, a w wielu wypadkach nieudolność osobista, paraliżują do tego stopnia działalność Zwierzchności gminnych, iż mimo doniesień zaprzysiężonych strażników rzecznych, przekroczenia takie po większej części puszczane bywają bezkarnie.

Powyższe okoliczności zpowodowały Wydział krajowy do wystąpienia z żądaniem, ażeby uszkodzenia robót melioracyjnych i w ogóle urządzeń wodnych jak i przekroczenia odnośnych ustaw i rozporządzeń uznawane zostały zaprzestępstwa wodne jakiemi one są w rzeczywistości i sądzone były przez c. k. władze polityczne a nie przez naczelników gmin, jak dotąd. Przyjęcie tej zasady pociągnie za sobą odpowiednie zmiany §. 69 i 70 ustawy wodnej, a gdy rozróżnianie uszkodzeń budowli wodnych od przekroczeń ustaw w przyszłości nie będzie mieć miejsca także i zmianę §. 74 mianowicie opuszczenie słów: „względem czynności wymienionych“ §. 69 w ciągu trzech miesięcy, “względem przekroczeń zaś przewidzianych w §. 70“

Że podobne stosunki istnieją także i w innych prowincyach dowodzi to, iż Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa widziało się spowodowanem zażądać środków zaradczych przeciw uszkodzeniom robót melioracyjnych, a żądane przez Wydział krajowy zmiany krajo-

wej ustawy wodnej już zaprowadzone zostały w ustawach wodnych Austryi Niższej, Styryi i Bukowiny.

Gdy proponowana przez Wydział krajowy zmiana postanowień §. 69 krajowej ustawy wodnej wyjmuje przekroczenia wodne z pod judykatury umocowanej ustawą polową z dnia 17. lipca 1876 Dz. u. kraj. Nr. 28. przeto wypada zmienić odpowiedni ustęp tej ustawy, mianowicie §. 3. lit. n.

Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, iż rzecz zyska na jasności, jeźli zmiany odnoszące się do ustawy wodnej będą traktowane osobno i przedłożone jako nowela do tej ustawy, zaś zmiany tyczące się ustawy o ochronie własności polnej w podobny sposób jako nowela do tej ostatniej ustawy.

Lwów, 16. marca 1892.

Przewodniczący:
Sapieha.

Sprawozdawca:
J. Gnoiński.

I.

Ustawa

z dnia . . . . . zmieniająca postanowienia §. 3. lit. n. ustawy krajowej z dnia 17. lipca 1876 Dz. u. kr. Nr. 28.

Ze zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam.

Art. I.

§. 3. lit. n) ustawy krajowej z dnia 17. lipca 1876 Dz. u. kr. Nr. 28. zostaje uchylonym w dotychczasowem brzmieniu i ma opiewać jak następuje:

n) Samowolne uszkadzanie lub zanieczyszczanie cudzych sadzawek i rezerwoarów na ryby, zakładów do sztucznego chowu ryb i studzień polnych, o ile takie uszkodzenie lub zanieczyszczenie nie podlega według ustawowych postanowień o prawie wodnem ukaraniu przez władze polityczne.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Memu Ministrowi rolnictwa i spraw wewnętrznych.

II.

Ustawa

z dnia . . . . . zmieniająca postanowienia §§. 69, 70 i 74 krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38

Ze zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

§§. 69. 70. i 74. krajowej ustawy wodnej z 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38 zostają uchylone w dotychczasowem brzmieniu i mają opiewać jak następuje:

§. 69.

Wszelkie uszkodzenia i nadwerężenia urządzeń wodnych, jeżeli nie podpadają pod powszechne prawo karne, będą sądzone jako przekroczenia polowe, według przepisów wydanych, dla ochrony pól.

Przytem mają osoby przeznaczone do strzeżenia wód i urządzeń do użycia, sprowadzania i zatrzymywania wody, taki sam zakres działania jaki ustawa przyznaje polowym pod warunkami i ostrożnościami ustawą tą przepisanemi

§. 69.

Wszelkie uszkodzenia i nadwerężenia urządzeń wodnych, przekroczenia ustaw regulujących prawo wodne, jakoteż rozporządzeń i zarządzeń wydanych w celu przeprowadzenia tychże, w szczególności zakładanie budowli wodnych dla ochrony lub pożytku, użycie wód bez pozwolenia władzy, o ile to pozwolenie jest potrzebnem, przestawienie albo samowolna zmiana znaków do oznaczania wysokości wody, wreszcie szkodliwe zdrowiu zanieczyszczanie wody, o ile te czyny nie podpadają pod powszechne prawo karne, uznane zostają za przekroczenia wodne i mają być karanymi przez władzę polityczną grzywną od 5 do 150 zł. w. a. lub aresztem od jednego dnia do jednego miesiąca.

§. 70.

Przekraczanie ustaw regulujących prawo wodne, jakoteż rozporządzeń i zarządzeń wydanych w celu przeprowadzenia

§. 70.

Osobom przeznaczonym do strzeżenia wód i urządzeń do użycia, sprowadzania i zatrzymywania wody, przysługuje taki

takowych, w szczególności zakładanie budowli wodnych dla ochrony lub pożytku, jakoteż użycie wód bez pozwolenia władzy, o ile takowe jest potrzebnem, przestawienie albo samowolna zmiana znaków do oznaczenia wysokości wody, jakoteż szkodliwe zdrowiu zanieczyszczanie wody o ile te przekroczenia nie podpadają pod powszechne prawo karne, podlegają karze pieniężnej od 5 do 150 zł. albo karze aresztu od jednego dnia do jednego miesiąca którą właściwa władza polityczna wymierzy.

§. 74.

Dochodzenie i karanie przekroczeń tej ustawy ustaje wskutek przedawnienia, jeżeli się wykraczającego nie pociągnie do śledztwa względem czynności wymienionych w §. 69. w ciągu trzech miesięcy, względem przekroczeń zaś przewidzianych w §. 70. w przeciągu 6 miesięcy od dnia popełnionego wykroczenia.

Przedawnienie nie rozciąga się na obowiązek, który na przekraczającego wkłada §. 72.. jakoteż na jego obowiązek do wynagrodzenia szkody.

sam zakres działania, jaki ustawa przyznaje polowym pod warunkami i ostrożnościami ustawą tą przepisanymi.

§. 74.

Dochodzenie i karanie przekroczeń tej ustawy ustaje wskutek przedawnienia, jeżeli się wykraczającego nie pociągnie do śledztwa w przeciągu sześciu miesięcy od dnia popełnienia wykroczenia.

Przedawnienie nie rozciąga się na obowiązek, który na przekraczającego wkłada §. 72., jakoteż na jego obowiązek do wynagradzania szkody.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i handlu.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. s. 1.168/1892.

Aleg. 137.

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 8. września 1891 L. W. kr. 38.811/1891 w przedmiocie wyłączenia osady Wulka Turebska ze związku gminy Turbia w powiecie tarnobrzeskim, i utworzenie z niej samoistnej gminy.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdaniem z dnia 5. września 1885. l. 1301 przedłożył tarnobrzeski Wydział powiatowy petycyę osady Wulka Turebska o wyłączenie jej ze związku gminy Turbia. Wydział krajowy przeprowadziwszy dochodzenia, uznał żądanie Wulki Turebskiej jako uzasadnione i przy sprawozdaniu swem z dnia 24. listopada 1885 przedłożył w r. 1886 Wysokiemu Sejmowi odnośny projekt ustawy.

Komisya administracyjna, której tę sprawę przydzielono, podzielała w zupełności zapatrywania Wydziału krajowego i wygotowała sprawozdanie zgodne z wnioskiem Wydziału krajowego.

Sprawozdanie to nie weszło jednak na porządek dzienny obrad Wysokiego Sejmu.

Dopiero na następnej sesyi sejmowej uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 10. stycznia 1887 ustawę, zgodną z wnioskiem Wydziału krajowego, o wyłączeniu osady Wulka Turebska i utworzeniu z niej samoistnej gminy. Ustawa ta jednak nie otrzymała Najwyższej sankcyi „z powodu, że przeprowadzone z polecenia c. k. Ministeryum finansów dochodzenie przez c. k. krajową Dyrekcyę skarbu we Lwowie pismem z dnia 24 stycznia 1889 l. 5.016 wykazało, że podane w projekcie ustawy numera tych parcel, które mają stanowić linię graniczną między powyższemi gminami, nie odpowiadają rzeczywistemu stanowi rzeczy, i nie zgadzają się z teraźniejszemi operatami katastralnemi“. Mianowicie wyjaśnia pismo c. k. Dyrekcyi skarbu z dnia 24. stycznia 1889 l. 5.016, że niektóre podane w Art. II. rzeczonej ustawy numera parcel, wyjęte z pierwotnych operatów katastralnych zostały wskutek podziału tych parcel zmienione. Nadto nie istnieje obecnie jedna z tych parcel, gdyż zajętą została pod koryto rzeki San. W końcu podaje c. k. Dyrekcya skarbu opisanie granic, jakie między obiema gminami przeprowadzone być winne. Na te granice i opisanie tychże jako odpowiednie, wskazuje Wysokie Prezydyum c. k. Namiestnictwa w odezwie z dnia 10. lipca 1888, którą o odmowie Najwyższej sankcyi, Wydział krajowy zawiadamia. — Ale i te granice w owym czasie odpowiednio przez c. k. Dyrekcyę skarbu oznaczone, uległy z biegiem czasu licznym zmianom wskutek podziału parcel; nadto znajdują się w Art. II. przedłożonej przez Wydział krajowy ustawy do l. 38.811/91 omyłki powstałe wskutek mylnego kotowania parcel w mapie przedłożonej przez petentów.

Najnowsze badanie c. k. Dyrekcyi skarbu we Lwowie wykazuje w odezwie tejże Dyrekcyi do Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 22. lutego 1892 l. 688/pr. zmiany zaszłe w ope-

ratach katastralnych, oraz podaje opisanie granicy między Turbią i Wulką Turebską, która nakreślona jest czerwoną barwą w załączonej do aktów mapie katastralnej.

Zawiadomiony o odmowie Najwyższej sankcyi i o powodach Wydział powiatowy w Tarnobrzegu, przedłożył ponownie udokumentowaną prośbę przysiołka Wulka Turebska o wyłączenie go ze związku gminy Turbia.

Powody naprowadzone w prośbie są rzeczywiście ważne, i uwzględnienia godne.

Oddaloną jest bowiem o 4 kilometry od gminy Turbia, do której mieszkańcy przysiołka we wszystkich czynnościach urzędowych udawać się muszą, Ten stan zawisłości jest dla Wulki Turebskiej uciążliwym, a nadto wskutek niektórych sprzecznych interesów wytworzył się antagonizm między obiema osadami, co niekorzystnie wpływa na gospodarstwo gminne.

Osada Wulka Turebska posiada wszelkie warunki, by być gminą samoistną. Tworzy ona odrębny zaokrąglony kompleks zamknięty od północy, wschodu i zachodu granicami katastralnemi obcych gmin, a tylko od południa graniczy z gminą Turbia. Aż do roku 1866 jak świadczą różne pisma urzędowe, stanowiła Wulka Turebska samoistną gminę, a połączoną została z Turbią przy wejściu w życie ustawy gminnej z roku 1866, ze względów oszczędnościowych.

Wulka Turebska posiada swój odrębny majątek i dobro gminne, któremi sama zarządza, posiada osobną tabelę podatkową, liczy 90 domów i płaci według tabeli z r. 1888 podatków stałych, gruntowych i domowoklasowych w łącznej kwocie 565 zł. 52 ct. Ta siła podatkowa jest wystarczającą do utrzymania własnej administracyi gminnej. Oddzielenia domagają się gorąco członkowie osad Wulka Turebska i z wszelką gotowością złożyli deklaracyę, że poniosą koszta połączone z przeprowadzeniem zmian w operatach katastralnych, a nawet złożyli już na ten cel pewną kwotę w Wydziale krajowym. Połączeniem obu gmin dla tańszej administracyi, nie osiągnięto pożądanego skutku; bowiem Wulka Turebska opłacając dodatki na wspólne potrzeby gminne, własnym kosztem administruje swym majątkiem, a nadto członkowie osady narażeni są na trudności w przeprowadzaniu spraw urzędowych z powodu zbytniego oddalenia od urzędu gminnego.

Naprowadzony stan rzeczy stwierdza Wydział powiatowy w Tarnobrzegu. Także c. k. Starostwo w Tarnobrzegu oświadcza w odezwie swej do Wydziału powiatowego z dnia 15. maja 1889. l. 7.561. że przeciw zamierzonemu rozłączeniu nietylko żadne przeszkody nie zachodzą, lecz przeciwnie wyłączenie to ze względów publicznych jest nawet konieczne.

Rada gminna Turbia zezwoliła jednogłośnie na to rozłączenie. Wreszcie Rada powiatowa w Tarnobrzegu na posiedzeniu dnia 17. kwietnia 1889 uchwaliła poprzeć prośbę osady Wulka Turebska, i oświadczyła się za wyłączeniem tejże miejscowości ze związku gminy Turbia.

Gdy tak Wulka Turebska, jak też Turbia posiadają odrębny majątek i dobro gminne, przeto nie zachodzi potrzeba uchwały Rady gminnej co do rozdziału wspólnego majątku po myśli paragrafu ustawy gminnej.

Z przytoczonych powodów, i ze względu, iż odmówienie Najwyższej sankcyi uchwalone przez Wysoki Sejm ustawie, nastąpiło, nie ze względów merytorycznych, lecz jedynie z powodu mylnego oznaczenia granic — komisya poczyniwszy stosowne zmiany w Art. II. załączonej ustawy do sprawozdania Wydziału krajowego, mianowicie takie, które według odezwy c. k. Dyrekcyi skarbu do Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 22. lutego 1892 l. 688/pr. na podstawie najnowszych operatów katastralnych są konieczne, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Lwów dnia 16. marca 1892.

Przewodniczący:
S. Koziebrodzki.

Sprawozdawca:
Mikołaj Torosiewicz.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wyłączeniu osady Wulka Turebska ze związku gminy Turbia w powiecie tarnobrzeskim i utworzeniu z tej osady samoistnej gminy.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Osada Wulka Turebska zostaje wyłączoną ze związku gminy Turbia w powiecie tarnobrzeskim i ma odtąd stanowić samoistną gminę.

Art. II.

Granica tej gminy będzie biedz od północy granicą katastralną gminy Żabno i Woli rzeczyckiej — od wschodu granicą katastralną gminy Dąbrowa rzeczycka i brzegiem Sanu — od zachodu granicą katastralną gminy Majdan zbydniowski — od południa pomiędzy parcelami gruntowemi: Nr. 2244 a 293/2; 1142 a 293/2; 1142 a 1141; 1144/2 a 1141; 293/1 a 293/2; 283 a 20; 284 a 20; 284 a 282; 285 a 282; 280 a 282; 276 a 281; 276 a 20; 275 a 20; 272 a 20; 271/1 a 20; 271/2 a 20; 271/2 a 268; 269 a 268; 267 a 268; 267 a 20; 266/1 a 20; 266/2 a 20; 266/2 a 264; 266/1 a 264; 266/1 a 265; 293/1 a 265; 314 a 265; 314 a 251; 315/1 i 315/2 a 317; 315/2 a 249; 315/2 a 318/1; 315/1 a 318/1; 315/1 a 319; 315/1 a 321; 313/2 a 321, 311 a 321; 322 a 321; 2967/1 a 2967/3; 2967/1 a 344; 2967/1 a 341/1; 2967/1 a 340; 2967/1 a 337/2; 332 a 337/2; 332 a 337/1; 336/2 a 337/1; 338 a 337/1; 338 a 337/3; 338 a 339; 338 a 341/2; 338 a 342; 338 a 350; 338 a 2966; 784 a 2962/2; 785 a 2962/2; 2962/1 a 2962/2; 778 a 783/3; 780 a 783/3; 782 a 783/3; 782 a 783/1; 782 a 783/2; 782 a 421/1; 782 a 421/2; 781 a 421/2; 773 a 421/2; 2963/1 a 421/2; 2963/1 a 2963/2; 750 a 433; 749 a 433; 735 a 433; 734/1 a 433; 734/1 a 432; 734/1 a 438/2; 733 a 438/2; 733 a 439; 732 a 439; 2958/1 a 2958/2; 622 a 2958/2; 621 a 2958/2; 620 a 2958/2; 615 a 2958/2; 613 a 2965; 2957 a 2965; 2957 a 450; 451 a 450; 451 a 460; 459 a 458; 459 a 465; 455 a 465; 555 a 465 aż do brzegu rzeki Sanu.

Art. III.

Do trzech miesięcy od ogłoszenia niniejszej ustawy zostanie rozwiązaną dotychczasowa Rada gminna gminy Turbi, a zarządzone i przeprowadzone zostaną wybory do Rad gminnych nowych gmin Turbi i Wulki Turebskiej.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. W. kr. 13.569/892.

Aleg. 138.

Sprawozdanie

którem Wydział krajowy przedkłada plany i kosztorys krajowego zakładu położnic we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

W uzupełnieniu sprawozdania do l. 2.539/1892. składa Wydział krajowy niniejszem na stół Wysokiej Izby plany i kosztorys budowy krajowego zakładu położnic.

Kosztorys ten oblicza koszta budowy na 255.000 zł., t. j. o 21.000 zł. więcej od sumy w powyższem sprawozdaniu naszem w przybliżeniu podanej.

Przewyżkę kosztów usprawiedliwia projektujący budowniczy tem, że pierwotnie obliczony koszt opierał się na doświadczeniu, osiągniętem przy budowlach rządowych w nowszych czasach wykonanych, a mianowicie przy budowie IV. gimnazyum we Lwowie, a nadto motywuje przekroczenie okolicznością, że pod całym budynkiem urządzono sutereny, które w skrzydłach gmachu będą przydatne do zamieszkania, zaś w trakcie środkowym służyć bądą mogły na urządzenie składów. Podwyższenie kosztu budowy wynika też dalej z powiększenia wysokości pojedynczych kondygnacyj, które przyjęto na 4·80 m. względnie w najwyższem piętrze na 4·95., tudzież z powodu, że korytarze będą ogrzane kaloryferami, że okna w korytarzach w tak obfitej ilości muszą być urządzone jak okna pokojowe (t. j. podwójne) i takiem samem okuciem zaopatrzone; to samo tyczy się wychodków i głównej klatki schodowej. Wreszcie i rodzaj urządzić się mających posadzek, częścią kamionkowych, częścią asfaltowych wpłynąć musiał na zwiększenie kosztu. Nadto podnosi budowniczy w swem sprawozdaniu, że wszystkie stropy międzypiątrowe proponowane są do zasklepienia bądź między pasami (gurtami), bądź między trawersami walcowanemi. Najwyższa kondygnacya otrzymać ma stropy belkowane również między trawersami zaciągnięte. Są to wprawdzie konstrukcye kosztowniejsze, ale w tym gmachu konieczne i wymagane z tego powodu, że i na najwyższych piętrach potrzeba ułożyć w niektórych ubikacyach posadzki zupełnie nieprzepuszczalne, które nie dadzą się wykonać na drzewnej konstrukcyi.

Sprawozdanie swoje o szczegółach budowy, uzasadniających zwiększenie kosztów, kończy p. budowniczy oświadczeniem, że w projekcie przedstawionym możliwem też jest wprowadzenie niektórych modyfikacyj, które nie pozostaną bez wpływu na zaoszczędzenie wydatku, a mianowicie:

1) zniżenie wysokości piętr o tyle, że całą wysokość gmachu zmniejszonoby o 1·05 m. Sutereny posiadałyby wówczas w świetle 3·30 m., wszystkie ubikacye na piętrach 4·20 m. do podniebienia sklepień — ewentualnie do sufitu. — Sala operacyjna byłaby zaś odpowiednio wyższą, jak to z przekroju wynika.

Obniżenie to piątr przyniosłoby zaoszczędzenie w kwocie 5.000 zł.

2) Możnaby w korytarzach tak frontowych jak i pawilonowych zmniejszyć liczbę okien, czyli zredukować ich liczbę do 60, co zaoszczędzi z wydatku kwotę 3.000 zł.

Nakoniec w razie uznania potrzeby jeszcze dalszych oszczędności w budowie, możnaby przez uproszczenie szczegółów fasad budynku uzyskać zmniejszenie kosztu o 1.000 do 1.500 zł.

Uznając, że każda możliwa oszczędność w budowie jest dla funduszu krajowego pożądaną, Wydział krajowy idąc za wskazówkami projektującego budowniczego obniżył kwotę w kosztorysie podaną o sumę 10.000 zł.

Dalszych jednak skreśleń Wydział krajowy doradzać nie może, a to ze względu na okoliczność, że wedle ustępu II. umowy, którą Wydział krajowy ma zawrzeć z c. k. Administracyą państwa (na podstawie deklaracyi z dnia 15. września 1891 r.) „plany budynków klinicznych ułożone będą przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Rządem".

Program, szkic i plany powyższej budowy wykonane tedy zostały ze współdziałaniem reprezentantów c. k. Rady zdrowia i Wys. Rządu i z tego powodu — jak to już w sprawozdaniu naszem w tym przedmiocie zaznaczyliśmy — na aprobatę c. k. Administracyi państwa liczyć mogą.

Planu i kosztorysu na budowę stacyi wodnej nie przedkładamy obecnie, albowiem jak się dowiedzieliśmy, c. k. Rząd krajowy zmierza przedstawić c. k. Ministerstwu wniosek urządzenia w tej stacyi motorów do oświetlenia elektrycznego nie tylko wszystkich klinik przy szpitalu naszym, lecz także zakładu anatomicznego, patologicznego, chemicznego i fizyologicznego, które budowane być mają przy ulicy Piekarskiej na gruncie przez miasto odstąpionym.

Od rokowań więc, które dopiero wprowadzimy, zależeć będzie, czy i jaką kwotą c. k. skarb państwa przyczyni się do kosztów ewentualnego zwiększenia budynku na stacyę wodną. Wykonanie planu i kosztorysu budowy stacyi oprzeć się tedy musi na wyniku tych rokowań.

Na podstawie przytoczonych w sprawozdaniu niniejszem okoliczności modyfikuje Wydział krajowy wnioski swoje zawarte w sprawozdaniu pierwotnem z dnia 12. lutego 1892 do l. 2.539 złożonem, a stosując je do szczegółów tutaj nagromadzonych uprasza:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sejm upoważnia Wydział krajowy do rozpoczęcia w r. 1892 budowy krajowego zakładu położnic wraz z kliniką ginekologiczno położniczą według planu i kosztorysu, sprawdzonych w porozumieniu z c. k. Rządem, a obliczonych na sumę 245.000 zł.

Budowa ta ma być wykonaną w ciągu lat trzech.

II. Sejm wstawia w budżet krajowy na rok 1892 jako wydatek nadzwyczajny na tę budowę pierwszą ratę w kwocie 90.000 zł.

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zamieszczenia na ten cel w preliminarzu na rok 1893 drugiej raty w kwocie 100.000 zł.

Zaś w preliminarzu na rok 1894:

a) na dokończenie budowy kwoty 55.000 zł.

b) na koszta wewnętrznego urządzenia zakładu kwoty 22.500 zł.

IV. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi przedłożył po porozumieniu się z c. k. Rządem plan i kosztorys stacyi wodnej i motorów.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 17. marca 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Hoszard w. r.

Członek Wydziału krajowego.

L. s. 1.387/92

Aleg. 139.

Sprawozdanie

komisyi bankowej o Banku krajowym za rok 1890.

Wysoki Sejmie!

Ze sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym, przyszedł Wysoki Sejm do wiadomości ostanie, obrotach i działalności tej instytucyi w roku 1890.

Czysty zysk, uwidoczniony bilansem za 1890 rok, wykazuje poważną kwotę 138.780 zł. 18 ct. zatem blisko 14% od pierwotnego kapitału zakładowego.

Wynik ten finansowy, nader pomyślny, ma tem większe znaczenie, o ile że uzyskany on został akcyą Banku, nader realną i unikającą ryzykownych operacyi finansowych, zatem takich, które w regule obok dopuszczalnych znacznych strat jedynie wysokie zyski dają.

Majątek Banku krajowego czynił z końcem roku 1890 zł. 1,495.822 Wzrost zatem od czasu wejścia w życie tej instytucyi, a więc w latach 7 o blisko 46%.

Przystępując do oceny działalności Banku krajowego w pojedynczych jego działach, podnieść wypada rozwój stały a normalny we wszystkich agendach tej instytucyi.

Oddział hipoteczny wykazuje przyrost udzielonych pożyczek w roku 1890 w wysokości 3,213.700 zł, które to pożyczki, łącznie z wypłaconemi w latach poprzednich, czynią w ogólnej kwocie 19,816.900 zł., urosłych z danych 2.733 pożyczek.

Wymagalność rat od pożyczek hipotecznych czyniła w roku 1890 kwotę 3,606.854 zł. 60 ct. z których zaległość cała wynosiła z końcem rzeczonego roku li 54.083 zł. 99 ct.

Cyfra ta zaległości, stosunkowo do pozycyi tej w innych krajowych instytucyach hipotecznych, przedstawia wypłacalność dłużników hipotecznych Banku krajowego jako zupełnie dobrą, a przeto jest i miarą do ocenienia zarówno podstaw, na których wymiar pożyczek hipotecznych jest oparty, jako też sprężystości w ściąganiu rat ubiegłych

Z dniem 31. grudnia 1891. znajdowało się w obiegu listów zastawnych Banku krajowego na sumę 17,738.300 zł., których kurs przeciętny utrzymywał się między $98^1/_2$ do 99 za sto.

Oddział komunalny.

Bank krajowy udzielił w 1890 roku 25 pożyczek w obligacyach komunalnych w ogólnej sumie 223.900 zł.

Wzrósł przeto ten dział pożyczek do ogólnej wydanej kwoty 1,745.500 zł. Zaległość rat w tym dziale przedstawia się mniej korzystnie, niż w dziale hipotecznym; wynosiła ona bowiem z końcem 1890 roku 18,860 zł. 20 ct. Dyrekcya Banku tłumaczy jednak ten stan rzeczy przygotowaniem konwersyi pożyczek komunalnych z I. na II. emisyę, która to konwersya podwójne korzyści dłużnikom nastręcza.

Pierwszą, jest zwrot dłużnikom 3% rezerwy pobieranej przez Bank krajowy od całej pożyczki przy udzielaniu pożyczek komunalnych I. emisyi.

Drugą, ujednolicenie rat amortyzacyjnych, które jak wiadomo przy pożyczkach komunalnych emisyi II. są przez cały okres amortyzacyjny równe, podczas gdy przy emisyi I. były zmienne, płynąc w stosunku degresyjnym, to jest, obniżając się w miarę dokonanych spłat kapitału.

Dział Bankowy.

Obrót wszystkich operacyi Banku zwiększony w roku 1890 o kwotę 81,128.890 zatem wynoszący 307,239.986 zł. ze stratą w dziale wekslowym 5.084 zł. 6 ct., cokolwiekbądź jest świadectwem oględności w prowadzeniu interesów, gdy się zważy, iż kwota eskontu i reeskontu weksli czyniła w 1890 roku 7,644.878 zł.

Pomyślnie rozwiązującą się likwidacya gal. Zakładu kredytowego ziemskiego, korzystny obustronnie stosunek to jest dla kolei państwowych, funduszu indemnizacyjnego i funduszu przemysłowego z jednej strony a Banku krajowego, jako zawiadowcy funduszami kolei państwowych, indemnizacyjnym i przemysłowym z drugiej strony, wreszcie utrzymanie przez Bank krajowy stałego rachunku bieżącego dla funduszów w Zarządzie Wydziału krajowego zostających, uzupełnia zadanie i cele, które Wysokiemu Sejmowi przewodniczyły przy założeniu tej instytucyi.

W końcu nadmienia komisya, że stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu wprowadził Bank krajowy dział zaliczek na waranty krajowych składów publicznych.

Przedstawiwszy w ogólnych li zarysach i ocenie działalność Banku krajowego w r. 1890 a to z myślą na tę okoliczność, iż wszelkie szczegóły, odnoszące się do czynności tej instytucyi, znajdują się już w odnośnem sprawozdaniu Rady nadzorczej, Dyrekcyi Banku, tudzież w zamknięciu rachunkowem, uważa komisya Bankowa jedynie za swój obowiązek wyrazić przekonanie, że działalność Banku krajowego w roku 1890, jest dalszem świadectwem pełnego zrozumienia i spełnienia obowiązków, jakie w udziale przypadły Dyrekcyi Banku krajowego i Radzie nadzorczej tej instytucyi.

Stwierdzając, iż czysty zysk z obrotów Banku krajowego za rok 1890 rozdzielony został w myśl §. 62 statutu

a mianowicie w 4% na powiększenie kapitału zakładowego Banku
3% na fundusz rezerwowy
2% na rezerwę oddziału hipotecznego
1% na specyalną rezerwę działu poż. komunalnych.

Komisya Bankowa czyni wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o Banku krajowym za rok 1890.

2. Sejm udziela Dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1890.

We Lwowie dnia 20. marca 1892.

Przewodniczący:
Stanisław Polanowski *w. r.*

Sprawozdawca:
Abrahamowicz *w. r.*

Aleg. 140.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszów indemnizacyjnych za rok 1890.

Wysoki Sejmie!

Zamknięcie rachunków z wydatków i dochodów funduszów indemnizacyjnych: wschodnio-galicyjskiego, zachodnio-galicyjskiego i krakowskiego za rok 1890, przedłożone przez Wydział krajowy, przekazała wysoka Izba dnia 3 marca r. b. komisyi budżetowej do roztrząśnienia i zdania o niem sprawy. Komisya budżetowa spełniwszy poruczone jej zadanie, składa następujące sprawozdanie.

Ponieważ Wydział krajowy w dniu 1. kwietnia 1891 r. rozpoczął, a w dniu 15. maja 1891 r. ukończył objęcie w swój zarząd funduszów indemnizacyjnych, z wyjątkiem judykatury w sprawach indemnizacyjnych i sewitutowych która pozostała przy c. k. Namiestnictwie, a przez cały rok 1890 zarząd funduszami indemnizacyjnymi sprawowało c. k. Namiestnictwo, przeto zamknięcie rachunków funduszów indemnizacyjnych za rok 1890 ułożyło c. k. Namiestnictwo jako Dyrekcya tych funduszów, a przesłało następnie Wydziałowi krajowemu, który je wysokiemu Sejmowi przedłożył.

Komisya budżetowa przedewszystkiem nadmienić winna z uznaniem, że co do formy, w przedłożonem zamknięciu rachunków za rok 1890, tak samo jak w zamknięciu rachunków za rok poprzedni, uczyniło c. k. Namiestnictwo zadość uwagom i wezwaniom komisyi wyrażonym w jej sprawozdaniach o zamknięciach rachunków z lat poprzednich.

Szczegółowy pod względem merytorycznym rozbiór zamknięcia rachunków z dochodów i wydatków każdego z trzech funduszów indemnizacyjnych za rok 1890 poprzedzimy kilku ogólnemi uwagami.

Przedłożone zamknięcie rachunków indemnizacyjnych za rok 1890 przedstawia pod tym względem wynik korzystny, iż rzeczywiste wydatki na zarząd wszystkimi trzema fundu-

szami indemnizacyjnymi były w 1890 roku mniejsze niż oznaczono w budżecie na ów rok, jak to wykaże szczegółowy rozbiór tych zamknięć rachunków. Lecz z powodu, że w budżecie funduszów indemnizacyjnych wschodnio i zachodnio-galicyjskich, uchwalonym na 1890 r. zniżono za bardzo dodatek indemnizacyjny z 27 na 26 centów do każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich, dochód z tak zniżonego dodatku nie przyniósł w 1890 roku sumy potrzebnej z tego źródła dla pokrycia wszystkich wydatków tych funduszów, (co komisya budżetowa zauważyła już w sprawozdaniu swojem o budżecie wydatków i dochodów funduszów indemnizacyjnych na rok 1891) i musiały oba fundusze indemnizacyjne sięgnąć w 1890 roku do swoich majątków i wziąć z nich większe niż preliminowano sumy dla pokrycia wydatków, jak to ujrzemy przy roztrząsaniu szczegółowem zamknięcia rachunków za rok 1890. Fundusz indem. krakowski, w którego budżecie dochodów na rok 1890 zniżono dodatek indemnizacyjny na 15 centów do każdego złotego podatków bezpośrednich, nie potrzebował wprawdzie sięgać do swego majątku i sprzedawać części obligacyj będących jego własnością, ale tylko z tego powodu, że przy bardzo energicznym poborze dodatku indemnizacyjnego, ściągnięto w 1890 roku prawie całą zaległość tego dodatku z lat dawniejszych w sumie 29.686 zł. w. a., która się równa dochodowi z dodatku indemnizacyjnego pobieranego w Krakowskiem w wysokości przeszło 3 centów. Jednak znów pod tym względem przedstawiają wynik korzystny zamknięcia rachunków funduszów indem. wschodnio galicyjskiego i krakowskiego za rok 1890, że pozostałość z rachunków z końcem owego roku miał każdy z tych funduszów większą, niż z końcem roku poprzedniego, a to z powodu, iż funduszowi wschodnio-galicyjskiemu po sprzedaży znacznej części obligacyj będących jego własnością, wpłynęły z końcem roku obficiej dochody z dodatku indemnizacyjnego; zaś fundusz krakowski miał w 1890 r. mniejsze nieco wydatki niż preliminowano, a nadto ściągnął w ciągu owego roku całą prawie zaległość z lat dawniejszych dodatku indemnizacyjnego, jak to już wspomnieliśmy.

Po tych ogólnych uwagach o zamknięciu rachunków wszystkich trzech funduszów indemnikacyjnych za rok 1890, przystępujemy do szczegółowego zbadania rachunków każdego z tych trzech funduszów.

Wszystkie *wydatki* funduszu indemnizacyjnego *wschodnio galicyjskiego* obrachowane w budżecie na rok 1890, wynosiły 3,560.835 zł. w. a.; zaś zamknięcie rachunków za ów rok wykazuje, że ogół wydatków tego funduszu w roku 1890 wynosił rzeczywiście 3,472.970 zł. 57 ct. w. a. przeto mniej niż obrachowano w budżecie o 87.864 zł. 43 ct.

Dwie były główne przyczyny, iż ogół wydatków rzeczywistych w 1890 roku był mniejszy od ogółu obrachowanych w budżecie na ów rok. Mianowicie: po pierwsze, że w budżecie zamieszczono, jak zwykle, sumę potrzebną do wypłaty za wszystkie obligacye wylosowane w drugiem półroczu 1889 r. i w pierwszem półroczu 1890 r. a przypadające do wypłaty w 1890 roku, w sumie 2,354.100 zł. w. a.; zaś rzeczywiście przedłożono w ciągu 1890 roku obligacyj indemnizacyjnych wylosowanych w tym roku i w latach poprzednich, a do ówczas niewypłaconych, za 2,311.008 zł. w. a., mniej o 43.092 zł. w. a. niż preliminowano. Po 2-ie, w budżecie na 1890 rok zamieszczono sumę 1,190.786 zł. w. a. przypadającą do wypłaty za wszystkie kupony zapaść mające w tymże roku; w rzeczywistości zaś przedłożone w ciągu 1890 r. do wypłaty kupony, tak zapadłe w tymże roku, jak i w pięciu latach poprzednich, wynosiły 1,147.676 zł. 34 ct. w. a, mniej o 43.109 zł. 66 ct. w. a. niż na ten wypadek preliminowano, a to z powodu, po 1-sze, że kuponów zapadłych od obligacyj będących własnością funduszu, nie przedłożył fundusz sam sobie do wypłaty, ale je zniszczył, a także wielu właścicieli obligacyj nie przedłożyło do wypłaty w ciągu 1890 r. kuponów w tym roku zapadłych od

obligacyj będących ich własnością. Prócz tego wydano rzeczywiście mniej niż oznaczono w budżecie: 1) na zarząd funduszem o 1.194 zł. 12., bo na wydatek ten preliminowano 14.684 zł. w. a., a wydano istotnie 13.489 zł. 87 ct. w. a. z powodu, że nie obsadzono posady sekretarza referenta i nie sporządzano spisu kuponów przedawnionych, na co preliminowano w budżecie odpowiednie kwoty. 2). Na „zaliczki zwrotne“ a niezwrócone do końca roku budżetowego lecz dopiero w roku następnym, preliminowano 1.025 zł. w. a, zaś nie zwrocono zaliczek do końca roku tylko 484 zł. 80 ct. w. a, mniej o 540 zł. 20 ct. w. a. niż preliminowano.

Wydano natomiast więcej niż preliminowano, w jednej tylko rubryce: „Rozmaite wydatki“, o drobną kwotę 71 zł. w. a. —

Wszystkie *dochody* funduszu indemnizacyjnego wschodnio galicyjskiego przyniosły rzeczywiście w 1890 roku ogółem 3,529.240 zł. 20 ct. w. a. jak wykazuje zamknięcie rachunków za ów rok; ponieważ zaś wszystkie dochody preliminowane w budżecie na ów rok wynosiły sumę 3,610.510 zł. w. a. przeto dochody rzeczywiste były mniejsze od obliczonych w budżecie o 81.269 zł. 80 ct. w. a. Dwa także były tego główne powody: Po pierwsze: iż z subwencyi wypłacanej corocznie przez skarb państwa funduszom indemnizacyjnym galicyjskim w sumie 2,625.000 zł. w. a. preliminowano w budżecie na 1890 r. dla funduszu indemnizacyjnego wschodnio galicyjskiego 1,487.735 zł.; zaś rzeczywiście z tej subwencyi wzięto dla funduszu indem. wschodnio galicyjskiego tylko 1,373 535 zł. w. a., mniej o 114.200 zł. w. a. niż preliminowano; albowiem rozdzieliwszy między oba fundusze zasiłek bezwrotny i zaliczkę zwrotną a bezprocentową, wypłacane wskutku ugody w sprawie indemnizacyjnej razem w sumie 2,425.000 zł., wzięto z zaliczki zwrotnej oprocentowanej, którą skarb państwa w miarę potrzeby wypłacać także jest obowiązany, tylko tyle, ile koniecznie potrzeba było dla pokrycia reszty wydatków, niepokrytej własnymi dochodami funduszu indemnizacyjnego, oraz dodatkiem indemnizacyjnym przez kraj dawanym. (Dodać tu nawiasowo należy, że budżet funduszów indemnizacyjnych na rok 1890 uchwalał Sejm przed zatwierdzeniem przez Radę państwa ugody między państwem a krajem w sprawie indemnizacyjnej, zaś już po zatwierdzeniu ugody pobierano dochody i wypłacano wydatki na rok 1890). Po drugie: Dochód z dodatku indemnizacyjnego uchwalonego i pobieranego w 1890 roku w obu częściach Galicyi w wysokości tylko 26 centów do każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich (bo, jak już to wspomnieliśmy, nie była jeszcze zatwierdzona ugoda w sprawie indemnizacyjnej przy układaniu budżetu na r. 1890) preliminowano dla funduszu wschodnio galicyjskiego w sumie 1,984.827 zł. w. a., zaś rzeczywiście przyniósł z wschodniej części Galicyi 1,935.848 zł. 95 ct. w a., mniej o 48.978 zł. 5 ct. w. a. niż preliminowano. Przyniósł zaś dodatek indnemnizacyjny mniej dochodu niż preliminowano z powodów następujących: W budżecie na rok 1890 obrachowano dochód z dodatku indemnizacyjnego w powyżej przytoczonej sumie na podstawie sprawdzonej należytości podatków bezpośrednich na rok 1888; ale z powodu nieurodzaju mianowicie w wschodniej części Galicyi w 1889, odpisano część podatków w wielu miejscowościach tej części kraju w 1890, wskutek czego sprawdzona należytość dodatku indemnizacyjnego w wschodniej części Galicyi wynosiła tylko 1,949.295 zł. w. a., zaś z tej należytości zaległo u podatkujących jeszcze 13.446 zł. w. a ; albowiem ogół zaległości dodatku indemnizacyjnego w wschodniej części Galicyi wynosił z końcem roku budżetowego 1889: 937.200 zł. w. a., zaś z końcem roku budżetowego 1890 wynosił 950.646 zł. w. a.

Z trzeciego jeszcze źródła mniejsze były dochody rzeczywiste funduszu indemniz. wschodnio galicyjskiego w 1890 r. niż preliminowano na ów rok. Bo z obligacyj indem. będących własnością funduszu indem. wschodnio galicyjskiego wylosowano w 1890 r. mniejszą ilość niż przybliżenie obliczono w budżecie. Nastąpiło to z dwóch powodów, mianowicie: *a)* z powodu, iż z zapasu obligacyj będących własnością funduszu indem. wschodnio galicyjskiego, musiano z początkiem roku, przed losowaniem obligacyj, gdy dochody nie wpływały,

*

sprzedać ilość daleko większą niż sprzedać w budżecie projektowano; *b)* iż z pozostałege zapasu obligacyj wylosowano znacznie mniej niż przeciętnie z takiej ilości obligacyj w dawniejszych latach. Z tych powodów dochód rzeczywisty zrealizowania wylosowanych obligacyj wynosił tylko 10.500 zł. w. a, mniej o 39.756 zł. w. a. niż go preliminowano w kwocie 50.256 zł. w. a.

Także dochód rzeczywisty był mniejszy od preliminowanego z odsetek od obligacyj indem. będących własnością funduszu. Dochód ten preliminowano w kwocie 29.520 zł. w. a., gdyż taka była wartość kuponów mających zapaść w 1890 roku od obligacyj indem. będących własnością funduszu; lecz kuponów tych fundusz sam sobie nie wypłacił, ale je zniszczył, jak zwykle. Ponieważ jednak w budżecie wydatków zamieszczono jako rentę dla właścicieli obligacyj, sumę 1,190.786 zł. w. a.; równą wartości wszystkich kuponów mających zapaść w 1890 roku, przeto także w budżecie dochodów zamieszczono kwotę równą wartości kuponów mających zapaść w owym roku od obligacyj będących własnością funduszu.

Wreszcie odsetki od sum umieszczonych chwilowo na procent, przyniosły rzeczywiście mniej o 429 zł. 92 ct. w. a. niż preliminowano. Pozostałość z rachunków roku poprzedniego i dochody bieżące, mianowicie z subwencyi państwowej umieszczane są na procent najczęściej w Banku krajowym, zanim wydane zostaną na pokrycie wydatków funduszu, a dochód z tego chwilowego oprocentowania obrachowano w budżecie na 1890 rok na 6.800 zł. w. a. odsetki zaś przyniosły rzeczywiście 6370 zł. 8 ct. w. a.

Natomiast dochody rzeczywiste były większe w 1890 roku niż preliminowano w budżecie: Po 1-sze ze sprzedaży obligacyj będących własnością funduszu, albowiem w budżecie na 1890 r. projektowano sprzedać obligacyj własnych za 36.942 zł. w. a. i wziąć tę kwotę na dochód r. 1890, gdy jednak w 1890 r. dochody z dodatku indemnizacyjnego zniżonego na 26 centów, wpływały bardzo skąpo, mianowicie w pierwszej połowie roku, musiano sprzedać daleko znaczniejszą część obligacyj będących własnością funduszu, bo za 182.551 zł. 89 ct. w. a., przeto więcej o 145.609 zł. 89 ct. w. a. niż preliminowano, całą tę sumę za sprzedane obligacye przenieść do dochodów bieżących 1890 roku i użyć na pokrycie wydatków. Po 2-gie, dochody rzeczywiste były większe niż preliminowano: z wpłat na kapitały i z wpłat na renty. Dochód pierwszy obrachowano przybliżenie w budżecie na 2.935 zł. w. a., zaś przyniósł rzeczywiście 3 629 zł. 30 ct. w. a., więcej o 694 zł. 30 ct. w. a.; drugi dochód obliczono w budżecie na 443 zł. w. a., a przyniósł rzeczywiście 809 zł. 17 ct. w. a., a to z powodu, iż tak na kapitały jak i na renty spłacono znaczną część zaległości z lat poprzednich. Po 3-cie, większy dochód przyniosły niż preliminowano w budżecie, odsetki za zwłokę i inne dochody mianowicie zwroty za brakujące przy obligacyach kupony, taksy za przepisanie obligacyj i zwroty rachunkowe. Dochód z tych źródeł preliminowano na podstawie przeciętnego dochodu w latach poprzednich, w kwocie 9.052 zł. w. a., a przyniósł rzeczywiście 14.151 zł. 51 ct. w. a., więcej o 5.099 zł. 51 ct. w. a. Z tych powodów, a nadto z powodu że w późniejszych miesiącach roku budżetowego 1890 dodatek indemnizacyjny obficiej wpływał, zapas kasowy wzrósł i pozostałość z rachunków z końcem roku budżetowego 1890 była o 56.000 zł. w. a. większa niż z końcem roku budżetowego 1889.

Porównawszy ogół dochodów rzeczywistych funduszu indem. wschodnio galicyjskiego 1890 roku wynoszący 3,529.240 zł. 20 ct. w. a., z ogółem rzeczywistych wydatków w tymże roku wynoszących 3,472.970 zł. 57 ct. w. a. widzimy, że ogół dochodów był większym od ogółu wydatków o 56.269 zł. 63 ct. w. a, głównie z powodu, iż wziąć musiano z majątku funduszowego obligacye za sumę 183.855 zł. w. a., sprzedać je za 182.551 zł. w. a. i gotówkę stąd uzyskaną użyć na pokrycie wydatków 1890 roku. Ponieważ zaś oprócz wszystkich rzeczywistych dochodów 1890 roku wynoszących 3,529.240 zł. 20 ct. w. a., miał fundusz indem. wschodnio galicyjski w swym zapasie kasowym pozostałość z rachunków roku poprzedniego

1889, wynoszącą 346.126 zł. 45 ct. w. a., której mógł użyć i użył dla pokrycia wydatków rzeczywistych w 1890 roku, przeto miał razem . . . . . 3,875.360 zł. 65 ct. w. a.
dla pokrycia wydatków rzeczywistych 1890 roku wynoszących . 3,472.970 „ 57 „ „ „
a więc pozostałość z rachunków z końcem roku budżetowego 1890 wynosiła . . . . . 402.390 zł. 08 ct. w. a.
i znajdowała się w zapasie kasowym tegoż funduszu wschodnio galicyj.

Majątek funduszu indemnizacyjnego wschodnio galicyjskiego wynosił z końcem roku 1890 277.515 w. a. w obligacyach indemnizacyjnych policzonych w ich imiennej wartości i 3 zł. 19 ct. w. a. w książeczce kasy oszczędności, razem 277.518 zł. 19 ct. w. a. Ponieważ zaś majątek funduszu indem. wschodnio galicyjskiego wynosił z końcem 1889 r. 471.873 zł. 19 ct. w. a. przeto zmniejszył się o 194.355 zł. w. a., a to z powodu: iż z zapasu obligacyj będących własnością tego funduszu po 1-sze wylosowano obligacyj za 10.000 zł. m. k. czyli 10.500 zł. w. a.; po 2-gie sprzedano obligacyj za 175.100 zł. m. k. czyli za 183.855 zł. w. a., obligacye wylosowane zrealizowano a gotówkę tak za wylosowane jak za sprzedane obligacye wzięto w poczet dochodów roku 1890 i użyto na pokrycie wydatków tegoż roku. Nadmienić tu należy że oprócz tego majątku w obligacyach indemnizacyjnych, fundusz indem. wschod. gal. posiadał w końcu r. 1890 znaczną pozostałość z rachunków, wynoszącą 402.390 zł. w. a., której części nie użyto na zakup obligacyj jak w latach poprzednich i nie przeniesiono do majątku funduszowego.

Aktywa czyli stan czynny funduszu indemnizacyjnego wschodnio galicyjskiego wynosił z końcem roku budżetowego 1890 — 1,659.634 zł. 53 ct. w. a., ponieważ zaś ogół aktywów tegoż funduszu z końcem 1889 wynosił 1,789.549 zł. 45 ct. w. a., przeto aktywa zmniejszyły się w ciągu 1890 roku o 129.914 zł. 92 ct. w. a. Powodem głównym zmniejszenia się ogółu aktywów w ciągu 1890 roku było wyżej wskazane zmniejszenie się ważnej pozycyi stanu czynnego t. j. majątku funduszu o 194.355 zł. w. a. Zmniejszenie się z tego powodu ogółu aktywów byłoby nawet znaczniejsze, gdyby równocześnie nie wzrosły w ciągu 1890 roku dwa inne znaczne aktywa t. j. zaległość dodatku indemnizacyjnego u podatkujących w wschodniej części Galicyi i pozostałość z rachunków z lat dawniejszych będąca w zapasie kasowym. Zaległość dodatków indemnizacyjnych u podatkujących we wschodniej części Galicyi wynosiła z końcem 1889 roku 937.200 zł. 21 ct. w. a., a z końcem roku 1890 wzrosła do 950.646 zł 13 ct w. a. Pozostałość z rachunków z końcem roku 1889 wynosiła 346.120 zł. 45 ct. w. a., zaś wzrosła z końcem 1890 roku na 402.390 zł. 08 ct. w. a. Natomiast zmniejszyło się kilka drobnych pozycyj stanu czynnego, mianowicie: należytość wpłat na kapitały z 22.434 zł. w. a. na 19.031 zł. w. a. wpłat na renty z 1.689 zł. na 1.662 zł., zaliczki należne do zwrotu funduszowi z 2.205 zł. na 785 zł., z powodu spłacenia większej ilości zaległej należytości w ciągu 1890 roku, niźli przybyło zaległości w tym roku.

Stan bierny czyli pasywa funduszu indemnizacyjnego wschodnio galicyjskiego (a jak niżej ujrzymy także funduszu indeminzacyjny zachodnio galicyjskiego), ma w ułożonem jeszcze przez Rząd zamknięciu rachunków za rok 1890, w którym ugoda w sprawie indemnizacyjnej weszła w wykonanie, inną postać jak w zamknięciach rachunków z lat poprzednich. Nie znajdujemy już w tem zamknięciu rachunków za rok 1890 największej pozycyi stanu biernego zapisywanej ciągle a niewłaściwie przez Rząd, zaś nieuznawanej słusznie i wytrwale przez Sejm, która to pozycya wprzedłożonem przez Rząd zamknięciu rachunków za rok poprzedni 1889 wynosiła w stanie biernym wschodnio galicyjskiego funduszu indem. sumę 53,711.917 zł. w. a., (a zachodnio galicyjskiego 39,835.643 zł. w. a.), powstałą stąd, iż Rząd całą subwencyę płaconą obu funduszom indem. gal. w sumie 2,625.000 zł. w. a. rocznie, poczytywał niewłaściwie za zaliczkę zwrotną, a Sejm oparty na patentach cesarskich uważał ją słusznie za zasiłek bezzwrotny. Te olbrzymie

sumy zapisywano w stanie biernym obu funduszów jako długi ciążące na nich i na kraju, nieuznawane przez Sejm, zostały na mocy ugody między państwem a krajem wykreślone. Nie ma już przeto w ułożonem przez Rząd zamknięciu rachunków funduszu indem. wschod. gal. za 1890 rok owego narzucanego nań długu, który w roku poprzednim 1889 wynosił 53,711.917 zł. w. a., a w r. 1890 wynosiłby 55,199.652 zł. w. a.

Ale natomiast na mocy tejże ugody wpisano w dziale pasywów funduszu indem. wschodnio gal. sumę 2,193.037 zł. 01 ct. w. a. jako bez procentową zaliczkę zwrotną skarbowi państwa, a46.936 zł. 95 ct. w. a, jako oprocentowaną zaliczkę zwrotną temuż skarbowi. Pierwsza z tych pozycyj stanu biernego t. j. 2,193.037 zł. 01 ct. w. a. powstała z rozrachowania między oba fundusze indem. galic. sumy 4,000.000 zł. w. a., którą skarb państwa wypłacił tym obu funduszom od 1883 do 1890 r. włącznie jako zaliczkę bezprocentową zwrotną w późniejszych latach. Albowiem według warunków ugody w sprawie indemnizacyjnej, z wypłacanych przez skarb państwa od roku 1883 do 1890, przez lat siedm, corocznie po 2,625 000 zł. w. a., dawał skarb corocznie 2,100.000 zł. w. a. jako zasiłek bezwrotny, a 525.000 zł. w. a. jako zaliczkę bezprocentową zwrotną w późniejszych latach; a te przez lat siedem wypłacane zaliczki zwrotne po 525.000 zł. w. a. rocznie, utworzyły sumę 3,675.000 zł. w. a., do której to sumy dodane 325.000 zł. w. a., wypłacone w 1890 roku na mocy ugody przez skarb państwa obu funduszom indemnizacyjnym jako zaliczka bezprocentowa zwrotna, utworzyły sumę 4,000.000 zł. w. a., którą oba fundusze indemnizacyjne obowiązane są oddać skarbowi państwa bez procentu po 1897 roku w terminach ugodą oznaczonych.

Druga nowo zamieszczona pozycya w stanie biernym funduszu indem. wschod. gal., owa kwota 46.936 zł. 95 ct. w. a. zapisana jako zaliczka zwrotna oprocentowana, powstała stąd, iż skarb państwa obowiązany na mocy ugody wypłacać obu funduszom indem. corocznie 2,100.000 zł. w. a. tytułem zasiłku bezzwrotnego, a 325 000 zł. w. a. tytułem zaliczki zwrotnej bezprocentowej, obowiązany jest także dawać tym funduszom, w razie potrzeby, zaliczki zwrotne oprocentowane, a w 1890 roku wypłacił obu funduszom tym tytułem 85.800 zł. w. a., z której tu kwoty fundusz indem. wschod. gal. wziął 46.936 zł. 95 ct. w. a. i kwotę tę zapisano w jego stanie biernym jako zaliczkę zwrotną oprocentowaną.

W skutku wpisania powyżej wymienionych dwóch sum: 2,193.037 zł. w. a. i 46.936 zł. 95 ct. w. a. w poczet długów ciążących na funduszu indem. wschod. gal., ogół jego stanu biernego wynosił z końcem 1890 r. 24,629.038 zł. 45 ct. w. a. Gdy zaś z końcem roku 1889 ogół istotnych uznanych przez Wys. Sejm pasywów funduszu indem. wschod. gal. — (nie wliczając w ten ogół owej wielkiej nieuznanej nigdy przez Sejm pretensyi skarbu państwa wynoszącej w 1889 r. 53,711.917 zł. w. a., wykreślonej już teraz ostatecznie) — wynosił 24,745.000 zł. 14 ct. w. a., przeto ten ogół uznanych przez Sejm pasywów zmniejszył się tylko o 116.051 zł. 68 ct. w. a. Pasywa rzeczywiste uznane przez Sejm zmniejszyły się w ciągu 1890 roku dlatego o tak niewielką stosunkowo sumę, że chociaż fund. indem. wschod. gal. wylosował w 1890 r. całą przypadającą z planu losowania na ów rok ilość obligacyj za 2,354 100 zł. w. a. a spłacił je gotówką za 2,311 008 zł. w. a. i o tę sumę pasywa swoje zmniejszył, jednak natomiast w poczet pasywów przybyły dwie wyżej wymienione sumy wynoszące razem 2,239.973 zł. 96 ct. w. a.

Główne pozycye stanu biernego funduszu indem. wschod. gal. były przy zamknięciu rachunków z końcem r. 1890 następujące: 1.) Obligacye pozostające jeszcze do losowania: 21,451.111 zł. 50 ct. w. a., gdy zaś obligacyj niewylosowanych z końcem r. 1889 było za 23,805.841 zł. 50 ct. w. a., przeto ilość obligacyj pozostających jeszcze do losowania zmniejszyła się w ciągu 1890 r. o 2,354.730 zł. w. a. 2.) Należytość za obligacye wylosowane a do ówczas nie przedłożone do wypłaty: 379.722 zł. w. a., zaś gdy z końcem 1889 roku obligacyj wylosowanych a nie przedłożonych do wypłaty było za 336.000 zł. w. a., przeto należytość ta wzrosła

o 43.722 zł. w. a. 3) Należytość za kupony zapadłe a nie przedawnione i nie przedłożone jeszcze do wypłaty wynosiła z końcem 1890 roku 541.365 zł. 06 ct. w. a., gdy zaś z końcem 1889 roku wynosiła 591.869 zł. 24 ct. w. a., przeto zmniejszyła się o 50.504 zł. 18 ct. w. a. Należy tu wspomnieć, że część tych dwóch ostatnich pozycyj stanu biernego nie jest rzeczywistą, ponieważ część obligacyj wylosowanych w poprzednich latach a nie przedłożonych do wypłaty po koniec 1890 roku, oraz kuponów zapadłych w poprzednich pięciu latach a nie przedłożonych do wypłaty po koniec 1890 roku, zaginęła zapewne i dlatego ich nie przedłożono do wypłaty. Wreszcie 4.) wyżej omawiane szeroko zaliczki bezprocentowe zwrotne skarbowi państwa 2,193.037 zł. w. a. 5.) Zaliczki oprocentowane zwrotne skarbowi państwa: *46.936 zł. 95 ct. w a.*

Przystępujemy teraz do zdania sprawy z zamknięcia rachunków dochodów i wydatków funduszu indem. *zachodnio-galicyjskiego* za rok 1890.

Ogół rzeczywistych wydatków tego funduszu w 1890. roku wynosił 2,027.821 zł. 13 ct. w. a.; ponieważ zaś wszystkie wydatki tego funduszu obrachowano w budżecie na ów rok na 2,039.433 zł. w a., przeto wydano istotnie mniej niż preliminowano o 11.611 zł. w. a.

Wydano rzeczywiście mniej niż preliminowano: Po 1sze: na koszta zarządu preliminowano 8.194 zł. wydano 7.040 zł. 77 ct. w. a. przeto mniej o 1.153 zł. 23 ct. w. a., a to z powodu przytoczonego przy tejże pozycyi wydatków funduszu indem. wschod. gal. Po 2ie: na renty dla uprawnionych t j. na wypłatę za kupony preliminowano 710.009 zł. w. a., wydano zaś 689.348 zł. 25 ct. w. a., mniej o 20.660 zł. 75 ct. w. a., a to z powodu, iż fundusz nie przedłożył sam sobie do wypłaty kuponów zapadłych w 1890 roku od obligacyj będących własnością funduszu, ale kupony te wynoszące 27.851 zł. w. a. zniszczył jak zwykle; ponieważ zaś preliminowano tej rubryce wydatków należytość za wszystkie kupony zapaść mające w 1890 roku, przeto wskutek zniszczenia kuponów od obligacyj będących własnością funduszu wydatek rzeczywisty byłby jeszcze mniejszy, gdyby nie przedłożono także do wypłaty kuponów zapadłych w pięciu latach poprzednich a do ówczas niewypłaconych. Po 3cie: na wydatki rozmaite drobne preliminowano 100 zł. w. a., wydano tylko 45 zł. 60 ct. w. a., przeto mniej o 54 zł. 40 ct. w. a., odpowiednio rzeczywistej potrzebie.

Natomiast wydano rzeczywiście więcej niż preliminowano w budżecie na rok 1890: 1.) Na spłatę kapitału, t. j. na wypłatę za obligacye wy osowane, preliminowano 1,320.900 zł. w. a., sumę odpowiednią należytości za wszystkie obligacye wylosowane w 1890 roku według planu losowania, zaś wypłacono rzeczywiście za obligacye przedłożone do wypłaty w 1890 roku 1,331.001 zł. 50 ct. w. a. przeto więcej o 10.111 zł. 50 ct. w. a., ponieważ z obligacyj wylosowanych w latach dawniejszych przedłożono do wypłaty więcej niż zaległo z obligacyj wylosowanych w roku budżetowym; wykaże się to liczebnie przy roztrząsaniu niżej pasywów funduszu z końcem roku budżetowego 1890. 2.) Na zaliczki zwrotne a niezwrócone przed końcem roku budżetowego preliminowano 230 zł. w. a., wydano zaś 372 zł. 56 ct. w. a. więcej o 142 zł. 56 ct. w. a. z powodu ponieważ niektóre urzędy podatkowe wypłaciły przez pomyłkę przedłożone im kupony przedawnione, a gdy władza kontrolująca zwróciła kupony te urzędom podatkowym, zapisawszy mylny wydatek ten jako zaliczkę zwrotną przez te urzędy podatkowe, w istocie zaś przez składających kupony przedawnione, urzędy podatkowe część tych mylnie wypłaconych należytości za kupony przedawnione odebrały i zwróciły, lecz przed końcem roku budżetowego nie zwróciły jeszcze reszty tych tak nazwanych „zaliczek zwrotnych".

Ogół dochodów rzeczywistych funduszu indem. zach. gal. w roku 1890 wynosił 2,017.586 zł. 21 ct. w. a., ponieważ zaś wszystkie dochody obrachowane w budżecie na ów rok

przynieść miały 2,039.433 zł. w. a., przeto dochody rzeczywiste były mniejsze o 21.846 zł. 79 ct. w. a. niż preliminowano.

Mianowicie dochody rzeczywiście przyniosły mniej niż preliminowano: 1.) Z odsetek od obligacyj będących własnością funduszu, gdyż z powodów wyrażonych wyżej przy roztrząsaniu zaknięcia rachunków funduszu indem. wschod. gal. preliminowano dochód równy wartości kuponów zapaść mających w 1890 roku od własnych obligacyj w kwocie 27.851 zł. w. a., a kupony te zniszczono jak zwykle. 2.) Z ilości obligacyj indem. będących własnością funduszu wylosowano w 1890 roku tylko za 42.000 zł. w. a i te zrealizowano, zaś w budżecie obliczono przybliżenie ten od losu zależny dochód na 62.333 zł. w. a., przeto przyniósł on rzeczywiście mniej o 20.333 zł. w. a. Głównym powodem mniejszego dochodu w tej rubryce było to, iż z zapasu obligacyj będących własnością funduszu sprzedano przed losowaniem większą ilość, niż preliminowano w budżecie, jak to zaraz zobaczymy. 3. Dochód z dodatku indemnizacyjnego pobierany w 1890 r. w wysokości 26 centów do każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich, obrachowano z zachodniej części Galicyi dla funduszu indem. zach. gal. na 739.505 zł. w. a. na podstawie sprawdzonej należytości podatków za rok 1888. Rzeczywisty zaś dochód z dodatku indemnizacyjnego z zachodniej części Galicyi w 1890 roku wynosił 724.651 zł. 29 ct. w. a. mniej o 14 853 zł. 71 ct. w. a., niż preliminowano; albowiem chociaż należytość dodatku indemnizacyjnego za rok 1890, wzrosła w porównaniu z należytością za r. 1888 i wynosiła większą jeszcze sumę niż preliminowano, bo 782 698 zł. w. a., jednak zaległość dodatków indemnizacyjnych w 1890 roku poprzedzonym przez rok nieurodzaju, wzrosła o 53.134 zł. w. a.; a nadto w skutku odpisania podatków, odpisano także dodatek indemnizacyjny w kwocie 4.912 zł. 51 ct. w. a.

Dochody rzeczywiste przyniosły więcej niż preliminowano: Po 1-sze, z wpłat na kapitały o 163 zł. w. a., z wpłat na renty o 683 zł. w. a. z powodu, iż spłacono znaczną część zaległości z lat dawniejszych. Po 2-gie, odsetki za zwłokę i inne dochody, preliminowano na 5.189 zł. w. a., przyniosły istotnie 7.097 zł. 74 ct. w. a. więcej o 1.908 zł. 74 ct. w. a. z powodu, iż zwroty za brakujące przy obligacyach kupony były znacznie większe niż przybliżenie obliczono. Po 3 cie dochód ze sprzedaży obligacyj będących własnością funduszu preliminowano w budżecie na 64.407 zł. w. a. sprzedano zaś istotnie obligacyj będących własnością funduszu za 101.772 zł. 84 ct. w. a. więcej o 37.365 zł. 84 ct. w. a., bo z tego źródła dochodu trzeba było więcej zaczerpnąć, ponieważ dodatek indemnizacyjny przyniósł o 14.853 zł. w. a. mniej dochodu niż obrachowano, a także z wylosowania obligacyj własnych miano istotnie mniej dochodu o 20.333 zł. w. a. niż ten dochód losowy preliminowano. Po 4-te, dochód ze zwrotu zaliczek preliminowano na 390 zł. w. a., a przyniósł istotnie 1.053 zł. 81 ct. w. a., więcej o 663 zł. 81 ct. w. a., ponieważ urzędy podatkowe odebrały i zwróciły większą kwotę za kupony przedawnione mylnie wypłacone w roku poprzednim, oraz że zwroty innych zaliczek danych w latach poprzednich były większe, niż przewidziano w budżecie.

Dochód z subwencyi płaconej z skarbu państwa wynosił rzeczywiście 1,137.265 zł. w. a. ściśle tę samą sumę, jaką w budżecie dla tego funduszu preliminowano. Dodamy tutaj, iż z tej subwencyi wypłaconej z skarbu państwa dla funduszu zachodnio galicyjskiego, otrzymał on tytułem zasiłku bezzwrotnego i zaliczki zwrotnej bezprocentowej: 1,098.411 zł. 95 ct. w. a., zaś tytułem zaliczki zwrotnej oprocentowanej 38.863 zł. 05 ct. w. a.

Gdy porównamy ogół dochodów rzeczywistych funduszu indem. zach. gal. w 1890 roku wynoszący 2,017.586 zł. 21 ct. w. a. z ogółem rzeczywistych wydatków w tymże roku wynoszących 2,027.821 zł. 13 ct. w. a., okazuje się przewyżka wydatków rzeczywistych nad dochody rzeczywiste o 10.234 zł. 92 ct. w. a.

Lecz gdy do ogółu dochodów rzeczywistych za rok 1890 wynoszących 2,017.586 zł. 21 ct. w. a.
dodamy pozostałość z rachunków lat dawniejszych znajdującą się w zapasie kasowym tegoż funduszu, która z końcem roku 1889 wynosiła 70.887 „ 04 „ „
widzimy że ogół dochodów rzeczywistych w roku 1890 wraz z tą pozostałością z rachunków z końcem roku poprzedniego będącą w zapasie kasowym wynosił . . . . . 2,088.473 zł. 25 ct. w. a.
przeto po pokryciu wszystkich wydatków roku 1890 wynoszących . 2,027.821 „ 14 „ „
pozostałość z rachunków z końcem roku budżetowego 1890 wynosiła . 60.652 zł. 11 ct. w. a.
i znajdowała się w zapasie kasowym funduszu indem. zachodnio galicyjskiego z końcem roku 1890.

Majątek funduszu indem. zach. gal. z końcem roku budżetowego 1890 stanowiły obligacye indemnizacyjne brzmiące na sumę 433.000 zł. m. k. czyli 454.650 zł. w. a. policzonych w ich imiennej wartości i książeczka kasy oszczędności na 18 zł. 7 ct. w. a, przeto razem majątek ten wynosił z końcem 1890 roku 454.668 zł. 7 ct. w. a. Ponieważ zaś majątek funduszu tego z końcem roku 1889 wynosił 598.728 zł. 7 ct. w. a. przeto zmniejszył się o 144.060 zł. w. a., a to z powodu, iż z zapasu obligacyj będących jego własnością wylosowano i zrealizowano obligacyj za 42.000 zł. w. a. a sprzedano za 102.060 zł. w. a. w ciągu 1890 roku, jak to wykazano powyżej przy roztrząsaniu dochodów tegoż funduszu za ów rok.

Aktywa funduszu indem. zachodnio galic. wynosiły z końcem 1890 roku 681.601 zł. 17 ct. w. a.; ponieważ zaś ogół aktywów tegoż funduszu z końcem roku 1889 wynosił 782.926 zł. 05 ct. w. a., przeto ogół aktywów zmiejszył się o 101.324 zł 88 ct. w. a. Albowiem zmniejszyły się następujące ważne aktywa: *a)* majątek fundnszu z 598.728 zł. 07 ct. w. a., na 454.668 zł. 07 ct. w. a. o 144.060 zł. w. a. z powodów wyżej wskazanych; *b)* pozosłałość z rachunków z 70.887 zł. 04 ct. w. a. na 60.652 zł. 11 ct. wa.; *c)* zaległość wpłat na kapitały z 5.297 zł. 07 ct. w. a. na 4.516 zł. 61 ct. w. a.; *d)* zaległość zwrotnych zaliczek z 1.119 zł. 42 ct na 438 zł. 18 ct. w. a.; *e)* zapas depozytów z 50 zł. 90 ct. w. a. na 10 ct. Natomiast wzrosły w ciągu 1890 r. następujące pozycye stanu czynnego: *a)* zaległość dodatków indemnizacyjnych u podatkujących w zachodniej części Galicyi, która z końcem 1889 r. wynosiła z 103.454 zł. 37 ct. w. a. wzrosła z końcem 1890 r. na 156.588 zł. 86 ct. w. a., przeto o 53.134 zł. 49 ct. w. a.; *b)* zaległość wpłat na renty z 655 zł. 09 ct. w. a. na 837 zł. 13 ct. w. a.; *c)* odsetki na zwłokę i inne dochody z 2.524 zł. 08 ct. w. a. na 3.700 zł. 09 ct. w. a. Jedna tylko pozycya stanu czynnego pozostała taka sama z końcem roku 1890 jaka była z końcem r. 1889 t. j. władki umieszczone czasowo na procent w banku krajowym wynoszące 200 zł. w. a.

W stanie biernym funduszu indem. zachodnio galic. zaszły w 1890 roku z powodu przeprowadzonej ugody między państwem a krajem w sprawie indemnizacyjnej, zmiany odpowiednie tym jakie wykazaliśmy wyżej rozstrząsając stan bierny funduszu indem. wschodnio gal. z końcem roku 1890 Mianowicie na mocy ugody rząd wykreślił z stanu biernego funduszu indem. zachodnio galic. nieuznawaną przez Sejm pretensyę skarbu państwa do tego funduszu, która w 1889 r. wynosiła 39,835.643 zł. 54 ct. w. a. i w takiej sumie zamieścił ją był rząd w przedłożonem przez siebie zamknięciu rachunków za rok 1889, a która to pretensya z końcem roku 1890 wynosiłaby 40,972.908 zł. 54 ct. w. a. Natomiast w poczet istotnych pasywów funduszu indem. zachodnio galic. zamieszczono: *a)* sumę 1,806.962 zł. 99 ct. w. a., jako zaliczkę bezprocentową zwrotną skarbowi państwa, powstałą z rozrachowania między oba fundusze indemnizacyjne galicyjskie sumy 4,000.000 zł. w. a., której powstanie wykazaliśmy wyżej szczegółowo roztrząsając stan bierny funduszu indem. wschodnio galicyjskiego; *b)* kwotę 38.863 zł. 05 ct. w. a. jako zaliczkę oprocentowaną a zwrotną skarbowi państwa w latach późniejszych, gdyż taką kwotę wypłacił skarb państwa w 1890 roku funduszowi indem. zachodnio galic. po nad wypłacony obu funduszom indemnizacyjnym zasiłek roczny w sumie 2,100.000 zł. w. a. i zaliczkę bezprocentową 350.000 zł. w. a.

Ogół pasywów funduszu indem. zach. galic. wynosił z końcem roku 1890: 15,226.474 zł. 76 ct. w. a. Gdy zaś z końcem roku 1889 ogół istotnych uznanych przez Wysoki Sejm pasywów funduszu indem. zach. galic. (nie wliczając w te pasywa owej wielkiej nieuznanej nigdy przez Sejm pretensyi skarbu państwa do tegoż funduszu, wynoszącej w 1889 roku 39,835.643 zł. w. a. a wykreślonej już teraz stanowczo), wynosił 14,737.673 zł. 14. ct w. a., przeto był większy z końcem 1890 roku o 488.801 zł. 62 ct w. a., albowiem chociaż fundusz indem. zach. galic. wylosował w ciągu 1890 roku odpowiednio planowi losowania, swoich obligacyj indemnizacyjnych za sumę 1,320.900 zł. w. a. zaś spłacił w ciągu 1890 roku obligacyj tych gotówką za sumę jeszcze nieco większą, bo za 1,331.011 zł. 50 ct. w. a. jak to widzieliśmy wyżej rozstrząsając jego wydatki w 1890 roku i o całą tę sumę pasywa swoje zmniejszył, jednak natomiast w poczet pasywów na mocy ugody przybyły dwie wyżej wymienione sumy wynoszące razem 1,845.826 zł. 4 ct. w. a.

Główne pasywa funduszu indem. zachonio galic. były następujące z końcem roku 1890: 1. Obigacye pozostające jeszcze do losowania w następnych latach za sumę 12,880 224 zł. w. a.; gdy zaś obligacyj niewylosowanych z końcem 1889 roku było za 14,200.179 zł. w. a. przeto ilość obligacyj pozostających jeszcze do losowania zmniejszyła się w ciągu 1890 roku o 1,319.955 zł. w. a. (Uczynić tu musimy uwagę, że chociaż wylosowano obiigacyj indem. zach. galic. istotnie za 1,320.900 zł. w. a., jednak ponieważ przybyło w ciągu 1890 roku nowo wydanych obligacyj za 945 zł. w. a., przeto ogół obligacyj pozostających jeszcze do losowania jest, jak właśnie wyzej wskazano, 12,880 224 zł. w. a.). 2. Należytość za obligacye wylosowane a dotychczas nieprzedłożone do wypłaty wynosila 235 935 zł. w. a, gdy zaś z końcem 1889 roku obligacyj wylosowanych a nie przedłożonych do wypłaty było za 246.046 zł. 50 ct. w. a., przeto należytość w tej pozycyi zmniejszyła się o 10.111 zł. 50 ct. w. a. 3. Należytość za kupony zapadłe a nieprzedłożone jeszcze do wypłaty wynosiła z końcem 1890 roku 260.806 zł. 23 ct. w. a., gdy zaś z końcem roku poprzedniego wynosiła 287.900 zł. 14 ct. w. a., przeto zmniejszyła się o 27.093 zł. 91 ct. w. a. Część tych dwóch ostatnich pasywów nie jest rzeczywista z powodu przytoczonego przy tych pozycyach funduszu indem. wschodnio galic. 4. Zaliczki bezprocentowe zwrotne skarbowi państwa 1,806.962 zł. 99 ct. w. a. 5. Zaliczki oprocentowane zwrotne skarbowi państwa 38.863 zł. 5 ct. w. a.

Przedłożone zamknięcie rachunków z wydatków i dochodów funduszu indemnizacyjnego *krakowskiego* za rok 1890 wykazuje, że wszystkie wydatki rzeczywiste tegoż funduszu w owym roku wynosiły 179 723 zł. 53½ ct. w. a. Ponieważ zaś ogół wydatków tegoż funduszu obliczono w budżecie na 1890 rok na 182.725 zł. w. a., przeto wydano rzeczywiście mniej niż preliminowano o 3.001 zł. 46½ ct. w. a.

Istotnie wydano mniej niż preliminowano we wszystkich pozycyach z wyjątkiem jednej. A mianowicie: 1) Na koszta zarządu preliminowano 662 zł. w. a., wydano 566 zł. 40½ ct. w. a., mniej o 93 zł. 59½ ct w. a. 2) Na spłatę kapitału t. j. na wypłatę za obligacye wylosowane preliminowano 134.400 zł. w. a. kwotę równą nominalnej wartości obligacyj które wylosowano w 1890 roku, wypłacono zaś rzeczywiście za obligacye w ciągu 1890 r. 133.444 zł. 50 ct. w. a., mniej o 955 zł. 50 ct. w. a. niż preliminowano, a to z powodu, że niewszystkie obligacye wylosowane przedłożono do wypłaty. 3) Na wypłatę za kupony zapadłe preliminowano 47.603 zł. w. a., wydano rzeczywiście 44.669 zł. 02 ct. w. a. mniej o 2.933 zł. 98 ct. w. a. gdyż nie wszystkie kupony zapadłe w r. 1890 przedłożono do wypłaty. 4) Na rozmaite wydatki preliminowano 30 zł., wydano 6 zł. 56 ct. w. a. odpowiednio istotnej potrzebie co do tych przygodnych wydatków, przeto wydano mniej o 23 zł. 44 ct. Wydano zaś rzeczywiście więcej, niż preliminowano w jednej tylko pozycyi i to wydatków tak zwanych przebieżnych, mianowicie na zaliczki zwrotne, na które preliminowano 30 zł. w. a. zaś wydano rzeczywiście 1.035 zł. 05 ct. więcej przeto o 1.005 zł. 05 ct. w. a. a to z powodu, iż urząd podatkowy w Krakowie

nie zwrócił przed końcem roku nadpłaty, i kwotę tę zapisano jako zaliczkę do zwrotu funduszowi indem. w roku następnym.

Wszystkie dochody rzeczywiste funduszu indem. krakowskiego wynosiły w 1890 roku 183.692 zł. 59½ ct. w. a.; ponieważ zaś wszystkie dochody obrachowano w budżecie na ów rok na 182.725 zł. w. a., przeto dochody rzeczywiste były większe od preliminowanych o 967 zł. 59½ ct. w. a. Mianowicie 1-sze dodatek indemnizacyjny przyniósł rzeczywiście dochodu 139.518 zł. 1 ct. w. a., a gdy w budżecie preliminowano go w sumie 119.148 zł. w. a., przeto przyniósł więcej niż preliminowano o 20.370 zł. 1 ct. w. a. Wprawdzie cała należytość dodatku indem. z Krakowskiego, pobieranego w 1890 roku w wysokości 15 ct. do każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich wynosiła tylko 110.163 zł. 62 ct. w. a. i była mniejszą od preliminowanego dochodu z dodatku w kwocie 119 148 zł. w. a., o 8.984 zł. 38 ct. w. a.; ale oprócz tej należytości dodatku z 1890 roku ściągnięto prawie całą zaległość tegoż dodatku z lat dawniejszych w kwocie 29.686 zł. 32 ct. w. a. tak, iż zaległość dodatku która z końcem 1889 roku wynosiła 30.817 zł. pozostała z końcem r. 1890 tylko w kwocie 1.130 zł. 68 ct. w. a.; ponieważ zaś także zwrócono podatkującym nadpłatę dodatku z lat dawniejszych w kwocie 331 zł. 23 ct. w. a., przeto ogół dochodu w 1890 roku tak z należytości dodatku indem. za ów rok, jak i ze ściągniętej zaległości jego wynosił 139.518 zł. 1 ct. w. a. więcej o 20.370 zł. 1 ct. w. a. niż preliminowano. 2) Dochód z odsetek od zapasu kasowego i od kwot umieszczonych chwilowo na procent w Banku krajowym, a powstałych z chwilowej przewyżki dochodów bieżących nad wydatki bieżące, obliczono w budżecie przybliżenie na 520 zł. w. a. zaś wynosił rzeczywiście 1.048 zł. 50 ct. w. a., przeto więcej o 528 zł. 50 ct. w. a. z powodu, że chwilowe przewyżki dochodów nad wydatki były znaczniejsze niż przewidziano. 3) Wpłaty na kapitały przyniosły dochodu 4.883 zł. 15 ct. w. a., wpłaty na renty 1894 zł. 23 ct. w. a., gdyż odebrano zaległości z lat dawniejszych, zaś w budżecie na 1890 nie preliminowano żadnego dochodu z tych dwóch źródeł, bo nie było żadnej należytości bieżącej. 4) Dochód ze zwrotów za brakujące przy obligacyach kupony, dochód z taks za przepisanie obligacyj i z odsetek za zwłokę, preliminowano w budżecie na 645 zł. w. a., zaś dochód z tego źródła wynosił 5.313 zł. 95 ct. w. a. więcej o 4.668 zł. 95 ct. w. a. niż preliminowano dochodu z tego źródła, którego obfitość trudno naprzód przewidzieć. 5) Wreszcie dochody w 1890 roku powiększyła kwota 4.467 zł. 57 ct. w. a., którą to kwotę powstałą z nadwyżek dochodów zeszłorocznych i umieszczoną w 1889 r. w Banku krajowym, odebrał fundusz z Banku tego i użył na pokrycie wydatków w 1890 roku.

Natomiast przyniosły rzeczywiście w 1890 roku mniejszy dochód niż oznaczony w budżecie na ów rok: *a)* Wylosowane obligacye będące własnością funduszu; albowiem dochód z zrealizowania wylosowanych obligacyj własnych preliminowano w budżecie na 23.181 zł. w. a., zaś wylosowano obligacyj będących własnością funduszu tylko za 22.270 zł. 50 ct. w. a., mniej o 910 zł. 50 ct. niż preliminowano. *b)* W budżecie na r. 1890 preliminowano sprzedaż części obligacyj będących własnością funduszu za 22.958 zł. w. a. i wzięcie tej sumy w poczet dochodów bieżących; lecz ponieważ dochody z innych źródeł wystarczały do pokrycia wszystkich wydatków, nie sięgnięto do majątku i nie sprzedano żadnej obligacyi z własnych. *c)* Z tego także powodu nie użyto części zapasu kasowego w gotówce dla pokrycia wydatków, zaś w budżecie preliminowano wziąść 10.608 zł. z zapasu kasowego w poczet dochodów bieżących i użyć dla pokrycia wydatków. *d)* Dochód z odsetek od obligacyj będących własnością funduszu preliminowano w budżecie na 5.635 zł. w. a. odpowiednio wartości kuponów zapaść mających w 1890 roku od tych obligacyj, zaś źródło to przyniosło rzeczywiście dochodu 4 296 zł. 68 ct. w. a., gdyż zrealizowano tylko kupony od obligacyj galicyjskich będących własnością funduszu, zaś kupony od obligacyj krakowskich zniszczono.

Majątek funduszu indem. krakowskiego wynosił z końcem 1890 roku 90.384 zł. w. a. licząc obligacye indemnizacyjne w których był złożony, w ich wartości imiennej. Ponieważ zaś majątek tego funduszu z końcem 1889 roku, złożony także wyłącznie w obligacyach indemnizacyjnych, wynosił 112.654 zł 50 ct. w. a., przeto zmniejszył się o 22.270 zł. 50 ct. w. a., a to z powodu, iż z pomiędzy obligacyj będących własnością funduszu wylosowano w 1890 roku obligacyj za 22 270 zł. 50 ct. w. a. a wylosowane zrealizowano.

Aktywa funduszu indemnizacyjnego krakowskiego wynosiły z końcem 1890 roku 119.718 zł. 68 ct. w. a.; gdy zaś z końcem r. 1889 wynosiły 185,514 zł. 54 ct. w. a., przeto zmniejszyły się o 65.795 zł. 86 ct. w. a. Albowiem zmniejszyły się wszystkie pozycye stanu czynnego funduszu, z wyjątkiem dwóch, t. j. pozostałości z rachunków i zaliczek należnych do zwrotu funduszowi. Mianowicie: *a)* Majątek funduszu, złożony w obligacyach z 112.654 zł. 50 ct. w. a. zmniejszył się w ciągu 1890 roku na 90.384 zł. w. a. wskutku wylosowania i zrealizowania części obligacyj będących własnością funduszu. *b)* Zaległość dodatku indemnizacyjnego u podatkujących, z 30.817 zł. w. a. którą to kwotę wynosiła z końcem 1889 roku, zmniejszyła się w ciągu 1890 roku na 1.130 zł. 68 ct. w. a., a jak to już wykazaliśmy mówiąc o dochodach funduszu. *c)* Zaległości wpłat na kapitały, wpłat na renty i zaległości innych dochodów od stron obowiązanych zmniejszyły się znacznie wskutku ściągnienia w ciągu r. 1890 tych zaległości: pierwsze z 5.264 zł. 4 ct. w. a. na 171 zł. 40 ct. w. a., drugie z 1.898 zł. 15 ct. w. a. na 3 zł. 91 ct. w. a., trzecie z 7.632 zł. 85 ct. w. a. na 244 zł. 14 ct. w. a. *d)* Kwotę 4.667 zł. 57 ct. w. a. umieszczoną w roku 1889 na procent w Banku krajowym, odebrano w 1890 roku i użyto na pokrycie wydatków bieżących. Wzrosły tylko, jak wspomnieliśmy, dwie pozycye stanu czynnego, mianowicie: 1) Pozostałość z rachunków, która z końcem 1889 wynosiła 22.580 zł. 43 ct. w. a., z końcem zaś roku 1890 wynosiła 26.549 zł. 49 ct. w. a. 2) Zaliczek do zwrotu funduszowi nie było żadnych z końcem 1889 roku, zaś z końcem roku 1890 urząd podatkowy winien był zwrócić funduszowi 1.035 zł. 05 ct. w. a. jak to już wskazaliśmy wyżej przy rozbiorze zamknięcia rachunków.

Stan bierny funduszu indemnizacyjnego krakowskiego wynosił z końcem 1890 roku 983.063 zł. 61 ct. w. a., gdy zaś z końcem roku 1889 pasywa funduszu tego wynosiły 1,114.312 zł. 73 ct. w. a., przeto zmniejszyły się o 131.249 zł. 12 ct. w. a. Nadmienić tu należy, że ugoda zawarta między państwem a krajem w sprawie indemnizacyjnej a wykonana w części w 1890 roku, nie mogła wywrzeć i nie wywarła żadnego wpływu ani na budżet funduszu indemn. krakowskiego, ani na zamknięcie jego rachunków, ani na stan jego bierny, gdyż fundusz krakowski nie pobierał nigdy żadnych zasiłków ze skarbu państwa i nie był obowiązany zwracać mu jakąkolwiek kwotę. Główną pozycyą stanu biernego funduszu krakowskiego stanowiły obligacye pozostające jeszcze do losowania i te wynosiły z końcem 1890 roku 818.666 zł. 50 ct. w. a. gdy zaś obligacyj indem. krakowskich nie wylosowanych było z końcem roku 1889 za 952.066 zł. 50 ct. w. a., przeto to pasywum zmniejszyło się w ciągu roku 1890 o 134.400 zł. w. a. gdyż taką ilość obligacyj wylosowano w ciągu 1890 roku a nie wydano już żadnych nowych obligacyj. Inne pasywa z końcem 1890 roku były następujące: *a)* Należytość za obligacye wylosowane a nie przedłożone jeszcze do wypłaty: 37.863 zł. w. a. Gdy zaś obligacyj wylosowanych a nie przedłożonych jeszcze do wypłaty było z końcem 1889 roku za 36.907 zł. 50 ct. w. a., przeto pasywum to zwiększyło się o 955 zł. 50 ct. w. a., bo taką właśnie ilość obligacyj nie przedłożono do wypłaty z wylosowanych w 1890 roku. *b)* Należytość za kupony zapadłe w dawniejszych pięciu latach i w 1890 roku a nie przedłożone do wypłaty wynosiła z końcem 1890 roku 127.264 zł. 61 ct. w. a., gdy zaś kuponów zapadłych w dawniejszych latach, nieprzedawnionych a nieprzedłożonych do wypłaty z końcem 1889 roku było 125.336 zł. 41 ct. w. a., przeto ta pozycya stanu biernego wzrosła o 1.928 zł. 20 ct.; wprawdzie z kuponów zapadłych w 1890 roku nieprzedłożono do wypłaty

za 2.933 zł. w. a. ale znów z ogólnej liczby nieprzedłożonych do wypłaty kuponów pewna ich część uległa przedawnieniu. W ogóle nadmienić należy, że część obu tych pasywów nie jest rzeczywista, bo część obligacyj i kuponów nieprzedłożonych do wypłaty, zaginęła. *c)* Rozmaite wydatki których zwrot ciężył na funduszu, wynosiły z końcem 1890 roku 269 zł. 09 ct. w. a.

Komisya budżetowa przedkładając Wys. Sejmowi powyższe sprawozdanie szczegółowe o zamknięciu rachunków wszystkich trzech funduszów indemnizacyjnych za rok 1890, w którym jeszcze c. k. Namiestnictwo zarządzało tymi funduszami, a zważywszy, że pretensye skarbu państwa do kraju, zamieszczane w zamknięciu rachunków za przeszłe lata, wykreślonemi zostały na mocy ugody między państwem a krajem w sprawie indemnizacyjnej, wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Zamknięcie rachunków funduszów indemnizacyjnych Galicyi Wschodniej, Galicyi Zachodniej i W. Księstwa Krakowskiego za rok 1890 przyjmuje Sejm do wiadomości.

We Lwowie dnia 16. marca 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:
Leon Chrzanowski *w. r.*

Aleg. 141.

Sprawozdanie

komisyi sanitarnej z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie deklaracyi co do umieszczenia klinik przy szpitalu powszechnym we Lwowie dla przyszłego fakultetu medycznego wszechnicy lwowskiej.

Wysoki Sejmie!

Uniwersytet lwowski dziwne przechodził koleje. Założony wolą Najjaśniejszego Pana i Cesarza Józefa II. w roku 1784 skreśloną własnoręcznie w najwyższem pismie z dnia 2. kwietnia 1784 roku w słowach: „Die Lemberger Uniwersität mit 1. Novembris gantz gewiss ihren anfang nehmen muss"; został uroczyście 3. listopada 1784 otwarty i posiadał fakultet lekarski z 6 profesorami. Już w roku 1788 zmieniony został ten fakultet na lyceum.

W roku 1795 otrzymała Austrya Województwo krakowskie i wtedy już powstała w decydujących sferach myśl przeniesienia całego Uniwersytetu do Krakowa. Najjaśniejszy Pan w roku 1802 rozstrzyga, że mają pozostać oba uniwersytety. Pomimo to usiłowania przeniesienia uniwersytetu lwowskiego nie ustają, wyłania się nawet projekt umieszczenia go w Jarosławiu, osiągają one w końcu skutek, a pismo cesarskie z 20. listopada 1803 poleca przeniesienie Uniwersytetu ze Lwowa do Krakowa. We Lwowie zaś zostaje lyceum. W krótkim czasie przekonały się władze decydujące, że frekwencya słuchaczy na Uniwersytecie w Krakowie się nie podniosła a we Lwowie lyceum uczęszczane było znacznie silniej nawet w dziale nauk lekarskich. Z tego powodu występują na nowo, już około roku 1810 życzenia reaktyowania Uniwersytetu we Lwowie, które atoli Najwyższe postanowienie cesarskie z dnia 9. lipca 1810 i drugie z dnia 3. grudnia 1810 załatwia odmownie. Pomimo tego Najwyższego rozstrzygnięcia, potrzeba reaktywowania Uniwersytetu występuje na nowo i dnia 17. maja 1816 Najjaśniejszy Pan i Cesarz Franciszek poleca reaktywowanie Uniwersytetu w słowach: „Ich will, dass das Lyceum in Lemberg in eine Uniwersität, jedoch mit Ausnahme der medicinischen Studien erhoben werde". Uniwersytet zostaje 4. listopada 1817 uroczyście otwarty i otrzymuje nazwę Universitas Franciscea od swego wskrzesiciela. Brakuje mu fakultetu lekarskiego, który tylko jako lyceum, jako szkoła medyczno chirurgiczna dopełnia braku fakultetu. Najwyższem postanowieniem z dnia 20. marca 1871 zniesioną została, od 31. grudnia 1875 i ta szkoła, a na jej miejsce nic nie pozostało. Obydwa Uniwersytety w Austryi, które w miejsce fakultetu lekarskiego tylko takie szkoły medyczno-chirugiczne posiadały, tj. Graz i Insbruk otrzymały po zwinięciu tych szkół, fakultety lekarskie, a Uniwersytet we Lwowie nie miał żadnej szkoły medycznej przez lat 16. Dopiero Najwyższe postanowionie Jego ces. król Apostolskiej Mości Cesarza Franciszka Józefa, z dnia 25. października 1891 roku stwarza dla Uniwersytetu lwowskiego czwarty faknltet tj. lekarski,

a Jego łaska Monarsza i ojcowska opieka nad naszą biedną krainą dopełnia tego, co postanowili Najjaśniejsi poprzednicy, Cesarze Józef i Franciszek.

Nasz kraj jakkolwiek ubogi, i zdawna upośledzony, przejęty pragnieniem okazania głębokiej wdzięczności za łaskę Monarszą, za spełnienie tylekrotnie wszechstronnie powtarzanych próśb, przynosi swoje kamienie do założenia fundamentów tej wielkiej budowy, co ma nosić nazwę fakultet lekarski. Za pośrednictwem najwyższej władzy autonomicznej przychodzi do skutku układ z Rządem co do umieszczenia klinik przyszłego fakultetu medycznego Wszechnicy lwowskiej w naszym krajowym szpitalu powszechnym; — klinik, które tam już były w tym samym szpitalu do roku 1875 i których prawo założenia tamże, zastrzegł sobie Rząd przy oddaniu szpitali pod zarząd władz autonomicznych. Od tego czasu nauka lekarska ze swemi wymaganiami co do szkoły i co do urządzeń szpitalnych postąpiła olbrzymio i koszta urządzenia tych klinik wzmogły się niemało. Więc kraj nasz, chcąc dać dowód, jak wysoko ceni naukę, tę potęgę, która obecnie wszędzie zwycięża i jedynie daje otuchę lepszej przyszłości — pragnie przyczynić się do uposażenia przyszłej szkoły lekarskiej o ile jego siły tylko wystarczą — pragnie dać dowód, że nieprawdziwie posądzanym bywa o tamowanie postępu. Tu jest źródło układów Wydziału krajowego z Rządem w sprawie umieszczenia klinik uniwersytetu w szpitalu i tu leży przyczyna obciążenia budżetu krajowego na lata następne kwotą 181.438 zł. w. a.

Wobec tego faktycznego stanu rzeczy wnosi komisya sanitarna zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm upoważnia Wydział krajowy do zawarcia umowy z c. k. Administracyą państwa, na podstawie deklaracyi zeznanej przez Wydział krajowy w dniu 15. września r. b. w brzmieniu następującem:

Umowa

która została zawartą pomiędzy Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem imieniem funduszu krajowego a c. k. Administracyą państwa w sprawie fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie.

I. Wydział krajowy zobowiązuje się na gruncie należącym do ogólnego szpitala krajowego we Lwowie wybudować kosztem funduszu krajowego dwa nowe pawilony na klinikę wewnętrzną i chirurgiczną, zaś zamierzony szpital położniczy rozszerzyć kosztem tegoż funduszu tak, aby obejmował także klinikę położniczą i ginekologiczną.

II. Plany tych trzech budynków ułożone będą przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Rządem w ten sposób, iż:

a) klinika chorób wewnętrznych obejmować ma 4—6 sal większych i 4 pokoje (separatki) razem na 50 łóżek, amfiteatralną salę wykładową, podręczne laboratoryum bakteryologiczne i chemiczno-mikroskopowe, oraz małe laboratoryum dla uczniów, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie dla dwóch asystentów po jednym pokoju i przedpokoju, w suterenach lub na poddaszu dwa pokoje dla służby i jeden pokój dla nadzorczyni, izbę do przechowania zwierząt dla doświadczeń, łazienkę, kuchnię i wychodki;

b) klinika chirurgiczna obejmować ma 4 sale dla chorych po 10 łóżek. 2 separatki, salę operacyjną małą do laparatomij, gabinet profesora, poczekalnię i salę ordynacyjną dla chorych

przychodnich, pokój do przyrządzania opatrunków antiseptycznych, dwa mieszkania asystentów i dwa mieszkania dozorców, garderobę uczniów, kuchnię, łazienki dla chorych i dla personalu, windę, wychodki, w osobnem zabudowaniu podręczną pracownię bakteryologiczną;

c) klinika położniczo-ginekologiczna obejmować ma 2 sale po 12 łóżek dla chorych ginekologicznych, 2 sale po 12 łóżek dla położnic zdrowych, 1 salę o 6 łóżkach dla położnic chorych, 8 separatek dla niezwykłych przypadków położniczych i ginekologicznych, salę dla ciężarnych, salę operacyjną, salę dla rodzących, salę wykładową, która służyć będzie także do wykładów w szkole położnych, poczekalnię dla chorych przychodnich, kancelaryę, gabinet profesora, pokój dla ćwiczeń mikroskopowych, bakteryologicznych, pokój do ćwiczeń operacyjnych, mieszkanie dla dwóch asystentów, mieszkanie dla akuszerki, pokój dla dyżurujących uczniów o dwóch łóżkach, pokój dla posługaczek, pokój dla posługaczek wolnych w nocy od służby, magazyn na bieliznę i sprzęty, łazienki i dwie kuchnie.

III. Oprócz tego zobowiązuje się Wydział krajowy w głównym gmachu szpitalnym umieścić, przeprowadzając na koszt funduszu krajowego stosowną adaptacyę:

a) klinikę chorób ocznych obejmującą potrzebną ilość sal do umieszczenia 40 łóżek dla chorych, amfiteatralną salę operacyjną zarazem wykładową, która ma służyć także dla wykładów kliniki chorób skórnych i wenerycznych, poczekalnię dla chorych przychodnich, pokój ordynacyjny dla tychże, pokój dla badań oftalmologicznych, gabinet profesora, mieszkanie asystenta, pokój dla dozorczyń i pokój dla dozorczyni starszej, kuchnię, łazienki, wychodki, pokój dla służącego;

b) klinikę chorób skórnych i wenerycznych, obejmującą potrzebną ilość sal dla chorych na umieszczenie 40 łóżek, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie asystenta, łazienki z 7 wannami, kuchnię, wychodki, mieszkanie sług.

IV. Dla wszystkich powyżej wymienionych pięciu klinik dostarczy Wydział krajowy kosztem funduszu krajowego całe urządzenie wewnętrzne, jednakże tylko takie, jakie jest używane w szpitalu krajowym.

Koszta tego urządzenia nie mogą przekraczać sumy 20.000 zł. w. a.

Gdyby c. k. Rząd żądał pod tym względem zmian i ulepszeń, porozumie się w swoim czasie z Wydziałem krajowym, przyjmując na skarb państwa nadwyżkę kosztów stąd wynikłą.

V. Wszystkie kliniki powyższe, zupełnie urządzone, odda Wydział krajowy na użytek fakultetu lekarskiego w następującym porządku czasu:

1) klinikę wewnętrzną i klinikę chirurgiczną dnia 1. kwietnia 1897;

2) klinikę okulistyczną dnia 1. października 1897;

3) klinikę położniczą i ginekologiczną i klinikę chorób skórnych i wenerycznych dnia 1. października 1898.

VI. C. k. skarb państwa ze względu na art. IV. i XIII. niniejszej umowy nie nabywa żadnego prawa własności gmachów i sprzętów oddanych na użytek klinik. Sprzęty jednak, sprawione wyłącznym kosztem c. k. skarbu, pozostają jego własnością i w osobnym inwentarzu będą zapisywane.

VII. Każdy oddział kliniczny jest zarazem oddziałem szpitala krajowego i podlega jako taki ogólnym normom i zarządowi szpitala, ustanowionemu przez Wydział krajowy z uwzględnieniem wszakże wymagań nauki klinicznej.

Profesorowie kierujący klinikami są zarazem bezpłatnymi prymaryuszami na tych klinikach, jako na oddziałach szpitalnych i mają się do przepisów szpitalnych jako prymaryusze zastosować. Sekundaryusze szpitalni i służba na klinikach będą podlegali profesorom jako prymaryuszom.

VIII. Profesorom klinicznym służy prawo wybierania chorych do swoich oddziałów klinicznych ze wszystkich innych oddziałów szpitalnych, o ile chory temu się nie sprzeciwi; służy im także prawo zwracania chorych ze swoich oddziałów na zwykłe oddziały szpitalne, o ile chorzy ci według przepisów szpitalnych do szpitala się kwalifikują.

IX. Koszta zwykłego utrzymania gmachów i ich wewnętrznego urządzenia na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy. Gdyby jednak c. k. Rząd na oddanych fakultetowi do użytku oddziałach klinicznych domagał się zmian, obowiązany jest pod względem kosztów porozumieć się za każdym razem osobno z Wydziałem krajowym.

X. Koszta zwykłego szpitalnego utrzymania chorych na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy. O ile koszta te utrzymania chorych t. j. żywienie, lekarstwa, opatrunki i tp. ze względu na potrzeby nauki uniwersyteckiej przekraczać będą obowiązującą normę szpitalną, nadwyżkę tę pokrywać będzie corocznie c. k. skarb państwa.

Sposób obliczania tej nadwyżki i pokrywania jej pozostawia się osobnemu pomiędzy Wydziałem krajowym a c. k. Administracyą państwową zawrzeć się mającemu porozumieniu.

XI. Gdyby na fakultecie lekarskim inne kliniki, mianowicie klinika laryngologiczna, klinika chorób uszu i klinika chorób nerwowych miały być zaprowadzone, Wydział krajowy obowiązuje się pomieścić je w gmachu szpitala krajowego na podstawie osobnego układu z c. k. Administracyą państwową zawrzeć się mającego w myśl zasad przyjętych w obecnej umowie.

XII. Zwłoki ubogich leczonych kosztem funduszu krajowego, a zmarłych w szpitalu, mają służyć za przedmiot nauki w oddziałach nieklinicznych fakultetu lekarskiego.

Profesor anatomii patologicznej będzie pełnił bezpłatnie obowiązki prosektora szpitalnego.

XIII. C. k. skarb państwa do kosztów budowy i adaptacyi, wymienionych w art. I. niniejszej umowy obowiązuje się przyczynić subwencyą 150.000 zł., którą wypłaci do kasy Wydziału krajowego w trzech ratach rocznych po 50.000 zł. w ten sposób, iż pierwsza rata przypadnie na rok 1895

Art. XIV. Akt umowy tej wystawia się w dwóch egzemplarzach równobrzmiących, nieostemplowanych, podpisanych przez c. k. Namiestnika Galicyi oraz przez Marszałka i dwóch Członków Wydziału krajowego.

Jeden egzemplarz przechowany będzie w aktach c. k. Namiestnictwa, drugi w aktach Wydziału krajowego.

Lwów dnia 15 marca 1892 r.

Przewodniczący:

Tarnowski.

Sprawozdawca:

Dr. Adam Czyżewicz.

Aleg. 142.

Sprawozdanie

komisyi gminnej o wniosku posła Potoczka względem wcielenia obszarów dworskich do związku gminnego.

Wysoki Sejmie!

Jednem z najważniejszych a zarazem i najtrudniejszych zadań, jakie po zaprowadzeniu rządów konstytucyjnych w kraju naszym, czekały reprezentacyę kraju, była bezsprzecznie organizacya społeczeństwa u dołu, urządzenie i uporządkowanie gmin naszych.

Zadanie to było tem trudniejsze, skoro Sejm — jakkolwiek po znanych wypadkach w r. 1848. pod względem prawnym i ustawodawczym na tem polu była prawie tabula rasa — przecież zastał stosunki faktyczne wiekowemi zwyczajami i tradycyami, po części także tymczasowemi zarządzeniami władz austryackich uświęcone, których nie wolno było ignorować lub brutalną ręką przeciąć. To też Sejm pięć lat był czynnym, nim w r. 1866. na podstawie przedłożeń rządowych i w myśl tychże, uchwalił cały kompleks ustaw, urządzających organizacyą kraju u dołu: ustawę gminną, ustawę o obszarach dworskich, i ustawę o reprezentacyi powiatowej. Jak łatwo można było przewidzieć, uchwalenie tych ustaw odbyło się wśród zaciętych walk — może nie tyle stronnictw politycznych — jak przedstawicieli różnych zasad i zapatrywań na te właśnie konkretne sprawy.

Z najsilniejszą opozycyą spotkała się instytucya reprezentacyi powiatowej, a to ze strony reprezentantów gmin wiejskich, między którymi była spora liczba włościan. Co do organizacyi gmin walczono przedewszystkiem i głównie o to, czy jednostka administracyjna na najniższym szczeblu krajowej administracyi opierać się ma na poszczególnych osadach, względnie ówczesnych gromadach — czy też łączyć należałoby te gromady w silniejsze jednostki pod nazwą gmin.

Wiadomo, że z tej walki wyszła zwycięsko gromada, która jako „gmina“ stała się jednostką administracyi.

Ale najmniejszą walkę wywołała ustawa o obszarach dworskich. A rzecz dziwna, zasadniczo przeciw obszarom dworskim, jako instytucyi administracyjnej, we wniosku posła Potoczka a priori stanowczo potępionej — żadna nie powstała opozycya; nawet ci, którzy domagali się gminy

zbiorowej, chcieli wprawdzie łączyć po kilka osad, czyli gromad, i obszarów dworskich w jedną „gminę“, ale w ramach tej gminy zbiorowej mieścić się miały obszary dworskie, jako odrębne indywidualności; a gdzie przy debatach nad tą ustawą sporadycznie wystąpiła opozycya, to chyba ze strony ówczesnych reprezentantów mniejszych posiadłości w tym kierunku, aby utrudnić łączenie się gmin z obszarami dworskimi choćby takie, na jakie ustawa wskazała — i w tym to kierunku opozycya nie została bez wpływu na ostateczną redakcyę ustawy.

Zaprzeczyć się nie da, a zapewne i ci światli mężowie, którzy stali u kolebki naszego życia konstytucyjnego i ekonomicznego byli tego świadomi, że instytucya obszarów dworskich, jako jednostek administracyjnych, jest niejako anomalią, nie licującą z pojęciem nowoczesnego państwa, w którem wszelka władza spoczywać powinna albo w rękach samego społeczeństwa, za pośrednictwem jego reprezentantów (samorządu) albo w rękach Rządu, nigdy zaś w rękach osoby prywatnej, któraby prawo do samodzielnej publicznej administracyi nabywała z tytułu prawa prywatnego, na mocy prawa własności do pewnej majętności ziemskiej; pomimo tego jednak uchwalenia ustawy o obszarach dworskich w r 1866, dzisiaj bezwzględnie potępić nie wolno.

Jak wyżej powiedzieliśmy że Sejm, przystępując do urządzenia gmin, zastał stosunki faktyczne, których nie można było pominąć.

Chcąc sprawiedliwie ocenić dzieło organizacyi, w r. 1866 stworzone, należy się przypatrzyć tym stosunkom, i poznać całą genezę instytucyi obszarów dworskich.

Jak wiadomo, do r. 1848 cała administracya publiczna, tak polityczna jak i sądowa, tak w osadach i gromadach, jak na obszarach dominikalnych, obecnie obszarami dworskimi zwanych, powierzoną była ówczesnym dominiom tj. właścicielom dóbr dominikalnych, którzy tę władzę publiczną sprawowali albo sami, albo przez zastępców ukwalifikowanych w myśl ówczesnych przepisów (mandataryuszów, justycyaryuszów), a było to nie tyle prawem, ile raczej obowiązkiem dominiów. Gromady nie miały żadnych praw politycznych, członkowie gromad byli poddanymi, ich wójtowie tylko sługami i wykonawcami poleceń dominiów, a gromady poddańcze zostawały pod opieką tychże.

Wypadki roku 1848, i wszystkie zmiany i przewroty, skutkiem tych wypadków powstałe, raptem położyły koniec temu stanowi rzeczy.

Z uchyleniem stosunku poddańczego i praw dominikalnych, zgasnąć musiały także ściśle z niemi złączone prawo i obowiązek dominiów sprawowania imieniem i z ramienia państwa publicznej administracyi. Należało więc tę administracyę od dołu zreorganizować; a Rząd, nie mogąc własnymi organami objąć całej administracyi na wszystkich jej szczeblach, oglądać się musiał za instytucyami i organami, któreby go na najniższym szczeblu administracyi, t. j. w administracyi lokalnej mogły wyręczyć.

Tu zastał Rząd istniejące od dawien dawna jako jednostki administracyjne byłe dominia, posiadające znaczne zasoby materyalne i intelektualne, tudzież gromady, które dopiero do rzędu organizmów społecznych, w prawa polityczne wyposażonych podnieść należało.

Chcąc tedy za pomocą tych dwóch czynników kraj organizować, przedstawić się mogły trzy alternatywy.

Pierwszą alternatywą było zostawić jak dotąd publiczną administracyę w rękach dominiów. O tem naturalnie w obec zmienionych stosunków prawno-państwowych w obec usamowolnienia włościan nikt nawet myśleć nie mógł: z jednej strony nie można było o tem myśleć, aby cały stan włościański poddać pod władzę administracyjną osób prywatnych, a z drugiej strony nie było tytułu prawnego do zwalenia ciężaru tej administracyi na barki właścicieli dóbr niegdyś dominikalnych, pozbawionych już wszelkich praw dominikalnych.

Jako druga alternatywa nasuwać się mogła myśl organizowania gmin i poddania byłych dominiów pod władzę gmin, wcielając je bez zastrzeżenia do związku gminnego.

Jeżeli wówczas komuś podobna myśl się nasuwała, to musiał ją odrazu odepchnąć Jej wykonanie byłoby zagroziło nieprzejrzanemi niebezpieczeństwami dla publicznego porządku społecznego.

Pominąwszy, że byłoby to rzeczą bardzo niebezpieczną, osobę, która do niedawna była władzą, zwierzchnikiem, odrazu nie tylko tej władzy pozbawić ale poddać ją pod zwierzchnictwo byłego swego poddanego — to ogromna przepaść, jaka wówczas dzieliła „panów“ od ich poddanych, a którą nieraz ręka obca bez winy jednej lub drugiej strony rozszerzała i pogłębiała, ta przepaść nie mogła być usuniętą jednym zamachem, jednym patentem cesarskim, znoszącym pańszczyznę — a nie mogły jej także usunąć paragrafy ustawy, któreby byłe dominia odrazu do związku gminy wcielić chciały.

Jedna i druga strona była przeciwną takiemu łączeniu, a łączenia wbrew woli interesowanych wówczas tylko do nowych tarć, do nowych niesnasek prowadzić by musiały.

Pozostała więc tylko jedna jeszcze alternatywa, mianowicie: opierać administracyę publiczną na jednym i na drugim czynniku, a zatem organizować gminy, jako jednostkę administracyjną z prawami politycznemi, i zostawić „obszar dworski“ po za związkiem gminy z prawem politycznej administracyi na swojem terytoryum.

Rząd, który po roku 1848 rządził jeszcze kilka lat przy pomocy mandataryuszów i justycyaryuszów — przekonawszy się wnet, że tym sposobem dalej iść nie można, wybrał ostatni alternatywę: rozporządzeniem Rządów krajowych we Lwowie i Krakowie z r. 1856 urządził prowizorycznie gminy, i zostawił obok nich jako równorzędne jednostki administracyjne obszary dworskie.

Ten stan rzeczy zastał Sejm, kiedy w r. 1866 miał organizacyę gminną uchwalić. Czy wówczas stosunki, które skłoniły były Rząd w roku 1856 do pozostawienia obszarów dworskich po za organizacyą gminną, w ubiegłem 10-cioleciu były się zmieniły na lepsze. Czy niechęć i nieufność włościan ku byłym swoim „panom“ były usunięte?

Zdaje się, że Sejm roku 1866 tego przekonania nie mógł nabrać, i że zachowanie się ówczesnych posłów włościańskich nie zachęciło innych członków Sejmu do hazardownych eksperymentów wołania o lasy i pastwiska, i smutnej pamięci procesa serwitutowe były w pełnym toku; bo do łączenia się ochoty nie dodawali a posłowie włościańcy niedwuznacznie okazywali, że łączenia sobie nie życzą.

Te uwagi powinny nam tłumaczyć, dla czego Sejm z r. 1866 zachował bez opozycyi instytucyę obszarów dworskich.

Od tego czasu minęło lat 26. Nie jedno w tym dość długim czasie się zmieniło — a twierdzić można na lepsze.

Waśnie serwitutowe pokończone, szkoła działa od lat 20 po wsiach, i nie minęła całkiem bez zostawienia śladów; dawne wołania o cudze lasy i pastwiska umilkły, a w Radach powiatowych schodzi się były pan z włościaninem, a pomimo pojawiających się sporadycznie petycyj o zniesienie Rad powiatowych, komisya, oparta na własnem doświadczeniu swoich członków, stanowczo twierdzi, że przynajmniej niechęci ku Radzie powiatowej u ludności wiejskiej nie spostrzegamy.

Nasuwa się więc pytanie, czy instytucya obszarów dziś jeszcze jest taką koniecznością, jaką być się zdawała i istotnie była w r. 1856 względnie 1866?

Wniosek posła Potoczka, który Wysoki Sejm komisyi gminnej do rozpatrzenia pokazał, zniewala nas obecnie do zastanowienia się nad tem pytaniem.

Powiedzieliśmy zaraz na wstępie, że instytucya obszarów dworskich nie ze wszystkiem licuje z pojęciem nowoczesnego Państwa. Do tego na tem miejscu dodać musimy, iż instytucya ta w ciągu czasu, który od r. 1866 upłynął, przysporzyła ustawodawstwu i autonomicznej administracyi

kraju niektórych trudności, których Sejm z r. 1866 nie mógł przewidzieć, i nabrała nowej cechy odrębności, o której ten sam Sejm zapewne nie myślał, to jest: cechy finansowej.

Trudności polegają na tem, że obszarom dworskim, reprezentowanym przez osoby prywatne, ani Rząd ani Sejm nie chcą przyznawać tak szerokich atrybucyi, jak ciałom politycznym gminnym; ztąd wypływa, że uchwalając ustawy, dążące do podniesienia administracyi na wyższy poziom, co do bezpieczeństwa osób i mienia i t p. trzeba wyjątki robić ze względu na obszary dworskie, i część administracyi, należącą do dziedziny samorządu — oddać w ręce Rządu, jak np. w ustawie polowej, w ustawie budowlanej, o sługach i w. i.

Nierównie poważniejszą jest cecha finansowa, którą instytucyę obszarów dworskich z biegiem czasu mimowolnie może, a może nawet wbrew intencyi autorów ustaw z r. 1866 nabrała. Że właściciel obszaru dworskiego, który własnym kosztem sprawuje administracyę publiczną na swojem terytoryum — nie przyczynia się do kosztów na ten sam cel na innem terytoryum przez gminę łożonych — to jest rzeczą słuszną i sprawiedliwą; choćby właściciel obszaru dworskiego nierównie lepiej administracyę sprawował niż gmina, i na ten cel względnie mniej płacił aniżeli członkowie gminy. Ale ta słuszność i sprawiedliwość nie przeszkadzają bynajmniej, aby członkowie gminy okiem zawistnem spoglądali na szczęśliwszego sąsiada we dworze, mniejsze wydatki ponoszącego; jest to zjawisko psychologiczne, przyznajemy że naganne, ale ono istnieje, a w interesie tak pożądanej szczególnie w naszym kraju harmonii społecznej może by z nim rachować się należało!

Lecz nie dość na tem. Kiedy kraj z rozwojem administracyi nakładać musiał na pewne oznaczone cele ogólno-krajowe nowe ciężary, wydarzały się wypadki, że przy rozdziale tych ciężarów nie używano jednej i tej samej miary dla wszystkich obywateli, i że rozróżniając między gminą i obszarem dworskim, innej miary użyto dla obywateli po wsiach mieszkających, innej zaś dla obywateli, będących właścicielami obszarów dworskich.

Z tąd ciągłe rekryminacye ze strony mieszkańców wsi, z tąd zakłócenie harmonii społecznej. Komisya gminna nie czuje się powołaną do badania i ocenienia, o ile te rekryminacye i zarzuty przeciw właścicielom obszarów dworskich podniesione są słuszne: czy nierówność w miarze rozdziału ciężarów jest względną lub absolutną, tudzież czy sprawiedliwość wymaga, aby obszar dworski np. na szkoły tyle płacił co i gmina; komisya na tem miejscu tylko konstatuje fakt, że miara rozkładania ciężarów na obszary dworskie różni się od tejże miary dla gmin, jak np. w ustawie szkolnej, a ponieważ wnioskodawca poseł Potoczek w uzasadnieniu swego wniosku główny kładzie nacisk na nierówność w rozkładzie ciężarów, to należało by się i nad tem zastanowić, czy, o ile i w jakich działach administracyi taka nierówność istnieje, nareszcie, czy i jak usunąć tę nierówność tam, gdzie ona rzeczywiście istnieje. Ale ta strona finansowa nie jest koniecznym wypływem samej instytucyi obszarów dworskich; obszary dworskie mogą istnieć jako takie, choćby nie było różnicy w ponoszonych ciężarach; a różnica ta da się usunąć, jeżeli się rozróżni między właścicielem obszaru dworskiego, jako pełniącym funkcye administracyi publicznej, a tymże właścicielem, jako obywatelem. Dla tego komisya sądzi, że Sejm z r. 1866 uchwalając ustawę o obszarach dworskich, może tej strony finansowej nie miał na oku.

Reasumując wszystko, cośmy dotąd wyłuszczyli, dochodzimy do takich rezultatów:

Utrzymanie instytucyi obszarów dworskich w r. 1866 było koniecznością; konieczność ta jednak wiecznie trwać nie musi; ona może ustaje, jeżeli oświata w gminie o tyle przynajmniej się podniosła, aby wartość inteligencyi ocenić umiała, i wskutek tego chce i potrafi zużytkować rady i wskazówki wcielonego do związku gminnego właściciela obszaru dworskiego. Czy czas ten już nadszedł, o tem dorywczo sądzić nie można, a komisya nie ma dostatecznych podstaw do nabrania przekonania, że wniosek posła Potoczka jest wyrazem przekonań i życzeń ludności wiejskiej. Tu potrzebne są badania.

Gdyby na teraz wcielenie obszarów dworskich do gminy okazało się nieodpowiedniem, to może należałoby jako stadyum przejściowe stworzyć organizmy gminne, obejmujące po kilka gmin obecnych i po kilka obszarów dworskich, w których by obszar dworski ponosił względnie równe ciężary z gminami, nie tracąc przy tem swojej indywidualności publicznej.

Są to pytania, tak głęboko sięgające w polityczne i ekonomiczne stosunki kraju, że komisya bez poprzednich dochodzeń i badań stanowczej odpowiedzi dać nie może.

Ostateczne załatwienie tych pytań poprzedzić winne takie dochodzenia i badania, które tylko Wydział krajowy przeprowadzić jest w stanie.

Dla tego komisya gminna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm odstępuje wniosek posła Potoczka o wcielenie obszarów dworskich do związku gminnego Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby wniosek ten w kierunku, w sprawozdaniu wskazanym, wszechstronnie zbadał, i wyniki tych badań, zużytkował przy poleconem mu dawniejszemi uchwałami Sejmu wypracowaniu projektu reformy ustawodawstwa gminnego dla wsi.

Lwów dnia 21. marca 1892.

Przewodniczący:
Gustaw Romer.

Sprawozdawca:
Fruchtmann.

Alog. 143.

Sprawozdanie

Komisyi przemysłowej z przedłożenia Wydziału krajowego obejmującego czynności w zakresie przemysłu krajowego (Część I. Organizacya krajowej komisyi dla spraw przemysłowych, stypendya, zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe, fundusz przemysłowy).

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z d. 4. marca b. r. przekazanem zostało Komisyi przemysłowej do zdania sprawy przedłożenie Wydziału krajowego a względnie sprawozdanie Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, obejmujące czynności w zakresie przemysłu krajowego.

Czynności te obejmowały: 1. sprawy wewnętrzne Komisyi krajowej przemysłowej, stypendya, zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe z funduszu przemysłowego; 2. szkoły przemysłowe uzupełniające; 3. warsztaty naukowe i szkoły fachowe, 4. sprawy opodatkowania towarzystw.

Niniejsze sprawozdanie obejmuje część 1-szą, część zaś 2-ga, 3-cia i 4-ta będą przedmiotem osobnych sprawozdań.

Wewnętrzna organizacya krajowej komisyi dla spraw przemysłowych.

Dokonana przed trzema laty organizacya Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych wprowadzając do jej składu więcej osobistości zajmujących się praktycznie i zawodowo przemysłem, wzmogła znacznie skuteczność jej działalności.

Akcya mająca na celu popieranie przemysłu w kraju za pomocą pożyczek z krajowego funduszu przemysłowego i zasiłków z funduszów przez wys. Sejm corocznie na ten cel przeznaczonych, rozwija się podług ustalonego już planu, praktycznie wypróbowaną metodą, a więc skutecznie i bez niemiłych zawodów.

W składzie krajowej komisyi następujące zaszły zmiany. Z powodu rezygnacyi hr. Tarnowskiego ze stanowiska Marszałka krajowego, objął przewodnictwo w tejże komisyi nowomianowany Marszałek, ks. Sanguszko. W miejsce długoletniego członka Komisyi p. Ludwika Wierzbickiego, który powołany został do centralnej dyrekcyi w Wiedniu, Komisya zaprosiła do swego grona p. Augusta Sołtyńskiego. Do składu komisyi również powołany został poseł Teofil Merunowicz, który przez lat kilka pełnił obowiązki jej sekretarza, a obecnie urząd ten złożył. W miejsce p. Merunowicza mianowany został sekretarzem p. Juliusz Starkel.

Sprawa unormowania stosunku krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych, jako organu doradczego c. k. Rządu w sprawach tyczących się szkół przemysłowych w Galicyi przez Rząd

zakładanych i utrzymywanych, dotychczas załatwioną nie została Uchwałę sejmową w tej sprawie powziętą na sesyi sejmowej w r. 1890 zakomunikował Wydział krajowy Prezydyum c. k. Namiestnictwa w listopadzie 1890 r., a pod d. 9. stycznia 1891 wystosowała Komisya przedstawienie w tej sprawie do c. k. Rządu. Na uchwałę Sejmu i na to przedstawienie dotychczas odpowiedź Rządu nie nadeszła i dla tego Komisya pozwala sobie zaproponować wys. Sejmowi powzięcie uchwały, wzywającej ponownie c. k. Rząd, aby uregulowanie tego stosunku przyspieszył.

Stypendya.

Na ten dział czynności swoich zwraca Komisya baczną uwagę. Przy udzielaniu tych stypendyów komisya ma na oku przysposabianie sił nauczycielskich dla szkół przemysłowych tudzież krzewicieli postępowej techniki w istniejących rodzajach przemysłu, lub nowych dotąd w naszym kraju nie istniejących jeszcze gałęziach przemysłowych. Rozdawnictwo stypendyów dla młodzieży odznaczającej się szczególnem uzdolnieniem do pewnych zatrudnień przemysłowych, albo też dla kandydatów na nauczycieli szkół przemysłowych jest dzielnym środkiem do przysparzania krajowi ludzi, którzy potem przez całe życie biorą czynny udział w pracy nad postępem w przemyśle.

W ciągu roku ubiegłego liczba stypendystów powiększyła się z 100 na 114, a według celu swego rozdzielają się przyznane stypendya w następujący sposób:

Na kształcenie nauczycieli dla szkół przemysłowych 8 stypendyów, na przemysł drzewny 51, na naukę tkactwa 10, na przemysł metalowy 22, na garncarstwo 7, na koronkarstwo i hafty 5, do szkół fachowych przemysłu artystycznego 6 i t. d.

Z wymienionej powyżej ogólnej liczby stypendystów i stypendystek kształciło się w zakładach krajowych 94, po za krajem 20. W centralnych szkołach fachowych w Wiedniu było 13 stypendystów.

Zasiłki na cele przemysłowe.

Funduszami na ten cel przez wys. Sejm przeznaczonymi rozporządza Wydział krajowy, który po wysłuchaniu zdania Komisyi w każdym poszczególnym wypadku i zgodnie z jej wnioskiem dawał w okresie czasu sprawozdaniem objętym zasiłki: na zaopatrzenie w narzędzia stypendystów opuszczających zakład, na tkactwo ozdobne, na naukę koszykarstwą w Torkach, na zaopatrzenie w narzędzia rzeźbiarskie i tokarskie szkoły ludowej w Jaworowie, gdzie kwitnie rzeźbiarstwo artystyczne w stylu t. z. huculskim, na dział przemysłowy wystawy przyrodniczo-lekarskiej w Krakowie, na urządzenie stałego bazaru wyrobów krajowych w Przemyślu na urządzenie biura informacyjnego i stałej wystawy wzorów krajowego przemysłu w Wiedniu, na zakupno maszyn szewskich, a wreszcie opłacano także z tych funduszów w 2 wypadkach procenta bankowe od pożyczek a w 2 wypadkach udzielono zasiłków celem umożliwienia opłacenia wymierzonych podatków.

Krajowy fundusz przemysłowy.

Rozwijający się postęp w przemyśle krajowym spowodował, że w okresie rocznym, do którego odnosi się sprawozdanie Wydziału krajowego a względnie krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych, ruch w dziale pożyczek z funduszu przemysłowego był najsilniejszy od czasu utworzenia tego funduszu. Wypłacono bowiem nowych pożyczek 23 w ogólnej sumie 148.000 zł. Według celów, jakim pożyczki te mają służyć, rozdziela się ta kwota na poszczególne gałęzie przemysłu w sposób następujący. Na przemysł tkacki 16.800 zł., na przemysł skórny 31.600 zł.,

na przemysł drzewny 10.300 zł., na przemysł metalowy 36.900 zł., na wyroby z gliny tudzież fabrykacyę wapna i cementu 46.000 zł., na inne gałęzie przemysłu 7.300 zł.

Oprócz powyższych pożyczek udzielonych z funduszu krajowego. Wydział krajowy użył na podstawie przeważną większością powziętej uchwały krajowej komisyi dla spraw przemysłowych z tego fundnszu kwotę 25.000 zł. na 50 akcyj gal. akcyjnego Towarzystwa handlowego z wypłatą 50%. Towarzystwo to założone zostało we Lwowie przez Bank krajowy i gal. Bank kredytowy przy współudziale kilkunastu najwybitniejszych obywateli kraju. Krajowa Komisya jak i Wydział krajowy nie taiły sobie, że fundusz przemysłowy przeznaczony jest właściwie na pożyczki na cele przemysłowe, a subskrybowanie akcyj nie jest to samo co udzielenie komuś pożyczki. Po wszechstronnej jednak rozwadze, obie instancye uznały, iż ten wzgląd formalny nie powinien decydować o rozstrzygnięciu sprawy posiadającej wobec panujących w naszym kraju stosunków, tak doniosłe znaczenie, iż wobec nich wszelkie względy formalne zamilknąć powinny. Całe społeczeństwo widzi dziś jedynie zbawienie ekonomiczne w podniesieniu przemysłu krajowego, a najgłówniejszą dźwignią, największym tegoż przemysłu protektorem jest dobrze zorganizowany handel. Nowo założona instytucya uczyni zadość jednej z najbardziej piekących potrzeb kraju, bo wprowadzi w główne gałęzie handlu racyonalną organizacyę, uszlachetni ona handel w ogólności. czyniąc go dla ogółu ludności rzetelnie pożytecznym.

Ze stanowiska interesów przemysłu usiłowania zmierzające do utworzenia takiej instytucyi, zasługują na życzliwe poparcie, tembardziej, że inicyatorowie jej wyraźnie wytknęli sobie za cel pomiędzy innemi — także „organizacyę handlu i otwarcie nowych dróg zbytu w kraju i po za krajem dla wyrobów przemysłu domowego, zakładanie w tym celu bazarów w kraju, jakoteż reprezentacyj na obcych placach, jak również pośredniczenie w dostawach dla armii, i w ogóle dla skarbu państwowego na korzyść krajowych spółek rękodzielniczych".

Podzielając w zupełności to zapatrywanie Wydziału krajowego i krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych, sejmowa Komisya przemysłowa uznaje za usprawiedliwione stanowisko zajęte przez obie te instancye wobec projektu utworzenia akcyjnego Towarzystwa handlowego.

Uchwalając w r. 1890 podwyższenie na dalsze 3 lata rocznej dotacyi dla funduszu przemysłowego z 30.000 na 60.000 zł. Wysoki Sejm postanowił zarazem, że od pożyczek udzielanych z tegoż funduszu w kwotach po 5.000 zł. i wyżej ma się pobierać odsetki w stosunku 4% rocznie. Wydział krajowy jednak w przedłożonem sprawozdaniu opierając się na objawionem kilkakrotnie zdaniu krajowej komisyi dla spraw przemysłowych zwraca uwagę Wysokiego Sejmu, że uchwała ta jest bardzo uciążliwa w wykonaniu, osłabia korzyści pożyczek z funduszu przemysłowego i utrudnia osiągnięcie właściwego celu utworzenia tego funduszu. Fundusz przemysłowy ma na celu wspieranie przedsiębiorstw przemysłowych, pożytecznych dla rozwoju przemysłu krajowego przez udzielanie pożyczek. Rozstrzygającym więc względem, z którym liczyć się trzeba przy ocenianiu podań o pożyczki z funduszu przemysłowego, jest obok bezpieczeństwa pożyczki, tylko kwestya użyteczności przedsiębiorstwa dla rozwoju przemysłu krajowego.

Jeżeli zaś wzgląd na użyteczność przedsiębiorstwa ma być głównym i rozstrzygającym przy udzielaniu kredytu z krajowego funduszu przemysłowego, w takim razie wysokość kwoty, jaka jest potrzebna do osiągnięcia celu pożyczki, nie powinna wywierać wpływu na warunki pożyczki co do jej oprocentowania. Wysokość kwoty żądanej pożyczki nie pozostaje wcale w związku z oceną pożyteczności przedsiębiorstwa dla ogólnych interesów przemysłu krajowego.

Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu ustanawiającej wyższą stopę procentową dla wyższych pożyczek, Wydział krajowy natrafia ustawicznie na trudności przy załatwianiu podań o wyższe nad 5.000 zł. pożyczki. Chociaż bowiem w licznych wypadkach wzgląd na użyteczność przedsiębiorstwa i skuteczność pożyczki wymagałby przyznania wyższej kwoty, Wydział krajowy zniewolony jest poniekąd ograniczać się do sumy niższej aniżeli 5.000 zł., ażeby interesowanych nie obarczać wyższą stopą procentową. Uznając powyżej przytoczone powody za słuszne sejmowa komisya przemysłowa, zgodnie z Wydziałem krajowym przedkłada Wysokiemu Sejmowi

do przyjęcia wniosek zmierzający do tego, aby oznaczanie wysokości procentu od pożyczek z funduszu przemysłowego pozostawiono na przyszłość ocenieniu Wydziału krajowego.

Stan krajowego funduszu przemysłowego z dniem 31. grudnia 1891 był następujący:

Przyjęte aktywa Wydziału krajowego	111.410 zł. 08 ct.
odpisano z polecenia Wydziału krajowego . . .	12.567 „ 80 „
	98.842 zł. 28 ct.
Dotacya funduszu krajowego	180.000 zł. — ct.
Przyrost do końca r. 1891	22.710 „ 61 „
razem . . .	301.552 zł. 89 ct.

Udzielone z tego funduszu pożyczki z uwzględnieniem poszczególnych gałęzi przemysłu wynoszą z końcem r. 1891 w kapitale:

Przemysłowi tkackiemu	26	pożyczek na kwotę	67 350 zł. — ct.
„ skórnemu	24	„ „	103.090 „ 70 „
„ drzewnemu	10	„ „	29.302 „ 59 „
„ metalowemu	11	„ „	44.360 „ — „
„ keramicznemu	5	„ „	45.945 „ 97 „
innym gałęziom przemysłu	16	„ „	16.878 „ 63 „
razem pożyczek	92	w sumie . . .	306.927 zł. 89 ct.

Brakującą kwotę 5.375 zł. zaliczył bank krajowy, którą to zaliczkę fundusz przemysłowy zwrócił bankowi d. 2. stycznia 1892.

Opierając się na powyższych wywodach sejmowa komisya przemysłowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego i dołączone do onego sprawozdanie komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, odnośnie do stypendyów, zasiłków na cele przemysłowe i krajowego funduszu przemysłowego.

2. Sejm pozostawia na przyszłość uznaniu Wydziału krajowego, w jakiej wysokości mają być wyznaczane i pobierane prowizye od pożyczek z krajowego funduszu przemysłowego, bez względu na wysokość kwoty pożyczkowej.

3. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, ażeby przyspieszył uregulowanie stosunku komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, jako organu doradczego c. k. Namiestnictwa w sprawach, tyczących się szkół przemysłowych w Galicyi przez c. k. Rząd zakładanych i utrzymywanych.

Lwów dnia 20. marca 1892.

Przewodniczący:

Czartoryski.

Sprawozdawca:

Goldman.

L. s. 1444/92.

Aleg. 144.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o petycyi lekarzy krajowego szpitala powszechnego we Lwowie w przedmiocie pomnożenia służby lekarskiej pomocniczej.

Wysoki Sejmie!

Lekarze szpitala powszechnego we Lwowie wnieśli do Wysokiego Sejmu petycyą o pomnożenie posad płatnych lekarzy pomocniczych. W petycyi tej proszą lekarze o pomnożenie posad lekarzy pomocniczych z 12 na 21, a właściwie skoro się pominie posadę sekundaryusza dla zakładu położnic, którego praca jest zupełnie oddzielną, o powiększenie posad z 11 na 20.

W motywach petycyi podniesionem jest, że etat służby lekarskiej uchwalony w r. 1875 dotychczas nieuległ żadnej zmianie pomimo, że gdy w r. 1876 liczba chorych wynosiła 7118, a na jednego lekarza przypadało rocznie chorych 593, liczba ta w roku 1891 wynosiła 12568 z czego na jednego lekarza przypadnie rocznie 1045 chorych, a przyjmując pobyt chorego w szpitalu przeciętnie na dni 22, wypada dziennie na jednego lekarza pomocniczego 62 chorych.

Petycyę powyższą przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi w oddzielnem sprawozdaniu, w którem zaznacza na wstępie, że z uwagi na przyszłe zasilenie służby lekarskiej przy szpitalu lwowskim przez asystentów klinicznych wydziału lekarskiego, niemniej na projektowane rozporządzenie ministeryalne zobowiązujące dyplomowanych lekarzy do odbywania jednorocznej służby w szpitalach przed rozpoczęciem praktyki — zdaniem Wydziału krajowego tak znaczne podwyższenie etatu służby pomocniczej lekarskiej jest nieuzasadnionem; niemniej jednak uznaje Wydział krajowy, że dotychczasowa liczba sił lekarskich w szpitalu powszechnym we Lwowie jest niewystarczająca i przedstawiając, że przy obecnym stanie liczby chorych jeden lekarz pomocniczy miewa dziennie 60 a nawet 80 chorych do obsługi, podnosi Wydział krajowy konieczność powiększenia liczby lekarzy pomocniczych w szpitalu powszechnym we Lwowie o trzech, tak, aby dla siedmiu obecnie istniejących oddziałów oprócz prymaryusza było po dwóch lekarzy pomocniczych, czyli razem 14 lekarzy pomocniczych.

Wydział krajowy przedkłada jednocześnie wniosek uzupełnienia etatu lekarzy pomocniczych uchwalonego w r. 1875 przez utworzenie trzech nowych posad po złr. 500 rocznie, żądając tej formalnej zmiany, aby w przyszłości lekarze pomocniczy szpitala powszechnego we Lwowie zamiast na sekundaryuszów i asystentów, podzieleni byli na sekundaryuszów 1-szej i 2-giej klasy a to dla ujednostajnienia z etatem szpitala św. Łazarza w Krakowie i odróżnienia ich od asystentów klinicznych przyszłego wydziału lekarskiego.

Komisya budżetowa zastanawiając się nad powyższem przedłożeniem nabyła przekonania że rzeczywiście liczba służby lekarskiej pomocniczej w szpitalu powszechnym we Lwowie nie pozostaje w żadnym stosunku do liczby służby lekarskiej w innych szpitalach, gdzie dziennie na jednego lekarza przypada zaledwie 30 do 47 chorych i że na tym ujemnym stosunku cierpią zarówno chorzy, jak i materyalne interesy szpitala; chorzy, gdyż lekarz przeciążony pracą mimo całego poświęcenia, nie jest w stanie zbadać należycie każdego chorego i śledzić przebiegu jego choroby, — materyalne interesy, gdyż przy zmniejszonej troskliwości ze strony lekarza, pobyt chorego w szpitalu częstokroć się przedłuża i przyczynia się do wzrostu dni leczenia.

Komisya budżetowa podziela jednakże zapatrywanie Wydziału krajowego, że utworzenie trzech nowych posad lekarzy pomocniczych w szpitalu powszechnym we Lwowie jest wystarczającem, a oświadczając się zarazem za proponowaną przez Wydział krajowy zmianą nazwy w etacie posad i płac krajowego szpitala we Lwowie wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

1. W ustanowionym przez Sejm krajowy w roku 1875 etacie posad przy szpitalu lwowskim w ustępie B. służba lekarska a) dla zakładu chorych ma być pod poz. 4-tą „siedmiu sekundaryuszów I. klasy", zaś pod poz. 5-tą „siedmiu sekundaryuszów II. klasy", (zamiast czterech asystentów).

II. Do budżetu krajowego szpitala powszechnego we Lwowie na rok 1892 wstawia Sejm jako wydatek w rub. I. poz. 5. kwotę 3.000 zł. na płace dla siedmiu sekundaryuszów klasy II.

Lwów, dnia 21 marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Marchwicki.

Aleg. 145.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej w przedmiocie utworzenia na oddziale położnic lwowskiego szpitala powszechnego dwóch stałych miejsc po 128 zł. dla akuszerek, które ukończyły naukę z najlepszym postępem.

Wysoki Sejmie!

Przy rozprawie nad Rubr. XI. wydatków preliminarza funduszów krajowych na rok 1891 uchwalił Wysoki Sejm następującą rezolucyę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu rozpatrzenie wniosku i zdanie sprawy na następnej sesyi, co do utworzenia na oddziale położnic dwóch stałych miejsc po 120 zł., nadawać się mających na przeciąg roku jednego tym akuszerkom, które ukończyły naukę z najlepszym postępem, aby tym sposobem uzupełnić mogły nabycie praktycznych wiadomości".

W wykonaniu powyższej uchwały i po zbadaniu takowej przy zasięgnięciu opinii kół fachowych, przedłożył Wydział krajowy Wys. Sejmowi następujące sprawozdanie:

Przedewszystkiem zaznacza Wydział krajowy, że podziela w zupełności myśl przewodnią i pobudki wniosku powyższego, uważając wprowadzenie go w życie za nader zbawienne i pożądane tak ze stanowiska ogólnego polepszenia stosunków sanitarnych, jak i w szczególności za odpowiadające celowi ze względu na zdrowie położnic.

Wobec smutnych spostrzeżeń, do których tylekrotnie dała powód praktyka położnicza akuszerek, która bardzo często nie odpowiada prymitywnym pojęciom nauki, tudzież z uwagi na szybkie postępy, jakie sztuka lekarska w tym dziale czyni, przedłużenie okresu kształcenia fachowego i praktycznego akuszerek do samodzielnej praktyki uprawnionych okaże się w skutkach jako nader pożyteczne i zbawienne.

Wedle opinii profesora c. k. szkoły położnych dotychczasowe wykształcenie akuszerek po odbyciu jednorocznego kursu nie jest, z uwagi na powierzone im zadanie, odpowiedniem i wystarczającem i wymaga koniecznie praktycznego uzupełnienia po ukończeniu przepisanego kursu.

Nie ulega też wątpliwości, że umożliwienie jeszcze jednorocznej praktyki w zakładzie dwom akuszerkom, które odbyły kurs roczny w klinice położniczej z postępem celującym, przyczyni się do gruntowniejszego ich wykształcenia.

Akuszerki takie, które po otrzymaniu dyplomu jeszcze przez rok jeden pełnić będą obowiązki pod nadzorem personalu lekarskiego zakładu, nabędą należytego doświadczenia i rutyny a więc odpowiedzą niezawodnie swemu zadaniu w praktyce prywatnej.

Nie mniej pożądanem i usprawiedliwionem jest uzyskanie tych dwóch nowych sił w zakładzie położnic. jak to poniżej zamieszczone cyfry udowadniają.

W roku 1890 było umieszczonych w zakładzie 940 matek i 795 dzieci. W tym samym roku odbyło się w zakładzie 858 porodów.

Cyfry te wzrastają z roku na rok i już w dzisiejszym stanie przypada na jednę z trzech zakładowych akuszerek 300 porodów rocznie.

Przez powierzenie tedy projektowanym dwom akuszerkom częściowego pełnienia funkcyi akuszerek zakładowych, stanie się również obsługa chorych troskliwszą i dokładniejszą — stwarzając tem samem lepsze warunki lecznicze zakładu.

Co do pomieszczenia proponowanych dwóch stypendystek c. k. szkoły położnych, to jakkolwiek przyłącza się Wydział krajowy do zdania c. k. profesora tej szkoły, iż zupełną i istotną korzyść przyniesie ten projekt zakładowi i stypendystkom dopiero wówczas, gdy akuszerki te mieszkać będą w zakładzie, nie może Wydział krajowy na razie dla faktycznego braku miejsca proponować pomieszczenia ich w gmachu szpitala. — Atoli przy nadaniu stypendyum położony zostanie warunek, iżby wybrana akuszerka zamieszkała w bezpośredniej bliskości szpitala.

Kwestya stałego pomieszczenia tych akuszerek będzie tedy wziętą pod rozwagę dopiero po wybudowaniu przyszłego zakładu dla położnic.

Komisya budżetowa podzielając w zupełności powyższe wywody Wydziału krajowego przedkłada Wys. Sejmowi następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm ustanawia na oddziale położnic krajowego szpitala powszechnego we Lwowie dwa stałe stypendya po 120 zł. rocznie, które nadawane będą na przeciąg jednego roku tym akuszerkom, które ukończyły kurs w c. k. szkole położnic z najlepszym postępem, a to celem nabycia praktycznych wiadomości.

Stypendya powyższe nadawać będzie Wydział krajowy na przedstawienie c. k. profesora szkoły położnych, przedłożone Wydziałowi krajowemu przez dyrektora kraj. szpitala powszechnego we Lwowie.

Sejm wstawia do budżetu krajowego na ten cel kwotę 240 zł. rocznie począwszy od r. 1892.

Lwów dnia 21. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:

Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:

Marchwicki.

Z drukarni Pillera i Sp.

L. s. 1.449/92.

Aleg. 146.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie uregulowania stacyi mytniczej na drodze krajowej w Podwołoczyskach.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z 13. listopada 1890 polecił Wysoki Sejm w załatwieniu petycyi gmin Staromiejszczyzna, Medynia, Worobijówka, Skoryki, Pienkowce, Prasowce, Terpiłówka, Klimkowce, Palczyńce, Toki-Koszlaki, Kołatki, Hnilcze, i Hniliczki — Wydziałowi krajowemu, by po przeprowadzeniu odnośnych dochodzeń, sprawą uregulowania stacyi mytniczej w Podwołoczyskach, z uwzględnieniem interesów gmin okolicznych, i funduszu krajowego finalnie załatwił, w każdym zaś razie przy zawieraniu nowego kontraktu o dzierżawę myta w Podwołoczyskach z końcem r. 1891 — możliwe ulgi w opłatach dla mieszkańców gmin petycyonujących zastrzegł.

Przeprowadzone w wykonaniu powyższej uchwały dochodzenia przez Wydział krajowy, okazały, że uregulowanie stacyi mytniczej na drodze krajowej w Podwołoczyskach, w mysl intencyi Wysokiego Sejmu, z uwzględnieniem interesowanych gmin powiatów Zbaraskiego i Skałackiego — da się osiągnąć, przez przeniesienie obecnej zapory mytniczej — na groblę tuż nad granicą rosyjską i zaprowadzenie równoczesne zapory ochronnej na końcu osady Zadniszówki — z tem, iż przejeżdżający obie zapory tylko przy jednej myto opłacać będą — przezco petycyonujące gminy, uwolnione zostaną od opłaty uciążliwej myta w Podwołoczyskach.

Wydział krajowy poczynił już kroki potrzebne do przeprowadzenia tej regulacyi i udał się w myśl §. 10 ust. z 15. grudnia 1871 do c. k. Namiestnictwa, które reskryptem z 20. lutego 1892 do l. 12.388 zawiadomiło Wydział krajowy, iż poleciło c. k. Starostwu w Skałacie przeprowadzenie dochodzenia w myśl §. 29. ust. drog. przy współudziale zastępcy Wydziału krajowego — jest przeto uzasadniona nadzieja, iż sprawa ta zgodnie z intencyą Wysokiego Sejmu i z uwzględnieniem interesu gmin petycyonujących — w najbliższej przyszłości, ostatecznie załatwioną zostanie.

Gdy przytem Wydział krajowy przy okazyi zabezpieczenia dzierżawy myta w Podwołoczyskach po przeprowadzonej licytacyi zawarł umowę z dotychczasowymi dzierżawcami, w której czynsz dzierżawny po uregulowaniu zapory mytniczej w sposób powyżej wskazany, tylko o 100 zł. obniżono, i parafianom gmin Zadniszówka, Mysłowa, Staromiejszczyzna, Dorofiówka, i Podwołoczyska ulgi przy opłacie myta przyznano, a tak i pod tym względem stało się zadość uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 13. listopada 1890.

Komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy przyjąć sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie uregulowania stacyi mytniczej na drodze krajowej w Podwołoczyskach do wiadomości.

Uchwałą tą zostają równocześnie załatwione petycye do l. 78 i 391 przez gminy Medyń, Pieńkowce i Worobijówka, oraz Wydział powiatowy w Zbarażu w powyższej sprawie do Wysokiego Sejmu wniesione.

Lwów 23. marca 1892.

Przewodniczący:

J. Męciński.

Sprawozdawca:

Gniewosz.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 14063/92.

Aleg. 147.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie niesienia pomocy ludności, wskutek zeszłorocznego nieurodzaju dotkniętej niedostatkiem.

Wysoki Sejmie!

W skutek nieurodzaju żyta i ziemniaków, jakim w roku zeszłym znaczna, a zwłaszcza zachodnia część kraju dotkniętą została, zachodzi obawa, iż w kilkunastu powiatach zapanuje bardzo dotkliwy niedostatek żywności u włościan, i że dla braku ziarna na zasiew i ziemniaków do sadzenia, znaczna część pól pozostanie nieobsianą.

Już z końcem listopada w r. 1891, zwrócił się do Wydziału krajowego Wydział powiatowy w Myślenicach, przedstawiając bardzo groźny stan rzeczy, z prośbą o wyjednanie zniżenia taryf kolejowych dla przewozu zboża i ziemniaków do tego powiatu. Gdy następnie z innych powiatów zachodniej części kraju zaczęły nadchodzić relacye o grożącym dotkliwym niedostatku, Wydział krajowy pismem z dnia 15 grudnia 1891 l. 53244 odniósł się do komitetu Towarzystwa rolniczego w Krakowie z zapytaniem, jakie są rozmiary zeszłorocznego nieurodzaju, zwłaszcza zaś co do ziemniaków i żyta w zachodniej części kraju? Odpowiedź Komitetu otrzymał Wydział krajowy dnia 10 lutego b. r. (LWkr. 7870). Towarzystwo rolnicze wymienia w swem sprawozdaniu 15 powiatów, jako te, w których skutki nieurodzaju bardzo dotkliwie uczuć się dadzą — zarówno przez brak żywności jak i brak ziarna na zasiew. Jako środki zaradcze wymienia komitet: 1) obniżenie kosztów transportu kolejowego dla zboża i ziemniaków do zagrożonych okolic; 2) zapewnienie włościanom możności zasadzenia ziemniaków, przez zakupno tychże i rozdanie ich z wiosną; 3) zarządzenie na szeroką skalę robót publicznych, celem dostarczenia ludności zarobku.

Przed nadejściem odpowiedzi Towarzystwa rolniczego w Krakowie wpłynęły do Wydziału krajowego petycye od Wydziałów powiatowych w Białej, Nowym Targu, Krakowie, Żywcu, Wadowicach, Wieliczce i Nisku, w których podobnie jak w powołanem piśmie Towarzystwa rolniczego stwierdzono groźny stan rzeczy i domagano się użycia środków zaradczych.

Równocześnie na skutek petycyj nie tylko z naszego kraju, ale i z innych prowincyj państwa nadeslanych, uchwalono w Radzie państwa ustawę, mocą której na niesienie pomocy ludności w prowincyach tych niedostatkiem dotkniętej, wyznaczono ze skarbu państwa kwotę 360.000 zł.

Gdy skutkiem tego, jako czynnik do ewentualnej akcyi pomocniczej przybył skarb państwa, zdawało się Wydziałowi krajowemu potrzebnem wejść w porozumienie z c. k. Rządem, ażeby akcya rządowa a nasza wzajemnie się nie krzyżowały, ale raczej harmonijnie uzupełniały. Zaprosił przeto Wydział krajowy c. k. Prezydyum Namiestnictwa na wspólną konferencyę, która się odbyła d. 19 lutego b. r. przy osobistym współudziale J. E. p. Namiestnika. Na konferencyi zestawiono wiadomości, jakie posiadał Wydział krajowy z temi, jakie c. k. Namiestnictwo zaczerpnęło z rezolucyj c. k. Starostów, stwierdzono jakimi zasobami pieniężnymi rozporządza z jednej strony c. k. Rząd, z drugiej Wydział krajowy na roboty publiczne, drogowe i wodne w powiatach dotkniętych niedostatkiem, w granicach uchwalonych już programów tych robót; postanowiono roboty w tych powiatach ile możności przyspieszyć, aby ludności dostarczyć zarobku, zaś wobec bliskiej już sesyi sejmowej uchwalono z ułożeniem wniosków co do ewentualnej pomocy z funduszu krajowego powstrzymać się do zebrania się Wys. Sejmu, ażeby zasięgnąć informacyj od posłów z tych okolic, które są niedostatkiem dotknięte.

Gdy zaś bezpośrednio po zebraniu się Wys. Sejmu sprawa ta została poruszona wnioskiem posła Kramarczyka i interpelacyą posła ks. Chotkowskiego i towarzyszy, tudzież licznemi od Wydziałów powiatowych i gmin do Wysokiego Sejmu wniesionemi petycyami, przeto Wydział krajowy sprosił na dzień 13. marca b. r. konferencyę poselską, na którą zaprosił posłów interesowanych powiatów. W konferencyi tej wziął także udział JE. Pan Namiestnik jako poseł ziemi krakowskiej, który też udzielił konferencyi informacyi w tym kierunku, iż z kwoty 360.000 zł. przez Radę państwa uchwalonej otrzyma Galicya około 50.000 zł., że dalej według intencyi Ministerstwa udzielenie zasiłku w ogóle zależnem jest od tego czy, i co Wys. Sejm na ten cel uchwali, że wreszcie c. k. Starostowie w powiatach klęską dotkniętych otrzymali polecenia, ażeby w porozumieniu z prezesami Rad powiatowych zainicyowali akcyę pomocniczą na miejscu. Posłowie, którzy wzięli udział w konferencyi, stwierdzili całkowicie stan rzeczy podany w piśmie Komitetu Towarzystwa rolniczego krakowskiego i w relacyach Wydziałów powiatowych. Na tem, jakoteż na wymianie zdań co do sposobów niesienia pomocy, konferencya ta, mająca zadanie informacyjne tylko, poprzestała bez powzięcia uchwał.

Konferencya utwierdziła Wydział krajowy w przekonaniu, iż pomoc ze strony kraju dla ludności dotkniętej zeszłorocznym nieurodzajem jest bezwarunkowo konieczną. Nie jest wprawdzie ta klęska tak powszechną, tak cały prawie kraj obejmującą, jak była w roku 1889, ale intenzywnością swą w niektórych powiatach (w pierwszym rzędzie np. myślenickim) dorównywa klęsce ówczesnej. W innych do niej się zbliża. Są powiaty, w których stwierdzono, iż głód już zaczyna wglądać do chat a w bardzo bliskim już czasie obejmie on szersze kręgi. — W tych powiatach ofiarność miejscowa, jakkolwiek bardzo pożądana i o b o w i ą z k o w a, jednak nie zdoła całkowicie zapobiedz klęsce i obawiać się można, że bez znaczniejszej pomocy z funduszu krajowego będą musiały się pojawić ponure skutki niedostatku w postaci chorób, zwiększonej śmiertelności, wzmagającego się pauperyzmu, włóczęgostwa i żebractwa. — Bardzo też dotkliwym w swych następstwach stać się musi brak ziarna na zasiew i ziemniaków do obsadzenia — byłby on bowiem przeniesieniem klęski na drugi rok gospodarczy. Mielibyśmy w takim razie do czynienia z klęską ekonomiczną w całem znaczeniu tego wyrazu, obejmującą mniej więcej $^1/_5$ część kraju, tej zaś zapobiedz jest rzeczą kraju jako całości. — Jeżeli zresztą wieźmiemy na uwagę, że skarb państwa nie uchylił się od obowiązku pomocy, to tem mniej od niego uchylać się może fundusz krajowy, zwłaszcza, że ofiarność Wys. Sejmu umożliwiłaby zaapelowanie ponowne do skarku państwa, jeżeli zasiłek rządowy okaże się rzeczywiście tak niedostatecznym, jak się już obecnie według wszelkiego prawdopodobieństwa przedstawia.

Co do kwoty, jaką zdaniem Wydziału krajowego należałoby ze skarbu krajowego przeznaczyć, — jest wręcz niemożliwem wysokość tej kwoty oprzeć na ścisłem obliczeniu. Jeżeli jednak zważymy, że oprócz 15 powiatów w piśmie komitetu Towarzystwa rolniczego w Krakowie wymie-

nionych jest jeszcze choć w mniejszym stopniu, dotknięty klęską powiat brzeski, który też wniósł do Wys. Sejmu petycyę o pomoc, że dalej we wschodniej części w niektórych powiatach (jak Sambor i Nadwórna) gradobicia i powodzie zniszczyły całkowicie plony w całych znaczną przestrzeń obejmujących okolicach, zkąd także weszły od Wydziałów powiatowych petycye; to wydaje się słusznem, żeby fundusz krajowy przyczynił się do akcyi ratunkowej $^1/_3$ częścią z tego, co w r. 1889 Wysoki Sejm przyzwolił, więc kwotą 100.000 zł.

Co do sposobu użycia tej kwoty Wydział krajowy nie może w tym wypadku zalecić tego samego sposobu, jakiego dawniej w podobnych razach przeważnie używano, tj. robót publicznych celem dania ludności zarobku. — Głównym powodem dla czego nie doradzamy tego środka jako powszechnego jest, że sesya sejmowa odbywa się zbyt późno, ażeby można funduszów przez Wysoki Sejm przyzwolonych na roboty publiczne użyć. — Roboty takie improwizować się nie dadzą. Jeżeli grosz nie ma być zmarnowany, muszą być opracowane plany i kosztorysy tych robót, co zajęłoby zbyt wiele czasu, pomoc zaś, jeżeli ma być skuteczną, musi być szybką. Powtóre zaś jest rzeczą zawsze bardzo trudną a w wielu razach nawet niewykonalną roboty publiczne tak zaprojektować, aby zarobek z nich dostał się właśnie ludności tych gmin, które tego najbardziej potrzebują.

Nic wyklucza to jednak tego, ażeby gdzie się to okaże możebnem, gdzie jakieś mniejsze roboty, do których wielkich przygotowań nie potrzeba, mogą być zaraz podjęte, Wydziały powiatowe w ten sposób dawały zarobek ludności.

W każdym jednak razie tylko pod tym warunkiem, żeby roboty te były zarządzane w tych gminach lub przynajmniej w bezpośredniem sąsiedztwie tych gmin, które najbardziej pomocy potrzebują.

Główną zaś wagę przywiązuje Wydział krajowy do udzielania bezprocentowych a na dogodnych warunkach spłaty dawanych pożyczkach na zasiewy. Tutaj bowiem w pierwszym rzędzie występuje silnie ekonomiczny interes krajowy, wymagający niedopuszczenia do tego, aby przez nieobsianie i nieobsadzenie znaczniejszych przestrzeni nieurodzaj jednoroczny miał się stać klęską r o l n i c z ą, przenoszącą się z roku na rok. Doświadczenie zaś przekonało, że pożyczki na zasiewy, jeżeli tylko były udzielane ogłędnie a sprawiedliwie, zawsze były bardzo użyteczne, że włościanie chętnie je spłacali i że pożyczkami takiemi uchroniło się wielu od popadnięcia w ręce lichwy.

Tam zaś, gdzie już istotnie głód się pojawia, gdzie trzeba już wprost zapomóg na żywność — gdzie czy to Wydział powiatowy, czy jaki specyalnie w tym celu utworzony komitet zainicyował już i zorganizował miejscową akcyę pomocniczą, gdzie mimo szczerych a ofiarnych starań akcya ta okazała się niedostateczną, może zajść konieczna potrzeba, żeby z funduszu krajowego tę miejscową działalność wesprzeć i zasilić. Ten jednak sposób przyjścia w pomoc ludności dotkniętej niedostatkiem uważa Wydział krajowy jako w y j ą t k o w y, przeważnie zaś większą część funduszu, jaki Wysoki Sejm na ten cel uchwalić raczy, zamierza Wydział krajowy rozdać nie na zapomogi, ale jako bezprocentowe pożyczki na zasiewy.

Jeszcze bardziej wyjątkowy charakter miałoby zasilenie bezzwrotną pomocą przedsięwziętych przez Wydział powiatowy robót publicznych i to t y l k o w takim wypadku, jeżeli one istotnie wymienionym wyżej warunkom odpowiadają.

Jaka część kwoty 100.000 zł. ma być użytą na pożyczki na zasiewy a jaka na zasilenie zapomogowej lub zarobkowej akcyi miejscowej, tego Wydział krajowy we wniosku swym nie oznacza; oznaczenie bowiem aprioryczne tego stosunku musiałoby być w tej chwili zupełnie dowolnem. Wydział krajowy przeto uprasza, aby Wysoki Sejm przyjąwszy do wiadomości, iż zamiarem naszym jest udzielać pomocy p r z e w a ż n i e jako pożyczki na zasiewy, a tylko wyjątkowo

na zapomogi albo na roboty, zechciał oznaczenie stosunku tych kwot w ogóle i w każdym poszczególnym wypadku z zaufaniem złożyć w ręce swego organu wykonawczego.

Wydział krajowy przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Celem niesienia pomocy ludności, dotkniętej niedostatkiem skutkiem nieurodzaju roku 1891, wstawia się w budżet funduszu krajowego (Rubr. XVII.) na rok 1892 kwotę 100.000 zł. w. a.

2. Upoważnia się Wydział krajowy, aby za pośrednictwem Wydziałów powiatowych użył tej kwoty przeważnie na bezprocentowe pożyczki na zasiewy, wyjątkowo zaś na zapomogi bezzwrotne, albo na dostarczenie zarobku.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie 18. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

LW. kr. 13.381/92.

Aleg. 148.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zamknięciach rachunkowych galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1891.

Wysoki Sejmie!

Udzielone nam przez c. k. Dyrekcyę funduszu propinacyjnego zamknięcia rachunkowe tego funduszu za rok 1891, a mianowicie:

a) Zamknięcie rachunku galicyjskiego funduszu propinacyjnego z 3 załącznikami;

b) Takież zamknięcie funduszu propinacyjnego zasobowego z 1 załącznikiem;

c) Zamknięcie funduszu stanowiącego majątek zarodowy z 4 załącznikami. wreszcie:

d) Zamknięcie funduszu rezerwowego stanowiącego majątek obrotowy z 2 załącznikami, wraz ze sprawozdaniem c k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego, mamy zaszczyt w myśl §. 41. ustawy z dnia 22. kwietnia 1889 r. (N. 30. Dz. u. kr.) przedłożyó z wnioskiem:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, raczy zatwierdzić zamknięcie rachunkowe galicyjskiego funduszu propinacyjnego z roku 1891.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów 22. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. D. Sawczak w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

za rok 1891

(z 3 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 6. marca 1892.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Dochody.						
		a) **Zwyczajne.**						
1	1	Czynsze za wydzierżawione prawa propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie	22.176	11	3,436.508	1	3,458.684	12
2	2	Opłaty od szynkarzy	8.575	10	208 667	26	217.242	36
3	3	Opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni	—	—	6.100	—	6.100	—
4	4	Grzywny za przekroczenia propinacyjne	4.303	77	9.034	10	13.337	87
5	5	Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych	—	—	23	39	23	39
6	6	Odsetki zwłoki	42	75	9.827	72½	9 870	47½
7	7	Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa	371.303	83½	891.129	21	1,262.433	4½
8	—	Odsetki czynne od lokowanych kapitałów z dochodów bieżących i emisyi obligacyj propinacyjnych	—	—	76.216	68½	76.216	68½
9	—	Rozmaite	15	—	2.218	17½	2.233	17½
		Razem	406 416	56½	4,639.724	55½	5,046.141	12
		b) **Obojętne.**						
10	—	Mylnie zarachowane dochody przez c. k urzędy podatk.	—	—	1.503	32½	1.503	32½
11	—	Zwrot mylnie przez c. k. urzędy podatk. zarachow. wydatków	452	49	7	33	459	82
12	—	Kaucye na zabezpieczenie warunków dzierżawy prawa propin.	—	—	11.147	83½	11.147	83½
13	—	Zwrot należytości stemplowych od kosztów na pobór zasiłku ze skarbu państwa należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach	201	25	—	—	201	25
14	—	Wpłacone czynsze za wydzierżawione prawa propinacyi na rachunek lat przyszłych	—	—	281.117	26½	281.117	26½
15	—	Wpłacone opłaty od szynkarzy na rachunek lat przyszłych	—	—	14.404	63	14.404	63
16	—	Zwrot wypłaconych kuponów od wylosowanych obligacyj w obiegu będących	—	—	1.361	—	1.361	—
		Razem	653	74	309.541	38½	310.195	12½
		c) **Operacye kredytowe.**						
17	—	Zwrot lokowanych kapitałów	1,752 036	96	2,108.659	34	3.860.696	30
		Razem	1,752.036	96	2.108 659	34	3,860 696	30
		Zapas kasowy z początkiem roku	521.439	66	—	-	521.439	66
		Ogółem	2,680.546	92½	7,057.925	28	9,738 472	20½
		W porównaniu z wydatkami	2,688 826	4½	6,820.411	28	9,509 237	32½
		pozostaje zwyżka	8.279	12	237.514	—	229.234	88
		którą przeniesiono do funduszu zasobowego galic. funduszu propinacyjnego.						

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
18.291	60	3,422.883	29	3,441.174	89	3,438 635	—	—	—	2.539	89	17.509	23	89
5.641	41	195.559	27½	201.200	68½	202.000	—	799	31½	—	—	16.041	67½	93
—	—	100	—	100	—	—	—	—	—	100	—	6.000	—	96
792	54	1.609	32	2.401	86	3.500	—	1.098	14	—	—	10.936	1	102
—	—	23	4	23	4	30	—	6	96	—	—	—	35	105
42	75	9.826	58½	9.869	33½	4 500	—	—	—	5.369	33½	1	14	110
371.303	83½	519 825	36½	891.129	20	850.000	—	—	—	41.129	20	371.303	84½	113
—	—	76.216	68½	76.216	68½	—	—	—	—	76 216	68½	—	—	118
15	—	2.068	17½	2.083	17½	—	—	—	—	2 083	17½	150	—	123
396.087	13½	4,228.111	73½	4,624 198	87	4,498 665	—	1.904	41½	127.438	28½	421.942	25	—
										125.533	87			
—	—	1.503	32½	1.503	32½									147
452	49	—	—	452	49							7	33	150
—	—	11.147	83½	11.147	83½									154
201	25	—	—	201	25									163
—	—	281.117	26½	281.117	26½									167
—	—	14.404	63	14.404	63									171
—	—	—	—	—	—							1.361	—	176
653	74	308.173	5½	308.826	79½	—	—	—	—	—	—	1.368	33	—
—	—	1,895.831	71	1,895.831	71	—	—	—	—	—	—	1,964.864	59	213
—	—	1,895.831	71	1,895 831	71	—	—	—	—	—	—	1,964.864	59	—
										Ogółem		2,388.175	17	—

Stan czynny

z końcem roku 1890 wynosił w zaległościach dochodów:

a) zwyczajnych	414.695 zł.	68½ ct.
b) obojętnych	653 „	74— „
c) operacyach kredytowych .	1,752.036 „	96— „
razem	2,167.386 zł.	38½ ct.
i w zapasie kasowym . . .	521.439 „	66— „
ogółem	2,688.826 zł.	4½ ct.

Stan bierny

wynosił zaś w zaległościach wydatków:

a) zwyczajnych	2,114.921 zł.	50— ct.
b) obojętnych	573.904 „	54½ „
razem	2,688.826 zł.	4½ ct.

i znachodził zupełne pokrycie w stanie czynnym.

Stan czynny

z końcem roku 1891 wynosi:

w zaległych dochodach . . .	2,388.175 zł.	17 ct.
w zapasie kasowym . . .	134.450 „	3 „
razem	2,522.625 zł.	20 ct.

i wystarcza zupełnie na pokrycie zaległych wydatków w kwocie 2,522.625 zł. 20 ct.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct	razem zł.	razem ct.
		Wydatki.						
		a) **Zwyczajne.**						
1	1	Spłata kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego . . .	787 500	—	1.452 200	—	2 239.700	—
2	2	Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących .	1,326.259	—	2 417.790	—	3,744.049	—
3	3	Prowizya c. k. uprz. Bankowi dla krajów koronnych w Wiedniu i Bankowi krajowemu we Lwowie za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów	—	—	2.216	63	2.216	63
4	4	Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa . .	1.162	50	2 790	—	3,952	50
5	5	Podatek dochodowy od czynszów za wydzierżawione prawa propinacyi . . .	—	—	527.160	89	527.160	89
6	6	Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie		—	53	3½	53	3½
		Razem . . .	2,114.921	50	4,402.210	55½	6,517.132	5½
		b) **Obojętne.**						
7	—	Zwrot mylnie zarachowanych dochodów przez c. k. Urzędy podatkowe	1,890	26	1.503	32½	3.393	58½
8	—	Mylnie przez c. k. Urzędy podatkowe zarachowane wydatki	—	—	7	33	7	33
9	—	Zwrot kaucyj złożonych na zabezpieczenie warunków dzierżawy prawa propinacyi	172.961	39	11.147	83½	184.109	22½
10	—	Zwrot zasiłku z milionowej subwencyi ze skarbu państwa należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach	63.507	95½	—	—	63.507	95½
11	—	Zwrot odsetek od lokowanego zasiłku z milionowej subwencyi należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach	738	56	—	—	738	56
12	—	Zwrot wpłaconych czynszów za wydzierżawione prawa propinacyi na rachunek lat przyszłych	323.030	87½	281.117	26½	604.148	14
13	—	Zwrot wpłaconych opłat od szynkarzy na rachunek lat przyszłych	11.775	50½	14.404	63	26.180	13½
14	—	Wypłata kuponów od wylosowanych obligacyj w obiegu będących	—	—	1.361	—	1.361	—
		Razem . . .	573 904	54½	309.541	38½	883.445	93
		c) **Operacye kredytowe.**						
15	—	Lokacya kapitałów	—	—	2,108.659	34	2,108.659	34
		Razem . .	—		2.108.659	34	2,108.659	34
		Ogółem . . .	2,688 826	4½	6,820.411	28	9 509.237	32½

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
684.200	—	701.750	—	1,385.950	—	1,452.200	—	66.250	—	—	—	853.750	—	231
1,233.568	—	1,301.823	—	2 535.391	—	2,417.790	—	—	—	117.601	—	1,208.658	—	234
—	—	2.216	63	2.216	63	3.200	—	983	37	—	—	—	—	238
1.162	50	1.627	50	2 790	—	2.670	—	—	—	120	—	1.162	50	246
—	—	527.160	89	527.160	89	518.500	—	—	—	8 660	89	—	—	250
—	—	53	3½	53	3½	2.000	—	1 946	96½	—	—	—	„	254
1,918.930	50	2,534 631	5½	4,453.561	55½	4,396 360	—	69.180	33½	126.381	89	2,063 570	50	—
										57.201	55½			
1.116	62	—	—	1.116	62	—	—	—	—	—	—	2.276	96½	305
—	—	7	33	7	33	—	—	—	—	—	—	—	—	308
24.380	88½	—	—	24.380	88½	—	—	—	—	—	—	159.728	34	312
63.507	95½	—	—	63.507	95½	—	—	—	—	—	—	—	—	316
738	56	—	—	738	56	—	—	—	—	—	—	—	—	320
321.503	37½	—	—	321 503	37½	—	—	—	—	—	—	282.644	76½	328
11.775	50½	—	—	11.775	50½	—	—	—	—	—	—	14 404	63	332
—	—	1 361	—	1.361	—	—	—	—	—	—	—	—	—	336
423 022	90	1 368	33	424 391	23	—	—	—	—	—	—	459.054	70	—
—	—	2,108 659	34	2,108.659	34	—	—	—	—	—	—	—	—	366
—	—	2 108.659	34	2,108,659	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—
												2,522.625	20	—

Uzasadnienie

różnic między budżetem a wynikłością uiszczenia.

Dochody.

a) Zwyczajne.

1. Czynsze za wydzierzawione prawa propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie.

Wynikłość większa o	2.539 zł. 89 ct.
z powodu wpłaconych zaległości z roku 1890.	
Ponieważ budżetem na r. 1891 przyzwolono . . .	3,438.635 „ — „
a przypisana należytość wynosi tylko	3,436 508 „ 01 „
przeto jest mniejszą o	2.126 zł. 99 ct.

a to z powodu, że podczas sporządzania budżetu na r. 1891 nie były jeszcze wszystkie dzierżawy uprawnień propinacyjnych po koniec roku 1891 kontraktami zabezpieczone. Preliminowano przeto czynsze, które w przypuszczeniu spodziewano się uzyskać, jednakowoż bądźto nie osiągnięto przy zawarciu kontraktów spodziewanego dochodu, bądź też zmuszoną była c. k. Dyrekcya dozwolić opustu z zakontraktowanych czynszów.

Z pozostałej zaległości z końcem roku 1891 . . .	17.509 zł. 23 ct.
wpłacono już po koniec stycznia 1892	4.946 „ 24½ „
zalega jeszcze	12.562 zł. 98½ ct.
a to za rok 1890	3.616 „ 96 „
za I. kwartał 1891	504 „ 38 „
„ II. „ „	1.576 „ 53 „
„ III. „ „	2.727 „ 77 „
„ IV. „ „	4.137 „ 34½ „
Z zaległości za rok 1890 przyzwolono spłacać kwotę .	2.076 „ 96 „
w kwartalnych ratach; co do reszty	1.540 „ — „
i co do zaległości za rok 1891 w kwocie	8.946 „ 02½ „

są w toku procesa sądowe.

2. Opłaty od szynkarzy.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 799 zł. 31½ ct.
z powodu zaległości pozostałych z końcem r. 1891, których ściągnięcie jest w toku egzekucyi politycznej.

3. Opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni.

Wynikłość większa o . . . . . 100 zł. — ct.
z powodu wpłacenia opłaty budżetem nieprzewidzianej od założenia jednej miodosytni.

4. Grzywny za przekroczenia propinacyjne.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 1.098 zł. 14 ct.
z tego samego powodu, jak przy opłatach od szynkarzy.

5. Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 6 zł. 96 ct.
z powodu, iż dochód tej rubryki ściśle z góry budżetem oznaczyć się nie da.

6. Odsetki zwłoki.

Wynikłość większa o . . . . . 5.369 zł. 33½ ct.
ponieważ czynsze za wydzierzawione prawa propinacyi i opłaty od szynkarzy nie wpływały w terminach zapadłości.

7. Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa.

Wynikłość większa o . . . . . 41.129 zł. 20 ct.
ponieważ przy ułożeniu budżetu na r. 1891 nie była c. k. Dyrekcyi jeszcze wiadomą kwota, która z jednomilionowej subwencyi ze skarbu państwa przypadnie na rzecz galic. funduszu propinacyjnego, przeto preliminowano w przybliżeniu rocznie 850.000 zł. Gdy obecnie na podstawie orzeczeń o czystym dochodzie z prawa propinacyi 37 miast, wykonujących wyłącznie to prawo na swem terytoryum obliczono po myśli §. 43 noweli z dnia 22. kwietnia 1889 (Nr 30. dz. ust. kr.) udział tych miast w rzeczonej subwencyi w rocznej kwocie 108.870 zł. 79 ct., przeto pozostaje dla funduszu propinacyjnego z powyższego tytułu zasiłek rocznie . 891.129 zł. 21 ct.
który od preliminowanej kwoty . . . . . 850.000 „ — „
jest większy o . . . . . 41.129 zł. 21 ct.

Ze względu jednak, że wedle reskryptu wysokiego c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 31. maja 1889 l. 2.205/F. M. udział wypłacany bywa ratami miesięcznemi po upływie 5 miesięcy, przeto w roku 1891 pobrano ten zasiłek tylko za czas od 1. sierpnia do końca

grudnia 1890 w kwocie . . . . . 371.303 zł. 83½ ct.
i za czas od 1. stycznia do końca lipca 1891 w kwocie . . . 519.825 „ 36½ „
pozostała reszta za czas od 1. sierpnia do końca grudnia 1891 w kwocie 371.303 „ 84½ „
wpłynie w pierwszych pięciu miesiącach r. 1892.

8. Odsetki czynne od lokowanych kapitałów z dochodów bieżących i emisyi obligacyj propinacyjnych.

Wynikłość większa o . . . . . 76.216 zł. 68½ ct.
a to z powodu:

1. iż dochody bieżące mogły być przez cały rok 1891 lokowane, gdyż wypłata kuponów i kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego stopniowo w miarę zgłoszeń uskuteczniana była.
2. że kapitały w obligacyach za zniesione prawo propinacyi były w ciągu całego roku 1891 wypłacane stopniowo w miarę uzyskanych przekazów sądowych tak, iż z końcem roku 1891 pozostał w kasie zapas w kwocie 1,837.900 zł. uprawnionym nie wydany, którzy tem samem nie mogli ani kuponów, ani też kapitałów za wylosowane obligacye realizować, podczas gdy c. k. Dyrekcya potrzebne na ten cel fundusze już posiadała i je na procencie lokowała.

9. Rozmaite.

Wynikłość większa o . . . . . 2.083 zł. 17½ ct.
z powodu inkasowania kaucyj uznanych za przepadłe z powodu kontraktołomności dzierżawców uprawnień propinacyjnych.

Wydatki.

a) Zwyczajne.

1. Spłata kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 66.250 zł. — ct.
ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye do spłaty zgłoszone zostały.

2. Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących.

Wynikłość większa o . . . . . 117.601 zł. — ct.
z powodu wypłaty kuponów za rok 1890.

3. Prowizya c. k. uprz. Bankowi dla krajów koronnych w Wiedniu i Bankowi krajowemu we Lwowie za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 983 zł. 37 ct.
ponieważ prowizya przypadająca za inkasso zapadłych kuponów i wylosowanych obligacyj w budżecie dokładnie oznaczoną być nie mogła.

4. Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa.

Wynikłość większa o . . . . . 120 zł. — ct.
ponieważ udział w jednomilionowej subwencyi ze skarbu państwa, jak to już w dziale dochodów pod l. porz. 7 wykazano, jest większy, przeto i należytość stemplowa od kwitów na pobór tego zasiłku w porównaniu z przyzwoloną budżetem na r. 1891 kwotą jest większą o 120 zł.

5. Podatek dochodowy od czynszów za wydzierzawione prawo propinacyi.

Wynikłość większa o . . . . . 8.660 zł. 89 ct.
wskutek podwyższenia na rok 1891 krajowego dodatku indemnizacyjnego o trzy centy.

6. Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 1.946 zł. 96½ ct.
z powodu wydzierzawienia niektórych uprawnień propinacyjnych przez c. k. Dyrekcyę pierwotnie we własnym zarządzie wykonywanych.

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 6. marca 1892.

Załącznik Nr. 2. do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinacyjnego za rok 1891.

Wykaz

zmniejszenia się zaległości wskutek przedawnienia, niemożności ściągnięcia i sprostowania należytości.

	Dochody		Wydatki	
Według zamknięcia rachunku za rok 1890 pozostały zaległości z końcem roku 1890 a mianowicie:	zł.	ct.	zł.	ct.
a) zwyczajne	414.695	68½	2,114.921	50
b) obojętne	653	74	573.904	54½
c) operacye kredytowe . . .	1,752 036	96	—	—
Razem . . .	2,167.386	38½	2,688.826	4½
Z tego odpisano	8.279	12	—	—
pozostało . .	2,159.107	26½	2,688.826	4½
a mianowicie:				
a) zwyczajnych	406.416	56½	2,114.921	50
b) obojętnych , ...	653	74	573.904	54½
c) operacyj kredytowych . . .	1,752.036	96	—	—
które przeniesiono do zamknięcia rachunku za rok 1891 jako początkową zaległość.				

Dochody.	Odpisano wskutek					
	przedawnienia		niemożności ściągnięcia		sprostowania należytości	
a) Zwyczajne.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Czynsze za wydzierżawione prawa propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie	—	—	716	66	—	—
Opłaty od szynkarzy	—	—	218	55	3 099	96
Grzywny za przekroczenia propinacyjne . . .	—	—	4.046	95	197	—
Razem . .	—	—	4.982	16	3.296	96
Ogółem jak wyżej .			8.279	12		

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 6. marca 1892.

WYKAZ

ilości szynkarzy i obliczenie rocznej należytości.

Rok	Po 10 zł.		Po 15 zł.		Po 20 zł.		Po 60 zł.		Po 80 zł.		Po 100 zł.		Razem	
	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna
1890	6.614	66.140	6.880	103.200	907	18.140	34	2.040	147	11.760	26	2.600	14.608	203.880
1891	5.973	59.730	7.010	105 150	1.204	24.080	33	1.980	130	10.400	30	3.000	14.380	204.340

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 6. marca 1891.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

zasobowego

za rok 1891

(z 1 załącznikiem).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 6. marca 1892.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Majątek obrotowy.						
		Gotówka.						
		Dochody.						
1		Odsetki czynne	—	—	10.830	76	10.830	76
2		Nadwyżka dochodów galic. funduszu propinacyjnego za rok 1891	—	—	229.234	88	229.234	88
		Razem	—	—	240.065	64	240.065	64
		W porównaniu z wydatkami	—	—	—	—	—	—
		pozostaje zwyżka	—	—	240.065	64	240.065	64
		którą przeniesiono do majątku zarodowego galic. funduszu propinacyjnego zasobowego.						
		Majątek zarodowy.						
		A. Gotówka.						
		Dochody.						
1		Zwroty lokowanych kapitałów	268.949	49	228.339	83	497.289	32
2		Za wylowane papiery wartościowe	—	—	1.000	—	1.000	—
3		Nadwyżka dochodów majątku obrotowego za r. 1891	—	—	240.065	64	240.065	64
		Razem	268.949	49	469.405	47	738 354	96
		W porównaniu z wydatkami	—	—	—	—	—	—
		pozostaje zapas	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
1		Na zakupno papierów wartościowych	—	—	281.675	30	281.675	30
2		Lokacya kapitałów	—	—	228.339	83	228.339	83
		Razem	—	—	510.015	13	510.015	13
		B. Efekta.						
		Dochody.						
1		Zakupiono papiery wartościowe	—	—	302 800	—	302 800	—
		Razem	—	—	302.800	—	302.800	—
		W porównaniu z wydatkami	—	—	—	—	—	—
		pozostaje zapas	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
1		Wylosowane papiery wartościowe	—	—	1.000	—	1.000	—
		Razem	—	—	1.000	—	1.000	—

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	
—	—	10 830	76	10.830	76	—	—	—	—	—	—	—	—	381
—	—	229.234	88	229.234	88	—	—	—	—	—	—	—	—	378
—	—	240.065	64	240.065	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
268.949	49	—	—	268 949	49	—	—	—	—	—	—	228.339	83	395
—	—	1.000	—	1.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	399
—	—	240.065	64	240.065	64	—	—	—	—	—	—	—	—	407
268.949	49	241.065	64	510 015	13	—	—	—	—	—	—	228.339	83	—
—	—	—	—	510.015	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	281.675	30	281.675	30	—	—	—	—	—	—	—	—	414
—	—	228.339	83	228 339	83	—	—	—	—	—	—	—	—	410
—	—	510.015	13	510 015	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	302 800	—	302.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	460
—	—	302 800	—	302.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	301.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1.000	—	1 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	504
—	—	1.000	—	1.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Załącznik Nr. 1. do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinacyjnego zasobowego za r. 1891.

Majątek zarodowy.

WYKAZ

zmian majątku zarodowego w papierach wartościowych w r. 1891.

Liczba porządkowa	Bliższe oznaczenie	Papiery wartościowe				Gotówka							
		przyrost		ubytek		dochody				wydatki			
		szczegółowo	razem	szczegółowo	razem	szczegółowo		razem		szczegółowo		razem	
		Złote austryackie				zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Przyrost.												
	Zakupione papiery wartościowe:												
1	4% obligacye galic. funduszu propinacyjnego po kursie 91 zł. 90 ct. za 100 zł.	1.700	—	—	—	—	—	—	—	1.562	30	—	—
2	4% obligacye galic funduszu propinacyjnego po kursie 93 zł. za 100 zł	289 100	—	—	—	—	—	—	—	268.863	—	—	—
3	4% obligacye galic. funduszu propinacyjnego po kursie 93 zł. 75 ct. za 100 zł.	12.000	302.800	—	—		—	—	—	11 250	—	281.675	30
	Ubytek.												
	Wylosowane papiery wartościowe:												
4	4% obligacye galic. funduszu propinacyjnego .	—	—	1.000	1.000	1 000	—	1 000	—	—		—	—
	Razem . .		302.800	—	1.000	—	—	1 000	—	—	—	281.675	30
	W porównaniu z ubytkiem		1 000										
	pozostaje zapas . .		301.800										

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 6. marca 1892.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

rezerwowego

za rok 1891.

Majątek zarodowy

(Z 4 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 6. marca 1892.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Gotówka.						
		Dochody.						
		a) **Zwyczajne.**						
1		Opłaty od szynkarzy	15.848	55	—	—	15 848	55
2		Grzywny za przekroczenia propinacyjne	11.669	70½	—	—	11.669	70½
3		Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych	30	90	—	—	30	90
4		Odsetki zwłoki	—	—	439	92½	439	92½
5		Rozmaite	—	—	48	27½	48	27½
6		Zwroty kosztów zaliczkowo wypłaconych z funduszu rezerwowego	10	85	—	—	10	85
7		Zwyżka dochodów majątku obrotowego galic. funduszu rezerwowego za rok 1891	—	—	147.079	76½	147.079	76½
		Razem	27.560	½	147.567	96½	175 127	97
		b) **Obojętne.**						
8		Zwrot należytości stemplowej od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach	433	75	—	—	433	75
		Razem	433	75	—	—	433	75
		c) **Operacye kredytowe.**						
9		Za wylosowane papiery wartościowe	—	—	96.300	—	96.300	—
10		Zwrot lokowanych kapitałów	—	—	22.234	97½	22.234	97½
		Razem	—	—	118.534	97½	118 534	97½
		Ogółem	27.993	75½	266.102	94	294.096	69½
		Do tego początkowy zapas						
		Razem w porównaniu z wydatkami						
		pozostaje zapas						

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	
3.296	62½	—	—	3.296	62½	—	—	—	—	—	—	12.551	92½	208
2.203	96	—	—	2.203	96	—	—	—	—	—	—	9.465	74½	212
4	22	—	—	4	22	—	—	—	—	—	—	26	68	216
—	—	439	92½	439	92½	—	—	—	—	—	—	—	—	220
—	—	48	27½	48	27½	—	—	—	—	—	—	—	—	225
10	85	—	—	10	85	—	—	—	—	—	—	—	—	229
—	—	147.079	76½	147.079	76½	—	—	—	—	—	—	—	—	230
5.515	65½	147 567	96½	153.083	62	—	—	—	—	—	—	22.044	35	—
433	75	—	—	433	75	—	—	—	—	—	—	—	—	269
433	75	—	—	433	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	96.300	—	96.300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	292
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22.234	97½	296
—	—	96.300	—	96.300	—	—	—	—	—	—	—	22.234	97½	—
5.949	40½	243.867	96½	249.817	37	—	—	—	—	—	—	44.279	32½	—
				4.385	79									
				254.203	16									
				252.037	13½									
				2.166	02½									

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżet.	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Gotówka.						
		Wydatki.						
		a) **Zwyczajne.**						
1		Zwroty nadpłat i mylnych poborów . . .	9	95	—	—	9	95
		Razem . .	9	95	—	—	9	95
		b) **Obojętne.**						
2		Zwrot zasiłku z milionowej subwencyi ze skarbu państwa za czas od 1. września 1888 po koniec grudnia 1889 należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach	145.161	04	—	—	145.161	04
3		Zwrot odsetek od lokowanego zasiłku ze skarbu państwa za czas od 1. września 1888 po koniec grudnia 1889 należącego się miastom wykonującym wyłączne prawo propinacyi na swoich obszarach	6 204	57	—	—	6 204	57
		Razem . .	151 365	61	—	—	151.365	61
		c) **Operacye kredytowe.**						
4		Na zakupno papierów wartościowych . . .	—	—	78 426	60	78 426	60
5		Lokacya kapitałów	—		22.234	97½	22 234	97½
		Razem . .	—	—	100 661	57½	100.661	57½
		Ogółem . .	151 375	56	100 661	57½	252.037	13½
		Efekta.						
		Dochody.						
1		Zakupione papiery wartościowe	—	—	85.200	—	85 200	—
2		Wymiana papierów wartościowych . . .	—	—	770.000	—	770.000	—
		Razem . .	—	—	855.200	—	855.200	—
		Do tego początkowy zapas	—	—				
		Ogółem . .	—	—				
		W porównaniu z wydatkami	—	—				
		pozostaje zapas .	—	—				
		Wydatki.						
1		Wylosowane papiery wartościowe	—	—	96.300	—	96.300	—
2		Wymiana papierów wartościowych . . .	—	—	770.000	—	770.000	—
		Razem . .	—	—	866.300	—	866 300	—

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległa		bieżąca		razem				mniejsze		większe				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
9	95	—	—	9	95	—	—	—	—	—	—	—	—	318
9	95	—	—	9	95	—	—	—	—	—	—	—	—	
145.161	04	—	—	145.161	04	—	—	—	—	—	—	—	—	336
6.204	57	—	—	6.204	57	—	—	—	—	—	—	—	—	337
151.365	61	—		151.365	61	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	78 426	60	78 426	60	—	—	—	—	—	—	—	—	346
—	—	22 234	97½	22.234	97½	—	—	—	—	—	—	—	—	350
—	—	100 661	57½	100 661	57½		—		—	—	—	—	—	
151.375	56	100.661	57½	252 037	13½	—	—		—	—	—	—	—	
	—	85.200	—	85.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	397
		770.700		770.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	401
—	—	855 200	—	855.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				5 557.800	—									
				6,413.000	—									
				866.300	—									
				5,546.700	—									
—	—	96 300	—	96.300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	478
—	—	770 000	—	770 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	483
—	—	866.300	—	866.300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Załącznik Nr. 1. do zamknięcia rachunku gal. funduszu propinacyjnego rezerwowego za r. 1891.

Majątek zarodowy.

Wykaz

zmniejszenia się zaległości wskutek przedawnienia, niemożności ściągnięcia i sprostowania należytości.

	Dochody		Wydatki	
	zł	ct.	zł.	ct.
Według zamknięcia rachunku za r. 1890 pozostała zaległość z końcem roku 1890	36.678	80	151.375	56
Z tego odpisano	8.685	4½	—	—
Pozostało . . .	27.993	75½	151.375	56
które przeniesiono do zamknięcia rachunku za r. 1891, jako początkową zaległość.				

Dochody.	Odpisano wskutek przedawnienia		niemożności ściągnięcia		sprostowania należytości	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
a) Zwyczajne:						
Opłaty od szynkarzy	—	—	930	51	2.993	22
Grzywny za przekroczenia propinacyjne . .	—	—	4.634	7½	126	84
Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych .	—	—	—	—	—	40
Razem . .	—	—	5 564	58½	3.120	46
Ogółem jak wyżej . .			8.685	4½		

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 6. marca 1892.

Załącznik Nr. 2. do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego za r. 1891.

Majątek zarodowy.

Wykaz

zmian majątku zarodowego w papierach wartościowych w r. 1891.

Liczba porządkowa	Bliższe oznaczenie	Papiery wartościowe				Gotówka							
		przyrost		ubytek		dochody				wydatki			
		szczegółowo	razem	szczegółowo	razem	szczegółowo		razem		szczegółowo		razem	
		Złote austryackie				zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Przyrost.												
	Zakupione papiery wartościowe.												
1	4% obligacye galic. fund. propinacyjnego po kursie 92 zł. 5 ct. za 100 zł.	85.200	85.200							78.426	60	78.426	60
	Wymiana papierów wartościowych.												
2	4% obligacye galic. fund propinacyjnego	590.000											
3	4½% obligacye gal. pożyczki krajowej:												
	z roku 1883 .	120.000											
	„ 1884 .	20.000											
	„ 1885 .	30.000											
	„ 1888 .	10.000	770.000										
	Ubytek.												
	Wylosowane papiery wartościowe.												
4	4½% obligacye gal. pożyczki krajowej:												
	z roku 1888 .	—	—	4.400		4.400	—						
	„ 1889 .	—	—	5 400		5 400	—						
5	4% obligacye galic. funduszu propinacyjnego	—	—	86.500	96.300	86.500	—	96 300	—				
	Wymiana papierów wartościowych.												
6	4% obligacye galic. funduszu propinacyjnego	—	—	590.000									
7	4½% obligacye gal. pożyczki krajowej:												
	z roku 1888 .	—	—	170.000									
	„ 1889 .	—	—	10.000	770.000								
	Razem .	—	855.200		866 300			96.300	—			78.426	60
	Do tego początkowy zapas	—	5,557.800										
	Ogółem .	—	6,413.000										
	W porównaniu z ubytkiem	—	866.000										
	pozostaje zapas .	—	5,546.700										

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 6. Marca 1892.

Załącznik Nr. 3. do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinacyjnego rezerw. za r. 1891.

Wykaz papierów publicznych

stanowiących własność galicyjskiego funduszu propinacyjnego rezerwowego z dniem 31. grudnia 1891.

Liczba porząd	Bliższe oznaczenie	Nominalna wartość zł.
1	4½% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego .	230.400
2	4½% „ „ Banku krajowego	923 400
3	4½% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1883. . . .	120.000
4	4½% „ „ „ „ z r. 1884. . . .	20.000
5	4½% „ „ „ „ z r. 1885. . . .	30.000
6	4½% „ „ „ „ z r. 1888. . . .	270.200
7	4½% „ „ „ „ z r. 1889. . . .	297.600
8	4% listy zastawne austro-węgierskiego Banku	150.000
9	4% „ „ austryackiego Zakładu kredytowego ziemskiego .	150.000
10	4% obligacye galicyjskiego funduszu propinacyjnego	3,355.100
	Razem . . .	5,546.700

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 6. marca 1892.

Załącznik Nr. 4. do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinacyjnego rezerw. za r. 1891.

Majątek zarodowy.

Porównanie

majątku zarodowego galicyjskiego funduszu propinacyjnego rezerwowego pozostałego z końcem r. 1891. z pozostałością r. 1890.

	Szczegółowo		Razem	
	zł.	ct.	zł.	ct.
Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.:				
a) w papierach publicznych	5.546.700	—	—	—
b) w lokowanych kapitałach	22.234	97½	—	—
c) w gotówce	2.166	2½	5,571.101	—
Stan majątku zarodowego wynosił z końcem roku 1890 . .	—	—	5.411.253	93
w porównaniu przeto okazuje się z końcem r. 1891 powiększenie majątku zarodowego o	—	—	159.847	7

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 6. marca 1892.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

rezerwowego

za rok 1891.

Majątek obrotowy.

(Z 2 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 6. marca 1892.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Dochody.						
		a) **Zwyczajne.**						
1	1	Odsetki czynne	—	—	230.692	04½	230.692	04½
2	—	Rozmaite	7	50	—	—	7	50
		Razem	7	50	230.692	04	230.699	54
		b) **Obojętne**						
3	—	Zwrot danych zaliczek zwrotnych	157	50	282	50	440	—
		Razem	157	50	282	50	440	—
		Zapas kasowy z początkiem roku	137	62	—	—	137	62
		Ogółem	302	62	230.974	54½	231.277	16½
		W porównaniu z wydatkami	305	56	83.891	84	84.197	40
		pozostaje zwyżka	2	94	147.082	70½	147.079	76½
		którą przeniesiono do majątku zarodowego galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego.						
		Wydatki.						
		a) **Zwyczajne.**						
1	1	Płace urzędników	—	—	22.979	90	22.979	90
2	2	Płace sług	—	—	864	—	864	—
3	3	Adjuta	—	—	799	96	799	96
4	4	Dyurna	—	—	13.843	98	13.843	98
5	5	Ryczałt do skarbu na koszta utrzymania c. k. kasy galic. funduszu propinacyjnego	—	—	10.000	—	10.000	—
6	6	Czynsze najmu	—	—	2.500	—	2.500	—
7	7	Koszta administracyi powiatowej	148	63	21.697	97½	21.846	60½
8	8	Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi	—	—	501	68	501	68
9	9	Potrzeby kancelaryjne	3	80	2.317	15	2.320	95
10	10	Koszta zarządu	—	—	909	11	909	11
11	11	Koszta sądowe	3	13	721	06½	724	19½
12	12	Remuneracye, zapomogi i rozmaite nieprzewidziane wydatki	150	—	6.474	52	6.624	52
		Razem	305	56	83.609	34	83.914	90
		b) **Obojętne.**						
13	—	Dane zaliczki zwrotne	—	—	282	50	282	50
		Razem			282	50	282	50
		Ogółem	305	56	83.891	84	84.197	40

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	
—	—	230.692	04½	230.692	04½	229.950	—	—	—	742	04½	—	—	4
7	50	—	—	7	50	—	—	—	—	7	50	—	—	8
7	50	230.692	04½	230.699	54½	229 950	—			749	54½		—	
157	50	—	—	157	50	—	—	—	—	—	—	282	50	77
157	50	—	—	157	50	—	—	—	—	—	—	282	50	
—	—	22.601	59	22.601	59	21.340	—	—	—	1.261	59	378	31	101
—	—	864	—	864	—	864	—	—	—	—	—	—	—	104
—	—	799	96	799	96	800	—	—	04	—	—	—	—	109
—	—	13.843	98	13.843	98	18.178	—	4.334	02	—	—	—	—	113
—	—	10.000	—	10.000	—	10.000	—	—	—	—	—	—	—	117
—	—	2.500	—	2.500	—	2.500	—	—	—	—	—	—	—	120
148	63	21.683	15½	21.831	78½	27.000	—	5.168	21½	—	—	14	82	124
—	—	501	68	501	68	3.000	—	2.498	32	—	—	—	—	128
3	80	2.309	56	2.313	36	8.000	—	5.686	64	—	—	7	59	132
—	—	909	11	909	11	1.000	—	90	89	—	—	—	—	136
3	13	721	06½	724	19½	800	—	75	80	—	—	—	—	140
150	—	6.474	52	6.624	52	10.000	—	3.375	48	—	—	—	—	144
305	56	83 208	62	83.514	18	103 482	—	21 229	41	1.261	59	400	72	
								19.967	82					
—	—	282	50	282	50	—	—	—	—	—	—	—	—	179
—	—	282	50	282	50	—	—	—	—	—	—	—	—	

Stan czynny

z końcem roku 1890 wynosił w zaległościach dochodów:

a) zwyczajnych	. . .	10 zł.	44 ct.
b) obojętnych	. . .	157 „	50 „
	razem .	167 zł.	94 ct
i w zapasie kasowym	. . .	137 „	62 „
	ogółem .	305 zł.	56 ct.

i wystarczał zupełnie na pokrycie zaległych wydatków w kwocie 305 zł. 56 ct.

Stan czynny

z końcem roku 1891 wynosi w zaległych dochodach . . . 282 zł. 50 ct.
i w zapasie kasowym . . . 118 „ 22 „
razem . 400 zł. 72 ct.

i wystarcza zupełnie na pokrycie zaległych wydatków w kwocie 400 zł. 72 ct.

Majątek obrotowy.

Uzasadnienie

różnic między budżetem a wynikłością uiszczenia.

Dochody.

a) Zwyczajne.

1. Odsetki czynne.

Wynikłość większa o . . . . . 742 zł. 04½ ct.
z powodu, że po przedłożeniu budżetu zakupiono papiery wartościowe, od których odsetki nie były na rok 1891 preliminowane.

Wydatki.

a) Zwyczajne.

1. Płace urzędników.

Wynikłość większa o . . . . . 1.261 zł 59 ct.
z powodu przyrostu płac zastępcy przewodniczącego, c k. oficyała jako kierownika oddziału manipulacyjnego i zamianowania jednego c. k. koncepisty na etacie funduszu c. k. komisarzem powiatowym.

4. Dyurna.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 4.334 zł. 02 ct.
z powodu częściowej redukcyi personalu w oddziale administracyjnym, manipulacyjnym i kasowym.

7. Koszta administracyi powiatowej.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 5.168 zł. 21½ ct.
z powodu uproszczenia czynności pomocniczej na powiatach.

8. Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 2.498 zł. 32 ct.
z powodu zmniejszenia się potrzeby odbywania częstszych posiedzeń w łonie c. k. Dyrekcyi i wysyłania umyślnych delegatów na prowincyę.

9. Potrzeby kancelaryjne.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 5.686 zł. 64 ct.
z powodu, iż książki rachunkowe założone w r. 1890 dla biura rachunkowego c. k. Dyrekcyi, dla c. k. kasy funduszu propinacyjnego i dla c. k. urzędów podatkowych starczyły także na rok 1891.

10. Koszta zarządu.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 90 zł. 89 ct.
z powodu zmniejszenia się wydatku na oświetlenie.

11. Koszta sądowe.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 75 zł. 80½ ct.
z powodu zmniejszenia się procesów sądowych w dziale dzierżawnym.

12. Remuneracye, zapomogi i rozmaite nieprzewidziane wydatki.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 3.375 zł. 48 ct.
ponieważ przyzwolona na ten cel kwota nie została w całości wyczerpaną.

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 6. marca 1892.

Załącznik Nr. 2 do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinac. rezerwowego za r. 1891.

Majątek obrotowy.

Wykaz

zmniejszenia zaległości wskutek przedawnienia, niemożności ściągnięcia i sprostowania należytości.

	Dochody		Wydatki	
	zł.	ct.	zł.	ct.
Według zamknięcia rachunku za rok 1890 pozostało w zaległości:				
a) Zwyczajnych	10	44	305	56
Z tego odpisano	2	94	—	—
pozostało . .	7	50	305	56
które przeniesiono do zamknięcia rachunku za rok 1891 jako początkową zaległość.				
b) Obojętnych	157	50	—	—
Z tego odpisano	—	—	—	—
pozostało . .	157	50	—	—
które przeniesiono do zamknięcia rachunku za r. 1891 jako początkową zaległość.				

	Odpisano wskutek					
	przedawnienia		niemożności ściągnięcia		sprostowania należytości	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Dochody.						
a) Zwyczajne						
Zwroty kosztów sądowych	—	—	2	94	—	—

Z c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 6. marca 1892.

Alegat E. do sprawozdania Wydziału krajowego do L. 13.381/92.

Sprawozdanie

c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego z przedłożeniem zamknięć rachunkowych tego funduszu za rok 1891.

Wysoki Sejmie!

Odnośnie do sprawozdania z dnia 15 listopada 1891, którem miała zaszczyt c. k. Dyrekcya gal. funduszu propinacyjnego przedłożyć Wysokiej Izbie zamknięcia rachunkowe za rok 1890 i preliminarze na rok 1892, przedkłada obecnie dodatkowo zamknięcia rachunkowe za rok 1891:

1. galic. funduszu propinacyjnego:
   a) ogólnego;
   b) zasobowego.
2. galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego:
   a) obrotowego;
   b) zarodowego.

W osobnych załącznikach zamknięć rachunkowych wyjaśniono przy odnośnych pozycyach różnice, zachodzące między zatwierdzonym przez Wysoką Izbę na rok 1891 budżetem a wynikłością tego roku.

Z ogólnego stanowiska zauważa c. k. Dyrekcya do tych zamknięć rachunkowych co następuje:

1. Co do galic. funduszu propinacyjnego:

a) **ogólnego.**

Według zamknięcia za r. 1891 wynosiły przypisane w księgach zwyczajne dochody

bieżące	4,639.724 zł. 55 ct.
wydatki zaś	4,402.210 „ 55 „
przeto w pórównaniu okazuje się zwyżka dochodów . . .	237.514 zł. — ct.
ze względu jednak, że z zaległości czynnych pozostałych z końcem roku 1890 w kwocie 414.695 zł. 68½ ct. odpisano według załącznika Nr. 2. kwotę	8.279 zł. 12 ct.
która służyć miała do pokrycia zaległych wydatków, przeto pokryto tę część zaległości biernych zwyżką dochodów r. 1891, która w skutek tego wynosi tylko	229.234 zł. 88 ct.
a w porównaniu do zwyżki dochodów za rok 1890 w kwocie . .	268 949 zł. 49 ct.
jest mniejszą o	39.714 zł. 61 ct.

Zmniejszenie się dochodu w tym funduszu w roku 1891 powstało głównie z powodu mniejszego dochodu z odsetek od lokowanych kapitałów, uzyskanych ze sprzedaży c. k. uprzyw.

austr. bankowi dla krajów koronnych obligacyj funduszu propinacyjnego, przeznaczonych na wynagrodzenia w gotówce za zniesione prawa propinacyi. Kapitał ten bowiem, wynoszący z początkiem roku 1890 — 33,844.285 zł. 17½ ct., zmalał w ciągu tego roku do kwoty 3,066.821 zł. 73 ct., a z końcem roku 1891 wynosi już tylko 1,225.267 zł. 24½ ct. Bieżące dochody nie mogły też być lokowane w takiej obfitości jak w roku 1890, gdyż c. k. Dyrekcya musiała zatrzymywać odpowiedne zapasy w kasie na wypłatę zapadłych kupnonów i wylosowanych obligacyj.

Nadwyżka dochodów roku 1891 wynosząca . . .	229.234 zł. 88 ct.
jest zawsze jednak jeszcze większą od preliminowanej w budżecie na rok 1891 kwoty	102.305 „ — „
o . . .	126.929 zł. 88 ct.

z powodów, naprowadzonych przy pojedynczych rubrykach zamknięcia rachunkowego w uzasadnieniu różnic (załącznik Nr. 1.)

Zwyżkę tę w kwocie 229.234 zł. 88 ct. wcielono do funduszu zasobowego.

b) **zasobowego.**

Według zamknięcia rachunku z r. 1891 wynosi majątek tego funduszu w papierach

publicznych	301.800 zł. — ct.
w lokowanych kapitałach	228.339 „ 83 „
razem . . .	530.139 zł. 83 ct.
a w porównaniu z majątkiem pozostałym z końcem roku 1890 w lokowanych kapitałach w kwocie	268.949 „ 49 „
powiększył się o . . .	261.190 zł. 34 ct.

Szczegółowy przyrost, względnie zmiany zaszłe w tym funduszu w ciągu roku 1891 są uwidocznione w dotyczącem zamknięciu rachunku.

2. Co do galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego.

a) **obrotowego.**

Według zamknięcia rachunku za rok 1891 wynoszą dochody zwyczajne bieżące tego

funduszu, przypisane w księgach	230.692 zł. 04½ ct.
wydatki zaś	83.609 „ 34 „
przeto w porównaniu pozostaje zwyżka	147.082 zł. 70½ ct.
ze względu jednak, że z zaległości czynnej pozostałej z końcem roku 1890 odpisano kwotę	2 zł. 94 ct.
która służyć miała do pokrycia zaległości biernych, przeto część tych zaległości pokryto powyższą zwyżką, która w skutek tego wynosi z końcem r. 1891	147.079 zł. 76½ ct.
a w porównaniu z zwyżką roku 1890 w kwocie	129.846 „ 38 „
jest większą o	17.233 zł. 38½ ct.

Korzystny ten wynik powstał z zarządzeń w wydatkach na administracyę.

Nadwyżkę tę w kwocie	147.079 zł. 76½ ct.
przeniesiono po myśli § 22. lit. *a.* noweli propinacyjnej do majątku zarodowego funduszu rezerwowego. W porównaniu z preliminarzem jest ona większą o	20.611 zł. 76½ ct.

z przyczyny naprowadzonych w uzasadnieniu różnic przy pojedynczych rubrykach w załączniku Nr. 1. zamknięcia rachunkowego.

b) **zarodowego.**

Z końcem roku 1890 wynosił zapas w gotówce . . .	4.385 zł. 79 ct.
w papierach wartościowych	5,557.800 „ 79 „
razem . . .	5,562.185 zł. 79 ct.

który jednakowoż nie był zupełną własnością funduszu rezerwowego, gdyż ciężył na nim obowiązek zwrócenia 37 miastom kwoty . . . 150.931 zł. 86 ct.
tytułem udziału w jednomilionowej subwencyi ze skarbu państwa za czas od 1. września 1888 do końca grudnia 1889 wraz z odsetkami, przeto z powyższego zapasu była tylko część w kwocie . . . 5.411.253 zł. 93 ct. własnością funduszu i stanowiła jego właściwy fundusz zarodowy. Jak świadczy zamknięcie roku 1890 nie pozostał w kasie z końcem tego roku taki zapas gotówki, którymby wykazaną w tem zamknięciu pod poz. 4 i 5, wydatków, zaległość bierną pokryć było można, a to dlatego, iż nie mogąc z góry przewidzieć, kiedy rzeczona wypłata nastąpi, ulokowała c. k. Dyrekcya w roku 1890 cały zapas gotówki funduszu rezerwowego w papierach wartościowych. W skutek przyspieszenia akcyi, wskazanej w §. 43. noweli propinacyjnej nastąpiła jednak wypłata w mowie będąca subwencyi dla 37 miast, posiadających swe własne fundusze propinacyjne, już z początkiem roku 1891, a że c. k. Dyrekcya nie chciała pozbywać się nabytych w r. 1890 papierów wartościowych, przeto pokryła wypłatę częścią kapitałami uzyskanymi za wylosowane obligacye, częścią zaś nadwyżką dochodów majątku obrotowego za rok 1891, która przeznaczoną była do kapitalizowania. Tem wyjaśnia się zmniejszenie zapasu w papierach wartościowych, który z końcem roku 1890, wynosił . . . 5,557.800 zł. — ct.
a z końcem roku 1891 wynosi . . . . . 5,546.700 „ — „

jest zatem mniejszy o . . . . . 11 100 zł. — ct.

Majątek zarodowy z końcem roku 1891 wynosi:

a) w papierach publicznych nominalnie . . . 5,546.700 zł. — „
b) w lokowanych kapitałach . . . . . 22.234 „ 97½ „
c) w gotówce . . . . . 2 166 „ 02½ „

razem . . . 5,571.101 zł. — ct.
a w porównaniu z majątkiem z końcem roku 1890 wynoszącym . 5,411.253 „ 93 „
jest większy o . . . . . 159.847 „ 07 „

Ogólny stan majątku funduszu propinacyjnego wynosi z końcem roku 1891:

a) w galic. funduszu propinacyjnym zasobowym . . 530 139 zł. 83 ct.
b) w galic. funduszu propinacyjnym rezerwowym . . 5,571.101 „ — „

razem . . . 6,101.240 zł. 83 ct.
a w porównaniu z otrzymanym od Wydziału krajowego funduszem, uzbieranym po koniec roku 1889 w gotówce . . . . . 41.592 „ 91 „
w papierach publicznych nominalnie . . . . . 3,770.200 „ — „

razem . . . 3,811 792 zł. 91 ct.
powiększył się majątek z końcem roku 1891 o 2,289.447 zł. 92 ct.

W końcu wypada jeszcze nadmienić, iż tytułem wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyi wyasygnowano uprawnionym po dzień 9. marca b. r. w gotówce 32,757.463 zł. 74 ct., zaś w 4% po koniec roku 1894 winkulowanych obligacyach nominalnie 22,143.200 zł., pozostaje przeto jeszcze do wyasygnowania w gotówce 1,086.821 zł. 43½ ct., zaś w obligacyach nominalnie 1,738.900 zł.

Nadto przyznano i wyasygnowano uprawnionym tytułem odsetek od kapitałów w gotówce wyasygnowanych kwotę 242.755 zł. 38½ ct.

Lwów dnia 12. marca 1892.

Badeni w. r.

L. W. kr. 13.453/92.

Aleg. 149.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o administracyi jednomilionowym funduszem pożyczkowym na budowę koszar dla wojska.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego w powyższym przedmiocie za czas od 1. lipca 1889. do 30. czerwca 1890. (aleg. 88 sten. spr. z r. 1890.) spadło z porządku dziennego Wysokiej Izby. Z tego powodu przedstawia Wydział krajowy pogląd na administracyę 1-milionowym funduszem koszarowym za czas od 1. lipca 1889. do 31. grudnia 1891. mianowicie:

1. Należytość czynna od gmin z tytułu zwrotu pożyczek, udzielonych na budowę koszar:

a)	należytość z dniem 30. czerwca 1889. pozostała do spłaty . .	591.559 zł.	29 ct.
b)	„ ta powiększyła się w II. półroczu 1889. o wypożyczoną kwotę	47.000 „	— „
c)	„ „ „ „ w roku 1890. o wypożyczoną kwotę	312.000 „	— „
d)	„ „ „ „ „ 1891. „ „ „	220.000 „	— „
	razem	1,170.559 zł.	29 ct.

2. Na rachunek tej należytości uiściły gminy w powyższym peryodzie tytułem ratalnych spłat pożyczek podług szczegółowego wykazu: ./. **Alegat 1.**

a)	w II. półroczu 1889.	18.718 zł. 99 ct.	
b)	w ciągu roku 1890.	55.762 „ 28 „	
c)	„ „ „ 1891.	99.648 „ 05 „	174.129 zł. 32 ct.
	Z porównania pozostaje należytość z końcem grudnia 1891.		996.429 zł. 97 ct.

3. Wszelkie wpływy funduszu koszarowego lokowano stale bądź w Banku krajowym, bądź też w funduszu krajowym na 3% rachunek bieżący, a ruch tej lokacyi wynosił w tym czasie jak następuje:

a) z dniem 30. czerwca 1889. pozostało na lokacyi . . . 425.178 zł. 77½ ct.
b) w II. półroczu 1889. ulokowano . . . . . 99.302 „ 81½ „
c) w roku 1890. . . . . 471.139 „ 38 „
d) „ „ 1891. . . . . 266.256 „ 69 „

razem 1,261.877 zł. 66 ct.

z czego podniesiono po koniec grudnia 1891. 1,261.877 zł. 66 ct;

nie pozosało zatem na lokacyi z końcem grudnia 1891. nic.

4. Zapas kasowy w gotówce wynosi z końcem grudnia 1891. . 44.256 zł. 69½ ct. który z wyjątkiem kwoty ½ ct. z dniem 1. stycznia 1892. na 3% rachunek bieżący w funduszu krajowym ulokowano.

Ogółem wynosi więc stan czynny funduszu pożyczkowego na budowę koszar z dniem 31. grudnia 1891. kwotę . . . . . 1,040.686 zł. 66½ ct.

Gdy uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 11. stycznia 1888. przeznaczono jako fundusz pożyczkowy na budowę koszar dla c. k. wojska kwotę . . . . . 1,000.000 zł. — ct.
przeto w porównaniu z wyżej wykazanym stanem czynnym funduszu z dnia 31. grudnia 1891. w sumie . . . . . 1,040.686 „ 66½ „
okazuje się, że fundusz ten od czasu powstania do dnia 31. grudnia 1891. wrósł o kwotę . . . . . 40.686 „ 66½ „

Przyrost ten pochodzi z 3% odsetek od każdoczesnej dyspozycyjnej gotówki, lokowanej na rachunek bieżący, tudzież z 6% odsetek zwłoki uiszczonych przez gminy od rat w terminie nie spłaconych, mianowicie:

a) 3% odsetki na rachunku bieżącym przyniosły:

α) po dzień 30. czerwca 1889. . . . . 20.206 zł. 43 ct.
β) w II. półroczu 1889. . . . . 6.353 „ 50 „
γ) w roku 1890. . . . . 8.349 „ 36 „
δ) „ „ 1891. . . . . 3.768 „ 51 „

razem 38.677 zł. 80 ct

b) 6% odsetki zwłoki przyniosły:

α) po dzień 30. czerwca 1889 . . . . 17 zł. 35½ ct.
β) w II. półroczu 1889. . . . . 14 „ 75 „
γ) w roku 1890. . . . . 276 „ 01 „
δ) „ „ 1891. . . . . 1.700 „ 75 „

razem 2.008 zł. 86½ ct.

Ogółem wynosi więc przyrost funduszu jak wyżej wykazano . 40.686 zł. 66½ ct.

Dołączony ./· wykaz przedstawia, że do 31. grudnia 1891. przyznano w ogóle pożyczek **Alegat** gminom w kwocie . . . . . 1,497.700 zł.
wypłacono rzeczywiście . . . . . 1,255.700 „

pozostaje przeto do wypłaty . 242.000 zł.

Ponadto cofnięto promesy na . . . . . 445.000 zł.
Pozostała do wypłaty kwota . . . . . 242.000 „
składa się z następujących pozycyj:

1) Brody 100.000 zł. płatnych w roku 1894 i następnych.

2) Dębica na dom wczasu 20.000 zł., których wypłaty Wydział krajowy uchwałą do LW. 49040/91 odmówił na razie z powodu, że gmina nie posiada żadnego majątku, ani nie miała zapewnienia pokrycia reszty kosztów budowy.

3) Jarosław 15.000 zł. płatnych w roku 1892.

4) Jaworów 18.000 zł. płatnych w roku 1893. i 1894. Gmina ta wniosła do LW. 11446/92 prośbę o wypłatę już w roku bieżącym chociaż połowy z tej pożyczki.

5) Kolbuszowa na dom wczasu 10.000 zł. przyrzeczonych jeszcze w roku 1890. warunkowo. Od tego czasu ani gmina ani wojskowość nie domagały się wypłaty, a nadto gmina nie wykazała się dopełnieniem warunków.

6) Sanok 15.000 zł. jako reszta z 30.000 zł., płatna w roku 1892.

7) Stryj 14.000 zł. płatnych w roku 1893/94.

8) Tyśmienica 35.000 zł., których wypłata w skutek odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 19 lipca 1890 L. 6.822/pr. oznaczoną została na rok 1891 i 1892.

9) Złoczów 15.000 zł. jako reszta z 25.000 zł., płatna w roku 1892

Powyższe daty udowadniają, że Wydział krajowy przy przyrzekaniu pożyczek postępował zupełnie oględnie, rozkładając wypłatę pożyczek na czas dłuższy.

Nadto faktyczny stan rzeczy i stan aktów w roku 1890. i 1891. stwierdza, że Wydział krajowy ani razu nie znalazł się w kolizyi niemożności wypłacenia przyrzeczonej pożyczki, jak tego obawiała się komisya administracyjna. podług jej sprawozdania (alegat 253 sten. spr. z roku 1890) i mniejszość tej komisyi podług osobnego jej wniosku (aleg. 254 sten. spr. z roku 1890).

Równowaga powyższa wszakże musiałaby zostać zachowaną, gdyby Wydział krajowy przy dzisiejszym stanie rozporządzalnego funduszu uczynić miał zadość usilnym domaganiom się c. k Rządu przyznania i jak najrychlejszej wypłaty gminom nowych bardzo znacznych pożyczek na dalszą budowę koszar, ewentualnie zaś wybudowania ich kosztem kraju. I tak domaga się c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z władzami wojskowemi:

1) Odezwami z 23. czerwca 1891. l. 46.041 (LW: 21.203/91), 9. września 1891. l. 63.658 (LW: 40.443/91) i 18. lutego 1892. l. 12.335 (LW: 10.267/92) dla Czortkowa 30.000 zł.

2) Odezwą z 18. listopada 1891. l. 85.130. (LW: 33.453 i 52.680/91) dla Nowego-Sącza 30.000 zł.

3) Odezwami z 6. stycznia 1892. l. 48 (LW: 1.866/92) i z 18. lutego 1892. l. 12 335 (LW: 10.267/92) dla Przemyśla 100.000 zł., przyczem zapowiedziało c. k. Namiestnictwo jeszcze dalszą potrzebę pożyczki na budowę nowych koszar dla sztabu pułkowego i dywizyjnego, kadru uzupełniającego i szkoły podoficerów 6 pułku ułanów w Przemyślu.

4) Odezwami z 21. stycznia 1892. l. 5.566 (LW: 5.868) i z 18. lutego 1892. l. 12.335 (LW: 10.267/92) dla Rzeszowa dodatkowo 17.000 zł.

5) Odezwami z 20. maja 1891. l 4.052 i 30. czerwca 1891. l. 47.915 (LW. 21.203/91) i z 18 lutego 1892. l. 12.335 (LW. 10.267/92) dla Tarnowa na budowę koszar dla 3 szwadronów 2. pułku ułanów dyslokowanych dotąd w Dębicy i Ropczycach, bez oznaczenia wysokości pożyczki, która, przypuścić można, wynosić będzie około 180.000 zł.

6) Odezwą z 12. maja 1891. l. 32.020 (LW. 19.488/91) dla Trembowli dodatkowo 12.000 zł.

7) Odezwą z 13. czerwca 1891. l. 42.802 (LW. 21.203/91) i z 18. lutego 1892. l. 12.335 (LW. 10.267/92) dla Żółkwi wprawdzie 40.000 zł., gmina ta jednak prosiła do (LW. 6.790/91) o pożyczkę 120.000 zł. i prośbę tę ponowiła obecnie do Lw. 7.707/92.

Ponadto odmówiono do LW. 38.993/91 gminie miasta Lwowa pożyczki w żądanej kwocie 200.000 zł. a do LW. 55.796/91 i 9.726/92 gminie Wadowice pożyczki 90.000 zł., którą chciała zaciągnąć, aby zapobiedz przeniesieniu batalionu obrony krajowej z Wadowic do Krakowa.

Spodziewać się zaś należy ponowienia powyższej prośby gminy miasta Lwowa o pożyczkę . . . . . 200.000 zł.
prośby gminy Kraków około . . . . . 100.000 „
Przemyśla na dalsze budowy również około . . . . . 100.000 „
wreszcie pominąć nie można cofniętej gminie Rzeszowa promesy . . . 100.000 „
na budowę szpitala wojskowego (LW. 35.343 z 15. października 1890.), c. k. Namiestnictwo bowiem w odezwie swej z 6. sierpnia 1890. L. 53.020 zgodziło się na użycie z powyższej promesy kwoty

90.000 zł. na budowę koszar w Przemyślu „w przypuszczeniu, że pożyczka gminie miasta Rzeszowa na budowę szpitala przyznana snadnie w r. 1891 będzie mogła być zrealizowaną".

Biorąc na uwagę, że z promes już udzielonych na . . . . 242.000 zł.
przypada największa pożyczka dla Brodów w kwocie . . . . . 100.000 „
do wypłaty dopiero w latach 1894. i następnych, że zatem inne promesy na . 142.000 „
mogłyby być pokryte resztą kasową pozostałą z r. 1891. . . . 44.000 zł.
i dochodem z r. 1892. około . . . . . 90.000 „ 134.000 zł.
okazuje się, że na pokrycie poszczególnionych wyżej pożyczek pozostanie Wydziałowi krajowemu do dyspozycyi tylko względny roczny dochód z funduszu koszarowego.

Gdy zaś suma tylko wymienionych wyżej siedmiu pożyczek przez c. k. Rząd dla gmin tak usilnie żądanych wynosi . . . . . 489.000 złr.
a do tego doliczy się ewentualne dalsze pożyczki jak n. p. dla Przemyśla znowu około . . . . . 100.000 „
Krakowa również około . . . . . 100.000 „
szpital rzeszowski . . . . . 100.000 „
otrzymamy sumę . . . . . 789.000 złr.
w której mimo jej olbrzymiej wysokości nie znajdują pomieszczenia jeszcze inne pożyczki jak n. p. Lwów, Wadowice, Kołomyja, którym pożyczek odmówiono i t. d.

Przyjmując natomiast, że w r. 1893. będzie do dyspozycyi całoroczny dochód funduszu koszarowego 90.000 zł., zaś w r. 1894 i 1895 tylko po 50.000 zł., gdyż Brodom przypadnie w tych latach do wypłaty po 40.000 zł. rocznie (a w r. 1896. 20.000 zł.), otrzymamy dochód z tych lat w kwocie 190.000 zł.

W porównaniu więc z sumą . . . . . 789.000 zł.
okazuje się niedobór . . . . . 599.000 zł.
czyli okrągło 600.000 złr.

W obec tych potrzeb i nacisku, z jakim c. k. władze napierają na Wydział krajowy, a z drugiej strony w obec niepomyślnego stanu funduszu krajowego, nie pozostaje Wydziałowi krajowemu nic innego jak przedstawić sprawę Wysokiemu Sejmowi z wnioskiem na dodatkowe uposażanie 1-milionowego funduszu koszarowego jeszcze kwotą 600.000 zł., płatną jednak w trzech rocznych ratach, mianowicie w latach: 1892, 1893. i 1894. po . . . . 200.000 zł.

Rok 1892. proponuje Wydział krajowy dlatego jako pierwszy termin, ponieważ pożyczki dla Przemyśla i Tarnowa są bardzo nagłe, a same te dwie pożyczki przenoszą trzechletni dochód obecnego funduszu.

Jeśli Wysoki Sejm raczy przychylić się do powyższego wniosku i kwota 600.000 zł. miałaby być uzyskaną w drodze osobnej pożyczki, natenczas proponuje Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi zarazem uchwalenie rezolucyi, wzywającej c. k. Rząd do wyjednania w drodze właściwej uwolnienia tej pożyczki od wszelkich opłat, należytości skarbowych i podatków.

Sądząc podług obecnego stanu rzeczy, przypuszczać należy, że ruch budowlany koszar wojskowych potrwa jeszcze conajmniej cztery lata, wypłata zaś pożyczek, conajmniej dwa razy tak długo, poczem wszelkie wpływy ze zwrotu pożyczek będzie mógł Wysoki Sejm użyć na inne cele.

W tym miejscu zaznacza Wydział krajowy, że pożyczki na budowę koszar udzielane bywają i będą tylko pod warunkami, jeśli niezbędna potrzeba budowy koszar stwierdzoną została przez kompetentne władze, czynsz z tych koszar zabezpieczony został na lat 25, a conajmniej na lat 15. pokrycie reszty kosztów budowy zostało zabezpieczone, wreszcie przedłożone zostały zatwierdzone przez władze wojskowe plany i kosztorysy budowy.

Na posiedzeniu z 12. listopada 1889. powziął Wysoki Sejm uchwałę upoważniającą Wydział krajowy, aby w wypadkach zasługujących na uwzględnienie przedstawiał Wysokiej Izbie wnioski co do przedłużenia gminom terminu spłaty pożyczek na budowę koszar.

W myśl tej uchwały przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi, sprawozdaniem z 10. października 1890. (aleg. 88 sten. spr. z r. 1890.) wniosek o przedłużenie gminie miasta Trembowli terminu spłaty pożyczek jej udzielonych, z 12 lat na lat 20.

Komisya administracyjna przychyliła się do powyższego wniosku (aleg. 253 sten. spr. z r. 1890.), sprawa spadła jednak z porządku dziennego.

Obecnie wnosi Wydział krajowy z uwagi:

że zachodzą rzeczywiście uzasadnione wypadki (jak n. p. Trembowla, Przemyśl), w których ze względu na niezbędną potrzebę uregulowania gospodarstwa gminnego nie podobna odmówić przyzwolenia na przedłużenie terminu spłaty pożyczek koszarowych, że z tego powodu, gmina mając nadzieję uzyskania rzeczonej ulgi od Wysokiego Sejmu, wstrzymuje się ze spłatą pełnych rat, czem wbrew zobowiązaniu swemu z aktu notaryalnego uszczupla fundusz dyspozycyjny na udzielanie dalszych pożyczek;

że Wydział krajowy uznając w takich wypadkach potrzebę rozłożenia spłaty rat pożyczkowych na czas dłuższy i w przekonaniu, że Wysoki Sejm do odnośnego wniosku się przychyli, zniewolony jest chwilowo tolerować niedopełnienie obowiązków ze strony dotyczącej gminy, aż do załatwienia sprawy przez Wysoką Izbę i ograniczać się na bezskutecznem urgowaniu o dopłaty reszty raty, że wreszcie podobny stan anormalny trwający od chwili zapadłości każdej raty do dnia uchwały Wysokiego Sejmu w tym przedmiocie jest zbyt długi i wprowadza niepotrzebne niedogodności administracyjne i rachunkowe; z tych wszystkich powodów postanowił Wydział krajowy uchwałą swą jeszcze z 1. września 1891. l. 35.216 i z dnia dzisiejszego przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek o upoważnienie Wydziału krajowego do stanowczego załatwiania próśb tego rodzaju, za każdorazowem uwiadomieniem Wysokiego Sejmu o sposobie załatwienia w corocznem sprawozdaniu z czynności.

Na podstawie niniejszego sprawozdania Wydział krajowy wnosi: Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sprawozdanie Wydziału krajowego o administracyi jednomilionowym funduszem pożyczkowym na budowę koszar dla wojska przyjmuje się do wiadomości.

2) Ustanowiony uchwałą Sejmu z 11. stycznia 1888. jedno milionowy fundusz pożyczkowy na budowę koszar wojskowych podnosi się do wysokości 1,600.000 zł.

3) Na rachunek potrzebnej na cel *ad 2* kwoty 600.000 zł. wstawia się do prelimininarza funduszu krajowego na r. 1892. jako kredyt dodatkowy kwotę 200.000 zł.

4) Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na taki sam cel wstawił do preleminarzy funduszu krajowego na r. 1893 i 1894 po 200.000 zł.

5) Upoważnia się Wydział krajowy, aby w wypadkach wyjątkowych i uwzględnienia godnych, zezwalał pojedynczym gminom na spłatę w przeciągu lat 20 pożyczek udzielonych im z funduszów na budowę koszar wojskowych, a to za odpowiedniem zabezpieczeniem podobnej spłaty.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 19. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat 1. do sprawozdania Lwkr. 13453/92

Wykaz

ratalnych spłat pożyczek od gmin, za czas od 1. lipca 1889. do 31. grudnia 1891.

1.	Bochnia	5.166 zł.	70 ct.
2.	Brzeżany	5.050 „	— „
3.	Czortków	5.415 „	34 „
4.	Gródek	4.999 „	98 „
5.	Jarosław	33.745 „	— „
6.	Kołomyja	6.250 „	— „
7.	Kraków	5.000 „	— „
8.	Lwów	12.500 „	— „
9.	Łańcut	166 „	— „
10.	Nowy - Sącz	6.871 „	68 „
11.	Przemyśl	5.413 „	— „
12.	Rzeszów	17.703 „	30 „
13.	Sambor	20.000 „	— „
14.	Sanok	2.225 „	— „
15.	Stanisławów	19.164 „	— „
16.	Stryj	3.666 „	65 „
17.	Tarnopol	4.164 „	— „
18.	Trembowla	15.628 „	67 „
19.	Złoczów	1.000 „	— „
Razem spłaciły gminy w tym peryodzie, łączną kwotę		174.129 zł.	32 ct.

Wykaz

gmin, którym przyznano pożyczki na budowę koszar dla stałej załogi w kraju (według stanu z dnia 31 grudnia 1891).

Liczba porządk.	Liczba rozporz. Wydziału krajowego	Nazwa gminy	Pożyczki poszczególnione	Kwota przyznana	Kwota wypłacona	Kwota cofnięta	Kwota pozostała do wypłaty	Uwaga
				złote austr.				
1	34.175/88	Bochnia	I. pożyczka	16.000	16.000	—	—	
	1.202/89		II. „	8.000	8.000	—	—	
	22.887/89		III. „	7.000	7.000	—	—	
			Razem	31.000	31.000	—	—	
2	25.386/82	Brzeżany	I. pożyczka	4.000	4.000	—	—	
	44.878/84		II. „	12.000	12.000	—	—	
	14.985/85		III. „	6.000	6.000	—	—	
			Razem	22.000	22.000	—	—	
3	5.160/88	Brody	I pożyczka	—	—	30.000	—	LW. 33.740/1889. cofnięto poż. I., natomiast udzielono II. LW. 23.045/1891.
	23.045/91		II. „	100.000	—	—	100.000	Płatne 1894 i nast.
			Razem	100.000	—	30.000	100.000	
4	57.195/87	Czortków	I. pożyczka	15.000	15.000	—	—	
	15.031/88		II. „	5.000	5.000	—	—	
			Razem	20.000	20.000	—	—	
5	6.049/90	Dębica	I. pożyczka	20.000	—	—	20.000	LW. 49.040/1891. odmówiono.
6	8.293/84	Gródek	I. pożyczka	—	—	30.000	—	LW. 38.952/1889.
	41.037/83		II. „	20.000	20.000	—	—	
			Razem	20.000	20.000	30.000	—	
7	74.364/86	Jarosław	I. pożyczka	35.000	35.000	—	—	
	4.416/87		II. „	7.000	7.000	—	—	
	5.160/88		III. „	150.000	150.000	—	—	
	16.510/91		IV. „	15.000	—	—	15.000	Płatne 1892.
			Razem	207.000	192.000	—	15.000	
8	5.160/88	Jaworów	I. pożyczka	—	—	20.000	—	LW. 33.740/1889.
	50.072/89		II. „	20.000	20.000	—	—	
	41.521/91		III. „	18.000	—	—	18.000	Płatne 1893/4.
			Razem	38.000	20.000	20.000	18.000	
			Do przeniesienia	458.000	305.000	80.000	153.000	

Liczba porządk.	Liczba rozporz. Wydziału krajowego	Nazwa gminy	Pożyczki poszczególnione	Kwota przyznana	Kwota wypłacona	Kwota cofnięta	Kwota pozostała do wypłaty	Uwaga
				złote austr.				
			Z przeniesienia	458.000	305.000	80.000	153.000	
9	28.717/85	Kołomyja	I. pożyczka	30.000	30.000	—	—	
10	46.363/90	Kolbuszowa	I. pożyczka	10.000	—	—	10.000	pierwotnie 15.000
11	20.537/88	Kraków	I. pożyczka	60.000	60.000	—	—	
12	49.468/83	Lwów	I. pożyczka	60.000	60.000	—	—	
13	18.597/90	Łańcut	I. pożyczka	2.000	2.000	—	—	
14	32.252/82	Przemyśl	I. pożyczka	15.000	15.000	—	—	
	13.683/83		II. „	10.000	10.000	—	—	
	32.940/89		III. „	20.000	20.000	—	—	
	25.807/89		IV. „	20.000	20.000	—	—	
	35.343/90		V. „	90.000	90.000	—	—	
	19.901/85		„	—	—	100.000	—	LW. 41.668/1888
	56.663/89		„	—	—	40.000	—	LW. 8638/1890
			Razem	155.000	155.000	140.000	—	
15	6.257/88	Podgórze	I. pożyczka	—	—	60.000	—	LW. 38.952/1889 gmina zrzekła się pożyczki.
16	4.231/90	Radymno	I. pożyczka	—	—	15.000	—	LW. 10.863/1890
17	6.635/83	Rzeszów	I. pożyczka	20.000	20.000	—	—	
	73.978/86		II. „	40.000	40.000	—	—	
	28.119/88		III. „	25.000	25.000	—	—	
	33.131/89		IV. „	30.000	30.000	—	—	
	38.952/89		V. „	—	—	100.000	—	LW. 35.343/1890
			Razem	115.000	115.000	100.000	—	
18	42.205/88	Sambor	I. pożyczka 38.000 zł.	—	—			LW. 52.767/1890 Cofnięto z powodu niedotrzymywania terminów spłaty.
	5.160/88		II. pożycz. 12.000 zł.	—	—	50.000	—	
19	13.683/83	Sanok	I. pożyczka	10.000	10.000	—	—	
	56.466/88		II. „	700	700	—	—	
	42.972/89		III. „	40.000	40.000	—	—	
	37.089/91		IV. „	30.000	15.000	—	15.000	płatne 1892.
			Razem	80.700	65.700	—	15.000	
			Do przeniesienia	970.700	792.700	445.000	178.000	

Liczba porządk.	Liczba rozporz. Wydziału krajowego	Nazwa gminy	Pożyczki poszczególnione	Kwota przyznana	Kwota wypłacona	Kwota cofnięta	Kwota pozostała do wypłaty	Uwaga
				złote austr.				
			Z przeniesienia	970.700	792.700	445.000	178.000	
20	57.186/87	Nowy Sącz	I. pożyczka	25.000	25.000	—	—	
	53.559/88		II. „	10.000	10.000	—	—	
			Razem	35.000	35.000	—	—	
21	35.935/85	Stanisławów	I. pożyczka	60.000	60 000	—	—	
	6.153/87		II „	40.000	40.000	—	—	
			Razem	100.000	100.000	—	—	
22	15.953 89	Stryj	I. pożyczka	22.000	22.000	—	—	
	21.715,90		II. „	25.000	25.000	—	—	
	8.007/91		III. „	14.000	—	—	14.000	płatne 1893 / 94
			Razem	61.000	47.000	—	14.000	
23	7.954/89	Tarnopol	I. pożyczka	25.000	25 000	—	—	
	22.588/90		II. „	50.000	50.000	—	—	
			Razem	75.000	75.000	—	—	
24	38.263/83	Trembowla	I. pożyczka	10.000	10.000	—	—	
	73.236/86		II. „	50.000	50.000	—	—	
	26.514/87		III. „	25.000	25.000	—	—	
	24.634/88		IV. „	50.000	50.000	—	—	
	48.061/89		V. „	25.000	25.000	—	—	
			Razem	160.000	160.000	—	—	
25	32.258/90	Tyśmienica	I. pożyczka	35.000	—	—	35.000	płatne 1891 / 92
26	21.659/82	Złoczów	I. pożyczka	6.000	6.000	—	—	
	45.399/90		II. „	25.000	10.000	—	15.000	płatne 1892
			Razem	31.000	16.000	—	15.000	
27	6.585/85	Żółkiew	I. pożyczka	30.000	30.000	—	—	
			Ogółem	1,497.700	1,255.700	445.000	242.000	

We Lwowie dnia 12 marca 1892.

L. s. 1.453|1892.

Alog. 150.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył nową ustawę drogową, w którejby usunięto wszelkie prestacye w naturze, to jest szarwarki i daremszczyzny i zamieniono takowe na dodatki od wszelkich opłacanych stałych i niestałych podatków i należytości rządowych tak w gminie jak i na obszarze dworskim. Dodatek ten nie może wynosić więcej jak 15% od jednego złotego i ma być za kwitem nieostemplowanym uiszczany do rąk zarządu drogowego w gminie.

Lwów, dnia 23. marca 1892.

Wnioskodawca:

Konstanty Bobczyński w. r.

F. Kramarczyk, A. Rayski, A. Barabasz, Antoniewicz, Rożankowski, M. Siczyński, W. Mizia, Potoczek, Zardecki, Huryk, Stręk, Weigel, Szczepanowski, Rogoyski, Dworski

L. s. 1.452/92.

Aleg. 151.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa Rząd, aby §§. 46 i 48 w okólniku ministerstwa wojny z dnia 17. września 1879 Nr. 5.048 zmienił w taki sposób, ażeby zajęcia rękodzielnicze nie były uznawane jako niezgodne z godnością stanu oficerskiego.

Lwów dnia 23. marca 1892.

Wnioskodawca:
Michalski *w. r.*

Gross, Goldman, Romanowicz, Dr. Olpiński, Zbyszewski, Rogoyski, Dr. Weigel, Dworski, Klemensiewicz, Lenartowicz, Palch, Żardecki, T. Merunowicz, Dr. Midowicz, Albin Rayski, Dr. Adam Asnyk, Szczepanowski, Balasits, Fruchtman.

L. s. 1.456/92.

Druk. 152.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o wniosku posła Huryka w sprawie zniesienia myt drogowych i mostowych na drogach krajowych.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Huryka dzieli się na trzy części, a mianowicie:

I. Wszystkie myta drogowe i mostowe na drogach krajowych znoszą się;

II. Suma dochodów z tychże myt ma być pokrytą dodatkami do podatków;

III. Przy drogach krajowych mają być posadzone drzewa owocowe.

W motywach swoich twierdzi wnioskodawca, że opłacanie myt na drogach krajowych i powiatowych, tamuje rozwój ekonomiczny przemysłowy i handlowy kraju.

Drogi państwowe są tu zupełnie przemilczane, a wniosek sam obejmuje tylko drogi krajowe, na których żąda zniesienia wszystkich opłat mytniczych, z pozostawieniem przeto tychże, na drogach państwowych i powiatowych.

Jeżeliby twierdzenie wnioskodawcy co do tamowania rozwoju ekonomicznego, przemysłowego i handlowego przez myta, miało być prawdziwem, trzebaby znieść takowe nietylko na drogach krajowych, ale także na państwowych i powiatowych.

Dr. Sax w swem znakomitem dziele „*Verkehrsmittel in Volks- und Staatswirthschaft*“ (Tom I. str. 128 i następne), rozróżnia dwie zasady administracyi drogowej, a mianowicie: Rozłożenie kosztów utrzymania dróg na mieszkańców całego kraju we formie podatków.

Druga zasada zaś polega na tem, że tylko korzystający z dróg i używający tychże przyczyniają się osobistemi opłatami do pokrycia kosztów utrzymania. Ten drugi system administracyi drogowej, zaleca zatrzymać tak długo, póki sieć dróg bitych, nie pokryje równomiernie całego kraju.

W kraju naszym, w którym stosunki komunikacyjne zaczęły się dopiero poprawiać od czasu ery konstytucyjnej, i sieć dróg krajowych jest tak nierówno rozłożona, — w kraju,

w którym są powiaty prawie zupełnie pozbawione bitych gościńców, zniesienie myt i zastąpienie tego dochodu dodatkami do podatków, byłoby najwyższą niesprawiedliwością, obciążającą kraj cały, na rzecz uprzywilejowanych powiatów, posiadających już dobre drogi. Mieszkańcy zaś okolic, które dróg bitych nie posiadają, uważają z pewnością roztopy jesienne i wiosenne na swoich złych drogach, za większą przeszkodę handlu i przemysłu, niż myta — i czuć się będą szczęśliwymi, gdy do tego niejako osobistego podatku raz dojdą.

Niektóre kraje Europy przeszły już do pierwszego systemu Dr. Saxa, a w ich rzędzie stoi najprzód Francya, która zniosła myta już w roku 1806, później Bawarya, Wirtembergia, Wielkie ks. Badeńskie, wreszcie Prusy, w których myta trwały jeszcze do roku 1873 i tylko częściowo zniesione zostały. Natomiast Belgia zatrzymała w zupełności opłaty mytnicze. Mamy je także we wszystkich krajach koronnych austryackich, oprócz Niższej Austryi, gdzie myta krajowe zniesione zostały i oprócz myt mostowych, które ustawą z dnia 26. sierpnia 1891 r. (Dz. ust.) w całej Austryi, na drogach państwowych zniesione zostały, jednak dochody z opłat mytniczych na drogach mają być tak rozłożone, iżby z tego powodu żadnego uszczerbku w ogólnych dochodach z myt nie było.

Węgry zatrzymały wszystkie myta, jak drogowe, mostowe, przewozowe i myta od zużywania bruków w miastach i gminach, zatwierdzone nową ustawą drogową z r. 1890.

Z tych wywodów widzimy jak przedwczesną byłaby myśl zniesienia w naszym kraju opłat mytniczych, co naraziłoby budżet krajowy i budżety powiatowe na nieobliczalne straty, a mieszkańców obciążyłoby znacznym dodatkiem, czysto na konserwacyę dróg krajowych przeznaczonym. Dodatek ten, dotknąłby w pierwszym rzędzie najbiedniejszą ludność, to jest tych, którzy nie posiadają inwentarza pociągowego, a mimo to byliby zmuszeni nałożonym dodatkiem przyczyniać się do konserwacyi dróg krajowych, na równi z owymi bogatszymi, którzy furmankami zarabiają, a tem samem do zużywania dróg najwięcej się przyczyniają.

Przy zamknięciu rachunków krajowych okazały się dochody z myt, a mianowicie:

w roku 1888	. . .	213.388 zł. 70	ct.
„ „ 1889	. . .	213.473 „ 65	„
„ „ 1890	. . .	214.511 „ 58½	„

preliminowano zaś na rok 1892 210.000 zł.

Myta powiatowe przyniosły w 1890 roku 176.960 zł., nie biorąc już na uwagę, że ruch budowli dróg powiatowych dopiero się przeważnie ożywiać zaczyna, zatem i ilość myt, i dochody temsamem zwiększyć się muszą. Są powiaty, któreby już teraz przez zniesienie myt, bardzo w dochodach narażone były i musiałyby kilka a nawet kilkanaście centów na utrzymanie już istniejących dróg do podatków dokładać, jak naprzykład powiat Wielicki, którego roczny dochód z myt wynosi 12.346 zł. co czyni 15% dodatków, powiat Rzeszowski 15.763 zł. co czyni 8% dodatków i td.

Co do punktu III. wniosku posła Huryka, sądzę, że wszyscy się z tą myślą w zasadzie godzą, że drogi krajowe, a nawet powiatowe powinny być drzewkami owocowemi obsadzone. Wydział krajowy czyni już usiłowania, jak naprzykład na drodze Rzeszów-Nadbrzezie, ażeby tę zasadę w życie wprowadzić. Nim się ją jednak szerzej zastosuje, trzeba może czekać na błogie skutki oświaty ludowej, gdy obudzi się w kraju większe poszanowanie obcej własności, bowiem gdy obecne stosunki dalej potrwają, że drzewka przy drogach, dla płochego żartu łamane będą, to dla budżetu krajowego z tego działu, znacznych dochodów spodziewać się nie można.

Wobec przeto tak nierównomiernego pokrycia drogami krajowemi całego kraju, komisya drogowa przyszła do przekonania, że w stosunkach naszych, najsprawiedliwszym poborem są opłaty mytnicze, składane przez osoby, które bezpośrednio dróg bitych używają i dlatego komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Nad I. i II. punktem wniosku posła Huryka przechodzi Sejm do porządku dziennego.

II. Co do punktu III. poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby i nadal czynił usiłowania, by drogi krajowe drzewkami owocowemi bez łożenia na ten cel znacznych kosztów były obsadzane.

Lwów 23. marca 1892.

Przewodniczący:

J. Męciński.

Sprawozdawca:

Fr. Jędrzejowicz.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Aleg. 153.

Sprawozdanie

Komisyi szkolnej o sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego Departamentu III.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały z d. 3. marca 1892. r. komisya szkolna po rozpatrzeniu przekazanej sobie części sprawozdania Wydziału krajowego, odnoszącej się do zakresu Departamentu III., ma zaszczyt zdać sprawę z ważniejszych jego czynności odpowiednio do swej kompetencyi.

Wydział krajowy podaje do wiadomości Wysokiego Sejmu, że uchwalona przez niego na posiedzeniach z d. 18. i 24. listopada zmiana instrukcyi dla Wydziału krajowego, spotkała się z oznajmieniem JE. Ministra spraw wewnętrznych, iż zmiana przy paragrafie 25. w ustępie drugim, orzekająca o złożeniu mandatu przez członka Wydziału krajowego, gdy ten nie pełni swego urzędowania bez słusznych powodów dłużej nad dni czternaście, zawiera w sobie zmianę statutu krajowego i dla tego może nastąpić jedynie w drodze ustawy krajowej. Komisya szkolna mniema, że chociaż wskutek tego ustęp 2. paragrafu 25. nie ma mocy obowiązującej aż do uchwalenia zmiany ustawy w przepisanym komplecie i większością głosów unormowaną w paragrafie 38. statutu krajowego, będzie jednak dostateczną regulatywą dla członków Wydziału i osięgnie zamierzony skutek.

Wniosków w sprawie rewizyi ustanowy dla służby krajowej, poleconej Wydziałowi krajowemu uchwałą z d. 18. listopada 1890 r.. Wydział krajowy ze względów, że dotychczasowa ustanowa dotąd wystarczała i że Wysoki Sejm nie oznaczył terminu do przedstawienia wniosków w tym kierunku, postanowił nie przedkładać ich jeszcze na bieżącej sesyi, lecz dopiero na następnej po przeprowadzeniu potrzebnych studyów w tym względzie.

W ważnej sprawie zmiany art. 8. ustawy krajowej z d. 1. stycznia 1889., poruszonej petycyami miast Lwowa i Krakowa, a przekazanej uchwałą z d. 13. listopada 1890. Wydziałowi krajowemu do załatwienia w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową, przedstawił tenże osobne sprawozdanie łącząc w niem zmianę art. 8. z innemi zmianami ustawy z d. 13 stycznia 1889. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego.

Odnośnie do zmiany art. 8., której się domagają petycye miast Lwowa i Krakowa, Rada szkolna krajowa uznaje, że jakkolwiek artykuł ten ma na celu zapewnić jej jako najlepiej świadomej uzdolnień kandydatów decyzyę, który z nowomianowanych nauczycieli ma pełnić z korzyścią dla szkoły obowiązki kierownika, to przecież wprowadzenie do przepisu ustawy wyrażenia: „nowomianowanych“ dało powód do zamięszania, czyniąc zarazem problematycznem prawo Rady szkolnej krajowej. We wszystkich bowiem tych wypadkach, gdzie w kilkoklasowej szkole, opróżni się tylko posada nauczyciela kierującego, znajdzie się tylko jeden nauczyciel nowomianowany, któremu jedynie wedle litery prawa kierownictwo nadane być może, a więc tam, gdzie mianowanie nauczycieli odbywa się na podstawie prezenty, Rada szkolna jest zmuszoną poruczyć kierownictwo kandydatowi przedstawionemu przez gminę na nauczyciela.

Dla zapobieżenia tym niedogodnościom Rada szkolna proponuje, aby pierwszy ustęp art. 8. opuścić, a natomiast do artykułu 4. tejże ustawy jako ustęp trzeci dodać następujące postanowienie: Jeżeli idzie o obsadzenie posady nauczyciela kierującego szkoły kilkoklasowej, Rada szkolna okręgowa umieszcza na liście kompetentów tylko tych kandydatów, których uważa za specyalnie uzdolnionych do kierownictwa. Komisya szkolna może tylko jak najusilniej przemawiać za tą propozycyą Rady szkolnej krajowej, ponieważ zmiana ta zapewniłaby dostatecznie prawa Rady szkolnej krajowej, ułatwiłaby zadanie reprezentacyom miejskim, mającym prawo prezenty i usunęłaby niepewność, która sprawia, że często najlepiej ukwalifikowani nauczyciele wahają się stawać do konkursu nie wiedząc czy im prawo kierownictwa będzie przyznane.

W załatwieniu wniosku posła Bobczyńskiego o zmianę ustępu 7. i 8. paragrafu 9. w tym kierunku, aby po pierwsze: obowiązek ułożenia budżetu szkolnego, ciążącego obecnie na Radzie szkolnej miejscowej, przechodził na Radę okręgową, jeżeli pierwsza w terminie oznaczonym ustawą budżetu nie ułoży; i po drugie: aby rozkładem i ściąganiem dobrowolnych datków, do których się strony konkurencyjne obowiązały i wszystkich dodatków do podatków na potrzeby szkolnych funduszów miejscowych, zajęły się c. k. Urzędy podatkowe. Wydział krajowy na mocy uchwały sejmowej z dnia 22. listopada 1890. r. w porozumieniu z Radą szkolną krajową przedstawia osobne sprawozdanie zakończone wnioskiem o przejście do porządku dziennego nad wnioskiem posła Bobczyńskiego. Sprawozdanie to załatwione będzie osobnym wnioskiem komisyi szkolnej.

Na zamknięcie uroczystości złożenia zwłok Mickiewicza na Wawelu, postanowił Wydział krajowy umieścić w sarkofagu dokument w języku łacińskim, upamiętniający ten obchód i dokonać poświęcenia ołtarza znajdującego się w grobowcu.

Na badanie w archiwum watykańskiem wyjednał Wydział krajowy subwencyę rządową na dalszy okres trzechletni, po 600 złr. rocznie.

Na cel zaś restauracyi kościoła Panny Maryi w Krakowie, wyjednaną została przezeń subwencya rządowa w kwocie 3.000 złr., która jeszcze w sierpniu zeszłego roku wyasygnowaną została na ręce komitetu parafialnego.

W przedmiocie restauracyi grobów zasłużonych na Skałce w Krakowie, Wydział krajowy, któremu Sejm uchwałą z dnia 27. listopada 1890 r. odnośną petycyę do zbadania i możliwego uwzględnienia w preliminarzu budżetowym na rok 1892 przekazał, odniósł się do księdza Fedorowicza, ażeby tenże w porozumieniu z konserwatorem krakowskim przedłożył plan i kosztorys zamierzonej restauracyi wraz z wykazem funduszów, jakie na ten cel są do dyspozycyi. Otrzymawszy kosztorys obliczony na 8.000 złr. wraz z odpowiedzią, że wszystkie fundusze na dotychczasową restauracyę kościoła zostały wyczerpane, postanowił przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek przyznania subwencyi w kwocie 4.000 złr. płatnej w dwóch ratach, z której pierwsza wstawiona już została do preliminarza na rok 1892 z tem zastrzeżeniem, że subwencya ta jedynie na restauracyę grobów będzie użytą a koszta dalszej restauracyi kościoła z innych źródeł będą pokryte.

W sprawie restauracyi kościoła i klasztoru w Tyńcu, gdzie prowizorycznie naprawiono dach kosztem 200 złr., ofiarowanych przez komitet konserwacyi ruin tynieckich, Wydział krajowy

powołując się na kilkakrotne uchwały sejmowe a szczególniej ostatnią z dnia 25 listopada 1889 r. wzywającą Rząd do bezwłocznego zajęcia się tą sprawą, zwrócił ponownie uwagę c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 6. czerwca 1891 r. na konieczność tej restauracyi. Odpowiedź jednak do chwili zamknięcia sprawozdania nie nadeszła.

W poruszonej przez jednego z konserwatorów dla Galicyi zachodniej, dr. Wł. Demetrykiewicza sprawie reformy postanowień prawnych, normujących opiekę nad zabytkami przeszłości, odniósł się Wydział krajowy o opinię do innych konserwatorów wschodniej i zachodniej Galicyi. Oba grona konserwatorskie oświadczyły się za zwołaniem ankiety krajowej celem wyczerpującego omówienia tej kwestyi. Ankieta została zwołaną i odbyła posiedzenie w dniu 14. listopada 1891, na którem oświadczyła się za doraźnem wprowadzeniem do ustaw budowniczych przepisów mających na celu ochronę zabytków archeologicznych od zniszczenia i oszpecenia, za wydaniem sumarycznego spisu nieruchomych pamiątek przeszłości i za wydaniem okólnika do podrzędnych władz autonomicznych w sprawie ochrony zabytków ruchomych. Prócz tego wyraziła ankieta zdanie, że należy dążyć do reformy ustaw konserwatorskich na szerszą skalę. Komisya szkolna uznając całą wagę orzeczeń ankiety, w obec rozpowszechnionego dotąd wandalizmu życzyć tylko może jak najrychlejszego wprowadzenia w czyn wspomnianych postulatów z tem nadmienieniem, że przy sumarycznym wykazie nieruchomych zabytków, pożądanym by był opis stanu w jakim się obecnie znajdują.

Uchwały sejmowe z dnia 27. października 1890 r. względnie do restauracyi zamku królewskiego w Olesku, zostały dotychczas częściowo wykonane przez utworzenie komisyi fachowej i oddanie robót restauracyjnych, za najpilniejsze uznanych, przedsiębiorcy prywatnemu, za sumę nie przekraczającą łącznie z kosztami administracyjnemi kredytu budżetowego na rok 1891 18.000 złr.

Wnioski jednak, które z polecenia Sejmu miał Wydział krajowy postawić w kwestyi przeznaczenia zamku Oleskiego na pomieszczenie jakiego zakładu krajowego, nie zostały dotąd wygotowane z powodu, że odnośnych badań i studyów jeszcze nie ukończono. Komisya szkolna mniema, że ostateczna decyzya na jaki cel zamek Oleski ma być przeznaczony zapaść powinna przed przystąpieniem do wewnętrznej restauracyi.

Połączenie aktów i ksiąg znajdujących się w archiwach gminnych z archiwami krajowemi we Lwowie i Krakowie, postępuje stale naprzód. W skutek ponownych poleceń przedłożyły inwentarze swych archiwaliów gminy: Bochnia, Sądowa Wisznia, Sambor, Mikołajów, Jordanów, Skawina i Podgrodzie. Gminy: Niemirów, Probużna i Potylicz przesłały Wydziałowi krajowemu swe archiwalia, gmina zaś Stryżów oświadczyła gotowość ich złożenia w jednem z krajowych archiwów. Prócz tego na prośbę księcia Adama Sapiehy zezwolił Wydział krajowy na deponowanie archiwaliów, stanowiących jego własność, w lwowskiem archiwum krajowem.

W administracyi dóbr Zakładu Narodowego im. Ossolińskich zaszła nowa zmiana. Na podstawie sprawozdania komisyi lustracyjnej Wydział krajowy widział się zniewolonym oświadczyć c. k. Namiestnictwu, że dotychczasowemu administratorowi, p. Bajerowi nie może udzielić absolutoryum ani też zatwierdzić planu gospodarczego przez niego przedłożonego.

W skutek tego oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że usuwa p. Aleksandra Bajera i porucza administracyę sekwestracyjną księciu Andrzejowi Lubomirskiemu.

Sprawa teatru polskiego we Lwowie w obec kończącego się z wiosną 1892 r. przywileju fundacyi Skarbkowskiej, w skutek czego scena tutejsza mogłaby się znaleźć bez pomieszczenia, wchodzi zupełnie w nową fazę. Głównem bowiem w obec tego położenia zadaniem Wydziału krajowego było wpływać na przyspieszenie budowy nowego teatru, i traktować w tym względzie z reprezentacyą m. Lwowa, do czego upoważniony został przez Wysoki Sejm uchwałą z dnia 24. listopada 1890 r. Na konferencyi wspólnej delegatów gminy i reprezentantów Wydziału krajowego, w imieniu pierwszych oświadczył wiceprezydent dr. Marchwicki, że miasto w bardzo wydatny sposób chce się przyczynić do budowy teatru, ale pod warunkiem, jeżeli teatr lwowski będzie instytucyą krajową. Na uwagę zastępców Wydziału, że nie wiadomo czy Sejm zdecyduje się uznać teatr lwowski za instytucyę krajową, przedłożyli na późniejszej konferencyi delegaci gminy na-

stępne dwie alternatywy: I-sze. Gmina m. Lwowa zobowiąże się do wybudowania nowego teatru wyłącznie kosztem gminy, jeżeli kraj zobowiąże się prowadzić teatr polski bądź we własnym zarządzie, bądź przez wydzierżawienie, bez żadnych dalszych kosztów ze strony gminy. II-gie. Na wypadek nieprzyjęcia powyższej propozycyi, gmina przyjmie obowiązek wybudowania nowego teatru i utrzymywania go w swym zarządzie, jeżeli kraj zobowiąże się udzielić gminie bezzwrotną subwencyę w wysokości 400.000 złr. na budowę, i wypłacać dalej będzie na prowadzenie teatru coroczną subwencyę przynajmniej w takiej jak dotąd kwocie 24.000 złr. W obec tej alternatywy zwołał Wydział krajowy ankietę teatralną, która na posiedzeniu w dniu 8. lipca 1891 r. oświadczyła się za przyjęciem pierwszej propozycyi gminy m. Lwowa, a w dalszej konsekwencyi za objęciem również w zarząd kraju i teatru krakowskiego, a zarazem za prowadzeniem obu teatrów przynajmniej w pierwszych latach we własnym zarządzie bez wydzierżawiania przedsiębiorcom. Wydział krajowy mając przed sobą taką opinię znawców i sam przy porównaniu obu propozycyi przekonawszy się, że pierwsza jest korzystniejsza nietylko ze względu na interes sztuki, ale nawet pod względem finansowym, oświadczył się za przedstawieniem jej z przychylnym wnioskiem Sejmowi jeżeli otrzyma ze strony gminy odpowiednie zapewnienia.

Komisya szkolna jakkolwiek poprzednio nie oświadczała się z powodów finansowych za przejęciem na kraj teatru, w obec zmienionej sytuacyi z powodu konieczności wybudowania teatru we Lwowie i przedstawionych alternatyw przez gminę miasta Lwowa, musi również przyznać, że przyjęcie pierwszej będzie pod każdym względem korzystniejszem, z czego jednak nie wynika obowiązek kraju prowadzenia teatru w własnym zarządzie.

Na mocy uchwały sejmowej z dnia 26. listopada 1890. Wydział krajowy przeprowadził układy z galic. Towarzystwem muzycznem we Lwowie, celem utworzenia przy konserwatoryum tegoż Towarzystwa osobnego oddziału dla kształcenia artystów dramatu i opery. Ostatecznym wynikiem tych układów było zgodzenie się Towarzystwa muzycznego na założenie szkoły dramatycznej, rozpadającej się na dwa działy: dramatu i opery, każdy z dwuletnim kursem za roczną subwencyą 3.000 złr. W myśl więc intencyi Sejmu Wydział krajowy przedstawia odpowiedne wnioski zmierzające do zatwierdzenia tej umowy.

W rozdawnictwie zasiłków dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach, Wydział krajowy uwzględnił obecnie — co z przyjemnością zaznaczyć możemy — poprzednie uwagi komisyi szkolnej, przywracając stosowną równowagę między zasiłkami dla różnych gałęzi sztuki.

W wykonaniu uchwał sejmowych z dnia 26. listopada 1890., ogłoszone zostały dwa konkursa dramatyczne, jeden na utwory dramatyczne polskie, drugi ruskie.

W konkursie dramatycznym polskim pierwszą nadgrodę otrzymała komedya „Kraj“ Żelisława Romana Orszy, drugą dramat „U kolebki narodu“ Adama Bełcikowskiego. Prócz tego polecono do grania sztukę ludową „Na wsi“, której autorem był Jan Piotrowski z Warszawy. Z żalem zaznaczyć trzeba, że utwór odznaczony pierwszą nadgrodą nie mógł być przedstawionym ze względów cenzuralnych na scenie lwowskiej, przez co cel zamierzony w ogłoszeniu konkursów znacznego doznał uszczerbku.

Szkoła izraelicka w Brodach, która już poprzednio wykazała pocieszający objaw pomnożenia godzin języka polskiego jako wykładowego o całe dziesięć godzin, przedstawia również w roku szkolnym 1890/91. przybytek dwóch godzin wykładu w języku polskim wraz z jedną godziną wykładu w języku niemieckim. W ogóle sprawozdanie z inspekcyi tej szkoły przedstawia jej rozwój jako pomyślny.

W przedmiocie przeistoczenia siedmio-klasowej szkoły żeńskiej w Brodach na ośmioklasową, poleconym Wydziałowi krajowemu uchwałą z dnia 22. listopada 1890., przedłożył Wydział krajowy w porozumieniu z Radą szkolną krajową osobne sprawozdanie z odpowiedniemi wnioskami i projektem statutu do uchwalenia.

Szkoła izraelicka polska w Stanisławowie, utrzymywana dotychczas głównie przy pomocy subwencyi Stowarzyszenia „Alliance Israelite“, a której zobowiązanie wygasło z dniem 1go września 1889. r., została za zezwoleniem c. k. Rady szkolnej krajowej poruczona komitetowi wykonaw-

czemu fundacyi barona Hirscha, który będzie łożył na jej utrzymanie. W skutek tego petycya poprzedniej komisyi zawiadującej tą szkołą, żądająca subwencyi z funduszu krajowego, a przekazana uchwałą z dnia 25. listopada 1889. r. Wydziałowi krajowemu, stała się bezprzedmiotową.

Uchwały wysokiego Sejmu w sprawie szkół średnich z dnia 13. listopada 1890. r., o ile się tyczyły wezwań c. k. Rządu, zostały częściowo załatwione, mianowicie na punkcie rezolucyi drugiej przez założenie piątego gimnazyum we Lwowie i jednego w Podgórzu, a przez utworzenie kilkunastu nowych posad nauczycielskich w przedmiocie rezolucyi trzeciej i piątej.

W wykonaniu zaś uchwały polecającej Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z wydziałami filozoficznemi obu uniwersytetów krajowych i c. k. Rady szkolnej, zorganizował szafunek stypendyami w taki sposób, aby zapewnić przybytek sił nauczycielskich dla gimnazyów, odwołał się tenże do wymienionych władz pismem z dnia 24. lutego 1891. Jakkolwiek systematyczne zorganizowanie szafunku stypendyami przeprowadzić się nie da z powodu, że znaczna część rozdawnictwa stypendyów przyznana jest prywatnym osobom lub ograniczona prawem propozycyi innych władz lub osób, albo nareszcie przywiązana do specyalnych warunków, których Wydział kraj. przestrzegać musi; sądzi on wszakże, iż powyższe polecenie wysokiego Sejmu da się wykonać w razie, jeżeli wydziały filozoficzne obu uniwersytetów porozumiewać się będą ze sobą i z c. k. Radą szkolną krajową na punkcie najpilniejszych potrzeb w szeregu sił nauczycielskich i w tym duchu zalecać będą przy ułożeniu podań stypendyjnych przy jednakowej kwalifikacyi tych, którzy się kształcą w kierunku uznanym w danej chwili za najpotrzebniejszy.

Na wydawnictwo podręczników polskich dla szkół średnich wyasygnował c. k. Radzie szkolnej Wydział krajowy wstawioną w budżet na rok 1890. kwotę 2.000 złr., z której połowa użytą została dla Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych za wydrukowanie pierwszego tomu wypisów polskich, na klasy wyższe (VI. i VII.), resztę zaś rozdano w mniejszych kwotach na wynadgrodzenia przeważnie za rewizyą rozmaitych podręczników do użytku szkolnego.

Wydawnictwem szkolnych książek ruskich zajmuje się wyłącznie Rada szkolna krajowa, ponieważ zaś dotacya 2.000 zł. przez Sejm przeznaczona bywa rok rocznie przekraczaną, w roku zaś 1891. przekroczoną została o 1.795 zł. 53 ct., tak że gdyby Wydział krajowy przeniósł tę sumę na rachunek roku 1891. pozostałoby na wydawnictwo książek ruskich w tym roku tylko 204 zł. i 47 ct. Wobec tego stanu rzeczy odniósł się Wydział krajowy z prośbą do Rady szkolnej, ażeby doroczna dotacya nie bywała przekraczaną. Rada szkolna przedstawiając konieczność znaczniejszych wydatków w najbliższej przyszłości ze względu, iż należy przeprowadzić gruntowną reformę dotychczasowych podręczników, nie odpowiadających najskromniejszym wymaganiom, zaproponowała, iżby dochód ze sprzedaży ruskich książek szkolnych użyty był na utworzenie osobnego funduszu do dalszego pokrywania kosztów wydawnictwa. Wydział krajowy wobec niekorzystnego stanu budżetu nie przychylił się do przedstawienia Sejmowi wniosków w tym kierunku, motywując to postanowienie tem, że obecnie dochód ze sprzedaży wpływa do funduszu krajowego i umniejsza realny wydatek. Jakkolwiek względy finansowej natury nakazują oszczędność, zważywszy przecież, że subwencya 2000 zł. na wydawnictwo polskich podręczników cała zostaje zużytą i nie bywa wcale pokrywaną dochodami z rozprzedaży książek, komisya szkolna ze względu równomiernego traktowania obu wydawnictw, wobec wykazanej naglącej potrzeby znacznych nakładów podręczników ruskich, musi się oświadczyć za zapatrywaniem Rady szkolnej krajowej.

O uchwałach Wysokiego Sejmu w sprawie stanu szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich powziętych na wniosek komisyi szkolnej w d. 24. listopada 1890. r. przedłożył Wydział krajowy dodatkowe uzupełniające sprawozdanie zawierające odpowiedzi Rady szkolnej w tym przedmiocie.

W przedmiocie uchwały drugiej, podwyższenia kredytu na pożyczki dla budowy szkół i utworzenia funduszu pożyczkowego dla gmin na wzór koszarowego powołuje się Rada szkolna na preliminarz funduszu szkolnego na rok 1892., w którym to preleminarzu powiększenie tego funduszu znalazło należyte uwzględnienie. Nie doradza za to na razie osobnego funduszu pożyczkowego — a to nietylko z powodu, że dotychczasowa akcya około zakładania nowych szkół, z powodu braku sił

nauczycielskich musi uledz chwilowemu zwolnieniu, lecz również dla braku doświadczeń, jakich zasiłków koniecznie potrzeba, aby budowy szkół doprowadzić do skutku tam, gdzie gminy o własnych siłach przeprowadzić jej nie są wstanie. W sprawie większego uwzględnienia dziejów kraju rodzinnego w książkach szkolnych, oznajmia Rada szkolna, że jej komisya naukowa zajmowała się ułożeniem szczegółowego programu, i że obecnie przy przerobieniu gruntownem podręczników szkolnych życzenie Wysokiego Sejmu będzie należycie uwzględnione. Co do pomnożenia liczby posad inspektorów szkolnych Rada szkolna postępując wytrwale w wytkniętym kierunku, uzyskała już pomnożenie ilości inspektorów okręgowych o trzech, w najbliższym zaś czasie wystąpi z wnioskiem rozdzielenia niektórych skombinowanych okręgów.

Co się wreszcie tyczy umieszczenia seminaryum nauczycielskiego w zamku Oleskim, Rada szkolna krajowa przyszła do przekonania, że miejscowość ta nie nadaje się do umieszczenia podobnego zakładu naukowego.

W sprawie rozszerzenia i pomnożenia internatów poleconej przez Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu uchwałą z d. 25. listopada 1889. odnosił się tenże do zarządu internatu istniejącego w Krakowie i do dyrekcyi seminaryów krajowych. Z otrzymanych odpowiedzi pokazuje się, że w Krakowie komitet internatu jest przeciwny rozszerzeniu zakładu na 60 uczniów i wolałby utworzyć raczej dwa odrębne zakłady po 30, komitet jednak gotów jest przyjmować członków za opłatą 180 zł. od każdego stypendysty z tem zastrzeżeniem, żeby liczba nie przechodziła 30tu. Rzeszów i Stanisławów oświadczyły się przeciw umieszczaniu seminarzystów w tamtejszych bursach, gdyż te są przeznaczone tylko dla uczniów gimnazyalnych. W Tarnopolu zato otworzony został z d. 1. września z. r. internat Śgo Cyryla dla uczniów seminaryum nauczycielskiego tarnopolskiego, w którym na razie pomieszczono bezpłatnie 9ciu. Na urządzenie tego internatu udzielił Wydział krajowy subwencyi 500 zł. Prócz tego odniósł się tenże do konsystorzów łacińskich we Lwowie, Przemyślu i Tarnowie, zapraszając je do wzięcia inicyatywy w założeniu internatów.

W wykonaniu uchwały sejmowej polecającej Wydziałowi krajowemu, by w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową przed przyznaniem stypendyów żądał rewersów, iż kandydaci i kandydatki natychmiast po ukończeniu seminaryum obejmą posadę, lub zwrócą pobrane stypendyum i czuwał nad tem, aby przyjęte w rewersach zobowiązania bezwarunkowo były spełniane, udał się Wydział krajowy do c. k. Rady szkolnej z prośbą, iżby dyrekcye seminaryów w właściwym czasie ogłosiły: iż starający się o stypendya winni odtąd do podań swych załączać rewersa. Prócz tego upraszał Radę szkolną o podanie sposobu, w jaki będzie można rozciągnąć nad stypendyami kontrolę, żeby swoje zobowiązania spełnili.

O wniosku posłów Goldmana i Fruchtmana co do założenia przy seminaryach nauczycielskich kursów dla nauczycieli religii izraelickiej, zasięgnął Wydział krajowy opinii Rady szkolnej. Ta podzielając zapatrywania wnioskodawców i Komisyi szkolnej i uznając, że dotychczasowy sposób kształcenia nauczycieli religii mojżeszowej nie jest odpowiedni, przecież uznaje projektowane połączenie takich kursów z seminaryami nauczycielskiemi za niewykonalne. Mimo to Rada szkolna zastanawia się nad sposobem, w jakiby można zaradzić brakowi dobrych nauczycieli religii mojżeszowej i dalsze rokowania na podstawie tego wniosku są jeszcze w toku.

Fundacyi stypendyjnych zostało wprowadzonych w życie z początkiem roku szkolnego 1890/1 cztery, z początkiem zaś roku szkolnego 1891/2 ośm. Są to fundacye ś. p. Michała Moysy Rosochackiego, ś. p. księdza opata Józefa Nowakowskiego, ś. p. Franciszka Tarnowskiego i fundacya imienia Staszewskiego i Bielaka; dalej fundacye ś. p. Dominika Bohdanowicza, imienia Józefa Czerkawskiego, ś. p. Napoleona Żeleńskiego, ś. p. Józefa biskupa Pukalskiego, ś. p. Tomasza Saramy, fundacya Franciszka Kazimierza Sozańskiego, fundacya tak zwana Stanisławowska i wreszcie fundacya ś. p. Wincentego Ziętkiewicza. Prócz tego aktywowane zostały w ciągu roku 1891 dwie fundacye posagowe ś. p. Szczepana Zaremby Skrzyńskiego. Uderzająco znaczną jest liczba dawniejszych fundacyi, które dotąd z jakichkolwiek powodów nie mogły wejść w życie.

Z powodu znacznych zaległości zaliczek Rad szkolnych okręgowych, na skutek starań Wydziału krajowego polecono rozporządzeniem z d. 11. grudnia 1890. r. c. k. urzędom podatkowym, ażeby przeprowadziły zaległe zwroty zaliczek i zasiłków należące się krajowemu funduszowi szkolnemu.

W sprawie reformy taks spadkowych, pobieranych na rzecz funduszu szkolnego, którą Wysoki Sejm w skutek rezolucyi Komisyi szkolnej polecił uchwałą z d. 29. list. 1890. Wydziałowi krajowemu, ma być przedłożone Sejmowi osobne sprawozdanie.

Na tem kończąc przegląd czynności Departamentu trzeciego, Komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy przyjąć sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu trzeciego do wiadomości.

Przewodniczący
Czartoryski.

Sprawozdawca
Dr. Adam Asnyk.

L. 1.530|1892.

Aleg. 154.

Sprawozdanie

komisyi gminnej z przedłożeniem petycyi gminy miasta Przemyśla, o zezwolenie na pobór opłat od przedstawień teatralnych i innych widowisk publicznych w celu uposażenia domu przytułku i pracy ufundowanego ku uczczeniu 40-letniej rocznicy wstąpienia na tron Jego Cesarskiej i Królewskiej Mości.

Wysoki Sejmie!

Rada gminna miasta Przemyśla, zakładając w roku 1888 dom przytułku i pracy ku uczczeniu 40-letniej rocznicy panowania Jego Ces. i Król. Mości Cesarza Franciszka Józefa I., uchwaliła na utrzymanie zakładu tego między innemi środkami także wystaranie prawa poboru opłat od przedstawień dramatycznych i widowisk publicznych do wysokości pięć od sta surowego dochodu. Petycya w tym celu wniesiona doznała o tyle powodzenia, że Wydział krajowy przedłożył ją wraz z projektem ustawy Wysokiemu Sejmowi w październiku 1890 r. z wnioskiem przychylnym, jednakże w komisyi gminnej, której sprawa ta przydzieloną została, nie przyszła ona do załatwienia z powodu spóźnionej pory.

Wskutek tego Magistrat miasta Przemyśla wniósł w r. 1891 ponowną petycyę, którą Wydział krajowy tak jak poprzednio z przychylnem sprawozdaniem Wysokiemu Sejmowi przedłożył.

Komisya gminna, przychylając się w ogóle do żądania gminy miasta Przemyśla, poczyniła niektóre zmiany w projekcie ustawy, mianowicie w §. 2. usunęła podział dochodu z opłat na dwie trzecie dla domu przytułku i pracy, a jedną trzecią na fundusz ubogich izraelitów. Komisya bowiem mniema, że wzmiankowany dochód nie będzie wpływał w wysokości pokrywającej koszta utrzymania domu przytułku i pracy, co zresztą i Rada miasta Przemyśla przewidziała, przeznaczając na ten sam cel liczne inne źródła dochodu, przeciwnie w najlepszym razie może on służyć jedynie na pomnożenie środków utrzymanie zakładu.

Jeżeli zaś Rada miasta Przemyśla podział dochodów z opłat projektowała celem równomiernego obdzielenia izraelitów w gminie przebywających, którzy z domu przytułku i pracy korzyści żadnych nie odniosą, to posiada ona inne źródła dochodów, do funduszu ubogich wpływających, za pomocą podziału których potrafi ona zrównoważyć stosunek obdzielania funduszu ubogich izraelitów z funduszem ubogich chrześcijan do właściwej miary według zasad słuszności, a uniknie tym sposobem umieszczania w ustawie wyjątku, który ze względu na przeznaczenie i wzniosły cel fundacyi jest mniej odpowiednim.

Inne zmiany projektu ustawy są wyłącznie natury stylistycznej.

Komisya gminna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy:

Lwów dnia 21. marca 1892.

Przewodniczący:
Gustaw Romer.

Sprawozdawca
Rogoyski.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w przedmiocie nadania gminie miasta Przemyśla prawa pobierania opłat od przedstawień dramatycznych i innych widowisk publicznych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

§. 1.

Gminie miasta Przemyśla nadaje się prawo do nakładania i pobierania opłat od przedstawień dramatycznych, koncertów, sztuk konnych i innych widowisk publicznych, w granicach miasta Przemyśla odbywających się, do wysokości pięciu procentów dochodu surowego.

§. 2.

Fundusz z tych opłat uzyskany, obracany będzie rokrocznie na uposażenie domu przytułku i pracy, założonego ku uczczeniu czterdziestoletniej rocznicy panowania Najjaśniejszego Cesarza i Króla Franciszka Józefa I.

§. 3.

Prawo poboru opłat powyższych udziela się na tak długo, dopóki istnieć będzie fundacya domu przytułku i pracy w §. 2. określona.

§. 4.

Bliższe szczegóły co do sposobu pobierania tych opłat i uwolnienia od takowych, określi uchwała Rady miasta Przemyśla, która wymaga zatwierdzenia Wydziału krajowego.

§. 5.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. s. 1529/92.

Ang. 155.

Sprawozdanie

Komisyi drogowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie budowy dróg ważnych dla stacyi klimatycznej w Zakopanem.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 3. marca b. r. przydzielił Wysoki Sejm komisyi drogowej do rozpatrzenia przedłożenie Wydziału krajowego w sprawie poprawy komunikacyj najpotrzebniejszych dla stayci klimatycznej w Zakopanem.

Przedłożenie powyższe obejmuje zestawienie dotychczasowych zarządzeń Wydziału krajowego co do rekonstrukcyi i uregulowania dwóch kategoryj dróg, a mianowicie:

a) Wykonanie poleceń Wysokiego Sejmu z dnia 2. października 1888 r. w sprawie budowy dróg, położonych w obrębie samej gminy Zakopane, dla wewnętrznej komunikacyi tudzież

b) wyniki przedwstępnych badań technicznych i rezultaty rokowań ze srtonami interesowanemi w sprawie budowy dróg wewnętrznych, a w szczególności, drogi do Łysej Polany w kierunku wschodnim ku granicy węgierskiej i drogi prowadzącej doliną Kościeliską na Witów do Chochołowa, w kierunku zachodnim.

W latach 1889, 1890 i 1891 wykończono w zupełności uregulowanie 6 km. 672 m. b. dróg gminnych w samem Zakopanem.

W ogólnych kosztach budowy w kwocie 20.675 zł. 97 ct. mieści się subwencya krajowa w wysokości 13.851 zł. 14 ct. i zasiłek z funduszu powiatowego w sumie 150 zł. reszta zaś wydatków została pokrytą prestacyami gminy i datkami dobrowolnemi stron interesowanych.

Z ubolewaniem podnieść należy, że fundusz powiatowy tak małą stosunkowo subwencyą przyczynił się do ogólnych wydatków na cele rekonstrukcyi dróg Zakopańskich.

Już zam interes własny powiatu Nowo-Targskiego złączony z rozwojem stacyi klimatycznej, ściągającej co rok kilka tysięcy osób na dłuższy pobyt do Zakopanego, powinienby skłonić Wydział powiatowy do znaczniejszych ofiar na rzecz uporządkowania najważniejszych komunikacyj w okręgu samego zdrojowiska.

Przez przyjęcie na kraj drogi łączącej Nowy Targ z Zakopanem fundusze drogowe powiatu uwolnione zostały od ponoszenia ciężarów pierwotnie na utrzymanie tejże drogi ponoszonych, a fundusze te nie są zresztą tak małe.

Powiat Nowo-Targski pobiera rocznie tytułem 3% dodatku drogowego około 2.500 zł. dotąd nie spłacone pretensye gminy Zakopane wynoszą z końcem 1891 roku 548 zł. 35 ct., a zamknięcie powiatowego funduszu dróg gminnych wykazuje pokaźną cyfrę 4.899 zł. 18 ct.; przyczynienie się zatem powiatu do znaczniejszych ofiar na ulepszenie komunikacyi jest nie tylko ze wszech miar wskazanem, ale ze względu na rozporządzalne środki finansowe zupełnie możliwem.

Należałoby zatem wpłynąć na Wydział powiatowy w Nowym Targu po myśli §. 25. ust. z dnia 7. lipca 1885, aby do rekonstrukcyi dróg gminnych w stacyi klimatycznej większą niż dotychczas przyczyniał się dotacyą z funduszów powiatowych.

Jednak i przy zwiększonych nawet zasiłkach powiatu i przy całej ofiarności gminy i stron interesowanych wykończenie rozpoczętej już naprawy dróg, a w szczególności ulicy Chałubińskiego, Krupówki, przecznicy od Chramcówki do ul. Kościeliskiej, razem około 7 km. i konieczna budowa drogi, łączącej Zakopane z doliną Kościeliską, nie będą mogły być dokonane, jeżeli fundusz krajowy nie przyczyni się do tych rekonstrukcyj zasiłkiem przekraczającym granicę oznaczoną okólnikiem Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 o subwencyonowaniu dróg powiatowych i gminnych, Wysoki Sejm dowiódł licznemi uchwałami w poprzednich latach powziętemi, jak bardzo Mu zależy na rozwoju stacyi klimatycznej w Zakopanem, do czego bez wątpienia w pierwszym rzędzie przyczynić się musi przeprowadzenie w jak najkrótszym czasie uporządkowania dróg i ulic w samej miejscowości, dlatego też komisya drogowa jest zdania, że na cel powyższy subwencya krajowa powinna przenosić 50% ogólnych wydatków budowy i pozwala sobie przedłożyć odpowiedni wniosek do uchwały Wysokiemu Sejmowi.

Co do dróg drugiej kategoryi, mających służyć do połączenia Zakopanego w dwóch kierunkach z granicami Węgier, to czynności Wydziału krajowego podjęte w tej sprawie ograniczyły się dotychczas do rewizyi tras i do sporządzenia przedwstępnych projektów technicznych

Długość drogi do Łysej Polany wynosi 17 km., zaś drogi do Chochołowa 19 km. Przybliżony koszt budowy pierwszej drogi obrachowany jest na 75.000 zł., zaś drugiej drogi na 45.000 zł. w. a., cała zatem droga, mająca łączyć wschodnią i zachodnią granicę Węgier, kosztować będzie około 120.000 zł. w. a. Na częściowe pokrycie tego wydatku uzyskane zostały ofiary stron interesowanych w kwocie 13.760 zł. a dalszych dobrowolnych datków spodziewać się nie można. Wobec tak znacznych kosztów budowy, rekonstrukcya obydwóch traktów musi być rozłożona na dłuższy okres czasu, w każdym jednak razie w pierwszym rzędzie powinna być wykończoną droga z Zakopanego do Łysej Polany, posiadająca nierównie większe znaczenie nietylko jako połączenie z sąsiedniemi Węgrami, ale także jako ułatwiająca dostęp do Morskiego Oka, tego ulubionego celu wycieczek wszystkich gości Zakopańskich. Z uwagi na znaczne datki dobrowolne przez prywawatne strony interesowane na rzecz budowy tej drogi ofiarowane, z uwagi na nie wielkie prestacye drogowe, będące do rozporządzenia w tej okolicy, i ze względu na ważność tej komunikacyi, uznanej przez Wysoki Sejm uchwałą z dnia 26. listopada 1889, upoważniającą Wydział krajowy do udzielenia znaczniejszych zasiłków z funduszu subwencyjnego, wybudowanie tej drogi winno być dokonane w miarę potrzeby z funduszu subwencyi krajowej, przekraczającej 50% ogólnych kosztów budowy.

Na podstawie powyższych wywodów komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Upoważnia się Wydział krajowy, aby na dalszą rekonstrukcyę dróg wewnętrznych w gminie Zakopane, łącznie z drogą wiodącą do doliny Kościeliskiej, tudzież na budowę drogi z Zakopanego do Łysej Polany, przy użyciu rozporządzalnych prestacyj drogowych i za stosownem

przyczynieniem się funduszu powiatowego, udzielił z subwencyjnego funduszu krajowego zasiłków przekraczających granicę oznaczoną w okólniku Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 a to w miarę potrzeby aż do wysokości 70% ogólnych kosztów budowy.

II. Upoważnia się Wydział krajowy, aby po wykończeniu budowy dróg w ustępie pierwszym wyszczególnionych, przystąpił do rekonstrukcyi drogi do Chochołowa pod warunkami w okólniku Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 wymienionymi.

Lwów dnia 22. marca 1892.

Przewodniczący:
J. Męciński *w. r.*

Sprawozdawca:
Wincenty Gnoiński *w. r.*

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. s. 1.520/92.

Aleg. 156.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w sprawie petycyi Zygmunta Pruszyńskiego i innych względem ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Skrzydlnej.

Wysoki Sejmie!

Powiat limanowski ma obecnie dwa sądy powiatowe: w Limanowej z 66 gminami i ludnością 44.132 osób i w Mszanie dolnej z 24 gminami i ludnością 23.560 osób, razem 67.692 mieszkańców.

Na podstawie uchwał Rad gminnych oświadczyły życzenia przynależności swej do ewentualnego Sądu w Skrzydlnej *a*) z obecnego okręgu powiatu sądowego w Limanowej gminy: Pogorzany, Smykanie, Jodłownik, Porąbka, Janowice z przysiółkami, Stróże, Szczyrzyce, Abramowice, Góra św. Jana i Krasne Lasocice z ogólną ludnością 4.265 dusz i *b*) z obecnego okręgu powiatu sądowego w Mszanie dolnej gminy: Dobra, Chyszówka, Przenosza, Skrzydlna i Wola Skrzydlańska z ogólną ludnością 3.865 dusz, razem tedy 13 gmin z ludnością 8.130 osób.

Z obszarów dworskich oświadczyły się za utworzeniem nowego Sądu powiatowego w Skrzydlnej: Skrzydlna, Jodłownik, Słupia, Stróże i część Porąbki, Dobra i Mstów.

Rada powiatowa limanowska uchwałą 28. grudnia 1889, jednomyślnie powziętą, oświadczyła się za kreowaniem nowego Sądu w Skrzydlnej, podając jako główny powód oddalenie dziewięciu gmin od siedziby Sądu powiatowego w Limanowej o 19 do 26 kilometrów, skutkiem czego załatwianie spraw sądowych i hipotecznych ze znacznymi kosztami dla stron jest połączone.

Zaś c. k. Sąd krajowy wyższy w Krakowie, jakkolwiek odezwą z 17. czerwca 1890 l. 9.142 wyraża swoje zapatrywanie, że wogóle ze względu na ilość gmin i zaludnienie sądów powiatowych w Limanowej i w Mszanie dolnej pożądanem byłoby utworzenie trzeciego Sądu powiatowego w terytoryum Starostwa w Limanowej, to jednak w obecnym stanie rzeczy oświadcza się przeciw utworzeniu nowego Sądu powiatowego w Skrzydlnej z powodu, że największa gmina, miejscowość Dobra, licząca 1.611 mieszkańców, położona jest przy kolei żelaznej, prowadzącej tak do Limanowy, jakoteż do Mszany dolnej i jest stacyą na tejże kolei, powinna więc mimo jej petycyonowania w każdym razie pozostać w okręgu Sądu powiatowego w Mszanie dolnej, wobec czego i tak zbyt mała liczba gmin z ich zaludnieniem, pragnąca należeć do przyszłego Sądu powiatowego w Skrzydlnej, redukuje się do 12 gmin z ludnością 6.519 mieszkańców, które tworzyłyby zanadto mały okręg, aby potrzebę utworzenia dla niego nowego Sądu powiatowego ze stanowiska należytego wymiaru sprawiedliwości uzasadnić można, a to tem mniej, ile że utworzenie tak małego okręgu Sądowego nie mogłoby spowodować znaczniejszego zmniejszenia agend w Sądach powiatowych w Limanowej i Mszanie dolnej, tudzież z powodu, że w Skrzydlnej nie ma odpowiednich budynków na umieszczenie Sądu, aresztów, urzędników i sług sądowych.

Z tych powodów, przez c. k. Wyższy Sąd krajowy w Krakowie naprowadzonych, według których wyrażona wyżej cyfra ludności gmin i obszarów dworskich, żądających utworzenia nowego Sądu w Skrzydlnej, w żadnym razie nie może dać dostatecznego zajęcia dla przyszłego Sądu, chociażby z najmniejszym personalem i utworzenie tak małego okręgu sądowego nie spowodowałoby zmniejszenia dotychczasowego personalu urzędników w Sądach powiatowych w Limanowej i w Mszanie dolnej, tudzież, że nie ma w Skrzydlnej odpowiednich budynków i lokalności na umieszczenie władzy Sądowej, z powodu także, że Skrzydlna jest wsią mało zaludnioną, bo liczącą tylko 865 mieszkańców i położoną tuż przy granicy powiatu Wielickiego, nie może zatem utworzyć dogodnego okręgu dla okolicy — komisya prawnicza zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyą p. Zygmunta Pruszyńskiego i innych w sprawie ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego w Skrzydlnej przechodzi do porządku dziennego.

Lwów dnia 23. marca 1892.

Przewodniczący:
Zoll *w. r.*

Sprawozdawca:
Lenartowicz *w. r.*

Aleg. 157.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego, względem ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego w Żołyni.

Wysoki Sejmie!

Zwierzchność gminna miasteczka Kańczugi wniosła 18. listopada 1889 l. 1421 do Wysokiego Sejmu petycyą o wyjednanie utworzenia nowego c. k. Sądu powiatowego w Kańczudze, która to petycya uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 26. listopada 1889 Wydziałowi krajowemu do załatwienia przekazaną, a przez tenże Wydziałowi Rady powiatowej w Łańcucie do zbadania przesłaną została.

Wydział powiatowy w Łańcucie sprawozdaniem z 11. października 1890 przedłożył Wydziałowi krajowemu prośbę gminy miasta Żołynia i innych okolicznych gmin z odnośnemi deklaracyami gmin i obszarów dworskich o utworzenie nowego c. k. Sądu powiatowego w miejscowości Żołynia, oraz zbadaną i uzupełnioną petycyę gminy miasta Kańczugi z tem sprawozdaniem, że Rada powiatowa w Łańcucie na posiedzeniu z 7. października 1890 oświadczyła się, iż w ogóle zachodzi potrzeba utworzenia nowych Sądów w tamtejszej okolicy, że tak miasto Żołynia, jak i Kańczuga okazują się na siedzibę Sądu dogodnemi, że jednak na pierwszem miejscu należałoby uwzględnić gminę Żołynia, opierając swoję opinię na podstawie petycyi gminy Żołynia i okolicznych gmin, zbadania potrzeb miejscowych i ze względu na obszar i zaludnienie powiatu Łańcuckiego, z którego należałoby nowy okręg Sądowy z siedzibą Sądu w Żołyni utworzyć.

C. k. Prezydyum wyższego Sądu krajowego w Krakowie w odezwie z dnia 14. kwietnia 1891 l. 3922 (LW. 15.315|91) udzieliło swojej opinii tej treści: że kreowanie nowego Sądu powiatowego z siedzibą w Kańczudze, którego okręg miałyby tworzyć gminy w okolicy Kańczugi położone, a należące do Sądu powiatowego w Przeworsku, nie mogłoby być ze względu na potrzeby tamtejszej okolicy i tok spraw sądowych popieranem, gdyż tak Kańczuga jakoteż przyległych siedm gmin na północ Kańczugi położonych, są dość blisko Przeworska 6 do 11 kilom. od siedziby tegoż Sądu oddalone, a te gminy wraz z gminami na południe Kańczugi położonemi w okolicy górzystej z ludnością ubogą nie dają tyle czynności sądowej, ażeby Sąd powiatowy w Przeworsku był przeciążony i by ilość tych spraw mogła usprawiedliwić utworzenie nowego Sądu.

Natomiast oświadcza Prezydyum Sądu krajowego w Krakowie zgodnie z zapatrywaniami Rady powiatowej w Łańcucie, że kreowanie Sądu powiatowego w Żołyni, którego okręg sądowy byłby utworzony przeważnie z gmin i obszarów dworskich do Sądu powiatowego w Łańcucie należących na północ od Łańcuta położonych a po części także z kilku gmin do Sądu

powiatowego w Leżajsku obecnie należących, byłoby ze stanowiska należytego wymiaru sprawiedliwości i potrzeby tamtejszej ludności pożądanem — gdyż Sądy te, pomimo pomnożenia w roku 1889 sił konceptowych, czynnościami są przeciążone, co niekorzystnie wpływa na tok spraw sądowych.

Prezydyum c. k. Sądu krajowego wyższego wskazuje ale przytem potrzebę zapewnienia lokali do pomieszczenia urzędów sądowych, więzienia jakoteż dostarczenia pomieszkań stosownych dla urzędników i sług sądowych.

Za utworzeniem nowego Sądu w Żołyni oświadczyły się i życzą sobie przyłączenia do tego Sądu gminy Żołynia miasto, Żołynia wieś, Rakszawa, Węgliska, Medynia, Brzoza Stadnicka, Zmysłówka, Białobrzegi, Smolarzyny i Dąbrówka z ludnością 18.042 według spisu z r. 1880, ze względu jednak na położenie geograficzne w razie kreowania Sądu w Żołyni zupełnie odosobnione gminy Pogwizdów z ludnością 705 osób, Zalesie z ludnością 480 osób i gminę Gwizdów z ludnością 574 osób, graniczącą z gminą Żołynia, wypada przyłączyć do proponowanego nowego Sądu, na które to przyłączenie obszary dworskie wymienionych trzech gmin się zgadzają. Tym sposobem ludność przyszłego okręgu Sądowego w Żołyni wynosiłaby według spisu z roku 1880 w 13 gminach 19.801 osób, według spisu z roku 1890 o wiele więcej, w każdym razie będzie już dostateczną cyfrą dla dania zajęcia nowemu Sądowi, a po utworzeniu Sądu w Żołyni miałby okręg Łańcucki około 25.000 ludności, licząc obecnie podług spisu ostatniego z 1890 roku 45.192 mieszkańców.

Wszelkie warunki zatem przemawiają za utworzeniem nowego Sądu w Żołyni tak z powodu zanadto obszernego okręgu w Łańcucie, a zatem znacznej odległości gmin od siedziby Sądu, jak również z powodu usunięcia w taki sposób przeszkody, jaką sprawia rzeka Wisłok, płynąca przez środek sądowego powiatu Łańcuckiego — a gdy Rada gminna w Żołyni także zobowiązała się przez lat dziesięć ponosić połowę kosztu najmu lokalności na umieszczenie Sądu i przedkłada deklaracye właścicieli domów, którzy gotowi są wynająć takowe czy na pomieszczenie biur, czy na mieszkanie urzędników i to w ilości na ten cel wystarczającej — przeto komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 (nr. 59 dz. u. p.) udziela c. k. Rządowi opinii, iż dla dobra mieszkańców c. k. Starostwa w Łańcucie należy ustanowić tam czwarty c. k. Sąd powiatowy z siedzibą w mieście Żołyni, do którego okręgu przyłączone być mają gminy i obszary dworskie z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Łańcucie: Żołynia miasto, Żołynia wieś, Rakszawa, Węgliska, Medynia, Brzoza Stadnicka, Zmysłówka, Białobrzegi, Smolarzyny, Dąbrówki, Pogwizdów i Zalesie, a z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Leżajsku gmina Gwizdów.

Lwów dnia 23. marca 1892.

Przewodniczący:
Zoll *w. r.*

Sprawozdawca:
Lenartowicz *w. r.*

Aleg. 158.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Strusowa i okolicznych gmin względem utworzenia nowego c. k. Sądu powiatowego w Strusowie.

Wysoki Sejmie!

Badania przez Wydział krajowy wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z 29. listopada 1890 na petycyą gminy Strusowa i innych gmin okolicznych względem utworzenia nowego Sądu powiatowego w Strusowie zarządzone wykazują, że gminy te w liczbie 13 mają wraz z obszarami dworskimi 16.337 ludności i wszystkie uchwałami swoich Rad gminnych potwierdziły podpisy naczelników gmin zamieszczone na petycyi, jednogłośnie uchwalając potrzebę utworzenia nowego Sądu w Strusowie; jeden tylko obszar dworski w Brykuli nowej jest temu przeciwnym.

Rada powiatowa trembowelska na posiedzeniu z dnia 2. kwietnia 1891 roku uznała jednak, że nie ma potrzeby kreowania nowego Sądu w Strusowie z powodu, że dla mieszkańców gmin petycyonujących Trembowla wygodniejszą jest na siedzibę Sądu, bo posiada siedzibę innych władz powiatowych, a zatem, że łatwiej im razem i inne sprawy załatwić, dalej z powodu finansowego, c. k. Rząd bowiem będzie musiał znaczne wydatki ponosić i z powodu, że ludność tych gmin mając ułatwiony wymiar sprawiedliwości nabędzie skłonność do procesowania się, a tem samem zaniedbywać będzie gospodarstwo. — Rada powiatowa trembowelska objawiła tylko życzenie, aby personal Sądu powiatowego w Trembowli pomnożyć o jednego adjunkta, a to wystarczy dla dogodności mieszkańców.

C. k. Sąd krajowy wyższy we Lwowie przyznając w odezwie swej z 22. grudnia 1891 l. 23.449, wszelkie korzyści z utworzenia nowego Sądu w Strusowie, uznając, że ludność petycyonujących gmin byłaby dostateczną, aby tworzyć osobny okręg i że miasteczko Strusów pod każdym względem nadaje się na siedzibę przyszłego Sądu, a to tem bardziej, że miasto obowiązuje się swoim kosztem postawić budynki na pomieszczenie Sądu i oddać je bezpłatnie na lat sześć c. k. Rządowi, w konkluzyi swej jednak nie widzi naglącej potrzeby tworzenia już teraz nowego c. k. Sądu w tej okolicy, z powodu, że Sąd w Trembowli w roku 1890 miał tylko około 17.000 spraw do załatwienia i że na nowy Sąd w Strusowie w stosunku do ludności nie przypadłoby więcej niż 6.000 spraw, a zatem za mało do zajęcia urzędników, nakoniec z powodu, że powiększenie personalu Sądu Trembowli dodaniem jednego adjunkta już nastąpiło.

Okręg sądowy w Trembowli obejmuje 34 gmin z ludnością 47.959 osób. Cyfra tej ludności już sama przez się wskazuje, że Sąd w Trembowli jest za obszerny i wymaga podziału na dwa sądy zwłaszcza, że tego sobie jednogłośnie życzy ludność w gminach blisko Strusowa

położonych, dla których dzisiejsza odległość do sądu w Trembowli, wynosząca 12 do 21 kilometrów, zmniejszyłaby się do 1 a najdalej 13 kilometrów po utworzeniu Sądu w Strusowie.

Za utworzeniem nowego Sądu w Strusowie przemawia jeszcze ta okoliczność, że tak Wysoki Sejm jak i w ogóle opinia publiczna przemawia wciąż i upomina się o pomnożenie Sądów powiatowych, jak tego świadczą nieustanne a liczne petycye do Wysokiego Sejmu wnoszone, bo rzeczywiście dziś istniejące sądy są przeciążone pracą, a interesa mieszkańców na tem cierpią Dlategoteż argumenta przytoczone w uchwale Rady powiatowej przeciw kreowaniu Sądu stają w sprzeczności z ogólnemi żądaniami kraju, tembardziej, że ludność miejscowa tego sobie życzy, a warunki są po temu, aby Sąd w Strusowie mógł należycie funkcyonować, bo będzie miał przeszło 16.000 ludności.

Ze względu jednak, że jest rzeczą o wiele pilniejszą, aby nowe Sądy powiatowe w Podwołoczyskach, Zakliczynie, Ottynii Jaworzniu, Bołszowcach, Żabiu, Jezierzanach i Wielopolu, za którymi Wysoki Sejm już przed laty się oświadczył wprzód zaprowadzone zostały — komisya prawnicza więc zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 r. (Nr. 58 D. u. p.) oświadcza c. k. Rządowi opinię, iż dla dobra mieszkańców powiatu trembowelskiego pożytecznem będzie utworzenie trzeciego c. k. Sądu powiatowego w Strusowie, do którego weszłyby gminy i obszary dworskie: Strusów, Bernadówka, Brykula nowa, Brykula stara, Chmielówka, Darachów, Nałuże, Nowy Tyczyn, Pantalicha, Ruzdwiany, Tiutków, Warwarzyńce i Zazdrość, lecz sąd ten otwartym ma być wtedy, gdy c. k. Sądy powiatowe wprzód zaprowadzone będą w Podwołoczyskach, Zakliczynie, Ottynii, Jaworzniu, Bołszowicach, Żabiu, Jezierzanach i Wielopolu.

We Lwowie, dnia 23. marca 1892.

Zoll
Przewodniczący.

Lenartowicz
Sprawozdawca.

Aleg. 159.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o petycyi Wydziału Rady powiatowej w Kosowie względem zmiany ustaw z d. 23. maja 1883 L. 82 i 83 Dz. pr. p. dotyczących utrzymania zgodności katastru z księgami gruntowemi.

Wysoki Sejmie!

Petycya Wydziału Rady powiatowej w Kosowie, w treści i wyrażonych życzeniach identyczna z petycyą Wydziału Rady powiatowej w Przemyślanach, jeszcze w roku 1890 do L 83 do Wysokiego Sejmu wniesiona, podnosi kosztowność postępowania sądowego w celu utrzymania zgodności między katastrem i księgami gruntowemi przepisanego, stratę czasu z tem postępowaniem połączoną, wysokość należytości rządowych i stemplowych, a nakoniec bardzo często wydarzającą się niemożność dostarczania dokumentów do uporządkowania ksiąg gruntowych potrzebną — domaga się zatem zmiany odnośnych przepisów ustaw z dnia 23. maja 1883 L. 82 i 83 Dz. pr. p., dotyczących utrzymania zgodności katastru z księgami gruntowemi.

Petycyą w tym samym przedmiocie przez Wydział powiatowy w Przemyślanach wniesioną, Wysoki Sejm uchwałą z d. 29. października 1890 odstąpił c. k. Rządowi do rychłego uwzględnienia w myśl uchwał sejmowych z dnia 14. stycznia 1888 i z dnia 26. listopada 1889 w tym samym przedmiocie powziętych — a w ślad za tą uchwałą z d. 29. października 1890 przesłał następnie Wydział krajowy c. k. Rządowi wszystkie, petycyę Wydziału Rady powiatowej w Przemyślanach popierające, do tego samego przedmiotu się odnoszące, przez Wydziały Rad powiatowych w liczbie około trzydziestu wniesione petycye.

Powołanemi w uchwale sejmowej z 29. października 1890 uchwałami, a to pierwszą z dnia 14. stycznia 1888 w załatwieniu wniosku posła Lenartowicza powziętą, Wysoki Sejm wezwał c. k. Rząd, aby w kierunkach dotyczącem sprawozdaniem komisyi prawniczej wskazanych, w drodze właściwej wyjednał uproszczenie i obniżenie kosztów wpisu w księgi gruntowe zmian w posiadaniu i własności nieruchomości wartości niżej 300 zł. — drugą zaś podobną uchwałą z dnia 26. listopada 1889, w załatwieniu wniosków posłów Torosiewicza i Teliszewskiego powziętą, Wysoki Sejm wezwał c. k. Rząd

1) aby, celem uproszczenia wpisu w księgi gruntowe zmian w posiadaniu i własności nieruchomości wartości niżej 300 zł., tudzież obniżenia kosztów tegoż wpisu postępowanie, przepisane w §. 2. ustawy z dnia 23. maja 1883 (l. 82 Dz. p. p.) dla spraw spadkowych, rozszerzył do wszystkich zmian własności posiadłości niżej 300 zł. tak, aby stronie wolno było w krótkiej drodze kontrakt sądowi przedłożyć i aby sąd wtedy, nie czekając żądania strony, wpis z urzędu uskutecznił;

2) aby do tego rodzaju spraw zastosował końcowy ustęp §. 3. ustawy powyższej, przyznający pewnym pismom w sprawach spadkowych uwolnienie od stempla;

3) aby poczynił stosowne zarządzenia celem uchylenia lub przynajmniej znacznego zniżenia opłaty za pomiary i wygotowanie planów geometrycznych, tudzież kopij potrzebnych do uskutecznienia wpisu w księgach gruntowych zmian w posiadaniu powyższych nieruchomości i aby pomnożył liczbę urzędników pomiarowych.

Wskutek tych rezolucyj Wysokiego Sejmu c. k. Rząd wprawdzie zajął się tą sprawą, c. k. Prezydyum Namiestnictwa bowiem odezwą z dnia 6. września 1888 L. 9800 oznajmiło Wydziałowi krajowemu, że wedle reskryptu Wysokiego c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 19. sierpnia 1888 L. 13044 w sprawie powziętej w dniu 14. stycznia 1888 uchwały sejmowej co do ułatwienia wpisów do ksiąg gruntowych toczą się rokowania między Wysokiemi c. k. Ministerstwami sprawiedliwości i skarbu — również oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 2. listopada 1890 L. 11.115, że tak c. k. wyższy Sąd krajowy we Lwowie jakoteż c. k. Prezydyum krajowej Dyrekcyi skarbu przedłożyły także uchwałę sejmową, w tej sprawie dnia 26. listopada 1889 powziętą Wysokim c. k. Ministerstwom sprawiedliwości i skarbu — oznajmiło ale zarazem i później odezwą z 24. maja 1891 L. 4690, a nakoniec odezwą z dnia 7. lipca 1891 L. 6624, że Wysokie c. k. Ministerstwa sprawiedliwości i skarbu w tym przedmiocie żadnej decyzyi jeszcze nie wydały.

Obydwie zatem rezolucye sejmowe z dnia 14. stycznia 1888 i d. 26. listopada 1889 nie odniosły dotąd pożądanego skutku, z wyjątkiem bardzo mało znaczącego ulżenia ludności w kosztach ułożenia podania tabularnego, spowodowanego rozporządzeniami, we własnym zakresie wydanemi przez Prezydya c. k. Sądów krajowych wyższych w Krakowie z dnia 6. kwietnia 1888 L. 1954 i we Lwowie z dnia 12. kwietnia 1889 L. 3322, polecającemi c. k. Sądom powiatowym, ażeby prośby ustne zgłaszających się o wpisy do ksiąg gruntowych przyjmowano protokolarnie.

To jedyne zarządzenie nie jest jednakże wystarczającem do ulżenia ludności i uchylenia słusznych zażaleń i skarg na inne utrudnienia i inne koszta o wiele znaczniejsze, wypływające z przepisów powołanych ustaw z d. 23. maja 1883, a w szczególności: z powodu obowiązku dostarczania planu geometrycznego z kopiami, połączonego ze zbyt wysoką opłatą za wygotowanie takowych z powodu wysokości należytości rządowych i stemplowych, zwłaszcza przy wpisach w księgi gruntowe zmian w posiadaniu i własności nieruchomości niżej 300 zł. i z powodu dla ludności zbyt uciążliwego i kosztownego postępowania przy uporządkowaniu hipoteki wskutek zgłoszonych zmian.

Głównie więc pod tymi względami pożądane są ulgi i ułatwienia przy przeprowadzeniu zgodności ksiąg gruntowych z faktycznym stanem, które będzie można uzyskać tylko w razie zadośćuczynienia wyżrzeczonym rezolucyom sejmowym.

Gdy to jednak dotąd nie nastąpiło, od roku 1888 stan rzeczy się nie zmienił, lecz zażalenia ludności na stratę czasu i koszta przy doprowadzeniu zgodności ksiąg gruntowych z katastrem i faktycznym stanem ciągle się powtarzają, czego dowodem tak liczne petycye przez Reprezentacye powiatowe wniesione, a także w części opinia c. k Prezydenta Sądu krajowego wyższego w Krakowie na podstawie sprawozdań od wszystkich temuż podwładnych Sądów powiatowych, pod względem kosztów pomiaru i planu geometrycznego, jakoteż pod względem zastosowania się geometrów ewidencyjnych do przepisów rozporządzenia Ministerstwa skarbu z 11. czerwca 1883 L. 91 Dz. p. p., dotyczących udzielania Sądom potrzebnych wyjaśnień i wkreślania zmian do map katastralnych (w aleg. 44 sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za rok 1891) wyrażona w tych słowach: że ludność włościańska, zwłaszcza w okolicach biedniejszych, nie jest w stanie ponosić kosztów pomiaru i sporządzania szkicu przez autoryzowanego geometrę, lub też sprowadzać kopię odnośnej części mapy katastralnej z c. k. archiwum map katastralnych we Lwowie — zakończając swoją opinię tymi wyrazami: że jak długo Sądy nie będą otrzymywały należytych szkiców przy arkuszach zgłoszeń i geometrzy ewidencyjni nie będą w obec Sądów

hipotecznych przestrzegać przepisów rozporządzenia Ministerstwa Skarbu z d. 11. czerwca 1883 L. 91 Dz. p. p., tak długo Sądy będą miały trudność w utrzymywaniu zgodności ksiąg gruntowych z katastrem, a tem samem nie ustaną powody do zażaleń ludności na stratę czasu i koszta, z tych powodów więc komisya prawnicza sądzi, że celem spiesznego i skutecznego załatwienia tej sprawy, należy mimo to, że c. k. Rząd już poważną liczbę petycyj w tym przedmiocie otrzymał, także powyższą podczas bieżącej sesyi wniesioną petycyę Wydziału Rady powiatowej w Kosowie, odnośnie do uchwały sejmowej z 29. października 1890 przesłać c. k. Rządowi do rychłego uwzględnienia, stosownie do dwukrotnych rezolucyj sejmowych w tej sprawie uchwalonych.

Komisya prawnicza tedy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyą Wydzialu Rady powiatowej w Kosowie z dnia 8. marca 1892 do L. s. 575 o zmianę ustaw z dnia 23. maja 1883 L. 82 i 83 Dz pr. p. wniesioną, odstępuje się odnośnie do uchwały sejmowej z dnia 29. października 1890 c. k. Rządowi do rychłego uwzględnienia w myśl uchwał sejmowych z dnia 14. stycznia 1888 i 26. listopada 1889 w tym samym przedmiocie powziętych.

Lwów dnia 23. marca 1892.

Przewodniczący:
Zoll *w. r.*

Sprawozdawca:
Lenartowicz *w. r.*

Aleg. 160.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej na sprawozdanie Wydziału krajowego o wniosku posła Dra Sawczaka i towarzyszy, w przedmiocie zmiany kompetencyi Sądów powołanych do judykatury w sprawach o czyny karygodne wedle ustaw z dnia 29. lutego 1880 l. 35 i 37 Dz. u. p., a względnie ustawy z 24. maja 1882 l. 51 Dz. u. p.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy zdając sprawę o powyższym wniosku posła Dra Sawczaka, wnosi rezolucyę następującą:

Wzywa się c. k. Rząd, by we właściwej drodze przeprowadził zmianę ustawy z dnia 24. maja 1882 Dz. u. p. l. 51 w tym kierunku, ażeby rozstrzyganie spraw o czyny karygodne wedle ustaw z dnia 29. lutego 1880 Dz. u. p. l. 35 i 37 o ile należą do sądów, przydzielano tylko wtedy trybunałom I. instancyi, jeżeli z tych czynów albo zaniedbania wynikła już szkoda materyalna, we wszystkich zaś innych wypadkach, by sprawy tego rodzaju przydzielano sądom powiatowym.

Wniosek Wydziału krajowego zmierza w gruncie rzeczy do zmiany kwalifikacyj czynów karygodnych z ustaw powyższych w tym kierunku, żeby (z wyjątkiem zachodzącej szkody materyalnej), wszystkie te wypadki, które obecna ustawa jako występki (Vergehen) uznaje, w przyszłości poczytywano tylko jako przekroczenia (Uebertrettungen).

Zważywszy, że występki w mowie będące są zagrożone (artykuły I i II ustawy z d. 24. maja 1882 l. 51. Dz. u. p.) karą aresztu do dwóch lat lub grzywną do 2000 zł. w. a. całkiem odpowiednio założeniu ustawy, gdy ani wnioskodawca poseł Dr. Sawczak, ani Wydział krajowy żadnych nie przytaczają okoliczności, któreby niestosowność dotychczasowej kwalifikacyi odnośnych czynów karygodnych i zmniejszenie sankcyi karnej mogły uzasadnić, a także komisya prawnicza, mając na oku cele i doniosłość w mowie będącej ustawy niedawno (1882) poprawionej, powodów do zmiany w poruszonym kierunku dopatrzeć nie zdołała, —

gdy naprowadzony i skonstatowany fakt, że także Sądy kolegialne, tak samo jak Sądy powiatowe, przeważnie na grzywny w małych kwotach orzekają, nic tutaj stanowić nie

może, bo ustawa (z wyjątkiem śmierci człowieka) już z góry miarkowaniu sędziego pozostawia, czy na areszt, czy na grzywnę skazać należy, nadto sędziego żadnem minimum kary nie wiąże, —

gdy także okoliczność, że oskarzeni nie stawają do rozpraw głównych, mianowicie dla tego tutaj zaważyć nie może, ponieważ procedura karna w ogóle we wszystkich wypadkach (z wyjątkiem spraw należących przed Sądy przysięgłych), oskarzonemu do woli pozostawia, czy chce stanąć lub nie do rozprawy; przeto też korzystanie oskarżonych tutaj w mowie będących z powyższego ogólnego prawa, żadną miarą nie jest zdolne wywołać jakowych wątpliwości względem słusznego wymiaru sprawiedliwości, —

gdy Sądy powiatowe notorycznie są przeciążone, co uzasadnia obawę, że nie zdołają zadość uczynić nowym zadaniom, które im wniosek Wydziału krajowego przekazuje, że nastąpią zwłoki w sądzeniu, nawet przedawnienia, a tem samem zaprzepaszczenie agend w gałęzi sądownictwa poszczególnie ważnej dla państwa i kraju, —

gdy wreszcie traktat o zwierzęcych zarazach (Viehsenchen Uebereinkommen) zawarty między monarchią austro-węgierską i państwem niemieckiem na dniu 6. grudnia 1891 (l. 16. D. u. p. z roku 1892) w dodatku do traktatu handlowego tej samej daty, polegający bezsprzecznie na obecnym stanie ustawodawstwa policyjnego i karnego w przedmiocie zapobiegania chorobom zwierzęcym zaraźliwym, żadnych zmian dotyczących przepisów aż do dnia 31. grudnia 1903 nie dopuszcza, i raczej (najpóźniej do roku) zaostrzenie takowych po myśli surowszych ustaw niemieckich zastrzega, —

przeto wnosi komisya prawnicza w konsekwencyi swego wniosku już w listopadzie roku 1890 uchwalonego, na pismie wygotowanego,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przechodzi do porządku dziennego nad sprawozdaniem Wydziału krajowego o wniosku posła Dra Sawczaka i towarzyszy w przedmiocie zmiany kompetencyi Sądów powołanych do judykatury w sprawach o czyny karygodne wedle ustaw z dnia 29. lutego 1880 l. 35. i 37 Dz. u. p., a względnie ustawy z 24. maja 1882 l. 51 Dz. u. p.

Lwów dnia 23. marca 1892.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Krynicki.

Ls. 582/1892.

Alog. 161.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o petycyach Ls. 582, 979 i 1363 gmin Ostrów, Handzlówka, Wierzawice, Königsberg, Hucisko, Jelna, Ruda, Szarzyna i kilku innych gmin powiatu łańcuckiego, domagających się przekazania przekroczeń przeciw bezpieczeństwu czci władzom gminnym do sądzenia i karania.

Wysoki Sejmie!

Gminy Ostrów, Handzlówka, Wierzawice, Königsberg, Hucisko, Jelna, Ruda, Szarzyna i kilka innych gmin powiatu łańcuckiego wniosły na ręce p. Żardeckiego do Wysokiego Sejmu petycye do L. 582, 979 i 1363, żeby sprawy o przekroczenia przeciw bezpieczeństwu czci oddano do sądzenia i karania władzom gminnym.

Nie da się zaprzeczyć, że konsekwencye ścigania przekroczeń tego rodzaju, po za siedzibą sądu popełnionych, trafiają dotkliwie strony interesowane z powodu straty czasu i kosztów podróży do sądu, w ogóle dotkliwiej, jak warte są tego same sprawy, kończące się w licznych wypadkach pogodzeniem się na korytarzach sądowych — jakkolwiek z drugiej strony wszystkie te ujemne ekonomiczne następstwa procesów honorowych ostatecznie (z wyjątkiem powołanych świadków) od woli stron procesowych zależą, bo przymusu do jawienia się w sądzie nie ma ani dla oskarżyciela, ani dla oskarżonego.

Mogłoby się zdawać, że przekazanie podobnych przekroczeń władzom gminnym, byłoby w ogóle pożytecznem, zwłaszcza też, że zmniejszyłyby się agendy Sądów powiatowych, notorycznie przeciężonych.

Atoli obecne ustawy karne nie dopuszczają absolutnie, żeby sprawy ustawami temi objęte, a zatem także przekroczenia przeciw bezpieczeństwu czci, mógł kto inny sądzić i karać, jak sędzia właściwy.

Domagać się zaś częściowej zmiany ustaw, obowiązujących w kierunku przez petentów wskazanym, dziś nie byłoby na czasie, kiedy właśnie zmiana całego kodeksu karnego jest przedmiotem obrad w Radzie państwa, zwłaszcza, że nie możnaby powiedzieć, że potrzebę zmiany takowej zamanifestowały już szersze koła naszego społeczeństwa.

Owoż właśnie nowy kodeks karny, a względnie rządowy projekt do niego, zawiera w artykule XI. postanowienie, że Minister sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych mocen będzie w drodze rozporządzenia przekazać (także) władzom gminnym pewne w tem rozporządzeniu określić się mające przekroczenia przeciw ustawie karnej do wydawania osądów (Strafverfügungen), ale tylko osądów, które w razie sprzeciwienia się stron, wraz z dochodzeniami muszą być odsyłane właściwemu sądowi do dalszego postąpienia sądowego.

Wypływa z tego, że myśl petentów znajdzie w nowym kodeksie karnym w pewnych granicach uwzględnienie.

Perspektywa ta powinna na razie zadawalniać, z uwagi mianowicie, że nie ma wcale pewności, iż gminy w kraju, poszczególnie gminy wiejskie, będą w ogóle w położeniu, dopisać wszędzie choćby tym zadaniom, jakie dla nich projekt nowego kodeksu karnego przygotowuje, to jest, że władze gminne będą wszędzie uzdolnione do wydawania choćby tylko takich korekturze sądowej podlegających osądów.

Zaleca się przeto czekać na nową ustawę karną — poczem też wnosi komisya prawnicza,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przechodzi do porządku dziennego nad petycyami Ls. 582, 979 i 1363 gmin Ostrów, Handzlówka, Wierzawice, Königsberg, Hucisko, Jelna, Ruda, Szarzyna i kilku innych gmin powiatu łańcuckiego, domagających się przekazania przekroczeń przeciw bezpieczeństwu czci władzom gminnym do sądzenia i karania.

Lwów dnia 23. marca 1892.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Krynicki.

L. W. kr. 10.858/1892.

Aleg. 162

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia gminie miasta Przemyśla uprawnienia do poboru opłaty gminnej od czynszów najmu.

Wysoki Sejmie!

Skutkiem przeobrażenia miasta Przemyśla w twierdzę wzrastają potrzeby gminy z roku na rok we wszystkich działach administracyi.

Do roku 1888 potrafiła gmina wydatki swoje opędzać z własnych dochodów, odtąd jednak zamykać musi każdoroczny budżet znacznymi niedoborami.

W r. 1891 doszło do tego, iż gmina nie będąc w stanie pokryć wydatków ze zwykłych źródeł dochodu, użyć musiała na ten cel część swojego kapitału zakładowego w kwocie 2000 zł. i nadto zaciągnąć pożyczkę w sumie 25.000 zł.

Budżet zaś na r. 1892. wykazuje:

dochody w sumie	216516 zł.
rozchody w sumie	433252 „
niedodór w sumie	216736 zł.

W porównaniu z wynikłościami budżetowemi z trzech ostatnich lat, okazuje się obecna suma niedoboru niezwykle wielką.

W r. 1889. preliminowano dochody w kwocie . . .	178.372 zł.
„ „ rozchody „ . . .	214.121 zł.
niedobór .	35.749 zł.
W r. 1890.	
dochody w kwocie	238.680 zł.
rozchody „	253.617 zł.
niedobór .	14.937 zł.
W r. 1891.	
dochody w kwocie	293.003 zł.
rozchody „	375.173 zł.
niedobór .	82.170 zł.

Otóż według przecięcia z trzech lat ostatnich roczna suma niedoboru wypada na 44.285 zł. Wykazany przeto na r. 1892 niedobór w kwocie 216.736 zł., uważać należy jako nadzwyczajny i rzeczywiście składają się nań wydatki nadzwyczajne na rozmaite zamierzone a za konieczne uznane iwestycye, jak na budowę dwóch szkół czteroklasowych męskich i jednej czteroklasowej żeńskiej, dalej wydatki na założenie rzeźni dla trzody chlewnej, targowiska na bydło, na budowę baraków, na cele komunikacyjne, kanały i t. p.

Na pokrycie powyższego niedoboru uchwaliła Rada miejska na posiedzeniu z 30. grudnia 1891 zaciągnąć pożyczkę w sumie do 200.000 zł. w. a.

Ażeby zaś uzyskać fundusz na pokrycie rat annuitetowych powyższej zaciągnąć się mającej pożyczki, jako też na częściowe pokrycie ciągle wzrastających bieżących wydatków, postanowiła Rada miejska uchwałą z dnia 14. stycznia 1892 zaprowadzić w całym obrębie m. Przemyśla na przeciąg lat 10 gminną opłatą czynszową w stosunku po 4% rocznie od spłaconego a względnie wypośrodkowanego czynszu najmu lub wartości tegoż, począwszy od kwoty 60 zł. rocznie w górę.

Dochód z tego tytułu oblicza Magistrat po strąceniu wydatków na administracyę rocznie około 17.000 zł. w. a.

Gdy przeciw powyższej uchwale Rady miejskiej z dnia 14. stycznia 1892 należycie w gminie ogłoszonej nikt z członków gminy protestu nie założył i gdy Rada powiatowa stosownie do §. 103 ust. gm. z 13 marca 1889 Nr. 24. Dz. u. kr. uchwałą z 25 lutego 1892 za zaprowadzeniem tej opłaty się oświadczyła, Wydział krajowy z uwagi, iż wykazany w budżecie na r. 1892 niedobór usprawiedliwiony jest koniecznymi wydatkami wnosi:

·/. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy. ·/.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 22. marca 1892.

Marszałek krajowy.
Sanguszko *m. p.*

Sprawozdawca.
Wereszczyński *m. p.*
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o zezwoleniu gminie m. Przemyśla na pobór opłaty od czynszów najmu.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

Art: I.

Gminie miasta Przemyśla zezwala się pobierać przez lat dziesięć opłatę od czynszów najmu każdej nieruchomości znajdującej się w obrębie miasta a podlegającej podatkowi domowo-czynszowemu.

Art: II.

Opłata wynosić ma cztery (procent) od sta od czynszu najmu lub jego wartości w kwocie urzędownie sprawdzonej a wynoszącej co najmniej 60 zł. rocznie i wyżej.

Czynsz najmu poniżej 60 zł. rocznie wolny jest od powyższej 4% opłaty czynszowej.

Art: III.

Wolne od gminnej opłaty czynszowej są: budynki rządowe, krajowe, powiatowe i miejskie na publiczne urzęda i cele wojskowe użyte. Dalej kościoły, klasztory, bożnice, szkoły, szpitale i zakłady humanitarne we własnych budynkach umieszczone, wreszcie te lokalności w budynkach rządowych, które służą na pomieszkania bezpłatne dla osób wojskowych lub urzędników i sług państwa.

Jeżeli jednak budynki tego rodzaju całkowicie lub częściowo wynajmowane bywają zą opłatą czynszu lub podlegną opodatkowaniu ze strony rządu, natenczas lokalności takie mają podlegać także gminnej opłacie czynszowej.

Art: IV.

Bliższe postanowienia co do przeprowadzenia poboru tej opłaty uchwali Rada miejska.

Art: V.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie od pierwszego półrocza roku administracyjnego po jej ogłoszeniu.

Art: VI.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. s. 1.536/92.

Aleg. 163.

Wniosek.

Zważywszy, że powiat Turczański należy do tych, które pod względem komunikacyjnym są najbardziej zaniedbane;

zważywszy, że w powiecie tym oprócz jednej murowanej drogi rządowej niema innych dróg, jak tylko gminne;

zważywszy, że wskutek tego stanu powyższy powiat z roku na rok coraz bardziej upada pod względem ekonomicznym,

wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy o uznanie dróg gminnych, prowadzących z Turki do Lutowisk i z Boryni do Tucholki, za krajowe.

Lwów dnia 24. Marca 1892.

Wnioskodawca:

Konstanty Teliszewski w. r.

Okuniewski, Barabasz, Huryk, Rożankowski, Hamorak, Korol, Sirko, Herasimowicz, Dr. Sawczak, Kułaczkowski, Żardecki, Ochrymowicz, Potoczek, Romańczuk, M. Siczyński.

do L. s. 1.536/92.

Ustawa

z dnia . . . . . uznająca drogi gminne z Turki do Lutowisk i z Boryni do Tucholki za krajowe.

Zgodnie i za uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Drogi gminne prowadzące:

1. z Turki przez miejscowości: Przysłup, Dzwiniacz, Wołcze, Żukocin, Berezek, Łomna i Chaszczów, do Lutowisk, i
2. z Boryni przez miejscowości: Wysocko niżne, Komarniki, Wysocko wyżne, Marków i Smorze do Tucholki — uznaje się za krajowe.

Art. II.

Powiaty, przez których terytoryum droga ta przechodzić będzie, będą obowiązane opłacić wszelkie wynagrodzenia za grunta pod tę drogę, — albo pod budowę tylko czasowo użyte.

Art. III.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Aleg. 164.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

A) Sejm wzywa c. k. Rząd:

1) Ażeby obecne zarządzenia weterynarsko-policyjne, ustanowione dla ochrony przed zawleczeniem zarazy bydlęcej z Rumunii i Rosyi, bezwarunkowo w mocy obowiązującej —utrzymał.

2) Ażeby w staraniach i rokowaniach o odnowienie traktatu handlowego i konwencyi weterynarskiej z Serbią szczególną opieką otoczył płody krajowe rolnictwa i przemysłu rolniczego, chroniąc je w szczególności od konkurencyi zagranicznej i zabezpieczając im przez to zbyt na targach wewnętrznych Monarchii austryackiej.

Lwów dnia 26. Marca 1892.

Wnioskodawca:

Włodzimierz Kozłowski *w. a.*

Franciszek Paszkowski, Edward Miecwski, Wolański, Mikolaj Torosiewicz, Sala, Jan Tarnowski, Barański, Chrzanowski, W. Czaykowski, Schnel, Trzecieski, Z. Kozłowski Borkowski, A. Skrzyński, St. Badeni, E. Jędrzejowicz, Fr. Jędrzejowicz, Goldman, Tom. Rozwadowski, Adam Jędrzejowicz, Dydyński, Tadeusz Romer, Scipio, Gorayski, W. Koziebrodzki, W. Dzieduszycki, Szczepanowski, Gniewosz, Szeliski, Męciński, Zoll, Kramarczyk, W. Gnoiński, Mizia, Kornel Horodyski, Tadeusz Langie, Żywicki, Stadnicki, Wodzicki, Polanowski, Wiktor, ks. Sawa, Palch, Puzyna, Popowski, Fruchtman, Lenartowicz, Dr. Olpiński, W. Struszkiewicz, Weigel, Dworski, Skalkowski, Homorak, Pilat, Huryk, Golejewski, Merunowicz, Hoszard, Wereszczyński, Kowalski, Rożankowski, Teliszewski, Mandyczewski, Dr. Ludwik Midowicz, Czartoryski, Rosenstock, Mazaraki, A. Czaykowski, Jaworski, Dr. Adam Asnyk, Klemens Dzieduszycki M. Sirko, A. Sapieha, Dr. Sawczak.

LW. kr. 7395/92.

Aleg. 165

Propozycya Wydziału krajowego

w sprawie wyboru 2 zastępców członków do Rady nadzorczej Banku krajowego.

Wysoki Sejmie!

Z końcem r. 1891 opróżniły się dwa miejsca zastępców członków Rady nadzorczej Banku krajowego, a mianowicie miejsce opróżnione przez śmierć ś. p. Józefa Pieńczykowskiego, tudzież miejsce po Rogierze hr. Łubieńskim, wybranym na okres sześcioletni od r. 1885—1891.

Na podstawie §. 71. statutu Banku krajowego Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi do wyboru na zastępców członków Rady nadzorczej pp.:

Adolfa bar. Brunickiego i Karola Schayera.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 19. lutego 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
E. Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Aleg. 166

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie reorganizacyi konceptowego etatu służbowego.

Wysoki Sejmie!

W przekazanym komisyi budżetowej do załatwienia projekcie reorganizacyi konceptowego etatu służbowego żąda Wydział krajowy:

By ustanowiony uchwałami Wysokiego Sejmu z 3. stycznia 1874, 4. października 1878 i 23. stycznia 1889 etat urzędników konceptowych Wydziału krajowego, obejmujący 20 urzędników zwiększony został do liczby 34, względnie by zamiast:

obecnie systemizowanych posad:	ustanowiono na przyszłość posady:
3 radców, z których jeden kodyfikator	3 radców,
6 sekretarzy,	6 sekretarzy,
7 koncypistów,	7 koncypistów,
2 adjunktów,	6 adjunktów,
2 asystentów,	6 asystentów,
	6 aplikantów.
Razem 20	Razem 34

Na pierwszy rzut oka robi projekt Wydziału krajowego wrażenie żądania nader daleko idącego, przechodzącego miarę tego, co pod uchwałą Wysokiego Sejmu z 26. listopada 1890, wzywającą Wydział krajowy, by wziął pod rozwagę reorganizacyę etatu urzędników w kierunku zniesienia instytucyi dyurnistów, rozumianem być mogło.

Tymczasem chcąc rzecz należycie ocenić, należy przedewszystkiem zrobić różnicę pomiędzy etatem urzędników konceptowych, ustanowionym przez Wysoki Sejm a faktycznie utrzymywanym przez Wydział krajowy; następnie ową różnicę, jaka od dłuższego szeregu lat zachodzi pomiędzy sumami uchwalonemi przez Wysoki Sejm w Rubr. II. (koszta zarządu),

a rzeczywiście wydawanemi; porównanie to daje jasny obraz tych różnic, jakie nie w jednym dziale gospodarstwa krajowego, pomiędzy rzec by można, teoretycznemi uchwałami Wysokiego Sejmu a praktycznem ich wykonaniem przez Wydział krajowy niemal stale uwidoczniają się.

Niezdrowy ten stan rzeczy zmieniony raz już być musi.

Rzeczą jest Wysokiego Sejmu, opierać uchwały swe na istotnych potrzebach a regulować je z uwagą na środki którymi dowolnie rozporządzać może, — obowiązkiem pierwszym a kardynalnym Wydziału krajowego prowadzić administracyę w granicach uchwalonego budżetu, względnie przyzwolonych kredytów.

O ile chodzi o czynność ostatnią, aż do roku zeszłego, działo się inaczej, zwłaszcza w dziale administracyi, do którego się odnosi niniejsze sprawozdanie. Podczas, gdy etat urzędników konceptowych wedle uchwał Wysokiego Sejmu miał się składać z 20 urzędników, liczył on faktycznie i liczy dziś 26.

Uchwalony na rok 1890 kredyt na płacę urzędników konceptowych czynił

	38.780	zł. w. a.
wydano w rzeczywistości	41.471	„ „
przekroczenie zatem o	2.691	zł. w. a.

Na ten sam rok uchwalone płace dyurnistów konceptowych wynosiły kwotę:

	8.786	zł. w. a.
wydano natomiast	11.016	„ „
przekroczono przeto uchwalone wydatki na samych dyurnistów konceptowych o	2.230	zł. w. a.

To samo niemal powtórzyło się w roku ubiegłym, przekroczenie bowiem w dziale płac konceptowych urzędników i dyurnistów wyniosło 3.441 zł.

A chociaż ten dział administracyi w roku 1891 świadczy już o pewnej dążności do oszczędzeń, to mimo niej, przekroczenie uchwalonego budżetu, lubo mniejsze o 1.480 zł. niż w roku 1890, zawsze jednak jest nader znaczne.

W preliminarzu na rok bieżący Wydział krajowy odstąpił od praktyki dawniejszej, przedstawił bowiem Wysokiemu Sejmowi potrzeby pojedynczych działów administracyi, po dokładnem zbadaniu istotnych potrzeb działu konceptowego wszystkich biur Wydziału krajowego. Komisya budżetowa jest zdania, iż należy zreorganizować etat urzędników Wydziału krajowego następująco:

1) przez utrzymanie trzech posad radców, mimo wniosku zwinięcia osobnej posady radcy w charakterze kodyfikatora. Cel bowiem zamierzony uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 23. stycznia 1889 przez utworzenie osobnej posady radcy w charakterze kodyfikatora i oczekiwania ówczesne wnioskodawców tej posady doświadczenie nie poparło. Starania bowiem Wydziału krajowego o pozyskanie na posadę kodyfikatora osobistości posiadającej wymaganą kwalifikacyę pozostały bez rezultatu; natomiast twierdzenia przeciwników tworzenia tej posady, mianowicie iż kodyfikacya ustaw krajowych, wymaga prócz pierwszorzędnej kwalifikacyi jurydycznej i kodyfikatorskiej, również głębokiej praktycznej znajomości wszystkich spraw, które obejmuje ustawodawstwo krajowe, a co przechodzi już miarę uzdolnień jednostki — okazały się jako sąd trafny. Komisya budżetowa proponuje przeto uchylenie posady radcy kodyfikatora, a mimo to utrzymanie trzech posad radców, a to z uwagi, iż oprócz dwóch posad radców, potrzebnych, jej i Wydziału krajowego zdaniem; dla ważnych agend biura gminnego i komunikacyi w skutek zmiany regulaminu Wydziału krajowego z r. 1890. utworzone zo-

stało biuro prezydyalne, na czele którego stoi obecnie i w przyszłości najprawdopodobniej stać będzie radca, ze względu na czynności spełniane przez to biuro. Przychylając się następnie do wniosków Wydziału krajowego o powiększenie etatu adjunktów z obecnych etatowych 2, nadetatowych 1, razem z 3 na sześciu i rozszerzenie etatu asystentów, z etatowych 2, a nadetatowych 4, na etatowych 6; jak również na kreowanie 6 nowych posad aplikantów, przez jednoczesną redukcyę dyetaryuszów; nie może jednak komisya budżetowa przychylić się do wniosku Wydziału krajowego o utrzymanie 7 posad koncepistów i proponuje redukcyę tychże do liczby 6.

Cyfra ta niższa odpowiada najpierw urządzeniu wewnętrznemu biur Wydziału krajowego, których jest 6.

Odpowiada następnie ugrupowaniu posad stosownie do ilości biur a mianowicie etatowi złożonemu:

z 6 sekretarzy,
„ 6 koncypistów,
„ 6 adjunktów,
„ 6 asystentów,
„ 6 aplikantów.

Rozumie się przez się, że ugrupowanie powyższe nie przesądza w niczem czasowemu przerzucaniu w miarę potrzeby, pojedynczych sił z jednego departamentu do drugiego, uchylając warunki przywiązane do posady radcy kodyfikatora, obecnie nieobsadzonej, względnie, utrzymując posadę radcy bez tych warunków, przypuszczać należy, że posadę tę obsadzi Wydział krajowy jednym z obecnych sekretarzy, przez co i kwestya zwinięcia jednej posady koncypisty, nie tylko załatwioną zostanie, lecz otworzy się możność awansu dla uzdolnionych, a zasłużonych urzędników Wydziału krajowego.

Komisya budżetowa przystępując do wniosków Wydziału krajowego, z jednym tylko wyjątkiem, *nie powodowała się bynajmniej tak ciągle a niemal w każdem przedłożeniu Wydziału krajowego podnoszonem wzrostem czynności, gdyż jest tego przekonania, że chociaż czynności te normalnym swym rozwojem wzmagają się, pomnożyły się nieco i w dziale konceptowym przez wprowadzenie opłat konsumcyjnych względnie przez odbiór administracyi funduszu indemnizacyjnego, to z drugiej natomiast strony ubyła Wydziałowi krajowemu agenda ważna, a mianowicie administracya funduszu propinacyjnego.*

W każdym razie komisya budżetowa jest zdania, że o przeciążeniu pracą urzędników Wydziału krajowego już dziś mowa być nie może. A jeżeli komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem krajowym proponuje Wysokiemu Sejmowi powiększenie etatu, to czyni to w pierwszym rzędzie dla uchylenia niezgodności pomiędzy uchwalonym a faktycznym wydatkiem na utrzymanie działu konceptowego w biurach Wydziału krajowego i rozszerzenie konceptowym urzędnikom awansu.

W drugim rzędzie z uwagi na te okoliczności, iż jakkolwiek instytucyę dyurnistów na podstawie utrzymywanej praktyki we wszystkich dykasteryach zarówno krajowych, państwowych jako też i zagranicznych, nie należy tak w czambuł potępiać, to jednak w dziale konceptowym ograniczenie jej do rozmiarów najmniejszych, jest rzeczowo wskazane.

Wreszcie wzięła komisya budżetowa pod ścisły rachunek o ile akceptowana przez nią reorganizacya urzędników konceptowych obciąży budżet na dziś lub w bliskiej przyszłości?

Obliczenia w tej mierze poczynione, a poniżej podane, usuwają daleko idące w tej mierze obawy.

Wedle zamknięć rachunkowych za rok 1890 kosztował oddział konceptowy:

a) 3 radców z dodatkiem aktywalnym	9.760	zł.	— ct.
b) 6 sekretarzy „ „	11.406	„	63 „
c) 8 koncypistów „ „	12.178	„	62 „
d) 3 adjunktów „ „	3.600	„	— „
e) 6 asystentów „ „	4.526	„	65 „
Razem	41.471	zł.	— ct.
do tej kwoty doliczywszy koncept. dyurnistów w kwocie	11.016	zł.	23 ct.
	52.488	zł.	13 ct.

W r. 1891 uczynił wydatek na urzędników i dyurnistów konceptowych zł. 51.007.

Wedle preliminarza Wydziału krajowego na rok 1892 w myśl przedłożonego projektu reorganizacyi oddziału konceptowego, uczyniłyby wydatki na urzędników 49.660 zł.
na dyurnistów 3.477 zł.
łącznie 53.137 zł.

Gdy jednak wedle propozycyi komisyi budżetowej z wydatku tego strąconą zostanie siódma posada koncypisty

zatem płaca jego	1.300 zł.
dodatek aktywalny	240 „
Razem przeto	1.540 zł.

uczynią przeto po przyjęciu proponowanej przez komisyę budżetową reorganizacyi, wydatki działu konceptowego . . . . 51.597 „
czyli w porównaniu do wydatków na ten cel w r. 1891 w kwocie 51.007 „
więcej o 590 zł.

Zaś do wydatku tego samego w r. 1890 w kwocie 52.487 zł. o 890 zł. mniej.

Że reorganizacya powyższa obciąży w przyszłości budżet krajowy o ile dotyczy funduszu emerytalnego, rzecz to pewna. Na ten jednak wzrost wydatków w przyszłości zgodzić się należy, *jednakże w tem przeświadczeniu, iż z tem postanowieniem, że reorganizacya dzisiejsza proponowaną jest nie tylko z myślą na dziś lecz i na długą przyszłość, że przeto utrzymaną być winna przez długi szereg lat, wykluczając z góry wszelkie przekroczenia budżetu, w tym dziale administracyi, chociażby usprawiedliwione foliałami argumentów.*

Z chwilą, gdy Wysoki Sejm przystępuje do reorganizacyi etatu konceptowego Wydziału krajowego, poczuwa się komisya budżetowa do obowiązku zwrócenia uwagi jego na niewłaściwość nazw, niektórych posad tegoż etatu, i tak:

Urzędnicy Wydziału krajowego, idący w randze na trzeciem miejscu po radcach i sekretarzach, których pensya roczna odpowiada płacy sekretarza konceptowego c. k. Namiestnictwa, mają tytuł koncypistów, klasy najniższej w administracyi państwowej i związanej w regule z młodym wiekiem. Nazwa więc dzisiejsza nie odpowiada ani wysokości płacy koncypistów Wydziału krajowego, ani zakresowi ich działania.

Komisya czyni przeto wniosek, by obecne posady koncypistow w Wydziale krajowym zmieniono pod względem nazwy, na posady wice-sekretarzy, natomiast zostających wedle niniejszej propozycyi w randze przedostatniej asystentów, jako nazwy posady wchodzącej wyłącznie w zakres czynności manipulacyjnych, zmienić na nazwę koncypistów. Nadmieniając, iż proponowana przez Wydział krajowy uchwała co do upoważnienia go, by mocen był z obsadzeniem posad najniższych kategoryj wstrzymać się, znajdzie załatwienie w preliminarzu Budżetu krajowego. W myśl powyższego sprawozdania komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Etat urzędników konceptowych Wydziału krajowego składać się będzie z posad następujących:

a) Trzech radców z płacą roczną	2.800 zł.	dodatkiem aktywalnym	480 zł.
b) Sześciu sekretarzy „ „	2.000 „	„ „	360 „
c) Sześciu wice-sekretarzy „	1.300 „	„ „	240 „
d) Sześciu adjunktów „ „	1.000 „	„ „	200 „
e) Sześciu koncypistów „ „	700 „	„ „	100 „
f) Trzech aplikantów z adjutum roczn.	600 „	„	—
g) Trzech aplikantów z płacą roczną	360 „	„ „	—

II. Posadę radcy kodyfikatora utworzoną uchwałą Sejmową z 23. stycznia 1889 r. znosi się.

Lwów 23. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:

Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:

Abrahamowicz.

Z drukarni Pillera i Sp.

Aleg. 167.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu krajowego funduszu szkolnego na rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Rzut oka na działalność Rady szkolnej krajowej, o ile takowa widoczną jest z wynikłości obrotu krajowego funduszu szkolnego za rok 1891 tudzież z preliminarza na rok 1892, wykazuje przedewszystkiem dwa ważne zjawiska w rozwoju szkolnictwa ludowego w kraju.

Pierwszem z nich jest zatrważający brak ukwalifikowanych kandydatów na nauczycieli. Dał on się czuć już od lat kilku — lecz zamiast stawać się coraz mniejszym, przeciwnie dochodzi już do tego stopnia, że podjęta przez Radę szkolną wskutek uchwał Wys. Sejmu z r. 1885 energiczna akcya zakładania nowych szkół ludowych z natury rzeczy musi przez to doznać niejakiego zatamowania. Kiedy bowiem od roku 1885 do roku 1891 przybyło w kraju szkół nowych 551, to w roku szkolnym 1890/91 szkół — 256 dla braku nauczycieli musiało być nieczynnemi. A kiedy jeszcze w preliminarzu na rok 1891. Rada szkolna krajowa projektowała założenie 246 szkół nowych, to w preliminarzu na rok 1892 projektuje ich tylko 128. Oprócz tego dowiadujemy się ze sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego w roku szkolnym 1890/91, że Rada szkolna znalazła się już w ciągu roku 1891 w tem położeniu, że „odmówiła zatwierdzenia całemu szeregowi wniosków organizacyjnych, przesłanych jej przez Rady szkolne okręgowe.“

Rada szkolna krajowa pragnąc usunąć tę zaporę w rozwoju oświaty ludowej wskazuje w sprawozdaniu swojem środki, których jej zdaniem należałoby się chwycić. Temi są: pomnożenie seminaryów nauczycielskich, zabezpieczenie uczniów seminaryom nauczycielskim za pomocą stypendyów, nareszcie polepszenie bytu materyalnego nauczycieli. W każdym z tych kierunków wniesione już zostały do Wysokiego Sejmu projekta, które będą rozbierane osobno niewątpliwie i rozważane starannie zarówno ze stanowiska oświaty ludowej jakoteż z uwagi na finansowe położenie kraju. Dla tego przy sposobności załatwienia samego preliminarza na rok 1892 komisya budżetowa nie uważa za rzecz właściwą, wchodzić w dalszy rozbiór tej kwestyi .Komisya tedy przyjmuje za podstawę do budżetu na rok 1892 ten stan faktyczny akcyi organizacyjnej, który Rada szkolna krajowa prawomocnemi orzeczeniami organizacyjnemi

już wytworzyła, biorąc jednak przytem wzgląd na to, że nie wszystkie szkoły na rok 1892 projektowane będą mogły rzeczywiście wejść w życie.

Drugiem zjawiskiem, które przedstawia stan szkolnictwa ludowego w kraju, jest wzmagająca się od szeregu lat stale i statecznie frekwencya w szkołach raz założonych, gdy są czynnemi. I tak kiedy cyfra dzieci uczęszczających do publicznych szkół ludowych w r. 1885/6 wynosiła 368.936, to w r. 1890/91 wynosiła ona już 481.863 — zatem przyrost w ciągu tego czasu wynosił 112.927, czyli 30%. Objaw to bardzo pocieszający, świadczący o rozbudzonem poczuciu potrzeby oświaty w szerokich warstwach naszego ludu, tudzież o wzrastającem zaufaniu do szkół ludowych. Wprawdzie i tutaj brak nauczycieli tamuje rozwój naturalny, jednakże Rada szkolna radzi sobie w miarę sił środkami, jakie jej służą z ustawy.

Przytoczone powyżej obadwa objawy w rozwoju szkolnictwa ludowego znajdują w obrocie krajowego funduszu szkolnego za rok 1891 następujący wyraz cyfrowy:

W rubr. wydatków I. II. VII zaoszczędzono razem (płace i nowe szkoły) 40.817 zł.
natomiast przekroczono rubrykę X. (substytucye) o . . . . . 41.813 „

Że Rada szkolna krajowa przestrzega ściśle tych przepisów nowej ustawy krajowej, w których przyznanie dodatków pięcioletnich nauczycielom uczyniono zawisłem od ich „skutecznej“ pracy, świadczy zaoszczędzenie w Rubr. XVII, które wynosi . . . . 47.404 zł.

Wysokość tej cyfry zwróciła uwagę komisyi budżetowej. Wiadomo bowiem, że w kołach nauczycielstwa ludowego powstały obawy, czy pomienione postanowienie ustawy nie dotknie nauczycieli niesprawiedliwie w tych wypadkach, w których ich praca pomimo wszelkiej gorliwości z powodu okoliczności od nich niezależnych nie będzie skuteczną. Na odpowiednie w tej mierze zapytania obecny na posiedzeniu Reprezentant Rady szkolnej dał wyjaśnienie, że zaoszczędzenia w rubryce XVII. mają dwojakie źródło. Najprzód bowiem wiele posad musiano obsadzić nauczycielami tylko prowizorycznymi, którzy do dodatków pięcioletnich prawa nie mają. Powtóre Rada szkolna musiała odmówić dodatków pięcioletnich pewnej liczbie nauczycieli, których praca nie była nienaganną i skuteczną. Rada szkolna, o ile z jednej strony stara się o polepszenie bytu nauczycieli, o tyle z drugiej strony prawo odmawiania kwinkwenów, gdy ich praca nie jest skuteczną, uważa za środek konieczny. Każdy taki wypadek odmówienia kwinkwenium jest przedmiotem szczegółowego badania w Radzie szkolnej i w sekcyi I. Rady szkolnej, i dzieje się mocą osobnych uchwał. Podnoszą się wprawdzie ogólnikowe skargi z powodu odmawiania dodatków, oparte na argumencie, że nieskuteczność pracy nauczyciela może nastąpić wskutek okoliczności od niego zupełnie niezależnych. Rada szkolna krajowa tak jednak nie interpretuje ustawy, bo byłoby to doprowadzeniem jej ad absurdum. Nieskuteczność pracy nauczyciela tam tylko pociąga za sobą odmówienie mu dodatku pięcioletniego, gdzie ona nastąpiła z winy nauczyciela.

Zresztą zaś Rada szkolna krajowa trzymała się z całą ścisłością granic udzielonego kredytu, zwłaszcza w tych rubrykach, na które Wysoki Sejm idąc za inicyatywą komisyi budżetowej, pod względem oszczędności kładł pewną wagę.

Rachunki funduszów szkolnych okręgowych utrzymywane są przy Radzie szkolnej krajowej wzorowo.

Przechodząc do samego budżetu, to Wydział krajowy projektuje na podstawie preliminarza Rady szk. kraj. wydatki budżetu szkolnego na rok 1892 na . . . 1,305 944 zł
dochody zaś na . . . . . 192.958 „
Wynikający ztąd niedobór wynosiłby . . . . . 1,112.986 zł.
Niedobór ten byłby większy od niedoboru z r. 1891 (według preliminarza) o 121.135 „
W szczególności:

A. Wydatki.

Dział I. Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych.

Rubr. I. poz. 1. Na pokrycie niedoboru z powodu płac nauczycieli etatowych Rada szkolna krajowa preliminuje 411.301 zł.

Kwota wykazana w preliminarzach Rad szkolnych okręgowych wynosi 456.973 zł. 88½ ct. Według dotychczasowych zasad preliminowania wypadałoby od kwoty tej potrącić 5% tytułem interkalaryów, co wynosiłoby 22.836 zł. Gdy jednak cyfra szkół nieczynnych wzrastała stale od r. 1886, a to od 183 (184,208.216) do 256, tak, że dla braku nauczycieli zaoszczędzano corocznie w tej pozycyi wydatków pewną sumę, zaś w roku 1891, suma tych zaoszczędzeń (wraz z pozycyą 2. Rubr. I.) wynosiła *22.725 zł.*, przeto Rada szkolna krajowa proponuje, ażeby na rok 1892. podwyższyć interkalarya w tej Rubryce o drugie 5 procent, czyli o sumę *22.836 zł.* Skreśliwszy w ten sposób od sumy 456.973 zł. 10% tytułem interkalaryów w kwocie 45 672 zł. otrzymamy kwotę w poz. 1. preliminowaną 411.301 zł.

W tej sumie jednak zawartą jest także kwota 4.490 zł. którą Rada szkolna krajowa wstawiła do budżetu w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 24. listopada 1890 tytułem podwyższenia płac nauczycieli młodszych etatowych z 200 zł. i 240 zł. na 250 zł., na tę ewentualność, gdyby Wysoki Sejm w ciągu bieżącej sesyi takie podwyższenie w drodze zmiany ustawy uchwalił. Otóż komisya budżetowa sądzi, że, skoro sprawa podwyższenia płac młodszych nauczycieli jest przedmiotem osobnego sprawozdania Wydziału krajowego, które zostało odesłane do komisyi szkolnej, to dopóty, dopóki Wysoki Sejm sprawy tej nie załatwi, należy cyfry budżetu oprzeć tylko na obowiązującej dotąd ustawie. Zatem kwotę podwyższenia płac nauczycieli wypada skreślić. A gdy Rada szkolna krajowa skreśliła już od całej kwoty pozycyi I. interkalarya w wysokości 10%, przeto od 4 490 należy strącić 10% t j. kwotę 449 zł. i pozostającą resztę w kwocie 4.041 skreślić. Na tej podstawie komisya budżetowa przyjmuje w poz. 1. tylko . . . . . 407.260 zł.

Rubr. I. poz. 2. Na pokrycie niedoboru na płace katechetów i na remuneracye dla katechetów komisya przyjmuje preliminowaną kwotę . . . . . 92.204 zł.

I w tej pozycyi z tych samych powodów Rada szkolna krajowa strąca od kwoty w preliminarzach Rad okręgowych na płace katechetów wykazanej 66.360 zł. zamiast 5% per 3.318 zł. 10% per 6.636 zł. (zatem więcej o *3.318 zł.*). Pozostająca ztąd kwota 59.724 zł. wraz z kwotą na remuneracye dla katechetów ściśle obliczoną 32.480 zł. czyni razem ogólną sumę w poz. 2. preliminowaną.

Rubr. I. poz. 3. Na częściowe pokrycie płac nauczycieli w Tyczynie, Jaśliskach, Brzozowie i Radymnie preliminuje się jak w latach poprzednich stałą kwotę . . 62 zł.

Rubr II. poz. 4 Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe preliminuje się na podstawie wykazanej potrzeby . . . . . 43.197 zł.

W miarę jak która szkoła staje się nieczynną, w pozycyi tej okazują się zaoszczędzenia. Te jednak są tak nieznaczne (n. p. w roku 1891 suma 411 zł.) że nie dają podstawy do tego, ażeby z kwoty w preliminarzach wykazanej czynić jakieś skreślenia.

Rubr. III. poz. 5 Na przybory naukowe preliminuje się . . . 18.525 zł. więcej o *1 842 zł.* aniżeli w roku 1891 zł.

Komisya budżetowa zgodziła się na to, ażeby Rada szkolna krajowa zakupywała przybory naukowe dla szkół według pewnego planu, który w swoim czasie był jej przedstawiony. Z planu tego byłoby na rok 1892 wynikało zakupno map Europy. Tymczasem Rada szkolna kr. wstrzymała na razie dalsze wykonanie ogólnego planu zakupywania przyborów. Albowiem pokazało się, że jest wiele szkół takich, które zakupywanych dotąd według planu a niezbędnych

przyborów, jak mianowicie liczydeł, modeli, miar i wag, obrazów do nauki poglądu, map Galicyi i map Monarchii, albo wcale jeszcze dotąd nie otrzymały, albo też sprawione bardzo dawno już zużyły. Rada szkolna krajowa zestawiła te potrzeby szkół ściśle, postarała się o zniżenie cen ich nabycia i obliczyła na tej podstawie wydatek w tej pozycyi preliminowany.

Rubr IV. poz. 6. Na konferencye okręgowe preliminuje się . . 19.774 zł. według dotychczasowej normy po 5 zł. 30 ct. w przecięciu na szkołę.

Rubr. V. poz. 7. Na biblioteki okręgowe preliminuje się kwotę stale przyjętą 4.125 „

Rubr. VI. poz. 8. Na rozmaite wydatki Wydział krajowy proponuje zgodnie z Radą szkolną krajową 11.696 zł. Rubryka ta składa się z dwóch pozycyj. Jedna z nich wynosi 4.000 zł. i służy na pokrycie drobnych wydatków Rad szkolnych okręgowych. Druga pozycya wynosi 7.696 zł. i pokrywa koszta utrzymywania rachunków z obrotu fundszów szkolnych okręgowych. Obowiązek ponoszenia tych kosztów dał powód do sporu pomiędzy rządem a krajem, który został ukończony prawomocnie w ten sposób, że pokrywanie tego wydatku uznano za obowiązek kraju. Odtąd Wysoki Sejm wstawia w budżet corocznie kwotę przez c. k. Namiestnictwo wykazaną, która dotąd już z powodu zwiększenia się liczby okręgów szkolnych raz była podwyższoną. Obecnie c. k. Namiestnictwo wykazało komisyi budżetowej, że teraz dopiero ustalił się rozmiar czynności, jaka przyrosła przez powiększenie liczby okręgów szkolnych, tudzież że prowadzeniem rachunków fundnszów szkolnych w dzisiejszym stanie rzeczy zajętych jest wyłącznie 17 funkcyonaryuszów, których sama płaca, wynosi rocznie 11.447 zł. 20 ct. Otóż nie licząc żadnych innych potrzeb a mianowicie kosztów kancelaryjnych c. k. Namiestnictwo wykazuje potrzebę w tej pozycyi o 3.751 zł. większą, aniżeli była wykazywana i uchwalona w ostatnich budżetach. Komisya budżetowa oceniając wartość ścisłego prowadzenia rachunków z funduszów szkolnych okręgowych i uznając potrzebę scentralizowania tej czynności przy Radzie szkolnej kraj. przyjmuje wykazane podwyższenie tej pozycyi. Wyraża jednak przekonanie, że skoro zakres czynności został już ustalony, to i wysokość tej pozycyi nie dozna już na przyszłość podwyższenia. Zatem w R. VI. komisya preliminuje razem . . . 15.447 zł.

R. VII. poz. 9. 10. Na utrzymanie szkół nowych Rada szkolna preliminuje 15.390 zł.

Co się tyczy poz. 10. to Rada szkolna projektuje do wprowadzenia w życie od 1. września r. 1892 tylko szkół 50, a więc w porównaniu z r. 1891 mniej o 100, a to z przyczyn przedstawionych w sprawozdaniu Rady szk. kr. o stanie szkół ludowych za rok szkolny 1890/91. Rzecz tedy oczywista, że sumę 2.500 zł. preliminowaną pod poz. 10. na tę kategoryę szkół nowych w całości przyjąć należy.

Natomiast w poz. 9. preliminuje Rada szkolna kraj. kwotę 12.890 zł. na tę kategoryę szkół nowych, które według projektu Rady szkolnej miały wejść w życie od 1. września 1891 r. Ich cyfra w preliminarzu wynosi 78 t. j. w porównaniu z r. 1891 mniej o 18. Rzeczywiście weszło w życie wogóle w ciągu r. 1891 tylko szkół 50. A ponieważ z porównania wynikłości z preliminarzem w latach ostatnich okazują się, znaczne w tej pozycyi zaoszczędzenia, które w r. 1891 wynosiły 10.507 zł., przeto komisya budżetowa skreśla z kwoty 12.890 zł. na ten cel na r. 1892 preliminowanej 8.000 zł. i przyjmując do poz. 9. kwotę 4.890 zł. razem przeto w R. VII. przyjmuje . . . . . 7.390 zł.

R. VIII. poz. 11. Na płace nadetatowe Rada szkolna kr. wykazuje potrzebę na podstawie preliminarzów Rad szkol. okręg. w ogólnej sumie 336.495 zł. Podobnie jak przy Rubr. I. (płac etatowych) należałoby od tej sumy strącić 5% tytułem interkateryów, a więc sumę 16.824 zł. I tutaj jednak Rada szkolna kraj. proponuje na r. 1892 z tych samych powodów co przy Rubr. I. podniesienie interkateryów o drugie tyle, a więc skreślenie większe o 16.824 zł. aniżeli w r. 1891. W skutek tego w Rubr. VIII. Rada szkolna kraj. preliminuje 302.846 zł.

Wysoki Sejm uchwałą z dnia 24. listopada 1890 r. objawił życzenie polepszenia dotacyi młodszych nauczycieli tak etatowych jak i nadetatowych najniższych katergoryj płac i polecił uwzględnić to życzenie już w preliminarzu na rok 1892. Na tej podstawie Rada szkolna krajowa podobnie jak przy Rubr. I. względem nauczycieli etatowych, tak i tutaj odnośnie do nauczycieli nadetatowych licząc się z ewentualnością, że Wysoki Sejm uchwali proponowane w osobnem sprawozdanin podwyższenie płac z 200 zł i 240 zł. na 250 zł., obrachował wynikający ztąd wydatek w kwocie 21.800 zł. i kwotę tę w Rubr. VIII. przy ogólnem obliczeniu potrzeby płac uwzględnił. Gdy jednak tak wymieniona wyżej propozycya polepszenia płac nauczycieli jak i liczne inne tej samej sprawy dotyczące wnioski — jak to już przy Rubr. I. nadmieniono — zostały odesłane do komisyi szkolnej, przeto komisya budżetowa sądzi, że dopóty, dopóki Wysoki Sejm sprawy polepszenia bytu nauczycieli nie zadeceduje preliminarz wydatków na płace nauczycieli należy oprzeć na obowiązującej dotąd ustawie. Dla tego od sumy przez Radę szk. kr. preliminowanej 302.846 zł. komisya budżetowa skreśla kwotę ewentualnie na polepszenie płac przeznaczoną, strącając z niej już poprzednio ogólnie potrącone 10% tytułem interkalaryów. Zatem komisya budżetowa skreśla z kwoty 302.846 zł. kwotę 18.620 zł. i przyjmuje kwotę . . . . . 284.226 zł.

R. IX. poz. 12. Zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych preliminuje się podobnie jak dotąd . . . . . 20.000 zł.

Dział II. Wydatki własne krajowego funduszu szkolnego.

R. X. Substytucye.

W poz. 13. Rada szkolna krajowa preliminuje 39.718. Wydatek ten wzrasta od szeregu lat z powodu wzmagającej się frekwencyi uczniów. On wynosił w r. 1888 — 17677; w r. 1889 — 24.666; w roku 1890 — 39.718. Na rok 1891 preliminowano na ten cel 18.587 zaś wydano 64.959 to jest przekroczono preliminarz o 46.372. Wydatek tej rubryki wynika wprawdzie wprost z ustawy. Jednakże Rada szkolna kr. spostrzegłszy tak nagły i znaczny wzrost tej rubryki zajęła się dokładnem zbadaniem tej sprawy i postanowiła pewne dyrektywy dążące do ścisłego przestrzegania granic rzeczywistej koniecznej potrzeby. To jest przyczyna, dla której Rada szkolna wysokiej wynikłości z r. 1891 w kwocie 64 959 zł. nie wzięła za podstawę preliminarza na r. 1892 lecz preliminowała tylko 39.718 zł. Komisya przyjmuje tę kwotę tudzież kwotę poz. 14. w sumie 6.772 i preliminuje w Rubr. X. ogółem . . 46.490 zł.

R. XI. poz. 15.—24. Zasiłki dla szkół utrzymywanych przez korporacye, preliminuje się na podstawie dawniejszych uchwał sejmowych . . . . . 16.084 zł.

R. XII. poz. 25. Adjuta . . . . . —

R. XIII. Remuneracye i zapomogi.

poz. 26. Remuneracye preliminuje się jak dotąd . . . . 14.000 zł.

poz. 27. Remuneracyę za naukę robót ręcznych preliminuje się na podstawie ścisłych obliczeń . . . . . 25.800 zł.
t. j. o 5.479 zł. więcej aniżeli na r. 1891.

R. XIV. p. 28. Remuneracye dla inspektorów okręgowych preliminuje się stałą kwotę . . . . . 2.000 zł.

R. XV. poz. 29. 30. Podatki i daniny — podobnie jak w latach poprzednich 650 zł.

R. XVI. poz. 31. Koszta podróży i dyety — podobnie jak w latach poprzednich 1.000 zł.

R. XVII. poz. 32. 33. 34. Dodatki pięcioletnie — według obliczenia . 195.227 „

R. XVIII. poz. 35. Dodatek do funduszu emerytalnego — stale systemizowany 12.800 „

R. XIX. poz. 36. Emerytury — dla nauczycieli, którzy utracą posadę wskutek reorganizacyi szkół — jak w latach poprzednich . . . . . 5.000 zł.

R. XX. p. 37—67. Dary z łaski — na podstawie uchwał sejmowych . 4.393 „

R. XXI. Potrzeby szkół ogólnej natury. p. 68. Na ogólne potrzeby preliminuje się podobnie jak w r. 1891. . . . . 1.000 zł.

p. 69. Na kurs wakacyjny nauki zręczności (slöjd) dla nauczycieli, tak jak w r. 1891. w Sokalu i w Krakowie po 800 zł. — razem . . . . . 1.600 zł.

Na zakupno książki dla nauki dopełniającej . . . . . —

p. 70. Na zakupno narzędzi do nauki zręczności Rada szk. kr. preliminuje 4.656 „ więcej o 4.156 aniżeli w r. 1891.

Pozycyę tę otworzyła komisya budżetowa dopiero w roku 1891. a to w tym celu, ażeby sprawę zaprowadzenia nauki zręczności w szkołach ludowych, do której W. Sejm zgodnie z opinią powszechną przywiązuje donioślejsze znaczenie, traktować budżetowo. Komisya budżetowa objawiła życzenie, ażeby Rada szk. kraj. dołączała do swojego preliminarza wykazy, które mogłyby dać obraz o rozmiarach i kosztach kolejnego zaprowadzania slöjdu w naszych szkołach. Wykazy te znajdują się pod liter. E. i G. Z nich przekonywamy się, że nauka zręczności w szkołach ludowych przyjmuje się wcale szybko. Rada szk. kr. widząc potrzebę ujęcia tej nauki w pewien system, wydała na podstawie uchwał fachowej ankiety odpowiednią instrukcyę, której osnowę Wydział kr. dołączył pod lit. G. do swojego sprawozdania o budżecie. Pod literą F. zaś znajdują się wykazy, przedstawiające dokładne daty, któremi Rada szkolna popiera preliminarz odnośnie do tej pozycyi. A mianowicie:

Zaprowadzenie II. roku nauki slöjdu w 11 szkołach (wykaz b) wymaga wogóle wydatków w ogólnej sumie 1.325 zł. 65 ct. (przecięcie na 1 szkołę 120 zł. 51 ct.). Na pokrycie tych wydatków dostarczono z funduszów lokalnych 218 zł. (t. j. 15·69%) udzielono z kraj. funduszu szkolnego za r. 1891. sumę 813 zł. 90 ct. zaś na rok 1892. przypada . 293 zł. 75 ct.

Zaprowadzenie I. roku nauki slöjdu w 52 szkołach (wykaz a) wymaga wydatków w ogólnej kwocie 5.231 zł. 88 ct (przeciętnie na 1 szkołę 100 zł. 61 ct. Na pokrycie tych wydatków dostarczono z funduszów lokalnych 870 zł. (t. j. 16·63%). Reszta w kwocie 4.361 zł. 88 ct. przypada na fundusz krajowy szkolny. Razem przeto preliminuje Rada szk. kr. kwotę 4.656 zł.

Komisya przyjmuje tę kwotę jako wydatek na r. 1892., czyni jednak przy tem uwagę, że byłoby rzeczą nader pożądaną pobudzić odpowiednie czynniki lokalne w kraju do większej ofiarności. Mianowicie wiadomo, że w różnych miejscowościach w kraju nauka zręczności bywa wprowadzana do szkół ludowych wyłącznie wskutek inicyatywy czynników miejscowych i tam czynniki te pokrywają także wyłącznie koszta z tem połączone. Jednakże Rada szk. kr. pragnie prócz tego wziąć sama inicyatywę i przyspieszyć przez to wprowadzanie slöjdu w tych szkołach, w których mniema, że nauka ta z dobrym skutkiem udzielaną być może. Komisya budżetowa wyraziła już w sprawozdaniu budżetowem na r. 1891. przekonanie, że rozpowszechnienie tej nauki jest pożądane, że jednak przedewszystkiem należy pobudzić w tym celu zainteresowanie się czynników lokalnych. Pomijając bowiem nawet wzgląd bardzo ważny, że w braku takiego poparcia lokalnego ubywa jedna ze sposobności lepszego zbliżenia szkoły do społeczeństwa, to gdyby zaprowadzenie nauki zręczności w szkołach ludowych miało pociągnąć wydatek z kraj. funduszu szkolnego w średniej kwocie od 94 zł. do 102 zł., na każdą szkołę, w miarę rozszerzania się tej nauki budżet szkolny doznawałby bardzo znacznego obciążenia.

Otóż wykazy, na których opiera się preliminarz na r. 1892 dowodzą, że Rada szk. kr. wprowadza slöjd we wielu wypadkach bez objawów dostatecznego zainteresowania się ze strony czynników miejscowych. I tak na 52 szkoły, w których ma być I. rok nauki zręczno-

ści zaprowadzony, znajduje się 25 szkół takich, w których fundusze lokalne, nie przyczyniają się zgoła niczem do pokrycia. W tych zaś szkołach, w których fundusze prywatne przyczyniają się, pokrycie rozkłada się, jak następuje: Rada szkolna miejscowa w jednym okręgu uiściła 5 zł.; obszary dworskie — oprócz dostarczenia dla 5 szkół materyału drzewnego w naturze — uiściły w 4 szkołach razem 40 zł.; gminy — prócz dostarczenia dla 2 szkół materyału drzewnego w naturze — uiściły 390 zł.; nakoniec Rady powiatowe uiściły 435 zł.

Zatem komisya budżetowa wyraża życzenie, ażeby na przyszłość Rada szk. kr. zaprowadzała naukę zręczności tylko w takich wypadkach, gdy czynniki miejscowe przyczynią się odpowiednim udziałem do pokrycia kosztów z tem połączonych.

R. XXII. p. 71. Przebieżne wydatki preliminuje się na podstawie przecięcia z 3 lat ostatnich . . . . . 12.324 zł.

Nadmienić wypada, że poz. a) w tej rubryce została przez komisyę budżetową otwarta dopiero w r. 1891. Wynikłość za r. 1891. wykazuje w tej pozycyi kwotę 61.562 zł. Gdy jednakże nie jest to wydatek rzeczywisty, tylko mylne zarachowanie, które w dochodach funduszu krajowego znajduje rachunkowe pokrycie, przeto nie ma potrzeby w preliminowaniu tej pozycyi na r. 1892 brać wzgląd na przypadkową wysokość wynikłości z r. 1891.

R. XXIII. p. 72. i 73. Zasiłki na budowę szkół preliminuje się zgodnie z propozycyą Wydziału krajowego . . . . . 23.800 zł.

razem . . . . 1,279.034 zł.

mniej od preliminarza przez Wydział krajowy przedłożonego:

w Rubr. I. o	4.041 zł.	
„ „ *VII.*	8.000 „	
„ „ *VIII.*	18.620 „	
razem .	30.661 zł.	
więcej *w Rubr. VI.* o .	3.751 „	
ogółem mniej o .	*26.910 zł.*	

B. Dochody.

Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z Wydziałem krajowym:

R. I. poz. 1—12. Odsetki od kapitałów	14.117 zł.
R. II. poz. 13—17. Dochody z dóbr i t. p.	171 „
R. III poz. 18—20 Dodatki	530 „
R. IV. p. 21. Zysk ze sprzedaży książek szkolnych	2.835 „
R. V. p. 22. Zapisy i darowizny	—
R. VI. p. 23. Taksy od spadków	9.000 „
R. VII. p. 24—28. Rozmaite wpływy	96.362 „
R. VIII. p. 29. Dodatek ze skarbu państwa	54.943 „
R. IX. p. 30. Zwroty zaliczek, gminom na budynki szkolne udzielonych	15.000 „
razem . .	192.958 zł.

Komisya budżetowa preliminuje zatem:

na wydatki ogółem . . .	1,279.034 zł.
na dochody „ . . .	192.958 „
niedobór wynosiłby .	1,086.076 zł.

mniej od niedoboru wynikającego ze sprawozdania Wydziału kraj. o *26.910 zł.*

Na tej podstawie komisya budżetowa wnosi:

I. Wys. Sejm raczy uchwalić:

A.

Wydatki krajowego funduszu szkolnego na rok 1892.

Dział I. Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych.

Rubr. I. poz. 1—3. Na pokrycie niedoboru z powodu płac i dodatków na pomieszkanie nauczycieli i nauczycielek etatowych, tudzież z powodu płac i remuneracyi katechetów	499.526 zł.
Rubr. II. poz. 4. Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe . .	43.197 „
Rubr. III. poz. 5. Na przybory naukowe	18.525 „
Rubr. IV. poz. 6. Na konferencye okręgowe	19.774 „
Rubr. V. poz. 7. Na biblioteki okręgowe	4.125 „
Rubr. VI. poz. 8. Na rozmaite wydatki	15.447 „
Rubr. VII. poz. 9. 10. Na utrzymanie szkół nowych . . .	7.390 „
Rubr. VIII. poz. 11. Na płace i dodatki na pomieszkanie dla nauczycieli i nauczycielek nadetatowych	284.226 „
Rubr. IX. poz. 12. Zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych	20.000 „

Dział II. Wydatki własne krajowego funduszu szkolnego.

Rubr. X. poz. 13. 14. Substytucye	46.490 „
Rubr. XI. poz. 15—24. Zasiłki dla szkół utrzymywanych przez koporacye	16.084 „
Rubr. XII. poz. 25. Adjuta	
Rubr. XIII. poz. 26. 27. Remuneracye i zapomogi . . .	39.800 „
Rubr. XIV. poz. 28. Remuneracya dla inspektorów okręgowych .	2.000 „
Rubr. XV. poz. 29. 30. Podatki i daniny	650 „
Rubr. XVI. poz. 31. Koszta podróży i dyety	1.000 „
Rubr. XVII. poz. 32—34. Dodatki pięcioletnie	195.227 „
Rubr. XVIII. poz. 35. Dodatek do funduszu emerytalnego . .	12.800 „
Rubr. XIX. poz. 36 Emerytury	5.000 „
Rubr. XX. poz. 37—67. Dary z łaski	4.393 „
Rubr. XXI. poz. 68—70. Potrzeby szkół ogólnej natury . .	7.256 „
Rubr. XXII. poz. 71. Przebieżne wydatki	12.324 „
Rubr. XXIII. poz. 72. 73. Zasiłki na budowę szkół . . .	23.800 „
razem . .	1,279.034 zł.

B. Dochody.

Rubr. I. poz. 1—12. Odsetki od kapitałów	14.117 zł.
Rubr. II. poz. 13—17. Dochody z dóbr, realności i innych praw . .	171 „
Rubr. III. poz. 18—20. Dodatki	530 „
Rubr IV. poz. 21. Zysk ze sprzedaży książek szkolnych . . .	2.835 „
Rubr. V. poz 22. Zapisy i darowizny	— „
Rubr. VI. poz. 23. Taksy od spadków	9.000 „

Rubr. VIII. poz. 24—28 Rozmaite wpływy	96.362	zł.
Rubr. IX. poz. 29. Dodatek z c. k. skarbu państwa . . .	54 943	„
Rubr. X. poz. 30. Zwroty zaliczek gminom na budynki szkolne udzielonych	15.000	„
Razem . .	192.958	zł.

(Niedobór wynosi . . . . 1,086.076 zł.)

II. Wysoki Sejm raczy pozwolić na wzajemne przenoszenie kredytów uchwalonych w rubrykach wydatków XVI. i XXII.

III. Wysoki Sejm raczy pozwolić na wzajemne przenoszenie kredytów uchwalonych w rubrykach XIII. i XXI.

We Lwowie, dnia 17. marca 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Madeyski.

L. W. kr. 14.717/92.

Aleg. 168.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o eksploatacyi torfu w Dublanach.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, by począwszy od 1. stycznia 1891 zaniechał eksploatacyi torfu w Dublanach na rachunek funduszu krajowego prowadzony i aby na najbliższą sesyę sejmową przygotował odpowiedni projekt stałego uregulowania sprawy.

Stosując się do tej uchwały nie eksploatował Wydział krajowy w roku 1891 torfu zupełnie. Wyprodukowany przez p. Maślankę w roku 1890 torf został w 1890 i 1891 i z początkiem roku 1892 w całości zużytkowany lub sprzedany.

Kampania roku 1890 wraz z następującym po niej okresem sprzedaży była dalszym ciągiem prób w tym kierunku od 10 blisko lat robionych i przyniosła równie jak i poprzednie próby stratę.

Zanim przystąpimy do dokładniejszego sprawozdania o rezultatach tej kampanii i zanim na podstawie nabytych dotychczas doświadczeń przedstawimy odpowiednie wnioski, uważamy za stosowne przypomnieć Wysokiemu Sejmowi to, co się na tem polu od lat 10 zrobiło i zestawić poniesione na urządzenia i eksploatacyę wydatki z dochodami ze sprzedaży torfu uzyskanymi.

W roku 1882 zrobiono pierwszą próbę kopania torfu za pomocą sprowadzonej kosztem 350 zł. torfiarki systemu Brosowskiego.

Rezultaty tej próby okazały, że torf w ten sposób wydobyty a nie przerobiony nie przedstawia wielkiej wartości.

Pomimo, że palił się on dosyć dobrze i że został całkowicie w cegielni Dublańskiej zużyty, był jednak tak kruchy, że przewożenie go na dalszą odległość, choćby nawet z torfowiska do budynków szkolnych lub cegielni, mogło być tylko ze znaczną szkodą w materyale uskutecznione.

O przewożeniu go do Lwowa w tych warunkach nie można było nawet myśleć. Postanowiono zatem starać się o zmianę tego prymitywnego sposobu produkcyi torfu na inny system wprowadzający mieszanie i przerabianie torfu za pomocą maszyn. Celem tego przerabiania miało być nadanie torfowi większej jednolitości i wytrzymałości.

W r. 1883 nie robiono żadnych znaczniejszych prób. W r. 1884 wyrabiano torf ręcznie według wskazówek, udzielonych przez p. Stanisława Żeleńskiego z Grodkowic i pod kierunkiem przysłanego przez niego podmajstrzego. Rezultaty dowiodły na nowo, że torf dublański w ten sposób produkowany jest za mało zbity, aby mógł służyć do użytku bez poprzedniego wymieszania maszynowego.

Na posiedzeniu z dnia 16. października 1884 uchwalił Wysoki Sejm na podstawie sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego rezolucyę, w której polecił Wydziałowi krajowemu, aby obok obecnej eksploatacyi torfu zajął się urządzeniem wyrobu torfu prasowanego, odpowiednio do postępu nauki i doświadczeń, poczynionych w tej gałęzi industryi.

Przygotowany w r. 1884 torf przeznaczono na próby. Spalono go już to w zabudowaniach szkolnych i cegielni, już też w mieszkaniach prywatnych. Ze sprawozdań z wykonanych prób, złożonych przez profesora Pańkowskiego i inżyniera Seweryna Karpuszkę okazało się, że torf nieprzerobiony da się wprawdzie zużytkować na opał i to nawet w piecach nieprzysposobionych do tego gatunku paliwa, że jednak eksploatacya torfu w sposób dotychczasowy żadną miarą opłacić się nie może, ponieważ torf ten, z natury gąbczasty, tylko przy wyjątkowo sprzyjającej pogodzie da się dostatecznie wysuszyć — a z powodu małej wytrzymałości przy transporcie wykazuje ubytek w materyale palnym nawet do 50%. Wobec tego przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek do wyrabiania torfu prasowanego i żądał kredytu na sprawienie maszyn i urządzeń w kwocie 5.360 zł.

Do wniosku tego Wysoki Sejm się nie przychylił i idąc za wnioskiem komisyi gospodarstwa krajowego, która uznając, że należy zmienić sposób dotychczasowej produkcyi torfu, nie doradzała jednak ze względu na finansowe stosunki kraju większych inwestycyj i wyraziła zdanie, że na razie wystarczyć może konna mieszaczka, uchwalił kwotę 600 zł. na dalsze przygotowawcze roboty, celem eksploatacyi torfu przerabianego.

Dotacyi tej zamierzał pierwotnie Wydział krajowy użyć w myśl wskazówki, udzielonej mu przez komisyę gospodarstwa krajowego, na zakupno konnego mięszacza, za pomocą którego możnaby było wyrobić torf, zbliżony do torfu maszynowego. Powziąwszy jednak wiadomość, że hr. Potulicki, właściciel Glinian, na prośbę administracyi folwarku dublańskiego zezwolił na przerobienie pewnej ilości torfu dublańskiego na znajdującej się w Przegnojowie ślimacznicy Luchta, poruszanej lokomobilą o sile 8 koni, wydał Wydział krajowy polecenie, aby część pewną torfu przewieziono do Przegnojowa i przerobiono tamże w maszynie Luchta. Wynik próby zrobionej pod osobistym nadzorem prof. Pańkowskiego okazał, że 200 cetn. metr. surowego torfu dało po przerobieniu 7·3 m^3 torfu suchego Dalej okazało się, że prasowany torf dublański wytrzymuje bardzo dobrze transport, gdyż przy pięciomilowym przewozie na zwykłych wozach najętych nie było prawie żadnej straty.

Z porównania z torfem przegnojowskim i z dokonanych prób doszła administracya do wniosku, że pięć metrów sześciennych dublańskiego torfu zastąpi czterometrowy stos drzewa bukowego, to jest, że spalając 5 m^3 torfu, którego produkcya kosztuje 5 zł. 10 ct., oszczędzić było można do 8½ zł., gdyż ekwiwalent drzewa bukowego z porąbaniem kosztował wtedy w Dublanach 13 zł. 60 ct. To obliczenie, jak się z późniejszych doświadczeń okazało, było błędne. Przedewszystkiem pomiędzy wartością kaloryczną torfu dublańskiego a drzewa nie zachodzi wyżej wymieniony stosunek, jest on — jak to będziemy się starali niżej wykazać, o dużo mniej korzystnym dla torfu. Błąd w obliczeniu w tym kierunku pochodzi ztąd, że jak na każdem torfowisku tak i na torfowisku w Dublanach znajduje się torf różnorakiej jakości i że do przerobienia próbnego w Przegnojowie użyto zapewne przypadkiem torfu najlepszej jakości.

Ważniejszym był jednakże błąd w obliczeniu kosztów produkcyi jednego cetnara metrycznego torfu. Doświadczenia późniejsze okazały, że koszt ten niżej 45 ct. nie może być li-

czony, podczas gdy w roku 1886 rachowano ten koszt na 24 ct. Chociaż w obrachunku tym uwzględniono amortyzacyą i oprocentowanie kapitału, zużytkowanego na inwestycye, jak również oprocentowanie kapitału obrotowego, nie liczono się jednak z tem, że do robót przy torfie trzeba będzie sprowadzić cudzego robotnika, w braku miejscowego, na którego rachować nie można, i że temu robotnikowi w razie przerwy w robocie trzeba będzie wynaleźć jakieś zajęcie, albo opłacać go, choć nic nie robił; dalej nie liczono się z przeszkodami, jakich w naszych warunkach klimatycznych z tej właśnie strony oczekiwać należy, nie uwzględniono tego, że długotrwałe opady atmosferyczne, jakie niestety w następnych latach tak często u nas się zdarzały, nietylko że przeszkadzają w wykonywaniu robót i co za tem idzie, nie pozwalają na wyprodukowanie takiej ilości cegiełek torfowych, jaka według programu potrzebną była do uzyskania z przedsiębiorstwa większego zysku, ale pomnażają niemal podwójnie koszta produkcyi tej ilości torfu, jaka się da wyprodukować, a mianowicie z tego powodu, ponieważ każda cegiełka musi być kilka razy na nowo przekładaną dla oschnięcia. Nie liczono także kosztów zarządu, zarządzał bowiem torfiarnią bezinteresownie a gorliwie prof. Pańkowski — z doświadczeń zaś okazało się, że zwierzchni nadzór i kierunek techniczny, jeżeli mają być skuteczne, wymagają wiele czasu i uzdolnienia fachowego.

Rok 1887 służy za dowód, że twierdzenia powyżej wypowiedziane są słuszne. Wysoki Sejm uchwalił z całą ofiarnością w roku 1886 przedłożone przez Wydział krajowy a zaakceptowane przez komisyą gospodarstwa krajowego wnioski w sprawie eksploatacyi maszynowej torfu, udzielając Wydziałowi krajowemu kredytu w kwocie 6.490 zł. na pokrycie kosztów tej eksploatacyi. Roboty rozpoczęto zaraz z wiosną, ustawiono sprowadzone maszyny, zbudowano szopy, sprowadzono z zachodniej części kraju znaczną ilość robotników, gdyż jak wyżej wspomnieliśmy, na miejscowych stałych liczyć nie można, wykończono kanał dla dowozu torfu od torfiarek do maszyny, zbudowano przystań dla łodzi dowożących torf i przystąpiono do właściwej eksploatacyi z całą nadzieją, że przyniesie ona spodziewane korzyści. Tymczasem od 3. maja rozpoczęła się owa pamiętna słota, która trwała prawie bez przerwy do 25. czerwca, a potem od 3. września aż do połowy listopada. Cała kampania chybiła, nie wyeksploatowano bowiem spodziewanej ilości torfu, koszta zaś tego, co wyeksploatowano, były znacznie wyższe, niż przypuszczano. Szczegóły tej kampanii znajdują się w sprawozdaniu administracyi folwarku dublańskiego z dnia 21. listopada 1887. dołączonem w odpisie do przedłożenia Wydziału krajowego z dnia 22. listopada 1887 l. 57.302. Pomijamy je tutaj i notujemy tylko, że próby robione z uzyskanym w tym roku torfem ze względu na jego wartość kaloryczną wypadły dobrze, choć nie tak, jak to obliczono w r 1886. Cegielnia dublańska wypaliła kosztem 202 zł. tyle cegły, ile można wypalić kosztem 358 zł., jeżeli się używa drzewa. Próby opalania lokomobili także wypadły na korzyść torfu; mianowicie dzienny koszt opalania drzewem wynosił 6 zł. — opał torfowy zaś kosztował tylko 3 zł. 80 ct. Pomijając teoretyczne obrachowania stosunek ten, oparty na rzeczywistych doświadczeniach, przedstawia się zatem nie jak przy pierwotnem obliczeniu jak $^1/_2 : 1$, a nawet jak $^2/_5 : 1$, lecz jak $^2/_3 : 1$.

Smutne doświadczenia zrobione w ciągu kampanii r. 1887 nie przedstawiały jako doświadczenia o tyle jasnego obrazu, że długa słota, uniemożliwiająca przez większą część sposobnego do exploatacyi czasu nadawała tej kampanii cechę wyjątkową. W każdym jednak razie skonstatowano w tej kampanii, że wyrób jednego cetnara metrycznego torfu kosztował, wprawdzie przy bardzo nieprzyjaznych okolicznościach, w każdym jednak razie więcej niż podwójną kwotę obrachowanego w r. 1886 kosztu, bo 54 ct. Przytem nie uwzględniono nawet amortyzacyi i oprocentowania włożonego w urządzenia kapitału.

Lata 1888 i 1889 tak jak z jednej strony nie zatarły przykrego wrażenia roku poprzedniego, tak z drugiej strony znowu nie zatraciły owej cechy wyjątkowości. W roku 1888 kampania z powodów niezależnych od administracyi rozpoczęła się dopiero w lipcu i choć można

było zmniejszyć liczbę robotników, musiano i tak ze względu na to, że chcieli się oni tylko miesięcznie godzić, opłacać nawet i te dnie, w których powodu słoty lub innych przeszkód nie pracowali. Słoty sierpniowe przerwały znowu roboty — nie można zaś było odprawić wcześniej robotników niż z końcem listopada, bo musieli oni się zająć suszeniem zmoczonego deszczem torfu i jego uprzątaniem.

W r. 1889 przerwano znowu roboty z końcem czerwca, a to z powodu słabości prof. Pańkowskiego, którego na razie nie było kim zastąpić. Co do szczegółów, odnoszących się do tych dwóch kampanii, z których druga trwała 24 dni robocze, powołujemy się znowu na sprawozdania administracyi, przedłożone Wysokiemu Sejmowi jako alegaty sprawozdania naszego z dnia 24. września 1889 L. 41.067.

Obie kampanie dowiodły, że exploatacya torfu w Dublanach, jako materyału opałowego, może się tylko wtedy opłacić, jeżeli się uwzględni zyski pośrednie, a mianowicie osiągnięte przez użycie torfu w miejsce drzewa zaoszczędzenie w kosztach opału, potrzebnego dla budynków szkolnych, cegielni i gorzelni. Okazało się jednak dowodnie, że koszt wyrobienia jednego cetnara metrycznego torfu nie może być niżej rachowany, niż 45 ct., przyczem nie uwzględniono kosztów nadzoru i kierunku technicznego sprawowanych dotychczas ciągle przez prof. Pańkowskiego, którego Wydział krajowy nadal tą pracą obarczać nie mógł.

Wobec takiego stanu rzeczy, zawarł Wydział krajowy na r. 1890, jak to miał już zaszczyt w zeszłorocznem sprawozdaniu przedstawić, po niedojściu do skutku umów o dzierżawę exploatacyi, układ z p. inż. Marcinem Maślanką. Mocą tego układu poruczył Wydział krajowy p. Maślance wyrabianie torfu w Dublanach w czasie od 1. kwietnia do 31. grudnia 1890 r. z obowiązkiem dostarczenia 20.000 cetnarów metrycznych. Za każdy wyprodukowany sprzedany lub zmagazynowany cetnar metryczny torfu zobowiązał się Wydział krajowy zapłacić p. Maślańce 50 ct. po strąceniu udzielonych mu na cele exploatacyi zaliczek. Zarazem udzielił Wydział krajowy p. Maślance na skompletowanie urządzeń kwotę 1.500 zł., z których na te cele zużył p. Maślanka tylko 1.400 zł. W ciągu kampanii jednak zwolnił Wydział krajowy p. Maślankę od obowiązku wyexploatowania dwudziestu tysięcy cetnarów torfu, a to z tego powodu, że umieszczenie torfu pod gołem niebem na torfowisku przedstawiało niebezpieczeństwo znacznej straty, co się też po części ziściło — przewiezienie zaś torfu do szop jeszcze niezapełnionych, które zresztą mogłyby pomieścić zaledwie część złożonego na torfowisku produktu, z powodu złych dróg stało się prawie niepodobnem do wykonania.

P. Maślanka wyprodukował razem 13.862 cetnarów metrycznych torfu, które mu przy wypłaceniu jego należytości porachowano. Z tego sprzedał p. Maślanka 1.800 cetnarów — resztę postanowił Wydział krajowy w myśl wskazówki, udzielonej mu w sprawozdaniu komisyi budżetowej z dnia 22. listopada 1890, zużyć w latach następnych.

Skoro jednak okazało się, że przez pozostawienie torfu na grząskiem torfowisku przez dwie wiosny, znaczna jego część ulegnie zniszczeniu, postanowił Wydział krajowy zużyć nagromadzony torf o ile możności przed nadejściem wiosny r. 1892. W tym celu zalecił kasyerowi szkół p. Maryanowi Krasuskiemu zająć się rozprzedażą torfu.

Sprawozdaniem z dnia 10. lutego 1892 zawiadomił nas p. Krasuski, iż uzyskał ze sprzedaży 4.933 zł. 80 ct., co razem z uzyskaną przez p. Maślankę kwotą 1.075 zł. 19 ct. wynosi kwotę 6.008 zł. 99 ct. Oprócz tego zawiadomił nas p. Krasucki w krótkiej drodze, że na torfowisku znajduje się jeszcze znaczna ilość torfu zupełnie zamoczonego, którego połowę można po mozolnem i dość kosztownem przesuszeniu zużytkować.

Ponieważ p. Maślanka otrzymał wynagrodzenie 6 931 zł., strata tegoroczna wynosi 922 zł. nie licząc 1.400 zł., którycb, jak wyżej wspomnieliśmy, użył p. Maślanka na skompletowanie maszyn i urządzeń, nie licząc jednakże wyżej nadmienionego remanentu, którego wartość trudno oznaczyć.

Ostatnia ta kampania torfowa uzupełniła szereg doświadczeń na tem polu czynionych. Doświadczenia te, razem wzięte, odjęły wiele złudzeń, jakie sobie co do rentowności przedsiębiorstwa torfowego w Dublanach robiono. Dotychczasowa exploatacya torfu przyniosła tylko straty i to znaczne straty, nie licząc już tego, że nakłady na tę exploatacyę czynione nie przyniosły żadnych korzyści, a tem mniej nie zostały ani w części w szeregu tych lat zamortyzowane.

Straty, poniesione przez fundusz krajowy na eksploatacyę torfu, przedstawiają się na podstawie dorocznych zamknięć, (z wyjątkiem dat z r. 1890, 1891 i 1892) jak następuje:

Wydatki na maszyny, zabudowania i urządzenia, eksploatacyę, próby chemiczne etc. są następujące:

W r. 1882	600 zł.	— ct.
„ 1883	247 „	56 „
„ 1884	442 „	65 „
„ 1885	1.231 „	95 „
„ 1886	2.114 „	05 „
„ 1887	11.646 „	15 „
„ 1888	10.096 „	80 „
„ 1889	4.159 „	54 „
„ 1890, 1891 i 1892	8.581 „	— „
razem	39.119 zł.	70 ct.

Dochody ze sprzedaży torfu uzyskane:

W r. 1887	1.988 zł.	60 ct.
„ 1888	5.620 „	09 „
„ 1889	2.020 „	31 „
„ 1890, 1891 i 1892	6.008 „	99 „
razem	15.637 zł.	99 ct.
należytości czynne	453 „	— „
razem	16.090 zł.	99 ct.

Różnica wydatków i dochodów wynosi zatem kwotę 23.028 zł. 71 ct.

Niedobór ten rozdzielić należy na dwie części, mianowicie część jego powstała z wydatków na zakupno maszyn, urządzenie torfowiska, zbudowanie szop, wykopanie kanałów, zbudowanie przystani, urządzenie dróg i dojazdów etc., reszta przypada na rzeczywiste straty przy eksploatacyi poniesione Kwota obrócona na zakupno maszyn i wyżej wymienione urządzenia wynosi 16.499 zł. Strata zatem na samej eksploatacyi wynosi około 6500 zł. Dla funduszu krajowego jednak niewątpliwie obojętną jest rzeczą, czy strata ta wyniknęła z wydatków na inwestycye, czy też z wydatków na eksploatacyę w ściślejszem znaczeniu. Z tego powodu za podstawę do dalszych wywodów przyjmuje Wydział krajowy kwotę ogólną, to jest około 23.000 zł. Od tej sumy niedoboru należy odciągnąć wartość obecną maszyn, budynków i przyrządów, to jest tę kwotę, jakąby prawdopodobnie uzyskać było można z ich sprzedaży. Koszt tych przedmiotów wynosił razem blisko 14.000 zł. Uwzględniając tę okoliczność, że przy sprzedaży musiałby fundusz krajowy ponieść znaczne straty, chociaż lokomobila, stanowiąca najważniejszą rubrykę, jest bardzo dobrze utrzymaną, a budynki, dające się łatwo przenieść, nie straciły prawie nic na wartości, przyjmuje Wydział krajowy w porozumieniu z zarządem szkół dublańskich, iż ze sprzedaży tej możnaby uzyskać zaledwie 9.000 zł.

Rzecz naturalna, że wszelkie kanały, wszelkie roboty na miejscu dokonane, drogi, dojazdy nie przedstawiają w razie zaniechania eksploatacyi torfu żadnej wartości i że nakład na nie zrobiony zupełnie się nie wróci.

Tylko zatem o wyżej podaną kwotę 9.000 zł. mogłaby się zmniejszyć strata na eksploatacyi torfu poniesiona tak, że wynosiłaby ona razem wziąwszy kwotę około 14.000 zł.

Eksploatacya torfu, brana jako odrębne przedsiębiorstwo, dowiodła, że w dzisiejszych stosunkach nie może przedstawiać najmniejszej korzyści. To też z tego stanowiska się zapatrując należałoby stanowczo wszelkich dalszych prób w tym kierunku zaniechać, zrealizować kapitał uwięziony w maszynach i zabudowaniach i zwrócić przynajmniej część strat funduszowi krajowemu.

Sprawa ta przedstawiałaby się korzystniej wtedy, gdyby Wydział krajowy mógł wszystkie inwestycye sprzedać przedsiębiorcy, któryby wydzierżawił eksploatacyę torfu w Dublanach. Z jednej strony możnaby odnieść zysk z tego, że maszyny, budowle i narzędzia możnaby sprzedać po cenie użytkowej, że dalej możnaby sprzedać również wszystkie urządzenia na torfowisku, jak np. kanały, drogi, dojazdy etc., z drugiej zaś strony możnaby przysporzyć funduszowi krajowemu korzyści pośrednich przez zobowiązanie przedsiębiorcy do dostarczania ilości torfu, potrzebnej na opalanie budynków szkolnych, gorzelni i cegielni po odpowiednich cenach.

Te pośrednie zyski, jakie się odnosi z opalania torfem, który jako materyał opałowy jest stosunkowo o trzecią część od drzewa tańszy, odgrywają tu znaczną rolę i rzucają nawet na dotychczasową exploatacyę pomyślniejsze światło, niż to, w jakiem ją Wysokiemu Sejmowi przedstawiliśmy. Jak wyżej powiedzieliśmy eksploatacya torfu, brana jako odrębne przedsiębiorstwo, nie przyniosła żadnych korzyści — brana jednak ze stanowiska ogólniejszego może przedstawiać pewien zysk dla funduszu krajowego. Od połowy zimy roku 1887 opalają się zabudowania szkolne i folwarczne prawie wyłącznie torfem — według przybliżonych, raczej jednak niższych niż wyższych obrachowań zarządu szkół kwota, oszczędzana corocznie na opalaniu budynków szkolnych torfem, wynosi 400 zł. Według zdania administracyi folwarku zysk z wypalenia jednego pieca, zawierającego 25.000 cegieł i 30.000 rurek drenowych, wynosi 150 zł. Ponieważ od roku 1887, do końca r. 1891, można liczyć pięć zim, w których w budynkach szkolnych używano torfu, ponieważ dalej w ciągu tych lat wypalono 31 pieców cegieł, zaoszczędzenie w tym kierunku wynosi dla funduszu krajowego kwotę około 6.500 zł. O tę kwotę należałoby zatem ściśle biorąc zmniejszyć wyżej obliczoną stratę w kwocie 14.000 zł. a właściwie przeciwstawić ją stracie 6.500 zł. poniesionej na eksploatacyę torfu w właściwem znaczeniu. Jeżeli się dalej zważy, że jednym z ważniejszych celów eksploatacyi torfu w Dublanach, było robienie doświadczeń na polu przemysłu torfowego, które wobec tego, że w kraju znajduje się tak wielka ilość torfowisk i może niedługi czas nas oddziela od tego, iż torf będzie bardzo cennym materyałem opałowym, że zatem próby robione w tym kierunku miały tak jak i inne gałęzie przemysłu krajowego prawo do częściowego poparcia ich ze strony kraju, strata wyżej wykazana, jakkolwiek bezwątpienia dotkliwa, może być do pewnego stopnia usprawiedliwioną.

Z przedstawionego wyżej przebiegu sprawy eksploatacyi torfu w Dublanach doszedł Wydział krajowy do wniosku, że są trzy sposoby uregulowania tej sprawy:

I. Zaniechać stanowczo wszelkiej eksploatacyi, sprzedać maszyny i narzędzia i zwrócić w ten sposób choć część straty funduszowi krajowemu. Sposób ten dawałby stanowczą gwarancyę, że fundusz krajowy zostanie uchroniony od wszelkich strat, odejmowałby jednak równie stanowczo wszelką możebność nagrodzenia strat już poniesionych.

II. Wydzierżawić eksploatacyę torfu za stosunkowo nawet niski czynsz z warunkiem, aby przedsiębiorca:

a) zakupił maszyny i narzędzia;

b) zwrócił funduszowi krajowemu odpowiednią część wydatków na urządzenie torfowiska;

c) dostarczał potrzebnej dla szkoły i folwarku ilości torfu po cenie odpowiedniej;

d) wreszcie, aby w każdej porze eksploatacyi wolno było uczniom tak szkoły wyższej jak i niższej wglądać w prace ektploatacyjne w celach naukowych.

Sposób ten uregulowania sprawy ma tę dobrą stronę, że umożliwiłby sprzedanie maszyn i urządzeń za lepszą, bo za użytkową cenę, że zapewniłby przynajmniej częściowy zwrot wkładów na urządzenie torfowiska poczynionych, że przysporzyłby funduszowi krajowemu dochodu z czynszu dzierżawnego i pośrednich zysków powstałego z zaoszczędzenia przez używanie tańszego opału w budynkach krajowych, tę zaś złą stronę, że układ dzierżawny musiałby być zrobiony na bardzo długi szereg lat.

III. Ograniczyć produkcyę torfu we własnym zarządzie wykonywaną, tylko do własnej potrzeby, to jest o tyle, o ile ona nie byłaby połączona z dalszemi stratami.

Z dotychczasowych doświadczeń przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że produkcya jednego cetnara metrycznego torfu kosztuje 45 ct. Licząc zwierzchni nadzór, kierunek techniczny i przywóz z torfowiska do zabudowań, wypada cena kosztu jednego cetnara na 55 ct. Niższe obliczenia należy stanowczo uważać za zanadto optymistyczne — kampanie prowadzone tak przez administracyę folwarku, jak i przez p. Maślankę, dostarczają dostatecznego dowodu na to, że koszt ten niżej nie może być obliczany. W obec tego, że każdy cetnar metryczny torfu przedstawia ekwiwalent drzewa w wartości około 90 ct., dalej w obec tego, że dla szkoły, cegielni i gorzelni potrzeba jest rocznie około 4.500 q. torfu, zysk powstały z zaoszczędzenia wynosiłby rocznie przeszło 1.000 zł.

Eksploatacya ograniczona na miejscowe potrzeby dawałaby jedynie możność, wprawdzie w dłuższym okresie lat, wyrównać poniesione dotychczas straty. Wydział krajowy nie tai sobie tego, że amortyzacya tych strat postępowałaby nader wolno, ze względu na to, że każda kampania torfowa zużywa w dość wysokim stopniu maszyny i narzędzia i że rok rocznie należałoby na naprawę tych maszyn włożyć pewien kapitał. W obec tego jednak, że produkcya ograniczona jedynie na miejscową potrzebę, to jest na 6.000—7.000 q. (1.500—2.500 q. liczymy na potrzeby funkcyonaryuszów szkoły i najbliższej okolicy) straciłaby cechę roboty na obszerną skalę, jaką miały wszystkie kampanie z większym programem i że mogłaby być w skromnych warunkach i bez ryzyka prowadzoną, że dalej cały wyprodukowany torf mógłby być od razu zwożony i umieszczony w istniejących szopach, co uchroniłoby go od znacznego zniszczenia, dotychczas stale dostrzeganego, sądzi Wydział krajowy, że fundusz krajowy w tych warunkach nie byłby także narażony na straty, pozostałaby mu zaś sposobność robienia dalszych doświadczeń, już teraz na mniejszą skalę, w sprawie ustalenia najlepszego i najpraktyczniejszego sposobu produkcyi i że wreszcie miałby zawsze otwartą drogę do wydzierżawienia eksploatacyi torfu, jeżeliby się nadarzył przedsiębiorca, dający odpowiednią gwarancyę.

Wydział krajowy pozwala sobie zatem przedłożyć następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego o torfiarni w Dublanach do wiadomości.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy, w razie gdyby wydzierżawienie eksploatacyi torfu w Dublanach w odpowiednim czasie na korzystnych warunkach nie dało się przeprowadzić, do eksploatowania torfu we własnym zarządzie w ciągu roku 1892 na miejscową potrzebę, a więc w wysokości 6.000—7.000 cetnarów metrycznych.

Z Rady Wydziału kraj. Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 1. marca 1892.

Marszałek krajowy:
***Sanguszko** w. r.*

Sprawozdawca:
***Dr. Józef Wereszczyński** w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Do L. W. kr. 13.957/92.

Aleg. 169.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o regulacyi górnego Dniestru.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego o wnioskach Wydziału krajowego w przedmiocie regulacyi górnego Dniestru z dopływami powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 27. listopada 1890. następujące uchwały:

„1. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w ciągu roku 1891. zarządził wypracowanie szczegółowego projektu regulacyi górnego Dniestru i jego dopływów pod względem technicznym i finansowym i o czynnościach swych w tym względzie zdał sprawę Sejmowi na najbliższej sesyi.

2. Sejm wzywa c, k. Rząd, aby jak najrychlej przeprowadził regulacyę rzeki Dniestru między Żurawnem a Rozwadowem".

I.

W wykonaniu uchwały *ad 1)* Wydział krajowy ma zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu, że gdy od roku 1876, w którym Wysoki Sejm po raz pierwszy polecił wypracować projekt regulacyi górnego Dniestru i dopływów wraz z osuszeniem bagien, powoływanie rozmaitych ekspertów (ś. p. Skowrońskiego, Tomka, Hobohma), tudzież zarządzanie wypracowania kilku projektów przedwstępnych na podstawie opinii komisyj lwowskiego Towarzystwa politechnicznego nie doprowadziło do ostatecznego ustalenia projektu technicznego, któryby odpowiadał siłom finansowym kraju a równocześnie cel regulacyi mógł osiągnąć, — Wydział krajowy, chcąc przystąpić do wypracowania szczegółowego projektu, widział się spowodowanym przedewszystkiem zbadać sam objekt melioracyjny, następnie poddać fachowej ocenie dotychczasowe pomysły i projekty przedwstępne, wreszcie na podstawie orzeczenia znawców oznaczyć rozmiary i zasady projektu, tudzież program robót.

Celem zbadania objektu melioracyjnego wydelegował Wydział krajowy w sierpniu 1891. na miejsce Szefa departamentu I. wraz z projektantem inżynierem Jankowskim i dwoma inżynierami melioracyjnymi Kędziorem i Sikorskim, którzy po obejrzeniu Dniestru od Rozwadowa w górę wraz z dopływami w powiatach żydaczowskim, drohobyckim, rudeckim, samborskim i staromiejskim skonstatowali, co następuje:

1) Co do rozmiarów regulacyi stwierdzono, że oprócz Dniestru między Rozwadowem a Terszowem wymagają regulacyi tak jego górskie dopływy prawobrzeżne (Kłodnica, Letnianka, Tyśmienica z Bystrzycą i Trudnicą), jak i lewe pobocznice wypływające z dorzecza pagórkowatego (Szczersk, Zubrzanka, Potok Kożuszny, Wereszczyca i Strwiąż z Błożewką), a mianowicie:

a) Dniestr od Rozwadowa do ujścia Strwiąża tak dla ochrony od wylewów, jak i dla uzyskania odpływu z przyległych bagien, powyżej zaś ujścia Strwiąża dla zmniejszenia rozmiarów wylewów, ubezpieczenia brzegów (między Hordynią a Staremmiastem), oraz ustalenia szutrowisk (między Rad'owicami a Staremmiastem).

b) Strwiąż od wybiegu do Czernichowa celem powstrzymania wylewów i uzyskania odpływu dla Błożewki, powyżej zaś Czernichowa aż w okolicę Chyrowa dla ochrony od wylewów i ubezpieczenia brzegów;

c) Tyśmienica od Michałowic do ujścia dla zmniejszenia wylewów, które zabagniają nadbrzeżne łąki, tudzież dla celów nawodnienia;

d) Bystrzyca i Trudnica dla uchylenia wylewów i nawodnienia łąk nadbrzeżnych;

e) Błożewka w całej długości dla osuszenia zabagnionych gruntów nadbrzeżnych i ewentualnego nawodnienia;

f) wreszcie ujścia Kłodnicy, Letnianki, Zubrzanki, Szczerska, potoku Kożusznego i Wereszczycy dla odwodnienia zabagnionych gruntów nadbrzeżnych.

2) Co do jakości gruntów położonych w okręgu inundacyjnym zauważono, że znaczna część obszaru, który zaznaczono na mapach sztabowych jako bagno, jest już dzisiaj namuloną i podniesioną przez wodę Dniestru i dopływów i przedstawia się bądź to jako bardzo urodzajny grunt orny (między Strwiążem a Dniestrem), bądź też jako łąka, która tylko z powodu braku odpływu cierpi na nadmiar wilgoci.

Jako właściwe bagno torfiaste przedstawia się cały obszar między przekopem Hordyńsko-Dołobowskim a Tyśmienicą, z wyjątkiem gruntów położonych nad staremi łożyskami Dniestru i Bystrzycy (w Hordyni, Bilinie, Bilinie wielkiej i Wołoszczy), tudzież niedostatecznie jeszcze namulone obszary po lewym brzegu Dniestru i Strwiąża poniżej Koniuszek siemianowskich, zwłaszcza nad Wereszczycą (jezioro Swiniusza) i nad potokiem Kożusznym.

Spostrzeżenie to wywołało potrzebę oznaczenia granicy i rozmiarów z jednej strony bagien właściwych, które wymagają kolmatacyi t. j. utworzenia warstwy urodzajnego gruntu przez ciągłe namulanie, z drugiej zaś strony terenów zabagnionych, które po odwodnieniu dadzą się użytkować jako grunta orne, lub łąki nawodniane.

3) Pod względem potrzeby robót górskich skonstatowano, że o ile się rozchodzi o wpływ potoków górskich na perymeter melioracyjny bagien naddniestrzańskich, jedynie górny Dniestr wraz z dopływami górskimi Jasienicą, Topolnicą i Jabłonką wymaga zabudowania dzikich potoków do tych rzek wpadających, a szczególnie zalesienia rozległych pastwisk górskich, które są prawie nieużytkami i stopniowo ogałacane z darni dostarczają tym rzekom wielkiej ilości kamieni i rumowiska.

Dla ocenienia rentowności zamierzonej regulacyi górnego Dniestru z dopływami, tudzież melioracyi bagien w dolinie tej rzeki położonych zarządził Wydział krajowy przez protokolarne przesłuchanie naczelników gmin i przełożonych obszarów dworskich szczegółowe zbadanie rozmiarów i wartości tych nieużytków, które stanowić mają przedmiot przyszłej melioracyi. Zarządzenie to miało na celu wyśledzić następne szczegóły:

1) przybliżony obszar łąk i pastwisk zabagnionych w każdej gminie katastralnej z podaniem położenia tych bagien;

2) sposób użytkowania bagien do celów rolnictwa, wysokość rocznego dochodu czystego z morga, oraz miejscowej wartości jednego morga bagien;

3) wpływ szkodliwy zbieranego z bagien siana na chów bydła;

4) wysokość rocznego dochodu i wartości jednego morga łąk sąsiednich nie podlegających zabagnieniu.

Przeprowadzone dochodzenie okazało, że obszar bagien lub łąk zabagnionych wynosi:

a) nad Dniestrem	w 23	gminach katastralnych	. . .	23.876 morgów
b) „ Tyśmienicą	w 10	„ „	. . .	5.011 „
c) „ Bystrzycą	w 9	„ „	. . .	3.170 „
d) „ Strwiążem	w 10	„ „	. . .	3.978 „
e) „ Błożewką	w 18	„ „	. . .	5.022 „
razem	w 70	gminach katastralnych	. . .	41.057 morgów.

Dochód roczny z 1 morga wynosi:	na bagnach	na łąkach słodkich
a) nad Dniestrem	od 40 ct. do 2 zł. 50 ct.	od 7 do 30 zł.
b) „ Tyśmienicą	„ 1½ zł. „ 4 „ — „	20 zł.
c) „ Bystrzycą	„ 50 ct. „ 5 „ — „	12 „
e) „ Strwiążem	„ 30 „ „ 2 „ — „	od 10 do 15 zł.
d) „ Błożewką	„ 1 zł. do 6 zł. — „	„ 10 „ 20 „

Wartość miejscowa 1 morga bagna lub łąki słodkiej wynosi:

	bagno	łąka słodka
a) nad Dniestrem	od — zł. do 50 zł.	od 100 do 300 zł.
b) „ Tyśmienicą	„ 20 „ „ 160 „	200 zł.
c) „ Bystrzycę	„ 20 „ „ 50 „	150 „
d) „ Strwiążem	„ — „ „ 25 „	od 100 do 150 zł.
e) „ Błożewką	„ 60 „ „ 120 „	„ 150 „ 250 „

Podane powyżej minimalne dochody się przeważnie czysto iluzoryczne, gdyż włościanin nie liczy sobie zazwyczaj kosztów własnej robocizny przy zbiorze siana.

Na znacznej części bagien siano lub ściółka często nie bywają nawet zbierane, po części z powodu zamulenia występującą z rzek wodą, po części zaś z powodu trudnego dostępu. Karmienie bydła rogatego sianem z bagien pociągać ma za sobą choroby motylicowe i węglika.

Ponieważ przeciętna wartość jednego morga bagien, tudzież łąk i pastwisk zabagnionych wynosi zaledwie 40 zł. a po przeprowadzeniu melioracyi, tj. regulacyi, kolmatacyi i nawodnienia spodziewać się można podniesienia wartości przynajmniej do 250 zł., zatem przybliżona korzyść, jaka przez meloracyę może być osiągniętą, dosięga sumy *8,600.000 zł.*

Ocenienie dotychczasowych przedwstępnych projektów regulacyjnych poruczył Wydział krajowy wymienionym powyżej trzem inżynierom biura melioracyjnego, oraz odniósł się odezwą z dnia 25. kwietnia 1891, l. 53.082 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u JE. p. Ministra spraw wewnętrznych zesłania na miejsce znanego zaszczytnie na polu hydrotechniki c. k. starszego radcę budownictwa p. Iszkowskiego celem przestudyowania projektowanych robót na gruncie i ostatecznego ustalenia projektu osuszenia i nawodnienia bagien naddniestrzańskich.

Z powodu pilnych czynności urzędowych przybył p. Iszkowski dopiero w miesiącu wrześniu 1891 do Lwowa, zkąd po zbadaniu projektów udał się wraz z delegowanym przez c. k. Namiestnictwo znawcą technicznym, c. k. radcą budownictwa p. Moraczewskim i projektantem regulacyi inżynierem Jankowskim do perymetra projektowanej melioracyi.

Po zbadaniu stanu rzeczy na miejscu i przestudyowaniu przygytowanych operatów przyszli tak delegaci Rządu, jak i inżynierowie Wydziału krajowego do przekonania, że sporządzony na podstawie opinii komisyi hydrotechnicznej Towarzystwa politechnicznego z dnia 2. czerwca

1883. roku projekt wstępny, którego kosztorys pierwotny wymagał nakładu 6,600.000 zł. w. a. jest za kosztowny, a przytem tak pod względem technicznym, jak i ekonomicznym nie zupełnie odpowiada celowi, gdyż mimo tak znacznych kosztów nie zapewnia ochrony od zalewu terenu inundacyjnego, a przez dzielenie wody kanałami ulgi i odwrócenie biegu Dniestru uniemożliwia na zawsze spław na Dniestrze od Horucka w górę, a tem samem połączenie kanałem spławnym Dniestru ze Sanem, które to wielkie dzieło już przez Cesarza Józefa przed wojnami Napoleońskiemi poważnie było traktowanem.

Aleg. 1. Dołączone do tegorocznego przedłożenia Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych (alegat 5.) sprawozdanie p. Iszkowskiego, tudzież załączony ... protokół z dnia 29. września 1891, podaje wynik obrad znawców i ich opinię tak co do rozmiarów i zasad projektu, jak i programu budowy.

Mając przed sobą opinię delegatów tych władz, od których ostateczne zatwierdzenie projektu jest zależnem, a uważając za najnaglejsze urządzenie komatacyi właściwych bagien między przekopem Hordyńsko-Dołobowskim a Tyśmienicą, celem utworzenia na powierzchni bagna warstwy namułu i przygotowania terenu pod nawodnienie, polecił Wydział krajowy inżynierowi Jankowskiemu, któremu dodał do pomocy inżyniera-asystenta Strzelbickiego, przeprowadzić potrzebne pomiary bagien i zaprojektować wedle wskazówek ankiety kolmatacyę, którą zamierza wykonać w drodze osobnej ustawy krajowej przed rozpoczęciem właściwej regulacyi Dniestru powyżej Rozwadowa.

Ponieważ tegoroczna zima nie sprzyjała zdjęciom na bagnach, a odnośne roboty geodetyczne z powodu niedostępnego bagna mogą być prowadzone z pospiechem tylko w porze zimowej, przy silnych mrozach a małym opadzie śniegu, przeto wykończenie studyów nie mogło być w roku 1891 uskutecznionem i może nastąpić dopiero w ciągu zimy 1892—93; obecnie zaś zajmują się wymienieni funkcyonaryusze biura melioracyjnego wraz z praktykantem Haładejem opracowaniem szczegółowego projektu regulacyi górnego Dniestru i dopływów, do czego potrzebne zdjęcia hydrotechniczne uzupełnione zostaną w ciągu roku 1892 ewentualnie zaś 1893. W celu racyonalnego zaprojektowania kolmatacyi i nawodnienia urządzone też zostały w ciągu r. 1891 dwie stacye dla obserwacyi ilości namułu przy różnych stanach wody na Dniestrze w Kornalowicach i na Strwiążu w Koniuszkach siemianowskich. Analizę namułu pod względem zawartości nawozów, zwłaszcza mineralnych, przeprowadza laboratoryum chemiczno-technologiczne tutejszej c. k. szkoły politechnicznej.

O zarządzenie zaprojektowania zabudowań potoków górskich i potrzebnych zalesień w górnem dorzeczu Dniestru w powiatach turczańskim i staromiejskim, odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 21. sierpnia 1891 l. 36.621. W odpowiedzi na tę odezwę otrzymał Wydział krajowy sprawozdanie sekcyi przemyskiej c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich, wedle którego to sprawozdania zaprojektowane będą roboty górskie na następnych dopływach Dniestru:

a) w powiecie turczańskim na górnym Dniestrze i potokach Lechnowa, Magurski, Chmielowaty, Rypianka, Gwoździec, Jasienica, Rozłucz i Perewa;

b) w powiecie staromiejskim na potokach: Hołowiecki, Rojbyn, Wiszczyk, Jasienica, Strzyłki, Topolnica, Łużek, Suszyca wielka i mała, Lenina, trzy dzikie potoki na lewym brzegu Dniestru powyżej Staregomiasta, Janków, Lenina, Koblański wielki i mały, wreszcie potok Jabłonka.

Studya dla robót górskich i zalesień będą prawdopodobnie wykonane w ciągu r. 1892. a odnośny projekt będzie przedłożonym Wysokiemu Sejmowi razem z projektem generalnym regulacyi górnego Dniestru i dopływów powyżej Rozwadowa.

II.

W poruszonej drugą uchwałą Wysokiego Sejmu sprawie regulacyi Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, od której zależnem jest zrealizowanie projektu regulacyi górnej przestrzeni tej rzeki z dopływami, tudzież melioracyi bagien naddniestrzańskich, odniósł się Wydział krajowy odezwą z d. 9. czerwca 1891 l. 49.777 (alegat 1 tegorocznego sprawozdania melioracyjnego) do c. k. Prezydyum Namiestnictwa o wyjednanie u JE. p. Prezydenta ministrów cofnięcia decyzyi Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa, wedle której na tę regulacyę miałby być przyznanym tylko 30% zasiłek państwowy i to ze szczupłego stosunkowo funduszu melioracyjnego przeznaczonego na inne cele. Następnie przedstawił Wydział krajowy rządowi pismem z d. 4. września 1891 l. 17.608 projekt ustawy o regulacyi powyższej przestrzeni Dniestru, ogłaszającej tę regulacyę za przedsiębiorstwo krajowe, mające się wykonać począwszy od r. 1892 w ciągu lat 15 przy 60% zasiłku skarbu państwa a 30% udziale funduszu krajowego na podstawie generalnego projektu rządowego z r. 1886, który preliminuje koszta robót na 1,600.000 zł. Jakkolwiek ważność i nagłość regulacyi Dniestru znaną jest dokładnie rządowi, podniósł jednak Wydział krajowy przy tej sposobności ponownie, że regulacya ta należy do pierwszorzędnych spraw nie tylko krajowych, lecz także państwowych, bo umożliwia doprowadzenie do skutku osuszenia największych w państwie moczarów, a zarazem posuwa naprzód sprawę europejskiego znaczenia, mianowicie ewentualne połączenie kanałem spławnym Dniestru ze Sanem a Morza czarnego z Bałtykiem, które dopiero po uregulowaniu i uspławnieniu Dniestru może być wzięte pod rozwagę.

Sprawa uspławnienia Dniestru i połączenia go drogą wodną ze Sanem, ewentualnie zaś za pomocą kanałów łączących Wisłę z Odrą, a Odrę z Dunajem, została już przy schyłku zeszłego wieku w Najwyższym dekrecie z dnia 11. grudnia 1783 należycie ocenioną, a następnie przez dyrektora budownictwa Caspari'ego w sprawozdaniu z d. 16. października 1798 l. 88 za możliwą i korzystną uznaną. Ze względu na ten ważny interes państwa w doprowadzeniu do skutku regulacyi Dniestru wyraził też Wydział krajowy oczekiwanie, że JE. p. Prezydent ministrów, jako kierownik ministerstwa spraw wewnętrznych zarządzającego komunikacyami wodnemi, raczy już w najbliższym roku przystąpić do regulacyi Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem i w ten sposób umożliwić poważne traktowanie wielkiego dzieła, od którego dobrobyt całych okolic, a ewentualnie w razie zrealizowania projektu kanałów spławnych podniesienie ekonomiczne kilku prowincyj państwa zależy.

Co do sposobu przeprowadzenia przedsiębiorstwa zaproponował Wydział krajowy odmiennie od dotychczasowej organizacyi przedsiębiorstw krajowych poruczenie wykonania robót i zarządu funduszu regulacyjnego Administracyi państwa, a to z dwóch powodów; najprzód że przestrzeń Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem ma być uregulowaną nie tylko dla ułatwienia odpływu wód z górnego dorzecza, lecz także dla s p ł a w u, a regulacya rzek spławnych zostaje pod kierunkiem państwa, powtóre, że regulacya bezpośrednio przytykającej przestrzeni Dniestru poniżej Żurawna prowadzoną jest przez techniczne organa rządowe i przez te same organa projekt generalny regulacyi przestrzeni Rozwadów-Żurawno został sporządzonym.

Gdy w tej sprawie mimo zebrania się Wysokiego Sejmu na teraźniejszą sesyę Wydział krajowy nie miał jeszcze odpowiedzi rządu, wystosował odpowiednie pismo bezpośrednio do JE. p. Prezydenta ministrów, po wniesieniu zaś interpelacyi przez posła p. Skałkowskiego i towarzyszy odniósł się ponownie telegraficznie o przyspieszenie decyzyi rządu.

Wskutek powyższych kroków otrzymał Wydział krajowy odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 16. marca 1892 l. 21.962 decyzyą rządu, wydaną w tej sprawie reskryptem JE. p. ministra spraw wewnętrznych z d. 12. marca 1892 l. 5.315 w porozumieniu z Wys. c. k. Ministerstwem skarbu i rolnictwa. Wedle tej decyzyi otrzymało c. k. Namiestnictwo upoważnienie przeprowadzić rokowania z Wydziałem krajowym co do regulacyi Dniestru na przestrzeni Rozwadów-Żurawno na tej podstawie, że regulacya miałaby być wykonaną przez państwowe organa techniczne z funduszu budowli wodnych przy równoczesnem pociągnięciu do konkurencyi właścicieli przyległych

gruntów w myśl §. 51 ustawy wodnej i przy pomocy przyrzeczonego przez Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego w wysokości 20%, jako też przy pomocy zasiłku krajowego w wysokości 40% w ciągu lat 15 z zastrzeżeniem konstytucyjnego zatwierdzenia odnośnych kredytów.

Wspomniane powyżej przyrzeczenie Wys. Ministerstwa rolnictwa opiera się na przypuszczeniu, że przedsiębiorstwo to zostanie na mocy ustawy z d. 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 uregulowane w drodze osobnej ustawy krajowej i że spłata reszty datków będzie należycie zabezpieczoną.

Zarazem oznajmił JE. p. minister spraw wewnętrznych, że preliminowanie rocznych kredytów, tak z funduszu budowli wodnych, jak i z państwowego funduszu melioracyjnego, będzie mogło być rozpoczęte w roku 1893. Uzyskanie konstytucyjnego zatwierdzenia tych kredytów rocznych, względnie odpowiednie podwyższenie dotychczasowej nadzwyczajnej dotacyi dla rzeki Dniestru, miałoby nastąpić na podstawie szczegółowych projektów przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym sporządzonych i Wys. Ministerstwu spraw wewnętrznych przedłożonych, przyczem interesowane Ministerstwa zastrzegły sobie decyzyę, w jakiej wysokości odnośny kredyt roczny żądanym być może. Regulacya ma być wykonaną jako przedsiębiorstwo krajowe; co do pokrycia kosztów utrzymania zaś wyraziło c. k. Namiestnictwo zdanie, że o ileby utworzony z dochodów przedsiębiorstwa fundusz konserwacyjny na ten cel nie wystarczał, należałoby resztę kosztów konserwacyi rozdzielić na fundusz budowli wodnych w wysokości 60%, na fundusz zaś krajowy w wysokości 40%.

Jak z powyższego reskryptu J. E. p. ministra spraw wewnętrznych okazuje się, decyzya Rządu wypadła w ogóle dla sprawy pomyślnie, co zawdzięczać należy usilnym staraniom Reprezentacyi kraju naszego w Radzie państwa, zwłaszcza J. E. p. Prezesowi Koła posłów polskich do Rady państwa, niemniej też poparciu J. E. Ministra dla Galicyi i J. E. p. Namiestnika.

W ten sposób zapatrując się na sprawę, postanowił Wydział krajowy zaakceptować wnioski Rządu i przedłożyć Wysokiemu Sejmowi już na obecnej sesyi projekt ustawy zapewniającej wykonanie regulacyi Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem w drodze przedsiębiorstwa krajowego.

Projekt ten, który Wydział krajowy przesyła równocześnie Rządowi do aprobaty, zgodnym jest z wnioskami Rządu, odstępuje zaś o tyle od powołanego reskryptu ministeryalnego, że datki konkurencyjne nałożone na interesentów w myśl §. 51. kraj. ustawy wodnej służyć mają nie na pokrycie 40% zasiłku państwowego funduszu budowli wodnych, lecz na uzupełnienie 40% zasiłku krajowego (§. 3. projektu ustawy). Postanowienie to odpowiada ściśle przedłożeniu rządowemu o regulacyi 14 rzek galicyjskich z r. 1885, wedle którego kraj wraz z interesentami pokryć miał 40% kosztów regulacyi; a ponieważ właśnie regulacya Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem była także objętą tem przedłożeniem rządowem, zatem oczekiwać należy, że postanowienie to nie napotka na trudności ze strony Rządu.

Powołując się co do uzasadnienia projektu regulacyi na załączone ·/. sprawozdanie oddziału technicznego c. k. Namiestnictwa, Wydział krajowy podaje tu tylko następne zestawienie kosztorysowe:

I. Roboty regulacyjne (opaski, tamy równoległe, ostrogi, zamknięcia i przekopy)		1,268.440 zł. 03 ct.
II. Wykupno gruntów:		
a) 83·3242 ha gruntów pod przekopy po 600 zł.	49.994 zł. 52 ct.	
b) 100% dodatku za odszkodowanie z powodu odcięcia gruntów przekopami	49.994 „ 52 „	99.989 „ 04 „

III. Wydatki rozmaite i nieprzewidziane (związanie budowli regulacyjnych z brzegami, podwyższenie brzegów w niższych miejscach, zasadzenie odsypisk wikliną itd.) . . . . . 28.193 zł. 14 ct.

IV. Koszta zarządu (około 10% kosztów budowy, dla zaokrąglenia) . . . . . 146.991 „ 51 „

Razem . 1,600.000 zł. — ct.

Udział państwowego funduszu melioracyjnego w powyższych kosztach wynosić będzie **320.000** zł. w. a., udział zaś państwowego funduszu budowli wodnych i funduszu krajowego po **640.000** zł. w. a.

Roczny datek państwowego funduszu melioracyjnego przedstawiać się będzie w kwocie 21.333 zł. 33 ct., roczny zaś datek państwowego funduszu budowli wodnych i funduszu krajowego w kwocie po **42.666 zł. 67 ct.**

Ponieważ roboty systematyczne koło tej regulacyi mają być rozpoczęte dopiero w roku 1893, zatem odpada potrzeba uchwalenia na ten cel dotacyi na rok 1892, którą Wydział krajowy wstawił do Rub. XIII. poz. 162 b) w kwocie 32.000 zł. Natomiast ze względu na potrzebę wykonania nagłych robót regulacyjnych na Dniestrze pod Rozwadowem i Weryniem, tudzież pod Zaleścami, na które to roboty c. k. Namiestnictwo zażądało wstawienia do Rub. XIII. poz. 163. dotacyi w kwocie 18.000 zł. (alegat 9. sprawozdania tegorocznego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych), okazuje się potrzeba wyznaczenia na rok 1892. subwencyi w żądanej przez c. k. Namiestnictwo wysokości, która byłaby zaliczoną przez Wydział krajowy na rachunek I. raty 40% zasiłku krajowego i przy wypłacie I raty w r. 1893. potrąconą. W skutek tego Wydział krajowy wstawiłby w odnośnej pozycyi („systematyczna regulacya rzek karpackich“) preliminarza funduszu krajowego na rok 1893 tytułem uzupełnienia I. raty 40% zasiłku krajowego na tę regulacyę zamiast obliczonej powyżej kwoty okrągłej 42.667 zł. kwotę 24.667 zł.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi następne wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 19. marca 1892 l. 13.957 o regulacyi górnego Dniestru Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Sejm uchwala załączony projekt ustawy o regulacyi rzeki Dniestru między Rozwa-
Aleg. 3. dowem a Żurawnem.

III. Sejm przyznaje na rachunek pierwszej raty 40%-ego zasiłku krajowego na regulacyę rzeki Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem dotacyę na rok 1892 w kwocie 18.000 zł. celem umożliwienia Rządowi wykonania nagłych robót regulacyjnych na tej rzece pod Rozwadowem i Weryniem, tudzież pod Zaleścami.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów, dnia 19. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału kraj.

Protokół

spisany dnia 29 września 1891, w gmachu sejmowym we Lwowie, w sprawie oznaczenia rozmiarów tudzież ustalenia zasad hydrotechnicznych projektu regulacyi górnego Dniestru z dopływami i melioracyi bagien naddniestrzańskich, w myśl reskryptów Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 17 lipca 1891 l. 10391, tudzież Wydziału krajowego z dnia 21 sierpnia 1891 l. 36621.

Obecni:

1. Romuald Iszkowski, c. k. nadradca budownictwa przy Wys. Ministerstwie spraw wewnętrznych, jako delegat Wysokiego Ministerstwa rolnictwa;
2. Maciej Moraczewski, c. k. radca budownictwa, jako delegat Wys. c. k. Namiestnictwa;
3. Józef Jankowski, inżynier kraj. biura melioracyjnego;
4. Andrzej Kędzior, „ „ „ „
5. Tadeusz Sikorski, „ „ „ „

ostatni trzej, jako delegaci Wydziału krajowego.

Po obejrzeniu stanu i biegu rzeki Dniestru z dopływami powyżej Rozwadowa, tudzież przylegających do tej rzeki bagien, następnie po zbadaniu przygotowanych dla projektu regulacyi górnego Dniestru planów i studyów, oraz po przeprowadzeniu wyczerpującej dyskusyi nad projektem wstępnym, ułożonym na podstawie opinii komisyi hydrotechnicznej Towarzystwa politechnicznego z dnia 2 czerwca 1883, zaleca podpisana komisya zarządzenie wypracowania ostatecznego projektu dla regulacyi górnego Dniestru z dopływami w następnych granicach i na poniżej przytoczonych zasadach.

I. Rozmiary projektu.

Projekt regulacyjny, jaki ma być wypracowanym w myśl uchwały sejmowej z dnia 7 kwietnia 1876 l. S. 324, obejmować ma następne roboty:

1. regulacyę *a)* Dniestru od mostu rządowego w Rozwadowie do Hordyni; *b)* Strwiąża od ujścia do wybiegu młynówki Samborskiej; *c)* obustronnych dopływów Dniestru i Strwiąża na wymienionych przestrzeniach, o ile uregulowanie tych dopływów okaże się potrzebnem do odwodnienia całego perymetra melioracyjnego;

2. kolmatacyą, względnie nawodnienie i osuszenie bagien, położonych po obu brzegach Dniestru i Strwiąża, na przestrzeni objętej projektem regulacyjnym.

II. Zasady projektu.

A. Regulacya.

1. Projektowana trasa Dniestru i Strwiąża ma być poprowadzoną w ogólnym istniejącym kierunku, z możliwem zatrzymaniem obecnych łożysk tych rzek dla umożliwienia zrealizowania przekopów.

2. Profile poprzeczne rzeki odpowiadać mają następnym warunkom:

a. Szerokość zwierciadła średniej wody normalnej, (najczęściej w roku się powtarzającej), ma być oznaczoną odpowiednio do wyrównanego spadu rzeki, mającego się osiągnąć przez regulacyę, z uwzględnieniem przyszłego spławu.

b. Szerokość dna wrzynki w samoczynnych przekopach wynosić ma $^1/_4$ część szerokości trasy średniej wody normalnej, gdzie zaś brzegi mają wysokość wyżej 4 metrów, co najmniej 8 metrów.

c. Szkarpy rzeki mają być wykonane z nachyleniem 1 : 2, brzegi zaś wklęsłe mają być zabezpieczone opaskami z miejscowego materyału, oraz obitkami i sadzonkami.

d. Brzegi rzeki mają być wyrównane do wysokości warg istniejących.

3. Wobec niepewności co do przyszłego ukształtowania się łożyska Dniestru i terenu, wziętego pod melioracyą, następnie wobec dłuższego czasu, potrzebnego do zrealizowania się projektu, wreszcie wobec możliwości odprowadzenia części wielkiej wody łożyskiem Wiszni do Sanu, komisya nie może na razie podać wskazówek dla uchylenia wylewu wód nadzwyczajnych, zaleca zaś tylko wykonanie w miarę potrzeby wałów obwodowych dla ochrony osad nadbrzeżnych.

B. Kolmatacya.

Do kolmatacyi, względnie nawodnienia bagien, ma być użytą woda Dniestru i Strwiąża, względnie dopływów tych rzek na przestrzeni objętej projektem melioracyjnym.

Jako zasadę melioracyi bagien, położonych między przekopem Hordyńsko-Dołobowskim a Tyśmienicą, zaleca komisya wobec teraźniejszej konfiguracyi terenu system przedstawiony na obok zamieszczonym szkicu, wedle którego tak kolmatacya i nawodnienie zalewowe, jak i odwodnienie poszczególnych działów (przy zastosowaniu podłużnego kierunku głównych kanałów nawodniających i odwodniających), odbywać się ma w kierunku największego spadu terenu. Przy tem zauważa się, że właściwe bagna, potrzebujące w pierwszym rzędzie ustalenia, należy w odpowiedni sposób odgraniczyć od reszty gruntów, których stan już obecnie dopuszcza systematyczne nawodnienie.

Gdzie bagno nie dostarczy materyału odpowiedniego do usypania wałków, zaleca się zastosowanie płotków wiklowych i wałków trzcinowych tak do wstrzymania namułu jak i nadania wodzie potrzebnego kierunku przy kolmatacyi.

III. Program robót.

Wobec okoliczności, że zamierzona już regulacya Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, która dla zrealizowania melioracyi bagien naddniestrzańskich uznana została za niezbędną, wymagać będzie dłuższego czasu, okazuje się w celu rychłego rozpoczęcia robót osuszających na tych bagnach potrzeba równoczesnej regulacyi Dniestru także powyżej Rozwadowa.

Komisya uznaje, iż przy równoczesnem osuszaniu bagien między przekopem Hordyńsko-Dołobowskim a Tyśmienicą, możliwem jest rozpoczęcie natychmiastowej kolmatacyi przed wykonaniem regulacyi Dniestru, a to celem przygotowania moczarów pod zamierzone systematyczne nawodnienie.

Romuald Iszkowski w. r.
c. k. nadradca bud. w ministerstwie spraw wew.

Maciej Moraczewski w. r.
c. k. radca budownictwa przy Namiestnictwie.

Józef Jankowski w. r., inżynier kraj. biura melioracyjnego.
Andrzej Kędzior w. r., „ „ „ „
Tadeusz Sikorski w. r. „ „ „ „

Alegat 2. do L. W. kr. 13.957 ex 1892.

Odpis sprawozdania technicznego.

Der Dniester.

Trotzdem der Dniester der Hauptrecipient von Ostgalizien, ebenso wie die Weichsel jener vom Westgalizien ist, so ist er doch der einzige unter den hier in Betracht kommenden Wasserläufen, dessen Quellgebiet nicht am Hauptkamme der Karpathen liegt, sondern an einer Parallelkette, die man nach ihrem höchsten Gipfel die Magóra und zum Unterschiede von zahlreichen Bergen dieses Namens als die Magóra von Łomna bezeichnet. An den südwestlichen Bahnen dieses Gebiergszuges entspringen in der Gemarkung Wołcze die Quellen des Dniester, welcher in einem felsigen Bett dahinfliessend im Dorfe Łomna sich gegen Nordost wendet, die Magórakette durchbricht und in einem schmalen Thal die an dem Gebirgsauslauf gelegene Bezirksstadt Staremiasto erreicht. Hier nimmt die Breitendimensionen des Dniesterthales wesentlich zu und bei dem Dorfe Baczyna ziehen sich die letzten Hügel weit vom Flussbette zurück. Trotz dieser flachen Umgebung behält aber der Dniester noch bis Sambor den Charakter eines Gebirgsflusses, dem bis Terszów kurz oberhalb Staremiasto noch geschlossenen, concentrirten und wenig verschotterten Bette werden durch die Zuflüsse: den Leninka- und den Jabłonka Bach auch Strzelbice gennant beträchtliche Steintrümmermassen zugeführt und, da bei Staremiasto und Baczyna in Folge des Terrainwechsels ein Gefällbruch vorhanden, so beginnt hier eine grossartige bis über Sambor hinaus reichende Schotterablagerung, welche zugleich eine totale Verwilderung und Zerrissenheit des Flusslaufes in dem Abschnitte Baczyna—Sambor zum grössten Schaden der fruchtbaren, flachen Ufer bedingt.

Dieser Abschnitt ist zugleich der Anfang, der oberste Theil des grössten Kesselthales von Galizien, das der Dniester zwischen Sambor und der Świca-Mündung unterhalb Żurawno bildet. Gegen 100 km. lang, bei 8 bis 10 km. breit, zum Theil arg versumpft, zum Theil wiesenreich und fruchtbar, verhindert dieses Thal wegen seiner gewaltigen Dimensionen und wegen des Umstandes, dass sein Längen-Gefälle wesentlich kleiner ist als dasjenige der oben und unten anschliessenden Dniesterstrecken, jede irgendwie nennenswerthe Rückwirkung des Quellgebietes des Dniester auf seinen Lauf unterhalb des Thales.

Zwischen Sambor und Kornalowice hat der von hohen, lehmigen Ufern eingefasste Fluss, in Folge starker Serpentinirung nicht mehr die Kraft das Steinmateriale weiter zu wälzen und lässt es liegen, sein Wasser wird schlammig und in Hordynia unterhalb Kornalowice verliert sich der Dniester ganz und gar in den ca. 100.000 Ha. umfassenden Samborer Sümpfen. Da zur Zeit nur ein im Jahre 1819 künstlich erstellter schmaler Canal, der sg. Durchstich von Hordynia, welcher kaum einen Theil des Dniesterwassers zu fassen vermag, eine Art Continuität des Flusslaufes aufrecht erhält, dieser gegen 10 km. lange Durchstich von Hordynia mündet allerdings wieder in ein Flussbett, welches den Namen Dniester führt, thatsächlich ist das aber ein grabenartiger, bandwurmartig sich windender Schlauch, welcher dicht unterhalb der Einmündung des Hordyniacanals einen ganz merkwürdigen Punkt aufweist, in dem dort sein linkes etwa 2. m. hohes Ufer die europäische Wasserscheide bildet. Erhebt sich das Dniesterwasser mehr als 2 m. über den Normalspiegel, so inundirt es eine an jenem Punkte belegene Wiese, welche nicht nach

dem Dniester sondern nach dem Wisznia-Bach entwässert, der zwischen Jaroslau und Radymno in den San mündet, also zum Ostseebecken gehört. Diese natürliche Bifurcation könnte sowohl zur Bestellung einer Schiffahrtsverbindung zwischen dem Dniester und San, als auch zur Trockenlegung eines Theiles der Samborer Sümpfe benützt werden, doch müsste man den Wiszniabach dem einen oder dem anderen Zwecke entsprechend umgestalten. Der Dniesterschlauch unterhalb dieser Gabelung reicht für das nunmehr vereinigte Wasser des Dniester und seines linksseitigen Zuflusses des Strwiąż bei Weitem nicht aus und liegt ausserdem auch noch höher als die ihm parallele Linie der tiefsten Einsenkung der Sümpfe.

Der Strwiąż, welcher von Ustrzyki dolne und Chyrów herfliesst, ist beinahe ebenso wasserreich wie der Dniester und da beide Flüsse keine entsprechende Rinnen haben, so ist ein grosser Theil des Wassers gezwungen bei dem geringsten Zuwachs die anliegenden Niederungen zu überschwemmen und, da für keinen Abfluss gesorgt ist, zu versumpfen.

Von einer Flussregulirung in der eigentlichen Bedeutung des Wortes kann unter solchen Umstaenden nicht die Rede sein; es handelt sich darum neue ausreichende Flussbettten künstlich herzustellen, also durch ein zweckmässiges Canalsystem sowohl die Hochwässer aufzufangen und abzuleiten, als auch einen regelrechten Abfluss für das Sumpfwasser zu schaffen, mit einem Worte eine grossartige Meliorationsunternehmung zu projectiren und durchzuführen.

Mit diesem Projecte befassen sich seit etwa vier Jahren die technischen Organe des Landesausschusses, dem Seitens des Staates zu diesem Zwecke eine Subvention von 6000 fl. gewährt worden ist; der auf gediegenen und ausgedehnten Vorstudien basirende Entwurf ist dann auch schon verfasst, doch fehlen die zu seiner Verwirklichung erforderlichen sehr beträchtlichen Geldmittel.

Nach übereinstimmender Ansicht der technischen Staats- und Landesorgane in Galizien würde sich indess der Umfang des Meliorationsprojectes also auch der Kostenbetrag beträchtlich ermässigen und demnach seine Ausführbarkeit viel näher gerückt werden, wenn durch Regulirung und vor Allem durch Begradigung des jetzigen Hauptabzugscanals, nämlich des Dniesterlaufes von Rozwadów abwärts, eine wesentliche Senkung des Wasserspiegels in Rozwadów, dem unteren Endpunkte des Sumpfterrains herbeigeführt werden könnte. Die Schaffung einer bisher mangelnden kräftig wirkenden Vorfluth, müsste nothwendigerweise auf die Ermässigung der Höhe des in den Sümpfen stagnirenden Wassers von günstigster Wirkung sein und eine Klarstellung mancher im Meliorationsprojecte vorkommenden Zweifel gestatten, welche jetzt deshalb Schwierigkeiten bereiten, weil man auf theoretischem Wege den Einfluss einer ganzen Reihe von Durstichen auf die Senkung des Wasserspiegels nicht mit derjenigen Genauigkeit ermitteln kann, welche unentbehrlich ist, um hierauf ein kostspieliges Meliorationsproject, wo die geringste Gefällemodification das Ganze beeinträchtigt, gründen zu können. Der Dniesterlauf von Rozwadów abwärts muss regulirt sein, diese Regulirung muss einige Jahre bestanden und ihre Wirkung geäussert haben und dann erst kann man darangehen dem Meliorationsproject der Samborer Sümpfe rationellere, bescheidenere, finanziell ausführbare Dimensionen zu geben um die 100.000 Ha. Sümpfe in schönste Wiesen und fruchtbarste Aecker zu verwandeln.

Zur Zeit gestalten sich die Verhältnisse des Dniesterlaufes bei und unterhalb Rozwadów derartig, dass in Folge der Einmündung einiger Seitenrinnsale und des etwas trockeneren jedoch immer noch übermässig feuchten Terrains der Flussschlauch mehr Wasser führt, auch tiefer und geräumiger als in der anstossenden oberen Strecke ist, jedoch den Weg bis an die Stryj-Mündung bei Żydaczów in endlose Windungen zurücklegt.

Da der Stryj direct in den Dniester mündet, direct in dem Sinne, als sein Unterlauf keine Sumpffläche zu durchschneiden hat, so ist es natürlich, dass alle Vorgänge in seinem oberen Gebiete auf den Dniester lebhaft einwirken, dass mithin das Regium des Dniester unterhalb der Stryj-Mündung zum Theil von den Zuständen in den Samboren-Sümpfen, zum Theil von den

Stryj abhängig sind, mit dem Dniesterlauf oberhalb der Sümpfe aber nur in einem sehr losen, mittelbaren Zusammenhange stehen.

Der Quellfluss des Dniester in hydrotechnischer Beziehung ist demnach der Stryj und nicht der eigentliche Dniester. Unterhalb der Stryj-Mündung serpentinirt der schon weit mächtiger gewordene Dniester immer noch sehr scharf und gelangt, nachdem er von links den Ług-Bach und von rechts einen Arm der Bereźnica aufgenommen hat, an die Einmündung der Świca bei Żurawno, wo die unter staatlicher Obsorge stehende Strecke beginnt.

Da nach dem Vorstehenden die argen Zustände auf den Dniestr zwischen Baczyna und Kornalowice nur eine locale Bedeutung haben, auf den unteren Flusslauf aber so gut wie gar keine Rückwirkung auszuüben vermögen, so kann hier nur von der Regulirung des Abschnittes Rozwadów-Żurawno die Rede sein, welcher sowohl den oberhalb gelegenen Flusslauf als auch die Staatsstrecke unterhalb Żurawno im hohen Grade beeinflusst.

Wie man nämlich erst unterhalb der Samborer Sümpfe Vorfluth schaffen muss, um dieselben wirksam entwässern zu können — ebenso muss man erst mitten durch die Sümpfe dem Wasser einen bisher nicht vorhandenen Weg öffnen, bevor man oberhalb gedachter Sümpfe in den Abschnitt Baczyna-Sambor-Kornalowice mit Concentrirungsbauten würde vorgehen dürfen. Locale Versicherungen sind allerdings auch jetzt schon ohne Bedenken zulässig, doch bieten die bestehenden Gesetze den Anrainern Mittel genug, derartigen Übelständen unter Beihilfe des Staates und des Landes entgegen zu arbeiten.

Die unmittelbaren Flussufer sind zwischen Rozwadów und Żurawno, mit Ausnahme einzelner Stellen am linken Ufer, wo der Fluss die Anhöhen greift, mittelhoch, grösstentheils nicht inundationsfrei, lehmig und leicht brüchig; dem geringen Flussgefälle ist zu verdanken, dass trotzdem das Zurückweichen der Ufer nur langsam fortschreitet.

Der Fluss führt zwischen Rozwadów und Żurawno nur Sand und Schlamm, da auch der Stryj keinen Schotter bis in den Dniester vorschiebt; diess thut aber im hohem Grade die Świca und dann alle nachfolgenden rechtsseitigen also subkarpathischen Zuflüsse.

Die Flösserei auf dem Dniester wurde früher schon von Rozwadów ab betrieben, jetzt beginnt sie erst bei der Stryj-Mündung, weil das Holzmateriale nur aus dem Stryj Gebiete herrührt.

Wehre oder sonstige Wasserbauten, auch Brücken, sind in der Strecke Rozwadów-Świca-Mündung, mit Ausnahme einer Chaussée- und einer Eisenbahnbrücke in Rozwadów selbst, nicht vorhanden.

Zwischen Rozwadów und Żurawno befinden sich am Dniester 4 Pegelstationen: in Rozwadów an der ärarischen Brücke und in Brzezina, Zaleśce, Żurawno auf freistehenden Piloten. An dem Rozwadower Pegel werden die Wasserstände täglich seit dem Jahre 1867, also seit 18 Jahren beobachtet, an den drei übrigen Pegeln, welche der Landesausschuss hat errichten lassen, erst seit dem Jahre 1882, mithin seit 3 Jahren.

Der tiefste Wasserstand an dem Rozwadower Pegel wurde im Jahre 1881 mit —0.50, der absolut höchste im Jahre 1867 mit +3.95 notirt — an dem Zurawnoer Pegel der tiefste mit —0.22 im J. 1882, der höchste im J. 1882 mit +5.00.

Der Berechnung der Maximal-Abflussmengen wurde jedoch der absolut höchste Wasserstand: am Zurawnoer Pegel mit +5.30 zu Grunde gelegt, da nach der Wasserstandstabelle vom J. 1884 die höchste auf dem Pegel markirte Zahl, nämlich 5.00 m., sich drei Tage lang unter Wasser befand.

Hinsichtlich des mittleren jährlichen Wasserstandes ist zu erwähnen, dass die in den Wasserstandstabellen von Brzezina, Zaleśce und Żurawno berechneten Jahresmittel von +0.80, +0·94, und +0·63 etwas hoch gegriffen erscheinen. Die Beobachtungsdauer war wie erwähnt nur eine sehr kurze und fällt überdies in eine an ungewöhnlichen Hochwässer — 1882 und 1884 reiche Periode.

Deswegen wurden auch diese Zahlen bei Berechnung der Normalabflussmengen entsprechend vermindert und zwar wurde das Jahresmittel der Wasserstände vom J. 1883 als massgebend angenommen, da in diesem Jahre keine aussergewöhnlichen Hochwässer stattgefunden haben, mithin für Brzezina +0·67 und für Żurawno +0·55, für Zaleśce wurde die Zahl +0·94 wegen ihres geringen Unterschiedes gegen +1·00 beibehalten.

Die hydrometrischen Aufnahmen wurden von den Ingenieuren des Landesausschusses in den Jahren 1880 und 1881 bei verschiedenen Wasserständen ausgeführt und zwar:

1) Am 28. September 1880 unterhalb der ärar: Brücke in Rozwadów km: 0·226;

2) Am 10. Mai 1881 bei Brzezina km. 24·675;

3) Am 15. April 1881 bei Zalesie unterhalb der Stryjfluss-Mündung km. 46·660;

4) Am 4. Mai 1881 bei Żurawno zwischen der Świca- und Krechówka Bach-Mündung km. 79/650.

Die Resultate dieser Arbeiten sind in den Anlagen ersichtlich gemacht.

Die Geschwindigkeitsmessungen wurden mit dem Amsler-Laffonschen Apparate ausgeführt, sodann die Abflussmengen bei verschiedenen Wasserständen nach der Ganguillet-Kutterschen Formel berechnet. Es ergaben sich hierbei folgende Normalabflussmengen pro Secunde:

1) bei Rozwadów, km. 0.226 eine Wassermenge Q=30,95 m³ mit der mittl: Geschw: v=0.43 m.

2) bei Brzezina (km. 24/675) Q=40·23 m³ v=0,40 m. entsprechend dem reducirten Jahresmittel +0·67 Brzezinaer-Pegel, welches jedoch noch zu hoch sein dürfte;

3) bei Zalesie (km. 46/660) Q=72·08 m³ v=0.45 m;

4) bei Żurawno (km. 79/650) Q=77·88 m³ v=0.88 m.

Das Abdachungsgebiet des Dniester bis Żurawno in km. 80 beträgt 9655,55 km², was in einzelne Abschnitte getheilt nachstehende Niederschlagsgebiete zwischen den hydrometr: Querprophilen ergiebt:

1) bis Rozwadów km 0.226, 5360,45 km².

2) bis Zaleśce sammt dem Stryjflussgebiet km. 46·660, 3432,5 km²,

3) bis Żurawno km. 79·650, 862,6 km².

Aus dem Vergleich dieser Flächen mit den Durchflussmengen der entsprechenden hydr: Querprofile folgen nachstehende Abflussmengen pro km² und pro Secunde

ad 1) . . . . 0·0057 m

ad 2) . . . . 0·0119 m

ad 3) . . . . 0·0067 m

Die verhältnissmässig geringe Abflussmenge des Niederschlagsgebietes bis Rozwadów lässt sich damit erklären, dass eben in diesem Abschnitte die ausgedehnten Sümpfe liegen, welche in Folge ihrer Verdunstungs- und zum Theil auch Retentions-Vermögens den durchschnittlichen Abfluss vermindern.

Aus den obigen partiellen Abflusscoeffizienten und den zugehörigen Niederschlagsflächen kann man die Normalwassermengen der einzelnen Zuflüsse bestimmen; so führt z. B. der von Norden am linken Ufer des Dniester zwischen Zaleśce und Żurawno einmündende mit dem Biały potok vereinigte Ług-Bach bei einem Niederschlagsgebiete von 611·5 km² eine Wassermenge von $611.5 \times 0.0067 = 4{,}09$ m³ ab.

Die Hochwassermengen konnten wegen Mangel an geschlossenen hydrometr: Querprofilen nicht genau bestimmt werden.

Sie wurden daher nur näherungsweise aus den graphisch construirten Abflussmengecurven ermittelt und es ergab sich, dass im Juni des Jahres 1884 im Dniesterflusse bei Rozwadów 550 m³ pro Secunde abgeflossen sind bei einem Wasserstande von +3.70 m, bei einem Wasserstande von +3·95 im Jahre 1867 hingegen 845 m³.

Einem Wasserstande von +5,30 an dem Pegel bei Żurawno entsprach während des Hochwassers im Juni 1884 ein Quantum von 2250 m³ pro Secunde, was mit derjenigen Wassermenge, welche der Civil-Ingenieur Hawliczek bei Gelegenheit der zum Brückenbauprojecte bei Żurawno angestellten Ermittelungen aus einem dort aufgenommenen Querprofile nach der Ganguillet-Kutterschen Formel berechnet hat, ziemlich übereinstimmt. Nach seiner Berechnung sind im Jahre 1882 bei Żurawno während der August-Überschwemmung circa 2400 m³ abgeflossen.

Bringt man die Wassermasse von 550 m³, welche bei Rozwadów abfliesst, in Abschlag, so entfällt circa 1700 m³ auf das Hochwasser des Stryjflusses. Dieses Verhältniss bethätigt am deutlichsten den oben hervorgehobenen entscheidenden Einfluss des Stryj auf das Regium des Dniester und gestattet ein gewisses Urtheil über die Fähigkeit der Samborer Sümpfe das Wasser etwa wie ein Schwamm — aufzunehmen und zurückzuhalten. Zerlegt man die oben angeführte Hochwassermenge von 2250 m³ auf das ganze Niederschlagsgebiet, so kommt per km² und Secunde eine Abflussmenge von 0.233 m³; dieses Resultat könnte viel genauer ermittelt werden, wenn eine längere Beobachtungsdauer der Wasserstände an den 3 Pegeln zu Brzezina, Zaleśce und Żurawno, und gut geschlossene hydrot: Querprofile der Rechnung zu Grunde hätten gelegt werden können. Bemerkt muss jedoch werden, dass der Landesingenieur Jankowski für das Gebiet des Dniester und seiner Zuflüsse oberhalb der Samborer Sümpfe nachstehende Hochwassermengen pro Secunde und km² gefunden hat:

für den Dniester in Kornalowice 0.25 m³.
„ „ Strwiąż in Biskowice 0,29 m³
„ „ Tyśmienica und Bystrzyca im Mittel 0.25 m³

was mit dem auf ganz anderen Zahlen basirenden so eben gefundenen Abfluss von 0.233 m³ unterhalb der Sümpfe in einem durchaus wichtigen Zusammenhange zu stehen scheint.

Das Verhältniss jener 2250 m³, welche der Dniesterfluss beim Hochwasser im J. 1884 abgeführt hat, zu der Wassermenge von 36, 18 m³, welche er bei einem mittleren niedrigsten Sommerwasserstande Null am Żurawnoer Pegel abführt, stellt sich demnach wie 1 : 62·18.

Aus der für den Verlauf des Hochwassers vom J. 1884 construirten Abflussmengen-Curve folgt, dass in der Zeit vom 16—29 Juni 1884, d. h. bis zum nächsten Steigen des Wasserspiegels bei Żurawno, nach Abschlag der Normal-Wassermenge von 77.88 m³ per Secunde, eine Wassermenge von 905.7 Mill. Cub. m. abgeflossen ist, welche als in obiger Zeit durch den 8 tägigen Niederschlag erzeugt, anzusehen ist. Nach der Regenkarte für den Niederschlag vom 16—23 Juni, sind auf das Dniester- und das zugehörige Stryjflussgebiet gefallen:

1. 90 *m/m*	Niederschl.	auf	639	km.²
2. 125 *m/m*	„	„	3343,85	„
3. 175 *m/m*	„	„	4036,50	„
4. 210 *m/m*	„	„	1546,20	„
	mithin	auf	9655,55	km.²

57·5 + 430·4 + 706·3 + 324·7 = 1518·9 Millionen Cub. m. im Ganzen und beträgt daher die Abflussmenge 0·59 des Niederschlages. Dass diese Zahl keine höhere ist, wie nach Analogien zu erwarten war, findet seinen Grund nicht nur darin, dass die Sümpfe den Abfluss verzögern, sondern auch darin, dass bevor noch die ganze aus dem 8 tägigen Regen herrührende Wassermasse zum Abfluss hat gelangen können, schon wieder am 29. und 30. Juni ein Niederschlag stattgefunden hat, welcher den Wasserspiegel hob, ehe derselbe auf den Normalstand gefallen war. Deshalb konnte man den wahren Gesammtabfluss nicht genau berechnen.

Das Verhältniss des Abflusses zur Niederschlagsmenge bis zum Erreichen des maximalen Wasserstandes gestaltet sich wie folgt:

Der maximale Niederschlag hat im Dniestergebiete im Juni 1884, Regenstationen: Ustrzyki, Chyrów, Ławrów, Łomna und Podmanasterek, durch drei Tage, 18, 19, 20. Juni, im Stryj-

Gebiete nach der Notirung der Station Stryj 4 Tage, der Station Turka 3 Tage angehalten und betrug im Rayone der Stat: Ustrzyki 63·7 *m/m*, im Rayone der 4 übrigen Stationen im Mittel 116·9 *m/m*, im Rayone der Stat: Stryj 170·8 *m/m*, der Stat: Turka 114·8 *m/m*. Indem man diese maximalen Niederschläge auf das ganze Gebiet proportionirt zu den von den Niederschlagscurven eingeschlossenen Flächen zerlägt, so erhält man folgende Niederschlagsmengen:

	Dniester-Gebiet			Stryj-Gebiet		
	km.²	Niederschl.: in *m/m.*	Mill. Cub. m.	km.²	Niederschl.: in *m/m*	Mill. Cub. m.
	99	63·7	6·3	27·00	12·23	2·5
	513	63·1	32·4	109·35	121·26	13·26
	2955,₅	83·0	245·3	562·50	170·80	96·1
	387	70·1	27·13	900·00	114·80	103·3
	2556	116·9	298·8	1420·65	214·96	281·2
	125,₅₅	140·28	17·6			
Dniester:	6636·05		627·53	3019·50		496·36
Hiezu der Stryj:	3019·50		496·36			
Zusammen:	9655·55 km.²		1123·89 Mill. Cub. met.			

Diese Niederschlagsmenge verglichen mit der bis zum Erreichen des maximalen Wasserstandes abgeflossenen Wassermenge, welche sich auf 522·72 Mill. Cub. m. beläuft, ergiebt einen Abflusscoeficienten von 0·46.

Unter Berücksichtigung der Situation, des Längenprofiles, und der oben angeführten Normalwassermengen wurde die in Rede stehende Strecke des Dniesterflusses in nachstehende Stationen eingetheilt, für welche besondere Normalprofile zu ermitteln sind:

I. Section vom km.: 0·00 — 12·430,
II. Section von 12·430 — 49·00 dh. bis zur künftigen Stryjflussmündung,
III. Section von 49·00 — 60·00,
IV. Section von 60·00 bis zur Mündung des Świcaflusses.

Für die I. Section wurde die Normalabflussmenge mit 30·95 m³ pr. Secunde beibehalten, ferner wurde das relative Gefälle mit 0·18‰ angenommen, indem das zur Zeit bestehende von 0·15‰ absolutes Gef. von 0·00 bis 12·430=241·382 — 239·472=1·910 m. nach Ausführung von Durchstichen, welche eine Verkürzung des Stromlaufes um 2290 m. bedingen, sich um 0·03‰ erhöhen dürfte.

Ganz analog wurde fur die II. Section Q = 40·23 m³ angenommen mit einem relat. Gefälle von 0·251‰, das nach Ausführung von 14 Durchstichen, die eine Verkürzung von rund 9655 m. verursachen, wahrscheinlich entstehen wird; das bestehende Gefälle beträgt 239.472 — 232.700 = 6.772 6.772 : 36570 = 0·18‰.

Für die III. Section ist Q = 72,08 m³, J = 0·23‰ — 2 Durstiche 910 m. lang und eine Verkürzung des Stromlaufes um rund 3150 m.

Für die IV. Section ist endlich Q = 77,88 m³, J = 0·203‰ — 4 Durstiche 1170 m. lg., Verkürzung 6210 m.

Unter Hinzufügung zu den auf diesen Grundlagen berechneten theoretischen Breiten eines Zuschlages von 9,77%, welcher den Querprofilen zwischen Bukawina und Żurawno entnommen worden, so wie der Konstante von 0,90 m. als Böschungsbreite der Bauten bei einer Kronenlage von 0,30 m. über dem Normalwasserstande wurden folgende Normalbreiten gefunden:

I. Section . . W = 67 m
II. Section . . W = 69 m
III. Section . . W = 92 m
IV. Section . . W = 97 m

Das Übrige ist aus der Tabelle der Normalprofile ersichtlich.

Wie schon oben erörtert, erstreckt sich das Dniesterregulirungsproject ausschliesslich auf die Strecke Rozwadów—Żurawno und liegt der Schwerpunkt der Aufgabe in der Senkung des Flusswasserspiegels für die niedrigen und mittleren Wasserstände, weil erst hierdurch die Trockenlegung der Gegend oberhalb Żurawno technisch und finanziell möglich gemacht wird. Dem entsprechend kommen hier in erster Linie Durchstiche, in zweiter der Schutz bestehender und in den Durchstichen neu zu schaffenden Ufer, Leitwerke und Einbauten aber nur ausnahmsweise in Betracht, da weder Überbreiten noch Verschotterungen vorhanden sind. Es erübrigt nur zu bemerken, dass man auf einen ohne technische Schwierigkeiten herstellbaren Durchstich bei Żurawno verzichten zu müssen glaubte, da es bedenklich erschien den Fluss allzuweit von dem Städtchen zu entfernen und so den Einwohnern Veranlassung zu endlosen Beschwerden und Gesuchen zu geben, welche am Ende nicht jeder Grundlage baar sein dürften.

Sämmtliche Bauten sind als reine Faschinenbauten gedacht, der Bruchstein nur an einzelnen Punkten zu angemessenen Preisen zu haben und demnach erst bei der Bau-Ausführung von Fall zu Fall zu untersuchen sein wird, welchem Materiale mit Rücksicht auf den Kostenpunkt der Vorzug gebührt.

Wenn auch, wie bereits mehrfach betont, die Zustände in dem Quellengebiet des Dniestr mit seinem weiteren Lauf nicht in einem so unmittelbaren Causalzusammenhange stehen, wie dies sonst der Fall zu sein pflegt, so mögen hier schon der Vollständigkeit wegen die die Bewaldung dieses Gebietes betreffenden Zahlen ihren Platz finden. Es enthält:

Der polit. Bezirk	Staremiasto	ein Areal von	123774	Joch	darin	30312	Joch	Wald
der $^1/_2$ „	Turka	„ „ „	126710	„	„	36979	„	„
		Zusammen .	250484	Joch	darin	67291	Joch	Wald

was einem Prozente von 26,86% entspricht. Es ist somit das obere Dniestergebiet das am meisten entwaldete unter allen ostkarpatischen hier in Betracht kommenden Flussgebieten.

In einem noch viel ungünstigeren Lichte erscheint aber diese Entwaldung, wenn man beachtet, dass in demselben Dniestr-Gebiete gegen 56200 Joch an Oeden und schlechten Gebirgsweiden vorhanden sind, von denen 45200 den allerschlechtesten beizuzählen sind; es findet hier der sonst an keinem der galizischen Flüsse zu registrirende höchst ungünftige Fall statt, dass die gesammte Weidenfläche nahezu ebenso gross ist, wie die gesammte Waldfläche. Nur zu deutlich wird hierdurch die schon im allgemeinen Theile dieser Erläuterungen ausgesprochene Anschauung bestätigt, dass sich die Frage der Aufforstungen in den Karpathen zu einem Nebenmoment der Flussregulirung nicht herabdrücken lässt und einen äusserst wichtigen, selbstständigen Gegenstand bildet, welcher auf besonderem Wege, auf der Grundlage des Gesetzes vom 30. Juni 1884 über unschädliche Ableitung der Gebirgswässer, einer systematischen Behandlung zu unterziehen sein dürfte.

Projekt.

Ustawa

z dnia . . . . . o regulacyi rzeki Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Regulacya rzeki Dniestru na przestrzeni od Rozwadowa do Żurawna ma być wykonaną w ciągu lat piętnastu, począwszy od roku 1893 jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacyi służyć ma generalny projekt rządowy z roku 1886 preliminujący koszta budowy na 1,600.000 zł. a. w.

Administracya państwa jest jednak upoważnioną do poczynienia zmian w tym projekcie, w porozumieniu z Wydziałem krajowym w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta regulacyi włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Fundusz regulacyjny ma być utworzonym:

1) z datku państwowego funduszu budowli wodnych w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów oraz z datku państwowego funduszu melioracyjnego w myśl §. 6. ustępu 1 ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 w wysokości dwudziestu procent preliminowanych kosztów, które to datki państwowe mają być wypłacone z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

2) z datku funduszu krajowego w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów.

Datki konkurencyjne, do których będą pociągnięci właściciele graniczących nieruchomości lub sąsiednich zakładów wodnych w myśl postanowienia §. 51. kraj. ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38., służyć mają na częściowe pokrycie 40%-ego datku funduszu krajowego.

§. 4.

Wysokość i termina płatności corocznych rat datków państwa i kraju oznaczy Administracya państwa wspólnie z Wydziałem krajowym.

§. 5.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzonym oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1) z kwoty osiągniętej ze sprzedaży uzyskanych przez regulacyę gruntów jako kapitału zakładowsgo;

2) z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy;

3) z dochodu uzyskanego ze sprzedaży wiklin.

O ile dochody tego funduszu nie wystarczą na pokrycie kosztów utrzymania, resztę kosztów konserwacyi pokrywać ma państwowy fundusz budowli wodnych w wysokości 60%, fundusz krajowy zaś w wysokości 40%.

§. 6.

Wykonanie regulacyi zarówno jak i zarząd funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego obejmie Administracya państwa.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Administracya państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym, któremu przyznanym zostaje odpowiedni wpływ na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania krajowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Administracya państwa wspólnie z Wydziałem krajowym.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych, rolnictwa i skarbu.

Drukiem Pillera i Spółki we Lwowie.

Aleg. 170.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Puźniki o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania i przewozu z Wiednia Ignacego Garbaczewskiego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z 25. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między petycyami niezałatwionemi, także petycyę gminy Puźniki o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania i przewozu z Wiednia Ignacego Garbaczewskiego. Sprawę tę zbadał Wydział krajowy za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Tłumaczu a na podstawie aktów c. k. Starostwa przedstawia się stan rzeczy jak następuje:

Ignacy Garbaczewski, urodzony w r. 1834 w Krzywem z ojca Teodora i matki Karoliny z Zajączkowskich były leśniczy, leczony był w powszechnym szpitalu we Wiedniu na wyschnięcie szpiku pacierzowego w czasie od 25. września 1886 do 2. lutego 1887, następnie 3. lutego 1887 oddany został jako nieuleczalny do wiedeńskiego Zakładu zaopatrzenia, gdzie pozostawał do 9. marca 1887, zkąd przewieziony został do Knihinina jako miejsca swego ostatniego stałego zamieszkania. Z tego powodu urosły koszta leczenia w kwocie 124 zł. 45 ct., które dla ubóstwa leczonego ponosi fundusz krajowy, tudzież koszta zaopatrzenia i transportu leczonego z Wiednia do Knihinina w kwocie 82 zł. 99 ct., które na podstawie ustawy o przynależności z 3. grudnia 1863. Nr. 105 D. p. p. powinna zapłacić jego gmina przynależności.

Obecnie chodzi o koszta transportu i zaopatrzenia w kwocie 82 zł. 99 ct., na zapłacenie których orzeczeniem c. k. Starostwa w Tłumaczu z 22. maja 1889, l. 3.418 gmina Puźniki jako gmina przynależności skazaną została.

Z dochodzenia przeprowadzonego przez c. k. Starostwo okazało się, że ojciec Ignacego Teodor Garbaczewski przybył do Puźnik około roku 1846, nabył tam realność t. j. zwykłą chatę na własność, w której zamieszkał, jednak po dwóch latach pobytu w Puźnikach zmarł tamże w r. 1848. Powyższem nabyciem realności uzyskał on podług orzeczenia c. k. Starostwa w myśl §. 26. patentu konskrypcyjnego z dnia 25. października 1804 prawo przynależności w gminie Puźniki a tem samem i ślubny syn jego Ignacy jako naówczas jeszcze małoletni nabył również takie same prawa przynależności do gminy Puźniki i prawa tego po myśli §. 17. ustawy o przynależności z 3. grudnia 1863 Nr. 105. D. p. p. nie utracił. Gmina rekurowała wprawdzie od powyższego orzeczenia c. k. Starostwa, jednak c. k. Namiestnictwo reskryptem z 13. października 1890, l. 71.143. rekursu tego nie uwzględniło, przyczem oznajmiło, że według §. 41. ustawy z 3. grudnia 1863, dalsze odwołania się od tej decyzyi jest niedopuszczalne. Gmina Puźniki ma więc zapłacić powyższe koszta za Ignacego Garbaczewskiego, który w tej gminie ani się urodził ani w niej przebywał, ani też tam zupełnie znanym nie jest.

Starała się ona wszelkiemi siłami uwolnić od tego ciężaru tem bardziej, że jej stosunki materyalne nie są pomyślne. Podług relacyi Wydziału powiatowego w Tłumaczu z dnia 15. stycznia 1891, l. 60. posiada ona 42 morgów 1.212 sążni pastwiska, 25 morgów 438 sążni lasu i 2 obligacye jednolitego długu państwa w łącznej wartości 740 zł., tudzież kasę pożyczkową z kapitałem 680 zł. Opłacane przez tę gminę podatki bezpośrednie wynosiły w r. 1890 kwotę 1.023 zł. 48 ct, nie wliczając w to 16% dodatku na potrzeby gminne. W roku 1890 zaledwie ukończyła opłatę konkurencyi na budynki erekcyonalne w wysokości przeszło 3.100 zł. W roku 1891 przynagloną ona została do budowy nowej szkoły, której koszta sięgać będą 2.300 zł. Zdaniem przeto Wydziału powiatowego gmina ta nie jest w stanie ponieść kosztów utrzymania i przewiezienia z Wiednia Ignacego Garbaczewskiego w kwocie 82 zł. 99 ct. i zasługuje, ażeby koszta te przyjęte zostały w całości na fundusz krajowy. — W końcu zawiadamia Wydział powiatowy, że o rodzinie Garbaczewskich nie ma gmina Puźniki od lat 40 żadnej wiadomości, wskutek czego o ściągnięciu powyższych kosztów od rodziny leczonego i mowy być nie może.

Na tej podstawie Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania i przewozu Ignacego Garbaczewskiego z Wiednia do Knihinina w zastępstwie gminy Puźniki, wynoszące kwotę 82 zł. 99 ct. przyjmuje się na fundusz krajowy i w tym celu wstawia się do Rubr. XVII. funduszu krajowego jako wydatek nadzwyczajny na r. 1892 kwotę 82 zł. 99 ct.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 23. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Aleg. 171.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego z dnia 18. listopada 1891 L. 50.508 dotyczące zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej i statutu krajowego.

Wysoki Sejmie!

Statut krajowy z dnia 26. lutego 1861 i połączona z nim sejmowa ordynacya wyborcza opierają system wyborczy dla kraju naszego na zasadzie t. z. zastępstwa interesów, dzieląc nasze społeczeństwo na trzy grupy: na właścicieli „wielkich posiadłości gruntowych“, mieszkańców miast i właścicieli mniejszych posiadłości gruntowych.

Nie wchodząc w rozbiór pytania, czy i o ile ta zasada w ogóle da się usprawiedliwić i potrzebom kraju naszego w szczególności odpowiada, to w każdym razie rzeczą jest pewną, że zastosowanie tej zasady tylko wtedy może być słusznem i pożytecznem, jeżeli ono poszczególne grupy interesów równomiernie uwzględnia, i harmonijne spółdziałanie tych grup w reprezentacyi krajowej umożliwia.

Stanie się to wtedy, jeżeli liczba posłów przez poszczególne grupy wybranych oznaczoną będzie w sprawiedliwym i rozumnym stosunku do znaczenia każdej grupy dla rozwoju umysłowego i ekonomicznego kraju, do jej zasobów intelektualnych i materyalnych.

Skoro statut krajowy i ordynacya wyborcza zostały ogłoszone, sąd o nich w opinii kraju był tylko jeden, a to: że te ustawy sprzeniewierzyły się nawet tej zasadzie, na której były zbudowane t. j. zasadzie zastępstwa interesów.

Dzieląc interesa kraju właściwie tylko na dwie wielkie grupy, mianowicie; handlu, przemysłu, rękodzieł (miasta) z jednej strony, a rolnictwa z przemysłem rolniczym (większe i mniejsze posiadłości) z drugiej strony, — ustawa traktuje pierwszą grupę po macoszemu, przyznając dla niej na 141 posłów wybranych tylko szczupłą liczbę 23.

To też zaraz na pierwszej sesyi swojej r. 1861 Sejm polecił Wydziałowi krajowemu przedłożyć wnioski względem zmiany ordynacyi wyborczej w kierunku powiększenia liczby posłów z miast, i odtąd sprawa ta nie schodziła już z porządku dziennego Wysokiego Sejmu.

Nie chcemy tu powtarzać smutnych dziejów tej sprawy, aż nadto wszystkim znanych, i w sprawozdaniu Wydziału krajowego streszczonych.

Zaznaczamy tylko z naciskiem, że ile razy jakaś komisya sejmowa tą sprawą się zajmowała, lub pełna Izba nad nią obradowała, nigdy prawie nie było sporu co do kwestyi: czy ordynacyę wyborczą zmienić należy, lecz różnica zdań zachodziła tylko co do pytania: jak ją zmienić?

Jakkolwiek ordynacya wyborcza sejmowa i we wielu innych względach dużo zostawia do życzenia, to najbardziej rażącą wadliwość upatrywano zawsze — i teraz tem bardziej upatrywać należy w braku należytej reprezentacyi grupy miejskiej.

Że grupa interesów krajowych, pielęgnowanych przez żywioł miejski, niezmierną ma doniosłość dla rozwoju umysłowego i ekonomicznego kraju, a w szczególności dla samego rolnictwa, któż o tem chce wątpić?

A że pod względem liczby ludności i siły podatkowej — tych zewnętrznych kryteryów w systemie reprezentacyi interesów — żywioł miejski pierwszorzędne w naszym kraju zajmuje miejsce, to wykazują cyfry w sprawozdaniu Wydziału krajowego przytaczane.

Podnosimy tu tylko, że w całym kraju wypada obecnie jeden poseł wybrany na okrągło 46.000 ludności, zaś co do ludności miejskiej przypada jeden poseł na 60.000.

Podatki bezpośrednie w całym kraju w r. 1887 opłacone wynosiły okrągło 10,300.000 zł., przypada tedy na 141 wybranych posłów jeden poseł na około 73.000 zł. podatku; miasta i miasteczka zaś opłacały w tym samym roku okrągło 3,800.000 zł., a zatem z 23 wybranych posłów przypada jeden poseł na 165.000 zł. podatku.

Te cyfry są tak wymowne, że w tym kierunku wszelkie dalsze wywody stają się zupełnie zbytecznymi.

Jaką zaś przewagę mają miasta w społeczeństwie naszego kraju pod względem intelektualnym wykazuje fakt, że w miastach wybierających osobno posłów na Sejm przy ostatnich wyborach na 24.154 uprawnionych do głosowania było 6541 czyli 27·08% takich, którym to prawo służy z tytułu osobistej kwalifikacyi a zatem inteligencyi. Taki stosunek w żadnej innej kuryi wyborczej nie zachodzi.

Dodajmy do tego, że wszystkie zakłady naukowe i artystyczne, wszystkie szkoły wyższe, cały handel i przeważnie większa część przemysłu koncentrują się w miastach, to nie ulega żadnej wątpliwości, że stosunki miast w społeczeństwie większego niż dotąd uwzględnienia przy udziale ich w reprezentacyi kraju wymagają.

Wszystkie te stosunki przemawiające za liczniejszą niż dotąd reprezentacyą miast w Sejmie, w obydwóch stolicach kraju potęgują się do niezmiernej wysokości.

Bo nietylko, że w tych stolicach całe życie umysłowe kraju się koncentruje, to pod względem materyalnym przewyższają one każdy inny choć najwyżej stojący okręg wyborczy.

Lwów opłaca przeszło 13%, Kraków zaś blisko 5% wszystkich podatków stałych w całym kraju naszym, a wyborców z tytułu inteligencyi było we Lwowie 2934 czyli 4·56% wszystkich wyborców, a w Krakowie 1400 czyli 42·32% wszystkich wyborców.

Cyfry tak imponujące nie mogą nadal zostać nieuwzględnione.

Zdybać się można często z zarzutem, że grupa interesów krajowych przez żywioł miejski reprezentowana nic na tem nie traci, że miasta tak minimalną liczbę reprezentantów wybierają, bo każdy poseł winien wszystkich interesów kraju z równą pieczołowitością bronić. Ale takiego zarzutu na seryo brać nie można. Jak długo nas obowiązuje system wyborczy na zasadzie zastępstwa interesów oparty, musi każda grupa mieć odpowiednią liczbę zastępców; tylko zasadnicza zmiana całego systemu wyborczego, mogłaby to zbytecznem uczynić.

Po upływie lat 30 sprawa winna by być tak wyjaśnioną, żeby każdy o niej sąd sobie wyrobił, że merytorycznie załatwiona być by mogła.

I.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca §. 3. statutu krajowego z dnia 26. lutego 1881 roku.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia §. 3. statutu krajomego z dnia 26. lutego 1861 roku i ustawy z dnia 20. września 1866 roku, zawierającej dodatek do §. 9. statutu krajowego (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 22) znoszą się.

§. 3. statutu krajowego ma brzmieć jak następuje:

Sejm krajowy składa się ze stu pięćdziesięciu sześciu członków, mianowicie:

a) z trzech arcybiskupów lwowskich, księcia biskupa krakowskiego, dwóch biskupów przemyskich, biskupa tarnowskiego i biskupa stanisławowskiego. W razie wakującej stolicy arcybiskupiej lub biskupiej, administrator dyecezyi jest członkiem Sejmu krajowego;

b) z prezesa Akademii umiejętności w Krakowie;

c) z rektorów uniwersytetów krakowskiego i lwowskiego, tudzież rektora szkoły politechniczej lwowskiej;

d) ze stu czterdziestu czterech posłów wybranych, a to:

I. czterdziestu czterech posłów z klasy wielkich posiadłości gruntowych:

II. z dwudziestu sześciu posłów miast w ustawie wyborczej wymienionych i Izb handlowych i przemysłowych;

III. z siedmdziesięciu czterech posłów reszty gmin Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

II.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zmieniająca §. 3. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861 roku.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Postanowienie §. 3. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861 roku znosi się w jego obecnej osnowie i ma brzmieć jak następuje:

Lwów wybiera sześciu, Kraków czterech posłów, a każde z innych w §. 2. wymienionych miast po jednem.

Wszyscy do wyboru uprawnieni każdego miasta tworzą jedno ciało wyborcze.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia.

Postanowienia przejściowe.

Art. III.

Zaraz po ogłoszeniu niniejszej ustawy przeprowadzone będą wybory dwóch posłów z miasta Lwowa a jednego posła z miasta Krakowa. Mandaty posłów wybranych przy tych wyborach trwać będą tylko do końca VI. peryodu wyborczego Sejmu galicyjskiego.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Pomimo tego odzywały się na sesyi Sejmowej w r. 1890 głosy, domagające się odroczenia sprawy aż do przeprowadzenia nowego obliczenia ludności. Obliczenie to już ukończone; ale pomimo tego nawet w Wydziale krujowym po części przemogło zdanie, że sprawa na teraz w całości załatwioną być nie może, i dla tego proponuje Wydział tylko częściowe jej załatwienie przez powiększenie liczby posłów z miast Lwowa i Krakowa.

Komisya w krótkim czasie trwania sesyi sejmowej nie może przeprowadzić dalej idącej reformy ordynacyi wyborczej, nie mając należycie przygotawanego przedłożenia.

Dlatego poprzestaje ona na wnioskach Wydziału krajowego. Komisya zaś sądzi, że z przeprowadzeniem zmian proponowanych przez Wydział krajowy dłużej czekać nie można i czekać nie potrzeba. Bo co do Lwowa i Krakowa sprawa jest jasna i dojrzała.

Pomnożenie liczby posłów miejskich takie, jak je Wydział krajowy projektuje, jest minimum tego, co kuryi miejskiej się należy, i co w interesie nietylko miast, ale w interesie całego kraju jak najrychlej przeprowadzić należy.

W komisyi prawniczej jeden tylko głos odezwał się przeciw przedłożeniu Wydziału krajowego, ale i ten jeden głos nie był zasadniczo przeciwnym pomnożeniu liczby posłów z miast, domagał się tylko odroczenia sprawy aż do reformy całego systemu wyborczego na podstawie powszechnego prawa głosowania.

Komisya jednak wobec tego, że Wysoki Sejm w bieżącej sesyi wcale niedwuznacznie dał wyraz swojemu zapatrywaniu, że o podobnej ogólnej zasadniczej reformie wyborczej myśleć nie można — tego jednego głosu uwzględnić nie warta.

Co się tyczy głosów wirylnych w projekcie Wydziału krajowego wprowadzonych, to wobec tego, że głosy wirylne w Sejmie już istnieją, że uniwersytety w Sejmie już są reprezentowane, nie można odmówić takiej samej reprezentacyi Szkole Politechnicznej we Lwowie, która o to bezustannie się upomina. A zmieniając już ordynacyę wyborczą co do zastępstwa najwyższych instytucyj nauki i umiejętności, nie wolno nam pominąć naszej akademii umiejętności.

Komisya zgadza się przeto z wnioskiem Wydziału krajowego, zmieniając projekt jego tylko o tyle, że ustawy uchwalić się mające wejdą w życie zaraz po ich ogłoszeniu także co do posłów z miast Lwowa i Krakowa. W tym celu należało w ustawie drugiej dodać nowy artykuł, normujący postanowienia przejściowe.

Komisya prawnicza wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić ustawy pod I. i II. załączone.

Uchwałą tą załatwione są petycye miasta Lwowa do L. s. 433 i miasta Krakowa do L. s. 978.

Lwów dnia 15. marca 1892.

Przewodniczący:

Zoll.

Sprawozdawca:

Fruchtmann.

L. a. 1.594/92.

Aleg. 172.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie budowy pawilonu chirurgicznego przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Dnia 19. listopada 1890 r. zapadła w tej Wysokiej Izbie uchwała, która w szpitalu św. Łazarza w Krakowie poleciła wybudowanie pawilonu dla chorych chirurgicznych kosztem 125 000 zł. wraz z urządzeniem wewnętrznem. Kwota ta ma być w dwóch ratach wypłaconą, a mianowicie pierwsza rata w kwocie 65.000 zł. wstawiona została w budżet na rok 1891 do wypłaty, a druga płatną jest w myśl powyższej uchwały w roku 1892. Jednocześnie przyjął Wysoki Sejm sprawozdanie komisyi budżetowej do wiadomości, które opiewało:

„Co się tyczy miejsca pod budowę przeznaczonego, to szpital św. Łazarza zakupił już dawniej przylegające do zabudowań szpitalnych grunta i musi takowe zużyć pod projektowaną budowę. Grunta te są wilgotne i do budowy trudne. W dodatku najlepsze kawałki parceli „na Blichu“ zwanej, odstąpił Wysoki Sejm jeszcze w r. 1880 c. k. Rządowi pod projektowaną budowę klinik uniwersyteckich. Budowa ta dotąd w pierwotnie projektowanych rozmiarach nie przyszła do skutku. Wybudowano tylko klinikę chirurgiczną, dla której c. k. Rząd zakupił grunt na przeciwnej szpitalowi stronie ulicy Kopernika i która dla tego nie stoi na gruncie szpitalnym. O zwrot tej części, która przylega do budynków szpitalnych i która przeznaczoną jest na budowę klinik uniwersyteckich i położona przy ulicy Kopernika, upominał się Wydział krajowy odezwą z dnia 23. maja 1890 r. l. 17.240 i z dnia 18. czerwca 1890 l. 25.383, a to w celu użycia jej pod budowę pawilonu chirurgicznego. Odezwą z dnia 29. września 1880 r. l. 56.658 odpowiedziało c. k. Ministerstwo, że budowa klinik uniwersyteckich na gruncie wspomnianym nie została przez c. k. Rząd zaniechaną i że decyzyą w tym względzie zastrzegł sobie JE. Pan Minister wyznań i oświecenia aż do czasu

stanowczego załatwienia sprawy administracyjnego połączenia klinik uniwersytetu ze szpitalem św. Łazarza, która to sprawa jest jeszcze w stadyum rokowań.

Wobec tego postanowienia nie ma dotąd żadnej nadziei, aby w mowie będąca część gruntu do dyspozycyi sziptala napowrót oddaną została i dlatego proponuje Wydział krajowy wybudowanie pawilonu chirurgicznego na gruncie, położonym poza budynkiem starym szpitalnym, obecnie na ogród warzywny użytym. Jest to najlepszy kawałek wolnego gruntu i do budynków szpitalnych przylegający, więc zgodzić się należy na propozycyę Wydziału krajowego.

Co do przeprowadzenia samej budowy i potrzeby ewentualnych drobnych zmian w planach, których potrzeba przed rozpoczęciem tejże okazaćby się mogła, to Komisya budżetowa sądzi, że do tego celu winien być ustanowiony komitet, w którego skład, prócz obecnego kierownika zakładu z natury rzeczy najpotrzebniejszego, a więc z głosem stanowczym, należałoby zaprosić reprezentanta fachowego fakultetu lekarskiego Wszechnicy i takiegoż Towarzystwa lekarzy krakowskich, niemniej fachowego architektę i reprezentanta administracyi szpitalnej. Komitetowi temu należy poruczyć ostateczne załatwienie spraw budowy, w zakresie kwoty preliminowanej, wyrobienie pozwolenia na budowę i oddanie budowy przedsiębiorcy w drodze licytacyi, oraz nadzór nad budową samą. Rozumie się samo przez się, że swój wpływ zapewni Wydział krajowy w przeprowadzeniu całej sprawy w sposób, jaki za stosowny uzna."

Wydział krajowy ustanowił ten komitet budowy, w skład jego weszli profesorowie chirurgii Uniwersytetu jagiellońskiego: dr. Rydygier i Obaliński, prof. ginekologii dr. Mars, architekci Józef Sare, c. k. nadinżynier i Karol Zaremba. Dalej przewodniczący komitetu administracyjnego szpitala św. Łazarza poseł dr. Ferd. Weigel dyrektor szpitala św. Łazarza, szef departamentu sanitarnego Wydziału krajowego i radca Wydziału krajowego oraz inspektor szpitali krajowych.

Przed rozpoczęciem budowy przeprowadzono dokładne badanie gruntu do budowy przeznaczonego, które poprzednio nie zostało jeszcze wykonanem i okazało się, że grunt ten, jakkolwiek był przeznaczony na budowę pawilonu chirurgicznego i na wniosek Wydziału krajowego przyjęty, okazał się zupełnie do celu wskazanego nieodpowiednim. Badanie bowiem wykazało, że na 1 metr napotyka się wodę, która prawdopodobnie ze źródeł okolicznych dopływa. Grunt sam idąc z góry składa się z nasypiska, stawerki i lekkiej ziemi piaszczystej, a dopiero w głębokości 3, a miejscami 4·25 metrów jest grunt przydatny na budowę fundamentów, któreby trzeba kłaść w wodzie.

Wobec tego szukano odpowiedniego gruntu na terenie szpitalowi św. Łazarza własnym i okazało się, że grunt w ogrodzie na południe od zakładu dla obłąkanych położony, ma takie same wady, jak grunt pierwotnie przeznaczony i dla tego użytym być nie może.

Wyłonił się więc projekt budowania pawilonu chirurgicznego na gruncie przed starym gmachem szpitalnym położonym, przytykającym do ulicy Kopernika. Grunt ten posiada wedle orzeczenia komisyi budowy i Wydziału krajowego teren do budowy odpowiedni, a nawet już w r. 1884 c. k. Ministerstwo Oświaty, opierając się na opinii krakowskiego fakultetu medycznego, postanowiło na nim właśnie budować klinikę chirurgiczną c. k. Uniwersytetu. Ponieważ c. k. Rząd dla tejże kliniki chirurgicznej zakupił następnie inny grunt pod budowę i to na przeciwnej stronie ulicy, przy której szpital św. Łazarza położony, pozostał ten grunt do dyspozycyi szpitala i użytym być może. Na tym gruncie stoją atoli budynki szpitalne, które częścią zupełnie usunąć, częścią gdzieindziej przenieść potrzeba. Względy bowiem sanitarne nie dozwalają bezwarunkowo na pozostawienie pawilonu chorób zakaźnych i trupiarni w najbliższem sąsiedztwie pawilonu chirurgicznego i to był jeden z najważniej-

szych powodów, dla którego c. k. Namiestnictwo opierało się budowie na obecnie obranem miejscu i dla czego tylko pod warunkiem usunięcia tych części szpitala z sąsiedztwa pawilonu chirurgicznego na wybór obecny miejsca budowy, zgodzić się mogło.

Ponieważ komitet budowy jednogłośnie takie same objawił zapatrywanie jak c. k. Namiestnictwo, postanowił Wydział krajowy przenieść czasowo oddział chorób zakaźnych do domu „na Blichu“ obecnie na mieszkania dla parobków i stolarnię służącego, zaś na mieszkanie i stolarnię urządzić dom, w którym obecnie mieszczą się chorzy zakaźni. Budynek po trupiarni i składzie węgli, ma być przerobiony na mieszkanie dla służby, skład słomy czystej i obieralnię jarzyn.

Prócz tego usunąć trzeba z miejsca budowy niektóre budynki gospodarskie, które tam się znajdują i dla tego oprócz powyższej adaptacyi budynków, na odmienne cele obecnie przeznaczonych, zachodzi konieczność wybudowania składu na zużytą słomę, wozowni, stajni dla koni i kościarni. Należy dalej otoczyć te budynki gospodarskie parkanem, i wybudować trupiarnię z mieszkaniem dla grabarza oraz lodownię. W ten sposób jedynie da się plac do budowy przeznaczony oczyścić z stających na nim budynków szpitalnych, co prawda w lichym stanie będących i tak oczyszczony użyty być może do budowy pawilonu chirurgicznego.

Wobec jednogłośnych uchwał komitetu budowy jest to jedyne możebne wyjście...

Nie ulega wątpliwości, że każdy teren nieodpowiedni dla budowy za pomocą sztuki może być zrobionym odpowiednim.

Pociąga to za sobą atoli znaczne koszta i w takiem razie, jeśli nie ma innego wyjścia, obliczyć należy koszt wynikający z oczyszczenia terenu budowlanego t j. zniesienia lub przeniesienia stojących na nim budynków powstały i porównać go z kosztem, który wyłożonym być musi, aby teren do budowy nieodpowiedni zapomocą sztuki w odpowiedni zamienić.

Ponieważ komisya budowlana wybrała teren przed starym gmachem szpitalnym do budowy pawilonu chirurgicznego jednogłośnie, wiedząc o tem bardzo dobrze, jakiego nakładu przygotowanie terenu wymagać będzie, to z całym spokojem polegać można na fachowem orzeczeniu inżynierów, członków komisyi budowy, gdyż oni obliczywszy koszta założenia fundamentów w gruncie moczarowatym uznali je wyższymi od tych kosztów, jakich oczyszczenie obranego placu wymagać będzie. Również polegać można na jednogłośnej uchwale komitetu budowy co do sanitarnej kwalifikacyi gruntu pod budowę obranego, wobec orzeczenia trzech profesorów wszechnicy, członków komitetu, którzy plac na miejscu zbadawszy jednogłośnie orzekli, że plac ten przed starym gmachem szpitalnym obejmujący 5.000□ m. obszaru, który za odpowiedni dla budowy kliniki chirurgicznej o 45 łóżkach uznany został, ze względu na otoczenie ogrodami, odpowiada także w zupełności na umieszczenie na nim budynku o 108 łóżkach dla chorych, oraz że pawilon chirurgiczny postawiony na tym miejscu, nie będzie stał ze stanowiska sanitarnego za blisko innych budynków szpitalnych. Tem całkiem fachowem jednogłośnem orzeczeniem komitetu budowy załatwione zostały wszelkie kwestye sanitarne i budowlane, a Wydział krajowy nie mógł znaleść innego wyjścia, jak przedstawić Wysokiej Izbie wykaz kosztów, potrzebnych na przygotowanie placu obecnie obranego pod budowę pawilonu chirurgicznego.

Bardzo szczegółowy kosztorys popiera sprawozdanie Wydziału krajowego, z obliczeniem, któremu tak co do pojedynczych pozycyj jak i w całości nic zarzucić nie można, dlatego komisya budżetowa przedstawia Wysokiemu Sejmowi projekt Wydziału krajowego, zapomocą którego oczyszczenie gruntu obranego dla budowy pawilonu chirurgicznego przeprowadzonem być może. Wedle tego projektu trzeba wykonać na innem, jak obecnie, miejscu gruntów szpitalnych.

I. Nowe budynki:

A) budynki gospodarskie:

a) Skład na zużytą słomę i wozownię; koszt budowy . 1.253 zł. 94 ct.
b) Stajnia na parę koni . . . 743 „ 52 „
c) Kościarnia . . . . 25 „ — „
d) Parkan okalający podwórze gospodarkie . . 184 „ 80 „

Ponieważ stara stajnia, wozownia i skład na zużytą słomę, znajdujące się na miejscu, na którem przyjdzie kopać fundamenta, muszą być jeszcze przed rozpoczęciem budowy zdemolowane, a tem samem muszą być przedtem nowe budynki na powyższy cel postawione, przeto upoważnił Wydział krajowy rozporządzeniem z d. 16 lutego 1892 LW. 8.621 komitet administracyjny, ażeby już teraz poczynił przygotowania do jak najspieszniejszego postawienia stajni, wozowni i składu na zużytą słomę.

B) Trupiarnia i mieszkanie dla grabarza: koszt budowy . 2.421 zł. 71 ct.

C) Lodownia. Zamiast projektowanej przez szpital kosztownej lodowni murowanej na cemencie, o jednej komorze, proponuje nasz inżynier lodownię drewnianą nad ziemią o trzech ściankach a 2 komorach, z przedsionkiem; koszt budowy . 2.200 zł. — ct.

II Przebudowy:

A) Dom „na Blichu".

W budynku tym są obecnie mieszkania parobków i stolarnia. Tam zamierzono umieścić zakaźnych aż do czasu, gdy darowany przez Wysoki Sejm c. k. Rządowi grunt „na Blichu" będzie miał być na budowę klinik użyty — co naszem zdaniem nie tak prędko nastąpi.

Koszt przeistoczenia tego budynku wyniesie . 3.938 zł. 40 ct.

B) Przeistoczenie budynku po zakaźnych

na pomieszczenie służby i warsztatów stolarskich, przeniesionych z budynku „na Blichu" koszt . . . . . 830 zł.

C) Budynek po trupiarni i składzie węgli

zostanie przerobiony na mieszkanie dla służby, skład czystej słomy i obieralnią jarzyn kosztem . . . . . 125 zł.

D) Stary budynek pogazowy,

w którym się mieści ślusarnia i kuźnia, wymaga naprawy kosztem . 173 zł.

Łączny więc koszt wszystkich powyższych robót, pod I. i II. wymienionych wyniesie . . . . . 11.895 zł. 37 ct.

Dodawszy do tego na nieprzewidziane wydatki przeistoczenia budynków pod II. 947 zł. 77 ct. i honoraryum dla projektującego i kierownika budowy 356 zł. 86 ct. jako 3 procent od sumy kosztorysowej, otrzymamy ogólną kwotę 13.200 zł.

W obec tego stanu rzeczy, który innego załatwienia sprawy budowy pawilonu chirurgicznego nie dopuszcza, wnosi komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Na przeniesienie budynków gospodarskich, oddziału zakaźnych, lodowni i trupiarni i t. d. przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie wstawia się do budżetu powyższego szpitala na rok 1892 do Rubr. XI. wydatków pod pozyc. 49 b. „nadzwyczajne“ punkt 3ci kwotę: Trzynastu tysięcy dwustu (13.200) zł. w. a.

Lwów 25. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Czyżewicz.

Z drukarni Pillera i Sp.

L. s. 157/92.

Aleg. 173.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej odnośnie do petycyi Wojciecha Klempka o zezwolenie płacenia kosztów kuracyi za syna szpitalowi św. Łazarza w Krakowie w ratach kwartalnych i uwolnienie od płacenia kosztów leczenia w zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie.

Wysoki Sejmie!

Wojciech Klempka, włościanin, zamieszkały w Chabówce powiat nowotarski, jest właścicielem 7 morgów 450□ sążni gruntu górskiego, z którego opłaca wszystkich podatków włącznie z domowym i dodatków ogółem 6 zł. 84 ct. rocznie. Jest żonaty i ojcem 6 ciorga żyjących dzieci. Jeden z 4 synów, asenterowany do 20 pułku piechoty, cierpi padaczkę z napadami szału i z tego powodu odesłany został do zakładu obłąkanych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie. Po dłuższym tamże pobycie, odesłanym został jako nieuleczalny do zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie, zkąd na podstawie relacyi Dyrekcyi zakładu z dnia 3. sierpnia 1891 roku jako nieuleczalny wydalony, a raczej ojcu do Chabówki na jego koszt odesłanym został.

Z powodu, że ojciec, Wojciech Klempka, jest właścicielem gruntu, zapytał Wydział krajowy c. k. Starostwo w Nowym Targu o stosunki majątkowe tegoż włościanina, i takowe na podstawie relacyi posterunku żandarmów nadesłało odpowiedź, że pomieniony Wojciech Klempka jest zamożnym gospodarzem.

Koszta kuracyi, które odnośnie do podanych przez Dyrekcyę szpitali rachunków, ma zapłacić Wojciech Klempka za kuracyę syna swego Sebastyana, wynoszą dla szpitala św. Łazarza 213 zł. 60 ct., dla zakładu w Kulparkowie 866 zł. 40 ct., czyli ogółem kwotę 1080 zł. w. a., Wojciech Klempka twierdzi, że takiej kwoty bez narażenia całej rodziny na nędzę zapłacić nie jest w stanie i prosi o rozłożenie kwoty 213 zł. 60 ct. należnej szpitalowi św. Łazarza na 4 kwartalne raty, a uwolnienie go od płacenia kwoty 866 złr. 40 ct. należnej zakładowi w Kulparkowie. Wydział krajowy zezwolił na spłacenie pierwszej kwoty w ratach kwartalnych, od płacenia drugiej nie uwolnił Wojciecha Klempki i uprosił c. k. Prokuratoryę Skarbu, aby w obronie funduszu szpitalnego wytoczyła Wojciechowi Klempce proces cywilny o zapłatę kosztów kuracyi za syna Sebastyana.

Wobec tego, że kwota 1.080 zł. jest przecież za dużą, aby ją mógł włościanin 7 morgów ziemi górskiej i 6 dzieci żyjących posiadający zapłacić — dalej, wobec tej okoliczności że syn jego Sebastyan, obecnie odesłany do domu rodzicielskiego, był od początku cierpienia umysłowego nieuleczalnym i nim dotąd pozostał — wnosi komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Przyzwolone przez Wydział krajowy spłacenie w 4 ratach kwartalnych kosztów kuracyi Sebastyana Klempki, szpitalowi św. Łazarza w Krakowie należnych, w kwocie 213 zł. 60 ct. przyjmuje się do wiadomości i poleca resztę kosztów kuracyi, należnych z tego samego tytułu zakładowi obłąkanych w Kulparkowie w kwocie 866 zł. 40 ct. w drodze łaski odpisać, i do pokrycia na fundusz krajowy przenieść.

Lwów 25. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:

Stanisław Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Czyżewicz w. r.

L. s. 403/92.

Aleg. 174.

Sprawozdanie

komisyi gminnej o petycyi gminy miasta Brzozowa o zezwolenie na pobór opłaty od konsumcyi piwa w wysokości 1 zł. od hektolitra piwa na przeciąg lat 10.

Wysoki Sejmie!

Gmina miasta Brzozowa, wykazując budżetem na rok 1891 uchwalonym niedobór w kwocie 1.710 zł. 21 ct. w. a., wniosła na mocy uchwały Rady miejskiej z dnia 2. lipca 1891, zatwierdzonej uchwałą Rady powiatowej Brzozowskiej z dnia 3. listopada 1891 L. 1.375 do Wysokiego Sejmu petycyą o zezwolenie na pobieranie opłaty konsumcyjnej od piwa po 1 zł. od hektolitra na lat 10, uzasadniając prośbę swoję tem, że na pokrycie tego niedoboru nie może nałożyć dodatków do podatków bezpośrednich, ponieważ ludność w Brzozowie zamieszkała, składa się przeważnie z drobnych rękodzielników bardzo ubogich, którzy zaledwie podatki opłacać mogą tak, iż dalszego ciężaru na nich nakładać nie można — że dochody miasta wskutek zniesienia prawa propinacyi i wypłaconego za takowe wynagrodzenia zmniejszyły się o 1.574 zł. rocznie, że nadto czekają gminę znaczne wydatki na założenie żądanej uchwałą Wydziału krajowego z dnia 4. kwietnia 1891 L. 9.939 uzupełniającej szkoły przemysłowej — na utworzenie czteroklasowej szkoły żeńskiej, tudzież na wybudowanie rzeźni, których przełożone władze żądają.

Petycya ta przedłożoną została pismem Wydziału Rady powiatowej w Brzozowie z dnia 3. sierpnia 1891 L. 1.375 Wydziałowi krajowemu, który ją przesłał odezwą z dnia 25. sierpnia 1891 c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego z prośbą o udzielenie swojego zdania.

Odezwą z dnia 19. grudnia 1891 L. 6.904 oświadczyła c. k. Dyrekcya funduszu propinacyjnego, że na zaprowadzenie w gminie miasta Brzozowa opłat konsumcyjnych od piwa na lat 10 w wysokości 1 zł. od hektolitra ze stanowiska funduszu propinacyjnego zgodzić się nie może, uzasadniając oświadczenie swoje tem, że w niektórych pozycyach budżetu na rok 1891 możnaby osiągnąć pewne zaoszczędzenie a tem samem wykazany niedobór zniżyłby się do minimalnej kwoty, że gmina miasta Brzozowa pobiera już na mocy udzielonego jej przez c. k. Namiestnictwo zezwolenia znaczny dochód z opłat gminnych od napojów spirytusowych, że zatem byłoby niesłusznem przysparzać gminie z uszczerbkiem funduszu propinacyjnego jeszcze większe dochody przez zaprowadzenie opłaty gminnej od piwa, tudzież że potrzeba tego wcale nie zachodzi, gdyż nieznaczny niedobór może być z łatwością pokryty przez nałożenie dodatku gminnego do podatku gminnego, który w gminie miasta Brzozowa wcale nie istnieje, podnosząc w końcu, że gdy na mocy ustawy krajowej z dnia 20. marca 1891 N. 53 Dz. u. kr. zaprowadzony został krajowy dodatek konsumcyjny od piwa w wysokości 50 ct. od hektolitra, przez dalsze obciążenie konsumcyi piwa dodatkiem gminnym byłby fundusz propinacyjny narażony na wielkie straty.

W skutek tego oświadczenia c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego zwrócił Wydział krajowy uchwałą z dnia 2. stycznia 1891 L. 58.139 prośbę gminy miasta Brzozowa Wydziałowi powiatowemu w Brzozowie z uwiadomieniem, że w obec takowego wyjednanie ustawy na pobór opłaty gminnej od piwa jest niemożliwem.

Przeciw tej to uchwale wniosła gmina miasta Brzozowa do Wysokiego Sejmu dnia 6. marca 1892 L. S. 403 przedstawienie, w którem uprasza o zezwolenie w drodze ustawodawczej na pobór opłaty gminnej od konsumcyi piwa po 1 zł. od hektolitra na lat 10.

Komisya gminna zaznacza, że nie uważa wprawdzie oświadczenia c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego przeciw udzieleniu zezwolenia na pobór opłaty gminnej od konsumcyi piwa i napojów spirytusowych za wystarczający powód do odmówienia petycyom przez gminy miejskie o takowe wnoszonym, ile że kierując się takiem zapatrywaniem, dojśćby można do tego, zdaniem komisyi gminnej, niedopuszczalnego rezultatu, iż jedynie od oświadczenia przychylnego lub nieprzychylnego c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego zawisło, czyli zezwolenie na pobór tego rodzaju opłat konsumcyjnych może lub nie może być gminom udzielonem; nie uważa także oświadczenia Dyrekcyi c. k. funduszu propinacyjnego nieprzychylnego i twierdzenia, iż zezwoleniem gminie miasta Brzozowa, na pobieranie opłaty konsumcyjnej od piwa w wysokości 1 zł. od hektolitra, byłby fundusz propinacyjny narażony na wielkie straty, za usprawiedliwiony, bo w gminie miasta Brzozowa, prócz krajowego podatku konsumcyjnego w wysokości 50 ct. od hektolitra piwa ustawą z dnia 20. marca 1891 Nr. 53 Dz. u. kr. zaprowadzonego, konsumcya piwa nie jest obciążona żadną inną opłatą, zaś wedle zawiadomienia Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 9. kwietnia 1891 L. 3.491/pr., Wydziałowi krajowemu udzielonego, opłaty gminne od konsumcyi piwa mogą być do tej wysokości dozwolone, by łącznie z krajowym podatkiem konsumcyjnym kwoty 1 zł. 70 ct. od hektolitra nie przewyższały, z czego wypływa, iż pod tym względem mógłby być gminie miasta Brzozów pobór żądanej opłaty dozwolonym.

Mimo tego nie może komisya gminna zalecić przychylnego załatwienia petycyi tej gminy, bo nie widzi koniecznej potrzeby zaprowadzenia żądanej opłaty konsumcyjnej. Zamknięcie bowiem rachunków za rok 1889 wykazuje pozostałość kasową w gotówce 666 zł. 24 ct., chociaż budżet na ten rok wykazywał niedobór w kwocie 47 zł. 81 ct., a jakkolwiek budżet na r. 1890 wykazuje niedobór w wysokości 490 zł 23 ct., zaś ów na rok 1891 niedobór w kwocie 1219 zł. 93 ct. łącznie 1710 zł. 21 ct., niedobór ten pozostałością kasową z roku 1889 w kwocie 666 zł. 24 ct. nie umieszczoną w dochodach budżetu na rok 1890 uchwalonego, obniża się na kwotę 1.034 zł. 97 ct., a jeżeli się przytem zważy, że w budżecie na rok 1891 umieszczono w pozycyi 23. na różne bliżej nieoznaczone wydatki kwotę 250 zł., zaś w pozycyi 25. na nadzwyczajne wydatki kwotę 500 zł., w których to wydatkach a może także w innych rubrykach wydatków znaczne mogły być poczynione zaoszczędzenia, przedstawia się niedobór zanadto drobny, by celem pokrycia onego zaprowadzić potrzeba opłatę gminną od konsumcyi piwa, szczególnie jeżeli się nadto uwzględni, że dla braku zamknięć rachunkowych z lat 1890 i 1891, komisya gminna niema wiadomości, czyli w tych latach nie pozostały nadwyżki kasowe, lub czy i z jakim niedoborem zamknięte zostały rachunki.

Nie mając więc pewności, czyli zachodzi konieczna potrzeba zaprowadzenia opłaty gminnej od konsumcyi piwa, i gdy wydatki na budowy w petycyi poszczególnione nie są w budżecie na rok 1891 umieszczone, ani też budowa onych nie została jeszcze przez Radę gminną uchwalona,

Komisya gminna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przechodzi nad petycyą gminy miasta Brzozowa L. s. 403 o zezwolenie na pobór opłaty konsumcyjnej od piwa w wysokości 1 zł. od hektolitra na lat 10 do porządku dziennego.

Lwów dnia 23. marca 1892.

Przewodniczący:

Gustaw Romer *w. r.*

Sprawozdawca:

Dworski *w. r.*

L. s. 1.533/92.

Aleg. 175.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego nad petycyą gminy Jabłonowa i innych gmin względem ustanowienia nowego Sądu powiatowego z siedzibą w Jabłonowie.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy w sprawozdaniu swojem z dnia 13. października 1891 L. 44.256 o petycyi Zwierzchności gminnej w Jabłonowie i okolicznych gmin przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek o wyrażenie c. k Rządowi opinii, iż zachodzi potrzeba ustanowienia w obrębie c. k. Starostwa Kołomyjskiego nowego sądu powiatowego z siedzibą w Jabłonowie.

Komisya prawnicza nie podziela zapatrywania Wydziału krajowego, jakoby już na podstawie dotychczasowych dochodzeń można przychodzić z wnioskiem do Wysokiego Sejmu o uznanie potrzeby ustanowienia tego nowego Sądu powiatowego, albowiem komisya prawnicza mniema, że badania, które Wydział krajowy dotąd w tej sprawie przeprowadził, nie są jeszcze dokładne ani dostateczne, aby wynik tychże przeciwważył zarzutom przez c. k. Sąd wyższy krajowy we Lwowie i Prezydyum c. k. Sądu obwodowego w Kołomyi przeciw kreowaniu tego nowego Sądu poczynionym.

Aby zarzuty tychże c. k. Władz sądowych przeciw ustanowieniu tego Sądu uchylić, potrzeba, aby Wydział krajowy zestawił cyfrę ludności gmin do tego nowego Sądu przydzielić się mających wedle najnowszego obliczenia ludności i aby dokładniej jeszcze raz dochodził, o ile gminy do tego Sądu przydzielić się mające, uznają potrzebę tego Sądu i o ile taki Sąd dla nich będzie dogodny. Uchwały, na których opinii Wydział powiatowy dogodność tę dla nich uzasadnia, są w kilku gminach między sobą zupełnie sprzeczne, raz bowiem wyrażają wyraźne życzenie należenia do tego Sądu, drugi raz te same gminy oświadczają, że do swoich uchwał wyrażających ich życzenie kreowania tego Sądu dały się nakłonić tylko na silne nalegania ze strony delegatów gminy Jabłonowa — jako też kilka uchwał jednobrzmiących i jedną ręką spisanych, w których gminy te za zaprowadzeniem Sądu powiatowego w Jabłonowie się oświadczyły — wskazują, że musiała być jakaś agitacya, która te gminy do takich uchwał przeciwnych ich życzeniu spowodowała — a komisya prawnicza podziela poniekąd w tym względzie zapatrywanie c. k. Władz sądowych — wedle którego wiele gmin zaprowadzenia Sądu powiatowego w Jabłonowie wcale sobie nie życzy.

Komisya, uznając w zasadzie potrzebę pomnożenia Sądów powiatowych w kraju, nie może jednakże bez poprzedniego dokładnego zbadania potrzeby nagłej i koniecznej kreowania nowego Sądu, oświadczać się za kreowaniem Sądu w takiej okolicy, którego potrzeba nie jest zupełnie uzasadniona, gdyż przez to mogłaby przeszkodzić kreowaniu Sądu w okolicy, w której tego nagła i konieczniejsza zachodzi potrzeba.

Komisya prawnicza wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm zwróci Wydziałowi krajowemu sprawozdanie jego z dnia 13. października 1892 L. 44.256 względem udzielenia opinii Sejmu co do potrzeby uznania ustanowienia nowego Sądu powiatowego w obrębie c. k. Starostwa Kołomyjskiego z siedzibą w Jabłonowie do dokładnego zbadania tej potrzeby i życzenia gmin do tego Sądu przydzielić się mających i przedłożenia w końcu sprawozdania.

Lwów dnia 24. marca 1892

Przewodniczący:
Zoll *w. r.*

Sprawozdawca:
Żywicki *w. r.*

L. W. kr. 4.930/92.

Aleg. 176

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia mechaniczno-technologicznej stacyi doświadczalnej przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie, tudzież w przedmiocie warsztatu dla nauki kołodziejstwa w Toustem.

Wysoki Sejmie!

W Rubr. XVI. wydatków preliminarza budżetu krajowego na r. 1892 Wydział krajowy wstawił na założenie mechaniczno-technologicznej stacyi doświadczalnej przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie pierwszą ratę dotacyi uchwalonej przez Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 24. stycznia 1889 w kwocie 2.500 zł. a. w., tudzież tytułem subwencyi na utrzymanie warsztatu dla nauki kołodziejstwa w Toustem kwotę 1.320 zł. a. w. O powyższych dwóch zakładach Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi dodatkowe sprawozdanie na podstawie aktów z dni ostatnich.

Uchwałą z dnia 24. stycznia 1889 Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do przeprowadzenia rokowań z c. k. Rządem o częściowe pokrycie z funduszu krajowego kosztów założenia mechaniczno-technologicznej stacyi doświadczalnej przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie i wyznaczył na założenie tej stacyi sumę 5.000 zł. pod warunkiem: 1. że c. k. Rząd taką samą kwotą przyczyni się do założenia stacyi; 2. że c. k. Rząd dostarczy na pomieszczenie stacyi w gmachu c. k. Szkoły politechnicznej we Lwowie odpowiednio adaptowany lokal, oraz że stale będzie dostarczać dla stacyi opału, światła, wody i usługi; 3. że wszelkie próby robione w stacyi z polecenia Wydziału krajowego będą bezpłatnie uskuteczniane; 4. że fundusz krajowy przyczyniać się będzie do utrzymania stacyi najwyżej kwotą 300 zł. a. w. rocznie.

Rokowania powyższe Wydział krajowy podjął niezwłocznie. (Akt L. W. 4689/89, 14.678/89, 27.623/89). Decyzya jednak c. k. Rządu nadeszła dopiero w czasach ostatnich. (Akt L. W. 4.930/92). Mianowicie oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia gotowe jest przyzwolić warunkowo na r. 1892 jednorazową subwencyę państwową w kwocie 2.000 zł. na utworzenie zakładu, o którym mowa, jeżeli zakład ten kosztem kraju będzie urządzony i wstawiło na ten cel do preliminarza państwa na rok 1892 wymienioną kwotę jako wydatek nadzwyczajny. Dalej idących przyrzeczeń c. Ministerstwo nie uczyniło, w szczególności zaś nie przyjęło na skarb państwa datków corocznie się powtarzających na rzecz zakładu. Nadto zastrzegło sobie c. k. Ministerstwo wszelkie dalsze zarządzenia w tej sprawie do czasu, gdy będą ukończone rokowania z Wydziałem krajowym i oświadczyło, że kwestya umieszczenia stacyi w rozporządzalnych lokalnościach szkoły politechnicznej musi pozostać w zawieszeniu, dopóki nie będzie pewności czy kierownictwo stacyi można i należy powierzyć jakiemu profesorowi szkoły politechnicznej.

W skutek tej decyzyi ministeryalnej c. k. Namiestnictwo zażądało od Wydziału krajowego oświadczenia czy utworzenie stacyi w powyższych warunkach mogłoby przyjść do skutku kosztem funduszu krajowego, ewentualnie nadesłania mu szczegółowego programu urządzenia zakładu opracowanego w porozumieniu z gronem profesorów c. k. szkoły politechnicznej. Na podstawie pisma Rektoratu c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie (akt LW. 10.406/92) roztrzą-

sającego gruntownie projekt urządzenia stacyi i kwestyę kosztów oraz na podstawie objawionego Wydziałowi krajowemu zdania komisyi krajowej dla spraw przemysłowych Wydział krajowy przekonał się, że koszta najskromniejszego urządzenia stacyi razem z adaptacyą lokalności w gmachu c. k. szkoły politechnicznej obliczone pierwotnie na 10.000 zł. po wprowadzeniu pewnych oszczędności wyniosą łącznie na 9.500 zł. Gdy zaś c. k. Rząd oświadczył, że do pokrycia tych wydatków przyczyni się tylko kwotą 2.000 zł. zamiast objętej uchwałą Wys. Sejmu z dnia 24. stycznia 1889 połowy całego kosztu urządzenia — a fundusz krajowy zaś w myśl powołanej uchwały Wysokiego Sejmu miałby przyczynić się kwotą 5.000 zł. płatną w dwóch równych ratach rocznych, nie dostaje zatem kwoty 2.500 zł., aby stacyę urządzić według programu. Ponieważ nie ma nadziei, żeby c. k. Rząd zwiększył subwencyę przyrzeczoną a dalsza redukcya kosztów urządzenia stacyi jest niemożliwa, przeto Wydział krajowy, czyniąc zadość prośbie Rektoratu c. k. szkoły politechnicznej oraz zgodnie z przedstawieniem komisyi krajowej dla spraw przemysłowych wnosi, ażeby Wysoki Sejm pierwotnie uchwaloną dotacyę w kwocie 5.000 zł. raczył podwyższyć do wysokości 7.500 zł. a to w ten sposób, ażeby zamiast dwóch wstawiono trzy raty roczne po 2.500 zł. na cele stacyi. Trzecia rata obciążałaby budżet krajowy na r. 1894.

Wydział powiatowy w Skałacie domagał się dotacyi, ażeby istniejący obecnie w Toustem warsztat dla nauki kołodziejstwa przeniesiono do Grzymałowa (Akt L. W. 30.928/91). Komisya krajowa dla spraw przemysłowych zbadała wszechstronnie sprawę na miejscu i w sprawozdaniu swem obszernie umotywowanem wnosi, ażeby uczynić zadość życzeniu Wydziału powiatowego z początkiem roku szk. 1892/3 (Akt L. W. 12.641/92) Wydział krajowy podziela zapatrywanie komisyi i wnosi, ażeby Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do zużytkowania dotacyi dla warsztatu kołodziejskiego w Toustem, preliminowanej w Rubr. XII. budżetu krajowego za r. 1892, także na cele warsztatu kołodziejskiego projektowanego w Grzymałowie.

Na podstawie powyższego przedstawienia Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia mechaniczno-technicznej stacyi doświadczalnej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie, tudzież w przedmiocie warsztatu dla nauki kołodziejstwa w Toustem.

2. *a)* Sejm przeznacza na pokrycie kosztów założenia mechaniczno-technicznej stacyi doświadczalnej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie kwotę 7.500 zł., płatną w trzech równych ratach rocznych, począwszy od roku 1892.

b) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby tytułem II-ej, względnie III raty powyższej dotacyi wstawił w preliminarzu wydatków budżetu krajowego za r. 1893 i 1894 po 2.500 zł.

3. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zużytkowania dotacyi przeznaczonej w Rubr. XVI wydatków budżetu krajowego za r. 1892 dla warsztatu kołodziejskiego w Toustem, także po zwinięciu wymienionego zakładu na cele nowego warsztatu dla nauki kołodziejstwa w Grzymałowie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 10. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Aleg. 177.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt ustawy o zrównanie prestacyj szkolnych obszarów dworskich z ciężarami na ten cel ponoszonymi przez gminy.

Lwów dnia 26. Marca 1892.

Wnioskodawca:
Szczepanowski w. r.

M. Siczyński, Popowski, Trzecieski, T. Merunowicz, Dr. A. Asnyk, A. Rayski, Goldmann, Potoczek, Dr. Midowicz, Dr. Olpiński, Klemensiewicz, Żardecki, Korol, Homorak, Teliszewski, Barabasz, Mizia, Rożankowski, Kramarczyk, Stręk. Okuniewski, Zbyszewski, Milieski.

L s. 1.682/1892.

alog. 178.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby w drodze konstytucyjnej spowodował w jak najkrótszym czasie zmianę §. 25. ustawy z 23. maja 1873 Nr. 121 d. p. p. w tym kierunku, aby sprawującym Urzęda sędziów przysięgłych oprócz wynagrodzenia w §. 25. przewidzianego, także i koszta utrzymania w czasie roków przysięgłych przyznane zostały.

Lwów dnia 28. marca 1892.

Wnioskodawca:

Władysław Koziebrodzki *w. r.*

Mizia, Wiktor, Stręk, Borkowski, Tyszkiewicz, Klemensiewicz, W. Dzieduszycki, W. Struszkiewicz, Szczepanowski, Emil Torosiewicz, Pilat, Vivien, Raczyński, Fr. Jędrzejowicz, Wolański, Hoszard, Marchwicki, Tadeusz Langie, Polanowski, Czartoryski, Balasits, W. Koziebrodzki, Rapaport, Tom. Rozwadowski, W. Czaykowski, Dworski, A. Jędrzejowicz, W. Kozłowski, Zoll, Antoniewicz.

L. s. 1.683|92.

Aleg. 179.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd:

1. Aby przełożył dukt drogi rządowej Dobromilsko-Węgierski, przechodzący ze Starego Miasta przez powiat Turczański do Węgier, począwszy od setnego kilometra, aż do kilometra 111 i dukt ten, przeprowadzony obecnie samemi górami, poprowadził i zbudował dołami przez wieś Jaworę ponad rzeką Stryjem, do samego miasteczka Turki;

2. ażeby rogatkę, ustawioną na tej drodze na 110 kilometrze w miasteczku Turce, przełożył na przestrzeń 108 kilometra, gdzie ona zresztą wedle obowiązujących obecnie przepisów stać powinna.

Lwów dnia 28. marca 1892.

Wnioskodawca:

Konstanty Feliszewski *w. r.*

Sylwester Sembratowicz, Rożankowski, Żardecki, Kułaczkowski, Herasimowicz, Kramarczyk, Dr. Olpiński, Korol, Dr. Sawczak, Barabasz, Kowalski, Huryk, Ochrymowicz, Mizia, Hamorak, Stręk, Okuniewski, Sirko, Potoczek.

Aleg. 180.

Sprawozdanie

komisyi sanitarnej o wnioskach Wydziału krajowego w przedmiocie urządzenia służby zdrowia w gminach i obszarach dworskich.

Wysoki Sejmie!

Ustawa krajowa z d. 2. lutego 1891 n. 17 dz. u. kr. o urządzeniu złużby zdrowia w gminach i obszarach dworskich stanowi w §. 4.:

„Tworzenie okręgów sanitarnych postępować będzie stopniowo, w miarę rozporządzalnych sił lekarskich i z uwzględnieniem stosunków finansowych powiatów i kraju w ten sposób, że przed innymi tworzone będą okręgi sanitarne w okolicach, których stosunki sanitarne są najkorzystniejsze".

„Sejm krajowy po wejściu w życie niniejszej ustawy uchwali na wniosek Wydziału krajowego, uczyniony w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, ile okręgów sanitarnych ma być utworzonych w najbliższym roku.

„Pomnożenie liczby okręgów będzie zależeć od dalszych uchwał Sejmu".

W wykonaniu tego postanowienia Wydział krajowy odniósł się do c. k. Namiestnictwa o udzielenie opinii, w których miejscowościach należałoby przed innemi zaprowadzić organizacyę służby zdrowia. Z przedstawionych przez c. k. Namiestnictwo 52 okręgów w 39 powiatach (alegat A. sprawozdania Wydziału krajowego) wybrał Wydział krajowy do zaproponowania Wysokiemu Sejmowi 26 okręgów, które nie przesądzając zmian, jakieby mogły wyniknąć przy ostatecznem załatwieniu sprawy, miałyby być urządzone w powiatach i miejscowościach wymienionych w alegacie B. sprawozdania Wydziału krajowego. Zmniejszenie ilości okręgów w porównaniu z propozycyą c. k. Namiestnictwa uzasadnia Wydział krajowy tem, że przy wprowadzeniu pierwszej seryi okręgów sanitarnych pragnie oprzeć się li na gotowości w tym względzie ze strony Wydziałów powiatowych i nie wywierać żadnego nacisku tam, gdzie ona dobrowolnie osiągnąć się nie da. Również powołuje się Wydział krajowy na to, że c. k. Namiestnictwo samo wyraziło wątpliwość, czy dla wszystkich proponowanych okręgów znajdą się lekarze kwalifikowani.

Komisya sanitarna uznaje w zupełności słuszność obu tych względów. Komisya sądzi również, że organizacya służby zdrowia tem pomyślniejsze wyda skutki, jeśli będzie wprowadzoną zrazu ile możności tylko tam, gdzie usposobienie jest dla niej przychylne i jeśli funkcyonowanie tej organizacyi będzie zjednywać dla niej przychylność w coraz to dalszych okolicach kraju. Na to jednak potrzeba nietylko aby wprowadzone obecnie okręgi istniały przez czas jakiś, lecz potrzeba także, co komisya z szczególnym naciskiem podnosi, aby dobór osób mających pełnić funkcye lekarzy okręgowych był zwłaszcza z początku, pod każdym względem jak najodpowiedniejszy. Mniej odpowiednie obsadzenie tych posad może zwichnąć powodzenie całej

organizacyi i zdepopularyzować ją pośród ludności. Należy usilnie baczyć na to, aby ci którzy wśród ludności wiejskiej pełnić będą owe trudne obowiązki, wymagające wiele taktu i wyrozumiałości, byli ożywieni poczuciem dobra publicznego, niemniej należy usilnie baczyć na to, aby nie byli zbytecznie obarczeni czynnościami biurowemi z uszczerbkiem dla właściwych ich zadań w kraju.

W myśl ustawy z 2. lutego 1891 należy do Wysokiego Sejmu jedynie oznaczenie ile okręgów ma być utworzonych a następnie uchwalenie funduszu na koszta podróży lekarzy okręgowych, tudzież na ewentualne subwencye dla powiatów celem pokrycia przewyżki wydatków na płace tych lekarzy po nad 1% dodatku powiatowego opłacany przez właściwe powiaty. Niemniej przeto musiała komisya, aby zyskać należytą podstawę dla swoich wniosków w obu tych kierunkach, rozpatrzyć szczegółowo propozycye c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego i sprawozdania złożone przez Wydziały powiatowe. Badanie to wykazało, że jak dotąd zachodzą wszelkie warunki mniejscowe do utworzenia okręgów sanitarnych następujących: Łanczyn albo Majdan średni pow. Nadwórna, Wiśniowczyk pow. Podhajce, Borynia pow. Turka, Łąka pow. Sambor, Maryampol pow. Stanisławów, Niżniów pow. Tłumacz, Narol pow. Cieszanów, Rudnik pow. Nisko, Jabłonów albo Korszów pow. Kołomyja, Probużna pow. Husiatyn, Ułaszkowce pow. Czortków, Obertyn albo Chocimierz pow. Horodenka. Oprócz tych byłyby jeszcze dalsze okręgi, których stosunki sanitarne wymagają organizacyi służby zdrowia przed innemi okolicami kraju, co do których jednak nie ma dotąd oświadczeń ze strony Wydziałów powiatowych, mianowicie: Czerwonogród pow. Zaleszczyki, Żabie pow. Kossów, Podbuż pow. Drohobycz, Strzeliska pow. Bóbrka, Nowe Sioło pow. Zbaraż, Korczyn pow. Stryj, Janów pow. Gródek.

Komisya przez powyższe wyliczenie jednych i drugich okręgów nie chce wskazywać, gdzie Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem ma okręgi sanitarne urządzić, gdyż to ani do niej ani do Wysokiego Sejmu nie należy, konstatuje tylko, że co do dwunastu okręgów istnieją wszelkie warunki dla ich utworzenia i że zapewnie jeszcze z jednego lub drugiego powiatu nadejdą przychylne oświadczenia Wydziałów powiatowych. Na tej podstawie komisya dochodzi do cyfry 14 okręgów, które należałoby utworzyć obecnie a biorąc za dalszą podstawę ryczałty kosztów podróży obliczone przez c. k. Namiestnictwo dla okręgów w pierwszym rzędzie wymienionych, dochodzi do zaokrąglonej kwoty 4.000 zł. rocznie, którąby fundusz krajowy z tego tytułu ponieść winien. Na rok 1892, w którym okręgi te dopiero z dniem 1. lipca będą mogły wejść w życie, wystarczy kwota 2.000 zł.

W tej sumie znajdą już pokrycie i ewentualne subwencye dla powiatów na pokrycie przewyżki wydatków na płace ponad 1% dodatku powiatowego, gdyż będą to kwoty bardzo nieznaczne (2 powiatów przyjętych za podstawę przypuszczalnego obliczenia w jednym tylko powiecie turczańskim okazywała się potrzeba dołożenia 7 zł.). Komisya tedy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. W roku 1892 ma być utworzonych 14 okręgów sanitarnych.

II. Sejm wstawia w budżet krajowy na rok 1892 na koszta podróży lekarzy okręgowych oraz na subwencye dla powiatów na pokrycie przewyżki wydatków na płace ponad 1% dodatku powiatowego 2 000 zł.

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wstawienia w preliminarz budżetu na rok 1893 na te same cele kwoty 4.000 zł.

Lwów 26. marca 1892.

Przewodniczący:
J. Tarnowski.

Sprawozdawca:
T. Pilat.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie dodatku drożyźnianego dla urzędników, funkcyonaryuszów i sług krajowych.

Wysoki Sejmie!

Zeszłoroczny nieurodzaj spowodował niezwykłą drożyznę wiktuałów, która tak na prowincyi jak i w miastach, a zwłaszcza w stolicy kraju, w dokuczliwy sposób dotknęła ludzi o ściśle oznaczonych dochodach, a w szczególności urzędników. Ci bowiem, zakupując artykuły spożywcze za gotówkę, nie byli w możności pokrycia zwiększonych wydatków ze stałych swoich płac.

W istocie też, w gronie urzędników, funkcyonaryuszów i sług krajowych, dał się uczuć pewien rodzaj niedostatku, którego wyrazem była znaczna ilość próśb i podań o zaliczki i zapomogi.

Wydział krajowy, uwzględniając te wyjątkowe okoliczności, pośpieszył z doraźną pomocą, udzielając dodatku drożyźnianego wszystkim urzędnikom, funkcyonaryuszom i sługom krajowym, we formie jednorazowego datku, z tem jednak zastrzeżeniem, że przyznanie tych dodatków zależy od Wysokiego Sejmu, i że w razie nieprzyjęcia tego wydatku przez Wysoki Sejm, wypłacone dodatki będą uważane jako zaliczki i zostaną ściągnięte z płac urzędników, w ratach miesięcznych.

Datek ten jednorazowy obliczony został przez Wydział krajowy podług rocznej płacy ze wszystkimi dodatkami, i przyznano: od płacy powyżej 2.000 zł. – 5%; od płacy powyżej 1.000 zł. do 2.000 zł. — $7^1/_2$%; a od płacy do 1.000 zł. — 10%; — suma tych zasiłków wynosi 30.318 zł. 52 ct.

W przedłożonem sprawozdaniu wnosi Wydział krajowy:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości uchwałę Wydziału krajowego z dnia 2. lutego 1892 r., którą przyznano urzędnikom, funkcyonaryuszom i sługom krajowym jednorazowy dodatek do płacy z powodu drożyzny i zatwierdza dodatkowo poniesiony z tego powodu wydatek w kwocie 30.318 zł. 52 ct.

II. Na pokrycie tego wydatku wstawia się w rubrykę XVII. wydatków budżetu funduszu krajowego na rok 1892 kwotę 30.320 zł. a. w.

Komisya budżetowa po zbadaniu dotyczących przedłożeń Wydziału krajowego, oraz wniesionych próśb i podań, uznaje potrzebę zasiłku drożyźnianego i zaznacza, że przyznanie tej pomocy, szczególniej urzędnikom, funkcyonaryuszom i sługom krajowym o płacach niższych, jak 2.000 zł., było wskazanem, co jednak nie dowodzi jeszcze konieczności wypłacenia przyznanej kwoty z góry, w całości, jak to uczynił Wydział krajowy.

Komisya budżetowa wyraża zarazem przekonanie, że uchwała Wydziału krajowego z dnia 2. lutego 1892 r. — wobec zbliżającej się sesyi sejmowej, oraz ze względu, że Wydział krajowy mógł udzielić doraźne zaliczki prawdziwie potrzebującym z funduszów stojących do jego wyłącznej dyspozycyi, — nie była dostatecznie umotywowaną.

Nie ulega bowiem wątpliwości, że jedynie Sejm krajowy, jako ciało prawodawcze, powołane na mocy statutu krajowego do uchwalania dochodów i wydatków krajowych, ma prawo rozporządzania wszelkimi funduszami, a Wydział krajowy, jako wykonawca woli i postanowień Sejmu, może tylko w granicach uchwalonego budżetu czynić wydatki.

Zasadnicze to stanowisko, zaznacza Komisya budżetowa, w obronie prerogatyw Sejmu.

Z uwagi jednak na wyjaśnienia złożone przez reprezentantów Wydziału krajowego w komisyi budżetowej, oraz wobec stanowczego zapewnienia, że wyjątkowa ta uchwała nie może stanowić precedensu na przyszłość, jakoteż ze względu na wyjątkowe położenie, spowodowane jedynie niezwołaniem w roku 1891 Sejmu, w jakiem się Wydział krajowy znajdował, wobec faktycznie znacznego podrożenia artykułów spożywczych, wobec licznych podań i próśb o zaliczki, Komisya budżetowa wnosi przyjęcie proponowanej przez Wydział krajowy kwoty 30.320 zł.

Co do drugiego ustępu sprawozdania Wydziału krajowego, sądzi Komisya budżetowa, że dodatek drożyźniany, przyznany wszystkim urzędnikom, funkcyonaryuszom i sługom krajowym, powiększa wydatek na pensye, a przeto, dla jasności budżetowania i poglądu na ogólne koszta zarządu, należy do rubr. II. wydatków budżetu krajowego.

W uwzględnieniu powyższego przedstawienia, Komisya budżetowa wnosi,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Na pokrycie jednorazowego dodatku do płacy urzędników, funkcyonaryuszów i sług krajowych z powodu drożyzny, przyznanego uchwałą Wydziału krajowego z dnia 2. lutego 1892 r., wstawia się w rubr. II. poz. 30 p. wydatków budżetu krajowego na rok 1892 kwotę 30.320 zł.

Lwów dnia 28. marca 1892 r.

Zastępca przewodniczącego:

Stanisław Budeni.

Sprawozdawca:

Skrzyński.

L. s. 1.590/92

Aleg. 182.

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie wniosku posła Bobczyńskiego o zmianę §. 9. ustępów 7. i 8. ustawy krajowej z dnia 25. czerwca 1873 roku (Nr. 255. Dz. u. kraj.)

Wysoki Sejmie!

Poseł Konstanty Bobczyński i towarzysze złożyli na poprzedniej sesyi sejmowej do laski marszałkowskiej wniosek o zmianę §. 9. ustępów 7. i 8. ustawy krajowej z dnia 25. czerwca 1873 roku (Dz. u. kraj. Nr. 255.)

Żądana przez wnioskodawcę zmiana a raczej uzupełnienie ustępu 7-go §. 9. powołanej ustawy polega na tem, aby Rady szkolne okręgowe uprawnione były do układania preliminarzy potrzeb szkolnych w razie, gdyby Rada szkolna miejscowa preliminarza na rok następny najdalej do 15. października poprzedzającego roku nie ułożyła i Radzie szkolnej okręgowej nie przedłożyła.

Wniosek ten dąży zatem do zastąpienia przepisem ustawy i do zmiany §. 20. Instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych z dnia 5. sierpnia 1874 roku L. 6.110 (Dz. u. kraj. Nr. 42), wedle którego preliminarze szkolne przedkładane być winny Radzie szkolnej okręgowej do końca maja każdego roku.

Zmiana zaś ustępu 8-go §. 9. powołanej ustawy polegać ma na tem, aby wszelkie dodatki do podatków na miejscowe fundusze szkolne, oraz wszelkie datki dobrowolne na ten cel były rozkładane i ściągane przez c. k. Urzędy podatkowe i wypłacane wprost przewodniczącym Rad szkolnych miejscowych.

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890 roku polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową zbadał wniosek posła Bobczyńskiego i zdał o nim sprawę na najbliższej sesyi sejmowej, a w razie uznanej potrzeby, przedłożył Wysokiemu Sejmowi projekt zmiany ustawy z dnia 23. czerwca 1873 (Dz. u. kraj. Nr. 255).

W przedłożonem obecnie sprawozdaniu wnosi Wydział krajowy przejście do porządku dziennego nad wnioskiem posła Bobczyńskiego. Komisya szkolna, zgadzając się z Wydziałem krajowym w tem, iż obowiązująca ustawa nie wymaga zmiany, nie sądzi jednak, aby nad sprawą poruszoną we wniosku posła Bobczyńskiego wypadało przechodzić do porządku dziennego.

Zmiany ustępu 7-go §. 9. ustawy z dnia 25. czerwca 1873 roku w tym kierunku, aby Rada szkolna okręgowa była uprawnioną do ułożenia preliminarza potrzeb szkolnych za Radę szkolną miejscową w razie, gdyby ta ostatnia zaniedbała przedłożenia takowego we właściwym czasie, nie uważa komisya szkolna za potrzebną wobec postanowienia artykułu 21. ustawy krajowej z dnia 2. maja 1873 (Dz. u. kraj. Nr. 250), wedle którego Rada szkolna okręgowa może

czynności wymienione w artykule 20. tejże ustawy, (a w nich mieści się także układanie preliminarzy szkolnych), odjąć Radzie szkolnej miescowej i załatwić takowe z własnego ramienia. Gdy więc to, czego się domaga poseł Bobczyński w pierwszym ustępie swego wniosku, już w obowiązującej ustawie jest przewidzianem, przeto nie zachodzi potrzeba ponownego unormowania tej kwestyi przez zmianę ustępu 7-go §. 9. ustawy krajowej z 25. czerwca 1873 roku.

Również nie zachodzi potrzeba zmiany istniejących w tym przedmiocie rozporządzeń władzy wykonawczej, wobec tego, iż sposób wykonania przepisów artykułu 21. ustawy z dnia 2. maja 1873 roku określonym jest zgodnie z ustawą w §§. 18. 19. 20. i 21. Instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych, a nadto wedle odezwy Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 4. lutego 1892 roku do L. 130/pr. c. k. Rada szkolna krajowa, z powodu podniesienia tej sprawy, przypomniała Radom szkolnym okręgowym, aby skuteczniej czuwały nad czynnościami Rad szkolnych miejscowych i w razie potrzeby zastosowywały postanowienie artykułu 21. ustawy z dnia 2. maja 1873 roku.

Pozostałaby więc jeszcze tylko poruszona we wniosku posła Bobczyńskiego kwestya zmiany terminu przedkładania preliminarzy szkolnych, która to kwestya w sprawozdaniu Wydziału krajowego została pominięta.

Oznaczenie jednak terminu przedkładania preliminarzy szkolnych nie wymaga zmiany ustawy, gdyż termin ten ustanowionym jest nie w ustawie lecz w instrukcyi dla rad szkolnych miejscowych (§. 20), może być zatem zmienionym drogą rozporządzenia.

§. 20. wzmiankowanej instrukcyi stanowi, że preliminarz szkolny przedłożonym być ma Radzie szkolnej okręgowej najdalej po koniec maja każdego roku, poseł Bobczyński domaga się zaś, aby terminem przedkładania preliminarza na rok następny był dzień 15. października poprzedniego roku. Wniosek powyższy dąży więc do tego, aby nie rok szkolny rozpoczynający się z 1. września, lecz rok kalendarzowy był podstawą do rozkładania i ściągania dodatków na potrzeby szkolne i ma na celu wczesne uzyskanie funduszów na pokrycie tych potrzeb. Zmiana ta miałaby na celu umożliwienie wprowadzenia w życie sposobu pobierania dodatków szkolnych określonego w drugiej części wniosku posła Bobczyńskiego. Urzędy podatkowe bowiem mając sobie przed końcem poprzedniego roku udzielone preliminarze szkolne wraz z rozkładem kwot przypadających na strony konkurujące (gminę i obszar dworski) mogłyby już od 1-go kwartału każdego roku przypisywać i ściągać dodatki na potrzeby szkolne następnego roku szkolnego, podczas gdy przy obecnie obowiązującym terminie potrzebne na wydatki szkolne fundusze nie wpływałyby we właściwej porze, co Wydział krajowy na podstawie opinii c. k. Rady szkolnej krajowej jako jeden z powodów przejścia do porządku dziennego nad wnioskiem posła Bobczyńskiego przytacza. Zarówno komisya szkolna w sprawozdaniu swem z dnia 17. listopada 1890 roku L. 1.149/1890 jak i Rady szkolne okręgowe w opiniach przedłożonych c. k. Radzie szkolnej krajowej wyraziły zdanie, że następstwem zmiany §. 9. ustępu 8. ustawy z 25. czerwca 1873 r. w myśl wniosku posła Bobczyńskiego musiałoby być utworzenie funduszu, z któregoby udzielano zaliczek tym gminom, które nie są w stanie płacić podatków w terminie przepisanym. Otóż przez zmianę instrukcyi co do terminu przedkładania preliminarzy szkolnych na rok następny w październiku roku poprzedniego, możnaby właśnie zapobiedz niekorzyściom połączonym ze spóźnionem wpływaniem dodatków i nie byłoby potrzeby tworzenia osobnego funduszu dla udzielania zaliczek na niecierpiące zwłoki potrzeby szkolne.

Przeciw powyższej zmianie terminu przedkładania preliminarzy i nałożenia dodatków szkolnych z początkiem roku kalendarzowego, zarzucićby można, iż w czasie przejściowym t. j. przy pierwszej zmianie tego terminu strony konkurujące w jednym czasie t. j. od początku roku kalendarzowego do końca roku szkolnego zapłacić będą musiały dwa razy dodatki szkolne. Okoliczność ta nie powinnaby jednak być przeszkodą do przyjęcia proponowanej zmiany w obec korzyści, jakie prawidłowej administracyi szkolnej przyniesie zabezpieczenie na przyszłość wpływanie we właściwej porze funduszów niezbędnych na pokrycie potrzeb szkolnych.

Co do drugiej części wniosku posła Bobczyńskiego, dotyczącej przelania na urzędy podatkowe rozkładu i ściągania dodatków na potrzeby szkolne, czego domagają się również petycye 26 Wydziałów powiatowych, komisya szkolna jest zdania, że dla osiągnięcia powyższego celu, nie potrzeba zmieniać 8. ustępu §. 9. ustawy z dnia 25. czerwca 1873 roku. Powyższy przepis ustawy postanawia bowiem, że miejscowa Rada szkolna winna rozkładać wydatki szkolne na strony konkurujące do utrzymania szkoły i nauczyciela, t. j. na gminy i obszary dworskie (art. 18. i 24. ustawy kraj. z 2. maja 1873 r. Dz. u. kraj. Nr. 255) czyli oznaczać kwoty, w jakich gmina i obszar dworski przyczyniać się ma do wydatków szkolnych. Tej atrybucyi odjąć Radom szkolnym miejscowym nie można, gdyż przez to zrobiłoby się wyłom w zasadach organizacyi i zakresu działania władz szkolnych.

Wnioskodawca nie miał też nawet tego zamiaru, ze stylizacyi bowiem jego wniosku i uzasadnienia w przemówieniu z dnia 6. listopada 1890 r. okazuje się, iż chodziło mu nie o rozkładanie dodatków na powyższe strony konkurujące t. j. gminę i obszar dworski, lecz „na pojedynczych członków gminy, względnie obszaru dworskiego“. Według powyższej stylizacyi wniosku miałby więc być uchylonym przepis o rozkładaniu opłat szkolnych na gminy i obszary dworskie, a w miejsce jego wstąpić przepis dotyczący innego przedmiotu t. j. rozkładania dodatków do podatków na pojedynczych kontrybuentów t. j. członków gminy względnie obszaru dworskiego. Tego zaś rodzaju zmiana ustawy oczywiście jest niemożliwą.

Sposób rozkładania i ściągania dodatków na potrzeby szkolne nie jest wcale oznaczonym w ustawie z dnia 25. czerwca 1873 r. lecz w artykule 18. ustawy krajowej z 2. maja 1873 r. Nr. 255 Dz. u. kraj. w ustawie gminnej i w instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych. Artykuł 18. ustawy krajowej z d. 2. maja 1873 stanowi, że dodatki pieniężne od gminy pokrywane być mają w taki sam sposób, w jaki się pokrywają inne wydatki pieniężne na gminie ciążące. Wydatki takie mają być w myśl §. 77. ustawy gminnej pokrywane przez dodatki do podatków, dodatki zaś te winny być w myśl §. 87. tejże ustawy pobierane przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków, co podatki. Kwestya rozkładania i ściągania opłat szkolnych od pojedynczych kontrybuentów w gminie jest więc powyższymi przepisami ustawy w myśl zasadniczej tendencyi wniosku posła Bobczyńskiego rozstrzygnięta i nie wymaga żadnej zmiany ustawodawczej. Inaczej się rzecz ma z przepisami wykonawczymi, które stoją poniekąd w sprzeczności z powołanymi wyżej przepisami ustawy.

W myśl postanowień §§. 12. 15. 16. i 21. instrukcyi dla miejscowych Rad szkolnych z dnia 5. sierpnia 1874 r. L. 6110 (Dz. u. kraj. Nr. 42 z roku 1875), winna Rada szkolna udzielać zatwierdzonego preliminarza szkolnego stronom do utrzymania szkoły obowiązanym, a w szczególności Zwierzchności gminnej celem zamieszczenia dodatków pieniężnych na szkołę w osobnym dziale budżetu gminnego (§. 21.), ściągać takowe od obszarów dworskich i zarządzić ich ściągnięcie przez Zwierzchność gminną od stron do związku gminnego należących (§. 12). Ściągnięte i odebrane w ten sposób dodatki, o ile dotyczą działu I-go preliminarza t. j. dodatków na utrzymanie nauczycieli, odsyłać winna Rada szkolna miejscowa do urzędu podatkowego, o ile zaś takowe dotyczą działu II. t. j. dodatków na utrzymanie szkoły, rozporządza nimi Rada szkolna miejscowa samodzielnie, przyczem w §. 15. instrukcyi wyraźnie jest zastrzeżonem, że pobieraniem i wypłatą funduszów przeznaczonych na utrzymanie szkoły nie mają się zajmować urzędy podatkowe.

Jest rzeczą notoryczną, że powyższy sposób rozkładania dodatków szkolnych na pojedynczych kontrybuentów w gminie i ściąganie ich przez Zwierzchności gminne połączonym jest z wielu niedogodnościami i nie zabezpiecza należytego wpływania funduszów przeznaczonych na potrzeby szkolne Pomijając nawet wypadki, w których ściągnięte na cele szkolne dodatki, bądź zupełnie przepadają, bądź też na inne cele w gminie bywają używane, powszechne są zażalenia na niewłaściwości i nadużycia przy rozkładaniu tych dodatków na poszczególnych kontrybuentów, oraz na nieregularne wpływanie dodatków do funduszów szkolnych miejscowych.

Zażalenia te znalazły wyraz w petycyach 26 Reprezentacyj wniesionych do Wysokiego Sejmu, bądź na skutek inicyatywy Wydziału powiatowego w Husiatynie, bądź w poparciu wniosku posła Bobczyńskiego.

W przedłożonem Wysokiemu Sejmowi sprawozdaniu z dnia 17. listopada 1890 r. uznała też komisya szkolna, że rozkładanie i ściąganie dodatków szkolnych przez Urzędy podatkowe byłyby korzystne.

Przeciwko przydzieleniu Urzędom podatkowym tych czynności oświadczyła się jednak c. k. krajowa Dyrekcya skarbu, a to najprzód dlatego, że zmiana ta spowodowałaby wedle jej zdania znaczne powiększenia czynności tychże urzędów, coby wywołać musiało potrzebę pomnożenia personalu urzędniczego, następnie zaś dlatego, że osobne ściąganie i wypłacanie dodatków na potrzeby szkolne niebyłoby możliwem, gdyż przy poborze podatków każda zapłata musi być rozdzieloną stosunkowo na podatek państwowy i wszelkie inne dodatki.

Powyższe względy nie są jednak, zdaniem komisyi szkolnej, tak decydującymi, aby stać mogły na przeszkodzie przeprowadzeniu zmiany, której potrzeba powszechnie jest odczuwaną i która uchylić może obecnie istniejące niedogodności i nadużycia.

Skoro bowiem urzędy podatkowe, już obecnie prócz podatków rządowych ściągają także wszystkie dodatki krajowe, indemnizacyjne, szkolne (na fundusz okręgowy) i gminne, obliczając takowe wedle pewnego procentu podatków rządowych, przeto osobne obliczenie i ściągnięcie jeszcze jednego więcej dodatku, nie może być uważane za tak wielkie obciążenie tych urzędów, aby takowe wymagało zwiększenia personalu urzędniczego, zwłaszcza jeżeli się zważy, iż liczba urzędów podatkowych jest obecnie powiększoną, a w niedługim czasie znajdować się mają urzędy podatkowe w każdej siedzibie Sądu powiatowego.

Drugi podniesiony przez c. k. krajową Dyrekcyę Skarbu zarzut upadnie sam przez się, skoro się nie będzie żądać innego sposobu postępowania przy rozkładaniu i ściąganiu dodatków szkolnych jak ten, który w myśl obowiązujących przepisów przy wszystkich innych podatkach jest stosowanym.

Sposób postępowania zaś byłby ten, iż urząd podatkowy na podstawie udzielonego sobie przez Radę szkolną miejscową wykazu kwot, przypadających od gmin i obszaru dworskiego na potrzeby szkolne i płacę nauczyciela, obliczyłby procentowo dodatki do podatków na powyższe cele przypadające, takowe każdemu kontrybuentowi w gminie i na obszarze dworskim przypisał i przy płaceniu podatków od każdego ściągnął.

Ze ściągniętych w ten sposób podatków, wypłacałby następnie urząd podatkowy we właściwych terminach kwoty przeznaczone na potrzeby szkolne przewodniczącym Rad szkolnych miejscowych.

Zaznaczyć w tem miejscu należy, że praktykowane w niektórych powiatach ściąganie dodatków szkolnych przez urzędy podatkowe łącznie z dodatkami gminnymi, jest wprawdzie lepszem od ściągania przez Zwierzchność gminną, nie uchyla jednak istniejących niedogodności, gdyż sprowadza pomięszanie funduszów, na potrzeby szkolne przeznaczonych, z funduszami gminnymi i nie kładzie tamy nadużyciom, które zmianę obecnego stanu rzeczy czynią naglącą.

Wydział krajowy podnosi w swem sprawozdaniu przeciw ściąganiu dodatków szkolnych przez urzędy podatkowe zarzut, że wskutek płacenia tych dodatków razem z podatkami i wskutek powolnego toku egzekucyi podatkowej, szkoły mogłyby nie otrzymać w porę potrzebnych funduszów. Zarzutu tego nie można jednak uznać za stanowczy, jeżeli się zważy, że środki egzekucyjne, którymi rozporządza naczelnik gminy, są o wiele mniej skuteczne od środków egzekucyi podatkowej i że w każdym razie korzystniejszem będzie nawet spóźnione, ale pewne wpływanie dodatków jak zupełne niewpływanie ich do funduszu szkolnego, co przy obecnym sposobie poboru niejednokrotnie się wydarza.

Wobec tego, iż przy obecnem ściąganiu dodatków szkolnych przez Zwierzchności gminne regularne wpływanie funduszów wcale nie jest zapewnionem, nie należy zdaniem komisyi szkolnej obawiać się zmiany na gorsze przy pobieraniu tych dodatków przez urzędy podatkowe. Gdyby jednak nawet przez zamierzoną zmianę fundusze na cele szkolne rzeczywiście później miały wpływać, to następstwom tym zaradzi proponowana zmiana terminu przedkładania preliminarzy szkolnych, wskutek której dodatki szkolne już od dnia 1. stycznia na rok szkolny rozpoczynający się dnia 1. września byłyby przypisywane i z końcem każdego kwartału uiszczane.

Gdy więc przejęcie przez Urzędy podatkowe rozkładania i ściągania dodatków do podatków no cele szkolne, określone w artykułach 18. i 24. ustawy z dnia 2. maja 1873 roku (Dz. u. kraj. Nr. 250), odpowiada naglącej potrzebie, a osiągnięcie tego celu nie wymaga zmiany ustawy, lecz przeprowadzonem być może w drodze rozporządzenia, przeto komisya szkolna w załatwieniu wniosku posła Bobczyńskiego i wymienionych poniżej petycyj wnosi,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby przystąpił do zmiany, względnie uzupełnienia instrukcyi dla miejscowych i okręgowych Rad szkolnych z dnia 3. sierpnia 1874 roku L. 6.110 (Dz. u. kraj. Nr. 42 z roku 1875) oraz instrukcyi dla c. k. Urzędów podatkowych z dnia 20. lipca 1875 roku w tym kierunku, aby 1. miejscowe Rady szkolne obowiązaue były przedkładać Radom szkolnym okręgowym preliminarze szkolne na następny rok szkolny najdalej do 15. października poprzedzającego roku: 2. rozkładanie na poszczególnych kontrybuentów w gminach i na obszarach dworskich dodatków do podatków, określonych w artykułach 18. i 24. ustawy krajowej z dnia 2. maja 1873 (Dz. u. kraj. Nr. 250) przekazane zostało c. k. Urzędom podatkowym w ten sposób, aby te Urzędy rzeczone dodatki do podatków osobno zarachowywały i z podatkami rządowymi ściągały, ściągnąwszy zaś takowe, wypłacały fundusze przeznaczone na potrzeby szkolne w myśl artykułu 24. ustawy krajowej z 2. maja 1873 roku za nieostemplowanymi kwitami przewodniczącym Rad szkolnych miejscowych.

Niniejszą uchwałą załatwia się zarazem petycya Wydziałów Rad powiatowych w Husiatynie, Brodach, Ropczycach, Brzozowie, Limanowy, Jarosławiu, Stanisławowie, Wadowicach, Drohobyczu, Białej, Bochni, Złoczowie, Bóbrce, Żółkwi, Mościskach, Mielcu, Cieszanowie, Samborze, Kossowie, Nadwórnej, Kołomyi, Krośnie, Chrzanowie, Łańcucie, Sanoku i Zbarażu, petycyą Rady szkolnej miejscowej w Hłudnie i gminy Chyrów, dotyczące tego przedmiotu.

Lwów dnia 25. marca 1892.

Przewodniczący:
Czartoryski *w. r.*

Sprawozdawca:
Paszkowski *w. r.*

L. s. 1582/1892.

Aleg. 183.

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o wniosku posła Sawczaka w sprawie założenia nowego gimnazyum z językiem wykładowym ruskim.

Wysoki Sejmie!

Dnia 3. marca 1892 podali poseł Dr. Damian Sawczak i towarzysze do laski marszałkowskiej wniosek następujący:

Zważywszy, że kraj nasz ma za mało gimnazyów w stosunku do liczby swojej ludności i swej potrzeby, tudzież w porównaniu z innymi krajami koronnymi monarchii;

zważywszy, że zwłaszcza południowo-wschodnia część naszego kraju na siedm powiatów z liczbą 595.000 dusz, oprócz niższego gimnazyum w Buczaczu, nie posiada ani jednej szkoły średniej;

zważywszy, że ta część kraju jest przeważnie zamieszkała przez Rusinów, bo obok 31·8% mieszkańców, używających języka polskiego, znajduje się w tej części kraju 66.52% mieszkańców, używających języka ruskiego;

zważywszy, że Rusini w ogóle na blisko trzy miliony dusz w Galicyi mają tylko jedno gimnazyum ruskie we Lwowie i cztery klasy równoległe w Przemyślu,

podpisani wnoszą,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, by w południowo-wschodniej Galicyi, naprzykład w Czortkowie, Buczaczu lub Kołomyi założył gimnazyum z ruskim językiem wykładowym.

W tej samej sprawie podał poseł Sawczak dnia 11. marca 1892 petycyę Rady powiatowej kołomyjskiej (l. 749) żądającą utworzenia przy gimnazyum kołomyjskiem paralelnych klas z językiem wykładowym ruskim.

Rada szkolna krajowa oświadczyła się już w swojem sprawozdaniu, że uważa, iż rozszerzenie wykładów gimnazyalnych w języku ruskim jest możliwem, byle się wykonywało stopniowo a gdy się Wydział krajowy odniósł do Rad powiatowych w Buczaczu, Czortkowie i Kołomyi z zapytaniem, czy te Rady powiatowe życzą sobie założenia gimnazyum z językiem wykładowym ruskim w granicach swoich powiatów, oświadczyła się Rada powiatowa Kołomyjska za utworzeniem takiego gimnazyum w Kołomyi.

Brak sił nauczycielskich, posiadających zupełną kwalifikacyę, przepełnienie wielu zawodów, wymagających gimnazyalnego wykształcenia, nie przemawiają za spiesznem tworzeniem nowych gimnazyów w kraju, a utworzenie szkół zawodowych może się wydawać pilniejszem zadaniem; wielu też trwa

w tem przekonaniu, że rozwój literackiego języka ruskiego i rozpowszechnienie znajomości tego języka znalazłyby dla siebie najodpowiedniejsze warunki w gimnazyach, w którychby niektóre przedmioty były wykładane po polsku a inne po rusku. Słuszność jednak domaga się tego, aby rodzice, którzy pragną, żeby ich synowie pobierali nauki w gimnazyum o wykładowym języku ruskim, mogli tego celu dopiąć, nie ponosząc ciężkich ofiar. Jeśli ci rodzice zamieszkują południowo-wschodnią część kraju naszego, muszą dziś synów swoich posyłać do zbyt dla nich odległego gimnazyum akademickiego we Lwowie, skoro bliższe gimnazya w Stanisławowie, Kołomyi i Buczaczu mają język wykładowy polski. To też widzimy, że ilość uczniów narodowości ruskiej jest w tych wszystkich trzech gimnazyach znaczną i że żadne inne gimnazyum z językiem wykładowym polskim nie posiada tylu uczniów narodowości ruskiej jak gimnazya w Kołomyi i Stanisławowie. Do gimnazyum w Kołomyi uczęszcza 428 uczniów a pomiędzy tymi 168 Rusinów, do gimnazyum w Stanisławowie 508 uczniów, a pomiędzy tymi 125 Rusinów, do niższego gimnazyum w Buczaczu 283 uczniów a pomiędzy nimi 86 Rusinów. Zachodzi tedy istotna potrzeba założenia w tej części kraju nowego gimnazyum z językiem wykładowym ruskim.

Miejscem wskazanem dla założenia takiego gimnazyum jest Kołomyja. Zatem przemawiają nietylko oświadczenie Rady powiatowej kołomyjskiej i geograficzne położenie, ale także ta okoliczność, że polskie gimnazyum istnieje w tem samem mieście i że przeto młodzież polska i ruska będą tu miały posobność do zawiązania wzajemnych a wielce pożądanych stosunków.

Jakkolwiek rozwój literackiego języka ruskiego postąpił znacznie w ostatnich latach dwudziestu, niepodobna taić przed sobą trudności, jakie napotyka także teraz założenie nowych szkół średnich z wykładowym językiem ruskim. Ilość nauczycieli gimnazyalnych, mogących wykładać po rusku, jest dotąd nie wielką a w obec tego, że niektóre dawniejsze książki i nawet niektóre podręczniki szkolne dotąd będące w użytku są napisane w języku skażonym obcemi naleciałościami, zależy od starannego doboru sił nauczycielskich, zachowanie czystości i samodzielności języka ruskiego, o które wszystkim obywatelom kraju wielce chodzić musi.

Te trudności nie mogą jednak przeszkodzić założeniu nowego gimnazyum w Kołomyi z wykładowym językiem ruskim. Gimnazyum to będzie się rozwijać stopniowo; w pierwszym roku zostanie tylko pierwsza najniższa klasa utworzoną a ilość klas będzie się powiększać z każdym rokiem, dopóki kompletne gimnazyum nie powstanie, naturalną rzeczy koleją. Jak długo wreszcie ilość klas i uczni tudzież układ ciała nauczycielskiego, nie będą dość wielkiemi, aby choćby niekompletne jeszcze gimnazyum posiadało warunki samoistnego istnienia i jak długo osobny budynek dla tegoż gimnazyum wykończonym nie będzie, może wspólna dyrekcya kierować polskiem i poczynającem się dopiero ruskiem gimnazyum w Kołomyi. Mając ciągle na oku potrzeby języka ruskiego i względy pedagogicznej natury, nie ulega wątpliwości, że się da utworzyć do lat kilku osobne gimnazyum ruskie, będące instytucyą, stojącą na straży czystości języka ruskiego i czyniącą istotnie zadość, tak wymaganiom kraju, jakoteż słusznym wymaganiom rodziców.

Z tych wszystkich względów komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

W myśl artykułu 7. ustawy z dnia 22. czerwca 1867 wzywa się Rząd, aby obok istniejącego już w Kołomyi gimnazyum z wykładowym językiem polskim założył stopniowo w temże mieście nowe gimnazyum z wykładowym językiem ruskim.

Tem samem petycye Rady powiatowej kołomyjskiej L. s. 749 i petycya miasta Czortkowa L. s. 1470 zostają załatwione.

Przewodniczący:
Czartoryski.

Sprawozdawca:
Wojciech Dzieduszycki.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. W. kr. 13.640/92.

Aleg. 184.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki w sumie 80.000 zł. w. a.

Wysoki Sejmie!

Według załączonej pod ·/. w odpisie uchwały z dnia 22. lutego 1892 postanowiła Rada powiatowa wielicka jednogłośnie większą część ciążących na powiecie długów zjednoczyć i spłacić nową pożyczką i w tym celu, jak niemniej w celu poprawienia stosunków finansowych powiatu, zaciągnąć w Banku krajowym we Lwowie pożyczkę w kwocie 80.000 zł. w. a.

Wszystkie długi powiatu wraz z zaległościami biernemi wynoszą według przedłożonego inwentarza majątku powiatowego z r. 1891 sumę 104.503 zł. 62 ct. w. a.

Zaciągnąć się mająca pożyczka służyć ma jednak tylko na następujące specyalne cele:

1. Na spłacenie 5% pożyczki zaciągniętej w r. 1882 w galicyjskiej kasie oszczędności w sumie 25.000 zł. w, a., z której pozostaje jeszcze do spłacenia 17.308 zł. 36 ct. Pożyczka ta użytą została prawie w zupełności na budowę domu Rady powiatowej.

2. Na spłacenie 6% pożyczki hipotecznej zaciągniętej w r. 1889 w powiatowej kasie oszczędności w Wieliczce, w sumie 15.000 zł., z której pozostaje do spłacenia 14.100 zł. wa.

Pożyczka ta użytą została w całości na budowę domu powyższego.

3. Na umorzenie 6% pożyczki zaciągniętej w r. 1889 w powiatowej kasie oszczędności w Wieliczce na zakupno mostu na rzece Rabie w sumie 10 000 zł., z której pozostaje do spłacenia 9.200 zł. w. a. — wreszcie:

4. Na spłacenie zaległości biernych, wykazanych w zamknięciach rachunkowych z r. 1891 w sumie 19.320 zł, 26 ct., tudzież zaległości biernych, które dopiero w roku 1892 do rachunków wprowadzone zostały, w sumie 3.933 zł. 76 ct.

Łączna suma przeto spłacić się mających długów i zaległości wynosi 63.862 zł. 38 ct.

Pozostała reszta z zaciągnąć się mającej pożyczki służyć ma na udotowanie kasy powiatowej w celu uzyskania odpowiedniego funduszu na rozmaite w powołanej na wstępie uchwale Rady powiatowej poszczególnione inwestycye.

Wspomniane wyżej zaległości bierne, wynoszące łączną kwotę 23 254 zł., powstały przeważnie z tej przyczyny, że powiat spodziewając się znaczniejszych subwencyi z funduszu krajowego rozpoczął i wybudował od roku 1884 prawie 74 kilometrów dróg, pomiędzy któremi drogi takie, jak z Wieliczki do Świątnik, z Gorzkowa ku Myślenicom, ze Swoszowa do Świątnik, z Dąbia do Kępanowa z mostem i td. Nieuzyskawszy zaś pomienionych subwencyi w spodziewanej wysokości, popadał w niedobory budżetowe, które ostatecznie urosły do kwoty wyżej podanej.

Konwersyą nie mają być objęte następujące pożyczki:

1) Uzyskana na mocy ustawy z 22. lutego 1884 Nr. 33. Dz. u. kr. 5% pożyczka Banku krajowego w kwocie 35.000 zł. na udotowanie powiatowej kasy pożyczkowej.

Z długu tego spłacić ma rzeczona powiatowa kasa pożyczkowa jeszcze kwotę 21.875 zł.

2) Poręczona przez Reprezentacyę powiatową w r. 1889 bezprocentowa pożyczka z funduszu krajowego w kwocie 3.000 zł. dla dziesięciu gmin powiatu, klęską gradu dotkniętych.

Z pożyczki tej mają gminy spłacić jeszcze kwotę 2.700 zł.

3. Bezprocentowa pożyczka głodowa w r. 1890 z funduszów państwowych zaciągnięta w kwocie 10.000 zł. i użyta na częściowe rekonstrukcye dróg powiatowych.

4. Bezprocentowa pożyczka zaciągnięta w r. 1891 z krajowego funduszu pożyczkowo drogowego w kwocie 10.000 zł. użyta na budowę dwóch dojazdów do odstąpionego przez c. k. Rząd Reprezentacyi powiatowej mostu żelaznego na Wiśle w Dębnikach (pod Krakowem).

Konwersya powyższych pożyczek nie jest zatem wskazaną, skoro pierwsza z nich spłacaną jest przez powiatową kasę pożyczkową, druga przez gminy, a trzecia i czwarta jest bezprocentową.

W przedłożonym Wydziałowi krajowemu inwentarzu powiatu za r. 1891 wykazano w stanie czynnym:

wartość dochodu z myt, ...	233.810 zł. — ct.
wartość nieruchomego i ruchomego majątku oraz zaległości czynnych	100.486 „ 25 „
Razem . .	334.296 zł. 25 ct.
stan bierny zaś	104 503 „ 62 „
zatem nadwyżkę stanu czynnego . . .	229.792 zł. 63 ct.

Podatki bezpośrednie na rok 1891 w powiecie przypisane wynosiły kwotę 140.742 zł. 66 ct. w. a.

Gdy zamierzona pożyczka z resztą długów przekracza 50% podatków bezpośrednich udaje się Reprezentacya powiatowa do Wysokiego Sejmu z prośbą o udzielenie jej ustawowego zezwolenia po myśli §. 24 ust. o repr. pow. na zaciągnięcie tej pożyczki.

Wydział krajowy uznając w zupełności potrzebę tej pożyczki i upatrując w rzeczonej pożyczce jedyny sposób uregulowania stosunków majątkowych powiatu, którego Reprezentacya tak gorliwie zajmuje się podniesieniem powiatu w kierunku rozszerzania komunikacyi i wprowadzenia innych inwestycyi, mając wreszcie w składzie zarządu powiatu zupełną gwarancyę, że zamierzony dług przyczyni się tak do ulżenia dotychczasowych ciężarów jako też do dalszego ekonomicznego rozwoju powiatu, wnosi:

/. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony */.* projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie 26. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zezwalająca Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 80.000 zł. w. a.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wrcz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce zezwala się zaciągnąć imieniem powiatu wielickiego w jednym z krajowych zakładów kredytowych pożyczkę w sumie 80.000 zł. w. a.

Art. II.

Pożyczka ta użytą być ma na skonwertowanie pożyczek powiatowych jako to: 5% pożyczki z r. 1882 w galicyjskiej kasie oszczędności w pierwotnej kwocie 25.000 zł. a. w., 6% pożyczek w powiatowej kasie oszczędności w Wieliczce w r. 1889, w kwotach 15.000 zł. i 10.000 zł. zaciągniętych, dalej na umorzenie zaległości biernych, a wreszcie na udotowanie kasy powiatowej na cele uchwałą Rady powiatowej z dnia 22. lutego 1892 wskazane.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Odpis.

Wyciąg z protokołu 3. posiedzenia jawnego Rady powiatowej w Wieliczce z dnia 22. lutego 1892.

Obecni: Przewodniczący prezes dr. Stanisław Larysz Niedzielski.

Członkowie: Pp. Miszke, Dydyński, Brzeziński, Adamski, Czecz, Dziewoński, Nowacki, Marjewski, Fink, Turnau, Baruch, Koch, Michalik, Bętkowski, Wyrewka, Kusina, Walas, Czopek, Ziobro, Barnaś i Permus.

Sekretarz: Siedlecki.

Ze strony c. k. Rządu obecny c. k. Starosta Wny Leon Kurykowski.

Początek posiedzenia o godzinie 11. przed południem. Przewodniczący konstatuje, że zaproszenie na posiedzenie dzisiejsze zostało wszystkim członkom Rady powiatowej należycie doręczone a gdy wielicka Rada powiatowa liczy członków 26. zaś zebranych jest 22 — przeto uznaje komplet za dostateczny do powzięcia uchwał i otwiera posiedzenie jawne.

Poczem przystąpiono do porządku dziennego, który przy zaproszeniu członkom Rady do wiadomości podano.

Punkt 2. Wniosek Wydziału powiatowego co do konwersyi względnie zaciągnięcia dla powiatu w Banku krajowym pożyczki.

Na wniosek ten zapadła następująca uchwała:

Rada powiatowa imieniem powiatu wielickiego postanawia:

1. w celu spłacenia pożyczek zaciągniętych:

a) w galicyjskiej kasie oszczędności we Lwowie, w kwocie 25.000 zł. a. w., oraz b) w powiatowej kasie oszczędności w Wieliczce w kwotach 15.000 zł. a. w. i 10.000 zł. a. w. a właściwie w celu spłacenia reszty należytości z tychże trzech pożyczek w łącznej kwocie 39.344 zł. 47 ct. a. w. dalej

2) w celu spłacenia zaległości biernych po koniec roku 1891 w sumie 23.254 zł. 2 ct., dalej

3) w celu dotowania kasy powiatowej funduszem rezerwowym w kwocie 2000 zł., dalej

4) w celu utworzenia funduszu zakładowego dla oddziału zastawniczego kreowanego przy powiatowej kasie pożyczkowej w sumie 3000 zł. a. w., dalej

5) w celu uzyskania funduszu na udzielanie zaliczek zwrotnych bezprocentowych gminnym strażom pożarnym w kwocie 1.500 zł. a. w., dalej

6) w celu pokrycia kosztów otynkowania budynku Rady powiatowej w sumie około 3000 zł. a. w.,

7) w celu uzyskania funduszu zapasowego na nieprzewidziane inwestycye w przyszłości w sumie około 4000 zł. a. w., wreszcie

8) w celu spłacenia 1 raty zaciągnąć się mającej pożyczki oraz wszelkich kosztów połączonych z zasięgnięciem pożyczki i spłaty dotąd istniejących pożyczek w sumie około

4000 zł. a. w. zaciągnąć w Banku krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem pożyczkę w kwocie 80.000 zł. wyraźnie ośmdziesiąt tysięcy zł. a. w. w obligacyach komunalnych II. emisyi tegoż banku pod warunkami dla pożyczek tego rodzaju przepisanymi lub też przez Bank krajowy ustanowić się mającymi, upoważniając Wydział Rady powiatowej do poczynienia wszystkich w tym celu potrzebnych kroków. W szczególności zaś upoważnia Rada powiatowa Wydział powiatowy, ażeby pożyczkę w kwocie powyższej w Banku krajowym imieniem powiatu wielickiego zaciągnął, obowiązek zwrócenia zaciągniętej pożyczki, opłacania procentów, prowizyj, kosztów administracyjnych i wszystkie w ogóle obowiązki przez Bank krajowy przy udzielaniu pożyczki wymagane imieniem tegoż powiatu przyjął, dla rzeczonej pożyczki z procentem, prowizyą i należytościami podrzędnemi majątek powiatu a względnie dochody powiatu i dodatki do powiatów w takiej ilości, jaka na pokrycie czy to rat, czy całego resztującego długu z przynależytościami potrzebną będzie, w zastaw oddał, skrypt według wzoru przez Bank krajowy udzielić się mającego imieniem powiatu zeznał i podpisał, przyzwoloną pożyczkę a mianowicie obligacye komunalne II. emisyi odebrał i rzeczony bank z odebrania tychże pokwitował, obligacye te Bankowi krajowemu sprzedał, lub też temuż w komis dla sprzedaży oddał, gotówkę ze sprzedaży odebrał i z odebrania rzeczony Bank pokwitował, wreszcie z Bankiem krajowym ostatecznie się obliczył a w razie potrzeby w celu odebrania waluty pożyczkowej i obliczenia się z Bankiem krajowym specyalnego pełnomocnika ustanowił.

W końcu poleca Rada powiatowa Wydziałowi i upoważnia go, aby ze względu, że zaciągnąć się mająca pożyczka łącznie z długami już powiat obciążającymi przewyższa 50% podatków bezpośrednich dla tegoż powiatu przypisanych poczynił wszelkie kroki w celu wydania ustawy krajowej, która stosownie do §. 24 ustawy o Reprezentacyi powiatowej z dnia 12. sierpnia 1866 r. do zaciągnięcia pożyczki tej jest potrzebną.

Przewodniczący konstatuje, że uchwała powyższa zapadła jednomyślnie. Punkt od 3 do 13. opuszczono.

Na tem protokół zakończono. Za zgodność z oryginałem,

Prezes:

Larysz Niedzielski m. p.

Siedlecki m. p.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Aleg. 185.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Berehy górne i Wydziału powiatowego w Lisku o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania w Buda-Peszcie Józefiny i Michała Łużańskich.

Wysoki Sejmie!

Uchwałami z 17. i 27. listopada 1890 r. przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy petycyę gminy Berehy górne, popartą usilnie przez Wydział powiatowy w Lisku o przyjęcie na fundusz krajowy należących się Magistratowi w Buda-Peszcie kosztów utrzymania małoletnich Józefiny i Michała Łużańskich.

W wykonaniu powyższych uchwał Wydział krajowy ma zaszczyt złożyć następujące sprawozdaniu. Podług aktów c. k. Starostwa Józefina i Michał byli Łużańscy utrzymywani po śmierci swych rodziców Michała i Maryi Łużańskich przez gminę miasta Buda-Peszt w czasie od 30. kwietnia 1881 do 29. kwietnia 1884, wskutek czego urosły koszta

za Józefinę Łużańską rocznie po 72 zł.	216 zł.
a za Michała Łużańskiego rocznie po 96 zł.	288 „
czyli razem w kwocie . .	504 zł.

Na zapłacanie tych kosztów skazaną została gmina Berehy górne orzeczeniem c. k. Starostwa w Lisku z 18. listopada 1887 L. 12.853.

Sprawa przynależności rodziny Łużańskich do gminy Berehy górne była kilkakrotnie orzeczeniami c. k. Starostwa w Lisku roztrzyganą i tak:

Pierwotnem orzeczeniem z 25. czerwca 1881 L. 5.575 przyznaną została Michałowi Łużańskiemu, ojcu utrzymywanych, przynależność do gminy Berehy górne jako tułaczowi, a to na mocy §§. 18. i 19. ustawy o przynależności z r. 1863, tudzież z powodu, że w r. 1854 z tej gminy do wojska oddanym został. Następnie orzeczeniem z 8. września 1883 L. 8.610 przyznało c. k. Starostwo takąż przynależność Maryi z Venkredów Łużańskiej i jej dzieciom z mocy §§. 20. i 21. ustawy o przynależności, wreszcie orzeczeniem z 22. maja 1887 L. 5.417 c. k. Starostwo zawyrokowało, że Stefan Łużański, ojciec Michała, a dziad wspomianych sierót Józefy i Michała w myśl §. 26. patentu konskrypcyjnego z 25. października 1804 nabył przynależność do gminy Berehy górne na tej podstawie, że w r. 1848, w którym do tej gminy przybył, uzyskał w niej jako djak przy tamtejszej cerkwi stałe utrzymanie, że zatem syn jego Michał Łużański odziedziczył po swym ojcu Stefanie na mocy §§. 6. i 17. ustawy z r. 1863 przynależność do gminy Berehy górne i takowej nie utracił; wyszedłszy bowiem z Berehów górnych resztę życia przepędził na Węgrzech, gdzie nowej przynależności nie nabył, oraz że to prawo przynależności Michała Łużańskiego do gminy Berehy górne przeszło także po myśli §§. 6, 7, i 11 ustawy z r. 1863 na tegoż żonę Maryę i przysługuje dotąd małoletnim ich dzieciom Józefinie i Michałowi, pozostającym na Węgrzech. Wszystkie te orzeczenia stały się prawomo-

cnemi, gdyż gmina wnosiła wprawdzie od takowych rekursy do c. k. Namiestnictwa, jednak z żadnym się nie utrzymała. Przeciw ostatniemu orzeczeniu c. k. Starostwa z 22 maja 1887 r. L. 5417 do przynależności Stefana Łużańskiego i jego potomstwa, które uzyskało zatwierdzenie c. k. Namiestnictwa reskryptem z 22 października 1887 r. L. 35540, wniosła gmina przez adwokata Dr. Iskrzyckiego nawet zażalenie do c. k. Trybunału administracyjnego, jednak zażalenie to z powodu niedotrzymania prekluzyjnego terminu odrzuconem zostata bez dalszego postępowania.

Sądząc wszakże podług stanu aktów i motywów poszczególnych orzeczeń, przypuszczać można prawie na pewno, że i w należytym terminie wniesione zażalenie nie odniosłoby było pożądanego skutku. — W ten sposób obowiązek zwrotu powyższych kosztów magistratowi w Buda-Peszcie stał się prawomocnym a gmina koszta te zapłacić będzie musiała, do czego zresztą już kilkakrotnie przez c. k. Starostwo przynagloną była i tylko wniesione w tej sprawie do Wysokiego Sejmu przez gminę i Wydział powiatowy petycye, zdołały wstrzymać c. k. Starostwo od egzekucyi.

Zauważyć należy przytem, że gmina we wszystkich innych wypadkach broniła się należycie i jak tylko mogła starała się uwolnić od nałożonych na nią kosztów i przyznania przynależności rodzinie Łużańskich.

Chcąc ulżyć gminie spłatę nałożonych na nią kosztów, uzyskało c. k. Starostwo od Magistratu w Buda-Peszcie zezwolenie na spłatę tych koszków w 5 ratach rocznych począwszy od 1. stycznia 1890 r. Podług oświadczenia jednak Wydziału powiatowego, gmina a względnie jej mieszkańcy i tych rat nie byliby w stanie zapłacić, jeśli niemieliby popaść w zupełną ruinę majątkową.

Gmina Berehy górne bowiem, jak to Wydział powiatowy podnosi, jest jedną z najuboższych w całym powiecie i jak świadczy przedłożony budżet i inwentarz tej gminy cały stały dochód jej stanowią jedynie odsetki w kwocie 21 zł. od dwóch obligacyj zapisu długu państwa w wartości 500 zł. i 20 zł. 20 ct. jako dochód z czynszu najmu pastwisk o powierzchni 162 morgów i 330 sążni. Mieszkańcy tej gminy opłacają rocznie 311 zł. bezpośrednich podatków bez dodatków, na pokrycie zatem rocznej raty kosztów utrzymania Łużańskich potrzeb, aby nałożyć prawie 33% dodatków gminnych, któreby gminę bez wątpienia aż nadto obciążyły.

Wydział krajowy ma przeto zaszczyt przedstawić tę sprawę Wysokiemu Sejmowi z wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Koszta utrzymania sierót Józefiny i Michała Łużańskich, przez magistrat w Buda-Peszcie w kwocie 504 zł. zarachowane, przyjmuje się na fundusz krajowy i w tym celu wstawia się do Rubr. XVII. funduszu krajowego na r. 1892 jako wydatek nadzwyczajny kwotę 504 zł.“

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 23. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca
Dr. Józef Wereszczyński *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 14064/92.

Aleg. 186.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 19. stycznia 1888 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu:

1) Ażeby w sposób odpowiedni zbadał potrzebę reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych a zwłaszcza w sprawach spadkowych i opiekuńczych, tudzież:

2) ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedstawił zasady, mające służyć za podstawę do ustawy o postępowaniu sądowem w sprawach niespornych dla naszego kraju, o której wniesienie w drodze konstytucyjnej należałoby wezwać c. k. Rząd.

W wykonaniu pierwszej części powyższego polecenia zajął się Wydział krajowy zbadaniem potrzeby reformy i w tym celu stosownie do uchwał fachowej ankiety z 8. sierpnia 1888 zebrał we wskazanych przez nią kierunkach materyały i takowe już członkom Wys. Sejmu na początku tegorocznej sesyi rozdał.

Materyały te stwierdzają naglącą i konieczną potrzebę reformy postępowania niespornego.

Chąc się zaś wywiązać z drugiego polecenia powołanej na wstępie uchwały, Wydział krajowy sprosił na dzień 12. marca b. r. ankietę prawniczą, złożoną z mężów ze sprawą poruszoną teoretycznie i praktycznie dokładnie obznajomionych. Tok i wynik jej obrad podaje załączony protokół al. 1.

Alegat:

Na podstawie udzielonej nam przez powyższą ankietę opinii i zgodnie z jej uchwałami Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm uznając, iż reforma postępowania sądowego w sprawach niespornych a w szczególności w sprawach spadkowych i sierocińskich ze względu na nasze stosunki jest n i e z b ę d n ą

i konieczną, wzywa c. k. Rząd, ażeby do reformy tej w drodze konstytucyjnej jak najrychlej przystąpił na podstawie następujących zasad:

1) We wszystkich działach dzisiejszego postępowania w sprawach niespornych ma być przeprowadzony ścisły rozdział czynności, polegających na właściwem orzekaniu, od czynności, których zadaniem jest tylko stwierdzenie faktów i dostarczenie publicznych dokumentów dowodowych.

Pierwsze pozostać mają przy sądach, drugie należy z zakresu sądownictwa wyłączyć i oddać z ustawy notaryuszowi, nie uwłaczając jednak dotychczasowej kontroli Sądu.

Wskutek tego ograniczać się będzie czynność sędziego w toku rozprawy spadkowej na przyznaniu spadku i na rozsądzaniu nadarzających się w toku rozprawy kwestyj spornych.

2) System wymiaru i uiszczania należytości przypadających notaryuszom jako delegatom sądowym, za sporządzenie aktów spadkowych należy w ten sposób unormować, iżby za podstawę do oznaczenia wynagrodzenia ustanowioną była stała taryfa według wartości czystego spadku bez względu na stratę czasu i rozmiar dokonanych czynności. — Od drobnych spadków nie należy się żadna opłata, dla mniej zamożnych taryfa mała a w miarę zamożności taryfa progresywna. — Wymiar tych należytości, oraz ściąganie takowych i peryodyczną wypłatę należy pozostawić urzędom podatkowym, którym za podstawę do tych należytości służyć mają wykazy udzielane im do wymiaru podatku spadkowego.

3) Notaryuszom jako delegatom sądowym należy pozostawić wolność wyręczania się w czynnościach urzędowych, odnoszących się do spraw spadkowych, ukwalifikowanymi zastępcami, którymi jednak mogą być tylko kandydaci notaryalni egzaminowani, zaprzysiężeni i zaopatrzeni odpowiednimi dekretami ze strony sądu, upoważniającymi ich do zastępowania notaryuszy, jako delegatów sądowych.

Zastępcy ci działając pod materyalną odpowiedzialnością notaryuszy muszą otrzymać pisemne polecenie od swojego notaryusza i to tylko dla pewnych specyalnych czynności po za siedzibą urzędową notaryusza spełnić się mających.

4. Prowadzący metryki ma obowiązek razem z doniesieniem o śmierci oznajmić, czy pozostał ruchomy lub nieruchomy majątek, i czy istnieją niewłasnowolni spadkobiercy, a to jak najspieszniej. w każdym zaś razie przed upływem ośmiu dni.

5. Naczelnik gminy ma obowiązek zarządzić prowizoryczne środki zabezpieczenia majątku małoletnich, nieobecnych lub niewłasnowolnych spadkobierców i donieść o tem zarządzeniu bezzwłocznie notaryuszowi.

6. Przepisy patentu z dnia 9 sierpnia 1854 L. 208. Dz. p. p., według których spisanie aktu zejścia i innych, nastąpić winno w miejscu mieszkania zmarłego, mają być w tym kierunku zmienione, iż czynność ta tylko w wyjątkowych wypadkach, w razie koniecznej potrzeby lub na żądanie spadkobierców w miejscu zamieszkania zmarłego przedsięwziętą być winna.

7. Przy spadkach włościańskich i drobnych małomiejskich spisane być winny, o ile to być może, wszystkie do wydania dekretu dziedzictwa potrzebne akta w jednym protokole i na jednym terminie.

8. Urządzenie administracyi spadku, zabezpieczenia majątku, zawiadomienia dziedziców, legataryuszy, egzekutorów testamentu itp., w ogóle czynności dotychczas według §§. 75, 76, 80 do 91 ces. pat. z 9 sierpnia 1854 L. 208 Dz. p. p. sądom przydzielone, dalej odebranie przyrzeczenia opieki, odebranie w toku pertraktacyi przysięgi od świadków na ustne ostatniej woli rozporządzenie, rozpisanie wszelkich edyktów itd. ma być pozostawione delegatowi sądowemu.

9. Czas terminów edyktalnych skrócić należy najwyżej do 6 miesięcy. Oprócz ogłoszenia w gazecie urzędowej, należy zarządzić ogłoszenie także w miejscu ostatniego pobytu.

10. Po przesłuchaniu stron, w razie uprawdopodobnionego zatajenia majątku, dopuszczoną być winna na żądanie spadkobiercy lub legataryusza, w drodze niespornego postępowania, w każdym okresie pertraktacyi spadkowej, a nawet po jej ukończeniu, przysięga manifestacyjna.

Sąd na podstawie przedłożonego mu przez delegata sądowego aktu, wyda w drodze niespornej orzeczenie o dopuszczalności przysięgi, która w czasie trwania postępowania spadkowego odebraną być może także przez delegata sądowego.

11. Fizyczny dział spadku ma być przeprowadzony definitywnie w drodze niespornej ze skutkiem wykonalności, jeżeli którykolwiek z interesowanych działu zażąda.

12. Sam dział przeprowadza notaryusz, sporne szczegóły, wyłaniające się w toku działu, rozstrzyga sąd bez formy procesu na zasadach dowodowych proceduralnych.

13. Dział spadku ma być przeprowadzonym przed dekretem dziedzictwa, gdy tego choćby jeden dziedzic zażąda. Jeżeli wszyscy dziedzice są małoletni, a dziedziczą bez testamentu, wtedy dział ma się odbyć po wydaniu dekretu dziedzictwa, albo na żądanie tego dziedzica, który dojdzie do pełnoletności, albo gdy sąd nadopiekuńczy uzna tego potrzebę.

14. Wynik podziału wciągniętym być ma do dekretu dziedzictwa.

15. Dla wzmocnienia nadzoru nad opieką i kuratelą ustanowić należy Rady opiekuńcze, jako organ pomocniczy i kontrolujący działalność opiek i kuratorów, mający obowiązek donoszenia sądowi o nadużyciach lub zaniedbaniu opiek i kuratorów i posiadający prawo głosu doradczego w ważniejszych kwestyach zarządu majątkiem pupilów i kurandów.

Dla każdej gminy wiejskiej może być mianowaną jedna stała rada dla wszystkich spraw, dla innych ustanowioną będzie rada w każdym poszczególnym wypadku z członków rodziny i mężów zaufania.

II. Zarazem wzywa się c. k. Rząd, ażeby się postarał:

1) o uwolnienie od należytości spadkowych w wypadkach przewidzianych w §. 1. ust. z 31. marca 1890 l. 53. dz. pp. wszystkich spadków, których czysta wartość kwoty 500 zł. nie przenosi;

2) o pomnożenie liczby sądów i sił sędziowskich;

3) o tępienie pokątnego pisarstwa przez wprowadzenie do kodeksu karnego odpowiednich postanowień karnych.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 19. marca 1892.

Marszałek krajowy.

Sanguszko *m. p.*

Sprawozdawca.

Dr. Damian Sawczak *m. p.*

Członek Wydziału krajowego.

Alegat 1. do sprawozdania Wydziału kraj. do l. W. 14.064/92.

Protokół

posiedzeń ankiety prawniczej, pozasejmowej w przedmiocie reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych.

Posiedzenie I. dnia 12. marca 1892.

Przewodniczący: Dr. Damian Sawczak, członek Wydziału krajowego.

Obecni:

1. Eugeniusz Abrahamowicz, sędzia powiatowy w Chodorowie, poseł do Rady państwa;
2. Dr. Edward Bauch ck. Radca Sądu kraj. we Lwowie;
3. Teofil Bereźnicki, ck. Radca Sądu wyższego we Lwowie;
4. Dr. Aleksander Dworski, adwokat i burmistrz miasta Przemyśla, członek komisyi prawniczej sejmowej;
5. Dr. Filip Fruchtmann, adwokat i członek komisyi prawniczej sejmowej;
6. Mikołaj Herasimowicz, ck. sędzia powiatowy w Mikołajowie i poseł na Sejm krajowy;
7. Józef Jasiński, prezydent sądu krajowego w Krakowie;
8. Edmund Klemensiewicz, ck. notaryusz w Grybowie i członek komisyi prawniczej sejmowej;
9. Lucylian Krynicki, ck. Radca dworu i prezydent sądu obwodowego w Tarnopolu; członek komisyi prawniczej sejmowej;
10. Michał Lenartowicz, ck. notaryusz w Kołomyi; członek komisyi prawniczej sejmowej;
11. Dr. Stanisław Madeyski, profesor uniwersytetu Jagiellońskiego, członek komisyi prawniczej sejmowej;
12. Dr. Godzimir Małachowski, adwokat we Lwowie;
13. Dr. Leon hr. Piniński, profesor uniwersytetu lwowskiego, poseł do Rady państwa;
14. Longin Rożankowski, emerytowany Radca sądowy i adwokat; członek komisyi prawniczej sejmowej;
15. Dr. Karol Wurst ck. notaryusz we Lwowie;
16. Dr. Fryderyk Zoll, profesor uniwersytetu Jagiellońskiego i członek komisyi prawniczej sejmowej.

Funkcye sekretarzy pełnią urzędnicy Wydziału krajowego pp. Leopold Bragiewicz i Feliks Słotwiński.

Z zaproszonych nie stanęli tylko: p. Julian Tałasiewicz, ck. Radca sądu krajowego w Wadowicach, który swą nieobecność przeszkodą urzędową usprawidliwił, tudzież członkowie sejmowej komisyi prawniczej pp. Dr. Ferdynand Weigel i Dr. Klemens Żywicki, którzy w czasie zwołania ankiety chwilowo nie byli obecni we Lwowie.

Przewodniczący otwiera zgromadzenie krótką przemową, w której wita zebranych członków ankiety i dziękuje im za jawienie się niemal w komplecie, następnie streściwszy pokrótce przebieg sprawy w Wydziale krajowym i przedkładając wydane „Materyały“ oświadcza, że Wydział krajowy postępując ściśle w kierunku wskazanym przez ankietę z dnia 8. sierpnia 1888 nie wykonał jednego tylko punktu, a mianowicie nie badał dokładnie ustawodawstwa zagranicznego, a powodem tego było z jednej strony brak czasu, z drugiej zaś ta okoliczność, iż podobne studya nie prowadziłyby do celu, bo stosunki za granicą są inne i praktyka krajów zagranicznych nie dałaby się u nas zastosować.

W końcu nadmienia przewodniczący, że ze względów utylitarnych, gdy większość członków sejmowej komisyi prawniczej do niniejszej ankiety już powołano, w porozumieniu z przewodniczącym tej komisyi zaproszono i resztę jej członków.

Przystępując do samej sprawy przewodniczący przedkłada członkom ankiety kwestyonaryusz, który też ankieta po krótkiej dyskusyi przyjęła jako substrat do obrad.

Przewodniczący odczytuje pytanie zasadnicze działu I. kwestyonaryusza:

I. „Czy zachodzi potrzeba reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych, a w szczególności w sprawach spadkowych, opiekuńczych i kuratelarnych?“

Zarazem na podstawie zebranych i przedłożonych materyałów stwierdza, że żaden głos w kraju nie oświadczył się, jakoby dzisiejszy stan rzeczy był zadowalniającym i otwiera nad tem pytaniem dyskusyę generalną.

Poseł Lenartowicz twierdzi, że potrzebę reformy uznał już Rząd, domagał się jej kilkakrotnie nasz Sejm a potrzebę jej wreszcie udowodnił dostatecznie Wydział krajowy przedłożonymi przez siebie materyałami, że zatem wszelka na ten temat dyskusya jest zbyteczna, należy przeto na ogólne pytanie I. bez dalszej dyskusyi odpowiedzieć twierdząco i przystąpić od razu do obrad nad pytaniami działu II.

Poseł Krynicki sprzeciwia się temu, bo ankieta winna się oświadczyć, w jakim kierunku reforma jest konieczna, czy w kardynalnych zasadach, unormowanych kodeksem cywilnym, czy też tylko odnośnie do poszczególnych przepisów procedury.

Mowca twierdzi, że zasadnicze przepisy są dobre i opierając się na własnem doświadczeniu, zapewnia, że gdzie sąd dbały, tam i pod panowaniem dzisiejszej ustawy mało zostaje do zrobienia. Jako przykład przytacza sąd obwodowy w Tarnopolu, którego jest prezydentem.

Poseł Fruchtmann twierdzi przeciwnie, że przyczyną złego stanu rzeczy są nie sądy, ale ustawa, bo w ogóle jest zle, jak to przedłożonymi materyałami udowodniono, a jeżeli w poszczególnym sądzie jest wyjątkowo dobrze, to przyczyna tego leży poza ustawą lub nawet w zarządzeniach sądu wbrew ustawie poczynionych. Zresztą poseł Krynicki mówi o sądzie obwodowym a ankiecie chodzi o drobną posiadłość.

Prezydent Jasiński oświadcza, że na razie chodzi tylko o zmianę ces. pat. z dnia 9. sierpnia 1854, a nie o zasady ustawy cywilnej. Zmiana taka może nastąpić bez naruszenia kodeksu cywilnego, którego reforma natrafiłaby na nieprzezwyciężone przeszkody.

Profesor Madeyski jako autor wniosku wypowiada przekonanie, że reforma jest konieczną, ale przeprowadzenie jej może liczyć na szanse tylko wtedy, gdy podjętą zostanie przez Rząd, należy go więc przekonać o jej konieczności.

Rząd wniósł w roku 1867 projekt na zasadach prawa francuskiego, cofnął go jednak później jako niepraktyczny i na razie nie myśli zupełnie o reformie. I rzeczywiście reforma w innych krajach nie jest konieczną.

U nas inaczej, a wina tego leży nie tylko w małej ilości sądów i przeciążeniu urzędników sędziowskich, ale i w odmiennych warunkach, których z warunkami w innych krajach równać nie można.

W innych krajach wyższa oświata, ludność pod względem prawnym więcej poradna, ludność która rozumie ustawę, braki jej wyrównuje i ułatwia sądom ich działalność.

Celem badań Wydziału krajowego i ankiety jest stwierdzić, że ze względu na istniejący stan rzeczy w naszym kraju reforma jest konieczną i w tym duchu należy odpowiedzieć na pytanie I-sze.

Poseł Piniński podaje kilka uwag co do zamierzonej reformy i tak:

1) jest zdania, że ankieta wobec rozszerzonego przekonania w kołach niefachowych, winna zamarkować, iż uważa zaprowadzenie sądów pokoju za niepraktyczny i niebezpieczny experyment, że jednak koniecznem jest stworzenie organu podległego sądowi, któryby z jego polecenia kontrolował opiekę;

2) sądzi, że należy postarać się o wprowadzenie postanowienia karnego przeciw przeniewierstwu, t. j. działaniu opiekuna we własnym interesie ze szkodą sierót; mowca przemawia dalej za upaństwowieniem notaryatu i wypowiada swe przekonanie, że lepiejby było, gdyby ankieta oświadczyła się, iż „reforma ze względu na stosunki we wszystkich krajach istniejące, jest konieczna“, osobne żądania bowiem dla Galicyi z reguły nie bywają uwzględniane.

Po przemówieniach pp. Madeyskiego i Wursta, postanowiono jednak opowiedzieć w myśl wniosku prof. Madeyskiego;—materyały bowiem uwzględniają li tylko stosunki galicyjskie, a oświadczenie ankiety nie przesądza zupełnie stanu rzeczy, istniejącego w innych krajach, należy jednak w elaboracie Wydziału krajowego Rządowi przesłać się mającym, zamarkować, „że ustawa w ogóle potrzebuje reformy.“

Po zamknięciu dyskusyi uchwaliła ankieta jednogłośnie odpowiedzieć na pytanie I. w następującej stylizacyi:

„*Reforma postępowania sądowego w sprawach niespornych, a w szczególności w sprawach spadkowych, opiekuńczych i kuratelarnych, jest ze względu na nasze stosunki naglącą i nieodzowną.*“

Przewodniczący otwiera dyskusyę nad pytaniem pierwszem działu II:

„Komu ma być poruczone spisywanie tych wszystkich aktów pośmiertnych, które nic innego nie zawierają, jak tylko stwierdzenie pewnych zdarzeń i faktów?„ (§. 3 i 29. ces. pat. z 9. sierpnia 1854).“

Po krótkiej dyskusyi, w której wzięli udział pp. Wurst, Abrahamowicz i Krynicki, zgodziła się ankieta, iż sprawy spadkowe należy oddać z ustawy notaryuszom, bo każdy notaryusz jest ukwalifikowany do zajmowania się niemi.

Pos. Klemensiewicz podnosi, że sprawy te winny być oddane notaryuszowi, jako notaryuszowi, a nie jako delegatowi sądowemu.

Przeciwnego zdania jest prezyd. Jasiński, który dodaje, że notaryusz w każdym razie jako delegat sądowy ma być upoważniony do przedłożenia sądowi aktów, zupełnie już do wydania dekretu dziedzictwa przygotowanych, a jedynie tylko w kwestyach spornych winien zażądać orzeczenia sądowego. Urzędy parafialne mają przesłać co miesiąc notaryuszom swoje wykazy zmarłych, które znów po miesiącu udziela sądowi notaryusz z uwidocznieniem, co uczynił odnośnie do każdego w wykazie wymienionego. W ten sposób sąd będzie miał ewidencyę nad wszystkiemi sprawami spadkowemi.

Dr. Małachowski proponuje odpowiedź analogiczną, z odpowiedzią Towarzystwa prawniczego lwowskiego na str. 172 pod l. IV w Materyałach wydrukowaną, zaś co do należytości notaryuszy, to jest zdania, iż należy uznać zasadę przez ankietę w r. 1888 wypowiedzianą, (str. 4 Materyałów). Mowca sądzi, że notaryusz ma nie tylko być zależnym od sądu, ale że kontrola sądu nad nim winna być zaostrzona i stawia wniosek: „Ankieta wyraża życzenie, aby sądy o wszelkich przekroczeniach notaryuszy zawiadamiały Izby notaryalne, w myśl §. 157 ord. not.“

Prof. Madeyski utrzymuje, że potrzeba instytucyi notaryuszy została już dostatecznie doświadczeniem stwierdzona, że należy jej zatem oddać sprawy spadkowe, ale jako delegatom sądowym, bo sprawy te są sprawami sądowemi, a notaryusz działać w nich musi w imieniu sądu, kontroli więc sądu uchylić nie można. Chodzi tylko o to, aby notaryuszom przekazać spełnianie tych czynności, ex mandato legis, a nie ex mandato judicis. Korzyść ztąd będzie taka, że:

1) ustanie dowolność sędziego, kierowana zazwyczaj względami osobistymi;

2) notaryusz zajmie się sprawami gorliwiej, bo one będą należały ściśle do jego atrybucyi; — notaryusz zresztą jest lepiej ukwalifikowanym do spełniania tych czynności niż sędzia, bo lepiej niż sędzia potrafi się wmyśleć w położenie ludności.

Przechodząc do należytości notaryusza, oświadcza mowca, że dzisiejszą taksę należy zmienić bezwarunkowo, bo ona jest głównym powodem skarg na notaryat i drogość postępowania spadkowego.

P. Wurst sądzi, że kontrola sądu nad notaryuszem nie potrzebna, wystarczy tu kontrola Izb notaryalnych.

Tego samego zdania jest not. Klemensiewicz i dodaje, że możnaby poddać notaryusza pod kontrolę samego tylko prezydenta sądu obwodowego.

Sprzeciwiają się temu pp. Fruchtmann, Zoll i Krynicki, sprawy spadkowe bowiem należą do kompetencyi sądów i te nad ich sprawowaniem bezwarunkowo muszą mieć kontrolę, kontrola ta jednak odnosi się tylko do sprawy, a nie do osoby notaryusza.

Na wniosek posła Fruchtmanna zgodziła się ankieta, ażeby na tem miejscu załatwić także pytanie 14 działu II: „Jeżeli spisywanie aktów ma być powierzone notaryuszom, w jaki sposób wymiar i pobór ich należytości ma być unormowanym i czy i jaki spadek miałby być wolny od tych opłat“, gdyż od odpowiedzi na to pytanie, zależy odpowiedź na pytanie 1.

W głosowaniu przyjęto odpowiedzieć na to pytanie 1. w stylizacyi Tow. praw. lwowskiego (str. 172. IV Materyałów) z dodatkiem proponowanym przez adw. dra Małachowskiego, „nieuwłaczając niczem kontroli sądu nad notaryuszem.“

Odpowiedź ta opiewa:

1) We wszystkich działach dzisiejszego postępowania w sprawach niespornych, należy przeprowadzić ścisły rozdział czynności, polegających na właściwem orzekaniu, od czynności, których zadaniem jest tylko stwierdzanie faktów i dostarczanie publicznych dokumentów dowodowych.

Pierwsze pozostać mają przy sądach, drugie należy z zakresu sądownictwa wyłączyć i oddać z ustawy notaryuszowi, nie uwłaczając jednak dotychczasowej kontroli sądu nad nim.

Wskutek tego ograniczać się będzie czynność sędziego w toku rozprawy spadkowej na przyznaniu spadku i na rozsądzaniu nadarzających się w toku rozprawy kwestyj spornych.

Jako odpowiedź na pytanie 14. kwestyonarza przyjęto na wniosek przewodniczącego opinię Towarz. prawn. w Krakowie, na str. 163 l. c. Materyałów umieszczoną z dodatkiem prof. Madeyskiego.

Odpowiedź ta brzmi:

2) System wymiaru i uiszczania należytości, przypadających notaryuszom jako delegatom sądowym, za sporządzanie aktów spadkowych, należy w ten sposób unormować, iżby za podstawę do oznaczenia wynagrodzenia ustanowioną była stała taryfa według wartości spadku, bez względu na stratę czasu i rozmiar dokonanych czynności.

Od drobnych spadków nie należy się żadna opłata, dla mniej zamożnych taryfa jest mała, a w miarę zamożności taryfa progresywna. Wymiar tych należytości oraz ściąganie takowych i peryodyczną wypłatę, należy pozostawić urzędom podatkowym, którym za podstawę do wymiaru tych należytości służyć mają wykazy udzielane im do wymiaru podatku spadkowego.

Na tem miejscu na wniosek prof. Madeyskiego uchwalono dalszą opinię:

3) *Notaryuszom, jako komisarzom sądowym należy pozostawić wolność wyręczania się w czynnościach urzędowych, odnoszących się do spraw spadkowych, ukwalifikowanymi zastępcami, którymi jednak mogą być tylko kandydaci notaryalni egzaminowani, zaprzysiężeni i zaopatrzeni odpowiednimi dekretami ze strony sądu, upoważniającymi ich do zastępowania notaryuszy, jako delegatów sądowych.*

Zastępcy ci działając pod materyalną odpowiedzialnością notaryuszy, muszą otrzymać od swojego notaryusza pisemne polecenie i to tylko dla pewnych, specyalnych czynności poza siedzibą urzędową notaryusza spełnić się mających.

Dr. Małachowski uprasza o załatwienie wniosku swego już przedtem postanowionego, zmierzającego do polecenia sądom, ażeby te przestrzegały ściśle §. §. 157 i 153 ord. not. Nad wnioskiem tym wywiązała się dość żywa dyskusya, w której brali udział pp. Abrahamowicz, Madeyski Wurst, Fruchtmann, Małachowski, Dworski, Krynicki i Lenartowicz.

Wszyscy mowcy zgodzili się na to, że wspomniane przepisy ord. not. nie są przez sądy przestrzegane ze szkodą dla spraw notaryuszom przekazanych. Ankieta uznała jednak za stosowne przejść nad tym wnioskiem do porządku dziennego, sprawa bowiem nim poruszona nie ma związku z pat. niespornym, ale należy do ord. notaryalnej.

Przewodniczący z powodu spóźnionej pory odracza ankietę do dnia następnego na godzinę 10. rano.

II. posiedzenie dnia 13. marca 1892, godzina 10. rano.

Skład ankiety taki sam, jak dnia poprzedniego; nie jawił się tylko c. k. radca wyższego Sądu kraj. p. Bereźnicki.

Nad wnioskiem not. Wursta „aby uwolnić notaryusza od spisywania aktu zejścia po pełnoletnich, jeźli ci nie pozostawili ani majątku, ani małoletnich dzieci“ przeszła ankieta do porządku dziennego.

Ożywiona dyskusya rozwinęła się nad dalszem pytaniem kwestyonaryusza:

Czyli obowiązku o zawiadomieniu o zaszłych wypadkach śmierci nie należałoby przenieść także na oglądaczy zwłok lub na naczelników gmin i czyliby tym funkcyonaryuszom nie należało polecić, iżby w doniesieniach swoich czynili uwagę, czy i jaki po zmarłym pozostał majątek i czy także pozostali małoletni spadkobiercy i czy nie zachodzi potrzeba bezzwłocznego wkroczenia władzy? (§. 34. ces. pat. z d. 9.sierpnia 1854).

Poseł Abrahamowicz uważa za stosowne rozciągnąć obowiązek donoszenia o zaszłych wypadkach śmierci także i na oglądaczy zwłok, im więcej bowiem zobowiązanych do donoszenia, tem większa pewność, że sąd dowie się o wszystkich zmarłych.

Prez. Krynicki jest zdania przeciwnego, bo gdy więcej zobowiązanych, to jeden spuszcza się na drugiego i żaden nie doniesie. Mowca sądzi, że zawiadamiać o śmierci winien nie wójt, ale duszpasterz, który ma być obowiązany donieść dodatkowo, czy zachodzi potrzeba natychmiastowego wkroczenia notaryusza.

Dr. Małachowski zgadza się z poprzednim mowcą i dodaje, że duszpasterz winien co do każdego zmarłego wypełnić w formularzach rubryki analogiczne z aktami zejścia.

W razie potrzeby ma naczelnik gminy być uprawnionym do poczynienia tymczasowych środków zabezpieczenia i zawiadomienia o tem natychmiast notaryusza.

Prezyd. Jasiński uważa, że byłoby najstosowniej, aby nie kto inny tylko naczelnik gminy, jak to ustawa każe, zawiadamiał notaryusza o każdym poszczególnym wypadku śmierci, wy-

kazy zaś miesięczne przez urząd parafialny przesyłane służyłyby dla kontroli. Dla kontroli też zwracaliby je notaryusze sądowi z uwagą co uczynili odnośnie do każdego w wykazie wymienionego.

Prof. Zoll przyłącza się do tego zdania, sądzi bowiem, że nakładać na księży obowiązku zawiadamiania o każdym zmarłym nie można bez poprzedniego porozumienia się z ordynaryatami.

Prof. Madeyski rozróżnia w poruszonej kwestyi 3 punkta: 1) donosić o śmierci osobników powinny jak to się dzieje dotychczas urzędy parafialne, donoszenia przez gminy a zarazem i przez urzędy parafialne niepraktyczne, bo we wsiach wiele ludzi o tem samem imieniu i nazwisku, ztąd mogą powstawać zawikłania.

2) Należy żądać, aby doniesienia o śmierci zawierały pewne bliższe daty do zmarłego się odnoszące; tu wystarczyłoby jednak zapodanie: 1) czy zmarły pozostawił majątek i 2) czy pozostawił małoletnie dzieci. O wydanie odpowiedniego polecenia do urzędów parafialnych należałoby uprosić ordynaryaty.

3) Zabezpieczenie tymczasowe majątku zmarłego winno nastąpić przez zwierzchność gminną, ale tylko w wyjątkowych wypadkach.

Prezyd. Krynicki sprzeciwia się udawaniu się do ordynaryatów, bo urzędy parafialne jako prowadzące metryki podlegają władzy rządowej.

Dr. Małachowski wnosi pod względem formalnym, aby odpowiedź na p. 3 połączyć z odpowiedzią na pytanie 10, „czyli nie byłoby pożądanem zobowiązać Zwierzchności gminne, ażeby w nagłych wypadkach, gdzie pozostały same sieroty, lub gdy nikt ze spadkobierców nie jest wiadomym lub obecnym, zajęły się tymczasowo zabezpieczeniem majątku“, na co ankieta zgodziła się.

Prezyd. Jasiński sądzi, że Zwierzchność gminna winna poczynić tymczasowe zabezpieczenie zawsze, jeżeli zmarły pozostawił majątek i małoletnie dzieci.

Prowadzący metryki ma przysyłać wykazy zmarłych peryodycznie co miesiąc.

Pos. Herasimowicz przemawia za nienakładaniem obowiązku tego na urzędy parafialne, bo te, jak doświadczenie uczy, nigdy wykazów zmarłych mimo licznych urgensów na czas nie przysełają, co więcej wzbraniają nawet notaryuszom wglądu w księgi metrykalne, gdy ci chcą z nich poczynić wypisy do użytku przy spisywaniu aktów spadkowych.

Dr. Małachowski formułuje odpowiedź na punkta 3 i 10 w następującej osnowie:

„Naczelnictwo gminy ma obowiązek zarządzić prowizoryczne środki zabezpieczenia majątku małoletnich, nieobecnych lub niewłasnowolnych spadkobierców i donieść o zarządzeniu bezzwłocznie notaryuszowi.

Prowadzący metryki ma obowiązek razem z doniesieniem o śmierci oznajmić, czy pozostał ruchomy lub nieruchomy majątek i czy istnieją niewłasnowolni spadkobiercy. Doniesienia te uczynić należy przynajmniej raz na miesiąc.

Dr. Piniński twierdzi, że zapezpieczenie majątku przez Zwierzchność gminną nastąpić winno tylko wtedy, jeżeli rzeczywista zachodzi tego potrzeba i że obowiązek ten trafiać ma także przełożonych obszarów dworskich.

P. Abrahamowicz zauważa, że uwolnić Zwierzchność gminną od poczynienia tymczasowych zabezpieczeń należy tylko wtedy, gdy małoletni pozostał pod władzą ojca, a nie zachodzi tego konieczna potrzeba. Posłowie Krynicki i Lenartowicz zgadzają się na odpowiedź w stylizacyi Dr. Małachowskiego, pierwszy jednak sądzi, że urząd metrykalny winien zawiadomić notaryusza o wypadku zaszłej śmierci „zaraz“, drugi że najszybciej w każdym zaś razie przed upływem 8 dni. W głosowaniu uchwalono wniosek Dra Małachowskiego z poprawką p. Lenartowicza.

Poprawka p. Abrahamowicza „wyjąwszy, gdy małoletni zostaje pod władzą ojca a nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia“ nie utrzymała się.

Odpowiedzi te brzmią:

4) Prowadzący metryki ma obowiązek razem z doniesieniem o śmierci oznajmić, czy pozostał ruchomy lub nieruchomy majątek i czy istnieją niewłasnowolni spadkobiercy, a to jak najspieszniej a najdalej do 8 dni.

5) Naczelnictwo gminy ma obowiązek zarządzić prowizoryczne środki zabezpieczenia majątku małoletnich nieobecnych lub niewłasnowolnych spadkobierców i donieść o zarządzeniu bezzwłocznie notaryuszowi.

Na następne pytania:

Czy nie należy zmienić §. 38. pat. i dalsze z nim w związku będące w tym kierunku, iż tylko w wyjątkowych wypadkach akt zejścia i dalsze spisane być mają w miejsce zamieszkania zmarłego?

Czyli nie należałoby prowadzić ścisłego postanowienia, iż przy spadkach włościańskich i drobnych małomiejskich mają być wszystkie do wydania dekretu dziedzictwa potrzebne akta, o ile to jest możliwem spisane w jednym nieprzerwanym protokole i przy jednym terminie?

Czyli nie należałoby pozostawić delegatowi sądowemu urządzenie administracyi spadku, zabezpieczenia majątku, zawiadomienia dziedziców, legetaryuszy, egzekutorów testamentu i t. p. dalej odebrania przyrzeczenia od opieki, rozpisanie edyktów i t. p.

Czyli czas terminów edyktalnych nie należałoby najwyżej do 6 miesięcy ograniczyć czyli oprócz ogłoszeń w gazetach urzędowych nie byłoby pożądanem ogłoszenie także w miejscach ostatniego pobytu?

uchwaliła ankieta bez dyskusyi odpowiedzieć t w i e r d z ą c o.

Odpowiedzi odnośne brzmią:

6) Przepisy patentu z 9. sierpnia 1854 Nr. 208 dz. p. p., według których spisanie aktu śmierci i innych nastąpić winno w miejscu mieszkania zmarłego, mają być w tym kierunku zmienione, iż czynność ta tylko w wyjątkowych wypadkach w razie koniecznej potrzeby lub na żądanie spadkobierców w miejscu zamieszkania zmarłego przedsięwziętą być ma.

7) Przy spadkach włościańskich i drobnych małomiejskich spisane być winny, o ile to być może, wszystkie do wydania dekretu dziedzictwa potrzebne akta w jednym nieprzerwanym protokole i na jednym terminie.

8) Urządzenie administracyi spadku, zabezpieczenie majątku, zawiadomienie dziedziców, legataryuszy, egzekutorów testamentu i t. p. w ogóle czynności dotychczas według §§. 75, 76, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91 patentu sądom przydzielone, dalej odebranie przyrzeczenia od opieki i odebrania w toku pertraktacyi przysięgi od świadków na ustne ostatniej woli rozporządzenie, rozpisanie wszystkich edyktów i t. p. ma być pozostawione delegatowi sądowemu.

9) Czas terminów edyktalnych skrócić należy najwyżej do 6 miesięcy. Oprócz ogłoszenia w gazecie urzędowej należy zarządzić ogłoszenie także w miejscach ostatniego pobytu.

W debacie nad odpowiedzią na pytanie 8. kwestyonarza: Czyli nie byłoby pożądanem zaprowadzenie w drodze niespornej w każdym okresie przewodu spadkowego, a nawet po jego ukończeniu przysięgi manifestacyjnej, której odebranie jak niemniej wysłuchanie świadków ustnej ostatniej woli rozporządzenia byłoby atrybucyą delegata sądowego?

podnosi n o t. Dr. W u r s t, że byłoby pożytecznem, aby w czasie trwania pertraktacyi mógł delegat sądowy przesłuchiwać, pod przysięgą świadków ustnego rozporządzenia ostatniej woli. Zaś co do proponowanej przysięgi manifestacyjnej, to ta powinna być odebraną przez delegata sądowego, ale dopuszczenie jej należy do sądu. — Sąd dopuszcza ją orzeczeniem bez procesu, ale po przesłuchaniu stron i uprawdopodobnieniu, że majątek zatajony został."

Stosownie do tej poprawki uchwalono odpowiedzieć na §. 8. jak następuje:

10) Po przesłuchaniu stron, w razie prawdopodobnego zatajenia majątku dopuszczona być winna na żądanie spadkobiercy lub legataryusza w drodze niespornego postępowania w każdym okresie przewodu spadkowego, a nawet po jego ukończeniu, przysięga manifestacyjna. Sąd

na podstawie przedłożonego mu przez delegata sądowego aktu, wyda w drodze niespornej orzeczenie o dopuszczalności przysięgi, która w czasie trwania przewodu spadkowego odebrana być może także przez delegata sądowego.

Przewodniczący otwiera rozprawę nad dalszem pytaniem: „Czyli wydanie dekretu dziedzictwa nie powinien poprzedzać dział spadku, i w jaki sposób dałoby się takie postanowienie przeprowadzić bez zmiany prawa materyalnego?

Prezydent Jasiński sądzi, że dział spadku powinien poprzedzać jego przyznanie. Dział przeprowadza się dopiero po przyznaniu spadku, jeżeli pozostali sami małoletni, a pertraktacya prowadzi się na podstawie ustawowego porządku dziedziczenia.

Dr. Wurst wychodząc z tego założenia, że celem pertraktacyi spadkowej jest wyszukanie spadkobierców i przyznanie spadku, sądzi, że nie można z nią łączyć działu. Dział ma nastąpić po przyznaniu spadku; jeżeli się wszyscy spadkobiercy zgadzają, przeprowadza go notaryusz, w przeciwnym zaś razie orzeka jego dopuszczalność sąd, jednak bez przeprowadzenia formalnego procesu. Dział przeprowadzony przez notarysza a zatwierdzony przez sąd ma mieć moc egzekucyjną, podobnie jak i dekret dziedzictwa.

Dr. Małachowski zgadza się z poprzednim mówcą i dodaje, że pożądanemby było domagać się, aby celem uławienia działów spadku, kreował Rząd większą liczbę geometrów ewidencyjnych.

Prezyd. Krynicki sądzi, że spadkobierców do przeprowadzenia działu zmuszać nie można,a w odpowiedzi dr. Małachowskiemu dodaje, że Dyrekcya skarbu nakazała geometrom ewidencyjnym, aby przy arkuszach zgłoszeń załączali formalne kopie mapy katastralnej.

Przewodniczący stawia wniosek, aby ankieta na postawione pytania odpowiedziała w stylizacyi Tow. praw. w Wadowicach (str. 171—172 Materyałów)

Zabiera głos dr. Madeyski i w dłuższej przemowie udowadnia:

1) Że dział spadku przeprowadzonym być winien w drodze niespornej, jest to bowiem praktycznie, choć może się sprzeciwia teoryi prawa.

2) Dział ma przeprowadzać notaryusz, udając się w razie, jeżeli zaszły jakie kwestye sporne, w krótkiej drodze do sądu po orzeczenie; orzeczenie to powinno zapaść bez formalnego procesu, ale przy zastosowaniu procesualnych zasad dowodowych.

3) Dział powinien nastąpić przed wydaniem dekretu dziedzictwa, jeżeli tego zażąda przynajmniej jeden uprawniony; gdy pozostali sami małoletni, a spadek dziedziczą bez testamentu, to podział może nastąpić później, wedle uznania sądu na tych samych zasadach.

4) Dział spadku musi mieć moc egzekucyjną.

Przewodniczący odczytuje wniosek odpowiedzi na to pytanie, w stylizacyi dra Małachowskiego, tudzież wniosek tegoż, co do kreowania większej liczby geometrów ewidencyjnych.

Hr. Piniński sądzi, że jeżeli jeden spadkobierca zażąda podziału, to ten ma się ograniczyć jedynie tylko do wydzielenia części, należnej temu jednemu spadkobiercy.

Po przemówieniach pp. Fruchtmanna, Wursta i Madeyskiego, uchwaliła ankieta odpowiedzieć na to pytanie, w myśl wniosku dra Małachowskiego, z 2 dodatkami postawionymi przez p. Madeyskiego, (2 i 3) i dodatkiem proponowanym przez przewodniczącego (4).

Odpowiedź ta brzmi:

a) fizyczny dział spadku ma być przeprowadzony definitywnie w drodze niespornej, ze skutkiem wykonalności, jeśli którykolwiek z interesowanych działu zażąda;

b) sam dział przeprowadza notaryusz. sporne szczegóły zaś, wyłaniające się w toku działu, rozstrzyga sąd bez formy procesu, na zasadach dowodowych proceduralnych;

c) dział spadku ma być przeprowadzony przed dekretem dziedzictwa, gdy tego choćby jeden dziedzic zażądał.

Jeżeli wszyscy dziedzice są małoletni a dziedziczą bez testamentu, wtedy dział ma się odbyć po wydaniu dekretu dziedzicznego, albo na żądanie tego dziedzica, który dojdzie do pełnoletności, albo gdy sąd nadopiekuńczy uzna tego potrzebę;

d) wynik podziału wciągniętym być ma do dekretu dziedzictwa.

Pod obrady wzięto dalsze pytanie:

„Czyli dla wzmocnienia nadzoru nad opieką i kuratelą, nie byłoby wskazanem ustanowienie osobnego organu, np. na kształt rad sierocych w Prusiech.“

Na to pytanie proponuje przewodniczący odpowiedź, wydrukowanę w opinii Izby adwokackiej we Lwowie, na str. 183 ust. B., dodając zarazem, że na podstawie zebranych „Materyałów“ i własnego doświadczenia, uznaje rady familijne francuzkie za nieodpowiadające najzupełniej naszym stosunkom.

Prezyd. Jasiński jest zdania, że wprowadzenie rad opiekuńczych jest konieczne, sądy bowiem skontrolować opieki nie mogą, Rady te mają być dla gmin wiejskich instytucyami stałemi miejscowemi, (bez udziału krewnych pupila), dla posiadaczy zaś tabularnych i miast o własnych statutach, radami familijnemi jak we Francyi.

Dr. Wurst zgadza się z Prezyd. Jasińskim i dodaje, że obowiązkiem rady opiekuńczej ma być *a)* nadzorowanie opieki i *b)* donoszenie o wykroczeniach opiekuna. We wszystkich ważniejszych sprawach winien sędzia wysłuchać radę opiekuńczą.

Dr. Madeyski tłumacząc, iż nigdy nie miał na myśli wprowadzania rad familijnych francuskich, zgadza się najzupełniej z Prezyd. Jasińskim. Celem rady opiekuńczej, według zdania prof. Madeyskiego, ma być zaprowadzenie administracyi majątków sierocińskich i staranie się, by administracya ta była korzystną.

W głosowaniu przeszła odpowiedź w stylizacyi dra Małachowskiego, która opiewa:

12. Dla wzmocnienia nadzoru nad opieką i kuratelą należy zaprowadzić:

Rady opiekuńcze jako organ pomocniczy i kontrolujący działalność opiek i kuratorów, mające obowiązek donoszenia sądowi o nadużyciach lub zaniedbaniach opiek i kuratorów i posiadające prawo głosu doradczego w ważniejszych kwestyach zarządu majątkiem kurandów. Dla każdej gminy wiejskiej może być mianowaną jedna stała rada dla wszystkich spraw, dla innych ustanowioną będzie rada w każdym poszczególnym wypadku z członków rodziny lub innych mężów zaufania.

Przystąpiono do dyskusyi nad dalszem pytaniem kwestyonaryusza: „Czyli nie należałoby żądać zupełnego uwolnienia od opłat skarbowych wszystkich tych spadków, których czysta wartość pewnej maksymalnej kwoty np. 300 zł., 500 zł., nie przynosi?

Poseł Abrahamowicz wychodzi z założenia, że śmierć spadkobierców zawsze nawet pod względem materyalnym rujnuje spadkobierców, naraża ich bowiem na olbrzymie koszta i żąda, aby ustawa uwalniała spadki do 500 zł. wartości od wszelkiej należytości przenośnej.

Po przemówieniu pp. Wursta, Rożankowskiego i Dworskiego uchwalono odpowiedzieć na powyższe pytanie w myśl wniosku pos. Abrahamowicza, jak następuje:

13. *W wypadkach przewidzianych w §. 1 ustawy z 31. marca 1890 l. 53 Dz. p. p. winny być uwolnione od należytości skarbowych wszystkie spadki, których czysta wartość kwoty 500 zł. nie przenosi.*

Dr. Małachowski przedkładając memoryał Izby adwokackiej we Lwowie w sprawie projektów ustawy o służbie przygotowawczej sędziów i o egzaminie sędziowskim, tudzież projektu ustawy o kompetencyi trybunałów I. instancyi w sprawach spadkowych, pupilarnych i kuratelarnych stawia wniosek, ażeby ankieta na dodatkowo przez wnioskodawcę postawione pytanie:

„Czyli jest pożądaną zmiana przepisów normy jurysdykcyjnej o kompetencyi sądów w sprawach spadkowych, pupilarnych i kuratelarnych?“

odpowiedziała: „nie — specyalne nie są wskazane zmiany proponowane w projekcie rządowym przedłożonym Radzie państwa w grudniu 1891 r.“

Wniosek ten po poparciu go przez prof. Madeyskiego został przez ankietę uchwalony.

Pytanie działu III.

„Czyli przy sposobności przedstawienia rządowi zasad reformy, nie należałoby żądać także:

a) pomnożenia liczby sądów,

b) powiększenia sił sędziowskich,

c) tępienia pokątnego pisarstwa przez wprowadzenie do kodeksu karnego odpowiednich postanowień?“

Prezyd. Jasiński stwierdza, iż przeciężenie sądów jest rzeczywiście bardzo znaczne, spowodowane ono jest wzrostem spraw z każdym rokiem i nowemi ustawami, które różne sprawy sadom przydzielają, a pomnożenia są więcej pozorne; przeciążenie to jest przyczyną, że sądy występują zbyt łagodnie przeciw pokątnemu pisarstwu, albowiem to uwalnia je od obowiązku manudukowania.

Prof. Zoll sądzi, iż przyczyną pokątnego pisarstwa są sami adwokaci, którzy za wynagrodzeniem podpisują podania, pisane przez pokątnych pisarzy.

Prof. Madeyski dodaje, że najgorszym pisarzem pokątnym jest dyurnista sądowy, a ten z powodu śmiesznie małej płacy do tego środka zarobku uciekać się musi.

Dr. Małachowski oświadcza, że izba adwokacka z całą surowością prawa pociąga i pociągać będzie do surowej odpowiedzialności takich adwokatów, o których D. Zoll wspominał, co ankieta z zadowoleniem przyjęła do wiadomości.

Po tych przemówieniach i uchwaleniu na wszystkie 3 pytania działu III. odpowiedzi twierdzącej, zamknął przewodniczący posiedzenie podziękowaniem wszystkim zgromadzonym i każdemu z osobna za udział w ankiecie.

Dr. Małachowski dziękuje imieniem Izby adwokackiej Wydziałowi krajowemu za zaproszenie jej reprezentanta na ankietę, a wyrażając uznanie Wydziałowi krajowemu za przeprowadzenie obecnych badań, sądzi, że takie badania przeprowadzićby należało także nad reformą wszelkich innych ustaw na razie w sprawie zamierzonej ustawy o służbie przygotowawczej sędziów o egzaminie sędziowskim w tym kierunku, ażeby był jeden i ten sam egzamin dla sędziów, notaryuszy i adwokatów i ażeby przechód z jednego zawodu do drugiego był możliwy i dopuszczalny, dalej nad ustawą egzekucyjną, ekstrykacyjną i t. d.

Żądaniu kraju opartemu na tak przeprowadzonych dochodzeniach i badaniach Rząd by nie łatwo mógł odmówić.

Prof. Madeyski imieniem ankiety składa najszczersze podziękowanie i uznanie członkowi Wydziału kraj. Dr. Damianowi Sawczakowi, za rozumne i energiczne wykonanie polecenia sejmowego i uprasza go, ażeby do uznania tego przypuścił także urzędników Wydziału kraj. pp. Leopolda Brąglewicza i Feliksa Słotwińskiego; przedłożono bowiem ankiecie „Materyały“ prawdziwie jej zaimponowały.

Lwów dnia 13. marca 1892.

Przewodniczący:

Dr. Sawczak

Prowadzący pióro:

Leopold Brąglewicz, Feliks Słotwiński.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

MATERYAŁY

do reformy postępowania sądowego

w sprawach niespornych

zestawione przez

LEOPOLDA BRĄGLEWICZA

pod kierunkiem

Dra DAMIANA SAWCZAKA.

WE LWOWIE.

Nakładem Wydziału krajowego.

I. Związkowa drukarnia we Lwowie.

1892.

SPIS RZECZY.

		Str.
I.	Wstęp	1
II.	Historyczny przebieg sprawy w Sejmie	11
III.	Praktyka w Galicyi i w innych krajach Monarchii	15
IV.	Postępowanie sądowe w sprawach niespornych w Królestwie Polskiem, w Prusiech i na Węgrzech	21
V.	Relacye i opinie gmin i Wydziałów powiatowych	27
VI.	Odpowiedzi i opinie c. k. notaryuszy	73
VII.	Sprawozdania Wydziałów krajowych innych krajów koronnych	105
VIII.	Opinie Wydziałów prowincyonalnych austr. stowarzyszenia notaryuszy	107
IX.	Opinie Towarzystw prawniczych, Izb notaryalnych, adwokackich i osobiste:	
	a) Towarzystwa prawniczego w Krakowie	159
	b) „ „ w Wadowicach	165
	c) „ „ we Lwowie	172
	d) Izby notaryalnej w Tarnowie	176
	e) Izby adwokackiej we Lwowie	180
	f) Juliana Tałasiewicza	185
X.	Wyniki badań własnych (materyał faktyczny)	205
XI.	Przeciążenie sądów (daty statystyczne)	212
XII.	Pokątne pisarstwo	216
XIII.	Opłaty spadkowe	225
XIV.	Zestawienia tabelaryczne odpowiedzi na kwestyonaryusz:	

1. Zestawienie tabelaryczne odpowiedzi gmin i Wydziałów powiatowych na pytanie 1. i 2. kwestyonaryusza Wydziału krajowego.
2. Zestawienie tabelaryczne odpowiedzi gmin i Wydziałów powiatowych na pytanie 3—7 kwestyonaryusza Wydziału krajowego.
3. Zestawienie tabelaryczne odpowiedzi c. k. notaryuszów na kwestyonaryusz Wydziału krajowego.
4. Tabelaryczne zestawienie dat na pytania:
   a) Ile pertraktacyj spadkowych przybywa w każdym poszczególnym roku?
   b) Jak długo trwa jedno załatwienie pertraktacyi spadkowej?
   c) W ilu pertraktacyach znajdują się nieruchomości?
   d) W ilu spadkach pozostali małoletni?
5. Zestawienie dat na pytanie: Jaka była należytość przyznana notaryuszom?
6. Pertraktacye spadkowe, opieki, kuratele, rachunki i sprawy ksiąg gruntowych?

I.

Wstęp.

Uchwałą z 19. stycznia 1888 r. polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu:

1. Ażeby w sposób odpowiedni zbadał potrzebę reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych a zwłaszcza w sprawach spadkowych i opiekuńczych, tudzież

2. ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedstawił zasady, mające służyć za podstawę do ustawy o postępowaniu sądowem w sprawach niespornych dla naszego kraju, o której wniesienie w drodze konstytucyjnej należałoby wezwać c. k. Rząd.

Chcąc się z powyższego polecenia wywiązać należycie, postanowił Wydział krajowy zasięgnąć zdania mężów fachowej wiedzy i doświadczenia i w tym celu sprosił na naradę członków sejmowej komisyi prawniczej i delegatów Towarzystw prawniczych we Lwowie, Krakowie i Wadowicach.

Komisya ta zebrała się w dniu 8. sierpnia 1888 r. a wynik jej obrad podaje spisany z tego powodu protokół, który przytaczamy dosłownie.

Protokół posiedzenia komisyi prawniczej

pozasejmowej w przedmiocie reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych, odbytej we Lwowie dnia 8. sierpnia 1888.

Przewodniczący:

Bereźnicki Teofil, Członek Wydziału krajowego.

Obecni:

Jasiński Józef, Prezydent Sądu krajowego w Krakowie, Dr. Madeyski Stanisław, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, Dr. Zoll Ferdynand rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Obowiązki sekretarza komisyi pełni Dr. Witołd Lewicki, adjunkt Wydziału krajowego.

Przewodniczący otwiera posiedzenie przemową, w której podaje dotychczasowy stan poruszonej sprawy.

Usprawiedliwili swą nieobecność pp.: Dr. Fruchtmann, Lenartowicz i Dr. Rybicki, tudzież delegaci Towarzystw prawniczych we Lwowie i w Wadowicach, pp. Godzimir Małachowski i Dr. Łazarski.

Przewodniczący podaje do wiadomości list p. Tałasiewicza.

Sekretarz odczytuje opinię p. Dr Rybickiego.

Przystąpiono do porządku dziennego.

Przedewszystkiem należało rozstrzygnąć pytania zasadnicze, jakie się z mandatu sejmowego nasuwały pod względem formalnym:

Czy potrzeba reformy sądowego postępowania w sprawach niespornych musi być badaną za pomocą zbierania odpowiedniego materyału faktycznego, czy też potrzeba ta jest tak powszechnie uznaną i notoryczną, że tej pracy przygotowawczej nie należy podejmować?

Zgodzono się jednomyślnie, ażeby to badanie przeprowadzić.

Należy jednak ułożyć kierunek badania, zgodzić się na zasady, według których trzeba zreformować dzisiejszą ustawę i te zasady możnaby zamieścić w kwestyonaryuszu, który po kraju rozesłany zostanie.

W takim razie te 3 punkta muszą być podniesione:

1. Stan istniejący postępowania w sprawach spadkowych i opiekuńczych jest zły, co jednak trzeba stwierdzić za pomocą badania szczegółowego.

2. Zbadać, jakie jest postępowanie w tych sprawach i jakie jego skutki gdzieindziej, a mianowicie, jaki jest stan sprawy w innych krajach austryackich i jakie jest postępowanie za granicą.

3. Wreszcie ułożyć zasady, które Wydział krajowy miałby zamieścić w rozesłać się mającym kwestyonaryuszu.

Prezydent Jasiński podnosi, że zbadanie dzisiejszego stanu rzeczy w głównej mierze zawisło od aktów sądowych, a więc tylko przez sądy mogłoby być przeprowadzone. Wobec przeciążenia sądów pracą trudno jednak domagać się od nich, aby one same tę pracę zebrania materyałów podejmowały. Chodzi więc o to, kto ma to robić? Mowca podnosi myśl, czyby pracy tej nie powierzyć delegatowi Wydziału krajowego i delegatom Wydziałów powiatowych. Delegat Wydziału krajowego upoważniony przez Prezydenta sądów apelacyjnych, miałby wgląd w akta sądowe i miałby tym sposobem całą pracę przygotowawczą zbierania materyałów przeprowadzić.

Prof. Dr. Madeyjski zgadza się z tą myślą w zupełności i dodaje kilka szczegółów dotyczących sposobu zbierania dat. Wydziały powiatowe wysyłają delegata do każdej gminy, w której należałoby zbadać tylko kilka punktów.

Należałoby się ograniczyć tylko do tych pytań:

1. Ile w danej chwili jest majątków sierocińskich?

2. Jak one są administrowane? Jaki dochód przynoszą?

3. Czy dochody z tych majątków obracane bywają na wychowanie sierót? Czy składane do sądu? Co się z niemi dzieje?

4. Czy rachunki z administracyi są składane?

5. W jaki sposób odbywają się w gminie działy spadkowe?

Na te pytania wójt i detaksatorowie w każdej gminie mogą co do cyfry dokładną dać odpowiedź.

6 Ile procesów wywiązało się skutkiem spadków?

Prof. Dr. Zoll najzupełniej godzi się na ten tok postępowania, przedewszystkiem jednak podnosi jako nader trafną myśl prezesa Jasińskiego, wysłania urzędnika Wydziału krajowego, celem przeprowadzenia badań na miejscu. Wypadałoby wybrać kilka powiatów, n. p. 10 powiatów w rozmaitych okolicach Galicyi i w nich przeprowadzić badania przez urzędnika Wydziału krajowego.

Prof. Dr. Madeyski sądzi, że takie same pytania, na jakie zbierać mają odpowiedzi Wydziały powiatowe, przesłać potrzeba do wszystkich notaryuszów i od nich wiadomości zasięgnąć, (z wyjątkiem może pytania 1, ile jest w danej chwili spadków).

Co do drogości postępowania spadkowego, powinien zebrać daty urzędnik Wydziału krajowego z aktów sądowych.

Pytania, jakie dla delegata Wydziału krajowego się nasuwają, byłyby następujące:

1. Ile pertraktacyj spadkowych przybywało w każdym roku, począwszy od 1880 do końca 1887?

2. Jak długo trwa załatwienie, licząc od dnia śmierci spadkodawcy do dnia wydania dekretu dziedzictwa?

3. W ilu pertraktacyach spadkowych znajduje się gospodarstwo nieruchome?

4. W ilu spadkach pozostały małoletnie dzieci?

5. Wiele wynosiła należytość przyznana notaryuszowi w stosunku do wysokości spadku?

6. Jakie spostrzeżenia nasunęły się co do przeprowadzenia opieki i zdawania rachunków z opieki?

Nadto należałoby zbadać i przestudyować stan ustawodawstwa zagranicznego w państwach europejskich, a wreszcie zbadać jakie praktyczne wyniki to postępowanie w każdym kraju pociąga za sobą.

Jaki jest stan rzeczy w innych krajach austryackich, o tem można zasięgnąć wiadomości przez zapytanie o to wszystkich innych Wydziałów krajowych.

Na te wszystkie propozycye zgodzono się jednomyślnie, poczem przystąpiono do omówienia zasad, według których reformę przeprowadzić należy.

Zasady te umieszczone być winny w kwestyonaryuszu, który Wydział krajowy rozeszle do Prezydyów apelacyi, Wydziałów powiatowych, notaryuszów, Izb notaryalnych i adwokackich, Wydziałów prawa w Uniwersytetach, Towarzystw prawniczych, celem zasięgnięcia ich opinii. Z kolei przystąpiono do omówienia materyalnych zasad zamierzonej reformy.

Pierwszy zabiera głos prof. Madeyski.

Kwestya najważniejsza do rozwiązania byłaby ta, komu pertraktacyę spadkową powierzyć. Tu rozmaite były poddawane myśli i sposoby. Ciągle i ciągle słyszę o tem, że sędziów pokoju nam brakuje. Co to znaczy dla spraw spadkowych? Nie na tem polega istota sędziego pokoju, żeby był bez prawniczej kwalifikacyi i przez ludność wybierany. Dobroć instytucyi sędziów pokoju polega na tem, że sędzia pokoju jest zawsze blisko, ma znajomość lokalnych stosunków i dla tego, że jest zżyty z tą ludnością, wpośród której mieszka, że jej potrzeby i interesa zna, dlatego załatwia wszelkie sprawy szybko, krótko i ugodowo bez procesów.

Sędzia pokoju bywa pospolicie prezesem rad familijnych. U nas takimi sędziami pokoju mogą być notaryusze.

Tę kwestyę trzeba stanowczo rozstrzygnąć.

Ja jestem tego zdania, że tak czynności pertraktacyj spadkowych, jako też zawiadowania opiekami trzeba się zdecydować raz oddać notaryuszom, jako samodzielnym urzędnikom odpowiedzialnym, ale zmienić przy tem trzeba system taryfowania i ściągania należytości notaryalnych.

Takich urzędników moglibyśmy śmiało nazwać sędziami pokoju Co jednakże stanowczo potrzeba raz uczynić, to wyłączyć postępowanie spadkowe z zakresu działania dzisiejszych sądów powiatowych i oddać komu innemu.

Czy więc doradzałby kto utworzenia nowej jeszcze falangi osobnych urzędników dla spraw spadkowych?

Weźmy tych ludzi, którzy po powiatach już są, którzy w rzeczywistości dziś nie mają żadnej podstawy istnienia prócz możliwych wypadków, w których zachodzi potrzeba przymusu notaryalnego.

Tym sposobem uzyskalibyśmy właściwie instytucyę sędziów pokoju, którzy prócz tego byliby notaryuszami, do spisywania aktów, które według ustawy o przymusie notaryalnym do spełniania im przypadają, tudzież w ogóle kontraktów. Od prowadzenia procesów notaryusze wtenczas powinni być absolutnie wykluczeni. A wtedy i tylko wtedy będziemy mieli gwarancyę, że z jednej

strony instytucya ta będzie mogła zdrowo na przyszłość rozwinąć się, z drugiej zaś strony, że pertraktacye spadkowe będą mogły być przeprowadzone jak najszybciej, najprościej i najtaniej.

Na czem polega czynność spadkowa?

Na tem, aby stwierdzać pewne fakta prawne z wiarygodnością publiczną. Na cóż jest notaryusz z powołania swojego w ogóle? Na to właśnie, ażeby fakta prawne urzędownie stwierdzał.

Trzeba mu w czynności spadkowej dodać do pomocy Zwierzchności gminne, a to dla tego, iż do policyi miejscowej powinno należeć zabezpieczenie majątku pośmiertnego od rozszarpania.

Stwierdzenie, że ktoś umarł, że zgłosili się oto tacy a tacy krewni, że według twierdzenia interesowanych został taki a taki majątek, że jego wartość tyle a tyle wynosi, wszystko to są fakta prawne, mające być dokumentem publicznym stwierdzone.

I pytam się, dlaczego to ma robić sąd, kiedy to jest czynność z natury swojej należąca do atrybucyi notaryuszów? A jeżeli do tego będzie to notaryusz, nie komisarz sądowy, lecz urzędnik samoistny wprost odpowiedzialny, to wtedy rzecz całkiem się zmienia. I wtedy nie będzie tej pisaniny po sądach, co obecnie, gdyż notaryusz sporządzi wszystko, czego potrzeba, sąd zaś wyda tylko na podstawie ustawy cywilnej dekret dziedzictwa. Nic więcej. Możnaby się obawiać, że takiej pracy notaryusze nie podołają

Mówiliśmy o tem na posiedzeniu Towarzystwa prawniczego w Krakowie. Tam już zgodziliśmy się na to, że należałoby urządzić instytucyę przysięgłych, kwalifikowanych, egzaminowanych kandydatów notaryalnych, którzyby pod kaucyjną odpowiedzialnością notaryuszów zastępowali tychże w czynnościach spadkowych samoistnie. Będzie to taniej kosztować aniżeli zdwojenie liczby notaryuszów. Druga rzecz, którą już także podniosłem w Towarzystwie prawniczem w Krakowie, to, że dzisiejsza ustawa o pertraktacyi spadkowej wychodzi z założenia, które w rzeczywistości okazuje się fikcyą Mianowicie notaryusz powinien jechać na miejsce i poświadczyć fakt istniejący, a więc wprost fakt, że jest majątek spadkowy tylko taki a taki, że po zmarłym pozostali ci a ci krewni. Tymczasem notaryusz może stwierdzić tylko wymienione fakta tak, jak mu strony interesowane i Zwierzchność gminna wskazały, lub opowiedziały; więcej nad to, co się notaryusz dowie w ten sposób, on sam nie wie. A zatem zmienić należy treść notaryalnego poświadczenia. On niechaj otwarcie potwierdza tylko to, że Zwierzchność gminna i strony interesowane to a to przed nim zeznały. Notaryusz nie potrzebowałby wtedy tam zjeżdżać na miejsce. Wyjątkowo chyba, gdzie są większe masy i względy publiczne tego wymagają, tam musiałby być notaryusz osobiście.

Zresztą wszędzie Zwierzchność gminna a więc wójt wraz z dwoma detaksatorami sądowymi miałby obowiązek być na miejscu i to, co strony pokażą, to powinni oszacować.

Kiedy przychodzi termin u notaryusza, wtedy stają przed nim wójt z detaksatorami i powiadają mu, jest taki majątek, ma wartość taką, o ile dowiedzieliśmy się, tacy są krewni. Notaryusz konstatuje urzędownie te zeznania, które mu w ten sposób podano.

Jakież remedium może być przeciw kłamstwu stron interesowanych?

Sądzę, że manifestacyjna przysięga, która powinna być dopuszczoną bez procesu na żądanie dziedzica, wierzyciela lub legataryusza.

Ale wszystko to wymaga jeszcze jednej zmiany koniecznie, to jest system taryfowania i sposób ściągania należytości notaryalnych musi być stanowczo zmieniony.

Taksa powinna być obliczoną podług wartości majątku, bez względu na to, jak długo notaryusz pracował; dla ubogich darmo, dla mniej zamożnych taryfa mała, a w miarę zamożności taryfa progresywna. Te taryfy niechaj urzędy podatkowe same wymierzają i ściągają razem z należytością skarbową. Gdyby te zmiany, które rozwinąłem, weszły w życie, to sądzę, że osiągnęlibyśmy na polu postępowania spadkowego wszystko to, co przy zasadzie oficyalności w naszych stosunkach, da się w ogóle osiągnąć.

W dalszym ciągu obrad, po przemówieniu prof. Madeyskiego, zabrał głos

Prezydent Jasiński i oświadczył, że zgadza się zupełnie z główną myślą przemówienia prof. Madeyskiego. Sądzi, że wobec przeciążenia inteligencyi, mieszkającej na prowincyi, najrozmaitszymi obowiązkami obywatelskimi, nie można jej jeszcze narzucać honorowego obowiązku sędziego pokoju. Inteligencya ta ma albo zajęcia fachowe, albo posiadłości ziemskie, których dziś pilniej strzedz i na nich uciążliwiej pracować musi. Brak czasu formalnie jej nie pozwala na podjęcie nowego obowiązku.

Nie ma tedy zdaniem prezydenta Jasińskiego innego sposobu wyjścia, tylko rozszerzyć zakres działania notaryuszów. O rozwój tej instytucyi należy przeto dbać, a więc nie należy jej odejmować czynności lecz owszem chcąc ją wzmocnić, należy rozszerzać jej zakres. Zupełnie godzi się mowca z tem, ażeby postępowanie spadkowe oddać notaryuszom, z tem jednak zastrzeżeniem, że aż do wydania dekretu dziedzictwa do nich należeć powinny wszystkie, dziś przez sądy spełniane czynności, takie nawet, jak wydawanie edyktów w celu zwoływania stron z wyjątkiem jednak, jeżeli gdziekolwiek zdarzy się jaka opozycya. Tam, gdzie jest jaka kwestya sporna, winna ona być przedłożoną sądowi do rozstrzygnięcia.

Do notaryusza należałoby potwierdzanie wykazów spadkowych i ich zgodności z inwentarzem, udzielanie ich urzędowi podatkowemu, spisywanie podań do sądu o zabezpieczenie i t. d Dla spełnienia tych wszystkich licznych aktów przydany mu będzie pomocnik, w osobie egzaminowanego, zaprzysiężonego praktykanta notaryalnego pod odpowiedzialnością kaucyjną notaryusza. Czynności zaś opieczętowania majątku spadkowego i oddania w pierwszą administracyę należałyby do Zmierzchności gminnej.

Prof. Zoll zgadza się zupełnie z tymi wnioskami, tym sposobem bowiem wzmocni się stanowisko notaryuszy. Za bardzo szczęśliwą uważa myśl p. Madeyskiego, unormowania taryfy należytości notaryalnych, nie zgadza się jednak z tem, ażeby notaryusz był zarazem naczelnikiem spraw sierocińskich.

Postępowanie działowe.

Prof. Dr. Madeyski pragnie uproszczenia dzisiejszego postępowania działowego Przy podziale nieruchomości w spadku potrzebny jest proces działowy, w którym powód musi dowodzić, że ma prawa współwłasności, poczem dopiero może nastąpić wyrok sądowy. Chodzi o to, ażeby nie potrzeba było tego procesu „ab ovo“ prowadzić, tylko, ażeby realne przeprowadzenie działu było dokonane już w postępowaniu niespornem.

Winno ono być prowadzone u notaryusza dopóty, dopóki nie wyłoni się jaka kwestya prawna do rozstrzygnięcia. Celem realnego rozdzielenia nieruchomości między uczestników, musi być notaryuszowi przydaną pomoc biegłych. Nastręczające się kwestye sporne miałby sąd osądzić wyrokiem, poczem cała rzecz wracałaby znowu do notaryusza. Element fachowy owych biegłych powinnaby przedstawiać rada gospodarska. W tem widzi prof. Madeyski jedyny sposób usunięcia głównego gniazda procesów działowych i wynikającego ztąd mnóstwa procesów o własność.

Komisya zgadza się, aby rozszerzyć zakres działania notaryuszy w omówionych kierunkach z zastrzeżeniem dla c. k. sądów rozstrzygnięcia punktów spornych w toku działu, z pominięciem jednak formalnego procesu działowego z powołaniem do życia rad gospodarskich, jako rozjemców w myśl §. 841 u. c.

Na tem zakończone posiedzenie o godzinie 2 po południu

Posiedzenie wieczorne rozpoczęło o godzinie 5, na którem obradowano wyłącznie nad urządzeniem opieki i kurateli.

Prof. Dr. Madeyski wychodzi z tego założenia, że najważniejsze prawo nadzoru nad opieką musi pozostać przy sądach. Pod względem materyalnym obowiązki połączone z opieką, są u nas tak rozdzielone:

1. na tego, który ma w ręku bezpośrednio administracyę majątku t. j. opiekuna;
2. tego, który ma najwyższy nadzór nad opieką t. j. na sąd;
3. na kontrolę publiczną.

Taka kontrola u nas jest rozłożoną na wszystkich członków gminy i to jest niepraktyczne i tu tkwi błąd. Jako taki środkowy organ pomiędzy sądem i opiekunem, przedstawia się rada familijna, złożona z kilku członków familii i dwóch radców sierocińskich, wybranych z grona Rady gminnej.

Myśl spożytkowania rad familijnych w ten sposób nie powstała u mowcy z teoryi, lecz nasunęła się z doświadczenia. Dzisiaj kwalifikacyi opiekuna nikt nie bada, rzeczą będzie rady familijnej zbadać, czy to jest człowiek uczciwy, zysku nie chciwy i człowiek nie mający jakichś pretensyj do tego spadku. Dziś nikt nie interesuje się tem, ile grunt przynosi dochodu, co opiekun z nim robi i czy dzieci wychowuje. Rzeczą rady familijnej będzie czuwać nad tem, ponieważ sąd nie może nadzoru tego bezpośrednio wykonywać. Nie można zaś tego oddać Zwierzchności gminnej, ponieważ ona za mało jest w tem interesowaną.

Rada familijna (opiekuńcza i kuratelna) powinna być instytucyą stałą i tem różnić się będzie od instytucyj rad systemu francuskiego, która jest dopuszczoną tylko w pewnych wypadkach. Ma ona czuwać nad składaniem rachunków przez opiekuna. Prawo nadzoru nad opieką pozostanie i nadal przy sądach.

Prof. Madeyski jest przeciwny tej grupie ustaw niemieckich, które używają „beiratha“ jako „familienratha“. Wszakże dzisiaj ma sędzia obowiązek wysłuchania opinii rad familijnych, a instytucya ta nie będzie zbytnim ciężarem dla naszego włościaństwa.

Komu powierzyć przewodnictwo w radach familijnych?

Nad tem pytaniem zastanawiano się wiele, a prof. Madeyski utrzymuje, że powinno ono być powierzone notaryuszowi za osobnem wynagrodzeniem ze strony Rządu. Jeżeli więc wychodzi się z tego stanowiska, że powinien być osobny urzędnik sądowy, któremu by był powierzony nadzór nad opiekami, to w tym celu należałoby żądać powiększenia liczby urzędników w sądach, coby niezawodnie więcej kosztowało, aniżeli wynagrodzenie notaryuszów.

Reasumując to wszystko, proponuje Dr. Madeyski, ażeby zatrzymując prawo nadzorcze przy sądach, zostawiając bezpośredni zarząd przy opiekunie, wytworzono organ pośredni, zaś co do pytania, kto ma być przewodniczącym, notaryusz czy urzędnik, jest za tem, co jest łatwiejszem.

Dr. Zoll zgadza się z poprzednim mowcą.

Prezydent Jasiński mniema, że nadzór miejscowy nad opiekami jest najważniejszy. §. 233. u. c. poddał jednak pod rubrykę sądu wszystkie ważniejsze sprawy opieki, dla tego musiałaby nastąpić zmiana czwartego rozdziału ustawy cywilnej w razie, gdyby wnioski Dr. Madeyskiego miały się utrzymać.

Mowca nie zgadza się z tem, aby przewodniczącym był notaryusz, lecz urzędnik sądowy, którego stanowisko byłoby analogiczne do stanowiska komisarza konkursowego.

Przewodniczącym rad familijnych przy opiekach dóbr tabularnych, musiałby być członek senatu trybunału pierwszej instancyi.

Dr. Madeyski odpowiada, iż dla tego radby widział notaryusza przewodniczącym rady familijnej, ponieważ przedstawia on ciągłość pracy i ponieważ dłuższy czas aniżeli urzędnik sądowy na miejscu przebywa.

Dr. Zoll zgadza się z tem, że przewodniczącym rad familijnych powinien być urzędnik sądowy.

Uchwalono wszystkie wnioski prof. Madeyskiego z poprawką p. Jasińskiego, iżby przewodniczącym rad familijnych był urzędnik sądowy.

Na tem zakończyła ankieta obrady.

Wskazówki i uwagi przez komisyę przyczynione, przyjął Wydział krajowy za swoje i w duchu uchwał komisyi ułożył kwestyonarz, który rozesłał okólnikiem z daty 17. sierpnia 1888 L. 35.736.

a) **do wszystkich Wydziałów powiatowych** następującej treści:

„Na posiedzeniu z dnia 19. stycznia 1888 powziął Wysoki Sejm na wniosek komisyi prawniczej następującą uchwałę:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu

a) ażeby w sposób odpowiedni zbadał potrzebę reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych a zwłaszcza w sprawach spadkowych i opiekuńczych; tudzież

b) ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedstawił zasady mające służyć za podstawę do ustawy o postępowaniu sądowem w sprawach niespornych dla naszego kraju, o której wniesienie w drodze konstytucyjnej należałoby wezwać c. k. Rząd."

Chcąc powyższemu poleceniu Wysokiego Sejmu zadość uczynić, Wydział krajowy postanowił przeprowadzić gruntowne i wielostronne zbadanie tak istniejących faktycznych stosunków kraju pod względem wykonywania przez c. k. sądy powierzonych im ces. patentem z dnia 9. sierpnia 1854 (dz. u. p Nr. 208.) czynności spadkowych i opiekuńczych, jako też co do wyników i wpływu, jakie ta ustawa w innych prowincyach państwa wśród innych stosunków życia narodowego, społecznego i ekonomicznego wywołała.

Podejmując sprawę, która w ścisłem znaczeniu do zakresu ustawodawstwa krajowego nie należy, Wydział krajowy postanowił ograniczyć się na zebraniu materyału faktycznego, na zgromadzeniu dat, któreby porównane i zastawione dały dokładny obraz tego stanu rzeczy, jaki pod względem wykonywania sądownictwa niespornego według świadectwa wszystkich zbliska patrzących na stan i sprawowanie opiek włościańskich, na działy majątków spadkowych włościańskich i na liczne ztąd wynikłe procesa o własność gruntów, które nigdy przedtem spornemi nie były, w rzeczywistości się przedstawia.

Im bardziej ograniczył Wydział krajowy zakres swego badania, tem ono więcej winno być wyczerpującem, tem głębiej musi wnikać w istotne przyczyny spostrzeżonego stanu rzeczy i wszystkich współistniejących okoliczności.

Do współdziałania w tej pracy Wydział krajowy w pierwszym rzędzie zaprasza Wydziały powiatowe.

Wydziałowi pow. znany jest stan sądownictwa naszego w kraju, znane trudności, z któremi ono walczyć i stosunki, wśród których nad ustaleniem pojęć prawnych u ludu naszego pracować musi.

Jeżeli od dobrego sądownictwa zawisła pomyślność stanu cywilizacyjnego i ekonomicznego społeczeństwa, to nie można pominąć żadnego środka, żadnej sposobności, która do utrwalenia tego warunku mogłaby się przyczynić.

Z tej wychodząc zasady w chwili, kiedy przekonanie o naglącej potrzebie reformy postępowania w sprawach niespornych a zwłaszcza spadkowych i opiekuńczych coraz szerzej i głębiej objawiać się poczęło, kiedy opinia powszechna i wszystkie niemal koła fachowe wprowadzenia reformy najrychlejszej się domagają, Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu podjąć szczegółowe w tym przedmiocie badania.

Zapraszając Wydziały powiatowe do tej pracy, Wydział krajowy wyraża przekonanie, że tym sposobem nastręcza im pożądaną sposobność przez wykazanie złego na faktycznych stosunkach życia na wsi przyczynić się w części do naprawy społecznej.

Skutki obecnego postępowania sądowego w sprawach spadkowych i sierocych najjaskrawiej dadzą się spostrzedz w gospodarstwach włościańskich, gdyż najgłębiej sięgają w stosunki majątkowe i rodzinne ludności wiejskiej, rolniczej.

Troska o stan tej własności rolniczej ludności włościańskiej jest dzisiaj najpilniejszą ze wszech miar, a w kraju, jak nasz, rolniczym i włościańskim Wydziały powiatowe w pierwszym

rzędzie powołane są z obowiązku swego czuwać nad dobrem i rozwojem tej najszerszej podstawy naszego społeczeństwa.

Wydział krajowy przesyła Wydziałowi pow. w załączeniu szereg pytań tak ułożonych, iżby odpowiedź na nie nie nastręczała żadnych zbytnich trudności. Wydział krajowy dodaje jednakże, że dla należytego zebrania materyału i wyczerpującej odpowiedzi na załączone pytania, należałoby bądź to przez delegatów Wydziału powiatowego, bądź też przez przesłuchanie naczelników gmin i tak zwanych detaxatorów w każdej gminie tamtejszego powiatu, dotyczący materyał faktyczny zgromadzić.

Wydział krajowy uprasza o niezwłoczne zajęcie się zebraniem i dostarczeniem ile możności ścisłych odpowiedzi na wszystkie załączone pytania i wzywa Wydział powiatowy, iżby zechciał wypełnione kwestyonaryusze nadesłać najpóźniej do dnia 15. listopada 1888

Kwestyonaryusz.

Pytania odnoszące się do spraw spadkowych i opiekuńczych do odpowiedzi z każdej gminy (przesłane Wydziałom powiatowym).

1. Wiele w tej chwili jest majątków nieruchomych (gospodarstw) sierocińskich?

2. W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? Jaki dochód przynoszą? Czy są wypuszczane w dzierzawę, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam niemi administruje? Jako się oblicza ze sierotami? Co łoży na ich wychowanie? Z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?

3. Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? Czy obraca je na utrzymanie i wychowanie sierót, lub też składa do sądu?

4. Czy opiekun składa rachunki sądowi?

5. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?

6. Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? Czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?

7. Ile procesów z powodu spadków lub działów spadkowych jest obecnie w gminie?“

b) **Do wszystkich notaryuszów w kraju** wystosował zaś Wydział krajowy okólnik następującej treści:

„Wielmożny Panie! Na posiedzeniu dnia 19. stycznia 1888 powziął Wysoki Sejm na wniosek komisyi prawniczej następującą uchwałę:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu

a) ażeby w sposób odpowiedni zbadał potrzebę reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych a zwłaszcza w sprawach spadkowych i opiekuńczych; tudzież

b) ażeby na najbliższej sasyi sejmowej przedstawił zasady mające służyć za podstawę do ustawy o postępowaniu sądowem w sprawach niespornych dla naszego kraju, o której wniesienie w drodze konstytucyjnej należałoby wezwać c. k. Rząd“.

Chcąc powyższemu poleceniu Wysokiego Sejmu zadość uczynić, Wydział krajowy postanowił przeprowadzić gruntowne i wielostronne zbadanie tak istniejących faktycznych stosunków w kraju pod względem wykonywania przez c. k. sądy powierzonych im ces. patentem z dnia 9. sierpnia 1854 (dz. u. p. Nr. 208) czynności spadkowych i opiekuńczych, jako też co do wyników i wpływu, jakie ta ustawa w innych prowincyach państwa wśród innych stosunków życia narodowego, społecznego i ekonomicznego wywołała.

Podejmuiąc sprawę, która w ścisłem znaczeniu do zakresu ustawodawstwa krajowego nie należy, Wydział krajowy postanowił ograniczyć się na zebraniu materyału faktycznego, na zgroma-

dzeniu dat, któreby porównane i zestawione dały dokładny obraz tego stanu rzeczy, jaki pod względem wykonywania sądownictwa niespornego według świadectwa wszystkich zbliska patrzących na stan i sprawowanie opiek włościańskich, na działy majątków spadkowych włościańskich i na liczne ztąd wynikłe procesa o własność gruntów, (które nigdy przedtem spornemi nie były) w rzeczywistości się przedstawia. Im bardziej ograniczył Wydział krajowy zakres swego badania, tem ono więcej winno być wyczerpującem, tem głębiej wnikać w istotne przyczyny spostrzeżonego stanu rzeczy i wszystkich współistniejącychh okoliczności.

Do współdziałania w tej pracy Wydział krajowy ma zaszczyt zaprosić Wielmożnego Pana. W tym celu przysyła Wydział krajowy szereg pytań, na które odpowiedzi ścisłych nikt łatwiej od notaryuszów nie mógłby dostarczyć.

Skutki obecnego postępowania sądowego w sprawach spadkowych i sierocych najjaskrawiej dadzą się spostrzedz w gospodarstwach włościańskich, gdyż najgłębiej sięgają w stosunki majątkowe i rodzinne ludności wiejskiej, rolniczej.

Wydział krajowy wyraża nadzieję, że Wielmożny Pan, któremu skutki te najlepiej są znane, zechce się ze swej strony przyczynić do zamierzonego dzieła a przysyłając wypełniony kwestyonaryusz do Wydziału krajowego, dołączy zarazem te uwagi i propozycye, które dla usunięcia spostrzeżonych braków i wadliwości w obecnem postępowaniu sądowem w sprawach niespornych wydadzą mu się najodpowiedniejszemi".

Kwestyonaryusz

(wysłany do c. k. notaryuszy).

1. W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki dochód przynoszą? czy wypuszczane w dzierżawę? jeżeli wypuszczone w dzierżawę, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam niemi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?

2. Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie i wychowanie sierót lub też składa do sądu?

3. Czy opiekun składa rachunki sądowi?

4. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?

5. Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie lub udają się w tym celu na drogę sądową

Nadto odniósł się Wydział krajowy **do Wydziałów krajowych wszystkich krajów koronnych** z prośbą o danie informacyi na następujące pytania:

1. Jak się w dotyczącym kraju ułożyły stosunki w sprawach spadkowych, opiekuńczych i kuratelarnych a szczególniej co do ludności wiejskiej i

2. Jakie wadliwości i niedostatki spostrzeżono w zastosowaniu ustawy o postępowaniu niespornem, tudzież czy i jakie kroki przeciwko temu przedsięwzięte zostały?

W tym samym także duchu wystósował Wydział krajowy pismo:

a) do centralnej Deputacyi ogólnego austryackiego stowarzyszenia notaryuszów, upraszającą zarazem o podanie krytycznych uwag, jakie doświadczenie w praktycznem zastosowaniu ustawy nasunęło.

Nareszcie odezwą z dnia 29. kwietnia 1890 L. 51.211 upraszał Wydział krajowy o opinię w tym przedmiocie wszystkie c. k. Izby notaryalne w kraju, Izby adwokackie i Towarzystwa prawnicze we Lwowie, Krakowie i Wadowicach.

II.

Historyczny przebieg sprawy w Sejmie.

Reforma postępowania niespornego, urządzonego cesarskim patentem z 9. sierpnia 1854 była już nieraz przedmiotem rozpraw Wysokiego Sejmu.

Od chwili nastania ery konstytucyjnej pojawiała się ona niemal na każdej sesyi, w rozmaitej formie i w rozmaitych wnioskach.

W pierwszych początkach życia konstytucyjnego łączono dzieło reformy sądownictwa niespornego z kwestyą zaprowadzenia w kraju sądów pokoju, a gdy na tej drodze usiłowania Wys. Sejmu pozostawały bez skutku, dążono wprost do zmiany samych przepisów postępowania niespornego.

Oto krótki przebieg akcyi Wysokiego Sejmu w tym kierunku:

W r. 1866. złożył poseł Hubicki do laski marszałkowskiej wniosek żądający zaprowadzenia w naszym kraju instytucyi sądów pokoju, do których atrybucyi należałoby między innemi także wykonywanie sądownictwa niespornego.

Komisya gminna, której wniosek ten przekazanym został, uznała określenie atrybucyi sądów pokoju na razie jako rzecz nie będącą na czasie, a to z powodów, iż c. k. Rząd właśnie zamierzał przystąpić do ogólnej organizacyi sądownictwa, której zasady nie były jednak znane. Dlatego komisya przedstawiła tylko ogólnikowy wniosek do uchwalenia a mianowicie rezolucyę, wzywającą Rząd o przedłożenie na najbliższej sesyi sejmowej projektu do ustawy o instytucyi sędziów pokoju.

Wniosek ten uchwalił Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 26. marca 1866. Gdy rezolucya ta pozostała nawet bez odpowiedzi, Wysoki Sejm na skutek petycyi kilku Rad powiatowych zajmował się w r. 1869 tą sprawą ponownie, polecając uchwałą swoją z dnia 28. października 1869 Wydziałowi krajowemu, ażeby wypracował i przedłożył Sejmowi na najbliższej kadencyi projekt do ustawy o sądach pokoju dla spraw spornych i niespornych.

Wydział krajowy, wywiązując się z tego polecenia, przedłożył Sejmowi w r. 1871 rzeczony projekt, jednak z zakresu działania sądów pokoju wyłączył na razie sądownictwo w sprawach niespornych a natomiast zastrzegł osobnem postanowieniem, iż w swoim czasie odrębnemi ustawami unormowanem będzie, o ile które sprawy z zakresu postępowania sądowo niespornego, mianowicie co do opieki z radami opiekuńczemi i co do udziału w pertraktacyach spadkowych, przydzielone być mają sądom pokoju.

Projekt tej ustawy uchwalił Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 6. grudnia 1872. Jak wiadomo nie uzyskał on sankcyi.

Wprost do zmiany postępowania spadkowego dążący był wniosek p. Jędrzejewskiego w r. 1872. i ponownie w r. 1874. Wysokiemu Sejmowi przedstawiony.

Poseł ten domagał się uproszczenia postępowania spadkowego w tym kierunku, iżby spisywanie aktów pośmiertnych przekazane zostało Zwierzchnościom gminnym.

Komisya prawnicza, wychodząc z założenia, iż organa gmin naszych nie dają dostatecznej rękojmii, że czynności sądowe, choćby mniejszej wagi, należycie sprawować potrafią, a to tem mniej, ile że nawet swemu własnemu zadaniu sprostać nie mogą, oświadczyła się stanowczo przeciw temu wnioskowi.

Natomiast podniosła komisya z naciskiem, iż ustawa z dnia 9. sierpnia 1854, o ile ona postępowanie w sprawach spadkowych i sierocińskich normuje, nie jest odpowiednią i że reforma jej jest niezbędną.

Ustawa ta bowiem obarcza sądy mnóstwem spraw, czynności sądowej wcale nie wymagających.

Tam, gdzie nie ma spadkobierców małoletnich lub pod kuratelą zostających i gdzie nie chodzi o spadek przedmiotem ksiąg hipotecznych będący — wypowiada komisya zdanie, iż ingerencya sądu jest zupełnie zbyteczną i tylko wtedy nastąpić powinna, jeżeli interesowani tego się domagają.

Szczególniej upatruje komisya wadliwości ustawy w sprawach sierocych. Kontrola nad opiekami istnieje tylko na papierze a skutkiem tego dzieje się, iż sieroty wyzute zostają z majątku oddziedziczonego, wytwarzają proletaryat, mszczą się procesami, marnieją i są stracone dla społeczeństwa. Dlatego uchwaliła komisya a zgodnie z jej wnioskiem Wys. Sejm na posiedzeniu z 21. maja 1875 rezolucyę do Rządu tej treści, iż Sejm wyraża przekonanie, że reforma ustawy z dnia 9. sierpnia 1854, o ile takowa do postępowania sądowego w sprawach spadkowych sierocińskich się odnosi, jest niezbędnie potrzebną i wzywa c. k. Rząd, by tę reformę w drodze konstytucyjnej jak najrychlej przeprowadził.

Odpowiedź c. k. Rządu na to wezwanie nadeszła dopiero w r. 1877. Streszcza się ona w tem, iż c. k. Rząd przygotował już dawno projekt do ustawy o postępowaniu w sprawach spadkowych sierocińskich, że jednak zaniechano dalszych czynności, ponieważ musiano wnieść poprzednio projekty do ustaw, które były naglejsze i ponieważ pierwej musi nastąpić wyjaśnienie sprzecznych między sobą zapatrywań co do stanowiska notaryatu wobec pertraktacyj spadkowych, niemniej kwestyi co do rad familijnych. W tej mierze więc oświadczył p. minister sprawiedliwości, iż nie może na razie oznaczyć czasu, w którym c. k. Rząd będzie mógł wystąpić z wnioskami szczegółowymi.

Mimo tej odpowiedzi i mimo nieuzyskania sankcyi dla projektu ustawy o sądach pokoju w r. 1872. uchwalonego, wznowił p. Tyszkowski w r. 1880. wniosek o zaprowadzenie sądów pokoju a następnie analogiczny wniosek p. Romer w r. 1881. Oba wnioski zmierzały do tego, iżby rzeczonym sądom obok drobnostkowych spraw cywilnych i karnych przekazano także sprawy spadkowe, sierocińskie i kuratelarne.

Komisya prawnicza, której wniosek p. Romera przydzielonym został, podnosi w sprawozdaniu swojem z naciskiem, iż uważa zaprowadzenie sądów pokoju nie tylko dla innych spraw „lecz także, a może bardziej jeszcze dla spraw sądowo niespornych“, za rzecz niezbędną.

Kosztowne i długotrwające postępowanie spadkowe, niedostatecznie troskliwe prowadzenie opieki nad sierotami a kurateli nad niewłasnowolnymi, oto zdaniem komisyi, powszechnie podnoszony głos skargi.

Na wniosek tedy rzeczonej komisyi uchwalił Wys. Sejm na posiedzeniu dnia 15. października 1881 obok wezwania do c. k. Rządu w przedmiocie zaprowadzenia sądów pokoju dla postępowania rozjemczego i orzekania w sprawach cywilnych i drobiazgowych, tudzież w sprawach karnych o przestępstwach policyjnych i wykroczeniach, także rezolucyę tej treści, aby c. k. Rząd wypracował i wniósł do konstytucyjnego traktowania projekt ustawy o postępowaniu sądowo-niespornem w takim kierunku, by postępowanie spadkowe poruczonem zostało zaprowadzić się mającym sądom pokoju, zaś prowadzenie opieki małoletnich i kurateli niewłasnowolnych poruczone było radom familijnym pod kontrolą sądu pokoju.

Tak ta rezolucya, jakoteż interpelacya p. Antoniewicza i tow. do komisarza rządowego w tym przedmiocie w r. 1882. wniesiona, pozostała ze strony c. k. Rządu bez odpowiedzi.

Wkrótce potem, bo już na następnej sesyi t. j. w r. 1883. pojawiła się ta kwestya znowu w Wysokiej Izbie. Tym razem poruszył ją p. Stanisław Madeyski — a to w połączeniu z organizacyą sądownictwa w sprawach spornych i w ogóle z organizacyą sądów. Odnośnie do spraw niespornych zmierzał wniosek do wyjednania zaprowadzenia instytucyi rad familijnych, do wyjednania mniej kosztownej legitymacyi dziedzica i szybkiego objęcia spadku.

W załatwieniu sprawozdania komisyi prawniczej o tej części wniosku uchwalił Wys. Sejm na posiedzeniu dnia 10. października 1883 rezolucyę do Rządu z wezwaniem o wyjednanie ustawy zaprowadzającej na wzór istniejących urządzeń w innych państwach instytucyę rad familijnych, oraz takie postępowanie w sprawach opiekuńczych i spadkowych, któreby zapewniało dobry zarząd nad mieniem małoletnich i mniej kosztowną legitymacyę dziedzica, tudzież umożebniało szybkie objęcie spadku a względnie podział takowego bez możliwych a zbytecznych formalności.

I ta rezolucya pozostała także bez odpowiedzi.

W r. 1885. poruszył znowu tę sprawę poseł Merunowicz, ale w połączeniu z kwestyą zaprowadzenia instytucyi sądów pokoju. Mianowicie wznowił p. Merunowicz w całości uchwaloną na wniosek p. Romera na posiedzeniu z dnia 15. października 1881 a powyżej przytoczoną rezolucyę do Rządu. Jakkolwiek sprawozdanie komisyi prawniczej, której wniosek ten przekazanym został, nie przyszło pod obrady Wys. Sejmu, nie od rzeczy jednak będzie przytoczyć zapatrywania i wnioski komisyi. Co się tyczy reformy postępowania niespornego, zaznaczyła komisya, że kwestya ta razem z kwestyą wprowadzenia w życie sądów pokoju traktowaną i tylko w połączeniu z nią załatwioną być winna.

Zaś co do kwestyi wprowadzenia instytucyi rad familijnych, wyraziła komisya nieco odmienne zapatrywanie, aniżeli to, którego wyrazem była uchwała Wys. Sejmu z 15. października 1881. Oświadczyła ona bowiem, iż wacha się bez poprzednich badań i głębokiego zastanowienia się doradzać wprost zaprowadzenie rad familijnych, albowiem nasuwa się wątpliwość, czyli wśród ludności wiejskiej znajdziemy potrzebny do tej nowej instytucyi materyał.

Sprawozdanie komisyi kończyło się poleceniem do Wydziału krajowego, by zbadał, czy i w jakiej formie sądy pokoju dla kraju naszego zaprowadzone być mają, jakie przydzielać im należy atrybucye, niemniej w jakim kierunku należy zreformować postępowanie w sprawach niespornych — i jaki udział w tem postępowaniu zaprowadzić się mającym sądom pokoju przykazanym być ma.

Ostatecznie w r. 1887. wznowił kwestyę reformy postępowania niespornego ponownie p. Stanisław Madeyski. W obecnym wniosku pominął wnioskodawca całe postępowanie w sprawach spornych i organizacyę sądów a ograniczył się wyłącznie do reformy postępowania niespornego.

Różnica pomiędzy obecnym wnioskiem a dawniejszym z r. 1883 leży także w tem, iż obecnie porzucił wnioskodawca drogę uzyskania wprost od Wys. Sejmu wezwania do Rządu — lecz domaga się, aby wprzód Wydział krajowy rzecz wszechstronnie zbadał i potem dopiero wnioski swoje co do zasad reformy Wys. Sejmowi przedłożył. Rezultatem wniosku tego była uchwała Wysokiego Sejmu, na wstępie niniejszego sprawozdania powołana.

Wreszcie w r. 1889. wystąpił p. Teliszewski z wnioskiem reformy ustawodawstwa o sądowem postępowaniu w sprawach niespornych, tudzież zmiany taryfy należytości skarbowych od spadków w tym kierunku, aby spadki, których czysta wartość sumy 500 zł. nie przewyższa, wolne były od wszelkich należytości prawnych, nadto z wnioskiem wyjednania u Rządu, by w sprawach, gdzie czysta wartość spadku kwoty 2.000 zł. w. a. nie przewyższa, sądy zarządzały z urzędu bez żądania od stron dotyczących podań i dokumentów i bez żadnych opłat wpisy do ksiąg gruntowych.

W załatwieniu pierwszej części tego wniosku polecił Wysoki Sejm uchwałą z 14. listopada 1889 Wydziałowi krajowemu przyspieszyć wykonanie poprzedniej uchwały sejmowej z dnia 19. stycznia 1888 w tym samym przedmiocie powziętej i wnioski swoje na najbliższej sesyi sejmowej przedłożyć.

Oto jest krótkie zestawienie dotychczasowych usiłowań Wys. Sejmu w kierunku wyjednania poprawy tej gałęzi sądownictwa, które tak głęboko wnika w prywatne stosunki rodzinne, a którego wadliwe przepisy okazały się dla naszego życia ekonomicznego i społecznego tak szkodliwymi.

A że tak jest istotnie, świadczą o tem nadesłane ze wszystkich stron kraju relacye, głosy wszystkich kół fachowych i głosy samej ludności; stwierdzają to wreszcie zebrane w kilkunastu sądach daty statystyczne.

To też obecna akcya Wys. Sejmu gorąco zainteresowała nietylko cały kraj nasz, ale i w innych krajach koronnych żywe obudziła zajęcie. W otrzymanych relacyach od stowarzyszeń notaryalnych spotykamy dla Wys. Sejmu słowa gorącego uznania i podzięki za tak wytrwałe i nieustanne dążenie do poprawy tej ustawy, która dotyczy najważniejszych interesów rodziny i całego organizmu społecznego.

Spełniając życzenie walnego zgromadzenia członków austryackiego stowarzyszenia notaryuszów, odbytego w dniu 17. września 1891 w Krakowie, przytaczamy słowa podzięki dla Wysokiego Sejmu z powodu tego jednomyślnie wypowiedziane:

„Die am 7. Semtember 1891 in Krakau abgehaltene fünfte ordentliche Generalversamm-„lung des oesterreichischen Notarenvereines erlaubt sich dem hohen galizischen Landtage für die von „ihm ergriffene Iniciative zu einer Reform des gerichtlichen Verfahrens ausser Streitsachen den voll-„sten und ehrenbietigsten Dank auszusprechen.

„Die Generalversammlung erklärt die Reform des gerichtlichen Verfahrens ausser Streit-„sachen insbesondere aber der Nachlassabhandlung als dringend nothwendig; sie erblickt in der „vorläufigen Aufrechthaltung der grundsätzlichen Bestimmungen des bürgerlichen Rechtes über das „Erbrecht, dagegen in der vollständigen Trennung der constitutiven und sanctionirenden Thätigkeit „auf dem Gebiete der Abhandlungspflege, daher Ausscheidung der ersteren aus dem richterlichen „Wirkungskreise und Ueberweisung aller dem gerichtlichen Einantwortungsdekrete zu Grunde zu le-„genden Akte der Verlassenschaftsabhandlung in den selbstständigen Wirkungskreis des Notariates „unter gleichzeitiger Festsetzung eines blossen Werttarifes für die diesfällige notarielle Interwention „und unter Einhebung dieser Gebühren durch die Finanzbehörden die nächstliegende den Interessen „der Bevölkerung und der Rechtspflege am besten dienende Reform der bestehenden Verlassenschafts-„abhandlung und beauftragt die Centraldeputation den hohen galizischen Landtag von diesem Be-„schlusse in geeigneter Weise in Kenntniss zu setzen".

III.

Praktyka w Galicyi i w innych krajach Monarchii

pod względem wykonywania ustawy o postępowaniu niespornem.

We wszystkich krajach koronnych, reprezentowanych w Radzie państwa, obowiązuje co do postępowania w sprawach niespornych cesarski patent z 9. sierpnia 1854 Nr. 208 Dz. p. p.

Nie wszędzie jednak w zastosowaniu poszczególnych przepisów tej ustawy wyrobiła się jednakowa praktyka. W naszym kraju w sprawach spadkowych i opiekuńczych tok postępowania jest następujący:

O każdym wypadku śmierci — z wyjątkiem małoletnich pod władzą ojcowską zostających a bez majątku zmarłych — donoszą sądowi przeważnie urzędy parafialne.

Na takie doniesienie, które zazwyczaj najwcześniej w miesiąc po zaszłej śmierci do sądu wpływa, zarządza sąd spisanie aktów pośmiertnych bądź przez swojego komisarza, bądź przez c. k. notaryusza jako komisarza sądowego.

Z przepisu §. 37. ces. patentu, na mocy którego może być udzieloną notaryuszowi, jako komisarzowi sądowemu, ogólna delegacya do spisywania wszystkich aktów śmierci w danym okręgu sądowym, sądy bardzo rzadko robią użytek.

Jeżeli spisanie aktów poleconem zostało urzędnikowi sądowemu, ten spisuje je na miejscu w dotyczącej gminie; notaryusze zaś spisują je po największej części w swojej urzędowej siedzibie, dokąd strony interesowane, świadków, ewentualnie i taksatorów wzywają.

W myśl §. 38. ces. patentu akt śmierci winien być spisanym w pomieszkaniu zmarłego.

Spisując akt zejścia, komisarz sądowy bada stosunki familijne i majątkowe zmarłego przez przesłuchanie krewnych i domowników, przedstawia sądowi na propozycyę krewnych lub domowników osobę opiekuna lub współopiekuna dla pozostałych małoletnich dzieci, w danych okolicznościach opieczętowuje spadek lub takowy zabezpiecza; jeżeli pozostało rozporządzenie ostatniej woli, bez względu czy takowe jest opieczętowane lub nie, ogłasza je, spisując na to osobny protokół i powierza tymczasowy zarząd spuścizny, aż do dalszego sądowego rozporządzenia, osobom do tego z ustawy powołanym.

Jakkolwiek według przepisu §. 50. patentu delegat sądowy obowiązany jest sądowi bezzwłocznie zdać sprawę z czynności powyżej wymienionych, jednak czyni to tylko w nader rzadkich i wyjątkowych wypadkach np. wówczas, jeżeli chodzi o bezzwłoczne ustanowienie opieki, o bezzwłoczne zarządzenie sprzedaży ruchomości w spadku pozostałych i t. p.

Z pominięciem tego przepisu podejmuje tedy komisarz sądowy — w interesie spadkobierców — dalsze czynności, mianowicie przyjmuje deklaracye do spadku, zgłoszenia wierzycieli i jeżeli zachodzi potrzeba, spisuje także inwentarz spadkowy najczęściej za przybraniem taksatorów i dwóch świadków a w końcu wykaz spadku dla urzędu wymiaru należytości.

Wartość spadku podają przez sąd dla każdej gminy zamianowani i zaprzysiężeni taksatorowie według swojego przekonania, nie krępując się w tej mierze żadnemi normami.

Obecnie z powodu przyznanego ustawą z dnia 31. marca 1890 Nr. 53. Dz. p. p. zniżenia opłat od przeniesienia własności nieruchomości, taksatorowie ci interweniują także jako mężowi zaufania celem poświadczenia okoliczności wymaganych, według §. 1. powołanej ustawy do uzasadnienia zniżenia opłat.

Tak spisane akta przedkłada komisarz sądowi celem wydania dalszych zarządzeń i przyznania spadku.

W załatwianiu tych aktów sąd zatwierdza oddanie zarządu spuścizny osobie, której komisarz sprawowanie zarządu tymczasowo był powierzył, ustanawia przedstawionego przez komisarza sądowego opiekuna lub współopiekuna dla małoletnich, a jeżeli nim nie jest dziadek, matka lub babka małoletnich, odbiera od niego przyrzeczenie, (w niektórych powiatach odbiera je delegowany sądu sam) wyznaczając w tym celu osobny termin i przyjmuje przedłożone akta do swej wiadomości. Jeżeli w toku rozprawy spadkowej wszystkim formalnościom stało się zadość i jeżeli wszyscy spadkobiercy złożyli deklaracye co do przyjęcia spadku a względnie byli obecni, wydaje sąd zarazem rezolucyę, którą spadek przyznaje, lecz z wydaniem formalnego dekretu dziedzictwa wstrzymuje się aż do przedłożenia przez spadkobierców dowodu na uiszczenie wszelkich opłat skarbowych i t. zw. funduszowych a według okoliczności także na dopełnienie zobowiązań przez spadkodawcę nałożonych. Równocześnie jeżeli zmarły był właścicielem majątku nieruchomego, zarządza sąd zanotowanie w księdze gruntowej, że po zmarłym właścicielu wdrożonem zostało postępowanie spadkowe a nadto zarządza zabezpieczenie należytości skarbowych.

Jeżeli nastąpiła zapłata wszelkich należytości, wydaje sąd dekret dziedzictwa, sformułowany ściśle według przepisu §. 174 ces. patentu a nie wchodząc w to, czyli fizyczny podział spuścizny przeprowadzonym został lub nie, czuwa z urzędu w myśl noweli do ustawy hipotecznej z 23. maja 1883 nad wpisem dekretu dziedzictwa do ksiąg gruntowych.

Zakończenia pertraktacyi spadkowej ustawa nie czyni zawisłem od ukutecznienia działu spadku, ani też sędzia nie jest obowiązanym działać tu z urzędu nawet wówczas, gdy małoletni występują jako dziedzice.

Dlatego też cała pertraktacya sądowa kończy się z wydaniem dekretu dziedzictwa, wskutek czego formalne działy spadkowe zdarzają się u nas bardzo rzadko.

Spadkobiercy dzielą się gruntem spadkowym sami między sobą, w najlepszym wypadku pod powagą urzędu gminnego t. j. wójta, a kontentując się tem, co fizycznie posiadają, nie troszczą się wcale o hipoteczny stan posiadania, jaki przedstawia księga gruntowa na podstawie wpisanego dekretu dziedzictwa.

W sprawach opiekuńczych działalność sądu ogranicza się zazwyczaj tylko na zamianowaniu opiekuna lub współopiekuna, wydaniu mu dotyczącego dekretu i na udzieleniu małoletniemu konsensu na zawarcie ślubu małżeńskiego.

Przy opiekach dla tych małoletnich, którzy posiadają majątek, rzadko kiedy działalność władzy nadopiekuńczej sięga dalej. Zasada postępowania z urzędu wchodzi tu zazwyczaj tylko wówczas w życie, jeżeli ktoś wkroczenia tej władzy zażąda. Raczej przestrzega tu sąd zasady w postępowaniu spornem przyjętej: „*quod non est in actis, non est in mundo*“.

W największej części wypadków sąd już z góry uwalnia opiekuna od składania rachunków z administracyi majątkiem pupila a to rzekomo dla szczupłych dochodów z majątku. Tylko wówczas zmusza go do tego, jeżeli interesowani spadkobiercy złożenia rachunków żądają, lub żalą się na złą

administracyę. Jeżeli przyjdzie do złożnia rachunków, te są zawsze bałamutne i nieprawdziwe a zamykają się zwykle niedoborem. — Sąd bada je tylko pod względem rachunkowym a nie gospodarczym i to zazwyczaj bez współudziału krewnych pupila (§. 203. patentu).

W rzadkich wypadkach zarządza sąd wydzierżawienie gruntów pupilarnych i w rzadkich wypadkach czuwa nad regulaminem płaceniem czynszu i fruktyfikacyą kapitałów. Zawisło to po największej części od inicyatywy i wniosków opiekuna.

Jeżeli się zdarza czy to z konieczności, czy też dla przysporzenia większego majątku małoletniemu, sprzedaż lub zamiana części lub całego majątku nieruchomego pupila albo też dział spadku, w którym i małoletni udział biorą, sądy przy zatwierdzeniu tego rodzaju kontraktów postępują z ogromną ostrożnością i ze zbyteczną formalnością. Zatwierdzenie n. p. kontraktu kupna i sprzedaży poprzedzić musi prawie zawsze sądowe oszacowanie sprzedać się mającego przedmiotu; zaś przy działach spadku chociaż jest widoczną korzyść małoletniego, sąd wacha się z zatwierdzeniem, żądając takich stypulacyj dla małoletnich, na jakie inni bez oczywistej szkody dla siebie zgodzić się nie mogą.

Z tych powodów nieraz bardzo korzystny interes dla małoletnich nie może przyjść do skutku.

W niezmiernie rzadkich wypadkach przychodzi sąd w położenie orzekania, czyli z powodu ustawą przewidzianych zaszłych przeszkód (§§ 254—256 u. c.) ustanowiona opieka ma nadal sprawować swój urząd, czyli też być z niego usuniętą. Brakuje w tej mierze sądowi podstawy do wdrożenia dochodzenia, bo nie ma osoby, któraby go o zaszłych przeszkodach zawiadomić chciała.

Jeżeli władza pertraktująca spadek jest zarazem władzą pupilarną spadkobiercy, ma ona także czuwać z urzędu nad oddaniem pupilowi majątku spadkowego. (§§. 176, i 217 patentu).

Rzadkie jednak są wypadki, w których były małoletni przychodzi na tej drodze do odebrania swojego majątku. Zawsze znajdzie się jakaś przeszkoda prawna, opiekunowi zazwyczaj przez pokątnego pisarza podszeptana, wobec której przepis §, 217. patentu staje się iluzorycznym. Sędzia choćby najlepszemi intencyami ożywiony, zniewolony jest w takich razach odesłać swojego byłego pupila z żądaniem wydania mu majątku spadkowego na zwykłą drogę prawa, z której ten atoli, nie mając środków ku temu, najczęściej korzystać nie może. Wchodzi tedy w układy ze swoim byłym opiekunem i bierze przynajmniej tę cząstkę ze swojej ojcowizny, jaką mu opiekun wydzielić zechce.

Taki jest mniej więcej, według otrzymanych relacyj z kół fachowych, tok postępowania w sprawach spadkowych i opiekuńczych na prowincyi, tak się przedstawiają w praktyce przepisy ces. patentu z d. 9. sierpnia 1854 po powiatach.

Pod względem kompetencyi sądów co do spraw spadkowych dodać jeszcze wypada, iż c. k. sąd powiatowy (miejsko-delegowany) jest władzą spadek pertraktującą wówczas, jeżeli w spadku pozostały ruchomości lub nieruchomosci, dla których założoną jest księga gruntowa przy c. k. sądzie powiatowym; w tych zaś wypadkach, gdzie w spadku pozostały nieruchomości będące przedmiotem ksiąg gruntowych przy trybunałach pierwszej instancyi prowadzonych, władzą spadek pertraktującą jest c. k. trybunał pierwszej instancyi.

Praktyka w trybunałach pierwszej instancyi w wykonywaniu sądownictwa niespornego jest mniej więcej ta sama, jaka się przy sądach powiatowych wytworzyła.

Różnica polega w tem, że postępowanie jest tutaj więcej pisemne aniżeli ustne i więcej formalistyczne, a także i w tem, że na mocy rozporządzenia ministr. z 7. maja 1860 N. 120 Dz. p. p. otrzymują notaryusze w siedzibie trybunału urzędujący ogólną delegacyę dla spisywania wszystkich aktów spadkowych.

W Austryi wyższej i niższej i w Salzburgu

spisują akt zejścia, w razie potrzeby opieczętowują spuściznę, czasem sporządzają także inwentarz spadku przełożeni gmin a względnie ich delegowani. Praktyka ta wyrobiła się na podstawie instrukcyi dla naczelników gmin, wydadanej rozporządzeniem ministeryalnem z 28. czerwca 1850 N. 256 Dz. p. p.

Chociaż Trybunał administracyjny orzeczeniem swojem z dnia 27. lutego 1884 l. 2036 zakwestyonował moc obowiązującą powołanej instrukcyi z powodu, iż patent cesarski, urządzający są-

downictwo w sprawach niespornych, z 9. sierpnia 1854 jest późniejszy a wedle §. 31. patentu, dopiero szczegółowe wydać się mające przepisy mają określić ten obowiązek przedłożonych gmin, mimo to jednak praktyka ta utrzymuje się nadal po gminach wiejskich.

Dalsze czynności, jak wezwanie dziedziców do złożenia deklaracyi do spadku, zawiadomienie wykonawcy testamentu o włożonym nań obowiązku przez testatora, zawiadomienia legataryuszy o poczynionych im zapisach, wszystkie szczegółowe zarządzenia w §§. 83 do 91 ces. patentu przepisane, jak i w ogóle wszystkie czynności z wydaniem dekretu dziedzictwa połączone przeprowadza najczęściej sąd.

Spisywanie inwentarza spadkowego porucza sąd bardzo często swoim urzędnikom zwłaszcza wówczas, jeżeli nieruchomość przedmiotem spadku będąca, znajduje się w gminie, od siedziby sądu znacznie oddalonej.

Ponieważ od uiszczenia należytości skarbowych zawisłem jest wydanie dekretu dziedzictwa a wymiar tychże po przedłożeniu wykazu spadku nie wnet następuje, przeto wyrobiła się w tych krajach a szczególniej w Salzburgu praktyka, iż spadkobiercy uiszczają należytości te w formie zaliczki. Na podstawie kwitów na zapłaconą taką zaliczkę sąd wydaje dekret dziedzcitwa.

Forma dekretu dziedzictwa jest w tych krajach zupełnie inna, aniżeli u nas. Oprócz bowiem §. 174 patentu wyznaczonych postanowień, zawiera dekret zezwolenie na wpis praw dziedziców do księgi gruntowej, wyszczególnia cały stan czynny i bierny spuścizny, podział spadku, układy spadkobierców, zastrzeżenia zwrotu części spadkowych na małoletnich i niewłasnowolnych dziedziców przypadających, ustanowienie prawa zastawu celem zabezpieczenia zwrotu tych części, zezwolenie na intabulacyę tego prawa zastawu i t. p.

Praktyka ta, polegająca na zwyczaju a teraz wskutek noweli do ustawy hipotecznej z dnia 23. maja 1883 jeszcze bardziej podtrzymywana, nie wychodzi jednak na korzyść spadkobierców.

Najczęściej bowiem wszystkie te akta prawne, w jednym dekrecie dziedzictwa luźnie zestawione, nie są oparte na żadnych dokumentach w toku postępowania przez interesowanych spadkobierców zeznanych. To też trafia się, iż gdy małoletni doszedłszy do lat, chce odebrać swoją część spadkową, dochodzić jej musi dopiero drogą procesu, albowiem prócz dekretu dziedzictwa nie posiada na dowód istnienia swojej pretensyi żadnego innego dokumentu, wykazującego tytuł prawny, należność i płynność pretensyi.

Dział spadku przed wydaniem dekretu dziedzictwa stanowczo uskuteczniony być musi, gdyż sądy, nie stosując się do postanowienia §. 165. patentu, wstrzymują się z wydaniem dekretu dziedzictwa aż do uskutecznionego podziału spadku.

W sprawach opieki praktyka taka sama, jak u nas. Mnóstwo jest sierót szczególniej dzieci nieślubnych bez opieki, mianowicie po miastach.

Czynność sądu przy ustanowieniu opieki jest czysto formalnej natury. Ingerencya sądu co do małoletnich nie posiadających majątku polega tylko na przyjęciu przyrzeczenia od opiekuna i na wydaniu dekretu opieki. O to, czyli przedstawiony jest uzdolniony na opiekuna lub nie, sąd się wcale nie troszczy. Opiekuna zaś przedstawia przełożony gminy, spisujący akt zejścia, a nie wiedząc kto jest z mocy przepisów ustawy w pierwszym rzędzie powołanym do sprawowania opieki, proponuje po największej części osobę dla małoletniego zupełnie obcą i tę sąd opiekunem mianuje.

Do przyjęcia przyrzeczenia od opieki deleguje sąd zazwyczaj przełożonego gminy.

Nadzór sądu, jako władzy nadopiekuńczej nad majątkiem sierót i kurandów jest więcej jak niedostateczny.

Składanie rachunków jest przy sądach powiatowych rzeczą wyjątkową. Dzieje się to czasem przy trybunałach pierwszej instancyi.

Badanie rachunków odbywa się szablonowo i bez udziału familii sieroty.

Cała czynność sądu przy pupilarnych majątkach ogranicza się tylko do załatwienia podań komportacyjnych, podań o wydanie depozytu i podań o zarządzenie fruktyfikacyi kapitałów małoletnich.

Styrya, Karyntya i Kraina.

Praktyka w tych krajach jest mniej więcej ta sama jak wyżej przedstawiono. Akty zejścia i inwentarze mniejszych spadków spisują w gminach wiejskich naczelnicy gmin, jednak tylko w tych częściach pomienionych krajów, gdzie ludność wiejska jest więcej wykształconą.

Przy większych spadkach inwentarz spadkowy spisuje urzędnik sądowy, rzadko kiedy notaryusz. W Krainie akty śmierci po gminach wiejskich spisuje wyłącznie urzędnik sądowy, po miastach notaryusz.

Z powodu obowiązku sędziego „działania z urzędu“ sporządza on równocześnie z aktem zejścia wszystkie akta spadkowe, jak inwentarz, deklaracye, dział spadku, słowem wszystkie do wydania dekretu dziedzictwa potrzebne akta. Notaryusz przychodzi tylko w położenie takie sumaryczne rozprawy spadkowe już to uzupełniać już to prostować.

Przy trybunałach pierwszej instancyi we wszystkich trzech krajach koronnych bywają notaryusze przy spadkach, gdzie tylko pełnoletni dziedzice występują, w rzadkich tylko wypadkach używani jako komisarze sądowi. Sąd wzywa strony do wniesienia deklaracyi do spadku i do przedłożenia zeznania majątkowego; tylko w razie warunkowego oświadczenia się do spadku otrzymuje notaryusz polecenie sporządzenia inwentarza, ewentualnie i wykazu spadku.

Nadzór sądu nad administracyą majątku pupilarnego rozciąga się tylko do badania rachunków peryodycznie składać się mających. Rachunki te sporządza zazwyczaj sam sąd protokolarnie.

O stronę moralną pupila, o jego wychowanie i wykształcenie sąd się wcale nie troszczy i nigdy go nawet nie widzi, chyba wtenczas tylko, kiedy się rozchodzi o jego upełnoletnienie.

W sprawach kuratelarnych postępowanie sądu jest bardzo formalistyczne i rozwlekłe. Zarządzone dochodzenia celem uznania za niewłasnowolnego, powodują przyszłego kuranda do roztrwonienia jeszcze i tej resztki swojego mienia, jaką posiada. Zdarza się więc, iż kiedy przyjdzie do opłacenia kosztów insercyjnych od edyktu, kuratelę ogłaszającego, nie ma już na to żadnych funduszów.

Instytucya kas sierocych jest w tych krajach nieznaną. Kapitały sieroce lokuje sąd w kasach oszczędności, a jeżeli są znaczniejsze w papierach państwowych. W spadkach włościańskich zostają schedy spadkowe małoletnich ubezpieczone na nieruchomym majątku spadkowym głównego dziedzica. Sposób to jednak dla małoletnich niekorzystny, bo zazwyczaj ubezpieczony kapitał nie jest oprocentowany a w dodatku małoletni służyć jeszcze muszą u swojego dłużnika, za co żadnego wynagrodzenia nie otrzymują.

W prowincyach

na Wybrzeżu, w Dalmacyi i w Czechach

sprawy spadkowe i opiekuńcze wyłącznie tylko przez sądy załatwiane bywają z wykluczeniem notaryuszy.

Jaka w tych krajach wyrobiła się praktyka pod względem wykonywania sądownictwa w sprawach niespornych, Wydział krajowy nie otrzymał żadnej informacyi.

W Tyrolu i Vorarlbergu

stosunki są dość pomyślne a szczególniej w części Tyrolu z ludnością niemiecką i w Vorarlbergu.

Akty zejścia w gminach wiejskich spisują przełożeni gmin, w miastach notaryusze, jako komisarze sądowi.

W większej części wypadków wszystkie akta spadkowe wraz z działem spadku spisywane bywają na jednym terminie i w jednym protokole. Nawet wszelkie umowy między spadkobiercami co do dziedziczenia części spadkowych w naturze lub w spłatach i co do hipotecznego ubezpieczenia spłat, a także treść roporządzenia ostatniej woli spadkobiercy z wszystkiemi istotnemi postanowieniami, wpisują się do tego samego protokołu rozprawy spadkowej.

Do dekretu dziedzictwa dołącza sąd odpis takiego protokołu rozprawy i w ten sposób zostają prawa spadkowe najzupełniej uporządkowane i mogą być po uiszczeniu należytości skarbowych i legatów pobożnych wniesione do księgi gruntowej (Verfachbuch).

Postępowanie więc jest całkiem pojedyncze, gruntowne, niekosztowne i do celu wiodące.

Szybkie zakończenie pertraktacyi spadkowej tylko wówczas jest niemożliwe, jeżeli który ze spadkobierców jest nieobecnym.

Ludność Tyrolu zmienia często siedzibę swojego zamieszkania, albo też szukając pracy i zarobku opuszcza je na całe miesiące. Wskutek tego przy takich spadkach stosowane być muszą przepisy §§. 128 i 131 patentu a te sprawiają, iż rozprawa spadkowa częstokroć i kilka lat przewlekać się musi.

Jeżeli spadkodawca zmarł z pozostawieniem rozporządzenia ostatniej woli a w niem pominął dziedziców ustawowych, sądy dokładają wszelkich starań, a najczęściej z dobrym skutkiem, ażeby pominięci ważność rozporządzenia uznali. W ten sposób przeprowadzona rozprawa ustala stan prawny nietylko formalnie ale i merytorycznie i wszelkie spory już w zarodzie uchyla.

Mniej korzystnie przedstawiają się stosunki we włoskiej części Tyrolu. Tam bowiem sądy więcej są przeciążone sprawami spornemi i dlatego nie mogą poświęcać tyle czasu i trudu dla spraw spadkowych. Nadto mniejsza własność jest tam bardzo rozdrobnioną a ludność nie jest skłonną zachodzących konfliktów w drodze dobrowolnej załatwiać.

W sprawach opiekuńczych i kuratelarnych starają się sądy rozwinąć większą energię i kontrolę, aniżeli to dotąd bywało, jednak tylko w kierunku nadzoru nad zarządem majątku. Nadzór polega tylko na cyfrowem sprawdzaniu rachunku, nie odnosi się atoli do sposobu administracyi gospodarstwem.

Natomiast kontrola władzy nadopiekuńczej co do osoby pupila, mianowicie co do jego wychowania i wykształcenia, jest niedostateczą. Do wykonywania kontroli w tym kierunku dają sądowi sposobność jedynie przedkładane przez opiekę rachunki. Z wydatków na cele wykształcenia w rachunek wstawionych, dowiaduje się sąd, do jakiego zawodu pupil bywa przysposobiony i zarządza zanotowanie tego w tabelach pupilarnych.

Czyli jednak ten sposób wychowania jest odpowiedni dla pupila, władza nadopiekuńcza bynajmniej w to nie wchodzi.

W ogólności rzeczy biorąc, opieka spełnia swoje obowiązki sumiennie i stosownie do jej stopnia wykształcenia dosyć dobrze i z pożytkiem dla małoletnich.

Niekorzystnie jednak wpływa na stosunki gospodarcze ludności włościańskiej upełnoletnianie pupilów. Pochopność władzy nadopiekuńczej do uznania małoletniego pełnoletnim nie da się usprawiedliwić. Nie tylko fizyczny rozwój i stopień wykształcenia pupila badaćby należało, ale także dojrzałość charakteru, zamiłowanie do pracy i do oszczędności. Nieodzowne to cnoty młodego gospodarza, jeżeli odziedziczona zagroda nie ma pójść na marne.

Morawa i Szląsk.

Akty zejścia a często i inwentarz spadku spisuje przełożony gminy a dalsze akta do wydania dekretu dziedzictwa potrzebne sąd. Notaryusze używani są tylko w nader rzadkich wypadkach jako komisarze sądowi.

Przy działach spadku nie zdarza się prawie nigdy podział gruntu spadkowego. Każdy właściciel stara się za życia swojego tak uregulować stosunki prawne co do następstwa w jego prawa majątkowe, iżby się po śmierci jego całe gospodarstwo dostało w jedne ręce.

Co do wykonywania przepisów w sprawach opieki nie mamy żadnych danych prócz tych, iż opiekunem mianuje sąd najczęściej osobę dla sieroty zupełnie obcą, że opiekun taki wcale nie dba ani o majątek pupila ani o jego wychowanie i że władza nadopiekuńcza w tej mierze żadnej kontroli nad opiekunem nie rozciąga.

Na Bukowinie

praktyka w wykonywaniu przepisów cesarskiego patentu z 9. sierpnia 1854 jest zupełnie ta sama, jak w kraju naszym.

IV.

Postępowanie sądowe w sprawach niespornych

w Królestwie Polskiem, w Prusiech i na Węgrzech.

Ponieważ stosunki w innych państwach z naszą monarchią sąsiadujących są niemal do siebie podobne, nie od rzeczy będzie poznać urządzenia w tej gałęzi sądownictwa także i w tych państwach.

W Krolestwie polskiem

posługującem się kodeksem Napoleona, organami działającymi w pertraktacyi spadkowej są sądy pokoju, rady familijne i trybunały cywilne.

Akt opieczętowania sporządza sędzia pokoju (podsędek) w wypadkach ustawą przewidzianych a osoby mieszkające w miejscu wypadku śmierci mają przy zakończeniu opieczętowania wykonać przysięgę na to, iż z majątku spadkowego ani same nic nie usunęły, ani też nic nie widziały lub nie wiedzą, żeby cośkolwiek pośrednio lub bezpośrednio usunięte zostało.

Po opieczętowaniu spuścizny ustanawia podsędek lub jego zastępca dozorcę majątku spadkowego.

Dalsze postanowienia ustaw dotyczą:

Zdjęcia pieczęci, sporządzenia inwentarza spadkowego, oszacowania spuścizny przez taksatorów i biegłych, sprzedaży ruchomości i nieruchomości i działu majątku spadkowego.

Inwentarz majątku spadkowego musi być spisanym, jeżeli nie wszyscy spadkobiercy są obecni albo jeżeli tylko wątpliwem jest, że są wszyscy obecni.

Dział majątku spadkowego w drodze sądowej nastąpić może tylko na żądanie interesowanych, jeżeli w przeciągu dwóch lat po otwarciu się spadku w drodze dobrowolnej sporządzony nie został. Jeżeli działem sądowym spadkobierca czuje się pokrzywdzonym, wolno mu jest w przeciągu jednego roku przedłożyć dowody pokrzywdzenia i żądać nowego podziału.

Co do opiek rozróżnia ustawa: opiekę dobrowolną, nadaną przez ojca lub matkę i nadaną przez radę familijną.

Rada familijna składa się z sześciu osób a to krewnych lub powinowatych, w połowie ze strony macierzystej, w połowie ze strony ojcowskiej powołanych. W braku krewnych wchodzą w skład rady właściciele domów, rolnicy a przedewszystkiem stojący w przyjaznych stosunkach z rodzicami małoletniego.

Przy każdej opiece ustanowionej zostaje przez radę familijną opiekun przydany, którego zadaniem jest wykonywać kontrolę nad czynnościami opiekuna.

Opiekun odpowiedzialny jest za szkody i utracone korzyści z powodu złego lub niedbałego sprawowania opieki wynikłe, przydany opiekun zaś o tyle, o ile swojego obowiązku zaniedbał.

Rachunki z administracyi majątku popilarnego mają być corocznie składane przydanemu opiekunowi, który je sam załatwia.

W razie spostrzeżonych niedokładności lub niezgodności z istotnym stanem rzeczy, przydany opiekun przedkłada rachunki radzie familijnej do dalszej decyzyi.

Ostateczny rachunek z całego czasu sprawowania opieki przedłożonym ma być wówczas, gdy pupil osięga pełnoletność lub gdy opieka przechodzi na inną osobę.

W tym wypadku załatwienie rachunku należy do rady familijnej.

Członkowie rady familijnej stają się małoletniemu odpowiedzialni tylko za podstęp i za wielkie a szkodliwe niedbalstwo.

Dla niewłasnowolnych również ustanowioną zostaje rada familijna. Orzeczenie o pozbawieniu lub ograniczeniu własnej woli należy do sądu w drodze instancyi.

W Prusiech.

Według dziś obowiązujących przepisów zawartych w cywilnym kodeksie pruskim (Allgemeines Landrecht) i rozrzuconych w rozmaitych rozporządzeniach ministeryalnych zasad postępowanie w sprawach spadkowych są następujące:

Sądem właściwym do przeprowadzenia pertraktacyi jest sąd miejsca śmierci spadkodawcy, lub miejsca, w którem nieruchome dobra spadkowe leżą, lub w którem zmarły stale lub prawnie zamieszkiwał.

O otwartym spadku winien każdy pruski poddany donieść właściwemu sądowi najdalej w ciągu trzech miesięcy. Nadto przełożeni gmin kościelnych obowiązani są przedkładać sądom peryodycznie wykaz zmarłych z uwidocznieniem osobistych stosunków zmarłego i jego domniemanych dziedziców.

Te zarządzenia mają jednak na celu raczej pociągnięcie interesowanych do opłat skarbowych od spadków aniżeli wyszukanie dziedzica.

Do spisania aktów spadkowych notaryusze nie bywają używani. Obowiązek ten włożony jest na sędziego. Do niego więc należy spisanie, zachowanie i ubezpieczenie majątku spadkowego, zbadanie stopnia pokrewieństwa i powołanie do spadku, a nakoniec wprowadzenie wykazującego się dziedzica w posiadanie samego spadku.

W wypadkach, w których zachodzi potrzeba opieczętowania spuścizny, upomina sędzia uczestników, iż mogą przyjść w położenie składania przysięgi.

Na żądanie jednego ze spadkobierców może być dopuszczoną w drodze niespornej przysięga manifestacyjna tylko wtenczas, jeżeli w przeciągu 24 godzin po wypadku śmierci nie opieczętowano spuścizny.

Nadto powinna być odebraną przysięga manifestacyjna, jeżeli do spadku konkurują osoby małoletnie lub niewłasnowolne, a opieka a względnie kuratela spoczywa w rękach osoby obcej. Z urzędu odebraną zostaje przysięga tylko wtenczas, jeżeli wystąpiono przeciw sędziemu z zarzutem braku troskliwości i rzetelności.

Jeżeli inwentarz spadkowy w toku postępowania spadkowego przez sędziego spisanym nie został (n. p. z powodu bezwarunkowego oświadczenia się do spadku), przedłożyć go muszą spadkobiercy celem wymiaru stempla spadkowego.

Inwentarz taki podpisany przez wszystkich dziedziców i przez rzeczoznawców bada sąd a w razie wątpliwości wzywa spadkobierców do złożenia przysięgi, objawiającej stan majątku.

Śmierć właściciela nieruchomości uwidocznioną zostaje, podobnie jak w prawie austryackiem, przez zanotowanie w księgach hipotecznych, że postępowanie spadkowe po jej właścicielu otwartem zostało.

Osobom, które nie są w stanie ogłoszonymi testamentami wykazać charakter dziedzica, wydaje sąd poświadczenie urzędowe (Erbeslegitimations-Atteste) które prawość pochodzenia, stopień pokrewieństwa, jak również i tę okoliczność potwierdzają, iż do otwartego spadku nikt prawniejszego lub równego prawa nie wykazał, pomimo że i czas prawem zakreślony pozostawionym i wypadek otwartego spadku publicznie ogłoszonym został.

Uzyskanie takiego poświadczenia zawisło od wykazania dowodami stopnia pokrewieństwa a tem samem i powołania do spadku, jak również i od złożenia przed sądem oświadczenia pod obowiązkiem zaprzysiężenia, iż zgłaszającemu się dziedzicowi równie bliscy lub bliżsi krewni zmarłego nie są wiadomi.

Te poświadczenia sędziowskie lub też wierzytelne odpisy testamentów ogłoszonych, są wystarczającymi dowodami do uzyskania wpisu spadkobiercy w księgach hipotecznych w miejsce spadkodawcy.

Dział majątku spadkowego sporządzonym być może w drodze pozasądowej a to przed notaryuszem lub prywatnie. Taki dział spadku ma moc ugody. Jeżeli jednak do spadku przychodzą także małoletni lub niewłasnowolni, ważność działu zależy od zatwierdzenia sądu opiekuńczego.

Na żądanie jednak tylko jednego uczestnika dział spadku nastąpić musi sądownie i to w drodze postępowania niespornego. W tym wypadku sporządza sędzia po zbadaniu praw interesowanych plan podziału (t. z Erbrecess), który ma ważność prawomocnego orzeczenia.

Dział spadku nastąpić może w trojaki sposób (A. K. R. I. 17 §§. 1—168):

a) przez oddanie spadku jednemu lub kilku spadkobiercom z obowiązkiem spłacenia reszty spadkobierców gotówką;

b) przez podział gruntu in natura (Naturalvertheilung) pomiędzy wszystkich uczestników, przyczem, jeżeli spadkobiercy nie godzą się na przypadające im części, los rozstrzyga, albo wreszcie

c) przez sprzedaż gruntu najwięcej ofiarującemu i rozdzielenie ceny pomiędzy współspadkobierców.

Która z tych trzech dróg ma być obraną, decyduje przedewszystkiem postanowienie rozporządzenia ostatniej woli spadkodawcy. Jeżeli się zaś spadkobiercy na żadną z nich zgodzić się nie mogą, decyduje sędzia. Tylko, jeżeli choćby jeden z uczestników żąda sprzedaży gruntu spadkowego przez licytacyę, takowa zarządzoną być musi.

Postępowanie w sprawach opieki urządzone zostało osobną ustawą z 5. lipca 1875 (Vormundschaftsordnung).

Według przepisów tej ustawy powołani są do sprawowania opieki: sądy opiekuńcze w osobie jednego sędziego (Einzelrichter), opiekun i opiekun przydany (Gegenvormund), ten ostatni musi być jednak tylko wówczas ustanowiony, jeżeli ze sprawowaniem opieki połączoną jest administracya pupilarnego majątku i jeżeli do niepodzielonego zarządu nie zostało ustanowionych kilku opiekunów. (§. 26 P. G.)

Jako organa pomocnicze sądów opiekuńczych są ustanowione w każdej gminie rady sieroce (Weisenräthe) a w pewnych wypadkach także rady familijne.

Zakres działania i obowiązki opiekuna są te same, jak w prawie austryackiem.

Staranie o osobę i majątek pupila i zastępstwo tegoż wobec władz i osób trzecich, są głównem jego zadaniem. Dla zarządu majątku pupila może być jednak kilku opiekunów ustanowionych a to w tych wypadkach, jeżeli majątek jest wielkim i składa się z rozmaitych dóbr.

Opiekun przez podanie ręki ślubuje wobec sędziego opiekuńczego, iż obowiązki swoje wiernie i sumiennie spełniać będzie. Dla legitymacyi otrzymuje dekret (Bestellung), w którym podanem jest imię, nazwisko i dzień urodzenia pupilów, imię i nazwisko opiekuna i współopiekunów a ewentualnie sposób rozdziału zarządu majątkiem i skład rady familijnej.

Obowiązkiem przydanego opiekuna jest czuwać nad prawidłowym zarządem majątku pupila, składać się mające przez opiekuna sądowi roczne rachunki zarządu badać i z swoimi wnioskami sądowi przedkładać i w ogóle przy sprawowaniu opieki opiekunowi i sądowi udzielać pomocy.

Jeżeli opiekun obowiązki swoje zaniedbuje lub stał się niezdolnym do sprawowania opieki, ma on o tem bezzwłocznie sąd opiekuńczy uwiadomić.

Tak opiekun jak i przydany opiekun odpowiedzialni są za taką pilność i staranność, jakiej każdy dobry posiadacz w zawiadywaniu swoich własnych spraw dokładać zwykł.

Zatwierdzeniu sądu opiekuńczego podlegają następujące sprawy pupila: uwolnienienie od związku państwowego pruskiego, adoptowanie pupila, umowa o zrównanie pupila pod względem praw dziedziczenia z dziećmi z innych małżeństw (Einkindschaft), dział spadku, jeżeli nie jest w drodze orzeczenia sporządzony, sprzedaż i obciążenie dóbr nieruchomych; nabycie dóbr nieruchomych pod uciążliwymi warunkami; wydzierżawienie lub wynajęcie dóbr nieruchomych, jeżeli umowa dłużej obowiązywać ma aniżeli do pełnoletności pupila, jako też wydzierżawienie tych gruntów, z których czysty dochód katastralny ponad 3.000 marek oznaczony został; dalej umowy, których przedmiot nie da się oszacować albo wartość tegoż sumę 300 marek przenosi; zmiana, rozwiązanie lub objęcie interesu zarobkowego; zobowiązania wekslowe, udzielanie prokury i zaciąganie pożyczek; poręczenie lub przyjęcie obcych zobowiązań; w końcu zrzeczenie się spadku lub legatu. (§. 42. V. O) Wszystkie inne sprawy załatwia opiekun bądź sam, bądź za przyzwoleniem opiekuna przydanego albo rady familijnej.

Rachunki zarządu majątkiem składać musi opiekun corocznie. Tylko przy nieznacznych majątkach, jeżeli rachunek za pierwszy rok administracyi złożonym został, może sąd opiekuńczy zezwolić na przedkładanie rachunków co dwa lub trzy lata.

Sędzia bada rachunki pod względem rzeczowym, załatwia możliwe usterki stosownem zarządzeniem i dokumenta rachunku zwraca opiekunowi, udzielając mu zarazem na żądanie odpis rachunku.

Ojciec, matka, małżonek i dziadowie pupila uwolnieni są od składania rachunków, natomiast muszą oni z wyjątkiem ojca, przedkładać co dwa lata albo w dłuższych okresach wykaz stanu majątkowego.

Opiekunowie, którym powierzono zarząd znaczniejszym majątkiem, mogą być przez sędziego zobowiązani, do dania pewnego ubezpieczenia dla ewikcyi za ewentualne szkody z powodu wadliwej administracyi wyniknąć mogące.

Z ustaniem opieki obowiązany jest dotychczasowy opiekun majątek administrowany wydać i w przeciągu dwóch miesięcy złożyć ostateczny rachunek (Schlussrechnung).

Rady sieroce są instytucyą pomocniczą sądów opiekuńczych, urząd radcy sierocego jest urzędem gminnym, bezpłatnym. Rada gminna powierzyć może urząd radcy sierocego osobnym organom zarządu gminnego, albo też połączyć go z już ustanowionymi organami gminnymi.

Na obszarach dworskich mianuje radców sierocych przełożony obszaru. (§. 520.)

Zadaniem rady sierocej jest: wykonywanie nadzoru nad osobistem dobrem pupila i nad jego wychowaniem; obowiązek uwiadomienia sądu o zaniedbaniach opieki pod względem fizycznego i moralnego wychowania pupila i w końcu na wezwanie udzielać sądowi opinii w ogóle co do osoby małoletniego jak niemniej przedstawiać sądowi osobę zdolną na opiekuna lub opiekuna przydanego.

Obowiązkiem zaś sądu opiekuńczego jest uwiadomić radę sierocą, o miejscu pobytu pupila o ustanowieniu opieki i o zamianowaniu opiekuna.

Jeżeli pupil zmienia miejsce zamieszkania, winien opiekun donieść o tem radzie sierocej a ta zawiadomić ma o tem radę nowego miejsca pupila. (§§. 53, 54, V. O.).

Rada familijna może być ustanowioną albo na żądanie ojca lub matki pupila, albo na żądanie trzech osób, z pupilem spokrewnionych lub spowinowaconych aż do trzeciego stopnia, albo wreszcie na żądanie opiekuna zwykłego lub przydanego.

Rada familijna składać się może najwyżej z sześciu członków. Oprócz sędziego opiekuńczego, jako przewodniczącego, należeć do niej mają tylko krewni lub spowinowaceni małoletniego. Inne osoby mogą być powołane tylko przez ojca lub matkę albo też za uchwałą już istniejącej rady.

Rada ta ma ten sam zakres działania, co sąd opiekuńczy. Uchwały rady zapadają większością głosów a stają się obowiązujące, skoro je przewodniczący podpisze. Odwołanie się przeciw uchwałom rady jest dopuszczalne do sądu wyższego. (§§. 71—78 V. O.).

Opiekun ustanowionym bywa także dla pełnoletniego, jeżeli uznany zostanie chorym na umyśle, marnotrawcą lub jeżeli jest głuchym, niemym albo ciemnym i z powodu tego praw swoich strzedz nie może. Także i dla tego pełnoletniego, którego miejsce pobytu przez jeden rok nie jest wiadomem, może być ustanowionym opiekun. (§§. 81—83 V. O.).

Na pupilów zostających pod władzą ojca lub opieki może być także ustanowiony kurator (Pfleger) dla tych poszczególnych spraw, w których z powodów rzeczowych lub prawnych, ojciec lub opiekun obowiązków swoich spełniać nie mogą. (§. 86. V. O.).

Na Węgrzech.

Sprawy spadkowe i sieroce unormowane są ustawą z dnia 4. lipca 1877.

Postępowanie w tych sprawach jest następujące:

Akt zejścia spisuje notaryusz wiejski lub powiatowy, zabezpieczając w razie potrzeby majątek spadkowy przez przechowanie w urzędzie gminnym albo przez przyłożenie pieczęci urzędowej i oddając takowy pod nadzór opiekunowi gminnemu.

Jeżeli ruchomości nie mogą być przechowane, zarządza zaraz w porozumieniu z opiekunem gminnym sprzedaż tychże.

Następnie bada okoliczności potrzebne do ustanowienia opieki lub kuratora, przesłuchuje interesowanych i miejscowego proboszcza, sporządza inwentarz spadku i tak spisane akta z propozycyami stron i wnioskami swoimi przedkłada przynależnemu sądowi powiatowemu a względnie władzy opiekuńczej.

Dotycząca władza zarządza rozprawę spadkową na miejscu pod kierownictwem członka stolnictwa sierocińskiego, albo sędziego powiatowego albo też królewskiego notaryusza lub wreszcie naczelnika gminy, wzywając do rozprawy wszystkich interesowanych.

Krewni wybierają z pomiędzy siebie osoby, które mają dawać wyjaśnienia w sprawach małoletniego i brać udział w rozprawie. Przedmiotem rozprawy jest ostateczne sprawdzenie inwentarza spadkowego, dalej badanie tytułu dziedziczenia, odebranie deklaracyi do spadku, ustanowienie programu wychowania małoletniego i pokrycia kosztów, sposobu zarządu majątkiem, decyzya co do sprzedaży ruchomego i nieruchomego majątku, co do spłaty długów i t. p.

Jeżeli przy rozprawie spadkowej okazała się jednomyślność interesowanych co do prawa dziedziczenia, zapisuje się do protokołu wykazane prawa i zarazem postanawia się, czyli między spadkobiercami istnieć ma wspólność majątkowa, czyli też dział spadku nastąpić winien.

W razie kolizyi interesów małoletnich a reszty spadkobierców, obowiązkiem jest uczestników rozprawy starać się w drodze dobrowolnej ugody rzecz załatwić a gdy ugoda do skutku przyjdzie, winien delegat spisać dział spadku protokolarnie i sporządzić na to dokument.

Władza opiekuńcza zatwierdza ugodę, wydaje wierzytelny odpis tejże ojcu, opiekunowi lub kuratorowi i na jej podstawie zarządza równocześnie w księdze gruntowej przepisanie praw własności.

Jeżeli co do prawa dziedziczenia lub co do działu spadku wynikną spory, vota rozprawy muszą być przedłożone sądowi spadek pertraktującemu do dalszego zarządzenia.

Sprawami opieki i kurateli zarządzają władze opiekuńcze. Przed ustanowieniem opieki lub kurateli obowiązanym jest opiekun gminny z urzędu sprawować interesa opieki, zwłoki niecierpiące, wszelako w ważniejszych wypadkach może władza opiekuńcza, nie wyczekując wniosku krewnych ustanowić prowizorycznego opiekuna lub kuratora.

Opiekunowie lub kuratorowie zostają zaopatrzeni w dekret i obejmują zarząd majątku na podstawie inwentarza. Zarząd jednak sprawować mogą tylko w sposób przez władzę opiekuńczą wskazany.

Grunta pupilarne mogą być w regule wydzierżawione a budynki muszą być od ognia ubezpieczone.

Rachunki winni opiekunowie i kuratorowie składać każdego roku na piśmie lub protokolarnie przed opiekunem gminnym lub notaryalnym, a ci mają przedkładać takowe władzy opiekuńczej do załatwienia.

Rodzina pupila może żądać, aby była tak przy załatwieniu rachunków jak i w ogóle przy wydawaniu jakichkolwiek zarządzeń, interesów małoletniego dotyczących, o opinię pytaną; we wszystkich zaś wypadkach, w których potrzebnem jest przyzwolenie władzy opiekuńczej, obowiązani są opiekunowie zasięgać zdania familii.

Jeżeli idzie o zarząd znacznego majątku, mają być na żądanie rodziny ustanowione rady familijne z zakresem władz opiekuńczych. Członkowie rady odpowiedzialni są za całość i utrzymanie majątku.

Do załatwiania spraw pertraktacyj spadkowych mogą być powołane naczelnictwa gmin, w pewnych wypadkach z zakresem władz opiekuńczych.

Każda gmina obowiązaną jest ustanowić publicznego opiekuna do tymczasowego załatwiania spraw opiekuńczych.

Nad sprawami opieki czuwa sędzia powiatowy (Stuhlrichter).

Władzami opiekuńczemi są w pierwszej instancyi: municipia i magistraty rządzące się własnymi statutami, a wyjątkowo także gminy.

Drugą instancyą co do decyzyi gmin stolnictwa sieroce (Waisenstuhl) a trzecią wydział zawiadowczy municipium (Verwaltungsausschuss des Municipiums).

Odwołania przeciw orzeczeniom miast z magistratami uregulowanymi rozstrzyga w drugiej instancyi wydział zawiadowczy municipium a w trzeciej instancyi minister spraw wewnętrznych.

V.

Relacye i opinie gmin i Wydziałów powiatowych.

Wynik dat, zebranych przez Wydziały powiatowe w poszczególnych gminach, uwidocznia tablica I. i II.

Dane na kwestyonaryusz odpowiedzi staraliśmy się o ile to było możliwem, z powodu różnorodności i niejasności odpowiedzi, zebrać w jednę ogólną tabelę przedstawiającą obraz stosunków danego powiatu.

Nie od wszystkich jednak gmin mogły Wydziały powiatowe otrzymać odpowiedzi bądź dla tego, iż Zwierzchności gminne zadaniu temu same sprostać nie mogły, bądź też, iż Wydział powiatowy nie posiadał na tyle sił kancelaryjnych, aby Zwierzchności gminne wyręczyć mógł.

Dla tego też daty, odnoszące się do niektórych szczegółowych pytań kwestyonaryusza jak n. p. ile w danej chwili jest w gminie majątków sierocińskich lub ile procesów wywiązało się skutkiem spadków, nie są zupełne t. j. nie przedstawiają faktycznego stanu rzeczy w danym powiecie.

Niektóre powiaty jak Nisko, Jaworów, Podhajce i Złoczów przedstawiły jednę ogólną odpowiedź a dwa Wydziały powiatowe Dobromil i Wieliczka oświadczyły z całą otwartością, iż zebraniem odpowiedzi dla braku sił wcale zająć się nie mogą.

Oprócz tych dwóch nie dało na kwestyonarz zgoła żadnej odpowiedzi trzynaście Wydziałów powiatowych, mianowicie: Borszczów, Brzeżany, Jarosław, Kałusz, Kamionka, Limanowa, Przemyśl, Stanisławów, Tarnów, Turka, Wadowice i Zbaraż.

Nie ulega jednak wątpliwości, że i w tych powiatach, z których odpowiedzi brakło, stosunki co do wykonywania sądownictwa niespornego nie są i nie mogą być inne, aniżeli w powiatach, z których żądane informacye nadeszły.

Niektóre z Reprezentacyj powiatowych oprócz odpowiedzi na kwestyonarz przedstawiły także swoje własne zapatrywania na potrzebę reformy i wskazały kierunek, w jakim należałoby dzieło to poprowadzić.

Materyał ten uważamy za bardzo cenny. Podane fakta i uwagi wzięte są z doświadczenia codziennego życia. Reprezentanci Rad powiatowych, żyjąc w ciągłej styczności z ludem, są najbliższymi świadkami jego stosunków rodzinnych, jego skarg i jego doli. Uwagi ich są więc niezawodnie wypływem odczutej potrzeby ludności, żywo z jej ust wyjęte, są wiernem echem jej potrzeb.

Żałować tylko wypada, iż nie wszystkie Reprezentaye powiatowe mogły naszemu wezwaniu zadość uczynić.

Nedesłane opinie staraliśmy się przedstawić w jaknajobszerniejszem streszczeniu tak, ażeby żadnego ważniejszego zdania, żadnej głębszej myśli nie pominąć.

Przytaczamy je w szeregu alfabetycznym.

Wydział powiatowy **Bocheński** konstatując, że postępowanie sądowe w sprawach spadkowych i sierocych nie czyni pod wielu względami zadość żywotnym potrzebom ludności, zwłaszcza wiejskiej i że poprawa ustawodawstwa i wykonywanie przepisów ustawy w tych sprawach jest ze względu na utrwalenie i podniesienie dobrobytu ludności włościańskiej nie tylko rzeczą pożdaną, lecz konieczną i pilną;

podaje trzy główne wady dzisiejszego postępowania, na które ludność powiatu bocheńskiego utyskuje, mianowicie:

1. na przewlekłość i kosztowność pertraktacyj spadkowych;

2. na brak należytego nadzoru nad zarządem majątków sierocych; zwłaszcza włościańskich;

3. na trudności w przeprowadzeniu działu spuścizny.

Uchylenie złego nastąpić może, zdaniem Wydziału pow. bocheńskiego, przez reformę w następujących kierunkach:

a) ustawodawstwo o należytościach prawnych a zwłaszcza przepisy o wymiarze należytości spadkowych powinny w duchu wniosków posła hr. Tyszkiewicza (1883*), posła Chamca** (1888), posła Lenartowicza (1887***) i posła Dra Skałkowskiego****) uledz gruntownej reformie w kierunku zupełnego uwolnienia od opłat skarbowych drobnych spadków, obniżenia kosztów notaryalnych, oraz kosztów wpisów hipotecznych z działów spadkowych, i co do słuszniejszego wymiaru należytości prawnych od spadków w ogóle;

b) postępowanie spadkowe powinno być uproszczone i stosownie do potrzeb ludności wiejskiej ułatwione. Gruntownej poprawy w tych kierunkach można się spodziewać tylko przez dopuszczenie do współudziału w sądownictwie naszem co do spraw spadkowych i sierocych żywiołu obywatelskiego pod formą sądów gminnych po wsiach, sądów pokoju po miastach i instytucyi rad familijnych.

Rady familjne oddane pod kontrolę sądów gminnych, miałyby mieć powierzony zarząd majątków sierocych i rozdział spuścizny.

Sądy gminne powinny być utworzone na wzór takich sądów w Królestwie polskiem, gdzie do niedawna (do roku 1875) z powszechnem zadowoleniem interesowanych funkcyonowały.

---

*) **Uwaga.** Wniosek ten zmierzał do uwolnienia spadków, kwotę 500 zł. a. w. nie przenoszących, od należytości spadkowej. Dotyczącą rezolucyę uchwalił Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 24. października 1883 (str. 740.)

) **Uwaga. Wniosek p. **Chamca** postawiony i grnntownie umotywowany na posiedzeniu Izby posels. Rady państwa z dnia 6. listopada 1888 zmierzał między innemi do zupełnego uwolnienia od należytości spadkowej i przenośnej tych spadków, których wartość kwotę 500 zł. a. w. nie przynosi a przez ascendentów i descendentów lub przez małżonków dziedziczonych. W następstwie tego wniosku przyszła do skutku ustawa z d. 31. marca 1890 Nr. 53. Dz. p. p. przyznająca pewne ulgi w opłatach od przeniesienia własności aktami między żyjącymi i na wypadek śmierci.

***) **Uwaga.** Na wniosek p. **Lenartowicza** o zniżenie kosztów intabulacyi przy drobiazgowych zmianach posiadania uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 14. stycznia 1888 rezolucyę wzywającą rząd do uproszczenia i obniżenia kosztów wpisu w księgi grnntowe zmian w posiadaniu i własności nieruchomości wartości niżej 300 zł. w. a.

****) **Uwaga.** Wniosek p. **Skałkowskiego** dotyczył uchronienia kontrybuentów mianowicie z pomiędzy ludności włościańskiej przed uciążliwym wymiarem należytości prawnych. Dotyczącą rezolucyę uchwalił Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 30. grudnia 1885. (str. 332.)

Do kompetencyi takich sądów należeć winno, zdaniem Wydziału powiatowego, obok sądownictwa w sprawach spornych i policyjnych, także sądownictwo w sprawach niespornych i nadzór nad radami familijnemi. Sądy takie składać się powinny z sędziego potwierdzonego przez władzę rządową, z ławników z wyboru pochodzących oraz egzaminowanego pisarza-prawnika, przez rząd mianowanego.

Wydział powiatowy sądzi, iż przez dopuszczenie żywiołu obywatelskiego do sądownictwa, w sprawach wymagających ze swej istoty szybkiego i taniego wymiaru sprawiedliwości i zgodnej z potrzebami ingerencyi sądowej, ustałyby koszta i niedogodności obecnej zbyt biurokratycznej jeszcze i drogiej praktyki sądowej, której zreformowanie uznano powszechnie za jeden z najpilniejszych postulatów ludności i za jeden z najniewątpliwszych środków podniesienia i utrwalenia dobrobytu ludności włościańskiej.

Te same mniej więcej wady sądownictwa w sprawach spadkowych i opiekuńczych podnosi Wydział powiatowy **Bohorodczański.** We wnioskach jednak odnoszących się do poprawy stosunków w zarządzie majątków sierocych różni się od poprzedniego.

Wydział powiatowy bohorodczański przytacza następujące zasady, na którychby oprzeć wypadało reformę sądownictwa niespornego.

1. urządzanie stosunków spadkowych i sierocych powinno być najszybsze i najtańsze a w tem celu należałoby zdaniem Wydziału powiatowego:

a) wypadki śmierci podawać bezzwłocznie do wiadomości władzy spadek pertraktującej;

b) rozprawy spadkowe aż do wydania dekretu dziedzictwa poruczyć notaryuszom lub innej osobie kompetentnej z większym zakresem działania niż dotychczas z obowiązkiem takiego zarządzenia, ażeby administracya spadkiem faktycznie korzyści przynosiła, oraz z prawem obowiązkowego przeprowadzania działów spadku z mocą egzekucyjną;

c) zmiejszenie opłat spadkowych w ogólności a w szczególności w wypadkach, gdzie w krótkich odstępach czasu przedmiot zmieniał swojego właściciela. W tym wypadku zastosowanie z urzędu opustów bez wymagania dowodów, że poprzednik był za właściciela intabulowany.

Wreszcie zupełne zniesienie należytości prawnych i stempli od spadków 100 zł. nie przenoszących, oraz od spadków 50 zł. nie przenoszących a dziedziczonych przez linie poboczne

2. Zaniechanie niepotrzebnych formalności przy załatwianiu spraw sierocińskich.

3. Unikanie oddawania administracyi spadku opiekunom lub wdowie powtórnie za mąż wychodzącej a natomiast wydzierżawianie majątków nieruchomych w drodze publicznej licytacyi bez zbytnich i kosztownych formalności.

4. Obowiązkowe sprawdzanie rachunków z administracyi.

Wydział powiatowy **Horodeński** bez żadnego bliższego określenia oświadcza się za urządzeniem rad familijnych i za wyjednaniem takiego postępowania w sprawach spadkowych i opiekuńczych, któreby zapewniało dobry zarząd nad mieniem małoletnich i mniej kosztowną legitymacyę dziedzica, któreby wreszcie umożebniło szybkie objęcie spadku, a względnie podział takowego bez uciążliwych a zbytecznych formalności.

Wydział powiatowy **Jaworowski** dając odpowiedź na kwestyonaryusz Wydziału krajowego przychodzi na podstawie przedstawionych stosunków do następujących wniosków:

1. że sądy powiatowe pomijając nawał ich pracy, z braku znajomości miejscowych stosunków pojedynczych gmin, nie zdolne są do wykonywania sądownictwa niespornego, szczególnie w sprawach opiekuńczych i kuratelarnych.

2. że z tych powodów należałoby w każdej gminie ustanowić władzę opiekuńczą, składającą się z mężów zaufania, znających dokładnie stosunki dotyczącej gminy a podległej nadzorowi sądów.

Opinia Wydziału powiatowego **Krakowskiego** co do potrzeby reformy sądownictwa w sprawach opiekuńczych różni się zasadniczo od innych. Jakkolwiek, powiada Wydział powiatowy, ludność odczuwa potrzebę zmiany obecnie obowiązujących przepisów prawnych, a to w kierunku przeniesienia punktu ciężkości władzy nadzorczej, nadopiekuńczej z oddalonych sądów na instytucye bliższe, lokalne, to jednak w powiecie krakowskim sprawa ta nie jest piekącą. Przedewszystkiem dlatego nie, bo przy powszechnem w powiecie nadzwyczajnem rozdrobieniu gospodarstw włościańskich i majątki sieroce są drobne. Administracya ich więc w czasie małoletności sieroty nie przedstawia wielkiego znaczenia.

Powtóre dlatego, bo gęściej rozrzucone sądy powiatowe mniej więcej dostatecznie spełniają swój obowiązek jako władze nadopiekuńcze.

Natomiast potrzebę zmiany postępowania spadkowego uważa Wydział powiatowy krakowski za naglącą. Nie wskazując kierunku, w jakim należałoby dzisiejsze przepisy zreformować, Wydział powiatowy zwraca uwagę tylko na jeden fakt, w tamtym powiecie praktykowany, a mianowicie na zwyczaj dzielenia spuścizny między wszystkich spadkobierców. Widocznie Wydział powiatowy ma tu na myśli wypadki dziedziczenia testamentowego, gdzie mimo testamentu, sądy a względnie komisarze sądowi za zgodą spadkobierców cały majątek nieruchomy dzielą między uprawnionych. Wydział powiatowy pragnie tedy, aby temu rozdrobieniu majątków włościańskich zapobieżono.

Najbardziej charakterystyczną jest opinia Wydziału powiatowego **Niskiego.** Główną przyczynę złego, główny powód najprzewrotniejszych i najniekorzystniejszych dla włościan stosunków, upatruje Wydział powiatowy nie w obowiązujących przepisach ustawy, lecz w tem, że przeprowadzenie pertraktacyi oddane jest w ręce c. k. notaryuszów. Zdaniem tego Wydziału notaryusze tamtejsi cały dochód swój czerpią z czynności spadkowych i opiekuńczych, a dochód ten szacuje Wydział powiatowy u obu notaryuszy w powiecie na 12.000 zł. rocznie, co stanowić ma 30% dodatku do podatków bezpośrednich przez włościan opłacanych, a jeżeli się zważy, że ciężar ten nie jest rozłożony na cały ogół stanu włościańskiego lecz na pojedyncze, wypadkiem śmierci dotknięte rodziny, to wynosi on nie 30% ale 500% dodatku do podatków. To sprowadza bezustanny upadek i ruinę włościan.

Dalej zarzuca Wydział powiatowy notaryuszom, iż popierają wygórowany i nieusprawiedliwiony fiskalizm. Leży to bowiem, zdaniem Wydziału powiatowego, w interesie notaryusza, aby spadek przedstawiał jak największą wartość, bo od jego wysokości zależy wysokość wynagrodzenia notaryalnego. Starają się oni przeto wpływać na zaprzysięgłych taksatorów, aby cenę szacunkową pojedynczych przedmiotów podawali taką, jakiej sobie notaryusz życzy. W dodatku wpisują oni do inwentarza, aby podnieść wartość spadku, rzeczy ruchome drobniejsze bezwartościowe jak n. p. cebrzyk, konewki i t. p.

„Reforma zatem, pisze Wydział powiatowy, jest konieczną, ale nie pod względem ustawodawstwa w sprawach niespornych, ponieważ i obecnie obowiązujące ustawy z korzyścią dla ludności wiejskiej mogą być zastosowane, tylko głównie w tym kierunku, ażeby sprawy spadkowe i opiekuńcze wyłącznie c. k. sądom były oddane. W takim razie potrzebaby pomnożenia sił przy sądach powiatowych; wystarczy w zupełności systemizowanie jednej posady adjunkta przy c. k. sądzie powiatowym; taki adjunkt przy powiecie kosztuje najwyżej 1.500 zł. rocznie, w naszym powiecie przy dwóch sądach 3.000 zł.; czynności zatem, które jak poniżej się wykaże, z prawdziwą korzyścią materyalną i moralną dla ludności włościańskiej, kosztem 3.000 zł. mogą być załatwione, kosztują dziś przeszło 12.000 zł., nie biorąc względu na nieobliczone dalsze szkodliwe dla włościan następstwa!“

W każdym prawie spadku czy to większym lub mniejszym, leży to już w naturze ludzkiej, zachodzą nieporozumienia i spory; załatwienie tych po największej części bezpodstawnych a z powodu niezgody rodzinnej zwykle z wielką namiętnością prowadzonych procesów, jest najszczytniejszem zadaniem społeczeństwa tak pod względem moralnym jako też i ekonomicznym. Ile to czasu i pieniędzy tracą włościanie na przeprowadzenie sporów spadkowych zwykle bezowocnych — nakład nie stoi w stosunku z wygraną! Otóż sędzia załatwiający sprawy spadkowe i opiekuńcze, będąc przy źródle, to jest przy pierwotnym zawiązku sporów familijnych, może wiedzą i powagą wszystkie spory ugodowo zażegnać, przedstawiając możebne szanse i następstwa procesowe. Leży to nawet w interesie sądów, bo przecież żaden sędzia nie życzy sobie obarczenia sporami cywilnymi — łączą się w tej mierze wzajemne interesa — z obopólną korzyścią dla włościan równie jak dla sądownictwa.

O ileż odmienny dzisiejszy stan rzeczy, gdy notaryusz prowadzi sprawy spadkowe i opiekuńcze, a będąc upoważnionym do zastępowania stron w sprawie procesowej, już z góry każdy proces z pertraktacyi wynikający za swój dochód i całkiem słusznie uważa, którego interesom ogółowe stanowi włościańskiemu korzyści przynoszące załatwienie sprawy wręcz się sprzeciwia i nie można się dziwić, — każdy woli mieć większe jak mniejsze dochody i od notaryusza, którego przyszłość nie zabezpieczona, nie można wymagać, ażeby dla idei pozbawiał się chleba, ale skoro to złe leży w instytucyi, skoro prawdziwy interes włościan w sprawach spadkowych i sierocińskich tak sprzeczny z interesem notaryusza, należy wyswobodzić włościan od tego ciężaru, od tego ukrytego a przecież tak wielkiego podatku opłacanego rok rocznie notaryuszom i urzędom podatkowym z powodu wliczania przedmiotów bezwartościowych w poczet wartościowej spuścizny.

Przy sądach powiatowych sprawy spadkowe i opiekuńcze dotychczas traktowano jako podrzędne, powierzone dyurnistom lub kancelistom, powinny spoczywać w rękach naczelnika sądu, a to dlatego, że do należytego sprawowania tych czynności potrzeba koniecznie dokładnej, przez dłuższe zamieszkanie w powiecie nabytej znajomości stosunków i ludzi. Naczelnik sądowy zwykle dłuższy czas na swej posadzie przebywa, adjunkci częściej się zmieniają, przeto w naczelniku sądowym koncentruje się ta ważna okoliczność dłuższego pobytu na miejscu, a tem samem dana sposobność dokładnego poznania stosunków i ludzi.

Dzisiejsza praktyka po sądach powiatowych jest zupełnie odmienną i dlatego tak niekorzystna dla ludności włościańskiej; dziś prawie w całym kraju załatwia naczelnik sądowy wyłącznie sprawy tak zwane „bagatelki“ — te bagatelki absorbują całą działalność sędziego powiatowego, a jeżeli sobie przydzieli jeszcze jakie sprawy, to przecież nie dlatego, ażeby w nich urzędowym językiem mówiąc, robić — czyni to tylko dla ustrojenia miesięcznych wykazów dla władz wyższych, przydziela sobie sprawy pertraktacyjne, to znaczy podpisując gotowy referat przez c. k. notaryusza, akta spadkowe sporządzającego, — ale do badania i głębszego zastanowienia się nad sprawą pertraktacyjną, a w szczególności do styczności z ludem w sprawach spadkowych i opiekuńczych, do wyjaśnienia, pouczenia i załagodzenia sporu nawet sposobności nie ma, — cały tok sprawy spoczywa wyłącznie w rękach c. k. notaryusza, którego interes własny jak powyżej wykazano, z prawdziwym interesem włościan w sprawach pertraktacyjnych pogodzić się nie da.

Porównując sprawy tak zwane „bagatelne“ z doniosłością spraw spadkowych i sierocińskich, zdumiewać się trzeba nad nierównem traktowaniem takowych; sprawy spadkowe i opiekuńcze stanowiące nerw żywotny społeczeństwa włościańskiego, podwalinę dobrobytu i przyszłości kraju, doznają w sądach macoszego traktowania, na załatwienie tych spraw w sądzie powiatowym czasu nie ma; gdyby nie notaryusz, któremu na spiesznem przyznaniu policzonych należytości zależy, leżałyby długo w pulpitach urzędowych, a tak przynajmniej znajdzie się rutynowany kancelista, który wypełnia szablony przygotowanych uchwał.

Natomiast sprawy bagatelne, których nazwa już o rzekomej doniosłości świadczy, doznają niezwykłej opieki, spoczywają w najlepszych rękach, sam naczelnik sądowy zajęty bagatelkami wyłącznie, a przecież każdy przyzna, że proces o 2 lub 10 zł. nie jest tak ważnym jak przyszłość rodziny włościańskiej, nie jest tak raźnym jak administracya majątku sierocińskiego i umorzenie procesów spadkowych zapomocą powagi i uczciwego wpływu naczelnika sądu.

Dlatego też Wydział powiatowy uważa za swój obowiązek z pominięciem kwestyi ustawowej, która nie należy do zakresu autonomii, podnieść główną przyczynę złego i upadku stanu włościańskiego, czemu zapobiedz obowiązkiem autonomii i dlatego też upraszamy: Wysoki Wydział krajowy raczy poczynić stosowne kroki dla wyjednania u Wysokiego Rządu:

1. ażeby sprawy spadkowe i sierocińskie wyłącznie z wykluczeniem c. k. notaryuszów przekazane były c. k. sądom powiatowym;

2. ażeby te sprawy o ile możności w każdym c. k. sądzie powiatowym spoczywały w rękach naczelnika sądowego;

3. ażeby z powodu pomnożenia czynności sądowych przy każdym c. k. sądzie powiatowym systemizowano i w jak najkrótszym czasie obsadzono nową posadę c. k. adjunkta.

Tę opinię swoją zakomunikował Wydział powiatowy niski wszystkim Radom powiatowym w kraju, wzywając je o poparcie.

Wskutek tego jedenaście Wydziałów powiatowych oświadczyło się za tym wnioskiem a mianowicie: Wydziały powiatowe: Buczacz, Horodenka, Jarosław, Kamionka, Przemyślany, Skałat, Śniatyn, Staremiasto, Stryj, Zaleszczyki i Żywiec.

Jeden zaś Wydział pow. t. j. **Nowotarski** oświadczył wręcz, iż nie podziela zapatrywań Reprezentacyi powiatowej w Nisku i że insynuacye rzucone na stan notaryalny w piśmie tej Reprezentacyi, uważa za niegodne władzy, od której wyszły. Owszem użycie notaryuszów w czynnościach spadkowych uważa Wydział powiatowy nowotarski za pożądane i pożyteczne. Reszta Wydziałów powiatowych nie dała na to wezwanie żadnej odpowiedzi.

Komunikat Wydziału pow. w Nisku rozesłany drukiem po kraju dostał się także do rąk notaryuszy, i jak można było przewidzieć, wywołał liczne protesty a między innemi Izby notaryalne w Tarnowie i w Przemyślu wypowiedziały o nim swoją fachową opinię.

Jakkolwiek odpowiedzi tych władz, reprezentujących stan notaryalny, nie dają właściwie opinii o samym przedmiocie t. j. o potrzebie i kierunku reformy, jednakowoż z uwagi, iż dotyczą one ściśle tego przedmiotu, bo kwestyi usunięcia notaryuszy od interwencyi w sprawach spadkowych, jako komisarzy sądowych, oraz z uwagi, iż sama słuszność nakazuje, ażeby głos tak ciężko dotkniętego stanu, w obronie własnej wypowiedziany, także nie był pominięty, Wydział krajowy i te odpowiedzi w niniejszem sprawozdaniu zamieszcza.

Oto co pisze c. k. Izba notaryalna w Tarnowie:

Okólnik z dnia 17. sierpnia 1888 do L. 35.756 rozesłany przez Wysoki Wydział krajowy do wszystkich Wydziałów powiatowych w Galicyi w przedmiocie reformy ustawodawstwa niespornego, poruszonym przez Wysoki Sejm, spowodował Wydział powiatowy w Nisku do przesłania Wysokiemu Wydziałowi do L. 886 odpowiedzi, powziętej na odnośnem posiedzeniu dnia 17. października 1888 odbytem.

Ponieważ owa „Odpowiedź“ Wydziału powiatowego w Nisku, o ile przedstawia ingerencyę c. k. notaryuszów w sprawach spadkowych, jest oparta od początku do końca na fikcyjnych cyfrach i datach, albowiem:

a) Notaryusze zarabiają w naszym kraju za komisyjne sporządzanie aktów spadkowych rocznie i to brutto nie po 6.000 zł., jak to Rada powiatowa w Nisku nierozważnie za kategoryczny pewnik podaje, ale w miarę rozległości okręgu sądowego oraz zamożności dotyczącej ludności od dwustu do tysiąca złotych walutą austryacką, przez co:

b) także procent w dodatkach do podatków opłacany przez ludność interesowaną na pokrycie należytości c. k. notaryuszom za ich czynności spadkowe przez sądy przyznawanych (a nie jakbyto nieobznajomiony z dotyczącą procedurą z osnowy w mowie będącej „Odpowiedzi“ mylnie wnioskować mógł, przez notaryuszów wprost od stron ściąganych) nie 30% lecz zaledwie 5% wynosić może;

c) albowiem notaryusze nie popierają, jak im to rzeczona Rada powiatowa na domysł imputuje, fiskalizmu w ogóle a już co najmniej przy sposobności spisywania aktów spadkowych z tej prostej przyczyny, że przeciwnie jak z wyjątkiem chyba Rady powiatowej w Nisku powszechnie jest wiadomem u prostego ludu a mianowicie u rzeczoznawców, u których tak głęboko jest zakorzeniona praktyka szacowania wszelkich przedmiotów spadkowych, czyli to ruchomych czyli też nieruchomych o połowę, a nawet poniżej połowy rzeczywistej ich wartości, iż żadne perswazye notaryusza, żadne względy na prawne kolizye przy ewentualnym podziale majątku spadkowego z tak niskiego szacunku wyniknąć mogące, odwieść ich od tej praktyki nie mogą;

d) nie zajmują się notaryusze z małymi, w poważnej liczbie dwustu kilkudziesięciu w Galicyi urzędujących notaryuszów niknącymi wyjątkami wobec mnóstwa adwokatów częścią przy sądach powiatowych osiedlonych, częścią przez ułatwioną kolejami żelaznemi komunikacyę do ludności wiejskiej bardzo zbliżonych, od wielu lat sprawami spornemi, w obszernem tego słowa znaczeniu tak, że podobne zajęcie, jeżeli się tu i ówdzie przytrafi, ogranicza się przeważnie na układaniu pozwów sumarycznych, prowizoryalnych, drobiazgowych i innych drobnych podań, co służąc notaryuszom do uzupełnienia skromnej subsystencyi, wychodzi zarazem na pożytek ludowi wiejskiemu, znajdującemu w kancelaryach notaryalnych ochronę przed wyzyskiwaniem pokątnego pisarstwa; — przeto kollegium notaryuszów Jasielsko-Rzeszowsko-Tarnowskie w poczuciu krzyczącej krzywdy, wyrządzonej ową „Odpowiedzią“ honorowi całego stanu notaryalnego, reprezentowanego z rzadkimi a w każdym stanie przytrafiającymi się wyjątkami, przez obowiązkowych, sumiennych i honorowych ludzi, uprasza:

raczy Wysoki Wydział krajowy nad tak zwaną „Odpowiedzią“ Wydziału powiatowego w Nisku, o ile ona ingerencyi c. k. notaryuszów w sprawach spadkowych włościańskich dotyczy, jako z prawdziwym stanem rzeczy niezgodną i widoczną zawiść zawodową bezpośredniego jej autora cechującą, przejść do porządku dziennego; a zarazem tenże Wydział powiatowy pouczyć, że sprawy, publiczne dobro obchodzące bez namiętności i uprzedzeń, ale z poważną objektywnością — traktowane być winny; że Rada powiatowa przy wydawaniu doniosłej opinii swojej nie na sporadycznych wypadkach, nie na tendencyjnych relacyach się opierać, ale u kompetentnych źródeł i w obszerniejszych a poważnych kołach przekonanie czerpać powinna, że wreszcie jej, jako władzy autonomicznej raczej dostrzeżone między poszczególnymi stanami nieporozumienia łagodzić, aniżeli jeden stan przeciw drugiemu na oczywistą szkodę ogółu jątrzyć przystoi.

C. k. Izba notaryalna w Przemyślu, przedkładając wykaz czynności notaryuszów swojego okręgu w sprawach spadkowych za lata 1885, 1886 i 1887 pisze zaś:

Z tych wykazów okazuje się, że:

1. na 24 sądy powiatowe 1 sąd, a to w Przemyślu nie używa wcale pomocy notaryusza w sporządzaniu aktów spadkowych — 8 sądów używa jej tylko w pojedynczych wypadkach a 15 sądów deleguje notaryusza ogólnie do tych czynności w swoim okręgu.

2. na 23 okręgi sądów powiatowych w ogólnej ilości 863 gmin katastralnych, a ogólnej ludności 674.768 sporządzili notaryusze:

a) bezpłatnie 9077

sztuk aktów pośmiertnych, bądź bezmajątkowych aktów zejścia, bądź aktów spadkowych w wypadkach, w których wartość spuścizny 100 zł. nie przewyższa, za te czynności bowiem po my-

śli §. 27 ustawy z dnia 21. maja 1855 Nr. 94. dz. p. p. notaryuszowi mającemu ogólną delegacyę do sporządzenia aktów spadkowych wynagrodzenie nie należy się.

b) płatnych 6720

sztuk aktów spadkowych.

3. przeciętne wynagrodzenie za sporządzenie aktów spadkowych po pewnej osobie a to za:

a) rozpisanie terminu,
b) trutynowanie księgi gruntowej,
c) akt zejścia,
d) protokół ogłoszenia ostatniej woli rozporządzenia,
e) odebranie deklaracyi do spadku,
f) inwentarz spadku,
g) wykaz spadku,
h) sprawozdanie z przedłożeniem tych aktów sądowi
i) utrzymanie w ewidencyi dotyczącej sprawy wynosi 5 do 6 zł. aw., które bynajmniej wygórowanem nazwać nie można, jeżeli się nadto zważy, że notaryusz, podobnie jak sędzia bez pomocy pisarskiej, którą z własnego musi opłacać, nie może się obejść, wszelkie druki i papiery z własnego sprawia, opłaca z własnego lokal karncelaryjny i ponosi podatki, od których to znacznych wydatków znów urzędnik sądowy jest wolny.

4. że każdy z notaryuszów z przyznanych mu należytości za sporządzenie aktów spadkowych ma u stron znaczne zaległości do żądania, które w przeważnej części nie będą ściągalnemi, przy tak małych należytościach bowiem nie opłaca się notaryuszowi łożyć nadto koszta połączone z ich ściągnięciem z nieruchomego majątku spadkowego, ruchomy bowiem majątek jak wiadomo w masie włościańskiej jest bardzo rzadkim.

Z przedłożonych wykazów poweźmie Prześwietny Wydział krajowy bezstronne przekonanie, że twierdzenie Wydziału powiatowego w Nisku, jakoby niemal każdy notaryusz z swych czynności w włościańskich sprawach spadkowych miał lub mógł mieć rocznego dochodu. co najmniej 6000 zł. i przyczyniał się do upadku stanu włościańskiego, mija się zupełnie z prawdą; to uniezasadnione przedstawienie stanu notaryuszów, jako klasy wyzyskującej stan włościański nie inaczej jak tylko nieuczciwem nazwać, a powyższe zarzuty Wydziału powiatowego w Nisku z oburzeniem odsunąć musimy, od władzy autonomicznej bowiem wymaga ogół ewentualnie dostrzeżone nadużycia we właściwej drodze usuwać, nie zaś pomiędzy stanami stwarzać nieporozumienia i jeden przeciw drugiemu jątrzyć.

Nie wina w tem notaryusza, że §. 97 ces. patentu z 9. sierpnia 1854 l. 208. dz. pp. przepisuje wyraźnie wciągać do inwentarza spadkowego jako przedmiot masy także ruchomości, ani też jego wina, że §. 50 ustęp 2. ustawy o należytościach skarbowych przepisuje w razie niskiego ocenienia nieruchomego spadkowego majątku przyjąć za podstawę wymiaru przenośnej należytości spadkowej co najmniej odpowiednią wartość wypośrodkowaną wedle podatku gruntowego i domowo czynszowego, że ta należytość wynosi 1%, 4 lub 8% z 25% dodatkiem a nadto 1½% 25% dodatkiem osobno od nieruchomości i ztąd te należytości tak wysokie się przedstawiają.

Powyższych przepisów także sędzia musi się trzymać, gdyż ustawie każdej musi być posłusznym.

Zaznaczyć musimy, że każdy z notaryuszów jest obywatelem kraju, doniosłe znaczenie stanu włościańskiego dobrze pojmuje i że go na każdym kroku broni i bronić będzie.

Przyznawane notaryuszowi wynagrodzenia za czynności w włościańskich sprawach spadkowych nie odpowiadają nawet rzeczywistej wartości jego pracy i wyłożonych prze-

zeń kosztów i poniesionych wydatków, a jeżeli notaryusz mimo to, niemi jest zajęty, to jedynie dlatego, że sąd po myśli §. 183 ustawy z d. 21. maja 1855 Nr. 94 dz. pp. ma prawo zmusić go to tych czynności, z czego też korzysta, a notaryuszowi od nich uchylić się nie wolno dalej dlatego, ponieważ notaryusz wskutek tych czynności styka się z ludem, świadczy mu usługi, za które całkiem słusznie wynagrodzenia domagać się może.

Sądzimy, że powierzenie czynności spadkowych li tylko urzędnikom sądowym, połączone przeważnie z wyjazdami komisyj sądowych, podobnie jak komisye w sprawach prowizoryalnych z powodu znacznych kosztów tylko na niekorzyść stanu włościańskiego wypaśćby musiało.

W końcu oznacza pomieniona Izba notaryalna, iż każdy z notaryuszy z ich okręgu gotów w każdej chwili zrezygnować z swej interwencyi w sprawach spadkowych włościańskich i byłby bardzo zadowolony, gdyby podobnie jak sądowi, pozostawiono wolność korzystania z usług notaryusza lub nie.

Wydział powiatowy **Nowotarski** nie przedstawia żadnych wniosków, lecz wypowiada zdanie, iż sądy przy dotychczasowych swoich siłach nie są w stanie zajmować się sprawami spadkowemi i opiekuńczemi. Cała ingerencya sądu ogranicza się tylko na zamianowaniu opieki i przyznaniu spadku na podstawie aktów przez notaryusza przedłożonych. W styczność z małoletniemi wchodzi sąd tylko wtenczas, gdy który z nich przed osiągnięciem pełnoletności zawiera związek małżeński.

O administracyi majątkiem małoletnich i o wychowaniu sierót prócz bardzo rzadkich wyjątków, sądy żadnej nie mają wiadomości.

Opiekunowie umieją ten stan wyzyskać. Na utrzymanie sierót nic nie łożą, wysyłają je do służby, a dochody z gospodarstwa sierocego na swoją korzyść obracają, przyczem nie dbają o uprawę roli, grunt wyjałowiają, drzewa wycinają a niekiedy i cały majątek obdłużają.

Własne matki sierót, gdy wchodzą w powtórne małżeństwo, starają się ojcowski majątek dzieci uszczuplić na korzyść swoich drugich dzieci.

Wydział powiatowy **Rohatyński** wypowiada opinię bardzo zbliżoną do opinii Wydziału powiatowego niskiego.

Główną przyczyną, dla której sądownictwo w sprawach spadkowych i sierocych chroma, widzi Wydział powiatowy w tem, że sprawy te oddane zostały w ręce sądów, które pracą w sprawach spornych przeciążone, nie mogą się z całą sumiennością oddawać sprawom spadkowym, lecz wyręczają się notaryuszami.

Ci znowu jeszcze gorzej się wywiązują z poruczonego im zadania, aniżeli sądy. Latami zalegają u nich poruczone sprawy, bo to właściwie do ich zakresu nie należy, bo punktualnie wypełnienie tego narzuconego im obowiązku byłoby z uszczerbkiem dla ich interesu, dla spraw, ściśle w zakres notaryatu wchodzących.

Temu zapobiedzby można, zdaniem Wydziału pow., przez utworzenie przy każdym sądzie zupełnie odrębnego urzędu, n. p pod nazwą „urząd spadkowy i nadopiekuńczy“, a to na wzór istniejących urzędów hipotecznych.

Na czele jego stanąć winien doświadczeniem starszy adjunkt sądowy i mieć dodanego do pomocy kancelistę, któryby wszystkie sprawy utrzymywał w ewidencyi i któryby szablonowe akty, jak akty zejścia, deklaracye do spadku, inwentarze i t. p. spisywał.

Taki urząd wymagałby systemizowania posady albo jednego adjunkta, albo jednego kancelisty. Koszt więc dla skarbu państwa mały a dla ludności korzyść ogromna, bo sprawy byłyby przeprowadzone szybko i należycie a tanio. Korzyści te uzasadnia Wydział powiatowy następującym wywodem.

Dotychczas opłaca się należytość za pertraktacyę c. k. notaryuszowi wedle wartości spadku, na czem ludność włościańska cierpi tak dalece, iż jak liczne przykłady tego dowodzą, jeśli w jednej rodzinie włościańskiej w krótkich odstępach czasu zdarzy się kilka wypadków śmierci jeden po drugim, to rodzina ta już przez samą opłatę należytości c. k. notaryuszom za pertraktacye jest zrujnowaną, a zważyć należy jeszcze, że zapłacić ona musi także i należytości przenośne od tego spadku.

Jak ogromne daniny opłaca lud za przeprowadzenie tych czynności, które wydanie dekretu dziedzictwa poprzedzają, wykazuje sposób, w jaki się te pertraktacye sporządza.

Jak już wspomniano c. k. notaryusz zbiera polecania sądowe często przez lat kilka, nie wykonując ich wcale, aż wreszcie zebrawszy ich sporą ilość, wybiera te, które odnoszą się do jednej miejscowości, a ma ich wtedy kilkanaście lub kilkadziesiąt i wyjeżdża na pertraktacyę a właściwie oddając hołd prawdzie, nie wyjeżdża sam, lecz wysyła swego rutynowanego już pisarza, nawet nie kandydata notaryalnego, bo go po największej części nie ma, albo mu go szkoda wysyłać, gdyż mu w kancelaryi większy dochód przysporzy.

Otóż pisarz ów w jednym dniu sporządzi kilkadziesiąt pertraktacyj w jednej gminie i zarobi swemu szefowi kilkadziesiąt do 100 a nawet i przeszło 100 zł. aw. za jeden dzień, bo przecież należytość wedle wartości spadku notaryuszowi się opłaca, bez względu na to, ile czasu i trudu przeprowadzenie pertraktacyi kosztowało.

I ów biedny włościanin ma to wszystko zapłacić. Gdyby zaś na partraktacyę wyjechał c. k. adjunkt albo tylko kancelista sądowy i sporządził w jednym dniu tylko najwyżej pięć pertraktacyj w jednej gminie, to jego koszta komisyi są tak małe, iż za jedną pertraktacyę nawet 2 zł. by nie przypadało.

Zresztą te koszta komisyi możnaby rozłożyć stosunkowo do wartości spadku i wtedy okazałoby się, iż pertraktacya spadku nieznacznego do 3 morgów gruntu wynoszącego zaledwie kilkadziesiąt centów by kosztowała.

Jeszcze gorzej, jeszcze w opłakańszym stanie, niż sprawy spadkowe, są sprawy sierocińskie, sprawy opiekuńcze i zupełnie naturalne.

Żaden c. k. sąd nie jest przecież instancyą powołaną do tego, by działała z urzędu, by dawała nauki i wskazówki; co innego jest zupełnie zadaniem sądów i dlatego żaden sąd nie może i nie ma czasu wglądać w jaki sposób majątki sierocińskie są administrowane. Żaden sądzia ani się na tem nie rozumie, ani nie jest to jego powołaniem, tak, iż sprawowanie władzy opiekuńczej jest tylko ciężarem na sędziego nałożonym i tylko w tym powiecie sprawy majątków sierocińskich jako tako wyglądają, gdzie sędzia z pokrzywdzeniem i zaniedbaniem własnego zawodu ma słabość do spraw sierocińskich, gdzie jest on raczej urzędnikiem administracyjnym niż sądowym.

Nie sądom więc, lecz innej zupełnie instytucyi pieczę majątków sierocińskich, kontrolę i władzę zwierzchniczą nad opiekunami powierzyć należy. Do tego powołaćby potrzeba tych, którzy się rozumieją na gospodarstwie, którzy obeznani są ze stosunkami miejscowymi; zdaniem naszem byłoby najodpowiedniejszem, by w każdym powiecie sądowym wybranych było dwóch mężów zaufania z pomiędzy włościan dotyczącego powiatu sądowego i jeden z pomiędzy właścicieli realności, i by ci trzej, tudzież delegat Wydziału powiatowego tworzyli radę, którejby przewodniczył przełożony urzędu spadkowego i opiekuńczego, to jest ów adjunkt, o którym wyżej wspomniano. — Oni by większością głosów postanawiali, jak należy majątek sierociński, (a mamy tu na myśli majątek nieruchomy) administrować, im by opiekun w pewnych okresach czasu stale oznaczonych zdawał sprawę ze zarządu majątkiem.

Przeciw uchwałom tym, nie powinienby przysługiwać żaden środek prawny, jak tylko zażalenie nieważności z przyczyn fomalnych.

Utworzywszy urząd taki, miałoby się proceder następujący: „Urząd spadkowy i nadopiekuńczy“, a właściwie tylko ów adjunkt lub kancelista, o których wyżej mowa, pod nadzorem adjunkta przeprowadziłby pertraktacyę spadkową i sporządzone przez się akta pośmiertne przedłożyłby c. k. sądowi celem wydania dekretu dziedzictwa, po wydaniu dekretu dziedzictwa gdyby w spadku znajdował się majątek małoletnich, c. k. sąd ustanowiwszy opiekuna, odstąpiłby te akta napowrót „urzędowi spadkowemu i nadopiekuńczemu“ i ten na posiedzeniu owych pięciu wyżwymienionych osób stanowiłby o adminstracyi tego majątku i jemu każdy opiekun i administrator majątku małoletniego przedkładałby swe rachunki i zdawał sprawę z administracyi.

To wszystko, cośmy dotąd powiedzieli, powiedzieliśmy tylko o majątkach włościańskich i im na równi stojących majątkach małomieszczan rolników. Ta warstwa narodu stanowi podwalinę kraju i państwa, tam więc przedewszystkiem potrzeba przeprowadzić reformę, bo inaczej lud ten pod ciężarem podatków, długów i niekorzystnych stosunków ekonomicznych upadający zmarnieje, i dlatego przeświadczeni o tem, iż przedewszystkiem autonomicznych władz jest obowiązkiem dobrobytu tego ludu przestrzegać, upraszamy:

Wysoki Wydział krajowy raczy łaskawie poczynić odpowiednie kroki celem wyjednania u Wysokiego c. k. Rządu:

1. aby przy każdym c. k. sądzie ustanowionym został osobny urząd spadkowy i nadopiekuńczy na zasadach powyżej naszkicowanych i

2. by urzędom tym oddane zostały do przeprowadzenia pertraktacye po włościanach i małomieszczanach rolnikach, tudzież władza nadopiekuńcza nad majątkiem sierót małoletnich po nich pozostałych.

Za zdaniem tego Wydziału powiatowego oświadczyły się następujące reprezentacye powiatowe: Biała, Brody, Brzozów, Jasło, Jarosław, Nadwórna, Sanok, Staremiasto, Tarnobrzeg, Turka i Trembowla. (11.)

Wydział powiatowy **Rawski** oświadcza się przedewszystkiem za zniesieniem należytości przenośnych od spadków.

Obowiązek uiszczania taks przenośnych wpływa ujemnie na ocenienie spuścizny, co znowu daje powód do sporów, albowiem spadkobiercy nie chcą się godzić na podział majątku przez spłatę na podstawie wartości w inwentarzu podanej. Wskutek tego zmuszeni są dochodzić rzeczywistej wartości spadku w drodze procesu.

Dekrety dziedzictwa nie odpowiadają celowi, bo faktycznie nie oddają spuścizny w ręce spadkobierców. Nadto są one dla włościan całkiem niezrozumiałe, albowiem przyznają spadek w częściach idealnych i to nieraz w takich ułamkach, iż nawet dla wykształconego nie łatwą jest rzeczą obliczyć jakie części faktycznie przyznane mu zostały.

Stałą pomoc i opiekę dla majątków sierocych uważa Wydział powiatowy za rzecz konieczną, w którym to celu proponuje utworzenie osobnego biura dla spraw sierocych na wzór urzędów dla ksiąg gruntownych.

Wydział powiatowy **Rzeszowski** uważa reformę postępowania spadkowego za rzecz konieczną a to w trzech kierunkach, mianowicie: 1) aby postępowanie było szybsze, 2) tańsze, 3) ażeby dekret dziedzictwa był wykonalnym, to znaczy, iżby spadkobiercy na jego podstawie objąć mogli dziedzictwo, a nie jak obecnie prowadzić o rozdział o spadku długi i kosztowny proces.

Te trzy postulata osiągnąć się dadzą, zdaniem Wydziału powiatowego, przez zaprowadzenie przymusowego działu spadkowego, którym każda pertraktacya kończyć się powinna. Dla spraw opiekuńczych proponuje Wydział powiatowy organ lokalny a mianowicie ustanowienie rad familijnych pod kierownictwem urzędnika sądowego. Aż do ustanowienia takiego organu Zwierzchność gminna powołaną być powinna do czuwania nad majątkiem małoletnich i do zabezpieczenia spuścizny.

Użycie notaryuszy w sprawach spadkowych, uważa Wydział powiatowy za korzystniejsze, aniżeli kreowanie w tym celu jednej posady urzędnika przy każdym sądzie

Zapatrywanie to uzasadnia Wydział powiatowy taką kalkulacyą:

Przypuszczając, iż urzędnikiem tym powinien być adjunkt sądowy z pensyą 1500 zł., oblicza Wydział powiatowy, iż co najmniej 150 dni w roku użyćby on musiał na wyjazdy. Licząc dyety jego po 3 zł. 50 ct. wyniosłoby to 525 zł. a razem z pensyą 2025 zł. rocznie.

Byłby to więc roczny koszt na jeden okręg sądowy. Kwoty takiej twierdzi Wydział powiatowy w większej części okręgów sądowych notaryusze nie wydobywają z pertraktacyi.

Drogość postępowania upatruje Wydział powatowy raczej w opłatach spadkowych przenośnych, które nie są wymierzane od czystego spadku, ale od wartości całego nieruchomego majątku bez względu na długi. W tym więc kierunku byłaby wskazaną ulga.

Wydział powiatowy przedstawia następujące zasady reformy:

1. iżby przeprowadzenie pertraktacyi t. j. przygotowanie wszystkich aktów potrzebnych do wydania dekretu dziedzictwa poruczono notaryuszom;

2. iżby urzędy parafialne obowiązane były donieść bezzwłocznie dotyczącemu notaryuszowi o zaszłym wypadku śmierci, a ten winien w przeciągu trzech miesięcy akta spisać i dział spadkowy sporządzić.

3. iżby sądy zaraz przeprowadzały pertraktacyę spadkową z uwzględnieniem przedłożonego działu spadku, nie wyczekując na zaspokojenie należytości prawnych;

4 notaryusze pobierać mają należytości według wydać się mającej taryfy progresywnej;

5. sprawy opiekuńcze powierzone być mają radzie familijnej złożonej z najbliższych członków rodziny i delegata gminy pod przewodnictwem urzędnika sądowego w randze kancelisty z odpowiednim egzaminem;

6. w pierwszej chwili po śmierci głowy familii zabezpieczenie majątku sierocego poruczonem być powinno Zwierzchności gminnej z odpowiedzialnością za szkodę.

Wydział powiatowy **Żydaczowski** zwraca uwagę na wadliwość postępowania w sprawach opieki.

Pierwszym błędem jest, iż władze zapóźno przystępują do spisania inwentarza spadku, przez co wiele przedmiotów przepada bezpowrotnie, szczególnie z inwentarza żywego i martwego.

Wydzierżawianie majątków sierocych następuje wówczas tylko, gdy nie ma odpowiednich budynków gospodarskich lub gdy opiekę w braku krewnych obejmuje osoba obca.

Czynsz dzierżawny bywa tak mały, iż po zapłaceniu podatków i innych należytości prawnych nic nie pozostaje na rzecz sierót.

Również nic nie dostaje się sierotom z dochodów majątku także wówczas, kiedy majątkiem administruje matka, lub najstarszy z rodzeństwa.

Sposób administrowania gospodarstwem nie jest korzystny. Budynki niszczeją, rola jałowieje, bo administratorzy żadnych wkładów czynić nie chcą.

Brak wszelkiej ingerencyi i kontroli ze strony władzy nadopiekuńczej wytwarza ten niekorzystny stan rzeczy.

Sądy przeciążone pracą nie są wstanie temu zaradzić.

Reforma więc byłaby wskazaną w kierunku wzmocnienia i rozszerzenia nadzoru nad opiekunami.

Wszystkie przytoczone powyżej opinie i zdania streszczają się w tem:

1. że postępowanie w sprawach spadkowych celem uzyskania legitymacyi dziedzica jest za długie, kosztowne i do celu niewiodące, i

2. że w sprawach sierocych dzisiejszy opiekun wraz z władzą nadopiekuńczą obowiązków swoich należycie nie spełniają, co powoduje materyalny i moralny upadek sierót.

W propozycyi środków mających uchylić ten stan rzeczy nie wszystkie Reprezentacye powiatowe godzą się na jedno.

Podczas, gdy niektóre przewlekłość i drogość procedury upatrują w tem, że sprawy spadkowe porucza się notaryuszom, jako komisarzom sądowym, inne przypisują to samym przepisom ustawy i niedostatecznemu uposażeniu sądów w odpowiednie siły.

Jedne radzą więc uchylić notaryuszy od współdziałania w sprawach spadkowych, drugie zaś pomnożyć siły sądowe, lub jak Wydział pow. bocheński stworzyć instytucyę sądów pokoju po miastach i sądów gminnych po wsiach.

Te Wydziały powiatowe, które nie są za wykluczeniem notaryuszów od ingerencyi w sprawach spadkowych, doradzają zmianę taryfy notaryalnej przez zaprowadzenie taryfy progresywnej wedle wartości spadku.

W dwóch tylko punktach schodzą się wszystkie żądania. Opłaty skarbowe zniżyć lub znieść, bo te najwięcej ludność gniotą! Oto jeden powszechny, jakby wzajemnie podsłuchany głos.

Drugi jednozgodny postulat:

Opiekę a raczej kontrolę nad opieką inaczej urządzić! Ale w jaki sposób? Tu znowu zachodzi wielka różnica zdań.

Wprowadzenie instytucyi na wzór rad familijnych w prawie francuskiem, jako organu kontrolującego i uchwalającego proponuje Wydział powiatowy bocheński, jaworowski, krakowski i rzeszowski.

Wydział powiatowy rohatyński a za nim jedenaście innych proponują zaś utworzenie przy każdym sądzie osobnego urzędu dla spraw spadkowych i nadopiekuńczych.

Wydział powiatowy niski a wraz z nim jedenaście innych (między tymi dwa, które się także za poprzednimi wnioskami oświadczyły), żądają oddania spraw spadkowych i sierocych w ręce naczelnika sądu i w skutku pomnożenia przez to czynności sądowych kreowania jednej posady adjunkta więcej przy każdym sądzie.

Sądzą więc pomienione Reprezentacye, że władza nadopiekuńcza, czy to przez utworzenie osobnego biura dla tych spraw, czy też przez poruczenie ich wyłącznie w ręce jednej osoby sądowej, będzie mogła być wykonywaną skutecznie i z pożytkiem dla sierót.

Większa wreszcie część Wydziałów powiatowych domaga się zaprowadzenia przymusowego działu spadku, przez co mniemają, iż i cel pertraktacyi będzie osiągniętym i zapobieży się sporom o spadek.

L. 4.074/92.

VI.

Odpowiedzi i opinie c. k. notaryuszy

na

kwestyonaryusz Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

VI.

Opinie c. k. notaryuszy.

Otrzymane odpowiedzi na kwestyonarz, okólnikiem naszym z 17. sierpnia 1888 l. 35736 do wszystkich 199 notaryatów w Galicyi rozesłany, zestawiliśmy dla łatwiejszego poglądu szematycznie w tablicy III.

Pp. notaryusze, pojmujący wielką doniosłość zamierzonego dzieła reformy, oprócz odpowiedzi na pytania kwestyonarza, przedstawili także własne uwagi i wnioski, jakie im praktyka i doświadczenie nasunęły.

Tak co do potrzeby zmiany ustawy jak i co do kierunków, zdania są różne i podzielone.

Jednomyślnem jest tylko zdanie, że stosunki po gminach wiejskich są bardzo złe, że postępowanie w sprawach spadkowych jest zbyt drogie i przewlekłe, a w rezultacie żadnej nie daje korzyści, że sieroty nie mają należytej opieki i w skutek tego upadają moralnie i materyalnie.

I gdy jedni przyczyny złego widzą w wadliwem lub niesumiennem wykonywaniu ustawy, drudzy upatrują je w samych przepisach ustawy, w jej wadach i niedostatkach, inni wreszcie znajdują, że na te opłakane stosunki składa się i jedna i druga przyczyna.

Ponadto niezależnie od ustawy, normującej sądownictwo w sprawach niespornych, podają pp. sprawozdawcy inne postronne przyczyny, a temi są: źle zorganizowany kredyt włościański, nieograniczona wolność dzielenia gruntów, wysokie opłaty skarbowe od spadków, brak geometrów ewidencyjnych w siedzibach sądów powiatowych, pokątne pisarstwo i upadek moralności u ludu.

Ztąd też — stósownie do zapatrywania pp. notaryuszy — i przedstawione wnioski są różne.

Ta część wnioskodawców, (a ta jest mniejsza), której zdaniem wina złego leży tylko w niesumiennem i wadliwem wykonywaniu ustawy, nie doradza zmiany ustawy, ale pomnożenia liczby sądów, zwiększenia sił roboczych przy sądach i wyjęcia z zakresu sądownictwa niespornego spisywania aktów pośmiertnych tych wszystkich, w których się rozchodzi tylko o skonstatowanie faktów, a przekazanie tej czynności wyłącznie c. k. notaryuszom.

To swoje zapatrywanie uzasadniają pp. notaryusze spostrzeżeniem, iż w tych okręgach, gdzie sędzia spraw spornych i karnych miał stosunkowo niewiele, a przy spisywaniu aktów pośmiertnych wyręczał się stale notaryuszem jako komisarzem sądowym, tam sprawy spadkowe i sieroce prowadzone były z wielkim pożytkiem. I pertraktacya wnet została zakończoną i dział spadku sporządzonym, grunta sieroce, zbędne do utrzymania sierót, dobrze wydzierżawione, czynsz regularnie do sądu składany i odpowiednio fruktyfikowany i rachunki w swoim czasie przez opiekę sądowi przedkładane; słowem czynił sędzia wszystko, co tylko możliwem i potrzebnem było, nie

tylko do uregulowania stosunków majątkowych spadkobierców i do zabezpieczania i pomnożenia majątku pupilarnego, ale nawet do wychowania i wykształcenia sierót.

Dobra wola i czas dostateczny zdziałały wszystko, co tylko w granicach kompetencyi i w granicach możliwości, mimo niektórych usterek ustawy, zdziałać można było.

To też w takich okręgach sądowych, lecz tych niestety jest bardzo, bardzo mało, skarg ze strony ludności nie było żadnych, z wyjątkiem na wysokie opłaty skarbowe.

Ta więc grupa wnioskodawców nie doradza zmiany ustawy, bo żadna zresztą ustawa choćby najlepiej obmyślana, nie przyniesie spodziewanych skutków, jeżeli braknie ludzi do jej wykonywania.

Inna grupa natomiast uznaje konieczną potrzebę reformy tak samego patentu z r. 1854, jak niemniej niektórych przepisów kodeksu cywilnego i wreszcie reformę innych ustaw w związku będących.

Szczególniejszy jednak nacisk kładzie ta grupa na zmianę przepisów o opiekach. Wszystkie opinie tej grupy zawierają szczegółowe i wyczerpująco uzasadnione wnioski.

Wydział krajowy uważa je za zbyt ważne i cenne i dlatego podaje w dosłownem brzmieniu te z nich, które przedstawiają różne zdania co do poszczególnych materyj, a co do których poglądy reszty sprawozdawców z tej grupy są mniej więcej te same.

P. Antoni Fibich c. k. notaryusz w Mielcu podał swoje uwagi drukiem w osobnej broszurce.

Pomijając odpowiedź na kwestyonarz, wyjmujemy z niej tę część, która traktuje kwestyę ze stanowiska ogólnego i tę, w której udziela opinii co do pożądanych w ustawodawstwie niespornem zmian i reform:

I.

„Sprawy spadkowe i opiekuńcze większej własności dostatecznie są znane. Błędy i usterki samej pertraktacyi spadkowej nie dają się tu tak dotkliwie uczuć, jak w spadkach włościańskich. Uregulowane prawnie stosunki majątkowe, wyższy poziom inteligencyi i moralności sprawiają, że przeprowadzenie spadku jest tu po większej części normalne i prawidłowe. Natomiast przepisy o opiekach ciążą ciężkiem brzemieniem na majątkach nieletnich dziedziców większej własności. Interwencya władzy nadopiekuńczej kosztowna, drobiazgowa, z natury rzeczy więcej na formie jak na treści oparta, jest tu wprost szkodliwa i należałoby gorąco popierać tutaj *zaprowadzenie rad familijnych*, *zupełnie* autonomicznych, od sądu prawie zupełnie niezależnych.

Stosunki spadkowe ludności *małomiejskiej* w niczem się prawie nie różnią od stosunków spadkowych ludności włościańskiej. Podnieść tu jednakże należy specyalne cechy spadków izraelickich. Z właściwą sobie bystrością izraelici umieją zmniejszać koszta pertraktacyi spadkowej do możliwego minimum. Zwykle tylko nieruchomość będąca przedmiotem księgi hipotecznej i to w najniższej wartości dostaje się do inwentarza i wykazu spadkowego. Wychowanie małoletnich, administracya ich majątku rzadko bywa odsłoniętą oku władzy nadopiekuńczej. Nie idzie zatem, aby małoletni jakąkolwiek z tego powodu ponosili szkodę. Przeciwnie! majątek małoletnich zwykle jak najtroskliwiej jest administrowany a rzetelność i uczciwość opiekunów dekretem sądowym zresztą rzadko zaopatrzonych, częstokroć ludzi obcych lub dalekich krewnych jest rzeczywiście fenomenalną i tem bardziej zadziwiającą, że ten sam rzetelny opiekun, który mógłby bezkarnie skrzywdzić swych pupilów, w interesach innego rodzaju nic krępuje się tak ścisłemi zasadami moralności.

Księgi stanu cywilnego u żydów dalekie są od tej ścisłości, z jaką prowadzone są księgi innych wyznań. Komisarz spadek przeprowadzający nigdy nie wie napewne, czy zgłaszające się do spadku wdowa i dzieci są ślubnymi w myśl ustawy cywilnej, a polegać musi na deklaracyi stawających stron, gdyż ustawa ścisłego w tym względzie dochodzenia nie przepisuje, a deklaracye

te składane są w sposób dla stron według okoliczności najkorzystniejszy. Nie dzieje się to bez szkody dla ludności innych wyznań, bo w ten sposób ludność żydowska uchyla się od ciężarów, które za nią ogół ponosić musi.

Ale zaradzenie temu złemu należy przeważnie do dziedziny prawa administracyjnego i w tym względzie zalecić tylko należy reformy przez posła Merunowicza proponowane.

Co się tyczy jednak spraw czysto pupilarnych, to prowadzone są u ludności żydowskiej z godną uznania i naśladowania *uczciwością i sumiennością*.

Na powiatach nie ma *zamożnej klasy mieszczańskiej*, a w inwentarzach spadkowych po c. k. urzędnikach sporządzanych, figuruje zwykle *tylko stan bierny*. Pozostaje zatem jeszcze stan włościański, na który zresztą Wysoki Wydział największą kładzie wagę.

Podnieść tu przedewszystkiem należy, że alarmy i obawy co do gospodarstw włościańskich i ich upadku podnoszone nie są pozbawione pewnej przesady. Nie da się zaprzeczyć, że ludność włościańska od lat kilkunastu pod każdym względem bardzo się podniosła.

Po zniesieniu pańszczyzny, zdemoralizowana uzyskaną niespodziewanie i bez należytych przygotowań własnością, pozostając jeszcze pod wrażeniem doznawanych i wyrządzanych krzywd, nie umiała korzystać z stworzonego dla siebie nowego położenia. Oddana próżniactwu i niewstrzemięźliwości popadła wkrótce w objęcia wszechwładnej jeszcze przed kilkunastoma *latami lichwy. Era zaprowadzenia autonomii jest zarazem erą odrodzonia się stanu włościańskiego*. Zbliżony do innych warstw społeczeństwa, radząc z niemi wspólnie nad rzeczą publiczną, włościanin nasz pozbył się przesądów i nienawiści a wzmagająca się coraz więcej oświata, wznieca w nim nieznane mu dotąd uczucia obywatela i Polaka. Zapełnia coraz mniej karczmy i szynki a dzieci swoje coraz liczniej do szkoły posyła. A nad wszystkie inne warstwy góruje gorącem przywiązaniem do ojczystego zagona, który tylko w ostateczności lub zbałamucony opuszcza.

Zapewne, grunt rolnika, nie samem oświecony światłem, pokryty on jest i grubym cieniem. Ciężary publiczne rosną w zatrważający sposób. Dzisiejsza generacya musi naprawić dwa wieki klęsk i zaniedbania, a gorączkowa może zanadto czynność naszych ciał ustawodawczych nakłada na nas inwestycye, z których kraj przez wiele lat na przyszłość korzystać ma. I przeszłość i przyszłość dźwigać musimy na barkach naszych. Ztąd i rolnik właściciel gruntu podatkami rządowymi, dodatkami na cele krajowe, powiatowe i gminne, konkurencyami *kościelnemi szkolnemi i melioracyjnemi* tak jest obarczony, że właściwa renta z gruntu jest tem wyczerpaną, że tylko to posiada, co własną pracą na własnym gruncie zarobić może. A w innych, ludnych, bogatych krajach *praca to kapitał*, który wszędzie i zawsze zużytkować można. U nas ten kapitał nie może przynosić procentów, a najpracowitszy rolnik większą część roku bez żadnego musi spędzać zajęcia. Dla tego w ostatnich zwłaszcza latach emigracya wzrasta i szerzy się w kraju, a powstrzymanie tego naturalnego prądu nie jest nawet pożądanem, zwłaszcza, że włościanin, który grunt swój opuszcza, odstępuje go zwykle swemu sąsiadowi i że włościanin udając się do Ameryki nie zrywa węzłów z krajem go łączących, przesyła tu zarobione pieniądze a najczęściej idzie tam po prostu na zarobek którego w kraju napróżno szuka, co szczególniej ma miejsce w okolicach Dukli i w ogólności w okolicach górskich.

Dodawszy do tego niskie ceny zboża, smutne stosunki ekonomiczne rolnictwa w całej Europie panujące, okaże się, *że stan naszego włościanina wiele pozostawia do życzenia. Ależ te same cienie pokrywają i szerokie łany właściciela większych obszarów*. I stanowczo twierdzić można, że położenie włościanina jest jeszcze stosunkowo lepszem. Kosztów administracyi nie ma żadnych i rolę swą obrabia własnemi rękami. Inwentarz jego aż nadto wystarcza na utrzymanie rodzajności gleby, a nawet stanowi źródło jego dochodów, potrzeby jego są nawet stosunkowo mniejsze a pożądanie ziemi, przywiązanie do gleby bez porównania wyższe.

Kto z uwagą w ostatnich latach stosunki nasze badał, ten z radością przyszedł do przekonania, że najwierniejszym stróżem naszej ojczystej ziemi, której nie wyda obcym żywiołom

na lup ani na marne nie puści, jest nasz zawsze poczciwy a coraz pracowitszy, oszczędniejszy i wstrzemięźliwszy *włościanin*.

W ciągu mojej długoletniej praktyki notaryalnej miałem rzadkie bardzo wypadki, w których włościanin pozbył swą rolę niewłościaninowi. Niestety w tym samym przeciągu czasu znaczne przestrzenie większej własności ziemskiej przeszły jeżeli nie w obce to przynajmniej w niepewne ręce.

Ale właśnie dla tego, że lud nasz wiejski stanowi podwalinę narodowości naszej, że pomimo tak ciężkich dla rolnika czasów postęp jest widoczny, że więc troskliwa nad nim opieka jest konieczną, w przeciwnym bowiem razie przepaść mogą osiągnięte rezultaty, winniśmy spłacić dług, jaki przez wiekowe zaniedbanie w obec niego zaciągnęliśmy.

Jedną z większych plag toczących dobrobyt naszego ludu wiejskiego, *jest wadliwa nasza procedura sporna i niesporna*, a gdy postawione mi pytania tej ostatniej dotyczą, przeto przystępuję do odpowiedzi, jak już wyżej powiedziano, nie mogących być zupełnie wyczerpującemi.

II.

„Wezwany do załączenia tych uwag i propozycyj, które dla usunięcia braków i wadliwości w obecnem postępowaniu niespornem wydadzą się najodpowiedniejszemi, uczynię to nie z rozwinięciem szerokich teoretycznych wywodów, lecz ze stanowiska praktycznego, wychodząc z zasady, że istniejąca ustawa tylko w ostatecznym razie zupełnie nową zastąpioną być winna, pociąga to bowiem za sobą zawsze pewien chaos i zamięszanie w pojęciach prawnych, które przez dłuższy czas niekorzystnie na społeczeństwo wpływają.

Taką złą, szkodliwą ustawą jest proces pisemny, ustny i sumaryczny, którego pogrzebowi towarzyszyć będą serdeczne objawy całej ludności.

Taką złą ustawą nie jest jednak ustawa o postępowaniu sądowem w sprawach niespornych. Ma i ona jednak ciężkie wady, które koniecznie zmienione być muszą.

Nie wchodzę tu, czy pertraktacya spadkowa zmieniona ma być z gruntu w myśl ustawy cywilnej francuskiej przez usunięcie §. 797, mocą którego nikt samowładnie, choćby do tego powołany, spadku objąć nie może. Nie w tem leży główna wada ustawy, u nas spadek regulującej, ale w tem, że rezolucya sądowa normująca ostatecznie stosunki spadkowe, tak zwany „dekret dziedzictwa“, żadnego prawie nie ma prawnego znaczenia, że wykazuje tylko tytuł własności ze spadku pochodzący, ale nie nadaje stanowczych praw do egzekucyi zdolnych. Drugą wadą jest zanadto subtelna różnica, jaką już ustawa cywilna między testamentem a kodycylem, między dziedzicem a legataryuszem czyni i konsekwentne przepisy, jakie ztąd ustawa w sprawach niespornych stawia.

Objaśnijmy to przykładem: Chłop w Goleszowie, w powiecie mieleckim, bezdzietnie zmarły, zostawił gospodarstwo 10 morgów obejmujące. Rozporządzeniem ostatniej woli podzielił cały swój grunt w ten sposób, że część gruntu od gruszki do Wisłoki zapisał *A* a resztę gruntu *B*. Umarł spokojnie w nadziei, że jasna i stanowcza jego wola zaraz po śmierci jego zrealizowaną zostanie.

Niebaczny! nie wiedział, że sporządził kodycyl a nie testament, że mianował tylko legataryuszów a nie spadkobierców. Dekret dziedzictwa uwzględnia tylko testament, zgłosiło się do spadku 15 krewnych z ustawy do spadku powołanych, pertraktacya spadkowa na mocy dziedziczenia z ustawy przeprowadzona zakończyła się dekretem dziedzictwa przyznającym spadek pretendentom z ustawy do dziedzictwa powołanym, którzy też na współwłaścicieli każdy w $^1/_{15}$ części spadkowej realności zaintabulowani zostali. *A* i *B* wprowadzić swych praw do księgi gruntowej nie mogli, gdyż ów kodycyl nie jest do intabulacyi zdolny. Nie mają gruntu ani przed ani po za gruszką, ale mogą poszukiwać swych praw w drodze zwykłego procesu, który najmniej dwadzieścia lat zdrowo i wesoło żyć będzie, przechodząc fazy różnych replik, duplik i kwadruplik, pism

dowodowyed i odwodowych, inrotulacyi aktów i kilkakrotnego ich rozwiązywania. Wola spadkodawcy czekać będzie na zrealizowanie lat 20, a tymczasem koszta procesu pochłoną *A* i *B* wartość własnych ich gruntów, które w sąsiedztwie owej nieszczęsnej gruszy posiadają.

Następujący przykład jeszcze częściej się powtarza: Ojciec pozostawia grunt swój synowi, który uzyskał dekret dziedzictwa. Matka i opiekunka wyszła drugi raz za mąż, a pozostawiwszy i z tego małżeństwa dzieci, umiera. Ojczym przez długi czas administruje gruntem małoletniego właściciela, przyzwyczaił się nawet uważać ten grunt za swój własny. Właściciel doszedłszy do pełnoletności chciałby osiąść na gruncie i obejmuje go w posiadanie, do czego na zasadzie dekretu dziedzictwa czuje się uprawnionym. Aliści ojczym sprowadza na niego komisyę prowizoryalną, utrzymanym zostaje w faktycznem posiadaniu gruntu, właściciel na przepisie §. 263 u. c. wejść do gruntu nie może, bo przepis tego §. u. mógł zmusić matkę i opiekunkę do ustąpienia, ale zmusić nie może ojczyma i pełnoletni właściciel znowu nie ma innej drogi jak drogę zwykłego procesu.

A ileż to razy na jeden i ten sam grunt różni spadkobiercy po różnych spadkodawcach posiadają dekreta dziedzictwa! Ileż to komplikacyj, ile różnych procesów ustnych przeplatanych dla rozmaitości sporami karnemi o obrazę honoru i pobicie a czasem gwałt publiczny!

A wszystkiemu winien inwentarz spadkowy, który w roku 1860 wpisał grunt jako spadek po *A* pozostający, gdyż *A* zmarł będąc w jego posiadaniu, a w roku następnym ten sam grunt zapisał jako spadek po *B* pozostały, gdyż w następnym roku *B* grunt ten w chwili śmierci posiadał; winien dekret dziedzictwa, który platonicznie prawo do spadkowego gruntu rok po roku innym spadkobiercom przyznaje. Zapewne, w obec ksiąg gruntowych wypadki takie coraz rzadziej zdarzać się będą, ale jeszcze dotychczas bardzo często zjawiają się w sporach gruntowych włościańskich.

Przedewszystkiem zatem śmierć dekretowi dziedzictwa w dotychczasowem jego znaczeniu! Każda pertraktacya spadkowa musi się kończyć działem majątku spadkowego. Jeżeli jest ostatniej woli rozporządzenie, czy ono jako kodycyl czy jako testament się przedstawia, dział sporządzić w myśl ostatniej woli rozporządzenia. Jeżeli kodycyl w pierwotnej formie nie może wejść do hipoteki, to po przesłuchaniu stron, w danym razie na miejscu i z geometrą, uzupełnić go protokolarnie. Należy dopuścić manifestacyę majątku spadkowego już w toku postępowania spadkowego z pominięciem drogi sporu.

Dekret dziedzictwa tylko na zasadzie działu majątku wydanym być może i ma powagę prawomocnego wyroku sądowego przeciw wszystkim, którzy dokumentem publicznym własności i posiadania swego wykazać nie potrafią.

W razie jeżeli pełnoletni spadkobiercy na dział majątku spadkowego, sporządzony przez sędziego spadek przeprowadzającego, zgodzić się nie chcą, wolno im przeciwko działowi temu w przeciągu trzech lat od dnia doręczenia im prawomocnego dekretu dziedzictwa wytoczyć spór o unieważnienie działu, tymczasem jednak dział majątku przez sędziego regulującego spadek sporządzony, utrzymanym być winien.

Jeżeli spadkodawca żadnego nie zostawił ostatniej woli rozporządzenia a powołanych jest do dziedziczenia kilku spadkobierców w idealnych częściach, natedy jeżeli wszyscy spadkobiercy są małoletni, należy mimo to dział majątku naturalnie stosunkowo do wartości owych idealnych części każdemu z dziedziców przysługujących przeprowadzić.

Przy sporządzaniu takiego działu, należy sędziemu zostawić wolność na zasadzie opinii znawców przyznać jednemu lub kilku spadkobiercom działy w naturze a innym spłaty w gotówce, przyczem sędzia baczyć winien, aby własność gruntowa na zbyt drobne fizyczne części dzieloną nie była, tak aby gospodarstwo w każdej takiej nowopowstałej realności było możliwem.

Jeżeli zaś w tym samym wypadku (t. j. gdy nie ma ostatniej woli rozporządzenia, lub gdy jest tylko testament) pozostaną sami pełnoletni lub pełnoletni i małoletni spadkobiercy, natedy pomimo oporu jednej lub kilku stron, w ten sam sposób dział majątku przeprowadzić należy, z tą tylko różnicą, że na żądanie któregokolwiek z pełnoletnich, realność w drodze publicznej licytacyi (z pominięciem drogi sporu) sprzedaną, a uzyskana cena kupna pomiędzy spadkobierców stosunkowo do przypadających im części rozdzieloną być ma. W jednym i drugim wypadku najstarsi z rzędu mają prawo do otrzymywania części spadkowych w naturze.

Jeżeli spadek lub jaki przedmiot spadkowy w naturze podzielić się nie da bez znacznego nadwyrężenia wartości całości lub w skutek wyraźnego zakazu ustawy, natedy albo w drodze dobrowolnego działu dostanie się w naturze jednemu lub kilku spadkobiercom a innym przypadające im części w gotówce, lub też spadek albo niepodzielny przedmiot spadku na żądanie któregokolwiek ze spadkobierców w drodze publicznej licytacyi (z pominięciem drogi sporu) sprzedanym, a cena sprzedaży pomiędzy spadkobierców stosunkowo do przypadających im części rozdzieloną być ma.

Sąd spadek przeprowadzający, już w toku rozprawy pertraktacyjnej uznaje tymczasowo ważność lub nieważność ostatniej woli rozporządzenia i wydaje dekret dziedzictwa na dziale majątku oparty. Dekret dziedzictwa w danym razie przyznaje również prawo własności legataryuszom i dziedzicom z kontraktu przysługujące.

Przeciw uchwałom sędziego, przysługuje stronom prawo rekursu do wyższej, a ewentualnie do najwyższej instancyi. O nieważność ostatniej woli rozporządzenia za ważne w pertraktacyi uznanego, wolno jest przed lub nawet po wydaniu dekretu dziedzictwa w przeciągu trzech lat od ogłoszenia rozporządzenia wytoczyć spór cywilny.

W ogólności chodzi nam o to, żeby pertraktacyę spadku kończyć szybko i stanowczo, żeby więc sędziemu spadek regulującemu dać możność uregulowania stosunków własności i posiadania już w ciągu pertraktacyi spadku, gdyż nic tak ludności włościańskiej nie niszczy, jak właśnie ten niepewny rezultat pertraktacyi, prowizoryczny i częstokroć długie lata trwający stan posiadania i własności, który niedokończona i szybko ukończyć się niedająca rozprawa spadkowa w zawieszeniu pozostawia. Objaśnijmy to przykładem. Według licznych orzeczeń Trybunału najwyższego, sędzia do pertraktacyi przyjąć musi każde ostatniej woli rozporządzenie, chociażby wbrew wszelkim formalnościom ustawą przepisanym sporządzone. Przeciwnikom tego rozporządzenia wolno jest opugnować je w drodze sporu cywilnego, a tymczasem uregulowanie spadku ukończonem być nie może. Proces więc trwa długie lata, a tymczasem administracya spadku spoczywa w niepowołanych częstokroć, a zawsze żądnych tymczasowego zysku rękach, hipoteka przez ten czas na imię masy spadkowej opiewa, aż po znacznym czasu upływie, po licznych stratach w czasie i pieniądzach wydanym zostaje wyrok III instancyi, unieważniający rozporządzenie ostatniej woli, które już na pierwszy rzut oka zupełną nieważnością jaśniało.

Znam wypadki, w których spadkobiercy przez 10 lub więcej lat na taki wyrok oczekiwali, przypatrując się z boleścią, jak administrator budynki im niszczył, a z gruntu ostatnie soki żywotne wyciągał. Czyż nie lepiej, nie praktyczniej, aby już sędzia pertraktujący, tymczasowo o ważności takiego rozporządzenia decydował? Zresztą przeciw jego rezolucyom służyć może droga rekursu, a nadto przeciw ważności rozporządzenia ostatniej woli rozporządzenia i działu spadkowego służyć może nadto droga wytoczenia w określonym terminie zwykłego procesu, co przecież stronom najzupełniejszą daje gwarancyę.

Poruszyć tu należy kwestyę z spadkiem w ścisłym zostającą związku, a nadto noszącą cechę wielkiej aktualności; kwestyą podzielności gruntu. Nie ma może trudniejszej do rozwiązania kwestyi. Jedni są za bezwarunkowem ograniczeniem, inni za bezwarunkową wolnością dzielenia gruntów włościańskich, a zaprzeczyć nie można, że tak jedni jak i drudzy bardzo silne argu-

menta do boju wprowadzają. Słuchajmyż co mówią przeciwnicy ograniczenia a przytaczam tu opinię u większości notaryuszów panującą:

„Jako obywatele kraju, prawnicy i przyjaciele ludu, musimy stanowczo wystąpić przeciw wszelkiemu ograniczeniu wolności, a najuciążliwszem ograniczeniem tej wolności byłyby więzy ciążące na wolności rozporządzenia swoją własnością.

„Tylko przeważne względy dobra publicznego, tylko niebezpieczeństwo grożące ruiną ekonomiczną kraju, mogłyby społeczeństwo zmusić do kroku cofającego wstecz dwie najgłówniejsze zdobycze nowoczesnej cywilizacyi: wolność i własność. Takie niebezpieczeństwo u nas nie istnieje. Przeciwnie, od czasu zniesienia zakazu dzielenia gruntu, wyrobiła się wśród włościan naszych ożywiona chęć do pracy, a w niektórych okolicach pewien prąd do przemysłu domowego, których nagrodą bywa nabycie choćby niewielkiego kawałka gruntu. Zamknijmy ubogiemu chłopu tę bramę do jedynego dla niego szczęścia a stworzymy dwie klasy: próżnujących a uprzywilejowanych właścicieli gospodarstw, niedających się ani alienować ani onerować i próżnujący proletaryat, bo pozbawiony wszelkiego bodźca do pracy.

„Nie znamy tu spekulantów zakupujących dla spekulacyi i w sposób zwykłego rzemiosła grunta włościańskie. Emigrują chłopi do Ameryki, do Królestwa, do wschodniej Galicyi, sprzedają swe grunta, sprzedają je jednak swym sąsiadom chłopom za zwykłą dobrą cenę. Aglomeratów stworzonych przez zakupienie licznych gruntów włościańskich nie ma, a nasi bankierzy kupują czasem dobra szlacheckie, will jednak na gruntach włościańskich nie stawiają.

„Zapewne, zbytnie rozkawałkowanie gruntu nie jest pożądanem. Ale zamknąć dorosłemu i wolnemu człowiekowi wszelką prawie nadzieję nabycia kawałka ziemi, pociągnęłoby za sobą daleko smutniejsze następstwa, bo stworzyłoby apatyą, lenistwo, jednem słowem upadek nie tylko materyalny ale i moralny włościaństwa naszego. Zresztą ogólne zasady gospodarstwa społecznego i tu mają zastosowanie. Gospodarstwa zanadto drobne, nieżywotne upadają i przechodzą w silniejsze ręce tak, że równowaga i tworzenie się żywotnych gospodarstw następuje wskutek naturalnego prądu rzeczy.

„Nie mówiąc już o rzeczywistej krzywdzie, jaką ustawa, ograniczająca podzielność gruntu wyrządziłaby znacznej większości na korzyść uprzywilejowanej mniejszości, podnieść tu nadto wypada niesłychane trudności w zastosowaniu takiej ustawy. Wiemy z dawnego doświadczenia, jak ustawę taką lud obchodzić umie, potworzyłyby się pozorne umowy, posiadania niezgodne z stanem hipotecznym, byłoby to nowe i obfite źródło mnóstwa rujnujących procesów".

Nie można zaprzeczyć, że są to bardzo silne argumenta. Pomimo to jestem za ograniczeniem bezwarunkowej wolności dzielenia gruntów włościańskich. Ale nie jestem ani za uprzywilejowanemi zagrodami, ani włościańskimi majoratami.

Wychodzić tu należy czysto z ekonomicznego stanowiska. Wszakże i najświętsze prawo własności ustąpić musi względom, ale tylko przeważnym względom dobra publicznego. Nie dlatego ograniczyć należy wolność dzielenia, żeby utworzyć w łonie włościaństwa jakąś uprzywilejowaną kastę, silną posiadaniem niedadzącego się podzielić ani obdłużyć gruntu, ale dlatego, że rozkawałkowanie gruntu na atomy musi doprowadzić kraj rolniczy do ostatniej ruiny ekonomicznej! Nie mówmy, że to nie jest możliwe. Jest możliwe, skoro do tego stanu doszły górne i środkowe Włochy, najoszczędniejszy naród na świecie.

A i to prawda, że obok takiego rozkawałkowania gruntu muszą się tworzyć szerokie latyfundia, również, choć może nie w tym stopniu dla gospodarstwa krajowego szkodliwe.

Tylko taka własność gruntowa ma racyę bytu, która potrafi sama przez się wyprodukować potrzebne dla urodzajności ziemi utrzymanie. Na jednym morgu choćby dobrej ziemi, właściciel nie utrzyma krowy, nie wytworzy nawozu potrzebnego na utrzymanie ziemi w ciągłej produkcyjnej sile. Jakiż ztąd rezultat? Albo ów właściciel będzie krzywdził sąsiadów i wypasał swój inwentarz na ich gruncie, albo powoli ziemia straci wszelką wartość i rodzić przestanie. Niech

cały kraj pokryje się takiemi minimalnemi gospodarstwami. a wszelka produkcya zginie. A nie tylko prawdopodobieństwo, ale nawet możliwość takiego faktu, choćby tylko w znacznej części pojawić się mógł, wskazuje, że środki zaradcze są konieczne. A i dalsze złe są następstwa. Częstokroć włościanin, właściciel pięciomorgowej realności dzieli swój grunt na pięć części. Każdy z synów posiadać będzie jeden morg gruntu, ale każdy musi postawić jakąkolwiek chatę, odgraniczyć się od sąsiada miedzą. co znowu pochłonie część owego morga gruntu. Żaden z tych pięciu właścicieli nie potrafi utrzymać jednej sztuki bydła i grunta ich powoli zmarnieją. A nie mówmy, że każdy z nich może iść na zarobek, bo za zarobione pieniądze nie kupi nawozu, którego zresztą coraz mniej będzie, a który za pieniądze nabyty nigdy się nie opłaci.

Nie chodzi więc o to i chodzić nie powinno, aby stworzyć uprzywilejowanych zagrodników, ale o to, aby nie pozwolić tworzyć własności gruntowych kraj rujnujących. O tyle zatem tylko ograniczyć należy wolność dzielenia gruntów, o ile ona tworzy ekonomiczne niebezpieczeństwa, bez względu na to, czy właścicielem ma być chłop, żyd lub ktokolwiek inny. Dla wszystkich równa wolność i równe ograniczenia wolności dla dobra publicznego.

Nie przeczę, że ustawa ta w wykonaniu na tysiączne napotka przeszkody. W jednej wsi trzy morgi gruntu, w innej zaledwie dziesięć stanowić będą takie możliwe minimalne gospodarstwo. Ale podobna ustawa istniała jakiś czas we Francyi. Rada departamentowa wyznaczyła dla każdej gminy ową minimalną przestrzeń. Czyżby tych atrybucyj nie można powierzyć naszym Radom powiatowym? Spieszę dodać, że nie czuję się na siłach podać sposobu zrealizowania ustawy najeżonej w wykonaniu tyloma trudnościami.

W każdym razie byłaby sprawiedliwą, bo jest moralną, byłaby korzystną, bo jest materyalną podstawą każdej ustawy.

Byłaby ona naturalnie w ścisłym związku z ustawą spadkową, która do jej przepisów zastosowaną byćby musiała.

Kwestya ta w Wiedniu podniesiona, będzie przedmiotem nowej dyskusyi na sejmie lwowskim, a wtenczas do niej powrócimy, gdyż jest ona niezmiernej doniosłości i wymaga bardzo szczegółowego rozbioru, przechodzącego ramy niniejszej pracy.

Tu podnieść tylko jeszcze należy, że prawdziwą plagą naszych gospodarstw włościańskich jest wspólna własność w idealnych częściach i plagę tę o ile możności usuwać należy, środki zaradcze zaś podaliśmy powyżej w projektowanych przez nas reformach istniejącej ustawy.

Wreszcie omówić wypada, komu powierzyć należy uregulowanie spadków włościańskich. Jest to wobec bez porównania ważniejszych, podrzędna kwestya, sztucznie i niepotrzebnie na samym czele i wyłącznie przez wielu traktowana.

Prawda, że zgon właściciela gruntu włościańskiego krytyczną jest bardzo dla spadkobierców, a raczej dla spadkowej majętności chwilą. Za życia wystarczała nieraz zaledwie na utrzymanie licznej rodziny i zwykłe ciężary, teraz w krótkich czasu odstępach musi dostarczyć funduszów na koszta pogrzebu, pertraktacyi spadku, należytość spadkową, ewentualnie spłacenie niektórych spadkobierców w drodze działu majątku spadkowego. Dążnością naszą być powinno, aby te koszta, o ile sprawiedliwość na to pozwala, zredukować do najmniejszej cyfry. Obrzęd religijny i połączone z nim koszta są nieuniknione, byłoby jednak pożądanem, aby po podniesieniu śmiesznie niskich taks z wieku 18, tak podniesione taksy nie były przekraczane.

Wszelkie słowa uznania dla tych, którzy w drodze prawodawczej usiłują przeprowadzić zniesienie należytości spadkowej dla spadków małej wartości. Będzie to dla mniejszej własności ziemskiej nieocenionem dobrodziejstwem.

Komu poruczyć prawne uregulowanie spadku, gminie, sądowi czy notaryuszom, zdania są podzielone.

W dalszym ciągu swej broszury polemizuje autor z wywodami opinii Wydziału powiatowego w Nisku i Rohatynie, według których spisywanie aktów pośmiertnych należałoby odebrać notaryuszom a czynność tę przekazać tylko sądom, poczem rzecz tak kończy:

Sądy nasze tak są pracą przeciążone, że byłoby niemożliwem obarczać je w całości tą czynnością. Jest to fakt tak znany, tak pewny, że byłoby mrzonką inaczej sądzić. Sprawy drobiazgowe tak lekko przez Radę powiatową w Nisku cenione, nie mogą być zaniedbywane, stanowią bowiem nieraz kwestyę egzystencyi ubogiego człowieka. Gminie w żaden sposób czynności, wymagającej nie tylko bezstronności ale i wyrobionej prawniczej wiedzy, powierzyć nie można.

Pozostaje więc tylko notaryusz, choć na niego Rada powiatowa niska i rohatyńska zżyma się i miota. Kwestya kosztów nie może tu stanowić przeszkody. Tylko ten, co stosunków nie zna, może mniemać, że pertraktacye spadkowe przez delegowanego z łona samego sądu urzędnika, którym zwykle bywa kancelista, lub nawet przez zwierzchność gminną przeprowadzone taniej wypadną.

Ta kwota 500 lub 600 zł. w. a., która w przecięciu w każdym powiecie do kieszeni notaryusza wpływa, niczem nie jest w porównaniu z innymi wydatkami, które włościanin wskutek zgonu spadkodawcy ponosić musi. A któż daje większą gwarancyę bezstronności, przedmiotowości i wiedzy?

Działalność notaryusza polega na urzędowem konstatowaniu faktów, skutki prawne za sobą pociągających. Czy umowę lub testament spisuje, czy poświadcza tożsamość osoby lub legalizuje podpis, czy spisuje uchwały walnego zgromadzenia, notaryusz konstatuje zawsze prawdziwość faktów mających odnieść prawne skutki. A czemże jest pertraktacya spadku, jeżeli nie skonstatowaniem faktów po zgonie spadkobierców zachodzących? Z natury więc rzeczy i z charakteru swego urzędowania notaryusz do przeprowadzenia spadku, a sędzia do wydawania stanowczych rezolucyj jest powołany i w tym względzie zgadzamy się w zupełności na opinią przez posła Madeyskiego i Towarzystwo prawnicze w Krakowie wypowiedzianą, dostatecznie znaną, której tu zatem powtarzać nie potrzebujemy.

Podnieść tu tylko należy, że znieśćby wypadało przepis polecający koniecznie notaryuszom zjeżdżać na miejsce dla sporządzenia aktu zejścia i spisania inwentarza, co zresztą już i poseł Madeyski był podniósł. Przepis ten należy do owych przepisów, które zrealizować się nie dadzą i w praktyce na szczęście nie są ściśle przestrzegane. Włościanin nasz zwykle pozostawia tylko grunt, budynki i martwy tudzież żywy inwentarz. Ten majątek nie tylko spadkobiercom, ale i całej wsi, a zwłaszcza miejscowym taksatorom jest doskonale znany. Po cóż więc jeździć na miejsce i koszta pertraktacyj co najmniej podwajać? Tylko w ważnych wypadkach, przy większych spadkach, gdy okoliczności tego wymagają, których ocenienie pozostawić należy notaryuszowi, lub na żądanie stron przepis ten utrzymać należy. Jeżeli okoliczności tego wymagać będą, notaryusz dla własnego interesu zjedzie na miejsce, gdyż za taką pertraktacyę kilka razy więcej policzy, jeżeli zaś bez potrzeby pojedzie, sędzia na zażalenie strony, kosztów tych mu nie przyzna lub zwrócić poleci.

W ogólności wystrzegać się należy obłudnych przepisów, to jest takich, które brzmią pięknie a w rzeczywistości wykonać się nie dadzą. W takie, hypokryzyą nacechowane ustawy obfituje nasza procedura sporna cywilna i takim jest ów przepis z §. 38 ces. pat. z dnia 9. sierpnia 1854 Nr. 208 Dz. p. p. któryby pertraktacyę spadkową uczynił bardzo drogą i niesłychanie powolną, gdyby na nieszczęście mógł być ściśle przestrzegany. Pomówić jeszcze należy o ostatniej woli rozporządzeniach. Ustawa cywilna słusznie wymaga dla nich mnóstwa formalności, daleko liczniejszych niż przy wszelkich umowach i nie wymaga interwencyi prawnika; z tego jednak powodu ostatniej woli rozporządzenie najczęściej jest plagą pertraktacyj spadkowych włościańskich. Wprawdzie włościanie temu złemu w ten sposób zaradzają, że najczęściej już aktami między żyjącymi majątkiem swym rozporządzają, co zresztą jest najpraktyczniejsze, ale pomimo to bardzo często spotykamy ostatniej woli rozporządzenia nietylko z pominięciem formalności spisane, ale nawet wprost niezrozumiałe. A jakżeż fatalnym jest spór o unieważnienie takiego rozporządzenia, o ileż

kosztowniejszym, niż najdrożej przez prawnika spisane! Złemu temu tylko w ten sposób zaradzić można, iż tylko przez notaryusza sporządzone ostatniej woli rozporządzenie ważnem być może.

W sprawie opieki sierot, przedewszystkiem należałoby nawet w spadkach włościańskich zaprowadzić rady familijne, wprawdzie w ważniejszych sprawach zależne od sądu jako władzy nadopiekuńczej, ale w każdym wypadku niewłaściwego lub nierzetelnego sprawowania opieki pod własną odpowiedzialnością do zawiadomienia o tem sądu obowiązane. Zwierzchności gminne winnyby prowadzić dokładny wykaz wszystkich opiek i administracyj, czuwać nad niemi i co pół roku składać relacyę sądowi według sporządzić się w tym celu mających formularzy. Gminy nie wykonywują nigdy przepisów rozp. min. z dnia 21. sierpnia 1856 L. 15.272, to jest nie donoszą nigdy o okolicznościach, w których zaprowadzenie opieki lub kurateli jest potrzebne, wskutek czego często się zdarza, że sieroty i ich majątek bez żadnej pozostają pieczy. W ogólności istniejące nawet przepisy pozostają zwykle martwą literą. Należałoby przy każdym sądzie powiatowym wszystkie sprawy niesporne powierzyć wyłącznie jednemu urzędnikowi sądowemu, któryby niemi wyłącznie się zajmował, a ternion jego z pewnością wyczerpie całą jego działalność i tylko w ten sposób zaniedbane w sposób zastraszający sprawy pupilarne będą porządnie i według wymogów ustawy załatwiane.

Taki jest ogólny zarys projektowanych przez nas reform. Są one daleko sięgające i nietylko dotyczą ustawy o postępowaniu w sprawach niespornych, ale częstokroć wkraczają w dziedzinę kodeksu cywilnego.

Muszą być skodyfikowane, a zapewne w niejednym kierunku zmienione i uzupełnione. W każdym razie powodowała mną chęć usunięcia jednej z plag. dobrobyt naszego ludu nurtujących, którego każdy z notaryuszów polskich naturalnym jest przyjacielem i opiekunem, gdyż lud ten nietylko jest podwaliną jego narodowości, ale nadto głównym jego chlebodawcą.

P. Kazimierz Przychocki c. k. notaryusz w Wieliczce po odpowiedziach na pytanie kwestyonoryusza przedstawia następujące wnioski:

Wnioski szczegółowe.

A. Ze względu na opłaty skarbowe.

Następnie też i ustawa sama nie jest odpowiednią a mianowicie patent z 9. sierpnia 1854 r.

Patent ten ma przedewszystkiem na oku interes skarbu państwa.

Nie ma zaś wstrętniejszego podatku jak podatek od spadków po rodzicach, lub dzieciach.

Już jeden z posłów na pierwszej kadencyi sejmowej, zdaje mi się hr. Leszek Borkowski nawiązując do tego podatku, powiedział zwrócony do komisarza rządowego:

„Dajcież nam przynajmniej spokojnie umrzeć“.

Gdyby to jeszcze podatek ten był znośnym, ale jest on wprost dla ubogiej ludności przerażającym.

Pozwalam sobie w sposobie przykładu uwidocznić przepisy T. P. 106—13.

Od ruchomego spadku dzieci po rodzicach i odwrotnie, opłaca się 1% z dodatkiem 25%.

Od nieruchomego $1^1/_2$% z dodatkiem 25%.

Otóż zdawaćby się mogło, że jeźli ktoś pozostawia ruchomości w wartości 100 zł. i gospodarstwo w wartości 500 zł., natedy opłacić winien:

od 100 zł. 1%	. . . .	1 zł. 25 ct.
od 500 „ $1^1/_2$%	. . .	9 „ 48 „
	Razem .	10 zł. 73 ct.

Tak jednak nie jest, bo ustawa z 9. lutego 1850 r. L. 50 Dz. p. p. posługuje się fikcyą prawną, to jest uważa, że gospodarstwo jest wprawdzie nieruchomością, ale wartość onegoż uważa fiscus za ruchomość a zatem (mam na myśli czystą wartość spadku po potrąceniu długów) jeśli

czysty spadek wynosi	600 zł.	
w którym ruchomości wartają	100 „	
a nieruchomości	500 „	
natedy wymierza się 1% od 600 zł.		7 zł. 50 ct.
i 1½% od 500 zł.		6 „ 25 „
Razem . .		13 zł. 75 ct.

A więc opłaca się faktycznie 2½% z dodatkiem 25%.

Równą posługuje się ustawa fikcyą w razie spadku po braciach, jeźli zwłaszcza pozostaną długi.

Prosty rozum wskazuje, że długi spadkowe trzeba płacić, a zatem według ustawy kupuje spadkobierca za długi część spadku i dlatego wymierza się od sumy długów 3½%.

n. p. ruchomy spadek warta	200 zł.	
nieruchomy zaś	1000 „	
Razem .	1200 zł.	
Długi wynoszą	500 zł.	
a czysta masa	700 „	
Zatem wymierza się od 700 zł. 4%		35 zł. — ct.
Ponieważ długi wynoszą 500 zł. a ruchomy spadek. z któregoby zapłacone być mogły tylko 200 zł. zatem 300 zł. ciąży na nieruchomości i od tych 300 zł. płaci się jak od kupna 3½%		10 „ 54 „
zaś od reszty z kwoty 1200 zł. tj. od 900 zł. 1½%		16 „ 88 „
Razem .		82 zł. 13 ct.

Zatem nie 4% ale 5½% opłaca się po braciach, a jeźli pozostają długi, natedy przybywa do tego 3½% to jest razem 9% z dodatkiem 25%. Niezawodnie po poniesieniu kosztów ostatniej choroby i kosztów lekarza i apteki, po opłaceniu kosztów pogrzebowych, jest dla naszego ludu podatek spadkowy nader uciążliwy a nawet zochydzony.

Skutek zaś tego podatku jest ten, że detaksatorowie szacują grunta poniżej wartości połowy, byle tylko dziedziców oszczędzić i tak w mej okolicy, warta w przecięciu 1 mórg gruntu 200 zł. przy spadkach zaś cenią go na 60 zł. do 80 zł. następnie ukrywają ruchomości i kosztowniejsze sprzęty.

Wiem o wypadkach, że nawet ludzie na wysokich stanowiskach o wybitnej inteligencyi i nieposzlakowanej uczciwości starają się czasem zatuszować majątek ruchomy małoletnich jedynie z obawy przed opłatą spadkową, zapominając, że w takich razach małoletni przezto zwykle ponosi straty, cóż się więc dziwić włościanom, że ukrywają mienie?!

Według §§. 222 i 223 kod. cyw. tudzież według §. 92 pat. z 9. sierpnia 1854, jest pierwszym obowiązkiem sądu i opiekuna, majątek małoletnich wykryć i zinwentować. Wobec tego i tak wysokiego podatku, jest to niepodobieństwem, bo opieka z obawy przed podatkiem ukrywa, co się ukryć da i na to nie ma rady.

Wobec tak wysokiej stopy podatkowej, która faktycznie 2½% z dodatkiem 25% od spadków po rodzicach a 5½% po braciach wynosi, nie można domagać się ścisłego szacunku i co do mnie poprzestaję w razie beztestamentowego spadku na podanej wartości 60—80 zł. za jeden mórg, gdyż szacunek ten żadnej korzyści stronom nie przynosi.

Jednakowoż jakaż trudność zachodzi w obliczeniu legitymy, jeśli spadkodawca zapisał ednemu lub dwom synom grunt, a innym przeznaczył spłat?

Nadaremne są przedstawienia detaksatorom, że szacując nisko stoją wprost na przeszkodzie słusznemu i sprawiedliwemu obliczeniu legitymy, że krzywdzą dzieci i t. d., gdyż detaksatorowie mając przed oczyma wysokie opłaty skarbowe, a często z nałogu i z przyzwyczajenia są niezłomni w podanych wartościach od 60 do 80 zł. za morg.

Należy więc koniecznie małe spadki pomiędzy rodzicami a dziećmi uwolnić całkiem od podatku; przy większych zmniejszyć opłatę i zaprowadzić podatek progresywny.

Nie zgadzam się zaś, aby uwolnić od opłaty spadki, których wartość pieniężna pewnej kwoty n. p. 500 zł. nie przenosi, gdyż w takim razie będą się detaksatorowie starać usilnie o to, aby w inwentarzu wszystkie spadki nie przenosiły tej minimalnej wartości; możeby lepiej było przyjąć za zasadę, że te wiejskie gospodarstwa mają być wolne od podatku spadkowego, które zaledwie dają tyle dochodu, ile na wyżywienie rodziny potrzeba, a więc gospodarstwa liczące n. p. do sześć morgów.

Większe zaś spadki poddać opłacie znacznie zmniejszonej, wynoszącej n. p. 1% ale bez dodatku, bez szykan c. k. urzędów podatkowych, które nie przyjmują i nie strącają żadnych długów i żądają, aby się spadkobiercy przed urzędami podatkowymi z długów wykazywali, chociaż długi przed sądem wykazane zostały.

B. Wnioski co do zmian w kodeksie cywilnym.

Jeżeli reforma spraw spadkowych i sierocińskich ma być radykalną i rzeczywistą przynieść korzyść, natedy nie wystarcza zmiana patentu z 9. sierpnia 1854 r. o postępowaniu w sprawach niespornych, koniecznie także należy zmienić kilka przepisów w kodeksie cywilnym i kodeks ten uzupełnić.

1) Według kodeksu cywilnego z r. 1811 nie ma pomiędzy opiekunem a sądem żadnego pośredniego organu, któryby opiekuna kontrolował i nad nim czuwał. Najwyższą instancyą jest sąd nadopiekuńczy.

Sąd zezwala na sprzedaż, na zamianę, na obciążenie, na wypożyczanie i lokacyę kapitałów sierocych.

Sąd ma obowiązek czuwania nad administracyą majątków sierocych, nad czynnościami opiekuna; sąd zezwala na małżeństwa, sprzeciwić się nawet może wyborowi stanu i zatrudnieniu, które małoletni chce obrać, jednem słowem sąd jest wszystkiem.

Od sędziego wymaga się i znajomości rolnictwa i biegłości w sprawach finansowych i t. d., gdyż on o wszystkiem decyduje, a więc i na tem znać się powinien, co nie należy do zakresu jego wiedzy i do zakresu jego działalności.

Zatem należy utworzyć koniecznie pośredni organ pomiędzy sądem a opiekunem; organ, któryby z jednej strony i nad majątkiem małoletnich i nad czynnościami opiekuna czuwał, a któryby z drugiej strony w kwestyach fachowych i gospodarczych był dla sądu organem doradczym.

Jednem słowem należy utworzyć nakształt ustawodawstwa francuskiego *Rady familijne* z wszystkiemi atrybucyami przyznanemi tejże radzie art. 405 i 406 i dalszemi kod. Nap.

Ponieważ jednak ilość 6 członków według prawa francuskiego stanowi czasami zbyt ciężkie ciało, przeto możnaby tę ilość członków ograniczyć do minimalnej liczby 4, dając wolność sędziemu powiększenia tej liczby przy większych spadkach, aż do 6 a nawet 8 członków.

Zgodnie z prawem francuskiem *powinni do rady familijnej należeć i krewni z linii ojczystej i krewni linii macierzystej.*

W czasie mej długoletniej praktyki zrobiłem i to nader smutne spostrzeżenie że w razie ustanowienia opieki sądowej, przy spadkach większych jest nader wielu aspirantów, gotowych objąć urząd opiekuna z wszystkimi ciężarami i obowiązkami.

Przy małych spuściznach, przy których nie ma spodziewanych wielkich korzyści, brak jest opiekuna i nikt dobrowolnie ciężarów tych podjąć się nie chce.

Otóż w tych wypadkach zazdrość będzie odgrywała znaczną rolę. Krewni do rady familijnej należący, którym nie została powierzoną opieka, troskliwie będą czuwali nad postępkami opiekuna, o zaszłych zboczeniach donosić będą sądowi w nadziei, że sąd odbierze opiekę mianowanemu opiekunowi i odda ją gorliwemu członkowi rady familijnej.

Rozumie się samo przez się, że nawet opiekun mianowany przez testatora, usunięty od opieki być powinien, jeżeli przeciw niemu mówić będą przyczyny w §. 254 kod. cyw. określone.

2. Niemniej i §. 255 k. c. powinien uledz zmianie. Według tego paragrafu winna matka (wdowa) wstępująca po raz wtóry w związki małżeńskie, donieść o tem sądowi dla orzeczenia, czyli dalsze sprawowanie opieki może być jej dozwolone. Przepis ten jest martwą literą, bo nie znam w mej praktyce wypadku, w którymby przepis ten był zastósowanym.

Zatem koniecznie należy wstawić przepisy art. 395 i 396 kod. Napol. a według tych przepisów powtórny małżonek, *to jest ojczym byłby razem z matką opiekunem małoletnich pasierbów, jednak z drugiej strony byłby so lo garnie z matką za wszystkie czynności odpowiedzialny*, podczas gdy obecnie zarządzając faktycznie gospodarstwem małoletnich, nikomu odpowiedzialnym nie jest i bezkarnie może wyrządzać znaczne szkody. Spodziewać się należy, że w ciągu dłuższego czasu, w którym te przepisy obowiązywać będą, wyrodzi się poczucie obowiązku u krewnych składających radę familijną i że uczucie zazdrości, które w pierwszych chwilach główną będzie odgrywało rolę, ustąpi czasem przed wznioślejszym uczuciem poszanowania sierocych majątków.

Przyznaję, że rady familijne będą dosyć ciężkiem ciałem w naszym ustroju sądowym, gdyż we Francyi sędzia pokoju odbiera wnioski i zażalenia członków rady familijnej, a sędziów pokoju jest tam o wiele więcej jak u nas sądów powiatowych, które i tak są przeciążone, czemu zaradziéby można w ten sposób, ażeby czynność przygotowawczą poruczyć notaryuszom, którzy i tak spisują akty spadkowe a ci przedkładaliby gotowy do orzeczenia materyał sądowi.

3. W ścisłym związku ze spadkami pozostają rozporządzenia ostatniej woli.

Rozporządzenia ostatniej woli są według naszej ustawy cywilnej albo ustne wobec 3-ch świadków zeznane, albo pisemne, zeznane z formalnościami przepisanemi §. 578 i następnych.

Najczęściej spotkać się można z testamentami pisemnymi nie mającymi przepisanych prawem formalności; testator i świadkowie są podpisani znakami krzyża, jeden tylko pisarz testamentu podpisuje się własnoręcznie.

Takie testamenta uważać zaledwie można za kartkę dla pamięci, ale nie za ważny testament pisemny.

Według §. 65 ces. pat. z 9. sierpnia 1854 przesłuchuje sąd na razie świadków testamentu ustnego bez zaprzysiężenia.

Zaprzysiężenie następuje dopiero natenczas, gdy który ze spadkobierców tego zażąda. Jeżeli jednak nikt ze spadkobierców zaprzysiężenia świadków nie żąda, natedy sprawa spadkowa nie zostaje przezto wstrzymaną. Tok spadkowej sprawy postępuje bez przerwy aż do końca mimo to, że sądowi nie wiadomo, jak spadkodawca rozporządził swym majątkiem, bo przecież niezaprzysiężone zeznanie świadków nie stanowi żadnego dowodu i nader często świadkowie przy przysiędze zmieniają w istotnych punktach pierwotne zeznania.

Kto z uwagą przeczyta surowe przepisy kodeksu Napoleońskiego dotyczące formalności przy testamentach i porówna je z przepisami kodeksu austryackiego, niedość się będzie mógł nadziwić z jaką łatwowiernością i z jakiem lekkiem sercem, przystępuje nasz prawodawca do tak ważnych spraw bodaj, czy nie najważniejszych w życiu człowieka.

Wadliwa stylizacya testamentów, rozporządzenia ostatniej woli, zeznane wbrew ustawie, są przyczyną najdrażliwszych, najtrudniejszych, najwątpliwszych i najkosztowniejszych procesów; a wieleż przy tem popełnionych zostaje bezkarnie oszustw?

O tem tylko ten wyobrażenie mieć może, kto przez lat dwadzieścia kilka spadki prowadził. Że nie przesadzam, przywiodę tylko dwa przykłady: W powiecie myślenickim umarł niejaki (jeźli się nie mylę) Tracz z pozostawieniem jedynego syna i wdowy; jego majątek składał się z roli kmiecej. Rozporządził on na piśmie swoim majątkiem w ten sposób, że wdowie zapisał na dożywocie całą tę rolę a sąd przyznał spadek z uwzględnieniem tego pisemnego rozporządzenia ostatniej woli. Po upływie wielu a wielu lat, gdy syn już dawno dorósł, rozpoczął się proces o unieważnienie tego pisemnego testamentu z powodu, że treść onegoż jest inną i nie zawiera w sobie prawdziwej woli i prawdziwego oświadczenia testatora.

„Ze względu na przepis §. 1487 kod. cyw. dopiero najwyższy sąd dopuścił dowód z świadków i okazało się, że pisarz spisał co innego, bo zmarły Tracz rozporządził wyraźnie, że syn jego po dojściu do wieloletności, objąć ma rolę w posiadanie,

„Proces trwał lat kilka, kosztował setki, a tymczasem ojczym małoletniego dziedzica wyciął w pień cały las, który prawie największą część majątku stanowił.

W powiecie wielickim umarł niejaki Malarczyk, pozostawiwszy jedynego małego syna i wdowę i znaczne gospodarstwo. Świadkowie przesłuchani bez odebrania przysięgi, bo wdowie na przesłuchaniu świadków pod przysięgą nie zależało, zeznali, że zmarły zapisał jej całe gospodarstwo na dożywocie.

Na szczęście żyli jeszcze świadkowie, gdy syn dorósł, a widząc, że matka trwoni z ojczymem majątek, dziwiono się, że dorosły i ożeniony dawno syn nie odbiera ojcowizny. Wtedy dopiero już dawno po przyznaniu spadku zażądał młody Malarczyk zaprzysiężenia świadków.

Pierwsze dwie instancye oddaliły go z prośbą, z powodu, że sprawa spadkowa zakończoną. Dopiero Najwyższy Trybunał dopuścił przesłuchania i nakazał zaprzysiądz świadków i wówczas okazało się, że zmarły Malarczyk zapisał wdowie użytek z gospodarstwa, dopóki syn nie dorośnie. Zdawałoby się, że sąd winien syna natychmiast wprowadzić w posiadanie gospodarstwa, ale ponieważ sprawa spadkowa skończoną została, musiał przeprowadzić proces.

Sądziłbym zatem, że należy obostrzyć przepisy, dotyczące formalności przy zeznawaniu prywatnych testamentów ustnych lub pisemnych, że w razie pozostawienia testamentu pisemnego nie mającego wszystkich bez wyjątku przepisanych ustawą formalności, należy świadków z urzędu zaprzysiądz i nie pozostawić tego woli stron.

Tyle co do zmian w kodeksie cywilnym poczynić się mających.

C. Wnioski w sprawach postępowania w sprawach niespornych.

Co się tyczy postępowania w sprawach niespornych, zmuszony się widzę poczynić następujące uwagi:

Chcąc się dokładnie rozpatrzeć w tych sprawach, należy sobie uprzytomnić tok i sposób w jaki się rozwijają.

Powszechnie z małymi wyjątkami dowiaduje się sąd o zaszłych wypadkach śmierci z wykazów zmarłych. Wykazy te nadsyłane są do sądu przez urzędy parafialne, peryodycznie co miesiąc, co kwartał, a czasem raz na rok, jak tam plebanowi dogodniej. Sąd te wykazy protokołuje, a następnie odstępuje je zwykle rejentowi z poleceniem spisania aktów spadkowych i ten na jeden raz zawalony jest całym stosem wykazów zmarłych z kilkunastu gmin i nie wie, która sprawa pilniejsza i którą ma pierwej rozpocząć.

Tej wadliwości można zaradzić w drodze rozporządzenia i duszpasterze mogą być zobowiązani do regularnego przesyłania wykazów zmarłych np. co miesiąc, a znając najlepiej stosunki miejscowe i każdej z osobna rodziny, mogą być zniewoleni donosić sądowi o tem natychmiast, jeśli sprawa jest ważniejsza, lub jeśli według powziętej wiadomości zachodzi potrzeba doraźnego

zarządzenia z powodu, że zachodzi obawa rozwleczenia i zatuszowania przedmiotów do spadku należących.

Następnie po zawezwaniu stron spisuje rejent akt zejścia, inwentarz, ogłasza testament, odbiera deklaracyą do spadku i robi dla władz skarbowych wykaz majątku.

Te akta odstępuje rejent sądowi i dopiero sąd zabiera się do załatwienia sprawy, a czasem wiele miesięcy upłynie od śmierci spadkodawcy, zanim sądowi przedłożone zostaną akta i nie sądzi on o sprawie na podstawie bezpośrednich wrażeń, które odebrać można przez bezpośrednie zetknięcie się ze stronami, ale na podstawie aktów, które o stosunkach nie mogą dać nigdy tak dokładnego wyobrażenia, jakie ma spisujący te akta rejent.

Załatwienie więc sprawy spadkowej jest po największej części czystą formalnością.

Akta spadkowe przyjmuje sąd do wiadomości. Jeśli testament pozostał, a deklaracye są sprzeczne, odsyła jednę z stron na drogę procesu; jeśli który ze spadkobierców nie deklarował się do spadku, wzywa go sąd, aby deklaracyę złożył itd. i nakoniec zawiadamia sąd strony, że po wykazaniu się z opłaty skarbowej, dekret dziedzictwa wydany zostanie.

Po wykazaniu się z uiszczonej należytości przenośnej, przystępuje dopiero sąd do przyznania spadku i wydaje dekret dziedzictwa.

Dekret ten nie zawiera nic innego, jak tylko to, że spadek zmarłego przyznaje się wymienionym tamże spadkobiercom, na zasadzie dziedziczenia z testamentu lub z ustawy w tylu a tylu częściach, z dobrodziejstwem inwentarza, lub bez dobrodziejstwa tegoż. Sąd, w myśl § 174 pat. z 9. sierpnia 1854, nie robi żadnej wzmianki o legatach, ani o tem, kto spadek lub pojedyncze części ma prawo objąć i pod jakimi warunkami, ani o substytucyach, które tak często mają miejsce.

Mając jedynie dekret dziedzictwa w ręku, nawet najlepszy jurysta nic z tego dekretu dziedzictwa dowiedzieć się nie może i chcąc sobie zdać dokładną sprawę, musi przeglądnąć całe akta. Cóż dopiero mówić o włościaninie!?

Często bardzo i po największej części jest spadek wyczerpany legatami, a w dekrecie dziedzictwa czytamy, że spadek po N. N. pozostały przyznaje sąd jego u. p. dzieciom w równych częściach.

Cóż za chaos, jakie zamięszanie powstaje w rodzinie, która wie o tem, że jednemu dziecku zapisał ojciec więcej, drugiemu zapisał mniej, a tutaj sąd przyznaje każdemu w równych częściach.

Ileż czasu potrzeba na wytłumaczenie, że te równe części odnoszą się tylko do tych przedmiotów, którymi zmarły nie rozporządził, i że przez dekret dziedzictwa nic naruszył sąd ostatniej woli ojca.

Zapatrując się ze stanowiska teoryi, nic przeciw formalnej stronie dekretu dziedzictwa i w zelkim uchwałom zarzucić nie można, ale praktycznymi przepisy te nie były i nie są. A prócz tego jaka zwłoka!

Tyle w ogólności o patencie spadkowym z 9. sierpnia 1854 r.

Przechodzę do pojedynczych czynności tymże patentem wskazanych.

1) Podstawą dobrego zawiadywania majątkiem *jest ścisła inwentacya* onegoż, dla tego należy przyjąć zgodnie z ustawą francuską zasadę, że *„każdy z domowników i tych, którzy się w bliskości testatora przy jego śmierci znajdowali, na żądanie choćby jednego ze spadkobierców, a gdy ci są małoletni, na żądanie jednego z krewnych lub powinowatych, ma złożyć przysięgę w toku spadku, że sam ze spadku nic nie wziął i że mu nie wiadomo, że ktoś trzeci wziął, w przeciwnym razie ma wyjawić kto — i ile wziął“*.

Przysięga manifestacyjna według naszej ustawy, nigdy tej przysięgi, którą proponuję, nie zastąpi, gdyż najprzód należy przeprowadzić długi proces — a w spadkach należy działać

szybko i doraźnie. Spodziewać się zaś należy, że w razie częściowego uwolnienia małych spadków od opłat skarbowych a znacznego zniżenia przy większych, ustanie chęć zatajania majątków ze względów fiskalnych i będzie się miało do czynienia tylko ze złą wolą, przeciw której korzystnie oddziaływać będzie proponowana przezemnie przysięga, a szczególniej wywrze ona znakomite skutki przy spadkach po ludziach bezdzietnych.

Gdy jednakowoż postępowanie w sprawach spadkowych winno być szybkie i doraźne, przeto zachodzi pytanie, kto taką przysięgę odbierać może, lub powinien.

Notaryusz spisujący akta, stoi pod wrażeniem, jakie wskutek bezpośredniego zetknięcia się ze stronami odbiera. Wtedy może on odrazu rozpoznać, czy wszyscy spadkobiercy postępowali prawidłowo, czy ktoś czegoś nie usunął, lub sobie ze szkodą drugich czegoś nie przywłaszczył itd.

Wtedy więc jest najsposobniejszy czas do zaprzysiężenia domowników i notaryusz powinien zawezwać domowników i zaprzysiądz tych, których zaprzysiądz za stosowne uzna. Przeczuwam, że przeciw temu podniosą się protesty, zwłaszcza ze sfer sądowych.

Jedni będą twierdzić, że w Austryi tylko sędzia przysięgi odbierać może, co jednak niezupełnie prawdzie odpowiada, gdyż przysięgi w wielu i nader ważnych sprawach nawet osobistych, jak n. p. w razie sprostowania metryk i przy wykazywaniu prawdziwości rodu, odbierają przysięgi nawet urzędnicy administracyjni.

A przecież notaryusz kończy te same studya, co i sędzia lub urzędnik polityczny i podobny sędziowskiemu składa egzamin, a jeżeli go sąd komisarzem swym mianuje, to już przez to uznaje, że posiada on i dostateczną wiedzę i odpowiednie wykształcenie, że sędziego zastąpić może, dla czegóżby więc nie miał prawa odebrać tej przysięgi?

We Francyi odbiera tę przysięgę, jeźli się nie mylę, sędzia pokoju a więc człowiek prywatny bez kwalifikacyj, który dependuje zwykle od przydanego mu pisarza sądu pokoju, ukończonego prawnika. Rejent posiadający i odpowiednie wykształcenie i zupełną kwalifikacyę a nadto odpowiadający za swoje urzędowanie kaucyą, zasługuje w równej mierze na zaufanie prawodawcy, co np. sędzia pokoju lub np. koncepista c. k. Namiestnictwa?

Odebranie więc przysięgi powinno być pozostawione notaryuszowi, gdyż wiele czasu upływa i upłynąć musi, zanim sądowi akta przedłożone będą i zanim sąd przysięgę tę odebrać będzie w stanie.

Tymczasem jeden z spadkobierców znajdzie sposób do usunięcia np. gotówki lub kosztowności i ustawa da mu aż nadto dostateczny czas, nawet do zatarcia śladów niepraweego czynu. A jeźli się złe w późniejszym czasie nawet wykryje, to następstwem tego proces wątpliwy, *który usunąć można przez doraźne postępowanie.*

2. Notaryusz winien również mieć władzę *zaprzysiądz świadków testamentowych.* Dowodzić tego bliżej nie potrzebuję wobec tego, co poprzednio powiedziałem, tutaj to tylko nadmienię, że zanim sąd świadków zaprzysięże, może któryś z świadków umrzeć i spadkobiercy mogą być pozbawieni dowodu i poniosą niepowetowane straty.

Tu jeszcze to nadmienić mi wypada, że przesłuchanie świadków bez zaprzysiężenia (§. 65 pat. z 9. sierpnia 1854) nie zastąpi, jak to wykazałem przysięgi i na podstawie takiego przesłuchania bez przysięgi, nie można przystąpić z czystem sumieniem do spisania działu spadkowego, zrobienia ugody i t. d. Zatem nowa zwłoka, gdyż trzebaby akta odstępować sądowi do zaprzysiężenia świadków, ten zaś winien je zwrócić notaryuszowi do zrobienia działu.

3. *Co się tyczy formy dekretów dziedzictwa;* formę tę należy stanowczo zmienić w ten sposób, iżby z dekretu dziedzictwa mogli spadkobiercy powziąć dokładną wiadomość, które pojedyncze przedmioty, pojedynczym spadkobiercom na własność przypadają, a co w idealnych częściach na własność dziedziczą.

Dekreta te mają prócz tego być zaopatrzone klauzulą wykonawczą; to jest, że spadkobierca może na zasadzie tego dekretu dziedzictwa żądać oddania sobie w właściwym czasie gotówki do depozytu złożonej i nieruchomego majątku do spadku należącego, czy to od współspadkobierców, czy to od opieki, a nawet od osób trzecich, chyba, że osoby trzecie wykażą się aktem ważnym, że na własność nabyły od uprawnionego ten właśnie w mowie będący przedmiot.

Wobec ksiąg hipotecznych i wobec jawności tychże klauzula wykonawcza nie powinna natrafić na trudności, bo przez nią usunie się tysiące procesów i tysiące oszczędzonych na procesach pieniędzy pozostanie w kieszeni spadkobierców.

Jednem słowem dekret dziedzictwa powinien w sobie zawierać kontestacyę zapisu legatów (§. 178 pat. z 9. sierpnia 1854), wszystkie substytucye i wszystkie obowiązki nałożone na pojedynczych legataryuszów i nie powinien być ten dekret dziedzictwa wydany pierwej, dopóki spadkobiercy wszystkiego nie dopełnią, co będzie potrzebnem do wydania onegoż.

A w takim razie mając moc wykonawczą, przestanie być dekret dziedzictwa tem, czem jest obecnie, to jest sposobem do wykazania tytułu dziedziczenia, ale będzie przynosił spadkobiercom rzeczywistą korzyść a koszta przez nich poniesione nie będą poniesione nadarmo. Jedynie w tym razie sąd od tego obowiązku powinien być uwolniony, gdy zachodzi dziedziczenie z ustawy, albo też gdy pozostał testament mianujący dziedziców w idealnych częściach bez żadnych legatów i jeżeli dział spadkowy lub ugoda nie została zawartą pomiędzy dziedzicami w toku spadku. Tak wydany dekret dziedzictwa, jeżeli między spadkobiercami chociaż jeden małoletni się znajduje, powinien być natychmiast do ksiąg hipotecznych, bez żadnych opłat z urzędu wpisany i wydział hipoteczny, każdego legataryusza za właściciela nabytego gruntu wpisać winien. Prócz tego zapisy legatów powinny być uwolnione od jakichś nowych opłat skarbowych i wyraźnie wypowiedziana ma być zasada, że tutaj ma być przepis P. T. 3. ust. stempl. z 9. lutego 1850 r.

4. *Rozchodzić się teraz może o to, kto ma spisywać akta spadkowe?* Jest to kwestya dla każdego rejenta drażliwa, gdyż w Czechach, na Morawii i w innych prowincyach spisują akta zejścia i inwentarze naczelnicy gmin.

Nie chcąc być pomówiony, iż mówię pro domo sua, omówiłem tę kwestyę z adwokatami z ludu pochodzącymi, a więc kompetentnymi do wydania bezstronnej opinii.

Jednogłośnie oświadczyli oni:

„Spraw tych nie można powierzyć i oddać wójtom.“

Dlatego też, gdy opinia ta nie jest moją własną, wstrzymuję się od wszelkiego uzasadnienia.

Być może, że gdy administracya gminna zmienioną zostanie, gdy zamiast dzisiejszych urzędów gminnych, wójtów i pisarzy, zostaną utworzone dla pewnych okręgów komisaryaty rządowe z mianowanym komisarzem, mającym moc wykonawczą, tak jak to było w byłym okręgu wolnego miasta Krakowa, być może, że w takim razie mogliby ci komisarze mianowani z ramienia Rządu, z urzędu i zadarmo spisywać akty zejścia i inwentarze, a dalszą czynność, jak obliczenie legitymy, deklaracyę do spadku i t. d. dopełnialiby rejenci. Czyby jednakowoż prócz taniości, zyskano w takim razie na pospiechu, na jednolitości w postępowaniu i na ścisłości, to inne pytanie, które jednak do przyszłości należy.

5. Rozchodzi się dalej jeszcze *o sposób zarządzania majątkiem sierót.* Powinno być przyjęte za zasadę, że jeżeli gospodarstwo wiejskie po przesłuchaniu rady familijnej zaledwie na wyżywienie i utrzymanie małoletnich wystarczy, w takim razie ma być w całości powierzoną administracya opiece bez zdawania rachunków.

Bezwarunkowo zaś ma być zbyteczna ilość gruntów wydzierżawioną i zbyteczny (po wydzierżawieniu gruntów) inwentarz, w drodze licytacyi sprzedany, a zyskana ztąd kwota i dochód

z czynszów dzierżawnych do kas oszczędności składany, które użyte być mogą za wskazówką rady familijnej.

Unikano z umysłu wyrazu „do depozytu sądowego“, gdyż lud pod tem rozumie zbiorowe kasy sieroce (gemeinschaftliche Waisenkassen), a trzeba się naocznie przekonać, jak te kasy sieroce, zostające w zarządzie c. k. urzędów podatkowych są znienawidzone, w skutek nadmiernych formalności, połączonych z wydobyciem złożonych tamże funduszów małoletnich.

Formalny strach od nich wieje, tak, że każdy włościanin chętnie się zgodzi na zapewnienie, że pieniądze złożone zostaną „w kasie oszczędności“, a nie przystanie na złożenie do kasy sierocej.

Znane mi są pojedyncze wypadki i mógłbym wymienić naczelnika sądu, który może w zbytecznej gorliwości, nawet drobne gospodarstwa wydzierżawia, zostawiając matce lub ojcu zaledwie dwa morgi na utrzymanie nawet licznej rodziny.

Prawda, że sąd ten jest najmniejszy w Galicyi, składający się z kilkunastu wiosek i że tego zbytku czasu na sprawy te, tenże naczelnik pozwolić sobie może, jak niemniej że może dostateczny czas poświęcić na czuwanie, iżby czynsze dzierżawne punktualnie płacone były, jednak, ileż w owym powiecie skarg, ile nędzy!

Boć przecież w naszych warunkach dwóch lub trzech morgów gruntu nie można wyżywić rodziny składającej się z 5 głów; przy takiej ilości gruntu należy dopomagać sobie zarobkiem. Zarobek w prowincyach przemysłowych, gdzie fabryki jedna obok drugiej istnieją, jest łatwy i wydatny, u nas zaś zarobek ograniczony na roboty około roli, wynosi w przecięciu zaledwie 20 ct. dziennie; gdzież zatem może być mowa o utrzymaniu z tego zarobku rodziny.

Takie postępowanie świadczy wprawdzie z jednej strony o dobrych chęciach pana naczelnika, z drugiej zaś strony świadczy ono w wysokim stopniu o niepraktyczności pana naczelnika i nieświadomości stosunków miejscowych i jest po prostu w praktyce, jeżeli nie nadużyciem, to co najmniej przesadą, którąby nigdy nie miała miejsca, gdyby utworzono radę familijną. Jednakowoż ten sąd jest wyjątkiem i nie każdy sąd jest w tem szczęśliwem położeniu, iżby był w stanie konsekwentnie i systematycznie czuwać nad rzetelnem i punktualnem wypłacaniem czynszów, przeprowadzać licytacye dzierżaw i ruchomości.

6. *Koniecznością jest pomnożyć siły sądowe*, jednakowoż gdy sprawa ta ze względu na finanse państwa jest tak trudną do zrealizowania, możnaby na razie utworzyć posadę pośrednią i pójść za przykładem Węgier, gdzie (nie wiem jak dzisiaj) ale gdzie pierwej był osobny urzędnik czuwający wyłącznie nad sprawami małoletnich. On ściągał czynsze, on sprzedawał ruchomości, on wydzierżawiał grunta i prowadził dokładną ewidencyą, kiedy i w której sprawie zrobić co należy, a nakoniec on w myśl §. 207 k. c. prowadzić powinien księgę sierocińską, która przy każdym sądzie opiekuńczym prowadzoną być powinna, a w żadnym sądzie prowadzoną nie jest.

7. W ścisłym związku ze sprawami pupilarnemi *stoją sprawy bezwłasnowolnych i sprawy osób oddanych pod kuratelę*, jak n. p. uznanych za marnotrawców.

I w tych wypadkach fungować powinna rada familijna; majątek kuranda oddany winien być przez komisyę za spisem kuratorowi, a zbyteczna na wyżywienie rodziny ilość gruntu, powinna być w drodze sądowej wydzierżawioną, a czynsz albo na spłatę długów, albo na korzyść rodziny do depozytu składany i grunt ten po ustaniu kurateli ma być natychmiast oddany temu, kto się wykaże ważnym sposobem nabycia.

Jakże się obecnie dzieje?

Sąd ogłasza np. marnotrawcę za marnotrawnego, obwieszcza to w gminie i w „Gazecie Lwowskiej“, mianuje kuratora i na tem koniec.

Wprawdzie marnotrawca nie może dalej sprzedawać gruntów, ale je za marną cenę wypuszcza w dzierżawę, a kurator milczy, bo nie chce się narazić ani dzierżawcy ani kurandowi.

i zdarzyło się w mej praktyce, że córka marnotrawcy nabyła po ojcu grunt i nie mogła go objąć, bo ojciec już w czasie, w którym za marnotrawcę był uznany, powypuszczał w dzierżawę grunta, wskutek czego zmuszoną była prowadzić procesy windykacyjne. Któż zaś nie wie o tem, co to jest prowadzić spór windykacyjny i jakie potrzeba łożyć nań koszta?

9. Dobiegam do końca tj. *do działów majątkowych*; jest to kwestya najtrudniejsza, najzawilsza i tak mało w świecie jurydycznym przedyskutowana, że tylko z obawą do niej przystępuję w tem przekonaniu, że nie spełniłbym wobec Wysokiego Wydziału krajowego officium boni viri, gdybym zdania mego nie wypowiedział.

Zdanie moje może się niejednemu niepodobać, można się nań zgodzić lub nie, jednak wypowiedzieć je należy.

Kwestyę tę uważam za koronę dzieła i żadna reforma postępowania spadkowego nie będzie zupełną i owoców nie wyda, jeśli kwestya działów spadkowych zreformowaną nie będzie.

Ponieważ zaś działy spadkowe poprzedzać powinny przyznanie spadku, przeto też jeżliby ta sprawa nie uległa reformie, przyznanie spadku, to jest dekrety dziedzictwa, pozostaną tem, czem są obecnie... — martwą literą i czczym formalizmem.

W innych prowincyach Austryi, w Czechach, na Morawie, na Szlązku, w Austryi górnej i dolnej jest powszechnie w użyciu dział spadkowy i sąd robi ten dział pierwej, zanim przystąpi do wydania dekretu dziedzictwa. W czasie niepodzielności gruntów włościańskich, zrobienie działu spadkowego było rzeczą łatwą najstarszy syn dziedziczył grunt niepodzielny i miał spłacić resztę rodzeństwu. Sprawa ta w praktyce przedstawiała się następnie:

Spuścizna zmarłego, do której należało gospodarstwo włościańskie, warta po potrąceniu długów n. p. . . . . 500 zł.

Spuścizna ta dzieli się między czworo dzieci:

ponieważ jednak najstarsza córka X. Y. odebrała w posagu dwie krowy wartości . 100 zł.
korale wartości . . . . . 50 „
i gotówką kwotę . . . . . 100 „
Razem . . . 250 zł.
ponieważ pełnoletniemu synowi R. S. ojciec dał na rozpoczęcie rzemiosła . . 100 zł.
przeto ogólna suma wynosi . . . . . 850 zł.
a zatem czwarta część na każde dziecko wypadająca wynosi . . . . 212 zł. 50 ct.

Gdy jednakowoż najstarsza córka X. Y. odebrała 250 zł. a zatem więcej o 37 zł. 50 ct. przeto ze spadku nie więcej nie otrzyma, a natomiast na resztę dzieci przypadnie po 200 zł. to jest o 12 zł. 50 ct. mniej, jakby się im należało, bo córka X. Y. tę kwotę nadebrała.

Ponieważ syn R. S. otrzymał od ojca na zapłacenie długów . . . 100 zł.
przeto dodatkowo otrzyma kwotę . . . . . 100 „
Reszta z dwojga dzieci otrzyma każde po . . . . . 200 „

Zatem najstarszy syn obejmie grunt, z obowiązkiem spłacenia długów spadkowych i wypłacić winien tytułem sched spadkowych bratu R. S. . . . . 100 zł.
drugiemu zaś bratu . . . . . 200 „
Sam weźmie gospodarstwo z obowiązkiem wypłaty długów i sched spadkowych przedstawiające wartość . . . . . 200 zł.

Po zniesieniu niepodzielności gruntów włościańskich, działy spadkowe uległy wprawdzie znacznemu utrudnieniu, gdyż spadkobiercy nie są obowiązani brać gotówkę, ale mogą żądać oddania sobie in natura po kawałku gruntu, któryby odpowiadał wartości schedy spadkowej, jaka na każdego z nich przypada w udziale.

Trudności te są jednak w Austryi dolnej i górnej, w Czechach natury czysto formalnej, dla tego, że w tych prowincyach były sprawy spadkowe od dawien dawna bardzo porządnie przez byłych justycyaryuszów. to jest ówczesnych sędziów patrymonialnych załatwiane i w każdej sprawie, choćby niewiem jak małej — działy spadkowe robione. Ludność tamtejsza przez wiele lat przyzwyczaiła się do tego, że wzięte przez córki posagi i dane synom na rozpoczęcie rzemiosła zapomogi, dawane im są tylko na poczet części spadkowej, której się po rodzicach spodziewać mają, i że to, co z tych tytułów od rodziców swych za życia otrzymały, potrącone im zostanie w części spadkowej.

Zwyczaj ten wszedł tak w życie i krew ludności, że działy spadkowe ze względu na na dobrą wolę stron nie przedstawiają żadnych trudności. U nas przeciwnie.

Smutnej pamięci mandataryusze załatwiali spadki włościańskie najniedołężniej, poprzestając na zadośćuczynieniu formalnościom tj. na wydaniu dekretu dziedzictwa, bez zrobienia poprzednio działu spadkowego.

Nie lepiej się działo po dokonanej w r. 1852 organizacyi, gdyż akta spisywane były po największej części przez kancelistów, a następnie przez byłe c. k. Urzędy powiatowe, jako sądy, załatwiane były doraźnie i za jednym zamachem przez wydanie dekretu dziedzictwa, w którym zwykle nie znajdowało się nic innego jak tylko, „że najstarszy syn ma objąć gospodarstwo włościańskie z obowiązkiem wypłaty sched spadkowych według ich rzeczywistej wartości“. To było i jest źródłem tysiąca procesów. Z jednej strony spadkobiercy nie zadawalniali się oszacowaniem inwentaryalnem, jako zbyt niskiem i nie odpowiadającem rzeczywistej nawet ówczesnej wartości gospodarstwa i żądali zapłaty sched spadkowych w kwotach o wiele większych, przewyższających znacznie rzeczywistą ówczesną wartość gospodarstwa. Z drugiej zaś strony najstarszy syn mając na się włożony obowiązek wypłacenia sched spadkowych według rzeczywistej wartości gospodarstwa, a nie mając podanej cyframi wysokości tych sched, nie wiedział ile płacić winien.

Z jednej strony najstarszy syn pracując za życia już latami obarczonego ojca na gospodarstwie i utrzymując faktycznie z pracy rąk rodziców i całą rodzinę, wiedział doskonale ile która z sióstr odebrała posagu, ile który z młodszych braci odebrał zapomogi.

Z drugiej zaś strony młodsze rodzeństwo, mając sobie dekretem dziedzictwa przyznaną równą część spadkową, sądziło, że nic jest obowiązane potrącać sobie z części spadkowej to, co za życia rodziców otrzymało i trzymając się brzmienia dekretu dziedzictwa sądziło, że najstarszy brat nie ma prawa strącać im tego, co rodzice dali.

Ztąd chaos i zamięszanie, kosztowne i wątpliwe procesy zwłaszcza, że wysokość schedy spadkowej zawisłą została od dowodu przez znawców na wartość gospodarstwa, jakie miało w chwili śmierci spadkodawcy.

Ten stan trwa dotąd.

Nadaremnie usiłowałem w wielu razach zrobić dział spadkowy, córki i synowie przyznawali chętnie wiele od rodziców pobrali, zeznania te protokolarnie odbierane podpisywali; gdy jednakowoż dział spadkowy doszedł do punktu, w którym z sched spadkowych potrącone być miało to, co od rodziców otrzymali, gwałtem przeciw temu protestowali, wzbraniali podpisywać działu majątkowego i dział nie doszedł do skutku. Mnóstwo w ten sposób zaczętych przezemnie a uderemnionych i niedokończonych działów spadkowych zalega bez pożytku półki tutejszej registratury, świadcząc jedynie o mych chęciach.

Otóż w braku działu spadkowego, sąd przystępuje do wydania dekretu dziedzictwa i sprawę spadkową za ukończoną ogłasza.

Zastanowić się więc przychodzi nad skutkami, jakie obecnie wywołuje ten sposób załatwienia sprawy.

Zamężne córki pobrały posagi, synowie dorośli dostali zapomogi od rodziców na rozpoczęcie gospodarstwa, a małoletni nic jeszcze nie otrzymali albo też nicotrzymał ze spadku nic

ten syn, który na gospodarza upatrzony został, a ojca lub matkę zaskoczyła śmierć zanim zrobił testament.

Tymczasem sąd przyznaje spuściznę w takich razach wszystkim spadkobiercom w równych częściach. Z mocy tegoż przyznania spadku, są wszyscy spadkobiercy w równych częściach za właścicieli gospodarstwa zaintabulowani i zyskali przez to nieograniczoną własność tegoż gospodarstwa w pewnych ilościowych cześciach a zatem domagać się mogą i domagają się wydzielenia równych części gruntów, odpowiadających tym częściom, jakie im ze spadku przyznane zostały tj. $^1/_3$—$^1/_5$ itd., co oczywiście jest połączone z niepowetowaną stratą tych dzieci, które nic za życia rodziców nie otrzymały.

Boć oczywiście, jeśli do części spadkowej ma być każdemu dziecku zaliczone to, co za życia od rodziców otrzymało; jeśli np. jednemu ze spadkobierców przyznano dajmy na to $^1/_5$ część ze spadku, a on otrzymał 200 zł., natedy faktycznie powinien dziedziczyć $^1/_5$ część zmniejszoną o 200 zł.

Dzieje się czasem inaczej.

Włościanin nie wie, że §. 790 k. c. stanowi wyjątek od ogólnej zasady, że w razie, gdy rozporządzenie ostatniej woli pozostaje, natedy zaliczenie do części spadkowej ma tylko w tym razie miejsce, gdy takowe spadkodawca wyraźnie rozporządził. Otóż nie wiedząc o tem spadkodawca dobrze sobie pamięta, ile wydał na swe córki tak, że czasem suma posagów równa się wartości całej spuścizny i pamiętając o tem, przeznacza dla córek małe legaty, ale nie wie o tem co powinien dołożyć, że córkom mają być zaliczone posagi do części spadkowej.

Dla tego córki czują się w legitymie pokrzywdzone i znów proces z krzywdą dziedzica gospodarstwa o uzupełnienie legitymy.

Otóż jeśli ustawodawca przyjął za zasadę w §. 787 k. c., że wszystko, co dzieci od rodziców otrzymały, ma być zaliczone do części spadkowej, natedy sądziłbym, że wyjątek w §. 789 k. cyw. powinien brzmieć: „W tym tylko razie zaliczenie do części spadkowej nie może mieć miejsca, gdy spadkodawca od zaliczenia wyraźnie spadkobiercę uwolnił.

To jest zatem przyczyną mnóstwa procesów spadkowych.

Procesy te są równie liczne, jak były pierwej, tylko że obecnie mają inne formy, a są o wiele zawilsze, trudniejsze i kosztowniejsze, jak były poprzednio; bo chcąc się uwolnić od oczywistych strat, należałoby tym, którzy nic ze spadku ojcowskiego nie wzięli, w drodze procesu żądać rozdziału własności wspólnej, przez sprzedaż całego gospodarstwa w drodze publicznej licytacyi, a z przypadającej na każdego części ceny kupna sprzedaży, należałoby żądać strącenia tej kwoty, którą każdy ze spadkobierców za życia od rodziców otrzymał.

Pomijam tutaj niesłychane koszta procesowe, niesłychaną stratę czasu, powiększenie namiętności, ale zapytać nie muszę, czyli podobnie częsta zmiana własności odpowiada dobru publicznemu, czyli wybrany przez rodziców syn, nie będąc pewny, że na gruncie się utrzyma, z równą starannością będzie uprawiał w zastępstwie swych rodziców rolę, którą już starzy i niedołężni rodzice uprawiać nie są w stanie. Zastanowić się również poważnym statystom wypada, czy to nie jest jedną z przyczyn zubożenia kraju? I tutaj stwierdzić należy, że ustawodawca nie osiągnął kodeksem cywilnym z 1811 r. i patentem z 9. sierpnia 1854 tych celów, jakie osiągnąć zamierzył.

Zbadać należy przyczynę. Jedną z głównych przyczyn jest, jak sądzę, zbytnia generalizacya definicyj, a obok tego brak jest szczegółowych postanowień.

Często bardzo poprzestaje kodeks cywilny na wyrażeniu ogólnych prawideł, bez wyraźnego postanowienia, że dziedzice do tych zasadniczych reguł zastosować się *muszą* i tak: Co do działów sukcesyi w §§. 553 do 563 k. c. zamieszczone są definicye teoretyczne zresztą znakomite; wyrażone jest, że to lub owo ma być odciągnięte na rzecz tego z dziedziców, którzy nie mają

oznaczonej części tak, aby równą część otrzymali z tym, któremu najmniej przeznaczono, ale nie ma wypowiedzianej zasady, że to ma się stać w toku postępowania spadkowego.

Niemniej w §§. 787, 788 i 789 k. c. wyrażona jest zasada, że to, co dzieci przez zapis lub inne rozporządzenie otrzymają, że to wszystko na część spadkową policzone im być powinno, a nie ma wypowiedzianej stale zasady, że postanowienie to w toku spadku wykonane być winno, i wszystko pozostawione jest sędziemu orzekającemu.

Wszystko pozostawione jest procesowi. Proces według pojęcia ustawodawcy ma być tą drogą, która do szczęścia prowadzi, która jedynie zapewnić ma wymiar ścisłej sprawiedliwości, chociaż *summum jus*, *summa injuria*. Wszakże ten sam sędzia, który spadek prowadzi, jest również sędzią wyrokującym. Czyżby sędzia ten nie miał prawa w toku spadku przesłuchać wspólnych dziedziców i rozstrzygnąć zarzuty wspólnie naprzeciw siebie wnoszone?

Czyżby nie mógł równie dokładnie, a może jeszcze dokładniej, na podstawie bezpośrednich wrażeń zyskanych wskutek bezpośredniego zetknięcia się ze stronami i na podstawie złożonych w toku spadku dowodów równie sprawiedliwie orzec, jak sędzia wyrokujący?

Czyż koniecznie do sprawiedliwego osądzenia potrzeba jest replik, duplik, kwadruplik ze wszystkiemi fintami i sztuczkami adwokackiemi, odraczaniami, zaprzeczaniami i spisami aktów?

Nie mam na to ani czasu, ani środków, by na miejscu w innych krajach badać skutki ustawodawstwa niespornego, ale zdaje mi się, że według prawa francuskiego nie może być procesu o dział spadkowy, gdyż artykuły 815 do 843 kod. Nap. są tak ścisłe, że żadne wątpliwości co do praw i obowiązków między współdziedzicami powstać nie mogą, gdy przeciwnie nasze ustawodawstwo, aczkolwiek będące wzorem systematyczności, nie zawiera w sobie tych praktycznych szczegółowych przepisów, którymi się kodeks Napoleoński tak bardzo odznacza. Konieczną więc rzeczą jest uzupełnić w niektórych paragrafach kodeks cywilny. Przecież kodeks nie jest niewzruszonym dogmatem i jako dzieło ludzkie może być poprawionym.

Przecież profesor Randa, powaga europejska w kwestyach jurydycznych, głośno oświadczył, że rozdział 30 o odszkodowaniu nie odpowiada dzisiejszym wymaganiom i z gruntu przerobiony być winien.

Może jestem za śmiały żądać zmian w kodeksie cywilnym, ale niezawodnie muszą być przepisy §§. 165, 166, 167, 168, 169, 170 i 171 pat. z 9 sierpnia 1854 r. uzupełnione.

Sądzę więc:

a) że podział spuścizny w każdym razie winien być zrobiony, jeżeli przynajmniej połowa spadkobierców tego zażąda;

b) jeśli między współdziedzicami są małoletni, natedy opiekun z pełnoletnimi spadkobiercami ułożą projekt podziału. Gdyby się nie zgodzili, natedy rada familijna ułoży projekt podziału;

c) sędzia lub notaryusz przedstawi ten projekt spadkobiercom, przesłucha strony, spisze możliwe zarzuty i wnioski, a gdyby rada familijna uznała w skutek tego za potrzebne zrobienie niektórych zmian, zmiany te spisze, a następnie

d) przedłoży sądowi opiekuńczemu projekt podziału.

e) Sąd opiekuńczy po rozważeniu wszystkich okoliczności projekt ten zatwierdzi i klauzulą wykonawczą zaopatrzy, albo go odrzuci.

f) Gdyby który ze spadkobierców na zrobiony przez radę familijną projekt podziału stanowczo zgodzić się nie chciał, natedy notaryusz spisze zarzuty i wzajemne wnioski stron i projekt ten wraz z zarzutami sądowi przeszle.

Sąd odeszle spadkobiercę na drogę prawa cywilnego i wyznaczy mu termin, do którego skargę wnieść powinien.

Gdyby spadkobierca w zakreślonym terminie skargi nie wniósł, uważany będzie jako przystępujący milcząco do ugody, a w skutek tego, na żądanie innych spadkobierców sąd projekt podziału klauzulą wykonawczą zaopatrzy.

g) W razie, gdy wszyscy spadkobiercy są małoletni, ostateczny podział spuścizny odroczony być może aż do czasu, w którym jeden lub więcej ze spadkobierców dojdzie do pełnoletności.

h) W razie, gdy wszyscy spadkobiercy są pełnoletni, natedy najstarszy syn robi projekt podziału. Młodszy wybiera, a jeśli jest więcej spadkobierców, młodsze rodzeństwo losem wyciąga swe części.

i) Jeżeli młodsze rodzeństwo nie zgodzi się na projekt przez starszego brata zrobiony, lub jeśli ten mimo wezwania, projektu tego zrobić się wzbrania, natedy sąd przesłuchuje spadkobierców, a po przesłuchaniu onychże, składa radę familijną, wybiera znawców i ci projekt podziału ułożą. Ten projekt podziału w razie opozycyi jednego lub więcej ze spadkobierców, która spisaną być winna, przesłany zostanie sądowi. Sąd odeszle opozycyonistów do zwykłej drogi prawa i zakreśli termin, do którego skarga wniesioną być winna. Gdy w zakreślonym terminie skarga wniesioną nie zostanie, protestujący uważani będą jako tacy, którzy na ugodę przystają, a na żądanie choćby i jednego ze spadkobierców sąd projekt podziału klauzulą wykonawczą zaopatrzy.

j) Po wpisaniu tytułu własności do ksiąg hipotecznych, będzie każdemu ze spadkobierców oddaną przez sąd część, jaka z podziału na niego przypada.

k) Koszta projektu podziału i koszta znawców ponoszą spadkobiercy w miarę części, jakie dziedziczą.

l) Znawcy są odpowiedzialni za rzetelny szacunek; nieudolni natychmiast usunięci zostaną.

m) Przy podziale nieruchomości zważać należy, iżby szczepowa, a największa część realności, jaka się przy jednym spadkobiercy pozostanie, stanowiła o ile możności korzystną całość gospodarczą.

n) W razie niemożności podziału nieruchomości na równe części, nierówność wynagrodzoną zostanie dopłatą pieniężną lub w inny odpowiedni sposób.

o) Rozumie się samo przez się, że §. 165 i następne nie ulegną zmianie, o ileby przez te przepisy nie zostały uchylone.

Sądzę, że przez to prawa małoletnich spadkobierców w zupełności zabezpieczone zostaną, gdyż nad niemi w pierwszym rzędzie czuwa opieka, w drugim rzędzie rada familijna, a ostatecznie sąd opiekuńczy. Sądzę również, że i prawa pełnoletnich dostatecznie bronione będą, gdyż w każdym razie zostawioną im jest droga procesu; ale proces ten pozostawiono każdemu *jako ultima ratio.*

Zwykłe podziały spuścizny rozbijają się o drobnostki.

Dziwnem się wydawać może, że wprowadzam radę familijną w życie, gdy wszyscy spadkobiercy są pełnoletni, jednakowoż zauważyć muszę, że w takim razie najstarsi członkowie rodziny, używający powagi, będą tym elementem rozjemczym, przez który strony najłatwiej do zgody naprowadzić można, gdyż w wielu razach, w których nie pomagają upomnienia rejenta, lub sądu, przedstawienie starszego członka rodziny pożądany odnosi skutek.

Sądzę zaś, że gdyby nawet który ze spadkobierców, choćby pełnoletni, w jakiej drobnostce pokrzywdzony został, to niezawodnie drobnostka ta będzie dla niego i dla innych spadkobierców mniejszą stratą, jak koszta procesowe. Jednakowoż przepisy te wtedy tylko będą miały wagę i znaczenie, jeżeli spadkobiercy nie będą zmuszeni procesować się o oddanie tych przedmiotów, które na ich własność z podziału spuścizny przypadły i dla tego też podziały spuścizny, dekreta dziedzictwa i uchwały sądowe w toku spadku wydane, moc egzekucyjną mieć powinny, tak

jak wyroki sądowe, nietylko wobec spadkobierców, ale i wobec osób trzecich, które się w posiadanie spuścizny, lub pojedynczych przedmiotów po śmierci spadkodawcy wślizgnęły bez prawnego tytułu.

Takie są moje uwagi nad sprawami pupilarnemi i niespornem postępowaniem.

To, co tutaj poruszyłem, zaczerpnąłem z życia, na podstawie mej praktyki długoletniej.

P. Dr. Karol Wurst, c. k. notaryusz we Lwowie, obok odpowiedzi na pytania kwestyonaryusza przedstawia następujące uwagi i wnioski:

„Wadą dzisiejszego postępowania spadkowego i sierocego jest:

1. że takowe nie jest dość szybkiem,

2. że jest za drogiem,

3. że nie zapewnia małoletnim sierotom należącej się im opieki,

4. że w razie nierzetelności jednego lub kilku ze spadkobierców nie podaje reszcie spadkobiercom ostatecznych środków przeciw zatajeniu majątku spadkowego na tychże szkodę,

5. że w razie odciągania się jednego lub więcej spadkobierców od przeprowadzenia podziału nieruchomości wspólnie odziedziczonej, pokrzywdzeni spadkobiercy praw swoich dopiero drogą długoletnich procesów dochodzić muszą.

ad 1. Delegacya notaryuszy do spisywania aktów spadkowych według ustaw dziś obowiązujących tylko przy sądach kolegialnych jest przymusową, przy sądach powiatowych zależy takowa od uznania sądu. Nie zatrzymując się tu nad powodami, które skłaniają rozmaite sądy do spisywania wszystkich lub bodaj pewnej części aktów pośmiertnych przez własnych urzędników, konstatuję tylko, że nawet tam, gdzie do spisywania aktów spadkowych wyłącznie notaryusze bywają używani, według dziś obowiązującej ustawy, oprócz przyznania spadku jeszcze tak wiele rozmaitych czynności w toku każdej rozprawy sądowi do załatwienia pozostaje, że suma wszystkich tych czynności, jakiemi są: przyjęcie każdego aktu do wiadomości, ustanowienie opieki, odebranie przyrzeczenia od opiekuna, ogłoszenie testamentu, przesłuchanie świadków ustnego rozporządzenia, ustanawianie kuratorów, ogłaszenie edyktów, sprawdzanie i zatwierdzanie wykazów spadkowych i udzielanie ich urzędom wymiarowym, wymierzanie należytości spadkowych w wypadkach ustawą przewidzianych itd itd., przy każdym sądzie już sama dla siebie i nie licząc wcale spraw sierocych jednego urzędnika sądowego dostatecznie zatrudni. Jeżeli zaś sąd sam także akta spadkowe spisuje, to powstający ztąd nawał czynności staje się tak wielkim, że sąd absolutnie podołać mu nie może i w wielu wypadkach akta spadkowe ze szkodą stron wcale nie bywają spisywane, w innych zaś pomimo nieznacznej nieraz pozostałości od śmierci spadkodawcy aż do przyznania spadku upływają całe lata, a nieraz nawet lat dziesiątki, co staje się przyczyną mnóstwa sporów spadkowych i nieobliczonych szkód dla spadkobierców. Że zaś przy takim stanie rzeczy o rzeczywistem wykonywaniu opieki sądowej nad sierotami nie może być mowy, dowód na to twierdzenie będzie zapewne zbytecznym.

Ażeby więc akta spadkowe przez sądy same mogły być spisywane i ażeby opieka nad sierotami wykonywaną była rzeczywiście, na to potrzebaby już obecnie pomnożenia personalu każdego sądu powiatowego o dwóch urzędników sędziowskich, zanim wzmagająca się we wszystkich sądach z dniem każdym liczba agend, z rozwojem stosunków ekonomicznych w kraju idąca w parze, dalsze pomnożenie już i dziś po nad możność obarczonych sił sądowych nie uczyni koniecznem.

Tak daleko idące pomnożenie sił sądowych, które zresztą przy ciągłym wzroście agend sądowych w innych gałęziach w krótkim czasie i bez przydania sądom spraw spadkowych stanie się koniecznem, nałożyłoby jednak na ludność w razie oddania sądom i wszystkich agend spadkowych, znaczne nowe ciężary, któreby dzisiejszym kosztom pertraktacyj spadkowych nie tylko dorównywały, lecz takowe nawet bardzo znacznie by przewyższały, a nadto sprowadzoną zostałaby

jeszcze i ta niedogodność, że podczas gdy dziś koszta każdej rozprawy spadkowej ponoszą sami spadkobiercy, a więc ci, którzy z rozprawy bezpośrednią korzyść odnoszą, w razie żądanego pomnożenia sił sądowych ciężar ten spadłby na ogół ludności, w poszczególnych rozprawach spadkowych wcale nie interesowany, a obok tego jeszcze i interesenci sami ponosić musieliby koszta komisyj sądowych, które w razie oddania wszystkich czynności spadkowych sądom stałyby się nieuniknionemi.

Niekorzyść takiej zmiany ze względu na koszta wykazać da się cyframi:

Według dzisiejszego wymiaru płac urzędniczych, płaca adjunkta sądowego wynosi wraz z dodatkiem aktywalnym najmniej 1,300 zł. rocznie. Jeżeliby więc personal każdego sądu powiatowego pomnożono o dwóch adjunktów, ciężar nałożony w skutek tego ludności dotyczącego okręgu sądowego wynosiłby 2.600 zł. rocznie. Jeżeli biorąc za podstawę obliczenia faktyczną przeciętną cyfrę śmiertelności w Galicyi z lat 1884—1886 (około 202.000 rocznie, z czego na okręg jednego sądu powiatowego, licząc do tego i delegowane, wypada 1140 wypadków), przyjmiemy że $^2/_3$ części tych wypadków śmierci przypada na osoby małoletnie, po których akta spadkowe nie zawsze sporządzane bywają, i jeżeli w ślad za tem przypuścimy, że w jednym sądzie powiatowym corocznie w przecięciu tylko 500 spraw spadkowych jest do załatwienia, to koszta jednej sprawy wypadłyby w przybliżeniu na 5 zł. 20 ct., nie licząc w to wcale kosztów komisyj. Tymczasem załatwia notaryusz do spisywania aktów spadkowych ogólnie delegowany, już wedle teraźniejszej ustawy wszystkie sprawy spadkowe bezmajątkowe, jakoteż wszystkie sprawy spadkowe, przy których pozostały majątek nie wynosi co najmniej 100 zł. a. w., zupełnie bezpłatnie, a przyjmując na podstawie własnych doświadczeń, że ilość takich spraw bezpłatnych wynosi połowę wszystkich spraw spadkowych, t. j. 250 rocznie, musiałyby koszta jednej rozprawy, którą przeprowadza dziś notaryusz wynosić 10 zł. 40 ct., ażeby dorównały tym kosztom, jakieby dla ludności wiejskiej w razie oddania czynności spadkowych sądom urość musiały, a gdy znów z własnego doświadczenia jest mi wiadomem, że należytość notaryusza za przeprowadzenie jednej sprawy spadkowej włościańskiej przeciętnie w kwocie 5 do 6 zł. przez sądy przyznawaną bywa, co na 250 rozpraw płatnych czyni razem najwięcej 1.500 zł. rocznie, okazuje się, iż w razie odebrania czynności spadkowych od notaryuszy i oddania ich sądom, koszta rozpraw spadkowych nie tylko by się nie zmniejszyły, lecz przeciwnie urosłyby w dwójnasób.

Pomijam zaś tu zupełnie, że dzisiejsze płace urzędnicze są tak niskie, że prędzej lub później koniecznie podniesione być muszą, a nie mogę także przypuścić, ażeby z którejbądź strony obsadzenie potrzebnych nowych posad sądowych przez zasuplowanie ich bezpłatnymi lub adjutowanymi, t. j. także tak jak bezpłatnymi auskultantami, tymi prawdziwymi białymi murzynami sądownictwa, zastąpić zamierzano.

Jedynym środkiem do zaradzenia wszystkim powyższym niedogodnościom jest powierzenie całej pertraktacyi spadkowej i wszystkich jej agend, z wyjątkiem tylko przyznania spadku i rozstrzygania nadarzających się kwestyj spornych *notaryuszom*, a to nie jako komisarzom sądowym, nie z mocy delegacyi sądowej, działającej w każdym wypadku krępująco i bieg sprawy powstrzymująco, lecz jako funkcyonaryuszom publicznym, bezpośrednio z ustawy do przedsiębrania tych czynności powołanym.

Jeżeliby nadto uchylono przepis §. 51 ces. pat. z 9. sierpnia 1854 l. 208 dz. u. p., wedle którego akt zejścia także wtenczas musi być wpisanym, jeżeli żaden majątek nie pozostał i ograniczono w takim razie konieczność spisywania aktu zejścia tylko na te wypadki, w których dla pozostałych małoletnych spadkobierców opieka ustanowioną być musi i gdyby dozwolonem było notaryuszowi zastępować się w sprawach spadkowych pod własną odpowiedzialnością kaucyjną ukwalifikowanymi i egzaminowanymi kandydatami notaryalnymi, przeprowadzanie rozpraw spadkowych odbywałoby się w każdym razie z tą szybkością i energią, jaka w dobrze zrozumianym interesie stron jest pożądaną i konieczną.

Rozchodziłoby się tylko jeszcze o zmniejszenie kosztów dzisiejszej pertraktacyi spadkowej.

ad 2. Że ten cel przez oddanie wszystkich agend spadkowych sądom nie zostałby osiągnięty, to już powyżej dostatecznie wykazałem. Natomiast wystarczy w celu zmniejszenia dzisiejszych kosztów pertraktacyi spadkowej najzupełniej zastosowanie środków, przez posła dr. Madeyskiego na posiedzeniu pozasejmowej komisyi prawniczej proponowanych i przez tę komisyę przyjętych, tj. by pertraktacye spadkowe do pewnej wysokości spadku przeprowadzał notaryusz bezpłatnie, należytość zaś za inne obliczoną była bez względu na rozmiar przedsiębranych czynności wedle stałej ustawowej skali podług wartości stanu czynnego pozostałości i by ta taryfa dla mniej zamożnych była małą, a progresywną w miarę zamożności.

Jeżeliby nadto odpadł obowiązek zupełnie bezcelowego spisywania aktów zejścia po osobach, które nie pozostawiły ani majątku, ani małoletnich dzieci i jeżeliby należytość notaryusza obliczaną była po ukończeniu pertraktacyi spadkowej przez urząd wymiaru należytości skarbowych i przez tenże urząd razem z należytością skarbową była ściąganą, uzyskałby notaryusz więcej czasu na przeprowadzanie pertraktacyj obowiązkowych i nie ponosiłby dzisiejszych kosztów spisywania aktów bezmajątkowych, z drugiej zaś strony wymiar należytości notaryalnych byłby zawsze i wszędzie jednostajnym i z góry ustawą oznaczonym, nie nastręczałby więc powodu do porównań i zażaleń, pobór zaś należytości dopiero po ukończonej pertraktacyi nadto i pod względem szybkiego przeprowadzania spraw działałby zachęcająco.

Że koszta pertraktacyi spadkowej w ten sposób uregulowane wypadłyby o bardzo wiele niższe, niżeli wtenczas, gdyby sprawy spadkowe oddano sądom i konsekwentnie pomnożono stan tychże w sposób powyżej określony, a zarazem byłyby o wiele niższe i mniej uciążliwe, niż są obecnie, jest w obec powyższego, zda się, rzeczą zupełnie jasną, zaś dalszych ulg dla ludności szukać należy w reformie ustawy o należytościach i w zniżeniu skarbowych opłat spadkowych, do czego ustawą z dnia 31. marca 1890 l. 53 dz. u. p. pierwszy lecz jeszcze zbyt mało doniosły zrobiono początek.

ad 3. W miejsce czynności spadkowych, któremi dziś obarczone są sądy nawet tam, gdzie do spraw spadkowych używani są notaryusze, wstąpiłyby czynności, wypływające wedle ustawy z opieki nad sierotami i gdyby sądy tylko ten czas, który dzisiaj sprawom spadkowym (bez sierocych) poświęcać są zmuszone, użyły w całości na wykonywanie opieki nad sierotami, opieka ta wykonywaną byłaby zupełnie dostatecznie i z należytym dla małoletnich pożytkiem.

Co do organizacyi opieki, to nie zgodziłbym się z dr. Madeyskim, który całą czynność opiekuńczą podzieloną mieć chce między opiekuna, radę familijną i sąd, lecz byłbym za utrzymaniem niepodzielnej nadopiekuńczej władzy sądowej w całej jej pełni tak, jak tę władzę dzisiejsza ustawa określa, a to nie tylko dla tego, że zmiany przez dr. Madeyskiego proponowane spowodowaćby musiały przedewszystkiem zmianę całego czwartego rozdziału ustawy cywilnej, co byłoby rzeczą trudną, lecz i dla tego, że dzisiejszą ustawę o opiekach uważam za dobrą i dostateczną, a tylko wykonanie jej dla braku sił sędziowskich za nieodpowiednie a raczej żadne.

Wprowadzenie instytucyi rad familijnych popierałbym, lecz nie w tym sensie, by na te rady przelać, jak tego chce ankieta prawnicza z r. 1888, częściowe prawo kontroli, służące dziś wyłącznie sądom, lecz właśnie tylko w rozumieniu niemieckiego „beiratu“ a to w ten sposób, by, gdy dzisiaj według §. 185 ces. pat. z 9. sierpnia 1854 sąd nadopiekuńczy w sprawach ważnych i wątpliwych ma *prawo* wysłuchania opinii najbliższych krewnych pupila, zanim załatwi ostatecznie wnioski opiekuna, według uchwalić się mającej ustawy był do tego *obowiązany*.

Prócz tego powierzyłbym radzie familijnej kontrolę nad czynnościami opiekuna tylko o tyle, iż gdy obecnie według §. 217 ust. cyw. tak krewni małoletniego, jak w ogóle każdy ktokolwiek o złem sprawowaniu opieki przez opiekuna poważnie wiadomość, donieść o tem sądowi jest *uprawniony*, czuwanie także i zawiadamianie sądu o dostrzeżonych brakach postawiłbym jako najgłówniejszy *obowiązek* ustanowić się mającej rady familijnej.

Natomiast wniosek jednego z członków ankiety o wprowadzenie w skład instytucyi opiekuńczej mianowanych na wniosek rady powiatowej mężów zaufania jako doradców opiekuńczych nie uważam za praktyczny, najprzód dlatego, że przy wielkiej ilości rozmaitych urzędów honorowych w naszym ustroju autonomicznym nie łatwo byłoby o ludzi, którzy mianowani takimi mężami zaufania, urząd ten traktować zechcieliby na seryo, następnie zaś i dlatego, że przy dzisiejszym składzie naszych sądów powiatowych i przy obecnem obarczeniu ich pracą pomimo najlepszych chęci i największej gorliwości mężów zaufania sądy sprawami sierocemi tak samo zajmowaćby się nie mogły, jak obecnie zająć się niemi nie są wstanie.

ad 4. Ażeby w razie nierzetelności jednego lub kilku spadkobierców ochronić resztę tychże od szkody, jaką ponieśliby przez częściowe lub całkowite zatajenie spadku i obronę tę uczynić w każdym razie rzeczywiście skuteczną, koniecznem jest, ażeby przysięga manifestacyjna dopuszczoną była po myśli wniosków posła Madeyskiego w drodze spadkowej przez sąd spadkowy i nie trzeba było prowadzić w tym celu dopiero długoletniego procesu. Przy dzisiejszym bowiem sposobie postępowania, dobrodziejstwo tej przysięgi staje się najczęściej illuzorycznem, bądź że pokrzywdzony spadkobierca nie jest w stanie ponosić kosztów długoletniego procesu sądowego, bądź że znużony długiem postępowaniem, sprawę zupełnie zaniecha lub zadowoli się w drodze ugody byle jaką prestacyą ze strony nierzetelnego przywłaszczyciela spadku, bądź w końcu, że zanim proces zostanie wygranym i złożenie przysięgi manifestacyjnej wymuszonem, braknie już u przywłaściciela funduszów, z których wygrywający pretensyj swych mógłby poszukiwać.

ad 5. W kwestyi działu nieruchomości odziedziczonych, byłbym według moich doświadczeń za tem, ażeby postępowania działowego nie włączać do pertraktacyi spadkowej, lecz pozostawić spadkobiercom samym, a względnie ich opiekunom przeprowadzenie działu po przyznaniu spadku.

Za takim sposobem postępowania oświadczam się najprzód dla tego, że takowy u nas po większej części już i dotyczas był praktykowany, głównie zaś dla tego, że w innym razie przeprowadzenie działu nawet tam, gdzie żadne nie zachodzą trudności, przyznanie spadku znacznie opóźnićby musiało, gdy przeciwnie jako jeden z celów zamierzonej reformy właśnie szybkie przeprowadzenie rozpraw spadkowych stawianem być musi. Takie urządzenie postępowania działowego wobec noweli należytościowej z dnia 31. marca 1890 l. 53 dz u. p., która w §. 3 działy, po addykcyi spadku przeprowadzone, pod względem należytości przenośnej z działami, przed przyznaniem spadku dokonanymi, stawia na równi także pod względem należytości prawnych, żadnych nie nastręczałoby trudności.

Opiekunów małoletnich spadkobierców przynaglać będzie do sporządzania działów sam sąd nadopiekuńczy z mocy służącego mu prawa nadzoru i kontroli w sprawach sierocych, innym zaś spadkobiercom sporządzanie działów zupełnie do ich woli pozostawionem być powinno Ażeby zaś skłonić strony interesowane w każdym razie do należytego dokumentowania działów i wpisywania takowych do ksiąg gruntowych, co zwłaszcza w razie małoletności spadkobierców jest pożądanem, w tym celu wystarczy zupełnie należyte i sprężyste wykonywanie tak przez sądy, jak i przez organa ewidencyi katastralnej, przepisów ustawy z dnia 23. maja 1883 l. 83 dz. u. p. o utrzymaniu zgodności między księgą gruntową a katastrem.

Przeprowadzanie działów poruczonem być ma już z mocy ustawy w każdym razie notaryuszom z powodów już powyżej pod 1 i 2 przytoczonych, a należytość za takowe normuje jak za każdy inny kontrakt w sposób zupełnie zadowalniający dzisiejsza ordynacya notaryalna.

Za bardzo odpowiedne uważam zaproponowane przez Dra Madeyskiego i przyjęte przez ankietę, zaprowadzenie rad gospodarczych jako przydanego notaryuszowi organu fachowego, a oraz rozjemczego w razie, jeżeliby spadkobiercy zasadniczo co do potrzeby i sposobu działu zgodni, tylko co do pojedynczych szczegółów takowego pomiędzy sobą zgodzić się nie mogli.

O kwestyach, które pomimo to pozostałyby spornemi, orzekać miałby sąd, jak w ogóle i w każdym wypadku, jeżeliby żądanie podziału nieruchomości, przez jednych spadkobierców uczynione, przez innych nie zostało przyjętem, w każdym zaś razie z pominięciem formalnego procesu działowego.

Prócz powyższych zmian zasadniczych proponowałbym wyłącznie dla spadków włościańskich jeszcze następujące poszczególne przepisy w nowej ustawie o postępowaniu spadkowem:

a) jak wiadomo każdemu, kto z włościańskiemi sprawami spadkowemi przychodził w styczność, włościanie bardzo często sporządzają ostatniej woli rozporządzenia. Rozporządzenia te, spisywane prawie zawsze przez ludzi, nie posiadających zgoła żadnej kwalifikacyi prawniczej, są prawie bezwyjątkowo kodycylami, pomimo, iż w nich testator zazwyczaj całym swoim majątkiem rozporządza.

Pomijam tu kwestyę, że w tym ostatnim wypadku treść dekretu dziedzictwa, przyznającego spadek w częściach idealnych, dla włościanina wobec treści kodycylu, który stanowi zazwyczaj rzeczywistą podstawę do objęcia i podziału majątku spadkowego, jest zupełnie nie zrozumiała, i że pożądanem byłoby uzupełnienie dzisiejszego przepisu §. 174 ces. pat. z 9. sierpnia 1854 postanowieniem, że dekret dziedzictwa w razie pozostałego kodycylu zawierać powinien także wyraźne zastrzeżenie, iż wydanym dekretem moc prawna pozostałego kodycylu nie zostaje naruszoną.

Ważniejszą jest jednak sprawa powyższych kodycylów pod względem wpisywania przenoszonych nimi praw własności pojedynczych części pozostałych w spadku nieruchomości do ksiąg gruntowych.

Ażeby wpis prawa własności wydzielonej części realności (gruntu) w księdze gruntowej mógł być uskutecznionym, koniecznem jest według obowiązujących obecnie ustaw hipotecznych, ażeby ta część oznaczoną była w dokumencie liczbą parceli katastralnej, a jeżeli nie stanowi całej parceli, by podane były w myśl §. 23. ustawy z 23. maja 1883 l. 83 i rozp. minist. z 1. czerwca 1883 l. 86 dz. u. p. pomiary, względnie przedłożony był plan sytuacyjny.

Ponieważ kodycyl włościański tych dat nigdy nie zawiera i legowane części opisane są zawsze tylko według granic lub innych dla księgi gruntowej nieprzydatnych wskazówek (n. p. morg ogrodu przy chacie na południe od gruszki itp.), koniecznem jest dla intabulacyi, by tożsamość legowanej części gruntu z intabulować się mającym obszarem, oznaczonym według katastru, a w miarę potrzeby i planem sytuacyjnym określonym, przez wszystkich spadkobierców w osobnym dokumencie (oświadczeniu) została stwierdzoną. Wydobycie i dostarczenie takiego przez wszystkich spadkobierców podpisanego oświadczenia nie zawsze jednak jest rzeczą łatwą, a często jest ono wprost niemożliwem, bądź, że jeden lub drugi spadkobierca jest nieobecnym, bądź że wydanie żądanego oświadczenia i umożliwienie w ten sposób intabulacyi legataryusza sprzeciwia się interesowi spadkobiercy i tenże wydania żądanego oświadczenia wręcz odmówi. Według dziś obowiązującej ustawy nie pozostaje w takim razie legataryuszowi innej drogi, jak tylko żądać od spadkobierców uznania tożsamości legatu z oznaczoną wedle katastru częścią gruntu w drodze procesu. Kto jednak zna nieudolność i obojętność naszych włościan na takie sprawy i chętne poprzestawanie ich na fizycznem posiadaniu bez względu na to, jak stan posiadania w księdze gruntowej się przedstawia, ten łatwo zrozumie, jakiego chaosu taki kodycyl włościański ze szkodą stron i księgi gruntowej musi stać się powodem, zwłaszcza, jeżeli jak to bywa najczęściej, wartość legatu jest małą, a znaczne zawsze koszta procesu od prowadzenia go w takim wypadku tem bardziej odstręczają.

Przedstawione tu złe usunięte mógłby być może tylko przez wyraźne postanowienie ustawy, iż w takim wypadku tożsamość legatu z intabulować się mającym obszarem gruntowym, w sposób dla księgi gruntowej przydatny opisanym, na żądanie któregokolwiek z interesentów przez sędziego bez przeprowadzenia formalnego procesu, jedynie po przesłuchaniu członków rady gospodarczej, a ewentualnie innego rzeczoznawcy, stwierdzoną być powinna, poczem sędzia, wydając przepisane §. 178. ces. pat. z 9. sierpnia 1854 poświadczenie, w takowem grunt legowany, w sposób dla księgi gruntowej przydatny, opisać miałby obowiązek.

Zamieszczenie takiego postanowienia w uchwalić się mającej ustawie, uważam za rzecz konieczną.

b) Prócz tego zawierać powinna nowa ustawa także wyraźną sankcyę egzekucyjnej mocy dekretu dziedzictwa, o ile przynależność zapisanych w inwentarzu spadkowym nieruchomości do dotyczącego spadku przez zamieszczone na inwentarzu podpisy stron lub w inny zupełnie wiarygodny sposób została stwierdzoną, a to nietylko co do nieruchomych części spadkowych, t. j. z tytułu prawa spadkowego oddziedziczonych, lecz także i co do nieruchomości legowanych, o ile ustawowy czas do wydania legatu już upłynął, prawna moc kodycylu (wedle wniosku powyżej pod *a)* uczynionego) w dekrecie dziedzictwa została zastrzeżoną, a nadto kodycyl z żadnej strony w drodze sporu nie został zaczepiony.

Dotychczasowa praktyka sądowa pod tym względem co do nieruchomości z tytułu prawa spadkowego oddziedziczonych bywa rozmaitą, a i najwyższy trybunał rozmaite wydawał orzeczenia, podczas gdy bezpośrednia egzekucya co do nieruchomych legatów wobec dzisiejszych ustaw wręcz jest wykluczoną.

A przecież jest to rzeczą bez wątpienia pożądaną, ażeby ten dekret dziedzictwa, okupioną tak długą i kosztowną poprzedzającą go pertraktacyą, nie był w ręku uprawnionego tylko prostym dokumentem legitymacyjnym, lecz zabezpieczał mu nadto realniejsze korzyści, a mianowicie wprowadzenie w współposiadanie majątku spadkowego, i by miało to miejsce także co do kodycylu, który w rzeczywistości, chociaż nie co do formy, to w każdym razie co do treści, w największej ilości wypadków dekret dziedzictwa zastępuje i rozdział spuścizny faktycznie normuje.

Odkąd istnieją u nas księgi gruntowe, uzyskać może współspadkobierca za pomocą dekretu dziedzictwa przynajmniej tabularny wpis swych praw własności, a tem samem bodaj jakie takie zabezpieczenie praw swoich, zanim takowe w drodze sporu zrealizować będzie w stanie. Dawniej jednak dekret dziedzictwa prócz tego, że służył za legitymacyę do prowadzenia procesu, zresztą żadnej innej nie miał wartości i dlatego nie można się dziwić, że nasz włościanin uważał połączone z pertraktacyą spadku różnorodne opłaty za wyłączny cel tejże pertraktacyi.

Ustawową więc sankcyę mocy egzekucyjnej dekretu dziedzictwa uważam również za postulat naglący, zwłaszcza, jak długo nie postanowi ustawa, że dział nieruchomości spadkowej także w razie niezgodności stron bez formalnego procesu przeprowadzonym być może.

Co się w końcu tyczy oddawania administracyi spadku na czas trwania pertraktacyi spadkowej, która teraz często się nie odbywa i pozostawiana bywa spadkobiercom samym, skutkiem czego powstają sprzeczki i spory prowizoryalne, to pragnąłbym, by oddanie tymczasowej administracyi spadku w każdym razie bezwarunkowo zaraz przy spisywaniu aktu zejścia musiało mieć miejsce i ze względu na nieobeznanie zwierzchności gminnych z przepisami prawa spadkowego a często i przez wzgląd na brak niezależności u tychże funkcyę tę zwierzchnościom gminnym nie radbym powierzył, lecz zastrzegłbym ją w każdym wypadku dla spisującego akta spadkowe notaryusza, a to tem bardziej, że czynność ta w każdym razie bez wszelkiej większej odwłoki dokonaną być może. Zwierzchność gminna zaś tylko do czuwania nad całością spadku aż do chwili zarządzenia notaryusza byłaby obowiązaną.

Na tem ograniczyć należałoby, mojem zdaniem, żądania reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych, o ile takowe w celu niesienia ulg ludności włościańskiej mają być stawiane".

VII.

Sprawozdania Wydziałów krajowych

innych krajów koronnych.

W innych krajach koronnych zastosowanie cesarskiego patentu z 9. sierpnia 1852 w sprawach spadkowych, sierocych i kuratelarnych, nie napotkało na takie trudności i nie wytworzyło takiego stanu i takich stosunków jak u nas.

Świadczą o tem otrzymane od Wydziałów krajowych relacye w tym przedmiocie. Prawie wszystkie bowiem donoszą, iż w krajach odnośnych nie było dotąd żadnego powodu do dochodzenia tego rodzaju stosunków i tem samem do wystąpienia z inicyatywą reformy powołanego patentu.

I tak:

Wydział krajowy w Lincu donosi, iż ani ze strony Sejmu nie otrzymał w tym przedmiocie żadnego polecenia, ani też ze strony ludności żadnych skarg.

W skutek tego tenże Wydział krajowy nie jest w możności dać nam wyjaśnienia, które odezwę naszą z 17. sierpnia 1888 l. 35736 upraszaliśmy.

Wydział krajowy Salzburgski dając taką samą odpowiedź, dodaje, iż tylko sprawa ściągania alimentów dla nieślubnych dzieci była przedmiotem rozpraw w tamtejszym Sejmie.

Wydział krajowy Styryjski donosi, iż sprawa reformy postępowania niespornego dotąd z tamtejszym Sejmie poruszoną nie była.

Wydział krajowy Karyntyjski pisze, iż w tym przedmiocie dotąd żadne skargi nie dały się słyszeć.

Wydział krajowy w Lublanie uważa reformę postępowania niespornego za pożądaną, jednak z uwagi, że sprawa ta nie należy do jego zakresu działania, nie może w tej mierze żadnej opinii udzielić.

Wydział krajowy Tyrolski wypowiedział zdanie, iż gdyby była zachodziła konieczna potrzeba poprawy stosunków na tem polu ustawodawstwa, byłaby już dotąd niezawodnie wyszła inicyatywa ze strony Sejmu.

Wydział krajowy Morawski, iż nie doszła go dotąd żadna skarga ze strony ludności, że więc nie miał dotąd żadnej podstawy do wzięcia inicyatywy w tym przedmiocie.

Wydział krajowy Szląski i Wydział krajowy w Gorycyi donoszą to samo.

Wydział krajowy w Pradze na nasze zapytanie komunikuje nam odpowiedź Sądu wyższego w Pradze, do którego Wydział odniósł się po informacye.

Sąd ten pisze, iż przy zastósowaniu ust. pat. z 9. sierpnia 1854 w sprawach spadkowych, sierocych, kuratelarnych nie zdarzyły się tam żadne takie trudności i przeszkody, któreby wskazywały na wady i niedostatki pomienionej ustawy lub poszczególnych jej przepisów i któreby tem samem wymagały poprawy w drodze ustawodawczej. Owszem, sumienne przestrzeganie tej ustawy wystarcza najzupełniej zdaniem rzeczonego Sądu wyższego, do uregulowania stosunków prawnych w tym przedmiocie.

Wydział krajowy Bukowiński również nie miał danej żadnej podstawy do zajmowania się tą kwestyą, albowiem jej dotąd nikt nie poruszył.

Jeden tylko Wydział krajowy Voralbergski przedstawia opłakany stan stosunków w tym kraju. Wynikły one nie tyle z powodu wadliwości samej ustawy, ile stąd, że spisywanie aktów pośmiertnych przekazanem zostało c. k. notaryuszom. Podczas gdy dawniej czynności przygotowawcze, jak spisanie aktu zejścia, inwentarza spadkowego i t. p. mogły się odbyć na miejscu w gminie z małym kosztem i trudem, bo powierzano je bądź to naczelnikowi gminy, bądź też mężowi zaufania, bądź wreszcie urzędnikom sądowym, dziś strony udawać się muszą do siedziby notaryusza nieraz o 3 i 4 mile oddalonej, co prócz mitręgi czasu pociąga za sobą także daleko większe koszta.

To wywołało niezadowolnienie ludności, a wyrazem tego była uchwała Sejmu z dnia 26. października 1881 i następnie z dnia 21. października 1882 z wezwaniem do rządu, ażeby spowodował zmianę przepisów postępowania sądowo-niespornego w tym kierunku, iżby w poszczególnych gminach ustanowieni zostali mężowie zaufania, jako rzecznicy sądowi (Gerichts-Anwälte), którym przekazane być mają czynności przygotowawcze do przeprowadzenia pertraktacyi spadkowej potrzebne dalej uskutecznianie oszacowania i dobrowolnej sprzedaży realności, załatwianie spraw opieki i kurateli dotyczących i wreszcie sporządzanie prostych dokumentów.

Na te rezolucye odpowiedział c. k. rząd, iż kwestye te w projektowanej nowej procedurze sądowej uregulowane zostaną.

Wydziały krajowe Niższej Austryi, Tryestu, Istryi i Dalmacyi odpowiedziały, iż się kwestyą tą nie zajmowały.

VIII.

Opinie Wydziałów prowincyonalnych

austryackiego Stowarzyszenia notaryuszy.

Centralna deputacya austryackiego stowarzyszenia notaryuszów. chcąc spełnić prośbę naszą co do objawienia opinii w kwestyi reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych należycie, odniosła się do wszystkich swoich Wydziałów prowincyonalnych z żądaniem nadesłania odpowiedzi na piśmo nasze z dnia 17. sierpnia 1888 l. 35.736.

Otrzymane sprawozdania od wszystkich Wydziałów prowincyonalnych streścił Wydział krajowy powyżej w części III. o tyle, iż według nich podał, w jaki sposób w dotyczących krajach wykonywaną bywa ustawa o postępowaniu niespornem.

Opinie zaś i uwagi wypowiedziane w tych sprawozdaniach co do kwestyi reformy są wszystkie prawie jednozgodne.

Z tego powodu Wydział krajowy przytacza dosłownie tylko dwie z nich a mianowicie Wydziału stowarzyszenia not. dla Galicyi i Bukowiny tudzież dla krajów niższej i wyższej Austryi i dla Salzburga.

Pierwsza dotyczy stosunków naszego kraju i dlatego jest dla nas szerszego znaczenia. w drugiej mieszczą się uwagi i spostrzeżenia, prawie przez wszystkie inne Wydziały tego stowarzyszenia podniesione.

Pierwsza tak brzmi:

W przedmiocie poruszonej uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 19. stycznia 1888 reformy postępowania sądowego w sprawach spadkowych i opiekuńczych uchwalił odbyty we Lwowie w dniu 11. września 1889. Zjazd członków stowarzyszenia notaryuszów w obrębie Galicyi i Bukowiny z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na wniosek swego Wydziału prowincyonalnego przedłożyć Wysokiemu Wydziałowi krajowemu następującą opinię:

A. Co do wstępnych czynności przy otwarciu spadku, tudzież co do ustanowienia i wykonywania opieki:

Wdrożenie pertraktacyi spadkowej a mianowicie sporządzenie aktu zejścia następuje tylko wyjątkowo zaraz po śmierci spadkodawcy, to jest w chwili, gdzie pozostały majątek ruchomy jeszcze na miejscu się znajduje, a luka powstała skutkiem śmierci ojca rodziny w zawiadywaniu majątkiem i w opiece nad małoletnimi dziećmi, niezwłocznego wkroczenia władzy dla zapobieżenia samowładnościom niezbędnie wymaga.

W regule następuje sporządzenie aktu zejścia i połączone z tem ustanowienie opieki, zabezpieczenie znajdujących się jeszcze ruchomości i zaprowadzenie tymczasowego nadzoru masy spadkowej dopiero po kilku miesiącach a niejednokrotnie dopiero po roku lub nawet po więcej latach.

Zanim to nastąpi nie troszczy się nikt o to co się dzieje z pozostałymi dziećmi i z pozostałym majątkiem spadkowym, dlatego zdarza się niejednokrotnie, że przy wprowadzeniu postępo-

wania spadkowego pozostały majątek ruchomy albo wcale już nie istnieje, albo w większej części został roztrwoniony majątek nieruchomy zastaje się w ręku mocniejszego a młodsze dzieci albo w służbie pozostają albo też całkowicie są zaniedbane.

Przyczynę tego stanu rzeczy dostrzedz można po części w tem, że przepis §. 34 pat. ces. z 9. sierpnia 1854 co do donoszenia o wypadkach śmierci przez urzęda gminne po większej części wcale nie jest przestrzegany a dotyczące wykazy urzędów parafialnych przedkładane bywają tylko w większych odstępach czasu, bądźto kwartalnie, bądź półrocznie, lub całorocznie, a nawet co się nie rzadko zdarza, wcale nie bywają nadsyłane i dopiero po kilkakrotnych przypomnieniach za dwa lub więcej lat naraz wpływają.

Właściwa jednak przyczyna tkwi głębiej, a mianowicie w niedostateczności i niepraktyczności odnośnych przepisów ustawowych.

Przypuściwszy bowiem nawet niezwłoczne doniesienie o każdym wypadku śmierci, byłoby jeszcze zawsze przy innych agendach urzędowych absolutnie niewykonalnem, ażeby w każdym pojedyńczym wypadku czy to urzędnik sądowy, czy też notaryusz niezwłocznie na miejsce się udawał, a to tem mniej, ile że w najczęstszych wypadkach koszta tem spowodowane albo wcale zarachowane by być nie mogły, albo też majątek spadkowy niestosunkowo by obciążały.

Należałoby tedy przedewszystkiem istniejące przepisy ustawowe w ten sposób zmienić, ażeby zarządzenia przy wypadkach śmierci, żadnej zwłoki nie cierpiące, od właściwej pertraktacyi spadkowej w zasadzie oddzielone i zwierzchnościom gminnym z zastrzeżeniem następnego zatwierdzenia sądowego przekazane zostały.

Zjazd wyraża tedy następujące zdanie:

Zarządzenia, jakie w wypadkach śmierci nie dozwalają żadnej zwłoki, należy w zasadzie odłączyć od właściwej pertraktacyi spadkowej i przekazać takowe urzędom gminnym o tyle, o ile sporządzenie aktu zejścia zaraz po śmierci spadkodawcy nie następuje.

Byłoby mianowicie rzeczą zwierzchności gminnej obok doniesienia o wypadku śmierci zaproponować niezwłocznie odpowiednią osobę na opiekuna dla pozostałych małoletnich dzieci, oddać temuż równocześnie tymczasowy zarząd majątku spadkowego i nadzór nad małoletnimi dziećmi przy równoczesnem protokólarnem spisaniu i odpowiednem zabezpieczeniu pozostałych ruchomości, odebrać w urzędowe przechowanie pozostałą gotówkę i papiery wartościowe i złożyć z tego sądowi sprawozdanie przy dołączeniu odnośnego protokołu.

Ustanowiony w ten sposób tymczasowy zarządca majątku spadkowego, czuwający zarazem tymczasowo nad osobą małoletnich dzieci, miałby być w tym charakterze swoim tak długo prawnie obowiązanym, dopokąd instancya spadkowa po sporządzeniu aktu zejścia inaczej nie postanowi.

W mowie będąca ingerencya zwierzchności gminnej musiałaby, jak się to samo przez się rozumie, być zaniechaną, jeżeliby w pojedyńczym wypadku jeszcze przed dopełnieniem takowej akt zejścia przez komisarza sądowego spisany został.

Tak projektowane wdrożenie postępowania spadkowego i opiekuńczego mogłoby przy należytem wykonywaniu zapobiedz dotychczasowym niedogodnościom co do zarządu majątku spadkowego i sprawowania opieki, nie byłoby jednak dostatecznem do zapewnienia trwałości stworzonemu tem nowemu stanowi rzeczy.

Powszechnie jest bowiem wiadomem, że sądy nasze, a mianowicie sądy powiatowe, czy to dla braku czasu, czy też wskutek mniej gruntownej kontroli ze strony władz przełożonych z małymi wyjątkami rzeczywistem wykonywaniem urzędu nadopiekuńczego prawie wcale się nie zajmują. Tu i ówdzie wpływające podania, zażalenia, lub doniesienia bywają wprawdzie w sposób niezbędną koniecznością wskazany załatwiane, jednak co do inicyatywy sądowej, a mianowicie wkroczenia z urzędu, dałoby się tylko bardzo mało wypadków wymienić. Rachunków opiekuńczych

nie żąda się zwyczajnie wcale, a tem mniej regularnie, a gdy wreszcie wskutek jakiegoś doniesienia przyjdzie do zażądania rachunku, to ma to miejsce zwyczajnie po kilku latach, gdzie przy niedołężności naszego włościanina o zestawieniu rachunku opiekuńczego zaledwie mowa być może.

Następstwem tego jest, że przy interesowności i braku poczucia obowiązku u naszego włościanina, sprawowanie opieki z małymi wyjątkami tylko jako źródło dochodu bywa traktowanem że pozostałe sieroty bywają zaniedbywane, a dochody z przypadłego małoletnim majątku spadkowego obracane bywają przez opiekuna niejednokrotnie na zaspokojenie jego własnych potrzeb, co szczególnie wtedy ma miejsce, jeżeli jeden ze spadkobierców opiekunem ustanowiony zostanie i skutkiem tego jego cała działalność z pod wszelkiej kontroli się usuwa.

Przy rozważeniu pytania, w jaki sposób temu stanowi rzeczy zapobiedz by należało, trzymać się musimy w każdym razie zasady, że zwierzchni nadzór nad sprawami opiekuńczemi pozostać musi przy sądach.

Ale także i bezpośrednie kierownictwo spraw opiekuńczych, mianowicie tak co do osoby jak i co do majątku sierocińskiego, musi zdaniem naszem pozostać nadal przy sądach.

Projektowane wprowadzenie organu pośredniczącego pomiędzy opieką a sądem, a mianowicie instytucyi rad familijnych, uważamy w odniesieniu do stosunków włościańskich, o które się tu głównie rozchodzi, jako niepraktyczne i w zastosowaniu niewykonalne.

Wobec podniesionej już wyżej interesowności i ociężałości naszego włościanina nie zapobiegłoby się przez to bynajmniej obecnemu stanowi rzeczy, lecz owszem ten stan rzeczy by się jeszcze pogorszyło.

Możnaby mianowicie przyjąć na pewne, że tak bezpośrednio interesowani krewni, jak i członkowie rady familijnej z łona gminy wybrani, po większej części tylko na to by wychodzili, ażeby przy nadarzonej sposobności z urzędu swego mieć jakiś pożytek, a tam gdzieby nie było na to żadnych widoków, tylko z niechęcią i po wielokrotnych przypomnieniach i zagrożeniach do wykonania swoich obowiązków skłonić by się dali. Gdy zaś większa część wypadków śmierci wykazuje tylko nieznaczne spadki, gdzie na wynagrodzenie liczonem być nie może, przeto byłoby doprowadzenie do skutku zebrania rady familijnej w najczęstszych wypadkach ze znacznemi trudnościami połączone, a nie możnaby ani w tych, ani też w odmiennych wypadkach liczyć na jakieś rzeczywiste sprawdzenie stanu rzeczy.

Instytucya rad familijnych dałaby się możliwie ze skutkiem wprowadzić w sprawach pupilarnych dotyczących klas więcej inteligentnych, a mianowicie w wypadkach opieki podlegających bezpośrednio Trybunałom pierwszej instancyi, odnośnie jednak do ludności włościańskiej byłoby obowiązkowe wprowadzenie rad familijnych nie tylko bezcelową komplikacyą postępowania, ale w większej części wypadków tamowałoby ono wprost prowadzenie spraw opiekuńczych.

Zjazd wyraża tedy następujące zdanie:

Nie tylko zwierzchni nadzór, ale także bezpośrednie kierownictwo spraw opiekuńczych pozostać musi przy sądach, a wprowadzenie instytucyi rad familijnych byłoby dla naszych stosunków włościańskich nieodpowiednem.

Gdy jednak bezpośrednie kierownictwo spraw opiekuńczych pozostać ma nadal przy sądach, to należałoby rozważyć, w jaki sposób dotychczasowe nader niedostateczne wykonywanie tego kierownictwa ma być ulepszonem, a względnie ułatwionem.

W tej mierze należałoby przedewszystkiem rozstać się z dotychczasowym na wszystkie kierunki działalności sędziowskiej ujemnie oddziaływającym systemem, według którego cała działalność sędziów powiatowych i podwładnych tymże funkcyonaryuszów sędziowskich, tychże zdolności i aplikacya jedynie tylko według ilości załatwionych z upływem pewnego czasokresu ekshibitów bywają oceniane, bez zwracania uwagi na jurydyczną wartość i sumienność załatwienia

samego, który to sposób postępowania według osiągniętych doświadczeń pociąga za sobą nietylko obniżenie poziomu intelektualnego wykształcenia sędziów, ale osłabia w nich z czasem także sędziowskie poczucie obowiązku, tak, że nawet przy zupełnie wystarczającem obsadzeniu sądu, sędziowie nasi uważają przeważnie zadanie swoje za spełnione, jeżeli bieżące agendy sądowe w jakikolwiek sposób załatwione i liczby ekshibitów wykreślone zostaną, wszelką zaś samodzielną ingerencyę poczytują jako niepotrzebne i niewdzięczne obciążenie.

Jeżeli się raz rozstaniemy z tym systemem i jeżeli zawarte w instrukcyi sądowej przepisy co do wizytacyi sądów powiatowych należycie i ze szczególnem uwzględnieniem merytorycznej działalności sędziów powiatowych i podwładnych im urzędników sędziowskich będą wykonywane, natenczas bezwątpienia także i traktowane obecnie z pewną niechęcią sprawy opiekuńcze należycie będą prowadzone i bynajmniej nie jest w tej mierze koniecznem, wsuwać w dotychczasowe same przez się starannie obmyślane przepisy ustawowe jakikolwiek aparat pośredniczący pomiędzy opieką a sądem.

Musi być jednak przytem wyraźnie podniesionem, że kierownictwo spraw opiekuńczych sprawowanem być winno osobiście przez samego sędziego powiatowego, lub też przez urzędnika do urzędu sędziowskiego uzdolnionego, a nie powinno być bynajmniej powierzanem urzędnikowi kancelaryjnemu, chociażby z dotyczącemi przepisami ustawowemi obeznanemu. Rozchodzi się bowiem przy tem nietylko o znajomość odnośnych przepisów, ale raczej i szczególnie o wyższą inteligencyą i o połączoną z wyższem stanowiskiem społecznem gwarancyą szlachetniejszego sposobu myślenia i materyalnej nieprzystępności, skutkiem czego projektowane w pismach fachowych ustanowienie osobnych egzaminowanych urzędników kancelaryjnych na sposób prowadzących księgi gruntowe, którzy odpowiedniego stopnia wykształcenia nie wykazują i nie rzadko w materyalnych kłopotach się znajdują, byłoby według naszego zapatrywania bardzo niebezpiecznym eksperymentem.

Zjazd wyraża tedy następujące zdanie:

Kierownictwo spraw opiekuńczych sprawowanem być winno przez sędziego powiatowego, lub przez urzędnika pomocniczego, do urzędu sędziowskiego uzdolnionego, a nie przez urzędnika kancelaryjnego, do tego osobno kwalifikowanego.

Przy pozostawieniu bezpośredniego sędziowskiego kierownictwa spraw opiekuńczych pomyśleć jednak należy o ułatwieniu tego kierownictwa przez ważny w każdym razie lokalny nadzór nad opiekunami.

W tej mierze byłoby wskazanem, ażeby nietylko matkom i babkom, ale każdemu opiekunowi dodanym był współopiekun, z obowiązkami w §§. 212, 213 i 214 kod. cyw. określonemi, a to ile możności z pośród krewnych matki, jeżeli opiekun jest krewnym ojca i odwrotnie z pośród krewnych ojca, jeżeli opiekun jest krewnym matki, przyczem należałoby także włożyć na urzęda gminne obowiązek donoszenia sądowi o nadużyciach lub zaniedbywaniu obowiązków opieki.

Natomiast nieodpowiednem by było dla naszych stosunków włościańskich wprowadzenie instytucyi współopiekunów *(Gegenvormünder)* na wzór prawa francuzkiego i ustawy dla dawniejszego wolnego państwa krakowskiego z dnia 7. kwietnia 1826, według których taki drugi opiekun byłby niepodzielnie z opiekunem odpowiedzialny za wszelkie czynności, przy których współdziałanie jego jest przepisanem, a subsydyarnie w razie niemożności opiekuna do odszkodowania pupila, dalej do badania rachunków, a w razie wypadku pieniężnej odpowiedzialności opiekuna do postarania się o zahipotekowanie tejże na nieruchomościach opiekuna i t. p.

Włożenie bowiem na współopiekunów tak daleko sięgającej odpowiedzialności byłoby wielkim ciężarem dla naszej ludności wiejskiej, w pośród której częstokroć trudno wynaleść jednego chętnego opiekuna i sprowadziłoby tylko niepotrzebne komplikacye w sprawowaniu opieki, a byłoby zbytecznem w obec uprawnień i zobowiązań, jakie nasz kodeks cywilny wkłada na obecnych współopiekunów i które do lokalnego nadzoru opiekuna zupełnie wystarczają.

Zjazd wypowiada tedy w tej mierze następujące zdanie:

Przepis §. 211 kod. cyw. należałoby w ten sposób zmienić, iż każdemu opiekunowi dodanym ma być współopiekun, a to ile możności z pośród krewnych matki, jeżeli opiekun jest krewnym ojca i odwrotnie z pośród krewnych ojca, jeżeli opiekun jest krewnym matki, nienaruszając zresztą w niczem postanowień dalszych §§ 212, 213 i 214 kod. cyw. i że należałoby włożyć na urzęda gminne obowiązek donoszenia sądowi o nadużyciach lub zaniedbywaniu obowiązków opieki.

Podnosi się jeszcze w końcu, że przepis § 83 norm. juryzd. cyw, odnoszący się do zatwierdzania pozbycia nieruchomości pupilów przez trybunał pierwszej instancyi nie ma należytej racyi. Sądy powiatowe rozstrzygają samoistnie o upełnoletnieniu, względnie zatwierdzają samoistnie wypuszczenie z pod władzy ojcowskiej, a więc decydują samoistnie o sprawach, których skutki są częstokroć o wiele donioślejsze, aniżeli pozbycie kawałka gruntu, zwłaszcza, iż sprzedaż taka następuje najczęściej tylko z koniecznej potrzeby. Sąd powiatowy znając stosunki, jest w położeniu rzecz najlepiej ocenić, a odnoszenie się do trybunału jest dla interesantów nadzwyczaj uciążliwem, zwłaszcza, że w najczęstszych wypadkach rozchodzi się o szybkie zdecydowanie sprawy dla zapobieżenia grożącej egzekucyjnej sprzedaży całego gospodarstwa, a stan rzeczy niejednokrotnie zupełnie się zmienia, zanim się uzyska zatwierdzenie trybunału.

B) Co do organów powołanych do przeprowadzenia pertraktacyi spadkowej.

Przy rozważeniu nasuwającego się tu w pierwszym rzędzie pytania, czyli pozostać ma nadal przy obecnej sądowej pertraktacyi spadku, czy też i komu innemu takowa na przyszłość ma być poruczoną, zwrócić należy uwagę na następujące w tej mierze miarodawcze momenta, jako to: zgodność pertraktacyi spadkowej z właściwem powołaniem sędziego, dalej wykonalność ewentualnej reformy bez zasadniczych lub daleko idących zmian w materyalnem i formalnem prawie, a wreszcie taniość i szybkość postępowania.

Sędzia według właściwego swego przeznaczenia nie jest do tego powołanym, ażeby stwierdzał faktyczne stosunki i w sprawach niespornych wydawał zarządzenia, które następnie sam w drodze sporu znów znosić, lub całkowicie przekształcać musi i dlatego tak zwane dobrowolne sądownictwo nie należy, z wyjątkiem spraw trzecim, czwertym i piątym rozdziałem ces. patentu z 9. sierpnia 1854 l. 208 Dpp. objętych, do zakresu powołania sędziego.

Nie można przy tem pominąć, że obecna dwuznaczność stanowiska sędziego utrudnia nadzwyczajnie ludowi naszemu należyte zrozumienie stanu prawnego i że zdarzające się sprzeczności pomiędzy uchwałami sądowemi w postępowaniu niespornem wydanemi, a wyrokami sądowemi w odnośnych sporach zapadającemi, utrwalają w naszej ludności włościańskiej niedowierzanie w bezparcyalność urządzeń ustawowych, która to nieufność i bez tego w ludności tej silnie jest zakorzenioną.

Zupełne, na zewnątrz widoczne wyłączenie pertraktacyi spadkowej z zakresu działania sądów, a mianowicie przekazanie takowej odrębnemu, samoistnemu organowi urzędowemu, przyczyniłoby się w wysokim stopniu do tego, ażeby naszemu włościaninowi dotyczące urządzenia prawne uczynić zrozumiałemi, wprowadzić w takowe pewną jasność, a co za tem idzie, obudzić w ludności włościańskiej pewne zaufanie w prawny porządek rzeczy.

Gdyby do tego przyjść miało, iżby pertraktacyę spadkową z zakresu działania sądów zupełnie wyłączono, to nie mogłaby takowa oczywiście nikomu innemu być przekazaną, jak tylko notaryatowi, gdyż z jednej strony tworzenie osobnego urzędu państwowego byłoby zbytecznem i ze znacznemi kosztami połączonem, z drugiej zaś strony pertraktacya spadkowa jako polegająca głównie na publicznem stwierdzaniu faktów, odpowiada widocznie właściwemu powołaniu notaryatu, który już zresztą według obecnie obowiązujących przepisów prawnych powołanym jest częścią fakultatywnie, częścią obowiązkowo do sporządzania aktów spadkowych i przedstawia się

dlatego jako instytucya do objęcia pertraktacyi spadkowej należycie przygotowana i najbardziej do tego odpowiednia.

Znacznie większe trudności zachodzą co do wykonalności w mowie będącego wyłączenia pertraktacyi spadkowej z zakresu działania sądów.

Co do materyalnych norm prawnych nie zachodziłyby wprawdzie w tej mierze zasadnicze przeszkody, gdyż rozchodziłoby się tam tylko o wyłączenie tych przepisów ustawowych, które już same przez się do prawa materyalnego nie należą.

Nie jest mianowicie rzeczą prawa materyalnego wymieniać władzę, przed którą ma się odbywać rozprawa spadkowa i u której przyznanie spadku uzyskać należy — i wystarczałoby raczej w tej mierze pojedyńcze wskazanie na obowiązujące każdocześnie postępowanie spadkowe.

Co się tyczy natomiast formalnych norm prawnych, to musiałyby takowe, w razie wyłączenia pertraktacyi spadkowej z zakresu działania sądów, uledz zasadniczemu i wszechstronnemu przekształceniu, co mianowicie przy przekazaniu pertraktacyi spadkowej notaryatowi tylko przy równoczesnem uzupełnieniu instytucyi notaryalnej byłoby wykonalnem.

Obecne stanowisko notaryatu, a mianowicie ograniczenie urzędu do osoby każdocześnie urzędującego notaryusza nie dozwalałoby uznania notaryatu jako władzy i oznaczenia proceduralnego stosunku takowego do wyższych instancyj. Byłoby to tylko wtenczas możliwem, gdyby dodano notaryuszom zaprzysiężonych kwalifikowanych kandydatów notaryalnych jako zastępców i gdyby wprowadzono jednocześnie pewną ciąłość urzędowania, a mianowicie obowiązkowe oddawanie w toku będących spraw spadkowych substytutowi, a względnie następcy.

Gdyby jednak nawet wbrew obecnie panującemu prądowi powiodło się uzyskać taką reformę, to jeszcze zawsze za zupełnem wyłączeniem pertraktacyi spadkowej z zakresu działania sądów i za przekazaniem takowej notaryatowi pomimo zasadniczego uznania konieczności takiej reformy, przemawiać by nie można, ile że nasuwające się tu pytanie co do taniości i szybkości postępowania bez częściowego zwrotu wydatków ze Skarbu Państwa w sposób zadawalniający rozwiązanem by być nie mogło.

Nie chcąc bowiem wymagać czegoś wprost niemożliwego, nie możnaby żądać od notaryuszów, ażeby oprócz właściwych aktów spadkowych, jako to spisania aktu zejścia, odebrania deklaracyj spadkowych, sporządzenia inwentarza i wykazu spadkowego, pokonali jeszcze także wszystkie inne w zakres pertraktacyi spadkowej wchodzące a obecnie wyłącznie tylko przez sądy załatwiane czynności, jako to: załatwianie sporządzonych aktów spadkowych, przechowywanie wszystkich rozporządzeń ostatniej woli przy sporządzeniu wierzytelnych odpisów tychże dla aktów spadkowych, wysłuchanie świadków ustnych rozporządzeń ostatniej woli, edyktalne cytacye spadkobierców i wierzycieli, ustanawianie kuratorów, różnorodne pomniejsze załatwienia i rekwizycye, przedkładanie rekursów do wyższych instancyj, mundowanie uchwał, ogłoszeń i sprawozdań, a możliwie jeszcze doręczenia wszelkiego rodzaju, i ażeby przytem także wymogowi szybkości postępowania odpowiedzieli, bez odpowiedniego wynagrodzenia, a względnie zwrotu zwiększonego tem nadzwyczajnie nakładu pracy i kosztów.

Obecnie panujący, na małoduszuych motywach polegający i z kół z właściwym stanem rzeczy mało obeznanych wychodzący prąd przeciw notaryatowi, usiłuje istniejące obecnie należytości notaryuszy w sprawach spadkowych jako wygórowane i dla ludności uciążliwe przedstawić, nie bacząc przy tem na to, że dotycząca taryfa należytości właśnie przeciwieństwo tego wykazuje, ozoaczając wynagrodzenie notaryusza za agendy komisarskie tak skąpo, jak tylko to jest możliwem, odmawiając mu wszelkiego wynagrodzenia prz spadkach wartości 100 zł. niedosięgających i pozostawiając wobec niedostatecznej swej stylizacyi wynagrodzenie to prawie swobodnemu ocenieniu sędziego.

Jest to zresztą rzeczą znaną w kołach fachowych, że sądy oznaczają przeważnie bardzo nisko należytości notaryuszy jako komisarzy sądowych, że jednak z drugiej strony ściągnięcie tych

należytości nawet przy zupełnej wypłacalności spadkobierców sprawia notaryuszom w wielu wypadkach znaczne trudności.

Jeżeli zaś obecne narzekania na należytości notaryuszów jako komisarzy sądowych — oprócz możliwie tu i ówdzie przez sądy lub strony cierpianego nieprawnego postępowania — pozbawione są wszelkiego oparcia w ustawie i przeciwnie obecny system taryfowania wystawia notaryuszy na częstokroć dotkliwą zależność od organów sądowych, to z drugiej strony musiałyby koszta, spowodowane notaryuszom przez ewentualne przekazanie im całej pertraktacyi spadkowej, gdyby takowe w całości przez strony ponoszone być miały, obarczyć istotnie niestosunkowo naszą ludność włościańską.

W rozważeniu tych wszystkich okoliczności wypowiada zjazd co do poruszonej w ustępie niniejszym kwestyi następujące zdanie:

Mimo zasadniczego uznania konieczności zupełnego wyłączenia pertraktacyi spadkowej z zakresu działania sądów, należy obecnie zdążać do reformy tylko w tym kierunku, ażeby czynności przygotowawcze, a mianowicie spisywanie aktów spadkowych, przekazanem było notaryatowi jako samoistnemu organowi przy równoczesnem dodaniu notaryuszom kwalifikowanych pomocników, którzyby w zastępstwie notaryuszy akta pośmiertne sami spisywać mogli, tudzież przy równoczesnem ustaleniu należytości według stopy procentowej, że jednak wszelkie dalsze czynności i zarządzenia pozostać muszą na teraz przy sądach.

C. Co do spisania aktu zejścia i inwentarza spadkowego.

Obowiązujące obecnie przepisy co do spisywania aktu zejścia i inwentowania majątku spadkowego na miejscu okazały się w przeważnej ilości wypadków jako niepraktyczne i bezcelowe.

Komisarz sądowy stwierdzić może fakta dochodzić się mające tylko w ten sposób jak mu takowe przez interesowanych, przez naczelnika gminy, lub też przez przybranych ocenicieli i świadków podane zostały, a względnie, jak przedłożone dokumenta takowe wykazują.

Czyli zaś to się dzieje na miejscu lub też na odbywanem peryodycznie w sądzie, lub w kancelaryi notaryalnej dniu komisyjnym, jest dla treści aktów sporządzić się mających zupełnie obojętnem.

Błędne podania co do krewnych spadkodawcy zdarzają się przy jako tako dokładnem dochodzeniu bardzo rzadko i obojętnem jest w tej mierze dochodzenie na miejscu, albowiem kontrola ze strony zwierzchności gminnej i ze strony świadków z tej samej gminy na dniu komisyjnym zawsze obecnych, może mieć miejsce także przy spisaniu aktów pośmiertnych w sądzie lub w kancelaryi notaryalnej, zwłaszcza, że dzień komisyjny obejmuje zwyczajnie więcej spadków z tej samej gminy i do takowego także naczelnik gminy i oceniciele zawzywani bywają. Kontrola ta jest zresztą zwyczajnie zbyteczną, albowiem w najczęstszych wypadkach wszyscy do spadku powołani krewni spadkodawcy mieszkają w tej samej gminie i o dniu komisyjnym równocześnie się dowiadują. Rozmyślnie błędne podania co do stosunków familijnych spadkodawcy zdarzają się zresztą tak rzadko, że na możliwe wypadki zamilczenia lub niedokładnego podania nie należałoby szczególnej zwracać uwagi.

Przeciwko błędnym podaniom co do stanu majątkowego, a mianowicie co do majątku ruchomego, należałoby oprócz projektowanego już wyżej w ustępie pierwszym niezwłocznego spisania i odpowiedniego zabezpieczenia ruchomości ze strony urzędu gminnego, wprowadzić jeszcze przysięgę manifestacyjną. Należałoby mianowicie uznać za dopuszczalne, ażeby bez poprzedniego wytoczenia sporu zażądać można u instancyi spadkowej odebrania takiej przysięgi, o ile proszący o to wypowiada przeciwko pewnej osobie podejrzenie, że takowa przedmioty do spadku należące sobie przywłaszczyła, lub o przywłaszczeniu sobie takowych przez osoby trzecie ma wiadomość, które to urządzenie analogicznie do zawartego już w noweli konkursowej i egzekucyjnej z 16.

marca 1884 l. 35 Dpp. postanowienia byłoby nader odpowiednim środkiem do zapobieżenia ukryciu ruchomości spadkowych.

Co się zaś tyczy właściwego majątku nieruchomego, to przy istniejących obecnie księgach gruntowych połączonem jest wprost ze znacznemi niedogodnościami, przedsiębrać inwentowanie majątku nie w siedzibie sądu, lecz na miejscu.

Komisarz sądowy, udając się na miejsce, musi przedewszystkiem co do wszystkich w pewnej gminie wykazanych wypadków śmierci badać księgę gruntową. Musi on mianowicie wynotować opiewające na imię pojedyńczych zmarłych wykazy spadkowe według całej ich treści i wyciągnąć obszar pojedyńczych parcel z protokołu parcelowego, nie wiedząc, czyli dotyczący wykaz hipoteczny należy do zmarłego, lub też do jakiego jego imiennika, zwłaszcza, że numera konskrypcyjne przy doniesieniach o wypadku śmierci nie zawsze i nie należycie bywają podawane i w wykazach hipotecznych nie zawsze są uwidocznione.

W większych gminach znachodzi się prawie regularnie kilku gospodarzy gruntowych tego samego imienia i nazwiska, a to albo bez żadnego odróżnienia, albo z odróżnieniem, które w porównaniu z doniesieniem o śmierci nie daje żadnego wyjaśnienia co do identyczności osoby, tak, że komisarz sądowy udając się na miejsce, by nie powrócić bez załatwienia sprawy, zmuszonym jest wszystkie odnośne wykazy hipoteczne obok obszaru pojedyńczych parcel i częstokroć obszernego stanu biernego, w notatkach swoich zestawiać.

Gdyby jednak nawet wynotował tylko właściwe wykazy hipoteczne, to jeszcze zawsze nie wie, czyli spadkobierca w ogólności coś z tego, co na jego imię w księdze gruntowej jest zapisane, w spadku swym pozostawił, czyli mianowicie dotyczącego gospodarstwa lub pojedyńczych części takowego już za życia nie pozbył i tylko hipoteczne przeniesienie na imię nowego nabywcy zaniechanem zostało, lub czyli odwrotnie spadkodawca czego nie nabył, co jeszcze na imię poprzedniego posiadacza jest zapisanem.

Wszystkie te niedogodności odpadłyby i wszystkie owe mozolne a w wielu wypadkach bezcelowe przygotowawcze notatki okazałyby się zbytecznemi, gdyby sporządzenie inwentarza spadkowego w siedzibie sądu się odbywało, gdzie w przytomności stron i świadków wszystko w urzędzie hipotecznym szybko wyjaśnionem i wszelka niepotrzebna praca zaoszczędzoną by została.

Co do oznaczenia wartości majątku nieruchomego, to sądowe oszacowanie takowego według obowiązujących przepisów nie jest niezbędnie potrzebnem, a jeżeli do takiego oszacowania przychodzi, to obejrzenie pojedyńczych gruntów pozostaje tylko teoretycznem przypuszczeniem. Byłoby to bowiem zupełnie bezcelowem, odszukiwać i oglądać pojedyncze grunta, nie jest to też o każdej porze wykonalnem i tem mniej potrzebnem, ile że taksatorowie wszystkie grunta w gminie swojej dokładnie znają i do oszacowania takowych poprzednie obejrzenie nie jest im potrzebnem. Budynki każdego pojedynczego gospodarza są taksatorom również dokładnie znane, a jeżeli w tej mierze poprzednie obejrzenie potrzebnem by się okazało, to może być takowe przedsięwzięte przez taksatorów przed terminem do sporządzenia inwentarza wyznaczonym i zbyteczną się okazuje w tej mierze interwencya komisarza sądowego.

Zjazd wyraża tedy następujące zdanie:

Z wyjątkiem większych spadków, lub jakiejś wyjątkowej konieczności komisyi na miejscu z publicznych lub innych ważnych względów, spisywanie aktów spadkowych odbywać się powinno w siedzibie sądu i należałoby także uznać za dopuszczalne, ażeby bez poprzedniego wytoczenia sporu zażądać można u instancyi spadkowej odebrania przysięgi manifestacyjnej, o ile proszący o to wypowiada przeciwko pewnej osobie podejrzenie, że takowa przedmioty do spadku należące sobie przywłaszczyła lub o przywłaszczeniu sobie takowych przez osoby trzecie ma wiadomość.

Zjazd popiera tem bardziej wyrażone właśnie zdanie co do spisywania aktów spadkowych w siedzibie sądu, ile że przy tem także kwestya kosztów ważną odgrywa rolę.

Zdarza się bowiem nie rzadko, że przy komisyi na miejscu tylko w jednym lub w dwóch wypadkach znalezionym zostanie majątek spadkowy w wartości przewyższającej 100 zł., podczas gdy inne komisarzowi sądowemu przydzielone sprawy albo wcale żadnego, albo tylko bardzo nieznaczny majątek wykazują. Otóż policza się wtedy koszta podróży i dyety komisarza sądowego opócz należytości za zbadanie księgi gruntowej jedynie tylko na spadki przenoszące wartość 100 zł., co przy nieznacznym majątku spadkowym spadkobierców nie stosunkowo obciąża i pociąga za sobą ten skutek, że według okoliczności należytość komisarza sądowego przy znaczniejszych spadkach niżej wypada, aniżeli przy mniej znacznych, co naszemu włościaninowi słusznie jako niewłaściwe wydać się musi.

Nie można też przy tem pominąć, że obecne powadze sędziowskiej mniej odpowiedne współzawodnictwo co do przydzielania spraw spadkowych pomiędzy urzędników sądowych a notaryusza, ustałoby raz przecież ku powszechnemu zadowoleniu, jeżelibyśmy się rozstali z dzisiejszą regułą komisyi na miejscu i uznali takową za dopuszczalną tylko wyjątkowo na specyalną prośbę interesentów spadkowych, lub z ważnych publicznych względów. Nie podnoszono by też wtenczas ze strony sądów powiatowych z pewnością żadnych zarzutów przeciwko obowiązkowemu przydzieleniu spisywania aktów spadkowych notaryuszom i sądy te przeciwnie byłyby zadowolone, że nie potrzebują się już więcej zatrudniać tą wówczas nie zyskowną a samą w sobie mniej zajmującą czynnością.

D. Co do rozporządzeń ostatniej woli i oświadczenia do spadku.

Rozporządzenia ostatniej woli galicyjskiej ludności włościańskiej przedstawiają się zwyczajnie jako kodycyle. Treść takowych jest zazwyczaj bardzo niedostateczną, można jednak najczęściej z nich powziąść, że spadkodawca całym swym majątkiem chciał rozporządzić.

Grunta oznaczane bywają tylko podług pewnych jednostek, które według różności miejscowych zwyczajów także rozmaicie obliczane i nazywane bywają, ale nie zawierają bynajmniej jakiegoś ściśle określonego obszaru i przeciwnie w jednej i tej samej miejscowości, stosownie do położenia i wielkości gospodarstwa rozmaicie wypadają.

Oznaczenie gruntów według niw zdarza się tylko wyjątkowo, a odnośne oznaczenia nie zgadzają się też najczęściej z odnośną nazwą niwy w katastrze.

Miejscowe jednostki gruntów, same w sobie już chwiejne, bywają znów dzielone na ułamki, a jeżeli się rozchodzi o całkiem małe kawałeczki, to bywają takowe znów według okolic najrozmaiciej oznaczane, jako to: według zagonów, według skib, według jednego nawrócenia pługiem, a nawet według kroków i t. p.

Na pojedyńcze parcele katastralne lub jakieś określone części takowych wcale się przy tem nie zważa.

Tu i owdzie zdarza się oznaczenie zapisanego gruntu według graniczących posiadaczy, oznaczenie to jest jednak zwyczajnie bardzo niedostateczne i da się niejednokrotnie do kilku kawałków gruntu w spadku pozostałych zastósować.

Interesenci spadkowi wiedzą wprawdzie najczęściej dokładnie, jaką była istotna wola spadkodawcy, są oni jednak tylko w najrzadszych wypadkach co do rzeczy samej między sobą w zgodzie i dlatego tylko w najrzadszych wypadkach jest możliwem doprowadzić między nimi do porozumienia, uzupełniającego ostatniej woli rozporządzenie, zwłaszcza, że rozchodzi się przy tem o dokładne oznaczenie parceli katastralnej, lub pojedyńczych fizycznych części takowej, co przy niskiej inteligencyi i przy słabej możności oryentowania się włościanina w przedstawionej mu mapie hipotecznej, z wielką tylko trudnością da się uskutecznić.

Gdy zaś przyjdzie przecież do jakiegoś zgodnego wyjaśnienia, to niejednokrotnie rozbija się to mozolne usiłowanie o konieczność poprzedniego sporządzenia planu sytuacyjnego, stwierdzającego podział pojedyńczych parcel i o połączoną z tem kwestyą kosztów.

Gdy jednak już i ta trudność jest pokonaną, to zdarza się jeszcze często, że zanim plan sytuacyjny sporządzonym zostanie, strony z powodu innych sporów znów są ze sobą w niezgodzie i do ostatecznego spisania i podpisania uzyskanego wyjaśnienia skłonić się nie dają.

Jeżeli przy tem jeszcze się zozważy, że często się nie udaje, lub wprost jest niemożliwem, wszystkich interesentów spadkowych razem przesłuchać, to można sobie przedstawić, jakie trudności pokonać i wiele czasu stracić musi komisarz sądowy, jeżeli rozchodzi mu się o przeprowadzenie pożądanego wyjaśnienia naszego wiejskiego ostatniej woli rozporządzenia.

Jeżeli w rzadkich wypadkach zgodne wyjaśnienie rzeczy przy oznaczeniu parcel katastralnych, a względnie przy dołączeniu planu podziałowego pojedyńczych parcel protokolarnie skonstatowanem zostanie, to spisuje się takowe we formie działu spadkowego, ostatniej woli rozporządzenie staje się rzeczą podrzędną i spadkobiercy oświadczają się do spadku na podstawie ustawy z uwzględnieniem zdziałanego i z wolą spadkodawcy zgodnego, lub niezgodnego działu spadkowego, przyczem się nadmienia, że zapisy na rzecz osób trzecich, które do spadkobrania nie są powołane, rzadko tylko się zdarzają i przedmiotem ich są zwyczajnie tylko ruchomości lub kwoty pieniężne.

Jeżeli zaś pomiędzy interesentami spadkowymi pod względem treści ostatniej woli rozporządzenia do żadnego porozumienia nie przyjdzie, to jest się zmuszonym odbierać oświadczenia do spadku z uwzględnieniem, lub bez uwzględnienia ostatniej woli rozporządzenia, nie wiedząc przy tem, jaka jest treść tego ostatniej woli rozporządzenia, co znów pociąga za sobą ten skutek, że wychodzący następnie dekret dziedzictwa nie tylko co do części spadkowych pojedyńczym spadkobiercom przyznanych, ale także co do utrzymanego tam w mocy rozporządzenia ostatniej woli, przedstawia tylko teoretyczną wartość, ludność w błąd wprowadza i nie może stanowić podstawy do wpisu hipotecznego.

Zjazd wyraża tedy następujące zdanie:

Należy postanowić, że w wypadkach, gdzie kodycylarne rozporządzenie ostatniej woli pod względem określenia przedmiotu jest wadliwe i gdzie spadkobiercy zarazem jako legataryusze występują, wstrzymanem być ma przyznanie spadku aż do sporządzenia działu spadkowego. Należy jednak zarazem odpowiednio uzupełnić i sprecyzować przepisy działów spadkowych dotyczące.

Wypada tu przy tej sposobności podnieść jeszcze jedną niedogodność, która szczególnie do Galicyi zachodniej się odnosi.

Według przepisów §. 131 ces. patentu z 9. sierpnia 1854 l. 208 Dpp. ustanowić należy dla osoby niewiadomego z miejsca pobytu spadkobiercy kuratora, który po bezskutecznem usiłowaniu odnalezienia nieobecnego i po upływie edyktalnego terminu rocznego w imieniu nieobecnego do spadku ma się oświadczyć.

Otóż zdarza się szczególnie w zachodniej Galicyi, że włościanie emigrują do Ameryki i niekiedy wcale już więcej nie powracają. Przypadające im w międzyczasie części spadkowe przechodzą faktycznie w posiadanie innych interesentów spadkowych, ponieważ jednak najczęściej miejsce pobytu wychodźcy nie może być sprawdzonem, przeto zachodzi prawie zawsze wypadek zacytowanego powyż przepisu prawnego.

Ustanawia się więc dla nieobecnego, który częstokroć o ojcowskie gospodarstwo się nie troszczy, lub wcale już nie żyje, kuratora, a gdy przepisane w ustawie usiłowanie wyszukania nieobecnego jest w rzeczywistości tylko teoretycznem przypuszczeniem, zwłaszcza, iż takowe wymagałoby częstokroć znacznych kosztów i gdy także edyktalna cytacya nieobecnego w najczęstszych wypadkach chybia swego celu praktycznego i schodzi na prostą formalność, przeto przychodzi regularnie do oświadczenia się ustanowionego kuratora do spadku imieniem nieobecnego, przez co następuje stanowcze nabycie części spadkowej przez tegoż nieobecnego.

Następstwem tego jest, że przy zachodzącej konieczności pozbycia pojedyńczych kawałków gruntu, lub przy ominąć się nie dającej potrzebie zaciągnięcia znaczniejszej pożyczki hipotecznej, inni interesenci spadkowi i faktyczni posiadacze gospodarstwa gruntowego znachodzą się nie rzadko w najtrudniejszem położeniu, jakkolwiek sprowadzonemu przez ustawę nabyciu części spadkowej przez nieobecnego zbywa widocznie na wewnętrznem uzasadnieniu.

Jak to mianowicie Unger S. VI. 149 zauważa, polega dopuszczenie stanowczego nabycia spadku dla nieobecnego przez kuratora na traktowaniu kuratorów nieobecnych na równi z opiekunami małoletnich i na presumcyi trwania życia nieobecnego aż do nastąpionego uznania go za zmarłego.

Tej ostatniej presumcyi zbywa według słusznego zapatrywania Ungera na wszelkiem wewnętrznem uprawnieniu i konieczności i takowa zostaje też w sprzeczności z przepisem prawnym w dawniejszym kodeksie zachodnio-galicyjskim (II. §. 624) zawartym, według którego przed nastąpionem uznaniem za zmarłego, miało miejsce tylko tymczasowe zawiadywanie spadku nieobecnemu przypadłego, zaś po nastąpionem uznaniu za zmarłego pertraktacya spadku dalej w ten sposób była przeprowadzaną, jak gdyby nieobecny już w czasie otwarcia spadku nie zostawał był przy życiu.

Zjazd wyraża tedy następujące zdanie:

W wypadkach §i 131 ces. patentu z 9. sierpnia 1854 l. 208 Dpp. należałoby ustanawiać kuratora tylko dla majątku, a nie dla osoby nieobecnego, skutkiem czego knrator ten nie miałby być uprawnionym do wnoszenia imieniem nieobecnego deklaracyi spadkowej, a zarazem należałoby postanowić, że po bezskutecznym upływie terminu edyktalnego, który na dwa lata rozszerzyć by wypadało, nieobecny w postępowaniu spadkowem tak ma być uważanym, jak gdyby już w chwili otwarcia spadku nie zostawał był przy życiu.

E. Co do działów spadkowych i przyznania spadku.

Przeprowadzenie działu spadkowego w ciągu pertraktacyi spadkowej, a mianowicie przed wydaniem dekretu dziedzictwa, należy u nas do najrzadszych wyjątków. Sądy ograniczają się prawie zawsze na wydaniu dekretu dziedzictwa, nie troszcząc się nawet wtedy o przeprowadzenie fizycznego rozdziału pozostałego w spadku gospodarstwa gruntowego, gdzie to przez spadkodawcę kodycylarnem rozporządzeniem ostatniej woli postanowionem zostało.

Przyczyny tego stanu rzeczy szukać należy przedewszystkiem w tem, że dział spadku, tak jak takowy w §§. 165 i następnych pat. ces. z 9. sierpnia 1854 jest przepisany, tylko z nazwy jest działem spadkowym i przedstawia się raczej jako wykaz majątku spadkowego i przypadających każdemu spadkobiercy części wartościowych, właściwy zaś dział fizyczny (Naturaltheilung) nie jest wcale przepisanym i także i tam, gdzie do spadku konkurują małoletni spadkobiercy, pozostawionym jest uznaniu władzy opiekuńczej. Dalszemi przyczynami tego stanu rzeczy są z jednej strony podniesiona już poprzód niedokładność rozporządzeń ostatniej woli, zaś z drugiej strony trudność doprowadzenia do zgodnego porozumienia między współspadkobiercami.

Gdy zaś nowela hipoteczna z 23. maja 1883 wkłada na sądy obowiązek czuwania nad sprowadzeniem i utrzymaniem zgodności księgi gruntowej z faktycznym stanem prawnym, a względnie z katastrem, przeto stało się u wielu sądów powiatowych regułą, zarządzać wpisy praw własności na realnościach spadkowych także w wypadkach utrzymanego w mocy kodycylarnego rozporządzenia ostatniej woli jedynie tylko w ten sposób, jak dekret dziedzictwa pojedyncze części spadkowe oznacza, tj. według odnośnych części stosunkowych, a to albo przy zupełnem pominięciu kodycylu, albo też przy równoczesnem dodatkowem nadmienieniu w księdze gruntowej, że ostatniej woli rozporządzenie pozostało.

Że postępowanie takie istniejącym przepisom prawnym, a w szczególności postanowieniu §. 178 pat. ces. z 9. sierpnia 1854 się sprzeciwia i że takowe, miasto stan tabularny uporządkować, wprowadza strony w błąd i naraża je na szkody, jest oczywistem.

Otóż co do działów spadkowych, a mamy tu na myśli działy fizyczne, dadzą się z pośród istniejących przepisów ustawowych dwa wypadki odróżnić:

a) wypadek pierwszy, gdzie spadkodawca pozostawia ostatniej woli rozporządzenie, a to albo kodycyl, albo też testament połączony zwyczajnie z różnymi zapisami.

b) wypadek drugi, gdzie spadkodawca nie pozostawił żadnego rozporządzenia ostatniej woli.

W wypadku *ad a)* jest instancya spadkowa według przepisu §. 178 pat. ces. z 9. sierpnia 1854 dopiero na żądanie strony obowiązaną wydać stosowne poświadczenie, które służyć ma za podstawę do wpisu hipotecznego.

Ale włościanin nasz nie troszczy się wcale o uporządkowaniu stanu tabularnego i nie zależy mu na tem, by się dowiedział, jakich parcel gruntowych, a względnie, jakiej części parceli jego zapis dotyczy. Decyduje się on do tego dopiero przy zaszłej konieczności, a mianowicie wtedy, jeżeli jest zmuszonym o oddanie zapisanego mu kawałka gruntu przeciwko spadkobiercom, a względnie współspadkobiercom spór sądowy wytoczyć, lub też zapisany mu kawał gruntu sprzedać.

Jeżeli w tym ostatnim wypadku wszyscy interesenci spadkowi są ze sobą w zgodzie, to zgłaszają się oni do sporządzenia tak zwanego aktu działu spadkowego, który zawiera wzajemne uznanie legatów według parcel katastralnych, a względnie części takowych i stanowi podstawę do uporządkowania stanu tabularnego.

Jeżeli zaś interesenci spadkowi nie są ze sobą w zgodzie, lub jeżeli rozchodzi się właśnie o wywalczenie legatu przez jednego współspadkobiercę od drugiego, to dopiero wtenczas przychodzi do tego, iż strona żąda od sądu poświadczenia po myśli §. 178 cytowanego patentu.

Ten stan rzeczy pociąga za sobą to, że w przeważnej ilości spraw spadkowych stan tabularny nie jest uporządkowanym, zwłaszcza, że niektóre sądy powiatowe w Galicyi są tego zapatrywania, iż z mocy noweli hipotecznej z 23. maja 1883 obowiązane są one tylko wtedy zniewalać strony do uporządkowania stanu tabularnego, jeżeli podstawy wpisu hipotecznego w ciągu pertraktacyi spadkowej ustalone zostały, że jednak nie są one powołane, ani zniewalać strony do sporządzenia potrzebnych do wpisu hipotecznego dokumentów, a tem samem do sporządzenia omówionych powyż aktów wzajemnego uznania legatów, a względnie działu spadkowego, ani też przy niedokładności kodycylu wydawać poświadczenia co do identyczności podanych przez legataryusza parcel katastralnych z gruntem legowanym, a mianowicie do rozstrzygania o tem w wypadku sprzeciwienia w drodze postępowania niespornego.

Zapatrywaniu temu nie można wprawdzie według stanu obecnej judykatury odmówić wewnętrznego uzasadnienia, byłoby jednak wskazanem przepisać w drodze ustawowej, iż sędziemu w postępowaniu niespornem przysłużać ma prawo treść rozporządzenia ostatniej woli w celu przeprowadzenia działu spadkowego po wysłuchaniu interesentów spadkowych z pozostawieniem wolnej każdemu uczestnikowi drogi prawa skonstatować i na tej podstawie poświadczenia według §. 178 cytowanego patentu wydawać.

Zjazd wyraża tedy następujące zdanie:

Sędziemu w postępowaniu niespornem przysłużać powinno prawo ocenienia i tłumaczenia treści a względnie znaczenia ostatniej woli rozporządzenia, a to po wysłuchaniu stron interesowanych i z pozostawieniem tymże wolnej drogi prawa.

Według §. 655 kod. cyw. należy bowiem wolę spadkodawcy odnośnie do zapisów w razie niedokładności w ten sposób tłumaczyć, iżby zapis był skutecznym. Z drugiej strony jednak jest przy zupełnej niedokładności zapisu ze znacznemi trudnościami połączonem, dochodzić tako-

wego w drodze procesu, a mianowicie uzyskać wyrok co do identyczności zapisanego kawałka gruntu z pewną parcelą katastralną — i dlatego też łatwo jest możliwem, że legataryusz, będący w posiadaniu zapisanego mu kawałka gruntu, nie zdoła przeprowadzić poleconego mu możliwie uporządkowania stanu tabularnego, zaś legataryusz, który legowanego gruntu jeszcze nie otrzymał, nie dojdzie wcale do posiadania takowego, jeżeliby już z powodu samej niedokładności zapisu na drogę prawa musieli być odesłani.

Jeżeli zaś upoważni się sędziego spadkowego, ażeby treść niedokładnego rozporządzenia ostatniej woli po wysłuchaniu stron, a ewentualnie także rzeczoznawców w drodze niespornej z zastrzeżeniem zwykłego sporu w pewnym terminie wytoczyć się mającego skonstatował, natenczas spadek zwyczajnie natychmiast będzie uporządkowanym i uzyska się praktyczną podstawę do następnego przyznania spadku.

Uniknęłoby się przez to wielu sporów i doprowadziłoby się do szybszego uporządkowania spuścizny. Gdy jednak, jak już wyżej powiedziano, strony tylko w wypadku konieczności biorą inicyatywę w tabularnem uporządkowaniu spuścizny, przeto wypowiada zjazd zarazem następujące zdanie.

W wypadkach pozostawienia kodycylu, względnie testamentu z legatami powinien by być sędzia obowiązanym czuwać z urzędu nad tem, iżby strony interesowane dział majątku spadkowego w myśl rozporządzenia ostatniej woli sporządziły, a względnie przedsięwziąść z urzędu dochodzenia celem wydania poświadczeń w myśl §. 178 patentu ces. z 9. sierpnia 1854.

Ponieważ zaś w razie pozostawienia kodycylu dział spadku, a względnie poświadczenie z §. 178 cytowanego patentu niezbędnie są potrzebne do zaintabulowania praw własności każdego legataryusza, a względnie dziedzica i do oddania legatów w posiadanie, przeto wyraża zjazd następujące dalsze zdanie:

W wypadkach pozostawienia ostatniej woli rozporządzenia zawierającego w sobie zapisy nieruchomości, przeprowadzonym być powinien dział spadku, a względnie wydane być powinne potrzebne poświadczenia przed wydaniem dekretu dziedzictwa, w którym takowe następnie wyraźnie powołać należy.

Co do drugiego wypadku, powyż pod literą *b)* przytoczonego, t. j. tam, gdzie spadkodawca nie pozostawił żadnego ostatniej woli rozporządzenia, to w takich wypadkach przeprowadzenie działu spadku nie jest koniecznem, gdyż ustawnicza sukcesya postanawia tylko przyznanie spadku według części stosunkowych i nie byłoby także wskazanem, dział taki bezwarunkowo przeprowadzić, gdyż spadkobiercy z czasem zwyczajnie w ten sposób się godzą, że córki przy swem zamążpójściu swoje części na realności spadkowej starszemu bratu za odpowiednią spłatę w gotówce odstępują, a także z braci młodsi zwyczajnie na inne gospodarstwa się żenią, tak, że tylko jeden z pierwotnych współwłaścicieli po spłaceniu innych całą realność spadkową obejmuje.

Z drugiej strony jednak nie można przy tem pominąć uwagi, że zdarzają się niejednokrotnie wypadki, gdzie właśnie współwłasność na realnościach spadkowych stanowi zarzewie nieustających sporów pomiędzy spadkobiercami i częstokroć bardzo smutne pociąga za sobą następstwa. Spadkobiercy prześladują się wzajemnie procesami, skargi prowizoryalne są na porządku dziennym, a przychodzi przytem często do zniewag cielesnych, lub nawet do cięższych wypadków kryminalnych.

Gdy zaś postanowienia szesnastego rozdziału kodeksu cywilnego, według którego celem zniesienia wspólnej własności przeprowadzonym być musi formalny, a przy teraźniejszej procedurze sądowej bardzo uciążliwy, kosztowny i długotrwały proces, nie odpowiadają potrzebom i pojęciom naszej ludności włościańskiej i gdy wspólność własności u ludu naszego najczęściej w ustawniczej sukcesyi bierze swój początek, to byłoby dla naszych stosunków bardzo pożądanem, zakres

działania sędziego spadkowego także w tym kierunku rozszerzyć — i dlatego wyraża zjazd następujące zdanie:

Sędziemu spadek przeprowadzającemu przysłużać powinno prawo, czy to ze względu na dobro małoletnich z urzędu, czy też na żądanie jednego ze współspadkobierców, orzec w drodze niespornej co do całkowitego, lub częściowego zniesienia współwłasności i przeprowadzić równocześnie dział majątku spadkowego.

Jakie normy pod względem zniesienia współwłasności na realnościach spadkowych i pod względem rozdziału takowych w postępowaniu niespornem zaproponować by należało, nie może być obecnie wyczerpująco rozważonem, gdyż zależnem to jest przynajmniej w części od tego, w jakiej mierze ustawodawstwo krajowe w Galicyi zastosuje ustawę państwową z dnia 1. kwietnia 1889 l. 52 dz. p. p. co do niepodzielności zagrody średniej wielkości przy ustawniczem dziedziczeniu, a mianowicie jaki kompleks grunt. włościańskiego uzna takowe jako zagrodę średniej wielkości.

W każdym razie wypowiada jednak zjazd co do formalnej strony działów spadkowych następujące zdanie:

Co do przeprowadzenia działów spadkowych wprowadzić należy postanowienie w myśl projektu rządowego z roku 1867., według którego w razie niejawienia się należycie zawezwanej strony interesowanej ustanowionym być ma dla takowej na jej koszt kurator, z którym rozprawa o dział spadku ma być przeprowadzoną.

Gdy zaś rozbieraną tu jest sprawa działów spadkowych, to zastanowić się także przytem wypada nad kwestyą sporządzania planów podziałowych.

Przy spisywania kontraktów działu spadkowego jest prawie w każdym wypadku koniecznem, dołączyć sporządzony według rozporządzenia Wys. ministerstwa sprawiedliwości i skarbu z dnia 1. lipca 1883 l. 86 dz. p. p. plan sytuacyjny, w którym zdziałany podział parcel katastralnych ma być przeprowadzonym.

Do sporządzania takich planów podziałowych powołani są według noweli hipotecznej z 23. maja 1883 l. 82 dz. p. p. urzędnicy pomiarowi katastru (geometrzy ewidencyjni) lub też autoryzowani technicy prywatni.

Rozporządzeniem Wys. ministerstwa skarbu z dnia 11. czerwca 1883 dotyczącem wykonania ustawy z 23. maja 1883 l. 82 dz. p. p. co do utrzymania ewidencyi katastru podatku gruntowego, a mianowicie mocą przepisu wykonawczego wydanego do §. 23 powołanej ustawy, zostało przedsięwzięcie pomiarów i odgraniczeń przez urzędników pomiarowych na prywatne żądania stron tylko do bardzo szczupłych wypadków okolicznościowych egraniczone.

Gdy zaś z drugiej strony geometrzy ewidencyjni obowiązani są pobierane za takie pomiary należytości taryfowe do kasy rządowej składać, to zajmują się oni tylko bardzo niechętnie takiemi niezyskownemi czynnościami prywatnemi.

Przebywają oni zresztą z powodu przepisanych urzędowych objazdów i rewizyj przez większą część roku poza swoją siedzibą urzędowania, tak że mianowicie w miesiącach letnich nie można ich zastać w urzędzie.

Ludność jest przeto zmuszoną odnosić się w celu sporządzenia planów podziałowych do autoryzowanych techników prywatnych.

Ci ostatni znajdują się jednak tylko wyjątkowo w siedzibie starostwa, a prawie wcale nie w miejscowościach, gdzie tylko sąd powiatowy ma swoją siedzibę.

Stan ten pociąga za sobą tę niedogodność, iż przy działach spadkowych, lub innych aktach działu, strony interesowane odbywać muszą częstokroć dalekie podróże, ażeby odnaleść jakiego technika prywatnego, tak, że przy mniejszych podziałach koszta z tem połączone nie

zostają w żadnym stosunku do wartości wydzielić się mającego kawałka gruntu, przez co też ludność odstrasza się od przedsięwzięcia chociażby koniecznego podziału.

Ażeby zapobiedz tej niewłaściwości, jest szczególnie dla Galicyi, gdzie jak wiadomo okręgi sądowe znacznie są większe jak w innych krajach koronnych, nader pożądanem, a nawet koniecznem, ażeby w siedzibie każdego sądu powiatowego jeden geometra ewidencyjny był systemizowany, któryby był zarazem obowiązanym na żądanie stron sporządzać plany sytuacyjne, do działów hipotecznych potrzebne.

Dla zachęcenia geometrów ewidencyjnych do sporządzania tych prywatnych planów, byłoby wskazanem przyznać takowym pewien udział w należytościach taryfowych, chociażby nawet należytości te skutkiem tego cokolwiek podwyższone być miały.

Zarazem należałoby rozporządzenie ministeryalne z 27. września 1887 l. 15.119 według którego urzędnicy pomiarowi przy podziałach gruntowych i przy innych zmianach w objętości parcel katastralnych, dołączać mają do odnośnego zgłoszenia pobieżny szkic, z którego oprócz położenia dotyczących przedmiotów także nowe oznaczenie parcel ma być widocznem, w ten sposób uzupełnić, ażeby miasto pobieżnych szkiców, zupełna kopia a mianowicie zupełny plan sytuacyjny do arkuszów zgłoszeń był dołączany, co ze względu na postanowienie zawarte w ostatnim ustępie §. 1. ustawy z dnia 6. czerwca 1883 l. 82 dz. p. p. oszczędziłoby stronom koszta odnośnego planu i tegoż odbitków.

Reasumując powyższe wywody wypowiada tedy zjazd następujące zdanie:

Pożądanem jest, ażeby w siedzibie każdego sądu powiatowego systemizowany był jeden geometra ewidencyjny z włożeniem nań obowiązku sporządzania planów sytuacyjnych na prywatne żądania stron za przyznaniem mu pewnego udziału w należytości taryfowej i ażeby geometrzy ewidencyjni miasto pobieżnego szkicu dołączali do zgłoszeń zmian zupełny plan sytuacyjny.

Przechodząc w końcu do przyznania spadku, należy przedewszystkiem podnieść, że takowe w myśl §. 797 kod. cyw. nie przedstawia się jako proste skonstatowanie stosunków dziedziczenia, ale że polega ono raczej na oddaniu spuścizny w prawne posiadanie spadkobierców.

Można więc już powziąść z ustawowego pojęcia przyznania spadku, iż na podstawie prawomocnego dekretu dziedzictwa powinno nastąpić oddanie spadku w posiadanie i przemawiają też zatem postanowienia §§. 18. i 19 patentu ces. z 9. sierpnia 1854 l. 208 D. p. p.

Praktyka sądowa, jako też judykatura Najwyższego Trybunału nie są w tej mierze jednostajne.

Gdy zaś długoletnie częstokroć procesa pomiędzy interesentami spadkowymi o pojedyncze części dziedzictwa i o przedmioty legowane mają swe źródło w dzisiejszym niepraktycznym i bez wykonania pozostającym dekrecie dziedzictwa, to byłoby dla usunięcia tej głównej przyczyny pieniactwa naszego włościanina bardzo pożądanem, ażeby odnośne przepisy ustawowe odpowiednio uzupełnione zostały. W tej mierze wyraża więc zjazd w końcu następujące zdanie:

Należy postanowić, że w dekrecie dziedzictwa wyraźnie ma być przytoczonem, jaka posiadłość gruntowa według inwentarza w spadku pozostała i że

a) *na mocy prawomocnego dekretu dziedzictwa, w którym żadnej stronie drogi prawa nie zastrzeżono;*

b) *na podstawie wydanego na zgodną prośbę stron prawomocnego poświadczenia instancyi spadkowej, a wreszcie*

c) *na podstawie prawomocnego dekretu dziedzictwa w związku z przeprowadzonym i przez wszystkich interesowanych podpisanym działem spadkowym — egzekucya przeciwko stronom w spadku udział biorącym, a mianowicie egzekucyjne wprowadzenie w posiadanie jest dopuszczalnem.*

Lwów dnia 11. września 1889.

Opinia wydziału prowincyonalnego austr. stowarzyszenia notaryuszów dla krajów Austryi wyższej i niższej i dla Salzburga opiewa:

Allgemeine anleitende Bemerkungen.

Als im Jahre 1850 in Folge der principiellen Umgestaltung aller staatlichen Einrichtungen in Österreich auch auf dem Gebiete des Justizwesens an die Stelle mittelaltarlichen Trümmer veralteter Institutionen, insbesondere an die Stelle ständischer Vorrechte bei Verwaltung der Gerichtsbarkeit der ausschliessliche staatliche Einfluss und die Thätidkeit staatlicher Orgnne gesetzt wurde, da wurde von jenen Staatsmännern, die bei der grossen grundlegenden Organisations- und umfassenden Gesetzgebungsarbeit am Beginne der neuen Ära mitgewirkt haben, die Absicht ausgesprochen und von Snr. Majestät dem Kaiser genehmigt, bei der Abhandlungspflege den Übergang zu einem wesentlich einfacheren Verfahren vorzubereiten, das mit zweckmässiger Beseitigung der gerichtlichen Amtswirksamkeit den Parteien eine weit grössere Thätigkeit in der Abhandlungspflege gestattet.

Als Mittel zur Verwirklichung dieser Absicht war das gleichzeitig wieder ins Leben gerufene auf neuer Basis organisirte Notariat ausersehen.

Wenn nun nach einer 40 jährigen Function des neuen staatlichen Justizorganismus jene Absicht der zweckmässigen Beseitigung der gerichtlichen Amtswirksamkeit auf dem Gebiete der Abhandlungspflege und der Einräumung einer grösseren Thätigkeit der Parteien von ihrer Verwirlichung heute noch eben so weit entfernt ist, als im Jahre 1850, so ist darin zum grössten Theile das Gesetz vom 9. August 1854 Nr. 208 R. G. Bl. schuld, welches seinerseits auf dem Patente vom 28. Juni 1850 Nr. 255 R. G. Bl. beruht.

Im Anschlusse an die allgemeine Instruction für die Justizstellen (das sogenannte Manipulationspatent) vom 9. September 1785 Nr. 464 I. G. S. normiren die beiden eben genanten Gesetze das Verfahren in Abhandlungsfällen, wenigstens in den Hauptgrundzügen unter Anlehnung an den recipirten, Jahrhunderte alten Gerichtsgebrauch in den einzelnen Provinzen.

Hatte man aber das Notariats-Institut im Auge um mit Hilfe desselben das Verlassenschaft-Abhandlungsverfahren einfacher zu gestalten oder die einfachere Ausgestaltung des letzteren wenigstens vorzubereiten, so genügte es nicht, die Verwendung der Notare bei dem Abhandlungsgeschäfte in das Ermessen der Gerichte zu stellen, es muste ihnen ein ganz bestimter Wirkungskreis in dem Abhandlungsverfahren ein für allemal, definitiv, unabhängig vom Belieben der Gerichte gesetztlich zugewiesen werden.

Da nun dies im Allgemeinen bis zur Stunde nicht geschehen ist, so fehlt es in der That an der Vorbereitung jenes einfacheren Verfahrens, dessen Codificirung jedenfalls auch in die materiell rechtlichen Bestimmungen des XV Hauptstückes des ab. GB. tiefeinschneidende Änderungen wird bringen müssen.

Es würde über den Rahmen der Beantwortung der vom hohen galizischen Landesausschusse gestellten Fragen weit hinausgehen, wenn hier auf die Theorien der grundsätzlichen Änderung des Verfahrens in der Verlassenschafts-Abhandlung eingegangen würde.

Es soll lediglich gezeigt werden, wie sich das Verfahren unter der Herrschaft des geltenden Gesetzes gestaltet hat, und das es sich ohne wesentliche Änderunden dieses Gesetzes viel einfacher gestalten liesse, wenn die Inanspruchnahme der Notare seitens der Gerichte nicht wie es gegenwärtig der Fall ist, in Form eines frommen Wünsches im Gesetze ausgesprochen sondern geradezu und für alle Falle in Stadt und Land geboten wird, mögen dabei die Notare als Gerichtscommissäre fungiren, oder mag man endlich zur Erkenntnis kommen, dass das Abhandlungsgeschäft zu dem eigensten Wirkungskreise der Notare gehöre.

Nach §. 3 des Patentes vom 9. August 1854 Nr. 208 RGBl. *können* in denjenigen Kronländern, in welchen eine Notariats-Ordnung eingeführt ist, die öffentlich bestellten Notaren, wenn es zum Vorteile der Parteien gereicht, von dem Gerichte in ihrem Bezirke als Gerichtscommissäre zur Vornahme derjenigen Acte in Geschäften ausser Streitsachen ermächtigt werden, welche nicht durch eine vorausgehende richterliche Entscheidung bedingt sind.

Zunächst ist zu constatiren, dass gegenwärtig in *allen* Kronländern die Notariatsordnung eingeführt ist, dass fast bei allen Gerichten mit einigen wenigen Ausnahmen Notare systemisirt und das fasst alle systemisirten Notarstellen wieder mit einigen ganz wenigen Ausnahmen besetzt sind; ferner das nicht blos der Stand der Notare, Dank der Fürsorge der hohen Regierung für das Institut durch fortschreitende Systemisirung von Stellen und Ernenung von Functionären vollständig completirt, sondern auch durch das erweckte allgemeine Vertrauen auf die Zukunft des Institutes der Standesnachwuchs hinlänglich erstarkt und tüchtig und zahlreich genung ist, um für den Fall der Erweiterung der Befugnisse der Notare im Abhandlungswesen auch die wenigen nicht systemisirten Stellen systemisiren und dauernd unbesetzten Stellen sofort besetzen, ja Falls es der erweiterte Wirkungskreis erheischen sollte, um die Stellen sogar noch vermehren zu können.

Der Zusatz im §. 3 l. c. „wenn es zum Vortheile der Parteien gereicht, lässt dem richterlichen Belieben, ob der Notar verwendet werden soll oder nicht, freien Spielraum, da es dem Richter allein zusteht zu ermessen, ob die Verwendung des Notars zum Vortheile der Parteien gereicht.

Da nun der §. 29, in welchem im Allgemeinen jene Abhandlungsakte bezeichnet sind, bei denen die Mithilfe des Notars in Anspruch genommen werden kann, sich auf §. beruft, so ist eben damit die Verwendung des Notars im Verlassenschaftsverfahren auch in das Ermessen oder in das Belieben des Richters gestellt.

Es muss als entschiedener Rückschritt des Patentes vom 9. August 1854 gegenüber dem Patente vom 28. Juni 1850 bezeichnet werden, dass in dem jüngeren Gesetze die Bevormundung der Parteien so weit getrieben wurde, dass nicht diesen selbst, sondern nur dem Richter die Fähigkeit zuerkannt wurde, den Vortheil der Parteien zu erkennen, während in dem älteren Gesetze vom Jahre 1850 im §. 95 den Partheien das Recht und die Einsicht zugestanden wurde, ihren Vortheil selbst zu erkennen, und demnach die Übertragung aller im Wege der Verlassenschaftsabhandlung erforderlichen Acte (Todfallsaufnahme, Inventur, Aufnahme der Verlassenschafts-Ausweise und Erbtheilungen) an den Notar als Gerichtscommissär vom Gerichte zu verlangen, ein Recht, das gegenwärtig nicht nur nichtgesetzlich normirt ist, sondern von den Gerichten in einzelnen Fällen den Parteien schon rundweg abgesprochen worden ist.

Nach der in einzelnen Ländern und Gerichtssprengel im österreichischen Oberlandesgerichtssprengel in den letzten Jahren immer häufiger werdenden Übung auf dem flachen Lande, alle Verlassenschafts-Abhandlungen bei Gericht durchzuführen, könnte mann beinahe zu dem Schlusse verleitet werden, dass die Verwendung der Notare bei diesen Geschäften für die Partheien gar nie von Vortheil sei.

Nichts destoweniger wird es nicht schwer sein, im Verlaufe dieser Erörterungen darzuthun, das die Durchführung der Abhandlungen durch die Notare, und namentlich solcher Abhandlungen, bei denen verwickeltere Verhältnisse mit unterlaufen, in aller Regel für die Partheien vortheilhafter ist, als wenn die Gerichte selbst die Abhandlung besorgen.

Freilich muss man, um den Argumenten die für die Notare sprechen zugänglich zu sein, sich auf einen etwas höheren Standpunkt stellen, und von einem anderen Gesichtspuncte, als von dem der kleinlichen leidigen Kostenfrage ausgehen.

Ein weiterer Rückschritt des Gesetzes vom 9. August 1854 gegenüber jenem vom 28. Juni 1850 besteht darin, dass in dem neueren noch geltenden Gesetze für das Verfahren ausser Streitsachen vor den Gerichtshöfen die Schriftlichkeit eingeführt wurde. (§§. 4. 115).

Durch dieses Erfordernis ist die Thätigkeit der Notare als Gerichtscommissäre bei der Durchführung von Abhandlungen, die vor den Gerichtshof gehören, geradezu ausgeschlossen; ihre Mitwirkung ist auf einzelne äussere Acte (Todfallsaufnahme, Inventursaufnahme) beschränkt.

Die Abhandlung selbst sind sie nur als Parteienvertreter gleich den Advocaten durchzuführen berufen.

Es wird sich bei Besprechung der Einzelbestimmung des Gesetzes Gelegenheit bieten, zu zeigen, dass sich die Verschiedenheit des Verfahrens, wie es sich bei den Gerichtshöfen einerseits und bei den Bezirksgerichten andererseits herausgebildet hat, mit Rücksicht auf den höchst äusserlichen Competenzbestimmungsgrund gar nicht rechtfertigen lässt.

Wenn die dem staatlichen Richter in Österreich gesetzlich zugiewiesenen Agenden ins Auge gefasst werden, so lässt sich nicht läugnen, dass derselbe auch heute noch als der stärkste Concurrent eines fast gleichzeitig mit ihm in Thätigkeit getretenen und ausdrücklich zu seiner Entlastung geschaffenen Justiz-Organes, des gleichfalls vom Staate bestellten, und öffentlich beglaubigten k. k. Notars erscheint.

Der staatliche Richter hat nicht nur von seinem unmittelbaren Vorgänger bei den Patrimonialgerichten, sondern auch von dem Vorsteher der bestandenen Wirtschaftsämter, der Dominien „dem Herrn Pfleger" ein ganzes System bevormundender obrigkeitlicher Thätigkeiten übernommen.

So ist denn der staatliche Richter in Österreich auch heute noch Obervormund und Obercurator, (bezüglich der Vermögens-Verwaltung und Vermögensgebahrung auch über Kinder, deren Vater noch lebt); ihm obliegt die Abhandlung über den Nachlass der gestorbenen, die Obsorge über die Fideicommisse, die Bestätigung rücksichtlich Genehmigung und Mitwirkung in Fällen der Adoption, Emancipation und Legitimation, die Überwachung der Verwaltung über den Mündel- und Curandenvermögen; ihm obliegt ferner die Vornahme freiwilliger Schätzungen und Feilbietungen unbeweglicher Sachen, und in Abhandlungs- und Pflegschaftsfällen auch beweglicher Sachen.

Er übt nicht nur in allen diesen Angelegenheiten eine weitreichende beurkundende Thätigkeit. die Gerichte sind auch berufen, Abschriften von nicht gerichtlichen Urkunden und Schriften zu vidimiren, Unterschriften zu legalisiren und Testamente zu errichten.

Endlich haben die Gerichte die öffentlichen Bücher über Liegenschaften, dann die Handels-Erwerbs- und Wirtschaftsgenosenschafts-Register zu führen und die Eintragungen in dieselben anzuordnen.

Um den Gang der Gesetzgebung im ausserstreitigen Verfahren seit dem Jahre 1850 und insbesondere die Stellung der Notare in diesem Verfahren kurz zu skizziren, sei Folgendes angeführt:

Schon bei Erlassung des ersten Gesetzes vom 28. Juni 1850, Nr. 255 R. G. Bl. über das gerichtliche Verfahren ausser Streitsachen wurde erkannt und besorgt, dass die staatlichen Gerichte mit den gegenüber den bestandenen Patrimonialgerichten mit kleinen Amtssprengeln bedeutend erweiterten Territorialsprengeln jenen zahllosen Aufgaben, die ihnen zugewiesen wurden, ohne Gefährdung des eigentlichen richterlichen Berufes und ohne Nachtheil für die in nicht streitigen Angelegenheiten verfangenen Partheien, nicht immer werden gerecht werden können.

Es wurde daher das eben geschaffene Notariats-Institut ausersehen, zunächst und provisorisch den Gerichten bei der Abhandlungspflege als Hilfsorgan zu dienen und als solches gesetzlich bestimmt.

Die Verwendung der Notare bei der Abhandlungspflege wurde jedoch nicht in der Art gesetzlich geordnet, das denselben ein fest abgegrenzter Wirkungskreis für alle Fälle zugewiesen worden wäre; ihre Verwendung von Fall zu Fall wurde vielmehr ganz und gar in das Ermessen der Richters gestellt, welchem die Wahl freistand, Todfallsaufnahme und Inventur entweder selbst

vorzunehmen, oder diese Acte einem Concepts- oder Kanzlei-Beamten des Gerichtes, oder einem Gemeindevorsteher oder endlich einem Notare zu übertragen.

Bezüglich des Anspruches auf die Mitwirkung bei diesen Akten und in Bezug auf die Qualification der Leitung bei diesen Geschäften war also der gleich dem Richter juristisch gebildete, vom Staate geprüfte, bestellte und beglaubigte Notar mit dem Manipulationsbeamten des Gerichtes und dem ländlichen Gemeindevorsteher gesetzlich auf eine gleiche Stufe gestellt.

Und dieser grundsatzlose Zustand (wie ihn ein dem Richterstande angehöriger gewandter Schriftsteller genannt hat), welcher durch die damalige Gesetzgebung geschaffen wurde, besteht auf dem flachen Lande noch heutzutage; denn das Patent vom 9. August 1854 hat in diesen Verhältnissen nicht nur nichts geändert, sondern das Provisorium des Jahres 1850 ungeändert in ein Definitivum umgewandelt.

Durch das XVII Haupstück der Notariatsordnung vom 29. September 1850 Nr. 366 R. G. Bl. und dann durch das damit fast gleichlautende XIII Hauptstück der Notariatsordnung vom 21. Mai 1855 Nr. 94 R. G. Bl. (§ 183 bis 193), welches auch nach der Notariatsordnung vom 25. Juli 1871 Nr. 75 R. G. Bl. vorläufig bis zur künftigen Regelung dieses Gebietes der freiwilligen Gerichtsbarkeit (Art. II des Einführungspatentes) in Kraft erhalten blieb, wurde der Kreis der Agenden, zu deren Besorgung die Notare als Gerichtscommissäre verpflichtet werden können, näher präcisirt, und werden als solche Acte angeführt:

a) Die Aufnahme von Todesfällen und die Vornahme anderer im Wege der Verlassenschafts-Abhandlung und in Waisensachen erforderlichen Acte, bei welchen es sich nicht um eine gerichtliche Entscheidung handelt;

b) gerichtliche Schätzungen in und ausser Streitsachen;

c) gerichtliche Feilbietungen beweglicher Güter in und ausser Streitsachen;

d) Feilbietungen unbeweglicher Güter ausser Streitsachen.

Ausserdem kann den Notaren auch die Revision von Pupillarrechnungen und die Verfassung von Vermögenstheilungen aufgetragen werden.

Aber an dem gesetzlich bestehenden Belieben der Gerichte, die Notare zu diesen Geschäften heranzuziehen oder nicht, haben die Notariatsordnungen nichts geändert.

Die nach den obigen Gesetzen facultative Verwendung der Notare als Gerichtscommissäre in den vorbezeichneten Angelegenheiten, wurde vielmehr erst durch die Justizministerialverordnung vom 7. Mai 1860 R. G. Bl. Nr. 120, deren weitere Wirksamkeit gleichfalls durch die Notariats-Ordnung vom Jahre 1871 ausdrücklich anerkannt worden ist, für jene Orte, in denen Gerichtshöfe I. Instanz bestehen, oder künftighin errichtet werden, für obligatorisch erklärt.

Die hohe Justizverwaltung möchte sich zu dieser Massregel nicht so sehr, ja vielleicht am allerwenigsten durch die Rücksicht auf die Erwerbsverhältnisse der Notare bestimmt gefunden haben.

Denn, wenn diese Rücksicht allein oder auch nur vorwiegend massgebend gewesen wäre, so war nicht abzusehen, warum die Notare am Sitze der Einzelngerichte sich eines geringeren Wohlwollens der Regierung hätten erfreuen sollen, als jene am Sitze eines Gerichtshofes.

Diese Massregel war vielmehr einzig und allein geboten durch die Rücksicht auf die Entlastung der Gerichte und empfahl sich durch die in den wenigen Jahren der Wirksamkeit des Institutes bewährte Eignung der Notare zu den ihnen in Abhandlungs-und Waisensachen als Gerichtscommissären zugewiesenen Geschäften und insbesondere auch durch den Umstand, dass diese Hilfskräfte, möchte ihre Zahl noch so sehr vermehrt werden, dem Staate nicht die geringste Auslage verursachen.

Die Collegialgerichte wurden dadurch gerade von den odiosesten Geschäften des äusseren Dienstes, darunter auch von dem häufig widerlichen Nachrichten — Dienste im streitigen Civilverfahren (vide oben lit. *b* u. *c*) befreit und diese Agenden den Notaren und zwar bis zur Werthgrenze von 100 fl. unentgeltich, darüber hinaus gegen Entgelt von Seiten der Parteien übertragen, das Mass der Gebühren aber theils als Zeithonorar gesetzlich fixirt, theils der richterlichen Bemessung unterstellt.

Wenn auch in Folge dieser Verordnung die Belastung der Notare mit unentgeltlichen Geschäften zumal in den grossen Städten eine enorme war, so wurde dieses Gesetz von den Notaren doch mit Freuden begrüsst, weil sie in demselben (mag es auch durchaus nicht dem Wohlwollen zu dem Institute und seinen Trägern entsprungen sein) einen Fortschritt von halben zu ganzen Massregeln, eine Festigung des Vertrauens zu dem Institute in den massgebenden Kreisen, eine theilweise Befreiung des Standes von seiner Abhängigkeit von den Gerichten im ausserstreitigen Verfahren erblickten.

Es war nur und ist noch zu bedauern, dass die Wirksamkeit dieser Verordnung nicht auch auf das flache Land ausgedehnt worden ist.

Die Folge der territorial beschränkten Zahlung derselben, war die Entwickelung eines sehr ungleichmässigen Vorganges bei der Verwendung der Notare, als Gerichtscommissäre seitens der Bezirksgerichte und die Abhängigkeit der Notare von dem Ermessen, um nicht zu sagen von dem Belieben einer Einzelperson und damit die Schaffung einer untergeordneten und gedruckten Stellung des ganzen Institutes.

Um den Ausdruck „enorm" bezüglich der Belastung der Notare in Folge obiger Verordnung mit unentgeltlichen gerichtscomissionellen Geschäften zu rechtfertigen, seien hier einige statistische Daten aus den Jahren 1883 bis 1885 angeführt:

In Wien betrug in diesen Jahren die Zahl aller entgeltlichen Todfallsaufnahmen durchschnittlich per Jahr 1500 bis 1600, die aller unentgeltlichen per Jahr 12000 bis 13000, — ja um die Zahlen noch drastischer sprechen zu lassen, sei erwähnt, dass in einzelnen Bezirken von einem Notare allein mehr als 1000 unentgeltliche Todfallsaufnahmen jährlich besorgt werden, welchen kaum 60 entgeltliche derartige Geschäfte gegenüberstehen, ja noch mehr; im Jahre 1885 hat ein Notar in Wien allein 1667 unentgeltliche Todfallsaufnahmen verzeichnet, während die Gesammtzahl aller entgeltlichen Todfallsaufnahmen der 45 Notare in den 10 Bezirken Wiens im Jahre 1685 nur 1632 erreichte.

Günstiger stellt sich das Verhältniss zwischen unentgeltlichen und entgeltlichen Amtshandlungen bei den Inventuren.

Im Jahre 1885 standen in Wien an entgeltlichen Inventuren 1278, einer unentgeltlichen Anzahl von 335 gegenüber.

Ähnlich gestalten sich die Verhältnisse bei den übrigen gerichtscommissionellen Geschäften.

Auch in den Vororten Wiens, dann in den Landeshauptstädten und in Orten, wo Kreisgerichte ihren Sitz haben, endlich bei jenen wenigen Bezirksgerichten in grösseren Städten und Orten des flachen Landes, wo die Todfallsaufnahmen der Notar zu besorgen hat, überwiegen selbstverständlich die unentgeltlichen Todfallsaufnahmen bei Weitem die entgeltlichen.

Auf dem flachen Lande d. h. bei den Bezirksgerichten hatte es auch nach der Ministerialverordnung vom 7. Mai 1860 bei der facultativen Bestellung und Verwendung der kk. Notare als Gerichtscommissäre, sein Verbleiben und die Art und das Mass der Verwendung hing und hängt noch wie vor von dem Wohlwollen oder Übelwollen des Gerichtsvorstehers ab.

Der Rechtszustand, der sich auf dem flachen Lande in Bezug auf die Besorgung der Verlassenschafts-Abhandlungen und im Vormundschafts- und Curatelswesen auf Grund der in Geltung stehenden gesetzlichen Bestimmungen herausgebildet hat, ist nun der, dass nachdem die Verwendung der Notare im Abhandlungs- und Pflegschaftswesen von Gesetzeswegen auf dem flachen Lande in das Belieben der Gerichte gestellt ist, in verschiedenen Krönländern die diessbezüglichen Gepflogenheiten zu gleicher Zeit verschieden sind und mit dem Wechsel in der Person der Präsidenten der Gerichtshöfe der II. und I. Instanz in einem und demselben Lande oder Gerichtshofsprengel eine Aenderung erfahren, dass in denselben Gerichtshofsprengel bei verschiedenen Gerichten, ja vielleicht in zwei benachbarten Gerichtssprengeln eine ganz verschiedene Übung bei der Besorgung der Verlassenschafts- Abhandlungen besteht, indem der Notar von dem einen Gerichte zur Mithilfe bei diesen Geschäften ausser Streitsachen in grösserem, oder geringerem Masse herangezogen, der Notar des anderen Gerichtes dabei ganz und gar ignorit wird, dass endlich die Inanspruchnahme des Notars bei einem und demselben Bezirksgerichte gar oft mit den Launen oder mit der Person des Bezirksrichters eine höchst wechselvolle ist, ein Zustand, der vom Standpunkte der Notariates aus, als ein der Justizpflege im Allgemeinen und dem Stande der Notare im Besonderen höchst unwürdiger bezeichnet werden muss.

So ist denn das Verfahren im Abhandlungswesen in Österreich seit 40 Jahren auf einem Stadium eines sehr ungeordneten Provisoriums stehen geblieben, obwohl das Notariats-Institut, dessen Mitverwendung im Verfahren ausser Streitsachen insbesondere in der Verlassenschafts-Abhandlung gesetzlich ausgesprochen ist, creirt worden war mit der ausgesprochenen Absicht, mit Hilfe desselben die Verlassenschafts- Abhandlung auf die einfachsten Elemente zurückzuführen, obwohl der Staat auf die numerische Erstarkung dieses Institutes durch Einführung desselben in allen Kronländern, durch Systemisirung von Notarstellen fast bei allen Gerichten und durch allmählige Besetzung fast aller systemisirten Stellen hingewirkt hat.

Während das Notariat als das vom Staate eingesetzte öffentliche Beurkundugs- Organ in anderen Staaten bei der Verlassenschaftsabhandlung einen gesetzlich genau bestimmten selbständigen Wirkungskreis gefunden hat, spielt der österreichische Notar auf diesem Gebiete eine sehr untergeordnete Rolle.

Seine obligatorische Mitwirkung besteht blos am Sitze der Gerichtshöfe und auch hier nur bei einzelnen Acten des äusseren Dienstes: Todfallsaufnahmen, Inventuren, freiwillige Schätzungen und Feilbietungen, höchstens Vornahme kleinerer Abhandlungnn über Nachlässe, welche zumeist blos aus Fahrnissen bestehen, nur hie und da auch aus ländlichen Grundstücken bestehen, die ausserhalb des engeren Gerichtshofsprengels liegen.

Aus den vorstehenden einleitenden Bemerkungen lässt sich der Schluss ziehen, dass das Princip der Theilung der Arbeit, welches allmählig auf allen Gebieten menschlicher Thätigkeit gewiss auch zur Förderung der Intensität und Gediegenheit der Arbeitsleistung zum Durchbruche gelangt, auf dem Gebiete der Justizpflege in Österreich von seiner Verwirklichung weit entfernt ist.

Die Functionäre für die drei verschiedenen Thätigkeitsgebiete in der staatlichen Justizpflege sind vorhanden.

Wir haben den Richter, den Anwalt und den Notar; aber ihre bezüglichen Competenzsfären sind gesetzlich nicht auseinander gehalten.

Der Richter entscheidet bei uns nicht blos streitiges Recht, er übt auch, wie eben näher ausgeführt wurde, eine weitreichende beurkundende Thätigkeit; er pflegt im ausgedehnten Masse die sog. Präventiv-Justiz.

Der Anwalt ist nicht blos Vertreter der Partei im streitigen Civil- und im Strafverfahren, er verfasst auch Urkunden aller Art, ervertritt auch im ausserstreitigen Verfahren vor allen Behörden und Ämtern und führt daher auch im schriftlichen Wege Abhandlungen durch.

Der Notar endlich ist Urkundsperson *Κατ' ἐξοχήν*, er concurirt dabei aber in vielen Beziehungen mit dem staatlichen Richter; auf dem ganzen Gebiete des Verfahrens ausser Streitsachen aber, sobald es sich um Eingaben handelt, auch mit dem Anwalte; dafür darf er als Vertheidiger in Strafsachen fungiren und ab und zu im Summarverfahren einen Streittheil vertreten und Process führen.

Sollten die Competenzgrenzen der genannten 3 Functionäre nach dem Grundsatze „Jedem das Seine" streng gezogen werden, so müssten die geplanten Reformen sich allerdings weiter erstrecken, als auf das Gabiet der Abhandlungspflege und des Pflegschaftswesens. Aber auch auf diesen beiden Gebieten wird jedem Reformbestreben in dem Sinne, das den Gerichten die Abhandlungspflege und ein Theil der pflegschaftsbehördlichen Agenden abgenommen werden soll, die fast unbesiegbare Macht der Gewohnheit, vermöge welcher sich der staatliche Richter in Österreich in das System der Bevormundung Unterthanen und in die imposante Stellung eines Verwalters des sogenannten adeligen Richteramtes hineingelebt hat, und ausserdem der Advokatenstand mit dem ganzen Gewichte seines Einflusses hindernd entgegengetreten.

Dies vorausgeschickt wenden wir aus zur Beantwortung der gestellten Fragen und zwar sollen die Fragen ad 1) und ad 3) vereint beantwortet werden.

In erster Linie soll nun dargestellt werden, wie sich der Gang der gerichtlichen Abhandlungspflege praktisch herausgebildet hat.

Bei dieser Darstellung wird sich die Nothwendigkeit ergeben, die Kritik nicht blos an der gerichtlichen Handhabung, sondern auch an einzelnen einschlägigen Bestimmungen des geltenden materiellen und formellen Rechtes zu üben.

A. Die Verlassenschaftsabhandlung.

I. Todfallsaufnahme.

Auf dem flachen Lande haben die Gemeindevorsteher dem Gerichte jeden in ihren Gemeinden eingetretenen Todesfall sogleich anzuzeigen (§. 34 des Patentes).

Gemäss der Instruktion für die Gemeinde-Vorsteher in den ihnen übertragenen gerichtlichen Amtshandlungen (Verordnung des Justizministers vom 28. Juni 1850 R. G. Bl. 256) haben jedoch die Gemeindevorsteher in allen Fällen, in welchen der Bezirksrichter zur Todfallsaufnahme nicht einen seiner Beamten oder seinen Notar abordnet, diese Amtshandlungen nach Mass des vom Bezirksgerichte gestellten allgemeinen oder besonderen Ersuchens vorzunehmen. Die gegenwärtige Giltigkeit dieser Verordnung ist zwar bestritten (Entscheidung des Verwaltungsgerichtshofes vom 27. Feber 1884. Z. 2036), denn sie ist in dem jüngeren Patente vom 9. August 1854 nicht ausdrücklich angeführt, sondern es heisst dort nur im §. 31, dass durch besondere Vorschriften bestimmt wird, in wie weit den Gemeinden und ihren Vorständen die Mitwirkung in Angelegenheiten der Verlassenschafts-Abhandlug zusteht; allein ihre Wirksamkeit wird gegenwärtig von der Praxis nicht nur vorausgesetzt, sondern die Besorgung der Todfallsaufnahme durch die Gemeindevorsteher ist gegenwärtig auf dem Lande von den Wiener Vorortegemeinden abgesehen, eine allgemeine, sie ist zur ausnahmslosen Regel geworden.

Bei Erlassung dieser Instruction vor nahezu 40 Jahren hat die hohe Regierung (und das gilt heute noch) einerseits die Intelligenz der Vorsteher der ländlichen Gemeinden weit überschätzt, dagegen anderseits den Werth, die Bedeutung und die Tragweite der Todfallsaufnahme für die ganze Abhandlungspflege allzusehr unterschätzt.

Mit Rücksicht auf die Bestimmung des §. 123 des Abhandlungspatentes, wonach die bei der Todfallsaufnahme gemachten unverdächtigen Angaben der Angehörigen, Hausgenossen oder anderer glaubwürdiger Zeugen dafür massgebend sind, wer für den muthmasslichen gesetzlichen

Erben zu halten sei, sollte bei der Todfallsaufnahme mit der grössten Genauigkeit vorgegangen werden. Unger äussert sich in seinem Votum über die Verlassenschaftsabhandlung in Österreich folgendermassen:

„Die Todfallsaufnahme wird in der Regel nicht mit jener ängstlich forschenden Genauigkeit vorgenommen, welche bei ihrer Wichtigkeit für die gegenwärtige Verlassenschafts-Abhandlung eigentlich nothwendig wäre und die Abhandlungsbehörden begnügen sich gewöhnlich mit den bei der Todfallsaufnahme gemachten Erhebungen und den von den Partheien in dieser Beziehung abgegebenen Erklärungen.

Auf so unsicherem und mangelhaften Unterbau wird dann das thurmhohe Gebäude der Verlassenschafts-Abhandlug mit einer Gründlichkeit und Schwerfälligkeit aufgeführt, als wären seine Grundlagen unerschütterlich und seine Resultate unumstösslich."

Wen der geistreiche und gelehrte Autor trotz dieses Ausspruches in seinen in Reformvorschlägen das Geschäft der Todfallsaufnahme, welche auch nach seiner Auffassung die Ermittelung persönlicher Verhältnisse des Erblassers, die Aufsuchung etwaiger letztwilliger Anordnungen und die Ausmittlung der vermuthlichen nächsten Erben, zum Gegenstande hat, durch stelvertretende Gemeindevorsteher oder Notare besorgen lassen will, so ist das dem Theoretiker zu Gute zu halten, und zu verzeihen.

Wer aber selbst Todfallsaufnahmen besorgt hat, der weis, das es in vielen Fällen einfach unmöglich ist, ohne Kenntnis des materiellen Erbrechtes und der auf die Verlassenschafts-Abhandlung, das Verfahren Bezug habenden Vorschriften, dieses Geschäft so gut zu besorgen, dass die Todfallsaufnahme eine vollkomen gesicherte und verlässliche Grundlage für die weitere Abhandlung abgibt. Die gedachte Instruction, die zwar für Menschen von zumeist geringerer Bildung bestimmt, aber doch keineswegs in populär gemeinverständlicher Sprache, sondern in derselben von juristisch-technischen Ausdrücken wimmelnder Sprache geschrieben ist, wie das Gesetz selbst, dürfte ohne eingehenden Unterricht und genaue Erläuterung kaum einem intelligenten jedoch nicht fachgebildeten Menschen vollkommen klar sein.

Auch das durch ein Beispiel erläuterte ämtliche Formulare der Todfallsaufnahme ist nicht to leicht zweckentsprechend auszufüllen.

Es ist leicht gesagt: Der Gemeinde-Abgeordnete hat die in dem gedruckten Formulare der Todfallsaufnahme enthaltenen Rubriken genau auszufertigen.

In dem Formulare sind zwar, wie in einem Katechismus, 16 Fragen mit entsprechenden Antworten enthalten, allein die Beantwortung einzelner dieser Fragen jedem einzelnen Falle anzupassen, setzt eine gründlichere Kenntnis des Gegenstandes voraus.

Bei der Mannigfaltigkeit der thatsächlich vorkommenden Verhältnisse genügt die Aufstellung eines einziges Beispieles, als welches das Formular anzusehen ist, durchaus nicht.

Der zur Todfallsaufnahme Abgeordnete muss auch den Grund der Frage wissen, und die Endabsicht, wesshalb sie gestellt wird, um eine zweckmässige Antwort aufnehmen zu können.

Insbesondere bei Ermangelung eines letzten Willens soll er wissen, von welcher Bedeutung die eheliche Geburt und eheiche Verwandschaft gegenüber der unehelichen Geburt und unehelichen Verwandtschaft bei der gesetzlichen Erbfolge ist, um nicht Unnützes oder Falsches aufzunehmen.

Allerdings hat der Richter das Mittel die unzureichende Todfallsaufnahme ergänzen zu lassen.

Allein die Nothwendigkeit der Ergänzung der Todfallsaufnahme verursacht schon Zeitverlust, Verzögerung des Abhandlungsgeschäftes, Weitwendigkeit, Vielschreiberei und mehrfache Belästigung der Partheien.

Nach dem Formulare selbst soll der Abgeordnete die Begriffe: Testament, Codicill, Erbvertrag, Schenkung auf den Todesfall, Ehepacte" unterscheiden können.

Es sind das juristisch technische Begriffe, die von den gebildetsten Menschen grosser Städte nicht unterschieden werden, weil ihnen die Vorbegriffe zu dieser Unterscheidung fehlen. Wie soll eine solche Unterscheidung von der Landbevölkerung verlangt werden?

Ja selbst in dem Hauptpunkte der Todfallsaufnahme, der vorläufigen Vermögensangabe, eine Frage, die man doch für die gemeinverständlichste halten sollte, gerade in diesem Punkte werden nicht selten die ärgsten Verstösse in den von ländlichen Gemeindeabgeordneten besorgten Todfallsaufnahmen wahrgenommen.

Befangen von der landläufigen Anschauung, die unter Vermögen" nur Baarschaft' Wertpapieren oder Geldforderungen versteht, bezeichnen die Gemeinde-Abgeordneten in Ihren Todfallsaufnahmen nicht selten solche Personen, zumeist Frauen als vermögenslos, welche Mitbesitzer von Bauernwirtschaften waren.

Insbesondere kommt es häufig vor, dass Ausnehmer oder Auszügler, die sich bei der unter Lebenden vorgenommenen Übergabe der Wirtschaft an die Kinder einzelne Grundstücke als Eigenthum oder eine Übergabsschillingsforderung vorbehalten haben, als gänzlich vermögenslos bezeichnet werden.

Wird nun eine solche Todfallsaufnahme von dem Richter nicht sehr eingehend geprüft, im Zweifel nicht das Grundbuch eingesehen, oder hat der Richter andererseits nicht die Gepflogenheit, die Todfallsaufnahme, dem Notar als Gerichtscommissär zur Ergänzung und zur eventuell weiteren Amtshandlung abzutreten (und das wird nicht geschehen, wenn er nach eigenem Ermessen oder über höher Weisung der Mithilfe des Notars bei den Abhandlungsgeschäften ganz entbehren zu können glaubt) so mag es vorkommen (und es ist thatsächlich in zahlreichen Fällen vorgekommen), dass ein Todfall nach einer mitbesitzenden Bäuerin oder nach einem Grundbesitzer armuthshalber abgethan, das heisst, damit erledigt wird dass wegen Mangels eines Vermögens eine Abhandlung nicht stattfinde, dass die Todfallsaufnahme mit dieser Erledigung in die Registratur wandert und von dort erst dann vielleicht nach Jahren, wieder ersteht, wenn bei weiteren Rechtsgeschäften unter den Lebenden oder bei einem weiteren Todesfalle und Erbgang betreffs der fraglichen Wirtschaft odes fraglichen Grundstückes die Grundbuchsordnung hergestelt werden soll, dann circuliren in den Notariatskanzleien aller Länder die den in die Welt zerstreuten sogenannten Erben und Rechtsnachfolgern" nach eilenden Aufsandungsurkunden und Löschungserklärungen oder es werden nach 20 und mehr Jahren erst die verspäteten Abhandlungen über die Liegenschaften und Liegenschaftantheile geführt, welche bei der Todfallsaufnahme übersehen worden sind; es wird also oft erst zu einer Zeit abgehandelt, da ein grosser Theil der damaligen Erbpratendenten selbst wieder mit Tod abgegengangen ist, so dass oft an die Stelle eines Interessenten ganze Stämme und Linien treten.

Durch solche Verstösse erwachsen den Parteien meist sehr grosse Nachtheile und durch die oft eintretende Complication der Verhältnisse bedeutenden Kosten, welche zu vermeiden wären, wenn bei dem Abhandlungsgeschäfte und schon bei dem ersten, von Teoretikern und Practikern als höchst wichtig anerkannten grundlegenden Erhebungs- und Beurkundungsakte, der Todfallsaufnahme, in aller Regel solche Funktionäre zur Verwendung gelangten, die in diesem Geschäfte geschult und geübt sind, und bei dem einzelnen Acte den Zweck und die Bedeutung des ganzen Institutes vor Augen haben.

Es lässt sich der Erfahrungssatz aufstellen: Eine correcte Todfallsaufnahme ist die halbe Abhandlung und durch wesentliche Unrichtigkeiten und Mängel in der Todfallsaufnahme kann, wenn die zu deren Prüfung berufenen Factoren wegen Mangel an Zeit oder Mangel an

Eifer nicht genau vorgehen, die ganze Verlassenschafts-Abhandlung gründlich „verfahren„ werden.

Es ist daher das Postulat aufzustellen, dass auch auf dem flachen Lande die Todfallsaufnahme durch die Notare besorgt werden soll, wie am Sitze der Gerichtshöfe.

Wie sehr könnte die Geschäftsführung vereinfacht und das Abhandlungsgeschäft beschleunigt werden, wenn die Einrichtung getroffen würde, dass in Stadt und Land der Beschauarzt ein Duplicat des Todtenbeschaubefundes dem zuständigen Notar als Todfallsanzeige und Anlass zur Todfallsaufnahme zuzumitteln und hiebei in einer Anmerkungsrubrik zu bemerken hätte, ob nach den von dem Beschauer wahrgenommenen persönlichen und Vermögensverhältnissen ein Grund zu raschem Einschreiten des Abhandlungsfunctionärs vorliege.

Zugleich könnte es bei der Anzeige aller Todfälle durch die Gemeindeämter an das Gericht verbleiben, damit dieses in der Lage bleibt, betreffs rechtzeitiger Vorlage der Todfallsaufnahme oder des Abhandlungsactes seitens des Notars eine Controlle zu üben.

Der Notar am Sitze des Gerichtes wäre in der Lage schon zu seiner Information behufs der Todfallsaufnahme in das Grundbuch Einsicht zu nehmen, und nach Umständen, wenn alle Betheiligten zugezogen sind, und sich sonst keine Hindernisse zeigen, mit der Todfallsaufnahme die Inventur und die ganze übrige Abhandlung verbinden, wie diess im §. 151 des Abhandlungspatentes vorgesehen ist.

Damit würde noch weiters erreicht, dass der Notar vor allen in seinem engeren Gerichtsbezirke vorkommenden Todesfällen zur wirksamen Handhabung des §. 111. N. O. Kenntnis erlangt.

Der §. III der N. Ord. schreibt zwar dem Notare vor, sobald er in die Kenntnis des Todes einer Person kommt, von welcher er in seinen Amtsacten eine letztwillige Anordung verwahrt hat, die Urschrift der letzteren oder das aufgenommene Protokoll dem Gerichte vorzulegen.

Es ist aber keine Einrichtung getroffen, dass die Notare zuverlässig im die Kenntniss der in ihrem engeren Gerichtssprengel eintretenden Todesfälle gelangen; es ist dies vielmehr bei den bestehenden Einrichtungen ganz und gar dem Zufalle überlassen.

Auf dem flachen Lande, in den kleinen Städten und Märkten wird der Notar von den Todfällen in seinem Pfarrorte vielleicht durch die öffentlichen Leichenbegängnisse Notiz nehmen, die Todfälle in anderen Pfarrorten desselben Gerichtssprengels werden ihm dagegen in der Regel dann nicht bekannt werden, wenn die Todfallsaufnahme von dem Gemeindevorsteher, Inventur und Abhandlung aber vom Gerichte besorgt werden.

So kann es vorkommen und es ist vorgekommen, dass auf dem flachen Lande bei Gericht über den Nachlass von Personen nach gesetzlicher Erbfolge abgehandelt wird, die in einem beim Notar wohl verwahrten letzten Willen einen Testamentserben berufen haben, so dass mancher letzter Wille unerfüllt bleibt wegen des Mangels einer für die strikte Handhabung des §. 111 der N. O. erforderlichen Einrichtung, wonach der Notar von jedem in seinem engeren Amtssprengel verfallenden Todfall zu verständigen wäre; eine solche Einrichtung ist das absolut nothwendige Correlat zu §. 111 N. O.

Hier muss nun allerdings zugestanden werden, dass die Thätigkeit des Notars in Oesterreich auf dem Gebiete der Aufnahme öffentlicher letztwilliger Anordnungen trotz der Erweiterung seines diesfälligen Wirkungskreises auf die Aufnahme von letztwilligen Anordnungen mit der Kraft gerichtlicher letztwilligen Anordnungen im vollen Umfange der letzteren von sehr geringer Bedeutung ist.

Dass das gerichtliche Testament (§. 569, 587, 592, 594—596 ab G. B.) und das von dem Notar mündlich errichtete oder ihm schriftlich übergebene Testament (§. 70 N. O.) höchst

selten angewendete Formen der Testamentserrichtung sind und auch seltene bleiben werden, erklärt sich leicht, wenn man erwägt, dass bei uns noch so überaus bequeme Testamentsformen gesetzliche Giltigkeit haben, wie das vor 3 gewöhnlichen Zeugen errichtete mündliche Testament.

Auch die Frage der Testamentsformen muss hier berührt werden, weil diese Frage mit der Verlassenschafts-Abhandlung innig zusammenhängt und weil in dieser Frage vor Allem der Notarenstand mit seinen weitreichendsten Erfahrungen auf diesem Gebiete berufen ist, sein Votum abzugeben.

Mag immerhin die bestehende bunte Mannigfaltigkeit unserer Testamentsformen insbesondere auf irgend eine Art vertheidigt und gerechtfertigt werden, für das Fortbestehen der Giltigkeit des blos vor 3 Zeugen mündlich errichteten Privat-Testamentes lässt sich wohl kein stichhältigen Grund mehr geltend machen.

Dagegen bestehen wichtige, zwingende Gründe für die Aufhebung der §§. 584—586 ab. G. B. oder wenigstens für die Beschränkung der Anwendung dieser Testamentsform auf Nothfälle, also für die Einreihung derselben unter die ausserordentlichen Testamentsformen.

Hand in Hand damit wären die §§. 717 u. 719 ab. G. B. betreffend den mündlichen Widerruf der Testamente zu modificiren, beziehungsweise der mündliche Widerruf aufzuheben.

Für das Fortbestehen des mündlichen Privattestamentes spricht kein Grund mehr:

Die Verkehrsverhältnisse haben sich seit dem Erscheinen des bürgerlichen Gesetzbuches so sehr gebessert, und die Zahl der Personen, welche des Lesens und Schreibens kundig sind, hat sich seither so vermehrt, dass es jedermann möglich ist, sein Testament, wenn er dessen Errichtung nicht auf jenen Zeitpunkt verschiebt, wo ihn schon alle physischen und psychischen Kräfte verlassen, in schriftlicher Form mit oder ohne Zuziehung eines rechtsverständigen Mannes zu errichten.

Ist aber Jemand nicht im Stande zu schreiben, und vielleicht nicht einmal fähig sein Handzeichen einem Schriftstüke beizusetzen, so sollten die Vorsichten gerade vermehrt, und solche Personen gezwungen sein, sich bei Errichtung ihres letzten Willens einer öffentlichen Urkunds- und Vertrauensperson zu bedienen, deren Intervention solchen Personen die Möglichkeit bietet, ihre Anordnungen auf Todesfälle mit derselben Verlässlichkeit zu treffen, als ob sie das Gewollte selbst niedergeschrieben hätten.

In der That ist im §. 73 der N. O. der Fall vorgesehen, dass eine Person „auch nicht das Handzeichen beisetzen könne und es ist ihr ermöglicht ein notarieles, also ein öffentliches Testament mit der Kraft einer gerichtlichen letztwilligen Anordnung zu errichten.

Insbesondere die Möglichkeit, ein, in verlässlicher schriftlicher oder gar vor Gericht oder vor dem Notare in besonders solenner Form errichtetes Testament durch blossen Widerruf vor 3 gewöhnlichen Zeugen (§. 719 ab G. B.) aufzuheben, führt oft, zumal auf dem flachen Lande zu der Unzukömmlichkeit, dass das bei vollen Geistes- und Körperkräften nach reiflicher Überlegung mit oder ohne Notar errichtete schriftliche Testament, oder das vor dem Notar und 2 Actszeugen mündlich errichtete und vom Ersteren protokolirte Testament auf dem Sterbebette von dem seiner Sinne kaum mehr mächtigen Testator vor den 3 rasch herbeigeholten Männern der Nachbarschaft vielleicht durch einige abgefragte Worte, oft auch nur durch Kopfnicken umgestossen wird, und es wird solange jene §§. des a. b. G. B. bestehen noch oft an die Stelle des reiflich erwogenen, wohlüberlegten letzten Willens, der durch die materiell interessirte Umgebung des Sterbebettes des Testators beeinflusste letzte Wille treten.

Erst nach Beseitigung des privaten mündlichen Testamentes als giltiger ordentlicher Testamentsform, werden sich die Staatsbürger daran gewöhnen, ihre letztwilligen Anordnungen schon zu einer Zeit zu errichten, wo sie bei vollen Verstandeskräften sind und ihre Angelegen-

heiten für den Todesfall, vielleicht unterstützt von einem Rechtsfreunde oder verständigen Rathgebern wohl zu erwägen und reiflich zu überlegen im Stande sind; es wird dann mehr und mehr ausser Übung kommen dieses Geschäft auf das Todtenbett zu verschieben und dann schlecht zu verrichten oder gar zu versäumen.

Es wird an die Stelle meist höchst unverlässlicher vergänglicher Zeugen, ein verlässliches bleibendes Schrifstück treten, und die zumal auf dem Lande so häufigen, langwierigen und für die k. k. Gerichte höchst zeitraubenden Vernehmungen der Zeugen mündlicher Testamente im ausserstreitigen Verfahren wird wegfallen.

Der Unwerth, ja die grossen Nachtheile dieser Testamentsform wurden in anderen Ländern schon vor mehr als Hundert Jahren erkannt, und daher das mündliche private Testament in Frankreich schon im Jahre 1735 abgeschafft, in Polen durch ein Gesetz vom Jahre 1726 für ungültig erklärt.

Auch der grosse Romanist Theodor Mommsen spricht sich für die Aufhebung dieser Testamentsform aus.

Um wieder auf die Todfallsaufnahme zurückzukommen, sei noch erwähnt, dass die allgemeine Delegirung eines öffentlichen Notars zur Aufnahme aller in einem bestimmten Bezirke vorkommenden Todesfälle im Sinne des §. 37 des Abhandlungspatentes mit Ausnahme der Gerichtshofsitze, wo die Zuweisung dieser Amtshandlung obligat ist, fast nirgends in Übung steht.

Überflüssig und in den meisten Fällen kaum durchführbar, übrigens praktisch kaum mehr gehandhabt ist die gesetzliche Bestimmung (§. 38 des Patentes vom 9. August 1854) der Zuziehung zweier Hausgenossen oder in deren Ermanglung zweier anderer Zeugen bei der Erhebung über diejenigen Verhältnisse, welche auf die Verlassenschaftsabhandlung Einfluss nehmen.

Diese Zeugen wurden aus der allgemeinen Instruction vom Jahre 1785 herübergenommen, nach welcher, wenn nicht die enge Sperre, doch die Jurisdictions-Speere, also in allen Fällen eine Sperre, eine Siegelanlegung vorzunehmen war.

Hiebei hatten zwei Hausgenossen oder in Abgang derselben zwei Nachbarn als Zeugen zu interveniren, welche auch die Sperr-Relation, den Bericht über die Sperre und die dabei gemachten Erhebungen mitfertigen mussten.

Dieser schwerfällige Aparat machte vor 100 Jahren gerechtfertigt sein, wo eben noch die kleinen Patrimonial-Gerichtssprengel bestanden und wo als Sperr-Commissäre in den Städten und Märkten „Kanzleiindividuen", in den Dörfen der Dorfrichter und eine zweite Person fungirten.

Gegenwärtig dürften aber die zwei Zeugen zumal wenn der Todfall durch den mit dem öffentlichen Vertrauen ausgestatteten k, k. Notar aufgenommen wird, vollkommen entbehrlich sein, da ja der Notar viele nicht minder wichtige Beurkundungs-Acte, Wechselproteste, Legalisirungen, Lebenszeugnisse, die meisten Notariatsacte. von den Identitätszeugen abgesehen) ohne Zuziehung von Zeugen aufnehmen kann.

Bei den Erhebungen über die persönlichen und Vermögensverhältnisse des Verstorbenen wird der Gerichtsabgeordnete ohne dies der Auskunft des Hausgenossen und Angehörigen und anderer von jenen Verhältnissen unterrichteten Personen nicht entrathen können. Die gesetzliche Vorschrift der Zuziehung zweier Zeugen, sowohl bei der Todfallsaufnahme als auch zur Mitfertigung des Erlagsgesuches oder des Verzeichnisses über die zu Gericht zu erlegenden Gelder, Kostbarkeiten und Urkunden (§. 50 al 3) wäre daher im Allgemeinen zu beseitigen; einmal weil diese Zeugen in der Regel insbesondere in grossen Städten zur wirklichen Interwention so schwer zu haben und dann, weil sie auf das Papier so leicht zu bringen sind. endlich weil gerade dann. wann die Zeugenzuziehung am ehesten zu rechtfertigen wäre, nämlich bei der Siegelanlegung (der sogenannten engen Sperre der alten Zeit) den Betheiligten damit zumeist ein sehr zweifelhafter Dienst erwiesen wird, wenn aus Auslass des Todfalles in einer Familie die Nachbarschaft in die Vermögens- und Familienverhältnisse von Amtswegen eingeweiht wird.

Von besonderem Vertrauen zu den die Todfallsaufnahme besorgenden Gerichtsabgeordneten spricht auch nicht die Bestimmung (§. 41 Patent) wonach versiegelte letztwillige Erklärungen zur Eröffnung und Kundmachung an das Gericht abgegeben werden müssen, es sei denn dass bei diesem Vorgange der Inhalt nicht zeitlich genug bekannt werden könnte.

Der Grund, warum versiegelte letztwillige Anordnungen in der Regel bei Gericht zu eröffnen sind, während offene Anordnungen durch den Gerichtsabgeordneten sofort kundgemacht werden können, ist um so weniger einzusehen, als ja die offenen letztwilligen Anordnungen denselben Werth und dieselbe Kraft haben, als versiegelte und da ferner versiegelte derlei Schriftstücke doch auch wenigstens ausnahmsweise vom Gerichtsabgeordneten sogleich eröffnet und kundmacht werden können.

Übrigens wird bei dem schon oben geschilderten schleppenden Gange des Einschreitens des Gerichtes und seiner Abgeordneten bei Todfällen (in Wien liegt zwischen dem Todestage und der Todfalsaufnahme in der Regel ein Zeitraum von 14 Tagen bis 3 Wochen) der Inhalt von versiegelten letzten Willenserklärungen, wenn dieselben Anordnungen bezüglich des Leichenbegängnisses oder anderre dringende zu vollziehende Anordnungen enthalten, auch dann oft nicht zeitlich genug bekannt, wenn sie der Gerichtsabgeordnete eröffnet, es sei den dass die Betheiligten den letzten Willen spontan ohne das Einschreiten des Gerichtes abzuwarten, dem letzteren überbringen.

II. Berichterstattung über die Todfallsaufnahme.

Nach §. 50 des bestehenden Gesetzes über das Verfahren ausser Streitsachen ist über jede Todfallsaufnahme dem Gerichte Bericht zu erstatten und es handelt dann ein ganzer Abschnitt (§. 71 bis 91) von den Verfügungen des Gerichtes über die Todfallsaufnahmen und die letzte Willenserklärung.

Diese Vorschrift der Vorlage der Todfallsaufnahme an das Gericht, damit dieses die weiteren Verfügungen treffen könne, ist an sich schon geeignet des Verlassenschafts-Abhandlungsgeschäft von vornherein zu verzögern.

Man erwäge aber, dass auch dort, wo die Notare als Gerichtscommissäre verwendet werden müssen, die Todfallsanzeige zunächst an das Gericht ergeht, hier exhibirt, mit der Anordnung der Errichtung der Todfallsaufnahme durch den k. k. Notar erledigt, expedirt, dem Notar zugestellt, von diesem vorerst in ein Gerichtscommissionsbuch (Geschäftsprotokoll über die gerichtscommissionellen Amtshandlungen) eingetragen (§. 189 der N. Ö. vom 21. Mai 1855 Nr. 94 R. G. Bl.; dann die Todfallsaufnahme errichtet, dem Gerichte wieder vorgelegt, hier neuerlich exhibirt, dem Referenten zugetheilt und nun erst im Sinne der Bestimmungen der §. 72 bis 91 des Gesetzes erledigt wird, und man muss eingestehen, dass ein complicirterer Apparat, eine grössere Kräfte — vergeudung und mehr viel Schreiberei für eine so einfache Angelegenheit nicht erfunden werden kann.

Der soeben geschilderte Vorgang erweitert und verzögert sich noch um ein Bedeutendes, wenn eine Person nicht in ihrem Domicil, sondern in einem fremden Gerichtssprengel, wo sie sich nur vorübergehend aufgehalten (etwa in einer Kranken- und Versorgungsanstalt) stirbt.

In diesem Falle spielt sich obiger Vorgang beim Gerichte des Sterbeortes und beim Gerichte des Wohnortes ab, um in der weitaus überwiegenden Mehrzahl der Fälle damit zu enden, dass die vier- und noch mehrmahl exhibirte Todfallsaufnahme endlich nach Wochen- und Monate langer Wanderung dahin erledigt wird, dass wegen Abgang eines Vermögens keine Verlassenschaftsabhandlung stattfinde.

Eine weitere Complication tritt in grossen Städten noch weiter ein, wenn sich ein Irthum oder auch nur ein Schreibfehler bei der Wohnungsangabe in der Todfallsanzeige eingeschliechen hat.

In diesem Falle wirkt dan noch das Meldungsamt der Polizei zur Eruirung des letzten Wohnortes des Verstorbenen mit.

Es muss daher nochmals betont werden, dass eine wesentliche Vereinfachung des Vorganges bei den Todfallsaufnahmen dadurch erzielt werden könnte, dass diese Amtshandlung den Notaren ausschliesslich zugewiesen und die Anzeigen der Todfälle unmittelbar dem Notare oder wo mehrere Notare fungiren, demjenigen in dessen Turnus der Todfall eingetreten ist, erstattet werden.

Da der Notar ohnehin verpflichtet ist über seine gerichtscommissionellen Amtshandlungen genaue Register (Geschäftsprotokolle) zu führen, so wird er einfach jede Todesanzeige wie jeden anderen Anlass zu einer Amtshandlung in jenes Geschäftsprotokoll eintragen und es wird damit eine genaue Evidenthaltung aller Todfälle gesichert sein. Ewentuell könnte über alle Todfallsaufnahmen ein besonderes Geschäftsprotocoll eingeführt werden.

Bei jenen Todfällen, welche sich in öffentlichen Kranken-Versorgungs- und Strafanstalten ereignen, dürfte es sich empfehlen, die Anzeige des Todfalles durch die Verwaltung der Anstalt unter Bekanntgabe aller hier bereits bekannten persönlichen und Vermögens-Umstände, unmittelbar dem Gerichte des Wohnortes des Verstorbenen zukommen zu lassen, zumal die Effecten in der Regel ohnedies in eistweiliger Verwahrung der Anstalt bleiben und vorerst die Verfügung der Abhandlungsinstanz abzuwarten ist, während andererseits das Gericht am Sitze der Anstalt den Todfall nur in dieser mit den Beamten daselbst aufnehmen kann, welche aber über die persönlichen und Vermögensverhältnisse eines Verstorbenen dem Gerich sabgeordneten keine weiteren Auskünfte ertheilen können, als die sich aus den Büchern und Protocollen der Anstalt ergeben.

III. Kundmachung der letzten Willenserklärung.

Zu dem was schon oben über die Erweiterung des Befugnisses des k. k. Notars als Gerichts-Commissärs auf die Kundmachung auch aller versiegelten letztwilligen Anordnungen postulirt wurde, wäre noch die ausdrückliche gesetzliche Ermächtigung der k. k. Notare als Gerichtscommissäre zur Abhörung der Zeugen mündlicher letztwilliger Anordnungen zu fordern, wenn nicht diese Testamentsform, was noch mehr zu wünschen wäre, ganz abgeschafft wird.

IV. Verfügungen des Gerichtes über die Todfallsaufnahme.

Eine wesentliche Vereinfachung und Beschleunigung des Abhandlungsgeschäftes könnte dadurch herbeigeführt werden, wenn wenigstens bei den aus lauter beweglichen Sachen bestehenden Nachlässen oder wenn auch unbewegliche Sachen vorkommen, bei jenen Nachlässen, worüber die Verlassenschafts-Abhandlung bei den Bezirksgerichten gepflogen wird, jene unmittelbaren weiteren Vorkehrungen, die sich nach den Ergebnissen der Todfallsaufnahme dem Gesetze gemäss als unumgänglich nothwendig herausstellen, dem k. k. Notar als Gerichtscommissär überlassen würden, z. B. die Aufforderung der Erben zur Abgabe ihrer Erbserklärung, die sofortige Anordnung und Vornahme der von Amtswegen oder über Ersuchen der Partheien zu errichtenden Inventur; ferner die Anzeige in Gemässheit der §§. 83 bis 91 des Patentes.

Es wären also die Todfallsaufnahmen nach vermögenslosen Personen und beim Vorhandensein eines unbedeutenden Nachlasses, wo die jure crediti Einantwortung schon bei der Todfallsaufnahme angesucht wird, ferner jene Todfallsaufnahmen, deren Inhalt die Bestellung von Vormündern und Curatoren nothwendig macht, dem Gerichte sofort, etwa innerhalb 8—14 Tagen nach eingetretenem Todfalle vorzulegen: (es sei denn dass man dem Notar auch das Befugnis einräumt, die vorgeschlagenen Vormünder und Curatoren zu bestellen und in Pflicht zu nehmen.

Alles dies gegen nachträgliche Genehmigung seitens des Gerichtes) in allen Fällen wären aber alle weiteren Vorkehrungen, die nach dem Gesetze erforderlichen Anzeigen, die Inwenturserrichtung, und wenn nicht der Ablauf einer Edictalfrist abzuwarten ist, die Entgegennahme der Erbserklärungen, ewentuell des eidesstättigen Vermögensbekenntnisses, und die Verfassung der Gebührenausweise einzuleiten, und dem ganze Act dem Gerichte in einer allgemein fesstzusetzenden Frist vorzulegen, so dass das Gericht nach Bemessung und ausgewiesener Berichtigung der Gebühren in die Lage käme, mit der Einantwortung des Nachlasses vorzugehen.

Die Praxis bei den Bezirksgerichten hat vielfach diesen Vorgang bereits adoptirt, weil er dem Bedürfnisse der Raschheit und Einfachheit entspricht, obwohl gemäss §. 29 des Abhandlungspatentes vorerst die (bei Bezirksgerichten wenn thunlich allerdings auch schon bei der Todfallsaufnahme abzugebende) Erbserklärung zu Gericht angenommen sein sollte, bevor der Notar alle weiteren Verlassenschafts- Ausweise und sonstigen zur Erwirkung der Einantwortung erforderlichen Acte sollte überreichen dürfen.

Die Praxis hat sich über die Schwerfälligkeit des Gesetzes schon vielfach hinweggesetzt und gewiss nicht zum Nachtheile der Bevölkerung.

Jene Fälle sind nicht mehr selten, wo in einem einzigen Protocolle des k. k. Notars alle Abhandlungsacte selbst inclusive der Erbtheilung Aufnahme finden, worauf dann dieses Protokol mit einem Schlage erledigt wird.

Es muss schon hier darauf hingewiesen werden, dass der Spielraum, welchen die Bestimmungen der §§. 96 116 al. 2. und §. 151 wegen kürzerer und schleunigerer Behan lung einzelner Abhandlungsacte oder des ganzen Abhandlungsgeschäftes gewähren, zu einer rascheren und einfacheren Abhandlungspflege bei den Einzelngerichten überhaupt geführt hat, und zwar auch dann, wenn es sich nicht gerade um „kleine und weniger schwierige Verlassenschaften handelt."

Und zu dieser günstigeren Gestaltung des Abhandlungsgeschäftes hat gerade das Notariats-Institut dort, wo die Notare dazu regelmässig herangezogen werden, das Meiste beigetragen.

Andererseits hatte die für die Collegialgerichte im §. 4. statuirte Schriftlichkeit des Verfahrens zur Folge, dass sich das Verlassenschaftsabhandlungsverfahren bei den Gerichtshöfen zu einem höchst schwerfälligen, langwierigen und complicirten herausgebildet hat.

Die auf die oben geschilderte Weise zu Stande gekommene Todfallsaufnahme wird von dem k. k. Notare dem Bezirks-Gerichte vorgelegt, von diesem dem Gerichtshofe abgetreten und es werden nun erst von dem Collegialgerichte in Erledigung der Todfallsaufnahme alle jene Verfügungen getroffen, die das Gesetz vorschreibt.

In der Regel vergehen also (wenn nicht verzögernde Hindernisse und Nebenumstände dazwischen treten) mindestens 4 Wochen bis die Todfallsaufnahme vom Gerichtshofe definitiv erledigt wird.

Nach Verlauf dieses Zeitraumes findet erst die Inventursaufnahme, die Abforderung der Erbserklärung und sohin nach mehreren weiteren Wochen die Überreichung des Inventars, die Einbringung der Erbserklärung und eventuell die Abgabe des eidesstättigen Vermögensbekenntnisses statt.

Alle diese Abhandlungsschrite werden in der Regel einzeln, jeder für sich vorgenommen und bis zur nächsten Eingabe die Erledigung der früheren abgewartet, welche zumeist mehrere Wochen auf sich warten lässt.

Die längste Pause im Zuge der Abhandlung tritt nach Einbringung der Gebührenausweise ein. Wohl sind die Gerichte bei der Bemessung der Handsgebühren, deren Bemessungsgrundlagen und Veranschlagung, wenn Notare einschreiten, genau und verlässlich dargestellt werden, eben so rasch oder langsam. wie bei der Erledigung der übrigen Geschäftsstücke im ausserstreitigen Verfahren.

Allein die Gebührenbemessungsämter, insbesondere jene in grossen Städten, die mit derartigen Geschäften überbürdet sind, lassen in der Regel mindestens 4 Wochen, manchmal auch zwei oder mehrere Monate hingehen, ehe der Zahlungsauftrag über die Staatsgebühren der Partei zugestellt wird.

So kommt es, dass Verlassenschaftsabhandlungen bei den Gerichtshöfen, auch wenn die einfachsten Verhältnisse vorliegen, (grossjährige Erben, eidesstättiges Vermögensbekenntnis, genügende Baarmittel, um die Gebühren sofort zu zahlen) vor Verlauf von 4 bis 5 Monaten nicht zu Ende geführt werden können.

Bei einzelnen Gerichten (z. B. in der Stadt Salzburg) herrscht die Gepflogenheit die Gebühren mittelst Gegenscheinen vorschussweise zu berichtigen um durch die Verzögerung der Staatsgebührenbemessung bei der Beendigung der Abhandlung nicht aufgehalten zu werden.

Die principielle Schriftlichkeit des Verfahrens bei den Gerichtshöfen hat zur Folge, dass die Mitwirkung der Notare als Gerichtscommissäre bei solchen Abhandlungen nach der Inventursaufnahme, oder wenn eine solche nicht statt hat, schon nach der Todfallsaufnahme ihr Ende findet.

Es muss nun allerdings hinzugefügt werden, dass die Intervention des k. k. Notars bei der Todfallsaufnahme in vielen Fällen dahin führt, dass die Interessenten den k. k. Notar als Machthaber mit der Durchführung der Verlassenschafts-Abhandlung betrauen, wozu er ja auch gemäss §. 5 der N. O. berufen ist, und es muss betont werden, dass dem Notar auch, wenn er als Parteienvertreter einschreitet, seine stete Übung im Abhandlungsgeschäfte so sehr zu Statten kommt, dass er auch bei dieser Art der Abhandlungspflege hiezu ungleich geeigneter ist, als jeder andere Rechtsfreund.

Unwillkürlich wirft sich die Frage auf, ob sich eine so höchst verschiedene Behandlung und Ausbildung ein und derselben Rechtsinstitution, *nämlich der Verlassenschafts-Abhandlung* bei den Gerichtshöfen einerseits, und bei den Bezirksgerichten andererseits, irgend wie rechtfertigen lässt?

Die Frage muss um so entschiedener verneint werden, als die Competenzgrenze zwischen den Collegialgerichten und den Einzelgerichten nicht eine bestimmte Wertsumme oder eine bestimmte Eigenschaft des Verlassenschaftsvermögens bildet.

Eine solche Unterscheidung ist der Jurisdictionsnorm fremd.

Blos der Umstand ist für die objective Zuständigkeit des Gerichtshofes entscheidend, dass sich in einer Verlassenschaft Güter befinden, worüber die öffentlichen Bücher von einem Gerichtshofe I. Instanz geführt werden.

Es gehört also ein Nachlass, der aus ein Paar Hunderttausend-Gulden, einer halben Million oder noch mehr in Wertpapieren besteht, vor das (städt. deleg.) Bezirksgericht, während dagegen ein Nachlass der nur (oder neben einigen Fahrnissen) aus einer ebenerdigen Hütte oder aus einer Grundparzelle von geringem Werthe (oft nur ein Paar 100 fl. oder noch weniger), an der Periferie des Weichbildes besteht, oder der aus einer grösseren, wertvolleren Liegenschaft, worüber das Bezirksgericht das Grundbuch führt, und aus einer kleinen viel minderwertigen Realität, innerhalb des engeren Sprengels irgend eines Collegialgerichtes besteht, vor den Gerichtshof gehört.

Und diese Competenzbestimmung einestheils und die Schriftlichkeit des Verfahrens von den Collegialgerichten anderentheils bringen es mit sich, dass über einen geringfügigen Nachlass oder weil ein derlei geringwertiges am Sitze des Gerichtshofes gelegenes Grundobject in denselben gehört, mit aller Schwerfälligkeit und Langwierigkeit schriftlich abgehandelt wird, indes der vor dem Bezirksgerichte zu pflegenden Verlassenschafts-Abhandlung über dem, wenn auch noch so bedeutenden beweglichen oder in ländlichen Grundstücken, worüber das Bezirksgericht das

Grundbuch führt, bestehenden unbeweglichen Nachlass alle jene Erleichterungen, Vereinfachungen, und Beschleunigungen zu Statten kommen, wodurch sich das Verfahren vor den Bezirksgerichten vor jenem vor den Collegialgerichten unterscheidet.

Für die Gerichtshöfe existirt die Bestimmung des §. 3 der J. M. V. vom 7 Mai 1860 Nr. 120 R. G. Bl. einfach nicht, wonach gerade die Notare am Sitze der Gerichtshöfe zur Aufnahme der in den §§. 3 und 29 des Gesetzes vom 9. August 1854 Nr. 208 R. G. Bl. erwähnten Verlassenschaftsausweise und Erbtheilungen, sowie zur Vorbereitung aller zur Erwirkung der Einantwortung erforderlichen Acte im Allgemeinen zu bestellen sind. Diese Vorschrift wird von den Gerichtshöfen selbst nicht gehandhabt.

Und doch gibt es zahlreiche Fälle, in denen es im Interesse der Beschleunigung des Verfahrens und im materiallen Interesse der mittellosen Betheiligten gelegen wäre, auch bei solchen Abhandlungen, die vor den Gerichtshof gehören, die Vorbereitung aller Abhandlungsacte dem Notar als Gerichtscommissär zu übertragen, Fälle, in denen es angezeigt wäre, mit der Todfallsaufnahme die Inventur zu verbinden, (§. 96) und wo es thunlich, auch gleich die Erbserklärung aufzunehmen (§. 116 al. 2).

Es lässt sich auch kein Grund absehen, warum nicht, wenn mehrere Liegenschaften in den Nachlass gehören, wovon die einen in ländlichen Grundbüchern inneliegen, während die Einlagen für die anderen im Grundbuche des Gerichtshofes geführt werden, warum nicht auch in solchen Fällen das Bezirksgericht zur Abhandlung competent sein soll, in dessen Sprengel der Erblasser zuletzt gewohnt hat?

Die Änderung der geltenden Competenzbestimmungen in dieser Richtung würde jedenfalls den practischen Bedürfnissen mehr entsprechen, als die gegenwärtig geltende höchst künstliche Competenznorm für deren Weiterbestand nach der Neuanlegung der für Stadt und Land gleich verlässlich und klar eigerichteten Grundbücher sich kein Grund mehr geltend machen lässt, mag immerhin früher die bessere Einrichtung und verlässlichere Führung der Stadtbücher darauf Einfluss gehabt haben, dass eine so abnorme Zuständigkeitsbestimmung eingeführt worden ist.

V. Inventar und Eidesstättiges Vermögensbekenntniss.

Über die Modalitäten der Errichtung und über den Inhalt des Inventars wäre Folgendes zu bemerken:

Die in §. 95 geforderte Zuziehung von 2 Zeugen in Ermangelung von Hausgenossen ist hier ebenso überflüssig, wie bei der Todfallsaufnahme, und fremde Zeugen werden von den Familienangehörigen des Verstorbenen hier in gleichem Grade perhorrescirt, wie dort, und kann sich füglich auf die obigen Ausführungen berufen werden.

Es wäre nur noch hinzufügen, dass sich die Schwierigkeit der Beiziehung von Zeugen nur noch erhöht, weil sich höchst selten (zumal in grösseren Städten, wo die Zeit noch kostbarer ist, als auf dem flachen Lande) zwei Männer finden werden, die Zeit und Lust haben einer oft mehrere Tage oder wochenlang dauernden Amtshandlung als müssige Zuschauer beizuwohnen.

Aus diesem Grunde ist die wirkliche Beiziehung von 2 Zeugen bei der Inventursaufnahme schon allenthalben ausser Übung gekommen; auf dem Papiere mögen sich allerdings die Namen von 2 Männern als Zeugen von Verlassenschafts-Inventuren hie und da noch vorfinden.

Nach §. 99 sind Werthpapiere in dem Inventare mit dem Nennbetrage anzuführen, ihre eigentliche Werthsbestimmung aber ist der Abhandlung vorzubehalten.

Diese Vorschrift verdankt ihre Entstehung offenbar der Erwägung, dass die Inventurserrichtung sehr bald nach dem Tode des Erblassers und sehr rasch von Statten gehe.

Bei dem oben geschilderten schleppenden Gange zumal der Abhandlungen über Nachlässe bei den Gerichtshöfen, wo derlei Werthpapiere häufiger vorkommen, als auf dem flachen Lande, und wo die Inventurserrichtung erst nach Verlauf einiger Wochen nach dem Todestage stattfindet, steht nichts im Wege, die im dem Cursblatte notirten Werthpapiere ausser mit ihrem Nennwerthe auch gleich mit ihrem effectiven Werthe am Todestage (§. 97) einzustellen, so dass das in dem Inventar festgestellte Activvermögen mit demselben Betrage gleich in den Gebührenausweisen verwerthet werden könnte.

Nach der positiven Gesetzesbestimmung (welche noch obendrein von manchen Richtern in ängstlicher Buchstabeninterpretation so ausgelegt wird, dass die Werthpapiere nur mit dem Nemwerthe eingetragen und nicht auch der Curswerth angeführt werden dürfe) ist ein Inventar, in welchem Werthpapiere vorkommen, deren Nominal und Curswerth von einander verschieden sind, bezüglich dieser Papiere nur ein Verzeichnis nach Gattung und Stückzahl, ohne Angabe des wirklichen Werthes derselben und wenn dann zu den Nominalwerthen die Zinsen bis zum Todestage nach Vorschrift des Gesetzes hinzugerechnet werden, so entsteht eine Summe von incompatiblen Grössen, nämlich aus nominellen und wirklichen Werthen.

Nach den gegenwartigen Verkehrsverhältnissen sollte diese Norm gerade umgekehrt lauten, dass in der Regel in das Inventar neben den Nominalwerthen auch die Curswerthe vom Todestage der in den Nachlass gehörigen Wertpapiere aufzunehmen seien, und dass nur ausnahmsweise, wenn die eigentliche Werthbestimmung zur Zeit der Inventurserrichtung noch nicht möglich wäre, diese der weiteren Abhandlung vorzubehalten sei.

Den Notaren wird die Einstellung des Curswerthes in die Inventare um so leichter möglich sein, als sie in der Regel auf die k. k. Wiener Zeitung abonirt sind, welcher das amtliche Cursblatt beigeschlossen ist.

Was die Inventurerrichtung auf dem flachen Lande betrifft, so ist zu erwähnen, dass die Inventuren über Verlassenschaften namentlich bei grösser Entfernung vom Gerichtsorte und bei höheren Objectswerthen mit Vorliebe vom Gerichte selbst (also vom Bezirksrichter, Adjuncten, oder selbst vom Kanzleipersonale des Gerichtes) aufgenommen werden und es wird sich kaum in Abrede stellen lassen, dass dabei die Rücksicht auf die für das Gerichtsorgan entfallenden Diäten und Kilometergebühren eine wichtige Rolle spielt.

Es soll auch vorkommen, dass um den Fall der Inventurserrichtung zu schaffen, wenn das Inventar nicht schon von Amtswegen aufzunehmen ist, bedingte Erbserklärungen zu Protokoll genommen werden, obwohl die Vermögensverhältnisse des Erblassers den Erben keinen Anlass bieten, die Rechtswohlhat der Inventur zu begehren.

IV. Erbserklärung.

Die Erbserklärung ist nach österr. materiellen und formellen Rechte die dem Gerichte gegenüber von dem durch Erbvertrag, Testament, oder Gesetz berufenen Erben abgegebene Erklärung, dass er wirklicher Erbe sein wolle, dass er die Erbschaft annehme.

Durch die Bestimmung des § 112 des Abhandlungspatentes, wonach jede in der vorgeschriebenen Form ausgestellte Erbserklärung von dem Gerichte anzunehmen und bei den Abhandlungsacten aufzubewahren ist, eine Bestimmung, die doch nur den Sinn hat (vgl. auch §. 125) dass das Gericht eine in rechtsgiltiger (gesetzlicher) Form abgegebene Erbserklärung nicht zurückweisen darf, hat sich die Übung herausgebildet, das Gericht um die Annahme der Erbserklä-

rung zu bitten, während doch die Erbserklärung kein Gesuch, sondern blos die Erklärung enthält, die Erbschaft anzunehmen und von der Berufung Gebrauch zu machen.

Das Gericht hat also hiebei nicht etwas zu bewilligen, das Gericht hat vielmehr nur die äussere Form und den Inhalt der Erbserklärung (§ 799 und 800 a. b. G. B.) zu untersuchen und falls sich hiebei kein Anstand ergibt, hat es die Eingabe oder das Protokoll mit der Erklärung entgegenzunehmen und bei den Akten aufzubewahren.

Die Abgabe der Erbserklärung bewirkt auf Seite des Erben eine Reihe von materiell rechlichen Folgen (§ 547, 548, 801, 802, 806, etc. ab G. B.), welche schon in Folge der zu Gericht abgegebenen und nicht zurückgewiesenen Erbserklärung eintreten, auch dann, wenn der Richter nicht den Ausdruck gebraucht:

„Diese Erbserklärung wird zu Gericht angenommen" sondern wenn er etwa die Erbserklärung mit der Verfügung erledigt: „Diese Erbserklärung ist bei den Abhandlungs-Acten aufzubewahren."

Schon die Antretung der Erbschaft, die Abgabe der Erbserklärung seitens der Erben, hat jene Wirkungen zur Folge und nicht erst die Annahme der Erbserklärung durch das Gericht.

Dieses hat nur Form und Inhalt zu prüfen und darauf allein erstrekt sich zunächst die Entscheidung des Gerichtes, ob die Form dem §. 122 des Abhandlungspatentes, der Inhalt den §§. 799 und 800 a b. G. B. entspricht; der Beweis des Erbrechtstitels kann ja auch nachträglich beigebracht werden.

Die Erledigung könnte auch kurz lauten: „NN. hat auf Grund des Erbsvertages (Testamentes, Gesetzes) seine bedingte oder unbedingte Erbserklärung zum Nachlasse des X. Y. abgegeben."

Durch diese Erledigung an sich würde documentirt, dass die Erbserklärung formell und materiell entsprechend abgegebenen worden ist.

Eine derartige Erledigung kommt aber blos einer Beurkundung über eine Rechtserklärunh gleich, welche aufzunehmen und auszufertigen, zu dem eigentlichen Wirkungskreise der Notare (§ 1. N. O.) gehört.

Es ist auch nicht abzusehen was für ein hindernder Grund entgegenstehen soll, dass eine derartige Rechtserklärung von dem Notare protokollarisch bei der Abhandlungspflege nicht blos aufgenommen, sondern auch von ihm beurkundet werden soll.

Dabei wäre nichts weiter vorauszusetzen, als dass der Notar dafür Sorge trage und die Parthei anleite, die Erbserklärung nach Form und Inhalt dem Gesetze und ihrer eigenen Absicht gemäss einzurichten.

Diese Vorsicht kann aber den Notaren um so eher zugemuthet werden, als sie an dieselbe in Folge der Vorschrift des §. 116 des Abhandlungspatentes und des §. 52. der Notariatsordnung gebunden und gewöhnt sind.

Niemand wird zweifeln, dass Erbentschlagungs- oder Erbverzichtserklärungen von jedem Notar in Form eines Notariatsactes aufgenommen und ausgefertigt werden können. Freilich müssen diese und ebenso müssten die Erbserklärungen schliesslich urkundlich dem Gerichte vorgelegt werden, weil sich auf die Antretung der Erbschaft und auf den Ausweis des Erbrechtstitels die seinerzeitige gerichtliche Nachlasseinantwortung gründet, es müssen ja auch alle anderen vom Notar beurkundeten Rechtserklärungen, aus welch' immer Rechte sie entspringen, behufs Durchsetzung dieser Rechte vor Gericht (z. B. Schuld- und Pfandbestellungserklärungen) behufs Eintragung der Rechte in das Grundbuch dem Letzteren vorgelegt werden müssen.

Bei einem Widerstreite der vor dem mit der Abhandlungspflege betrauten Notare abgegebenen Erbserklärungen hätte dieser allerdings die Akten dem Gerichte vorzulegen, damit dieses im Sinne des §. 125 entscheide.

Durch die Ermächtigung der Notare die Erbserklärung nicht nur zu Protokoll zu nehmen, sondern darüber auch eine Beurkundung zu ertheilen, würde die Schranke des §. 29 des Patentes vom 9. August 1854 fallen, welche die Vorlage der Acten zur Annahme der Erbserklärung seitens des Gerichtes nothwendig macht, bevor die weiteren Abhandlungsacten von dem Notar vorbereitet werden können.

Es würde dadurch eine bedeutende Beschleunigung des Abhandlungsgeschäftes herbeigeführt werden, insbesondere, wenn es dem Notar auch zustände wegen Entgegennahme der Erbserklärung von abwesenden Erben direct an das Gericht ihrers Wohnortes oder an den Notar daselbst ein Ersuchschreiben zu richten.

Eine weitere Vereinfachung des Verfahrens konnte dadurch herbeigeführt werden, dass den Notaren die Verfassung der Erben- und Gläubiger Convocations-Edicte und deren Einschaltung in die Zeitungsblätter überlassen würde.

Was die Edictalfristen von einem Jahre in den §§. 128 und 131 betrifft, so dürfte die gegenwärtige Ausbildung des ganzen Verkehrswesens und insbesondere des Zeitungswesens eine bedeutende Herabsetzung der Dauer dieser Frist ohne Änderung der Gefährdung des Erfolges der öffentlichen Kundmachung zulassen.

Wenn im Jahre 1854 eine Kunde zur Verbreitung über ein grösseres Gebiet Wochen und Monate erforderte, so verbreiten sich heute die Nachrichten in eben so vielen Tagen und Stunden von Ort zu Ort, von Land zu Land, und weit über die Grenzen des Staates.

Die Ausbildung des Eisenbahn- Telegrafen- Post- und Zeitungswesens überhaupt des ganzen Verkehrswesens hat heute eine im Jahre 1854 noch kaum geahnte Höhe erreicht und die Erfahrung lehrt, dass nicht die Länge der Zeit (die vielmehr bei unserer Raschlebigkeit und bei der reichlichen Fülle der uns täglich zukommenden neuen Nachrichten jede Mittheilung und alles Erlebte auch rasch vergessen macht) sondern die möglichst vielseitige Benützung der zu Gebote stehenden Publicationsmittel, der gelesensten Tages-Journale, die Ausforschung des gesuchten Erben ermöglicht.

An Stelle der Länge der Zeit trete eine möglichst vielseitige Veröffentlichung.

In den amtlichen Landeszeitungen, besonders in der Wiener-Zeitung häufen sich die Edicte aller Art so sehr, dass auch ein geübtes Auge beim Durchfliegen dieser verschiedenartigsten Kundmachungen ermüdet, bevor es von dem einen oder anderen bekannten Namen fest gehalten wird.

In der That sind es weniger die in der Bevölkerung minder verbreiteten und selltener gelesenen amtlichen Landeszeitungen, welche die Ausforschung oder Meldung der unbekannten Erben oder bekannten Erben unbekannten Aufenthaltes bewirken, sondern es ist vielmehr die grosse Zahl der privaten Tagesblätter der Reichshauptstadt und der Prowinzen, welche jene Edicte mit den wichtigsten Schlagvörtern nachdrucken und so die Kunde an die richtige Adresse befördern.

Die gedachten Edictalfristen könnten auf 6 Monate herabgemindert werden, ohne dass irgend eine Änderung im Effect der amtlichen Kundmachungen wahrzunehmen sein wird.

Wird aber auf die möglichste Verbreitung jener Kundmachungen auch durch nichtamtliche vielgelesene Journale hingewirkt, so wird jene Edictalfrist vielleicht auf 4 bis 3 Monate herabgesetzt werden können und der Effect der Publication ein viel grösserer sein, als bisher.

Nach Umständen könnte auch noch der Anschlag des Edictes auf der Gemeindetafel oder an der Kirchenthüre im Geburtsorte des Erbslassers eingeführt werden.

Die Abkürzung der Edictalfrist für die Erbenconvocation liegt aber unter allen Umständen im Interrese des Rechtsverkehrs überhaupt und insbesondere im Interesse der an der Erbschaft mitbetheiligten Personen, weil ja die Rechte der Letzteren auf die Dauer der Edictalfrist in der Regel gehemmt oder gar in Frage gestellt sind. (§. 124).

Die Dauer der bezüglichen Fristen könnte auch mit Rücksicht auf die Lage des Gebietes, in welchem die unbekannten Erben oder der Aufenthalt des bekannten Erben vermuthet werden, nach Analogie des §. 35 der allgemeinen G. O. respect. des Gesetzes vom 16. Mai 1874. R. G. Bl. 69. §. 3 stufenweise und höchstens auf 6 und mindestens auf drei Monate bestimmt werden.

VII. Verfügung über einzelne Verlassenschaftssachen während der Dauer der Erbverhandlung.

Zum §. 145 des Abhandlungspatentes ist zu bemerken, das die Genehmigung des Gerichtes zur Veräusserung von Fahrnissen einer Verlassenschaft oder zur Empfangnahme von Geldern, die in die Verlassenschaft geschuldet werden, seitens solcher Erben in aller Regel nicht eingeholt zu werden pflegt, welche den Nachlass an Eidesstatt einbekannt und in Verwaltung und Verwahrung behalten haben.

In diesem Falle entzieht sich der Nachlass, soweit er nicht zu Gericht erlegt wurde, der Ingerenz des Gerichtes.

Die strenge Anwendung der gesetztlichen Bestimmung ist überhaupt nur im Falle der Versiegelung der Verlassenschaft möglich, weil dann (und nur in diesem Falle) das Gericht den Nachlass in seine Verwahrung respect. in seine Obhut nimmt.

Es ist auch keine Strafsanction darauf gesetzt, dass der Erbe, dessen unbeschränktes und ausschliessendes Erbrecht und freie Macht über sein Vermögen zu verfügen, klar ausgewiesen ist, sich als rechtlicher Besitzer der in seiner Inhabung befindlichen Nachlassfahrnisse auch ohne gerichtliche Genehmhaltung gerire.

Das Gesetz enthält für solche Fälle, wo der in der vorstehenden Art qualificirte Erbe das von ihm eidesstättig einbekannte Nachlassvermögen in seiner Hand hat und behält, keine weitere imperative Norm für das Gericht in Bezug auf die Gebahrung mit dem Nachlasse, als dass dieses auf die vorgeschriebene Sicherstellung der Verlassenschaftsgebühren Bedacht zu nehmen hat. (§. 43.)

In solchen Fällen zeigt sich insbesondere, wenn kein letzter Wille vorliegt, das ganze Abhandlungsgeschäft in seinen einfachsten Elementen, nämlich lediglich darin bestehend, dass das Erbrecht vom Gerichte geprüft und anerkannt, der einbekannte Nachlass der Gebührenbemessung unterzogen, und nach Ausweis der Gebührenberichtigung dem anerkannten Erben eingeantwortet wird.

Wesentlich vereinfacht könnten derlei Abhandlungen werden, wenn das eidesstättige Vermögensbekenntnis mit der Nachlassnachweisung verbunden und diese im Originale bei den Abhandlungsacten zurückbehalten, dagegen eine ämtlich beglaubigte Abschrift dem Gebührenbemessungsamte mitgetheilt werden würde.

Denn das eidesstättige Vermögensbekenntnis hat zwar nach der äusseren Anlage die Form, aber es hat nicht den Werth und Zweck des Inventars, sondern es vertritt das Inventar lediglich in Bezug auf die Gebührenbemessung.

Es könnte also ganz wohl mit den Gebühren-Ausweisen verbunden werden, so dass die beiden ersten Abtheilungen der Nachlassnachweisung zugleich als eidesstättiges Vermögensbekenntniss zu gelten hätten.

VIII. Einantwortung der Verlassenschaft.

Die Handhabung des §. 151 des Verfahrens ausser Streitsachen, wonach die Bezirksgerichte bei kleinen und weniger schwierigen Verlassenschaften sich bestreben sollen, dass „soviel möglich das ganze Abhandlungsgeschäft von der Todfallsaufnahme bis zur Erbtheilung oder bis zum endlichen Erbsausweis im einem fortlaufenden Protocolle berichtiget werde", erfordert unter allen Umständen einer grossen Übung im Abhandlungswesen und die nöthige Gewandheit und Umsicht, dass kein wichtiger Punkt übersehen werde.

Den richterlichen Beamten mangelt es in der Regel an Zeit und zumeist auch an der Übung in solchen Gechäften.

Bei den städt. deleg. Bezirksgerichten, insbesondere in grösseren Städten, wo gerade diese Gerichte mit Arbeiten besonders in streitigen Verfahren überhäuft sind, hat sich vielfach im ausserstreitigen Verfahren eine Praxis herausgebildet, die darauf abzielt, die Richter sogar der Mühe zu überheben, die Erledigungsbescheide zu entwerfen, eine Praxis, die zwar sehr viel zur Entlastung der überbürdeten Gerichte beiträgt, aber für die praktische Ausbildung des richterlichen Nachwuchses in dem Gechäfte ausser Streitsachen wenig förderlich ist.

Nach §. 152 ist bei grösseren oder schwierigeren Verlassenschaften für die Aufnahme der Abhandlungs-Ausweisung (ein höchst vager Begriff) entweder eine besondere Tagsatzung anzuordnen oder es ist den Parteien aufzutragen oder zu gestatten, die Verlassenschaftsausweise schriftlich beizubringen.

Damit, dass den Parteien auch von den Bezirksgerichten schriftliche Ausweise abgefordert werden können, ist (abgesehen von dem Wahlrechte der Parteien) das Princip der mündlichen protokollarischen Abhandlungspflege vor den Bezirksgerichten durchbrochen.

Nur für Landleute ist die Ausnahme gemacht, dass denselben die Beibringung schriftlicher Verlassenschafts-Ausweise zwar gestattet, aber nicht geboten werden soll.

Der Richter wird nun in allen Fällen, wo sich die Verlassenschafts-Ausweise (Erbtheils- End- Pflichttheils-Testaments-Legatsreducirungs- Ausweis etc.) etwas complicirter gestalten, die Parteien anweisen, diese Ausweise schriftlich zu erstatten, weil ihm dann nicht die Vorbereitung, sondern nur die Überprüfung derselben obliegt.

Und gerade hier (vgl. §. 153) hat es der Gesetzgeber für nötig befunden, die Gerichte auf die im §. 29 gestattete Verwendung der Notare zur Vorbereitung aller zur Einantwortung erforderlichen Acte neuerdings aufmerksam zu machen.

Es sollte damit der Wink gegeben werden, dass sich die Gerichte zur Verfassung der Abhandlungausweise bei grösseren oder bei verwickelten Verlassenschaften das Notars bedienen sollen, dem die ausdrückliche neuerliche Verweisung auf das im §. 29. Gesagte, an dieser Stelle kann, wenn sie überhaupt einen Sinn haben soll, nicht anders erklärt und ausgelegt werden.

Lieder werden diese gesetzlichen Bestimmungen, weil dieselben nicht imperativer Natur sind, von den Gerichten, zumal auf dem Lande mehr und mehr ignorirt.

Wenn der Notar bei diesen Geschäften auch als Gerichts-Commissär, also als Beauftragter der Gerichtes, an Stelle der Richters fungirt, so wird demselben niemals beifallen, von den Parteien schriftliche Verlassenschaftsausweise abzufordern, um dieselben seinen Protocollen beizufügen.

Der Notar wird vielmehr sich von der Partei lediglich das Materiale verschaffen und wird alle erforderlichen Verlassenschafts-Ausweise, mögen sie noch so complicirt sein, zweckentsprechend vorbereiten und den Parteien selbst zur Anerkennung und Unterfertigung vorlegen.

So zeigt sich den auch hier, dass das vom Gesetze im Interesse der Partheien aufgestellte Princip der protocollarischen Durchführung der Abhandlung bei den Bezirksgerichten nur mit Hilfe der Notare in allen auch in den complicirtesten Fällen unfrecht erfallen werden kann.

Eine weitere Vereinfachung des Abhandlungsgeschäftes und eine bedeutende Entlastung der Gerichte könnte dadurch herbeigeführt werden, dass die Bemessung der sogenannten frommen Legate seitens derselben Behörden erfolge, die die Staatsgebühren zu bemessen haben (wie dies z. B. bezüglich des Schulbeitrages in Böhmen, Istrien, Krain etc. bereits Rechtens ist).

Es würde dadurch auch ein gleichmässiger Vorgang bei der Bemessung und die Gleichzeitigkeit der Hinausgabe des Zahlungsauftrages über die Staats- und Fondsgebühren erzielt; eventuell könnte den Notaren, wenn sie mit der Abhandlungspflege betraut sind, die unmittelbare Überreichung der Gebührenausweise bei dem bemessenden Amte übertragen werden.

Würden nähmlich auch die Fondsgebühren allenthalben durch die staatlichen Finanzorgane bemessen werden, so würde die Nothwendigkeit die Gebührenausweise dem Abhandlungsgerichte vorzulegen überhaupt entfallen, und könnte die Nachlassnachweisung mit den Staats- und Fondsgebühren Ausweisen durch den mit der Abhandlungspflege betrauten Notar unmittelbar dem gebührenbemessenden Amte unterbreitet werden.

Der Notar wäre dann in den Stand gesetzt, nach Bemessung und Berichtigung der Gebühren oder unter Nachweis der erfolgten Sicherstellung der bemessenen Gebühren den Abhandlungsact mit dem Antrage auf Einantwortung des Nachlasses dem Gerichte zu unterbreiten und es würde bei Berücksichtigung der oben angedeuteten geringfügigen Änderungen im gegenwärtigen Verfahren die jetztübliche mehrmalige Wanderung der Verlassenschaftsacten vom Gerichte zum Notar und vom Notar zum Gerichte und von diesem wieder zum gebührenbemessenden Amte ganz und gar entfallen.

Zum §. 162 das Abhandlungspatentes wäre zu bemerken, dass der Pflichttheilsausweis infolge der Bestimmung des §. 786 a. b. G. B. und des denselben erläuternden Hofdecretes vom 27 März 1847 J. G. S. 1051 bei grösseren Verlassenschaften und bei grösserer Mannigfalligkeit der Nachlassbestandtheile sich um so umfangreicher und complicirter gestaltet, je länger die Verlassenschaftsabhandlung dauert.

Bei Inangriffnahme einer Reform, die auf die Vereinfachung der Ordnung der Erbrechtsverhältnisse unter den berufenen Erben und den Notherben abzielt, wird auch die allfällige Änderung der obigen materiellrechtlichen Bestimmung in dem Sinne in's Auge zu fassen sein, *dass der Pflichttheil nach dem Stande des Vermögens am Todestage* ohne Rücksicht auf die nachträglichen Änderungen an der Masse bestimmt wird.

Der Todestag ist ein ganz bestimmter, von der Natur und von dem Zufalle bestimmter Zutheilungstag ist ein künstlich gefundener und mehr oder weniger von der Willkür der Parteien oder des Gerichtes abhängig.

Eine besondere Besprechung soll noch dem Inhalte der Einantwortungsverordnung gewidmet werden.

Die Gerichtshöfe halten sich in der Regel an das gesetzliche Formulare und an den §. 174 des Patentes, welcher die nothwendigen Requisite der Einantwortungs-Urkunde normirt.

Hie und da werden die Realitäten oder Realitäten-Antheile, die in den Nachlass gehören, in die Einantwortungsurkunde ausdrücklich aufgenommen, was zwar, da die Bewilligung zur grundbücherlichen Übertragung der im Erbwege übergegangenen Tabularrechte ohnedies von der Abhandlungsbehörde ausgehen muss (§. 177 Abhandlungspatent), nicht vorgeschrieben und auch nicht nothwendig ist; aber dieses freiwillige „Mehr" schadet nichts.

Anders verhält es sich mit den Einantwortungskunden sehr vieler Bezirksgerichte des flachen Landes zumal nach solchen Verlassenschaftsabhandlungen, die das Gericht selbst gepflogen hat.

Diese Einantwortungsurkunden enthalten nicht nur alle in den Nachlass gehörigen unbeweglichen Güter und Satzforderungen, sondern auch die Bewilligung, also gleichsam die Zustimmung der Abhandlungsbehörde zur Einverleibung der Rechte des Erben auf die ererbten Grundbuchsobjecte, ferner den Activ- und Passivstand des Nachlasses, die Erbtheilung und das Erbübereinkommen, Sicherstellungsvorbehalte für Erbtheilsforderungen minderjähriger oder pflegebefohlener Erben und die Bewilligung zur Eintragung der Pfandrechte hiefür und dgl. mehr, mögen die Grundlagen für alle diese kaleidoskopartig an einanderer gereihten und zu der äusseren Einheit der öffentlichen Einantwortungsverordnung verschmolzenen verschiedenartigsten Urkundenbestandtheile im Abhandlungsprotokolle in gesetzlicher Weise festgestellt worden sein oder nicht. Es entscheidet beim Entwurfe solcher Einantwortungsurkunden mehr das „ländlich sittliche" Herkommen als die gesetzliche Vorschrift.

Die Aufnahme der Bewilligung zur grundbücherlichen Einverleibung des Eigenthumsrechtes für den Erben auf die Nachlassrealitäten oder Realitätenantheile in die Einantwortungsurkunde mag sich daraus erklären, dass zur Vereinfachung des Verfahrens die Sicherstellung der Erbtheile oder Legate der minderjährigen oder pflegebefohlenen Erben nicht vor der Einantwortung erfolgt, sondern erst nach derselben, und dass daher zur Wahrung der Rangordnung für die Pfandrechte die Gleichzeitigkeit der Einverleibung der letzteren mit der Eigenthumseinverleibung für der Erben oder für den Nachlassübernehmer in der Einantwortungs-Urkunde nach Analogie des §. 97 des allgemeinen Grundbuchsgesetzes bedungen wird.

Es mag dahingestellt bleiben, ob eine solche nach §. 32 lit. b. und 33 lit. a. des allgemeinen Grundbuchsgesetzes lediglich der Parteien-Disposition vorbehaltene Erklärung von der Abhandlungsbehörde abgegeben werden kann; jedenfalls heisst es zum Nachtheile der Pflegebefohlenen das Verfahren von Amtswegen zu weit treiben, wenn sich das Gericht mit der blossen Eintragung der Rechte der Pupillen und sonstigen Pflegebefohlenen in das Grundbuch begnügt, ohne dass über die dem Nachlassübernehmer geborgten Beträge (§. 199 Abhandlungspatent) Schuldscheine gemäss §. 195 (ebendort) ausgefertigt werden.

Dieser ganz und gar ungesetzliche Vorgang hat sich seit dem Gesetze vom 23 Mai 1883 Nr. 82 R. G. Bl. in völliger Missdeutung und Verkennung der Bestimmungen des §. 2 dieses Gesetzes allenthalben mehr und mehr herausgebildet.

Die Folge dieser Praxis ist, dass die Kinder, sobald sie das Alter der Grossjährigkeit erreicht haben, und ihre Erbkapitalien beheben wollen, über die Verzinsungs- und Tilgungsmodalitäten (Kündigungsfristen etc.) vollständig im Unklaren sind, weil Ihnen die Urkunde über Ihre Forderung abgeht, und dass die bei dieser Gelegenheit auftauchenden Fragen zumeist auch nicht aus den bei Gericht höchst summarisch aufgenommenen Abhandlungsprotocollen gelöst werden können, weil auf diese wichtigen Bestimmungen bei Protocollirung des Erbsbereinkommens mit dem Nachlassübernehmer sehr häufig vergessen wird.

So verwandelt sich allmählig die vermeintliche allzugrosse Fürsorge für das Volk durch das Vorgehen von Amtswegen über das gesetzliche Ziel hinaus in ihr Gegentheil: in die den bestehenden Gesetzen stracks zuwiderlaufende Vernachlässigung der für die Wahrung der Rechte der Pflegebefohlenen unbedingt nothwendigen urkundlichen Cautelen.

Die Folge der erwähnten mehr und mehr sich einbürgernden sogenannten Amtswegigen Praxis ist zunächst Unklarheit und Ungewissheit der Rechte der unter dem besonderen Schutze des Gesetzes stehenden Personen, Streit und Gehässigkeit zwischen dem Gläubiger und Schuldner (in der Regel Angehörige derselben Familie) wegen mangelnder Verbriefung der For-

derungsansprüche, theilweiser Rechtsverlust, Weitwendigkeit und Kostspieligkeit bei der Geltendmachung der nicht klar bestimmten Ansprüche.

Noch ist zu erwähnen, dass von der Vorschrift des §. 165 des Patentes, wonach die Beendigung der Verlassenschafts-Abhandlung auch in Fällen, wo Minderjährige oder Pflegebefohlene als Erben einschreiten, in der Regel nicht bis zur Erbtheilung aufzuschieben sei, von den Gerichtshöfen nur selten und in höchst ängstlicher Art Gebrauch gemacht werden will.

Und doch kann unbedenklich in allen jenen Fällen, wo der Nachlass nur aus einer Realität oder aus einer solchen und Fahrnissen besteht, wenn von der Naturaltheilung nicht abgewichen werden soll, die Einantwortung der Erbtheilung vorangehen.

Am Schlusse der Beantwortung der ersten Frage, betreffend die Gestaltung der Praxis bei den gerichtlichen Verlassenschaftsabhandlungen, erübrigt nur noch eine Paralelle zu ziehen zwischen der vom Gerichte selbst und der von dem Notare als Gerichts-Commissär durchgeführten Abhandlung.

Die Gerichte sind im Allgemeinen durch die Mannigfaltigkeit der ihnen gesetzlich zugewiesenen Agenden mit Geschäften überhäuft und in dicht bevölkerten Gebieten nicht in der Lage, den Abhandlungsgeschäften die nöthige Zeit und den nöthigen Eifer zu widmen.

Der Richter wird daher die Verlassenschaftsabhandlung ohne Rücksichtnahme auf die persönlichen Verhältnisse der Parteien, ohne Berücksichtigung der oft so wichtigen gebührenrechtlichen Fragen so rasch als möglich nach der Schablone beenden, ohne die Parteien selbst um ihren Willen zu befragen.

Der Notar andererseits verfügt in der Regel über eine genauere Kenntniss der Personal- und Territorialverhältnisse und gebietet in Folge des Umstandes, dass er seine Berufsthätigkeit nicht, wie der Richter in allen Zweigen der Rechtspflege zu zersplittern nöthig hat, sondern seine Thätigkeit nahezu ausschliesslich auf das ausserstreitige Rechtsgebiet concentrirt, in diesem seinen Specialfache zumeist über eine durch stete Übung erworbene rasche Auffassung, hohe Leistungsfähigkeit und reiche Erfahrung.

Der Notar, welcher auf dem flachen Lande zumeist bei der Feststellung der Grundlagen der Erbfolge, bei Errichtung der Ehepacte, der Erb-und Übergabsverträge berufsmässig mitwirkt, kennt in der Regel die wirtschaftlichen Verhältnisse der Familie, ja er kennt oft die nicht geschriebenen Intentionen des Erblassers und weiss durch seine genaueren Kenntnisse der Personen und Einzelnwirtschaften in der Regel besser, als das Gericht, was zur Neuordnung der Verhältnisse bei eintretendem Todfalle noth thut.

Während dem Richter das Gebührengesetz fast durchwegs eine terra incognita ist und bleibt, hat der Notar täglich und stündlich mit den Bestimmungen des Gebührengesetzes zu thun.

Es ist ja notorisch, dass eine Verletzung der ihm von dem Gebührengesetze auferlegten Pflichten als Vorposten und Wächter des hohen Finanzärars viel strenger geahndet wird, als dem Richter gegenüber, wenn dieser sich Verstösse gegen das Gebührengesetz zu Schulden kommen lässt.

Der Notar muss sich daher rechtzeitig mit den Bestimmungen dieses Gesetzes wohl vertraut machen.

Er kennt aber nicht nur die Härte und Strenge desselben, er kennt auch die Erleichterungen und Rücksichten, welche das Gesetz gewissen Personen und Verhältnissen zu Theil werden lässt.

Da diese Erleichterungen und Rücksichten (Begünstigungen mit Rücksicht auf die Verwandschaftsverhältnisse, Gebührennachlässe bei kürzerer Vorbesitzdauer etc.) aber von den ge-

bührenbemessenden Organen nicht beachtet werden, wenn nicht die rechtlichen Grundlagen für dieselben klar geschaffen werden, so gehen sie für die Parteien oft verloren.

Das Gericht wird aber solchen Verhältnissen und Umständen bei Abhandlungsfällen, sei es aus Unkenntnis, sei es aus Zeitmangel niemals, der Notar aber wird denselben stets Rechnung tragen, und er wird eventuell gegen irrtümliche und unrichtige Anwendung der Gebührengesetze zum Nachtheile der Partei die letztere in Schutz nehmen.

Aus all'den angeführten Gründen wird den von den Notaren besorgten Abhandlungen durchwegs eine grössere Genauigkeit und Klarheit und vor allem eine feste Ordnung und verlässlichere Bestimmung der neubegründeten Rechtsverhältnisse gegenüber den gerichtlichen Abhandlungen nachgerühmt.

Zu den Vorzügen notarieller Amtshandlung gehört auch der einfache Kanzleimechanismus, über welchen der Notar verfügt und durch welchen alle Fäden seiner geschäftlichen Thätigkeit in einer Hand vereinigt werden.

Dadurch wird ihm nicht nur eine rasche und umsichtige Behandlung aller Geschäfte, also auch der Verlassenschaftsabhandlungen ermöglicht, sondern es kommt den Parteien auch der persönliche und unmittelbare Verkehr mit dem Notar zu jeder Stunde zu Statten, während die Gerichte in der Regel nur in den Amtsstunden und meist nur an gewissen Tagen zugänglich sind.

Der Notar steht vermöge seines Berufes mitten im Volke.

Sein Einschreiten bei Todesfällen (in den meisten Fällen ein trauriges Familienereignis) wenn auch in Auftrage des Gerichtes, wird daher nicht als das Einschreiten eines streng behördlichen Organes angesehen und empfunden.

Wenn schon in solchen Fällen „das Amt gehandelt werden muss", so werde dies von einem Organe besorgt, dass die Härten des behördlichen Einschreitens aus einem so traurigen Anlasse entsprechend zu mildern das Herz und die Bildung hat.

Man weise vor allem die Todfallsaufnahmen und Inventuren auch auf dem flachen Lande den Notaren zunächst als Gerichtscomissären obligatorisch zu, und verwende dieselben soviel als möglich zur Durchführung der Abhandlungen, insbesondere zur Verfassung aller Verlassenschaftsausweise und es wird sich dadurch die Vereinfachung, Beschleunigung und durchaus gesetzmässige Behandlung des Abhandlungsverfahrens von selbst ergeben, insbesondere wenn auch die beantragten Änderungen in dem einen oder anderen Punkte Berücksichtigung finden, als:

Unmittelbare Anzeige der Todfälle an den Notar, Ermächtigung zur sofortigen Inventurserrichtung in allen Abhandlungsfällen, wenn die gesetzliche Voraussetzung hiefür vorliegt, Zuweisung kleinerer Verlassenschafts- Abhandlungen, welche vor den Gerichtshof gehören an die Notare zur protokollarischer Durchführung, Änderung der Competenzbestimmungen betreffs der Gerichtshöfe in dem angeregten Sinne, Ermächtigung der Notare zur Beurkundung der nach Form und Inhalt gesetzmässig abgegebenen Erbserklärungen, Übertragung der Fondsgebührenbemessung von den Gerichten an die staatlichen Finanzorgane, endlich Ermächtigung des Notars zur unmittelbaren Überreichung der Gebührenausweise bei den gebührenbemessenden Ämtern.

Mit dem Postulate der allgemeinen Verwendung der Notare als Gerichtscommissäre in Abhandlungsfällen wird nicht eine neue Forderung gestellt, es soll damit nur zur Wirklichkeit werden, was vor nahezu vier Dezennien beabsichtigt war, um den Übergang zu einem noch einfacheren Verfahren vorzubereiten, und es sollen die im Patente vom 9. August 1854 so oft genannten Notare als vom Gesetz berufene wirksame Hilfskräfte der Abhandlungsbehörden nicht blos auf dem Papiere stehen, sondern auch wirklich zur Verwendung gelangen.

Was die Gebühren der Notare als Gerichtscommissäre betrifft (um auch diese Frage noch kurz zu erörtern) so sind wohl alle Stimmen darüber einig, dass der Tagtarif der Notariats-Ordnung vom 21. Mai 1855 Nr. 94. R. G. Bl. für bestimmte Amtshandlungen den geänderten Zeit- und Preisverhältnissen durchaus nicht mehr entspricht.

An Stelle dieses Tarifes trete ein combinirter Werth- und Zeittarif nach Analogie des Tarifes zur Notariats- Ordnung vom 25. Juli 1871 Nr. 75 R. G. Bl.

Auch die Gebühr für die Todfallsaufnahme, die nach Umfang und Zeitaufwand von allen Abhandlungsacten ohne Rücksicht auf die höhe dos Nachlasses wohl am wenigsten variirt, dürfte nicht für alle Fälle mit einem fixen Betrage bestimmt werden, sondern es müssten auch für diese Amtshandlung Abstufungen in der Entlohnung eintreten, und zwar etwa von 1 fl. bis 5 fl., je nach der Höhe des Activnachlasses, so dass bei geringeren Nachlässen die Gebühr gegenüber dem jetzt geltenden Gesetze bedeuten! herabhesetzt, der Ausfall aber bei grösseren Nachlässen wieder ersetzt wird.

Für die Aufnahme der Inventuren, Gebühren-Ausweise, Erbtheilungen, dann der Endausweise als besonderer Akte, dann für einfache Abhandlungen, welche in einem Protocolle durchgeführt werden können, wäre ein progressives Werthonorar festzusetzen, an dessen Stelle das Zeihonorar dann zu treten hätte, wenn dieses nach der auf die Amtshandlung verwendeten Zeit mehr betragen würde.

Allfällige Wagenauslagen und die Verwendung eines Kanzlisten ausserhalb der Kanzlei müssten besonders vergütet werden; sonst käme die tarifmässige Schreibgebühr in Anrechnung.

Das sind nur Grundzüge, die erst näher ausgeführt werden müssen.

Zur Frage der Gestaltung der Praxis in Vormundschafts- und Curatelssachen ist im Allgemeinen Folgendes zu bemerken:

Nach §. 187 des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches, gewähren die Gesetze solchen Personen, die eines Vormundes oders Curators bedürfen, durch Beistellung eines solchen besonderen Schutz.

Im §. 189 ist die Pflicht für die Verwandten des Minderjährigen (sogar unter angemessener Ahndung), für die politischen Obrigkeiten, die weltlichen und geistlichen Vorsteher der Gemeinden statuirt, dem Gerichte von den Fällen der Nothwendigkeit einer Vormundschaftsbestellung die Anzeige zu machen.

Mann sollte glauben, dass nach diesen Bestimmungen in Österreich jeder Minderjährige dem „die Sorge eines Vaters nicht zu Statten kommt, seinen Vormund habe".

Dem ist aber nicht so. Es fehlen leider die statistischen Daten darüber, wie viele verweiste Staatsbürger ohne Vormund herumlaufen.

Es wird wohl die Zahl der vormundlosen Minderjährigen nach Stadt und Land verschieden sein. Auf dem Lande wird sie verhältnissmässig viel kleiner, in den grösseren Städten sehr gross sein.

Im Ganzen wird die Zahl der Vormundlosen einen bedeutenden Perzentsatz unter den Pflegebefohlenen ausmachen.

Bei Todfällen erfährt das Gericht den Anlass zur Vormundschaftsbestellung aus der Todfallsaufnahme.

Bei ausserehelichen Geburten kommt es aber in aller Regel nur dann zu Bestellung eines Vormundes für das uneheliche Kind, wenn der ausereheliche Vater seinen Alimentationspflichten nicht freiwillig nachkommt, sondern zur Erfüllung derselben gerichtlich belangt werden muss.

Es wurde zwar mit Erlass des Justizministeriums vom 21. August 1856 Z. 15172 die Einleitung getroffen, dass die Gemeindevorsteher ausser den Todfällen auch jene Fälle den Ge-

richten schleunigst anzuzeigen haben, wo die Bestellung eines Vormundes für uneheliche oder andere Kinder oder die Bestellung eines Curators nothwendig wird.

Dieser Erlass musste bereits längst in Vergessenheit gerathen sein, denn heutzutage entbehren, wie erwähnt, die meisten unehelichen Kinder eines Vormundes.

Die Anzeigepflicht betreffs unehelicher Geburten wäre allerdings wirksam den Seelsorgern als Matrikenführer aufzutragen.

Im Kronlande Salzburg werden seit jüngster Zeit die auf das Vormundschafts- und Curatelswesen Bezug habenden gesetzlichen Bestimmungen genauer befolgt als in Nieder- und Oberösterreich und wird daselbst, wo der Perzentsatz der unehelichen Kinder sehr gross ist, insbesondere darauf hingewirkt, dass die Väter ausserehelicher Kinder ihren aus diesem Verhältnisse entspringenden gesetzlichen Verpflichtungen nachkommen.

Diese Action ist wohl sehr löblich und wäre auch den übrigen Kronländern zur Nachahmung zu empfehlen.

Wenn nun Minderjährige oder sonstige Pflegebefohlene, wie es im Gesetze vorgeschrieben ist, ihren Vormund oder Curator wirklich erhalten, so ist die Thätigkeit der Gerichte bei vermögenslosen Personen mit der Bestellung des Vormundes, Ausfertigung des den §. 205 a. b. G. B. enthaltenden gedruckten Decretes, und Abnahme des Handschlages in aller Regel zu Ende.

Der Handschlag wird dem Vormunde für arme Leute von einem richterlichen Hilfsbeamten (Adjuncten, Auscultanten, Rechtspracticanten oder im Auftrage des Gerichtes vom Gemeindevorsteher,) Standespersonen und Vormündern reicher Leute aber vom Gerichtsvorsteher selbst abgenommen.

Dabei hat der Vormund zu geloben, was in dem Decrete gedruckt steht, nämlich: „dass er den Minderjährigen zur Rechtschaffenheit, Gottesfurcht und Tugend anführe, in dem Stande gemäss als einen brauchbaren Bürger erziehen, vor Gericht und ausser demselben vertreten, das Vermögen getreulich und emsig verwalten und sich in Allem nach Vorschrift der Gesetze verhalten wolle".

Die Stellung des Vormundes, seine Rechte und Pflichten sind von dem Gesetzgeber höchst ideal aufgefasst worden, aber in der Wirklichkeit gestaltet sich die Sache ganz anders.

Vor allem ist dabei zu unterscheiden zwischen armen und vermögenden Pflegebefohlenen.

In Wirklichkeit sind die Gerichte namentlich in grösseren Städten oft in der grössten Verlegenheit, für arme verwaiste Kinder, wenn sich nicht ein naher Verwandter der Eltern findet, oder ein gutherziger Bekannter freiwillig meldet, einen Vormund zu bestellen.

Sie greifen dann zu dem nächstbesten, im günstigsten Falle zu einem Strohmanne, der nichts thut, als das Decret in Empfang zu nehmen und den Handschlag abzugeben, um dann gleich dem Gerichte seine Thätigkeit einzustellen; im ungünstigeren Falle gerathen die Kinder auch unter die Obhut eines verkommenen Subjects, vielleicht eines notorischen Winkelschreibers, der derlei Vormundschaften zu Dutzenden annimt, und in seiner Art ausbeutet.

Eine Prüfung des Characters des zu bestellenden Vormundes findet nicht statt. Das Gericht ist froh einen Mann gefunden zu haben der das Decret übernimmt, sei er wer immer, wenn er sich nur nicht nach dem Gesetze entschuldigen und das vormundschaftliche Amt nicht ablehnen kann.

Die Handhabung des Vormundschaftswesens in grösseren Städten bezüglich vermögensloser Kinder ist geradezu der Autorität des Richters abträglich.

Der Aufgabe für jeden Mündel einen tauglichen gewisenhaften Vormund aufzustellen und die Erziehungspflichten des Vormundes zu überwachen, sind die Gerichte überhaupt nicht gewachsen.

Es fehlt ihnen dazu an der nöthigen Personenkenntnis und an Zeit und die Gerichte empfinden diese ihnen unnatürlicher Weise aufgezwungene Thätigkeit als wahre Last.

Es ist daher nicht zu wundern, dass sich gerade in richterlichen Kreisen die Anschauung herausgebildet hat, dass vermögenslose Kinder überhaupt keinen Vormund brauchen.

Wo bliebe auch die eigentliche richterliche Berufsausübung, die Rechtsprechung, wenn alle Welt von dem im §. 217 ab. G. B. jederman eingeräumten Beschwerderechte gegen alle jene Vormünder, die die Pflichten der nöthigen Obsorge und Pflege hintansetzen, Gebrauch machen wollten, wenn alle gewissenhaften Vormünder ihre Beschwerden gegen die der vormundschaftlichen Gewalt Hohn sprechenden, unbändigen Pupillen beim Richter vorbringen würden und wenn der Richter alle diese Beschwerden anhören und austragen müsste?

Hier stehen wie vor einem Kapitel socialer Aufgabe des Privatrechtes und zwar des Familienrechtes und da wäre es am Platze der Gemeinde einen grösseren Wirkungskreis einzuräumen.

Die Gemeinde, als die über der Familie stehende Gemeinschaftsordnung im Staate, hat die Pflicht der Erhaltung ihrer verarmten erwerbsunfähigen Genossen, sie hat daher vor allem ein Interesse, dass jene Personen, denen eine gesetzliche Pflicht zur Erhaltung und Erziehung obliegt, (z. B. ausserehelichе Väter) zu dieser Pflicht auch verhalten werden, dass überhaupt verwaiste Kinder zu tüchtigen erwerbsfähigen Staatsbürgern herangezogen werden, damit sie ihr nicht späterhin wieder zur Last fallen. Es wurde daher das Vormundschaftswesen zunächst bezüglich vermögensloser Kinder der Gemeinde übertragen.

Obliegt Ihnen heute schon hie und da den Gerichten taugliche Vormünder und Mitvormünder vorzuschlagen (für Wien zufolge I. M. E. vom 5. Febr. 1855 Z. 29395, und werden dieselben vermöge §. 17 der Instruktion vom 28. Juni 1850 Nr. 256 R. G. Bl. dazu verwendet, die Pflichtenangelobung abzufordern und die Decrete zu behändigen, so übertrage man den Gemeinden noch die Bestellung der Vormünder selbst, und die Ausfertigung der Decrete im eigenen Wirkungskreise; der Gemeindevertretung obliege dann auch die Überwachung der Erfüllung vormundschaftlicher Pflichten und die Erledigung aller Beschwerden des Vormundes gegen seinen Pupillen und des Letzteren oder seiner nahen Verwandten gegen den Vormund.

Beim Übergange von der cura personae zu der cura bonorum vermögender Pupillen oder Curanden, ist bezüglich des Verfahres in Vormundschafts- und Curatelssachen vor allem das §. 185 des Patentes vom 9. August 1854 ins Auge zu fassen.

Alle Verhandlungen sollen in der Regel mündlich vor Gericht gepflogen werden.

Diese Vorschrift wird auch bei den Gerichtshöfen in Fällen von Grossjährigkeitserklärungen und Ehebewilligungen befolgt, sonst werden in der Regel alle Vormundschaftsangelegenheiten bei den Collegial-Gerichten schriftlich behandelt.

Im zweiten Absatze desselben §. wird es dem Ermessen des Gerichtes überlassen in wichtigen und zweifelhaften Fällen vor der Genehmigung der Anträge des Vormundes oder Curators auch die anwesenden nächsten Verwandten des Pflegebefohlenen und diesen selbst zu vernehmen.

In dieser Bestimmung liegt offenbar ein schwacher Anklang, ein leiser Gedanke an den Familienrath des französischen Rechtes.

Aber auch dieser Gedanke wurde schon bei seinem Entstehen von dem Gesetzgeber selbst unterdrückt, in dem er die Ingerenz der nächsten Verwandten in wichtigen und zweifelhaften Fällen dem Ermessen des Gerichtes überliess.

Für dieses Ermessen ist kein Fall wichtig und zweifelhaft genug, um auch die nächsten Verwandten darüber zu vernehmen.

Was das Ermessen der Gerichte überhaupt bedeutet, darüber wurde ein Mehreres dort gesprochen, wo von der Verwendung der Notare als Gerichtscommissäre auf dem flachen Lande die Rede war.

In den §§. 203 und 209 ist weiters die allfällige Zuziehung der nächsten Verwandten seitens der Bezirksgerichte bei der Rechnungslegung des Vormundes und die Verwendung derselben bei der Prüfung der Rechnung aufgetragen.

Mit protocollarischen Rechnungsaufstellungen geben sich auch die Bezirksgerichte nicht gerne ab; er ist viel Zeitaufwand damit verbunden, auch fehlt den Richtern meistens die Übung in der Aufstellung und Durchführung derartiger Rechnungen; es wird sich also auch für die Zuziehung der nächsten Verwandten nach §. 203 des Patentes höchst selten die Gelegenheit ergeben.

Nichtsdestoweniger muss der im §. 185 liegende Gedanke weiter verfolgt und ausgebildet werden.

Die Thätigkeit der Gerichte bezüglich der Gebahrung mit dem Waisen und Curandenvermögen, erstreckt sich auf die Erledigung der Erlags- und Erfolgslassungsgesuche und der Fructifizirungseingaben.

Bei den Gerichtshöfen wird, wo es nothwendig ist, auf die Legung der Jahresrechnungen gedrungen; bei den Einzelngerichten (auch st. del. Bezirksgerichten) functionirt der Betreibungsaparat oft schlecht, und kommt es auch vor. dass Jahre lang keine Rechnung gelegt wird.

Die Rechnungen werden, wenn sie sehr einfach sind, von den Gerichten selbst erledigt.

Sind sie weniger einfach, so werden sie zuerst einem Rechnungsrewidenten zur Überprüfung und Berichterstattung zugiewiesen und es wird von demselben die Eledigung der Rechnung im seinem Schluss-Antrage entworfen.

Als Rechnungsrevisoren werden ausser activen und pensionirten Rechnungsbeamten verschiedener Kategorien auch Notare verwendet, in Salzburg wurden bis auf unsere Tage nur Rechnungsbeamte aus den Rechnungsdepartements der l. f. Behörden oder des Landschaftsamtes verwendet.

Im Grossen und Ganzen ist die Zuweisung von Rechnungsrevisionen eine Protectionssache der Gerichte.

Die Überprüfung der Rechnungen geschieht nun durch Rechnungsbeamte lediglich in Bezug auf die Richtigkeit derselben nach Anlage, Calculation und Duchführung.

Der Notar wird. wo sich Gelegenheit bietet. auch die unterlaufenen juristischen Mängel in Betracht ziehen.

Für die wirtschaftliche Frage der Gebahrung mit dem Mündel- und Curandenvermögen soll aber das Votum eines aus den nächsten Verwandten zusamengesetzten verständigen Familienrathes massgebend sein.

In dieser Beziehung soll die Familie des Pflegebefohlenen nicht ignorirt werden, wenn sich die Gesetzgebung nicht entschliessen sollte, das französische System überhaupt zu adoptiren.

In wie weit gegen die zum besonderen Schutze der Pflegebefohlenen aufgestellten Bestimmungen des Gesetzes (§. 188, 195 u. ff. des Patentes) von den ländlichen Gerichten in Folge der Überwucherns der „Amtswegigkeit“ bei Verlassenschafts-Abhandlungen verstossen wird, wurde bereits oben erörtert, und kann diesfalls auf die in der Zeitschrift für „Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit in Österreich zur Veröffentlichung gelangenden Blüthen derselben verwiesen werden.

Im Allgemeinen wird auch über die schleppende Behandlung der Vormundschaftsangelegenheiten bei den Gerichtshöfen und über die Umständlichkeit und Kostspieligkeit der depo-

sitenämtlichen Gebahrung überhaupt, namentlich aber über die Schwerfälligkeit den Geschäftsbehandlung bei grösseren Depositenämtern von den Parteien Klage geführt.

II. Was endlich die Beantwortung der Frage ad 2) betrifft, welche Übelstände und welche Gebrechen mit Rücksicht auf die Bauerngüter und Bauernverhälltnisse fühlbar geworden sind, so kann hierüber, wenn die Frage so aufgefasst wird, dass sie alls mit den beiden anderen Fragen in Zusammenhange stehend gestellt wurde, wenig Positives für die Kronländer Nieder-Oberösterreich und Salzburg angeführt werden.

In dem conservativen und höchst soliden Bauernstande dieser drei Kronländer besteht seit Alters her die Übung, dass die bäuerlichen Brautleute, bevor sie zum Altare gehen, mit den beiderseitigen Eltern, oder, wenn diese nicht mehr leben, mit den nächsten Verwandten in die Notariatskanzlei kommen um hier den Übergabsvertrag zwischen den Eltern des Bräutigams oder der Braut auf der einen Seite und dem Brautpaare auf der anderen Seite, dann die Ehepacte zwischen den Brautleuten zur Ordnung ihrer gengenseitigen vermögensrechtlichen Verhältnisse unter Lebenden und auf Todesfälle zu errichten In der Regel wird unter den bäuerlichen Ehegatten eine allgemeine, sofort wirksame Gütergemeinschaft, welche auch die künftige Errungenschaft und das Ererbte in sich begreift, geschlossen.

Für Todesfälle wird dem überlebenden Ehetheil neben seinen Erbvertragsrechten aus aus gem gewöhnlich über das der freien Testirung vorbehaltene Viertel errichteten wechselseitigen Testamente für alle Fälle das sogenannte Aufgriffsrecht vorbehalten, das ist das Recht den Nachlass des Verstorbenen um den gerichtlichen Schätzwert in natura zu übernehmen.

Dadurch wird der ideellen Theilung und Zersplitterung der Bauernwirtschaft und allen Verwickelungen, die sonst bei der Erbtheilung entstünden, vorgebeugt und es wird vermieden, dass dem überlebenden Theile bei der Fortführung der Wirtschaft die Hände gebunden sind.

Sollte aber einmal der Fall vorkommen, das beide Elterntheile mit Hinterlassung von minderjährigen Kindern vor der Übergabe unter Lebenden an Eines derselben sterben und ohne dass schon ein zur selbständigen Wirtschaftsführung tauglicher Sohn vorhanden wäre, so wird das Gut von dem Vormunde oder einem der nächsten Verwandten bis zur Erreichung der Grossjährigkeit eines zur Übernahme geeigneten Kindes für Rechnung aller Kinder fortgeführt und dann von einem Kinde gegen Auszahlung oder Sichertstellung der Erbtheile der übrigen übernommen.

Ist dies nicht thunlich, so wird die Wirthschaft verkauft und der Erlös unter die Kinder gleichmässig vertheilt.

In den seltenen Fällen, wo wegen besonderer Verhältnisse etwa wegen zu geringer Dotirung der Braut das römisch-rechtliche System der Gütertrennung Platz greift, wird für die Gattin für den Fall ihres Überlebens zu ihrem eineingebrachten Heiratsgute eine Widerlage bestellt und eine lebenslängliche Witwenversorgung in Form eines Ausgedinge (Auszug Ausnahme) stipulirt, ihr aber bis zur erreichten Grossjährigkeit des zur Gutsübernahme predistinirten Kindes das Bewirthschaftungsrecht des Gutes vorbehalten.

Die Bauernsleute hierzulande lieben also clara pacta und halten auf feste Ordnung in vermögensrechtlichen Beziehungen den Ehegatten unter Lebenden und auf Todesfälle.

In dieser Hinsicht sind ihnen nur sehr vorsichtige Kaufleute gleichzustellen, die gleichfalls auf die rechtzeitige Errichtung von Ehepacten grossen Werth legen.

Es kann aber nicht unerwähnt bleiben, dass die Bestimmungen des a. b. G. B. und des Patentes vom 9 August 1854 über die jährliche Rechnungslegung des Vormundes und über die innere Einrichtung der Vormundschaftsrechnungen in jenen Fällen, wo es zur Bewirttschaftung des Bauerngutes für Rechnung der Minderjährigen kommt, schlechterdings nicht anwendbar sind.

Gerade in solchen Fällen wird es sich empfehlen die Überwachung der Wirtschaftsführung und die Prüfung der Rechnungslegung des Vormundes einen aus den nächsten Ver-

wandten im Bauernstande zusammengesetzten Familienrathe, etwa unter Vorsitz des Gemeinde-Vorstehers oder eines unbetheiligten Mitgliedes des Gemeinde-Ausschusses zu übertragen.

Oprócz powyżej wymienionych opinii otrzymał Wydział krajowy od prezydyum walnego zgromadzenia członków austr. Stowarzyszenia notaryuszów, odbytego w dniu 7. września 1891 w Krakowie, referat Dr. Gesselbauera w kwestyi reformy postępowania niespornego, na zgromadzeniu tem odczytany.

Z pracy tej pozwalamy sobie przytoczyć najważniejsze ustępy.

Na sprawę poprawy postępowania spadkowego zapatruje się autor następnie:

Die Hauptquelle aller gegen das bisher bestehende Verfahren in ausserstreitigen Rechtsangelegenheiten gerichteten Klagen, daher auch der Ausgangs- und Angelpunkt jeder diesbezüglichen Reform muss darin gefunden werden, dass dieses Verfahren ein ausschliesslich g e r i c h t l i c h e s Verfahren ist, dass die Gerichte, welchen naturgemäss im Justizorganismus eine ganz andere Aufgabe zugedacht ist, mit einer Thätigkeit befasst erscheinen, welche im Wesentlichen rein constitutiver, zum Theil auch administrativer Natur ist, und dem eigentlichen richterlichen Berufe vollkommen fern steht. Denn was sind, wenn zunächst die Verlassenschaftspflege ins Auge gefasst werden soll, die einzelnen Theilacte derselben wie die Todfallsaufnahme, die Feststellung des Nachlasses und seines Werthes, die Constatirung des Vorhandenseins einer letzten Willensanordnung, die Aufnahme der Erbserklärung und die Erbtheilung anders als die Beurkundung rechtlich relevanter Erklärungen und Verhältnisse zum Zwecke der Nachlassregulirung, an welche sich noch verschiedene Thätigkeiten administrativer Natur vornehmlich im fiscalischen Interesse knüpfen.

Diese Erkenntniss ist nichts Neues, sie bestand schon vor vier Jahrzehnten, als man in Österreich die grosse Justizreform begann und sie war es, die den Anstoss zu jener eigenthümlichen Institution des notariellen Gerichscommissariates bot, welche, anfänglich nur als ein Provisorium geschaffen, heute noch ihr unnatürliches Dasein fristet.

Die Einführung des notariellen Gerichtscommissariates war der erste schüchterne Versuch zu einer Trennung der Functionen auf dem Gebiete der freiwilligen Gerichtsbarkeit, ein Versuch, der in auffälliger Weise den Charakter der Halbheit an sich trug und der ausgesprochenermassen nur als eine Schule des jungen Notariates auf diesem Gebiete betrachtet wurde.

Die Art und Weise, wie diese Institution dem ganzen Organismus der Justizverfassung angehängt wurde, war indessen eine unnatürliche, den Grundsätzen der Rechte und der Billigkeit nicht entsprechende, sie schuf jenen vederblichen Zustand, der das Einschreiten des Notars von dem Ermessen, von der Gunst oder Ungunst des einzelnen richterlichen Functonärs abhängig machte, der auf diese Weise den Notar zum Diener nicht der Rechtspflege, sondern des Richters degradirte, jenen Zustand, der die Functionen verwirrte, anstatt sie klar zu sondern.

Das notarielle Gerichtscommissariat hat aus diesen Gründen im Stande der österreichischen Notare niemals Anhänger gefunden; diese Institution ist aber auch — und dies ist das wichtigere — wegen seines unnatürlichen zwitterhaften Charakters und seiner unglücklichen Lösung der Tariffrage niemals volksthümlich geworden; sie bildete im Gegentheile mit eine Quelle jener Beschwerden, welche aus dem Volke selbst sich gegen die bestehenden Zustände auf dem Gebiete der Nachlasspflege richteten und sie war bedauerlichweise die Ursache, dass diese Beschwerden nunmehr auch ihre Spitze gegen das Notariat selbst, als den allegirten Functionär auf diesem Gebiete, richteten.

Wenn nun einerseits die Beseitigung der dermal herrschenden und längst als unhaltbar anerkannten Zustände als unabweislich bezeichnet werden und andererseits jenes Organ gefunden werden muss, welchem die selbstständige Nachlasspflege zu übertragen ist, so kann wohl kein Zweifel darüber obwalten, dass nach der natürlichen Rechtsentwickelung, dass insbesondere

aber auch nach jenem Gange, den die Rechtsbildung Österreich genommen hat, kein anderes Organ hiezu berufen sein kann, als das Notariat, jenes Notariat, welches sich nach dem Vorausgeschickten auf eine mehr als vierzigjährige Leidenschule gerade auf diesem Gebiete berufen kann.

Wenn die drei Organe der Rechtspflege: Richteramt, Advocatur und Notariat in ihrer Reinheit und in ihrer natürlichen Stellung im Gesammtorganismus des Rechtslebens richtig erfasst werden, so ergibt sich nach dem heutigen Stande der Wissenschaft wohl ohne jeden Widerspruch, dass weder mit dem Richteramte, noch mit der Advocatur jene Thätigkeit vereinbar erscheint, welche wir bisher unter dem Begriffe der Abhandlungspflege zusammenfassen.

Mit dem Richteramte nicht, weil durch die Cumulirung dieser Functionen mit der eigentlichen Rechtsprechung die Unbefangenheit der Rechtsprechung gefährdet, der richtige Begriff des richterlichen Amtes verwischt und das Gericht mit einer seinem Wesen völlig fremden Arbeit belastet wird, welche nur auf Kosten seiner natürlichen Berufsthätigkeit, also mit Hintansetzung der eigentliche Aufgabe seines richterlichen Amtes bewältigt werden kann.

Mit der Advocatur nicht, weil dieser Beruf seinem Wesen nach der Berathung und Vertretung der Parteien in streitigen Angelegenheiten zu dienen hat und es sich dabei naturgemäss um die Repression gegen ein behauptetes Civilunrecht, um die einseitige Vertretung eines Parteiinteresses im Conflicte mit der privatrechtlichen Sphäre eines Anderen handelt.

Dagegen erscheint das Notariat seinem innersten Wesen nach zum Schutze und zur Pflege nicht collidirender Civilrechte und unter der ihm innewohnenden publica fides zur Beurkundung der diesfälligen Rechtsverhältnisse berufen.

Es wurde schon früher bemerkt, dass die Abhandlungspflege, wie sich dieselbe bei uns entwickelt hat, sich im Wesentlichen nur aus einer Reihe von Beurkundungen rechtlich relevanter Thatsachen und Verhältnisse zusammensetzt, welche insgesammt dazu dienen, festzustellen, woraus der Nachlass eines Verstobenen besteht, welche Personen und nach welchen Antheilen dieselben berufen erscheinen, diesen Nachlass zu übernehmen.

Diese thatsächlichen Feststellungen und rechtlichen Beurkundungen sollen die Grunlage jenes gerichtlichen Anspruches bieten, welcher bei uns unter dem Namen der Einantwortung des Nachlasses bekannt ist und welcher im Wesentlichen nichts anderes bedeutet, als die richterliche Sanction der im Zuge der Verlassenschaftsabhandlung auf eine vollen Glauben verdienende Weise festgestellten Erbfolge und den Zuspruch des Nachlasses an die Erben.

Eine Reform der dermal bestehenden Verlassenschaftsabhandlung auf Grunlage der geltenden Normen des materiellen Rechtes und im Sinne einer stricteren Durchführung der Trennung richterlicher und notarieller Competenz erscheint auf Grund des Vorgesagten leicht dadurch gegeben, dass jener Theil der Nachlassregulirung, welcher sich, wie früher erwähnt, blos damit befasst, die zur richterlichen Einantwortung des Nachlasses erforderlichen Thatsachen und Rechtsverhältnisse auf vollglaubwürdige Weise festzustellen und zu beurkunden, in den selbstständigen Wirkungskreis des Notariates derart übernommen wird, dass dem Richter lediglich die Schöpfung des auf Grund dieser Constatirungen zu erlassenden Einantwortungsdecretes, sowie die Entscheidung etwaiger aus Anlass und im Zuge der Abhandlung sich ergebender Rechtsstreite vorbehalten bleibt.

Eine in diesem Sinne durchgeführte Reform würde auch den Vortheil bieten, dass sie nicht als ein völlig neues, den bisherigen Verhältnissen fremdartiges Product der Gesetzgebung sich darstellen würde.

Die Wege zu dieser Reform sind durch das seit beiläufig vier Dezennien bestehende notarielle Gerichtscommissariat, welches auf diese Weise endlich auch seinen längst und wohl ver-

dienten Ruhestand finden würde, mehr als hinlänglich geebnet worden und es könnte ein derartige Reform zugleich das beste Uebergangsstadium für die beständig anzustrebende und endlich auch gewiss durchzuführende vollständige Trennung der richterlichen und notariellen Competenzen auf dem Gebiete der sogenannten freiwilligen Gerichtsbarkeit bilden.

Diese Art der Überweisung der Verlassenschaftsabhandlung an das Notariat darf — und es ist wichtig, dies hier hervorzuheben — nicht blos als eine im Interesse des Notariates geplante und in diesem Sonderinteeresse durchzuführende Reform gedacht werden. Diese Reform erscheint vielmehr vollständig danach angethan, den Interessen einer geordneten Rechtspflege überhaupt zu dienen und insbesondere jene zahlreichen und zumeist wohl begründeten Klagen der Vevölkerung über die Mängel der dermaligen Abhandlungspflege verstummen zu machen.

Vor Allem wird dieselbe eine nicht hoch genug zu veranschlagende Entlastung der Gerichte von einer ihrem eigentlichen Wirkungskreise fremden Arbeit zur Folge haben; eine solche Entlastung erscheint aber unabweisbar, wenn ernstlich an die Civilprocessreform geschritten werden soll, ohne das Justizbudget deshalb erheblich zu belasten; die Justizorganisation wird zum evidenten Vortheile der Rech spflege jenem idealen Zustande näher gebracht, in welchem der Begriff des Richteramtes in seiner Reinheit dargestellt erscheint und für die Unbefangenheit des richterlichen Functionärs werden erhöhte Garantien dadurch geboten, wenn er fortab von der Verpflichtung befreit wird, in der nicht contentiosen Privatrechtssphäre des Einzelnen als consultatives und constituirendes Organ seine Thätigkeit zu entfalten.

Aber auch die Bevölkerung würde die Durchführung der angeregten Reform als eine Wohlthat empfinden, indem hiedurch eine wesentliche Vereinfachung der Abhandlungspflege erzielt werden könnte. Jede Vereinfachung des Verfahrens führt aber zur Beschleunigung und Verwohlfeilung destelben und gerade dies schliesst die Erfüllung jener Anforderungen in sich, welche das Volk mit Recht an jede justizreformatorische Bewegung knüpft.

Diese Vereinfachung müsste sich aber nicht blos darauf beschränken, dass alle das Einantwortungsdecret vorbereitenden Acte der Verlassenschaftsabhandlung in den selbstständigen Wirkungskreis der Notariate übernommen würden, sie müsste vielmehr auch dadurch gefördert werden, dass diese vorbereitende Acte selbst jedes überflüssigen Formalismus entkleidet und mit den bestehenden wirthschaftlichen und socialen Verhältnissen in Einklang gebracht werden.

Schon in der vom galizischen Landesausschusse in dieser Frage eingeleiteten Enquete wurde unter allseitiger Zustimmung der Umstand hervorgehoben, dass die mit Mehrkosten verbundene Commission des Abhandlungspflegers an Ort und Stelle in dem meisten Fällen überflüssig sei, da ja auch dort nur Dasjenige über die Verwandtschaftsverhältnisse des Erblassers und über den Stand des Nachlasses als thatsächlich constatirt werden kann, was von den Betheiligten und der Gemeindebehörde diesfalls angegeben wird, und dass es daher das ganze Verfahren wesentlich vereinfachen würde, wenn das Gemeindeamt, das ist der Gemeindevorsteher und die beiden Schätzleute, die ihnen von den Betheiligten vorgewiesenen Nachlassobjecte an Ort und Stelle abschätzen und diesen Befund sowie ihre gemachte Wahrnehmungen und Erhebungen über die Verwandtschaft der Erblassers ebenso wie die sonstigen Erklärungen der an der Nachlassverhandlung betheiligten Personen am Amtssitze des Notars beurkundet werden.

Dies würde ja nicht ausschliessen, dass in besonders wichtigen Fällen, wo insbesondere der Stand des Nachlasses oder auch öffentliche Rücksichten dies erfordern, ausnahmsweise eine Commissionirung an Ort und Stelle stattfinden könne.

Gegen eine etwa zum Nachtheile einzelner Erbsinteressenten beabsichtigte Nachlassverheimlichung wäre in dem Manifestationseide ein ausreichendes Mittel gegeben. Dieses Mittel könnte sich jedoch als wirksam nur dann erweisen, wenn dieser Eid ohne vorherige Durchführung

eines förmlichen Processes über die Statthaftigkeit desselben lediglich auf Ansuchen eines betheiligten Erbsinteressenten zugelassen, beziehungsweise die Ablegung desselben von jedem Erbsinteressenten unter bestimmten Rechtsfolgen verlangt werden könnte.

Als Hilfsorgane des Notariates in der Abhandlungspflege müssten die Gemeindeämter fungiren: denselben würde es nicht nur obliegen von allen eingetretenen Todfällen unverweilt die Anzeige an den zuständigen Notar zu erstatten, sondern auch für die etwa nothwendige Sicherstellung des Nachlasses gegen Verschleppungen und für die zwischenzeitige Verwaltung dieses Nachlasses Sorge zu tragen.

Ein Hauptaugenmerk wäre darauf zu richten, dass die Anzeige der Gemeindevorstehung von dem eingetretenen Todfalle sowie die provisorischen Vorkehrungen zur Sicherung und Verwaltung des Nachlasses ohne jeden Aufschub erfolgen, da als einer der hauptsächlichen Mängel des dermaligen Abhandlungsverfahrens jener empfunden wird, dass zwischen dem eingetretenen Todfalle des Erblassers und dem Einschreiten der Abhandlungsbehörde in der Regel ein Zeitraum von mehreren Wochen, ja Monaten liegt, ein Zeitraum, welcher hinreicht, um in vielen Fällen einen Mobilarnachlass ganz verschwinden zu lassen oder die beim Ableben des Erblassers bestehenden Verhältnisse so zu verwirren, dass eine spätere Nachlassregulirung ohne Schädigung einzelner Erbsinteressenten nicht mehr möglich erscheint.

Diese von der Gemeindevorstehung an den zuständigen Notar zu erstattende Todfallsanzeige hätte das Substrat für die durch den Notar von Amtswegen einzuleitende Verlassenschaftsabhandlung zu bilden.

Zu den Obliegenheiten seines Amtes würde es demnach gehören, die zur gesetzlichen Erbfolge berufenen Verwandten des Erblassers zu ermitteln, das Vorhandensein einer letztwilligen Anordnung sowie den Inhalt derselben zu constatiren, sämmtliche Erbsinteressenten unter bestimmten Rechtsfolgen des Ausbleibens zur Verhandlung vorzuladen, die Vermächtnissnehmer vom Legatsanfalle zu verständigen, die edictale Convocation der Erben, Vermächtnissnehmer und Gläubiger, sowie die Bestellung von Curatoren für Abwesende zu veranlassen, die abgegebenen Erbserklärungen zu beurkunden, das Inventar oder das eidesstättige Vermögensverzeichniss aufzunehmen, die zur Gebührenbemessung erforderlichen Anzeigen zu erstatten und nach Thunlichkeit auch sofort die Erbtheilungsurkunde oder die Vereinbarungen über die Auseinandersetzung zwischen den Erben und Legatoren in vollglaubwürdiger Weise aufzunehmen.

Alle diese Acte wären sohin behufs Aufbewahrung und Erlassung des Einantwortungsdecretes, dessen Entwurf dem Acte beizuschliessen wäre, dem competenten Gerichte vorzulegen.

Dieses Einantwortungsdecret dürfte sich indessen nicht blos auf die Erklärung des Zuspruches des Nachlasses an die Erben beschränken, sondern müsste das Ergebniss der ganzen Verlassenschaftsabhandlung resumiren.

Für den Fall von im Zuge der Verlassenschaftsabhandlung auftauchenden Rechtsstreiten wären nach Vornahme der geeigneten Sicherstellungsmassregeln das weitere Verfahren bis zur gerichtlichen Entscheidung des Rechtsstreites zu sistiren.

Demnach hätte sich die gerichtliche Intervention im Zuge der Nachlassabhandlung auf die Entscheidung der während des Verfahrens etwa enstehenden Rechtsstritte und auf die Erlassung des Einantwortungsdecretes zu beschränken.

Eine in diesem Sinne gedachte Reform des Abhandlungswesens erscheint durchführbar, ohne die grundsätzlichen Bestimmungen unseres materiellen Privatrechtes zu alteriren.

Sie würde aber auch, wie bereits bemerkt, in ihrer Anwendung nicht jenen Schwierigkeiten begegnen, welche jedes neue Verfahren in der Regel mit sich zu bringen pflegt, da das seit vier Decennien in Österreich bestehende notarielle Gerichtscommissariat im Wesentlichen — wenn

auch in einer anderen, minder glücklichen Form — schon ein ähnliches Ziel verfolgte, nämlich die zur Erlassung des Einantwortungsdecretes erforderlichen Vorbereitungsacte durch das Notariat besorgen lassen zu können.

Dass durch diese Überweisung der Verlassenschaftsabhandlung in den selbständigen Wirkungskreis des Notariates die möglichste Vereinfachung und Beschleunigung des Verfahrens erzielt werden würde, liegt auf der Hand.

Die einheitliche Leitung der ganzen Verhandlung durch den verantwortlichen Notar, welcher, vermöge seines Berufes mitteln in der Bevölkerung stehend, mit den Rechts- und Familienverhältnissen derselben am besten vertraut ist, die mit seinem Amte verbundene und durch die obligatorische Überweisung der Abhandlungspflege in seinen selbständigen Wirkungskreis nur erhöhte Objectivität und Unbefangenheit garantiren nicht blos die rasche und einfache, sondern auch die qualitativ beste Durchführung jener Arbeiten, welche mit der Verlassenschaftsabhanlung verbunden sind.

Die ganze hier besprochene Reform soll dieselbe ausführbar erscheinen und soll dieselbe auch dem schon früher erwähnten Postulat der Verwohlfeilerung der Rechtspflege gerecht werden hängt auf's innigste zusammen mit einer glücklichen Lösung der Tariffrage.

Następnie omawia autor kwestyę urządzenia taryfy notaryalnej i poboru należytości za sporządzanie aktów spadkowych, i przystępuje do sprawy opiek i kurateli. W tej mierze wypowiada autor następujące zdanie:

So einfach sich eine Reform des Abhandlungswesens nach den oben entwickelten Grundsätzen gestalten liesse, ohne dass es bei dieser Reform tiefgreifender Änderungen unseres materiellen oder selbst unseres formellen Rechtes bedürfte, ebenso schwierig gestaltet sich die Sachlage, wenn die Frage einer Reform des Pflegschaftswesens im ergeren Sinne des Wortes, also der Vormundschafts-, Curatels- und Rechnungspflege aufgeworfen wird.

Nicht als ob etwa ein Zweifel an der Nothwendigkeit einer solchen Reform bestünde; den darüber, dass die dermaligen Zustände auf dem Gebiete des Pflegschaftswesens nichts weniger als erfreuliche genannt werden können, dass der gerichtliche Schutz, den der Pflegebefohlene dermalen geniesst, mehr oder minder illusorisch ist, dass also mit allem Ernste daran geschritten werden muss, eine Verbesserung der bestehenden Verhältnisse auf diesem Gebiete anzustreben, erscheinen heute wohl die Meinungen ungetheilt.

Die Schwierigkeiten, welche sich den Reformbestrebungen auf diesem Gebiete entgegensetzen, sind also nicht etwa darin zu suchen, dass man von der Reformbedürftigkeit des Verfahrens in Pflegsschaftssachen nicht überzeugt ist, sondern vielmehr darin, dass über den zur Verbesserung der bestehenden Zustände einzuschlagenden Weg, dass über Ziel und Mittel der als nothwendig anerkannten Reform die herrschenden Meinungen auch heute noch vielfach auseinandergehen.

Eine endgiltige Losung dieser Frage muss heute als wesentlich verfrüht bezeichnet werden, und ein Uebergangsstadium in jener Art und Weise, wie dies bei der Reform der Abhandlungspflege möglich ist, erscheint hier umsomehr ausgeschlossen, als jede Aenderung des bestehendes Verfahrens auch die grundsätzliche Umarbeitung des vierten Hauptstückes des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches zur nothwendigen Folge haben müsste.

Darüber, ob die Vormundschafts und Curatelspflege nach wie vor einen Zweig der richterlichen Thätigkeit bilden solle, oder ob das gesammte Pflegschaftswesen in den selbstständigen Wirkungskreis anderer Organe, namentlich des hierzu zunächst berufenen Notariates, zu übertragen sei, darüber, ob den so mannigfaltig gestalteten Verhältnissen, ob den nach Land und Sitte so verschiedenartig entwickelten Bedürfnissen unserer Bevölkerung die Einsetzung eines Familien- oder Pflegschaftsrathes im Sinne der französischen Rechte mehr als das Institut einer Waisencom-

mission nach ungarischem Muster oder die Bestellung von Gegenvormündern entspreche, herrscht heute noch ein solcher Widerstreit der Meinungen, dass erst eine vollständige Klaerung der Anschauungen abgewartet werden muss, ehe es möglich sein wird, bestimmte und wohlbegründete Vorschläge für eine Reform auf diesem Gebiete zu erstatten.

Dieser Aufschub einer als nothwendig anerkannten und namentlich im Kreise unseres Standes mit aller Energie einzuleitenden Reformarbeit erscheint indessen nicht geeignet, Bedenken wegen einer etwaigen Gefährdung der Rechtspflege auf diesem Gebiebe herbeizuführen. Denn die vielfachen Mängel, welche heute auf dem Gebiete des Pflegschaftswesens zu Tage treten und welche wiederholt zu einer scharfen Kritik der bestehenden Zustände Anlass gaben, sind nicht so sehr in den diesfalls geltenden Gesetzen, als in der Handhabung derselben zu suchen.

Es genügt diesfalls auf die Motive des mehrerwähnten Referentenentwurfes vom Jahre 1867 zu verweisen, welcher schon hervorgehoben, dass die staatliche Obervormundschaft nicht in dem Masse ausgeübt werde, wie es das Gesetz verlangt, dass es daher an der einzigen, dem Vertreter der Pflegebefohlenen gesetzten Controle fehle, dass die Thätigkeit der Gerichte sich thatsächlich auf die Erledigung der bei demselben angebrachten Gesuche, auf die Ertheilung oder Verweigerung von Genehmigung beschränke.

In der That bilden diese von massgebender Stelle schon vor nahezu 25 Jahren erhobenen Bedenken auch heute noch den hauptsächlichsten Grund jener Klagen, welche gegen die dermalige gerichtliche Pflegschaft erhoben werden.

Der Mangel an Initiative seitens der Gerichte ist es hauptsächlich, welcher den dermaligen Zustand der Dinge auf dem Gebiete des Pflegschaftswesens verschuldet hat, und diese mangelnde Initiative findet wieder ihre Erklärung in der Überbürdung der Gerichte mit Geschäften aller Art, welche dem eigentlichen Berufskreise derselben fern stehen.

Wenn den Gerichten jene bedeutende Arbeitslast abgenommen wird, welche die gerichtliche Abhandlungspflege nach den dermaligen Gesetzen mit sich bringt, wenn im Sinne der der heute erstatteten Reformvorschläge die Thätigkeit der Gerichte auf dem Gebiete der Abhandlungspflege sich auf die Erlassung des Einantwortungsdecretes beschränken wird, dann wird denselben auch die Möglichkeit geboten sein, sich in ausreichender und eingehender Weise auf Grund der bestehenden Gesetze mit dem Pflegschaftswesen insolange zu befassen, bis auch auf diesem Gebiete die nothwendige und unausbleibliche Reform sich vollzogen haben wird.

IX.

Opinie Towarzystw prawniczych, Izb notaryalnych, adwokackich i osobiste.

Wydział Towarzystwa prawniczego Krakowskiego pismem z 24. czerwca 1890. przesłał nam następującą treść dyskusyi, odbytej w tym przedmiocie na posiedzeniu Towarzystwa z dnia 1. grudnia 1888

Sprawozdanie

Komisyi wybranej z łona krakowskiego Towarzystwa prawniczego w celu zastanowienia się nad potrzebą reformy postępowania w sprawach niespornych.

Towarzystwo prawnicze Krakowskie postanowiło na posiedzeniu odbytem dnia 27. marca 1888 r. na wniosek profesora Dra Zolla z powodu poruszonej w Sejmie krajowym na ostatniej sesyi 1887/88 kwestyi reformy postępowania sądowego w sprawach spadkowych i opiekuńczych zająć się tym przedmiotem w celu należytego zbadania takowego i wskazania, w jakich kierunkach reforma tego postępowania byłaby pożądaną, aby tym sposobem dostarczyć Sejmowi materyału, pochodzącego od grona prawników, którzy w praktyce, mając do czynienia ze sprawami spadkowemi i opiekuńczemi, mieli sposobność poznać braki i wady obowiązujących w tym względzie przepisów prawnych. W tym celu poleciło Wydziałowi złożenie odpowiedniej komisyi, któraby się w tej sprawie rozpatrzyła i wynik swych obrad przedstawiła ogólnemu zgromadzeniu. Wskutek tej uchwały Wydział Towarzystwa wybrał komisyę, złożoną z pp. Louis'ego, Dra Madeyskiego, Dra Maurycego Fiericha, Dra Władysława Markiewicza, Dra Ferdynanda Wilkosza, Stefana Muczkowskiego i Szybalskiego, poruczając przewodnictwo tej komisyi radcy Louis'emu.

Kilkakrotne usiłowania przewodniczącego w celu zebrania wybranej komisyi na naradę nie odniosły skutku, głównie z powodu nieobecności w Krakowie przez dłuższy czas profesora Dra Madeyskiego, który jako poseł do Rady państwa, zajęty był obradami tejże, a którego udział w naradach komisyi wydawał się niezbędnym, z powodu, iż tenże właśnie poruszył w Sejmie krajowym sprawę mającą być przedmiotem obrad komisyi. W miesiącu

lipcu 1888 r. Wydział Towarzystwa prawniczego, otrzymawszy wezwanie od Wydziału krajowego względem wyboru delegata do komisyi, mającej w myśl uchwały sejmowej zająć się przygotowaniem wniosków do reformy postępowania w sprawach spadkowych i opiekuńczych, delegatem do tej komisyi wybrał prezesa Towarzystwa Jasińskiego, który zażądał, aby komisya Towarzystwa prawniczego, wybrana w celu zastanowienia się nad potrzebą reformy postępowania w sprawach niespornych, udzieliła mu swej opinii w kwestyi poruczonej jej do zbadania. Wskutek tego przewodniczący tejże komisyi zaprosił członków takowej na posiedzenie na dzień 4. sierpnia 1888 godzinę 6 wieczór. Na posiedzenie to przybyli wszyscy członkowie komisyi, z wyjątkiem nieobecnego w Krakowie Dra Władysława Markiewicza, tudzież mający reprezentować Krakowskie Towarzystwo prawnicze w komisyi zwołanej przez Wydział krajowy prezes Towarzystwa Jasiński. Po zagajeniu posiedzenia przez przewodniczącego na wniosek tegoż postanowiono jednomyślnie, iż za podstawę narady wziętem być ma przedłożone Sejmowi krajowemu sprawozdanie komisyi prawniczej z dnia 16. stycznia 1888 r. o wniosku posła Madeyskiego w przedmiocie reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych (wypracowane przez posła Fruchtmana). Wstutek tego wzięto pod rozbiór następujące w temże sprawozdaniu zamieszczone zasadnicze kwestye:

I. Czy postępowanie spadkowe ma być przeprowadzone z urzędu zawsze i wszędzie, skoro spadek się otwiera, lub czy nie należałoby postępowania z urzędu ograniczyć tylko do tych wypadków, w których interesowane są osoby małoletnie, lub w których znajduje się majątek nieruchomy, a zatem zachodzi potrzeba zastosowania przymusu hipotecznego?

II. Czy nie byłoby pożądanem i możliwem, aby postępowanie spadkowe nie ograniczało się na wyszukaniu dziedzica i wydaniu mu legitymacyi (dekretu dziedzictwa), lecz aby także obejmowało postępowanie działowe, iżby współdziedzice mogli wejść w posiadanie przypadających na każdego z nich części spadku na mocy postępowania spadkowego bez poprzednich procesów?

III. Czy nie byłoby rzeczą pożądaną zaprowadzenie tej zmiany, iżby manifestacya majątku spadkowego pod przysięgą już w drodze pertraktacyi spadkowej bez procesu była przeprowadzoną?

IV. Komu należy powierzyć przeprowadzenie postępowanie spadkowego, czy sądom? czy notaryuszom? czy też jakiej innej specyalnie ad hoc ustanowić się mającej instytucyi?

Wymienione powyżej cztery kwestye wzięto pod obradę, każdą z osobna w porządku powyżej wskazanym. Wszyscy członkowie komisyi biorący udział w naradzie objawili swe zapatrywania co do każdej z tych kwestyj a wynik odbytej narady przedstawia się następnie:

Ad I. Wszyscy członkowie komisyi, (z wyjątkiem jedynie Dra Wilkosza) wyrazili zgodnie opinię w tym kierunku, że dotychczasowa zasada, przyjęta w ustawodawstwie austryackiem, iż postępowanie spadkowe ma być przeprowadzone z urzędu po każdej osobie zmarłej, która jakikolwiek majątek pozostawiła, musi być utrzymaną nadal, ponieważ takowa opiera się na zasadniczych postanowieniach ustawy cywilnej zawartych w §§ 797, 799, iż nikt spadku samowolnie obejmować nie może, lecz w każdym wypadku prawo dziedziczenia sądownie rozpoznanem i przyznanem być musi. Ani względy prawne ani też utylitarne nie wymagają odstąpienia od tej zasady, która bynajmniej nie jest uciążliwą dla ludności a częstokroć zapobiega samowładnemu wdzieraniu się i obejmowaniu spadków przez osoby nieuprawnione z krzywdą prawnych spadkobierców i chroni ludność od licznych sporów, któreby w razie przeciwnym powtarzać się musiały. Dla tego interes utrzymania porządku i bezpieczeństwa prawnego wymaga, aby zasada ta pozostała niewzruszoną. Uchylenie tej zasady napotkałoby na trudności również ze względów fiskalnych, gdyż należytości prawne, wymierzane od spadków, składających się tylko z kapitałów i z przedmiotów

ruchomych, stanowią znaczne źródło dochodów skarbowych a tylko przy utrzymaniu tej zasady można zapobiedz, iżby majątek ruchomy przypadający pełnoletnim nie uchylał się od obowiązku ponoszenia podatku spadkowego, lecz iżby podatek ten dotykał tak pełnoletnich jak małoletnich i aby obciążał zarówno majątek ruchomy jak nieruchomy. Z tego powodu przypuszczać należy, iż ustawodawstwo państwowe nie byłoby skłonnem do odstąpienia od tej zasady, która będąc pożyteczną dla ludności, państwu zapewnia źródło dochodu a organom skarbowym daje sposobność wykonywania należytej kontroli przy wymiarze podatków spadkowych.

Jedynie tylko członek komisyi Dr. Wilkosz objawił zdanie, iż byłoby rzeczą pożądaną, aby postępowanie spadkowe z urzędu ograniczyć tylko do tych wypadków, gdy spadkobiercy są małoletni, lub gdy ze względu na znajdujący się w spadku majątek nieruchomy zachodzi potrzeba zastosowania przymusu hipotecznego, gdyż władza rządowa nie ma obowiązku rozciągać swej opieki nad osobami własnowolnemi w celu uregulowania ich praw prywatnych a instytucye, odnoszące się do prawa prywatnego nie powinny się kierować względami fiskalnymi, które nadto w praktyce mają bardzo małe znaczenie, gdyż pomimo istniejącej zasady przeprowadzenia postępowania spadkowego z urzędu we wszystkich wypadkach, majątek ruchomy, przypadający pełnoletnim, najczęściej uchyla się od podatku spadkowego a postępowanie spadkowe, którego przedmiotem ma być tylko majątek ruchomy, najczęściej staje się tylko czczą formalnością, nie mającą żadnej prawnej doniosłości.

Ad. II. Przeważna większość członków komisyi wypowiedziała opinię, iż postępowanie spadkowe, jeżeli ma skutecznie spełniać swe zadanie, mające na celu ustalenie stosunków prawnych pomiędzy spadkobiercami, nie powinno ograniczać się jedynie do wydania dekretu dziedzictwa, stanowiącego tylko legitymacyę dla spadkobiercy, określającą jego udział w całym spadku w części idealnej, lecz iż działalność sędziego w postępowaniu spadkowem winna być rozszerzoną w kierunku sporządzania działów spadkowych, aby spadkobiercom ułatwić nabycie własności wyłącznej, co do poszczególnych przedmiotów spadkowych i objęcia takowych w posiadanie, tudzież aby zapobiedz licznym procesom o zniesienie wspólnej własności. Dotychczasowe postępowanie spadkowe w wypadkach, gdy spadek przypada kilku osobom, wytwarza stosunek wspólnej własności, który krępując swobodę działania, jest zwykle uciążliwym dla spadkobierców, dążących zazwyczaj do wyzwolenia się z takowego i do uzyskania wyłącznej własności indywidualnej co do poszczególnych przedmiotów spadkowych. Tymczasem niedostateczność przepisów o działach spadkowych utrudnia urzeczywistnienie takowych, gdyż w braku zupełnego porozumienia się pomiędzy spadkobiercami co do najdrobniejszych szczegółów nastąpić mającego działu, zniesienie wspólnej własności nastąpić może jedynie w drodze sporu zwykle ze szkodą interesowanych. Wobec wyraźnego i stanowczego postanowienia ustawy cywilnej, iż każdy wspólnik ma prawo żądać zniesienia wspólnej własności, prowadzenie sporów w tym względzie jest zbyteczną formalnością, uciążliwą dla stron i dla sądów, albowiem w sprawach tego rodzaju przedmiotem rozstrzygnienia sędziego nie są kwestye prawne, lecz kwestye ekonomiczne, które nierównie właściwiej i z lepszym skutkiem mogłyby być załatwiane w drodze postępowania niespornego, w którym sędzia, nie będąc krępowanym formalizmem procesualnym, ma większą swobodę działania. Zarazem wypowiedziano zapatrywanie, iż byłoby rzeczą pożądaną, aby w celu ułatwienia działalności sędziego przy działach spadkowych w postępowaniu niespornem powołanym został stały w tym celu zorganizować się mający czynnik autonomiczny z powodu, iż do przeprowadzenia słusznego podziału majątku spadkowego nie wystarcza sama tylko znajomość prawa, lecz niezbędną jest również dokładna znajomość stosunków gospodarczych w ogólności a nawet stosunków lokalnych w każdym szczegółowym wypadku, skutkiem czego sędzia nawet w procesie przy podziale rzeczy wspólnej prawie nigdy bez pomocy znawców obejść się nie może. Czynnikiem takim mogłyby być najwłaściwiej rady familijne albo opiekuńcze, gdyby instytucya ta utworzoną

została w celu współdziałenia w sprawach spadkowych i opiekuńczych. Jeżeli jednak myśl wprowadzenia instytucyi rad familijnych lub opiekuńczych się nie utrzyma, w takim razie współudział przy sporządzaniu działów spadkowych poruczonym być może gminnym urzędom rozjemczym, do utworzenia których już istnieje prawna podstawa w obowiązującem ustawodawstwie (§. 841. u. c., §. 27. ustęp m. ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866 — ustawa państwowa z dnia 21. września 1869 Nr. 150 dz. p. p. i ustawa krajowa z dnia 6. marca 1875 N. 27. dz. u. kr. o ustanowieniu urzędów rozjemczych). Rozchodziłoby się tylko o rozszerzenie zakresu działania tych instytucyj również do przeprowadzania działów spadkowych w tym kierunku, iżby orzeczenie urzędu rozjemczego co do sposobu podziału miało moc obowiązującą.

Członek komisyi prof. Dr. Fierich, podzielając zapatrywanie innych członków komisyi o potrzebie rozszerzenia działalności sądów przy sporządzaniu działów spadkowych w tym kierunku, iżby sędzia przy współudziale znawców mógł wydawać stanowczo postanowienia o sposobie podziału, uczynił zastrzeżenie, iżby w wypadkach, gdy wszyscy spadkobiercy nie objawią zgodnie życzenia względem sporządzenia działu spadkowego, kwestya, czy podział ma być przedsięwziętym, rozstrzyganą była jedynie w drodze sporu prejudicyalnego wyrokiem sądowym, ponieważ kwestye sporne w drodze postępowania niespornego rozstrzygane być nie mogą.

Członek komisyi Dr. Wilkosz przystąpił do powyższego zdania Dra Fiericha względem prejustycyalnego rozstrzygania o potrzebie działu spadkowego w drodze spornej a nadto wyraził zapatrywanie, iż dotychczasowe przepisy, określające ingerencyę sędziego przy działach spadkowych, w zupełności odpowiadają potrzebie, ponieważ tam, gdzie nie ma porozumienia pomiędzy spadkobiercami co do sposobu podziału majątku spadkowego, sędzia nie może im narzucać z urzędu swych postanowień, w jaki sposób podział przedsięwziętym być ma i ponieważ ze względów ekonomicznych byłoby pożądanem raczej ograniczenie wolności rozdrabniania własności ziemskiej aniżeli ułatwienie takowej. Wreszcie oświadczył się stanowczo przeciw tworzeniu jakiej nowej instytucyi autonomicznej do współdziałania przy sporządzaniu działów spadkowych, uważając takową jako niebezpieczną dla stosunków prawnych z powodu niskiego stopnia wykształcenia, braku poczucia prawnego i demoralizacyi u naszego ludu.

Ad III Wszyscy członkowie komisyi zgodzili się jednomyślnie na to, iżby było bardzo pożądanem postanowienienie ustawy dopuszczające, aby manifestacya majątku spadkowego pod przysięgą przeprowadzana być mogła w drodze postępowania spadkowego bez poprzedniego procesu i aby sędzia przeprowadzający postępowanie spadkowe miał władzę według własnego ocenienia na żądanie interesowanych wzywać do wyjawienia majątku spadkowego pod przysięgą osoby, o których może mieć słuszne mniemanie, iż stan majątku spadkowego powinien im być znanym lub iż mogą mieć wiadomość o usunięciu i ukryciu poszczególnych przedmiotów spadkowych.

Dr. Wilkosz, podzielając w zasadzie to zapatrywanie innych członków komisyi, zrobił zastrzeżenie, iżby w ustawie wyraźnie i kategorycznie określono, w których wypadkach i komu przysięga manifestacyjna przez sędziego nałożoną być może, aby to nie było pozostawione jego dowolności i żeby prawo sędziego wzywania do przysięgi manifestacyjnej ograniczało się wyłącznie tylko do domowników spadkodawcy.

Ad IV. W kwestyi, komu należy powierzyć przeprowadzenie postępowania spadkowego przyjęto następujące zasady:

a) Wobec niedostatecznego obsadzenia sądów w naszym kraju i wynikłego ztąd niepodobieństwa, iżby sądy temi siłami, jakiemi rozporządzają, mogły się zatrudniać załatwianiem wszelkich rozlicznych czynności w postępowaniu spadkowem, należy przeprowadzenie wszelkich czynności przygotowawczych, potrzebnych do rozpoznania spraw spadkowych i do

przyznania spadku, poruczyć notaryuszom jako komisarzom sądowym. Dotychczasową działalność notaryuszy w tym charakterze należy rozszerzyć w ten sposób, iżby każdy notaryusz z mocy swego stanowiska urzędowego posiadał ogólną delegacyę do sporządzania aktów spadkowych w swym powiecie, nie potrzebując oczekiwać polecenia sądowego w każdym szczegółowym wypadku. Notaryusz, jako komisarz sądowy, powinien publikować rozporządzenia ostatniej woli, wyszukiwać spadkobierców, odbierać od nich zgłoszenia do spadku, ustanawiać kuratorów dla spadkobierców nieobecnych i dla niewiadomych z życia i miejsca pobytu, ogłaszać edykta, zawiadamiające spadkobierców o otwartym spadku, przeprowadzać rozprawy ze spadkobiercami w razie, jeżeli wniesione deklaracye do spadku są sprzeczne, przeprowadzać dochodzenie, czy legityma nie została naruszoną i wpływać na uzupełnienie takowej, odbierać od spadkobierców zeznania majątku spadkowego, sporządzać inwentarze spadkowe z prawem bezpośredniego używania innych notaryuszy o dostarczenie częściowych inwenwentarzy, jeżeli majątek spadkowy znajduje się w kilku powiatach, sporządzać działy spadkowe, czuwać nad administracyą i zabezpieczeniem majątku spadkowego przez czas trwania postępowania spadkowego i przedkładać sądowi gotowe operaty, na podstawie których przyznanie spadku nastąpićby mogło, o ile w toku postępowania spadkowego nie wyjdą na jaw jakie kwestye sporne, wymagające rozstrzygnięcia sądu, które bezzwłocznie sądowi do powzięcia decyzyi przedstawiać winien.

b) Notaryuszom, jako komisarzom sądowym, należy pozostawić wolność wyręczania się w czynnościach urzędowych, odnoszących się do spraw spadkowych, ukwalifikowanymi zastępcami, którymi jednak mogą być tylko kandydaci notaryalni, egzaminowani, zaprzysiężeni i zaopatrzeni odpowiednimi dekretami ze strony sądu, upoważniającymi ich do zastępowania notaryuszy, jako komisarzy sądowych.

c) System przyznawania i uiszczania należytości, przypadających notaryuszom, jako komisarzom sądowym, za sporządzanie aktów spadkowych należy w ten sposób unormować, iżby za podstawę do oznaczania wynagrodzenia ustanowioną była stała taryfa według wartości spadku bez względu na stratę czasu i rozmiar dokonanych czynności, ułożona jednak z zastosowaniem stopniowej progresyi w miarę zamożności spadkodawcy. Wymiar tych należytości oraz ściąganie takowych i peryodyczną wypłatę należy pozostawić urzędom podatkowym, którym za podstawę do wymiaru tych należytości służyć mają wykazy udzielane im do wymiaru podatku spadkowego.

d) Do współdziałania przy sporządzaniu aktów spadkowych należy powołać Zwierzchności gminne o tyle, iż do tychże należeć ma doraźne zabezpieczenie spadku zaraz po śmierci spadkodawcy a więc w razie potrzeby opieczętowanie przedmiotów lub wzięcie takowych w tymczasowe przechowanie, ustanowienie tymczasowej administracyi, zawiadamianie notaryuszy o wypadkach śmierci, dostarczanie notaryuszom materyałów potrzebnych do sporządzania inwentarzy spadkowych a względnie stwierdzanie, czy daty podane przez spadkobierców co do stanu majątku spadkowego są rzetelne i zgodne z prawdą.

Powyższe zasady, przytoczone pod a), b), c), d), przedstawiają tylko ostateczny ogólny wynik obrad komisyi. Jednak co do szczegółów w ustępach tych zawartych przy dyskusyi objawiły się dosyć znaczne różnice w zapatrywaniach pojedynczych członków komisyi, zwłaszcza pod względem oznaczenia stanowiska i zakresu działania notaryuszy w postępowaniu spadkowem.

Członek komisyi prof. Dr. Madeyski rozwinął swe zapatrywania w tym kierunku, iżby notaryusze czynności urzędowe w postępowaniu spadkowem załatwiali jako samoistni urzędnicy, niezależni od sądu, na mocy władzy urzędowej, nadanej im przez ustawę a nie w charakterze komisarzy sądowych, wychodząc z tego stanowiska, iż celem postępowania spadko-

wego nie jest roztrzyganie o sprawach spornych, lecz jedynie zbadanie w drodze niespornej, kto jest uprawnionym do objęcia spadku i wydawanie odpowiednich legitymacyj wskazanym spadkobiercom. Spełnianie tego zadania odpowiada w zupełności przeznaczeniu instytucyi notaryalnej a nawet jest właściwszem tejże instytucyi aniżeli zawodowi sędziego i dlatego notaryusze w wykonywaniu czynności urzędowych, odnoszących się do postępowania spadkowego, nie powinni być podporządkowani pod władzę sędziego, lecz powinni mieć pełną władzę do samodzielnego spełniania czynności urzędowych w tym względzie.

Dla nadania notaryuszom większej powagi w wykonywaniu urzędowania w sprawach spadkowych i dla odróżnienia ich charakteru urzędowego w tym dziale czynności od stanowiska ich w wykonywaniu czynności, poruczonych im ustawą notaryalną, możnaby a nadać nazwę sędziów pokoju lub sędziów dla spraw niespornych, zamiast dotychczasowej nazwy komisarzy sądowych.

Zaś członek komisyi Dr. Wilkosz wyraził swą opinię, iż byłoby rzeczą pożądaną, aby sądownictwo w sprawach spadkowych i pupilarnych wyłączono z zakresu działania sądów państwowych i aby takowe poruczono ustanowić się mającej instytucyi sędziów pokoju, sprawujących ten urząd honorowo na mocy mandatów, pochodzących z wyborów i aby instytucyę tę połączyć z instytucyą notaryalną w ten sposób, iżby notaryusze sprawowali funkcye pisarzy sądów pokoju i w tym charakterze stanowili niejako czynnik prawoznawczy przy tej instytucyi. Urządzenie takie, według zdania tegoż wnioskodawcy, przyniosłoby tę korzyść, iż sądy państwowe, uwolnione od wykonywania sądownictwa w sprawach niespornych, mogłyby skuteczniej i z większą sprężystością oddać się obowiązkom urzędowym w sprawach spornych a powołać się mająca do życia nowa instytucya obywatelska w celu wykonywania czynności urzędowych w sprawach spadkowych i opiekuńczych, otoczona powagą, jaką nadaje urząd honorowy, oparty na zaufaniu współobywateli, zbliżona więcej do życia rodzinnego, aniżeli sądy państowe, decydujące z po za zielonego stolika o stosunkach rodzinnych i w kwestyach ekonomicznych i sprawach odnoszących się do życia praktycznego, kierująca się więcej zasadami, zaczerpniętemi z praktyki życia, aniżeli biurokratycznym formalizmem, wspierania nadto fachową pomocą notaryuszy, których znajomość prawa i rutyna odpowiednio zużytkowaną zostanie, dawałaby większą rękojmię sumiennego i gruntownego sprawowania czynności urzędowych w sprawach spadkowych i opiekuńczych, aniżeli gdyby sprawy te oddano wyłącznie w ręce notaryuszy, którzyby powierzony im urząd traktowali jako przedsiębiorstwo zarobkowe.

Jednak większość członków komisyi uważała, iż przedstawione przez pp. Madeyskiego i Wilkosza wnioski co do reformy postępowania w sprawach spadkowych sięgają dalej, aniżeli tego potrzeba wymaga, iż mniemane korzyści proponowanych zmian tak w jednym jak w drugim kierunku są bardzo problematyczne i że tak jeden jak drugi z przedstawionych wniosków, pomimo zasadniczej różnicy pomiędzy nimi zachodzącej, wprowadza w organizm sądowy pewien dualizm, który nie dałby się pogodzić z obowiązującymi przepisami ustawy cywilnej, ustawy o właściwości sądów i ustawy zasadniczej o władzy sędziowskiej z dnia 21 grudnia 1867 Nr. 144 dz. p. p. a zmiana tych ustaw jedynie ze względu na odmienne stosunki w Galicyi byłaby trudną do przeprowadzenia wobec przyjętej i ustalonej zasady utrzymania jednolitości ustawodawstwa cywilnego w całem państwie i wobec tej okoliczności, iż ludność innych prowincyj bynajmniej nie czuje potrzeby jakichkolwiek zmian w tym względzie i niezawodnie byłaby przeciwną wprowadzeniu takowych i zaś w naszym kraju głos opinii publicznej również nie domaga się bynajmniej odebrania sądom państwowym jurysdykcyi w sprawach niespornych i oddania takowej w ręce innej instytucyi, lecz jedynie żąda uproszczenia postępowania sądowego w tym dziale czynności i wprowadzenia zmian, dających sądom możność załatwiania spraw niespornych z lepszym skutkiem i pożytkiem dla ogółu i z mniejszym obciążeniem kosztami stron interesowanych. Wychodząc z tego zapatrywania większość człon-

ków komisyi oświadczyła się za tem, aby przy zamierzonej reformie postępowania w sprawach niespornych kierownictwo i ostateczne załatwienie tych spraw pozostawić sądom państwowym, stosując się do istniejącej organizacyi sądownictwa i ograniczyć się jedynie do poprawienia przepisów, normujących postępowanie sądowe, nie naruszając wcale zasad, ustanowionych ustawą cywilną, ustawą o właściwości sądów i zasadniczemi ustawami państwa, oraz aby notaryuszom pozostawiać nadal charakter i stanowisko komisarzy sądowych, wykonujących poruczone im czynności w sprawach spadkowych z ramienia sądu, pod kontrolą i powagą tegoż i tylko, aby rozszerzyć ich zakres działania w tym charakterze o tyle, iżby przez to zadanie sędziego było ułatwionem i uproszczonem.

Po wyczerpnięciu dyskusyi uproszono JWgo Prezydenta Jasińskiego, aby jako delegat Krakowskiego Towarzystwa prawniczego, w komisyi pozasejmowej, zwołanej przez Wydział krajowy w celu roztrząśnienia zasad zamierzonej reformy postępowania w sprawach spadkowych, przedstawił powyższą opinię komisyi Krakowskiego Towarzystwa prawniczego.

Towarzystwo prawnicze w Wadowicach pismem z 5. października 1890 L. W. kr. 43759 przedstawiło następującą opinię:

Wysoki Wydział krajowy zawezwał tutejsze Towarzystwo prawnicze odezwą z 29. kwietnia 1890 L. 51211, aby przedłożyło swoją opinią co do skutków obecnych ustaw i faktycznego postępowania sądowego:

1. na stan i sprawowanie opiek włościańskich;
2. na działy majątków spadkowych włościańskich i
3. na liczne stąd wynikłe procesa działowe a nawet procesa o własność gruntów, które nigdy przedtem spornemi nie były, tudzież aby Towarzystwo objawiło swe zdanie co do sposobów, któreby były najodpowiedniejszymi brakom, jakie w tem postępowaniu spotrzedz się dają, zaradzić.

Czyniąc temu wezwaniu zadość przedkłada się w krótkości następujące zapatrywanie, ograniczając takowe do kwestyj powyż postawionych.

A. Sprawowanie opiek u włościan.

Tylko badając z bliska, można uzyskać pogląd prawdziwy na okropność stosunków prawniczych między naszym ludem wiejskim istniejących, oraz można poznać siłę, z jaką te stosunki prawne na stan majątkowy małoletnich i na dobrobyt włościan wogóle oddziaływują. Powodem tych stosunków jest charakter naszego ludu i jego przymioty. Między niemi górują brak ruchliwości i bystrości umysłu, niedbalstwo i konserwatyzm bezwzględny we wszystkiem, często niestety także chciwość i brak poczucia obowiązku. Z tego wypływa, że w tych czasach jeszcze, dopóki szkoły swego wpływu nie wywrą na siły umysłowe, na dobrą wolę włościanina naszego liczyć wcale nie można i że chcąc dla niego coś dobrego zdziałać, trzeba mu z urzędu pomagać, od szkodzenia sobie samemu go ochraniać, tudzież o ile można nie czynić zawisłem wydobycia praw osób trzecich od jego dobrej woli, od jego sił umysłowych i jego zdolności gospodarczych.

Sądy w Galicyi przeciążone pracą ściśle sądową cywilną i karną, traktują sprawy sieroce jako pasierba, to tylko dla braku czasu wykonując, co się samo napycha.

Na sto majątków sierocych przeciętnie zaledwie pięć jest sądownie rzeczywiście administrowanych, t. j. że sąd sporządziwszy dział spadkowy, schedy pojedynczych pupilów w myśl §. 176. ces. pat. zabezpiecza i wydobywa; że sąd grunta wydzierżawia, lub od opiekuna roczne rachunki odbiera; że przy wstąpieniu pupila w śluby małżeńskie odnośne układy majątkowe (w myśl §. 190. Ces. pat.) sporządza; że sąd wie, co z którym małoletnim się dzieje i t. p.

W 95ciu wypadkach ogranicza się sąd na ustanowieniu opiekuna lub opiekunki i na wydaniu zezwolenia na śluby małżeńskie, gdy tegoż żądają; inne sprawy pupila załatwia sąd powiatowy tylko wtenczas, gdy ktoś o to się szczegółowo upomni.

Ztąd pochodzi, że gdy w innych prowincyach Austryi w kasach wspólnych sierocych znajduje się po kilkanaście milionów zł., u nas w całej wielkiej Galicyi nie mają sieroty tamże ani pół miliona

Ustawy regulujące obecnie w Austryi prawo, tudzież postępowanie spadkowe i sieroce, są troskliwe, zarządzają zajęcie się ludnością z urzędu i odpowiadają w wielu względach naszym potrzebom.

Że zaś one u nas takiego dobrego skutku nie wywarły jak w innych prowincyach austryackich, powodem jest w znacznej części ta okoliczność, że nie bywają one w Galicyi należycie wykonywane. To dotyczy szczególniej zaniedbania ewidencyi i wszelkiej samodzielnej czynności sądów w sprawach sierocych, która przestrzeganą bywa starannie w innych prowincyach, pomimo że ludność tamtejsza, daleko lepiej sama o sieroty się troszczyć potrafi. Zaradzenie tym wadom zależy przeważnie od administracyi sądownictwa i tam się o pomoc udać należy.

Do załatwienia spraw sierocych na powiecie, — ażeby ono skutecznem było, — potrzeba jednego, a przy większych powiatach dwóch urzędników szczegółowo i wyłącznie temu oddanych. Urzędnicy ci powinni być szczególnie zaufania godnymi i konceptowymi, gdyby jednak użyto manipulacyjnych z tytułu, że sędziowie pokoju gdzie indziej nie posiadają także studyów jurystycznych, a decyzya we wszystkich kwestyach prawnych pozostałaby nadal sędziemu powiatowemu, to urzędnicy ci — na kształt urzędników ustanowionych do prowadzenia ksiąg gruntowych — musieliby zdać egzamin z odnośnych ustaw o postępowaniu w sprawach spadkowych i sierocych. W każdym wypadku zależałoby bardzo wiele na tem, ażeby urzędnicy do tego przeznaczeni przy jednym sądzie powiatowym jak najdłużej pozostawali, z sprawami i stosunkami się dokładnie zaznajomili, ażeby też odpowiedniem traktowaniem rzeczy i ludzi potrzebne zaufanie i wpływ sobie wyjednać potrafili.

Bez pomnożenia sądów powiatowych i bez dodania im tych urzędników ustanowionych wyłącznie dla spraw sierocych — nie można spodziewać się poprawy obecnych stosunków.

Co do wewnętrznego organizmu sądów powiatowych, jako władz sierocych, należałoby uchylić system obecny oceniania wszelkiej pracy sądu tylko według tego, ile numerów exhibitów zostało załatwionych, a właściwie według tego, ile ich z końcem roku pozostało niezałatwionych, system niewdawania się w wewnętrzną wartość i sposób załatwiania spraw niespornych, a pozostawiania tegoż dobrej woli sędziów. Dla tego należałoby tak stawiane sądom wymagania, jakoteż wspomniany system kontroli zapomocą wykazów peryodycznych i wizytacyi wykonywany, drogą instrukcyi odpowiednio zmienić, jeżeli czynność, o którą tu chodzi, rzeczywiście przez sądy wykonywaną być ma.

Celem ułatwienia tego wykonywania pożądanąby także była zmiana obecnego systemu w tym kierunku, iżby formalizm panujący a wymagający, żeby każda rzecz obszernie spisaną i opisaną została uchylono i aby sądowi powiatowemu w sprawach sierocych więcej samoistności pozostawiono.

Co się tyczy proponowanej przez niektóre osoby instytucyi Rady familijnej, jak ona się według prawa francuskiego, tudzież według ustawy wolnego miasta Krakowa z 7. kwietnia 1826 przedstawia, wraz z funkcyonaryuszami przy tej instytucyi występującymi, jako to: opiekunem, współopiekunem, sędzią pokoju, trybunałem i prokuratorem; to instytucya ta nie przyczyniłaby się bynajmniej do tego, aby sprawy spadkowe i pupilarne naszego ludu prędzej, taniej i korzystniej dla niego załatwiane były. Instytucya Rady familijnej nie odpowiada wcale ani usposobieniu naszego ludu, ani naszym innym instytucyom, w szczególności organizacyi sądownictwa, gdyż mając już jedne pojedyncze (niekolegialne) sądy powiatowe, nie możemy mieć nadziei, żeby utworzono jeszcze obok nich płatne sądy pokoju.

Gdy Rząd u nas nie może zrzucać z siebie obowiązku bezpośredniego sprawowania nadopieki i odpowiedzialności za zaniedbanie, a ustanowienie Rad familijnych z sędzią pokoju nie pochodzącym z ramienia Rządu byłoby takiem zrzuceniem, gdyż na sędziego pokoju przejśćby musiała wszelka inwigilacya rad i opiekunów, a także inicyatywa; gdy dalej sędziami pokoju, osobliwie jeżeliby z ramienia Rządu ustanowieni być mieli, mogliby w Galicyi być tylko notaryusze, zaś notaryusz nie potrafiłby w żaden sposób obok innych swych zatrudnień podołać temu ogromnemu zadaniu we wszystkich gminach powiatu; gdy wreszcie trzebaby znowu nad odnośnemi czynnościami notaryusza zaprowadzić sądową kontrolę; przeto jest u nas zaprowadzenie Rad familijnych ze skutkiem nawet niewykonalne.

Przy reformowaniu postępowania spadkowego i sierocego baczyć bardzo potrzeba, żeby zaprowadzone zmiany rzeczywiście powyższe złe stosunki naprawiły, żeby ich nie pogorszyły, lub nie stały się daremnymi eksperymentami, żeby zatem zastosowane były do ludności, dla której mają być zaprowadzone.

Uwzględniając zaś, że naszą ludność stanowi przeważnie lud wiejski, około 5 milionów głów liczący, że ten lud nie posiada ani wykształcenia ani zapobiegliwości, którą się inne warstwy, a w szczególności ludność innych prowincyj austryackich odznacza, wreszcie że także stosunki majątkowo-prawne naszego ludu są odrębne, przyjąć należy za główne zasady reformy, że żądana reforma, któraby może innym prowincyom nie odpowiadała, ma być wyłącznie dla Galicyi wydaną i że w niej uwzględnione zostaną przedewszystkiem stosunki włościańskie.

Rada familijna ma u nas racyę bytu tylko u sierót z klas intelligentnych, a w szczególności u sierót po posiadaczach dóbr tabularnych i miejskich, stojących już obecnie pod bezpośrednim zarządem Trybunałów pierwszej instancyi. Dla tychże należałoby ją zaprowadzić, ednak, — na wzór instytucyi pruskiej — tylko z głosem doradczym i z pominięciem sędziów pokoju.

Aby jednak zapobiedz dotkliwemu brakowi kontrolorów odpowiedzialnych na wsi, którzyby zawiadamiali sąd o często wydarzających się nadużyciach i zaniedbaniach opiekuna, tudzież o potrzebie zarządzeń pewnych, skorzystać możemy z innej instytucyi ustawodawstwa francuzkiego t. j. z współopiekuna (subrogé tuteur). Wielce korzystnem będzie dla nas zaprowadzenie współopiekuna nietylko wtedy, gdy opiekunką jest kobieta (matka lub babka), ale w każdym wypadku sieroctwa, choćby opiekunem był mężczyzna, czy to przez testatora, czy to przez ustawę lub sąd ustanowiony. Celem usunięcia współopiekuna — o ile możności — od wpływu opiekuna, należałoby go wybierać z krewnych ojcowskich, jeżeliby opiekun jest krewnym matki, a z krewnych matczynych, jeżeli opiekun jest krewnym ojca. Prawa i obowiązki współopiekuna należałoby ustanowić analogicznie z odnośnym przepisem wyż cytowanej ustawy wolnego miasta Krakowa. Według tego miałby współopiekun:

a) donosić sądowi powiatowemu wszystkie czynności opiekuna, z których obawiać się należy złych skutków dla pupila, w szczególności zaniedbanie żywienia, utrzymywania, kształcenia, nadużycie władzy karania, zaniedbanie troski o majątek pupila; b) ma brać udział

przy sprzedaży czy to ruchomości, czy to realności pupila; c) ma rachunki przez opiekuna rocznie składane trutynować i tegoż za zezwoleniem sądu kwitować; d) w razie, gdy opiekun stał się odpowiedzialnym, albo pozostała u niego zaległość na rzecz pupila, ma współopiekun zażądać wpisania tej odpowiedzialności na gruncie opiekuna do ksiąg hipotecznych i starać się o ściągnięcie i korzystne umieszczenie tej pretensyi; e) odpowiada on niepodzielnie z opiekunem w tych wypadkach, gdzie mu ustawa wspólne działanie z opiekunem nakazuje: f) odpowiada on zastępczo, t. j. na wypadek gdyby opiekun nie był w stanie zwrócić szkody, — jeżeli zaniedbał zawiadomić dłużników o oddaleniu opiekuna, jeżeli nie zawiadomił sądu o potrzebie oddalenia opiekuna i jeżeli nie postąpił sobie dokładnie przy badaniu rachunków albo przy zabezpieczeniu pupila wobec opiekuna.

B. Podział spuścizny i odnośne procesa.

Potrzeba sporządzenia podziałów spuścizny przy pertraktacyi spadkowej pod powagą urzędową dla naszego kraju wypływa szczególniej z okoliczności, że u nas prawie wszyscy włościanie robią rozporządzenie ostatniej woli w formie kodycylów, które często wyczerpują całą spuściznę, że kodycyle te są istotną podstawą dewolucyi spadkowej, a wydane przez sąd dekrety dziedzictwa zawierają wprost sprzeczne orzeczenia, nie mogą wcale wejść w życie i dokonana na ich podstawie intabulacya praw rzeczowych byłaby błędną i szkodliwą; wreszcie z tej okoliczności, że wspomniane kodycyle nie zawierają zwykle udzielenia prawa zastawu dla uiścić się mających spłat i są tak nieformalne i niedokładne, iż władza spadkowa nie może na podstawie ich i dekretu dziedzictwa wydać uchwały w §. 178. ces. pat. z 9. sierpnia 1854 przepisanej bez poprzedniego przesłuchania i układu stron.

Z tego wypływa, że nasze postępowanie spadkowe nietylko jest przewlekłe i stosunkowo do uzyskanego skutku drogie, ale w przeważnej ilości wypadków nie doprowadza ono dewolucyi spadkowej do tego końca, jakiego indolencya naszego ludu koniecznie potrzebuje i wymaga. Co się tyczy formy postępowania podziałowego, to postępowanie podziałowe francuskie wcale naszym stosunkom nie odpowiada, a to ze względu na zupełnie odmienny cel, do którego dąży, jakoteż ze względu na ustrój bardzo skomplikowany, wymagający wielkiej ruchliwości i zapobiegliwości ze strony osób interesowanych. Podnieść przytem wypada, że nawet we Francyi, a także w Prusiech, Wirtembergii, Badenie zajmuje się podziałem spuścizny sąd. W Austryi też obowiązanym jest sąd pertraktacyjny według §. 165. i 166. ces. patentu sporządzać sam działy spadkowe w tej przeważnej ilości spadków, w których udział mają małoletni lub kurandzi, a stosownie do §. 170. i 171. wolno także pełnoletnim sporządzić dział sądownie, albo przynajmniej złożyć go w sądzie z potwierdzeniem, iż zgadza się z ich wolą i przez to nadać mu cechę dokumentu publicznego. Według §. 29. ces. pat. może sąd także użyć notaryusza do sporządzenia projektu działu, który sądowi do bezpośredniego zatwierdzenia przedłożonym być ma. Chociaż §. 165. i 166. ces. pat. dozwalają sporządzenia działu przed lub po addykcyi spadku, pomimo tego zaleca §. 151. ces. pat. aby całą pertraktacyę wraz z działem w jednym ciągu przy jednym terminie przeprowadzić, a §. 165. poleca, aby w spadkach, w których udział mają poruczeni, zawsze dział bezzwłocznie sporządzić, jeśli nie zachodzą przeszkody.

Co się tyczy charakteru w jakim sędzia przy sporządzeniu działu spadkowego występować ma, to oznaczy się go najtrafniej, uwzględniając w §. 84. k. c. przepisane dzielenie wspólnej własności.

Zawarcie ugody między wspólnikami jest najpożądańszem, bo zaspokaja życzenia wszystkich i nie pozostawia u nich wzajemnej zawiści, lub uczucia krzywdy.

Rozstrzyganie sporu przez los lub wyrokiem mniej zadowala interesa spólników, bo czyni je zawisłemi od przypadku, albo od normy abstrakcyjnej na wielką ilość wypadków ogółem obliczonej; daleko pewniej odpowie słuszności i interesom spólników rozstrzygnienie przez sędziego polubownego, niezwiązanego formalnościami ustawy, badającego i orzekającego więcej po gospodarsku, po ojcowsku.

Otóż przy rozdzielaniu spuścizny między spółdziedziców najodpowiedniejszem jest, ażeby sędzia, który i tak już w największej ilości wypadków interweniować musi, nie był jedynie spisującym akt ugody, jeźli zawarto ugodę, a prowadzącym proces formalny i wydającym wyrok, jeżeli się nie zgodzono, ale ażeby sędzia był owym z powodu swej bezstronności i stanowiska urzędowego najwięcej zaufania stron posiadającym i doświadczonym nauczycielem, pośrednikiem a zarazem rozjemcą.

Ten charakter decydujący nadaje sędziemu pertraktującemu także wyraźnie ustawa w §. 168. c. p. w wypadkach, gdzie sędzia jest zarazem władzą nadopiekuńczą lub nadkuratelarną i gdzie się rozchodzi o podział fizyczny przedmiotów spadkowych.

Przeprowadzenie działu powinno się zatem odbyć także w braku ugody przeważnie w drodze niespornej. W innych prowincyach Austryi wyrobiła sobie praktyka następujące zasady postępowania przy sądowem sporządzaniu działów spadkowych, któreto zasady i namby przyjąć wypadało:

Jeżeli współspadkobiercy nie zawrą sami dobrowolnie całego działu, jednak się zgadzają na to, ażeby dział przed sądem zawrzeć, to skargi nikt nie wytacza. Jedna lub kilka z interesowanych osób udaje się do sędziego z wnioskiem, sędzia przesłuchuje wszystkich udział mających i sporządza dział zaraz — jeżeli wszyscy na jego osnowę się zgodzili. Jeżeli zaś przytem powstają spory, natenczas rozróżnia sędzia czyli dotyczą one głównych podstaw działu n. p. czy jakaś rzecz jako prelegat lub obca własność z pod działu wyłączoną być ma, czy grunt w naturze dzielonym, lub w całości jednemu pozostawionym, lub wreszcie sprzedanym być ma (§ 843. k. c.); — czyli też dotyczą spory punktów ubocznych mniej ważnych n. p. jak wysoką spłatę, które parcele gruntu ma kto dostać i t. p.

Pierwsze odsyła sędzia do szczegółowego prowadzenia na drodze procesu, a gdy zostały załatwione wyrokiem lub też ostatecznem porozumieniem się stron, natenczas na ich podstawie załatwia on spory o kwestye uboczne ze stanowiska kierownika sądownictwa dobrowolnego za pomocą rezolucyi, uwzględniając z urzędu także prawa osób trzecich, których interesa naruszone być mogły i którym dla tego należy dać sposobność stawania przy rozprawie i czynienia wniosków.

Tylko te wypadki należą od razu na drogę procesu, w których jedna strona nie chce zawrzeć działu w ogóle, albo nie na tej zasadzie, jak tego druga strona żąda.

Przedmiotem właściwym procesu jest tu spór względem obowiązku do dzielenia się, względem objętości tegoż, a może także względem sposobu; proces kończy się wyrokiem sądowym orzekającym, że, co i jak dzielić się ma. Podział dalszy — jeżeli strony same co do niego w dobroci się nie ułożą, — dokonanym bywa niejako w drodze egzekucyi powyższego wyroku lub ugody, przyczem w razie potrzeby używa się rzeczoznawców, lub rozstrzygnienia przez los, co się w ten sposób wykonuje, że ułożoną zostaje odpowienia ilość sched równych, a uprawnieni przez ciągnienie kartek, gałek lub inny obrany przypadkowy sposób za właścicieli pojedynczych sched oznaczeni zostają.

Jeżeli dział spadkowy sporządza notaryusz, to spisuje on w razie zawarcia ugody dokument zupełny i formalny i przedkłada go sądowi do zatwierdzenia; jeżeli zaś nie przyszło do zgody zupełnej, natenczas spisuje on protokół i oddziela te okoliczności, na które się ogólnie zgodzono, od tych, które spornemi pozostały; a względem tych ostatnich wyszczegól-

nia, którzy wspólnicy jakie żądania stawiali. Na podstawie tego protokołu postępuje sąd jak to wyżej określono, t. j. jeżeli sami małoletni lub kurandzi w spadku udział mają, znagla on opiekunów resp. kuratorów do zawarcia działu nawet karami (§. 19. ces. pat.), a zawarty nie należycie dział według swego zapatrywania zmienia, gdyż wola sądu, a nie wola opiekunów resp. kuratorów jest tu rozstrzygającą. Tymże przysługuje w myśl §. 222. i 268. k. c. tylko prawo rekursu od zarządzenia sądowego. Jeżeli jednak udział mają także osoby samowolne i one to albo działu zawierać nie chcą, albo w kwestyach zasadniczych z zapatrywaniem sądowem się nie zgadzają, natenczas poleca sąd oiekunowi wytoczenie procesu przeciw tymże. Gdy zaś przedmiotem sporu jest kwestya uboczna, natenczts rozstrzyga takową sąd jako władza pertraktująca spadek na podstawie wniosków do protokołu spisanych w ten sam sposób przez rezolucyę, jak to sąd przy rozdziale ceny kupna sprzedanej egzekucyjnie realności czyni.

Projekt ministeryalny z r. 1867, chociaż przyjął zasadę, iż sukcesor staje się właścicielem spadku bez interwencyi sądu, pomimo to zatrzymuje on sąd spadkowy jako władzę do wdrożenia podziału spuścizny powołaną, atoli już nie z urzędu, lecz jedynie na żądanie któregokolwiek z współspadkobierców. Przytem proponuje ten projekt następujące zarządzenia:

1. Jeżeli który z wezwanych współspadkobierców do rozprawy nie staje, ma być dla niego i na jego koszt ustanowionym zastępca;

2. na żądanie któregokolwiek spadkobiercy mogą być przyzwane inne osoby mające interes w podziale;

3. sąd kieruje rozprawą co do stwierdzenia majątku, ustalenia wartości i postanowienia, czy jaki przedmiot ma być sprzedanym, czy też ma się dostać któremu z współspadkobierców;

4. jeżeli się strony nie zgodzą co do osoby tego, kto ma zaproponować sposób podziału, to sędzia sporządza projekt podziału, a w razie potrzeby może być do tego przyzwany rzeczoznawca;

5. porcye działowe, jeżeli się spadkobiercy na co innego nie zgodzą, mają być w ten sposób zestawione, żeby o nie losować można;

6. o ile współspadkobiercy na podział się zgadzają, ma być tenże przeprowadzonym. Jeżeli zaś powstają spory, które w drodze procesu rozstrzygnięte być muszą, to należy punkta sporne ustalić; a po załatwieniu tychże (sądowem rozstrzygnieniem) na żądanie któregokolwiek z współspadkobierców podział dalej prowadzić;

7. kontrakt podziału sądownie zawarty, ma być przechowanym, a na żądanie interesowanych tymże wypis udzielonym;

8. jeżeli rozprawa ma być obszerną, lub jeżeli strony o to upraszają, ma sąd kierownictwo tejże rozprawy notaryuszowi poruczyć.

Postępowanie to jest — jak widzimy — do obecnego bardzo zbliżone; różni się przeważnie tem, iż pozostawia zawarcie podziału w każdym wypadku woli stron, podczas gdy ces. pat. z 9. sierpnia 1854 tylko wolę samowolnych pełnoletnich uwzględnia (§. 170), a w razie udziału małoletnich lub kurandów podział spadku z urzędu nakazuje (§. 165). W tym względzie jest obecne postępowanie naszym stosunkom odpowiedniejsze. Również dlatego należy kwestyę, które spory w drodze procesu załatwiane być mają, w myśl obecnej praktyki rozwiązać, i władzę sądu spadkowego do rozstrzygania stanowczego innych sporów w drodze niespornej wyraźnie uznać. Wreszcie układanie sched dla losowania nie odpowiada naszym stosunkom. Natomiast projektowane ustanawianie zastępcy dla niestających współsukcesorów i przyzywanie innych osób interesowanych są trafnemi zarządzeniami,

należałoby więc obecne nasze postępowanie działowe z temi dwoma poprawkami zatrzymać i jedynie ujęcia go w prawne przepisy się domagać.

Korzystnem byłoby też rozporządzenie w innych prowincyach Austryi przestrzegane, iżby podział spuścizny przed wydaniem dekretu dziedzictwa zawarty, wciąganym był w osnowę dekretu dziedzictwa.

Przepisami odnośnymi ograniczyłoby się ilość procesów obecnie się toczących. Przytem uwzględnićby także należało celem zmniejszenia procesów, że według wielokrotnej praktyki sądu najwyższego (najnowsze w N. 9.825, 10.331 Zb. Glas. Ung.) i według obecnych ustaw naszych (§. 799 k. c. i §. 19. ces. pat. z 9. sierpnia 1854) do wprowadzenia spadkobiercy w posiadanie części spuścizny na podstawie prawomocnego dekretu dziedzictwa, w którym żadnej stronie drogi procesu nie zastrzeżono, ewentualnie na podstawie działu spadkowego w toku pertraktacyi sądownie zawartego, uprawnioną jest władza spadek pertraktująca i że nie potrzeba toczyć procesu, chociażby się sprzeciwiali uczestnicy, którzy w pertraktacyi udział brali i chociażby który z nich, objąwszy już samowładnie spadek w wyłączne posiadanie, nie chciał żądającemu wydać części przyznanej. Jeżeli władza spadek pertraktująca upoważnioną jest na podstawie dekretu dziedzictwa dozwolić aktu najwyższego t. j. intabulacyi bez poprzedniego procesu, to konsekwencya nakazuje uznać to uprawnienie także względem oddania w posiadanie spuścizny. Gdy jednak praktyka sądów a także sądu najw. często od tego przepisu odstępuje, przeto potrzebnem jest ponowne ustawodawcze stwierdzenie tego przepisu.

W ogóle im lepiej i dokładniej w jakim okręgu sądowym sprawy załatwiane bywają, tem mniej procesów o spłatę schedy i procesów gruntowych tam się pojawia i na odwrót: ilość wielka procesów takich w jakim sądzie powiatowym jest dowodem zaniedbania powyższej prawie najważniejszej gałęzi sądownictwa powiatowego, albowiem zwykle opiera się u nas tytuł sporu gruntowego nie na jakimś kontrakcie, lecz na prawie spadkowem.

W procesie po wyrządzonej już krzywdzie, po zatrudnieniu stron i świadków, tudzież trzech instancyj sądowych w toku kilku lat, po wydaniu znacznych kosztów na adwokatów, stemple, opłaty — załatwionym zostaje spór z wynikiem zależnym od zachowania wielu formalności, od umiejętności wyzyskania przepisów prawnych i dowodów, a to tylko pomiędzy procesującemi się osobami, pozostawiając niezałatwione spory reszty osób w tejże sprawie spadkowej udział mających. Gdy tymczasem przez pertraktacyę spadkową w sposób należyty z podziałem spuścizny przeprowadzoną, zostają przy wzajemnem swobodnem wspieraniu się sędziego i osób interesowanych rozstrząsane, przyznane, a w części także zabezpieczone i do wykonania doprowadzone prawa wszystkich interesowanych bez tylu kosztów i zachodu.

Przez świadomość wczesną praw i obowiązków każdemu przysługujących, usuwane zostają spory a tak pełnoletnim jakoteż opiece małoletnich daną jest sposobność czuwania nad swem prawem i korzystauia z niego.

Reasumując powyższy wywód, proponuje Towarzystwo prawnicze celem podniesienia sprawowania opiek u włościan: a) dodanie sądom powiatowym po jednym, ewentualnie dwóch urzędników szczegółowo ad hoc, b) uchylenie formalizmu w sprawach sierocych, c) zaprowadzenie stosownej kontroli przez władze przełożone, d) dodanie odpowiedzialnego współopiekuna każdemu opiekunowi.

Korzystnemby było także, e) gdyby Zwierzchność gminna miała obowiązek czuwania nad sierotami i donoszenia o brakach sądowi pod odpowiedzialnością.

W kwestyi podziału spuścizny i uchylenia odnośnych procesów proponuje Towarzystwo: a) przestrzeganie przepisów, aby ile możności podział spuścizny był dokonanym zaraz

przy pertraktacyi spadkowej, b) aby wynik tego podziału wciąganym był do dekretu dziedzictwa, c) aby zatrzymując obecny przepis, iż sąd jest powołanym do sporządzenia podziału, i to obowiązkowo, gdy interweniują małoletni lub kurandzi, a fakultatywnie, gdy ich nie ma, uregulowano ustawą postępowanie podziałowe, a w szczególności, które kwestye należą na drogę procesu, d) aby ustawą uznano moc egzekutywną dekretu dziedzictwa i sądowego podziału spuścizny.

Towarzystwo podnosi przytem, że wielką przeszkodą w zawieraniu podziałów spuścizny jest fiskalizm c. k. urzędów wymiarowych, które wbrew przepisom §. 4. ces. rozp. z 19 marca 1853, Nr. 53. dz. p. p. często uznają podział spuścizny jako zamianę i osobną z tego tytułu wymierzają należytość, przeciwko czemu lud bronić się nie umie, jednak od sporządzenia tak koniecznego podziału odstrasza.

Wadowice 5. października 1890.

Towarzystwo prawnicze lwowskie pisze w tej kwestyi jak następuje:

Wskutek szacownych wezwań z dnia 29. kwietnia 1890 l. 51.211 i z dnia 23 czerwca 1890 do l. 26.575 zajmowało się lwowskie Towarzystwo prawnicze sprawą zamierzonej przez Wysoki Sejm reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych na kilku umyślnie w tym celu odbytych zebraniach a wysłuchawszy wywodów i wniosków wybranego dla tej sprawy referenta i przeprowadziwszy nad niemi wszechstronną i gruntowną dyskusyę, powzięło na posiedzeniu swem z dnia 17. lipca 1890 następujące uchwały:

I. Reforma postępowania sądowego w sprawach niespornych jest pożądaną.

II. Reforma nie może ograniczyć się na same sądy powiatowe, lecz musi obejmować także sądy kolegialne.

III. Zasadnicze postanowienia ustawy cywilnej, o ile dotyczą prawa spadkowego, mają pozostać nienaruszone.

IV. We wszystkich działach dzisiejszego postępowania w sprawach niespornych należy przeprowadzić ścisły rozdział czynności polegających na właściwem orzekaniu, od czynności, których zadaniem jest tylko stwierdzanie faktów i dostarczanie publicznych dokumentów dowodowych. Pierwsze pozostać mają przy sądach, drugie należy z zakresu sądownictwa zupełnie wyłączyć i oddać notaryuszowi. Wskutek tego ograniczać się będzie czynność sędziego w toku rozprawy spadkowej na przyznaniu spadku i na rozsądzaniu nadarzających się w toku rozprawy kwestyj spornych.

V. Przysięga manifestacyjna dopuszczona być ma na żądanie osób interesowonych przez sąd bez formalnego procesu manifestacyjnego.

VI. Towarzystwo prawnicze oświadcza się w zasadzie za zupełnem uwolnieniem sądów od wszelkiej ingerencyi w sprawach sierocych i opiekuńczych i za zupełnem oddaniem tych spraw osobnym organom, czy to na wzór rad familijnych francuskich, czy na wzór komisyj sierocych węgierskich, o ile reforma ta wobec zachodzących u nas stosnnków faktycznych byłaby wykonalną.

VII. Dział spadków nieruchomych należy z zakresu pertraktacyi spadkowej zupełnie wyłączyć i pozostawić go swobodnej woli stron.

Na uzasadnienie powyższych uchwał mamy zaszczyt przytoczyć co następuje:

Za potrzebą reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych przemawiają nietylko podnoszone już w Sejmie względy ekonomiczne, lecz i ze stanowiska nauki niewłaściwe obarczenie sądów bardzo wieloma czynnościami, które według zasad racyonalnie urządzonego sądownictwa do zakresu działania sądów wcale nie należą. Obarczenie sądów temi czynnościami zaciera zarówno u sądów jak i u publiczności czystość pojęcia właściwych zadań sędziego, a nadto odbiera sądom zwłaszcza wobec teraźniejszego niedostatecznego wyposażenia ich siłami roboczemi, możność zajmowania się w dostatecznej mierze i z należytym pośpiechem właściwemi sprawami swego zawodu. Jeżeli pojmujemy sądownictwo w sprawach cywilnych tak, jak ono racyonalnie pojmowanem być musi, t. j. jako organizm, którego zadaniem jest urządzanie praw prywatnych w danym związku państwowym, to działalność tego organizmu sądowniczego objawia się głównie w trzech kierunkach: w kierunku właściwego orzekania, w kierunku konsultacyi prawnej i zastępowania stron wobec orzekającego sędziego i w kierunku dostarczania stronom zupełnie wiarygodnych dowodów przez stwierdzanie faktów, w których prawa i obowiązki stron biorą swój początek.

Ten trojaki kierunek działalności sądownictwa w szerszem znaczeniu wyrazu uzasadnia wedle teoryi ekonomicznej o podziale pracy podział powyższej działalności sądownictwa pomiędzy trzy odrębne organa, jakiemi są sądownictwo w ściślejszem znaczeniu wyrazu, adwokatura i notaryat, instytucye, których uprawnienie przez wszystkie cywilizowane społeczeństwa już dawno zostało uznanem.

Z takiego stanowiska wychodząc, uznać należy uprawnienie żądania reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych wszędzie tam, gdzie obowiązujące dziś ustawy przeciw powyższemu pojmowaniu zadań sądownictwa, lub przeciw przedstawionemu powyżej podziałowi czynności, w zakres sądownictwa w obszerniejszem znaczeniu wyrazu wchodzących, wykraczają, a jedno i drugie w dzisiejszem urządzeniu postępowania sądowego w sprawach niespornych rzeczywiście ma miejsce, jak to poniżej wykazanem zostanie.

Zresztą liczyło się ustawodawstwo austryackie już i dotychczas z powyższymi postulatami postępu, znosząc dawne sądownictwo patrymonialne, przeprowadzając następnie ścisły rozdział sądownictwa od administracyi politycznej i wprowadzając nakoniec w roku 1855. instytucyę notaryalną.

Reforma postępowania w sprawach niespornych obejmować musi z natury rzeczy, wszystkie sądy i nie można ograniczać jej li na sądy powiatowe.

W przeciwnym bowiem razie powstałby chaos, zarówno zgubny dla stron jak i dla sądów. Zresztą zawiera ustawa o postępowaniu sądowem w sprawach niespornych także wiele postanowień materyalno prawnych, które bezwarunkowo dla wszystkich muszą być jedne i te same i nie mogą się zmieniać według tego, czyli sąd powiatowy lub kolegialny do ingerencyi jest powołany.

Przystępując do omówienia samejże reformy postępowania spadkowego, rozstrzygnąć należy przedewszystkiem pytanie, czyli dzisiejsza pertraktacya spadku ma być zatrzymaną, lub też i o ile ma być zniesioną, czyli innemi słowy czy i nadal utrzymaną być ma zasada austryackiej ustawy cywilnej, według której spadkobierca nabywa w chwili śmierci spadkodawcy bezpośrednie tylko prawo spadkowe, uprawnienie do objęcia spuścizny z prawem administracyi tejże, nie zaś także bezwarunkowe prawo własności i prawne posiadanie pozostałości i idące w ślad za tem bezwarunkowe prawo rozporządzania spadkiem, które to prawo nadaje spadkobiercy dopiero sądowy dekret dziedzictwa, czy też wprowadzić należałoby zasadę prawa francuskiego, według którego nabywa spadkobierca bezpośrednio po śmierci spadkodawcy

wszystkie powyższe prawa w całej ich pełni, nie potrzebując do tego w ogólności wcale żadnej interwencyi sądowej, ani też sądowego przyznania? Towarzystwo prawnicze rozstrzygnęło powyższą kwestyę na korzyść zasady austryackiej ustawy cywilnej, uchwalając, iż zasadnicze postanowienia tej ustawy, o ile dotyczą prawa spadkowego, pozostać mają nienaruszone, a to z uwagi na niewątpliwy i stanowczy opór rządu przeciw wszelkiej innowacyi z powodu związanej z pertraktacyą spadku tak ściśle kwestyi należytości spadkowych, z uwagi, iż zastosowanie zasady ustawy austryackiej podaje wszystkim interesowanym bez porównania większe bezpieczeństwo prawne, aniżeli to wedle zasady prawa francuskiego może mieć miejsce, z uwagi, że zasada prawa francuskiego i w temże prawie nie jest z całą konsekwencyą przeprowadzona, dopuszczając w pewnych wypadkach opieczętowanie i inwentowanie spadku, legitymacyę dla spadkobierców, wprowadzenie w posiananie spadku (l' envoi en possesion) i t. d. z uwagi, że tak daleko idące zmiany ustawy cywilnej, zapewne także w radzie państwa na zasadniczy natrafiłyby opór, z uwagi nakoniec, że wobec niskiego stopnia oświaty naszego ludu i wobec mało rozwiniętego u tegoż ludu poczucia prawa i poszanowania praw trzecich osób zaprowadzenie zasady prawa francuskiego jak największe przyniosłoby u nas szkody.

Pozostawiając tedy nienaruszone zasadnicze postanowienia ustawy cywilnej, odnoszące się do prawa spadkowego i zatrzymując w zupełności pertraktacye spadku i sądowe tegoż przyznanie, należy urządzić rozprawę spadkową stosownie do powyż przytoczonych wymagań naukowych.

Cała dzisiejsza czynność urzędowa w toku pertraktacyi spadkowej składa się z dwóch głównych części. Pierwszą jest zebranie materyałów, a raczej zupełnie wiarygodne stwierdzenie faktów, które mają służyć za podstawę przyznania spadku, a więc stwierdzenie, że ktoś umarł, że taki a taki pozostawił majątek, takich a takich spadkobierców, że w ten a ten sposób sprawdzoną została wartość spadku w takiej a w takiej wysokości, że spadkobiercy takie a takie poczynili oświadczenia lub zupełnie się nie zgłosili i t. d.

Drugą część pertraktacyi stanowi przyznanie spadku, czyli orzeczenie, że na podstawie stwierdzonych w pierwszej części faktów te i te osoby, na takiej a takiej podstawie, w tych i tych częściach, do objęcia spadku prawnie są powołane. Według wyłożonego wyżej podziału czynności w sądownictwie należy ta druga część rozprawy spadkowej jako orzeczenie niewątpliwie do atrybucyj sędziego, wykonanie zaś pierwszej części jest tak samo niewątpliwie zadaniem notaryusza. W tych kilku słowach dany jest zarazem w krótkości szkic całej przeprowadzić się mającej reformy postępowania spadkowego, przyczem to tylko jeszcze do nadmienienia pozostaje, że kwestye sporne, jakie w toku rozprawy spadkowej nadarzyć się mogą, również tylko sędziemu do rozstrzygnienia zastrzeżone być muszą. Takie urządzenie pertraktacyi spadkowej, do którego ustawodawstwo już w ordynacyi notaryalnej z roku 1855. przez stworzenie komisaryatu sądowego nieśmiały zrobiło początek, odpowiadałoby z jednej strony wymogom postępowo urządzonego sądownictwa, z drugiej zaś zdjęłoby ze sądów brzemię wielkiej pracy i pozwoliłoby tymże poświęcić się ku ogólnemu pożytkowi właściwym zadaniom sędziowskiego zawodu, prócz tego zaś byłoby dalszym krokiem do wzmocnienia naszej instytucyi notaryalnej, która w ciągu swego trzydziestokilkuletniego u nas istnienia potrafiła dać dowody swej wielkiej pożyteczności i zdobyć sobie zaufanie społeczeństwa, wśród którego do działania została powołaną.

Zresztą i ekonomiczny wzgląd na przyspieszenie rozprawy i zmniejszenie kosztów pertraktacyi spadkowej tylko przez takie rozwiązanie rzeczy możliwie najpomyślniejsze znaleść może załatwienie, jeżeli się zważy, że przy ciągłym rozwoju naszych stosunków ekonomicznych i przy idącym w ślad za tem ciągłym rozwoju agend sądowych, jakoteż przy znanem ogólnie

dzisiejszem przeciążeniu sądów pracą, bardzo znaczne pomnożenie sił roboczych w sądach już w najbliższej przyszłości i bez przydania sądom pertraktacyj spadkowych stanie się nieuniknionem, zaś w razie obarczenia sądów także pertraktacyami spadkowemi jeszcze dalej idące pomnożenie sił sądowych stałoby się koniecznem, co prawdopodobnie większe za sobą pociągnęłoby koszta, niżeli są te, które ludność w razie oddania pertraktacyj spadkowych notaryuszom ponosićby musiała, zwłaszcza, jeżeliby co do wysokości i sposobu wymiaru tych kosztów trafne wskazówki, w zwołanej przez Wysoki Wydział krajowy ankiecie prawniczej przedstawione, zastosowane zostały.

Przechodząc do przysięgi manifestacyjnej, to uzasadnionem jest żądanie dopuszczalności tej przysięgi bez poprzedniego formalnego procesu manifestacyjnego dotychczasowemi doświadczeniami. Przy dzisiejszym bowiem sposobie postępowania dobrodziejstwo tej przysięgi staje się najczęściej illuzorycznem, bądź, że pokrzywdzony spadkobierca nie jest w stanie ponosić kosztów długoletnego procesu sądowego, bądź że znużony długiem postępowaniem, sprawę zupełnie zaniecha, lub zadowoli się w drodze ugody byle jaką prestacyą ze strony nierzetelnego przywłaszczyciela spadku, bądź w końcu, że zanim proces zostanie wygranym i złożenie przysięgi manifestacyjnej wymuszonem, braknie już u przywłaszczyciela funduszów, z których wygrywający pretensyj swych mógłby poszukiwać.

Proponowane zmiany w dziale opieki są zasadnicze, a usprawiedliwia je w zupełności czysto administracyjny charakter wszystkich czynności urzędowych w tym dziale dzisiejszego postępowania w sprawach niespornych, który z zadaniami sądownictwa nie ma nic wspólnego.

Jeżeli jednak w zasadzie oświadczamy się za zupełnem uwolnieniem sądów od spraw opieki i za przekazaniem tych spraw zupełnie odrębnym organom, to zarazem nie zapoznajemy bynajmniej trudności, jakie tak daleko idącej reformie z powodu zachodzących u nas faktycznych stosunków stanąć mogą w drodze.

Wskazujemy tu w pierwszym rzędzie na konieczność zmiany całego czwartego rozdziału ustawy cywilnej, która w innych prowincyach, gdzie sprawy opiekuńcze na podstawie tej samej ustawy wskutek należytego obsadzenia sądów siłami roboczemi ku zadowoleniu ogółu są prowadzone, gdzie więc potrzeba reformy odczuwać się nie daje, prawdopodobnie na stanowczy trafiłaby opór, a podnieść musimy obok tego zupełną indolencyę naszego ludu wiejskiego, jego niski stopień oświaty, bezprzykładną obojętność na wszystko i brak poczucia prawnego, co wszystko razem wziąwszy nie wróży obecnie tak szczęśliwego składu przyszłych organów opieki, ażeby po takowych z pewnością polepszenia dzisiejszych stosunków opiekuńczych i sierocych spodziewać się było można. Jeżeli więc wobec powyższych trudności czynniki prawodawcze proponowanej przez nas reformy opieki na teraz nie uważałyby jeszcze za możliwą, to nie widzielibyśmy na razie innego wyjścia, jak podanie sądom faktycznej możności rzeczywistego wykonywania opieki nad sierotami, dziś z powodu przeciążenia sądów pracą prawie zupełnie zaniedbanej, co w znacznej części przez odjęcie sądom dzisiejszych agend w dziale postępowania spadkowego, z natury swej do zakresu sądów nie należących, a następnie przez pomnażanie sił sądowych w miarę rzeczywistej potrzeby, osiągniętem byćby mogło.

W końcu jest żądanie wyłączenia działu spadkowego z rozprawy spadkowej i pozostawienia go wolnej woli stronom interesowanym tylko konsekwencyą żądania zatrzymania dzisiejszej pertraktacyi spadkowej bez jakiejkolwiek istotnej zmiany. Jeżeli bowiem celem dzisiejszej rozprawy spadkowej jest sądowe uznanie spadkobiercy i wydanie mu na to uznanie sądowej legitymacyi, to cel ten z chwilą wydania dekretu dziedzictwa został osiągnięty a do

osiągnięcia go dział spuścizny nie jest ani koniecznym, ani potrzebnym. Zresztą dział spuścizny nie w każdym wypadku musi mieć miejsce i często właśnie zaniechanie działu więcej dogadzać może interesowi spadkobierców.

Z Wydziału Towarzystwa prawniczego.

Opinia c. k. Izby notaryalnej w Tarnowie. Czyniąc zadość szanownemu wezwaniu z dnia 29. kwietnia 1890 L. 51.211 co do udzielenia opinii, czy zachodzi potrzeba reformy postępowania w sprawach spadkowych i sierocińskich a ewentualnie wskazania kierunku, w jakim reforma ta ma być przeprowadzoną, c. k. tarnowska Izba notaryalna uchwaliła na posiedzeniu w dniu 27. czerwca 1891 roku odbytem, przesłać Wysokiemu Wydziałowi krajowemu następującą odpowiedź:

Przedewszystkiem postanowiliśmy przedstawić obraz dzisiejszego postępowania w sprawach powyższych, wskazać ujemne strony obecnego postępowania i dopiero na podstawie tych danych wysnuć wnioski co do potrzeby i kierunku reformy.

I. Co do spraw spadkowych.

Sąd dowiaduje się o wypadku śmierci z wykazów zmarłych, które urzędy parafialne nigdy prawie wcześniej, jak co trzy miesiące, nie przedkładają. W sądzie wykaz taki zalega co najmniej trzy miesiące, poczem udzielonym zostaje odpis tego notaryuszowi z poleceniem spisania aktów po zmarłych.

Notaryusz mniej więcej w przeciągu miesiąca wyznacza termin, wzywa na takowy spadkobierców, z których najczęściej kilku mimo powtórnego wezwania nie staje; donosi on więc sądowi o opornych w ciągu drugiego miesiąca, a w sądzie doniesienie to zalega co najmniej trzy miesiące, poczem wychodzi rezolucya polecająca nie stawającym, aby pod zagrożeniem kary pieniężnej na następnym przez notaryusza wyznaczyć się mającym terminie stanęli. Notaryusz znowu w przeciągu miesiąca wydaje termin i wreszcie wykończa akta, przedkłada sądowi, zkąd po trzech miesiącach wychodzi rezolucya z uwiadomieniem, że dekret dziedzictwa wydanym zostanie po przedłożeniu kwitu zapłaconej należytości spadkowej.

Mija 6 tygodni, kwitu spadkobiercy nie przedkładają, sąd wzywa urząd podatkowy o wykazanie należytości przenośnej, w przeciągu dwóch miesięcy urząd podatkowy należytość tę wykazuje, a w ciągu dwóch dalszych miesięcy sąd należytość wykazaną na majątku spadkowym prenotuje, wreszcie wydaje dekret dziedzictwa, przyznający spadek w idealnych częściach. Następnie zaś w myśl §. 2. ustawy z dnia 23. maja 1883 Nr. 82. Dz. p. p. uskutecznia sąd z urzędu wpis hipoteczny gospodarstwa spadkowego na rzecz spadkobierców również w idealnych częściach. Nie lepiej się dzieje, gdy spadkodawca zostawia kodycyl, w którym zawsze prawie dzieli pojedyncze parcele na dwie lub więcej części pomiędzy dzieci; natenczas sąd nie mogąc uzyskać map podziału parcel według przepisów § 1. ust. z dnia 23. maja 1883 Nr. 82. Dz. p. p. sporządzonych, a to dla braku techników do tego upoważnionych, rozdziela gospodarstwo na pewną w miarę treści kodycylu ilość osobnych z jedej lub więcej parcel się składających ciał hipotecznych i prawo własności tychże wpisuje na rzecz legataryuszów w częściach idealnych, — biorąc za podstawę do obliczenia ułamka objętość zapisanej części parceli w stosunku do całości parceli.

Tak więc w największej liczbie wypadków mija blisko dwa lata od dnia śmierci spadkodawcy do przyznania w idealnych częściach spadku. Zauważyć jednak wypada, że niektóre urzędy, prowadzące metryki, całemi latami nie przedkładają wykazu zmarłych i aby pertraktacya spadku mogła być wdrożoną, muszą interesowani wydobywać metryki śmierci, na podstawie tychże wnosić podanie do sądu, co ich na nowe koszta naraża. Niemniej zauważyć należy, iż powyżej określony sposób postępowania co do wpisów hipotecznych na podstawie kodycylów, ma miejsce niemal we wszystkich sądach powiatowych, w siedzibie których nie ma rządowego lub autoryzowanego geometry.

Wypływa z powyższego, że w dzisiejszem postępowaniu spadkowem, które przy spadkach, gdzie są nieruchomości, kończy się dopiero wpisem hipotecznym po myśli §. 2. ust. z dnia 23. maja 1883 L. 82 Dz. p. p. dają się dopatrzeć głównie trzy strony ujemne, mianowicie:

a) Pertraktacya spadku trwa zanadto długo;

b) przyznanie spadku w idealnych częściach powoduje liczne straty dla spadkobierców;

c) przez wpis hipoteczny również w idealnych częściach powstaje bardzo wiele wspólnych własności nieruchomości, co także dla spadkobierców jest niekorzystnem.

Celem usunięcia wyżej wymienionych stron ujemnych postępowania spadkowego przedkładamy następującą

O p i n i ę:

ad a) Głównemi przyczynami przewlekania spraw spadkowych są: spóźniane przesyłanie wykazów zmarłych przez urzędy parafialne; zaleganie spraw w sądzie skutkiem przeciążenia pracy zbyt szczupłej liczby urzędników; częsta korespondencya notaryuszów z sądami wreszcie wstrzymywanie przez sądy addykcyi saadku aż do przedłożenia kwitów lub zabezpieczenia t j. zaprenotowania należytości przenośnej. Aby niedogodności te usunąć, byłoby przedewszystkiem wskazanem, iżby urzędy parafialne względnie metrykalne przesyłały wykazy zmarłych nie sumarycznie co pewien czas, lecz szczegółowo bezzwłocznie po każdym wypadku śmierci.

Powtóre należy odjąć przeprowadzanie pertraktacyi tej władzy, która ma czynności za wiele i przez to powoduje zwłokę, a oddać je tym, którzy nawału pracy bynajmniej nie mają, właściwie takowe już obecnie przeprowadzają, lecz nie samoistnie, ale z ramienia sądu i przez to w ciągłych korespondencyach są ze sądem, słowem notaryuszom.

Są oni powołani już na mocy urzędu swego do zatwierdzania faktów, mających znaczenie prawne, a przecież pertraktacya spadku polega jedynie na zatwierdzeniu faktów takich. Notaryusze są odpowiedzialni przed władzami przełożonemi za dokładne wypełnianie swych obowiązków, możnaby więc oznaczyć czas, w którym notaryusz winien przeprowadzić każdą pertraktacyę od dnia uwiadomienia o wypadku śmierci przez urząd parafialny licząc, pod rygorem odpowiedzialności tej, gdyby z własnej winy terminu zaniedbał. Kaucya notaryusza zabezpiecza nadto interesowanych za wszelkie szkody z winy i opieszałości jego wynikłe.

O odpowiedzialności w tym stopniu urzędników sądowych według naszych ustaw mowy być nie może. Zatem w interesie ogółu leży, aby sprawy spadkowe notaryuszom do przeprowadzenia oddano. Przyznanie spadku winno zawsze należeć do sądów, te jednakże winny przystępować do addykcyi spadku bezzwłocznie po przedłożeniu przez notaryusza aktów, nie wyczekując zapłacenia lub zabezpieczenia należytości przenośnej, wyjąwszy wypadku pertraktowania spadków ruchomych.

Mimo to skarb państwa nie byłby narażonym na straty, albowiem już na podstawie obecnie obowiązujących ustaw skarbowych przysługuje dla takich należytości prawo zastawu na majątku spadkowym aż do czasu przedawnienia. Zatem chociażby spadkobierca ustąpił własność spadkowej nieruchomości trzeciemu i ten został intabulowanym, nie gaśnie rzeczone ustawowe prawo zastawu.

ad b) Zbytecznem zapewne wykazywać, jak zgubne skutki pod względem materyalnym pociąga dla spadkobiercy przyznanie spadku w częściach idealnych; skutki te tak co do administracyi jak i w ogóle co do wykonywania wszelkich praw z własnością połączonych, aż nadto pozna każdy po odczytaniu rozdziału XVI. ustawy cywilnej. Wspominamy tu tylko, że także pod względem moralnym nader niekorzystnie oddziaływa na ogół, jeżeli spadkobierca po odbyciu najrozmaitszych terminów, po zapłaceniu kwitów pertraktacyi, opłat stemplowych i należytości przenośnej, otrzymuje od sądu dekret dziedzictwa, z którego dowiedzieć się nie może, jaki przedmiot oddziedziczył; otrzymuje właściwie patent przez władze wydany uprawniający a nawet zmuszający go do procesów i to nie z obcymi, lecz z najbliższymi, bo z rodziną. To też nie bez podstawy przychodzi spadkobierca do przekonania, że spisano akta spadkowe raczej w tym celu, aby skarbowi dochodu przysporzyć, nie zaś aby uregulować interesa majątkowe między spadkobiercami.

Jedynym środkiem uchylającym powyższe niedogodności byłoby sporządzanie z urzędu działu spadkowego, którym każda pertraktacya kończyć się powinna. Aby jednak dział spadku nie chybiał celu i wykazywał, kto jaki przedmiot ze spadku dziedziczy, musi być majątek spadkowy dokładnie wybadanym i działem objętym. Dlatego na żądanie kogokolwiek z interesowanych winna władza pertraktująca być uprawnioną do odbierania przysięgi manifestacyjnej od każdego, kto w podejrzeniu zostaje, iż sobie przedmioty spadkowe przywłaszczył lub o przywłaszczeniu ich przez drugiego ma wiadomość, a to bez poprzedniego prowadzenia procesu.

ad c) Aby uniknąć wpisów hipotecznych realności spadkowych w częściach idealnych, a przytem nie zwiększać kosztów postępowania spadkowego, nie wystarcza przyjęcie zasady, że każda pertraktacya spadku działem kończyć się winna. Jest zwyczajem ludu naszego w wielu okolicach, iż spadkobiercy nie chcą się zadowolić spłatą pieniężną jednych z nich przez drugich z realności spadkowej, chociażby takowa była małej objętości, lecz dzielą się przynależnymi gruntami, przyczem nader często pojedyncze parcele rozdzielane być muszą. W takich wypadkach do działu spadkowego dołączonym być winien plan podziału parceli, który według §. 1. ust. z 23. maja 1883 L. 82 Dz p. p. tylko geometra rządowy lub autoryzowany technik sporządzać może. Jeżeli się zważy, że geometrzy rządowi są ustanowieni tylko w siedzibach starostw, że ci mają tyle zajęcia swego urzędowego, iż nie są w stanie znaleść czasu potrzebnego do zdjęcia na miejscu planu podziału, a techników autoryzowanych w siedzibach sądów powiatowych mamy nie wielu, jeżeli się zważy nadto, że niektóre gminy odległe są od starostw a więc siedzib geometrów na 7 mil lub więcej, i że geometrzy stałej taryfy należytości za swe czynności nie mają, toż łatwo pojąć, że koszta sporządzenia takich planów wynoszą niestosunkowo wiele. Przez to też i koszta postępowania spadkowego, któreby się działem spadku kończyło, w nader wielu wypadkach znakomicieby wzrosły. Aby temu zapobiedz należałoby powyższy przepis ustawy zmienić w tym kierunku, iżby każdy miał prawo sporządzać plany podziału parcel, ktoby się poddał odpowiedniemu egzaminowi, oraz by była ułożona taryfa należytości dla takich mierników. Wszak sporządzanie podobnych planów nie wymaga wiele wiadomości teoretycznych lecz przeważnie praktycznych, któreby nie jeden z łatwością mógł sobie przyswoić.

Jakieżby to było ułatwienie dla ludu, oszczędzenie czasu i kosztów, gdyby n. p. od nauczyciela szkoły ludowej poddającego się egzaminowi mógł uzyskać plan do hipoteki zdolny. Gdyby zmiana ustawy w tym kierunku była niemożebną, winni być przynajmniej geometrzy względnie elewi tychże stabilizowani w każdej siedzibie sądu powiatowego, oraz mieć taryfę należytości za swe czynności.

Co do kosztów postępowania spadkowego, takowe są uciążliwymi głównie z przyczyny wysokich opłat od przeniesienia własności. Ustawa z dnia 31. marca 1890 L. 53 Dz. p. p. już znacznie je obniżyła, inne zaś koszta byłyby również zmniejszone w razie oddania notaryuszom czynności spadkowych. Winni oni mieć — jak na inne czynności już mają — tak i na te czynności stałą taryfę, ułożoną na podstawie majątku spadkowego. Należytości według tej taryfy mogłyby nawet być niższe od przyznawanych obecnie, jeżeliby notaryusze załatwiali wszystkie sprawy spadkowe. Przyczem słusznemby było, aby dla należytości za spisanie aktów spadkowych przysłużało ustawowe prawo zastawu na majątku spadkowym, równie jak przysługuje dla należytości przenośnych.

II. Co do spraw opiekuńczych.

Zbytecznem byłoby przedstawiać dokładnie obraz obecnego sposobu administrowania majątkami sierocymi. Każdy nie mający nawet wiele styczności z ludem wie, że te majątki nie są administrowane należycie i w zupełnem znajdują się zapomnieniu, na co zdaniem naszem składają się trzy przyczyny:

Władza za nadto późno ustanawia opiekę i powierza opiekunowi zarząd majątku sierocego, dalej opieka spoczywa w rękach jednej tylko osoby, zkąd łatwe nadużycia, wreszcie brak ścisłego dozoru nad opiekunami, oraz brak ewidencyi, w jakiem stadyum każda opieka się znajduje. Aby te niedogodności usunąć przedkładamy

O p i n i ę:

Dobro niektórych sierót wymaga, aby bezzwłocznie z chwilą śmierci ojca rodziny niemi się zaopiekowano i majątek pozostały od zniszczenia zaraz w pierwszej chwili broniono. Zatem taki organ opiekuńczy, któryby doraźnie działał, winien znajdować się na miejscu w gminie każdej. Takim organem doraźnej opieki mogłaby być Zwierzchność gminna.

Członkowie tejże winni być pod solidarną odpowiedzialnością obowiązani natychmiast po zgonie ojca nieletnich zabezpieczyć majątek pozostały, ewentualnie nawet przez opieczętowanie na czas, dopókiby opiekun, względnie inne osoby sprawujące opiekę ustanowionemi nie zostały. Do sprawowania dalszych czynności opiekuńczych winna być powołaną oprócz opiekuna rada familijna pod przewodnictwem urzędnika sądowego, a składająca się z kilku członków najbliższej rodziny, oraz jednego lub dwóch stale do spraw sierocińskich ustanowionych delegatów Rady gminnej.

Ze względu, że ilość robotników sądowych jest stanowczo niedostateczną i dlatego sprawy sieroce są tak bardzo po macoszemu przez sądy traktowane, a właściwie w zupełnem pozostają zapomnieniu, winna być przy każdym sądzie powiatowym nowa posada urzędnika sądowego do sprawowania jedynie spraw sierocych kreowaną. Urzędnik taki prowadziłby dokładne rejestra tak sierót jak i majątków sierocych, wciągałby w takowe wszelkie sprawy dotyczące opieki i zarządu majątku tak, iżby z takiego rejestru można każdej chwili mieć dokładny obraz o stanie majątku sierocego i prowadzeniu opieki nad sierotą.

Zestawiając powyższe uwagi, jesteśmy zdania, iż reforma postępowania niespornego w sprawach spadkowych i opiekuńczych jest pożądaną w kierunku:

A) W sprawach spadkowych:

1. Urzędy metrykalne winny przesyłać wykazy zmarłych nie sumarycznie lecz szczegółowo bezzwłocznie po wypadku smierci.

2. Całe postępowanie przeprowadza notaryusz z mocy urzędu swego i to w oznaczonym terminie od dnia otrzymania uwiadomienia.

3. Sąd wydaje dekret dziedzictwa, nie wyczekując zapłacenia lub zabezpieczenia należytości przenośnej.

4. W każdej sprawie musi być zdziałanym dział spadku.

5. Przysięga manifestacyjna winna być odebraną bez procesu osobnego.

6. Przepis §. 1. ust. z 23. maja 1883 L. 82 Dz. p. p. ma być zmienionym, ewentualnie ilość geometrów znacznie powiększoną i taryfa należytości dla nich wydaną.

7. Również taryfa za czynności notaryuszów w sprawach spadkowych winna być wydaną.

B) W sprawach sierocych:

1. Obowiązek zabezpieczenia majątku sierocego w pierwszej chwili cięży na Zwierzchności gminnej.

2. Sprawy opieki załatwia rada familijna pod przewodnictwem urzędnika sądowego.

3. Przy każdym sądzie powiatowym należy kreować po jednej posadzie urzędnika sądowego do załatwiania spraw sierocych i prowadzenia dokładnej ewidencyi.

C. k. Izba notaryalna w Tarnowie.

Opinia lwowskiej Izby adwokatów z dnia 16. lipca 1891.

W odpowiedzi na szanowną odezwę z 11. lipca 1890 L. 27.874 mamy zaszczyt przedstawić Prześwietnemu Wydziałowi krajowemu nasze zapatrywanie na stan spraw spadkowych i opiekuńczych, o ile one dotyczą włościan, a zarazem wymienić środki, które naszem zdaniem mogłyby niekorzystne w tym względzie stosunki usunąć.

Przepisy co do postępowania w sprawach spadkowych i opiekuńczych zawiera już ustawa cywilna. Patent z 9. sierpnia 1854 (Nr. 208. Dz p. p.) ogłaszający ustawę o postępowaniu w sprawach niespornych, zawiera tylko uzupełnienie tych przepisów, wskutek czego przy omówieniu odnośnych stosunków, wpływ tak jednej jakoteż i drugiej ustawy łącznie musi być uwzględniony.

Zapatrywanie jakoby jedyną albo nawet główną przyczyną niekorzystnych stosunków obecnie panujących co do spraw spadkowych i opiekuńczych stanu włościańskiego była niedokładność tych przepisów, nie da się już dlatego uzasadnić, że rzeczone przepisy prawne przez sądy nasze najczęściej albo niedokładnie albo mylnie, albo wreszcie wcale nie są wykonywane. Spisywanie aktów zejścia i sporządzanie inwentarzy spadków włościańskich nie odbywa się zaraz po dojściu do wiadomości sądu wypadku śmierci (§. 36 patentu z 9. sierpnia 1854) ale po miesiącach a nawet po latach a do tego pobieżnie i niedokładnie, zwłaszcza, że włościanie nasi z obawy często przesadnej przed opłatą rządową, starają się, aby o ile to być może, nie wciągnięte były do inwentarza przedmioty, większą przedstawiające wartość.

Następstwem tego jest, że jeszcze przed spisem inwentarza, krewni lub wierzyciele rzeczywiści albo nawet urojeni na szkodę małoletnich rozbierają grunta, bydło lub inne przed-

mioty, a gdy sąd względnie notaryusz formalnie oddaje przez ustawę uprawnionej osobie zarząd spadku, to część spadku tego, bardzo często już w obcych znajduje się rękach.

Według ustawy opiekunką małoletnich dzieci zmarłego włościanina zostaje wdowa, której dodaje się współopiekuna, mającego jedynie głos doradczy. Z ustanowieniem opieki najczęściej kończy się ingerencya sądu w sprawach sierocińskich włościan. Zaledwie udzielenie konsensu do zawarcia ślubów małżeńskich przez małoletnich po latach przypomina sądowi jego funkcyę jako sądu nadopiekuńczego, gdyż co do zarządu majątkiem małoletnich, to już odnośne formularze drukowane zawierają stałą formułkę: uwalnia się opiekę od składania rachunków, gdyż dochody spadków nie przewyższają kosztów utrzymania i wychowania małoletnich.

Wprawdzie opieka jest obowiązaną przedkładać w terminach przez sąd oznaczonych wykaz majątku rdzennego objętego inwentarzem i składać sprawozdanie o stanie małoletnich, jeżeli w tym względzie ważna zaszła zmiana (§. 238 ust. cyw. i dekretu nadw. z d. 3. lutego 1826, Nr. 2188, Z. U. S.), wszelako sądy nie mają zwyczaju żądać przedkładania tych wykazów i sprawozdań. Udzielenie przyzwolenia na sprzedaż nieruchomego majątku przysłuża nie sądom powiatowym ale Trybunałom I. instancyi, przepis ten wszelako dla wygody, jeżeli to bez oczywistego pogwałcenia prawa i ustawy jest możliwem, obchodzi się w ten sposób, że małoletniego przed dojściem do pełnoletności się usamowalnia.

Wpływ tedy sądów na sprawy opiakuńcze jest tylko wyjątkowym a nie stałym, a książka sierocińska, której prowadzenie ustawa cywilna (§§. 207 i 208) i patent z d. 9. sierpnia 1854 (§. 186) przepisują, zwykle puste zawiera rubryki.

W sprawach więc spadkowych i opiekuńczych włościan ingerencya sądów, odliczywszy bardzo cenne wyjątki, które wszakże potwierdzają regułę, jest niedostateczną i tak z literą jakoteż z oczywistą tendencyą ustawy często sprzeczną. Następstwem tego jest, że w ogóle nie istnieje wcale żadna kontrola nad opiekami włościańskiemi.

Przypatrzmy się teraz, jakie skutki pociąga za sobą ten brak odpowiedniej ingerencyi sądowej w sprawach spadkowych i opiekuńczych włościan.

Wspomnieliśmy już powyżej, że spadek włościanina ulega już często przed spisaniem inwentarza rozdrapaniu przez obcych, a inwentarz nie jest wcale zgodny z faktycznym stanem spadku. Wdowa po zmarłym włościaninie, która niemal zawsze (dziadek ze strony ojca zwykle albo nie żyje, albo nie jest zdolny do opieki) jest opiekunką, stara się wyjść za mąż powtórnie, gdyż „gospodarstwo potrzebuje gospodarza.“ Ojczym, który się „żeni do gruntu“, najczęściej młodszy od żony, pochodzi zwykle z warstwy wykolejonych egzystencyj wioskowych, gdyż jestto oczywiście wyjątkiem, aby syn zamożnych rodziców szukał związków małżeńskich z wdową zwykle niemłodą i obarczoną dziećmi.

Rozumie się samo przez się, że ani wdowa ani opiekun nie donoszą sądowi o zamążpójściu opiekunki i sąd nie ma wcale powodu do wydania orzeczenia, czy wskutek tego opieka ma być czostawioną matce, czy też powierzoną innej osobie. Naturalnem tego jest następstwem, że ojczym myśli tylko nad tem, aby o ile możności wyzyskać owoc swego poświęcenia. Niedawno bezdomny włóczęga, stara on się teraz grać rolę gospodarza, ujmując sobie sąsiadów traktamentami, których koszta pokrywa majątek małoletnich. Z dziećmi z pierwszego małżeństwa obchodzi się jak najgorzej, nie troszcząc się wcale o ich wychowanie i wykształcenie; najczęściej pozbywa się on ich z domu, wypędzając je lub oddając na służbę, zwłaszcza jeżeli nowe małżeństwo los obdarzy potomstwem. Byłoby zbędnem uzasadniać, dlaczego postępowanie ojczyma nie natrafia na opór ze strony jego żony i opiekunki dzieci z pierwszego małżeństwa.

Zdarza się i to, że ojczym po śmierci żony powtórnie się żeni i z drugą żoną znowu ma dzieci, które później roszczą sobie pretensye do gospodarstwa, chociaż do niego najmniejszych praw nie mają.

Zdawałoby się, że te smutne stosunki ustać muszą, skoro małoletni osiągną pełnoletność. Tak wszakże nie jest.

Wprawdzie ustawa cywilna (§. 264.) postanawia, że opieka winna pupilowi po dojściu do pełnoletności oddać majątek, a patent z 9. sierpnia 1854 (§. 217) nakłada także na sąd nadopiekuńczy obowiązek, „jeżeli nie zachodzi prawna przeszkoda“, wydania majątku pełnoletniemu, względnie polecenia opiekunowi, aby tenże oddanie to uskutecznił, „o ile majątek w jego rękach się znajduje“.

Zdarza się jednakże bardzo często, że majątek znajduje się w rękach trzecich i sąd prawie niewątpliwych dziedziców odsyła na drogę prawa, wskutek czego zmuszeni są oni w drodze zwykłego sporu o własność dochodzić swych praw do gospodarstwa, gdy tymczasem należące do spadku ruchomości dawno istnieć przestały.

Spory takie prowadzą się przed każdym sądem powiatowym, chociaż są one stosunkowo dla tego mniej liczne, bo dziedzice doszedłszy do pełnoletności najczęściej nie mają środków do przeprowadzenia tych sporów i albo zadowalają się jakąś małą kwotą, którą tytułem odczepnego daje im ojczym albo wcale nic nie dostają.

Skreślone powyżej przez nas stosunki wymagają bezsprzecznie naprawy.

Nie osiągnie tego celu wydanie nowej ustawy, jeżeli w ogóle wykonanie ustaw, nie mających celów fiskalnych — tak jak dotychczas — będzie niedostateczne.

Należałoby tedy dążyć do dokładniejszego wykonania ustaw istniejących, coby się dało przedewszystkiem osiągnąć przez przysporzenie administracyi sądowej sił od dotychczasowych bardziej ukwalifikowanych.

Młodzież nasza wstępująca do urzędów nie przynosi dostatecznego zasobu sił fachowych. W szkołach średnich jest ona bezsprzecznie przeciążoną naukami, z których wszakże największa część nie stoi z wymogami życia praktycznego w ściślejszym związku. Pozytywne przepisy prawne (oprócz całego szeregu nauk politycznych) obowiązaną jest młodzież poznać i przestudyować w dwóch ostatnich latach kolegiów uniwersyteckich, a każdy, komu odnośny plan studyów jest znany, przyznać musi, że ani znakomite zdolności ani wytrwała pilność sprostać temu zadaniu nie jest w stanie. Dodajmy do tego, że młodzież nasza wstąpiwszy do urzędu w regule czas dłuższy musi służyć bezpłatnie i w postromych zajęciach szukać środków egzystencyi, wskutek czego na uzupełnienie teoretycznego swego wykształcenia ani czasu ani chęci mieć nie może; że przy trybunałach pracuje ona bardzo krótko, a następnie wysyłaną jest do sądów powiatowych, gdzie nawał czynności utrudnia jej nabycie głębszych poglądów fachowych, które zastępować musi rutyną, w Galicyi gorszą, jak w innych krajach koronnych, a zrozumieć łatwo, że w naszem sądownictwie czuje się więcej brak sił odpowiednio ukwalifikowanych. Usunięcie tych zapór, uniemożliwiających wyrobienie się sił należycie ukwalifikowanych jest jeszcze potrzebniejsze od pomnożenia sił sądowych, gdyż w sprawach umysłowych jakość sił jest ważniejszą jak ich ilość.

Z drugiej strony zaprzeczyć się nie da, że sądy powiatowe są pracą przeciążone. Zupełnie wadliwa organizacya tych sądów zwaliła na nie ogrom prac, od najdrobniejszych do najważniejszych, z których wielka część w innych państwach albo podlega orzecznictwu trybunałów, albo wcale nawet do zakresu czynności sądowych nie należy. Dla przykładu wspominamy tu sprawy prowizoryalne lub sprawy o najem lub dzierżawę, tudzież wskazujemy na okoliczność, że wiele czynności odnoszących się do spraw spadkowych i opiekuńczych w innych austryackich krajach koronnych przełożeni gminy załatwiają.

Jak tedy okoliczności powyższe tłumaczą brak odpowiedniej ingerencyi ze strony sądów w sprawach spadkowych i opiekuńczych odnoszących się do włościan, tak z drugiej strony uzyskanie lepiej ukwalifikowanych sił sądowych, tudzież zmniejszenie zakresu działania sądów powiatowych, względnie powiększenie sił sądowych, jest koniecznie wskazanem.

Przechodząc do dalszych środków, mających na celu ulepszenie stosunków istniejących w kierunku tylekroć wspomnianym, zaprzeczyć nie możemy, że odnośne przepisy prawne nie stoją na wysokości wymogów nowoczesnej nauki, co zresztą poniżej wykażemy i uzupełnienie tychże, względnie ich zmiana, jest konieczną. Zważywszy jednak, że zmiana tych przepisów pociągnąć musi za sobą zmiany w organizacyi sądowej, że zależną ona jest od względów finansowych i innych, że z góry da się przewidzieć, iż wskutek tego wiele upłynie czasu nim zmiana ta nastąpi, uważamy za stosowne przedstawić środki przedewszystkiem, które, chociaż podjęte w ramach dotychczas obowiązujących ustaw, mogłyby w znacznej części ulepszyć dotychczasowe stosunki włościan w naszym kraju co do spraw spadkowych i opiekuńczych.

W tym celu należałoby:

A. Aby Wysoki Sejm w drodze rezolucyi zawezwał c. k. Rząd, iżby ten zarządził ściślejsze jak dotychczas wykonywanie przez sądy powiatowe przepisów obecnie obowiązujących co do spadków i opiek włościańskich i w tym celu siły sądowe powiększył mianowicie, aby sądom tym zalecił:

a) Aby akty zejścia i inwentarze spadkowe jak najspieszniej i dokładnie sporządzane były;

b) aby w razie ociągania się notaryuszy z uskutecznieniem tych czynności ogólną delegacyą im sądy odbierały i sprawy te bezpośrednio załatwiały;

c) aby czuwał nad tem, iżby sądy o wypadkach śmierci i wyjściu za mąż opiekunki wcześnie były zawiadomione;

d) aby tylko w wypadkach wyjątkowych sądy uwalniały opieki od składania rachunków a żądały zawsze przedkładania w odpowiednich odstępach czasu wykazów majątkowych w myśl §. 238. ust. cyw.

e) aby w razie zawarcia powtórnego małżeństwa przez opiekunkę, sądy odbierały opiekę nad małoletnimi matce, a inną osobę opiekunem ustanawiały, jeżeli za tem okoliczności przemawiają;

f) aby sądy ścisłą kontrolę nad opiekami w myśl obowiązujących ustaw wykonywały, czyniąc użytek z środków dyscyplinarnych, przysługujących im wobec opiekunów, nie wypełniających swych obowiązków.

B. Dla ułatwienia czynności sądów należałoby utworzyć w każdej gminie: „Radę sierocińską“ złożoną z trzech członków, którąby nad sprawami sierót czuwała i mianowaną była przez Wydziały powiatowe. W skład tej „Rady“ mógłby wejść w regule naczelnik gminy, proboszcz miejscowy i przełożony obszaru dworskiego. Wprawdzie „Rada sierocińska“ według obecnego stanu ustaw nie miałaby prawa mięszać się bezpośrednio do spraw opieki, wszelako mogłaby ona z łatwością dowiedzieć się o nadużyciach, o rozmaitych stosunkach, odnoszących się do spraw opieki, jak o przejściu gruntu w obce ręce, o zamążpójściu wdowy i t p. i donieść o tem sądom, do czego według ustawy cywilnej (§. 217.) każdy jest uprawniony. Sprawowanie tych czynności uregulowane powinno być szczegółową instrukcyą. Spodziewać się można, że jak z jednej strony ustanowienie organów, przed które mógłby pokrzywdzony małoletni wnieść bezpośrednio swe zażalenie i któreby wykonywały w ogóle kontrolę nad opieką, zdobyłoby sobie ogólne uznanie, tak z drugiej strony byłyby rzadkie wypadki usunięcia się od pełnienia tak zaszczytnej działalności. W razie nieudolności lub opieszałości, Wydział Rady powiatowej zamianowałby inne osoby członkami „Rady sierocińskiej“.

„Rady sierocińskie“ byłyby w myśl §§. 20 i 21. ustawy o Reprezentacyach powiatowych zakładami powiatowymi i mogłyby bez wątpienia liczyć na poparcie sądów.

C. Czynności Rad sierocińskich kontrolowałyby Wydziały powiatowe przez swych delegatów albo lustratorów, których niektóre Rady powiatowe ustanowiły celem kontrolowania czynności zarządów gmin.

D. Rady powiatowe mogłyby uchwalać członkom Rad sierocińskich zwrot wydatków poczynionych w urzędowaniu, zaś w razie szczególnych zasług dekreta uznania lub nagrody pieniężne.

Nadmieniliśmy już powyżej, że austryackie przepisy prawne odnoszące się do spraw spadkowych i sierocińskich nie stoją na stanowisku wymogów nowoczesnej nauki. Głównie ustawodawstwo francuskie, mianowicie kodeks Napoleona, w ostatnich stu latach wprowadziło w życie zupełną reformę w tym kierunku, a prawodawstwo wielu innych państw przyswoiło sobie zapatrywania francuskie. W tym względzie wystarczy wymienić dla przykładu ostatni projekt niemieckiej ustawy cywilnej, w którym postanowienia odnoszące się do spraw spadkowych i opiekuńczych opierają się także na poglądach francuskich.

W sprzeczności z tym prądem stanął patent z 9. sierpnia 1854 r. Nr. 208 Dz. p. p. Dawnych zastarzałych pojęć i urządzeń wcale nie zmieniono, zadawalniając się tylko uzupełnieniem przepisów austr. ustawy cywilnej.

Obarczono sądy całym szeregiem nowych czynności, którym one nie mogły podołać nietylko dla braku dostatecznych sił, ale nadto dla tego, że nie dano im sposobności poznania odnośnych stosunków faktycznych poszczególnych spraw spadkowych i sierocińskich, a następstwem tego stało się załatwianie spraw tylko o tyle, iżby się zadość stało przepisom pod względem formalnym bez wnikania w rdzeń spraw rzeczonych.

Skutki takiego postępowania skreliliśmy powyżej, a dodać tu winniśmy, że jeszcze przed dwudziestu kilku laty c. k. Rząd przyszedł do przekonania, że przepisy o postępowaniu w sprawach niespornych należy zmienić i wypracował odnośny projekt ustawy[1]), który wszakże do chwili obecnej przez Radę państwa uchwalonym nie został.

W szczegółowy rozbiór tego projektu nie mogąc obecnie wchodzić, nadmieniamy, że przyjął on znaczną bardzo część zasad prawodawstwa francuskiego i byłby on o wiele lepszym od dotychczas obowiązujących przepisów, zwłaszcza po przeprowadzeniu pewnych zmian, wskazanych wskutek odrębności stosunków poszczególnych krajów koronnych. Projekt bowiem ten uznaje potrzebę zaprowadzenia ściślejszej kontroli nad czynnościami opieki, której władzę ogranicza na korzyść rady opiekuńczej (Pflegschaftsrath), złożonej z dwóch a najwięcej czterech członków wybranych z krewnych lub powinowatych małoletniego pod przewodnictwem sędziego powiatowego. Ściśle określony zakres działania tych rad opiekuńczych, prawie ten sam, co francuskich rad familijnych, umożliwia sądowi nadopiekuńczemu zapoznanie się ze stosunkami faktycznymi spraw opieki i użycie środków zaradczych. Nie wątpimy że zaprowadzenie tych rad opiekuńczych byłoby także w interesie naszych włościan, zwłaszcza, że lud nasz obdarzony wrodzonemi zdolnościami posiada także trafny sąd, zwłaszcza w sprawach dotyczących jego potocznego życia.

Nadto ustanowieni w każdej gminie ojcowie sierocińscy (Weisenvätter) mają według tego projektu czuwać na dobrem małoletnich. Sądzimy, że właściwiej byłoby w kraju naszym powołać do tej czynności powyżej pod B) proponowane przez nas Rady sierocińskie, którym nadto możnaby nadać zakres działania w sprawach niespornych (spadkowych, opiekuńczych doręczeniach) przyznanych w innych krajach koronnych naczelnikom gminy rozporządzeniem Ministerstwa sprewiedliwości z 28. czerwca 1850 l. 256 Dz. p. p.

---

[1]) Referenten-Entwurf der Gesetze über die Ausübung der freiwilligen Gerichtsbarkeit nebst Motiven. — Wien Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei 1867.

Sprawa więc reformy przepisów odnoszących się do spraw spadkowych sierocińskich i w ogóle niespornych, przez sam Rząd od dawna jest wdrożoną przez wypracowanie wspomnianego projektu, który w każdym razie mógłby służyć za tło do przyszłej ustawy i dla tego życzyć należałoby, aby Rząd rychło projekt ten przedłożył pod obrady Rady Państwa.

Z Wydziału Izby Adwokatów.

P. Julian Tałasiewicz c. k. radca sądu krajowego przesłał nam pismem z 23. lipca 1888 L. 31780 broszurowaną opinię swoją w tej kwestyi.

Wydział krajowy przytaczamy ją za zezwoleniem autora w dosłownem brzmieniu:

Zajmując się tą sprawą praktycznie i teoretycznie od wielu lat, wyraziłem już zapatrywania moje r. 1884 w dziełku: „O postępowaniu w sprawach niespornych w zastosowaniu dla Galicyi“, tudzież w broszurce: „Uwagi nad rezolucyami uchwalonemi w październiku 1883 przez Sejm galicyjski, odnoszącemi się do ustaw spadkowych i opiekuńczych“. Chcąc obecnie także przyczynić się do rozpatrzenia powyższego trudnego zadania, starać się będę rozwinąć tu i uzasadnić moje poglądy, tudzież postawić wnioski co do zmian, które odpowiedniemi i koniecznemi być mi się wydają, przyczem dla skrócenia wywodu i uniknienia powtarzania się zmuszonym będę czytających także do powyższego dziełka i broszury odesłać.

Co się tyczy pierwszego zadania t. j. zbadania potrzeby reformy postępowania, to chcąc zupełnie gruntownie rzecz załatwić, należałoby najpierw uzyskać od sądów daty statystyczne z kilku lat ostatnich co do następujących szczegółów: wiele pertraktacyj spadkowych przeprowadzono; jak długo trwało przeprowadzenie; w ilu wypadkach należała do spadku posiadłość nieruchoma i wierzytelności hipoteczne; wiele było spadków nieprzenoszących 100 zł. stanu czynnego i bezmajątkowych; w ilu wypadkach sporządzono podział spuścizny z ingerencyą sądu spadkowego; w ilu nie mieli udziału małoletni i kurandzi; w ilu wypadkach pozostawił spadkodawca ostatniej woli rozporządzenie; w ilu było to rozporządzenie kodycylem; jak wysokie należytości przyznawano notaryuszom i przy jak wielkich wartościach, dalej w ilu wypadkach odebrano rachunki od opiekuna; w ilu poczyniono rzeczywiście kroki celem wydobycia dla małoletnich ich części spadkowej; w jakim czasie i jakim sposobem zaspokoili spadkobiercy posiadłość obejmujący swych współspadkobierców spłaty otrzymać mających; jak wielkie kwoty znajdują się w kasach wspólnych sierocych i w osobnych depozytach na rzecz pupilów i kurandów złożone, i t. d.

Jednak dostarczenie tych dat od sądów pracą przeciążonych nie nastąpiłoby przed upływem długiego czasu i byłoby tylko pobieżnem, tak iż na takowem polegaćby nie można. Co najwięcej możnaby je zebrać wyrywkowo w niektórych sądach przez umyślnie w tym celu delegowane osoby.

Atoli zdaje mi się, że nawet bez zbierania dat zgodzą się ci, którym faktyczny stan rzeczy bliżej jest znajomym, na następujące określenie tegoż.

Pomijając wyjątki zawisłe od gorliwości indywidualnej osób interweniujących, tudzież od innych okoliczności, to w sądach galicyjskich, szczególniej powiatowych, przeciętnie:

A) przeprowadzenie pertraktacyi spadkowej trwa przynajmniej kilka miesięcy, a bywa wstrzymanem przeważnie przez udzielenie wykazu urzędowi wymiaru należytości i wyczekiwanie pokwitowania, iż należytość zaspokojoną została;

B) Wobec daleko posuniętego rozdrobnienia gruntów włościańskich, a ogólnego ubóstwa ludu spadki włościańskie albo obejmują posiadłości nieruchome, albo też są bezmajątkowe.

Spadków składających się z samych ruchomości jest na wsi bardzo mało i tych nie dochodzi zwykle stan czynny wartości 100 zł — W miastach jest spadków z samych ruchomości się składających stosunkowo daleko więcej, jednak zarządzenie nimi następuje po największej części pozasądownie, osobliwie jeżeli nie mają udziału małoletni lub kurandzi. Spadki, w których zarazem nie mają udziału małoletni lub kurandzi, załatwiane bywają w sądach tylko wyjątkowo.

C) Włościanie, a także inne klasy ludności naszej, sporządzają po największej części (pisemne lub ustne) rozporządzenia ostatniej woli, które są kodycylami wyczerpującymi całą spuściznę. Kodycyle te nietylko nie mają formy dokumentu tabularnego, jednak są często niejasne, i nie udzielają dla zapisanych spłat prawa zastawu (Dziełko I. część str. 73, 77, 100); potrzebują zatem uzupełnienia przez oświadczenie wzajemne spadkobierców, resp. przez podział spuścizny.

D) Pertraktacye spadkowe czy to przez sądy, czy przez notaryuszów sporządzane, nie obejmują zwykle podziału spuścizny. Wpis praw rzeczowych w spadku nabytych do ksiąg hipotecznych wykonywanym bywa na podstawie samego dekretu dziedzictwa bez względu na to, że spadkobiercy faktycznie zupełnie inaczej spadek obejmują.

E) W posiadanie spuścizny wciska się, kto silniejszy. Współspadkobiercy otrzymujący spłatę dostają ją zwykle albo dopiero zapomocą procesów odosobnionych i egzekucyi, albo cząstkowo tak, iż nie tworzy ona im kapitaliku, któryby zachować i z któregoby procent pobierać mogli.

F) W przeważnej ilości wypadków sporządzają akta spadkowe notaryusze; wyjątek zdarza się przy niektórych sądach powiatowych, w których inne urzędowe czynności nie absorbują zupełnie sił sądowych. Przyznawanie honoraryów notaryuszom wykonywanem bywa w niektórych sądach na podstawie zużytego czasu, w innych na podstawie ocenienia każdego pojedynczego aktu z osobna i wypada co do wysokości w różnych sądach bardzo różnie.

G) Co się tyczy administracyi majątków sierocych, to (pomijając wyjątki) sądy dla braku czasu i kontroli nie zajmują się zwykle z urzędu wydobyciem tychże majątków, ani też staraniem się, ażeby wydobyty majątek utrzymać i jak największy dochód z niego uzyskać (Dziełko I. Cz. str. 145—149, 201—208). Ztąd pochodzi, że gdy w innych prowincyach Austryi w kasach wspólnych sierocych znajduje się po kilkanaście milionów zł., u nas w całej wielkiej Galicyi nie mają sieroty tamże ani pół miliona.

Z przedstawionego stanu rzeczy, który wobec Wys. Rządu władze galicyjskie sądowo administracyjne w razie zapytania zapewne potwierdzą, wypływa, że nasze postępowanie spadkowe nietylko jest przewlekłe i stosunkowo do uzyskanego skutku drogie, ale w przeważnej ilości wypadków nie doprowadzono dewolucyi spadkowej do tego końca, jakiego indolencya naszego ludu koniecznie potrzebuje i wymaga; i owszem postępowanie spadkowe i pupilarne zamiast przyczynić się do podniesienia dobrobytu ludności zaprzepaszcza takowy zupełnie. Poprawa postępowania jest zatem dla nas nietylko potrzebną ale jest kwestyą żywotną, i wielką wdzięczność winniśmy p. posłowi Dr. Madeyskiemu, który przez swe kilkakrotne, w ciałach ustawodawczych wznawiane wnioski, poruszył ją i do zajęcia się nią przez władze kompetentne doprowadził.

Co się tyczy drugiego zadania przez Wydział krajowy rozwiązać się mającego względem przedstawienia zasad mających służyć za podstawę do zreformowania postępowania spadkowego i sierocego, to baczyć bardzo potrzeba, żeby zaprowadzone zmiany rzeczywiście powyższe złe stosunki naprawiły, żeby ich nie pogorszyły, lub nie stały się daremnymi experymentami, żeby zatem zastosowane były do ludności, u której mają być zaprowadzone. Uwzględniając zaś, że naszą ludność stanowi przeważnie lud wiejski około 5 milio-

nów głów liczący, że ten lud nie posiada ani wykształcenia ani zabiegliwości, którą się inne warstwy, a w szczególności ludność innych prowincyj austryackich odznacza, wreszcie że także stosunki majątkowo-prawne naszego ludu są odrębne, przyjąć zależy za główne zasady reformy: że żądana reforma (którąby może innym prowincyom nie odpowiadała) ma być wyłącznie dla Galicyi wydaną, i że w niej uwzględnione zostaną przedewszystkiem stosunki włościańskie.

Badając bliżej przymioty i charakter, tudzież wspomniane stosunki prawno majątkowe naszego ludu (które skreśliłem w dziełku I. Cz. str. 169 i t. d., w broszurce str. 5—9) przekonamy się, że między niemi górują: brak ruchliwości i bystrości umysłu, niedbalstwo i konserwatyzm bezwzględny we wszystkiem, chciwość, niedowierzanie i brak poczucia obowiązku. Z tego wypływa dalsza zasada, że w tych czasach jeszcze na siły umysłowe i dobrą wolę włościanina naszego liczyć wcale nie można, i że chcąc dla niego coś dobrego zdziałać, trzeba mu z urzędu pomagać, od szkodzenia sobie samemu go ochraniać, tudzież o ile można nie czynić zawisłem wydobycia praw osób trzecich od jego dobrej woli, od jego sił umysłowych i jego zdolności gospodarczych.

Ustawy regulujące obecnie w Austryi prawo tudzież postępowanie spadkowe i sieroce są troskliwe, zarządzają zajęcie się ludnością z urzędu i odpowiadają w wielu względach naszym potrzebom (Dziełko I. Cz str. 13 -16, 39 -45). Mają one wprawdzie luki i braki, jednak praktyka sądów w innych prowincyach austryackich umiała je tak wypełnić, iż tam na razie wcale nie uczuwają potrzeby reformy.

Poważniejsze propozycye co do zmiany naszego postępowania w ostatnich czasach ogłoszone, są:

a) Wydawane w r. 1862. przez Dr. Ungera: „Votum für die Aufhebung der Verlassunschaftsabhandlung in Oesterreich“, przeciw któremu wystąpili Dr. Harrasowsky (Grundzüge der Verlassenschaftsabhandlung 1862) i Helm (Vierteljahresschrift T. 10. Nr. 7.) Jednak ja to Votum jako naszym stosunkom zupełnie nieodpowiadające uważam (Dziełko I. Cz. str. 5—16) i dlatego pomijam;

b) Zawnioskowane przez Dr. Madeyjskiego w Sejmie galicyjskim na dniu 10. października 1883 zaprowadzenie instytucyi i postępowania na wzór istniejących urządzeń w innych państwach, przez co według motywów przez p. wnioskodawcę i przez komisyą przedstawionych urządzenia prawa francuskiego rozumieć mamy, a do czego odnosi się także wniosek komisyi sejmowej z 16. stycznia 1888 poddający rozwadze kwestyę, czyliby nie można zaniechać postępowania spadkowego w tych wszystkich wypadkach, w których nie są interesowane osoby małoletnie i gdzie nie ma spadku nieruchomego. Jednak tu naprzód wspominam a potem przy pojedynczych urządzeniach będę się starał to uzasadnić, że prawo francuskie wydane dla ludności ruchliwszej, zapobiegliwszej i inteligentniejszej niż nasza, nie odpowiada także naszym stosunkom, a to ani w formie pierwotnej, ani w formie tej, w jakiej dla wolnego miasta Krakowa ustawą z dnia 7. kwietnia 1826 wprowadzonem zostało, ani też w formie, w jakiej obecnie w Królestwie polskiem zastosowane bywa;

c) Projekt austryackiego Ministerstwa sprawiedliwości wydany w r. 1867 pod tytułem: „Referentenentwurf der Gesetze über die Ausübung der freiwilligen Gerichtsbarkeit nebst Motiven“, który wprawdzie w wielu kwestyach do prawa francuskiego się zbliża i przez Dra Randę w dziełku: Der Erwerb der Erbschaft nach österreichischem Rechte 1867“ uznanym został za niebezpieczny dla małoletnich dziedziców, który jadnak jako na austryackich prawach i stosunkach się opierający wiele pojedynczych dla nas cennych urządzeń i wskazówek zawiera.

Wreszcie wspomnieć tu należy projekty odnoszące się do pojedynczych urządzeń spadkowych zawarte:

d) w wspomnianem dziełku Dra Randy: Der Erwerb der Erbschaft, przeważni teorytyczne i

e) w rozprawie Dra Chorińskyego: „Das Notariat und die Verlassenschaftabhandlung in Oesterreich (1877) proponujące oddanie całego postępowania spadkowego notaryuszom.

Zbadawszy te projekty jestem zdania, że nasze obecne ustawy o postępowaniu spadkowem i sierocem są co do zasad i przeprowadzenia najbardziej odpowiednie naszym stosunkom. Że zaś one u nas takiego dobrego skutku nie wywarły, jak w innych prowincyach austryackich, jest według mego zdania w znacznej części powodem ta okoliczność, że nie bywają one w Galicyi należycie wykonywane. To dotyczy szczególniej przepisów §§. 151, 152 ces. pat. z d. 9. sierpnia 1854 względem sporządzania z urzędu tak zwanego wykazu pertraktacyjnego i zażądania wzajemnego uznania prawa dziedziczenia i obowiązków na dziedzicu ciążących, resp. sporządzenia podziału spuścizny przed wydaniem dekretu dziedzictwa, dalej dotyczy to zaniedbania ewidencyi i wszelkiej samodzielnej czynności sądów w sprawach sierocych, co wszystko przestrzegane bywa starannie w innych prowincyach, pomimo że ludność tamtejsza daleko lepiej sama o siebie się troszczyć potrafi. Zaradzenie tym wadom pochodzącym głównie z braku dostatecznych sił i odnośnej kontroli w sądach, zależy przeważnie od administracyi sądownictwa i tam się o pomoc udać należy.

Korzystnem byłoby jednak wypełnić luki naszych ustaw i wiele z tego, co jedynie praktyka ustaliła, ująć przepisami wyraźnymi. To się szczególniej odnosi: a) do formy sporządzania podziałów spuścizny, b) do wciągnia tych podziałów w dekrety dziedzictwa, c) do kwestyi, czyli ostatniej woli rozporządzenia potrzebują legalizacyi, aby na ich podstawie intabulacyi dokonać można, jeżeli osnowa ich nie została wciągnięta w orzeczenie władzy spadek pertraktującej; d) do granicy pomiędzy postępowaniem spornem i niespornem, a w szczególności do egzekucyi z dekretów dziedzictwa i innych orzeczeń niespornych; e) do postępowania z legataryuszami, będącymi zarazem dziedzicami koniecznymi, osobliwie względem oświadczenia ich, czy przyjmują spuściznę z utrzymaniem kodycylu, lub bez utrzymania tegoż i t. d.

Wreszcie odrębne stosunki ludu galicyjskiego wymagają niektórych przepisów nowych, dających więcej gwarancyi co do załatwiania spraw spadkowych i sierocych z wielką korzyścią majątkową i osobową spadkobierców i pupilów. W tym względzie — zdaniem mojem — potrzebne są nowe przepisy: a) co do przysięgi manifestacyjnej, b) co do usunięcia wielce szkodliwego zwyczaju u włościan, iż obejmuje zaraz jeden ze współspadkobierców spuściznę w swe posiadanie wyłączne i na wyłączną własność przed zaspokojeniem spadkobierców; c) co do powstrzymania intabulacyi spadkobierców na podstawie dekretów dziedzictwa bez uwzględnienia rozporządzeń ostatniej woli; d) co do ustanowienia współopiekunów dla wszystkich małoletnich i t. d

Zasadniczych wielkich zmian bez koniecznej potrzeby już dlatego proponować nie można, że potrzebnem jest zachowanie jednolitości prawa spadkowego z innemi prowincyami austryackiemi.

Powyż przytoczone kwestye przedstawię pojedynczo, poczynając od poruszonych w uzasadnieniu wniosku komisyi sejmowej:

I.

Przeprowadzenie przewodu spadkowego i wydawanie dekretów dziedzictwa z urzędu

Według ustaw naszych nabywa — jak wiadomo — dziedzic uprawnienie do objęcia spuścizny na własność już z dniem śmierci spadkodawcy. Z uprawnieniem tem połączone już są od pier-

wszej chwili prawo transmisyi (§. 537, 809 k. c.) i prawo sprzedaży spadku (§. 879, 1278 k. c), a dla wierzycieli dziedzica prawo zabezpieczenia (§. 822 k. c.), jednak uprawnienie to otrzymuje skuteczność i rzeczywistość dopiero przez oświadczenie dziedzica w sądzie, iż spadek przyjmuje i przez dekret dziedzictwa, który w każdym wypadku z urzędu wydanym bywa. Dopiero po przeprowadzeniu przewodu spadkowego, którego celem jest wyszukanie prawdziwego dziedzica, otrzymuje dziedzic przez addykcyą prawne posiadanie spuścizny i następuje połączenie tejże z jego majątkiem; aż do addykcyi bywa on tylko przechowawcą i zarządcą nie ma prawa rozporządzania. Dekret dziedzictwa jest więc według zasady w naszych ustawach przyjętej koniecznym, bo wydawanym bywa nie tylko dla samej legitymacyi dziedzica, ale z wydaniem tem połączone jest także (nie nadanie, lecz) uznanie prawa własności i uchylenie ograniczenia dyspozycyi (Dziełko I. Cz. str. 22—23, 27—30.

Ustawy francuskie wychodzą przeciwnie z zasady, że sukcesor staje się już z dniem śmierci spadkodawcy właścicielem spuścizny i ma prawo do bezwłocznego objęcia jej w posiadanie, jeżeli zechce; ustawy te uznają dalej, że objęcie spadku przez sukcesora nastąpiło, skoro tenże jakąś rzecz ze spuścizny sobie przywłaszczył (Art. 724 778 Cod. civ(a względnie jeżeli nie złożył przed sądem w pewnym czasie oświadczenia, iż się spadku zrzeka (Art. 795—800 C. c.) Sukcesorzy z linii wstępnej i zstępnej a nawet uboczni rozdzielają spadek i obejmują go w posiadanie bez wmięszania się sędziego. Opieczętowanie i inwentowanie spuścizny, tudzież odbiór deklaracyi, przedsiębierze sąd tylko na prośbę sukcesorów, albo gdy mają udział osoby niesamowolne, nieobecne (Art. 819. Cod. civ.) lub w braku właściwych sukcesorów tak zwani irreguliéres heritiers t. j. dzieci nieślubne, żona i państwo (Art. 723), którzy muszą uzyskać od sądu przyzwolenie do objęcia spadku w posiadanie (l'envoi en possesion Art. 770 Code civ.) Dekretu dziedzictwa nie zna ustawa francuska wcale. Jeżeli ktoś żąda wydania mu legitymacyi na nabyte prawa spadkowe, to otrzymuje takową w formie wypisu wstępu do inwentarza spadkowego, w którym podane są strony obecne i charakter, w jakim interweniowały; albo też w formie aktu notoryczności, który częścią przez sędziego pokoju, częścią przez notaryusza sporządzonym bywa.

Przy intabulacyi ocenia urząd hypoteczny autentyczność i prawomocność, a także doniosłość dokumentów przez spadkobiercę produkowanych, jako to: metryk urodzenia, rozporządostatniej woli i t. d., a także każdy prywatny, chcący od sukcesora jąkąś rzecz spadkową bezpiecznie nabyć, musi te dokumenta badać i oceniać, co nie zawsze jest łatwem i pewnem.

Projekt ustaw niespornych ministerstwa austryackiego z r. 1867 przyjął także powyższą zasadę francuską, chociaż stara się z większem uwzględnieniem stosunków austryackich możliwym złym skutkom tejże zapobiedz przez osobne urządzenia. Przyjęcie zasady motywuje projekt zachowaniem czystości pojęcia prawnego spadku, jako bezpośredniego nabycia spuścizny po zmarłym, tudzież interesem publicznego obrotu, iżby nie powstawała przerwa przy dewolucyi praw i obowiązków. Jednak zachodzić to może tylko w wypadkach najpojedynczych, gdy spadkobiercy są niewątpliwymi, gdy są obecnymi i samowolnymi, zaś w razie zrzeczenia się lub niewiadomości osoby dziedzica, w razie ubiegania się kilku osób o wyłączne prawo spadku prowadzi nieunikniona konsekwencya faktów do obalenia tej zasady. Czyż bowiem w razie zrzeczenia się dziedzica, który nim wcale nie chce być, twierdzić można, że on nabył już własność spadku od chwili śmierci spadkodawcy i przelewa ją dopiero na kogoś innego, czy tu można twierdzić, że żadna przerwa nie zachodzi? Lub czyż w razie sporu i współubiegania się kilku o wyłączne dziedzictwo (Ref. Entw. str. 133) twierdzić można, iż dziedzic oświadczać się ma tylko, gdy się zrzeka spadku, a oświadczać się nie potrzebuje, gdy życzy sobie go dostać, lub iż tu orzeczenie i uznanie władzy spadkowej jest niepotrzebnem? Czy wreszcie francuskie l'envoi en possesion w razie następstwa dzieci nieślubnych, żony i państwa nie jest odstępstwem od zasady i zbliżeniem się do postępowania naszego?

W ogóle jest to rzeczą niebezpieczną uznawać kogoś za spadkobiercę, jeśli on o to wcale się nie stara i praw swych nie wykazuje; bo wciągnięcie do spisu pośmiertnego jakiejś osoby wskazanej przez kogoś, jako uprawnionej do spadku, może polegać na pomyłce. Jakżeż łatwo przez uznanie prawa dyspozycyi bezzwłocznej narazić na szkodę dziedzica właściwego, legataryuszów lub wierzycieli, tem bardziej, że obejmujący spuściznę nie zawsze ma swój własny osobny majątek, z któregoby mógł wyrządzoną szkodę wynagrodzić! Wprawdzie ustawy i praktyka francuska urządziły z tego powodu różne środki kautelarne, ale są one balastem, któryby razem z zasadą także wprowadzić się musiało. Projekt ministeryalny oświadcza wyraźnie (Refer Entw. str. 89, 92, 107), że głównem znamieniem jego jest podniesienie samodzielności tych osób, których interesów wypadek śmierci dotyka; że tak osoby prywatne, jakoteż organa publicznych interesów przestrzegać mające będą musiały rozwinąć czynność ruchliwszą, aby zawcześnie poczyniły kroki, względem wydobycia odnośnych roszczeń; że także spadkodawcy jeszcze za życia o to starać się będą musieli, iżby dziedzic przy wypełnieniu rozporządzenia ostatniej woli był doglądanym. Jako środki zaradcze proponuje projekt (str 107) ustanawianie egzekutorów testamentu z daleko większą władzą niż obecnie, a w szczególności z prawem wyłączenia dziedzica od administracyi; ewentualnie proponuje ustanawianie w rozporządzeniu ostatniej woli dziedzica pod warunkiem, iż on nałożone obowiązki wypełni i ogłaszanie tego zarządzenia. Proponuje dalej projekt (str. 114) ustanawianie zastępcy dla dziedzica na żądanie wierzycieli, dopóki nie będzie załatwioną kwestya, czy on się dziedzictwa zrzeka, lub nie i t. p. Wielką trudność sprawia prowadzenie dowodu, czy dziedzic przywłaszczył sobie jaką rzecz ze spuścizny, a wzywanie dziedzica do oświadczenia, czy się spadku zrzeka, oraz następne odraczanie i możliwe cofanie wezwania, lub orzekanie wskutek osobnej prośby osób interesowanych, iż skutki zaniedbanego zrzeczenia się zaszły, nie przeczynia się wcale do przyspieszenia załatwienia sprawy.

Co się tyczy wydawania legitymacyi, to projekt ministeryalny uznaje publiczną jawność następstwa spadkowego jako potrzebną tak dla dziedzica, jak i dla osób trzecich; pomimo tego uważa projekt wydawanie legitymacyi z urzędu — chociaż ona do intabulacyi praw oddziedziczonych jedynym dokumentem być ma (str. 114) — za zbyteczne i tylko zebranie wszystkich odnośnych dat, na podstawie których na żądanie którejkolwiek interesowanej strony w każdym czasie legitymacyą wydaćby można, za konieczne (str. 89); wreszcie uważa projekt także sądowe oświadczenie dziedzica w każdym wypadku za pożądane (str. 110). Legitymacya według tego projektu wydawaną być miała dopiero po zbadaniu dowodów, wyczekaniu czasu do oświadczenia się wyznaczonego, subsumowania wykazanych faktów pod ustawowe przepisy, a w razie sporu po zakończeniu tegoż lub wyrokiem sądowym izawierać miała orzeczenie względem przynależności praw prywatnych (str. 113) a także co do objętości i ograniczeń prawa spadkowego.

Z powyższego wywodu widzimy więc, że przyjęcie francuskiej zasady, która nas od przeprowadzenia postępowania spadkowego uwolnić ma, chociażby w tem przerobieniu, jakie projekt ministeryalny zaproponował, nie zbliżyłoby nas do absolutnej czystości pojęcia prawnego spadku, naraziłoby prawa osób interesowanych na niebezpieczeństwo, a nie uwolniłoby nas od czynności z obecnym przewodem spadkowym połączonych, ani nawet od wydawania legitymacyi na kształt obecnych dekretów dziedzictwa. Konieczność utrzymania z urzędu zgodności ksiąg gruntowych ze stanem prawnym rzeczywistym znagla do wydawania legitymacyi na kształt obecnych dekretów dziedzictwa lub orzeczeń w myśl §. 178 ces. pat. we wszystkich wypadkach, w których do spuścizny prawa książkowe należą, albowiem rozporządzenia ostatniej woli przez nasz lud zwykle sporządzone nie bywają legalizowane, nie nadają się przeto do wpisu hipotecznego (Dziełko I. Cz. str. 64—72).

Przyjęcie u nas zasady francuskiej nie zostałoby zapewne przez Rząd zaaprobowanem już dla tego, że nie jest ona przyjętą w innych prowincyach Austryi; a dlatego samego t. j. dla utrzymywania jednolitości zasad i postępowania nie mogłaby ona też u nas być przyjętą, choćby wyłącznie dla tych wypadków, w których nie są interesowane osoby małoletnie i gdzie nie ma spadku nieruchomego. Zresztą wypadki te są nieliczne, są więcej pojedyńcze i nie absorbują wiele czasu w stosunku do całości agend spadkowych.

II.

Postępowanie podziałowe.

Potrzebę sporządzania podziałów spuścizny przy pertraktacyi spadkowej pod powagą urzędową dla naszego ludu wykazałem w mojem dziełku (I. Cz. str. 93—104). Potrzeba ta wypływa szczególniej z okoliczności, że u nas prawie wszyscy włościanie robią rozporządzenie ostatniej woli w formie kodycylów, które często wyczerpują całą spuściznę; że kodycyle te są istotną podstawą dewolucyi spadkowej a wydawane przez sąd dekrety dziedzictwa zawierają wprost sprzeczne orzeczenia, nie mają prawa wcale wejść w życie i dokouana na ich podstawie intabulacya praw rzeczowych byłaby błędną i szkodliwą; wreszcie z tej okoliczności, że wspomniane kodycyle nie zawierają zwykle udzielenia prawa zastawu dla uiścić się mających spłat i są tak nieformalne i niedokładne, iż władza spadkowa nie może na ich podstawie dekretu dziedzictwa wydać uchwały w §. 178 ces. pat. z 9. sierpnia 1854 przepisanej bez poprzedniego przesłuchania i układu stron.

Co się tyczy formy postępowania podziałowego, to (w dziełku I. Cz. str. 174—179 broszura str. 10. 15.) wykazałem, że postępowanie podziałowe francuskie wcale naszym stosunkom nie odpowiada, a to ze względu na zupełnie odmienny cel, do którego dąży, jako też ze względu na ustrój bardzo skomplikowany, wymagający wielkiej ruchliwości i zapobiegliwości ze strony osób interesowanych.

Tu dla illustracyi wspomnę o pewnym wypadku (przytoczonym w ministeryalnym Referenten Entwurf z 1867 str. 90), w którym ze spuścizny włościańskiej 900 fr. wartującej, po dokonaniu sprzedaży, zapłaceniu kosztów pogrzebu 42 fr. i po przeprowadzeniu 34 rożnych prawnych aktów, które 667 fr. kosztowały, pozostało się małoletnim spadkobiercom do podziału 15 fr. 90 ct.

Postępowanie podziałowe, jak ono w Austryi na podstawie odnośnych przepisów prawnych i praktyki się wyrobiło i w innych prowincyach a także gdzieniegdzie i w Galicyi przestrzeganem bywa, przedstawiłem w mem dziełku (Cz. I. str. 120—127). Dokładnych szczegółowych przepisów w tym względzie nie ma, oprócz §§. 167, 168 ces. pat. z 9. sierpnia 1854, w których określonym został sposób obliczenia i ocenienia dzielić się mającej spuścizny.

Projekt ministeryalny z r. 1867, chociaż przyjął zasadę, iż sukcesor staje się właścicielem spadku bez interwencyi sądu, pomimo to zatrzymuje on sąd spadkowy jako władzę do wdrożenia podziału spuścizny powołaną, atoli już nie z urzędu, lecz jedynie na żądanie któregokolwiek z współspadkobierców. Przytem proponuje ten projekt następujące zarządzenia:

1) Jeżeli który z wezwanych współspadkobierców do rozprawy nie staje, ma być i dla niego i na jego koszt ustanowionym zastępca;

2) Na żądanie któregokolwiek spadkobiercy mogą być przyzwane inne osoby mające interes w podziale.

3) Sąd kieruje rozprawą co do stwierdzenia majątku, ustalenia wartości i postanowienia, czy jaki przedmiot ma być sprzedanym, czy też ma się dostać któremu z współspadkobierców;

4) Jeżeli się strony nie zgodzą co do osoby tego, kto ma zaproponować sposób podziału, to sędzia sporządza projekt podziału; a w razie potrzeby może być do tego przyzwany rzeczoznawca;

5) Porcye działowe, jeżeli się spadkobiercy na co innego nie zgodzą, mają być w ten sposób zestawione, żeby o nie losować można;

6) O ile współspadkobiercy na podział się zgadzają, ma być tenże przeprowadzonym. Jeżeli zaś powstają spory, które w drodze procesu rozstrzygnięte być muszą, to należy punkta sporne ustalić; a po załatwieniu tychże (sądowem rozstrzygnieniem) na żądanie któregokolwiek z współspadkobierców podział dalej prowadzić;

7) Kontrakt podziału sądownie zawarty ma być przechowanym, a na żądanie interesowanych tymże wypis udzielonym;

8) Jeżeli rozprawa ma być obszerną lub jeżeli strony o to upraszają, ma sąd kierownictwo tejże rozprawy notaryuszowi poruczyć.

Postępowanie to jest — jak widzimy — do obecnego bardzo zbliżone i różni się przeważnie tem, iż pozostawia zawarcie podziału w każdym wypadku woli stron, podczas gdy ces pat. z 9. sierpnia 1854. tylko wolę samowolnych pełnoletnich uwzględnia (§ 170) a w razie udziału małoletnich lub kurandów podział spadku z urzędu nakazuje (§. 165). W tym względzie jest obecne postępowanie naszym stosunkom odpowiedniejsze. Również dlatego należy kwestye, które spory w dzodze procesu załatwiane być mają, w myśl obecnej praktyki rozwiązać i władzę sądu spadkowego do rozstrzygania stanowczego innych sporów wyraźnie uznać. Wreszcie układanie sched dla losowania nie odpowiada naszym stosunkom. Natomiast projektowane ustanawianie zastępcy dla niestających współsukcesorów i przyzywanie innych osób interesowanych są bardzo trafnemi zarządzeniami. Zdaniem mojem należałoby więc obecne nasze postępowanie podziałowe z temi dwoma poprawkami zatrzymać i jedynie ujęcia go w prawne przepisy się domagać. Jakie okoliczności należałoby nadto przy spisywaniu działów spadkowych naszych włościan uwzględniać i uwzględnianie to osobną instrukcyą zarządzić, to skreśliłem w dziełku (Cz. I. str. 104—108, 117- 120).

III.

Objęcie spuścizny w posiadanie.

W dziełku mojem (Cz. I. str. 180; broszura str. 16.) wykazałem, o ile mi się zdaje, tak z pojedynczych przepisów ustaw naszych, jakoteż z wielokrotnej praktyki sądu najwyższego (najnowsze w Nr. 9825, 10331. Zb. Glas. Ung.), że według obecnych ustaw naszych do wprowadzenia spadkobiercy w posiadanie części spuścizny na podstawie prawomocnego dekretu dziedzictwa, w którym żadnej stronie drogi procesu nie zastrzeżono, ewentualnie na podstawie działu spadkowego w toku pertraktacyi sądownie zawartego uprawnioną jest władza spadek pertraktująca i że nie potrzeba toczyć procesu w tym celu, chociażby się sprzeciwiali uczestnicy, którzy w pertraktacyi udział brali i chociażby który z nich, objąwszy już samowładnie spadek w wyłączne posiadanie, nie chciał żądającemu wydać części przyznanej.

Intabulacya jako akt ostatecznego i stanowczego nabycia praw rzeczowych na nieruchomościach, a oddanie w fizyczne posiadanie tychże praw, tudzież oddanie na własność i posiadanie rzeczy ruchomych — idą według naszego prawa materyalnego zupełnie równo-

legle. Jeżeli więc władza spadek pertraktująca upoważnioną jest na podstawie dekretu dziedzictwa dozwolić aktu najważniejszego t. j. intabulacyi bez poprzedniego procesu, to konsekwencya nakazuje uznać to uprawnienie władzy pertraktującej także względem oddania w posiadanie spuścizny tym osobom, które w pertraktacyi udział brały. (Dziełko I. Część str. 50—53).

Dopuszczalność egzekucyi z dekretów dziedzictwa tudzież z podziałów w toku pertraktacyi sporządzonych uzasadnioną jest w §. 19. ces. pat. z 9. sierpnia 1854. Gdy jednak praktyka sądów a także sądu najw. często od tego przepisu odstępuje, przeto potrzebnem jest ponowne ustawodawcze stwierdzenie tego przepisu *).

Że jednak w Galicyi dekrety dziedzictwa, podziałów spadkowych nie zawierające, nie są często — z powodu sprzeczności z kodycylami — wyrazem istotnego nabytku praw do spuścizny, że zatem tak intabulacya, jako też oddanie spuścizny w posiadanie na podstawie takich dekretów (nie będących orzeczeniem ostatecznem, stan praw wyczerpująco i zgodnie z rzeczywistością przedstawiającem) — dozwoloną być nie może — o tem już wspomniałem i jeszcze bliżej pomówię.

Również tu już wypada wspomnieć o koniecznem, a poniżej obszerniej uzasadnionem ograniczeniu bezzwłocznego objęcia gruntu włościańskiego przez spadkobiercę, któremu grunt ten według dekretu dziedzictwa i rozporządzenia ostatniej woli, a względnie podziału spuścizny przypaść ma; dopóki współspadkobiercy spłatę otrzymujący zaspokojeni nie zostaną.

IV.

Przysięga manifestacyjna.

W tej kwestyi potrzebną jest istotnie zmiana zasadnicza obecnych, uciążliwych, a w wielu wypadkach malwerzacyą i krzywdzenie spadkobiercy popierających przepisów, tudzież wydanie pozytywnej w naszem postępowaniu spadkowem brakującej normy. W dziełku mem (Część I. strona 181—183, w broszurze strona 17—19) wykazałem, iż najodpowiedniejszemby dla nas było zaprowadzenie instytucyi pośredniej pomiędzy francuskiem obowiązkowem, generalnem, a po części nawet dwukrotnem odbieraniem przysięgi bez szczególnego powodu od osób, które tylko w zetknięcie się z przedmiotami spadkowymi wejść mogły, a pomiędzy zasadą naszych ustaw, pomijającą wszelką przysięgę z urzędu i stawiającą trudności procesowe nawet dziedzicowi domagającemu się zaprzysiężenia pewnej wskazanej osoby z pewnych wyszczególnionych powodów. Dla naszego postępowania wystarczyłoby, gdyby dozwolono bez prowadzenia procesu żądać u władzy pertraktującej spadek odebrania przysięgi jedynie od osoby, która z jakiegoś szczególnego powodu w podejrzeniu zostaje, iż sobie przedmioty spadkowe przywłaszczyła lub o przywłaszczeniu ich przez kogoś innego ma wiadomość i jedynie wtedy, jeżeli ktoś w spadku udział mający takie podejrzenie podniesie i odebrania przysięgi zażąda.

Dla większej uroczystości aktu należałoby odbieranie przysięgi pozostawić sądowi i nie poruczać go komisarzowi sądowemu.

---

*) Że dążeniem nowszej legislacyi naszej jest, aby sprawy wątpliwej przynależności załatwiane były w drodze niespornej, wypływa z ustawy z 16. lut. 1883 nr. 20. d. u. p., według której postępowanie w celu uznania o s ó b z a z m a r ł e i przeprowadzenie dowodów na zaszłą śmierć ma się odtąd odbywać z urzędu według zasad o postępowaniu niespornem; a także z ustawy z 23. maja 1883 nr. 82. Dz. ust. p., którą reskrypt Ministerstwa sprawiedliwości z 25 kwietnia 1884. l. 4407 w ten sposób wyjaśnia, że postawioną została n o w a z a s a d a, iż ze względu, że przy pertraktacyi spadkowej działa się z urzędu, na przyszłość wyniki pertraktacyi z urzędu do ksiąg gruntowych wprowadzone być mają.

V.

Kwestya szybkości i taniości postępowania.

Co się tyczy przyspieszenia naszego postępowania spadkowego, to o ile przez to rozumieć się ma skrócenie tegoż, nie da się — zdaniem mojem — obecnie jeszcze nic zarządzić wobec braku wykształcenia i zapobiegliwości ze strony ludu w ogóle, a Zwierzchności gminnych w szczególe i owszem, aby postępowanie to miało wartość i skutek, musi ono dokładniej i troskliwiej niż dotąd być przeprowadzonem; osobliwie zaś przestrzegane być muszą ignorowane u nas zwykle przepisy §. 151 i 152 ces pat. z d. 9. sierpnia 1854 i sporządzanie podziałów spuścizny.

Skrócenie postępowania mogłoby po części nastąpić tylko przez to, iżby sądy nie sporządzały wykazów spadkowych dla urzędów podatkowych i nie wyczekiwały, aż należytość od przeniesienia własności wymierzoną, zapłaconą lub zabezpieczoną zostanie. Ministeryalny „Referentenentwurf“ z r. 1867 (str. 88) przyjął także zasadę, że o uiszczenie opłaty spadkowej troszczyć się mają nie sądy, lecz władze skarbowe. Istotnie wobec §. 72 ust. o należ. z roku 1850, przyznającego tym opłatom uprzywilejowane prawo zastawu na nieruchomościach spadkowych — możnaby bez narażenia skarbu państwa na niebezpieczeństwo dozwolić wydawania dekretu dziedzictwa bez oczekiwania zabezpieczenia tych opłat; atoli dotyczyćby to mogło tylko spadku nieruchomego, gdyż dla opłat od spuścizny ruchomej uprzywilejowane prawo zastawu nie istnieje i przeprowadzić się nie da. Również koniecznem jest w interesie dobra publicznego powstrzymywanie wydania dekretu dziedzictwa, dopóki nie zostaną zabezpieczone legata przeznaczone na cele pobożne i publiczne, gdyż tymże nie przysługuje prawo zastawu z ustawy. Zresztą jak to w mem dziełku (str. 17, 131—132) wykazałem, w razie sporządzenia wykazów spadkowych przez c. k. urzędy podatkowe mieliby spadkobiercy może jeszcze więcej podstawy do żalenia się na wysokie opłaty i nieznane im dotąd uciążliwości, a zmiana odnośna przyniosłaby ludności bardzo wątpliwe korzyści.

Zdaniem mojem — da się u nas przyspieszenie pertraktacyj spadkowych uzyskać tylko przez pomnożenie sił przy sądach powiatowych i stosowną organizacyę tychże, o czem niżej pomówię.

Co się tyczy sprowadzenia taniści postępowania, to obecne przepisy dotyczące opłat sądowych a względnie notaryalnych — jeżeli się ich nie przekracza — nie są wygórowane; a uciążliwymi są one dla ludności tylko o tyle, o ile pertraktacya nie została doprowadzoną do ostatecznego załatwienia dewolucyi spadkowej. Pożądanem byłoby jednak zniżenie opłat skarbowych od przeniesienia spadku.

VI.

Stanowisko notaryusza jako komisarza sądowego.

Zapatrywanie moje w tej kwestyi skreśliłem w dziełku (I. Cz. str. 208—212, w broszurze str. 45—49). Tutaj podniosę tylko jeszcze odnośnie do wywodów przez p. wnioskodawcę przy uzasadnieniu wniosków w Sejmie przedstawionych, następujące uwagi.

Poruczenie notaryuszom sporządzania aktów spadkowych istnieje zasadniczo już teraz; jednak celem wprowadzenia jednolitości w tym względzie i celem wzmocnienia stanu notaryalnego należałoby to poruczenie uczynić we wszystkich wypadkach obowiązkowem także przy sądach powiatowych. Z drugiej strony zaś załatwianie zupełne i samoistne dewolucyi spadkowej nie może być notaryuszom oddanem, jak długo obowiązuje u nas zasada wydawania

dekretów dziedzictwa; albowiem wydawanie dekretów nie jest jedynie stwierdzeniem stanu prawnego, ale poprzedzają go już czasem różne zarządzenia, wymagające badania dowodów, subsumowania faktów pod ustawę, a dekret zawiera orzeczenie względem przynależności praw prywatnych, co jest tylko atrybucyą władzy sędziowskiej (Ref. Entw. str. 91, 113). W Prusiech notaryusze nie mają wcale udziału w pertraktacyi spadków, zaś we Francyi wykonuje opieczętowanie spadku sędzia pokoju (Art. 914. C. pr. c.), a jeżeli się okaże potrzeba wydania orzeczenia: „l' envoi en possession", to wydaje takowe trybunał (Art. 770 C. d. pr.). Tej zasady nie można uchylić dla okoliczności, iż samoistne sprawowanie pertraktacyi spadkowej cieszyłoby i zachęcało notaryuszów do dokładniejszego załatwienia tejże; albowiem w ogóle mało jest ludzi, którychby samo poczucie obowiązku niekontrolowanego zachęcało do zwiększenia swej pracy i poświęceń materyalnych, zresztą liczyć się trzeba także z panującem obecnie uprzedzeniem.

Nie zgodziłbym się z objawionem życzeniem, żeby kandydaci notaryalni — chociażby egzaminowani i zaprzysięgli — załatwiali samoistnie pertraktacye spadkowe pod kaucyą notaryuszy; byłoby to bowiem nietylko pomnożeniem liczby notaryuszów o stosunkowo zmniejszonej kaucyi, ale nadto wymaga dobre przeprowadzenie spadkowe, osobliwie podział spuścizny, doświadczenia i rutyny, które oczywiście u kandydata w mniejszym stopniu się znajduje.

Co się zaś tyczy wniosków dotyczących sposobu wymierzania i ściągania od stron wynagrodzenia za czynności przez notaryuszów w sprawach spadkowych dokonane, to jest wniosku 1, aby uwalniając spadki najuboższe od opłat przyznawano od spadków wyższych należytość procentową, progresywną czysto podług wartości majątku, bez względu na to, czy notaryusz miał więcej do czynienia czy mniej; jakoteż co do wniosku 2, aby opłaty te Rząd ściągał, a następnie wypłacał je notaryuszom tak, jak się wypłaca pensyę urzędnikom; — nie da się nic zarzucić, jeżeli notaryusze na takowe się zgadzają. Polega to na stanowisku notaryusza jako komisarza sądowego i przyczyniłoby się rzeczywiście do przekonania ludności o słuszności i sprawiedliwości tych opłat. Jako opłatne uznałbym nawet spadki od 50 zł. zacząwszy, atoli wykluczoneby musiało być zupełnie z taryfy wynagrodzenie za sporządzanie działów spadkowych, które też obecnie nie należy do czynności taryfą objętych, bo nie bywa w każdej sprawie dokonanem, a czasu i trudu w pojedynczych wypadkach w bardzo różnym stopniu wymaga.

VII.

Inni funkcyonaryusze zajmujący się postępowaniem spadkowem i opiekuńczem.

W dziełku mojem (Cz. I. str. 184—208; w broszurze str. 20—45) omówiłem obszerniej instytucyę Rady familijnej, jak ona się według prawa francuskiego tudzież według ustawy Wolnego miasta Krakowa z 7. kwietnia 1826 przedstawia, wraz z funkcyonaryuszami przy tej instytucyi występującymi, jako to: opiekunem, współopiekunem, sędzią pokoju, Trybunałem i prokuratorem; wykazałem, że instytucya ta nie przyczyniłaby się bynajmniej do tego, aby sprawy spadkowe i pupilarne naszego ludu prędzej, taniej i korzystniej dla niego załatwiane były; wreszcie postawiłem wnioski, — które zdaniem mojem — w naszych stosunkach najbardziej się nadają do poprawienia obecnego opłakanego stanu spraw sierocych, a po części i spadkowych. Upraszam przeto osoby temi sprawami się interesujące o poświęcenie uwagi moim wywodom tamże określonym.

Tu ponawiam zdanie moje: 1. że instytucyę rady familijnej uważam za nieodpowiadającą wcale ani usposobieniu naszego ludu, ani naszym innym instytucyom w szczególności organizacyi sądownictwa; gdyż mając już jedne pojedyncze (niekolegialne) sądy powiatowe, nie możemy mieć nadziei, żeby utworzono jeszcze obok nich płatne sądy pokoju.

Gdy Rząd u nas nie może zrzucać z siebie obowiązku bezpośredniego sprawowania nadopieki i odpowiedzialności za zaniedbanie, a ustanowienie rad familijnych z sędzią pokoju niepochodzącym z ramienia rządu byłoby takiem zrzuceniem, gdyż na sędziego pokoju przejśćby musiała wszelka inwigilacya rad i opiekunów, a także inicyatywa; gdy dalej sędziami pokoju, osobliwie jeżeliby z ramienia rządu ustanowieni być mieli, mogliby w Galicyi być tylko notaryusze, zaś notaryusz nie potrafiłby w żaden sposób obok innych swych zatrudnień podołać temu ogromnemu zadaniu we wszystkich gminach powiatu; gdy wreszcie trzebaby znowu nad odnośnemi czynnościami notaryusza zaprowadzić sądową kontrolę, przeto zdaniem mojem jest u nas zaprowadzenie rad familijnych ze skutkiem nawet niewykonalne. Że rady familijne w Królestwie polskiem zaprowadzone fungują tam z najgorszym skutkiem, to wykazałem (w dziełku I. Cz. str. 13 nota 22., w broszurze str. 36), a opinię moją potwierdza zamieszczona w Gazecie sądowej warszawskiej (Nr. 30. z r. 1888) korespondencya w Maryampolskiego, o której odczytanie upraszam.

Rada familijna ma u nas racyę bytu tylko u sierót z klas intelligentnych a w szczególności u sierót po posiadaczach dóbr tabularnych i miejskich, stojących już obecnie pod bezpośrednim zarządem Trybunałów pierwszej instancyi. Dla tychże należałoby ją zaprowadzić jednak — na wzór instytucyi pruskiej — tylko z głosem doradczym i z pominięciem sędziów pokoju.

2. Za wielce korzystne uważam dla nas zaprowadzenie współopiekuna nie tylko wtedy, gdy opiekunką jest kobieta (matka lub babka), ale w każdym wypadku sieroctwa, choćby opiekunem był mężczyna czy to przez testatora, czy to przez ustawę lub sąd ustanowiony. Celem usunięcia współopiekuna — o ile możności — od wpływu opiekuna, należałoby go wybierać z krewnych ojcowskich, jeżeli opiekun jest krewnym matki, a z krewnych matczynych, jeżeli opiekun jest krewnym ojca. Prawa i obowiązki współopiekuna należałoby ustanowić analogicznie z odnośnym przepisem wyż cytowanej ustawy wolnego miasta Krakowa. Według tego miałby współopiekun: a) donosić sądowi powiatowemu wszystkie czynności opiekuna, z których obawiać się należy złych skutków dla pupila, w szczególności zaniedbanie żywienia, utrzymywania, kształcenia, nadużycie władzy karania, zaniedbania troski o majątek pupila; b) ma brać udział przy sprzedaży czy to ruchomości, czyto realności pupila; c) ma rachunki przez opiekuna rocznie składane trutynować i tegoż za zezwoleniem sądu kwitować; d) w razie, gdy opiekun stał się odpowiedzialnym, albo pozostała u niego zaległość na rzecz pupila, ma współopiekun zażądać wpisania tej odpowiedzialności na dobrach opiekuna do ksiąg hipotecznych i starać się o ściągnięcie i korzystne umieszczenie tej pretensyi; e) odpowiada on niepodzielnie z opiekunem w tych wypadkach, gdzie mu ustawa wspólne działanie z opiekunem nakazuje; f) odpowiada on zastępczo tj. na wypadek, gdyby opiekun nie był w stanie zwrócić szkody, — jeżeli zaniedbał zawiadomić dłużników o oddaleniu opiekuna, i jeżeli nie postąpił sobie dokładnie przy badaniu rachunków albo przy zabezpieczeniu pupila wobec opiekuna.

3. Jestem przekonania, iż do załatwiania spraw sierocych na powiecie, — ażeby ono skutecznem było — potrzeba jednego, a po większych powiatach dwóch urzędników szczegółowo i wyłącznie temu oddanych. Urzędnicy nie potrzebowalibyby być koniecznie konceptowymi, gdyż sędziowie pokoju gdzieindziej nie posiadają także studyów jurystycznych, a decyzya we wszystkich kwestyach prawnych pozostałaby sędziemu powiatowemu. Urzędnicy ci — na kształt urzędników ustanowionych do prowadzenia ksiąg gruntowych — musieliby zdać

egzamin z odnośnych ustaw o postępowaniu w sprawach spadkowych i sierocych, a zależałoby na tem, ażeby przy jednym sądzie powiatowym jak najdłużej pozostawali, z sprawami i stosunkami się dokładnie zaznajomili, ażeby też odpowiedniem traktowaniem rzeczy i ludzi potrzebne zaufanie i wpływ sobie wyjednać protrafili.

Bez pomnożenia sądów powiatowych i bez dodania im tych urzędników ustanowionych wyłącznie dla spraw sierocych — nie można zdaniem mojem — spodziewać się poprawy obecnych stosunków.

4. Wreszcie odnośne do wewnętrzego organizmu sądów powiatowych, jako władz sierocych, należałoby — zdaniem mojem — uchylić system obecny oceniania wszelkiej pracy sądu tylko według tego, ile numerów exhibitów zostało załatwionych, a właściwie według tego, ile ich z końcem roku pozostało niezałatwionych, system niewdawania się w wewnętrzną wartość i sposób załatwiania spraw niespornych, a pozostawiania tegoż dobrej woli sędziów. Dla tego należałoby tak stawiane sądom wymagania, jakoteż wspomniany system kontroli zapomocą wykazów perycdycznych i wizytacyi wykonywany, drogą instrukcyi odpowiednio zmienić, jeżeli czynność, o którą tu chodzi, rzeczywiście przez sądy wykonywaną być ma.

Celem ułatwienia tego wykonywania pożądanąby także była — według mego zapatrywania — zmiana obecnego systemu w tym kierunku, iżby formalizm panujący a wymagający, żeby każda rzecz obszernie spisaną i opisaną została, uchylono i aby sądowi powiatowemu w sprawach sierocych więcej samoistności pozostawiono.

Omówiwszy w ten sposób kwestye we wniosku p. Dra Madeyskiego, tudzież w motywach komisyi sejmowej podniesione, ośmielam się z mej strony poruszyć kilka kwestyj, które — zdaniem mojem — są wielkiej doniosłości i zmiany odnośnych przepisów prawnych wymagają.

VIII.

Usunięcie zwyczaju oddawania gruntu włościańskiego jednemu ze spadkobiercow, dopóki inni współspadkobiercy — spłatę pieniężną otrzymać mający — zaspokojeni nie zostaną.

Jak już na wstępie wspomniałem, brak poczucia obowiązku, a także brak zdolności gospodarczych i pilności u naszego ludu wymaga koniecznie, ażeby — o ile można — uchylić od jego dobrej woli i jego sił finansowych zrealizowanie praw trzecim osobom należnych. Zaniedbanie tej ostrożności w sprawach spadkowych jest powodem ciągłego krzywdzenia tysięcy osób w ich żywotnych prawach i powodem ogólnej nędzy, o jakiej w innych krajach nie mają wyobrażenia.

W czasach, gdy chłop nie był nieograniczonym właścicielem posiadanego gruntu, gdy musiał z niego dworowi pańszczyznę odrabiać i inne daniny uiszczać, było to rzeczą nieuniknioną, iż jedna osoba z rodziny była reprezentantem tego obowiązku, a za to i wyłącznie uprawnioną do pobierania korzyści z gruntu, z zupełnem pominięciem reszty członków rodziny, która od gospodarza tylko utrzymanie pobierała, a za takowe robotą wynagradzać musiała. W dawniejszych czasach nawet zwykle nie wciągano gruntów pańszczyźnianych do inwentarza spadkowego.

Z rokiem 1848 i 1869 zmieniło się prawo; chłop-gospodarz został właścicielem nieograniczonym posiadanej ziemi i wolno mu ją nawet podzielić, jednak z powodu potrzeby utrzymania gruntów — ile można — w całości, nie zmienił się zwyczaj, iż z kilkorga spadkobierców jeden obejmuje zaraz grunt za wyłączną własność, a reszta spadkobierców latami wyczekiwać musi, nim gospodarz zechce i potrafi wypłacić jej cząstkę przynależną. Zwykle dostaje

ona tę cząstkę nie wtenczas, kiedy potrzebuje, lecz ratami, których skapitalizować i oprocentować nie potrafi, albo też musi o nie procesa i egzekucye prowadzić, a gospodarz nienazbierawszy funduszu lub zmarnowawszy takowy musi się zadłużyć.

Takie zarządzenie, iżby jeden ze spadkobierców zaraz objął grunt na własność i posiadanie, a iżby drudzy współspadkobiercy dostali spłaty pewne a nawet, iżby na takowe do pewnego czasu np. do pełnoletności czekali, bywa często rozporządzeniem ostatniej woli ustanowione; zaś w innych wypadkach skłaniają się i poddają takiemu zarządzeniu współspadkobiercy, a względnie tychże opiekunowie sami w mniemaniu, że to jest prawem i nieuniknioną koniecznośeią, z której innego wyjścia nie ma. W pierwszym wypadku są współspadkobiercy odrazu tylko legataryuszami pewnych kwot pieniężnych, w drugim wypadku są oni pierwotnie współwłaścicielami gruntu i odprzedają niejako jednemu jako gospodarzowi swe części, kredytując mu zarazem cenę kupna. W ostatnim wypadku zależy przeto tylko od współspadkobierców samych, a względnie tychże opiekunów i sądu nadopiekuńczego (przy zawieraniu podziału spuścizny i zgodzeniu się na objęcie gruntu przez jednego ze współspadkobierców) nie zezwolić na kredytowanie ceny kupna, t. j. na odroczenie spłaty i na objęcie bezzwłoczne całego gruntu przez nabywcę. W pierwszym wypadku zaś, t. j gdy spadkodawca sam spłatę w formie legatu wyznaczył, a nawet odroczenie takowej do późniejszego czasu zarządził, mają legataryusze, którzy są zwykle zarazem także dziedzicami koniecznymi, prawo żądania spłaty bezzwłocznej z tytułu nienaruszalności części obowiązkowej (§. 774 kod, cyw.); a choćby i to nie zachodziło, to stosownie do §. 813. k. c. mają oni prawo żądać oddzielenia spuścizny od majątku spadkobiercy i oddania go pod administracyą z powodu obawy niebezpieczeństwa.

Tak więc w obu wypadkach można już według obecnych przepisów powstrzymać szkodliwe bezzwłoczne oddanie spadkobiercy głównemu gruntu w wyłączne posiadanie i zarządzanie. Gdy jednak przepisy te faktycznie prawie nigdy zastosowane nie bywają, należałoby ustawą wyraźnie postanowić, że gdy grunt włościański ma dostać się niepodzielony jednemu ze współspadkobierców, a drudzy mają otrzymać spłatę, należy w zasadzie powstrzymać oddanie gruntu tamtemu i administrować grunt na wspólny rachunek, dopóki nie nazbiera się z dochodów fundusz na zaspokojenie spłat. Wyjątek dopuszczalnym jest tylko za wyraźnem zezwoleniem spadkobiercy spłatę otrzymać mającego. Zrównanoby w ten sposób grunta włościańskie z realnościami miejskiemi pod względem prawa spadkowego.

W dziełku mojem (str. 94, 111—115, 149—160, 205, 231—236; w broszurce str. 42. 69—74) wykazałem tak prawną stronę tej kwestyi, jakoteż korzyści dla spadkobiercy głównego i dla spadkobierców spłatę otrzymujących z niej płynące; wyświeciłem też, jak się ta rzecz w życiu i w praktyce u naszego ludu przedstewia i jak łatwo administracya gruntu na wspólny rachunek przeprowadzić się da. Ministeryalny „Referenten-Entwurf“ z r. 1864 (na str. 107) uznaje także potrzebę odjęcia dziedzicowi zarządu spuścizną w celu zabezpieczenia legataryuszów i wierzycieli i proponuje w tym celu, aby spadkodawca sam ustanowił wykonawcę ostatniej woli z prawem wykluczenia dziedzica od zarządu. Najdosadniej jednak stwierdza zapatrywanie moje co do potrzeby korzyści i praktyczności administracyi gruntu spadkowego na wspólny rachunek spadkobierców wspomniana już wyżej korespondencya z Maryampolskiego w nr. 30. „Gazety Sądowej Warszawskiej“, do której czytelników odsyłam. Korespondent badając ściślej stosunki sądowo-społeczne włościan Królestwa polskiego, którzy co do charakteru, stopnia oświaty, stanu majątkowego, a także co do zaniedbania sierót na równi stoją z naszymi, uznaje myśl moję jako mogącą wydać następstwa najzbawienniejsze, chociaż z powodu sprzeciwiających się przepisów ustaw tamtejszych ogranicza jej wykonanie do sched nieletnich spadkobierców. Przytem nadmieniam, że gdy u nas czynsz dzierżawny z gruntu jest daleko wyższym niż w Królestwie, przeto w daleko krótszym czasie da się z niego u nas fundusz na spłaty zebrać w drodze administracyi.

Intabulując na podstawie podziału spuścizny, a względnie orzeczenia władzy spadkowej (w myśl §. 178. ces. pat. z 9. sierpnia 1854) prawa własności na rzecz spadkobiercy głównego na karcie B. a prawo zastawu dla spłat współspadkobiercom należnych na karcie C. należałoby tamże zarazem wykonać adnotacyą tej administracyi na wspólny rachunek, jak to się zwykle z adnotacyą sekwestracyi egzekucyjnej dzieje.

Zaprojektowaną przez Wys. Rząd i Radzie Państwa do uchwalenia przedłożoną ustawę względem przepisów dzielenia spadku dla posiadłości wiejskich średniej objętości, która to ustawa celem utrzymania gruntów niepodzielonych, i celem umożliwienia dziedzicowi zaspokojenia współspadkobierców bez zadłużenia się proponuje ograniczenie spłaty współspadkobierców tak co do wysokości sched (przez tz. praecipuum), jak też co do czasu spłaty — uważam za niesłuszną i naszym stosunkom nie odpowiadającą a nawet bezskuteczną (Dziełko I. Część str. 223—236. Broszura str. 61—74).

IX.

Oświadczenie się spadkobierców.

Ważną rolę odgrywa w postępowaniu spadkowem w Austryi obowiązującem oświadczenie się spadkobierców, „że spadek przyjmują“. Ponieważ zaś spadkobiercy mogą być właściwymi dziedzicami, a mogą być tylko legataryuszami, co w Galicyi przeważnie się dzieje, przeto rozdzielam tę kwestyę na ustępy:

A) Oświadczenie się dziedziców.

W § 121. ces. pat. z 9. sierpnia 1854. powiedziano: Każdy dziedzic winien w celu objęcia spadku przedłożyć oświadczenie się dziedzicem, zaopatrzone wymogami z §§. 799. i 800. kod. cyw. Obowiązuje to nawet wtedy, gdy dziedzice ostatnią wolą i ustawą powołani zrzekli się dziedzictwa, a legataryusze chcą być uważani stosunkowo za dziedziców (§. 726 kod. cyw.). Z tego rozporządzenia wypływałoby, że oświadczać się mają tylko ci spadkobiercy, którzy są właściwymi dziedzicami czy to testamentowymi czy z mocy ustawy, że więc „Erbserklaerung“ znaczy tyle, co oświadczenie się dziedzicem; wreszcie „a contrario“, że spadkobiercy legataryusze wcale oświadczać się nie potrzebują.

W §. 120. ces. pat. powiedziano: Jeżeli dziedzice mający prawo własnego zarządu majątkiem swoim, nie stają przy audyencyi sądowej, albo na tejże lub w terminie do oświadczenia się pisemnego (§. 115) wyznaczonym, nie wniosą oświadczenia się dziedzicem, spadek bez względu na ich roszczenia należy pertraktować tylko z tymi, którzy się oświadczyli dziedzicami i przyznać im takowy, o ile do niego mają uprawnienie. Postanowienie to a szczególniej ostatni ustęp tegoż, jest przedmiotem sprzecznych zapatrywań tak w teoryi jak i w praktyce co do kwestyi, czyli w razie zaniedbania oświadczenia się dziedzica przyznanie spadku dziedzicom ewentualnym jest stanowczem, czyli też wolno jeszcze dziedzicowi pominiętemu żądać przyznania sobie tego spadku w drodze postępowania, względnie w drodze procesu w myśl §. 823 kod. cyw. Za tem ostatniem zapatrywaniem oświadczył się Dr. Unger (VI. §. 36. 39. 8.) i Dr. Randa w dziełku: „Der Erwerb der Erbschaft“ z powodu, że powyższy przepis w ustawie o postępowaniu, więc w prawie formalnem umieszczony nie znosi zasady materyalnej kodeksu cywilnego (§§. 735. 738. 741. 744.) przyznającej spadek klasie dalszej tylko w braku klasy bliższej, że podobnież dziedzicowi odesłanemu według §. 125. ces. pat. do drogi procesu i wskutek zaniedbania tegoż przy addykcyi nieuwzględnionemu przysługa prawo rozpoczęcia tego procesu tak długo, dopóki ono według §. 1486. 1487. k. c. nie zadawniało, bo ces. patent

polecając ustanowienie terminu celem szybszego wydania addykcyi nie mógł obalać odnośnych przepisów kodeksu cywilnego. Mnie się zaś zdaje, że z zestawienia uzupełniających się §§. 120. i 128. ces. pat. wypływa, że tylko tym dziedzicom, którzy co do osoby lub miejsca pobytu są niewiadomi i edyktalnie wezwani zostali, a po wydaniu dekretu dziedzictwa się zgłoszą, albo których uprawnienie dopiero z później odnalezionego rozporządzenia ostatniej woli się okazuje, zastrzeżone są ich roszczenia tak długo, dopóki takowe przez zadawnienie nie wygasną; zaś dziedzice osobiście wezwani a nie oświadczający się, stanowczo swe prawa utracili. Zarzut zaś, że prawo formalne nie mogło zmienić prawa materyalnego, nie da się utrzymać, gdyż także procedura cywilna, nie uchylając kodeksu, zawiera postanowienie, że ten swe prawa utraca, który ich nie broni, gdy o nie zaskarżonym został.

Ponieważ jednak zdania są podzielone i sąd najwyższy także różnie na tę kwestyę się zapatruje (Orz. 6754. 7376. 8178. etc.), zaś ta różnorodność orzeczeń jest dla stosunków prawnych szkodliwą; ponieważ w razie przyjęcia zasady, że dziedzic prawdziwy może przez cały czas przedawnienia upomnieć się o oddanie mu spadku, chociażby nawet z jego winy i świadomego zaniedbania pominiętym został przy addykcyi, już sama niepewność jest dręczącą; ponieważ wreszcie z tej zasady zawody i straty wynikają tak dla tymczasowego posiadacza, jak też dla wszystkich, którzy z nim odnośnie do dziedzictwa interesa zawarli, przeto należałoby przyznanie spadku uczynić stanowczem (definitywnem). W tym celu należałoby postanowić, aby dziedzica domniemanego wzywano do oświadczenia się w pewnym czasie — nie pod rygorem pominięcia przy addykcyi, lecz pod rygorem utraty prawa do spadku, czego się też Dr. Randa w dziełku: „Der Erwerb der Erbschaft“ domaga.

B) Oświadczenie się legataryuszów.

Jak już wyżej wspomniałem, z §. 121. ces. pat. wypływa, że nie potrzebują legataryusze oświadczać się formalnie, iż uczyniony im zapis przyjmują. Jednak §§ 650, 689. kod. cyw. wyraźnie mówią o przyjęciu legatów postanawiając, że gdy legataryusz zapisu przyjąć nie chce lub nie może, przypada zapis na substytuta, na współlegataruszów, lub na dziedzica, pomimo że według §. 684 k. c. nabył już legataryusz uprawnienie do zapisu dla siebie i dla swych następców zaraz po śmierci spadkobiercy. Z tegoby znowu wnioskować należało, że oświadczenie się legataryusza, iż zapis przyjmuje, (a nie że się zapisu zrzeka), jest potrzebnem, a może tylko forma jego być mniej ścisłą (tj. iż może ono nie być w sądzie złożonem). Juryści uczeni nasi są (jak to w mem dziełku I. Cz. str. 24 wykazałem) w tym względzie także różnego zapatrywania. Na wszelki sposób to przyjęcie podwójnej zasady t. j. zasady addykcyi przy sukcesyi uniwersalnej, a zasady bezpośredniego nabycia przy sukcesyi singularnej, tudzież chwiejność ustawy co do tej ostatniej względem oświadczenia się są wielce szkodliwemi. Chodzi tu bowiem nie tylko o legataryuszów samych, ale także o substytutów, spółlegataryuszów, wierzycieli legataryusza, a także o trzecie osoby co do zapisanych rzeczy interes zawierające, którym wszystkim na tem zależy, aby wiedzieli z pewnością, czy i kiedy legataryusz zapis objął. Ministeryalny Ref. Ent. z r. 1867. (str. 112.) uznaje to za przedmiot publicznego interesu, ażeby nietylko legataryuszowi, ale także trzecim osobom wolno było zażądać od sądu potwierdzenia co do zaszłej u niego dewolucyi prawa. W tym celu należałoby zobowiązać legataryusza ustawą, aby — skoro tego trzecie interesowane osoby zażądają — wniósł do sądu w pewnym czasie oświadczenie się wyraźne „iż zapis przyjmuje“, a to pod następstwem utraty. (Randa d. E. d. E.).

C) Oświadczenie się w razie, gdy legata spuściznę wyczerpują.

Już w mojem dziełku (I. Cz. str. 73—81) wykazałem, że jest to kwestya wielkiej dla nas doniosłości. W Galicyi sporządza lud zwykle rozporządzenia ostatniej woli, które są kody-

cylami, a to kodycylami spuściznę wyczerpującymi, podczas gdy w innych prowincyach Austryi jest przeciwnie zwyczajem sporządzanie dokumentów ostatniej woli w formie testamentów. Ztąd pochodzi, że ustawy spadkowe układane w Wiedniu przy uwzględnieniu stosunków i zwyczajów prawnych miejscowych traktują przeważnie o sukcesyi uniwersalnej i nie rozwiązują kwestyi, jak postępować przy takich kodycylach.

W kodycylach naszego ludu znajduje się zwykle wyliczenie wszystkich przedmiotów do spuścizny należących i przydzielenie każdego jakiejś osobie. Gdy spadkodawca u nas zwykle przeznacza legata swoim dziedzicom koniecznym, przeto spadkobiercy mają u nas prawie we wszystkich wypadkach, w których zrobiono rozporządzenie ostatniej woli, tytuł podwójny do sukcesyi. Raz są oni legataryuszami z mocy kodycylu, drugi raz są dziedzicami z mocy ustawy i rezolucyi sądowej. Jako legataryusze powinniby oni mieć prawo objąć legata bez składania w sądzie deklaracyi i bez oczekiwania sądowego przyznania, właściwie też nie ma sąd podstawy do wzywania ich do deklaracyi pod rygorem, że przy addykcyi zostaną pominięci, i że im wcale nic ze sukcesyi przyznanem nie będzie. Przy tej zasadzie nie można też wzbronić im bezzwłocznego objęcia legatu bez oglądania się na dekret dziedzictwa, i właściwie byłoby też zbytecznem praktykowane wydawanie dekretu dziedzictwa, wyliczanie wszystkich dziedziców koniecznych, przyznawanie im na własność spuścizny w częściach w stosunku do całości obliczonych; — zbytecznem byłoby ono tembardziej, że wprowadza w błąd lud niewykształcony prawniczo. Jednak przez tę zasadę zostałyby narażone na niebezpieczeństwo prawa współdziedziców i prawo skarbu państwa do pobierania opłaty, i dla tego jest praktyka sądowa zmuszoną takim spadkobiercom — chociaż oprócz przedmiotu legowanego nic więcej z sukcesyi nie otrzymują — wydawać dekret dziedzictwa, kazać im aż do tego wydania wstrzymać się z objęciem legatu i w ogóle z pominięciem powyższej zasady uważać ich pod względem postępowania za dziedziców, aby do nich przepisy §§. 154. 159. 160. 162. ces. pat. dla dziedziców wydane zastosować można. Praktyka więc zmuszoną jest także żądać i odbierać od nich oświadczenia się, w których jednak oświadczenie się dziedzicem staje się rzeczą uboczną a główną rzeczą jest uznanie lub nieuznanie kodycylarnego rozporządzenia. (Decyzyą Nr. 8796. Zb. Glas. Ung. orzekł Sąd najw. nawet, iż oświadczenie się dziedzicem osoby do dziedzictwa prawem powołanej jest zbytecznem, jeżeli ona uznaje kodycyl wyczerpujący całą spuściznę na rzecz innych osób).

Różnem jest jednak zapatrywanie się jurystów co do kwestyi, jak postąpić w razie, gdy niektórzy dziedzice oświadczają, iż kodycylu nie uznają, w szczególności czyli należy wstrzymać wydanie dekretu dziedzictwa aż do rozstrzygnienia sporu względem ważności kodycylu, czyli też wydać dekret, a nie orzekając nic o kodycylu odesłać spierających się do procesu; czyli wreszcie należy wydać zaraz dekret dziedzictwa i orzec w drodze niespornej prowizorycznie co do ważności kodycylu (stosownie do tego, czyli jego formie lub wierzytelności jest co do zarzucenia), a nie zgadzających się z tem orzeczeniem do drogi procesu odesłać. Mojem zdaniem (w dziełku str. 74—77. i 140 uzasadnionem) należy się trzymać tej ostatniej alternatywy. Gdy jednak ces. pat. z d. 9. sierpnia 1854. o kodycylach wcale nie wspomina i tej kwestyi (w §§. 125, 126) wyraźnie nie rozstrzyga, gdy wskutek tego praktyka sądów jest rozmaitą, należałoby rzecz w drodze ustawodawczej rozstrzygnąć tak co do potrzeby i formy oświadczenia się, jak i co do zużytkowania tegoż w dekrecie dziedzictwa.

X.

Treść dekretu dziedzictwa.

Z tejże samej okoliczności, że w Galicyi sporządza lud zwykle rozporządzenia ostatniej woli w formie kodycylów, a kodycyle te często wyczerpują całą spuściznę, że zatem isto-

tna dewolucya spadkowa nie dotyka w regule dziedziców ani testamentowych, ani ustawą powołanych, wypływa, iż także treść orzeczeń załatwiających spadek t. j. dekretów dziedzictwa, jak ona w §. 174. ces. pat. i dodanym wzorze jest określoną, dla naszych stosunków nie wystarcza. Nie wystarcza ona także dla innych prowincyj Austryi, gdyż tam praktyka widziała się zmuszoną wciągać w dekret dziedzictwa także osnowę działu spuścizny. Według mego zdania w dziełku (I. Cz. str. 138—144) uzasadnionego, jest więc koniecznem, w celu nadania dekretowi dziedzictwa wartości praktycznej, wydanie przepisów, według którychby także u nas, jeżeli podział spuścizny w toku postępowania zawartym został, wciągano takowy w treść dekretu; jeżeli zaś podział przed addykcyą nie nastąpił, aby dekret dziedzictwa obejmował także rozstrzygnienie co do wszystkich kwestyj podstawę działu stanowiących, a przy pertraktacyi badanych, oraz zastrzeżenia kautelarne do legatów się odnoszące, analogicznie do zastrzeżeń, do dziedzictwa się odnoszących, o których §. 174. ces. pat. chociaż niewyczerpująco wspomina, (jeżeli okazują się potrzebnemi). W szczególności należałoby w dekrecie dziedzictwa: *a)* orzekać, czy utrzymanym zostaje w mocy, lub uchylonym kodycyl; *b)* w razie gdyby dziedzice konieczni tymże kodycylem w częściach obowiązkowych pokrzywdzeni być mieli, a układ jeszcze nie nastąpił, dodawać zastrzeżenie: „o ile przez kodycyl zachowek naruszonym nie został“, *c)* uwidoczniać substytucye i rozporządzenia warunkowe, odnoszące się do legowanych nieruchomości.

XI.

Wpis hipoteczny nabytków spadkowych.

Gdy według ustaw naszych intabulacya praw rzeczowych na nieruchomościach jest istnym aktem nabycia, a względnie przeniesienia tychże praw, jeżeli nie wobec bezpośredniego nabywcy, to wobec osób trzecich, którym tenże te prawa odstąpi; zatem należy bardzo być ostrożnym z intabulacyą nabytków spadkowych na podstawie naszych dekretów dziedzictwa, niebędących zwykle dokładnym i wyczerpującym obrazem przelewu praw, które do spuścizny należą, a często nawet zawierających orzeczenie wprost sprzeczne z rzeczywistym stanem prawnym. Zarządzone ustawą z dnia 23. maja 1883. N. 82. Dz. u. p. wykonywanie z urzędu wciągnień hypotecznych, których podstawy ustalone zostały w toku postępowania w formie odpowiadającej wymogom intabulacyi, skoro tylko upłynęło 6 tygodni od osiągniętej prawomocności dekretu dziedzictwa, jest więc u nas szkodliwe i nie prowadzi wcale do założonego celu godzenia ksiąg gruntowych ze stanem rzeczywistym — (do celu zapobieżenia, aby nabywcy nie usuwali się od wypełnienia obowiązków) — jeżeli te wciągnienia z urzędu wykonywane bywają w formie stanowczej intabulacyi jedynie na podstawie wspomnianych dekretów, wymagających uzupełnienia przez podział spuścizny i umowę stron.

Wprawdzie niepodobna przez długie lata po wydaniu dekretu dziedzictwa uważać spuścizny jeszcze dalej formalnie jako własność spadkodawcy, albo jako masę spadkową i w księgach gruntowych jako taką pozostawić, gdyż to ma wpływ na dalszą ingerencyą władzy pertraktującej co do zarządu spuścizną, na ograniczenie dyspozycyi spadkobierców, na zrealizowanie praw wierzycieli, na niezbędną ewidencyą posiadacza prawnego i t. d., jednak jest na to sposób, ażeby bez używania intabulacyi stanowczej uwidocznić w księgach gruntowych, jakie prawa jakim osobom według dekretu dziedzictwa na realności przypadły, udzielić nawet tym osobom swobodę w zarządzaniu i rozporządzaniu realnością, bez uprzedzania ostatecznego rozwikłania dewolucyi praw, i bez udzielenia osobom wpisanym możności szkodzenia innym osobom lepsze prawo mieć mogącym. Sposobem tym jest prenotacya spadkobierców za właścicieli w częściach krotnych dekretem dziedzictwa im przyznanych z zastrzeżeniem, iż stanowcze nabycie oraz intabulacya prawa własności nastąpi dopiero po usprawiedliwieniu prenotacyi przez dział spuścizny lub proces.

Myśl tę rozwinąłem w rozprawie „O zastosowaniu prenotacyi“ (w Przeglądzie sąd. i adm., zeszyt sierpniowy 1887.) i mniemam, że już według obecnych przepisów prawnych możnaby ją zastosowywać. Gdy jednak praktyka sądów wyłącznie tylko intabulacyą przedsiębierze, i gdy nawet w motywach rządowych do ustawy z 23, maja 1883 Nr. 82 dz. u. p. wspomiano, że niebyłoby pożądanem zarządzać z urzędu prenotacyi, gdy z drugiej strony często (nawet mimo intencyi władzy spadkowej) nie można zaraz sporządzić układów spadkobierców, a względnie działu spuścizny z powodu, iż pozostała wdowa jest brzemienną; z powodu iż spuścizna jest długami przeciążona, a jest nadzieja takowe przez stosowną administracyę w kilku latach usunąć; z powodu iż jeden ze spadkobierców jest nieobecny; z powodu iż uczestnicy nie zgadzają się w kwestyach zasadniczych i rzecz w drodze procesu przeprowadzić się musi, przeto należałoby dla Galicyi uzyskać ustawę dozwalającą prenotacyę z urzędu na podstawie dekretu dziedzictwa w tych częstych wypadkach, gdzie pozostał kodycyl przyznający grunt jednemu lub jednym spadkobiercom, a drugim spłatę i układ stron jeszcze nie nastąpił, zaś kodycyl (chociażby przez wszystkich spadkobierców uznany) jest niejasnym lub nieudzielającym prawa zastawu dla spłat, lub nieoznaczyjącym cząstek gruntowych parcelami, lub wreszcie gdy który ze spadkobierców złoży oświadczenie, iż pozostałego kodycylu nie uznaje, wskutek czego proces nastąpić ma.

* * *

Inne reformy potrzebujące kwestye postępowania spadkowego, z których niektóre w mem dziełku (I. Cz. str. 21—44) omówiłem, pomijam tu jako będące mniejszej doniosłości dla naszej ludności i jako mogące oczekiwać ogólnej reformy postępowania sądowego w Austryi.

Odnośnie zaś do materyałów zbierać się mających celem rozpatrzenia reformy, jestem zdania, że studyowanie praw europejskich jest zbytecznem, albowiem prawo francuskie i niemieckie, które wpłynęły lub wpływają na nasze ustawodawstwo, już znamy; zaś odnośne ustawy i rozporządzenia innych państw, jak one się na piśmie i jak w praktyce przedstawiają, potrzebowałyby studyów długoletnich. Jak trudno o zebranie wiarygodnych dat co do praktycznych wyników istniejących ustaw, o tem przekonujemy się u nas w domu. Te studya obcych praw byłyby zresztą dla nas nieprzydatne z powodu zupełnie odmiennego charakteru ludności odmiennych stosunków, a odwlekłyby tylko potrzebną reformę na długie czasy.

X.

Wyniki badań własnych

(materyał faktyczny).

Uchwałami z dnia 29. kwietnia 1890 L. 51211, z 29. czerwca 1890 L. 27682, 1. kwietnia 1891 L. 12144 i 9. maja 1891 L. 18482 wysłał Wydział krajowy swojego urzędnika konceptowego p. Feliksa Słotwińskiego do 12 sądów powiatowych celem zebrania dat na pytania następujące:

1. Ile pertraktacyj spadkowych przybywało w poszczególnych latach?
2. Jak długo trwa załatwienie jednej pertraktacyi spadkowej, licząc od dnia śmierci spadkowcy aż do wydania dekretu dziedzictwa?
3. W ilu pertraktacyach spadkowych znajdują się nieruchomości?
4. W ilu spadkach pozostały małoletnie sieroty?
5. Jaka była należytość przyznana notaryuszom?
6. Czyli i jak składane bywają przez opiekuna rachunki z majątku pupilów?

Zebrane daty na cztery pierwsze pytania zestawione są w tablicy IV., na piąte osobno w tablicy V., odpowiedź zaś na pytanie ostatnie: „Czyli i jak składane bywają przez opiekuna rachunki z majątku pupilów“ podajemy tu poniżej.

Z obszernych i bardzo szczegółowych sprawozdań pomienionego delegata, wyjmujemy następujące uwagi ogólne i spostrzeżenia:

W ogólności dzisiejszy sposób zawiadamiania sądów o wypadkach zaszłej śmierci przez urzędy parafialne nie jest wystarczającym, wykazy zmarłych bowiem, pomijając, że są niedokładne, przesyłane bywają bardzo nieregularnie. Czasem urząd parafialny przesyła jeden wykaz za lat kilka, lub też przesyłając wykaz z ostatniego kwartału, zapomina, że wykaz z kwartału poprzedniego przesłanym jeszcze nie został.

Sądy, w których akta badano, nie zawsze starają się temu zaradzić. Jedynie tylko w Dębicy czuwa sędzia powiatowy nad tem, by wykazy we właściwym czasie przesyłane były i urguje o to urzędy parafialne. W Haliczu zaś radzi sobie sędzia w ten sposób, iż wydając polecenie spisania aktów co do poszczególnej sprawy spadkowej, nakazuje swemu komisarzowi, ażeby zjechawszy na miejsce wypadku śmierci poczynił starania celem wywiedzenia się także o wszystkich innych tamże otwartych spadkach i ażeby równocześnie i te akta spisał.

W Mikołajowie zaś notaryusz przybywszy do gmin każe sobie przedkładać wykazy oglądaczy zmarłych i czyni z nich wypisy do użytku sądowego.

Niektóre sądy otrzymawszy wykazy zmarłych czynią osobne przypomnienia co do każdego wypadku śmierci, wskutek czego otrzymuje notaryusz odnośnie do każdej sprawy oso-

bne polecenie, a sędzia może z łatwością czuwać nad tem, by wszystkie akta we właściwym czasie przedłożone mu zostały.

Natomiast kontrola taka jest niemożliwa, jeśli sądy, co się najczęściej zdarza, nie sporządzają osobnych przypomnień dla każdego wypadku śmierci (czynienie takich przypomnień zakazał c. k. wyższy sąk krajowy w Krakowie reskryptem z dnia 25. sierpnia 1886 L. 5367), ale udzielają przesłany ogólny wykaz zmarłych notaryuszom z jednem poleceniem. W ten sposób zatraca się ewidencya co do przekazanej notaryuszowi czynności spisania aktów spadkowych. Wprawdzie zaradzićby temu mogła należycie prowadzona księga zmarłych, jednak zwyczajnie sądy jej nie mają.

W Galicyi zachodniej spisują notaryusze wszelkie akta spadkowe prawie wyłącznie w swojej kancelaryi, wypadki spisywania na miejscu są nadzwyczaj rzadkie, natomiast w Galicyi wschodniej, z wyjątkiem Lwowa, zjeżdża notaryusz w przeważnej ilości wypadków na miejsce zaszłej śmierci. Czyni to jednak zazwyczaj raz w rok w każdej miejscowości i spisuje akta spadkowe po wszystkich tam zmarłych w ciągu ostatniego roku.

Notaryusz spisawszy akta przedkłada je sądowi najczęściej już całkiem do wydania dekretu dziedzictwa przygotowane i to wraz z referatem. W ten sposób sądowi nie pozostaje w sprawach spadkowych nic innego do zrobienia, jak tylko wpisanie cyfry wynagrodzenia notaryusza i zaopatrzenia referatu w datę i swój podpis.

Używanie urzędników sądowych do spisywania aktów spadkowych w Galicyi zachodniej jest rzadkością, na 6 sądów, które zwiedził delegat Wydziału krajowego, miało to miejsce tylko w Gorlicach w 39 wypadkach (akta spisał kancelista sądowy), w innych sądach wszystkie akta sporządzane bywały przez samego notaryusza.

W Galicyi wschodniej używanie urzędników sądowych trafia się częściej.

W Przemyślanach, Haliczu i Husiatynie było ono lub jest niemal regułą, a w jednym tylko ze zwiedzonych sądów t. j. w Mikołajowie udzielono notaryuszowi w ostatnich czasach delegacyę ogólną.

Delegat Wydziału krajowego, badając akta spadkowe we wszystkich sądach, spostrzegł, że w inwentarzach w nadzwyczaj rzadkich tylko wypadkach wpisywano obok gruntów także i ruchomości. Inwentarze nie były więc niczem innem, jak tylko wypisem z ksiąg hipotecznych.

Niepewne daty śmierci spadkowcy, przeważnie jeżeli akt zejścia spisywał urzędnik sądowy, trafiały się nadzwyczaj często.

Również zauważył delegat Wydziału krajowego, że prawie we wszystkich inwentarzach spadkowych majątek oszacowany jest nadzwyczaj nisko, w licznych wypadkach nawet poniżej trzeciej części rzeczywistej wartości. Praktyka ta spowodowana zresztą obawą przed wysokiemi opłatami przenośnemi pociąga to złe za sobą, iż staje się powodem ukrzywdzenia młodszych sierót przez starsze rodzeństwo przy podziale majątku.

Działów spadkowych w postępowaniu niespornem, tudzież cesyj praw do spadku za pewnem wynadgrodzeniem przez jednych spadkobierców na rzecz drugich znalazł delegat Wydziału krajowego w poszczególnych sądach w ciągu wszystkich lat przezeń badanych:

W Nowym Sączu	działów	66		
„ Gorlicach	„	58		
„ Podgórzu	„	22	cesyj	10
„ Dębicy	„	24	„	1
„ Łańcucie	„	30	„	4
„ Lwowie	„	23	„	4
„ Przemyślanach	„	9	„	18
„ Mikołajowie	„	44	„	13

W Haliczu	działów 26	cesyj	2
„ Kossowie	„ —	„	12
„ Husiatynie	„ 5	„	—

W aktach c. k. sądu w Milówce nie znaleziono ani jednego działu sądowego i ani jednej cesyi praw spadkowych.

Uwidocznione w tablicy IV. daty uzupełniamy następującemi uwagami:

Co do pytania I.

W datach, w odpowiedzi na to pytanie podanych, na pierwszy rzut oka zauważyć się daje znaczna różnica między ilością spraw spadkowych, jakie w poszczególnych latach weszły do sądów a ilością spraw spadkowych badanych przez delegata Wydziału krajowego. Różnica ta pochodzi ztąd, że sądy uwidoczniają w indeksach, jako sprawy spadkowe także sprawy kuratelarne (z wyjątkiem sądu powiatowego m. d. Sekcyi II. we Lwowie), ustanowienia opieki dla dzieci nieślubnych, konsensy na śluby, usamowolnienia, rekwizycye innych sądów w sprawach spadkowych i t. d., oznaczając je wszystkie liczbą IV. Tych ostatnich aktów, jako niespadkowych delegat Wydziału krajowego nie badał.

Na różnicę tę wpływa także w pewnej nieznacznej mierze ta okoliczność, że niektóre akta spadkowe były niekompletne, lub znajdowały się u referentów i z tej przyczyny badanemi być nie mogły.

Jakkolwiek liczba spraw badanych zbliża się do rzeczywistej liczby spraw spadkowych daleko więcej, niż liczba spraw sygnowanych IV., podajemy także i tę ostatnią z tej przyczyny, iż służy ona za podstawę do wykazów przesyłanych sądowi wyższemu, a w konsekwencyi za podstawę do układania statystyki sądownictwa niespornego.

Przyczyną olbrzymiej ilości spraw spadkowych w Gorlicach jest to, że podczas pożaru miasta tego w roku 1873 spłonęły wszystkie akta sądowe, w następnych zatem latach wielka ilość spraw już załatwionych lub przynajmniej rozpoczętych po raz drugi do sądu wejść musiała.

Stosunek spraw majątkowych do bezmajątkowych w poszczególnych sądach jest bardzo rozmaity, (w Nowym Sączu 24%, w Haliczu i Kossowie 78%), przyczyną tak olbrzymich rożnic nie mogą być tylko stosunki miejscowe, ale także większa lub mniejsza kontrola ze strony sądów.

Spadki majątkowe są przeważnie bardzo drobne, tak że w 45% wszystkich spadków wartość czystej masy nie dochodzi 100 zł., spadków zaś większych powyżej 800 zł. jest tylko 4%.

Co do pytania II.

Ażeby na to pytanie odpowiedzieć, należało uczynić różnicę pomiędzy chwilą wejścia sprawy do sądu a chwilą śmierci spadkowcy i wreszcie chwilą, kiedy dotycząca sprawa zakończoną została.

Stosownie do tego podzieliliśmy odpowiedź na to pytanie na trzy części i w pierwszej (A) podajemy w jakim czasie po śmierci spadkodawcy pertraktacya przez sąd wszczętą została;

w drugiej (B) w jakim czasie po wejściu sąd ją ukończył;

w trzeciej (C) wreszcie podajemy przeciętne obliczenie długości czasu od chwili śmierci spadkodawcy do chwili wydania dekretu dziedzictwa.

Do rubryki A. II.

Z rubryki tej okazuje się, że znaczna ilość spraw spadkowych weszła do sądu dopiero później, niż po upływie trzech lat od chwili śmierci spadkodawcy. Przyczyną tego stanu rzeczy są nieregularne i nie w swoim czasie przesyłane wykazy zmarłych przez urzędy parafialne.

O pewnej ilości, lecz nie o wszystkich pominiętych w tych wykazach, wypadkach śmierci, dowiaduje się sąd w innej drodze a to albo wskutek doniesienia spadkobierców, żądających spisania aktów spadkowych, albo wskutek doniesienia geometrów ewidencyjnych, zawiadamiających o niezgodności katastru z księgami gruntowemi.

Prośby takie i relacye wchodzą do sądu często w wiele lat po zaszłej śmierci spadkodawcy, jak to widać z niżej podanego zestawienia:

Weszło spraw po zmarłych przed

Sąd powiatowy	10 do 20 lat	20 do 30 lat	jeszcze dawniej
Milówka	39	28	13
Nowy Sącz . . .	33	12	9
Gorlice	114	25	28
Podgórze	28	9	4
Dębica	46	6	16
Łańcut	16	3	3
Lwów	43	10	3
Przemyślany . . .	71	15	4
Mikołajów	33	14	4
Halicz	48	9	2
Kossów	51	12	8
Husiatyn	38	13	—
Razem . . .	560	156	94

Do rubryki II. B.

Właściwa pertraktacya spadkowa rozpoczyna się z chwilą wejścia sprawy do sądu i zarządzenia spisu aktów. Poznanie tej chwili z aktów sądowych w przeważnej ilości wypadków jest niemożliwe, sądy bowiem otrzymawszy wykazy zmarłych przesyłają je zazwyczaj notaryuszowi, nie ekshibując poszczególnemi przypomnieniami poleceń co do każdego zmarłego z osobna.

W ten sposób pierwszym aktem, a więc aktem, od którego liczy się trwanie pertraktacyi jest przedłożenie aktów spadkowych przez notaryusza lub urzędnika sądowego, czas zaś, przez jaki sprawa zalegała u komisarza sądowego wobec powyższej manipulacyi oznaczyć się nie da.

Z pewnem zastrzeżeniem także przyjmować należy daty odnoszące się co do wydawania dekretu dziedzictwa. Pochodzi to ztąd, iż sądy co do czasu wydania dekretu nie trzymają się jednego systemu i albo:

1) wstrzymują się z wydaniem dekretu dziedzictwa, dokąd spadkobiercy nie uiszczą należytości przenośnej; albo

2) motywując „że należytość do spadku należąca według ustawa za uiszczenie należytości spadkowej odpowiada“ lub też na nieruchomości należytość tę w domniemanej wysokości ubezpieczając, wydają wprawdzie dekret dziedzictwa, lecz doręczenie czynią zawisłem od uiszczenia należytości przenośnej; albo wreszcie

3) sędzia przyznaje spadek w referacie załatwiającym przedłożenie aktów spadkowych, jednak dekretu dziedzictwa nie wydaje równocześnie, ale poleca ekspedytowi odpisanie go ze wspomnianego referatu wtedy dopiero, gdy zapłata należytości spadkowych udowodnioną zostanie.

Różnica między drugim a trzecim sposobem polega na tem, że data dekretu dziedzictwa pod 2) jest datą załatwienia przedłożenia aktów spadkowych, pod 3) zaś datą załatwienia zawiadomienia, iż należytość spadkową uiszczono.

Co do pytania IV.

Zwrócić należy uwagę, że cyfr wyżej podanych nie można identyfikować z cyframi narosłych opiek, w wielu bowiem wypadkach, choć grunt przejdzie na małoletnich, opieka ustanowiona nie bywa, gdyż albo sieroty pozostają dalej pod władzą ojca (umrze matka, babka itd.), albo też sieroty już poprzód miały ustanowioną opiekę.

Dla uzupełnienia poglądu podajemy w Tablicy VI. statystykę spraw spadkowych, opiek i kuratel w całej Galicyi według dat pomieszczonych w wydawnictwie naszego biura statystycznego w roczniku II. zeszycie II. Rocznik 1887 i 1888.

Co do pytania V.

Chcąc wyczerpująco odpowiedzieć na to pytanie podzieliliśmy spadki na kilka kategoryj, biorąc za podstawę wartość czystej masy. Z wartością czystej masy porównaliśmy wysokość należytości przyznane notaryuszowi i stosunek ten wyraziliśmy w procentach.

W poszczególnych rubrykach podajemy przeciętną wartość spadku każdej kategoryi i przyznanego wynagrodzenia; obok tego zaś sumę wartości spadków i sumę należytości notaryalnych, tudzież rekapitulacyę dat tych odnośnie do wszystkich spadków spisanych przez notaryusza w każdym roku.

Wysokość wynagrodzenia notaryusza w poszczególnych sądach a nawet w jednym i tym samym sądzie w miarę uznania i zmiany osoby sędziego jest bardzo różna, czasem za wysoka, czasem zbyt niska i wówczas powoduje rekursa ze strony spadkobierców lub notaryusza.

Badając akta spadkowe dostrzegł delegat Wydziału krajowego w sprawie wynagrodzenia notaryuszy następujące nieprawidłowości:

1) że notaryusz przed spisaniem aktów spadkowych pobierał od stron odpowiednie zaliczki, uwidoczniając to w swoim wykazie kosztów;

2) że notaryusz nie żądał przyznania należytości za spisanie aktów spadkowych, z czegoby wnosić wypadało, że wynadgrodzenie to pobrał sam bezpośrednio od strony, bez interwencyi sądu. Miało to miejsce w czasie, za jaki akt badano:

1. w Nowym Sączu w 118 wypadkach
2. „ Gorlicach „ 624 sprawach
3. „ Podgórzu „ 13 „
4. „ Łańcucie „ 6 „
5. „ Lwowie „ 54 „
6. „ Przemyślanach „ 86 „

7. w Mikołajowie w 1 sprawie;

8. w Kossowie w 4 sprawach.

W innych sądach nieprawidłowość ta nie trafiała się nigdy.

Wreszcie

3) że sąd przyznawał notaryuszowi wynagrodzenie, choć spadek nie dochodził w stanie czynnym wartości 100 zł. w. a.

Miało to miejsce we wszystkich sądach Galicyi wschodniej, w Galicyi zaś zachodniej tylko w Łańcucie (56 wypadków). Wynagrodzenie jednak za spisanie tego rodzaju aktów spadkowych było bardzo niskie, przeciętnie od 1 zł. 50 ct. do 2 zł. 30 ct. za jednę masę.

Odpowiedź na pytanie VI.

„Czyli i jak składane bywają przez opiekuna rachunki z majątku pupilów.

Ingerencya sądów powiatowych w sprawach sierocińskich ogranicza się prawie wyłącznie do załatwienia tych czynności, które bezwarunkowo przez sąd załatwione być muszą, a więc do zamianowania opiekuna, zezwolenia na zawarcie ślubów małżeńskich itd.

Po za tem działa sąd tylko w takim wypadku, gdy ktoś interesowany wkroczenia jego zażąda.

Skargi krewnych na opiekuna nie są rzadkością, krewny żali się, że opiekun grunt niszczy, znęca się nad sierotami, że nic na nie z majątku sierocińskiego nie łoży.

Na skargę taką sąd rozpisuje termin, na który wzywa skarżącego i opiekuna.

Przy rozprawie okazuje się zazwyczaj, że nie troska o dobro sierót spowodowała doniesienie, lecz albo chęć objęcia majątku sierocińskiego we własny zarząd, gdy opieka intratna, albo złość na opiekuna nie mająca żadnego związku z dobrem sierót.

Skargi więc tego rodzaju zazwyczaj kończą się niczem.

Nieliczne wypadki interwencyi sądów przekonują, że interwencya ta dla dobra sierót może być bardzo zbawienna i nie ulega wątpliwości, iż gdyby sąd sprawami sierocińskiemi mógł się zajmować z całą sumiennością, ustałyby w znacznej części skargi na dzisiejszą ustawę niesporną w sprawach opieki.

Składanie rachunków z reguły nie ma miejsca, sąd mianuje opiekuna, odbiera od niego przyrzeczenie, wystylizowane dosłownie według przepisu §. 205 kod. cyw. a więc opiewające „że opiekun we wszystkiem do przepisów ustawy stosować się będzie“.

Przepisy te nakładają na opiekuna obowiązek składania rachunków, opiekun jednak nie spełnia tego obowiązku a sąd mu go wcale nie przypomina. Rachunki wobec tego trafiają się nader rzadko i prawie wyłącznie tylko wtedy, gdy opiekun wydzierżawił grunta sierocińskie za zezwoleniem sądu i czynsze od dzierżawców pobiera, albo też wtedy, jeżeli miał sobie poruczony obrót pewnemi kwotami do majątku małoletnich należącemi.

Rachunki z dochodów i rozchodów miały miejsce tylko wyjątkowo i to jedynie co do znaczniejszych majątków.

Były wypadki takie, że mimo wyraźnego nakazu złożenia rachunku, opiekun tego nie uczynił a sąd go do tego nie przynaglił.

W ogóle wypadków złożenia rachunków naliczył delegat Wydziału krajowego za czas, za jaki akta badał:

w Milanowie 10, w Nowym Sączu 2, w Gorlicach 14, w Podgórzu 6, w Dębicy 4, w Łańcucie 3, we Lwowie 10, w Przemyślanach 1, w Mikołajowie 11, w Haliczu 4, w Kossowie 2, w Husiatynie 3.

W wypadkach, w których opiekun składał rachunki z administracyi, rozchody prawie zawsze przewyższały dochody, tak, że po ustaniu opieki, opiekun miał jeszcze do sierót pretensye.

Spostrzeżono, że najlepszym sposobem administracyi majątków sierocińskich, jedynym, gdzie dochód nie ginie dla sierót, jest wydzierżawienie gruntów sierocińskich.

Wypuszczanie w dzierżawę uskutecznia się zazwyczaj w drodze publicznej licytacyi, w niektórych sądach zjeżdża w tym celu sędzia powiatowy na miejsce, co jest niepraktyczne, bo koszta komisyjne pochłaniają w takim razie często całoroczny dochód z dzierżawy, w innych sądach czynią to Zwierzchności gminne, które sporządzony przez siebie protokół licytacyjny przedkładają sądowi do zatwierdzenia.

Jeżeli sieroty są drobne, sąd nie wydzierżawia całego gruntu, ale pozostawia opiece do użytku pewną część na pokrycie kosztów utrzymania małoletnich.

Czynszami dzierżawnymi obracają sądy o ile możności najkorzystniej.

Przedewszystkiem spłacają z niego uciążliwe długi a jeżeli długów nie ma, lokują w kasie sierocej lub oszczędności lub też dokupują na wniosek opieki za nie kawałki gruntu.

Najwięcej gruntów wydzierżawiono w Mikołajowie i Dębicy.

Jako dowód korzystnej dla sierót administracyi sądowej czynszami dzierżawnymi podaje delegat Wydziału krajowego kilka przykładów wyjętych z aktów spadkowych w powyższych sądach:

Dębica. Stan czynny masy wynosił 115 zł. (wartość gruntu), długi przewyższały stan czynny o 130 zł., sąd zarządza sprzedaż kawałka gruntu a resztę wydzierżawia. W ten sposób po kilku latach grunt oczyszczony został najzupełniej ze wszyskich ciężarów i długów;

Dębica. Sąd ściąga czynsz dzierżawny za 6 lat z góry i spłaca wszystkie długi.

W sprawach spadkowych IV. 36/83 i IV. 146/87 w Mikołajowie, sędzia złożył z czynszów dzierżawnych za kilka lat, w pierwszej 400 zł. (czysta masa 512 zł.), w drugiej 170 zł. (czysta masa 240), na rzecz małoletnich.

W innej sprawie w Mikołajowie, aby uzyskać wyższy czynsz wydzierżawił sędzia osobno 16 kawałków gruntu i prowadził ewidencyę, czy każdy z dzierżawców we właściwym czasie czynsz opłacał.

Dzierżaw gruntu za inicyatywą sądu powiatowego naliczył delegat Wydziału krajowego za czas, za jaki akta badał:

W Milówce 10.
„ Nowym Sączu 2.
„ Gorlicach 14.
„ Podgórzu —
„ Dębicy 19.
„ Łańcucie 8.
„ Lwowie 13.
„ Przemyślanach 1.
„ Mikołajowie 23.
„ Haliczu 12.
„ Kossowie —
„ Husiatynie 1.

Księga sierocińska założona jest wprawdzie przy każdym sądzie z wyjątkiem dwóch sądów powiatowych, prowadzona jest jednak bardzo niedokładnie i niedbale a jedynie tylko dla tego, by zadość uczynić kategorycznym nakazom sądów obwodowych.

Księga sierocińska dzisiaj nie jest niczem innem, jak wyciągiem z aktów spadkowych i to wyciągiem niedokładnym, i zazwyczaj w ten sposób zestawionym, iż się niczego ztamtąd dowiedzieć nie można.

XI.

Przeciążenie sądów.

Rzecz to powszechnie znana i niejednokrotnie tak w Izbie poselskiej Rady państwa jak i w Wysokim Sejmie podnoszona, że sądy nasze są niedostatecznie w siły robocze uposażone, że są pracą przeciążone, że za wielkie obejmują okręgi.

Skargi i narzekania na sądownictwo nasze stanowią niemal stałą rubrykę nietylko w prasie wiedeńskiej, która stosunków naszych nie zna lub ich znać nie chce, ale także w naszych pismach krajowych.

O ile skargi te odnoszą się do powolnego wymiaru sprawiedliwości i do powolnego załatwiania spraw, nie mogą one dotykać sędziów naszych. Mimo najszczerszych chęci, mimo wytężającej pilności, nie są oni w stanie podołać ogromowi pracy, nie są w stanie dorównać w pośpiechu kolegom swoim z innych prowincyj monarchii.

Daty statystyczne tak co do liczby sądów w Galicyi, jak i co do obsadzenia sądów w porównaniu z takiemiż datami innych krajów koronnych, to nasze zdanie zupełnie usprawiedliwiają.

Uznał to zresztą sam najwyższy zarząd sprawiedliwości.

Pan Minister Prażak na posiedzeniu Rady państwa z 29. maja 1888. wyrzekł między innemi następujące pamiętne słowa:

„Uznaję nieodzowną potrzebę pomnożenia posad sędziowskich w Galicyi, bo przeciążenie urzędników sądowych w Galicyi jest w porównaniu z innymi krajami monarchii w istocie wielkie a w porównaniu do Salzburga przedstawia się stosunek jak 8 : 3, że wreszcie zarząd sprawiedliwości na odnośne żądania interweniuje i stara się o to, aby przeciążonym nadmierną pracą sądom, były dodane potrzebne siły pomocnicze".

Relacye w przedmiocie reformy postępowania niespornego otrzymane, wszystkie jednozgodnie stwierdzają brak sił przy sądach i temu to głównie brakowi przypisują powolność w załatwianiu spraw spadkowych, niedostateczny nadzór nad opiekami i t. p.

Materyały niniejsze nie byłyby więc zupełne, gdybyśmy ich nie objaśnili poglądem na daty statystyczne odnoszące się do sądownictwa naszego w zestawieniu z datami innych prowincyj naszej monarchii.

Że liczba sądów w Galicyi jest niedostateczną, dowodzą następujące cyfry:

W Galicyi wraz z Bukowiną na 13 sądów kolegialnych dziewięć zajmuje obszar przeszło 5000□ kilom. a mianowicie: Sambor 11839·39, Czerniowce 10451·56, Złoczów 9985·55, Przemyśl 9778·12, Lwów 7310·24, Tarnopol 7111·48, Stanisławów 5800·01, Rzeszów 5293.19, a Nowy-Sącz 5025·94, podczas gdy np. w całych Czechach, Morawie i Szlązku, jedynie sąd kolegialny w Pradze obszar nad 5000□ kilom. (5915·70) zajmuje.

Przecięciowo zaś przypada w okręgu Sądu krajowego wyższego we Lwowie jeden sąd kolegialny na 8355□ klm. a w okręgu Sądu krajowego wyższego krakowskiego, jeden sąd kolegialny na obszar 4423□ klm., podczas gdy w innych prowincyach Przedlitawii stosunek ten o wiele jest korzystniejszy; tak przypada jeden sąd kolegialny w okręgach sądów wyższych w Wiedniu na 3890□ kilom., w Pradze na 3462□ kilom., w Bernie na 3421□ kilom., w Zadarze na 3207□ kilom., w Tryeście na 2655□ kilom., a jedynie tylko w Gracu na 8543□ kilom., Insbruku na 5888□ kilom., która okoliczność tem się tłómaczy, że w Styryi i Tyrolu wielkie przestrzenie górskie bardzo słabo są zaludnione.

Nie tylko zaś pod względem obszaru, lecz także i pod względem zaludnienia, stosunek dla sądów galicyjskich wielce jest niekorzystny.

Na jeden sąd powiatowy przypada bowiem w poszczególnych krajach ludności:

1.	w Bukowinie	38.111
2.	„ Galicyi wschodniej	34.557
3.	„ Galicyi zachodniej	32.054
4.	„ Morawie	28.334
5.	„ Czechach	25.391
6.	„ Szląsku	23.561
7.	„ Styryi	18.387
8.	„ Wyższej Austryi	16.513
9.	„ Krainie	16.041
10.	„ Karyntyi	15.851
11.	„ Tyrolu i Vorarlbergu	15.453
12.	„ Dalmacyi	14.427
13.	„ Salzburgu	8.178

(Dat z Austryi niższej nie podajemy, bo tam miasto Wiedeń najzupełniej odmienne wytworzyło stosunki).

Stosunek zatem gorszy od przeciętnej z całego państwa niemal o 50%, różnica zaś między pojedynczymi krajami olbrzymia, między Salzburgiem np. jak 4:1.

Nielepiej wypadnie rachunek, gdy za podstawę weźmiemy ilość kilometrów, na jaką rozpościera się władza poszczególnego sądu powiatowego pod względem terytoryalnym:

1.	Bukowina	696 kil. □
2.	Galicya wschodnia	494 „
3.	Dalmacya	388 „
4.	Tyrol i Vorarlberg	368 „
5.	Karyntya	368 „
6.	Salzburg	357 „
7.	Galicya zachodnia	351 „
8.	Styrya	338 „
9.	Kraina	334 „
10.	Morawy	292 „
11.	Wyższa Austrya	260 „
12.	Czechy	237 „
13.	Szląsk	214 „

Następstwem tego niekorzystnego dla Galicyi stosunku musi być także większe obciążenie sądów galicyjskich niż sądów iunych krajów monarchii austryackiej. Na poszczególne sądy przypadało w r. 1886. do załatwienia spraw cywilnych:

1. w Bukowinie 17.682
2. „ Czechach 12.234
3. „ Galicyi wschodniej 12.177
4. „ Morawach 11.579
5. „ Galicyi zachodniej 10.779
6. „ Szląsku 8.410
7. „ Krainie 8.268
8. „ Styryi 8.034
9. „ Tyrolu, Gorycyi i t. d. 6.190
10. „ Austryi wyższej 5.613
11. „ Karyntyi 4.925
12. „ Dalmacyi 4.602
13. „ Salzburgu 3.040

Stosunki na oko niekorzystne w Czechach i Morawie tłómaczą się tem, że w krajach tych jest znaczna ilość sądów powiatowych i miejsko delegowanych załatwiających przeszło 25.000 exhibitów i ma się rozumieć odpowiednio obsadzonych, podczas gdy w Galicyi stosunki we wszystkich sądach są mniej więcej podobne.

Co się tyczy spraw karnych, to stusunek przedstawia się dla Galicyi jeszcze niekorzystniej i tak przypada na jeden sąd exhibitów:

(Bierzemy daty z roku 1887.).

1. w Bukowinie 6.292
2. „ Galicyi zachodniej 5.648
3. „ Galicyi wschodniej 5.571
4. „ Czechach 3.709
5. „ Morawie 3.690
6. „ Szląsku 2.905
7. „ Styryi 2.894
8. „ Karyntyi 2.308
9. „ Austryi wyższej 1.981
10. „ Krainie 1.929
11. „ Tyrolu, Vorarlbergu i Gorycyi 1.809
12. „ Dalmacyi 1.651
13. „ Salzburgu 1.339

Nadzwyczaj zaś wielką jest różnica ilości sporów drobiazgowych, które sądom powiatowym najwięcej przysparzają czynności. Różnicę tę przedstawia następujące szczegółowe zestawienie, według danych statystycznych z r. 1886.

Kraj	Ilość przypadających przeciętnie na jeden sąd powiatowy sporów drobiazgowych	najwyższa liczba sporów w jednym sądzie powiatowym.	najniższa liczba sporów w jednym sądzie powiatowym.
1. Bukowina	4770	15.150	1520
2. Galicya wschodnia . .	2727	14.059	646
3. „ zachodnia . .	2064	7.926	609

Kraj	Ilość przypadających przeciętnie na jeden sąd powiatowy sporów drobiazgowych	najwyższa liczba sporów w jednym sądzie powiatowym.	najniższa liczba sporów w jednym sądzie powiatowym.
4. Austrya niższa . .	1536	16.855	14
5. Dalmacya	1120	3.005	53
6. Czechy	908	6.544	70
7. Morawy	898	9.834	129
8. Szląsk	856	4.201	62
9. Kraina	679	2.705	84
10. Tyrol, Voralberg i Wybrzeże	446	7.138	19
11. Styrya	412	4.742	7
12. Wyższa Austrya . .	205	2.629	24
13. Karyntya	192	1.028	39
14. Salzburg . . .	108	1.209	1

Z zestawienia tego widzimy, jak rażące są różnice pomiędzy czynnością w sprawach drobiazgowych w Galicyi, gdzie czynność ta w niektórych sądach nawet do liczby 14059 spraw dochodzi, z czynnością sądów w innych prowincyach, gdyż nawet czynność sądów w Austryi niższej, gdzie znajduje się Wiedeń, który zapewne nadzwyczajną ilość sporów drobiazgowych przysparza, o drugie tyle przewyższa, tudzież że nawet najmniejszy sąd w Galicyi 646 a w Bukowinie 1520 sporów drobiazgowych ma do załatwienia, podczas gdy n. p. w Styryi są sądy powiatowe, w których jedynie 7 podobnych sporów w roku wpływa.

Niekorzystnie także przedstawia się stosunek co do uposażenia sądów galicyjskich w odpowiednie siły. Wskazują na to daty odnoszące się do obsadzenia sądów powiatowych w r. 1886.

Daty te dotyczą tylko sądów powiatowych z wyłączeniem sądów powiatowych miejsko-delegowanych, gdyż co do tych ostatnich dat potrzebnych źródła urzędowe nie podają.

Sędziów powiatowych (a więc i sądów powiatowych) tudzież przydanych im adjunktów powiatowych miały poszczególne kraje.

1) Austrya Wyższa	42	sędz.	pow.	45	adjunktów
2) Salzburg	19	„	„	10	„
3) Tyrol	66	„	„	62	„
4) Vorarlberg	5	„	„	7	„
5) Styrya	62	„	„	74	„
6) Karyntya	27	„	„	22	„
7) Kraina	28	„	„	38	„
8) Wybrzeże	26	„	„	35	„
9) Dalmacya	29	„	„	26	„
10) Czechy	202	„	„	363	„
11) Morawy	70	„	„	114	„
12) Szląsk	22	„	„	26	„
13) Galicya wsch.	105	„	„	158	„
14) „ zachod.	57	„	„	93	„
15) Bukowina	13	„	„	24	„

Na zakończenie tego zestawienia dodać tu tylko wypada, iż w myśl Najwyższego postanowienia z d. 27. kwietnia 1889 systemizowano dla Galicyi 64 posad adjunktów (42 dla Galicyi wschodniej a 22 dla zachodniej) tudzież 38 posad płatnych auskultantów (25 dla Galicyi wschodniej, 13 dla zachodniej). Czy jednak to pomnożenie sił roboczych odpowiada potrzebie? Odpowiedź na to dają powyżej przytoczone cyfry.

XII.

Pokątne pisarstwo.

Jedną z ciężkich i groźnych plag naszego ludu wiejskiego są pokątni pisarze.

Podnoszą to prawie wszystkie sprawozdania! W postępowaniu niespornem ludzie ci znajdują najrozleglejsze pole do bałamucenia i wyzyskiwania naszego włościanina, bo ta gałęź wiedzy jurydycznej jest im najbardziej przystępną, bo tutaj ustawy nie wymagają interwencyi ukwalifikowanych doradców prawnych.

Dlatego też na tem polu zbierają pokątni pisarze najobfitsze żniwo, obdzierając chłopa z czci i mienia.

Kwestya wytępienia tej plagi stoi w ścisłym związku z reformą postępowania niespornego.

Wszak wszystkie te bałamutne rozporządzenia ostatniej woli, których intencyi spadkodawcy poznać nie podobna, a co gorsza, w których nie ostatnia wola spadkodawcy, ale wola tych, którzy pisarza przepłacili, jest zamieszczona, są dziełem tych ludzi.

Wszystkie umowy o przeniesienie własności, gdzie i przedmiot nie jest określony i cena fałszywie podana — nie nadające się do wniesienia do ksiąg gruntowych — wszystkie intercyzy przedślubne nie dające się zrealizować, zapisy i wyroki kompromisarskie, słowem wszystko, co nasz wieśniak na udokumentowanie swoich praw mieć chciał, a z czego nic nie ma, wychodzi z pod pióra pisarzy pokątnych. Działalność tych ludzi rozciąga się na cały obszar prawnego życia ludności, agendy ich obejmują wszelkie sprawy, tak sądowe jak administracyjne i skarbowe.

A jaki skutek?

Waśń familii, niemożliwość zakończenia pertraktacyi działem spadkowym, tysiące procesów, a ztąd upadek moralny i materyalny setki rodzin, oto robota tych ludzi.

To też relacye ze wszystkich stron kraju i z poza granic kraju podnoszą jednozgodnie jako jednę z przyczyn materyalnego i moralnego upadku naszego ludu pokątne pisarstwo i łącząc ją z kwestyą reformy ustawy o sądownictwie niespornem domagają się radykalnego wykorzenienia tego pasożyta ludności włościańskiej.

Wydział krajowy uważał sobie za obowiązek zwrócić uwagę i na tę okoliczność.

Dat statystycznych o ich liczbie, o liczbie zrujnowanych przez nich osób i o wysokości szkody materyalnej zebrać niepodobna.

Ruchliwe stowarzyszenie galicyjskich kandydatów notaryalnych w Krakowie i Lwowie zajmowało się tą kwestyą w roku zeszłym. Rozesłało ono kwestyonarz do wszystkich kandydatów notaryalnych i notaryuszy w kraju z prośbą o udzielenie dat, odnoszących się do pokątnego pisarstwa.

Mimo jednak szczerego zainteresowania się tą sprawą, całkiem ścisłych i dokładnych dat zebrać ono nie mogło. W każdym razie dochodzenia wykazały, jak straszną jest ta plaga dla ludności i jak dalece zagraża ona porządkowi społecznemu.

Z „Kwartalnika“*), organu tego Stowarzyszenia, wyjmujemy niektóre charakterystyczne ustępy, dające obraz o szkodliwości tych ludowych doradców prawnych.

„Głównem siedliskiem pokątnych pisarzy — czytamy w powołanym organie — są miasta i miasteczka, w których znajduje się siedziba sądu i gdzie wśród ludności przybywającej ze sprawami do sądu, lub zbierającej się na jarmarki, łowią klientów. Rozrzuceni oni są jednak i po wsiach a nie brak nawet „wędrownych“ pisarzy pokątnych, którzy zdolności swych nie chowając pod korcem i nie zakopując na jednem miejscu, chcą poradami swemi uszczęśliwić całą ludność jednej bodaj okolicy.

Mając sprawozdania z kilkudziesięciu jedynie powiatów sądowych, nie możemy ogólnej liczby pokątnych pisarzy w całej Galicyi podać dokładnie, możemy ją jednakże obliczyć w przybliżeniu. Otóż przyjmując na podstawie sprawozdań, jakie posiadamy, że każdy ze 163 powiatów sądowych w Galicyi liczy już co najmniej 20 pisarzy pokątnych, okaże się że liczba pokątnych pisarzy w całym kraju wynosi 3260, gdy według wykazu ministeryalnego z r. 1891 jest w Galicyi ogółem 431 adwokatów i 199 notaryuszów, czyli razem uprawnionych doradców prawnych 630. Cyfry aż nadto wymowne.

Pod względem zawodowego zatrudnienia rozróżnić trzeba między pokątnikami różne kategorye. Dla jednych pokątne pisarstwo stanowi zajęcie zawodowe i wyłączny środek utrzymania. Mając rocznie stosownie do wziętości i uznania 300, 500 do 1000 zł., a „znakomitsi“ z pośród nich po dwa, trzy i cztery tysiące rocznego dochodu — czegoż więcej mają szukać i za czem innem się oglądać? W każdem niemal mieście powiatowem istnieje jeden, dwóch, lub nawet więcej pierwszorzędnych pisarzy pokątnych renomowanych, którzy przybierają tytuł „adwokatów“ i za takich powszechnie uchodzą. Są to po części właściciele realności, żydzi piastujący w gminie i w kahale różne godności — po części byli funkcyonaryusze różnych władz, dyurniści adwokaccy lub notaryalni, którzy nabrawszy nieco wprawy w układaniu pism i obeznawszy się cokolwiek z formą prawną, otwierają interes na własną rękę, utrzymują formalne kancelarye, zatrudniają niejednokrotnie po kilka osób, przyszłych pokątnych „adwokatów“, a swoim „koncypientom“ płacą po 600 i 800 zł. rocznie. Obok takich matadorów kategorya ta obejmuje pomniejszych pismaków, mniej zasobnych, mniej głośnych, ale podobnej jak pierwsi przeszłości, a więc byłych funkcyonaryuszów różnych władz, dawnych dyurnistów sądowych, adwokackich lub notaryalnych, wysłużonych wojskowych i t. p. różne indywidua, które postradawszy dawne zajęcia zwykle dla jakichś nadużyć i przekroczeń i znalazłszy się bez utrzymania, oddają się w zupełności pokątnemu pisarstwu, a nabrawszy poprzednio pewnej wprawy w układaniu pism i obeznawszy się cokolwiek z formą zewnętrzną znajdują w pisarce dostateczne źródło utrzymania.

Obok pisarzy pokątnych tej pierwszej kategoryi, oddających się wyłącznie pokątnemu pisarstwu jako zajęciu zawodowemu i niejednokrotnie opłacających nawet podatek od swej gałęzi zarobkowania, jak o tem wyraźnie w kilku sprawozdaniach nadmieniono, a jako takich przez władzę niejako do „adwokatowania“ upoważnionych — równie liczną, jeżeli nie liczniejszą od pierwszej, jest dalsza kategorya, obejmująca pisarzy pokątnych, którzy mając inny jakiś główny zawód czy zatrudnienie, zajmują się ubocznie pokątnem pisarstwem i z tej ubocznej gałęzi zarobkowania czerpią nieraz bardzo obfite dochody. Wszystkie zawody i kategorye pracy mają tu swoich przedstawicieli. A więc przedewszystkiem znajdziesz tu z reguły dyurnistów wszystkich władz w powiecie, rządowych i autonomicznych: starostwa, urzędu podatkowego,

*) Kwartalnik stowarzyszenia kandydatów notaryalnych. Zeszyt trzeci. Lipiec 1891.

rady powiatowej, a w pierwszym rzędzie naturalnie dyetaryuszów, woźnych i innych podrzędnych funkcyonaryuszów sądowych. Obok takich „rutynowanych“ pokątników składają się na falangę pokątników i żydowscy kupcy, szynkarze, t. zw. przemysłowcy trudniący się lichwiarstwem i faktorstwem, prowadzący metryki izraelickie, mieszczanie właściciele realności, rzemieślnicy, agenci różnych towarzystw asekuracyjnych, funkcyonaryusze towarzystw zaliczkowych i inne indywidua bez stałego zajęcia. Po wsiach zajmują się pokątnem pisarstwem żydzi karczmarze, nauczyciele ludowi, organiści, a nie rzadko także oficyaliści dworscy. Głównymi zaś pokątnymi pisarzami po wsiach są miejscowi pisarze gminni, których znowu specyalnością są testamenty.

Obok mężczyzn próbują niejednokrotnie sił swoich na tej niwie kobiety — dowód, że emancypacya kobiet na tem polu o wiele dalej niż gdzieindziej postąpiła. Nie rzadkie są wypadki, że jakaś Ryfka lub Małka — chrześcianki okazują się mniej emancypowane — szynkując wódkę i inne różności, utrzymuje zarazem biuro „adwokackie“ i sama zawzięcie pisze skargi drobiazgowe i pozwy o obrazę honoru. Zdarza się to zwłaszcza przy wdowach po osławionych pokątnych doradcach prawnych, które po śmierci mężów przejmują interes i utrzymują biuro na własną rękę, a sława nieboszczyka ściąga im klientelę.

O działalności pokątnych pisarzy w sprawach niespornych czytamy dalej w „Kwartalniku“.

„Działalności pokątnego pisarstwa w sprawach niespornych nie da się wykazać podobnemi jak powyższe datami. Przeważna część takich pokątnie pisanych kontraktów, zapisów i ugód dobrowolnych pozostaje na razie w rękach stron; wychodzą one na jaw dopiero przy wyradzających się z takowych z reguły sporach i procesach sądowych. Pewną ewidencyę można mieć jedynie co do aktów i kontraktów przeznaczonych do intabulacyi. Tutaj zauważyć przedewszystkiem musimy, co sprawozdania zgodnie konstatują, że wprowadzenie instytucyi ksiąg gruntowych było silnym ciosem dla pokątnego pisarstwa i jego zgubną działalność na tem polu na czas jakiś przytłumiło. Odniósłszy prawdziwe żniwo bezpośrednio przed założeniem ksiąg gruntowych, sporządziwszy niezliczoną moc przeróżnych dokumentów, często fałszywych i niezgodnych z prawdą, które posłużyć miały za podstawę do intabulacyi odnośnych praw przy zakładaniu ksiąg gruntowych, musieli następnie panowie pokątnicy powstrzymać zapędy swe w sporządzaniu aktów i dokumentów hipotecznych. Przymus legalizacyjny, który teraz niebaczni uchylić pragną, nowość instytucyi, zupełna nieznajomość kardynalnych przynajmniej zasad prawa hipotecznego i nieobeznanie z całem urządzeniem ksiąg gruntowych, tudzież utrudniony przystęp do hipoteki, stanowiły na razie dla pokątnego pisarstwa silną zaporę, przeszkodę niemal nie do przezwyciężenia. O ile w tym niezaprzeczenie bardzo ważnym kierunku instytucya ksiąg gruntowych doniosłe społeczeństwu oddała usługi, o ile przyczyniła się do wprowadzenia w stosunki prawne pewności i bezpieczeństwa przez wykluczenie niedołężnej i nieuczciwej interwencyi pokątnego pisarstwa, ocenić można najlepiej, jeżeli się przypatrzy stosunkom, jakie w tej mierze panują w powiatach sądowych, nie mających jeszcze ksiąg gruntowych, lub przynajmniej gdzie księgi te nie dla całego jeszcze okręgu sądowego są założone. W miejscowościach takich wszelkie kontrakty, podania, wszelkie wogóle akty prawne fabrykują wyłącznie pokątni pisarze; sporządzenie jakiegoś aktu prawnego w kancelaryi notaryalnej jest prawdziwym białym krukiem. „Do sądu tutejszego — pisze nam sprawozdawca z miasta S. — należy także szlachecka wieś K. nie mająca ksiąg gruntowych. Jest to zaścianek bardzo ludny i pod względem interesów prawnych bardzo ruchliwy, lecz żadna z tutejszych kancelaryj ani adwokackich, ani notaryalnych nigdy żadnej sprawy ztamtąd nie miała; wszystkie bowiem takie kontrakty, nie wyjmując umów między małżonkami i przedślubnych sporządzają tamtejsi „biegli w piśmie“.

Że podobne stosunki przed założeniem ksiąg gruntowych istniały wszędzie, o tem starsi czytelnicy dobrze pamiętają. Z wprowadzeniem instytucyi ksiąg gruntowych, jak powiedzieliśmy wyżej, powstały dla pokątnego pisarstwa silne przeszkody w sporządzaniu aktów prawnych, tyczących się nieruchomości, tem więcej, że ludność sama pouczona przy zakładaniu ksiąg o utrudnieniach w obrotach prawnych szukała uprawnionych doradców. Ale z biegiem czasu poczynają pokątni pisarze zwalczać skutecznie nałożone im przeszkody. Wprawniejsi i sprytniejsi mieli już czas zaznajomić się przynajmniej powierzchownie z nowem urządzeniem i konieczną manipulacyą; przystęp do ksiąg gruntowych dla pokątnego pisarstwa, jakkolwiek na papierze srogo obwieszczony, w praktyce nie bywa znów tak surowo przestrzegany, zresztą zasiągnięcie potrzebnych dat ułatwione przez kancelistów sądowych prowadzących księgi gruntowe, z którymi pokątni pisarze w przeważnej części umieli wejść w bliższe stosunki. Jest jeszcze pewna trudność z przymusem legalizacyjnym, ale i tę trudność umie pokątne pisarstwo do pewnego stopnia złagodzić: o nija z fabrykatami swymi notaryuszów, którzy widząc nędzne i strony na szkodę narażające pisma, zwykli zwracać uwagę stron nieświadomych na grożące im niebezpieczeństwa, robić trudności w legalizacyi podpisów, a tem samem dyskredytować „mecenasów“ a natomiast prowadzą klientów swoich celem uwierzytelnienia podpisów do sądów, które zazwyczaj dla przeróżnych powodów mniej niechętnie dla pokątnego pisarstwa są usposobione. Zresztą pomyślano już, rzekomo w interesie ludności, o usunięciu i tej ostatniej zapory, aby pokątnego pisarstwa w swobodnej jego działalności niczem nie krępować*). I bez tego jednak sporządzają już obecnie pokątni pisarze wcale znaczny procent aktów hipotecznych, a dowodem tego okoliczność, że jak nam donoszą, w niektórych ruchliwszych miejscowościach po kilka, a w dnie jarmarczne po kilkanaście partyj zgłasza się do sądu z prośbą o legalizacyę podpisów na dokumentach. I sądy, pracą przeciążone, podpisy legalizują, rzekomo celem oszczędzenia stronom kosztów legalizacyi notaryalnej“.

...Umowy różnego rodzaju, ugody familijne, działy majątkowe i tym podobne akta prawne, tyczące się nieruchomości, sporządzane przez pokątnych „mecenasów“ są zazwyczaj niezgodne ze stanem hipotecznym, albo brak im zezwolenia na intabulacyą, lub też oznaczenie przedmiotu niedokładne, fałszywe, numery wykazów hipotecznych względnie parcel źle podane, lub nie podane wcale. Aby następnie z takiego wadliwego dokumentu można przeprowadzić intabulacyę strony uprawnionej, trzeba spisywać dodatkowe deklaracye, ściągać wszystkie strony w akcie udział biorące, co wszystko połączone ze znacznymi kosztami i trudnościami, zwłaszcza gdy strona przeciwna jest nieobecna, oporna, lub już nie żyjąca. Wpisy hipoteczne, na podstawie takich wadliwych dokumentów uskutecznione, sprowadzają wiele bałamuctwa, trudności, dają powód do mozolnych postępowań sprostowawczych, czego rezultatem znowu szkody i straty materyalne dla stron interesowanych.

W sporządzaniu aktów prawnych posuwają się pokątni pisarze jeszcze dalej, nie krępując się wcale obowiązującemi ustawami, których zazwyczaj w najogólniejszych nawet postanowieniach nie znają. Oprócz zwykłych kontraktów kupna sprzedaży, zamiany, dzierżawy itp. sporządzają oni niejednokrotnie umowy, których ważność w myśl ustawy z d. 25. lipca 1871 L. 76 Dz. u. p. zawisłą jest od spisania aktu notaryalnego, jak umowy przedślubne, umowy pomiędzy małżonkami o kupno, zamianę, pożyczkę, potwierdzenia odbioru posagu lub darowizny bez rzeczywistego oddania rzeczy. Kontrakty swe redagują nieraz w szumnej formie

*) Autor ma tu na myśli ustawę o uchyleniu przymusu legalizacyjnego przy dokumentach, tyczących się przedmiotów, których wartość nie dochodzi 100 zł. tudzież uchwaloną na wniosek p. Mikołaja Torosiewicza rezolucyę sejmową z r. 1889 wzywającą rząd, ażeby celem uproszczenia wpisu w księgi gruntowe zmian w posiadaniu i własności nieruchomości wartości wyżej 300 zł. tudzież celem obniżenia kosztów tegoż wpisu, postępowanie przepisane §. 2. ustawy z d. 23 maja 1883 dla spraw spadkowych rozszerzył do wszystkich zmian własności poniżej 300 zł.

zupełnie na wzór aktów notaryalnych, kładąc na początku liczbę obok liter L R. i rozpoczynając z namaszczeniem: „Działo się w Galicyi z Wielkiem Ks. Krakowskiem roku pańskiego... stawili się osobiście znani“ itd., a kończąc również z powagą: „Tak spisany akt został zeznanym wobec znanych i zdolnych świadków odczytany i własnoręcznie podpisany“. Równie często spotkać można w takiem pokątnem piśmie postanowienie, że strony poddają się rygorowi bezpośredniej egzekucyi po myśli § 3. ustawy notaryalnej, lub zezwalają na wydanie wypisu. Prostaczkom to imponuje — nie przypuszczają nawet na razie, że cały taki akt, który grubo opłacić musieli, nie ma żadnego znaczenia.

I nie koniec na tem. Pokątni pisarze nie zwykli aktów przez siebie sporządzanych zgłaszać w urzędzie podatkowym celem wymiaru należytości skarbowej. Wskutek wizyj geometrów ewidencyjnych akty takie dostają się do wiadomości władz skarbowych i strony dostają kary za niezgłoszenie aktu w należytym czasie. Również często posługują się pokątni pisarze stemplem już użytym, ściągając tym sposobem znowu kary na strony interesowane, a nie rzadkie są także wypadki, że strony za poradą i namową pokątnego pisarza podają w kontrakcie niższą cenę kupna sprzedaży, lub sporządzają akt pozorny, narażając się przez to na dotkliwe kary.

Jeżeli przy tem wszystkiem zważy się nadto, że pokątni pisarze już to przez nieświadomość ustaw, już też z rozmysłem sporządzają akty z małoletnimi, bezwłasnowolnymi, lub nawet z nieobecnymi, co zwłaszcza w okolicach o silniejszej emigracyi ludności do Ameryki wcale często się przytrafia, łatwo pojąć, że pisma sporządzane przez pokątnych doradców są niewyczerpanem źródłem swarów, waśni i zatargów pomiędzy włościanami, długotrwałych niszczących procesów sądowych, do których znowu w przedziwny sposób umieją pokątnicy ludność nakłaniać i podżegać.

Szczególnie niebezpiecznymi są pokątni pisarze w sprawach spadkowych. Powiedzieliśmy już wyżej, że spisywanie rozporządzeń ostatniej woli po wsiach jest wyłączną atrybucyą pokątnych pisarzy i pisarzy gminnych. Pomijamy już okoliczność, że te chłopskie testamenty nie zawierają nigdy ustanowienia dziedzica, ale są to zawsze kodycyle, w których testator rozrządza swoim gruntem, domostwem, inwentarzem etc. Są tam gorsze wady i usterki. W każdem takiem pokątnie redagowanym ostatniej woli rozporządzeniu zachodzi z reguły jedna z tych ewentualności, że albo testator wyposaża tylko jedne z dzieci, inne w zupełności pomija, albo krzywdzi części obowiązkowe dziedziców koniecznych, albo też będąc wspólnie z drugim małżonkiem właścicielem realności włościańskiej, rozrządza całem gospodarstwem, jakby jego wyłączną własność stanowiącem i stosownie do tego nakłada spłaty za wysokie, lub robi zastrzeżenia przeciwne ustawie, że wyznacza zapisy pod warunkiem zawarcia związków małżeńskich, które następnie wobec oporu i niechęci reszty rodzeństwa nie przychodzą zazwyczaj do skutku i inne tym podobne usterki i bałamuctwa. Na porządku dziennym są wypadki, że testamentom brak koniecznych ustawą przepisanych formalności prawnych, że spisane są bez świadków, lub wobec świadków niezdatnych, albo że pisane są już po śmierci testatora.

W najświeższych czasach mieliśmy tu w Krakowie w jednej z kancelaryj notaryalnych taki ciekawy egzemplarz rozporządzenia ostatniej woli, w kilkunastu punktach czyli artykułach spisanego, z których punkt XI czy XII opiewał naiwnie: „W tym punkcie testator umarł“ poczem następowało jeszcze kilka punktów, obejmujących różne postanowienia w poprzednim już punkcie zmarłego testatora, w końcu data i własnoręczny podpis nieboszczyka. I stronom nie mogło się pomieścić w głowach, jak tak pięknie w tylu „punktach“ spisany „rozporządek“ może być nie ważny.

W ten sposób spisywane rozporządzenia ostatniej woli są prawdziwą plagą w przewodzie spadkowym tak dla stron, jak dla sądu i notaryusza spadek pertraktujących; wyradzają w postępowaniu spadkowem niezliczone trudnosci, konieczność przesłuchiwania świadków

ostatniej woli; są przyczyną i źródłem niezgody między spadkobiercami i stanowią niepokonalną przeszkodę doprowadzenia do skutku jakiejkolwiek ugody spadkowej i działu majątkowego.

Dla uzupełnienia powyż skreślonego obrazu nie należy zapominać, że pokątni mecenasi, zwłaszcza wyznania mojżeszowego, nie ograniczają się bynajmniej na samem adwokatowaniu, ale równie skwapliwie puszczają się sami na operacye finansowe. Lichwiarstwo i winklerstwo, to rzeczy u pokątników żydów nierozłączne. Klienci pokątnych mecenasów żydowskich to przeważnie ich dłużnicy, siedzący w kieszeniach żydowskich po uszy, to wyrobnicy pracujący dla swoich wierzycieli, dopóki ich ci ostatni nie zlicytują i z torbami na wiatry nie puszczą. Skupowanie za bezcen przeróżnych pretensyj lub udziałów i części spadkowych, a następnie skrupulatne egzekwowanie dłużników do ostatniego centa, względnie gnębienie współsukcesorów procesami o zniesienie współwłasności, celem ostatecznego ich wyzucia z posiadanej ziemi również za bezcen, to ulubione, bardzo zyskowne operacye żydowskie.

„Z pokątnem pisarstwem w ścisłym pozostaje tutaj związku handel gruntami. Żydzi znając przywiązanie ludu naszego do ziemi i jego największe marzenie, aby mieć bodaj kawałeczek gruntu, a koniecznie mieć, wyzyskują takowe w ten sposób, iż potworzyły się formalne ciche spółki kapitalistów kupujących grunta, a następnie sprzedających takowe z ogromnym zyskiem. Wytworzyli oni niejako monopol do nabywania i sprzedaży gruntów. Komendę nad każdą taką szajkę ma jako biegły w prawie pokątny pisarz. Wszyscy członkowie takiej spółki, robiąc interes, niby to się nie znają, bałamucą sprzedającego fałszywem przedstawianiem stanu rzeczy, teroryzują go w najrozmaitszy sposób, nareszcie dopiąwszy swego prowadzą ofiarę do swojego pisarza, który spisuje kontrakt najczęściej sprzeczny z wolą sprzedającego, bo zawsze na jednakowo wydrukowanych formularzach, pomijając zupełnie zostrzeżenia przez chłopa poczynione, jak np., że nawóz na oborze jest jego, albo że odda grunt w posiadanie dopiero za rok i tym podobne. Z tego powstają następnie procesy oczywiście zawsze dla chłopa na niekorzyść wypadające. Najczęściej oszukują chłopa przy wypłacie ceny kupna. Kwituje bowiem zawsze odbiór całej ceny, gdy tymczasem spółka za poradą pokątnego pisarza zatrzymuje mu część do oddania w posiadanie na miejscu. Przy oddaniu żyd znajduje zawsze jakiś zmyślony powód, że mu takowej albo całkiem nie zapłaci, albo część urwie.

Śmiało można powiedzieć, że do wyjątków należy, aby chłop kupił grunt od chłopa, zawsze go kupuje od żyda Wystarczy wziąć parę kontraktów, aby się przekonać, jakie interesa żydzi na tem robią; kupują za kilkanaście, sprzedają za parę dni za kilkadziesiąt zł., kupują za kilkadziesiąt zł., sprzedają za 100 do 200 zł., kupują za 500 zł., sprzedają za 1000 zł. itd.“

Z przywiedzionych przez sprawozdawcę przykładów przytaczamy tylko następujący:

Kontraktem z 2. stycznia 1891 sprzedała Agata N. spadkową połowę realności pod l. k. 94 w S. za 400 zł., żydowi Salamonowi K., który kontraktem pod dniem 15. stycznia 1891 zawartym, sprzedał tę połowę Jadwidze K. żonie Wojciecha, właściciela drugiej połowy tejże, za 1300 zł. z terminem zapłaty już do dnia 1. marca 1891. Jako ręczyciel i solidarny wypłatca przystąpił do kontraktu mąż kupującej Wojciech, a cena na całej realności została zaintabulowana“.

Dalej przytacza „Kwartalnik“ kilkanaście wypadków z działalności pisarzy pokątnych. Przytaczamy tu z nich najdrastyczniejsze:

„W powiecie K. zdarzył się niedawno wypadek, że świeżo upełnoletniony włościanin, który miał złożone w kasie sierocej kilkaset złotych w. a. zażądał wydania takowych. Kasa nie mogła mu tych pieniędzy natychmiast wypłacić. Zawarł więc kontrakt u pokątnego pisarza, na podstawie którego sprzedał najpewniejszą swoją pretensyę za kwotę wprawdzie natychmiast mu wypłaconą, ale o połowę niższą, gdyż wmówiono w niego, że nabywca może mieć wielkie trudności z wydobyciem pieniędzy z kasy sierocej i będzie musiał długo czekać na takowe.

Katarzynie M. przyznaną została wyrokiem c. k. Sądu krajowego wyższego w Krakowie z dnia 22. stycznia 1877 L. 10809 pko. masie spadk. Jana M. połowa gruntu pod l. 1236 w J.... Wyrok ten stał się od roku 1877 prawomocnym, ale opieszały opiekun małoletniej wówczas Katarzyny M. takowego nie wyegzekwował. Otóż za wyegzekwowanie tego wyroku zobowiązała się Kat. M., po osiągnięciu pełnoletności, co się stało w roku 1890, tutejszemu prywatnemu pisarzowi zapłacić 150 zł. i na tę sumę weksel wręczyła. Ów zaś pisarz wniósł do tutejszego sądu podanie o egzekucyę z powyższego wyroku, a weksel spieniężył.

W pobliskiem Tarnopola miasteczku powiatowem celem redagowania pism spornych utworzyła się spółka, złożona z pokątnego pisarza żyda, który dawał koncept niemiecki, z kancelisty, który był tłumaczem na język polski, a zarazem udzielał wiadomości urzędowych wyjętych z aktów i ksiąg gruntowych i z organisty, który tak ułożone podania przepisywał, zacierając w ten sposób ślad obydwóch współredaktorów. Za jedno takie pismo przez spółkę tę świeżo zredagowane, zapłaciła strona 25 zł., a przeciwnik ograniczył się jedynie na obronie, w której wykazał brak tytułu do skargi i proces wygrał.

Pewien włościanin, w tymże samym powiecie, który po przeprowadzonej rozprawie spadkowej ze spodziewanego majątku swej ciotki zgoła nic nie otrzymał, dla tego tylko prowadził bezskuteczny proces o unieważnienie testamentu, że ta sama ciotka aktem między żyjącymi zapisała mu cały swój majątek, a rzekomo obdarowany zapłacił od kontraktu, w przedmiocie tej darowizny przez pokątnego pisarza sporządzonego, 45 zł. tytułem należytości przenośnej. Testameatu nie udało się mu obalić, a rzeczony akt darowizny za nieważny uznany został.

Doręczono mi niedawno — donosi sprawozdawca z większego miasta Galicyi wschodniej — celem intabulacyi kontrakt, który był datowany już po śmierci sprzedającego, jak to równocześnie przy sporządzeniu aktów spadkowych po tymże sprzedawcy skonstatowałem. Na zapytanie, zkąd to pochodzi — strona odpowiedziała, że kontrakt ten spisany zosłał dopiero po śmierci sprzedającego, a pisarz podpisał na nim imię właściciela na tej podstawie, że tenże umierając na tę sprzedaż zezwolił.

Tenże sam kolega opowiada z praktyki swej następujący wypadek:

„Małoletni zamierza zeznać na rzecz przyszłej żony również małoletniej akt notaryalny, w którym potwierdza odbiór posagu w kwocie kilkuset zł. i zamierza zapisać tejże tytułem oprawy kwotę kilkuset zł. Oprócz tego zamierzają strony umieścić w tymże akcie rozmaite postanowienia względem zwrotu posagu i wypłaty oprawy w razie śmierci, rozwodu itp.

Z uwagi, że obie strony nie były pełnoletnie — 20 rok życia jednak już ukończyły, zażądałem metryk urodzenia celem wniesienia podania o upełnoletnienie, poczem miał być odnośny akt notaryalny spisany. Strony jednak nie jawiły się więcej w biurze, tylko poszły do pokątnego pisarza, a ten poradził im, że do tego całego „interesu“ nie potrzeba wcale aktu notaryalnego, tylko sporządził „zapis na sąd polubowny“, który to zapis później czytałem. W zapisie napisano: X. i Y. mają nawzajem do siebie rozmaite pretensye. Chcąc tedy załagodzić cały ten spór w drodze sądu polubownego mianują sędziów itd. itd.

Tego samego dnia wydano wyrok również napisany ręką pisarza pokątnego i na podstawie tego wyroku uzyskała małżonka X. wpis prawa zastawu na realności Y. Obecnie jednak małżeństwo to rozwiodło się (obie bowiem strony należą do wyznania mojżeszowego). Żona żąda od małżonka zwrotu posagu, wdraża kroki egzekucyjne celem ściągnięcia kwoty z hipoteki realności. Teraz dopiero występuje małżonek Y. ze skargą o unieważnienie całego wpisu hipotecznego i opowiada w skardze jak powstała pretensya“.

Przedstawiwszy wpływ pokątnego pisarstwa na stosunki prawne ludności wiejskiej przychodzi „Kwartalnik“ do następujących wniosków:

„Długiej i od dawna organizm nurtującej choroby nie da się usunąć doraźnymi środkami, ale dłuższej i systematycznej potrzeba na to kuracyi. Podobnież ma się rzecz i z chorobą społeczną, jaką jest pokątne pisarstwo. Najpiękniej napisane obwieszczenie nie zgładzi jeszcze pokątnych pisarzy z powierzchni ziemskiej, nie powstrzyma ich działalności; potrzeba na to, aby obwieszczenie nie pozostało tylko obwieszczonem, ale weszło w wykonanie; potrzeba silnej, wytrwałej nie ugiętej tegoż egzekutywy. Że egzekutywa taka nie jest rzeczą łatwą, tego zapoznawać nie można; niedostateczność dotyczących pokątnego pisarstwa przepisów prawnych, nawał pracy i przeciążenie po sądach, trudność śledzenia za pokątnikami, wszystko to są rzeczy, które akcyę przeciw pokątnemu pisarstwu niezmiernie utrudniają. Że jednak przy dobrej i silnej woli wiele w tym kierunku zdziałać można, dowodem tego chociażby te, wyjątkowe co prawda, w Galicyi powiaty, w których dzięki właśnie energii i dobrej woli naczelników sądowych pokątne pisarstwo trzymane jest na wodzy. Zachowanie się i postawa sądu względem pokątnych pisarzy stanowczy wpływ wywiera tak z jednej strony na wzmożenie się pokątnego pisarstwa w danym powiecie, jak z drugiej strony na jego przytłumienie, a już bezwarunkowo jest rzeczą energii i silnej woli naczelnika sądu nie dopuścić do tego, aby pokątne pisarstwo gnieździło się w samychże salach i pod okiem urzędników sądowych, aby niższy personal sądowniczy, nadużywając powagi sądu, pod osłoną urzędowego charakteru, którym strony bałamuci, oddawał się na wielką skalę pokątnictwu.

W dalszym rzędzie niezbędną jest rzeczą reforma przepisów prawnych, tyczących się pokątnego pisarstwa, a w szczególności podciągnięcie tegoż pod powszechną ustawę karną, jak to ma miejsce z nieuprawnionem wykonywaniem sztuki lekarskiej. Jak tam zdrowie obywateli państwa, tak tu porządek publiczny i bezpieczeństwo w stosunkach prawnych, na których straży stoi państwo, wymagają nieodzownie opieki ustawy karnej Obecnie obowiązujący kodeks karny, a mianowicie tegoż §§. 300. i 301 nakładają kary na pewne nadużycia, jakich zazwyczaj dopuszczają się pokątni pisarze, jako to podburzanie przeciwko władzom rządowym, poniżanie zarządzeń i orzeczeń władz, nakłanianie stron do lekkomyślnych nieuzasadnionych zażaleń, ale nie są one skierowane przeciwko pokątnemu pisarstwu jako takiemu i nie karzą pokątników jako takich.

Pomijając dawniejsze rozporządzenia i dekrety kancelaryi nadwornej, głównem postanowieniem, normującem obecnie kwestyę pokątnego pisarstwa, jest rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z dnia 8. czerwca 1857 roku l. 114 Dz. u. p., wydane na podstawie dawniejszych dekretów i przepisy ich powtarzające.

To rozporządzenie ministeryalne, jak inne dawniejsze w materyi tej wydane rozporządzenia i dekrety nadworne są niedostateczne i niewystarczające, bo nie wystarczającem i niewłaściwem w ogóle jest karanie pokątnego pisarstwa w drodze dyscyplinarnej. Słusznie też uczyniła komisya parlamentarna Izby deputowanych Rady Państwa, że czyniąc zadość od dawna odczutej potrzebie, w obradach nad ostatnim projektem rządowym do kodeksu karnego uznała pokątne pisarstwo za przekroczenie podlegające ustawie karnej, zamieszczając w projekcie swym w rozdziale II-gim części III-ciej, obejmującym przekroczenia przeciwko urządzeniom państwowym, jako §. 432. następujące projektem rządowym nieobjęte postanowienie: „Kto w sposób zarobkowy zajmuje się nieuprawnionem sporządzaniem sądowych podań i dokumentów, albo też nie będąc do tego upoważniony jako pełnomocnik za strony przed sądem występuje, będzie karany aresztem lub grzywną aż do 300 zł“.

W ten sposób pokątne pisarstwo podciągnięte pod powszechną ustawę karną staje się przekroczeniem, które nie tylko może, ale musi z urzędu być dochodzone i karane i w ściganiu którego sąd nie jest jak dotąd pozostawiony własnym siłom, ale dopomagają mu w tem wszystkie w państwie organy bezpieczeństwa publicznego. Nie ulega wątpliwości, że poprawka komisyi uwzględnioną zostanie.

Do przytłumienia pokątnego pisarstwa mogą również w pewnej mierze przyczynić się projektowane gminne sądy rozjemcze po wsiach, które na miejscu we wsi, rozsądzając drobniejsze pretensye i zatargi włościan, a zwłaszcza tak liczne sprawy o obrazę czci tak zwane pyskówki, uczynią zbyteczną wszelką wogóle interwencyę doradców prawnych w podobnych sprawach, a tem samem i działalność pokątników przy odpowiedniem zwłaszcza urządzeniu niepomiernie ukrócić mogą.

A wreszcie w akcyi przeciw pokątnemu pisarstwu nie powinno braknąć pomocy i współdziałania ze strony wszystkich ludzi inteligentnych, stykających się z ludem i wpływ na niego mających. Nikt nie zaprzeczy, że tak instytucya notaryatu, jak adwokatury przedstawia liczne wady i usterki, tych jednak się nie usunie, ani się ich naprawi przez to, że notarynsza czy adwokata w oczach ludności się zniesławi i do oddania sprawy pokątnikowi nakłoni. Jedynym tego rezultatem będzie chyba tylko to, że stronę na szkodę się narazi.

XIII.

Opłaty spadkowe.

Dla uzupełnienia i wyjaśnienia niniejszych materyałów wspomnieć w końcu wypada o najważniejszych przepisach skarbowych, tyczących się opłat spadkowych, na wysokość których dochodzą zewsząd skargi, zwłaszcza ze strony ludności włościańskiej.

Według cesarskiego patentu z 9. lutego 1850 N. 50. Dz. p. p. (Gebühren-Gesetz) i z dnia 12. sierpnia 1850 opłaty te uiszcza się w dwojakiej formie:

a) w formie opłat stałych t. j. znaczkami stemplowymi n. p. do testamentu stempel na 1 zł., do inwentarza majątku spadkowego 36 ct., do protokołu deklaracyi do spadku 36 ct. i t. p.

Protokoły w postępowaniu spadkowem spisane, są tylko wówczas wolne od stempla, jeżeli cały spadek bez względu na długi, kwoty 25 zł. nie przenosi. Wszelkie jednak dokumenty na wypadek śmierci sporządzone, jak rozporządzenia ostatniej woli, kontrakty dziedziczenia, darowizny i t. p. bez względu na wartość przedmiotu ulegają opłacie spemplowej w kwocie 1 zł.

b) w formie opłaty odsetkowej, które od czystej pozostałości spadkowej, według pewnej bliżej oznaczonej stopy procentowej, w miarę odległości stosunku pokrewieństwa, w jakim spadkobierca do spadkodawcy pozostawał, przez władze skarbowe lub sądowe wymierzane bywają.

Od opłaty odsetkowej uwolnione są tylko te pozostałości spadkowe, które bez potrącenia długów i innych ciężarów kwoty 50 zł. nie przenoszą a z rodziców na dzieci lub ich potomstwo, na dzieci przysposobione lub na małżonka przechodzą. Wolne od tej opłaty są także zapisy na rzecz biednych i na odprawienie mszy św. uczynione.

Zresztą wszystkie inne spuścizny i wszystkie inne zapisy ulegają według poz. tar. 106. B. następującym opłatom odsetkowym:

1) Jeden procent (1%) z dodatkiem 25% uiszcza się od czystego spadku, jeżeli takowy przechodzi:

a) z rodziców na dzieci i ich potomstwo, prawe, nieprawe i przysposobione i nawzajem z dzieci na ich rodziców;

b) z małżonka jednego na drugiego, o ile nie byli w chwili otwarcia spadku sądownie od stoła i łoża rozdzieleni;

c) na osoby, które pozostawały ze spadkodawcą w stosunkach służbowym lub najemnym, jednak wtenczas tylko, jeżeli przypadający na te osoby spadek lub zapis kwoty 500 zł. m. k. lub też rentę roczną w kwocie 50 zł. m. k. nie przenosi.

2) Czteroprocentowej (4%) opłacie z dodatkiem 25% ulegają te pozostałości spadkowe, które przypadają innym krewnym, aniżeli wyżej pod 1) a, b, wymienionym, aż włącznie do rodzeństwa po stryjach i ciotkach, a zatem spadki przechodzące na brata i siostrę i ich zstępne potomstwo, na braci i siostry rodziców i ich zstępnych.

3) Ośmioprocentowej (8%) opłacie z dodatkiem 25% ulegają wreszcie wszystkie inne pozostałości spadkowe, przechodzące na inne osoby aniżeli powyżej ad 1) i 2) wymienione a więc na powinowatych i osoby pod względem pokrewieństwa spadkodawcy zupełnie obce, na gminy, kościoły, zakłady dobroczynne i t. p.

Jeżeli przedmiotem spadku jest także majątek nieruchomy, to wówczas oprócz należytości powyżej wymienionych, uiszczoną nadto być musi należytość od przeniesienia własności nieruchomej, która wynosi 1½% i 25% dodatku od wartości tejże rzeczy nieruchomej, bez względu na ciężące na niej długi.

Według atoli § 3. ces. pat. z 19. marca 1853 Nr. 53. Dz. p. p. owa należytość 1½% w razie, jeżeli spadek dziedziczą inne osoby, aniżeli powyżej ad 1. a) b) wymienione uiszcza się tylko od tej części wartości rzeczy nieruchomej, która jest wolną od długów, zaś od obdłużonej części t. j. od długów płaci się 3½% tak, jak przy interesie kupna.

Przepisy powyżej podane doznały obecnie zmiany. Ustawa z dnia 31. marca 1890 N. 53. Dz. p. p. uchwaloną na skutek znanego wniosku posła Chamca z r. 1888, zaprowadzone zostały w opłatach spadkowych pewne ulgi.

Jeżeli mianowicie przedmiotem spadku jest nieruchomy majątek, który dziedziczą osoby wyżej pod 1. a) b) wymienione, a czysta wartość tegoż po strąceniu długów i ciężarów kwoty 500 zł. nie przenosi, opłaca się tytułem należytości przenośnej 1% z dodatkiem 25%; — jeżeli zaś wartość nie przenosi kwoty 4 000 zł. uiszcza się 1% z dodatkiem od wartości przeniesienia po strąceniu z niej długów i ciężarów, zaś 1½ bez dodatku od wartości rzeczy nieruchomej. Dalsze ulgi w opłatach skarbowych tą ustawą zaprowadzone odnoszą się do aktów między żyjącymi.

Oprócz powyżej wymienionych opłat uiszcza się jeszcze podatek na fundusz szkół normalnych, jeżeli wartość spadku kwotę 300 zł. przenosi, w kwocie 1 zł. 5 ct. a od spadków w mieście Lwowie pozostałych także dodatek na fundusz szpitala powszechnego.

W Prusiech*) według ustawy stemplowej z 7. marca 1822 wynoszą opłaty od spadków po 1%, 2%, 4% i 8%.

Jednoprocentowej opłacie ulegają spadki przypadające pozostałemu przy życiu małżonkowi i urzędnikom prywatnym lub służącym zmarłego, jeżeli pozostawione zostały za wysługę pod postacią dochodu lub rocznej płacy.

Dwuprocentową opłatę od spadków rodzicielskich uiszczają dzieci naturalne, za prawne uznane, dzieci przysposobione a nakoniec rodne lub przyrodne rodzeństwo i ich zstępne potomstwo.

Czteroprocentową opłatę uiszczają dalsi krewni spadkobawcy aż do szóstego stopnia włącznie, rodzice i dzieci przyrodne, zięciowie i teściowie.

Ośmioprocentowej opłacie ulegają nakoniec spadki krewnym siódmego lub dalszego stopnia, szwagrom lub szwagrowym i wreszcie wszystkim innym niekrewnym bez różnicy.

Opłata spadkowa obliczoną bywa od wartości czystego spadku, od której strącone być mogą (a co u nas jest niedozwolone) nawet kosztz postępowania spadkowego.

Uwolnione całkiem od opłaty spadkowej są wszystkie te spuścizny, które przypadają:

---

*) Józefa Louis „Prawo spadkowe“.

a) wstępnym bez różnicy,
b) zstępnym małżeńskiego rodu lub uprawnionym,
c) dzieciom nieprawego łoża po ich matce,
d) małżonce dziedziczącej obok swych dzieci lub pasierbów,
e) służącym lub najemnikom spadkodawcy (niżej 300 tal.),
f) kościołom, publicznym domom sierót i ubogich, szkołom lub uniwersytetom,
g) bibliotece Edwarda hr. Raczyńskiego w Poznaniu i
h) nakoniec wolne są od stempla spadkowego pozostałości ruchome posłów zagranicznych i ich orszaku.

W Królestwie Polskiem*) według ukazu z 25. września (7. października) 1863 opłacają od czystej wartości spadku:

a) 1% dzieci prawe, przysposobione i inni zstępni w linii prostej,
b) 2% wstępni, małżonkowie i dzieci naturalne za prawe uznane,
c) 3% inni krewni, wreszcie
d) 6% powinowaci i obcy.

---

*) Józefa Louis „Prawo spadkowe".

XIV.

Zestawienie tabelaryczne odpowiedzi na kwestyonaryusz.

I.

Zestawienie tabelaryczne

odpowiedzi gmin i Wydziałów powiatowych na pytanie 1 i 2 zawarte w kwestyonaryuszu Wydziału krajowego z d. 17. sierpnia 1888 l. 35.736

co do stosunków w sprawach spadkowych i sierocych.

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	I. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
1	**Biała** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 48.153/88, 49.120/88	65	65	64	491	W powiecie bialskim jest 20 majątków sierocińskich znaczniejszych, bo przynoszących dochodu przeszło 100 zł. rocznie; pozostałe majątki są przeważnie drobne i starczą tylko na utrzymanie sierót.	Wydzierżawiono 104 gospodarstw (21% ogółu) w 41 gminach. Dzierżawa następuje zazwyczaj za interwencyą sądu.
2	**Bóbrka** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 52.855/88	90	90	89	885	Dochód starczy tylko na utrzymanie sierót.	25 gospodarstw (3%) w 20 gminach.
3	**Bochnia** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 47.483/89	148	11	11	65	—	W 6 gminach jest zwyczaj wydzierżawiania gruntów sierocińskich. Obecnie wydzierżawiono tylko kilka gospodarstw i to za interwencyą sądu.
4	**Bohorodczany** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 43.497/89	41	16	14	W 12 gminach podano 396 gosp. sieroc., w pozostałych 2 nie podano cyfry	Dochód wystarcza zazwyczaj tylko na utrzymanie sierót.	W 5 gminach wydzierżawiono po kilka gospodarstw sierocińskich.

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
Czynsz dzierżawny z 98 gospodarstw przynosi rocznie 8555 zł. w. a.; czynsz z dalszych 5 gospodarstw nie jest znany; z jednego gospodarstwa za czynsz dzierżawny utrzymuje dzierżawca sieroty.	Majątkami niewydzierżawionymi administrują prawie wyłącznie matki sierót, a jeżeli tych nie ma, administracya pozostaje w rękach opiekunów obcych, ojczymów, starszego z rodzeństwa lub nawet w ręku samych małoletnich sierót.	Na te pytania nie ma żadnej odpowiedzi.		W powszechności gospodarstwa administrowane są dobrze. Skargi na matki tudzież opiekunów, iż grunta niszczą i na sieroty nic nie łożą, podano tylko w pięciu wypadkach.
Z 20 gospodarstw wydzierżawionych wynosi czynsz roczny 354 zł. w. a.; jedno tylko wydzierżawiono za opłatę zaległych i bieżących podatków. Czynsz dzierżawny za 4 pozostałe gospodarstwa nie jest znany.	Gospodarstwami zarządzają przeważnie matki sierót, rzadziej starsze rodzeństwo lub same małoletnie sieroty; opiekunowie obcy administrują gospodarstwami w 33 wypadkach.	Opieka nie oblicza się nigdy ze sierotami (odpowiedziało na to pytanie tylko 23 gmin).	Trzy gminy donoszą, iż opieka posyła sieroty do szkoły. Inne gminy zaś, że opieka nic nie łoży na sieroty, przeważnie dla tego, bo je oddała do służby.	34 Zwierzchności gminne podają, że opiekunowie niszczą gospodarstwa, źle niemi administrują, roli nie uprawiają, i t. p., w jednej gminie sprzedała nawet opieka kawałki gruntu bez wiedzy i zezwolenia sądu. Odpowiedzi z 4 gmin przedstawiają, że administracya nie pozostawia nic do życzenia.
Wysokości czynszu nie podano.	Najczęściej administrują matki z ojczymami lub macochy sierót, rzadziej opiekunowie lub starsze rodzeństwo.	—	—	Administracya prowadzona jest zazwyczaj z wielką szkodą sierót; najgorszymi administratorami mają być ojczymowie, którzy wszystkie dochody obracają zazwyczaj na własną korzyść.
Czynsz wynosi przeciętnie 3 zł. rocznie z morga; w kilku wypadkach tytułem czynszu dzierżawnego obowiązany jest dzierżawca opłacać tylko podatki.	Administrują przeważnie matki sierót, opiekunowie zaś tylko wtedy, jeżeli matki nie żyją.	Opiekunowie nie obliczają się nigdy z sierotami	Nic nie łoży na utrzymanie sierót.	W ogóle administracya gospodarstw sierocińskich jest bardzo zła, opieka oddaje sieroty do służby lub je do swoich posług używa. Według relacyi jednej Zwierzchności gminnej przynajmniej $^1/_{10}$ część majątków całkiem dla sierót ginie

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	1. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
5	**Borszczów** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 39.007/89.	75	4	4	12	Gospodarstwa przynoszą dochodu rocznie od 4—6 zł. z morga.	Jedno gospodarstwo wydzierżawiono całe, prócz tego w jednej gminie wydzierżawiają opiekunowie kawałki gruntów.
6	**Brody** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 860/89, 6.672/89, 10.557/89.	102	100	88	1101	W powszechności dochody są tak małe, że starczą tylko na utrzymanie sierót.	W 27 gminach wydzierżawiono ogółem 49 gospodarstw sierocińskich; w 2 wypadkach pozostawił sąd opiekunom część gruntów na utrzymanie sierót, resztę zaś wydzierżawił. W pozostałyeh gminach nie wydzierżawiono żadnego gospodarstwa.
7	**Brzesko** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 192/89.	108	94	57	273	—	W 36 gminach wydzierżawiono 77 gospodarstw sierocińskich; w pozoztałych gminach nie wydzierżawiono ani jednego.
8	**Brzeżany**	Nie ma odpowiedzi.					
9	**Brzozów** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 55.721/88.	46	36	36	579	W 22 gminach, które na to pytanie dały odpowiedź, dochód jest bardzo mały i starczy tylko na utrzymanie sierót. — Przyczyną tego stanu jest zła administracya majątków.	W 12 gminach wydzierżawiono ogółem 34 gospodarstw sierocińskich. W pozostałych gminach nie wydzierżawiono żadnego gospodarstwa.

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
Czynsz odpowiada wartości gruntu.	Administrują zazwyczaj opiekunowie.	W bardzo rzadkich wypadkach oblicza się opieka z sierotami, w jaki jednak sposób relacya nie podaje.	Nic nie łożą.	Z rozmaitym, przeważnie bez korzyści.
40 gospodarstw wydzierżawiono za ogólny czynsz 1071 zł. rocznie.	Administrują matki sierót lub starsze rodzeństwo, rzadziej opiekunowie. Zdarza się bardzo często, że gruntem administrują same małoletnie sieroty, czasami pod nadzorem opiekuna.	Podano 5 wypadków, w których obliczają się opiekunowie z sierotami wobec sądu; 4 wypadki obrachunku wobec zwierzchności gminnej; 3 wreszcie wobec przybranych świadków w innych gminach nie było żadnych obliczeń.	Opieka nie tylko, że nie łoży nic na wychowanie sierót, ale oddaje je do służby, lub używa do posług.	W 47 gminach gospodarstwa mają być dobrze administrowane, natomiast relacye z 5 gmin przedstawiają, że majątki sierocińskie są źle i ze szkodą sierót administrowane.
42 gospodarstw wydzierżawiono ogółem za 1659 zł. w. a.; czynsz za pozostałe gospodarstwa podano w przecięciu od 20 do 40 zł. rocznie od jednego morga.	Jak wyżej.	—	Opieka nie łoży nic na wychowanie sierót.	W 20 gminach administracya gospodarstwami sierocińskiemi nie pozostawia nic do życzenia. W 11 majątki niszczeją ze stratą sierót; z pozostałych gmin nie ma na to pytanie żadnej odpowiedzi.
Nie ma odpowiedzi.				
Czynsz dzierżawny przynosi stosownie do jakości gleby rocznie od 3 do 8 zł. z morga.	Administrują matki sierót z ojczymami, czasem (16 wypadków) sami ojczymowie, rzadziej opiekunowie.	Relacye z 8 gmin przedstawiają, iż opieka nie oblicza się nigdy z sierotami. Z innych gmin brak odpowiedzi.	Jak wyżej.	W 10 gminach administracya jest odpowiednią; w pozostałych gminach gospodarstwa sierocińskie są całkiem źle administrowane z wielką szkodą dla sierót.

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	1. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
10	**Buczacz** Rolacya Wydziału powiat. przy LW. 55.499/88.	87	83	78	459	Gospodarstwa prawie wyłącznie drobne, przynoszą rocznie od 1—7 zł. z morga.	W 22 gminach wydzierżawiono 36 gospodarstw sierocińskich; prócz tego wydzierżawiono 4 gospodarstwa częściowo. W gminie Znibrodzie gospodarstwa sierocińskie *„znajdują się w zastawie za wzięte pieniądze przez opiekunów“*. Jedno gospodarstwo oddali zmarli rodzice w dzierżawę i pobrali czynsz jeszcze za lat 8 z góry.
11	**Chrzanów** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 40.562/89.	84	44	44	382	—	W 27 gminach wydzierżawiono 43 gospodarstw sierocińskich (12% ogółu gospodarstw). W pozostałych gminach zostają gospodarstwa sierocińskie wyłącznie we własnej administracyi.
12	**Cieszanów** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 54.688/88.	69	37	34	624	—	W 16 gminach wydzierżawiono 39 gospodarstw sierocińskich (4% ogółu gospodarstw sierocińskich).
13	**Czortków** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 3.146/89, 4.350/89.	44	39	39	410	Dochód przy teraźniejszej administracyi wystarcza prawie wyłącznie tylko na utrzymanie sierót.	W 19 gminach wydzierżawiono 40 gospodarstw sierocińskich (10% ogółu gospodarstw sierocińskich); w jednej gminie wydzierżawiają opiekunowie części gruntu na utrzymanie sierót.

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
21 gospodarstw wydzierżawiono ogółem za 525 zł. w. a. rocznie; czynsz dzierżawny za pozostałe gospodarstwa podany jest niedokładnie.	Administrują matki sierót, opiekunowie, ojczymowie a w bardzo wielu wypadkach same sieroty, zazwyczaj pod nadzorem opiekunów.	—	Zazwyczaj nic nie łożą, co najwyżej posyłają sieroty do szkoły.	Relacye 64 Zwierzchności gminnych wyrażają się pochlebnie o administracyi gospodarstw sierocińskich, skargi na złą administracyę przedstawia tylko 9 gmin.
Z 37 gospodarstw uzyskano czynsz roczny w kwocie 1.624 zł.; z 2 gospodarstw ma dzierżawca tytułem czynszu dzierżawnego utrzymywać sieroty.	Przeważnie administrują matki sierót, rzadziej opiekunowie, starsze rodzeństwo lub sami małoletni.	Wypadki obrachunków opiekuna z sierotami nie są znane w tym powiecie.	Nie łożą nic na wychowanie sierót.	W 7 gminach administracya ma być dobra, w 6 natomiast pożytki z gruntów ciągnie opieka tylko dla siebie. Z pozostałych gmin brak odpowiedzi.
Czynsz dzierżawny za 20 gospodarstw sierocińskich wynosi 875 zł. rocznie; jedno gospodarstwo (w Sieniawie) trzyma dzierżawca *bezpłatnie* (?); co do innych gospodarstw nie ma odpowiedzi.	Administrują matki sierót, ojczymowie, opiekunowie lub starsze rodzeństwo. Jedno gospodarstwo (w Miłkowie) zabrała osoba niepowołana całkiem bezprawnie tak, że o oddanie gruntu wytoczyć musiano proces.	Nie obliczają się.	Z 2 gmin odpowiadają, że opieka posyła sieroty do szkoły. Gmina Kobylina podaje, że opieka na sieroty nic nie łoży, że dzieci chodzą chłodno i głodno, a często nawet do służby iść muszą.	W 11 gminach administracya jest odpowiednią, w 9 krzywda sierót widoczna, gmina Kobylina ruska podaje „*że opieka dopuszcza się z krzywdą sierót przerażających nadużyć*“.
Za 30 gospodarstw uzyskano czynszu dzierżawnego 900 zł. rocznie; wysokości czynszu za resztę gospodarstw nie podano.	Administrują przeważnie opiekunowie, rzadziej matki sierót lub same sieroty. W Białobożnicy administrują krewni sierót a opiekunowie do niczego się nie mięszają.	Kilka gmin odpowiedziało, że obliczenia odbywają się albo wobec zwierzchności gminnej, albo wobec ludzi godnych zaufania, albo wreszcie, że sieroty z opiekunami obliczają się między sobą.	Opieka nie łoży nic na wychowanie sierót.	Na 22 gmin, które na to pytanie dały odpowiedzi, w 16 gospodarstwa prowadzone są z pożytkiem sierót, w 6 zaś „majątki upadają, pola jałowieją a domy niszczeją“.

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	1. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
14	**Dąbrowa** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 41.842/89.	106	73	41	108	—	W 23 gminach wydzierżawiono 42 gospodarstw w całości a 9 częściowo, razem 51 dzierżaw (49% ogółu gospodarstw sierocińskich.)
15	**Dobromil**	Nie ma odpowiedzi.					
16	**Dolina** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 55.663/88, 3.022/89.	87	70	69	1040	Dochody z gospodarstw są prawie wyłącznie bardzo małe, tak że starczą tylko na utrzymanie sierót.	Wydzierżawiono tylko 18 gospodarstw w 12 gminach (1½%); prócz tego w 5 gminach wydzierżawiają czasem opiekunowie poszczególne parcele.
17	**Drohobycz** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 53.700/88, 3.945/89.	78	78	68	927	—	W 28 gminach wydzierżawiono 111 gospodarstw sierocińskich (11% ogółu gospodarstw sierocińskich); w pozostałych gminach nie wydzierżawiono żadnego gospodarstwa.
18	**Gorlice** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 53.843/88.	90	90	90	1243	—	W 45 gminach wydzierżawiono ogółem 76 gospodarstw sierocińskich (6% ogółu gospodarstw sierocińskich); w pozostałych gminach nie było żadnej dzierżawy.

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
28 gospodarstw wydzierżawiono ogółem za 1 523 zł w. a. rocznie; wysokości czynszu za pozostałe gospodarstwa nie podano.	Administrują matki sierót, rzadziej opiekunowie, krewni sierót lub same sieroty.	Kilka gmin dało odpowiedź, że opiekunowie obliczają się sumiennie.	Nic nie łożą.	W 12 gminach administracya jest dobra, w 5 zaś odbywa się z krzywdą sierót. Z pozostałych gmin nie ma odpowiedzi.
Nie ma odpowiedzi.				
11 gospodarstw wydzierżawiono za 223 zł. rocznie; czynszu za pozostałe gospodarstwa nie podano.	Jak wyżej.	Nie obliczają się, a jeśli obliczają to niesumiennie.	Nic, w rzadkich tylko wypadkach posyłają sieroty do szkoły.	Opieka prawie zawsze krzywdzi sieroty, obchodzi się z niemi nieludzko i z dochodów nic im nie daje. W gminie Swaryczowie zdarzały się wypadki, że opieka rozsprzedała grunta kawałkami, lub dopuszczała do licytacyjnej ich sprzedaży. Jeżeli administruje starsze rodzeństwo, to zawsze z krzywdą młodszego
Za 85 gospodarstw uzyskano czynsz dzierżawny 3.633 zł. rocznie; dat odnośnie do pozostałych gospodarstw nie podano.	Administrują matki sierót same lub z ojczymami, opiekunowie, starsze rodzeństwo lub sami małoletni.	Nie obliczają się nigdy.	Nic, w rzadkich tylko wypadkach posyłają sieroty do szkoły.	Opieka administruje zazwyczaj odpowiednio.
60 gosp. sieroc. wydzierżawiono ogółem za 4 460 zł. w. a. (z tego jedno w Gorlicach za 1.700 zł. a drugie za 800 zł.); 10 gospodarstw oddano w dzierżawę wierzycielowi tytułem procentu od długu; 2 za obowiązek żywienia sierót, jedno za opłatę podatku; jedno wreszcie (w Nieznajowej) oddano w dzierżawę bezpłatnie.	Jak wyżej.	Jak wyżej.	—	Odpowiedzi z 11 gmin przedstawiają, iż krzywda sierót jest widoczna (w Staszkowie, jeden opiekun niszczy grunt i przyswoił sobie kawałek ziemi); w pozostałych gminach administracya jest dobra.

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	1. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
19	**Gródek** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 52.473/88, 3.640/89.	70	70	60	517	Dochód zazwyczaj stosunkowo bardzo mały, nie wystarcza często na utrzymanie sierót.	W 32 gminach wydzierżawiono 75 gospodarstw sierocińskich (14%); w pozostałych gminach nie wydzierżawiono żadnego gospodarstwa sierocińskiego.
20	**Grybów** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 53.833/88.	72	63	53	468	Dochód zazwyczaj jest tak mały, że wystarcza zaledwo na utrzymanie młodszych sierót, starsze zaś muszą iść do służby, choć przy lepszej administracyi dochodyby się znacznie podnieść mogły.	W 21 gminach wydzierżawiono tylko 33 gospodarstw (7%). *W gminie Izby Laurenty Wawkowski nie mający do gruntu żadnego prawa, wydzierżawił go za bezcen, pobrał czynsz dzierżawny z góry i wyjechał do Ameryki.*
21	**Horodenka** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 56.546/88.	48	47	44	1357	Gospodarstwa sierocińskie przynoszą zazwyczaj bardzo mały dochód.	W 14 gminach wydzierżawiono 28 gospodarstw sierocińskich (2%); w 4 gminach jest zwyczaj wydzierżawiania części gruntu, lub też oddawania go w dzierżawę za czynszem w produktach rolnych. W innych gminach nie wydzierżawiono żadnego gospodarstwa.

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kt administruje gospc .arstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
44 gospodarstw wydzierżawiono ogółem za czynszem rocznym 1.590 zł.; wysokości czynszu za pozostałe gospodarstwa nie podano.	Administrują matki sierót, opiekunowie, ojczymowie, krewni a dość często same sieroty. W gminie Burgthal *administracya 3 gospodarstw znajduje się w rękach ludzi obcych, którzy obracają dochody na swoje własne potrzeby.*	Nie obliczają się nigdy.	Jak wyżej.	W 21 gminach administracya jest dobra; w 10 natomiast opieka krzywdzi sieroty. Z reszty gmin nie mamy na to pytanie żadnej odpowiedzi.
Za 23 gospodarstw uzyskano czynsz dzierżawny 601 zł. rocznie; z 3 gospodarstw dzierżawca nic nie płaci, lecz ma obowiązek żywić sieroty. Wysokości czynszu za pozostałe gospodarstwa nie podano.	Administrują matki sierót, ojczymowie, opiekunowie lub same sieroty, w tym ostatnim razie mianowany przez sąd opiekun do niczego się nie mięsza.	Obliczania trafiały się w 6 gminach, lecz w jaki sposób nie podano.	—	20-tu gmin odpowiedzi zgadzają się z tem, że gospodarstwa administrowane są z krzywdą sierót. Jeśli pozostała w spadku jaka gotówka, zabierają ją opiekunowie dla siebie i wmawiają w sieroty, że ją na nie wyłożyli. Gdy sieroty dojdą do lat, odbierają grunta obdłużone lub uszczuplone (gm. Korzenna). Trafia się także, że opiekunowie zastawiają grunta sierocińskie, a sieroty muszą je dopiero potem wykupywać (gm. Binczarowa i Florynka). W 11 gminach administracya ma być odpowiedna. Z pozostałych gmin nie ma na to pytanie żadnej odpowiedzi.
Wysokość czynszu dzierżawnego podano tylko odnośnie do 14 gospodarstw, wynosi on razem 236 zł. rocznie.	Administrują opiekunowie, matki sierót lub same sieroty.	—	Nic nie łoży.	W 22 gminach administracya ma być korzystną dla sierót. W 9 gminach opieka krzywdzi sieroty *(w gminie Piotrów miał opiekun porozpędzać sieroty).*

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	1. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
22	**Husiatyn** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 7.327/89.	50	40	40	1193	—	W 16 gminach wydzierżawiono 53 gospodarstw sierocińskich (5%).
23	**Jarosław**	Nie ma odpowiedzi.					
24	**Jasło** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 48.075/88.	151	113	113	602	Dochody zazwyczaj bardzo małe, starczą tylko na utrzymanie sierót.	W 38 gminach wydzierżawiono ogółem 60 gospodarstw sierocińskich (10%) z tego kilka tylko częściowo. W pozostałych gminach nie było żadnej dzierżawy.
25	**Jaworów**	Nie ma odpowiedzi.					
26	**Kałusz** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 39.906/89.	67	61	55	703	Jak wyżej.	W 27 gminach wydzierżawiono 82 majątków sierocińskich (12%); prócz tego w 3 gminach wydzierżawił opiekun kawałki gruntu na utrzymanie sierót niepotrzebne.

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
Czynsz dzierżawny wynosi rocznie od 4 do 7·50 zł. w. a. z morga. Gmina Siekierzyńce podaje, że czynsze są stosunkowo bardzo niskie i że często wypuszcza opieka grunta tylko za opłatę podatków i innych danin.	Administrują matki sierót, ojczymowie, starsze rodzeństwo, rzadziej opiekunowie. Jeżeli administruje rodzeństwo lub sieroty, opiekunowie do niczego się nie mięszają. W gminie Kopeczyńce *„administrują często majątkami osoby narzucające się same na opiekunów“.*	Nie obliczają się.	Nic nie łożą.	Opiekunowie prawie zawsze krzywdzą sieroty.
Nie ma odpowiedzi.				
Za 53 gospodarstw uzyskano czynszu dzierżawnego rocznie 1.488 zł; 2 gospodarstwa oddano wierzycielowi w dzierżawę tytułem procentu od długu; jedno wydzierżawiono za obowiązek żywienia sierot. Wysokości czynszu za pozostałe gminy nie podano.	Administrują matki sierót same lub z ojczymami, starsze rodzeństwo, opiekunowie lub same sieroty.	Prawie nigdy się nie obliczają.	Jak wyżej.	Administracya w przeważnej ilości gmin nie pozostawia nic do życzenia.
Nie ma odpowiedzi.				
Czynsz dzierżawny wynosi rocznie od 1 do 6 zł. z morga.	Administrują matki sierót, ojczymowie, opiekunowie, starsze rodzeństwo lub same sieroty; w tym ostatnim razie opiekun do administracyi całkiem się nie mięsza.	—	—	13 gmin podaje, że opieka krzywdzi sieroty (w gm. Babin matki marnotrawią majątki i prowadzą niepotrzebne procesy). W 14 gminach administracya nie pozostawia nic do życzenia. Z pozostałych gmin nie mamy żadnej odpowiedzi.

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	1. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
27	**Kamionka**	Nie ma odpowiedzi.					
28	**Kolbuszowa** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 52.624/88.	61	58	38	214	—	Wydzierżawiono 65 gospodarstw sierocińskich w 32 gminach (30%).
29	**Kołomyja** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 52.220/88, 57.248/88.	72	72	70	930	Dochód mniejszy stosunkowo niż z innych majątków, bo nie ma komu gruntów uprawiać.	W 16 gminach wydzierżawiono 47 gospodarstw sierocińskich. Prócz tego jeden grunt oddano w zastaw.
30	**Kosów** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 38.885/89, 54.323/88.	45	39	26	626	—	Wydzierżawiono tylko 12 gospodarstw sierocińskich w 5 gminach (2%); prócz tego w 3 gminach wydzierżawiono części gospodarstw sierocińskich.
31	**Kraków** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 53.557/88.	107	107	94	613	Dochody są tak małe, że często nie wystarczają nawet na utrzymanie sierót, które muszą iść do służby lub żyć z łaski krewnych. Gospodarstw znaczniejszych, bo przynoszących rocznie przeszło 100 zł. było tylko 28.	W 31 gminach wydzierżawiono ogółem 51 gospodarstw sierocińskich (8%).
32	**Krosno** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 42.861/89.	84	79	55	379	Dochody zazwyczaj są bardzo małe, często nie wystarczają nawet na niezbędne potrzeby sierót, tak że te iść muszą do służby.	Wydzierżawiono 37 gospodarstw w 21 gminach (10%).

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
Nie ma odpowiedzi.				
Za 35 gospodarstw sierocińskich uzyskano czynszu rocznego 1.084 zł w. a. Czynszu za pozostałe 10 gospodarstw nie podano.	Jak wyżej.	Nie obliczają się.	Nic na sieroty nie łożą	W 14 gminach administruje opieka dobrze, w 10 gminach gospodarstwa sieroce marnieją. Pozostałe gminy nie dały na to pytanie żadnej odpowiedzi.
Odpowiedzi niejasne.	Administrują matki sierót, opiekunowie, ojczymowie, starsze rodzeństwo lub same sieroty. W gminie Bania *dwoma gospodarstwami administrują sieroty, „bo opieka jeszcze ustanowioną nie została“.*	—	—	9 gmin podaje, że opieka niszczy grunta sieroce; w pozostałych gminach administracya ma być dobra.
Wszystkie 12 gospodarstw wypuszczono w dzierżawę za roczny czynsz 685 zł. w. a (jedno gospodarstwo przynosi 350 zł.)	Administrują matki sierót, krewni, opiekunowie lub same sieroty.	Czasami obliczają się wobec świadków, a w jaki sposób nie podano.	—	Administracya w przeważnej ilości gmin pozostawia wiele do życzenia.
—	Administrują matki sierót lub opiekunowie, czasem same sieroty (w 39 wypadkach).	Zazwyczaj nie obliczają się zupełnie.	W 28 gminach posyła opieka sieroty do służby lub oddaje je do terminu.	W 14 gminach gospodarstwo sierocińskie exploatowane przez opiekę niszczeje; w 2 wypadkach nawet sprzedała opieka chałupy i część gruntu, choć na sieroty nic nie łoży; w pozostałych gminach administracya jest dobra.
2 gospodarstwa dano tytułem procentu od długu, jedno tylko za obowiązek opłacania podatku; czynsz dzierżawny za pozostałe gospodarstwa odpowiada wartości gruntu.	Jak wyżej.	—	—	Więcej niż trzecia część gospodarstw sierocińskich marnieje.

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	1. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
33	**Limanowa** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 37.881/89.	70	34	33	203	Dochód zazwyczaj bardzo mały, starczy tylko na utrzymanie sierót.	Wydzierżawiono 12 gospodarstw sierocińskich w 10 gminach (6%).
34	**Lisko** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 1.600/89.	152	80	76	931	Jak wyżej.	Wydzierżawiono tylko 21 gospodarstw w 15 gminach (2%)
35	**Lwów** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 38.901/89.	130	85	81	845	W kilku gminach są gospodarstwa większe, przynoszące więcej niż 100 zł. rocznie, przeważna jednak ilość gospodarstw starczy tylko na utrzymanie sierót	Prawie zawsze jeśli nie pozostała matka sierót, wydzierżawia sąd lub opiekun grunt sierociński W dzierżawie jest 223 gospodarstw w 60 gminach (26%).
36	**Łańcut** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 7080.	106	80	77	550	W ogóle dochody są bardzo małe i starczą tylko na utrzymanie sierót.	Wydzierżawiono 110 gospodarstw sierocińskich w 46 gminach (20%): w 2 gminach wydzierżawiają opiekunowie części gruntu na utrzymanie sierót nie otrzebne.
37	**Mielec** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 49.639/88, 53 358/88, 57.867/88.	93	84	80	605	Grunta przynoszą rocznie od 3 do 30 zł. z morga.	Wydzierżawiono ogółem 120 gospodarstw sierocińskich w 52 gminach (20%); prócz tego w 2 gminach wydzierżawiają opiekunowie części gruntów.

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
9 gospodarstw wypuszczono w dzierżawę za rocznym czynszem razem 140 zł. w. a.; z 2 gospodarstw utrzymuje dzierżawca sieroty; jedno oddano w procencie od długu.	Jak wyżej.	—	—	Administracya w przeważnej ilości gospodarstw prowadzoną jest z korzyścią dla sierót.
Ogółem za 700 zł. rocznie. Czynsze są o połowę niższe, niż zwyczajnie w tym powiecie, bo inaczej nikt dzierżawy wziąść nie chce; w dodatku dzierżawca pustoszy grunta dbając tylko o swoją korzyść.	Administrują matki sierót, ojczymowie, starsze rodzeństwo, opiekunowie lub same sieroty; w tym ostatnim razie opiekun do niczego się nie mięsza.	—	—	Trzecia część gospodarstw sierocińskich niszczeje.
102 gospodarstw oddano w dzierżawę za czynszem w ogólnej kwocie 5.409 zł. w. a. rocznie; czynsz za pozostałe gospodarstwa wynosi od 3 do 18 zł. rocznie z morga.	Administrują matki sierót lub same sieroty, w rzadkich tylko wypadkach opiekunowie.	—	Opieka posyła czasami sieroty do szkoły.	W 31 gminach administracya nie nastręcza powodów do zażaleń; w 11 zaś gminach gospodarstwa niszczeją. Z pozostałych gmin brak odpowiedzi.
71 gospodarstw oddano w dzierżawę ogółem za czynszem 2.563 zł. w. a. rocznie; czynsz za pozostałe gospodarstwa wynosi rocznie od 3 do 12 zł. z morga.	Administrują matki sierót, opiekunowie, starsze rodzeństwo lub sami małoletni.	—	Nic nie łożą.	Administracya ma być w ogóle odpowiednią.
Czynsz za 54 gospodarstw wynosi ogółem 2.265 zł. w. a.; z 2 gospodarstw obowiązany jest dzierżawca żywić sieroty, z jednego zaś tylko opłacać *„taksy sądowe“*. Czynsz dzierżawny za pozostałe gospodarstwa wynosi rocznie [illegible] do 20 zł. z m[illegible]	Jak wyżej.	—	—	W 18 gminach gospodarka opieki nie nastręcza żadnych powodów do narzekań; w 17 za to gospodarstwa exploatowane przez opiekę, niszczeją. Gmina Padew narodowa podaje, że opiekunowie exploatują grunta, a choć dzierżawa przyniosłaby pokaźną kwotę, oni żadnych dochodów nie wykazują.

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	1. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
38	**Mościska** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 41.841/89.	78	75	75	1347	Dochód bardzo mały, wystarcza tylko na utrzymanie sierót.	Wydzierżawiono ogółem 62 gospodarstw sierocińskich w 31 gminach (5%)
39	**Myślenice** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 4.984/89, 52.475/88, 54.064/88.	67	67	57	272	—	Wydzierżawiono 72 gospodarstw sierocińskich w 35 gminach (26%).
40	**Nadwórna** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 29.800/90, 33.425/90.	38	29	28	682	W przeważnej ilości gmin administracya nie wykazuje żadnego dochodu.	W 8 gminach wydzierżawiono pewną ilość gospodarstw sierocińskich, dokładna ich jednak cyfra podaną nie została.
41	**Nisko** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 50.270/88.	60	Wydział powiatowy przesłał tylko jeden ogólny kwestyonaryusz, odnoszący się do całego powiatu.		około 800	—	Prawie nigdy.
42	**Nowy Targ** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 37.401/89.	76	48	38	327	Dochód wystarcza zaledwie na utrzymanie sierót.	Wydzierżawiono tylko 27 gospodarstw w 17 gminach (9%).
43	**Pilzno** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 37.401/89.	61	19	18	93	Jak wyżej.	Wydzierżawiono tylko 8 gospodarstw sierocińskich w 6 gminach (9%).
44	**Podhajce**	Nie ma żadnej odpowiedzi.					
45	**Przemyśl**	Nie ma żadnej odpowiedzi.					

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
36 gospodarstw wydzierżawiono za 993 zł. rocznie Czynsz za pozostałe gospodarstwa wynosi od 4 do 12 zł. z morga rocznie.	Administrują matki sierót, rzadziej opiekunowie, ojczymowie, starsze rodzeństwo lub same sieroty.	—	—	Gminy podają, że opieka „utrzymuje w całości grunt sierociński“.
Czynsz większy lub mniejszy stosunkowo do wartości gruntu. W gminie Słonne dzierżawca nie płaci z jednego gruntu żadnego czynszu, „*bo nikt go do tego sądownie nie zmusza*“.	Administrują matki sierót, opiekunowie lub same sieroty; w tym ostatnim razie opiekun nie mięsza się do niczego.	—	Nic, czasem tylko posyłają sieroty do szkoły.	W 28 gminach gospodarstwa exploatowane przez opiekunów niszczeją, w gm. Janczyn opiekun zniszczył zupełnie całe mienie sierót, a w Kajszowcach przywłaszczył je sobie bezprawnie. Administracya opieki w 28 gminach nie pozostawia nic do życzenia. Reszta gmin nie dała żadnej odpowiedzi.
Wysokość czynszu zależy od wartości gruntu.	Administrują matki sierót, opiekunowie lub same sieroty.	Obliczenia się są rzadkością.	Nic nie łożą.	Opiekunowie exploatują gospodarstwa prawie wyłącznie na własną korzyść. Wyjątek stanowi 5 gmin.
—	Administrują opiekunowie lub matki sierót do spółki z ojczymami.	„Kijem i wyściganiem z domu“.	Zgoła nic.	Bez pożytku.
19 gospodarstw oddano w dzierżawę za czynszem rocznym w kwocie 610 zł. w. a.	Administrują matki sierót, ojczymowie, opiekunowie lub same sieroty.	—	—	Połowa gospodarstw sierocińskich niszczeje przez złą administracyę opieki.
Za 7 gospodarstw płacą dzierżawy ogółem czynszu rocznego 139 zł. w. a., za ósme gospodarstwo „dzierżawca nic nie płaci“ (gmina Zwiernik).	Jak wyżej.	Wcale się nie obliczają.	Nic.	Z żadnym.
Nie ma żadnej odpowiedzi.				
Nie ma żadnej odpowiedzi.				

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	1. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
46	**Przemyślany** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 56.840/88.	69	51	48	883	Dochód zazwyczaj bardzo mały, w wielu razach nie wystarcza nawet na utrzymanie sierót.	Wydzierżawiono 82 gospodarstw sierocińskich w 22 gminach (10%).
47	**Rawa** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 15.276/88.	72	72	66	1306	Jak wyżej.	Wydzierżawiono 60 gospodarstw w 32 gminach (5%); prócz tego w 2 gminach jest zwyczaj wydzierżawiania części gruntu na utrzymanie sierót niepotrzebnych.
48	**Rohatyn** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 3.946/89.	102	70	64	1176	—	Wydzierżawiono 37 gospodarstw w 22 gminach (3%).
49	**Ropczyce** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 40.881/88.	80	49	46	288	—	Wydzierżawiono 71 gospodarstw sierocińskich w 31 gminach (24%).
50	**Rudki** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 52.065/88, 57.249/88.	69	69	63	698	Dochód wystarcza tylko na utrzymanie sierót.	Wydzierżawiono 124 gospodarstw w 35 gminach (18%). W 2 gminach, po wyłączeniu części gruntów, potrzebnych na utrzymanie sierót, wydzierżawiali opiekunowie ich resztę najwięcej dającemu.

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
Czynsz roczny za 16 gospodarztw wynosi ogółem 689 zł. w. a.; jedno gosp. wydzierżawiono za procent od długu; z jednego utrzymuje dzierżawca sieroty. Czynsz za pozostałe gospodarstwa wynosi od 3 do 8 zł. rocznie z morga.	Jak wyżej.	—	W kilku gminach posyła opieka sieroty do szkoły.	W 16 gminach administracya opieki jest dobra, w 10 gminach dochód ginie dla sierót, a gospodarstwa niszczeją. W gminie Wowków najstarszy brat używa gruntu a młodsze sieroty oddał do służby. *W gminie Ostałowice opiekun administruje dobrze, „bo uważa grunt sierociński za swoją własność i bez procesu właścicielom go nie zwróci“.*
Za 38 gospodarstw uzyskano czynsz roczny w kwocie 1.548 zł. w. a.	Jak wyżej.	Opiekunowie zazwyczaj nie obliczają się a gdy zostaną do tego zmuszeni, wykazują stan bierny.	Nic, co więcej trafiają się wypadki, że starsze sieroty muszą iść do służby, młodsze zaś utrzymywać się przy rodzinie lub żebrać.	W połowie gmin administracya prowadzona jest z krzywdą sierót
Za 27 gospodarstw uzyskano czynszu rocznego 763 zł. w. a.	Jak wyżej.	—	—	Administracya w większej części gmin jest dobra, w mniejszej wyzyskują opiekunowie sieroty i prowadzą gospodarstwo niedbale.
Za 29 gospodarstw uzyskano czynszu rocznego 975 zł; czynsz za pozostałe gospodarstwa nie jest podany.	Jak wyżej.	Nigdy się nie obliczają.	Opieka nie zwraca najmniejszej uwagi na wychowanie sierót.	W 10 gminach administracya opieki jest dobra, w 8 majątek sierót niszczeje *W gminie Brzeziny opiekun za sprawowanie administracyi zkwitował sieroty z 5-morgowego majątku i kazał sobie jeszcze dopłacić wrzekomo jakoby więcej był wydał.*
Za 75 gospodarstw otrzymano 2 028 zł. rocznie; czynsz za pozostałe gospodarstwa wynosi od 4 do 6 zł. z morga rocznie.	Jak wyżej.	Obliczenia się są bardzo rzadkie (w sądzie lub urzędzie gminnym).	Nic, w kilku tylko gminach posyłają sieroty do szkoły.	W 28 gminach gospodarstwa administrowane są nieźle; w 10 gospodarstwa upadają. Trafiają się wypadki, że opieka sprzedaje kawałki gruntu sierocińskiego lub że go obdłuża.

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	1. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę
51	**Rzeszów** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 11.400/89, 24.692/89.	116	96	89	768	W powiecie rzeszowskim jest kilka (15) gospodarstw sierocińskich włościańskich większych, bo przynoszących od 100 do 400 zł. rocznie; inne gospodarstwa są tak małe, że starczą zaledwie na utrzymanie sierót.	Wydzierżawiono 81 gospodarstw sierocińskich w 43 gminach (10%).
52	**Sambor** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 55.002/88.	81	81	78	1010	Dochody w ogóle są tak małe, że zaledwie wystarczają na utrzymanie sierót.	Wydzierżawiono 123 gospodarstw w 40 gminach (12%); prócz tego w 2 gminach wydzierżawiają części gruntów na utrzymanie sierót niepotrzebne.
53	**Sanok** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 5.797/89.	130	110	70	752	Jak wyżej.	Wydzierżawiono 53 gospodarstw sierocińskich w 27 gminach (7%); prócz tego oddano jeden grunt *w zastaw.*
54	**Nowy Sącz** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 53.420/88, 2.720/89.	167	159	97	586	—	Wydzierżawiono 45 gospodarstw w 32 gminach (8%).
55	**Skałat** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 55 366/88. Uwaga. Wydział powiatowy przesyła tylko kwestyonaryusze z 2 gmin i podaje, że takie same stosunki zachodzą w innych miejscowościach powiatu.	61	2	2	41	Stosunkowo mały, gdyż sposób prowadzenia gospodarstwa obrachowany jest na jaknajwiększe wyzyskanie roli bez względu na zubożenie i na wynikającą ztąd krzywdę sierót.	Dzierżawy są bardzo rzadkie, częściej trafia się oddawanie gruntów w administracyę za uiszczeniem czynszu w płodach rolnych.

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
Wszystkie gospodarstwa oddano za czynszem rocznym 2 315 zł.	Administrują matki sierót ze współopiekunami, rzadziej sami opiekunowie.	—	—	Administracya prowadzoną jest w ogóle z pożytkiem dla sierót.
Czynsz z 36 gospodarstw wynosi rocznie 962 zł.; za pozostałe gospodarstwa płacą dzierżawcy od 3 do 8 zł. z morga rocznie.	Administrują opiekunowie, matki lub krewni sierót, czasem nawet sami małoletni.	Obliczają się wobec ludzi godnych zaufania, ale tylko w rzadkich wypadkach.	Nic nie łożą, co najwięcej posyłają sieroty do szkoły.	W 31 gminach opieka exploatuje sieroty; w 30 administracya ma być niezła. Z pozostałych gmin nie ma odpowiedzi.
Za 21 gospodarstw płacą dzierżawcy ogółem 431 zł. rocznie; jedno gospoderstwo trzyma wierzyciel w procencie od długu 106 zł. Czynszu za pozostałe gospodarstwa nie podano.	Administrują matki sierót, opiekunowie lub same sieroty.	—	Nic, co gorzej oddają starsze sieroty zazwyczaj do służby.	W 13 gminach administruje opieka dobrze, „bo utrzymuje gospodarstwa w całości“; w 16 gminach krzywdzą opiekunowie sieroty. Z pozostałych gmin nie ma odpowiedzi.
34 gospodarstw oddano w dzierżawę za czynszem rocznym 1.249 zł. w. a.; jedno gospodarstwo trzyma dzierżawca w procencie od długu; z 3 gospodarstw winien tylko opłacać podatki. Wysokość czynszu dzierżawnego za pozostałe gospodarstwa nie podano.	Jak wyżej.	—	—	W przeważnej ilości gmin administracya prowadzoną jest z korzyścią sierót.
—	Administrują matki sierót, krewni, starsze rodzeństwo a w ostateczności tylko obcy opiekunowie.	„W sposób wykazujący zupełny brak dochodów“.	Nic, co gorzej oddają starsze sieroty do służby.	Gospodarstwo prowadzone jest zwyczajnie z największą korzyścią administratora a z największą krzywdą sierót.

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	1. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
56	**Śniatyn** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 7.560/89.	41	14	13	712	—	Wypadki wydzierżawiania gruntów sierocińskich trafiały się w 6 gminach, były jednak rzadkimi i miały miejsce tylko wtedy, jeśli zmarła także matka sierót.
57	**Sokal** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 517/89.	96	96	82	612	Dochody w ogóle bardzo małe, starczą zaledwo na utrzymanie sierót.	Wydzierżawiono 65 gospodarstw w 34 gminach (11%). Dierżawa następuje zawsze w drodze licytacyi sądowej.
58	**Stanisławów**	Nie nadesłał żadnego sprawozdania.					
59	**Staremiasto** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 1.802/89.	57	48	48	767	Jak wyżej.	Wydzierżawiono 29 gospodarstw sierocińskich w 16 gminach (3%).
60	**Stryj** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 51.033/88.	103	32	31	441	Jak wyżej.	Wydzierżawiono 29 gospodarstw sierocińskich w 11 gminach (7%); obok tego w 2 gminach są grunta zastawione lub dane wierzycielom w używanie tytułem procentu.

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
Czynsz dzierżawny wynosi rocznie od 6 do 10 zł. z morga; w gminie Rudniki dzierżawca oddaje sierotom $^1/_3$ część płodów.	Administrują matki sierót, starsze rodzeństwo lub opiekunowie.	Nie obliczają się.	Nic, co najwyżej posyłają sieroty do szkoły.	Opieka prawie zawsze krzywdzi sieroty.
Za 22 gospodarstw sierocińskich uzyskano czynszu rocznego 1.611 zł. w. a. Czynsz za pozostałe gospodarstwa nieznany. Czynsze za grunta sierocińskie mają być stosunkowo bardzo niskie.	Jak wyżej.	—	—	Administracya ma być korzystną dla sierót.
Nie nadesłał żadnego sprawozdania.				
Czynsz dzierżawny z 20 gospodarstw wynosi 510 zł. rocznie; z jednego wystarcza tylko na opłatę podatków.	Jak wyżej.	Nie obliczają się.	—	W 28 gminach administruje opieka gruntami z pożytkiem dla sierót; w 10 gminach majątki niszczeją, i tak n. p. w gm. Kobło opiekun nic nie łoży na sieroty i zniszczył całe gospodarstwo najzupełniej; w gm. Busowiska sprzedał dom i kawałek gruntu a pieniądze zatrzymał dla siebie; w gm. Nańczułce starszy brat administrator przywłaszczył sobie całe gospodarstwo.
18 gospodarstw wydzierżawiono za 310 zł. rocznie; czynsz za pozostałe gospodarstwa wynosi od 4 do 10 zł. z morga rocznie.	Administrują matki sierót, starsze rodzeństwo, same sieroty a rzadziej opiekunowie.	—	Nie, co najwięcej posyłają sieroty do szkoły, lub dają je do terminu.	Połowa gmin podaje, że opieka wyzyskuje sieroty.

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	I. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
61	**Tarnobrzeg** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 7.158/89.	70	70	50	368	—	Wydzierżawiono 44 gospodarstw sierocińskich w 27 gminach (11 % ogółu gosp.); prócz tego wydzierżawiono w 2 gminach części gospodarstw sierocińskich.
62	**Tarnopol** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 55.261/88.	83	60	60	1266	Z dochodów otrzymują sieroty tylko skromne utrzymanie.	Wydzierżawiono tylko 30 gospodarstw sierocińskich w 11 gminach (2½ %).
63	**Tarnów**	Nie nadesłał sprawozdania.					
64	**Tłumacz** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 28.092/90.	59	3	3	11	Prócz wyżywienia sierót przynoszą majątki tylko taki dochód, że *zaledwo starczą na zapłacenie podatków.*	Wydzierżawiono kilka gospodarstw za interwencyą sądu.
65	**Trembowla** Relacye Wydziału powiat. przy LW. 56.932/88, 3.306/89.	43	43	39	785	Dochód wystarcza w ogóle tylko na utrzymanie sierót.	Wydzierżawiono 75 gospodarstw sierocińskich w 20 gminach (10 %).
66	**Turka**	Nie ma żadnej odpowiedzi.					
67	**Wadowice**						
68	**Wieliczka**						
69	**Zaleszczyki** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 2.719/89.	57	57	56	1193	Zaledwie na utrzymanie sierót wystarczający.	W 14 gminach wydzierżawiono 46 gospodarstw sierocińskich (4 %); w 2 gminach jest zwyczaj oddawania gospodarstw sierocińskich za czynszem w płodach rolniczych; w pozostałych gminach nie wydzierżawiono żadnego gospodarstwa, jedno tylko trzyma wierzyciel za długi.

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
Czynsz dzierżawny za 30 gospodarstw wynosi ogółem 1.602 zł. w. a.; za pozostałe zaś gospodarstwa od 4 do 16 zł. z morga.	Administrują matki sierót z ojczymami, opiekunowie lub starsze rodzeństwo.	—	—	W 13 gminach administruje opieka dobrze, w 10 gminach z krzywdą sierót. Z pozostałych gmin nie ma odpowiedzi.
Czynsz wynosi rocznie od 4 do 6 zł. z morga.	Jak wyżej.	Obliczenia się są rzadkością, a dzieją się albo w urzędzie gminnym, albo wobec świadków.	Nic nie łożą	W 13 gminach administracya jest dobra, w 11 zaś odbywa się z krzywdą sierót. Z pozostałych gmin nie ma odpowiedzi.
Nie nadesłał sprawozdania.				
Za czynsz roczny od 5 do 6 zł. z morga.	Administrują matki sierót lub opiekunowie.	Nie obliczają się zupełnie.	Nic.	Przeważnie bez pożytku.
Czynsz z 24 gospodarstw wynosi ogółem 1448 zł. rocznie; za pozostałe gospodarstwa płacą dzierżawcy od 4 do 8 zł. rocznie z morga.	Administrują matki sierót lub same sieroty, rzadziej opiekunowie.	W kilku gminach obliczają się opiekunowie wobec Zwierzchności gminnej.	Nic.	Administracya gospodarstw sierocińskich jest w ogóle dobra.
Nie ma żadnej odpowiedzi.				
Za 42 gospodarstw uzyskano czynszu rocznego 3.494 zł.; z 3 gospodarstw opłaca dzierżawca tytułem czynszu dzierżawnego tylko podatki.	Administrują opiekunowie, matki sierót, ojczymowie, starsze rodzeństwo lub same sieroty.	Obliczają się tylko w rzadkich wypadkach i to wobec krewnych, zaufanych lub Zwierzchności gminnej.	—	Zazwyczaj bez pożytku.

Liczba porządkowa	Powiat	Ilość gmin w powiecie	Nadesłano odpowiedzi z gmin?	W ilu gminach były gospodarstwa sierocińskie nieruchome?	1. Ile w tej chwili jest majątków sierocińskich nieruchomych?	2. W jaki sposób gospodarstwa	
						a) jaki dochód przynoszą?	*b)* ile gospodarstw jest wypuszczonych w dzierżawę?
70	**Zbaraż**	Nie ma odpowiedzi.					
71	**Złoczów**						
72	**Żywiec** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 49.640/88.	71	71	59	320	Zaledwie na utrzymanie sierót wystarczający.	Wydzierżawiono 66 gospodarstw w 36 gminach (20%).
73	**Żółkiew** Relacya Wydziału powiat. przy LW. 50.272/88.	74	74	58	392	Jak wyżej.	W 43 gminach wydzierżawiono 127 gospodarstw sierocińskich (32%).
74	**Zydaczów** Relacya Wydziału powiat. przy LW.	74	20	20	344	Dochodu oznaczyć niepodobna, jest on jednak stosunkowo bardzo mały.	Wydzierżawiono 33 gospodarstw w 14 gminach (10%). W kilku gminach jest zwyczaj wydzierżawiania części gruntu, aby w ten sposób uzyskać fundusz na zapłacenie podatków z całego gruntu.

sierocińskie są administrowane?

c) za jaki czynsz dzierżawny?	*d)* kto administruje gospodarstwami sierocińskiemi niewydzierżawionemi?	*e)* jak się opieka oblicza z sierotami?	*f)* co łoży opieka na ich wychowanie?	*g)* z jakim pożytkiem dla sierót prowadzone jest gospodarstwo?
Nie ma odpowiedzi.				
Tytułem czynszu dzierżawnego z 4 gospodarstw żywią dzierżawcy małoletnie sieroty. Za pozostałe 62 gospodarstw uzyskano czynszu 874 zł. w. a. rocznie.	Administrują matki sierót ze współopiekunami, starsze rodzeństwo lub same sieroty małoletnie.	Nie obliczają się.	Nic, czasem tylko posyłają sieroty do szkoły.	Gospodarstwa wogóle prowadzone są z pożytkiem sierót.
Odpowiedni wartości gruntu.	Jak wyżej.	Nie obliczają się.	Nic.	W przeważnej ilości gmin administracya opieki ma być dobra, a sieroty doszedłszy do lat, otrzymują grunta w niepogorszonym stanie, czasem nawet uwolnione od długów, które na nich w chwili objęcia opieki ciężyły.
Za wszystkie gospodarstwa uzyskano czynszu rocznego 1.068 zł. w. a.	Administrują matki sierót (faktycznie ojczymowie) opiekunowie, krewni niemający dekretu opiekuńczego, starsze rodzeństwo a w kilku wypadkach ludzie obcy, nie opiekunowie.	Nie obliczają się.	Nic.	Administracya gospodarstw sierocińskich pozostawia wiele do życzenia.

II.

Zestawienie tabelaryczne

odpowiedzi gmin i Wydziałów powiatowych na pytania 3—7, zawarte w kwestyonaryuszu Wydziału krajowego z d. 17. sierpnia 1888 l. 35.736

co do stosunków w sprawach spadkowych i sierocych.

Liczba porządkowa	Powiat	**3.** Jak opieka obraca dochodami, które z majątku pobiera? *a)* czy obraca je na utrzymanie i wychowanie sierót? *b)* czy składa do sądu?	**4.** Czy opiekun składa rachunki sądowi?
1	**Biała**	Dochody z gruntów niewydzierzawionych obraca opieka prawie *wyłącznie tylko na utrzymanie sierót*, o ile potrzeba konieczna zachodzi część dochodu idzie na spłatę długów. Jeżeli wydzierżawienie gospodarstw nastąpiło za interwencyą sądu — czynsz zazwyczaj składany bywa do depozytu sądowego.	Na 32 gminy, które na to pytanie dały odpowiedź, w 25 gminach składają opiekunowie rachunki sądownie.
2	**Bóbrka**	Matki i rodzeństwo obracają dochody na utrzymanie sierót, w 16 gminach spłacają obok tego długi na gruncie ciążące. Opiekunowie zatrzymują zazwyczaj wszystkie dochody na własną korzyść, na sieroty nic nie łożą, trafiają się jednak wypadki uczciwej administracyi. Czynsze dzierżawne w 3 tylko wypadkach składał opiekun do sądu, który mu na utrzymanie sierót wyznaczał pewne kwoty; z 2 gospodarstw obracał je opiekun na spłatę długów; z 6 opłacał tylko podatki, z 6 wreszcie zatrzymywał dla siebie.	Nie składają
3	**Bochnia**	Z dochodów daje opieka sierotom tylko nędzne utrzymanie, resztę ich zaś obraca na własne potrzeby. W 3 gminach nie łoży opieka na sieroty nic absolutnie a cały dochód przywłaszcza sobie. Czynsze dzierżawne składają opiekunowie do sądu lub obracają na spłatę długów.	Tylko wyjątkowo.
4	**Bohorodczany**	Dochody obraca opieka przeważnie na swoją własną korzyść, czasem utrzymuje z nich sieroty. W Niewoczynie opłacają opiekunowie podatki, a czasem prócz tego „dadzą coś sierotom na odzież lub inne potrzeby“. W Horocholinie zalegają opiekunowie nawet w uiszczaniu podatków, choć na sieroty nic nie łożą. Czynsz dzierżawny w jednej tylko gminie składany jest do sądu.	Tylko wyjątkowo.
5	**Borszczów**	W 2 gminach opieka utrzymuje z dochodów sieroty, w jednej obraca na opłatę podatków i innych ciężarów. Na sieroty nic nie łożą. Czynsz dzierżawny składany jest do sądu.	Tylko wyjątkowo.
6	**Brody**	Dochody idą na utrzymanie sierót, z 3 tylko gmin donoszą, że opiekunowie robią z dochodami, co im się podoba i krzywdzą sieroty. Jeżeli dochód mniejszy, opieka żywi tylko małe sieroty a starsze oddaje do służby. Czynsze dzierżawne z 12 gospodarstw obraca opieka na utrzymanie sierót, z 2 na spłatę długów, z 3 tylko na opłatę podatków lub poprawę budynków, z pozostałych (32) składa do Sądu.	W 16 gminach składają opiekunowie rachunki rokrocznie, w innych zaś tylko w takim razie, jeśli im to poleci sąd na skargę sierót.

5. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**6.** Czy i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe? *a)* czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? *b)* czy udają się w tym celu na drogę sądową?	**7.** Ile procesów z powodu spadków lub działów spadkowych jest obecnie w gminie?
—	Działy odbywają się prawie wyłącznie dobrowolnie, (czasem za interwencyą notaryusza). Na gruncie osiada z reguły najstarszy spadkobierca i spłaca resztę dzie ziców.	Według relacyj Zwierzchności gminnych było tylko 3 procesy w 3 gminach. (Z 30 gmin nie mamy na to pytanie żadnej odpowiedzi.)
Nie czynią	Relacye 31 Zwierzchności gminnych podają, iż dziedzice dzielą się tam spuścizną tylko dobrowolnie; w 3 gminach zaś częścią dobrowolnie, częścią na drodze sądowej. Z pozostałych gmin nie ma na to pytanie odpowiedzi.	Procesy trafiają się bardzo rzadko, w całym powiecie nie było ich więcej ponad dziesięć.
Obrachunki nie odbywają się prawie nigdy.	Jeżeli zmarły nie pozostawił testamentu, dzielą spadkobiercy grunta na równe części w kancelaryi notaryusza.	W 6 gminach było 9 procesów, z tego jeden trwa już 12 lat. W innych gminach nie było żadnego procesu.
Nie czynią.	Celem przeprowadzenia działu spadkowego udają się spadkobiercy wyjątkowo tylko na drogę sądową, bo na prowadzenie procesów nie mają odpowiednich funduszów. Skutkiem tego dzieje się, że starsi i mocniejsi obejmują zazwyczaj całe gospodarstwo i wydzielają młodszym tyle, ile się im podoba.	W jednej gminie jest 14 procesów, w innych gminach procesy są bardzo rzadkie, bo spadkobiercy nie mają za co się procesować.
Czynią tylko w jednej gminie.	Działy te spadkowe odbywać się mają przeważnie na drodze sądowej.	W czterech gminach jest około 30 procesów.
Czynią tylko w 14 gminach.	Grunta dzielą na równe części i to przeważnie dobrowolnie. Na drogę sądową udają się dość często w 16 gminach.	W 33 gminach były procesy, a to w 20 gm. w ogólnej liczbie 75, w 13 zaś w bliżej nieoznaczonej liczbie. — W 50 gminach nie było żadnego procesu.

Liczba porządkowa	Powiat	3. Jak opieka obraca dochodami, które z majątku pobiera? a) czy obraca je na utrzymanie i wychowanie sierót? b) czy składa do sądu?	4. Czy opiekun składa rachunki sądowi?
7	Brzesko	Z dochodów żywi opieka zazwyczaj tylko małe sieroty, starsze oddając do służby. W 5 gminach opiekunowie lub starsze rodzeństwo zabierają wszelkie dochody na własną swą korzyść, nic na sieroty nie łożąc. Czynsze dzierżawne składane są zwyczajnie do depozytu sądowego. W rzadkich tylko wypadkach sam opiekun spłaca z nich długi lub umieszcza na procent lub wreszcie używa na reperacyę budynków.	W 18 gminach składają — w innych nie.
8	Brzozów	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty. Czynsze składają sami dzierżawcy do sądu.	Składają tylko na wyraźne polecenie sądu.
9	Brzeżany	Nie ma odpowiedzi.	
10	Buczacz	Według relacyi z 12 gmin obraca opieka dochody na utrzymanie sierót a obok tego spłaca długi na gruncie ciążące; z 5 gmin zaś podano, iż wszelkie dochody idą na oczyszczenie zadłużonych gospodarstw; w końcu z 4 gmin donoszą, iż opiekunowie zatrzymują wszystkie dochody na własną korzyść. Czynsze dzierżawne w 3 tylko wypadkach składane są częściowo do sądu, w innych utrzymuje z nich opiekun sieroty, spłaca długi lub uzbierane kwoty lokuje na procent. W gminie Rusiłów dokupił opiekun sierotom z czynszu dzierżawnego kilka kawałków gruntu.	Tylko w 3 gminach.
11	Chrzanów	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty. Czynsze dzierżawne składa się zazwyczaj do sądu, w kilku tylko wypadkach spłaca z nich opiekun długi na gruncie ciążące, w jednym używa go na naprawę budynków, w jednym wreszcie przywłaszcza sobie.	Tylko w 5 gminach.
12	Cieszanów	Relacye z 5 gmin przedstawiają, iż dochody obraca opieka prawie wyłącznie na własną korzyść, z innych gmin, iż utrzymuje nimi sieroty. Czynsz dzierżawny z 21 gospodarstw składany jest do sądu, z 2 opłaca opiekun jedynie tylko podatki, z reszty utrzymuje sieroty.	Nie składają, bo sąd ich od tego uwolnił „dla szczupłości majątku“.

5. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**6.** Czy i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe? *a)* czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? *b)* czy udają się w tym celu na drogę sądową?	**7.** Ile procesów z powodu spadków lub działów spadkowych jest obecnie w gminie?
Czynią w 13 gminach, w innych nie.	W 22 gminach dzielą się prawie wyłącznie dobrowolnie w kancelaryi notaryusza W 22 gminach działy odbywają się zazwyczaj na drodze sądowej.	W 18 gminach było 27 procesów. W gminie Sufczyn liczba procesów jest znaczna, trwają one bardzo długo, bo od 10 do 20 lat i niszczą najzupełniej procesujących się W 20 gminach nie było żadnego procesu. 10 gmin wreszcie nie dało na to pytanie żadnej odpowiedzi.
Nie czynią.	W 31 gminach dzielą się prawie wyłącznie dobrowolnie, w 5 zaś udają się w tym celu zazwyczaj na drogę sądową.	W 6 gm. było 47 procesów; w innych nie było z tego powodu żadnego procesu.
Nie ma odpowiedzi.		
Trafiają się obrachunki wobec zwierzchności gminnej.	Dzielą grunta na równe części i to prawie wyłącznie dobrowolnie.	W całym powiecie było tylko 9 procesów (w 9 gminach).
Trafiają się obrachunki tylko, jeśli jest proces.	Dzielą się dobrowolnie, wyjątek w tym względzie stanowią tylko dwie gminy.	Procesów było 16 w 12 gminach.
Trafiają się tylko w 4 gminach.	Z 12 gmin donoszą, iż spadkobiercy dzielą się zazwyczaj dobrowolnie, — często z pokrzywdzeniem młodszych sierót, bo te aby udawać się do sądu o sprawiedliwość, nie mają ani odpowiedniego wykształcenia, ani potrzebnych funduszów. 10 gmin odpowiedziało, iż działy sądowe trafiały się u nich często.	Było tylko 11 procesów w 11 gminach.

Liczba porządkowa	Powiat	**3.** Jak opieka obraca dochodami, które z majątku pobiera? *a)* czy obraca je na utrzymanie i wychowanie sierót? *b)* czy składa do sądu?	**4.** Czy opiekun składa rachunki sądowi?
13	**Czortków**	Dochody obraca opiekun na utrzymanie mniejszych sierót, starsze zaś oddaje do służby; z 3 gmin donoszą zaś, iż obok tego spłaca opieka długi na gruncie ciążące. — 2 gminy podają (Sosołówka i Szwajkowce), że opiekunowie zabierają dochody na własną korzyść, dzieci oddają do służby a nawet *przywłaszczają sobie ich zarobek.* Czynsz dzierżawny w połowie zaledwie wypadków składany jest do sądu.	Opiekunowie składali rachunki tylko z większych gospodarstw.
14	**Dąbrowa**	Z 3 gmin donoszą, iż dochody obraca opieka na własne potrzeby; z innych, iż żywi z nich sieroty, spłaca długi lub umieszcza je na procent. Czynsz dzierżawny najczęściej składany jest do sądu.	Składają w 15 gminach.
15	**Dobromil**	Nie ma odpowiedzi.	
16	**Dolina**	Dochody po opędzeniu kosztów wyżywienia sierót zabiera opieka dla siebie. Czynsze dzierżawne tylko w 2 gminach składa się do sądu.	Nie składają
17	**Drohobycz**	Z dochodów daje opieka sierotom tylko wyżywienie. Z 18 gmin donoszą, iż czynsze dzierżawne dzierżawcy lub opiekunowie składają do sądu, a to zazwyczaj tylko nadwyżkę pozostałą po opłacie podatków, długów, kosztów naprawy budynków itd. Relacye zaś z 10 gmin opiewają, iż dochód z dzierżawy obraca opiekun częścią na spłatę długów, częścią na utrzymanie sierót.	Jedynie tylko z gruntów wydzierżawionych w drodze sądowej.
18	**Gorlice**	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty, w 2 wypadkach opłaca tylko podatki, w 4 zaś gminach opieka przywłaszcza je sobie. Czynsze dzierżawne zazwyczaj składa dzierżawca wprost do sądu, rzadziej odbiera je opiekun i spłaca z nich długi, utrzymuje sieroty lub poprawia budynki.	Jak wyżej.
19	**Gródek**	Z dochodów żywi opieka sieroty, 2 gminy donoszą, iż opieka opłaca tylko podatki, na sieroty nic nie łoży. Czynsz dzierżawny składa dzierżawca do sądu, jeżeli dzierżawę wziął za interwencyą sądu.	Nie — tylko z kilku gospodarstw wydzierżawionych.

5. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**6.** Czy i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe? *a)* czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? *b)* czy udają się w tym celu na drogę sądową?	**7.** Ile procesów z powodu spadków lub działów spadkowych jest obecnie w gminie?
Trafiały się tylko w 2 gminach.	Grunta dzielą zazwyczaj na równe części i to w 21 gminach dobrowolnie, w 9 zaś przeważnie na drodze sądowej.	W 4 gminach prawie każdy dział kończy się procesem, procesy te trwają długie lata a cały spadek idzie zazwyczaj na zaspokojenie kosztów procesowych. Prócz tego w 8 gminach było 16 procesów.
W przeważnej części czynią, i to albo w sądzie albo wobec zwierzchności gminnej.	Według relacyj z 17 gmin działy spadkowe odbywają się w drodze dobrowolnej, a tylko w jednym wypadku udali się spadkobiercy na drogę sądową.	W 6 gminach było 10 procesów; w innych gminach nie było żadnego procesu.
Nie ma odpowiedzi.		
Nie	Według relacyj z 14 gmin udają się spadkobiercy często na drogę sądową celem przeprowadzenia działu spuścizny; według relacyj z innych gmin dzielą się dobrowolnie, bo nie mają pieniędzy na proces.	Procesów było około 40.
W 13 gminach trafiają się często rozrachunki ze sierotami.	W przeważnej ilości gmin (43) dzielą się zazwyczaj dobrowolnie i to często z pokrzywdzeniem młodszych sierót; rzadziej (9 gmin) udają się na drogę sądową. Dział odbywa się częścią przez fizyczny podział gruntów, częścią przez wyznaczenie młodszemu rodzeństwu spłat.	W 16 gminach było 53 procesów działowych; w innych gminach nie było żadnego procesu.
Nie rozrachowują się nigdy.	Działy odbywają się zazwyczaj dobrowolnie; rzadko, bo tylko w 10 gminach, udawano się w tym celu na drogę sądową.	W 31 gminach było 82 tego rodzaju procesów.
Nie czynią.	Działy odbywają się zazwyczaj dobrowolnie, i to często z krzywdą młodszych sierót; rzadziej, bo tylko w 6 gminach, udają się spadkobiercy na drogę sądową. Od drogi sądowej powstrzymuje dziedziców brak funduszów, a trafia się także, że strony wszedłszy na drogę sądową po długiej procedurze, jedna lub druga strona zstępuje z tej drogi, odrzekając się mimowoli swojej części spadkowej.“ (Gm. Burgthal).	Procesów było 26 w 14 gminach.

Liczba porządkowa	Powiat	3. Jak opieka obraca dochodami, które z majątku pobiera? *a)* czy obraca je na utrzymanie i wychowanie sierót? *b)* czy składa do sądu?	4. Czy opiekun składa rachunki sądowi?
20	Grybów	Nadwyżkę dochodów powstałą po opędzeniu kosztów wyżywienia sierót, które w rzeczywistości na życie ciężko u opiekuna pracować muszą, przywłaszczają sobie administratorowie Zdarza się także, że opieka oddaje sieroty do służby i nic na nie nie łoży. Czynsze dzierżawne zazwyczaj, choć nie zawsze, składają do sądu.	Nie składają, bo sąd tego nie wymaga.
21	Horodenka	Według relacyi z 4 gmin obraca opieka dochody na własne potrzeby, według innych na wyżywienie sierót i spłatę długów. Ośm gmin donosi, iż czynsze dzierżawne składa opieka po odtrąceniu kosztów wyżywienia sierót do depozytu.	Bardzo rzadko.
22	Husiatyn	Dochody z majątków obraca opieka przeważnie na własną korzyść, żywi sieroty dokąd te są bardzo małe, potem zaś oddaje je do służby. Czynsz dzierżawny, według relacyj z 5 gmin, składa opieka do sądu; według innych obraca go na utrzymanie sierót lub spłatę długów.	Bardzo rzadko.
23	Jarosław	Nie ma odpowiedzi.	
24	Jasło	Dochód w powszechności idzie na utrzymanie sierót; wyjątek stanowią 22 gmin, w których wszystkie dochody lub przynajmniej ich nadwyżkę po opędzeniu kosztów wyżywienia sierót, obraca opieka na własną korzyść. Czynsze dzierżawne w całości lub części składa opiekun do sądu. — 14 gmin donosi, iż czynsze dzierżawne obraca opieka na spłatę długów, utrzymanie sierót lub spłaty poszczególnych spadkobierców.	Nie składają.
25	Jaworów	Nie ma odpowiedzi.	
26	Kałusz	Według relacyj z 7 gmin, dochody giną zazwyczaj w kieszeni administratorów, — według innych obracane bywają na utrzymanie sierót. Czynsze dzierżawne umieszcza opiekun w sądzie lub spłaca z niego długi na gruncie ciężące.	Tylko w rzadkich wypadkach.

5. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**6.** Czy i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe? *a)* czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? *b)* czy udają się w tym celu na drogę sądową?	**7.** Ile procesów z powodu spadków lub działów spadkowych jest obecnie w gminie?
Nie czynią.	W przeważnej ilości wypadków dzielą się dobrowolnie, bo na proces nie mają potrzebnych środków. Do sądu udają się tedy bardzo rzadko, a to trafia się tylko wtenczas, jeśli spadkobierca nie pozostawił testamentu.	W 10 gminach było po kilka procesów, w innych gminach procesy z tego powodu nie są znane.
Rzadko.	Częściej dzielą się dobrowolnie, „bo procesy długo trwają i dużo kosztują“, jakkolwiek wypadki udawania się na drogę sądową nie są rzadkością.	W 16 gminach było 87 procesów z powodu spadków, w innych gminach nie było żadnego procesu.
Prawie nigdy nie czynią, a co gorsza trafia się często, że małoletni przyszedłszy do lat, muszą w drodze procesu windykować swą własność od opiekunów. (Gm. Czarnokońce i Tłusteńkie).	Częściej (w 26 gminach prawie zawsze), dzielą się dobrowolnie i to zazwyczaj z krzywdą sierót; trafia się jednak dość wiele wypadków udawania się na drogę sądową.	W 22 gminach naliczono 128 procesów bardzo kosztownych i często po kilka lat trwających. W pozostałych gminach nie było żadnego procesu.
Nie ma odpowiedzi.		
Nie czynią.	Dzielą się prawie zawsze dobrowolnie, na drogę sądową udają się bardzo rzadko i to tylko wtedy, gdy spadkodawca nie pozostawił testamentu.	Było tylko 14 procesów (w 12 gminach).
Nie ma odpowiedzi.		
Wyjątkowo i to przeważnie z krzywdą sierót.	Dzielą się zazwyczaj dobrowolnie (z wyjątkiem 6 gmin).	W 17 gminach było 38 procesów i to *przeważnie z opiekunami o zwrot gruntu sierocińskiego.*

Liczba porządkowa	Powiat	3. Jak opieka obraca dochodami, które z majątku pobiera? a) czy obraca je na utrzymanie i wychowanie sierót? b) czy składa do sądu?	4. Czy opiekun składa rachunki sądowi?
27	Kamionka	Nie ma odpowiedzi.	
28	Kolbuszowa	Z dochodów żywi opieka sieroty. Z 5 gmin donoszą zaś, iż dochody te przywłaszcza sobie opieka. Czynsze dzierżawne składa opieka do depozytu sądowego lub spłaca nimi długi.	Trafiały się wypadki w 5 gminach.
29	Kołomyja	Dochody zabiera opieka dla siebie, a sieroty oddaje do służby (relacye z 6 gmin). według innych relacyj obraca je na konieczne utrzymanie sierót. Czynsze dzierżawne składa opieka do sądu lub spłaca nimi długi.	Tylko wyjątkowo.
30	Kosów	Z 4 gmin donoszą, iż opieka przywłaszcza sobie wszystkie dochody, z innych zaś, iż obraca je na utrzymanie sierót. Czynsz dzierżawny tylko z 6 gospodarstw składają do sądu, z pozostałych obracają na utrzymanie sierót lub spłatę długów.	Nie składają; chyba majątek przynosi dochodu zwyż 500 zł.
31	Kraków	Opieka obraca dochody z gruntu na utrzymanie sierót. Z 7 gospodarstw składa część dochodu do depozytu sądowego lub spłaca długi na gruncie ciężące; z jednego gospodarstwa dochód w kwocie 128 zł. obracany bywa tylko na administracyę gospodarstwa; z 8 wreszcie gospodarstw wszelkie dochody przywłaszcza sobie opieka. Czynsze dzierżawne składane bywają do depozytu sądowego.	Bardzo rzadko.
32	Krosno	Na utrzymanie sierót, czasem i na spłatę długów. Czynsze dzierżawne według relacyj z 5 gmin składają dzierżawcy do sądu, według innych obracają na spłatę długów, utrzymanie sierót lub lokują na procent. W gminie Polany z czynszu dzierżawnego 25 zł. opłaca opiekun jedynie tylko podatki i inne daniny gminne.	Tylko wyjątkowo.
33	Limanowa	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty. Czynsze dzierżawne tylko z 3 gospodarstw składane są do sądu, z innych utrzymywane bywają sieroty.	Nie składają, z wielką krzywdą sierót.

5. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**6.** Czy i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe? *a)* czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? *b)* czy udają się w tym celu na drogę sądową?	**7.** Ile procesów z powodu spadków lub działów spadkowych jest obecnie w gminie?
Nie ma odpowiedzi.		
Nie czynią	W 21 gminach dzielą się prawie wyłącznie dobrowolnie, — w 5 gminach udają się często na drogę sądową.	Procesów było 18 (w 5 gminach).
Nie czynią.	Według relacyj z 17 gmin udają się dziedzice często na drogę sądową, według innych dzielą się dobrowolnie.	Było 112 procesów w 24 gminach. W gminie Rungury muszą sieroty bardzo często wyprocesowywać grunta od opiekunów, gdy zaś nie mają na to potrzebnych funduszów, *przepada znaczna część spadków na rzecz opiekunów.*
W połowie wypadków rozrachowują się opiekunowie z sierotami.	Dzielą się przeważnie dobrowolnie, a tylko 6 gmin donosi, iż spadkobiercy udają się czasem na drogę sądową.	Było 40 procesów (w 7 gminach).
Bardzo rzadko.	Spadkobiercy dzielą się prawie zawsze dobrowolnie.	Żaden wypadek nieznany.
W 11 gminach czynią.	Prawie zawsze dzielą się dobrowolnie (z wyjątkiem 5 gmin), i to tak, że dziedzice płci męskiej biorą grunta a kobiety otrzymują spłaty.	Było tylko 10 procesów w 6 gminach.
Nie czynią.	Dzielą się częścią dobrowolnie, częścią na drodze sądowej.	Procesów było 26 w 13 gminach.

Liczba porządkowa	Powiat	3. Jak opieka obraca dochodami, które z majątku pobiera? a) czy obraca je na utrzymanie i wychowanie sierót? b) czy składa do sądu?	4. Czy opiekun składa rachunki sądowi?
34	Lisko	Z dochodów żywi opieka zazwyczaj małe tylko sieroty, są jednak wypadki, że opieka nietylko, iż na sieroty nic nie łoży, ale nawet *oddawszy je do służby, inkasuje na własną korzyść ich zarobki.* (Gm. Tyskowa). Czynsz dzierżawny z 3 tylko gospodarstw składają do sądu, z innych opłacają długi lub utrzymują sieroty.	Nie.
35	Lwów	Na utrzymanie sierót, czasem i na spłatę długów. Z 2 gmin donoszą, iż dochody gubią się w kieszeni opiekunów. Czynsze dzierżawne prawie wyłącznie składają do sądu, a tylko wyjątkowo odbiera je od dzierżawców opiekun i obraca na spłatę długów, kupno odzieży lub wyżywienie sierót.	W 38 gminach składają.
36	Łańcut	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty. Czynsze dzierżawne składają do sądu (z 81 gospodarstw), spłaca z nich długi na gruncie ciężące (z 13 gospod.), lub utrzymuje sieroty (z 14 gospod.)	Nie; tylko jeżeli z czynszu dzierżawnego spłaca długi na gruncie ciężące.
37	Mielec	Dochody idą na utrzymanie sierót; czasami choć rzadko, składa opiekun cośkolwiek do depozytu sądowego, jeźli sieroty oddane są do służby. Czynsze dzierżawne składają dzierżawcy do sądu, czasami odbierają je opiekunowie i spłacają z nich długi lub umieszczają na procent.	Tylko wyjątkowo.
38	Mościska	Na utrzymanie sierót — trafiają się jednak wypadki, że opiekun opłaca z nich tylko podatki, na sieroty nic nie łoży (12 gospodarstw). Czynsze dzierżawne z największej ilości gospodarstw składają do sądu, rzadziej lokują je opiekunowie bez interwencyi sądu na procent lub spłacają z nich długi.	Tylko wyjątkowo.
39	Myślenice	Z dochodów daje opieka sierotom tylko utrzymanie, 11 zaś gmin donosi, iż dochody wpływają wyłącznie do kieszeni administratorów. Czynsze dzierżawne składane są prawie zawsze do depozytu sądowego.	Nie.

5. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**6.** Czy i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe? *a)* czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? *b)* czy udają się w tym celu na drogę sądową?	**7.** Ile procesów z powodu spadków lub działów spadkowych jest obecnie w gminie?
Nie.	Zwykle dzielą się dziedzice dobrowolnie sami między sobą. Działy odbywają się zwykle z krzywdą sierót, które przystać muszą na część wydzieloną im przez starszego brata lub opiekuna.	Było około 40 procesów w 13 gminach. W gminie Wańkowa *toczy się proces o schedę po dziadkach zmarłych przed 50 laty.*
W wielu wypadkach.	W 35 gminach działy dobrowolne są niemal regułą; w przeciwstawieniu do tego w 25 gminach działy sądowe trafiają się bardzo często. Spadkobiercy dzielą się zazwyczaj gruntem w równych częściach a często zgadzają się, by najstarszy osiadł na gruncie i spłacił pozostałych.	Procesów było 105 w 18 gminach.
Obrachunki trafiają się rzadko i odnoszą się tylko do ostatniego roku, „z poprzednich bowiem opiekunowie mówią, że nic nie pamiętają“ (Gminy Białoboki, Ostrów, Wolica, Mikulice).	Z 40 gmin donoszą, iż dziedzice dzielą się prawie wyłącznie dobrowolnie, z 13 zaś gmin, iż udają się bardzo często na drogę sądową.	Było 45 procesów w 19 gminach.
Tylko wyjątkowo.	36 gmin donosi, iż u nich spadkobiercy dzielą się zazwyczaj dobrowolnie, 29 zaś podaje, iż dziedzice udają się często do sądu i to prawie zawsze tylko wtedy, jeśli spadkodawca nie pozostawił żadnego testamentu	W 37 gminach było 162 procesów, *z tych 4 trwa już przeszło 20 lat* (2 w Woli wadowickiej i 2 w Kliszowie); w innych gminach nie było żadnego procesu.
Nie.	Dzielą się prawie wyłącznie dobrowolnie.	W całym powiecie było tylko 4 procesy (w 3 gmin.).
Nic.	Jeżeli spadkodawca pozostawił testament, to zazwyczaj przeznaczył nim cały grunt jednemu synowi a odpowiednie spłaty pozostałym dzieciom. Jeśli testamentu nie było, dzielą grunta na części a nieraz rozdrabniają je do tego stopnia, że z niego utrzymać się nie mogą. Na drogę sądową udają się tylko w rzadkich wypadkach.	Było 31 procesów (w 21 gminach).

Liczba porządkowa	Powiat	**3.** Jak opieka obraca dochodami, które z majątku pobiera? *a)* czy obraca je na utrzymanie i wychowanie sierót? *b)* czy składa do sądu?	**4.** Czy opiekun składa rachunki sądowi?
40	**Nadwórna**	Z 8 gmin donoszą, iż opieka przywłaszcza sobie wszystkie dochody z gruntu sierocińskiego, z innych zaś, iż daje z nich sierotom nędzne utrzymanie. Czynszu dzierżawnego nie składa się nigdy do sądu.	Tylko wyjątkowo.
41	**Nisko**	Wedle upodobania.	Nigdy.
42	**Nowy Targ**	Częścią na potrzeby sierót i spłatę długów, częścią na własną korzyść; czynsze dzierżawne z 5 tylko gospodarstw składają do sądu.	W gminie Ostrowska składa opiekun rachunki *wójtowi gminy, który przez sąd ustanowiony został do kontrolowania opieki.*
43	**Pilzno**	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty, a tylko w rzadkich wypadkach krzywdzi je. W gminie Opacionka ojczym wystawił budynek na gruncie sierocińskim i za to ma użytkować gospodarstwo przez lat 10 Czynsze dzierżawne składają opiekunowie do sądu, lub umieszczają je na procent.	Składają tylko w 2 gminach.
44 45	**Podhajce** **Przemyśl**	Nie ma odpowiedzi.	
46	**Przemyślany**	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty. Z 5 gmin opiewają relacye, iż wszelkie dochody opieka zabiera na własną korzyść, nic na sieroty nie łożąc. Czynsz dzierzawny składany jest do sądu lub też spłaca z niego opiekun długi na gruncie ciążące.	Tylko wyjątkowo.
47	**Rawa**	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty, czasem spłaca nadto długi na gruncie ciężące. Z 6 gmin donoszą, iż wszystkie dochody zatrzymuje zazwyczaj opieka dla siebie. Czynsze dzierżawne składają dzierżawcy do sądu, jeżeli wydzierżawienie gruntów nastąpiło za interwencyą sądu.	Tylko wyjątkowo.
48	**Rohatyn**	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty, czasem spłaca nadto długi na gruncie ciążące. Czynsz dzierżawny w razie wydzierżawienia gruntów w drodze sądowej składają dzierżawcy do sądu.	Rzadko — „w ogóle sądy o sieroty bardzo mało dbają“.

5. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**6.** Czy i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe? *a)* czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? *b)* czy udają się w tym celu na drogę sądową?	**7.** Ile procesów z powodu spadków lub działów spadkowych jest obecnie w gminie?
Nie, chyba sierota doszedłszy do lat pozwie o to opiekuna.	Najczęściej dzielą się dobrowolnie, „bo nie mają funduszów na proces“. Trafiają się jednak i częste wypadki udawania się na drogę sądową.	Było 65 procesów (w 10 gminach).
Nigdy.	Zwykle proces, o dobrowolnem ugodowem załatwieniu nie ma mowy.	Prawie każda pertraktacya spadku przez notaryusza dokonana, wyradza procesa.
Nie.	Wedle relacyi z 22 gmin dział spuścizny zazwyczaj przeprowadzają sami dziedzice między sobą dobrowolnie, a tylko z 4 gmin donoszą, iż dziedzice udają się w tym celu na drogę sądową.	Było 23 procesów (w 9 gminach).
—	Dzielą się zazwyczaj dobrowolnie, a tylko w 3 gminach trafiają się działy w drodze procesu.	Było 9 procesów (w trzech gminach).
Nie ma odpowiedzi.		
Bardzo rzadko.	Z 30 gmin brzmi odpowiedź, iż spadkobiercy rzadko kiedy udają się na drogę sądową; natomiast z 14 gmin, że prawie zawsze.	Było 79 procesów w 18 gminach. W 2 gminach każdy dział kończy się procesem. *Procesy trwają nieraz przeszło 20 lat.*
Zazwyczaj nie czynią i z tego wywiązują się liczne procesy.	Według odpowiedzi z 34 gmin spadkobiercy dzielą się zazwyczaj dobrowolnie; gm. Przedmieście podaje, że spadkobiercy działów dobrowolnych do tabuli nie wnoszą, z powodu czego powstają liczne procesy. 12 gmin donosi zaś, iż u nich dziedzice udają się przeważnie na drogę sądową i procesują się, dokąd im funduszów starczy, a gdy już proces ich zrujnuje, dzielą się dobrowolnie. Największą część spadku zagarnie zwykle najstarszy i najmocniejszy.	Było 99 procesów w 18 gminach. *W Niemirowie jeden taki proces trwał 23 lat i kosztował 3.757 zł.* W 40 gminach nie było żadnego procesu
Wyjątkowo tylko i to wobec Zwierzchności gminnej.	Najczęściej dzielą się dobrowolnie (z wyjątkiem 8 gmin) i to tak, że mężczyzni biorą grunta a kobietom ofiarują spłatę.	Było 63 procesów w 18 gminach. W innych gminach nie procesują się, bo proces dużo kosztuje.

Liczba porządkowa	Powiat	3. Jak opieka obraca dochodami, które z majątku pobiera? a) czy obraca je na utrzymanie i wychowanie sierót? b) czy składa do sądu?	4. Czy opiekun składa rachunki sądowi?
49	Ropczyce	Na utrzymanie sierót. Z 4 gmin donoszą, iż opiekunowie nic na sieroty nie łożą i obracają dochody częścią na własne potrzeby, częścią na prowadzenie niepotrzebnych procesów. Z czynszów dzierżawnych utrzymuje opieka sieroty, lub też sami dzierżawcy oddają je do sądu.	Składają tylko z gruntów wydzierżawionych.
50	Rudki	Z gruntów niewydzierżawionych otrzymują sieroty tylko nędzne wyżywienie; czynsze dzierżawne składają dzierżawcy do sądu lub oddają je opiekunowi, który spłaca z nich długi. W jednym wypadku dokupił opiekun z czynszów dzierżawnych kawałek gruntu dla sierót.	Jak wyżej.
51	Rzeszów	Z dochodów z gruntów niewydzierżawionych, nawet jeżeli te są znaczne (370 zł., 235 zł. rocznie itd.) daje opieka sierotom tylko utrzymanie. Czynsze dzierżawne bądź całe, bądź po opędzeniu kosztów utrzymania sierót, składają do sądu lub obracają na spłatę długów.	Jak wyżej.
52	Sambor	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty, czasem spłaca także długi na gruncie ciążące; według relacyj z 9 gmin opieka nie łoży nic na sieroty i wszystkie dochody obraca na własne potrzeby. Czynsze dzierżawne z 40 gospodarstw składają opiekunowie do sądu, z 6 używają na spłatę długów, z 7 zatrzymują przy sobie, z reszty utrzymują sieroty.	Bardzo rzadko i to tylko z gruntów wydzierżawionych.
53	Sanok	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty, a nadto w 14 gminach obraca je także na naprawę budynków. Z 7 gmin brzmi odpowiedź, iż dochody zatrzymuje opieka dla siebie, na sieroty nic nie łoży. Czynsze dzierżawne tylko w 8 wypadkach składają do depozytu sądowego, w 8 spłacają z nich długi, w pozostałych utrzymują sieroty.	Tylko wyjątkowo.
54	Nowy Sącz	Dochody obraca opieka na utrzymanie sierót. Czynsze dzierżawne składają dzierżawcy wprost do sądu, lub też (tylko w rzadkich wypadkach) odbiera je opiekun i umieszcza na procent, albo spłaca z nich długi.	Tylko wyjątkowo.

5. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**6** Czy i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe? *a)* czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? *b)* czy udają się w tym celu na drogę sądową?	**7.** Ile procesów z powodu spadków lub działów spadkowych jest obecnie w gminie?
Wyjątkowo tylko i to wobec Zwierzchności gminnej.	W 13 gminach udają się często na drogę sądową.	Było 56 procesów w 18 gminach. Procesy często więcej kosztują niż warta rzecz sporna. (Gmina Ropczyce).
Czynią czasami albo wobec Zwierzchności gminnej, albo wobec sądu	W 46 gminach dzielą się prawie wyłącznie dobrowolnie i to zwykle z krzywdą młodszych sierót a w 8 tylko gminach udają się często na drogę sądową.	Było 24 procesów w 11 gminach; w pozostałych gminach nie procesowano się nigdy.
—	Dzielą się prawie wyłącznie dobrowolnie z wyjątkiem 4 gmin, w których trafiają się działy sądowe.	W 8 gminach było 14 procesów.
Tylko wyjątkowo.	Najczęściej dzielą się dobrowolnie i tak, że „najstarszy spadkobierca z opiekunem“ zabiera całe gospodarstwo, zbywając czem bądź pozostałych spadkobierców. (Gmina Radłowice). *„Kto mocniejszy to otrzyma większą część spadku“.* (Gm. Rakowa)	Było 32 procesów w 11 gminach. *(Najwięcej procesów z opiekunami o zwrot gospodarstw. Procesy kosztują często więcej niż wart cały spadek.* (Gm. Glinne).
Tylko wyjątkowo.	Działy spadkowe odbywają się zazwyczaj w drodze dobrowolnego porozumienia się spadkobierców, 11 zaś gmin donosi, iż u nich najczęściej udają się dziedzice na drogę sądową, spory jednak kończą prawie zawsze ugodowo.	Było 38 procesów w 18 gminach.
Nie, chyba sierota doszedłszy do lat pozwie o to opiekuna.	W 48 gminach dzielą się zwykle dobrowolnie; w 8 gminach zaś udają się zazwyczaj na drogę sądową.	Procesów było 48, w 20 gminach. W 2 wypadkach procesuje opiekun sieroty o zwrot nakładów na ich żywienie w czasie opieki poniesionych.

Liczba porządkowa	Powiat	3. Jak opieka obraca dochodami, które z majątku pobiera? a) czy obraca je na utrzymanie i wychowanie sierót? b) czy składa do sądu?	4. Czy opiekun składa rachunki sądowi?
55	Skałat	Dochodów używa opieka zazwyczaj na własną korzyść, zasłaniając się przed krytyką ludzką złym urodzajem, wielkimi kosztami administracyi, które rzekomo pochłonęły dochody.	Składają, ale niesumiennie i w ten sposób, aby nigdy nie potrzebowali złożyć do sądu choćby najdrobniejszej kwoty.
56	Śniatyn	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty, w razie potrzeby spłaca także długi; zresztą nadwyżkę dochodów zabiera na własną korzyść. Czynszów dzierżawnych nie składają nigdy do sądu.	Nie; chyba sąd tego zażąda.
57	Sokal	Z dochodów utrzymuje opieka sieroty. Czynsze dzierżawne składa dzierżawca do sądu lub też opiekun obraca na spłatę długów.	21 gmin odpowiedziało, że opiekunowie składają sądowi rachunki.
58	Stanisławów	Nie ma odpowiedzi.	
59	Staremiasto	Opiekun zazwyczaj koniecznością tylko zmuszony obraca jakąś małą część dochodów na utrzymanie sierót, resztę zaś zatrzymuje dla siebie (gm. Libuchowa, Rosochy itd.). Czynsze dzierżawne składają dzierżawcy do depozytu sądowego lub spłacają z nich długi.	Nie.
60	Stryj	Na utrzymanie sierót a co zbywa na własną korzyść. Czynsze dzierżawne tylko z 8 gospodarstw składają do sądu, z reszty używają na spłatę długów lub utrzymanie sierót.	Składają tylko jeźli grunta są wydzierżawione.
61	Tarnobrzeg	Na utrzymanie sierót i na własną korzyść. Czynsze dzierżawne składają do sądu, lokują na procenta lub obracają na spłatę długów.	Jak wyżej.
62	Tarnopol	Opieka utrzymuje sieroty tylko wtedy, jeśli te świadczą jej pewne usługi, w przeciwnym zaś razie umieszczają je u krewnych lub oddaje do służby. Czynsze dzierżawne z kilku gospodarstw składane są do sądu, z innych opłacają opiekunowie długi lub rozpożyczają na procent.	Składają tylko zmuszeni skargą sierót.

5. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**6.** Czy i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe? *a)* czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? *b)* czy udają się w tym celu na drogę sądową?	**7.** Ile procesów z powodu spadków lub działów spadkowych jest obecnie w gminie?
Zwykle czynią to w ten sposób, że wykazują pretensye do pupilów.	Przeważnie udają się na drogę sądową.	Procesów z opiekunem o oddanie części spadkowych jest bardzo wiele, trwają one latami, połączone są z niesłychanymi kosztami i prowadzą w końcu sieroty do ostatniej ruiny.
—	Dzielą się przeważnie dobrowolnie i to tak, że najstarszy osiada na gruncie i spłaca pozostałych.	Było 54 procesów w 6 gminach.
Czynią zazwyczaj tylko wtedy, jeśli tego sierota zażąda w drodze procesu.	Spadkobiercy celem przeprowadzenia działów spadkowych udają się bardzo często na drogę sądową.	Było 64 procesów w 27 gminach.
Nie ma odpowiedzi.		
Tylko wyjątkowo.	Zazwyczaj dzielą się dobrowolnie i to tak, że najstarszy pozostaje na gruncie i spłaca pozostałych.	Było 19 procesów w 10 gminach.
Bardzo rzadko.	W 6 gminach dzielą się przeważnie na drodze sądowej, w innych zwykle dobrowolnie.	Było 17 procesów, w 7 gminach.
Czynią wobec Zwierzchności gminnej.	Dzielą się prawie wyłącznie dobrowolnie.	Było 23 procesów, w 9 gminach.
Czasem czynią wobec świadków lub Zwierzchności gminnej.	W 21 gminach udają się często na drogę sądową, w pozostałych dzielą się zazwyczaj dobrowolnie. Jeśli pozostał testament, to zazwyczaj z tem postanowieniem, iż jeden z dziedziców ma objąć grunt w posiadanie a resztę dziedziców spłacić; w przeciwnym razie dzielą się spadkobiercy gruntem.	Było 73 procesów, w 40 gminach.

Liczba porządkowa	Powiat	3. Jak opieka obraca dochodami, które z majątku pobiera? a) czy obraca je na utrzymanie i wychowanie sierót? b) czy składa do sądu?	4. Czy opiekun składa rachunki sądowi?
63	Tarnów	Nie ma odpowiedzi.	
64	Tłumacz	Po największej części na własną korzyść. Czynsze dzierżawne składają do sądu.	W rzadkich wypadkach, pomimo włożonego nań obowiązku.
65	Trembowla	Dochody obracają na utrzymanie sierót. Czynsze dzierżawne składa opieka do sądu lub spłaca z nich długi.	W 16 gminach trafiały się wypadki, że opiekun składa rachunki.
66	Turka	Nie ma odpowiedzi.	
67	Wadowice		
68	Wieliczka		
69	Zaleszczyki	Dochody idą na utrzymanie sierót, w jednej gminie (Bedrykowce 21 gospodarstw) tylko na administracyę gospodarstw. Czynsze dzierżawne z 9 gospodarstw składają do sądu, z pozostałych obracają na utrzymanie sierót.	W 9 gminach składają.
70	Zbaraż	Nie ma odpowiedzi.	
71	Złoczów		
72	Żywiec	Dochody obracają na utrzymanie sierót; jeśli gospodarstwo małe, starsze sieroty muszą iść do służby.	Tylko wyjątkowo.
73	Żółkiew	Opieka obraca dochody na utrzymanie sierót, (w 3 wypadkach zatrzymuje je opiekun na własne potrzeby). Czynsze dzierżawne składane są do depozytu sądowego.	Nie.
74	Żydaczów	Na utrzymanie sierót, trafiają się jednak wypadki (gm. Pobereże podaje 18 wypadków, gm. Mielnicz 8 wypadków itd.), że opieka z dochodów opłaca tylko podatki. Czynsze dzierżawne składane są w powszechności do sądu, w 3 wypadkach spłaca z nich opiekun długi, w 3 wypadkach tylko podatek.	Składają tylko wtedy, gdy ich kto zaskarzy o nadużycia.

5. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**6.** Czy i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe? *a)* czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? *b)* czy udają się w tym celu na drogę sądową?	**7.** Ile procesów z powodu spadków lub działów spadkowych jest obecnie w gminie?
Nie ma odpowiedzi.		
Chyba w wypadkach sporu cywilnego.	Dzielą się częścią dobrowolnie, częścią na drodze sądowej.	Jest ich znaczna liczba.
Czynią w sądzie.	Według relacyj z 6 gmin, udają się spadkobiercy często na drogę sądową, w innych dzielą się dobrowolnie.	Było 106 procesów, w 17 gminach.
Nie ma odpowiedzi.		
W kilku gminach były obrachunki opiekuna z sierotami wobec zaufanych.	W 12 gminach udają się często na drogę sądową; w pozostałych dzielą się dobrowolnie, często za przybraniem geometry ewidencyjnego.	W 18 gminach było 55 procesów; w jednej jest ich kilkanaście (dokładna cyfra nie podana), w pozostałych nie ma żadnego.
Nie ma odpowiedzi.		
Czynią czasem wobec Zwierzchności gminnej.	W 16 gminach dzielą się dobrowolnie; w 10 udają się często na drogę sądową.	Było 22 procesów, w 31 gminach.
Nie.	W 7 gminach udają się zazwyczaj na drogę sądową, w pozostałych dzielą się dobrowolnie.	Było tylko 28 procesów w 8 gminach.
Tylko wyjątkowo.	Dzielą się prawie zawsze dobrowolnie, jeźli zmarły zostawił testament, trzymają się go literalnie, jeźli nie, to zazwyczaj najstarszy spadkobierca obejmuje grunta i spłaca pozostałych.	Było 12 procesów, w 6 gminach

III.

Zestawienie tabelaryczne

odpowiedzi c. k. notaryuszów na pytania zawarte w kwestyonaryuszu Wydziału krajowego z d. 17. sierpnia 1888 l. 35.736

co do stosunków w sprawach spadkowych i sierocych.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich utrzymanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
1	**Bóbrka**	**Bóbrka** (c. k. notar. Teofil Waydowski).	Gospodarstwa sieroce administrowane są z reguły niżej wszelkiej krytyki. Do pomocy w uprawie roli używają osób trzecich dając im za to trzecią, czwartą a niekiedy piątą część plonów. Interes taki bardzo niekorzystny dla małoletnich. Pomoc współopiekuna ogranicza się na podpisaniu protokołu w sądzie przy poręczeniu obowiązków lub przy zezwoleniu na zawarcie ślubu małżeńskiego, za co każe sobie płacić. Gorzej jeszcze przedstawia się rzecz u sierót nie mających ani ojca ani matki. Opiekun uważa majątek sierocy za swoją własność a małoletnie za swoją czeladź, którym po dojściu do pełnoletności oddaje tylko pewną część gruntu, a resztę wyłudza dla siebie. Wydzierżawianie gruntów napotyka na trudności ze strony sądu.	Na pokrycie potrzeb sierót i na podatki.
2	**Bochnia**	**Niepołomnice** (c. k. notar. Teofil Gatty).	Grunta sieroce wypuszczane są w dzierżawę prywatnie przez opiekuna za rocznym czynszem od 10 do 15 zł. z morga. Opiekunowie nie są bezinteresowni. Dla sierót majętnych zgłasza się ich zawsze kilku — dla biednych nie można znaleść opiekuna.	Dochody pozostają w ręku opiekuna, który je obraca na utrzymanie dzieci. Wielką jest wadą, iż sąd nie czuwa nad tem, jak są sieroty wychowywane.
3	**Borszczów**	**Mielnica** (c. k. notar. Józef Zubek).	Jeżeli między spadkobiercami są pełnoletni, jeden z nich, prawem silniejszego, sam administruje gruntem jako swoją własnością. Jeżeli wszystkie dzieci są małoletnie, opiekun administruje gruntem na własną korzyść a z krzywdą sierót. Słowem w każdym wypadku z administracyi gospodarstwem sierocem małoletnie nie mają żadnej korzyści.	Administracya przez opiekuna wykazuje zawsze niedobór.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? Czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Wypadki składania rachunków sądowi sąbardzo rzadkie. Zwykle bowiem dla rzekomej szczupłości majątku sąd uwalnia opiekuna od składania rachunku. Czyni to sąd oczywiście dlatego, ażeby sobie ulżyć w pracy.	Opiekun nie czyni żadnych rozrachunków. §§. 262 i 263 u. c. są zupełnie iluzoryczne.	Dziedzice dzielą się najczęściej dobrowolnie, drogi sądowej używają bardzo rzadko. Częściej czynią działy spadku u notaryusza. Trudność zachodzi jednak wówczas, gdy jeden lub więcej spółdziedziców są małoletni, bo sąd odmawia zatwierdzenia aktu, jeżeli małoletni dziedzice nie otrzymują więcej gruntu, aniżeli pełnoletni.
Opiekun składa rachunki dopiero z ustaniem opieki. Sąd ma z załatwieniem wielkie trudności, bo są niedokładne. Ztąd nieustanny proces rachunkowy. Analfabeci (wyjąwszy matki) powinni być od opieki wykluczeni.	Odpowiedź jak ad 3.	Sukcesorowie dzielą się zwykle sami. Akt działu w formie prawnej jest rzeczą kosztowną, bo mapki sporządzone być muszą przez geometrę. Sąd więc intabuluje spadkobierców w idealnych częściach, co się nie zgadza z rzeczywistym stanem rzeczy, a co z czasem do procesu doprowadzić musi.
W bardzo rzadkich wypadkach i to tak niedokładnie, że sąd nie wie, jak je ma załatwić.	Nie jest wiadomem żaden taki wypadek, iżby opiekun czynił jakie rozrachunki.	Jeżeli notaryusz sporządza akta spadkowe, dział spadku za jego wpływem przychodzi do skutku. W wielu jednak wypadkach rzecz jest niezmiernie utrudnioną i kosztowną. Największa trudność leży w tem, iż potrzeba dołączyć plany przez geometrę sporządzone, tudzież w wypadkach, gdzie spadkobierca pozostawił kodycyl, który zazwyczaj nie ma żadnej wartości.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
4	Brody	**Łopatyn** (c. k. notar. Leon Holzer)	Gospodarstwa sierocińskie pozostają prawie wyłącznie we własnym zarządzie opieki i nieletnich spadkobierców. Czystego dochodu t. j. nadwyżki nad koszta produkcyi i utrzymania właścicieli zazwyczaj żadnego nie ma. Wydzierżawienie majątku należy do rzadkości. Na 100 gospodarstw sierocych zaledwie jedno jest wydzierżawione. Jeżeli są wydzierżawione przynoszą 3% wartości. Obliczanie się opieki ze sierotami prawie nigdy się nie dzieje. Czasem ma to miejsce w tych wypadkach, jeżeli opiekę sprawują niekrewni. Na wychowanie małoletnich opieka bardzo mało łoży. Administracya majątku sierocińskiego prowadzi się ze szkodą małoletnich.	Dochody zjadają opieka i małoletni. Do sądu prawie nigdy i prawie nic się nie składa.
5	Brzeżany	**Kozowa** (c. k. notar. Franciszek Sobek)	Administracya gospodarstw spoczywa w ręku opiekunki, najstarszego pełnoletniego spadkobiercy, lub wreszcie samych nieletnich sierót, rzadko bardzo w ręku opiekuna. Dochodu z takiej administracyi nie ma żadnego. Wydzierżawienie ma miejsce w bardzo rzadkich wypadkach, zwykle wówczas, gdy chodzi o zapłatę naglących długów. Czynsz przynosi przeciętnie 6 zł. za morg. Opiekun nie oblicza się z sierotami, na wychowanie ich nic nie łoży, chyba tyle, aby je przy życiu utrzymać. Ze starszych sierót ma bezpłatną usługę. Opiekun prowadzi gospodarstwo bez żadnej korzyści dla sierót.	Dochody obraca opiekun na najniezbędniejsze utrzymanie sierót i nie składa do sądu żadnych rachunków.
6	Brzozów	**Brzozów** (substytut not. Emil Witkiewicz)	Gospodarstwem sierocem zarządza opieka t. j. albo ustanowiony opiekun albo pozostała wdowa lub wdowiec. Grunta są bardzo rzadko wydzierżawione a zazwyczaj tylko wtenczas, gdy chodzi o zapłatę długów. Umowy dzierżawne zawierane są bez interwencyi sądu. Czynsz dzierżawny przynosi 8 — 40 zł. z morga. Opieka bardzo rzadko składa rachunki. Dochody wpływają do kieszeni wdowy zwłaszcza, gdy drugi raz za mąż wyszła, lub do kieszeni wdowca, gdy się drugi raz ożenił. Gdy małoletni są w dziecięcym wieku a wątłego zdrowia i w dodatku płci żeńskiej, zaniedbują jego fizyczny rozwój w nadziei, że dziecko umrze, a oni po nim grunt odziedziczą. Administracya gospodarstw sierocych nie przynosi żadnej korzyści, owszem ogromne szkody a po dojściu do pełnoletności naraża na procesa o własność gruntu.	Administracya majątku uchyla się z pod kontroli sądu. Dlatego też i dochodów czystych nie ma żadnych. Jeżeli majątek jest odłużony, dochody idą na pokrycie długów i utrzymanie małoletnich.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Prawie nigdy.		Działy spadku odbywają się zwyczajnie tylko wtenczas, gdy zmarły pozostawił kodycylarne rozporządzenie ostatniej woli, w którem pojedyncze kawałki gruntu zapisał poszczególnym spadkobiercom. W tym wypadku sąd z urzędu sporządza dział spadku, by ułatwić zaintabulowanie praw z dekretu dziedzictwa i kodycylu. W innych wypadkach zielą się spadkobiercy zazwyczaj po osiągnięciu pełnoletności dobrowolnie.
Odpowiedź ad 2/	Po oddaniu opieki nie czyni opiekun żadnych rozrachunków zwłaszcza wobec władzy nadopiekuńczej.	Działy spadkowe odbywają się zazwyczaj ustnie a rzadko pisemnie we formie do intabulacyi sposobnej Dziedzice dzielą się zazwyczaj dobrowolnie. W razie braku ugody żądają ukróceni dziedzice sądowego działu lecz bezskutecznie, gdyż sąd w drodze niespornej nie podejmuje się tej czynności ani między nieletnimi ani między nieletnimi a pełnoletnimi a już wcale nie między samymi pełnoletnimi i odsyła żądających pomocy sądowej na zwykłą drogę prawa, z której oni nigdy nie korzystają z powodu kosztów.
Składanie rachunków przez opiekę należy w tym powiecie do wyjątków.	Oddanie majątku często po długich procesach następuje zazwyczaj bez jakichkolwiek rozrachunków z opieką. Małoletni doszedłszy do lat jest zadowolony, jeżeli mu opieka odda grunt i parę kiepskich, zdezylowanych sprzętów gospodarskich. W ogólności po ustaniu opieki składanie rachunków nigdy miejsca nie ma.	Na sto majątków, do których spadkobiercy konkurują z ustawy, ledwie 5% dzielonych bywa dobrowolnie. W sądach działy spadku prawie nigdy do skutku nie przychodzą. Ponieważ działy spadku dzieją się rzadko, powstaje ztąd mnóstwo sporów.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
7	Chrzanów	**Krzeszowice** (c. k. notar. Dr. Konstanty Lipowski)	Majątkami sierocymi administruje opieka bez żadnej korzyści dla małoletnich. Wypadki wydzierżawienia są rzadkie i to zazwyczaj dzieje się tam, gdzie gospodarstwo sieroce jest obdłużone. W takich razach czynsz dzierżawny wynosi 10 — 20 zł. z morga rocznie. Opiekunowie lub opiekunki nie obliczają się wcale z małoletnimi. Wychowanie sierót pozostawia wiele do życzenia. W okolicy tej jest pewien postęp, bo tak opiekunowie jak i rodzice w bardzo licznych wypadkach jednego lub dwóch członków rodziny oddają na wychowanie do rzemiosła lub fabryk. Co do korzyści dla małoletnich z administracyi gospodarstwem, zależy od tego, kto jest administratorem, a mianowicie od jego stopnia umoralnienia. Najgorzej wychodzą małoletni wówczas, gdy administratorem jest ojczym.	Na najniezbędniejsze potrzeby małoletnich, ewentualnie także na opłacanie długów.
8	Cieszanów	**Cieszanów** (c. k. notar. Józef Mikułowski)	Ojciec, matka albo obcy opiekun obejmują bezzwłocznie po śmierci spadkodawcy pozostałe gospodarstwo i posiadają do chwili, w której jedno z dzieci osiągnąwszy pewien wiek nie poczuje w sobie dość siły do odebrania zarządu. Zarządca ów obraca dochody na utrzymanie własne i nieletnich i na opłacenie podatków a resztę, jaka pozostanie, chowa do swojej kieszeni. Wypadki wydzierżawienia gospodarstw sierocych są bardzo rzadkie. Wydzierżawienie następuje w drodze sądowej, za czynszem w przecięciu po 3 zł. z morga.	W razie wydzierżawienia czynsz składany bywa do depozytu sądowego.
9	Dobromil	**Bircza** (c. k. notar. Jan Rawski)	Opiekunowie administrują zazwyczaj osobiście majątkami sierocymi. Z bardzo małymi wyjątkami nie obliczają się w cale z sierotami ani też nic nie łożą na ich wychowanie. Oprócz najniezbędniejszego przyodziewku i pożywienia administracya gospodarstw nie przynosi żadnego innego pożytku. Wydzierżawianie majątków sierocych dla braku inicyatywy ze strony sądu, nie jest w zwyczaju. Zresztą trudno o dzierżawców, bo włościanie mają dość obszerne gospodarstwa, które dla braku odpowiedniego inwentarza i dla wrodzonego lenistwa bardzo licho uprawiają.	Opiekunowie (prócz matki) obracają pobrane dochody po większej części na własną korzyść i nigdy nie składają takowych do depozytu sądowego.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4**. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5**. Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Opiekun jeżeli jest sądownie zmuszony do składania rachunków, to przedstawia je w stanie czynnym kłamliwie a w stanie biernym najczęściej zgodnie z prawdą. Przy oddaniu majątku ogranicza się opiekun na powierzeniu go w zarząd najstarszemu pupilowi. Jeżeli opiekę sprawuje kobieta, to ta rachunków nigdy nie składa, a jeżeli oddaje majątek pełnoletnim, to tylko w tej części lub mniejszej, jaka stosownie do dziedzictwa testamentowego lub beztestamentowego na jej pupila przypada.		Dziedzice dzielą się majątkiem jak mogą, to jest jak im na to niejasność ustawy i drogość procedury pozwala. Pod względem działów panuje u nas chaos, jaki się w żadnem cywilizowanem ustawodawstwie nie napotyka. W Czechach, na Morawie i w Tyrolu sądy dzielą strony spadkiem z urzędu, podczas gdy u nas unikają tego nawet w tym wypadku, gdy wszystkie dzieci małoletnie są właścicielami spuścizny. Ztąd mnóstwo procesów o działy wspólnych nieruchomości a te są kosztowne, wloką się latami a w dodatku bardzo często nie doprowadzają do żadnych rezultatów, bo praktyka co do interpretacyi §. 841. u. c. jest różna.
Opieka nie składa sądowi w ogóle żadnych rachunków ze sprawowanej administracyi.	Po oddaniu zarządu pupilom nie czyni z nimi opieka żadnych rozrachunków.	Po dojściu do pełnoletności dzielą się współwłaściciele majątkiem spadkowym zazwyczaj dobrowolnie, rzadko udają się na drogę sądową w tym celu.
Prawie nigdy nie składa opieka sądowi rachunków. Ingerencya sądu kończy się tylko na ustanowieniu opieki i wydaniu dekretu dziedzictwa. Przyczyną tego jest brak sił sądowych.	Po oddaniu majątku opiekunowie nie czynią z pupilami żadnych rozrachunków.	Najczęściej dzielą się spadkobiercy pozostałą spuścizną sami między sobą przy interwencyi miejscowego urzędu gminnego. Nie rzadką jest także droga sporu sądowego. Postępowanie działowe powinno być w naszem ustawodawstwie koniecznie zaprowadzone.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
10	Dolina	**Dolina** (c. k. notar. Bronisław Gumiński)	Administracya gospodarstw sierocych w każdym wypadku, czy administratorem jest opiekun, krewny, czy obcy. czy wreszcie matka, żadnej korzyści małoletnim nie przynosi. Matka jako opiekunka i administratorka majątku nie posiada do tego żadnego sprytu, żadnej inteligencyi, majątek więc marnieje. Jeżeli wyjdzie powtórnie za mąż, jeszcze gorzej, bo ojczym uważa majątek za swój, dzieci starsze wypędza z domu na służbę a sam ciągnąc korzyści jakie i ile może wyłącznie dla siebie. Jeżeli jest zarządcą majątku najstarszy syn, ten również uważa się za właściciela spuścizny a sieroty po dojściu do pełnoletności, jeżeli chcą otrzymać przypadającą na siebie część, muszą jej dochodzić dopiero drogą procesu. Bardzo rzadko wydzierżawiają się majątki sieroce i to za czynszem do wartości gruntu w żadnym stosunku nie będącym. Sieroty prócz lichego utrzymania nie mają z takiej administracyi żadnej korzyści.	Dochody pobierane z majątków sierocych bardzo rzadko idą na korzyść małoletnich, najczęściej toną w kieszeniach opiekuna.
		Bolechów (c. k. notar. Jan Krupiński)	Gospodarstwa sierocińskie administrowane są przeważnie przez opiekę bardzo źle, tak, że o dochodzie mowy być nie może. Do wyjątków należy wydzierżawienie i to tylko wtedy, gdy ani ojca ani matki nie ma. Czynsz stosunkowo jest bardzo mały, bo mało jest takich, którzy o dzierżawę konkurują.	Sieroty są w zupełnem zaniedbaniu i zazwyczaj idą na służbę. Dochody pozostają w ręku opieki.
11	Gródek	**Gródek** (c. k. notar. Adolf Henze)	Gospodarstwa sierocińskie są jak najgorzej admistrowane. Najczęściej administruje takowe pozostały pełnoletni członek rodziny, jako to: pozostała wdowa, wdowiec, syn lub córka. Nieletnie dzieci iść muszą na służbę lub też używane bywają do pomocy przy gospodarstwie. Wypuszczanie w dzierżawę dzieje się rzadko. Czynsz w takich razach wynosi od 5 do 10 zł. z morga. Na wychowanie sierót opieka zgoła nic nie łoży, natomiast ciągnie z sierót zyski.	—

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
W bardzo nielicznych wypadkach. Rachunki takie są zawsze bałamutne, niedokładne i z prawdą niezgodne Sąd nie jest w możności takie rachunki załatwiać. Dlatego też sądy z reguły pozostawiają bieg administracyi majątków sierocych opiekunowi, nie wdając się w kontrolę nad ich czynnościami ani też nie żądając składania rachunków.	Rozrachunki po oddaniu majątków zdarzają się częściej, choć i te nie bywają należycie przeprowadzane.	Działy spadkowe odbywają się prawie zawsze bez ingerencyi sądu. Lud niechętnie udaje się do sądu lub notaryusza, działy spadkowe sporządza więc prywatnie u wójta. Takie podziały są jednak prawie zawsze z krzywdą małoletnich. Sądy radzą sobie w ten sposób, iż na podstawie dekretu dziedzictwa intabulują spadkobierców w idealnych częściach, chociaż się ci gruntem fizycznie podzielili. Takie wpisy nie zgadzają się więc z faktycznym stanem rzeczy, a ztąd powstaje zamięszanie w stosunkach własności i posiadania, czego dalszym nieuniknionem następstwem proces. Sąd nie powinien wydać dekretu dziedzictwa, dopóki dział spadku nie jest sporządzony i przez sąd zatwierdzony.
Prawie nigdy.	Po ustaniu opieki zadowolnieni są spadkobiercy, gdy im grunt spadkowy zostanie oddany.	Działy spadkowe na piśmie należą do wyjątków. Najczęściej obejmuje najstarszy całą posiadłość a resztę rodzeństwa gotówką spłaca lub wydzielając im pewną część gruntu, resztę dopłaca gotówką. W przeciwnym razie powstają długoletnie spory.
Opiekunowie nie składają sądowi rachunków, chyba że zostają do tego ze strony sądu przynagleni, co się jednak bardzo rzadko wydarza.	Po oddaniu majątku, co dobrowolnie rzadko kiedy się zdarza, nie czynią opiekunowie żadnych rozrachunków.	Działy spadkowe, jeżeli się odbywają dobrowolnie, to w ten sposób, że przeważnie najstarzy z dziedziców, który osiadł na gospodarstwie, ndziela reszcie jaką małą cząstkę gruntu, czasem zaś wypłaca gotówką. W częstych wypadkach muszą dziedzice spory o dział przeprowadzać.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich utrzymanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
	Grybów	**Grybów** (c. k. notar. Edmund Klemensiewicz)	Gospodarstwa sieroce, rzec można, wcale nie są administrowane, posiadają takowe i używają osoby częstokroć wcale do tego nie powołane a za to utrzymają tylko sieroty lub oddają je do służby. Wyjątkowo tylko, gdy stan taki dojdzie do wiadomości sądu, ustanowioną zostaje administracya spuścizny i grunta w dzierżawę oddane, jednak za bardzo niskim czynszem. Czynsz ten starczy zaledwie na wyżywienie sierót. Pożytku z administracyi nie mają sieroty żadnego. Grunt odbierają wyjałowiony a budynki zrujnowane.	Do depozytu nie ma co składać.
12	Horodenka	**Horodenka** (c. k. notar. Jan Bosakowski)	Jeżeli pozostała wdowa lub wdowiec, ci administrują sami gospodarstwa sieroce. Również w wypadkach, gdzie opiekunem ustanowiono innego z krewnych lub obcego, sam opiekun prowadzi administracyę bez składania jakichkolwiek rachunków a tylko wyjątkowo wypuszcza grunt w dzierżawę. W takich razach czynsz z morga wynosi od 5 do 7 zł. Trafiają się i takie dzierżawy, iż zamiast płacenia czynszu dzierżawnego uiszcza dzierżawca połowę lub dwie trzecie części plonów w naturze, pokrywając z własnych funduszów wszelkie na uprawę wydatki. Opiekun nie oblicza się prawie nigdy z sierotami i nic nie łoży na ich wychowanie. Pożytku z administracyi nie mają sieroty żadnego, dobrze jeżeli majątku ich na utrzymanie i wychowanie nie sprzedano.	Dochody idą na utrzymanie sierót i uiszczanie podatków. Do depozytu sądowego prawie nigdy nic nie składają.
13	Jasło	**Frysztak** (c. k. notar. Franciszek Stenzel)	Gospodarstwa sierocińskie nie są w ścisłem tego słowa znaczeniu administrowane, ale brane przez silniejszego w bezpłatny użytek. Sieroty dochodu nie mają żadnego i jeżeli nie są oddane do służby, muszą faktycznie służyć u administratora za nędzny wikt. Administrator nie oblicza się ze sierotami i na wychowanie nic nie łoży.	Wszelkie dochody przywłaszcza sobie administrator na własną korzyść.
14		**Żmigród** (c. k. notar. Floryan Obmiński)	Gospodarstwa sierocińskie administrowane są jak najgorzej, rzec można, że tylko na łasce Opatrzności zostają. Jeżeli pozostała matka, to ona prowadzi gospodarstwo a gdy wyjdzie za mąż drugi mąż przywłaszcza sobie grunt albo używa dochody na utrzymanie własnych dzieci, wysyłając sieroty na służbę. Jeźli matka umarła, administruje opiekun w sposób jedynie dla siebie korzystny, zostawiając sieroty własnym siłom, lub też dając im tylko liche wyżywienie. W czasie trwania opieki gospodarstwa zazwyczaj niszczeją, bo opiekun żadnych wkładów nie czyni.	Dochody pozostają zazwyczaj w ręku opiekuna.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
O składaniu rachunków przez opiekę nie ma mowy, sprawozdawcy w ciągu jego 17-to letniego urzędowania w powiecie nie jest znanym ani jeden taki wypadek.	Żadnych.	Działy majątku nieruchomego, jeżeli spadkodawca zostawił rozporządzenie ostatniej woli, odbywają się spokojnie, stosownie do rozporządzenia; zresztą dział spuścizny jest utrudniony. Zwyczajnie starszy i zmyślniejszy zabiera część większą, dziewczętom wyznaczają spłaty pieniężne, młodsi bracia bądź dostają cząstkę gruntu, bądź kontentują się spłatą. Sporów sądowych z powodu nieprzeprowadzonych działów majątku jest w powiecie mało.
Dochody są tak szczupłe, iż rachunków nie ma z czego składać.	Żadnych.	Działy odbywają się prawie zawsze pozasądownie bez uwidocznienia ich w księgach gruntowych. Zdarza się także często, że jeden ze spadkobierców administruje całym spadkiem i pobiera zeń dochody na swą wyłączną korzyść przez całe lata, podczas gdy zmarły spadkodawca ciągle jako właściciel w księgach hipotecznych figuruje a dopiero po kilku lub kilkunastu latach zażąda który ze współspadkobierców od posiadacza swej części spadkowej i w tym celu wytoczy spór.
Z reguły nie składają żadnych rachunków, gdy zaś wyjątkowo do tego zmuszeni zostaną, to rachunek jest tak nieuczciwy i tak fatalny, że chyba tylko kosztowny proces sprawę by wyjaśnił.	Żadnych.	Spadkobierca nie chce się na procesa narazić, bierze zatem co mu administrator daje, działy takie odbywają się ustnie na wsi wobec urzędu gminnego.
Nigdy.	Nie, zwraca im tylko gospodarstwo w stanie pogorszonym.	Dzielą się bez wszelkich formalności, co sprowadza ogromną różnicę ksiąg gruntowych z faktycznym stanem posiadania. Z administracyi gospodarstw sierocińskich powstają długotrwałe procesa, które niszczą ludność wiejską.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
14	Jaworów	**Jaworów** (subst. not. Stanisław Hołub)	Gospodarstwa sierocińskie są najczęściej wypuszczane w dzierżawę za niski czynsz, rzadko zaś przez opiekuna samego administrowane i to tylko wtedy, gdy opiekun, krewny lub powinowaty ma ochotę gospodarstwo sobie przywłaszczyć a sierotom dać pieniężną odprawę, co nieraz mu się dotąd udawało, zwłaszcza tam, gdzie księgi gruntowe nie były jeszcze założone.	Do depozytu sądowego nigdy nie składają, bo lokowanie tam gotówki połączone jest z kosztami, przynosi mały procent a odbiór pieniędzy utrudniony. Dochody obracają na utrzymanie sierót, resztę zaś, jeśli jaka pozostanie, przywłaszczają sobie lub rozpożyczają na procent.
15		**Krakowiec** (c. k. notar. Józef Deller)	Jeżeli sieroty są małe, opiekun bierze je do siebie i obraca na pastuszków, chałupę zabiera a grunt sierociński pożytkuje dla siebie aż do czasu, gdy jedno ze sierót podrośnie. Wówczas zwykle jeszcze małoletnią sierotę żeni lub wydaje za mąż, oddaje jej całą realność wraz z resztą sierót i nie troszczy się już więcej o nie. Gdy sieroty są już większe, same obejmują zarząd gospodarstwa a opieka do niczego się nie mięsza i o nic się nie troszczy. Gdy grunta wydzierżawiono, co tylko wyjątkowo ma miejsce, pożytek sierót jest widoczny.	Jeśli opiekun sam gruntem sierocińskim administruje, obraca cały dochód dla siebie a sierotami wysługuje się w gospodarstwie.
	Kałusz	**Wojniłów** (c. k. notar. Wincenty Czechowicz)	Gospodarstwami sierocińskiemi administruje opiekun lub najstarszy brat z najzupełniejszą krzywdą sierót. Wydzierżawianie gruntów, które należy do wyjątków, następuje w drodze publicznej licytacyi, przez co uzyskuje się czynsz możliwie najwyższy.	Wszelkie dochody zabiera administrator na własną korzyść.
16	Kamionka	**Radziechów** (c. k. notar. Zdzisław Więckowski)	Jeżeli matka pozostała, to jej oddaje sąd administracyę gospodarstw sierocińskich i już więcej o nic się nie troszczy. Matka, jeśli pozostały same małe dzieci, idzie drugi raz za mąż i ojczym gospodaruje, jeżeli zaś pozostał dorosły syn lub córka, oddaje gospodarstwo synowi lub zięciowi. Brat, szwagier i ojczym stara się z majątku sierót w czasie ich małoletności jak największą dla siebie wyciągnąć korzyść. Jeżeli także i matka umarła, a sieroty są drobne, oddaje sąd gospodarstwo opiekunowi, który utrzymuje sieroty. Jeżeli sieroty są starsze, wydzierżawia sąd gospodarstwo a sieroty oddaje do służby.	Czynsze dzierżawne składane są do depozytu sądowego na rzecz sierót.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Nie, chyba zmuszony w drodze procesu.	Majątek oddaje opiekun zazwyczaj najstarszemu z sierót, wchodzącemu w związki małżeńskie, który się ani z opiekunem nie rachuje, ani następnie z młodszem rodzeństwem.	Zwyczajnie najstarszy obejmuje całe gospodarstwo i następnie spłaca młodszych w miarę jak ci się żenią lub idą za mąż. Jeżeli spłata przy ślubie nie nastąpiła, robi potem posiadacz gruntu liczne trudności, z czego powstają procesy.
Prawie nigdy.	Nigdy.	Działy nieruchomości spadkowych odbywają się zwykle dobrowolnie w ten sposób, że mężczyzni biorą więcej gruntu i posiadłość a kobiety bydło i po kawałeczku tylko gruntu. Do sądu na drogę sporu udają się bardzo rzadko.
Nigdy.	Nigdy.	Działy spadków należą do wyjątków i tylko konieczność sprostowania stanu faktycznego ze stanem tabularnym powoduje strony do przedsiębrania takowych, a przeważna część sporów ma właśnie na celu albo rozdzielenie spadku, albo windykacyę części spadkowej.
Nie składają nigdy.	Nie czynią żadnych.	Administracya gospodarstwa pozostaje w ręku opiekuna, najstarszego brata, zięcia, ojczyma lub szwagra, którzy małoletnim w miarę, jak ci się żenią, lub idą za mąż, wydzielają schedy w pieniądzach lub gruncie. Jeżeli schedy te są niesprawiedliwe, co najczęściej się trafia, pokrzywdzony udaje się na drogę sądową.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	1. W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	2. Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
17	Kołomyja	**Gwoździec** (c. k. notar. Porfiry Jaremowicz)	Administrują matki sierót ze starszemi sierotami lub opiekunami. Administracya z reguły jest tak lichą, że dochody z niej nie wystarczają nietylko na utrzymanie sierót, ale nawet na opłaty kosztów administracyi i podatków. Zdarzają się wypadki, że gospodarstwa sierocińskie latami pozostają bez wszelkiego nadzoru ze strony władzy nadopiekuńczej, która opieki nad sierotami nie ustanawia, bo o ustanowienie jej nikt się nie troszczy, bądź to dlatego, aby połączonych z przeprowadzeniem pertrakcyi opłat spadkowych uniknąć, bądź to już dlatego, że ten, który bezprawnie gospodarstwo sierocińskie zagarnął, starania czyni, aby stan ten jaknajdłużej utrzymać. Na wychowanie sierót opieka z reguły nic nie łoży.	Dochody obraca opieka na utrzymanie sierót, poprawy budynków i spłatę długów. Nadwyżkę po opędzeniu tych kosztów, jeśli jaka pozostała, niechętnie tylko składa do sądu, a to z powodu formalności z tem połączonych.
		Peczeniżyn (c. k. notar. Henryk Szeib)	Opiekun objąwszy grunta sierocińskie administruje je razem ze swojem gospodarstwem, o wielkości więc dochodu, jaki one przynoszą, sam żadnego pojęcia mieć nie może. W ogóle grunta sierocińskie są bardzo małe tak, że nawet na utrzymanie sierót nie wystarczają. Wydzierżawianie gruntów sierocińskich w tym powiecie nie jest we zwyczaju. Na wychowanie sierót opiekun wcale nic nie łoży i z niemi nigdy się nie oblicza.	Dochody prawie zawsze obraca opieka na utrzymanie sierót.
18	Kosów	**Kosów** (c. k. notar. Dr. Karol Wurst)	Gospodarstwami sierocińskiemi gospodarują zazwyczaj opiekunowie, którzy w poszczególnych wypadkach dopuszczają pupilów swych, gdy tymże do pełnoletności mało już brakuje, do pewnego udziału w administracyi lub tymże część gruntu spadkowego do samodzielnej administracyi pozostawiają. Ostatecznie oddają zarząd całego majątku spadkobiercom, gdy ci wszyscy pełnoletność już osiągnęli. Opieka nie oblicza się prawie nigdy z sierotami, które z tego rodzaju administracyi żadnego zupełnie pożytku nie uzyskują.	Na utrzymanie sierót.
		Kuty (c. k. notar. Mieczysław Zaremba)	Sąd nie zajmuje się prawie zupełnie sprawami sierocińskiemi, z aktów więc spadkowych na to pytanie żadnej odpowiedzi dać nie można.	Dochody obraca opieka na utrzymanie sierót.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? Czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Nie składa nigdy.	Opiekun krewny nigdy bez procesu nie odda sierotom ich gruntu, opiekun zaś obcy oddanie jego czyni zależnem od zwrotu wielkich kosztów rzekomo w czasie opieki na sieroty lub administracyę przez siebie wyłożonych.	Dzielą się dobrowolnie między sobą, zwykle z pokrzywdzeniem słabszych. Działów nie wnoszą do księgi hipotecznej i nie upewniają żadnym pisemnym aktem. Intabulacya następuje dopiero wtedy, gdy geometra ewidencyjny zawiadomi władzę sądową o niezgodności katastru z księgami gruntowemi a sąd wezwie spadkobierców już jako współwłaścicieli do uporządkowania stanu hipotecznego.
W ogóle nie składają nigdy, wyjątkowo tylko złożono w sądzie kilka rachunków. Rachunki te złożone zostały przy pomocy pisarza pokątnego na podstawie teoretycznej i fikcyjnej, lecz nie na podstawie rzeczywistej, a ułożenie rachunków kosztowało więcej, niż cały dochód roczny z majątku wynosił.	Sieroty są zadowolone, jeżeli doszedłszy do pełnoletności bez wszelkich trudów i kosztów odbiorą majątek swój nieuszczuplony. Jeżeli opiekunem jest stryj, wuj, brat starszy lub szwagier, wówczas najczęściej, ażeby przyjść w posiadanie swego majątku, sieroty część jakąś na rzecz byłego opiekuna uronić muszą.	Dzielą się dobrowolnie w ten sposób, że w chwili śmierci spadkodawcy każdy z dorosłych spadkobierców bez wyczekiwania rozprawy spadkowej stara się samowładnie zagarnąć dla siebie jak najwięcej. Dział taki nie zostaje wpisany do ksiąg hipotecznych ani też żadnym dokumentem stwierdzony. Jeżeli spadkobiercy są niedorośli, to matka, starszy brat lub szwagier wyznacza im w miarę, jak do lat dochodzą, pewne części spadkowe, które zazwyczaj nie zostają w żadnym stosunku do tego, co się spadkobiercom rzeczywiście należy.
Bardzo rzadko.	Prawie nigdy.	Dzielą się pozasądownie dobrowolnie i w każdym razie po skończeniu pertraktacyi spadkowej. Działy te przeprowadzane bywają w większej części wypadków bez spisywania dokumentu, którego sporządzenie i podpisanie ma zazwyczaj miejsce dopiero wtenczas, gdy jakiś późniejszy kontrakt poprzednie sporządzenie aktu działu uczyni koniecznem, lub jeżeli wskutek doniesienia urzędu ewidencyi katastralnej o zaszłej zmianie posiadania sąd w interesie zgodności księgi gruntowej ze stanem faktycznym sporządzenie aktu działu spowoduje.
—	—	Wszelkie działy odbywają się w drodze sporu, bo ludność tego powiatu ma wiele chętki do procesów.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
19	Kraków	**Kraków** (c. k. notar. Wiktor Brzeski)	Gospodarstwa sierocińskie bywają administrowane przez opiekuna lub kogoś z familii, który bierze sieroty na utrzymanie, jedynie dla własnego zysku z pominięciem korzyści sierót, zaniedbaniem i spustoszeniem gruntów i budynków tak dalece, że gospodarstwo sierocińskie nawet niewprawne oko we wsi od innych rozróżnić potrafi. Przy większych gospodarstwach wypuszczają opiekunowie po kilka morgów gruntu w dzierżawę za czynszem rocznym od 12 — 16 zł. z morga. Dochód ten obracany bywa na opłatę podatków z całego gospodarstwa.	Dochody obraca opieka na utrzymanie sierót. Nadwyżkę dochodu, jeśli jaka została, co rzadko się zdarza, składa do depozytu sądowego tylko na wyraźne wezwanie.
		Liszki (c. k. notar. Filip Jendl)	Gospodarstwami sierocińskiemi administrują przeważnie matki sierót. Wydzierżawianie gruntów trafia się bardzo rzadko i to tylko wtedy, jeśli gospodarstwo jest większe a matka sierót umarła. Wydzierżawianie takie następuje w drodze publicznej licytacyi a czynsz roczny wynosi od 4 do 20 zł. z morga.	Czynsz dzierżawny składany jest do sądu, który zwyczajnie wyznacza z niego część lub całość na utrzymanie sierót. Z gruntów niewydzierżawionych otrzymują sieroty utrzymanie.
20	Łańcut	**Łańcut** (c. k. notar. Antoni Hanusz)	Na pierwsze cztery pytania notaryusz żadnej odpowiedzi dać nie	
		Leżajsk (c. k. notar. Bronisław Nowiński)	Administracya gospodarstw sierocińskich jest najzupełniej zaniedbana. Opiekun otrzymawszy dekret rozpoczyna swój zarząd od oddania małoletnich właścicieli w służbę a sam gospodaruje z największą krzywdą materyalną i moralną sierót. W niewielu wypadkach trafiają się opiekunowie sumienni, ci proszą sąd o wydzierżawienie gruntu w drodze publicznej licytacyi lub sami grunta te wydzierżawiają. Czynsz dzierżawny jest stosunkowo wysoki, a korzyść sierót widoczna. Wydzierżawianie takie jest możliwem tylko w takim wypadku, jeżeli nie pozostali pełnoletni spadkobiercy, bo wtedy wobec braku działu spadkowego pozostać musi współwłasność, a co za tem idzie i wspólny zarząd spuścizny.	Zazwyczaj wszystkie dochody giną w kieszeni opiekunów.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Rachunków sądowi opiekun nie składa, chyba że ktoś doniesie o jego nadużyciach i sąd go do tego przynagli.	Po oddaniu majątku małoletnim opiekun nie czyni żadnych rozrachunków, bo nie ma z czego. Nie rzadko oddaje majątek bez inwentarza i bez obsiewu.	Działy spadkowe odbywają się tylko pod groźbą procesów lub na skutek tychże. Działy między pełnoletnimi lub gdy następują w wykonaniu ostatniej woli spadkodawcy, są dobrowolne i przychodzą bez zbytnich trudności do skutku; jeżeli zaś do działu należą małoletni, dział jest utrudniony przez stanowisko sądu nadopiekuńczego, który wymaga zbytnich formalności lub zbytnich korzyści małoletniego. Ludność cierpi bardzo przez brak wytrawnych sędziów i obarczenie ich pracą, a wszelkie działy wypadają za kosztownie.
Nie składają.	Podstawę do obrachunku stanowi inwentarz spadkowy, obrachunki te odbywają się bez udawania się do sądu.	Spadkobiercy dzielą się zazwyczaj dobrowolnie w sądzie, u notaryusza lub też prywatnie.
może, sąd bowiem nie prowadzi księgi sierocińskiej.		Działy spadkowe sporządzane bywają w czasie pertraktacyi w sądzie lub u notaryusza, wprawdzie niechętnie z powodu ich kosztowności, ale i tak w licznych wypadkach.
Nie składają nigdy.	Czynią tylko na żądanie sądu wezwanego przez sieroty. Rozrachunki te wyglądają tak, że wydatki na podatki, opłaty różne, zasiewy, naprawę budynków i t. p. znacznie są wyższe od dochodów, skutkiem czego opiekun wykazuje jeszcze pretensye swoje do nieletnich. Jeżeli opiekunem jest starszy brat, szwagier etc., małoletni musi zazwyczaj doszedłszy do lat w drodze procesu windykować swoją część spadkową.	Lud jest skłonny do zawierania działów spadkowych z tem ograniczeniem, aby każdy ze spadkobierców otrzymał kawałek gruntu. Gdy zaś podział fizyczny gruntów jest obecnie bardzo kosztowny, nie przychodzi prawie nigdy do działów i spadkobiercy zostają wpisani do ksiąg gruntowych za właścicieli idealnych części. Ztąd powstają liczne procesa, kończące się często sprzedażą gruntu spadkowego.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich utrzymanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
20	Łańcut	**Przeworsk** (c. k. notar. Jan Wodecki)	Gdy pozostał ojciec wdowiec, lub matka wdowa, to gospodarstwo prowadzone jest zazwyczaj z pożytkiem sierót; gorzej jest, jeżeli matka wyszła drugi raz za mąż lub gdy administracya pozostaje w ręku starszego rodzeństwa. Sieroty w tych wypadkach nietylko że nic z dochodów nie otrzymują, ale co gorzej jedynie tylko w drodze procesu część swoją, doszedłszy do lat, wywindykować mogą. Gdy oboje rodzice pomarli a gospodarstwo jest znaczne, wydzierżawia je sąd w drodze publicznej licytacyi.	Czynsze dzierżawne składane są do sądu.
21	Limanowa	**Limanowa** (c. k. notar. Franciszek Gross)	Administracya gospodarstw sierocińskich jest najrozmaitsza.	—
22	Lisko	**Lutowiska** (c. k. notar. Piotr Kuryś)	Grunta sierocińskie są zazwyczaj wydzierżawiane w drodze sądowej licytacyi za czynsz stosunkowo dość wysoki. Jeżeli pozostały drobne sieroty, sąd wyznacza na ich utrzymanie kilka zagonów ziemi.	Czynsze dzierżawne składają do depozytu sądowego.
		Ustrzyki dolne (c. k. notar Karol Morwitz)	Sprawy sierocińskie są przy tutejszym sądzie nadzwyczaj zaniedbane. Opieka sama administruje gospodarstwem sierocińskiem, sieroty trzyma przy sobie, a gdy te dorosną, oddaje je do służby. Wypuszczanie w dzierżawę gospodarstwa sierocińskiego, obliczanie się opieki z zarządu i łożenie na wychowanie sierót, są to rzeczy zupełnie niepraktykowane.	Na utrzymanie małych sierót.
23	Lwów	**Winniki** (c. k. notar. Zygmunt Groblewski)	Gospodarstwa sierocińskie prawie nigdy nie bywają wydzierżawiane, lecz administracya tychże pozostawianą bywa opiece, bez względu na to, czyli opiekę sprawuje matka małoletnich lub inne osoby, czyli jest jeden lub więcej spadkobierców. Gdy pozostał większy majątek spadkowy, sąd pozostawia pewną część gruntu na pokrycie kosztów utrzymania sierót, resztę zaś wydzierżawia w drodze publicznej licytacyi zazwyczaj na lat sześć. Notaryusz ubolewa nad tem, że sąd nie prowadzi księgi sierocińskiej dokładnie.	Czynsze dzierżawne składane są do kasy sierocińskiej, w której złożono już około 60000 zł.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Nie składają nigdy.	Nie rozrachowują się.	Działy spadkowe nieruchomości odbywają się in natura przez fizyczny podział; podział odbywa się dobrowolnie, a sukcesorowie tylko wtedy na drogę sądową się udają, gdy administracyę prowadzi jedno z rodzeństwa i nic dobrowolnie dać im nie chce.
Bardzo rzadko.	Bardzo rzadko.	Dzielą się zazwyczaj dobrowolnie i to najczęściej po przeprowadzeniu pertraktacyi spadkowej. Działy sądowe z powodu ich kosztowności trafiają się bardzo rzadko.
—	—	Dziedzice dzielą się z reguły dobrowolnie w ten sposób, że jeden lub przy znaczniejszej objętości gruntu (od 25 do 40 morgów) dwaj współdziedzice, całą spuściznę obejmują, reszcie zaś współspadkobiercom dają spłaty *Lud tutejszy górski ma do tyla wyrobionego zmysłu ekonomicznego, że uważa podział gruntu za rzecz zgubną.*
Nie składają nigdy.	Nie czynią. Sieroty doszedłszy do pełnoletności są zadowolone, jeżeli bez procesu uda im się należną część spuścizny odebrać od zarządcy i rezygnują ze złożenia rachunków, bojąc się kosztownego procesu.	Dziedzice dzielą się dobrowolnie, często za współdziałaniem Zwierzchności gminnej, a to tak, że siostry biorą spłat w gotówce, bydle i t. d., bracia zaś dzielą się gruntem. Działy sądowe trafiają się bardzo rzadko, bo są kosztowne, sąd jest przeciążony pracą a geometra ewidencyjny (jeden na 2 okręgi sądowe ustanowiony) nie może tym działom wiele poświęcić czasu.
Nie składają.	—	Działy spadkowe przeprowadza prawie w każdym wypadku notaryusz a ludność chętnie ponosi koszta ze spisaniem aktów, a względnie sporządzeniem mapy przez geometrę połączone.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	1. W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	2. Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
24	Mościska	**Sądowa Wisznia** (c. k. notar. Włodzimierz Stronczak)	Największą ilością gospodarstw sierocińskich administrują matki sierót a gdy ta wyjdzie za mąż, ojczymowie. Administracya taka jest dla sierót bardzo niekorzystna, bo sąd nad nią najmniejszej kontroli nie rozciąga. Jeszcze jest gorzej gdy administracya zostaje w ręku starszego rodzeństwa, które cały spadek za swą wyłącznie własność uważa, na sieroty nic nie łoży a części tymże przypadłe chyba tylko w drodze procesu wydaje. Administracya prowadzona jest z korzyścią dla sierót tylko wtedy, gdy opiekunem jest obcy, ten bowiem albo wydzierżawia grunta i czynsze składa do kasy sierocińskiej, albo też z administracyi przekłada rachunki sądowi.	Czynsze dzierżawne składają do depozytu sądowego.
25	Nadwórna	**Nadwórna** (c. k. notar. Włodzimierz Krynicki)	1. Jeżeli jeden z małżonków umiera i pozostawia drugiego przy życiu, to ten obejmuje administracyę majątku sierocińskiego i zazwyczaj wstępuje w powtórne związki małżeńskie. Wszedłszy w związki małżeńskie nie łoży zazwyczaj nic na sieroty, oddaje je do służby a gdy dorosną i upomną się o swoją schedę, starają się je w jaknajkorzystniejszy dla siebie sposób wykwitować. 2. Jeżeli oboje rodzice pomarli, zostawiając dzieci pełnoletnie i małoletnie, natenczas mianują sądy opiekunem najstarszego brata lub szwagra i powtarza się ta sama historya jak pod 1. 3. Jeżeli oboje rodzice pomarli, zostawiając tylko małoletnie dzieci, to obejmuje opiekę krewny. Ten zatrzymuje przy sobie jedno lub dwoje dzieci a resztę oddaje do służby, gospodarstwo exploatuje i stara się je sobie, na podstawie urojonych pretensyj do spadkodawcy, przywłaszczyć. Lepiej jest, gdy opiekunem zostaje obcy, jest nim bowiem zazwyczaj jakiś poważny i uczciwy człowiek i choć przywłaszczy sobie część dochodów, oddaje przynajmniej sierotom bez procesu grunta w całości po ustaniu opieki.	Opiekun nie obraca prawie nic na utrzymanie i wychowanie sierót a składa do sądu dochody tylko w bardzo rzadkich wypadkach, mianowicie takich, w których wskutek doniesienia familii sierót lub Zwierzchności gminnych wymusza sąd na opiece składanie rachunków. Wypadek ten zdarza się zaledwie jeden na sto.
26		**Delatyn** (c. k. notar. Franciszek Gumiński)	Gospodarstwami sierocińskiemi administrują matki sierót lub opiekunowie, na wychowanie sierót nic nie łożą i z niemi się nigdy nie obliczają. Dzierżawa gruntów trafia się tylko w nadzwyczaj rzadkich wypadkach.	Czynsze dzierżawne składają do sądu.
27	Nisko	**Ulanów** (c. k. notar. Jarema Kazimierz)	Gospodarstwa sierocińskie są źle administrowane z krzywdą małoletnich i bez wszelkiego nadzoru ze strony sądu. W dzierżawę wypuszcza się grunta dopiero po wykazaniu nadużyć opiekuna, a czasem jeżeli dotyczący referent chce sobie urządzić komisyę i grunt sierociński na miejscu wydzierżawić. Wychowanie sierót jest zaniedbane.	Dają sierotom nędzne wyżywienie.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Opiekunowie obcy składają.	Po ustaniu opieki opiekun zwykle nie robi żadnych rozrachunków i ztąd powstają liczne procesa między byłymi pupilami a opiekunami.	Działy spadku odbywają się tylko wyjątkowo, spadkobiercy bowiem do nich przystąpić nie chcą i zazwyczaj udają się dopiero potem na drogę procesu celem podziału współwłasności.
Nie składają prawie nigdy.	Odpowiedź na to pytanie znajduje się już pod 1.	Sąd przyznaje spadek zazwyczaj dopiero po przedłożeniu i zatwierdzeniu działu spadku i używa przymusu do zawarcia takowego.—Skutki takiego postępowania są nader zbawienne.
Nie.	Nie.	Zazwyczaj posiadają spadkobiercy wspólne grunta spadkowe przez lat kilka, a potem dopiero zaczynają się o swe części procesować.
Nie składają.	Opiekunowie nigdy końcowych rachunków z opieki nie składają.	Zazwyczaj jeden spadkobierca zagarnia cały spadek i innym nic wydać nie chce. Dobrowolne działy, które są bardzo rzadkimi, zawierają się w ten sposób, że jeden lub dwóch spadkobierców dzieli grunt między siebie i spłaca pozostałych.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
28	Nowy Sącz	**Nowy Sącz** (c. k. notar. Łucyan Lipiński)	Gospodarstwami sierocińskiemi zarządzają rodzice lub opiekunowie, wypuszczanie ich zaś w dzierżawę trafia się tylko wyjątkowo. Dzierżawca daje zazwyczaj pożyczkę i trzyma za procent kawałek gruntu, co trwa dopóty, dopóki nie odbierze kapitału. Przy gospodarstwach włościańskich nie ma mowy o obliczaniu się ze sierotami, gdyż dochody te zaledwie starczą na ich utrzymanie.	Na utrzymanie sierót. Do sądu nigdy nic nie składają.
29	Nowy Targ	**Nowy Targ** (c. k. notar. Jan Trybulec)	Gospodarstwami sierocińskimi administrują albo matki albo opiekunowie. Matka jeżeli wyjdzie powtórnie za mąż, stara się coś zaoszczędzić dla siebie, dla swego drugiego męża i dla dzieci z nowego małżeństwa, oczywiście z krzywdą dziedziców. Opiekun także pamięta tylko o swojej korzyści. W rzadkich wypadkach gospodarstwa są wydzierżawione. Zarząd gospodarstw włościańskich odbywa się zwykle z krzywdą sierót, bez wszelkiej kontroli sądu.	Czynsze z gospodarstw wydzierżawionych z wiedzą sądu bywają składane do kasy sierocej i lokowane korzystnie.
30	Podhajce	**Podhajce** (c. k. notar. Michał Borowski)	Gdy zostali pełnoletni i małoletni spadkobiercy, to majątkiem zarządza w całości pozostały przy życiu małżonek z pełnoletnimi a względnie ci ostatni, pobierając dochody z tegoż na korzyść swoją, trzymając małoletnie przy sobie lub też rozpychając je na służbę. W tych wypadkach części gospodarstwa na małoletnich przypadające nie bywają nigdy wydzierżawiane i nie przynoszą małoletnim żadnej korzyści. Podobne stosunki zachodzą, jeżeli pozostały same małoletnie sieroty a matka opiekunka wyszła drugi raz za mąż. Lepiej jest, gdy opiekunem jest obcy, sąd bowiem w takim razie wydzierżawia zazwyczaj grunta sierocińskie w drodze publicznej licytacyi i poleca składanie czynszów dzierżawnych do kasy sierocińskiej.	Czynsze dzierżawne składane są do depozytu sądowego.
31	Przemyśl	**Niżankowice** (c. k. notar. Józef Gromnicki)	Gospodarstwa sierocińskie są administrowane prawie wyłącznie we własnym zarządzie, lecz gospodarkę prowadzi nie opieka, której administracyę oddano, ale najsilniejszy, a tenże sam na swoją rzecz dochody pobiera i rachunków nie składa, tak że sieroty żadnej korzyści, choćby z największego gospodarstwa nie otrzymują. Wypuszczanie gruntów w dzierżawę trafia się bardzo rzadko, choć jest to jedyny sposób administracyi korzystny dla sierót.	Czynsze dzierżawne składają do sądu.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4**. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5**. Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Nie składają nigdy, bo nie ma z czego się rachować.	Nie czynią nigdy.	Działy odbywają się zazwyczaj faktycznie bez żadnego dokumentu i bez uwidocznienia w hipotece. — Działy dobrowolne, jakkolwiek rzadkie, jeśli rozpoczęte zostały, przychodzą zawsze do skutku, działy zaś sądowe najczęściej się rozbijają z tego powodu, że sąd sobie z nimi rady dać nie może.
Nie składają.	Tak opiekun jak i opiekunka rzadko kiedy po dojściu do pełnoletności dziedzica, oddają mu dobrowolnie jego majątek. O takowy niekiedy musi on przez kilka lat prowadzić proces, albo jeżeli wybierze drogę spadkową niesporną, także przez parę lat jest zmuszony dopraszać się o oddanie sądowego.	Działy spadkowe nieruchomości odbywają się przeważnie dobrowolnie. Jeżeli opiekun lub opiekunka umrze, albo jeżeli jeden ze spadkobierców zaraz po śmierci spadkodawcy lub opiekunki spadkowe gospodarstwo zagrabi, naówczas reszta dziedziców z nim o swe części długoletnie spory prowadzić musi.
Składają tylko opiekunowie obcy.	Małoletni doszedłszy do lat prowadzić muszą zazwyczaj procesa o swoją część spadbową.	Spadek zazwyczaj przez pewien przeciąg czasu administrowany jest wspólnie przez wszystkich spadkobierców, dzielą się oni nim dopiero wskutek sporów, jakie prawie zawsze między nimi powstają. — Podziały fizyczne gruntów nie są prawie nigdy wnoszone do ksiąg publicznych.
Jeżeli opiekun złoży rachunek, co trafia się bardzo rzadko, to rachunek ten jest zawsze fałszywy i z krzywdą sierót, a prawie zawsze zamknięty niedoborem.	—	Dział następuje zazwyczaj w ten sposób, że posiadacz gruntu udziela sierotom jakby z łaski część tego, co im się rzeczywiście należy, sieroty zaś na to się godzą, bo nie mają funduszu na prowadzenie kosztownego procesu.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
31	Przemyśl	**Przemyśl** (c. k. notar. Julian Rokicki)	W okręgu sądowym przemyskim nie ma prawie mowy o jakiemkolwiek administrowaniu gospodarstw sierocińskich, o wydzierżawianiu takowych, o czynszach za te dzierżawy i o obliczaniu się opiekuna ze sierotami. Sąd nadopiekuńczy poprzestaje na ustanowieniu opieki i na przyznaniu spadku po wykazaniu się przez opiekuna, że dotycząca należytość spadkowa została uiszczoną.	—
32	Przemyślany	**Gliniany** (c. k. notar. Rudolf Koerber)	Gospodarstwa sierocińskie są prawie zawsze wydzierżawiane przez sąd w drodze publicznej licytacyi i to nie w całości, lecz pojedyńczemi parcelami, przez co uzyskuje się znacznie wyższy dochód.	Czynsze dzierżawne składają dzierżawcy wprost do depozytu sądowego. Przy składaniu czynszu asygnuje sąd potrzebne fundusze na utrzymanie sierót a resztę lokuje w kasie oszczędności.
33	Rawa	**Uhnów** (c. k. notar. Julian Celewicz)	Majątkiem spadkowym administruje zazwyczaj pozostała wdowa ze starszemi dziećmi lub z drugim mężem; w tym ostatnim razie sieroty idą zwykle do służby. Współopiekun nie mięsza się do niczego. Jeżeli zarządza gruntem opiekun, a sieroty są małe, w takim razie zabiera opiekun sieroty do siebie, posługuje się niemi, pobierając dochody z majątku sierocińskiego dla siebie, a jeżeli tylko dochodami pokrył podatki, opiekun taki uchodzi za bardzo dobrego. Gdy między sierotami jest brat starszy lub zamężna córka, w takim razie najstarsze z sierót nie troszczy się całkiem o opiekuna, zarządza majątkiem na własny rachunek, posługuje się ozostałem rodzeństwem lub też oddaje je do służby. U ludu wiejskiego wyrobiło się przekonanie, że małoletnim nie wolno upomnieć się o swoje prawo, dokąd nie dojdą do pełnoletności.	Administratorowie obracają dochody na własną korzyść.
34	Ropczyce	**Ropczyce** (c. k. notar. Dr. Stanisław Strzelbicki)	Jeżeli opiekun administruje majątkami sierocińskimi, to zazwyczaj oddaje sieroty nawet małe do służby, nic na nie nie łoży i ciągnie wszelkie zyski z majątku sierocińskiego na własną korzyść. Lepiej jest w gminach dalej od sądu powiatowego położonych, tam bowiem zwierzchności gminne czuwają nad opiekunami.	Sumienni opiekunowie na utrzymanie sierót, niesumienni na własną korzyść.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? Czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
—	—	—
—	—	Działy spadkowe przeprowadza zazwyczaj sam naczelnik sądu lub adjunkt sądowy na miejscu w ten sposób, że za przybraniem rzeczoznawców sądowych całe gospodarstwo pojedyńczemi parcelami na nowo szacuje a potem odpowiednio do tej wykazanej wartości całego gospodarstwa, dzieli majątek między spadkobierców.
Nie składają.	Nie czynią.	Starsze rodzeństwo dzieli faktycznie grunta między siebie, a gdy dekret dziedzictwa nie ma u nas mocy egzekucyjnej, młodsze rodzeństwo zaś na drogę procesu z powodu braku funduszów udawać się nie chce — sprzedaje swoją część żydowi, który zarabia na tem w trójnasób. Działy spadkowe w ogóle trafiają się bardzo rzadko.
Nie składają.	Po dojściu do pełnoletności sierót oddaje im opiekun gospodarstwo, lecz nie zwraca pobranych dochodów. Sieroty nie procesują go o nie z powodu braku funduszów.	Jeśli majątkiem sierocińskim administruje starsze rodzeństwo, to sieroty doszedłszy do pełnoletności muszą się zadawalniać tem, co im starsi dać zechcą, w przeciwnym razie zmuszone są dochodzić swych praw w drodze długoletnich i kosztownych procesów.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich utrzymanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
35	**Rudki**	**Rudki** (c. k. notar. Kazimierz Kurek)	Gdzie pozostanie matka lub bliższy krewny, gdzie majątek jest skromny i zaledwie wystarczający na opędzenie podatków i innych ciężarów publicznych, tam się administruje we własnym zarządzie; jeżeli zaś pozostanie większy majątek, lub nie ma go komu poruczyć, to się go wydzierżawia za czynsz mniej więcej 7 zł. rocznie z morga, prócz podatków, danin i t. d. Na wychowanie sierót opieka w ogólności nic nie łoży.	Jeżeli gospodarstwem administruje matka, to obraca wszelkie dochody na utrzymanie sierót; w innych wypadkach składa opiekun dochody z majątku do depozytu sądowego.
36	**Rzeszów**	**Głogów i Rzeszów** (c. k. notar. Ignacy Pogonowski i Mikołaj Machowski)	Gospodarstwa sierocińskie są w regule administrowane przez pozostałego przy życiu rodzica, a w braku tegoż przez opiekuna. Jeżeli pozostała matka lub ojciec wejdą w powtórne związki małżeńskie, to zawsze krzywdzą sieroty, jeżeli to miejsca nie miało, administrują gospodarstwem należycie. Jeżeli zmarły właściciel gospodarstwa pozostawił długi i takowe są nagłe, wypuszcza administracya pojedyncze kawałki gruntu w dzierżawę i umarza uzyskanemi pieniądzmi długi i zaległości.	Cały dochód obracanym bywa na utrzymanie tych, którzy się na gospodarstwie znajdują. Składanie pieniędzy do sądu ma miejsce tylko w bardzo wyjątkowych wypadkach.
		Strzyżów (c. k. notar. Zygmunt Holzer)	Administracya gospodarstw sierocińskich jest nadzwyczaj zaniedbana. Sądy bowiem obarczone sprawami spornemi i karnemi nie mają czasu wglądać w administracyę, opiekunowie zaś zwykle ciemni włościanie, administrować nie potrafią i więcej sierotom szkody niż pożytku przynoszą. O obliczaniu się z sierotami wobec demoralizacyi ludu wiejskiego mowy być nie może.	Przeważnie na własną korzyść opiekunów.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? Czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Nie składają, chyba na żądanie sądu.	Nie czynią.	Jeżeli w toku postępowania spadkowego sukcesorowie nie zrobią między sobą działu, to najstarszy spadkobierca zagarnia sukcesyą dla siebie a reszta musi dochodzić praw swoich w drodze procesu, który się zazwyczaj kończy ugodą.
Nie składają, notaryuszowi nie jest znany ani jeden wypadek składania rachunków.	Oddanie gospodarstwa sierocińskiego, jeżeli pozostała matka lub ojciec weszli w powtórne związki małżeńskie, wymaga zazwyczaj interwencyi sądu. Często się zdarza, że sądy w takich razach odsyłają właściciela po dojściu do pełnoletności na drogę prawa, motywując swoją uchwałę tem, że właściciel stawszy się pełnoletnim, nie może więcej domagać się pomocy z ustawy nieletnim się należącej. Położenie właściciela w tym razie jest trudnem, nie posiada on bowiem zazwyczaj żadnych funduszów, podczas gdy nieprawy dzierżyciel, ciągnąc z gospodarstwa dochody, może łożyć na to, by się przy niem utrzymać.	Dzielą się dobrowolnie zazwyczaj u notaryusza. — Dekrety dziedzictwa załatwiają sprawy spadkowe tylko formalnie i pozostawiają pole otwarte do niszczących sporów i nieporozumień w familii.
Składanie rachunków trafia się bardzo rzadko i jest zawsze niedbałe i niesumienne.	—	Działy spadkowe rzadko kiedy do skutku przychodzą, gdyż nie ma kto wykonać planu sytuacyjnego podzielonego gruntu, geometra bowiem mieszka o kilka mil od siedziby sądu, a na sprowadzenie go mało kto zdobyć się może.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	1. W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	2. Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
37	Sanok	**Bukowsko** (c. k. notar. Seweryn Żukowski)	Jeżeli gospodarstwem sierocińskiem administruje pozostały ojciec lub matka, to sąd do niczego się nie mięsza; administrujący nie wypuszcza gospodarstwa sierocińskiego w dzierżawę, nie oblicza się z sierotami i jedynem jego staraniem jest wychować sieroty i utrzymać gospodarstwo w jakim takim stanie do ich pełnoletności. Jeżeli opiekunem jest krewny lnb obcy, to i w takim razie rzadko wypuszcza się gospodarstwa sieroce w dzierżawę a sieroty utrzymują się przy opiekunie, lub też jeżeli są już starsze gospodarują same pod nadzorem opiekuna. Wyjątkowo tylko oddaje opiekun sieroty do służby i wydzierżawia grunta w porozumieniu ze Zwierzchnością gminną. Gospodarstwo sierocińskie wypuszcza się sądownie w dzierżawę i czynsz dzierżawny składa się do depozytu sądowego tylko w takich wypadkach, jeżeli albo Zwierzchność gminna, albo ktoś z interesowanych doniesie sądowi o złej administracyi i wyraźnie zażąda sądowego wydzierżawienia gospodarstwa sierocińskiego.	Dochody z gospodarstwa sierocińskiego idą zwykle na utrzymanie sierót a rzadko kiedy składa się je do depozytu sądowego.
		Sanok (c. k. notar. Teofil Lewicki)	Gospodarstwa sierocińskie administruje z reguły ojciec, jeżeli pozostał, we własnym zarządzie; jeżeli opiekunem jest dalszy krewny lub obcy, gospodarstwa sierocińskie bywają wydzierżawiane. Jeżeli dochód jest mały, obliczenie opiekuna z sierotami miejsca nie ma, gdyż zwykle dochód nie wystarcza nawet na utrzymanie. Przy większych dochodach ze spadkowego majątku zdarza się, iż opiekunowie zajmują się i wychowaniem sierót t. j. dają ich do rzemiosła lub na służbę. Gospodarstwa większe administrowane są zazwyczaj z korzyścią dla sierót.	Dochody, jeżeli zbywają z utrzymania sierót, składają opiekunowie przy większych majątkach do sądu; przy mniejszych dochodach pożycza je opiekun na procenta.
38	Skałat	**Grzymałów** (c. k. notar. Stefan Manaczyński)	Opieka uważaną jest za intratną synekurę, z której opiekun ciągnie tyle dochodów, ile tylko może. O sieroty nie dba zupełnie do tego stopnia, że te albo do obcych w służbę i na poniewierkę iść muszą, albo też u opiekuna samego służą. Opiekun z sierotami się nie oblicza i nic na ich wychowanie nie łoży, sąd zaś nadopiekuńczy nie ma ani czasu ani ochoty, by nieprawidłowościom tym przeszkodzić.	Dochody z gruntu sierocińskiego uważa opiekun za swoje i obraca je na zaokrąglenie własnego gospodarstwa.
		Skałat (c. k. notar. Dr. Tadeusz Biliński)	Największą częścią gospodarstw sierocińskich administrują wdowy, a gdy te wyjdą za mąż, ojczymowie sierót, którzy exploatują grunta, sierotom nic nie dają i oddają je do służby. Większe gospodarstwa bywają zazwyczaj wydzierżawiane.	Dochody wszystkie pochłania zazwyczaj administracya, podatki i utrzymanie sierót.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Tylko wyjątkowo, gdy sąd otrzyma wiadomość o wadliwej administracyi majątku sierocińskiego, składa opiekun sądowi rachunki.	Formalnych rozrachunków z opieką przy oddaniu majątku nie ma, sieroty bowiem same mają zwykle dokładną wiadomość o szczupłych dochodach. Jeżeli opiekun wyjątkowo pobierze znaczniejszy dochód i takowego zwrócić nie chce, sierota po dojściu do pełnoletności żąda od opiekuna zwrotu dochodu w zwykłej drodze prawa.	Działy spadkowe odbywają się tylko wtedy, jeżeli pozostałem ostatniej woli rozporządzeniem spadkodawca fizycznie wydzielone części majątku nieruchomego pojedynczym osobom przeznacza, lub jeżeli współspadkobiercy co do wspólnego posiadania pogodzić się nie mogą i jeden z nich bądź to wydzielenia fizycznej części majątku, bądź też spłaty schedy żąda. Działy te przeprowadza obecnie notaryusz w toku postępowania spadkowego a często już po jego ukończeniu.
Przy mniejszych spadkach składają opiekunowie rzadko kiedy rachunki, przy większych z reguły.	Rozrachunki czyni opiekun tylko przy większych spadkach.	Działy majątków spadkowych odbywają się dobrowolnie — rzadko udają się strony na drogę sądową; dokumenty w przedmiocie działu sporządzają po większej części notaryalnie a rzadziej po za kancelaryą notaryalną.
Nie składają nigdy.	Rozrachunki w powiecie tym po ustaniu opieki miejsca nigdy nie mają. Opiekun nie przywykł oddawać majątku pupilowi, gdy ten osiągnie pełnoletność, a jeśli nadspodziewanie to uczyni, to wypadek taki zaliczyć należy do wyjątków.	Działy odbywają się bardzo rzadko, opiekun bowiem uważa majątek spadkowy za swoją własność i zawsze stara się przy nim utrzymać. Jeśli dział nastąpi, to przeprowadzony jest zazwyczaj z krzywdą młodszych sierót, a już zawsze z krzywdą dziewcząt, które prócz krowy i kosztów na wesele nic z gruntu sierocińskiego nie otrzymują.
Prawie nigdy nie składają.	Nie czynią.	Działy spadkowe nieruchomości odbywają się z reguły pozasądownie, rzadko wobec sądu lub notaryusza.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich utrzymanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
39	Sokal	**Sokal** (c. k. notar. Ignacy Kraus)	Administracya gospodarstw sierocińskich w ogóle pozostawia wiele do życzenia. Jeśli opiekun administruje, wysyła sieroty do służby. Najlepiej jest jeszcze, jeżeli gospodarstwo zostało wydzierżawione.	—
40	Stanisławów	**Halicz** (c. k. not. Tyt. Przesmycki)	Gospodarstwa sierocińskie administrowane są zawsze z krzywdą sierót. Wypadki wydzierżawienia gruntów są bardzo rzadkie.	Dochody idą przeważnie na korzyść administracyi.
		Stanisławów (c. k. notar. Dr. Henryk Zathey)	Gospodarstwami sierocińskiemi administruje opiekun, gdy zaś który z małoletnich osiągnie taki wiek — przed fizyczną pełnoletnością, w którym może już sam gospodarstwem się trudnić, odbiera grunta we własny zarząd. Młodsze rodzeństwo pozostaje na gruncie i pomaga w gospodarstwie, za co ma pożywienie i odzież, wszelką zaś nadwyżkę dochodów pobiera faktyczny administrator. Wypuszczanie całych gospodarstw w dzierżawę trafia się bardzo rzadko, wydzierżawiane natomiast bywają poszczególne parcele gruntowe i to zazwyczaj bez zezwolenia sądu nadopiekuńczego.	Dochody obracają zazwyczaj na utrzymanie sierót, do depozytu sądowego nigdy nic nie składają.
41	Staremiasto	**Starasól** (c. k. notar. Norbert Mokrzycki)	Majątki sierocińskie włościańskie prawie bez wyjątku są dla sierót stracone. Każdy niemal opiekun (opiekunka) uważa je za swoją własność a sądy przeciążone pracą w sprawowanie opieki nigdy nie wglądają. Sieroty muszą się opiece wysługiwać lub zgoła z rodzinnego gruntu napędzone, tułają się po służbach, gdy zaś do lat przyjdą, nie mając absolutnie funduszów do windykowania swego mienia, zadawalniają się śmiesznie niską spłatą, jaką im opieka dać raczy. Wydzierżawianie gruntów sierocińskich prawie nigdy się nie trafia.	O składaniu dochodów do sądu, lub obracaniu takowych na korzyść sierót mowy nie ma.
42	Stryj	**Skole** (c k. notar. Bronisław Nartowski)	Gospodarstwa sierocińskie są administrowane przez matkę sierót, ojczyma lub starsze rodzeństwo zawsze z krzywdą małoletnich. Dzierżawa gruntów nie trafia się nigdy. Ingerencya sądu nadopiekuńczego ogranicza się na wydaniu dekretów opieki, dekretów dziedzictwa oraz konsensów do zawarcia małżeństwa.	Dochody z gospodarstw zabiera administrator na własny rachunek, nigdy zaś nie składa takowych do sądu, gdyż sąd na to żadnej ewidencyi nie prowadzi.
43	Tarnobrzeg	**Tarnobrzeg**	Grunta sierocińskie są zazwyczaj wydzierżawiane. Jeżeli opiekun sam administruje, to administruje niedbale i z krzywdą sierót.	Czynsze dzierżawne składane są do sądu nieregularnie
		Rozwadów (c. k. notar. Jan Martynowicz)	Gruntami sierocińskimi administruje opieka, pobierając wszelkie dochody na własną korzyść i z sierotami nigdy się nie obliczają.	Opieka obraca dochody na własną korzyść.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Nie składają.	Nie czynią.	Działy bywają częścią dobrowolne, częścią przymusowe.
Nie składają.	Nie czynią.	Dzielą spadek zazwyczaj z krzywdą młodszych sierót.
Opiekunowie ani dobrowolnie rachunków nie przedkładają, ani przez sąd do składania rachunków wzywanymi nie bywają.	Rozrachunków opiekunowie ani z sądem ani z pupilami po ustaniu opieki nie przeprowadzają.	Działy odbywają się pozasądownie bez wpisywania ich do ksiąg publicznych. Stan taki trwa dotąd, aż któryś ze spadkobierców nie zechce sprzedać części gruntu w dziale mu przypadłej, wtedy bowiem wpis do księgi okazuje się koniecznym.
Nie składają nigdy.	Sieroty są zadowolone, jeżeli doszedłszy do lat, otrzymają bodaj cząstkę rodzinnego majątku i nie myślą wcale o rozrachunkach z opieką.	Działy odbywają się z reguły dobrowolnie w ten sposób, że gdy sierocie przypadłoby n. p. trzy morgi, to aby uniknąć procesu, zadawalnia się, gdy otrzyma w dobrej drodze n. p. pół morga, za zrzeczenie się wszelkich praw do reszty majątku.
Nie składają.	Nie czynią.	Działy spadkowe przeprowadzają się dobrowolnie, bez ingerencyi sądowej i zwykle dzieje się to prywatnie.
Nie składają.	Nie czynią.	Działy spadkowe sporządzane bywają u adwokata lub notaryusza, co połączone jest ze znacznymi kosztami.
Nigdy.	Zdarzają się wypadki, że opiekun po oddaniu majątku rozpoczyna spór ze swymi pupilami o zwrot nadpłaconych rzekomo wydatków.	Jeśli zmarły pozostawił testament, przeprowadza się dział spadku w czasie pertraktacyi spadkowej.— W innych wypadkach godzą się spadkobiercy sami po dojściu do pełnoletności. — W bardzo jednak wielu wypadkach udają się na drogę sądową.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
44	Tarnopol	**Mikulińce** (c. k. notar. Władysław Sadowski)	Gospodarstwa sierocińskie wypuszczane są tylko w bardzo nielicznych wypadkach w dzierżawę, za czynsz miejscowym stosunkom odpowiedni Zwykle administracyę prowadzi opiekunka w sposób praktykowany przez spadkodawcę, rzadziej administruje opiekun, co zazwyczaj na pożytek sierót nie wychodzi.	Dochód obraca opieka na utrzymanie sierót i spłatę długów.
45	Tarnów	**Tarnów** (c. k. notar Nicefor Więckowski)	Gruntami sierocieńskimi administruje zazwyczaj to z rodziców, które pozostało przy życiu. W razie zupełnego sieroctwa, jeżeli małoletni wyszli z lat dziecinnych, gospodarują zwykle sami pod okiem opieki. Jeżeli zaś dzieci są jeszcze drobne, zajmuje się niemi oraz gospodarstwem bliższa familia lub opiekun. Ten sposób administracyi majątków sierocińskich jest korzystniejszym dla sierót niż gdy gospodarstwa są wydzierżawione.	Na utrzymanie sierót.
		Tuchów (c. k. notar. Kazimierz Goyski)	Jeżeli pozostała matka sierót, to ona administruje gospodarstwami sierocińskiemi, żywi sieroty dokąd są małe a potem oddaje je do służby. Jeżeli administruje opiekun a sieroty są starsze, to wydzierżawia grunta bez interwencyi sądu. Na wychowanie sierót opiekun w zasadzie nic nie łoży, albowiem pupile od najmłodszego wieku same na siebie pracują a nie rzadko muszą nawet na rzecz swojego służbodawcy lub opiekuna chodzić na zarobek.	Na opłatę podatków i drobnych długów, resztę, jaka pozostała, zatrzymują przy sobie.
		Żabno (c. k. notar. Gabryel Orzakiewicz)	Gospodarstwami sierocińskiemi administruje pozostały małżonek, często ojczym lub macocha, najstarszy brat, siostra, czasem i sam opiekun. Małoletnie sieroty przy nich się chowają i prócz utrzymania nic z dochodów nie otrzymują. Gospodarstwa większe wydzierżawia sąd w drodze publicznej licytacyi za czynsz możliwie najwyższy.	Na utrzymanie sierót i spłatę długów; czynsze dzierżawne składają do depozytu sądowego.
46	Trembowla	**Budzanów** (c. k. notar. Konstanty Widawski)	Jeżeli administruje matka ze starszemi sierotami lub też starsze rodzeństwo, to młode sieroty nie biorą zazwyczaj żadnego działu w dochodach. Jeżeli pozostały same drobne sieroty, wydzierżawia opiekun grunta i składa czynsz dzierżawny do sądu po strąceniu wydatków na utrzymanie dzieci.	Czynsze dzierżawne składane są do sądu.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Nie składają.	Strony załatwiają swoje wzajemne pretensye zazwyczaj prywatnie.	Dziedzice dzielą się dobrowolnie w miarę, jak który do pełnoletności przychodzi, sporządzają jednak formalny dokument rozdziału tylko w wyjątkowych wypadkach.
Nie.	Odbywają się zgodliwie i bez interwencyi sądu.	Działy odbywają się pozasądownie z ogólnem zadowoleniem, bo procesy działowe nie trafiają się prawie nigdy.
Rachunki trafiają się bardzo rzadko i kończą się zazwyczaj tem, że nic nie zostało, lub że jeszcze opiekun dołożył trochę ze swej kieszeni.	Sieroty doszedłszy do lat, odbierają grunta nieobrobione, nie obsiane i bez żadnego fundus instructus.	Jeśli zmarły nie pozostawił testamentu, dzielą się spadkobiercy sami między sobą, nie wpisując działu do ksiąg gruntowych. Jeśli pozostał testament, wtedy sporządzają dział majątku i intabulują go, ale za to faktyczne stosunki posiadania i administracyę pozostawiają taką samą, jaka była przed działem, aż do czasu, gdy wszyscy osiągną pełnoletność.
Nie składają prawie nigdy, bo ich nikt do tego nie zmusza.	Sierota jest zadowolona, jeśli doszedłszy do pełnoletności odbierze grunta bez procesu a o jakichkolwiek rozrachunkach z opiekunem i mowy nie ma.	Jeśli pozostało rozporządzenie ostatniej woli, którem grunt zawsze kawałkami między sieroty jest rozdzielony, dzielą grunt stosownie do niego i intabulują się w księgach gruntowych tylko wówczas, jeżeli do tego znagleni są przez sąd w myśl ustawy z 1883 r. — Jeśli nie ma rozporządzenia ostatniej woli, dzielą się dziedzice faktycznie, nie spisują jednak na dowód tego żadnego dokumentu i nie wnoszą go do ksiąg gruntowych.
Nie składają.	Po ustaniu opieki tylko na żądanie byłego pupila robi opiekun rozrachunki. Zresztą nie czyni żadnych rozrachunków a czasem nawet nie oddaje pupilowi majątku bez procesu.	Jeśli zmarły pozostawił testament, spadkobiercy trzymają się go ściśle i intabulują się za właścicieli przeznaczonych sobie parcel. Jeśli testamentu nie ma, dzielą się dobrowolnie bez spisania dokumentu i zawsze z krzywdą młodszych sierót.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1.** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót, lub też składa do sądu?
		Dobczyce (c. k. notar. Bruno Rogalski)	Notaryuszowi badać aktów spadkowych i krytykować postępowania	
		Podgórze (c. k. notar. Wacław Adamski)	Zarząd majątków sierocińskich znajduje się obecnie w opłakanym stanie a powodem tego jest zupełny brak kontroli ze strony niezmiernie pracą obarczonego sądu nad opieką, której uczciwości powierza się cały majątek sierociński. Gospodarstwami administrują matki sierót, starsze rodzeństwo lub opiekunowie, którzy myślą tylko o własnej korzyści.	Dochody pozostają zazwyczaj w ręku opieki.
47	Wieliczka	**Wieliczka** (c. k notar. Kazimierz Przychocki)	Jeżeli gospodarstwo sierocińskie jest drobne, pozostawia je sąd w ręku ojca, matki lub opiekuna za obowiązek żywienia i wychowania sierót. Gdy gospodarstwo jest większe, pozostawia sąd część jego opiece, resztę zaś wydzierżawia za czynsz odpowiedni stosunkom miejscowym. Matka lub ojciec zazwyczaj wchodą w powtórne związki małżenskie i wtedy rozpoczyna się gospodarstwo rabunkowe, aby zapewnić dla dzieci z drugiego małżeństwa jakieś zaopatrzenie. Opieka rzadko kiedy oblicza się z sierotami a jeżeli to czyni, to zawsze z krzywdą tychże Na wychowanie sierót z zasady nic nie łoży, co więcej, gdy te dorosną i mogą już zarobić sobie na życie, oddaje je zwyczajnie do służby. Sądy obarczone pracą nie wglądają zupełnie tak w administracyę gospodarstw, jako też w wychowanie sierót.	Czynsze dzierżawne składane są do depozytu sądowego. Dochody z niewydzierżawionych gospodarstw idą w części na utrzymanie rodziny, w części zaś do kieszeni opiekuna
48	Zaleszczyki	**Tłuste** (c. k notar. Władysław Rubczyński)	Administracya gospodarstw sierocińskich jest zawsze dla sierót niekorzystna. Właściwe dzierżawy nie trafiają się nigdy, za to są częste oddawania gruntów w zastaw, sprzedaż użytków z pola na lat 12 — 15 za pewną z góry przez nabywającego uiszczaną kwotę, albo też za zobowiązaniem się opieki do oddawania użytkowcy przez pewien przeciąg lat połowy plonów, jakie grunt sierociński przyniesie. Kontrakt taki jest właściwie sprzedażą połowy spodziewanych plonów. Opiekunowie z sierotami się nie obliczają i na ich wychowanie nic nie łożą.	Bardzo rzadko się zdarza, aby który opiekun z dochodów składał jakie kwoty do depozytu sądowego.
49	Zbaraż	**Zbaraż** (c. k. notar. Leopold Kukawski)	Opieka administruje gospodarstwami sierocińskiemi niedbale Dzierżawy trafiają się tylko w wyjątkowych wypadkach. Opieka sądowa nad sierotami zaczyna i kończy się na ustanowieniu opiekuna.	Dochody z większych gospodarstw lokuje opiekun na procenta.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4.** Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5.** Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? Czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
sądów nie wypada, nie może więc na udzielony mu kwestyonaryusz żadnej dać odpowiedzi.		
Nie składają.	—	Dzielą się zazwyczaj dobrowolnie i to w ten sposób, że jeden obejmuje gospodarstwo i spłaca pozostałych.
W rzadkich bardzo wypadkach składa opiekun rachunki sądowi, a te, które pod pressyę sądową składa, są fikcyjne i inaczej być nie może, bo lud rachunków nie prowadzi.	Nie czynią. Często sierota doszedłszy do lat, o część swoją spadkową proces prowadzić musi. Dekret dziedzictwa bowiem wykazuje tylko tytuł do spadku, ale nie nadaje żadnych praw.	Jeśli spadkodawca zmarł bez testamentu, powstaje wspólność, która rozwiązaną bywa zazwyczaj dopiero w drodze procesu. Gdy pozostało rozporządzenie ostatniej woli, w takim razie testator sam rozdziela grunta między swe dzieci, a te intabulują się za właścicieli przekazanych sobie parcel, przeprowadziwszy przedtem sądownie dział gruntów.
Nie składają.	Nie czynią żadnych rozrachunków.	Spadkobiercy pełnoletni zagarniają zwyczajnie cały majątek ruchomy a z nieruchomego tyle, ile się im podoba, zaś małoletnim pozostawiają cząstkę tylko jakby z łaski. Ponieważ małoletni, doszedłszy do lat nie mają zazwyczaj funduszów na prowadzenie procesów, zadawalniać się muszą tem, co im niby z łaski wydzielono.
Nie składają nigdy.	Nie czynią.	Działy spadkowe pisemne trafiają się obecnie często.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Okręg sądowy	**1** W jaki sposób gospodarstwa sierocińskie są administrowane? jaki przynoszą dochód? czy są wypuszczane w dzierżawę? jeżeli są, za jaki czynsz dzierżawny? lub czy opiekun sam nimi administruje? jak się oblicza ze sierotami? co łoży na ich wychowanie? z jakim pożytkiem dla sierót prowadzi gospodarstwo?	**2.** Jak obraca dochodami, które z majątku pobiera? czy obraca je na utrzymanie sierót. lub też składa do sądu?
50	Złoczów	**Złoczów** (c. k. notar. Dr. Władysław Bodyński)	Często się zdarza, że opieka, której administracya gospodarstw sierocińskich powierzoną została, rozpędza sieroty na służbę i nic na nie nie łoży. Jeżeli zmarły pozostawił długi na gruncie ciążące, wydzierżawia opieka grunta celem umorzenia tychże. Zaprowadzenie ksiąg gruntowych polepszyło stanowisko sierót o tyle, że przynajmniej zagarnięcie gruntów przez opiekę zostało obecnie utrudnionem.	Opieka przywłaszcza sobie zazwyczaj dochody, jakie z gruntów sierocińskich pobiera.
		Olesko (c. k. notar. Dr. Leon Reis)	Administrują ojcowie, matki sierót lub opiekunowie w sposób między ludnością wiejską praktykowany. Gdy sieroty dojdą do fizycznej dojrzałości, oddaje im zwyczajnie opieka w zarząd część gruntu im przypadającego, uszczuplając je czasami przy wydzielaniu. Ruchomości giną zawsze dla sierót. Dzierżawa gruntów sierocińskich trafia się bardzo rzadko, częstymi są za to zastawy t. j. sprzedaż użytków z gruntu za procent od pożyczonego przez opiekę kapitału	Opieka daje sierotom utrzymanie.
		Zborów (c. k. notar Józef Onyszkiewicz)	Administrują matki sierót, ojcowie lub opiekunowie zawsze z krzywdą sierót. Najgorszym administratorem jest opiekun, bo zazwyczaj oddaje sieroty do służby. Bardzo rzadko się zdarza, aby gospodarstwo sierocińskie wypuszczono w dzierżawę a i wtedy sieroty żadnego pożytku nie mają, bo opieka zabiera zazwyczaj czynsze do swojej kieszeni. Sądy powiatowe sprawami sierocińskiemi wcale się nie zajmują, bo uważają je za mało ważne.	Dochody giną w kieszeni opiekuna.
51	Żydaczów	**Żydaczów** (c. k. notar. Karol Waniek)	Z reguły gospodarstwa sierocińskie administrowane są przez małżonka przy życiu pozostałego, który żadnych rachunków sądowi nie składa i wydzierżawia dowolnie pojedyncze parcele z gruntów, o ile to potrzebne na umorzenie długów. Opiekunowie obcy składają rachunki sądowi tylko w wypadkach, jeżeli gospodarstwo sieroce jest znaczniejsze.	Na utrzymanie sierót i amortyzacyę długów
		Żurawno (c. k. notar. Jan Ludkiewicz)	Gospodarstwami sierocińskiemi administruje zazwyczaj ten, komu udało się wedrzeć w posiadanie, najczęściej drugi mąż wdowy pozostałej po spadkodawcy a często brat spadkodawcy, roszczący sobie nieraz jakieś pretensye do gruntu spadkowego. Wydzierżawianie gruntów trafia się bardzo rzadko. Jeżeli spadkiem administruje opiekun, nie oblicza się ze sierotami, ale oddaje je do służby lub do krewnych, którym na utrzymanie sierót wyznacza do używania część gruntów spadkowych. Zdarza się często, że opiekun sprzeda grunta spadkowe osobie trzeciej, a sieroty doszedłszy do lat muszą o oddanie prowadzić procesy.	Opiekunowie chowają dochody do własnej kieszeni.

3. Czy opiekun składa sądowi rachunki?	**4**. Czy po oddaniu majątku opiekun czyni jakie rozrachunki?	**5**. Czyli i w jaki sposób odbywają się działy spadkowe nieruchomości? czy dziedzice dzielą się dobrowolnie? lub udają się w tym celu na drogę sądową?
Sąd albo uwalnia opiekę od składania rachunków z powodu rzekomo małego majątku, albo też nie ma czasu przypilnować, aby te rachunki były składane.	Nie czynią żadnych rozrachunków. Jeżeli opiekun jest nieuczciwym, co się często bardzo zdarza, w takim razie muszą spadkobiercy pełnoletni dopiero w drodze procesu majątku swego dochodzić.	Działy spadkowe dość często się trafiające - bywają sporządzane dobrowolnie a przed notaryuszem tylko formalizowane.
Nie składają.	Nie czynią.	Czy pozostał testament, czy nie, dzielą się spadkobiercy dobrowolnie i to zawsze z krzywdą młodszego rodzeństwa.
Sąd uwalnia opiekę od składania rachunków lub też składania tego nie żąda.	Nie czynią.	Dzielą się dobrowolnie i rzadko tylko udają się na drogę sądową. Złem jest tylko to, że żaden ze spadkobierców nie chce się zgodzić na spłatę.
Opiekunowie obcy składają, jeżeli gospodarstwo jest znaczniejsze.	Nie czynią.	Działy spadkowe należą do rzadkości, tentowana w sądzie ugoda rzadko tylko przychodzi do skutku. Z reguły najstarszy syn lub córka przywłaszcza sobie cały majątek a reszta spadkobierców musi ich dopiero o oddanie spadku procesować. Małoletni po uzyskaniu pełnoletności zadawalniają się jakąś spłatą.
Dobrowolnie żaden opiekun nie składa rachunków sądowi, chyba że sąd na doniesienie zmusi go do tego.	Chyba w drodze procesu zmuszony.	Działy są dobrowolne i odbywają się ustnie bez spisania dokumentu zawsze z pokrzywdzeniem młodszych sierót; pełnoletni bowiem przy dziale pomijają małoletnich, którzy doszedłszy do pełnoletności drogą procesu praw swoich dochodzić muszą, rozumie się, jeżeli mają środki na prowadzenie procesu.

IV.

Tabelaryczne zestawienie dat na pytania:

1. Ile pertraktacyj spadkowych przybywa w każdym poszczególnym roku?
2. Jak długo trwa załatwienie jednej pertraktacyi spadkowej licząc od dnia śmierci spadkodawcy, aż do wydania dekretu dziedzictwa?
3. W ilu pertraktacyach spadkowych znajdują się nieruchomości?
4. W ilu spadkach pozostały małoletnie dzieci?

Nazwa Sądu	1. Ile pertraktacyj spadkowych przybywało w poszczególnych latach					2. Jak długo trwa załatwienie jednej pertraktacyi spadkowej, licząc od dnia śmierci spadkodawcy aż do wydania dekretu dziedzictwa								3. W ilu pertraktacyach spadkowych znajdują się nieruchomości				4. W ilu spadkach pozostały małoletnie dzieci			
			Badano			A. Badano w sądzie				B. Wydano dekret dziedzictwa, licząc od czasu wdrożenia sprawy			C. Przeciętne obliczenie długości czasu od śmierci spadkodawcy do wydania dekretu dziedzictwa		Było mas spadkowych z majątkiem			Z pertraktowanych mas spadkowych majątkowych		
	w roku	Weszło do sądu spraw	spraw majątkowych	spraw bezmajątkowych	Razem	w roku	ogółem spraw majątkowych	między temi było po zmarłych: w ostatnich trzech latach	między temi było po zmarłych: jeszcze dawniej	w tym samym roku	w roku następnym	jeszcze później		w roku	nieruchomym	ruchomym	Razem	w roku	w liczbie	pozostały małoletnie dzieci w spadkach?	% w stosunku do mas spadkowych
Milówka	1880	179	117	41	158	1880	117	102	15	84	13	20	3·3	1880	113	4	117	1880	117	82	70
	1881	261	164	43	207	1881	164	152	12	122	31	11	4	1881	145	19	164	1881	164	129	79
	1882	224	137	45	182	1882	137	129	8	104	27	6	2·3	1882	130	7	137	1882	137	96	70
	1883	252	151	49	200	1883	151	131	20	119	14	18	4	1883	145	6	151	1883	151	95	63
	1884	232	124	58	182	1884	124	110	14	84	19	21	4·5	1884	117	7	124	1884	124	81	65
	1885	451	164	187	351	1885	164	160	4	93	45	26	2	1885	149	15	164	1885	164	103	63
	1886	312	89	162	251	1886	89	85	4	61	20	8	2·5	1886	84	5	89	1886	89	57	64
	1887	229	75	54	129	1887	75	70	5	60	8	7	2·5	1887	74	1	75	1887	75	48	64
	1888	231	40	37	77	1888	40	37	3	36	3	1	3	1888	35	5	40	1888	40	22	55
	1889	268	97	—	97	1889	97	93	4	95	1	1	1·5	1889	95	2	97	1889	97	62	64
	razem	2.639	1.158	676	1.834	razem	1.158	1.069	99	858	181	119	3	razem	1.087	71	1.158	razem	1.158	775	69
Sąd powiatowy m. d. Nowy Sącz	1882	334	101	198	299	1882	101	93	8	33	29	39	3·2	1882	69	32	101	1882	101	75	75
	1883	384	116	224	340	1883	116	104	12	32	56	28	3·7	1883	98	18	116	1883	116	81	70
	1884	317	96	250	346	1884	96	92	4	14	66	16	2·6	1884	79	17	96	1884	96	75	77
	1885	671	125	485	610	1885	125	115	10	30	51	44	3·7	1885	101	24	125	1885	125	96	78
	1886	662	96	304	400	1886	96	88	8	20	53	23	3·4	1886	80	16	96	1886	96	71	73
	1887	538	133	327	460	1887	133	113	20	40	80	13	4	1887	108	25	133	1887	133	104	71
	1888	580	61	437	498	1888	61	51	10	19	36	6	3·7	1888	48	13	61	1888	61	43	70
	1889	552	67	361	428	1889	67	52	14	29	22	16	3	1889	78	9	67	1889	67	47	70
	razem	4.022	795	2.596	3.381	razem	795	708	86	217	393	185	3·4	razem	641	154	795	razem	795	592	75
Gorlice	1882	1.308	294	601	895	1882	294	192	102	121	58	15	5	1882	279	15	294	1882	294	224	72
	1883	722	207	291	498	1883	207	147	60	159	29	19	3·5	1883	195	12	207	1883	207	148	72
	1884	711	184	297	481	1884	184	138	46	62	31	91	4·2	1884	172	12	184	1884	184	133	72
	1885	709	242	313	555	1885	242	196	46	19	210	13	4	1885	224	18	242	1885	242	182	75
	1886	645	173	313	486	1886	173	143	30	59	108	6	3·2	1886	163	10	173	1886	173	133	80
	1887	552	161	253	414	1887	161	129	32	74	74	13	5	1887	147	14	161	1887	161	130	80
	1888	563	96	282	378	1888	96	84	12	22	69	5	3	1888	81	15	96	1888	96	76	79
	1889	578	32	298	330	1889	32	24	8	26	2	4	2·5	1889	28	4	32	1889	32	22	70
	razem	5.788	1.389	2.648	4.037	razem	1.389	1.053	336	542	581	166	3·8	razem	1.289	100	1.389	Ra...	...	...	75

Sąd pow. in. d. S. II. we Lwowie

Łańcut

1883	645	155	265	420	1883	155	119	36	93	38	24	2·8	1883	143	12	155	1883	155	103	67
1884	532	110	197	307	1884	110	88	22	70	29	21	3	1884	94	16	110	1884	110	84	76
1885	659	172	212	384	1885	172	145	27	85	74	13	2·4	1885	163	9	172	1885	172	121	70
1886	682	186	239	425	1886	186	143	43	132	48	6	3·3	1886	163	23	186	1886	186	128	68
1887	699	178	183	361	1887	178	136	42	129	32	17	2·6	1887	163	15	178	1887	174	126	71
1888	639	163	133	296	1888	163	112	51	126	27	10	3·2	1888	153	10	163	1888	163	123	75
1889	663	158	157	315	1889	158	135	23	129	15	14	2·3	1889	148	10	158	1889	158	117	74
razem	4.519	1.122	1.386	2.508	razem	1.122	878	244	755	262	105	2·8	razem	1.027	95	1.122	razem	1.122	802	71

Łańcut

1883	280	84	73	157	1883	84	72	12	46	10	28	3·4	1883	80	4	84	1883	84	64	76
1884	175	87	25	112	1884	87	73	14	12	28	47	3·7	1884	79	8	87	1884	87	63	72
1885	351	136	49	185	1885	136	115	21	41	83	12	2·8	1885	134	2	136	1885	136	111	81
1886	271	80	57	137	1886	80	65	15	20	25	35	3·7	1886	72	8	80	1886	80	58	72
1887	238	88	37	125	1887	88	75	13	18	43	27	2·7	1887	79	9	88	1887	88	71	80
1888	201	66	38	104	1888	66	61	5	29	27	10	2	1888	64	2	66	1888	66	45	72
1889	194	52	21	73	1889	52	37	15	19	33	—	3	1889	50	2	52	1889	52	40	77
razem	1.710	593	301	893	razem	593	498	95	185	249	159	3	razem	558	35	593	razem	593	452	76

Dębica

1883	242	101	85	186	1883	101	86	15	37	34	30	2·8	1883	85	16	101	1883	101	80	80
1884	250	86	95	181	1884	86	68	18	10	25	51	4	1884	70	16	86	1884	86	62	72
1885	256	71	134	207	1885	71	60	11	3	23	45	5	1885	61	10	71	1885	71	50	70
1886	317	95	198	293	1886	95	72	23	8	47	40	5·5	1886	82	13	95	1886	95	66	69
1887	269	95	121	216	1887	95	71	24	18	67	10	4·7	1887	90	5	95	1887	95	72	75
1888	284	93	131	224	1888	93	60	33	16	63	14	5·6	1888	82	11	93	1888	93	61	64
1889	239	65	125	190	1889	65	49	16	15	48	2	3·8	1889	59	6	65	1889	65	39	60
razem	1.857	606	891	1.498	razem	606	466	140	107	307	192	4·5	razem	529	77	606	razem	606	430	71

Podgórze

1883	174	51	60	111	1883	51	21	30	30	7	14	4·2	1883	46	5	51	1883	51	32	62
1884	166	31	43	74	1884	31	24	7	5	10	16	4·5	1884	27	4	31	1884	31	19	61
1885	153	28	28	64	1885	28	15	13	9	3	16	5	1885	21	7	28	1885	28	19	68
1886	255	76	61	137	1886	76	51	25	11	17	48	4·6	1886	65	11	76	1886	76	42	58
1887	304	62	109	171	1887	62	41	21	6	34	22	4	1887	61	1	62	1887	62	45	72
1888	355	83	166	249	1888	83	45	38	32	27	24	5	1888	74	9	83	1888	83	51	61
1889	246	27	145	172	1889	27	14	13	5	16	6	5	1889	19	8	27	1889	27	12	44
razem	1.653	358	612	978	razem	358	211	147	98	114	146	4·7	razem	313	45	358	razem	358	220	61

Nazwa Sądu	1. Ile pertraktacyj spadkowych przybywało w poszczególnych latach					2. Jak długo trwa załatwienie jednej pertraktacyi spadkowej, licząc od dnia śmierci spadkodawcy aż do wydania dekretu dziedzictwa								3. W ilu pertraktacyach spadkowych znajdują się nieruchomości				4. W ilu spadkach pozostały małoletnie dzieci			
			Badano			A. Badano w sądzie				B. Wydano dekret dziedzictwa, licząc od czasu wdrożenia sprawy			C. Przeciętne obliczenie długości czasu od śmierci spadkodawcy do wydania dekretu dziedzictwa		Było mas spadkowych z majątkiem			Z pertraktowanych mas spadkowych majątkowych		
	w roku	Weszło do sądu spraw	spraw majątkowych	spraw bezmajątkowych	Razem	w roku	ogółem spraw majątkowych	między temi było po zmarłych: w ostatnich trzech latach	między temi było po zmarłych: jeszcze dawniej	w tym samym roku	w roku następnym	jeszcze później		w roku	nieruchomym	ruchomym	Razem	w roku	w liczbie	pozostały małoletnie dzieci w spadkach?	% w stosunku do mas spadkowych
Przemyślany	1883	236	92	65	157	1883	92	71	21	37	7	48	6	1883	89	3	92	1883	92	76	78
	1884	287	80	69	149	1884	80	50	30	13	10	57	6·3	1884	75	3	80	1884	80	64	80
	1885	355	123	123	246	1885	123	67	56	17	5	101	6·3	1885	119	2	123	1885	123	93	75
	1886	169	64	54	118	1886	64	66	18	11	24	29	3·7	1886	62	2	64	1886	64	50	78
	1887	189	62	65	127	1887	62	42	20	18	13	31	4·3	1887	62	—	62	1887	62	52	84
	1888	422	125	138	263	1888	125	91	34	13	40	72	4	1888	121	4	125	1888	125	82	65
	1889	332	83	93	180	1889	83	42	41	21	48	14	5	1889	87	—	87	1889	87	56	64
	razem	1.990	629	607	1.236	razem	629	409	220	130	147	352	5·2	razem	615	14	629	razem	629	473	75
Mikołajów	1883	251	97	43	140	1883	97	74	23	43	12	42	4·3	1883	96	1	97	1883	97	76	77
	1884	195	66	20	86	1884	66	54	12	10	21	35	4	1884	64	2	66	1884	66	40	61
	1885	119	84	32	116	1885	84	60	24	16	41	27	5	1885	82	2	84	1885	84	60	74
	1886	172	67	41	108	1886	67	59	8	11	15	41	3·6	1886	62	5	67	1886	67	44	68
	1887	160	127	49	176	1887	127	104	23	23	51	53	3·5	1887	119	8	127	1887	127	73	58
	1888	271	127	31	158	1888	127	97	30	95	22	11	3·8	1888	120	7	127	1888	127	74	58
	1889	304	120	29	149	1889	120	81	39	92	23	5	2·8	1889	113	7	120	1889	120	74	61
	razem	1.472	688	245	933	razem	688	159	159	288	185	215	3·7	razem	656	32	688	razem	688	441	64
Halicz	1883	207	92	32	124	1883	92	73	19	71	8	13	3·2	1883	90	2	92	1883	92	48	51
	1884	237	96	55	151	1884	96	71	25	62	11	23	3·6	1884	95	1	96	1884	96	68	70
	1885	312	201	26	227	1885	201	125	76	134	32	35	5	1885	197	4	201	1885	201	139	69
	1886	134	62	20	82	1886	62	43	19	19	15	28	4	1886	58	4	62	1886	62	42	67
	1887	186	82	22	114	1887	82	52	30	39	22	21	3	1887	78	4	82	1887	82	51	62
	1888	202	93	24	117	1888	93	65	28	49	28	16	3	1888	91	2	94	1888	94	64	66
	1889	239	108	27	125	1889	108	65	43	79	25	4	3	1889	107	1	108	1889	108	63	65
	razem	1.517	734	206	940	razem	734	494	240	453	141	140	3·7	razem	716	18	734	razem	734	475	64

Kosów	1879	234	130	31	161	1879	130	59	71	80	22	28	8	1879	127	3	130	1879	130	69	53
	1883	345	71	16	87	1883	71	45	26	58	8	5	4·6	1883	71	—	71	1883	71	51	72
	1884	398	218	43	261	1884	218	164	54	169	22	27	3·2	1884	211	7	211	1884	211	123	59
	1889	434	90	48	138	1889	90	72	18	4	55	31	3 5	1889	85	5	90	1889	90	46	51
	1890	190	36	17	53	1890	36	23	13	5	9	22	1·5	1890	33	3	36	1890	36	8	22
	razem	1.601	545	155	700	razem	545	363	182	316	116	113	4·5	razem	527	18	545	razem	545	297	54
Husiatyn	1883	271	121	80	201	1883	121	77	44	53	49	19	4 6	1883	120	1	121	1883	121	99	82
	1884	227	92	76	168	1884	92	63	29	37	27	28	4 8	1884	92	—	92	1884	92	55	60
	1889	321	147	75	222	1889	147	105	42	68	59	20	3·6	1889	143	4	147	1889	147	110	75
	1890	364	135	118	253	1890	135	116	19	101	30	4	2	1890	132	3	135	1890	135	80	59
	razem	1.183	495	349	844	razem	495	361	134	259	165	71	4	razem	487	8	495	razem	495	344	70

V.

Zestawienie dat na pytanie:

Jaka była należytość przyznana c. k. notaryuszom?

I. C. k. Sąd powiatowy w Milówce.

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1880	Masa bierna	2	— 83 zł.	4·75 zł.	— 165 zł.	9·50 zł.	—
	nie dochodzi 100 zł.	2	57 „	— „	59 „	— „	—
	„ „ „	36	46·44 „	4·63 „	1.672 „	166 60 „	9·96%
	od 100—150 „	14	125·50 „	5·50 „	1.757 „	77·05 „	4·4%
	„ 150—200 „	20	183 „	6·70 „	3.661 „	133·90 „	4·%
	„ 200—300 „	8	248·74 „	7·10 „	1.990 „	56 80 „	2·85%
	„ 300—400 „	9	338·77 „	7·61 „	3.049 „	68·50 „	2·24%
	„ 400—800 „	17	541·54 „	9·85 „	9·206 „	167·50 „	1·82%
	„ 800— powyżej	9	1.242 „	12 65 „	11·179 „	113 „	1·%
	Razem .	117	280 zł.	6·85 zł.	32.568 „	792·85 zł.	2·4%
1881	Masa bierna	4	— 24 zł.	5·62 zł.	— 97 zł.	22·50 zł.	—
	nie dochodzi 100 zł.	1	53 „	— „	53 „	— „	—
	„ „ „	35	84 „	5 „	2.929 „	181 50 „	6·2%
	od 100—150 „	23	123 „	6·82 „	2.786 „	157 „	5·6%
	„ 150—200 „	17	177 „	6·44 „	3 014 „	109·55 „	3·6%
	„ 200—300 „	37	251 „	7·59 „	9.285 „	281 „	3%
	„ 300—400 „	13	343 „	10·83 „	4.469 „	141 „	3·1%
	„ 400—800 „	21	560 „	11·93 „	11.772 „	250·50 „	2·1%
	„ 800— powyżej	13	1.476 „	14·50 „	19.193 „	188·50 „	0·9%
	Razem .	164	328 zł.	8 17 zł.	53.501 zł.	1331·55 zł.	2·5%
1882	Masa bierna	5	— 150 zł.	6 zł	— 740 zł.	29·75 zł.	—
	nie dochodzi 100 zł.	14	44 „	0 „	611 „	0 „	—
	„ „ „	6	58 „	5·16 „	346 „	31 „	9%
	od 100 150 —	26	129 „	5·80 „	3 363 „	150·75 „	4·5%
	„ 150—200 „	19	177 „	8 10 „	3.368 „	154 „	4·5%
	„ 200—300 „	19	243 „	11·50 „	4.609 „	218·50 „	5%
	„ 300—400 „	14	341 „	14·70 „	4.776 „	206 „	4·3%
	„ 400—800 „	26	560 „	16·79 „	14.559 „	436·50 „	3%
	„ 800— powyżej	8	1.108 „	22·37 „	8.867 „	179 „	2%
	Razem .	137	298 zł.	11·42 zł.	40.499 zł.	1.405·50 zł.	3·4%
1883	Masa bierna	2	— 17 zł.	10 zł.	— 17 zł.	10 zł.	—
	nie dochodzi 100 zł.	12	37 „	0 „	449 „	0 „	—
	„ „ „	12	41 „	5·23 „	496 „	62·80 „	12·66%
	od 100—150 „	39	125 „	5 „	4.889 „	194·40 „	4%
	„ 150—200 „	14	181 „	5·64 „	2.548 „	78·75 „	3%
	„ 200—300 „	20	250 „	9·46 „	4.996 „	189·25 „	3·8%
	„ 300—400 „	20	354 „	10·74 „	7.074 „	214·75 „	3%
	„ 400—800 „	23	510 „	14·92 „	11.748 „	343·10 „	3%
	„ 800 powyżej	9	1.232 „	21·83 „	11.087 „	196·50 „	1·77%
	Razem .	151	286 zł.	9·30 zł.	43.287 zł.	1.289·55 zł.	2%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1864	Masa bierna	4	— 36 zł.	8 zł.	— 146 zł.	16 zł.	—
	nie dochodzi 100 zł.	9	41 „	0 „	370 „	0 „	—
	„ „ „	6	66 „	4·47 „	397 „	26·80 „	6·7%
	od 100—150 „	17	128 „	3·70 „	2.172 „	62.70 „	2·9%
	„ 150—200 „	22	182 „	5·60 „	4.010 „	123.35 „	3%
	„ 200—300 „	19	244 „	7·84 „	4.624 „	149 „	3·21%
	„ 300—400 „	5	378·5 „	7·85 „	1 892 „	39·25 „	2%
	„ 400—800 „	28	563 „	13·37 „	15·758 „	374·25 „	2·37%
	„ 800— powyżej	13	1.326 „	17.38 „	17 241 „	226 „	1·31%
	Razem .	123	377 zł.	9 zł.	46.464 zł.	1.017·25 zł.	2·2%
1865			4—0	4—7·50 zł.			
	Masa bierna	7	3—35 zł	3—8·75 „	3—195 zł.	55·50 zł	—
	nie dochodzi 100 zł.	11	41 „	0 „	462 „	0 „	—
	„ „ „	10	46 „	4·31 „	461 „	43·10 „	9·4%
	od 100—150 „	25	123 „	4·17 „	3.079 „	104·20 „	3·4%
	„ 150—200 „	19	172 „	3·93 „	3.262 „	74·70 „	2·3%
	„ 200—300 „	25	240 „	6·56 „	6.007 „	164·15 „	2·7%
	„ 300—400 „	27	334 „	8·66 „	9 010 „	233·75 „	2·6%
	„ 400—800 „	27	562 „	11·76 „	15·191 „	317·50 „	2%
	„ 800— powyżej	13	1.279 „	17·70 „	16·626 „	230·50 „	1·4%
	Razem .	164	329 zł.	8 zł.	54.098 „	1.223·40 „	2·25%
1866	Nic lub masa bierna	2	— 39 zł.	4·50 zł.	— 39 zł.	9 zł.	—
	nie dochodzi 100 zł.	5	45 „	0 „	225 „	0 „	—
	„ „ „	5	68 „	5·25 „	339 „	26·50 „	7·74%
	od 100—150 „	18	122 „	4·15 „	2.195·50 „	74·80 „	3·4%
	„ 150—200 „	14	176 „	4·19 „	2.465 „	58·65 „	2·4%
	„ 200—300 „	17	245 „	6·60 „	4.173 „	112·25 „	2·7%
	„ 300—400 „	7	344 „	9 „	2.413 „	62 „	2·6%
	„ 400—800 „	20	566 „	11 „	11.311 „	219·50 „	1·94%
	„ 800— powyżej	1	1.284 „	16 „	1.284 „	16 „	1·25%
	Razem .	89	374 zł.	6·80 zł.	24.405·50 zł.	578·35 zł.	2·40%
1867	Nic lub masa bierna	1	— 828 zł.	9 zł.	— 828 zł.	9 zł.	—
	nie dochodzi 100 zł.	6	31 „	0 „	185 „	0 „	—
	„ „ „	6	76 „	3·4 „	459 „	20 „	4·4%
	od 100—150 „	11	124 „	4 „	1.365 „	44·10 „	3·2%
	„ 150—200 „	10	178 „	5·5 „	1.779 „	55·50 „	3%
	„ 200—300 „	12	243 „	6 „	2.922 „	71·70 „	2·5%
	„ 300—400 „	10	353 „	8·5 „	3.526 „	85 „	2·4%
	„ 400—800 „	15	564 „	12·7 „	8.463 „	191·50 „	2·3%
	„ 800— powyżej	4	1.000 „	14·25 „	4.003 „	57 „	1·4%
	Razem .	75	303 zł.	7·72 zł.	22.702 zł.	533·80 „	2·35%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	był					
1888	Nic lub masa bierna	1	0 zł.	3 zł.	0 zł.	3 zł.	—
	nie dochodzi 100 zł.	3	17 „	0 „	50 „	0 „	—
	„ „ „	8	70 „	3·1 „	564 „	25·35 „	4·5%
	od 100—150 zł.	8	116 „	3·8 „	928 „	30·45 „	7·3%
	„ 150—200 „	3	159 „	6·25 „	477 „	18·35 „	4%
	„ 200—300 „	5	238 „	5·85 „	1191 „	29·25 „	2·5%
	„ 300—400 „	2	342 „	7·50 „	724 „	15 „	2%
	„ 400—800 „	7	587 „	11·30 „	4107 „	79 „	2%
	„ 800—powyżej	3	1090 „	14·50 „	3270 „	43·50 „	1·3%
	Razem .	40	283 zł.	6·60 zł.	11311 zł.	244·30 zł.	2·16%
1889	Nic lub masa bierna	0	—	—	—	—	—
	nie dochodzi 100 zł.	1	45 zł.	0 zł.	45 zł.	0 zł.	—
	„ „ „	10	70 „	3·60 „	703 „	36·45 „	5·2%
	od 100—150 zł.	21	124 „	4·10 „	2677 „	86·85 „	3·2%
	„ 150—200 „	9	186 „	5·20 „	1618 „	46·75 „	2·8%
	„ 200—300 „	13	240 „	5·75 „	3128 „	74·50 „	2·4%
	„ 300—400 „	15	341 „	7·50 „	5122 „	111·75 „	2·2%
	„ 400—800 „	20	502 „	8·70 „	10050 „	173·50 „	1·7%
	„ 800—powyżej	8	1359 „	12·30 „	10873 „	98·50 „	0·9%
	Razem .	97	350 zł.	6·48 zł.	34016 zł.	628·30 zł.	1·9%

W zestawieniu sumarycznem przedstawia się powyższy stosunek następnie.

Rok	Ilość spadków	Przeciętna wartość spadku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia	Ogólna wartość spadków	Ogólnie przyznano wynagrodzenia	%
1880	117	280 zł.	6·85 zł.	32.566 zł.	792·85 zł.	2·4%
1881	164	328 „	8·17 „	53·501 „	1331·55 „	2·5%
1882	137	298 „	11·42 „	40·499 „	1405·50 „	3·4%
1883	151	286 „	9·30 „	43·283 „	1289·55 „	2%
1884	123	377 „	9·— „	46 466 „	1017·25 „	2·2%
1885	164	329 „	8 — „	54.098 „	1223·40 „	2·25%
1886	89	374 „	6·80 „	24.405·50 „	578 35 „	2·4%
1887	75	303 „	7·72 „	22.702 „	533·80 „	2·4%
1888	40	283 „	6·60 „	11.311 „	244·30 „	2·16%
1889	97	350 „	6·48 „	34.016 „	628·30 „	1·9%

II. C. k. Sąd powiatowy m. d. w Nowym Sączu.

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1882	Nic lub masa bierna	4	65 zł.	0 zł.	— 170 zł.	0 zł.	0
	do 100 zł.	27	35 „	0 „	932 „	0 „	0
	„ „ „	11	55 „	4 „	606 „	43 60 „	7·5%
	do 150 „	9	127 „	5·64 „	1143 „	50 75 „	4·5%
	„ 200 „	5	182 „	5·65 „	911 „	28 25 „	3 %
	„ 300 „	8	251 „	5·93 „	2008 „	47·45 „	2·5%
	„ 400 „	3	347 „	6 „	1042 „	17 90 „	1·8%
	„ 800 „	8	526 „	6·85 „	4210 „	54.85 „	1·3%
	powyżej 800 zł.	3	1202 „	12·22 „	3608 „	36 65 „	1 %
	Razem .	78	185 zł.	6 zł.	14460 zł.	279 45 zł.	2 %
1883	Nic lub masa bierna	6	— 255 zł.	7 zł	—1529 zł.	27 46 zł.	0
	do 100 zł.	30	40 „	0 „	1200 „	0 „	0
	„ 100 „	8	66 „	6·50 „	532 „	52·45 „	10 %
	„ 150 „	9	118 „	6·27 „	1062 „	56·45 „	5·5%
	„ 200 „	6	180 „	6·50 „	1081 „	39·10 „	3 6%
	„ 300 „	4	236 „	8 „	945 „	32 05 „	3·4%
	„ 400 „	4	361 „	7·80 „	1443 „	31·25 „	2·9%
	„ 800 „	8	496 „	9·45 „	3969 „	75·65 „	1·9%
	powyżej 800 zł.	6	1351 „	12·80 „	8104 „	76·70 „	1 %
	Razem .	81	226 zł.	7 80 zł.	18336 zł.	391·11 zł.	2·1%
1884	Nic lub masa bierna	5	170 zł.	4 80 zł	— 854 zł.	14 50 zł	0
	do 100 zł.	26	39 „	0 „	870 „	0 „	0
	„ 100 „	8	68 „	4 80 „	548 „	38 30 „	7 %
	„ 150 „	3	104 „	6·50 „	314 „	19 50 „	6·2%
	„ 200 „	2	171 „	5 10 „	342 „	10 20 „	3 %
	„ 300 „	6	263 „	7 30 „	1579 „	43 70 „	2·7%
	„ 400 „	4	345 „	8·30 „	1379 „	33 15 „	2 5%
	„ 800 „	10	557 „	8·50 „	5572 „	85·35 „	1·5%
	wyżej	5	1308 „	13·20 „	6539 „	65·85 „	1 %
	Razem .	69	268 zł.	7·20 zł.	17143 zł.	310·50 zł.	1·75%
1885	Nic lub masa bierna	3	— 39 zł.	4·38 zł.	— 116 zł.	13·15 zł.	—
	do 100 zł.	26	31 „	—	811 „	0 „	—
	„ 100 „	15	68 „	5 „	1022 „	75·80 „	7·5%
	„ 150 „	10	128 „	5 „	1280 „	50·60 „	4 %
	„ 200 „	9	161 „	5·20 „	1546 „	46·55 „	3 %
	„ 300 „	15	245 „	6 „	3681 „	89·80 „	2 5%
	„ 400 „	7	337 „	6 15 „	2362 „	42·90 „	1 8%
	„ 100 „	14	492 „	8 „	6885 „	112·75 „	1·6%
	powyżej 800 zł.	11	1158 „	12 15 „	12742 „	133·30 „	1 %
	Razem .	110	275 zł.	6·70 zł.	30329 zł.	564·85 zł.	1·85%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1886	Nic lub masa bierna	1	— 99 zł.	0 zł.	— 99 zł.	0 zł.	—
	do 100 zł.	18	35 „	0 „	637 „	0 „	—
	„ 100 „	16	69 „	4·50 „	1.097 „	76·35 „	7%
	„ 150 „	11	122 „	5·35 „	1.346 „	58·50 „	4·5%
	„ 200 „	7	164 „	5·25 „	1.174 „	36·85 „	3·2%
	„ 300 „	12	251 „	5·90 „	3.010 „	70·95 „	2·4%
	„ 400 „	3	349 „	5·75 „	1.047 „	17·25 „	1·6%
	„ 800 „	9	586 „	9·20 „	5.274 „	82·55 „	1·6%
	po nad 800 zł.	5	1381 „	13·— „	6.907 „	65·45 „	0·95%
	Razem .	82	250 zł.	6·45 zł.	20.492 zł.	406·90 zł.	2%
1887	Nic lub masa bierna	4	— 52 zł.	4·50 zł.	— 214 zł.	4·50 zł.	—
	do 100 zł.	43	34 „	—	1.449 „	—	—
	„ 100 „	22	63 „	5 „	1.397 „	108·55 „	8%
	„ 150 „	15	123 „	4·65 „	1.847 „	69·75 „	4%
	„ 200 „	7	178 „	4·60 „	1.245 „	32·20 „	2·5%
	„ 300 „	19	246 „	6·35 „	4.679 „	120·70 „	2·5%
	„ 400 „	5	364 „	8 „	1.821 „	40·20 „	2·2%
	„ 800 „	9	501 „	8 „	4.515 „	69·35 „	1·5%
	nad 800 zł.	7	1.271 „	13 „	8·901 „	90·25 „	1%
	Razem .	131	198 zł.	6 zł.	25 854 zł.	535·50 zł.	2%
1888	Nic lub masa bierna	2	0 zł.	3 zł.	0 zł.	3 zł.	—
	do 100 zł.	19	31 „	0 „	596 „	—	—
	„ 100 „	8	84 „	5·50 „	676 „	44 „	6·5%
	„ 150 „	9	119 „	5·55 „	1 070 „	49·40 „	4·48%
	„ 200 „	7	168 „	6·70 „	1.174 „	46·50 „	4%
	„ 300 „	5	229 „	6·15 „	1 145 „	30·65 „	2·7%
	„ 400 „	4	351 „	7·30 „	1.404 „	29·15 „	2%
	„ 800 „	4	493 „	9 „	1.974 „	35·95 „	2%
	ponad 800 zł.	2	1.376 „	9·75 „	2.754 „	19·50 „	0·7%
	Razem .	60	180 zł.	6·30 zł.	10.793 zł.	258·15 zł.	2·5%
1889	Nic lub masa bierna	3	— 46 zł.	5·25 zł.	— 138 zł.	10·50 zł.	—
	do 100 zł.	14	35 „	—	490 „	—	—
	„ 100 „	8	66 „	5·60 „	526 „	44·65 „	8·5%
	„ 150 „	8	122 „	6·35 „	977 „	50·65 „	5·2%
	„ 200 „	7	179 „	6·10 „	1.251 „	42·75 „	3·5%
	„ 300 „	10	251 „	6·40 „	2 511 „	64 „	2·5%
	„ 400 „	5	339 „	7·20 „	1.693 „	35·95 „	2%
	„ 800 „	3	545 „	10·70 „	1.635 „	32·10 „	2%
	po nad 800 zł.	8	1.713 „	14 „	13.703 „	112·35 „	0·8%
	Razem .	66	345 zł.	7·55 zł.	22 786 „	392·95 zł.	1·7%

W zestawieniu sumarycznem przedstawia się powyższy stosunek następnie:

Rok	Ilość spadków	przeciętna wartość spadku	wysokość przeciętna wynagrodzenia	ogólna wartość spadków	ogólnie przyznano wynagrodzenie	%
1882	78	185 zł.	6·— zł.	14.460 zł.	279·45 zł.	2%
1883	81	226 „	7·80 „	18.336 „	391·11 „	2%
1884	69	268 „	7·20 „	17.143 „	310 50 „	1 75%
1885	110	275 „	6 70 „	30 329 „	564·85 „	1·85%
1886	82	250 „	6·45 „	20.492 „	406·90 „	2%
1887	131	198 „	6·— „	25.854 „	535.50 „	2%
1888	60	180 „	6·30 „	10.795 „	258·15 „	2 5%
1889	66	345 „	7 55 „	22.786 „	392 95 „	1·7%

III. C. k. Sąd powiatowy w Gorlicach.

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1882	od 100—150 zł.	22	116 zł.	5·25 zł.	2.596 zł.	121·95 zł.	4·7%
	„ 150—200 „	14	177 „	6·20 „	2.475 „	86·60 „	3·5%
	„ 200 - 300 „	10	249 „	5·85 „	2.495 „	58·55 „	2·35%
	„ 300—400 „	9	344 „	7·40 „	3.097 „	66·50 „	2·15%
	„ 400—800 „	16	528 „	7·60 „	8.449 „	121·83 „	1·4%
	powyżej 800 „	8	1.543 „	15·— „	12.344 „	119·— „	1%
	Razem .	79	398 zł.	7·25 zł.	31.456 zł.	573 83 zł.	1 8%
1883	Nic lub masa bierna	1	— 65 zł.	5·25 zł.	— 65 zł.	5·25 zł.	—
	do 100 zł.	2	64 „	5 78 „	127 „	11·50 „	9%
	od 100—150 zł.	20	112 „	5 41 „	2.239 „	108·20 „	4·8%
	„ 150—200 „	6	180 „	6·30 „	1.080 „	37·80 „	3·5%
	„ 200 - 300 „	8	222 „	6 30 „	1.774 „	50 40 „	2 8%
	„ 300—400 „	7	330 „	7·— „	2.314 „	49·17 „	2·1%
	„ 400 800 „	8	526 „	8·25 „	4.208 „	66 15 „	1·5%
	powyżej 800 „	4	1.944 „	24·70 „	7.776 „	98·70 „	1·2%
	Razem .	56	357 zł.	7·65 zł.	19.618 zł.	427·22 zł.	2·2%
1884	od 100 - 150 zł.	11	125 zł.	5·— zł	1.380 zł.	55·55 zł.	4%
	„ 150—200 „	11	173 „	6·— „	1.905 „	65.70 „	3 5%
	„ 200 - 300 „	10	243 „	6·— „	2 428 „	59·91 „	2·5%
	„ 300—400 „	14	353 „	7·— „	4.940 „	98·77 „	2%
	„ 400—800 „	7	660 „	8·90 „	4.610 „	62·20 „	1·4%
	powyżej 800 „	4	1.111 „	13 60 „	4.446 „	54·50 „	1·2%
	Razem .	57	346 zł.	7·— zł.	19.709 zł.	396·53 zł.	2%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1885	do 100 zł.	2	10 zł.	5·25 zł.	19 zł.	10·50 zł.	5·5%
	od 100—150 zł.	19	120 „	5·13 „	2.284 „	97·40 „	4·3%
	„ 150—200 „	6	173 „	6·— „	1.036 „	35·70 „	3·3%
	„ 200—300 „	12	225 „	6 63 „	3.061 „	79·50 „	2·6%
	„ 300—400 „	13	335 „	7·— „	4.612 „	90·40 „	2%
	„ 400—800 „	14	538 „	8·— „	7.536 „	113·— „	1·5%
	powyżej 800 „	6	1.172 „	12 63 „	7.034 „	75·77 „	1%
	Razem .	72	350 zł	7 30 zł.	25.582 zł.	502·27 zł.	2%
1886	Nic lub masa bierna	3	— 335 zł.	5·90 zł.	—1.600 zł.	17·85 zł.	—
	do 100 zł.	2	61 „	5·25 „	122 „	10 50 „	9%
	od 100—150 zł	10	122 „	5·25 „	1.225 „	52 50 „	4·3%
	„ 150—200 „	6	167 „	6·30 „	1.000 „	37·80 „	3 8%
	„ 200—300 „	15	251 „	6·43 „	3.755 „	96·50 „	2·6%
	„ 300—400 „	3	342 „	7·— „	1.027 „	21·— „	2%
	„ 400—800 „	8	581 „	8·10 „	4 652 „	65 10 „	1·4%
	powyżej 800 „	2	1.053 „	11·25 „	2.105 „	22·50 „	1%
	Razem .	49	320 zł.	6·60 zł.	13.886 zł.	323·75 zł.	2·25%
1887	Nic lub masa bierna	1	— 48 zł.	5·25 zł.	— 48 zł.	5 25 zł.	—
	do 100 zł.	3	32 „	4·20 „	96 „	12·50 „	14%
	od 100—150 zł.	8	120 „	5·77 „	962 „	46·15 „	5%
	„ 150—200 „	2	195 „	6·30 „	390 „	12 60 „	3·2%
	„ 200—300 „	2	241 „	6·81 „	482 „	13·63 „	2·8%
	„ 300—400 „	1	390 „	8 40 „	390 „	8·40 „	2·2%
	„ 400—800 „	1	427 „	6·41 „	427 „	6·41 „	1·4%
	powyżej 800 „	2	966 „	11·25 „	1.975 „	22·50 „	1·1%
	Razem .	20	236 zł.	6 70 zł.	4·722 zł.	127·44 zł.	3·8%
1888	do 100 zł.	1	90 zł.	5·25 zł.	90 zł.	5·25 zł.	5·8%
	od 100—150 zł.	1	150 „	4·95 „	150 „	4 95 „	3·3%
	„ 150—200 „	1	172 „	5·40 „	172 „	5·40 „	3·3%
	„ 200—300 „	3	265 „	6 45 „	795 „	19·35 „	2·5%
	„ 400—800 „	3	536 „	8·10 „	1.608 „	24·30 „	1·5%
	powyżej 800 „	1	902 „	10·60 „	902 „	10·60 „	1%
	Razem .	10	371 zł.	6·98 zł.	3.717 zł.	69·85 zł.	1·9%
1889	Nic albo masa bierna	1	— 74 zł.	8·15 zł.	— 74 zł.	8·15 zł.	—
	od 200—300 zł.	1	258 „	6·65 „	258 „	6·65 „	2·5%
	„ 300—400 „	1	382 „	9·90 „	382 „	9·90 „	2·6%
	Razem .	3	320 zł.	8·20 zł.	640 zł.	24·70 zł.	2·5%

W zestawieniu sumarycznem przedstawia się powyższy stosunek następnie.

Rok	Ilość spadków	Przeciętna wartość spadku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia	Ogólna wartość spadku	Ogólnie przyznano wynagrodzenia	%
1882	79	398 zł.	7·25 zł.	31.456 zł.	573·83 zł	1·8%
1883	56	357 „	7 65 „	19.618 „	427·22 „	2·2%
1884	57	364 „	7·— „	19 709 „	396·63 „	2%
1885	72	350 „	7·30 „	25·582 „	502·27 „	2%
1886	49	320 „	6·60 „	13·886 „	323·75 „	2·25%
1887	20	236 „	6·70 „	4·722 „	127·44 „	3·8%
1888	10	371 „	6·98 „	3·717 „	69 85 „	1·9%
1889	3	320 „	8·20 „	640 „	24·70 „	2·5%

IV. C k. Sąd powiatowy w Podgórzu.

Majątków spadkowych: Rok	w wartości	Ilość majątków spadkowych: był	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
1883	Nic lub masa bierna	1	— 22 zł.	0 zł.	— 22 zł.	0 zł.	0
	Nic lub masa bierna do 100 zł.	2	201 „	6·88 „	— 402 „	13·75 „	—
	„ „ „	11	34 „	0 „	372 „	—	—
	„ 150 „	11	62 „	6·22 „	686 „	68 49 „	10%
	„ 200 „	5	119 „	6·31 „	596 „	31·54 „	5%
	„ 300 „	2	190 „	7·43 „	381 „	14·87 „	4%
	„ 400 „	5	215 „	8·55 „	1.077 „	42·74 „	4%
	„ 800 „	5	344 „	9·60 „	1.721 „	46·74 „	3%
	powyżej 800 „	5	526 „	11 30 „	2.679 „	56·52 „	2%
	Razem	4	3.025 „	18·14 „	12.099 „	72·54 „	0·6%
		51	398 zł.	8·90 zł.	19.631 zł.	347·19 zł.	2%
1884	Nic lub masa bierna	1	— 230 zł.	—	— 230 zł.	—	—
	do 100 zł.	6	19 „	0 zł	112 „	—	—
	„ 100 „	3	85 „	7·— „	254 „	21 10 zł.	8·3%
	„ 150 „	2	124 „	7·— „	248 „	14·05 „	6%
	„ 200 „	2	171 „	13·60 „	342 „	27·12 „	8%
	„ 300 „	2	250 „	12·72 „	501 „	25·45 „	5%
	„ 400 „	0	0	—	—	—	—
	„ 800 „	7	554 „	16·42 „	3.880 „	114·92 „	3%
	powyżej 800 „	7	2 828 „	20·28 „	19.795 „	141·87 „	0·75%
	Razem	30	901 „	15·— „	25.131 zł.	344·51 zł.	1·3%
1885	Nic lub masa bierna	2	— 46 zł.	8·45 zł.	— 92 zł.	16 89 zł.	—
	do 100 zł.	5	28 „	—	142 „	—	—
	„ 100 „	3	75 „	6·— „	227 „	18·20 „	8%
	„ 150 „	6	122 „	8·— „	732 „	47·94 „	6·5%
	„ 200 „	2	192 „	7 83 „	385 „	15·67 „	4%
	„ 300 „	3	260 „	15·60 „	780 „	46·82 „	6%
	„ 400 „	1	339 „	10·— „	339 „	10·— „	3%
	„ 800 „	4	502 „	15·22 „	2.010 „	60·90 „	3%
	Razem	26	163 zł.	10·31 zł.	4.315 zł.	216·42 zł.	5%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	był					
1886	Nic lub masa bierna	1	— 30 zł.	—	— 30 zł.	—	—
	„ „ „ „	4	—769 „	18 zł.	—3.077 „	72·17 zł.	—
	do 100 zł.	16	45 „	—	717 „	—	—
	„ 100 „	8	67 „	9·17 „	538 „	73·39 „	13·6%
	„ 150 „	11	121 „	9·10 „	1.333 „	93 56 „	7%
	„ 200 „	6	172 „	6·51 „	1.035 „	39·09 „	3½%
	„ 300 „	9	251 „	8·70 „	2.261 „	78 64 „	3½%
	„ 400 „	3	340 „	10 65 „	1 021 „	32 05 „	3%
	„ 800 „	5	569 „	13·70 „	2.844 „	68·44 „	2½%
	powyżej 800 „	9	2 374 „	18·93 „	21.409 „	169·50 „	0·8%
	Razem .	72	465 zł.	11·40 zł.	31·168 zł.	662·84 zł.	2%
1887	Nic lub masa bierna	1	—17 zł.	0	—17 zł.	0	—
	„ „ „ „	4	—455 „	17·10 zł.	—1.821 „	68·30 zł	—
	do 100 zł	3	21 „	0	63 „	0	—
	„ 100 „	12	62 „	7·87 „	745 „	94 44 „	12%
	„ 150 „	9	122 „	11·73 „	1.100 „	105 54 „	10%
	„ 200 „	7	173 „	10·10 „	1.212 „	70·82 „	6%
	„ 300 „	8	234 „	11·18 „	1.874 „	89·42 „	4 7%
	„ 400 „	6	348 „	12·30 „	2.086 „	73 75 „	3 5%
	„ 800 „	5	539 „	15·35 „	2.697 „	76·77 „	3%
	powyżej 800 „	2	1.499 „	36 08 „	2.999 „	72·15 „	2·3%
	Razem .	57	245 zł.	14·— zł.	12.776 zł.	651·19 zł.	5%
1888	Nic lub masa bierna	2	—48 zł.	13·03 zł.	—96 zł.	26·05 zł.	—
	do 100 zł.	18	26 „	0	463 „	—	—
	„ 100 „	19	65 „	8·70 „	1.227 „	165·62 „	13·5%
	„ 150 „	19	117 „	9·37 „	2.220 „	178·15 „	8%
	„ 200 „	4	169 „	11·75 „	675 „	47·— „	7%
	„ 300 „	6	262 „	12·23 „	1.573 „	73·40 „	4·6%
	„ 400 „	8	353 „	13·20 „	2.826 „	105·60 „	3·7%
	„ 800 „	3	623 „	12·32 „	1.880 „	37·55 „	2%
	powyżej 800 „	4	3.921 „	39·— „	15.686 „	155·50 „	1%
	Razem .	83	328 zł.	12·14 zł	26.550 zł.	788·87 zł.	3%
1889	Nic albo masa bierna	1	—33 zł.	—	—33 zł.	—	—
	do 100 zł.	10	32 „	—	323 „	—	—
	„ 100 „	1	95 „	12.50 zł.	95 „	12 50 zł.	13%
	„ 150 „	0	—	—	—	—	—
	„ 200 „	2	182 „	10 25 „	365 „	20·50 „	5·5%
	„ 300 „	—	—	—	—	—	—
	„ 400 „	5	367 „	11·95 „	1.835 „	59·75 „	3%
	„ 800 „	3	588 „	14·28 „	1.767 „	42·85 „	2·5%
	powyżej 800 „	4	4.004 „	32·27 „	16.015 „	129·10 „	0·8%
	Razem .	26	811 zł.	17·65 zł.	20.432 zł.	264·70 zł.	1·3%

W zestawieniu sumarycznem przedstawia się powyższy stosunek następująco:

Rok	Ilość spadków	Przeciętna wartość jednej masy	Przeciętne wynagrodzenie notaryalne	Przeciętna należytość notaryalna	Ogólna wartość spadku	Suma wynagrodzenia	%
1883	51	398 zł.	6·80 zł.	8·90 zł.	19.631 zł.	347·19 zł.	2%
1884	30	901 „	11·50 „	15·— „	25.131 „	344·51 „	1.3%
1885	26	163 „	8·40 „	10·31 „	4.315 „	216.42 „	5%
1886	72	465 „	8·70 „	11·40 „	31.168 „	622·84 „	2%
1887	57	245 „	11·44 „	14·— „	12.776 „	651.19 „	5%
1888	83	328 „	9·50 „	12·14 „	26.550 „	788·87 „	3%
1889	26	811 „	10·20 „	17·65 „	20.432 „	264·70 „	1·3%

V. C. k. Sąd powiatowy w Dębicy.

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1883	Masa bierna	1	—91 zł.	—	—91 zł.	—	—
	do 100 zł.	27	38 „	—	1.041 „	—	—
	„ 100 „	15	78 „	4·65 zł.	1.087 „	69·85 zł.	6%
	„ 150 „	15	128 „	5·52 „	1.923 „	82·85 „	4%
	„ 200 „	10	180 „	5·46 „	1.805 „	54·60 „	3%
	„ 300 „	10	283 „	5·48 „	2.383 „	54·80 „	2·3%
	„ 400 „	11	359 „	7·53 „	3.956 „	82·85 „	2%
	„ 800 „	8	555 „	7·85 „	4.440 „	62·85 „	1·5%
	powyżej 800 „	4	1131 „	12·— „	4.525 „	48·— „	1%
	Razem . .	101	212 „	6·25 „	21.180 „	455·80 „	2%
1884	Masa bierna	2	—4·5 zł.	—	—9 zł.	—	—
	do 100 zł.	29	32 „	—	918 „	—	—
	„ 100 „	11	52 „	5·— zł.	575 „	54·75 zł.	9½%
	„ 150 „	13	125 „	5·10 „	1.624 „	66·25 „	4%
	„ 200 „	10	173 „	5·53 „	1.730 „	55·50 „	3%
	„ 300 „	10	227 „	5·55 „	2.270 „	55·30 „	2½%
	„ 400 „	3	359 „	7·10 „	1.078 „	21·50 „	2%
	„ 800 „	6	550 „	9·— „	3.291 „	54·20 „	1·7%
	powyżej 800 „	2	1601 „	23·17 „	3.203 „	46·35 „	1½%
	Razem . .	86	175 „	6·43 „	14.689 „	353·85 zł.	2½%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	był					
1885	Masa bierna	2	—43 zł.	—	—86 zł.	—	—
	„ „	2	—59 „	6·— zł.	—118 „	12·— zł.	—
	do 100 zł.	16	28 „	—	461 „	—	—
	„ 100 „	10	54 „	4·22 „	537 „	42·20 „	7%
	„ 150 „	13	119 „	5·35 „	1.554 „	69·55 „	4%
	„ 200 „	4	176 „	5·74 „	705 „	22·95 „	3%
	„ 300 „	7	241 „	5·83 „	1.687 „	40·80 „	2½%
	„ 400 „	9	347 „	6·72 „	3.126 „	60·50 „	2%
	„ 800 „	5	597 „	9·— „	2.983 „	45·— „	1½%
	powyżej 800 „	3	1454 „	8·45 „	4.363 „	25·45 „	0·6%
	Razem .	71	230 zł.	6·25 zł.	15.416 zł.	318·45 zł.	2%
1886	Masa bierna	2	—3½ zł.	—	—7 zł.	—	—
	„ „	3	—164 „	4·50 zł.	—492 „	13·50 zł.	—
	do 100 zł.	28	32 „	—	917 „	—	—
	„ 100 „	8	53 „	4·— „	429 „	39·— „	9%
	„ 150 „	18	118 „	4·30 „	2.131 „	77·25 „	3½%
	„ 200 „	8	177 „	4·82 „	1.417 „	38·52 „	2·7%
	„ 300 „	11	251 „	5·77 „	2.761 „	63·23 „	3%
	„ 400 „	7	340 „	5·64 „	2.383 „	39·50 „	1½%
	„ 800 „	8	569 „	7·43 „	4.555 „	59·41 „	1·3%
	powyżej 800 „	2	2.322 „	11·75 „	4.643 „	23·50 „	½%
	Razem .	95	213 zł.	5·70 zł.	19.235 zł.	354·21 zł.	2%
1887	Masa bierna	2	—27 zł.	—	—54 zł.	—	—
	„ „	2	—38 „	6·50 zł.	—77 „	13·— zł.	—
	do 100 zł.	31	28 „	—	884 „	—	—
	„ 100 „	17	64 „	4·72 „	1.097 „	80·20 „	8%
	„ 150 „	12	124 „	5·60 „	1.490 „	67·10 „	4½%
	„ 200 „	8	185 „	8·50 „	1.477 „	68·30 „	4½%
	„ 300 „	5	237 „	6·50 „	1.183 „	32·50 „	3%
	„ 400 „	7	363 „	7·90 „	2.544 „	55·25 „	2·6%
	„ 800 „	9	565 „	8·23 „	5.088 „	74·10 „	1½%
	powyżej 800 „	2	997 „	14·— „	1.994 „	28·— „	1½%
	Razem .	95	173 zł.	7·— zł.	15.757 zł.	420·35 zł.	2·4%
1888	Masa bierna	1	—20 zł.	—	—20 zł.	—	—
	„ „	3	—11 „	5·35 zł.	—34 „	16.— zł.	—
	do 100 zł.	23	33 „	—	758 „	—	—
	„ 100 „	12	62 „	5·56 „	747 „	66·75 „	9%
	„ 150 „	22	120 „	5·34 „	2.651 „	117·49 „	4½%
	„ 200 „	10	172 „	5·70 „	1.735 „	56·89 „	3%
	„ 300 „	12	242 „	6·62 „	2.903 „	79·50 „	2·7%
	„ 400 „	4	343 „	7·58 „	1.374 „	30·32 „	2·2%
	„ 800 „	4	461 „	10·— „	1.855 „	39·— „	2%
	powyżej 800 „	2	1344 „	13·— „	2.688 „	26·05 „	1%
	Razem .	93	163 zł.	7·32 zł.	14.701 zł.	432·10 zł.	3%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1889	masa bierna	1	— 4 zł.	4 zł.	— 4 zł.	4 zł.	—
	do 100 zł.	21	29 „	—	607 „	—	—
	„ 100 „	17	63 „	4·28 „	1.063 „	72.35 „	7%
	„ 150 „	6	128 „	5·65 „	775 „	34 „	4%
	„ 200 „	7	174 „	5 22 „	1.215 „	36·65 „	3%
	„ 300 „	2	264 „	7 „	525 „	14 „	2·6%
	„ 400 „	1	400 „	7·50 „	400 „	7·50 „	2%
	„ 800 „	8	539 „	7 30 „	4.315 „	58 50 „	1·3%
	powyżej 800 zł.	2	1.651 „	10 „	3.302 „	20 „	0·6%
	Razem .	66	163 zł.	5·56 zł.	12.202 zł.	245 zł.	2%

W zestawieniu sumarycznem przedstawia się stosunek ten następująco:

Rok	Ilość mas	Przeciętna wartość jednej masy	Przeciętne wynadgrodzenie notaryusza	Przeciętna należytość notaryalna	Suma mas spadku	Suma wynadgrodzonych	%
1883	101	212 zł.	4 zł. 50 ct.	6 zł. 25 ct.	21.180 zł.	455 zł. 80 ct.	2%
1884	86	175 „	4 „ 10 „	6 „ 43 „	14 689 „	353 „ 85 „	2½%
1885	71	230 „	4 „ 48 „	6 „ 25 „	15.416 „	318 „ 45 „	2%
1886	95	213 „	3 „ 43 „	5 „ 70 „	19.235 „	354 „ 21 „	2%
1887	95	173 „	4 „ 45 „	7 „ — „	15 757 „	420 „ 35 „	2 4%
1888	93	163 „	4 „ 65 „	7 „ 32 „	14.701 „	432 „ 10 „	3%
1889	66	163 „	3 „ 70 „	5 „ 56 „	12.202 „	245 „ — „	2%

VI. C. k. Sąd powiatowy w Łańcucie.

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia natarysza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1889	masa bierna	3	— 19 zł.	3·33 zł	— 58 zł.	10 zł.	—
	do 100 zł.	14	29 „	—	409 „	—	—
	„ 100 „	8	69 „	2·19 „	551 „	17·50 „	3%
	„ 150 „	9	125 „	4 „	1.125 „	35·70 „	3%
	„ 200 „	12	182 „	5 72 „	2.182 „	68·70 „	3%
	„ 300 „	10	239 „	7·14 „	2.348 „	71·45 „	3%
	„ 400 „	6	351 „	7·70 „	2.107 „	46·25 „	2%
	„ 800 „	13	553 „	8·80 „	7.191 „	114·50 „	1½%
	powyżej 800 zł.	6	1.734 „	17 „	10.404 „	102·20 „	1%
	Razem .	81	337 zł.	6·46 zł.	26.309 zł.	446·30 zł.	1·8%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1884	masa bierna	1	— 7 zł.	—	— 7 zł.	—	—
	„ „	4	— 126 „	5·40 zł.	— 506 „	21·60 zł.	—
	do 100 zł.	19	27 „	—	515 „	—	—
	„ 100 „	13	65 „	2·55 „	852 „	33·25 „	— 4%
	„ 150 „	12	123 „	4·70 „	1.472 „	56·50 „	4%
	„ 200 „	8	170 „	5·85 „	1.364 „	46·70 „	3½%
	„ 300 „	9	239 „	6·82 „	2.331 „	61·35 „	2½%
	„ 400 „	5	352 „	8·20 „	1.756 „	40·95 „	2·3%
	„ 800 „	10	553 „	10·82 „	5.529 „	108·20 „	2%
	powyżej 800 „	6	1.213 „	16·26 „	8.288 „	97·55 „	1·2%
	Razem .	87	269 zł.	6·66 zł.	22.107 zł.	466·10 zł.	2%
1885	masa bierna	2	— 53 zł.	—	— 107 zł.	—	—
	„ „	6	— 67 „	5·27 zł	— 406 „	31·65 zł.	—
	do 100 zł.	20	23 „	—	454 „	—	—
	„ 100 „	38	58 „	2·54 „	2.205 „	97·05 zł.	4½%
	„ 150 „	25	121 „	4·80 „	3.026 „	119·65 „	4%
	„ 200 „	9	166 „	5·91 „	1.516 „	53·25 „	3½%
	„ 300 „	9	241 „	6·60 „	2.175 „	59·45 „	2·7%
	„ 400 „	9	355 „	8·65 „	3.195 „	77·90 „	2½%
	„ 800 „	11	570 „	10·30 „	6.270 „	113·40 „	1·8%
	powyżej 800 „	6	2.247 „	25·65 „	13.481 „	153·90 „	1%
	Razem .	135	239 zł.	6·25 zł	32.322 zł.	706·25 zł.	2%
1886	masa bierna	2	— 7½ zł.	3·20 zł.	— 15 zł.	6.40 zł.	—
	do 100 zł.	25	26 „	—	658 „	—	—
	„ 100 „	17	57 „	3·32 „	968 „	56·55 „	6%
	„ 150 „	7	122 „	4·33 „	858 „	30·35 „	3½%
	„ 200 „	8	176 „	5·50 „	1.412 „	43·85 „	3%
	„ 300 „	4	270 „	6·75 „	1.075 „	27·— „	2½%
	„ 400 „	5	371 „	6·20 „	1.855 „	31·— „	1·7%
	„ 800 „	6	526 „	8·87 „	3.154 „	53·25 „	1·7%
	powyżej 800 „	5	1.462 „	22·50 „	7.312 „	112·50 „	1½%
	Razem .	79	218 zł.	6·70 zł.	17.242 zł.	360·90 zł.	2%
1887	masa bierna	1	— 20 zł.	—	— 20 zł	—	—
	do 100 zł.	28	26 „	—	737 „	—	—
	„ 100 „	11	74 „	2·66 zł.	816 „	29·35 zł	3½%
	„ 150 „	12	124 „	4·74 „	1·498 „	56·95 „	3½%
	„ 200 „	13	177 „	5·25 „	2·297 „	68·15 „	3%
	„ 300 „	6	252 „	6·12 „	1.511 „	36·75 „	2½%
	„ 400 „	3	351 „	7·19 „	1·053 „	21·50 „	2%
	„ 800 „	5	574 „	12·10 „	2.869 „	60·50 „	2%
	powyżej 800 „	4	1.515 „	16·12 „	6.069 „	64·50 „	1%
	Razem .	83	205 zł.	6·25 zł.	16.850 zł.	337·70 zł.	2%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1888	Masa bierna	2	—618 zł.	—	—1236 zł.	—	—
	do 100 zł.	20	27 „	—	548 „	—	—
	„ 100 „	13	55 „	2·66 zł.	724 „	34·60 zł.	4½%
	„ 150 „	7	125 „	5·— „	876 „	35·05 „	4%
	„ 200 „	3	171 „	4·58 „	513 „	13·75 „	2½%
	„ 300 „	7	249 „	6·30 „	1746 „	44·15 „	2½%
	„ 400 „	4	365 „	7·— „	1459 „	27·80 „	2%
	„ 800 „	5	510 „	10·— „	2552 „	50·25 „	2%
	powyżej 800 „	2	1830 „	21·— „	3660 „	42·— „	1%
	Razem . .	63	200 zł.	7·— zł	12078 zł.	287·60 zł.	2%
1889	Masa bierna	1	—1 zł.	—	—1 zł	—	—
	„ „	1	—84 „	3 zł.	—84 „	3 zł.	—
	do 100 zł.	16	17 „	—	275 „	—	—
	„ 100 „	8	69 „	2·50 „	560 „	19·85 „	3·6%
	„ 150 „	7	133 „	4·36 „	930 „	30·55 „	3%
	„ 200 „	5	188 „	5·10 „	940 „	25·45 „	2·5%
	„ 300 „	5	230 „	6·80 „	1152 „	34·— „	3%
	„ 400 „	3	341 „	5·90 „	1023 „	17·65 „	1·5%
	„ 800 „	2	734 „	9·70 „	1468 „	19·40 „	1·3%
	powyżej 800 zł.	4	2060 „	33·90 „	8241 „	135·70 „	1·6%
	Razem . .	52	292 zł.	8·16 „	14589 zł.	285·60 zł.	2%

W zestawieniu sumarycznem przedstawia się powyższy stosunek następnie.

Rok	Ilość mas	Przeciętna masa	Przeciętne wynagrodzenie notaryusza	Przeciętnie przyznano notaryuszowi	Suma mas	Suma wynagrodzeń	%
1883	81	337 zł.	5·50 zł.	6 zł 64 ct.	26.309 zł.	466·30 zł.	1·8%
1884	87	269 „	5·13 „	6 „ 66 „	22.107 „	466·10 „	2%
1885	135	239 „	5·23 „	6 „ 25 „	32.322 „	706·25 „	2%
1886	79	218 „	4·54 „	6 „ 70 „	17.242 „	360·90 „	2%
1887	83	205 „	4·— „	6 „ 25 „	16.850 „	337·70 „	2%
1888	63	200 „	4·56 „	7 „ — „	12.078 „	287·60 „	2%
1889	52	292 „	5·60 „	8 „ 16 „	14.589 „	285·60 „	2%

VII. C. k. Sąd powiatowy m. d. we Lwowie.

Majątków spadkowych Rok	w wartości	Ilość majątków spadkowych było	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
1883	Masa bierna	5	—50 zł.	— zł.	— 252 zł.	—	—
	„ „ do 100 zł.	9	—91 „	5·43 „	— 824 „	48·86 zł.	—
	„ „ „	26	28 „	—	743 „	—	—
	„ 150 „	22	64 „	4 25 „	1402 „	93 60 „	6·6%
	„ 200 „	8	125 „	5 33 „	1004 „	42 60 „	4%
	„ 300 „	13	183 „	6 87 „	2378 „	89 33 „	3 8%
	„ 400 „	18	247 „	6· „	4449 „	104·55 „	2 3%
	„ 800 „	14	374 „	8 33 „	5240 „	116 67 „	2%
	powyżej 800 „	23	514 „	10 „	11821 „	224 90 „	2%
	Razem .	13	1000 „	10·78 „	12997 „	139 21 „	1%
		151	292 zł.	7·17 zł.	40034 zł.	859·71 zł.	2%
1884	Masa bierna	4	— 29 zł	—	116 zł.	—	—
	„ „ do 100 zł.	9	—106 „	6·10 zł.	— 955 „	54 85 zł.	—
	„ „ „	18	35 „	—	631 „		—
	„ 150 „	12	60 „	6 24 „	724 „	74·95 „	10%
	„ 200 „	6	117 „	5·10 „	701 „	30 61 „	4·3%
	„ 300 „	9	182 „	6·17 „	1640 „	55·56 „	3 4%
	„ 400 „	11	236 „	8· „	2592 „	86·40 „	3·3%
	„ 800 „	11	347 „	8·67 „	3807 „	95·40 „	2·5%
	powyżej 800 „	16	530 „	10·60 „	8685 „	169·45 „	2%
	Razem .	8	1121 „	13·10 „	8969 „	104·73 „	1 2%
		104	207 zł	7·53 „	27749 „	617·10 zł.	2·2%
1885	Masa bierna	7	—59 zł.	—	—416 zł.	—	—
	„ „ do 100 zł.	9	— 195 „	3·45 zł.	— 1759 „	31·20 zł	—
	„ „ „	27	31 „	—	834 „	—	—
	„ 100 „	28	52 „	5·— „	1448 „	140 97 „	10%
	„ 150 „	19	120 „	7·— „	2275 „	132·55 „	6%
	„ 200 „	7	187 „	5·48 „	1312 „	38·37 „	3·2%
	„ 300 „	20	250 „	8·15 „	4990 „	163·— „	1%
	„ 400 „	12	350 „	8·— „	4206 „	95·13 „	2·8%
	„ 800 „	23	600 „	10·— „	13705 „	230·73 „	1·6%
	powyżej 800 „	13	1174 „	11·76 „	15260 „	152 84 „	1%
	Razem .	165	266 zł.	7 52 zł.	44030 zł.	984·79 zł.	2%
1886	Masa bierna	2	— 38 zł.	—	— 76 zł	—	—
	„ „ do 100 zł.	5	—170 „	6·— zł.	—851 „	29 96 zł.	—
	„ „ „	25	18 „	—	464 „	—	—
	„ 150 „	37	52 „	4·06 „	1922 „	150 38 „	8%
	„ 200 „	17	121 „	6 15 „	2063 „	104·68 „	5%
	„ 300 „	12	180 „	6·— „	2140 „	71·04 „	3·3%
	„ 400 „	20	250 „	6·70 „	5011 „	134·14 „	2·6%
	„ 800 „	17	338 „	8·22 „	5753 „	139·77 „	2 4%
	powyżej 800 „	30	559 „	9·— „	16780 „	267·79 „	1 6%
	Razem .	10	1270 „	15·65 „	12694 „	156·57 „	1·2%
		175	267 zł.	7·60 „	46827 zł.	1124·33 zł.	2·4%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1887	masa bierna	5	— 61 zł.	—	— 306 zł.	—	—
	„ „	6	— 43 „	6·81 zł.	— 257 „	40·90 zł	—
	do 100 zł	31	24 „	—	842 „	—	—
	„ 100 „	26	55 „	5·— „	1.444 „	127·93 „	9%
	„ 150 „	23	130 „	8·— „	2.996 „	183·10 „	6%
	„ 200 „	11	176 „	8·80 „	1 932 „	96·65 „	5%
	„ 300 „	17	235 „	10·60 „	4.002 „	181·24 „	4½%
	„ 400 „	12	333 „	11 47 „	3 990 „	137·65 „	3·4%
	„ 800 „	25	584 „	11·41 „	14.604 „	295·20 „	2%
	powyżej 800 „	10	1.078 „	17·80 „	10 780 „	178·90 „	1·7%
	Razem .	166	245 zł.	9·55 zł.	40.590 zł.	1241·57 zł	3%
1888	masa bierna	7	— 67 zł.	—	— 468 zł.	—	—
	„ „	8	— 210 „	7·80 zł	—1.681 „	62·45 zł	—
	do 100 zł.	24	36 „	— „	870 „	—	—
	„ 100 „	20	63 „	8·— „	1.266 „	158 91 „	12%
	„ 150 „	20	118 „	8·80 „	2.359 „	175·69 „	7·4%
	„ 200 „	9	174 „	9·23 „	1 565 „	83·10 „	5·3%
	„ 300 „	16	245 „	10·70 „	3.921 „	171 30 „	4·3%
	„ 400 „	14	350 „	10·58 „	4 892 „	147 95 „	3%
	„ 800 „	25	559 „	12·30 „	13.978 „	307·04 „	2·2%
	powyżej 800 „	13	1.455 „	17 — „	18.915 „	219·01 „	1%
	Razem .	156	306 zł.	10·60 zł.	47.766 zł	1324·85 zł.	3%
1889	masa bierna	2	— 90 zł.	—	181 zł.	—	—
	„ „	5	— 46 „	9·12 zł.	— 228 „	45·60 zł.	—
	do 100 zł.	29	32 „	— „	939 „	—	—
	„ 100 „	21	50 „	6·77 „	1.047 „	142·15 „	13½%
	„ 150 „	21	119 „	7·43 „	2.494 „	156·20 „	6%
	„ 200 „	10	165 „	7·41 „	1.650 „	74 18 „	4½%
	„ 300 „	16	251 „	8 90 „	4 025 „	142·35 „	3·2%
	„ 400 „	9	345 „	10·50 „	3.110 „	94·40 „	3%
	„ 800 „	22	557 „	12·— „	12.263 „	263·26 „	2%
	powyżej 800 „	16	1.383 „	16·— „	22.133 „	254 65 „	1%
	Razem .	151	315 zł.	9·80 zł.	47.661 zł.	1172 79 zł.	2½%

W zestawieniu sumarycznem przedstawia się stosunek ten następująco:

Rok	Notaryusz spisał spraw	Za wynagrodzeniem	Bezpłatnie	Wartość przeciętna masy zł.	Przeciętna wysokość wynagrodzenia notaryusza zł.	Suma wartości mas zł.	Suma wynagrodzenia zł.	Wynagrodzenie stanowi % masy
1883	151	120	31	292	7·17	40.034	859·71	2%
1884	104	82	22	267	7·53	27.749	617·10	2·2%
1885	165	131	34	266	7·52	74.030	984·79	2%
1886	177	148	27	267	7·60	46.827	1124·33	2·4%
1887	166	130	36	245	9·55	40.590	1241·85	3%
1888	156	125	31	306	10 60	47.766	1324 85	3%
1889	151	120	31	315	9·80	47.661	1172·14	2½%
Razem .	1.068	856	212	276	8·50	294.657	7325·14	2·3%

VIII. C. k. Sąd powiatowy w Przemyślanach.

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	był					
1883	masa bierna	2	— 48 zł.	—	— 97 zł.	—	—
	do 100 zł.	16	51 „	—	817 „	—	—
	„ 100 „	3	34 „	2·12 zł.	101 „	6·35 zł.	6%
	„ 150 „	24	117 „	3·97 „	2.817 „	94·36 „	3·3%
	„ 200 „	7	177 „	4·65 „	1.242 „	32·55 „	3%
	„ 300 „	1	207 „	8·40 „	207 „	8·40 „	4%
	„ 400 „	2	368 „	4·55 „	737 „	9·10 „	1·2%
	„ 800 „	1	455 „	8·40 „	455 „	8·40 „	2%
	Razem .	56	114 zł.	4·20 zł.	6.376 zł.	159·16 zł.	2·3%
1884	masa bierna	1	— 36 zł.	—	— 36 zł.	—	—
	„ „	1	— 93 „	3·15 zł.	— 93 „	3·15 zł.	—
	do 100 zł.	13	47 „	—	616 „	—	—
	„ 100 „	—	—	—	—	—	—
	„ 150 „	12	120 „	3·66 „	1.442 „	43·90 „	3%
	„ 200 „	6	174 „	4·10 „	1.046 „	24·60 „	2·5%
	„ 300 „	5	249 „	5·60 „	1 244 „	28·— „	2%
	„ 400 „	2	331 „	5·25 „	663 „	10·50 „	1½%
	„ 800 „	2	433 „	6 65 „	866 „	13.30 „	1½%
	Razem .	42	147 zł	·40 zł.	5.877 zł.	123·45 zł.	2·1%
1885	do 100 zł.	12	37 zł.	—	446 zł	—	—
	„ 150 „	24	119 „	3·86 zł.	2.869 „	92·75 zł.	3·2%
	„ 200 „	9	177 „	5·13 „	1.592 „	46·25 „	3%
	„ 400 „	4	342 „	6·20 „	1.370 „	24·85 „	2%
	powyżej 800 „	1	1.440 „	10·50 „	1.440 „	10 50 „	0·7%
	Razem .	50	154 zł.	4·60 zł.	7.717 zł.	174.35 zł.	2·3%
1886	do 100 zł.	11	48 zł	—	533 zł.	—	—
	„ 100 „	2	53 „	3·20 zł.	106 „	6·40 zł.	6%
	„ 150 „	11	112 „	4·— „	1.238 „	43·90 „	4%
	„ 200 „	1	190 „	4·20 „	190 „	4·20 „	2·2%
	„ 300 „	1	203 „	6·50 „	203 „	6·50 „	3%
	„ 400 „	2	352 „	7·58 „	663 „	15·15 „	2·3%
	„ 800 „	1	468 „	6 65 „	468 „	6·65 „	1·5%
	powyżej 800 „	2	1.055 „	11·68 „	2.111 „	22·15 „	1%
	Razem .	31	180 zł.	5·25 zł.	5.512 zł.	104·95 zł.	2%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1887	do 100 zł.	8	54 zł.	—	435 zł.	—	—
	„ 100 „	2	34 „	2·57 zł.	68 „	5·15 zł.	8%
	„ 150 „	10	119 „	3·78 „	1.191 „	37·80 „	3%
	„ 200 „	3	191 „	4·80 „	575 „	14·40 „	2·7%
	„ 300 „	2	255 „	5·82 „	519 „	11·65 „	2%
	„ 800 „	5	513 „	8·32 „	2 565 „	41 60 „	1·6%
	Razem .	30	178 zł.	5·— zł.	5.353 zł	110·60 zł.	2%
1888	do 100 zł.	2	27 zł.	—	53 zł.	—	—
	„ 100 „	1	97 „	3·15 zł.	97 „	3·15 zł.	3·3%
	„ 150 „	10	125 „	3·68 „	1.251 „	36·80 „	3%
	„ 200 „	7	174 „	4·— „	1.220 „	28·45 „	2·3%
	„ 300 „	6	247 „	4·15 „	1.485 „	25·— „	1·7%
	„ 400 „	1	370 „	4·20 „	370 „	4·20 „	1%
	„ 800 „	2	440 „	4 63 „	880 „	9·25 „	1%
	powyżej 800 „	2	1.865 „	8·45 „	3·780 „	16·90 „	½%
	Razem .	31	294 zł.	4·26 zł.	9.136 zł.	123·75 zł.	1·3%
1889	do 100 zł.	3	44 zł.	—	134 zł.	—	—
	„ 100 „	3	55 „	3·15 zł.	163 „	9·45 zł.	6%
	„ 150 „	6	118 „	3·33 „	708 „	19·95 „	3½%
	„ 200 „	3	183 „	3·53 „	549 „	10·60 „	2%
	„ 300 „	2	203 „	4·32 „	406 „	8·65 „	2%
	„ 400 „	1	340 „	4·20 „	340 „	4·20 „	1·2%
	„ 800 „	2	500 „	4·65 „	1.000 „	9·30 „	1%
	Razem .	20	105 zł.	3·65 zł.	3.300 zł.	62·15 zł.	2%

W zestawieniu sumarycznem przedstawia się ten stosunek następująco:

Rok	Notaryusz spisał spraw	Za wynagrodzeniem	Bezpłatnie	Wartość przeciętna masy	Przeciętna wysokość wynagrodzenia notaryusza	Suma wartości mas	Suma wynagrodzenia	Wynagrodzenie stanowi % masy
				zł.	zł.	zł.	zł.	
1883	56	38	18	114	4·20	6.376	159·16	2·3%
1884	42	28	14	147	4·40	5.877	123·45	2%
1885	50	38	12	154	4·55	7.717	174·35	2·2%
1886	31	20	11	180	5·25	5 512	104·95	2%
1887	30	22	8	178	5·—	5.353	110·60	2%
1888	31	29	2	294	4·26	9.136	121·75	1·3%
1889	20	17	3	165	3·65	3.300	62·15	2%
Razem .	260	192	68	166	4·45	43.271	856·41	2%

IX. C. k. Sąd powiatowy w Mikołajowie.

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1883	masa bierna	4	— 42 zł.	—	— 168 zł.	—	—
	„ „	5	— 475 „	6·22 zł.	—2.375 „	31·10 zł.	—
	do 100 zł.	13	35 „	—	464 „	—	—
	„ 100 „	25	63 „	3·64 „	1 573 „	91·— „	6%
	„ 150 „	9	118 „	3·46 „	1.067 „	31·15 „	3%
	„ 200 „	11	170 „	4·90 „	1.874 „	53·70 „	3%
	„ 300 „	11	255 „	5·20 „	2 808 „	57·35 „	2%
	„ 400 „	5	356 „	6·20 „	1.781 „	30·90 „	2%
	„ 800 „	12	542 „	7·— „	6.512 „	84·80 „	1·3%
	powyżej 800 „	1	10 095 „	22·25 „	10 095 „	22 25 „	0·2%
	Razem .	96	270 zł.	5·12 zł	26.174 zł.	404 25 zł.	1 8%
1884	masa bierna	2	— 35 zł.	—	— 70 zł.	—	—
	„ „	4	— 23 „	3·80 zł.	— 93 „	15·— zł.	—
	do 100 zł.	12	30 „	—	356 „	—	—
	„ 100 „	11	62 „	3 15 „	670 „	34·60 „	5%
	„ 150 „	10	121 „	3·73 „	1.211 „	37·35 „	3%
	„ 200 „	7	173 „	5·— „	1 210 „	35 05 „	3%
	„ 300 „	4	238 „	5·52 „	950 „	22·10 „	2·4%
	„ 400 „	5	369 „	5·57 „	1·845 „	27·85 „	1½%
	„ 800 „	6	575 „	8 12 „	3.450 „	48·75 „	1·4%
	powyżej 800 „	3	1.101 „	12·53 „	3.003 „	37·60 „	1·2%
	Razem .	64	198 zł.	5 17 zł.	12.695 zł.	258·30 zł.	2%
1885	masa bierna	2	— 42 zł.	3·30 zł.	— 83 zł.	6·60 zł.	—
	do 100 zł.	11	27 „	—	296 „	—	—
	„ 100 „	12	47 „	3 75 „	567 „	45·— „	8%
	„ 150 „	15	124 „	4·20 „	1.865 „	63·05 „	3½%
	„ 200 „	12	176 „	4·40 „	2.110 „	53· — „	2½%
	„ 300 „	6	276 „	6·10 „	1.656 „	36·50 „	2%
	„ 400 „	6	361 „	4·90 „	2.164 „	29·40 „	1 4%
	„ 800 „	10	589 „	7·93 „	5.889 „	79·30 „	1·4%
	Razem .	74	196 zł	5·— zł.	14.547 zł.	312 85 zł.	2%
1886	masa bierna	2	— 32 zł.	3·68 zł.	— 64 zł.	7·35 zł.	—
	do 100 zł.	4	16 „	—	65 „	—	—
	„ 100 „	28	36 „	4·34 „	1 020 „	121·70 „	12%
	„ 150 „	4	129 „	5·90 „	516 „	23·65 „	4%
	„ 200 „	7	176 „	6·77 „	1.231 „	47·35 „	4%
	„ 300 „	4	239 „	7·— „	957 „	28·25 „	3%
	„ 400 „	5	373 „	9·70 „	1.865 „	48·40 „	2½%
	„ 800 „	6	497 „	12·60 „	2.982 „	75·50 „	2½%
	powyżej 800 „	3	900 „	10·30 „	2.702 „	30·90 „	1%
	Razem .	63	180 zł.	6·50 zł.	11.338 zł.	383·10 zł.	3%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	był					
1887	masa bierna	2	—16 zł.	—	—32 zł.	—	—
	„ „	10	—42 „	4·16 zł.	—422 „	41·65 zł.	—
	do 100 zł.	4	25 „	—	100 „	—	—
	„ „ „	51	41 „	3·96 „	2.118 „	202·26 „	10%
	„ „ „	21	122 „	5·20 „	2.569 „	199·56 „	4%
	„ 200 „	10	172 „	6·66 „	1.723 „	66 60 „	4%
	„ 300 „	9	231 „	6·90 „	2.081 „	62·10 „	3%
	„ 400 „	5	343 „	8·90 „	1·716 „	44·45 „	2½%
	„ 800 „	12	546 „	10·62 „	6 557 „	127·50 „	2%
	powyżej 800 „	2	1 390 „	14·44 „	2.780 „	28·88 „	1%
	Razem .	126	156 zł	5·70 zł.	19 644 zł.	683·— „	3½%
1888	masa bierna	2	—30 zł	—	—61 zł.	—	—
	„ „	7	—188 „	4·15 zł.	—1.319 „	29·10 zł.	—
	do 100 zł.	5	37 „	—	185 „	—	—
	„ „ „	63	47 „	4 20 „	2.981 „	264.95 „	9%
	„ 150 „	13	120 „	5 34 „	1.562 „	69·35 „	4%
	„ 200 „	11	185 „	7·— „	2 042 „	77·15 „	4%
	„ 300 „	13	240 „	7·14 „	3.121 „	93·25 „	3%
	„ 400 „	5	356 „	10 20 „	1.780 „	51 — „	3%
	„ 800 „	7	511 „	10·20 „	3 577 „	71·45 „	2%
	powyżej 800 „	1	914 „	13·65 „	914 „	13 65 „	1½%
	Razem .	127	127 zł.	5·60 zł.	16.162 zł.	669·90 zł.	4%
1889	masa bierna	6	—101 zł.	3·70 zł.	—605 zł	22·25 zł.	—
	do 100 zł.	7	7 „	—	48 „	—	—
	„ „ „	53	39 „	4·30 „	2 057 „	227·40 „	11%
	„ 150 „	11	122 „	5·90 „	1 346 „	64·80 „	5%
	„ 200 „	13	170 „	7·35 „	2.209 „	95·34 „	4%
	„ 300 „	9	254 „	7·25 „	2·289 „	65 05 „	3%
	„ 400 „	10	331 „	9·— „	3 307 „	90·25 „	2 7%
	„ 800 „	6	548 „	11·72 „	3.289 „	70·35 „	2·2%
	powyżej 800 „	5	1.318 „	16·— „	6 592 „	79 95 „	1·2%
	Razem .	120	176 „	6 33 „	21 137 zł.	715·39 zł.	4%

W zestawieniu sumarycznem przedstawia się powyższy stosunek następnie:

Rok	Notaryusz spisał spraw	Za wynagrodzeniem	Bezpłatnie	Wartość przeciętna masy	Przeciętna wysokość wynagrodzenia notaryusza	Suma wartości mas	Suma wynagrodzenia	Wynagrodzenie stanowi % masy
				zł.	zł.	zł.	zł.	
1883	96	79	17	273	5·12	26 174	404 25	1·8%
1884	64	50	14	198	5.17	12.695	258 30	2%
1885	74	63	11	196	5·—	14.547	312 10	2½%
1886	63	59	4	180	6 50	11.338	383·10	3·2%
1887	126	120	6	156	5·70	19.644	683·—	3½%
1888	127	120	7	127	5·60	16.162	669·90	4%
1889	120	113	7	176	6·33	21.137	715·39	3·4%
Razem .	670	604	66	181	5·67	121.697	3426·79	2·9%

X. C. k. Sąd powiatowy w Haliczu.

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1883	Masa bierna	2	—23 zł.	—	—46 zł.	—	—
	„ 100 „	1	76 „	—	76 „	—	—
	do 100 zł.	1	56 „	2·— zł.	56 „	2·— zł.	4%
	„ 150 „	3	117 „	5·73 „	350 „	17·20 „	5%
	„ 300 „	4	218 „	7·25 „	873 „	29·— „	3·3%
	„ 400 „	2	319 „	9·— „	638 „	18·— „	3%
	„ 800 „	4	632 „	14·20 „	2527 „	57·— „	2%
	powyżej 800 zł.	2	2469 „	27·82 „	4938 „	55·— „	1%
	Razem .	19	498 zł.	11·17 zł.	9458 zł.	178·84 zł.	2%
1884	do 100 zł.	5	79 zł.	3·70 zł.	397 zł.	18·40 zł.	4·6%
	„ 150 „	4	122 „	6·— „	487 „	23·90 „	5%
	„ 200 „	6	172 „	8·29 „	1036 „	49·75 „	4·6%
	„ 300 „	5	251 „	9·27 „	1254 „	46·34 „	3·7%
	„ 400 „	2	362 „	7·75 „	724 „	15·50 „	2%
	„ 800 „	5	501 „	11·66 „	2508 „	58·31 „	2%
	Razem .	27	237 zł.	7·80 zł.	6406 zł.	212·20 zł.	3·3%
1885	Masa bierna	1	—171 zł.	15·— zł.	—171 zł.	15·— zł.	—
	do 100 zł.	9	29 „	—	260 „	—	—
	„ 100 „	3	64 „	5·34 „	191 „	16·— „	8½%
	„ 150 „	8	125 „	6·28 „	1006 „	50·26 „	5%
	„ 200 „	2	158 „	8·20 „	316 „	16·40 „	5%
	„ 300 „	3	262 „	8·45 „	784 „	25·36 „	3·3%
	„ 400 „	3	355 „	9·84 „	1064 „	29·50 „	2·8%
	„ 800 „	3	453 „	13·42 „	1360 „	40·26 „	3%
	powyżej 800 „	1	1722 „	65·50 „	1722 „	65·50 „	3%
	Razem .	33	203 zł.	10·80 zł.	6693 zł.	258·28 zł.	4%
1886	do 100 zł.	6	42 zł.	2·16 zł.	254 zł.	13·— zł.	5%
	„ 150 „	5	123 „	6·— „	618 „	30·10 „	5%
	„ 300 „	4	225 „	8·87 „	1021 „	35·50 „	3½%
	„ 400 „	1	364 „	11·50 „	364 „	11·50 „	3%
	Razem .	16	141 zł.	5·63 zł.	2257 zł.	90·10 zł.	4%
1887	do 100 zł.	5	43 zł.	2·73 zł.	217 zł.	13·36 zł.	6%
	„ 150 „	5	122 „	6·33 „	610 „	31·66 „	5%
	„ 200 „	2	178 „	7·58 „	355 „	15·15 „	4%
	„ 300 „	4	239 „	8·29 „	957 „	33·16 „	3½%
	„ 800 „	3	585 „	10·65 „	1755 „	32·05 „	1·8%
	powyżej 800 „	1	1377 „	13·65 „	1377 „	13·65 „	1%
	Razem .	20	264 zł.	6·95 zł.	5271 zł.	139·03 zł.	2·3%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1888	Masa bierna	1	—88 zł	4·— zł	—88 zł.	4·	—
	do 100 zł.	3	12 „	—	37 „	—	—
	„ „ „	13	01 „	2 80 „	802 „	36·30 zł.	4%
	„ 150 „	6	122 „	6·23 „	746 „	37·40 „	5%
	„ 200 „	4	174 „	7 75 „	697 „	31 — „	4·4 %
	„ 300 „	8	261 „	8·30 „	2091 „	66·30 „	3%
	„ 400 „	1	346 „	10 20 „	346 „	10·20 „	3%
	„ 800 „	8	580 „	12·20 „	4643 „	97·70 „	2%
	powyżej 800 „	1	1433 „	30·— „	1433 „	30 — „	2%
	Razem .	45	240 zł	7·45 zł.	10795 zł.	312 90 zł.	3%
1889	Masa bierna	2	71 zł	—	—142 zł.	—	—
	„	2	—18 „	2·25 zł.	—35 „	4·50 zł.	—
	do 100 zł.	3	13 „	—	38 „	—	—
	„ „ „	17	60 „	3·31 „	1031 „	56·30 „	5·4%
	„ 150 „	7	123 „	6·50 „	863 „	45·30 „	5·2%
	„ 200 „	6	173 „	7·— „	1038 „	42·40 „	4%
	„ 300 „	4	246 „	7·95 „	985 „	31 80 „	3·2%
	„ 400 „	3	350 „	9·50 „	1050 „	28·50 „	2·7%
	„ 800 „	6	555 „	11·75 „	3333 „	70·50 „	2%
	Razem .	50	167 zł.	6 20 zł.	8338 zł.	279 30 zł.	3 2%

W zestawieniu sumarycznem przedstawia się powyższy stosunek następnie.

Rok	Notaryusz spisał spraw	Za wynagrodzeniem	Bezpłatnie	Wartość przeciętna masy	Przeciętna wysokość wynadgrodzenia notaryusza	Suma wartości mas	Suma wynagrodzenia	Wynagrodzenie stanowi % masy
				zł.	zł.	zł.	zł.	
1883	19	16	3	498	11·17	9 458	178 84	2·%
1884	27	27	—	237	7·80	6 406	212·20	3·3%
1885	33	24	9	203	10·76	6·693	258·28	4%
1886	16	16	—	141	5·63	2·257	90·10	4%
1887	20	20	—	204	6·95	5·271	139·03	2·3%
1888	45	42	3	240	7·45	10·795	312·90	3%
1889	50	45	5	167	6·20	8·338	279·30	3·2%
Razem .	210	190	20	234	7·75	49 218	1470·65	3%

XI. C. k. Sąd powiatowy w Kosowie.

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1879	Masa bierna	8	— 82 zł.	—	—695	—	—
	„ „	9	—121 „	8·40	—1092	75·55	—
	do 100 zł.	21	33 „	—	696	—	—
	„ 100 „	29	64 „	7·23	1845	209·55	11·4%
	„ 150 „	25	121 „	8·40	3021	209·70	7%
	„ 200 „	12	175 „	8·26	2106	99·20	4·7%
	„ 300 „	11	251 „	9·80	2763	107·60	4%
	„ 400 „	7	357 „	11·36	2501	79·55	3%
	„ 800 „	7	564 „	13·40	3949	93·70	2·4%
	Razem .	129	131 zł.	8·80	16 881	874·85	5·2%
1883	Masa bierna	1	—121 zł.	5·75 zł.	—126 zł.	5·75 zł.	—
	do 100 zł.	16	36 „	—	586 „	—	—
	„ „ „	16	63 „	7·85 „	1009 „	125·40 „	12½%
	„ 150 „	9	126 „	7·85 „	1140 „	70·65 „	6%
	„ 200 „	3	179 „	11·68 „	538 „	35·05 „	6·5%
	„ 300 „	8	271 „	13·36 „	2169 „	106·05 „	5%
	„ 400 „	7	350 „	11·50 „	2456 „	80.45 „	3·2%
	„ 800 „	7	512 „	15·10 „	3586 „	105·60 „	3%
	powyżej 800 „	4	1371 „	47·66 „	5483 „	190·65 „	3%
	Razem .	71	239 zł.	14·— zł.	16967 zł.	770·50 zł.	3·3%
1884	Masa bierna	1	— 60 zł.	—	—60 zł.	—	—
	„ „	4	—27 „	5·31 zł.	—108 „	21·25 zł.	—
	do 100 zł.	72	36 „	—	2600 „	—	—
	„ 100 „	40	69 „	5·45 „	2788 „	218·— „	8%
	„ 150 „	24	124 „	6·16 „	2985 „	147·90 „	5%
	„ 200 „	22	179 „	6·40 „	3919 „	140·75 „	3½%
	„ 300 „	26	243 „	7·80 „	6316 „	202·70 „	3%
	„ 400 „	10	351 „	8·94 „	3515 „	89·40 „	2½%
	„ 800 „	10	602 „	13·82 „	6025 „	138·28 „	2·3%
	powyżej 800 „	7	1000 „	19·37 „	7003 „	135·60 „	2%
	Razem .	216	162 zł	7·66 zł.	35151 zł.	1093·88 zł.	3%
1889	Masa bierna	1	—1696 zł.	4·25 zł.	—1696 zł.	4·25 zł	—
	do 100 zł.	29	35 „	—	1022 „	—	—
	„ 100 „	13	70 „	5·— „	912 „	64·75 „	7%
	„ 150 „	16	124 „	5·18 „	1989 „	82·95 „	4·3%
	„ 200 „	9	189 „	4·80 „	1699 „	43·30 „	2½%
	„ 300 „	8	222 „	6·80 „	1781 „	54·45 „	3%
	„ 400 „	5	343 „	8·50 „	1715 „	42·50 „	2½%
	„ 800 „	7	475 „	10·34 „	3324 „	72·40 „	2%
	powyżej 800 „	1	890 „	24·34 „	890 „	24·34 „	3%
	Razem .	89	150 zł.	6·50 zł.	13332 zł.	388·94 zł.	3%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1890	masa bierna	1	— 5 zł.	—	— 5 zł.	—	—
	do 100 zł.	11	32 „	—	354 „	—	—
	„ 100 „	11	71 „	6·50 zł	784 „	71 35 zł.	9%
	„ 150 „	3	145 „	7 80 „	435 „	23 35 „	5·3%
	„ 200 „	2	176 „	8·35 „	355 „	16 65 „	4 7%
	„ 300 „	3	267 „	9·— „	801 „	26·55 „	3·3%
	„ 400 „	2	383 „	14 80 „	767 „	29·60 „	4%
	„ 800 „	1	712 „	17·85 „	712 „	17·85 „	2½%
	powyżej 800 „	1	945 „	15 10 „	945 „	15 10 „	1½%
	Razem .	35	147 zł.	8·71 zł.	5 155 zł	200·45 zł.	4%

W zestawieniu sumarycznem przedstawia się stosunek ten następująco:

Rok	Notaryusz spisał spraw	Za wynagrodzeniem	Bezpłatnie	Wartość przeciętna masy	Przeciętna wysokość wynagrodzenia notaryusza	Suma wartości mas	Suma wynagrodzenia	Wynagrodzenie stanowi % masy
				zł.	zł.	zł.	zł.	
1879	129	100	29	131	8·75	16.881	874 85	5 2%
1883	71	55	16	239	14·—	16.967	770 50	4½%
1884	216	143	73	162	7·65	35.151	1.093·88	3%
1889	89	60	29	150	6 50	13 332	388·94	3%
1890	35	23	12	147	8·71	5.155	200 45	4%
Razem .	540	381	159	162	8·74	87.426	3.328·62	3·8%

XII. C. k. Sąd powiatowy w Husiatynie.

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1883	do 100 zł.	7	18 zł.	—	127 zł.	—	—
	„ 100 „	13	60 „	4·15 zł.	789 „	53·90 zł	6 8%
	„ 150 „	4	124 „	4 81 „	495 „	19 25 „	4%
	„ 200 „	3	171 „	5 54 „	583 „	16 70 „	3%
	„ 300 „	5	252 „	6 34 „	1.262 „	31·70 „	2½%
	„ 400 „	5	366 „	6·50 „	1.829 „	32·50 „	1·8%
	„ 800 „	9	537 „	8 80 „	4.838 „	79· „	1·6%
	powyżej 800 „	3	1 385 „	20·05 „	4.154 „	60 15 „	1½%
	Razem .	49	281 zł.	7·— zł.	14.077 zł.	293·20 zł.	2%

Majątków spadkowych		Ilość majątków spadkowych	Wartość przeciętna jednego majątku	Wysokość przeciętna wynagrodzenia od niego	Suma wartości majątków spadkowych	Suma wynagrodzenia notaryusza	Jaki % wartości spadku stanowi wynagrodzenie
Rok	w wartości	było					
1884	Do 100 zł.	3	8 zł.	—	23 zł.	—	—
	„ 100 „	14	72 „	3·70 zł.	1.009 „	51·10 zł.	5%
	„ 150 „	10	126 „	5·10 „	1.261 „	51·— „	4%
	„ 200 „	4	175 „	5·10 „	702 „	20·30 „	3%
	„ 300 „	4	223 „	7·12 „	901 „	28·50 „	3%
	„ 400 „	4	352 „	6·81 „	1.407 „	27·25 „	2%
	„ 800 „	5	516 „	8·73 „	2.578 „	43·66 „	1·7%
	powyżej 800 „	1	3.922 „	20·— „	3.922 „	20·— „	½%
	Razem .	45	262 zł.	5·75 zł.	11 803 zł.	241·81 zł.	2%
1889	Masa bierna	1	— 82 zł.	31·20 zł.	— 82 zł.	31·20 zł.	—
	Do 100 zł.	3	26 „	—	78 „	—	—
	„ „ „	6	54 „	5·75 „	322 „	28·50 „	9%
	„ 150 „	5	127 „	8·07 „	637 „	40·35 „	6·3%
	„ 200 „	5	174 „	8·80 „	872 „	43·90 „	5%
	„ 300 „	3	253 „	10·37 „	759 „	31·10 „	4%
	„ 400 „	2	358 „	13·10 „	715 „	26·20 „	3·7%
	„ 800 „	5	603 „	13·10 „	3.013 „	65·45 „	2%
	powyżej 800 „	3	1.224 „	21·35 „	3.672 „	64·05 „	1·8%
	Razem .	33	305 zł.	11·— zł.	10.068 zł.	330·75 zł.	3·3%
1890	Do 100 zł.	10	24 zł.	—	241 zł.	—	—
	„ 100 „	3	70 „	5·17 zł.	210 „	15·50 zł.	7%
	„ 150 „	8	119 „	6·23 „	958 „	49·85 „	5%
	„ 200 „	2	175 „	9·08 „	351 „	18·15 „	5%
	„ 300 „	8	260 „	7·90 „	2.084 „	63·— „	3%
	„ 400 „	1	310 „	11·— „	310 „	11·— „	3%
	„ 800 „	2	578 „	7·80 „	1 155 „	15·60 „	1·3%
	Razem .	34	156 zł.	7·20 zł.	5.309 zł.	173·10 zł.	3%

W zestawieniu sumarycznem przedstawia się powyższy stosunek następnie:

Rok	Notaryusz spisał spraw	Za wynagrodzeniem	Bezpłatnie	Wartość przeciętna masy zł.	Przeciętna wysokość wynagrodzenia notaryusza zł.	Suma wartości mas zł.	Suma wynagrodzenia zł.	Wynagrodzenie stanowi % masy
1883	49	42	7	281	7·—	14 077	293·20	2%
1884	45	42	3	262	5·75	11.803	241·81	2%
1889	33	30	3	305	11·—	10.068	330·75	3·3%
1890	34	24	10	156	7·21	5.309	173·10	3%
Razem .	161	138	23	262	7·52	42.257	1.038·86	2½%

VI.

Pertraktacye spadkowe, opieki, kuratele, rachunki i sprawy ksiąg gruntowych.

Do LW. 57.129/91.

Sądy I. instancyi	Rok									
	1881	1882	1883	1884	1885	1881	1882	1883	1884	1885
	Pertraktacye spadkowe. Na 100 wdrożonych pertraktacyj zostało w toku z końcem roku					Opieki, kuratele, rachunki. Na 100 opiek i kurateli wypada rachunków				
Galicya zachodnia	58	64	59	62	64	—	1·1	2·2	1·8	2·2
Galicya wschodnia	50	54	58	61	60	—	6·0	6·6	7·1	5·6
Austrya	51	55	54	54	54	—	9·9	10·7	11·0	11.4
Sądy powiatowe	Opieki. Liczba opiek z końcem roku					Kuratele. Liczba kurateli z końcem roku				
Galicya zachodnia	29.108	29.868	29.769	29.335	28.567	562	588	638	729	738
Galicya wschodnia . . .	66.970	66 882	65.745	63.674	65.927	1.005	1.022	1.030	1.055	1.071
Galicya ogółem	97.078	96 750	95.514	93 009	94.494	1.567	1.610	1.668	1.784	1.809
Austrya	719.639	725.653	737 516	743 483	756.574	103.439	104 977	107.278	107.936	110 433
Z ogółu w Austryi wypada na Galicyę %	13·35	13·33	12·95	12·51	12.49	1·51	1·53	1·55	1·65	1·63
	Rachunki. Na 1.000 opiek i kurateli było rachunków									
Galicya zachodnia . . .	6	6	7	7	7					
Galicya wschodnia . . .	7	7	8	9	9					
Galicya ogółem	6	6	7	8	8					
Austrya	34	34	36	37	39					
Z ogółu w Austryi wypada na Galicyę %	—	—	—	—	—					

L. W. kr. 52.864/91.

Aleg. 187.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o czynnościach przygotowawczych mających na celu urządzenie kolonij rolniczych i poprawczych w naszym kraju.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 21. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego przyjmuje się do wiadomości.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby tak co do zakładów pracy przymusowej i poprawczych dla starszych skazańców i korygendów jakoteż co do zakładów dla nieletnich przestępców i włóczęgów niżej lat 18 przyjął wskazany już uchwałą Sejmu z dnia 6. września 1884 i zalecony system kolonij rolniczych poprawczych nie wykluczający robót rzemieślniczych.

3. Sejm wyraża życzenie, ażeby najsamprzód wprowadzony został zakład, względnie kolonia poprawcza rolniczo-przemysłowa dla nieletnich chłopców.

4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w środkowej części kraju, dla fundowania takiego zakładu dla nieletnich chłopców, wyszukał odpowiedni obszar i według tegoż potrzebne plany i kosztorysy wypracować polecił, poczem takowe razem ze statutem i regulaminem na najbliższej sesyi Sejmowi przedłożył, tudzież, aby na urządzenie zakładów pracy przymusowej i poprawczych dla starszych męzkich skazańców i korygendów a względnie kolonij poprawczych rolniczych, starał się wyszukać odpowiednie obszary a przytem co do zachodniej części kraju wszedł w rokowania z fundacyą pokrewną temu celowi w Nowym Sączu, zaś

co do wschodniej części kraju wdrożył rokowania z c. k. Rządem, celem uzyskania potrzebnych dla takich zakładów względnie kolonij rolniczych poprawczych przestrzeni z dóbr kameralnych, przykładowo w okolicy Drohobycza i w miarę przeprowadzonych pertraktacyj polecił wykonanie planów budynków i kosztorysów, tudzież statutów i regulaminów.

5. Ażeby co do zakładów pracy przymusowej i poprawczych dla kobiet, prowadził dalsze rokowania z zarządami zakładów św. Teresy we Lwowie i Sióstr miłosierdzia w Krakowie i z tych czynności złożył sprawozdanie.

6. Na czynności przedwstępne otwiera się Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 500 zł.

W wykonaniu powyższej uchwały Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy ma zaszczyt oznajmić, co następuje:

Odezwą z dnia 5. września 1890 L. W. 14.561 odniósł się Wydział krajowy do c. k. Prezydyum Namiestnictwa jako najwyższej władzy fundacyjnej w kraju z zapytaniem ażali w razie urządzenia w Nowym Sączu krajowego zakładu pracy przymusowej, byłoby skłonnem przekazać na ten cel funduszowi krajowemu kapitał fundacyi „Nowosądeckiej“. Na to, pismem z dnia 21. grudnia 1890 L. 88.955 oznajmiło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że wyrażone powyżej żądanie nasze jest niewykonalnem; albowiem

1. fundacya „Nowosądecka“ przeznaczoną jest tylko dla dobra mieszkańców byłego obwodu Sądeckiego, ma na celu tylko zatrudnienie niepoprawnych włóczęgów i próżniaków a nie ma celu wykonywania jakiegokolwiek rodzaju kary;

2. dom pracy przymusowej w Nowym Sączu, z fundacyi mieszkańców byłego obwodu Sądeckiego założyć się mający, różnić się będzie zasadniczo co do charakteru i przeznaczenia od publicznych domów pracy przymusowej w myśl ustawy z 25. maja 1883 dz. u. p. Nr. 90 powstać mających;

3. dom taki będzie instytucyą przeznaczoną tylko dla gmin należących do byłego obwodu Sądeckiego i tylko dla niepoprawnych próżniaków i włóczęgów i stanowić będzie osobną fundacyę w myśl §. 646 u. c. jako odrębna osoba moralna istniejącą; nie będzie on ani własnością gminy, ani powiatu, ani kraju, nie będzie natomiast obowiązanym przyjmować osób nieprzynależnych do gmin byłego obwodu Sądeckiego, nie będzie też miał prawa przyznanego publicznym domom pracy w §. 3 ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. u. p.; i

4. dom pracy w Nowym Sączu stanowić będzie odrębną fundacyę, przeto majątek tej fundacyi nie może być przekazanym na własność funduszowi krajowemu w celu urządzenia domu poprawy i pracy przymusowej w Nowym Sączu wedle postanowień ustawy z 24. maja 1885 dz. u. p. Nr. 90, albowiem równałoby się to zniesieniu fundacyi i obróceniu jej majątku na inne cele, co tylko w razie niewykonalności celów fundacyi mogłoby mieć miejsce.

Mając na uwadze tę odpowiedź c. k. Prezydyum Namiestnictwa a nadto, że fundacya „Nowosądecka“ co do siedziby będącego jej celem zakładu, przywiązaną jest wyraźnie do miasta Nowego Sącza, że w obec przyjętego przez Wysoki Sejm w urządzeniu w naszym kraju zakładów pracy przymusowej i poprawczych, systemu kolonij rolniczych na siedzibę takiej kolonii miasto Nowy Sącz się nie nadaje — Wydział krajowy uchwałą z dnia 10. lutego 1891 do LW. 41.693/90 odstąpił w zupełności od pierwotnego zamiaru obrania miasta Nowego Sącza na siedzibę rzeczonego zakładu, skutkiem czego możliwe dalsze rokowania o fundacyę „Nowosądecką“ stały się bezprzedmiotowe.

Co się tyczy poszukiwań za obszarami gruntowymi, odpowiednimi na cele rzeczonych kolonij rolniczych a to: we wschodniej części kraju na 300 ludzi, w zachodniej na 200, w środku kraju zaś na 150 nieletnich chłopców — to przed przystąpieniem do powyższej czynności należało wprzód oznaczyć rozmiary, jakość i położenie potrzebnych obszarów gruntowych, mając przytem na względzie warunki natury lokalnej, sprzyjające rozwojowi zakładów pracy przymusowej i poprawczych.

Zważywszy więc:

1. że siedziba zakładu winna mieć komunikacyę łatwą i tanią, znajdować się w pobliżu garnizonu wojskowego, być położoną w miejscowości zdrowej, w przydatną do picia i kąpieli wodę zaopatrzoną, wreszcie w okolicy, gdzie zachodziłaby możność użycia skazańców starszych do robót ziemnych publicznych po za obrębem zakładu, jak przy regulacyi wód, zalesianiem wydm, przy robotach melioracyjnych itp.;

2. że poszukiwane obszary gruntów winny tworzyć wedle możności jednolity, skupiony kompleks, posiadać pola ornego w takiej ilości i jakości, ażeby obszar ten mógł dać zatrudnienie ciągłe przeważnej części skazańców w zakładzie będących a nadto wszystkich skazańców wraz ze służbą i inwentarzem żywym wyżywić; posiadać o ile możności budynki gospodarcze

tudzież przestrzeń potrzebną pod zabudowania i urządzenia zakładowe, jak pod dom dla skazańców, dom administracyjny, szpital, kaplicę itp., posiadać — jeśli można — odpowiedni obszar lasu dobrze zagospodarowanego, któryby dostarczał materyału opałowego i dla warstatów; w końcu posiadać potrzebne łąki i pastwiska dla żywienia bydła i koni. — Wydział krajowy po wysłuchaniu jeszcze w tej mierze opinii komisyi krajowej dla spraw rolniczych, ogłosił pod dniem 19. maja 1891 do LW. 14.995, że poszukuje następujących obszarów gruntowych:

a) Na kolonię dla 300 mężczyzn: roli 600—900 morgów, w tem 10% łąk i pastwisk; nadto lasu mięszanego 200—250 m. Obszar ten ma być położony w jednym z powiatów: Lwów, Gródek, Żółkiew, Złoczów, Rudki, Żydaczów, Drohobycz, Sambor lub Stryj.

b) Na kolonię dla 200 mężczyzn: roli 400—600 morgów, w tem 10% łąk i pastwisk, nadto lasu mięszanego 150—200 m. Obszar ten ma być położony w jednym z powiatów: Nowy Sącz, Nowy Targ, Grybów, Gorlice, Limanowa, Krosno, Jasło lub Tarnów.

c) Na kolonię dla 150 nieletnich chłopców: roli 150—200 morgów, w tem 10% łąk i pastwisk, nadto lasu mięszanego 50—80 m. Obszar ten ma być położony w jednym z powiatów: Rzeszów, Jarosław, Jaworów, Cieszanów, Przemyśl, Mościska, Drohobycz, Sambor lub Stryj.

W ogłoszeniu tem zaznaczył także Wydział krajowy, że na rolę wymaga się gleby średniej, nadającej się do melioracyi, że rzeczone obszary gruntowe — jeśli posiadają inne wymagane warunki — mogą być nieco większe lub mniejsze od podanych wyżej rozmiarów, wreszcie, że dotyczące oferty z podaniem ceny kupna — sprzedaży, należy wnosić najdalej do 1. lipca 1891. Nakoniec oświadczył Wydział krajowy, że wniesione oferty, z którychby nie był w możności korzystać, będą oferentom do trzech miesięcy zwrócone, z oferentami zaś, których oferty będą przez Wydział krajowy przyjęte a przez Sejm zatwierdzone, spisane zostaną kontrakty kupna i sprzedaży najdalej w przeciągu czterech miesięcy od daty uchwały sejmowej.

Równocześnie zakomunikował Wydział krajowy powołaną na wstępie uchwałę Wysokiego Sejmu, tudzież powyższe ogłoszenie c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o oznajmienie czyli c. k. Rząd posiada w ogólności odpowiednie określonym wyżej warunkom obszary gruntowe i w razie twierdzącym, czy byłby skłonnym wejść w układy z Reprezentacyą kraju o odstąpienie takowych na cele rzeczonych kolonij i pod jakimi warunkami.

Rezultat oznaczonych wyżej poszukiwań przedstawił się następująco:

ad a) co do kolonii we wschodniej części kraju: wpłynęło ofert prywatnych właścicieli 13
i oferta c. k. Rządu tycząca się majętności Kniaziołuka w powiecie Dolina;

ad b) co do kolonii w zachodniej części kraju: wpłynęło ofert prywatnych właścicieli 17
i oferta c. k. Rządu na majętności: Tyniec, Kostrze i Samborek;

ad c) co do kolonii w środkowej części kraju dla nieletnich chłopców: wpłynęło ofert prywatnych właścicieli 11

Po obejrzeniu ofiarowanych majątków bądź to przez komisyą bądź przez delegatów w tym celu przez Wydział krajowy uproszonych okazało się, że wiele z tych majątków nie odpowiadało wymaganym w ogłoszeniu warunkom, gdyż albo nie posiadały one minimalnych rozmiarów, miały bardzo lichą glebę a właściciele mimo to żądali wygórowanych cen, albo też majątki te nie odpowiadały celowi ze względu na położenie swoje.

Z tych tedy powodów uznał Wydział krajowy jako nieodpowiednie 31 ofert prywatnych właścicieli i ofertę c. k. Rządu co do majętności Kniaziołuka, zatrzymał zaś jako godne
Aleg. A. bliższego rozpatrzenia się i zastanowienia — 10 ofert prywatnych właścicieli w wykazie A)
Aleg. B. opisanych i załączoną ofertę c. k. Rządu dotyczącą majętności Tyniec, Kostrze i Samborek.

Zbyt opóźniona jednakże i niestosowna pora, która tymczasem nastała, zanim w ni-
Aleg. C. niejszym przedmiocie, jak świadczy załączona w odpisie odezwa c. k. Namiestnictwa, otrzyma-

liśmy decyzyą c. k. Rządu; wreszcie brak już na ten cel kredytu nie pozwoliły Wydziałowi krajowemu zająć się dalszemi wskazanemi w tej mierze czynnościami, jako to: szczegółowym pomiarem ofiarowanych obszarów gruntowych, oszacowaniem tychże, sporządzeniem odnośnych planów i kosztorysów i wreszcie ostatecznym wyborem pożądanych obszarów. Dlatego też Wydział krajowy nie jest w możności już dziś przedłożyć Wys. Sejmowi co do załączonych ofert konkretnych wniosków, czyni jednak uwagę, że moc obowiązująca tych ofert zawisła od uchwały Wys. Sejmu, że jeśliby Wys. Sejm w tym względzie w obecnie trwającej sesyi uchwały nie powziął, rzeczone oferty przestałyby oferentów obowiązywać i musiałyby być na nowo podjęte poszukiwania za obszarami, o których mowa.

Nakoniec ma zaszczyt Wydział krajowy oznajmić, że co do pomieszczenia w zakładach pracy przymusowej i poprawczych kobiet przeprowadził w myśl ust. 5. powołanej na wstępie uchwały Wys. Sejmu rokowania z Zarządem zakładu św. Teresy we Lwowie i Sióstr Miłosierdzia w Krakowie. — Rokowania te jednakże nie odniosły pomyślnego rezultatu; albowiem obydwa wspomniane zakłady nie mają ubikacyj na ten cel potrzebnych, ani też mogących być w jakikolwiek sposób rozszerzonemi. Wobec tego nie pozostałoby nic innego właściwszego, jak urządzić dla kobiet osobne zakłady pracy przymusowej i poprawcze; lecz gdy takowe są przedewszystkiem dla mężczyzn pożądane, a tworzenie Zakładów takich Wysoki Sejm w pierwszym rzędzie uchwalił, przeto Wydział krajowy postanowił nie doradzać na razie Wysokiemu Sejmowi fundowania zakładów dla kobiet.

Stosownie do powyższego sprawozdania swojego Wydział krajowy uprasza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego przyjmuje się do wiadomości.
2. Na dalsze czynności przygotowawcze około urządzenia w kraju kolonij rolniczych poprawczych otwiera się Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 500 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 19. marca 1892.

Marszałek krajowy:
***Sanguszko** w. r.*

Sprawozdawca:
***Dr. Damian Sawczak** w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Alegat A. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 52.864/1891.

W y

ofert wniesionych celem sprzedaży funduszowi krajowemu obszarów gruntowych na urządzenie zatrzy

Liczba bieżąca	Oferta wniesiona do L. W. kr. z roku 1891	Ofiarowanej majętności			Majętność ta obejmuje			
		właściciel	nazwa	powiat	roli	łąk i past-wisk	lasu	zabudowania
					morgów			
					a) **We wschodniej**			
1	27819	Józef i Julia Gizowscy	a) Podwysokie	Rudki	522	—	—	Dom mieszkalny i dom dla służby i budynki folwarczne gospodarcze
			b) Gizów		230	152	227	Dom dla służby folwarcznej i szopy
2	26911	Juliusz Filipowski	Bar z Kocowem	Gródek	480	40	80	Dom mieszkalny stary, budynki gospodarcze nowe
3	ustna	Ludgard hr. Grocholski	Pustomyty z Wolicą	Lwów	660	112	257	—
4	ustna	Julian kniaź Puzyna	a) Nagorzany z Węglarzyskami	Lwów	521	57	.	Dom murowany i zabudowania gospodarcze murowane
			b) Porszna		216	175	795	detto

k a z

poprawczych kolonii rolniczych, a przez Wydział krajowy dla bliższego rozpatrzenia się manych.

Na majętności tej ciężą długi lub inne zobowiązania	Oferent żąda cenę sprzedaży	Wedle skorowidza dóbr tabular. Dr. Pilata wynosi podatek				Uwagi
		gruntowy		domowy		
		zł.	ct.	zł.	ct.	
części kraju.						
Serwitut 10 sągów drzewa dla gr. kat. probostwa i pożyczka Tow. kred. ziem. około 70.000 zł.	Za obydwa folwarki 260.000 zł., do nabycia także inwentarz	221	58	5	90	Ogrodów i parku 18 m., stawu i sadzawek 9 m., pod budowlami 4 do 5 m., chmielnika 4 m., komasacya gruntów ornych idealna. Budynki w dobrym stanie. Odległość od stacyi kolei arcks. Albrechta „Czerkasy“ wynosi 7 klm.
		116	38	1	60	Pod budowlami około 2 m., studnia z dobrą wodą, grunta stanowią jeden kompleks, bardzo dobrze skomasowany. Folwark ten oddalony jest od poprzedniego o 25 minut drogi. Obydwa folwarki wzajemnie się uzupełniają.
Pożyczka hip. 36.000 złr.	Po 200 złr. za morg włącznie z budynkami	.	.	.		W tym obszarze znajduje się 180 m. stawiska nadających się do melioracyi. Obszar gruntowy stanowi jeden kompleks, posiada studnię i sadzawkę. Las młody i mięszany. Folwark ten oddalony o 3 klm. stacyi kolei Karola Ludwika „Rodatycze“.
—	250.000 złr.	637	42	42	90	Pod ogrodami 10 m., nieużytki 8 m., stawy i moczary 610°, pod budynkami 5 m.
—	—	325	79	37	.	Pod ogrodami 6 m., stawy i moczary 6 m., nieużytki 2 m., pod budowlami 3 m. Folwark ten oddalony 4 klm. od stacyi kolei arc. Albrechta „Nawarya“.
—	—	497	34	57	90	Pod ogrodami 5 m., nieużytków 25 m., pod budowlami 2 m., karczmy, młyn i gorzelnia. Obydwa folwarki stanowią łączność.

Liczba bieżąca	Oferta wniesiona do L. W. kr. z roku 1891.	Ofiarowanej majętności			Majętność ta obejmuje			
		właściciel	nazwa	powiat	roli	łąk i past-wisk	lasu	zabudowania
					morgów			
								b) **W zachodniej**
1	26187	Tadeusz Boczkowski	Kielanowice	Tarnów	300	26	155	Budynki w dobrym stanie, murowane
2	24385	Michalina 1 v. Dzianotowa 2 v. Kopaczyńska	Olszana	Nowy Sącz	334	48	198	Budynki mieszkalne, gospodarcze i młyn
3	24030	Henryk Schwarz	Staszkówka	Gorlice	550	50	200	Budynki mieszkalne i gospodarcze
								c) **W środkowej**
1	27333	Jakób Bleicher	Dunkowice wielkie	Jarosław	200	50	las	—
2	27775	Dr. Stanisław Illiasiewicz	Tuligłowy	Mościska	264	35	164	Budynki mieszkalne i gospodarcze
3	31779	Czesław i Genofewa Łozińscy	Bzianka	Rzeszów	210	22	.	Wartość 9000 złr.

Na majętności tej ciężą długi lub inne zobowiązania	Oferent żąda cenę sprzedaży	Wedle skorowidza dóbr tabular. Dr. Pilata wynosi podatek gruntowy zł.	ct.	domowy zł.	ct.	Uwagi
części kraju.						
W ogólnej sumie 93.100 złr.	112.000 złr. z całym inwentarzem	349	76	55	70	Pod ogrodami 3 m., kamieńca 1 m., pod budynkami 1 m., stawów 1 m., gorzelnia, młyn wodny i tartak, grunta wszystkie skomasowane są doskonale. Stacya kolejowa „Tuchów“ o 3 klm. odległa.
Tow. kred. ziem. z kwotą 3.000 złr. i mszalne rocznie 200 złr.	bez inwentarza 75.000 złr. z całym inwentarzem 80.000 złr.	174	51	16	40	Pod ogrodami 1 m. 1137°, parcele budowlane 1 m. 485°, kamieńców 33 m. 314°, dróg 1311°. Gospodarstwo rybne jest tu możliwe, znajduje się wiklina koszykarska i możliwy wyrób cegły.
Bank austr. węg. 18.000 złr.	125.000 złr.	440	94	26	60	Pod ogrodami 7 m., dwa stawy. Majętność ta składa się z trzech kompleksów.
części kraju.						
—	—	.	.	.	.	—
—	80.000 złr.	195	41	30	50	Pod zabudowaniami etc. 12 m. 1295°, 400 m. w jednym kompleksie.
20.000 złr.	60.000 złr.	104	02	17	10	Ogrodów 3 m. 1228°, placów pod budowlami 1 m., nieużytków 467°.

Odpis

odezwy Prezydyum c. k. galic. Dyrekcyi dóbr państwowych we Lwowie z dnia 24. lutego 1892 l. 16/pr. do Sw. Wydziału krajowego we Lwowie.

W odpowiedzi na cenną odezwę z dnia 16. lutego b. r. l. 38.564 w sprawie zamierzonego nabycia folwarków funduszu religijnego Tyniec, Kostrze i Samborek położonych w powiecie Wielickim na cele urządzenia rolniczej kolonii poprawczej mam zaszczyt w załączeniu ./· udzielić Świetnemu Wydziałowi wykaz uwidoczniający przestrzeń każdego z powyż wspomnianych folwarków, tudzież ile z tej przestrzeni przypada na role, łąki, pastwiska, ogrody, nieużytki i parcele budowlane nie mniej też w przybliżeniu wartość każdego z tych folwarków wraz z budynkami, przyczem się oznajmia, że dzierżawa powyższych folwarków upływa z dniem 30. października 1893 i że sprzedaż li tylko folwarku Tynieckiego nie powinna natrafić na trudności ze strony c. k. Ministerstwa rolnictwa.

Pożądanem również byłoby nabycie na rzecz funduszu krajowego zabudowań dawnych klasztornych, wraz z okazałym kościołem w Tyńcu, które do żadnego z powyż wymienionych folwarków nie należą i w przybliżeniu wartość około 160.000 zł. reprezentują, te budynki jednak stanowić będą w razie pertraktacyi osobny przedmiot kupna.

Zauważa się przytem, że od kilkunastu lat od czasu zniszczenia parafialnego kościoła w Tyńcu przez pożar c. k. krajowa Dyrekcya skarbu przyzwoliła parafianom aż do odbudowania parafialnego kościoła tymczasowe użycie kościoła klasztornego, którego wnętrze po największej części z marmuru jest wykonane.

W końcu pozwalam sobie nadmienić, iż na żądanie mogłyby być Św. Wydziałowi udzielone plany zamku tynieckiego wraz z kościołem, wreszcie, że w tamtejszej okolicy jako opał wyłącznie jest węgiel używany, którego składy naprzeciw zamku tynieckiego się znajdują, zatem nabycie nieznacznych przestrzeni funduszowych lasów celem zabezpieczenia potrzeby opału stałoby się zbędnem.

Subalegat do Aleg. B. do sprawozdania L. W. kr. 52.864/1891.

W y-

gruntów należących do folwarków

L. porządkowa	Nazwa folwarku	Położony		Rzeczywisty obszar wedle katastru urodzajnej gleby					
		Starostwo	Gmina	rola	łąki	ogrody	pastwiska	pastwiska z użytkiem drzewnym	Suma urodzajnej gleby
				m o r g i					
1	Kostrze	W i e l i c z k a	Kostrze	118$_m$291□°	4$_m$1178□°	6$_m$ 573□$_o$	37$_m$ 93□°	—	166$_m$535□°
2	Tyniec		Tyniec	181$_m$1084□°	50$_m$ 230□$_o$	2$_m$ 393□°	89$_m$1094□°	7$_m$1064□°	331$_m$665□°
3	Samborek		Samborek	77$_m$736□°	42$_m$1036□°	0$_m$ 89□°	9$_m$1556□°	—	130$_m$217□°

Lwów dnia 24. lutego 1892.

k a z

Tyniec, Kostrze, Samborek.

Rzeczywisty obszar wedle katastr.			W przybliżeniu wartość wraz z bubynkami		Uwaga
nieproduktywny obszar	obudowany grunt budowlany	Cały obszar			
morgi			zł.	ct.	
11$_m$ 909□°	0$_m$1236□°	178$_m$1080□°	90.000	—	
3$_m$1576□°	1$_m$ 116□$_0$	336$_m$757□°	54.000	—	Zabudowania klasztorne wraz z okazałym kościołem w Tyńcu, nie należące do żadnego z wymienionych folwarków, reprezentują wartość około 160 tysięcy zł.
41$_m$1466□°	0$_m$ 726□°	172$_m$809□°	56.000	—	
					Nieproduktywny obszar (nieużytki) pod poz. 1. 2. i 3. w przestrzeni około 56 ha. stanowią skały wapienne, których exploatacya jest nadzwyczaj łatwa i z których w niedługim czasie znaczny dochód pobierać będzie można, gdyż takowe po największej części nad spławną rzeką (Wisłą) są położone.

Alegat C. do sprawozdania Wydziału krajowego. L. W. kr. 52.864/91.

Odpis

odezwy c. k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 21. listopada 1891. L. 90.121 do Wydziału krajowego.

Na szacowne odezwy z dnia 19. maja 1891 L. 14.995 i 11. października 189 L. 44.891 c. k. Namiestnictwo ma zaszczyt oznajmić Świetnemu Wydziałowi krajowemu, że Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 15. listopada 1891 L. $\frac{17.300}{2.627}$ poleciło tutejszej c. k. Dyrekcyi dóbr państwowych, aby nawiązała rokowania ze Świetnym Wydziałem krajowym o sprzedaż jednego z folwarków należących do funduszu religijnego, a to: Tyniec, Kostrze i Samborek albo folwarku rządowego Kniażołuka, na cele urządzenia rolniczych kolonij poprawczych.

Przy tem Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zastrzegło, że te rokowania w niczem przesądzać nie mogą ostatecznej decyzyi powołanych w tej sprawie Ministerstw.

L. s. 1.810|1892.

Aleg. 188.

Wniosek.

Zważywszy, że przy zaprowadzeniu opłat od zakładania gorzelni, browarów i miodosytni ustawą z 30. grudnia 1875 na rzecz funduszu propinacyjnego, właściciele majętności tabularnych uwolnieni zostali od tych opłat (§. 23. alinea 3. ust. z r. 1875);

że to postanowienie żadnéj zmianie nie uległo, lecz pomimo tego c. k. władze, w drodze interpretacyi ustawy propinacyjnéj z 22. kwietnia 1889 nakładają opłaty po 2000 zł. od nowych gorzelni rolniczych lub browarów, co powstrzymuje zakładanie takich przedsiębiorstw, dla podniesienia rolnictwa krajowego nader pożądanych;

że wobec zapadłej już decyzyi ministeryalnej wskazanem jest uregulowanie tej sprawy w drodze ustawodawczej, podpisani wnoszą;

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ·/. projek ustawy.

We Lwowie 30. marca 1892.

Wnioskodawca:
Skałkowski w. r.

Korytowski, Schnell, Mikołaj Torosiewicz, Franciszek Jędrzejowicz, Klemens Dzieduszycki, Larysz Niedzielski, J. Gnoiński, Gross, Barański, Wład. Struszkiewicz, Scipio, Tomisław Rozwadowski, Lenartowicz, Rayski, Emil Torosiewicz, J. Męciński, Wincenty Gnoiński, Władysław Koziebrodzki, Tadeusz Langie, Pilat, Stanisław Badeni i T. Merunowicz.

Ustawa

z dnia . . . . . zmieniająca postanowienia §. 23. ustawy krajowej z dnia 30. grudnia 1875 Nr. 55 Dz. ust. i rozp. kraj. z r. 1877.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Ustęp 3. §. 23. ustawy krajowej z dnia 30. grudnia 1875 uchyla się w dotychczasowéj osnowie i opiewać ma jak następuje:

„Właściciel majętności tabularnéj, który według §. 23. alinea 3. ustawy krajowej z dnia 30. grudnia 1875 wolny był od opłat na rzecz funduszu propinacyjnego, od zakładania nowych gorzelń, browarów, lub miodosytni, pozostaje i nadal od téj opłaty uwolniony, jeżeli zakłada gorzelnię, browar, lub miodosytnię w obrębie tego okręgu, na który rozciągało się przysługujące mu przed rokiem 1890 prawo propinacyi.“

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. s. 1.809/1892.

Aleg. 189.

Wniosek.

Zważywszy, że zreformowany zakon XX. Bazylianów niezmordowaną pracą podnosi lud nasz pod względem moralnym, religijnym i umysłowym z pożytkiem dla całego kraju,

zważywszy, że zakon ten w swem działaniu pożytecznem jest tamowany brakiem funduszów, **wnoszą:**

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wyznacza ze skarbu krajowego zakonowi zreformowanych XX. Bazylianów we Lwowie zasiłek w kwocie 2.000 zł.

We Lwowie 30 marca 1892.

Wnioskodawca:

Emil Torosiewicz *w. r.*

Barański, W. Gnoiński, S. Koziebrodzki, W. Koziebrodzki, Korytowski, Micewski, Klemens Dzieduszycki, Czaykowski, Zbyszewski, M. Torosiewicz, Dworski, Krynicki, Mazaraki, Stręk, Skałkowski, Bron. Horodyski, J. Puzyna, Pilat, Niezabitowski, Tadeusz Langie, Abrahamowicz, Zoll, Michalski, Borkowski, Z. Słonecki, Vivien, Leon Chrzanowski, Stanisław Polanowski, Łączyński, Gniewosz, Tom. Rozwadowski, Gorayski, Kowalski, Tyszkowski, Raczyński, Pietruski, Mizia, Balasits, ks. Sawa, Wolański, St. Larysz Niedzielski, Schnell, Kramarczyk. Szeliski, Tyszkiewicz, W. Struszkiewicz, Kornel Horodyski, Żywicki, Rutowski.

L. s. 1534/92.

Aleg. 190.

Sprawozdanie

komisyi drogowej w przedmiocie reorganizacyi oddziału technicznego Wydziału krajowego i technicznej służby dróg krajowych.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedkładając swe wnioski w sprawie reorganizacyi technicznej służby drogowej, motywuje je obszernem sprawozdaniem, wyjaśniającem liczne zachodzące tu kwestye. Komisya drogowa nie widzi powodu powtarzania tych wywodów, gdyż sprawozdanie Wydziału kraj. znajduje się w ręku wszystkich członków Sejmu; wystarczy powołać się niniejszem na nie. W sprawozdaniu naszem zamierzamy ograniczyć się do uwag, jakie komisyi drogowej się nasunęły i do uzasadnienia zmian, jakie w projekcie Wydziału krajowego proponujemy.

Personal służby technicznej drogowej Wydziału krajowego we Lwowie i na prowincyi obejmował początkowo na podstawie uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. września 1868 prócz dróżników, osób 31.

Etat ten już w samym początku okazał się za szczupłym a w miarę wzrastających zadań i czynności departamentu drogowego musiał być powiększonym. W sprawozdaniu Wydziału kraj. wykazano obszernie jak wzrost czynności był znacznym i bezustannym a w ostatnich kilku latach przyczynił się do tego głównie wzmagający się ciągle w sposób bardzo szybki i donośny ruch budowlany na drogach powiatowych i gminnych.

Wydział krajowy chcąc wzmagającym się i coraz liczniejszym zadaniom podołać, musiał domagać się powiększenia swego personalu technicznego, który też za zezwoleniem Wysokiego Sejmu prawie co roku się pomnażał i obecnie obejmuje już 82 osoby.

Jednak Wysoki Sejm zezwalając na konieczne pomnożenie personalu służby drogowej, mimo licznych próśb i petycyj wnoszonych przez interesowanych, nie przystępował dla różnych powodów do ustanowienia stałego etatu, obejmującego wszystkich tych funkcyonaryuszy. Wydział krajowy przyjmował ich do służby prowizorycznie nadając im najrozmaitsze płace i dodatkowe

pobory, które mieszczą się w X. rubryce wydatków budżetu krajowego. Niektórym z tych funkcyonaryuszy nadał Wysoki Sejm na ich petycye prawo do pięcioleci, do emerytury, oraz do pensyj dla wdów i sierót; innym zaś tylko prawo do pięcioleci. Skutkiem tych uchwał Wysokiego Sejmu można rozróżnić następujących pięć kategoryj technicznych funkcyonaryuszy drogowych:

I. Stali urzędnicy kraju, mający prawo do dodatków aktywalnych, pięcioletnich i do emerytury; takich jest 5;

II. prowizoryczni urzędnicy, bez dodatków aktywalnych ale z prawem do dodatków pięcioletnich i do emerytury; takich jest 42;

III. funkcyonaryusze, mający prawo tylko do pięcioleci; takich jest 11;

IV. funkcyonaryusze z płacą miesięczną; takich jest 10;

V. dyetaryusze; jest ich 14.

Płace i pobory także nie są jednostajnie unormowane, o czem łatwo się przekonać, zaglądnąwszy do rubryki II. i X. wydatków budżetu krajowego, pomiędzy któreto rubryki płace i pobory są rozrzucone.

Stan taki, równający się zupełnemu zamięszaniu, powinien być usuniętym; wymaga tego wzgląd słuszności wobec funkcyonaryuszy i wzgląd na dobro służby krajowej.

Wszyscy urzędnicy krajowi poświęcający się stale swej służbie, mają posady swe zapewnione, które wbrew ich woli tylko w drodze postępowania dyscyplinarnego odjęte im być mogą. Zasada ta zresztą nie jest czemś nowem i niezwykłem, bo znajduje ona swe zastosowanie we wszystkich urzędach publicznych, a nawet w bardzo wielu prywatnych większych zakładach i przedsiębiorstwach jak n. p. w bankach, Towarzystwach kolejowych i innych transportowych itd. Tymczasem krajowi funkcyonaryusze technicznej służby drogowej z bardzo małymi wyjątkami zajmują swe posady tylko prowizorycznie, mimo to iż wielu z nich od lat kilkunastu pełni swe obowiązki z całą gorliwością i sumiennością. Ludzie ci mogą być każdego czasu ze służby oddalen bez żadnej z ich strony winy i mogą się nagle obaczyć bez środków do życia dla siebie i dla swej familii. Stosunek taki, pociągający za sobą ciągłą niepewność egzystencyi, jest wobec nich niesłusznością, a to tem bardziej, że inni urzędnicy krajowi mają swe posady zapewnione i nie stoją pod taką grozą niepewności o jutro. Nie dziwić się też, iż do służby wymagającej wiele nauki i przygotowania, przedstawiającej nieraz ciężką pracę, a nie zapewniającej stałej pozycyi i egzystencyi nie cisną się młodzi kandydaci i wolą nieraz posady skromniejsze, ale dające gwarancyę pewności. Departament IV. stracił dla tego kilka młodych uzdolnionych sił, a obawiać się można, iż nie potrafi zapełnić tworzących się luk odpowiedniemi siłami, gdyby proponowana stabilizacya etatu nie przyszła do skutku.

Obecny stan i dalszy rozwój naszych komunikacyj, będących pod kierunkiem władz autonomicznych, wymaga systematycznego przeprowadzenia organizacyi służby drogowej i właśnie teraz jest chwila, gdzie ta organizacya przeprowadzoną być może i powinna. Budowa dróg krajowych, która trwała lat kilkanaście jest na ukończeniu, a stan tych dróg jest prawdopodobnie na dłuższy czas ustalony. Za to ruch budowlany dróg niższych kategoryj, dróg powiatowych i gminnych, rozwinął się w wielkich rozmiarach i ogarnął prawie wszystkie powiaty naszego kraju. Wysoki Sejm uchwala corocznie znaczne, a ciągle wzrastające sumy na popieranie budowy dróg gminnych i powiatowych, z których to sum czerpią dzisiaj już prawie wszystkie powiaty. Wysoki Sejm uchwalając te fundusze nie tylko popiera w ogóle poprawę naszych komunikacyj, ale nadto daje Wydziałowi krajowemu możność skutecznego kierowania tym ruchem, a mianowicie pod tym względem, aby drogi budowano dobrze, racyonalnie a tem samem tanio.

Aby jednak skutecznie nadzorować budowę dróg gminnych i powiatowych a zarazem dać fachową pomoc techniczną powiatom, potrzeba systematycznego zorganizowania służby drogowej, któraby obejmowała cały kraj i nie ograniczała się tylko do dróg krajowych, a l e, c o t e r a z

jest ważniejsza, zajęła się kierunkiem i nadzorem budowy dróg gminnych i powiatowych.

Przy dzisiejszem zamięszaniu w etacie krajowej służby drogowej jest takie zorganizowanie bardzo utrudnione. Z funkcyonaryuszy mających różne tytuły prawne swej służby, o zupełnie nieokreślonej randze, o najrozmaitszych płacach i nieuregulowanych poborach dodatkowych, jest prawie niepodobnem stworzyć systematyczną organizacyę, opierającą się przecież zawsze i wszędzie na odpowiednim podziale pracy, na należytem określeniu zakresu działania i na unormowanem podporządkowaniu jednych pod drugich.

Z tych powodów sądzi komisya drogowa, iż rzeczą jest konieczną przeprowadzić proponowane przez Wydział krajowy zreorganizowanie etatu służby drogowej i że właśnie teraz jest odpowiednia chwila, aby wykonać to, co jeszcze w r. 1888 były szef departamentu drogowego, tyle dla kraju zasłużony ś. p. Władysław hr. Badeni zarządził i zainicyował.

Organizacya służby drogowej, jaką proponuje Wydział krajowy, a mająca objąć cały kraj, jest zdaniem komisyi zupełnie odpowiednia.

Wydział krajowy dzieli cały kraj na okręgi, mające obejmować 6 do 8 powiatów. Inżynier mianowany dla takiego okręgu będzie miał powierzoną drogę krajową w tym okręgu, długości 100 do 200 kilometrów i będzie miał nadzór nad utrzymaniem i budową subwencyonowanych dróg gminnych i powiatowych. Wydziały powiatowe, które z braku środków, a po części i z braku odpowiednich ludzi, często nie mają do rozporządzenia rutynowanych techników, którzyby w dostatecznej mierze podołali trudnym nieraz zadaniom technicznym przy budowie dróg, znajdą w krajowym inżynierze okręgowym fachową i doświadczoną pomoc i radę, która w niejednym wypadku przyczyni się do racyonalnej budowy drogi a nieraz spowoduje znaczne oszczędności, jak tego dowody z praktyki możnaby przytoczyć.

W okręgach rozleglejszych i mających więcej dróg, inżynier okręgowy będzie miał dodanego pomocnika, w osobie młodszego funkcyonaryusza, który będzie mu pomagał w jego pracach, a tem samem będzie sam miał pouczającą praktykę.

Podział kraju na okręgi, pozostawiony być musi Wydziałowi krajowemu, jako władzy wykonawczej, która w miarę zmieniających się potrzeb i warunków zmienić będzie mogła ilość lub granice pojedynczych okręgów.

Biuro centralne we Lwowie przy Wydziale krajowym zajmować się będzie tak jak dotąd ogólnem kierownictwem technicznych spraw drogowych; będzie badać i zatwierdzać kosztorysy, preliminarze i plany dróg i mostów. Inżynierowie starsi będą objeżdżać i zwiedzać przydzielone im okręgi drogowe i kierować nie tylko konserwacyą lub rekonstrukcyą dróg krajowych, ale także wspomagać i nadzorować budowę dróg subwencyonowanych.

Przy biurze centralnem znajdzie się nadto pewien zastęp młodszych sił, 12 do 14 osób, które będą do rozporządzenia, aby je wysłać tam, gdzie będą miały mniej znaczniejsze roboty, czy to przy drogach lub mostach krajowych, czy też przy subwencyonowanych drogach gminnych i powiatowych, dojazdach kolejowych itp.

Będzie to z jednej strony najlepsze wyzyskanie pojedynczych sił technicznych, bo da możność wysłania technika do takiej właśnie roboty, do której najlepiej jest uzdolniony, a z drugiej strony będzie wielką i skuteczną pomocą dla powiatów, które jak doświadczenie dotychczasowe uczy, bezustannie udają się z prośbami do Wydziału krajowego o przysłanie inżyniera, czy to do trasowania i projektowania, czy też do prowadzenia budowy dróg. Wydział krajowy zaledwo w części może zadość uczynić prośbom tym, bo personal inżynierów, będący do rozporządzenia, nie wystarcza.

Urządzenie takie rozrzucające uzdolnione siły inżynierskie po całym kraju i dające tem samem pomoc techniczną powiatom, a zabezpieczające nadzór i kierownictwo centralne przez biuro w Wydziale krajowym, najlepiej odpowiada stosunkom naszego kraju i zapewnia jednostajny i równomierny rozwój dróg naszych, na których budowę i poprawę Sejm i Rady powiatowe tak znaczne fundusze rok rocznie łożą.

Ruch budowlany na drogach powiatowych i gminnych, który dotychczas ciągle się powiększał i wzrastał, nie prędko jeszcze zdaniem komisyi drogowej ustać może. Wprawdzie w ostatnich latach zbudowano znaczną ilość dróg nowych ale daleko jeszcze do zaspokojenia choćby tylko najnaglejszych potrzeb. Według badań Wydziału krajowego opartych na szczegółowych wykazach i sprawozdaniach Wydziałów powiatowych potrzeba wybudować jeszcze 6 do 7 tysięcy kilometrów dróg gminnych, które uważane są za najważniejsze.

Przy użyciu tych środków, jakie obecnie kraj i powiaty na budowę dróg przeznaczają, można przyjąć, że rocznie wybuduje się 200 do 250 kilometrów. Chcąc zatem wybudować najgłówniejszych 6 do 7000 kilometrów, potrzeba czasu 25 do 30 lat. Rzeczą atoli jest prawie pewną, że po wybudowaniu owych 6000 kilometrów pokaże się potrzeba innych dróg może drugie tyle lub więcej, których budowa również ze wszech miar pożądaną a może i konieczną będzie. Nic bowiem budowy nowych dróg tak bardzo nie propaguje, jak dobrze zbudowana droga. Fundusze na budowę dróg znajdą się w tem, że przez zbudowanie drogi podnosi się wartość ziemi a zniżają koszta transportu, w skutek czego wyłożone fundusze odrazu się amortyzują.

Komisya drogowa przyjmuje etat projektowany z małemi zmianami, które wynikły przeważnie z dążenia do jak największej oszczędności i ograniczenia się do najściślejszej potrzeby. Komisya wykreśliła jedną posadę inżyniera z płacą 1500 zł. i jedną posadę assystenta z płacą 700 zł. sądząc, że zajmowanie się sprawami kolei lokalnych i statystyki drogowej, do czego ci funkcyonaryusze byli przeznaczeni, na razie nie jest nieodzowne i że Wydział krajowy w razie zachodzącej potrzeby pomnożenia etatu zażądać może. Mniejszość komisyi drogowej proponuje, aby posad tych nie skreślać.

Następnie komisya zmieniła dwie posady inżynierów I. klasy (lit. d. etatu) z płacą po 1500 zł. na dwie posady inżynierów II. klasy (lit. e. etatu) z płacą po 1200 zł. — posadę zaś asystenta III klasy z płacą 700 zł. zmieniła na posadę asystenta z płacą 800 zł. — Płacę dyrektora komisya zrównała z płacą radcy Wydziału krajowego t. j. zniżyła ją o 200 zł.

Ryczałt na objazdy konduktorów zniżyła komisya z proponowanych przez Wydział krajowy 8640 zł. na 7776 zł., co wypada po $4^1/_2$ za kilometr odbytej drogi.

Płace i tytuły urzędowe technicznych funkcyonaryuszy drogowych komisya zrównała z płacami i tytułami funkcyonaryuszy melioracyjnych, których etat komisya gospodarstwa krajowego równocześnie uchwalała.

Co do płac drożników komisya zatrzymuje ich dotychczasową płacę w kwocie rocznych 150 zł., ale zastrzega dla Wydziału krajowego możność zniżenia lub podwyższenia płac pojedynczych drożników, w granicach całej kwoty uchwalanej na płace drożników. Czyni to zaś komisya dlatego, że w niektórych okolicach kraju z łatwością można dostać dobrych drożników za nieco niższą zapłatę, podczas gdy w pobliżu wielkich miast i w niektórych innych miejscowościach płaca normalna jest za niską.

Wydział krajowy proponował nadto, aby Wysoki Sejm zezwolił na to, iżby wysłużonym drożnikom Wydział krajowy przyznawał zaopatrzenie według tych prawideł, jakie obowiązują w tej mierze co do drożników dróg rządowych. Komisya drogowa przekonała się atoli, że po jakimś czasie koszt takiego zaopatrzenia mógłby wynieść kilka tysięcy zł. rocznie. Wobec tego komisya z żalem musiała tej myśli zaniechać zaznaczając, iż w wypadkach szczególniej na uwzględnienie zasługujących wolno będzie Wydziałowi krajowemu osobnego kredytu na ten cel zażądać.

Warunki, których od kandydatów na posady wymagać należy, przyjmuje komisya według wniosków Wydziału krajowego, nadmieniając tylko, że od kandydatów na dróżników i konduktorów wymagać należy znajomości języka miejscowej ludności, polskiej lub ruskiej.

Projektowany etat obejmować będzie (prócz dróżników) 79 osób.

Koszta wyniosą według propozycyi komisyi około 100.600 zł., podczas gdy według wniosków Wydziału krajowego wynosiłyby 104.825 zł. Komisya zniżyła zatem wydatek o 4200 zł. Gdy zaś dotychczasowy wydatek na techniczny personal drogowy wynosił 92.551 zł., przeto projektowany przez komisyę wydatek jest wyższym od dotychczasowego o 8.000 zł. przeszło.

Komisya drogowa wnosi, aby etat ten wszedł w życie z dniem 1. stycznia 1893, ponieważ już jest zapóźno, aby go jeszcze w tym roku przeprowadzić. Dlatego też komisya na rok bieżący nie proponuje żadnego kredytu na ten cel.

Wydział krajowy proponował założenie szkoły dla konduktorów i żądał kredytu 700 zł. na wprowadzenie w życie tej szkoły. Zdaniem Wydziału krajowego szkoła taka, w której nauka odbywałaby się przez cztery miesiące w zimie na wzór szkoły dla dozorców melioracyjnych, byłaby nader pożądaną szczególniej dla Wydziałów powiatowych, które dotkliwie doznają braku uzdolnionych kandydatów na konduktorów dróg powiatowych i gminnych.

Większość komisyi drogowej wyrażała wątpliwość co do pożyteczności takiej szkoły i dla tego postanowiła nie doradzać wprowadzenia jej w życie, przez co odpadła potrzeba żądania kredytu na ten cel.

W sprawozdaniu swem o etacie służby technicznej drogowej Wydział krajowy pomieścił także żądanie, aby Wysoki Sejm zezwolił na utworzenie prowizorycznego technicznego organu pomocniczego dla budownictwa i zażądał na ten cel kredytu w kwocie 5.000 zł.

Z motywów wyłuszczonych obszernie w sprawozdaniu Wydziału krajowego nie mogła jednak komisya drogowa nabrać przekonania, iż utworzenie takiego technicznego organu dla budownictwa już obecnie jest koniecznie potrzebnem. Dla tego też a zwłaszcza ze względu na trudne położenie skarbu krajowego komisya drogowa nie przedkłada Wysokiemu Sejmowi do uchwały wniosku o utworzenie technicznego organu dla budownictwa.

Na podstawie powyższego sprawozdania komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony */. etat osób i płac technicznej służby drogowej.

Lwów 24. marca 1892.

Przewodniczący:
J. Męciński *w. r.*

Sprawozdawca:
Gustaw Romer.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Etat

osób i płac technicznej służby drogowej Wydziału krajowego.

Uchwała I.

§. 1. Przy Wydziale krajowym ustanawia się oddział techniczny dla komunikacyj zostających w zarządzie Wydziału krajowego, lub też pod naczelnym jego nadzorem.

§. 2. Etat osób i płac rocznych tego oddziału ustanawia się jak następuje:

a)	Dyrektor z płacą stałą	2.800 zł.
	dodatkiem aktywalnym	480 „
	i trzema dodatkami pięcioletnimi po	400 „
b)	Zastępca dyrektora z płacą stałą	2.000 „
	dodatkiem osobistym	400 „
	dodatkiem aktywalnym	360 „
	i trzema pięcioleciami po	200 „
c)	Czterech inżynierów starszych z płacą stałą po . .	2.000 „
	dodatkiem aktywalnym po	360 „
	i trzema dodatkami pięcioletnimi po	200 „
d)	Dziewięciu inżynierów I. klasy z płacą stałą po . .	1.500 „
	dodatkiem aktywalnym I. stopnia po 300 zł., względnie II. stopnia po 250 zł. lub też III. stopnia po 200 zł. i trzema pięcioleciami po 150 zł.	
e)	Siedmiu inżynierów II. klasy z płacą stałą po . .	1.200 „
	dodatkiem aktywalnym I. stopnia po 240 zł., względnie II. stopnia po 200 zł. lub też III. stopnia po 160 zł. i trzema pięcioleciami po 100 zł.	
f)	Dwóch inżynierów-adjunktów technicznych I. klasy z płacą stałą po	1.000 „
	z dodatkiem aktywalnym I. stopnia po 180 zł., względnie II. stopnia po 150 zł. lub też III. stopnia po 120 zł. i trzema dodatkami pięcioletnimi po 60 zł.	
g)	Trzech asystentów technicznych z płacą stałą po . .	800 „
	z dodatkiem aktywalnym I. stopnia po 180 zł., względnie	

II. stopnia po 150 zł. lub też III. stopnia po 120 zł. i trzema dodatkami pięcioletnimi po 50 zł.

h) Trzech elewów technicznych I. klasy z adjutum po . . 700 zł.
Trzech elewów technicznych II. klasy z adjutum po . 600 „
Trzech elewów technicznych III. klasy z adjutum po . 500 „

i) Odpowiednia ilość rysowników w granicach uchwalonego przez Sejm ryczałtu oraz dyetaryusz dla czynności manipulacyjnych.

k) Sześciu konduktorów dróg krajowych I. klasy z płacą stałą po 800 zł., dodatkiem aktywalnym po 100 zł. i trzema pięcioleciami po 50 zł.
Szesnastu konduktorów dróg krajowych II. klasy z płacą stałą po 650 zł., dodatkiem aktywalnym po 75 zł. i trzema pięcioleciami po 50 zł.
wreszcie
Szesnastu konduktorów dróg krajowych III. klasy z płacą stałą po 500 zł., dodatkiem aktywalnym po 75 zł. i trzema pięcioleciami po 50 zł.

l) Odpowiednia uchwałom sejmowym z 30. sierpnia 1877 i 19. października 1878 ilość drożników dróg krajowych z płacą po 150 zł.
Wolno wszakże Wydziałowi krajowemu powyższą płacę przy przyjmowaniu nowych drożników w miarę okoliczności zniżyć lub w wyjątkowych wypadkach odpowiednio zwiększyć w granicach każdorocznego kredytu przyzwolonego w budżecie krajowym na płace drożników.

Poszczególnione wyżej pod literami *d*, *e*, *f* i *g* trzy klasy dodatków aktywalnych przyznawane będą urzędnikom technicznym: z siedzibą urzędowania we Lwowie i Krakowie podług stopnia I-szego tychże dodatków, w Jarosławiu, Przemyślu, Tarnopolu i Tarnowie podług stopnia II-go, we wszystkich zaś innych miejscowościach podług stopnia III-go tychże dodatków.

§. 3. Inżynierowie przeznaczeni przez Wydział krajowy do technicznego kierownictwa okręgu drogowego, otrzymają prócz poborów oznaczonych w §. 2. jeszcze ryczałty roczne:

a) Ryczałt na obowiązkowe objazdy dróg krajowych w okręgu.

Wysokość tego ryczałtu oznaczy Wydział krajowy dla każdego okręgu obecnej ilości dróg krajowych z osobna w granicach kredytu rocznego 6.000 zł. w. a.

b) ryczałt na pomieszczenie biura okręgowego, mianowicie we Lwowie i Krakowie po 120 zł., w innych zaś miejscowościach po 60 zł. w. a.

c) ryczałt na potrzeby kancelaryjne po 48 zł. w. a.

§. 4. Konduktorowie dróg krajowych otrzymają prócz poborów oznaczonych w §. 2. jeszcze następujące ryczałty roczne:

a) Ryczałt na obowiązkowe zwiedzanie przydzielonej im drogi krajowej a to w granicach kredytu dla obecnej ilości dróg krajowych w kwocie 7.776 zł.

b) Ryczałt na potrzeby kancelaryjne po 16 zł. w. a.

§. 5. Wymienieni w § 2. Dyrektor i jego zastępca, inżynierowie starsi, inżynierowie I. i II. klasy i inżynierowie adjunkci, asystenci i konduktorowie, są stałymi urzędnikami kraju z wszystkiemi przysługującemi im prawami z ustanowy służby krajowej.

Posada elewa technicznego nie nadaje prawa do emerytury; spędzone wszakże na tej posadzie lata nieprzerwanej służby policzone zostaną przy wymiarze emerytury w tym wypadku, jeżeli elewowi nadaną zostanie posada stałego urzędnika krajowego.

§. 6. Od kandydatów na posady poszczególnione w §. 2. lit. *a)* do *g)*, dalej lit. *i)* niniejszych postanowień, wymagane będą prócz ogólnych warunków zawartych w ustanowie służby krajowej, jeszcze następujęce szczegółowe:

a) Na posadę elewa, dowód ukończenia wydziału inżynieryi c. k. szkoły politechnicznej, złożenia z dobrym postępem pierwszego egzaminu państwowego i wszystkich egzaminów rocznych.

b) Na posadę asystenta prócz powyższych dowodów, także dowód złożenia z dobrym postępem drugiego egzaminu państwowego z inżynieryi i odpowiedniej praktyki, lub też dowód zupełnego ukończenia równorzędnej wyższej szkoły fachowej w państwie austryackiem lub zagranicą, w tych ostatnich wypadkach zarazem dowód dokładnej znajomości języków krajowych.

c) Na wyższe posady wreszcie prócz dowodów wyżej poszczególnionych jeszcze dowód dłuższej i skutecznej praktyki fachowej.

d) Na posadę konduktora dowód ukończenia z dobrym postępem przynajmniej czwartej klasy c. k. szkół średnich lub innej równorzędnej szkoły fachowej i poddanie się egzaminowi kwalifikacyjnemu przed komisyą, którą ustanowić ma Wydział krajowy.

Przedłożenie dowodu złożenia z dobrym postępem egzaminów z miernictwa, budowy dróg i mostów, tudzież budownictwa lądowego w jednej z publicznych szkół fachowych, uwalnia kandydata na posadę konduktora od składania egzaminu kwalifikacyjnego w Wydziale krajowym.

e) Na posadę drożnika dowód zdrowia, potwierdzony przez rządowego lekarza powiatowego, świadectwo nienagannego prowadzenia się, wystawione przez Zwierzchność gminy przynależnej lub gminy, w której kandydat stale zamieszkuje, potwierdzone przez odnośny urząd parafialny, ile możności dowód znajomości czytania, pisania i rachowania, wreszcie odbycie z dobrym skutkiem jednorocznej praktyki na drodze krajowej.

§. 7. Postanowienia §§. 4, 5 i 6, uchwały Sejmu krajowego z 3. stycznia 1874, odnoszące się do dodatku pięcioletniego, aktywalnego i osobistego mają być zastosowane i do urzędników i elewów technicznych poszczególnionych w §. 2. niniejszej uchwały.

§. 8. Urzędnicy techniczni składają przysięgę w sposób podany §. 13. ustanowy służby krajowej i podług roty przysięgi zamieszczonej w powołanej ustanowie pod lit. A).

Drożnicy dróg krajowych składają przysięgę podług dołączonej ·/. roty. ·/.

Do odebrania przysięgi od konduktora dróg krajowych może Wydział krajowy delegować Prezesa lub zastępcę tej Rady powiatowej, której Wydział sprawuje administracyę odnośnej drogi krajowej, w razie sprawowania zaś takiej administracyi przez dwa lub więcej Wydziałów powiatowych, tego Prezesa lub zastępcy, w którego powiecie konduktor ma stałą siedzibę urzędowania.

Drożnicy dróg krajowych składają przysięgę na ręce Prezesa Rady powiatowej lub jego zastępcę, tego powiatu, który administruje odnośną częścią drogi krajowej.

Złożenie przysięgi przez konduktora lub drożnika na ręce Prezesa Rady powiatowej lub jego zastępcy stwierdzi odbierający przysięgę na dekrecie nominacyjnym przy wyciśnięciu pieczęci urzędowej Wydziału powiatowego.

Elewi techniczni składają w miejsce przysięgi przyrzeczenie, podług roty zamieszczonej w ustanowie służby krajowej pod lit. B).

§. 9. Uchwalony przez Sejm krajowy dnia 21. stycznia 1889 statut emerytalny dla urzędników i sług krajowych, ma także zastosowanie do wymienionych w §. 2 niniejszych postanowień funkcyonaryuszów z ograniczeniami zawartemi tak w §. 5. niniejszych postanowień, jak i z następującem uzupełnieniem:

a) Wdowa po dyrektorze technicznego oddziału drogowego otrzyma pensyę wdowią o rocznych 800 zł. w. a. (§. 18. punkt 1. statutu).

b) Wdowa po zastępcy dyrektora i wdowy po inżynierach starszych mają prawo do pensyi wdowiej o rocznych 700 zł. w. a. (§. 18. punkt 2. statutu). Wdowom zaś po innych inżynierach i konduktorach dróg krajowych przysługuje prawo do pensyi wdowiej w wysokości oznaczonej §. 18. punkt 3. statutu emerytalnego.

§. 10. Dyety i koszta podróży przyznawane będą urzędnikom i elewom technicznym w sposób i pod warunkami objętymi w uchwalonych przez Sejm krajowy dnia 15. października 1881 przepisach a mianowicie:

Wysokość dziennej płacy czyli dyet wyznacza się dla urzędników z płacą stałą

a) Od 1500 zł. i wyżej po 5 zł. w. a. dziennie;

b) od 1000 zł. do 1500 zł. po 4 zł. w. a. dziennie;

c) do 1000 zł. po 3 zł. w. a. dziennie;

Do tej ostatniej klasy należą także elewi techniczni.

d) Konduktorowie dróg krajowych i dyetaryusze techniczni, bez względu na wysokość poborów, pobierać będą po 2 zł. dziennie.

§. 11. Zawarte w §. 51. ustanowy służby krajowej postanowienie, podług którego w razie przewinienia urzędnika właściwe śledztwo dyscyplinarne przeprowadza delegowana przez Marszałka krajowego komisya, złożona z dwóch Członków Wydziału krajowego i sekretarza, co do technicznej służby drogowej stosuje się tylko do dyrektora, tegoż zastępcy i czterech inżynierów starszych. Śledztwo zaś dyscyplinarne wytoczone innym funkcyonaryuszom technicznej służby drogowej przeprowadza urzędnik wyznaczony lub też osobna komisya delegowana przez Wydział krajowy a szef Departamentu dla komunikacyi przedstawiać będzie wynik Radzie Wydziału krajowego dla wydania wyroku.

Uchwała II.

1. Upoważnia się Wydział krajowy do nadania posad nowego etatu także kandydatom z pomiędzy obecnej stałej i prowizorycznej służby technicznej dróg krajowych z pominięciem kwalifikacyi wymaganej §. 6. powyższej uchwały, jeśli dotychczasowe ich urzędowanie daje zupełną rękojmię, że i nadal kutecznie i z korzyścią dla fu duszu krajowego pełnić będą swe obowiązki.

2. Zamianowanym w nowym etacie kandydatom z pomiędzy obecnej prowizorycznej służby wliczone będą te lata nieprzerwanej służby, które spędzili na posadzie, pełniąc obowiązki inżynierów okręgowych, inżynierów budowy dróg lub mostów krajowych, wreszcie konduktorów dróg krajowych (§. 11. punkt 3 statutu emerytalnego).

Do powyższych funkcyonaryuszów, do zostających obecnie w służbie pomocników, rysowników i dyetaryuszów technicznych stosują się również postanowienia §. 11. punkt 5. statutu emerytalnego co do wyjątkowego policzenia lat służby przy wymiarze emerytury.

3. Jeżeli płaca z pięcioleciami na posadzie nowego etatu mniejszą będzie od płacy z uzyskanemi pięcioleciami na dotychczasowej posadzie, a różnica ztąd powstała nie zostanie przed spensyonowaniem wyrównaną następnem przyznaniem pięciolecia lub posunięciem na posadę o wyższej płacy, wówczas przy wymiarze emerytury wziętą będzie za podstawę pobierana wyższa suma płacy z pięcioleciami dotychczasowej posady.

4. Ci z pomiędzy dotychczasowej prowizorycznej służby dróg krajowych, którzy nie zostaną mianowani stałymi urzędnikami w nowym etacie, pozostają przy swych prawach nabytych uchwałami Sejmu krajowego z 23. października 1881, 10. października 1883, i 12. października 1888, o ile uchwały te dotyczą ściśle ich osób, wdów po nich i sierót.

Odnosi się to również do stałej zapomogi dotychczasowych konduktorów.

5. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wydał, względnie uzupełnił instrukcyę dla całej służby techniczno-drogowej Wydziału krajowego a to ze względu na obowiązkową kontrolę budowy i utrzymania wszelkich komunich komunikacyj zostających bądź w zarządzie Wydziału krajowego, bądź też pod naczelnym jego nadzorem.

Uchwała III.

Uchwały I., II., wejdą w życie z dniem 1. stycznia 1893.

Alegat do projektu.

Rota przysięgi dla drożnika dróg krajowych.

Przysięgniesz Pan Bogu Wszechmogącemu, że Najjaśniejszemu Monarsze, Najmiłościwszemu Panu naszemu Franciszkowi Józefowi I., Cesarzowi Austryackiemu, Królowi Węgier, i Czech, Galicyi i Lodomeryi i t. d. i wszystkim od Niego pochodzącym w rządzie następcom, wiernym i posłusznym będziesz, a gdy stale (prowizorycznie) mianowany zostałeś drożnikiem dróg krajowych, wedle konstytucyjnych ustaw Monarchii, a w szczególności naszego kraju koronnego ściśle się zachowywać, przełożonym swoim należne uszanowanie i uległość okazywać, otrzymane od nich rozkazy z wszelką troskliwością i pilnością wykonywać, książkę służbową zawsze w porządku utrzymywać będziesz. że do żadnego kroku obowiązkom twoim przeciwnego, ani darowizną, obietnicą, łaską lub niełaską, ani też przyjaźnią lub nieprzyjaźnią uwieść się nie dasz, do dozoru sobie przydzieloną drogę krajową lub most krajowy z największą starannością utrzymywać, wszelkie podróżnym zagrażające niebezpieczeństwo starannie uchylać, przepisy drogowo-policyjne ściśle przestrzegać i w tym celu nietylko dniem, ale jeśliby tego było potrzeba i nocą na usługach będziesz, nareszcie, że w żadną zmowę z przedsiębiorcami robót lub dostawy materyału na drogi krajowe wchodzić nie będziesz i w ogólności tak się sprawować, jak na człowieka uczciwego i wiernego sługę kraju przystoi.

Naostatek przysięgniesz, że z żadnem tajnem towarzystwem lub bractwem ani w kraju ani za granicą w związkach nie zostajesz, ani też w podobne związki pod żadnym pozorem nie wejdziesz.

Tak jak mi tu przeczytano, wszystko dobrze i dokładnie zrozumiałem i według tego powinienem i chcę wiernie, poczciwie i pilnie się zachowywać.

Tak mi Boże dopomóż!

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. S. 1593/92.

Aleg. 191.

Sprawozdanie

Komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego o szkołach przemysłowych uzupełniających.

Wysoki Sejmie!

W ciągu kilkunastu miesięcy od ostatniego sprawozdania szkolnictwo przemysłowe uzupełniające zrobiło w kraju naszym postępy poważne, powstały już i były czynne nowe szkoły w kilku miejscowościach, powstają w roku bieżącym już zorganizowane nowe zakłady, a rokowania są w toku z całym szeregiem miast i miasteczek, tak, że gdy w r. 1890 mieliśmy w 16 miejscowościach 19 zakładów, dziś mamy przed sobą sprawozdanie z czynności w 22 szkołach, budżet zaś dla 24, niebawem dojdziemy do cyfry około 30 szkół. Podniosła się znacznie, choć zawsze niedostateczna dotacya ze skarbu państwa tak na utrzymanie stałe, jak na uposażenie szkół. Istniejące szkoły zostały ulepszone, siły nauczycielskie lepiej przygotowane, przybory i środki naukowe obfitsze — słowem postęp jest powolny, ale stateczny i pomyślny.

Gdy Wysoki Sejm na ostatniej sesyi miał przed sobą sprawozdanie tylko z 19 zakładów w 16 miejscowościach, o 39 oddziałach a 74 klasach — mamy obecnie przed sobą sprawozdanie z czynności za r. 1890/91 już w 22 zakładach, o 45 oddziałach, 78 klasach i 3.662 uczniach. Nadto ukończono rokowania z kilku innemi miejscowościami; budżet preliminowany już dla 24 szkół.

Przybyła w r. 1890. szkoła w Bochni, szkoła fundacyjna im. Bernsteina we Lwowie pod naciskiem kraju i rządu przekształciła się na zasadach wymaganych dla takich szkół, a powstały nowe szkoły w r. 1891: w Gorlicach, Podgórzu, Samborze, Tarnopolu i Wieliczce. Nadto wchodzi w życie w r. b. odpowiednio do miejscowych stosunków narodowościowych utrakwistyczna szkoła przemysłowa uzupełniająca z polskim i niemieckim językiem wykładowym i obydwoma językami jako przedmiotami nauki w Białej.

Wzrost szkół jest ciągły:

W r.	1885/6	było	14	szkół	i 1.519	uczniów
„	1887/8	„	15	„	„ 2.155	„
„	1888/9	„	18	„	„ 3.357	„
„	1890/91	„	22	„	„ 3.662	„

Co do wieku młodzieży było:

	niżej 18 lat	wyżej 18 lat
w r. 1891	82·30 %	17·70 %
„ 1890	84 „	16 „

Co do wyznania wypada na młodzież:

	w r. 1891	1890
obrządku rz. katolickiego	64·15 %	61·84 %
„ gr. „	6·85 „	9·47 „
innych wyznań chrześciańskich	0·79 „	—
mojżeszowego	28·21 „	27·90 „

Według zawodu młodzieży wypada na:

Zawód	Ogółem	Procent w stosunku do ogólnej sumy uczniów
Szewców	589	16·05
Ślusarzy	438	11·94
Krawców	397	10·82
Stolarzy	334	9·11
Kupców	257	7·00
Kowali	155	4·23
Murarzy	132	3·60
Malarzy	80	2·18
Rzeźników	72	1·96
Blacharzy	68	1·85
Kuśnierzy	68	1·85
Zegarmistrzów	63	1·72
Fryzyerów	57	1·55
Bednarzy	56	1·52
Piekarzy	47	1·28
Złotników	46	1·26
Tapicerów	41	1·12
Introligatorów	40	1·09
Rymarzy	37	1·01
Czapników	33	0·90
Stelmachów	32	0·87
Garncarzy	32	0·87
Lakierników	31	0·85
Tokarzy	26	0·71
Szklarzy	26	0·71
Koszykarzy	25	0·68
Kamieniarzy	20	0·54
Kominiarzy	20	0·54
Mechaników	15	0·41
Innych zawodów	432	11·77
Ogółem	3.669	100·00

Mimo niezawodnego postępu, liczba szkół przemysłowych uzupełniających nie odpowiada dotąd potrzebom rozległego kraju, zwłaszcza potrzebom ludności rękodzielniczej miast i miasteczek

tysiące młodzieży rękodzielniczej — czy ona ukończyła szkołę ludową, czy co gorzej, nie ukończyła jej, potrzebuje dopełnienia nauki w kierunku przemysłowym, podniesienia poziomu pojęć ogólnych a przedewszystkiem przygotowania do zawodu, przez podniesienie nauki rachunków i rachunkowości przemysłowo-kupieckiej, stylistyki kupieckiej, rysunków i tych wszystkich wiadomości teoretycznych i praktycznych, które podnieść mogą zdolność rzemieślnika do wykonywania swego zawodu.

Ponownie przypomnieć trzeba, jak ciągłe i olbrzymie są wysiłki na tem polu w innych krajach, jakie też przyniosły już rezultaty.

W Austryi w r. 1891. było szkół przemysłowych uzupełniających subwencyonowanych przez państwo:

w Czechach	155	(ogółem 173)
na Morawach	45	
w Galicyi	22	
w Dolnej Austryi	12	
w Tyrolu i Vorarlbergu	12	
w Styryi	11	
na Szląsku	11	
w Krainie	11	

Czechy więc o 500 mil kwadratowych mniejsze niż Galicya, posiadały już w roku 1882 64 szkół o 7041 uczniach, dziś posiadają ich 173 a utworzenie 13 innych na ukończeniu. Szkoły morawskie mają 5.882, szkoły czeskie 22.777 uczniów; liczba nauczycieli wynosi 979. Koszt utrzymania szkół wynosi 187.587 zł.

Warto zawsze przypomnieć niedoścignionу wzór Wirtembergii, która o dwóch milionach mieszkańców, posiadała już w r. 1888/89 168 szkół przemysłowych uzupełniających dla chłopców a 16 dla dziewcząt o 13.649 uczniach i 676 uczenicach. Bawarya miała już w 1886 roku 244 szkół o 1.300 nauczycielach i 26.646 uczniach. Księstwo Heskie miało 56, Badenia 46, Saksonia 23 szkół podobnych.

Nie wolno więc nam ustawać w usiłowaniach i ciągle dążyć należy, aby wszystkie miasta, które miały przed r. 1888. szkoły wydziałowe, ile możności wszystkie miasta i miasteczka wyżej 5.000 mieszkańców, a przynajmniej te, w których są szkoły średnie lub szkoły i warsztaty zawodowe zapewniające fachowe siły, mogły mieć szkoły uzupełniające, które należą do najtańszych gałęzi szkolnictwa, a wszędzie oddają niepospolite usługi na polu oświaty w ogóle i podnoszenia zdolności zawodowej, a przez to podtrzymywania w coraz trudniejszej walce o byt rękodzielnictwa i mieszczaństwa w ogóle.

Uchwałą z dnia 29 listopada 1890, którą Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu zajęcia się z powoływaniem do życia szkół przemysłowych uzupełniających, gdzieby tego dotąd czynniki lokalne nie spełniły, została wdrożoną energiczna akcya na tem polu. Wydział krajowy okólnikami rozesłanymi do Zwierzchności gminnych licznych miast i miasteczek zwrócił ponownie uwagę na potrzeby i korzyści zakładania takich szkół i „nie mogąc dopuścić dalszego ignorowania wyraźnych poleceń Wysokiego Sejmu“ (L. W. 9.939 ex 1891) wezwał Magistraty, aby bezzwłocznie sprawę założenia przemysłowej szkoły uzupełniającej Radzie gminnej do decyzyi poddawały i powzięte uchwały wraz z motywami, względnie ze stosownemi deklaracyami Wydziałowi krajowemu do końca maja 1891. przedstawiały.

Akcya ta okazała się skuteczną i powinna być dalej prowadzoną.

W tym celu przedstawia komisya przemysłowa Wysokiemu Sejmowi rezolucyę do uchwały.

Stosunki finansowe szkół przemysłowych przedstawiają się w sposób następujący:

Stosunek procentowy udziału poszczególnych czynników w pokrywaniu kosztów, przedstawia załączona tablica. Z pominięciem szkół krakowskich wypada z ogółu kosztów na zakładanie i utrzymywanie szkół przemysłowych uzupełniających:

		1891/92	1890
udział kraju	na	28·26 %	28·20 %
„ państwa	„	27·47 „	28·20 „
„ powiatów	„	5·24 „	7·78 „
„ gmin	„	28·55 „	20·17 „
„ instytucyj miejscowych	„	10·48 „	14·35 „

Na osobnej tablicy przedstawiamy szczegółowo stosunki te dla każdej szkoły z osobna, oraz zestawiamy porównawczo z latami poprzednimi. Ciągle więc jeszcze udział państwa nie odpowiada przyrzeczeniom danym przez JExc. pana Ministra wyznań i oświaty rozporządzeniem z dnia 24. lutego 1883. l. 3.674, którem udział państwa do wysokości nieprzekraczalnej jednej trzeciej części wydatków zapewnionym został.

Nie da się jednak zaprzeczyć, że powiodło się usiłowaniom krajowych czynników kompetentnych i Delegacyi uzyskać szczodrzejsze udotowanie szkół przemysłowych uzupełniających, tak co do bieżących kosztów utrzymania, jakoteż co do jednorazowych nakładów na uposażenie szkół w przybory naukowe. I tak kiedy jeszcze w preliminarzu budżetu państwa na rok 1890. figurowała Galicya zaledwie z kwotą 6.200 zł. na 126.900 zł. ogółu wydatków na te cele w państwie, czyli 4·9% — to na rok 1892. Galicya otrzymała 12.000 zł. na 151.700 zł. czyli 7·90%.

Udział krajów w budżecie państwowym dla szkół przemysłowych uzupełniających na rok 1892. przedstawia się jak następuje:

	wydatek ze skarbu państwa	wypada na kraj %	dla liczby szkół
Galicya	12.000 zł.	7·90	22
Dolna Austrya	26.300 „	17·31	12
Górna „	1.450 „	0·95	4
Salcburg	350 „	0·23	2
Styrya	4.060 „	2·67	11
Karyntya	510 „	0·34	2
Kraina	4.950 „	3·26	11
Wybrzeże	4.000 „	2·63	5
Tyrol i Vorarlberg	4.350 „	2·87	12
Czechy	68.400 „	45·03	155
Morawa	17.750 „	11·68	45
Szląsk	5.400 „	3·55	11
Bukowina	2.000 „	1·32	3
Dalmacya	400 „	0·26	1
	151.920 zł.	100·00	296

Kraj ma więc wszelkie prawo nie ustawać w domaganiu się szczodrzejszej subwencyi ze skarbu państwa.

Wydatki kraju wzrastają ciągle. Utrzymanie szkół przemysłowych uzupełniających wymagało:

w r. 1888	6.277 zł.
„ 1889	7.313 „
„ 1890	8.235 „
„ 1891	8.798 „
„ 1892	10.792 „

Subwencye dla szkół przemysłowych uzupełniających

w roku 1892.

Liczba bieżąca	Miejscowość w której szkoła się znajduje	Subwencye otrzymane w złotych wal. austr. od:						Ogółem
		c. k. Rządu	Kraju	Powiatu	Gminy	Instytucyj finansowych i innych	Prywatnych	
1	Bochnia	360	360	—	500	—	—	1.220
2	Brzeżany	360	360	150	150	—	—	1.020
3	Drohobycz	485	485	150	400	50	—	1.570
4	Gorlice	400	400	200	200	200	—	1.400
5	Jarosław	600	600	100	200	—	—	1.500
6	Jasło	418	418	—	375	—	—	1.211
7	Kołomyja	464	464	100	600	630	—	2.258
8	Kraków	1.600	1.600	—	3.685	45	—	6.930
9	Lwów	370	370	—	—	1.630	—	2.370
10	Nowy Sącz	580	580	300	350	400	—	2.210
11	Podgórze	300	500	—	715	—	—	1.515
12	Przemyśl	600	600	300	500	100	—	2.100
13	Rzeszów	405	405	100	200	470	—	1.580
14	Sambor	500	500	—	400	—	—	1.400
15	Stanisławów	590	590	150	250	180	—	1.760
16	Stary Sącz	480	480		480	—	—	1.440
17	Tarnopol	400	500		400	—	—	1.300
18	Tarnów	600	600	150	400	100	—	1.850
19	Wadowice	280	280	100	400	200	—	1.260
20	Wieliczka	360	360	—	400	—	—	1.120
21	Żółkiew	340	340	200	300	—	—	1.180
	W całym kraju	10.492	10.792	2.000	10.905	4.005	—	38.194
—	%	27·47	28·26	5·24	28·55	10·48	—	100·00
	W roku 1891:							
16	W całym kraju	8.798	8.798	1.850	8.822	3.705	—	31.973
—	%	27·52	27·52	5·78	27·59	11.59	—	100·00
	W roku 1890:							
16	W całym kraju	8.235	8.235	2.200	11.320	3.220	—	33.218
—	%	24·80	24·80	6·62	34·09	9·69	—	100·00
	W roku 1889:							
11	W całym kraju	5.888	7.313	1.650	10.800	3.315	300	29.266
—	%	20·11	24·99	5.64	36·90	11·33	1·03	100·00
	W roku 1888:							
10	W całym kraju	1.700	6.277	1.500	2·920	2.811	300	15.508
—	%	10·96	40·48	9·67	18·82	18·13	1·94	100·00

Udział innych czynników jest nierówny i chwiejny. Gminy, które prócz dotacyi w gotówce ponoszą ciężary w naturze, przyczyniały się w ciągu lat ostatnich udziałem od 2.920 zł. do 11.320 zł., a procentowo od 18·89% do 36·90%.

Udział powiatów wynosił w r. 1888. 9·67%, a w r. 1890. już tylko 6·62%, w r. 1891. 5·78%, a w r. 1892. powiaty dają tylko 2.000 zł. czyli 5·24%.

Udział instytucyj zajmujących się przemysłem, zwłaszcza lokalnych, oraz w ogóle instytucyj finansowych i innych jest mały. Z ogółu udziału przypadającego na inne instytucye, a który wynosi na r. 1892. sumę 4.000 zł. czyli 10·48% przypada:

na rozmaite fundacye	1.945	„	„	48·57 %
„ kasy oszczędności	1.200	„	„	29·26 „
„ tow. zaliczkowe	250	„	„	6·24 „
„ izby handlowe	200	„	„	4·99 „
„ korporacye rzemieślnicze	330	„	„	8·24 „
„ inne instytucye miejscowe	80	„	„	2.00 „

Więc Izby handlowe, a raczej jedna Izba handlowa krakowska łoży na szkoły przemysłowe uzupełniające kwotę 200 zł., czyli w stosunku do ogółu wydatków w sumie 38.194 zł. 0·52%. Warto przypomnieć, że w Czechach Izby handlowe przemysłowe w r. 1891. dały 14.500 zł. na 187.587 zł. wydatku. Również zbyt niski i źle świadczący o zrozumieniu potrzeby przemysłu jest udział korporacyj rzemieślniczych, które w innych krajach w wysokiej mierze przyczyniają się do utrzymania szkół przemysłowych uzupełniających, a w wielu są do tego z ustawy zniewalane.

Sprawa uznania przez c. k. Rząd krajowego statutu dla szkół przemysłowych uzupełniających, ułożonego przez krajową komisyę dla spraw przemysłowych, zatwierdzonego i przyjętego przez Wysoki Sejm kilkakrotnemi uchwałami jako jedynie odpowiadającego odrębnym pod wieloma względami stosunkom i potrzebom kraju naszego, za statut normalny dla tychże szkół, jest dotąd w zawieszeniu. Mimo, że Wysoki Sejm uchwałą z dnia 29. listopada 1890. ponownie wezwał c. k. Rząd w tej sprawie, pomimo nalegań trwających od r. 1888, licznych pism, memoryałów dowodzących potrzeby pewnych odmian normalnego statutu, który c. k. Rząd chciałby mieć za jedyną podstawę organizacyi tychże szkół we wszystkich królestwach i krajach Monarchii, nie wyszliśmy dotąd ze stanu prowizorycznego. A chociaż w praktyce c. k. Rząd nie czynił przeszkód w dalszym rozwoju szkół, wypłaca subwencye istniejącym i zapewnia je dla nowo powstających na zasadzie krajowego normalnego statutu, to jednak zastrzeżenia poczynione przez c. k. Rząd w rozp. JE. Ministra wyznań i oświaty z 24. lutego 1883. l. 3674 o organizacyi szkół przemysłowych uzupełniających dla wszystkich krajów, oraz w ostatnim reskrypcie ministeryalnym z 28. czerwca 1889. l. 16.425 w tym przedmiocie — tworzą stan niepewności, który w interesie tej gałęzi szkolnictwa co rychlej usuniętym być winien. Bez uregulowania stosunków prawnych tych szkół, spokojne zabezpieczenie subwencyj, więc bytu tych szkół nie jest możebne, szkoły oparte o krajowy a nie państwowy statut normalny spotykają się zawsze jeszcze z pewnymi objawami obojętności ze strony niektórych c. k. władz, nie zawsze bywają uznawane za szkoły publiczne przez co i egzekucya obowiązków ciążących w myśl §§. 75 a i 100 ust. przem. nie bywa dostatecznie energiczną.

Stan więc taki jest dla bytu i systematycznego rozwoju tej gałęzi szkolnictwa szkodliwy. Komisya przemysłowa z całą świadomością drobnych, ale istotnie „wcale nie mało ważnych różnic“, jakie zachodzą między krajowym a rządowym normalnym statutem, jak to wypowiedział JE. pan Minister oświaty w swym reskrypcie z dnia 15 czerwca 1889. l. 26.138 wyrazić musi potrzebę bezwzględnego wytrwania przy postanowieniach krajowego normalnego statutu, jeśli się zważy, że

właśnie cała różnica leży w ściślejszem określeniu składu i kompetencyi wydziałów szkolnych, w poddaniu tychże szkół pod względem naukowym i gospodarczym pod nadzor i kontrolę krajowej komisyi przemysłowej i t. p.

Gdy statut normalny krajowy przechodzi już piąty rok próby, ogłoszony już w dwóch wydaniach — okazał się odpowiednim do potrzeb i właściwości kraju, a praw c. k. Rządu w niczem nie ukróca, komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego uważa za konieczne, by Wysoki Sejm powtórnie usilnie domagał się ukończenia tego prowizoryum i zabezpieczenia nareszcie dla szkolnictwa przemysłowego uzupełniającego prawnych podstaw.

Wzrost liczby szkół przemysłowych uzupełniających, których cyfra dochodzi do 25 a w najbliższym czasie dojdzie 30 i więcej, czyni sprawę uregulowania stałego nadzoru i kontroli krajowej piekącą. Utrzymanie jednolitości zasadniczej przy uwzględnieniu lokalnych potrzeb, nadzór pod względem naukowym i administracyjnym wymagają stałej i ciągłej inspekcyi. Wiadomo, że miejscowy nadzór i zarząd ekonomiczny sprawuje wydział szkolny, złożony z naczelnika gminy, jako przewodniczącego, dwu delegatów Rady gminnej, jednego delegata c. k. Rządu, jednego delegata Wydziału krajowego, kierownika szkoły i po jednym delegacie korporacyj przyczyniających się najmniej kwotą 100 zł. rocznie. Kierownika i nauczycieli szkoły mianuje, względnie zatwierdza Wydział kraj. Szkoły są obowiązane w myśl krajowego statutu krajowej komisyi dla spraw przemysłowych przedkładać sprawozdania o stanie i działalności szkół, preliminarze budżetów i zamknięcia rachunkowe.

Otóż agendy rosną, odpowiedzialność się zwiększa i poprzestanie na lustrowaniu szkół przemysłowych od czasu do czasu staje się niemożebnem. Należy się ponownie podzięka Rektorowi szkoły politechnicznej J. Frankemu, że raczy z ramienia Komisyi przemysłowej wykonywać tak gorliwie i znamienicie kontrolę. Ale uregulowanie stałego, trwałego, nie do czasu egzaminów ograniczonego nadzoru z ramienia kraju staje się już nieodzownem. W tym celu przedstawia Komisya przemysłowa Wysokiemu Sejmowi rezolucyę do uchwały.

W roku ubiegłym odbył się metodyczny kurs dla przysposobienia sił nauczycielskich do udzielania nauki rysunków w szkołach przemysłowych w c. k. wyższej szkole przemysłowej państwowej w Krakowie w czasie od 1. października 1890. do końca lutego 1891. Przy pomocy zasiłków ze skarbu krajowego brało w nim udział 10 nauczycieli szkół ludowych, wybranych przez c. k. Radę szkolną kraj. po zasięgnięciu opinii komisyi kraj. dla spraw przemysłowych, przez pięć miesięcy. Każdy otrzymał bezpłatnie egzemplarz wzorów do nauki rysunków prof. Rottera i 15 zł. na najpotrzebniejsze przybory rysunkowe. Na rok bieżący 1891/2 idąc za zdaniem c. k. Namiestnictwa wyrażonem w piśmie z dnia 22. kwietnia 1891. l. 24727., a zgodnie ze zdaniem dyrekcyi c. k. państwowej szkoły przemysłowej w Krakowie zostało zaniechane urządzenie kursu przygotowawczego; przerwa ta była możliwą ze względu, że powolne powstawanie szkół przemysłowych uzupełniających nie wywołało potrzeby nowej seryi nauczycieli rysunków, którzyby mogli znaleść zajęcie. Gdy jednak w r. b. liczba szkół doszła już 24, rokowania są w toku i powstanie dalszych trzech lub czterech zapewnione, a należy spodziewać się, że nareszcie i w szeregu innych miast i miasteczek, posiadających wszelkie warunki, powstaną nowe szkoły, komisya przemysłowa wyraża przekonanie, że w r. 1892/3 urządzony zostanie ponownie kurs metodyczny dla przysposobienia nauczycieli rysunków dla szkół przemysłowych uzupełniających.

Postępuje też sprawa środków naukowych dla szkół. Przedewszystkiem podnieść należy wydanie wybornych „Metodycznych wzorów rysunkowych“ p. Jana Rottera, jako 1go zeszytu

dla wstępnego kursu szkół przemysłowych uzupełniających i dla szkół ludowych męskich. Komisya krajowa dla spraw przemysłu zarządziła wydanie zeszytu 2go wzorów dla rysunku stereometrycznego. przygotowującego do rysunków fachowych.

Zarządziła też Komisya nowe wydanie czytanek a mianowicie „Pierwszej książki polskiej do czytania dla szkół przem. uzup.“, która też lada dzień opuści prasę, oraz „Drugiej książki polskiej do czytania dla szkół przemysłowych uzupełniających, kurs ogólny“. Nadto przyjęła komisya przemysłowa w poczet swoich wydawnictw wydaną dotąd przez Towarzystwo pedagogiczne książkę p. t. „Nauka prowadzenia ksiąg i korespondencyj przemysłowej etc. dla użytbu uczniów szkół przemysłowych i samoistnych rękodzielników“, Romualda Starkla, ze 150 wzorami, z opuszczeniem części pierwszej o prowadzeniu ksiąg rachunkowych, zawartej w oddzielnie wydanej książce rachunkowej dla szkół przem. przez p. Soleskiego.

Powiodło się też uzyskać znaczniejszą dotacyę ze skarbu państwa na uposażenie szkół w przybory naukowe, wzory, modele. Reskryptem z 31 stycznia 1888 l. 18.868 przyznało c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia subwencyę w kwocie 3.000 zł. na częściowe pokrycie wydatków na sprawienie środków naukowych, na rachunek roku 1890, zaś reskryptem z dnia 28 czerwca 1891 l. 11.427 subwencyę 1.350 na tenże cel.

C. k. Ministerstwo zastrzega sobie, że kwoty te będą użyte na zakupno środków naukowych przez nie zaaprobowanych, oraz że zakupowane przedmioty będą zapisane w inwentarzach jako własność państwowej administracyi oświaty.

Idąc za wolą c. k. Ministerstwa, Wydział krajowy zakupuje wzory, modele, odlewy gipsowe w zaleconych przez c. k. Ministerstwo zakładach i u takichże firm. Największą część subwencyi rządowej użyto na zakupno odlewów gipsowych, sprowadzonych z pracowni c. k. austr. Muzeum dla sztuki i przemysłu w Wiedniu.

Jeżeli się zważy, że liczba szkół wzrasta, że potrzeba uzupełnienia zbiorów wzorów i modeli rosnąć będzie z każdym rokiem, że już obecnie dla rysunku stereometycznego będzie potrzeba 30-40 modeli drewnianych, nasuwa się uwaga, czy nie należałoby dążyć, ażeby podobne modele według najlepszych wzorów, pod dozorem n. p. zarządu wyższych szkół przemysłowych lub osobnej fachowej komisyi były wykonywane w kraju dla zaopatrywania szkół przemysłowych uzupełniających? Toż samo dotyczy odlewów gipsowych. Nie czyniąc wniosku, komisya spodziewa się, że sprawa ta zostanie przez Wydział krajowy przy pomocy Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych należycie zbadaną, oraz że gdyby jej rozwiązanie okazało się, co nie wątpimy, możliwem, będzie można uzyskać zaliczenie wyrobów krajowych modeli w poczet uznanych przez c. k. Rząd.

Zawsze jeszcze anomalią są stosunki szkół przemysłowych uzupełniających lwowskich. Przy ośmiu szkołach ludowych we Lwowie odbywają się kursa nauki dopełniającej dla młodzieży zawodu rękodzielniczego i przemysłowego. Organizacya tych kursów nie stoi na wysokości wymaganej przez krajowy normalny statut i szkoły te nie mogą oddać tych usług rozwojowi oświaty ogólnej i przemysłu w kołach rękodzielniczych stolicy kraju, jak to ma miejsce w innych szkołach, zwłaszcza w zorganizowanych szkołach krakowskich. Jeżeli się zważy jak niepospolitą korzyść odniosłaby sprawa szkolnictwa przemysłowego uzupełniającego, wszelkie zbiorowe usiłowania na tem polu, gdyby i szkoły lwowskie stanęły w jednym szeregu i na tej samej podstawie prawnej co inne krajowe szkoły, gdyby kierunek i nadzór był jednolity, to dążenie do ujednostajnienia organizacyi tychże szkół wydaje się koniecznem. To też komisya przemysłowa zaleca Wysokiemu Sejmowi rezolucyę, która do tego celu pierwsze wskazuje kroki.

Nasuwa się też uwaga, że jeżeli dotąd w kraju naszym szkoły przemysłowe uzupełniające są przeznaczone dla młodzieży rękodzielniczej w ogóle, to wskazanemby było we Lwowie, idąc za

przykładem Wiednia a zwłaszcza Pragi, pomyśleć o organizacyi tych szkół w ten sposób, żeby ile możności poszczególne szkoły przeznaczone były dla terminatorów jednego rzemiosła, lub dla grup pokrewnych rzemiosł.

Komisya przemysłowa wnosi:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z działalności na polu szkół przemysłowych uzupełniających.

2. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, ażeby wzorowy statut dla uzupełniających szkół przemysłowych, przedłożony c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty, pismem komisyi krajowej dla spraw przemysłowych z dnia 19. września 1889. l. 272, uznał za normalny dla uzupełniających szkół przemysłowych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby tenże przy pomocy krajowej komisyi dla spraw przemysłowych opracował projekt stałej organizacyi krajowego nadzoru nad szkołami przemysłowemi uzupełniającemi.

4. Sejm pojeca Wydziałowi krajowemu, ażeby tenże nie ustawał w usiłowaniach powołania do życia nowych szkół przemysłowych uzupełniających w miejscowościach, w których czynniki lokalne sprawą tą dostatecznie nie zajęły się.

5. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby tenże wdrożył rokowania z gminą miasta Lwowa celem ujednostajnienia organizacyi szkół przemysłowych uzupełniających na zasadach normalnego statutu krajowego dla tychże szkół.

Lwów dnia 20. marca 1892.

Czartoryski w. r.
przewodniczący.

Rutowski w. r.
sprawozdawca.

L. 1643.

Aleg. 192

SPRAWOZDANIE

Komisyi sejmowej gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia hodowli bydła.

Wysoki Sejmie!

Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890, polecającej Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt ustawy hodowlanej, oraz wnioski co do innych środków podniesienia hodowli bydła w Galicyi, zebrał Wydział krajowy materyały do należytego wykonania otrzymanego polecenia niezbędne, zasięgnął opinii komitetów obydwóch krajowych Towarzystw rolniczych we Lwowie i w Krakowie, tudzież krajowej komisyi dla spraw rolniczych, a zbadawszy dokładnie stan sprawy hodowli bydła w kraju, świadczący najwymowniej, iż ustawodawcze uregulowanie tejże jest konieczne, przedłożył Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu z dnia 9. lutego 1892 l. 7470:

a) do stosunków krajowych zastosowany projekt ustawy hodowlanej („ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych“);

b) umotywowany wniosek subwencyonowania hodowli bydła ze skarbu krajowego; — oznajmiając zarazem, że

c) w sprawie przymusowego ubezpieczenia bydła i koni przedłoży Wysokiemu Sejmowi odpowiednie wnioski w osobnem sprawozdaniu.

Sprawa podniesienia hodowli bydła w kraju jest jedną z najważniejszych i najwięcej piekących spraw gospodarstwa krajowego.

Podniesieniem hodowli i produkcyi zwierzęcej w ogóle, zastosowanej do przyrodzonych warunków i ekonomicznych stosunków kraju naszego, możemy nie tylko *bezpośrednio* i znacznie podnieść dochody z gospodarstwa naszego, a tem samem i siłę podatkową rolników, ale także — i to w wysokim stopniu — *pośrednio*. Racjonalna bowiem i do warunków miejscowych zastosowana hodowla pociąga za sobą powiększoną i racjonalną uprawę pasz i zmianowanie roślin zbożowych z pastewnemi, — i umożebnia przez to nietylko większą i tańszą produkcyę nawozu stajennego, ale ułatwiając zarazem wyzyskiwanie przyrodzonych sił ziemi, powiększa jednem i drugiem jej żyźność w ogóle, a więc jej wydatność tak w zbożu jak i w paszach, a przez te ostatnie znowu i w produktach zwierzęcych.

Nie należy też spuszczać z oka, że z wprowadzeniem racjonalnej hodowli i produkcyi zwierzęcej w tryb naszych gospodarstw mianowicie gospodarstw włościańskich, usuniemy panującą dotychczas w większej części kraju jednostronność produkcyi zboża, a z usunięciem tej jednostronności z gospodarstw włościańskich, usuniemy także w znacznej części jedną z głównych przyczyn powtarzającej się od czasu do czasu nędzy, spowodowanej nieurodzajem zboża. — Wiadomo bowiem, że rzadko kiedy wpływy elementarne oddziałujące szkodliwie i niszcząco na zboża, są zarazem i roślinom pastewnym szkodliwe.

Przepisy ograniczające dowolność w używaniu do hodowli bydła buhajów nieodpowiednich, uzupełniane przepisami nakazującymi gminom utrzymywanie buhajów posiadających przymioty odpowiadające rzeczywistym potrzebom hodowców, były i są jednym z najdzielniejszych środków podniesienia hodowli bydła we wszystkich prawie krajach, znajdujących się na drodze postępu.

Zadaniem przepisów pierwszych, — znanych pod nazwą ustaw o licencyonowaniu buhajów, jest niedopuszczenie używania do bydła cudzego rozpłodników nierozwiniętych lub źle rozwiniętych, rozpłodników o błędach w budowie i w ogóle organicznych, które przechodząc na potomstwo szkodliwie oddziałują na hodowlę danego kraju lub okolicy.

Dalszem zaś zadaniem tych przepisów jest usuwanie od użycia także takich buhajów, które — chociażby indywidualnie były do rozpłodu przydatne — nie odpowiadają ogólnemu kierunkowi (celowi) hodowli pewnej okolicy (strefy) czy kraju i przez to mogą szkodzić jednolitości rasy, która — jeżeli odpowiada stosunkom przyrodzonym i gospodarczym kraju a względnie okolicy — podnosi niezmiernie wartość hodowli.

Obok środków uchylających buhaje złe, lub obranemu kierunkowi nieodpowiednie, muszą jednakże iść w parze starania o rozpłodniki dobre i zamierzonemu kierunkowi (celowi) odpowiednie. I dlatego ustawa o licencyonowaniu buhajów nabiera właściwego znaczenia i rzeczywiście prowadzi do celu dopiero przez równoczesne zaprowadzenie obowiązku gmin trzymania buhajów o przymiotach dla stosunków danej okolicy odpowiednich. Licencyonowanie bowiem, uchylające tylko użycie złych rozpłodników, jakkolwiek wstrzymuje zupełny upadek hodowli, spowodowany karłowaceniem i wyradzaniem się zwierząt, ale nie dając na miejsce złych buhajów, dobrych, pozostałoby tylko środkiem negacyjnym, mogącym przy bezwzględnem usuwaniu wszelkich buhajów mniej odpowiednich prowadzić nawet do ograniczenia rozpłodu w ogóle. — Wszechstronne więc urzeczywistnienie celów licencyonowaniem zamierzonych zapewniają dopiero ustawy, zabezpieczające tym prywatnym właścicielom bydła, których gospodarstwo nie pozwala na utrzymanie własnych buhajów, możność i łatwość taniego używania potrzebnych im a odpowiednich buhajów obcych. — Jeżeli są kraje, gdzie widzimy znaczną hodowlę bydła bez ustawy o licencyonowaniu buhajów i bez ustawy o buhajach gminnych, to niezawodnie spotykamy tam albo jakąś starszą formę serwitutu trzymania buhajów na cele gminy przez wielkich właścicieli (opactwa, fundacye), albo po prostu starodawny zwyczaj trzymania buhajów gminnych.

Ale i w tych krajach widzimy w nowszych czasach dążenie do ściślejszych postanowień. — W krajach jednak, gdzie hodowla najwyżej się podniosła, możemy prawie wszędzie na gruncie tradycyi hodowlanej i doświadczeń całych generacyi znaleść także i ustawy policyjne, często najostrzejsze i to ustawy nie oktrojowane, ale uchwalane wolnymi głosami hodowców.

Sprawa wydania ustawy hodowlanej była już wielokrotnie podnoszoną w Sejmie i zajmowała Towarzystwa rolnicze, posuwała się jednakże bardzo powoli naprzód. Tymczasem czego nie zniszczyła zaraza z bydłem stepowem do nas zawlekana, to niszczy niczem nie tamowana dowolność użycia buhajów wszelkiego pochodzenia, źle rozwiniętych, karłowatych, z dziedzicznymi błędami a nawet chorobami przenoszącemi się na człowieka. — Te to opłakane stosunki, wykluczające możność jakiejkolwiek racyonalnej hodowli, są *w znacznej części* przyczyną, że praca krajowych Towarzystw rolni-

czych około podniesienia hodowli bydła jest na każdym kroku tamowaną i marnowaną i że pomimo wszelkich starań nie wiele mamy okolic w kraju, w których racyonalną i rzeczywistą korzyść przynoszącą hodowlę bydła, *u włościan naszych* widzieć można.

A jednak kraj nasz posiada ekonomiczne i przyrodzone podstawy korzystnej hodowli bydła; na całem podgórzu, na łącznym niżu, na licznych dolinach i porzeczach, posiada kraj nasz wszelkie przyrodzone warunki pomyślnej hodowli bydła, którem mogłyby się zaopatrywać gospodarstwa nabiałowe i wypasowe, którem moglibyśmy z powodzeniem konkurować na targu Wiedeńskim i za granicą. Dowodem tego jest n. p. okolica *Wzdowa* i niektóre okolice podkarpacia zachodniego, z których już włościanie krowy poprawne do Szląska sprzedają, — dowodem także gmina „Kamienna“ i jej okolica, gdzie dzięki usiłowaniom Towarzystwa gospodarskiego a wpływowi i niezmordowanej pracy p. Grzegorza Głuchowskiego doprowadzili włościanie hodowlę bydła rogatego do tego stopnia, że na wystawie przeglądowej, przez Komitet Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego w roku 1891. w Kamiennej urządzonej, przedstawili oni 200 sztuk bydła poprawnej rasy Simenthalskiej takiego doboru, że tylko w krajach zachodnich, w których hodowla od wieków kwitnie, podobnie dobre i jednolite bydło widzieć można. — Dowodem nakoniec, że tak bydło rozpłodowe jak i opasowe z hodowli włościan Kamiennej pochodzące dwukrotnie w Wiedniu, mianowicie tak na wystawie hodowlanej jak i opasowej, *premiowane było;* — a że dobrze być musi włościanom rolnikom z taką hodowlą, wnosić można z faktu, że włościanie Kamiennej n. p. ośmiomiesięczne jałowice czy buhajki po *160 złr. w. a.* i *więcej* za sztukę sprzedają.

Bardzo słusznie podnosi Wydział krajowy w sprawozdaniu swojem, że z wielką szkodą do sprawy hodowlanej stało się, iż z chwilą zamknięcia granicy rosyjskiej i rumuńskiej nie została wydaną odpowiednia ustawa hodowlana chociażby w najłagodniejszej formie. Komisya gospodarstwa krajowego nie wątpi wszakże, że zaniedbanie to da się łatwo wynagrodzić, jeżeli racyonalna i w skutkach swych już widoczna działalność Towarzystw gospodarskich wspieraną będzie użyciem odpowiednich środków finansowych i administracyjnych, jeżeli obok udzielania wystarczających zasiłków ze skarbu krajowego wydaną zostanie *„ustawa hodowlana“* podobna do tych, jakie w tylu krajach skutecznie działają.

Projekt do takiej ustawy przedkłada komisya gospodarstwa krajowego Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia w załączeniu. ·/·

Projekt ten nie różni się ani zasadniczo ani co do formy od projektu przez Wydział krajowy na podstawie wniosków komisyi krajowej dla spraw rolniczych wypracowanego i w sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 9. lutego 1892. l. 7470 Wysokiemu Sejmowi przedłożonego — i dla tego nie powtarzamy tutaj wyjaśnień podstaw zasadniczych tego projektu, znajdujących się na stronnicach 8 do 11 wspomnianego sprawozdania Wydziału krajowego, a tylko wskażemy na te zmiany, jakie komisya w poszczególnych paragrafach projektu Wydziału krajowego poczyniła.

I tak:

W paragrafie 4. opiewać ma ustęp siódmy, zamiast: „W razie potrzeby i możności przywoływać będzie komisya do swych narad weterynarza z głosem doradczym“, następująco: *„Jeżeli w skład komisyi licencyonującej nie wchodzi z wyboru weterynarz, w takim razie powoływać będzie komisya do swych narad, według możności, weterynarza z głosem doradczym“.*

Obecność doświadczonego weterynarza przy licencyonowaniu buhajów jest zawsze potrzebną, weterynarz tylko bowiem potrafi w wielu wypadkach wykryć dziedziczne choroby i błędy organiczne,

które będąc jeszcze w zarodzie nie są dostrzegalne wielu praktycznym hodowcom. Jeżeli jednakże komisya zastrzegła w powyższym projekcie ustępu siódmego paragrafu 4. powoływanie weterynarza do obrad komisyi *„według możności“*, to tylko ze względu na tę okoliczność, że obecnie nie mamy jeszcze w kraju dostatecznej liczby weterynarzy powiatowych odpowiednio ukwalifikowanych i doświadczonych. — Komisya gospodarstwa krajowego wypowiada wszakże przekonanie, że c. k. Rząd zechce przyjść z pomocą krajowi, który tak znaczne ponosi ofiary i ustanowi w najbliższym czasie odpowiednią liczbę posad weterynarzy powiatowych, — a wtedy komisye wzmacniać się będą niezawodnie weterynarzami fachowo wykształconymi a z zasadami racyonalnej hodowli, jak nie mniej ze stosunkami hodowli bydła w kraju, należycie obznajomionymi.

W paragrafie 9. ustępie drugim wstawiła komisya gospodarstwa krajowego po zdaniu: „Sąsiadujące gminy, mające małą ilość bydła rozpłodowego, mogą się łączyć celem wspólnego utrzymywania buhaja“ — zastrzeżenie: *„z zachowaniem postanowień ustawy z dnia 19. lutego 1880 (Dz. u. p. Nr. 37.)“* — Dodatek ten uważa komisya za potrzebny, ażeby nie była wątpliwość, iż ustawa hodowlana nie narusza w niczem postanowień ustawy powyżej zacytowanej.

Paragraf 11. proponuje komisya zmienić w sposób następujący:

„Gdyby gmina zaniedbała dopełnić obowiązków, według §§. 9. i 10. niniejszej ustawy na niej ciążących, Wydział Rady powiatowej *w porozumieniu z polityczną władzą powiatową zarządzi na koszt i niebezpieczeństwo gminy środki zaradcze, — przyczem należy co do rozłożenia kosztów postąpić według ustępu 1. §. 10.*

Po paragrafie 13. proponuje komisya wstawić *paragraf nowy (§. 14.)* treści następującej, wkładającej na każdego właściciela utrzymującego buhaja licencyonowanego obowiązek prowadzenia regestru stanowienia:

„Zwierzchność gminna i właściciele licencyonowanych buhajów prowadzić będą „regestra stanowienia ich buhajami“.

Prowadzenie takich regestrów bardzo jest potrzebne nie tylko ze względów hodowlanych, ale także i wykonywania kontroli nad stacyami buhajów licencyonowanych.

Ustęp trzeci paragrafu 15. projektuje komisya wstawić po powyżej proponowanym paragrafie 14. nowym jako §. 15. nowy, — wypuszczając ustęp ten z §. 15. dawnego, stanowiącego w projekcie komisyi §. 17. nowy.

W paragrafie 14-tym projektu Wydziału krajowego, a 16-tym nowym, projektu komisyi, wiersz drugi, proponuje komisya gospodarstwa krajowego zamiast: „który cudzą krowę lub jałowicę *zapłodnił*“ stylizacyę: *którym cudza krowa lub jałowica pokrytą została“.*

Stylizacyę zaś tę proponuje komisya dlatego, ażeby nie było żadnej wątpliwości, że już za sam skok buhaja nielicencyonowanego, czyli pokrycie krowy lub jałowicy, chociażby pozostało ono bez skutku, a więc bez zapłodnienia, właściciele tak nielicencyonowanego buhaja, jak i krowy lub jałowicy pokrytej, grzywnie podlegają.

W paragrafie 16-tym dawnym, teraźniejszym paragrafie 18-tym, proponuje komisya dodać po wyrazach: „Wydziały powiatowe“ w ustępie pierwszym i drugim, wiersz pierwszy: *„i władze polityczne powiatowe“*, — zaś w ustępie drugim, wierszu czwartym, po słowach: „Wydziały powiatowe“ słowa: *„w porozumieniu z politycznymi władzami powiatowymi“.*

W paragrafie 19-tym dawnym, a 21-szym nowym, projektuje komisya gospodarstwa krajowego, ażeby okres przejściowy, w którym Wydziałowi krajowemu służyć ma prawo przyznawania ulg pewnych w wymaganiach stawianych przy licencyonowaniu buhajów, *naznaczyć na lat 6*, zamiast jak w projekcie Wydziału krajowego *do lat 3.* Nie należy bowiem spuszczać z oka, że pomimo widocznych postępów, jakie już hodowla bydła rogatego w niektórych okolicach u nas poczyniła w latach ostatnich, nie mamy jeszcze materyału dostatecznego, ażeby dla wszystkich okolic kraju, mianowicie dla tych, w których hodowla jeszcze w kolebce, znaleść można buhaje o wymaganych przymiotach

w potrzebnej liczbie; projektowane zaś wnioskami naszymi środki finansowe są zbyt szczupłe, iżby produkcyą potrzebnych bujajów do tego stopnia poforsować, ażeby można było wspomniany brak w tak krótkim czasie pokryć.

W jakim zaś kierunku i w jakiej mierze przyznać może Wydział krajowy *ulgi, które odnosić się mogą albo do przym su licencyonowania*, albo do obowiązku utrzymywania buhajów gminnych, albo do wymagań jakie przy licencyonowaniu stawiane być mają, wskażą *przepisy wykonawcze*, które według wniosku komisy gospodarstwa krajowego, zgodnego z wnioskiem Wydziału krajowego, wypracować ma tenże Wydział w porozumieniu z komitetami centralnymi Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i Towarzystwa rolniczego krakowskiego.

Dalej proponuje komisya wstawić w tymże paragrafie po słowach: „Wydziałowi krajowemu“ w wierszu drugim ustępu pierwszego: *„w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem“*, — i tak samo w wierszu pierwszym ustępu drugiego po słowach; „Wydział krajowy“ słowa: *„w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem“*.

W skutek wstawienia nowych §. §. 14. i 15. do projektu ustawy, stają się §. §. 14, — 15, 16, — 17, — 18, — 19, — 20, i 21 projektu Wydziału krajowego paragrafami: 16, — 17, — 18, 19, — 20, — 21, — 22, — i 23 projektu komisyi.

Wobec ekonomicznego położenia naszej małej własności i wobec znanych stosunków większej części gmin naszych wiejskich, ustawa hodowlana pozostałaby martwą literą, gdyby gminom i hodowcom nie przyszło się z pomocą materyalną. Wtedy bowiem organa do wykonywania ustawy powołane miałyby przed sobą alternatywę, albo postępywać z wielką pobłażliwością w licencyonowaniu i przestrzeganiu obowiązku utrzymywania buhajów gminnych, przez co cel ustawy hodowlanej byłby zupełnie zwichnięty, — albo też wykonywać ustawę ściśle, i przez to reprodukcyę bydła ograniczyć. Jedno jak i drugie byłoby dla gospodarstwa naszego zgubnem.

Ażeby temu zapobiedz, musi być stworzony fundusz, z którego udzielanoby pożyczek gminom na zakupno buhajów gminnych, musi być nadto fundusz odpowiedni, z któregoby udzielane były przez jakiś czas subwencye roczne na obory zarodowe, sprowadzenie buhajów rasowych a do wytkniętego kierunku hodowli odpowiednich, na premiowanie hodowców, osobliwie hodowców bydła włościańskiego i t. p.

Kraj nasz przeważnie rolniczy, którego przeto najżywotniejszym jest interesem, ażeby podźwignąć jedną z najważniejszych gałęzi produkcyi rolniczej, mianowicie produkcyę bydła rogatego, przez którą głównie podnieść można i zapewnić sobie dochody z ziemi, nie przyczyniał się dotychczas wcale do wspierania rozwoju tej produkcyi dostarczeniem jakichkolwiek środków finansowych. Towarzystwa gospodarskie nie mogły na ten cel nic łożyć z własnych funduszów i poprzestawać musiały na bardzo szczupłych nie wystarczających subwencyach państwowych. Nie dziw przeto, że chociaż wytrwałością swą i konsekwentną działalnością bardzo wiele zdziałały, to jednakże skutki tej działalności są jeszcze bardzo małe w stosunku do tego, co zdziałać należy, ażeby naprawić wiekowe zaniedbania i skutki źle zrozumianej i zastosowanej polityki ekonomicznej centralnego Rządu.

Akcya podjęta przez krajowe Towarzystwa gospodarskie musi być najrychlej popartą i na dłuższy szereg lat zapewnioną pomocą finansową, jeżeli mamy podążyć śladem innych krajów, które nas na polu hodowli bydła i w ogóle rolnictwa wyprzedziły. — A że nie należy się łudzić, ażebyśmy bez odpowiednich ofiar z funduszu krajowego mogli uzyskać znaczniejszą jak dotychczas pomoc ze

skarbu państwa, przeto staje się *rzeczą konieczną, ażeby kraj sam ze skarbu krajowego dostarczył odpowiednich na ten cel funduszów.*

Co do wysokości tych funduszów, to jeżeli się zważy znaczną liczbę gmin, które niezawodnie będą potrzebowały zasiłków na zakupno buhajów gminnych, to kwota *50.000 złr.* przez Wydział krajowy proponowana, a przez komisyę gospodarstwa krajowego II. 2.) jako *stały fundusz hodowlany pożyczkowy* wstawiona, jest *minimalną. Fundusz zaś subwencyjny*, na który komisya gospodarstwa krajowego zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego proponuje wstawiać *przez lat 10 po 30.000 złr.* rocznie w budżet wydatków krajowych, jest tak wymierzony, ażeby ze subwencyą ze Skarbu państwa uzyskaną, roczna kwota, stanowiąca fundusz subwencyjny na inne środki podniesienia hodowli bydła, dorównała mniej więcej przynajmniej tej kwocie, jaką c. k. Rząd udzielał ze skarbu państwa wtedy, gdy na seryo rozpoczął akcyę wspierania hodowli bydła w Galicyi (t. j. w latach 1881 i 1882), od której niestety wkrótce się cofnął.

Komisya gospodarstwa krajowego nie wątpi też, że powiedzie się Wydziałowi krajowemu, wspartemu przez Koło polskie w Radzie państwa, uzyskać u c. k. Rządu na podstawie motywów zawartych w sprawozdaniu Wydziału krajowego Wysokiemu Sejmowi przedłonem, subwencyą wynoszącą przynajmiej przez lat 10 po 30.000 złr. rocznie.

Nie poprzestając na subwencyi państwa i kraju, należy także pobudzić do akcyi czynniki miejscowe, a więc Rady powiatowe, ażeby przez to nietylko powiększyć rozporządzalne fundusze, ale także i przedewszystkiem obudzić żywsze zainteresowanie się sprawą w całym kraju.

W tym celu przedkłada komisya Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia wnioski pod II. 5. i 6.

Akcyę władz krajowych i organów publicznych podjętą w kierunku podniesienia hodowli bydła, wspierać powinna akcya zbiorowej pomocy własnej kół bezpośrednio w podniesienin hodowli bydła interesowanych, a to przez tworzenie stowarzyszeń hodowlanych, czy to z szerszym zakresem działania, czy też trzymających się ciaśniejszych granic, jak n. p. utrzymywania na wspólny rachunek buhajów, wychowu itp. — Ażeby do takiej samopomocy pobudzić i wskazać drogi i środki działania, proponuje komisya gosp. krajowego opracowanie odpowiedniego statutu dla towarzystw hodowlanych i spółek do utrzymywania buhajów.

Jakkolwiek krajowe niższe szkoły rolnicze, tudzież nauczyciele wędrowni gospodarstwa wiejskiego szerzą wiedzę racyonalnego gospodarstwa i hodowli zwierząt pomiędzy ludem wiejskim, to jednakże wiedza ta nadzwyczaj trudno i powoli się rozpowszechnia, a błędy przy utrzymywaniu zwierząt popełniane są tem trudniejsze do wykorzenienia, im więcej zastarzałe. — Że zaś od racyonalnego utrzymywania buchajów rozpłodowych gminnych powodzenie tej instytucyi zależy, dla tego stawia komisya gospodarstwa krajowego zgodnie z Wydziałem krajowym wniosek, aby Wysoki Sejm napisanie podręcznika o utrzymywaniu buhajów gminnych polecił.

Ubezpieczenie bydła od zaraz i wypadków, oparte na zdrowych podstawach i nie kosztowne, może być najpotężniejszą dźwignią wspierającą rozwój i istnienie lepszej hodowli. — Przynosi ono

hodowcy nietylko wszystkie te korzyści, co każde inne zabezpieczenie od klęsk elementarnych, mianowicie: iż kosztem drobnej wkładki zapewnia ubezpieczającemu wynagrodzenie odpowiednie na wypadek utraty ubezpieczonego mienia, umożliwia więc w razie utraty inwentarza jego rychłe uzupełnienie lub odnowienie; — ale nadto jest asekuracya *jednym z najskuteczniejszych środków przeciw rozwlekaniu i szerzeniu się zaraz bydlęcych*, gdyż zapewniając wynagrodzenie za padłe lub wybite sztuki, usuwa powody tajenia wypadków przed policyą weterynaryjną.

Dlatego też w krajach zachodnich, w których oświata ludu wyżej stoi a hodowla bydła większą rolę w gospodarstwie wiejskiem odgrywa, znajdujemy oddawna asekuracyę bydła w rozmaitych formach. — I w krajach austryackich, zwłaszcza alpejskich, znajdujemy wiele małych, lokalnych włościańskich towarzystw wzajemnego ubezpieczenia bydła, obok których operują wszakże i wielkie zakłady.

Nadto w kilku krajach jak: w *Tyrolu* i *Voralbergu*, *Morawie*, a świeżo w *Dolnej Austryi*, zaprowadzono *przymus ubezpieczenia* i *utworzono krajowe fundusze asekuracyjne bydła*, administrowane przez kraj (przez Wydziały krajowe).

W miarę jak przez licencyonowanie buhajów i obowiązkowe utrzymywanie buhajów gminnych, przez obory zarodowe i użycie innych środków hodowla bydła w kraju naszym w szybszym jak dotychczas tempie, podnosić się będzie, a z podwyższeniem jakości podniesie się znacznie i wartość każdej sztuki bydła, okaże się ubezpieczenie tegoż od strat spowodowanych zarazami i wypadkami nie tylko pożytecznem, *ale absolutnie koniecznem*.

Asekuracya tania jest zresztą jedynym środkiem, ażeby *uboższy właściciel* mianowicie zaś „*włościanin-rolnik*,“ mógł po nieszczęściu zapełnić na nowo swą oborę, ażeby nie byłoprzerwy w hodowli i dochodzie, a przedewszystkiem, *ażeby z utratą jednej lub kilku sztuk bydła nie następywało zubożenie lub nawet ruina gospodarcza*, co niestety tak często u nas się zdarza!

Wydział krajowy i krajowa komisya rolnicza, tudzież jej sekcya stała zajmowała się sprawą ubezpieczenia bydła i koni od zaraz i wypadków.

Sprawa ta wymaga jednakże dłuższych i gruntownych studyów i znajduje się jeszcze w toku.

Komisya gospodarstwa krajowego wypowiada przeto przekonanie, ze Wydział krajowy dołoży wszelkich starań, ażeby wynik swoich studyów z ewentualnymi wnioskami w stosownym czasie Wysokiemu Sejmowi przedłożył.

Na podstawie powyższych wywodów Sejmowa komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych.

II. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Komitetami centralnymi Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i Towarzystwa rolniczego krakowskiego wypracował przepisy wykonawcze do ustawy hodowlanej (ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych), a to dla pojedyńczych stref i całego kraju.

2) Utworzonym zostaje *stały fundusz hodowlany w wysokości 50.000 złr.* na udzielanie pożyczek tym gminom, które według ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych będą musiały postarać się o buhaja gminnego, a nie rozporządzają dostatecznymi na ten cel środkami.

Fundusz ten będzie osobno administrowany, a zwroty udzielanych z niego pożyczek będą wpływać napowrót do tegoż funduszu.

Na utworzenie funduszu tego wstawiane będą w budżet krajowy od roku 1892. począwszy *przez 4 lata*, raty po 12.500 złr. rocznie.

3) W budżet funduszu krajowego wstawianą będzie *przez lat 10*, od roku 1892. począwszy, kwota *30.000 złr. rocznie* na inne środki podniesienia hodowli bydła, a głównie na subwencyonowanie obór zarodowych, na zakupno buhajów rasowych, premiowanie hodowców i t. p.

4) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wyjednał u c. k. Rządu na cel pod 3) wymieniony subwencyę ze skarbu państwa *po 30.000 złr. rocznie przez lat 10.*

5) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wezwał Wydziały powiatowe do przyczynienia się z funduszów powiatowych do wydatków na cel podniesienia hodowli bydła w powiecie.

6) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przy udzielaniu pożyczek i zasiłków wyżej pod *2* i *3* wymienionych uwzględniał w pierwszym rzędzie te powiaty, których reprezentacye funduszami swymi przyczyniają się do wydatków na podniesienie hodowli bydła w powiecie.

7) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby postarał się o odpowiedni statut dla „Towarzystw hodowlanych“ i „spółek utrzymywania buhajów“.

8) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby postarał się o odpowiedni stosunkom kraju podręcznik o utrzymywaniu buhajów gminnych.

9) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Komitetami centralnymi Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i Towarzystwa rolniczego krakowskiego, ułożył program wystaw przeglądowych bydła, połączonych z premiowaniem hodowców, któreby się odbywały przez dłuższy szereg lat we wszystkich okolicach kraju.

Lwów, dnia 26. Marca 1892.

Przewodniczący:

J. Tarnowski.

Sprawozdawca:

Sapieha.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o licencyonowaniu buhajów gminnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Puszczanie buhajów do cudzego bydła jest każdemu dozwolone pod warunkiem przestrzegania postanowień niniejszej ustawy.

§. 2.

Tylko licencyonowany buhaj może być używany do rozpłodu cudzego bydła.

§. 3.

Licencyonowanym jest taki buhaj, którego okręgowa komisya licencyonująca zdolnym do rozpłodu uzna.

§. 4.

Wydział krajowy ustanawia w każdym powiecie politycznym co najmniej jednę okręgową komisyę licencyonującą. W razie ustanowienia w jednym powiecie więcej niż jednej komisyi, Wydział krajowy oznaczy dla każdej komisyi okręg, na który jej działalność ma się rozciągać.

Komisya licencyonująca składa się z trzech członków.

Jednego członka, który jest zarazem przewodniczącym komisyi, mianuje Wydział krajowy na przedstawienie komitetu centralnego Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego a względnie Towarzystwa rolniczego krakowskiego. Drugiego członka mianuje właściwy Wydział Rady powiatowej. Trzeciego członka mianuje oddział Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego a względnie okręgowe Towarzystwo rolnicze. Jeżeliby w powiecie nie istniał oddział (okręgowe Towarzystwo), mianuje trzeciego członka Komitet centralny właściwego Towarzystwa gospodarskiego (rolniczego).

Wszyscy trzej członkowie Komisyi licencyonującej mają zastępców, w ten sam sposób do komisyi powołanych.

Jeżeli w skład komisyi licencyonującej nie wchodzi z wyboru weterynarz, w takim razie powoływać będzie komisya do swych narad — według możności weterynarza z głosem doradczym.

Mandat członków komisyi trwa trzy lata.

Urząd członków komisyi jest bezpłatny.

Mają oni wszakże prawo do zwrotu kosztów podróży i dyet. Dyety i koszta podróży przewodniczącego komisyi i weterynarza ponosi fundusz krajowy, innych członków komisyi fundusz powiatowy. Wydział krajowy wyda normy obowiązujące co do wymiaru dyet i kosztów podróży.

§. 5.

Miejsce i czas oglądania buhajów ogłaszać będzie komisya przynajmniej sześć tygodni naprzód przez naczelników gmin i przełożonych obszarów dworskich.

Licencyonowanie główne odbywać się będzie raz do roku. W razie potrzeby odbywać się może licencyonowanie dodatkowe. Gdyby kto pragnął w innym czasie lub miejscu buhaja przedstawić do licencyonowania, poniesie wszystkie koszta komisyi.

§. 6.

O zdatności buhaja do rozpłodu rozstrzyga komisya licencyonująca większością głosów. Od orzeczenia komisyi nie ma odwołania.

Wydział krajowy w porozumieniu z komitetami centralnymi obu krajowych towarzystw gospodarskich wyda dla komisyj licencyonujących instrukcyę, zawierającą zasady ocenienia zdolności rozpłodowej buhajów.

W instrukcyi tej będą uwzględnione właściwości i potrzeby różnych okolic kraju, celem ujednostajnienia w tych okolicach hodowli co do ras i zawodów.

§. 7.

Jeżeli komisya uzna buhaja zdolnym do rozpłodu, wyda właścicielowi a względnie posiadaczowi jego licencyę ważną na jeden rok i opiętnuje buhaja.

Komisya prowadzić będzie rejestr licencyonowanych buhajów, ogłaszać wykazy miejscowości, w których są licencyonowane buhaje, z podaniem nazwisk ich właścicieli.

Rejestra te i wykazy składać będzie komisya w Wydziale powiatowym, w c. k. Starostwie powiatowem, tudzież w właściwym Oddziale Towarzystwa gospodarskiego a względnie okręgowem Towarzystwie rolniczem.

§. 8.

Komisya licencyonująca orzeka, ile licencyonowanych buhajów znajdować się powinno w jednej lub w sąsiadujących kilku gminach a to stosownie do ilości krów i jałowic.

§. 9.

Jeżeli w gminie nie ma oznaczonej przez komisyę ilości licencyonowanych buhajów (§. 8), wówczas gmina jest obowiązaną brakowi temu zaradzić czy to przez zawarcie ugody z prywatnym właścicielem lub spółką czyli też przez zakupienie i utrzymywanie jednego a w razie potrzeby i więcej własnych gminnych buhajów.

Sąsiadujące gminy, mające małą ilość bydła rozpłodowego, mogą się łączyć celem wspólnego utrzymania buhaja, *z zastrzeżeniem postanowień ustawy z dnia 19. lutego 1890. (Dz. u. p. Nr. 37).*

Umowa gmin, w tym celu się łączących, wymaga zatwierdzenia komisyi licencyonującej.

§. 10.

Koszta zakupna i utrzymania buhaja gminnego, o ile z innych źródeł nie byłyby pokryte, Zwierzchność gminna rozłoży co roku na wszystkich właścicieli *krów i jałówek*, którzy swoich własnych buhajów nie utrzymują, a to w stosunku do liczby posiadanych krów i jałowic i ściągnie je zarówno z dodatkami gminnymi.

Rozkład kosztów i wykaz dokonanego ich ściągnięcia, przedłoży Zwierzchność gminna bezzwłocznie Wydziałowi Rady powiatowej.

§. 11.

Gdyby gmina zaniedbała dopełnić obowiązków według §§. 9. i 10. niniejszej ustawy na niej ciążących, Wydział Rady powiatowej *w porozumieniu z polityczną władzą powiatową zarządzi na koszt i niebezpieczeństwo gminy środki zaradcze, — przyczem należy co do rozłożenia kosztów postąpić według ustępu 1go §. 10.*

§. 12.

Jeżeli licencyonowany buhaj prywatny przejdzie w posiadanie innej osoby lub zginie, właściciel a względnie posiadacz buhaja *natychmiast* zawiadomi o tem Zwierzchność gminną, która doniesie o tem bezzwłocznie komisyi licencyonującej. Toż samo uczyni Zwierzchność gminna co do buhaja gminnego.

§. 13.

Według instrukcyi i pod dozorem komisyi licencyonującej czuwa Zwierzchność gminna nad należytem umieszczeniem, żywieniem i hodowaniem licencyonowanego buhaja bez różnicy, czy on jest własnością gminy, czy też przez właściciela prywatnego za umową z gminą na cele hodowli bydła w gminie używany.

§. 14. (nowy).

Zwierzchność gminna i utrzymujący licencyonowanych buhajów, prowadzić będą „regestr stanowienia“ ich buhajami.

§. 15. (nowy).

Zwierzchności gminne i c. k. żandarmerya są obowiązane o wszelkich przekroczeniach niniejszej ustawy donosić politycznej Władzy powiatowej i Wydziałom powiatowym.

§. 16. (nowy, dawny 14-ty).

Właściciel a względnie posiadacz nielicencyonowanego i niepiętnowanego buhaja, *którym cudza krowa lub jałówka pokrytą została*, podlega grzywnie od jednego do dziesięciu zł. w. a. bez względu, czy *pokrycie* nastąpiło bezpłatnie lub za opłatą, czy z zezwoleniem właściciela, czy też tylko przez brak należytego nadzoru.

Równą grzywnę zapłaci właściciel a względnie posiadacz krowy lub jałowicy, która nielicencyonowanym cudzym buhajem *pokrytą* została.

§. 17. (nowy, — dawny 15-ty.)

Kary za przekroczenia niniejszej ustawy orzeka Władza polityczna właściwego powiatu. Od orzeczenia takiego służy stronom prawo wniesienia rekursu do politycznej Władzy krajowej w przeciągu 14 dni od doręczenia orzeczenia.

Przeciw orzeczeniu politycznej Władzy krajowej nie ma dalszego odwołania.

Dochód z grzywien wpływa do funduszu powiatowego i będzie przez Wydział powiatowy używany na cele podniesienia hodowli bydła w powiecie w pierwszym zaś rzędzie na pokrycie wydatków Wydziału powiatowego, wykonaniem niniejszej ustawy spowodowanych.

§. 18. (nowy, — dawny 16.)

Wydziały powiatowe *i władze polityczne powiatowe* użyczać będą wszelkiej pomocy komisyom licencyonującym.

Wydziały powiatowe *i władze polityczne powiatowe* będą czuwać nad tem, ażeby Zwierzchności gminne ściśle przestrzegały postanowień niniejszej ustawy i spełniały obowiązki tą ustawą na nie nałożone. W wykonaniu tego nadzoru używać będą Wydziały powiatowe *w porozumieniu z politycznymi władzami powiatowymi* tych środków zaradczych i dyscyplinarnych, jakie im ustawa gminna co do nadzoru nad gminami nadaje.

§. 19. (nowy, — dawny 17.)

Wydział krajowy może rozwiązać komisyę licencyonującą przed upływem trzechlecia.

§. 20. (nowy, — dawny 18.)

Celem ułatwienia gminom nabywania własnych buhajów, zostanie utworzony krajowy fundusz hodowlany, z którego mogą być udzielane pożyczki na zakupno buhajów gminnych.

Warunki, pod jakimi pożyczki te udzielane będą, określi instrukcya przez Wydział krajowy wydana.

W tym samym celu będą udzielane subwencye bezzwrotne na zakupno buhajów gminnych.

§. 21. (nowy, — dawny 19.)

Od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy *przez lat sześć*, służy Wydziałowi krajowemu *w poruzumieniu z c. k. Namiestnictwem* prawo przyznawania poszczególnym gminom, okolicom lub powiatom wyjątkowych ulg w wymaganiach stawianych przy licencyonowaniu buhajów co do ich zdolności roz-

płodowej, a nawet zawieszenie postanowień §§. 2. i 3. niniejszej ustawy co do licencyonowania i §§. 8. i 9. co do przymusu utrzymywania buhajów. Wyjątkowe te postanowienia odnosić się mogą tylko do takich gmin, okolic lub powiatów, w których udowodnionym będzie miejscowymi warunkami hodowli uzasadniony brak dostatecznej liczby buhajów, wszelkim warunkom licencyonowania odpowiadających, oraz stwierdzonem będzie wielkie ubóstwo gmin i nadmierna trudność w nabywaniu z innych okolic odpowiednich buhajów.

Postanowienia takie wydać może Wydział krajowy *w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem* tylko na wniosek komisyj licencyonujących po zasięgnięciu opinii Wydziału Rady powiatowej i komitetu centralnego właściwego Towarzystwa gospodarskiego.

Wydział krajowy zawiadomi o tem równocześnie c. k. Namiestnictwo, właściwy oddział Towarzystwa gospodarskiego a względnie Towarzystwo okręgowe rolnicze i inne stowarzyszenia, mające na celu podniesienie gospodarstwa, oraz Wydział Rady powiatowej, celem użycia możliwych środków podniesienia hodowli bydła w tych miejscowościach, okolicach lub powiatach.

§. 22. (nowy, — dawny 20.)

Niniejsza ustawa wchodzi w życie w 3 miesiące po jej ogłoszeniu.

§. 23. (nowy, — dawny 21.)

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Moim ministrom rolnictwa i spraw wewnętrznych.

Z drukarni Szczęsnego Bednarskiego we Lwowie, Rynek, L. 9. 76|92.

L. s. 1.684/1892.

Aleg. 193.

Sprawozdanie

Komisyi szkolnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego (l. s. 165), oraz o wnioskach posłów Zolla i Madeyskiego (l. s. 64), posła Asnyka (l. s. 65), posła ks. Kowalskiego (l. s. 66), posła Kramarczyka (l. s. 67), tudzież posła Okuniewskiego (l. s. 420), w sprawie zmiany ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Nr. 16 Dz. u. kr.) o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 4., 7. i 11. marca b. r. zostało sprawozdanie Wydziału krajowego, z dnia 1. stycznia 1889 (Nr. 16 Dz. u. kr.) o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego, następnie wnioski posłów Zolla i Madeyskiego, posła Asnyka, posła ks. Kowalskiego, posła Kramarczyka i posła Okuniewskiego w tym samym przedmiocie, odesłane do komisyi szkolnej do zdania sprawy.

Wniosek Wydziału krajowego zdąża przedewszystkiem do zmiany artykułów 4. i 8. rzeczonej ustawy a to na skutek petycyi Reprezentacyi miast Krakowa i Lwowa, wniesionych na przeszłej sesyi do Wysokiego Sejmu i domagających się zmiany art. 8.

Dalszy ciąg powyższego sprawozdania, zarówno jak i wszystkie poprzednio przytoczone wnioski dotyczą polepszenia bytu materyalnego nauczycieli szkół ludowych, a w szczególności zmiany artykułów 11., 12., 13. i 17. wspomnianej ustawy.

Co się tyczy pierwszego przedmiotu, to nie ulega najmniejszej wątpliwości, iż art. 8. w jego dotychczasowem brzmieniu utrzymanym być nie może, gdyż do pewnego stopnia sprzeciwia się nawet celowi, jaki Wysoki Sejm artykułem tym osiągnąć chciał. Chodziło tu bowiem o przyznanie Radzie szkolnej krajowej prawa do wyboru z pośród nauczycieli szkół o dwóch lub więcej klasach tego, któryby miał pełnić obowiązki kierownika, co jest całkiem racyonalnem, skoro przecież władze szkolne wybór taki najtrafniej uskutecznić potrafią. Tymczasem ogranicza art. 8. w dosłownem brzmieniu swem wybór rzeczony do nowomianowanych nauczycieli, skutkiem czego tam, gdzie mianowanie nauczycieli odbywa się na podstawie prezenty, Rada szkolna krajowa w razie, jeżeli posada samego tylko kierownika została opróżnioną, byłaby zmuszoną oddać kierownictwo szkoły w ręce tego nauczyciela, który otrzymał prezentę.

Celem uchylenia tej nieprawidłowości zdawało się być rzeczą najprostszą, usunąć wyraz „nowomianowanych“ z artykułu 8, jednakże inna w takim razie powstawała niedogodność, albowiem, skoro w razie opróżnienia posady kierownika konkurs rozpisany mógł być tylko na nauczyciela, przeto niejeden nauczyciel, do kierownictwa wybornie uzdolniony, nie stawał do konkursu, nie mając pewności, czy uzyskawszy posadę, otrzyma potem kierownictwo i połączone z niem mieszkanie i dodatek. Jeżeli zaś stanął do konkursu, posadę nauczyciela otrzymał, ale później kierownictwa nie uzyskał, to zawiedziony w nadziei pragnął wrócić na dawną posadę, która dla niego pod wielu względami mogła być lepszą i dogodniejszą.

Aby więc niedogodności tej zapobiedz a szkołom zapewnić na kierowników istotnie najlepiej do tego ukwalifikowanych kandydatów, Rada szkolna krajowa proponuje a Wydział krajowy popiera w swojem sprawozdaniu taką zmianę ustawy, według której pierwszy ustęp art. 8., który był powodem skreślonych powyżej niedogodności, zostałby opuszczony a natomiast do art. 4. tejże ustawy jako ustęp trzeci dodany ustęp następujący: „Jeżeli idzie o obsadzenie posady nauczyciela kierującego szkoły kilkuklasowej, Rada szkolna okręgowa umieszcza na liście kompetentów tylko tych kandydatów, których uważa za specyalnie uzdolnionych do kierownictwa“.

Komisya szkolna, zważywszy, że postanowieniem tem władzom szkolnym na obsadzenie wakujących posad kierownika przy szkołach ludowych zastrzeżonym będzie należyty wpływ, jednomyślnie przychyliła się do projektowanej powyżej zmiany.

Co się tyczy polepszenia bytu materyalnego nauczycieli szkół ludowych, to sprawa ta jest niewątpliwie piekącą, bo obecny wymiar płac nauczycielskich, zwłaszcza w najniższych kategoryach jest tego rodzaju, iż odstręcza od obrania sobie zawodu nauczycielskiego, czego najlepszym dowodem sprawozdanie Rady szkolnej krajowej, wykazujące, że, chociaż z powodu braku sił nauczycielskich trzeba się obecnie uciekać do nauczycieli niekwalifikowanych, których liczba w r. 1890/91 wynosiła 653, mimo to w tym samym roku szkolnym bezczynnych dla braku nauczyciela szkół zorganizowanych było 256, oprócz tego bezczynnych pojedynczych klas systemizowanych i nadetatowych 224, a w wielu szkołach nie ustanawiano drugiego nauczyciela, chociaż liczba dzieci przenosiła 100. I dziwić się temu nie można, bo jeżeli istnieje cały szereg posad nauczycielskich z płacą 270 zł., 240 zł. a nawet 200 zł., to nietylko liczyć nie można na to, aby kandydaci wstępowali do seminaryów nauczycielskich celem kształcenia się na nauczycieli, ale uzasadnioną jest obawa, iż ci wszyscy nauczyciele, którzy pobierają podobne płace, porzucą obrany zawód i zwrócą się do innego, który ich każdej chwili lepiej pod względem materyalnym uposaży i lepsze na przyszłość widoki roztworzy.

Wydział krajowy w swojem sprawozdaniu, zarówno jak i wszyscy posłowie, poprzednio wymienieni, w swoich wnioskach zdążają też do poprawy bytu tych nauczycieli, którzy dotąd najgorzej byli uposażeni.

W szczególności wnosi Wydział krajowy podniesienie minimum płacy nauczycieli młodszych do 250 zł. i pragnie usunąć z ustawy postanowienie ustępu 3 art. 13-go, które, ograniczając przyznawanie dodatku pięcioletniego do lat 30-tu służby na posadzie stałego nauczyciela, dla nauczycieli starszych okazało się nadzwyczaj dotkliwe.

Posłowie Zoll i Madeyski pragną zaś minimum płacy dla nauczyciela młodszego podnieść do 300 zł. t j. do tej kwoty, jaką pobiera każdy nauczyciel starszy w najniższej klasie płac. Następnie pragną przyznać dodatek 10%-wy płacy na mieszkanie tym nauczycielom miejskich szkół ludowych, którym w obecnie obowiązującej ustawie dodatek ten nie był przyznany. Dalej chcą usunąć nietylko ustęp 3 art. 13-go, ale i ustęp 5-ty tegoż artykułu, zawierający pewne ograniczenie prawa do dodatków pięcioletnich u tych nauczycieli, którzy przenieśli się na posadę z wyższą płacą do innej miejscowości. Wreszcie wnoszą podniesienie wynagrodzenia, przyznanego w art. 17 za każdą godzinę nauki, udzielanej ponad obowiązkowe 30 godzin tygodniowo, z ½% do 1% płacy miesięcznej.

Poseł Asnyk pragnie w wniosku swoim minimum płacy dla młodszego nauczyciela podnieść, tak samo, jak poprzednio wymienieni posłowie do 300 zł., następnie chce każdemu młodszemu nauczycielowi, zawiadującemu stale szkołą filialną, prócz powyższej płacy przyznać dodatek 50 zł., wreszcie chce usunąć zupełnie V. klasę płac nauczycielskich w gminach z ludnością niżej 2000 i przenieść ją do klasy IV-tej szkół pospolitych, skutkiem czego płaca nauczyciela starszego w rzeczonych gminach zostałaby podwyższoną o 150 zł., albo o 100 zł. według tego, czy gmina jest miejską, czy wiejską.

Poseł ks. Kowalski wnosił, aby nauczycielom, stale przy szkołach ludowych mianowanym, których roczna płaca nie przekracza 300 zł., podwyższyć z funduszów krajowych o 50 zł. rocznie, a to począwszy od dnia 1 września b. r.

Poseł Kramarczyk żądał natychmiastowego przyznania wszystkim nauczycielom w całym kraju dodatku drożyźnianego w wysokości 20% płacy za czas od 1. stycznia do 30. sierpnia 1892, następnie wypracowania projektu w celu poprawienia bytu nauczycieli.

P. Okuniewski żądał wreszcie uchwały, aby nauczyciel, podający w swojej wsi naukę dzieciom z kilku gmin, w których liczba ludności, razem wziąwszy, przewyższa 2000, pobierał płacę IV., a nie, jak dotąd, V. klasy.

Komisya szkolna wybrała subkomitet z posłów Asnyka, hr. Stanisława Badeniego i Zolla, który miał całą, wnioskami powyższymi poruszoną sprawę, szczególniej pod względem finansowym zbadać i wniosek swój komisyi przedstawić.

Powyższy subkomitet obliczył najprzód kwotę, o jakąby dotychczasowe wydatki z funduszu krajowego podnieść należało, gdyby rzeczone wnioski zostały przyjęte, a obliczenie to doprowadziło do następujących wyników:

Wniosek Wydziału krajowego pociągnąłby za sobą większy wydatek 21.760 zł. i to tylko w tym przypadku w całości, gdyby wskutek projektowanego podniesienia płacy mogły być obsadzone wszystkie posady nauczycieli młodszych i nadetatowych, z których obecnie bardzo znaczna liczba dla braku kandydatów nie jest obsadzoną. Efekt finansowy z opuszczenia 3. ustępu w art. 13. wynosiłby około 2000 zł.

Przyjęcie wniosków posła Zolla i Madeyskiego spowodowałoby: a) przy podwyższeniu płac tych nauczycieli, którzy nie pobierają 300 zł. rocznie, do kwoty 300 zł. wraz z podwyższeniem 10% dodatków na mieszkanie u nauczycieli miejskich, zwiększenie rocznego wydatku o . . . . . 131.771 zł.

b) skutkiem przyznania dodatków 10% płac dla nauczycieli szkół ludowych we Lwowie i Krakowie i szkół wydziałowych w innych miastach, zwiększenie rzeczonego wydatku o 9.796 zł., która to kwota obejmuje jednak tylko dodatki na mieszkania nauczycieli w Krakowie i nauczycieli szkół wydziałowych w innych miastach, gdyż wydatek na ten cel, o ile dotyczy nauczycieli miasta Lwowa (14.046 zł.), całkowicie byłby pokryty z funduszu szkolnego miejscowego;

c) przez opuszczenie ustępów 3. i 5. art. 13 zwiększenie powyższego wydatku o 3.000 zł.

Efekt finansowy projektowanych zmian wynosiłby więc . . . 144.567 zł.

Co się tyczy art. 17. to w r. 1890 wydatek na wynagrodzenie za udzielanie nauki w godzinach nadobowiązkowych, licząc po ½% płacy miesięcznej za każdą taką godzinę, wynosił 39.718 zł., w r. 1891 57.055 zł. 45 ct. Podwyższenie ½% na 1% podwoiłoby więc rzeczony wydatek, ale po przeprowadzeniu projektowanych przez c. k. Radę szkolną krajową zmian w planie nauk, które spowodują znaczne zmniejszenie godzin nauki obowiązkowej, przypadki udzielania nauki w godzinach nadobowiązkowych byłyby o wiele rzadszymi i dlatego wydatek na powyższy cel w takim razie stałby się o wiele mniejszym.

Wniosek posła Asnyka, o ile dotyczy podwyższenia płac nauczycieli młodszych i przyznania 50 zł. kierownikom szkół filialnych, spowodowałby zwiększenie rocznych wydatków o 141.680 zł.

o ile zdąża do uchylenia V. klasy płac nauczycielskich i przeniesienia ich do IV. klasy, pociągnąłby wraz z spowodowanem przez to podwyższeniem dodatków 10% płacy na mieszkanie zwiększenie rocznych wydatków o . . . . . 203.246 zł.

Razem przeto o . . 344.926 zł.

Nadwyżka rocznych wydatków, spowodowana przyjęciem wniosku posła ks. Kowalskiego, wyniosłaby . . . . . 89.675 zł.

Efekt finansowy wniosku posła Kramarczyka, o ile tenże pragnie projektu nowej, dla nauczycieli korzystniejszej ustawy, nie da się obliczyć, bo wniosek wcale nie wskazuje kierunku, w jakimby ten projekt miał być wypracowanym. Co się zaś tyczy dodatku drożyźnianego, to 20% wszystkich przez obecnych nauczycieli pobieranych płac, które przyjąć możemy w okrągłej sumie 2,000.000 zł. za 8 miesięcy wynosi 266.666 zł. Sprawa ta przekazaną została komisyi budżetowej do załatwienia.

Przyjęcie wreszcie wniosku posła Okuniewskiego spowodowałoby zwiększenie rocznych wydatków o blisko 10.000 zł.

Po wykazaniu efektu finansowego każdego z przytoczonych poprzednio wniosków, powstała w łonie subkomitetu myśl, czyby, zwiększając tak wielkiemi kwotami roczny wydatek z funduszu krajowego na utrzymanie sił nauczycielskich, nie należało przystąpić raczej do radykalniejszej zmiany postanowień, zawartych w art. 11, i to zmiany takiej, któraby z jednej strony polepszenia bytu materyalnego nie ograniczała tylko do jednej kategoryi płac nauczycielskich a z drugiej strony przez usunięcie rozmaitych niewłaściwości, jakie dzisiejsza ustawa pociąga za sobą, nie nakładała zbyt wielkich ciężarów na fundusz krajowy.

Nie da się bowiem zaprzeczyć, że tak przeciw wnioskom, poprzednio przytoczonym (a na razie nie uwzględniamy tu jeszcze wniosku posła Okuniewskiego), jakoteż przeciwko obecnym postanowieniom art. 11. ustawy dosyć ważne podnieść można zarzuty.

I tak wniosek, podany w sprawozdaniu Wydziału krajowego, odnosi się wyłącznie do nauczycieli młodszych, pobierających płacę 200 i 240 zł., z pewnością przeto przyjęcie go nie usunęłoby zwiększającego się z każdym rokiem braku sił nauczycielskich, albowiem każdy kandydat, mający kwalifikacyę nauczycielską, z łatwością znajdzie w innym zawodzie posadę, połączoną z płacą wyższą od 250 zł.

Poseł ks. Kowalski nie uwzględnił zaś w swoim wniosku tych najbiedniejszych z pośród biednych, którzy nie mają stałych posad.

Przeciw wnioskowi posłów Zolla i Madeyskiego podniesiono ten słuszny zarzut, że wszystkich nauczycieli młodszych w klasie V tej pod względem płacy stawia na równi z nauczycielami starszymi i przez to pomiędzy nimi nieprawidłowy zaprowadza stosunek, a zarazem odbiera tamtym zachętę do gorliwszej pracy, za pośrednictwem której spodziewaćby się mogli prędszego uzyskania posady nauczyciela starszego. Poseł Asnyk chiał też z tej przyczyny każdemu nauczycielowi starszemu V. klasy wyższą przysporzyć płacę, ale pominąwszy ogromny wydatek, jakiby przyjęcie wniosku jego za sobą pociągnęło, nie było można spuścić z oka tej ważnej, przez jednego z członków subkomitetu uczynionej uwagi, że najważniejszym bodźcem do obrania sobie pewnego zawodu jest nadzieja posuwania się na wyższy stopień, i ta to nadzieja skłania, jak wiadomo, wielu młodzieńców do wybrania sobie zawodu, przy którym przez jakiś czas albo wcale żadnego albo nadzwyczaj skromne pobierają wynagrodzenie. Wprawdzie nauczyciel należący do V. klasy płac mógłby się starać o uzyskanie posady w mieście, w któremby znacznie wyższą pobierał płacę, ale przeniesienie takie, ze stanowiska szkolnictwa w razie, gdyby się często powtarzało, wcale nie pożądane, jest bardzo trudne, najczęściej nauczycielowi wiejskiemu brak nawet tej kwalifikacyi, jaką posiadają współzawodnicy jego na posadę w mieście opróżnioną, chcąc przeto potrzebie, o której powyżej wspomniano, zadość uczynić, należałoby dla samych nauczycieli wiejskich umożliwić posuwanie się na wyższe, choćby w bardzo

skromnych rozmiarach, wyznaczone płace. W takim razie mieliby oni nadzieję, że skutkiem gorliwszej pracy nawet na tem stanowisku, które od początku na wsi zajęli, dojśćby mogli do wyższej płacy, a jeżeliby odpowiednie posiadali kwalifikacye, nie byłaby im zamkniętą droga do posad miejskich, do których jeszcze wyższe przywiązane są płace.

Przeciwko art. 11. podnieść można ten ważny zarzut, że czyniąc wysokość płacy nauczycielskiej zależną od liczby ludności gminy, w której szkoła jest położoną, nie uwzględnia tego, że nieraz w gminach, nawet wiejskich, o małej liczbie ludności, życie jest droższe, aniżeli w gminach o większej liczbie ludności, położonych w okolicach tańszych, następnie, że w gminach bardziej zaludnionych wychowanie dzieci nauczyciela jest o wiele więcej ułatwione, aniżeli w gminach o małej liczbie ludności, gdzie oprócz szkoły jednoklasowej zwykle żadnego innego nie ma zakładu wychowawczego. Zresztą wymagają spisy ludności, odnawiane co 10 lat, rewizyi pojedynczych klas płac nauczycielskich, co do funduszu krajowego jest rzeczą wcale nieobojętną.

Ustawa krajowa z r. 1873 uważała nadto płace, postanowione dla wszystkich 5-ciu klas, za minimum rocznych płac nauczycielskich, co dało powód licznym gminom, radom szkolnym miejscowym i zarządom pojedynczych szkół powód do zarzucania Wysokiego Sejmu petycyami o podwyższenie płac ze względu na rozmaite stosunki lokalne. Podwyższenia takie uchwalał Wysoki Sejm pierwotnie w dosyć szczodrej mierze, później upoważniał do tego Wydział krajowy pod warunkiem porozumienia się z Radą szkolną krajową, a w ustawie z dnia 1. stycznia 1889 zastrzegł sobie w art. 12. ustanawianie dodatków miejscowych, do emerytury niewliczalnych, jeżeli Wydział krajowy po porozumieniu się z Radą szkolną krajową przez wzgląd na szczególne stosunki pojedynczych miejscowości właściwą ku temu propozycyę uczyni.

Skutkiem tego powstała taka rozmaitość w płacach nauczycieli szkół ludowych, że systemu jakiegoś w nich dopatrzeć się dzisiaj nie podobna. I tak n. p. pobierają nauczyciele niektórych gmin wiejskich w okolicy Krakowa wraz z dodatkiem miejscowym 600 zł., kiedy nauczyciel w bezpośrednio z nią graniczącej gminie przyznaną ma zwykłą płacę 300 zł.

Nasunęła się przeto w subkomitecie myśl, czyby nie należało zerwać zupełnie z podstawą zasadniczą, przyjętą co do wymiaru płac nauczycielskich w art. 11. a przyjąć natomiast podstawę inną, którąby była słuszniejszą, stalszą i nie wyradzała podobnych nieprawidłowości, jakie się wcisnęły przy praktycznem zastosowaniu obowiązujących dzisiaj przepisów.

Idąc za tą myślą, uchwalił subkomitet, ażeby różnicę w płacach nauczycielskich według klas zaproponować tylko dla gmin miejskich, natomiast dla wszystkich gmin wiejskich zatrzymać jako zwykłą płacę nauczyciela 300 zł. z tym jednak dodatkiem, iżby w każdym powiecie pewien procent nauczycieli t. j. 20% pobierał płacę 350 zł. a 15% płacę 400 zł. Na taki sposób mógłby każdy wiejski nauczyciel starszy starać się przez gorliwą pracę bez względu na pobierane dodatki pięcioletnie o pozyskanie wyższej płacy, nie potrzebując się w tym celu przenosić na inne miejsce, a władza szkolna miałaby sposobność przywiązać wyższą płacę także i do takich posad, dla którychby miejscowe stosunki pewnego podwyższenia z koniecznością wymagały.

Co się zaś tyczy gmin miejskich, to subkomitet był tego zdania, aby co do nich przyjąć 4 klasy, i zaliczyć do klasy I. taksamo, jak dotychczas miasta Lwów i Kraków z wyznaczeniem dla szkół pospolitych w połowie posad 900 zł., w drugiej połowie 800 zł., a dla szkół wydziałowych 900 zł. rocznej płacy. Do klasy II. i III. należałyby szkoły ludowe, położone w tych 30 miastach, dla których wydaną została osobna ustawa gminna (z dnia 19. marca 1889), a mianowicie wynosiłyby płace nauczycielskie w tych miastach, w których już obecnie nauczyciele razem z dodatkami lokalnymi pobierali 650 albo 700 zł. i któreby więc stanowiły II. klasę t. j. w Białej, Drohobyczu, Jarosławiu, Kołomyi, Nowym Sączu, Przemyślu, Rzeszowie, Samborze, Stanisławowie, Tarnopolu i Tarnowie, w szkołach pospolitych 700 zł., w szkołach wydziałowych 800 zł.,

zaś w miastach Bochni, Brodach, Brzeżanach, Buczaczu, Gorlicach, Gródku, Jaśle, Jaworowie, Krośnie, Podgórzu, Sanoku, Śniatynie, Sokalu, Stryju, Trembowli, Wadowicach, Wieliczce, Złoczowie i Żółkwi, któreby stanowiły III. klasę, w szkołach pospolitych 600 zł., w szkołach wydziałowych 700 zł. Do IV. klasy zaliczonoby nareszcie całą resztę miast i miasteczek, ustanawiając w szkołach wydziałowych płacę 600 zł. a w szkołach pospolitych dla połowy posad w każdym powiecie 500 zł., dla drugiej połowy 450 zł.

Skutkiem przyjęcia powyższych zmian odpadłyby także szkoły filialne, których mnożenie dało nauczycielstwu powód do tylu słusznych skarg, wszystkie bowiem te szkoły musiałyby być zamienione na szkoły etatowe, coby należało wyrazić w osobnej rezolucyi, do c. k. Rządu ze strony Wysokiego Sejmu wystosowanej

Efekt finansowy rzeczonych zmian, które bądź co bądź wielu nauczycielom znaczną przyniosą korzyść, przedstawia się, jak następuje:

Nauczyciele w miastach, które powyżej zaliczono do klasy II., mieli dotychczas oprócz płacy 600 zł. przyznane sobie dodatki lokalne po 100 lub po 50 zł., zaś w Białej, gdzie roczna płaca wynosiła dotąd 500 zł., dodatek po 200 zł. (płacony z funduszów gminy), chociaż niektóre z tych dodatków, przyznane jeszcze przed ustawą z dnia 1. stycznia 1889, nie zostały rozciągnięte na nauczycieli szkół, później zorganizowanych. Skutkiem podwyższenia płacy wszystkim nauczycielom starszym w powyższych miastach do kwoty 700 zł., wydatek roczny podniósłby się o 6.500 zł.

Przez wyznaczenie płacy rocznej w kwocie 600 zł. dla nauczycieli szkół pospolitych w miastach, zaliczonych powyżej do klasy III., zyskaliby nauczyciele w Bochni, Jaśle, Jaworowie, Sokalu, Trembowli, Wadowicach, Wieliczce, Złoczowie i Żółkwi po 100 zł., nauczyciele w Gorlicach, Krośnie i Sanoku po 150 zł. rocznie. Żadnego zaś podwyższenia płac nie doznaliby nauczyciele w Brodach, Brzeżanach, Buczaczu, Gródku, Podgórzu, Śniatynie i Stryju. Co się zaś tyczy szkół wydziałowych, to jedynie nauczycielki szkoły wydziałowej żeńskiej w Jaśle zyskałyby po 100 zł. rocznie. Wszystkie podwyższenia płac w tej klasie wymagałyby zwiększenia wydatku rocznego o 12.600 zł.

Co się wreszcie tyczy reszty miast i miasteczek, to obecnie w 19 miastach jest 81 posad po 500 zł., w 148 miastach 352 posad po 450 zł., w 62 miastach 94 posad po 300 zł. Wszystkie płace dla tych posad wynoszą razem 227.100 zł. Stanowiąc dla połowy ich t. j. dla 263 posad płacę 500 zł., zaś dla drugiej połowy t. j. dla 264 posad płacę 450 zł., otrzymamy roczny wydatek 250.300 zł. Na taki sposób podwyższenie wydatku rocznego wynosiłoby 23.200 zł.

Projektowane powyżej podwyższenie płac dla wszystkich klas płac u starszych nauczycieli w szkołach miejskich pociągnęłoby przeto za sobą zwiększenie rocznego wydatku o *42.300* zł.

Przechodząc teraz do szkół wiejskich, wypada nadmienić, że obecnie istnieje 385 posad nauczycielskich wiejskich z płacą po 400 zł., 1858 posad z płacą po 300 zł. i 1147 posad nauczycieli przy szkołach filialnych z płacą po 250 zł. Wydatek roczny na te płace wynosi zatem 998.150 zł. Zamieniając posady w szkołach filialnych na zwykłe etatowe, otrzymamy razem wszystkich posad stałych nauczycieli starszych na wsiach 3.390, z których 15% t. j. 508 miałoby przyznaną roczną płacę 400 zł, 20% t. j. 678 płacę 350 zł. a 65% t. j. 2.204 płacę 300 zł. Razem wynosiłby wydatek rzeczony 1,101.700 zł.

Projektowane powyżej podwyższenie płac dla wszystkich starszych nauczycieli wiejskich pociągnęłoby więc za sobą zwiększenie rocznego wydatku o *103.550 zł.*

Art. 11. mówi dalej o nauczycielach młodszych i wyznacza im 60% płacy starszego nauczyciela szkoły, przy której młodszy nauczyciel pełni służbę, dodając, że płaca ta w żadnym

razie nie może być niższą od 200 zł. rocznie, następnie, że płaca nauczyciela młodszego, stale zawiadującego szkołą filialną, wynosić ma 250 zł. rocznie.

W obec poprzednio skreślonej uchwały subkomitet nie brał więcej w rachubę nauczycieli, zawiadujących szkołą filialną, a co do reszty młodszych nauczycieli oświadczył się za wyznaczeniem dla nich 60% płacy starszego nauczyciela, przy którym pełnią służbę wtenczas, jeżeliby tenże należał do jednej z pierwszych trzech klas płac szkół pospolitych, lub do jakiejkolwiek szkoły wydziałowej, zaś za wyznaczeniem stałej rocznej kwoty 300 zł. wtenczas, jeżeliby nauczyciel starszy należał do IV. lub V. klasy płac szkół pospolitych. Wymiar ten dotyczyłby jednak takich tylko nauczycieli młodszych, którzy mianowani zostali nauczycielami stałymi.

Wprawdzie możnaby tu ten sam podnieść zarzut, który powyżej przytoczono przeciwko wnioskom posłów Zolla i Madeyskiego, albowiem 65% wiejskich nauczycieli starszych pobierałby także tylko 300 zł. rocznej płacy, jednakże miano tu z jednej strony na względzie, że nauczyciel starszy ma możliwość pozyskania wyższej płacy, czy to o 50 zł. czy o 100 zł., nie potrzebując się w tym celu przenosić na inne miejsce, a z drugiej strony tę okoliczność, że trudno było u kwalifikowanych nauczycieli młodszych (bo ci wszyscy mają posady stałe), schodzić niżej od 300 zł., a niepodobieństwem ze względów finansowych wszystkim wiejskim nauczycielom starszym przyznać płacę wyższą od rzeczonej kwoty.

Wprawdzie nasunęła się także myśl, ażeby w V. klasie uchylić zupełnie różnicę pomiędzy młodszymi i starszymi nauczycielami, ale uchylenie takie zwiększyłoby bardzo liczbę nauczycieli, którzyby należeli bądź to do 15%, mających mieć przyznaną płacę 400 zł., bądź do 20%, mających mieć przyznaną płacę 350 zł. i zmieniłoby znacznie efekt finansowy na niekorzyść funduszu krajowego.

Obecnie istnieje 127 posad stałych nauczycieli młodszych po 270 zł., 59 posad po 240 zł. i 78 posad po 200 zł. Wydatek na ich płace wynosi razem 64.050. Podnosząc płace tych wszystkich posad na 300 zł., otrzymamy wydatek 79.200 zł.

Skutkiem podwyższenia płac starszych nauczycieli, których projekt subkomitetu zalicza do II. i do III. klasy płac, zostałyby także podwyższone płace wielu nauczycieli młodszych, należących do rzeczonej kategoryi, mianowicie u nauczycieli młodszych II. klasy o 770 zł., u nauczycieli młodszych III. klasy o 1440 zł., czyli razem o 2.210 zł.

Projektowana zmiana co do stałych nauczycieli młodszych pociągnęłaby więc za sobą zwiększenie rocznego wydatku o *17.360 zł.*

Art. 11. mówi przy końcu o nauczycielach tymczasowych, stanowiąc, że nauczyciel taki „pobiera płacę nauczyciela stałego, którego miejsce zastępuje, jeżeli zaś ustanowiony jest na posadzie nadetatowej, w każdym razie płacę młodszego nauczyciela“. Ten ustęp drugi określa więc każdego nauczyciela, obejmującego posadę nadetatową, jako tymczasowego i przyznaje mu płacę młodszego nauczyciela tej szkoły, przy której posadę nadetatową utworzono.

Na postanowienie to zgodzićby się można zupełnie, gdyby nauczyciele tymczasowi równi byli sobie pod względem formalnej kwalifikacyi t. j. gdyby wszyscy posiadali egzamin kwalifikacyjny nauczycielski, a przynajmniej egzamin dojrzałości z seminaryum. Wiadomo jednak, że takich kandydatów na nauczycieli brak jest wielki i że władze szkolne zmuszone były przyjąć na nauczycieli tymczasowych wielką liczbę osób takich, które posiadają pewne wykształcenie, ale nie zdali żadnego egzaminu nauczycielskiego. Jest to konieczność smutna, miejmy nadzieję, że tylko chwilowa, ale liczyć się z nią trzeba. Byłoby zaś niesłusznie, przyznawać nauczycielom bez kwalifikacyi to samo wynagrodzenie, co nauczycielom kwalifikowanym, a to raz dlatego, że służba ich w zasadzie mniej jest dobrą, powtóre dlatego, aby taką równością nie zniechęcano nauczycieli kwalifikowanych i w ogóle kandydatów nauczycielskich w seminaryach, które musiałyby się nawet opróżnić, gdyby, jak dotychczas, uczeń kończący z egzaminem

seminaryum, miał z początku tę samą płacę, co jego rówieśnik, który do seminaryum nie uczęszczał wcale.

Subkomitet sądził przeto, iżby ustanowić należało, że:

1. nauczycielowi, wykazującemu się egzaminem kwalifikacyjnym nauczycielskim, a ustanowionemu na jakiejkolwiek posadzie tymczasowo, należą się wszystkie pobory, przywiązane do tej posady;

2. nauczycielowi, wykazującemu się egzaminem dojrzałości, należą się pobory młodszego nauczyciela szkoły, przy której tymczasowo jest ustanowiony t. j. najmniej 300 zł., oczywiście bez prawa do pięcioletnich dodatków;

3. nauczycielowi bez egzaminu dojrzałości, przyjętemu tymczasowo, należy się wynagrodzenie w kwocie 250 zł.

Subkomitet zrozumiał to jednak bardzo dobrze, że prawideł w ten sposób sformułowanych, zwłaszcza w ustępie 3 cim, nie podobna było zamieścić w ustawie, bo nauczyciele bez egzaminu dojrzałości są anomalią, wywołaną koniecznością chwilową, której przecież wyraźnem postanowieniem ustawy sankcyonować nie można. Subkomitet sądził więc, iż będzie o wiele właściwiej, całą sprawę wynagrodzenia nauczycieli tymczasowych pozostawić rozporządzeniu Rady szkolnej krajowej z zakreśleniem pewnych granic. Jedną z nich byłoby wyznaczenie minimum wynagrodzenia na 250 zł, drugą to, że wynagrodzenie takie nie może, co się zresztą samo przez się rozumie, przewyższać płacy stałego nauczyciela. Subkomitet tem chętniej zgodził się na powyższą zasadę, skoro obecny na posiedzeniu Wiceprezydent Rady szkolnej krajowej oświadczył, iż Rada szkolna, gdyby kwestya rzeczona jej uznaniu była oddaną, w sposób, poprzednio określony, postępować będzie.

Chcąc teraz przedstawić efekt finansowy projektowanych zarządzeń, to trzeba przedewszystkiem zaznaczyć, że obecnie ustanowionych jest 246 posad nauczycieli tymczasowych nadetatowych, pobierających po 270 zł., 170 posad z płacą po 240 zł. i 402 posad z płacą po 200 zł. Gdybyśmy mieli samych ukwalifikowanych kandydatów, a więc wszystkim płacę podnieśli do 300 zł., to wydatek cały zwiększyłby się o 57.780 zł. rocznie.

Obecnie jednak przyjęto około 700 nauczycieli bez kwalifikacyj tymczasowo i nauczyciele ci, czy to na posadach nadetatowych, czy na posadach nauczycieli młodszych, które tymczasowo zajmują, otrzymaliby tylko po 250 zł. rocznie. Nadto około 220 posad nauczycieli nadetatowych z płacą 200 zł. opróżnioną jest obecnie dla braku kandydatów. Na miejsca te w najbliższych latach nie będzie można uzyskać nauczycieli kwalifikowanych, przeto i te posady należy liczyć tylko z wynadgrodzeniem po 250 zł. Z tego wynika, że około 900 posad nauczycieli tymczasowych liczyć można tylko z płacą po 250 zł., czyli, że z kwoty, powyżej na 57.780 zł. obliczonej, strącić należy 45.000 zł.

Projektowane wynagrodzenie nauczycieli tymczasowych zwiększyłoby na taki sposób wydatek dotychczasowy o *12.780* zł.

Po powzięciu przytoczonych dotąd uchwał subkomitet nie zastanawiał się więcej nad wnioskiem posła Okuniewskiego, albowiem ten wobec przyjętych powyżej zasad stał się bezprzedmiotowym.

Art. 11. stanowi dalej, że „w miastach i miasteczkach pobiera nauczyciel w klasach drugiej, trzeciej, czwartej i piątej szkół pospolitych dodatek na mieszkanie, wynoszący 10% stałej płacy, o ile nie jest uprawniony do żądania mieszkania, a względnie spłaty na mieszkanie". Posłowie Zoll i Madeyski w wniosku swoim pragną dodatek ten przyznać także nauczycielom I. klasy t. j. nauczycielom we Lwowie i Krakowie, tudzież nauczycielom szkół wydziałowych, a subkomitet zgodził się tem chętniej na ten wniosek, skoro projektowana dotąd zmiana art. 11-go nauczycieli I. klasy wcale nie, a z pośród nauczycieli szkół wydziałowych jedynie tylko nauczycielki szkoły wydziałowej żeńskiej w Jaśle dotyczy, i skoro różnica w płacach nau-

czycieli szkół pospolitych i wydziałowych tych samych miejscowości jest bardzo mała. Uchwalono także, postanowienie powyższe umieścić w art. 16 zaraz po pierwszym tegoż ustępie, gdzie jest mowa o mieszkaniu, należącem się każdemu dyrektorowi, kierownikowi szkoły, tudzież nauczycielowi, który sam jeden w szkole naucza, tudzież opuścić przy nauczycielu tym zawarte w nawiasie wyrazy „także młodszemu nauczycielowi“, które tu całkiem są zbyteczne.

Efekt finansowy powyższej zmiany dla funduszu krajowego byłby następny:

a) Przyznanie dodatku na mieszkanie nauczycielom we Lwowie wymaga wydatku rocznego 14.046 zł., jednakże cały ten wydatek będzie pokryty przez gminę z funduszu szkolnego miejscowego, nie spada więc na fundusz krajowy.

b) Przyznanie dodatku na mieszkanie nauczycielom w Krakowie wymaga wydatku rocznego 6.366 zł

c) Przyznanie tegoż dodatku nauczycielom szkół wydziałowych w innych miastach wymaga rocznego wydatku 3430 zł.

d) Podwyższenie dodatków na mieszkanie dla nauczycieli szkół pospolitych w miastach i miasteczkach, spowodowane projektowanem podwyższeniem ich płac, wynosiłoby razem 3.049 zł.

Projektowane przyznanie dodatków na mieszkanie tym nauczycielom miejskim, którzy ich dotąd nie mieli i podwyższenie ich tym nauczycielom, których płaca ma być podwyższoną, zwiększyłoby więc roczny wydatek dotychczasowy z funduszu krajowego na ten cel o *12.845* zł.

Art. 12. stanowi w drugim ustępie, że w uwzględnieniu „szczególnych stosunków pojedyńczych miejscowości, może Sejm krajowy uchwałą, powziętą na propozycyę Wydziału krajowego, którą tenże przedłoży po porozumieniu się z Radą szkolną krajową, dla nauczycieli tychże miejscowości ustanowić dodatek miejscowy do emerytury niewliczalny.“

Ustęp ten wywołuje, jak już wyżej wspomniano, ogromną liczbę petycyi, które rzadkokiedy bywają uwzględnione, co potem w stanie nauczycielskim daje powód do zawodów i rozgoryczenia. Subkomitet sądził przeto, że ten ustęp należałoby całkiem wykreślić z ustawy, a natomiast sprawę dodatków lokalnych załatwić w sposób zasadniczy. Różnica pomiędzy płacą, ustanowioną dla nauczycieli w miastach i na wsi najdotkliwiej uczuwać się daje niewątpliwie nauczycielom w tych gminach wiejskich, które albo bezpośrednio graniczą z większem miastem albo są w wielkiej pobliskości Lwowa lub Krakowa. Dlatego też dotąd przy przyznawaniu dodatków lokalnych uwzględniano głównie nauczycieli, pełniących swoje obowiązki w tego rodzaju gminach.

Oprócz tego są nauczyciele w miejscowościach uznanych za zdrojowiska lub uzdrowiska w gorszem położeniu, aniżeli nauczyciele w innych miejscowościach, należących pod względem płacy nauczycielskiej do tej samej kategoryi. Z tej przyczyny zgodzono się w subkomitecie na taką zmianę drugiego ustępu art. 12., według której w gminach wiejskich, położonych w promieniu trzech kilometrów od miasta Lwowa i Krakowa (razem z Podgórzem) nauczyciele pobieraliby dodatek miejscowy, do emerytury niewliczalny, w kwocie 100 zł., zaś w gminach, graniczących bezpośrednio z miastami II. klasy płac nauczycielskich, oraz w miejscowościach, uznanych za zdrojowiska lub uzdrowiska, takiż sam dodatek w kwocie 50 zł. Wszelkie inne dodatki miejscowe, o ileby obciążały fundusz krajowy, lub go obciążyć mogły, zostałyby uchylone.

Skutkiem powyższego postanowienia otrzymałoby 69 nauczycieli dodatek po 50 zł. t. j. razem 3.450 zł., a 47 nauczycieli dodatek po 100 zł. t. j. razem 4.700 zł. Kwota potrzebna na wszystkie powyższe dodatki wynosiłaby na taki sposób 8.150 zł. Od tej kwoty należy jednak potrącić kwotę 1.630 zł., jaką obecnie nauczyciele w gminach wiejskich, położonych w promieniu trzech kilometrów od Lwowa i Krakowa (z Podgórzem) tytułem dodatków miejscowych pobierają. A tak projektowane powyżej przyznanie dodatków miejscowych pociągnęłoby za sobą zwiększenie rocznego wydatku z funduszu krajowego o 6.520 zł.

Co do art. 13., proponuje Wydział krajowy opuszczenie ustępu 3, dozwalającego przyznawanie dodatku pięcioletniego tylko do lat trzydziestu służby na posadzie stałego nauczyciela. Uchylenia tego ustępu domagają się także posłowie Zoll i Madeyski w swoim wniosku a następnie żądają również uchylenia 5go ustępu w rzeczonym artykule, według którego nauczycielowi, przeuoszącemu się do innej miejscowości na posadę z wyższą od jego dotychczasowej płacą, potrąca się z uzyskanych poprzednio dodatków pięcioletnich ta kwota, o którą płaca jego się podwyższyła.

Subkomitet zgodził się na uchylenie obydwóch ustępów. Skutkiem bowiem ograniczenia przyznawania dodatku pięcioletniego do lat trzydziestu służby, krzywdzi się wyłącznie kilkunastu starszych wiekiem nauczycieli, którzy mianowani byli stale przed wejściem w życie ustawy z dnia 3. maja 1873 (Dz. u. kr. Nr. 251) i na mocy ostatniego ustępu art. 13. pierwszy dodatek pięcioletni otrzymali dopiero z upływem piętnastego roku swojej służby lub z upływem piątego roku stałej służby na nowym etacie. Postanowienie ustępu 4. rzeczonego artykułu, aby dodatek pięcioletni przyznany mógł być najwięcej pięć razy, zostałoby oczywiście niezmienione.

Ale i utrzymanie ustępu 5., o którym powyżej była mowa, nie da się zdaniem subkomitetu usprawiedliwić. Celem jego było, zapobiegnąć przenoszeniu się nauczycieli z jednego miejsca na drugie, szczególniej z posady wiejskiej na posadę miejską. Jednakże obawy częstego przenoszenia się podobnego wcale nie ma, gdyż nauczyciele wiejscy rzadko kiedy nawet pod względem kwalifikacyi współzawodniczyć mogą z kandydatami na posady miejskie, a jeżeliby im, jak tego nowy projekt chce, umożliwionem było posunięcie się na wyższą płacę bez potrzeby przenoszenia się do innej gminy, to tem chętniej trzymać się będą tego miejsca, do którego pierwotnie zostali zamianowani. Najczęściej przenoszenia nauczycieli następują z urzędu, a do tych przypadków ustęp 5. art. 13. wcale się nie odnosił.

Efekt finansowy uchylenia obydwóch powyższych ustępów przedstawia się wcale skromnie. Obecnie bowiem zwiększenie rocznego wydatku, spowodowane uchyleniem 3. ustępu, wynosiłoby blisko 2.000 zł., uchyleniem zaś ustępu 5. blisko 1.000 zł. czyli razem około 3 000 zł.

Rozumie się zresztą samo przez się, że uchylenie ustępów obydwóch pociągnęłoby dla stron interesowanych skutek praktyczny dopiero od dnia wejścia w życie nowej ustawy. Od tego więc czasu mogłyby strony te rościć sobie pretensyę do wyższych dodatków, ale nie za czas ubiegły, w którym im prawo do tak podwyższonego dodatku ustawą było odmówione.

Wniosku posłów Zolla i Madeyskiego co do zmiany art. 17-go subkomitet popierać nie mógł, albowiem efekt finansowy, gdyby za podstawę przyjęto wydatek na wynadgrodzenie nauki w godzinach nadobowiązkowych z r. 1891, okazałby się bardzo wielkim, bo dochodzącym blisko 60 000 zł., trudno zaś było czynić jakiekolwiek obliczenie na podstawie projektowanych zmian w planie nauk, dopóki po przeprowadzeniu ich praktyka nie wykaże, za ile godzin nadobowiązkowej nauki wynadgrodzenie będzie w przyszłości udzielane.

Jakkolwiek projektowane przez subkomitet zmiany w art. 11, 12 i 13 ustawy z roku 1889 stanowiłyby dla bardzo wielu nauczycieli znaczne polepszenie ich bytu materyalnego, a wynagradzanie stanu nauczycielskiego oparły na pewnym stałym i słuszniejszem od dotychczasowego systemie, jakkolwiek zmiany te wymagałyby znacznie zwiększonego, albowiem według poprzednio przytoczonych obliczeń, razem sumę *198.355* zł. wynoszącego wydatku, którego pokrycie spadłoby na fundusz krajowy, to mimo to zdarzyć się może, iż głównie skutkiem przyznanych dawniej dodatków lokalnych, albo skutkiem podwyższenia płacy, spowodowanej rewizyą klas po ostatnim spisie ludności, wielu nauczycieli w razie przyjęcia wyłuszczonego powyżej projektu, w dochodach swych żadnego nie doznają podwyższenia lub nawet doznaćby mogli pewnego uszczuplenia. Są to konsekwencye, z któremi się przy każdej zmianie systemu w wyznaczaniu płac liczyć potrzeba. Słuszność jednak wymaga, aby żadnemu nauczycielowi przez zaprowadzenie systemu, przy którym bardzo wielu kolegów jego korzyści odnosi, krzywda nie

była wyrządzoną i dlatego ustanowił subkomitet, polecić zatrzymanie 1-go ustępu art. 12-go, stanowiącego, że jeżeliby wskutek nowej ustawy nauczyciel w swoich poborach miał ponosić uszczerbek, to zatrzyma dotychczasowe pobory jako dodatek osobisty, dopóki na wyższą posadę nie będzie przeniesiony. Jednakże postanowienie to weszłoby do art. 15-go w miejsce przepisu, tamże zawartego i do nauki religii się odnoszącego, który po wydaniu nowej ustawy o katechetach stał się całkiem zbytecznym.

Cały powyższy wywód wraz z uchwałami subkomitetu, dotyczącemi zmiany art. 11., 12., 13., 15. i 16. ustawy z dnia 1. stycznia 1889 zostały przez niżej podpisanego sprawozdawcę komisyi szkolnej przedstawione i przeważną jej większością przyjęte.

Komisya szkolna uchwaliła nadto nauczycielom w tych gminach wiejskich, które stanowią ognisko przemysłu górniczego, przyznać taki sam dodatek miejscowy, jaki subkomitet zaproponował dla miejscowości, uznanych za zdrojowiska lub uzdrowiska. Jednakże oznaczenie gmin, które ze względu na przemysł górniczy zasługują na dodatek miejscowy, uskuteczniałby Wydział krajowy w porozumieniu z Radą szkolną krajową.

Komisya szkolna uchwaliła następnie małą jeszcze zmianę art. 14-go, według którego nauczyciel, kierujący szkołą ludową pospolitą, należący do I. lub II. klasy płacy, pobiera dodatek w kwocie 100 zł., zaś nauczyciel kiernjący z płacą III. lub następnych klas 50 zł. rocznie, jeżeli w szkole takiej oprócz niego ustanowiony jest przynajmniej jeszcze jeden nauczyciel etatowy. Ponieważ bowiem według powyżej wyłuszczonego nowego projektu wielu nauczycieli z dawniejszej II. klasy płac przeszłoby do III. klasy, w której wyznaczono taką samą płacę, jak w dawniejszej II. klasie, słuszną przeto jest rzeczą, ażeby i nauczycielowi, kierującemu szkołą ludową pospolitą, należącemu według nowego projektu do III. klasy płac, za kierownictwo przyznano dodatek 100 zł. Skutkiem tego podwyższonoby kierownikom w 12-tu miastach dodatek ów z 50 zł. na 100 zł., coby pociągnęło za sobą zwiększenie wydatku rocznego o *1.200* zł.

Gdyby wszystkie w powyższym wywodzie projektowane zmiany ustawy szkolnej przez Wysoki Sejm zostały przyjęte, to zwiększenie rocznego wydatku, mającego być pokrytym z funduszu krajowego, wynosiłoby — mając dzisiejszy faktyczny stan szkół ludowych na względzie — według poprzedniego obliczenia 199.555 zł. czyli w okrągłej sumie 200.000 zł.

Według wniosku komisyi szkolnej miałaby jednak nowa ustawa wejść w życie z dniem 1. lipca b. r. a w takim razie wynosiłoby zwiększenie wydatku rzeczonego na rok bieżący połowę sumy powyższej t. j. 100.000 zł. Ze względu na rozmaite wakansy należy jednak 5% z tej sumy t j. 5.000 zł. strącić, skutkiem czego komisya szkolna po porozumieniu się z komisyą budżetową wnosi, aby suma 95.000 zł. na powyższy cel w roku bieżącym w rubryce wydatków do budżetu szkolnego funduszu krajowego wstawioną została.

W końcu objawiono w komisyi szkolnej życzenie, aby Wysoki Sejm uchwalił rezolucyę, któraby zawierała wskazówkę dla Rady szkolnej krajowej co do stosunku liczby młodszych nauczycieli do starszych w szkołach kilkuklasowych, albowiem dotąd nie wiadomo, jakiego pod tym względem trzymać się należy prawidła, w rozmaitych szkołach stosunek ten jest niejednostajny, co wywołuje wiele zażaleń i petycyi, wnoszonych tak do Rady szkolnej, jakoteż do Wysokiego Sejmu.

Komisya szkolna zgodziła się przeto co do tej kwestyi na taką zasadę, aby we wszystkich szkołach o dwóch do pięciu posadach nauczycielskich etatowych jedna z nich ustanowioną była jako posada młodszego nauczyciela, zaś w szkołach o więcej niż pięciu posadach nauczycielskich etatowych dwie z nich ustanowione były jako posady młodszych nauczycieli.

Na podstawie całego powyższego sprawozdania, komisya szkolna wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje załączony ·/. projekt ustawy, zmieniającej postanowienia artykułów 4., 8., 11., 12., 13., 14., 15. i 16. ustawy z dnia 1. stycznia 1889 L. 16 Dz. u. kr. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

II. Na pokrycie wydatków spowodowanych powyższą ustawą, wstawia się na rok bieżący do budżetu funduszu szkolnego krajowego 95 000 zł.

III. Wzywa się c. k. Rząd a względnie Radę szkolną krajową, aby istniejące szkoły filialne zamienił na szkoły etatowe.

IV. Wzywa się c. k. Rząd a względnie Radę szkolną krajową, aby we wszystkich szkołach o dwóch do pięciu posadach nauczycielskich etatowych, jedna z nich ustanowioną była jako posada młodszego nauczyciela, zaś w szkołach o więcej jak pięciu posadach nauczycielskich etatowych dwie z nich ustanowione były jako posady młodszych nauczycieli.

Powyższemi uchwałami załatwione są zarazem wszelkie petycye, zdążające do poprawy bytu materyalnego stanu nauczycielskiego wniesione do l. 84, 87, 89, 90, 92, 94, 95, 100, 106, 109, 110, 111, 113, 114, 117, 125, 129, 241, 242, 243, 247, 248, 250, 257, 259, 261, 268, 269, 270, 288, 289, 292, 293, 294, 376, 377, 379, 380, 381, 383, 384, 459, 462, 463, 465, 469, 470, 478, 481, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 491, 495, 496, 497, 499, 502, 503, 504, 522, 592, 593, 596, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 606, 608, 612, 620, 621, 628, 673, 674, 677, 678, 679, 681, 688, 699, 700, 702, 707, 729, 730, 779, 780, 781, 785, 786, 789, 791, 792, 793, 797, 798, 799, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 871, 872, 873, 874, 879, 880, 881, 883, 884. 885, 939, 942, 944, 950, 954, 956, 958, 959, 960, 961, 962, 964, 965, 967, 1.022, 1.023, 1.024, 1.026, 1.027, 1.030, 1.031, 1.033, 1 037, 1.038, 1.039, 1.042, 1.067, 1.108, 1.109, 1.110, 1.111, 1.118, 1 119, 1.120, 1.121, 1.122, 1.127, 1.128, 1.129, 1.130, 1.131, 1.132, 1.133, 1.134, 1.135, 1.136, 1.137, 1.1 1, 1.178, 1.179, 1.181, 1.184, 1.186, 1.187, 1 284, 1.289, 1.293, 1.294, 1.295, 1.296, 1.297 1.298, 1.370, 1.371, 1.372, 1.373, 1.374, 1.390, 1.409, 1.410, 1.411, 1.413, 1.415, 1.416, 1.417, 1.106, 1.447, 1.490, 1.491, 1.493, 1.495, 1.496, 1.555, 1.556.

Czartoryski *w. r.*
przewodniczący.

Zoll *w. r.*
sprawozdawca.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca postanowienia artykułów 4, 8, 11, 12, 13, 14, 15 i 16 ustawy z dnia 1 stycznia 1889 Nr. 16. Dz ust. kr. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

§. 1.

Artykuły 4, 8, 11, 12, 13, 14, 15 i 16 ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Nr. 16. Dz. ust. kr.) o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych zostają w dotychczasowem brzmieniu uchylone i mają odtąd opiewać:

Art. 4.

Rada szkolna okręgowa odrzuca podania tych kandydatów, którzy skutkiem wyroku karnego są wykluczeni od wybieralności do Reprezentacyi gminnej, oraz takich, na którychby ciążyły postępki niemoralne lub zdrożności, narażające mianowanego nauczyciela na usunięcie z posady.

Z reszty podań układa Rada szkolna okręgowa najdalej w 3 tygodnie po upływie terminu konkursowego listę kompetentów według formularza, przepisanego przez Radę szkolną krajową i przesyła ją miejscowej Radzie szkolnej do zaopiniowania, zaś w przypadkach art. 2. mającym prawo prezenty do wykonywania tego prawa; poczem przedkłada terno (względnie prezentę) wraz z wnioskiem swoim jakoteż z podaniami wszystkich kompetentów i dokumentami Radzie szkolnej krajowej.

Jeżeli ma być obsadzoną posada nauczyciela kierującego szkoły o dwóch lub więcej klasach, Rada szkolna okręgowa umieszcza na liście kompetentów tylko tych kandydatów, których uważa za specyalnie uzdolnionych do kierownictwa.

Art. 8.

Do zakresu działania Rady szkolnej krajowej należy posuwanie nauczycieli na wyższe stopnie płacy w szkołach tej samej kategoryi.

Art. 11.

A) Roczne płace stałych nauczycieli publicznych szkół ludowych dzielą się na następujące klasy:

a) W szkołach pospolitych:

I. klasa we Lwowie i w Krakowie, w połowie posad 900 zł., w drugiej połowie 800 zł.

II. klasa w Białej, Drohobyczu, Jarosławiu, Kołomyi, Nowym Sączu, Przemyślu, Rzeszowie, Samborze, Stanisławowie, Tarnopolu, Tarnowie 700 zł.

III. klasa w Bochni, Brodach, Brzeżanach, Buczaczu, Gorlicach, Gródku, Jaśle, Jaworowie, Krośnie, Podgórzu, Sanoku, Śniatynie, Sokalu, Stryju, Trembowli, Wadowicach, Wieliczce, Złoczowie, Żółkwi 600 zł.

IV. klasa wreszcie miast i miasteczek, w połowie posad każdego powiasu 500 zł., w drugiej połowie 450 zł.

V. klasa w gminach wiejskich dla 15% posad każdego powiatu 400 zł., dla 20% posad 350 zł., dla 65% posad 300 zł.

b) W szkołach wydziałowych osobnych i w klasach szkół wydziałowych, połączonych z pospolitemi:

I. klasa w miastach, wymienionych powyżej pod *a)* I. 900 zł.

II. klasa w miastach, wymienionych powyżej pod *b)* I. 800 zł.

III. klasa w miastach, wymienionych powyżej pod *c)* I. 700 zł.

IV. klasa we wszystkich innych szkołach wydziałowych 600 zł.

B) Płaca stałego młodszego nauczyciela w pierwszych trzech klasach płac szkół pospolitych, tudzież we wszystkich klasach płac szkół wydziałowych wynosi 60% płacy nauczyciela starszego szkoły, przy której młodszy nauczyciel pełni służbę. Płaca młodszego nauczyciela w dwóch następnych klasach płac szkół pospolitych wynosi 300 zł. rocznie.

Za podstawę do obliczenia płacy młodszego nauczyciela w szkołach pospolitych pierwszej klasy płac, przyjmuje się płacę starszego nauczyciela w kwocie 800 zł.

C) Wynagrodzenie nauczycieli, tymczasowo ustanowionych, oznacza Rada szkolna krajowa, nie może ono jednak wynosić mniej niż 250 zł. rocznie, ani przewyższać poborów nauczyciela stałego, którego miejsce nauczyciel tymczasowy zastępuje.

Art. 12.

W gminach wiejskich, położonych w promieniu trzech kilometrów od miast Lwowa i Krakowa (razem z Podgórzem) pobierają nauczyciele dodatek miejscowy, do emerytury niewliczalny, w kwocie 100 zł.

W gminach, graniczących bezpośrednio z miastami II. klasy płac nauczycielskich, oraz w miejscowościach, uznanych za zdrojowiska lub uzdrowiska, wreszcie w gminach wiejskich, stanowiących ogniska przemysłu górniczego, pobierają nauczyciele dodatek miejscowy, do emerytury niewliczalny, w kwocie 50 zł. Oznaczenie gmin, które ze względu na przemysł górniczy zasługują na dodatek miejscowy, będzie rzeczą Wydziału krajowego w porozumieniu z Radą szkolną krajową.

Wszelkie inne dodatki miejscowe, o ile one obciążają fundusz krajowy, lub o ile obciążyć by go mogły, uchyla się.

Art. 13.

Oprócz płacy przyznaje Rada szkolna krajowa nauczycielom na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej z funduszu szkolnego krajowego

dodatek pięcioletni za każde pięć lat nienagannej i skutecznej służby, licząc od dnia stałej nominacyi przy publicznych szkołach ludowych.

Każdy dodatek pięcioletni, zarówno przyznany przed wejściem w życie ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16) jakoteż na przyszłość przyznać się mający, wynosi od wejścia w życie powyższej ustawy dla wszystkich nauczycieli szkół wydziałowych i pospolitych, stale zamianowanych, bez różnicy 50 zł. rocznie.

Dodatek pięcioletni przyznany być może najwięcej razy pięć.

Nauczycielom młodszym mianowanym stale przed wejściem w życie ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16), pięciolecie liczyć należy od chwili, kiedy ustawa ta weszła w życie. Tylko u tych nauczycieli młodszych, którzy stale zawiadywali szkołą filialną i którym prawo do pięciolecia przyznanem już było na mocy ustawy z dnia 2. lutego 1885 (Dz. u. kr. Nr. 27), pierwsze pięciolecie liczy się od tego czasu, od którego owe prawo na mocy tej ostatniej ustawy nabyli.

Nauczycielom mianowanym stale przed wejściem w życie ustawy z dnia 2. maja 1873 (Dz. u. kr. Nr. 251), którzy otrzymali następnie stałe posady z płacą, wymierzoną według co tylko przytoczonej lub według ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz u. kr. Nr. 16) należy się pierwszy dodatek pięciotetni dopiero z upływem piętnastego roku całej dotychczasowej służby lub z upływem piątego roku stałej służby na nowym etacie.

Art. 14.

Za kierownictwo pobiera dyrektor szkoły wydziałowej, połączonej ze szkołą pospolitą, dodatek do płacy w kwocie 200 zł., dyrektor każdej osobnej szkoły wydziałowej, jakoteż nauczyciel, kierujący szkołą ludową pospolitą, należącą do I., II. lub III. klasy płacy, takiż dodatek w kwocie 100 zł., zaś nauczyciel kierujący z płacą IV. lub V. klasy 50 zł. rocznie, jeżeli w szkole takiej oprócz niego ustanowiony jest przynajmniej jeszcze jeden nauczyciel etatowy.

Dodatek ten ma być uważany przy wymiarze emerytury tylko stałych dyrektorów, a względnie stałych nauczycieli kierujących, za część ich płacy.

Zastępcy dyrektora lub nauczyciela kierującego należy się remuneracya w wysokości dodatku za kierownictwo, przywiązanego do tej posady, jeżeli zastępstwo trwa dłużej, jak trzy miesiące.

Art. 15.

Jeżeli wskutek niniejszej ustawy nauczyciel w swoich poborach miałby ponosić uszczerbek, zatrzymuje dotychczasowe pobory jako dodatek osobisty dopóty, póki na wyższą posadę przeniesiony nie będzie.

Art. 16.

Każdemu dyrektorowi, kierownikowi szkoły, tudzież nauczycielowi, który sam jeden w szkole naucza, należy się stosowne bezpłatne pomieszkanie, ile możności w budynku szkolnym. W braku pomieszkania należy im się z funduszu szkolnego miejscowego wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna okręgowa w każdym szczególnym przypadku, poro-

zumiawszy się z stronami, obowiązanemi do dostarczenia pomieszkania nauczycielowi.

Wszyscy inni nauczyciele w miastach i miasteczkach pobierają dodatek na mieszkanie, wynoszący 10% ich płacy.

W gminach wiejskich należy wyznaczyć nauczycielowi kierującemu lub samoistnemu przynajmniej jeden morg ziemi ornej dla użytku własnego.

O ile tego gruntu gmina lub obszar dworski nie dostarczy dobrowolnie, pokryje fundusz szkolny miejscowy koszta wydzierżawienia gruntu dla nauczyciela.

Gdyby w pojedynczych przypadkach dostarczenie lub wynajęcie ziemi ornej dla nauczyciela było niemożliwem, co przez Radę szkolną okręgową ma być stwierdzone, nie służy nauczycielowi prawo do żądania z tego tytułu żadnego odszkodowania lub wynagrodzenia.

§. 2.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem pierwszym lipca 1892.

§. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi oświaty.

L. s. 12.954/1892.

Aleg. 194.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie poręki kraju dla pożyczki miasta Krakowa w kwocie 1.500.000 zł. zaciągnać się mającej na pokrycie nadzwyczajnych potrzeb miasta.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdaniem z dnia 20. lutego 1892 l. 5.505 przedłożył Magistrat stoł. królewskiego miasta Krakowa uchwałą Rady miejskiej w Krakowie z dnia 18. lutego 1892, którą postanowiono zaciągnąć na pokrycie nadzwyczajnych potrzeb miasta pożyczkę w kwocie 1.600.000 zł. a to w powszechnym austryackim zakładzie kredytowym ziemskim. Magistrat uprasza w myśl §§. 11. i 64. statutu miasta Krakowa, ażeby Wydział krajowy swego przyzwolenia do zaciągnięcia tej pożyczki udzielił.

Według programu ułożonego przez komisyę skarbową Rady miejskiej, a przez Radę miejską przyjętego, użytą ma być wymieniona pożyczka na inwestycye, które dadzą się podzielić na trzy działy.

A) Budowy przez Radę miasta uchwalone i i już wykonane.

B) Budowy przez Radę miasta uchwalone i już w wykonaniu będące.

C) Budowy i ulepszenia przez komisyę i sekcyę do uchwalenia proponowane.

Do pierwszej kategoryi należą:

1. Most zwierzyniecki na Rudawie zbudowany kosztem . . 21.848 zł. 76 ct.
2. Most na Smoleńsku kosztem . . . . . 3.311 „ 64 „
3. Szkoła barakowa przy ulicy Miodowej kosztem . . . 14.155 „ 62 „

Do drugiej kategoryi należą:

1. Dwie szkoły przy ulicy Dietla już na ukończeniu a jedna szkoła przy ulicy Studziennej rozpoczęta, kosztem . . . . . 174.000 „ — „
2. Rozpoczęta budowa teatru. Ogólne koszta wynosić będą 585.771 zł. 03 ct. a po potrąceniu zapisu śp. Kruzera i datków Kasy oszczędności, razem 96.125 zł. 31 ct., potrzeba na pokrycie kosztów budowy teatru . . . 489.645 „ 72 „
3. Budowa koszar dla obrony krajowej według kosztorysu . . 150.000 „ — „
4. Budowa targowiska na bydło i zakład kontumacyjny . . 250.000 „ — „

5. Muzeum techniczne i przemysłowe	200.000 zł.	— ct.
6. Dwie szkoły przy ulicy Topolowej	126.000 „	— „
7. Budowa dwóch szkół barakowych	24.000 „	— „
Do trzeciej kategoryi należą:		
1. Stajnia na jarmarki końskie	30.000 „	— „
2. Rozszerzenie rzeźni miejskiej	28.000 „	— „
3. 25 kramów przy ulicy Mostowej	1.875 „	— „
4. Podsienia dla straganiarzów w jatkach poddominikańskich .	2.016 „	— „
5. Restauracya szkoły na Kazimierzu	15.000 „	— „
6. Restauracya wieży ratuszowej i kościoła N. P. Maryi, kosztem .	20.000 „	— „
7. Cena kupna starego teatru	12 394 „	— „
Razem . .	1.562.246 zł.	14 ct.

Na raty amortyzacyjne zaciągnąć się mającej pożyczki przeznaczyła Rada miejska następne pokrycie.

1. Dochód za Sukiennice, dotychczas niezamieszczany w budżecie, rocznie co najmniej	15.000 „	— „
2. Dochód z gazowni miejskiej po potrąceniu wydatku na amortyzacyę zaciągnionej pożyczki 550 000, dotychczas obracany na rozszerzenie zakładu, co już obecnie nie będzie potrzebne	30.000 „	— „
3. Dochód z targowicy na bydło ze stacyą kontumacyjną urządzić się mającej kosztem 250.000 zł.	15.000 „	— „
4. Subwencya na budowę teatru rocznie	5.000 „	— „
5. Podwyższenie opłaty od czynszu o $^{1}/_{4}/_{100}$ przyniesie . .	5.000 „	— „
6. Dodatki do podatków pobierane obecnie na wysokości 12% przynoszą rocznie 72.000 zł. Podwyższone o $^{5}/_{6}/_{100}$	5.000 „	— „
Razem . . .	75.000 zł.	— ct.

Warunki, pod którymi c. k. uprzyw. powszechny austryacki zakład kredytowy ziemski pożyczkę w wysokości 1.600.000 udzielić przyrzekł, są następne:

Pożyczka ma być hipoteczną i zaintabulowaną na realnościach, które zakład kredytowy wskazał.

Pożyczka ma być spłaconą w 50 letnich 4·62% wynoszących anuitetach po kursie 90 za 100.

Pożyczka nie może być przez gminę wypowiedzianą i naraz spłaconą.

Promesa Zakładu kredytowego ziemskiego obowiązuje do 1. kwietnia 1892.

W międzyczasie, gdy sprawa przez Wydział krajowy rozpatrywaną była, podjęła gmina Krakowa już raz przerwane rokowania z czeską kasą oszczędności w Pradze, a taż kasa oszczędności oznajmiła Reprezentacyi gminy załączoną pod ·/. promesą z dnia 26. marca b. r. l. 1249, że gotowa jest udzielić gminie Krakowa pożyczki do 1,500.000 zł. „w gotówce“ spłatnej w 5% anuitetach, wszelako pod warunkiem, jeżeli kraj poręczy takową jako ręczyciel i płatnik.

Alegat.

Nie podlega najmniejszej wątpliwości, że oferta kasy oszczędności w Pradze jest korzystniejszą, bo gmina otrzymując pożyczkę gotówką bez żadnych dyferencyi kursu, otrzyma o 160.000 zł. więcej, aniżeli w Zakładzie kredytowym ziemskim, a co najważniejsza może w każdej chwili skonwertować względnie spłacić pożyczkę.

W skutek tej oferty wniosła Reprezentacya gminy do Wydziału krajowego podanie z dnia 26. marca b. r., którem uprasza Wydział krajowy o przyzwolenie na zaciągnięcie pożyczki w pragskiej kasie oszczędności i o wyjednanie w Wysokim Sejmie poręki kraju dla tej pożyczki.

Wydział krajowy po ścisłem zbadaniu sprawy i po rozpatrzeniu stanu gospodarki gminy, uchwalił przychylić się do prośby gminy i przyzwolić na pożyczkę 1,500.000 zł., i

przedstawić Wys. Sejmowi wniosek na udzielenie poręki kraju, tak jak to Wysoki Sejm dla innych miast n. p. Stanisławowa i Gorlic uczynił. Motywa wniosku Wydziału krajowego są następujące:

Oceniając administracyę Krakowa przedmiotowo, przyznać trzeba, że gmina Krakowa przoduje wszystkim gminom w kraju w ofiarności na rzecz nauki i sztuki. Nadto przy stosunkowo niewielkich zasobach dźwiga wielki ciężar utrzymania licznych zabytków starożytności historycznych i zabytków sztuki. Przekonuje o tem i program inwestycyjny, który obecnie przedłożyła. Są to inwestycye na rzecz nauki i sztuki w interesie kraju i państwa. — Z szczególnem uznaniem podnieść należy gorliwość, z jaką się zajęła budową teatru, który już jest obecnie pod dachem.

Takie usiłowania zasługują na poparcie ze strony kraju, a dodać należy, że proszona poręka nie naraża wcale funduszu krajowego, jak to krótki pogląd na finansową gospodarkę gminy udowadnia.

Gmina Krakowa zaciągnęła dotychczas dwie większe pożyczki, a mianowicie: Zaciągnęła w roku 1874 pożyczkę loteryjną w kwocie 1,500.000 zł., którą spłaca według planu umorzenia, względnie planu ciągnienia. Pożyczka ta, a raczej reszta pożyczki zabezpieczoną jest nie tylko w ratach, które Rada miejska rokrocznie do budżetu wstawia, ale nadto w nagromadzonych kapitałach, które obecnie do 700.000 zł. wynoszą.

Kapitały te powstaty w ten sposób, że Rada miejska bacząc na to, że kwoty przeznaczane rok rocznie do wylosowania są w pierwszych latach mniejsze, a w ostatnich latach największe, postąpiła bardzo roztropnie, wstawiając rokrocznie do budżetu kwotę 65.000 zł. bez względu na to, że do wylosowania daleko mniejsza suma przypada.

W ten sposób urosły powyżej wykazane zapasy, które obecnie w znacznej części zaliczkowo za zwrotem z zaciągnąć się mającej pożyczki przeważnie na budowę teatru i inne inwestycye użyte zostały.

Dodać należy, że pożyczka 1,500.000 zł. użytą została na liczne budowle, a przedewszystkiem na restauracyę Sukiennic.

Restaurując Sukiennice, uratowała gmina Krakowa nietylko jeden z najpiękniejszych zabytków budowlanych, ale nadto zrobiła dobry interes.

Według zamknięcia rachunkowego za rok 1890 miała gmina ze Sukiennic dochodu brutto 31.910 zł., a czystego dochodu użytego na spłatę kapitałów biernych 21.101 zł. 62 ct.

Również przedstawia się korzystnie zaciągnięcie drugiej pożyczki w kwocie 550.000 zł. na kupno gazowni od Towarzystwa gazowego w Dessau. Zakupując gazownię była gmina w stanie nie tylko sprzedawać gaz członkom gminy i instytucyom po niższych cenach, ale nadto ma czystego zysku po uiszczeniu rat amortyzacyjnych, rocznie po 30.000 zł., które obecnie na spłatę pożyczki zaciągnąć się mającej przeznacza.

Według wykazu majątku gminy z końcem roku 1890 dołączonego do zamknięcia rachunkowego za r. 1890 przewyższa stan czynny stan bierny o 5,163.099 zł.

Z powyższego zestawienia wynika, że poręka nie naraża wcale kraju na stratę, a zresztą i Wydział krajowy czuwać będzie nad tem, by raty miały w budżecie należyte pokrycie.

Jeżeli instytucye finansowe stawiają gminie Krakowa trudniejsze warunki, to pochodzi ztąd, że mają pewne skrupuły z tego powodu, że Kraków jest twierdzą.

Co do programu inwestycyjnego, przedstawionego przez Radę miejską, czyni Wydział krajowy następne uwagi:

Z zaciągnąć się mającej pożyczki odpada przedewszystkiem kwota 160.000 zł., ponieważ gmina zaciągając pożyczkę w kasie oszczędności czeskiej zyskuje 160.000 zł. Powtóre wykreśloną być może kwota 100.000 zł. na budowę koszar, ponieważ miasto Kraków w stosunku

do innych miast, korzystało za mało z bezprocentowych pożyczek, przeznaczonych na budowę koszar i Wydział krajowy gotów jest udzielić gminie bezprocentową pożyczkę z funduszu koszarowego do 100.000 zł., jeżeli gmina o nią upraszać będzie.

W końcu przeznacza gmina na budowę Muzeum techniczno-przemysłowego kwotę 200.000 zł. Jakkolwiek budowa ta jest niewątpliwie pożądaną i przyniesie pożytek, jednak Wydział krajowy sądzi, że może być na razie odroczoną i że ograniczyć się należy na niezbędne inwestycye.

W ten sposób prostując program, wystarczyłaby pożyczka w kwocie 1,100.000 zł. W ostatniej chwili jednak wyłoniła się kwestya budowy gimnazyum i szkoły realnej, a mianowicie donosi p. Prezydent miasta Krakowa w relacyi z dnia 26. marca b. r., że przed kilkoma dniami nadeszło zawiadomienie, że skarb państwa, na mocy dłuższych rokowań, zamierza z gminą Krakowa zawrzeć umowę, mocą której obowiązaną by była gmina wystawić własnym kosztem budynek na gimnazyum i szkołę realną, zaś skarb państwa obowiązuje się przez 20 lat płacić roczny czynsz, wynoszący 5¼% od wyłożonego na budowę kapitału. Koszta budowy wynosić będą około 400.000 zł.

Ponieważ sprawa ta w każdym razie bliższego rozpatrzenia potrzebuje, przeto Wydział krajowy sądzi, że zrealizowanie dalszej pożyczki 400.000 zł. nastąpićby mogło dopiero po dokładnem zbadaniu sprawy budowy gimnazyum.

Z powodów wyłuszczonych Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt do ustawy, tudzież rezolucyę do Wydziału krajowego pod *B).*

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 29. marca 1892.

Marszałek krajowy:

***Sanguszko** w. r.*

Sprawozdawca:

***Dr. Józef Wereszczyński** w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

I.

Ustawa

z dnia . . . . . o poręczeniu przez kraj pożyczki, którą stoł. królewskie miasto Kraków w kwocie 1,500.000 zł. na inwestycye zaciągnąć zamierza.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Kraj poręcza jako ręczyciel i płatnik pożyczkę, którą stoł. królewskie miasto Kraków w czeskiej kasie oszczędności do wysokości 1,500.000 zł. zaciąga.

Kraj poręcza spłatę pożyczki nietylko w umówionych ratach anuitetowych, ale i spłatę kapitału względnie reszty kapitału naraz w razie wypowiedzenia.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

II.

Rezolucya.

I. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zeznania skryptu dłużnego w myśl ustawy o poręce kraju dla pożyczki miasta Krakowa.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby zezwolił na razie na zrealizowanie pożyczki w kwocie 1,100.000 zł.

Reszta pożyczki może być podjętą dopiero po ostatecznem załatwieniu sprawy bubudowy gimnazyum i szkoły realnej.

Nr. 1249.

Böhmische Sparcasse.

An das Hohe Praesidium der königl. Hauptstadt Krakau!

In Erledigung des durch Herrn Franz Sląk Namens der löblichen Stadtgemeinde Krakau überreichten Einschreitens vom 15. d. M. erklärt sich die Direction bereit, der löblichen Stadtgemeinde Krakau ein Darlehen im Betrage von einer Million fünf hundert tausend Gulden ö. W. gegen 4½ % Verzinsung und Annuitäten-Zahlung unter den in dem beiliegenden Schuldscheinentwurfe ·/. enthaltenen und den nachstehenden weiteren Bedingungen zu gewähren:

1. Der im Abs. 1. des Schuldscheinentwurfes festgestellte jährliche Pauschalbetrag hat mindestens 5% der Darlehenssume zu umfassen.

2. Die halbjährige Kündigung dieses Darlehens wird beiden Theilen vorbehalten.

3. Das Protokoll über die Sitzung der Gemeinde-Vertretung Krakau, in welcher der Beschluss zur Aufnahme des Darlehens gefasst wurde, ist in autentischer Abschrift und beglaubigter Uibersetzung in deutscher Sprache vorzulegen.

4. Ebenso ist die Bestätigung der k. k. Bezirkshauptmannschaft Krakau oder k. k. Statthalterei in Lemberg über die Legitimation der den Schuldschein fertigenden Personen zur Vertretung der Gemeinde beizubringen.

5. Das Darlehen per 1,500.000 fl. sammt Nebengebühren ist simultan auf nachstehenden Realitäten pfandrechtlich sicher zu stellen und zwar:

a) auf der Realität CNr. 471 umfassend die städtischen Fleischbänke (Gdb. E. Z. 456);
b) auf dem Schulgebäude, dem Sichenhause und Reconwalescentenhause (Gdb. E. Z. 1.109);
c) auf dem Viehmarkte und der Contumazanstalt für Borstenvieh (Gdb. E. Z. 71);
d) auf dem städt. Theater (Gdb. E. Z. 392);
e) auf den beiden Schulgebäuden (Gdb, E. Z. 394);
f) auf der Feuerwehrkaserne (Gdb. E. Z. 1.212);
g) auf der Schule für bildende Kunst (Gdb. E. Z. 972);
h) dann auf den Tuchlauben (Sukiennice) (Gdb. E. Z. 1);

und zwar auf den sub a), c), d), e), f) und g) bezeichneten Realitäten als erste Satzpost, auf den sub b) genannten Realitäten als Post „drei“ und auf den sub h) genannten Tuchlauben als Post Z. „dreizehn“.

Die diese Einverleibung ausweisenden Grundbuchs-Extracte sind im Originale und in beglaubigter deutscher Uibersetzung beizubringen.

6. Der Nachweis der Zustimmung des Landes-Ausschusses zur Aufnahme des Darlehens im Sinne des §. 64 Abs. 11 des Gemeindestatutes für die Stadt Krakau ist vorzulegen.

7. Es ist ein Landesgesetz zu erwirken, in welchem das Land Galizien die Haftung für die pünktliche Rückzahlung des Darlehens, sei es im Wege der vereinbarten Pauschalraten sei es im Wege des in Folge Eintrittes der vorbehaltenen halbjährigen Kündigung des Darlehens bezw. des noch bestehenden Restes desselben als Bürge und Zahler übernimmt.

8. Ferner sind die nach dem Entwurfe in deutscher Sprache ausgefertigte Schuldurkunde nebst allen auf die Einverleibung des Darlehens und auf die allfällige Anmerkung von Vorgangsrechten Bezug nehmenden Urkunden und Tabularbescheiden sowie den die Einverleibung des Darlehens sammt Nebengebühren in der bedungenen Rangordnung nachweisenden, das Gutsbestandblatt enthaltenden Total-Extracten im Originale und beglaubigter deutscher Uibersetzung, dann der Quittung über die Berichtigung der Eintragungsgebühr behufs Zahlungsanweisung anher vorzulegen.

9. Die Erhebung der Darlehens-Valuta hat längstens bis Ende December 1892 zu erfolgen, der Beginn der planmässigen Tilgung ist in dem Schuldscheine auf den 1. Jänner 1893 festzusetzen.

Die Valuta kann auch in mindestens 100.000 fl. umfassenden Theilbeträgen erhoben werden. Für Beträge von 200.000 fl. und darüber hat die Anzeige des Erhebungstages vierzehn Tage vorher zu erfolgen.

Von diesem zur Erhebung festgesetzten Tage hat die Verzinsung des betreffenden Theilbetrages unter allen Umständen zu erfolgen auch wenn die Valuta an diesem Tage nicht thatsächlich erhoben werden sollte.

Bis zur Erhebung des ganzen Darlehens sind von den einzelnen zugezählten Darlehensraten die 4½% Zinsen halbjährig in Nachhinein in der Art zu entrichten, dass von den bis Ende Juni 1892 erhobenen Theilbeträgen bei Empfangnahme eines jeden Theilbetrages, die von dem Tage der erfolgten Anweisung desselben bis Ende Juni 1892 entfallenden 4½% Ausgleichszinsen zu entrichten, die vom 1. Juli 1892 weiter laufenden 4½% Zinsen mit Ende December 1892 zu bezahlen und von den bis Ende December 1892 erhobenen weiteren Theilbeträgen die 4½% Ausgleichszinsen bei Erhebung jedes Theilbetrages von dem Tage der erfolgten Anweisung desselben bis Ende December 1892 zu entrichten sind.

An diese Darlehenszusicherung erachtet sich die Direction bis Ende Mai 1892 gebunden. Solle bis dahin nicht die Annahme des Darlehens unter den vorstehenden Bedingungen Seitens der löblichen Stadtgemeinde erklärt worden, würde diese Zusicherung als erloschen betrachtet werden.

Die Grundbuchs-Extracte über die zu belehnenden Objecte werden aufbehalten, die übrigen Beilagen folgen zurück.

Prag am 26. März 1892.

Die Direction der böhmischen Sparcasse.

I. U. D. *Wtzl* v. *Worowka* mp. *K. Florian* mp.

Do L. W. kr. 14.639/92.

Aleg. 195.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie pomocy kraju dla zabezpieczenia budowy sieci kolei wschodnio-galicyjskich.

Wysoki Sejmie!

Sprawa budowy sieci kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich, która już od dawna była przedmiotem starań stron bezpośrednio interesowanych, poruszoną została po raz pierwszy w Wysokim Sejmie w 1883 roku. Już wówczas Wysoki Sejm uznając, że brak kolei w południowo-wschodniej części kraju przynosi wielki uszczerbek zarówno tym okolicom, pozbawionym zupełnie komunikacyi kolejowej, jak i całemu krajowi, rezolucyą z dnia 20. października 1883 zwrócił uwagę c. k. Rządu na to, że najżyźniejsza część kraju t. j. powiaty trembowelski, skałacki, borszczowski, horodeński i zaleszczycki, nie posiada żadnej kolei żelaznej i wezwał c. k. Rząd o najrychlejsze możliwe uposażenie tych okolic odpowiedniemi liniami kolejowemi w kierunku od Tarnopola ku południowi.

Rezolucya ta nie odniosła pożądanego skutku, co skłoniło — na wniosek posła Chamca i towarzyszy — Wysoki Sejm do powzięcia w tym przedmiocie, na posiedzeniu z dnia 23. listopada 1889, następującej uchwały:

„I. Sejm przeznacza tytułem subwencyi z funduszu krajowego na cel budowy sieci kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich z Tarnopola w kierunku Zaleszczyk, Skały i Mielnicy, rentę pięćdziesięcioletnią w kwocie rocznej 25.000 zł. w. a.

II. Sejm przyznaje tę subwencyę pod warunkami następującymi:

a) że c. k. Rząd wybuduje powyższe linie kosztem skarbu państwowego, lub na cel ich budowy przyzna z funduszów państwowych subwencyę w sumie przynajmniej jednego miliona zł. w. a. bądź w formie kapitału, bądź w formie renty;

b) że przed rozpoczęciem budowy kolei zapewniona zostanie wpłata całego kapitału potrzebnego na zupełne wykończenie całej sieci;

c) że przed rozpoczęciem budowy zostanie złożoną deklaracya przedsiębiorstwa, iż kolej będzie budowana ile możności siłami krajowemi;

d) że budowa kolei zostanie rozpoczęta najpóźniej w r. 1891.

III. Jeżeli warunki objęte uchwałą II. zostaną wypełnione, wstawi Wydział krajowy przyznaną w uchwale I. rentę do budżetu funduszu krajowego, począwszy od roku, w którym budowa kolei zostanie rozpoczętą, wszakże nie wcześniej jak począwszy od 1891 roku.

IV. Przyznana uchwałą I. renta będzie, począwszy od roku, w którym zostanie wstawioną do budżetu funduszu krajowego, wypłacaną przez Wydział krajowy, w ratach półrocznych, z dołu, mianowicie dnia 30. czerwca i 31. grudnia każdego roku, do rąk osoby, która się wykaże jako prawny zastępca przedsiębiorstwa powyższych kolei.

V. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby o przebiegu i stanie sprawy kolei wschodnio-galicyjskich złożył sprawozdanie na sesyi najbliższej".

Uchwała ta, odnosząca się do sieci kolejowej w łącznej długości około 206 kilometrów, której koszta budowy według przybliżonych dat zawartych w sprawozdaniu komisyi administracyjnej z dnia 15. listopada 1889 L. S. 1246 wynosić miały 12½ milonów, a ewentualnie nawet 14½ milionów zł. w. a., pomimo mnogich przypomnień ze strony Wydziału krajowego, nie weszła w wykonanie z powodu niedopełnienia warunków wyżej przytoczonych.

Alegat A. Wprawdzie c. k. Ministerstwo handlu w dołączonym ℣. (aleg. A.) reskrypcie z dnia 18. lutego 1892 L. 18991/91. zakomunikowanym Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 27. lutego 1892 L. 15888, a dotyczącym ogólnego programu budowy sieci kolei lokalnych w naszym kraju, uznało linie kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich, a mianowicie:

1) linię Tarnopol-Ostrów-Trembowla-Kopyczyńce;

2) linię Hadynkowce-Teresin-Iwanie puste, z odnogą do Skały;

3) linię Kalinowszczyzna-Tłuste-Zaleszczyki;

w łącznej długości około 170 kilometrów.

Za najważniejsze i za takie, które w pierwszym rzędzie na pomoc państwa zasługują, lecz nie określiło bliżej warunków tej pomocy, żądając na razie tylko ewentualnego porozumienia się z Wydziałem krajowym co do zaprojektowania ustawy krajowej, obejmującej ogólne normy dla subwencyonowania kolei lokalnych, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 r. i udzielając w tym przedmiocie wielu cennych wskazówek, świadczących o nader życzliwem przyjęciu powyższej uchwały i rozpoczętej przez Wydział krajowy akcyi odnośnej. Wydział krajowy będąc zdania, że sprawa, której nagłość Wysoki Sejm już dwukrotnie uznał, wymaga wyjęcia jej z owego ogólnego programu budowy kolei lokalnych na podstawie norm będących przedmiotem badań jeszcze nie ukończonych i osobnego jak najrychlejszego traktowania, udał się odezwą z dnia 8. marca 1892 l. 11722 do c. k. Namiestnictwa z zapytaniem, czy jest życzeniem c. k. Rządu, aby pomieniona wyżej uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 23. listopada 1889 roku i ewentualnie z jakiemi zmianami wznowioną została. Zarazem Wydział krajowy oświadczył gotowość, w razie przychylnej odpowiedzi, przedłożenia Wysokiemu Sejmowi, jeszcze w bieżącej sesyi, odpowiedniego wniosku w tej sprawie.

W odpowiedzi na pomienioną odezwę otrzymał Wydział krajowy przy odezwie c. k.
Alegat B. Namiestnictwa z dnia 22. marca b. r. l. 24.082 dołączony (aleg. B.) reskrypt c. k. Ministerstwa handlu z dnia 18. marca 1892 l. 12.679, z którego wynika, że c. k. Rząd byłby skłonnym przedsięwziąć starania o wyjednanie gwarancyi państwowej, celem zabezpieczenia walorom pierwszeństwa wydać się mającym przez przedsiębiorstwo kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich, 4% dochodu na oprocentowanie i amortyzacyę planem oznaczoną, jeżeli kraj bądź przyzna temu przedsiębiorstwu roczną rentę w kwocie 25.000 zł. a. w. na przeciąg najwyżej lat 75, począwszy od roku rozpoczęcia budowy kolei, nie wcześniej jednak jak od 1893 roku, bądź też udzieli jednorazowej subwencyi w kwocie 500.000 zł. w. a. Zarazem oświadcza c. k. Ministerstwo, że c. k. Rząd nie miałby nic przeciwko temu, gdyby kraj w zamian za powyższą subwencyę zastrzegł sobie przyznanie akcyj zakładowych przedsiębiorstwa kolei wschodnio-galicyjskich, w nominalnej wartości 500.000 zł.

Warunki zaproponowane w powołanym wyżej reskrypcie ministeryalnym co do pomocy kraju w celu zabezpieczenia budowy sieci kolei galicyjskich, o ile dotyczą przyznania renty rocznej

w kwocie 25.000 zł., różnią się od warunków zawartych w przytoczonej powyżej uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 23. listopada 1889 tem, że kiedy podług tej uchwały pomieniona renta miała być wypłacaną przez lat pięćdziesiąt, to w razie przyznania jej na podstawie propozycyi c. k. Rządu w tej samej kwocie rocznej, okres czasu, przez który miałaby być wypłacaną, mógłby trwać dłużej a nawet w razie niepomyślnego rezultatu sfinansowania walorów pierwszeństwa, wypuszczonych przez przedsiębiorstwo kolejowe dla uzyskania kapitału potrzebnego do pokrycia kosztów budowy, mógłby ta rentą kraj być obciążony przez lat siedmdziesiąt pięć.

Wobec tego stanu rzeczy, porównał Wydział krajowy tę propozycyę c. k. Rządu z propozycyą alternatywną, podług której miałaby być przyznaną jednorazowa subwencya w sumie 500.000 zł. w. a. i wypłaconą przedsiębiorstwu kolejowemu, nie wcześniej jak w roku 1893. Z porównania tego okazuje się, że roczna renta po 25.000 zł. przez lat 75 wypłacana, nie licząc procentów składanych, wymagałaby wydatku w sumie 1,875.000 zł. w. a., podczas gdy jednorazowa subwencya 500.000 zł., gdyby nawet pokryta być miała 5% (4½% na odsetki a ½% na amortyzacyę kapitału) pożyczką zaciągniętą w gotówce n. p. w galicyjskiej Kasie oszczędności, spłacalną w 50 latach po 25.000 zł. rocznie, wymagałaby ogólnego wydatku tylko w sumie 1,250.000 zł. w. a. oprócz ewentualnych wydatków na stemple i podatek dochodowy. Przyznanie więc jednorazowej subwencyi w sumie 500.000 zł., byłoby dla funduszu krajowego korzystniejszem a ofiara kraju w tym wypadku byłaby równą a ewentualnie nie o wiele znaczniejszą, aniżeli ta, którą Wysoki Sejm postanowił był przyjąć na rzecz budowy sieci kolei wschodnio-galicyjskich uchwałą swą z dnia 23. listopada 1889. Natomiast otrzymałby kraj w zamian za subwencyę 500.000 zł. akcye zakładowe, które w takim razie mogłyby osiągnąć znaczniejszą wartość dla funduszu krajowego, gdyby koszta sfinansowania kapitału zakładowego, oraz właściwe koszta budowy i przyszłej eksploatacyi kolei zostały o ile możności zniżone, przy należytem zbadaniu projektu budowy i eksploatacyi, nie mniej też przy wykonywaniu ścisłej kontroli nad budową i eksploatacyą pomienionej sieci kolei lokalnych. Co do sposobu pokrycia subwencyi jednorazowej w kwocie 500.000 zł., nie przedstawia Wydział krajowy żadnej na razie propozycyi, albowiem subwencya ta miałaby być wypłaconą najwcześniej w r. 1893 i Wydział krajowy w razie przyjęcia przez Wysoki Sejm niżej przytoczonych wniosków, będzie miał jeszcze czas i sposobność przedłożenia Wysokiemu Sejmowi onej sprawy.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. W celu zabezpieczenia budowy sieci kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich z Tarnopola do Zaleszczyk, Skały i Iwania pustego (Mielnicy), przeznacza Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, jednorazową subwencyę w sumie pięciuset tysięcy zł. w. a.

II. Sejm przyznaje powyższą pomoc pod następującymi warunkami:

a) że w zamian za tę subwencyę otrzyma Reprezentacya kraju Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem akcye zakładowe przedsiębiorstwa sieci kolei wschodnio-galicyjskich, w pełnej nominalnej wartości 500.000 zł. w. a.;

b) że resztę potrzebnego kapitału zakładowego pomienionych kolei, o ile nie zostanie dostarczoną przez miejscowych interesentów, w zamian za akcye zakładowe, zbierze przedsiębiorstwo za pomocą wypuszczenia walorów pierwszeństwa (akcye pierwszeństwa i obligacye pierwszeństwa) na podstawie gwarancyi, której udzielić ma państwo, w celu zabezpieczenia 4%-go dochodu na oprocentowanie i umorzenie walorów rzeczonych;

c) że przed rozpoczęciem budowy kolei zapewnioną zostanie wpłata całego kapitału potrzebnego na zupełne wykończenie całej sieci kolejowej powyżej oznaczonej;

d) że przed rozpoczęciem budowy złoży przedsiębiorstwo deklaracyę, iż pomieniona kolej budowaną będzie ile możności siłami krajowemi;

e) że budowa powyższej kolei zostanie rozpoczętą najpóźniej w r. 1893.

III. Jeżeli warunki objęte uchwałą II. zostaną dopełnione, wypłaci Wydział krajowy po otrzymaniu akcyj zakładowych przedsiębiorstwa wymienionych w tejże uchwale, subwencyę krajową w sumie 500.000 zł. w. a., wszakże nie wcześniej jak w 1893 roku, do rąk tych osób, które przedsiębiorstwo kolejowe do odbioru tej sumy i do pokwitowania w swojem zastępstwie prawnie upoważni.

IV. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby o przebiegu i stanie sprawy sieci kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich złożył sprawozdanie na sesyi najbliższej i w razie przyznania gwarancyi państwowej w myśl uchwały II. b., przedstawił Sejmowi wniosek co do pokrycia wydatku na spłatę oznaczonej powyżej subwencyi krajowej.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 25. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko m. p.

Sprawozdawca.
Edward Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego

Alegat A. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 14.639/92.

Odpis

odezwy c. k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 27. lutego 1892 l. 15.888 do Wydziału krajowego.

Odnośnie do szacownych odezw z dnia 16. marca 1891 l. 8.503, z 30. czerwca 1891 l. 18.590 i z 26. października 1891 l. 40.779 w sprawie zamierzonej przez Świetny Wydział krajowy krajowej akcyi dla uzupełnienia sieci kolei lokalnych w kraju, c. k. Namiestnictwo ma zaszczyt udzielić w załączeniu odpis wydanego w tym przedmiocie reskryptu J. E. Pana c. k. Ministra handlu z dnia 18. lutego 1892 l. 18.991 ex 1891 w dosłownem brzmieniu z prośbą o zawiadomienie c. k. Namiestnictwa, czy Świetny Wydział stosownie do końcowych ustępów powyższego reskryptu zamierza wysłać swych delegatów do proponowanej konferencyi w c. k. Ministerstwie handlu, a w takim razie o podanie nazwisk tych delegatów i czasu, w którym odbycie konferencyi byłoby pożądane.

Wspomniany w reskrypcie ministeryalnym egzemplarz krainskiej ustawy krajowej z d. 4. marca 1891 dz. u. k. krainskich Nr. 6, tudzież mapa projektowanych linij kolei lokalnych, udzieloną będzie Świetnemu Wydziałowi krajowemu niebawem.

Subalegat do Aleg. A. do sprawozdania L. W. kr. 14.639/92.

Odpis

reskryptu ministeryalnego z dnia 18. lutego 1892 l. 18991/91 wystosowanego do J. E. c. k. Namiestnika.

Mit Beziehung auf die Berichte vom 20. April, 30. September und vom 23. November 1891. Zl. 23315, 56379 und 85178 über die vom galiz. Landesausschusse eingeleitete Action wegen Förderung des Localbahnwesens und eventuellen Subventionirung von Localbahnprojecten in Galizien beehre ich mich Euere Exzellenz auf Grund der nunmehr vorgelegten Äusserungen der im Gegenstande einvernommenen technischen Fachbehörden des h. o. Ressorts behufs geneigter Mittheilung an den genannten Landesausschuss Nachstehendes zu eröffnen: Eine planmässige

Action zur Entwickelung des Localbahnwesens in Galizien in der Richtung, dass die Subventionirung von projectirten Localbahnen, welche vom Standpunkte der Landesinteressen als nützlich und wichtig anerkannt sind, aus Landesmitteln in weiterem Umfange als bisher in systematischer Weise ins Auge gefasst wird, muss die rationelle Durchführung dieser Intention vorausgesetzt, auch vom Standpunkte der Regierung als zweckmässig und erwünscht bezeichnet werden, da hiedurch das Zustandekommen gemeinnütziger, zum Theil auch gesammtstaatlichen Interessen dienenden Bahnprojecte theils überhaupt ermöglicht, theils wesentlich gefördert und insbesondere die Möglichkeit geboten wird, bei entsprechender Intervention des Landes die Geldbeschaffung für neue Localbahnprojecte unter Vermeidung der mit privater Finanzirung zumeist verbundenen Übelstände und Mehrkosten erheblich zu verwohlfeilen und zu erleichtern, hiemit aber das gesammte Localbahnwesen in finanzieller Beziehung auf eine weitaus gesündere Grundlage zu stellen, als dies bei Überlassung desselben an die Privat-Speculation möglich wäre.

Ein kräftiges Eingreifen des Landes in Bezug auf die Ausgestaltung des galiz. Localbahnwesens erscheint nach meiner Ansicht auch aus dem Grunde geboten, weil wenigstens nach den bisherigen Erfahrungen die Ausführung neuer Localbahnen lediglich durch die Interessenten und Privatunternehmer wegen der in den meisten Fällen unzureichenden Rentabilität nicht in Aussicht zu nehmen ist; anderseits aber die Regierung in Folge der so bedeutenden Inanspruchnahme des Staatsschatzes für Eisenbahnzwecke und für andere gesammtstaatliche Interessen, sowie im Hinblicke auf die dauernde Erhaltung der so mühsam erzielten Ordnung des Staatshaushaltes sich in Bezug auf die Subventionirung von Localbahnprojecten die grösste Zurückhaltung auferlegen muss.

Was nun vorerst die vom Landesausschusse angestrebte Aufstellung eines allgemeinen Programmes für die Anlage von neuen Localbahnen in Galizien anbelangt, so muss es in erster Linie wohl dem Landesausschusse selbst vorbehalten bleiben, durch Umfragen bei den massgebenden Faktoren, insbesondere den Handels- und Gewerbe-Kammern, den Bezirks- und Gemeindevertretungen und den Interessenten zur Kenntniss der in erster Linie bauwürdigen Localbahnen zu gelangen, wobei es selbstverständlich nicht ausgeschlossen sein wird, dass auch nach Aufstellung eines solchen allgemeinen Localbahnprogrammes Änderungen oder Ergänzungen desselben auf Grund der vorzunehmenden näheren Studien und Erhebungen oder in Folge nachträglich hervortretender Bedürfnisse vorgenommen werden. Nach dem Ergebnisse der in dieser Hinsicht von der k. k. General-Direction der österr. Staatsbahnen und der k. k. General-Inspection der österr. Eisenbahnen gepflogenen Erhebungen wäre nun nach Ansicht der Regierung die Ausführung der nachstehend angeführten aus der beiliegenden Übersichtskarte zu entnehmenden Localbahnlinien nach Massgabe des im Einzelnen zu constatirenden Verkehrsbedürfnisses und der verfügbaren Geldmittel, beziehungsweise der zu erzielenden Interessentenbeiträge ins Auge zu fassen: 1) In erster Linie wird nach h. ä. Ansicht die Sicherstellung der im beiliegenden Plane mit 1 bis 3 bezeichneten sogenannten ostgalizischen oder podolischen Localbahnen, d. i. der Linien von Tarnopol über Ostrów und Trembowla nach Kopyczyńce, von Hadynkowce über Teresin nach Iwanie puste mit der Abzweigung nach Skała und von Kalinowszczyzna über Tłuste nach Zaleszczyki anzustreben sein, bezüglich welcher Linien bekanntlich Verhandlungen im Handelsministerium wegen gesetzlicher Erwirkung einer entsprechenden finanziellen Unterstützung durch den Staat anhängig sind; 2) wird die von den Interessenten seit längerer Zeit angestrebte zum Theile auch gesammtstaatliche Rücksichten förderliche Abzweigung von den sub. 1. genannten Linien bei Ostrów über Kozowa einerseits, nach Halicz anderseits; 3) über Brzeżany und Rohatyn nach Chodorów mit eventueller dereinstiger Fortsetzung nach Stryj ins Auge zu fassen sein (Z. Z. 4. 5 und 6 der Karte); ferner wäre die Ausführung der nachstehenden Localbahnlinien im südöstlichen Theile Galiziens (Z. Z. 7, 8 und 9 der Karte) in Aussicht zu nehmen u. zw. 4), einer Localbahn von Śniatyn oder einem anderen geeigneten Punkte der Linie Lemberg-Czernowitz nach Horodenka, eventuell nach Zaleszczyki; 5) einer Abzweigung von Śniatyn nach Kuty und 6) eine

Verbindung der Kolomea'er Localbahnen von Kniaźdwór mit der auf Staatskosten herzustellenden Eisenbahn Stanislau-Woronianka bei Delatyn; 7) erscheint im allgemeinen und im finanziellen Interesse des Staates wünschenswerth die Anlage von Localbahnen zur Einbeziehung der Salinen in Kałusz, Dolina mit Fortsetzung nach Strutyn und Spas, dann in Bolechów, Drohobycz und Stebnik (Z. Z. 10 bis 14 der Karte). Ausserdem wird in Erwägung zu ziehen sein: 8) die Anlage einer Localbahn von Sambor über Staremiasto nach Turka, dann im nordöstlichen Theile Galiziens: 9) Die Herstellung einer Eisenbahnverbindung von Krystynopol über Mosty einerseits nach Krasne, anderseits nach Żółkiew, (Z. Z. 15, 16 und 17. der Karte). Im nördlichen Theile Galiziens ist ferner in Betracht zu ziehen 10), die auch vom Standpunkte der Militärverwaltung als wünschensverth bezeichnete Bahnverbindung Rozwadów. Przeworsk, (Z. 18 der Karte), während im nordwestlichen Theile des Landes: 11) die vorzugsweise im Interesse der Production und der Verfrachtung der Kohlen aus den Revieren von Jaworzno gelegene Bahnverbindung Jaworzno-Zator-Wadowice-Skawce mit eventueller Abzweigung nach Trzebinia und 12) eine Abzweigung der k. k. Staatsbahnen von Chabówka über Neumarkt nach Zakopane (Z. Z. 19 und 20 der Karte), ins Auge zu fassen sein wird. — In Bezug auf die Wichtigkeit und Dringlichkeit der Sicherstellung der vorangeführten Localbahnlinien gebührt nach h. ä. Ansicht den sub. 1 und 2 genannten Ergänzungslinien im östlichen Landestheile, deren Ausführung in technischer Beziehung keinen erheblichen Schwierigkeiten unterliegt, und die im Hinblicke auf die anerkannte Entwickelungsfähigkeit des berührten Gebiethes bei entsprechender Ökonomie des Baues und Betriebes, insbesondere bei Einhebung angemessener Localbahntarife eine, wenn auch anfänglich bescheidene Rentabilität erwarten lassen, unbedingt der Vorzug. Ausserdem dürfte es sich empfehlen der Realisirung der sub 7 genannten verhältnissmässig geringe Kosten erfordernden Bahnverbindungen zu den im Lande befindlichen Salinen baldigst näher zu treten.

Bezüglich der übrigen im Vorstehenden angedeutenden Localbahnprojecte dürfte die Reihenfolge der näheren Behandlung und der eventuellen Sicherstellung, wie früher bemerkt, von den nachzuweisenden Rentabilitätschancen und der Höhe der Interessentenbeiträge abhängig zu machen sein. Nachdem übrigens derzeit schon als feststehend angesehen werden kann, dass die meisten der fraglichen Localbahnprojecte eine zur Bedeckung der Kapitalslasten ausreichende Rentabilität nicht erwarten lassen und demnach die eventuelle Realisirung derselben nur mit erheblichen Opfern für jene Faktoren und Interessenten, welche die bezüglichen Kapitalslasten übernehmen sollen zu ermöglichen sein wird, dürfte es sich von anderen Erwägungen abgesehen, schon aus naheliegenden finanziellen Rücksichten empfehlen, die Realisirung dieser Bahnprojecte nicht allzusehr zu beschleunigen, sondern dieselbe den Verhältnissen entsprechend auf einen längeren Zeitraum zu vertheilen. Was nun die finanzielle Seite der vom Lande beabsichtigten Action zur Förderung des Localbahnwesens in Galizien gleich wie von anderen Landesvertretungen bisher geübte Praxis der Zusicherung von Landessubventionen à fonds perdu, oder gegen Übernahme von Stammactien der betreffenden Localbahngesellschaft in den meisten Fällen insbesondere dann, wenn eine entsprechende finanzielle Unterstützung durch den Staat nicht thunlich ist, theils nicht ausreichend, theils insoferne nicht zweckmässig erscheint, als hiedurch die Schwierigkeiten und die erfahrungsgemäss sehr bedeutenden Mehrkosten der restlichen Geldbeschaffung durch Ausgabe von Vorzugstitres (Prioritätsactien und Prioritätsobligationen), nicht beseitigt werden. Aber auch für jene Fälle, in welchen auch künftig die Zusicherung einer Kapitalssubvention aus Landesmitteln für die Realisirung des betreffenden Bahnprojectes, als ausreichend und zweckmässig erkannt werden sollte, dürfte es sich zur Schonung der finanziellen Gebahrung des Landes und im Interesse einer zweckmässigen Vertheilung der Kapitalslasten auf einen längeren Zeitraum empfehlen, das Erforderniss für die Bezahlung der zugesicherten Landessubventionen durch eine umfassendere finanzielle Transaction des Landes, beziehungsweise durch ein im Interesse der Förderung des Localbahnwesens in Galizien unmittelbar vom Lande oder eventuell unter Garantie des letzteren, von einem bestehenden oder neu zu creirenden Finanzinstitut aufzunehmendes grösseres Anlehen zu bedecken. Eine derartige umfas-

sendere finanzielle Transaction des Landes dürfte auch insoferne erhebliche Vortheile biethen, als hiedurch die Möglichkeit geschaffen würde Vorzugstitres von Localbahnunternehmungen, deren Erträgniss durch den zu erwartenden Verkehr durch Frachtengarantien, Jahresbeiträge der Interessenten oder selbst durch eine Staatsgarantie gesichert wurde, demnach mit ausreichender Sicherheit im Übrigen aber ohne Verlust und selbst mit finanziellen Vortheilen für das Land von Seite des letzteren zu angemessenen Begebungscoursen zu dem Ende zu erwerben, um die sonst erfahrungsgemäss eintretenden, die Rentabilität des Localbahnunternehmens beeinträchtigenden, erheblichen Coursverluste zu vermeiden.

Unter Umständen wird die Realisirung von Localbahnprojecten auch dadurch zu ermöglichen sein, dass nach dem Vorbilde des in einem Abdrucke mitfolgenden krainischen Landesgesetzes vom 4. März 1891 (Krain. Landesgesetz Bl. Nr. 6) betreffend die Unterkrainerbahnen von dem Lande die Garantie eines für die Verzinsung und Tilgung des Vorzugtitres ausreichenden Bahnerträgnisses übernommen wird, eine Finanzirungsmodalität, die insbesondere dann von Vortheil sein wird, wenn einerseits wie bei den genannten Unterkrainerbahnen, durch nebenhergehende Vereinbarungen mit Interessenten entsprechende Bahnerträgnisse sichergestelt sind, und wenn anderseits die günstige Begebung solcher, auf einer Landesgarantie basirten, sonach eine gesicherte Kapitalsanlage ermöglichenden Localbahntitres an creditfähige, statutenmässig hiezu berechtigte Finanzinstitute in Aussicht genommen werden kann. Wieder in anderen Fällen wird die directe Erwerbung der A. H. Concession durch den Landesausschuss, sowie der Bau und Betrieb der Localbahn für Rechung des Landes mit oder ohne Vorbehalt der nachträglichen Bildung einer Actiengesellschaft ins Auge zu fassen sein, welche Modalität eine zweckmässige Geldbeschaffung durch eine entsprechende finanzielle Transaction des Landes im Sinne der früheren Andeutungen vorausgesetzt, gerade in Galizien besondere Vortheile biethen dürfte, respc. mit verhältnissmässig geringen Regie- und Verwaltungsauslagen durchgeführt werden könnten, da die Staatseisenbahnverwaltung gerade in Galizien, wo sämmtliche neue Localbahnen an Staatsbahnen oder im Staatsbetriebe stehende Localbahnen anschliessen werden, keinen Anstand nehmen wird, und bezw. dazu berufen erscheint, bezüglich solcher projectirten Localbahnen die Projectsaufstellung, die Vorbereitung und Leitung des Baues und die Betriebsführung für Rechnung der betreffenden Bahnunternehmung lediglich gegen Vergütung der Selbstkosten, im Übrigen aber unter möglichst günstigen Bedingungen zu übernehmen. Im Falle Seitens des galizischen Landesausschusses die Erlassung einer allgemein gesetzlichen Norm behufs Förderung des Localbahnwesens in Galizien im Wege eines Landesgesetzes in Aussicht genommen wird, erachte ich mit Rücksicht auf die in anderen Ländern gewonnenen Erfahrungen empfehlen zu sollen, dass einerseits die gesetzlichen Voraussetzungen und Bedingungen für die finanzielle Betheiligung des Landes an der Sicherstellung von Localbahnen nicht zu rege gefasst werden mögen, zumal hin olnedem voraussichtlich die Entscheidung bezüglich der einzelnen Localbahnprojecte speziell zu erlassenden Landesgesetzen vorbehalten werden dürften und dass anderseits dem Landesausschusse die Möglichkeit gewährt werde ohne Abänderung der zu erlassenden grundsätzlichen Normen in jedem einzelnen Falle die den besonderen Verhältnissen am meisten entsprechende Modalität der Finanzirung der bezüglichen Localbahnprojecte und der erforderlichen Beihilfe aus Landesmitteln eintreten zu lassen.

Schliesslich erkläre ich mich bereit, falls dies von Euer Exzellenz und rücksichtlich vom Landesausschusse als dem angestrebten Zwecke förderlich erachtet wird, eine Besprechung der massgebenden Gesichtspunkte und der in Frage kommenden Modalitäten der vom Landesausschusse beabsichtigten Action zu Gunsten des Localbahnwesens in Galizien in Handelsministerium einzuleiten, ob und eventuell in welcher Weise die gedachte Action bereits bei der Finanzirung der sogenannten ostgalizischen oder podolischen Localbahnen verwerthet werden könnte, für welche wie Euer Exzellenz bekannt, eine sehr erhebliche finanzielle Unterstützung durch den Staat beansprucht, respective in Aussicht genommen wird.

Ich lade sohin Euer Exzellenz ein, von dem Vorstehenden dem galiz. Landesausschusse mit Beziehung auf dessen an Euer Excellenz gerichteten im Ausschlusse zurückfolgenden Zuschriften vom 16. März, 30. Juli, und 26. September v. J. Zl. 8503, 18590 und 40779 Kenntniss zu geben und dem gedachten Landesausschusse anheimzustellen, falls derselbe auf die vorstehende Anregung einzugehen gedenkt, baldmöglichst seine Vertreter in das Handelsministerium zu entsenden, welche sich bezüglich des Zeitpunktes der zu pflegenden Verhandlungen mit dem h. ä. Departament VII im kurzen Wege ins Einvernehmen zu setzen hätten, und denen es freigestellt wird zum Zwecke eines Finanz- oder banktechnischen Beirathes auch einen Vertreter der galiz. Landesbank oder eines anderen vertrauenswürdigen Bankinstitutes zu der fraglichen Besprechung beizuziehen.

Zugleich stelle ich Euer Exzellenz anheim sich an obiger Berathung durch Entsendung eines Vertreters zu betheiligen, und denselben behufs Verständigung von dem Zeitpunkte des Zusammentrittes anher namhaft zu machen. Genehmigen Euer Exzellenz die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung. Der k. k. Handelsminister Bacquehem mp.

Alegat B. do sprawozdania Wydziału krajowego 14.639/1892.

Odpis

odezwy c. k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 22. marca 1992 do l. 24.082 do Wydziału krajowego we Lwowie.

Odnośnie do szacownej odezwy z dnia 8. marca 1892 l. 11.722 w sprawie zamierzonego przez Świetny Wydział krajowy wznowienia uchwały sejmowej z d. 23. listopada 1889, zmierzającej do przyspieszenia budowy kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich, c. k. Namiestnictwo ma zaszczyt udzielić Świetnemu Wydziałowi krajowemu w załączeniu odpis wydanego w tym przedmiocie reskryptu Jego Excellencyi Pana ck. Ministra handlu z d. 18. marca 1892 l. 12.679 w dosłownem brzmieniu z prośbą o zawiadomienie c. k. Namiestnictwa, czy Świetny Wydział krajowy stosownie do końcowego ustępu tego reskryptu byłby skłonnym dla dalszego rozwinięcia podjętej przez Reprezentacyę kraju akcyi co do budowy galicyjskich kolei lokalnych, wziąć udział przez swych delegatów w proponowanej konferencyi w c. k. Ministerstwie handlu.

O dalszym postępie tej sprawy, względnie o ewentualnych rozprawach w Sejmie krajowym zechce Świetny Wydział krajowy zawiadomić c. k. Namiestnictwo celem zdania sprawy Wysokiemu c. k. Ministerstwu handlu.

D. u. s.

Odpis

reskryptu c. k. Ministerstwa handlu z 18. marca 1892 L. 12.679 do J. E. p. Namiestnika.

Mit Beziehung auf das Berichtschreiben vom 11. März 1892 Z. 20.161 betreffend die vom galizischen Landesausschusse beabsichtigten Massnahmen zur Förderung des Localbahnwesens im Lande, beehre ich mich Eurer Excellenz unter Rückschluss der Communikate Nachstehendes zu eröffnen: Insoferne es sich zunächst nur darum handelt, einen Beschluss des galizischen Landtages über die Gewährung einer Landessubvention für die projektirten ostgalizischen und podolischen Bahnen als Voraussetzung für die diesem Bahnunternehmen — voraussichtlich in Form einer staatlichen Erträgnissgarantie — zuzuwendende finanzielle Unterstützung durch den Staat ehemöglichst herbeizuführen, bemerke ich im Allgemeinen, dass es zu dem bezeichneten Zwecke nothwendig erscheint, dem in Frage stehenden Bahnunternehmen im Wege der zu gewährenden Landessubwention einen Kapitalswerth von mindestens 500.000 fl.. entsprehend dem Betrage der von den Localinteressenten baar und zum vollen Nennwerthe einzuzahlenden Stammactien zuzuwenden.

Zu diesem Ende wären die am 23. November 1889 bezüglich des mehrgedachten Bahnprojektes gefassten Beschlüsse etwa in nachstehender Formulirung zu erneuern, bezw. abzuändern: I. Der Landtag gewährt zum Zwecke der Sicherstellung des Baues des ostgalizischen Localbahnnetzes von Tarnopol in der Richtung gegen Zaleszczyki, Skała und Iwanie-puste (Mielnica) eine Annuität im Betrage von 25.000 fl. auf die Dauer von längstens 75 Jahren vom Tage der Concessionsertheilung an gerechnet. Dieser Jahresbetrag ist entweder unmittelbar dem Localbahn — Unternehmen zuzuwenden, oder zur Verzinsung und Tilgung einer vom Landesausschusse aufzunehmenden schwebenden Schuld im Effectbetrage von 500.000 fl. mit der Massgabe zu verwenden, dass der obengedachte Kapitalsbetrag als einmalige Beitragsleistung des Landes an die Bahnunternehmung zu bezahlen ist. II. Der Landtag bewilligt diese Subvention unter den nachstehenden Bedingungen: *A*) Dass das restliche Baucapital für die Ausführung des vorbezeichneten Localbahnnetzes, soweit dasselbe nicht von den Localinteressenten durch Uebernahme von Stammactien der zu bildenden Localbahngesellschaft zum vollen Nennwerthe aufgebracht wird, auf Grund einer vom Staate zu gewährenden Erträgnissgarantie behufs Sicherstellung der 4% Verzinsung und der planmässigen Tilgung der von der Local-Bahn-Unternehmung auszugebenden Vorzugstitres (Prioritätsobligationen und Prioritätsactien) beschafft werde; *b*) dass vor Beginn des Bahnbaues die Einzahlung des ganzen Kapitalbetrages, welcher zum vollständigen Ausbaue des ganzen Bahnnetzes nothwendig ist, gesichert werde; *c*) dass vor dem Baubeginne seitens der Unternehmung eine Erklärung des Inhalts abgegeben werde, dass zum Bahnbau nach Möglichkeit einheimische Kräfte verwendet werden; *d*) dass mit dem Bahnbaue spätestens im Jahre 1893 begonnen werde. III. Im Falle der Erfüllung der im Beschlusse II. enthaltenen Bedingungen hat der Landesausschuss die mit Beschluss I. bewilligte Rente von jenem Jahre angefangen, in welchem der Bahnbau beginnen wird, jedoch nicht früher, als vom Jahre 1893 an, in das Budget des Landesfondes einzustellen. IV. Die mit Beschluss I. bewilligte Rente wird von dem Jahre an, in welchem die Einstellung derselben in das Budget des Landes-

fondes erfolgt, seitens des Landesausschusses in halbjährigen decursiven, am 30. Juni und 31. Dezember eines jeden Jahres fälligen Raten entweder zu Händen jener Personen, welche sich als Rechtsvertreter des Unternehmens der in Rede stehenden Bahnen legitimirt, oder zu Händen des Gläubigers, der eventuell nach Punkt I. vom Lande aufzunehmenden schwebenden Schuld ausgezahlt werde. Desgleichen wird der Landesausschuss ermächtigt, den eventuell im Sinne des Beschlusses I. im Wege einer schwebenden Schuld aufzunehmenden Kapitalsbetrag von 500.000 fl. als einmalige Beitragsleistung des Landes für die Bahnunternehmung an die letztere nach Massgabe der diesfalls mit derselben zu treffenden Vereinbarung auszuzahlen. Zur Erläuterung des vorstehenden Vorschlages ist noch beizufügen, das eine genaue Festsetzung der Dauer der vom Lande für die projectirten ostgalizischen Bahnen zu gewährenden Annuität aus dem Grunde nicht zweckmässig, resp. für das Land nicht vortheilhaft ist, weil diese Festsetzung bei Felsthaltung eines effektiven Kapitalswerthes der Landessubvention von 500.000 fl. von dem Begebungscourse der von der Localbahngesellschaft auszugebenden Titres, den Modalitäten der Escomptirung der vom Lande zu gewährenden Annuität und anderen, derzeit nicht genau zu bestimmenden Voraussetzungen abhängig erscheint. Der Alternativvorsschlag der Aufnahme einer schwebenden Schuld des Landes aber, ist der Erwägung entsprungen, dass die directe Escomptirung der vom Lande für das Bahnunternehmen zu gewährenden Annuitäten durch den Landesausschuss, abgesehen von einer für die Localbahngesellschaft augenscheinlich sehr werthvollen Vereinfachung ihrer finanziellen Gebahrung unter Umständen auch für die Landesfinanzen selbst von erheblichen Vortheile sein dürfte. Indem ich noch beifüge, dass es von Seite der Regierung eventuell, soferne dies im Interesse der leichteren Vertretung dieser Anträge im Landtage wünschenswerth erscheinen sollte, auch keinem Anstande unterliegen würde, wenn das Land sich die Refundirung der gewährten Subvention in Stammactien im Nominalbetrage von 500.000 fl. vorbehalten würde, bemerke ich schliesslich, dass im dermaligen Stadium der Angelegenheit die Intervention des namhaft gemachten Vertreters des galizischen Landesausschusses im Handelsministerium nur in dem Falle nothwendig werden dürfte, wenn wider Erwarten seitens des Landesausschusses Einwendungen und Bedenken gegen die hierseits in Vorschlag gebrachten Anträge erhoben werden sollten. Dagegen dürfte es allerdings für die weitere Entwickelung der Localbahnfrage in Galizien, beziehungsweise für die Fortsetzung der bezüglichen Action der galizischen Landesvertretung von Vortheil sein, wenn vor den in dieser Hinsicht in Aussicht genommenen Verhandlungen im galizischen Landtage die mit dem hierämtlichen Erlasse vom 18. Februar l. J. Zl. 18991 ex 1891 angeregte mündliche Erörterung des Gegenstandes mit Vertretern des galizischen Landesausschusses und eventuell auch der Euerer Excellenz unterstehenden kk. Statthalterei etwa während oder unmittelbar nach Abschluss des nächsten Sessionsabschnittes der Verhandlungen des Reichsrathes im Handelsministerium stattfinden würde. Ueber den weiteren Verlauf der bezüglichen Verhandlungen bei der galizischen Landesvertretung sehe ich den baldigen Mittheilungen Euerer Excellenz mit Interesse entgegen. Wien am 18. März 1892. Der k. k. Handelsminister Bacquehem m. p. An Seine des Herrn k. und k. Geheimen Rathes, k. k. Statthalter Casimir Grafen Badeni, Excellenz.

Z drukarni Pillera i Spółki.

L. W. kr. 10.088/92.

Aleg. 196.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia osobnego oddziału melioracyjnego w Banku krajowym.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą powziętą na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890 r. polecił Wysoki Sejm, by Wydział krajowy wziął pod rozwagę sprawę utworzenia w Banku krajowym oddziału melioracyjnego i parcelacyjnego.

Wywiązując się z tego polecenia, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 7. kwietnia 1891 powziętą do LW. 8.024 zasięgnąć przedewszystkiem opinii kół najbardziej w sprawie organizacyi kredytu melioracyjnego i parcelacyjnego interesowanych, tudzież zużytkować doświadczenie nabyte na polu zwłaszcza akcyi parcelacyjnej w Wielkiem Księstwie Poznańskiem. W tym celu zwrócił się Wydział krajowy w piśmie swem z dnia 7. kwietnia LW. 8.024 do obu krajowych Towarzystw rolniczych i zakomunikowawszy im uchwałę Wysokiego Sejmu, u wstępu niniejszego sprawozdania przytoczoną, upraszał je o objawienie opinii, o ile zdaniem tychże Towarzystw, reprezentujących ogół rolników w kraju, zachodzi obecnie potrzeba utworzenia w Banku krajowym wspomnianych w uchwale sejmowej oddziałów — jakieby organizacyi tych działów zakreślić należało rozmiary, wreszcie jakie ustanowićby należało warunki korzystania z obu wspomnianych rodzajów kredytu. Nadto upraszał Wydział krajowy, wiedząc, że sprawa organizacyi kredytu, zwłaszcza melioracyjnego, niejednokrotnie była przedmiotem narad w obu Towarzystwach, o udzielenie aktów, jakieby się w archiwach Towarzystw znalazły, celem zużytkowania tego materyału w dalszym toku rozpoczętych nad nią badań. Równocześnie zwrócił się Wydział krajowy do Dyrekcyi Banku ziemskiego w Poznaniu z prośbą o udzielenie materyałów, rzucających światło na organizacyę kredytu parcelacyjnego w Poznańskiem i zakomunikowanie doświadczeń, jakie ta instytucya, rozwijająca swą działalność głównie na polu akcyi parcelacyjnej, mogła dotąd zebrać.

Dyrekcya Banku ziemskiego w Poznaniu pismem z dnia 22. kwietnia 1891 r. (LW. 16.783/91) uczyniła zadość powyższej prośbie Wydziału krajowego, przesyłając obszerne sprawozdanie, do którego dołączono liczne załączniki, objaśniające przebieg akcyi parcelacyjnej w Poznańskiem.

Materyał ten równie jak i otrzymane później sprawozdanie c. k. rolniczego Towarzystwa w Krakowie, nadesłane pismem z 13. czerwca 1891 r. L. 543 (LW. 26.010/91), przesłał Wydział krajowy Dyrekcyi Banku krajowego z wezwaniem, ażeby zechciała tak na podstawie przesłanego sobie przez Wydział krajowy materyału, jak i na podstawie wyników studyów już dawniej (w roku 1884) w sprawie organizacyi kredytu melioracyjnego podjętych, zbadać: „czy i o ile utworzenie w Banku krajowym oddziału melioracyjnego i oddziału parcelacyjnego byłoby pod względem finansowym możliwem do przeprowadzenia“, i wnioski w tej sprawie, powzięte w porozumieniu z Radą nadzorczą Banku, przedstawić Wydziałowi krajowemu.

W skutek tego polecenia przedłożyła Dyrekcya Banku krajowego dwa wnioski w sprawie organizacyi kredytu melioracyjnego sprawozdaniem z dnia 25. września 1891 r. L. 11.321 (LW. 47.851/91), w sprawozdaniu zaś z dnia 26. grudnia 1891 L. 8.958 (LW. 372/92) dała obraz dotychczasowego toku swej działalności w sprawie warunków, w jakich miałaby być podjętą akcya parcelacyjna.

Gdy w sprawozdaniu tem wyraźnie zaznaczono, iż sprawa sformułowania wniosków Dyrekcyi Banku i Rady nadzorczej w kwestyi oddziału parcelacyjnego zależeć będzie od wyniku prac wybranej komisyi, które to prace są dopiero w toku, przeto Wydział krajowy, w niniejszem sprawozdaniu ogranicza się do przedstawienia Wysokiemu Sejmowi jedynie sprawy organizacyi kredytu melioracyjnego, zamierzając w ciągu najbliższej sesyi zdać sprawę o dalszym toku badań utworzenia oddziału parcelacyjnego dotyczących.

W wspomnianej powyżej relacyi Dyrekcyi Banku krajowego, z dnia 25. września 1891 r. do l. 11.621, o organizacyi oddziału melioracyjnego, powołuje się Dyrekcya przedewszystkiem na swe przedłożenie z r. 1884 w tej sprawie, a zaznaczywszy, iż obecnie sprawa kredytu melioracyjnego w Austryi uległa o tyle zmianie, iż wprowadzony w roku 1889 w życie Bank krajowy czeski ma według swego statutu osobny oddział dla kredytu melioracyjnego, że więc uzyskanie sankcyi prawodawczej dla projektu organizacyi takiego oddziału w Banku krajowym, o ileby on był oparty na takich samych zasadach, na jakich zorganizowano dział melioracyjny Banku krajowego czeskiego, nie przedstawiałoby trudności, przedstawia Wydziałowi krajowemu wniosek przedłożenia Wys. Sejmowi projektu organizacyi w Banku krajowym oddziału melioracyjnego według zasad przyjętych w Banku krajowym czeskim.

Zasady te są:

I. Z kredytu melioracyjnego korzystać mogą nie tylko spółki wodne, istniejące na podstawie ustawy państwowej z 30. czerwca 1884 roku, lecz także poszczególni właściciele gruntów w celach nawodnienia i odwodnienia tychże, jak nie mniej w celu regulacyi wód, zalesienia pustek i wydm, tudzież komasacyi gruntów.

II. Pożyczek udziela bank czeski albo w gotówce, z osobnych na ten cel przeznaczonych funduszów, albo w obligacyach melioracyjnych, (gwarantowanych przez kraj), na podstawie przedłożonych dokładnych planów i kosztorysów zamierzonych melioracyj, po poprzedniem sprawdzeniu przez krajowe biuro melioracyjne, czy zamierzone roboty są pożyteczne i rentowne.

Walutę pożyczki wypłaca Bank dłużnikowi w miarę postępu robót melioracyjnych, które zostają pod ciągłą kontrolą technicznych organów banku.

III. Co do zabezpieczenia pożyczek udzielanych poszczególnym właścicielom gruntów na melioracye, wymaga bank zabezpieczenia ich hipotecznego, przy czem trzyma się tej zasady, iż wysokość pożyczki melioracyjnej nie może wraz z ciężącym na majątku długiem hipotecznym przenosić szesnastokrotnego katastralnego czystego dochodu, przy majątkach zaś leśnych sięgać może tylko do wysokości dwu trzecich części dwudziestorazowego czystego dochodu katastralnego.

Skreśliwszy te główne zasady kredytu melioracyjnego przyjęte w Banku krajowym czeskim, nadmienia Dyrekcya Banku krajowego w swem sprawozdaniu, iż z korespondencyi przeprowadzonej z bankiem czeskim okazuje się, iż oddział melioracyjny banku rozwinął się dotąd stosunkowo tylko nieznacznie, gdyż dotychczasowa emisya obligów melioracyjnych wynosi tylko 254.500 zł. a rzeczony bank widzi przyczynę tego faktu w tej okoliczności, że poszszególni właściciele gruntów w małej tylko mierze korzystają z kredytu melioracyjnego, spółki wodne zaś wtedy tylko się decydują na większe roboty molioracyjne, gdy mają zapewnione subwencye państwa lub kraju.

Nadto zawiera sprawozdanie Dyrekcyi Banku krajowego następujące uwagi ogólne tejże Dyrekcyi, dotyczące kredytu melioracyjnego:

„Z powyższych w interesie bezpieczeństwa pożyczek, koniecznych formalności i postanowień, przejętych w Czechach prawie zupełnie z prawodawstwa niemieckiego, wynika jasno, że w tych warunkach z kredytu melioracyjnego korzystać zechcą chyba tylko ci właściciele gruntów, których majątki są już tak obdłużone, że nie podobna im uzyskać kredytu za zwykłem ubezpieczeniem hipotecznem, zwłaszcza gdy kredyt melioracyjny znajdujący zabezpieczenie hipoteczne w drugiej dopiero połowie wartości majątków (pierwsze bowiem jest zajęte zwykłymi długami hipotecznymi), a udzielony w obligach melioracyjnych, a więc w papierze zupełnie nowym, nieznanym jeszcze światu finansowemu, z natury rzeczy droższym być musi, niżeli kredyt hipoteczny".

„Jeżeli zaś właściciel ziemski znajduje się w takich stosunkach majątkowych, że nie może znaleść kredytu hipotecznego, który przy obecnej żywej konkurencyi między instytucyami hipotecznemi przekracza nader często znacznie połowę rzeczywistej wartości majątku, to wątpić można, czy kredyt melioracyjny w tych warunkach udzielony przyniesie rzeczywisty zamierzony pożytek właścicielowi majątku, a budzi się raczej słuszna obawa, by ułatwienia dla kredytu melioracyjnego nie wpłynęły na zachwianie kredytu hipotecznego, walczącego u nas zawsze jeszcze z trudnościami wyrobienia sobie odbytu dla listów zastawnych poza granicami kraju".

Na zakończenie owego sprawozdania a w przypuszczeniu tej ewentualności, że Wydział krajowy zechce przedłożyć Wysokiemu Sejmowi projekt organizacyi oddziału melioracyjnego w Banku krajowym na wzór takiegoż oddziału w Banku kraj. czeskim, przedstawia Dyrekcya wspomniana w porozumieniu z Radą nadzorczą następujące wnioski:

I. „Aby ze względu na szczupłe siły finansowe Banku dla pożyczek gotówkowych na cele melioracyjne osobne uposażenie Banku nastąpiło, a mianowicie, aby w tym celu wszelkie do krajowego funduszu melioracyjnego należące kwoty przekazane zostały do administracyi Banku krajowego, na wzór jak przekazany został fundusz przemysłowy";

II. „aby ze względu, iż emisya i plasowanie na targach pieniężnych mało znanych walorów z trudnościami połączone być musi, zachowana została dla obligów melioracyjnych stopa procentowa krajowych obligacyj komunalnych obok 1% dodatku administracyjnego na rzecz Banku;

III. „aby dla obligów melioracyjnych gwarancya krajowa przyznana, a zarazem egzekucya administracyjna dla zaległości ratalnych uzyskaną została";

IV. „aby Wydział krajowy ze względu na brak sił technicznych w personalu bankowym zapewnić zechciał Bankowi pomoc krajowego biura melioracyjnego przy rozpatrywaniu i kontrolowaniu robót i planów melioracyjuych u zaciągających pożyczki melioracyjne".

Sprawozdanie powyższe zakomunikował Wydział krajowy, pismem z d. 9. listopada 1891 L. W. kr. 47.851 krajowej komisyi dla spraw rolniczych, wiedząc, iż sprawa podjęcia energiczniejszej akcyi na polu drenowania w kraju, a zatem i w związku z nią zostająca sprawa organizacyi kredytu melioracyjnego, stoi na porządku dziennym obrad tej komisyi

wskutek wniosku jednego z jej członków. W piśmie wspomnianem upraszał Wydział krajowy o wyrażenie opinii komisyi o projekcie przez Bank krajowy przedstawionym.

W skutek tego była sprawa organizacyi kredytu melioracyjnego przedmiotem obrad stałej sekcyi krajowej komisyi rolniczej na posiedzeniach w dniu 15. i 16. grudnia 1891 Substratem rozpraw były: wniosek członka komisyi krajowej dla spraw rolniczych, p. Al. Gostkowskiego „w przedmiocie drenowania kraju na szerszą skalę“, w którym wnioskodawca dotknął także sprawy organizacyi kredytu melioracyjnego i referat inż. Kędziora o tymże wniosku; dalej wyżej streszczone sprawozdanie Banku krajowego o utworzenie oddziału melioracyjnego w Banku — a wreszcie projekt Dr. Stanisława Bielińskiego, ogłoszony w „Ekonomiście polskim“, pod tytułem:

„Sprawa kredytu melioracyjnego dla rolników w Galicyi“, przedłożony komisyi przez autora.

Po dłuższej dyskusyi, której rezultat, o ile dotyczył sprawy powiększenia sił krajowego biura technicznego, znanym jest Wys. Sejmowi ze sprawozdania Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych (LW. 54.589/91. — Aleg. sprawozd. stenogr. z r. 1892 Nr. 70), zapadła w sekcyi stałej komisyi dla spraw rolniczych uchwała, wyrażająca przekonanie, iż na razie sprawa organizacyi kredytu melioracyjnego nie jest jeszcze w kraju naszym aktualną.

Powody opinię tę uzasadniające a w dyskusyi na posiedzeniu sekcyi przytoczone, dają się streścić w sposób następujący:

Sekcya nabrała przekonania, że już dziś uznanie pożyteczności melioracyj gruntowych, a zwłaszcza drenowania, jest wpośród gospodarzy w kraju powszechnem, jak o tem świadczą najwymowniej liczne zgłoszenia do krajowego biura melioracyjnego i jego ekspozytur, którym to zgłoszeniem dla braku sił technicznych a nie dla braku odrębnego kredytu melioracyjnego uczynić zadość nie można. Jest to więc fakt przekonujący najlepiej, że w kraju są kapitały i zasoby, które bez uciekania się do kredytu mogą być użyte na melioracye gruntowe, jeśli tylko będą siły techniczne, wystarczające do przeprowadzenia tych melioracyj. Sekcya dalej nie mogła podzielać zdania, reprezentowanego w jej łonie przez liczebnie bardzo nieznaczną mniejszość, iżby melioracye gruntowe były środkiem mogącym utrzymać przy ziemi tych gospodarzy ziemskich, których majątki już obecnie są tak hipotecznie obciążone, że w warunkach zwykłego kredytu hipotecznego trudnoby im było lub zgoła niepodobna uzyskać jakąś pożyczkę, udzielenie bowiem w takich warunkach kredytu melioracyjnego naraziłoby tylko instytucyę kredytową na stratę. Wreszcie nie mały wpływ na uchwałę powyższą sekcyi wywarło także przekonanie, iż znaczne ułatwienie kredytu melioracyjnego mogłoby zachwiać kredytem hipotecznym naszego kraju, tudzież, iż w obecnych stosunkach emisya obligacyj melioracyjnych mogłaby wypaść niekorzystnie.

Pełna Komisya krajowa dla spraw rolniczych na posiedzeniu swem z d. 5. stycznia 1892, mając sobie przedłożoną tę sprawę przez swą sekcyę stałą, powzięła uchwałę następującą:

„Komisya krajowa dla spraw rolniczych uznaje potrzebę, ażeby Wydział krajowy sprawę ułatwienia kredytu melioracyjnego na oku zachował i w czasie właściwym odpowiednie kroki u c. k. Rządu i Wys. Sejmu poczynił“.

Mając sobie zakomunikowaną tę uchwałę, Wydział krajowy zarówno w uwzględnieniu motywów podniesionych powyżej przy omówieniu uchwały sekcyi stałej krajowej komisyi dla spraw rolniczych, a zwłaszcza tej okoliczności, iż obecnie Wydział krajowy nie rozporządza personalem technicznym dostatecznie licznym, by mógł uczynić zadość potrzebie energiczniejszej akcyi na polu melioracyj gruntowych, jak dalej w uwzględnieniu ogólnego stanu skarbu krajowego, a nie mniej trudności dostarczenia kredytu na ten cel nie uciążliwego dla funduszu krajowego a korzystnego dla interesowanych; jak wreszcie w uwzględnieniu tej okoliczności, iż

Wydział krajowy nie może przesądzać decyzyi Wysokiego Sejmu w sprawie przedłożonych wniosków, dotyczących powiększenia i wykształcenia sił krajowego biura melioracyjnego, postanowił na razie nie wnosić projektu utworzenia odrębnego oddziału melioracyjnego w Banku krajowym.

Podjęta przez jednego z reprezentantów naszego kraju w Radzie państwa akcya w celu ustawodawczego przyznania papierom kredytu melioracyjnego pierwszeństwa hipotecznego i innych przywilejów i ulg, poparta już usilnie przez Koło polskie w Wiedniu, da w dalszym swym toku sposobność wykonania przytoczonej powyżej uchwały krajowej komisyi dla spraw rolniczych, to jest rozwinięcia dalszej działalności wskazanej uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 i ewentualnie powołania do życia instytucyi dla kredytu melioracyjnego wśród korzystniejszych warunków, a zwłaszcza wśród więcej sprzyjających okoliczności finansowych.

Opierając się na powyższem przedstawieniu rzeczy Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia w Banku krajowym oddziału melioracyjnego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 25. marca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Aleg. 197.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie reorganizacyi Oddziału rachunkowego i kasowego.

Wysoki Sejmie!

W powołaniu się na uchwałę sejmową z dnia 26. listopada 1890, w myśl której wezwany został Wydział krajowy do wzięcia pod rozwagę reorganizacyi etatu służbowego Wydziału krajowego w kierunku zniesienia dyurnistów, jak niemniej wychodząc z zapatrywania, iż czynności oddziału rachunkowego i kasowego wzrosły znacznie w ostatnich dziesięciu latach, zatem w porównaniu do owego czasu, w którym ostatnią organizacyę oddziału rachunkowego dokonano, to jest od 23. września 1882 roku, czyni Wydział krajowy wniosek, by obecny etat stałych urzędników w oddziale rachunkowym zwiększonym został z 40 na 53, zaś w oddziale kasowym z 6 na 10, zatem razem powiększonym był w oddziale rachunkowym i kasowym o 17, a więc z 46 na 63.

Etat ten przedstawiałby się w szczegółach następująco:

A. Oddział rachunkowy:

Obecnie systemizowane posady stałe:		*Projektowane do systemizowania jako posady stałe:*	
1	dyrektor	1	dyrektor
1	zastępca dyrektora	1	zastępca dyrektora
6	rewidentów	7	rewidentów
12	adjunktów	11	adjunktów
1	archiwista	1	archiwista
1	protokolista	1	protokolista
8	asystentów	8	oficyałów
10	praktykantów	8	asystentów
Razem	40	15	praktykantów
		Razem	53

Ponadto wedle projektu Wydziału krajowego miałyby być jako posady niestałe (z wymaganą a poniżej opisaną kwalifikacyą) utworzone 2 posady aplikantów z adjutum po 500 zł. rocznie i 4 takie posady z adjutum 360 rocznie.

B. Oddział kasowy:

Etat dotychczasowy:

1 kasyer
1 kontrolor
4 adjunktów

Razem 6 osób

Etat projektowany:

1 dyrektor kasy
1 wicedyrektor
1 kontrolor
1 kasyer
1 adjunkt
1 oficyał
2 asystentów
2 praktykantów

Razem 10 osób

Projektowany więc etat oddziału rachunkowego i kasowego obejmowałby razem:

systemizowanych posad stałych 63
„ „ niestałych 6
Razem 69

Zatem w przeciwstawieniu do obecnych
stałych posad 46
dyurnistów wedle kredytu przyznanego budżetem na r. 1891 . . 26
Razem 72 — mniej o osób 3.

Stanowczo bowiem podnosi sprawozdanie Wydziału krajowego, iż proponowany przezeń etat wyklucza zupełnie utrzymywanie dyurnistów, czy to w oddziale rachunkowym lub kasowym. Chcąc należycie ocenić projekt reorganizacyi niniejszem sprawozdaniem objętej, należy przedewszystkiem dać odpowiedź na następujące pytania:

Czy użycie dyurnistów do czynności w oddziale rachunkowym na sprawowanie tych czynności ujemnie oddziaływa? i czy pełnienie tych czynności przez stałych urzędników, inwolwuje w sobie poprawę i postęp?

Otóż Komisya budżetowa, o ile jest zdania, że w oddziale kasowym robotnik dzienny a więc dyurnista jak najmniej użyty być winien, o tyleż w oddziale rachunkowym czynności drugorzędne nietylko, zdaniem jej, powierzane mu być mogą, lecz przeciwnie, że leży w interesie tego działu administracyi, ze względu na koszta i z uwagi na doświadczenia już w tej mierze ustalone, niższy personal służbowy uzupełniać dyurnistami.

Pomiędzy kandydatami na dyurnistów zdarzają się nie rzadko fachowi emeryci, ludzie zdolni, których los zniewala do zarobkowania na tej posadzie, lub wreszcie ludzie nie posiadający teoretycznej kwalifikacyi, lecz natomiast pod względem uzdolnienia stojący na równi z pierwszymi.

Jakoż widzimy we wszystkich dykasteryach administracyi państwowej utrzymywanych stale dyurnistów — a nie jest to bynajmniej specyalnością administracyi austryackiej, gdyż dzieje się to samo, ba nawet w wyższym stopniu w Anglii, a istnieje także niema we wszystkich innych państwach.

Nie należy również zapominać i o tem, że pod względem dyscypliny, innej podlega urzędnik stały, niż dyurnista.

Stając zatem w obronie instytucyi dyurnistów, nie chcemy przez to usprawiedliwiać lub utrwalać stanu obecnego w Wydziale krajowym, to jest, że $^1/_3$ funkcyj ma być i nadal spełnianą przez dyurnistów. Natomiast mniemamy, że zupełne ich wykluczenie, zwłaszcza w dziale rachunkowym byłoby poprostu zbytkiem w kosztach administracyjnych, a przeto że zredukowanie jedynie obecnego stosunku dyurnistów, a mianowicie do 12% względnie 15% ogólnej liczby stałych urzędników, odpowie najzupełniej zamierzonemu organizacyą celowi, a tem samem nastąpi i poprawa obecnego stanu.

Jak dalece skarb krajowy obciążyłoby wykluczenie zupełne dyurnistów wskazuje propozycya Wydziału krajowego.

Obecnie systemizowanych dla kasy i oddziału rachunkowego:

46 stałych funkcyonaryuszy i 26 dyurnistów — razem 72 osób kosztuje rocznie 70.873 zł.

Redukując powyższą liczbę osób o 3 i zatrzymując dzisiejsze płace, żąda projekt Wydziału krajowego na powyższy cel . . . . . 75.320 „

Zatem więcej o . 4.447 zł.

Żądanie to oczywiście nie obejmuje obciążenia większego w przyszłości, wynikającego z pięcioleci i emerytur.

Komisya budżetowa po dokładnem zbadaniu istotnych potrzeb administracyi w oddziale rachunkowym i kasowym, zważywszy następnie, iż obok kasy krajowej istnieje od roku zeszłego i istnieć musi lat jeszcze prawie sześć, zatem do końca roku 1898, osobna kasa i rachunkowość dla funduszu indemnizacyjnego, której koszt utrzymania pokryty jest osobnym ryczałtem 16.000 zł. w preliminarzu wydatków na rok 1892, wreszcie oświadczając się za utrzymywaniem, lubo zredukowanej liczby dyurnistów, nie może Wysokiemu Sejmowi zalecić przyjęcia etatu oddziału rachunkowego i kasowego wedle propozycyi Wydziału krajowego, lecz natomiast zarówno w uwzględnieniu uwag zawartych w odnośnem sprawozdaniu Wydziału krajowego, jako też z uwagi na istotny stan rzeczy proponuje:

powiększenie w oddziale rachunkowym obecnego stałego etatu z 40 osób na 49, w szczególności przez systemizowanie jednej nowej posady rewidenta z płacą roczną . 1.800 zł.
utworzenie nowych 8 posad oficyałów z płacą roczną po . . . . . 1.080 „
powiększenie obecnego etatu praktykantów z 10 na 12 z płacą roczną po . . 600 „

natomiast zaś uchylenie dwu posad adjunktów, zatem zredukowanie obecnych 12 posad, do cyfry 10.

W dalszem załatwieniu proponuje komisya budżetowa w oddziale kasowym utrzymanie dotychczasowej ilości posad z następującemi jedynie zmianami:

Zamiast teraźniejszej rangi nadanie głównemu kasyerowi rangi dyrektora kasy, również zamiast teraźniejszej rangi, nadanie głównemu kontrolorowi rangi wicedyrektora.

W miejsce zaś systemizowanych obecnych 4 posad adjunktów z płacą po 1.440 zł. utworzenie:

1 posady kontrolora	z płacą	1.440 zł.
1 adjunkta-kasyera	„	1.440 „
1 oficyała	„	1.080 „
1 asystenta	„	800 „
1 praktykanta	„	600 „

Wnioski więc komisyi budżetowej proponowane powiększenie etatu stałego przez Wydział krajowy do liczby 66, redukują do 56, — natomiast zaś obecny stały etat podnoszą o posad 10.

Ponadto proponuje komisya zgodnie z Wydziałem krajowym co do rzeczy samej, a tylko ze zmianą co do sposobu jej wprowadzania, systemizowanie 3 adjutów dla tyluż aplikantów, a mianowicie:

1 adjutum w wysokości . . . . . 500 zł. rocznie
2 adjutów „ . . . . . 360 „ „

W końcu przyznanie Wydziału krajowemu ryczałtu rocznego dla dyurnistów w oddziale rachunkowym, względnie kasowym w kwocie 3.500 zł.

W myśl powyższej propozycyi przedstawi się rzecz w razie przyjęcia wniosków komisyi budżetowej pod względem kosztów jak następuje:

Koszta utrzymania oddziału rachunkowego i kasowego:

Wydatki uchwalone na r. 1891		Wydatki wedle propozycyi Wydziału krajowego		Wydatki w myśl wniosków komisyi budżet.	
Płace urzędników		*Płace urzędników*		*Płace urzędników*	
rachunkowych	46.800 zł.	rachunkowych	60.400 zł	rachunkowych	57.000 zł.
kasowych	10.020 „	kasowych	12.480 „	kasowych	9.620 „
				3 adjuta	1.220 „
dyurnistów	14.053 „	aplikantów	2.440 „	ryczałt na dyurnistów	3.550 „
Razem	70.873 zł.	Razem	75.320 zł.	Razem	71.390 zł.

czyli, że proponowana organizacya obciąży skarb krajowy w porównaniu do uchwalonej kwoty na 1891 więcej o 517 zł. Mniejszą natomiast jest od wstawionej na ten sam cel kwoty do preliminarza Wydziału krajowego na rok 1892 o 3.930 zł.

Odwołując się do uwag zawartych w sprawozdaniu tegorocznem komisyi budżetowej o reorganizacyi etatu służby konceptowej Wydziału krajowego i zastrzeżeń w tem sprawozdaniu poczynionych, uważamy je jako rozciągające się i na gospodarstwo Wydziału krajowego w dziale administracyi rachunkowej i kasowej.

W końcu uważa komisya budżetowa za swój obowiązek zwrócić uwagę Wydziału krajowego, iż jej zdaniem relutum Banku krajowego, uiszczane za czynności spełniane przez kasę Wydziału krajowego dla tej instytucyi, jest stosunkowo za niskie i że w tej mierze winien Wydział krajowy przeprowadzić rokowania z Bankiem krajowym w celu podniesienia kwoty rzeczonego relutum.

Z uwagi, iż administracya funduszu indemnizacyjnego pod względem kasowym i rachunkowym nie jest objętą niniejszem sprawozdaniem, ogranicza się komisya budżetowa jedynie do uwagi, iż przy obsadzaniu niniejszem sprawozdaniem proponowanych nowych posad stałych winien Wydział krajowy działać z myślą na tę ważną okoliczność, że administracya funduszu indemnizacyjnego jest tylko czasową i że po upływie lat 6 zwiniętą być musi.

A przeto, że utworzone po za etatem stałym posady czasowe dla administracyi funduszu indemnizacyjnego co do ich obsady, muszą być w ten sposób kombinowane ze stałym etatem, iżby po zgaśnięciu dziś istniejącej osobnej administracyi funduszu indemnizacyjnego, nie zaciążyły na funduszu krajowym zobowiązania co do osób, które chociaż czasowo zostawały po za stałym etatem, mimo to w etat stały wchodzą.

Innemi słowy powiedziawszy, chodzi o to, by nowo utworzone stałe posady w etacie rachunkowym i kasowym obsadzono stale o tyle, o ile ich do obsadzenia stałego pozostanie po odliczeniu owych urzędników, którzy czasowo użyci do administracyi indemnizacyi i opłacani z funduszu indemnizacyjnego, mimo to do stałego etatu z mocy już nabytych praw należą.

Reasumując sprawozdanie, Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Dla oddziału rachunkowego zaprowadza się następujący nowy etat:

1 dyrektor, płaca	2600 zł.
dodatek aktywalny	400 „
1 zastępca dyrektora, płaca	2000 „
dodatek aktywalny	360 „
7 rewidentów, płaca	1500 „
dodatek aktywalny	300 „
10 adjunktów, płaca	1200 „
dodatek aktywalny	240 „

1	archiwista, płaca	1000 zł.	
	dodatek aktywalny	200 „	
1	protokolista, płaca	1000 „	
	dodatek aktywalny	200 „	
8	oficyałów, płaca	900 „	wstawia się z uwagi na kreowanie posad oficyałów
	dodatek aktywalny	180 „	
	„ pięcioletni	90 „	
8	asystentów, płaca	700 „	
	dodatek aktywalny	100 „	
12	praktykantów płaca	600 „	
1	aplikant z adjutum	500 „	
2	aplikantów „	360 „	
1	woźny płaca	500 „	
	dodatek aktywalny	50 „	

II. Dla kasy krajowej ustanawia się następujący nowy etat:

1	dyrektor kasy płaca	2000 zł.
	dodatek aktywalny	360 „
1	wice-dyrektor płaca	1600 „
	dodatek aktywalny	300 „
1	kontrolor płaca	1200 „
	dodatek aktywalny	240 „
1	kasyer adjunkt, płaca	1200 „
	dodatek aktywalny	240 „
1	adjunkt płaca	1200 „
	dodatek aktywalny	240 „
1	oficyał płaca	900 „
	dodatek aktywalny	180 „
	„ pięcioletni	90 „
1	asystent płaca	700 „
	dodatek aktywalny	100 „
1	praktykant płaca	600 „
1	woźny płaca	600 „

III. Ustanowione uchwałą sejmową z dnia 3. stycznia 1874 dodatki pięcioletnie pozostają w swej mocy.

IV. Aplikanci oddziału rachunkowego nie są stałymi urzędnikami, nie mają prawa do pięcioleci ani do emerytury, a zamiast przysięgi składają przyrzeczenie. Od aplikantów wymaga się tych samych kwalifikacyj, jakie są przepisane w ustanowie służbowej dla stałych urzędników oddziału rachunkowego.

Wyjątkowo tylko można przyjąć aplikanta, który mając studya wymagane w §. 4. ust. 2 ustanowy służby krajowej, nie ma jeszcze egzaminu z rachunkowości. W takim razie jednak winien będzie aplikant złożyć egzamin w ciągu roku od dnia zamianowania.

V. w Rubr. II. pod poz. 24 lit. b) budżetu krajowego na r. 1892 wstawia się 3.500 zł. jako ryczałt na dyurnistów oddziału rachunkowego.

Lwów dnia 28. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Abrahamowicz.

Z drukarni Pillera i Spółki.

L. s. 1807.

Aleg. 198

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej kredytów rub. I. poz. 1.—12. z r. 1891.

Wysoki Sejmie!

Wbrew statutowi krajowemu nie odbyła się w r. 1891 sesya sejmowa, a kredyt przeznaczony w budżecie r. 1891 na wydatki na tę sesyę nie został zużytkowany. Podług przyjętego w naszej rachunkowości systemu, takie niezużyte kredyty gasną z końcem roku budżetowego i stanowią t. zw. pozostałość z rachunków.

Że zaś w roku bieżącym konieczne są dwie sesye sejmowe, przeto musianoby do budżetu na rok 1892 wstawić kredyt na koszta dwóch sesyi i obciążyć budżet tegoroczny zwiększonym wydatkiem.

Ażeby tej konieczności uniknąć, proponuje Wydział krajowy, a zgodnie z nim i Komisya budżetowa, aby kredyt uchwalony na rok 1891 przenieść na rok 1892 i użyć go na pokrycie kosztów bieżącej sesyi sejmowej.

Komisya bużetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm upoważnia Wydział krajowy, aby wydatek na sesyę sejmową, dnia 3. Marca b. r rozpoczętą, pokrył z rubr. I. poz. 1.—12. budżetu krajowego na rok 1891 i wydatek ten na ciężar roku 1891 zaliczył.

Lwów dnia 30. Marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Goldman.

Drukarnia Pillera i Spółki.

Aleg. 199.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie przedłużenia niektórych kredytów budowlanych, przyznanych w budżecie na r. 1891.

Wysoki Sejmie!

Przyjęta u nas tak przy budżetowaniu jak i przy zamknięciu rachunków zasada stanowi, że kredyt w budżecie na pewien cel przeznaczony, traci moc obowiązującą, jeżeli do końca marca następnego roku nie został zużytkowany. Wyjątek od tej reguły stanowią kredyty, przy których uchwaleniu Wysoki Sejm ustanowił dłuższy czas trwania mocy obowiązującej, lub co do których Sejm następnie czas ten przedłużył.

W budżecie na r. 1891 Wysoki Sejm przeznaczył kredyt 10.000 zł. jako 1-szą ratę na wzniesienie budynku dla c. k. szkoły zawodowej w Świątnikach, dalej kredyt 65.000 zł. jako 1-szą ratą na budowę pawilonu chirurgicznego w szpitalu św. Łazarza w Krakowie, a wreszcie kredyt 10.000 zł. na przygotowanie materyału do budować się mającego internatu w Dublanach.

W roku budżetowym 1891 kredyty te nie zostały zużytkowane, a to z powodów w przedłożeniu Wydziału krajowego z dnia 9. grudnia 1891 należycie umotywowanych. W myśl powyżej przytoczonej zasady, kredyty te straciłyby dla Wydziału krajowego moc obowiązującą i nie mogłyby być użyte w r. 1892, a celem wykonania zamierzonych budowli musianoby te kredyty wstawić na nowo do budżetu r. 1892, a tem samem niedobór tego budżetu znacznie podwyższyć.

Dla uniknięcia tej ewentualności, proponuje Wydział krajowy, a zgodnie z nim i Komisya budżetowa, aby Wysoki Sejm zezwolił na przeniesienie przytoczonych powyżej kredytów na r. 1892. i na podstawie tego Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Przedłuża się po koniec roku budżetowego 1892 przyznane w budżecie na r. 1891 następujące kredyta:

1. z rubr. XVI. budżetu krajowego poz. 269. *b.* na budowę szkoły ślusarskiej w Świątnikach . . . . . 10.000 zł.
2. z rubr. XI. budżetu szpitala św. Łazarza w Krakowie poz. 48. na budowę i wewnętrzne urządzenie pawilonu chirurgicznego w tymże szpitalu . . . . 65.000 „
3. z rubr. VII. budżetu wyższej szkoły rolniczej w Dublanach poz. 49. na przygotowanie materyału do budować się mającego internatu . . . . . 10.000 „

Lwów dnia 30. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Goldman.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Aleg. 200.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o prośbie Reprezentacyi gminy miasta Lwowa o czasowe uwolnienie od dodatków do podatków tych budynków we Lwowie, które będą nowo wybudowane w miejsce 180 a względnie 181 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu poprawy stosunków zdrowotnych w niektórych częściach miasta.

Wysoki Sejmie!

Wskutek uchwały, powziętej dnia 10. maja 1883 w sprawie przeprowadzenia regulacyi niektórych części miasta Lwowa przez rozszerzenie i sprostowanie lub otworzenie nowych ulic, wniosła Reprezentacya gminy miasta Lwowa w roku 1886 do Rady państwa i c. k. Ministerstwa skarbu prośbę o uwolnienie na lat 30 od podatku domowo-czynszowego budynków, stanąć mających w przeciągu lat 5 w miejsce takich istniejących zabudowań, któreby przeprowadzeniu projektowanej regulacyi ulic, sprostowaniu i rozszerzeniu tychże, lub otworzeniu nowych, stały na przeszkodzie i skutkiem tego musiały być zburzone.

Gdy na poparcie tej prośby przytoczono między innymi także i ten powód, że nowe budowle przyczynić się mają do poprawy wielce niekorzystnych zdrowotnych stosunków miasta, przeto reskryptem z 17. lutego 1889 L. 12.386 poleciło c. k. Ministerstwo skarbu nadewszystko gruntowne zbadanie komisyonalne tej okoliczności, czyli w interesie publicznym zachodzi rzeczywiście potrzeba przebudowania istniejących budynków ze względów sanitarnych; a w razie stwierdzenia tej okoliczności, zażądało dokładnego określenia rejonu asanacyjnego i poszczególnienie budynków, mających uledz przeobrażeniu w celu asanacyi.

W myśl tego polecenia osobna komisya złożona z reprezentantów c. k. Namiestnictwa, c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu, Wydziału krajowego i gminy miasta Lwowa, na podstawie sporzą-

dzonych przez zarząd budowniczy planów miasta i katastralnego spisu parcel gruntowych i budowlanych na regulacyę ze względów asanacyjnych specyalnie wskazanych, tudzież na podstawie sprawozdania fizyka miejskiego, zbadała szczegółowo, które domy, lub całe kompleksy tychże z powodu niekorzystnych i wprost szkodliwych stosunków zdrowotnych winne być zdemolowane, i bądź zupełnie nowo zbudowane, lub częściowo przebudowane. W uznaniu wykazanej tym sposobem konieczności poprawy stosunków zdrowotnych w niektórych częściach miasta Lwowa, oznajmił JE. p. Minister skarbu reskryptem z 15. marca 1891 L. 45.161/1890, jak o tem c. k. Namiestnictwo w piśmie z 1. kwietnia 1891 L. 20.753 Prezydenta miasta Lwowa zawiadomiło, iż byłby skłonnym wyjednać w drodze ustawodawczej dwudziestoletnie uwolnienie od podatku domowo-czynszowego dla tych budynków, które w przeciągu dziesięciu lat od chwili wejścia w życie odnośnej ustawy w celu asanacyi miasta na miejsce 180 domów, wykazanych osobno przez Magistrat miasta Lwowa zestawioną konsygnacyą, jako przeznaczone do zburzenia zupełnie nowo będą wystawione.

Wyjednanie tej ulgi podatkowej uczynił jednak p. Minister zależnem od przyjścia do skutku uchwały Sejmu krajowego, którąby takie same uwolnienie przyznano wspomnianym budowlom od dodatków krajowego i gminnego. Na tej podstawie Rada miasta Lwowa stosując się do wskazówek reskryptu ministeryalnego, powzięła na posiedzeniach z dnia 5. i 19. listopada 1891 wymaganą co do podatków i dodatków gminnych uchwałę. A ponadto uważając przyjęte w powołanym reskrypcie ministeryalnym termina lat 10 i 20 za krótkie, wniosła ponownie do c. k. Ministerstwa skarbu prośbę o rozszerzenie tychże na lat 25, względnie 15, a więc uwolnienie od podatków państwowych na lat 25 owe budynki w mieście Lwowie, które w przeciągu lat 15 od chwili wejścia w życie odnośnej ustawy państwowej (o uwolnieniu od podatków) wcelu asanacyi miasta w miejsce 180 domów, wykazanych osobną przez Magistrat zestawioną konsygnacyą, jako przeznaczone do zburzenia, zupełnie nowo wzniesione będą.

Dla poparcia powyższego żądania powzięła Rada miasta Lwowa w dniach 5. i 19. listopada 1891 uchwałę, zwalniającą od wszystkich podatków i dodatków gminych, mianowicie podatku gminnego domowo-czynszowego i dodatków kwaterunkowego i gminnego na lat 25 powyżej opisane budowle.

Uchwały te zatwierdził Wydział krajowy w dniu 26. stycznia 1892 do l. 1.725, a przychylając się jednocześnie do prośby Rady miasta Lwowa o uzyskanie podobnych uwolnień od dodatków krajowych ze strony Wysokiego Sejmu, czyni w tej mierze odpowiedni wniosek w sprawozdaniu swem z dnia 16. lutego 1892.

Komisya budżetowa wychodząc z zapatrywań, iż rozwój miasta Lwowa leży w dobrze zrozumianym interesie całego kraju, a przeto zasługuje na wszelkie poparcie ze strony Wysokiego Sejmu.

Zważywszy następnie, iż od uwolnienia od dodatków krajowych zawisłem jest jednoczesne uwolnienie od podatków monarchicznych, bez których zamierzona regulacya miasta najprawdopodobniej podjętąby być nie mogła, uważa temsamem za rzecz konieczną, iżby żądane uwolnienie od dodatków krajowych miasta Lwowa przyznanem było.

A jakkolwiek ofiara ta jest znaczną, albowiem podatek państwowy domowo-czynszowy od 180 na zdemolowanie przeznaczonych domów wynosi według wykazu miejskiego urzędu budowniczego 78.896 zł., a stąd ubytek dodatku krajowego od podatku tego pobieranego, biorąc go w obecnej wysokości 65 centów, gdyż najprawdopodobniej w tej pozostanie on cyfrze conajmniej długi szereg lat, uczyni przeto sumę poważną bo 51.282 zł. 40 ct. rocznie, to jednak komisya nie waha się zaproponować Wysokiemu Sejmowi, by poniósł tę ofiarę.

W myśl powyższego wywodu komisya budżetowa wnosi,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Budowle, które w celu poprawy stosunków zdrowotnych miasta Lwowa będą nowo zbudowane w miejsce 180, a względnie 181 domów, wykazanych osobną przez Magistrat miasta Lwowa sporządzoną konsygnacyą, jako na zburzenie przeznaczone, wolne będą od dodatku do podatku dla funduszu krajowego i dodatku do podatku dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej na taki przeciąg czasu, na jaki budowle te odnośną ustawą państwową pod warunkiem zbudowania ich w terminie tą ustawą oznaczonym, uwolnione będą od państwowego podatku domowo-czynszowego, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych.

Lwów dnia 31. marca 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Abrahamowicz.

Z drukarni i litografii Pillera i Spki

L. s. 1.849|92. **Aleg. 201.**

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej z przedłożenia Wydziału krajowego z 8. września 1891 do L. 38.810/91 w przedmiocie wydzielenia przysiółka Dobrucowej ze związku gminy Zimnowody w powiecie Jasielskim a przydzielenia go do gminy Tarnowca tego powiatu.

Wysoki Sejmie!

Przedmiot powyższy należy do rzędu tych spraw, które w roku 1889 jako petycya do Wysokiego Sejmu, zaś w roku 1890 jako sprawozdanie Wydziału krajowego nie przyszła z powodu braku czasu pod obrady Wysokiego Sejmu.

Z przedłożonych aktów w powyższej sprawie przekonała się komisya administracyjna, że sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia przysiółka Dobrucowej ze związku gminy Zimnowody w powiecie Jasielskim a przydzielenia go do gminy Tarnowca, tegoż powiatu — jest dokładne i zgodne z istotnym stanem rzeczy, komisya administracyjna przyjmuje przeto to sprawozdanie ·/. jako integralną część swego sprawozdania i uzupełnienia je tylko jak następuje:

Tak uchwała Rady gminnej Zimnowody z Dobrucową, domagająca się wydzielenia Dobrucowej ze związku gminnego z Zimnowody, jak i uchwała Rady gminnej w Tarnowcu, przyjmująca Dobrucowę do związku gminy Tarnowiec odbyły się przy kompletach więcej niż dwóch trzecich radnych i zapadły w obu wypadkach jednomyślnie, przez co wymaganiom §. 42. ustawy gminnej stało się w całej pełni zadość.

Zbudowana w roku 1890 linia c. k. kolei państwowej z Jasła do Rzeszowa, rozdzielająca wzdłuż biegu rzeki Jasiołki terytorya przysiołka Dobrucowej od gminy Zimnowody, zwiększa o jeden i tak już dostateczne powody, które jeszcze przedtem skłaniały petycyonujące gminy do żądania zmiany w nienaturalnem i ze wszech miar niedogodnem ich połączeniu.

Powody te wylicza ·|· sprawozdanie Wydziału krajowego z 8. września 1891 l. 38.810, jak również i doknmenta potrzebne do ustawodawczego załatwienia rzeczy, komisya administracyjna sądzi, że zadaniem jest władz krajowych niewłaściwości, jakie powstały lub okazały się z biegiem czasu, wyrównać i na odpowiedne tory wprowadzić, zwłaszcza w tym wypadku, gdzie wszystkie strony interesowane zgodnie zmian tych się domagają, a odnośne Władze powiatowe t. j. tak c. k. Starostwo jak i Wydział rady powiatowej żądania te popierają.

Gdy nadto pod względem formalnym sprawa jest zupełnie przygotowaną,

Komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ·|· projekt ustawy.

We Lwowie dnia 28. marca 1892.

Przewodniczący:

S. Koziebrodzki *w. r.*

Wnioskodawca:

Józef Wiktor *w. r.*

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wyłączeniu przysiółka Dobrucowej w powiecie Jasielskim ze związku gminy Zimnowody i przyłączenia go do gminy Tarnowiec w tymże powiecie.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Przysiołek Dobrucowa w powiecie jasielskim, tworzący osobną gminę katastralną, zostaje wyłączony ze związku gminy Zimnowody i przydziela się go pod względem administracyjnym do gminy Tarnowiec w tymże powiecie.

Art. II.

W trzy miesiące po ogłoszeniu niniejszej ustawy w Dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych ma być rozwiązana Rada gminna w Zimnowodzie i Tarnowcu i przeprowadzone wybory celem ukonstytuowania się nowych Rad gminnych.

Art. III.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Aleg. 202.

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o wniosku p. ks. Siczyńskiego w przedmiocie zmiany ustawy szkolnej pod względem przeznaczenia kar pieniężnych za nieposyłanie dzieci do szkoły.

Wysoki Sejmie!

Już w r. 1885. wniósł p. ks. Siczyński zmianę ustawy szkolnej w tym kierunku, aby grzywny uiszczane za nieposyłanie dzieci do szkoły, przeznaczone zostały w pierwszym rzędzie na zaopatrzenie ubogich dzieci w odzież i przybory naukowe, a w drugim rzędzie na rzecz miejscowego funduszu szkolnego.

Ówczesna komisya szkolna uznała wniosek za uzasadniony, urzeczywistnienie zawartej w nim myśli za rzecz pożyteczną.

Słuszną bowiem rzeczą jest, aby przy ścisłem wykonywaniu przymusu szkolnego, przy sprawiedliwem nakładaniu i sprężystem ściąganiu grzywien za nieposyłanie dzieci do szkoły, uwzględniać także opłakane położenie tych rodziców, których dzieci nieregularnie do szkoły uczęszczają z braku odzieży i obówia, albo którzy z powodu ubóstwa nie mogą dzieci swoich zaopatrywać w najpotrzebniejsze przybory szkolne.

Słuszną nadto jest rzeczą, aby fundusze ściągnięte od niechętnych lub opieszałych rodziców pewnej miejscowości, także na korzyść biednej ludności tejże miejscowości użyte zostały.

Komisya tedy już wówczas wniosła odpowiednią zmianę ustawy.

Na posiedzeniu Sejmu jednak z d. 23. stycznia 1886., ostatniem ówczesnej sesyi, w obec wątpliwości formalnej natury, przez reprezentanta rządu przytoczonych, a z braku tuż przed zamknięciem sesyi czasu potrzebnego, by zważyć, czy wątpliwości te były uzasadnione, Sejm całą tę sprawę odroczył, przekazując ją Wydziałowi krajowemu „z poleceniem zdania sprawy na najbliższej sesyi“.

W roku następnym odbyła się ankieta szkolna, która również przychylnie oświadczyła się dla myśli przez ks. Siczyńskiego i przez szereg petycyj Wydziałów powiatowych poruszonej, a Wydział krajowy umieścił zmierzające do tego postanowienie w jednym ze swoich obszernych projektów do zmiany ustaw szkolnych. Zmiany te jednak tylko w niektórych częściach przyszły do skutku; wniosek, o który tu chodzi, nie był temi zmianami objęty.

Odtąd sprawa ta, chociaż w Sejmie wniesiona, a przez Sejm tylko ze względów formalnych odroczona, chociaż wiadomo było, że jej przeprowadzenie byłoby przez ludność z zadowoleniem przyjęte — nie została poruszoną ani przez Wydział krajowy, ani przez Radę szkolną krajową.

W tegorocznem sprawozdaniu Rady szkolnej o stanie szkół ludowych znajdujemy tylko wzmiankę o tej sprawie, mianowicie, że „z kół nauczycielskich i ze strony ludności podnoszą się często głosy, domagające się tej zmiany“ i że „Rada szkolna krajowa nie może tym zapatrywaniom odmówić uzasadnienia“ — a „jeżeli dotychczas zmiany ustawy w tym kierunku nie zaproponowała, to stało się to ze względu na trudności obmyślenia przepisów co do racyonalnej administracyi tych funduszów“.

Tymczasem p. ksiądz Siczyński na tegorocznej sesyi wniosek swój ponowił, formułując go tak, jak to uczyniła komisya szkolna w roku 1886, t. j. jako nowelę do ustawy. Wniosek ten został przydzielony komisyi szkolnej uchwałą Sejmu z dnia 11. marca b. r.

Komisya szkolna obecna, tak samo jak ówczesna, z tą ponownie przedstawioną myślą się zgadza, w przekonaniu, że przeprowadzona z należytą uwagą i oględnością, a pod pewną kontrolą, uczyni ona zadość słuszności i rzeczywistej potrzebie. Trudności „w administracyi tych funduszów“ komisya nie widzi, gdyż nie chodzi tu o jakiś nowo utworzony, osobny fundusz, tylko o możliwość użycia na pewne cele kwot, które i obecnie wpływają do funduszu szkolnego miejscowego, a któremi zawiaduje Rada szkolna okręgowa. Wprawdzie, jeżeli kwoty te na przyszłość mogą być przeznaczone wprost przez Radę szkolną miejscową na miejscowe cele, to możnaby obawiać się pewnych nadużyć, mianowicie w takich miejscowościach, gdzie czynniki rozstrzygające nie dają rękojmi, czy to bezstronności, czy ścisłości rachunkowej. Temu jednak zaradzić może kontrola Rady szkolnej okręgowej, oparta na szczegółowej instrukcyi. Komisya uważała za potrzebne wniosek w tym kierunku uzupełnić.

Co do formalnej strony, komisya uważała tylko zmianę § 22. ustawy za wskazaną. Opuszczenie lit. c. w § 18, jak to było zamierzone w noweli proponowanej w r. 1886. i w teraźniejszym wniosku ks. Siczyńskiego, okazuje się zbytecznem. Kary pieniężne bowiem (§ 15, lit. c.) wpływać będą i nadal do funduszu miejscowego, dochody tegoż funduszu i nadal z reguły będą używane, jak to postanawia § 18; nowe postanowienie zaś proponowane do § 22. stanowi wyjątek zupełnie wystarczający na urzeczywistnienie myśli przez wnioskodawcę przedstawionej.

Komisya zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną pod ·/. ustawę.

Uchwałą tą załatwione są petycye (l. 428) Reprezentacyi powiatowej Jaworowskiej i (595) Rady szkolnej miejscowej w Mikołajowie.

Przewodniczący i sprawozdawca:

Czartoryski w. r.

U s t a w a

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca postanowienia art. 22. ustawy krajowej z d. 2. maja 1873 Nr. 250 D. u. kr. tytul II. o kosztach zakładania i utrzymywania publicznych szkół ludowych.

Zgodnie z Uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam. co następuje:

§. 1.

Postanowienia art. 22. ustawy krajowej z dnia 2. maja 1873 Nr. 250 D, u. kr. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych przestają obowiązywać w dotychczasowem brzmieniu. Artykuł ten ma opiewać na przyszłość jak następuje:

art. 22.

Z dochodów funduszu miejscowego mają być przedewszystkiem opłaceni nauczyciele. Na inne cele szkolne można ich użyć jedynie za zezwoleniem Rady szkolnej okręgowej, skoro się okaże nadwyżka w dochodach, albo w razie, gdyby część ich już na mocy zapisu lub ustawy na inne cele przeznaczoną była.

Dochody wymienione w art. 15 pod *c.* mogą być jednak za uchwałą Rady szkolnej miejscowej i zezwoleniem Rady szkolnej okręgowej także użyte na zaopatrzenie ubogich uczniów w odzież i najniezbędniejsze przybory szkolne, lub na inne cele szkolne w art. 24. wymienione. Sposób, w jaki i stosunek, w którym fundusze te na wymienione cele użyte być mogą wskaże szczegółowa instrukcya Rady szkolnej krajowej.

§. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi oświaty.

Aleg. 203.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o szkołach rolniczych, folwarku i torfiarni w Dublanach.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 22. listopada 1890 powziął Wysoki Sejm w sprawie szkół rolniczych folwarku i torfiarni w Dublanach następujące uchwały:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia. 15. października 1890 L. 44054 o szkołach rolniczych i folwarku w Dublanach.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by przedkładając wniosek w przedmiocie utworzenia internatu przy szkole dublańskiej, przedłożył jednocześnie projekt reorganizacyi etatu i płac nauczucieli przy wyższej szkole rolniczej w Dublanach, a to na podstawie sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył szczegółowy plan i kosztorys budynku, przeznaczonego na internat dla czterdziestu uczniów oraz statut organizacyjny i instrukcyę dla internatu.

IV. Na wygotowanie planów i kosztorysu budynku dla internatu oraz na przygotowanie materyałów, otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 10.000 zł.

V. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu ułożyć regulamin dla szkoły ze zmianą przepisów co do warunków przyjęcia, dyscypliny i egzaminów, regulamin ten ma obowiązywać aż do otwarcia internatu.

VI. Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia reszty wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyi w Dublanach na pokrycie wydatków budowy domu mieszkalnego dla profesorów wyższej szkoły i otwiera mu nadto na ten cel kredyt w wysokości 800 zł.

VII. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia na majętność dublańską pożyczki hipotecznej w kwocie 8.400 zł., spłacalnej przez amortyzacyę i do użycia uzyskanego z tej pożyczki funduszu na pokrycie reszty kosztów budowy i urządzenia gorzelni w Dublanach.

VIII. Na pokrycie wydatków szkoły gorzelniczej w r. 1891 Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 10.000 zł.

Wreszcie odnośnie do torfiarni:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby począwszy od 1. stycznia 1891 zaniechał exploatacyi rorfu w Dublanach na rachunek funduszu krajowego i aby do najbliższej sesyi sejmowej przygotował odpowiedni projekt stałego uregulowania tej sprawy.

Z pomiędzy uchwał tych bezwątpienia najważniejszą jest ta, która poleca Wydziałowi krajowemu przedłożenie na najbliższej sesyi sejmowej planu utworzenia i zorganizowania internatu przy szkole dublańskiej i tą sprawą też na pierwszem miejscu zajęła się komisya gospodarstwa krajowego.

Okres upłyniony od czasu, w którym komisya gospodarstwa krajowego zastanawiała się po raz ostatni nad sprawami, dotyczącemi szkoły wyższej rolniczej w Dublanach, zaznaczył się w sposób nader niepomyślny w dziejach tej szkoły i wywołał objawy smutne i niepokojące. Okazała się w tym czasie konieczność zamknięcia szkoły a po ponownem jej otwarciu nastąpić musiały nowe wpisy, przy których liczba uczniów przyjętych zeszła z liczby 74, na ilość 35 uczniów.

Drugim faktem z tego samego okresu, który komisya gospodarstwa krajowego również niemniej od poprzedzającego, jako niepokojący dla przyszłości tej szkoły uważać musi, jest broszura wydana przez profesora Dr. Jentysa, rozesłana wszystkim posłom sejmowym, a w której tenże stanowczo zaznacza na stronicy 1, że nie zamieszcza w swoich uwagach niczego, coby nie było zgodnem z jednomyślnem zdaniem ogółu jego towarzyszy w pracy nauczycielskiej.

Co do pierwszego z tych faktów znajduje się w sprawozdaniu Wydziału krajowego krótka tylko wzmianka. Rzecz tę zbywa Wydział krajowy kilku słowami. O drugim fakcie, a mianowicie o broszurze Dr. Jentysa sprawozdanie Wydziału krajowego nie wspomina wcale. Z ustnie dopiero udzielonych objaśnień ze strony p. referenta, dowiedziała się komisya gospodarstwa krajowego, że za publikowanie tej broszury otrzymał Dr. Jentys naganę i że wskutek zamieszczenia tej pracy w roczniku szkół dublańskich, rocznik ten cofnięty został, a zarazem cofnięto asygnatę sumy, przeznaczonej na koszta wydawnictwa tego rocznika. Nagana ta w zupełności zasłużona. Wprawdzie ma kolegium profesorskie, a względnie każdy pojedynczy członek tego grona prawo a nawet obowiązek robić swoje uwagi w razie jakiegokolwiek zarządzenia lub postanowienia, któreby podług jego przekonania miało nie być zgodne z dobrem szkoły, ale uwagi tego rodzaju przedstawiane być powinny bezpośrednio i poufnie, odwoływanie się zaś do opinii publicznej w drodze publikacyi drukowanej jest nie do usprawiedliwienia. Do jakiego stopnia autor nie uważał za odpowiednie porozumieć się nawet w tej sprawie z władzą zwierzchniczą, dowodzi, że polemizując i przytaczając powody, dla których wprowadzenie internatów podług systemu we Francyi przyjętego nie odpowiada potrzebom kraju naszego, nie wiedział nawet i nie zadał sobie pracy, ażeby się dowiedzieć, że właśnie i Wydział krajowy urządzenie internatu podług wzorów francuskich nie uważał za właściwe i projekt organizacyi oparł na zupełnie odmiennych zasadach. Żałować przychodzi, iż rocznik pomimo uchwały Wydziału krajowego rozszedł się drogą handlu po wszystkich częściach kraju, a nie wszyscy, którzy go czytają, będą wiedzieć o uchwale dotyczącej Wydziału krajowego. Komisyi nie pozostaje w tym stanie rzeczy jak wyrazić ubolewanie, że Wydział krajowy nie znalazł środków, aby rozejściu się tej publikacyi przeszkodzić.

Podług zdania komisyi gospodarstwa krajowego zapatrywania wyrażone w broszurze Dra Jentysa, a mające być wyrazem jednomyślnej opinii gremium profesorów, nie są bez związku z wydarzeniami, które spowodowały czasowe zamknięcie szkoły. Wydarzenia te bowiem były następstwem rozluźnienia dyscypliny, które już od dość dawna w szkole spostrzedz się dawało.

Rozluźnienie to po części miało swój powód w niekorzystnych warunkach, w jakich szkoła się znajduje, a mianowicie w braku odpowiednich ubikacyj na mieszkania dla uczniów, którzy w znacznej części, zdaleka od szkoły w wiejskich chatach mieszkać byli zmuszeni, co naturalnie utrudniało w wysokim stopniu nadzór i wpływ grona profesorów. Ale niemniej ważnym powodem rozstroju, jaki od lat kilku spostrzedz się dawał między uczniami szkoły dublańskiej, jest zbyt małe zajmowanie się profesorów młodzieżą po za szkołą, wypływające z dążności kolegium profesorskiego traktowania wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, nie jako zakładu wychowawczo-rolniczego, ale jako akademii rolniczej, której jedynym i wyłącznym celem jest udzielanie nauki młodzieży do szkoły uczęszczającej z pominięciem strony wychowawczej.

Dążność ta objawia się oddawna i stanowi zasadniczą różnicę w zapatrywaniu na sprawę szkoły w Dublanach między gremium profesorskiem a kierunkiem wielokrotnie wskazywanym przez komisyę gospodarstwa krajowego, a względnie przez Sejm krajowy. Komisya gospodarstwa krajowego pragnie wprawdzie, żeby zakład dublański pod względem zakresu nauk nie doznał obniżenia — na to jednak, ażeby ze szkoły rolniczej wyższej w Dublanach zrobić rodzaj fakultetu uniwersyteckiego z kierunkiem wyłącznie i jedynie naukowym, komisya gospodarstwa krajowego nie zgodzi się nigdy. Podług niej w szkole, która ma wychowywać przyszłych gospodarzy, czy to na własnym kawałku ziemi, czy jako zarządców większemi gospodarstwami, nadanie kierunku praktycznego obok pracowitości, karności i uczciwych zasad, jest równie ważnem, jak wykształcenie naukowe. Starą jak świat jest zasada, ale nigdy dość często powtórzoną być nie może, że tylko ten, który słuchać się nauczył dobrze i roztropnie rozkazywać potrafi. Nie jest zadaniem sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego polemizować z jakąkolwiek publikacyą, ale w jednem komisya przekonania swoje stanowczo zaznaczyć musi. Głównym, jeśli nie jedynym argumentem przeciwko zaprowadzeniu internatu w szkole dublańskiej jest obawa przed zmiejszeniem się frekwencyi. Otóż komisya gospodarstwa krajowego jest przekonaną, że bez porównania większą korzyścią dla kraju będzie, jeżeli ze szkoły dublańskiej wyjdzie corocznie kilkunastu, choćby kilku tylko młodych ludzi nietylko naukowo wykształconych, ale w zdrowym kierunku prowadzonych i wychowanych, jak żeby rozchodziło się corocznie wielu, najczęściej niedouczonych, nawykłych do niekarności i swawoli, bez wyrobionych zasad, którzy tam, gdzie się znajdą a gdzie powinniby być przykładem, zły i rozkładający wpływ wywierać mogą.

Komisya gospodarstwa krajowego nie odstępuje od przekonania, że zaprowadzenie internatu jest reformą konieczną, ażeby szkoła dublańska mogła być zakładem istotnie dla kraju pożytecznym; w przekonaniu tem wzmocniły i utrwaliły ją jeszcze wypadki, zaszłe w szkole w ubiegłym okresie.

Wydział krajowy wykonał polecenie Wysokiego Sejmu i przedłożył tak plany i kosztorysy budynku internatowego, jak też opracowanie zasad regulaminu przyszłego internatu.

Co do pierwszego komisya gospodarstwa krajowego zbadała plany i kosztorysy budynku i w zasadzie uznaje, że projektowany budynek odpowiada potrzebie i nie przekracza granic, jakie pod względem kosztów okazują się konieczne. Wydział krajowy projektuje budynek dwupiątrowy, przyzwoity, ale skromny, z odpowiedniem rozmieszczeniem ubikacyj. Budynek zaprojektowano w ten sposób, że jest obecnie wystarczający na wygodne umieszczenie czterdziestu uczniów, mieści dalej salę jadalną, kuchnię, pokoje dla służby i pomieszkanie dla przełożonego internatu. Nadto jest jeszcze obszerna sala szermierki, która może być użytą do różnych ćwiczeń gimnastycznych i czytelnia czyli sala rekreacyjna. Koszta budowy bez wewnętrznego urządzenia preliminowane są na 68.400 zł. Plany i kosztorysy wykonane są przez budowniczego p. Radwańskiego, który kilkakrotnie już złożył dowody wykonania budowy bez przekroczenia kosztorysu. Komisya dołożyła wszelkiego starania, ażeby sumę tę kosztorysową o ile możności obniżyć. Po dokładnem jednak zbadaniu wszelkich szczegółowych pozycyj i przedyskutowaniu tychże z p. Radwańskim, okazało się, że więcej jak 2.000 zł. na całej budowie zaoszczędzić się

nie da. Istotnie też, jak wskazują cyfry jednostkowe, tutaj w osobnym wykazie dołączone, na żadnej z poszczególnych pozycyj znaczniejszej zniżki usprawiedliwiéby nie można.

Komisya gospodarstwa krajowego uważa za sumę, którą ostatecznie ma się przeznaczyć na wybudowanie gmachu internatowego w Dublanach, 66.400 zł. i wnosi, aby sumę tę Wysoki Sejm jako ostateczną postanowił. Cyfrowo przedstawia się rzecz w sposób następujący: Jeżeli, jak o tem wątpić nie można, a co jest warunkiem przyjścia do skutku budowy gmachu, rząd udzieli subwencyi do połowy kosztów budowy, przypada na tę subwencyę kwota 33.200 zł., a na kraj również 33.200 zł. Ponieważ uchwałą z dnia 22. listopada 1890 r. otworzył Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 10.000 zł., pozostałoby do pokrycia 23.200 zł. Gdy jednak rokowania z Wysokiem Rządem z natury rzeczy pewien czas jeszcze potrwać muszą i trudno przypuścić, ażeby budowa przed jesienią rozpoczętą być mogła, tak że w najlepszym razie możnaby w ciągu tego roku zrobić fundamenta, nie sądzi komisya gospodarstwa krajowego, aby było odpowiedniem wstawiać całą sumę na budowę gmachu potrzebną i że wystarczy zupełnie, jeżeli do sumy uchwalonej w zeszłym roku w kwocie 10.000 zł. uchwali się w tym roku kredyt dodatkowy do wysokości 5.000 zł.

Komisya wypowiada nądzieję, że Wydział krajowy dołoży wszelkiego starania celem przyspieszenia rokowań z Rządem tak, aby rozpoczęcie budowy, o ile tylko możliwe, nastąpiło jeszcze w ciągu tego roku a w końcu sprawozdania stawia odnośny wniosek.

Co do systemu internatu i przepisów, mających obowiązywać, zgadza się komisya gospodarstwa krajowego z zapatrywaniem Wydziału krajowego, że internat podług systemu francuskiego, tak jak przedstawił go w sprawozdaniu swojem prof. Godlewski, nie dałby się zastosować w Dublanach. Inne są warunki szkoły samej, inne fundusze, jakich kraj na rzecz tej szkoły dostarczyć może a wreszcie inne wychowanie przygotowawcze młodzieży do szkoły wstępującej. Wydział krajowy na podstawie uchwał ankiety, do której był powołany delegat rządowy do Kuratoryi, radca Namiestnictwa p. Andahazy, prof. Godlewski, członek Wydziału krajowego p. Edward Jędrzejowicz, członek Kuratoryi p. Tadeusz Langie, dyrektor Lubowęski i delegat grona profesorskiego, prof. Rylski, wypracował zasady regulaminu i przedstawia je w swojem sprawozdaniu. Zasady te wogóle zgodne są z zapatrywaniami komisyi gospodarstwa krajowego. Zważywszy jednak, że internat prędko jeszcze w życie wprowadzonym być nie może, a że Wysoki Sejm jeszcze w ciągu tej jesieni zwołanym będzie, sądzi komisya gospodarstwa krajowego, że Wydział krajowy winien przedłożyć Wysokiemu Sejmowi gotowy już we wszystkich szczegółach projekt regulaminu i odnośnych przepisów. Pozostawiając zatem ostateczną decyzyę Wysokiemu Sejmowi pod tym względem do chwili, w którym przedłożonym zostanie gotowy projekt regulaminu i przepisów, komisya obecnie nie wchodzi w szczegółowy rozbiór tej sprawy, uważa jednak za potrzebne udzielić wskazówki w tym kierunku, ażeby przy zaprowadzeniu internatu bardziej jak dotychczas, uważano na praktyczny kierunek wykształcenia uczącej się młodzieży. Już w roku poprzednim zwracała komisya gospodarstwa krajowego uwagę, że zaprowadzenie fakultetu rolniczego na Uniwersytecie w Krakowie zmienić poniekąd musi charakter szkoły dublańskiej, bo chociaż nie zamierza się bynajmniej odejmować zakładowi w Dublanach charakteru szkoły wyższej, samą siłą rzeczy przyjdzie do tego, że w szkole dublańskiej wychowywać się będą mogli przeważnie gospodarze praktyczni, podczas gdy ci młodzi ludzie, którzy kształcić się pragną zawodowo w kierunku wyłącznie naukowym, uczęszczać będą na fakultet w Krakowie. Jeżeli komisya gospodarstwa krajowego nie sądzi, aby można zastosować w zupełności system internatów, zaprowadzony we Francyi, nie idzie zatem, aby z przykładów tam zaczerpniętych korzystać się nie dało. W Grignon młodzież szkolna używaną jest kolejno do wykonywania i nadzorowania wszystkich gałęzi gospodarstwa. Komisya sądzi, że przy zaprowadzeniu internatu, przy łatwości, jakie daje istniejące na miejscu gospodarstwo folwarku dublańskiego, przepis ten i w Dublanach powinienby znaleźć zastosowanie. Jeden dzień w tygodniu spędzony przy gospodarstwie przez wyznaczanych kolejno uczniów, stałby się z pewnością bez szkody dla nauko-

wego wykształcenia nader pożytecznym w wyrobieniu praktycznego kierunku uczniów szkoły dublańskiej. Komisya gospodarstwa krajowego wyraża przekonanie, że przy układaniu planu ostatecznej organizacyi internatu myśl ta uwzględnioną być może i powinna.

Ustępem V. uchwał z d, 22. listopada 1890 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu ułożyć regulamin dla szkoły ze zmianą przepisów przyjęcia, dyscypliny i egzaminów, które mają obowiązywać aż do chwili otwarcia internatu. Zmiany przedsięwzięte w przepisach szkoły, których projekt jak to z uznaniem podnieść należy, kolegium profesorskie przygotowało, zanim jeszcze Sejm z r. 1890 miał sposobność zajmowania się tą sprawą, a które wprowadzone zostały w lutym r. 1891, o ile dotyczą przymusu naukowego przez zaprowadzenie obowiązkowych egzaminów, przez postanowienia odnoszące się do zgaśnięcia immatrykulacyi w ciągu lat szkolnych w razie niedostatecznej pilności ucznia. uważa komisya gospodarstwa krajowego za postęp znaczny naprzeciw systemu wolności nauki, jaki w ostatnich czasach z wielką szkodą szkoły był wprowadzony, jak również zmianę częściową planu nauki o tyle, że zmniejszono ilość godzin, przeznaczonych na wykład niektórych mniej ważnych przedmiotów, celem uzyskania więcej czasu dla konwersatoryów i repetycyj. Nie sądzi jednakże komisya, aby zmiana przepisów dyscyplinarnych była dostateczną i odpowiednią wobec doświadczeń ostatniego roku. Pewne zmiany wydają się nawet zmianą na gorsze, jak np. § 2. przepisów dyscyplinarnych, podług którego uczniowie obowiązani są do ścisłego wypełniania wszelkich przez władze szkolne wydawanych rozporządzeń, przepisów i poleceń, dotyczących zachowania się w szkole, podczas gdy podług tego samego paragrafu przepisów dyscyplinarnych z roku 1886 uczniowie obowiązani byli do ścisłego wypełnienia rozporządzeń i przepisów, wydawanych przez władze szkolne. Powody tej zmiany na niekorzyść dyscypliny, jakby kolegium profesorskie po za obrębem szkoły o zachowanie uczniów troszczyć się nie miało, są dla komisyi niezrozumiałe i wyglądają jakby wprost w sprzeczności z kierunkiem, wskazanym przez komisyę podczas sesyi sejmowej z roku 1890. Komisya dzisiaj, jak przedtem, przykłada jak największą wagę do tego, ażeby kolegium profesorskie zajmowało się uczniami nietylko po za obrębem szkoły, ale i po za obrębem Dublan. Zachowanie się uczniów we Lwowie przynosiło dobremu imieniu szkoły dublańskiej nieraz wielki uszczerbek i jest głównym może powodem niedobrej reputacyi, jaka się o szkole tej wyrobiła i która sprawiła, że zastraszeni ojcowie rodzin odstępowali od powziętego już zamiaru oddawania do niej synów. I tak za niewielu może winnych odpowiadała cała szkoła. Jest to złe, któremu koniecznie zapobiedz należy i w tym kierunku uzupełnić przepisy dyscyplinarne w taki sposób, aby kierownictwu szkoły przysłużało prawo karania winnych lub usunięcia ze szkoły za przewinienia nie tylko w zakładzie, ale i po za obrębem zakładu popełnione. Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że do skutecznej kontroli zachowania się uczniów po za obrębem zakładu, przyczyni się obowiązkowe umundurowanie uczniów, a to z tem obostrzeniem, że pod zagrożeniem wydalenia, bez munduru uczniowi ze szkoły wydalić się nie będzie wolno. Komisya wnosi dotyczącą rezolucyę.

Budowa gmachu internatowego, wypracowanie odnośnych regulaminów i przepisów dyscyplinarnych, najlepsze plany naukowe i najlepsze naukowe siły, wszystko to jeszcze nie wystarcza na zapewnienie pomyślnego rozwoju, jeżeli nie znajdzie się osobistości odpowiedniej do kierownictwa. Komisya uznaje w zupełności, że w obecnym gremium profesorskiem są siły naukowe znakomite, ludzie, którzy nietylko nauką, ale i charakterem, pracowitością, przywiązaniem do zawodu, należytem poczuciem obowiązków swoich względem młodzieży, dają pełną rękojmię sumiennego spełnienia ciążących na nich obowiązków. Komisya także nie wątpi, że chociaż podług zdania przytoczonego w publikacyi Dra Jentysa całe kolegium profesorskie oświadczyło się w zasadzie przeciw zaprowadzeniu internatu w Dublanach, wszyscy, skoro raz internat wprowadzony zostanie, poświęcą wobec dokonanego faktu indywidualne zapatrywania i z całą gorliwością i poświęceniem dla dobra i rozwoju zakładu dalej pracować będą, a ci zaś, którzy wyjątkowo od zapatrywań swoich odstąpićby nie mogli i tak posad swoich w szkole dublańskiej nie zatrzymają. Sprawa wynalezienia odpowiedniej osobistości na dyrektora jest pomimo

tego nie tylko ważną ale i naglącą, gdyż jak się komisya od p. referenta Wydziału krajowego dowiedziała, posada dyrektora zostanie opróżnioną bez względu na sprawę zaprowadzenia internatu, z powodu, że obecny dyrektor, p. Lubomęski podał się do dymisyi i że postanowienie to z jego strony zdaje się być nieodwołalne. Jakkolwiek komisya bardzo wysoko ceni p. Lubomęskiego i to nietylko pod względem uzdolnienia, ale także pod względem charakteru, zacności, wytrwałej i gorliwej pracy, nie może jednak nie uwzględnić powodów, na podstawie których tenże z posady dyrektora usunąć się pragnie. Zdrowie p. Lubomęskiego, od pewnego czasu mocno zachwiane, wymaga wielkiej troskliwości i częstych urlopów tak dla wypoczynku, jak dla kuracyi. Jeżeli profesor koniecznością zmuszony jest do wzięcia dłuższego urlopu, stanowi to względnie mniejszą szkodę dla szkoły, ale nieobecność dyrektora podczas kursów ma niewątpliwie bardzo znaczne strony ujemne. Komisya też pojmuje, że człowiek tak sumienny, jak p. Lubomęski pragnie się cofnąć ze stanowiska, którego wszystkim obowiązkom z powodu nadwątlonego zdrowia w całej pełni, zadość uczynić nie jest w stanie. W każdym razie spodziewa się komisya gospodarstwa krajowego, że Wydziałowi krajowemu powiedzie się zatrzymać p. Lubomęskiego, jako profesora przy szkole dublańskiej, gdyż usunięcie się jego byłoby dla szkoły trudną do powetowania stratą.

Wybór przyszłego dyrektora uważa komisya gospodarstwa krajowego za ważne, a może najważniejsze zadanie Wydziału krajowego w tej sprawie a zarazem nie tai sobie trudności w wynalezieniu odpowiedniej osobistości. Znalezienie człowieka, któryby obok fachowego uzdolnienia, posiadał tę wielką energię i sprężystość, jakiej potrzeba do przeprowadzenia zmiany systemu przy wejściu w życiu internatu, a z tą energią łączył cierpliwość i wyrozumiałość, takt i powagę w kolegium profesorskiem, jest zadaniem tak trudnem, że istotnie szczęśliwe jego spełnienie wątpliwem wydać się musi. A jednakże od tego w pierwszem miejscu zależy przyszłość szkoły i jej dla kraju pożytek. Ażeby zadanie to, choć po części Wydziałowi krajowemu ułatwić, wnosi komisya gospodarstwa krajowego, ażeby Wysoki Sejm odstąpił ewentualnie i wyjątkowo od postanowienia, wedle którego dyrektor zakładu musi wykładać równocześnie jeden z przedmiotów zawodowych. Komisya nie tai sobie stron ujemnych tego postanowienia i trudnego położenia dyrektora, który nie będąc fachowo kwalifikowanym, mógłby się znaleźć w trudnem położeniu w uzyskaniu należytej powagi wobec gremium profesorów.

Zdarzyć się jednak może osobistość tak znacząca, że wzgląd ten stałby się drugorzędnym. Komisya wszakże nie stawia tej wskazówki w myśli, aby podług niej miano bezwzględnie postąpić, wyraża tylko przekonanie, że lepiej powierzyć kierownictwo człowiekowi, któryby, chociaż bez kwalifikacyi fachowej był do tego pod każdym innym względem odpowiednim, jak najzdolniejszemu nawet i najzacniejszemu z profesorów, któryby nie miał w naturze swojej i usposobieniu kwalifikacyi specyalnie administracyjnych. W razie, jeżeliby Wydział krajowy znalazł osobistość odpowiednią na dyrektora, bez kwalifikacyi na profesora jednego z przedmiotów zawodowych, będzie musiał przeprowadzić rokowania z Wysokim Rządem o zgodzenie się na to wyjątkowe postanowienie.

Ale i w innym kierunku jeszcze pragnie komisya gospodarstwa krajowego ułatwić Wydziałowi krajowemu znalezienie odpowiedniego kandydata, a mianowicie, wnioskiem do Wysokiego Sejmu, ażeby w razie, jeżeli znajdzie się kandydat zupełnie i pod każdym względem na tę posadę odpowiedni, a trudność pozyskania go miała polegać na wysokości wynagrodzenia, Wydział krajowy był upoważniony, znowu wyjątkowo i za usprawiedliwieniem przed Wysokim Sejmem, przekroczyć sumę etatem jako płacę dyrektora postanowioną.

Wydatek nieco wyższy na ten cel z pewnością sowicieby się krajowi wypłacił, gdyż jak raz jeszcze komisya z naciskiem powtarza, od wyboru odpowiedniej osobistości na dyrektora przyszłość szkoły dublańskiej zależy.

Wydział krajowy przedstawia w sprawozdaniu, że kaplicy zakładowej dublańskiej brak dotychczas zupełny wewnętrznego urządzenia. Z zapisu śp. Waleryana Czaykowskiego, po potrąceniu kosztów ołtarza alabastrowego, dłuta p. Marconiego, pozostała jeszcze do rozporządzenia na cele kaplicy kwota 273 zł. Kwota ta jest zupełnie niedostateczną do zrobienia tego, co jest potrzebne, ażeby kaplicę urządzić wewnątrz w sposób choćby tylko przyzwoity. Wydział krajowy proponuje pomalowanie ścian i zbudowanie małego chóru, na którym mogłaby znaleść pomieszczenie część uczniów szkoły niższej, chcąca śpiewać podczas nabożeństwa. Komisya gospodarstwa krajowego uznaje w zupełności potrzebę tych wydatków i wnosi zgodnie z przedłożeniem Wydziału krajowego otwarcie kredytu na ten cel w kwocie 600 zł.

Sprawozdanie Wydziału krajowego usprawiedliwia, że sumy 5.750 zł. w kwocie nominalnej, którą według upoważnienia Wysokiego Sejmu miał użyć na pokrycie kosztów budowy domu profesorskiego, nie zrealizował, a to z powodu, że za tę sumę mógł tylko otrzymać kurs po 88·32½ za 100, podczas kiedy doczekawszy się dewinkulacyi tych papierów w r. 1894, jest wszelkie prawdopodobieństwo uzyskania kursu znacznie wyższego.

Wydział krajowy proponuje, a komisya gospodarstwa krajowego z myślą tą się zgadza, ażeby otworzyć chwilowo Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 5.750 zł., a sumę tę w r. 1895 wstawić do preliminarza dochodów. Komisya odpowiedni wniosek przedkłada.

Co do szkoły niższej w Dublanach komisya z przyjemnością tylko skonstatować może zadowalniający i prawidłowy rozwój i pożytek z tej szkoły dla kraju. W szkole tej znajduje się 38 uczniów, którzy sprawują się dobrze, uczą pilnie i wychodzą na uzdolnionych i pracowitych pomocników gospodarczych.

Obok wielkich zasług około tej szkoły dyrektora p. Lubomęskiego, który zwłaszcza w pierwszych latach wiele jej czasu i trudu poświęcał, zaznaczyć należy sumienną i pożyteczną pracę p. Michała Stepka, nauczyciela pomocniczego w tej szkole, będącego pod każdym względem uzdolnionym i gorliwym i to tak w kierunku odpowiedniego kształcenia młodzieży, jak też w kierunku wychowawczym internatu. Gdy do tego, obok wielu zajęć, p. Stepek nie szczędząc trudu, po należytem przygotowaniu poddał się przed komisyą egzaminacyjną egzaminowi na nauczyciela zawodowego dla szkół niższych, uważa komisya gospodarstwa krajowego wniosek Wydziału krajowego w sprawie podwyższenia płacy p. Stepka z 600 na 800 zł za słuszny i za wnioskiem tym, uwzględnionym już w preliminarzu budżetu funduszu krajowego na r. 1892 chętnie się oświadcza. Również oświadcza się komisya za wnioskiem podwyższenia płacy instruktora tej szkoły p. Jana Smala o 60 zł., a to z powodów przez Wydział krajowy podanych.

Krajowa szkoła gorzelnicza rozpoczęła kurs i zgodnie z przepisami statutu dnia 1. października 1891. Kierownictwo szkoły objął Dr. Wawnikiewicz, wykłady zaś powierzone zostały docentom po części miejscowym, po części zaś zamiejscowym.

Zapisało się uczniów czternastu. Zdaniem jednakże komisyi gospodarstwa krajowego ważnem zadaniem i pożytkiem szkoły nie będzie tylko kształcenie fachowych gorzelników, ale także to, jeżeli uczniowie wyższej szkoły dublańskiej, przeznaczeni w przyszłości do prowadzenia samoistnych gospodarstw, będą mieli sposobność zapoznania się praktycznie z naukowo prowadzonem gorzelnictwem. Strata wykazana w preliminarzu 2.000 zł nie jest zdaniem komisyi zbyt wysoką, jeżeli się zważy, że gorzelnia nie jest prowadzoną tak, jakby należało celem uzyskania najlepszego wyniku finansowego, ale że robione są próby w rozmaitych kierunkach, a mianowicie zaciery z samych kartofli, z samej kukurudzy lub innego zboża i zaciery w rozmaity sposób mięszane.

Wydział krajowy w sprawozdaniu swojem przytacza, że gdy fabryka L. Zieleniewskiego, dostarczająca wewnętrznego urządzenia gorzelni zarzutom komisyi kolandacyjnej co do niektórych braków nie przyznawała słuszności, okazało się zaś, że potrzebne roboty dadzą się odpowiedniej dokonać we własnym zarządzie, postanowił Wydział krajowy załatwić sprawę polubownie i obrachowawszy wartość robót, których dostarczyć winną była fabryka, na 500 zł. i za odstąpieniem na ten cel z ceny wynagrodzenia powyższej kwoty, w drodze ugody zwolnił fabrykę od wszystkich dalszych zobowiązań.

Komisya miała sposobność sprawdzić na miejscu, że po przeprowadzeniu zmian wyżej wskazanych aparat gorzelniany pracuje obecnie zupełnie prawidłowo.

W ogóle uważa komisya gospodarstwa krajowego, że postawienie gorzelni w Dublanach i zaprowadzenie kursu gorzelnianego jest nader odpowiedniem uzupełnieniem zakresu nauk dla tamtejszej szkoły wyższej i że wybór p. Wawnikiewicza na kierownika tej szkoły okazał się pod każdym względem odpowiedni.

Gospodarstwo na folwarku w Dublanach prowadzone jest racyonalnie, a rezultaty, nawet finansowe, są zadowalniające. Pomimo że wiele w gospodarstwie tem zastosowanem być musi więcej do potrzeb naukowych szkoły, niż do wymogów gospodarstwa na dochód, wykazują rachunki lat ubiegłych czysty dochód przeciętnie z lat dziesięciu około 3.000 zł., a dochód ten używanym bywa na pokrycie procentów i spłat amortyzacyjnych długów hipotecznych na majątku ciążących i niektóre konieczne inwestycye. Z uznaniem podnieść musi komisya gospodarstwa krajowego rezultaty, otrzymane usilną i umiejętną pracą prof. Pańkowskiego w prowadzeniu chowu bydła. Różnica między sztukami sprowadzonemi rasy Angeln, a temi, które są wychowane na miejscu w Dublanach, jest uderzająca, tak pod względem wagi, jak i mleczności. Jest to pomyślny rezultat i pod względem gospodarczym i jako objekt demonstracyjny dla uczniów wyższej i niższej szkoły.

W roku obecnym proponuje Wydział krajowy inwestycyę znaczniejszą, a mianowicie postawienie szpichlerza i w tym samym budynku remizy na narzędzia za kwotę 5.000 zł. Zaprzeczyć się nie da, że postawienie szpichlerza na folwarku w Dublanach jest rzeczą ze stanowiska gospodarskiego nieodzownie konieczną. Obecnie przechowuje się zboże na strychu po stajniach i to na strychu bez sklepienia, tak, że wyziewy ze stajni dostają się na strych i zboże ulega zepsuciu. Przypuściwszy nawet, że zboże przeznaczone na sprzedaż mogłoby bez wielkiej szkody być na krótki czas przechowane w ten sposób, potrzebne są jednak znaczniejsze zapasy owsa, któreby w odpowiednim czasie o wiele taniej nabyć było można. Obecnie robią się tylko małe zakupna w miarę potrzeby, co z pewnością jest dla wyniku finansowego gospodarstwa niekorzystne. Tak samo marnują się i psują różne narzędzia i przybory gospodarskie, dla których nie ma odpowiedniego pomieszczenia. Komisya gospodarstwa krajowego nie sądzi jednak, aby na wystawienie szpichlerza i remizy potrzebną była suma w wysokości 5.000 zł. Idzie nie o wystawienie szpichlerza wspaniałego, lecz o szpichlerzyk zastosowany ściśle do potrzeb folwarku i łatwości spie-

niężenia w każdym czasie produktów przy dobrej drodze i bliskości Lwowa. Komisya jest przekonaną, że na to wystarczyć powinna suma 3.000 zł. i wnosi, aby Wysoka Izba kredyt w tej wysokości otworzyła Wydziałowi krajowemu.

Sprawozdanie Wydziału krajowego o exploatacyi torfu w Dublanach, przedstawia w sposób obszerny i wyczerpujący historyę prób i doświadczeń, robionych w tym przedmiocie od roku 1882, oraz wyniki finansowe tych doświadczeń. Komisya gospodarstwa krajowego odwołując się do tego sprawozdania, podaje tylko w krótkiem streszczeniu cyfry ogólnikowe i zapatrywanie swoje na stan obecny tej sprawy. Wydatki na maszyny, zabudowania i urządzenia, exploatacyę, próby chemiczne i tym podobne wynoszą w łącznej sumie od r. 1882 do r. 1892 — 39.119 zł. 70 ct. Dochody ze sprzedaży torfu uzyskane od r. 1887 do r. 1892 razem 15.090 zł. 99 ct. Niedobór zatem wynosi kwotę 23.028 zł. 71 ct. Po odciągnięciu od tego niedoboru, tego, co się na maszyny wydało, a mianowicie kwoty blisko 14.000 zł., pozostał niedobór w kwocie okrągłej 9.000 zł. Ale rzecz oczywista, że wartość tych przedmiotów przez zużycie znacznie się zmniejszyła, a przy sprzedaży podług obliczenia Wydziału krajowego, możnaby zaledwie uzyskać 9.000 zł. Wobec tego stanu rzeczy proponuje Wydział krajowy trzy możliwe wyjścia: albo zaniechanie stanowcze wszelkiej exploatacyi, sprzedaż maszyn i narzędzi za cenę, jakąby osiągnąć się dało, albo wydzierżawienie exploatacyi torfu z warunkami nałożonymi na przedsiębiorcę, ażeby

a) zakupił maszyny i narzędzia,

b) zwrócił funduszowi krajowemu odpowiednią część wydatków na urządzenie torfowiska,

c) dostarczał potrzebnej dla szkoły i folwarku ilości torfu po cenie odpowiedniej,

d) wreszcie, aby w każdej porze exploatacyi wolno było uczniom tak szkoły wyższej, jak i niższej oglądać prace exploatacyjne w celach naukowych,

albo wreszcie ograniczenie produkcyi torfu we własnym zarządzie wykonywanej, t. j. o tyle o ileby ona nie była połączoną z dalszemi stratami.

Z tych trzech propozycyj komisya gospodarstwa krajowego uważa za jedynie odpowiednią trzecią propozycyę, a mianowicie exploatacyę w skromnym zakresie produkcyi torfu na własny rachunek, ograniczoną o tyle, o ile służyć może do własnej potrzeby i do sprzedaży miejscowej. Wydział krajowy oblicza koszta produkcyi jednego centnara na 55 ct. a wobec tego, że każdy centnar metryczny torfu przedstawia ekwiwalent drzewa wartości około 90 ct., dla szkoły zaś, cegielni i gorzelni potrzeba jest rocznie około 4.500 centnarów torfu, zysk powstały z zaoszczędzenia wynosiłby rocznie przeszło 1.000 zł. Profesor Pańkowski uważa nawet, podług doświadczeń praktycznie zrobionych, że kwota ta zbyt szczupło jest preliminowana, ale nawet redukując ją do minimalnej cyfry 1.000 zł. i tak w ciągu pewnego czasu pokrytymby został niedobór przez pierwsze nieudane próby i doświadczenia spowodowany. Nadto dalsze podnoszenie się ceny drzewa opałowego jest prawdopodobne, w takim razie rachunek przedstawiałby się jeszcze korzystniej, a niewątpliwie nadejść może chwila, gdzie i rozszerzenie exploatacyi przy możliwej sprzedaży we Lwowie okazałoby się wskazanem. Torf jest co do gatunku mierny, ale odpowiada w zupełności potrzebom miejscowym, nie tylko dla gorzelni i cegielni, ale i dla ogrzewania szkoły i innych ubikacyj.

Na podstawie powyższego sprawozdania komisya gospodarstwa krajowego przedkłada Wys. Sejmowi następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o szkołach, folwarku i gorzelni, jak również sprawozdanie o exploatacyi torfu w Dublanach.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu przystąpić bezzwłocznie na podstawie przedłożonych planów i kosztorysów, wynoszących sumę 66.400 zł. do budowy internatu dla 40 uczniów wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, skoro tylko rokowania z c. k. Rządem o udzielenie subwencyi w wysokości połowy potrzebnej sumy, to jest sumy 33.200 zł. pomyślnie ukończone zostaną i otwiera Wydziałowi krajowemu, odnośnie do swojej uchwały z dnia 22. listopada 1890, przeznaczającej na cel ten kwotę 10.000 zł., dalszy kredyt na ten rok w wysokości 5.000 zł.

III. Na pokrycie kosztów budowy domu mieszkalnego dla profesora otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt w wysokości 5.750 zł., poleca zaś Wydziałowi krajowemu, aby kwotę, uzyskaną ze sprzedaży obligów propinacyjnych, wynoszących razem nominalnie kwotę 5.750 zł. a stanowiących kapitał wykupna prawa propinacyi w Dublanach, wstawił do dochodów preliminarza funduszu krajowego na rok 1895.

IV. Na wyrestaurowanie kaplicy wewnątrz i na jej urządzenie otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt w wysokości 600 zł.

V. Na budowę szpichlerza i remizy na narzędzia otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt w kwocie 3.000 zł.

VI. Sejm upoważnia Wydział krajowy do exploatowania torfu we własnym zarządzie w ciągu r. 1892 na miejscową potrzebę.

Zarazem raczy Wysoki Sejm uchwalić następujące rezolucye:

Wzywa się Wydział krajowy:

I. Do zaprowadzenia, począwszy od kursu najbliższego obowiązkowego umundurowania uczniów szkoły wyższej dublańskiej, oraz ustanowienia przepisów dyscyplinarnych za oddalenie się ucznia z obrębu zakładu szkoły dublańskiej bez munduru.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wyjątkowego odstąpienia od warunku, że dyrektor wyższej szkoły dublańskiej ma mieć kwalifikacyę profesora do jednego z przedmiotów zawodowych i ewentualnie jeżeliby znalazła się osobistość, która ze względu na specyalne administracyjne uzdolnienie nadawałaby się na tę posadę do przeprowadzenia w tej sprawie odpowiednich rokowań z c. k. Rządem.

III. Również upoważnia Sejm Wydział krajowy w wypadku, gdyby na posadę dyrektora wyższej szkoły dublańskiej znalazła się odpowiednia osobistość i pozyskanin jej stały na przeszkodzie jedynie względy finansowe, do wyjątkowego przekroczenia sumy wynagrodzenia etatem dla dyrektora postanowionej, pod formą dodatku osobistego za usprawiedliwieniem tego przekroczenia na najbliższej sesyi sejmowej.

Lwów dnia 28. marca 1892.

Przewodniczący:
Sapieha.

Sprawozdawca:
L. Wodzicki.

Cena główniejszych jednostek, preliminowana w kosztorysie p. Radwańskiego **na internat dublański:**

I. Roboty ziemne:

Wykop dla murów fundamentów 938 $m.^3$	1 m^3 po —·60 ct.

II. Roboty murarskie:

a) mury fundamentowe, kamienne na zaprawie wap. 275 m^3 po 8·70 .	1 m^3 „ 8·70 „
b) mury piwniczne 728 m^3	1 m^3 „ 8·10 „
c) mury partern i piąter przeciętnie (takich murów jest 2.305 m^3) .	1 m^3 „ 8·69 „
d) posadzki ceglane 625 m^2	1 m^2 „ 0·75 „
e) sklepienia 125 m^3	1 m^3 „ 9·50 „
f) sklepienia na dźwigarach 242 m^2	1 m^2 „ 2·70 „
g) posadzki kamienne (z płyt cement.) 391 m^2	1 m^2 „ 4·50 „
h) wyprawa przeciętnie 2.117 m^2	1 m^2 „ 1·29 „
i) piece kamyczkowe 34 sztuk	„ 25·00 „
„ żelazne lub murowane 2 sztuki	„ 75·00 „
„ kaflowe 4 sztuki, przeciętnie	po 115·00 „

III. Roboty kamieniarskie:

a) cokół kamienny 81 $m\square$	1 $m\square$ po 12·00 ct.
b) schody 310 sztuk, przeciętnie sztuka	po 5·65 „
c) ciosy na pinakle $6^1/_2$ m^3	1 ^{3} po 85·00 „

IV. Roboty ciesielskie:

a) stropy 1.022 $m\square$	1 $m\square$ po 2·60 ct.
b) podłogi sosnowe 291 $m\square$	1 $m\square$ „ 2·20 „
470 $m\square$	1 $m\square$ „ 1·50 „
c) więzba dachowa 908 $m\square$	1 $m\square$ „ 1·60 „

V. Roboty blacharskie:

rur metrów bieżących 419	1 *mb* po 1·60 ct.

VI. Dachówka, krycie 864 $m\square$ . . . . . 1 $m\square$ po 1·80 ct.

VII. Roboty stolarskie, ślusarskie, lakiernicze i szklarskie:

a) okna piwniczne 27 sztuk	po 6·60 ct.
b) okna w ubikacyach mieszkalnych 49 sztuk	po 32·50 ct.
c) okna segmentowe 28 sztuk	po 39·40 ct.

d) drzwi dwuskrzydłowych 12 sztuk		po	37·00 ct.
e) drzwi jednoskrzydłowych 60 sztuk		„	23·00 „
f) drzwi przelotne 9 sztuk		„	54·00 „
g) posadzek dębowych 195 *m*□	1 *m*□	„	3·60 „
h) drzwiczki do pieców 76 sztuk	1 sztuka	„	2·60 „

VIII. **Roboty malarskie:**

malowanie celek 28 sztuk	1 sztuka	po	7·50 ct

IX. **Żelaziwo:**

dźwigarów żelaznych 11.057 kg.	1 kg.	po	0·22 ct

X. **Kanały betonowe:**

120 metrów bieżących	1 *m*	po	4·00 ct.
Bruk: 150 *m* bież.	1 *m*	po	2·00 ct.

Ogólne zestawienie
wszystkich rubryk według kosztorysu:

I.	Roboty ziemne	775.48 zł.
II.	„ murarskie	38575.26 „
III.	„ kamieniarskie	3814.06 „
IV.	„ ciesielskie	5914.76 „
V.	„ blacharskie	1212.94 „
VI.	Krycie dachu	1556.91 „
VII.	Roboty sztukatorskie	477.00 „
VIII.	„ stolarskie, ślusarskie, lakiernicze i szklarskie	10735.33 „
IX.	„ malarskie	830.00 „
X.	Żelaziwo i urządzenie wychodków	3450.17 „
XI.	Roboty różne	1080.00 „
	Razem	68421.91 zł.

Do zaoszczędzenia:

Poz. 17	Posadzki kamienne. Zamiast projektowanej posadzki kamiennej w korytarzu II. piętra może być podłoga drewniana — zaoszczędzenie	250 zł.
Poz. 32	Zamiast ciosowych pinakli cementowe, z pokrywami ciosowemi, zaoszczędzenie	250 „
Poz. 33	Zamiast płyt kamiennych na murach ogniowych dać dachówkę zaoszczędzenie	75 „
Poz. 69	Zaoszczędzenie na drzwiach wchodowych	300 „
Poz. 75—80	Okna, zaoszczędzenie	400 „
Poz. 98	Zamiast poręczy kutej, drewniana, zaoszczędzenie	300 „
Poz. 100	Zaoszczędzenie na kratach we wnękach głównych drzwi	120 „
Poz. 103	Malowanie cel, zaoszczędzenie	150 „
Poz. 39	Zaoszczędzenie na zmianie posadzki w sali jadalnej na podłogę	75 „
		1920 zł.

L. s. 1.853|92.

Aleg. 204

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o regulacyi rzeki Biały i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Wysoki Sejmie!

Sprawa regulacyi rzeki Biały i obwałowania prawego brzegu Dunajca poruszona uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 17-go października 1884 w związku z regulacyą rzek Karpackich a następnie polecona Wydziałowi krajowemu osobną uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 21. grudnia 1885, wchodzi już po raz wtóry na stół obrad Wysokiej Izby w formie projektu ustawy. Uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 27-go listopada 1890. odnośny projekt ustawy nie otrzymał Najwyższej sankcyi, gdyż finansowe postanowienia tego projektu wymagały udzielenia 60%-wego zasiłku z c. k. Skarbu państwa niezależnie od państwowego funduszu melioracyjnego, podczas gdy Rząd ze względu na obciążenie Skarbu państwa innymi wydatkami obstaje przy zasadzie subwencyonowania tak właściwych melioracyj, jak i większych regulacyj rzek górskich przedewszystkiem z funduszu melioracyjnego.

Jakkolwiek w skutek tej odmowy sankcyi, wykonanie robót się opóźniło, to jednak powiodło sie Wydziałowi krajowemu przez poczynienie dalszych kroków przy poparciu Koła posłów polskich do Rady państwa, wprowadzić sprawę tej regulacyi na odpowiednie tory i zapewnić jej zrealizowanie przy pomocy pieniężnej państwa w wysokości 1,015.700 zł. w. a., która prawie dorównywa żądanemu przez Wysoki Sejm na ten cel w r. 1890, sześćdziesięciuprocentowemu zasiłkowi.

Po sprawdzeniu bowiem przez fachowego delegata ministeryalnego i reprezentantów powiatu, Tarnowskiego i Grybowskiego, potrzeby i nagłości regulacyi środkowego biegu Biały przyznało Ministerstwo rolnictwa w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 23-go lutego 1892. L. 17.168. zasiłek z państwowego funduszu melioracyjnego w wysokooci 50% kosztów wszystkich robót objętych projektem t. j. regulacyi Biały i dopływów, obwałowania prawego brzegu Dunajca i obu brzegów dolnej Biały, w reszcie zabudowania i regulacyi potoków w górnem dorzeczu Biały, a oprócz tego zasiłek z państwowego funduszu budowli wodnych, zostającego pod zarządem Ministerstwa spraw wewnętrznych, w wysokości 10% kosztów regulacyi samego łożyska Biały.

Na podstawie powyższego postanowienia Rządu przedkłada obecnie Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi nowy projekt ustawy, wedle którego datki konkurencyjne interesowanych powiatów w wysokośai 10% robót rzecznych i wałowych mają pozostać niezmienione; o ile zaś wymieniony datek państwa łącznie z datkami powiatów nie pokrywa kosztów, resztę ponosiłby miał fundusz krajowy.

W ten sposób proponowany według postanowienia Rządu rozkład kosztów 1,789.000 zł. w. a. w porównaniu z takimże rozkładem w r. 1890 przez Wysoki Sejm uchwalonym przedstawia się następnie:

	Według uchwały Sejmowej z r. 1890.	Według postanowienia Rządu (nowego projektu ustawy).
datek państwa	1,073.400 zł.	1,015.700 zł. czyli 56·775%
„ kraju	552.100 „	609.800 „ „ 34·086%
„ powiatów . . . (Dąbrowa, Tarnów i Grybów)	163.500 „	163.500 „ „ 9·139%

Jak z tego zestawienia okazuje się, przypadający na fundusz krajowy datek zwiększa się w porównaniu z uchwałą z r. 1890 o 57.700 zł. w. a. czyli przy zamierzonym 15-to letnim okresie budowy o 3.846 zł. 67 ct. w. a. rocznie.

Z uwagi, że uzyskany przy usilnych staraniach Koła polskiego zasilek państwowy wedle powołanego reskryptu ministeryalnego uważać należy za ostateczną miarę udziału państwa, a podwyższenie zasiłku krajowego w porównaniu z rozmiarem robót i sumą kosztorysową nie jest zbyt znaczne (: 3·22% sumy kosztorysowej :) komisya gospodarstwa krajowego widzi się spowodowaną do przedstawienia wniosku, żeby Wysoki Sejm przyjął proponowany obecnie przez Wydział krajowy projekt ustawy.

Do tego wniosku skłaniają komisyę przedewszystkiem następujące względy:

1. Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 27. listopada 1890 przesądzająca stanowczo potrzebę i pożytek zamierzonych regulacyj i ochrony, a z drugiej strony przychylenie się Rządu w ponoszeniu kosztów tak zbliżone do żądań Sejmu, że różnica przy tak wielkiem przedsiębiorstwie nie może wpływać na zmianę postanowienia.

2. Konieczność rozpoczęcia systematycznej regulacyi rzek Karpackich, której kraj nasz mimo uchwał sejmowych z dnia 17. października 1884 powziętych po pamiętnej powodzi z r. 1884 przez 8 lat daremnie wyczekuje.

3. *Potrzeba uzupełnienia i ochrony całego systemu wykonanych już, lub w toku będących robót melioracyjnych na Powiślu między Dunajcem a Wisłoką,* (regulacya Żabnicy, Nowego Brnia, Kanału Zyblikiewicza i Starego Brnia), których integralną część stanowi właśnie regulacya dolnej Biały z obwałowaniem prawegu brzegu Dunajca, gdyż bez regulacyi dolnej Biały i obwałowania prawego brzegu Dunajca wielkie wody tych rzek, zalewające przy wezbraniach cały obszar kraju między Dunajcem a Wisłoką nie tylko udaremniłyby cel wykonanych robót melioracyjnych, lecz co gorsza, naraziłyby je na zniszczenie.

4. Pierwsze w kraju wykonanie robót około zabudowania potoków górskich, którato melioracya stoi w ścisłym związku z całem projektowanem obecnie przedsiębiorstwem, a stanowi doniosłą i w skutkach zbawiennych nieobliczoną korzyść dla naszego kraju, ze względu na zalesienie w ślad za tem idące nagich gór naszych.

Powołując się pod względem uzasadnienia projektu regulacyjnego na odnośne przedłożenie Wydziału krajowego i sprawozdanie komisyjne z roku 1890, Komisya gospodarstwa krajowego pozwala sobie co do rozmiarów i celu, tudzież kosztów i rentowności przedsiębiorstwa zamierzonego przytoczyć następne szczegóły:

Projekt techniczny, który wedle opinii ministeryalnego departamentu technicznego jest tak w ogolności jak i w szczegółach bez zarzutu i nadaje się w zupełności do zrealizowania, obejmuje w myśl najnowszych uchwał kongresów hydrotechnicznych i rolniczych cały system wód w dorzeczu Biały, t. j. zabudowanie dzikich potoków w górach, regulacyę łożyska Biały z dopływami i obwałowanie dolnego biegu Biały, tudzież uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Dunajca, do którego wpada Biała i przecina w ten sposób na poprzek całą Galicyę od granicy Węgierskiej na dziale wód Karpackim, aż do granicy Królestwa polskiego pod Opatowcem, na długości przeszło 141 kilometrów (około 19 mil) prócz dopływów.

Celem zaprojektowanych robót jest:

1) zatrzymanie kamieni i rumowiska w górach przez zabudowanie dzikich potoków, które uznane zostały przez Ministerstwo rolnictwa za najniebezpieczniejsze w Galicyi i wywierają szkodliwy wpływ na przebieg wód nietylko Biały, lecz także Dunajca i Wisły;

2) zabezpieczenie w środkowym i dolnym biegu Biały urodzajnych gruntów nadbrzeżnych od zrywania (wartości rocznej 34.730 zł.), oraz zdobycie 1.072 hektarów (1.862 morgów) gruntów uprawnych przez namulenie szutrowisk;

3) ochrona wałami najniższych gruntów zalewanych dotychczas w dolnym biegu Biały i na prawym brzegu Dunajca, których obszar wynosi 38.464 morgów.

Obok tego zamierzona regulacya ma na celu: odwodnienie kanałami osuszającymi i umożliwienie nawodnienia gruntów w dolnym biegu Biały i nad Dunajcem w okolicy Tarnowa, gdzie melioracye lokalne znajdują się w największym rozwoju i intenzywne gospodarstwo coraz więcej się rozszerza, dalej ochronę od podrywania kolei państwowej, 3 gościńców rządowych i licznych dróg szutrowanych powiatowych i gminnych w reszcie ułatwienie spławu kamienia Ciężkowickiego, używanego powszechnie do budowy mostów i innych robót budowlanych.

Koszta budowy wynoszą:

a) przy regulacyi Biały na długości 75·48 klm.	1,212.000	zł.
b) przy obwałowaniu Biały na długości 12·544 klm.	91.300	„
c) przy regulacyi dopływów Biały długości 8.926 klm.	14.100	„
d) przy obwałowaniu prawego brzegu Dunajca długości 34.689 klm. . .	317.600	„
e) przy zabudowaniu potoków górskich	154.000	„
razem . .	1,789.000	zł.

z czego przypada:

na obręb powiatu Dąbrowskiego	197.000	zł.
„ „ „ Tarnowskiego	1,190.000	„
„ „ „ Grybowskiego	402.000	„

Przeciętny koszt regulacyi 1 kilometra skróconego biegu Biały wynosi 16.057 zł. w. a. nie jest więc wcale wygórowany, gdyż n. p. taki koszt przeciętny 1 kilometra regulacyi Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, wynosi według projektu rządowego, przedłożonego właśnie Wysokiemu Sejmowi 40.000 zł. w. a. (1,600.000 zł. w. a. na długości 40 kilometrów sprostowanego biegu Dniestru).

Przy 15-letnim okresie budowy wynosić będzie przeciętny roczny datek:

państwa	67.713$^1/_3$	zł.
kraju	40.653$^1/_3$	„
powiatów	10.900	„

a mianowicie:

Powiatu Dąbrowskiego 1.313$^1/_3$ zł. (czyli $1^1/_2$ ct. dodatków do podatków rocznie);

powiatu Tarnowskiego 7.933$^1/_3$ zł. ($4^1/_2$ ct. dodatków);

powiatu Grybowskiego 1.653$^1/_3$ zł. ($4^1/_2$ ct. dodatków do podatków).

W zamierzanem przedsiębiorstwie interesowanych jest *132 gmin i obszarów dworskich* (w tem jedno większe miasto Tarnów i 6 miasteczek: Żabno, Tuchów, Gromnik, Ciężkowice, Bobowa i Grybów) z ludnością 94.775 mieszkańców, suma zaś podatków bezpośrednich w interesowanych 3 powiatach wynosi 320.845 zł. $31^1/_2$ ct. w. a.

Jednorazowa szkoda, jaką wyrządził wylew Biały i Dunajca w r. 1884 w powiatach: Grybowskim, Tarnowskim, Dąbrowskim i Mieleckim, dosięgła wedle urzędowych wykazów c. k. Starostw i Wydziałów powiatowych sumy 1,618.966 zł. w. a. a więc dorównywa prawie nakładowi na regulacyę Biały i obwałowania Dunajca (bez kosztów robót górskich, których wpływ sięga poza perymeter melioracyjny projektu).

Już tą sumą szkód jednorocznych udowodnioną jest potrzeba, nagłość i rentowności zamierzonych robót, które nadto bronić mają w całym biegu Biały brzegów od zrywania oraz z dotychczasowych szutrowisk o powierzchni 1862 morgów stworzyć grunt uprawny.

Z tego też powodu Ministerstwo rolnictwa uznając nagłość i ważność robót, przyrzekło przypadającą na fundusz melioracyjny 1-szą ratę zasiłku wstawić do preliminarza dodatkowego na rok 1892, i już w roku bieżącym tę ratę wypłacić.

Przedkładając Wysokiej Izbie wniosek przyjęcia projektu ustawy w brzmieniu proponowanem przez Wydział krajowy, Komisya gospodarstwa krajowego nie może się jednak zgodzić na wstawienie w roku bieżącym dodatkowej dotacyi na tę regulacyę w kwocie 10.653 złr. a to ze względu na niepomyślny stan finansów kraju, tudzież z uwagi, że uchwalona już w budżecie 1891. r. na ten cel dotacya 30.000 złr. w. a., która jest płynną także w roku bieżącym, wystarczy na rozpoczęcie programowe robót. Zdaniem komisyi powinien Wydział krajowy w pierwszych latach budowy zwolnić tempo robót, ażeby nie obciążać funduszu krajowego, i w myśl §. 4. projektowanej ustawy w porozumieniu z Rządem zamieścić w rozporządzeniu wykonawczem postanowienie, wedle którego w pierwszych trzech latach zasiłek krajowy wynosiłby 30.000 zł. w. a. a brakująca reszta została rozłożoną na następnych lat dwanaście.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony */. projekt ustawy o regulacyi rzeki Biały z dopływami i uzupełnienia obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Lwów dnia 31. marca 1892.

Przewodniczący:

Sapieha *w. r.*

Sprawozdawca:

Gorayski *w. r.*

Ustawa

z dnia . . . . . o regulacyi rzeki Biały z dopływami i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Ze zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Regulacya rzeki Biały z dopływami, tudzież uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Wisły, mają być wykonane, począwszy od roku 1892 jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacyi z obwałowaniem służyć mają projekta techniczne Ministerstwa rolnictwa i Wydziału krajowego z roku 1890, które preliminują koszta robót w górnem dorzeczu Biały, powyżej Grybowa na 154.000 zł. a. w. koszta zaś robót rzecznych i wałowych na 1,635.000 zł. a. w. razem na 1,789.000 zł. a. w.

Wydział krajowy jest jednak upoważniony do poczynienia zmian w tych projektach w porozumieniu z Administracyą państwa w granicach powyższych sum kosztorysowych.

§. 3.

Koszta regulacyi i obwalowania włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Fundusz regulacyjny ma być utworzony:

1) Z datku państwowego funduszu melioracyjnego w myśl §. 6. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 w wysokości pięćdziesięciu procent preliminowanych kosztów (1,789.000 zł. a. w.) w kwocie 894.500 zł. a. w., tudzież z datku

państwowej dotacyi budowli wodnych w wysokości dziesięciu procent kosztów preliminowanych na regulacyę łożyska rzeki Biały (1,212.000 zł. a. w.,) w kwocie 121.200 zł. a. w. razem w kwocie 1,015.700 zł. a. w., które to datki państwowe mają być wypłacone z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia.

2) Z datku funduszu krajowego w wysokości trzydziestu procent kosztów preliminowanych na regulacyę rzeki Biały (1,212.000 zł. w. a.) w kwocie 363.600 zł. a. w., dalej czterdziestu procent kosztów preliminowanych na obwałowanie rzeki Biały i Dunajca tudzież regulacyę dopływów rzeki Biały (423.600 zł. a. w.) w kwocie 169.200 zł. a w., wreszcie pięćdziesięciu procent kosztów preliminowanych na roboty w górnem dorzeczu Biały (154.000 zł. a. w.) w kwocie 77.000 zł. a. w. razem w kwocie 609.800 zł. a. w.

3) Z datków funduszów interesowanych powiatów w wysokości dziesięciu procent kosztów robót rzecznych i wałowych, jakie będą wykonane w obrębie każdego powiatu, razem w kwocie 163.500 zł. a. w.

Powiatom konkurującym zastrzega się prawo ściągnięcia przypadających na nie datków z właścicieli interesowanych gruntów i zakładów, a to w myśl §. 66. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. k. Nr. 38.

§. 4.

Czas budowy, tudzież wysokość i termina płatności corocznych rat datków państwa, kraju i powiatów interesowanych oznaczy Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

§. 5.

Wykonanie regulacyi i obwałowania, zarówno jak i zarząd funduszu regulacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Administracyą państwa, której podobnie jak Reprezentacyom interesowanych powiatów przyznanym zostaje odpowiedni wpływ na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły, co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania rządowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa, określi rozporządzenie wykonawcze, który ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzony oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1) z kwoty osiągniętej ze sprzedaży uzyskanych przez regulacyę gruntów, jako kapitału zakładowego;

2) z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy;

3) z dochodów uzyskanych z wydzierżawienia wałów ochronnych.

Dalsze postanowienia co do pokrycia kosztów utrzymania, administracyi funduszu konserwacyjnego i innych zarządzeń potrzebnych dla utrzymania wykonanych budowli wydane zostaną w drodze ustawodawstwa po skończeniu budowy.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, spraw wewnętrznych i skarbu.

Aleg. 205.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o obwałowaniu lewego brzegu Dunajca.

Wysoki Sejmie!

W obec zamierzonego wraz z regulacyą rzeki Biały obwałowania prawego brzegu Dunajca, komisya gospodarstwa krajowego, przedstawiając Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie swe z przedłożenia Wydziału krajowego o obwałowaniu lewego brzegu Dunajca, odwołuje się na wyrażoną już w roku 1889 w tej sprawie opinię swą w sprawozdaniu o petycyi gminy Glów, które Wysoki Sejm uchwałą z dnia 26. listopada 1889 r. L. s. 951 przekazał Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

W sprawozdaniu tem, po przedstawieniu smutnego położenia, w jakiem znajdują się wobec wylewów Dunajca gminy położone na lewym jego brzegu, komisya gospodarstwa krajowego uznała: „że należy równocześnie z obwałowaniem prawego brzegu Dunajca, przygotować projekt obwałowania jego lewego brzegu“, gdyż po uregulowaniu rzeki Biały i zupełnem obwarowaniu prawego brzegu Dunajca wałami, bez równoczosnego obwałowania lewego brzegu, musiałyby niewątpliwie pogorszyć się i tak smutne stosunki na tym brzegu.

Wydział krajowy w wykonaniu wymienionego wyżej polecenia Wysokiego Sejmu, przyspieszył zdjęcia i wypracowanie odnośnego projektu technicznego.

Projekt ten sporządzony przez krajowe biuro melioracyjne obejmuje część lewego wału Dunajca od granicy Biskupic radłowskich t. j. od miejsca, dokąd sięga wał wybudowany z funduszu regulacyi Kisieliny, do nasypu kolejowego w Bogumiłowicach.

Długość projektowanego walu wynosi 14.300 m.

Trasa wału jest prowadzona ile możności wysokim brzegiem, zawsze jednak w ten sposób, ażeby minimalny odstęp od walu prawego wynosił przynajmniej 500 m, który to odstęp według szczegółowych obliczeń podanych w sprawozdaniu technicznem powinien wystarczyć do przeprowadzenia między wałami wielkich wód Dunajca.

W projektowanych robotach interesowanych jest 3 gminy powiatu Brzeskiego i 9 gmin powiatu Tarnowskiego, razem 12 gmin i obszarów dworskich o łącznej powierzchni zalewanej 4.790 morgów.

Grunta te, których prawie $^1/_4$ część stanowią łąki, należą jako namuliska rzeczne do najurodzajniejszych w naszym kraju. To też bardzo znaczne są straty, jakich doznają właściciele tych gruntów w skutek częstych wylewów Dunajca.

I tak jednorazowy wylew Dunajca, podczas powodzi w r. 1884, wyrządził według urzędowych wykazów na obszarze 3.266 morgów szkodę na 126.543 zł. t. j. przeszło 38 zł. na morgu.

Ponieważ zaś przeciętny koszt ochrony jednego morga wynosi 29 zł. 23 ct., przeto komisya gospodarstwa krajowego podziela zapatrywanie Wydziału krajowego co do rentowności, doniosłości

i znaczenia ekonomicznego tego przedsiębiorstwa, a uważa je za konieczne wobec obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Również i z proponowanym przez Wydział krajowy sposobem rozkładu kosztów, zgadza się komisya gospodarstwa krajowego w zupełności, a mianowicie, ażeby obwałowanie lewego brzegu Dunajca wykonane zostało jako przedsiębiorstwo krajowe t. j. przy 40%wym zasiłku kraju, a 30%wym udziale państwowego funduszu melioracyjnego i stron interesowanych. W skutek czego wynosić będzie całkowity datek kraju 56.000 zł., zaś datek państwa i stron interesowanych po 42.000 zł., który obciąży jeden morg gruntu kwota, 8 zł, 77 ct. a. w.

Wreszcie i przeciw rozłożeniu budowy na lat cztery, jak proponuje Wydział krajowy, komisya gospodarstwa krajowego nie ma nic do zarzucenia.

Ze względu jednak jak to już Wydział krajowy w sprawozdaniu swem zauważa, że wykonanie w mowie będącej melioracyi zależnem jest od postępu budowy prawego wału Dunajca; ponieważ następnie budowa lewego wału nie może być wcześniej rozpoczęta, aż prawy brzeg Dunajca od Niedowic w dół do Gorzyc nie zostanie wałem ochroniony; komisya gospodarstwa krajowego nie przedstawia bliższego ocenienia zamierzonych robót, zaznacza jednak, że wypracowane przez biuro melioracyjne plany i kosztorysy, uwzględniające, tak w kierunku technicznym, jak finansowym, wszystkie warunki, które do rentowności, taniości i dobroci projektowanego przedsiębiorstwa przyczynić się mogą, są wszechstronnie obmyślane i zostały reskryptem Wysokiego Ministerstwa rolnictwa z dnia 27. stycznia 1892 L 20307|2985 zatwierdzone i uznane za odpowiednie pod każdym względem.

Komisya gospodarstwa krajowego ogranicza się też do przedstawienia następującego wniosku:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o obwałowaniu lewego brzegu Dunajca zwraca się Wydziałowi krajowemu celem wznowienia sprawy w czasie, kiedy ze względu na postęp budowy przy obwałowaniu prawego brzegu Dunajca okaże się rozpoczęcie obwałowania lewego brzegu koniecznem.

Lwów dnia 31. marca 1892 r.

Przewodniczący:
Sapieha w. r.

Sprawozdawca:
Gorayski w. r.

Alog. 206

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności nauczycieli wędrownych do nauki gospodarstwa krajowego za rok 1891.

Wysoki Sejmie!

Relacya Wydziału krajowego o nauczycielach wędrownych i obszerne sprawozdanie tychże świadczą, że nowa ta instytucya, wysoko ceniona w ościennych krajach, przynosi ludowi naszemu rzetelny pożytek. Coraz większe zaufanie, jakiem nauczycieli wędrownych darzy ludność wiejska dowodzi, że Wydział krajowy między kandydatami trafny zrobił wybór. W niektórych okolicach zaczynają włościanie zastosowywać w praktyce wskazówki przez nauczyczycieli dawane, a często się zdarza, że proszą odjeżdżającego, ażeby rychło znowu do nich przybył. Wobec tego komisya gospodarstwa krajowego wyraża zdanie, że postanowienie Wydziału krajowego, aby nauczyciele wędrowni nie ograniczali się na jednorazowym tylko pobycie w każdej miejscowości, było uzasadnione i powinno przynieść dobre skutki.

Zorganizowanie ścisłej kontroli nad działalnością nauczycieli wędrownych i utrzymywanie z nimi ciągłej korespondencyi, podnosi komisya z uznaniem, jako dowód gorliwości Wydziału krajowego i dobrze obmyślanej opieki nad tą instytucyą.

Natomiast sądzi komisya, że do ułożenia planu podróży nauczycielskich w każdym roku, nie wystarczy konferencya nauczycieli wędrownych z lustratorami i Zarządem Kółek rolniczych, lecz poprzedzić ją powinno porozumienie się Wydziału krajowego z obu Towarzystwami gospodarskiemi, które znając najdokładniej stosunki i potrzeby poszczególnych okolic kraju, mogłyby dać cenne wskazówki za pośrednictwem Wydziału krajowego nauczycielom wędrownym.

Słusznie postanowił Wydział krajowy, aby szczupłych sił nauczycielskich nie rozstrzelać na cały obszar rozległego kraju, lecz skoncentrować ich działalność w pewnych okolicach. Jednakże przy wyborze tych okolic kierować się należy pewnym z góry obmyślonym celem. Są np. okolice, w których ludność wiejska cierpi niedostatek dlatego, bo nie umie racyonalnie gospodarować na piaszczystej glebie. Tam więc należałoby najpilniej posłać nauczyciela wędrownego, aby poradził, jakie rośliny i jakich nawozów używać trzeba w celu osiągnięcia wyższych dochodów z tej ubogiej gleby. W innych okolicach są rozległe pastwiska, ale tak zaniedbane, że bardzo mały przynoszą pożytek, a gdyby się niemi rozumnie i troskliwie zajęto, stałby się mogły źródłem wielkiego dochodu. Komisya gospodarstwa krajowego twierdzi, że działalność nauczycieli wędrownych skierowana przeważnie do takich poszczególnych celów, nie wykluczając wcale wykładów o innych sprawach rolniczych, przyniosłaby lepsze owoce, niż prelekcye tu i owdzie wygłaszane o potrze-

bie podnoszenia wszystkich gałęzi gospodarstwa wiejskiego. Gdybyśmy mieli 77 nauczycieli wędrownych, jak austryackie kraje alpejskie, moglibyśmy równocześnie działać we wszystkich powiatach. Rozporządzając jednak czterma tylko ludźmi, musimy się na razie ograniczyć na te okolice, które najpilniej potrzebują pomocy. Zarząd Kółek rolniczych zasłużył się wielce krajowi, rozsyłając przez szereg lat światło wiedzy rolniczej pod strzechy wieśniacze. Przygotował też za pomocą swoich nauczycieli glebę do posiewu, który teraz kosztem kraju i państwa systematycznie wykonywać mamy. Jeżeli jednak Zarząd Kółek rolniczych doczekał się instytucyi. która jedno z zadań jego stale przejęła na siebie, powinienby rozważyć, czy nie byłoby praktyczniej, aby teraz użył wszystkich sił, jakiemi rozporządza do spełniania innych, równie ważnych zadań n. p. kontrolowania czynności poszczególnych Kółek, zakładanie sklepików i czytelni wiejskich i t p.

Komisya gosp. kraj. sądzi, że tak podzielona, a dopełniająca się praca dwóch pokrewnych, instytucyi, prędzéj doprowadziłaby do podniesienia oświaty i dobrobytu włościan, aniżeli dorywcza a niekiedy krzyżująca się nawet działalność nauczycieli rolnictwa, wysyłanych przez dwie oddzielne władze w te same okolice kraju. Zapewne Wydział krajowy porozumie się w tej sprawie z Zarządem Kółek rolniczych. Sprawozdania wędrownych nauczycieli stwierdzają zgodnie, że w tych powiatach najliczniej zgromadzali się włościanie na wykłady, gdzie naczelnicy władz rządowych żywo zainteresowali się sprawą i udzielili swojej pomocy.

Z tego powodu komisya gosp. krajowego radzi, ażeby Wydział krajowy udał się do c. k. Namiestnictwa z prośbą o polecenie c. k. Starostwom powiatowym, aby gorąco popierały nauczycieli wędrownych w ich urzędowéj czynności.

Nakoniec komisya wyraża życzenie, ażeby raporta nauczycieli oprócz sprawozdania z obowiązkowéj działalności, mieściły także krótkie opisy charakterystycznych znamion gospodarstwa w każdej okolicy lub gminie, bo tym sposobem gromadzić się będą cennne materyały do poznania stosunków rolniczych w gminach wiejskich, czego nieraz Wydziałowi krajowemu brakowało.

W przekonaniu, że Wydyiał krajowy spożytkuje wskazówski i życzenia, wyrażone w powyższem sprawozdaniu, nie przedkłada komisya osobnych rezolucyj, lecz zgodnie z propozycyą Wydziału krajowego komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach krajowych nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego za rok 1891.
2. Sejm uchwala na utrzymanie czterech nauczycieli wędrownych i na środki naukowe dla tychże, kwoty przez Wydział krajowy wstawione w projekt budżetu krajowego na rok 1892 pod Rubr. XV. poz. 225 i 226, a mianowicio 8000 zł. i 320 zł.

Lwów 28 marca 1892.

Przewodniczący:

Sapieha *w. r.*

Sprawozdawca:

Tadeusz Langie *w r.*

Aleg. 207.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności mających na celu podniesienie mleczarstwa w kraju.

Wysoki Sejmie!

We wszystkich krajach, mających najwyższe z nabiału dochody, stwierdzono, że ilość i wartość produktów mlecznych zależy przedewszystkiem od umiejętnego obchodzenia się z nabiałem. Brakowi tej umiejętności nie mogły już zaradzić ubogie Towarzystwa rolnicze, ale przekonały ogół rolników o ważności i potrzebie ulepszeń w gospodarstwie mlecznem i należycie przygotowały ich do korzystania z pomocy kraju i państwa.

Uznał to Wysoki Sejm, gdy w r. 1890 powziął uchwały, zapewniające fachową pomoc w podnoszeniu gospodarstw nabiałowych i polecił Wydziałowi krajowemu wykonanie tej pożytecznej myśli.

Komisya gospodarstwa krajowego przekonała się ze sprawozdania Wydziału krajowego, że wola Wysokiego Sejmu dobrze zrozumianą i gorliwie w ubiegłym roku spełnioną została. W przypuszczeniu, że Wysoki Sejm i nadal rozwój mleczarstwa popierać raczy, obmyślił Wydział krajowy przy pomocy Komisyi rolniczej jasny plan działania i z całą świadomością do wytkniętego celu dąży.

Przedewszystkiem postanowił Wydział krajowy zwalczać złą rutynę i przesądy za pomocą praktycznych prób i doświadczeń, odbywanych wobec licznie zgromadzonych rolników. W tym celu powołał na instruktora mleczarstwa osobistość, specyalnie w tej gałęzi gospodarstwa wykształconą i zakupił potrzebne do doświadczeń przyrządy i ulepszone naczynia nabiałowe. Instruktora tego wysyłał Wydział krajowy w różne okolice kraju, polecając mu, ażeby udzielał praktycznych rad i wskazówek zgromadzonym na wykłady rolnikom. Liczne zaś podania prowincyonalnych towarzystw gospodarskich, domagające się przysłania instruktora, dowodzą najlepiej, że ten urzędnik był istotnie krajowi potrzebnym.

Ażeby przygotować organa wykonawcze, bez których najświatlejszy ziemianin nie potrafiłby prowadzić postępowego gospodarstwa nabiałowego, wykształcił Wydział krajowy w roku ubiegłym dwóch nauczycieli mleczarstwa, którzy we wszystkich niższych szkołach rolniczych przedmiot ten praktycznie wykładać będą i lud wiejski zachęcać do lepszego obchodzenia się z nabiałem. Zanim to jednak nastąpiło, polecił instruktorowi, ażeby przynajmniej w dwóch szkołach wyuczył uczniów wszystkiego, co umieć powinna służba w dobrze urządzonem gospodarstwie mlecznem. Nie zapomniał także Wydział krajowy o stworzeniu podstaw do przyszłej organizacyi handlu eksportowego produktami mlecznymi, który dziś prawie nie istnieje, a powinienby przynieść znamienite korzyści naszemu krajowi i całej monarchii.

W tym celu polecił instruktorowi, ażeby na zgromadzeniach rolniczych udowadniał, że spółki nabiałowe mogą taniej produkować a drożej spieniężać wszelkie wyroby mleczne; aby wypracował wzory statutów i wpływał na łączenie się producentów w stowarzyszenia, a w miastach zakładał mleczarnie związkowe. Usiłowania instruktora na tem polu nie pozostały bez skutku, bo objawia się już w kraju żywy ruch w tym kierunku — jak świadczy sprawozdanie Wydziału krajowego.

Nakoniec ułożył instruktor plan podręcznika „o mleczarstwie“ dla uczniów szkół rolniczych, a Wydział krajowy rozpisał konkurs, wskutek czego wpłynęło już do Wydziału krajowego kilka rękopisów.

To też z uznaniem stwierdza Komisya gospodarstwa krajowego, że Wydział krajowy dobrze użył wyznaczonych na mleczarstwo funduszów, a instruktor z prawdziwem zamiłowaniem pracował przez krótki czas swego urzędowania.

Jeżeli zważymy, że racyonalne obchodzenie się z nabiałem może doraźnie wpłynąć na zwiększenie dochodów rolnika, bez względu na położenie, obszar i klimatyczne warunki gospodarstwa — musimy uznać, że rozpowszechnianie tej umiejętności wielce przyczynić się może do rychłego polepszenia doli ludności wiejskiej.

Nie ulega wątpliwości, że w stosunku do ważności i potrzeb gospodarstwa nabiałowego w Galicyi, zbyt małej kwoty żąda Wydział krajowy z funduszów krajowych; wszelako komisya gosp. kraj. w uwzględnieniu obecnego stanu finansów kraju, czyni ofiarę ze swoich fachowych poglądów i poprzestaje w tym roku na gorącem poparciu wniosków Wydziału krajowego. Wypowiada jednak komisya zdanie, że uchwalenie proponowanych niżej wniosków uważa za niezbędne do utrzymania tego, co Wysoki Sejm w roku 1890 ustanowił a co krajowi niewątpliwy przyniesie pożytek.

Z tych powodów komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach, mających na celu podniesienie mleczarstwa w kraju.
2. Sejm uchwala na podniesienie gospodarstwa nabiałowego w kraju, mianowicie: na utrzymanie instruktora mleczarstwa, na środki do demonstracyi dla tegoż potrzebne, jak niemniej na naukę mleczarstwa w krajowych niższych szkołach rolniczych: kwoty wstawione przez Wydział krajowy w projekt budżetu wydatków z funduszów krajowych na rok 1892. Rubr. XV. poz. 229.
3. Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia w r. 1892. kredytu w kwocie 500 zł. uchwałą z dnia 21. listopada 1890 na rok 1891, na napisanie podręcznika „o mleczarstwie“ dla uczniów szkół niższych rolniczych przeznaczonego.

Lwów dnia 28. marca 1892.

Przewodniczący:
Sapieha.

Sprawozdawca:
Tadeusz Langie.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. s. 1808/1892.

Aleg. 208.

Sprawozdanie

komisyi gminnej o wniosku posła Fruchtmanna względem uchwalenia ustawy gminnej dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 d. u. k. N. 29. i dla miasteczek.

Wysoki Sejmie!

Ustawa gminna dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 L. 29 dz. u. k. i dla miasteczek na sesyi z r. 1890 przez Wysoki Sejm uchwalona, nie uzyskała najwyższej sankcyi. Powody odmowy sankcyi w odezwie Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 24. czerwca 1890 L. 6043 podane, przedstawił Wydział krajowy w sprawozdaniu o czynnościach swoich za czas od 1. lipca 1890 do 31. października 1891.

W bieżącej sesyi sejmowej poseł Fruchtmann uczynił wniosek, aby Wysoki Sejm uchwalił tę samę ustawę gminną z temi jedynie zmianami, które c. k. Rząd w celu umożliwienia najwyższej sankcyi jako konieczne wskazał.

Poseł Fruchtmann motywował swój wniosek głównie tem, że należy się spieszyć z uchwaleniem ustawy gminnej dla miast mniejszych i miasteczek, aby można rychlej przystąpić do reformy ustawodawstwa gminnego dla wsi.

Komisya gminna zastanawiając się nad tym wnioskiem uchwałą Wys. Sejmu z d. 14. marca 1892 L. 1071 tej komisyi przekazanym, doszła do przekonania, że zasadnicze powody, dla których c. k. Rząd uchwały sejmowej do Najwyższej Sankcyi nie przedłożył, nie są trafne.

Mianowicie postanowienia §. 29. uchwalonej przez Wys. Sejm ustawy, według których każdy członek Rady gminnej pod grozą grzywny obowiązany jest przyjąć wybór do pewnych komisyj i poruczone mu funkcye w tych komisyach należycie pełnić, — nie mogą być zasadniczo niedopuszczalne, skoro analogiczne postanowienie zawarte jest w ustawie dla Bukowiny z dnia 9. grudnia 1869 i tamże obowiązuje. Zakwestyonowanie prawa Wydziału krajowego do wydawania rozporządzeń raz na zawsze ustąpić tu powinno w obec wyraźnego twierdzenia ustawy z dnia 10. czerwca 1866 L. 13 dz. u. kr., która to prawo wprost uznaje.

Nadto komisya zwraca uwagę na okoliczność, iż w przedłożeniu Wydziału krajowego, które w r. 1890 stanowił substrat do obrad komisyi gminnej nad ustawą dla mniejszych miast i miasteczek, zawarty był §. 109 mający unormować środki zaradcze na wypadek, gdyby gmina policyi miejscowej należycie nie sprawowała; — te postanowienia komisya z projektu do ustawy na żądanie JW. Komisarza rządowego choć niechętnie usunęła, li tylko w tym celu, aby rychłe sankcyonowanie ustawy umożliwić.

Nareszcie okazuje się obecnie potrzeba zmiany postanowień §. 87. obecnie obowiązującej ustawy (§. 88. nowego projektu) w tym kierunku, aby gminom zabezpieczyć prawidłowy i skuteczny pobór dodatków do podatku konsumcyjnego, o czem komisya osobne sprawozdanie do L. 435 Wysokiemu Sejmowi przdkłada.

Komisya była przeto zdania, że ponownem uchwaleniem ustawy gminnéj dla mniejszych miast i miasteczek należy przeprowadzić rokowania z c, k. Rządem w tym celu, aby zarzuty przeciw uchwalonej z r. 1890 ustawie usunąć i takowe postanowieniami §. 109. dawnego projektu Wydziału krajowego, tudzież zmianami §. 87. obecnie obowiązującej ustawy (§. 88. ustawy w r. 1890 uchwalonéj) uzupełnić.

Wprawdzie przewlecze się przez to reforma ustawy dla mniejszych miast i miasteczek, lecz przewłoka ta potrwa tylko kilka miesięcy, gdyż spodziewać się należy, że Sejm w jesieni b. r. znowu będzie zwołany, a korzyści, któreby wynikły z utrzymania pierwotnej uchwały sejmowej i jej uzupełnienia we wskazanych kierunkach, co najmniej zrównoważy niekorzyści z kilkumiesięcznej tylko zwłoki wypłynąć mogące.

Wyrażając zarazem zdanie, że uchwalenie ustawy gminnej dla mniejszych miast i miasteczek po za następną sesyę sejmową odroczyć nie należy, komisya wnosi:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził rokowania z c. k. Rządem w celu umożliwienia w drodze konstytucyjnej wprowadzenia w życie ustawy gminnej dla miast, nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 l. 29 dz. u. kr. dla miasteczek w myśl uchwalonego przez Sejm w r. 1890 projektu do ustawy i uzupełnienia tego projektu w kierunku w niniejszem sprawozdaniu wskazanym, i aby na przyszłej sesyi sejmowej nowy projekt do ustawy przedłożył.

Lwów 30. marca 1892.

Przewodniczący:

Gustaw Romer *w. r.*

Sprawozdawca:

Fruchtmann *w. r.*

L. s. 1858.

Aleg. 209.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej w przedmiocie uchwalenia dodatkowego kredytu dla funduszu szkolnego krajowego na rok 1891, w celu uregulowania płac nauczycielskich wskutek wyniku ostatniego spisu ludności.

Wysoki Sejmie!

W myśl art. 11 ustawy z dnia 1. stycznia 1889 nr. 16 Dz. u. kr. przeprowadziła c. k. Rada szkolna krajowa z powodu dokonanego w r. 1890 spisu ludności, rewizyę płac nauczycieli szkół ludowych, przyczem okazało się, że zachodzi potrzeba przeniesienia z dniem 1 stycznia 1891 roku:

z	klasy	V.	do	klasy	IV.	123	gmin
„	„	IV.	„	„	III.	6	„
„	„	III.	„	„	II.	2	„
„	„	IV.	„	„	II.	1	„

w dwóch zaś gminach wypadnie obniżyć płacę z 400 na 300 zł., przyczem należy przyznać nauczycielom tych gmin, o ileby przez to mieli ponieść uszczerbek w płacy, w myśl art. 12 powołanej ustawy dodatek osobisty dopóty, dokąd nie zostaną przeniesieni na wyższą posadę.

Wydatek na ten cel wyniesie według wykazu przedłożonego przez Radę szkolną krajową, kwotę 19.545 zł., a mianowicie dla nauczycieli etatowych 17.256 zł., dla nauczycieli nadetatowych zaś 2.298 zł.

W preliminarzu funduszu szkolnego krajowego na rok 1891 wydatek ten nie mógł być uwzględnionym, przeto nie ma pokrycia, zachodzi więc potrzeba uchwalenia na ten cel osobnego kredytu dodatkowego na rok 1891.

Wobec tego stanu rzeczy wnosi komisya budżetowa, załatwiając odnośne przedłożenie

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Tytułem dodatkowego kredytu dla funduszu szkolnego krajowego na rok 1891, upoważnia się Wydział krajowy do wydatkowania do Rubr. VII. budżetu krajowego na rok 1891, a mianowicie pod Licz. r. I. funduszu krajowego szkolnego w wydatkach kwotę 17.256 zł., zaś pod Licz. r. VIII. tegoż funduszu również w wydatkach kwotę 2.289 zł.

Lwów dnia 31. marca 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Abrahamowicz.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Aleg. 210.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o wnioskach Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi emerytowanych nauczycieli tudzież wdów i sierót po nauczycielach szkół ludowych, o udzielenie lub podwyższenie emerytury, względnie daru z łaski.

Wysoki Sejmie!

Na wniosek sejmowej komisyi szkolnej przekazał Wysoki Sejm uchwałą z dnia 25. listopada 1889 Wydziałowi krajowemu 34 petycje emerytowanych nauczycieli, tudzież wdów i sierot po nauczycielach szkół ludowych o podwyższenie emerytury, zapomogę lub dar z łaski, do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi.

Co do 20 petycyj z 34 objętych powyższą uchwałą, zdał Wydział krajowy sprawę Wysokiemu Sejmowi w przedłożeniach swych z 12. sierpnia 1890 i 5. listopada 1890.

W sprawozdaniu zaś z 27. listopada r. z., przekazanem komisyi budżetowej do załatwienia, uzupełnia Wydział krajowy rzeczone sprawozdania wnioskami, które komisya budżetowa, nie mając żadnych danych do zmienienia, przedstawia Wysokiemu Sejmowi do uchwały dosłownie, wedle propozycyi Wydziału krajowego.

Czyni zatem komisya budżetowa wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Nad petycyami Apolonii Tyrawskiej, Rozalii Konopnickiej, Emilii Dumańskiej, Bazylego Rakowskiego, Teodozyi Niklasowej, Leopolda Czernieckiego, Karola Marciaka, Anny Orłowskiej i Róży Schwabel przechodzi się do porządku dziennego;

II. Janowi Dutkiewiczowi, emerytowanemu nauczycielowi szkół ludowych przyznaje Sejm w drodze łaski emeryturę w całej wysokości jego ostatniej płacy, t. j. w kwocie 350 zł., licząc od dnia przeniesienia go w stan spoczynku;

III. Sejm przyznaje z krajowego funduszu szkolnego tytułem dożywotniego wsparcia, począwszy od 1. stycznia 1892 dla wdów po nauczycielach ludowych: Antoniny Bernadzikiewiczowej po 20 zł. rocznie, Arkadyi Fedoryńczuk po 60 zł. rocznie i Wiktoryi Kółtko po 60 zł. rocznie, dla byłej nauczycielki Maryi Makarewiczowej po 60 zł. rocznie;

IV. Sejm przyznaje z funduszu szkolnego krajowego w drodze łaski tytułem dodatku na wychowanie dla trojga dzieci po nauczycielu ludowym w Brzeżanach ś. p. Janie Dąbrowskim

pozostałych, a mianowicie dla Zofii Janiny dw. im., Bolesława Maryana dw. im. i Damiana Tadeusza dw. im. Dąbrowskich po 20 zł. dla każdego dziecka, aż do osiągnięcia wieku normalnego;

V. Tytułem jednorazowej zapomogi Sejm przyznaje z krajowego funduszu szkolnego wdowom po nauczycielach ludowych: Teofili Hrycynowej 50 zł., Maryi Winogradzkiej 70 zł., Natalii Boruckiej 20 zł., Anieli Batkowej 30 zł., Emili Balickiej 30 zł., Maryi Iwińskiej 30 zł.; Paulinie Michnowskiej 70 zł., Paulinie Kosonockiej 50 zł., Joannie Nowomiejskiej 20 zł., Klementynie Picykowej 25 zł. i Tekli Krupkowej 25 zł.

Lwów dnia 31. marca 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Abrahamowicz.

Z drukarni Pillera i Spółki.

L. s. 1.855/92.

Aleg. 211.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie załatwienia petycyi gmin Skowce, Klikowa, Psary, Kołbojowice, Ortynice, Targaniec i Kowalowa, Podhorce i Horodyszcze cetnarskie o zniżenie prestacyi na płace nauczycieli.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 22. i 29. listopada 1890 r. przekazał Wysoki Sejm petycyę gmin w napisie wymienionych o zniżenie prestacyi na płace nauczycieli Wydziałowi krajowemu do zbadania, zasięgnięcia opinii Rad szkolnych krajowej i okręgowej i przedłożenie odnośnego sprawozdania na najbliższej sesyi sejmowej.

W wykonaniu powyższej uchwały przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi w dwu sprawozdaniach a to: z datą 15. grudnia 1891 i 8. marca r. b. wynik swych badań, czyniąc jednocześnie następujące wnioski:

1. Gminę Psary powiatu Chrzanowskiego uwalnia się od obowiązku uiszczenia zaległych prestacyj do funduszu szkolnego okręgowego, które z końcem roku 1890 wynoszą 1.673 zł. 04 ct., po nadto zniża się tej gminie począwszy od 1. stycznia 1892 dotychczasową obowiązkową prestacyę na płacę nauczyciela z 210 zł. na 150 zł. rocznie.

II. Począwszy od 1. stycznia 1892 zniża się dotychczas uiszczaną prestacyę na płacę nauczyciela,

a)	Gminie	Klikowa	powiatu	Tarnowskiego	z kwoty	250	zł.	na	200	zł.
b)	„	Skawce	„	Wadowickiego	„	80	„	„	70	„
c)	„	Ortynice	„	Samborskiego	„	130	„	„	100	„
d)	„	Targanice	„	Wadowickiego	„	140	„	„	100	„
e)	„	Podhorce	„	Bobreckiego	„	120	„	„	80	„
f)	„	Horodyszcze cetnarskie	„	„	„	210	„	„	150	„

wreszcie *g)* „ Kowalowa „ Tarnowskiego „ 200 „ do wysokości prestacyi, wynikającej obowiązkowo z ustawy z dnia 2. lutego 1885 Nr. 29 Dz. u. kr.

Wnioski Wydziału krajowego tuż co wymienione, stoją w pewnej sprzeczności z motywami, które poprzedzają ich postawienie.

W sprawozdaniu bowiem Wydziału krajowego z 8. marca 1892 na stronicy 2-giej czytamy co następuje:

„Wydział krajowy musi w zasadzie oświadczyć się przeciw uchylaniu istniejących dobrowolnych zobowiązań, zwłaszcza w tym wypadku, w którym właśnie w skutek tych dobrowolnych ofiar, otrzymały gminy wcześniej szkoły i z lepszem uposażeniem. Takie zniżenie prestacyi pociągnęłoby zresztą za sobą znaczne obciążenie funduszu szkolnego krajowego, który w przeważającej liczbie wypadków musi niedobory funduszów szkolnych okręgowych pokrywać".

Po tym wywodzie przychodzi jednak Wydział krajowy do wręcz przeciwnych konkluzyj, czyni bowiem wnioski, które szczegółowo podaliśmy.

Otóż komisya budżetowa podzielając argumentacyę zasadniczą Wydziału krajowego, wysnuwa z niej i praktyczne konsekwencye, a w ślad zatem modyfikuje znacznie odnośne wnioski Wydziału krajowegoo; wychodząc z założenia, że zniżenie prawnie obowiązkowej prestacyi szkolnej gminom w tych jedynie wypadkach jest dopuszczalne, gdy uiszczenie jej obciąża gminę ponad miarę obciążeń, przeciętnie dość zwykłych.

Z tego założenia wychodząc, nie może komisya budżetowa zalecić Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia następujących wniosków:

1. O zniżenie gminie Skawce prestacyi szkolnej z 80 na 70 zł., gdyż jak już sprawozdanie Wydziału krajowego podnosi, gmina ta należy do zamożniejszych, a dodatek gminny na potrzeby szkolne wyjątkowo tylko doszedł 33%.

2. O zniżenie gminie Ortyniec powiatu Samborskiego prestacyi na płacę nauczyciela z 130 zł. na 100 zł., gdyż najwyżej obliczone dodatki gminne w tej gminie, to jest administracyjne i szkolne wynieść mogą 55%, co w budżetach gminnych jest niemal zwykłem.

3. O zniżenie gminie Kołbajowice powiatu Rudeńskiego prestacyi na płacę nauczyciela z 200 zł. na 100 zł. gdyż jedynem uzasadnieniem tego żądania jest to, że gmina w ostatnich latach na budynki plebańskie wydała 3.000 zł. i nawiedzaną bywa klęskami elementarnemi.

4. O zniżenie gminie Targanice powiat Wadowice: prestacyi na płacę nauczyciela z 140 zl. na 100 zł., gdyż opłacane przez gminę dodatki na potrzeby szkolne i administracyjne czynią najwyżej 48%.

5. O zniżenie gminie Podhorce i Horodyszcze cetnarskie powiat Bóbrka: prestacyi na płacę nauczyciela pierwszej z 120 zł. na 60 zł., drugiej z 210 zł. na 150 zł., gdyż nie zachodzą w tym razie okoliczności niezwykłe, zasługujące na uwzględnienie. Natomiast komisya budżetowa jest zdania, iż na uwzględniające załatwienie zasługują petycye gmin:

1. Klikowa
2. Psary
3. Kowalowa.

W myśl powyższego sprawozdania komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić.

I. Gminie Psary powiatu Chrzanowskiego, zniża się zaległą prestacyę do funduszu szkolnego okręgowego po koniec roku 1890 z kwoty 1.673 zł. 04 ct. na kwotę 800 zł. a. w. spłacalnego bez procentu w latach ośmiu, począwszy od 1. stycznia 1893 roku — nadto zniża się tej gminie począwszy od 1. stycznia 1892 uiszczaną dotychczas w kwocie 210 zł. prestacyę na płacę nauczyciela na 150 zł. rocznie.

II. Gminie Klikowa powiatu Tarnowskiego zniża się począwszy od 1. stycznia r. b. uiszczaną dotychczas prestacyę na płacę nauczyciela z 250 zł. na 200 zł.; gminie Kołbajowice powiatu Rudeńskiego z 200 zł. na 150 zł., zaś gminie Kowalowa pow. Tarnowskiego od tegoż samego dnia dotąd uiszczaną prestacyę na płacę nauczyciela w kwocie 200 zł., do wysokości li obowiązkowej prestacyi, z mocy ustawy z dnia 2. lutego 1885. Nr. 29 D. u. kr.

III. Nad petycyami gmin Skawce pow. Wadowickiego, Ortynice pow. Samborskiego, Kołbajowice pow. rudeńskiego, Targanice pow. Wadowickiego, Podhorce i Horodyszcze cetnarskie pow. Bobreckiego, o zniżenie prestacyi na płacę nauczyciela — Sejm przechodzi do porządku dziennego.

Lwów dnia 31. marca 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Abrahamowicz.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Aleg. 212

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej, o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia gminie miasta Przemyśla uprawnienia do poboru opłaty gminnej od czynszów najmu.

Wysoki Sejmie!

Magistrat miasta Przemyśla, wniósł za pośrednictwem Wydziału krajowego, dnia 28. lutego 1892 roku, petycyę do Wysokiego Sejmu o zezwolenie na pobór dodatku gminnego od czynszów najmu.

Oprócz tego weszło do wydziału krajowego pod tą samą datą podanie z Wydziału Rady powiatowej w Przemyślu — nadto dnia 18. marca 1892 gmina miasta Przemyśla osobnem podaniem, uzupełniła swoję petycyę licznymi dokumentami.

Na podstawie tych przedłożeń, popartych wiarygodnymi aktami, jakoto: inwentarzem majątku gminy, — urzędowym wykazem wszystkich podatków bezpośrednich, przypisanych na rok 1890 i 1891, — szczegółowym preliminarzem drogowym, — budżetami miasta Przemyśla z czterech lat ostatnich, — i zamknięciem rachunkowem z lat 1889, 1890, — Wydział krajowy przekonał się o rzeczywistej potrzebie zaciągnięcia większej pożyczki przez gminę miasta Przemyśla w wysokości do 200.000 zł. dla pokrycia niedoborów, wynikłych nietylko z wyjątkowego położenia Przemyśla, jako twierdzy pierwszorzędnej, ale także z konieczności zebrania znacznych funduszów, na wystawienie dwóch szkół czteroklasowych męskich i jednej czteroklasowej żeńskiej, na założenie rzeźni dla trzody chlewnej, na targowisko dla bydła, na budowę baraków, na cele komunikacyjne i na kanały.

Wydział krajowy zbadał nadto, podaną w petycyi gminy miasta Przemyśla potrzebę przysporzenia funduszu, nietylko na opłatę procentów i na amortyzacyę, zaciągnąć się mającej pożyczki, ale także na pokrycie wydatków bieżących, na które dotychczasowe dochody nie wystarczają, — a w którym to celu, Rada miejska na posiedzeniu z dnia 14. stycznia 1892 uchwaliła zaprowadzenie w całym obrębie gminy miasta Przemyśla, na przeciąg lat dziesięciu opłatę czynszową w stosunku po 4 procent rocznie od czynszu najmu, począwszy od 60 zł. w górę, — a przekonawszy się, że gmina miasta Przemyszla, dopełniła wszystkich formalności, ustawą z duia 13. marca 1889 Dz. us. kr. L. 24 w §§. 83, 87, 91 i 103 przepisanych – przedłożył Wysokiemu Sejmowi sprawozdaniem z dnia 22. marca 1892, projekt ustawy do pozwolenia gminie miasta Przemyśla na pobór opłaty od czynszów najmu.

Komisya administracyjna uznaje w zupełności wywody Wydziału krajowego, zważywszy nadto, iż w kraju naszym, sposób obecnie podany do pokrywania niedoborów w wydatkach gminnych, już dotychczas oprócz Lwowa i Krakowa także w miastach Biała w roku 1887 i w Stanisławowie w roku 1882 został dozwolony, i z korzyścią dla funduszów miejskich jest praktykowany, — podając wreszcie, iż według przybliżonego obliczenia Magistratu miasta Przemyśla zamierzona opłata od czynszów najmu, przyspoży dla dochodów miasta około 17.000 zł. w. a rocznie,

Przedkłada Wysokiemu Sejmowi, dołączony ·|. projekt do ustawy, upraszając o uchwalenie tegoż.

Lwów dnia 1. kwietnia 1892 r.

Przewodniczący:
S. Koziebrodzki w. r.

Sprawozdawca:
Zbyszewski w. r.

Ustawa

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o zezwolenie gminie miasta Przemyśla na pobór opłaty od czynszów najmu.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam, co następuje:

Art. I.

Gminie miasta Przemyśla zezwala się pobierać przez lat dziesięć opłatę od czynszów najmu każdej nieruchomości, znajdującej się w obrębie miasta, a podlegającej podatkowi domowo-czynszowemu.

Art. II.

Opłata wynosić ma 4 centy, od każdego zeznanego i w drodze urzędowej stwierdzonego złotego w. a.

Art. III.

Opłacie tej nie podlegają mieszkańcy miasta Przemyśla, którzy opłacają roczny czynsz najmu w kwocie poniżej 60-ciu złotych w. a.

Art. IV.

Bliższe postanowienia co do przeprowadzenia poboru tej opłaty uchwali Rada miejska.

Art. V.

Ustswa niniejsza wchodzi w życiu od pierwszego półrocza roku administracyjnego po jej ogłoszeniu.

Art. VI,

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Aleg. 213.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o petycyach Wydziału powiatowego w Buczaczu [l. s. 747], w Czortkowie [l. s. 974], w Stanisławowie [l. s. 1.599] i w Zbarażu [l. s. 1.647] względem wydania ustawy zapobiegania pokątnemu pisarstwu.

Wysoki Sejmie!

Wydział powiatowy w Buczaczu wniósł petycyę o uchwalenie ustawy przeciwko pokątnemu pisarstwu, któraby lud nasz, jak się petycya wyraża „od tej plagi wybawiła". Do tej petycyi przyłączyły się Wydziały powiatowe w Czortkowie, Stanisławowie i Zbarażu.

Komisya prawnicza, której powyższe petycye zostały przekazane, świadomą jest bardzo dobrze złego, demoralizującego i pod wszelkim względem szkodliwego wpływu, jaki pokątne pisarstwo na społeczeństwo nasze, a w szczególności na ludność wiejską wywiera. Prawdą jest, co w petycyi Wydziału powiatowego w Buczaczu zostało podniesione, iż pokątni pisarze, rekrutujący się po największej części z najgorszej klasy społeczeństwa, czyhają po ulicach w miasteczkach na włościan, ciągną ich do szynku, indagnją tam i wmawiają w nich, że w sprawie, w której najmniejszej nie mają słuszności, albo która już prawomocnie została rozstrzygniętą, dzieje się im krzywda, której usunięcia czy to w drodze sądowej, czy administracyjnej, czy odwołując się do łaski Najjaśniejszego Pana, domagać się powinni, w czem oni im chcą być pomocnymi.

Jednakże źródło pokątnego pisarstwa tu się jeszcze nie kończy. W samych Sądach powiatowych dyurniści dosyć często zajmują się niem, wyzyskując stanowisko, jakie w urzędzie zajmują, aby tem łatwiej nakłonić włościanina do korzystania z ich pomocy. I dziwić się temu nie można. Siły manipulacyjne w Sądach w ogólności, a szczególniej w Sądach powiatowych składają się przeważnie z dyurnistów, którzy, nie będąc urzędnikami, nie są krępowani przepisami, tychże obowiązującymi. Gdyby nareszcie taki dyurnista pobierał wynagrodzenie, z któregoby mógł żyć, toby się przynajmniej nie musiał oglądać na uboczny zarobek, jednakże fundusze, na ten cel dla pojedyńczych Sądów wyznaczone, są tak skromne, że dyurniści, mający rodzinę, pobierają zaledwo kilkanaście złotych miesięcznie, skutkiem czego zmuszeni są szukać zarobku na innej drodze, którego im najłatwiej i najskuteczniej dostarczy niewątpliwie zajęcie się pokątnem pisarstwem.

Ogromna wreszcie liczba adwokatów, jaka powstała skutkiem wolności adwokatury szczególnie w miastach większych, stała się powodem, że niestety nie jeden adwokat, zapominając o tem, jak ciężkiej winy dopuszcza się w obec zaszczytnej korporacyi, do której należy, podpisuje za małe wynagrodzenie podania pokątnym pisarzom, przysparzając sobie w ten sposób dochodu na utrzymanie, a przyczyniając się zarazem do rozszerzania pokątnego pisarstwa.

Z przyjemnością może komisya prawnicza stwierdzić, że w ostatnich czasach Izby adwokackie z całą surowością występują w drodze dyscyplinarnej przeciw tak niecnemu postępowaniu pojedyńczych adwokatów i życzyćby należało, aby i w najwyższym trybunale tego rodzaju wykroczenia z całą surowością były karane.

Celem usunięcia pokątnego pisarstwa wydanem zostało, jak wiadomo, rozporządzenie ministeryalne z d. 8. czerwca 1857 (Dz. u. p. Nr. 114), które podaje określenie bliższe, kiedy kogoś za pokątnego pisarza uważać należy, jakiemu Sądowi kompetencya co do ukarania pokątnego pisarza przysłuża i jakie kary za pokątne pisarstwo mają być nakładane.

Gdyby rozporządzenie to ściśle było wszędzie wykonywane, toby zaradziło w dosadny dosyć sposób istniejącemu złemu, chociaż zaprzeczyć nie można, że postępowanie, które w rozporządzeniu owem zostało przepisane, nie daje tej pewności i skuteczności, jaką osiągnąćby można przez poczytanie pokątnego pisarstwa za czyn karygodny, którego ściganie nastąpićby musiało według przepisów procedury karnej. Projekt nowej ustawy karnej zawierać ma podobne postanowienie, a zdaniem komisyi prawniczej c. k. Rząd dołożyćby powinien wszelkich starań, aby przepis taki w drodze ustawodawczej został przeprowadzony.

Atoli przed wydaniem nowej ustawy karnej, komisya prawnicza nie może czego innego doradzać, jak użycia wszelkich środków, aby przepisy rozporządzenia ministeryalnego, poprzednio przytoczonego, były jak najściślej wykonywane, albowiem jeżeli się pojawiają skargi i to ze strony tak poważnych kół, jak są Wydziały powiatowe, to widocznie pod powyższym względem nie u wszystkich władz rządowych należyta energia została rozwiniętą.

Nie przesądzając kwestyi co do jakości rzeczonych środków, zdawało się jednak komisyi, że nakaz wystosowany do władz niższych ze strony Prezydyów władz wyższych, aby peryodycznie wykazywały liczbę przypadków, w których śledziły za pokątnymi pisarzami i ich karały, przyczyniłby się do ściślejszego wykonywania rozporządzenia, wydanego przeciw pokątnym pisarzom.

Komisya prawnicza wnosi przeto:

1. Wzywa się c. k. Rząd, żeby przestrzegał jak najściślejszego wykonywania rozporządzenia ministeryalnego z d. 8. czerwca 1857 (Dz. u. p. Nr. 114), wydanego w celu zapobiegania pokątnemu pisarstwu.

2. Wzywa się c. k. Rząd, aby na właściwej drodze przeprowadził uznanie samego zajmowania się pokątnem pisarstwem za przestępstwo, któreby objęte było ustawą karną i skutkiem tego ścigane według przepisów procedury karnej.

Lwów dnia 30. marca 1892.

Przewodniczący oraz sprawozdawca:

Zoll w. r.

L. s. 1688/92.

Aleg. 214

Sprawozdanie

komisyi budżetowej w przedmiocie budowy krajowego zakładu położnic we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z d. 17. listopada 1890 polecił Wys. Sejm, uznając potrzebę budowy domu dla krajowego zakładu położnic we Lwowie, Wydziałowi krajowemu, zakupić grunt „Wulka kampianowska“ zwany, za kwotę 20.000 złr, pod budowę tego zakładu i wyasygnował jako nadzwyczajny wydatek na rok 1891 powyższą kwotę.

Następnie polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu przystąpić bezzwłocznie, do ułożenia i wykonania, przy współudziale fachowej w tym celu ustanowić się mającej komisyi, programu planów i kosztorysów budowy i przedłożyć takowe na następnej sesyi sejmowej. Na przygotowawcze roboty wstawioną została jako nadzwyczajny wydatek na rok 1891 kwota 2.000 złr.

Grunt pod budowę został zakupiony i zapłacony. Ankieta mająca wypracować wnioski co do budowy zwołana, ukończyła swoje prace i Wydział krajowy przedkłada Wys. Sejmowi plany i kosztorysy budowy w sprawozdaniach do l. 2539/92 i 13569/92.

W sprawozdaniu swojem do L. s. 1024/90 z d. 9. listopada 1890 podniosła komisya budżetowa, że jakkolwiek nie zaprzecza potrzeby jak najspieszniejszego przeprowadzenia budowy, to przedłożone wówczas szkice i kosztorysy nie mogły stanowić dostatecznej podstawy do upoważnienia Wydziału kraj. do rozpoczęcia budowy już w r. 1891. Komisya była zdania, że w tej sprawie przeprowadzone być muszą jeszcze bardzo liczne studya, że należy się starać, aby nowy budynek odpowiadał wszelkim wymogom, do czego powołani być muszą ludzie fachowi, specyalnie z przedmiotem obznajomieni.

Plany, które obecnie Wydział krajowy przedkłada, są wynikiem porozumienia się specyalistów fachowych, są oparte na szczegółowem zbadaniu potrzeb zakładu ze stanowiska nauki, jej postępu i zdobyczy najnowszych, są nareszcie wynikiem starannych i sumiennych badań istniejących wzorów nowowybudowanych całej niemal Europy.

Każdy zakład położnic jest zarazem kliniką czyli szkołą przeznaczoną do kształcenia lekarzy lub też akuszerek, albo obojga działów służby lekarskiej. Dlatego i zakład lwowski musi posiadać te same warunki, tj. uwzględniać cele szkolne, czyli on miałby służyć tylko obecnemu przeznaczeniu, tj. być szkołą akuszerek, czyli też będzie w przyszłości w myśl uchwały Wys. Sejmu z d. 24. marca r. b. mieścił i klinikę fakultetu lekarskiego dla uczniów. Z tej

kardynalnej zasady wypływa, że musi posiadać osobne ubikacye, których wymaga szkoła i dla tego być kosztowniejszym i obszerniejszym od innych oddziałów szpitalnych. Gdy zaś w czasie opracowania tej budowy, sprawa uzupełnienia Wszechnicy lwowskiej wydziałem lekarskim weszła na drogę bliskiego urzeczywistnienia, to ankieta do sporządzenia planów na budowę zakładu położnic we Lwowie powołana i tę okoliczność uwzględnić musiała, że zakład ten w najkrótszym czasie stanie się także kliniką uniwersytecką i uwzględnione być muszą wymagania takiej kliniki.

Do końca roku 1875, tj. do czasu zupełnego zwinięcia szkoły medyczno-chirurgicznej we Lwowie, istniał obok zakładu położnic, jako integralna część tegoż, oddział chorób kobiecych. Po zniesieniu tejże szkoły, pozostała jedynie szkoła akuszerek i do niej przydzielony został profesor położnictwa zwiniętej szkoły medyczno-chirurgicznej, oddział zaś chorób kobiecych złączono z oddziałem chorób wewnętrznych, a obecnie z oddziałem obserwacyjnym dla chorób umysłowych i nerwowych. Połączenie to nie mogło i nie wydało dobrych owoców i dział chorób kobiecych tak obecnie mało jest kultywowanym, że nawet niepodobna obliczyć, jakim on będzie, gdy mu należne miejsce wyznaczone zostanie. Położnictwo i choroby kobiece, to bracia Siamscy, których rozłączać nie wolno, które się uzupełniają wzajemnie i wspólnie tylko naukowy wiodąc żywot, służą cierpiącej ludzkości. Dlatego złączyła ankieta dla budowy zakładu położnic powołana, te dwa oddziały jednej gałęzi nauki i złączyć je musiała wobec powstać mającego fakultetu, który je z natury rzeczy w planie naukowym łączy.

W ten sposób rozstrzygnięte zostało pytanie, czyli przy oddziale położnic potrzebnem jest urządzenie oddziału ginekologicznego, które komisya budżetowa w swojem sprawozdaniu z d. 9. listopada 1890 r. ankiecie roztrzygnąć poleciła.

To jest powód, dla którego zakład wypadł większy o całych 40 łóżek, jak go pierwotnie preliminowano i naturalnie koszt jego się powiększył. Z pierwotnej kwoty 184.000 złr. wzrósł na 234.000 złr. tj. o całe 50.000 złr. Nadwyżkę tę atoli zwraca Rząd krajowi w znacznej części, gdyż wliczoną ona także została do subwencyi 150.000 złr., którą za budowę klinik fakultetu lekarskiego we Lwowie c. k. Rząd krajowi wypłacić się zobowiązał. W ten sposób nie przekracza właściwie zakład dla położnic preliminowanej pierwotnie kwoty, zyskuje tylko na pomiarach budynku i na jego wartości pod względem pomieszczenia chorych i wartości naukowej.

Kwota ta 234.000 złr. w. a. polega na obliczeniu zabudowanej powierzchni, przyczem za podstawę rachunku przyjęto 120 złr. za metr kwadratowy budynku. Taki bowiem koszt metra wykazało doświadczenie zrobione przy najnowszych budowlach tu we Lwowie wykonanych. Dokładny kosztorys, dopiero w ostatnich czasach wykończony wykazał atoli, że podstawa ta do obliczenia była nieco mylną i że koszt budowy o 21.000 złr. wypadł droższy. Już sam budowniczy, który plany budowy wyrobił, c. k. radca Brauseis, przedkładając wykończony kosztorys, zauważył, że możliwe są pewne oszczędności, bez żadnego uszczerbku dla całego gmachu. Wydział krajowy w osobnem dodatkowem sprawozdaniu do l. 13569/92, odtrącił kwotę 10.000 złr. od przekroczenia 21.000-sięcznego i ostatecznie podaje jako rzeczywisty i nieprzekraczalny koszt budowy zakładu położniczego, wraz z kliniką ginekologiczno-położniczą kwotę 245.000 złr. Koszt ten budowy rozliczony na ilość łóżek wykazuje, że 1 łóżko kosztować ma 1750 złr., podczas gdy wedle pierwotnego planu budowy bez kliniki ginekologicznej, jedno łóżko kosztować miało 1840 złr. W ten sposób kwota kosztów budowy podana w pierwszem sprawozdaniu Wydziału krajowego przekroczoną zostaje o 11.000 złr. Przekroczenie to ma atoli jeszcze jednę bardzo ważną przyczynę, dla której właściwie nie powinno iść na rachunek kosztów budowy zakładu położniczego. Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu uchwałą z dnia 17. listopada 1890 r. zakupić grunt „Wulka kampianowska“ pod budowę zakładu dla położnic. Grunt ten zatem w całości miał być dla zakładu położnic oddany. Teren tego gruntu jest taki, że w $^3/_3$ części swojej przedstawia on znaczny, nagły spadek wynoszący przeszło 2 metry od poziomu $^2/_3$ części przy ulicy położonych. W myśl uchwały powyższej, miał zakład położnic stanąć na tej części gruntu, która przytyka

do ulicy i przedstawia płaszczyznę z bardzo małym spadkiem, część zaś końcowa nagle spadająca miała być ogrodem około zakładu. Wśród pracy przygotowawczej budowę zakładu położnic. wystąpiła kwestya umieszczenia dwóch klinik fakultetu lekarskiego około szpitala powszechnego i stało się, że na umieszczenie tych 2 klinik przeznaczoną została właśnie ta część gruntu, na której miał stanąć zakład położniczy, część najlepsze warunki do budowy posiadająca. Ten zaś zakład, dla którego grunt zakupiony został, otrzymał właśnie teren spadzisty. Na tym terenie stanąć muszą oba skrzydła budynku i wskutek tego skrzydła te w większej połowie nie są budynkiem dwupiętrowym, ale raczej trzypiętrowym. Naturalnem tego następstwem jest, że koszt budowy musiał wypaść większy i pierwotny preliminarz przekroczono o 11.000 złr. Atoli zyskano plac pod budowę klinik terapeutycznej i chirurgicznej, który gdyby dzisiaj około szpitala powszechnego zakupić wypadło, kosztowałby więcej, jak trzykrotną kwotę przekroczenia preliminarza budowy zakładu położnic.

Co do samego budynku, to ostatecznie przyjętym został system korytarzowy, tak rozłożony, że trakt środkowy łączy właściwie dwa pawilony z osobnymi wchodami. W ten sposób zastąpić było można system czysto pawilonowy, także w zakładach dla położnic praktykowany, a nawet pewne zalety posiadający. Nie da się bowiem zaprzeczyć, że pod względem separacyi chorych system pawilonowy ma swoje zalety, natomiast posiada on i niemałe wady, wynikłe z utrudnionej administracyi i koniecznej kontroli całości, pomijając już koszta budowy. Stąd to pochodzi, że wiele zakładów najnowszych wybudowano w tym samym systemie jak projektowany lwowski i więcej znacznie jest takich zakładów, jak budowy pawilonowej. W takim systemie przeprowadzony jest i nowy zakład berneński, któremu za wzór służył drezdeński i bardzo wiele przepysznych zakładów Uniwersytetów niemieckich. Ankieta nie proponowała wcale systemu bloków, jakie posiada jedna z najdroższych klinik położniczo-ginekologicznych w Berlinie, bo nie posiadają one tej zalety któraby równoważyła olbrzymie koszta budowy i nie znajdują naśladowców. To samo da się powiedzieć o systemie celkowym Tarniera, możliwym tylko do zastosowania w małych schroniskach położniczych, lub w jednej części budowy pawilonowej, jakoteż o systemie korytarzowo-celkowym, przeprowadzonym np. w przebudowanym ze starego budynku zakładzie położniczym w Kopenhadze. Te systemy posiadają pewne zalety, wykazują atoli wady i na nasze stosunki nie są praktyczne. Dlatego ankieta uchwaliła wprawdzie pierwotnie plan pawilonowy. Plan ten na podstawie wypracowanego przez profesora położnictwa szkicu, przybrał formy architektoniczne, ale przekonano się później, że budowa zabiera za dużo miejsca i będzie za kosztowną i dlatego wypracowany został na podstawie szkicu nowego, tego samego członka ankiety drugi plan, który Wys. Sejmowi przedkładamy. Zaletą tego budynku będzie możliwość zupełnej separacyi chorych od zdrowych, tak dalece posunięta, że chore nie stykając się wcale ze zdrowemi, doprowadzone być mogą do lokali dla nich przeznaczonych, osobnymi wchodami, schodami i korytarzami, dającymi się zupełnie odłączyć od reszty budynku i umieszczone zostaną na II. piętrze tj. tam, gdzie dla niżej umieszczonych możność zakażenia, a tem samem zanieczyszczenie zakładu prawie ginie. W ten sposób pokonaną została niemała trudność budowy zakładów położniczych. Ta możność odłączania chorych, zgóry już należycie nie obmyślana, wywołuje wielkie trudności w prowadzeniu zakładu, naraża na utratę miejsca do obłożenia choremi przeznaczonego, w razie potrzeby odłączenia pojedynczych nawet przypadków i czasem wytwarza konieczność budowy osobnych pawilonów przy istniejących już zakładach, których następstwem znów jest bardzo trudny nadzór i kontrola odłączonych, a tem samem wysokie koszta utrzymania zakładu.

Zresztą zakład położnic lwowski posiadać będzie podobny rozkład i bardzo podobne kształty do tych zakładów, które w ostatnich latach w słynnych Uniwersytetach wybudowane zostały. Również bardzo ważną zaletą tego zakładu jest możność dobudowania dwóch zupełnie znów odłączyć się dających pawilonów, bardzo małym kosztem. Komu znany jest wzrost zakładu położniczego lwowskiego, tego nie zadziwi, że ankieta i o możliwości takiego rozszerzenia zakładu

w dalekiej przyszłości pomyśleć musiała. Dla poparcia zaś tego twierdzenia dołączamy wykaz rocznie umieszczanych w zakładzie chorych począwszy od r. 1826.*) Naturalnie, że z budowy usunięto wszystko, co służy tylko dla ozdoby i pompy zewnętrznej, a nie ominięto nic, co stanowi wartość budynku. Nasz kraj niestać na takie wydatki i musimy mniejszymi zasobami osięgnąć te same rezultaty.

Rok 1892 pod względem cen materyału budowlanego zapowiada się korzystnie i obiecuje dla budujących pewne ulgi, dlatego nie jest bynajmniej wykluczona możność jeszcze pewnych oszczędności. Rozumie się samo przez się, że nadzieje te ziszczą się tylko wtenczas, jeżeli budowa i jej prowadzenie wyłącznie i jedynie interes zakładu będą miały na oku. Ponieważ z natury rzeczy jeszcze wśród budowy mogą być konieczne drobne zmiany co do wielkości wzajemnego stosunku ubikacyi, które bez kosztów i tylko z zyskiem dla całości przeprowadzone być winny, dlatego komisya budżetowa uważa za potrzebne, aby utworzyć stała komisyę budowy, która rozpatrzy oferty na pojedyncze części budowy, albo też całość tejże — przedstawi Wydziałowi krajowemu najkorzystniejsze, poda projekt nadzorowania budowy. Najważniejszem zaś jej zadaniem będzie dalsze fachowe opiniowanie pojedynczych szczegółów budowy, co tembardziej jest konieczne, o ile ze sprawozdania Wydziału krajowego się okazuje, że w sprawie szczegółów konstrukcyjnych budynku dla zakładu położnic, ankieta podała, jak to zawsze się dzieje, tylko ogólne wskazówki, mianowicie co do ogrzewania, oświetlenia, wentylacyi i zaopatrzenia w wodę budynku. Wynika więc z tego, że te szczegóły konstrukcyjne w ciągu budowy 3 lata trwać mającej, za wskazówkami tej komisyi opracowane i przez nią przyjęte być muszą, co tylko już podczas budowy samej jest możebne.

Całkiem słusznie Wydział krajowy w dodatkowem sprawozdaniu do l. 13.569/92 odstąpił na teraz od przedłożenia planu i kosztorysów stacyi wodnej Nie ulega wątpliwości, że siła motoru tej stacyi zużytą być może dla produkcyi światła elektrycznego, którego budynki dla medycyny teoretycznej fakultetu lekarskiego przeznaczone, jeszcze więcej, jak kliniki potrzebują. I przypuszczenie, że w tym względzie nastąpi porozumienie z c. k. Rządem co do wspólnej budowy i wspólnego utrzymania stacyi elektrycznej ma wszelką podstawę. Oprócz tego atoli wymaga ta stacya wodna ewentualnie i elektryczna bardzo szczegółowych i dokładnych badań, które w ciągu trzech lat budowy wykonane być muszą. Jest to całkiem odrębna bardzo drobiazgowa praca, do której nawet substratu ankieta dotąd nie miała. Polega ona na najdokładniejszem obliczeniu potrzebnej ilości wody, opartem na poszczególnem rachunku dla każdego budynku z osobna, dla których woda dostarczaną być ma, dalej na sondowaniu terenu i obliczeniu całkiem pewnem ilości i jakości wody, która w ciągu 24 godzin dostarczoną być musi, a te dopiero badania wykazać mogą rodzaj i siłę motoru lub motorów, jakie w stacyi wodnej

---

*) W r. 1826 było przyjętych chorych 107
„ 1852 „ „ „ 137
„ 1858 „ „ „ 199
„ 1864 „ „ „ 407
„ 1865 „ „ „ 498
„ 1866 „ „ „ 477
„ 1867 „ „ „ 538
„ 1868 „ „ „ 556
„ 1869 „ „ „ 492
„ 1870 „ „ „ 453
„ 1871 „ „ „ 506
„ 1872/3 „ „ „ 448
„ 1873/4 „ „ „ 346
„ 1874,5 „ „ „ 347
„ 1875/6 „ „ „ 393
W r. 1876/7 było przyjętych chorych 423
„ 1877/8 „ „ „ 482
„ 1878,9 „ „ „ 463
„ 1879/80 „ „ „ 518
„ 1880 81 „ „ „ 502
„ 1881/2 „ „ „ 557
„ 1882/3 „ „ „ 577
„ 1883/4 „ „ „ 619
„ 1884/5 „ „ „ 630
„ 1885/6 „ „ „ 730
„ 1886/7 „ „ „ 718
„ 1887/8 „ „ „ 787
„ 1888/9 „ „ „ 882
„ 1889/90 „ „ „ 885
„ 1890/91 „ „ „ 1007

Od roku szkolnego 1872/3 liczone tylko świeżo przybyłe bez dodania pozostałych z roku ubiegłego.

ustawić należy. Rozumie się samo przez się, że motory, ze względu na oszczędność materyału opałowego muszą być najlepszej jakości i dostarczone jedynie przez firmy, które na dłuższy przeciąg czasu przyjmą gwarancyę co do ilości potrzebnego opału, oraz co do wydatności pracy motoru.

To samo odnosi się do urządzenia wewnętrznego zakładu, o ile ten zakład skompletowania tegoż urządzenia potrzebować będzie, oraz o ile urządzenie pewnych ubikacyj o z góry określonem ich przeznaczeniu. specyalnych wskazówek wymagać musi. I tu należy przeprowadzić szczegółowe studya, na podstawie których skreśli się najdokładniejszy obraz całego urządzenia, aż do najdrobniejszych szczegółów, wraz z kosztorysem.

Obie te prace będą dalszem zadaniem stałej komisyi budowy i dlatego komisya budżetowa nie widzi powodu obecnie wstawiać w koszta budowy zakładu położnic kwoty 22.500 złr. na urządzenie wewnętrzne tegoż zakładu przeznaczonej, jak to Wydział krajowy wnosi i dopiero na podstawie przedłożonego planu tego urządzenia i dokładnego kosztorysu szczegółowego, sprawę tę załatwić pragnie.

Na podstawie powyższego wywodu wnosi komisya budżetowa :

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sejm upoważnia Wydział krajowy do rozpoczęcia budowy krajowego zakładu dla położnic wraz z kliniką położniczo-ginekologiczną, według planu na podstawie uchwał ankiety, specyalnie w tym celu zwołanej i w porozumieniu z c. k. Rządem wykonanego i kosztorysu na kwotę 245.000 złr. obliczonego.

Budowa ta ma być wykonaną w ciągu lat trzech.

II. Sejm wstawia w budżet szpitala powszechnego we Lwowie na rok 1892 jako wydatek nadzwyczajny (Rubr. XI. poz. 60 b) na tę budowę, pierwszą ratę w kwocie 70.000 złr.

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zamieszczenia na ten cel w preliminarzu na rok 1893 drugiej raty w kwocie 120.000 złr., zaś w preliminarzu na rok 1894 na dokończenie budowy kwoty 55.000 złr.

We Lwowie, dnia 27. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Czyżewicz w. r.

L. s. 1.172|92.

Aleg. 215.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o petycyach Wydziału powiatowego w Nadwórnie w przedmiocie przyznania znaczniejszych zasiłków na pokrycie kosztów budowy mostu na Prucie między Delatynem a Zarzeczem i na rekonstrukcye drogi gminnej z Nadwórnej do Markowiec.

Wysoki Sejmie!

Wydział powiatowy Nadwórniański wniósł do Wysokiego Sejmu dwie petycye w sprawie otrzymania subwencyj drogowych, przekraczających wysokość unormowaną okólnikiem Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 roku, w których uprasza:

1. O zasiłek na budowę mostu na Prucie pod Delatynem w wysokości 60% ogólnych kosztów.
2. O subwencye na uporządkowanie drogi gminnej z Nadwórny do Markowiec w wysokości 80% kosztorysu.

O powyższych obydwóch petycyach komisya drogowa składa niniejszem Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie:

W przedmiocie odbudowania mostu na Prucie między Delatynem a Zarzeczem powziął był Wysoki Sejm na posiedzeniu w dniu 29. stycznia 1889 roku następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu *a*) aby stronom powołanym ustawą drogową do odbudowania mostu na Prucie między Delatynem a Zarzeczem udzielił odpowiedniej technicznej pomocy i *b*) aby zbadał stosunki funduszowe obowiązanych gmin i powiatu Nadwórniańskiego i w razie uznanej potrzeby subwencyonował budowę tego mostu w myśl okólnika z dnia 22. Grudnia 1882 L. 54.432“.

W wykonaniu tego polecenia Wydział krajowy wydelegował w lipcu 1889 urzędnika bióra technicznego do Delatyna celem przeprowadzenia badań na gruncie, wykonania potrzebnych zdjęć i wypracowania projektu mostu, a po zatwierdzeniu przedłożonych planów i kosztorysu obliczonego na 14.000 zł. w. a. udzielił uchwałą z dnia 21. lutego 1890 Wydziałowi powiatowemu w Nadwórnie bezzwrotnej subwencyi na budowę mostu w kwocie 3.000 zł. w. a., tudzież bezprocentowej pożyczki w wysokości 8.000 zł. w. a. a to pod warunkiem, że resztujące koszta budowy pokryte zostaną miejscowymi środkami.

Wydział powiatowy przystąpił bezzwłocznie do odbudowania mostu przy pomocy technicznej delegowanego urzędnika bióra krajowego, a w marcu roku następnego budowa tego mostu długości 126 metrów w zupełności ukończoną została.

Przy ostatecznym odbiorze robót dokonanym na dniu 8. maja 1891 roku przez inżyniera Wydziału krajowego okazało się jednak, że koszt całej budowy mostu wynosił 15.527 zł. 86 ct., zaś obmurowanych dojazdów po obu stronach kwotę 420 zł. w. a.; ogółem zatem suma przewyższała pierwotny kosztorys o 1.972 zł. 86 ct.

Różnica pochodziła głównie z tej przyczyny, że w planach sporządzonych poprzednio, nie uwzględniono koniecznej budowy dojazdów z powodu zwiększonego wzniesienia mostu, tudzież opuszczono koszt znacznej części żelaziwa wagi około 3.000 kg.

W skutek tak znacznego i koniecznego podwyższenia ogólnych kosztów budowy Wydział powiatowy upraszał o dodatkową dalszą subwencyę, która jednak z powodu braku funduszów odmówioną została.

Już w sprawozdaniu z dnia 20. stycznia 1889 roku, ówczesna komisya drogowa podniosła ważność linii komunikacyjnej, wiodącej z okolic podgórskich przez Delatyn, Zarzecze, Kossów i Kuty ku Bukowinie.

Przeszkodę w ruchu na tym dukcie, posiadającym znaczenie drogi krajowej, stanowiło częste zrywanie przez powodzie na Prucie, połączenia między dwiema gminami, których środki nie wystarczały na budowę stałego trwałego a zatem i bardzo kosztownego mostu.

Wykończenie zatem budowy stałego mostu na uczęszczanej linii komunikacyjnej, musi być bezsprzecznie uważane jako rekonstrukcya ważna, zasługująca po myśli §. 18. ustawy drogowej na znaczniejsze wsparcie z funduszów krajowych. Uznał tę okoliczność Wydział krajowy, udzielając subwencyi bezzwrotnej i większej pożyczki bezprocentowej, na cel takiej budowy, uznał i Wysoki Sejm, przyzwalając uchwałą z dnia 8. listopada 1890 roku na pobór myta na tymże moście.

Ze względu zatem na przytoczone powody komisya drogowa jest zdania, że udział funduszu krajowego w kosztach budowy, wraz z częścią dochodu z myta, pozostającą po strąceniu kosztów zwykłego utrzymania powinien co najmniej pokrywać połowę kosztów budowy.

Myto mostowe wydzierżawione zostało w roku zeszłym za 801 zł. w. a.; po strąceniu kosztów utrzymania pomostu i dojazdów, tudzież po potrąceniu płacy osobnego dozorcy, liczyć można w przecięciu po 500 zł. co rok przez lat cztery, jako dochód, którym część kosztów budowy pokrytą być może.

Gdy cały wydatek na most wynosi okrągło 16.000 zł. w. a. połowa zatem tej kwoty w sumie 8000 zł. w. a. wyrównaną zostaje:

1. udzieloną już subwencyą 3.000 zł. w. a. z funduszu krajowego;
2. dochodem z myta za lat cztery trwania koncesyi, po 500 zł. rocznie, razem 2.000 zł.
3. resztę zaś brakującą dopełni dalsza subwencya krajowa w kwocie 3.000 zł. w. a.

Wniosek odpowiednej treści przedkłada zatem komisya drogowa Wysokiemu Sejmowi do uchwały.

Sprawa uporządkowania drogi gminnej z Nadwórny do Markowiec prowadzącej, była już przedmiotem uchwały Wysokiego Sejmu w roku 1890, a mianowicie na posiedzeniu 28. listopada tegoż roku, na wniosek komisyi drogowej polecono Wydziałowi krajowemu stosownie do wyniku bliższych badań, udzielić Wydziałowi powiatowemu w Nadwórnie odpowiedniej subwencyi, ewentualnie przedłożyć swe wnioski Sejmowi do uchwały.

Wskutek powyższej uchwały, Wydział krajowy polecił inżynierowi, któremu poruczono przeprowadzenie kolaudacyi mostu na Prucie, zbadanie warunków ruchu na tej drodze i przedłożenie projektu budowy, asygnując Wydziałowi powiatowemu zarazem 1000 zł. w. a. jako zasiłek na częściowe uregulowanie komunikacyi według wskazówek, przez delegowanego inżyniera udzielić się mających.

Według sporządzonego projektu wstępnego wynosi koszt rekonstrukcyi całej drogi w długości 28 kilometrów 300 mtr. ogółem 46.500 zł. w. a.

Droga ta, łącząca Podgórze z nawiązkiem dróg szutrowanych w kierunku Podola, tudzież ze stacyami kolejowemi w Markowcach na linii Czerniowieckiej i w Tyśmienicy na linii transwersalnej, musi być uważaną jako jedna z najważniejszych komunikacyj w tamtej okolicy.

Rada oddziału gospodarskiego w Stanisławowie oblicza ruch dzienny na powyższej drodze przecięciowo na 80 do 100%, przewożących przez rok około 28.000 ton różnych towarów, a sprawozdanie Dyrekcyi Państwa Nadwórniańskiego, urzędu sprzedaży soli w Delatynie i urzędu ruchu kolejowego w Stanisławowie potwierdzają w zupełności to obliczenie.

Zdaniem komisyi drogowej, projektowana kolej żelazna Sziget-Delatyn-Stanisławów w niczem nie zmniejszy ważności tej komunikacyi, gdyż rekonstruowana droga będzie służyć po wybudowaniu kolei, jako główny dojazd do projektowanych stacyj kolejowych. Z uwagi zatem na ważność komunikacyi Nadwórna-Markowce, z uwagi na stosunkowo nie wielki koszt i łatwość budowy projektowanej drogi, ze względu na szczupłe środki powiatu Nadwórniańskiego, zaledwie mogącego pokryć nadwyżki materyału drzewnego bardzo licznych mostów, w powiecie się znajdujących, komisya drogowa uważa przyjście w pomoc funduszom miejscowym w celu uporządkowania drogi gminnej z Nadwórny do Markowiec wiodącej, jako ze wszech miar wskazane i mniema, że subwencya krajowa powinna wynosić w miarę potrzeby aż do 50% ogólnych kosztów budowy.

Na podstawie zatem przytoczonych powodów komisya drogowa przedkłada Wysokiemu Sejmowi następujące wnioski do uchwały:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na częściowe pokrycie kosztów budowy mostu na Prucie między Delatynem a Zarzeczem, udzielił Wydziałowi powiatowemu w Nadwórnie z krajowego funduszu subwencyjnego dla dróg powiatowych i gminnych zasiłku w kwocie 3.000 zł.

2. Petycye Wydziału powiatowego w Nadwórnie o przyznanie znaczniejszego zasiłku na rekonstrukcye drogi gminnej Nadwórna-Markowce, odstępuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, subwencyonowania budowy tej drogi w myśl okólnika Wydziału powiatowego z dnia 22. grudnia 1882 i pod warunkami dla powiatu Nadwornianskiego możliwie najkorzystniejszymi

Lwów 28. marca 1892.

Przewodniczący:

J. Męciński w. r.

Sprawozdawca:

Wincenty Gnoiński w. r.

L. s. 1.805/92.

Aleg. 216.

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o sprawozdaniu Rady szkolnej krajowej ze stanu szkół średnich w roku szkolnym 1890/91.

Wysoki Sejmie!

Załatwiając na poprzedniej seysyi sprawozdanie Rady szkolnej o stanie szkół średnich za rok szkolny 1889/90 uchwalił Wysoki Sejm dnia 13. listopada 1890 r. szereg rezolucyj, z których d w i e dotychczas nie zostały wykonane.

Pierwsza z nich zawierała wezwanie do c. k. Rządu, aby przedłożył w najkrótszym czasie Wysokiemu Sejmowi projekt reorganizacyi szkół realnych, a już teraz uregulował plan nauk w sposób, zgodny z ich celem. Komisyi nie wiadomo, jakiej natury są przeszkody, które ważne dzieło reformy szkół realnych w naszym kraju opóźniają. Rządowi zależy na tem, aby młodzież zamiast do gimnazyów, więcej się garnęła do szkół zawodowych, a waha się przyłożyć ręki do reformy szkół realnych, które do nich odpowiednie dają przygotowanie i według poczynionych doświadczeń, znaczną ilość uczniów do nich wysyłają. We wszystkich prowincyach, nie wyjmując sąsiedniej Bukowiny, już ta rorganizacya dokonana i najlepsze daje rezultaty. U nas wzrasta stale liczba uczniów szkół realnych (860 w r. 1888; 1069 w r. 1891; 1178 w r. 1892). Ale powstaje obawa, że wzrastające zajęcie się nauką realną znowu osłabnie, jeśli szkoły realne w najkrótszym czasie nie będą postawione na takiej stopie, że zdołają zadosyć uczynić słusznym wymaganiom. Z tych powodów wnosi komisya, aby Wys. Sejm ponowił z naciskiem odpowiednią uchwałę z r. 1890 (I.).

Nadto sądzi komisya, że dla t y c h s a m y c h przyczyn należałoby postąpić o krok dalej i żądać powiększenia liczby tych szkół, a to tem bardziej, że wobec szczupłej liczby tych szkół w stosunku do ilości uczniów ($3^1/_2$ szkół realnych na 1178), panuje w nich szkodliwe dla nauki przepełnienie. Przedewszystkiem należałoby istniejącą w Tarnopolu niższą szkołę realną uzupełnić klasami wyższemi. Wiadomo bowiem, że słaba frekwencya w szkołach zorganizowanych jako niższe, ztąd pochodzi, że w nich nauka niejako w połowie drogi się zatrzymuje.

I dlatego uczęszcza obecnie do szkoły realnej w Tarnopolu ogółem tylko 59 uczniów, chociaż szkoła ta posiada wszelkie inne warunki rozwoju.

W zachodniej części kraju byłby Tarnów najodpowiedniejszem miejscem na założenie zupełnej szkoły realnej. Mając gimnazyum przepełnione (484 uczniów), oddałby prawdopodobnie część tychże szkole realnej, a nadto powinnaby ta szkoła ściągnąć część młodzieży szkolnej z gimnazyum rzeszowskiego, również przepełnionego (435 uczniów) i nowosandeckiego. Komisya wnosi odpowiednią rezolucyę (II.).

W kwestyi reorganizacyi szkół realnych wniosło Towarzystwo nauczycieli szkół wyższych petycyę do l. 1177, która przyjęciem powyższych rezolucyj będzie załatwioną.

Druga z rezolucyj z r. 1890. dotąd nie wykonana, wzywa c. k. Rząd do zaprowadzenia umundurowania dla uczniów w naszych szkołach średnich. Rada szkolna uznała, że spełnienie tego życzenia Wysokiego Sejmu może posłużyć do utrzymania karności po za szkołą; ale na szczegółowe wnioski, które w tej kwestyi przedłożyła Ministerstwu wyznań i oświaty, nie nadeszła dotąd odpowiedź.

Z powodów, w zeszłorocznem sprawozdaniu przytoczonych, wnosi komisya, aby Wysoki Sejm ponowił uchwałę z r. 1890 (VI.).

Wszystkie inne zlecenia Wysokiego Sejmu z r. 1890 zostały przez Radę szkolną i Wydział krajowy skwapliwie i sumiennie wykonane. I tak:

Rada szkolna przedstawiła Ministerstwu wyznań i oświaty uchwałę, domagającą się założenia nowych gimnazyów, przedewszystkiem we Lwowie i Krakowie, wskutek czego dwa nowe gimnazya z językiem wykładowym polskim będą otworzone z dniem 1. września b. r.: we Lwowie (gimnazyum 5te) i Podgórzu. Nadto jest nadzieja, że w krótkim czasie przyjdzie do skutku upaństwowienie gimnazyum niższego w Buczaczu. Wsparta rezolucyę Wysokiego Sejmu, wyjednała Rada szkolna u p. Ministra wyznań i oświaty ustanowienie 10 posad nadetatowych w gimnazyach, gdzie tego pilna zachodziła potrzeba. Pomnożenie liczby posad nauczycieli języka niemieckiego, znajduje się na drodze powolnego urzeczywistnienia; obecnie bawi sześciu stypendystów rządowych w Wiedniu i Gracu w celu przygotowania się do egzaminu nauczycielskiego z języka niemieckiego; Rząd niezawodnie utworzy nowe posady nauczycieli tego przedmiotu, gdy znajdzie na nie ukwalifikowanych kandydatów. Uchwała polecająca Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z wydziałami filozoficznymi obu uniwersytesów krajowych i Radą szkolną zorganizował szafunek stypendyami (o ile temu nie sprzeciwiają się ich akta fundacyjne) w taki sposób, aby przez to zapewnić regularny przybytek sił nauczycielskich dla gimnazyów, została, jak o tem czytamy w sprawozdaniu o czynnościach Wydziału krajowego po dzień 31. października 1891 (str. 116, 117) wykonana. Stypendya, których rozdawnictwo według aktów fundacyjnych służy Wydziałowi krajowemu, — co zachodzi przy 59 fundacyach na ogólną liczbę 136 fundacyj stypendyalnych dla uczącej się młodzieży, — rozdał Wydział krajowy w grudniu 1891 r. na przedstawienie wydziałów filozoficznych i na odnośne wskazówki Rady szkolnej, przeważnie uczniom, oddającym się nauce przedmiotów, dla których brak ukwalifikowanych nauczycieli najwięcej dawał się uczuwać.

Obecnie wnosi komisya, aby Wysoki Sejm wezwał także c. k. Rząd, iżby co do stypendyów, rozdawnictwo których do niego należy, trzymał się normy, zaleconej przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu (III).

Wysoki Sejm niezawodnie przyjmie z uznaniem do swej wiadomości, że wszystkie rezolucye z r. 1890, o ile ich spełnienie wyłącznie od Rady szkolnej i Wydziału krajowego zależało, zostały dokładnie wykonane.

Niniejsze sprawozdanie Rady szkolnej o stanie szkół średnich w roku szkolnym 1890/91 doznało w kołach poważnych jak najlepszego przyjęcia i wdzięcznego uznania. Komisya w zupełności podziela tę opinię fachowej prasy i światłej publiczności.

Rada szkolna wyjawia w tem sprawozdaniu po raz pierwszy swój program, określa stanowisko, jakie wobec szkolnictwa zajęła i nadal na niem pozostać pragnie; wylicza dokonane prace i usiłowania, jak niemniej te, które w najbliższej przyszłości dokończyć lub podjąć zamierza.

Co do programu wykształcenia trzyma się Rada szkolna tej na razie jedynie racyonalnej zasady, że kładzie nacisk na dobre i rozumne przeprowadzenie obecnego systemu z r. 1849, chociaż jest dobrze tego świadomą, że nie ze wszystkiem odpowiada swemu przeznaczeniu. Wspominając o wadach i brakach naszych szkół gimnazyalnych, dodaje Rada szkolna w niniejszem sprawozdaniu, że ich jednak „nie kładzie wyłącznie na karb przepisanego dla tychże szkół systemu". W przekonaniu, że wadliwości obecnego systemu nie dadzą się inaczej usunąć, jak tylko przez gruntowne jego przekształcenie, powziął Wysoki Sejm jeszcze dnia 14. lipca 1880 r. uchwałę, uznającą niezbędną potrzebę reformy szkół średnich, którą dnia 17. stycznia 1887 ponowił, zaznaczając, „że według §. 11. lit. l. ust. zas. o Reprezentacyi państwa, w związku z §. 12. tejże ustawy, należy do Sejmu krajowego całe ustawodawstwo o szkołach realnych, a co do gimnazyów w tych samych rozmiarach, jak co do szkół ludowych". Ale od tego czasu zmienił się stan rzeczy co do gimnazyów. Rada szkolna zwołała ankietę, która sprawę reformy gimnazyów gruntownie roztrząsnęła i przedłożyła wyniki tejże Ministerstwu wyznań i oświaty. Ankieta oświadczyła się za zachowaniem obecnego systemu humanistycznego dla studyów gimnazyalnych. Zdanie to przeważa w kołach fachowych; podzielają go rodzice, którzy, nietylko w naszym kraju, chętniej posyłają dzieci do gimnazów aniżeli do szkół realnych. Wobec tego wszystkiego dobrze Rada szkolna postępuje, że pozostawiając na uboczu sprawę reformy systemu nauk gimnazyalnych całą uwagę i pracę łoży na zmiany i ulepszenie szczegółów obecnego planu naukowego, mając przytem ciągle na oku odrębne potrzeby kraju i społeczeństwa.

Rada szkolna jest przekonaną, iż system obecnie obowiązujący, dobrze i rozumnie wykonany, może słusznym wymaganiom społeczeństwa uczynić zadość. Komisya podziela to przekonanie, między innemi z tego głównie powodu, że ze sprawozdania i wyjaśnienia Reprezentanta Rady szkolnej wynika, iż się nietylko rozpoczęły, ale w części już są dokonane daleko idące, prawie zasadnicze zmiany w planie naukowym i metodzie nauczania, które komisya jako trafnie i głęboko obmyślane, a odpowiadające naszym szczegółowym potrzebom oceniła. Gdy naprawa obecnego systemu we wskazanym kierunku będzie dokonaną i poczynione zmiany przejdą próbę doświadczenia, wtedy okaże się, ozyli i o ile system ten należy utrzymać lub też zastąpić go innym, rdzennie odmiennym, którego obmyślenie i ustalenie należy w każdym razie do przyszłości.

Gdy się dalej zważy, że w ogóle zmiana systemu nauk w gimnazyach nie zależy ani od Rady szkolnej, ani wyłącznie od Wysokiego Sejmu, uznała komisya, że zgodnie z zapatrywaniem swej poprzedniczki w r. 1890, powinna doradzać Wys. Izbie uchwalenie rezolucyi, domagającej się u Rządu li w zakresie szkół realnych gruntownej reformy, a zatem wyłącznie tylko reformy studyów realnych, której kierunek już stanowczo jest w teoryi wywytknięty i w praktyce wypróbowany.

Ale jakkolwiek dzisiaj nikt jeszcze przewidzieć nie zdoła, kiedy nowy, inny system nauki gimnazyalnej się wyrobi i zwycięży, to z drugiej strony nie ma wątpliwości, że sprawa reformy tych studyów jest na porządku dziennym. Nietylko o niej wszędzie mówią i piszą, ale wprowadzają w życie zmiany zasadnicze, jak np. w ościennych Węgrzech; w Niem-

czech i w innych państwach zastanawiają się rządy i koła fachowe nad gruntowną reformą nauki gimnazyalnej.

Trzeba zatem czuwać nad tem, aby sfery decydujące, gdy będą przystępowały do dzieła reformy gimnazyalnej, już znały nasze żądania, w odrębnych potrzebach i właściwościach narodowych uzasadnione.

Nie mając na razie dostatecznej podstawy i powodu do wezwania Rady szkolnej, aby niezwłocznie rozpoczęła akcyę w celu przygotowania przyszłej reformy, i w tym kierunku, z ujmą dla wyżej nakreślonej pracy około poprawy obecnego systemu, siły swoje wytężała, ogranicza się komisya do wyrażenia pewnej nadziei, że Rada szkolna nie spuści z uwagi rzeczonej ewentualności.

Nadzieja ta opiera się w niemałej części na treści obecnego sprawozdania, które nowe daje świadectwo wypróbowanej przezorności i zapobiegliwości naszej krajowej magistratury oświecenia.

W jasno ugrupowanym wywodzie wstępnym rozpatruje Rada szkolna trzy najgłówniejsze czynniki, od których zależy wychowanie i wykształcenie w szkołach średnich, a któremi są: nauczyciel, sposób nauczania i wspólne działanie ze szkołą domu i społeczeństwa.

Nauczyciel winien gruntownie posiadać metodę nauczania. Rada szkolna pod tym względem robi co może. Przez to, że ułatwia za pomocą urlopów szybszego nabywania kwalifikacyi zastępcom nauczycieli, podniesie niewątpliwie w krótkim czasie poziom naukowy sił nauczycielskich. Następnie ułatwia Rada szkolna nauczycielom starszym podejmowanie prac ściśle naukowych, wyjednywaniem urlopów w celu uzupełnienia studyów za granicą. Prace naukowe, ogłaszane w programach szkolnych, bywają nagradzane albo pieniężnie albo chlubnem uznaniem. Troskliwe, rozumne i spokojne pouczanie podczas lustracyj inspektorów krajowych, może wzbudzić zaufanie do własnych sił, ożywiający zapał do pracy u starszych, a będzie zarazem dyrektywą i zachętą do doskonalenia się u młodszych pracowników w szkole. Ale wszystkie te środki wystarczą li wtedy, gdy grona nauczycielskie będą się uzupełniać w sposób odpowiedni i prawidłowy — gdy młodzi adepci zawodu nauczycielskiego, chociażby przedtem nabyli rzetelnych naukowych wiadomości w uniwersytecie, zaprawiają się do praktycznego zawodu bez niebezpiecznych eksperymentów na samych sobie i na młodzieży.

„Ogromna liczba, bo 160 suplentów, którzy nieraz od wielu lat ociągają się ze złożeniem egzaminu, a z których wielu skutkiem przedwczesnego zawierania związków małżeńskich popadło w materyalną niedolę, jest zawsze smutną właściwością naszego kraju“. Ustęp ten, dosłownie ze sprawozdania Rady szkolnej wzięty, stwierdza fakt prawdziwie smutny, że armia zastępców nauczycielskich, w przeważnej części nieukwalifikowanych, tamuje najlepsze chęci władzy szkolnej krajowej, dyrekterów i gron nauczycielskich.

Niektóre z przyczyn „owej smutnej właściwości naszego kraju“ powoli znikają.

Przez otworzenie nowych gimnazyów z przyszłym rokiem szkolnym, stosunek liczby zakładów do ilości uczniów znacznie się poprawi; coraz mniejszą będzie potrzeba tworzenia klas równorzędnych i mnożenia suplentów.

Równocześnie zwolna ustaje inna przyczyna: brak odpowiedniej liczby stałych posad nauczycielskich. Obecnie tworzy się corocznie nowych kilkanaście posad. Wysoki Sejm przyjmie z zadowoleniem do wiadomości, że jak się o tem komisya z ust reprezentanta Rady krajowej dowiedziała, oprócz posad, w roku ubiegłym ustanowionych, o których wyżej była wzmianka, dzięki staraniom Rady szkolnej, przybyło dalszych kilkanaście posad, już po wydrukowaniu sprawozdania.

Przez to otwierają się dla młodzieży stosunkowo korzystne widoki w zawodzie nauczycielskim, co komisya chętnie stwierdza i dla zachęty do powszechnej wiadomości podaćby rada. Jeśli zaś — na co Rada szkolna utyskuje — mimo to nie można zauważyć, żeby młodzież liczniej się do nauczycielstwa i do egzaminów kwalifikacyjnych garnęła, to pochodzi ztąd, że za poprzednich smutnych czasów, ciche zrazu i spokojne niezadowolenie całego poważnego stanu nauczycielskiego, przedarło się na zewnątrz i dostało do szerszych kół publiczności, gdzie jeszcze ciągle pokutuje. Temu zakorzenionemu uprzedzeniu do służby nauczycielskiej przypisać należy, że obecnie o wiele mniejsza liczba uczniów zdolniejszych zapisuje się na wydziały filozofii, a z tych znowu wcale pokaźna liczba ten wydział opuszcza i na inne się przenosi.

Trzeba koniecznie coś poradzić na ten pesymizm; a sprawa ta bardzo pilna, bo dowiadujemy się ze sprawozdania, że liczba suplentów egzaminowanych wynosi tylko 34, a z tych 9 dopiero w ostatnim roku szkolnym złożyło egzamin i że ta szczupła liczba nie wystarczy na obsadzenie posad, które się otworzą i opróżnią w roku bieżącym tak, że Rada szkolna musi liczyć na rezultat nowych egzaminów. Na to już nie ma rady. Ale trzeba wyszukać środków zapobiegawczych, aby to się nie powtórzyło w latach następnych, bo ztądby łatwo mogła powstać sytuacya bez wyjścia.

Rada szkolna robi pod tym względem co może; stara się o to, aby zasłużeni otrzymali VIII. rangę, co jest honorowem odszczególnieniem, a zarazem przynosi bodaj małą korzyść materyalną, i przyznaje dodatki osobiste. Ale fundusz na te ostatnie jest stanowczo za szczupły i należy wyjednać powiększenia takowego, do czego zmierza przedstawiona rezolucya (IV.).

Niezawodnym, a może jedynym środkiem zjednania młodzieży dla zawodu nauczycielskiego, byłoby polepszenie płacy. Komisya zgodnie z Radą szkolną wprawdzie obstaje przy tem, że nauczyciele szkół średnich, w porównaniu z innymi zawodami służby publicznej, nie są pod tym względem upośledzeni. Ale wiadomo, że w skutek drożyzny, która w naszych miastach głównych nie jest mniejszą aniżeli we Wiedniu, Pradze i Tryeście, a na prowincyi stanowczo jest większą aniżeli w innych krajach monarchii; nasi urzędnicy wszystkich dykasteryj są w porównaniu z innymi krajami pokrzywdzeni, nauczyciele nadto jeszcze przez to, że w naszych ubogich miastach na prowincyi uboczne zarobkowanie przez udzielanie lekcyj jest utrudnionem i nie może być tak wydatnem źródłem dochodu jak w zamożnych miastach fabrycznych innych krajów koronnych.

Z tych powodów prosi komisya: Wysoki Sejm zechce przyjąć rezolucyę, wzywającą Rząd do polepszenia płac nauczycieli szkół średnich (V.).

Obok braku sił nauczycielskich, nie wówiąc już o lepszym ich doborze, dalsza przyczyna „rażących nieraz błędów“ pochodzi z niedostatecznego przygotowania kandydatów stanu nauczycielskiego. Dlatego dobrze robi Rada szkolna, że „kładzie nacisk na to, ażeby dyrektorowie i inspektorowie mogli się jak najwięcej oddać swemu istotnemu zadaniu instruktorów nauczycieli, mianowicie poczynających“.

„Do wyboru dyrektorów przywiązuje Rada szkolna jak największą wagę, wiedząc, że „dyrektor jest duszą zakładu i że od niego najwięcej zależy“.

Komisya nie przeocza doniosłego wpływu ogólnie kształcącego, jaki wykład dydaktyki i pedagogii na uniwersytecie przynieść może, lecz bezpośrednie pouczenie i pokierowawanie niejako *„in flagranti“* początkującego w zawodzie, wśród stosunków i trudności, z jakiemi walczyć musi, przyniesie równie wielką korzyść, gdyż uprości pracę, z braku doświadczenia nieudolną, usunie przypadkowe indywidualne właściwości, które tylko podczas praktyki szkolszkolnej można poznać i życzliwie usunąć. Dlatego dobrze postąpiła Rada szkolna, że uwol-

niła pp. inspektorów prawie zupełnie od pracy biurowej, aby jak najczęściej byli w stanie odbywać lustracye. Jako mężowie wytrawni i doświadczeni, mając obfity materyał porównawczy przed sobą, mogą umiejętnie wpływać na udoskonalenie metody uczenia i na sposób prowadzenia młodzieży pod względem pedagogicznym.

Jezzcze w większym stopniu cięży ten obowiązek na dyrektorach. Oni to bezustannie opiekować się winni tokiem nauczania i przestrzeganiem zdrowych zasad pedagogicznych; mając być „duszą zakładu", powinni swą pracę w zupełności i całkowicie poświęcać dobru szkoły i młodzieży. Komisya, tak samo jak jej poprzedniczka w r. 1890, mniema, że nader liczne, a zarazem konieczne czynności administracyjne, nie pozwalają dyrektorowi oddawać się właściwemu zawodowi z krzywdą dla szkoły i młodzieży, i ponownie poddaje myśl ustanowienia pomocników dyrektorskich dla spraw administracyjnych i ekonomicznych.

I jeszcze na jedno pragnie komisya zwrócić uwagę Rady szkolnej, a to tem bardziej, że spełnienie tego życzenia leży w jej mocy.

Jeżeli dyrektor niewątpliwie jest duszą i kierownikiem zakładu, to dusza ta powinna ożywiać i bezpośrednie organa wykonawcze, zniewalając je do współdziałania i wzajemnego wspierania się. Komisya ma tu na myśli członków grona nauczycielskiego, przynajmniej starszych i bardziej doświadczonych. Dzisiejsze rozluźnienie węzłów etycznych u młodzieży, ma za główny powód brak należytego i rozumnego wpływu nadzoru domowego, na który Rada szkolna słusznie utyskuje. Lecz te niekorzystne wpływy będzie można znacznie złagodzić, jeżeli wszyscy członkowie grona nauczycielskiego, jakby jednym ożywieni duchem, jedną przejęci myślą, wspólnie a łącznie, jakkolwiek każdy w swoim zakresie, pracować będą nad umoralnieniem, wyrobieniem charakteru i zamiłowaniem do pracy u młodzieży szkolnej.

Wielką niewątpliwie pomoc przyniesie katecheta zakładu, któremu stanowisko nauczyciela-kapłana ułatwia zbliżenie się do młodzieży i zyskanie jej zaufania. Przewielebne Konsystorze dobrze się przysłużą sprawie oświaty, jeżeli jak największą zachowają troskliwość i ostrożność w wyborze kapłanów na katechetów szkół średnich, wysyłając na te ważne posterunki mężów starszych, doświadczonych pedagogów o obszernym poglądzie na sprawy wychowania, poważnych i poważanych dla swych wybitniejszych naukowych wiadomości.

Jeżeli te trzy czynniki w szkole: dyrektor, grono nauczycielskie i katecheta, podadzą sobie ręce do tak pojętej wspólnej pracy, jeżeli działanie w szkole nie ograniczy się do samej formalistyki ścisłego stosowania ustaw, przepisów i okólników, lecz pójdzie dalej z ojcowską życzliwością dla młodzieży, zajmie się szczerze indywidualnością ucznia: natenczas niewątpliwie i owe niepożądane ale nieuniknione wpływy postronne w swej dosadności osłabną.

Po nauczycielu, który jest wykonawcą przepisanego sposobu nauczania, zależy tenże od planu nauki i podręczników. Rada szkolna jest obecnie zajętą zmianą planu nauki dla gimnazyum niższego, w kierunku zmniejszenia nadmiernej ilości godzin i wynikającego ztąd przeciążenia, które pociąga za sobą znużenie i przeszkadza dziecku rozwijać należycie siły fizyczne i intellektualne.

Przeciążenie to ztąd powstało, że obok nauki języka polskiego, zajęła pokaźne miejsce nauka języka niemieckiego. Kwestya to pilna, a przytem trudna, bo trzeba to zmniejszenie liczby godzin tak urządzić, aby nie było połączone ze ścieśnieniem nauki samej. Reprezentant Rady szkolnej zapewnił komisyę, że odpowiednie wnioski wkrótce będą przestawione Ministrowi wyznań i oświaty, gdzie z pewnością przychylnego doznają przyjęcia.

Pomyślny stan i rozwój szkoły niemożliwy bez dobrych podręczników. W tej sprawie podjęła Rada szkolna gorliwą akcyę, ustalając programy szczegółowych podręczników

w ramach odpowiednich, z pominięciem szczegółów podrzędnych, które tylko powiększyły niepotrzebnie objętość książek i utrudniały pogląd na całość głównego materyału. Do określenia pewnych wskazówek pomocne były liczne ankiety, przy chętnym a gorliwym udziale powołanych osobistości z kół akademickich i szkół średnich, którym przeważnie przewodniczył JW. Wice-prezydent Rady szkolnej. Dokonanie tak wielkiego zadania jak rewizyi dotąd używanych podręczników i ułożenia nowych, wymaga wiele czasu i studyów. Dlatego Rada szkolna powolnie i cierpliwie zdąża do celu. Wszelki pospiech mógłby raczej zaszkodzić dorywczemi publikacyami, niż przyczynić korzyści. Przy układaniu nowych podręczników trzyma się Rada szkolna jedynie racyonalnej zasady pedagogicznej: *non multa sed multum.*

W szczególności należy podnieść staranie o odpowiednie podręczniki historyi kościelnej dla najwyższej klasy szkół średnich. Sądząc po autorze, któremu napisanie jego powierzono, niezawodnie całkowicie odpowie on swemu celowi i ułatwi pracę katechetów około ugruntowania wiary i etyki chrześciańskiej w sercach i umysłach naszej młodzieży. Gdy ona pozna należycie wspaniałe dzieje kościoła, jego zasługi około nauki i sztuki, to chętnie przyjmie prawdy religijne, których kościół ten uczy.

Nie mogąc powtarzać tego wszystkiego, co w tej mierze przedstawia sprawozdanie Rady szkolnej (rozdz. V.), ogranicza się komisya do zwrócenia uwagi na dwie zalety wydawnictwa nowych podręczników, które zarazem jako szczególne zasługi Rady szkolnej podnosi: naprzód, dążenie do nadania w nich naukom kierunku więcej praktycznego, a następnie: że powoli znikają książki przez cudzoziemców, z uwzględnieniem właściwości ich narodów układane, a wchodzą w użycie podręczniki, liczące się z szczegółowemi potrzebami obydwóch narodów naszego kraju, z usposobieniem i odrębnymi przymiotami naszej młodzieży. W ten sposób zwolna się zbliża system istniejący do wymagań wykształcenia więcej realnego i w duchu narodowym. Ten ostatni kierunek objawia się także w działalności wychowawczej naszych szkół średnich, między innemi przez obchodzenia rocznicy zgonu Adama Mickiewicza, którym Rada szkolna swoją powagą udzieliła sankcyi a zarazem postarała się o to, aby w celach agitacyjnych nie były nadużywane.

Do tego ostatniego dzielnie się także przyczyni nauka historyi kraju rodzinnego, według umiejętnego planu i wskazówek, które Rada szkolna w r. 1891 wydała.

Hygiena szkolna i rozwój fizyczny cieszyły się szczególną dbałością ze strony Rady szkolnej. O ile fundusze na to wystarczyły, starała się Rada szkolna o umieszczenie zakładów w nowych budynkach albo o naprawę istniejących. Niektóre gminy, w szczególności Jasło i Sambor, były w tem pomocne z uznania godną ofiarnością.

Wydana w r. 1890 instrukcya co do utrzymania porządku i czystości w budynkach szkolnych, przez to na uwagę zasługuje, że obowiązuje dyrekcye utrzymywać Radę szkolną w ciągłej ewidencyi o potrzebach w tej mierze.

Postępowa hygiena wykazała, że obok gimnastyki, która jeszcze nie wszędzie jest zaprowadzona, potrzeba koniecznie ruchu na świeżem powietrzu.

Ministeryum wyznań i oświaty zaopiekowało się tą sprawą, wydając odpowiednie zarządzenia, które Rada szkolna w okólniku z października 1890 r. rozpowszechniła, dodając od siebie polecenia wykonawcze. Rząd na te cele nie wyznaczył żadnych funduszów, lecz tylko odezwał się do dobrych chęci nauczycieli, i nie doznał zawodu. Grona nauczycielskie zajęły się z chwalebną gorliwością kierownictwem wspólnych zabaw i urządzaniem wycieczek, w czem doznawali chętnej pomocy od gmin, instytucyj i osób prywatnych. Za to należy gronom nauczycielskim osobne uznanie od Wys. Sejmu. W sprawie polepszenia stosunków zdrowotnych w naszych szkołach w ogólności, a w szczególności przez gimnastykę, ruch i zabawy na świeżem powietrzu, zapadły rozmaitej treści uchwały na walnem zgromadzeniu Tow. nauczycieli szkół wyższych, dn. 17. maja 1891 r., domagające się ujęcia wykształcenia umy-

słowego i fizycznego w jedną organiczną całość i wyznaczenia drobnych remuneracyj za nadzór i kierownictwo wycieczek i zabaw, które Rada szkolna z pewnością należycie zbada i oceni.

Przechodząc do sprawy współdziałania społeczeństwa i domu rodzinnego ze szkołą, skarży się Rada szkolna krajowa na niedostateczny nadzór i wychowanie w domu rodzicielskim, na obojętność i brak poparcia od społeczeństwa, nawet od warstw najinteligentniejszych. Rada szkolna słusznie twierdzi, że w tych warunkach trudno szkole odpowiedzieć należycie swemu zadaniu. Do tego potrzeba bowiem życzliwości i poparcia ze strony społeczeństwa, zaufania i miłości ze strony rodziców. Ale o jedno i drugie nie mogą się nauczyciele starać, ani pobłażliwą klasyfikacyą, ani przymykaniem oczów na zdrożności uczniów.

Wnosząc powyższą skargę na dom i społeczeństwo, sama Rada szkolna podaje niektóre przyczyny tego nader smutnego stanu rzeczy, jako to: niedostateczny nadzór po stancyach, ubóstwo i brak oświaty. Ale te przyczyny tłumaczą niechęć warstw ubogich i nieoświeconych. Co się tyczy rodziców i rodzin inteligentnych, to komisya zwraca uwagę na to, że głównie dwa zarządzenia Ministeryum wyznań i oświaty przyczyniły się do obudzenia owej niechęci, a w szczególności: podwyższenie opłaty szkolnej i najnowsze rozporządzenie o klasyfikacyi uczniów. Publiczność może nie wie, że pierwsze służy do pomnożenia stałych posad nauczycielskich, a przez to pośrednio do podniesienia poziomu nauczania, — drugie zaś przemieniło klasyfikacyę tajną, przeważnie od uznania nauczyciela zawisłą, na klasyfikacyę jawną, odbywającą się pod kontrolą dyrektora, grona nauczycielskiego i rodziców, którym każdej chwili wolno przeglądnąć odpowiednią księgę klasyfikacyjną. Może też te setki skarg na rzekomo niesprawiedliwą klasyfikacyę, które Rada szkolna jako objaw rosnącej ku szkole niechęci uważa, ztąd pochodzą, że one dopiero obecnie, przy jawnej klasyfikacyi, stały się możliwemi.

Wogóle radaby komisya sądzić, że między szkołą a domem i społeczeństwem niema żadnej przepaści, wykopanej niechęcią i obojętnością; lecz istnieje tylko nieporozumienie, które z czasem zniknie, gdy chwalebne zamysły Rady szkolnej o podniesieniu planu naukowego i przekształcenie go w duchu narodowym coraz więcej się zbliżą ku zupełnemu urzeczywistnieniu, a przytem Rada szkolna, jak dotychczas, czuwać będzie nad tem, aby nauczyciele z największą uprzejmością dawali rodzicom wszelkie objaśnienia i wskazówki, i każda słuszna skarga na nauczyciela była uwzględnioną.

Rada szkolna trafnie zaznacza, że wielką i skuteczną pomoc w tym względzie przynieść może poważna i szczera jawna dyskusya spraw szkolnych i że ją swemi sprawozdaniami rocznemi pragnie wywołać. Niniejsze uwagi nad tegorocznem sprawozdaniem Rady szkolnej powinne się przyczynić do wywołania tej, dla Rady szkolnej pożądanej dyskusyi, a zarazem ją sprowadzić na właściwe tory.

Komisya żywi nadzieję, że publiczność i prasa pójdą za tym głosem pojednawczym, a szkole i społeczeństwu najżyczliwszym, który się odzywa pod powagą Wys. Sejmu; a wtedy szkoła, dom i społeczeństwo wzajemnie się zrozumią i połączą do wspólnej pracy nad wielkiem dziełem wychowania i wykształcenia młodych pokoleń.

Zgodnie z powyższymi wywodami, komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem:

I. Wzywa c. k. Rząd ponownie, aby w jak najkrótszym czasie przedłożył Sejmowi do uchwalenia projekt reorganizacyi szkół realnych, a już teraz uregulował plan nauk w sposób zgodny z ich celem;

II. wzywa c. k. Rząd, aby uzupełnił niższą szkołę realną w Tarnopolu klasami wyższemi i przystąpił do założenia wyższej szkoły realnej w Tarnowie;

III. wzywa c. k. Rząd, aby stypendya, których rozdawnictwo służy c. k. Rządowi (o ile temu nie sprzeciwiają się akta fundacyjne), za porozumieniem się z wydziałami filozoficznymi obu krajowych uniwersytetów i po wysłuchaniu opinii Rady szkolnej krajowej, nadawał takim kandydatom, którzy przy równej kwalifikacyi, oddają się nauce przedmiotów, dla których brak ukwalifikowanych nauczycieli najwięcej daje się uczuwać.

IV. wzywa c. k. Rząd, aby powiększył fundusz na dodatki osobiste dla zasłużonych nauczycieli szkół średnich;

V. wzywa c. k. Rząd, aby się postarał o podwyższenie poborów nauczycieli szkół średnich.

VI. wzywa c. k. Rząd ponownie, aby w jak najkrótszym czasie zaprowadził w szkołach średnich galicyjskich stosowne umundurowanie uczniów;

Tem samem uznaje się petycyę Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych w sprawie reorganizacyi szkół realnych do L. 1.177 jako załatwioną uchwałami I. i II.

We Lwowie dnia 30. marca 1892.

Przewodniczący:
Czartoryski.

Sprawozdawca:
Balasits.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki

L. s. 1689|92.

Aleg. 217.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego, tyczącem się krajowych niższych szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, szkoły uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku, tudzież sprawy założenia nowych szkół niższych rolniczych w Uhersku (Stryj) i Krośnie.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 16. lutego 1892. daje jasny i dokładny pogląd na stan i rozwój krajowych niższych szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicy, które się bardzo pomyślnie rozwijają, dalej na stan szkoły uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku, tudzież na stan sprawy założenia nowych szkół niższych rolniczych.

Wydział krajowy wychodząc ze zdrowej zasady, iż tylko wtedy zdoła spełnić trudne zadanie swoje, kiedy bezwzględnie a przedmiotowo przedstawi Wysokiemu Sejmowi rzeczywisty stan spraw pieczy jego powierzonych, nie ukrywając stron słabych, lecz podając zarazem dokładnie obmyślane środki do ich usunięcia, przedstawia najpierw pod I. stan spraw tyczących się wszystkich krajowych szkół niższych, poczem pod A. B. C. podaje szczegóły odnoszące się do każdej z poszczególnych szkół sprawozdaniem tem objętych, pod II. zdaje sprawę ze stanu szkoły uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku, a pod III. zawiadamia o czynnościach, podjętych około założenia nowych szkół rolniczych niższych.

Wszystkie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 11. listopada 1890, tyczące się szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach wypełnił Wydział krajowy w myśl życzeń komisyi gospodarstwa krajowego, wypowiedzianych w jej sprawozdaniu z dnia 5. listopada 1890. — Mianowicie:

Posady nauczycieli do nauk elementarnych, systemizowane dopiero co powołaną uchwałą Wysokiego Sejmu, obsadził Wydział krajowy drogą konkursu zdolnymi i w zawodzie nauczycielskim doświadczonymi ludźmi, których wpływ korzystny już w ciągu roku 1891 można było skonstatować.

W Horodence i Jagielnicy wprowadzono osobny kurs nauki uprawy tytoniu, powołując do udzielania tejże fachowo w produkcyi tytoniu wykształconego urzędnika fabryki tytoniu w Jagielnicy. — Do nauki praktycznej i demonstracyi założono tak w Horodence jak i w Jagielnicy osobne ogródki doświadczalne, a w roku bieżącym zamierza Wydział krajowy urządzić w obydwóch tych szkołach małe suszarnie, na które plany i kosztorysy już przygotowane zostały.

We wszystkich trzech szkołach wprowadzono osobne kursa mleczarstwa, zaknpiwszy potrzebne do nauki praktycznej przyrządy mleczarskie, a pomiędzy innymi tak ważne w gospodarstwie nabiałowem maszyny do oddzielania śmietany od świeżego mleka (separatory). — Zakupno tych maszyn uskutecznił Wydział krajowy według pewnego z góry ułożonego planu, w skutek czego każda szkoła posiada separator innego systemu, z czego korzystać mogą ci gospodarze, którzy bądź pod względem wyboru, bądź użycia separatorów, poinformować się pragną.

W roku 1891 uczył mleczarstwa w Horodence i Jagielnicy instruktor krajowy p. Massalski, w roku 1892 uczyć będą we wszystkich szkołach niższych wykształceni już kosztem funduszu krajowego w mleczarstwie Przemysław Cholewa i Jan Biedroń.

Środki naukowe zostały uporządkowane i w znacznej części uzupełnione.

Najważniejszy środek naukowy tj. *gospodarstwo szkolne* w Jagielnicy zostało ostatecznie uorganizowaue według projektu przez osobną komisyę ułożonego; — dla Kobiernic zaś zadzierżawił Wydział krajowy około 50 morgów gruntu, wraz z odpowiednimi budynkami i inwentarzem martwym i żywym, i zarządził co należy, ażeby plan gospodarstwa szkolnego na tych samych podstawach jak w Jagielnicy został wkrótce zaprowadzony.

Słusznie ubolewa Wydział krajowy, że z powodu trudności nabycia gruntu w Horodence nie można nabyć odpowiedniego obszaru, celem urządzenia gospodarstwa szkolnego, któreby pozwoliło szkołę prowadzić w tym samym kierunku jak w Jagielnicy. Odpowiednio jednakże do istniejących stosunków, których przynajmniej na razie zmienić nie można, wytknął jej Wydział krajowy jasno cel, do którego dążyć ma Dyrekcya, to jest: kształcenie organów wykonawczych dla większych gospodarstw. A że cel ten szkoła Horodeńska, podobnie jak i Dublańska, w zupełności osiąga, dowodem najlepszym bardzo liczny i intenzywny popyt za jej wychowankami.

Po wejściu w życie projektowanej szkoły w Uhersku, mielibyśmy więc trzy szkoły w Galicyi, mające zadanie kształcić synów włościańskich na samoistnych rolników, którzyby z czasem na własnej posiadłości włościańskiej gospodarować mogli, mianowicie: w części kraju wschodniej Jagielnica i Uhersko w części zachodniej Kobiernice, Dublany zaś i Horodenka byłyby szkołami rolniczemi niższemi, kształcącemi niższą kategoryę pomocników dla większych gospodarstw.

Jak dla rolników kierujących gospodarstwem na większej posiadłości, tak też dla rolników gospodarujących samoistnie na małej posiadłości włościańskiej nader jest ważną rzeczą, a może najważniejszą, ażeby umieli zdawać sobie z wyniku ich gospodarstwa sprawę rachunkowo. — Z prawdziwem zadowoleniem przeto przekonała się komisya ze sprawozdania Dyrekcyi szkoły Jagielnickiej, dołączonego do sprawozdania Wydziału krajowego, że w szkole tej uregulowano nietylko gospodarstwo, ale także i rachunkowość gospodarstwa szkolnego.

Zamkięcie rachunków pod tytułem: „wynik gospodarstwa szkolnego w roku 1890|91“ przedstawia nam ulepszoną formę rachunkowości pojedynczej, przy której unika się mozolnych a niepewnych, a nawet do fałszywych wyników prowadzących obliczeń wartości produktów na miejscu konsumowanych a nie mających ceny targowej (słoma, plewy, gnój itd.), i otrzymuje jak najdokładniej obliczony dochód czysty rzeczywisty. Komisya gospodarstwa krajowego nie wątpi, że podobna pojedyncza a łatwa do zastosowania forma rachunkowości zaprowadzoną zostanie także w Kobiernicach. — W Dublanach i Horodence muszą być uczniowie zaprawiani do prowadzenia regestrów ekonomicznych takich, jakie w większych gospodarstwach pomocnik gospodarczy, (pisarz folwarczny lub ekonom) prowadzić powinien.

Na propozycyę komisyi krajowej dla spraw rolniczych, zaprowadził Wydział krajowy konferencye kierowników i nauczycieli krajowych niższych szkół rolniczych łącznie z nauczycielami wędrownymi. Konferencye te, mające się odbywać corocznie, stać się mogą bardzo ważnym i skutecznym środkiem podniesienia dydaktycznego i pedagogicznego po-

ziomu naszych niższych szkół rolniczych; — dowodem tego są inne kraje, w których konferencye podobne już od lat wielu z wielkim pożytkiem się odbywają.

Nie mniej przyczynić się może do rozwoju krajowych niższych szkół rolniczych komisya naukowa, którą krajowa komisya dla spraw rolniczych na podstawie §. 10. swego statutu, do życia powołała.

Już w sprawozdaniu zeszłorocznem uznała komisya gospodarstwa krajowego zgodnie z zapatrywaniem Wydziału krajowego, iż zaprowadzenie w szkole Kobiernickiej kursu 3-letniego, z podobnym rozkładem nauki, jak w innych krajowych szkołach rolniczych niższych, w miejsce dotychczasowego 2-letniego, jest nietylko pożądane, ale nawet konieczne.

Komisya zgadza się przeto z wnioskiem Wydziału krajowego, ażeby jak najrychlej przeprowadzić odpowiednią reorganizacyę rozkładu nauk w szkole Kobiernickiej, tak, ażeby już z początkiem roku szkolnego 1892/93 kurs trzechletni mógł wejść w tej szkole w życie.

Reorganizacya ta pociąga za sobą odpowiednią adaptacyę budynków szkolnych, na którą też Wydział krajowy potrzebną kwotę w budżecie szkolnym preliminuje.

Nauka weterynaryi, zaprowadzona we wszystkich trzech szkołach w myśl uchwały Wysokiego Sejmu, jako osobny przedmiot, natrafia na pewne trudności, a to bądź wskutek tego że w pobliżu szkoły nie ma weterynarza fachowo wykształconego, któryby był zarazem do udzielania nauki w szkole ukwalifikowany, bądź też, że weterynarz taki nie może lub nie chce wskutek swoich zajęć obowiązkowych, do szkoły dojeżdżać, bądź w końcu, że weterynarze tacy zbyt często posady swoje zmieniają, czego następstwem jest, że nauka weterynaryi częstych przerw doznaje. Wydział krajowy proponuje zaradzić temu przez utworzenie osobnej posady krajowego nauczyciela weterynaryi, któryby mógł we wszystkich niższych szkołach rolniczych udzielać nauki weterynaryi w osobnych, 6 do 8 tygodni trwających kursach. Oprócz udzielania nauki weterynaryi, byłby taki weterynarz z wielkim pożytkiem używany przez Wydział krajowy do różnych spraw, mających na celu popieranie hodowli bydła i handlu bydłem.

Komisya gospodarstwa krajowego przyznaje, że ustanowienie proponowanej przez Wydział krajowy posady weterynarza byłoby pożądane, a nawet potrzebne, — ze względu jednakże na stronę finansową, jak niemniej i w uwzględnieniu tej okoliczności, że w tym roku z trudnością już przyszłoby myśl tę w życie wprowadzić, doradza komisya Wys. Sejmowi wstrzymać się na razie z załatwieniem wniosku 5-go, zawartego w sprawozdaniu Wydziału krajowego.

Odpowiednie uregulowanie płacy nauczycielom fachowym do nauk rolniczych, jest sprawą bardzo ważną. Polepszając bowiem byt tych nauczycieli, od których wymaga się i wymagać powinno takiej samej kwalifikacyi, jak od kierowników szkół rolniczych, przywiązać można do szkół pracujące przy nich siły lepsze, a względnie pozyskać odpowiednie siły nowe. Płaca 720 zł. dla nauczyciela, który musiał ukończyć średnią lub nawet wyższą szkołę rolniczą, odbyć kilkoletnią praktykę przy gospodarstwie — i złożyć egzamin kwalifikacyjny nauczycielski, — jest stanowczo za małą, w porównaniu do płac kierowników, i wobec tego faktu, że nauczyciel taki żadnego prawie awansu nie ma.

Komisya gospodarstwa krajowego przedkłada przeto Wysokiemu Sejmowi wniosek, ażeby raczył w interesie pomyślnie rozwijających się szkół rolniczych niższych, podwyższyć płace dotychczasowe dla nauczycieli etatowych nauk rolniczych przy szkołach wspomnianych do wysokości 1.000 zł., z dodatkiem aktywalnym w kwocie 100 zł. rocznie i trzema pięcioleciami po 100 zł. Komisya gospodarstwa krajowego zastrzega wszakże wyraźnie, że tak podwyższona płaca udzieloną być może tylko takiemu nauczycielowi, który po

odbyciu przepisanych studyów fachowych, kilkuletnią praktykę gospodarską odbędzie i egzamin kwalifikacyjny nauczycielski z powodzeniem złoży.

Podwyższenie projektowane płac nauczycieli fachowych, podniesie budżet wydatków rocznych każdej szkoły tylko o 220 zł. Komisya gospodarstwa krajowego zgadza się również z projektowanem zrównaniem płac etatowych wszystkich kierowników krajowych niższych szkół rolniczych do jednej wysokości, nie masz bowiem powodu, dla którego płaca kierownika szkoły Kobiernickiej ma być wyższą od płacy kierowników w Horodence i Jagielnicy.

W ten sposób byłby ustalony etat nauczycieli stałych (składający się w każdej szkole z nauczyciela nauk zawodowych rolniczych, będącego zarazem kierownikiem szkoły, — drugiego nauczyciela do nauk zawodowych — i nauczyciela do nauk elementarnych, ogólnie kształcących), a przez to dobór osób i odpowiednie uregulowanie nauki ułatwione.

Szkoła uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku, założona przez c. k. Tow. gosp. galic. w możliwie najniekorzystniejszych dla takiego zakładu warunkach, nie mogła się należycie rozwinąć. Pomimo wszelkich starań nie mógł Wydział krajowy wyszukać dla niej odpowiedniego w Gródku gruntu, wskutek czego zaniechał zamierzonego rozszerzenia budynku szkolnego i nie zużył wcale kredytu w kwocie 2.900 zł., uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 11. listopada 1890 r. na ten cel udzielonego, ani też kwoty 360 zł. na zakupno maszyn przeznaczonej, nabywszy przekonania, że szkoła uprawy i wyprawy roślin włóknistych nie może z pożytkiem dla kraju w Gródku istnieć w warunkach opisanych szczegółowo w sprawozdaniach Wydziału krajowego, i że wszelkie dalsze nakłady na tę szkołę w Gródku byłyby zmarnowane.

Komisya gospodarstwa krajowego podziela zapatrywania Wydziału krajowego i uznaje, że urządzenie kursu uprawy i wyprawy lnu przy projektowanej szkole rolniczej w **Krośnie**, na wzór podobnego kursu przy szkole rolniczej w morawskiem Schönbergu, byłoby bardzo pożądane i przyczyniłoby się do podniesienia przemysłu tkackiego w okolicy Krosna, które stać się może punktem centralnym tego przemysłu w Galicyi. Po otwarciu szkoły w Krośnie a zwinięciu szkoły w Gródku, będzie można z większym, bo z prawdziwym pożytkiem, zaoszczędzonej teraz kwoty 3.260 zł. użyć.

Podpisany sprawozdawca zaznacza wszakże z przyjemnością, iż zwiedzając szkołę Gródecką w jesieni roku 1891, miał sposobność skonstatować bardzo wydatną pracę nauczycielską tak kierownika p. Ancuty, jak i instruktora p. Górskiego.

Sprawa założenia nowej szkoły niższej rolniczej w Uhersku dojrzała już zupełnie. Ofiarność prywatna i Wydziałów powiatowych przychodzi w pomoc znacznymi datkami celem założenia w środkowej części kraju trzeciej szkoły rolniczej, przedewszystkiem dla synów włościan przeznaczonej. Mianowicie Rada powiatowa Stryjska złożyła na ten cel — ku uczczeniu 40 letniej rocznicy panowania Jego Cesarskiej i Królewskiej Mości Franciszka Józefa I. kwotę przeszło 3.000 zł.; — Zygmunt baron Romaszkan efiarował na ten sam cel 1.000 zł. i 30 morgów gruntu, — tenże bar. Romaszkan, jako prezes Rady powiatowej Stryjskiej i egzekutor testamentu ś. p. Hosza, przeznaczył cały kapitał po ś. p. Hoszu pozostały, a przeszło 17.000 zł. wynoszący, na stypendya dla szkoły rolniczej w Uhersku, a także i sąsiednie Rady powiatowe przyrzekły pewną pomoc w utrzymaniu szkoły, przez udzielenie kilku stypendyów.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi przeto, ażeby Wysoki Sejm utworzenie krajowej niższej szkoły rolniczej w Uhersku stanowczo uchwalił, polecając zarazem Wydziałowi krajowemu, ażeby ile możności jeszcze w roku bieżącym do budowy szkoły wspomnianej przystąpił, skoro otrzyma przyrzeczenie Wysokiego c. k. Rządu, iż ten przyczyni się do urządzenia szkoły w Uhersku odpowiednią subwencyą ze skarbu państwa.

Ze względu jednakże, że materyały budowlane nie są jeszcze przygotowane, wskutek czego też budowa szkoły dopiero w drugiej połowie lata mogłaby być rozpoczęta, dalej w uwzględnieniu tej okoliczności, że datkami Rady powiatowej Stryjskiej i bar. Romaszkana ma Wydział krajowy zapewniony fundusz przeszło 4.000 zł. wynoszący, który na koszta budowy użyty być może, komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że kredyt do wysokości 5.000 zł. z funduszów krajowych przez Wysoki Sejm w budżet roku 1892 wstawiony, wystarczy, ażeby materyały potrzebne przygotować i budowę szkoły jeszcze w tym roku rozpocząć.

Kończąc niniejsze sprawozdanie zaznacza komisya gospodarstwa, że Wydział krajowy nie pominął żadnej sposobności, ażeby przy zarządzie i organizacyi krajowych niższych szkół rolniczych korzystać tak z własnych doświadczeń jak i wskazówek komisyi gospodarstwa krajowego w kilkuletnich jej sprawozdaniach wyrażanych, i że stan ogolny szkół wspomianych jest zupełnie zadawalniający.

Na podstawie wywodów w powyższem sprawozdaniu zawartych komisya gospodarstwa krajowego ma zaszczyt prosić,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje z uznaniem do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych niższysh szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, — o szkole uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku, tudzież o czynnościach tyczących się założenia nowych szkół rolniczych niższych w Uhersku i Krośnie.
2. Sejm ustanawia dla etatowych nauczycieli nauk fachowych przy krajowych niższych szkołach rolniczych płacę roczną 1000 zł., dodatek aktywalny w kwocie 100 złr. i trzy dodatki pięcioletnie po 100 złr.
3. Sejm poleca zrównać płacę wszystkich nauczycieli — kierowników krajowych niższych szkół rolniczych do wysokości 1300 złr. rocznej płacy, 140 złr. dodatku aktywalnego i trzech pięcioleci po 200 złr.
4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby jeszcze w roku 1892 przeprowadził reorganizacyą nauki w szkole Kobiernickiej przez rozłożenie tejże na trzy lata, analogicznie jak w szkołach Horodeńskiej i Jagielnickiej.
5. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu ażeby w roku 1892 przygotował wszelkie materyały potrzebne do budowy krajowej niższej szkoły rolniczej w Uhersku, a według możności budowę tę według przedłożonych planów jeszcze w tym roku rozpoczął, — i otwiera Wydziałowi krajowemu na ten cel kredyt do wysokości 5000 zł. z funduszów krajowych.
6. Sejm postanawia założenie szkoły rolniczej niższej w Krośnie i połączenie z nią kursu uprawy i wyprawy roślin włóknistych i poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby szczegółowe w tej sprawie wnioski na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył.

Lwów dnia 28. marca 1892.

Przewodniczący:
Sapieha.

Sprawozdawca:
W. Struszkiewicz.

L. s. 1.884/1892.

Aleg. 218.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego nad przedłożeniem Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

Analogicznie do przedłożenia Wydziału krajowego rozpoczyna komisya gospodarstwa krajowego swe sprawozdanie od uwag dotyczących szkoły.

Szkoła.

Opieka, jaką Wysoki Sejm otaczał dotychczas szkołę czernichowską, niemniej też skuteczne współdziałanie Wydziału krajowego, gorliwość dyrekcyi i życzliwość grona nauczycielskiego — oto czynniki, które wzajemnie się wspierając, wytworzyły stan rzeczy dozwalający zaliczyć dziś szkołę czernichowską do rzędu najlepszych zakładów krajowych. Duch panujący obecnie między młodzieżą i wpajanie w nią poczucia obowiązku upoważniają do przypuszczenia, że kształcąca się obecnie w Czernichowie młodzież wytworzyć powinna w przyszłości zastęp ludzi pożytecznych dla kraju. Pod względem postępu na drodze prawidłowego rozwoju, komisya gospodarstwa krajowego poczuwa się też do miłego obowiązku potwierdzenia w zupełności odnośnego ustępu sprawozdania Wydziału krajowego.

W myśl przeszłorocznej uchwały Wysokiego Sejmu przedłożył Wydział krajowy plany i kosztorysy przebudowania budynku zakładowego i rozszerzenia zakładu, przyczem jednak w projekcie przedłożonym zmienił ramy nakreślone uchwałą Wysokiego Sejmu, przyjmując za podstawę obliczenia ilość 80, gdy Wysoki Sejm wygotowanie planów na ilość 60 internistów polecił. Przyczynę tego odmiennego przedłożenia uzasadnia Wydział krajowy wzrastającą z każdym rokiem liczbą zgłaszających się kandydatów i coraz bardziej odczuwaną w kraju rolniczym potrzebą zdobywania fachowej wiedzy. Opierając się na motywach, wyrażonych w przeszłorocznem swem sprawozdaniu, komisya gospodarstwa krajowego nie może się przychylić do tak daleko sięgającego rozszerzenia tego zakładu a to głównie ze względu na trudność ścisłego i i w szczegóły wychowania wnikającego nadzoru nad młodzieżą. Przy większej bowiem ilości wychowanków, nadzór ograniczony do istniejącego dziś personalu, musiałby się stać więcej

szablonowym i nie mógłby być wykonywanym z całą ścisłością w zastosowaniu do każdego pojedynczego internisty.

Dostatecznego motywu do rozszerzenia zakładu ponad liczbę 65-ciu nie może również dla Komisyi gospodarstwa krajowego stanowić okoliczność, że z każdym rokiem wzmaga się liczba kandydatów do umieszczenia w zakładzie. Zdaniem Komisyi potrzebie tej zaradzić możnaby jedynie założeniem innych podobnych szkół w kraju. Rozszerzenie zaś zakładu czernichowskiego, chociażby do liczby proponowanej przez Wydział krajowy a nawet i wyższej, nie zaspokoi ogólnie dziś odczuwanej potrzeby kształcenia się w zawodzie rolniczym. Temu zdrowemu, a w kraju wybitnie rolniczym całkiem zrozumiałemu prądowi, nie zaradzi się rozszerzeniem zakładu o kilkanaście miejsc, szkoła czernichowska zaś zdobywająca sobie dziś uzasadniony rozgłos użytecznego zakładu, mogłaby stracić na znaczeniu, gdyby przez chęć pomnożenia wychowanków dokładność i ścisłość wychowania obniżyć się musiały.

Okoliczność, że z proponowaną analogiczna liczba uczniów mieści się teraz w zakładzie i skutecznemu podlega nadzorowi, nie może także wpłynąć na przekonanie odmienne komisyi gospodarstwa krajowego, która w tem przekroczeniu normalnej, na 50 miejsc ustanowionej liczby uczniów, widzi niekorzystne przepełnienie i wyraża zdanie, że w przyszłości przekroczenia takiego bezwzględnie unikać należy. Wprawdzie wychowanie młodzieży na tem nie cierpi, ale bo też tak korzystne dziś stosunki przypisać można jedynie wysiłkom gorliwości obecnego dyrektora, który bezwzględnie na swe zdrowie, zdaje się dążyć do wytkniętego sobie zadania, usprawiedliwienia czynami zaufania, jakie w nim pokładano, gdy mu posada nadaną została. Przy codziennej niemal walce z trudnościami, wynikającemi z nieodpowiedniego urządzenia zakładu, niepodobna byłoby w przyszłości również przy najwygodniejszem nawet urządzeniu, liczyć na tak intenzywną pracę przez czas dłuższy, gdyż przy najlepszych zresztą chęciach, siłby nie starczyło.

Wychodząc więc z założenia, że jedynie przy dokładnem wychowaniu szkoła czernichowska pożytecznych dla kraju ludzi wydawać może, Komisya gospodarstwa krajowego, przychylając się w części do motywów Wydziału krajowego, pozwala sobie zalecić Wysokiemu Sejmowi rozszerzenie zakładu do nieprzekraczalnej liczby 65-ciu uczniów, czyli o 15 miejsc ponad dziś obowiązującą normę 50-ciu.

Gdy szkoła ta znajduje się obecnie na dobrej drodze, najwyższy więc czas, by postarać się o umożliwienie jej dalszego rozwoju, który tamowanym jest teraz przez brak rozmaitych urządzeń. Z tego też powodu, chcąc by pożyteczna ta instytucya spełnić mogła swoje zadanie w całej pełni, ułatwić jej wypada dalszy postęp w dobrze obranym kierunku.

Gmach, w którym obecnie mieści się szkoła ze swemi muzeami, laboratoryami, całą częścią administracyjną i internatem, jest wprost niewystarczającym, bo liczne braki w rozmiarach pojedynczych ubikacyj i w urządzeniach, przewyższają możność pomieszczenia. Brakiem miejsca spowodowane nieodpowiednie urządzenie laboratoryów, nadzwyczajna ciasnota w salach sypialnych uczniów, a ztąd powietrze duszne, nieczyste i niezdrowe — brak miejsca w salach wykładowych i zupełna niemożność urządzenia gdziekolwiek infirmeryi, sal rekreacyjnych, łazienek i t. p. — oto powody, dla których do bezzwłocznego rozszerzenia zakładu przystąpić należy.

Usunięcia tak doniosłych niedogodności, tamujących na każdym kroku dodatnie działanie, domaga się od lat kilku dyrekcya i w tym względzie doznaje poparcia najbliższych swych władz, kuratoryi i Wydziału krajowego.

Komisya gospodarstwa krajowego, przekonawszy się również naocznie, o wymienionych powyżej wadliwościach i niedostatkach, już w roku przeszłym spowodowała uchwałę Wysokiego Sejmu, zmierzającą do zaradzenia złemu, a to na podstawie najgłębszego przekonania, że żądania te nie zbytku, lecz prawdziwej konieczności są wynikiem. Uważając obecnie każdą

dalszą zwłokę za szkodliwą, uznaje komisya gospodarstwa krajowego natychmiastowe przeistoczenie zakładu czernichowskiego za nieodzownie potrzebne. Z tego też powodu, przyjąwszy jako podstawę stałą i niezmienną liczbę 65 miejsc w internacie dla uczniów i wysokość kosztu niezbędnego rozszerzenia zakładu, komisya gospodarstwa krajowego pozwala sobie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi odpowiednie wnioski.

Pozostawiając gmach stary na cele naukowe, w którym znalazłyby pomieszczenie sale wykładowe, muzea, zbiory i laboratorya, a budując drugi gmach nowy dla samego internatu z salami sypialnemi, infirmeryą i całą częścią administracyjną, uczyni się zadość nie chwilowej potrzebie, lecz na długi szereg lat zabezpieczoną będzie możność prawidłowego istnienia.

Po zbadaniu przedłożonych planów i kosztorysów, jak niemniej po danych wyjaśnieniach przez wezwanych przez Wydział krajowy rzeczoznawców, inżyniera p. Stanisława Chrząszczewskiego i prof. Konrada Kuhla, koszt wybudowania takiego, odpowiadającego celowi gmachu dla 65ciu uczniów, nie przeniesie kwoty 60.000 zł. W kwocie tej mieszczą się również koszta budowy wodociągu i rozprowadzenia wody po gmachu, jak niemniej i wszelkie roboty rekonstrukcyjne w gmachu starym przez adaptowanie go na cel nowy. Ściśle biorąc, koszta te o tyle jeszcze zmniejszyć się nawet mogą, o ile szkoła sama, znaczną część materyałów, jak drzewo, wapno, kamień i cegłę po cenie niskiej, lub odpowiedniej własnej produkcyi do budowy dostarczyć może. Będzie to rzeczą tylko rachunkowego przeprowadzenia a gotówki wcale wydawać nie potrzeba. By zaś nie narazić się na ewentualne przekroczenia, komisya gospodarstwa krajowego na podstawie zresztą wniosku expertów pp. Chrząszczewskiego i Kuhla wnosi i zaleca oddanie poszczególnych robót przedsiębiorcom za cenę kosztorysową lub niższą a pod żadnym warunkiem nie wyższą. Zwierzchni nadzór nad budową spoczywać będzie w rękach Wydziału krajowego i jego organów.

Na pokrycie kosztorysowej kwoty 60.000 zł. składać się mają przedewszystkiem: subwencya c. k. skarbu państwa w kwocie 30.000 zł. i własny fundusz propinacyjny 23.300 zł. nominalnej wartości; dopłata zaś reszty kwoty w wysokości 7.000 względnie 10.000 zł. pokrytą być musi z funduszu krajowego. Tym więc sposobem, stać się może zadość potrzebie, nie narażając funduszu krajowego na zbyt wygórowany wydatek.

Na rok bieżący ze względu, że zamierzona budowa i tak w dwóch latach dopiero wykończoną i do użytku z początkiem roku szkolnego 1893/4 oddaną być może, komisya gospodarstwa krajowego wnosi, by Wydział krajowy wydał polecenie bezzwłocznego rozpoczęcia budowy, na który to cel Wysoki Sejm upoważni do użycia funduszu uzyskanego z prawa propinacyi.

W końcu nadmienić należy, że rozpoczęta budowa przez cały czas jej prowadzenia nie narazi wcale toku spraw szkoły na jakiekolwiek przerwy. Roboty tak mogą być rozłożone, że nawet i wszelkie adaptacye w gmachu starym po przeniesieniu sal sypialnych, kuchni i t. p. do gmachu nowego, odbyć się będą mogły w ciągu ostatnich feryj wakacyjnych i nauka z początkiem tegoż roku szkolnego w oznaczonym czasie rozpoczętą będzie.

Z zarządzeniem Wydziału krajowego, by tylko uczniowie, którzy w ciągu roku szkolnego w naukach ogólnie kształcących niedostateczne robili postępy, zdawać mieli egzamin, gdy inni, należyte robiący postępy od tegoż są wolni, łączy się w zupełności komisya gospodarstwa krajowego, uznając motywa za słuszne i usprawiedliwione.

Natomiast uważa komisya za konieczne podnieść ponownie nieodzowną potrzebę podręczników, bez względu na to, czy będą one drukowane, co znaczniejszych wymaga kosztów, lub też tylko hektografowane, co dla użytku jedynej, jak dotąd średniej szkoły rolniczej w kraju, byłoby na razie wystarczającem. Poruszając w poprzednich latach sprawę podręczników, komisya gospodarstwa krajowego miała na myśli ścisły programu nauki dla każdego poszczegól-

nego przedmiotu, stosownie do potrzeb średniej szkoły rolniczej i do pojęć jej uczniów. — Podręcznik taki, poddany ocenieniu i zatwierdzeniu odpowiednio dobranej komisyi fachowej, dawałby gwarancyę, że nauka w nim zawarta odpowiada bezwzględnie powyż wyrażonym warunkom. Dziś, przy braku podręczników, będących stałą normą udzielanej nauki, niepodobna nie mieć wątpliwości, czy nauka uczniom udzielana dosięga, lub też nie przekracza stopnia wykształcenia internistów, lub też czy odpowiada nieodzownej potrzebie zastosowania teoryi do wymogów praktyki, a to z powodu subjektywnych pojęć każdego z profesorów, mogących nadać swym wykładom odpowiedni tym pojęciom kierunek.

Uważając napisanie dziewięciu podręczników przez profosorów szkoły czernichowskiej za wypadek ułatwiający dojście do pożądanego celu, komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że przy poddaniu tych prac ocenieniu komisyi fachowej i przy wyborze z pomiędzy tychże takich, które do użytku szkoły za dobre i odpowiedne uznane zostaną, Wydział krajowy dążyć i nadal winien jak najusilniej do uzupełnienia brakujących, w ogóle zaś do zapewnienia szkole czernichowskiej potrzebych podręczników.

Uznając uzasadnienie przedstawione w sprawozdaniu Wydziału krajowego za słuszne, pozwala sobie komisya gospodarstwa krajowego w myśl wniosku Wydziału krajowego przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek na utworzenie przy szkole czernichowskiej posady nauczyciela fachowego do budownictwa wiejskiego, miernictwa, mechaniki rolniczej, melioracyi, geometryi wykreślnej i rysunków z płacą 1.100 zł., dodatkiem aktywalnym 140 zł. i pięcioleciami po 200 zł. z równoczesnem zwinięciem posady nauczyciela dla tych przedmiotów z płacą 800 zł. i dodatkami pięcioletnimi po 120 zł. — Komisya tem chętniej przychyliła się do poparcia powyższego wniosku, ile że wobec zamierzonej budowy, pomoc p. Kuhla, któremu posada ta miałaby być nadaną, będzie wielce pożyteczną. P. Kuhlowi bowiem zostającemu od lat 9ciu w Czernichowie, znane są dokładnie niedostatki zakładu, niemniej też stosunki lokalne, czem do korzystnego przeprowadzenia zamierzonej budowy z wielkim dla sprawy pożytkiem przyczynić się może.

Uważając sprawę etatu za będącą w łączności z petycyą wniesioną do Wysokiego Sejmu przez p. Kuhla o przyznanie mu wraz z płacą nauczyciela do nauk zasadniczych od 1go stycznia 1891 pierwszego dodatku pięcioletniego po 9-letniej służbie, komisya gospodarstwa krajowego uznała za odpowiednie, sprawę tę przy niniejszem sprawozdaniu załatwić. Petent motywuje swą prośbę tą okolicznością, że przez lat 9 pobierał niską, bo zaledwie 800 zł. rocznie wynoszącą płacę, niemniej też zrzeczeniem się wynagrodzenia za prowadzenie budowy w ciągu tych lat 9ciu a następnie przyjęciem obowiązku bezpłatnego prowadzenia wszelkich budowli w przyszłości. — Komisya gospodarstwa krajowego nie chcąc bynajmniej zmniejszać znanych jej zresztą zasług prof. Kuhla, uznała jednak za wskazane ograniczyć się jedynie do odstąpienia rzeczonej petycyi Wydziałowi krajowemu do ocenienia i możliwego uwzględnienia a to z powodu, że Wydział krajowy jako zwierzchnia władza najłatwiej ocenić może, czy i o ile petent na uwzględnienie zasługuje.

Przypisując żądane przez Wydział krajowy pomnożenie etatu nauczycielskiego w Czernichowie o jedną posadę nauczyciela zawodowego głównie wadliwemu urządzeniu zakładu, pociągającemu za sobą zwiększoną potrzebę poświęcenia całego swego niemal czasu części administracyjnej i nadzorczej ze strony dyrektora, komisya gospodarstwa krajowego poddając się konieczności wykazanej sprawozdaniem Wydziału krajowego, przychyla się do wniosku dotyczącego zmian etatu nauczycielskiego.

Przy tej sposobności uważa jednak komisya gospodarstwa krajowego za potrzebne zwrócić uwagę Wydziału krajowego na liczny stosunkowo zastęp sił nauczycielskich w Czernichowie i na rażące różnice w ilości godzin, poświęconych wykładom przez poszczególnych profesorów Gdy bowiem na niektórych z nich cięży obowiązek 17tu lub 15tu godzin tygodniowo,

znajdują się inni, których praca ogranicza się na godzin 11, 9 i 8. — Wobec tego nasuwa się mimowolnie uwaga, czy przy odpowiedniejszym rozkładzie nauk nie dałby się uzyskać bardziej równomierny rozkład pracy i oszczędność sił nauczycielskich w przyszłości, gdy zakład czernichowski do prawidłowego stanu doprowadzonym zostanie a utworzenie nowych zakładów naukowych wypróbowanych sił fachowych wymagać będzie.

Żądane przez Wydział krajowy podwyższenie emolumentów dla kapelana i wynagrodzenie zwiększonej pracy dla nauczyciela chemii, tudzież podniesienie remuneracyi dla docenta leśnictwa, jakoteż częściowe przyjęcie nowej pozycyi na wprowadzenie na roku III. nauki sadownictwa, warzywnictwa i chmielarstwa, — w końcu dodatek 5-letni dla ogrodnika Rużyczki, znalazły uwzględnienie w preliminarzu, mającym być przedłożonym Wysokiemu Sejmowi na rok 1892.

Naglącem i bezwarunkowo koniecznem jest załatwienie sprawy osuszenia i rozszerzenia domu mieszkalnego dla dwóch profesorów, zamieszkałego przez Dra Birkenmajera i Dra Nowakowskiego.

Mieszkanie Dra Birkenmajera, złożone zaledwie z dwóch pokoi średniej wielkości o rozmiarach 5—6 *m* i 4—5 *m* i z dwóch maleńkich ubikacyi, niezasługujących nawet na nazwę pokoików, wymaga koniecznie dobudowania bodaj jednego lub dwóch pokoi o rozmiarach 4—5 *m*, gdyż bez tego zajmywanie tego mieszkania jest wprost niemożliwem. Mieszkanie to przydzielonem zostało Dr. Birkenmajerowi przed 14. laty jako mieszkanie kawalerskie, w którem tenże do dnia dzisiejszego z liczną rodziną mieścić się musi.

Podobnie rzecz się ma i z nieco obszerniejszem mieszkaniem prof. Dra Nowakowskiego, które w jednej części wymaga nadto osuszenia.

Przy braku odpowiedniego funduszu na przebudowanie całego domu, którego kosztorys na 3.220 zł. obliczonym został, komisya gospodarstwa krajowego widząc jednak konieczną potrzebę bezzwłocznego przystąpienia do częściowego rozszerzenia, wnosi wstawić do preliminarza na rok bieżący bodaj kwotę 1.000 zł. w tytule wydatków szkoły III. 18 a) i polecenia dyrekcyi szkoły czernichowskiej, by natychmiast przystąpiła do przybudowania na razie jednego pokoju od strony mieszkania Dr. Birkenmajera i częściowego osuszenia mieszkania od strony Dra Nowakowskiego.

Dowodem, jak rychłego załatwienia sprawa ta wymaga, jest wniesione przez profesora Birkenmajera w sierpniu ubiegłego roku podanie do Wydziału krajowego, w którem tenże uprasza, by mu dozwolonem zostało dobudowanie jednego pokoju własnym kosztem, gdyż tak dłużej absolutnie wyżyć nie potrafi.

Folwark.

Stan, w jakim się obecnie folwark Czernichowski znajduje, z taką dokładnością opisanym został w sprawozdaniach Wydziału krajowego i dyrekcyi szkoły, że komisyi gospodarstwa krajowego nie pozostaje, jak stwierdzić tylko, że folwark Czernichowski coraz więcej nabiera cechy wzorowego gospodarstwa, stanowiącego z jednej strony bardzo dobry objekt demonstracyjny dla uczniów, dającego zaś z drugiej rękojmię, że przy dalszej równie dobrej jak dziś administracyi, gospodarstwo to dobrze opłacać się będzie.

Budynki gospodarskie przeistoczone w roku ubiegłym nie pozostawiają nic do życzenia. Urządzenia wewnętrzne odpowiadają zarówno potrzebie gospodarstwa, jak celom naukowym, a wydatek, jaki spowodowały, uważać należy za korzystnie umieszczony.

Ujemną stronę w całości stanowi jedynie stodoła, która prędzej czy później przebudowaną być musi, gdyż w obecnym swym stanie długo utrzymać się nie da. Przez wzgląd

jednak na konieczną oszczędność, wskazaną w drobniejszych nawet wydatkach finansowem położeniem kraju, komisya gospodarstwa krajowego uznała za potrzebne, wydatek ten odroczyć na później, o ile to tylko możliwem. Wobec innych budynków, ułatwiających dziś administracyę folwarku, przebudowanie stodoły straciło na aktualności, jakkolwiek w niedalekiej przyszłości dokonanem być musi. W przewidywaniu tej konieczności, byłoby wskazanem, przygotowywać materyały drzewne z własnego lasu, niemniej też przysposabiać powoli materyały inne, jak kamień, wapno i cegłę, w które razie dalszego poza r. 1893 sięgającego odroczenia budowy z łatwością sprzedane być mogą.

Za sprawę bardziej naglącą uważać należy zmianę obory, zaleconą zarówno gorąco przez kuratoryę szkoły, jakoteż przez Wydział krajowy. Takiej zmiany domaga się też usilnie dyrekcya szkoły a komisya dla spraw rolniczych doradza takową jak najrychlej przeprowadzić.

Rozstrzygającym w tej sprawie momentem są częste wypadki gruźlicy pojawiającej się między krowami teraźniejszej obory czernichowskiej. Mleko od krów tą chorobą dotkniętych, lub też noszących w sobie zaród takowej jak to się często u krów tej samej obory, głównie w rasie holenderskiej objawia, nie nadaje się do pożywienia, jako zagrażające zdrowiu ludzkiemu. Prócz tego krowy rasy holenderskiej wydają mleko, posiadające bardzo mało tłuszczu, co przy znacznej potrzebie masła świeżego w zakładzie czernichowskim stanowi ujemną stronę obecnej obory. Komisya gospodarstwa krajowego uznając też w zupełności potrzebę zmiany tej obory, nie może jednak oświadczyć się za jej przeprowadzeniem w tym kierunku, by dwie rasy a mianowicie simenthalska i oldenburska do chowu wprowadzone zostały. O ile bydło simenthalskie w naszych stosunkach krajowych szerokie znalazło zastosowanie, o tyle bydło oldenburskie coraz mniej zyskuje zwolenników. Nie wchodząc jednak w bliższe określanie wartości tych dwóch ras, komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że jednolitość w tak małej oborze jest bardziej pożądaną, jeśli możność pomieszania się obu ma być wykluczoną.

Gdy zmiana obory czernichowskiej bez ofiary pieniężnej przeprowadzić się nie da, zmianę tę jednak ze względów hygienicznych za nieodzowną konieczność uważać należy, komisya gospodarstwa krajowego przeto, przychylając się do żądania Wydziału krajowego, przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek o przeznaczenie na ten cel kwoty 2.000 zł., jakkolwiek sądzi, że kredyt ten nie zostanie w zupełności wyczerpanym.

Poruszona przez kuratoryę szkoły czernichowskiej i poparta przez krakowskie Towarzystwo rolnicze jak niemiej komisyę dla spraw rolniczych myśl założenia na gruntach folwarku czernichowskiego krajowego ogrodu pomologicznego, nie może być popartą ani przez komisyę gosp. kraj. a tem mniej przez sejmową komisyę budżetową. — Pominąwszy bowiem tę okoliczność, że potrzeba założenia takiego ogrodu w Czernichowie, wobec przeniesienia tamtejszej szkoły ogrodniczej do Tarnowa i założenia tamże znacznym kosztem funduszu krajowego takiegoż samego ogrodu pomologicznego odpaść musi, — komisya gosp. kraj. przy zupełnem przekonaniu, że ogród w Czernichowie nie równie korzystniej mógłby był prosperować jak na ziemi tarnowskiej, — nie może jednak poprzeć zdania tak poważnych ciał, bo z kwestyą tą wiąże się sprawa uszczuplenia gruntów folwarku szkolnego, których zakład tamtejszy za nadto mało posiada, skutkiem czego nie jest w możności wyżywienia nawet tej małej ilości inwentarza, jakiej szkoła dla nauki i demonstracyi potrzebuje. — Obszar ziemi, na którym miałby być założony projektowany ogród pomologiczny, nadarza się szczególnie na założenie lucernika, którego folwark tamtejszy nie posiada. — Istniejący zaś tamże ogród pomologiczny i warzywny jako pozostałość po dawnej szkole ogrodniczej rozszerzonym i tak został w roku ubiegłym przez wcielenie doń zakupionego gruntu dwóch zagród włościańskich, skutkiem czego przeniesione tam być mogą szkółki drzew owocowych, założone przed kilku laty tymczasowo obok chmielnika na polu folwarcznem. Obecnie obszar gruntów użytych pod ogrody zajmuje i tak niestosunkową do pól folwarcznych przestrzeń około 4 morgów a ta dla użytku szkoły rolniczej

i demonstracyi uczniów najzupełniej wystarcza. Zresztą koszt założenia wielkiego krajowego ogrodu pomologicznego w myśl projektu Wydziału krajowego wymaga tak znacznego nakładu, że komisya gosp. kraj. wobec trudnego finansowego położenia kraju i w obec innych niezbędnych potrzeb wymagających znacznych nakładów, uważa za swój obowiązek uczynić w tym również wypadku zadość koniecznym wymogom oszczędności, podobnie jak to uczyniła przy licznych innych pozycyach preliminarza szkoły czernichowskiej.

Odnośnie do powyższego sprawozdania, komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o szkole i folwarku Czernichowskim.

II. a) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby, skoro tylko rokowania z c. k. Rządem o udzielenie subwencyi na cele budowy w wysokości połowy jej kosztów do pomyślnego skutku doprowadzone zostaną, przystąpił bezzwłocznie do przebudowania i rozszerzenia gmachu szkolnego w Czernichowie na ilość 65 uczniów a to na podstawie odpowiednio sporządzonych planów i kosztorysów nie przekraczających sumy 60.000 zł.

b) Na koszta tej budowy przeznacza Sejm przedewszystkiem wynagrodzenie za zniesione prawo propinacyi w Czernichowie w nominalnej kwocie 23.300 zł. i upoważnia Wydział krajowy do użycia tej kwoty.

c) Na dalsze koszta budowy przedłoży Wydział krajowy na najbliższej sesyi sejmowej wniosek o odpowiedni kredyt w granicach uchwalonej na budowę sumy.

III. Ustęp I. 1. III. 2. etatu osób i płac grona nauczycielskiego przy krajowej średniej szkole rolniczej w Czernichowie znoszą się i brzmieć mają, jak następuje:

I. Grono nauczycielskie składa się:

1. Z dyrektora i ośmiu nauczycieli zwyczajnych (stałych) a mianowicie z pięciu do wykładu nauk zawodowych, dwóch do wykładu nauk zasadniczych i jednego do nauk ogólnie kształcących.

III. 2. Trzech nauczycieli do wykładu nauk zawodowych otrzymuje pomieszkanie i pobiera roczną stałą płacę w kwocie 1.300 zł., dodatek aktywalny 140 zł. i dodatek pięcioletni w kwocie 200 zł., dwóch zaś przy wolnem pomieszkaniu pobiera roczną stałą płacę w kwocie 1.100 zł., dodatek aktywalny 140 zł. i dodatek pięcioletni 200 zł.

IV. Na reorganizacyę obory Czernichowskiej otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 2.000 zł.

V. Petycyę prof. Konrada Kuhla odstępuje Sejm Wydziałowi krajowemu do ocenienia i możliwego uwzględnienia.

Lwów, dnia 1. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Sapieha.

Sprawozdawca:
Vivien.

Aleg. 219.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych składów publicznych w Krakowie i we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Od chwili otworzenia obu składów krajowych przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi drugie z rzędu sprawozdanie swoje. Zdaniem komisyi należy w pierwszej linii zastanowić się nad rzeczywistym rozwojem tych młodych jeszcze instytucyj, zbadać kierunek tego rozwoju i sprawdzić, o ile on odpowiada niewątpliwym zamiarom tych, którzy pierwsze zakreślili podstawy pod budowę tego pożytecznego dla rozwoju naszych ekonomicznych stosunków gmachu. Skonstatować przedewszystkiem należy, że o ile na szali znaczenia rozwoju tych instytucyj rzeczywiście zwiększony obrót składanych w nich produktów zaważyć powinien, postęp jest widocznym i objaw pocieszającym. Zwłaszcza obrót zboża w składzie krakowskim i spirytusu w składzie lwowskim mógłby usprawiedliwić w pierwszych jeszcze sprawozdaniach komisyi o składach krajowych ugruntowane mniemanie, że w dalszych chwilach rozwoju tychże, pojemność ich będzie niewystarczająca; a powiększenie tak magazynów zbożowych, jak spirytusowych, stanie się koniecznością. Jeżeli jednak się zważy, że w rzędzie tych, którzy dotychczas ze składów korzystali, ilość bezpośrednich producentów, a zatem tych, w których interesie w pierwszej linii składy zbożowe założone zostały; jest minimalną, jeżeli dalej widocznem jest z dotychczasowego przebiegu interesów, że zarządzający składami z powodu niepojętego ociągania się bezpośrednich producentów, zmuszeni są oddawać prawie całą pojemność magazynów na użytek większym handlarzom i przedsiębiorcom, a to z obawy pozostawienia magazynów pustych i niewykazania znaczniejszego obrotu, który jedynie kosztowną administracyę składów byłby w możności opłacić; jeżeli wreszcie rozszerzenie interesów składów publicznych w jakimkolwiekbądź kierunku utrudnionem jest obowiązującą ustawą, a Wydział krajowy w przestrzeganiu §. 12. astawy z dnia 28. kwietnia 1889 r. pilnie strzedz winien, by wszelkie obroty w składach tylko w ramach przepisami określonych się odbywały; przyjść musiała komisya gospodarstwa krajowego do przeświadczenia, że wszelkie rozsze-

rzanie składów może zawsze pozostać życzeniem w przyszłości, jednak nie jest udowodnioną potrzeba i konieczność przystępowania do nich już w obecnej chwili.

Stać się to może bez żadnej szkody dla rzeczy samej, a jeżeli już dzisiaj stwierdzić można, że koszta administracyi zmniejszyć się nie dadzą, że zatem skutkiem tego istnieć musi utrzymanie nieodpowiedniego stosunku między wydatkami i dochodami na rzecz składów krajowych preliminowanymi, to raczej należy zdaniem komisyi wynik ten z całą świadomością rzeczy jako nieunikniony przypuścić, niż wobec złego stanu finansów krajowych narażać tenże na znaczne wydatki inwestycyjne — nie mając jeszcze praktycznie stwierdzonej pożyteczności dla bezpośrednio interesowanych rolników-producentów. Tak śmiało postawione zdanie opiera się na faktach i datach, które w dwuletnim okresie istnienia składów krajowych stwierdzone zostały. Przypuszczać należy, iż istnieją jakieś powody ten smutny objaw usprawiedliwiające, dotychczas jednak komisyi nieznane, a do których wyjaśnienia w przyszłości, jak sądzi komisya gospodarstwa krajowego, nie omieszka Wydział krajowy dołożyć wszelkich starań. Co się tyczy specyalnie składów lwowskich, było już w chwili ich założenia dostatecznie ugruntowane przypuszczenie, że wybór miejscowości na takowe nie był zupełnie odpowiednim. Nie da się bowiem zaprzeczyć, że oprócz pewnego przyrodzonego każdej stolicy kraju, gromadzenia w swych murach wszelkich ognisk życia publicznego i instytucyj z niem związanych, oprócz faktu niewątpliwie ważnego, położenia wśród węzła najważniejszej sieci komunikacyjnej w kraju, nic innego za tym wyborem przemawiać nie mogło, a biorąc w uwagę inne równie ważne motywa, jak uwzględnienie najżyźniejszych okolic kraju, wielką produkcyę tych okolic i wiele innych, wybór jednego z najwybitniejszych ognisk życia handlowego we wschodniej części naszego kraju, do których rzędu w pierwszej linii miasto Tarnopol zaliczyć należy, byłby należał do szczęśliwszych.

Po tych kilku ogólnej natury uwagach sądzi komisya gospodarstwa krajowego za wskazane zastanowić się szczegółowo nad sprawozdaniem Wydziału krajowego i w porządku przezeń przedstawionym wyrazić swoje zdanie o poruszonych tem sprawozdaniem wnioskach.

I. Krajowe składy publiczne we Lwowie.

W myśl kilkakrotnie uchwałami Sejmu stwierdzonego życzenia prowadzenia nadal rokowań z gminą miasta Lwowa względem objęcia przez nią w administracyę krajowego składu, przeprowadził Wydział krajowy w roku przeszłym ponowne pertraktacye z tą gminą i rezultat tychże w sprawozdaniu swem Wysokiemu Sejmowi przedstawia. Rokowania te nie doprowadziły do pożądanego rezultatu, gdyż warunki przez gminę Lwowa postawione, były niemożliwe do przyjęcia, skutkiem czego komisya gospodarstwa krajowego, podzielając zapatrywanie Wydziału krajowego twierdzące; „że w obec zajętego przez gminę miasta Lwowa stanowiska, nie ma nadziei uzyskania lżejszych warunków“, sądzi, że podejmowanie ponownych rokowań z tą gminą nie uważa za wskazane. Inaczej jednak sądzi komisya o możliwości nawiązania rokowań z innemi poważnemi instytucyami tutejszemi co do objęcia w zarząd, ewentualnie wprowadzenia pewnych nowych działów w zakres działania publicznego składu we Lwowie, a w pierwszym rzędzie musi mieć na myśli galicyjskie akcyjne Towarzystwo handlowe, które biorąc pierwsze inicyatywę w tym względzie, wniosło pod dniem 27. listopada 1891 podanie do Wydziału krajowego żądające rozszerzenia składów krajowych na dział towarowy, a mianowicie: 1) naftę rafinowaną, 2) kawę i ryż i 3) nawozy sztuczne. Towarzystwo to oświadczyło również gotowość udzielenia pod warunkami dopiero oznaczyć się mającymi pewnych zaliczek na cele inwestycyjne składów. Komisya licząc się z powagą nowego Towarzystwa i przypuszczając, że rokowania z niem mogłyby do pewnych danych doprowadzić, nie przesądzając zupełnie szczegółów, na podstawie których roko-

wania te mogłyby być podjęte, sądzi za wskazane polecić Wydziałowi krajowemu, by takowe rozpoczął i w tym kierunku umieszcza na końcu sprawozdania odpowiedni wniosek.

W dalszym ciągu sprawozdania swego przedkłada Wydział krajowy rezultat swych zarządzeń administracyjnych i ukończonych rokowań z zarządem kolei Karola Ludwika, co do połączenia torów kolejowych ze składem krajowym we Lwowie; uchwałę swoją zezwalającą na przyjmowanie i przechowywanie spirytusu w beczkach dębowych w składzie tutejszym; wreszcie zestawienie drobnych robót konserwacyjnych, które Wydział krajowy uważał za stosowne zarządzić kosztem 1.312 zł.; na postawienie budki dla odzwiernego, przeprowadzenie drogi dojazdowej, ułożenia chodnika brukowego, przebudowanie sufitu, kupno tryeru i młynka do czyszczenia zboża i inne drobne. Komisya uważa wszystkie te zarządzenia za uzasadnione.

W rzędzie dalszych robót konserwacyjnych, które Wydział krajowy jako nie cierpiące zwłoki przedstawia, najważniejszą jest pokrycie dachu na magazynie zbożowym nową blachą kosztem 2.000 zł. Fundusz ten bez uciekania się do nowego obciążenia budżetu składu lwowskiego, znalazłby swoje pokrycie ze sprzedaży skrawka gruntu nr. parceli 3801/11 mierzącego 288 kwadratowych sążni, dla składów zupełnie zbytecznego, za który spodziewa się uzyskać Wydział krajowy kwotę 3000 zł. Komisya zgodnie z propozycyą, uznając pokrycie dachu na magazynie zbożowym za konieczne i sprzedaż swego skrawka gruntu za wskazaną, stawia pod tym względem na końcu sprawozdania swe wnioski.

Wydział krajowy przedstawia w swojem sprawozdaniu ostatecznie obliczone koszta założenia składów lwowskich, z czego wynika, że uchwalony przez Wysoki Sejm kredyt w kwocie 200.000 zł. został o kwotę 4.753 zł. przekroczonym. Jeżeli się jednak zważy, że podjęte zostały różne wydatki adaptacyjne, które pierwotnie przewidzieć się nie dały, wreszcie kosztowne urządzenie połączeń kolejowych, torów, dróg dojazdowych i t. d., przekroczenie to znajduje zupełne swe usprawiedliwienie.

Przy tej sposobności zauważa komisya, że jest mowa w sprawozdaniu o gruncie odstąpionym na utworzenie nowej ulicy, za co Wydział krajowy nie otrzymał jeszcze żadnego wynagrodzenia. Komisya przypuszcza, że w następnem sprawozdaniu otrzyma bardziej wyczerpującą w tym względzie wiadomość.

Rachunki administracyjne składu lwowskiego przedstawiają się finansowo w ten sposób, że rok 1890 zamknięty został ze stratą 2.460 zł. 75 ct.; pierwsze półrocze zaś roku 1891 już tylko niedoborem w kwocie 127 zł. 33 ct. Jeżeli się zatem zważy, że ruch zboża w pierwszym roku był minimalnym i tylko obrót spirytusu przyniósł w dochodzie kwotę 5.395 zł. 80 ct. przypuszczać można, że nietylko rok 1891 bez żadnych niedoborów zamkniętym być winien, lecz nawet przy pozostawieniu obecnej pojemności magazynu lwowskiego, pewne nadwyżki w dochodach przewidzieć się dadzą.

Obrót zboża w magazynie lwowskim wynosił w r. 1890 ogółem 58·7 wagonów, zaś w r. 1891 już 357 wagonów. Magazyn spirytusu był od pierwszej chwili oddania go do użytku publicznego stosownie do pojemności tegoż zapełnionym i wiele zgłoszeń późniejszych zmuszoną była Dyrekcya z powodu braku miejsca odmownie załatwić.

Szczegółowy preliminarz krajowych składów lwowskich na r. 1892 — przedłożonym został jako osobny alegat do Rubr. XV. poz. 221. preliminarza funduszu krajowego. Komisya gospodarstwa krajowego wobec przedłożenia tegoż komisyi budżetowej, od wchodzenia w szczegóły tego preliminarza się wstrzymuje.

Do inwestycyj pierwszorzędnej wagi przy składzie publicznym we Lwowie zaleca Wydział krajowy rozszerzenie magazynu spirytusowego, popierając swoje twierdzenie datami dowodzącemi bezwzględnego braku pojemności magazynu tego w stosunku dotychczasowych zgłoszeń.

Wobec powyższych twierdzeń uważa Wydział krajowy za konieczne przedłużyć obecny budynek magazynu w ten sposób, by jego pojemność powiększyć o 12.000 hektol. płynu — a koszta tego powiększenia oblicza na kwotę 46.000 zł. — Komisya gospodarstwa krajowego stanowczo zaznacza, że inwestycyę tę opartą na cyfrach z dotychczasowego doświadczenia, uważa za najważniejszą i najmniej ryzyka w kierunku pokrycia wyłożonych kosztów przedstawiającą; pomimo to jednak z powodów w ogólnej części sprawozdania zamieszczonych, widzi możność usunięcia tego wkładu na czas późniejszy i dlatego pod tym względem Wysokiemu Sejmowi żadnych wniosków nie przedstawia.

W dalszych propozycyach inwestycyjnych Wydziału krajowego, znajduje komisya żądanie wydatku w kwocie 8.000 zł. na sprawienie dwóch wagonów cysternowych kosztem 6.000 zł. i stu beczek transportówek kosztem 2.000 zł.

Niewątpliwie, jak to już ostatniem sprawozdaniem komisyi stwierdzonem zostało, znakomitym środkiem do podniesienia obrotu w handlu spirytusowym jest możność korzystania w każdej chwili z jak największej ilości przyrządów transportowych i dlatego też komisya w swem przeszłorocznem sprawozdaniu, w przypuszczeniu możności rozporządzenia pozostałościami z kredytu na urządzenie składów przeznaczonego, wydatek tego rodzaju w ramach owych przypuszczalnych oszczędności zamieścić pragnęła. Gdy zaś owe oszczędności okazały się tego roku w formie zmienionej przekroczenia pierwotnego kredytu, gdy dalej co do wagonów cysternowych skutkiem innych zabiegów udało się spowodować zarządy kolei państwowych do pomnożenia ilości tychże w tym stopniu, iż rzeczywistej potrzebie odpowiedzieć mogą; gdy wreszcie zakupno pewnej ilości beczek transportówek nie przedstawia zbyt wielkiego wydatku, a potrzeba tychże, zwłaszcza dla mniejszych bezpośrednich producentów jest stwierdzoną, sądzi komisya gospodarstwa krajowego wskazanem polecić Wydziałowi krajowemu zakupno 50 takich transportówek kosztem 1000 zł. i stawia na końcu sprawozdania odpowiedni wniosek.

W dalszej części swego sprawozdania uzasadnia Wydział krajowy potrzebę rozszerzenia także magazynu zbożowego przy składzie lwowskim, obliczonym obecnie na pojemność 120 wagonów, faktem znacznie zwiększonego obrotu już w biegu roku 1891 i nadzieją, że ten stosunek w przyszłości względnie do obecnej pojemności magazynów jeszcze bardziej rażącym się okaże, zwłaszcza, gdyby okazało się pożytecznem uzyskać rozszerzenie koncesyi dla obydwu składów krajowych, także na dział towarowy. Komisya gospodarstwa krajowego w tym względzie, zwłaszcza odnośnie do magazynów zbożowych we Lwowie, nie może uważać dotychczasowego krótkiego istnienia składów i wykazanego w tym czasie obrotu za wystarczającą wskazówkę i ugruntowaną podstawę do czynienia stanowczych wniosków co do przyszłości i dlatego uważa przedsięwzięcie jakichkolwiek inwestycyj w tym kierunku za przedwczesne. Licząc się jednak z faktem możliwej konieczności powiększenia pojemności dotychczasowego magazynu zbożowego, zwraca uwagę Wydziału krajowego na potrzebę zbadania możliwości powiększenia istniejącego magazynu zbożowego przez wybudowanie trzeciego piętra na istniejącym budynku, co ze względu na niezbyt wielkie koszta budowy, a zwłaszcza możliwość zużytkowania wszelkich już istniejących tam przyrządów mechanicznych, motoru i ułatwiony dozór w praktycznem zastosowaniu odpowiedniem wydaćby się zdawało.

Ostatnim wydatkiem inwestycyjnym, proponowanym w sprawozdaniu Wydziału krajowego, jest budowa domu parterowego administracyjnego kosztem 10.400 zł. Twierdzenia Wydziału krajowego o nieodpowiedniem i bardzo szczupłem pomieszczeniu dotychczasowych biur dyrekcyi zaprzeczyć się nie dadzą; pomimo tego jednak wobec konieczności wstrzymania na razie wszelkich inwestycyj z rozszerzeniem składów związek mających i ten wydatek jako drugorzędnego znaczenia pominiętym być winien, z tego też względu komisya żadnych wniosków w tym kierunku Wys. Sejmowi przedstawić nie zamierza.

II. Krajowe składy publiczne w Krakowie

Wydział krajowy przedstawia na czele swego sprawozdania zabiegi, które czynił celem uchylenia, względnie zmniejszenia nadmiernych kosztów inspekcyi rządowej, a osobno również opłacanej inspekcyi miejskiej przy składach krakowskich. Pierwszych pomimo rekursów i przedstawień nie dało się usunąć, drugich opłata została zmienioną i uregulowaną. Jako mniejsze roboty konserwacyjne przy tym składzie wykonane kosztem 1.380 zł., wylicza Wydział krajowy umieszczenie nowych 4 lamp elekrycznych, sprawienie płacht nieprzemakalnych, wybudowanie pomostu między magazynami 2 i 3 dla przechowywania nie dającego się w magazynach pomieścić zboża. Wreszcie podaje Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że zgodnie z wyrażonem w przeszłorocznem sprawozdaniu życzeniem komisyi poddał ponownemu zbadaniu obowiązującą w składzie krakowskim taryfę i takową na podstawie wniosków dyrekcyi odyowiednio zmienił.

Wszystkie te zarządzenia, zmiany i ulepszenia uznaje komisya gospodarstwa krajowego za zgodne z rzeczywistą potrzebą, lub wypływające z poleceń przez Wysoki Sejm danych. Na podstawie ugody zawartej przez Wydział krajowy z Towarzystwem wzajemnego kredytu, jako zarządzającem składami w Krakowie, otworzyło rzeczone Towarzystwo Wydziałowi krajowemu rachunek bieżący, na podstawie którego pokrywano wszelkie potrzeby krajowych składów w Krakowie i przyjmuje się wszelkie dochody tychże składów.

Gdy zatem skutkiem przebrania już zwykłej miary tych zaliczek okazało się, że pretensya Towarzystwa wynosiła kwotę 39.575 zł. zażądało Towarzystwo wyrównania wzajemnego rachunku i uregulowania spłaty odsetek od owych zaliczek, Wydział krajowy sprawę na miejscu zbadał, postanowił wyrównanie obopólnych pretensyj z końcem czerwca każdego roku przeprowadzać i ustanowił dla Towarzystwa wzajemnego kredytu taki procent od owych zaliczek, jaki w tem Towarzystwie ustanowionym będzie dla jego członków; równocześnie polecił dyrekcyi pobierać od interesentów za wykupno frachtów i cło i inne wydatki gotówką o pół procentu więcej. Komisya gospodarstwa krajowego zgadza się z temi zarządzeniami Wydziału krajowego, sądzi jednak, że należy polecić jeszcze nadto dyrekcyi, by nie dopuszczała do tak znacznych zaległości ze strony interesentów, w których nawet interesie leżeć powinno nienadużywanie owego niezbyt taniego dla nich kredytu. Z ostatecznego zestawienia kosztów założenia składów w Krakowie wynika, że koszta te wynoszą kwotę 196.309 zł., że zatem wydano mniej jak pierwotny preliminarz wskazywał o kwotę 3.691 zł.

Rachunki administracyi dla składów krakowskich wykazują w r. 1890 niedobór w kwocie 11.336 zł. 67 ct. — zaś w pierwszem półroczu 1891 r. niedobór w kwocie 2.094 zł. 46 ct. Wobec powyższych cyfr nie ma nadziei, by wogóle rachunek r. 1891 przedstawić się zdołał bez deficytu, a jego powody będą prawdopodobnie trwałe z powodu niezapełnionych od samego zaraz początku magazynów spirytusowych, dających finasowo, jak to przy magazynie we Lwowie już stwierdzonem zostało, daleko skuteczniejsze wynikłości.

Zwyczajny preliminarz kraj. składów krakowskich dołączony jako osobny alegat rubr. XV. poz. 222 preliminarza funduszu krajowego na rok 1892 podlega uchwałom komisyi budżetowej. Komisya gospodarstwa krajowego nie wchodząc w inne szczegóły preliminarza konstatuje tylko, że w pensyach urzędników preliminowaną jest oszczędność 600 zł., zaś w nieprzewidzianych wydatkach dla dyrekcyi Towarzystwa wzajemnego kredytu zniżonym został kredyt na r. 1892 z kwoty 2.000 zł. na 1,000 zł. Komisya uznając słusznem zarządzenie Wydziału krajowego, uchylające dawniejszą nazwę tego kredytu, oczekuje rezultatu dalszego zarządzenia Wydziału krajowego, żądającego szczegółowych rachunków z takiego samego kredytu przyznanego dyrekcyi Towarzystwa na rok 1890 i 1891 w łącznej kwocie 4.000 zł.

Ogólny obrót zboża w magazynie krakowskim przedstawia się dość imponująco. W pierwszym bowiem roku otworzenia składów t. j. w r. 1890 wynosił obrót zboża 721 wagonów, zaś w 1891 r. 1592 wagonów. Obrót spirytusu był, jest i prawdopodobnie pozostanie zawsze słabym. Wydział krajowy już na podstawie powyżej przytyczonych dat obrotu zbożowego w składach krakowskich, ze względu dalej, że skutkiem napływu zbyt wielkiej ilości zboża do magazynów już przepełnionych musiano zboże porozmieszczać na tymczasowo urządzonym pomoście między magazynami, na poddaszach magazynowych i w przedsionku magazynu spirytusowego, co nie tylko wzorowem, ale nawet odpowiedniem przechowywaniem cennych produktów nazwać nie można ze względu wreszcie, że podług informacyj na miejscu zasięgniętych odmówiono z powodu braku miejsca przyjęcia dalszych 300—400 wagonów zboża, uważa za rzecz konieczną przystąpienie do rozszerzenia magazynów zbożowych w Krakowie. W tym celu projektuje Wydział krajowy wybudowanie trzypiątrowego murowanego magazynu, biorąc na uwagę przytem dwie możliwe alternatywy, zaprojektowane przez inżyniera Wydziału krajowego Chrząszczewskiego. Pierwszą jest zburzenie dwóch mniejszych magazynów już istniejących Nr. 2 i 3, zbudowanie w ich miejsce nowego kosztem 146.200 zł. prócz kosztów rozebrania dawnych magazynów 200 zł., postawienia przez czas trwania budowy prowizorycznej szopy za 2192 zł. i wreszcie kosztów administracyi budowy obliczonych na 5940 zł. Drugą alternatywą byłoby kupno gruntu przyległego do kolei północnej w przestrzeni 1656 m.$_2$ i wybudowanie na tymże magazynu kosztem ogólnym 161.600 zł. Do zakupna owego gruntu od kolei północnej przywiązuje Wydział krajowy wielką wagę tak ze względu na jego znakomite dla składów położenie, jak też z powodu, że kupno to może być teraz łatwiej przeprowadzonem, podczas gdy w przyszłości mógłby ten grunt dla rozszerzenia składów być niepowrotnie straconym, a wszelkie rozszerzenie na zewnątrz stałoby się wręcz niemożliwem. Przy sposobności kupna tego gruntu od kolei północnej proponuje równocześnie Wydział krajowy sprzedaż, względnie zamianę z zarządem kolei skrawka gruntu składom bezwzględnie niepotrzebnego w przestrzeni 205 m.^{2}

Dla komisyi gospodarstwa krajowego najważniejszem momentem całego tego projektu jest fakt, że położenie składów krakowskich i szczupły rozmiar terenu, którym rozporządzają, zniewala do oglądnięcia się za sposobem rozszerzenia tego terenu, a do tego jednym i jedynym sposobem jest kupno owego przylegającego gruntu od kolei północnej. Dlatego też uznając ten wydatek koniecznym i niedającym się odroczyć w przewidywaniu stwierdzonych datami obrotu zbożowego okoliczności, sądzi komisya, że jest jej obowiązkiem pójść w tym wypadku za wskazówkami Wydziału krajowego i przedstawić wniosek, polecający kupno tego gruntu, z równoczesnem poleceniem sprzedaży zbytecznego dla składów małego skrawka ziemi. Dla nieobciążania budżetu krajowego nieprzewidzianym wydatkiem mniema komisya, że najlepiej uczyni polecając Wydziałowi krajowemu zaciągnięcie pożyczki w wysokości potrzebnej na hypotekę realności będącej własnością kraju, na której umieszczone są składy krakowskie. Z dalej idącymi jednak projektami Wydziału krajowego już się komisya zgodzić nie może z powodów w ogólnej części sprawozdania już przytoczonych; — ze względu dalej na niemożność obciążenia na razie funduszu krajowego tak znacznym wydatkiem, a wreszcie z powodu, iż przed jakimkolwiek wydatkiem na rozszerzenie magazynów zbożowych powinnaby jasno być postawioną zasada, jakiego rodzaju budynki powinny by w przyszłości, jako najodpowiedniejsze być projektowanymi, czy drewniane czy szopy, czy kosztowne murowane budynki, których amortyzacya na długie lata rozciągnięta, wzbudza wielkie wątpliwości co do ich praktycznej wartości. Może liczne dające się sprawdzić przykłady z zagranicznych urządzeń, mogłyby Wydziałowi krajowemu służyć za wskazówki dalszego działania w przyszłości.

III. Polecenia przez Wysoki Sejm uchwalone.

Wydział krajowy, zdając swem spsawozdaniem sprawę z rezultatów, które osiągnął i zabiegów, które uczynił w wykonaniu uchwał przez Wysoki Sejm podjętych, podaje do wiadomości reskrypt c. k. Ministerstwa handlu z 14. grudnia 1891 będący odpowiedzią na trzy rezolucye na posiedzeniu Sejmu dnia 29. listopada 1890 r. uchwalone.

Rezolucya pierwsza żądająca, ażeby taryfa wojskowa przyznawana w drodze reklamacyi dla zboża do magazynów wojskowych dostarczanego, obowiązywała także dla przesyłek zboża przeznaczonego dla wojskowych magazynów, a przechowywanego w składach publicznych we Lwowie i Krakowie, nie została przez c. k. Ministerstwo wojny uwzględnioną z tego powodu, iż Ministerstwo to nie uważa dowodu, którymby się dyrekcye składów wykazać mogły, że zboże przeznaczone dla magazynów wojskowych, jest identycznem z tem, które tam złożono za wystarczający, zwłaszcza wobec ciągłych manipulacyj z rozlicznem innem zbożem w składach się znajdującem. Wydział krajowy w nadziei, że ten nieuzasadniony brak zaufania ze strony władz wojskowych usunąć zdoła, sądzi, że w drodze właściwej uzyska odstąpienie c. k. Ministerstwa wojny od wyrażonego wyżej jego zapatrywania. Komisya dzieli z Wydziałem krajowym jego nadzieje i pragnie osiągnięcia pożądanego w tym kierunku rezultatu.

Dalsze dwie rezolucye, dotyczące utworzenia we Lwowie stacyi reekspedycyjnej, dalej przyznania składom takich refakcyj w taryfach przewozowych, jakie mają przedsiębiorcy prywatni; wreszcie polecenie dane Wydziałowi krajowemu o wyrobienie dla składów krajowych w Krakowie prawa reekspedycyi spirytusu, uwieńczone zostały pomyślnym skutkiem w myśl powyżej wyrażonych życzeń Wysokiego Sejmu.

W wykonaniu dalszej uchwały Sejmu żądającej, by Wydział krajowy urzędników przy krajowym domu składowym we Lwowie nie stabilizował bez zezwolenia Sejmu, oświadcza Wydział krajowy, że wprawdzie się do uchwały zastosował, lecz sądzi za wskazane ponowić żądanie w tym kierunku, motywując je potrzebą odjęcia tego prowizorycznego charakteru funkcyonaryuszom składów krajowych. Komisya gospodarstwa krajowego nie sądzi, by ono prowizoryum zbyt jeszcze długo przeciągać się miało; mniema również, że kraj pomocy wszystkich swoich pracowników, chociażby w charakterze prowizorycznym w służbie kraju pomieszczonych i skuteczność ich pracy w danej chwili ocenić nie omieszka; nie uważa jednak jeszcze odpowiedniem obejmować już sprawozdaniem niniejszem polecenia tego rodzaju do Wydziału krajowego.

Na podstawie powyższych wywodów komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie przyjmuje do wiadomości.

II. Poleca się Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie z galicyjskiem akcyjnem Towarzystwem handlowem we Lwowie rokowań w sprawie warunków rozszerzenia składów także na dział handlowy.

III. Upoważnia się Wydział krajowy:

a) do sprzedaży pozostałego przy krajowych składach lwowskich z parceli Nr. 3801/1 skrawka gruntu powierzchni 288 □° będącego własnością kraju;

b) do użycia z ceny, w ten sposób uzyskać się mającej, kwoty 2000 zł. na pobudowanie dachu blaszanego na zbożowym magazynie lwowskim i 1000 zł. na przykupno 50 beczek transportówek;

c) do odstąpienia gminie m. Lwowa z tej samej parceli części gruntu na utworzenie drogi za odpowiedniem wynagrodzeniem.

IV. Upoważnia się Wydział krajowy:

a) do zakupna od zarządu kolei północnej bezpośrednio do składu publicznego w Krakowie przylegającego gruntu w przestrzeni 8.656 m.², kosztem nie przenoszącym 16.000 zł.

b) do zaciągnięcia celem pokrycia tego wydadku na hypotekę realności l. 139 i 140 V. będących własnością kraju, pożyczki w kwocie 16.000 zł.

c) do odstąpienia zarządowi kolei północnej 205 m.² grnntu należącego do publicznych składów w Krakowie a będącego własnością kraju za odpowiedniem wynagrodzeniem.

Przewodniczący:
Sapieha m. p.

Sprawozdawca:
Stan. Stadnicki m. p.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. S. 1766/92.

Aleg. 220.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu krajowego, funduszów ze skarbu krajowego dotowanych i funduszów budżetem objętych za rok 1890.

Wysoki Sejmie!

Przedłożone przez Wydział krajowy, a przez Wys. Sejm uchwałą z d. 3. marca komisyi budżetowej do zdania sprawy przekazane zamknięcie rachunków funduszów krajowych za rok 1890 obejmuje w trzech głównych działach:

I. Zamknięcie rachunków funduszów budżetem objętych,
II. „ „ „ „ nieobjętych,
III. „ „ funduszu propinacyjnego.

Niniejsze sprawozdanie obejmuje dział pierwszy, to jest zamknięcie rachunków funduszów budżetem objętych. Pozostałe dwa działy będą przedmiotem osobnych sprawozdań.

Zamknięcie rachunków, będące przedmiotem niniejszego sprawozdania, dzieli się na 3 części a mianowicie:

1. fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu,
2. fundusze dotowane ze skarbu krajowego,
3. fundusze samoistne, dla których Sejm ustanawia budżet dochodów i wydatków.

Co do formy tego zamknięcia niema komisya budżetowa nic do zauważania, ponieważ Wydział krajowy trzymał się pod tym względem ściśle wskazówek przez komisyę budżetową w latach dawniejszych ustanowionych, a przez Wys. Sejm aprobowanych.

Zanim komisya budżetowa przystąpi do omawiania szczegółów, zawartych w zamknięciu rachunków, z którego niniejszem zdaje sprawę, uważa ona za swój obowiązek zwrócić uwagę na okoliczność, jej zdaniem ważną, a mianowicie na datę przedłożenia Wydziału krajowego, obejmującego zamknięcie rachunków funduszów krajowych.

Przedłożenie to nosi datę 15. stycznia 1892, to znaczy, że tegoż dnia zamknięcie rachunków przez Wydział krajowy zaaprobowane zostało, poczem dopiero oddano takowe do druku.

Komisya budżetowa więc jest w możności sprawdzenia tych rachunków i zdania o tem sprawy na bieżącej sesyi sejmowej jedynie tylko z tej przyczyny, że Sejm tak późno zwołany został. Gdyby zaś sesya sejmowa była się odbyła w listopadzie albo nawet w grudniu 1891 r. nie mielibyśmy wtedy jeszcze zamknięcia rachunków za r. 1890 i Sejm byłby w przymusowem położeniu uchwalenia budżetu na r. 1892 na podstawie wynikłości z r. 1889. Układanie jednak preliminarza przez Wydział krajowy i uchwalanie budżetu na podstawie cyfr przedawnionych i często znacznie odbiegających od faktycznego stanu rzeczy musi komisya budżetowa uważać za niekorzystne.

Z tego powodu komisya budżetowa zwraca uwagę Wydziału krajowego na konieczność wcześniejszego zestawiania zamknięć rachunkowych, a jeżeli temu stoi na przeszkodzie dotychczasowa praktyka zamykania roku budżetowego z końcem Czerwca następnego roku , to będzie rzeczą Wydziału krajowego zbadać zachodzące okoliczności i wnioski swoje w tej sprawie Sejmowi przedłożyć.

Po tych wstępnych uwagach, przystępujemy do pierwszej części naszego zadania to jest do zdania sprawy z zamknięcia rachunków

Funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu.

Uchwalona przez Wys. Sejm ustawa finansowa z d. 25. listopada 1889 ustanowiła ogół wydatków funduszu krajowego na rok 1890 na kwotę 4,657.525 zł., a to w dziale wydatków zwyczajnych 4,287.907 zł. w dziale wydatków nadzwyczajnych 369.618 zł. Uchwałą z d. 26. listopada 1889 zezwolił Wys. Sejm na kredyt dodatkowy w kwocie 1.650 zł. Ogólna więc kwota wydatków preliminowana na r. 1890 wynosiła 4,659.175 zł. Przedłożone przez Wydział krajowy zamknięcie rachunków za r. 1890 wykazuje ogół wydatków rzeczywistych 4,932.953 zł., a to w dziale wydatków zwyczajnych 4,587.133 zł. w dziale wydatków nadzwyczajnych 345.820 zł. Z porównania preliminarza z rzeczywistym wynikiem, przedstawionym przez Wydział krajowy, okazuje się że w wydatkach zwyczajnych przekroczono preliminarz o kwotę 297.577 zł. zaś w wydatkach nadzwyczajnych wydano mniej niż preliminowano o 23.799 zł., ogólne więc przekroczenie ustanowionego budżetu wynosi 273.778 zł. Komisya budżetowa musi jednak zauważyć, że w sumie rzeczywistych wydatków, wykazanych przez Wydział krajowy, mieści się także kwota 44.907 zł. zwrócona funduszowi pożyczkowemu dla spółek wodnych na częściową spłatę pożyczki 76.323 zł. wziętej na pokrycie niedoboru z r. 1889, a którą kwotę 44.907 zł. wypożyczono w r. 1890 z funduszu uposażenia kasy krajowej. Kwoty tej jako wydatek uważać nie można, cała bowiem operacya książkowo tylko przeprowadzoną została, przez co suma rzeczywistych wydatków zmniejsza się o wykazaną powyżej kwotę 44.907 zł. a preliminowana w dziale wydatków wynosi tylko 228.871 zł

Dochody ustanowione zostały na ogólną kwotę 4,657.019 zł. — a to w dziale dochodów zwyczajnych 4,205.160 zł. nadzwyczajnych (pożyczki) 451.859 zł. Rzeczywisty zaś wynik przedstawiony przez Wydział krajowy wykazuje ogół dochodów w kwocie 4,848.799 zł., a to dochodów zwyczajnych 4,415.940 zł. nadzwyczajnych (zrealizowane pożyczki) 432.859 zł. Z porównania dochodów rzeczywistych z preliminowanymi, okazuje się że dochody zwyczajne były większe od preliminowanych o 210.781 zł. dochody zaś nadwyczajne były mniejsze o 19.000 zł. (z powodu niezrealizowania pożyczki) a ogólna kwota nadwyżki w dziale dochodów wynosi 191. 781 zł. Porównanie zaś rzeczywistych wydatków powyżej zrektyfikowanych z rzeczywistymi dochodami okazuje nadwyżkę wydatków w kwocie 39.247 zł., a gdy budżet wykazywał niedobór w kwocie 2.156 zł., przeto wynik rzeczywisty był niekorzystny o 37.090 zł.

Poniżej szczegółowo omawiać będziemy pozycye i rubryki wykazujące w rzeczywistej wynikłości znaczniejsze zboczenia od uchwalonego budżetu, tutaj jednak już zaznaczamy, że Wydział krajowy, uzasadniając te różnice, przytoczył powody, dla których wynik rzeczywisty był większy lub mniejszy od kwoty preliminowanej. Przy niektórych pozycyach komisya budżetowa uważała te wyjaśnienia za niedostateczne i zażądała dokładniejszych dat, szczegółowych rachunków i wykazów i na tej podstawie opiera swoje w ciągu niniejszego sprawozdania czynione uwagi, przyczem komisya zawsze miała na uwadze tę okoliczność, że przeniesienie kwot preliminowanych na wydatki zwyczajne w jednych rubrykach i pozycyach dla pokrycia zwiększonych wydatków zwyczajnych w innych pozycyach i rubrykach, uzasadnione było upoważnieniem danem Wydziałowi krajowemu przez Wys. Sejm przy uchwalaniu ustawy finansowej za r. 1890.

Wydatki.

Jak powyżej wykazano, wynosiły rzeczywiste wydatki 4,888.046 zł. i były większe od preliminowanych o 228.871 zł. Bliższe badanie pojedynczych rubryk działu wydatków wykazuje, że w rubr. I, V, VII, VIII, IX (nadzwyczajne) XII, XV (nadzwyczajne) i XVI (nadwyczajne) wydatki rzeczywiste były mniejsze od preliminowanych o 72.376 zł. zaś w rubr. II, III, IV, IX (zwyczajne) X, XI, XIII, XIV, XV (zwyczajne) XVI (zwyczajne i XVII wydatki rzeczywiste były większe od preliminowanych o 301.247 zł. Z porównania obu tych kwot wynika ogólne przekroczenie w kwocie 228.871 jak powyżej wykonano.

Dla lepszego przeglądu przejdziemy najprzód rubryki, które wykazują wydatki mniejsze od preliminowanych:

Rubr. I. „Koszta reprezentacyi kraju“ wykazuje w obu działach „Sejm krajowy“ i „Wydział krajowy“ mniejsze o 5.366 zł. wydatki z powodu krótszego trwania sesyi Sejmowej i kilka drobniejszych zaoszczędzeń.

W rubr. V. „Wydatki sanitarne“ wydano mniej niż preliminowano o 854 zł., wedle złożonych przez Namiestnictwo rachunków.

Rubr. VII. „Wydatki na cele wykształcenia i oświaty“. Na te potrzeby preliminował budżet ogółem 1,006.313 zł. a wydano tylko 969.136 zł. czyli mniej o 37.177 zł. Główną pozycyą tej rybryki stanowi pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego“. Na ten cel preliminowano kredyt 833.943 zł. a spotrzebowano tylko 795.004 zł., a to na podstawie szczegółowego zamknięcia rachunków tego funduszu, z którego poniżej będziemy zdawać sprawę. Z pozostałych pozycyj tej rubryki wymienić należy poz. 80, w której preliminowano 4.000 zł. na wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich i na wydawyictwo ruskich książek szkolnych, a wydano 5.795. Przekroczenie w kwocie 1.795 zł. powstało z powodu większych kosztów nakładu ruskich książek szkolnych i w części ma pokrycie w większych niż preliminowano dochodach ze sprzedaży tych książek, a w części w należytościach czynnych z tytułu danych księgarniom w komis nakładów

Mniejsze niż preliminowano wydatki w rubr. VIII „Utrzymanie pomników historycznych“ w kwocie 297 powstało z powodu interkalaryów przy płacy dyrektora archiwum aktów grodzkich w Krakowie.

W rubr. IX. „Kwaterunkowe żandarmeryi“ preliminowano jako wydatek nadzwyczajny 19.000 zł. na dobudowanie domu przy gmachu przeznaczonym dla żandarmeryi we Lwowie, ponieważ budowa ta nie przyszła do skutku a preliminowana kwota nie została wydana. Z tego też powodu niezostała zrealizowana pożyczka przyzwolona na pokrycie tego wydatku.

Rubr. XII, „Wydatki na szupaśnictwo“. Zamiast preliminowanej na ten cel kwoty 20.000 zł. wydano tylko 15.122 zł. czyli mniej o 4.878 zł. przyczem zauważyć należy, że na rok

1890 preliminowano znacznie mniej niż w poprzednich latach. W r. 1890 szupasowano 6.820 osób to jest o 149 osób więcej aniżeli w r. 1888 a wydano mniej niż w r. 1888 o 11.671. W porównaniu z r. 1889 szupasowano wprawdzie mniej o 425 osób, ale wydano też mniej o 12.539 zł. Znaczną tę oszczędność zawdzięczyć należy zarządzeniom Wydziału krajowego i tej okoliczności, że koszta transportu koleją z powodu zaprowadzenia na kolejach państwowych opłat strefowych znacznie się obniżyły.

W rubr. XV. „Na cele rolnictwa i górnictwa“ preliminowano 2.500 zł., jako nadzwyczajny wydatek, tytułem 1-ej raty na założenie stacyi doświadczalnej mechaniczno-technologicznej przy szkole politechnicznej we Lwowie. Kwoty tej nie wydano, ponieważ c. k. rząd nie dopełnił warunków, zastrzeżonych uchwałą sejmową z d. 24. Stycznia 1889 r.

W rubr. XVI. „Na cele przemysłu“ preliminowano wydatki nadzwyczajne w ogólnej kwocie 11.350 zł., na subwencye nadzwyczajne dla szkół przemysłowych fachowych, wasztatów wzorowych i na zasiłki dla kandydatów kształcących się na nauczycieli szkół przemysłowych uzupełniających. Z tego kredytu wydano jednak tylko 9.047, czyli mniej o 2.303 zł., a to po części wskutek tego, że niektóre szkoły, na urządzenie których preliminowano nadzwyczajne wydatki w roku budżetowym, nie weszły w życie, po części dlatego, że przy niektórych szkołach nie zachodziła potrzeba wydatkowania całej preliminowanej kwoty a wreszcie z powodu mniejszej frekwencyi kandydatów na kursa rysunkowe.

Większe niż preliminowano wydatki rzeczywiste, wykazują następujące rubryki:

Rubr. II. „Koszta zarządu“. Na te potrzeby preliminowano ogółem kwotę 255.679 zł., wydano zaś 280.993 zł., czyli więcej, niż preliminowano o 25.314 zł. Znaczne to przekroczenie spowodowane zostało większymi wydatkami na płace urzędników i sług, na dyurnistów, na koszta podróży, na pensye i emerytury, na utrzymanie gmachu sejmowego, a głównie z powodu większych wydatków na zaliczki. Przekroczenie w pozycyach na płace i na dyurnistów w ogólnej kwocie 8.024 zł., tłumaczy Wydział krajowy, jak w latach ubiegłych, zwiększeniem nad miarę czynności Wydziału krajowego, wskutek czego Wydział krajowy był zmuszony mianować urzędników nadetatowych, i zaangażować więcej sił pomocniczych, aniżeli budżet preliminował. W sprawozdaniu o zamknięciu rachunków za r. 1889, komisya budżetowa zwróciła uwagę Wys. Sejmu, na te od szeregu lat powtarzające się przekroczenia. Wydział krajowy chcąc na przyszłość uniknąć przekroczeń w tych pozycyach, przedłożył wnioski zmierzające do zreorganizowania kilku działów służby krajowej i instytucyi dyurnistów. Przy sprawozdaniu o tem przedłożeniu Wydziału krajowego, komisya budżetowa będzie miała sposobność wyjawienia swego zdania o stosunku żądanych sił urzędniczych do ilości spraw i czynności urzędowych. Na „koszta podróży i dyety w ogóle“, preliminowano w poz. 28 *a)* 5.000 zł., wydano zaś 8.516 zł. Znaczne to stosunkowo przekroczenie tłumaczy Wydział krajowy wzmocnionym na żądanie Sejmu nadzorem nad gospodarką gmin, i większej również kontroli nad zakładami i szkołami. Wszystkie z wysyłaniem w tym celu komisyj połączone koszta, zarachowane są w tej pozycyi.

W poz. 29. „Pensye i emerytury“, zaoszczędzono kwotę 1.009 zł, z powodu śmierci emeryta Pierożyńskiego, natomiast przyznano w ciągu roku budżetowego, w myśl statutu emerytalnego, nowe emerytury, pensye i zaopatrzenia w ogólnej kwocie 2.642 zł., przezco powstało w tej pozycyi przekroczenie w kwocie 1.633 zł.

Poz. 32. „Gmach krajowy i jego utrzymanie“, wykazywała w dawniejszych latach corocznie znaczne przekroczenia, w roku budżetowym wynosiły właściwe wydatki 6.072 zł., zamiast preliminowanych 7.689 zł., to jest o 1.617 zł. mniej. Wydział krajowy jednak zmuszony był wypłacić dawniejszą pretensyę sporną budowniczego Rawskiego, z tytułu budowy gmachu sejmowego, w kwocie 2.766 zł., a wydatek ten pokrył z niniejszej pozycyi, przezco powstało przekroczenie w kwocie 1.148 zł.

Poz. 33. Na „zaliczki na płace“ preliminował budżet kwotę 8.300 zł., z tego tytułu jednak wydano kwotę 35.890 zł., z której po potrąceniu ściągniętych w ciągu roku rat bieżących 15.587 zł.,

pozostało niespłaconych 20.303 zł., przekroczono więc preliminowaną kwotę o 12.004 zł., a jeżeli uwzględnimy, że w poz. 11. rubr. V dochodów wykazano większe niż preliminowano wpływy, tytułem zwrotu zaliczek od urzędników krajowych, w kwocie 3.148, okaże się, że właściwe przekroczenie w tej pozycyi wynosi tylko 8.856 zł. Komisya budżetowa musi jednak zauważyć, że gdy zwroty zaliczek od urzędników krajowych wszelkich kategoryj mieszczą się w jednej pozycyi, mianowicie w poz. 11. rubr. V dochodów funduszu krajowego, udzielone urzędnikom krajowym zaliczki nie są zarachowane w jednej pozycyi z kredytu przez wys. Sejm na ten cel przeznaczonego, lecz że dawano także zaliczki urzędnikom krajowym z innych pozycyj rubryk, w których na ten cel kredyty potrzebne, nie były preliminowane, a mianowicie dawano także zaliczki z rubr. X poz. 119 — pozostała kwota w ciągu roku wypłacona 1.211 zł. i z rubr. XIII poz. 150 — pozostała niespłacona kwota 731 zł., obie te kwoty należy dodać do wykazanego powyżej przekroczenia, przezco takowe powiększy się i wynosić będzie właściwie 10.798 zł. O naturze tego kredytu, który właściwie możliwości przekroczenia niedopuszcza, jak również o dotychczasowej metodzie zarachowywania tych zaliczek, komisya budżetowa uwagi swoje wyłuszczyła szczegółowo w sprawozdaniu o zamknięciu rachunków za r. 1889, zaaprobowanem przez wys. Sejm w bieżącej sesyi, dla tego komisya uwag tych na tem miejscu nie powtarza, wyrażając nadzieję, że Wydział krajowy nadal będzie się starał zastosowywać do uwag we wspomnianem sprawozdaniu zawartych.

Rubr. III. „Koszta leczenia ubogich chorych“, wykazuje znaczne przekroczenie kwoty preliminowanej o 137.135 zł., zamiast bowiem preliminowanych 710.000 zł., wydano 847.135 zł., a to z powodu liczniejszego napływu chorych do szpitali, i większej ilości zlikwidowanych dni leczenia, aniżeli w budżecie przewidziano. Preliminarz na r. 1890 ułożony został w tej rubryce, na podstawie wynikłości z r. 1888. W tym roku było dni leczenia 1,172.686 w r. 1890 zaś zlikwidowano takich dni 1,330.744 Wynikłości niniejszej rubryki nie można jednak sądzić oderwanie bez porównania z rubrykami wydatków i dochodów, z któremi ona w ścisłej pozostaje łączności, a mianowicie z rubryką XI wydatków i rubr. IV i V dochodów. W rubr. XI dotacye dla szpitala wydano po nad preliminarz 9.785 zł., zaś w rubr. IV i V dochodów wpłynęło tytułem nadwyżek od szpitali i tytułem zwrotów więcej niż preliminowano o 55.020 zł. Z porównania wszystkich powyższych wydatków i wpływów, okazuje się, że właściwe przekroczenie w rubr. III wynosi 91.900 zł. Wydział krajowy wykazuje w zestawieniu swojem właściwe przekroczenie w kwocie 91.654 zł., niewłaściwie bowiem Wydział krajowy uwzględnił także zaoszczędzenie 246 zł. w wydatkach funduszu podrzutków we Lwowie. Wydatki tego funduszu w żadnej nie pozostają łączności z rubr. III wydatków funduszu krajowego.

Przekroczenie kwoty preliminowanej w rubr. IV, „Koszta szczepienia“ o 4.065 złr., spowodowane zostało przez większe wydatki na koszta podróży lekarzy. Na te wydatki Wydział krajowy bezpośredniego wpływu niema, likwidowane one bywają na podstawie rachunków, przez Namiestnictwo przedkładanych.

Rubr. IX. „Kwaterunkowe żandarmeryi“. W dziale wydatków zwyczajnych tej rubryki preliminował budżet 137.538 zł. wydano zaś 152.082 zł. W dawniejszych latach preliminowano wydatki netto po potrąceniu wpływów za kwaterunkowe, noclegowe i tytułem udziału administracyi politycznej. Na r. 1890 Wys. Sejm, na wniosek komisyi budżetowej, preliminował w tej rubryce potrzeby brutto, wpływy zaś wszelkie tytułem kwaterunkowego i wartość ubikacyj zajętych przez komendę Żandarmeryi w gmachu krajowym we Lwowie wstawiono do dochodów funduszu krajowego. Tak preliminowany kredyt przekroczono o kwotę 14.545 zł. głównie z powodu wypłacenia w roku budżetowym kwoty 8.524 zł. za rok ubiegły, z powodu, że czynsze podwyższone zostały o 4.758 zł. i z powodu utworzenia siedmiu nowych posterunków.

Rubr. X. „Drogi krajowe.“ Rubryka ta dzieli się na 6 działów. Różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem w działach E. F. są nieznaczne i nie wymagają osobnego omówienia. Znaczniejsze różnice wykazują działy A. i C., „koszta zarządu“ i „utrzymanie dróg“

Na koszta zarządu preliminowano w dziale A. poz. 119—126 ogólną kwotę 120.516 zł. a wydano z tego tytułu 126.537 zł. to jest więcej niż preliminowano o 6.021 zł.

Przedewszystkiem musi komisya zwrócić uwagę na to, że z tego działu udzielono zaliczki na płace nieprelimiuowane, których z końcem roku budżetowego zostało niespłaconych 1.211 zł. O zaliczkach udzielanych z rozmaitych rubryk i pozycyj budżetu funduszu krajowego, komisya budżetowa wypowiedziała uwagi swoje przy rozbiorze rubr. II. wydatków, tak w sprawozdaniu o zamknięciu rachunków za r. 1889, jak i w niniejszem sprawozdaniu. Komisya budżetowa nie wątpi, że Wydział krajowy do uwag tam wyłuszczonych przy udzielaniu zaliczek stosować się zechce i na tem miejscu tych uwag nie powtarza. Powołanie do oddziału technicznego dwóch inżynierów okręgowych z prowincyi i wykonywanie ściślejszej kontroli nad drogami powiatowemi, gminnemi i dojazdami kolejowymi, spowodowały większe niż preliminowano wydatki w poz. 119. o 2.674 zł. i w poz. 126 o 2.514 na koszta podróży dla inżynierów, delegatów, inspektorów i komisyj drogowych nadzwyczajnych.

Rubr. XI. „Dotacye dla zakładów krajowych“. W tej rubryce budżet nie preliminował żadnej kwoty tytułem dotacyi dla zakładów krajowych, któremi są szpitale krajowe we Lwowie i Krakowie i Zakład kulparkowski. W budżecie na r. 1890 nie zachodziła potrzeba dotowania tych zakładów, w rzeczywistości zaś okazała się potrzeba udzielenia dotacyi w kwocie 4.471 zł, dla oddziału położnic szpitala lwowskiego i w kwocie 5.314 zł. dla takiegoż oddziału szpitala krakowskiego. Przyczyny, które sprowadziły potrzebę udzielenia tych nieprelimiuowanych dotacyj, są wyłuszczone w szczegółowem zamknięciu rachunków tych szpitali, z których poniżej będziemy zdawać sprawę.

Rubr. XIII. „Budowy wodne i melioracye“ miała w poz. 150—153 preliminowaną kwotę na biuro melioracyjne 26.568 zł., wydano zaś w tych pozycyach 26.442 zł. czyli mniej o 126 złr.

Z tej rubryki jednak udzielono także zaliczki na płace, których z końcem roku pozostało niespłaconych 731 zł. i w ten sposób powstało przekroczenie w kwocie 605 zł. Co do tych zaliczek komisya budżetowa odwołuje się do uwag poczynionych powyżej przy rub. X. wydatków.

Na „Wykonanie budowli wodnych“ preliminowano ogółem 178.202 zł. a wydano 183.709 zł. to jest więcej o 5.507 zł., a to z powodu przekroczenia w poz. 155. na przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studjów dla powiatów spółek wodnych i gmin. Na te potrzeby preliminowano 3.000 zł. a wydano 9.063 zł., przekroczono więc preliminarz o 6.063 zł. Wydział krajowy tłómaczy to przekroczenie tem, że wydatki te czynią się w „miarę potrzeby“. Komisya budżetowa uważając to uzasadnienie za niedostateczne, przejrzała odnośne akta i księgi i przekonała się, że z tej pozycyi wydatkowano na zdjęcia niwelacyjne przy uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami kosztem 1.817 zł., regulacyę Uszwicy z dopływami kosztem 3.107 zł. (zdjęcia jeszcze nieukończone). regulacyę Białej kosztem 625 zł., regulacyę Bugu kosztem 513 zł., przy obwałowaniu lewego brzegu Dunajca kosztem 2,657 zł. przy obwałowaniu Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim kosztem 462 zł. i przy innych drobniejszych robotach. Wszystkie wyżej wyszczególnione wydatki w części lub w całości zwrócone zostaną funduszowi krajowemu, gdy odnośne regulacye zostaną uchwalone i spółki zostaną zawiązane. Wydatki bezzwrotne w tej pozycyi wynoszą zaledwie 850 zł. Zauważyć należy, że z wyżej wykazanych wydatków zwrotnych wróciło w ciągu roku budżetowego 1.435 zł., która kwota już została uwzględniona tak, że wydatek w tej pozycyi wykazany jest wydatkiem netto.

Z pozostałych w tym dziale pozycyj, tylko dwie wykazują mniejsze niż preliminowano wydatki w nieznacznej kwocie 555 zł, z powodu ukończenia odnośnych regulacyjnych robót i zaoszczędzenia powyższej kwoty z kredytów na ten cel przez Sejm przeznaczonych. W pozostałych pozycyach zarachowane są wydatki zgodne z preliminarzem. Kwoty tak zarachowane bądź w rze

czywistości wydane zostały, bądźteż przeniesione zostały w części lub w całości na rachunek r. 1891, a to na podstawie uchwały sejmowej z d. 16. Listopada 1889.

Rub. XIV. „Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże“. W tej rubryce preliminował budżet kwotę 601.531 zł. a wydano 638.343 zł. czyli więcej o 36.812 zł. Przy pożyczkach emisyjnych wydano więcej niż preliminowano: przy pożyczce z r. 1883 o 17.016 zł. a przy pożyczce z r. 1884 więcej o 4.873 zł. podług specyalnych zamknięć rachunkowych tych funduszów. Największe stosunkowo przekroczenie wykazuje poz. 174. „odsetki bierne od chwilowych pożyczek“.

Wobec niedostatecznej w r. 1890 dotacyi kasowej wys. Sejm z uwagi na nierównomierny wpływ dochodów funduszu krajowego przeznaczył na te potrzeby 19.000 zł., w rzeczywistości zaś wydano 43.994 zł. to jest więcej o 24.994 zł. Przekroczenie to usprawiedliwia ta okoliczność, że przez cały rok musiano opłacać odsetki od pożyczki zaciągniętej od funduszu spółek wodnych na całkowitą spłatę banku dla krajów koronnych, a przez część roku od kwoty wypożyczonej z funduszu spółek wodnych na częściowe pokrycie niedoboru r. 1889.

Wydział krajowy wykazuje w tej rubryce wydatek w kwocie 44.907 tytułem pożyczki z funduszu uposażenia kasy krajowej częściowo na spłatę długu zaciągniętego od funduszu spółek wodnych na pokrycie niedoboru z r. 1889. Komisya budżetowa powyżej już wykazała, że tej pozycyi jako wydatek uważać nie może, a tylko jako przenośną z jednego funduszu na drugi.

Rubr. XV. „Na cele rolnictwa i górnictwa“. Różnice między rzeczywistym wynikiem a przeliminarzem, będące przeważnie przekroczeniem preliminowanych kwot, w pozycyach dla szkoły lasowej, szkół rolniczych i folwarków, będą omawiane przy szczegółowych zamknięciach rachunków tych szkół i folwarków. Przekroczenia w poz. 208 a. o 1.763 zł. i w poz. 210 d. o 2.248 zł. są tylko książkowem przeprowadzeniem wydatków na zaprowadzenie nauczycieli wędrownych rolnictwa dla włościan i na reaktywowanie kursu uprawy lnu i konopi w Gródku. Preliminarz opierał się na przypuszczeniu, że rząd udzieli na te cele subwencyę. Subwencye te w kwocie po 2.000 zł. faktycznie udzielone zostały, kwot tych jednak, nie potrącono od wydatków, lecz, jak każą racyonalne zasady książkowania, wykazano jako dochód niepreliminowany w rubr. XIII. dochodów funduszu krajowego.

W poz. 206 a. i b. wykazuje Wydział krajowy wydatki niepreliminowane jako koszta administracyi kraj. składów publicznych w kwocie 9.993 zł. we Lwowie i 19.955 zł. w Krakowie.

Na r. 1890 budżet nie preliminował dla składów zbożowych ani wydatków ani dochodów. Gdy zaś magazyny te weszły w życie w Krakowie z d. 15. lutego a we Lwowie z dniem 15. maja, przeto Wydział krajowy wstawił do działu wydatków wszelkie koszta administracyjne, do końca r. 1890, zaś do działu dochodów wszelkie wpływy tych składów. Z porównania dochodów z wydatkami okazuje się, że w pierwszym roku funkcyonowania składów były straty, które wynosiły we Lwowie 5.315 zł., w Krakowie 13.013 zł. Przyczyny tych znacznych strat szukać należy w tej okoliczności, że składy otwarte zostały wśród złej konjunktury handlowej dla zboża — bo bezpośrednio po roku nieurodzaju, wskutek czego zboże nie potrzebowało czekać na kupca, względnie nie potrzebowało być przechowywane na składach. Przytem składy zbożowe były jeszcze nowością, z którą producenci i handlarze krajowi mało lub wcale nie byli obznajomieni. Że te były przyczyny strat w pierwszym roku istnienia składów dowodzi fakt, że jak komisya miała sposobność przekonania się z odnośnych ksiąg, rezultaty 1-go półrocza 1891 były znacznie korzystniejsze, bo we Lwowie strata za I. półrocze wynosiła tylko 127 zł. a w Krakowie strata wynosiła 2.094 zł. Mniej niekorzystne rezultaty składów lwowskich, tłómaczy się tem, że we Lwowie znacznie więcej znajdowało się spirytusu na składach, zaś w Krakowie przeważało zboże, a magazynowanie spirytusu jest dla składów daleko korzystniejsze aniżeli magazynowanie zboża.

Rubr. XVI. „Na cele przemysłu“ wykazuje ogólne przekroczenie preliminowanych wydatków zwyczajnych w nieznacznej kwocie 652 zł., będące wynikiem porównania przekroczeń

w niektórych pozycyach, a kwotami mniej wydanemi w innych pozycyach tej samej rubryki. Między pozycyami wykazującemi przekroczenia wymienić należy poz. 264 b. na „stypendya przemysłowe“. Na ten cel preliminowano kredyt 6.000 zł., wydano zaś 13.584 zł. Część tego przekroczenia idzie na karb roku 1889, w którym dawano pewne stypendya na rachunek r. 1890. Pozycya ta prelimin. w tej samej wysokości od szeregu lat wykazywała dawniej znaczniejsze zaoszczędzenia; od dwóch lat jednak napływ uzdolnionych a bardzo niezamożnych uczniów do szkół przemysłowych jest bardzo znaczny, i ta okoliczność spowodowała w ostatnich dwóch latach (1889 i 1890) przekroczenia, które znalazły pokrycie w ogólnym wyniku tej rubryki na podstawie dozwolonego wówczas w tej rubryce *virement*.

Rubr. XVII. „Wydatki rozmaite“. Dział tych wydatków w budżecie preliminowanych nie wykazuje żadnej różnicy między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem. Rubryka ta jednak wykazuje takie wydatki, które w budżecie nie były wyszczególnione, a to w ogólnej kwocie 11.765 zł. Z tych kwota 1807 zł. należy do wydatkow zwrotnych, bo zaliczonych rozmaitym funduszom na pokrycie chwilowych niedoborów, kwota zaś 9.958 zł. jest bezzwrotna, między temi wydatkami wymienić należy koszta sprowadzenia i złożenia w katedrze na Wawelu zwłok Adama Mickiewicza w kwocie 9.488 zł.

Dochody.

Jak powyżej wykazano wynosiły dochody zwyczajne 4,415.940 zł., nadzwyczajne 432.859 ogółem 4,848.799 zł. w porównaniu z preliminarzem dochody zwyczajne były większe o 210.781 z. zaś nadzwyczajne mniejsze o 19000 zł, z powodu niezrealizowania preliminowanej pożyczki w tej samej wysokości.

Pojedyńcze rubryki i pozycye tego działu były po części omawiane przy odnośnych rubrykach i pozycyach działu wydatków, po części zaś są w sprawozdaniu Wydziału krajowego dostatecznie wyjaśnione. Wyszczególnić należy jedynie rubr. XIV. „dodatki do podatków“. Uchwała sejmowa oznaczyła wysokość tego dodatku na 36 centów, a przyjmując wydatność centa na 103.000 preliminowała z tego tytułu 3,708.000 zł. W rzeczywistości zaś wpłynęło z tego tytułu 3,853.921 zł. czyli więcej o 145.921 zł., a jeden cent dodatku uczynił w rzeczywistości 107.053 zł. Należytość bieżąca wynosiła właściwie 3,922.156 zł. Na poczet tej należytości spłacono 3,403.540 zł. zwrócono opodatkowanym 9.108 zł. a w zaległości pozostało 509.507 zł. Z końcem r. 1889 zaległości wynosiły 1,163.500 zł., z tego ściągnięto 450.379 zł. zwrócono opodatkowanym 13.338 zł., a pozostała zaległość wynosiła 699.781 zł. Ogólna kwota zaległości z końcem r. 1890 wynosiła 1,209.288 zł. i powiększyła się w stosunku do roku 1890 o 45.778 zł.

Wydatki rzeczywiste funduszu krajowego wynosiły . .		4,888.046 zł.
Dochody „ „ „ „ . .		4,848.799 „
	Niedobór .	39.247 zł.

który chwilowo pokryty został pożyczką z funduszu uposażenia kasy krajowej.

Jak w sprawozdaniach swoich o zamknięciach rachunków za lata poprzednie, tak i w niniejszem sprawozdaniu komisya budżetowa badała dotychczas pojedyncze rubryki i pozycye, tak działu wydatków jak i dochodów bez względu na to, czy te wydatki a względnie dochody objęte odnośnemi rubrykami, należą do jednej kategoryi wydatków a względnie dochodów, lub czy pojedyncze rubryki wyczerpują wszystkie wydatki jednej i tej samej kategoryi.

Dla uzupełnienia tego sprawozdania Komisya budżetowa podaje poniżej także wynik cyfrowy głównych działów gospodarki krajowej, bez względu na rubryki i pozycye w których wy-

datki są uwidocznione. a przy równoczesnem uwzględnieniu rzeczywistych dochodów odnośnych działów gospodarki krajowej.

W 10 głównych działach. na które finansowa gospodarka krajowa w roku budżetowym się rozpada, wydatki były następujące:

I. Na reprezentacyę i zarząd . . . . . 395.576 zł.
w stosunku do ogółu czystych wydatków 9·10%

II. Na cele zdrowotne . . . . . 833.447 „
w stosunku do ogółu czystych wydatków 19·20%

III. Na koszta oświaty . . . . . 982.599 „
w stosunku do ogółu czystych wydatków 22·63%

IV. Na drogi i komunikacye . . . . . 566.774 „
w stosunku do ogółu czystych wydatków 13·05%

V. Na budowy wodne, melioracye i regulacye rzek . . . . 210.883 „
w stosunku do ogółu czystych wydatków 4·85%

VI. Na cele gospodarstwa krajowego (rolnictwo, górnictwo, przemysł) . 297.465 „
w stosunku do ogółu wydatków 6·85%

VII. Na bezpieczeństwo publiczne . . . . . 117.962 „
w stosunku do ogółu wydatków 2·72%.

VIII. Na odsetki i umarzanie pożyczek
odsetki . . 388.842
umarzanie . . 210.058 . . . . . 598.900 „
w stosunku do ogółu wydatków 13·80%.

IX. Na rozmaite i dobroczynne . . . . . 39.251 „
w stosunku do ogółu czystych wydatków 0·90%

X. Na wydatki nadzwyczajne (z powodu nieurodzaju) . . . 300.000 „
w stosunku do ogółu czystych wydatków 6·90%

Wydatki objęte wyżej wyszczególnionemi działami wynoszą razem . . 4,342.857 zł.
Cały dochód z dodatków do podatków wynosił . . . . . 3,853.920 „
Wydatki nie pokryte dodatkami . . . . . 488.937 „

Kwota ta pokrytą została
pożyczką z banku krajowego . . . 300.000 zł.
„ od funduszu policyi kraj . . . 132.859 „
Zużyciem części pozostałości funduszu zapomogowego z r. 1866 . . . 8.864 „
Zwrotami udzielonych dawniej pożyczek 7.967 „ . . . 449.690 „
pozostała kwota . . . . . 39.247 zł.

stanowi niedobór administracyjny roku budżetowego i pokrytą została na razie pożyczką z funduszu uposażenia kasy krajowej.

Komisya budżetowa widzi się jednak spowodowaną zaznaczyć, że powyżej wykazane wydatki na poszczególne działy gospodarki krajowej, obejmują wyłącznie wydatki czynione na te działy z funduszu krajowego w ścisłem znaczeniu tego słowa, że natomiast nie są objęte powyższym wykazem wydatki, łożone na te same działy krajowej gospodarki przez gminy, powiaty, instytucye,

korporacye, spółki i towarzystwa, bądźto z funduszów własnych i specyalnych na te cele przeznaczonych, bądźteż z dodatków do podatków pośrednich i bezpośrednich,

---

Jako alegaty do zamknięcia rachunków funduszu krajowego dołączył Wydział krajowy szczegółowe zamknięcia rachunków: szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, szkół rolniczych i folwarku w Dublanach, szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie, szkół rolniczych w Horodence Jagielnicy, Kobiernicach i szkoły ogrodniczej w Tarnowie.

I. Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Wydatki tej szkoły preliminowane na 12.300 zł. wynosiły 14.986 zł. czyli więcej o 2.626 zł. Dochody własne preliminowane na 5.400 zł. uczyniły 5.689 zł. czyli więcej o 289 zł. Z porównania dochodów z wydatkami okazuje się niedobór w kwocie 9.297 zł. większy od prelimioowanego o 2.337 zł. pokryty z funduszu krajowego. Na niekorzystny ten wynik wpłynęły głównie większe niż preliminowane wydatki na docentów, a to z powodu uchwalonej przez Wys. Sejm reorganizacyi szkoły połączonej z pomnożeniem przedmiotów wykładowych i liczby docentów, również przyczyniły się do tego przekroczenia udzielone zaliczki na płace, z których z końcem roku zostało niespłaconych 732 zł.

2. Krajowe szkoły rolnicze w Dublanach.

a. Wyższa szkoła rolnicza.

Wydatki tej szkoły preliminowane na 39.718 zł. wynosiły 41.400 zł., dochody preliminowane na 18.318 zł. dały faktycznie tylko 15.785 zł. Podług preliminarza dotacya z funduszu krajowego celem pokrycia niedoborów miała wynosić 21.400 zł. a wynosiła w rzeczywistości 25.615 zł. czyli więcej niż preliminowano o 4.215 zl.

Niekorzystny ten wynik jest wypływem przekroczenia w rubr. I. wydatków „płace profesorów i docentów“ o 1095 zł. i mniejszych wpływów tytułem opłat od uczniów o 2.972 zł. Przekroczenie usprawiedliwia Wydział krajowy przyznaniem osobnych wynagrodzeń za nadobowiązkowe wykłady. Gdy Wydział krajowy w preliminarzu na r. 1892 zażądał specyalnych kredytów na te nowo wprowadzone w r. 1890 wykłady, więc komisya budżetowa o potrzebie tych wykładów będzie miała sposobność wypowiedzieć swoje zdanie przy budżecie tej szkoły. Od szeregu lat dochody tytułem opłat od uczniów stopniowo spadają. W r. 1888 wynosiły 5.519 zł., w r. 1889 6.867 zł. W r. 1890 tylko 5.938 zł. zamiast preliminowanych 8.910 zł. Preliminarz obliczał „czesne“ po 100 zł. od 70 uczniów, faktycznie zaś uwolniono 30 uczeniów od tych opłat. W preliminarzu na r. 1892 Wydział krajowy preliminuje tytułem opłat od uczniów tylko 3.770 zł., tam też komisya budżetowa przedstawi szczegółowo przyczyny coraz mniejszych z tego tytułu wpływów.

b. Szkoła parobków i dozorców gospodarskich w Dublanach.

Różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem są nieznaczne, wydatki były w ogóle mniejsze niż preliminowano o 231 zł., dochody własne mniejsze o 439 zł., a dotacya z funduszu krajowego celem pokrycia niedoboru była większa od preliminowanej kwoty 9.821 zł., o 208 zł.

3. Folwark w Dublanach.

Rzeczywiste wydatki tego folwarku wynosiły 20.961 zł. zamiast preliminowanych 15.249, przekroczono więc preliminarz o 5.712 zł. Dochody własne miały wynosić 15.095, a dały tylko 13.738 to jest mniej o 1357, a dotacya funduszu krajowego która miała wynosić 154 zł. wynosiła faktycznie 7.223 zł. czyli o 7.069 zł. więcej niż preliminowano. Wielce niekorzystny ten wynik powstał z przyczyn następujących.

Na „gospodarstwo“ preliminowano w rubr. I. wydatków 8.385 zł. a wydano 11.239. zł. zaś tytułem dochodu z gospodarstwa preliminowano 13.620 zł. a wpłynęło tylko 12.018 zł. Porównanie tych dwóch pozycyj daje wynik niekorzystny dla budżetu w ogólnej kwocie 4.456 zł., a jeżeli odliczymy, jak to czyni Wydział krajowy należytość czynną w kwocie 1.597 zł. za 1276. 60 kilogr. kartofli zatrzymanych na potrzeby gorzelni to zawsze jeszcze pozostanie kwota 2.859 zł. na niekorzyść budżetu.

Do niekorzystnego wyniku finansowego gospodarki na folwarku przyczyniła się także zwiększona produkcya cegły. Zwiększona ta produkcya kosztowała 4.315 zł. zamiast preliminowanych 1.000 zł., tytułem zaś wpływów z cegielni wpłynęło 1.345 zamiast preliminowanych 1.200 zł. Wydano więc na produkcye cegły więcej niż preliminowano o 3.315 zł., a otrzymano ze sprzedaży cegły więcej niż preliminowano o 145 zł. I w tym wypadku Wydział krajowy dolicza do dochodów należytość czynną za cegłę w kwocie 3.392 zł. W sprawozdaniu swojem Wydział krajowy nie podaje bliżej czy i komu ta cegła sprzedaną została na późniejszą zapłatę ceny. Z ksiąg jednak Wydziału krajowego dowiedziała się komisya, że cegła ta pozostała na cele budowy internatu w Dublanach.

Jeżeli z rachunku folwarku wyłączymy rachunek cegielni, to jest jeżeli z wydatków potrącimy kwotę 4.315 zł., a z dochodów kwotę 1.345 zł., jeżeli dalej odliczymy wszystkie wydatki nadzwyczajne, jako to, koszta urządzenia stawów 300 zł., melioracye łąk 311 zł., drenowanie 393 zł., dalej odsetki i częściowe umorzanie pożyczek hipotecznych na folwarku ciężących, w kwotach 753 złr. i 243 złr. i rentę gal. Towarzystwa gosp. 1.600 złr., nareszcie datek konkurencyjny 783 zł., otrzymamy ogół wydatków 12.262 zł., ogół dochodów 12.393 złr., z czego by wynikał dochód w kwocie 131 zł.

4. Kurs gorzelnictwa w Dublanach.

Ogół wydatków był mniejszy od preliminarza o 23 zł., ogół dochodów większy o 449 zł., ogółem więc wynik korzystniejszy o 472 zł. i o tyle też fundusz krajowy, który pokrywa niedobory tej szkoły, wydał mniej, niż preliminowano tytułem dotacyi dla kursu gorzelnictwa.

5. a. Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wydatki tej szkoły preliminowane na 39.475 zł., wynosiły kwotę 43.870 zł., czyli więcej o 4.395 zł. Dochody preliminowane na 21.800 zł., dały tylko 21.104 zł. Z tego też powodu fundusz krajowy, który pokrywa niedobory tej szkoły, wydał z tego tytułu 22.765 zł., zamiast preliminowanych 17.675 zł. Niepomyślny ten wynik jest wypływem przekroczeń w dziale wydatków, w którym oprócz rubr. II wszystkie inne wykazują znaczniejsze stosunkowo przekroczenia. Tytułem płac dla nauczycieli wydano więcej, niż preliminowano o 642 zł., z powodu wynagrodzeń za nadobowiązkowe wykłady. Przekroczenie w kwocie 2.961 zł., wykazuje rubr. III, „koszta administracyjne“. a to głównie z powodu wybuchłej w zakładzie i w mieszkaniu profesorów epidemii dyfteryi, jak również z powodu zwiększonej liczby uczniów i potrzeby najmu pomieszkań i adoptowania dla lekarza i profesora.

W dziale dochodów wymienić należy poz. 3 rubr. II, w której tytułem czesnego preliminowano 2.500 zł., a wpłynęło tylko 1200 zł., z powodu, że znaczną część uczniów uwolniono od tej opłaty.

5 b. Folwark w Czernichowie.

Wydatki folwarku były preliminowane wraz z kredytem dodatkowym na 9.307 złr., a wynosiły 10.466 zł., czyli więcej o 1.159 zł. Dochody własne miały wynosić 10.642 zł., a wynosiły tylko 7.339 zł., czyli mniej o 3.303 zł., a fundusz krajowy był zmuszony pokryć niedobór w kwocie 3.127 złr. W porównaniu z budżetem, który preliminował nadwyżkę dochodów w kwocie 1.335 zł., wynik rzeczywisty jest mniej korzystny o 4.462 zł. Na niepomyślny ten rezultat wpłynęły głównie znacznie mniejsze niż preliminowano dochody z gospodarstwa, zamiast preliminowanych 5.515 zł. wpłynęło tylko 2.740 zł., a to przez zniszczenie zasiewów ozimych przez myszy i przez wiosenny wylew Wisły. Niedopisał również dochód z krowiarni, ponieważ mleko krów rasy holenderskiej nie znajduje u nas popytu, a wyróbka masła z powodu małego procentu tłuszczu tego mleka nie opłaca się. Z tego też powodu Wydział kraj. wy w tegorocznem sprawozdaniu o stanie szkoły i folwarku w Czernichowie, proponuje przemianę rasy utrzymywanych na tym folwarku krów.

6. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence,
7. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy,
8. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach i
9. Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

We wszystkich tych szkołach rzeczywiste wyniki nieznacznie tylko różnią się od preliminarza, a z wyjątkiem szkoły w Horodence wszystkie te różnice wypadają na korzyść budżetu. Tytułem dotacyi wypłacił fundusz krajowy: szkole w Hordence 7.843 zł. zamiast preliminowanych 7.135 zł., zaś szkołom: w Jagielnicy 6.547 zł. zamiast preliminowanych 6.862 zł., w Kobiernicach 4.769 zł. zmiast preliminowanych 6.380 zł., a w Tarnowie 3.349 zł. zamiast preliminowanych 3.990 zł Zauważyć przytem należy, że w szkole w Horodence kwota preliminowana tytułem zarobku uczniów 360 zł. jak w latach ubiegłych, tak i w roku budżetowym nie wpłynęła wcale. Szkoła ta niema własnego gospodarstwa, a za roboty wykonywane pod firmą ćwiczeń uczniów, właściciel sąsiedniego folwarku płacić nie chce.

W szkole w Jagielnicy pomimo, że dotacya z funduszu krajowego była mniejsza od preliminowanej o 314 zł. zdołano jeszcze przy pomocy zrobionych z powodu mniejszej liczby uczniów na utrzymanie tychże oszczędności, zakupić grunt na cele szkolne i zapłacić za takowy ualą cenę kupna w kwocie 2.020 zł.

Przechodzimy do drugiej części naszego zadania, to jest do zdania sprawy z zamknięcia rachunków funduszów ze skarbu krajowego dotowanych.

I. Fundusz szkolny krajowy.

Wydatki.

Dział wydatków tego funduszu rozpada się na dwa działy, a mianowicie: dział A „Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych“ i dział B. „wydatki własne funduszu“. W dziale A. preliminowano w 8 rubrykach wydatki zwyczajne 725.136 zł. wydano zaś tylko 665.865 zł. czyli mniej o 59.270 zł. głównie z powodu mniejszych wydatków na płace katechetów i mniejszych kosztów utrzymania szkół nowych. Brak kandydatów spowodował radę szkolną do poruczenia nauki religii tymczasowo zastępcom za wynagrodzeniem 60% płacy stałego nauczyciela.

W rubr. IX. tego działu preliminowano jako wydatek nadzwyczajny 20.000 zł. na zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych, wydano zaś z tego tytułu 71,038 zł. Część tego przekroczenia ma pokrycie w większych niż preliminowano wpływach, tytułem zwrotu tych zaliczek. Podług preliminarza miały te zaliczki wynosić 40.000 zł., a wynosiły w rzeczywistości 64.883 zł. Przyczyny tego od szeregu lat powtarzającego się przekroczenia w tej rubryce omówiła komisya budżetowa szczegółowo w sprawozdaniu o zamknięciu rachunków za r. 1889.

W dziale B. wykazuje rubr. X. „substytucye“ przekroczenie preliminowanej kwoty 12.000 zł. o 34.490 zł. a to z powodu zaprowadzenia w wielu szkołach wskutek wzmagającej się frekwencyi nauki półdziennej. Z powodu tego podziału zwiększyły się czynności nauczycieli za co w myśl ustawy potrzeba było udzielać przepisane wynagrodzenie.

W rubr. XXII. przekroczono preliminowaną tytułem „rozmaitych wydatków“ kwotę 250 zł. o 20.296 zł. Przekroczenie to powstało wskutek powtarzających się corocznie mylnych zarachowań urzędów podatkowych i w $^2/_3$ ma pokrycie w większych niż preliminowano wpływach tytułem zwrotów wydatków innych rubryk budżetowych. Aby na przyszłość z powodu tych naturalnych i uniknąć się niedających wydatków uniknąć przekroczeń, Wydział krajowy preliminował w tej rubryce na r. 1892 kwotę 12.324 zł. na podstawie 3-letniego przecięcia.

Dochody.

Budżet obliczał dochody własne funduszu szkolnego na 163.266 zł. W rzeczywistości wpływy te wynosiły 233.362 zł. Ta nadwyżka dochodów powstała z powodu wykazanych już powyżej większych wpływów tytułem zwrotów zaliczek radom szkolnym okręgowym udzielonych i tytułem zwrotów mylnie zarachowanych wydatków, głównie zaś z powodu większych wpływów z tytułu „zwrotu zaoszczędzeń w zasiłkach danych funduszom szkolnym okręgowym“ w latach 1874—1883. Podnieść również należy większe o 2.927 zł. wpływy tytułem zwrotu zaliczek na budowę szkół, a to wskutek ściągnięcia zaległości z roku poprzedniego, z powodu których r. 1889 wykazywał w tej rubryce mniejsze niż preliminowano dochody.

Wydatki funduszu szkolnego krajowego		1,028.365 zł.
Dochody własne		233.362 „
	niedobór .	795.003 zł.

pokryty został z funduszu krajowego, a gdy na ten cel budżet preliminował 833.943 zł. przeto wydano z tego tytułu mniej niż preliminowano o 38.939 zł.

Do zamknięcia rachunków funduszu szkolnego krajowego dołączyła rada szkolna krajowa zamknięcia rachunków za lata 1889 i 1890.

Krajowego funduszu emerytalnego szkolnego.

Majątek tego funduszu dzieli rada szkolna krajowa na trzy kategorye.:

1. Właściwy majątek zarodowy, który jest nienaruszalny, którego odsetki wpływają do majątku obrotowego.

2. Majątek powstały z nadwyżek dochodów umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych, który służy do pokrycia ewentualnych niedoborów i

3. Majątek obrotowy, składający się z odsetków od majątku zarodowego i powstałego z nadwyżek dochodów, z datku stałego krajowego funduszu szkolnego, z interkalaryów od opróżnionych posad i stałych wkładek nauczycieli.

Właściwy majątek zarodowy, który z początkiem r. 1889 wynosił 32.450 zł. 64 ct. powiększył się wskutek wylosowania efektów w ciągu dwóch lat i wynosił z końcem r. 1890 kwotę 32.548 zł. 28 ct. Dochody majątku obrotowego nie wystarczyły w latach 1889 i 1890 do pokrycia wydatków, dla uzupełnienia niedoboru wzięto z funduszu powstałego z dawniejszych nadwyżek dochodów w r. 1889 kwotę 96.817 zł., a w r. 1890 kwotę 59.507 zł. Z końcem r. 1890 zapas kasowy w majątku powstałym z dawniejszych nadwyżek dochodów wynosił 38.308 zł. 37 ct.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

W y d a t k i.

Budżet na r. 1890 preliminował ogół wydatków na kwotę 189.964 zł. Zamknięcie rachunków wykazuje rzeczywiste wydatki 193.286 zł. czyli więcej o 3.321 zł. W tem przekroczeniu mieszczą się zaliczki na płace udzielone z rubr. I. w pozostałej z końcem roku budżetowego kwocie 1.989 zł. Reszta przekroczeń we wszystkich rubrykach działu wydatków tego szpitala wynosi nieznaczną stosunkowo kwotę 1.333 zł. Od szeregu lat komisya budżetowa poraz pierwszy konstatuje wynik rzeczywisty tak już bardzo zbliżony do preliminarza, i nie wdaje się w szczegółowy rozbiór poszczególnych rubryk i pozycyi, które wykazują nieznaczne tylko i przez Wydział krajowy dostatecznie wyjaśnione różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem.

D o c h o d y.

Własne preliminowane na 195.414 zł. wynosiły 214.418 zł. czyli więcej o 19.004 Tytułem opłat pośmiertnych preliminowano 6.800 zł. a wpłynęło 11.040 zł., a tytułem zwrotu kosztów leczenia od funduszu krajowego pobrano 160.777 zł. zamiast preliminowanych 147.000 zł.

Dochody własne szpitala wynosiły	214.418 zł.
Wydatki	193.285 „
Okazuje się nadwyżka dochodów	21.133 zł.

która wpłynęła do funduszu krajowego, a gdy budżet preliminował z tego tytułu dochód w kwocie 5.450 (nadwyżka oddziału chorych 9.323 zł. mniej dotacya dla oddziału położnic 3.873 zł.) przeto wpłynęło z tego tytułu więcej niż preliminowano o 15.683 zł. Wydział krajowy przyjmuje tę cyfrę jako ostateczny wynik korzystniejszy od budżetu. Z uwagi jednak że wykazana powyżej nad-

wyżka dochodów powstała w przeważnej części z powodu pobrania od funduszu krajowego tytułem zwrotu kosztów leczenia więcej niż preliminowano o 13.757 zł. cyfra korzystniejszego wyniku redukuje się do kwoty 1.926 zł.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Wydatki tego funduszu preliminowane na 492 zł. wynosiły tylko 246 zł. Dochodów własnych fundusz ten nie posiadał żadnych. Fundusz krajowy pokrywa wszystkie jego wydatki, i z tego tytułu fundusz krajowy zapłacił mniej niż preliminowano 246 zł.

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Wydatki.

Budżet na r. 1890 preliminował ogół wydatków na 146.902 zł. Zamknięcie rachunków wykazuje ogół rzeczywistych wydatków w kwocie 155.109 zł. czyli większe o 8.207 zł. Preliminarz na r. 1890 ułożony został na podstawie wyników z r. 1888. W tym roku było dni leczenia 188.190 w roku zaś 1890 takich dni było 215.149 W obec tak wielkiego wzrostu dni leczenia, wykazane powyżej przekroczenie nie jest zbyt znaczne, zwłaszcza że w tem przekroczeniu mieszczą się także zaliczki na płace w kwocie 1.475 zł. tak że właściwe przekroczenie w dziale wydatków zakładu wynosi tylko 6.732 zł.

Komisya budżetowa musi jednak zwrócić uwagę na znaczne stosunkowo przekroczenie w poz 29 f. „pieczywo“. Na te potrzeby preliminowano 5.600 zł. a wydano 7.864 zł., to jest przekroczono preliminarz o 2.264 zł. Część tego przekroczenia słusznie policzyć należy na karb zwiększonej ilości dni leczenia, również i dalszy powód podany przez Wydział krajowy, to jest wyższe ceny mąki pszennej, tłómaczy także tylko nieznaczną część tego przekroczenia. Głównym zaś powodem — jak się komisya budżetowa z aktów dowiedziała — było zaprowadzenie z d. 1. stycznia 1890 nowej normy żywienia, podług której zwiększono dla chorych ilość chleba i bułek a zmniejszono porcye mięsa tudzież innych artykułów jak: krupy i jarzyny. Z tego też powodu poz. 29 a. żywienie chorych, pomimo większej ilości dni leczenia — o 17.248 — wykazuje przekroczenie preliminowanego kredytu 39.000 zł. o drobną kwotę 120 zł., podczas gdy w dawniejszych latach przekroczenie w tej pozycyi z powodu większych z roku na rok ilości dni leczenia wynosiły po kilka tysięcy.

Dochody.

Własne preliminowane na 158.522 zł. wynosiły w rzeczywistości 195.241 zł. głównie z powodu większych wpływów tytułem zwrotu kosztów leczenia od funduszu krajowego. Z tego tytułu dochód miał wynosić 120.000 zł. a wynosił w rzeczywistości 157.878 zł.

Dochody własne zakładu wynosiły	195.241
Wydatki „ „ „	155.109
nadwyżka dochodów , . . .	40.132

która wtynęła do funduszu krajowego, a gdy z tego tytułu preliminowano dochód w kwocie 11.620 zł. przeto wpłynęło więcej o 28.512 zł. Cyfrę tę podaje też Wydział krajowy jako wynik korzystniejszy od budżetu. Z uwagi jednak że od funduszu krajowego Zakład tytułem zwrotu koszów leczenia pobrał więcej niż preliminowano o 37.837 zł. przeto wynik właściwy był w porównaniu z budżetem niekorzystny o 9.325 zł.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Wyniki całorocznej finansowej gospodarki w tym szpitalu są w roku budżetowym lepsze, aniżeli były 1889, zawsze jednak o wiele gorsze, aniżeli rzeczywiste wyniki w szpitalu lwowskim. Budżet preliminował w dziale wydatków zwyczajnych 168.011 zł., nadzwyczajnych 5.359 zł., rzeczywisty zaś wynik wykazuje wydatki zwyczajne w kwocie 184.386 zł., nadzwyczajne 2.783 zł. W wydatkach nadzwyczajnych wydano wprawdzie mniej, niż preliminowano o 2.576 zł., natomiast przekroczono wydatki zwyczajne o 16.375 zł., a ogólne przekroczenie w dziale wydatków wynosi 13.799 złr. Dochody preliminowane miały wynosić 180.813 zł., rzeczywiste dochody wynosiły 194.358 zł., były więc większe o 13.545 zł. Podług preliminarza nadwyżka dochodów miała wynosić 7.443 zł., rzeczywista nadwyżka wynosiła tylko 7.190 zł., więc o 253 zł. mniej. Jeżeli się jednak zważy, że tytułem zwrotu kosztów takowe szpital ten pobrał od funduszu krajowego więcej niż preliminowano o 9.861 zł., okaże się, że właściwy wynik niekorzystny w porównaniu z preliminarzem wynosi 10.114 złr.

Komisya budżetowa nie będzie omawiała przekroczeń w poszczególnych rubrykach i pozycyach dlatego, że w sprawozdaniu o zamknięciu rachunków za r. 1889, miała sposobność wypowiedzenia zdania o tych w szpitalu krakowskim od szeregu lat powtarzających się znacznych stosunkowo przekroczeniach, a nadto komisya sprawę tę traktować będzie szczegółowo i obszernie przy sprawozdaniu o preliminarzu na rok 1892. Tam też komisya pozwoli sobie zaproponować wys. Sejmowi uchwalenie rezolucyj, zmierzających do usunięcia zachodzących w tym zakładzie anormalnych stosunków. Tutaj komisya poprzestanie na wykazaniu różnic, zachodzących przy niektórych pozycyach, między odnośnemi kosztami w szpitalu krakowskim a lwowskim.

W szpitalu lwowskim było w roku budżetowym dni leczenia 235.656 w szpitalu krakowskim 196.901 czyli mniej aniżeli w szpitalu lwowskim o dni 38.755. Zwykła strawa i dodatki dla chorych kosztowały we Lwowie 45.184 zł., w Krakowie 45.846 zł. „Pieczywo“ we Lwowie 5.694 zł., w Krakowie 6.066 zł. „Wino“ we Lwowie 575 zł., w Krakowie 1329 zł. Cała kuracya chorego kosztowała we Lwowie 15 zł. 82 ct., w Krakowie 23 zł. 12 ct. Dzień leczenia kosztował we Lwowie 76·9 ct., w Krakowie 88·9 ct., a dzień żywienia kosztował we Lwowie 23·9 ct., w Krakowie 29·2 ct. Te właśnie cyfry spowodowały komisyę budżetową do proponowania wys. Sejmowi przy sprawozdaniu o preliminarzu na r. 1892 rezolucyj, o których powyżej wspomniano.

Fundusz policyi krajowej.

Do r. 1888 fundusz ten żadnych nie ponosił wydatków, a cały dochód z własnego majątku wpływał do funduszu krajowego. W owym roku po raz pierwszy z funduszu tego zapłacono koszta utrzymania w domach przymusowej pracy i poprawy w innych prowincyach państwa indywiduów, przynależnych do Galicyi. Koszta te wynosiły około 300 zł. Na podstawie tego preliminowano na następne lata taką kwotę w rubr. I wydatków tego funduszu. Rzeczywistość zaś wykazała, że wydatki te z każdym rokiem rosną, a w roku budżetowym 1890 wynosiły 1.451 zł. Odsetki od kapitałów własnych tego funduszu, wynosiły 6 236, a pozostałą po potrąceniu powyżej wykazanego wydatku, resztę w kwocie 4.785 zł. przelano do funduszu krajowego.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1883.
Fundusz pożyczki krajowej z r. 1884.
Fundusz pożyczki krajowej z r. 1885 i
Fundusz pożyczki krajowej z r. 1888.

Wyniki rzeczywiste tych funduszów zależą od tego, czy wszystkie wylosowane obligacye i wszystkie ubiegłe kupony przedłożono do wypłaty, lub też czy przedłożono także obligacye i kupony zaległe. W pierwszych dwóch funduszach wydano z tego powodu więcej, niż preliminowano, w dwóch ostatnich mniej, nadto dwa pierwsze fundusze musiały zapłacić więcej niż preliminowano, tytułem należytości stemplowej od obligacyi i kuponów, ponieważ zapłacono zaległości, które narosły z powodu prowadzonego sporu z urzędem wymiaru należytości.

Przechodzimy do trzeciej części naszego zadania, to jest do zdania sprawy z zamknięć rachunkowych funduszów samoistnych, budżetem objętych.

Fundusz domestykalny, fundusz kultury krajowej, fundusz stanowy sierociński i fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Wszystkie te fundusze nieznaczne tylko wykazują różnice między preliminnrzem a rzeczywistem wynikiem, a pozostałości kasowe, użyte zostały w myśl obowiązujących przepisów, bądź na pomnożenie majątku zarodowego, bądź też jak przy funduszu Al. hr. Stadnickiego, zachowane jako pozostałość kasowa na dalsze wydawnictwa, albo też jak to ma miejsce we funduszu kultury krajowej, na dotacyę dla szkoły rolniczej w Dublanach.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1873.

Wydatki tego funduszu preliminowane na podstawie planu umorzenia na 53.258 zł., wynosiły tylko 50.602 zł., z powodu że nie zgłoszono do wypłaty wszystkich wylosowanych obligacyj i wszystkich ubiegłych kuponów. Dochody własne, tytułem zwrotu pożyczek, udzielonych powiatom i tytułem prowizyi, wynosiły 2.647 zł., zamiast preliminowanych 4.000 zł., a fundusz krajowy, który pokrywa niedobory tego funduszu, wydał z tego tytułu 47.955 zł., zamiast preliminowanych 49.258 zł.

Fundusz podrzutków w Krakowie.

Rzeczywisty wynik tego funduszu wykazuje nadwyżkę dochodów w kwocie 182 zł., która wcieloną została do majątku zarodowego.

Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne.

Dochody z dotacyi krajowej, zwrotu pożyczek udzielonych powiatom, prowizyi zwłoki i prowizyi od lokacyi, wynosiły ogółem 36.537 zł. Wydatki w udzielonych powiatom pożyczkach bezprocentowych 34.500 zł. Pozostałość z roku budżetowego wynosiła przeto 2037 zł. Gdy do tego dodamy pozostałość z r. 1889 w kwocie 16.260 zł. otrzymamy ogólną sumę pozostałości kasowej z końcem r. 1890 w kwocie 18.296 zł., z których 17.897 zł. ulokowano w funduszu krajowym, a 400 zł. gotówką.

Oprócz tego posiadał fundusz ten z końcen r. 1890 w pożyczkach udzielonych powiatom kwotę 155.078, a ogólny stan czynny wynosił 173.375 zł. i w porównaniu z r. 1889 powiększył się o 20.595 złr., a mianowicie 20.000 złr. z dotacyi krajowej, a 595 zł. z prowizyi zwłoki i odsetków.

a mianowicie: rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna), potoku Kisieliny, rzeki Łęgu, rzeki Trześniówki i potoku Krzemienicy, Babulówki oraz Trześni, są szczegółowo wykazane w przedłożonem przez Wydział krajowy zamknięciu rachunków i nie wymagają szczegółowego rozbioru. Ze wszystkich tych funduszów tylko fundusz regulacyi potoku Kisieliny i Babulówki nie wykazuje dochodów z tytułu datków konkurencyjnych, gdyż spółka wodna w r. 1890 nie została jeszcze zawiązaną.

Zdawszy w powyższy sposób sprawę z przekazanego jej zamknięcia rachunków i opierając się na wywodach i uwagach w niniejszem sprawozdaniu zawartych, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Uchwała pierwsza.

Sejm udziela Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszu krajowego, funduszów dotowanych ze skarbu krajowego i funduszów samoistnych budżetem objętych, złożonych za rok budżetowy 1890.

Uchwała druga.

Powyższe absolutoryum udzielone Wydziałowi krajowemu, obejmuje także absolutoryum dla c. k. Rady szkolnej krajowej z działu wydatków funduszu szkolnego krajowego.

Uchwała trzecia.

Na pokrycie niedoboru roku 1890 w sprawdzonej wysokości 39.247 zł., wstawia się do preliminarza na rok 1892 kwotę 39.247 zł.

We Lwowie dnia 26. Marca 1892.

Zastępca Przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Dr. B. Goldman.

Z drukarni i litografii Pillera i Spki

L. s. 1.948/92.

Aleg. 221

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej sejmowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z jego czynności w zakresie szkół przemysłowych fachowych i warsztatów wzorowych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z jego czynności w zakresie przemysłu i dołączoną do tego sprawozdania relacyę komisyi krajowej dla spraw przemysłowych o jej czynnościach w tych sprawach od sierpnia 1890 do sierpnia 1891, przekazała Wys. Izba komisyi naszej sejmowej do rozstrząśnięcia i przedłożenia uwag i wniosków. Komisya przemysłowa sejmowa rozdzieliwszy przedmioty objęte wymienionemi wyżej sprawozdaniami Wydziału krajowego i komisyi krajowej przemysłowej, przedstawia Wysokiemu Sejmowi swoje uwagi i wnioski w oddzielnych trzech sprawozdaniach, z których w trzeciem, niniejszem roztrząsa czynności Wydziału krajowego i komisyi krajowej w zakresie szkół przemysłowych fachowych i warsztatów wzorowych i przedstawia swoje uwagi i wnioski.

Winniśmy przedewszystkiem nadmienić, że budżety tych szkół przemysłowych fachowych, uwagi co do ich dochodów i wydatków, wnioski co do zasiłków z skarbu krajowego na ich utrzymanie nie wchodzą w zakres niniejszego sprawozdania, gdyż przedmiot ten roztrząsa komisya budżetowa, zda o niem Wysokiemu Sejmowi sprawę i przedłoży swoje wnioski.

Obecnie na początku 1892 roku jest szkół przemysłowo-fachowych i warsztatów wzorowych w kraju naszym dwadzieścia dziewięć. Z tych 24 szkół utrzymuje skarb krajowy z pomocą zasiłków dawanych przez skarb państwa, gminy i stowarzyszenia oraz ofiar osób prywatnych; dwie szkoły fachowe utrzymuje skarb państwa z pomocą zasiłków dawanych przez gminy a szczególnie przez skarb krajowy, który dla pomieszczenia tych szkół postawił i stawia budynki; 2 szkoły utrzymują gminy z pomocą zasiłków z skarbu krajowego i z skarbu państwa, zaś jedną utrzymuje zgromadzenie klasztorne z pomocą skarbu krajowego i ofiar prywatnych.

Odnośnie do gałęzi rękodzielnictwa, w którem kształcą te szkoły zawodowe, jest obecnie w kraju naszym: dwie szkoły koszykarstwa, trzy warsztaty wzorowe kołodziejstwa, trzy warsztaty wzorowe tokarstwa, stolarstwa i wyrobów drewnianych, jedna (państwowa) szkoła dla wyrobów z drzewa, trzy wzorowe warsztaty stolarstwa i wyrobów drewnianych, jedna szkoła i dwa warsztaty wzorowe garncarskie, jedna szkoła fachowa tkacka i siedm warsztatów wrorowych tkackich, cztery szkoły koronkarskie, jeden wzorowy warsztat szewski, jedna (państwowa) szkoła ślusarstwa, trzy zakłady dla nauki robót kobiecych. Nadto w r. b. lub z początkiem przyszłego mają powstać trzy nowe wzorowe warsztaty, mianowicie: państwowy warsztat wzorowy

dla wyrobów drewnianych w Kołomyi, państwowy warsztat istrukcyjny kowalstwa w Sułkowicach i krajowy wzorowy warsztat sukienniczy w Rakszawie.

W ciągu ostatnich lat czterech stan szkół przemysłowo-fachowych znacznie się podniósł i zwiększyła się ich liczba. Albowiem zorganizowano i urządzono lepiej lub rozszerzono dziewięć szkół zawodowych dawniej istniejących i założono trzy nowe, a do powstania trzech znów nowych zakładów poczyniono przygotowania. Mianowicie: rozpoczęta w roku 1889 organizacya szkoły tkactwa w Krośnie, szkoły garncarstwa w Kołomyi, wzorowego warsztatu garncarskiego w Porembie, warsztatów wzorowych tkackich w Glinianach, Łancucie, Korczynie i Błażowej, przeprowadzona została w roku 1890 i 1891, a rozpoczęte także w 1889 roku zakładanie nowych warsztatów wzorowych: kołodziejskiego w Grybowie, tkackiego w Rychwałdzie, szewskiego w Uhnowie, ukończonem zostało w 1890 lub 1891 roku. W tymże ostatnim roku podniesiono danymi z skarbu krajowego zasiłkami zakład wyrobów z drzewa, utrzymywany przez huculską spółkę w Kołomyi i szkołę koronkarską w Przeworsku. Rozwinięto znacznie szkołę ślusarstwa w Świątnikach, która jeszcze wzrośnie urządzonym lepiej oddziałem ślusarstwa budowlanego, gdy będą postawione nowe budynki na jej pomieszczenie. Nadto wskutek starań przedsiębranych w latach ostatnich, otwarte zapewne zostaną z końcem roku bieżącego lub z początkiem następującego trzy ważne szkoły fachowe: instrukcyjny warsztat kowalstwa w Sułkowicach, praktyczna szkoła wyrobów z drzewa w Kołomyi, które to oba zakłady ma utrzymywać skarb państwa z pomocą skarbu krajowego, wreszcie krajowa szkoła sukiennictwa w Rakszawie.

Rozpoczęte jeszcze w 1889 roku rokowania z c. k. Rządem o założenie w Sułkowicach w powiecie myślenickim, w okolicy w której paręset rodzin trudni się kowalstwem, instrukcyjnego warsztatu kowalstwa utrzymywanego przez skarb państwa, uwieńczone zostaną zapewne pomyślnym skutkiem w r. b, jeżeli Sejm krajowy podniesie, na wniosek komisyi budżetowej, wyznaczony przez siebie w roku 1890 zasiłek 5.000 zł. na 10.000 zł. w celu postawienia budynków dla tego warsztatu, od czego Rząd czyni zależnem wyznaczenie z skarbu państwa 10.000 zł. na urządzenie tegoż warsztatu, który następnie ma być utrzymywany corocznym wydatkiem 4.200 zł. z skarbu państwa. —W skutku wezwania wystosowanego przez Wysoki Sejm do c. k. Rządu, aby założył zawodową szkołę wyrobów drewnianych w Kołomyi i wskutek następnych rokowań Wydziału krajowego z Rządem w tej sprawie, otwarty zostanie zapewnie w roku bieżącym ten zakład ważny dla całej wschodniej części kraju; albowiem w budżecie państwowym na r b. Rząd zamieścił już kwotę, wprawdzie niewielką, 1.500 zł. na utrzymanie tej szkoły w czwartym kwartale r. b. — Wreszcie stosownie do polecenia danego w roku 1890 Wydziałowi krajowemu przez Wysoki Sejm, który pragnie podnieść bardzo ważną dla kraju naszego gałęź przemysłu t. j. sukiennictwo, poczynił Wydział krajowy odpowiednie przygotowania do założenia praktycznej szkoły sukiennictwa w Rakszawie. W r. b. będzie zakupiona tam realność i w niej przebudowane budynki na pomieszczenie tej szkoły, a potrzebne na to kwoty, tudzież na postawienie budynków w Sułkowicach dla zakładanego tam warsztatu instrukcyjnego kowalskiego zamieści zapewne Wysoki Sejm w budżecie na r. b. na wniosek komisyi budżetowej. Ta szkoła sukiennictwa w Rakszawie, w której to wsi i mieście Leżajsku mieszkańcy trudnili się od dawna i zajmują się obecnie sukiennictwem jako przemysłem domowym, przynieść może wielki krajowi pożytek; albowiem ludność okoliczna nauczywszy się produkować lepsze wyroby sukiennicze, mające większą wartość i szerszy okręg odbytu, nietylko podźwignie ważną gałęź przemysłu, ale przerabiając w kraju surowy produkt krajowy, wełnę, sprzedawaną dość tanio za granicę, rozszerzy dla wełny targ miejscowy i wpłynie na podźwignienie jednej z gałęzi gospodarstwa wiejskiego.

Komisya przemysłowa sejmowa sądzi, iż w zakładaniu i rozwoju szkół przemysłowych fachowych należy kierować się następującemi zasadami: Należy po 1-sze, przedewszystkiem podnosić te gałęzie przemysłu, które przerabiają surowe płody naszego kraju i których wyroby odpowiadając powszechnej potrzebie, znajdują szeroki odbyt w kraju, a nawet utorować sobie mogą wywóz za granicę. Po 2-gie, dla podniesienia wskazanych gałęzi rękodzielnictwa i przemysłu, należy

zakładać szkoły fachowe praktyczne albo warsztaty wzorowe, w których uczeń przy praktycznem wykonywaniu roboty, otrzymuje teoretyczne objaśnienia, a nietylko obznajamia się z najlepszymi sposobami roboty, z ulepszonemi narzędziami i ich użyciem, ale nadto nabywa biegłości w tych doskonalszych sposobach wykonania rzemiosła i w użyciu ulepszonych nazzędzi, a wreszcie uczy się pracować i przez pracę zarabiać. Po 3cie, takie wzorowe warsztaty i praktyczne szkoły przemysłowo-fachowe zakładać jest najlepiej w okolicach, których ludność od dawna zajmuje się tą gałęzią przemysłu lub rękodzielnictwa, której wyuczać ma warsztat zakładany.

Przeto obfity plon rokują dla kraju warsztaty wzorowe i praktyczne szkoły fachowe założone w kraju naszym odpowiednio powyższym zasadom i jeśli będą dobrze prowadzone, a bacząc na to Wysoki Sejm użyczy im skutecznej opieki i pomocy, zaś Wydział krajowy nadzoru. Takiemi szkołami fachowemi są: zorganizowana i rozwinięta szkoła tkactwa w Krośnie, oraz wzorowe warsztaty tkackie w Korczynie, Glinanach, Rychwałdzie, Łańcucie, Błażowej i t. d., w których to okolicach ludność trudni się od wieków tkactwem, a przerabia płody własnego kraju w wyroby odpowiadające powszechnej potrzebie; wzorowy warsztat garncarski w Porembie i szkoła garncarska w Kołomyi, w miejscowościch w których ludność włościańska i mieszczańska zajmowała się od dawna garncarstwem jako przemysłem domowym, a nadto okolica Poremby bogata jest w pokłady glinki ogniotrwałej, z której wyroby mają wielki odbyt. Dalej wymienione wyżej warsztaty kołodziejstwa i stolarstwa, praktyczna szkoła ślusarstwa w Świątnikach; wreszcie instrukcyjny warsztat kowalstwa w Sułkowicach, praktyczna szkoła sukiennicza w Rakszawie, które w tym lub przyszłym roku mają wejść w życie.

Komisya krajowa dla spraw przemysłowych, wychodząc także z powyższych zasad, popierała usilnie założenie w Kołomyi państwowego warsztatu wzorowego dla wyrobów z drzewa, który w końcu b. r, będzie otwarty, a który na rozwój tej gałęzi przemysłu tem skuteczniej wpłynąć może, iż sprzyjają mu naturalne stosunki miejscowe, t. j. uzdolnienie ludności do tego rodzaju przemysłu i bogactwo ziemi w materyały drzewne.

Na tychże samych zasadach wyżej wyłuszczonych oparta komisya przemysłowa sejmowa popiera usilnie projekt komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, powzięty na jej posiedzeniu 26. lipca z. r. założenia w Tarnopolu państwowego wzorowego warsztatu kowalstwa i ślusarstwa maszynowego, bardzo potrzebnego dla wykształcenia rzemieślników, którzyby wyrabiali narzędzia rolnicze, naprawiali maszyny rolnicze, (młocarnie, sieczkarnie, żniwiarki), tak niezbędne w rolniczych powiatach wschodniej części kraju, oddalonej od wszelkich fabryk tych narzędzi i maszyn. C. k. Rząd, utrzymujący w zachodniej części kraju w Zakopanem szkołę fachową wyrobów drewnianych, a w Świątnikach szkołę ślusarstwa, uczuł już obowiązek założenia i utrzymywania także we wschodniej części kraju, w Kołomyi, warsztatu wzorowego wyrobów drewnianych; zapewne więc posłucha wezwania Sejmu o założenie warsztatu kowalstwa i ślusarstwa maszynowego w Tarnopolu, tak potrzebnego dla tej wschodniej części kraju. Odpowiedni wniosek przedłoży Wysokiej Izbie komisya przy końcu tego sprawozdania.

Bardzo ważnym czynnikiem w celu utrzymania lub nadania należytego kierunku szkołom przemysłowym fachowym i warsztatom wzorowym, oraz w celu podniesienia ich użyteczności dla kraju jest inspekcya tych szkół pod dwojakim względem, t. j. pod względem administracyjnym i pod względem fachowym czyli technicznym wykonywana, pierwsza przez inspektorów znających dobrze administracyę takich zakładów, druga, fachowa przez inspektorów fachowo wykształconych, obznajomionych dokładnie z warunkami produkcyi w kraju naszym, jego potrzebami i stosunkami.

Jeszcze w r. 1889 komisya krajowa dla spraw przemysłowych uznała za potrzebne przeprowadzić ogólną rewizyę urządzenia szkół przemysłowych i warsztatów wzorowych tak krajowych jak zostających pod jej nadzorem, mianowicie w tym kierunku, ażeby przy dokładnem uwzględnieniu właściwości i stosunków miejscowych, tudzież środków intelektualnych i matery-

alnych którymi na rzecz każdego zakładu rozporządzać można, ująć organizacyę tych zakładów w pewien system dający rękojmię prawidłowej i skutecznej ich działalności. Rewizya ta była w części przeprowadzana. Następnie w 1890 roku zamianował Wydział krajowy, na wniosek komisyi krajowej przemysłowej, inspektorów fachowych dla szkół zawodowych. Działanie inspekcyi pod obu względami: administracyjnym i fachowym, przyniosło już pewne owoce; jednak pozostało jeszcze pod obu względami wiele do zrobienia. Pod względem administracyjnym należałoby uregulować sprawę sprzedaży wyrobów szkół fachowych i warsztatów wzorowych; oznaczyć zasadę co do wynagradzania uczniów za robotę, wysokość prowizyi nauczycieli i przodowników. Dalej należałoby zbadać, czy spółki rękodzielników, które obowiązały dostarczać i dostarczają szkołom i warsztatom wzorowym materyałów surowych n. p. przędzy, a następnie trudnią się sprzedażą wyrobów tych warsztatów i sprzedają je wyłącznie na własną korzyść,— mają oddawać na dochód szkoły jakiś procent z sumy zyskanej z tej sprzedaży wyrobów szkoły lub warsztatu. Słuszną byłoby rzeczą, aby spółka, po pokryciu swego wydatku za materyał surowy dostarczany warsztatowi wzorowemu, częścią sumy uzyskanej ze sprzedaży wyrobów warsztatu, oddawała pewien procent z reszty tej sumy na dochód szkoły, który byłby ekwiwalentem za zużycie maszyn czynnych w warsztacie wzorowym i służył także dla wynagradzania choćby skromnego uczniów za robotę w wyższym oddziale tychże warsztatów. To uregulowanie stosunków warsztatów wzorowych i szkół fachowych do pozostających z niemi w stałej łączności spółek rękodzielniczych, jest bardzo potrzebne, zaś preliminarze dochodów i wydatków tych warsztatów i szkół fachowych wykazują, że jeszcze nie nastąpiło wszędzie.

Wspomnione preliminarze dochodów i wydatków szkół fachowych wykazują także, iż zasiłki dawane istotnie przez gminy w pieniądzach lub w naturze na pomieszczenie tychże szkół i ich opał, nie odpowiadają rzeczywistym potrzebom tych szkół, a skarb krajowy musi pokrywać resztę wydatków na pomieszczenie i opał. Należałoby zbadać dokładnie, czy dawane przez gminy i korporacye zasiłki w pieniądzach lub w naturze odpowiadają przyrzeczonym przez te gminy zasiłkom.

Uczynić tu musimy uwagę, że niektóre szkoły fachowe, n. p. szkoła dla wyrobów z drzewa w Kamionce Strumiłowej nie była pod względem fachowym lustrowana i techniczna w niej nauka badana przez fachowo wykształconego inspektora od czasu założenia tej szkoły, na co się nawet uskarżał naczelny nadzór tej szkoły, który ją pod względem administracyjnym wzorowo prowadzi. Wprawdzie „właściwa stale unormowana inspekcya szkół zawodowych pod względem fachowym ma się rozpocząć dopiero w 1892 roku“, jak to przedstawiła w swojem sprawozdaniu komisya krajowa dla spraw przemysłowych.

Komisya sejmowa przemysłowa sądzi, że ta fachowa inspekcya będzie się starała utrzymać lub nadać szkołom fachowym i warsztatom wzorowym taki kierunek, aby kształciły uczniów w produkowaniu wyrobów odpowiadających potrzebom kraju i mogących znaleść odbyt w szerokich jego okręgach lub zdobyć tenże odbyt za granicą kraju. Użyteczną i potrzebną byłaby instrukcya nłożona przez Wydział krajowy w porozumieniu z komisyą krajową dla spraw przemysłowych, zawierająca przepisy i wskazówki, jak należy wykonywać nadzór i inspekcyę szkół przemysłowo-fachowych pod względem administracyjnym i technicznym.

Komisya przemysłowa zważając na uchwałę Wysokiego Sejmu z 15. stycznia 1887 r. co do utworzenia posad stałych z prawem do emerytury dla kierowników szkół krajowych przemysłowo-zawodowych, oraz zważając na zdanie komisyi krajowej dla spraw przemysłowych potwierdzone przez Wydział krajowy, a świadczące o gorliwej i skutecznej działalności kierownika krajowej szkoły tkackiej w Krośnie p. Henryka Gruszeckiego, który z zupełnem zadowoleniem Wydziału krajowego pełni także obowiązki inspektora warsztatów wzorowych tkackich i bierze czynny udział w urządzeniu zakładu dla bielnu i apretury w Krośnie,— zgadza się z wnioskiem Wydziału krajowego, ażeby Wys. Sejm stabilizował p. Henryka Gruszeckiego na posadzie kierownika krajowej szkoły dla nauki tkactwa w Krośnie i przy-

znał mu prawo do pięcioleci i do emerytury. Wniosek ten przedstawia poniżej do uchwały Wysokiemu Sejmowi.

Na podstawie sprawozdania powyższego komisya przemysłowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z jego czynności w zakresie szkół przemysłowych zawodowych.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby rozpoczął rokowania z c. k. Rządem o założenie w Tarnopolu instrukcyjnego warsztatu kowalstwa i ślusarstwa maszynowego, utrzymywanego kosztem skarbu państwa z pomocą zasiłków dawanych z skarbu krajowego i od innych czynników krajowych. Równocześnie poleca Sejm Wydziałowi krajowemu, aby rokował z radami powiatów przyległych Tarnopolowi i z radą gminną Tarnopola o zobowiązanie się do dawania zasiłków dla założenia i utrzymania wzorowego warsztatu kowalstwa i ślusarstwa maszynowego w razie, gdyby zakład taki Rząd założył i utrzymywał w Tarnopolu kosztem poczęci skarbu państwa.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby stabilizował Henryka Gruszeckiego na posadzie kierownika krajowej szkoły dla nauki tkactwa w Krośnie, nadanej mu prowizorycznie dekretem Wydziału krajowego z dnia 5 lutego 1889 r., oraz przyznał mu prawo do emerytury na równi z innymi urzędnikami krajowymi stabilizowanymi, wymienionymi w §. 12 ustęp 2 lit. *b)* statutu emerytalnego uchwalonego w dniu 21 stycznia 1889 r., tudzież w zastosowaniu uchwały sejmowej z dnia 3. stycznia 1874 r. i pod warunkami tą uchwałą określonymi, wymierzał Henrykowi Gruszeckiemu pięciolecia po 200 zł. w miarę ukończenia 5, 10 i 15 lat służby pełnionej na posadzie kierownika krajowej szkoły dla nauki tkactwa w Krośnie. Służbę policzalną do emetury i pięcioleci należy liczyć od dnia 1. stycznia 1889 roku.

We Lwowie dnia 30 marca 1892.

Przewodniczący:
Czartoryski *w. r.*

Sprawozdawca:
Leon Chrzanowski *w. r.*

L. s. 1951/1892.

Aleg. 222

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o administracyi funduszu jednomilionowego pożyczkowego na budowę koszar dla wojska.

Wysoki Sejmie!

Ustawa kwaterunkowa z 1879 r. stanowiąc, że nie państwo, ale pojedyncze kraje koronne obowiązane są dostarczać koszar dla wojsk, nałożyła na Galicyę niepomierne ciężary, a to z tego względu, że gdy w chwili wydania tej ustawy w Austryi wyższej i niższej, Czechach, Morawie i innych krajach istniało bardzo wiele koszar rządowych, w Galicyi musiano większą część takowych budować.

Wedle urzędowego wykazu ministeryum wojny z r. 1886, 51 batalionów i $39^1/_2$ szwadronów korpusu 2-go (wiedeńskiego) stało w rządowych koszarach, a tylko 7 batalionów i $15^1/_2$ szwadronów w koszarach, będących własnością kraju, gmin lub prywatnych. W korpusie pragskim $22^3/_4$ batalionów i 12 szwadronów stało w rządowych koszarach, a tylko $7^1/_4$ batalionów i 4 szwadrony stało w koszarach należących do kraju, gmin lub prywatnych osób. Natomiast w krakowskim korpusie na 33 batalionów i 28 szwadronów, tylko 11 batalionów i 6 szwadronów, stało w rządowych koszarach, a we lwowskim korpusie na 28 batalionów, i 33 szwadronów, tylko 11 batalionów i 5 szwadronów stało w rządowych koszarach.

Ustawa ta jednak stała się nierównie cięższą z powodu jej wykonania. Za żołnierza w koszarach normalnych płaci bowiem skarb państwa 6 ct. dziennie, a za żołnierza w koszarach prowizorycznych tylko 3·5 ct. dziennie. Chcąc zatem powstrzymać niepomierny wzrost kosztów, wynikający z pomieszczenia wojska w koszarach normalnych, wydano „Anleitung für die Anlage von neu zu erbauenden Kasernen“, liczącą 741 paragrafów i usiłowano na mocy któregobądź z tych paragrafów nowozbudowane koszary klasyfikować jako prowizoryczne. Chcąc wszystkim wymaganiom odpowiedzieć trzeba stawiać pałace. I tak koszary w Göding i Bisenz, każda na jeden pułk kawaleryi, kosztowały po 1,200.000 zł. W dyskusyi z 11 stycznia 1888 r. wspominano o mieście Oedenburgu, które wybudowało koszary pod dozorem zarządu wojskowego i które zmuszone

było prowadzić proces o uznanie ich za koszary normalne, a Wydział krajowy morawski, zbudowawszy kosztem kraju koszary w Bernie, trzy lata po ukończeniu ich, walczyć musiał o uznanie ich za normalne. W obec tego nie dziw, że tylko mała liczba koszar w Galicyi uznaną została za normalne.

Pragnąc, żeby cała załoga wojskowa stale w kraju konsystująca, została w jak najkrótszym czasie w koszarach pomieszczoną, dla uniknienia najuciążliwszego dla ludności ciężaru, rozmieszczenia wojska u poszczególnych właścicieli domów, uchwalił Wysoki Sejm 21 października 1881 roku, corocznie przez lat trzy kwotę 60.000 zł. przeznaczać na zaliczki bezprocentowe, zwrotne w celu budowy koszar dla gmin, nieposiadających majątku.

System ten okazał się tak skutecznym, że od r. 1882—1887 uchwalał Wysoki Sejm na ten sam cel corocznie po 120.000 zł., a na posiedzeniu z d. 11. stycznia 1888 roku ustanowił Wysoki Sejm osobny fundusz w wysokości jednego miliona złotych, przeznaczony na udzielenie pożyczek bezprocentowych na budowę koszar dla stałej załogi w kraju.

Co do rozdawnictwa tych pożyczek bezprocentowych uchwalił Wydział krajowy na radzie z dnia 26. lutego 1888 r., iż na przyszłość udzielać będzie bezprocentowych pożyczek tylko tym gminom, utóre polecone zostaną przez odnośną komendę korpuśną, jako takie, w których budowa koszar lub magazynów wojskowych okazuje się najniezbędniejszą. Wszystkie zaś inne prośby gmin o pożyczkę na budowę koszar przez władze wojskowe nie poparte, nie będą uwzględnione.

Stan funduszu pożyczkowego na budowę koszar przedstawiał się w dniu 31. grudnia 1891 roku:

należytość od gmin	996.429 zł. 97 ct.
w gotówce	44.256 „ 69½ „
Razem . .	1,040.686 zł. 66½ ct.

czyli fundusz ten od czasu powstania wzrósł o kwotę 40.686 zł. 66½ ct.

Przyrost te pochodzi z 3% odsetek od każdoczesnej dyspozycyjnej gotówki, lokowanej na rachunek bieżący, tudzież z 6% odsetek zwłoki uiszczonych przez gminy od rat w terminie nie zapłaconych.

Do dnia 31. grudnia 1891 roku przyznano w ogóle pożyczek gminom

w kwocie	1,497.700 zł.
wypłacono rzeczywiście	1,255.700 zł.
pozostaje do wypłaty	242.000 zł.

Pozostała do wypłaty kwota składa się z następujących pozycyj:

Debica (na dom wczasu)	20.000 zł.
Jarosław	15.000 „
Kolbuszowe	10.000 „
Sanok (jako reszta z 30.000)	15.000 „
Tyśmienica	35.000 „
Złoczów (jako reszta z 25.000 zł.) . . .	15.000 „
Razem . .	110.000 zł.

płatnych w r. 1892.

Stryj	14.000 zł.
Jaworów	18.000 „
Razem . .	32.000 zł.

płatnych w r. 1893 i 1894.

Brody	100.000 zł.

płatnych w r. 1894 i następnych.

Intrata roczna funduszu koszarowego, pochodząca ze zwrotu pożyczek wynosi około 90.000 zł. rocznie, w gotówce z dniem 31. grudnia było 44.256 zł. 69½ ct., zatem Wydział krajowy jest w stanie pokryć dotychczasowe swe zobowiązania z wpływów funduszu koszarowego.

Tymczasem c. k. rząd domaga się przyznania i jak najrychlejszej wypłaty gminom na dalszą budowę koszar, ewentualnie do wybudowania ich kosztem kraju. W porozumieniu z władzami wojskowemi domaga się c. k. Namiestnictwo dla:

1.	Czortkowa	30.000 zł.
2.	Nowego Sącza	30.000 „
3.	Przemyśla	100.000 „
4.	Rzeszowa (dodatkowo)	17.000 „
5.	Tarnowa (około) *)	180.000 „
6.	Trembowli (dodatkowo)	12.000 „
7.	Żółkwi	40.000 „
	Razem	409.000 zł.

W obec tych potrzeb i nacisku jaki c. k. władze wywierają aby powyżej wymienione żądania jak najprędzej załatwione zostały, wnosi komisya administracyjna dodatkowe uposażenie 1 miljonowego funduszu koszarowego kwotę 200.000 zł.

W sprawozdaniu z dnia 21. listopada 1890 r. wyraziła komisya administracyjna to przekonanie, „że budowa koszar postępować będzie teraz w powolniejszem tempie, aniżeli dotychczas, gdyż najpilniejszym potrzebom gmin uczyniło się już zadość przez udzielenie im pożyczek bezprocentowych z funduszu koszarowego, i że fundusz, którym Wydział krajowy w przyszłych latach dysponować będzie, zupełnie wystarczy na pokrycie zaciągniętych zobowiązań“.

W ostatnich jednak latach przeniesiono komendę korpuśną z Berna do Przemyśla, liczba pułków kawaleryi, oraz innych oddziałów, mających stale konsystować w Galicyi, wzrosła i to spowodowało głównie zwiększone zapotrzebowanie koszar. Z tego względu sądzi komisya administracyjna, że należy polecić Wydziałowi krajowemu, ażeby przeprowadził rokowania z c. k. Rządem w celu uzyskania dla gmin a względnie dla kraju, zasiłku z c. k. Skarbu na budowę koszar.

Na posiedzeniu z 12. listopada 1889 r. powziął Wysoki Sejm uchwałę, upoważniającą Wydział krajowy, aby w wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, przedstawiał Wysokiej Izbie wnioski co do przedłużenia gminom terminu spłaty pożyczek na budowę koszar.

Obecnie, ze względu na to, że zachodzą rzeczywiście uzasadnione wypadki, w których ze względu na niezbędną potrzebę uregulowania gospodarstwa gminnego należy przyzwolić na przedłużenie spłaty terminu pożyczek koszarowych, wnosi komisya administracyjna, aby Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy, w wypadkach wyjątkowych i godnych uwzględnienia, do rozłożenia pojedynczym gminom spłatę pożyczek z funduszu na budowę koszar, na lat 20.

Na podstawie powyższych wywodów wnosi komisya administracyjna:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego o administracyi jednomilionowym funduszem pożyczkowym na budowę koszar przyjmuje się do wiadomości.

*) Na budowę koszar dla trzech szwadronów.

2. Ustanowiony uchwałą Sejmu z 11. stycznia 1888 r. jednomilionowy fundusz pożyczkowy, podnosi się do wysokości 1,200.000 zł. i wstawia się na ten cel do preliminarza funduszu krajowego na rok 1892, jako kredyt dodatkowy kwotę 200.000 zł.

3. Upoważnia się Wydział krajowy, aby w wypadkach wyjątkowych, zasługujących na uwzględnienie, zezwalał pojedynczym gminom na spłatę w przeciągu 20 lat, pożyczek, udzielonych im z funduszów na budowę koszar wojskowych, a to za odpowiedniem zabezpieczeniem podobnej spłaty.

4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przeprowadził z c. k. Rządem rokowania w celu uzyskania zasiłku z c. k. Skarbu dla gmin a względnie dla kraju na budowę koszar.

5. Petycye miast Lwowa i Przemyśla odstępują się Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Lwów 2. kwietnia 1892.

Przewodniczący:

S. Koziebrodzki.

Sprawozdawca

Popowski.

Alegat do sprawozdania komisyi administracyjnej o zarządzie 1 milionowym funduszem na budowę koszar wojskowych.

Liczba porz.	Nazwa gminy	Wypłacone gminom pożyczki po koniec roku 1891 złotych w. a.		Wysokość spłaconych rat z tytułu zwrotu pożyczek, po koniec roku 1891 zł.	ct.	Wysokość półrocznych rat zł.	ct.	Ostatnia rata przypada do spłaty na dniu		Uwaga
1	Brzeżany . .	1sza	4.000	3 600	—	200	—	1/7	1892	spłacalna w 20 ratach } od r. 1889 płaci raty regularnie
		2ga	12.000	8.400	—	600	—	1/7	1894	„ 20 „
		3cia	6.000	3.000	—	250	—	1/10	1897	„ 24 „
2	Przemyśl . .	1sza	15.000	11.250	—	625	—	1/7	1894	
		2ga	10.000	6.656	—	416	—	1/7	1895	
		3cia	20.000	833	-	833	—	1/1	1903	
		4ta	20.000	—	—	833	—	1/7	1903	
		5ta	90.000	—	—	3.750	—	1/7	1904	
3	Rzeszów . .	1sza	20.000	14.161	—	833	—	1/1	1895	
		2ga	40.000	11.662	—	1.666	—	1/1	1900	od stycznia 1891 r. płaci raty regularnie.
		3cia	25.000	5.208	30	1.041	66	1/1	1901	
		4ta	30.000	—	—	1.250	—	1/1	1904	
4	Sanok . . .	1sza	10.000	7.488	—	416	—	1/1	1895	
		2ga	700	145	—	29	—	1/7	1901	
		3cia	40.000	—	—	1.666	—	1/1	1904	
		4ta	15.000	—	—	1.250	—	1/7	1904	Na rachunek IV. pożyczki przyznanej w 30.000 zł. wypłacono połowę jednę w roku 1891 — drugą 1892.
5	Trembowla .	1sza	10.000	8.500	—	500	—	1/1	1893	spłacalną w 20 ratach } gmina płaci bardzo nieregularnie zaległą w tej chwili sumę w kwocie około 12½ tysiąca.
		2ga	50.000	10.043	09	2.083	—	1/7	1900	„ „ 24 „
		3cia	25.000	6.210	58	1.041	—	1/7	1900	„ „ 24 „
		4ta	50.000	2.083	33	2.083	33	1/7	1901	„ „ 24 „
		5ta	25.000	—	—	1.041	—	1/7	1902	„ „ 24 „
	Do przeniesienia		517.700	99.240	30	22.406	99		—	

Liczba porz.	Nazwa gminy	Wypłacone gminom pożyczki po koniec roku 1891 złotych w. a.		Wysokość spłaconych rat z tytułu zwrotu pożyczek, po koniec roku 1891 zł.	ct.	Wysokość półrocznych rat zł.	ct.	Ostatnia rata przypada do spłaty na dniu	Uwaga
	Z przeniesienia		517.700	99.240	30	22.406	99	—	
6	Złoczów . .	1sza	6.000	4.750	—	250	—	$^{1}/_{1}$ 1894	
		2ga	10.000	—	—	1.041	—	$^{1}/_{7}$ 1903	
7	Gródek . . .	1sza	20.000	13.333	36	1.666	66	$^{15}/_{12}$ 1895	spłacalna w 12 rocznych ratach
8	Kołomyja .	1sza	30.000	13.750	—	1.250	—	$^{1}/_{1}$ 1898	
9	Czortków . .	1sza	15.000	4.375	34	625	—	$^{1}/_{7}$ 1900	
		2ga	5.000	1.040	—	208	—	$^{1}/_{7}$ 1901	
10	Stanisławów .	1sza	60.000	25.000	—	2.500	—	$^{1}/_{7}$ 1898	
		2ga	40.000	6.664	—	1.666	—	$^{1}/_{7}$ 1901	
11	Jarosław . .	1sza	35.000	11.672	—	1.458	—	$^{1}/_{7}$ 1899	
		2ga	7.000	2.328	—	291	—	$^{1}/_{7}$ 1899	od grudnia 1891 wyrównała zaległości, przed grudniem zalegała z ratami w sum. 18000 zł.
		3cia	150.000	25.000	—	6.250	—	$^{1}/_{7}$ 1901	
		4ta	—	—	—	625	—	$^{1}/_{7}$ 1904	Pożyczkę w sumie IV. w kwocie 15.000 zł. wypłaceno w r. 1892
12	Lwów . . .	1sza	60.000	25.000	—	2.500	—	$^{1}/_{7}$ 1898	
13	Nowy-Sącz .	1sza	25.000	7.287	—	1.041	—	$^{1}/_{1}$ 1900	
		2ga	10.000	1.666	68	416	67	$^{1}/_{7}$ 1901	
14	Stryj . . .	1sza	22.000	3.666	65	916	66	$^{1}/_{7}$ 1901	
		2ga	25.000	—	—	1.041	66	$^{1}/_{7}$ 1904	
15	Bochnia . .	1sza	16.000	2.666	64	666	66	$^{1}/_{7}$ 1901	
		2ga	8.000	1.333	32	333	33	$^{1}/_{7}$ 1901	
		3cia	7.000	1.166	74	291	66	$^{1}/_{7}$ 1901	
16	Tarnopol . .	1sza	25.000	4.164	—	1.041	—	$^{1}/_{7}$ 1901	
		2ga	50.000	—	—	2.083	—	$^{1}/_{7}$ 1903	
	Do przeniesienia		1,143.700	254.104	03	50.569	29	—	

Liczba porz.	Nazwa gminy	Wypłacono gminom pożyczki po koniec roku 1891 złotych w. a.		Wysokość spłaconych rat z tytułu zwrotu pożyczek, po koniec roku 1891 zł.	ct.	Wysokość spłaconych rat zł.	ct.	Ostatnia rata przypada do spłaty na dniu	Uwaga
	Z przeniesienia		1,143.700	254.104	03	50.569	29	—	
17	Sambor . . .	1sza	20.000	20.000	—	—	—	—	Gminie przyrzeczono 38.000 zł. + 12.000 zł. razem 50.000 zł. na to wypłacono 20.000 zł. Gdy gmina rat nie dotrzymywała, cofnięto pożyczki i ściągnięto wypłacone 20.000 zł.
18	Kraków . . .	1sza	60.000	5.000	—	2.500	—	1/7 1902	
19	Jaworów . .	1sza	20.000	—	—	833	—	1/7 1903	zalega od 1 stycznia 1892.
20	Łańcut . . .	1sza	2.000	166	—	83	—	1/7 1902	
21	Żółkiew . .	1sza	30.000	—	—	1.250	—	1/7 1902	Nic nie płaci mimo 5 urgensów.
	Razem . . .		*1,275.700	279.270	03	55.235	29	—	Wysokość rocznych rat wynosiłaby zatem . . . 110.488 zł. Od tego potrącić należy jednak poz. 7 jako pełną ratę roczną w kwocie . 1.666 zł. zostaje zatem . 108.822 zł. Z powodu jednak zaległości, jak n. p. przy gminie Trembowla, Jarosław, Jaworów, Żółkiew, przyjmuje się roczny dochód 90.000 zł.

Porównanie:

Wypłacono pożyczek jak wyżej. 1.275.700 zł. — ct.
Spłacono raty w sumie „ „ 279.270 „ 03 „

Pozostaje należytość czynna od gmin do spłaty z końcem roku 1891 . . . . . **996.429 zł. 97 ct.** zgodnie jak na Iszej stronie sprawozdania Wydziału krajowego do LW. 13.453/1892 wykazano.

*) UWAGA: W sumarycznym wykazie sprawozdania zamieszczono w kolumnie (6ej) w rubryce wypłacono ogółem . . . . . 1,255.700 zł.
powyżej zaś wykazano jako wypłaconą sumę . . . . . 1,275.700 „
różnica o . . . 20.000 zł.
powstała ztąd, iż wypłaconych na rachunek przyznanych gminie Sambor pożyczek . . 20.000 zł. cofnięto i ściągnięto od gminy, gdyż niedotrzymała warunków spłaty.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. s. 1.947/92.

Aleg. 223

Sprawozdanie

komisyi drogowej w przedmiocie subwencyi kraju dla zabezpieczenia budowy sieci kolei wschodnio-galicyjskich.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy, przedkładając sprawozdanie i wnioski względem subwencyi krajowej dla zabezpieczenia budowy sieci kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich, przedstawił Wysokiemu Sejmowi w swem sprawozdaniu przebieg tej sprawy, poruszonej już w roku 1883, ponowionej na wniosek posła Chamca w roku 1889, a Wysoki Sejm w załatwieniu tego wniosku powziął na posiedzeniu z dnia 23. listopada 1889 uchwałę, mocą której Sejm przeznacza tytułem subwencyi z funduszu krajowego na cel budowy sieci kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich z Tarnopola w kierunku Zaleszczyk, Skały i Mielnicy rentę pięćdziesięcioletnią w kwocie rocznej 25.000 zł. w. a

Wydział krajowy przyłączył do swego sprawozdania szereg alegatów, dających obraz rokowań, które w tym celu z c. k. rządem przeprowadzał, z których wypływa, że c. k. rząd przychylnie i gorliwie budową tych linij kolejowych zająć się zamierza, jak też w nich są zawarte powody i warunki, które Wydział krajowy do postawienia wniosku skłoniły.

Uchwałą z dnia 23. listopada 1889 względem udzielenia subwencyi krajowej, z powodu nowego peryodu Sejmu w roku 1890 rozpoczętego, jako do końca ubiegłego peryodu niewykonana moc obowiązującą straciła, i wznowioną być musi, jak tego wymaga c. k. ministerstwo handlu w reskrypcie z dnia 18. marca 1892 do L. 12.679. Wydział krajowy proponuje przeto powzięcie uchwały, by w celu zabezpieczenia budowy tych linij kolejowych Wysoki Sejm jednorazową subwencyę w sumie 500.000 zł. udzielił pod warunkiem, że w zamian za te subwencye otrzyma reprezentacya kraju akcye zakładowe (Stamm-Actien) przedsiębiorstwa sieci kolei wschodnio-galicyjskich w nominalnej wartości 500.000 zł. a. w.

C. k. Rząd w wyżej wspomnianym reskrypcie proponuje względem udzielić się mającej subwencyi alternatywę, albo wypłatę rocznej renty po 25.000 zł. przez lat 75, albo jednorazową snbwencyę w sumie 500.000 zł. w zamian za akcye zakładowe w równej sumie.

Wydział krajowy i komisya drogowa za drugą alternatywą się oświadcza i Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia proponuje: nakłada ona bowiem na kraj mniejszy ciężar, jakby wypłynął z obowiązku płacenia rocznej renty po 25.000 przez 75 lat, liczebnie zaś nie przechodzi subwencyi przez Wysoki Sejm w roku 1889 uchwalonej, a nawet jest o tyle korzystniejszą, że zamiast płacenia rocznie po 25.000 zł. przez 50 lat à fond perdu w łącznej sumie 1,250.000 zł. płacić się będzie taką sumę lub ze względu na wydatki na stemple i podatek dochodowy mało

co większą kwotę na odsetki i umorzenie kapitału zaciągnąć się mającej pożyczki, a 500.000 zł. w akcyach zakładowych pozostaną własnością kraju, zawsze pewnej wartości, a mogłyby osiągnąć większą wartość dla funduszu krajowego, gdyby koszta finansowania kapitału zakładowego koszta budowy i przyszłej exploatacyi kolei zostały o ile możności zniżone przez należyte zbadanie projektu budowy i exploatacyi, jak też przez wykonanie ścisłej kontroli w obydwóch kierunkach. Dalsze warunki, pod którymi Wydział krajowy i komisya drogowa udzielenie tej subwencyi proponuje, są te same, jak one były postawione przy uchwalaniu subwencyi w roku 1889 z tą tylko różnicą, że, gdy w wyżej wspomnianym reskrypcie ministerstwa handlu wskazanym został sposób ewentualnego przysporzenia kapitału budowy, stawia się warunek, by reszta (oprócz subwencyi) potrzebnego kapitału zakładowego, o ile nie zostanie dostarczoną przez miejscowych interesentów w zamian za akcye zakładowe, zebrało przedsiębiorstwo za Pomocą wypuszczenia walorów pierwszeństwa na podstawie gwarancyi przez Państwo udzielić się mającej.

Również zachodzi zmiana co do warunku, kiedy budowa ma być rozpoczętą i oznaczony jest termin najpóźniej w roku 1893.

Zważywszy: że część kraju najżyzniejsza pozbawiona jest komunikacyi kolejowej, niezbędnej dla jej rozwoju i dobrobytu, że usiłowania i starania interesentów w tym względzie datują się od dziesięciu lat;

że Wysoki Sejm uchwałą powziętą dnia 23. listopada 1889 uznał ważność i potrzebę tych linij kolejowych;

że gdy warunki w tym celu przez c. k. Rząd wstawiane niezmienione i w całej pełni przyjęte zostały, a więc niepłonną mieć można nadzieję, że c. k. Rząd wszelkie potrzebne poczyni kroki, by budowa tych linij najpóźniej w r. 1893 rozpoczętą została; Komisya drogowa zgodnie z propozycyą Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. W celu zabezpieczenia budowy sieci kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich z Tarnopola do Zaleszczyk, Skały i Iwania pustego (Mielnicy), przeznacza Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, jednorazową subwencyę w sumie pięciuset tysięcy złotych wal. austr.

II. Sejm przyznaje powyższą pomoc pod następującymi warunkami:

a) że w zamian za tę subwencyę otrzyma Reprezentacya kraju Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem akcye zakładowe przedsiębiorstwa sieci kolei wschodnio-galicyjskiej w nominalnej wartości 500.000 zł a. w.;

b) że resztę potrzebnego kapitału zakładowego pomienionych kolei, o ile nie zostanie dostarczoną przez miejscowych interesentów, w zamian za akcye zakładowe zbierze przedsiębiorstwo za pomocą wypuszczenia walorów pierwszeństwa (akcye pierwszeństwa i obligacye pierwszeństwa) na podstawie gwarancyi, której udzielić ma państwo w celu zabezpieczenia 4%-go dochodu na oprocentowanie i umorzenie walorów rzeczonych;

c) że przed rozpoczęciem budowy kolei zapewnioną zostanie wpłata całego kapitału potrzebnego na zupełne wykończenie całej sieci kolejowej powyżej oznaczonej;

d) że przed rozpoczęciem budowy złoży przedsiębiorstwo deklaracyę, iż pomieniona kolej budowaną będzie ile możności siłami krajowemi;

e) że budowa powyższej kolei zostanie rozpoczętą najpóźniej w roku 1893.

III. Jeżeli warunki objęte uchwałą II. zostaną dopełnione, wypłaci Wydział krajowy po otrzymaniu akcyj zakładowych przedsiębiorstwa, wymienionych w tejże uchwale, subwencyę kra-

jową w sumie 500.000 zł., wszakże nie wcześniej jak w 1893 roku, do rąk tych osób, które przedsiębiorstwo kolejowe do odbioru tej sumy i do pokwitowania w swojem zastępstwie prawnie upoważni.

IV. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby o przebiegu i stanie sprawy sieci kolei lokalnych wschodnio galicyjskich złożył sprawozdanie na sesyi najbliższej i w razie przyznania gwarancyi państwowej, w myśl uchwały II., przedstawił Sejmowi wniosek co do pokrycia wydatku na spłatę oznaczonej powyżej subwencyi krajowej.

Powyższą uchwałą załatwia się petycyę reprezentacyi miasta Tarnopola do l. 1019.

Lwów dnia 2 kwietnia 1892.

Przewodniczący:
J. Męciński w. r.

Sprawozdawca:
Jaworski w. r.

L. s. 759/92

Aleg. 224.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o wniosku posła Antoniewicza względem uznania potrzeby budowy kolei lokalnej z dworca krajowego do saliny w Kałuszu, tudzież o petycyach względem poparcia budowy niektórych kolei lokalnych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 28. listopada 1890 uznał Wysoki Sejm budowę kolei ze Stryja na Chodorów-Rohatyn-Brzeżany do Tarnopola i z Kołomyi na Horodenkę do Zaleszczyk nie tylko jako potrzebną lecz także wyraził gotowość pomocy materyalnej na rzecz powyższych kolei pod warunkiem, że zostanie przedtem zapewnioną stosowna pomoc państwa i interesantów. C. k. Ministerstwo handlu w reskrypcie z d. 18. lutego 1892 L. 18991/91 wyraziło zamiar odbycia konferencyi z wysłannikami Wydziału krajowego, w celu ułożenia programu całej sieci lokalnych kolei w kraju, sposobu sfinansowania potrzebnych ku temu środków, oraz innych norm co do budowy, przyszłej exploatacyi, taryf itp. w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 29. listopada 1890. Konferencya ta prawdopodobnie odbędzie się zaraz po skończonej wiosennej sesyi Rady państwa.

Oprócz powyższych linii wziętą jest w program przyszłej sieci kolei lokalnych linia, do której wniosek p. Antoniewicza się odnosi, ważna głównie dla tego, że ułatwia rolnikom pociąganie kainitu tak w gospodarstwie rolnem wiele znaczącego czynnika, rolę zasilającego, również mieści się ta linia, o którą petycyonuje gmina miasta Krosna, to jest kolei z Przybówki na Krosno, Duklę do granicy węgierskiej.

Obie więc te linie będą przedmiotem obrad na odbyć się mającej konferencyi.

Komisya drogowa wnosi,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

a) wniosek posła Antoniewicza względem budowy kolei lokalnej od dworca kolejowego do saliny (fabryki kainitu) w Kałuszu.

b) petycye Reprezentacyi miasta Rohatyna, Kozowy, Kołomyi i Krosna o poparcie budowy kolei ze Stryja na Chodorów, Rohatyn, Brzeżany do Tarnopola — z Kołomyi na Horodenkę do Zaleszczyk, z Przybówki na Duklę do granicy węgierskiej, przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu do właściwego użytku przy konferencyi, w Ministerstwie handlu odbyć się mającej, i z poleceniem zdania sprawy Sejmowi, ewentualnie poczynienia odnośnych wniosków na przyszłej sesyi sejmowej.

Lwów dnia 2. kwietnia 1892.

Przewodniczący:

J. Męciński w. r.

Sprawozdawca:

Jaworski w. r.

L. a. 911|92.

Aleg. 225.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o petycyach w sprawie budowy kolei lokalnej Kołomyja-Szeparowce-Delatyn.

Wysoki Sejmie!

Od Reprezentacyi gminnej miasta Kołomyi, od Wydziału Rady powiatowej tamże, od Stowarzyszenia kupców i przemysłowców w Kołomyi i od Towarzystwa budowy kolei Szeparowce-Delatyn weszły do Wysokiego Sejmu petycye w sprawie budowy tej kolei. Pierwsze trzy petycye zawierają prośbę o poparcie tej linii kolejowej, petycya zaś Towarzystwa budowy kolei zawiera prośbę, by Wysoki Sejm do budowy tej kolei przyjęciem sumy 150.000 zł. w akcyach zakładowych tego Towarzystwa się przyczynił.

Wysoki Sejm uchwałami z 20. października 1883, z 16. stycznia 1888 i z 28. listopada 1890 kolej wiodącą z Delatyna na Kołomyję, Horodenkę do Zaleszczyk uznał jako połączenie wówczas projektowanej, a obecnie budującej się linii państwowej Marmarosz-Sziget-Stanisławów z siecią linii wschodnio-galicyjskich za najbardziej odpowiadającą interesom okolicy, a Wydział krajowy w myśl wyżej wspomnianych uchwał sejmowych oświadczył odezwą z 3. września 1891 c. k. Namiestnictwu, iż gotów byłby przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek o przyznanie na ten cel stosownej subwencyi z funduszu krajowego z warunkiem odpowiednich ofiar ze strony państwa.

Co do części tej linii, t. j. z Delatyna do Kołomyi (Szeparowiec), będącej przedmiotem tych petycyj, Rząd odmówił wszelkiej subwencyi państwowej, odpada więc warunek, wskutek którego kraj pewną subwencyą przyczynićby się mógł. Linia Delatyn-Szeparowce ma wprawdzie znaczenie tylko lokalne, lecz z powodu budowy kolei Sziget-Stanisławów nabiera większego znaczenia i dla miasta Kołomyi i dla okolicy północno-wschodniej. Z podania Towarzystwa budowy kolejowej, nie opatrzonego żadnymi alegatami, komisya drogowa nie mogła osiągnąć żadnych bliższych szczegółów tak co do tego Towarzystwa, jak też co do kolei, względnie planu, kosztorysów, a najbardziej co do przyszłej rentowności.

Nie zapoznając jednak możliwego znaczenia ekonomicznego tej linii w przyszłej sieci kolei okalnych galicyjskich, komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycye miasta Kołomyi, Wydziału powiatowego, Stowarzyszenia przemysłowców i Towarzystwa budowy kolei Delatyn-Szeparowce przekazuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem bliższego zbadania i przedłożenia Sejmowi sprawozdania na najbliższej sesyi.

Lwów 2. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
J. Męciński w. r.

Sprawozdawca:
Jaworski w. r.

Aleg. 226.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o wniosku p. Kramarczyka z wezweniem do c. k. Rządu o wydanie zarządzeń w celu zapobieżenia niedostatkowi wskutek nieurodzaju w r. 1891.

Wysoki Sejmie!

Dnia 14. marca b. r. przekazany został komisyi budżetowej następujący wniosek p. Kramarczyka i towarzyszy:

Wzywa się Wysoki Rząd, by raczył:

I. We wszystkich powiatach, zagrożonych klęską głodową, z których weszły petycye do Wysokiego Sejmu, zarządzić odpisanie podatków gruntowych za I. półrocze 1892 i wstrzymać egzekucye o podatki zaległe za rok 1891.

II. Zarządzić roboty publiczne bądź to kosztem funduszu drogowego krajowego bądź też melioracyjnego we wszystkich powiatach i miejscowościach, gdzie się tego potrzeba okaże, i gdzie o takie roboty publiczne proszono.

III. Udzielać pożyczek bezprocentowych dla tych gmin i tych powiatów, gdzie na zasiewy wiosenne okaże się potrzeba.

IV. Sprowadzać kosztem Rządu kukurydzę dla tych gmin i tej ludności, gdzie już prawdziwa klęska głodowa zagrażać będzie, a to w miejsce udzielania pieniężnych zasiłków bezzwrotnych.

V. Zarządzić zniżenie taryf kolejowych przynajmniej o 50% od przewożonych produktów w celu klęski głodowej, oraz nasion, potrzebnych do zasiewów wiosennych, sprowadzanych przez Rady powiatowe, Urzędy gminne, lub Kółka rolnicze.

W załatwieniu tejże uchwały Wysokiego Sejmu, komisya budżetowa widzi się spowodowaną zauważyć co do powyższych wniosków:

Ad I. Już odpowiedź c. k. Komisarca rządowego, złożona w Izbie dnia 11. marca r. b. na interpelacye przez posła ks. Chotkowskiego i Potoczka, wyjaśniła co i jak dalece c. k. Rząd

przedsięwziął i zarządził celem usunięcia i zmniejszenia klęski głodowej, oraz jak dalece i w jakich warunkach odpisanie podatków gruntowych, w myśl ustaw obowiązujących jest możliwe. Można więc po nadto żywić nadzieję, że odezwa do c. k. Rządu poniżej sformułowana, spowoduje dalsze w tej mierze ulgi i pomoc.

Ad II. i III. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie niesienia pomocy ludności dotkniętej niedostatkiem wskutek zeszłorocznego nieurodzaju i załatwienie tegoż uchwałami Wys. Sejmu, powziętemi na wnioski komisyi budżetowej, dnia 29. marca r. b. — czynią w możliwej mierze zadość życzeniom wnioskodawców, zdając sprawę o wspólnych c. k. Rządu i Wydziału krajowego zarządzeniach co do robót publicznych, oraz co do pożyczek bezprocentowych dla gmin i powiatów.

Ad IV. Przedkłada komisya poniżej wniosek do uchwały.

Ad V. Komisya poinformowana została, że odnośne ulgi kolejowe zarządzone już zostały dekretem generalnej Dyrekcyi c. k. kolei państwowych z 7. marca r. b. na czas do końca maja, z tą tylko małą różnicą od życzenia wnioskodawców, że kółka rolnicze z odnośnemi żądaniami opustów w kosztach transportu w zatwierdzenie urzędów gminnych zaopatrywać się muszą.

Komisya budżetowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby ze względu na niedostatek spowodowany nieurodzajem w r. 1891, wstrzymał ściąganie podatków zalegających i nie zarządzał egzekucyj u dotkniętych — aż do późnej jesieni r. 1892.

II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by rozdawanie zapomóg głodowych uskuteczniał — o ile możności — w zbożu a nie w pieniądzach; oraz by się postarał o podobne współdziałanie c. k. Rządu.

Lwów 2. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:
Scipio *w. r.*

Aleg. 227.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o wniosku posła Merunowicza i towarzyszy w sprawie utworzenia funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę szkół.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu dnia 7. marca 1892 poseł Merunowicz postawił następujący wniosek:

1. Sejm ustanawia specyalny fundusz w sumie 300.000 zł., z którego mają być udzielane bezprocentowe pożyczki gminom na budowę szkół według warunków, które mają być oznaczone regulaminem, ułożonym przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową.

2. Na utworzenie tego funduszu ma być wstawiana w budżet krajowy, począwszy od roku 1892 kwota 50.000 zł. przez lat sześć.

Nie ulega wątpliwości, że kwota 15.000 zł. którą ma Rada krajowa do dyspozycyi na subwencye i pożyczki dla gmin na budowę szkół, jest tak niedostateczną, że nią ani w części żeczywistej potrzebie zadość uczynić nie można, a tém samem myśl poruszona przez posła Merunowicza ma pewne uzasadnienie. Że jednak sprawy takiej nie można dorywczo traktować, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Wniosek posła Merunowicza i towarzyszy o utworzenie funduszu pożyczkowego na budowę szkół przekazuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową zbadał, czy kapitały będące własnością majątku zarodowego krajowego funduszu szkolnego, mogłyby być użyte na utworzenie takiego funduszu pożyczkowego dla gmin wiejskich, przy równoczesnem zobowiązaniu funduszu krajowego do płacenia odsetek i stopniowego spłacania tych wypożyczonych kapitałów Radzie szkolnej krajowej“.

Lwów dnia 28. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz *w. r.*

Aleg. 228.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie przedłożenia projektu ustawy, uzupełniającej postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874 Nr. 29. Dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 18. marca b. r. zwrócił Wysoki Sejm komisyi prawniczej projekt do ustawy o wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych z dnia 20. marca 1874 i z poleceniem, aby komisya wzięła pod rozwagę wpływ projektowanej ustawy na prawo wyborcze do Rad powiatowych, Sejmu krajowego i Rady państwa i ewentualne w projekcie tym poczyniła zmiany.

Komisya prawnicza po przeprowadzonych naradach przedstawia co następuje:

Jest rzeczą pewną, że przyjęty w projektowanej ustawie census podatkowy 100 zł. jako wymagane minimum podatków realnych do otrzymania zezwolenia na utworzenie nowego ciała hipotecznego w księgach tabularnych — uniemożliwia tworzenie ciał tabularnych mniejszych a w szczególe takich, których właścicielom przysługiwaćby miało prawo głosu wirylnego w kuryi mniejszych posiadłości przy wyborach do Reprezentacyi powiatowej, do Sejmu krajowego i do Rady państwa.

Komisya już w roku 1890 w tym samym składzie jak obecnie, świadoma tych skutków, przyjęła wówczas wbrew wnioskom Wydziału krajowego rzeczony census podatkowy na kwotę 25 zł. a to równorzędnie z ustawą krajową z dnia 21. marca 1888 Nr. 41 Dz. u. kr., według której te posiadłości tabularne, które mniej jak 25 zł. w podatkach realnych rocznie opłacają, wcielone być mają do związku gminnego. Dlaczego zaś komisya w projektowanej obecnie a do zbadania zwróconej ustawie zgodnie z Wydziałem krajowym kwotę 100 zł. w. a. jako minimum podatkowe przyjęła, wyjaśnionem jest w sprawozdaniu

z dnia 15. marca b. r. do l. 1068, a wyjaśnienia te streszczają się głównie w tem, że c. k. Rząd projektu ustawy tej w roku 1890 przez Wysoki Sejm uchwalonej nie przedłożył do Najwyższej sankcyi właśnie dlatego, że tamże census podatkowy na kwotę 25 zł. w. a. oznaczony został i że c. k. Rząd, będąc przeciwnym tworzeniu się nowych drobnych ciał tabularnych wymaga, aby do utworzenia nowego ciała tabularnego kwota 100 zł. w. a. w opłacanych podatkach realnych ustanowioną była tak, iżby właścicielowi takiego ciała tabularnego przysługiwało prawo wyborcze w kuryi dla większych posiadłości.

Większość komisyi nie była i nie jest wcale przeciwną tworzeniu się nowych ciał tabularnych z opłacanym podatkiem realnym poniżej 100 zł. i z uwagi na dotychczasową praktykę, która wykazuje, że c. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy wydawały częstokroć konsensa — chociaż opłacany podatek realny z wydzielić się mających części kwoty 100 zł. nie dosięgał a nawet znacznie był niższym, — z uwagi, że praktyka taka i nadal utrzymać się może, a to częstokroć ze względu na znaczny paręset morgowy wydzielony obszar a niski podatek gruntowy, częstokroć zaś ze względu i na osobę, która obszar ów wydziela i prawo głosu wirylnego w kuryi mniejszej posiadłości nabyć pragnie — z dalszej uwagi, że niepodobna jest wdawać się z c. k. Rządem niejako w targ o ów census podatkowy i badać czyli np. kwota 60 zł lub 80 zł. przez c. k. Rząd jako minimum podatkowe przyjęta zostanie lub nie, — większość komisyi postanowiła odstąpić od ustanawiania jakiegokolwiek census podatkowego w §. 1. projektowanej ustawy i pozostawić c. k. Rządowi, aby takowy w porozumieniu z Wydziałem krajowym decydował w każdym poszczególnym wypadku czyli z wydzielonych części nowe ciało tabularne utworzonem być może, to jest pozostawić sprawę tę tak, jak ona obecnie istnieje, że c. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy wydają konsensy na utworzenie nowych ciał tabularnych, stosownie do orzeczenia najwyższego Trybunału sprawiedliwości z dnia 11. grudnia 1883 r.

Nie ma też żadnej wątpliwości, że c. k. Rząd zgodzi się na to; wynika to bowiem z motywów rządowych, uzasadniających nieprzedłożenie do sankcyi projektowanej w r. 1890 ustawy. Wypowiedziano tam dosłownie: „że jeśli wogóle ma być w ustawie zamieszczony jakiś census podatkowy“ to Rząd jako minimum oznacza kwotę 100 zł., z czego wynika, że c. k. Rząd wolałby, aby zgoła żaden census nie był oznaczony i aby sprawa wydawania konsensów na utworzenie nowych ciał tabularnych tak, jak dotąd dowolnej ocenie Rządu pozostawioną była.

Uchwaliła zatem komisya większością głosów sześciu przeciwko trzem skreślić w §. 1. projektowanej ustawy słowa: „roczna należytość w podatkach rządowych realnych z tychże części najmniej 100 zł. wynosi, przez co umożliwionem też zostanie tworzenie nowych ciał tabularnych, opłacających w podatkach realnych poniżej 100 zł. i wykonujących prawo głosu wirylnego w kuryi mniejszych posiadłości, jeśli c. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy zezwolenie swoje ku temu udzielą.

Mniejszość komisyi była zaś tego zdania, aby census podatkowy w kwocie 100 zł. w projektowanej ustawie został utrzymany, — a to raz dlatego, że obowiązująca ustawa wyborcza zastała tych mniejszych posiadaczy ciał tabularnych na gruncie a nie mogąc wobec przyjętej cyfry podatkowej 100 zł. nadać im prawa wyborczego w kuryi wielkiej własności, uczyniła dla nich tylko wyjątek, nadając im prawo głosu wirylnego w kuryi mniejszych posiadłości, że wyjątek ten przez tworzenie nowych mniejszych ciał tabularnych dalej praktykowanym być nie powinien — a następnie i dlatego, że jakiś census podatkowy w projekcie ustawy przyjąć należy a to choćby w tym celu, aby nowonabywca miał przynajmniej względną pewność, że zezwolenie na utworzenie nowego ciała tabularnego otrzyma.

Ponieważ już przy ogólnej rozprawie na posiedzeniu pełnej Izby w dniu 18. marca 1892 niektóre ustępy projektowanej ustawy poddane były krytyce, przeto komisya uznała za stosowne przystąpić ponownie do rewizyi tych ustępów — a w szczególe:

a) Co do ustępu 3. §. 1. postanowiła komisya jednomyślnie, pozostawić ustęp ten nienaruszony a to dlatego, że prawa nabywającego części z dóbr tabularnych, — zanim uzyskać zdoła konsens c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego na utworzenie nowego ciała tabularnego, oraz wpis prawa własności w księdze tabularnej, — na co oczywiście kilka miesięcy czasu potrzeba, mogą być wielce zagrożone przez różne wpisy i zmiany, jakie na szczepowem ciele tabularnem w międzyczasie zajść mogą — a nowonabywca ten nie ma innego środka prawnego, jak tylko przepis §. 53, 54 i 55 ogólnej ustawy hipotecznej, nadający mu jednak tylko do dni 60ciu stopień pierwszeństwa hipotecznego, — czas ten zaś jest za nadto krótkim do dopełnienia potrzebnych formalności. Jeśli zatem nowonabywca z wydzielonych części dóbr tabularnych utworzy sob e ciało hipoteczne w księdze gruntowej i uzyska wpis prawa własności, — co bez przeszkody i zaraz po spisaniu kontraktu nastąpić może, tedy unika on wszelkiego niebezpieczeństwa a pozostawia mu się możność, jeśli odnośny konsens otrzyma, przeniesienia tego ciała hipotecznego do ksiąg tabularnych.

Jest to postanowienie w wielu wypadkach bardzo pożądane a tembardziej potrzebne, gdy obecnie dla utworzenia nowego ciała tabularnego żaden census podatkowy oznaczonym nie jest i gdy nowonabywca wiedzieć już wcale nie może, czyli odnośny konsens udzielonym mu zostanie lub nie.

b) Co do ustępu 2. §. 2., to komisya również postanowiła jednomyślnie pozostawić stylizacyę tego ustępu nienaruszoną. Jakkolwiek bowiem wyrażenia: „równocześnie lub też wcześniej“, — „nie o wiele niższej kwoty“ — nie są stanowcze, to jednakowoż nie będą one przedstawiały dla sędziego tabularnego żadnej wątpliwości, ponieważ sąd właściwy jak to 3ci ustęp tegoż paragrafu postanawia, przed załatwieniem podania tabularnego zasięgnąć ma w tej mierze opinii c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego i jeżeli władze te pod względem czasu i wysokości podatku nie będą miały zarzutów i na wcielenie nabytych cząstek do ciała tabularnego się zgodzą, tedy sędzia tabularny załatwi stanowczo wniesione podanie tabularne.

Te chwiejne wyrażenia „równocześnie lub wcześniej, lub nie o wiele niższej kwoty“ — muszą nawet być użyte, albowiem kupna i sprzedaże w celach komasacyjnych ciągną się częstokroć latami całemi, odnośne kontrakty zawiera się różnymi czasami, a cyfry podatkowe sprzedanych i nabytych części gruntowych nigdy prawie nie są zupełnie równe, chyba tylko przypadkowo.

c) Co do ustępu 1. §. 3. komisya również jednomyślnie postanowiła pozostawić pierwotną stylizacyę tego ustępu, takowa bowiem jest jasną i żadnych nie powinna wywołać wątpliwości, ile że rozchodzi się tu nie o wcielanie ciał tabularnych do związku gminy, ku czemu wedle §. 2. ust. z dnia 21. marca 1888 Nr. 41 Dz. u. kr. potrzeba zezwolenia władzy politycznej i Wydziału krajowego, oraz umowy z dotyczącą gminą, — lecz o wcielenie do związku gminnego tych drobnych posiadłości, które opłacając w podatkach realnych mniej jak 25 zł. już stosownie do §. 1. ustęp 3ci wyż powołanej ustawy do związku odnośnej gminy katastralnej wcielone być winny, które tym sposobem charakter gruntów niegdyś dominikalnych utracą a w następstwie z urzędu z ksiąg tabularnych wyłączone i do ksiąg gruntowych odnośnej gminy katastralnej przeniesione być powinny.

Komisya prawnicza przedkłada zatem ponownie załączony projekt ustawy pod uchwałę Wysokiego Sejmu.

Lwów dnia 23. marca 1892.

Przewodniczący:

Zoll.

Sprawozdawca:

Klemensiewicz.

Ustawa

z dnia . . . . . uzupełniająca postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874 Nr. 29. Dz, u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

§. 1.

Dla części składowych, wydzielonych z posiadłości tabularnej, może być osobny wykaz hipoteczny utworzony w księgach tabularnych, jeżeli strona w odnośnem podaniu tabularnem przedłoży dowód, że c. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy zgadzają się na utworzenie takiego wykazu.

W braku powyższych warunków utworzonem będzie dla takich wydzielonych części składowych nowe ciało hipoteczne w księgach gruntowych dla posiadłości nietabularnych.

Gdyby jednak właściciel takiego nowego ciała w przeciągu jednego roku od daty zawarcia odnośnego kontraktu przedłożył zezwolenie c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego na utworzenie z tychże samych części składowych nowego wykazu tabularnego, natenczas powyższe ciało hipoteczne może być na żądanie właściciela przeniesione do ksiąg hipotecznych tabularnych.

§. 2

O ile zachodzą warunki przewidziane w §. 5 ust. kraj. z dnia 20. marca 1874 Nr. 29. Dz. u. kr. mogą być posiadłości tabularne lub wydzielone części składowe tychże na żądanie właściciela albo wcielone do innego wykazu hipotecznego posiadłości tabularnej, objętej tąż samą księgą gruntową, albo do wykazu hipotecznego księgi gruntowej dla posiadłości nietabularnych tejże samej gminy katastralnej, a to z zastosowaniem przepisów ustawy z dnia 6. lutego 1869 Nr. 18. dz. p. p.

Pod tymi samymi warunkami mogą posiadłości nietabularne lub wydzielone z nich części składowe wcielone być do wykazu hipotecznego posiadłości tabularnej, jeżeli będzie wykazanem, iż równocześnie z tem wcieleniem lub też wcześniej wydzieloną została z tejże posiadłości tabularnej taka część, z którejby roczna należytość w podatkach rządowych realnych nie wynosiła o wiele niższej kwoty od tej, jaka przypada z posiadłości nietabularnej, wcielić się mającej.

Przed zezwoleniem na żądane wcielenie sąd właściwy zasięgnąć ma opinii c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego.

§. 3.

Posiadłości tabularne, które w myśl ustawy krajowej z dnia 21. marca 1888, Nr. 41. Dz. u. kr. wcielone zostaną do związku gminnego, mają być przez właściwe sądy z urzędu wydzielone z ksiąg hipotecznych, przeznaczonych dla posiadłości tabularnych a przeniesione do ksiąg hipotecznych, obejmujących wykazy posiadłości nietabularnych tej samej gminy katastralnej.

W tym celu zawiadamiać będzie c. k. Namiestnictwo sądy kolegialne o każdem takiem prawomocnem wcieleniu posiadłości tabularnej do związku gminnego.

§. 4.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie zaraz po jej ogłoszeniu.

§. 5.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i sprawiedliwości.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. s. 554/1892.

Aleg. 229.

Sprawozdanie

komisyi drogowej w przedmiocie prośby Samuela Silbersteina, dzierżawcy myt na drogach krajowych w powiecie Krakowowskim o zwolnienie go od dzierżawnego kontraktu lub zniżenie czynszu.

Wysoki Sejmie!

Na mocy zawartego z Wydziałem krajowym kontraktu wydzierżawił Samuel Silberstein dnia 29. grudnia 1890 na przeciąg 3 lat t. j. do 31. grudnia 1893 prawo poboru myta, na stacyach w Branicach, Kossowie i Przegini duchownej łącznie za rocznym czynszem w kwocie 2.150 zł. przewyższającym dawniejszą tenutę o zł. 142·50.

Gdy jednak wskutek zamknięcia rosyjskiej granicy dla przewozu produktów rolniczych, oraz wskutek ułatwionego polepszonemi drogami gminnemi omijania, rogatek, frekwencya na drogach krajowych, znacznie się umniejszyła, wniósł Samuel Silberstein dnia 15. kwietnia 1891 do Wydziału krajowego prośbę o zniżenie czynszu dzierżawnego.

Prośbie wniesionej odmówił jednak Wydział krajowy dekretem z dnia 10. lipca 1891 L. 21.458 motywując odmowę swą tym, że prośba żadnego nie ma poparcia w warunkach obowiązującej ugody dzierżawnej oraz, iż uwzględnienie tego rodzaju prośby tylko w drodze łaski przez Wysoki Sejm uzyskanem być może.

Powołując się na ten ostatni ustęp orzeczenia Wydziału krajowego, wniósł Samuel Silberstein na teraźniejszej sesyi remonstracyę swą do Wysokiego Sejmu, która komisyi drogowej do sprawozdania przydzieloną została. Otóż komisya drogowa rozpoznawszy tę sprawę — i zważywszy po 1-sze,

że Wydział powiatowy krakowski, ze stosunkami lokalnymi jak najdokładniej obznajomiony, prośbę Seliga Silbersteina popiera — po 2-gie;

że inżynier dróg krajowych w powiecie Krakowskim, delegowany przez Wydział krajowy do zdania sprawy nad prośbą Samnela Silbersteina za tem się oświadczył, aby temu dzierżawcy dla pokrycia doznanych strat z czynszu dzierżawnego rocznie kwotę 200 zł. opuścić;

że wreszcie i Wydział krajowy odmowną swą rezolucyą, niekompetencyą do uwzględnienia wniesionej prośby motywuje, przedstawia Wysokiemu Sejmowi następujący wniosek do uchwały.

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zezwala, aby dzierżawcy poboru myt na drogach krajowych powiatu Krakowskiego w Branicach, Kossowie i Przegini duchownej Samuelowi Silbersteinowi od 1. Stycznia 1892 począwszy, aż po koniec kontraktu zniżony był dalszy czynsz dzierżawny rocznie o zł. dwieście.

Lwów dnia 24. marca 1892.

Przewodniczący:
J. Męciński *w. r.*

Sprawozdawca:
Gross *w. r.*

L. s. 1.666|92.

Aleg. 230.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej nad sprawozdaniem Wydziału krajowego w sprawie wyłączenia gminy z obszaru dworskiego Bałuczyn z okręgu c. k. Sądu powiatawego i c. k. Starostwa w Złoczowie a przydzielenia do c. k. Sądu powiatowego w Glinianach i c. k. Starostwa w Przemyślanach — oraz sprawozdanie nad petycyą Wydziału powiatowego w Złoczowie L. s. 1.066 wniesioną do Wysokiego Sejmu przeciw zamierzonemu wyłączeniu.

Wysoki Sejmie!

Gmina Bałuczyn wniosła wskutek jednogłośnej uchwały Rady gminnej z dnia 15. kwietnia 1890 prośbę do Wydziału krajowego o wyłączenie jej z okręgu c. k. Starostwa i c. k. Sądu powiatowego w Złoczowie, i przydzielenie jej do c. k. Sądu powiatowego w Glinianach oraz do c. k. Starostwa w Przemyślanach.

Na poparcie swego żądania przytacza gmina, że gdy od siedziby Sądu i Starostwa w Złoczowie oddaloną jest 27 kilometrów drogi prywatnej, to odległość jej od Glinian wynosi $2^1/_2$ kilom. drogi szutrowanej, zaś od Przemyślan 23 kilometrów.

Z powodu tak znacznego oddalenia mieszkańcy gminy, udając się w sprawach urzędowych do Złoczowa, wiele czasu na przebycie tak długiej drogi tracą, bo częstokroć dniem naprzód z domu na termin wyjeżdżać trzeba i znaczne koszta podróży ponosić. Gdy jednak Bałuczyn do c. k. Sądu w Glinianiach przyłączony zostanie, uniknie się kosztów i niedogodności.

Podnosi też gmina Bałuczyn w swej prośbie, że spodziewane jest wkrótce utworzenie c. k. Urzędu podatkowego w Glinianach, co ułatwiłoby gminie i jej mieszkańcom uiszczanie podatków i innych należytości.

Słusznie też podnosi sprawozdanie Wydziału krajowego, że miasto Gliniany jest dla mieszkańców Bałuczyna najbliższym punktem handlowym, gdzie produkta swe zbywają i zaopatrują swe potrzeby; do Złoczowa zaś udają się tylko w sprawach urzędowych.

C. k. Sąd krajowy wyższy w odezwie swej do Wydziału krajowego z dnia 10. marca 1891 L. 711 oświadczył zgodnie z opinią c. k. Sądu powiatowego, jakoteż Prezydyum c. k. Sądu obwodowego w Złoczowie, że przydzielenie Bałuczyna do c. k. Sądu powiatowego w Glinianach jest pożądanem ze względu na wymiar sprawiedliwości.

Obszar dworski w Kutkorzu, do którego należy folwark w Bałuczynie, sprzeciwia się projektowanej zmianie; nie podaje jednak powodów.

Rada powiatowa w Złoczowie uchwaliła na posiedzeniu dnia 6. maja 1890 oświadczyć się przeciw wyłączeniu Bałuczyna z powiatu Złoczowskiego ze względu na ewentualny ubytek w dochodach powiatowych.

Wydział krajowy, rozpatrzywszy sprawę uznał, że przeszkody stawiane przez obszar dworski i Radę powiatową są „małej wagi“ a uwzględniając rzeczywiste potrzeby i niedogodności mieszkańców Bałuczyna, wnosi, by Wysoki Sejm raczył przychylnie się oświadczyć za przyłączeniem tej gminy do c. k. Sądu w Glinianach i do c. k. Starostwa w Przemyślanach.

Przed rozpatrzeniem sprawozdania Wydziału krajowego w komisyi administracyjnej, przydzieloną jej została petycya Wydziału powiatowego w Złoczowie przeciw wydzieleniu Bałuczyna.

W petycyi tej prostuje Wydział powiatowy podane przez gminę oddalenie Bałuczyna od Złoczowa i Przemyślan, a wykazuje, że z powodu nieznacznych różnic w tych oddaleniach przyłączenie Bałuczyna do Starostwa w Przemyślanach nie przyniesie gminie żadnych korzyści.

Następnie podaje Wydział powiatowy przeszkody, które zdaniem komisyi nie są „małej wagi“ i zasługują na uwzględnienie. Z załączonego do petycyi planu okazuje się bowiem, że przez wydzielenie Bałuczyna, zostanie rozdzielony c. k. Sąd i powiat Złoczowski „na dwa odrębne kompleksy“, których granice przedzielałby powiat Kamionecki. Zdaniem komisyi byłby to zapewne jedyny w kraju — w ten sposób rozdzielony Sąd lub powiat, a wątpić należy, czy c. k. Rząd zgodziłby się na utworzenie takiego powiatu.

Następnie podnosi Wydział powiatowy, że w roku 1891 zbudował na terytoryum Bałuczyna drogę szutrowaną, na którą z własnych funduszów powiatowych wyłożył 9.807 zł. w. a. Przez oddzielenie Bałuczyna, umniejszyłby się dochód powiatu, który 17% dodatków powiatowych uchwala, o 322 zł. w. a. Jest to także zdaniem komisyi okoliczność nie „małej wagi“, jeżeli się zważy, że inwestycye robione z funduszów powiatowych oparte są wyłącznie na dodatkach do podatków, a obmyślane w przekonaniu, że wydatność tych dodatków się nie zmniejszy. Gdyby dopuszczalnem nawet było, utworzenie powiatu składającego się z dwóch odrębnych części, to w obecnym wypadku wyrządziłoby się Radzie powiatowej Złoczowskiej niesłuszność, umniejszając przez wyłączenie Bałuczyna jej dochody, w obec zwiększonych wydatków, powstałych właśnie z wybudowania drogi w tej gminie.

Komisya sądzi, że jakkolwiek w interesie gminy Bałuczyna leży przyłączenie jej do c. k. Sądu w Glinianach, to wobec poważnych zarzutów, podniesionych w petycyi Wydziału powiatowego Złoczowskiego, wypadałoby nadać sprawie taki kierunek, by w razie uwzględnienia życzeń gminy, nie ucierpiały interesa powiatu Złoczowskiego, jak naprzykład przez stosowne terytoryalne zmiany sąsiednich powiatów, lub w inny sposób. To jednak wymaga bliższego zbadania, które tylko Wydział krajowy przeprowadzić może.

Komisya przeto wnosi,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by prośbę gminy Bałuczyn o wyłączenie jej z c. k. Sądu i c. k. Starostwa w Złoczowie a przyłączenie do c. k. Sądu w Glinianach i c. k. Starostwa w Przemyślanach ponownie zbadał, biorąc równocześnie pod rozwagę petycyę Wydziału powiatowego w Złoczowie z dnia 23. lutego 1892 L. s. 1.066.

II. Uchwałą tą zostaje równocześnie załatwioną petycya Wydziału powiatowego w Złoczowie do L. s. 1.066.

Lwów dnia 26. marca 1892.

Przewodniczący:

S. Koziebrodzki *w. r.*

Sprawozdawca:

Mikołaj Torosiewicz *w. r.*

Aleg. 231.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o petycyi gminy Wierzawice i dwudziestu ośmiu innych gmin powiatu Łańcuckiego w przedmiocie należytości za doręczanie pism sądowych.

Wysoki Sejmie!

Gmina Wierzawice i 28 innych gmin powiatu Łańcuckiego wniosły do Wysokiego Sejmu petycye, przypominające załatwienie wniosku posła Żardeckiego, który się domagał, by zniesiono opłatę $17^1/_2$ centów za doręczenie pism sądowych, i żeby pisma sądowe doręczano za opłatą należytości pocztowych.

Wysoki Sejm załatwił już wniosek powyższy równocześnie z podobnym wnioskiem posła Teliszewskiego uchwałą z dnia 26. listopada 1889, którą c. k. Rząd został wezwany:

1) Ażeby należytość za doręczenie pisma sądowego z kwoty $17^1/_2$ centów zniżył na kwotę 10 centów w. a.

2) Aby poczynił odpowiedne zarządzenia w celu zapewnienia ścisłego wykonywania przepisów rozporządzenia ministeryalnego z dnia 3. lipca 1854 l. 169 Dz. u. p.

3) Aby przepisy powyższe uzupełnił postanowieniami, któreby wypowiedziały, czy należy się opłata, i kto ma uiszczać takową w tych wypadkach, w których pismo sądowe wydane zostało z urzędu.

Na rezolucye powyższe otrzymał Wydział krajowy w odezwie Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 22. stycznia 1891 l. 263 odpowiedź tej treści, że c. k. Ministerstwo sprawiedliwości wydało polecenie do c. k. wyższych Sądów krajowych we Lwowie i Krakowie, aby przestrzegano ściśle przepisów istniejących względem poboru należytości za doręczanie pism sądowych, że c. k. Ministerstwo na podstawie przedkładanych sobie co roku wykazów pobranych należytości wykonuje kontrolę w tym kierunku, aby należytości wspomnianych używano wyłącznie na przeznaczone cele, że jednak c. k. Rząd do żądania o zniesienie, względnie zniżenie należytości od doręczeń, obecnie jeszcze przychylić się nie może.

W ten sposób odroczył c. k. Rząd załatwienie kwestyi zniżenia opłat za doręczanie pism sądowych do czasu możebnie najdalszego, poruszoną zaś przez Wysoki Sejm potrzebę uzupełnienia przepisów rozporządzenia ministeryalnego z dnia 3. lipca 1854 l. 169 Dz. u. p. pominął zupełnie milczeniem.

Wysoki Sejm, licząc się z trudnościami, któreby całkowite zniesienie opłat za doręczanie pism sądowych c. k. Rządowi przysporzyło, domagał się jedynie zmniejszenia opłaty na 10 centów.

Owoż komisya prawnicza mniema, że cele, jakie c. k. Rząd z opłatą należytości za doręczenie pism Sądowych połącza, dałyby się z pewnością osiągnąć nawet przy tej zmniejszonej opłacie

Roczne wykazy Sądów powiatowych przekonują, że suma uzbieranych należytości nie jest w ścisłym stosunku do rozmiarów agend sądowych.

Objaw ten nie jest wcale wynikiem jakowej wadliwej manipulacyi z pieniądzmi pobranymi, ale wskazuje raczej na to, że są Sądy, które uwzględniając utyskiwanie ludu wiejskiego, dozwalają nlg w pobieraniu i w egzekwowaniu należytości za doręczenia.

Mimo to, uzbiera się widocznie zawsze tyle, że i posłańców sądowych się opłaci i systemizowanych woźnych stosownie się obdzieli.

Z drugiej strony znachodzą się nawet Sądy, które po opłaceniu posłańców sądowych i po odpowiednem obdzieleniu systemizowanych woźnych, remanenta kasowe na rok następujący przenoszą.

Spostrzeżenia uzasadniają przypuszczenie, że zniżenie należytości za doręczania byłoby przecież dopuszczalne, nie uwłaczając wcale celom, jakie c. k. Rząd z poborem takowych połącza.

Oczywiście, że w kwestyi tej zadecydują ostatecznie informacye ze strony Sądów powiatowych, jeśliby c. k. Rząd chciał zasięgnąć takowe w tym kierunku, czy zdołają Sądy przy zniżonej należytości 10 centów opłacić potrzebnych posłańców i obdzielić przytem odpowiednio systemizowanych woźnych.

Bądź co bądź kwestya zniżenia należytości za doręczenia jest istotnie piekącą, bo przekonanie o nadmiernej wysokości tejże jest ogólne.

Ponieważ c. k. Rząd nic nie odpowiedział na poruszoną kwestyę uzupełnienia przepisów rozporządzenia Ministerstwa z dnia 3. lipca 1854 L. 169 Dz. u. p. mianowicie:

Czy należy się opłata, i kto ma uiszczać takową za doręczenie pisma wydanego z urzędu, przeto należałoby rzecz tę poruszyć ponownie; komisya prawnicza jest bowiem przekonaną, że gdyby Sądom powiatowym postawiono w tym przedmiocie kwestyonaryusz szczegółowy, wtedy otrzymałby c. k. Rząd prawdziwy kalejdoskop zapatrywań i praktyk w tym względzie, i przekonałby się, że to jest sprawa, która na dyskrecyę mniej lub więcej trafnych poglądów indywidualnych nadal pozostawioną być nie może, i koniecznie uregulowania potrzebuje.

W następstwie powyższego sprawozdania, wnosi komisya prawnicza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm nawiązując rzecz do swojej rezolucyi z dnia 26. listopada 1898 w sprawie należytości za doręczanie pism sądowych i do odpowiedzi c. k. Rządu przy odezwie Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 22. stycznia 1891 L. 263 udzielonej, zwraca uwagę i wzywa c. k. Rząd o przyspieszenie przeprowadzenia sprawy zniżenia obecnych należytości za doręczanie pism sądowych.

2) Sejm ponawia swoję rezolucyę z dnia 26. listopada 1889, żeby c. k. Rząd przepisy rozporządzenia ministeryalnego z dnia 3. lipca 854 L. 169 Dz. u. p. zechciał uzupełnić postanowieniami, któreby wypowiedziały, czy należy się opłata za doręczenia, i kto ma uiszczać takową w tych przypadkach, w których pismo sądowe wydane zostało z urzędu.

Lwów dnia 30. marca 1892.

Przewodniczący:
Zoll *w. r.*

Sprawozdawca:
Krynicki *w. r.*

L. W. kr. 16.121/92.

Aleg. 232

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z osad, powstałych z rozparcelowania posiadłości tabularnej Golce, nowej gminy administracyjnej pod nazwą „Majdan“ w powiecie Niskim.

Wysoki Sejmie!

Z rozparcelowanej posiadłości dworskiej Golce stare, w powiecie niskim położonej, powstało 343 posiadłości włościańskich o powierzchni przeszło 2.588 morgów, z ludnością 780 dusz.

Nową tę osadę tworzy ludność z różnych stron kraju tamże przybyła, której z ludnością miejscową w Golcach starych nie łączą żadne stosunki ani majątkowe ani rodzinne.

Dla tych nowych posiadłości utworzoną została nowa księga gruntowa jako uzupełnienie księgi gminy katastralnej Golce stare, w obrębie której znajdował się rozparcelowany obszar dworski.

Z obszaru dworskiego pozostała tylko jedna parcela dominikalna l. kat. 81/79 pod nazwą „Strażnica“, o powierzchni 1.138 □ sążni, dla której utworzony został osobny wykaz hipoteczny w księgach gruntowych c. k. Sądu obwodowego w Rzeszowie.

Jakkolwiek te nowe osady nie zostały urzędownie wcielone do związku gminy Golce, mimo to przyczyniają się one z własnej woli do pokrycia wszelkich potrzeb administracyi gminnej w Golcach, nie mając w zamian za ten dobrowolny ciężar żadnych korzyści, ani też udziału w administracyi. Gmina Golce posiada swój odrębny majątek a mianowicie pastwiska i lasu około 200 morgów, z którego osadnicy na dawnych gruntach dworskich, nie będąc faktycznie wcieleni do związku gminy, korzystać nie mogą, jak niemniej z instytucyi kasy pożyczkowej gminnej. Nie mogą też korzystać z innych urządzeń gminnych, albowiem odległość przeszło 6-kilometrowa od gminy Golce jak niemniej las, dzielący osadę od gminy, są ku temu przeszkodą. W dodatku wyrodziła się między osadnikami jednej i drugiej miejscowości, jak to Wydział powiatowy stwierdza, pewna wzajemna niechęć, która wspólną pracę i dodatnią działalność dla dobra gminy niemożliwą czyni.

Z tych powodów proszą pomienieni osadnicy o utworzenie z ich posiadłości odrębnej gminy pod nazwą Majdan. Zarazem właścicielka pozostałej z obszaru dworskiego jedynej parceli dominikalnej L. kat. 81/79 prosi, aby i jej posiadłość weszła w skład tej nowej gminy.

Rada gminna w Golcach uchwałą swoją z 18. sierpnia 1891 oświadczyła, iż nietylko przeciw żądaniu temu nie ma nic do zarzucenia, ale nawet wyraziła prośbę o przychylne załatwienie żądania osadników tem bardziej, ile że osada zwana Majdan nie może z powodu jej znacznego oddalenia podlegać administracyi gminnej w Golcach, — a nadto iż między mieszkańcami tych miejscowości panują nieprzyjazne stosunki. Rada powiatowa w Nisku jednomyślnie powziętą uchwałą z dnia 7. sierpnia 1891 popiera prośbę tę najgoręcej.

C. k. Starostwo w Nisku odezwą z 3. października 1891 L. 16.063 a c. k. Namiestnictwo we Lwowie odezwą z 30. marca 1892 L. 24.741 oznajmiło, że także względy publiczne nie stoją żądaniu osadników na przeszkodzie. — Wydział krajowy, badając tę sprawę, na podstawie przedłożonych mu aktów przyszedł do przekonania, że żądanie osadników, skoro połączenie ich z wyż wyłuszczonych powodów z gminą Golce jest prawie niemożliwem a nadto byłoby dla nich bez żadnej korzyści, jest zupełnie usprawiedliwionem. Rozchodziłby się mogło głównie tylko o to, czyli ta nowa gmina nie będzie zbyt wątłą jednostką administracyjną i czyli potrafi podołać zadaniom i obowiązkom samodzielnej gminy. Przedstawiony przez Wydział powiatowy projekt budżetu przyszłej gminy oblicza przypuszczalne wydatki na administracyę i na szkołę łącznie w kwocie 175 zł.

Majątku, z któregoby wydatki pokrywać można, osada ta nie posiada żadnego. Jedynem źródłem dochodu mogłyby być tylko dodatki do podatków a te ostatnie przypisane są obecnie tej osadzie w kwocie 565 zł. 83 ct. a. w.; na pokrycie przypuszczalnych potrzeb wypadałoby więc nałożyć dodatek gminny w wysokości około 30 ct. od jednego złotego a. w. Jakkolwiek wydatek ten dla opodatkowanych będzie niewątpliwie dość uciążliwym, zwłaszcza w połączeniu z innemi należytościami publicznemi, to jednak mając na względzie, że dziś uiszczane przez osadników dodatki i prestacye na rzecz administracyi gminnej w Golcach — nie przynoszą osadnikom zgoła żadnej korzyści, Wydział krajowy mimo dość słabej siły podatkowej tej przyszłej gminy pozwala sobie przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na utworzenie z niej nowej gminy.

Wniosek na wyłączenie osady ze związku gminy Golce Wydział krajowy uważa za zbyteczny, albowiem skoro posiadłości te do r. 1890 t. j. do czasu założenia dla nich nowych wykazów hipotecznych, w księdze gruntowej dla mniejszych posiadłości stanowiły obszar dworski i skoro wcielenie tych posiadłości podług odezwy c. k. Namiestnictwa we Lwowie z 30. marca 1892 r. L. 24.741, do związku gminy Golce dotąd w drodze urzędowej nie nastąpiło, należy uważać osady te jako do żadnej gminy dotąd nie wcielone.

Również prośba właścicielki pozostałej parceli dominikalnej o wcielenie jej posiadłości do związku przyszłej gminy Majdan nie może być na tej drodze załatwioną, albowiem rzecz ta stać się może aktualną dopiero po utworzeniu z dotychczasowych osad włościańskich nowej gminy i przeprowadzoną być może w drodze administracyjnej na zasadzie przepisów §§. 95. i 97. ust. gm. i §. 2. ustawy z dnia 21. marca 1888 Nr. 41 dz. u. k.

Wydział krajowy zbadał również, czyli jakie trudności techniczne żądaniu osadników nie stoją na przeszkodzie.

Chociaż nie ma opinii władzy katastralnej co do rozgraniczenia tej osady od gminy Golce, to jednak dołączone do aktów mapy przekonują, że cała osada jest ściśle terytoryalnie ze sobą połączoną a od strony gminy Golce las stanowi naturalną granicę między temi miejscowościami.

Nadto tak Rada gminna w Golcach jak i Wydział powiatowy oświadczają, że grunta pojedynczych gospodarstw nie wchodzą w obręb jednej lub drugiej osady, lecz stanowią dla siebie jednę terytoryalną całość, tudzież iż mapy katastralne dla tej nowej gminy z powodu założenia dla niej nowych wykazów hipotecznych są sporządzone i granica tem samem ustaloną.

Na podstawie tedy przedstawionego stanu rzeczy Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy:

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 3. kwietnia 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o utworzeniu z osady powstałej wskutek rozparcelowania majętności tabularnej Golce nowej gminy pod nazwą „Majdan“ w powiecie Niskim.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam jak następuje:

Art. I.

Posiadłości powstałe wskutek rozparcelowania majętności tabularnej Golce, objęte wykazami hipotecznymi księgi gruntowej gminy katastralnej Golce, począwszy od porządkowej liczby 84 (ośmdziesiąt cztery) do liczby 426 (czterysta dwadzieścia sześć) włącznie, tudzież objęte spisem I. obejmującym dobro publiczne oznaczone liczbami katastralnemi 1230, 1234 do 1239 włącznie i 2365, stanowić mają nową samoistną gminę administracyjną pod nazwą „Majdan“.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. s. 1.988/92.

Aleg. 233.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej w przedmiocie poręki kraju dla zaciągnąć się mającej przez gminę miasta Krakowa pożyczki 1,500.000 zł. w. a.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedłożył sprawozdaniem z 29. marca 1892 projekt ustawy o poręczeniu przez kraj pożyczki 1½ milionowej, którą miasto Kraków zaciągnąć zamierza w czeskiej kasie oszczędnosci.

Wniosek ten przekazał Wysoki Sejm komisyi budżetowej do załatwienia.

Komisya zbadawszy dotyczące akta przyszła do przekonania, że należy przyjść w pomoc gminie miasta Krakowa, umożliwiając jej zaciągnięcie pożyczki pod dogodnymi warunkami, przez przyjęcie poręki kraju za bezpieczeństwo tej pożyczki.

Nie pierwszy to wypadek, że kraj udziela w ten sposób pomocy miastom, znajdującym się wyjątkowo w trudnem położeniu.

W roku 1868 zapadła taka uchwała na prośbę gminy miasta Stanisławowa i to nawet przeciw wnioskom Wydziału krajowego.

Zniszczone klęską pożaru miasto Stanisławów udało się wówczas do Wysokiego Sejmu z prośbą o porękę kraju dla ½ milionowej pożyczki.

Wydział krajowy, w obawie narażenia funduszów krajowych, proponował odmowne tej prośby załatwienie; Wysoki Sejm jednak na to się nie zgodził i uwzględniając wyjątkową sytuacyę Stanisławowa porękę przyjął, skutkiem czego ta pożyczka pod dogodnymi warunkami znegocyonowaną została.

Dzięki tej pomocy kraju Stanisławów szybko powstał z popiołów, zabudował się i urządził pod względem oświetlenia, bruków, pomieszczenia szkół itp. tak, że miastom prowincyonalnem za wzór służyć może, kraj zaś z powodu przyjętej poręki żadnej szkody nie poniósł, gdyż miasto zobowiązań swoich dopełnia.

W roku 1874 podobną klęską pożaru dotknięte zostało miasto Gorlice i znowu Wysoki Sejm, tym razem już na wniosek Wydziału krajowego, przyjął imieniem kraju porękę dla pożyczki 100.000 zł.

I ta poręka żadnej szkody dla funduszu krajowego nie spowodowała.

Miasto Kraków, które obecnie udaje się do Wysokiego Sejmu o przyjęcie poręki, nie jest dotknięte elementarną klęską — owszem, znajduje się na drodze prawidłowego rozwoju, czego dowodem wzrastająca ilość ludności, jak i ruch budowlany.

Lecz finanse miasta są w takim stanie, że zaciągnięcie większej pożyczki jest nieodzownem, aby uregulować gospodarstwo kasowe i umożliwić gminie bądź to ukończenie rozpoczętych już budowli publicznych, bądź też podjęcie takich budowli, które w interesie rozwoju miasta są nieodzownie potrzebne.

Do takich budowli należy przedewszystkiem teatr, który kosztować będzie blisko 600.000 zł. Dalej budowy kilku szkół, koszar dla obrony krajowej, wreszcie targowiska i zakładu kontumacyjnego, nie mówiąc już o budowach pomniejszych, w sprawozdaniu Wydziału krajowego wyliczonych.

Potrzeba tych budowli jest niewątpliwą dla każdego, kto śledzi rozwój miasta Krakowa od lat dwudziestu kilku, mianowicie od chwili, kiedy to miasto przestało być siedzibą krajowych władz administracyjnych.

W interesie jednolitości administracyi kraju poniósł Kraków znaczny uszczerbek, przez zniesienie władz, które dawniej zachodnią częścią kraju zarządzały. To też z tem większą usilnością gmina miasta Krakowa popierała rozwój nauki i sztuki, wznosząc liczne gmachy, tym celom poświęcone, tudzież dbając o popieranie przemysłu i handlu.

W tym samym kierunku idzie program inwestycyj, który przedstawiony został w sprawozdaniu Wydziału krajowego.

Gmina rozpoczęła już wykonanie wspomnianych budowli, a mianowicie budowa teatru daleko już postąpiła.

Nie mając jednak dostatecznych na te budowle funduszów, gmina miasta Krakowa zmuszoną była zaangażować zaliczkowe kapitały rezerwowe, zebrane na amortyzacyę $1^1/_2$ milionowej pożyczki loteryjnej.

Te kapitały jak najrychlej refundowane i właściwemu swemu przeznaczeniu zwrócone być powinny — i do tego ma także posłużyć projektowana obecnie pożyczka.

Oprócz wspomnianej właśnie pożyczki loteryjnej $1^1/_2$ milionowej zaciągnęła gmina także drugą pożyczkę 550.000 zł. na zakupno gazowni.

Obie te pożyczki, według sprawozdania Wydziału krajowego, użyte zostały na takie inwestycye, które przynoszą gminie odpowiedni dochód, mianowicie gazownia, z której dochód preliminowany jest na 30.000 zł. rocznie.

Z budowli przez gminę proponowanych uważa Wydział krajowy budowę muzeum technicznego i przemysłowego jako mniej pilną i kwalifikującą się do odroczenia. Natomiast naglącą jest nieobjęta programem Rady gminnej budowa gimnazyum i szkoły realnej. Ten gmach kosztować ma 400.000 zł. a skarb państwa płacić będzie od wydanej sumy $5^1/_4\,\%$.

Gdy jednak dotyczące rokowania nie są ukończone, należałoby, zdaniem Wydziału krajowego z $1^1/_2$ milionowej pożyczki kwotę 400.000 zł. na wspomnianą właśnie budowę odłożyć.

Pokrycie rat amortyzacyjnych, które według promesy czeskiej kasy oszczędności wynosić mają 5% (t. j. $4^1/_2\,\%$ na procent a $^1/_2\,\%$ na kapitał) zatem od $1^1/_2$ milionowej pożyczki rocznie 75.000 zł., mogłoby, zdaniem komisyi, następującymi dochodami być zabezpieczone:

1.	Dochód z Sukiennic	15.000 zł.
2.	„ z gazowni	30.000 „
3.	„ z targowicy	15.000 „
4.	z czynszu najmu za nowy gmach na gimnazyum i szkołę realną, wynoszącego w razie wydania sumy 400.000 zł. rocznie 21.000 zł., należałoby przeznaczyć . . .	15.000 „
	razem	**75.000 zł.**

Aby mieć pewność, że dochody te zawsze na opłacanie rzeczonych rat będą użyte, należałoby, zdaniem komisyi, postawić warunek, że umorzenie pożyczki będzie w budżetach gminy objęte osobnym preliminarzem, a w dochodach funduszu tej pożyczki będą wspomniane właśnie cztery pozycye dochodów zamieszczone, tudzież że gmina zobowiąże się rzeczone dochody przedewszystkiem na opłacanie rat od zamierzonej $1^1/_2$ milionowej pożyczki używać, i Wydziałowi krajowemu co pół roku zapłacenie przypadającej raty wykazywać.

Zresztą pożyczka ta będzie na realnościach gminy, jak: Sukiennice, teatr, szkoła sztuk pięknych, i t d. hipotecznie zabezpieczoną.

Rozumie się, że będzie obowiązkiem Wydziału krajowego na mocy przysłużającej mu władzy nadzorczej nad gospodarstwem gmin tem troskliwiej czuwać nad gospodarką finansową gminy miasta Krakowa, skoro kraj wejdzie z tą gminą w stosunek poręczyciela.

Komisya budżetowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy 1/ tudzież rezolucyę 2/.

We Lwowie 4. kwietnia 1892.

Dunajewski *w. r.*
przewodniczący.

Skałkowski *w. r.*
sprawozdawca.

Ustawa

z dnia . . . . o poręczeniu przez kraj pożyczki, przez gminę król. stoł. miasta Krakowa na budowle zaciągnąć się mającej.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

Art. I.

Kraj Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem poręcza za pożyczkę, którą gmina król. stołecznego miasta Krakowa w czeskiej kasie oszczędności zaciągnąć zamierza, do wysokości 1,500.000 zł. w. a.

Kraj poręcza jako ręczyciel i płacący tak spłatę regularną umówionych rat umarzających, jak też spłatę kapitału pożyczki, względnie reszty tego kapitału, w razie zastrzeżonego półrocznego wypowiedzenia.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Rezolucya.

I. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zeznania dokumentu poręki dla pożyczki 1½ milionowej, przez gminę miasta Krakowa w myśl ustawy zaciągnąć się mającej.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przy zeznaniu dokumentu poręki zastrzegł w drodze właściwej, że z pożyczki 1½ milionowej na razie tylko kwota 1,100.000 zł. może być podjęta.

Na zrealizowanie reszty tej pożyczki 400.000 zł. zezwoli Wydział krajowy, skoro sprawa budowy nowego gimnazyum i szkoły realnej w Krakowie będzie stanowczo załatwioną i odnośny układ między c. k. skarbem państwa a gminą względem opłacania czynszu od tego gmachu będzie zawarty.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przed wydaniem dokumentu poręki zobowiązał gminę miasta Krakowa do układania w budżetach gminnych dla funduszu rzeczonej pożyczki osobnych preliminarzy, w których na pokrycie rat od tej 1½ milionowej pożyczki ma być przeznaczony:

1. dochód z Sukiennic;
2. „ z gazowni;
3. „ z targowicy bydła;
4. czynsz za gmach nowego gimnazyum i szkoły realnej.

Ewentualny niedobór pokryć ma gmina miasta Krakowa z innych dochodów gminnych; nadwyżka z wymienionych tu pozycyj dochodów wpływa do dochodu ogólnego budżetu gminnego.

Gmina miasta Krakowa przyjąć ma nadto zobowiązanie, że wykazywać będzie Wydziałowi krajowemu co pół roku zapłacenie każdoczesnej raty amortyzacyjnej.

IV. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w wykonaniu ciążącego na nim obowiązku nadzoru nad gospodarstwem gmin czuwał nad gospodarką gminy miasta Krakowa i Sejmowi krajowemu w corocznych sprawozdaniach ze swych czynności o umarzaniu poręczonej przez kraj 1½ milionowej pożyczki donosił.

L. s. 1.977|92.

Aleg. 234.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o zamknięciu rachunku funduszu propinacyjnego na rok 1889.

Wysoki Sejmie!

Stosownie do postanowień ustawy propinacyjnej z roku 1889 pozostał fundusz propinacyjny do końca roku 1889 pod zarządem Wydziału krajowego, a w roku 1890, przeszedł ten fundusz pod zarząd c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego, jako kapitał rezerwowy. Przedłożone przez Wydział krajowy zamknięcie rachunku za rok 1889, zawiera zatem wykaz dochodów i wydatków w ostatnim roku zawiadowstwa Wydziału, tudzież stan tego funduszu w chwili, kiedy stał się rezerwowym kapitałem funduszu wykupna propinacyi, niemniej też cyfry odnoszące się do wydzielonych z ogólnego funduszu kapitałów, należących do 37 miast, które wykonywały na obszarze swoim wyłączne prawo propinacyi, i pozostają przy wykonaniu tego prawa po koniec roku 1910.

W roku 1889 wpłynęło:

a) Do ogólnego funduszu propinacyjnego (rezerwowego):

1) Z opłat szynkarskich	202.573 zł.	67— ct.
2) Z grzywien propinacyjnych . . .	3.549 „	83— „
3) Z odsetek zwłoki	3.342 „	23— „
4) Z odsetek od kapitałów	124.601 „	15½ „
5) Za przedmioty skonfiskowane . .	33 „	67— „
6) Rozmaite inne dochody	450 „	53½ „
Razem . .	334.551 zł.	9— ct.

b) Do funduszów miast:

1) Z opłat szynkarskich	31.240 zł.	04½ ct.
2) Z grzywien propinacyjnych . . .	204 „	98— „
3) Z odsetek zwłoki	442 „	11— „
4) Z odsetek od kapitałów	21.804 „	17— „
5) Za przedmioty skonfiskowane . .	32 „	90— „
Razem . .	53.724 zł.	20½ ct.

Wydatki administracyjne ogólnego funduszu propinacyjnego były w roku 1889 następujące:

Płace urzędników i dyetaryuszów (za okres 17 miesięczny, tj. za cały rok 1889 i pięć miesięcy roku 1890, po koniec maja 1890)	12.892 zł. 10— ct.
Potrzeby kancelaryjne	295 „ 76— „
Remuneracye	2.105 „ —— —
Rozmaite	117 „ 84½ „
	15.410 zł. 70½ ct.

Ponieważ ogólny fundusz propinacyjny (rezerwowy) ponosił już w roku 1889 koszta, spowodowane wykupnem prawa propinacyi, przeto Wydział krajowy wypłacił c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego sumę potrzebną na pokrycie tych wydatków, która wynosiła 52.824 zł. 47 ct

Zaległość w opłatach szynkarskich wynosiła z końcem roku 1889.

a) Do funduszu ogólnego . . . . 41.874 zł. 37— ct.
b) Do funduszów miast . . . . 7.533 „ 44½ „

Stan zaległości był w poszczególnych powiatach bardzo rozmaity. Jeden powiat (Nadwórna) nie wykazuje żadnej zaległości; jest siedemnaście powiatów, gdzie zaległości przedstawiają tylko kilka, kilkanaście, lub kilkadziesiąt złotych; w jedenastu powiatach wynoszą zaległości przeszło 1000 do 2000 złotych; jest wreszcie dwa powiaty (Kołomyja i Buczacz), w których zaległości przekroczyły cyfrę 2000 zł. a nakoniec jest jeden powiat (Dolina), gdzie zaległości wynosiły 3.127 zł., czyli przeszło 50% przypisanej do poboru należytości.

Widocznem jest z tego zestawienia, jak dalece ściąganie takich należytości zawisło od postępowania władz politycznych, którym oddana jest egzekucya przeciw restancyonaryuszom, a w roku 1889 wystąpiło to tem wyraźniej, obydwa bowiem powiaty, z których jeden nie ma żadnych zaległości. w drugim zaś zaległość wynosi przeszło 50% należytości, znajdują się w takich samych warunkach ekonomicznych, gdyż są to dwa powiaty górskie ze wschodniej części kraju.

Zaległości opłat szynkarskich w miastach przedstawiają podobny obraz; są cztery miasta, nie mające żadnych zaległości, a w samym Stanisławowie wynosi zaległość 2.988 zł. t. j. przeszło 56%. należytości przypisanej w tem mieście, a do 40% ogólnej zaległości wszystkich 37 miast.

Aktywa funduszu ogólnego oddane zostały c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego w roku 1890, a mianowicie oddano w papierach wartościowych . . . 3 770.200 zł. — —
w gotówce . . . . . 41.592 „ 91 ct.
Razem . . 3,811.792 zł. 91 ct.

Kapitały propinacyjne 37 miast wynoszą z końcem roku 1889, sumę 521.339 zł. 61 ct. a ulokowane w następujący sposób:

w 4½% listach Towarzystwa kredytowego.	313.300 zł. — —
w 4½% listach Banku krajowego . . .	206.100 „ — —
w książeczkach wkładkowych tegoż Banku	1.939 zł. 61 ct.

Każde miasto ma swój kapitał ulokowany w osobnych efektach, a Wydział krajowy podaje wykaz szczegółowy tych efektów.

Stan kapitałów poszczególnych miast, zestawiony według wielkości funduszów, był z końcem roku 1889 następujący:

Stanisławów	50.298 zł. 42 ct.
Tarnopol	45.500 „ 10 „
Tarnów	43.859 „ 9 „
Przemyśl	34.125 „ 15 „
Kołomyja	31.419 „ 14 „
Drohobycz	29.123 „ 53 „
Jarosław	22.626 „ 10 „

Brody	19.405	zł. 91	ct.
Sambor	19.105	„ 51	„
Sącz Nowy	18.774	„ 81	„
Żółkiew	18.618	„ 23	„
Stryj	16.971	„ 46	„
Rzeszów	16.241	„ 46	„
Gródek	14.378	„ 89	„
Bochnia	12.716	„ 71	„
Śniatyn	12.396	„ 89	„
Podgórze	11.291	„ 33	„
Złoczów	11.013	„ 86	„
Trębowla	9.566	„ 66	„
Sokal	7.972	„ 97	„
Lubaczów	7.495	„ 30	„
Sanok	7.046	„ 40	„
Dobromil	6.654	„ 54	„
Wieliczka	6.150	„ 22	„
Jasło	5.858	„ 2	„
Bełz	5.287	„ 99	„
Nowy Targ	5.236	„ 11	„
Grybów	4.401	„ 27	„
Krosno	4.343	„ 44	„
Sącz Stary	4.083	„ 88	„
Jaryczów	4.036	„ 92	„
Pilzno	3.706	„ —	„
Stare miasto	3.683	„ 22	„
Myślenice	3.642	„ 48	„
Stara Sól	2.824	„ 20	„
Skawina	1.075	„ 61	„
Mrzygłód	407	„ 79	„

W latach późniejszych spodziewać się można szybszego wzrostu tych kapitałów, skoro zacznie wpływać do nich odpowiednia część milionowej subwencyi państwowej.

Komisya budżetowa, przedstawiwszy stan ogólnego funduszu propinacyjnego i specyalnych funduszów miast z końcem tego okresu, w którym administracyę ogólnego funduszu sprawował Wydział krajowy, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zamknięcie rachunków ogólnego funduszu propinacyjnego i funduszów propinacyjnych miast za rok 1889 przyjmuje Sejm do wiadomości.

We Lwowie 3. kwietnia 1892.

Przewodniczący:

Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:

Skałkowski *w. r.*

Aleg. 235.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu propinacyjnego miast za rok 1890.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedłożył w sprawozdaniu o zamknięciu rachunków za rok 1890, także rachunek funduszu propinacyjnego tych 37 miast, które na mocy ustawy z r. 1889 pozostały nadal przy wykonywaniu prawa propinacyi i dla których zbierają się fundusze propinacyjne według postanowień ustawy z r. 1875., z opłat szynkarskich i innych dochodów, tą ustawą wskazanych, tudzież z odsetek od uzbieranych już kapitałów.

W rachunku za rok 1890 niema jeszcze wpływów z milionowej subwencyi państwowej; udział bowiem miast w tej subwencyi został dopiero w r. 1891 orzeczeniami c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego prawomocnie oznaczony i dopiero w r. 1891 wypłaciła Dyrekcya funduszom miast tę kwotę, jaka na podstawie wspomianych orzeczeń ze subwencyi państwowej im przypadła. Ta kwota wejdzie zatem w rachunek dochodów z r. 1891., jakkolwiek obejmować będzie także udział rzeczonych funduszów miast za rok 1889 i 1890.

Skutkiem tego są dochody tych funduszów w r. 1891. wykazane zamknięciem mniejsze, aniżeli będą w latach następnych, gdyż ograniczają się tylko na wpływy z opłat, pobierane w myśl ustawy z r. 1875 i na odsetki własnych kapitałów:

Z opłat szynkarskich wpłynęło w r. 1890	30.334 zł.	36½	ct.
z grzywn	140 „	11	„
z odsetek zwłoki	451 „	22	„
z odsetek od kapitałów	24.571 „	46	„
suma dochodów rzeczywistych . .	55.497 zł.	15½	ct.
Wydatki administracyjne wynosiły	1.849 zł.	86	ct.
z opłat szynkarskich pozostała z końcem r. 1890 zaległość	8.907 „	45	„
w porównaniu zatem z zaległością z końcem roku 1889 wykazaną . . .	7.533 „	44½	„
wzrosła zaległość o . .	1.374 zł.	—½	ct

W dwóch miastach jest stan tych zaległości bardzo znaczny, mianowicie w Stanisławowie i Przemyślu.

W Stanisławowie na poczet należytości wynoszącej	5.855 zł.	35	ct.
zapłacono tylko	2.850 „	$90^1/_2$	„
a zalegało . .	3.004 zł.	$44^1/_2$	ct.

Zatem więcej niż 52% należytości.

W Przemyślu wynosiła przypisana na rok 1890 należytość . . .	3.464 zł.	58	ct.
zapłacono	1.940 „	17	„
zalegało . .	1.524 zł.	41	ct.

Zatem przeszło 47% należytości.

Komisya budżetowa nie może pominąć uwagi, że tak znaczny stan zaległości powinien skłonić Wydział krajowy do spowodowania energicznych kroków celem ściągnięcia rzeczonych opłat, które jak wszędzie podobne należytości, im dłużej zalegają, tem więcej trudności przedstawiają przy zrealizowaniu.

W kosztach administracyjnych policzone są tylko wydatki za okres 7 miesięczny, t. j. za czas od 1. czerwca 1890, do 31. grudnia 1890. Administracyą bowiem tych funduszów miał do końca maja 1890 prowadzić Wydział krajowy razem z administracyą ogólnego funduszu propinacyjnego, i zarachował koszta zarządu do 31. maja 1890 na poczet ogólnego funduszu propinacyjnego w zamknięciu rachunkowem za rok 1889.

Wpływającą w r. 1890 gotówkę ulokowano w funduszu krajowym na $4^1/_2$%. Stan papierów wartościowych, wykazany z końcem r. 1889., pozostał niezmieniony.

Komisya budżetowa wnosi zatem,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zamknięcie rachunku funduszu propinacyjnego miast za r. 1890 przedłożone przez Wydział krajowy przyjmuje Sejm do wiadomości.

We Lwowie 3. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski *w. r.*

Sprowozdawca:
Skałkowski *w. r.*

Aleg. 236

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o zamknięciach rachunków galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1890. i 1891., tudzież o preliminarzu tegoż funduszu na rok 1892.

Wysoki Sejmie!

C. k. Dyrekcya galic. funduszu propinacyjnego przedłożyła sprawozdaniem z d. 15. listopada 1891 zamknięcia rachunkowe za rok 1890 i preliminarze na rok 1892 — a następnie sprawozdaniem z d. 12. marca 1892 przedłożyła zamknięcia rachunkowe za rok 1891.

Te zamknięcia rachunków i preliminarze przez Wydział krajowy do Wysokiego Sejmu wniesione, a przez Wysoki Sejm komisyi budżetowej do załatwienia przekazane, — komisya jednem sprawozdaniem załatwia, gdyż traktowanie tego przedmiotu w dwóch lub trzech osobnych sprawozdaniach utrudniłoby tylko pogląd na działalność Dyrekcyi funduszu propinacyjnego i stan funduszów, pod jej zarządem zostających.

Już w sprawozdaniu komisyi z 10. listopada 1890 o preliminarzach funduszu propinacyjnego na rok 1890 i 1891 zostało podniesionem, że dzięki sprężystej administracyi, które znalazła w kraju wszechstronne poparcie ze strony obywatelstwa, osiągnięty został zaraz przy pierwszem wydzierżawieniu prawa propinacyi od 1. stycznia 1890 dochód, przewyższający wszelkie oczekiwania.

Na podstawie kontraktów, które wykazywały zapewniony na rok 1890 dochód w sumie	3,428.092 zł.	— ct.
a na rok 1891 dochód w sumie	3,438.635 „	— „
przedłożyła Dyrekcya funduszu propinacyjnego preliminarze, wykazujące znaczne nadwyżki, a mianowicie na rok 1890	110.272 „	— „
a na rok 1891	120.805 „	— „
Komisya budżetowa, podwyższając w tych preliminarzach wydatki, mianowicie w pozycyach, dotyczących podatku dochodowego, obniżyła spodziewaną nadwyżkę na rok 1890 do kwoty	91.689 „	51 „
a na rok 1891 do kwoty	102.305 „	— „
Zamknięcia rachunków wykazują wynik administracyi znacznie korzystniejszy od preliminarzy, gdyż Dyrekcya funduszu propinacyjnego uzyskała na r. 1890, nadwyżkę	268.949 „	49 „
a w r. 1891 nadwyżkę	229.234 „	88 „

Również korzystne są rezultaty administracyi funduszu rezerwowego, którego nadwyżkę na r. 1890 preliminowała komisya, zgodnie z Dyrekcyą w kwocie 10.095 zł. — ct.
a na rok 1891 w kwocie . . . . . 126.468 „ — „

Fundusz ten, według ustawy propinacyjnej z r. 1889, pokrywać ma koszta administracyi i ewentualne niedobory funduszu propinacyjnego. W obec nadwyżek, jakie się okazały przy administracyi funduszu propinacyjnego, nie było oczywiście mowy o pokrywaniu niedoborów i fundusz rezerwowy pozostał obciążony jedynie kosztami zarządu. Dyrekcya funduszu propinacyjnego, ograniczając te koszta zarządu do wydatków niezbędnych, osiągnęła i tu rezultaty znacznie korzystniejsze od preliminarzy, a mianowicie wykazała z końcem r. 1890 nadwyżkę . . . . 122.697 „ 13 „
a z końcem roku 1891 nadwyżkę . . . . . 147.082 „ 70½

Z nadwyżek corocznych funduszu propinacyjnego utworzyła Dyrekcya osobny fundusz zasobowy, który, pomnożony narosłemi odsetkami, wykazuje z końcem r. 1891 w majątku zarodowym sumę . . . . 530.139 zł. 83 ct.

Nadwyżki zaś funduszu rezerwowego powiększają kapitał tegoż funduszu, który z końcem r. 1891 wynosił . . . . . 5,571.101 „ — „

Doliczając zatem fundusz zasobowy, uzyskany z nadwyżek administracyjnych, do właściwego funduszu rezerwowego, okazuje się, że ogólny stan majątku funduszu propinacyjnego w funduszu rezerwowym i zasobowym wynosił z końcem roku 1891 sumę . . . . . 6,101.240 „ 83 „

Dotychczasowa działalność Dyrekcyi funduszu propinacyjnego uprawnia do nadziei, że i nadal fundusze te będą się pomnażać. Okazuje się zatem, że kraj, który według §. 23. ustawy propinacyjnej z r. 1889 przyjął gwarancyę za dopełnienie zobowiązań funduszu propinacyjnego, a według §. 22. lit. c. tejże ustawy nabył prawo do funduszu rezerwowego, o ile tenże nie będzie użyty na koszta administracyi, lub na pokrycie ewentualnych niedoborów, — nietylko do żadnych ciężarów z tytułu przyjętej gwarancyi pociągnięty nie będzie, ale nadto spodziewać się może znacznego zasiłku dla skarbu krajowego z tego rezerwowego funduszu, po zupełnem ściągnięciu z obiegu obligacyi propinacyjnych.

Lecz nadzieja ta tylko w takim razie nie dozna zawodu, jeżeli nietylko Dyrekcya przy wydzierżawianiu propinacyi i nadal z równą rozwagą postępować będzie, ale jeżeli także ze strony władz administracyjnych rozciągniętą będzie nad prawem propinacyi trwała opieka zabezpieczająca uprawnionych do wykonywania tego prawa dzierżawców przeciw zabiegom osób nieuprawnionych, które mogłyby, pod pozorem handlu hurtownego spirytusowymi trunkami, lub handlu trunkami słodzonymi, trudnić się pokątnym wyszynkiem trunków propinacyjnych.

Także co do ściągania zaległych rat czynszu dzierżawnego niezbędnem jest energiczne postępowanie, zwłaszcza, że według sprawozdania Dyrekcyi prawie podwoiła się ilość skarg o zaległe czynsze w r. 1891 w porównaniu z rokiem 1890.

Te zaległości czynszowe skłoniły Dyrekcyę do obostrzenia warunków dzierżawnych w tym kierunku, że zamiast kaucyi w wysokości kwartalnej tenuty żąda obecnie Dyrekcya zabezpieczenia kaucyjnego do wysokości półrocznego czynszu.

Rezultaty dwuletniej administracyi funduszem propinacyjnym i nabytem przez ten fundusz prawem propinacyi są ze wszech miar dodatnie a w interesie kraju tylko życzyć sobie należy, aby Dyrekcya funduszu propinacyjnego i nadal z równą sprężystością i energią, i z równie pomyślnym wynikiem, ten zarząd sprawowała.

Komisya budżetowa wnosi zatem :

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiapomości sprawozdania c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego z dnia 15. listopada 1891 i z dnia 12. marca 1892, z uznaniem gorliwej i skutecznej działalności Dyrekcyi.

Przystępując do przedstawienia wyników zamknięć rachunkowych — tudzież preliminarzy, komisya budżetowa przedkłada najpierw zamknięcie rachunkowe, a to:

I.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

za rok 1890.

Dochody.

a) Z czynszów propinacyjnych, zamiast preliminowanej sumy . .	3,428.092 zł.	— ct.
wpłynęło tylko	3,396.229 „	34 „
zatem mniej o . .	31.862 zł.	66 ct.
potrącając jednak zaległość	22.892 „	77 „
wynosi suma ściągniętych i należnych czynszów od preliminowanej kwoty mniej tylko o	8.969 zł.	89 ct.
b) z opłat szynkarskich — zamiast preliminowanej kwoty . .	202.000 „	— „
wpłynęło tylko	193.290 „	$17^1/_2$ ct.
zatem mniej o . .	8.709 zł.	$82^1/_2$ ct.
c) z subwencyi państwowej zamiast objętej preliminarzem kwoty .	850.000 zł.	— ct.
wpłynęło	519.825 „	$37^1/_2$ „
z powodu, że subwencyę tę później zaasygnowano — a pozostała niepodjęta ze Skarbu Państwa należytość	371.303 „	$83^1/_2$ „
d) z odsetek od kapitałów funduszu propinacyjnego zyskał ten fundusz nieprzewidzianą budżetem sumę , ...	124.919 „	54 „
z doliczeniem pomniejszych wpływów wyniosła suma dochodu . .	4,246.921 „	$76^1/_2$ „
w porównaniu z preliminowaną sumą dochodu	4.488.122 „	— „
mniej o . .	241.200 zł.	$23^1/_2$ ct.

Zważywszy jednak, że pozostały z końcem roku 1890 znaczne wierzytelności do zrealizowania, wynoszące razem 414.695 zł. $68^1/_2$ ct. — a między temi zaległościami główną kwotę

przedstawia zaległość państwowej subwencyi 371.303 zł. 83½ ct. — okazuje się, że dochody, jakkolwiek nie zupełnie zrealizowane, przekroczyły znacznie sumę preliminowaną.

Wydatki.

Rzeczywiste wydatki były znacznie mniejsze od preliminowanych, ponieważ znaczna część wylosowanych obligów i płatnych kuponów nie została zrealizowaną.

Zamiast objętej planem amortyzacyjnym i budżetem sumy wylosowanych obligacyi wynoszącej	1,395.800 zł.
wypłacono faktycznie	608.300 „
zatem mniej o . .	787.500 zł.
a zamiast wypłacenia za płatne kupony sumy	2,474.180 zł.
wypłacono tylko	1,147.921 „
zatem mniej o . .	1,326.259 zł.

pozostała zatem do uiszczenia zaległość (łącznie z należytością stemplową) 2,114.921 zł. 50 ct.

Chcąc zatem obliczyć reznltat rzeczywisty administracyi w r. 1890, nie można porównać faktycznych dochodów z faktycznymi wydatkami, lecz trzeba zestawić sumę należytości czynnych z sumą należytości biernych — a z takiego porównania okazuje się nadwyżka 268.949 zł. 49 ct.

Z tej nadwyżki utworzony został osobny fundusz zasobowy, skutkiem czego Dyrekcya przedłożyła także:

II.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego zasobowego

za rok 1890.

Zamknięcie to obejmuje tylko wymienioną powyżej sumę 268.949 zł. 49 ct., tworzącą pierwszy zawiązek funduszu zasobowego, który dopiero w roku następnym powiększył się własnemi odsetkami i nadwyżką administracyjną r. 1891 — a z końcem roku 1890 przedstawia tylko tę właśnie przytoczoną sumę, która mu, jako rezultat administracyi rzeczonego roku 1890 przydzieloną została.

III.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego rezerwowego

za rok 1890.

W tym funduszu nadwyżka dochodów jest znaczna; gdy bowiem preliminowano dochód

tylko w sumie	150.779 zł. — ct.
wpłynęło faktycznie . .	252.375 „ 57 „
zatem więcej	101.596 zł. 57 ct.

głównie z powodu lokacyi gotówki, uzyskanej za sprzedane obligacye i pieniędzy wpływających z subwencyi rządowej. Fundusz ten, według ustawy z r. 1889, pokrywać ma wszelkie wydatki administracyjne.

Preliminarz tych wydatków obejmował łączną sumę . . . . 140.084 zł. — ct.
lecz Dyrekcya prawie we wszystkich pozycyach poczyniła znaczne oszczędności i wydała tylko . . . . . 122.234 „ 07 „

Dyrekcya wykazuje osobnym rachunkiem wpływy i wydatki, dotyczące kapitału tego funduszu. Mianowicie wpłynęło:

z r. 1890 z subwencyi rządowej	1,188.172 zł. 29 ct.
z czego jednak przypadło funduszom miast	145.161 „ 04 „
Ze zaległych opłat szynkarskich ściągnięto	14.775 „ 05 „
z zaległych grzywien	2.638 „ 66 „
Wreszcie dołączono do kapitału nadwyżkę z obrotu r. 1890 — która wynosiła	129.846 „ 38 „

Przez tak znaczne wpływy, z których poniesiono tylko wydatek na stemple kwitów, na subwencyę państwową i niektóre drobne zwroty, wzrósł kapitał funduszu rezerwowego w r. 1890 bardzo znacznie: gdy bowiem

otrzymane od Wydziału krajowego papiery wartościowe wynosiły tylko .	3,770.200 zł. — ct.
doszły te papiery z końcem r. 1890 do sumy	5,557.800 „ — „
zatem stan efektów funduszu większy o	1,787.600 zł. — ct.

Zauważyć należy, że udział funduszu miast w milionowej subwencyi państwowej, obliczony dawniej w przybliżeniu na 150.000 zł., został w myśl ustawy z 22. kwietnia 1889 r. prawomocnemi orzeczeniami Dyrekcyi dokładnie oznaczony, i wynosi tylko 108.870 zł. 79 ct., skutkiem czego wpłynęło do rzeczonego funduszu propinacyjnego z tej subwencyi więcej, aniżeli się spodziewano.

IV.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

za rok 1891.

Dochód z czynszów propinacyjnych wynosił w r. 1891 sumę . .	3,436.508 zł. 10 ct.
a gdy w budżecie preliminowano	3,438.635 „ — „
przeto wpłynęło mniej . .	2.126 zł. 90 ct.
Z opłat szynkarskich wpłynęło	201.200 zł. — ct.
a gdy preliminowano	202.000 „ — „
przeto mniej	800 zł. — ct.

Z milionowej subwencyi państwowej preliminowano w budżecie okrągłą cyfrę 850.000 zł. Ponieważ, jak wspomnieliśmy w poprzednim ustępie, udział miast w tym funduszu wypadł niżej, aniżeli przypuszczano, przeto zamiast preliminowanej kwoty, wpłynęło z tej subwencyi do ogólnego funduszu propinacyjnego . . . . . 891.129 zł. 20 ct.
czyli więcej o . . . . . 41.129 „ 20 „

Dział wydatków wykazuje znaczne różnice od budżetu z tego powodu, że nie wszystkie wylosowane obligi i płatne kupony do wypłaty zgłoszono.

Podatek dochodowy wynosił	527.160 zł. 89 ct.
a gdy preliminowano	518.500 „ — „
przeto zapłacono więcej . .	8.660 zł. 89 ct.

Rezultatem administracyi w r. 1891 jest nadwyżka 229.234 zł. 88 ct., którą przeniesiono do funduszu zasobowego.

V.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego zasobowego

za rok 1891.

Do funduszu tego wpłynęły odsetki od kapitału zebranego w roku ubiegłym	10.830 zł. 76 ct.
i nadwyżka z administracyi w poprzednim ustępie wykazana . . .	229.234 „ 88 „

Wydatków żadnych nie było, skutkiem czego wszystkie dochody w łącznej sumie 240.065 zł. 64 ct. użyto na powiększenie tego funduszu.

VI.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego rezerwowego

za rok 1891.

Do funduszu tego wpłynęło z zaległych opłat szynkarskich (t. j. z zaległości po koniec roku 1889) . . . . . 3.296 zł. 62½ ct.
z grzywien . . . . . 2.203 „ 96 „
zwyżka dochodów własnych tegoż funduszu . . . . . 147.079 „ 76½ „

W dziale wydatków majątku zarodowego najważniejszą pozycyą jest suma 151.365 zł 61 ct. zwrócona funduszom miast tytułem należnego im udziału z subwencyi państwowej.

W rachunku majątku obrotowego tego funduszu wykazała Dyrekcya odsetki od kapitałów 230.632 zł. 4½ ct., więcej od preliminarza 742 zł. 4½.

W dziale wydatków zamieszczone są wszystkie koszta administracyjne
w łącznej sumie . . . . . 83.514 zł. 18 ct.
a gdy Wysoki Sejm w budżecie na rok 1891 zezwolił na wydatki w sumie 103.482 „ — „
przeto Dyrekcya oszczędziła . 19.967 zł. 82 ct.
z cyfry preliminowanej.

Kapitał tego funduszu, który wynosił z końcem r. 1890 . . . 5,411.253 zł. 93 ct
wzrósł z końcem r. 1891 do sumy . . . . . 5,571.101 „ — „
zatem wzrósł o kwotę . . 159.847 zł. 07 ct.

Komisya budżetowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zamknięcie rachunkowe galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1890 i 1891 przyjmuje Sejm do wiadomości i te rachunki zatwierdza

---

Przechodząc do preliminarzy na rok 1892. przedstawia komisya Wysokiemu Sejmowi następujący:

I.

BUDŻET

galicyjskiego funduszu propinacyjnego na rok 1892.

Dyrekcya preliminuje dochód z czynszów w sumie . . . . . 3,445.357 zł.
t. j. więcej od wynikłości z r. 1889 o kwotę . . . . . 49.128 „
a więcej od sumy poprzednim budżetem przewidzianej o . . . . . 6.722 „
Z opłat szynkarskich preliminuje Dyrekcya dochód . . . . . 203.000 „
więcej od zeszłorocznego preliminarza o . . . . . 1.000 „
Z subwencyi państwowej preliminuje Dyrekcya. zamiast w poprzednim budżecie wstawionej okrągłej cyfry . . . . . 850.000 „
cyfry wynikające z dokładnego obliczenia udziału miast — skutkiem czego udział ogólnego funduszu wzrósł do sumy . . . . . 891.129 „
czyli podniósł się o kwotę . . . . . 41.129 „

Nie preliminuje zaś Dyrekcya żadnego dochodu z odsetek od lokowanych dochodów bieżących i gotówki uzyskanej za sprzedane obligacye, jeszcze uprawnionym nie wypłaconej, gdyż z funduszów tych już niewielka suma w depozycie Dyrekcyi pozostała.

W dziale wydatków preliminuje Dyrekcya sumy potrzebne na wypłatę wylosowanych obligacyi i płatnych kuponów na podatek dochodowy i zarobkowy, wreszcie na stemple i bankową prowizyę od wypłaty wylosowanych obligacyi i kuponów.

Wszystkie te wydatki należycie uzasadnione, a mianowicie kwoty preliminowane na wylosowane obligacye i płatne kupony zgodne są z planem umorzenia emitowanych 72.000 sztuk obligacyi propinacyjnych, imiennej wartości 62,200.000 zł., zatwierdzonym reskryptem c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 31. maja 1889 L. 2.216; kwoty wstawione na opłatę podatków odpowiadają wymiarowi należytości podatkowej, przez właściwe władze dokonanemu; kwoty przeznaczone na opłatę stempli od subwencyi rządowej obliczone są według obowiązujących przepisów; wreszcie kwota preliminowana na opłatę bankowej prowizyi zgodna jest z kwotą poprzednio preliminarzem dozwoloną.

Komisya budżetowa przyjmuje zatem preliminarz Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego w całości — i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący budżet dochodów i wydatków galicyjskiego funduszu propinacyjnego na rok 1892:

Dochody:

poz. 1.	Czynsze propinacyjne . .	3,445.357 zł.
poz. 2.	Opłaty od szynkarzy . .	203.000 „
poz. 3.	Opłaty od zakładania gorzelń	— „
poz. 4.	Grzywny	3.500 „

poz. 5. ze sprzedaży skonfiskowanych przedmiotów	200 zł.	
poz. 6. Odsetki zwłoki . . .	7.000	„
poz. 7. Subwencya rządowa . .	891.129	„
Suma dochodów . .	4,550.186 zł.	

Wydatki:

poz. 1. Wypłata wylosowanych obligacyi	1.510.850 zł.	
poz. 2. Wypłata kuponów . . .	2,359.121	„
poz. 3. Prowizya bankowa . .	3.200	„
poz. 4. Należytość stemplowa . .	2.790	„
poz. 5. Podatek dochodowy . .	527.161	„
poz. 6. „ zarobkowy . .	60	„
Suma wydatków . .	4,403.182 zł.	
Nadwyżka dochodów .	147.004 zł.	

II.

BUDŻET

galicyjskiego funduszu propinacyjnego zasobowego na rok 1892.

Dyrekcya preliminuje tylko odsetki od kapitałów tego funduszu ulokowanego w 4% obligacyach propinacyjnych w kwocie 12.044 zł. a nie preliminuje żadnych wydatków.

Komisya budżetowa wnosi zgodnie z Dyrekcyą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący budżet dochodów i wydatków galic. funduszu propinacyjnego zasobowego na rok 1892:

Dochody.

poz. 1. Odsetki . . . . . 12.044 zł.

Wydatki. . . . . — „

III.

BUDŻET

galicyjskiego funduszu propinacyjnego rezerwowego

na rok 1892.

Dyrekcya preliminuje w dziale dochodów odsetki od kapitałów tego funduszu w łącznej sumie 230.974 zł.

W dziale wydatków preliminuje Dyrekcya koszta administracyi całym funduszem propinacyjnym i nabytym przez ten fundusz prawem propinacyi. Wnioski Dyrekcyi są po większej części zgodne z kwotami, przyjętemi w poprzednim budżecie, a tylko w trzech pozycyach różni się ten dział preliminarza na rok 1892 od budżetu r. 1891; mianowicie w rubryce 1. „płace urzędników“ proponowane jest podwyższenie o kwotę 2.100 zł. spowodowane „awansem“; w pozycyi zaś 4. „djurna“ jest proponowane obniżenie o 2.305 zł. a w poz. 8. „djety“ obniżenie o 1.000 zł. w porównaniu z budżetem na rok 1891 przez Wys. Sejm uchwalonym.

Suma wydatków administracyjnych, która ma pokryć fundusz rezerwowy,

wynosi według wniosku Dyrekcyi	101.277 zł.
a w porównaniu z sumą wydatków na rok 1891 dozwoloną . . .	103.482 „
jest obecne żądanie mniejsze o	2.205 zł.

Komisya budżetowa, poinformowawszy się dokładnie w biurze c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego o potrzebie wydatków administracyjnych, preliminarzem objętych, przyjmuje cały preliminarz Dyrekcyi i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący budżet dochodów i wydatków funduszu propinacyjnego rezerwowego na rok 1892:

Dochody.

poz. 1. Odsetki od kapitałów funduszu rezerwowego . . . . 230.974 zł.

Wydatki.

poz. 1.	Płace urzędników . .	23.440 zł.
poz. 2.	Płace sług	864 „
poz. 3.	Adjuta	800 „
poz. 4.	Djurna	15.873 „
poz. 5.	Ryczałt do skarbu państwa na koszta utrzymania kasy . .	10.000 „
poz. 6.	Czynsz najmu lokalu biurowego	2.500 „
poz. 7.	Koszta administracyi powiatowej	27.000 „

poz. 8. Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi . . .	2.000 „	
poz. 9. Koszta kancelaryjne . .	7.000 „	
poz. 10. Koszta zarządu . . .	1.000 „	
poz. 11. Koszta sądowe . . .	800 „	
poz. 12. Remuneracye, zapomogi i wydatki nieprzewidziane . .	10.000 „	
Suma wydatków . . .		101.277 zł.
Nadwyżka dochodów		129.697 zł.

We Lwowie 3. kwietnia 1892.

Przewodniczący:

Dunajewski.

Sprawozdawca:

Skałkowski.

Aleg. 237.

SPRAWOZDANIE

Komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności departamentu VI za czas od 1. Lipca 1890. do końca Października 1891.

Wysoki Sejmie!

Zakres czynności Departamentu VI. Wydziału krajowego uległ od czasu ostatniego sprawozdania o tyle zmianie, iż prócz dawniejszych spraw przydzielone mu zostały: sprawy krajowych opłat konsumcyjnych, sprawa wprowadzenia w życie zakładów przymusowej pracy, tudzież sprawy asekuracyi od ognia i policyi ogniowej dotyczące.

Liczba ekshibitów zmniejszyła się wprawdzie w czasie od 1. lipca 1890. do końca czerwca 1891. w porównaniu z ową z poprzedzającego roku, o 2059. zaś w czasie od 1. lipca do 1. października 1891. w stosunku do tego czasokresu r. 1890 o 468, co przypisać należy tej okoliczności, że czynności dotyczące opłat propinacyjnych gmin wiejskich przeszły do Dyrekcyi c. k. funduszu propinacyjnego; nie zmniejszyły się jednak czynności Departamentu VI., bo sprawy krajowych opłat konsumcyjnych, sprawa wprowadzenia w życie zakładów przymusowej pracy i poprawy, wreszcie sprawy asekuracyi od ognia i policyi ogniowej przysporzyły mu znacznie czynności.

Do najważniejszych spraw, któremi się zajmował Departament VI. Wydziału krajowego, zalicza komisya prawnicza wprowadzenie w wykonanie ustawy o krajowych opłatach konsumcyjnych, sprawę wprowadzenia w życie zakładów przymusowej pracy i poprawy i sprawę reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych.

Wykonanie ustawy z dnia 20. marca 1891. Nr. 35. Dz. u. kr. przeprowadził Wydział krajowy z godną uznania szybkością i gruntownością, w przeciągu bowiem niespełna trzech miesięcy przeprowadził wszechstronne i ścisłe badania o wysokości konsumcyi napojów opłatom podlegających, a przekonawszy się, że pobór opłat we własnej administracyi byłby zbyt kosztowny i obniżyłby znacznie dochód z takowych, postanowił i dokonał wydzierzawienia onych, zawierając z miastami Lwowem i Krakowem po dłuższych rokowaniach układy, zaś za pomocą rozpisanych licytacyj i ustnych ofert z 73 dzierżawcami kontrakty dzierżawne co do reszty przedmiotów dzierżawy, a to ze szłusznem uwzględnieniem przedewszystkiem interesów producentów napojów ulegających opłacie, następnie gmin posiadających własną propinacyę — dalej dzierżawców propinacyi a wkońcu dopiero innych przedsiębiorców.

Ze sprawozdania przez Wydział krajowy osobno przedłożonego (L. W. kr. 50507 891) raczy się Wysoki Sejm przekonać, że wydzierżawieniem opłat tych zapewniony został funduszowi krajowemu roczny dochód w kwocie 341.320 zł. w. a., który to dochód zwiększać się będzie w skutek powiększenia rat dzierżawnych z miasta Lwowa o 2000 zł. rocznie, że czysty dochód z I. kwartału poboru przyniósł wprawdzie tylko 78.190 zł. 18½ ct. w. a., że jednak nie został jeszcze ściągnięty podatek konsumcyjny 30% od wina od wszystkich dzierżawców tegoż.

Co do urządzenia zakładów pracy przymusowej i poprawczej, wykonał Wydział krajowy polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 21. listopada 1890. o tyle, iż jak się komisya prawnicza z dotyczących aktów i udzielonych jej przez szefa Departamentu VI. wyjaśnień, przekonała — zebrał potrzebne materyały, przeprowadził z c. k. Rządem rokowania celem uzyskania dla takich zakładów odpowiednich obszarów z dóbr kameralnych, wskutek których c. k. Rząd ofiarował na sprzedaż dobra Kniaziałuki i Tyniec, i wyszukał po kilka majątków prywatnych w środkowej, wschodniej i zachodniej części kraju, które mogłyby być nabyte na założenie wspomnionych zakładów.

Nie mając upoważnienia do nabycia któregokolwiek majątku, nie mógł Wydział krajowy wygotować planów i kosztorysów, które muszą być zastosowane do miejscowości — lecz właśnie w tych dniach przedłożył Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie z odpowiednimi wnioskami.

Rokowania z Zarządami Zakładów Św. Teresy we Lwowie i Sióstr miłosierdzia w Krakowie, o umieszczenie tamże zakładów pracy przymusowej i poprawczej dla kobiet, nie odniosły rezultatu z powodu braku miejsca w tych zakładach.

Uchwałą z dnia 19. stycznia 1888. polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby w sposób odpowiedni zbadał potrzebę reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych, i na najbliższej sesyi sejmowej przedstawił zasady, mające służyć za podstawę do ustawy o postępowaniu sądowem w sprawach niespornych dla naszego kraju, o której wniesienie w drodze konstytucyjnej należałoby wezwać c. k. Rząd.

W celu wywiązania się należytego z powyższego polecenia, zaprosił Wydział krajowy na naradę członków sejmowej komisyi prawniczej i delegatów Towarzystw prawniczych we Lwowie, Krakowie i Wadowicach, która to narada odbyła się we Lwowie dnia 8. sierpnia 1888, — Wskazówki i uwagi przez tę komisyę poczynione, przyjął Wydział krajowy za swoje i ułożył w duchu onych kwestyonarze, które rozesłał do wszystkich Wydziałów Rad powiatowych, do wszystkich notaryuszów w kraju z wezwaniem o wypełnienie kwestyonaryusza, dołączenia uwag i propozycyj, które dla usunięcia spostrzeżonych braków i wadliwości w obecnem postępowaniu sądowem w sprawach niespornych uważają za najodpowiedniejsze.

Nadto odniósł się Wydział krajowy do Wydziałów krajowych wszystkich krajów koronnych z prośbą o udzielenie informacyi, jak się w dotyczącym kraju ułożyły stosunki w sprawach spadkowych, opiekuńczych i kuratelarnych, a szczególnie co do ludności wiejskiej, tudzież jakie wadliwości i niedostatki spostrzeżono w zastosowaniu ustawy o postępowaniu niespornem, wreszcie czy i jakie kroki przeciw temu przedsięwzięte zostały; wystósował w tym samym duchu pismo do centralnej deputacyi ogólnego austryackiego stowarzyszenia notaryuszów, upraszając o podanie krytycznych uwag, jakie doświadczenia w praktycznem zastosowaniu ustawy się nasunęły, tudzież odezwę do wszystkich c. k. Izb notaryalnych w kraju, do Izb adwokackich i Towarzystw prawniczych we Lwowie, Krakowie i Wadowicach z prośbą o udzielenie w tym przedmiocie opinii.

Tym sposobem i w skutek własnych badań przez delegata swego, urzędnika konceptowego p. Feliksa Słotwińskiego, w dwunastu sądach powiatowych przeprowadzonych, zebrał Wydział krajowy obfity materyał według wskazówek fachowej ankiety, który z tabelarycznem zestawieniem odpowiedzi na kwestyonaryusze przedłożył Wysokiemu Sejmowi.

Ażeby dopełnić drugiej części polecenia Wysokiego Sejmu, a mianowicie przedstawienia zasad i kierunków, w jakich reformę postępowania sądowego w sprawach niespornych przeprowadzićby na-

leżało, sprosił Wydział krajowy fachową ankietę, w której wzięli także udział członkowie komisyi prawniczej — a ankieta ta uchwaliła na odbytych pod przewodnictwem członka Wydziału krajowego Dra Sawczaka dnia 12. i 13. marca r. b. posiedzeniach, zasady i kierunki, w jakich reforma postępowania sądowego w sprawach niespornych jest potrzebna i pożądana; spodziewać więc się należy, iż Wydział krajowy na podstawie zebranych ze starannością, zasługującą na uznanie, wyczerpujących materyałów przedłoży Wysokiemu Sejmowi wkrótce sprawozdanie z odpowiednimi wnioskami.

Uchwałą z dnia 22. listopada 1890. polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby użył całego wpływu w sprawie uregulowania granicy między Galicyą a Węgrami w okolicy Morskiego Oka i Czarnego stawu, ażeby przy rozstrzygnięciu sporu granicznego słusznym żądaniom kraju stało się zadość.

Wykonując to polecenie, wezwał Wydział krajowy właściciela Zakopanego hr. Władysława Zamoyskiego o udzielenie wyczerpującego wyjaśnienia stanu rzeczy i doniesienia o stanie sporu.

Nadesłany przez hr. Zamoyskiego obszerny memoryał, udzielił Wydział krajowy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o poparcie słusznych żądań właściciela dóbr Zakopane, a gdy zarząd dóbr Jaworzyny na Węgrzech do ks. Hohenlohe należących, dopuścił się naruszenia granicy, o którem to fakcie doniósł hr. Zamoyski, udał się Wydział krajowy do c. k. Prezydyum Namiestnictwa, do J. E. Ministra dla Galicyi i do prezesa Koła polskiego w Wiedniu z prośbą o gorliwe zaopiekowanie się tą sprawą.

Odezwą z dnia 6. czerwca 1891. L. 23.380. zawiadomiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydział krajowy, iż udało się do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z odpowiedniem przedłożeniem i poleciło c. k. Starostwu w Nowym Targu, by czuwało nad utrzymaniem spokoju i porządku publicznego na spornem terytoryum.

Następnie postarał się Wydział krajowy w skutek żądania c. k. Prezydyum Namiestnictwa o poszukiwania dotyczących map i dokumentów w Archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie, w głównem Archiwum w Warszawie i w c. k. Prokuratoryi skarbu we Lwowie, które to poszukiwania nie odniosły dodatniego rezultatu — a uwiadamiając o tem c. k. Prezydyum Namiestnictwa, przypomniał uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 10. września 1884. wzywającą c. k. Rząd, aby o każdym sporze dotyczącym granic kraju zawiadamiał Wydział krajowy, który w dotyczących czynnościach komisyjnych będzie brał udział przez swego delegata i aby przed rozstrzygnięciem tego rodzaju sporów zasięgał opinii Wydziału krajowego, z prośbą o wyjednanie decyzyi c. k. Rządu co do wykonania tej uchwały.

Gdy spór ten rozgłośny trwa od roku 1883, gdy rozliczne odezwy Wydziału krajowego do c. k. Namiestnictwa wystosowane o odpowiedź na uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 10. września 1884. nie odniosły skutku, gdy spór, o którym mowa, zaniepokoił szerokie koła ludności naszego kraju i dotąd nie został rozstrzygnięty, ile że wydane przez kr. sądy węgierskie niekorzystne wyroki, wedle wiadomości z dzienników zaczerpniętych uchylone zostały przez najwyższy sąd węgierski z powodu, że jak długo nie wiadomo, czy sporna przestrzeń w granicach Galicyi czy w granicach Królestwa Węgierskiego jest położoną, sądom węgierskim brakuje kompetencya do wyrokowania; gdy w sprawie tej dopuszczano się przez zarząd majątku ks. Hohenlohe nadużyć dowodzących lekceważenia dla zarządzeń tutejszych c. k. władz administracyjnych i sądowych a popieranych przez węgierską żandarmeryę — nadużyć, które groziły wywołaniem zaburzeń i zakłóceniem porządku publicznego — pożądanem byłoby zdaniem komisyi prawniczej, by Wysoki Sejm odpowiednią uchwałą, poparł usiłowania Wydziału krajowego i Koła polskiego w tej sprawie podjęte.

Na uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 22. listopada 1890, wzywającą c. k. Rząd, ażeby o ile możności w czasie od 15. lipca do końca sierpnia nie powoływano rezerwistów i nieczynnych żołnierzy obrony krajowej do ćwiczeń wojskowych, odpowiedziało c. k. Prezydyum Namiestnictwo odezwą z dnia 25. kwietnia 1891. L. 27.403, że jakkolwiek ćwiczenia wojskowe odbywać się mają zasadniczo od 1. kwietnia do końca września, pomimo tego specyalne ćwiczenia w ten sposób są uregulo-

wane, iż ćwiczenia większych oddziałów rozpoczynają się dopiero po żniwach a zatem w czasie, w którym gospodarstwo wiejskie najmniej narażonem jest na szkody.

Sprawa podwyższenia wynagrodzenia za dostarczanie podwód do wysokości stosunkom tutejszokrajowym odpowiadającej, uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890. poruszona, załatwioną została już po przedłożeniu sprawozdania Wydziału krajowego Rozporządzenie Ministerstwa obrony krajowej z dnia 10 listopada 1891. Nr. 173. Dz. U. kr. podwyższyło wynagrodzenie za dostarczanie podwód z $2^1/_2$ na 3 centy od konia i kilometra; podwyższenia tego ze względu na stosunki tutejszokrajowe nie można uznać za wystarczające.

W sprawach zwolnienia od służby w pospolitem ruszeniu zastosował się Wydział krajowy do polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 11. listopada 1890. i przestrzegał ściśle postanowień §. 15, ust. 62. lit. A. roporządzenia c. k. Ministerstwa obrony krajowej z dnia 20. grudnia 1889. Nr. 193. Dz. u. p., mimo tego jednak zmniejsza się rokrocznie liczba uwolnień od służby urzędników i funkcyonaryuszy władz autonomicznych znacznie, chociaż co z natury rzeczy wypływa liczba obowiązanych do służby w pospolitem ruszeniu wzrasta; — na rok 1889/90 uwolniono 1957, na rok 1890/91 tylko 809, zaś na rok 1891/2 już tylko 428, co słuszną wzbudza obawę, że, na co komisya prawnicza zwraca uwagę Wydziału krajowego, władze autonomiczne w razie moblilizacyi, a więc w chwili, w której najwięcej będą miały czynności, dla braku funkcyonaryuszy nie będą w możności spełniać swoich zadań, tudzież że w obec reskryptu c. k. Ministerstwa obrony krajowej z dnia 8. czerwca 1891 L. 9701/2361. IV. dotyczącego uwolnień od służby lekarzy, policya sanitarna nie będzie mogła być skutecznie wykonywana, a mieszkańcy gmin cywilni pozbawieni będą pomocy i opieki lekarskiej.

Pomnożenie posterunków c. k. żandarmeryi postępuje. Wedle sprawozdania Wydziału krajowego ustanowił c. k. Rząd w ubiegłym czasokresie 13. nowych posterunków żandarmeryi, tak iż obecnie mamy w kraju 436 posteruków, prócz tego wzmocniono 5 posterunków każdy o jednego żandarma, w skutek czego stan żandarmeryi zwiększył się o 20 ludzi i wynosi obecnie 1.816.

Prośby do Wydziału krajowego przez Wydziały powiatowe, obszary dworskie i zwierzchności gmin o utworzenie nowych posterunków żandarmeryi wniesione, przesłał tenże c. k. Namiestnictwu do właściwego załatwienia, lecz nie otrzymał jeszcze na nie odpowiedzi. Koszta kwaterunku żandarmeryi rokrocznie wzrastają; na rok 1892 wynosić będzie wzrost wydatków około 6.900 zł. w. a. Jest to wynikiem częścią pomnożenia posterunków żandarmeryi, częścią ciągłego podwyższania czynszów najmu spowodowanego brakiem odpowiednich budynków a skutkiem tego braku konkurencyi.

Sprawozdaniem L. W. 52.500 przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek zmierzający do uzyskania tańszego najmu koszar dla c. k. żandarmeryi — przez udzielanie gminom i powiatom zaliczek zwrotnych na budowę koszar i wstawienia na ten cel do budżetu kwoty 25.000 zł. w. a.

W dziale ustawodawstwa cywilnego i karnego przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie dotyczące ulg legalizacyjnych w sprawach drobiazgowych hipotecznych, podobnie co do wniosku posła Dra Sawczaka o zmianę kompetencyi sądów w sprawach o czyny karygodne ustawami o zapobieganiu szerzenia się zaraźliwych chorób bydlęcych określone, z wnioskiem uchwalonym przez Wysoki Sejm na dniu 26. marca b. r., wreszcie projekt zmiany statutu krajowego i ordynacyi wyborczej.

Co do zmian terytoryalnych okręgów sądowych i administracyjnych otrzymały Najwyższą sankcyę ustawy, uchwalone przez Wysoki Sejm dnia 30. października i 11. listopada 1890. dotyczące zmian obszarów terytoryalnych Rad powiatowych: Drohobycz, Sambor, Mościska, Rudki, Tarnopol, Skałat, Horodenka i Kołomyja, nadto rozporządziło c. k. Ministerstwo sprawiedliwości otwarcie z dniem 1. października 1891. Sądu powiatowego w Pruchniku — i uwiadomiło Wydział krajowy o postanowionem utworzeniu Trybunału I. instancyi w Stryju, lecz nie oznaczyło jeszcze terminu rozpoczęcia w nim czynności.

Nadmienić wreszcie należy, iż co do uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 12. listopada 1889 i 30. października 1890, dotyczących przeniesienia miejscowości Domażyr, Zielów i Żorniska z okręgu

Reprezentancyi powiatowej we Lwowie do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Gródku a miejscowości Machliniec z okręgu Reprezentancyi powiatowej w Stryju do Reprezentacyi powiatowej w Żydaczowie, na które c. k. Ministerstwo sprawiedliwości się nie zgodziło, przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawozdania z projektami do ustaw L. W. 22.176 i 52.031, zaś co do innych spraw przekazanych przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania, 10 sprawozdań, zarządziwszy co do reszty wstępne dochodzenia tak co do potrzeby zmian, jako też co do warunków, w których odbyćby się mogły a które są w toku.

W zarządzie funduszem propinacyjnym 37 miast wykonujących prawo propinacyi ograniczają się czynności Wydziału krajowego do prowadzenia rachunkowości, lokacyi kapitałów, zakupna papierów wartościowych i obliczenia odsetek.

W dziale szupaśnictwa stara się Wydział krajowy z pożądanym skutkiem o uzyskanie zaoszczędzeń. Wedle sprawozdania wynosiły koszta szupaśnictwa od roku 1888, w którym Wydział krajowy objął dostarczanie odzieży we własny zarząd i przelał prawo orzekania o potrzebie przyodziania szupaśników z gmin na c. k. władze powiatowe, zaoszczędzono w przeciągu trzech lat 1888—1890 w stosunku do wydatków za czas od r. 1881 do 1883 kwotę 16.800 zł., a doliczywszy do tego zaoszczędzenia w latach 1884 do 1887 w kwocie 17.400 zł. w. a., łącznie poważną kwotę 34.200 zł. w. a.

W sprawie łowiectwa przedłożył c. k. Rząd, projekt ustawy łowieckiej, która będzie przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu.

W skutek polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 17. listopada 1890., przedłożył Wydział krajowy projekt ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich i obszarów dworskich, i odniósł się do c. k. Prezydyum Namiestnictwa o spowodowanie c. k. Rządu do oświadczenia się, czy ma zamiar przedłożyć Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesyi projekt ustawy o przymusowem zabezpieczeniu od ognia, a względnie jak tę sprawę w ogóle załatwić zamierza — na którą to odezwę nie otrzymał odpowiedzi.

Jak Wysokiemu Sejmowi wiadomo, sprawa ta poruszona rozlicznemi petycyami jest w Radzie państwa w toku.

Uchwalone dnia 23. b. m. przez Wysoki Sejm wezwanie c. k. Rządu, aby jak najrychlej przedłożył projekt ustawy o przymusowem ubezpieczaniu budynków od ognia, powinno zdaniem komisyi prawniczej przyspieszyć stanowcze onej załatwienie.

W swoim zakresie działania wypracował i rozesłał Wydział krajowy do wszystkich Wydziałów powiatowych celem rozdania Zwierzchnościom gmin miejskich wzorowy statut dla ochotniczych straży pożarnych i wzór regulaminu ogniowego, wreszcie cyrkularz z informacyą, w jaki sposób Wydziały Rad powiatowych mają wykonywać nadzór włożony na nie ustawą z dnia 10. lutego 1891., tudzież z wezwaniem o doniesienie w jaki sposób i przez kogo zamierzają wykonywać nadzór nad gminami i czyli ustanowienie osobnych na ten cel organów byłoby pożądanem.

Liczbę urzędów podatkowych pomnaża c. k. Rząd rokrocznie. Rozporządzeniem c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 19. listopada 1890 N. 202. Dz. u. p. utworzonych zostało 11 nowych Urzędów podatkowych, które z dniem 1. grudnia 1890 weszły w życie, zaś rozporządzeniem tegoż c. k. Ministerstwa z dnia 6. grudnia 1891 N. 172. Dz. u. p., 13 Urzędów podatkowych, które z dniem 15. grudnia 1891 rozpoczęły urzędowanie.

Na petycyę gminy Budzanów o wyjednanie utworzenia tamże Urzędu podatkowego, którą Wysoki Sejm uchwałą z dnia 29. listopada 1890 przekazał Wydziałowi krajowemu do załatwienia, otrzymał Wydział krajowy wskutek odezwy w tej sprawie wystosowanej od c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu zawiadomienie, iż nie zapoznając potrzeby utworzenia tego Urzędu podatkowego, nie proponowała c. k. Ministerstwu Skarbu na rok bierzący utworzenia go, jest więc nadzieja, że życzenie gminy Budzanów zostanie spełnione.

Petycye gmin Tłuste, Maków i Czarny Dunajec o ustanowienie w tych miejscowościach nowych Urzędów podatkowych, przesłał Wydział krajowy z poparciem c. k. Namietnictwu; — czyli takowe przy pomnożeniu Urzędów podatkowych w roku bież. zostaną uwzględnione, przyszłość okaże.

W sprawie zniżenia należytości za doręczanie pism sądowych w sprawach cywilnych, oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa, iż zarządzonem zostało przez c. k. Ministerstwo sprawiedliwości ścisłe przestrzeganie przepisów istniejących tak co do poboru należytości za doręczanie pism sądowych w ogóle, jak nie mniej co do kwestyi, która strona w każdym pojedynczym wypadku jest obowiązaną do opłacania takowej — że jednak c. k. Rząd obecnie nie może się przychylić do żądania, uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 26. listopada 1889 wyrażonego, o zniesienie względnie zniżenie należytości za doręczanie pism sądowych.

Ze sprawozdania Wydziału krajowego okazuje się, że c. k. Urząd wymiaru należytości doręczył mu 309 wezwań do zapłacenia należytości stemplowych od dekretów nominacyjnych, wydanych urzędnikom krajowym od roku 1861. a następnie dalsze tego rodzaju wezwania płatnicze, z powodu, bo znaczna liczba tych urzędników w międzyczasie zmarła lub od służby była uwolniona a pobyt tych ostatnich nie był znany, — orzekając, iż w myśl postanowień §. 64. Ust. o należ. z dnia 9. listopada 1850. N. 50. Dz. u. p. Wydział krajowy za te opłaty jest odpowiedzialnym.

Celem uwolnienia się od tej odpowiedzialności i uzyskania stanowczej decyzyi, czyli Wydział krajowy jako władza publiczna może być obowiązanym do uiszczenia takich należytości, odwołał się Wydział krajowy do wyższych instancyj a gdy rekursa nie odniosły pożądanego skutku, zaś nadto c. k. Ministerstwo Skarbu w swojej decyzyi umieściło uwagę, iż należytości te, jak się to samo przez się rozumie, nie mogą być żądane od członków Wydziału krajowego jako takich, lecz mają być pokryte z majątku krajowego — wniósł Wydział krajowy przeciw pierwszemu orzeczeniu c. k. Ministerstwa Skarbu skargę do c. k. Trybunału administracyjnego.

C. k. Trybunał administracyjny utrzymał orzeczeniem z dnia 30. września 1883. L. 1533. decyzyę c. k. Ministerstwa Skarbu, że Wydział krajowy jest obowiązany do zapłacenia tych należytości, że zatem władza skarbowa nakładając nań taki obowiązek, nie przekroczyła ustawy — że jednak *kwestyi czy na majątku krajowym ciąży obowiązek uiszczenia takich należytości*, nie może uważać za przedmiot swej judykatury, ponieważ władza skarbowa nie wydała w tym względzie właściwego orzeczenia i tylko nawiasowo o tem wspomniała.

W tym składzie rzeczy odmówił Wydział krajowy zapłaty tych należytości, uzasadniając odmowę tem, że jako taki nie posiada majątku a zarządzając funduszem krajowym w miarę budżetu przez Wysoki Sejm uchwalonego, nie może nim rozporządzać na inne cele jak w budżecie krajowym wskazane, dalej że nie wydano żadnego orzeczenia nakładającego na fundusz krajowy obowiązku zapłacenia rzeczonych należytości, wreszcie że fundusz krajowy nie jest osobą lecz rzeczą, a więc wedle postanowień §§. 64. i 71. ust. z dnia 9. lutego 1850. Nr. 50. Dz. u. p. określających tylko osobistą odpowiedzialność — do zapłaty tej należytości zobowiązanym być nie może, zaś o odpowiedzialności rzeczowej w §. 72. określonej, odnoszącej się jedynie do rzeczy stanowiących przedmiot opłaty od przeniesienia własności, także mowy być nie może.

W skutek tej odmowy wdrożyła c. k. Prokuratorya skarbu w pojedynczym wypadku egzekucyę, żądając udzielenia prawa zastawu, atrybucyi i wydania z gotówki na rzecz funduszu krajowego w kasie Wydziału krajowego znajdującej się, odpowiedniej kwoty, której to prośbie c. k. lwowski Sąd krajowy odmówił — zaś c. k. wyższy Sąd krajowy na rekurs c. k. Prokuratoryi skarbu decyzyą z dnia 1. września 1891. do L. 14596. zadość uczynił, zezwalając na żądaną egzekucyę.

Przeciw tej decyzyi wniósł Wydział krajowy całkiem słusznie rekurs do c. k. Najwyższego Trybunału, który dotąd nie został załatwiony.

Nie przesądzając jaki będzie skutek tego, zdaniem komisyi prawniczej w zupełności uzasadnionego rekursu, uważa komisya prawnicza za potrzebne podnieść, iż niezwykła zwłoka w wymierzaniu należytości, która w tym wypadku doszła do lat 18, naraża bardzo często strony na znaczne staty, a jedynie dlatego nie czyni żadnego wniosku, do rozp. Ministerstwa Skarbu z 19. września 1891. Nr.

145. Dz. u. p. zaprowadzone zostały przy c. k. powiatowych Dyrekcyach Skarbu osobne oddziały dla wymiaru stempli i należytości bezpośrednich, które pozwalają mieć nadzieję, że w przyszłości tego rodzaju zwłoki wydarzać się nie będą, tudzież że mniej będzie pokrzywdzeń z powodu niesprawiedliwego wymiaru należytości.

Kwota, jaką tytułem taks nominacyjnych od funkcyonaryuszów i sług krajowych Wydział krajowy wymierzył za zezwoleniem c. k. Ministerstwa Skarbu w przeciągu 15. miesięcy wynosi 1714 zł. 59 ct. z tej zaś fundusz krajowy w myśl uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 20. października 1882 i z dnia 18. października 1883. ponosi 368 zł. i 75 ct. w. a.

Nadmienia w końcu komisya prawnicza, że Wydział krajowy stosownie do uchwał Wysokiego Sejmu wyasygnował przyznane pogorzelcom zapomogi w łącznej kwocie 2500 zł. w. a. zaś Stowarzyszeniu opieki nad uwolnionymi więźniami we Lwowie subwencyę 300 zł. tudzież że co do przekazanych mu przez Wysoki Sejm do załatwienia petycyj i petycyj wprost do Wydziału krajowego wniesionych o wsparcia — udzielił Wydział krajowy pogorzelcom zapomogi w łącznej kwocie 2.225 złr., zaś poszkodowanym powodzią, gradem lub orkanem w kwocie 1200 zł. w. a. z funduszu dyspozycyjnego za pośrednictwem Wydziałów powiatowych, wreszcie, że wypłacił Towarzystwu Miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie uchwaloną przez Wysoki Sejm dnia 26. listopada 1890. subwencyą 1.200 zł. w. a. Omówiwszy sprawy ważniejsze przez Departament VI. Wydziału krajowego załatwione wnosi komisya prawnicza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. za czas od 1. lipca 1890. do końca października 1891. do wiadomości.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd o jak najspieszniejsze rozstrzygnięcie sporu granicznego między Galicyą a Węgrami w okolicy Morskiego Oka i Czarnego Stawu, wyrazając nadzieję, że przy rozstrzygnięciu tego sporn sprawiedliwym żądaniom kraju w całej pełni stanie się zadość.

We Lwowie, dnia 30. Marca 1892.

Zoll
Przewodniczący.

A. Dworski
Sprawozdawca.

Z drukarni Szczęsnego Bednarskiego we Lwowie, Rynek, L. 9. 76|92.

L. s. 1.859/92.

Aleg. 238.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o czynnościach departamentu II. Wydziału krajowego w zakresie finansowym.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dn. 3. marca b. r. przydzielił Wys. Sejm komisyi budżetowej do zdania sprawy czynności departamentu II. Wydziału krajowego, o ile takowe dotyczą spraw finansowych.

W okresie czasu sprawozdaniem Wydziału krajowego objętem, czynności te odnosiły się *1)* do zrealizowania uchwalonej przez Wys. Sejm w r. 1890 4% pożyczki krajowej w wysokości 1,500.000 nom. wartości i *2)* do zmiany planu umorzenia obligacyi pożyczki z r. 1873.

Ad 1) Odmiennie od sposobu praktykowanego przy emisyach z lat poprzednich, Wydział krajowy przystąpił do sfinansowania tej pożyczki, nazwanej „pożyczką krajową z r. 1891“ przez rozpisanie ograniczonej konkurencyi, do której zaproszono wszystkie poważne instytucye finansowe krajowe i 4 instytucye wiedeńskie, przyczem Wydział krajowy oznaczył sobie kurs emisyjny minimalny, poniżej którego nie miał obowiązku przyjmowania oferty, choćby takowa była względnie najwyższą. Skutek okazał, że ten sposób był dla skarbu krajowego bardzo korzystny, gdyż od konsorcyum złożonego z banku krajowego, banku kredytowego i gal. Kasy Oszczędności, otrzymał Wydział krajowy kurs o przeszło 1% wyższy od minimalnego kursu oznaczonego pro foro interno przez Wydział krajowy z uwzględnieniem stosunków targów pieniężnych w danej chwili.

Pomyślny ten rezultat osiągnięty został po części i dla tego, że obligacye tej pożyczki miały przed emisyą zapewnione nadanie charakteru walorów pupilarnych, uzyskanie prawa notowania na giełdzie wiedeńskiej i co za tem idzie, prawo lombardowania w banku austro-węgierskim.

Uzyskanie dla obligacyi tej pożyczki owego charakteru i praw owych w tak stosunkowo krótkim czasie, zawdzięczyć należy silnym i ciągłym staraniom Wydziału krajowego i skutecznemu poparciu tych starań przez Koło polskie w Wiedniu i Ministra Zaleskiego, do których Wydział krajowy kilkakrotnie się odnosił, motywując swoje żądanie w obszernych memoryałach.

Starania swoje w tym kierunku rozciągnął Wydział krajowy także na obligacye pożyczek krajowych z lat 1884, 1885, 1888 i 1889, które do r. 1891, charakteru walorów pupilarnych i prawa notowania na giełdzie wiedeńskiej jeszcze nie były uzyskały, pomimo, że przy podejmowaniu emisyi każdej z tych pożyczek Wydział krajowy czynił w tej sprawie starania.

Ponowione te usiłowania uwieńczone również zostały pomyślnym skutkiem i obecnie obligacye wszystkich pożyczek krajowych posiadają charakter walorów pupilarnych i prawo notowania na giełdzie wiedeńskiej, to bezsprzecznie przyczynia się niemało do ustalenia kursu tych efektów.

Ad 2) Komisya budżetowa uznaje również za uzasadnione zarządzenia Wydziału krajowego względem zastosowania na przyszłość planu umorzenia obligacyi pożyczki kraiowej z roku 1873 do faktycznego stanu rzeczy stworzonego przezto, że na podstawie ustawy krajowej z dnia 22. marca 1882 wykupiono z wolnej ręki obligacye pożyczki krajowej z roku 1873 za kwotę 768.700 zł.

Zatrzymując w nowym planie umorzenia i losowania oznaczoną pierwotnym planem wysokość półrocznych rat, pozostawił Wydział krajowy nienaruszone prawa posiadaczy obligacyj i obowiązki kraju, wobec swoich wierzycieli.

Gdy jednak z powodu wykonanego powyżej wykupna z wolnej ręki pewnej ilości obligacyj, zmienił się pierwotny stosunek poszczególnych seryj obligacyj tej pożyczki, postanowił Wydział krajowy, w granicach niezmienionej kwoty kapitału, jaka wedle pierwotnego planu, miała być przy każdem losowaniu umorzoną zmienić ilość obligacyi, która ma być z poszczególnych seryj wylosowaną, a całą pozostałą do spłaty sumę nom. 389.300 złr. rozłożono na 21 rat półrocznych zamiast 46 rat pozostałych jeszcze podług pierwotnego planu umorzenia.

Pożyczka ta jak wiadomo oprocentowaną jest po 6%, przeto przeprowadzenie tej przemiany bez naruszenia praw właścicieli leżało w interesie skarbu krajowego. Opierając się na powyższym wywodzie, komisya budżetowa wnosi.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie z czynności departamentu II. Wydziału krajowego o ile takowe dotyczy spraw finansowych.

Lwów dnia 31. marca 1892.

Przewodniczący:

Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:

Goldmann *w. r.*

Aleg. 239.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o przedłożonym przez c. k. Rząd projekcie do ustawy o warunkach zatwierdzania i zaprzysiężenia straży dla ochrony kultury krajowej.

Wysoki Sejmie!

Ustawy nasze normują prawo a czasem nakładają obowiązek ustanowienia publicznej straży dla ochrony różnych gałęzi kultury krajowej, jakoto ustawa lasowa, ustawa o szkodach polowych, o rybołowstwie itd. Prawa i obowiązki publicznej straży określa ustawa państwowa z 16. czerwca 1872 Dz. u. p. Nr. 84.

Obecnie przedłożona przez c. k. Rząd ustawa określa warunki, pod jakimi można przystąpić do zaprzysiężenia strażników publicznych, i która władza jest do tego kompetentną. Nadto wprowadza ta ustawa tę pożądaną zmianę, iż nie potrzeba będzie zaprzysięgać strażników do każdego działu kultury krajowej osobno, n. p. do ochrony pól, lasów itp., ale przysięga będzie się odnosić do ochrony kultury krajowej w ogóle, skutkiem czego strażnikowi w ten sposób zaprzysiężonemu można będzie powierzyć strzeżenie kilku lub wszystkich działów kultury, nie wymagając od niego powtarzania przysięgi.

Komisya administracyjna uważa tę ustawę za pożyteczną i zaleca Wysokiemu Sejmowi jej uchwalenie.

Komisya musiała atoli pod względem stylistycznym przerobić całą ustawę, gdyż projekt rządowy był niemożliwym do przyjęcia z powodu niewolniczego trzymania się zwrotów właściwych językowi niemieckiemu.

Pod względem merytorycznym komisya zrobiła właściwie tylko jednę zmianę, a mianowicie w §. 2. opuściła komisya ustęp trzeci projektu rządowego, w którym było powiedziane, iż można będzie tylko tego mianować strażnikiem publicznym, „względem kogo polityczna władza powiatowa przez odpowiednie wypytanie nabrała przekonania, że dostatecznie jest obznajomiony z prawami i obowiązkami straży publicznej.“ Komisya obawiała się, aby przez takie pozytywne żądanie „wypytania“ nie stworzyło się formalnego egzaminu, przez co ustanowienie tak pożądanych straży kultury krajowej byłoby w naszym kraju nadzwyczaj

utrudnione; wszak uwzględnić trzeba, że do rzędu tych straży należy n. p. nasza zwykła straż polowa.

Natomiast komisya uznając, że należy zważać na to, aby na strażników publicznych nie mianowano ludzi, nie mających wyobrażenia o prawach i obowiązkach straży publicznej, wsunęła odpowiedni ustęp do §. 4., dodając tamże, iż należy odmówić zatwierdzenia osobom takim, które „z powodu zupełnego braku obznajomienia z prawami i obowiązkami straży publicznej do służby strażniczej nie są zdatne".

Skutkiem tej zmiany odpada potrzeba uchwalania §. 3. projektu rządowego.

Komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ·/. projekt ustawy.

Lwów, 3. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Szczęsny Koziebrodzki.

Sprawozdawca:
Gustaw Romer.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o warunkach zatwierdzenia i zaprzysiężenia publicznej straży dla ochrony kultury krajowej.

Za zgodą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

§. 1.

Straż publiczna po myśli ustawy państwowej z d. 16. czerwca 1872 r. Dz. u. p. Nr. 84. ma być zatwierdzoną i zaprzysiężoną do służby strażniczej dla ochrony kultury krajowej w ogóle, bez różnicy czy strażnika ustanowiono dla ochrony jednego lub też kilku działów kultury krajowej (ochrona lasów, polowania, pól, rybołowstwa i innych uprawnień wodnych i t. p.)

§. 2.

Jako strażnika publicznego do ochrony kultury krajowej zaprzysiądz można tego, kto: 1. posiada prawo obywatelstwa w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie Państwa i 2. ukończył 20ty rok życia.

§. 3.

Osób skazanych za zbrodnię albo za przekroczenie kradzieży lub sprzeniewierzenie, albo za udział w tychże, za oszustwo albo za wymienione w §. 1. ustawy z 28. maja 1881 r. Dz. u. p. Nr. 47 i w §. 1. ustawy z 25. maja 1883. Dz. u. p. Nr. 78. przestępstwa względnie przekroczenia, nie należy zatwierdzać i zaprzysięgać do publicznej służby strażniczej przed upływem czasu oznaczonego w ustawie z 15. listopada 1867 r. Dz. u. p. Nr. 131.

§. 4.

Należy odmówić zatwierdzenia i zaprzysiężenia osobom takim, które z powodu fizycznych lub umysłowych wad, jakoteż stwierdzonej niemoralności, albo z powodu zupełnego braku obznajomienia z prawami i obowiązkami straży publicznej do służby strażniczej nie są zdatne, jak rownież takim, które nie zasługują na zupełne zaufanie.

§. 5.

Osoby zaprzysiężone do publicznej służby strażniczej tracą w razie, gdy zajdzie jeden z wymienionych w §. 3. powodów, osiągnięte przez zaprzysiężenie prawa straży publicznej i nie mogą tychże odzyskać przed upływem czasu w §. 3. oznaczonego.

Prawa te mogą być również przez władzę polityczną powiatową strażnikowi na zawsze lub na pewien czas odjęte, jeżeli która z okoliczności przytoczonych w §. 4. zajdzie lub stanie się wiadomą dopiero po dokonanem zaprzysiężeniu, w obu wypadkach odebrać należy legitymacyę (§. 10).

§. 6.

Zaprzysiężony strażnik do ochrony kultury krajowej nie traci swych praw jako taki ani przez zmianę osoby służbodawcy, ani przez przeznaczenie go do innego okręgu ochronnego.

§. 7.

Strażnik usunięty przez służbodawcę ze służby strażniczej, nie może wykonywać praw strażnika publicznego. Skoro jednak ponownie do służby strażniczej powołany zostanie, nie potrzebuje nowego zatwierdzenia i zaprzysiężenia dla odzyskania praw strażnika publicznego, lecz wystarcza zgłoszenie, uczynione po myśli §. 11. niniejszej ustawy, właściwej politycznej władzy powiatowej.

§. 8.

O dopuszczalności zatwierdzenia i zaprzysiężenia strażnika publicznego nie mniej o utracie i odjęciu praw uzyskanych w skutek zaprzysiężenia, orzeka ta władza polityczna powiatowa, w której okręgu leży przydzielony strażnikowi okręg ochronuy.

Jeżeli jednak okręg ochronny położony jest w okręgach kilku politycznych władz powiatowych, do wydawania tych orzeczeń kompetentną jest ta władza powiatowa, w której okręgu znajdować się będzie siedziba mieszkania strażnika jako takiego.

§. 9.

Przeciw temu orzeczeniu może ten, komu polityczna władza powiatowa zatwierdzenia i zaprzysiężenia odmówiła, albo prawa strażnika publicznego odjęła (§. 5.), wnieść odwołanie do politycznej władzy krajowej w ciągu dni czternastu od dnia doręczenia. Dalsze odwołanie miejsca mieć nie może.

§. 10.

Zaprzysiężenie strażnika nastąpić ma według roty przysięgi, której wzór znajduje się w dodatku A.

Zaprzysiężonemu strażnikowi wydać należy legitymacyę, wystawioną według wzoru w dodatku B. zawartego.

§. 11.

Służbodawcy ustanawiający strażników obowiązani są pod karą porządkową od 1 do 20 zł. donieść w ciągu czterech tygodni właściwej politycznej władzy powiatowej o każdej zmianie w stanie zaprzysiężonego personalu strażniczego, jakoteż o przydzielonych temuż okręgach ochronnych, i dołączyć do doniesienia legitymacyę.

Zgłoszenie zmiany uwidoczni polityczna władza powiatowa w legitymacyi.

§. 12.

Polityczne władze powiatowe prowadzić mają dokładne wykazy wszystkich zatwierdzonych i zaprzysiężonych, w obrębie powiatu służbę strażniczą wykonujących osób i utrzymywać je stale w ewidencyi.

§. 13.

Przepisy zostające w sprzeczności z postanowieniami niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą, co jednak nie narusza praw uzyskanych wskutek zaprzysiężenia do służby strażniczej według dotychczasowych przepisów.

Strażnicy zatwierdzeni już i zaprzysiężeni według dotychczasowych przepisów dla ochrony poszczególnych działów kultury krajowej, jeżeliby następnie mieli być ustanowieni do ochrony innych działów, albo przeznaczeni do innego okręgu ochronnego, mogą być zatwierdzeni i zaprzysiężeni do służby strażniczej dla ochrony kultury krajowej w ogóle tylko według postanowień niniejszej ustawy.

Również mogą oni na żądanie służbodawców ponownie być zatwierdzeni i zaprzysiężeni do służby strażniczej według przepisów niniejszej ustawy, choćby nie zaszła zmiana co do służby ochronnej lub co do okręgu ochronnego.

§. 14.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu ministrowi rolnictwa i Mojemu ministrowi spraw wewnętrznych.

Dodatek A.

Rota przysięgi.

Przysięgam, że ochronę kultury krajowej, jaka mi kiedykolwiek w którymbądź przydzielonym mi okręgu ochronnym będzie powierzona, sprawować będę zawsze z największą troskliwością i wiernością; że o wszystkich, którzyby oddane mojej pieczy prawa i przedmioty w jakikolwiek sposób naruszać usiłowali, albo istotnie naruszali, z pominięciem osobistych względów sumiennie donosić będę; że według potrzeby będę zajmował rzeczy i przytrzymywał osoby; że niewinnych fałszywie oskarzać ani w podejrzenie podawać nie będę; że będą wszelką szkodę według możności powstrzymywać, a dokonane uszkodzenia według najlepszej wiedzy i sumienia zapodawać i szacować i domagać się będę zapobieżenia im w prawnej drodze; że od ciążących na mnie obowiązków bez wiedzy i pozwolenia moich przełożonych, względnie bez nieuniknionej przeszkody nigdy uchylać się nie będę i w każdej porze z powierzonego mi dobra zdam rachunek. Tak mi Panie Boże dopomóż!

Dodatek B.

Str. 1.

Legitymacya[1])

Dla służby strażniczej ku ochronie kultury krajowej.

Imię i nazwisko strażnika:

Opisanie osoby tegoż:

Własnoręczny podpis strażnika:

---

[1]) Legitymacya sporządzona być ma z mocnego papieru, w twardej okładce, w rozmiarze 12 cm. wszerz, 20 cm. wzdłuż.

[2]) Odcisk oznaki służbowej, przepisanej dla personalu strażniczego ku ochronie kultury krajowej ustawą z 29. maja 1887 Dz. u. kr. Nr. 42., względnie rozporządzeniami z 28. listopada 1887 Dz. u. kr. N. 65. i 24. maja 1888 Dz. u. kr. Nr. 54.

Do umieszczenia na 2 i 3, na 4 i 5 i na 6 i 7 stronnicy legitymacyi.

Imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania ustanawiającego straż	Miejsce zamieszkania strażnika	Okręg ochronny	Dział kultury krajowej, dla którego ochrony strażnik jest ustanowiony	Data i liczba zatwierdzenia i zaprzysiężenia dla ochrony kultury krajowej	Uwaga	Podpis politycznej władzy powiatowej

str. 8.

Wyciąg u ustawy państwowej z 16. czerwca 1872 Dz. u. p. Nr. 84 o służbowem stanowisku personalu strażniczego, ustanowionego dla czuwania nad szczególnymi działami kultury krajowej.

§. 2.

Dozorcy służbę swoją pełniący i noszący przytem przepisany mundur i oznakę służbową uważani będą jako straż publiczna i te same prawa służyć im będą, które ustawy przyznają członkom zwierzchności i straży cywilnej.

Przepisy prawne o świadectwie zaprzysiężonych sług państwa, tyczącem się onychże spotrzeżeń służbowych w sprawach karnych, będą także stosowane do świadectw tegoż samego rodzaju, danych przez dozorców.

§. 3.

Dozorca może aresztować jedynie w celu odstawienia do właściwej władzy do dalszego postępowania i tylko w następujących przypadkach:

1. Jeżeli ten, którego dozorca złapie w chwili popełnienia uczynku karygodnego na przedmiotach jego pieczy poruczonych:

a) jest mu nieznajomy lub nie ma stałej siedziby w gminie, albo w gminach stanowiących okręg jego nadzorowi podlegający, albo

b) stawi opór jego służbowemu wezwaniu, zelży go lub rzuci się na niego, albo

c) zrządził znaczną szkodę, lub postąpił z szczególną złośliwością;

2. Jeżeli dozorca spotka nieznajomego na cudzym gruncie, lub w pobliżu przedmiotów, nad którymi ma dozór, a okoliczności temu towarzyszące wzniecą silne podejrzenie, że nieznajomy popełnił lub usiłował popełnić czyn karygodny na wzmiankowanych przedmiotach.

§. 4.

Jeżeli osoba, która na zasadzie §. 3. może być aresztowaną, ocala się za pomocą ucieczki, dozorca mocen jest ścigać tę osobę nawet po za granicami swojego okręgu i aresztować takową po za obrębem tegoż.

§. 5.

Rzeczy za pomocą czynu karygodnego osiągnięte, tudzież do popełnienia onego potrzebne, mogą być osobom na gorącym uczynku schwytanym odebrane.

§. 6.

Oprócz przypadku schwytania na gorącym uczynku dozorca mocen jest osobom, o popełnienie lub przygotowanie czynu karygodnego na przedmiotach jego dozorowi poruczonych mocno podejrzanym, odebrać rzeczy według wszelkiego prawdopodobieństwa zapomocą czynu karygodnego osiągnięte lub do takowego przeznaczone, jeżeli posiadanie tych przedmiotów nie będzie usprawiedliwione.

§. 7.

Dozorca winien osoby aresztowane i rzeczy zajęte odstawić niezwłocznie do władzy przeznaczonej do onych odebrania, chybaby osobne ustawy co innego przepisywały.

Co się tyczy osób aresztowanych, 48 godzinny termin oddania onych właściwej władzy do dalszego postępowania w §. 4. ustawy z dnia 27. października 1862 (Dz. u. p. Nr. 87.) wyznaczony, w żadnym wypadku przekroczonym być nie może.

L. s. 1804/92.

Aleg. 240.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o popieraniu knltury krajowej na polu budowli wodnych.

Wysoki Sejmie!

W przekazanem uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 7 marca r. b. sprawozdaniu o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych przedstawia Wydział krajowy w sposób wyczerpujący obraz swych czynności, podjętych koło wykonania już uchwalonych i przygotowania nowo projektowanych robót melioracyjnych, uzasadnia preliminowane na rok 1892 wydatki w rubr. XIII. funduszu krajowego i występuje z wnioskami w sprawie ustawodawczego zapewnienia trzech nowych przedsiębiorstw melioracyjnych, tudzież względem poparcia drenowania gruntów na szerszą skalę i organizacyi służby kultury krajowej.

Sprawozdanie to Wydziału krajowego traktuje w 9 odrębnych działach o następujących przedmiotach:

1) o wykonaniu uchwał sejmowych w sprawie systematycznej regulacyi rzek karpackich, regulacyi Bugu, Pełtwi i górskich dopływów Łomnicy, wreszcie w sprawie dodatkowego zasiłku przyznanego w drodze osobnej ustawy na osuszenie bagien Rudnickich;

2) o organizacyi trzech spółek wodnych, których ukonstytuowanie mimo wejścia w życie odnośnych ustaw krajowych opóźniło się ze względów formalnych;

3) o postępie budowy przy 11 krajowych, powiatowych i spółkowych przedsiębiorstwach melioracyjnych;

4) o trzech nowych przedsiębiorstwach melioracyjnych, co do których Wydział krajowy przedkłada trzy specyalne ustawy;

5) o preliminowanych w rubryce XIII. wydatkach na lokalne regulacye rzek niespławnych, tudzież na popieranie kultury torfowisk;

6) o wykonaniu poleceń Wysokiego Sejmu wydanych na skutek petycyj wniesionych w sprawach wodnych;

7) o potrzebie poparcia przez kraj drenowania w szerszych rozmiarach;

8) o czynnościach krajowego biura melioracyjnego, projekcie jego organizacyi i wykształceniu techników komasacyjnych;

9) o obecnym stanie państwowego funduszu melioracyjnego i udziale naszego kraju w tym funduszu.

Ponieważ wszystkie uchwały Wysokiego Sejmu i petycye, o ile to zależało od Wydziału krajowego, wykonane zostały należycie, z wszelkim możliwym pospiechem i dla samych spraw jak najprzychylniej, a proponowane w preliminarzu na rok 1892 dotacye na regulacyę rzek niespławnych zostały należycie uzasadnione; zatem komisya gospodarstwa krajowego wstrzymuje się od szczegółowego omawiania tych przedmiotów, akceptując w zupełności wnioski Wydziału krajowego, a uważa tylko za wskazane przedstawić Wysokiemu Sejmowi swą opinię co do tych kwestyj, na które pragnie zwrócić szczególniejszą uwagę Wysokiego Sejmu, oraz których załatwienie połączonem jest ze stałem, lub znaczniejszem chwilowem obciążeniem funduszu krajowego.

Do kwestyi tych komisya zalicza:

I. sprawę regulacyi rzek karpackich i udziału skarbu państwa w kosztach tej regulacyi;

II. postęp budowy i organizacyą zarządów budowy przy krajowych, lub inuych zbiorowych przedsiębiorstwach melioracyjnych;

III. przedłożone przez Wydział krajowy trzy projekty ustaw, w myśl których roboty przy trzech nowych przedsiębiorstwach melioracyjuych mają być już w roku bieżącym rozpoczęte;

IV. subwencyonowanie kultury torfowisk w kraju;

V. sprawę wydatniejszego poparcia przez kraj drenowania gruntów;

VI. sprawę organizacyi służby kultury krajowej.

I. Regulacya rzek karpackich.

W sprawie regulacyi rzek karpackich zainicyowanej uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 17. października 1884 po ówczesnej pamiętnej powodzi czerwcowej powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 15. listopada 1890 rezolucyą wzywającą Rząd, ażeby przystąpił bezzwłocznie do wykonania systematycznej regulacyi rzek karpackich i zgodnie z przedłożeniem swem, wniesionem w r. 1885 do Rady państwa, wyjednał w drodze konstytucyjnej 60% zasiłek państwowy na te regulacye. Celem poparcia tej rezolucyi wystosował Wydział krajowy do Rządu obszerny memoryał, w którym wykazał mniej przychylne traktowanie kraju na tem polu w porównaniu z prowincyami alpejskiemi i niemożliwość wykonania regulacyi rzek karpackich przy pomocy państwowego funduszu melioracyjnego, gdyż przy takiem załatwieniu sprawy regulacya rzek karpackich dopiero po półtora wieku mogłaby być dokonaną. Powołując się zaś na dwie Najwyższe mowy tronowe przy zamknięciu IX. i otwarciu X. sesyi Rady państwa, Wydział krajowy zażądał równocześnie cofnięcia postanowienia Wysokiego Ministerstwa rolnictwa co do subwencyonowania regulacyi rzek karpackich z funduszu melioracyjnego zasiłkami 30%, względnie 50%, oraz wydania zasadniczej decyzyi po myśli powołanej rezolucyi Wysokiego Sejmu, ażeby na regulacyę rzek karpackich w miarę uchwalanych przez Wysoki Sejm odnośnych projektów do ustaw przyznawanym był 60% zasiłek z c. k. skarbu państwa.

Ponieważ na tę rezolucyę Wysokiego Sejmu Rząd dotychczas wcale nie odpowiedział, a obecne finansowe położenie kraju właśnie wymagałoby wydatniejszego poparcia z c. k. skarbu państwa na wykonanie takich robót, które mają na celu uchylenie klęsk elementarnych i usunięcie powodów zubożenia; pozwala sobie komisya gospodarstwa krajowego zaproponować Wysokiemu Sejmowi uchwalenie w sprawie regulacyi rzek karpackich ponownej rezolucyi po myśli odezwy Wydziału krajowego z dnia 9. czerwca 1891 l. 49777.

Rezolucyą tą będzie zarazem załatwiona kwestya subwencyonowania ze skarbu państwa uchwalonego w r. 1890 przez Wysoki Sejm zabudowania potoków górskich w dorzeczu Łomnicy, co do której to sprawy Wydział krajowy wyczekuje odpowiedniej wskazówki od Wysokiego Sejmu.

II. Postęp budowy przy robotach melioracyjnych.

W roku 1890 prowadzone były roboty przy 9 przedsiębiorstwach melioracyjnych, mianowicie: 5 krajowych (regulacyi Łęgu, Kisieliny, górnej sekcyi Gniłej Lipy, Trześniówki i Krzemienicy), 3 spółkowych (regulacyi Nowego Brnia z dopływami, regulacyi Wisłoka i Pielnicy, tudzież osuszenia bagien Rudnickich), wreszcie jednem przedsiębiorstwie powiatowem (obwałowaniu Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim).

Roboty prowadzono wyłącznie we własnym zarządzie, wskutek czego uzyskano dość niski koszt przeciętny robót ziemnych od 15·39 centów przy regulacyi dopływów nowego Brnia, do 20·86 centów przy regulacyi Trześniówki za jeden metr sześcienny ruchu ziemi, t. j. wykop, odwóz na brzeg lub wały i wykopanie nasypu.

Przy trzech robotach krajowych osiągnięto w roku 1890 znaczne oszczędności (n. p. 10.976 zł. w. a. przy regulacyi Łęgu), przy dwóch zaś, mianowicie regulacyi Kisieliny i Trześniówki przekroczono kosztorys o kwotę 5.422 zł. 98 ct., względnie 3001 zł. 41 ct., podobnie jak i przy spółkowem przedsiębiorstwie regulacyi Nowego Brnia z dopływami. Przekroczenie kosztorysowe przy regulacyi Kisieliny i Nowego Brnia wyjaśnił już poprzednio Wydział krajowy niedostatecznością kosztorysów dawnych projektów rządowych, przekroczenie wyjątkowe przy regulacyi Trześniówki powstało wskutek zmiany trasy spowodowaaej budową kolei, tudzież zarządzoną przez Wydział krajowy budową kilku szluz do nawodnienia, które to przekroczenie jednak przy regulacyi Trześniówki znajduje dostateczne pokrycie w znacznych oszczędnościach uzyskanych w poprzednich latach.

Postęp budowy przy robotach krajowych jest normalny i odpowiada programowi budowy, ustanowionemu w odnośnych ustawach, natomiast przy robotach prowadzonych przez spółki wodne budowa postępuje mniej raźno, wskutek czego nieproduktywne wydatki na zarząd przedstawiają zbyt wysoki procent kosztów ogólnych. Stosując się do uwag komisyi gospodarstwa krajowego, wyrażonych w sprawozdaniu z r. 1890, powierzył Wydział krajowy w r. 1891 kierownictwo budowy przy obwałowaniu Sanu w powiecie Tarnobrzeskim i przy osuszeniu bagien Rudnickich technikom krajowym, co niewątpliwie wpłynie na wydatniejszy efekt robót i co też komisya z zadowoleniem przyjmuje do wiadomości.

O ile komisya dostrzedz mogła ze sprawozdania Wydziału krajowego, sprawdzanie rocznych rachunków budowy przez oddział rachunkowy często się opóźnia, jak to n. p. w r. 1890 miało miejsce przy regulacyi Nowego Brnia z dopływami, tudzież osuszeniu bagien Rudnickich. Odnośne rachunki robót melioracyjnych prowadzi i sprawdza jeden tylko urzędnik rachunkowy, który mimo swych zdolności i nadzwyczajnej pilności nie jest w stanie sprostać ogromowi zadania. Byłoby tedy wielce pożądanem, aby Wydział krajowy urządził w oddziale rachunkowym osobne biuro dla spraw melioracyjnych, podobnie jak to ma miejsce przy prowadzeniu i kontroli rachunków drogowych.

Z zadowoleniem zaznacza komisya, że w myśl §. 24. nowej instrukcyi dla Wydziału krajowego JE. książę Marszałek wraz z Szefem departamentu I. zwiedził w r. 1891 część wykonujących się robót melioracyjnych między Wisłoką a Sanem w powiatach Mieleckim, Tarnobrzeskim i Niżańskim, przyczem miał sposobność przekonać się o stanie robót i ocenieniu ich ważności i użyteczności przez ludność miejscową. W r. 1891 przeprowadził lustracyę tych robót także fachowy delegat Ministerstwa rolnictwa, którego szczegółowe sprawozdanie Wydział krajowy przedstawił Wysokiemu Sejmowi w dosłownem brzmieniu. Delegat ministeryalny ocenił w ogóle korzystnie roboty prowadzone przez krajowe biuro melioracyjne, zażądał jednak przeprowadzenia organizacyi tego biura, oraz wyeliminowania niefachowych delegatów z zarządów budowy.

Pierwszemu żądaniu zastępcy Ministerstwa uczynił Wydział krajowy zadość przez wniesienie do Wysokiego Sejmu projektu organizacyi biura melioracyjnego, natomiast oświadczył się wprost przeciw usunięciu żywiołu obywatelskiego z zarządów budowy, co też komisya gospodar-

stwa krajowego ze względu na dosadne umotywowanie w odezwie Wydziału krajowego z dnia 26. stycznia 1892 l. 2291 w zupełności aprobuje.

Przedstawiając Wysokiemu Sejmowi wynik postępu budowy przy obwałowaniu Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim, wskazał Wydział krajowy także na powód zbyt częstego tworzenia się zatorów pod Tarnobrzegiem, mianowicie na zdziczały stan rzeki Wisły na odnośnej przestrzeni, która wedle traktatu zawartego między rządami c. k. austrowęgierskim i ces. rosyjskim z dnia 20. sierpnia 1864 Dz. u. p. Nr. 2. z r. 1872 miała być przez oba rządy w ciągu lat dwudziestu uregulowaną.

Wskutek odnośnej interpelacyi kilku posłów wniesionej dnia 7. marca r. b. do p. komisarza rządowego w sprawie częstego tworzenia się zatorów pod Tarnobrzegiem podano do wiadomości Wysokiego Sejmu ze strony Rządu, że wedle punktu IV. uchwał komisyi międzynarodowej dla regulacyi Wisły z r. 1891 przedewszystkiem ma być zabudowaną trasa normalna na dolnej części Wisły między Tarnobrzegiem a Chwałowicami, a to z dwóch powodów: raz dla wykazania rzeczywistych korzyści wynikających z wykonania robót regulacyjnych, a powtóre z powodu naglącej potrzeby zapobieżenia w 32 kilometrowej przestrzeni tworzeniu się zatorów, które powodują przerwy wałów i wywołują wskutek tego pożałowania godne katastrofy.

Wobec tej uchwały komisyi międzynarodowej spodziewać się należy, że w najbliższej przyszłości przez wykończenie robót regulacyjnych na Wiśle poniżej Tarnobrzega powody tworzenia się zatorów będą usunięte. Ponieważ jednak, jak doświadczenie uczy, nietylko uchwały komisyj, ale nawet traktaty w sprawie regulacyi Wisły nie bywają dotrzymywane, gdyż traktat z r. 1864 był ratyfikowanym dopiero w r. 1871, a regulacya Wisły, która w ciągu lat 20, a więc do r. 1884 miała być wykonaną, dzisiaj po upływie lat 28 daleką jest od wykończenia, komisya gospodarstwa krajowego uważa za wskazane zalecić Wysokiemu Sejmowi uchwalenie rezolucyi do c. k. Rządu, mającej na celu jak najrychlejsze wykonanie powyższej uchwały komisyi międzynarodowej, przedewszystkiem zaś usunięcia zapomocą przekopu serpentyny na Wiśle pod Tarnobrzegiem, która wedle sprawozdania Wydziału krajowego przyczynia się do tak częstego tworzenia się zatorów.

III. Nowe przedsiębiorstwa melioracyjne.

Według przedłożonych przez Wydział krajowy projektów do ustaw mają być w r. 1892 rozpoczęte roboty koło trzech nowych przedsiębiorstw melioracyjnych, mianowicie uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami w powiatach Wielickim i Bocheńskim, zabudowania systematycznego potoków górskich w dorzeczu Skawy w powiecie Myślenickim i zabudowania kilku potoków w dorzeczu Stryja w powiecie Turczańskim. Ostatnie dwa przedsiębiorstwa mają być wykonane na podstawie projektów sporządzonych przez sekcyę Przemyską c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich, pierwsze zaś, t. j. obwałowanie prawego brzegu Wisły od Podgórza do Niepołomic, na podstawie projektu krajowego biura melioracyjnego, który reskryptem c. k. Ministerstwa z dnia 14. lutego 1892 l. 19217 (zakomunikowanym Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 3. marca 1892 l. 16290) został zatwierdzonym.

Ponieważ wszystkie trzy projekty przedłożone przez Wydział krajowy uważać należy po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 21. stycznia 1887 za dojrzałe tak pod względem technicznym jak i administracyjnym, a rentowność i potrzeba zamierzonych robót została należycie uzasadnioną, zatem komisya przedstawia takowe zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego Wysokiemu Sejmowi do uchwały z terminem rozpoczęcia robót w r. 1892 tem bardziej, że te roboty mają być wykonane w dwóch ubogich górskich powiatach, tudzież w ciężko dotkniętym

zeszłorocznym nieurodzajem powiecie Wielickim i w ten sposób przyczynią się znacznie do złagodzenia klęski przez dostarczenie zarobku. W szczególności pozwala sobie komisya zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu na naglącą potrzebę uzupełnienia prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami, czego domagają się wystosowane do Wysokiego Sejmu trzy petycye, mianowicie: gmin i obszarów dworskich Bierzanów, Przewóz, Rybitwy, Płaszow i Prokocim (l. s. 359), tudzież dwie petycye komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego Krakowskiego (l. s. 397 i 398).

Pod względem finansowego poparcia wymienionych trzech przedsiębiorstw ze strony kraju, oraz ustanowienia czasu budowy, przedstawia komisya projekt ustawy o lokalnem zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja bez zmiany według przedłożenia Wydziału krajowego. Natomiast w myśl proponowanej w części I. niniejszego sprawozdania rezolucyi do c. k. Rządu w sprawie 60% zasiłku państwa na regulacyę rzek karpackich, tudzież uchwalonego w r. 1890 przez Wysoki Sejm analogicznego projektu ustawy o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Łomnicy, przedkłada komisya Wysokiemu Sejmowi wniosek na przyznanie 40% zasiłku z funduszu krajowego na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy tak, żeby skarb państwa pokrył 60% kosztów zgodnie z przedłożeniem rządowem z r. 1885, którem była objętą także systematyczna regulacya rzeki Skawy wraz z zabudowaniem potoków górskich. O ile zaś ten 60% zasiłek państwowy ma być wypłaconym bezpośrednio z c. k. skarbu państwa, lub też po części z funduszu melioracyjnego, pozostawia komisya bliższemu porozumieniu się Wydziału krajowego z Rządem.

Co do obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami zauważa komisya, że postanowienia finansowe przedłożonego przez Wydział krajowy projektu ustawy zupełnie są zgodne z państwową ustawą melioracyjną; ponieważ jednak przy tem przedsiębiorstwie przeważają roboty ziemne, przeto komisya zaleca rozszerzenie okresu budowy z lat pięciu na sześć, wskutek czego zmniejszy się tegoroczny zasiłek krajowy z 17.440 zł. na *14.533* zł.

W ten sposób udział kraju, państwa i stron interesowanych w kosztach powyższych trzech przedsiębiorstwach przedstawiać się będzie wedle wniosku komisyi gospodarstwa krajowego, jak następuje:

1. przy obwałowaniu prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami, którego koszta obliczono na *218.000* zł.:

a) udział kraju 40%	87.200	zł.
b) „ państwa 30% . . .	65.400	„
c) „ konkurencyi 30% . .	65.400	„

2. przy zabudowaniu potoków górskich w dorrzeczu Skawy w powiecie myślenickim, którego koszta wynoszą *103.938* zł.:

a) udział kraju 40% . .	41.575	zł. 20	ct.
b) „ państwa 60% ,	62.362	„ 80	„

3. przy zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja w powiecie Turczańskim, którego koszta preliminowane są na *10.738* zł.:

a) udział kraju 50%	5.369	zł.
b) „ państwa 50% . . .	5.369	„

Przy ostatnich 2 przedsiębiorstwach byłyby strony interesowane zupełnie uwolnione od konkurencyi, podobnie jak to ma miejsce w innych częściach państwa.

Obciążenie funduszu krajowego z tytułu subwencyj na te nowe trzy roboty wynosi ogółem 134.144 zł. w. a., a roczny datek kraju przedstawia się:

1) przy obwałowaniu Wisły w kwocie *14.533* zł.;
2) przy robotach górskich w dorzeczu Skawy w kwocie *8.315* zł;
3) przy robotach górskich w dorzeczu Stryja w kwocie *2.685* zł.

Co do kodyfikacyi projektów do ustaw nadmienia komisya, że proponowane przez Wydział krajowy postanowienia są zgodne z obowiązującemi już analogicznemi ustawami. Na życzenie jednak p. komisarza rządowego wprowadza komisya tę zmianę do ustawy o obwałowaniu Wisły, że czas budowy tudzież termina płatności zasiłków publicznych i datków konkurencyjnych mają być oznaczone w drodze rozporządzenia wykonawczego, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Namiestnictwem i następnie przedłoży Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia.

Zalecając Wysokiej Izbie przyjęcie przedłożonych przez Wydział krajowy projektów do ustaw, wedle których roboty koło trzech nowych melioracyj w kraju już w roku bieżącym mają być rozpoczęte, komisya gospodarstwa krajowego zwróciła swą uwagę na potrzebę ustanowienia ścisłego programu mających się w przyszłości przeprowadzić regulacyj i melioracyj, oraz oznaczenia porządku wykonania ze względu na ich nagłość i ważność, podobnie jak to miało miejsce przy uchwaleniu sieci dróg krajowych. Wprawdzie w sprawozdaniach Wydziału krajowego o akcyi pomocniczej z powodu katastrofy powodziowej w r. 1884, tudzież o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych z r. 1884 i1886 zamieszczonym został ten program, który nawet uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1887 przyjętym został do wiadomości; komisya sądzi jednak, że akcya Wydziału krajowego na tem polu będzie śmielszą i skuteczniejszą, oraz lepiej odpowie interesom i potrzebom całego kraju, jeżeli ten program i porządek robót przedstawiony przez Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi w formie uchwały i przez Wysoki Sejm przyjęty, stanowić będzie dyrektywę dla Wydziału krajowego, od której bez względu na wnoszone petycye, tudzież mniej lub więcej natarczywe żądania pewnych okolic Wydział krajowy w przyszłości nie będzie mógł odstąpić. Z tego powodu pozwala sobie komisya przedłożyć Wysokiej Izbie odnośną rezolucyą do Wydziału krajowego w swych końcowych wnioskach.

IV. Subwencyonowanie kultury torfowisk.

W sprawozdaniu swem o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych z r. 1890 zwróciła komisya gospodarstwa krajowego uwagę na potrzebę zastosowania i rozszerzenia w kraju kultury grobłowej tych nieużytków torfiastych, które się nie nadają do eksploatacyi torfu, jako materyału opałowego, za to jednak tem łatwiej dadzą się zamienić na grunta orne lub łąki przy użyciu nawozów mineralnych. Z uznaniem więc podnosi komisya gospodarstwa krajowego, że Wydział krajowy w ciągu roku 1891 przeprowadził z Ministerstwem rolnictwa rokowania co do subwencyonowania doświadczeń z kulturą torfowisk w majątku hr. Hompescha w Rudniku, wyjednał na ten cel roczny zasiłek państwowy w kwocie 1.800 zł. i po zasięgnięciu opinii komisyi krajowej dla spraw rolniczych, przyznał z funduszu krajowego zasiłek w kwocie 1000 zł.

Jak wielki pożytek tego rodzaju melioracya może przynieść dla kraju, gdzie w 42 powiatach znajduje się około 100,000 morgów nieużytków, lub też lichych łąk torfowych, okazuje się z przedłożonego przez Wydział krajowy sprawozdania c. k. nadradcy budownictwa p. Iszkowskiego z lustracyi osuszenia bagien Rudnickich. Gdy bowiem łąki torfiaste położone w perymetrze melioracyjnym rzeczonych bagien w swym stanie pierwotnym przynosiły zaledwie 5 zł. rocznego dochodu z morga, to po przeprowadzeniu kultury grobłowej kosztem od 40 do 120 zł. dają zmeliorowane grunta od 70 do 80 zł. dochodu z morga. Potrąciwszy pięć zł. na amortyzacyą i oprocentowanie kapitału tudzież roczny wydatek 20 zł. na zakupno nawozów mineralnych (kainit i żużel Thomasa), otrzyma się podwyższenie rocznego dochodu z morga łąki od 40 do 50 zł. w. a.

Wedle sprawozdania Wydziału krajowego toczą się obecnie na wniosek komisyi krajowej dla spraw rolniczych rokowania o urządzenie podobnych doświadczeń z kulturą torfowisk we wschodniej części kraju, gdzie zwłaszcza w dorzeczu Bugu i Styru znachodzą się torfowiska płytkie zdatne pod kulturę groblową. Dając zaś wyraz zapatrywaniu swemu co do potrzeby użyteczności tej melioracyi w kraju, komisya gospodarstwa krajowego pozwala sobie przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na wstawienie w tym celu do budżetu krajowego dotacyi 1.000 zł., zgoduie z propozycyą Wydziału krajowego, oraz na uchwalenie rezolucyi celem urządzenia podobnych stacyj doświadczalnych w innych punktach kraju.

V. Sprawa poparcia drenowania gruntów w szerszych rozmiarach.

Krajowa komisya dla spraw rolniczych powzięła na wniosek swego członka p. Aleksandra Gostkowskiego cały szereg uchwał mających na celu poparcie melioracyj lokalnych, w szczególności zaś drenowania i nawodnienia gruntów, i przedłożyła takowe Wydziałowi krajowemu do wyjednania u Wysokiego Sejmu odpowiednich ulg dla właścicieli gruntów podejmujących na własny koszt tego rodzaju roboty.

Uchwały te komisyi rolniczej domagają się, aby celem energiczniejszej i przyspieszonej akcyi melioracyjnej:

1) ulgi przyznane uchwałą Sejmową z dnia 27-go września 1882 dla spółek wodnych, powiatów i gmin rozciągnięte były także na roboty podejmowane przez poszczególnych właścicieli gruntów, tj. ażeby pomoc techniczna krajowego biura melioracyjnego, przy zdjęciach, projektowaniu i wytyczeniu robót melioracyjnybh dostarczaną była bezpłatnie właścicielom, którzyby w ten sposób opłacali tylko dozorców melioracyjnych;

2) aby Wysoki Sejm wyznaczył 4 stypendya po 1.000 zł. rocznie przez lat 5 dla ukończonych słuchaczów inżynieryi, celem wykształcenia ich w technice melioracyjnej;

3) aby Wydział krajowy urządził stopniowo 10 ekspozytur biura melioracyjnego w okolicach, gdzie grunta melioracyi potrzebują;

4) aby fabryki rurek drenowych były subwencyonowane z krajowej i państwowej dotacyi melioracyjnej, ewentualnie zasilane pożyczkami z krajowego funduszu przemysłowego, tudzież otrzymywały pomoc techniczną ze strony kierownika krajowej stacyi keramicznej;

5) aby Wydział krajowy urządził krajowe składy narzędzi drenarskich przy ekspozyturach biura melioracyjnego dla ułatwienia nabywania poprawnych narzędzi przez właścicieli i robotników

6) aby dla transportu rurek drenowych na kolejach galicyjskich udzielone były pod względem taryfy przewozowej jak najdalej idące ulgi;

7) aby celem zaznajomienia rolników z korzyściami melioracyi zarządzoną została publikacya doświadczeń zebranych dotychczas przez biuro melioracyjne, oraz osiągniętych przytem rezultatów.

Powyższe uchwały krajowej komisyi rolniczej przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi, akceptując takowe jako wnioski własne, z następnemi dwoma zmianami:

1) że bezpłatna pomoc techniczna biura melioracyjnego ma być udzielaną tylko na żądanie gmin, gdzie chodzi o melioracyą gruntów bądź to wyłącznie włościańskich i gminnych bądź też włościańskich i gminnych łącznie z dworskimi;

2) iż w miejsce 4 stypendyów krajowych dla wykształcenia techników melioracyjnych proponuje Wydział krajowy wyznaczenie tylko 2 stypendyów krajowych przy równoczesnem postaraniu się u Rządu o dalsze dwa stypendya państwowe.

Z uwagi, że w kraju naszym prawie $^1/_4$ część gruntów ornych (około 1,600.000 morgów) wymaga drenowania, a również wielkie obszary lichych łąk przez odpowiednią melioracyą mogłyby w wysokim stopniu podnieść chów bydła, komisya gospodarstwa krajowego przyjęła jak

najsympatyczniej powyższe wnioski krajowej komisyi rolniczej i Wydziału krajowego i zaleca je wraz z wnioskiem na utworzenie z początkiem r. 1893 ekspozytury biura melioracyjnego w Kołomyi Wysokiemu Sejmowi do uchwały. Wnioski te zaś zdaniem komisyi są tem więcej na czasie, że po wejściu w życie państwowej ustawy melioracyjnej tak Wysoki Sejm, jak i Wydział krajowy skierował czynność biura melioracyjnego, które pierwotnie dla melioracyj lokalnych zostało utworzonem, przeważnie ku robotom większym, chcąc w ten sposób zużytkować dla kraju państwowy fundusz melioracyjny, a natomiast melioracye podejmowane przez poszczególnych właścicieli gruntów do pewnego stopnia były przez kraj zaniedbane.

Przyjmując w zasadzie wnioski Wydziału krajowego, przyszła komisya gospodarstwa krajowego, po przeprowadzeniu obszernej dyskusyi do przekonania, że ograniczenie pomocy bezpłatnej biura melioracyjnego tylko do tych wypadków, gdzie o tę pomoc proszą gminy, przy znanej apatyi włościan, uniemożliwiłoby prawie właścicielom większym korzystanie z ulg przyznanych, a jak z corocznych sprawozdań z czynności biura melioracyjnego okazuje się, właśnie mniej zamożni właściciele większych posiadłości z pomocy biura dotychczas prawie wcale nie korzystali. Z tego powodu komisya gospodarstwa krajowego pozwala sobie zaproponować Wysokiemu Sejmowi przyznanie ulg udzielonych już uchwałą Sejmową z d. 27. września 1882 spółkom wodnym, także poszczególnym właścicielom gruntów bez względu na okoliczność, czy żądanie wychodzi od gminy, czy też od obszaru dworskiego, a to według wniosku komisyi krajowej dla spraw rolniczych.

Ażeby jednak przez powyższe ulgi nie wywołać zbyt licznych zgłoszeń, którymby biuro melioracyjne nie było w stanie podołać, a przytem nie narażać funduszu krajowego na pokrywanie kosztów takich projektów, któreby może wcale nie przyszły do wykonania, proponuje komisya gospodarstwa wydanie zarządzenia zastosowanego w swoim czasie przez Rząd francuski, ażeby ten właściciel, który do pewnego terminu, a w danym wypadku wedle zdania komisyi do trzech lat nie rozpocznie robót na podstawie projektu na jego żądanie przez kraj dostarczonego, obowiązanym był do zwrotu funduszowi krajowemu kosztów zdjęć i taksy za plany. Nadto uważa komisya za potrzebne wydanie postanowienia, ażeby biuro melioracyjne przeprowadzało zdjęcia, sporządzało projekty i wytyczało roboty na gruncie kosztem funduszu krajowego tylko dla tych melioracyj, które przez fachowego inżyniera kultury, ewentualnie zaś znawcę agronomicznego, uznane zostaną za rentowne.

Z temi dwoma zastrzeżeniami komisya przedkłada Wysokiemu Sejmowi do uchwały proponowane przez krajową komisyę rolniczą ulgi dla poszczególnych właścicieli gruntów począwszy od roku 1893, wyrażając przekonanie, że ulgi te wywołają podobnie jak na Węgrzech przy użyciu tego samego środka przez Ministerstwo rolnictwa, większy postęp w robotach, oraz przyczynią się znakomicie do podniesienia produkcyi rolniczej i wartości gruntów, a tem samem do podniesienia siły podatkowej kraju.

Co do wniosku Wydziału krajowego w sprawie wyznaczenia dwóch stypendyów krajowych i wyjednania dalszych dwóch stypendyów rządowych dla wykształcenia techników melioracyjnych, komisya przyjmuje takowy z tą zmianą, że stypendya te ze względu na finansowe położenie kraju mają być przyznane tylko na przeciąg lat trzech, zamiast proponowanych lat pięciu.

VI. Organizacya krajowej służby melioracyjnej.

W ósmym dziale przedłożenia melioracyjnego zdaje Wydział krajowy sprawę z czynności biura melioracyjnego od 1 go lipca 1890, po koniec czerwca 1891, oraz przedkłada wnioski co do organizacyi krajowej służby melioracyjnej i przygotowania sił technicznych dla komasacyi gruntów.

Co do sprawozdania z czynności biura melioracyjnego, które podobnie jak w latach poprzednich zajmuje się przeważnie projektowaniem i wykonaniem większych robót melioracyjnych na podstawie państwowej ustawy melioracyjnej, komisya nie ma nic do nadmienienia. Natomiast pozwala sobie komisya zwrócić uwagę Wesokiego Sejmu na przedłożony przez Wydział krajowy projekt organizacyi biura melioracyjnego, który z jednej strony może się przyczynić znacznie do rozwoju i dokładnego wykonania robót melioracyjnych w kraju, z drugiej zaś strony pociąga za sobą stałe obciążenie funduszu krajowego. Obecny personal krajowego biura melioracyjnego składa się według sprawozdania Wydziału krajowego z 7-miu inżynierów, 15-tu inżynierów-asystentów i 3 dyetaryuszy — razem z 25-ciu techników, która to liczba jednak okazuje się niedostateczną tak dla uczynienia zadość zgłoszeniom stron prywatnych, jako też dla projektowania i wykonywania ustawowych robót melioracyjnych

Gdy mimo rozpisanych konkursów Wydział krajowy natrafił na trudności w pozyskaniu ukwalifikowanych techników, którzy przekładają służbę rządową lub kolejową, przyszedł do przekonania, że powodem tych trudności obok natężającej i wyczerpującej siły fizyczne pracy zwłaszcza w okolicach bagnistych, jest brak organizacyi biura oraz lepiej wyposażonych posad, któreby otwierały świeżo wstępującym technikom widoki awansu.

Chcąc temu brakowi zaradzić, proponuje Wydział krajowy organizacyą biura melioracyjnego przy równoczesnej stabilizacyi jego funkcyonaryuszów, a zarazem odpowiednie powiększenie personalu, któreby zaopatrzyło ekspozytury w potrzebne siły techniczne, oraz w obec podwyższenia państwowego funduszu melioracyjnego, zapewniło krajowi odpowiedni udział w tym funduszu.

Wedle projektowanego etatu płac i osób miałoby się zorganizowane biuro melioracyjne składać:

z 1 technika (naczelnika biura) do prowadzenia referatu, nadzoru prac i dawania wskazówek przy projektach;

z 3 techników (starszych inżynierów), z których jeden byłby przeznaczonym do inspekcyi i kolaudacyi robót, tudzież sprawdzania projektów, kosztorysów i rocznych sprawozdań z budowy, — dwóch zaś zajmowałoby się zdjęciami i projektowaniem większych robót regulacyjnych i melioracyjnych, korzystających z państwowego funduszu melioracyjnego;

z 6 techników (inżynierów I klasy), z których pięciu kierowałoby ekspozyturami w Krakowie, Tarnowie, Sanoku, Lwowie i Kołomyi, jeden zaś byłby przeznaczonym do projektowania i wykonywania drobnych melioracyj zbiorowych, korzystających z państwowego funduszu melioracyjnego i krajowej dotacyi melioracyjnej;

z 14 kierowników budowy przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych (inżynierów II klasy i inżynierów adjunktów), których liczba zastosowaną jest ściśle do obecnej wysokości państwowego funduszu melioracyjnego (750.000 złr. a. w. rocznie), a którzy mieliby prowadzić budowę nietylko przy krajowych przedsiębiorstwach, lecz także przy powiatowych i spółkowych;

z 4 techników do pomocy 2 starszym inżynierom przy zdjęciach i projektowaniu ustawowych przedsiębiorstw melioracyjnych;

z 1 technika do pomocy inżynierowi I klasy przy projektowaniu i wykonywaniu drobnych robót melioracyjnych korzystających z państwowej i krajowej dotacyi melioracyjnej;

z 6 techników do pomocy kierownikom ekspozytur przy melioracyach lokalnych (po 2 we Lwowie i Krakowie, a po 1 w Tarnowie i Sanoku; wreszcie

z 1 technika w biurze centralnem do sprawdzania nadsyłanych co miesiąc przez kierowników budowy rachunków budowlanych, tudzież kosztorysów, raportów budowy i aktów kolaudacyjnych lokalnych regulacyj rzek niespławnych prowadzonych przez c. k. Namiestnictwo; razem z 36 techników.

Proponowane przez Wydział krajowy pobory w poszczególnych rangach przedstawiają się następująco:

1) naczelnik biura z płacą roczną 2.400 złr. a. w. dodatkiem aktywalnym 400 złr. i dodatkiem pięcioletnim 240 zł. a. w.

2) 3 starszych inżynierów z płacą 2000 zł, a. w., dodatkiem aktywalnym 360 złr. a. w. i dodatkiem pięcioletnim 200 zł. a. w.

3) 6 inżynierów I klasy z płacą 1.500 zł. a. w. dodatkiem aktywalnym 300 zł. i dodatkiem pięcioletnim 150 zł. a. w;

4) 8 inżynierów II klasy z płacą 1.200 zł. a. w. dodatkiem aktywalnym 300 złr. a. w. i dodatkiem pięcioletnim 120 zł. w. a.

5) 8 inżynierów adjunktów z płacą 1000 złr, dodatkiem aktywalnym 200 złr. i dodatkiem pięcioletnim 100 złr;

6) 6 inżynierów asystentów z płacą 800 zł. a. w. dodatkiem aktywalnym 200 zł. i dodatkiem pięcioletnim 80 złr;

7) 4 praktykantów z adjutum rocznem 600 zł.

Dodatki aktywalne inżynierów w kwocie 300 złr, tudzież inżynierów, adjunktów i asystentów w kwocie 200 złr. mają być przyznawane tylko we Lwowie i Krakowie. redukują się zaś w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 mieszkańców do kwoty 250 złr. względnie 170 zł. w innych zaś miejscowościach kraju do kwoty 200 względnie 140 zł. a. w.

Dodatki pięcioletnie miałyby być wymierzane z reguły w liczcie 3, z wyjątkiem funkcyonaryuszów 2 najniższych rang (inżynierów-adjunktów i asystentów), którym miałyby być przyznane tylko dwa dodatki pięcioletnie, by w ten sposób pobory ich, t, j. płace z kwinkweniami nie przekraczały płac funkcyonaryuszów wyższych.

Roczne koszta utrzymania biura melioracyjnego, zorganizowanego według powyższego etatu (t. j. 36 techników) wynosiłyby po strąceniu $^2/_3$ części poborów 14 kierowników budowy, które to pobory pokrywać mają fundusze regulacyjne, 37.750 zł.

Utrzymanie dotychczasowego personalu biura melioracyjnego (25 techników) wynosi po strąceniu płac kierowników budowy wedle preliminarza na rok 1892 — 27.676 zł. w. a., podwyższenie zatem dotacyi na utrzymanie biura melioracyjnego w ramach projektowanego etatu wynosiłoby rocznie **10.074** zł. w. a.

Ze względu na stan finansów kraju, tudzież niemożliwość pozyskania 11 ukwalifikowanych techników, o których biuro melioracyjne ma być powiększone, proponuje Wydział krajowy stopniowe tylko pomnożenie sił i polepszenie płac w miarę uchwalanych na ten cel przez Wysoki Sejm corocznie kredytów, na rok zaś bieżący domaga się na częściowe przeprowadzenie organizacyi biura kredytu 2.123 zł. w. a., który ma posłużyć do polepszenia płac 9 funkcyonaryuszów biura.

Ponieważ każda z proponowanych przez Wydział krajowy w etacie posad została szczegółowo umotywowaną, zatem komisya gospodarstwa krajowego zgadza się z powiększeniem personalu biura melioracyjnego i zaleca takowe Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia.

Również podziela komisya zapatrywanie Wydziału krajowego co do potrzeby przeprowadzenia ścisłej organizacyi i stabilizacyi funkcyonaryuszów, objętych etatem z powodów przez Wydział krajowy przytoczonych, tem bardziej, że komisya nie uważa za odpowiednie, aby prowizoryczni, niezaprzysiężeni funkcyonaryusze prowadzili budowę we własnym zarządzie i wielkiemi sumami dysponowali, z drugiej strony zaś nawet Ministerstwo rolnictwa ścisłej organizacyi biura melioracyjnego zażądało i od przeprowadzenia tej organizacyi chciało uczynić zależnem dalsze udzielanie zasiłków z państwowego funduszu melioracyjnego.

Proponowany przez Wydział krajowy etat biura melioracyjnego w porównaniu z przedłożonym etatem technicznego oddziału drogowego przedstawia się wcale skromnie. Podczas gdy bowiem etat drogowy obejmuje według projektu Wydziału krajowego 18 lepiej dotowanych posad z płacami powyżej 1.500 zl. w obec 20 skromniej dotowanych posad stałych, to liczba tych

lepiej płatnych posad w biurze melioracyjnem wynosi 10 w obec 26 niżej płatnych funkcyonaryuszów.

Przytem zwróciła jednak komisya gospodarstwa krajowego uwagę swą na znaczną różnicę w poborach szefów obu biur technicznych krajowych, tj. drogowego i melioracyjnego, która to różnica nie została przez Wydział krajowy wcale wyjaśnioną ani uzasadnioną. Po przeprowadzeniu wyczerpującej dyskusyi i w porozumieniu z komisyą drogową proponuje tedy komisya gospodarstwa krajowego zrównanie poborów szefa biura melioracyjnego z poborami radcy konceptowego Wydziału krajowego, podobnie jak to ma miejsce w służbie technicznej Namiestnictwa.

Wymiar niższych poborów szefa biura melioracyjnego od poborów szefa biura drogowego nie uważa komisya jeszcze z tego względu za usprawiedliwiony, że Wydział krajowy stawia względem techników biura melioracyjnego wyższe wymagania, szef zaś biura melioracyjnego wedle sprawozdania Wydziału krajowego oprócz ogólnego kierownictwa technicznego, prowadzić ma referat spraw wodnych, podczas gdy oddział techniczny drogowy ma być tylko organem pomocniczym administracyjnego biura drogowego.

Nadto nie należy tu pominąć tej okoliczności, że podobne upośledzenie biura melioracyjnego wobec technicznego oddziału drogowego nie wpłynęłoby zachęcająco na techników biura melioracyjnego, po których działalności oczekuje słusznie kraj podniesienia produkcyi rolniczej.

Co do proponowanego w roku 1892 polepszenia płac 9-ciu funkcyonaryuszów biura melioracyjnego, które wymagać będzie kredytu 2.123 zł. komisya gospodarstwa krajowego po zasięgnięciu bliższych informacyj co do lat służby, kwatifikacyi i zachowania się w służbie tych funkcyonaryuszów aprobuje to żądanie Wydziału krajowego i zaleca Wysokiemu Sejmowi uchwalenie odnośnego kredytu. W czasie dyskusyi nad tym przedmiotem jednak postanowionym został na życzenie posłów ziemi Sanockiej wniosek na zrównanie płacy kierownika ekspozytury biura melioracyjnego w Sanoku z poborami takichże kierowników ekspozytur w Tarnowie i Lwowie, co wymagać będzie podniesienia dotacyi na rok 1892 o kwotę 188 zł.

Z uwagi na nieznaczny stosunkowo wydatek, z drugiej zaś strony na użyteczną pracę wymienionego funkcyonaryusza, który wstąpił do służby krajownj wcześniej, niż proponowani do awansu dwaj technicy w Tarnowie i Lwowie, komisya zaakceptowała powyższy wniosek i uprasza Wysoki Sejm o uchwalenie kredytu na rok 1892 na cel powyższy w kwocie 2.311 zł.

Przedkładając Wysokiemu Sejmowi projekt organizacyi biura melioracyjnego, która pociągnie za sobą po kilku latach zwiększenie wydatków o 10.554 zł. rocznie, komisya gospodastwa krajowego zwrócić musi uwagę na konieczność wyjednania większego zasiłku na utrzymanie tego biura z c. k. skarbu państwa, który w daleko wyższym stopniu oduosi korzyści z podniesienia wartości gruntów osiągniętej przez melioracyę w formie podatku gruntowego, aniżeli skarb krajowy.

Dotychczasowa subwencya państwowa w kwocie 1.000 zł. przyznaną była przez Ministerstwo rolnictwa w czasie, kiedy utrzymanie całego biura melioracyjnego obciążało fundusz krajowy wydatkiem około 5.000 zł. rocznie. Słusznem tedy będzie żądanie podniesienia tej subwencyi z 1.000 na 5.000 zł. rocznie, skoro fundusz krajowy w r. 1892 ponosić ma na ten cel wydatek 29.987 zł., który z czasem dosięgnie kwoty 38.230 zł., i z tego powodu pozwala sobie komisya przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek na uchwalenie odnośnej rezolucyi do Rządu.

Co do proponowanych przez Wydział krajowy dwóch stypendyów na wykształcenie techników komasacyjnych po 500 zł. a. w. na przeciąg lat trzech, komisya gospodarstwa krajowego w uwzględnieniu motywów naprowadzonych przez Wydział krajowy, tudzież żądania JE. p. Ministra rolnictwa, aprobuje ten wniosek w zupełności i uprasza Wysoki sejm o wstawienie do budżetu na częściowe pokrycie tych stypendyów w roku bieżącym kwoty 300 zł. a. w.

Na podstawie powyższego wywodu komisya gospodarstwa krajowego ma zaszczyt przedstawić Wysokiemu sejmowi następujące wniosk i :

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 19. lutego 1892 l. 54.589 o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

II. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, ażeby w myśl przedłożenia wniesionego w r. 1885 do Rady państwa w sprawie regulacyi rzek galicyjskich, wyjednał w drodze konstytucyjnej 60%-wy zasiłek państwowy na regulacyą systematyczną rzek karpackich i w miarę uchwalanych przez Sejm projektów do ustaw wstawiał ten zasiłek do preliminarzy państwowych.

III Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w myśl punktu IV-go uchwał komisyi międzynarodowej dla regulacyi Wisły z r. 1891. jak najrychlej przeprowadził regulacyę tej rzeki między Tarnobrzegiem a Chwałowicami celem uchylenia zatorów.

IV. Sejm przyznaje na regulacyę rzek niespławnych w myśl uchwały swej z dnia 6-go października 1882 w Rub. XIII. poż. 163 na rok 1892 następujące zasiłki:

a)	na regulacyę rzeki Soły w powiecie Żywieckim (I. rata)	2.000 zł.
b)	„ „ „ Raby między Dobczycami i Winiarami	3.000 „
c)	„ „ „ Raby pod Winiarami, Stadnikami i Gdowem (II rata) . .	935 „
d)	„ „ „ Dunajca między Gołkowicami a Nowym Sączem (V rata) .	2.000 „
e)	„ „ „ Dunajca między Nowym Sączem a Marcinkowicami (III rata)	2.530 „
f)	„ „ „ Dunajca między Nowym Sączem a Marcinkowicami (zasiłek dla gminy Chełmiec na pokrycie datku konkurencyjnego) .	861 „
g)	„ „ „ Dunajca pod Dąbrową, Marcinkowicami i Kurowem (II rata)	3.755 „
h)	„ „ „ Dunajca pod Tęgoborzem	953 „
i)	„ „ „ „ „ Lipiem	1.546 „
k)	„ „ „ „ między Czchowem a Biskupicami (III. rata) . .	1.000 „
l)	„ „ „ „ „ Melsztynem a Wróblowicami (IV rata) . .	1.000 „
m)	„ „ „ „ pod Wróblowicami	993 „
n)	„ „ „ „ „ Olszynami	1.025 „
o)	„ „ „ „ „ Sukmaniem	1.097 „
p)	„ „ „ „ Wielką wsią	1.220 „
q)	„ „ „ „ „ Dąbrówką szczepanowską (II rata) . . .	2.221 „
r)	„ „ „ „ „ Bloniem i Zgłobicami (II rata)	2.500 „
s)	„ „ „ Popradu pod Cyganowicami	544 „
t)	„ „ „ „ „ Biegonicami i Starym Sączem	337 „
u)	„ „ „ Wisłoki pod Skurową i Przeczycą	3.000 „
v)	„ „ „ „ „ Pustynią, Żyrakowem i Straszęcinem . .	914 „
w)	„ „ „ „ „ Cieszyną, Wiśniową, Jazową i Kobylem . .	2.000 „
x)	„ „ „ Sanu pod Krzemienną i Jabłonicą	1.000 „
y)	„ „ „ „ „ Bartkówką i Bachorzem	2.000 „
z)	„ „ „ „ „ Bachowem	3.405 „
aa)	„ „ „ Stryja pod Kawczymkątem i Pokrowcami	2.000 „
bb)	„ „ „ Świcy pod Dubrawką i Mielniczem	2.333 „
cc)	„ „ „ Łomnicy pod Perechińskiem (II rata)	1.000 „
dd)	„ „ „ „ „ Chocinem i Podmichalem (II rata) . . .	1.500 „
ee)	„ „ „ Bystrzycy Nadworniańskiej pod Nazawizowem (II rata) . .	198 „
ff)	„ „ „ „ pod Uhornikami i Podłużem	1.681 „
gg)	„ premiowanie zasadzania wikliną odsypisk na rzekach podkarpackich . .	2.000 „
hh)	do rozporządzalności Wydziału krajowego	5.000 „
	Ogółem . .	57.548 zł.

V. Sejm przyznaje na doświadczenia z kulturą torfowisk w Rudniku subwencyę roczną w kwocie 1.000 zł., jak długo rząd te doświadczenia subwencyonować będzie z c. k. skarbu państwa, i poleca Wydziałowi krajowemu przeprowadzić w roku 1892 rokowania z Ministerstwem rolnictwa co do urządzenia takich doświadczeń w drugim punkcie kraju.

VI. Sejm uznaje potrzebę energicznej i przyspieszonej akcyi w sprawie melioracyj rolnych a w szczególności drenowania i nawodniania gruntów, oraz poleca Wydziałowi krajowemu ażeby:

a) rozciągnął ulgi przyznane uchwałą sejmową z dnia 27. września 1882 w sprawie projektowania i wykonania zbiorowych melioracyj gruntowych także na melioracye podejmowane przez poszczególnych właścicieli gruntów;

b) urządził stopniowo 10 ekspozytur biura melioracyjnego w okolicach, gdzie grunta melioracyi potrzebują, przedewszystkiem zaś otworzył z początkiem roku 1893 ekspozyturę tego biura w Kołomyi, tudzież dwom technikom biura centralnego poruczył wyłącznie projektowanie i wykonywanie melioracyj lokalnych we wschodniej części kraju;

c) subwencyonował fabryki rurek drenowych z krajowej dotacyi melioracyjnej i udzielał im pomocy technicznej, zasilał je pożyczkami z krajowego funduszu przemysłowego, oraz wyjednał subwencyonowanie tych fabryk z państwowej dotacyi melioracyjnej;

d) urządził krajowe składy narzędzi drenarskich przy ekspozyturach biura melioracyjnego;

e) poczynił stosowne kroki, aby dla transportu rurek drenowych na kolejach galicyjskich udzielono pod względem taryfy przewozowej jak najdalej idących ulg;

f) zarządził publikacyę doświadczeń zebranych przez biuro melioracyjne w czasie trzynastoletniej działalności tego biura, oraz osiągniętych przy tem rezultatów.

Przyznane pod *a*) ulgi wejdą w życie z dniem 1. stycznia 1893. W tym celu winien Wydział krajowy przedłożyć na najbliższej sesyi Sejmowi do zatwierdzenia osobną instrukcyę, która w myśl powyższego sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego określić ma warunki, pod jakimi bezpłatna pomoc techniczna poszczególnym właścicielom gruntów do projektowania i wykonania melioracyj ma być udzieloną.

VII. Sejm wyznacza dwa stypendya po 1.000 zł. rocznie na przeciąg lat trzech dla ukończonych słuchaczów inżynieryi celem wykształcenia ich w technice melioracyjnej i przyzwala na ten cel kredyt na rok 1892 w kwocie 600 zł.

VIII. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyznał z c. k. skarbu państwa dwa stypendya po 1.000 zł. rocznie na przeciąg lat trzech dla ukończonych słuchaczów inżynieryi, celem wykształcenia ich w technice melioracyjnej.

IX. Sejm wyznacza dwa stypendya po 500 zł. rocznie, na przeciąg lat trzech dla ukończonych uczniów szkół średnich, celem wykształcenia ich na techników komasacyjnych i przyzwala na ten cel kredyt na rok 1892 w kwocie 300 zł.

Alegat 1. X. Sejm uchwala załączony */.* etat osób i płac krajowego biura melioracyjnego, na częściowe zaś przeprowadzenie organizacyi tego biura w myśl przedstawionego przez Wydział krajowy sprawozdania przyzwala na rok 1892 kredyt w kwocie 2.311 zł.

XI. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyznany na utrzymanie krajowego biura melioracyjnego zasiłek roczny w kwocie 1.000 zł. podwyższył do 5.000 zł.

Al. 2, 3 i 4. XII. Sejm uchwala załączone */.* projekty ustaw:

a) o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami;

b) o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Skawy;

c) o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja w powiecie Turczańskim.

XIII. Sejm przyznaje na rok 1892 tytułem pierwszych rat zasiłków krajowych:

a) na uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami dotacyą w kwocie . . . . . 14.533 zł.

b) na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy dotacyą w kwocie . 8.315 „

c) na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Stryja w powiecie Turczańskim dotacyą w kwocie . . . . . 2.685 zł.

XIV. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydatkowania kwot preliminowanych w rubryce XIII. na rok 1892 aż do końca marca 1894 roku, a to według zasad przyjętych przy podobnych rubrykach budżetu państwowego.

XV. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi przedłożył sprawozdanie z rezultatów osiągniętych przy wykonanych dotychczas robotach melioracyjnych, oraz program mających się w przyszłości przeprowadzić w całym kraju regulacyj i melioracyj z podaniem porządku ich wykonania ze względu na nagłość i ważność.

Uchwałami pod XII. *a*) i XIII. *a*) załatwione zostają petycye L. s.: 359 gmin i obszarów dworskich: Bierzanów, Przewóz, Rybitwy, Płaszów i Prokocim powiatu Wielickiego, tudzież L. s.: 397 i 398 komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego Krakowskiego o przyspieszenie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami, celem dostarczenia zarobku ludności dotkniętej klęską nieurodzaju.

Lwów dnia 28 marca 1892.

Przewodniczący:
Sapieha *w. r.*

Sprawozdawca:
J. Tarnowski *w. r.*

Etat

osób i płac krajowego biura melioracyjnego.

§. 1. Etat krajowego biura melioracyjnego składać się będzie:
z dyrektora biura,
z 3 starszych inżynierów,
z 6 inżynierów I. klasy,
z 8 inżynierów II. klasy,
z 8 inżynierów-adjunktów,
z 6 inżynierów-asystentów,
z 4 adjutowanych elewów technicznych.

§. 2. W miejsce dotychczasowych płac i dodatków pobierać będą rocznie:
1 dyrektor biura:
a) stałej płacy 2.800 zł.
b) dodatku aktywalnego 480 zł.
c) dodatku pięcioletniego 400 zł.

2 starszy inżynier:
a) stałej płacy po 2.000 zł.
b) dodatku aktywalnego 360 zł.
c) dodatku pięcioletniego po 200 zł.

3. inżynier I. klasy:
a) stałej płacy po 1.500 zł.
b) dodatku aktywalnego we Lwowie i Krakowie po 300 zł.
w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 mieszkańców po 250 zł.
w innych miejscowościach kraju po 200 zł.
c) dodatku pięcioletniego po 150 zł.

4. inżynier II. klasy:
a) stałej płacy po 1.200 zł.
b) dodatku aktywalnego, jak pod 3 b) po 300, 250 względnie 200 zł.
c) dodatku pięciolotniego po 120 zł.

5. inżynier-adjunkt:
a) stałej płacy po 1.000 zł.
b) dodatku aktywalnego we Lwowie i Krakowie po 200 zł.
w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 mieszkańców po 170 zł.
w innych miejscowościach kraju po 140 zł.
c) dodatku pięcioletniego po 100 zł.

6. inżynier-asystent:
a) stałej płacy po 800 zł.
b) dodatku aktywalnego jak pod 5 b) po 200, 170. względnie 140 zł.
c) dodatku pięcioletniego po 80 zł.

7. elew techniczny:
adjutum po 600 zł.

§. 3. Dodatek pięcioletni nadawanym będzie urzędnikom biura melioracyjnego przez Wydział krajowy w myśl postanowienia §. 4. uchwały sejmowej z dnia 3. stycznia 1874, tyczącej się etatu płac urzędników i sług Wydziału krajowego, z tem jednakże ograniczeniem, że inżynierom-adjunktom i inżynierom-asystentom dodatek ten może być udzielonym tylko dwa razy t. j. za 10 lat nieprzerwanej służby.

Dalsze postanowienia §. 4. tudzież postanowienia §§. 5. i 6. uchwały sejmowej z d. 3. stycznia 1874 odnoszące się do dodatku pięcioletniego, aktywalnego i osobistego, mają być zastosowane także do urzędników biura melioracyjnego.

§. 4. Wymienieni w §. 2. funkcyonaryusze biura melioracyjnego z wyjątkiem elewów technicznych są stałymi urzędnikami krajowymi, z wszystkiemi prawami, przysługującemi im z mocy ustanowy służby krajowej i statutu emerytalnego.

Posada elewa nie nadaje prawa do emerytury; spędzone wszakże na tej posadzie lata nieprzerwanej służby policzone być mają przy wymiarze emerytury, jeżeli elew otrzyma posadę stałego urzędnika krajowego.

§. 5. Postanowienie ustępu 1. §. 18. statutu emerytalnego ma być zastosowanem do wdowy po dyrektorze, postanowienie zaś ustępu 2. §. 18. tego etatu do wdów po starszych inżynierach biura melioracyjnego.

§. 6. Od kandydatów na posady wyszczególnione w §. 1. niniejszego statutu ma być wymaganem oprócz ogólnych warunków zawartych w ustanowie służby krajowej ukończenie wydziału inżynieryi w jednej ze szkół politechnicznych tutejszopaństwowych lub równorzędnych zagranicznych, oraz dowód złożenia z dobrym postępem drugiego egzaminu państwowego z inżynieryi, jeżeli kandydaci ukończyli studya techniczne po wejściu w życie wprowadzającego egzamina państwowe rozporządzenia Ministerstwa wyznań i oświaty w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych i handlu z dnia 12. lipca 1878 Dz. u. p. Nr. 94.

§. 7. Urzędnicy biura melioracyjnego składają przysięgę w sposób podany w §. 13. ustanowy służby krajowej i podług roty przysięgi zamieszczonej w tejże ustanowie pod lit. A.

§. 8. Co do dyet i kosztów podróży w sprawach urzędowych obowiązywać będą urzędników biura melioracyjnego przepisy uchwalone przez Sejm na posiedzeniu z dnia 15. października 1881. Bliższe postanowienia co do kosztów utrzymania i kosztów podróży, w sprawie wykonywania melioracyj lokalnych, podejmowanych przez poszczególnych właścicieli gruntów, określi osobna instrukcya, którą ułoży Wydział krajowy i poda do wiadomości Sejmu.

§. 9. Zawarte w §. 51. ustanowy służby krajowej postanowienie, według którego w razie przewinienia urzędnika właściwe śledztwo dyscyplinarne przeprowadza delegowana przez Marszałka krajowego komisya, złożona z dwóch Członków Wydziału krajowego i sekretarza, stosuje się tylko do naczelnika i trzech starszych inżynierów biura melioracyjnego.

Śledztwo zaś dyscyplinarne, wytoczone innym funkcyonaryuszom tego biura, przeprowadza urzędnik wyznaczony lub też osobna komisya delegowana przez Wydział krajowy a Szef departamentu, do którego biuro melioracyjne jest przydzielone, przedstawiać będzie wynik Radzie Wydziału krajowego dla wydania wyroku.

Projekt.

Ustawa z dnia . . . . . o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

Ze zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami wraz z regulacyą potoków Srawy, Drwiny, Zabawy i Podłężówki ma być wykonane począwszy od roku 1892, jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt Wydziału krajowego z r. 1891, preliminujący koszta robót na 218.000 zł.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z administracyą państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta budowy włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu budowy.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ustępu 1. i §. 4. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości trzydziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym, przez władze administracyjne oznaczyć się mającym, resztą preliminowanych kosztów budowy a to w myśl § 66. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 (Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 38) według stosunku korzyści, których oczekiwać należy, lub w miarę wielkości niebezpieczeństwa, które ma być usunięte, albo też, o ile rozkład kosztów na tej podstawie nie da się oznaczyć, według wartości tych gruntów i zakładów.

§. 4.

Dla rozłożenia i ściągnięcia datków prywatnych stron interesowanych w §. 3. pod c) wymienionych zawiązaną będzie przez Administracyę państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym spółka wodna.

Bliższe szczegóły co do wyboru i liczby członków Wydziału tej spółki określi statut przez władzę polityczną wydać się mający.

§. 5.

Zasiłki krajowe i państwowe, mają być uiszczone w czasie budowy w miarę rzeczywistej potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzonym oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1. z kwoty osiągniętej ze sprzedaży gruntów, uzyskanych przy regulacyi wymienionych w §. 1. potoków, jako kapitału zakładowego;

2. z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy;

3. z dochodów uzyskanych z wydzierżawienia wałów ochronnych.

Dalsze postanowienia co do rozkładu reszty kosztów utrzymania na kraj i strony interesowane, — ewentualnie utworzenia w tym celu jednej lub więcej spółek wodnych i innych zarządzeń potrzebnych dla konserwacyi wykonanych budowli, wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego.

§. 7.

Wykonanie robót oraz zarząd funduszu budowlanego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem, któremu podobnie jak i stronom interesowanym przyznanym będzie wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego spółdziałania rządowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa, jak niemniej czasu budowy, terminów i sposobu uiszczenia zasiłków krajowych i państwowych, tudzież datków konkurencyjnych, określi rozporządzenie wykonawcze, ułożone przez Wydział krajowy wspólnie z Namiestnictwem a zatwierdzone przez Ministerstwo rolnictwa.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

Ustawa

z dnia . . . . . o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Skawy.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galiayi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy ma być wykonane, począwszy od roku 1892 jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich z roku 1891, preliminujący koszta robót na 103.938 zł.

Wydział krajowy jest jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracyą państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Do pokrycia kosztów tych robót ma się przyczynić:

a) galicyjski fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów:

b) skarb państwa z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia takimże bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości sześćdziesięciu procent kosztów.

§. 4.

Zasiłki krajowe i państwowe mają być uiszczone w czasie budowy w miarę rzeczywistej potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 5.

Bliższe postanowienia co do sposobu wykonania przedsiębiorstwa, kierownictwa budowy i wpływu administracyi państwa na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa, określi rozporządzenie wykonawcze, ułożone przez Wydział krajowy wspólnie z Namiestnictwem, a zatwierdzone przez Ministerstwo rolnictwa.

§. 6.

Sposób utrzymania wykonanych robót i pokrycia kosztów tego utrzymania oznaczy osobna ustawa krajowa, która będzie wydaną po skończeniu budowy.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi rolnictwa.

Ustawa

z dnia . . . . . o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja w powiecie Turczańskim.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Zabudowanie potoków górskich Huściaków, Róg i Diwczy w dorzeczu Stryja w powiecie Turczańskim ma być wykonane po myśli §. 4. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 począwszy od roku 1892 jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich z roku 1891, preliminujący koszta robót na 10.738 zł. Wydział krajowy jest jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z administracyą państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3

Do pokrycia kosztów budowy przyczynić się ma tak galicyjski fundusz krajowy jak i państwowy fundusz melioracyjny, ostatni z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia, bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości po pięćdziesiąt procent preliminowanych kosztów t. j. kwotą po 5.369 zł.

§. 4.

Datki kraju i państwa mają być uiszczone w czasie budowy w miarę rzeczywistej potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 5.

Bliższe postanowienia co do sposobu wykonania przedsiębiorstwa, kierownictwa budowy i wpływu Administracyi państwa na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa

określi rozporządzenie wykonawcze, ułożone przez Wydział krajowy wspólnie z Namiestnictwem a zatwierdzone przez Ministerstwo rolnictwa.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być po skończeniu budowy utworzoną po myśli §. 45. ustawy krajowej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38. w drodze administracyjnej spółka interesowanych właścicieli gruntów i innych nieruchomości a to bez względu czy się na to zgodzą lub nie, a rozkład datków na poszczególnych członków spółki ma być uskutecznionym według postanowień §. 66. powołanej ustawy.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi rolnictwa.

Aleg. 241.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w sprawie regulacyi Dniestru.

Wysoki Sejmie!

Z żywą radością wita komisya gospodarstwa krajowego wnioski Wydziału krajowego w sprawie regulacyi Dniestru.

Zrobiony pierwszy stanowczy krok do zrealizowania projektu niezmiernej doniosłości i użyteczności dla znacznej części kraju, pod względem rozmiarów zajmującego pierwszorzędne miejsce nietylko u nas, ale w całem państwie, a mogącego nabrać europejskiego znaczenia i stać się ważnym dla handlu światowego, o ile przygotuje teren dla połączenia Dniestru z Sanem i Wisłą i utworzenia tym sposobem wodnej drogi handlowej między morzem czarnem a bałtyckiem.

Uregulowanie Dniestru dla uczynienia go spławnym, następnie połączenie przez San z Wisłą, a zapomocą kanałów z Odrą i Dunajem było ocenione jako ważne i możliwe jeszcze przy końcu zeszłego stulecia w najwyższym dekrecie z dnia 11. grudnia 1783 r.

W roku 1818 wykonano pomiary i plany i rozpoczęto roboty przekopaniem kanału Hordyńsko-Dołobowskiego.

Wysoki Sejm zajmuje się sprawą regulacyi Dniestru od roku 1876, w którym po raz pierwszy poleconem zostało Wydziałowi krajowemu zbadanie rzeki i wypracowanie projektu regulacyi górnego Dniestru i dopływów wraz z osuszeniem bagien. Na pokrycie kosztów badania i studyów techicznych, niezbędnych do wypracowania projektu regulacyjnego, przeznaczył Wysoki Sejm 6 000 zł. na urządzenie stacyj meteorologicznych i wodoskazów potrzebnych do zbadania stosunków hydrotechnicznych w dorzeczu górnego Dniestru 1.000 zł.

Od tego czasu sprawa ta nie przestaje zajmować uwagi Wysokiego Sejmu. W roku 1884 wezwał Wysoki Sejm Wydział krajowy, ażeby na podstawie projektów przedwstępnych regulacyi górnego Dniestru wypracowanych po myśli zaparywań lwowskiego Towarzystwa politechnicznego przeprowadził rokowania z c. k. Rządem co do zasiłku ze skarbu państwa na koszta regulacyi.

Uchwałą z 26. listopada 1889 roku polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby szczngółowy projekt regulacyi górnego Dniestru z dopływami ułożył i Sejmowi na najbliższej sesyi o stanie sprawy osobne przedłożył sprawozdanie.

Gdy temu życzeniu nie stało się zadość, ponowił Wysoki Sejm swe polecenie w roku 1890, uchwalając zarazem rezolucyę do c. k. Rządu, aby jak najrychlej przeprowadził regulacyę rzeki między Rozwadowem i Żurawnem.

Dorzecze Dniestru zajmuje bardzo znaczny obszar południowo-wschodniej części Europy, a dopływy tej rzeki, mniej liczne po prawej a liczniejsze po lewej stronie, przerzynają okolice o bardzo bogatej glebie, produkujące w wielkiej ilości wszelkie płody rolnicze.

W Galicyi zajmuje dorzecze Dniestru 31 powiatów. Granicę tego obszaru stanowi na wschód rzeka Zbrucz, na południe pasmo Karpat od Beskidu w powiecie turczańskim po Czarnohorę, zaś na zachód i na północ dział wód między dorzeczem Dniestru a dorzeczem Wisły, tworzący część europejskiego działu wód między morzem czarnem i bałtyckiem.

Koryto Dniestru wypływającego u stóp Magory w turczańskim powiecie powyżej wsi Łomny odprowadza wody czwartej części północnego stoku Karpat w granicach wyżej podanych i całego płaskowzgórza zajmującego wschodnią część kraju.

Prawe dopływy Dniestru zaliczone są do tak zwanych rzek funduszowych, których regulacya przy 60% udziale funduszów państwowych ma być przeprowadzoną po myśli najwyższych mów tronowych i przedłożenia rządowego z roku 1885.

Regulacye lewych dopływów mogą być wykonane na mocy ustaw krajowych w myśl §§. 4. i 6. państwowej ustawy melioracyjnej z 30. czerwca 1884 r. Dz. u. p. nr. 116.

Lewe dopływy Dniestru biegną prawie równolegle z północy na południe, — bardziej na zachód położone szerokiemi dolinami, na których żyzne role zmieniają się z łąkami i pastwiskami, zaś im bardziej ich łożysko do wschodniej granicy kraju jest zbliżone, tem więcej zwężone są te doliny, tem więcej przybierają charakter jarów osobliwie w dolnej części biegu.

W skutek tego regulacye bardziej na zachód leżących dopływów, jakkolwiek kosztowniejsze i rozleglejsze, stanowić będą przedsiębiorstwa ważniejsze i użyteczniejsze, niż regulacye bardziej na wschód położonych dopływów i dlatego winny być przedsiębrane w tym porządku, w jakiem po sobie następują, począwszy od Strwiąża a skończywszy na Zbruczu na granicy wschodniej.

Same koryto Dniestru dzieli się na trzy główne działy:

Pierwszy od Żurawna w dół do granicy kraju pod Okopami stanowi rzekę spławną, za wschodnią granicą kraju już dawno jako taką używaną, — a uregulowanie biegu tej części Dniestru należy wyłącznie do państwa, na mocy Najwyższego postanowienia z dnia 11. listopada 1861 r., odnoszącego się również do Wisły i jej większych dopływów (Dunajca, Wisłoki i Sanu).

Średnia część, od Żurawna w górę po Rozwadów, zaliczoną jest do rzędu tych wód, których regulacya nastąpić ma w myśl ustępu drugiego § 1. państwowej ustawy melioracyjnej z roku 1884, tudzież przedłożenia rządowego z r. 1885, przy współudziale funduszu państwowego w wysokości 60%.

Trzecią część stanowi górny bieg rzeki od źródeł do Rozwadowa. Regulacya tej części, jakoteż i dopływów, może być wykonaną tylko w związku z regulacyą średniej części, na mocy ustawy krajowej przy współudziale funduszu państwowego wodnego, ewentualnie zaś melioracyjnego.

Część pierwsza Dniestru od Żurawna do Okopów, jako należąca wyłącznie do zakresu działania władzy państwowej nie będzie przedmiotem niniejszego sprawozdania.

Jedynie o regulacyi średniej i górnej części Dniestru jest mowa w sprawozdaniu Wydziału krajowego i o tych tylko wypowiada komisya gospodarstwa krajowego swe zdanie.

I. Część średnia od Żurawna do Rozwadowa.

Regulacya tej części Dniestru ma na celu:

a) Uczynienie go spławnym;

b) obniżenie stanu wody na całej przestrzeni od Żurawna do Rozwadowa, a osobliwie pod Rozwadowem dla umożliwienia regulacyi górnej części i odprowadzenia wody z bagien samborskich;

c) zabezpieczenie brzegów od podmulania, a gruntów po obu brzegach położonych od zalewów.

Długość tej średniej części rzeki wynosi obecnie 80 kilometrów; po wykonaniu zaprojektowanych przekopów wynosić będzie tylko 40 kilometrów, co wpłynie bardzo skutecznie na zwiększenie chyżości wody i spadku i obniżenie stanu wody u góry.

Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 27. listopada 1890 r. wezwany został c. k. Rząd do jak najrychlejszego przeprowadzenia regulacyi Dniestru między Żurawnem a Rozwadowem.

Na odnośną odezwę Wydziału krajowego, wniesioną w czerwcu 1891 roku do c. k. Namiestnictwa, nadeszła dnia 16. marca b. r. odpowiedź Wysokiego c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych — działającego w porozumieniu z Wys. c. k. Ministerstwami skarbu i rolnictwa — następującej treści:

„C. k. Namiestnistwo zostało upoważnionem przeprowadzić rokowania z Wydziałem krajowym co do regulacyi Dniestru na przestrzeni Żurawno - Rozwadów na tej podstawie, że regulacya będzie wykonaną przez państwowe organa techniczne, że koszta mają być pokryte z funduszu budowli wodnych 40% przy pomocy przyrzeczonego przez Wysokie c. k. Ministerstwo zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego w wysokości 20%, jakoteż przy pomocy zasiłku krajowego w wysokości 40%.

Na mocy postanowienia § 51. krajowej ustawy wodnej, mają być właściciele przyległych gruntów pociągnięci do konkurencyi.

Dla kredytów wyżej wymienionych zastrzeżono konstytucyjne zatwierdzenie".

Powyższe przyrzeczenie Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa opiera się na przypuszczeniu, że przedsiębiorstwo to zostanie uregulowane na mocy ustawy z 30. czerwca 1884 r. Dz. u. p. Nr. 116 w drodze ustawy krajowej i że spłata reszty datków będzie należycie zabezpieczoną.

Zarazem oznajmił J. E. p. minister spraw wewnętrznych, że preliminowanie rocznych kredytów, tak z funduszu budowli wodnych, jak i z państwowego funduszu melioracyjnego, będzie mogło być rozpoczęte w roku 1893. Uzyskanie konstytucyjnego zatwierdzenia tych kredytów rocznych, względnie odpowiednie podwyższenie dotychczasowej nadzwyczajnej dotacyi dla rzeki Dniestru, miałoby nastąpić na podstawie szczegółowych projektów przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym sporządzonych i Wysokiemu Ministerstwu spraw wewnętrznych przedłożonych, przyczem interesowane Ministerstwa zastrzegły sobie decyzyę, w jakiej wysokości odnośny kredyt roczny żądanym być może. Regulacya ma być wykonaną jako przedsiębiorstwo krajowe; co do pokrycia kosztów utrzymania zaś wyraziło c. k. Namiestnictwo zdanie, że o ileby utworzony z dochodów przedsiębiorstwa fundusz konserwacyjny nie wystarczał, należałoby resztę kosztów konserwacyi rozdzielić na fundusz budowli wodnych w wysokości 60%, na fundusz zaś krajowy w wysokości 40%.

Komisya gospodarstwa krajowego podziela zapatrywanie Wydziału krajowego, iż decyzya c. k. Rządu jest dla sprawy pomyślną, zgadza się również na zmianę proponowaną

przez Wydział krajowy, żeby datki konkurencyjne nałożone na interesentów w myśl §. 51. krajowej ustawy wodnej służyły na pokrycie 40% zasiłku krajowego (§. 3. ustawy) a nie na pokrycie 40% zasiłku państwowego funduszu budowli wodnych, jak to c. k. Rząd proponował. Zmiana ta odpowiada przedłożeniu rządowemu o regulacyi 14 rzek galicyjskich z roku 1885 — według której kraj wraz z interesentami ponieść miał 40% kosztów regulacyi.

Cały koszt tej regulacyi wynosić ma 1,600.000 zł., udział funduszu melioracyjnego państwowego 320.000 zł. Udział państwowego funduszu budowli wodnych 640.000 zł.

Udział funduszu krajowego . . . . . 640.000 zł. — ct.

Robota ma być wykonaną w ciągu lat 15, — przeto wyniesie roczny datek funduszu krajowego . . . . . 42 666 „ 67 „

państwowego funduszu budowli wodnych . . . . 42.666 „ 67 „

państwowego funduszu melioracyjnego . . . . 21.333 „ 33 „

Roboty mają być rozpoczęte w roku 1893 — więc nie ma potrzeby uchwalania dotacyi na rok 1892; gdy jednak c. k. Namiestnictwo zażądało dotacyi 18.000 zł. na rok bieżący celem wykonania nagłych robót regulacyjnych na Dniestrze pod Rozwadowem, Werynem i pod Zaleścami, przeto kwota ta, i tylko ta musi być wstawiona do rubryki XIII budżetu na rok 1892, — i będzie zaliczoną na rachunek pierwszej w roku 1893 płatnej raty 40% zasiłku krajowego.

II. Część górna od Rozwadowa do źródeł.

Pod względem użyteczności — melioracya tej właśnie części Dniestru ma dla kraju największe znaczenie. Przeprowadzone dochodzenia wykazały, że obszar bagien i zabagnionych łąk wynosi w 70 gminach katastralnych 41.057 morgów. Gdzie siano jest lepszej jakości, ulega często zepsuciu przez wylew rzeki, który następuje po każdej słocie u źródlisk Dniestru i górnych jego dopływów. Z tego samego powodu bardzo często nie można też zebrać skoszonej na ściółkę trawy a szkody wyrządzane rolnikom rokrocznie, — nawet w przybliżeniu nie dadzą się obliczyć. Pewniejszym jest rachunek korzyści, jakie przynieść musi regulacya rzeki połączona z kolmatacyą i nawodnianiem. Przez zamianę bagian na łąki nawodniane podniesie się wartość jednego morga gruntu, nisko licząc, co najmniej o 200 zł. na całym obszarze regulacyą objętym, co uczyni bardzo poważną cyfrę 8,600.000 zł., jako zwiększenie wartości gruntów.

Ogromne ilości dobrego i zdrowego siana, jakie tam po regulacyi może być produkowane, umożliwi zaprowadzenie na wielką skalę chowu bydła, — zaś nadmiar produkcyi siana będzie mógł być spławiany w dół Dniestru w okolice w siano ubogie.

To też wszystkie reprezentacye powiatowe, gminy miejskie i wiejskie i obszary dworskie, nie przestają od lat piętnastu dopominać się o rozpoczęcie tej regulacyi, jako sprawy niezmiernie żywotnej, obiecującej niezwykłe przysporzyć korzyści.

Ilości petycyj, które do Wysokiego Sejmu w tej sprawie weszły, niepodobna obliczyć. Podczas bieżącej sesyi wpłynęło 88 petycyj od gmin i obszarów dworskich położonych bądź nad samym Dniestrem, bądź nad jego dopływami: Bystrzycą, Błożewką, Strwiążem, Tyśmienicą, Trudnicą i innemi, — dwie petycye od Reprezentacyj powiatowych w Rudkach i Drohobyczu i jedna od gminy miasta Sambora.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 27. listopada 1890 roku, wydelegował Wydział krajowy w sierpniu 1891 roku szefa departamentu I. wraz z inżynierami Jankowskim, Kędziorem i Sikorskim do zbadania Dniestru i rozpatrzenia projektu regulacyi.

Po dokładnem obejrzeniu i zbadaniu Dniestru od Rozwadowa w górę wraz z dopływami w powiatach żydaczowskim, drohobyckim, rudeckim, samborskim i staromiejskim, skonstatowano:

1) że regulacya górnego Dniestru w nna być przeprowadzoną na całej przestrzeni od Rozwadowa aż do Terszowa za Starem miastem;

2) że oprócz Dniestru na przestrzeni Rozwadów—Terszów wymagają regulacyi tak jego górskie prawe dopływy, jak i lewe pobocznice;

3) że o ile się rozchodzi o wpływ potoków gorskich na stan bagien naddniestrzańskich jedynie górny Dniestr z dopływami górskimi: Jasienicą, Topolnicą i Jabłonką wymaga zabudowań, a niemniej potrzebnem jest zalesienie rozległych pastwisk górskich, które są prawie nieużytkami, a ogałacane przez deszcze z darni, dostarczają wielkiej ilości kamieni i rumowiska tym górskim dopływom. W powiatach: staromiejskim i turczańskim zajmują u źródlisk Dniestru lasy zaledwo 26% całego areału (67.291 morgów lasu na 250.484 m. dorzecza) tak, że ta część dorzecza dniestrowego jest najbardziej ogołocona z lasów;

4) że znaczna część obszaru zaznaczonego na mapach jako bagno jest już namuloną i podniesioną przez wody Dniestru i dopływów i tworzy w części bardzo urodzajny grunt orny, w części łąki, które mogą być bardzo dobre, byle zapewnić odpływ zbytecznej wilgoci.

Bagna rozciągają się na przestrzeni 25 kilometrów wzdłuż przy średniej szerokości 7 kilometrów. Koryto Dniestru stanowiące północną granicę bagien, szło linią najniższego ich poziomu, lecz z biegiem lat wypełniło się szlamem, który osiadł już i po bokach rzeki i przykrył bagno tak, że powstały pasy łąk urodzajnych 400—500 metrów szerokie, przez które wielkie wody dniestrowe do bagna się przelewają, zabierając bardzo często pokoszone siano.

Ocenienie projektów regulacyjnych dawniejszych poruczył Wydział krajowy wyżej wymienionym trzem inżynierom i zaprosił za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa. c. k. starszego radcę budownictwa p. Iszkowskiego do przestudyowania projektowanych robót na gruncie, celem ostatecznego ustalenia projektu osuszenia i nawodnienia bagien naddniestrzańskich.

Oprócz p. Iszkowskiego delegował c. k. rząd c. k. radcę Moraczewskiego.

Po zbadaniu stanu rzeczy na gruncie i przestudyowaniu przygotowanych operatów przyszli delegaci Rządu i Wydziału krajowego do przekonania, że projekt sporządzony na podstawie opinii Towarzystwa politechnicznego jest za kosztowny, nie zapewnia ochrony terenu inundacyjnego od zalewu i czyni niemożliwym spław na Dniestrze od wsi Horucko w górę a tem samem i połączenie kanałem spławnym Dniestru ze Sanem, następnie przyjęli następujące zasady do wypracowania projektu dla regulacyi górnego Dniestru z dopływami.

(Protokół spisany w gmachu sejmowym dnia 29. września 1891 r. w sprawie ustalenia zasad projektu regulacyi górnego Dniestru i melioracyi bagien naddniestrzańskich.)

Projekt regulacyjny ma obejmować:

I. Regulacyę *a)* Dniestru od mostu rządowego w Rozwadowie do Hordyni; *b)* Strwiąża od ujścia do wybiegu młynówki samborskiej; *c)* obustronnych dopływów Dniestru i Strwiąża na wymienionych przestrzeniach, o ile uregulowanie tych dopływów okaże się potrzebnem dla odwodnienia całego obszaru meliorowanego.

II. Kolmatacyę względnie nawodnienie i osuszenie bagien po obu brzegach Dniestru i Strwiąża na przestrzeni objętej projektem regulacyjnym.

Ze względu, że już zamierzona regulacya Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem wymagać będzie dłuższego czasu, a dla uskutecznienia melioracyi bagien naddniestrzańskich uznaną została za niezbędną, okazuje się potrzeba równoczesnej regulacyi Dniestru także powyżej Rozwadowa, ażeby roboty około osuszenia bagien jak najrychlej mogły być rozpoczęte.

Delegaci Rządu i Wydziału krajowego uznali, że przy równoczesnem osuszaniu bagien między Tyśmienicą a przekopem Dołobowsko-Hordyńskim możliwem jest rozpoczęcie natychmiastowej kolmatacy przed wykonaniem regulacyi Dniestru, a to celem meliorowania

tych bagien, pokrycia ich warstwą osuszającą namułu, i przygotowanie pod zamierzone systematyczne nawodnienie.

Jak najrychlejsze rozpoczęcie kolmatacyi jest pożądanem z tego względu, że ona tylko przy dzisiejszym dzikim stanie rzeki, powodującym częste wylewy, szybciej postępować może, zaś po regulacyi tylko przy pomocy sztucznych zapór mógłby być wylew spowodowany a kolmatacya przeprowadzoną.

Opierając się na opinii delegatów tych władz, do których ostateczna w tej sprawie należy decyzya, polecił Wydział krajowy inżynierowi Jankowskiemu przeprowadzić pomiary bagien i zaprojektować ich kolmatacyę. Łagodna tegoroczna zima nie dozwoliła wykończyć zdjęcia na bagnach, co w ciągu zimy 1892|93 nastąpi. Dla zbadania ilości namułu niesionego Dniestrem i Strwiążem przy różnych stanach wody, urządzono w roku zeszłym dwie stacye w Kornalowicach na Dniestrze i w Koniuszkach na Strwiążu.

Opracowanie projektu regulacyi górnego Dniestru i Strwiąża i ich dopływów obecnie jest w toku, uzupełnienie zdjęć hydrotechnicznych nastąpi w ciągu lata.

Pozostają do zaprojektowania zabudowania potoków górskich i zalesienia w górnem dorzeczu Dniestru, których potrzebę uznali inżynierowie delegowani przez Wydział krajowy przy badaniu w sierpniu 1891 r.

O zarządzenie wykonania tych projektów odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 21. września 1891 roku — a w odpowiedzi otrzymał sprawozdanie sekcyi przemyskiej c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich następującej treści:

„Roboty górskie będą zaprojektowane na następnie wymienionych dopływach Dniestru:

a) w powiecie turczańskim na górnym Dniestrze i potokach Lechnowa, Magurski, Chmielowaty, Rypianka, Gwoździec, Jasienica, Rozłucz i Perewa;

b) w powiecie staromiejskim na potokach: Hołowiecki, Rojbyn, Wiszczyk, Jasienica, Strzyłki, Topolnica, Łużek, Suszyca wielka i mała, Lenina, trzy dzikie potoki na lewym brzegu Dniestru powyżej Staregomiasta-Janków, Lenina, Koblański wielki i mały, wreszcie potok Jabłonka.

Studya dla robót górskich i zalesień będą prawdopodobnie wykonane w ciągu roku 1892, a odnośny projekt będzie przedłożonym Wysokiemu Sejmowi razem z projektem generalnym regulacyi górnego Dniestru i dopływów powyżej Rozwadowa".

Z porównania zapatrywań delegowanych w sierpniu roku zeszłego inżynierów Wydziału krajowego, którzy wraz z Szefem Departamentu I. badali górny Dniestr, z orzeczeniem wydanym na podstawie wspólnej narady delegatów c. k. Rządu i delegatów Wydziału krajowego, dnia 29. września 1891 r. — okazuje się:

że na wspólnej konferencyi zgodzono się na regulacyę Dniestru od Rozwadowa do Hordyni — a Strwiąża od ujścia do wybiegu młynówki Samborskiej, zaś delegaci Wydziału krajowego uważali za konieczne rozciągnąć regulacyę po za Hordynię w górę aż do Terszowa, a regulacyę Strwiąża rozciągnąć aż do Czernichowa celem powstrzymania wylewów i uzyskania odpływu dla Błożewki i po za Czernichów aż w okolicę Chyrowa dla ochrony od wylewów i ubezpieczenia brzegów.

Różnica polega na tem, że delegaci Wydziału krajowego chcą iść z regulacyą na obu rzekach Dniestrze i Strwiążu wyżej, niżeli przyjęto na wspólnej konferencyi.

Komisya gospodarstwa krajowego nie ma dostatecznej podstawy do osądzenia, o ile pierwsze lub drugie zapatrywanie jest słusznem, i czy będzie można pozostawić w stanie dzikim pewną średnią część rzeki, zabudowując górne źródliska i regulując część dolną a zdanie swe będzie mogła wypowiedzieć dopiero wówczas, gdy się okaże, jaki wpływ mieć bę-

dzie na stan rzeki w tej części środkowej zabudowanie potoków górskich i regulacya części dolnej od Hordyni do Rozwadowa.

Sprawa regulacyi Dniestru wyszła z okresu studyów i prac przygotowawczych, a wchodzi w okres wykonania. Jest to zasługą tych wszystkich wpływowych osób, którzy tę sprawę w swe ręce ujęli i niewątpliwie dalej gorliwie popierać będą.

Pożytek dla kraju wielki, a zasługa wobec niego nie mała, co z całem uznaniem wypowiedzieć komisya gospodarstwa krajowego uważa za swój obowiązek.

Na podstawie powyższego sprawozdania komisya gospodarstwa krajowego ma zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 19. marca 1892 r. l. 13.957 o regulacyi Dniestru Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Sejm uchwala załączony projekt ustawy o regulacyi rzeki Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem.

III. Sejm przyznaje na rachunek pierwszej raty 40% zasiłku krajowego na regulacyę rzeki Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, dotacyę na rok 1892 w kwocie 18.000 zł., celem umożliwienia rządowi wykonania nagłych robót regulacyjnych na tej rzece pod Rozwadowem i Weryniem, tudzież pod Zaleścami.

IV. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu:

a) ażeby wykończył projekt regulacyi górnego Dniestru z dopływami od Rozwadowa w górę;

b) ażeby uzupełnił studya przygotowawcze do projektu melioracyi bagien naddniestrzańskich i wygotował odnośny projekt;

c) ażeby dołożył starań o jak najrychlejsze rozpoczęcie robót około zabudowania potoków górskich i zalesień;

d) ażeby przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej sprawozdanie o postępie wyżej wymienionych robót.

Powyższemi uchwałami załatwione są petycye Nr.: 1156, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230, 1231, 1232, 1233, 1234, 1235, 1236, 1237, 1238, 1239, 1240, 1241, 1242, 1243, 1244, 1245, 1246, 1247, 1248, 1249, 1250 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1259, 1260, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1357, 1441, 1475, 1476, 1477, 1478, 1479, 1480, 1481, 1482, 1483, 1484, 1485, 1486, 1487, 1607- 1608, 1609, 1610, 1698, 1699, 1700, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714, 1715, 1716, 1717, 1718, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896.

Lwów dnia 2. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Sapieha.

Sprawozdawca
J. Gnoiński.

Ustawa

z dnia . . . . . o regulacyi rzeki Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

§. 1.

Regulacya rzeki Dniestru na przestrzeni od Rozwadowa do Żurawna, ma być wykonaną w ciągu lat piętnastu, począwszy od roku 1893, jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacyi służyć ma generalny projekt rządowy z roku 1886, preliminujący koszta budowy na 1,600.000 zł. a. w.

Administracya państwa jest jednak upoważnioną do poczynienia zmian w tym projekcie, w porozumieniu z Wydziałem krajowym, w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta regulacyi włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Fundusz regulacyjny ma być utworzonym.

1) z datku państwowego funduszu budowli wodnych w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów, oraz z datku państwowego funduszu melioracyjnego w myśl §. 6. ustępu 1 ustawy z dnia 30 czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 w wysokości dwudziestu procent preliminowanych kosztów, które to datki państwowe mają być wypłacone z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

2) z datku funduszu krajowego w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów.

Datki konkurencyjne, do których będą pociągnięci właściciele graniczących nieruchomości lub sąsiednich zakładów wodnych, w myśl postanowienia §. 51. kraj. ustawy wodnej z dnia 14 marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38, służyć mają na częściowe pokrycie 40%-ego datku funduszu krajowego.

§. 4.

Wysokość i termina płatności corocznych rat datków państwa i kraju oznaczy Administracya państwa wspólnie z Wydziałem krajowym.

§. 5.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzonym oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1) z kwoty osiągniętej ze sprzedaży uzyskanych przez regulacyę gruntów jako kapitału zakładowego;

2) z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy;

3) z dochodu uzyskanego ze sprzedaży wiklin.

O ile dochody tego funduszu nie wystarczą na pokrycie kosztów utrzymania, resztę kosztów konserwacyi pokrywać ma państwowy fundusz budowli wodnych w wysokości 60%, fundusz krajowy zaś w wysokości 40%.

§. 6

Wykonanie regulacyi zarówno jak i zarząd funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego obejmie Administracya państwa.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Administracya państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym, któremu przyznanym zostaje odpowiedni wpływ na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania krajowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Administracya państwa wspólnie z Wydziałem krajowym.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych, rolnictwa i skarbu.

Drukiem Pillera i Spółki we Lwowie.

Aleg. 242.

SPRAWOZDANIE

Komisyi szkolnej o stanie szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich w roku 1890/91, oraz o sprawozdaniu Wydziału krajowego z odpowiedzią Rady szkolnej krajowej na uchwały przez Sejm powzięte.

Wysoki Sejmie!

W ubiegłej sesyi sprawozdanie Rady szkolnej krajowej o szkołach ludowych i seminaryach po raz pierwszy przekazane zostało komisyi sejmowej do ocenienia i parlamentarnego traktowania; to też komisya szkolna zeszłoroczna uważała za swój obowiązek przedstawienie Sejmowi obszernego o tym przedmiocie sprawozdania. Tem sprawozdaniem objęty był obraz rozwoju szkolnictwa ludowego w kraju naszym od 24 lat, t. j. od uzyskania częściowego samorządu szkolnego, dalej określenie obecnego stanu tegoż szkolnictwa na podstawie dat podanych przez Radę szkolną, w związku z tem szereg uwag o stosunkach szkolnych, o systemie przyjętem, o praktycznem przeprowadzeniu tego systemu, — nareszcie wnioski, które następnie po ożywionej dyskusyi, zostały częściowo uzupełnione i przyjęte.

Mając sobie obecnie przydzielone sprawozdanie za rok 1890/91 i uzupełniające to sprawozdanie przedłożenie Wydziału krajowego, — komisya szkolna dziś już nie potrzebuje sięgnąć wstecz do lat minionych, ani rozwodzić się nad zasadami dydaktyczno-pedagogicznemi. Łatwo bowiem pojąć, iż od $1^1/_2$ roku zmiany, które nastąpiły w dziedzinie administracyi szkolnej, lub w nauce, nie mogły być ani tak liczne ani tak znaczące, by spowodować już teraz powtórzenie lub uzupełnienie zeszłorocznych szczegółowo podanych uwag. Niektóre zresztą kwestye szkolnictwo nasze obchodzące załatwione zostały osobnemi sprawozdaniami, mianowicie wnioski p. Bobczyńskiego o dodatkach do podatku na potrzeby szkolne i p. Siczyńskiego o grzywnach szkolnych, — przedewszystkiem zaś najważniejszy chwilowo przedmiot: podwyższenie płac nauczycielskich. Ta ostatnia kwestya stanowczo góruje w tym roku nad wszystkiemi innemi kwestyami szkolnemi. Poruszona zeszłego roku przez ko-

misyę szkolną, znalazła ona w tegorocznym Sejmie, pomimo trudności finansowych, stosunkowo jak na teraz korzystne dla nauczycieli załatwienie. Jest to stanowny krok naprzód w kierunku wskazanym zeszłorocznymi uwagami i wnioskami komisyi szkolnej.

Z tych wszystkich powodów komisya szkolna ogranicza się w tym roku do przedstawienia Sejmowi w streszczeniu głównych wyników minionego roku szkolnego z krótkiemi uwagami, zwracając się na końcu do sejmowych uchwał zeszłorocznych i do tychże całkowitego lub częściowego załatwienia.

W r. 1890/91. było ogółem szkół publicznych pospolitych 3,853, a z odliczeniem 10 szkół t. zw. wzorowych przy seminaryach, 3843 — o 161 więcej niż w r. 1889/90. Gdy jednak między temi szkołami było 256 nieczynnych, o 40 więcej niż w roku poprzedzającym, to liczba rzeczywistych, t. j. czynnych szkół redukuje się do 3587, zatem tylko o 121 więcej niż w poprzednim roku.

Między temi szkołami było 149 nieuregulowanych, 1128 filialnych, której liczba w ostatnich latach ciągle wzrasta, 89 męzkich, 82 żeńskich, 3416 mięszanych, 2925 jednoklasowych, a z tych tylko 1376 z nauką całodzienną, z językiem wykładowym ruskim 1991, polskim 1709, czasowo zamkniętych 660, a to zamkniętych przez sześć miesięcy 13, dziewiętnaście tygodni 11, dwanaście tygodni 24, inne przez czas krótszy a mianowicie w 86 wypadkach dla braku nauczycieli, w 391 wypadkach z powodu chorób nagminnych.

Szkół prywatnych, przeważnie wyznaniowych (ewangielickich, izraelickich, klasztornych) było 198, z tych 25 z prawem publiczności.

Zakładanie i zorganizowanie szkół ze względu na okręgi szkolne, odbywa się z natury rzeczy nierównie, zależy ono bowiem od większej lub mniejszej chęci mieszkańców, od ich większej lub mniejszej zamożności, oraz od sprężystości administracyi okręgowej i od innych jeszcze warunków. Jest n. p. 18 okręgów, w których każda gmina mająca najmniej 80 dzieci w wieku szkolnym, szkołę posiada. Są i okręgi, n. p. lwowski zamiejski i kamionecki, które mają już szkoły nawet w gminach, gdzie nie ma o wiele więcej nad 40 dzieci, w niektórych okolicach rady powiatowe, jak bocheńska i kamionecka, przyczyniły się do tego, użyczając uboższym gminom funduszów, na wystawienie budynku szkolnego. Pomoc taka udzielona od czynników autonomicznych, zasługuje na szczere uznanie i powinna być przykładem dla innych.

Za to znowu sa miejscowości, gdzie znajduje się po 100, 200, 300 dzieci w wieku szkolnym, a które ani szkół nie mają, ani nawet nie są wcielone do innego związku szkolnego. Ze sprawozdania Rady szkolnej wynika ostatecznie, że brakuje jeszcze aktywowania około 800 szkół, aby dojść do stanu mniej więcej normalnego.

Frekwencya znacznie rokrocznie wzrasta, jednakowoż z pomiędzy dzieci obowiązanych, — rozumie się tylko w miejscowościach, gdzie szkoła czynna już istnieje, uczęszcza dotąd tylko 66% — liczac zaś okręgami to w dziesięciu okręgach uczęszcza tylko 50% — na naukę codzienną. Procent dzieci uczęszczających na naukę dopełniającą nie jest podany, ale musi być mniejszy, — chociaż tu okazuje się znaczny wzrost frekwencyi.

Za nieuczęszczanie dzieci do szkoły karze się rodziców aresztem i grzywną. Pierwszy środek nie wydaje się ani praktyczny, ani skuteczny, kary pieniężne zaś, żeby były skutecznemi, powinne być ściągnięte z całą surowością, a mianowicie w jak najkrótszym czasie po orzeczeniu. O wolności użycia tych grzywien na cele miejscowe komisya już bliżej nie wspomina, gdyż Sejm tę sprawę załatwił w sposób odpowiadający wielostronnym życzeniom.

W dalszym toku sprawozdania Rada szkolna podaje do wiadomości, że zarządziła sporządzenie nowych planów na budynki (murowane i drewniane) dla szkół jednoklasowych, a tu znowu Rada po-

wiatowa w Bochni wzięła inicyatywę podając pierwsza wzór takiego planu, który następnie przez władzę szkolną został przyjęty.

Ogrodów przeznaczonych dla nauczycieli było 1713, — takich do nauki dla dzieci 2357. Do ilu szkół jest także grunt orny dodany, o tem wzmianki niema. Biblioteczki dla młodzieży szkolnej są przy 1724, biblioteki dla nauczycieli przy 2335 szkołach. Zaopatrywanych szkół w najpotrzebniejsze przybory było: 402 bardzo dobrze, 963 dobrze, 1.637 dostatecznie, 488 niedostatecznie, a 97 szkół takich przyborów wcale nie posiadały, czemu należałoby jak najspieszniej zaradzić.

Biblioteki okręgowe posiadają 19,293 dzieł w 20,134 tomach, 807 atlasów, map. i t. p. Korzystało z nich 3.590 osób, o 220 więcej niż w poprzednim roku.

Brak nauczycieli jest objawem najjaskrawszym w naszem szkolnictwie ludowem. Było ich ukwalifikowanych 2.848, tylko o 29 więcej niż w r. p., ze świadectwem dojrzałości 660, o 1 mniej, bez kwalifikacyi 374, o 51 więcej, razem 3.882, więcej o 79. Nauczycielek ukwalifikowanych 1.145, więcej o 75, ze świadectwem dojrzałości 373, więcej o 24, — bez kwalifikacyi 279, o 79 więcej, razem 1.795, więcej o 178, zatem nauczycieli i nauczycielek ogółem 5.677 więcej o 257, — a bez kwalifikacyi 653.

Przeprowadzając ustawę krajową z dnia 1. Grudnia 1889 o udzieleniu nauki religii, Rada szkolna w szkołach cztero- i więcej klasowych systemizowała 66 posad katechetów rzymsko katolickich dla 143 szkół, z których obsadzono stale 41 w 63 szkołach, a zamianowano 25 zastępców w 50 szkołach; dla obrządku grecko katolickiego systemizowano 30 posad w 69 szkołach, z których obsadzone stale 14 w 35 szkołach, a zastępców zamianowano 14 w 34 szkołach. W 70 szkołach pełniło duchowieństwo łacińskiego, w 37 duchowieństwo greckiego obrządku obowiązki te za remuneracyami. W 5 szkołach udzielono remuneracyi za udzielanie nauki religii ewangielickiej. Dla nauczycieli religii izraelickiej ustanowiono 29 posad w 59 szkołach, z tych obsadzono 20 w 38 szkołach, dla innych brakowało kandydatów ukwalifikowanych. W 110 szkołach były warunki do udzielenia remuneracyi, ale z tego samego powodu udzielono ich tylko w 12 wypadkach. Niektórzy z tych nauczycieli pobierali wynagrodzenie od przełożeństw wyznaniowych.

W szkołach jedno- dwu- i trzy klasowych udzielało nauki religii obowiązkowo, bezpłatnie, duszpasterzy grecko katolickich: 1529, rzymsko katolickich 1320, pastorów ewangielickich 16, nauczycieli izraelickich 76, — a w ich zastępstwie nauczycieli grecko katolickich częściowo 402, całkowicie 172, rzymsko katolickich częściowo 297, całkowicie 154, oraz jeden ewangielicki i jeden izraelicki nauczyciel.

Robót kobiecych uczyło z kwalifikacyą do tego przedmiotu 62 osób, bez niej 790.

Względem zachowania się personalu nauczycielskiego wspomina sprawozdanie, że w zakresie, kompetencyi władz okręgowych 192 nauczycieli tymczasowych otrzymało napomnienia, lub kary, od krajowej Rady zaś nauczycieli stałych 153 napomnienia, a 39 kary dyscyplinarne.

O konferencyach okręgowych donosi Rada szkolna, że jest postęp w prowadzeniu obrad i w streszczeniu ich wyników, oraz że wydano rozporządzenia przeciw niektórym wykroczeniom i celem dokładniejszego obrabiania przedłożonych konferencyom tematów, wyraża uznanie za doznane ze strony Oddziałów towarzystwa pedagogicznego poparcie, oraz życzenie, żeby lustratorowie Kółek rolniczych i inni zawodowi gospodarze mogli na konferencyach pouczać nauczycieli o głównych warunkach praktycznego gospodarowania, z uwzględnieniem poszczególnych miejscowych stosunków ekonomicznych.

Omawiając naukę udzielaną w szkołach ludowych, Rada szkolna krajowa ogólnikowo tylko podaje do wiadomości poczynione w tym kierunku starania, aby niektóre braki usunąć, luki wypełniać, wprowadzone ulepszenia uzupełniać, tłómacząc brak wybitnego wpływu naukowego i wychowawczego

szkoły na dziatwę, niedostateczną frekwencyą w piątym i szóstym roku nauki codziennej. Szczegółowo mówi o rewizyi nauki religii, którą zawdzięcza się głównie członkowi Rady szkolnej, reprezentującemu w niej obrządek łaciński i ordynaryatowi biskupiemu obrz. łać. w Przemyślu. Owocem tej rewizyi były plany zawierające, nie tylko dokładne wyszczególnienie materyału naukowego na każdą klasę i na każdy oddział stosownie do kategoryi szkoły, ale też wskazówki metodyczne i rady co do wyboru dzieł pomocniczych, tudzież zalecenia normujące postępowanie w razie powierzania misyi do udzielania nauki religii nauczycielom świeckim.

Zbytecznem byłoby rozwodzić się nad stanowczym wpływem wychowania religijnego w ogóle, którego udzielanie nauki religii w szkole jest tylko częścią i jednym z ważnych środków wychowawczych. Skuteczność tego środka zależy oczywiście od sposobu używania go, nauka każda od metody nauczania i od osoby udzielającej jej. Komisya nie jest w możności ani kompetentną do osądzenia tych osób, ani tej metody — może zatem tylko wskazać kierunek, który jej zdaniem, jest pożądany. Dla tego z naciskiem powtarza zasadę wyrażoną w zeszłorocznem sprawozdaniu komisyi szkolnej, „że koniecznie należałoby, aby etyczna strona religii, przykłady jej i przykazania, do życia codziennego i praktycznego zastósowane, były dłużej i bardziej szczegółowo wykładane“.

Komisya nie wchodzi jak na teraz w szczegóły odnoszące się do szkół wydziałowych i do seminaryów nauczycielskich, gdyż co do pierwszych, od zeszłorocznego sprawozdania nic ważnego nie zaszło, seminarya zaś znajdują się w fazie częściowego przeistoczenia, którego wyniki dopiero w przeciągu lat następnych będzie można osądzić.

Komisya zwraca się do uwag zasadniczych przedstawionych przez Radę szkolną krajową w „słowie wstępnem“ swego sprawozdania.

Przedewszystkiem z uznaniem zaznaczyć trzeba szczerość tego wywodu, otwartość, którą Rada szkolna przedstawia ujemną stronę naszego szkolnictwa ludowego. Widać, że od najnowszego czasu zaczęto czynić szczegółowe, dokładne badania co do źródła tej strony ujemnej, a zbadawszy, nie wahano się sprawę tak przedstawić, jak ona się rzeczywiście ma.

Ujemną tą stroną jest — nie mówiąc o poszczególnych innych, na razie mniej ważnych lukach i trudnościach — *brak dostatecznej liczby należycie wykształconych nauczycieli.*

Ztąd konieczność używania także nauczycieli mniej uzdolnionych, niewykształconych, ztąd braki i luki w nauce, ztąd utrudnienie w wykonywaniu przymusu szkolnego, ztąd w wielu wypadkach niemożliwość przeistoczenia szkół jednoklasowych na dwuklasowe, pomimo gwałtownej potrzeby w skutek wzrastającej liczby dzieci szkolnych, z tąd tak wielka ilość szkół z nauką półdzienną, ztąd nareszcie rażący przyrost szkół „nieczynnych“ do liczby 256, a nieczynnych w przeważnej liczbie właśnie z braku nauczycieli.

Rada szkolna, zastanowiwszy się nad tym faktem, postanowiła:

„Dopóki się nie zwiększy zastęp kwalifikowanych nauczycieli — wstrzymać się z dalszą organizacyą nowych szkół ludowych“.

Wypada zaznaczyć, iż postanowienie to nie jest podane jako środek zaradczy, tylko jako konieczny wynik położenia. Można zatem nadtą koniecznością ubolewać, można było z góry przypuszczać, że w postanowieniu tem dopuszczane będą wyjątki, t. j. że gdzie okoliczności sprzyjają, gdzie gmina nalega, gdzie znajdzie się nauczyciel uzdolniony, tam Rada szkolna chętnie sama od postawionej reguły odstąpi, a na wyjątki takie już sama Rada szkolna w swem sprawozdaniu wskazuje, w ogóle jednak zaprzeczyć się nie da, że w danem położeniu takie wstrzymywanie się z dalszą organizacyą jest złem nieuniknionem. Organizowanie bowiem szkół, któreby nadto jeszcze strony konkurencyjne obciążyły, a pomimo to nie weszły w życie, byłoby tylko dalszem szkodliwem złudzeniem.

Środki zaś zaradcze, które Rada szkolna proponuje, wypływają z natury rzeczy, ze świadomości uwidocznionego braku.

Są one następujące:

1. pomnożenie liczby seminaryów;
2. zabezpieczenie seminaryom uczniów;
3. polepszenie bytu materyalnego nauczycieli.

Pierwsze pomnoży znacznie kandydatów nauczycielskich, a stanie się to przez założenie trzech nowych seminaryów, z których dwa już w krótkim czasie wejdą w życie w Krośnie i Samborze, drugie przysporzy tym zakładom uczniów za pomocą wyższych stypendyów i zaprowadzeniem internatów; trzecie przez podwyższenie płac zachęci młodzież do obierania tego stanu i do wytrwania w nim. Komisya szkolna najzupełniej się z temi wywodami zgadza. Wszak już zeszłoroczna komisya szkolna, a Sejm swojemi uchwałami tę drogę wskazał, żądając pomnożenia liczby seminaryów i podwyższenia płac. To ostatnie właśnie już zostało przez Sejm tegoroczny stwierdzone uchwałami kilka dni temu powziętemi. Z pożytkiem dla rzeczy i dla nauczycieli płacy zostały podwyższone, szkoły filialne zniesione, zerwał zatem Sejm stanowczo ujemną stroną prądu, który w ostatnim szeregu lat w szkolnictwie naszem górował.

Dodatnią tego prądu stroną była zdaniem komisyi ta część noweli z dnia 2. lutego 1885, która żądała zmiany planów naukowych, względnie książek szkolnych w kierunku zastosowania tychże do potrzeb i do przyszłego zawodu dzieci wiejskich z jednej, miejskich z drugiej strony. Przeprowadzenie tej zmiany — jak to już uważano w zeszłorocznem sprawozdaniu komisyi szkolnej, opóźniło się, a dopiero teraz zbliża się do urzeczywistnienia.

Na końcu komisya ma jeszcze obowiązek, przejrzeć szereg rezolucyi, które Sejm uchwalił zeszłego roku przy ówczesnem sprawozdaniu o stanie szkół ludowych. O wykonaniu tych rezolucyi znajdujemy wzmiankę po części w sprawozdaniu Rady szkolnej, po części w dodatkowych jej odpowiedziach, udzielonych następnie Sejmowi przez Wydział krajowy. Wynik jest następujący.

Uchwałom II. i III. (I. nie wchodzi w rachubę, bo wyraża tylko przyjęcie elaboratu Rady, szkolnej do wiadomości) o wstawienie do budżetu większych kwot na pożyczki do budowy szkół i o podwyższenie płac nauczycielom młodszym — stało się zadość w pierwszym wypadku podwyższeniem dotacyi dotyczącej z 15.000 na 23.800, tudzież wskazaniem na ten cel osobnego funduszu, w drugim wypadku podwyższeniem płac w ogóle, z którego korzystają dość znacznie i młodsi nauczyciele. W wykonaniu uchwały V — o pomnożenie liczby inspektorów i VI — o założenie seminaryów — poczyniła Rada szkolna odpowiednie kroki. Liczba inspektorów powiększoną jest o trzech, a pomnożenie seminaryów jest w toku, o czem wyżej już wspomniano.

Umieszczenie jednego z tych seminaryów w zamku Oleskim (uchwała VII.) okazało się, po zbadaniu miejsca i stosunków, za nieodpowiednie.

Na polecenie Sejmu zawarte w uchwale IV. uwzględnienia przy nauce dziejów kraju rodzinnego — odpowiada Rada szkolna jak następuje:

„W sprawie większego uwzględnienia dziejów kraju rodzinnego w książkach szkolnych (uchwała IV.), oznajmia Rada szkolna, że jej komisya naukowa zajmowała się już ułożeniem szczegółowego programu celem uwydatnienia tych momentów dziejowych, na które należy zwrócić wiekszą uwagę. Ponieważ obecnie tak rewizya planów naukowych dla szkół ludowych wszelkich kategoryj, jak gruntowne przerobienie podręczników szkolnych jest w toku, przeto życzenie Wys. Sejmu w podręcznikach nowych będzie należycie uwzględnione“.

Komisya szkolna na podstawie uchwały zeszłorocznej i jej uzasadnienia, przypomina, że nie chodziło tylko o „uwydatnienie tych momentów dziejowych, na które należy zwrócić uwagę“, w podręcznikach szkolnych, ale niemniej na skrzętne korzystanie choćby i z tych ustępów z dziejów naszych, które i obecnie znajdują się w czytankach, dla tego też uchwała mówi o uwzględnieniu historyi naszej nie tylko przy układaniu nowych książek, ale dosłownie: „oraz przy nauce w piątym i szóstym roku nauki codziennej, tudzież przy nauce dopełniającej“. W uzasadnieniu zaś (str. 10 zeszłorocznego sprawozdania) myśl komisyi jasno jest wypowiedzianą, wskazany jest cel, wskazane są środki, wskazane pożądane działanie władzy naszej krajowej także w tej mierze, aby i nauczyciela zachęcać do działania w tym kierunku. Pomimo nie zupełnie wyraźnej odpowiedzi zawartej w przedłożeniu Wydziału krajowego, nie wątpi komisya, że Rada szkolna krajowa przy układaniu nowych książek, jak niemniej także w instrukcyach i poleceniach dawanych nauczycielom, nie omieszka w tym duchu postąpić.

Wychodząc z tego przekonania — komisya nie widzi potrzeby ponowienia zeszłorocznego wezwania, a wnosi tylko:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje sprawozdanie Rady szkolnej krajowej o stanie szkół ludowych i seminaryach nauczycielskich w roku 1890/1 — do wiadomości.

Przewodniczący i Sprawozdawca

Czartoryski.

Z drukarni Szczęsnego Bednarskiego we Lwowie, Rynek, L. 9. 76|92.

L. s. 2029.

Aleg. 243.

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki w sumie 80.000 zł. w. a.

Według dołączonej do sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 26. Marca 1892. r. L. 13640. uchwały z dnia 22. lutego 1892 r. postanowiła Rada powiatowa wielicka jednogłośnie większą część ciążących na powiecie długów zjednoczyć i spłacić nową pożyczką i w tym celu, jak niemniej w celu poprawienia stosunków finansowych powiatu, zaciągnąć w Banku krajowym we Lwowie pożyczkę w kwocie 80.000 złr. w. a.

Zaciągnąć się mająca pożyczka służyć ma na następujące specyalne cele:

1. Na spłacenie 5% pożyczki zaciągniętej w r. 1882 w galicyjskiej kasie oszczędności w sumie 25.000 złr. w. a., z której pozostaje jeszcze do spłacenia 17.308 zł. 36 ct. (Pożyczka ta użytą została prawie w zupełności na budowę domu Rady powiatowej).

2. Na spłacenie 6% pożyczki hipotecznej zaciągniętej w r. 1889 w powiatowej kasie oszczędności w Wieliczce, w sumie 15 000 zł., z której pozostaje do spłacenia 14.100 zł. w. a.

(Pożyczka ta użytą została w całości na budowę domu powyższego).

3. Na umorzenie 6% pożyczki zaciągniętej w r. 1889 w powiatowej kasie oszczędności w Wieliczce na zakupno mostu na rzece Rabie w sumie 10.000 zł., z której pozostaje do spłacenia 9.200 zł. w. a.

4. Na spłacenie zaległości biernych, wykazanych w zamknięciach rachunkowych z r. 1891 w sumie 19.320 zł. 26 ct., tudzież zaległości biernych, które dopiero w roku 1892 do rachunków wprowadzone zostały, w sumie 3.933 zł. 76 ct.

5. Na udotowanie kasy powiatowej funduszem rezerwowym w kwocie 2.000 zł.

6. Na utworzenie funduszu zakładowego dla oddziału zastawniczego, kreowanego przy powiatowej kasie pożyczkowej, w sumie 3.000 zł.

7. Na uzyskanie funduszu na udzielanie zaliczek zwrotnych bezprocentowych gminnym strażom pożarnym w kwocie 1.500 zł.

8. Na pokrycie kosztów otynkowania budynku Rady powiatowej w sumie około 3.000 zł.

9. Na uzyskanie funduszu zapasowego na nieprzewidziane inwestycye w przyszłości w sumie około 4.000 zł., wreszcie

10. Na spłacenie 1 raty zaciągnąć się mającej pożyczki oraz wszelkich kosztów połączonych z zaciągnięciem pożyczki i spłaty dotąd istniejących pożyczek w sumie około 4.000 zł.

Łączna suma spłacić się mających długów i zaległości wynosi zatem 63.862 zł. 38 ct., dotacyj zaś i kosztów około 16.500 zł., razem więc około 80.000 zł.

Wspomniane wyżej zaległości bierne, wynoszące łączną kwotę 23.254 zł., powstały przeważnie z tej przyczyny, że powiat spodziewając się znaczniejszych subwencyi z funduszu krajowego, rozpoczął i wybudował od roku 1884 prawie 74 kilometrów dróg, pomiędzy któremi drogi takie, jak z Wieliczki do Świątnik, z Gorzkowa ku Myślenicom, ze Swoszowic do Świątnik, z Dąbia do Kępanowa z mostem i t. d. Nieuzyskawszy zaś pomienionych subwencyj w spodziewanej wysokości, popadał w niedobory budżetowe, które ostatecznie urosły do kwoty wyżej podanej.

Obecny stan finansowy powiatu przedstawia się jak następuje: Prócz długów wymienionych wyżej pod 1, 2 i 3, w łącznej sumie 40.608 złr. 36 ct., które mają być z pożyczki 80.000 zł. spłacone, ciężą na powiecie jeszcze dwa inne, które z pożyczki 80 000 złr. spłacone być nie mają, a mianowicie:

a) bezprocentowa pożyczka 10.000 zł. zaciągnięta w r. 1890. z funduszów państwowych dla niesienia pomocy ludności dotkniętej nieurodzajem, która to pożyczka spłaconą być ma w sześciu rocznych ratach po 1.667 zł. począwszy od dnia 1. stycznia 1892., z których pierwsza wstawioną jest w budżet 1892 roku.,

b) bezprocentowa pożyczka 10.000 zł. zaciągnięta w r. 1891. z funduszów krajowych na budowę dróg dojazdowych do mostu żelaznego na Wiśle pod Krakowem, która to pożyczka spłaconą być ma w dziesięciu rocznych ratach po 1000 zł., począwszy od dnia 1. listopada 1892 r., z których również pierwsza rata wstawioną jest w budżet na rok 1892.

Nadto w stanie biernym inwentarza majątku powiatowego figurują jeszcze dwa długi a mianowicie: pożyczka 5-procentowa zaciągnięta w r. 1884. w Banku krajowym w kwocie 35.000 zł. na udotowanie powiatowej kasy pożyczkowej w Wieliczce, z której to pożyczki pozostaje obecnie w kapitale 21.875 zł., a która spłacaną jest z dochodów kasy pożyczkowej, nie obciąża zatem budżetu powiatowego; a nadto pożyczka, zaciągnięta przez 10 gmin powiatu klęską gradu dotkniętych, a poręczona przez powiat, z której gminy mają jeszcze do spłacenia sumę 2.700 złr.

Z pożyczek tych tylko pożyczki mające być spłaconemi w sumie 40.608 zł. 36 ct., oraz pożyczki wyżej pod *a.* i *b.* wymienione w sumie 20.000 w. a. są właściwym długiem powiatu, z dwóch ostatnich bowiem jedna obowiązuje powiatową kasę pożyczkową, mającą odrębne fundusze, druga zaś gminy, za które powiat tylko poręczył.

Wykazanemu powyżej obciążeniu przeciwstawić należy wartość nieruchomości w sumie 39.657 zł. 86 ct., ruchomości w sumie 2.833 złr. 65 ct. i zaległości czynnych w sumie 8.369 zł. 76 ct., łącznie zatem stan czynny majątku w sumie 50.861 zł. 27 ct.

Nadto ma powiat Wielicki roczny dochód z myt na drogach powiatowych i gminnych w sumie 11.594 złr.

Na amortyzacyę i oprocentowanie długów, które mają być spłacone z pożyczki 80.000 złr. opłaca powiat rocznie . . . . . 4686 zł.
nadto spłaca jeden dług bezprocentowy do roku 1898 rocznemi ratami po . . . 1667 zł.
drugi zaś do roku 1902 ratami po . . . . . 1000 zł.

razem więc ciężar roczny na oprocentowanie i spłaty długów wynosić będzie w najbliższych latach . . . . . 7353 zł.

Od zaciągnąć się mającej pożyczki 80.000 złr. w obligacyach komunalnych wynosić będą anuitety przez lat 29½ rocznie . . . . . 4800 zł.
dodając do tego roczny ciężar na spłatę długów nieoprocentowanych w sumie . . 2667 zł.

wyniesie łączne obciążenie roczne budżetu powiatowego na oprocentowanie i spłatę długów . . . . . 7467 zł.
zatem tylko o 114 złr. więcej niż obecnie.

Według uchwalonego na rok 1892 budżetu wynosi niepokryty własnymi dochodami niedobór
w funduszu administracyjnym . . . . . 7500 zł.
„ dróg powiatowych . . . . . 5003 „
„ „ gminnych . . . . . 6251 „
razem 18754 „
na pokrycie którego uchwalonym został dodatek powiatowy w wysokości 15%, co przy wydatności jednego centa w sumie 1259 zł. daje dochód w sumie 18885 zł.

Oprocentowanie i amortyzacya zaciągnąć się mającego długu nie będzie więc wymagać podniesienia dodatków powiatowych.

Jakkolwiek wykazane powyżej obciążenie powiatu nie przechodzi siły podatkowej ludności, to jednak komisya zaznaczyć musi, iż dotychczasowa gospodarka powiatu za prawidłową uważaną być nie może. Tak znaczne bowiem, bo wynoszące przeszło 23.000 zł. zaległości bierne dowodzą, iż nieliczono się z wydatkami i nieobmyślono w swoim czasie odpowiedniego dla nich pokrycia, wskutek czego powiat znajduje się dziś w przymusowem położeniu zaciągania znacznego długu, który do pewnego stopnia na dalszy rozwój autonomicznej działalności w powiecie ujemny wpływ wywrzeć musi.

Ponieważ jednak te, z dawniejszych czasów pochodzące, zaległości bierne, oczywiście obecnie pokryte być muszą, a takowe pochodzą z wydatków inwestycyjnych na budowę dróg i domu powiatowego, przeto nie można odmawiać obecnemu zarządowi powiatu zezwolenia na pożyczkę niezbędną dla uregulowania jego finansów.

Przez zamianę spłacić się mających długów w resztującej sumie 40.608 zł. uzyska powiat zmniejszenie anuitetów o sumę . . . . . 2.250 zł.
Obecnie bowiem wynoszą anuitety od tych długów . . . . . 4.686 zł.
Gdy ta sama suma 40.608 złr. w nowym długu oprocentowywać i umarzać się będzie roczną kwotą . . . . . 2.436 złr.
Z tego powodu zamiana powyższych długów na nowy dług komunalny znaczną dla budżetu powiatowego przyniesie ulgę. Gdy zaś zaciągnięcie długu na spłatę zaległości biernych w sumie 23.254 złr. jest nieuniknionem, przeto potrzeba pożyczki do sumy 64.000 zł. jet niewątpliwie usprawiedliwioną.

Pozostaje więc tylko do ocenienia, czy i o ile uzasadnionem jest żądanie zatwierdzenia pożyczki na cele wymienione na wstępie pod 5, 6, 7, 8, 9 i 10.

Wymieniony pod 8 wydatek 3.000 zł. na otynkowanie budynku Rady powiatowej, musi być ze względu na konserwacyę budynku uznany za nieodzowny.

Również nieodzownem jest uposażenie kasy powiatu zapasem 2.000 zł. (poz. 5.), gdyż bez tego byłby zarząd powiatu w niemożności zaspokajania bieżących wydatków, na których pokrycie do-

datki do podatków dopiero z końcem roku obficiej wpływają. Wobec znacznego budżetu powiatu Wielickiego projektowana na dotacyę kasy suma 2.000 zł. jest nawet stanowczo za niską. Dla tego też komisya uznała, iż projektowana na nieprzewidziane inwestycye suma 4.000 zł. (poz. 9.) powinna być również przyjętą, gdyż obok takich inwestycyj, które niewątpliwie będą w najbliższej przyszłości konieczne, znaczna zapewne część tej sumy będzie musiała być użytą na wydatki bieżące, niepokryte w ciągu roku późno wpływającymi dodatkami do podatków.

Co do sumy 3.000 zł. na utworzenie funduszu dla oddziału zastawniczego na zastawy ruchome przy kasie pożyczkowej (poz. 6.), jak również sumy 1.500 zł. przeznaczonej na udzielanie zaliczek zwrotnych gminnym strażom pożarnym, to pożyteczności tych celów wykazywać nie potrzeba, a rozwinięciu w tym kierunku działalności Rady powiatowej Wielickiej przez uzyskanie funduszów na te cele przeznaczonych dopomódz należy.

Co się tyczy ostatniej pozycyi (10) t. j. kosztów pożyczki i raty wstępnej, to takowe jako koniecznie z zaciągnięciem pożyczki połączone uzasadnienia nie potrzebują.

Jakkolwiek więc komisya nie może uznać w ogóle za pożądane obciążanie powiatów tak znacznymi długami, to jednak w obecnym wypadku, uwzględniając wyjątkowe okoliczności: z jednej strony konieczność pokrycia wydatków spowodowanych częścią bardzo intenzywną działalnością w kierunku rozszerzenia komunikacyj w powiecie, częścią zaś wadliwą gospodarką dawnego zarządu, z drugiej zaś strony uznając gorliwość obecnej reprezentacyi powiatu, która obok uporządkowania stosunków majątkowych powiatu stara się o spełnianie zadań swej autonomicznej działalności, wreszcie uważając zaciągnięcie pożyczki za nieodzowne dla osiągnięcia powyższych celów, wnosi — zgodnie z Wydziałem krajowym:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony ·/. projekt ustawy.

Lwów, dnia 4. Kwietnia 1892.

Przewodniczący

S. Koziebrodzki.

Sprawozdawca

Paszkowski.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zezwalająca Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 80.000 złr. w. a.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce zezwala się zaciągnąć imieniem powiatu wielickiego w Banku krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem pożyczkę w kwocie 80.000 złr. w. a. w obligacyach komunalnych.

Art. II.

Pożyczka ta użytą być ma na skonwertowanie reszty pożyczek powiatowych jako to: 5% pożyczki z r. 1882 w galicyjskiej kasie oszczędności w pierwotnej kwocie 25.000 zł. a. w., 6% pożyczek w powiatowej kasie oszczędności w Wieliczce w r. 1889, w kwotach 15.000 zł. i 10.000 zł. zaciągniętych, dalej na umorzenie zaległości biernych, na udotowanie kasy powiatowej funduszem zapasowym, utworzenie funduszu zakładowego dla oddziału zastawniczego przy powiatowej kasie pożyczkowej w Wieliczce, uzyskanie funduszu na udzielanie zaliczek zwrotnych gminnym strażom pożarnym, pokrycie kosztów otynkowania budynku Rady powiatowej, uzyskanie funduszu zapasowego na nieprzewidziane inwestycye, wreszcie na pokrycie kosztów z zaciągnięciem pożyczki połączonych i raty wstępnej.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych

Z drukarni Szczęsnego [illegible] we Lwowie, Rynek, L. 9, 76|92.

Aleg. 244

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzach wydatków i dochodów funduszu indemnizacyjnego wschodnio-galicyjskiego, zachodnio-galicyjskiego i krakowskiego na rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Projekt budżetu wydatków i dochodów funduszów indemnizacyjnych: wschodnio-galicyjskiego, zachodnio-galicyjskiego i krakowskiego na rok 1892, przedłożony wysokiej Izbie przez Wydział krajowy, przekazała Izba komisyi budżetowej do zbadania i przedstawienia wniosków. Spełniając tę uchwałę komisya budżetowa zdaje wysokiemu Sejmowi sprawę z tego projektu budżetu i przedstawia swoje wnioski.

W projekcie budżetu funduszu indemnizacyjnego *wschodnio-galicyjskiego* na rok 1892 obrachowano wydatki tego funduszu jak następuje:

1.	Wydatki na zarząd funduszem	14.143 zł.
2.	Spłata kapitału przez losowanie obligacyj	2,601.900 „
3.	Renty dla uprawnionych	947.756 „
4.	Na zakupno obligacyj indemnizacyjnych na własność funduszu .	36.768 „
5.	Zaliczki zwrotne	1.250 „
6.	Wydatki rozmaite	537 „
	Ogółem . .	3,602.354 zł.

Ponieważ ogół wydatków rzeczywistych funduszu indemnizacyjnego wschodnio-galicyjskiego w 1890 roku według zamknięcia rachunkowego za ów rok, przyjętego już do wiadomości przez wysoki Sejm, wynosił 3,472.970 zł. 57 ct., zaś ogół wydatków tegoż funduszu uchwalonych na rok 1891 wynosił 3,567.470 zł.; przeto Wydział krajowy preliminował wydatki tegoż funduszu na r. 1892 wyżej o 129.383 zł. 43 ct. niż wydatki tego funduszu wynosiły istotnie w 1890 roku, zaś wyżej o 34.884 zł. niż uchwalił je wysoki Sejm na r. 1891.

Co do 1-szej pozycyi wydatków t. j. wydatków na zarząd funduszem. Wydział krajowy obrachowuje w przedłożonym projekcie budżetu wydatki na zarząd wszystkimi trzema funduszami indemnizacyjnymi na kwotę 22.500 zł. Ponieważ zaś na mocy warunków spisanych

przy odbiorze funduszów indemnizacyjnych od Rządu w zarząd Wydziału krajowego, fundusze indemnizacyjne mają wypłacać c. k. Namiestnictwu corocznie ryczałtową kwotę 5.000 zł. na pokrycie kosztów sprawowania judykatury w sprawach indemnizacyjnych i serwitutowych, która pozostała przy Namiestnictwie; przeto Wydział krajowy dla pokrycia wszelkich innych kosztów zarządu wszystkimi trzema funduszami indemnizacyjnemi żąda ryczałtowej kwoty 17.500 zł. Uzzsadniając tę ryczałtową kwotę w projekcie budżetu funduszów indemnizacyjnych Wydział krajowy orzeka tylko, że w myśl uchwały Wydziału kraj. z 15. września 1891 r. tę kwotę ryczałtową 17.500 zł. mają płacić fundusze indemnizacyjne skarbowi krajowemu „tytułem zwrotu płac urzędników i funkcyonaryuszy pracujących przy administracyi funduszów indemnizacyjnych lub też tytułem zwrotu płac funkcyonaryuszów przyjętych do służby w Wydziale krajowym zamiast zajętych przy tych funduszach urzędników i funkcyonaryuszów, tudzież na pokrycie kosztów kancelaryjnych i wydatków na losowanie“. Na żądanie komisyi budżetowej Wydział krajowy przedłożył szczegółowy wykaz płac i wynagrodzeń urzędników i funkcyonaryuszów tak krajowych jak i przyjętych tymczasowo do służby w Wydziale, a zajętych przy administracyi funduszów indemnizacyjnych oraz wykaz kosztów kancelaryjnych. Według tego wykazu, płace i wynagrodzenia wynoszą 15.977 zł.; koszta kancelaryjne 1.879 zł. razem 17.856 zł.

Komisya budżetowa zważywszy, że ogół wydatków r z e c z y w i s t y c h na zarząd wszystkimi trzema funduszami indemnizacyjnymi zostających wówczas pod administracyą c. k. Namiestnictwa, wynosił w 1889 r. 22.961 zł. 40 ct. w. a., zaś w 1890 r. 21.097 zł. 14 ct. w. a., a na r. 1891 preliminowane wydatki na zarząd funduszami wynosiły ogółem 20.000 zł. w. a.; zważywszy powtóre, iż w wspomnionym wykazie płac i wynagrodzeń urzędników i funkcyonaryuszy krajowych, pracujących po części przy administracyi funduszów indemnizacyjnych a po części w oddziale rachunkowym funduszów krajowych, za wielką część płac kilku funkcyonaryuszów przesunięto na rachunek funduszów indemnizacyjnych; zważywszy z drugiej srrony, że przy objęciu w r. 1892 funduszów indemnizacyjnych w zarząd kraju, Wydział krajowy musiał pokryć niektóre jednorazowe wydatki na przyrządy kasowe, na druki rozmaitych formularzy, na druk księgi depozytów, zmiany pieczęci i t. p.; — wnosi, aby z dochodów funduszów indemnizacyjnych wyznaczyć do rozporządzenia Wydziałowi krajowemu dla pokrycia wydatków na zarząd wszystkimi trzema funduszami indemnizacyjnymi w 1892 roku r y c z a ł t o w ą k w o t ę 17.000 zł. w. a. Kwota ta wraz z kwotą 5.000 zł. w. a. wypłacaną c. k. Namiestnictwu za sprawowanie judykatury w sprawach indemnizacyjnych i serwitutowych, t. j. ogół wydatków na zarząd funduszami indemnizacyjnymi wynosić będzie 22.000 zł. t. j. w i ę c e j o 902 zł. 86 ct. w. a. niż wynosiły wszystkie wydatki rzeczywiste na ten zarząd w 1890 roku, więcej o 2.000 zł. w. a. niż wysoki Sejm preliminował w budżecie na 1891 rok, mniej zaś o 961 zł. w. a. niż wynosił ogół wydatków rzeczywistych w 1889 r., i mniej o 500 zł. w. a., niż Wydział krajowy preliminował w przedłożonym projekcie budżetu na rok 1892.

Nadmienić tu winna komisya, że na jej posiedzeniu, gdy roztrząsała projekty Wydziału krajowego, tyczące się reorganizacyi oddziału rachunkowego i kasy krajowej, przedstawił Wydział krajowy że w takim tylko razie uznać może dostatecznym etat kasy krajowej — który według wniosków komisyi był mniejszy o trzech urzędników, niż we wnioskach Wydziału krajowego — jeżeli będzie upoważnionym do zamianowania trzech urzędników nadetatowych dla zarządu funduszami indemnizacyjnymi. Komisya budżetowa przedstawiając teraz swoje wnioski co do wydatków na zarząd funduszami indemnizacyjnymi, sądzi, że Wysoki Sejm wyznaczając do r o z p o r z ą d z e n i a Wydziału krajowego wymienioną wyżej k w o t ę ryczałtową dla pokrycia wydatków na zarząd funduszami indemnizacyjnymi, upoważnia Wydział krajowy do zamianowania tymczasowo trzech urzędników nadetatowych dla załatwienia czynności tego zarządu, lecz płace i wynagrodzenia tych urzędników winny być pokrywane z wymienionej kwoty ryczałtowej.

Ponieważ według zasady przyjętej od lat wielu w budżetach funduszów indemnizacyjnych, z kwoty preliminowanej i wydawanej corocznie na zarząd wszystkimi trzema funduszami indemnizacyjnymi przypada $^{22}/_{35}$ części na budżet wydatków funduszu indemn. wschodnio galicyjskiego; $^{12}/_{35}$ na budżet wyatków funduszów zachodnio galicyjskiego; zaś $^{1}/_{35}$ funduszu krakowskiego; przeto z kwoty 22.000 zł. preliminowanej na rok 1892 na koszta zarządu wszystkimi trzema funduszami, przypada zamieścić w budżecie wydatków funduszu indemn. wschodnio galicyjskiego ($^{22}/_{35}$ z 22.000 zł.) 13.828 zł. 57 ct.; funduszu zachodnio galicyjskiego ($^{12}/_{35}$ z 22.000 zł.) 7.542 zł. 85½ ct.; krakowskiego ($^{1}/_{35}$ z 22.000 zł.) 628 zł. 57½ ct.

Na podstawie tego uzasadnienia, komisya budżetowa wnosi w 1 pozycyi wydatków funduszu wschodnio galicyjskiego na r. 1892.

1. *Wydatki na zarząd* . . . . . 13.829 zł.

Co do 2-iej pozycyi wydatków. Odpowiednio planowi losowania i umarzania obligacyj indemnizacyjnych, wylosowano obligacyi indemn. wschodnio galicyjskich w 2iem półroczu 1891 r. za sumę 1,239.000 zł. m. k. zaś w 1szem półroczu 1892 roku wylosują za taką samą sumę 1,239.000 zł. m. k. razem za 2,478.000 zł. m. k. czyli za 2,601.900 zł. w. a. Komisya budżetowa zważywszy, że suma przypadająca do wypłaty za obligacye wylosowane w tych dwóch półroczach a płatne w roku budżetowym, wystarcza zwykle do wypłaty także za obligacye wylosowane w latach dawniejszych a przedłożone do wypłaty dopiero w roku budżetowym, gdyż z pomiędzy obligacyi przypadających do wypłaty w roku budżetowym nie przedłożą znów znacznej części do wypłaty w ciągu tegoż roku; z tego powodu komisya budżetowa, zgodnie z projektem Wydziału krajowego, wnosi:

2. *Spłata kapitału przez losowanie obligacyj* . . . . 2,601.900 zł.

przeto więcej o 123.900 zł. niż uchwalono na rok 1891, a więcej o 290.892 zł. niż wydano rzeczywiście w 1890 roku na spłatę obligacyj wschodnio-galicyjskich, albowiem corocznie zwiększa się suma, przypadająca na spłatę kapitału dłużnego, a zmniejsza się suma na opłatę procentów od obligacyj pozostających jeszcze do losowania.

Co do 3. pozycyi. Procent od obligacyj wschodnio-galic. niewylosowanych, t. j. wypłata za kupony płatne w 1892. roku, wynosi 947.756 zł. Suma ta wystarcza także zwykle do wypłaty za kupony nieprzedawnione t. j. płatne w pięciu latach poprzednich, a które dopiero przedłożone zostaną w 1892. r.; albowiem znowu części kuponów płatnych w 1892. nie przedłożą do wypłaty. Przeto komisya zgodnie z projektem Wydziału kraj. wnosi:

3. *Renta dla uprawnionych* . . . . . 947.756 zł.

mniej o 125.449 zł. niż preliminowano na r. 1891, a mniej o 243.030 niż preliminowano na r. 1890.

Co do 4. pozycyi wydatków. Wydział krajowy zamieszcza w tej pozycyi wydatków na zakupno obligacyj indemn. kwotę 36.768 zł., albowiem proponuje, aby z dochodów bieżących funduszu indemn. wschod.-gal. wziąć 36.768 zł., zakupić za tę kwotę obligacyj indemn. i przenieść je do majątku funduszu a to z powodu, że przybliżenie za taką samą kwotę wylosowana bądzie w r. 1890 część z pomiędzy obligacyj należących do majątku funduszu.

Komisya budżetowa zważywszy, że na zakupno obligacyj na własność funduszu, które mają być przeniesione do majątku funduszowego, można przeznaczać i przeznacza się zwykle taką kwotę jaka z dochodów bieżących roku budżetowego pozostaje po pokryciu wszystkich wydatków preliminowanych na rok budżetowy; powtóre zważywszy, że komisya budżetowa obrachowawszy poniżej szczegółowo wszystkie dochody funduszu indemn. wschod.-galic. po większej części prawie zgodnie z Wydziałem krajowym (wyjąwszy jednej pozycyi t. j. dochodu za zrealizowanie obligacyj wylosowanych z pomiędzy zapasu obligacyj znajdujących się w majątku funduszu, który to w części od losu zależny dochód można przybliżenie obliczać tylko w stosunku do ilości obligacyj będących własnością funduszu, a która to ilość znacznie

zmniejszyła się w ostatnich dwóch latach), wykazuje: iż gdyby nie przeznaczyć żadnej kwoty na zakup obligacyj, ogół preliminowanych dochodów na r. 1892 byłby większy od ogółu preliminowanych a koniecznych wydatków na ten rok o 15.732 zł. w. a i tę tylko kwotę można preliminować dla zakupna obligacyj na własność funduszu. Przeto komisya wnosi:

4. *Na zakupno obligacyj indemnizacyjnych na własność funduszu* . 15.732 zł.

Co do 5-tej i 6-tej pozycyj wydatków, komisya budżetowa zważywszy, że Wydział krajowy preliminuje w tych pozycyach kwoty odpowiednie przeciętnemu wydatkowi rzeczywistemu w trzech latach ostatnich, wnosi zgodnie z propozycyą Wydziału:

5. *Zaliczki zwrotne* . . . . . 1.250 zł.
6. *Wydatki rozmaite* . . . . . 537 „

Ogół wydatków funduszu indemn. wschodnio galic. w budżecie na r. 1892 obrachowany przez komisyę budżetową w powyższych sześciu pozycyach, po większej części zgodnie z projektem Wydziału kraj. wynosi . . . . . **3,581.004** zł. przeto mniej o 21.350 zł. w. a. niż Wydział kraj. preliminował w swoim projekcie budżetu, a mniej z powodu, iż komisya budżetowa zmniejszyła kwotę przeznaczoną na zarząd funduszem o 314 zł. zaś kwotę przeznaczoną dla zakupienia obligacyj na własność funduszu o 21.036 zł. z powodów przedstawionych szczegółowo przy uzasadnieniu wniosków komisyi co do tych dwóch pozycyj wydatków. Ten ogół wydatków funduszu indemn. wschodnio-galic. obliczonych przez komisyę budżetową na r. 1892 jest pomimo tego jeszcze większy o 108.034 zł. w. a. od rzeczywistych wydatków tegoż funduszu w r. 1890. a równy zupełnie ogółowi dochodów tegoż funduszu preliminowanych przez komisyę budżetową na r. 1892.

Dochody funduszu indemnizacyjnego wschodnio galic. obrachował Wydział krajowy w przedłożonym projekcie budżetu jak następuje:

I. Od obowiązanych.

1. Wpłata kapitałów . . . . . 2.353 zł.
2. Wpłata rent . . . . . 284 „
3. Odsetki za zwłokę i inne dochody . . . . . 11.435 „

II. Dochody własne.

4. Odsetki od obligacyj będących własnością funduszu . . . 13.876 „
5. Dochód ze sprzedaży obligacyj indemnizacyjnych będących własnością funduszu . . . . . —
6. Dochód z zrealizowania wylosowanych obligacyj własnych . . 36.768 „
7. Odsetki od pieniędzy umieszczonych chwilowo na procent . . 6.000 „

III. Dochód ze zwrotu zaliczek.

8. Zwroty zaliczek danych na płace i zwroty mylnych zarachowań urzędów podatkowych . . . . . 1.500 „

IV. Od kraju.

9. Dodatek indemnizacyjny do podatków . . . . . 2,295.205 „

V. Z skarbu państwa.

10. Zasiłek bezzwrotny . . . . . 1,068.254 zł.
11. Pożyczka bezprocentowa . . . . . 165.325 „

Ogółem . 3.601.000 zł.

Ponieważ ogół dochodów funduszu indem. wschod. gal. uchwalonych na rok 1891 wynosił 3,567.470 zł w. a, zaś ogół dochodów rzeczywistych tegoż funduszu w 1890 r. według zamknięcia rachunków za ów rok wynosił 3,529.240 zł. w. a., przeto ogół dochodów funduszu indem. wschod. gal. preliminowanych przez Wydział krajowy na r. 1892 jest większy o 34.884 zł. w. a. niż preliminowano na r. 1891, a większy o 128.029 zł w. a. niż wynosiły dochody rzeczywiste w 1890 roku.

Co do trzech pierwszych pozycyj dochodów, (z których w trzeciej główny dochód jest ze zwrotów za brakujące kupony przy obligacyach wylosowanych), komisya budżetowa zgadza się z wnioskami Wydziału krajowego opartymi na planie wpłat i na przeciętnym dochodzie z trzech lat ostatnich i wnosi:

1. *Wpłata kapitałów* . . . . . 2.353 zł.
2. *Wpłata rent* . . . . . 284 „
3. *Odsetki za zwłokę i inne dochody* . . . . . 11.435 „

Co do 4 tej pozycyi dochodów t j. z odsetek od obligacyj będących własnością funduszu, ponieważ ilość tych obligacyj zmniejszyła się i fundusz posiadał ich w 1891 roku za 277.515 zł. w. a. licząc je w ich imiennej wartości, a kupony płatne w 1892 roku od tych obligacyj wynosić będą 13.876 zł. w. a. — przeto komisya zgodnie z Wydziałem krajowym, wnosi:

4. *Odsetki od obligacyj będące własnością funduszu* . . . 13.876 zł

Co do 5-tej pozycyi dochodów komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem krajowym nie preliminuje tu żadnego dochodu, gdyż tak samo jak w r. z. nie może proponować zmniejszenie majątku funduszowego który jest już bardzo szczupłym.

5. *Dochód ze sprzedaży części obligacyj będących własnością funduszu* . — zł.

Co do 6-tej pozycyi dochodów. Komisya budżetowa zważywszy, że ilość obligacyj będących własnością funduszu zmniejszyła się znacznie w ostatnich dwóch latach głównie z powodu, że fundusz musiał sprzedać w 1890 roku własnych obligacyj za 182.552 zł. w. a., nie może obliczać tego od losu zależnego dochodu na podstawie przeciętnego dochodu z trzech lat ostatnich, jak to obliczał Wydział krajowy; ten dochód z wylosowania obligacyj komisya stosując do ilości obligacyj będących obecnie własnością funduszu, preliminuje na 16.768 zł. w. a. mniej o 20.000 zł. w. a., niż preliminował Wydział krajowy i wnosi:

6. *Dochód zrealizowania obligacyj własnych* . . . . . 16.768 zł.

Co do 7-mej pozycyi komisya budżetowa zważając, że wedle drugiego warunku ugody między państwem a krajem w sprawie indemnizacyjnej, skarb państwa wypłaca corocznie funduszom indemnizacyjnym galicyjskim zasiłek bezwrotny w sumie 2,100 000 zł. w. a. i pożyczkę bezprocentową 325 000 zł. w. a. w ratach kwartalnych z góry, a część tych sum można choć na krótki okres umieszczać w Banku krajowym na rachunek bieżący a także choć chwilowo umieszczać na procent zapas kasowy: zważywszy powtóre, że dochód z odsetek od wspomnionych sum przyniósł istotnie w 1890 r. 6.370 zł. w. a. preliminuje na r. 1892 zgodnie z Wydziałem krajowym dochód w tej pozycyi w tej samej kwocie jak na r. 1891 i wnosi:

7. *Odsetki od pieniędzy umieszczonych chwilowo na procent* . . . 6.000 zł.

Co do 8-mej pozycyi. Komisya na podstawie obrachowania Wydziału krajowego i zgodnie z jego wnioskiem wnosi:

8. *Zaliczki zwrócone i zwrot kwot mylnie zarachowanych* . . . 1.500 zł.

Co do 9-tej pozycyi dochodów t. j. dochodu z dodatku indemnizacyjnego do podatków bezpośrednich W projekcie budżetu przedłożonym przez Wydział krajowy zaproponowano, aby w obu częściach Galicyi pobierać dodatek indemnizacyjny w roku 1892 w takiej samej wysokości jak w roku 1891 t. j. w wysokości 29 centów do każdego złotego płaconego w podatkach bezpośrednich. Komisya budżetowa zważywszy, że dla pokrycia części wydatków fnnduszów indemnizacyjnych wschonio galicyjskiego i zachodnio galicyjskiego, niepokrytej dochodami z powyższych ośmiu źródeł, potrzeba jeszcze dla funduszu wschodnio galicyjskiego około 2,300.000 zł. w. a., a zaś zachodnio galicyjskiego około 830.000 zł w. a. Licząc zaś dochód z dodatku indemnizacyjnego w 1892 roku na podstawie należytości podatków bezpośrednich w 1890 roku wynoszącej z wschodniej części Galicyi 7,914.514 zł. w a. jeden cent dodatku z wschodniej części Galicyi przyniesie dla funduszu wschodnio galicyjskiego 79.145 zł. 14 ct. w. a., przeto pobierany w wysokości 29 centów przynieść powinien 2,295 209 zł. w., a (o 4 zł. więcej niż w przedłożonym projekcie budżetu zapewne przez pomyłkę wydrukowano). Na podstawie tego obrachunku, komisya budżetowa przedłoży poniżeje Wysokiemu Sejmowi projekt uchwały finansowej, tu zaś zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi:

9. *Dodatek indemnizacyjny do podatków* . . . . . 2,295.209 zł.

Co po 10-tej i 11 tej pozycyi dochodów. Coroczna subwencya z skarbn państwa t. j. zasiłek bezwrotny dawany w wysokości 2,100.000 zł. w a. i pożyczka bezprocentowa 325.000 zł. w. a, rozdzielane bywają między oba fundusze indemnizacyjne galic. w stosunku do potrzeb każdego z nich. Komisya budżetowa zgodnie z propozycyą Wydziału wnosi:

10. *Zasiłek bezzwrotny z skarbu państwa* . . . . . 1,068.254 zł.

11. *Pożyczka bezprocentowa* . . . . . 165.325 „

Ogół funduszu dochodów indemnizacyjnego wschodnio galicyjskiego w 1892 r. według wniosków komisyi w powyższych 11 pozycyach wynosi . . . . . **3,581.004** zł. mniej o 19.996 zł. w. a., niż Wydział krajowy obrachował wszystkie dochody w przedłożonym projekcie budżetu, a mniej o 13.534 zł. w. a., niż preliminowano wszystkie dochody funduszu indemnizacyjnego wschodnio galic. na r. 1891.

W projekcie budżetu wydatku i dochodów funduszu indem. *zachodnio galicyjskiego* na r. 1892 przedłożonym wys. Sejmowi, obrachował Wydział krajowy wydatki jak następuje:

1.	Wydatki na zarząd	7.714 zł.
2.	Spłata kapitałów przez losowanie	1,463.700 „
3.	Renty dla uprawnionych	582.383 „
4.	Na zakupno obligacyj indemnizacyjnych	42.350 „
5.	Zaliczki zwrotne	501 „
6.	Rozmaite wydatki	20 „
	Razem . .	2,096 668 zł

Ponieważ wydatki rzeczywiste funduszu indem. zachodnio galicyjskiego wynosiły, według zamknięcia rachunku za ów rok, 2,027.821 zł. w. a. zaś wydatki tegoż funduszu preliminowane na r. 1891 wynosiły 2,052.483 zł w. a.; przeto ogół wydatków preliminowanych na 1892 jest większy o 68.847 zł. od ogółu wydatków rzeczywistych w 1890 roku, a większy o 44 185 zł. od ogółu preliminowanych wydatków na 1891.

Co do 1-szej pozycyi wydatków t. j. na zarząd funduszem, komisya budżetowa na zasadzie uzasadnienia przytoczonego przy tejże pozycyi funduszu indem. wschodnio galicyjskiego wnosi:

1. *Wydatki na zarząd funduszem* . . . . . 7.543 zł.

mniej o 171 zł. w. a. a niż Wydział preliminował w tej pozycyi, a więcej o 686 zł. w. a. niż uchwalił Sejm ten wydatek na r. 1891, i więcej o 502 zł. niż wydatki te wynosiły rzeczywiście w 1890 r.

Co do 2-giej pozycyi wydatków. Według planu umarzania i losowania obligacyj funduszu indem. zachodnio galicyjskiego, wylosowano obligacyj indemnizacyjnych zachodnio galicyjskich w II. półroczu 1891 roku za sumę 680.000 zł. m. k. a w pierwszem półroczu 1892 wylosują za 714.000 zł. m. k. razem za 1,394.000 zł. m. k. czyli 1,463.700 zł. w. a. Na podstawie tego uzasadnienia, komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi:

2. *Spłata kapitału przez losowanie obligacyj* . . . . . 1,463.700 zł.

więcej o 71.400 zł. niż przypadało na 1891.

Co do 3. pozycyi wydatków. Procent od obligacyj t. j. wartość kuponów płatnych w 1892 r. od obligacyj zostających jeszcze do losowania, wynosi 582.383 zł. Z powodów przytoczonych przy tej pozycyi wydatków funduszu indem. wschodnio gal., Komisya preliminnje tę sumę, zgodnie z projektem Wydziału krajowego, na zapłatę za kupony, które będą przedłożone do wypłaty w 1892 roku i wnosi:

3. *Renty dla uprawnionych* . . . . . 582.383 zł.

mniej o 70.507 zł niż preliminowano na r. 1891.

Co do 4-tej pozycyi wydatków Wydział krajowy preliminuje na zakupno obligacyj na własność funduszu kwotę 42.350 zł. równą kwocie przypuszczalnego dochodu z zrealizowania obligacyj własnych wylosowanych, która zależy od losu. Komisya budżetowa odpowiednio przyjętej od lat wielu a słusznej zasadzie, że na zakup obligacyj na własność funduszu można tylko przeznaczać zwyżkę ogółu dochodów bieżących nad ogół wydatków bieżących, którą to zasadę rozwinęła komisya przy tejże pozycyi wydatków funduszu wschodnio gal. wnosi:

4. *Na zakupno obligacyj na własność funduszu* . . . . . 29.529 zł.

Co do 5 i 6-ej pozycyi wydatków, komisya zgodnie z Wydziałem krajowym, a na podstawie przecięcia rzeczywistych wydatków w trzech latach ostatnich, wnosi:

5. *Zaliczki zwrotne* . . . . . 501 zł.
6. *Rozmaite wydatki* . . . . . 20 „

Ogół wydatków funduszu indem. zach. gal. na rok 1892 według wniosku komisyi w powyższych sześciu pozycyach wynosi . . . . . **2,083.676** zł.

mniej o 12.992 zł. w. a. niż preliminował je Wydział krajowy na ów rok, a więcej o 55.855 zł. w. a., niż wynosiły rzeczywiste wydatki tegoż funduszu w 1890 roku.

Dochody funduszu indem. zachodnio galicyjskiego w 1892 roku obrachował Wydział krajowy w przedłożonym projokcie budżetu jak następuje:

I. Od obowiązanych.

1. Wpłata kapitałów . . . . . 578 zł.
2. Wpłata rent . . . . . 49 „
3. Odsetki za zwłokę i inne dochody . . . . . 6.613 „

II. Dochody własne.

4. Odsetki od obligacyj, będących własnością funduszu . . . 20.102 „
5. Dochód ze sprzedaży obligacyj indemnizacyjnych, będących własnością funduszu . . . . . — „

6. Dochód ze zrealizowania własnych obligacyj wylosowanych . . 42.350 zł.
7. Odsetki od pieniędzy chwilowo umieszczonych na procent . . 2.500 „

III. Dochód ze zwrotu zaliczek.

8. Zaliczki zwrócone i zwrot mylnych zarachowań . . . 370 „

IV. Od kraju.

9. Dodatek indemnizacyjny do podatków . . . . . 832.039 „

V. Ze skarbu państwa.

10. Zasiłek bezzwrotny . . . . . 1,031.746 „
11. Pożyczka bezprocentowa . . . . . 159.675 „

Razem . 2,096.022 zł.

Co do czterech pierwszych pozycyj, komisya budżetowa proponuje przyjąć je bez zmiany według wniosków Wydziału krajowego opartych w trzech pierwszych pozycyach na przeciętnym dochodzie rzeczywistym, a co do czwartej na ścisłem obrachowaniu, i wnosi:

1. Wpłata kapitałów . . . . . 578 zł.
2. Wpłata rent . . . . . 49 „
3. Odsetki za zwłokę i inne dochody . . . . . 6.613 „
4. Odsetki od obligacyj będących własnością funduszu . . . . 20.102 „

W pozycyi 5ej dochodów tak Wydział krajowy jak i komisya nie preliminuje żadnego dochodu, gdyż z powodu szczupłości majątku funduszowego nie projektuje sprzedaży części obligacyj, będących jego własnością.

W pozycyi 6ej Wydział krajowy preliminuje dochód ze zrealizowania obligacyj wylosowanych, będących własnością funduszu 42.350 zł. w. a. Komisya budżetowa z tych samych powodów, które przedstawiła przy tej pozycyi dochodów funduszu wschodnio galicyjskiego, wnosi:

6. *Dochód ze zrealizowania obligacyj będących własnością funduszu* . . 30.000 zł.

W pozycyach 7 i 8ej komisya, zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego, opartych na przybliżonem obrachowauiu, wnosi:

7. *Odsetki od pieniędzy umieszczonych chwilowo na procent* . . . 2.500 zł.
8. *Zwroty zaliczek* . . . . . 570 „

Co do 9ej pozycyi dochodów t. j. dochodu z dodatku indemnizacyjnego, komisya budżetowa przedstawiła już przy tej pozycyi dochodów funduszu wschod. gal. powody znaglające tak Wydział krajowy jak i komisyę sejmową do przedłożenia projektu uchwały, aby dodatek indemnizacyjny pobierany był w obu częściach Galicyi w wysokości 29 centów do każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich. Gdy zaś najbliższą podstawą do przybliżonego obrachowania dochodu z dodatku indemnizacyjnego jest należytość wszystkich bezpośrednich podatków podlegających poborowi dodatku indemnizacyjnego w 1890 roku, a należytość ta z zachodniej części Galicyi wynosi 2,869.115 zł. w. a., przeto jeden cent dodatku przyniesie z zachodniej Galicyi dochodu 28.691 zł. 15 ct., zaś 29 centów 832.143 zł. w. a. Na tej podstawie komisya wnosi:

9. *Dodatek indemnizacyjny do podatków* . . . . . 832.143 zł.

Co do dochodów z subwencyi dawanej corocznie z skarbu państwa, komisya budżetowa z powodów wyłuszczonych przy tem źródle dochodów funduszu indem. wschod. gal., a zgodnie z projektem Wydziału krajowego wnosi:

10. *Zasiłek bezzwrotny* . . . . . 1,031.746 zł.
11. *Pożyczka bezprocentowa* . . . . . 159.675 „

Ogół dochodów funduszu indem. zachodnio-galicyjskiego w 1892 roku według wniosków komisyi budżetowej w powyższych jedenastu pozycyach wynosi . . . **2,083.676 zł.**, mniej o 12.346 zł. niż obliczył je Wydział krajowy, a więcej o 66.096 zł. niż wynosiły rzeczywiste dochody tegoż funduszu w 1890 roku.

Komisya budżetowa przedstawiwszy Wys. Sejmowi do przyjęcia według jej powyższych wniosków, budżet wydatków i dochodów na r. 1892 funduszów indemnizacyjnych wschodnio-galicyjskiego i zachodnio-galicyjskiego, wnosi następującą:

uchwałę finansową.

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Na pokrycie wydatków funduszu indemnizacyjnego wschodniej części Galicyi i funduszu indemnizacyjnego zachodniej części Galicyi w 1892 roku, Sejm ustanawia w tych obu częściach kraju dodatek do wszystkich podatków bezpośrednich po 29 centów do każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich.

W projekcie budżetu funduszu indemnizacyjnego krakowskiego na rok 1892 obliczył Wydział krajowy wydatki jak następuje:

1. Wydatki na zarząd	643	zł.
2. Spłata kapitałów przez losowanie	148.050	„
3. Renty dla uprawnionych	33.848	„
4. Zaliczki zwrotne	30	„
5. Wydatki rozmaite	7	„
Razem .	182.578	zł.

Co do 1-szej pozycyi, komisya budżetowa na podstawie uzasadnienia przy roztrząsaniu tej pozycyi wydatków funduszów indem. galicyjskich wnosi:

1. *Wydatki na zarząd* . . . . . 629 zł.

mniej o 14 zł. niż obrachował Wydział krajowy.

Według planu losowania wylosowano obligacyj indemnizacyjnych krakowskich w II. półroczu 1891 roku za 70.000 zł. m. k. a należy wylosować w I. półroczu 1892 za 71.000 zł. m. k., razem za 141.000 zł. m. k. czyli za 148.050 zł. w. a. Komisya budżetowa powołując się na powody przytoczone przy tej samej pozycyi wydatków funduszu indemnizacyjnego wschod. gal., wnosi:

2. *Spłata kapitałów przez losowanie* . . . . . 148.050 zł.

Obligacyj indemnizacyjnych krakowskich niewylosowanych, od których kupony będą płatne w 1892 roku, pozostało w listopadzie 1891 r. za 676.966 zł. 50 ct. zaś 5% od sta od tej sumy t. j. należytość za kupony płatne w 1892 roku wynosi 33.848 zł. Przeto komisya zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi:

3. *Renty dla uprawnionych* . . . . . 33.848 zł.

mniej o 7.035 zł. niż preliminowano na rok 1891.

Pozycye 4-ta i 5-ta wydatków Wydział zaprojektował na podstawie przybliżonego obrachowania a komisya wnosi:

4. *Zaliczki zwrotne* . . . . . 30 zł.
5. *Wydatki rozmaite* . . . . . 7 „

Ogół wydatków funduszu indem. Krakowskiego na r. 1892 obrachowany w pięciu pozycyach wynosi . . . . . **182.564 zł.** więcej o 2·840 zł. niż wynosiły rzeczywiste wydatki tegoż funduszu w 1890 roku, a więcej o 375 zł. niż preliminowano na r. 1891.

Dochody funduszu indem. krakowskiego, który nigdy nie pobierał i nie pobiera zasiłków z skarbu państwa, obliczył Wydział krajowy w swoim projekcie budżetu na r. 1892 jak następuje:

I. Od obowiązanych.

1. Wpłata kapitałów . . . . . — zł.
2. Wpłata rent . . . . . — „
3. Odsetki za zwłokę i inne dochody . . . . . 1.571 „

II. Dochody własne.

4. Odsetki od obligacyj będących własnością funduszu . . . 4.493 zł.
5. Dochód ze sprzedaży obligacyj będących własnością funduszu . — „
6. Dochód ze zrealizowania obligacyj własnych wylosowanych . . 20.290 „
7. Dochód z gotówki w zapasie kasowym . . . . . 26,549 „
8. Odsetki od pieniędzy funduszu, umieszczonych chwilowo na procent 260 „
9. Dochód ze zwrotu zaliczek . . . . . 12 „

III. Od kraju.

10. Dodatek indemnizacyjny do podatków . . . . . 129.632 „

Razem . . 182.807 zł.

Komisya budżetowa zważywszy, że w dwóch pierwszych pozycyach nie przypada już wedle planu żadna spłała w 1892 roku, zgadza się z wnioskiem Wydziału krajowego aby nie zamieszczać w tych pozycyach żadnej kwoty.

W pozycyi 3-ciej dochód z odsetek za zwłokę i inne dochody mianowicie ze zwrotu za brakujące kupony przy obligacyach wylosowanych, wnosi komisya, zgodnie z Wydziałem krajowym, na podstawie przeciętnego dochodu.

3. *Odsetki za zwłokę i inne dochody* . . . . . 1.571 zł.

Ponieważ fundusz indemnizacyjny krakowski posiada obligacye będące jego własnością za 89.859 zł. w. a., przeto kupony płatne od tych obligacyi w 1892 roku wynoszą 4.493 zł. i komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału, wnosi:

4. *Odsetki od obligacyj będących własnością funduszu* . . . . 4.493 zł.

Komisya zgodnie z Wydziałem nie preliminuje żadnego dochodu w 5-tej pozycyi, gdyż nie projektuje sprzedaży części obligacyj będących własnością funduszu. Natomiast ze zrealizowania wylosowanej części obligacyj będących jego własnością, a których ilość w ostatnich latach się zmniejszyła nieco z powodu że wylosowane zrealizowano, komisya preliminuje ten losowy dochód na 20.200 zł. i wnosi:

6. *Dochód ze zrealizowania obligacyj wylosowanych a będących własnością funduszu* . . . . . 20.200 zł.

Wydział krajowy projektuje, aby całą pozostałość z rachunków z końcem roku 1890 w kwocie 26.549 zł. będącą w zapasie kasowym użyć na pokrycie wydatków niepokrytych bieżącymi dochodami. Komisya budżetowa zważywszy, że na pokrycie wydatków niepokrytych bieżącymi dochodami potrzeba tylko 26.398 zł. tę sumę projektuje wziąć z pozostałości z rachunków z lat dawniejszych w poczet dochodów na r. 1892 i wnosi:

7. *Zapasu kasowego z lat ubiegłych* . . . . . 26.398 zł.

W pozycyach 8 i 9-ej komisya na podstawie rzeczywistego dochodu w latach przeszłych i zgodnie z projektem Wydziału kr. wnosi:

8. *Odsetki od pieniędzy umieszczonych chwilowo na procent* . . . 260 zł.
9. *Zaliczki zwrócone* . . . . . 12 „

Co do dochodu z dodatku indemnizacyjnego, komisya budżetowa zważywszy, że dla pokrycia reszty wydatków niepokrytych dochodami z powyższych dziewięciu źródeł, potrzeba jeszcze 129.636 zł., zważywszy powtóre, że dochód z jednego centa dodatku obliczyć można na podstawie należytości podatków bezpośrednich za rok 1890 wynoszących 810.230 zł., na 8.102 zł. 30 ct., a przeto dochód z dodatku indemnizacyjnego pobieranego w wysokości 16 centów do każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich, przynieść powinien 129.636 zł., przedstawia zgodnie z Wydziałem krajowym, projekt uchwały finansowej, polecającej pobierać w Krakowskiem w roku 1892 dodatek indemnizacyjny w wysokości 16 centów, a tu wnosi

10. *Dodatek indemnizacyjny do podatków* . . . . . 129.636 zł.

Ogół więc dochodów funduszu indemnizacyjnego krakowskiego w 1892 roku wynosić ma według wniosków komisyi budżetowej . . . . . **182.564 zł.** mniej o 243 zł. niż projektował Wydział krajowy a równy ogółowi wydatków funduszu indemnizacyjnego krakowskiege w 1892 roku.

Komisya budżetowa przedstawiwszy wys. Sejmowi do uchwalenia według jej powyższych wniosków, budżet wydatków i dochodów funduszu indemnizacyjnego krakowskiego na rok 1892, wnosi następującą

uchwałę finansową.

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Na pokrycie wydatków funduszu indemnizacyjnego krakowskiego w 1892 roku, Sejm ustanawia w Krakowskiem dodatek do wszystkich podatków bezpośrednich po 16 centów do każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich.

We Lwowie dnia 4. kwietnia 1892 roku.

Przewodniczący:
Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:
Leon Chrzanowski *w. r.*

Aleg. 245.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o budżecie krajowym na rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Preliminarz Wydziału krajowego na rok 1892 według sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym i według dodatkowych sprawozdań wynosi

w wydatkach	7,049.347 zł.
w dochodach	914.529 „

wydaki netto według preliminarza Wydziału krajowego wynosiły 6,134.818 zł.

Według wniosków komisyi budżetowej, a względnie powziętych już uchwał Wysokiego Sejmu, wynoszą wydatki: . . . . . 6,393.259 zł.
a dochody . . . . . 897.804 „
wydatki netto wynoszą przeto według preliminarza komisyi . . . 5,495.455 zł.

Preliminarz komisyi jest przeto w dochodach niższy od preliminarza Wydziału krajowego o 16.725 zł., a w wydatkach niższy o 656.088 zł., wydatki netto są według preliminarza komisyi o 639.363 zł. niższe od preliminarza Wydziału krajowego.

Według preliminarza przez Wysoki Sejm na r. 1891 uchwalonego wynosiły:

dochody	576.404 zł.
wydatki	5,074.103 „
a wydatki netto wynosiły w preliminarzu na r. 1891 . . .	4,497.699 zł.

czyli o 997.756 zł. mniej niż w projekcie preliminarza komisyi r. 1892.

Gdy w preliminarzu przez komisyę Wysokiemu Sejmowi przedłożonym, nie jest zawarty wydatek w kwocie 200.000 zł., proponowany przez komisyę administracyjną na powiększenie funduszu koszarowego, przeto w razie uchwalenia przez Wysoki Sejm tegoż wniosku, byłyby wydatki netto w preliminarzu na r. 1892 wyższe, od takichże wydatków w preliminarzu na r. 1891 o 1,197.756 zł.

Chcąc jednak przedstawić Wysokiemu Sejmowi porównanie tych dwóch preliminarzy z możliwą ścisłością, należy z jednej strony uwzględnić, iż w dochodach na r. 1892 mieści się nowy dochód z krajowych opłat konsumcyjnych w kwocie 325.000 zł., którego w preliminarzu na r. 1891 wcale nie było, z drugiej zaś strony w rozchodach znajduje się pokrycie niedoboru z lat 1889 i 1890, tudzież spłata pożyczki do Banku dla krajów koronnych w ogólnej kwocie 723.000 zł.

Po uwzględnieniu tych dwóch kwot, okazuje się, iż wydatki netto, nie wliczając już pokrycia niedoborów z lat poprzednich, są w przedłożonym Wysokiemu Sejmowi preliminarzu na r. 1892 wyższe o 799.756 zł. od wydatków netto w uchwalonym na r. 1891 budżecie.

Szczegółowe różnice między preliminarzem Wydziału krajowego a komisyi budżetowej widoczne są z następującego zestawienia:

Sumaryusz budżetu krajowego

na rok 1892.

Rubryka	Wydatki	Wedle dodatkowych sprawozdań Wydziału krajowego	Wedle projektu Wydziału krajowego	Według wniosków komisyi budżetowej a po części uchwał Sejmu	Z porównania	
					więcej	mniej
			zł.	zł.	złotych	
I.	Koszta reprezentacyi kraju	—	108.426	108 426	—	—
II.	„ zarządu	45.320	303.304	313.325	—	35.299
III.	„ koszta leczenia	—	840.000	840.000	—	—
IV.	„ szczepienia	—	65.000	65.000	—	—
V.	Wydatki sanitarne	3.661	4.100	6.100	—	1.661
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynności	—	15.674	16.874	1.200	—
VII.	Na cele wykształcenia i oświaty	32.030	1,395.098	1,486.376	59.248	—
VIII.	Utrzymanie pomników historycznych	—	18.760	19.060	300	—
IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi	—	163.599	163.599	—	—
X.	Drogi krajowe	700	879.744	879.794	—	650
XI.	Dotacye dla zakładów krajowych	175.829	67.068	170.999	—	71.898
XII.	Wydatki na szupaśnictwo	—	27 000	27 000	—	—
XIII.	Budowy wodne i melioracye	27.894	261.439	237.882	—	51.451
XIV.	Umarzanie pożyczek	39.247	1,311.713	1,350.960	—	—
XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa	368.300	341.145	370.085	—	339.360
XVI.	„ „ przemysłu	—	193.330	178.330	—	15.000
XVII.	Rozmaite wydatki	301.386	59.580	159.449	—	201 517
	Suma wydatków	994.367	6.054 980	6,393.259	60.748	716 836
		7,049.347				656.088

Rubryka	Dochody	Według projektu Wydziału krajowego	Według wniosków komisyi budżetowej a po części uchwał Sejmu	Z porównania	
				więcej	mniej
		złotych	złotych	złotych	złotych
I.	Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych	—	—	—	—
II.	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych	5.000	5.000	—	—
III.	Dochody z dróg krajowych	219.320	225.320	6.000	—
IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych . . .	12.280	4.029	—	8 251
V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych	37.000	36.300	—	700
VI.	Zwroty pożyczek	37.476	37.476	—	—
VII.	Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie . .	6.330	6.330	—	—
VIII.	„ szkół i folwarku w Dublanach	37.626	39.666	2.040	—
IX.	„ „ „ w Czernichowie	39.942	41.742	1.800	—
X.	„ innych szkół rolniczych krajowych	16.552	16.258	—	294
XI.	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich . . .	600	600	—	—
XII.	Dochody z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z r. 1866	7.178	7.178	—	—
XIII.	Dochody z kwaterunku żandarmeryi	52.714	52.714	—	—
XIV.	Dochód ze zwrotu wydatków szupasowych	8.000	8.000	—	—
XV.	Dochody z krajowych składów zbożowych i spirytusowych .	40.700	40.700	—	—
XVI.	„ „ opłat konsumcyjnych	325.000	325.000	—	—
XVII.	Rozmaite dochody	68.811	51.491	—	17.320
				9.840	26.565
	Suma . . .	914.529	897.804		16.725

Wynikające z powyższego zestawienia różnice między preliminarzem Wydziału kraj. a preliminarzem komisyi, są szczegółowo uzasadnione w sprawozdaniach o pojedynczych działach i rubrykach budżetu.

Dla poglądu zestawiamy tu następujące uwagi:

Wydatki.

				Więcej:	Mniej:
W rubr. II.	obniżono wydatek na koszta zarządu o				35.299 zł.
	mianowicie zniżono:				
	płace oddziału konceptowego		1.540 zł.		
	„ „ rachunkowego		4.620 „		
	„ „ kasowego		2.860 „		
	„ „ technicznego		15.000 „		
	dyetar. „ „		2.197 „		
	ryczałt od funduszów indemnizacyjnych . .		17.500 „		
	wynagrodzenie syndyka		1 000 „		
	razem zniżono .		44.717 „		
	podwyższono zaś:				
	dyurna oddziału rachunkowego .	3 500 zł.			
	dary z łaski	800 „			
	pensye i emerytury . . .	1.118 „			
	zaliczki na płace . . .	4.000 „	9.418 „		
	pozostaje zniżenie j. w. .		35.299 zł.		
W rubr. V.	obniżono kredyt żądany na okręgi sanitarne o . .				1.661 „
W rubr. VI.	podwyższone o			1.200 zł.	
	z powodu przyznania subwencyi dla Towarzystwa pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie:				
W rubr. VII.	więcej o			59.248 „	
	z powodu podwyższenia niedoboru funduszu szkolnego kraj. o		68.468 zł.		
	przyznania względnie podwyższenia subwencyj dla				
	szkoły głuchoniemych Bardacha I. o . .		100 „		
	towarzystwo gimnastyczne „Sokół“ o . .		200 „		
	„ śpiewackie ruskie „Bojan“ o . .		200 „		
	wydawnictwo książek szkolnych o . . .		2.180 „		
	towarzystwo „Proświta“ o		1.500 „		
	Barwińskiego, na histor. bibliotekę . . .		500 „		
	ks. Dżułyńskiego, na wydawnictwa ruskie . .		400 „		
	redakcyi czasopisma rusk. „Dzwinok“ . .		100 „		
	wydawnictwo dziełek ludowych we Lwowie .		1.000 „		
	towarzystwo „Przymierze braci“ . . .		300 „		
	„ historyczne we Lwowie . „		700 „		
	burs ruskich i polskich		3.000 „		
	Do przeniesienia . .		78.648 zł.	60.448 zł.	36.960 zł.

				Więcej	Mniej
	Z przeniesienia .		78.648 zł.	60.448 zł.	36.960 zł.
	towarzystw akademickich		700 zł.		
	„ Ad. Mickiewicza		200 „		
	„ rzemieślniczych		1 100 „		
	stowarz. dla pielęgn. chorych stud. w Wiedniu .		100 „		
	Macierzy cieszyńskiej		500 „		
	towarz. oświaty lud. w Krakowie . . .		100 „		
	stowarz. nauczycielek w Krakowie . . .		1.000 „		
	szkoły śś. Felicyanek w Uhnowie . . .		300 „		
	razem . .		82.648 zł.		
	Zniżono zaś:				
	na pokrycie dachu zakł. głuchoniem. .	4.400 zł.			
	stypendya seminarzyckie . . .	18.000 „			
	na szkołę dramatyczną . . .	1.000 „	23.400 zł.		
	razem j. w. . .		59.248 zł.		
W rubr. VIII.	podwyższono o			300 „	
	z powodu przyznania pensyi dla Jadwigi Liske.				
W rubr. X.	zniżono o				650 „
	z powodu nieprzyznania na kurs konduktorów drogowych		700 zł.		
	natomiast zaś udzielenia daru z łaski Łuniewskiej Natalii . . .		50 „		
W rubr. XI.	zniżono ogółem o				71.898 „
	mianowicie:				
	w szpitalu lwowskim wraz z budową domu dla położnic o		16.040 zł.		
	w szpitalu św. Łazarza we Krakowie . .		34.337 „		
	w zakładzie obłąkanych w Kulparkowie o .		21.521 „		
	razem j w. . .		71.898 zł.		
W rubr. XIII.	zniżono o				51.451 „
	mianowicie: na regulacyę Biały o . .		42.653 zł.		
	„ „ Skawy o . .		2.079 „		
	„ „ Wisły o . .		2.907 „		
	„ zdjęcia niwelacyjne o . .		3.000 „		
	„ kurs dozorców meliorac. .		1.000 „		
	razem .		51.639 zł.		
	natomiast podwyższono koszta na reorganizacyę biura melioracyjnego o . . .		188 „		
	różnica jak wyżej		51.451 zł.		
W rubr. XV.	zniżono ogółem o				339.360 „
	z powodu zniżenia wydatków na:				
	szkołę lasową we Lwowie o . . .		3.300 zł.		
	Do przeniesienia .		3.300 zł.	60.748 zł.	500.319 zł.

			Więcej:	Mniej:
	Z przeniesienia .	3.300 zł.	60.748 zł.	500.319 zł.
szkołę wyższą w Dublanach		17.430 „		
„ parobków „		260 „		
folwark w Dublanach		2 500 „		
szkołę gorzelniczą w Dublanach . . .		3 190 „		
„ średnią w Czernichowie . . .		19.360 „		
„ niższą w Horodence		270 „		
„ „ w Jagielnicy		370 „		
„ „ w Kobiernicach		370 „		
„ ogrodniczą w Tarnowie . . .		200 „		
„ lnianą w Gródku		540 „		
„ rolniczą w Uhersku		15.000 „		
zasiłki dla uczniów dublańskich . . .		200 .		
„ dla abituryentów szkoły lasowej . .		400 „		
„ rozmaite		4.000 „		
podręczniki do nauki w niższych szkołach .		1.000 „		
budowę składów publicznych . . .		246.000 „		
hodowlę bydła		27.500 „		
razem zniżono o .		341.890 zł.		
podwyższono zaś:				
folwark w Czernichowie . . .	250 zł.			
na budowę dworku w Żabiu . .	100 „			
dla Kółek rolniczych o . . .	2.000 „			
„ Sylwana	100 „			
na środki naukowe dla nauczycieli wędrownych	80 „	2.530 zł.		
różnica jak wyżej . .		339.360 zł.		
W rubr. XVI. zniżono: na szkołę sukienniczą w Rakszawie .		5.000 „		
„ „ ślusarską w Świątnikach .		10.000 „		15.000 zł.
„ XVII. zniżono ogółem o				201.517 „
mianowicie: na podwyższenie funduszu koszarowego		200.000 zł.		
„ szkołę kadecką we Lwowie .		5.000 „		
razem zniżono		205.000 zł.		
podwyższono zaś:				
dla związku straży ochotniczych pożarnych	2.000 zł.			
„ Szaszkiewiczowej Julii . . .	100 „			
dla Komitetu obchodu rocznicy śmierci Królowej Kingi . . .	100 zł.			
„ Komitetu pomnika hr. Fredry .	100 „			
„ pogorzelców Wielkopola . .	100 „			
„ wystawy przemysłu budowlanego .	1.000 „			
Do przeniesienia	3.400 zł.		60.748 zł.	716.836 zł.

			Więcej:	Mniej:
Z przeniesienia	3.400 zł.		60.748 zł.	716.836 zł.
na utrzymanie Ignacego Garbaczewskiego w zastępstwie gminy Puźniki .	83 „	3.483 zł.		
różnica jak wyżej		201.517 zł.		
Razem . .			60.748 zł.	716.836 zł.
Ogółem zmniejszono o .				656.088 zł.

W dochodach:

				Więcej:	Mniej:
W rubr.	III. poz. 6. „Myta“ podwyższono o			6.000 zł.	
„	IV. „ 10. odpadła nadwyżka dochodów od zykładu Kulparkowskiego				8.251 „
„	V. poz. 13. zniżono zwroty od gmin za koszta leczenia o				700 „
„	VIII. Dochody szkoły rolniczej i folwarku w Dublanach podwyższono o			2.040 „	
„	IX. Dochody szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie podwyższono o			1.800 „	
„	X. Dochody niższych szkół rolniczych zniżono o . .				294 „
„	XVII. zniżono:				
	ryczałt od funduszów indemnizacyjnych o .	17.500 zł.			
	natomiast podwyższono dochód ze sprzedaży książek i druków o	180 zł.			
	ogółem zniżono o . .				17.320 „
	Razem . .			9.840 zł.	26.565 zł.
	Ogółem zniżono dochody o . .				16.725 zł.

Obraz gospodarki krajowej w przedłożonym przez komisyę budżetową preliminarzu na r. 1892., znajdzie Wysoki Sejm w poniżej umieszczonem zestawieniu głównych działów gospodarki krajowej bez względu na rubryki i pozycye, w których projektowane wydatki są uwidocznione, a przy równoczesnem uwzględnieniu preliminowanych w odnośnych działach dochodów.

Poszczególnienie			Wedle preliminarza i dodatkowych sprawozdań Wydziału krawowego, wydatki netto zł.	W stosunku do ogółu czystych wydatków %	Wedle uchwał komisyi budżetowej zł.	W stosunku do ogółu czystych wydatków %
I. Na reprezentacyę i zarząd uchwalono:						
Wydatki: Rubr. I.	108.426					
„ II.	348.624					
„ XVII. fund. dyspoz.	30 000	487.050				
Dochody: Rubr. V. poz. 11.	19.000					
„ XVII. „ 61.	17.500	36.500	450.550	6·98	432.751	7·46
II. Na koszta leczenia w najobszerniejszem znaczeniu. (Cele zdrowotne).						
Wydatki: Rubr. III.	840.000					
„ IV.	65.000					
„ V.	7.761					
„ XI.	242.897	1,155.658				
Dochody: Rubr. IV. poz. 10.	8.251					
„ V. „ 12.	12.800					
„ V. „ 13. „	1.400					
„ XI. „ 43.	600	23.051	1,132.607	17·53	1,067.999	18·40
III. Na koszta oświaty.						
Wydatki: Rubr. VII.	1,427.128					
„ VIII.	18.760	1,445.888				
Dochody:	—	—	1,445.888	22·38	1,505.436	25·93
IV. Na drogi i komunikacye.						
Wydatki: Rubr. X.	880.444					
„ XVII.	2.000	882.444				
Dochody: Rubr. III.	219.320					
„ V. poz. 14.	1.800					
„ XVII. „ 57.	4.193	225 313	657.131	10·17	650.481	11·20
V. Na budowy wodne i melioracye.						
Wydatki: Rubr. XIII.	289.333	289.333				
Dochody: Rubr. VI. poz. 21—22.	743					
„ XVII. „ 54.	1.000					
„ XVII. „ 55.	1.000	2.743	286.590	4·43	235.139	4·05
Do przeniesienia			3,972.766	61·49	3,891.806	67·04

Poszczególnienie				Wedle preliminarza i dodatkowych sprawozdań Wydziału krajowego, wydatki netto zł.	W stosunku do ogółu czystych wydatków %	Wedle uchwał komisyi budżetowej zł.	W stosunku do ogółu czystych wydatków %
Z przeniesienia				3,972.766	61·49	3,891.806	67·04
VI. Na cele gospodarstwa krajowego. (rolnictwo, górnictwo, przemysł).							
Wydatki: Rubr.	XV.	709.445					
„	XVI.	193 330	902.775				
Dochody: Rubr.	VI. poz. 24. . .	1.000					
„	VI. „ 27. a) .	40					
„	VI. „ 27. c) .	50					
„	VII.	6.330					
„	VIII.	37.626					
„	IX.	39.942					
„	X.	16.552					
„	XV.	40.700					
„	XVII. poz. 58. . .	100					
„	XVII. „ 60. . .	4.000	146.340	756 435	11·71	383.529	6·61
VII. Na bezpieczeństwo publiczne.							
Wydatki: Rubr.	IX.	163.599					
„	XII.	27.000					
„	XVII. poz. 307. . .	5.000					
„	XVII. (fund. koszar)	200.000	395 599				
Dochody: Rubr.	IV. poz. 7. . .	4.029					
„	XIII.	52.714					
„	XIV.	8.000	64 743	330.856	5 12	127.856	2·20
VIII. Na umorzenie pożyczek i opłatę procentów.							
Wydatki: Rubr.	XIV.	1,350.960	1,350.960				
Dochody: Rubr.	II.	5.000					
„	XVII. poz. 59. . .	38.528	43.528	1,307.432	20·25	1,307.432	22·52
IX. Na cele dobroczynne i rozmaite.							
Wydatki: Rubr.	VI.	15.674					
„	XVII. nieurodzaj .	100.000					
„	XVII. utrz. sierót .	1.386					
„	XVII. rozmaite . .	22.580	139.640				
Dochody: Rubr.	V. poz. 15. . .	2 000					
„	VI. „ 17—18 .	964					
„	VI. „ 20. . .	450					
„	VI. „ 25—27.	900					
„	VI. „ 27 b) . .	33 329					
„	XII. „ 44. . . .	7.178					
„	XVII. „ poz. 53.	300					
„	XVII. „ „ 56.	2.190	47.311	92.329	1·43	94.832	1 63
Czyste wydatki				6,459.818	100 00	5,805.455	100·00

Porównując powyższe zestawienie z podobnem zestawieniem w zamknięciu rachunkowem za rok 1890 przekonamy się, że w dziale I-szym (na reprezentacyę i zarząd) jest preliminarz na rok 1892 wyższy od wynikłości z roku 1890 o 37.175 zł.; w dziale II-gim (na cele zdrowotne) wyższym o 234.552 zł.; w dziale III cim (na koszta oświaty) wyższym o 522.837 zł.; w dziale IV-ym (na drogi i komunikacye) wyższym o 83.707 zł.; w dziale V-ym (budowy wodne i melioracye) wyższym o 24.256 zł.; w dziale VI-ym (rolnictwo, górnictwo, przemysł) wyższym o 86.064 zł.; w dziale VII ym (na bezpieczeństwo publiczne) wyższym o 9.894 zł.; w dziale VIII-ym (na odsetki i umarzania pożyczek) wyższym o 708.532 zł. z powodu, iż w preliminarzu na rok 1892 znajduje się w tym dziale pokrycie niedoboru z roku 1888 i 1889 i spłata reszty długu do Banku dla krajów koronnych, natomiast zaś w dziale IX (na cele dobroczynne i rozmaite) jest preliminarz na rok 1892 niższym od zamknięcia z roku 1890 o 244.419 zł. przeważnie wskutek tego, iż w roku 1890 wydano na zasiłki z powodu nieurodzaju i głodu 300.000 zł., w preliminarzu zaś na r. 1892 uchwaloną została na ten sam cel tylko kwota 100.000 zł.

Wzrost wydatków na cele wykształcenia i oświaty jest nietylko absolutnie wyższym o 522.837 zł., lecz i procentowo w stosunku do innych wydatków, albowiem gdy w r. 1890 dział ten wynosił w stosunku do całości 22·63%, to w preliminarzu na rok 1892 dział ten stanowi 25·93% ogólnej sumy wydatków.

Bardziej jeszcze od powyższego zestawienia wymownym dowodem wzrostu wydatków, we wszystkich działach gospodarstwa krajowego jest porównanie między zamknięciem rachunkowem za rok 1886 a preliminarzem na rok 1892.

Wydatki brutto wynosiły w r. 1886	3,631.647 zł.
„ zaś brutto w preliminarzu na rok 1892 wraz z powiększeniem funduszu koszarowego wynosić będą	6,593.259 „

gdy jednak sobie uprzytomnimy, że wzrost wydatków na rok 1892 w jednej tylko rubryce VII. (na cele wykształcenia i oświaty) w porównaniu z r. 1886 wynosi okrągło 1,000.000 zł., to będzie to zarazem najlepszą wskazówką, w jakim kierunku rozwijała się przedewszystkiem działalność Wysokiego Sejmu w ostatnich kilku latach, gdzie szukać należy głównego powodu tak znacznego wzrostu wydatków, — ale w tym fakcie znajdzie zarazem Wysoki Sejm zaspokojenie, iż wysokie ofiary, jakie kraj dobrowolnie na siebie przyjmuje, znajdą i znaleść muszą w przyszłości nagrodę w jego cywilizacyjnym rozwoju i ekonomicznem podniesieniu.

Przechodzac do wniosków w sprawie pokrycia niedoboru na rok 1892, sądzi komisya budżetowa, iż w wydatkach na rok 1892 preliminowanych, należy odróżnić wydatki zwyczajne od wydatków nadzwyczajnych, jednorazowych lub mających charakter inwestycyj.

Pierwsze winny zdaniem komisyi znaleść pokrycie w dochodach funduszu krajowego i w dodatkach do podatków, drugie pokryte być mogą pożyczką.

A choć idąc za tą myślą, nie można poprzestać na dodatkach w tej wysokości, w jakiej one dotąd pobierane były, to jednak w obec objawionej już uchwałami Wysokiego Sejmu intencyi, znacznie szerszego niż dotąd rozwoju działalności kraju dla podniesienia rolnictwa, w obec ofiarności na cele szkół ludowych, jakiej Wysoki Sejm dał dowód uchwalając zmianę ustawy o płacach nauczycielskich, nie może komisya doradzać Wysokiemu Sejmowi, by jedynym wynikiem budżetowym tych intencyi i tej ofiarności Wysokiego Sejmu, było podwyższenie pożyczki na pokrycie niedoboru zaciągnąć się mającej, lecz sądzi, że w uchwaleniu odnośnych ustaw mieściła się już intencya Wysokiego Sejmu poniesienia w formie wyższych dodatków do podatków tych ciężarów, które uchwalone ustawy na kraj nakładają.

Komisya budżetowa świadoma jest odpowiedzialności, jaką bierze proponując podwyższenie dodatków, któremi i tak ludność rolnicza jest znacznie obciążona, sądzi jednak, że ofiara

ta jest nieodzowną dla zdrowej przyszłości skarbu krajowego, który wymagając od kraju wyższych niż dotąd ofiar, daje mu zarazem możność znalezienia oparcia i pomocy w tym funduszu we wszystkich działach i gałęziach krajowego życia ekonomicznego.

W preliminarzu wydatków na rok 1892. znajdują się następujące wydatki, które jako nadzwyczajne a względnie inwestycyjne uważać należy:

Rubr. II.	poz. 30	dodatek drożyźniany	30.320 zł.
„ IX.	„ 121	dodatkowe roboty przy gmachu żandarmeryi	7.713 „
„ X.	„ 128	a. droga Przeworsk-Kańczuga	30.000 „
„ „	„	b. nadzwyczajne rokonstrukcye dróg	20.000 „
„ „	„ 132	fundusz pożyczkowy drogowy	20.000 „
„ XI.	„	Budowa zakładu położnic we Lwowie	70.000 „
„ „	„	Budowa pawilonu chirurgicznego w Krakowie	30.000 „
„ „	„	Nowe budowle w Kulparkowie	45.426 „
„ XII.	„	Budowy wodne	194.325 „
„ XIV.	„	Spłata niedoborów z lat ubiegłych i reszty długu do Banku dla krajów koronnych	714.381 „
„ XV.		Budowa internatu w Dublanach	5.000 „
„ „		„ kaplicy	600 „
„ „		„ szpichlerza	3.000 „
„ „		„ obory w Czernichowie	2.000 „
„ „		„ szkoły w Uhersku	5.000 „
„ „		„ „ ogrodn. w Tarnowie	10.000 „
„ „		Fundusz hodowlany	15.000 „
„ „		„ pożyczkowy dla kółek rolniczych	5.000 „
„ XVI.		Budowa szkoły w Kołomyi	1.000 „
„ „		„ „ tkackiej w Krośnie	1.000 „
„ „		„ „ sukienniczej w Rakszawie	11.500 „
„ „		„ „ ślusarskiej w Świątnikach	9.000 „
„ „		Warstat kowalski w Sułkowicach	10.000 „
„ „		Dotacya funduszu przemysłowego	60.000 „
„ XVII.		Kolej Pałahicze — Tłumacz	2.000 „
„ „		Dla dotkniętych nieurodzajem	100.000 „
„ VII.		Zasiłki na budowę szkół (zwrotne i bezzwrotne)	23.800 „
„ „		Zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych	20.000 „
		Razem	1,446.065 zł.

Gdy zaś do tej kwoty dodamy powiększenie funduszu koszarowego w myśl wniosku komisyi administracyjnej o 200.000 zł. z zastrzeżeniem, iż wniosek ten przez Wysoki Sejm uchwalony zostanie, otrzymamy sumę wydatków nadzwyczajnych na r. 1892 — w okrągłej cyfrze 1,650.000 zł., którą komisya budżetowa proponuje pokryć przez pożyczkę krótkoterminową w gotówce na 4%.

Według zestawienia na wstępie niniejszego sprawozdania umieszczonego wynoszą wydatki ogólne wraz z powiększeniem funduszu koszarowego . . . . 6,593.259 zł.
gdy zaś dochody funduszu krajowego wynoszą . . . . . 897.804 zł.
pożyczka na wydatki nadzwyczajne . . . . . 1,650.000 „
przeto pozostaje do pokrycia dodatkami do podatków . . . . . 4,045.455 zł.
do tej sumy dodać jeszcze należy półroczne odsetki po 4% od pożyczki 1,650,000 zł.
na wydatki nadzwyczajne zaciągnąć się mającej tj. . . . . 33.000 „
pozostaje przeto do pokrycia dodatkami do podatków w r. 1892 . . . 4,078.455 zł.

Według sprawozdania Wydziału krajowego, preliminuje Wydział krajowy wydatność jednego centa w r. 1892 na 105.000 zł.

Jeden cent dodatku krajowego przyniósł skarbowi krajowemu:

w r. 1888.	. .	104.967 zł.
„ „ 1889.	. .	98.235 „
„ „ 1890	. .	107.053 „
czyli przeciętnie		103.418 „

Jakkolwiek wynikłość z roku 1890, pozwalałaby preliminować wydatność centa wyżej niż 105.000 zł., to jednak komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem krajowym preliminuje tylko 105.000 zł., gdyż wyższa stosunkowo wynikłość z roku 1890 pochodzi stąd, iż w roku tym wpłynęły znaczne zaległości z r. 1889, w którym cent przyniósł funduszowi krajowemu tylko 98.235 zł.

Nadto pamiętać należy przy preliminowaniu wydatności centa na rok 1892 i o tem, iż gdy Wysoki Sejm domaga się słusznie od c. k. Rządu, by zaniechał egzekucyjnego ściągania w bieżącym roku podatków w tych gminach, które dotknięte zostały nieurodzajem, to przypuszczać należy, iż jeżeli wezwanie Wysokiego Sejmu odniesie pożądany skutek, to okazać się musi i pewien ubytek w dodatku krajowym.

Przyjmując przeto wydatność centa na 105.000 zł., należy nałożyć na 1892 r. **39 ct.** dodatku do podatku, które dadzą 4,095.000 zł. a w obec wykazanej powyżej potrzeby 4,078.455 zł. pozostaje nadwyżka w dochodach *16.545 zł.*

Komisya budżetowa doradzając Wysokiemu Sejmowi pokrycie wydatków nadzwyczajnych w preliminarzu na r. 1892 pożyczką w gotówce krótkoterminową, zaznacza tem samem iż uważa tak dziś, jak i w przyszłości za rzecz szkodliwą dla kredytu krajowego pokrywanie niedoborów corocznych, choćby wydatkami nadzwyczajnymi spowodowanych, pożyczkami emisyjnymi corocznie zaciągać się mającymi.

Proponując zaciągnięcie pożyczki krótkoterminowej w gotówce, przypuszcza Komisya tem samem, iż pożyczka ta już w najbliższej przyszłości spłaconą być musi i spłaconą będzie.

Komisya sądzi, że jest obowiązkiem Wysokiego Sejmu już na najbliższej sesyi przystąpić do takiej operacyi finansowej, którąby umożliwiła Wysokiemu Sejmowi przez szereg lat następnych aż do zupełnego ukończenia obowiązków, które ciężą na kraju z tytułu ugody indemnizacyjnej, pokrywanie corocznych dochodów bez dalszego podwyższania dodatków i bez zaciągania corocznych pożyczek emisyjnych, co komisya uważa za wysoce szkodliwe i niebezpieczne dla kredytu krajowego.

Zaznaczywszy powyżej granice i cel pożądanej operacyi finansowej, dodaje komisya wyraźnie, iż celem przyszłej operacyi nie może być w żadnym razie dostarczenie krajowi nadzwyczajnych a tem samem nie mogących mieć charakteru trwałości zasobów, któreby Wysoki Sejm wprowadzić mogły na drogę nakładów, może pożytecznych ale przechodzących z pewnością granice możności kraju na tak długo, dopóki dzisiejsza a tak jednostronna podstawa jego dochodów zmienioną, względnie rozszerzoną nie zostanie.

Możność a zarazem kierunek tej operacyi finansowej widzi komisya budżetowa w fakcie, że kraj już w r. 1892 w funduszach krajowych i indemnizacyjnych amortyzuje kapitał w okrągłej cyfrze 5,000.000 zł., a równocześnie zmuszony jest korzystać z kredytu w kwocie 1,650.000 zł.

Stosunek tych dwóch cyfr z jednej strony wskazuje kierunek przyszłej operacyi finansowej i dodaje otuchy, iż daną nam będzie możność na szereg lat porzucić drogę pokrywania niedoboru pożyczkami, z drugiej zaś strony jest dowodem, że stan finansów kraju ogólny nie jest opłakany i nie może być uważanym za niepomyślny rezultat gospodarki krajowej; jest on tylko wynikiem tego, że kraj w ostatnich latach musiał nie tylko spełniać obowiązki, jakie na każdym kraju

z tytułu obowiązków i praw statutem krajowym mu przysługujących na nim ciężą, lecz musiał uzupełnić i zastąpić na niejednem polu życia publicznego to, co przez innych z działanem być mogło a zaniedbanem zostało.

Komisya budżetowa stwierdzając już dziś konieczność operacyi finansowej w roku przyszłym, upatruje jej korzyści nietylko w rezultatach cyfrowych, nietylko w uniknięciu szkodliwych następstw dla kredytu krajowego, ale przedewszystkiem w przywróceniu tego głównego regulatora dla gospodarki budżetowej Sejmu, którego brak dziś tak dotkliwie wszyscy czujemy a jakim jest dążenie do uzyskania, względnie utrzymania równowagi w budżecie krajowym.

Komisya budżetowa we wnioskach swych do pokrycia niedoboru, nie doradza Wysokiemu Sejmowi z własnej inicyatywy operacyi finansowej, której konieczność uznaje, gdyż sądzi zasadniczo, że wniosek taki od Wydziału krajowego wyjść powinien, a to tem bardziej, że daną tedy będzie Wysokiemu Sejmowi możność szczegółowego zbadania i ocenienia projektu w jego szczegółach i jego następstwach Wniosku takiego na przyszłej sesyi sejmowej spodziewać się należy zresztą już i z tego względu, że obecny na posiedzeniu członek Wydziału krajowego oświadczył iż:

„Wydział krajowy uznaje niezbędną potrzebę stałego uporządkowania stosunków kredytowych skarbu krajowego tak, ażeby na przyszłość pokrywać można niedobory bez corocznego zaciągania emisyjnych pożyczek. Wydział krajowy nie mógłby wziąć na siebie odpowiedzialności za skutki dalszego zaciągania corocznych emisyjnych pożyczek — skutkiem czego zamierza już na najbliższej sesyi Wys. Sejmu wystąpić z projektem stałego uporządkowania stosunków skarbu krajowego“.

Oprócz działów gospodarstwa krajowego, które znajdują już dziś wyraz w preliminarzu budżetu krajowego, jest jeszcze nie jedno pole, otwarte dla przyszłej działalności kraju, — na któremby niemałe korzyści odnieść się dało, jak n. p. koleje lokalne i t. p.

Przy dzisiejszym stanie finansów nawet po przeprowadzonem uregulowaniu stosunków skarbu krajowego, byłoby jednak dla Wysokiego Sejmu niemożliwem jakąkolwiek akcyę w tym kierunku rozpoczynać; chwila ku temu sposobna może dopiero nastąpić wtedy, gdy kraj uzyskać zdoła szersze i zmienione podstawy podatkowe a przedewszystkiem, gdy zdoła w jakiejkolwiek formie otrzymać udział w podatkach konsumcyjnych państwa.

Tu leży możność dalszego pożytecznego działania Sejmu, tu możność dalszego rozwoju ekonomicznego kraju a zarazem ulgi dla ciężko dziś obarczonej ludności ciężarem dodatków do podatków.

Komisya budżetowa ma sobie za obowiązek zwrócić uwagę na potrzebę akcyi i w tym kierunku tak Wydziału krajowego, jak i Reprezentacyi kraju w Radzie państwa, a wątpić trudno, że akcya ta pomyślnym uwieńczona będzie rezultatem, gdyż państwo pamiętać musi, iż z jednej strony fundusz krajowy ponosi dziś niejeden ciężar (żandarmerya, fundusz koszarowy, subwencye kolejowe, fakultet medyczny), który z obowiązkami administracyi państwa w związku zostaje, z drugiej zaś strony rozwój ekonomiczny kraju podnosi siłę podatkową jego mieszkańców i umożliwia im ponoszenie tych ciężarów, jakie państwo i kraj na nich wkładają.

Nakoniec zwraca komisya uwagę, Wydziału krajowego na możność uzyskania w drodze ustawodawstwa krajowego nowego, choć może niezbyt ofitego źródła dochodów dla funduszu krajowego przez ustanowienie krajowego podatku zbytkowego, a w szczególności przez umiarkowane opodatkowanie powozów i służby.

Komisya niechce przesądzać już dziś, czy nowy ten podatek da się w naszym kraju zastósować i czy jego efekt finansowy pozostanie w odpowiednim stosunku do kosztów poboru kontroli i administracyi, poprzestaje przeto na zwrócenie uwagi Wydziału krajowego, pozostawiając jego ocenieniu czy i w jakim kierunku odpowiednie studya przygotowawcze, przedsięwziąć zechce.

Na podstawie powyższych uwag komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Na rok 1892 ustanawia się wydatki funduszu krajowego w sumie 6,393.259 zł. (ewentualnie 6,593.259 zł. w razie uchwalenia podwyższenia funduszu koszarowego o 200.000 zł.) a dochody własne w sumie 897.804 zł.

II. Na pokrycie wydatków funduszu krajowego, pozostałych po strąceniu dochodów własnych, pobierane będą w r. 1892 dodatki do podatków rządowych bezpośrednich, w wysokości 39 ct. od każdego złotego całej należytości tych podatków.

III. Upoważnia się Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki w gotówce, najwyżej na 4% oprocentowanej, w kwocie 1,450.000 zł. (ewentualnie w razie uchwalenia powiększenia funduszu koszarowego 1,650.000 zł.)

IV. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt takiej operacyi finansowej, któraby umożliwiła pokrywanie niedoborów funduszu krajowego przez dłuższy szereg lat, bez dalszego podwyższania dodatków do podatków i bez zaciągania corocznych pożyczek.

V. Kwoty przyzwolone na rok 1892 w rubrykach i pozycyach budżetu wydatków funduszu krajowego w znaczeniu ściślejszem, niemniej w funduszu krajowym w znaczeniu obszerniejszem, jakoteż wszystkich innych zakładów krajowych, winny być wydawane tylko na cele oznaczone w pojedynczych rubrykach i pozycyach, a to osobno w dziale wydatków zwyczajnych i nadzwyczajnych;

przenoszenie zaoszczędzeń dozwolone jest tylko przy następujących pozycyach wydatków zwyczajnych funduszu krajowego w znaczeniu ściślejszem:

1) w Rubr. I. między poz. 5, 6 i 7 i między pozycyami 8, 9 i 10.

2) w Rubr. II. poz. 24 c, z Rubr. X. poz. 128, 130 i 131.

3) w Rubr. X. między poz. 128 i 129 i między poz. 134, 135 i 136.

4) w Rubr. XIII. między poz. 163 kk) i poz. 165.

5) w Rubr. XV. „ „ 204, 208 i 209, 215 i 215 a) i między poz. 221 i 222 tudzież w należących do tej rubryki budżetach wszystkich szkół rolniczych, szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, szkoły ogrodniczej w Tarnowie i szkoły uprawy lnu w Gródku, pomiędzy wszystkiemi pozycyami każdej rubryki zwyczajnych wydatków tych szkół.

6) w Rubr. XVI. między poz. 254 i 296, tudzież między poz. 295 i 300.

Lwów, dnia 4. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca jeneralny:
Stanisław Badeni.

Budżet krajowy na rok 1892.

Dochody.

Sprawozdawca poseł Zagórski.

Wysoki Sejmie!

W sprawie preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów własnych funduszu krajowego na rok 1892, komisya budżetowa ma zaszczyt przedstawić następujące sprawozdanie:

Rubryka I.

Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych.

Poz. 1. Zamknięcie rachunków funduszów krajowych za rok 1891 wykazuje, że rok ten skończył się niedoborem, a zatem pozostałości z rachunków niema. Komisya budżetowa nie proponuje więc co do tej rubryki żadnej zmiany preliminarza Wydziału krajowego i żadnej też nie wstawia w nią sumy.

Rubryka II.

Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych.

Poz. 2. Jedynem źródłem dochodów tej rubryki jest fundusz uposażenia kasy krajowej. Źródłem przypadkowem bywa chwilowa lokacya, sporadycznej nadwyżki dodatków krajowych, przelanych do skarbu krajowego nad wydatkami bieżącymi. Przy częstej potrzebie zaradzenia niedostatkowi kasowemu, z powodu nierównomiernego wpływu dodatków krajowych, mimo znacznego zasilenia funduszu kasy krajowej wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890, dochody tej rubryki nie mogą być znacznemi. Komisya budżetowa na podstawie wyniku z roku 1891, zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego, proponuje wstawienie w tej rubryce dochodów budżetu krajowego sumę . . . 5.000

Rubryka III.

Dochody z dróg krajowych.

Według osobnego sprawozdania dotyczącego preliminarza na rok 1892, komisya budżetowa wstawia:

Poz.	3.	Myta na drogach krajowych	216.000 zł.
„	4.	Odsetki zwłoki i kary konwencyonalne	380 „
„	5.	Grzywny za przestępstwa drogowe	120 „
„	6.	Dodatki dobrowolne od stron prywatnych na budowę dróg krajowych .	8.820 „
		Suma rubryki III.	225.320 zł.

Rubryka IV.

Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych.

Poz.	7.	Od funduszu policyi krajowej, wedle specyalnego preliminarza . .	8.029 zł.
„	8.	Od funduszu szpitala św. Łazarza w Krakowie, wedle specyalnego preliminarza; komisya budżetowa w tej pozycyi nic nie preliminuje .	— „
„	9.	Od funduszu szpitala lwowskiego, wedle specyalnego preliminarza, komisya budżetowa w tej pozycyi nic nie preliminuje	— „
„	10.	Od funduszu dla obłąkanych w Kulparkowie, wedle specyalnego preliminarza, komisya budżetowa w tej pozycyi nic nie preliminuje .	— „
		Suma rubryki IV. .	4.029 zł.

Rubryka V.

Zwroty zaliczek z lat ubiegłych.

Poz.	11.	Od urzędników krajowych z płac, zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego	19.000 zł.
„	12.	Od szpitali powszechnych z rachunków kwartalnych, zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego	12.800 „
„	13.	Od gmin za dawniejsze koszta leczenia. Wydział krajowy preliminuje w tej pozycyi sumę 1.400 zł. na podstawie trzechletniego przecięcia, podczas gdy zamknięcie rachunków za rok 1889 wykazuje sumę niższą. Ponieważ nie zachodzi żadna przyczyna, aby zwroty tej pozycyi zwiększyć się miały, komisya budżetowa wstawia w pozycyę tę wedle wyniku z r. 1889 kwotę zaokrągloną	700 „
„	14.	Od stron rozmaitych ze spraw drogowych, zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego	1.800 „
„	15.	Rozmaite, zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego . .	2.000 „
		Suma rubryki V.	36.300 zł.

Rubryka VI.

Zwroty pożyczek.

Poz.	16.	PP. Kanoniczki w Krakowie z powodu zupełnego uiszczenia, komisya wnosi wykreślenie tej pozycyi	- zł.

	Z przeniesienia . .	— zł.
Poz. 17. i 18.	Sanok, gmina, 30 i 31 rata pożyczki 10.000 zł.: a) w kapitale . . 921 zł. 75½ ct. b) w odsetkach . . 42 „ 24½ „ razem .	964 „
„ 19.	Jasielska spółka wodna, reszta z pożyczki bezprocentowej 1.500 zł. na regulacyę Wisłoka	— „
„ 20.	Łańcut, Wydział powiatowy, 10 rata (ostatnia) bezprocentowej pożyczki 4.500 zł. na budowę mostu na Wisłoku	450 „
„ 21. i 22.	Chorzelowska spółka wodna dla odpływu wód w powiecie mieleckim między Wisłoką a drogą krajową Dębicko-Tarnobrzeską, od pożyczki 6.300 zł. 6 rata: a) w kapitale . . 630 zł. — ct. b) w 4% odsetkach . 113 „ 40 „ razem .	743 „
Poz. 23.	Zakopane, szkoła koronkarska. Z powodu zupełnego uiszczenia, komisya wnosi wykreślenie tej pozycyi	— „
„ 24.	Fibich Władysław, zwrot reszty z zaliczki 6.490 zł. udzielonej na pogłębienie szybu w Ropianee, ostatnia 6 rata	1.000 „
„ 25.	Chrzanów, Wydział powiatowy, 3 rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem	300 „
„ 26.	Myślenice, Wydział powiatowy, 4 rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem	300 „
„ 27.	Wieliczka, Wydział powiatowy, 5 i 6 rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem	300 „
„ 27a)	Kańczuga, szkoła koronkarska, 1 i 2 rata bezprocentowej pożyczki 200 zł., udzielonej na fundusz obrotowy	40 „
„ 27b)	Od Wydziałów powiatowych, zwrot bezprocentowych pożyczek, udzielonych dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju — mianowicie:	
	1. Borszczów, Wydział powiatowy, 1 rata od pożyczki 25.000 zł.	4.167 „
	2. Brzesko „ „ „ „ „ „ 3.500 „	583 „
	3. Brzozów „ „ „ „ „ „ 8.000 „	1.333 „
	4. Buczacz „ „ „ „ „ „ 10.000 „	1.666 „
	5. Chrzanów „ „ „ „ „ „ 5.000 „	833 „
	6. Czortków „ „ „ „ „ „ 41.000 „	6.833 „
	7. Horodenka „ „ „ „ „ „ 15.000 „	2.500 „
	8. Kolbuszowa „ „ „ „ „ „ 12.000 „	2.000 „
	9. Mielec „ „ „ „ „ „ 18.000 „	3.000 „
	10. Rohatyn „ „ „ „ „ „ 4.000 „	666 „
	11. Ropczyce „ „ „ „ „ „ 2.000 „	333 „
	12. Sokal „ „ „ „ „ „ 9.000 „	1.500 „
	13. Stryj „ „ „ „ „ „ 8.000 „	1.333 „
	14. Trembowla „ „ „ „ „ „ 10.000 „	1.666 „
	15. Wadowice „ „ „ „ „ „ 10.000 „	1.666 „
	16. Zbaraż „ „ „ „ „ „ 18.000 „	3.000 „
	17. Złoczów „ „ „ „ „ „ 1.500 „	250 „
	Ogół danych na ten cel pożyczek . 200.000 zł.	
„ 27c)	Zarząd centralny galic. Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie, zwrot bezprocentowej pożyczki 500 zł., 1 rata . .	50 „
	Suma rubryki VI. . .	37.476 zł.

Rubryka VII.

Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Wedle specyalnego preliminarza:

poz. 28.	Subwencya c. k. Skarbu państwa	6.000 zł.
„ 29.	Opłaty od uczniów	330 „
„ 30.	Czynsz dzierżawny z ogrodu na Szumanówce . . .	—
	Suma rubryki VII.	6.330 zł.

Rubryka VIII.

Dochody krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach.

Wedle specyalnych preliminarzy:

poz. 31.	Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach	17.463 zł.
„ 32.	Szkoła parobków w Dublanach	2.988 „
„ 33.	Folwark w Dublanach	17.415 „
„ 34.	Torfiarnia w Dublanach	—
„ 35.	Szkoła gorzelnictwa w Dublanach	1.800 „
	Suma rubryki VIII.	39.666 „

Rubryka IX.

Dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Wedle specyalnych preliminarzy:

poz. 36.	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie	28.250 zł.
„ 37.	Folwark w Czernichowie	13.492 „
	Suma rubryki IX.	41.742 „

Rubryka X.

Dochody innych szkół rolniczych krajowych.

Wedle specyalnych preliminarzy:

poz. 38.	Niższa szkoła rolnicza w Horodence	2.994 zł.
„ 39.	„ „ „ w Jagielnicy	2.960 „
„ 40.	„ „ „ w Kobiernicach	4.868 „
„ 41.	Szkoła ogrodnicza w Tarnowie.	3.350 „
„ 42.	Szkoła uprawy i wyprawy lnu w Gródku	2.356 „
	Suma rubryki X.	16.528 zł.

Rubryka XI.

Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich.

Poz. 43. Od szpitali powszechnych . . . . . 600 zł.

Rubryka XII.

Dochód z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z roku 1866.

Poz. 44. Wpływy ze zwrotu pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym. Zgodnie z preliminarzym Wydziału krajowego . . . . . 7.178 zł.

Rubryka XIII.

Dochody z kwaterunku żandarmeryi.

„ 45. Kwaterunkowe . . . . . 10.017 zł.
„ 46. Noclegowe . . . . . 16.616 „
„ 47. Udział administracyi politycznej . . . . . 13.145 „
„ 48. Dochód z gmachu lwowskiego . . . . . 12.936 „
Suma rubryki XIII. . 52.714 zł.

Rubryka XIV.

„ 49. **Dochód ze zwrotu wydatków szupasowych** . . . . 8.000 zł.

Rubryka XV.

Dochody z krajowych składów zbożowych i spirytusowych.

Wedle specyalnych preliminarzy:

„ 50. We Lwowie . . . . . 17.800 zł.
„ 51. W Krakowie . . . . . 22.900 „
Suma rubryki XV. . 40.700 zł.

Rubryka XVI.

„ 52. **Dochód z krajowych opłat konsumcyjnych** . . . . 325.000 zł.

Rubryka XVII.

Rozmaite dochody.

„ 53. Taksy krajowego archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie . . . . . 300 zł.
Do przeniesienia. . 300 zł.

		Z przeniesienia . .	300 zł.
Poz.	54.	Od c. k. Skarbu państwa zasiłek dla biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym	1.000 „
„	55.	Od c. k. Skarbu państwa zasiłek na utrzymanie kursu praktycznego dla dozorców melioracyjnych	1.000 „
„	56.	Przypadkowe:	
		a) Sprzedaż książek i druków.	
		Wskutek zmiany w rubryce VII wydatków 85 *a) b)* komisya budżetowa wstawia w tę pozycyę	2.180 „
		b) Sprzedaż papierów wyszkartowanych i wzorów drukowych	100 „
		c) Różne drobne	90
„	57.	Datki deklarowane przez Wydziały powiatowe na wykupno gruntów pod kolej transwersalną (c. k. państwową):	
		a) Buczacz, rata roczna . . . 1.370 zł. 30 ct.	
		b) Czortków, „ „ . . . 528 „ 99 „	
		c) Krosno, „ „ . . . 631 „ 62 „	
		d) Limanowa „ . . . — „ „	
		e) Nowytarg, „ „ . . . „ — „	
		f) Sanok, „ „ . . . — „ — „	
		g) Stanisławów, „ . . . 944 „ 22 „	
		h) Tłumacz, „ „ . . . 717 „ 69 „	4.193 „
„	58.	Za analizy wykonane dla stron przez stacyę doświadczalną produktów naftowych	100 „
„	59.	Fundusz pożyczkowy Spółek wodnych na umorzenie rat kapitału i odsetek od pożyczki 700.000 zł.	38.528 „
„	60.	Od c. k. Skarbu państwa zasiłek na utrzymanie 4 nauczycieli wędrownych	4.000 „
„	61.	Ryczałt od funduszów indemnizacyjnych:	
		a) na utrzymanie tutejszego personalu administracyjnego 16.000 zł.	
		b) na wydatki kancelaryjne, itp. . . . . 1.500 „	— „
		Wskutek wykreślenia, wedle poszczególnego preliminarza rubryki II. pozycyi 24 f. i 31 k. wydatków, komisya budżetowa wnosi wykreślić tę pozycyę.	
		Suma rubryki XVII. . .	51.491 zł.

Wysoki Sejm raczy niniejsze sprawozdanie przyjąć do wiadomości i odnośne pozycye budżetu na rok 1892 w niem zawarte uchwalić.

Lwów dnia 3. kwietnia 1892.

Przewodniczący
Dunajewski.

Sprawozdawca
Zagórski.

Z drukarni Pillera i Sp.

Budżet krajowy na rok 1892.

Rubryka III.

Dochody z dróg krajowych.

Sprawozdawca poseł Abrahamowicz.

Dochody te preliminuje Wydział krajowy na r. 1892 w kwocie . . 219.320 zł.
W porównaniu do roku ubiegłego na który przyjęto je w wysokości . 216.027 „
więcej o 3.293 zł.

Wzrost ten w dochodach opiera się na przypadających do wypłaty w r. b. większych datkach dobrowolnych na budowę dróg krajowych.

Pozycya 3. Myta na drogach krajowych.
Dochód z myt na rok 1892 preliminuje Wydział krajowy w kwocie . 210.000 zł.
To jest w kwocie na rok 1891 uchwalonej.

Gdy jednak z przecięcia 3. letniego dochód ten dał 214.573 zł. rocznie — na. r 1892 wedle przypisu uczynić ma 220.837 zł., a ponadto z dotąd zawartych umów o dzierzawę myt, obejmujących i rok płynący, okazuje się znaczny jego wzrost, przeto komisya budżetowa preliminując z całą ostrożnością, mimo to wstawia z dochodu tego o 6.000 zł. więcej, wnosi zatem:

poz. 3.	Myta na drogach krajowych	216.000 zł.
„ 4.	Odsetki zwłoki i kary konwencyonalne	380 „
„ 5.	Grzywny za przestępstwa drogowe	120 „
„ 6.	Datki dobrowolne od stron prywatnych na budowę dróg krajowych	8.820 „
	Suma Rubr. III uczyni przeto	225.320 zł.

to jest: o 6.000 zł. więcej niż Wydział krajowy preliminuje.

We Lwowie, dnia 18. marca 1892.

Zastępca Przewodniczącego
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca
Abrahamowicz.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Budżet krajowy na rok 1892.

Rubryka I.

Koszta reprezentacyi kraju.

(**Sprawozdawca poseł Skrzyński**).

Na wydatki tą rubryką objęte preliminuje Wydział krajowy kwotę 108.426 zł. Wynikłość z roku 1889 przedstawia sumę 103.839 zł., jest przeto niższą od żądanej obecnie o 4.587 zł. Przecięcia i wynikłości z lat ubiegłych nie mogą być dostateczną podstawą do dokładnego obliczenia rzeczywistych kosztów reprezentacyi kraju, gdyż te są zależne od czasu każdorazowego trwania sejmu, a ponieważ wszystkie pozycye Wydział krajowy preliminuje w tej samej wysokości, jak w roku zeszłym, przeto komisya budżetowa przedstawia bez zmiany Wysokiemu Sejmowi w rubryce I. do przyjęcia:

A. Sejm krajowy.

Pozycya	1.	Koszta podróży p. p. Posłów		4.486 zł
„	2.	Dyety pp. Posłów		36.000 „
„	3.	Koszta druków		20.000 „
„	4.	Spisywanie sprawozdań		5.000 „
„	5.	Pisarze dzienni		650 „
„	6.	Remuneracye urzędników Wydziału krajowego za dodatkowe zatrudnienia podczas Sejmu		1.200 „
„	7.	Służba		1.200 „
„	8.	Opał		1.300 „
„	9.	Oświetleoie		950 „
„	10.	Zapuszczanie i mycie podłóg		120 „
„	11a.	Potrzeby kancelaryjne		160 „
„	11b.	Na uzupełnienie biblioteki sejmowej		100 „
„	12.	Rozmaite drobne wydatki		260 „
		Razem		71.426 zł.

B. Wydział krajowy.

„	13.	Marszałek krajowy	6.000 zł.	
		i dodatek na reprezentacyę	4.000 „	10.000 „
„	14.	Sześciu członków Wydziału po 4.000 zł.		24.000 „
„	15.	Zastępcy „		2.000 „
„	16.	Dodatek dla członka Wydziału mianowanego przez Marszałka zastępcą do kierownictwa w Wydziale krajowym		1.000 „
		Razem		37.000 zł.

Komisya budżetowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić na wydatki rubryką I. objęte sumę . 108.426 zł.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Skrzyński.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Rubryka II.

Koszta zarządu.

Sprawozdawca poseł Skrzyński.

Na wydatki tą rubryką objęte preliminuje Wydział krajowy . . . . 303.304 zł.
Ponieważ uchwalono w r. 1891 na koszta zarządu . . . . . 262.560 „
przeto preliminarz jest wyższy o . . . . . 40.744 „
uwzględniając jednak jednorazowo na rok 1891 przez wysoki Sejm przyznane zaliczki i dary z łaski . . . . . 4.900 „
żąda Wydział krajowy więcej o . . . . . 45.644 „
Z uwagi jednak, że przy pozycyach 24 f) i 31 k) mieszczą się wydatki zwrotne na koszta zarządu funduszów indemnizacyjnych w kwocie . . . 17.500 „
wynosi właściwe zwiększenie wydatków w rubr. II. . . . 28.144 „
które się odnosi do następujących pozycyi:

Poz. 17. Oddział konceptowy, preliminuje Wydział krajowy . . . 49.660 zł.
Poz. 18. Oddział rachunkowy, „ „ „ . . . 63.390 „
Poz. 19. Oddział kasowy, „ „ „ . . . 13.130 „

Komisya budżetowa wnosi:

Poz. 17. Oddział konceptowy w wysokości . . . . . 48.120 „
Poz. 18. Oddział rachunkowy: Na urzędników etatowych . . . 57.000 zł.
Na aplikantów . . . . . 1.220 „
Ryczałt na dyurnistów (ad poz. 24 b) . 3.500 „
Na woźnego . . . . . 550 „ 62.270 „
Poz. 19. Oddział kasowy: Na urzędników etatowych . . . . 9.620 „
Na woźnego . . . . . 650 „ 10.270 „
a to na podstawie uchwał sejmowych. Wyjaśnienia i uzasadnienia tych zmian zawi rają sprawozdania komisyi budżetowej o przedłożeniach Wydziału krajowego w przedmiocie reorganizacyi etatu służbowego.
Poz. 23. Oddział manipulacyjny. Żąda Wydział krajowy o 800 zł. więcej; komisya budżetowa na podstawie udowodnionej faktycznej potrzeby wnosi przyjęcie tej pozycyi w preliminowanej wysokości . . . . . 19.460 „
Poz. 24. Dyurniści oddziału technicznego. Wydział krajowy preliminuje kwotę . 8.295 „
czyli więcej o 2.197 zł.

Sprawozdanie komisyi drogowej o etacie służby technicznej przy Wydziale krajowym i służby drogowej na prowincyi, unormuje w roku 1893 odpowiednie zmiany w odnośnej sumie budżetowej etatu służby technicznej. Komisya budżetowa nie może obecnie uznać projektowanego podwyższenia

tej pozycyi za dostatecznie uzasadnione i proponuje Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia kwotę . . . . . 6.098 zł.
zgodnie z budżetem roku ubiegłego.

Poz. 24. e) Dyurniści oddziału manipulacyjnego. Zwiększenie tej pozycyi o 280 zł. uznaje komisya za odpowiednie.

Poz. 24 f) i 31 k) Wstawia Wydział krajowy na personal zajęty w zarządzie funduszów indemnizacyjnych (poz. 24 f.) . . . . . 16.000 „
a na koszta losowania (poz. 31 k.) . . . . . 1.500 „
Razem . . 17.500 zł.
jako wydatek zwrotny, mający się pokryć z funduszów indemnizacyjnych.

Komisya budżetowa sądzi, że jasność budżetowania oraz poglądu na rzeczywiste przy administracyi funduszów indemnizacyjnych ponoszone koszta, wymagają, aby powyższe wydatki zostały wstawione do preliminarza funduszów indemnizacyjnych i wnosi skreślenie poz. 24. f) i 31. k).

Dalej proponuje Wydział krajowy w następujących pozycyach:

Poz. 26. g) Dodatki osobiste . . . . . 4.636 „
więcej o . . . . . 982 „

Podwyższenie to spowodowanem zostało przyznaniem na r. 1891 dodatków osobistych trzem inżynierom.

Komisya budżetowa ze względu, że odnośne uchwały zapadły na posiedzeniach Wydziału krajowego w roku 1890 i 1891 a przyznane dodatki osobiste zostały wypłacone od 4. lutego i 1. marca 1891, oraz 1. stycznia 1892 roku, wnosi przyjęcie tych pozycyj; zmuszoną jest jednak zwrócić uwagę Wydziału krajowego na postanowienia ust. 1. §. 37 Zbioru uchwał, odnoszących się do etatu i płac urzędników przy Wydziale krajowym, który opiewa:

„Wydział krajowy mocen jest urzędnikom wyszczególniającym się zdolnością, pracowitością i uczciwością w miarę zasług dawać remuneracye aż do wysokości jednej piątej części rocznej ich płacy, po dłuższej zaś służbie krajowej wyznaczyć nawet urzędnikom Wydziału krajowego osobisty roczny dodatek do płacy aż do wysokości 200 zł.

Poz. 27. a. Rzecznik prawny za zastępstwo . . . . . 3.500 „
to jest o 1000 zł. więcej jak w zeszłym roku.

Żądanie swe uzasadnia Wydział krajowy „ważnością rozległych czynności rzecznika“; komisya budżetowa nie może uznać ważności przytoczonego argumentu i proponuje Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia zamiast żądanej kwoty . . . . . 3.500 „
kwotę . . . . . 2.500 „

Poz. 27. c. Na remuneracye dla urzędników, funkcyonaryuszów i sług krajowych, preliminuje Wydział krajowy więcej o . . . . . 1.000 „

Komisya budżetowa z uwagi na znacznie powiększony personal urzędników i na odnośne uchwały Wysokiego Sejmu, oraz z uwagi, że na zastępstwa urzędników nic Wydział krajowy nie preliminuje, proponuje przyjęcie tej pozycyi zgodnie z żądaniem Wydziału krajowego.

Poz. 28. a. Koszta podróży i dyety preliminuje Wydział krajowy na rok 1892 6.000 „
to jest więcej . . . . . 1.000 „

Połączona z czynnościami Wydziału krajowego potrzeba kontroli nad majątkami i gospodarką gmin i powiatów, konieczny nadzór nad szkołami rolniczemi, górniczemi i przemysłowemi wymagają wysyłania bądź to komisyi, bądź to pojedynczych urzędników do zbadania odnośnych spraw na miejscu.

Również ankiety zwoływane przez Wydział w doniosłych sprawach krajowych połączone są ze znacznemi kosztami. Wynikłości kasowe tej pozyczyi wykazują, że w roku 1891 wynosiły wydatki na koszta podróży i dyety w ogóle 11.041 zł. 83 ct., a w roku 1890, 8.515 zł. 95 ct.

Komisya budżetowa uważa preliminowane przez Wydział krajowy podwyższenie poz. 28. a) o 1.000 zł. za uzasadnione i proponuje przyjęcie tej pozycyi.

Poz. 29. Pensye i zaopatrzenia. Zamiast uchwalonych na rok 1891 . . 17.838 zł.
wnosi Wydział krajowy . . . . . 22.582 „
przeto więcej o . . . . . 4.744 „
Różnica ta wynika ze zastosowania statutu emerytalnego uchwalonego przez Sejm krajowy dnia 21. stycznia 1889 r., a wszystkie pensye i zaopatrzenia są szczegółowo uzasadnione przy poz. 29. w wyjaśnieniach budżetu.

Poz. 30. Dary z łaski. . . . . 1.150 „
to jest mniej o . . . . . 1.100 „
ponieważ nie wstawiono zapomóg jednorazowo udzielonych przez Wysoki Sejm.

Komisya budżetowa preliminuje nadto w załatwieniu otrzymanych petycyj następujące subwencye:

a) l. p. 873, 287 Marya Barycka . . . jednorazowo 150 „
b) „ „ 1014, 865 Karolina Ploder . . . „ 150 „
c) „ „ 1164, 1004 Stefan Kalita . . . „ 50 „
d) „ „ 372, 286 Rozalia Piotrowska . . „ 150 „
e) „ „ 149, 79 Walerya Łopuszańska . . „ 100 „
f) „ „ 150, 80 Wanda Dziubińska . . „ 150 „
g) „ „ 239, 155 Jan Wąsowicz . . . „ 50 „

Zarazem wnosi komisya budżetowa przejście do porządku dziennego nad petycyami L. p. 543 s. 438; 240 s. 156; 666 s. 545; 544 s. 439; 151 s. 81; 371 s. 285; 374 s. 288; 716 s. 590; 715 s. 589; 903 s. 768; 846 s. 714; 1163 s. 1003.

Poz. 31. Potrzeby kancelaryjne. Wstawia Wydział krajowy podwyższenia
ad b) na sprawienie i odnowienie sprzętów o . . . 500 „
ad c) na potrzeby do pisania i rysowania o . . . . 100 „
oraz poz. 32. Gmach krajowy — ad c) mycie podłóg o . . . . 100 „
które komisya budżetowa po zbadaniu przedłożonych rachunków uważa jako usprawiedliwione i proponuje Wys. Sejmowi do przyjęcia.

Poz. 33. a. Zaliczki dla urzędników. Dla urzędników i służby w ogóle . . 12.000 „
czyli więcej o . . . . . 6.000 „
a to stosownie do poczynionych uwag w sprawozdaniu komisyi budżetowej o zamknięciach rachunków funduszów budżetowych za rok 1889.

Poz. 33. b. Zaliczka dla Władysława Gizińskiego, adjunkta konceptowego Wydziału krajowego, zwrotna w 120 miesięcznych ratach . . . . . 1.500 „

Poz. 33. c. Zaliczka dla Stanisława Chudzikiewicza, ekspedytora Wydziału krajowego, zwrotna w 120 miesięcznych ratach . . . . . 1.500 „

Poz. 33. d. Zaliczka dla Władysława Marcinkowskiego, asystenta rachunkowego Wydziału krajowego, zwrotna w 120 miesięcznych ratach . . . 1.000 „

Police asekuracyjne, któremi zwrot tych zaliczek zostanie ubezpieczony, mają opiewać na Wydział krajowy a nie na okaziciela.

Wszystkie inne pozycye, preliminowane przez Wydział krajowy, uznaje komisya budżetowa za uzasadnione.

Komisya budżetowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poz. 17.	Płace urzędników oddziału konceptowego	48.120 zł.
Poz. 18.	„ „ „ rachunkowego	58.770 „
Poz. 19.	„ „ „ kasowego	10.270 „
Poz. 20.	„ „ „ technicznego	10.960 „
Poz. 21.	„ „ „ sanitarnego	2.300 „
Poz. 22.	„ „ „ statystycznego	3.540 „
Poz. 23.	„ „ „ manipulacyjnego	19.460 „
Poz. 24.	a) Dyurniści dla oddziału konceptowego	3.477 „
	b) „ „ „ rachunkowego	3.500 „
	c) „ „ „ technicznego	6.098 „
	d) „ „ „ statystycznego	2.375 „
	e) „ „ „ manipulacyjnego	11.419 „
Poz. 25.	Zasługi	4.266 „
Poz. 26.	Emolumenta i pięciolecia	19.361 „
Poz. 27.	Remuneracye	5.450 „
Poz. 28.	Koszta podróży i dyety	6.400 „
Poz. 29.	Pensye i zaopatrzenia	23.700 „
Poz. 30.	Dary z łaski	1.950 „
Poz. 30. *a)*	Dodatek drożyźniany. Na mocy uchwały Wys. Sejmu z 30. marca 1892	30.320 „
Poz. 31.	Potrzeby kancelaryjne	18.800 „
Poz. 32.	Gmach krajowy i jego utrzymanie	6.789 „
Poz. 33. *a—d)*	Zaliczki na płace urzędników	16.000 „
	Suma rubryki II.	313.325 zł.

Rezolucya.

Upoważnia się Wydział krajowy do rozporządzania z zastrzeżeniem nieprzekraczania ryczałtu, przyznanego dla dyurnistów pod poz. 24. budżetu, bez względu na wyszczególnione płace poszczególnych kategoryi.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Skrzyński.

Budżet krajowy na rok 1892.

Rub. III. poz. 34.

Koszta leczenia ubogich w szpitalach krajowych, zagranicznych i wojskowych.

(Sprawozdawca poseł Marchwicki).

Wydział krajowy preliminuje koszta leczenia ubogich chorych na rok 1892 w kwocie 840.000 złr. o 70.000 złr. więcej niż uchwalono na rok 1891.

Wynikłości z ostatnich trzech lat były:

w roku 1889	807.205	złr.
„ 1890	847.135	„
„ 1891 (prowizorycznie)	861.220	„
	2,515.560	złr.
przecięcie	838.520	złr.

Jakkolwiek na podstawie szczegółowych preliminarzy na rok 1892 preliminowane wydatki wynoszą:

Dla krajowego szpitala powszechnego we Lwowie	152.000	złr.
„ zakładu obłąkanych na Kulparkowie	135.000	„
„ szpitala św. Łazarza w Krakowie	136.000	„
„ 24 szpitali prowincyonalnych w kraju	249.876	„
zaś wedle trzech letniego przecięcia (1888, 1889, 1890.)		
„ c. k. kliniki w Krakowie	29.489	„
„ szpitali zagranicznych	86.278	„
„ „ wojskowych	1.512	„
Inne wydatki	11.454	„
Razem	801.609	złr.

to jednak komisya budżetowa, mając na względzie przecięcie ogólne wydatków z ostatniego trzechlecia (838.520 złr.) i prowizoryczną wynikłość z r. 1891 (861.220 złr.), przyjmuje preliminarz Wydziału krajowego i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

W rubryce III. poz 34. wydatków, koszta leczenia ubogich chorych wstawić złr. 840.000.

Lwów dnia 27. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stan. Badeni.

Sprawozdawca:
Marchwicki.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Budżet krajowy na rok 1892.

Rubryka IV.

Koszta szczepienia.

(**Sprawozdawca poseł Goldman**).

Wydział krajowy preliminuje w tej rubryce 65.000 zł., o 500 zł. mniej, niż uchwalono na rok 1891., a to na podstawie 3-letniego przecięcia. Zgodnie z Wydziałem krajowym Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Pozycya 35.	Utrzymanie i odświeżanie krowianki	10.000 zł.
„ 36.	Koszt podróży i dyety lekarzy z powodu szczepienia ospy . .	55.000 „
	Razem . .	65.000 zł.

Rubryka V.

Wydatki sanitarne.

W tej rubryce preliminuje Wydział krajowy 4.100 zł., mniej o 400 zł. od kwoty uchwalonej na rok 1891. na podstawie 3-letniego przecięcia. Zgodnie z Wydziałem krajowym Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Pozycya 37.	$^1/_3$ część za lekarstwa dla epidemicznie chorych	4.100 zł.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Goldman.

Drukiem Pillera i Spółki.

Dodatkowe sprawozdanie

do Rubryki V. wydatków.

Poz. 37 *a)* Na utworzenie okręgów sanitarnych, mianowicie na koszta podróży lekarzy okręgowych, oraz na subwencye dla powiatów na pokrycie przewyżki wydatków na płace po nad 1% dodatku powiatowego . . . . . 2.000 zł.

(Uchwała Sejmu z 30. marca 1892).

Drukarnia Pillera i Spółki.

Budżet krajowy na rok 1892.

Rubryka VI.

Zasiłki dla zakładów dobroczynności.

(**Sprawozdawca poseł Scipio**).

Preliminarz Wydziału krajowego na rok 1892 obejmuje w tej rubryce wydatków złr. 15.674.

Komisya budżetowa przyjmując wszystkie pozycye zgodnie z preliminarzem, widzi się spowodowaną powiększyć je o kwotę złr. 1.200, proponując, w myśl intencyj i uchwał Wysokiego Sejmu z lat ostatnich, ponowne uwzględnienie petycyi Towarz. pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie, przyznaniem temu Towarzystwu złr. 1.200 subwencyi.

Komisya wnosi zatem:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Poz.	38.	Szpitale Sióstr Miłosierdzia w Czerwonogrodzie, Rozdole i Bursztynie	900 złr.
„	39.	Szpital Sióstr Miłosierdzia w Nowosiółkach	300 „
„	40.	Dom ubogich i sierót w Krakowie	5424 „
„	41.	Zakład św. Józefa w Krakowie	1000 „
„	42.	Komitet ochronek w Krakowie	550 „
„	43.	Towarz. ochronek chrześciańskich we Lwowie	500 „
„	44.	Towarz. miłosierdzia Opatrzność we Lwowie	1200 „
„	45.	Zakład im. ks. Ziemiańskiego w Przemyślu	500 „
„	46.	Towarzystwo weteranów z roku 1831 w Krakowie	2700 „
„	47.	„ „ „ „ we Lwowie	1800 „
„	48.	Zakład św. Józefa dla nieuleczalnych we Lwowie	1000 „
„	49.	Lecznice lwowskie, do rozporządzenia Wydziału krajowego . .	1000 „
		Suma wydatków rubr. VI.	16.874 złr.

(o złr. 1.000 mniej niż na rok 1891.)

Powyższemi uchwałami załatwione zostają przydzielone komisyi budżetowej petycye do l. l.: 143., 655., 656., 835. i 1511.

Lwów dnia 28. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Scipio.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Rubr. VII. poz. 50, 53 — 67 i 77 — 97 *b).*

Wydatki na cele wykształcenia i oświaty.

(*Sprawozdawca poseł Włodzimierz Kozłowski*)

Komisya budżetowa zastanawiając się nad preliminarzem Wydziału krajowego z wydatków na cele wykształcenia i oświaty i nad licznymi petycyami do tego działu wniesionymi — uczuła się zniewoloną zaznaczyć, że nie zaprzeczając wcale użyteczności wielu Towarzystw i Wydawnictw które o pomoc do funduszu krajowego się udały, nie może tak ze względów finansowych, jak i dla uniknienia większego jeszcze rozstrzelenia w tym dziale wydatków, wszystkim żądaniom zadość uczynić musi sobie przeto tak co do ilości instytucyi, jak i co do kwoty we wnioskach Sejmowi przedłożonych tembardziej nałożyć pewne granice, ile że kwota w roku bieżącym proponowana w pozycyach rzeczonem sprawozdaniem objętych 137.830 zł., jest i tak o 21.367 zł. wyższą od kwoty na r. 1891 proponowanej, a o 16.680 zł wyższą od kwoty wykazanej w zamknięciu rachunków na rok 1890.

Jak dawniej, tak i teraz przypomina komisya, iż jakkolwiek jest niewątpliwie zadaniem Wysokiego Sejmu wspierać wszelkie zamiary dążące do umoralnienia i oświaty ludności, to jednak jest niemożliwem subwencyonować wszystkie zakłady, które powstają, lub powstać mogą, choćby cel tychże był jak najwznioślejszy, — a zatém pomoc własna i szczodrobliwość samego społeczeństwa, powinny w bardzo wielu wypadkach zastąpić pomoc krajową.

Również wyraża komisya życzenie, ażeby Wydział krajowy czuwał nad tem, czyli instytucye pobierające subwencyę z funduszu krajowego celowi swojemu odpowiadają, i ażeby dokładnie wglądał w ich obrót finansowy.

Pewna ciągłość kontroli jest w tej mierze zalecenia godną.

Poz. 50. Akademia Umiejętności w Krakowie . . . . 25.000 zł
(*Pozycye 51 i 52 wedle osobnych sprawozdań*).

Poz 53. Sześciu członków Rady szkolnej krajowej po 1.200 zł. . . 7.200 zł.

Poz 54-62 przeniesiono zgodnie z życzeniem przez komisyę budżetową Sejmowi przedłożonem, do funduszu szkolnego krajowego, Rubr. XI poz 15—24.

Poz. 63. Zakład głuchoniemych we Lwowie:
a) na stypendya dla 70 wychowanków . . . 8.400 zł.
b) na utrzymanie zakładu . . . . 500 zł. 8.900 zł.
czyli o 2.400 zł. więcej, aniżeli w roku 1890

W obec tak znacznego powiększenia tak wydatków na zakład głuchoniemych, jak i liczby stypendyów, która z 50 wzrosła do 70, a zarazem w obec znacznego powiększenia wydatków z Rubr. VII na cele wykształcenia i oświaty ponad kwoty zeszłych lat uchwalanych, i ponad preliminarz Wydziału krajowego, nie wkłada komisya uzasadnionego w osobnem sprawozdaniu Wydziału krajowego LW. 33142/91 w przedmiocie udzielenia subwencyi na pokrycie blachą dachu nad zakładem głuchoniemych we Lwowie w budżet na rok 1892, przedkłada natomiast Sejmowi następujące wnioski:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

1. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia subwencyi na pokrycie blachą dachu nad zakładem głuchoniemych we Lwowie.

2. Do Rubr. VII wydatków funduszu krajowego na rok 1893 wstawioną być ma kwota 4.400 zł, jako subwencya dla lwowskiego zakładu głuchoniemych na pokrycie części budynku zakładowego dachem ogniotrwałym.

Poz. 64. Szkoła głuchoniemych Izaaka Bardacha we Lwowie . . . . 400 zł.
czyli o 100 zł. więcej, jak w latach poprzednich i w preliminarzu na r. 1891.
Wnioskiem tym załatwiła komisya petycyę Izaaka Bardacha Ls. 657—536.

Poz. 65. Zakład ciemnych . . . . . 2.000 zł.

Poz. 66. Towarzystwo gimnastyczne „Sokół“ we Lwowie . . . 1.000 „
Komisya nie jest w stanie uwzględnić w całej pełni życzeń w petycyi Ls. 858/706 wyrażonych, a preliminując stałą subwencyę w kwocie 1000 zł. nie przedkłada Sejmowi wniosku udzielenia jednorazowej subwencyi w kwocie 2.000 zł, na urządzenie zjazdu „Sokołów“ polskich. Tak względy finansowe bowiem na to nie pozwalają, jak i przyjęty przez państwo obowiązek nauczania gimnastyki w szkołach średnich kosztem funduszu państwowego otworzył Towarzystwom gimnastycznym dochody ze strony państwa i w większej jeszcze mierze w celu wykształcenia nauczycieli otworzyć powinien.

Poz. 66 b) Dla Towarzystwa „Sokół“ w Krakowie . . . . . 500 „
Do tej pozycyi wpłynęły 2 petycye: Towarzystwa gimnastycznego w Krakowie Ls. 945—846 i Ls. 533 428 — jedna o subwencyę 1.000 zł., druga o subwencyę 5.000 zł. W uwzględnieniu tych petycyj musi komisya z powodów powyżej wyłuszczonych ograniczyć się do pewnej miary.

Poz. 66 c) Komisya wnosi, ażeby petycye: 1148—988, 532—427, 996—847, 653—532, 363—277 przekazać Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia, a na pokrycie tego wydatku wstawia ryczałt w kwocie . . . . 500 zł.
czyli o 200 zł więcej, aniżeli na rok 1891 preliminowano
Łączna przeto kwota udzielona Towarzystwom gimnastycznym „Sokół“ wynosić będzie 2.000 zł., czyli o 1.250 zł. więcej, aniżeli wynikłość z r. 1889, a o 1.000 zł. więcej, aniżeli wynikłość z r. 1890.

Poz. 67. Szkoła sztuk pięknych w Krakowie, XIV rata umorzenia pożyczki 100.000 zł. na budowę gmachu . . . . . 7.000 zł.

(*Pozycye 68—76 wedle osobnego sprawozdania*).

Poz. 77-81. Do tych pozycyj przedłożyła komisyi budżetowej komisya szkolna następujące sprawozdanie:

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z wnioskiem podwyższenia dotacyi z funduszu krajowego na stypendya dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych.

Wysoki Sejmie!

Rada szkolna krajowa odezwą z dnia 30. kwietnia 1891. L. 5626 odniosła się do Wydziału krajowego z wnioskiem, by Wydział krajowy wyjednał u Wysokiego Sejmu podwyższenie dotacyi na stypendya dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych z 30 000 złr. na 90.000 złr. z powodu, iż dotychczasowa niska kwota jest jednym z głównych powodów, dla których uboga młodzież bądź to do seminaryów się nie zgłasza, bądź też po roku lub dwóch nie mogąc znaleść utrzymania, seminaryum porzuca i stara się o przyjęcie do jakiejkolwiek innej służby publicznej lub prywatnej, gdzie prędzej środki do życia uzyska.

Skutki tego smutnego stanu rzeczy z każdym rokiem bardziej wpływają niekorzystnie na stan szkół ludowych, czego najlepszym dowodem, iż w roku szkolnym 1890/91 była Rada szkolna zmuszoną przyjąć przeszło 600 nauczycieli niekwalifikowanych, a prócz tego brakowało zupełnie około 400 nauczycieli. W roku bieżącym stan ten rzeczy znacznie się jeszcze pogorszył tak, że zdaniem Rady szkolnej krajowej jest rzeczą konieczną użyć środków właściwych, by frekwencyę w seminaryach nauczycielskich powiększyć, a przedewszystkiem przeszkodzić, by uczniowie seminaryum rozpoczętą nieraz z dobrym skutkiem naukę przerywali i zawód nauczycielski porzucali.

Rada szkolna krajowa uważa za konieczne podwyższenie dotychczasowej dotacyi z 30.000 złr. na 90.000 złr.

Wydział krajowy podzielając w zupełności zapatrywanie Rady szkolnej, proponuje ze względu na finansowe położenie kraju podwyższenie w budżecie na rok 1892 dotychczasowej subwencyi z 30.000 złr. na 60.000. Zarazem wnosi Wydział krajowy, by Wysoki Sejm wezwał c. k. Rząd, aby dotacyę na stypendya dla uczniów i uczennic seminaryów nauczycielskich z funduszów państwa dotychczas w rocznej kwocie 17.000 złr. wypłacaną, począwszy od r. 1893 podwoił.

Komisya szkolna podziela w zupełności tak zapatrywanie Rady szkolnej jak i Wydziału krajowego, iż jeżeli się nie znajdą środki, aby frekwencyę w seminaryach nauczycielskich powiększyć a względnie tamę położyć dzisiejszej dezercyi między uczniami seminaryów, w takim razie stan szkół nietylko coraz pomyślniej rozwijać się nie może, lecz kwalifikacye i wartość ogólna nauczycieli a tem samem i wartość i pożytek szkół, muszą róść w kierunku ujemnym. Jako środek właściwy i ważny, ku temu celowi wiodący, obok założenia przynajmniej trzech nowych seminaryów i podwyższenie płac nauczycielskich, uważa komisya szkolna podwyższenie dotacyi na stypendya i pewne zmiany w sposobie rozdawnictwa.

Prawo rozdawania stypendyów przysłużało dotąd Wydziałowi krajowemu, Rada szkolna zaś zarządzała dotacyą stypendyjną z funduszów państwowych.

Kandydaci nauczycielscy otrzymywali stypendya z funduszu krajowego dopiero od grudnia, podczas gdy jest rzeczą konieczną, by chłopcy pozbawieni często wszelkich środków do życia otrzymywali miesięczne zasiłki już z początkiem roku szkolnego t. j. we wrześniu. Zdaniem komisyi szkolnej jest rzeczą odpowiedniejszą i pożyteczniejszą, by Rada szkolna krajowa rozporządzała tak dotacyą państwową jak i krajową gdyż wtedy tylko uzyskać się da jednolity, na pewnych zasadach oparty szafunek stypendyów. Wysoki Sejm będzie miał zawsze i w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego i w sprawozdaniu Rady szkolnej krajowej o stanie szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich szczegółowe sprawozdanie o sposobie użycia dotacyi, będzie miał też prawo i obowiązek wypowiedzieć corocznie zdanie, czy sposób szafunku odpowiada życzeniom i woli Wysokiego Sejmu

W każdym razie jednak jest rzeczą właściwszą, by szafunek należał do tej władzy, która jest oraz władzą zwierzchnią dyrekcyi seminaryów, które przedkładają wniosek co do rozdawnictwa stypendyów i która jest odpowiedzialną za skutek i rezultat, jaki Wysoki Sejm przez stypendya dla kandydatów nauczycielskich osiągnąć chce.

W preliminarzu Wydziału krajowego na rok 1892. oprócz dotacyi na stypendya w rubryce VII pozycya 78 w kwocie 30 000 złr. preliminowanej, znajdują się jeszcze pod pozycyami 78, 79 i 80 subwencye dla internatów, które do tego samego celu dążyć mają, a mianowicie: dla internatu Nazaretanek w Krakowie 1000 złr., dla internatu męskiego w Krakowie 3000 złr. a dla internatu św. Jozefata we Lwowie 2250 złr. W roku bieżącym powstały nowe internaty dla kandydatów nauczycielskich a to: w Tarnopolu i we Lwowie dla kandydatek seminaryum żeńskiego W Rzeszowie ma w najbliższej przyszłości wejść w życie internat około założenia którego krzątają się obecnie miejscowe czynniki.

Wszystkie te internaty udały się już do Wysokiego Sejmu o poparcie i pomoc, do której niewątpliwie pewne prawo mają o tyle, iż w skutek rezolucyi Wysokiego Sejmu Wydział krajowy do zakładania internatów zachęcał.

Zdaniem komisyi szkolnej z rokiem przyszłym subwencye na internaty w ryczałtowych kwotach ustać powinny, natomiast zaś wypłacałaby Rada szkolna krajowa z dotacyi na stypendya przyznanej zarządom tych internatów, które przez Radę szkolną krajową za odpowiednie uznane zostaną, po 100 złr za każdego ucznia lub uczennicę seminaryów publicznych, którzy do internatu przyjęci zostaną.

Komisja szkolna sądzi, że internaty jako zakłady prywatne, a tem samem na ofiarności prywatnej oparte. nie mogą utrzymywać z funduszów krajowych subwencyi równającej się zupełnemu utrzymaniu uczniów, lecz tylko częściowe niejako uzupełnienie dochodów własnych, z drugiej strony sądzi komisya szkolna iż zarządy internatów tak obecnych jak i tych, których założenie jest w toku, wiedząc z góry, iż liczyć mogą na subwencyę w kwocie 100 zł. za każdego ucznia, łędą mogły swój budżet odpowiednio urządzić Komisya szkolna uważając internaty za zakłady prywatne, oparte

przedewszystkiem na prywatnej ofiarności, sądzi konsekwentnie, iż zarządom tych internatów pozostawionem być musi jak dotąd prawo przyjmowania uczniów, Rada szkolna krajowa zastrzec sobie zaś musi tylko pewną kontrolę, której granice jej pozostawić należy.

Co do kwoty, w jakiej stypendya uczniom nieumieszczonym w internatach udzielane być mają sądzi komisya szkolna, iż w regule nie należy ustanawiać żadnej stałej cyfry, lecz licząc się ze stosunkami miejscowymi tudzież z materyalnem położeniem uczniów przyznawać na wniosek dyrekcyj stypendya w takich kwotach, które w danych okolicznościach najbardziej przyczynić się mogą do urzeczywistnienia celu, dla którego Wysoki Sejm subwencye na stypendya seminarzyckie podwyższa.

W każdym jednak razie sądzi komisya szkolna, iż na kursie przygotowawczym i w I. roku nauki stypendya muszą być mniejsze w dalszych zaś latach wyższe.

Co do kwoty, jaka na stypendya w przyszłości przeznaczoną być ma, to komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego proponuje podwyższenie dotychczasowej dotacyi z 30 000 zł. na 60.000 zł. z zastrzeżeniem, iż w myśl uwag powyżej umieszczonych w tej kwocie mieścić się będzie i subwencya dla internatów w zmienionej formie.

Podwyższenie stypendyów koniecznem jest już i z tego względu, że pierwotna dotacya uchwalaną była wówczas, gdy w seminaryach były tylko 3 lata nauki, podczas gdy obecnie są w seminaryach 4 lata nauki, nadto pamiętać należy, iż z rokiem przyszłym wchodzi w życie nowe seminaryum w Samborze.

Komisya szkolna oświadcza się również za wnioskiem Wydziału krajowego, by Wysoki Sejm wezwał c. k. Rząd o podwyższenie subwencyi państwowej na stypendya dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych, gdyż przypuścić trudno, by Rząd nie uznał słuszności tych wszystkich powodów, które i Sejm do podwyższenia dotacyi skłaniają.

Nakoniec sądzi komisya szkolna, iż koniecznem jest, by w chwili, której dotacya na stypendya podwyższona być ma, Wysoki Sejm wezwał Radę szkolną krajową, by ściśle nad tem czuwała, by uczniowie i uczennice seminaryów, którzy stypendya z funduszów krajowych pobierają, nietylko przyjmywali zobowiązanie, iż natychmiast po ukończeniu seminaryum posadę w publicznej szkole ludowej przyjmą, lecz aby ten na siebie przyjęty obowiązek wypełnili, gdyż nie może być rzeczą funduszu krajowego udzielać stypendya uczniom a przedewszystkiem uczennicom, którzy w seminaryach chcą nabyć wykształcenia potrzebnego do innych zawodów.

Jako najwłaściwszy środek uważa komisya szkolna podawanie do publicznej wiadomości w corocznych sprawozdaniach nazwisk uczniów i uczennic, którzy seminaryum ukończyli, i wymienienie szkoły, w której umieszczeni zostali.

Gdy na bieżący rok szkolny stypendya już przyznane zostały, gdy zresztą subwencye dla internatów pod pozycyą 78, 79 i 80 preliminarza na rok 1892. w każdym razie w roku 1892. zarządom internatów wypłacone być muszą, gdyż internaty na podstawie tych subwencyj miały prawo ułożyć swój budżet na rok bieżący, przeto komisya szkolna sądzi, iż w preliminarzu na rok 1892 dotacya ne stypendya podwyższoną być winna tylko o kwotę 12.500 zł. opierając się na podwyższeniu stypendyów od 1 września 1892 t. j. od nowego roku szkolnego, zaś na rok 1893 należy polecić Wydziałowi krajowemu wstawienie do preliminarza dla stypendya dla uczniów i uczennic seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych do rozporządzenia Rady szkolnej krajowej 60.000 zł. z opuszczeniem wszelkich subwencyj ryczałtowych na internaty.

Jakkolwiek Wysoki Sejm sprawozdanie Wydziału krajowego z wnioskiem podwyższenia dotacyi z funduszu krajowego na stypendya dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych, odesłał do

komisyi szkolnej, to jednak z uwagi, że sprawozdanie to kończy się wnioskiem zmiany pojedynczych pozycyj preliminarza z roku bieżącego, przeto komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy sprawozdanie Wydziału krajowego do l. 17.614/91 odesłać do komisyi budżetowej wraz z opinią komisyi szkolnej w powyższych uwagach zawartą.

Lwów dnia 28 marca 1892.

Przewodniczący: **Czartoryski**, *m. p.*

Sprawozdawca: **Stanisław Badeni**, *m. p*

Zgadzając się z uwagami w powyższem sprawozdaniu zawartymi, przedkłada komisya następujące rezolucye.

1) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wstawienie do preliminarza budżetu na rok 1893 i lata następne stałej subwencyi na stypendya dla uczniów i uczennic seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych do rozporządzenia Rady szkolnej krajowej 60.000 złr., z opuszczeniem wszystkich subwencyj ryczałtowych na internaty.

2) Sejm wzywa c. k. Rząd o podwyższenie Subwencyi państwowej na stypendya dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych.

3) Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby Rada szkolna ściśle nad tem czuwała, by uczniowie i uczennice seminaryów, którzy stypendya z funduszów krajowych pobierają, nietylko przyjmowali zobowiązania, iż natychmiast po ukończeniu seminaryów posadę w publicznej szkole ludowej przyjmą, lecz, aby ten na siebie przyjęty obowiązek wypełnili.

Poz. 77.	Stypendya dla uczniów i uczennic seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych . . . . . (do rozporządzenia c. k. Rady szkolnej krajowej).	42.000 zł.
Poz 78.	Na internat nauczycielski Sióstr Nazaretanek w Krakowie stała subwencya . (do rozporządzenia c. k. Rady szkolnej krajowej).	1.000 „
Poz 79.	Dla uczniów internatu przy seminaryum nauczycielskiem w Krakowie . (do rozporządzenia c. k. Rady szkolnej krajowej)	3.000 „
Poz. 80 i 81.	Internat św. Jozafata we Lwowie, na utrzymanie 15 uczniów seminaryum nauczycielskiego w bursie . . . . . (do rozporządzenia c. k. Rady szkolnej krajowej).	2.250 „

Łączna kwota przeto stypendyów i subwencyj na internaty wynosi na rok 1892 . . . . . 48.250

czyli o 13.000 zł. więcej od wynikłości z r. 1890, a o 10 350 zł. więcej od preliminarza na r. 1891, a o 12 000 zł. więcej od preliminarza Wydziału krajowego na r. 1892.

Wnioskiem powyższym załatwione zostają:

Petycye: Komitetu opiekującego się Internatem uczniów Seminaryum naucz. w Krakowie Ls. 535—430, Konferencyi św. Wincentego a Paulo w Tarnowie Ls 833—701, Konferencyi św. Wincentego a Paulo w Tarnopolu Ls. 922—787, Grona nauczycielskiego Seminaryum naucz. żeńskiego we Lwowie Ls. 953—804, Zgromadzenia Sióstr Nazaretanek w Krakowie Ls. 140—70, i Towarzystwa św. Wincentego a Paulo w Stanisławowie Ls. 1750 - 1513.

Nad petycyą Ls. 1196 pet. 1031 Józefy Jaroszyńskiej, kierowniczki ogródka froeblowskiego we Lwowie, przechodzi Sejm do porządku dziennego.

Poz. 82. Internatowi XX. Zmartwychwstańców we Lwowie . . . 4.500 zł.
(do rozporządzenia Wydziału krajowego).

Poz. 83. Na księdza Siemiaszki dom schronienia dla opuszczonych i moralnie zaniedbanych chłopców . . . . . , 500 „
(zgodnie z wnioskiem Wydziału kraj. jak w r. 1890 i 1891).

Poz. 84. Jedno stypendyum dla szkoły sztuk pięknych im. Matejki w Krakowie . 1.000 „

Poz. 85. a) Na wydawnictwa polskich podręczników dla szkół średnich . 2.000 „

Poz. 85. b) Na wydawnictwo ruskich książek szkolnych . . 4.180 „

(do rozporządzenia Rady szkolnej krajowej, w łącznej kwocie . . 6.180 „

Komisya podwyższyła preliminarz Wydziału krajowego o 2.180 zł., tyleż bowiem wynosi wykazany w Rubr. XVI poz. 54. dochód z rozsprzedaży książek ruskich w r. 1891.

Komisya przedkłada Wysokiemu Sejmowi następujące rezolucye:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby w preliminarzu na r. 1893 i lat następnych stałą subwencyę 2.000 zł. dla wydawnictwa książek ruskich o kwotę przypuszczalnego dochodu z ich rozsprzedaży podwyższał

Petycyę Towarzystwa Szewczenki o 4 000 zł. na wydawnictwo ruskich podręczników szkolnych, przekazuje Sejm Radzie szkolnej krajowej.

Pomimo szczerego uznania dla gorliwej pracy Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych w ogóle, a poszczególnie na polu wydawnictw książek do czytania dla młodzieży, wnosi komisya przejście do porządku dziennego nad petycyą nauczycieli szkół wyższych, w tem mniemaniu, że książkom rzeczonym chlubne polecenie Rady szkolnej kraj. wielki zbyt otworzyć zdoła, że przeto przy ogólnem poparciu nauczycielstwa, koszta wydawnictwa bez pomocy krajowej pokryć się dadzą.

Poz. 86. Zasiłek dla czasopisma „Szkoła“ . . . . 500 zł.
Tem samem uważa się za załatwioną petycyę LS. 968—577 Zarządu Towarzystwa pedagogicznego o subwencyę dla tegoż Towarzystwa.

Poz. 87. Dla czasopisma „Muzeum“ . . . . . 1 000 „
Tem samem załatwioną jest petycya Ls. 1192—1027 Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych we Lwowie.

Poz. 88. Dla czasopisma „Kosmos“ . . . . . 400 „
Tem samem załatwiona została petycya Ls. 1428—1241 Towarzystwa przyrodników im. Kopernika we Lwowie o zasiłek na wydawnictwo czasopisma „Kosmos“.

Poz. 89. Zasiłek dla ruskiej gazety „Uczytel“ do rozporządzalności Wydziału kraj. . 500 „
Tem samem załatwiła komisya petycyę ruskiego Towarzystwa pedagogicznego o zasiłek na wyż wymienione wydawnictwo.

Nad petycyą Zygmunta Sarneckiego redaktora ilustrowanego czasopisma „Świat“ do Ls 1050—901, i nad petycyą Józefa Polińskiego, nauczyciela stenografii Ls. 839—707 o zasiłek na wydawnictwo dzieł stenograficznych, — wnosi komisya przejście do porządku dziennego.

Poz. 90. Zasiłek na utrzymanie wyprawy naukowej, pracującej w archiwum watykańskiem pod kierunkiem prof. uniwersytetu Jagiellońskiego Dr. Stanisława Smolki (III rata z trzechlecia 1890—92) . . . . 1.500 „

Poz. 91. Dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach, ryczałt . . 3.000 „
(do rozporządzalności Wydziału krajowego).

Petycye wniesione do tego działu Ls 1431—1244 Marcina Gużkowskiego, Ls. 1321—1142 Karola Ziembickiego, 1006—857 Jana Kazimierza Olpińskiego, 364—278 Alfreda Beera. 365—279 Olgi Modzelewskiej, 901—766 Sylweriusza Saskiego, 548—443 Fel. Wygrzywalskiego, 1320—1141 Maryli Młodnickiej, 1319—1140 Leonarda Aleksandrowicza, 1008 - 859 Jana Trusza, 1097—858Aleksego Trusza, 1322—1143 Antoniego Popiela, 549—444 Romana Bratkowskiego, 146 - 76 Stanisława Brzostowskiego, 230—146 Pauliny Zakrzewskiej, 148 - 78 Zygmunta Rozwadowskiego, 665—544 Władysława Rossdorfera przekazuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia, a nad petycyami Ls. 1513—1315 Julii Wiercińskiej, 234—150 Konstantego Dzbańskiego wnosi komisya przejście do porządku dziennego.

Poz. 92. a) Dla fundacyi „Macierz polska“ na wydawnictwo dzieł i peryodycznych pism ludowych . . . . . 5.000 „

Poz. 92b) „Macierz szkolna“ dla księstwa Cieszyńskiego . . . 500 „
(Wnioskiem tym załatwiła komisya petycyę Ls. 1194—1029 „Macierzy polskiej“ w Cieszynie).

Poz, 93. Dla Towarzystwa „Proświta“ na wydawnictwo dzieł ludowych . . 1.500 „
(czyli o 500 zł. więcej, aniżeli wydano w r. 1890 i Wydział krajowy na r. 1891 preliminował).

Uchwałą tą załatwiła komisya petycyę Ls. 402—516 Towarzystwa „Proswita“ o zapomogę roczną w kwocie 5.000 zł.

Poz. 93. a) Aleksander Barwiński, c. k. profesor seminaryum naucz. w Tarnopolu, na dalsze wydawnictwo historycznej biblioteki . . . 500 zł.
(do rozporządzenia Wydziału krajowego).
Tem załatwiona petycya Ls. 145—75 Aleksandra Barwińskiego.

Poz. 93. b) Ks. Dżułyńskiemu gr. kat. parochowi w Łapszynie na wydawnictwa ruskie „Posłannyk“ i „książeczki ruskie“ . . . . 400 „
(do rozporządzenia Wydziału krajowego).
Tem załatwiona jest petycya Ls. 531—426 ks. Aleksandra Dżułyńskiego.

Poz. 93. c) Redakcya dwutygodnika dla dzieci „Dzwonek“ . . . 100 „
(do rozporządzenia Wydziału krajowego)
Tem załatwia się petycyę Ls. 725 599 Redakcyi „Dzwonka“.

Poz 94 Na stypendyum dla ucznia Wydziału lekarskiego w Krakowie oddającego się studyom w szkole operacyjnej . . . . 500 „

Poz 95. Wydawnictwo dziełek ludowych we Lwowie . . . 1.000 „
(do rozporządzenia Wydziału krajowego).
Przez to załatwiono petycyę komitetu wydawnictwa dziełek ludowych we Lwowie Ls. 896—761.

Poz. 96. a) Towarzystwu „Przymierze braci“ (Agudas Achim) . . . 300 „
(do rozporządzalności Wydziału krajowego).
Tym wnioskiem załatwioną zostaje petycya rzeczonego Towarzystwa Ls. 1003—854.

Poz 96 b) Towarzystwu „Oświaty ludowej“ we Lwowie do rozporządzenia Wydziału krajowego . . . . . 1.000 „
Wnioskiem tym załatwiła komisya petycyę Wydziału tegoż Towarzystwa Ls. 1579—1378.

Poz. 96. c) Towarzystwu „Oświaty ludowej“ w Krakowie . . . 1.000 „
(do rozporządzenia Wydziału krajowego).
Do tej pozycyi weszła petycya Wydziału tego Towarzystwa o subwencyę w kwocie 3.000 zł Pomimo najgorętszego uznania dla szybkiego i pomyślnego rozwoju tego Towarzystwa, w którem w 2 latach ostatnich liczba czytelni z 249 na 416 wzrosła, nie może komisya we wniosku swoim proponować Sejmowi całkowitego zadość uczynienia życzeniom tegoż Towarzystwa, tak bowiem względy na budżet, jak i potrzeba zachowania równej miary z innymi Towarzystwami działającemi w nader trudnych warunkach we wschodniej Galicyi, nie dozwala komisyi przychylić się do spełnienia żądania Towarzystwa w całości.

Poz. 96. cc) Towarzystwu „Oświaty ludowej“ w Tarnowie . . . 100 „
(do rozporządzenia Wydziału krajowego).
Wnioskiem tym załatwiła komisya petycyę tegoż Towarzystwa do Ls. 1001—852.

Poz. 96. d) Towarzystwu historycznemu we Lwowie na jego wydawnictwa . . 700 zł.
(do rozporządzenia Wydziału krajowego).
Wnioskiem tym załatwiła komisya petycyę tegoż Towarzystwa Ls. 139—69.

Poz. 96. e) Nad petycyą Wydziału Towarzystwa „Szkolna pomicz“ we Lwowie Ls. 998—849, wnosi komisya przejście do porządku dziennego.

Poz. 96. f) Ryczałt na zasiłki dla burs mieszczących ubogą młodzież polską i ruską do rozporządzalności Rady szkolnej krajowej . . . . 3.000 „

Do tego działu wniesione petycye Ls. 899—764 Towarzystwa Bursy im. Stefana Batorego w Wadowicach, Ls. 649—528 Zarządu bursy im. Kraszewskiego w Stanisławowie, Ls. 214—130 Towarzystwa Bursy przemyskiej, Ls. 1317—1138 Towarzystwa Bursy Adama Mickiewicza w Drohobyczu, Ls. 399—313 Wydziału Towarzystwa Bursy naucz w Tarnopolu, petycya ruskiego Towarzystwa pedagogicznego Ls. 832—700, petycya ruskiej bursy w Brzeżanach Ls. 215—131, bursy św. Mikołaja w Przemyślu Ls. 100—851, bursy ruskiej św. Mikołaja w Stanisławowie Ls. 538—433, ruskiej bursy w Stryju Ls. 1507—1309, dwie petycye ruskiej bursy w Tarnopolu Ls. 650—529 i 361—275 wnosi komisya przekazać Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia w granicach ryczałtu.

Nad petycyą bursy św. Jana w Drohobyczu Ls 144—74 i ogródka froeblowskiego we Lwowie Ls. 1196—1031, wnosi komisya przejście do porządku dziennego.

Nad petycyami o wsparcia na cele naukowe Ls. 545—440 Marcina Kędziora, Ls. 1637—1415 Wandy Woźniak Ls. 1162—1002, Karola Błaszkiewicza, 1325—1146 Aleksandra Jaworskiego, 1660—1435 Zofii Gergowiczówny Ls. 155—85 Jana Bielskiego, wnosi komisya przejście do porządku dziennego; ku temu celowi istnieją bowiem krajowe i fundacyjne stypendya, oraz powyżej proponowane subwencye na bursy.

Poz. 96 h). Dla stowarzyszeń akademickich ryczałt . . . . 700 „
Do rozporządzenia Wydziału krajowego w porozumieniu z Senatem akademickiem.

Petycye wniesione do tego działu: Ls. 731—605 Obywatelskiego komitetu opiekuńczego „Domu akademickiego“, Ls. 836—704 Wydziału Towarzystwa Bratniej pomocy słuchaczów Wszechnicy lwowskiej, Ls. 646—525 Wydziału Towarzystwa Bratniej pomocy słuchaczów politechniki we Lwowie, Ls. 644—523 Towarzystwa ku wspieraniu słuchaczów Wszechnicy, rygoryzantów i auskultantów. Ls. 362—276 Ruskiego Akademickiego stowarzyszenia „Watra“ we Lwowie — wnosi komisya odesłać do Wydziału krajowego do możliwego uwzględnienia w granicach ryczałtu.

Nad petycyami Czytelni akademickiej we Lwowie Ls. 1195—1030 i Akademickiego Bractwa we Lwowie Ls. 648—527, wnosi komisya przejścia do porządku dziennego.

Poz 96 i). Towarzystwu im. „Adama Mickiewicza“ na wydawnictwo pamiętnika . 200 zł.
Wnioskiem tym załatwiła komisya petycyę Ls. 1152—992 Towarzystwa literackiego im. „Adama Mickiewicza“ z prośbą o zasiłek 200 zł.

Poz. 96 m) Stowarzyszeniom rzemieślniczym we Lwowie i na prowincyi, ryczałt do rozporządzenia Wydziału krajowego . . . . 1.100 zł.

Petycye Ls. 141—71 Wydziału stowarzyszenia „Jad Chazurim“ 178—95, stowarzyszenia „Gwiazda“ w Zaleszczykach, Ls. 1146 - 986 stowarzyszenia krakowskiej młodzieży rękodzielniczej „Gwiazda“, Ls. 534—429 stowarzyszenie lwowskich rękodzielników „Gwiazda“, Ls. 217—133 stowarzyszenia katolickiej młodzieży rękodzielniczej „Praca“ pod opieką św. Józefa w Krakowie, Ls. 216—132 stowarzyszenia rzemieślniczego „Gwiazda przemyska“, Ls. 1508 1310 „Gwiazdy“ jarosławskiej, Ls. 1525—1323 stowarz. „Skały“ we Lwowie, Ls. 1147 - 987 „Gwiazdy“ tarnowskiej, Ls. 1312 - 1133 ruskiego stowarzyszenia „Zoryi“ — wnosi komisya odstąpić do możliwego uwzględnienia Wydziałowi krajowemu, w granicach ryczałtu.

Poz. 97. Zarząd główny Towarzystwa pedagogicznego na lwowską kolonię wakacyjną, zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego . . . 200 zł.

Poz 97 a). Armbaus Antoni, nauczyciel szkoły pospolitej w Dajworze, w Krakowie, dodatek osobisty aż do osiągnięcia płacy 900 zł. . . . 100 „

Przy tej sposobności wyraziła komisya przekonanie, że rzeczona pozycya powinna w preliminarzu na rok 1893 znaleść pomieszczenie przy funduszu szkolnym.

Poz. 97 b). Stowarzyszeniu „Przytulisko Uniwersytetu wiedeńskiego“ . . 100 zł.

Nad petycyą pierwszego izraelickiego stowarzyszenia Pań Ls. 1429—1242 wnosi komisya przejście do porządku dziennego.

Lwów dnia 30 marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Włodzimierz Kozłowski.

Rubryka VII. poz. 51.

Poz. 51.	Rada szkolna krajowa, na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego (w myśl uchwały Wys. Sejmu z 28. marca 1892) .	1,086.076 zł.
„ „	Rada szkolna krajowa, na pokrycie wydatków spowodowanych zmianą ustawy z dnia 1. stycznia 1889 Nr. 16. Dz. ust. kraj. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych (w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 2. kwietnia 1892) .	95.000 „
„ „	Na udzielenie lub podwyższenie emerytury względnie daru z łaski, dla wdów i sierót po nauczycielach szkół ludowych (wedle osobnego sprawozdania L. s. 1856/1892)	680 „
	Razem poz. 51. . .	1,181.756 zł.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Rub. VII. poz. 52.

(Sprawozdawca p. Stanisław Jędrzejowicz).

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o krajowym funduszu szkolnym emerytalnym na r. 1892.

Wysoki Sejmie!

Z mocy ustawy krajowej o prawnych stosunkach stanu nauczycielskiego z dnia 2. maja 1873 r. l. 251 dz. ust. kr., ustanowiony został osobny „krajowy fundusz szkolny emerytalny“ przeznaczony na to, ażeby dostarczać środków potrzebnych na emerytury dla nauczycieli ludowych, tudzież na zaopatrzenie wdów i sierót po nich pozostałych.

Zakładowym kapitałem tego funduszu był datek udzielony w r. 1870 ze skarbu państwa w kwocie 20.000 zł. który wynosi obecnie 32.548 zł. 28 ct.

Oprócz dochodów od kapitału zakładowego wpływają do funduszu emerytalnego: 1) stały dodatek w kwocie rocznej 12.800 zł. który Wysoki Sejm w II. dziale wydatków krajowego budżetu szkolnego corocznie uchwala; 2) zapisy i darowizny, jakich dotąd jeszcze nie ma; 3) interkalarya od opróżnionych posad nauczycieli a to z mocy ustawy krajowej z dnia 2. marca 1879 tylko do maksymalnej granicy 3 miesięcy; 4) wkładki nauczycieli, które są dwojakiego rodzaju, mianowicie: jednorazowe w wysokości 2% od każdorazowej płacy pobieranej przed przeniesieniem nauczycieli na nowy etat, tudzież stałe, wynoszące w pierwszym roku po zamianowaniu i przy każdem późniejszem podwyższeniu płacy 10%, a prócz tego corocznie 2% od rocznej płacy.

O ile wyliczone wpływy nie wystarczają na pokrycie wydatków funduszu emerytalnego, fundusz krajowy obowiązany jest z mocy ustawy pokryć niedobór wynikający.

Zarząd krajowego funduszu emerytalnego oddany jest Radzie szkolnej krajowej, która przedkłada wykaz stanu majątkowego co lat 6 zbierającej się konferencyi nauczycieli, zaś co roku ogłasza zamknięcia rachunków. Od 1. lutego 1889 weszła w życie ustawa krajowa, która w art. 54. postanawia, że „udzielenie absolutorium z rachunków funduszu emerytalnego należy do Sejmu krajowego“ i na tej to podstawie komisya budżetowa niniejsze sprawozdanie oraz zamknięcie rachunków za rok ubiegły Wysokiemu Sejmowi wraz z preliminarzem na rok 1892 do uchwały przedstawia.

W pierwszych latach po wejściu w życie ustaw szkolnych, wpływy funduszu emerytalnego były znacznie większe aniżeli wydatki. Wskutek tego Rada szkolna krajowa kapitalizowała corocznie nadwyżki dochodów, nie wcielając jednak funduszu stąd powstałego do zakładowego kapitału

Z biegiem czasu jednak wydatki zaczęły wzrastać tak, że już w budżecie 1884. normalne wpływy nie wystarczały na ich pokrycie, a wtedy Rada szkolna sięgnęła po raz pierwszy do owego zapasowego funduszu, i pokrywając przez szereg lat następnych niedobory, w roku 1891. resztę tegoż funduszu wyczerpała.

Preliminarz Rady szkolnej krajowej, zgodny z wnioskiem Wydziału krajowego, wykazuje na rok 1892.:

Wydatki w kwocie	188.746	zł.
Dochody „	70.234	„

Okazuje się niedobór w kwocie 118.512 zł. który ma być z funduszu krajowego w myśl postanowienia art. 52. pokryty.

Co do wydatków nadmienić należy, że pierwsze cztery rubryki są tej natury, że trudno jest znaleść dla nich innej budżetowej podstawy od tej, jaką Rada szkolna przyjęła. Rubryki te mają bowiem naturalną tendencyę wzrastania, a są obliczone na rzeczywistych cyfrach już asygnowanych emerytur czasowych i na tych, które w roku 1892. są przewidziane;

Natomiast rubr. V. i VI. są preliminowane na podstawie 3-letniego przecięcia jako zmienne, ale bez stałej tendencyi.

Co do dochodów: Rubryka I. zawiera w pozycyi 1. 2. 3. dochody od kapitału zakładowego, wynoszącego nom. kwotę 32.548 zł. 28 ct. jako odsetki 1.461 zł. Rubryka II. zawiera datek stały z krajowego funduszu szkolnego 12.800 zł., zaś rubryki III. IV. i V. obliczone zostały ściśle na podstawie rzeczywistych wpływów i 3-letniego przecięcia.

Na tej podstawie komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy wydatki i dochody tegoż funduszu jak następuje:

Wydatki.

Rubr.	I.	poz.	1.	Emerytury czasowe	6.000 zł.
„	II.	„	2.	„ dożywotnie	114.500 „
„	III.	„	3.	Pensye dla wdów po nauczycielach	44.900 „
„	IV.	„	4.	Dodatki na wychowanie sierót po nauczycielach	14.900 „
„	V.	„	5.	Odprawy i kwartały pozgonne	7.357 „
„	VI.	„	6.	Zwroty uiszczonych wkładek	1.059 „
„	VII.	„	7.	Koszta zarządu	30 „
				Suma wydatków	188.746 zł.

Dochody.

Rubr.	I.	poz.	1—4.	Odsetki od efektów	1.461 zł.
„	II.	„	5.	Datek stały z krajowego funduszu szkolnego	12.800 „
„	III.	„	7.	Interkalarya od opróżnionych posad	11.142 „
„	IV.	„	8.	Stałe wkładki nauczycieli i nauczycielek	36.423 „
„	V.	„	9.	Wkładki dwuprocentowe za czas służby przedetatowej	8.408 „
				Suma dochodów	70.234 zł.

niedobór do pokrycia z funduszu krajowego 118.512 zł.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Stan. Jędrzejowicz.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Dodatkowe sprawozdanie

do Rubryki VII. poz. 52.

Poz. 52. Janowi Dutkiewiczowi, emerytowanemu nauczycielowi szkół ludowych, w drodze łaski emerytura w całej wysokości jego ostatniej płacy, t. j. w kwocie 350 zł., licząc od dnia przeniesienia go w stan spoczynku (wedle osobnego sprawozdania L. s. 1856|892) . . . . . 728 zł.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Budżet krajowy na rok 1892.

Rubryka VII. poz. 68—76.

(Sprawozdawca poseł Stanisław Badeni)

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu funduszu krajowego Rubr. VII. poz. 68 do 76 i o petycyach do tego działu budżetu odnoszących się.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poz. 68. Teatr polski w Krakowie — do rozporządzalności Wydziału krajowego 8.000 zł.

Według sprawozdania z czynności Wydziału krajowego komisya dla artystycznego nadzoru sceny krakowskiej w ciągu roku zeszłego dwukrotnie stwierdziła, iż luki w personalu teatralnym wpływają ujemnie na sposób wykonania ról i na cały stan teatru.

Przyjmując z zadowoleniem do wiadomości energiczne środki, jakie Wydział krajowy zarządził, aby skłonić dyrekcyę do zastosowania się do żądań komisyi artystycznej, zauważyć należy, że teatr krakowski znajduje się obecnie w bardzo trudnem położeniu z powodu opłakanego stanu budynku teatralnego, gdy jednak nowa sala teatralna już z wiosną przyszłego roku w zupełności wykończoną zostanie, przeto z przyszłym rokiem liczyć można na stały i świetny rozwój sceny polskiej w Krakowie.

Poz. 69. Teatr polski we Lwowie — zasiłek stały . . . . . 4.200 zł.

Poz. 70. Teatr polski i opera polska we Lwowie — do rozporządzalności Wydziału krajowego:

a) dramat i komedya . . . . . 10.000 zł.

b) opera polska . . . . . 10.000 zł.

Pomimo, iż już z d. 30. kwietnia b. r. ustaje obowiązek fundacyi skarbkowskiej utrzymywania stałego teatru polskiego we Lwowie, a stan sali teatralnej jest taki, iż nawet w tym wypadku, jeżeli władze kompetentne uznałyby dotychczasowy lokal i nadal za możliwy ze względów policyi sanitarnej i ogniowej, działać będzie odstraszająco na publiczność, a tem samem i nietylko tamować musi rozwój teatru, ale go i z czasem przyprawić o upadek, nie postąpiła wcale w r. b. sprawa budowy nowego teatru. Wydział krajowy oceniając zupełnie trafnie, jak ujemny wpływ ma stan dzisiejszy sali na losy teatru, uczynił ze swej strony wszystko, by wybudowanie nowego teatru umożliwić i ułatwić, o ile to do zakresu działania Wydziału krajowego należy.

Po przeprowadzonej pertraktacyi z reprezentantami gminy miasta Lwowa oświadczył Wydział krajowy gotowość przedłożenia Wysokiemu Sejmowi wniosków, w których przyjmywał

warunki, jakie gmina m. Lwowa stawiała, aby tylko umożliwić wybudowanie teatru w jak najkrótszym czasie.

W sierpniu roku zeszłego już zawiadomił Wydział krajowy reprezentacyę miasta Lwowa o uchwale Wydziału krajowego w tej mierze powziętej, na co jednak do dziś nie otrzymał żadnej odpowiedzi. W obec tego Wydział krajowy nie mógł przedłożyć Sejmowi żadnych wniosków w tej sprawie.

W obec takiego stanu rzeczy liczyć się trzeba z faktem, że dziś obowiązku utrzymywania teatru polskiego we Lwowie nie ma już nikt, a ktokolwiek otrzyma koncesyę od władzy politycznej i wydzierżawi salę teatralną, jest już tem samem dyrektorem teatru.

Wydział krajowy ma wprawdzie od Wysokiego Sejmu polecenie wypłacania subwencyi tylko wtedy, jeżeli ogólny stan teatru jest zadawalniający. W praktyce jednak Wydział krajowy może wypłacenie subwencyi wstrzymać i odroczyć, lecz nie łatwo byłoby mu powziąć postanowienie zupełnego nie wypłacenia subwencyi przez Wysoki Sejm przyznanej, gdyż środek ten mógłby być karą dla przedsiębiorcy, lecz nigdy środkiem, by stan teatru ulepszyć i poprawić, a przeciwnie mógłby w ogóle istnienie teatru polskiego we Lwowie na pewien czas uniemożliwić.

Głównym i jedynym prawie środkiem, który zapewnić może teatrowi polskiemu we Lwowie powodzenie, jest dyrektor, posiadający odpowiednią kwalifikacyę artystyczną, potrzebne doświadczenie i stosowne środki materyalne. Bez tych warunków wszystko co później przez kontrolę a względnie nadzór osiągnąć się da, może być zmniejszeniem złego, lecz nigdy trwałego powodzenia teatru zapewnić nie może. W tej chwili Wydział krajowy nie ma żadnego wpływu na wybór dyrektora teatru, w obec bowiem nie istniejącego już obowiązku fundacyi skarbkowskiej do utrzymywania teatru, stracił nawet tę małą ingerencyę, jaką miał dotąd z tytułu czuwania nad fundacyą, by obowiązek utrzymywania teatru polskiego należycie spełniała; wpływ decydujący na wybór dyrektora teatru na przyszłość Wydział krajowy zapewnić sobie może i musi, jeżeli zasadniczo w przyszłości odmówi wypłaty subwencyi każdemu dyrektorowi bez względu na stan teatru, który dyrekcyę obejmie bez zatwierdzenia Wydziału krajowego. Będzie rzeczą Wydziału krajowego zawiadomić o woli Wysokiego Sejmu w tej mierze wypowiedzianej fundacyę skarbkowską, porozumieć się z nią co do sposobu, w jaki decydujący wpływ Wydziału krajowego na wybór dyrektora teatru wykonywany być ma z tem, że każdy przedsiębiorca, któryby w przyszłości bez zatwierdzenia Wydziału krajowego salę wydzierżawił, musiałby tem samem zrzec się wszelkiej subwencyi z funduszu krajowego.

Jakkolwiek uwagi powyższe i polecenie do Wydziału, które komisya Wysokiemu Sejmowi proponuje, w tej chwili bez praktycznego znaczenia wydawać by się mogły, to jednak mogą one łatwo znaleść zastosowanie w razie, gdyby obecny dyrektor teatru, jak to się często we Lwowie zdarzało, przedsiębiorstwo swe w porozumieniu z fundacyą skarbkowską komu innemu odstąpić chciał.

Stan teatru od ostatniego sprawozdania komisyi budżetowej nie wiele się zmienił.

Opera odpowiada i w tym roku słusznym a w danych warunkach możliwym wymaganiom i stanowi zawsze dodatnią stronę obecnej dyrekcyi.

Dramat i komedya natomiast, nie może powrócić do stanu, w jakim się za dyrekcyi Dobrzańskiego znajdywał.

Luki w personalu, choć są, nie stanowią strony tak ujemnej, by one już same przez się uniemożliwiały pomyślny stan ogólny dramatu i komedyi. Główną wadą jest zawsze brak umiejętnej artystycznej reżyseryi i brak myśli przewodniej w układaniu repertuaru, widoczna nieraz dorywczość w wystawianiu sztuk, czego choćby najlepszemi intencyami Dyrekcyi dla podniesienia sceny polskiej zastąpić nie można.

Komisya wyraża nadzieję, że Wydział krajowy użyje wszelkich środków, by Dyrekcyę skłonić do usunięcia tych braków.

Wybudowanie nowego teatru letniego uważać należy za niewątpliwą zasługę obecnej dyrekcyi, gdyż tym sposobem uniknąć można wędrówek letnich po prowincyi, które nużyły artystów i utrudniały przygotowanie w ciągu lata repertuaru na jesień i zimę; chodzi tylko o to, by dyrekcya teatr letni także i w tym kierunku wyzyskała.

Komisya budżetowa wnosi:

w poz. 70. Do rozporządzalności Wydziału krajowego

a) dramat i komedya . . . . . 10.000 zł.

b) opera . . . . . 10.000 „

a nadto Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, by zastrzegł dla Wydziału krajowego w przyszłości stanowczy wpływ na wybór dyrektora teatru polskiego we Lwowie.

Poz. 71. Teatr ruski pod zarządem Towarzystwa „Besida“ 7.250 zł.

Towarzystwo „Besida“ wniosło do L. 1.316 petycyę o przyznanie na r. 1892 subwencyi w kwocie 8.000 zł. tj. o dodanie do subwencyi na rok przeszły uchwalonej kwoty 750 zł. na nagrody dla najlepszych utworów ruskich przeznaczonej z powodu, iż na rok 1892 konkurs dramatyczny nowy ogłoszony nie został.

Gdy jednak konkurs ten już w r. 1893 ponownie ogłoszony zostanie a komisya przywiązuje wielką wagę do wpływu, jaki konkursa te na pomyślny rozwój literatury dramatycznej ruskiej wywrzeć mogą, przeto uważając kwotę 7.250 zł. jako subwencyę stałą dla teatru i na ten rok tę samą kwotę preliminuje.

Poz. 72. Towarzystwo muzyczne w Krakowie . . . . . 800 zł.

Poz. 73. Konserwatoryum Towarz. muzycznego w Krakowie . . . 2.000 „

Poz. 74. Towarzystwo muzyczne we Lwowie . . . . . 3.000 „

Poz. 75. Towarzystwo „Harmonia“ we Lwowie . . . . . 300 „

Poz. 76. a) Towarzystwo spiewackie „Lutnia“ we Lwowie . . . 500 „

Tem samem załatwiona jest petycya tegoż Towarzystwa do l. 1002.

Poz. 76. b) Tow. śpiewackie męzkie „Bojan“ jednorazowo . . . 200 „

Tem załatwiona jest petycya do l. 999.

Nadto wniosły podania o subwencyę: Towarzystwo spiewackie „Echo“ we Lwowie, Tow. spiewackie „Lutnia“ w Krakowie, Tow. muzyczne w Przemyślu, Tow. muzyczne im. Moniuszki w Stanisławowie, Kraj. Tow. muzyczne o zasiłek na urządzenie polskiego działu podczas wystawy wiedeńskiej muzyczno-teatralnej w r. 1892.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Nad petycyami L. 219, 401, 1.149, 1.385, 1.631 przechodzi się do porządku dziennego.

Dyrektorowie teatrów prowincyonalnych Łucyan Kwieciński, Józefa Piasecka, Stanisława Lasocka wnieśli petycyę o subwencyę.

Z uwagi, że stosunki skarbu krajowego nie pozwalają Wys. Sejmowi na subwencyonowanie teatrów prowincyonalnych wnosi komisya budżetowa:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Nad petycyami L. 229, 629 i 840 przechodzi się do porządku dziennego.

Dalej wnosi komisya budżetowa:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Nad petycyą Jana Ruszczyńskiego L. 660 o subwencyę na wydawnictwo podręcznika do nauki spiewu, przechodzi się do porządku dziennego.

Petycye o subwencye i zasiłki na kształcenie się w muzyce i śpiewie wnieśli:

Władysław Henoch L. 147
Julian Cudziewicz L. 231
Felicyan Szopski L. 232
Józef Kucera L. 843
Karol Wierzuchowski L. 902
Roman Kwoczyński L. 1158

Antoni Teodorowicz L. 366
Jan Borkowski L. 661.
Józef Szymański L. 664
Salomea Kruszelnicka L. 1658
Barbara Szultzowa L. 228
Wanda Radkiewiczówna L. 233
Bronisława Janowska L. 550
Jadwiga Wiśniewska L. 551
Amalia Zawistowska L. 662
Izabella Kozłowska L. 663
Zofia Hohenberger L. 841
Marya Kozłowska L. 842
Hermina Patkiewicz L. 844
Janina Turzańska L. 845
Wanda Podgórska L. 1010
Kornelia Strnad L. 1199
Gabryel Joachim Górski L. 1160
Władysław Studnicki L. 1434
Julia Piasecka L. 153
Irene Bohus L.1636
Eugenia Strassern L. 1011
Emilia Fuglewicz L. 1052
Lubina Babecka L. 1053
Franciszka Reicher L. 1159
Emilia Żerebecka L. 1161
Władysława Dąbrowska L. 1198
Florentyna Zielińska L. 1200
Wanda Noskiewicz L. 1318
Marya Rastawiecka L. 1391
Władysława Kotłowska L. 1392
Wacława Ziemiańska L. 1659

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wszystkie powyższe petycye przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego uwzględnienia z poz. 91 Rubr. VII., gdyby nabył przekonania, że między petentami są talenta istotne i wybitne, tudzież że udzielona subwencya, ten cel, na który jest przeznaczoną, osiągnie.

Lwów dnia 25. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego i sprawozdawca:
Stanisław Badeni.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Rubryka VII. poz. 97. c. i d.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o petycyach obciążających budżet na r. 1892 w rubr. VII.

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Poz. 97. *c)* Stowarzyszeniu nauczycielek w Krakowie na budowę domu, jednorazowy datek do dyspozycyi Wydziału krajowego. . . . . 1000 złr.

„ 97. *d)* Dla szkoły sióstr Felicyanek w Uhnowie jednorazowy, datek . . . 300 złr.

Zastępca przewodniczącego:
Stan. Badeni.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Rubr. VIII.

Utrzymanie pomników historycznych.

(Sprawozdawca p. Scipio.)

Uchwalony budżet na rok 1891, objął w tej rubryce na cele utrzymania pomników historycznych kwotę złr. 18.760 i taką samą kwotę preliminuje Wydział krajowy na rok 1892, zmieniając tylko poz. wydatku złr. 2.000 przeznaczoną na odnowienie kościoła N. Panny Maryi w Krakowie, na taką samą kwotę uchwaloną przez Wysoki Sejm 17. listopada 1890. na restauracyą kościoła i grobu zasłużonych na Skałce w Krakowie.

Komisya budżetowa przyjmuje preliminarz Wydziału krajowego, proponując Wysokiemu Sejmowi małe tylko jego podwyższenie o złr. 300 w uwzględnieniu petycyi l. 1.669 wdowy po nieodżałowanej pamięci Ksawerym Liske, a to jako dożywotnie zaopatrzenie.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Pozycya 98.	Restauracya pomników w ogóle, sporządzanie i publikacya naukowych i urzędowych spisów pomników znajdujących się w naszym kraju	3.000 złr.
„ 99.	Na restauracyę kościoła parafialnego w Bieczu, II. połowa z przyznanych 5.000 złr.	2.500 „
„ 99*a)*	Na restauracyę pomników Ostrogskich i Tarnowskich w katedrze tarnowskiej, II. połowa z przyznanych 2.400 złr. . . .	1.200 „
„ 99*b)*	Na restauracyę kościoła i grobu Zasłużonych na Skałce w Krakowie, I. połowa z subwencyi 4.000 złr.	2.000 „
„ 100.	Badanie i ocalanie zabytków starożytnych, piśmiennych i archeologicznych dla Zakładu narodowego im. Ossolińskich we Lwowie	500 „
„ 101.	Stała subwencya roczna dla Muzeum narodowego w Krakowie .	500 „
„ 102.	Krajowe archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie:	
	a) Dyrektor we Lwowie	1.200 „
	b) „ w Krakowie	1.000 „
	c) Adjunkt we Lwowie: płaca 1.200 złr., dodatek aktywalny 200 złr. i dwa dodatki pięcioletnie po 80 złr. rocznie . . .	1.560 „
	d) Adjunkt w Krakowie: płaca 1.200 złr., dodatek aktywalny 200 złr. i dwa dodatki pięcioletnie po 80 złr. rocznie . . .	1.560 „
	e) 4 aplikantów we Lwowie; adjutum po 300 złr. . .	1.200 „
	f) 2 „ w Krakowie; „ „ 300 „ . . .	600 „
	g) Czynsz za najem lokalu we Lwowie	600 „
	h) Stróże	840 „
	Do przeniesienia . .	18.260 złr.

	Z przeniesienia . .	18.260 złr.
j)	Opał, potrzeby kancelaryjne i rozmaite inne wydatki . .	500 „
k)	Dożywotnie zaopatrzenie Jadwigi Liske	300 „
	Suma rubryki VIII.	19.060 złr.

Tem samem załatwione zostają petycye do l. l.: 897. i 1.669. Petycye do l. l.: 221. i 987. przekazuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Lwów dnia 28. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stan. Badeni.

Sprawozdawca:
Scipio.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Rubryka IX.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o wydatkach na kwaterunkowe żandarmeryi w preliminarzu na rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Preliminarz wydatków na r. 1892 wynosi 163.599 zł., czyli o 15.730 zł. więcej aniżeli przeszłego roku. Po strąceniu jednak nadzwyczajnego wydatku na dodatkowe roboty i urządzenia w gmachu dla żandarmeryi we Lwowie w kwocie 7.713 zł. pozostaje podwyższenie się tej rubryki o 8.017 zł., czyli uwzględniając się zwiększenie dochodów o 704 zł., — o 7.313 zł. w ciągu jednego roku.

Licząc tylko wydatki na bieżące potrzeby i nieuwzględniając dochodu 12.936 zł. wstawionego za gmach lwowski, który przedstawia przecie tylko dochód od inwestycyi krajowej i uważany być może jako jej zamortyzowanie, to mamy:

wydatki na kwaterunkowe	155.886 zł.
zwroty	39.778 „
zwyżka wydatków .	116.108 zł.

Tak samo rubryka wydatków jak i zwrotów zależy od istniejących ustaw i instrukcyi i tylko w szczupłej mierze podlega ingerencyi krajowej.

Na coroczną prawie zwyżkę wydatków wpływa przeważnie jedna rubryka, t. j. coraz to zwiększający się koszt najmu pomieszkań i koszar. W roku 1882 wydaliśmy na ten cel (po strąceniu zwrotów) . . . . . 44.379 zł.
na r. 1892 zaś preliminowano . . . . . 88.714 „
wzrost . 44.335 zł.
czyli prawie w dwójnasób, podczas kiedy stan żandarmeryi podniósł się z 1.344 na 2.038 a liczba posterunków z 324 na 437, czyli tylko o 35%.

Wydział krajowy w swojem sprawozdaniu w przedmiocie uzyskania tańszego najmu koszar dla żandarmeryi, podaje ciekawe szczegóły co do stałego wzrostu czynszów i najmu, który się objawia na całej przestrzeni kraju. W ciągu ostatniego roku na 116 kontraktów najmu odnowionych, trzeba było w 55 wypadkach przystać na podwyższenie, które w niektórych miejscowościach dochodziło do 100%, a w przecięciu wynosiło 25%.

Że jednak w ogóle dotąd czynsze nie są przesadne, biorąc na uwagę obecny koszt budowy domów, wypada z obliczenia Wydziału krajowego, z którego wynika, że pomimo iż obecne czynsze opłacają podatek, a krajowe budynki byłyby wolne od opłaty, dotychczas jeszcze nie opła-

ciłoby się wydać kapitał 1,600.000 zł. potrzebny na budowę koszar w całym kraju do umieszczenia żandarmeryi, chociaż istnieją już niektóre miejscowości, w których czynsz wynosi więcej aniżeli rata od pożyczki amortyzacyjnej, potrzebnej na budowę. Niezawodne podniesienie się kosztu budowy domów, tak samo jak zwyższenie czynszów, jest tylko jednym z objawów powolnego wzrastania tak cen płodów surowych jak też i robocizny, które wynika z powolnego zbliżenia się naszego poziomu ekonomicznego do poziomu sąsiednich krajów.

Przy dalszym zwiększaniu się czynszów, zapewne nastanie jednak chwila, w której inwestycya większa na ten cel będzie racyonalną nie tylko w pojedyńczych wypadkach, ale i dla całego kraju, ale obecnie jeszcze jesteśmy dosyć daleko od tego.

We Lwowie jednak budowa gmachu żandarmeryi może być uważaną jako inwestycya korzystna. Potrącając z dawnej cyfry wydatków na najm mieszkań i koszar 12.936 zł., koszta administracyi w kwocie 1.474 zł., pozostaje 11.462 zł., co przedstawia ładny dochód od kapitału 162.602 zł., wydanego na budowę gmachu, bo wypada na 7·08% rocznie, czyli o 1% więcej aniżeli rata 30-letniej pożyczki amortyzacyjnej. Z tej przyczyny też oraz na podstawie szczegółowego uzasadnienia wydatków dodatkowych, Komisya budżetowa przyjmuje cyfrę 12.600 zl. tych wydatków, z których 4.887 zł. znalazły już umieszczenie w budżecie za r. 1889, reszta zaś 7.713 zł. jest wstawioną do obecnego preliminarza. Komisya budżetowa jednak spodziewa się, że Wydział krajowy dołoży starania, ażeby koszta administracyi budynku zmniejszyć poniżej cyfry 1.474 zł. wstawionej na ten rok.

Komisya przedkłada Wysokiemu Sejmowi następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy zgodnie z preliminarzem wstawić do budżetu następujące kwoty do poszczególnych pozycyi rubryki IX:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
IX.		**Kwaterunkowe żandarmeryi.**			
	103	Czyszczenie koszar i innych pomieszkań, zapalanie lamp i dostarczanie mioteł	7.607		
	104	Oświetlenie koszar	2.737		
	105	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów i pościeli dla oficerów i służących	900		
	106	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów dla niższych stopni	20		
	107	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów i pościeli dla żołnierzy	2.479		
	108	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów kuchennych .	892		
	109	Pranie bielizny pościelnej dla żołnierzy, furyerów i woźnych	3.006		
	110	Naprawa bielizny pościelnej	250		
	111	Pranie koców zimowych i letnich, sienników i poduszek słomianych	668		
	112	Świeże napełnianie i dopełnianie sienników i poduszek słomianych	1.564		
	113	Uzupełnienie bielizny pościelnej, koców, sienników i poduszek	6.150		
	114	Opał i oświetlenie kancelaryj oddziałowych . .	1.039		
	115	Opał i oświetlenie pomieszkań oficerów, rachmistrzów, furyerów i woźnych	1.536		
		Do przeniesienia .	28.848	—	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	28.848	—	—
IX.	116	Rozmaite inne wydatki	500	—	29.348
	117*a*	Najem pomieszkań i koszar	109.128	—	
	117*b*	Wartość czynszowa gmachu lwowskiego . . .	12.936	—	122.064
	118	Na urządzenie nowych koszar otworzyć się mających .	1.000	—	1.000
	119	Na podwyższenie czynszów najmu i na pomnożenie ilości posterunków	2.000	—	2.000
	120	Na koszta administracyi gmachu żandarmeryi . .	1.474	—	1.474
	121	Na pokrycie niedoboru funduszu budowy gmachu żandarmeryi i na dalsze roboty dodatkowe i na urządzenia w tymże gmachu	—	7.713	7.713
		Suma rubryki IX. .	155.886	7.713	163.599

Lwów, 28. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Stanisław Szczepanowski.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Budżet krajowy na rok 1892.

Drogi krajowe.

Rubryka X.

Sprawozdawca poseł Abrahamowicz.

W rubryce tej preliminuje Wydział krajowy na rok 1892

jako wydatki zwyczajne	806.744 zł.	
„ „ nadzwyczajne	73.000 „	
Ogółem . . .	879.744 zł.	
Wydatki tej rubr. uchwalone na r. 1891 czyniły	858.580 „	
Żąda przeto Wydział krajowy na rok 1892 w porównaniu do roku zeszłego więcej o		21.164 zł.

Wzrost ten wydatków przedstawia się w głównych szczegółach następująco:

1. Przy kosztach zarządu A. w porównaniu do r. 1891 więcej o . . .	2.863 „
a mianowicie na r. 1891 uchwalone koszta zarządu czyniły . . .	127.596 „
podczas gdy na r. 1892 preliminuje takowe Wydział krajowy w sumie . .	130.459 „
2. Na bezzwrotne zasiłki D. dla dróg powiatowych i gminnych, preliminuje Wydział krajowy na r. 1892	250.000 „
czyli w porównaniu do roku zeszłego więcej o	20.000 „
Natomiast na utrzymanie dróg krajowych C. żąda Wydział krajowy na rok bieżący w porównaniu do roku zeszłego mniej o	2.010 „
to jest 399.600 zł. w obec uchwalonych na r. 1891 401.610 zł.	

A. Koszta zarządu.

Jak wiadomo układany jest budżet krajowy w ten sposób, iż właściwa rubryka wydatków, w regule nie przedstawia całego nakładu z nią ściśle związanego.

Okoliczność ta zachodzi w wysokim stopniu przy kosztach zarządu drogami krajowemi.

Koszta bowiem zarządu tego, zwłaszcza o ile chodzi o etat inżynierów, stale urzędujących w Wydziale krajowym, urzędników konceptowych Departamentu IV., wreszcie siły czysto pomocnicze tymże dodane, jakoteż cały odnośny oddział rachunkowy, mieszczą się w rubr II.

I tak: Obecny personal krajowego biura drogowego wykazany w rubr. X. składa się:

z inżynierów	18
pomocników inżynierów jako dyurnistów	6
konduktorów I. klasy	22
konduktorów II. klasy	20
drożników	337

ponadto tworzą właściwe biuro drogowe uwidocznieni w rubr. II. budżetu jako oddział techniczny:

1 nadinżynier
6 inżynierów
3 asystentów
6 dyetaryuszów

wreszcie oddział konceptowy złożony z 5 urzędników i dwóch dyetaryuszów i oddział rachunkowy z 4 urzędników i 3 dyurnistów.

Zestawiając sumarycznie koszta administracyjne krajowego biura drogowego wedle preliminarza na r. 1892 a mianowicie:

W rubryce X. czyniące razem	130.459 zł.	z tymiż
w rubryce II. jako to: oddziałem konceptowym kosztującym . . .	8.799 „	
„ technicznym „ . . .	20.539 „	
„ rachunkowym „ . . .	6.068 „	
dochodzi się do cyfry kosztów administracyjnych krajowego biura drogowego w wysokości	165.865 zł.	a to bez

płacy Członka Wydziału krajowego, czyli szefa departamentu drogowego.

W stosunku więc do ogólnego wydatku na konserwacyę i budowę dróg krajowych w kwocie 454.400 zł. czynią one $36^1/_2$ procentu.

Zaś do całego wydatku krajowego na drogi, zatem na drogi krajowe i bezzwrotne zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych w wysokości 704.000 zł. — $23^1/_2$ procentu.

Cyfry te wymownie świadczą, iż pod względem wydatków na płace dla urzędników i ich emolumenta, tudzież wydatków na służbę drogową, koszta administracyjne krajowego biura drogowego doszły do tej wysokości, iż dalszy ich zwrost przechodziłby miarę tego, czem kraj w dziale centralnej administracyi drogowej rozporządzać może i co rzeczowo usprawiedliwić się da.

Zapominać bowiem nie należy, że budowa dróg krajowych jest prawie ukończoną, rozszerzenie zaś sieci kolejowej i odbywająca się poprawa komunikacyi lokalnych, przeniosły punkt ciężkości pod względem robót drogowych z kraju na powiaty.

Jakoż w latach ostatnich, akcya w tym kierunku z każdym rokiem wzrasta, przeważna część Wydziałów powiatowych utrzymuje stale inżynierów drogowych, przeznaczając znaczne kwoty na poprawę dróg lokalnych.

A jakkolwiek krajowe biuro drogowe przychodzi powiatom z techniczną pomocą, to jednak pomoc ta w regule ma raczej znaczenie ściśle kontrolujące, niż czynnej pomocy technicznej.

Ten stan rzeczy, o ile wkłada na skarb krajowy obowiązek, udzielania pomocy pieniężnej powiatom i gminom na budowę i rekonstrukcye ważniejszych dróg lokalnych, o tyleż wszelkie dalsze powiększanie sił technicznych w centralnem biurze krajowem niemal wyklucza.

Mimo uznania dla dotychczasowej niewątpliwie dobrej administracyi dróg krajowych, do uwag powyższych skłoniła komisyę przedewszystkiem myśl o przyszłość.

Kraj bowiem z jednej strony domaga się od reprezentacyi powiatowych poprawy dróg lokalnych, które w obec powstałych wielu nowych kolei nie rzadko mają znaczenie komunikacyjne większe, niż nie jedna z istniejących dróg krajowych.

Z drugiej natomiast strony Rady powiatowe w obec tak wysokiego obciążenia podatkujących, przez podatki państwowe i wydatki budżetu krajowego, niemal są pozbawione możności powiększenia własnych środków finansowych, ponadto w krótkim prawdopodobnie już czasie, stanie na porządku dziennym czynności sejmowych, sprawa budowy kolei lokalnych, których znaczenie pierwszorzędne pod względem ekonomicznym, na podstawie nabytych doświadczeń w innych krajach, zasługuje na szczególną uwagę Wysokiej Izby, przeprowadzenie zaś, wymagać będzie daleko idących zmian w administracyi komunikacyi krajowych.

Komisya budżetowa wnosi:

Zważywszy, iż Wydział krajowy tłumaczy zwiększenie sił technicznych w biurze centralnem rozleglejszą i ściślejszą kontrolą nad użyciem subwencyi krajowej udzielonej na drogi powiatowe i gminne i że wydatki na ten cel w wysokości budżetu na rok 1892 nie będą wzrastać lecz utrzymają się stale, jak niemniej w oczekiwaniu, że kontrola Wydziału krajowego nad czynnościami powiatów w dziale komunikacyi, wykonywaną będzie nie tylko formalnie lub ściśle biurokratycznie lecz z istotną korzyścią i ułatwieniem administracyi powiatów, wnosi zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego koszta zarządu objęte pozycyami 122 do 127.

B. Nowe budowy i rekonstrukcye dróg poz. 128 i utrzymanie dróg krajowych poz. 129 odpowiadają zupełnie uchwalonemu budżetowi na r. 1891.

D. Zasiłki. Na bezzwrotne zasiłki dla dróg powiatowych poz. 130, pozycyę tę preliminuje Wydział krajowy w kwocie o 20.000 zł. wyższej, niż uchwaloną została na rok 1891. Komisya budżetowa uznając wydatek ten jako jeden z najpożyteczniejszych, wstawia pozycyę tę również zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego.

Co się zaś tyczy pozycyi dalszych a mianowicie od 131 do 149 to niektóre z nich jak pozycye 133 do 135 znajdują usprawiedliwienie w zamknięciach rachunkowych, wszystkie inne zaś opierają się na poprzednich uchwałach Wysokiego Sejmu.

Reasumując komisya budżetowa wnosi:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
X.		**Drogi krajowe.**			
		***A.* Koszta zarządu.**			
	122	*Płace urzędników i sług.*			
		a) 4 inżynierów I. klasy na prowincyi po 1.500 zł.	6.000		
		b) 3 „ II. „ „ „ 1.200 „	3.600		
		c) 4 „ przydzielonych do oddziału technicznego Wydziału krajowego po . 1.200 zł.	4.800		
		d) 3 pełniących obowiązki inżynierów na prowincyi w Kamionce, Rzeszowie i Nowym Targu po . . . . . 1.200 zł.	3.600		
		e) 1 pełniący obowiązki inżyniera w Buczaczu .	1.000		
		f) 1 „ „ „ „ Słotwinie .	900		
		g) 1 „ „ „ „ Tarnopolu .	800		
		h) 1 „ „ „ „ Gorlicach .	500		
		i) 22 konduktorów I. klasy po . . 500 zł.	11.000		
		k) 20 „ II. „ „ . . 400 „	8.000		
		l) 6 pomocników inżynierów okręgowych (dyurnistów) po 2 zł. dziennie	4.392		
		m) 337 drożników, po 150 zł.	50.550		
		n) Zaliczki na płace inżynierów i konduktorów .	—	—	95.142
	123	*Pięciolecia:*			
		a) dla 7 inżynierów	2.340		
		b) dla 7 pełniących obowiązki inżynierów . .	1.609		
		c) dla 31 konduktorów	2.297		6·246
		Do przeniesienia .	101.388	—	101.388

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
X.		Z przeniesienia .	101.388	—	101.388
	124	*Ryczałty:*			
		a) Koszta podróży na obowiązkowe zwiedzanie dróg:			
		1. dla 7 inżynierów na prowincyi po 500 zł.	3.500		
		2. „ 3 pełniących obowiązki inżynierów po . . . . 500 „	1.500		
		3. dla 1 pełniącego obowiązki inżyniera w Tarnopolu	400		
		4. dla pełniącego obowiązki inżyniera w Nowym Targu	360		
		5. dla 1 pełniącego obowiązki inżyniera w Gorlicach	340		
		6. dla 1 pełniącego obowiązki inżyniera w Słotwinie	300		
		7. dla 18 konduktorów po 150 zł. . . .	2.700		
		8. „ 24 „ „ 120 „ . . .	2.880		
		9. „ 5 „ dodatki do ryczałtu .	580	—	12.560
		b) Koszta kancelaryjne:			
		1. dla 7 inżynierów na prowincyi po 48 zł.	336		
		2. „ 3 pełniących obowiązki inżynierów po 40 „	120		
		3. „ 42 konduktorów po 16 zł. . . .	672	—	1.128
		c) Na umieszczenie biur:			
		1. dla 1 inżyniera we Lwowie . . .	120		
		2. „ 1 „ w Krakowie . . .	100		
		3. „ 5 inżynierów okręgowych na prowincyi po 60 zł.	300		
		4. dla 4 pełniących obowiązki inżynierów w Rzeszowie, w Nowym Targu, Tarnopolu i Buczaczu po 60 zł.	240	—	760
		d) Dodatki za prowadzenie oddziałów konduktorskich:			
		dla inżynierów w Krakowie i Tarnopolu . .	500	—	500
		Do przeniesienia .	116·336		116·336

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
X.		Z przeniesienia .	116.336	—	116.336
	125	*Remuneracye i zapomogi.*			
		a) Remuneracya dla urzędników i służby drogowej	3.000		
		b) Zapomoga stała przyzwolona przez Wysoki Sejm konduktorom	2.123	—	5.123
	126	Sprawienie, uzupełnienie i naprawa wzorów i naczyń dla oddziału technicznego, inżynierów okręgowych i konduktorów	3.000	—	3.000
	127	Koszta podróży dla inżynierów Wydziału krajowego, delegatów, ispektorów i komisyi nadzwyczajnych	6.000	—	6.000
		***B.* Nowe budowy i rekonstrukcye dróg.**			
	128	Na budowę dróg krajowych: 1. Borszczów-Kolendziany	—		
		2. Rzeszów-Nadbrzezie .	—		
		Budowa mostu pod Kurowem . . .	—		
		a) Na budowę drogi z Przeworska do Kańczugi .	—	30.000	
		b) Na rekonstrukcye dróg	—	20.000	50.000
		***C.* Utrzymenie dróg krajowych.**			
	129	Na utrzymanie dróg krajowych oddanych do użytku publicznego w długości 1.800 kilometrów, według przyjętej zasady po 222 zł. . . .	399.600	—	399.600
		***D.* Zasiłki.**			
	130	Na bezzwrotne zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych	250.000	—	250.000
	131	Na budowę i utrzymanie dojazdów kolejowych . .	20.000	—	20.000
	132	Na utworzenie zakładowego funduszu pożyczkowego w sumie 300.000 zł., dziesiąta rata . .	—	20.000	20.000
		***E.* Wydatki na myta.**			
	133	Budowa i utrzymanie domków mytniczych . .	—	3.000	3.000
	134	Koszta komisyjne, ogłoszenie licytacyi i inne . .	2.000	—	2.000
	135	Przezwy z powodu wypadków elementarnych . .	400	—	400
		Do przeniesienia .	802.459	73.000	875.459

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
X.		Z przeniesienia .	802.459	73.000	875.459
		F. Zaopatrzenia.			
	—	Zinkowicz Wincenty, emerytowany inżynier II. klasy	—		
	136	Borzęcki Leonard emerytowany konduktor dróg krajowych	312		
	137	Hlawaty Alojzy emerytowany konduktor dróg krajowych	300		
	138	Hryniewicz Wincenty „ „ „ „	244		
	139	Ulanowski Rafał „ „ „ „	180		
	140	Darowski Stanisław „ „ „ „	230		
	141	Skwarczyński Jan „ „ „ „	481		
	142	Niewiadomska z Hoszowskich Sabina, wdowa po inżynierze okręgowym rocznie . . 350 zł. i dla dwoje jej dzieci mianowicie: Maryana Ignacego Henryka do 10/3 1897., Juwenala Ignacego Maryana do 20/1 1900 po 58 zł. . . . . 116 „	466		
	143	Pohowska Ewelina, wdowa po pełniącym obowiązki inżyniera rocznie . . . 200 zł. i dla czworga jej dzieci, mianowicie: Bohdana Leona do 9/2 1900, Michała Mieczysława Maryana do 12/9 1902, Zofii Róży do 25/4 1901, Stanisławy Maryi do 7/8 1907 po 50 zł. . . . 200 „	400		
	144	Szeliska Laura, wdowa po konduktorze . . .	167		
	145	Chodorowska Leokadya, wdowa po konduktorze .	100		
	146	Zarembiny Franciszki dzieciom pozostałym po konduktorze, mianowicie: Maryi do 15/12 1892., Władysławy do 24/6 1895. i Juliana do 4/1. 1910 rocznie po . . . . . 13 zł.	39		
	147	Grzymałowa Melania Bronisława z Gerzabków, wdowa po konduktorze jako pensyę wdowią 250 zł. i dla czworo jej dzieci, mianowicie: Marya Henryka do 19/1 1898., Kazimierz Myryan do 6/10 1898., Jędrzej Włodzimierz do 21/1 1901. i Natalia Anna do 7/2 1902 po 25 zł. . . 100 „	350		
	148	Zienkiewiczowa Aleksandra, wdowa po inżynierze okręgowym	600		
	149	Reicher Kazimierz, emerytowany konduktor I. klasy .	416	—	4.285
	—	Łuniewska Natalia, wdowa po inżynierze asystencie, jednorazowo	—	—	
	—	Rondewald Eleonora, wdowa po konduktorze, jednorazowo	—	—	
		Suma rubryki X. .	806.744	73.000	879.744

We Lwowie dnia 18. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Abrahamowicz.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Do Rubr. X.

wydatków budżetu krajowego.

Wnioski Komisyi budżetowej.

(Sprawozdawca poseł Abrahamowicz).

Petycye do L. 181. Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu o powiększenie dotacyi na bez zwrotne zasiłki dla dróg powiatowych gminnych do wysokości 300.000 zł., jak niemniej tej samej treści

Petycye do L. 182 Wydziału Rady powiatowej w Złoczowie,
„ „ 300 „ „ „ „ Wieliczce,
„ „ 430 „ „ „ „ Samborze,
„ „ 431 „ „ „ „ Jaworowie,
„ „ 578 „ „ „ „ Zaleszczykach,
„ „ 855 „ „ „ „ Nadwórnej,
„ „ 975 „ „ „ „ Czortkowie,
„ „ 1.017 „ „ „ „ Limanowej,
„ „ 1.073 „ „ „ „ Kołomyji,
„ „ 1.072 „ „ „ „ Stanisławowie,
„ „ 1.540 „ „ „ „ Brzozowie,
„ „ 1.600 „ „ „ „ Myślenicach,
„ „ 1.645 „ „ „ „ Nisku,
„ „ 1.672 „ „ „ „ Mielcu,
„ „ 1.396 „ „ „ „ Rudkach,
„ „ 1.395 „ „ „ „ Bóbrce,
„ „ 1.442 „ „ „ „ Drohobyczu,
„ „ 1.457 „ „ „ „ Nowym Targu,
„ „ 1.458 „ „ „ „ Brzesku,

Wysoki Sejm

raczy uznać za załatwione, przez wstawienie do budżetu krajowego na rok 1892 na bezzwrotne zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych 250.000 zł. w. a., tudzież na budowę i utrzymanie dojazdów kolejowych 20.000 zł. w. a.

Nad petycyą do L. 82 mieszkańców północno-zachodniej części powiatu Nowosandeckiego o subwencyę na rozszerzenie i wyszutrowanie drogi z Łosina do Zbikowic.

Nad petycyą do L. 152 Paraski Kucharskiej wdowy po drożniku o dar z łaski.

Nad petycyą do L. 226. Eleonory z Niedzielskich Rondewaldowej o zasiłek pieniężny.

Nad petycyą do L. 238. Stanisława Darowskiego, pensyonowanego konduktora dróg krajowych o podwyższenie mu w drodze łaski emerytury.

Nad petycyą do L. 370. Sabiny Niewiadomskiej wdowy po inżynierze o jednorazową zapomogę.

Nad petycyą do L. 584. gminy Sieńków o subwencyę na poprawę dróg miejscowych.

Nad petycyą do L. 831. drożników dróg krajowych okręgu Rzeszowskiego o przyznanie dodatku drożyźnianego.

Nad petycyą do L. 1.202. Teodora Barkowa konduktora drogi krajowej w Kołomyi o przyznanie mu dodatku drożyźnianego.

Nad petycyą do L. 1.276. Zarządu drogowego Huty gogołowskiej powiatu Jasielskiego na dwa wymurowane mosty

Nad petycyą do L. 1628. Wiktora Nowosielskiego byłego drożnika o przyznanie emerytury.

Nad petycyą do L. 1.629. Służby zewnętrznej i przy drogach krajowych o dodatek drożyźniany.

Nad petycyą do L. 1585. Prośby gminy Dobryniów, Stratyn wieś i Stratyn miasteczko o subwencyę na budowę drogi ze Stratyna do Rohatyna.

Nad petycyą do L. 183. Wydziału powiatowego Grybowskiego o podwyższenie subwencyi na budowę drogi Korzenna Wojnarowa do 75%.

Nad petycyą do L. 13.84. Julji Birgfelnerowej wdowy po inżynierze asystencie Wydziału krajowego o dar z łaski,

Wysoki Sejm raczy przejść do porządku dziennego.

Petycyę do L. 1082. Gminy Jeleśnia i 29. gmin powiatu żywieckiego o udzielenie bezprocentowej pożyczki i zasiłku na rekonstrukcyę dróg gminnych z powodu klęski głodowej, Sejm przekazuje Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Petycyę do L. 933. Ignacego Kinel, inżyniera dróg krajowych okręgu rzeszowskiego o przyznanie lat służby autonomicznej, odbytej przed objęciem posady inżyniera w Rzeszowie, przekazuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia.

Petycyę do L. 1074. Wydziałowi Rady powiatowej przemyślańskiej o uzupełnienie zasiłków z funduszów krajowych na rzecz budowy dróg powiatowych do wysokości 50% ogólnych kosztów budowy.

Petycyę do L. 164. Wydziału powiatowego w Brzesku o udzielenie pożyczki krajowej w kwocie 3000 zł. celem pokrycia niedoboru z r. 1891 w funduszu dróg powiatowych.

Petycyę do L. 555. Wydziału Rady powiatowej w Cieszanowie o udzielenie subwencyi w sumie 12.500 zł. na budowę drogi powiatowej dachnowsko-lubaczowskiej.

Petycyę do L. 693. Wydziału powiatowego w Kolbuszowie o przyznanie subwencyi na dalszą budowę drogi powiatowej raniżowsko-sokołowskiej.

Petycyę do L. 1462. Wydziału Rady powiatowej w Wieliczce o subwencyę na drogę Krasne-Żerosławice-Kępanów,

odstępuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia.

Petycyę do L. 1851 gmin i obszarów dworskich powiatu rzeszowskiego o przyspieszenie rozpoczętej budowy subwencyonowanej drogi Miłosin-Bratkowice.

Petycyę do L. 1217. Wydziału Rady powiatowej w Bohorodczanach o udzielenie subwencyi na budowę mostów,

przekazuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Petycya do L. 394. Wydziału powiatowego w Kołomyi w przedmiocie budowy kolei z Kołomyi względnie Szeparowic do Delatyna, znajduje załatwienie w odnośnem sprawozdaniu komisyi drogowej.

W załatwieniu petycyi do L. 703 i 1015 Natalji Łuniewskiej wdowy po Janie Łuniewskim inżynierze-asystencie Wydziału krajowego, jednej z prośbą o przyznanie w drodze łaski pensyi wdowiej drugiej o udzielenie zapomogi, Sejm przeznacza jako jednorazowy dar z łaski dla tejże Natalji Łuniewskiej 50 zł. a. w.

Lwów dnia 31. marca 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Abrahamowicz.

Z drukarni Pillera i Sp.

Rubryka XI.

Dotacye dla zakładów krajowych.

Poz. 150 i 152 sprawozdawca poseł Marchwicki.
„ 151 „ „ Kozłowski Włodzimierz.
„ 153, 154 i 154 *a)* „ Czyżewicz.

Poz. 150.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie . . .	13.969	zł.	wedle specyalnych sprawozdań
„ 151.	„ zakład dla obłąkanych na Kulparkowie . .	42.793	„	
„ 152.	Fundusz podrzutków we Lwowie	4.414	„	
„ 153.	Krajowy szpital powszechny św. Łazarza w Krakowie .	36.923	„	
„ 154.	Fundusz podrzutków w Krakowie	2.900	„	
Poz. 154 *a)*	Na budowę zakładu położnic we Lwowie . . .	70.000	„	

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Budżet krajowy na rok 1892.

Rubryka XII.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu Wydziału krajowego, dotyczącym wydatków na szupaśnictwo.

Wydział krajowy preliminuje wydatki na szupaśnictwo w kwocie 27.000 złr. t. j. o 1.000 złr. mniej, aniżeli preliminarz na r. 1891 a o 661 zł. mniej, aniżeli wynikłość w roku 1889. Kwotę tę trzeba zestawić z XIV. rubryką dochodów ze zwrotu wydatków szupasowych preliminowaną w tej samej wysokości, co roku poprzedniego t. j. na 8.000 złr. Czysty wydatek zatem na ten cel wynosi tylko 19.000 złr. Wydział krajowy w swojem sprawozdaniu przedstawia, że z końcem roku 1890 wygasł kontrakt na 3 letnią dostawę odzieży szupasowej w drodze przedsiębiorstwa dla stacyi Lwów, Kraków i Przemyśl, w skutek czego ze względu na korzyści funduszu krajowego zabezpieczono dostawę na dalsze trzechlecie 1891—3.

Przy tej sposobności Wydział krajowy zwraca uwagę na oszczędności, które zostały urzeczywistnione od czasu, kiedy dostawa odzieży została objętą we własny zarząd i kiedy prawo orzekania o potrzebie przyodzienia szupaśników zostało przelane z gmin na c. k. władze. Przed tą zmianą, t. j. w trzechleciu 1881—3 wydatki wynosiły przeciętnie 8.000 zł rocznie.

Po zmianie t. j. w r. 1884 wynosiły one	2.700	„	„
w trzechleciu 1885—7 przeciętnie	3.100	„	„
„ 1888—90 „	2.400	„	„

Porównując to z pierwotnym wydatkiem, pokazuje się zaoszczędzenie całkowite od r. 1884—90 w kwocie 34.200 zł. czyli blisko 5000 zł. rocznie.

Dodać można, że istnieje wszelkie prawdopodobieństwo, że i nadal wydatki w rubryce XII. będą się stale zmniejszać.

Komisya budżetowa przyjmuje przeto preliminarz Wydziału krajowego i wnosi,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Rubr. XII. Wydatki na szupaśnictwo.
Poz. 155. Ryczałt na pokrycie wydatków szupasowych 27.000zł.

Lwów dnia 13. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Stanisław Szczepanowski.

Z drukarni Pillera i Sp.

Budżet krajowy na rok 1892.

Rubryka XIII. wydatków.

Budowy wodne i melioracye.

(Sprawozdawca poseł Skałkowski).

Wydatki tej rubryki obliczył Wydział krajowy w preliminarzu na . . . . 261.439 złr.
co w porównaniu z wydatkami w budżecie na rok 1891. uchwalonemi w sumie . 234.786 „
przedstawia powiększenie o . 26.653 złr.

Oprócz wydatków objętych preliminarzem Wydział krajowy zaproponował, w osobnem sprawozdaniu o czynnościach swoich na polu budowli wodnych i melioracyi, wstawić w tejże rubryce jeszcze inne wydatki na zasiłki robót regulacyjnych, na stypendya, i na organizacyę etatu biura melioracyjnego.

To sprawozdanie przekazanem zostało komisyi gospodarstwa krajowego, która Wysokiemu Sejmowi przedstawi wnioski swoje co do całego działu **B.** rubryki XIII., obejmującego wszystkie wydatki na wykonanie budowli wodnych, tudzież co do działu **A.** tejże rubryki, mianowicie pozycyj, obejmujących koszta utrzymania biura melioracyjnego, a względnie co do zwiększenia tych kosztów, spowodowanego organizacyą biura.

Odnośne sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego nie zostało jeszcze Wysokiemu Sejmowi przedłożone; komisya budżetowa jednak, chcąc zestawić cały preliminarz budżetu na rok 1892 i przystąpić do obrad nad pokryciem wydatków, zmuszona jest, nie wyczekując uchwał Wysokiego Sejmu nad wspomnianymi wnioskami komisyi gospodarstwa krajowego, przedłożyć preliminarz wydatków rubryki XIII. budżetu w tych cyfrach, jakie wynikają z odnośnych wniosków komisyi gospodarstwa krajowego, — nie przesądzając oczywiście uchwałom, jakie przy obradach nad tymi wnioskami w Wysokiej Izbie zapadną.

Mianowicie co do działu **A.** rubryki XIII., który zawiera wydatki na biuro melioracyjne i na studya przygotowawcze, przedłoży komisya gospodarstwa krajowego wniosek o wstawienie kredytu w kwocie 2.123 złr. na wydatki wynikające z nowego etatu, a przewyższające preliminowaną na ten cel przez Wydział krajowy w projekcie budżetu kwotę 28.776 złr. — Do tego samego działu należą wydatki na stypendya dla techników melioracyjnych i komasacyjnych, na które komisya gospodarstwa krajowego łączną kwotę 900 złr. w. a. preliminuje.

W dziale **B.** tej rubryki, obejmującego wydatki na wykonanie budowli wodnych, nie proponuje komisya gospodarstwa krajowego żadnej kwoty na regulacyę rzeki Biały; w zeszłorocznym budżecie uchwalono 30.000 złr. a. w. na tę regulacyę, a suma ta, według uchwały Wysokiej Izby z 15. listopada 1890 — aż do końca marca 1893 wydatkowaną być może.

Na regulacyę Dniestru preliminował Wydział krajowy w projekcie budżetu sumę 32.000 złr. Następnie jednak, w sprawozdaniu o tym przedmiocie z 19. marca 1892 — preliminuje Wydział krajowy na ten cel tylko 18.000 złr. jako zaliczkę na rachunek krajowej subwencyi, a to celem umożliwienia wykonania najnaglejszych robót regulacyjnych.

Komisya gospodarstwa krajowego, której to sprawozdanie o regulacyi Dniestru przekazane zostało, wniosków Wydziału krajowego jeszcze nie załatwiła. Zważywszy jednak, że Wysoki Sejm tylokrotnymi uchwałami uznał potrzebę regulacyi Dniestru, a uchwałą z dnia 27. listopada 1890 uznał nagłość tej sprawy, wzywając c. k. Rząd o jak najrychlejsze przeprowadzenie regulacyi Dniestru między Żurawnem a Rozwadowem, — niemniej też z uwagi, że gdy obecnie c. k. Rząd oświadcza gotowość przyjęcia na siebie 60% kosztów tej regulacyi, niepodobna Wysokiemu Sejmowi zwlekać ze stanowczem tej sprawy załatwieniem — komisya budżetowa, nie przesądzając uchwałom Wysokiej Izby, jakie na podstawie sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego powzięte zostaną, — wstawia w odnośnej pozycyi na regulacyą Dniestru preliminowaną przez Wydział krajowy kwotę 18.000 złr. w. a.

Po tych uwagach komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujące wydatki w rubryce XIII. budżetu krajowego na rok 1892:

A. Biuro melioracyjne i studya przygotowawcze.

Pozycya 156 *a)*	Płace 4 inżynierów po 1.500 złr.	6.000 złr.
	„ 3 „ „ 1.200 złr.	3.600 „
	dodatki za plany dla 7 inżynierów po 300 złr.	2.100 „
	kwinkwenia	600 „
	dodatek osobisty dla jednego inżyniera	200 „
	razem	12 500 złr.

t. j. więcej o 500 złr. od wydatku w zeszłorocznym budżecie uchwalonego.

Pozycya 156 *b)*	Płace 3 inżynierów-asystentów po 1.000 złr.	3.000 złr.
	„ 9 „ „ „ 800 złr.	7.200 „
	dodatki za plany dla 12 inżynierów-asystentów po 200 złr.	2.400 „
	dodatek osobisty dla inżyniera-asystenta, który okaleczał w służbie i tylko do zajęć biurowych użytym być może	400 „
	razem	13.000 złr.
Z tej kwoty przypada na fundusze regulacyjne		3.100 „
	do pokrycia z funduszu krajowego	9.900 złr.

t j. więcej o 2.100 złr. od wydatku w zeszłorocznym budżecie uchwalonego, z powodu przyjęcia dwóch inżynierów-asystentów, podwyższenia płacy po 200 złr. 4 inżynierom i dodatku osobistego powyżej wspomnianego.

Pozycya 156 *c)*	dyurna techniczne:	
	1 praktykant po 2 złr. dziennie	732 złr.
	2 pomocników po 2 złr. dziennie	1.464 „
	razem	2.196 złr.

t. j. więcej o 188 złr. niż w roku zeszłym z powodu podwyższenia dyurnum.

Pozycya 156 *d)* Pomoc techniczna dla expozytur:

a. w Krakowie — inżynier-asystent płaca		800 złr.
dodatek		200 „
ryczałt na rysownika		480 „
razem		1.480 złr.

t. j. więcej o 200 złr jak w roku zeszłym, z powodu podwyższenia płacy inżynierowi-asystentowi, już dłuższy czas w tem biurze pracującemu;

β. w Tarnowie — inżynier-asystent płaca		600 złr.
dodatek		200 „
razem		800 złr.

jak w zeszłorocznym budżecie;

γ. w Sanoku — inżynier-asystent płaca		600 „
dodatek		200 „
razem		800 złr.

więcej o 70 złr. jak w zeszłorocznym budżecie.

Pozycya 156 *e)* Utrzymanie expozytury: w Krakowie		300 złr.
w Tarnowie		200 „
w Sanoku		200 „
razem		700 złr.

jak w ostatnim budżecie.

Pozycya 156 *f)* Na koszta częściowej organizacyi bióra melioracyjnego — zgodnie z wnioskiem komisyi gospodarstwa krajowego . . . . . 2.311 złr.

Pozycya 156 *g)* Na 2 stypendya dla techników melioracyjnych 600 złr.
na 2 stypendya dla techników komasacyjnych 300 „
razem . . . . . 900 złr.

zgodnie z wnioskiem komisyi gospodarstwa krajowego.

Suma wydatków pozycyi 156. . 31.587 złr.

więcej o 7.969 złr. aniżeli w zeszłoroczym budżecie.

Pozycya 157. Narzędzia i potrzeby rysunkowe . . . . . 1.000 złr

więcej o 500 złr. aniżeli w ostatnim budżecie, z powodu zwiększonego personalu, z uwzględnieniem wynikłości z roku 1889 w kwocie 1.490 złr.

Pozycya 158. Na utrzymanie 6. dozorców drenarskich, po dwóch dla każdej expozytury, licząc po 120 złr. rocznie . . . . . 720 złr.

zgodnie z zeszłorocznym budżetem.

Pozycya 159. Na urządzenie kursu dla dozorców melioracyjnych, zgodnie z uchwałą zeszłoroczną . . . . . 2.500 złr.

Pozycya 160. Na obserwacye ombrometryczne i wodoskazowe, jak w budżecie zeszłorocznym . . . . . 2.750 złr.

Pozycya 161. W tej pozycyi preliminuje Wydział krajowy na przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studyów dla powiatów, spółek wodnych i gmin kwotę 8.000 złr. — zatem więcej o 5.000 złr. aniżeli w zeszłorocznym budżecie dozwolono. Potrzebę tak znacznego podwyższenia tej pozycyi motywuje Wydział krajowy uwagą, że zarządzone zostały zdjęcia dotyczące regulacyi

Do przeniesienia . 38.557 złr.

Z przeniesienia · 38.557 złr.

górnego Dniestru i Pełtwi. Komisya budżetowa przekonała się w biurze melioracyjnem, że są zamierzone rozmaite zdjęcia, dotyczące projektów wypracować się mających, jak: co do obwałowania Wisły w powiecie Dąbrowskim, obwałowania Raby i Wisły w powiecie bocheńskim, obwałowania lewego brzegu Wisły w powiecie krakowskim, osuszenie bagien Stojanowskich i t. d. Jakkolwiek jednak faktyczny wydatek w tej pozycyi wynosił w roku 1889 kwotę 9.255 złr. — komisya budżetowa niemoże zgodzić się z propozycyą Wydziału krajowego wstawienia w tej pozycyi kwoty 8.000 złr. Sądzi bowiem komisya, że nie należy przystępować do wypracowywania zbyt wielkiej ilości projektów regulacyjnych i melioracyjnych, których zrealizowanie przechodziłoby finansową możność kraju. Już te projekty, o których obecnie jest mowa, na podstawie przedłożeń Wydziału krajowego, wymagać będą ze skarbu krajowego bardzo znacznych zasiłków, a komisya budżetowa, licząc się z funduszami, jakie kraj na tego rodzaju inwestycye przeznaczać może, i chcąc dać wyraz swemu zapatrywaniu, że przygotowywanie coraz to nowych projektów nie jest w obecnem położeniu finansowem kraju wskazane, — wstawia

w pozycyi 161 na przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studyów, zamiast preliminowanej przez Wydział krajowy kwoty 8.000 złr. tylko · · 5.000 złr.

Komisya zauważyć musi, że w tej rubryce zachodzą często przekroczenia, a mianowicie wydano w roku 1889 i 1890 według zamknięć rachunkowych przeszło trzy razy tyle, aniżeli Sejm uchwalił. Komisya uważa takie przekroczenie za niewłaściwe i z naciskiem podnosi, że Wydział krajowy powinien z wydatkami w tej pozycyi zastosować się do uchwał Wys. Sejmu.

Suma wydatków proponowanych przez komisyę w dziale **A.** rubryki XIII. wynosi zatem · · · · · · · · · · · · · · · · 43.557 złr.

t. j. mniej o 4.000 złr. od kwoty preliminowanej przez Wydział krajowy.

B. Wykonanie budowli wodnych.

W pozycyi 162. wstawia komisya, na regulacyę Dniestru, preliminowaną przez Wydział krajowy w sprawozdaniu na wstępie wspomnianem kwotę · · · 18.000 złr.

W pozycyi 163. wstawia komisya budżetowa 33⅓% zasiłki na regulacyę rzek niespławnych, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882, zgodnie z wnioskami komisyi gospodarstwa krajowego:

a)	Na regulacyę Soły, I. rata · · · · · · · · · · · ·	2.000	złr.
b)	„ „ Raby między Dobczycami a Winiarami · · · · ·	3.000	„
c)	„ „ Raby pod Winiarami, Stadnikami i Gdowem II. rata ·	935	„
d)	„ „ Dunajca między Gołkowicami a Nowym Sączem V rata ·	2.000	„
e)	„ „ Dunajca między Nowym-Sączem a Marcinkowicami III. rata	2.530	„
f)	„ „ Dunajca między Nowym-Sączem a Marcinkowicami, zazasiłek dla gminy Chełmiec · · · · · · · · · ·	861	„
g)	„ „ Dunajca pod Dąbrową, Marcinkowicami i Kurowem II. rata	3.755	„
h)	„ „ „ „ Tęgoborzem · · · · · · · · ·	953	„
i)	„ „ „ „ Lipiem · · · · · · · · · ·	1.546	„
k)	„ „ „ między Czchowem a Biskupicami · · · · ·	1.000	„

Do przeniesienia (poz. 163) · 18.580 złr.

	Z przeniesienia	18.580 złr.
l)	Na regulacyę Dunajca między Melsztynem a Wróblowicami IV. rata	1.000 „
m)	„ „ „ pod Wróblowicami	993 „
n)	„ „ „ „ Sukmaniem	1.097 „
o)	„ „ „ „ Olszynami	1.025 „
p)	„ „ „ „ Wielką Wsią	1.220 „
r)	„ „ „ „ Dąbrówką Szczepanowską II. rata	2.221 „
s)	„ „ „ „ Błoniem i Zgłobicami II. rata	2.500 „
t)	„ „ Popradu pod Cyganowicami	544 „
u)	„ „ „ „ Biegonicami i Starym Sączu	337 „
w)	„ „ Wisłoki pod Skurową i Przeczycą	3.000 „
x)	„ „ „ „ Pustynią, Żyrakowem i Straszęcinem	914 „
y)	„ „ Wisłoka pod Cieszyną, Wiśniową, Jazową i Kobylem	2.000 „
z)	„ „ Sanu pod Krzemienną i Jabłonicą	1.000 „
aa)	„ „ „ „ Bartkówką i Bachorzem	2.000 „
bb)	„ „ „ „ Bachowem	3.405 „
cc)	„ „ Stryja pod Kawczykątem i Pokrowcami	2.000 „
dd)	„ „ Świcy pod Dubrawką i Mielniczem	2.333 „
ee)	„ „ Łomnicy pod Perehińskiem II. rata	1.000 „
ff)	„ „ „ „ Chocinem i Podmichalem II. rata	1.500 „
gg)	„ „ Bystrzycy Nadwórniańskiej pod Nazawizowem II rata	198 „
hh)	„ „ „ „ „ Mykietyńcami	1.681 „
ii)	Na premiowanie zasadzania wikliną odsypisk	2.000 „
kk)	Do rozporządzalności Wydziału krajowego	5.000 „
	Suma pozycyi 163	57.548 złr.

W pozycyi 164 na popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych — na zasadzie ustawy z 30. czerwca 1884:

a)	na regulacyę Nowego Brnia III. rata	15.471 złr.
b)	„ „ Łęgu VII rata	14.000 „
c)	„ „ Krzemienicy V. rata	12.400 „
d)	„ obwałowanie Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim	45.373 „
e)	„ zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy	8.315 „
f)	„ „ „ „ „ Stryja	2.685 „
g)	„ obwałowanie Wisły między Podgórzem a Niepołomicami	14.533 „
	razem	112.777 złr.

Raty w pozycyach *e) g)* zostały obniżone stosownie do uchwał komisyi gospodarstwa krajowego.

W pozycyi 165 wnosi komisya, na popieranie mniejszych melioracyi, dotacyę jak w budżecie zeszłorocznym . . . . . 5.000 złr.

W pozycyi 165 *a)* zgodnie z komisyą gospodarstwa krajowego — na doświadczenia kultury torfowisk . . . . . 1.000 „

Suma rubryki XIII. 237.882 złr.

t. j. mniej od preliminarza Wydziału krajowego o 23.557 złr.

Wreszcie wnosi komisya budżetowa co do dwóch petycyi:

L. 867 gminy Czerwona Wola w powiecie Jarosławskim — o przyjęcie kwoty konkurencyjnej 480 złr. nałożonej na gminę za regulacyę rzeki Lubaczówki — i

L. 1266. gminy Strutyn w powiecie Dolińskim o zasiłek na ubezpieczenie brzegów rzeki Czeczwy —

rezolucyę następującej treści:

Petycye gmin Czerwona-Wola i Strutyn odsyła się do Wydziału krajowego do zbadania i ewentualnego uwzględnienia z dotacyi na mniejsze roboty melioracyjne w pozycyi 165. uchwalonej.

Zastępca przewodniczącego
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca
Skałkowski.

W. A. SZYJKOWSKI - LWÓW.

Rubryka XIV.

Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże.

(**Sprawozdawca poseł Goldman.**)

Pożyczki, które się umarza i od których opłaca się odsetki z rubr. XIV. budżetu funduszu krajowego, wynoszą z początkiem roku 1892 ogólną sumę 9,294.168 zł. Z tej sumy przypada kwota 7,650.100 zł. na pożyczki emisyjne, a mianowicie:

reszta z pożyczki krajowej z roku 1873	361.700 zł.
„ „ „ „ 1883	3,438.900 „
„ „ „ „ 1884	918.800 „
„ „ „ „ 1885	326.700 „
„ „ „ „ 1888	429.700 „
„ „ „ „ 1889	681.700 „
„ „ „ „ 1891	1,492.600 „
Razem	7,650.100 zł.

Reszta 1,644.068 zł. przypada za pożyczki nie emisyjne, a mianowicie:

reszta pożyczki zaciągniętej od funduszu domestykalnego na budowę Kulparkow.	25.522 zł. 91 ct.
reszta pożyczki z kasy oszczędności na budowę Kulparkowską	32.744 „ 72 „
reszta pożyczki zaciągniętej w kasie oszczędności przez Siostry Miłosierdzia	8.805 „ 59 „
pożyczka zaciągnięta od funduszu spółek wodnych, na całkowitą spłatę banku dla krajów koronnych	385.000 „ — „
reszta pożyczki zaciągniętej w krakowsk. Kasie oszczędności przez zbór izraelicki tamtejszy na budowę szpitala	3.758 „ 04 „
reszta pożyczki zaciągniętej od funduszu szpitala św. Łazarza na budowę tego szpitala	308.217 „ 75 „
reszta pożyczki w kasie oszczędności na budowę pralni w szpitalu lwowskim	14.842 „ 61 „
reszta pożyczki w banku krajowym na budowę prawego skrzydła w szpitalu lwowskim	37.899 „ 72 „
reszta pożyczki w banku krajowym na odbudowanie części budynku w szpitalu tarnowskim	20.777 „ 10 „
reszta pożyczki hipot. ciążącej na realności zakupionej pod budowę domu dla żandarmeryi	1.259 „ 51 „
reszta pożyczki zaciągniętej od zarodowego funduszu szkolnego krajowego na pokrycie niedoboru tegoż funduszu na r. 1889	76.000 „ — „
pożyczka zaciągnięta na pokrycie niedoboru r. 1889	290.134 „ — „
reszta pożyczki w banku krajowym dla dotkniętych klęską nieurodzaju w r. 1889.	267.000 „ — „
pożyczka zaciągnięta od funduszu policyi krajowej	132.859 „ — „
pożyczka na pokrycie niedoboru r. 1890	39.247 „ — „
Razem	1,644.067 zł. 95 ct.

Zauważyć przytem należy, że pożyczka w r. 1889 zaciągnięta celem utworzenia funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych, nie obciąża właściwie funduszu krajowego, bo spłaconą być ma ze zwrotów pożyczek oprocentowanych, udzielonych spółkom wodnym.

Natomiast obciążają fundusz krajowy pożyczki, które się umarza z innych rubryk i pozycyj budżetu funduszu krajowego, a mianowicie:

reszta pożyczki hipotecznej ciążącej na realności oddanej dla szkoły weterynaryi	13.615 zł. 65 ct.
reszta pożyczki zaciągniętej na założenie składów publicznych we Lwowie i Krakowie	372.391 „ 02 „
reszta pożyczki ciążącej na realności szkoły lasowej we Lwowie . . .	6.100 „ — „
pożyczka ciążąca na folwarku w Dublanach	16.500 „ — „
ciężary ciążące na szpitalu lwowskim na rzecz funduszu stypendyjnego Głowińskiego	33.507 „ — „
Razem . .	442.113 zł. 67 ct.

Ogólny więc stan długów krajowych z początkiem r. 1892 wynosił 9,736.281 zł. 67 ct., z których pożyczki emisyjne wynoszą 7,650.100 zł., a nieemisyjne 2,086.181 zł. 62 ct.

Dla dokładności dodajemy jeszcze, że na funduszu krajowym cięży obowiązek opłacania renty rocznej w kwocie 1.600 zł. Towarzystwu gospodarskiemu we Lwowie za odstąpioną krajowi szkołę dublańską wraz z folwarkiem.

W rubr. XIV. preliminuje Wydział krajowy ogół wydatków w kwocie 1,311.713 zł., to jest o 697.050 zł. więcej niż uchwalono na rok 1891. Na to znaczne zwiększenie wydatków w tej rubryce złożyły się cztery pozycye, a mianowicie poz. 169, 180, 185 i 186.

W r. 1889 Wydział krajowy spłacił cały pozostały wówczas dług w banku dla krajów koronnych w kwocie 420.000 zł., a to za pomocą pożyczki zaciągniętej u funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych w kwocie 415.625 zł. Na poczet nowego tego długu spłacono w latach 1890 i 1891 razem 30.625 zł. Pozostałą resztę 385.000 zł. będzie musiał Wydział krajowy spłacić funduszowi pożyczkowemu dla spółek wodnych w ciągu roku 1892, a gdy Wydział krajowy przypuszcza, że to stanie się w połowie roku, przeto preliminował jako wydatek w poz. 169. całą kwotę dłużną 385.000 zł. i $4^1/_2\%$ odsetki za pół roku 8.663 zł., razem kwotę 393.663 zł. (Na r. 1891 uchwalono na częściową spłatę 15.000 zł., a na opłatę procentów 18.000 zł.)

W r. 1890 Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki emisyjnej 4% w nom. wysokości 1,500.000 zł. Na częściowe umorzenie i oprocentowanie tej pożyczki nie preliminowano nic na r. 1891, a pokryto te wydatki z pieniędzy uzyskanych z emisyi obligacyj tej pożyczki. Na rok 1892 zaś preliminował Wydział krajowy w poz. 180. podług planu umorzenia kwotę 81.141 zł.

Do budżetu za r. 1891 wstawiono kwotę 57.313 zł. na pokrycie niedoboru roku 1888, zaś na r. 1892 Wydział krajowy w poz. 185. preliminował, a Wys. Sejm przy załatwianiu zamknięcia za r. 1889 polecił wstawić do budżetu na r. 1892 sprawdzony niedobór r. 1890 w kwocie 290.134 zł.

Na częściowe umorzenie pożyczki 300.000 zł., zaciągniętej dla dotkniętych w r. 1889 klęską nieurodzaju, uchwalono na r. 1891: na spłatę rat 17.000 zł., na oprocentowanie 12.239 zł., razem 29.239 zł. Na r. 1892 Wydział krajowy preliminuje w poz. 186.: na spłatę rat 44.500 zł., na odsetki 11.195 zł., razem 55.695 zł., a to na podstawie planu umorzenia, podług którego w pierwszych dwóch latach spłacono po 17.000 zł. rocznie, w następnych zaś 6 latach po 44.500 zł. rocznie.

W czterech tych pozycyach zwyżka wydatków preliminowanych na r. 1892 w porównaniu z uchwalonym budżetem na rok 1891 wynosi 701.081 zł.

Natomiast preliminuje Wydział krajowy w poz. 184. na odsetki bierne od chwilowych pożyczek 15.000 zł., mniej o 5.000 zł. od kwoty 20.000 zł. uchwalonej na r. 1891, a to wskutek

powiększenia się funduszu uposażenia kasy krajowej. Preliminowane przez Wydział krajowy w pozostałych pozycyach kredyty, oparte są na planach umorzenia odnośnych pożyczek, i dla tego Komisya budżetowa przyjmuje wszystkie te pozycye bez zmiany.

Przy załatwianiu zamknięcia rachunków za r. 1890, polecił Wysoki Sejm wstawić do budżetu na r. 1892 kwotę 39.247 zł. na pokrycie sprawdzonego niedoboru r. 1890, przez co kwota preliminowana w tej rubryce przez Wydział krajowy podwyższoną zostanie i wynosić będzie 1,350.960 zł.

Do poz. 179., w której preliminowano kwotę 38.528 zł. na częściowe umorzenie i oprocentowanie pożyczki z r. 1889, Komisya budżetowa zauważa, że umorzenie tej pożyczki nie obciąża funduszu krajowego, lecz pokryte być winno ze zwrotów od spółek wodnych. Na żądanie c. k. rządu wyrażone przy udzielaniu obligacyom tej pożyczki charakteru walorów popularnych, uwzględnia się raty umorzenia tej pożyczki w budżecie funduszu krajowego, wstawiając równocześnie całą kwotę do dochodów funduszu krajowego jako zwrot od funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych.

Wreszcie podaje Komisya budżetowa Wysokiemu Sejmowi do wiadomości, że z całej preliminowanej w tej rubryce kwoty 1,350.960 zł. przypada na częściowe umorzenie długów 914.829 zł., a na procenta, podatki i należytości 436.131 zł.

Na podstawie powyższego wywodu, Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujące pozycye rubr. XIV. wydatków funduszu krajowego:

poz. 166.	umorzenie reszty pożyczki 27.000 zł.	1.485 zł.
„ 167.	„ pożyczki 40.400 zł.	2.506 „
„ 168.	„ „ 10.000 „	673 „
„ 169.	zwrot pożyczki od funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych . .	393.663 „
„ 170.	umorzenie pożyczki 5.000 zł.	383 „
„ 171.	„ „ z roku 1883	225.277 „
„ 172.	„ „ 346.796 zł.	19.578 „
„ 173.	„ „ z roku 1884	59.499 „
„ 174.	„ „ 22.500 zł.	2.025 „
„ 175.	„ „ 70.000 „	7.110 „
„ 176.	„ „ z roku 1885	21.290 „
„ 177.	na pokrycie niedoboru pożyczki z r. 1873	49.947 „
„ 178.	umorzenie pożyczki z r. 1888	26.338 „
„ 179.	„ „ z r. 1889	38.528 „
„ 180.	„ „ z r. 1891	81.141 „
„ 181.	„ „ 27.500 zł.	1.405 „
„ 182.	„ „ 3.000 zł.	282 „
„ 183.	„ „ 94.733 zł.	12.920 „
„ 184.	odsetki bierne od chwilowych pożyczek	15.000 „
„ 185.	pokrycie niedoboru z r. 1889	290.134 „
„ 185a	„ „ z r. 1890	39.247 „
„ 186.	umorzenie pożyczki 300.000 zł.	55.695 „
„ 187.	odsetki od pożyczki 132.859 zł.	5.979 „
„ 188.	„ „ „ 19.000 zł.	855 „
	Suma rubryki XIV. .	1,350.960 zł.

Zastępca przewodniczącego:
Stan. Badeni.

Sprawozdawca:
Goldman.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Rubryka XV.

Na cele rolnictwa i górnictwa.

(Pozycya 189 — 232).

Sprawozdawca p. Stanisław Jędrzejowicz.

Poz. 189. Inżynier górnik przy Wydziale krajowym . . . . . 2.160 zł.

„ 190. Urzędnik fachowy dla spraw rolniczych w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 29. listopada 1890 . . . . . 1.800 „

„ 191. Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie . . . . . 15.525 „
w rozchodach 15.525 zł. w dochodach 6.330 zł. niedobór = 9195 zł., który w porównaniu z rokiem 1891 okazuje się korzystniejszy o kwotę 1.845 zł.
(Komisya budżetowa przedkłada osobne sprawozdanie).

„ 192. Szkoła wyższa rolnicza w Dublanach . . . . . 51.161 „

„ 193. „ parobków w Dublanach . . . . . 13.019 „

„ 194. Folwark w Dublanach . . . . . 17.670 „

„ 195. Szkoła gorzelnicza w Dublanach . . . . . 3.120 „
(Komisya budżetowa przedkłada osobne sprawozdanie).

„ 196. Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie . . . . . 48.745 „

„ 197. Folwark w Czernichowie . . . . . 11.364 „
(Komisya budżetowa przedkłada osobne sprawozdanie).

„ 198. Szkoła niższa rolnicza w Horodence . . . . . 12.996 „

„ 199. „ „ „ w Jagielnicy . . . . . 11.810 „

„ 200. „ „ „ w Kobiernicach . . . . . 13.448 „
(Komisya budżetowa przedstawia osobne sprawozdanie)

„ 200. a) Szkoła niższa rolnicza w Uhersku (na założenie) . . . 5.000 „

„ 201. Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie . . . . . 20.450 „
rozchody . 20.450 zł.
dochód . 3.350 „
okazuje się niedobór 17.100 zł.
(Komisya budżetowa przedkłada osobne sprawozdanie).

„ 202. Krajowa szkoła uprawy lnu w Gródku . . . . . 3.880 „
rozchody . 3.880 zł.
dochody . 2.356 „
niedobór . 1.524 zł.
(Osobne sprawozdanie).

„ 203. Szkoła weterynaryi we Lwowie . . . . . 3.114 „
Preliminarz tej szkoły zupełnie zgodny z budżetem roku 1891 przeto komisya wnosi:

Do przeniesienia . 235.262 zł

Z przeniesienia . 235 262 zł

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

a) Subwencya c. k. Rządowi dla szkoły weterynaryi. . 2.000 zł.
b) Asekuracya budynku . . . . . 41 „
c) Spłata bankowi krajowemu, VII. i VIII. rata . . 773 „
d) 4 stypendya dla uczniów . . . . . 300 „
Razem . 3.114 zł.

Poz. 204. Na wydanie atlasu geologicznego wraz z tekstem, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. listopada 1890, komisya budżetowa wnosi na r. 1892 . . . . . 2.500 zł.

„ 205. Towarzystwo rolnicze we Lwowie L. p. 394 . . . . 3.000 „

„ 206. „ „ w Krakowie L. p. 642 . . . . 3.000 „

„ 207a. Towarzystwo Tatrzańskie w Krakowie, pet. l. 721 . . . 400 „

„ 207b. Oddziałowi Czarnohorskiemu na dokończenie budowy schroniska w Żabiu, pet. l. 536, jak w r. z. . . . . 100 „

„ 208. Na badania kraju celem zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. listopada 1890 . . . . . 1.500 „

„ 209. Na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego w myśl tej samej uchwały . . . . . 800 „

„ 210. Subwencya szkołom wiercenia i górnictwa naftowego w myśl uchwały z r. 1890 . . . . . 3.200 „

„ 211. Na stacyę doświadczalną produktów naftowych . . . . 900 „

„ 211a. Na adaptacyę stacyi doświadczalnej dla produktów naftowych (w myśl wniosków komisyi górniczej) . . . . . 1.000 „

„ 212. Na zalesienie wydm piaszczystych preliminuje Wydział krajowy w myśl uchwały sejmowej z dnia 29. list. 1890 i 23. stycznia 1887

a) w okręgu roboczym Tarnobrzeskim . . . 305 zł.
b) „ „ Jarosławskim . . . . 400 „
c) „ „ Jaworów-Mościska . . . 400 „
d) „ „ Niskim . . . . . 700 „
e) „ „ Krakowskim . . . . 100 „
Razem przeto . . . 1.905 „

które komisya zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego przyjmuje i Wysokiemu Sejmowi pod uchwałę do budżetu na rok 1892 zaleca.

„ 213 Stypendya dla dwóch uczniów, którzy ukończyli wyższą szkołę rolniczą, na kształcenie się na nauczycieli szkół średnich . . 800 „

„ 214. (Nic się nie wstawia na r. 1892).

„ 215. Na stypendya dla uczniów krajowej szkoły leśnictwa we Lwowie . 2.300 „

„ 215a. Dla abiturjentów tejże szkoły wysyłanych na praktykę . . . 800 „

„ 216. Stypendya dla górników i uczniów szkoły wiertniczej w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. listopada 1890 r. . . . . 3.000 „

„ 217. Dla Kółek rolniczych na koszta zakładania i lustracyi w myśl wniesionej przez to towarzystwo petycyi do L. 1151, wstawia się do budżetu krajowego na rok 1892 kwotę wyższą, tj. . . . . 5.000 zł.
uwzględniając pomyślny rozwój i coraz szerszy zakres działania wielce dla kraju pożytecznej instytucyi.

Do przeniesienia . 265.467 zł.

Z przeniesienia . 265.467 zł.

Zważywszy jednak, że właściwą administracyę spraw Towarzystwa Kółek rolniczych sprawuje Wydział wykonawczy, złożony z 8 członków pod przewodnictwem prezesa, sądzi komisya, że tak jak w centralnym zarządzie, należy także i w wydziale wykonawczym zachować pewien stosunek wpływu dla reprezentantów Towarzystw rolniczych i delegatów Wydziału krajowego i dla tego wnosi następującą

Rezolucyę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przed asygnowaniem za II. półrocze 1892 subwencyi przyznanej Towarzystwu Kółek rolniczych, przeprowadził w drodze porozumienia z centralnym zarządem Kółek taką zmianę w składzie wydziału wykonawczego tegoż Towarzystwa, aby dwaj delegaci Wydziału krajowego i dwaj delegaci obu krajowych Towarzystw rolniczych, zasiadali w rzeczonym wydziale wykonawczym".

Poz. 218. Wstawia się II. ratę na utworzenie funduszu pożyczkowego dla Kółek rolniczych w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 27. listopada 1890 r. w kwocie . . . . . 5.000 „

Do tego funduszu odsyła się petentów ze Stobierny i Uherzec l. p. 450 i 1271 przekazując takowe Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Przy tej pozycyi komisya budżetowa wnosi:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby instrukcyę względem udzielania pożyczek kółkom rolniczym z funduszu 15.000 zł. na ten cel przez Sejm uchwalonego, zmienił w ten sposób, by pobieranie procentu lub jakiejkolwiek prowizyi od takich pożyczek zaniechanem zostało".

„ 219. Na koszta strzeżenia granic kraju w czasie zarazy na bydło, jak corocznie . . . . . 1.000 „

„ 220. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie składów publicznych w Krakowie i Lwowie przekazał Wysoki Sejm komisyi gospodarstwa krajowego.

Komisya budżetowa przeto może w swem sprawozdaniu zająć się tylko kwotami potrzebnemi na amortyzacyę pożyczki 400.000 zł. zaciągniętej w Tow. wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie i przedstawić Wysokiemu Sejmowi wnioski tyczące się rozchodów i dochodów.

Wedle planu umorzenia do L. W. 8802/1889 dług w kapitale z końcem r. 1892 wyniesie 362.317 zł. 94 ct., po zapłaceniu VII. i VIII. raty w kwocie **26.492** zł., którą zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego do budżetu na rok 1892 wstawia się w kwocie . . . . . 26.492 „

„ 221. i

„ 222. Na utrzymanie składów publicznych we Lwowie i w Krakowie w myśl preliminarza Wydziału krajowego:

dla Lwowa . . . . . 16.051 „

dla Krakowa . . . . . 21.425 „

Do przeniesienia . 335.435 zł.

Do poz. 221. Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu we Lwowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Koszta zarządu.**			
	1	Dyrektor, płaca z dodatkiem na fiakry	3.000		
	2	Buchalter, płaca	1.500		
	3	Likwidator „	1.200		
	4	Kasyer „	800		
	5	2 magazynierów, płace po 800 zł.	1.600		
	6	Maszynista, płaca	600		
	—	Pomocnik biurowy	—		
	7	Woźny, płaca	360		
	8	Stróż nocny, zasługa	216		
	9	Odźwierny, zarazem stróż domowy, zasługa	300		
		Suma rubryki I.	9.576	—	9.576
II.		**Koszta administracyi.**			
	10	Należytości rządowe i opłaty stałe: *a)* podatki 320 zł. *b)* ubezpieczenie od wypadków 250 „ *c)* asekuracya od ognia 200 „ *d)* telefon 100 „ *e)* czynsze dzierżawne 61 „ *f)* kominiarz 23 „	954		
	11	Opał, światło, gaz do motoru, smarowidło itp.	1.200		
	12	Książki i druki	100		
	13	Dzienniki i inseraty	200		
	14	Drobne potrzeby kancelaryjne	100		
	15	10 robotników po 70 ct. przez 300 dni	2.100		
	16	Czyszczenie torów, dojazdów i chodników	100		
	—	Dostawa i odbiór wagonów od kolei Karola Ludwika i państwowej	—		
	17	Konserwacya (drobne naprawki)	100		
	18	Kasa chorych. (1% od 2.100 zł.)	21		
	19	Fundusz dyspozycyjny na noworoczne dla służby kolejowej, pocztowej i własnej, na koszta podróży i inne nieprzewidziane	400		
		Suma rubryki II.	5.275	—	5.275
III.		**Ekspozytura cłowa.**			
	20	C. k. asystent i nadstrażnik	1.200	—	1.200
		Suma wydatków	**16.051**	—	**16.051**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.		**Rachunek składowego od spirytusu.**			
	1	4.500 hl. za 1-szy miesiąc po 14 ct.	630		
	2	4.500 „ „ 8 miesięcy „ 7 „	2.520		
	3	4.500 „ „ 1-szy miesiąc „ 12 „	540		
	4	4.500 „ „ 8 miesięcy „ 6 „	2.160		
	5	4.500 „ w rotacyi za pierwszy miesiąc po 14 ct.	630		
	6	4.500 „ „ „ „ 4 miesiące „ 7 „	1.260		
	7	4.500 „ „ „ „ 1-szy miesiąc „ 12 „	540		
	8	4.500 „ „ „ „ 4 miesiące „ 6 „	1.080		
		Suma rubryki I.	9.360		9.360
II.		**Rachunek manipulacyi magazynowej za spirytus.**			
	9	180 wagonów wyładowanie	540		
	10	180 „ oznaczenie stopnia	180		
		Suma rubryki II.	720		720
III.		**Rachunek składowego od zboża**			
	11	60 wagonów stale leżącego zboża, 12 miesięcy po 2 zł. — ct.	1.440		
	12	20 wagonów stale leżących nasion, 12 miesięcy po 3 „ — „	720		
	13	400 wagonów zboża w rotacyi za 1-szy tydzień po 75 „	300		
	14	400 wagonów zboża w rotacyi za 3 tygodnie po 50 „	600		
	15	120 wagonów nasion w rotacyi za 1-szy tydzień po 1 „ — „	120		
	16	120 wagonów zboża w rotacyi za 3 tygodnie po 75 „	270		
		Suma rubryki III.	3.450		3.450
IV.		**Rachunek manipulacyi magazynowej za zboże.**			
	17	520 wagonów w obrocie, za wyładowanie po 2·— zł.	1.040		
	18	520 „ „ „ załadowanie „ 1·50 „	780		
	19	200 „ przez elewator „ 1·50 „	300		
			2.120		
		Do przeniesienia	13.530		13.530

Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu we Lwowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
IV.		Z przeniesienia . .	13.530 2.120		13.530
	20	200 wagonów zboża przez wialnię po 3 zł. . .	600		
	21	50 „ nasion „ „ „ 4 „ . .	200		
	22	250 „ wysypanie, szuflowanie, nabieranie, ważenie itd.	1.100		
		Suma rubryki IV. .	4.020	—	4.020
V.		**Rachunek manipulacyi ogólnej**			
	22	Dochód z asekuracyi, odsetek i warrantów . .	250	—	250
		Suma dochodów .	**17.800**	—	**17.800**
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	**16.051**
		okazuje się **nadwyżka dochodów** .	—	—	**1.749**

Do poz. 222. Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu w Krakowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Koszta zarządu i służby.**			
	1	Dyrektor, płaca	2.000		
	2	Buchalter, zarazem zastępca dyrektora, płaca	1.500		
	3	Kontrolor magazynów, płaca	1.200		
	4	Magazynier „	1.200		
	5	Kasyer „	1.000		
	6	Cenzor i rzeczoznawca	500		
	7	Kancelista	600		
	8	Registrator cłowy	600		
	9	Maszynista	600		
	10	Woźny i dwóch stróżów, zasługi	1.000		
		Suma rubryki I.	10.200	—	10.200
II.		**Koszta administracyi.**			
	11	Podatki	1.000		
	12	Utrzymanie budynków	700		
	13	Zabezpieczenie od ognia	275		
	14	Inseraty i potrzeby kancelaryjne	400		
	15	Opał i światło	475		
	16	Opłata kolei za drogę dojazdową	150		
	17	Nieprzewidziane wydatki, do dyspozycyi Towarzystwa Wzajemnego Kredytu	1.000		
		Suma rubryki II.	4.000	—	4.000
III.		**Ekspozytura cłowa.**			
	18	Płace etatowe dwóch urzędników	1.250		
	19	Strawne straży dochodzącej	600		
		Suma rubryki III.	1.850	—	1.850
IV.		**Koszta najmu i ruchu.**			
	20	Robotnik dzienny do zboża	4.800		
	21	„ „ „ spirytusu	175		
	22	Motor gazowy	400		
		Suma rubryki IV.	5.375	—	5.375
		Suma wydatków	**21.425**	—	**21.425**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.		**Składowe od spirytusu.**			
	1	5000 hl. za 1 miesiąc	600		
	2	5000 „ „ 11 miesięcy	3.300		
		Suma rubryki I. .	3.900	—	3.900
II.		**Manipulacya przy spirytusie.**			
	3	Wyładowanie wagonów (80×4·50) . . .	360		
	4	Komisye akcyzowe odbiorcze	125		
	5	Załadowanie cystern wagonowych (50×4·60) . .	230		
	6	Komisye akcyzowe wydawcze	85		
	7	Ekspedycya wagonów (50×2)	100		
	8	Wystawienie warrantów (100×50 ct.) . . .	50		
		Suma rubryki II. .	950	—	950
III.		**Składowe od zboża.**			
	9	200 wagonów stale z przecięcia (200×$^3/_4$×12) .	7.200	—	7.200
IV.		**Manipulacya przy zbożu.**			
	10	Wyładowanie wagonów (1.400×2) . . .	2.800		
	11	Czyszczenie, wietrzenie zboża i t. d. . . .	3.500		
	12	Załadowanie	2.800		
	13	Komisye cłowe	800		
	14	Wypożyczenie worów	100		
	15	Ekspedycya wagonów	250		
	16	Wystawienie warrantów (200×50 ct.) . . .	100		
	17	Rozmaite	500		
		Suma rubryki IV. .	10.850	—	10.850
		Suma dochodów .	**22.900**	—	**22.900**
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	**21.425**
		okazuje się **nadwyżka dochodów** .	—	—	**1.475**

	Z przeniesienia .	335.435 zł.
Poz. 223.	Krakowskiemu Towarzystwu gospodarskiemu na wydawnictwo „Tygodnika rolniczego“ pet. L. 395 tak jak w roku zeszłym . .	500 „
„ 224.	Galicyjskiemu Towarzystwu leśnemu na wydawnictwo organu Towarzystwa „Sylwan“	100 „
„ 225.	Na utrzymanie 4 nauczycieli wędrownych rolnictwa . . . (wstawiając równocześnie do przychodu w rubryce XVII. poz. 60 dochodów jako subwencyę przyznaną na ten cel z c. k. Skarbu państwa kwotę 4.000 zł.)	8.000 „
	Rezolucya: „Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby jeden z zamianować się mających nauczycieli wędrownych miał kwalifikacye nauczyciela weterynaryi tak, aby mógł w oznaczonym przez Wydział krajowy czasie wykładać ten przedmiot w Jagielnicy, Kobiernicach i Horodence“.	
„ 226.	Na zakupno środków demonstracyjnych i instrumentów chirurgicznych dla nauczycieli wędrownych, wstawia się na rok bieżący kwotę wyższą (zamiast 250 zł.)	400 „
„ 227.	Towarzystwo rybackie w Krakowie, tak jak w r. 1891 . . .	250 „
„ 228.	Towarzystwu dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi, w myśl uchwały sejmowej z 11. listopada 1890 i na podstawie petycyi L. 870. przyznaje się na r. 1892 subwencyę w kwocie	2.000 „
„ 229.	Na podniesienie gospodarstwa nabiałowego w Galicyi, Komisya budżetowa wnosi zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego i na podstawie uchwały sejmowej z r. 1890 jak następuje:	
	a) na utrzymanie instruktora mleczarstwa, płaca wraz z kosztami podróży	2.000 „
	b) na środki demonstracyjne	100 „
	c) na naukę praktyczną mleczarstwa w krajowych niższych szkołach rolniczych	1.200 „
„ 230.	mieści w sobie fundusz dyspozycyjny dla Wydziału krajowego, aby nim w porozumieniu z Komisyą dla spraw rolniczych wprowadzić w życie Komisyę naukową dla spraw rolniczych, dalej konferencye nauczycieli szkół niższych rolniczych i pokryć koszta podróży i przyznane dyety członkom krajowej Komisyi dla spraw rolniczych przez Wysoki Sejm uchwałą z r. 1890 ustanowionej. Komisya budżetowa uważa pozycyę tę za uzasadnioną i wnosi: Wysoki Sejm uchwalić raczy: „Dla krajowej Komisyi rolniczej, dla Komisyi naukowej i konferencyi nauczycieli szkół niższych rolniczych (koszta podróży) .	3.000 „
„ 231.	Na rozmaite zasiłki na podniesienie rolnictwa, do dyspozycyi Wydziału krajowego, ale wyłącznie w porozumieniu z Komisyą dla spraw rolniczych, wstawia się do budżetu na rok 1892 kwotę .	2.000 „
„ 232.	Na podniesienie hodowli bydła *(w myśl uchwały sejmowej z dnia 1. kwietnia 1892)*	15.000 „
	Suma rubryki XV. .	369.985 zł.

Lwów dnia 31. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz.

(Rubr. XV. poz. 191 Wydatków i Rubr. VII. poz. 28—30 dochodów).

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o preliminarzu szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie na r. 1892.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy oblicza wydatki tej szkoły na r. 1892 w kwocie 18.925 zł. czyli w porównaniu do uchwalonego budżetu na rok 1891 o 2.325 zł. wyższe, a to głównie wskutek preliminowanych jednorazowych nadzwyczajnych wydatków na ogród szkolny w Szumanówce rozszerzyć i urządzić się mający.

Zważywszy, że pożytek z tego ogrodu jest dla szkoły problematyczny, a budowa domku dla dozorcy pociągnęła by wydatek kwoty 2.200 zł.,

zważywszy, że potrzeba szklarni dla średniej szkoły lasowej nie jest dostatecznie uzasadnioną; Wysoki Sejm na wniosek Komisyi gospodarstwa krajowego, uchwałą z dnia 19. marca r. b. powziętą, upoważnia Komisyę budżetową do skreślenia z preliminarza tych pozycyi, które do tego wydatku nadzwyczajnego zaliczone zostały, a mianowicie poz. 12c 1000 zł., poz. 12d 2.200 zł., i poz. 17b 200 zł.

Wszystkie inne pozycye tak w dziale wydatków jak i dochodów przyjmuje Komisya zgodnie z preliminarzem i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić wydatki i dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie jak następuje:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor, płaca 2 000 zł.			
		dodatek aktywalny . . . 360 „	2.360		
	2	Profesor fachowy, drugi, płaca . . 1.300 zł.			
		dodatek aktywalny . . . 240 „			
		trzy dodatki pięcioletnie . . 600 „	2.140		
	3	Profesor fachowy, trzeci, płaca . . . 1.000 zł.			
		dodatek aktywalny . . . 240 „	1.240		
	4	Dwóch nauczycieli-adjunktów do nauk podstawowych i zawodowych, płace po 800 zł. i dodatki aktywalne po . . . . 160 zł.	1.920		
	5	Docenci (nauczyciele-pomocnicy):			
		a) języka polskiego i niemieckiego . 480 zł.			
		b) geografii fizycznej i politycznej . 240 „			
		c) fizyki eksperymentalnej . . 300 „			
		d) chemii ogólnej . . . . 300 „			
		e) chemii technologicznej . . . 300 „			
		f) geometryi wykreślnej . . . 300 „			
		g) mechaniki zastosowanej . . . 250 „			
		h) regulacyi wód i melioracyi . . 300 „			
		i) ekonomii społecznej i zastosowanej do leśnictwa . . . . 200 „			
		k) ustaw ogólnych i leśnych . . 200 „			
		l) encyklopedyi rolnictwa . . . 300 „	3.170		
		Suma rubryki I. .	10.830	—	10.830
II.		**Koszta administracyi.**			
	6	Druki, inseraty, portorya i inne wydatki kancelaryjne	250		
	7	Podatki	20		
	8	Ubezpieczenie budynków i zbiorów . . .	60		
	9	Opał i oświetlenie	400		
	10	Utrzymanie budynków	150		
	11	Wewnętrzne urządzenie: *a)* utrzymanie . . .	50		
		b) uzupełnienie *nadzwyczajne*	—	150	
	12	*a)* Dozorca domu i pomocnik dozorcy . .	540		
		b) Dozorca ogrodu na Szumanówce . . .	75		
		Suma rubryki II. .	1 545	150	1.695
		Do przeniesienia .	12.375	150	12.525

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	12.375	150	12.525
III.		**Środki naukowe.**			
	13	Biblioteka i czytelnia	300		
	14	Laboratorya :			
		a) chemii ogólnej i technologicznej . 90 zł.			
		b) botaniczne-fizyologicznej . . 60 „	150		
	15	Muzea, zbiory i środki do demonstracyi i ćwiczeń:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) do geografii fizycznej i politycznej 10 zł. 20 zł.			
		b) „ fizyki . . . . 20 „ 50 „			
		c) „ meteorologii i klimatologii . 20 „ 150 „			
		d) „ geometryi wykreślnej i mechaniki . . . . 50 „ 50 „			
		e) „ inżynieryi leśnej . . 50 „ 250 „			
		f) „ botaniki, fizyologii, geognozyi i mineralogii . . 60 „ — „			
		g) „ zoologii . . . . 20 „ „			
		h) „ technologii chemicznej . 50 „ — „			
		i) „ leśnictwa w ogóle . . 150 „ 100 „	430	620	
	16	Wycieczki naukowe z uczniami	800		
	17	Utrzymanie ogrodu:			
		a) przy szkole . . . . 100 zł.			
		b) na Szumanówce . . . 200 „	300		
		Suma rubryki III. .	1.980	620	2.600
IV.		**Spłata pożyczki.**			
	18	Bankowi krajowemu we Lwowie spłata kapitału i odsetek	400	—	400
		Suma wydatków .	**14.755**	**770**	**15.525**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Zasiłek z c. k. Skarbu Państwa** . . .	6·000	—	6.000
II.	2	**Opłaty od uczniów:**			
		a) wpisowe od 15 nowych po 2 zł. 30 zł.			
		b) czesne od 30 ogółem po 10 zł. 300 zł.	330	—	300
—	—	**Czynsz dzierżawny** z ogrodu doświadczalnego na Szumanówce	—	—	—
		Suma dochodów . .	**6.330**	—	**6.330**
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	**15.525**
		okazuje się **niedobór** .	—	—	**9.195**
		który w porównaniu z rokiem 1891 jest korzystniejszy o kwotę 1945 zł.			

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz

Budżet krajowy na rok 1892.

(Rubr. XV. poz. 192—195 wyd. i Rubr. VIII. poz. 31—33 i 35 doch.)

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o preliminarzu wyższej szkoły rolniczej, szkoły parobków, kursu gorzelnianego i folwarku w Dublanach na r. 1892.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie dotyczące stanu szkoły dublańskiej, jej potrzeb organizacyjnych i wprowadzić się mających reform, przedłoży Wysokiemu Sejmowi Komisya gospodarstwa krajowego.

Komisya budżetowa zdaje sprawę niniejszem jedynie z preliminarza wydatków i dochodów na r. 1892, skreślając tepozycye, które albo nie są dość uzasadnione, albo też chwilowo nie konieczne, w dochodach zaś podnosi te pozycye, które normalnym stanem są usprawiedliwione.

Po nad to uwzględnia Komisya jeszcze i te pozycye nadzwyczajnych wydatków, które w osobnem sprawozdaniu i wnioskach Wydziału krajowego do L. 35.214|1891 podniesione i umotywowane zostały, a które po ścisłem zbadaniu przez Komisyę gospodarstwa krajowego jako niezbędne są uznane.

Mianowicie 5 000 zł. do dyspozycyi Wydziału krajowego na rozpoczęcie budowy internatu z chwilą, gdy subwencya rządowa zapewnioną zostanie; 600 zł. na restauracyę kaplicy, 3.000 zł. na budowę nowego spichlerza i 5.290 zł. dodatkowy kredyt na budowę domu dla profesorów w zamian niezrealizowanych w r. 1891 obligów propinacyjnych. Szczegółowe motywa do tych pozycyj przedłożone zostały Wysokiemu Sejmowi osobnem sprawozdaniem Wydziału krajowego, tudzież sprawozdaniem Komisyi, do której to przedłożenie przez Wysoki Sejm odesłanem zostało.

Przechodząc do poszczególnych preliminarzy, przedstawia Komisya te pozycye, które uznała za stósowne obniżyć, wykreślić lub do dochodów wprowadzić.

Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

W Rubr. I. poz. 3. dodatek osobisty 200 zł. dla adjunkta pana Manasterskiego skreśla się, albowiem już w roku zeszłym ta pozycya o taką samą kwotę podwyższoną została i w tej wysokości na r. 1892 utrzymaną zostaje.

W tej samej rubr. poz. 6. 1.440 zł. wykreśla się w myśl dodatkowego sprawozdania Wydziału krajowego.

W Rubr. IV. w wydatkach zwyczajnych poz. 35. i 43. skreśla się 230 zł. z tych samych powodów co w r. zeszłym, tudzież na podstawie wynikłości ostatnich zamknięć;

w wydatkach nadzwyczajnych zaś skreśla się poz. 34. *a.* i *b.*, albowiem w nowym internacie będą piwnice, a druga lodownia jest zbyteczną.

W Rubr. V. w wydatkach zwyczajnych poz. 49. i poz. 51. skreśla się 150 zł., zostawiając te pozycye w tej wysokości, jak były w r. 1890 uchwalone;

zaś w wydatkach nadzwyczajnych skreśla się poz. 46—210 zł., którą Komisya uważa za zbyteczną, tudzież poz. 52—370 zł. jako niestósownie przy wydatkach szkoły preliminowaną. Pozycya ta znajduje swoje pokrycie przy preliminarzu folwarku.

W Dochodach zaś winien preliminarz w Rubr. III. być podniesiony o kwotę 2.180 zł., a to na podstawie, że w r. 1892 co najmniej 50-ciu uczniów do wyższej szkoły w Dublanach do wpisu zgłosić się powinno.

Reasumując powyższe wywody, okazuje się, że wnioski Komisyi budżetowej obniżają preliminarz tej szkoły o 3.520 zł i podwyższają dochody o 2.180 zł., a mimo to rezultat niedoboru jest większy, gdyż nadzwyczajne wydatki obciążają preliminarz kwotą 10.890 zł. Tym sposobem przedstawiają się ogólne **Wydatki** w kwocie . . 51.161 zł.

Dochody „ „ . . 17.463 „

niedobór do pokrycia na r. 1892 . 33.698 zł.

który w poszczególnych cyfrach poniżej wymienionych, Komisya Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia zaleca:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace profesorów i docentów.**			
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor, płaca 2.360 zł. dodatki pięcioletnie 400 zł.	2.760		
	2	Pięciu profesorów fachowych, płaca po 1.440 zł. dodatki pięcioletnie dla dwóch po 600 zł., dla jednego 400 zł.	8.800		
	3	Dwóch adjunktów, płaca po 800 zł., dodatek osobisty dla jednego 200 zł	1 800		
	4	Asystent z obowiązkiem dodatkowych wykładów zoologii, płaca 600 zł., remuneracya 540 zł. .	1.140		
	5	Dwóch asystentów, płaca po 600 zł. . . .	1.200		
	6	Docent ekonomii	1.080		
	7	„ fizyki	800		
	8	„ weterynaryi	480		
	9	„ leśnictwa	240		
	10	„ ustaw rolnych	360		
	11	„ ogrodnictwa	200		
	12	„ melioracyi	240		
	13	„ fizyologii zwierząt domowych . . .	540		
	14	„ historyi i literatury polskiej . . .	600		
	15	„ hodowli ryb i gospodarstwa stawowego .	200		
		Suma rubryki I. .	20.440	—	20.440
		Do przeniesienia .	20.440	—	20.440

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	20.440	—	20.440
II.		**Inne płace.**			
	16	Lekarz zakładowy	400		
	17	Dr. Skałkowski Władysław emerytowany lekarz zakładowy	200		
	18	Auowa Berta wdowa po profesorze, dożywocie .	300		
	19	Kahane Aleksandra wdowa po profesorze, dożywocie	600		
	20	Kapelan	300		
	21	Kasyer, zarazem rachmistrz; płaca 600 zł., i pierwsze pięciolecie 50 zł.	650		
	22	Pisarz dyrekcyi	480		
	23	Remuneracya dla pomocnika w bibliotece . .	100		
		Suma rybryki II. .	3.030	—	3.030
III.		**Zasługi.**			
	24	Sługa szkolny, oraz ubranie dla tegoż . . .	290		
	25	Dwóch stróżów domowych	420		
	26	Preparator i usługa dla uczniów w laboratoryach .	1.200	50	
	27	Pasiecznik i dozorca pola doświadczalnego . .	180		
	28	Mudryk Wiktorya, wdowa po dozorcy . . .	50		
		Suma rubryki III. .	2.140	50	2.190
IV.		**Koszta administracyjne.**			
	29	Zarząd:			
		a) potrzeby kancelaryjne . . 100 zł.			
		b) druki i inseraty . . . 100 „			
		c) portorya i posyłki . . . 100 „			
		d) koszta podróży dyrekcyi . . 200 „	500		
	30	Opał	1.050		
	31	Oświdtlenie	300		
	32	*a)* Utrzymanie budynków i ogrodzeń . .	1.500		
		b) Na budowę domu dla profesorów (w zamian nie zrealizowanych w r. 1891 obligów propinacyjnych)	—	5.290	
	33	Na restauracyę kaplicy	—	600	
	34	Utrzymanie dziedzińca	100		
	35	Ubezpieczenie budynków	400		
	36	Najem pomieszkań:			
		a) dla kasyera . . . 180 zł.			
		b) „ dwóch asystentów . . 192 „			
		c) „ sługi szkolnego . . 40 „	412		
	37	Płaca kominiarza	100		
	38	Sprzęty i ruchomości:			
		a) utrzymanie	120		
		b) uzupełnienie nowych	—	100	
		Do przeniesienia . .	4.482 25.610	5.990 50	— 25.660

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
IV.		Z przeniesienia . .	25.610 4.482	50 5.990	25.660
	39	Koszta przewozu prelegentów	1.400		
	40	„ lustracyi zakładu	100		
	41	„ nabożeństwa	50		
	42	Apteka i rozmaite inne	100		
		Suma rubryki IV. .	6.132	5.990	12.122
V.		**Potrzeby naukowe.**			
	43	Eksperymenta przy wykładach:			
		a) dla profesora rolnictwa . . . 50 zł.			
		b) „ „ hodowli zwierząt . . 50 „			
		c) „ „ anatomii i fizyologii . 25 „			
		d) „ „ weterynaryi . . . 25 „			
		e) „ „ botaniki . . . 25 „			
		f) „ „ chemii rolniczej . . 50 „			
		g) „ „ [illegible] . . 20 „			
		h) „ „ fizyki . . . . 20 „			
		i) „ „ miernictwa . . . 15 „	300		
	44	Zbiory i muzea, utrzymanie i uzupełnienie:			
		zwycz. nadzwycz.			
		a) zbioru rolniczego . . 50 zł. — zł.			
		b) „ hodowlanego . . 60 „ — „			
		c) „ fizykalnego . . 150 „ 280 „			
		d) „ botanicznego . . 75 „ — „			
		e) „ zoologicznego . . 150 „ 200 „			
		f) „ mechanicznego . 300 „ — „			
		g) „ mineralogicznego . 40 „ — „			
		h) „ technologicznego . 60 „ — „			
		i) „ okazów leśnych . 10 „ — „			
		k) „ „ ogrodniczych 10 „ — „			
		l) „ „ weterynaryjnych 25 „ — „			
		m) „ instrumentów miernicz. 10 „ — „			
		n) „ modeli do budownictwa 50 „ — „			
		o) „ okazów do geogr. fizycz. 10 „ — „			
		p) „ „ melioracyjnych 10 „ — „	1 010	480	
	45	Laboratorya:			
		a) laboratoryum rolnicze . . . 225 zł.			
		α) na bibliotekę podręczną . . 60 „			
		b) laboratoryum chemiczne . . 600 „			
		β) na bibliotekę podręczną . . 60 „			
		c) laboratoryum roślinno-fizyologiczne 250 „			
		γ) na bibliotekę podręczną . . 60 „			
		d) laboratoryum zootomiczne . . 200 „			
		δ) na bibliotekę podręczną . . 60 „	1.515	—	
		Do przeniesienia . .	2.825 31.742	480 6.040	37.732

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
V.		Z przeniesienia .	31.742 2.825	6.040 480	37.782
	46	Biblioteka i czytelnia:			
		a) na przykupno dzieł . . . 500 zł.			
		b) „ oprawę książek . . . 50 „			
		c) „ czasopisma . . . . 450 „	1.000		
	47	Utrzymanie pola doświadczalnego . . .	350		
	48	Wycieczki naukowe z uczniami	500		
	49	Utrzymanie pasieki	30		
	50	Ogród:			
		a) płaca ogrodnika . . . 600 zł.			
		b) utrzymanie ogrodu . . . 400 „			
		c) druk katalogu . . . . 25 „	1.025		
	51	Wynagrodzenie dla folwarku dublańskiego za straty ponoszone w skutek zastosowania stanu inwentarza do potrzeb szkoły	1.000		
		Suma rubryki V. .	6.730	480	7.210
VI.		**Podatki i opłaty.**			
	52	Podatek gruntowy i domowy	66		
	53	Odsetki od pożyczki hipotecznej w kapitale 24.500 zł. na budowę gorzelni	1.103		
		Suma rubryki VI. .	1.169	—	1.169
VII.		**Budowa internatu.**			
	54	Na rozpoczęcie budowy z chwilą, gdy subwencya rządowa zapewnioną zostanie (do dyspozycyi Wydziału krajowego)	—	5.000	5.000
		Suma wydatków .	**39.641**	**11.520**	**51.161**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** . . .	7.500	—	7.500
II.	2	**Subwencya z funduszu kultury krajowej** . .	3.433	—	3.433
III.		**Opłaty od uczniów.**			
	3	Wpisowe od 50 uczniów po 5 zł. . . .	250		
	4	Czesne od 50 uczniów po 100 zł. . . .	5.000		
	5	Opłaty za ćwiczenia w laboratoryach . . .	200		
	6	Na bibliotekę od 50 uczniów po 4 zł. . . .	200		
	7	Na usługę	300		
		Suma rubryki III. .	5.950	—	5.950
IV.	8	**Dochód z pasieki**	230	—	230
V.	9	**Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego i ogrodu**	250	—	250
VI.	10	**Odsetki z legatu śp. Karola Skibińskiego** (od kapitału 2 000 zł.)	100	—	100
VII.	11*a*	**Ze sprzedaży obligów indemnizacyi i propinacyi**	—	—	
	11*b*	**Zaciągnąć się mająca pożyczka hipoteczna na pokrycie kosztów budowy gorzelni** . .	—	—	
		Suma dochodów .	**17.463**	—	**17.463**
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	**51.161**
		okazuje się **niedobór** . .	—	—	**33.698**

Szkoła parobków i dozorców gospodarskich w Dublanach.

W Rubr. I. poz. 2, skreśla się 200 zł. i poz. 5, zł. 60, zatrzymując wysokość cyfr zgodnie z budżetem na rok 1891 uchwalonym.

Wszystkie inne pozycye przyjmuje komisya zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego i wnosi: Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Wydatki szkoły parobków	13.019 zł.
Dochody „ „	2 988 „
Niedobór do pokrycia na r. 1892 . .	10.031 zł.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	*a)* Nauczyciel fachowy	—		
		b) Zastępstwo nauczyciela fachowego . .	—	1.375	
	2	Dwóch nauczycieli pomocniczych, płaca 600 zł. i 500 zł., dodatek osobisty dla jednego 200 zł. i dodatek pięcioletni dla jednego 100 zł. . .	1.400		
	3	Docent weterynaryi	150		
	4	Katecheta	200		
	5	Instruktor robót ręcznych	540		
		Suma rubryki I. .	2.290	1.375	3.665
II.		**Koszta administracyjne.**			
	6	Zarząd:			
		a) remuneracya dyrektora . . 400 zł.			
		b) potrzeby kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . . . 100 „	500		
	7	Opał i oświetlenie	240		
	8	*a)* Utrzymanie budynku szkolnego i ruchomości, ubezpieczeuie i kominiarz . .	300		
		b) naprawa dachu	—	200	
	9	Koszta nabożeństwa obrządku gr. kat. . .	300		
		Suma rubryki II. .	1.340	200	1.540
		Do przeniesienia . .	3.630	1 575	5.205

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczegolnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia . .	3.630	1.575	5.205
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	10	Stołowanie 36 uczniów po 144 zł. . . .	5.184		
	11	Odzież, pościel i pranie 36 uczniów po 60 zł. .	2.160		
		Suma rubryki III. .	7 344	—	7.344
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	12	Zaprzęgi do demonstracyi	80		
	13	Przybory do pisania i nauki uczniów . . .	120		
	14	Przykupno zwierząt do sekcyj	30		
	15	„ modeli, machin i narzędzi . . .	200		
		Suma rubryki IV. .	430	—	430
V.	16	**Kurs ćwiczeń** dla szkolnej straży pożarnej . .	40	—	40
		Suma wydatków .	11.444	1.575	13.019

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** . . .	1.500	—	1.500
II.		**Opłaty i datki.**			
	2	Opłaty na utrzymanie uczniów	480		
	3	Datki Rad powiatowych, Towarzystw gospodarczych i innych , ...	360		
		Suma rubryki II. .	840	—	840
III.	4	**Zarobek 36 uczniów** po 18 zł.	648	—	648
		Suma dochodów .	**2.988**	—	**2.988**
		W porównaniu z wydatkami	—	—	**13.019**
		okazuje się **niedobór** .	—	—	**10.031**

Folwark w Dublanach.

W Rubr. I. poz. 5 obniża się o 500 zł.., gdyż wobec tego, że obecnie wywary z gorżelni są tańszym nabytkiem karmy dla inwentarza, gospodarstwo mniej na zakupno makuchów, kiełków itd. wydawać winno.

W tej samej Rubr. poz. 8. wstawia się 3.000 zł. na budowę szpichlerza jako wydatek niezbędny.

W dochodach zaś skreśla się w Rubryce I. poz. 3cią 370 zł. jako nie właściwie tu w prowadzoną, natomiast wstawia sie w Rub. III. poz. 6tą procent z obligów propinacyjnych nie sprzedanych 230 zł.

Inne wszystkie pozycye są zgodne z wnioskami Wydziału krajowego a komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Wydatki folw. w Dublanach	17.670 zł.
Dochody „ „ „	17.415 zł.
Niedobór do pokrycia na r. 1892 .	255 zł.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**			
	1	Płace i zasługi wraz z wynagrodzeniem administratora i częścią płacy kasyera 200 zł. .	1.800		
	2	Najem robotnika	3.500		
	3	Dokupno i zmiana nasienia	300		
	4	„ nawozów dopełniających . . .	400		
	5	„ karmy (owsa, makuchów, kiełków itd.) .	2.000		
	6	Zakupno barana cienkowełnistego, 5 - 6 matek i barana rasy Colswalda	—	370	
	7	Zastąpienie zużytych koni i uprzęży, oraz powiększenie stanu koni	400		
	8	a) Utrzymanie budynków i ogrodzeń . . .	150		
		b) Na budowę spichlerza	—	3.000	
	9	Utrzymanie i naprawa maszyn i narzędzi, oraz kucie koni	350		
	10	Utrzymanie rowów i dróg	50		
	11	Wywóz stawarki i urządzenie stawów . .	—	100	
	12	Melioracye łąk	—	300	
		Do przeniesienia .	8.950	3.770	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczegolnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	8.950	3.770	
	13	Drenowanie pól	—	400	
	14	Zabezpieczenie od pożaru i zarazy . . .	300		
	15	Kuchnia folwarczna	200		
	16	Koszta kancelaryjne	25		
	17	Światło i smarowidło	50		
	18	Kultura lasu i plantacye nieużytków . . .	50		
	19	Rogatki, posyłki i jazdy w interesach folwarku .	100		
		Suma rubryki I. .	9.675	4.170	13.845
II.	20	**Cegielnia**	500	—	500
III.		**Podatki i opłaty.**			
	21	Podatek gruntowy i domowy	582		
	22	Należytość od przeniesienia własności folwarku, ósma rata	268		
	23	Należytość konkurencyjna na budowę cerkwi w Malechowie	—	—	
		Suma rubryki III. .	850	—	850
IV.		**Spłata kapitałów i odsetków dłużnych.**			
	24	Bankowi krajowemu we Lwowie: umorzenie pożyczki 16.500 zł. 1. i 2. rata kapitału wraz z odsetkami	825		
	25	Renta c. k. galic. Towarzystwu gospodarczemu .	1.600		
		Suma rubryki IV. .	2.425	—	2 425
V.	26	**Rozmaite nieprzewidziane**	50	—	50
		Suma wydatków .	**13.500**	**4.170**	**17.670**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.		**Dochody z gospodarstwa.**			
	1	a) Ze sprzedaży ziemiopłodów . 8.300 zł. b) Za owies i siano dostarcz. szkołom 600 „	8.900		
	2	Z wynajętych łąk			
	3	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych. . . .	1.000		
		a) Krowiarnia:			
		α) mleko . 4.000 zł.			
		β) przychowek 400 „ zwycz. nadzwycz.			
		γ) braki i opasy 600 „ 5.000 zł. — zł.			
		b) Nierogacizna . . 120 „ — „			
		c) Owce . . . . . 60 „ — „			
		d) Ryczałt od szkół rolniczych za straty, wynikające z zastosowania inwentarza do potrzeb szkół . . 1.000 „ — „	6.180		
	4	Z lasu i stawów	280		
		Suma rubryki I. .	16.360		16.360
II.	5	**Z cegielni**	600	—	600
III.		**Z dzierżaw.**			
	6	Z obligów propinacyjnych	230		
	7	Czynsz z karczmy i dodanych gruntów . .	150		
	8	Z polowania	25		
		Suma rubryki III. .	405	—	405
IV.	9	**Rozmaite nieprzewidziane**	50	—	50
		Suma dochodów .	**17.415**	—	**17.415**
		W porównaniu z wydatkami	—	—	**17.670**
		okazuje się **niedobór**	—	—	**255**

Szkoła gorzelnicza w Dublanach.

Wydział krajowy preliminuje dla szkoły gorzelniczej w Dublanach na rok 1892 zł. 6.310 a w porównaniu do kwoty 2.760 zł. na rok 1891 uchwalonej o 3.550 zł. więcej.

Wzrost ten wydatków motywuje Wydział krajowy potrzebą pomnożenia kilku posad docentów przy tej szkole, dalej urządzeniem laboratoryum a ostatecznie przypuszczalną stratą przy przedsiębiorstwie gorzelnianem.

Jakkolwiek komisya świadomą jest, że gorzelnia w Dublanach nie jest przedsiębiorstwem na zysk obliczonem, lecz ma zachować charakter zastosowany do potrzeb szkoły — to jednak można stanowczo twierdzić, że skoro fundusz krajowy postawił budynek wraz z całem wewnętrznem urządzeniem, opłaca gorzelnika i pewne drobne koszta administracyjne, a daje opał z torfiarni po cenach produkcyi — gorzelnia ta ma wyjątkowo dobre warunki bytu i strata stanowczo jest wykluczona. Zysków i procentów od tak znacznego zakładowego kapitału fundusz krajowy się nie spodziewa, ale za to w normalnych warunkach i przy dość korzystnych widokach cen spirytusu, strata na rok 1892 nie może być przypuszczalną i dlatego komisya w Rubr. III. poz. 12 zł. 2.000 z preliminarza wykreśla.

W tej samej Rubryce wykreśla się poz. 8, zł. 60 na czasopisma, tudzież poz. 10 500 zł. na urządzenie osobnego laboratoryum i poz. 11, zł. 150 na wycieczki z uczniami. Z laboratoryum korzystają bowiem uczniowie o ile tego potrzeba wymaga w lokalach szkoły rolniczej, a co do wycieczek to stanowczo twierdzić można. że wzorowa gorzelnia w Dublanach (jeżeli nią jest rzeczywiście) nie potrzebuje dla swej szkoły szukać innych gorzelń okolicznych dla demonstracyi praktycznej.

Jeszcze omówić należy Rubrykę I. wydatków tj. płace nauczycieli.

Wydział krajowy preliminuje w tej rubryce oprócz posady kierownika gorzelni z płacą 1.600 zł., cały szereg, bo aż ośm pozycyi płac docentów. Zważywszy, że i kierownik szkoły jakiejś nauki udzielać winien, sądzi komisya, że tę liczbę posad zmniejszyć i ograniczyć trzeba. Nie chcąc jednak stałemi cyframi krępować planu nauki przez Wydział krajowy ułożyć się mającego, wstawia się na r. 1892 kwotę ryczałtową 2.600 zł. na pokrycie całej Rubryki pierwszej, która i tak będzie o 225 zł. wyższą od uchwalonej w tej rubryce pozycyi na r. 1891.

W Rubryce II. skreśla się 4 poz. 100 zł. dla kasyera jako zbyteczną.

Inne wszystkie pozycye są zgodne z wnioskami Wydziału krajowego a komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Wydatki szkoły gorzelnianej w Dublanach	3.120 zł.
Dochody „ „ „ „	1.800 „
Niedobór do pokrycia w 1892 r. .	1.320 zł.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Kierownik szkoły, zarazem kierownik gorzelni zakładowej			
	2	Wynagrodzenia docentów	2.560		
		Suma rubryki I.	2.600	—	2.600
II.		**Koszta administracyjne.**			
	3	Druki, inseraty, portorya i t. d.	30		
	4	Koszta przewozu prelegentów	60		
		Suma rubryki II.	90	—	90
III.		**Potrzeby naukowe.**			
	5	Szkole rolniczej za użycie laboratoryum	80		
	6	Przyrządy gorzelnicze laboratoryjne	50		
		Suma rubryki III.	130	—	130
IV.	7	**Zapomogi dla uczniów**	300	—	300
V.	8	**Rozmaite drobne**	—	—	—
		Suma wydatków	**3.120**	—	**3 120**
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	1.500	—	1.500
II.	2	**Opłaty od uczniów**	300	—	300
		Suma dochodów	**1.800**	—	**1.800**
		W porównaniu z wydatkami	—	—	**3.120**
		okazuje się **niedobór**	—	—	**1.320**

Zastępca przewodniczącego:
Stan. Badeni.

Sprawozdawca:
Stan. Jędrzejowicz.

Budżet krajowy na rok 1892.

(Rubr. XV. poz. 196 i 197 wyd. i rubr. IX. poz. 36 i 37 doch.)

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu średniej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie na rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Przedłożony Wysokiemu Sejmowi preliminarz szkoły rolniczej w Czernichowie jest niemal wierną kopią uchwalonego na rok 1891 budżetu tej szkoły, a drobne zmiany, które komisya w wydatkach wprowadza, polegają na ścisłem zbadaniu istotnych potrzeb w stosunku do wzrastającej liczby uczniów i obecnych wymogów.

Na tem miejscu zaznaczyć wypada, że pomyślny zwrot w stosunkach tej szkoły spowodowany zmianami przeprowadzonemi w ciągu ostatnich lat, przyczynił się wiele do rozwoju szkoły i sprawił, że obecnie liczba zgłaszających się do zakładu kandydatów, przewyższa o wiele ilość miejsc wolnych, tak że już teraz o rozszerzeniu budynków mieszkalnych stanowczo pomyśleć trzeba. Na ten cel już pewne potrzebne materyały w cegle i drzewie przygotowane zostały, a projekt przez Wydział krajowy wypracowany, zaś przez komisyę gospodarstwa krajowego zmodyfikowany, nie obciąża bezpośrednio budżetu krajowego i dla-, tego niniejszem sprawozdaniem nie potrzebuje być omawiany.

Wydatki szkoły Czernichowskiej w rubr. od I. do V. włącznie, oblicza Wydział krajowy na kwotę 49.105 zł., dochody zaś na 26.450 zł. a niedobór do pokrycia z funduszu krajowego na r. 1892 = 22.655 zł.

Zaś podług wniosku komisyi stosownie do poniżej zestawionych zmian uczyniłyby wydatki 48.745 zł., zaś dochody 28.250 zł. a niedobór do pokrycia 20.495 zł. czyli o 2.160 zł. od preliminarza Wydziału krajowego niższy.

Komisya wnosi: Wysoki sejm uchwalić raczy wydatki i dochody szkoły Czernichowskiej jak następuje:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel fachowy, zarazem dyrektor, płaca 1.700 zł., dodatek aktywalny 360 zł., dodatek osobisty 500 zł.	2.560		
	2	5 nauczycieli fachowych do nauk zawodowych: trzech z płacą po 1.440 zł., dwóch z płacą po 1.240 zł, dodatek osobisty dla jednego 200 zł., i dodatek pięcioletni dla jednego 200 zł. .	7.200		
	3	2 nauczycieli fachowych do nauk zasadniczych po 1.240 zł, dodatek pięcioletni dla jednego 200 zł. i remuneracya za dodatkową pracę w laboratoryum z powodu powiększonej liczby uczniów 240 zł.	2.920		
	4	Nauczyciel do nauk ogólnie kształcących . .	1.240		
	5	Kapelan i katecheta (płaca 800 zł., wikt, opał i światło 250 zł.)	1.050		
	6	Docent weterynaryi i anatomii z fizyologią zwierząt	800		
	7	Docent leśnictwa	400		
	8	Docent sadownictwa i warzywnictwa, oraz chmielarstwa i uprawy wikli	100		
	9	Instruktor do robót praktycznych . . .	100		
	10	Prefekt internatu i nauczyciel gimnastyki (płaca 800 zł., wikt opał i światło 250 zł.) . .	1.050		
		Suma rubryki I. .	17.420	—	17.420
II.		**Inne płace i zasługi.**			
	11	Kasyer, zarazem magazynier	800		
	12	Pisarz dyrekcyi	500		
	13	Służba zakładowa: płaca wikt *a)* sługa szkolny . 150 zł. 100 zł. 250 zł. *b)* „ przy laboratoryum chemicz. 150 „ 100 „ 250 „ *c)* „ przy muzeach 50 „ 100 „ 150 „ *d)* stróż domowy . 80 „ 100 „ 180 „ *e)* „ nocny i podwórzowy . . 100 „ 100 „ 200 „	1.030		
		Suma rubryki II. .	2.330	—	2.330
		Do przeniesienia .	19.750	—	19.750

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	19.750	—	19.750
III.		**Koszta administracyjne.**			
	14	Zarząd:			
			zwycz.	nadzwycz.	
		a) pomoc kancelaryjna dla Kuratoryi szkoły . . .	400 zł.	— zł.	
		b) potrzeby kancelaryjne szkoły	100 „	— „	
		c) druki i inseraty . . .	100 „	— „	
		d) portorya i przesyłki . .	100 „	— „	
		e) koszta podróży w interesach zakładu	450 „	— „	
		f) koszta przewozu docentów zamiejscowych . . .	200 „	— „	1.350
	15	Opał			400
	16	Oświetlenie			340
	17	Utrzymanie budynków i ogrodzeń . . .			800 1.000
	18	Zabezpieczenie budynków i zbiorów . . .			200
	19	Najem pomieszkań dla funkcyonaryuszów szkoły .			600
	20	Płaca komiuiarza			100
	21	Sprzęty i ruchmości			100 100
	22	Koszta lustracyi zakładu			200
	23	„ nabożeństwa			70
	24	Lekarz (500 zł.) i apteka (100 zł.) . . .			600
	25	Dowóz wody do zakladu (ostatni rok) . . .			250
	26	Utrzymanie dziedzińca i rozmaite nieprzewidziane			150
		Suma rubryki III. .			5.160 1.100 6 260
IV.		**Utrzymanie uczniów.**			
	27	Żywność (65 uczniów po 190 zł) . . .			12.350
	28	Opał do kuchni			400
		Do przeniesienia .	12.750 24.910	— 1.100	26.010

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
IV.		Z przeniesienia .	21 910 12.750	1.100	26.010
	29	Służba: *a*) dwóch chłopców do usługi uczniów płaca 50 zł., wikt 180 zł.) . . . 230 zł. *b*) usługa uczniów w ogóle . . 350 „ *c*) służba kuchenna (płaca i wikt) . 1020 „	1.600		
	30	Sprzęty: zwycz. nadzwycz. *a*) do sal sypialnych, infirmeryi 100 zł. 400 zł. *b*) do kuchni i naczynia stołowe 80 „ 150 „	180	550	
	31	Odzież (65 uczniów po 50 zł.)	3.250		
	32	Pościel	150	300	
	33	Pranie bielizny i pościeli	300		
		Suma rubryki IV. .	18.230	850	19.080
V.		**Potrzeby naukowe.**			
	34	Eksperymenta przy wykładach: *a*) dla nauczyciela rolnictwa . . 25 zł. *b*) „ „ hodowli zwierząt . 20 „ *c*) „ „ zootomii . . 25 „ *d*) „ „ weterynaryi . . 30 „ *e*) „ „ botaniki . . 20 „ *f*) „ „ fizyki . . . 25 „ *g*) „ „ miernictwa . . 20 „	165		
		Do przeniesienia .	165 43 140	— 1.950	45.090

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote austryackie		
V.		Z przeniesienia .		43.140	1.950	45.090
				165		
	35	Zbiory i muzea:				
		a) zbiór rolniczy	100 zł.			
		b) „ hodowlany . . .	100 „			
		c) „ fizykalny	100 „			
		d) „ geograficzny . . .	50 „			
		e) „ botaniczny . . .	50 „			
		f) „ zoologiczny . . .	50 „			
		g) „ mechaniczny . . .	50 „			
		h) „ mineralogiczny . .	20 „			
		i) „ technologiczny . .	50 „			
		k) „ okazów leśnych . .	30 „			
		l) „ „ weterynaryjnych .	30 „			
		m) „ narzędzi rolniczych .	100 „			
		n) „ przyrządów mierniczych .	50 „			
		o) „ modeli do budownictwa .	50 „			
		p) stacya meteorologiczna . .	20 „	850		
	36	Laboratorya		590		
	37	Biblioteka i czytelnia:				
		a) przykupno dzieł . . .	300 złr.			
		b) oprawa książek . . .	50 „			
		c) czasopisma	100 „	450		
	38	Ogród pomologiczny i warzywny:				
		a) płaca ogrodnika (500 złr.) pięciolecie (50 złr.)	550 złr.			
		b) pomocnik ogrodnika (płaca 150 zł. wikt 80 złr.)	230 „			
		c) utrzymanie i uzupełnienie ogrodów	400 „	1.180		
	39	Ogród botaniczny		100		
	40	Utrzymanie pola doświadczalnego . . .		20		
	41	Wycieczki naukowe		300		
		Suma rubryki V. .		3 655		3.655
		Suma wydatków .		**46.795**	**1.950**	**48.745**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu państwa** .	5.000	—	5.000
II.		**Opłaty od uczniów.**			
	2	Opłaty na utrzymanie od 65 uczniów po 280 złr.	18.200		
	3	Czesne od 65 uczniow po 50 złr. . . .	3.250		
	4	Na usługę od 65 uczniów po 10 złr. . . .	650		
		Suma rubryki II. .	22.100	—	22.100
III.	5	**Dochód z gospodarstwa i spiżarni** . .	150	—	150
IV.	6	**Sprzedaż płodów z ogrodów i pola doświadczalnego**	1.000	—	1.000
		Suma dochodów .	**28.250**	—	**28.250**
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	**48.745**
		okazuje się **niedobór** .	—	—	**20.495**

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu folwarku w Czernichowie na r. 1892.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy preliminuje wydatki zwyczajne tego folwarku na 7.669 zł., nadzwyczajne na 3 445 zł. a w porównaniu z uchwałami na r. 1891 o zł. 836 mniejsze, dochody zaś oblicza na 13 492 zł. czyli od uchwalonych na r. 1891 o 1.120 zł. wyższe. Komisya budżetowa w porozumieniu z komisyą gospodarstwa krajowego wnosi wykreślenie w rubr. I. poz. 7. kwoty preliminowanej na rekonstrakcyę stodoły zł. 1750 na podstawie, że przebudowania tej stodoły nie jest na razie konieczne — natomiast wstawia się do niniejszego preliminarza w tej samej rubryce poz. 9. b) kwotę 2.000 zł. na uzupełnienie i przeistoczenie obory która jest rzeczywiście tak dla szkoły jek i dla folwarku nieodpowiednia.

Oprócz tej zmiany wszystkie inne pozycye są zgodne z wnioskami Wydziału krajowego a w zestawieniu budżet folwarku przedstawia się jak następuje:

Wydatki folwarku w Czernichowie	11.364 zł.
Dochody „ „ „	13 492 „
Okazuje się przeto nadwyżka dochodu .	2.128 zł.

Reasumując Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Wydatki i dochody folwarku w Czernichowie jak następuje:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**			
	1	Płace i zasługi:			
		a) ekonom (płaca, wikt, mieszkanie i opał 500 zł.			
		b) służba folwarczna (płaca i ordynarya) 1.170 „	1.670		
	2	Najem robotnika:			
		a) do gospodarstwa folwarcznego . 600 zł.			
		b) do chmielarni:			
		1) dodatek zawiadującemu chmielarnią 50 zł.			
		2) utrzymanie i roboty przy chmielarni 150 „	800		
	3	Dokupno i zmiana nasienia	250		
	4	„ nawozów dopełniających . . .	—	250	
	5	Dokupno słomy i karmy	500		
	6	*a)* dokupno inwentarza	150		
		b) naprawa uprzęży	—	70	
	7	*a)* utrzymanie budynków	50	150	
		b) uzupełnienie i przeistoczenie obory .	—	2.000	
	8	Naprawa narzędzi i sprzętów	100		
	9	Dokupno maszyn i narzędzi	150	200	
	10	Utrzymanie rowów	100		
	11	Zabezpiecznnie od pożaru i gradobicia . .	90		
	12	Koszta kancelaryjne	20		
	13	Światło i smarowidło	30		
		Suma rubryki I. .	3.910	2.670	6.580
		Do przeniesienia .	3.910	2.670	6.580

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczegolnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	3.910	2.670	6.580
II.		**Las i plantacya wikla.**			
	14	Służba, roboty i zalesienie	680	300	
	15	Wikle i ogrodnik, utrzymanie i uzupełnienie plantacyi	400	450	
		Suma rubryki II. .	1.080	750	1.830
III.	16	**Wydatki na piec wapienny**	50	150	200
IV.	17	**Wydatki na cegielnię**	1.050	—	1.050
V.		**Wydatki na przewóz.**			
	18	Naprawa dwóch łodzi ratunkowych . . .	30		
	19	Sprawienie nowego promu	—	—	
		Suma rubryki V. .	30	—	30
VI.	20	**Ufrzymanie brzegów Wisły**	170	—	170
VII.		**Podatki i opłaty.**			
	21	Podatek gruntowy i domowy	275		
	22	„ dochodowy z promu	32		
	23	„ „ i zarobkowy od palenia wapna	86		
	24	„ „ „ od wyrobu cegły	11		
	25	Opłata na utrzymanie dróg powiatowych, gminnych i własnych	75	50	
	26	Składka na szkołę ludową	50	75	
		Suma rubryki VII. .	529	125	654
VIII		**Spłata kapitałów i odsetek dłużnych.**			
	27	Spłata wraz odsetkami długu hipotecznego w kwocie 12.000 zł.	600	—	600
IX.	28	**Fundusz dyspozycyjny dla Dyrektora** . .	200	—	200
X.	29	**Rozmaite nieprzewidziane**	50	—	50
—	—	Na wykupno dwóch zagród włościańskich . .	—	—	—
		Suma wydatków .	**7.669**	**3.695**	**11.364**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote austryackie		
		Dochody.				
I.		**Z gospodarstwa.**				
	1	Ze sprzedaży płodów rolnych i chmielarni		1.200		
	2	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych				
		a) krowiarnia	2.000 zł.			
		b) nierogacizna	800 „			
		c) owczarnia	100 „	2 900		
	3	Z wynajętych ról i pastwisk		340		
	4	Czynsz z kuźni		40		
	5	Za wynajęte konie		500		
	6	Za nawóz stajenny do ogrodów		60		
		Suma rubryki I.		5.040	—	5 040
II.		**Z lasu i wikla.**				
	7	Ze sprzedaży drzewa opałowego i budulcowego		1.120		
	8	Z wikla i trawy wśród wikla		2.070		
		Suma rubryki II.		3.190	—	3.190
III.	9	**Z rybołowstwa**		100	—	100
IV.	10	**Z pieca wapiennego**		850	—	850
V.	11	**Z cegielni**		3.000	—	3.000
VI.	12	**Z dzierżaw:**				
		a) z bud jarmarcznych	50 zł.			
		b) z promu na Wiśle	— „			
		c) z budynków propinacyjnych	150 „	200	—	200
VII.		**Odsetki od kapitałów.**				
	13	Z obligów propinacyjnych (4% od kapitału 23.300 zł.		932	—	932
VIII		**Lądowe i olborne.**				
	14	Z lądowego		30		
	15	Olborne za łamanie kamienia		100		
		Suma rubryki VIII.		130	—	130
IX.	16	**Rozmaite nieprzewidziane**		50	—	50
		Suma dochodów		**13.492**	—	**13.492**
		W porównaniu z wydatkami		—	—	11.364
		okazuje się **nadwyżka dochodów**		—	—	**2.128**

Zast. przewodn.:
Stan. Badeni.

Sprawozdawca:
Jędrzejowicz.

Budżet krajowy na rok 1892.

(Rubr. XV. poz. 198—200 wydatków, Rubr. X. poz. 38—40 dochodów.)

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu szkół niższych rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach na rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Przedłożony przez Wydział krajowy preliminarz wydatków i dochodów niższych szkół rolniczych w porównaniu do roku przeszłego wzrasta w wydatkach pokryć się mających przez fundusz krajowy na r. 1892 o kwotę 6.369 zł. Wzrost ten zdaniem komisyi w wielu pozycyach jest usprawiedliwiony, w innych zaś jak n. p. w kosztach administracyi nie uzasadniony

Płace nauczycieli kierowników nie są jednakowe we wszystkich szkołach i powinny być uregulowane, nie ma bowiem przyczyny, dlaczego kierownik szkoły kobiernickiej pobierać ma płacy stałej 1.300 zł. i 240 zł. dodatku aktywalnego, a kierownicy szkół w Horodence i Jagielnicy tylko po 1.200 zł i 140 zł. dodatku aktywalnego, a to tembardziej, że dotychczas szkoła w Kobiernicach miała kurs tylko dwuletni, gdy tamte szkoły miały kurs trzechletni. Słusznie więc Wydział krajowy wnosi, ażeby płace etatowe wszystkich kierowników niższych szkół rolniczych zrównać w ten sposób, iżby każdy z nich pobierał po 1.300 zł. rocznej płacy i 140 zł. dodatku aktywalnego, oprócz pięciolecia w dotychczasowej wysokości.

Uzasadnionem jest również podwyższenie płacy etatowej dla nauczycieli fachowych do wysokości 1.000 zł. z dodatkiem aktywalnym w kwocie 100 zł. rocznie i trzema dodatkami pięcioleiniemi po 100 zł, ale z tym wyraźnem zastrzeżeniem, że tak podwyższoną płacę etatową otrzymać mogą tylko ci nauczyciele, którzy po odbyciu studyów fachowych kilkuletnią praktykę gospodarską odbędą i egzamin kwalifikacyjny nauczycielski z powodzeniem złożą.

Jak już na wstępie komisya zapowiedziała, zwiększenie kosztów administracyi we wszystkich trzech szkołach przez wstawienie nowej pozycyi 360 zł. na pomoc kancelaryjną jest nieuzasadnione, bo czynności te nie zwiększyły się tak dalece, aby odpowiedniej dotacyi z funduszu krajowego wymagały.

Komisya budżetowa przeto pozycyę tę z preliminarzy wykreśla, jak również pozycye płac pomocnikom nauczycieli do nauk weterynaryi w Horodence 150 zł., w Jagielnicy 250 zł. i w Kobiernicy 250 zł., którzy przy szkołach zastąpieni zostaną przez nauczyciela wędrownego dla weterynaryi (Rubr. XV. poz. 225 budżetu na r. 1892.) Ta zmiana odpowiada także wnioskowi Wydziału krajowego L. 8.721 str. 5 z tą różnicą, że Wydział krajowy projektuje utworzenie posady krajowego nauczyciela weterynaryi, któryby miał obowiązek udzielania tej nauki we wszystkich niższych szkołach rolniczych, zaś komisya budżetowa doradza Wysokiemu Sejmowi posadę tę przekazać jednemu z nauczycieli wędrownych odpowiednio ukwalifikowanemu.

Na podstawie niniejszych wywodów, obniżyłby się preliminarz niższych szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach o łączną kwotę 1.010 zł. a wszelkie inne pozycye zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego; komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy wydatki i dochody niższych szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach jak następuje:

Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote austryackie		
		Wydatki.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca	1.300 zł.			
		dodatek aktywalny	140 „			
		„ pięcioletni	200 „	1.640		
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca	1.000 zł.	1.100		
		dodatek aktywalny	100 „			
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca	480 „			
		dodatek na wikt	120 „	600		
	5	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca	500 zł.			
		dodatek aktywalny	50 „	550		
	6	Katecheta obr. łac. i gr. kat.		200		
		Suma rubryki I.		4.090	—	4.090
II.		**Koszta administracyi.**				
	7	Zarząd:				
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya	100 zł.			
		b) sługa szkolny	240 „	340		
	8	Opał		500		
	9	Oświetlenie		100		
		Do przeniesienia		940 4.090	—	4.090

Liczba rubryki	Liczba pozycyj	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	4.090	4.090	4.090
	9	Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie, kominiarz	940 200	1.250	
	10	Sprzęty i ruchomości	100	75	
	11	Utrzymanie koni do posług administracyjnych .	400		
	12	Należytość rządowa od przeniesienia własności gruntów szkolnych z wymierzonych 463 zł. 75 ct. spłacalnych w 10 latach, 7 rata . .	46		
	13	Podatek od gruntu szkolnego	25		
		Suma rubryki II. .	1.711	1.325	3.036
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	14	Stołowanie }			
	15	Odzież, pościel i pranie } 32 uczniów po 150 zł. .	4.800		
	16	Lekarz, apteka i różne inne	150		
		Suma rubryki III. .	4.950	—	4.950
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	17	Przybory do nauki i pisania dla uczniów (papier, zeszyty, książki, mapy itd.) . . .	120		
	18	Środki naukowe:			
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyj i ćwiczeń praktycznych 150 zł.			
		b) biblioteka i czytelnia . . 80 „			
		c) ogród szkolny (nasiona okazów, nawozy itd.) . . . . . 20 „	250		
	19	Ogródki doświadczalne do uprawy tytoniu (w myśl uchwały W. Sejmu z dnia 11. listopada 1890)	—	400	
		Suma rubryki IV. .	370	400	770
V.		**Kursa specyalne.**			
	20	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej . .	40		
	21	„ mleczarstwa	50		
	22	„ uprawy tytoniu	60		
		Suma rubryki V. .	150	—	150
		Suma wydatków . .	**11.271**	**1.725**	**12.996**

Liczba ru bryki	Liczba po-zycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu państwa** . .	2.000	—	2.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów:**			
		a) Rada powiatowa Horodeńska, 3 stypendya po 100 złr. i 1. stypendyum 150 zł. . 450 zł.			
		b) Gmina m. Horodenki, 1. stypendyum 100 „	550	—	550
III.	3	**Dochód z ogrodu** (pola) szkolnego i z ogródka doświadczalnego tytoniowego . . .	60	—	60
IV.	4	**Zarobek 32 uczniów** po 12 zł.	384	—	384
		Suma dochodów .	**2.994**	—	**2.994**
		W porównaniu z wydatkami	—	—	12.996
		okazuje się **niedobór** .	—	—	**10.002**

Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote austryackie		
		Wydatki.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca	1.300 zł.			
		dodatek aktywalny	140 „	1.440		
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca	1 000 zł.			
		dodatek aktywalny	100 „	1.100		
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca	480 zł.			
		dodatek na wikt	120 „	600		
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych płaca	500 zł.			
		dodatek aktywalny	50 „			
		ryczałt na pomieszkanie	120 „	670		
	5	Katecheta obrz. łać. i gr katolickiego		200		
		Suma rubryki I.		4.010	—	4.010
II.		**Koszta administracyi.**				
	6	Zarząd:				
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya	100 zł.			
		b) sługa szkolny	240 zł.	340		
	7	Opał		400		
	8	Oświetlenie		100		
	9	Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie, kominiarz)		250	500	
	10	Sprzęty i ruchomości		100	100	
	11	Utrzymanie koni do posług administracyjnych		200		
	12	Czynsz dzierżawny za grunta odstąpione szkole przez skarb Jagielnicki		50		
		Suma rubryki II.		1.440	600	2.040
		Do przeniesienia		5.450	600	6.050

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia . .	5.450	600	6.050
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	14	Stołowanie			
	15	Odzież, pościel i pranie } 30 uczniów po 150 zł.	4.500		
	16	Lekarz, apteka i rozmaite inne	150		
		Suma rubryki III. .	4.650	—	4.650
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	17	Przybory do nauki i pisania dla uczniów, (książki, mapy, papier, zeszyty itp.)	120		
	18	Środki naukowe:			
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyi i ćwiczeń praktycznych 150 zł.			
		b) biblioteka i czytelnia . . 80 zł.			
		c) ogród szkolny (nasiona okazów itd.) 20 „	250	300	
	19	Ogródki doświadczalne do uprawy tytoniu w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 11. Listopada 1890.	—	200	
	20	Wycieczki z uczniami	50		
		Suma rubryki IV. .	420	500	920
V.		**Kursy specyalne.**			
	21	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej . .	40		
	22	„ mleczarstwa	50		
	23	„ uprawy i suszenia tytoniu	100		
		Suma rubryki V. .	190	—	190
		Suma wydatków .	**10.710**	**1.100**	**11.810**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** . .	2.000	—	2.000
II.		**Opłaty na utrzymanie uczniów:**			
	2	Od rady powiatowej w Borszczowie . . .	—	300	300
III.	3	**Czysty dochód** z gospodarstwa szkolnego . .	300	—	300
IV.	4	**Zarobek 30 uczniów** po 12 zł.	360	—	360
		Suma dochodów .	**2.660**	**300**	**2.960**
		W porównaniu z wydatkami .		—	**11.810**
		okazuje się **niedobór** .	-	—	**8.850**

Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
		Płace nauczycieli.			
I	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca . . . . . 1.300 zł.			
		dodatek aktywalny (140 zł.) i osobisty (100 zł.) . . . . 240 „			
		dodatek pięcioletni . . . 200 „	1.740		
	3	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca . . . . . 1.000 zł.			
		dodatek aktywalny . . . 100 „	1.100		
	2	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca . . . . 480 zł			
		dodatek na wikt . . . . 120 „	600		
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca 500 zł.			
		dodatek aktywalny . . . 50 „			
		ryczałt na pomieszkanie . . 150 „	700		
	5	Katecheta obrządku łacińskiego	150		
		Suma rubryki I. .	4.290	—	4.290
II.		**Koszta administracyi.**			
	6	Zarząd:			
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . . . . . 100 zł.			
		b) sługa szkolny . . . . 240 „	340		
	7	Opał	400		
	8	Oświetlenie	100		
	9	Utrzymanie budynków (naprawa, ubezpieczenie, kominiarz	200	1.300	
	10	Sprzęty i ruchomości	100	100	
	11	Utrzymanie koni do posług administracyjnych .	400		
	12	Czynsz dzierżawny za folwark z inwentarzem .	758		
		Suma rubryki II. .	2.298	1.400	3 698
		Do przeniesienia .	6.588	1.400	7.988

Liczba rubryki	Liczba pozycyj	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	6.588	1.400	7.988
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	14	Stołowanie			
	15	Odzież, pościel i pranie } 30 uczniów po 150 zł.	4.500		
	16	Lekarz, apteka i rozmaite inne	150		
		Suma rubryki III. .	4.650	—	4.650
IV.		**Potrzeby do nauki.**			
	17	Przybory do nauki i pisania dla uczniów (książki, papiery, zeszyty i t. d.)	120		
	18	Środki naukowe:			
		a) modele, maszyny, narzędzia, i inne przyrządy do demonstracyj i ćwiczeń praktycznych . . . . . 150 zł.			
		b) biblioteka i czytelnia . . 80 „			
		c) ogród szkolny (nasiona okazów itp.) 20 „	250	300	
	19	Wycieczki z uczniami	50		
		Suma rubryki IV. .	420	300	720
V.		**Kursy specyalne.**			
	20	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej . .	40		
	21	„ mleczarstwa	50		
		Suma rubryki V. .	90	—	90
		Suma wydatków . .	**11.748**	**1.700**	**13.448**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** . .	3.000	—	3.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów:**			
		a) Rada powiatowa Bialska . . 450 zł			
		b) „ „ Bocheńska . 140 „			
		c) „ „ Mielecka . . 100 „	690	—	690
III.	3	**Dochód z pola i ogrodu szkolnego** . . .	60	—	60
IV.	4	**Dochód z dzierżawy folwarku**	758	—	758
V.	5	**Zarobek 30 uczniów** po 12 zł.	360	—	360
		Suma dochodów .	4.868	—	4.868
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	13.448
		okazuje się **niedobór** .	—	—	8.580

Zastępca przewodniczącego:
Stan. Badeni.

Sprawozdawca:
Stan. Jędrzejowicz.

(Rubr. XV. poz. 201 wydatków — Rubr. X. poz. 41 dochodów).

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu szkoły ogrodniczej w Tarnowie na rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Wydatki tej szkoły oblicza Wydział krajowy na rok 1892:

zwyczajne	8.250 zł.
nadzwyczajne	12.200 „
Razem	20.450 zł.

Dochody zaś mają przynieść 3.350 zł., czyli okazuje się niedobór 17.100 zł. czyli w porównaniu z rokiem 1891 (4.420 zł.) o 12.680 zł. wyższy.

Niedobór ten znajduje swoje uzasadnienie w zapadłej już uchwale Wysokiego Sejmu dnia 21. Marca 1892, które opiewa:

a) Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 8.000 zł., celem postawienia budynku murowanego, przeznaczonego na pomieszkanie kierownika szkoły, kancelarye, trzy sale wykładowe i pomieszczenie zbiorów:

b) tudzież kredyt do wysokości 2.000 zł na rekonstrukcye i rozszerzenie dotychczasowego budynku;

c) Sejm ustanawia w miejsce dotychczasowych nauczycieli pomocniczych nie stałych, stałą posadę etatową nauczyciela do nauk elementarnych z płacą roczną 500 zł. dodatkiem aktywalnym 100 zł. i dodatkami pięcioletniemi 50 zł.

Komisya budżetowa mając już obecnie te pozycye tylko do zarejestrowania w rubrykę wydatków, nie może innych zmian w preliminarzu Wydziału krajowego co do tej szkoły Wysokiemu Sejmowi przedstawiać, a wykreślając jedynie z Rubr. II. poz. 10. wydatków nadzwyczajnych kwotę 200 zł. wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy wydatki i dochody szkoły ogrodniczej w Tarnowie jak następuje:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel kierownik, płaca . . 1.200 zł. dodatek aktywalny . . . 140 „ ryczałt na pomieszkanie . . 240 „	1.580		
	2	Nauczyciel fachowy pomocniczy płaca . 720 zł. dodatek aktywalny . . . 60 „	780		
	3	Nauczyciel pomocniczy do miernictwa i rysunków .	240		
	4	Nauczyciel fachowy do nauk elementarnych: płaca . . . . . 500 zł. dodatek aktywalny . . . 100 „ ryczałt na pomieszkanie . . 180 „	780		
	5	Ochmistrz i dozorca robót.	480		
	6	Kapelan i katecheta	100		
		Suma rubryki I. .	3.960	—	3.960
II.		**Koszta administracyjne.**			
	7	Zarząd: *a)* koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . . . . . 100 zł. *b)* sługa szkolny . . . . 180 „	280		
	8	Opał	120		
	9	Oświetlenie	50		
	10	Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie, kominiarz i wymurowanie nowego pawilonu) .	100	10.000	
	11	Sprzęty i ruchomości	50	200	
	—	Najem pomieszkań dla nauczycieli . . .	—	—	
		Suma rubryki II. .	600	10 200	10.800
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	12	Stołowanie			
	13	Odzież, pościel i pranie } dla 20 uczniów po 165 zł.	3.300		
	14	Lekarz, apteka i rozmaite inne wydatki . .	60		
		Suma rubryki III. .	3.360	—	3.360
		Do przeniesienia .	7.920	10.200	18.120

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia	7.920	10.200	18.120
IV.		**Potrzeby do nauki.**			
	15	Przybory do nauki	80		
	16	Zbiory środków do demonstracyi	100		
	17	Biblioteka i czytelnia	100		
	18	Wycieczki naukowe	50		
	19	Na dalsze melioracye i urządzenie, tudzież oparkanienie ogrodu szkolnego	—	2.000	
		Suma rubryki IV	330	2.000	2.330
		Suma wydatków	**8.250**	**12.200**	**20.450**
I.		**Dochody.**			
	1	Z c. k. Skarbu Państwa	2.300		
	2	Od gminy miasta Tarnowa	250		
	3	„ Rady powiatowej w Tarnowie	300		
		Suma rubryki I.	2.850	—	2.850
II.	4	**Opłaty na utrzymanie uczniów**	250	—	250
III.	5	**Dochód czysty z ogrodu szkolnego**	150	—	150
IV.	6	**Zarobek 20 uczniów** w ogrodzie miejskim	100	—	100
		Suma dochodów	**3 350**	—	**3.350**
		W porównaniu z wydatkami		—	20.450
		okazuje się **niedobór**	—	—	**17.100**

czyli w porównaniu z rokiem 1891 o 12 680 zł. wyższy.

Zastępca przewodniczącego:
Stan. Badeni.

Sprawozdawca:
Stan. Jędrzejowicz.

(Rubr. XV. poz. 202. wyd. Rubr. X. poz. 42. doch.).

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu dla szkoły uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku.

Wysoki Sejmie!

Szkoła uprawy i wyprawy lnu w Gródku w obecnych warunkach dalej istnieć nie może, wszelkie nakłady na szkołę tę byłyby niepowrotnie stracone, a Wydział krajowy zasięgnąwszy zdania komisyi dla spraw rolniczych przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek na zwinięcie dotychczasowej szkoły w Gródku po otwarciu kursu uprawy i wyprawy lnu przy założyć się mającej szkole rolniczej w Krośnie.

Komisya budżetowa nie przesądzając w tym względzie uchwały Wysokiego Sejmu czy szkoła ta ma być gdzie i kiedy przeniesioną, zestawia poniżej preliminarz na rok bieżący, bo szkoła chociaż z bardzo małą liczbą uczniów istnieje i swój skromny budżet wydatków i dochodów na rok 1892 uchwalony mieć winna. Zdaniem komisyi z preliminarza należy wykreślić wszelkie wydatki nadzwyczajne tudzież obliczyć koszt utrzymania uczniów zgodnie ze stanem obecnej liczby to jest siedmiu.

Wysoki Sejm raczy uchwalić jak następuje:

Rubr. I. płace nauczycieli	1.960 zł.
Rubr. II. koszta administracyi . . .	500 „
Rubr. III. potrzeby do nauki . . .	300 „
Rubr. IV. utrzymanie uczniów 7 po 160 zł. .	1.120 „
Suma wydatków .	3.880 zł.

Że zaś dochody wraz z subwencyą c. k. skarbu państwa wynoszą . . . . . 2.356 zł.,

przeto rzeczywisty wydatek z funduszu krajowego będzie dla szkoły w Gródku na rok 1892 . . . . 1524 zł.

Krajowa szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1.	Kierownik, zarazem nauczyciel rolnictwa	800		
	2.	Nauczyciel zawodowy do uprawy i wyprawy roślin włóknistych	660		
	3.	Nauczyciel do nauk elementarnych	240		
	4.	Katecheta	60		
	5.	Relutum na pomieszkanie dla nauczycieli	200		
		Suma rubryki I.	1.960	—	1.960
II.		**Koszta administracyi.**			
	6.	Inspekcya zakładu	120		
	7.	Potrzeby kancelaryjne, druki itd.	50		
	8.	Opał i oświetlenie	120		
	9.	Utrzymanie i asekuracya budynków	100		
	10.	„ inwentarza szkolnego	60		
	11	Podatki	50		
		Suma rubryki II.	500	—	500
III.		**Potrzeby do nauki.**			
	12.	*a*) Na utrzymanie i dokupno maszyn i narzędzi do uprawy roślin włóknistych (łamacz, trzepacz, młynek, wialnik i szczotki angielskie)	60		
		b) Na utrzymanie narzędzi do uprawy roli	40		
		c) „ „ moczarni	40		
	—	Na wymurowanie dołów i postawienie budynków do suszenia itd.	—		
	13.	Przybory do pisania i książki do nauki uczniów	60		
	14.	Zbiory okazów do demonstracyj	60		
	15	Biblioteka i czytelnia	40		
		Suma rubryki III.	300	—	300
		Do przeniesienia	2.760	—	2.760

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		Z przeniesienia .	2.760	—	2.760
IV.		**Utrzymanie uczniów.**			
	16	Stołowanie			
	17	Odzież i pościel (7. uczniów po 160 zł. . .	1.120		
		Suma rubryki IV. .	1.120	—	1.120
		Suma wydatków .	**3.880**	—	**3.880**
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** . .	2.200	—	2.200
II.	2	**Dochód czysty z gospodarstwa szkolnego i wyrobu włókna**	72		72
III.	3	**Zarobek 7. uczniów** po 12 zł.	84	—	84
		Suma dochodów .	**2.356**	—	**2.356**
		W porównaniu z wydatkami .	—	—	3.880
		okazuje się **niedobór** .	—	—	**1.524**

Zastępca przewodniczącego:
Stan. Badeni.

Sprawozdawca:
Jędrzejowicz.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Rubryka XVI.

Wydatki dla podniesienia rękodzielnictwa i przemysłu krajowego.

(Sprawozdawca, poseł Leon Chrzanowski.)

Wysoki Sejmie!

Przemysł domowy, rękodzielniczy a nawet fabryczny podnosi się i rozwija choć zwolna w kraju naszym od lat kilkunastu, głównie z powodu, że Wysoki Sejm, Rady powiatowe, Rady miejskie, stowarzyszenia a nawet osoby prywatne łożą corocznie coraz większe kwoty na zakładanie nowych, utrzymanie i rozwój istniejących szkół przemysłowych uzupełniających, szkół przemysłowych zawodowych i warsztatów wzorowych. Także z skarbu państwa wyznaczane są teraz corocznie znacznie większe niż dawniej zasiłki na utrzymanie szkół przemysłowych w Galicyi, jednak bardzo szczupłe w stosunku do sum, które skarb państwa łoży na utrzymanie szkół przemysłowych w innych krajach monarchii.

Rzuciwszy wstecz okiem ujrzymy w latach ostatnich wielki postęp w staraniach Sejmu i znaczny wzrost w wydatkach w celu podźwignienia szkół przemysłowych i przemysłu a zarazem ujrzymy rozwój tych szkół. Przed czternastu laty nie było jeszcze w Galicyi żadnej krajowej szkoły fachowo-przemysłowej ani zorganizowanej szkoły przemysłowej uzupełniającej. Uchwałą z 15 października 1878 r. wyznaczył Sejm po raz pierwszy 5.000 zł. a w. „na zasiłki dla szkół rękodzielniczych i dla popierania przemysłu“, a w budżecie na rok 1879, oprócz tej kwoty 5.000 zł. na cel powyżej wspomniony, znajdujemy tylko 4.000 zł. w. a. na zasiłki dla utrzymania muzeów przemysłowych w Krakowie i we Lwowie i 500 zł. w. a. na zasiłek dla szkoły koszykarstwa w Krakowie, ogółem w całym budżecie 9.500 zł. w. a. wyznaczono z skarbu krajowego na zasiłki dla szkół premysłowych i dla podniesienia przemysłu. W cztery lata później w budżecie na rok 1883 wyznaczono już z skarbu krajowego 13.400 zł. w. a. na zasiłki dla szkół przemysłowych i 30.000 zł. w. a. dla utworzenia funduszu na pożyczki i zasiłki w celu podnoszenia przemysłu. W budżetach od 1884 utworzono już oddzielną rubrykę XVI. „wydatków dla podniesienia przemysłu“, a w budżecie na 1887 wydatki w tej rubryce wynosiły 96.480 zł.; zaś w budżecie uchwalonym przez Sejm na 1891 rok 154.324 zł. w. a. Wreszcie w projekcie budżetu przedłożonym Sejmowi na r. b. 1892, wydatki z skarbu krajowego dla podniesienia rękodzielnictwa i przemysłu w kraju naszym preliminowane są na 193.330 zł. w. a. Mianowicie:

13.792 zł. w. a. na zasiłki dla 24 zorganizowanych już szkół przemysłowych uzupełniających, 32.200 zł. w. a. na zasiłki dla utrzymania 30 szkół przemysłowych fachowych czyli zawodowych, 23.000 zł. w. a. na ogólne cele szkolnictwa przemysłowego t. j. na zasiłki dla utrzymania muzeów, stacyj doświadczalnych, wydawnictwa wzorów, na stypendya dla uczniów w szkołach przemysłowych; dalej 2.960 zł. w. a. na wydatki komisyi krajowej dla spraw przemysłowych; 67.000 zł. w. a. na pożyczki i zasiłki w celu podniesienia przemysłu, wreszcie 1.000 zł. zasiłek na utrzymanie szkoły handlowej w Krakowie.

Te wydatki z skarbu krajowego preliminowane na rok 1892 a wynoszące ogółem 193.330 zł. w. a. na zasiłki dla utrzymania szkół przemysłowych różnego rodzaju i dla podniesienia przemysłu w kraju naszym tak domowego jak rękodzielniczego i fabrycznego, nie są jedynym wydatkiem łożonym przez kraj nasz na utzymanie szkół przemysłowych i dla podniesienia przemysłu. Albowiem także Rady powiatowe, Rady gminne, mianowicie miejskie, korporacye, stowarzyszenia i osoby prywatne dają corocznie znaczne kwoty na utrzymanie szkół przemysłowych uzupełniających i szkół przemysłowych zawodowych. Z zestawienia budżetów tychże szkół uchwalonych na rok 1891 widzimy, że na utrzymanie szkół przemysłowych uzupełniających dały Rady miejskie w owym roku 10.845 zł. w. a., Rady powiatowe, kasy oszczędności i osoby prywatne 5.826 zł. w. a. Na utrzymanie szkół przemysłowych zawodowych w 1891 roku (których wydatki wynosiły 142.284 zł w. a.) przyniosły własne dochody tych szkół: 19.489 zł., zaś zasiłki wyznaczone przez Rady gminne, powiatowe i osoby prywatne 18.168 zł w. a. Przeto oprócz skarbu krajowego, inne czynniki krajowe dały na utrzymanie szkół przemysłowych uzupełniających i zawodowych w 1891 roku 54. 328 zł. w. a., gdy zaś skarb krajowy na utrzymanie tych szkół przemysłowych oraz na pomocne środki dla tych szkół, wydał w 1891 roku 64.134 zł. w. a., przeto razem kraj dał na utrzymanie szkół przemysłowych w 1891 r. 118.462 zł. nie wliczając w tę sumę wydatków z skarbu krajowego na pożyczki i zasiłki w celu podźwignienia przemysłu, który to wydatek wynosił w 1891 r. 67.000 zł. w. a. Wydatki preliminowane na utrzymanie szkół przemysłowych i na podniesienie przemysłu na 1892 rok są znacznie większe; ale tylko z jednego źródła krajowego t. j. z skarbu krajowego możemy dziś je podać w dokładnej sumie 193.330 zł. w. a. według preliminarza przedłożonego Sejmowi przez Wydział krajowy, (a zmniejszonej o 15.000 zł. w. a. do 178.330 zł. we wnioskach komisyi budżetowej podanych niżej, bez najmniejszej ujmy w rozwoju szkół przemysłowych a jedynie przez przeniesienie do budżetu roku następnego wydatków, które w każdym razie nie byłyby uczynione w r. b.).

Pod naciskiem tych ofiar i wydatków czynionych przez Sejm z skarbu krajowego a przez Rady miejskie, powiatowe i przez korporacye krajowe z ich własnych źródeł, oraz wskutek usilnych starań Delegacyi polskiej w Radzie państwa i Wydziału kr. — taż Rada państwa, która jeszcze w 1878 roku nie wyznaczała z skarbu państwa ani grosza na utrzymanie krajowych szkół przemysłowych w Galicyi, zaczęła w ostatnich latach uchwalać dla tych szkół zasiłki coraz znaczniejsze. W budżecie państwowym uchwalonym na r. 1892 zasiłki wyznaczone z skarbu państwa na utrzymanie szkół przemysłowych uzupełniających w Galicyi, wynoszą 12.000 zł. w. a., zasiłki dla szkół przemysłowych zawodowych, muzeów i stacyj doświadczalnych 26.700 zł. w. a., razem przeto zasiłki dla szkół przemysłowych krajowych z skarbu państwa na rok 1892 wynoszą 38.700 zł. w. a. Jeżeli zaś do tego dodamy kwoty, które skarb państwa wydać ma w 1892 r. na utrzymanie dwóch państwowych szkół przemysłowo-zawodowych, mianowicie: szkoły dla przemysłu drzewnego w Zakopanem 15.420 zł. w. a. i szkoły ślusarstwa w Świątnikach 16.500 zł. oraz 1.500 zł. w. a. na utrzymanie w czwartym kwartale 1892 r. trzeciej szkoły przemysłowej państwowej, która ma być utworzoną w Kołomyi dla wyrobów z drzewa; dalej kwoty na utrzymanie szkoły przemysłowej w Krakowie 44.000 zł. w. a., szkoły przemysłowej we Lwowie 26.900 zł. w. a. (przeto razem na utrzymanie tych szkół przemysłowych państwowych 112.170 zł. w. a.), widzimy, iż w 1892 roku ma wydać skarb państwa na szkoły przemysłowe w Galicyi

150.870 zł. w. a., sumę już znaczną, jakkolwiek szczupłą w porównaniu ze sumą 2,081.359 zł. w. a., którą Rada państwa uchwaliła na utrzymanie lub zasiłki dla wszystkich szkół przemysłowych i rękodzielniczych w państwie austryackiem.

Sprawozdania komisyi przemysłowej krajowej, wystawy przemysłowe w kraju naszym, a wreszcie rozwój przemysłu domowego i rękodzielniczego a nawet fabrycznego wykazują, że ten wzrost wydatków na szkoły przemysłowe wydał już piękne owoce, chociaż rzeczywiście błogie następstwa z podźwignienia i rozwoju szkół przemysłowych ujrzeć możemy w całej pełni dopiero za lat kilka.

Po tym ogólnym obrazie wzrostu wydatków krajowych na zakładanie i utrzymanie szkół przemysłowych oraz dla podniesienia przemysłu, przystępujemy do roztrząśnienia szczegółowego wydatków preliminowanych na rok 1892 przez Wydział krajowy dla rozwoju przemysłu, a stanowiących XVI rubrykę budżetu wydatków.

Na utrzymanie 24 szkół przemysłowych uzupełniających, które obecnie istnieją urządzone według przepisów statutu wzorowego, preliminowane w ich budżetach wydatki na rok 1892 wynoszą 38.614 zł. w. a. Na pokrycie tych wydatków dochody obrachowane w tych projektach budżetów wynoszą taką samą sumę. W tej sumie dochodów szkół przemysłowych uzupełniających na rok 1892, zasiłki z skarbu krajowego preliminowane przez Wydział krajowy wynoszą 10.792 zł. w. a.; zaś resztę dochodów potrzebnych dla pokrycia wydatków tych 24 szkół w 1892 stanowią kwoty wypłacane przez rady miejskie, rady powiatowe, kasy oszczędności i korporacye oraz zasiłki z skarbu państwa. Prócz tego Wydział krajowy preliminuje 3.000 zł. w. a. na zasiłki dla utrzymania sześciu szkół przemysłowych, uzupełniających, których organizacya jest przygotowana i które w ciągu 1892 roku mają wejść w życie, mianowicie: w Czortkowie, Brodach, Kętach, Oświęcimie, Sanoku i Stryju. Ogółem przeto zaprojektowane przez Wydział krajowy zasiłki z skarbu krajowego na utrzymanie szkół przemysłowych uzupełniających w 1892 r. wynoszą 13.793 zł.

Ponieważ na utrzymanie 21 szkół przem. uzupełniających które istniały na początku r. 1891, uchwalił Sejm w zasiłkach z skarbu krajowego 8.398 zł. w. a., zaś w zasiłkach z skarbu krajowego na utrzymanie szkół, które miały wejść w życie w 1891 roku, 2.400 zł. w. a. to jest razem 10.798 zł. w. a., przeto suma preliminowana na ten cel na 1892 rok większa jest o 2.994 zł. w. a. Wydatki na każdą szkołę uzasadnione są szczegółowymi preliminarzami i komisya budżetowa wnosi o zamieszczenie w budżecie na r. 1892 wydatków zaprojektowanych przez Wydział krajowy na utrzymanie szkół przemysłowych uzupełniających i wnioski odpowiednie przedstawi niżej Wys. Sejmowi do uchwały.

W projekcie budżetu na r. 1892 przedłożonym przez Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi, wszystkie wydatki z skarbu krajowego na utrzymanie i rozszerzenie istniejących *krajowych* szkół przemysłowych zawodowych i warstatów wzorowych, wliczywszy do tego kwotę 1.840 zł. w. a. na zasiłki dla subwencyonowanych szkół robót kobiecych (ale nie wliczając zasiłków znacznych dla państwowych szkół przemysłowych zawodowych), wynoszą 35.888 zł. w. a. Gdy zaś wydatki z skarbu krajowego na utrzymanie tychże krajowych szkół przemysłowych zawodowych uchwalone przez Sejm na r. 1891 wynosiły 38.806 zł. w. a., przeto preliminowane na 1892 są mniejsze o 2.918 zł. w. a.

Aby uzasadnić preliminowanie wydatków ze skarbu krajowego na utrzymanie krajowych szkół przemysłowo-zawodowych oraz wyznaczenie zasiłków z skarbu krajowego dla subwencyonowanych zakładów nauki robót kobiecych, przedłożono Wys. Sejmowi dołączone do sprawozdania komisyi krajowej przemysłowej szczegółowe preliminarze wszystkich wydatków na utrzymanie szkół fachowo-przemysłowych krajowych, w 1892 r. oraz preliminarze wszystkich dochodów tychże szkół w r. b. Z preliminarzy tych widzimy, że ogół wydatków na utrzymanie tych szkół w 1892 roku wynosić będzie 77.810 zł. w. a., zaś do pokrycia tego ogółu wydatków

prócz kwot preliminowanych z skarbu krajowego, wynoszących 35.888 zł. w. a. przyczynić się także mają znaczne zasiłki dawane przez gminy, rady powiatowe, subwencye skarbu państwa i dochody ze sprzedaży wyrobów szkół i warstatów wzorowych.

Jeżeli jednak do wydatków z skarbu krajowego preliminowanych przez Wydział na utrzymanie *istniejących* krajowych szkół przemysłowo-zawodowych i na subwencye dla zakładów nauki robót kobiecych, wynoszących razem 35.888 zł. w. a. dodamy kwotę 16.500 zł. w. a., preliminowaną przez Wydział krajowy na powstać mającą w 1892 r. szkołę sukiennictwa w Rakszawie, oraz 32.200 zł. w. a. na zasiłki dla państwowych szkół zawodowych subwencyonowanych ze skarbu krajowego, wszystkie wydatki z skarbu krajowego na szkoły przemysłowe zawodowe, preliminowane przez Wydział krajowy na 1892 r. wynoszą 68.088 zł. w. a. Ponieważ zaś wydatki uchwalone przez Wys. Sejm na r. 1891 na zasiłki dla państwowych szkół zawodowych subwencyonowanych z skarbu krajowego wynosiły tylko 12.900 zł. w. a, zaś ogół wydatków z skarbu krajowego uchwalonych na szkoły przemysłowe zawodowe tak krajowe jak państwowe w 1891 r. wynosił 51.706 zł. w. a., przeto ogół wydatków preliminowanych na r. 1892 na wszystkie szkoły przemysłowo-zawodowe jest *większy o 16.382 zł. w. a.* niż uchwalono na rok 1891.

Trzy są główne powody tego powiększenia o 16.382 zł. w. a. wydatków z skarbu krajowego na szkoły przemysłowe zawodowe preliminowanych przez Wydział krajowy na r. 1892, ponad wydatki uchwalone z tegoż skarbu na tenże cel na r. 1891. Po 1-sze: zakładanie nowej krajowej szkoły sukiennictwa w Rakszawie; po 2-gie: wyznaczanie 10.000 zł. w. a. na budynek dla zakładanej w Sułkowicach szkoły kowalstwa, która ma być utrzymywaną kosztem skarbu państwa; po 3-cie: powiększenie drugiej raty na nowy budynek dla umieszczenia państwowej szkoły ślusarstwa w Świątnikach. Nadto Wydział krajowy preliminuje większy wydatek na r. 1892 niż uchwalono na r. 1891 w pozycyach następujących: w poz. 260 na utrzymanie wzorowego warsztatu stolarstwa i tokarstwa w Stanisławowie; w poz. 267 na wzorowy warsztat szewski w Uhnowie; w poz. 271 na wzorowy zakład tkacki w Glinianach, w poz. 274 na wzorowy zakład tkacki w Łańcucie, w poz. 276 na wzorowy zakład tkacki w Wilamowicach, w poz. 280 na krajową szkołę koronkarstwa w Zakopanem; w poz. 284 na zasiłek dla szkoły robót kobiecych u PP. Benedyktynek w Przemyślu; w poz. 285 w zasiłku dla państwowej szkoły zawodowej dla wyrobów z drzewa w Zakopanem.

W skutku podwyższenia wydatków preliminowanych na r. 1892 w pozycyach wymienionych które niżej szczegółowo roztrząśniemy, ogół wydatków preliminowanych na r. 1892 byłby znacznie większy niż o 16.382 zł. od wydatków uchwalonych z skarbu krajowego na r. 1891 na szkoły fachowo przemysłowe, gdyby znów wydatki preliminowane na r. 1892 nie były niższe od uchwalonych na r. 1891 w pozycyach: 255 na szkołę koszykarstwa w Czerwonej Woli, w poz. 257 na wzorowy warsztat kołodziejski w Grybowie; w poz. 259 na szkołę kołodziejstwa i bednarstwa w Kamionce strumiłowej; w poz. 263 na szkołę garncarstwa w Kołomyi; w poz. 265 na wzorowy warsztat garncarski w Porembie; w poz. 268 na szkołę tkacką w Krośnie; w poz. 270 na wzorowy warsztat tkacki w Błażowej; w poz. 273 na wzorowy zakład tkacki w Kosowie; w poz. 275 na warsztat wzorowy tkacki w Rychwałdzie; w poz. 278 na szkołę koronkarstwa w Kańczudze.

Komisya budżetowa zbadawszy szczegółowo rozrzucone w różnych sprawozdaniach Wydziału krajowego lub w jego aktach uzasadnienia nowych wydatków na szkoły fachowo-przemysłowe tudzież podwyższenia lub zniżenia wyżej wymienionych pozycyj wydatków dotychczasowych, zdaje wys. Sejmowi z tego sprawę, uzasadniając zarazem wnioski swoje które poniżej przedłoży.

Petycyę gminy Rakszawa o udzielenie zasiłku na założenie szkoły sukienniczej w tej gminie, przekazał wys. Sejm uchwałą z 27. listopada 1890 r. Wydziałowi krajowemu z polece-

niem, aby petycyę tę roztrząsnął, zasięgnął opinii komisyi krajowej dla spraw przemysłowych i na przyszłej sesyi przedłożył Sejmowi odpowiednie wnioski. Wydział krajowy spełnił to polecenie i zdaje o tem relacyę Sejmowi w sprawozdaniu z swoich czynności w zakresie przemysłu (str. 35 i następne), uzupełnionem przez sprawozdanie komisyi krajowej dla spraw przemysłowych (str. 18). Sprawozdanie o czynnościach swoich w zakresie przemysłu kończy Wydział krajowy szeregiem wniosków, z których 4-ty brzmi: „Sejm przeznacza na r. 1892. do rozporządzenia Wydziału krajowego kwotę 16.500 na założenie szkoły sukienniczej w Rakszawie i na utrzymanie jej w IV. kwartale 1892 roku". Lecz w osnowie swego sprawozdania wykazuje, że potrzebuje, po 1-sze 3.000 zł. dla nabycia gruntu i budynków w których ma być pomieszczona szkoła, po 2-gie 8.500 zł. na przebudowanie budynków oraz dla pokrycia wydatków za spisanie kontraktu i opłaty należytości skarbowej od przeniesienia własności; po 3-cie 5.000 zł. na pierwsze urządzenie szkoły sukienniczej i utrzymanie jej w IV. kwartale 1892 roku.

Komisya budżetowa zbadawszy w aktach Wydziału uzasadnienie tych wniosków, zgadza się z nimi w zasadzie. Lecz zważywszy iż zanim budżet na r. 1892. będzie sankcyonowany a następnie zanim realność na szkołę zostawie nabytą, tytuł własności tejże realności przepisany, szczegółowe plany przekształcenia budynków sporządzone (albowiem dotychczas są tylko szkice), upłynie większa połowa roku bieżącego a następnie w drugiej połowie r. b. zaledwie będzie można przebudować budynki na szkołę i wydać sumę na to przeznaczoną, — sądzi, że urządzenie wewnętrzne szkoły i otwarcie jej w tym roku nastąpić nie będzie mogło. Z tego powodu komisya wnosi, aby w budżecie na r. b. zamieścić tylko w dziale wydatków nadzwyczajnych: *a.* 3.000 zł. na zakupienie realności, *b.* 8 500 zł. na przebudowanie budynków; zaś kwoty potrzebne na urządzenie szkoły i utrzymanie jej zamieszczone być mogą dopiero w budżecie na r. 1893, pierwsza w dziale wydatków nadzwyczajnych, druga w dziale wydatków zwyczajnych. Odpowiednie do tego uzasadnienia wnioski, komisya zamieszcza poniżej.

Drugim nowym a znacznym wydatkiem preliminowanym przez Wydział krajowy na rok 1892 na szkoły fachowo-przemysłowe, jest kwota 10.000 zł. na nabycie gruntu i wystawienie budynku dla zakładanej w Sułkowicach szkoły kowalstwa, która będzie utrzymywana kosztem skarbu państwa. Już w 1890 roku uchwałą z 11. listopada Sejm wezwał rząd, ażeby wzorowy warsztat kowalstwa w Sułkowicach w powiecie Myślenickim wprowadził w życie, o ile możności z początkiem r. 1891, a zarazem Sejm dał Wydziałowi krajowemu upoważnienie do przyrzeczenia jednorazowego zasiłku z skarbu krajowego w kwocie 5.000 zł. na wystawienie budynku dla umieszczenia tego wzorowego warsztatu, jeżeli go rząd wprowadzi w życie jako zakład państwowy. Wydział krajowy toczył za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa, rokowania z ministerstwem wyznań i oświecenia, o założenie i utrzymywanie tej szkoły kosztem skarbu państwa; a także rokował z radą powiatową myślenicką i radą gminną Sułkowic o dostarczenie budynku dla założyć się mającej szkoły, opału, oświetlenia i usługi. Z rokowań tych zdaje Wydział sprawę w sprawozdaniu o swoich czynnościach w zakresie przemysłu (str. 12. i następne), a komisya przemysłowa krajowa w swojem sprawozdaniu. Z sprawozdań tych widzimy, iż gmina Sułkowice nie jest w stanie przyczynić się do wystawienia budynku; natomiast na potrzeby szkoły przyrzekła Izba przemysłowo-handlowa krakowska dawać 300 zł. corocznie i już kwotę tę za rok 1891 do kasy krajowej złożyła, zaś rada powiatowa myślenicka obiecała na tenże sam cel corocznie 100 zł. Grunt pod budynek szkolny oraz i budynek szkolny wystawiony według żądań i szkiców rządowych, kosztować ma 10.000 zł. według kosztorysu i tę sumę preliminował Wydział krajowy w budżecie na r. 1892. Komisya budżetowa zgadza się tu z preliminarzem Wydziału krajowego, zważywszy, że od tego zależy jak najrychlejsze przyjście do skutku ważnego zakładu fachowego, który ma być utrzymywany kosztem państwa i odpowiedni wniosek zamieszcza poniżej.

Trzecią przyczyną powiększającą wydatki z skarbu krajowego preliminowane na 1892 rok przez Wydział krajowy na szkoły przemysłowe zawodowe jest, iż Wydział krajowy w budżecie na r. b. proponuje zamieścić jako drugą ratę na wystawienie nowego budynku dla państwowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach, kwotę 19.000 zł. Wniosek ten oparł Wydział krajowy na podstawie następującej. Sejm uchwałą z dnia 11. listopada dał Wydziałowi krajowemn upoważnienie do postawienia budynku dla państwowej szkoły w Świątnikach kosztem najwyżej 35 000 zł pod warunkiem, że gmina Świątniki przyczyni się do wydatków na budowę kwotą 10.000 zł., a w następstwie tej uchwały Sejm wstawił do budżetu na r. 1891 10.000 zł. jako pierwszą ratę na ten budynek. Druga rata 15.000 zł. wstawioną być miała w budżecie na r. b. Komisya krajowa dla spraw przemysłowych, która prowadziła rokowania z gminą Świątniki o wypłacenie przez tę gminę 10 000 zł. jako zasiłku z jej strony na nowy budynek dla szkoły ślusarskiej, przedstawiła w swojem sprawozdaniu (stronnica 26 i następne), iż gmina ta wskutek pożaru, który ją w r. 1889 nawiedził, zubożała bardzo i ofiarowała tylko zasiłek 6.000 zł. na budynek szkolny. Wydział krajowy czuł się zniewolonym przyjąć tę ofiarowaną przez gminę kwotę; w następstwie czego proponuje Wydział krajowy, aby drugą ratę z skarbu krajowego na budynek dla szkoły ślusarstwa w Świątnikach powiększyć z 15.000 na 19.000 zł. i tę kwotę wstawić w budżet na rok 1892 Lecz komisya budżetowa zważywszy: po pierwsze, iż plany na nowy budynek wypracowane przez rządowego nadinżyniera p. Sare według wskazówek i żądań ministerstwa oświecenia, posłano dopiero do zatwierdzenia ministerstwu, że następnie po zatwierdzeniu planów ma być kupiony grunt obrany przez Wydział krajowy w porozumieniu z ministerwem pod ten nowy budynek; powtóre zważywszy, że na to kupno gruntu i na stawianie budynku w r. b. ma Wydział pierwszą ratę na ten budynek przez Sejm uchwalony t. j. kwotę 10.000 zł. dotychczas nie wydaną, a której użycie przedłużył Wysoki Sejm na rok bieżący, a nadto mieć będzie w r. b. na ten budynek kwotę 6.000 zł. ofiarowaną przez gminę Świątniki, razem 16.000 zł. Przeto sądzi komisya budżetowa, że jeżeli w budżet na 1892 wstawiona będzie kwota 9.000 zł, suma 25.000 zł. wystarczy do pokrycia wszystkich wydatków, które dla nabycia gruntu i wznoszenia budynku mogą być w r. b. poczynione. Resztę sumy potrzebnej na ten budynek (35.000 zł.) t. j. kwotę 10.000 zł. zamieści Wys. Sejm w budżecie na r. 1893. Odpowiednie temu uzasadnieniu wnioski przedkłada komisya poniżej.

Komisya budżetowa uzasadniwszy w sposób powyższy wnioski swoje co do pozycyj stanowiących główną zmianę w wydatkach na szkoły przemysłowe fachowe preliminowanych na r. b. od wydatków uchwalonych na r. z., roztrząsnęła następnie wszystkie inne pozycye wydatków preliminowanych na te szkoły, wydatków podwyższonych, zniżonych lub utrzymanych w tej samej wysokości w jakiej były uchwalone na r. z. i uznała je uzasadnionemi przez szczegółowe przeliminarze tych szkół na r. b. załączone do sprawozdania komisyi krajowej dla spraw przemysłowych lub dokumentami będącemi w aktach Wydziału krajowego.

Jednak w dwóch pozycyach niżej wymienionych komisya budżetowa proponować musi następujące zmiany w projekcie budżetu nłożonym przez Wydział krajowy, a to z powodów, które tu wyłuszczy.

Po 1sze w poz. 280 projektu budżetu na 1892 preliminuje Wydział krajowy na utrzymanie krajowej szkoły koronkarstwa w Zakopanem 2.600 zł. w wydatkach zwyczajnych, zaś prócz tego 900 zł. w wydatkach nadzwyczajnych „na nowy budynek szkolny“, razem 3.500 zł. w. a. z skarbu krajowego na utrzymanie tej szkoły. W budżecie na r. z. uchwalono z skarbu krajowego na utrzymanie tej szkoły ogółem 2.356 zł., przeto na rok 1892 więcej o 1.144 zł. niż uchwalono na r. b. Szczegółowe preliminarze wydatków i dochodów tej szkoły r. z. i r. b. wykazują, że ogół wydatków preliminowanych na r. z. wynosił 2.865 zł. w. a. a na r. b. 4.000 zł. Powodem tego wzrostu wydatków jest nietylko zwiększająca się liczba uczennic, ale nadto z powodu — jak to

z aktów Wydziału krajowego przekonała się komisya budżetowa, iż w roku zeszłym zawarto układ o wystawienie nowego budynku dla pomieszczenia szkoły (gdyż budynek, który na szkołę jest wynajęty, zniszczony jest przez grzyb drzewny, a innego nie można było wynająć) i mocą ugody zobowiązano się dać przedsiębiorcy zaliczkę na budowę w kwocie 1.000 zł. i wystawiony budynek wynajmować na szkołę za czynszem 500 zł., z czynszu zaś tego potrącać corocznie 100 zł. na spłacenie zaliczki w ciągu lat dziesięciu, tak, iż roczny czynsz wynosić będzie za pomieszczenie szkoły istotnie 400 zł. Odpowiednio tej umowie winien być ułożony preliminarz wszystkich wydatków szkoły, zaś w wydatkach z skarbu krajowego na jej utrzymanie zamieścić należy kwotę 2.500 zł. jako wydatek zwyczajny, zaś 1.000 zł. jako wydatek nadzwyczajny na zaliczkę dla postawienia budynku. Odpowiednie temu uzasadnieniu wnioski komisya przedkłada poniżej.

Po 2gie ponieważ wzorowy zakład kołodziejski w Toustem ma być przeniesiony w r. b. do Grzymałowa, należy w poz. 258 napisać: „warsztat wzorowy kołodziejski w Toustem lub Grzymałowie“ 1.320 zł. w. a.

W dziale III. wydatków tej rubryki XVI to jest w „wydatkach ogólnych na cele szkolnictwa przemysłowego“ znajduje się nowa a raczej ponowiona pozycya wydatków w kwocie 2.500 zł. jako zasiłek z skarbu krajowego na urządzenie mechaniczno-technologicznej stacyi doświadczalnej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie. Uzasadnienie tej pozycyi jest następujące: Wysoki Sejm uchwalił już dwukrotnie na ten cel tę samą kwotę, lecz wydaną nie została, gdyż rząd nie wprowadził w życie pomienionego zakładu. Ale gdy rektorat szkoły politechnicznej pismem z 15. czerwca 1891 r. zapewił, iż rząd przedsięwziął kroki celem urządzenia w r. b. stacyi mechaniczno-technologicznej, przeto Wydział krajowy zaproponował w projekcie budżetu na r. b. zamieścić ponownie tę kwotę 2.500 zł. jako pierwszą ratę przeznaczonego przez Sejm uchwałą z 24. stycznia 1884 zasiłku w kwocie 5.000 zł. na urządzenie stacyi mechaniczno-technologicznej. Komisya budżetowa uznaje pozycyę tę uzasadnioną. Również uzasadnionym uznaje dodatek nadzwyczajny w kwocie 500 zł. na naprawy i przebudowania w krajowej stacyi doświadczalnej keramicznej, których to przebudowań kosztorys zatwierdził Wydział krajowy.

Inne pozycye wydatków w dziale III. preliminowane przez Wydział krajowy w tych samych kwotach co na rok 1891, przyjmuje komisya bez zmiany, między innemi kwotę 2.500 zł. w dziale wydatków nadzwyczajnych na nowo powstać mające w 1892 r. szkoły przemysłowe zawodowe i warsztaty wzorowe, a to tem więcej, że przedsięwzięto już starania o założenie państwowej szkoły ślusarstwa i kowalstwa w Tarnopolu i wzorowego warsztatu sukiennictwa w powiecie zbarazkim.

Działy: IV., V. i VI. wydatków rubryki XVI. to jest: IV. „wydatki komisyi krajowej dla spraw przemysłowych“, V. „zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe“, VI. „szkoły handlowe“, przyjmuje komisya budżetowa bez zmiany według wniosków Wydziału krajowego w kwotach takich samych jakie uchwalił Sejm na rok 1891.

Na podstawie powyższego sprawozdania i uzasadnienia wydatków w 1892 roku z skarbu krajowego na szkoły przemysłowe i dla podźwignienia rękodzielnictwa i przemysłu, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Rubryka XVI.

Wydatki dla podniesienia rękodzielnictwa i przemysłu:

I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.

Pozycya		Wydatki Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
		Złote austryackie		
233	W Bochni	360	—	360
234	„ Brzeżanach	360	—	360
235	„ Drohobyczu	485	—	485
236	„ Gorlicach	400	—	400
237	„ Jarosławiu	600	—	600
238	„ Jaśle	418	—	418
239	„ Kołomyi	464	—	464
240	„ Krakowie (cztery szkoły po 400 zł.)	1.600	—	1.600
241	„ Lwowie (izraelicka im. Marka Bernsteina)	370	—	370
242	„ Nowym Sączu	580	—	580
243	„ Podgórzu	500	—	500
244	„ Przemyślu	600	—	600
245	„ Rzeszowie	405	—	405
246	„ Samborze	500	—	500
247	„ Stanisławowie	590	—	590
248	„ Starym Sączu	480	—	480
249	„ Tarnopolu	500	—	500
250	„ Tarnowie	600	—	600
251	„ Wadowicach	280	—	280
252	„ Wieliczce	360	—	360
253	„ Żółkwi	340	—	340
254	Na nowe szkoły, które mają w roku 1892 wejść w życie	3.000	—	3.000
	Razem I.	13.792	—	13.792

II. Szkoły przemysłowe zawodowe, połączone z warsztatami wzorowymi.

A) Dla wyrobów z drzewa i łoziny.

255	Szkoła koszykarska w Czerwonej Woli (dawniej w Jarosławiu)	840	—	840
256	Szkoła koszykarska w Jaśle	400	—	400
257	Wzorowy warsztat kołodziejski Grybowie	1.200	—	1.200
258	Wzorowy warsztat kołodziejski w Toustem lub w Grzymałowie	1.320	—	1.320
259	Krajowa szkoła kołodziejstwa i bednarstwa w połączeniu z kuźnią w Kamionce strumiłowej	3.246	300	3.546
260	Wzorowy warsztat stolarstwa i tokarstwa w Stanisławowie	1.500	—	1.500
261	Wzorowy warsztat stolarski i wyrobu zabawek dziecinnych w Żywcu	1.235	—	1.235
262	Zasiłek dla warsztatu wyrobów drewnianych utrzymywanego przez Spółkę huculską w Kołomyi	1.300	—	1.300
	Razem A)	11.041	300	11.341

Pozycya		Wydatki Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
	B) Dla wyrobów garncarskich.	Złote anstryackie		
263	Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi	1.700	—	1.700
264	Zasiłek na rozszerzenie budynku szkolnego w Kołomyi, rata II.	—	1.000	1.000
265	Wzorowy warsztat garncarski w Porembie	1.544	—	1.544
266	„ „ „ „ Toustem	900	—	900
	Razem B) . . .	4.144	1.000	5.144
	C) Dla wyrobów ze skóry.			
267	Wzorowy warsztat szewski w Uhnowie	800	—	800
	D) Dla wyrobów tkackich.			
268	Krajowa szkoła tkacka w Krośnie	3.136	—	3.136
269	Zasiłek na budowę nowego budynku szkolnego w Krośnie .	—	1.000	1.000
270	Wzorowy warsztat tkacki w Błażowej	1.190	—	1.190
271	„ „ „ „ Glinianach	820	150	970
272	„ „ „ „ Korczynie	970	—	970
273	„ „ „ „ Kossowie	850	—	850
274	„ „ „ „ Łańcucie	1.476	—	1.476
275	„ „ „ „ Rychwałdzie	850	—	850
276	„ „ „ „ Wilamowicach	900	—	900
277	Na założenie szkoły sukienniczej w Rakszawie:			
	a) Na zakupno realności	—	3.000	11.500
	b) Na przebudowanie budynków	—	8.500	
	Razem D) . . .	10.192	12.650	22.842
	E) Dla wyrobów koronkarskich.			
278	Szkoła koronkarska w Kańczudze	763	—	763
279	Krajowa szkoła koronkarska w Muszynie	858	—	858
280	„ „ „ „ Zakopanem	2.500	1.000	3.500
281	Szkoła koronkarska u ŚŚ. Miłosierdzia w Przeworsku . .	300	—	300
	Razem E) . . .	4.421	1.000	5.421
	F) Subwencyonowane zakłady dla nauki robót kobiecych.			
282	Szkoła wydziałowa im. św. Scholastyki w Krakowie . .	500	—	500
283	Szkoła robót utrzymywana przez Towarzystwo „Pracy kobiet“ we Lwowie	700	—	700
284	Szkoła specyalna robót kobiecych u PP. Benedyktynek w Przemyślu	640	—	640
	Razem F) . . .	1.840	—	1.840

Pozycya	G) C. k. szkoły przemysłowe zawodowe subwencyonowane ze skarbu krajowego.	Wydatki Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
		Złote austryackie		
285	C. k. szkoła zawodowa przemysłu drzewnego w Zakopanem .	1 500	533	2.033
286	C. k. szkoła zawodowa w Świątnikach	667	—	667
287	Zasiłek na zapomogi dla majstrów, kształcących się w c. k. szkole ślusarskiej w Świątnikach	500	—	500
288	Zasiłek (rata II.) na wystawienie budynku dla szkoły ślusarskiej w Świątnikach	—	9.000	9.000
289	Zasiłek jednorazowy na wystawienie budynku dla wzorowego warsztatu kowalskiego w Sułkowicach	—	10.000	10.000
	Razem G) . . .	2.667	19.533	22.200

III. Wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego.

290	Krajowa keramiczna stacya doświadczalna przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie	3.390	500	3.890
291	Na założenie stacyi doświadczalnej mechaniczno-technologicznej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie, I rata	—	2.500	2.500
292	Muzeum przemysłowe w Krakowie	2.000	—	2.000
293	Muzeum przemysłowe we Lwowie	2.000	—	2.000
294	Na wydawnictwo wzorów rysunkowych (dalsza rata) . .	1.500	—	1.500
295	Na stypendya przemysłowe	8.000	—	8.000
296	Na nowe warsztaty powstać mające w roku 1892 . . .	—	2.500	2.500
297	Dyety i koszta podróży inspektorów szkół przemysłowych .	1.600	—	1.600
	Razem III . . .	18.490	5.500	23.990

IV. Wydatki Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.

298	Prenumerata czasopism i zakupno dzieł	200	—	200
599	Biuro Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych:			
	a) Koszta podróży i dyety . . . . 1 400 zł.			
	b) Płaca sekretarza . . . . . 1.000 „			
	c) Płaca pomocnika biurowego . . . 360 „	2.760	—	2.760
	Razem IV. . . .	2.960	—	2.960

V. Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe.

300	Na zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe	7.000	—	7.000
301	Dotacya krajowego funduszu przemysłowego (rata 7 i 8) .	60.000	—	60.000
	Razem V.	67.000	—	67.000

VI. Szkoły handlowe.

302	Szkoła handlowa w Krakowie	1.000	—	1.000
	Suma rubryki XVI. .	138.347	39.983	178.330

Wysoki Sejm przekazał komisyi budżetowej cztery petycye donoszące się do XVI. rubryki wydatków, do rozstrząśnienia i przedłożenia wniosków. Mianowicie: trzy petycye, w których petenci upraszają o pożyczki bezprocentowe lub zapomogi na rozwinięcie warsztatów i zakładów przemysłowych lub na inne cele przemysłowe; jedną petycyę, w której petent uprasza o stypendyum w celu doskonalenia się w zawodzie przemysłowym. Komisya budżetowa zważywszy, że według zasad przyjętych, żądane w tych petycyach pożyczki, zasiłki i stypendya przyznaje Wydział krajowy na wniosek komisyi krajowej dla spraw przemysłowych; po 2gie zważywszy, że w budżecie na r. 1892 Wys. Sejm wyznaczył znaczne kwoty na stypendya, zasiłki i pożyczki, któremi to kwotami Wydział krajowy rozporządzać może; wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm przekazuje Wydziałowi krajowemu i krajowej komisyi dla spraw przemysłowych do zbadania i załatwienia petycye następujące: petycyę L s. 156 Wiktora Jana Pohoreckiego, pomocnika introligatorskiego o udzielenie stypendyum celem „wydoskonalenia się w zawodzie galanteryjno- i artystyczno-introligatorskim“; petycyę L. s. 709 Stanisława Dębno Czajkowskiego, właściciela zakładu artystyczno-litograficznego zamieszkałego we Lwowie o jednorazową subwencyę na rozszerzenie zakładu; petycyę L: s. 1.150 Towarzystwa tkackiego w Rychwałdzie o udzielenie bezzwrotnej zapomogi w kwocie 1.000 zł. na powiększenie kapitału w celu zakupna przędzy i przyrządów tkackich; petycyę L. s. 1.197 Włodzimierza Faranowskiego, technicznego kierownika fabryki machin i elektrotechnika, tudzież Franciszka Guniewicza elektrotechnika w Podhajcach, którzy upraszają o pożyczkę bezprocentową 15.000 zł. „celem rozpowszechnienia przyrządu do ustawiania zwrotnic z pociągu przez maszynistę“.

Lwów dnia 25. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Leon Chrzanowski.

Budżet krajowy na rok 1892.

Rubryka XVII.

Rozmaite wydatki.

(**Sprawozdawca poseł Scipio**).

Wydział krajowy preliminuje w tej rubryce wydatków na rok 1892 zł. 59.580. Komisya budżetowa widzi się spowodowaną przedłożyć do uchwały W. Sejmu kwotę nieco niższą w sumie pojedyńczych pozycyj, ale razem w tej rubryce kwotę o wiele wyższą niż na rok 1891, a to z powodu uchwały W. Sejmu z 29. b. m. przeznaczonej zł. 100.000 na pomoc dla ludności dotkniętej nieurodzajem.

Komisya skreśla w preliminarzu Wydz. kraj. na rok 1892 zł. 5.000 subwencyi dla gminy m. Lwowa na budowę Zakładu wychowawczo wojskowego, albowiem I. rata tej subwencyi na rok 1891 przyznana, wcale nie została zużytkowaną i gmina do rozpoczęcia tej budowy jeszcze w r. b. nie będzie mogła przystąpić.

Natomiast proponuje Komisya budżetowa uwzględnienie sześciu petycyj z całego szeregu wniesionych do tej rubryki i zgodnie z wnioskami Wydz. kraj. przedłożonymi w osobnych sprawozdaniach, wnosi pokrycie w Peszcie i w Wiedniu kosztów utrzymania sierot po Bartłomieju Wilku, oraz Maryi i Pauliny Andruchów. — Komisya wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Poz. 303.	Do rozporządzalności Wydziału krajowego	30.000	zł.
„ 304.	Na fundacyę wieczystą im. Jego Ces. i Król. Apostolskiej Mości Cesarza Franciszka Józefa I., corocznie	12.000	„
„ 305.	Dotacya dożywotnia JE. dr. Franciszka Smolki	4.000	„
„ 306.	Dotacya dożywotnia JW. Oktawa Pietruskiego	5.000	„
„ 307.	Dla księży unitów chełmskich, ich wdów i sierót	1.500	„
„ 308.	Korosteńska Felicya, b. nauczycielka szkoły u PP. Klarysek w Starym Sączu, stały dar roczny z łaski	80	„
„ 309.	Subwencya dla kolei Pałahicze-Tłumacz	2.000	„
„ 310.	Związkowi ochotniczych straży pożarnych (do petycyi L. 412) . .	2.000	„
„ 311.	Koszta utrzymania sierót Maryi, Amalii, Aleksandra i Teodora Wilków przez gminę Budapeszt (do spraw. Wydz. kr. L. 13195/891)	856	„
„ 312.	Koszta utrzymania w Wiedniu sierót Maryi i Pauliny Andruchów (do spr. Wydz. kr. L. 5800/892)	530	„
„ 313.	Julia Szaszkiewicz dar z łaski (L. pet. 847)	100	„
„ 314.	Komitetowi obchodu sześciowiekowej rocznicy śmierci Królowej Kingi w Starym Sączu (L. pet. 220)	100	„
„ 315.	Komitetowi budowy pomnika śp. Aleksandra hr. Fredry (L. pet. 1310) .	100	„
„ 316.	Pogorzelcom gminy Wielkopole — do rozporządzalności Wydziału krajowego przez Radę powiatową w Gródku (L. pet. 1526)	100	„
	do przeniesienia .	58.366	zł.

	z przeniesienia .	58.366 zł.
Poz. 317.	Komitetowi Wystawy przemysłu budowlanego we Lwowie (L. pet. 994) z zastrzeżeniem zwrotu w razie przewyżki dochodów nad wydatki . .	1.000 „
„ 318.	Koszta utrzymania Ignacego Garbaczewskiego z Wiednia do Knihinina, w zastępstwie gminy Puźniki	83 „
„ 319.	Na pomoc dla dotkniętych nieurodzajem w roku 1891 (Uchwała z 29. marca 1892)	100.000 „
	Suma wydatków rubr. XVII. . .	159.449 zł.

Petycye do L. L. 195, 392, 556, 761 i 1278 przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na następnej sesyi.

Nad Petycyami do L. L. 142, 154, 161, 213, 225, 227, 360, 546, 651, 667, 704, 848, 849, 850, 904, 990, 997, 1054, 1055, 1056, 1315, 1326, 1432, 1439, 1506, 1515, 1517, 1580 i 1638 przechodzi Sejm do porządku dziennego.

Lwów 30. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stan. Badeni.

Sprawozdawca:
Scipio.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Budżet krajowy na rok 1892.

Dodatkowe sprawozdanie

do Rubryki XVII.

W załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego o przyjęciu na fundusz krajowy za gminę Berehy powiatu Lisko, kosztów utrzymania w Budapeszcie J. i M. Łuzańskich.

Wysoki Sejm raczy uchwalić do wydatków roku 1892 w Rubr. XVII. poz. 320:
Koszta utrzymania w Budapeszcie Józefy i Michała Łużańskich . . . 504 zł.

Lwów, dnia 4. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Scipio.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Lit. C.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Fundusz chorych i położnic.

(Sprawozdawca poseł Marchwicki).

Wysoki Sejmie!

Cechą charakterystyczną preliminarza szpitala powszechnego we Lwowie na rok 1892 przez Wydział krajowy przedłożonego jest bardzo znaczne powiększenie się wydatków, spowodowanych w części wzrastającą ilością dni leczenia, w części wyjątkową drożyzną artykułów żywności.

Nie da się zaprzeczyć, że zaufanie do szpitali, ogarniające coraz to szersze warstwy społeczeństwa wpływa stale na powiększenie się liczby chorych szukających w szpitalu pomocy. Powiększenie się w szpitalu lwowskim dotychczas było więcej stopniowe i dopiero rok 1891 (253.610) wykazuje nagły wzrost, bo o 7·6% w stosunku do roku 1890 (235.656) a pierwsze miesiące b. r. każą się obawiać, że stosunek ten jeszcze więcej się podniesie i przejdzie granice ilości chorych w szpitalu lwowskim pomieszczenie znaleść mogących.

Stan ten anormalny jest poniekąd zatrważającym, gdyż nie da się zaprzeczyć, że stałe utrzymywanie przepełnienia w szpitalu tak, jak to obecnie ma miejsce w szpitalu we Lwowie, musiałoby koniecznie niekorzystnie wpływać na stan zdrowia chorych, powiększając procent śmiertelności, lub też przedłużając czas choroby. Poprawić jednak te stosunki nie jest tak łatwem, szczególniej, że nie wolno ani na chwilę zapominać o obowiązkach wskazanych prostem uczuciem ludzkości — a z drugiej strony w interesie tejże ludzkości należy przestrzegać, aby szpital tyle tylko chorych przyjmował, ilu dobrze i skutecznie leczyć i pielęgnować potrafi. Cel ten da się jedynie osiągnąć przez ścisłe badanie, o ile zgłaszający się chorzy, rzeczywiście potrzebują kuracyi szpitalnej, oraz przestrzeganie, aby pobyt pojedynczych chorych w szpitalu ponad konieczność się nie przedłużał.

Uwagi te w chwili obecnej mają bezsprzecznie praktyczne znaczenie, gdyż jest rzeczą stwierdzoną, że w czasach nędzy i wyjątkowej drożyzny, ilość chorych udających się do szpitali, znacznie się powiększa, raz, że złe odżywianie ujemnie wpływa na stan zdro-

wotny jednostek, powtóre, że dla wielu szpital staje się domem przytułku, do którego się dostać usiłują. Z tych przeto powodów należy, aby Wydział krajowy przypomniał zarządowi szpitala istniejące przepisy i przez uzupełniające zarządzenia ograniczył o ile możności tyle szkodliwe pod każdym względem przepełnienie szpitala lwowskiego.

Podniesiona powyżej okoliczność, mianowicie wzrost dni leczenia i podwyższenie się cen artykułów żywności spowodowały komisyę budżetową do preliminowania na rok 1892 na koszta żywności chorych kwot nierównie wyższych aniżeli lat ubiegłych. Komisya budżetowa zaznacza wyjątkowy charakter tak zwiększonego kredytu, który w razie, jeżeli przez Wysoki Sejm uchwalonym zostanie, nie może stanowić podstawy do preliminarzy w normalnych układanych latach. Odnośnie do uchwalonych przez Wysoki Sejm roku zeszłego rozolucyi.

1. Wydział krajowy oddzielnem sprawozdaniem przedkłada wnioski do utworzenia dwóch stałych miejsc po 120 zł nadawać się mających na przeciąg jednego roku tym akuszerkom, które ukończyły naukę z najlepszym postępem.
2. Wydział krajowy zawiadamia, że przeprowadził z pomyślnym skutkiem układy z c. k. rządem co do przyjęcia kosztów utrzymania jednej akuszerki na oddziale położnic, jako stale przydzielonej do c. k. szkoły akuszerek.
3. Wydział krajowy uznając całą korzyść założenia szkoły dozorców i dozorczyń przy szpitalu lwowskim, podnosi trudności, na jakieby natrafiło urządzenie wykładów i zapewnienie frekwencyi ze strony złużby szpitalnej, a w końcu oświadcza się przeciwko założeniu takiej szkoły.

Obszerny wywód Wydziału krajowego (str. 253) sprawozdania z czynności za rok 1890/91, powinien byłby doprowadzić Wydział do zupełnie odmiennych wniosków, które mógł i miał obowiązek postawić, gdyż zeszłoroczna uchwała sejmowa, ani wykluczała możności lepszej organizacyi służby szpitalnej, ani nie stanowiła, że szkoła dozorców i dozorczyń jedynie dla każdoczesnej szłużby szpitalnej dostępną być miała, dla tego komisya budżetowa, powtarzając uchwaloną w tym kierunku z zeszłego roku rezolucyę poleca Wydziałowi krajowemu sprawę założenia szkoły dozorców i dozorczyń przy szpitalu powszechnym ponownie wziąść pod rozwagę.

A. Wydatki.

Preliminowana na rok 1892 przez Wydział krajowy kwota wydatków wynosiła pierwotnie zł. 200.525; wskutek podrożenia cen artykułów żywności kwota ta podwyższoną została o zł. 7.188 zaś z powodu przeniesienia dra Józefa Kilarskiego w stan spoczynku zażądał Wydział krajowy dalszej kwoty zł. 1.195, co razem wynosi 208 908 zł. o 15.778 zł. więcej od kwoty uchwalonej (193.130) na rok 1891.

Komisya budżetowa wnosi w preliminarzu Wydziału krajowego następujące zmiany a mianowicie podwyższa wydatki:

w rubr. I. poz. 5 i 14 a) o . .	3.000 zł.
w rubr. VII. poz. 41 a) o . .	4 250 „

zniża zaś

w rubr. II. poz. 18 o . . .	300 „
w rubr. VII. poz. 44, 45 o . .	500 „
w rubr. VIII. poz. 53, 56 o . .	250 „

W razie przyjęcia tych wniosków, ogólna kwota wydatków wyniesie 215.103 zł., o 21.973 zł. więcej niż uchwalono na rok 1891, a 6.200 zł. więcej niż preliminarz Wydziału krajowego. Dochody przyjmuje komisya budżetowa w kwocie 201.134 zł. o 1.000 zł. więcej, niż preliminarz Wydziału krajowego, a o 1.390 zł. mniej, niż kwota uchwalona na rok 1891. Ponieważ wydatki wynoszą 215.103 zł. przeto okaże się ogólny niedobór w kwocie 13.969 zł. o 5.200 zł. większy, aniżeli niedobór przewidziany przez Wydział krajowy.

Poszczególnienie wydatków.

Rubr. I. poz. 1—14 a) Płace i emolumenta etatowe.

Wydział krajowy preliminuje 34.029 zł., o 274 zł. więcej, niż na rok 1891, która to przewyżka pochodzi z powodu wyższych cen opału przy poz. 1 d) i 10 c) oraz przypadających w tym roku pięcioleci prymaryuszowi dr. Ziembickiemu, chemikowi dr. Wiczkowskiemu, oficyałowi Boguszowi i pisarzowi Strzeleckiemu w ogólnej kwocie 364 zł. od czego potrącić należy pobierane przez odźwiernego Piro przeniesionego w stały stan spoczynku dodatki pięcioletnie w kwocie 90 zł

Preliminarz powyższy powiększonym być musi o kwotę zł. 1.000 wskutek uchwalenia przez Wysoki Sejm pomnożenia liczby lekarzy pomocniczych o 3ch, wreszcie o zaliczkę zwrotną na płacę Dr. Sawickiego w kwocie 2.000 zł. w przypuszczeniu, że Wysoki Sejm takową uchwali. Komisya budżetowa wstawia zatem:

W rubr. I. poz. 5 „siedmiu sekundaryuszów 2 kl.“ 3 000 zł., w poz. 14 a) Dr. E. Sawickiemu zaliczka na płacę 2.000 zł., wnosząc przyjęcie w rubr. I. łącznej kwoty 37.029 zł. t. j. o 3.274 zł. więcej, jak preliminowano na rok 1891.

Z kwoty tej przypada:

na fundusz chorych . .	34.361 zł.
„ „ położnic	2.668 „

Rubr. II. poz. 15—20. Koszta utrzymania osób nieetatowych.

Wydział krajowy preliminował pierwotnie zł. 27.727; w czasie obrad komisyi budżetowej podniósł jednak obecny szef Departamentu V. Wydziału krajowego, że zaszłe po ułożeniu preliminarza podrożenie cen artykułów żywności spowoduje większy wydatek:

w rubr. II. poz. 15 b o . .	285 zł.		
„ „ „ „ 17 „ . .	84 „		
„ „ „ „ 19 b „ . .	864 „		
„ „ „ „ 20 b „ . .	320 „	razem	1553 zł.

wskutek czego komisya budżetowa uchwaliła uwzględnić to powiększenie preliminarza tak, że preliminowana w tej rubryce ogólna kwota wynosi 29.280 zł., o 1.891 zł. więcej, niż uchwalono na rok 1891, która to różnica zmniejszy się o 300 zł przez opuszczenie w poz. 18 wynagrodzenia jednej akuszerki, przydzielonej do c. k. szkoły położnic, pobierającej płacę od 1. stycznia 1892 z funduszów państwowych. Wydatki zwiększyły się w poz. 16 wskutek konieczności przyjęcia jednego dyetaryusza z pensyą roczną 412 zł. W poz. 19 b. w skutek powiększenia kosztu wiktu z pieczywem o 1.124 zł.; w poz. 19 c. przez wstawienie na gratyfikacye o 70 zł. więcej niż w r. 1891, zaś w poz. 19 d. preliminowano nowy wydatek na bluzy dla służby w kwocie 450 zł., jeszcze roku zeszłego przez komisyę budżetową za konie-

czny uznany. Zmniejszenie wydatków nastąpiło w poz. 19 a. o 252 zł., przez obniżenie płac i zastosowanie takowych do kategoryi i istotnego stanu służby. Z tych samych powodów w poz 20 a. podwyższono płacę o 48 zł., zaś zmniejszono tę pozycyę o 650 zł. z powodu niepobierania przez służbę pierwszych kategoryi wiktu z kuchni szpitalnej. Komisya budżetowa preliminuje w tej rubryce ogólny wydatek w kwocie 28.980 zł. o 1.591 zł. więcej, aniżeli preliminowano na rok 1891.

Z kwoty tej przypada:

na fundusz chorych . . 26.449 zł.
„ „ położnic . . 2.531 „

Rubr. III. poz. 21—33 a. **Pensye i emerytury.**

Wydział krajowy preliminuje w tej rubryce 5.693 zł. o 308 zł. więcej w porównaniu z r. 1891 a to wskutek pensyi emerytalnej przyznanej przeniesionemu w stały stan spoczynku odźwiernemu Piro, — gdy jednakże w dniu 4. grudnia 1891 dr. Józef Kilarski prymaryusz szpitala przeniesionym również został w stały stan spoczynku i wymierzoną mu została pensya emerytalna w kwocie 1195 zł. przeto uwzględniając dalsze przedłożenie Wydziału krajowego L. 9760 wstawia się w poz. 33 a. dla dra Józefa Kilarskiego kwotę zł. 1195, wskutek czego komisya budżetowa preliminuje w rubr. III. ogolny wydatek w kwocie 6.888 zł. o 1.503 zł. więcej niż preliminowano na rok 1891.

Z kwoty tej przypada:

na fundusz chorych . . 6283 zł.
„ „ położnic . . 605 „

Rubr. IV. poz. 34—37. **Zaopatrzenia i dary z łaski.**

zgodnie z preliminarzem w kwocie . . . . 239 zł.

Rubr. V. poz. 38. **Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych**

zgodnie z preliminarzem . . . . . 100 zł.

Rubr. VI. poz. 39—40. **Remuneracye i zapomogi.**

Wydział krajowy preliminuje w poz. 39 za sprawdzanie recept 155 zł. o 25 zł. więcej niż preliminowano na rok 1891, a to na podstawie przecięcia z trzech lat ostatnich w poz. zaś 40 remuneracye i zapomogi 1.200 zł. o 400 zł. więcej jak na rok 1891. Podwyższenie tej pozycyi usprawiedliwia Wydział krajowy koniecznością powiększenia funduszu remuneracyjnego i zapomogowego, który dawniej zasilany z innych rubryk wskutek ustawy finansowej z dnia 29. listopada 1890 §. IV. „że kwoty przyzwolone w budżecie winny być wydawane tylko na cele oznaczone w pojedynczych pozycyach“ ograniczonym został jedynie na rub. VI.

Komisya budżetowa wnosi zgodnie z preliminarzem w tej rubryce ogólną kwotę 1.355 zł. o 425 złr. więcej jak preliminowano na r. 1891.

Z powyższej kwoty przypada:

na fundusz chorych . . . . . 1.260 zł.
„ „ położnic . . . . . 95 zł.

Rubr. VII. poz. 41—50. Koszta gospodarcze.

Wydział krajowy preliminował pierwotnie w tej rubr. wydatek 89.177 zł.; w czasie obrad komisyi budżetowej z przyczyn analogicznych, jak przy uchwaleniu rub. II. zażądał szef departamentu V. podwyższenia preliminowanej kwoty:

w poz.	41 a)	o zł.	3.800
	41 b)	„ „	60
	41 c)	„ „	192
	42	„ „	45
	41 f)	„ „	850
	48	„ „	668
	49 b)	„ „	15
		Razem o zł.	5.630

wskutek czego ogólna preliminowana kwota wyniesie zł. 94.807 o zł. 10.830 więcej, niż w roku 1891.

Preliminarz Wydziału krajowego odnośnie do poz. 41 a) i 41 f) opiera się na przypuszczeniu, że ilość dni leczenia w r. 1892 wyniesie tylko 240.000, gdy już przecięcie z ostatnich trzech lat 1889, 1890 i 1891 wykazuje dni leczenia 243.205, rok zaś 1891 dni leczenia 253.610, pierwsze zaś dwa miesiące r. 1892 w porównaniu z tymże samym peryodem r. 1891, ponowne zwiększenie o dni leczenia 4.518 przeto należy przyjąć na rok 1892, co najmniej ilość dni leczenia 250.000 a mianowicie w funduszu chorych dni 233.000, w funduszu położnic dni 17.000, czyli o dni 10.000 więcej, aniżeli obliczenie Wydziału krajowego. Również preliminowany przez Wydział krajowy koszt żywienia chorych, nie uwzględnia dostatecznie podwyższenia się cen różnych artykułów żywności, gdy bowiem w r. 1890 żywienie chorych na obydwóch oddziałach kosztowało zł. 45.185 przyczem na dzień leczenia przypadało 19.17 centów, w roku 1891 żywienie chorych kosztowało zł. 54.988, czyli jeden dzień 21.68, — zaś w pierwszych dwóch miesiącach b. r. przeciętny koszt żywności obliczonej na jeden dzień leczenia wynosi 23.95 centów. Wobec powyższych cyfer ograniczenie się na preliminowaniu kwot przez Wydział krajowy zażądanych, byłoby układaniem budżetu ze świadomością pewnego niedoboru. Nie myśląc zatem, aby tego rodzaju postępowanie odpowiadało wymogom porządnej gospodarki finansowej, komisya budżetowa sądzi, że odpowie intencyom Wysokiego Sejmu, jeżeli wbrew przyjętemu zwyczajowi pójdzie dalej, aniżeli wymagania Wydziału krajowego i w pozycyach odnoszących się do żywienia chorych, preliminować będzie na rok 1892 kwoty odpowiadające rzeczywistym potrzebom, obliczone z uwzględnieniem faktycznie istniejących cen artykułów żywności.

Poz. 41 a) Zwykła strawa i dodatki.

Wydział krajowy preliminuje zł. 54.200, przyjmując ilość dni leczenia 240.000, gdy istotnie liczba dni leczenia wyniesie co najmniej 250.000, a nawet przypuszczając, że w drugiem półroczu ceny artykułów żywności znacznie się obniżą, należy przyjąć w tej pozycyi co najmniej wydatek w ryczałtowej kwocie . . . . . zł. 57.500

Poz. 41 b) preliminuje się w kwocie . . . . . „ 1.187

Poz. 41 c) „ „ „ . . . . . „ 2.512

zgodnie z Wydziałem krajowym.

Poz. 41 d) preliminuje się tak jak na rok 1891 w kwocie . . . zł. 1.700
Poz. 41 e) w kwocie . . . . . „ 350

Poz. 41 f). **Pieczywo dla chorych.**

Wydział krajowy preliminuje zł. 6.850 o zł. 1.050 więcej, jak na rok 1891. Ponieważ jednak wynikłość z r. 1891 wynosi zł. 7.812, a wydatek w dwóch pierwszych miesiącach b. r. wykazuje w porównaniu z tymżesamym peryodem 1891 r. powiększenie o zł. 578, przeto preliminuje się w powyższej poz. kwota zł. 7.806.

Poz. 41 g) zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego . . . . zł. 700
mniej o zł. 500 niż w r. 1891.
Poz. 42 preliminuje się w kwocie . . . . . „ 393
Poz. 43 preliminuje się w kwocie . . . . . „ 4.200
zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego.

Poz. 44. **Oświetlenie.**

Ponieważ wynikłość z r. 1890 wynosi 1.719 zł., zaś wynikłość z r. 1891 wynosi zł. 1516, przeto preliminuje się w powyższej pozycyi zł. 1.600 o 200 zł. mniej aniżeli żąda Wydział krajowy.

Poz. 45. **Sprzęty zakupno i naprawa.**

Wydatek w roku 1890 wynosił . . . . zł. 1.726
„ „ 1891 „ . . . . „ 2.023
preliminuje się w powyższej pozycyi zł. 1.700 o zł. 300 mniej, aniżeli proliminarz Wydziału krajowego.

Poz. 46 . . . . . zł. 200
Poz. 47 . . . . . „ 100
zgodnie z Wydziałem krajowym.

Poz. 48. **P r a l n i a.**

Wydział krcjowy preliminował pierwotnie zł. 6.900. Na usprawiedliwione żądanie szefa departamentu V. podniesiono tę pozycyę o zł. 668, kwoty pochodzącej z podwyższenia praczkom z powodu drożyzny wynagrodzenia o 10 ct, dziennie, wskutek czego preliminuje się w tej pozycyi łączną kwotę zł. 7.568 o zł. 1.168 więcej, niż na rok 1891.

Poz. 49 a). **Zakupno i naprawa bielizny, pościeli i odzieży**

preliminuje się tak jak z. r. zgodnie z Wydziałem krajowym kwotę . . zł. 10.000
Poz. 49 b) zgodnie z Wydziałem krajowym preliminuje się zł. 297.

Poz. 50. **Słoma do sienników.**

Preliminuje się na podstawie przecięcia z ostatnich trzech lat . . zł. 750.
o zł. 100 więcej jak na rok 1891.

Reasumując powyższe wydatki Komisya budżetowa preliminuje w rub. VII. łączną kwotę zł. 98.557 więcej o zł. 14.580 niż na r. 1891 więcej o zł. 3.750 niż preliminarz Wydziału krajowego.

Z powyższej kwoty przypada:

na fundusz chorych	91.708 zł.
na fundusz położnic	6.849 „

Rubr. VIII. Poz. 51—57. **Koszta sanitarne.**

Wydział krajowy preliminuje na koszta lekarstw poz. 51 zł. 7.100 o zł. 300 więcej jak na rok 1891. Komisya budżetowa przyjmuje tę pozycyę, zwraca jednak uwagę, że wynikłość z r. 1891 wynosi zł. 8.643 i w porównaniu z preliminarzem na rok 1891 wykazuje przekroczenie o zł. 1.843 t. j. o $27^1/_2\%$. Powiększenie się wydatków w tej pozycyi mimo obniżenia w r. 1889 taksy lekarstw, jest stanowczo anormalnem i niepozostaje w żadnym stosunku ze zwrostem liczby dni loczenia, dla tego komisya budżetowa z całym naciskiem podnosi, że pod tym względem większa oględność i oszczędność w zapisywaniu lekarstw byłaby wskazaną.

Poz. 52. **Potrzeby sanitarne.**

Preliminuje się zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego zł. 7.300 o zł. 400 więcej, jak nk rok 1891. Wynikłość tej pozycyi w r. 1891 wynosi zł. 8.207 przekroczenie tak znaczne preliminowanej kwoty, powoduje Komisyą budżetową do powtórzenia zrobionej przy poz. 51 uwagi.

Poz. 53. W tej pozycyi wstawia się kwota zł 800, mniej o zł. 90 jak wniosek Wydziału krajowego i mniej o 250 zł. jak preliminowano na rok 1891. Obniżenie tego wydatku nastąpiło wskutek wynikłości z r. 1891 (675).

Poz. 54. Preliminuje się zł. 100 — o 50 zł. mniej jak w r. 1891.

Poz. 55. **Prosektoryum.**

Preliminuje się zgodnie z Wydziałem krajowym zł. 250, o 150 zł. więcej, jak na r. 1891, a to ze względu na potrzebę zakupienia większej ilości szkiełek do badań.

Poz. 56. **Instrumenta chirurgiczne.**

Ze względu na wynikłość z r. 1891 (517) wstawia się w tej pozycyi tylko zł. 700 tak jak na rok 1891 mniej o zł. 160 od kwoty, przez Wydział krajowy preliminowanej.

Poz. 57. Preliminuje się zgodnie z Wydziałem krajowym zł. 500.

Ogólny wydatek w rub. VIII. preliminuje komisya budżetowa w kwocie zł. 16.750 o zł. 550 więcej, jak na rok 1891.

Z kwoty tej przypada:

na fundusz chorych . .	15861 zł.
„ „ położnic . .	889 „

Rubr. IX. poz. 58 **Koszta kancelaryjne.**

950 zł., — o 100 zł. więcej jak na rok 1891.

Rubr X. poz. 59. **Koszta kapliczne** 240 zł.

Komisya budżetowa preliminuje rub. IX. i X. zgodnie z Wydziałem krajowym.

Rubr. XI. poz. 60–62. **Utrzymanie budynków.**

Wydział krajowy preliminuje na zwyczajne konserwacye i reparacye 3.000 zł. tak jak w r. 1891: na nadzwyczajne roboty 1 950 zł. usprawiedliwiając ten wydatek koniecznością zmiany rur spustowych przy głównym gmachu, pokostowania podłóg i postawienia 5-ciu nowych kuchenek oddziałowych. Komisya budżetowa wnosi, aby łącznie z kosztami asekuracyi 180 zł., kosztami kominiarzy i straży ogniowej w kwocie 450 zł., wstawić w budżet wydatków rub. XI. poz. 60–62 zgodnie z Wydziałem krajowym ogólną kwotę 5.580 zł. o 350 zł. mniej jak roku zeszłego.

Z kwoty tej przypada:

na fundusz chorych	. .	5.221 zł.
„ „ położnic	. .	359 „

Rubr. XII. Odsetki od kapitałów dłużnych.

w kwocie 1.760 zł.

Z kwoty tej przypada:

na fundusz chorych	. .	1.408 zł.
„ „ położnic	. .	352 „

Rubr. XIII. Podatki i daniny

w kwocie 20 zł.

Rubr. XIV. Rozmaite.

Poz. 66	w kwocie	. . .	125 zł.
„ 67 a.	„ „	. . .	200 „
„ 67 b.	„ „	. . .	300 „

Wszystkie trzy rubryki (XII., XIII., XIV.) preliminuje się zgodnie z Wydziałem krajowym.

Rubr. XV. Na koszta utrzymania dzieci na oddziale położnic.

Wstawia się kwota 30 zł.

Rubr. XVI. Ryczałt na na utrzymanie dzieci w szpitaliku Św. Zofii.

Preliminuje się uchwalona przez Sejm krajowy kwota 16.000 zł.

B. Dochody.

Wydział krajowy preliminuje dochody szpitalu powszechnego we Lwowie na rok 1892 w kwocie 200.134 zł. (w funduszu chorych 187.728 zł., w funduszu położnic 12.406 zł.) o 2.390 zł. mniej, niż uchwalono na rok 1891. Komisya budżetowa wnosi, aby w rubr. I. poz. 2. $^1/_8$ dochodu z myta przyjąć o 1000 zł. więcej, a to na podstawie wynikłości za rok 1891 (25.847 zł.) — w innych zaś pozycyach przyjmuje się wnioski Wydziału krajowego, wskutek czego komisya budżetowa preliminuje:

w rubr. I. poz. 1. od c. k. skarbu za drzewo opałowe . . . . . 1.450 zł.
„ „ I. „ 2. od kasy miejskiej 1/4 część dochodów z rogatek . . . 25.900 „
„ „ I. „ 3. od kasy miejskiej na utrzymanie trupiarni . . . . . 84 „
„ „ II. „ 4. Opłaty pośmiertne . . . . . 8.300 „
„ „ III. Zwroty kosztów leczenia:
poz. 5. od funduszu krajowego galicyjskiego . . . . 152.000 „
„ 6. od samopłacących . . . . . 8.900 „
„ 7. od funduszów obcokrajowych i innych publicznych . . 4.350 „
„ „ IV. „ 8. Rozmaite . . . . . 150 „

Sumaryczne zestawienie wydatków.

Rubryka	Fundusz chorych zł.	Fundusz położnic zł.	R a z e m zł.
I.	34.361	2.668	37.029
II.	26.449	2.531	28.980
III.	6.283	605	6 888
IV.	176	63	239
V.	93	7	100
VI.	1.260	95	1.355
VII.	91.708	6.849	98.557
VIII	15.861	889	16.750
IX.	884	66	950
X.	223	17	240
XI.	5.221	359	5.580
XII.	1.408	352	1.760
XIII.	19	1	20
XIV.	581	44	625
XV.	—	30	30
XVI.	16.000	—	16.000
Suma wydatków	200.527	14.576	215.103

Sumaryczne zestawienie dochodów.

Rubryka	Fundusz chorych zł.	Fundusz położnic zł.	R a z e m zł.
I.	27.278	156	27.434
II.	8.300	—	8.300
III.	153.000	12.250	165.250
IV.	150	—	150
Suma dochodów	188.728	12.406	201.134

Bilans funduszu chorych przedstawia się następująco:

Wydatki . . . 200.527 zł.
Dochody . . . 188.728 „

zatem niedobór . 11.799 zł.

zaś Bilans funduszu położnic:

Wydatki . . . 14.576 zł.
Dochody . . . 12.406 zł.

zatem niedobór . 2.170 zł.

Bilans całego powszechnego szpitala we Lwowie wykazuje:

Wydatki . . . 215.103 zł.
Dochody . . . 201.134 „

zatem niedobór. . 13.969 zł.

podczas gdy Wydział krajowy preliminował niedobór w kwocie 391 zł.

Wysoki Sejm raczy przyjąć powyższy preliminarz krajowego szpitala powszechnego we Lwowie na rok 1892 i wstawić wykazany niedobór w kwocie 13.969 zł. w rubr. XI. budżetu krajowego na rok 1892.

Wydział krajowy przedkłada petycyą wniesioną do Wysokiego Sejmu do L. 1154 przez dra Edwarda Sawickiego prymaryusza szpitala powszechnego o udzielenie mu pożyczki w kwocie 2.000 zł. Komisya budżetowa w uznaniu sumiennej i gorliwej pracy i w uwzględnieniu rzeczywiście przykrego położenia materyalnego petenta wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

a) Upoważnia się Wydział krajowy do udzielenia drowi Edwardowi Sawickiemu prymaryuszowi szpitala powszechnego we Lwowie pożyczki w kwocie 2.000 zł., pod tymi samymi warunkami, pod jakimi udzieloną mu była pożyczka w r. 1888, z której niespłaconą dotychczas część w kwocie 366 zł. z nowej pożyczki potrącić należy.

b) Wstawia się potrzebną na tę pożyczkę kwotę 2.000 zł. w budżet na rok 1892 w Rubr. I. poz. 14 a).

Petycya wniesiona przez lekarzy prowincyonalnych szpitali w Brodach, Rzeszowie, Samborze, Stanisławowie i Nowym Sączu do L. 224, 541, 830, 923 i 1427 o polepszenie i uregulowanie płac i o uchwalenie statutu emerytalnego, jako służby krajowej, oraz petycyę do L. 223 o przyznanie dodatku aktywalnego oficyałowi szpitala powszechnego we Lwowie odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia; nad petycyami do L. 237 i 1013, wniesionymi przez Waleryą Schmid i Weronikę Kozak, komisya budżetowa wnosi przejście do porządku dziennego.

Zaś petycyę Wydziału Tow. bratniej pomocy słuchaczów politechniki we Lwowie do L. 647 odstępuje się Wydziałowi krajowemu po zbadaniu istotnego stanu rzeczy do możliwego uwzględnienia.

Lwów, dnia 26 marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Marchwicki.

Z drukarni Pillera i Sp.

Budżet krajowy na rok 1892.

Lit. D.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

(Sprawozdawca poseł Marchwicki).

Wydział krajowy preliminuje wydatki w kwocie złr. 4.414 o złr. 352 więcej jak na rok 1891 a mianowicie na zapomogi dla położnic rub. V. poz. 7. o złr. 400 więcej z powodu wynikłości z trzechlecia (3.784) i ciągle wzrastającej ilości chorych położnic, zaś w rub. III. poz. 6. o złr. 48 mniej na koszta utrzymania dzieci.

Komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem krajowym wstawia:

W rub.	I.	Potrzeby kancelaryjne	10 złr.
„	II.	Remuneracye i zapomogi	70 „
„	III.	Koszta utrzymania dzieci	264 „
„	IV.	Koszta leczenia dzieci	10 „
„	V.	Zapomogi dla położnic	4000 „
„	VI.	Rozmaite wydatki	60 „
		Razem j. w.	4414 złr.

Dochodów ten fundusz nie ma żadnych, przeto Wysoki Sejm raczy uchwalić, całą sumę wydatków funduszu podrzutków we Lwowie w kwocie 4.414 zł. pokryć z funduszu krajowego rub. XI.

Nad petycyami do l. 79 Zwierzchności gminnej wsi Oleśnica i do l. 552 Anny Jackowskiej, komisya budżetowa wnosi przejście do porządku dziennego.

Lwów dnia 25. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Marchwicki.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Budżet krajowy na rok 1892.

Lit. E.

Krajowy Zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

(Sprawozdawca poseł Włodzimierz Kozłowski.)

Obok preliminarza kosztów utrzymania kraj. zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie przedłożył Wydział krajowy dwa osobne sprawozdania, a mianowicie:

1. L. W. kr. 50.516/91 aleg. 35. Sprawozdanie Wydziału krajowego z obrad ankiety zwołanej dla polecenia Wysokiego Sejmu w przedmiocie zbadania urządzeń lekarskich i administracyjnych kraj. zakładu obłąkanych na Kulparkowie, tudzież o wydanych przez Wydział krajowy zarządzeniach, oraz z przedstawieniem odpowiednich wniosków;
2. L. W. kr. 41.101/91 aleg. 36. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie oparkanienia parku zakładowego w Kulparkowie;

do niezbędnych ulepszeń Zakładu kulparkowskiego się odnoszące, z których jedno zawiera wnioski wstawienia kilku nowych pozycyj w preliminarzu budżetu nieuwidocznionych.

Oprócz tego zwrócił szef dep. V Wydziału krajowego na posiedzeniu komisyi z dnia 4. marca 1892 uwagę komisyi na okoliczność, że od ułożenia i wydrukowania preliminarza Wydziału krajowego z powodu opóźnienia zwołania sejmu kilka miesięcy upłynęło, a wśród tego czasu ceny artykułów żywności znacznie poszły w górę. Ażeby udzielić komisyi podstawy do oparcia preliminarza na cenach aktualnych uczynił JWny Szef V. Departamentu w Komisyi budżetowej następujące przedstawienie:

„Z powodu znacznego podniesienia cen artykułów żywności na rok 1892 koniecznem okazało się sprostowanie cyfr poszczególnych rubryk i pozycyj preliminarza budżetu krajowego zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie, ułożonego z końcem pierwszego półrocza 1891, a więc wówczas, gdy rozmiary drożyzny — która nastąpiła — przewidzianymi być nie mogły.

Nadwyżka, jaka z tego powodu okazała się potrzebną w budżecie pomienionego szpitala, wynosi ogółem w przybliżeniu kwotą 7.202 zł. którą uzasadniamy pod względem rachunkowym jak następuje:

Zakład ten zakupuje wszystkie wiktuały z wolnej ręki (inwentarz własny dostarcza mleka, wieprzowiny i skopowiny) z wyjątkiem mięsa wołowego i cielęciny, którego ceny zakontraktowane wynosiły:

w roku 1890 za 100 klgr. 43 zł. — ct.
„ „ 1891 „ „ „ 46 „ 50 „
„ „ 1892 „ „ „ 59 „ — „

Cena zatem tego artykułu podniosła się:

w r. 1891 w porównaniu z r. 1890 o 8·14%
„ „ 1892 „ „ „ „ 1891 „ 26·88%
„ „ 1892 „ „ „ „ 1890 „ 37·21%

Dostawa więc 55.740 klgr. mięsa która w r. 1890 kosztowała . 23.968 zł.
kosztować będzie w r. 1892 . . . . . 32.887 „
t. j. więcej o . . . . . 8.919 zł.

W przypuszczeniu wszakże, iż w przecięciu różnice cen z r. 1890 i 1892 nie przewyższą 20%, dolicza się takowe do wynikłości r. 1890, rezultat zaś osiągniętych kwot stanowić mających spodziewane wydatki r. 1892 jest następujący:

		wynoszący w r. 1890		przedstawia się na r. 1892
Wikt Sióstr Miłosierdzia z dodatkami	po	197 zł.	w kwocie	236 zł.
„ Woźnego	„	238 „	„	286 „
„ Odźwiernego	„	233 „	„	286 „
„ Służby wyższej	„	200 „	„	240 „
„ „ „	„	137 „	„	164 „
„ „ oddziałowej	„	128 „	„	154 „
„ „ domowej	„	113 „	„	136 „
Zwykła strawa dla chorych wynosząca	„	39.119 „	„	47.000 „
Pieczywo *a)* (mąka drożdże i wikt piekarza) dla chorych . . .	6.649 zł.		7.979 zł.	
„ *b)* inne potrzeby . .	1.215 „	„ 7.864 „	1.215 „	9.194 „

Na tejże więc podstawie należałoby:

					na rok 1892.
zamiast preliminowanych w rub.	I.	9*b*	250 zł.	wstawić do budżetu	286 zł.
„ „ „	„	10*b*	250 „	„ „ „	286 „
„ „ „	II.	11*b*	3.485 „	„ „ „	4.012 „
„ „ „	„	13*c*	1.992 „	„ „ „	2.412 „
„ „ „	„	14*b*	10.880 „	„ „ „	12.320 „
„ „ „	„	16*b*	1.560 „	„ „ „	1.768 „
„ „ „	VII.	31*a*	45.000 „	„ „ „	47.000 „
„ „ „	„	31*bb*	1.025 „	„ „ „	1.180 „
„ „ „	„	31*c*	2.100 „	„ „ „	2.343 „
„ „ „	„	31*f*	7.500 „	„ „ „	9.200 „
„ „ „	„	34*b*	205 „	„ „ „	236 „
„ „ „	„	35	1.350 „	„ „ „	1.394 „
„ „ „	„	36	8.195 „	„ „ „	8.219 „
„ „ „	„	37	600 „	„ „ „	624 „
„ „ „	„	40*a*	4.200 „	„ „ „	4.422 „
„ „ „	„	40*b*	410 „	„ „ „	472 „
„ „ „	„	41*b*	205 „	„ „ „	236 „

Uwaga.
*) W pozycyach obok poszczególnionych podniesiono o 20% tylko wydatki na wikt, resztę zaś wydatków preliminowanych pozostawiono bez zmiany.

Ogółem zamiast preliminowanych 89.207 zł. wstawić do budżetu 96.409 zł.
zatem więcej o 7.202 zł.

„Na podstawie powyższych wyników uprasza tedy Wydział krajowy Świetną komisyę budżetową o podwyższenie odpowiednich rubryk przy układaniu budżetu kraj. zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie“.

Komisya po szczegółowem zbadaniu żądań Wydziału krajowego w powyżej przytoczonych dwóch sprawozdaniach i w przedstawieniu JWgo Szefa V Dep. zawartych, jak poniżej wyszczególniono, wnioski rzeczone przyjęła, co stało się powodem znacznego podwyższenia tak zwyczajnych jak i nadzwyczajnych wydatków na zakład dla obłąkanych na Kulparkowie i to zarówno w stosunku do kwoty w roku zeszłym uchwalonej, jak również w porównaniu do pierwotnego później osobnemi sprawozdaniami i uwagami w komisyi uczynionemi uzupełnionego preliminarza.

1. Preliminarz Wydziału krajowego na r. 1892 oblicza wydatki na . . 168.829 zł.

2. Sprawozdanie Wydziału krajowego z obrad ankiety dla zbadania urządzeń zakładu kulparkowskiego L. W. kr. 50.516|91 proponuje wydatki w kwocie . . 57.112 „

3. W przedstawieniu komisyi na posiedzeniu z d. 4. marca 1892 uczynionem, zalecił JWny Szef V. Dep. podwyższenie wydatków na . . . . 7.202 „

Razem przeto wedle obliczeń Wydziału krajowego miała wynosić suma wydatków na r. 1892 . . . . . 233.143 zł.

Komisya przyjęła bez zmian preliminarz Wydziału krajowego w kwocie . 168.829 „
oraz zastósowała się do przedstawienia Szefa V. Dep., żądającego podwyższenia kosztów utrzymania Zakładu kulparkowskiego z powodu drożyzny o . . . . 7.202 „
zmniejszyła natomiast proponowaną przez Wydział kraj. w sprawozdaniu L. 50.516 91 kwotę wydatków 57.112 zł. o 13.270 zł., wstawia przeto komisya z powodu obniżenia kosztów budowli zamiast sub 2 proponowanej kwoty, kwotę . . . 43.842 „

Suma przeto wydatków przyjęta przez komisyę wynosi . . . . 219.873 „
czyli o 13.270 zł. mniej od sumy wydatków we wnioskach i przedstawieniach Wydziału krajowego proponowanej, więcej o 24.632 zł. od sumy wydatków z roku 1890, wraz z nadwyżką dochodów, a o 51.044 zł. więcej od kwoty pierwotnym preliminarzem objętej.

Dochody przyjmuje komisya w kwocie przez Wydział krajowy proponowanej 177.080 „
o . . . . . 8.658 zł.
od kwoty na r. 1891 preliminowanej, a o . . . . . 18.161 „
niższej od kwoty w zamknięciu rachunków za r. 1890 wykazanej.

Z porównania dochodów z wydatkami okaże się niedobór . . . 42.793 „
podczas gdy w preliminarzu roku 1892 uwidoczniono nadwyżkę w kwocie . . 8.251 „

Ogólna kwota wydatków przyjęta przez komisyę dzieli się na zwyczajne o 8.002 zł. więcej od pierwotnego preliminarza Wydziału krajowego, o 24.632 zł. więcej od zamknięcia rachunków za r. 1890, o 19.303 zł. więcej, aniżeli preliminarz na r. 1891.

Oraz na nadzwyczajne w kwocie o 43.042 zł. wyższej od pierwotnego preliminarza Wydziału krajowego, o 32.042 zł. wyższej aniżeli preliminarz na r. 1891.

Zestawienie sumaryczne dochodów i wydatków.

Rubryka	Pozycyi	A. Wydatki	zł.	Od pierwotnego preliminarza Wydziału krajowego: więcej zł.	Od pierwotnego preliminarza Wydziału krajowego: mniej zł.	Od uzupełniających wniosków i przedstawień Wydz. kraj.
I.	1-10	Płace i emolumenta etatowe	20.646	72	—	
II.	11-16	Koszta utrzymania osób nieetatowych . .	36.470	3.295	—	
III.	17-25	Pensye i emerytury	1.351	—	—	
IV.	26-27	Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski . .	14	—	—	
V.	28	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych .	40	—	—	
VI.	29-30	Remuneracye i zapomogi	726	—	—	
VII.	31-42	Koszta gospodarcze: *a)* zwyczajne . . .	97.400	4.535	—	
		b) nadzwyczajne . .	*800*	*800*	—	
VIII.	43-47	„ sanitarne	6.260	—	—	
IX.	48	„ kancelaryjne	450	—	—	
X.	49	„ kapliczne	200	—	—	
XI.	50-54	Koszta utrzymania budynków, dróg i urządzeń: *a)* zwyczajne . .	8.050	—	—	
		b) nadzwyczajne .	*3.004*	—	—	
XII.	55	Podatki i daniny	120	—	—	
XIII.	56-59	Rozmaite	1.900	100	—	
XIV.	60	Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe	50	—	—	
XIVa	—	Koszta ankiety w celu zbadania stosunków Zakładu	—	—	—	
XV.	61	Koszta podróży i dyety członków opieki nad obłąkanymi	150	—	—	
XVI.		Na budowy: *(nadzwyczajne)*				
		a) na 2 pawilony . . . 29.832 zł.				
		b) „ rozszerzenie budynku gosp. . . . . 12.410 „	*42.242*	*42.242*	13.270	
		Suma wydatków zwyczajnych . . .	173.827	8.002	—	
		Suma wydatków *nadzwyczajnych* . .	*46.046*	*43.042*	13.270	
		Razem . .	219.873	51.044	13.270	

Rubryka	Pozycyi	B. Dochody	Zł.
I.	1	Odsetki od kapitałów	230
II.	2-3	Dodatki	660
III.	4-5	Dochody z dóbr	9.890
IV.	6-8	Zwroty kosztów leczenia	165.500
V.	9-11	Rozmaite	800
		Suma dochodów . .	177.080
		Z zestawienia dochodów z wydatkami . . .	219.873
		Okazuje się niedobór . . .	42.793

A.

Poszczególnienie wydatków.

Rubr. I. Płace i emolumenta etatowe.

Komisya wnosi zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego i z uzupełnieniem tegoż w przedstawieniu szefa V. Departamentu z d. 4. marca 1892 zawartem: . . . 20.646 zł. czyli o 703 zł. więcej od uchwalonej na rok 1890, a o 43 zł. więcej od kwoty na rok 1891 uchwalonej.

Różnicę od zamknięcia rachunku z r. 1890 uzasadniają intercalaria i oszczędności z powodu zaprowadzenia nowej normy żywienia (L. W. 53.686|89 i 16.899|90) w tymże roku poczynione.

Drobna nadwyżka ponad kwotę na r. 1891 uchwalona, wynika z powyżej wykazanego podrożenia artykułów żywności.

Rubr. II. Koszta utrzymania osób nieetatowych.

Komisya przyjmuje zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego w preliminarzu budżetu w przedstawieniu Szefa V. Departamentu z r. 1892 i w sprawozdaniu Wydziału krajowego z obrad ankiety L. 50.516|1891 zawartymi w łącznej kwocie . . . . . 36.470 zł. czyli głównie z powodu podrożenia artykułów żywności o 4.782 zł. wyższej od zamknięcia z r. 1890. o 3.911 zł. wyższej od preliminarza na r. 1891, a o 3.295 zł. wyższej od pierwotnego preliminarza Wydziału krajowego na r. 1892.

Pozycya 11 *b*.

Wikt 17 Sióstr Miłosierdzia Oddziałowych oblicza komisya zgodnie z żądaniem Wydziału krajowego w przedstawieniu Szefa V. Departamentu zawartem rocznie po 236 zł. w kwocie ogólnej . . . . . 4.012 zł. czyli o 658 zł. więcej od zamknięcia rachunków w r. 1890, a o 527 zł. więcej od kwoty na r. 1891 uchwalonej.

Pozycya 13 *c*.

Wikt z pieczywem służby wyższej przyjmuje komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w przedstawieniu Szefa V. Departamentu zawartem w kwocie . . . 2.412 zł. obliczając takowy po 200 i po 164 zł.

Kwota przez komisyę przyjęta wynosi o 39 zł. 67 ct. więcej od zamknięcia rachunków w r. 1890, a o 142 zł. więcej od kwoty na r. 1891 uchwalonej.

Pozycya 14 *a*.

Ażeby umożliwić dyrekcyi stopniowe podwyższanie pensyi dla służby oddziałowej w pierwszych pięciu latach, a przez to zapobiedz częstym a dla celów zakładu niekorzystnym zmianom służby, przyjmuje komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w preliminarzu

budżetu i w sprawozdaniu z obrad ankiety L. W. kr. 50.516/1891 postawionymi płacę służby oddziałowej w kwocie . . . . . 916 zł.
o 1.141 zł. 14 ct. wyższej od zamknięcia rachunków z r. 1890, a wikt z pieczywem po 154 zł. w kwocie . . . . . 12.320 zł.

Łączny wydatek na służbę oddziałową w pozycyi 14 pod a), b) i c) wynosić będzie 21.706 zł. czyli o 3.334 zł. 90 ct. więcej od zamknięcia rachunków z r. 1890, a o 2.620 zł. więcej od preliminarza na r. 1891

Przyczyną podwyższenia wydatku jest uchwalone zeszłego roku powiększenie ilości służby i podrożenie artykułów żywności.

Pozycya 16*b*.

Wikt dla służby domowej oblicza komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego, w przedstawieniu Szefa V. Departamentu zawartym, po 136 zł. rocznie, na . . 1.768 zł., czyli o 412 zł. 86 ct. więcej od zamknięcia rachunków z r. 1890.

Łączny wydatek przy poz. 16 pod a), b) i c) wynosić przeto będzie . . 3.006 zł., czyli o 465 zł. więcej od zamknięcia rachunków z r. 1890, a o 260 zł. więcej od preliminarza na rok 1891.

Rubr. III. Pensye i emerytury.

Przyjmuje komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w kwocie . 1.351 zł. tj. o 407 zł. 12 ct. mniej od zamknięcia z r. 1890, a o 616 zł. niższej od kwoty na rok 1891 uchwalonej.

Przyczyną obniżenia jest śmierć jednego z emerytów, dra Hankiewicza.

Rubr. IV. Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.

Przyjmuje komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w kwocie . . 14 zł.

Rubr. V. Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych.

W kwocie . . . . . 40 zł.

Rubr. VI. Remuneracye i zapomogi.

Przyjmuje komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w kwocie . 726 zł. czyli o 47 zł. mniej od zamknięcia rachunków w r. 1890, a o 50 zł. mniej od kwoty w r. 1891 uchwalonej.

Rubryka VII. Koszta gospodarcze.

Preliminuje komisya zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego w preliminarzu budżetu, w Sprawozdaniu z Ankiety i w powyżej przytoczonem przedstawieniu Szefa V. Departamentu Wydziału krajowego zawartymi, w kwocie . . . . . 98.200 zł., czyli o 15.440 zł. więcej od r. zamknięcia w 1890, o 12.535 więcej od kwoty na rok 1891 uchwalonej, a o 5.335 zł. więcej od pierwotnego preliminarza Wydziału krajowego.

Poz. 31. *a.*

Żywienie chorych.

Wydział krajowy żąda . . . . . 47.000 zł.
czyli o 7.882 więcej, aniżeli wedle zamknięcia w r. 1890, o 782 zł. 81 ct. więcej aniżeli wydano w r. 1891, a o 7.400 zł. więcej aniżeli uchwalono na r. 1891.

Wydział krajowy uzasadnia rzeczone podwyższenie podwyższeniem cen mięsa, w powyżej przytoczonem przedstawieniu Szefa V. Departamentu zawartem.

Komisya przyjmuje zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wydatek na żywienie chorych w kwocie . . . . . 47.000 zł.
wyraża jednak przy tej sposobności nadzieję, że Wydział krajowy dołoży starań, ażeby zapobiedz dalszemu przyrostowi dni leczenia o 10.000, który w motywach preliminarza Wydział krajowy przewiduje.

Wobec przepełnienia zakładu bowiem, każde powiększenie liczby chorych ponad dzisiejszy i tak, w stosunku do rozmiaru zakładu, nadto znaczny stan, musi czynić uszczerbek celowi zakładu, oraz prawidłowemu leczeniu chorych w Zakładzie pozostających.

Pozycya 31. *b.*

5 Sióstr miłosierdzia, zgodnie z przedstawieniem Szefa V. Departamentu . 1.580 zł.
czyli o 593 zł. 60 ct. więcej od zamknięcia r. 1890, a 155 zł. więcej od kwoty na r. 1891 uchwalonej, licząc wikt Siostry miłosierdzia po 236 zł.

Pozycya 31. *c.*

Służba kuchenna i magazynowa.

Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w przedstawieniu Szefa V. Departamentu zawartym . . . . . 2.342 zł.
czyli o 253 zł. więcej od zamknięcia r. 1890, o 246 zł. 43 ct. więcej od wydatków r. 1891, o 242 zł. więcej od kwoty na r. 1891 uchwalonej.

Pozycya 31. *f.*

Pieczywo z piekarzem zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w przedstawieniu Szefa V. Departamentu zawartem . . . . . 9.200 zł.
czyli o 1.336 zł. więcej aniżeli w zamknięciu r. 1890, a o 248 zł. 38 ct. mniej aniżeli w r. 1891.

Pozycya 34. *b.*

Sprzęty gospodarcze zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego . . 2.000 zł.
a oprócz tego wedle wniosku w Sprawozdaniu o ankiecie L. W. kr. 50.516/1891 nadzwyczajny wydatek na zakupno łóżek siatkowych . . . . . 800 zł.
razem 2.800 zł. czyli o 984 zł. 60 ct. mniej aniżeli w zamknięciu r. 1890.

Pozycya 34. *b.*

Siostra Miłosierdzia zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego . . . 316

Pozycya 35.

Utrzymanie dwu par koni z dwoma furmanami, naprawa wozów, uprzęży . 1.394 zł. czyli o 349 zł. 8 ct. mniej od zamknięcia rachunków w r. 1890, a o 44 zł. więcej od uchwały na r. 1891.

Pozycya 36.

Uprawa pól z połową kosztów utrzymania ogrodnika i innemi potrzebami zgodnie z przedstawieniem Szefa V Departamentu . . . . . 8.219 zł.

Pozycya 37.

Utrzymanie ogrodów warzywnych z połową kosztów utrzymania ogrodnika . 624 zł. czyli o 188 zł. mniej od zamknięcia rachunków z r. 1890, a o 24 zł. więcej od kwoty na r. 1891 uchwalonej.

Pozycya 40. *a.*

Utrzymanie pralni.

Drzewo i inne potrzeby zgodnie z przedstawieniem Szefa V. Dpartamentu . 4.422 zł. czyli o 59 zł. więcej od zamknięcia r. 1890, a o 422 więcej od uchwały na r. 1891.

Pozycya 40. *b.*

Dwie Siostry miłosierdzia zgodnie z przedstawieniem Szefa V. Departamentu 632 zł.

Pozycya 41. *b.*

Siostra miłosierdzia zgodnie z przedstawieniem Szefa V. Departamentu . 316 zł.

Rubr. VIII. Koszta sanitarne.

Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego . . . . . 6.260 zł. czyli o 320 zł. więcej od zamknięcia z r. 1890.

Rubr. IX. Koszta kancelaryjne.

Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego . . . . . 450 zł. czyli o 50 zł. mniej od zamknięcia z 1890 r.

Rubr. X. Koszta kapliczne.

Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego . . . . . 200 zł.

Rubr. XI. Koszta utrzymania budynków, dróg i urządzeń.

Wydatki zwyczajne . . . . . 8.050 zł. czyli o 361 mniej jak w zamknięciu r. 1890.

Wydatki nadzwyczajne . . . . . 3.004 zł.
a mianowicie 754 zł. na postawienie dwóch nowych ganków w miejsce przegniłych i grożących zawaleniem się, 1.200 zł. na postawienie 570 metrów bież. parkanu sztachetowego z 2 bramami i furtką i 1.050 zł. na postawienie przy wjeździe zakładu domku murowanego dla odźwiernego.

Rubr. XII.

Podatki i daniny . . . . . 120 zł.

Rubr. XIII. Rozmaite.

Po doliczeniu proponowanych przez Wydział krajowy w Sprawozdaniu z obrad ankiety L. 50.516/1891 100 zł. na rozryw i zabawy chorych, w poz. 59 poz c), która to pozycya wynosić będzie 220 zł. — wynosić będą rozmaite wydatki . . . . . 1.900 zł.

Rubr. XIV.

Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe . . . . . 50 zł

Rubr. XV.

Koszta podróży i dyety członków komisyi opieki nad obłąkanymi . . 150 zł.

Rubr. XVI. Nowe budynki w zakładzie postawić się mające.

Ankieta wskutek zeszłorocznej uchwały przez Wydział krajowy zwołana oświadczyła się za rozszerzeniem zakładu kulparkowskiego przez przybudowanie 2 skrzydeł w celu pomieszczenia chorych szałowych w osobnicach, oraz za dogodniejszem umieszczeniem warsztatów.

Zakład bowiem, który około 200.000 zł. kosztował, a o 50—100 więcej chorych mieści, aniżeli wedle założenia ich ma przyjmować, tak w braku miejsca, jak w braku stosownych urządzeń znajdował przeszkody do spełnienia swoich zadań.

Ankieta licząc się ze stanem finansowym kraju, ograniczyła opinię swoją co do ulepszeń nakładów wymagających do rzeczy ściśle niezbędnych.

Wydział krajowy stosownie do uchwał ankiety przedłożył Sejmowi plany dwóch skrzydeł, w których umieścić się ma na każdym poziomie po pięć pokoików z salą i wspólnym kurytarzem przez oba piętra i oddziały, tudzież łazienki, wychodki i umywalnie dla chorych, tak niespokojnych, jak i szałowych, obliczając koszt rzeczonej budowli na . . . 86.204 zł, tj. po 43.102 zł. na każde skrzydło.

Zarazem podał jednak Wydział krajowy do wiadomości komisyi, że mniejszość konferencyi dnia 17. sierpnia 1891 oświadczyła się za wybudowaniem 2 osobnych pawilonów w celu zupełnego oddzielenia szałowych i niespokojnych i zaleconej przez hygienę i psychiatrę lepszej segregacyi chorych. Również przedłożył Wydział krajowy plan i kosztorys osobnego pawilonu, mieszczącego powyżej wyszczególnione ubikacye, obliczając koszta jego budowy na 29.832 zł. 87 ct.

Komisya uznała tak ze względów leczniczych, jak i finansowych postawienie 2 osobnych pawilonów za bardziej odpowiadające celowi zakładu.

Doświadczenia bowiem co do systemu pawilonowego w innych zakładach, jak n. p. w Dobran, Alt-Scherbitz i Gabersee poczynione świadczą o korzystnem współdziałaniu tego systemu na leczenie obłąkanych, a obok tego poważne zdania fachowe za tymże systemem się oświadczają. Nie mogąc w całości zastosować tego systemu do zakładu kulparkowskiego, pragnęła komisya przynajmniej w części mu odpowiedzieć ułatwiając zakładowi oddzielenie szałowych.

Przedkładając też Sejmowi wniosek postawienia w r. b: 1. pawilonu za 29.832 zł. a w roku przyszłym drugiego takiego samego pawilonu za równą kwotę, zaznacza komisya, iż wskutek przyjęcia wniosku mniejszości konferencyi za podstawę obrad komisyi, a porzucenia planów przez większość tejże konferencyi zaleconych, zniżyła komisya wydatek na ten cel proponowany o 26.540 zł. na 2 lata, a o 13.270 zł. na r. 1892.

Plan i kosztorys rozszerzenia budynku gospodarskiego przez przybudowanie stosownych ubikacyj 1-piątrowych po obu stronach. w celu pomieszczenia warsztatu szewskiego, krawieckiego, stolarskiego i szwalni, przyjęła komisya wedle wniosku Wydziału krajowego; dotychczasowe bowiem pomieszczenie kilku warsztatów pomiędzy oddziałami, a warsztatu stolarskiego w piwnicy, było wielce niedogodne.

Przedkładając też Sejmowi wydatek 12.410 zł., wyraża komisya nadzieję, że lepsze pomieszczenie warsztatów przyczyni się do rozwoju pracy w zakładzie którą ze względów hygienicznych dla wielu chorych powagi lekarskie jako najlepszy środek leczniczy zalecają.

Komisya przedstawia Wysokiemu Sejmowi następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego L. 55016|91 z obrad ankiety zwołanej z polecenia Wysokiego Sejmu w przedmiocie zbadania urządzeń lekarskich i administracyjnych kraj. zakładu obłąkanych na Kulparkowie, tudzież o wydanych przez Wydział krajowy zarządzeniach.

II. Sejm zatwierdza przedłożone przez Wydział krajowy plany i kosztorysy na dobudowanie 2 osobnych pawilonów w zakładzie kulparkowskim w ciągu 2 lat i otwiera Wydziałowi krajowemu na ten cel kredyt w kwocie 59.664 zł., z której pierwszą ratę 29.832 zł. zamieszcza jako nadzwyczajny wydatek w budżecie na r. 1892, druga zaś wstawiona będzie wbudżecie na r. 1893.

III. Sejm zatwierdza plan i kosztorys rozszerzenia budynku gospodarskiego, które w r. 1892 ma być uskutecznionem i wstawia na ten cel w budżecie na r. 1892 kwotę 12.410 zł.

B.

Poszczególnienie dochodów.

Dochody przyjmuje komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego

w łącznej kwocie	177.080 zł.
Odsetki od kapitałów , ...	230 „
Dodatki . . . . , ...	660 „
Dochody z dóbr w kwocie	9.890 „
Po odtrąceniu na gospodarstwo rolne i krowiarnię (Rubr. VII. poz. 36. 37 i 38 wyd.)	8.900 „
okaże się czysty dochód w kwocie	990 „

czyli o 279 zł. większy od wykazanego w zamknięciu rachunków za r. 1890.

Oprócz tego produkuje zakład mleko po 4½ ct. za litr i w tej samej cenie oddaje zakładowi 800 do 1000 hektolitrów rocznie, przezco uzyskuje się przezto 2½ ct. na litrze oszczędności (gdyż mleko w szpitalu lwowskiem płaci się po 7 ct.), co stanowi rocznie na 80.000 litrach

oszczędność 2.000 zł. w. a. w kosztach utrzymania chorych, jeżeli się zaś weźmie cenę targową (10 ct. za litr) oszczędność wyniesie 4.400 zł.

Pragnąc wprowadzić pewną ścisłość w budżet surowy zakładu, przedkłada komisya Wysokiemu Sejmowi życzenie, ażeby zakład płacił gospodarstwu w Kulparkowie za mleko wedle cen w pobliżu Kulparkowa pobieranych i ażeby Wydział krajowy cały dochód uzyskany wstawił tak w Rubr. dochodów z dóbr, jak i w budżet surowy zakładu.

Zwroty kosztów leczenia	165.500 zł.
Rozmaite	800 „

Komisya budżetowa wnosi:

I. Wysoki Sejm raczy przyjąć powyższy preliminarz krajowego zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie na r. 1892 i wykazany niedobór w kwocie 42.793 zł. wstawić w Rubr. XI funduszu krajowego.

II. Wysoki Sejm raczy przejść do porządku dziennego nad petycyą Jana Kamińskiego — Lp. 236.

Lwów dnia 31. Marca 1892.

Zast prezesa:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Włodzimierz Kozłowski.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Budżet krajowy na rok 1892.

Lit. F.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

(**Sprawozdawca Dr. Adam Czyżewicz**).

Preliminarz Wydziału krajowego wykazuje wydatki w kwocie 245.043 złr. Przy badaniu cen artykułów spożywczych na rok 1892 zakontraktowanych, które to ceny dopiero później, jak sporządzano preliminarz na rok 1892 doszły do wiadomości, okazała się konieczność podwyższenia wydatku na żywność, z powodu drożyzny roku bieżącego o całe 10% po nad wynik zamknięcia rachunkowego z r. 1890. W skutek tego wstawiono na żywność na rok 1892 kwotę o 7.997 złr. większą, jak Wydział krajowy preliminował, i dla tego wydatki na rok 1892 preliminowane o tę kwotę podwyższyć należy.

Właściwy preliminarz wydatków więc nie 245.043 zł., tylko 253.040 zł. wynosi. Do tej kwoty należy jeszcze dodać 17.100 zł., które Wydział krajowy w osobnych sprawozdaniach do ll. 48321/91, 10815/92 i 5068/92, jako wydatki szpitala św. Łazarza w Krakowie, już po wydrukowaniu preliminarza przedłożył. Tak więc ogólna kwota preliminowanych na rok 1892 wydatków, wynosi 270.140 zł. Suma ta jest większą o 28.864 złr., jak na rok 1891 uchwalono.

Dochody preliminuje Wydział krajowy w kwocie 185680 zł. tj. o 7438 zł. więcej, jak na rok 1891. Wedle tego zamyka Wydział krajowy preliminarz niedoborem 84.460 zł. wynoszącym. Od tej kwoty odliczyć należy drugą ratę na budowę pawilonu chirurgicznego w sumie 60.000 zł., pozostanie właściwy niedobór 24.460 zł.

Komisya budżetowa preliminuje wydatki w kwocie 222.453 tj. o 18.823 zł. mniej, jak na rok 1891 uchwalono, a o 35.284 zł. więcej, jak okazała wynikłość 1890 r.

Dochody zaś preliminuje komisya budżetowa 185.530, tj. o 7.288 zł. więcej, jak na rok 1891 przyjęto i zamyka niedoborem 36.923, od którego również kwotę 30.000 zł. odliczyć należy, wskutek czego właściwy niedobór 6.923 zł. wyniesie.

Wydatki.

Rubr. I. Płace i emolumenta etatowe, proponuje Wydział krajowy 30.938 zł., a z podwyższeniem z powodu drożyzny, poz. 14 c. i 16 c. o 41 zł. więcej, razem 30.979 zł. w. a. tj. o 461 zł. więcej, jak uchwalono na rok 1891, i o 1095 zł. 69 ct. więcej, jak wykazuje wynikłość roku 1890. Podwyższenie tej pozycyi usprawiedliwia Wydział krajowy uzupełnieniem dodatków pięcioletnich dla osób etatowych, oraz podwyższeniem kosztów wiktu.

Przy poz. 14 c. dozorca domu obłąkanych preliminowany jest wikt II klasy za 260 zł. z powodu drożyzny na 270 zł., podczas gdy we wszystkich innych pozycyach już z podwyższeniem drożyźnianem obliczono wikt II klasy na 177 zł.

Wedle zaś zamknięcia rachunków z r. 1890, wikt ten rzeczywiście kosztował 245 zł. 35 ct., pomimo, że już w tym roku został wzmocnionym. Dla tego komisya budżetowa nie widzi powodu dodawania cokolwiek w tej pozycyi z powodu drożyzny i poz. ta wynosić ma . . . . . 260 zł.

Osobnem sprawozdaniem do l. 48.321/91 wniósł Wydział krajowy żądanie utworzenia jeszcze jednej posady sekundaryusza II klasy dla oddziału chirurgicznego i jednej akuszerki. Wniesienie opiera się na relacyi Dyrekcyi szpitala oraz żądaniu odpowiednich prymaryuszy. Nie zaprzeczając bynajmniej potrzeby powiększania etatu lekarzy w szpitalach, w których ruch chorych co rok się zwiększa, to przecież przy powiększaniu tem należy żądać bardzo dokładnego umotywowania. Cyfry przytoczone świadczą, że właśnie w r. 1890 spadła na oddziale chirurgicznym ilość chorych i dni leczenia, a sekundaryusz II klasy dla wykonywania operacyi nie może być koniecznym. Również możebnem jest, że akuszerka mianowicie w miesiącach feryj letnich uniwersyteckich, podczas których zamkniętą jest klinika położniczo-ginekologiczna, ma ciężką pracę ale nie jest wykazane, ile obsługuje porodów i jaki jest wzrost chorych od lat co najmniej 5-ciu. Dlatego komisya budżetowa na teraz nie może uznać potrzeby kreowania posady jednego sekundaryusza II klasy i jeszcze jednej akuszerki.

Do l. sejm. 369 weszła petycya oficyałów krajowego szpitala św. Łazarza w Krakowie, o przyznanie dodatku aktywalnego lub osobistego. Ze względu, że koszta administracyi tego szpitala podnoszą się rok rocznie, przez co praca którą oficyałowie wykonywują, wskutek dodawania sił pomocniczych się nie zwiększa, nie widzi powodu komisya budżetowa podnosić uchwalony etat płac, dla urzędników szpitalnych.

Do l. s. 1.323 weszła petycya Jana Zielińskiego pisarza etatowego przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie, z prośbą o udzielenie mu dwuletniej zaliczki na płacę, w kwocie 1.400 zł. Ponieważ petycya ta nie przeszła przez Wydział krajowy i komisya budżetowa nie posiada w tej sprawie żadnej informacyi, przeto odsełа takową Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Rubr. zatem I wynosić ma . . . . . 30.969 zł.

Rubr. II. koszta utrzymania osób nieetatowych, preliminuje Wydział krajowy w kwocie 25.449 zł., która to kwota z powodu drożyzny przy poz. 17 b. o 600 zł., przy poz. 19 b, o 119, przy poz. 20 b. o 270 i przy poz. 21 b. o 60, t. j. ogółem o 1049 zł. podwyższoną być winna i wynosić ma 26.498 zł. tj. o 3.454 zł. więcej. jak na rok 1891 uchwalono, a o 2701 zł. 77 ct. więcej, jak wynikłość z r. 1890 wykazała. Podrożenie wiktu, przyjęcie jeszcze jednego dyurnisty, oraz konieczność podwyższenia liczby posługi oddziałowej, której w r. 1890 było 55, a na r. 1892 proponuje Wydział krajowy tylko 54, i liczba ta nie wystarczy, oraz konieczność podniesienia płac tej służbie, które zrównane być winny z odpowiednią płacą innych zakładów szpitalnych, usprawiedliwiają tę nadwyżkę, i dla tego komisya budżetowa wstawia zgodnie z wnioskiem . . . . . 26.498 zł.

Z tym atoli dodatkiem, że dla uniknięcia ciągłego podnoszenia się kosztów administracyi, należy koniecznie dążyć do uproszczenia manipulacyi kancelaryjnej. Niemniej zauważyć musi komisya budżetowa, że nie jest właściwem, aby prawie cała służba szpitalna, jak odźwierny, stolarz, piekarz i 2 palaczy do maszyny, niemniej $^1/_4$ część służby wspólnej (poz. 21), jako to pomocnik odźwiernego i 2 grabarzy zamiast wiktu, pobierali co miesąc gotówkę, jak się to z kwartalnych rachunków rozchodu na drobne wydatki administracyjne okazuje. Albo należy dawać wikt w naturze, albo stałe z góry oznaczone relutum na wikt.

Rubr. III. Pensye i emerytury, zgodnie z wnioskiem . . . 250 zł.

Rubr. IV. Zaopatrzenia odstawne i dary z łaski. preliminuje Wydział krajowy . . . . . 283 zł.

Do l. sejm. 368 weszła petycya Przełożonej Sióstr Miłosierdzia o wyjednanie zaopatrzenia dożywotniego w kwocie 120 zł., dla byłej posługaczki szpitalnej, na oddziale kiłowym, Julii Tekielskiej. Petycya ta popartą jest przez Dyrekcyę szpitala, przez Komitet administracyjny i przez Wydział krajowy. Tekielska pełniła służbę lat 30 i należy się jej słusznie zaopatrzenie. Ze względu atoli, że taka sama posługaczka, na tym samym oddziale pełniąca służbę, tak samo poparta co do swej prośby, otrzymała zaopatrzenie w kwocie 73 zł. rocznie. (poz. 23), wnosi komisya budżetowa taką samą kwotę dla Tekielskiej.

W ten sposób **Rubr. IV** wynosić ma . . . . . 356 zł.

Rubr. V. Spłaty kwartałów pośmiertnych, zgodnie z wnioskiem . 50 zł

Rubr. VI. Remuneracye i zapomogi wnosi Wydział krajowy 1100 zł. t. j. o 400 zł. więcej, jak na rok 1891 uchwalono i co jak się z odpowiedniego konta przekonać można, wystarczyło zupełnie. Wydział krajowy motywuje potrzebę podwyższenia wydatku tej rubryki, zwiększaniem się czynności kancelaryjnych, dla których 1 dyurnista w 1891 przyjętym już został, oraz potrzeby przeszło 40 kilku funkcyonaryuszów. Wobec tego, że dla funkcyonaryuszy szpitalnych w poz. 20 c. 21 c. i 29 c. γ osobno są już wstawione 300 zł. jako potrzebne remuneracye, oraz wobec tego, że konto tej rubryki w księgach buchalteryi wykazuje zawsze prawie jednaki podział, nie widzi komisya budżetowa potrzeby podnoszenia tej kwoty i wstawia przy poz. 28 kwotę na rok 1891 uchwaloną, tj. 500 zł. **Rubryka VI** wynosić będzie . . . . 700 zł.

Rubr. VII. koszta gospodarcze preliminuje Wydział krajowy 87.729 zł. zaś ze względu na drożyznę dodać należy, w poz. 29 a. 5500 zł. w 29 b. β 125 zł. przy 29 c. β 50 zł., przy 29 f zł. 950, przy 30 zł. 52, przy 32 d. β zł. 5, przy 34 b. β zł. 5, przy 36 c. β zł. 50, przy 36 d. β zł. 55, przy 37 b. β zł. 50 i przy poz. 37 c. β zł. 5, ogółem 6847 zł. z powodu że te pozycye mieszczą wikt który naturalnie znacznie więcej kosztować musi. Ogółem więc miałaby ta rubryka wynosić kwotę . 94.576 zł. tj. o 10.087 zł. więcej jak uchwalono na r. 1891 i o 5.733 zł. 45 ct. więcej jak wynikłość roku 1890.

Przy poz. 29 d. opał do kuchni, preliminuje Wydział krajowy 1200 zł. tj. o 150 zł. więcej jak uchwalono na rok 1891. Już w roku zeszłym zwracała komisya budżetowa szczegółowo uwagę na gospodarstwo opałowe w szpitalu św. Łazarza.

Wedle rachunków z materyału opałowego za rok 1890 przedłożonego przez Dyrekcyę szpitala (l. R 5.759), spotrzebowała kuchnia w 4 palowiskach 1.160 ctn. cłowych węgla i 0·60 czterometrowego stosa drzewa. Magazyn kuchenny spotrzebował 50 ctn. węgla 0·10 stosa drzewa, piecyk do kawy 1 stos drzewa 4-metrowy, magazyn żywności 60 ctn. węgla i 0·10 stosa drzewa. Ogółem oblicza dyrekcya szpitalu, że kuchnia spotrzebowała 1270 ctn. węgla i 1·8, 4-metr. stosów drzewa i sama oblicza koszt węgla na 394·08 zł. drzewa na 22·50 zł. razem 416 zł. 58 ct. W uwadze preliminarza, zanotowane przy poz. opał do kuchni, że opał ten kosztował w r. 1890 zł. 1261 tj. 3 razy więcej.

Wedle podanej w oddziale rachunkowym Wydziału krajowego informacyi r. 1890. akordowano gruby brzęczkowicki węgiel 50 klg. po 28 ct. drobny po 27·9, sierżański drobny po 24. Dyrekcya szpitalu oblicza przeciętnie gruby na 31·03 cent. drobny na 24·226 c. Podzieliwszy cały koszt zakupna węgla w r. 1890 = 9967 zł. 99 ct. przez całą ilość spotrzebowanego węgla = 35787 ctnar. cłowych wypada 1 ctnar cłowy przeciętnie na 27·86 centa.

Kuchnia spotrzebowała jak wyżej podano 1270 ctn. węgla. Do tego doliczyć należy ubytek na miał który w r. 1890 już 5·5% (wyżej jak w r. 1889 1·2%) wynosi

to znaczy 70 ctn. mamy ogólną kwotę 1340 × 31 ct. = 415 zł. 40 c. Do tego 22 zł. 50 c. na drzewo = 437 zł. 90 c. przedstawiający koszt materyału opałowego kuchni. Okrągło 1 zł. 20 ct. dziennie na opał potrzebowała więc kuchnia i to jest wydatek zupełnie usprawiedliwiony. Atoli kuchnia dostaje do kilku kotłów do gotowania parę z maszyny parowej i ta para kosztowała resztę tj. 1261 — 438 = 823 zł. Z czego wynika, że para jest za drogą, a ponieważ takowej maszyna parowa dostarcza, o której osobno będzie mowa, to w uwzględnieniu cyfr powyższych nie ma podstawy do wstawienia na opał kuchni więcej, jak na rok 1891 było uchwalone, tj. 1050 zł. Już ta kwota jest wysoką wobec faktycznego kosztu spożytych w kuchni węgli, chociaż o 150 zł. jest mniejszą jak preliminuje Wydział krajowy. Poz. 29 d. wynosić ma 1050 zł.

Cała więc pozycya 29 żywienie chorych ma wynosić:

W poz:	*a.*	50.500
„	*b.*	1.425
„	*c.*	1.862
„	*d.*	1.050
„	*e.*	200
„	*f.*	6.850
„	*g.*	1.300
	razem .	63.187

Poz. 30 lekarz dyżurny ma wynosić z powodu drożyzny . 392 zł.

Przy poz. 31. „opał sal łazienek i innych ubikacyj“ preliminuje Wydział krajowy na podstawie przecięcia 3-letniego, 7400 zł. tj. o 800 zł. więcej jak na rok 1891 uchwalono.

Przy tej pozycyi uchwalił Wys. Sejm w budżecie na r. 1891 dwie rezolucye wzywające Dyrekcyę szpitala do oszczędności materyału opałowego, do ścisłej nad nim kontroli i do zakupna węgla po cenach en gros.

O ile zamknięcie rachunków za rok 1891 wykaże oszczędności, dziś niepodobna przewidzieć, atoli ceny węgla na rok 1891 zaakordowane tj. 36.5 c. za węgiel gruby 36.0 c. za drobny i 24 centy za drobny z Sierży, za ceny en gros uważać niemożna i to tym bardziej, że szpital św. Łazarza potrzebuje rok rocznie wielkie ilości węgla. I tak w r. 1890 spotrzebowano tam 17893½ cetnarów metrycznych węgla to znaczy 178 przeładowanych wagonów. Cały gmach Politechniki we Lwowie z wszystkiemi laboratorjami i mieszkaniami spożywa rocznie 35 wagonów. W Krakowie zaś wychodzi węgla np. w budynku administracyjnym jednopiętrowym;

	pieców	kuchni	palowisk	ctn. cłow.
pomieszkanie Dyrektora	7	1	1	550
„ rządcy	5	1		255.5
kancelarya szpitalu	4	—	—	300.—
pomieszkanie lekarza dyż.	1	—	—	60.—
izba przyjęcia chorych	2	—	—	120.—
pomieszkanie odźwiernego	1	—	—	50.—
	20.	2.	1.	1335.5

to znaczy 667.7 cetn. metr. czyli 6½ wagonów węgla na 20 pieców i 2 kuchnie.

Wydział krajowy w sprawozdaniu z czynności na str. 261 podaje opis kontroli nad węglem, sporządzony przez Dyrekcyę szpitaluś w. Łazarza, w którem wyczytać można, że „nie ma pewności, że do szpitalu wchodzi rzeczywista ilość z kolei, gdyż jest wiadomem, że węgli z wagonów w drodze przez kradzież ubywa, a ponieważ przy ważeniu na kolei nie znajduje się urzędnik zarządu szpitala, a tylko kiedy niekiedy dozorca domu,

nie ma więc i tej pewności, czy mimo że się jednego parobka ze szpitala do dozoru przy znoszeniu węgla wysełа, nie zachodzą jakie defraudacye w czasie przewozu węgla z kolei do szpitalu. „Dalej dowiadujemy się że „sprowadzanie węgla wprost z kopalni okazało się niepraktycznem, albowiem zarząd kapalni posyła na koszt i nebezpieczeństwo adresata i nie bierze na siebie żadnej odpowiedzialności za jakość (?) i całość dostawy " Z tego wynika że tylko kaucya przedsiębiorcy i waga pomostowa, mogą być rękojmią należytej dostawy.

Skoro każda przesyłka kolejowa idzie na koszt i niebezpieczeństwo adresata, na kolei wolno zważyć wagon naładowany i obliczyć najdokładniej ilość węgla, która zgadzać się musi z ilością podaną na liście frachtowym, za którą kolej odpowiada, należy pod najściślejszym dozorem wprost z wagonu ładować węgle na wozy i takowe pod nadzorem własnych ludzi odprowadzać do szpitala. To się da przeprowadzić wobec znacznej ilości ludzi i urzędników, jakie szpital posiada, a nie przeprowadzenie podobnej procedury nazywa się brakiem kontroli.

Wobec tego komisya budżetowa nie widzi powodu podnoszenia wydatków przy poz. 31. i wstawia taką samą kwotę, jaka na r. 1891 preliminowaną została 6.600 zł. oraz ponawia zeszłoroczną rezolucyę:

„Wzywa się Wydział krajowy, aby polecił Dyrekcyi szpitala św. Łazarza przeprowadzenie ściślejszej kontroli co do zużycia węgla i postarał się o dostawy tegoż z pierwszej ręki po cenach en gros."

Przy poz. 32 oświetlenie, preliminuje Wydział krajowy o 250 zł. mniej jak na rok 1891 uchwalono. I przy tej pozycyi uchwaliła komisya budżetowa rezolucyę polecającą oszczędność w spotrzebowaniu gazu, zniżając przytem preliminowaną wówczas kwotę o 255 zł. Ponieważ oszczędności w roku 1892 cały rok już przeprowadzone będą, gdy w roku 1891 kuchenki gazowe dopiero późno w lecie przeobrażone zostały, przeto należy sie spodziewać w roku 1892 większych oszczędności, i dlatego komisya budżetowa obniża tę pozycyę preliminarza przy lit. 32 a. o 150 zł. która wynosić będzie 1.950 zł., natomiast przy 32 d, β, (wikt) wstawia się o 5 zł. więcej, wskutek czego cała poz. 32 wynosić będzie . . . . . 4.205 zł.

Przy poz. 33 sprzęty gospodarcze zakupno i naprawa, preliminuje Wydział krajowy o 48 zł. więcej jak na rok 1891 uchwalono, t. j. 2.600 zł. motywując większą potrzebę nad 3-letnie przecięcie tylko 2.229 zł. wynoszące, potrzebą sprawienia nowych ławek w ogrodzie i wagi pomostowej, której koszt na 800 zł. obliczono. Waga ta ma służyć do kontroli przy dostawie węgla przez przedsiębiorcę. Ponieważ wagony można ważyć na wadze kolejowej, a przy dostawie węgla rozchodzi się o kontrolę ócz ludzkich, których waga nie zastąpi, przeto komisya budżetowa uważa ten wydatek za zbyteczny i kwotę preliminowaną na wagę skreśla z preliminarza Wydziału krajowego. Poz. 33. wynosić więc będzie . . . . . 1.800 „

Przy poz. 34 utrzymanie jednej pary koni, preliminuje Wydział krajowy kwotę 837 zł., a z powodu drożyzny 842 zł. tj. o 142 zł. więcej jak na rok 1891. Ponieważ komisya budżetowa już w roku zeszłym wstawiła do preliminarza tylko utrzymanie koni roboczych, przeto w przypomnieniu zeszłorocznej rezolucyi obniża kwotę tej pozycyi o 200 zł. i wstawia . . . . . 642 „

Przy poz. 35 utrzymanie ogrodów, *a.* warzywnego, preliminuje Wydział krajowy . . . . . 750 zł.

Uprawa tej części ogrodu szpitalnego, która jest warzywną, odbywa się z pomocą najemnika, który w r. 1891 okrągłą kwotę 525 zł. kosztował. Z powodu użycia części ogrodu przylegających do budynków szpitalnych, utrudnione jest powiększenie ogrodu dla obłąkanych mężczyzn, ze względu zaś, że budować się mający pawilon chirurgiczny zajmie cały ogród dla obłąkanych kobiet przeznaczony, musi część ogrodu

warzywnego dla tych obłąkanych być obróconą i mniejszy obszar do uprawy przypadnie. W ten sposób wydatek na najem robotnika się zmniejszy. Dalsze zmniejszenie tego wydatku nastąpić może skutkiem użycia obłąkanych do robót ogrodowych naukowo wskazane. Przemianą zaś części ogrodu na spacerowy, który zadrzewiony być musi, zyska tylko szpital posiadający ogród o gruncie moczarowatym malarycznym. Wobec tego zmniejszenia obszaru pod budowę, obniża Komisya budżetowa także wydatek na ogród warzywny o 150 zł., przez co poz. 35 *a.* wynosić będzie . . . 600 zł.
a cała poz. 35. ogółem . . . . . 1.110 zł.

Poz. 39 utrzymanie pralni. z powodu drożyzny otrzyma dodatek przy *c. β* o 50 zł., przy *d. β* o 55 zł., razem o 105 zł., wynosić więc będzie . 5.662 zł.

Poz. 37 bielizna pościel i odzież,

a. Zakupno i naprawa, wnosi Wydział krajowy 7.000 zł., osobnem zaś sprawozdaniem do 10815/92 z dnia 5. marca 1892 motywuje dodatkową potrzebę sprawienia zapasowej bielizny, pościeli i odzieży, dla 80 chorych bez łóżek, i to kosztem 3.000 zł. Komisya budżetowa sądzi, że wobec wysoko preliminowanej kwoty 7000 zł.. na zakupno zwyczajnych potrzeb szpitala, wyższej o 558 zł. jak wynikłość r. 1890, na nadzwyczajne zakupno dla 80 chorych kwota 2000 wystarczy i wstawia przy poz. 37 a zł. 7000, oraz przy tej samej pozycyi jako „nadzwyczajne 2000 zł. Ze względu zaś, że w tej samej pozycyi z powodu drożyzny przy lit b. *β* 50 zł., zaś przy lit. c. *β* 5 zł. dodać należy, to poz. 37 wynosić będzie . . . . . 9828 zł.

Poz. 39 słoma do sienników . . . . . 900 zł.

Cała więc **rubryka VII** wynosić będzie 94.326

Rubr. VIII. koszta sanitarne zgodnie z wnioskiem i z dodatkiem przy poz. 40 b. *β* wikt sióstr Miłosierdzia o 50 zł., oraz c. *β* wikt laborantek o 10 zł. razem o 60 zł., czyli ogółem . . . . . 11.860 zł.

Rubr. IX. koszta kancelaryjne zgodnie z wnioskiem . . . . 900 „

Rubr. X. koszta kapliczne zgodnie z wnioskiem . . . . 650 „

Wstawieniem kwoty 400 zł. jako wydatek nadzwyczajny tej rubryki, załatwia komisya budżetowa przychylnie osobne sprawozdanie Wydziału krajowego do l. 42.327/91 w sprawie naprawy organów w kościele szpitala św. Łazarza.

Rubr. XI. utrzymanie budynków. Wydział krajowy preliminuje 66.708 zł. i to w zwyczajnych 6.148 zł. w nadzwyczajnych 60560 zł. a mianowicie:

1. Na budowę i wewnętrzne urządzenie pawilonu chirurgicznego z przyznanej kwoty 125.000 zł.. druga rata 60.000 zł.

Osobnem sprawozdaniem do l. 5068/92 wniósł Wydział krajowy żądanie kredytu dodatkowego w kwocie 13.200 zł., w celu usunięcia budynków gospodarskich, na placu obecnie do budowy pawilonu chirurgicznego przeznaczonego, przeniesienia oddziału chorób zakaźnych i trupiarni z tegoż placu na inne miejsce, wybudowania zaś trupiarni i lodowni i budynków gospodarskich, oraz adoptowania budynku obecnie na mieszkanie parobków służącego, na umieszczenie chorych zakaźnych. W załatwieniu tego sprawozdania, wniosła komisya budżetowa osobne przedłożenie do Wys. Sejmu, z motywowaniem konieczności przyzwolenia tego dodatkowego kredytu w kwocie 13.200 zł. Kredyt ten wstawia już na ten rok jako nadzwyczajny w poz. 49 b. 1. — Ponieważ atoli z powodu sporu o plac budowy pawilonu chirurgicznego, budowa tegoż pawilonu dotychczas rozpoczętą nie została, — ponieważ wskutek tego pierwsza rata w kwocie 65.000 zł. na rok 1891 przeznaczona, dotychczas naruszoną nie została i w całości

na rok 1892 przeniesioną będzie — przeto komisya budżetowa sądzi, że na rok 1892 z drugiej przyznanej raty na budowę 60.000 zł. tylko 30.000 zł. tj. połowę do budżetu na rok 1892 wstawić i z tej to połowy drugiej raty także koszta dodatkowego kredytu 13.200 zł. pokryć na teraz należy.

Nie byłoby odpowiedniem, aby cały budynek, dotychczas jeszcze nie rozpoczęty, od fundamentów, aż do wewnętrznego urządzenia w ciągu jednego lata wykończonym i do użytku oddanym został. W sposób zaś, jaki komisya budżetowa przedkłada, cały kapitał na budowę pawilonu chirurgicznego w r. 1892 do użytku służący, wynosić będzie pierwszą ratę zapadłą w r. 1891 w kwocie 65.000 zł. i połowę drugiej raty na r. 1892 do wydatku wstawionej 30.000 zł. razem 95.000 zł. w. a.

Z kwoty tej mają być pokryte w r. 1892.

1. koszta adaptacyi placu pod budowę w kwocie . . . 13.200 zł.

2. koszta częściowej budowy samej w ciągu lata 1892 w kwocie 65.000 zł. + 16.800 zł. = ... 81.800 zł.

Razem więc powyższe . 95.000 zł.

które na tegoroczną budowę zupełnie wystarczą.

Natomiast na rok 1893 należy wstawić drugą połowę przyznanej już uchwałą Wys. Sejmu na rok 1892, drugiej raty w kwocie 30.000 zł. oraz koszta adaptacyi placu pod budowę dodatkowo przyznane w kwocie 13.200 zł. W ten sposób obciąży się budżet szpitala św. Łazarza na rok 1893 w poz. 49. b. 1. kwotą 43.200 zł. jako resztę kosztów budowy i urządzenia pawilonu chirurgicznego w szpitalu św. Łazarza w Krakowie, bez obciążania tegoż budżetu w roku jednym kwotą wyższą, aniżeli rzeczywista potrzeba budowy wymaga.

2. Na osuszenie ściany frontowej starego gmachu zgodnie z wnioskiem . . . . . 560 zł.

Przyjęciem tej pozycyi załatwia komisya budżetowa osobne sprawozdanie Wydziału krajowego do l. 38681/91 w przedmiocie osuszenia ściany frontowej starego gmachu szpitalu św. Łazarza. Wydatek ten już w roku ubiegłym w zasadzie jako potrzebny uznanym został i tylko z powodu wysokich wydatków nadzwyczajnych na rok ubiegły skreślonym został. Obecnie preliminuje Wydział krajowy na to osuszenie o 240 zł. mniej, z powodu zmiany materyału, z którego kanał osuszający ma być wykonany, i komisja budżetowa zgodnie z wnioskiem wnosi na przyjęcie tego wydatku.

W ten sposób poz. 49 b. w miejsce preliminowanych przez Wydział krajowy 60.560 zł. z dodatkiem osobnego przedłożenia do l. 5068/92 jeszcze kwoty 13.200 zł. żądającego, więc ogółem w miejsce 73.760 zł. wynosić będzie w roku 1892 kwotę 30.560 zł.

Przy poz. 50. utrzymanie wodociągów i maszyny parowej, która w tym roku o 200 zł. wyżej jak na rok 1891 dotowaną została, a to z powodu częściowej zmiany rurociągu, uchwalił Wysoki Sejm w r. 1890 rezolucyę żądającą zbadania czy motor parowy nie mógłby być zastąpiony motorem gazowym i jakiego nakładu ta zmiana wymagać będzie, oraz jakiego kosztu utrzymania ruchu. W myśl tej rezolucyi technik szpitalny obliczył te koszta przypuszczalne i okazało się, że motor gazowy byłby droższym. W rachunku nie uwzględniono okoliczności, że maszyna gazowa nie potrzebuje do obsługi drogiego maszynisty i dwóch palaczy, oraz ciągłej reparacyi. Obliczono węgiel po 24 ct. cetnar, podczas gdy Dyrekcya oblicza go po 24·8 a koszt miału w rachunek nie jest wprowadzony. Z obliczenia tego atoli okazuje się, że w szpitalu św. Łazarza maszyna parowa ma siłę 12 koni, że ruch motoru trwa 20 godzin dziennie i że konsumcya

węgla kamiennego wynosi dziennie 50 cetnarów cłowych. Wedle rachunku z materyału opałowego, który Dyrekcya szpitala na rok 1890 przedłożyła, spotrzebowała maszyna parowa 18250 ctn. węgla (po 24·8 c.) za cenę 4526 zł. 37 c. kupionogo, 2·5 stosów drzewa w cenie 31 zł. 26 ct. Do tego należy dodać 5·5% miału tj. 1003 cetn. cłowe po 30 ct. jak Dyrekcya szpitalu oblicza, to znaczy kwotę 301 zł. Razem więc spotrzebowała maszyna parowa w r. 1890 ctn. cłow. węgla 18250 + 1003 miału = 19253 ctn., które 4526 zł. 37 ct. + 301 zł. = 4827 zł. 37 ct. kosztowały. Do tego drzewo 31 zł. 26 ct. Nie licząc już wcale koksu, który także około 20 zł. rocznie kosztuje, opał maszyny parowej 12-konnej kosztował 4858 zł. 63 ct. i ta maszyna spotrzebowała już dziennie nie 50, ale okrągło 53 cetn. cłowych węgla.

W celu skonstatowania czy ilość opału, oraz siła maszyny odpowiadają rzeczywistej potrzebie, wnosi komisya budżetowa:

Wys. Sejm uchwalić raczy:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby nakazał zbadać maszynę parową i urządzenie pomp w szpitalu św. Łazarza w Krakowie odnośnie do jej siły, wydatności pracy oraz ilości potrzebnego materyału opałowego. Do przeprowadzenia tego zbadania należy postarać się o współudział fachowego profesora ck. Politechniki.

Wynik badania wraz z ewentualnymi wnioskami ma być przedłożony komisyi budżetowej następnej sesyi sejmowej.

Rubr. XI. wynosić będzie . . . . . 36.708 zł.
Rubr. XII. podatki i daniny zgodnie z wnioskiem . . . 1.027 „
Rubr. XIII. rozmaite „ „ . . . 750 „
Rubr. XIV. koszta utrzymania dzieci urodzonych na oddziele położnic zgodnie z wnioskiem . . . . . 450 „
Rubr. XV. koszta utrzymania mamek i dzieci zgodnie z wnioskiem . 16.400 „
Rubr. XVI. zapisy zgodnie z wnioskiem . . . . . 109 „
Rubr. XVII. wydatki z prawa patronatu zgodnie z wnioskiem . 150 „
Rubr. XVIII. dyety, koszta podróży „ „ . . 300 „

Dochody:

Rubr. I. odsetki od kapitałów zgodnie z wnioskiem . . . 19.128 zł.
Rubr. II. dochody z dóbr i realności przy poz. 8. dochód z ogrodów szpitalnych preliminuje Wydział krajowy 2.200 zł. Ze względu na uwagi zrobione przy poz. 35. wydatków obniża się ten dochód o 150 zł. przez co poz. 8. wynosić będzie tylko . . . . 2.050 zł.
Rubr. II. zaś cała . . . . . 9.702 „
Rubr. III. zwroty kosztów leczenia zgodnie z wnioskiem . . 156.600 „
Rubr. IV. dochody rozmaite „ . . . . 100 „

Zestawienie:

Wydatki:

Rubr.	I.	30.969	zł.
„	II.	26.498	„
„	III.	250	„
„	IV.	356	„
„	V.	50	„
„	VI.	700	„
„	VII.	94.326	„
„	VIII.	11.860	„
„	IX.	900	„
„	X.	650	„
„	XI.	36708	„
„	XII.	1.027	„
„	XIII.	750	„
„	XIV.	450	„
„	XV.	16.400	„
„	XVI.	109	„
„	XVII.	150	„
„	XVIII.	300	„
	Razem	222.453	zł.

Dochody:

Rubr.	I.	19.128	„
„	II.	9.702	„
„	III.	156.600	„
„	IV.	100	„
	Razam	185.530	zł.

Odtrąciwszy od sumy wydatków	222.453	zł.
Sumę dochodów	185.530	„
okazuje się **niedobór**	36.923	zł.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy przyjąć powyższy preliminarz krajowego szpitala św. Łazarza w Krakowie na rok 1892 i polecić pokryć niedobór w kwocie 36.923 zł. z funduszu krajowego oraz uchwalić następującą rezolucyę:

„*Wzywa się Wydział krajowy, aby zbadał dokładnie przyczyny nadmiernych kosztów utrzymania szpitala św. Łazarza w Krakowie i na podstawie specyalnych badań i dochodzeń postawił wnioski, ewentualnie wydał zarządzenia, dążące do stanowczego obniżenia kosztów administracyjnych i gospodarczych Szpitala św. Łazarza w Krakowie tak, aby o ile możności takowe zrównane były z kosztami administracyjnemi i gospodarczemi szpitala powszechnego we Lwowie.*

Lwów 24. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:

Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:

Czyżewicz.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Budżet krajowy na rok 1892.

Lit. G.

Fundusz podrzutków w Krakowie.

(Sprawozdawca dr. Adam Czyżewicz.)

Wydział krajowy preliminuje w dziale wydatków 4.519 t. j. o 189 złr. więcej jak na rok 1891 uchwalono, zaś w dziale dochodów wykazuje Wydział krajowy 1.619 złr. Okazuje się niedobór 2.900 złr. który ma być w myśl uchwały z dnia 25. listopada 1889 pokryty z funduszu krajowego jako zapomoga dla położnic, opuszczających z dziećmi bezpłatny oddział położniczy.

Komisya budżetowa wstawia cyfry zgodne z preliminarzem Wydziału krajowego, tak w dziale dochodów jakoteż i wydatków.

Wydatki.

Rubryka I.	Płace urzędników i sług zgodnie z wnioskiem . . .	50 złr.
„ II.	Potrzeby kancelaryjne „ „ . . .	20 „
„ III.	Remuneracye „ „ . . .	20 „
„ IV.	Koszta utrzymania podrzutków „ „ . . .	1.489 „
„ V.	Koszta leczenia dzieci „ „ . . .	10 „
„ VI.	Zapomogi dla położnic „ „ . . .	2.900 „
„ VII.	Rozmaite wydatki „ „ . . .	30 „
	Ogólna suma wydatków	4.519 złr.

Dochody.

Rubryka I.	Odsetki od efektów kapitałów i fundacyj, zgodnie z wnioskiem .	1.619 złr.

Wydatki 4.519 złr.
Dochody 1.619 „
Niedobór 2.900 złr. do pokrycia z funduszu krajowego.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Powyższy preliminarz funduszu podrzutków w Krakowie przyjmuje się na rok 1892.

Lwów dnia 19. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Dr. A. Czyżewicz.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Lit. EE.

Fundusz policyi krajowej.

(**Sprawozdawca poseł Goldman.**)

Wydział krajowy preliminuje wydatki tego funduszu na 2.005 zł., o 1.675 zł. więcej od wynikłości r. 1889, o 554 zł. więcej od wynikłości z r. 1890, a o 1.200 zł. więcej niż uchwalono na r. 1891. Do r. 1888 fundusz ten żadnych nie ponosił wydatków, ponieważ w Galicyi nie istniały i nie istnieją jeszcze domy przymusowej pracy i poprawy. Gdy jednak w innych krajach austyackich takie domy poprawy na mocy ustawy państwowej z dnia 24. maja 1885 już istnieją, przeto fundusz ten musi opłacać koszta utrzymania w tych domach poprawy indywidyów do Galicyi przynależnych. W r. 1889 wypłacono z tego tytułu 330 zł., w 1890 r. 1.450 zł., a w 1891 r. 1.956 zł., z czego wynika, że koszta te systematycznie z roku na rok wzrastają i dlatego komisya budżetowa przyjmuje tę pozycyę w preliminowanej przez Wydział krajowy wysokości 2.000 zł., na rozmaite 5 zł.

Dochód preliminuje Wydział krajowy zgodnie z rzeczywistym stanem majątku tego funduszu na kwotę 6.034 zł. (Część tego majątku a mianowicie kwotę 132.859 zł. wypożyczył fundusz krajowy w r. 1889 na $4^1/_2\%$ odsetki.)

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wydatki:

Rubr. I. poz. 1.	Utrzymanie więźniów w domach przymusowej pracy i poprawy	.	2.000 zł.
„ II. „ 2.	Rozmaite	.	5 „
	razem	.	2.005 zł.

Dochody:

Rubr. I. poz. 1.	5% od kapitału zahipotekowanego na realności w kwocie 109 złp.	.	1 zł.
„ „ „ 2.	$4^1/_2\%$ od 132.859 zł. wypożyczonych funduszowi krajowemu .	.	5.979 „
„ „ „ 3.	$4^1/_2\%$ od 1.200 zł. obligacyi poż. kraj. z r. 1884 . . .	.	54 „
	razem	.	6.034 zł.

Nadwyżka dochodów w kwocie 4.029 zł. wpłynie do funduszu krajowego.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Goldman.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Fundusze samoistne.

(Sprawozdawca poseł Goldman).

Lit. I. Fundusz domestykalny.

Dochody tego funduszu preliminuje Wydział krajowy na podstawie faktycznego stanu majątku na kwotę 5.741 zł., rozmaite 2 zł., razem 5.743 zł. Wydatki na 5 zł.

Zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego komisya budżetowa wnosi:

Dochody funduszu domestykalnego	5 743 zł.
Wydatki „ „	5 „
Nadwyżka dochodów . .	5.738 zł.

która użytą zostanie na pomnożenie majątku zawodowego.

Lit. K. Fundusz kultury krajowej.

Dochody wnosi komisya budżetowa przyjąć zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego:

poz. 1—3 odsetki od efektów	1.948 zł.
„ 4 kary za przestępstwa lasowe i wodne	1.500 „
razem . .	3.448 zł.

Wydatki również zgodnie z Wydziałem krajowym:

poz. 1. Zwroty kar	15 zł.
zasiłek dla szkoły dublańskiej	3.433 „
	3.448 zł.

Lit. L. Fundusz stanowy sierociński.

Wydatki tego funduszu preliminował Wydział krajowy na kwotę 1692 zł. Dochody na podstawie faktycznego stanu majątku na 1.777 zł.

Zgodnie z Wydziałem krajowym komisya budżetowa wnosi:

Wydatki funduszu stanowego sierocińskiego	1.692 zł.
Dochody „ „ „	1.777 „
Nadwyżka dochodów . .	85 zł.

użytą zostanie na pomnożenie majątku zarodowego.

Lit. M. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Na wydawnictwo aktów grodzkich i ziemskich preliminuje Wydział krajowy kwotę 2.455 zł. Dochody podług faktycznego stanu majątku 1.004 zł.

Zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego wnosi komisya budżetowa:

Wydatki funduszu Aleks. hr. Stadnickiego	2.455 zł.
dochody	1.004 „
niedobór . .	1.151 zł.

pokryty zostanie z zaoszczędzeń, jakie fundacya posiada z lat dawniejszych, a będących własnością majątku obrotowego.

Lit N. Fundusz pożyczki krajowej z r. 1873.

Na podstawie planu umorzenia, preliminuje Wydział krajowy na częściowe umorzenie 29.300 zł., na odsetki od reszty obligacyj w obiegu będących 21.270 zł., na 10% podatek dochodowy od kuponów 2.127 zł., na należytość stemplową od kuponów 150 zł., na koszta kancelaryjne 100 zł.

W dziale dochodów preliminuje Wydział krajowy tytułem zwrotu kapitału od Wydziałów powiatowych i prowizyj od tych kapitałów razem 3.000 zł. Zaległości te wynosiły z końcem roku 1890 kwotę 13.267 zł. Na rok 1 91 Wysoki Sejm preliminował z tego tytułu i nie ma nadziei, aby w r. 1892 więcej z tego tytułu wpłynąć mogło. Z tego powodu komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi:

Wydatki tego funduszu	52.947 zł.
Dochody	3.000 „
Niedobór . . .	49.947 zł.

Niedobór ten pokryty być musi z funduszu krajowego i taka kwota wstawioną też została w rub. XIV. działu wydatków budżetu funduszu krajowego.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Goldman.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Aleg. 246

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o petycyi gminy miasta Lwowa w sprawie subwencyi ze skarbu krajowego na postawienie budynku dla pomieszczenia zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Założenie a raczej przywrócenie szkoły kadetów lub innego zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie uznano potrzebnem i użytecznem przedewszystkiem dla c. k. armii, dla miasta Lwowa i dla całej Galicyi. Uznano to nie tylko w ministerstwie wojny, w radzie miejskiej lwowskiej i kołach ludności kraju naszego, ale także w ciałach parlamentarnych, reprezentujących kraj cały, t. j. w tej Wysokiej Izbie i w Kole Delegacyi polskiej, zasiadującej w Radzie państwa.

Jeszcze w 1887 roku wskutek petycyi miasta Lwowa, wniesionej do Delegacyj wspólnych o założenie we Lwowie szkoły kadetów, którą to petycyę Delegacye przekazały ministerstwu wojny do uwzględnienia, oświadczył c. k. rząd, że gotowy jest założyć we Lwowie szkołę kadetów na 200 uczniów i utrzymywać ją kosztem skarbu państwa, co pociągnie za sobą roczny wydatek 70.000 zł. w. a., jeżeli miasto lub kraj dostarczy gruntów i budynków na pomieszczenie tej szkoły w takim rozmiarze. Po tem oświadczeniu c. k. rządu, reprezentacya miasta Lwowa weszła w rokowania z ministerstwem wojny i obliczono przybliżenie na 150 000 zł. wydatki na postawienie budynku dla pomieszczenia tej szkoły, nie licząc do tej sumy wartości gruntu w przestrzeni 7 morgów, potrzebnego pod budynki i pod cały ten zakład a ocenionego na 50.000 do 70.000 zł. w. a. Rada miejska miasta Lwowa przedłożyła w dniu 29. października 1889 roku petycyę Wysokiemu Sejmowi, w której przedstawiwszy, iż c. k. rząd gotów jest założyć szkołę kadetów we Lwowie pod warunkami wyżej wymienionymi, oświadczyła, iż dostarczy stosownego gruntu w przestrzeni 7 morgów dla tej szkoły i jej budynków, jeżeli Wysoki Sejm udzielić raczy ze skarbu krajowego subwencyę do wysokości 150.000 zł. w. a. dla pokrycia wydatków na postawienie budynków.

Petycyę tę przekazał Wysoki Sejm swojej Komisyi budżetowej, która w sprawozdaniu, przedłożonem Sejmowi zaznaczyła najprzód: że wprawdzie na kraju nie cięży wcale obowiązek prawny przyczynienia się do wydatków na założenie szkoły kadetów lub innego zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie, że prawnie obowiązaną do postawienia budynków dla szkoły kadetów jest administracya armii, która w pierwszym rzędzie jest w tem interesowaną, aby, wobec ciągłego braku oficerów, mieć w Galicyi drugą, obok Łobzowskiej, szkołę wojskową. Dalej zaznaczyła Komisya w swem sprawozdaniu, że chociaż gmina miasta Lwowa nie jest prawnie obowiązaną do ponoszenia

jakichkolwiek wydatków na postawienie budynku dla szkoły kadeckiej, lecz w interesie tej gminy leży, aby ta szkoła założona była we Lwowie. Jednak komisya budżetowa zważywszy, że także całemu krajowi zależy istotnie na tem, „aby młodzież nasza, która dotychczas jeszcze zbyt skromnie pod względem liczebnym zajmuje stanowiska w c. k. korpusie oficerskim“, mogła się kształcić w umiejętnościach wojskowych nie tylko w szkole kadeckiej w Łobzowie, ale także w zakładzie wojskowo-naukowym, założonym w stolicy kraju; powtóre zważywszy, że gmina miasta Lwowa obarczona jest wielkimi wydatkami na kwaterunek wojsk i na zakłady naukowe, — przedstawiła Sejmowi projekt uchwały następującej:

I. Gminie miasta Lwowa przyznaje się z funduszu krajowego tytułem subwencyi na budowę gmachu szkoły kadeckiej rentę pięćdziesięcioletnią w rocznej kwocie 5.000 zł.;

II. renta ta będzie płaconą w ratach połrocznych z dołu, t. j. d. 30. czerwca i 31. grudnia każdego roku, a to począwszy od roku, w którym budowa będzie rozpoczętą, na żaden sposób nie wcześniej, jak od r. 1891;

III. powyższą subwencyę udziela się z tem zastrzeżeniem, że gdyby gmach wybudowany przy pomocy subwencyi miał być w przyszłości przeznaczonym na cel inny, niż na szkołę kadetów, winna będzie gmina miasta Lwowa zwrócić funduszowi krajowemu otrzymany od niego w formie rent kapitał 100.000 zł., lub gdyby powyższy wydadek nastąpił przed upływem lat 50, tę część kapitału, która według planu amortyzacyjnego, ułożonego między Wydziałem krajowym i gminą na podstawie oprocentowania po 4½ od sta, została już umorzoną.

Wysoki Sejm na posiedzeniu 16. listopada 1889 przyjął dosłownie projekt komisyi i powziął uchwałę w powyższem brzmieniu. Reprezentacya miasta Lwowa zawiadomiona o tej uchwale sejmowej, prowadziła dalej rokowania z c. k. rządem o założenie szkoły kadetów we Lwowie, ofiarowała bezpłatnie 7 morgów gruntu, leżącego obok parku stryjskiego, wartości około 50.000 zł. i zamierzała (jak pisze w petycyi wniesionej do Sejmu podczas teraźniejszej sesyi) zbudować, przy pomocy zasiłku krajowego, gmach na pomieszczenie tej szkoły kadetów, sądząc według kosztorysu obrachowanego przybliżenie na podstawie pierwszego programu tej szkoły, iż wydatki na ten budynek wyniosą 140.000 do 150.000 zł. Gdy jednak komisya wydelegowana przez ministerstwo, a złożona z jenerała Feldenhauera i radcy dworu Grubera „w celu zbadania stosunków miejscowych, opracowała nowy, znacznie rozszerzony program budowy i na tej podstawie sporządzono ostateczne plany i obliczono kosztorys“, wykazało się, że wydatki na postawienie budynków dla szkoły kadetów wynosić będą 250.000 zł., nie wliczając w tę sumę wartości gruntu ocenionego na 50.000 zł.

Po rozpoczęciu sesyi sejmowej w r. b. prezydent m. Lwowa w imieniu jego reprezentacyi wniósł 16. marca r. b. petycyę do Wysokiego Sejmu, w której przytoczywszy wyżej wspomniony fakt wykazujący, że budynki dla szkoły kadeckiej we Lwowie postawione według programu i planu nakreślonego przez komisyę rządową, kosztować mają przybliżenie wraz z gruntem około 300.000 zł., przedstawił, że takiego wydatku przy subwencyi ze skarbu krajowego wynoszącej tylko 100.000 zł., nie jest Lwów w stanie ponieść, bo musiałby ofiarować grunt i 150.000 zł. Przedstawił także w petycyi prezydent m. Lwowa, iż uciążliwem stać się może dla miasta zastrzeżenie przez Wysoki Sejm w jego uchwale uczynione a tyczące się zwrotu subwencyi krajowej, gdyby w przyszłości budynek miał być przeznaczony na cel inny niż na szkołę kadetów; albowiem na wypadek zwinięcia tej szkoły kadeckiej, pozostałby gminie budynek bez użytku, a nadto musiałaby skarbowi krajowemu znaczną kwotę zwracać. Przeto prezydent miasta Lwowa w imieniu jego reprezentacyi uprasza w tej wniesionej teraz do Sejmu petycyi, aby Wysoki Sejm podwyższył subwencyę z 5.000 zł. na 7.500 zł. w. a. rocznie na wystawienie budynku i cofnął swoje zastrzeżenie co do zwrotu subwencyi w razie usunięcia szkoły kadeckiej z tego budynku. Wreszcie prezydent m. Lwowa uprasza w petycyi, aby uchwała sejmowa wyznaczająca subwencyę ze skarbu krajowego, nie tyczyła się wyłącznie szkoły kadetów, lecz udzieloną była na postawienie budynku „dla szkoły kadetów lub innego zakładu wojskowo-naukowego“.

Tę petycyę reprezentacyi miasta Lwowa przekazał Wysoki Sejm komisyi budżetowej. Komisya rozważyła wszechstronnie cały dotychczasowy tok i położenie obecne sprawy o założenie we Lwowie szkoły kadetów, sprawy ważnej w pierwszym rzędzie dla c. k. armii, a także dla m. Lwowa i całego kraju naszego. Przedewszystkiem komisya zastrzedz musi powtórnie, iż na kraju nie ciąży wcale obowiązek prawny przyczynienia się do wydatków dla założenia szkoły kadetów lub innego zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie, i że prawnie obowiązaną do wystawienia budynku dla tej szkoły jest tylko administracya armii. Lecz ponieważ Wysoki Sejm bacząc, iż założenie drugiego zakładu wojskowo-naukowego w Galicyi jest także użyteczne dla kraju naszego i potrzebne dla utrzymania i powiększenia siły obronnej całego państwa, nie wahał się wyznaczyć w 1889. r. z skarbu krajowego znacznego rocznego zasiłku przez lat pięćdziesiąt, aby ten cel osiągnąć, — przeto także obecnie komisya budżetowa staje na tem samem stanowisku. Jednak komisya zważać musi, że Wysoka Izba uchwaliła w 1889. r. tytułem subwencyi na postawienie budynku dla szkoły kadeckiej we Lwowie rentę 50-letnią w rocznej kwocie 5.000 zł., w przypuszczeniu ówczesnem, że wydatki na postawienie budynku wynosić będą 150.000 zł. Gdy zaś obecnie według przyjętego rozmiaru i programu szkoły oraz planu nakreślonego przez komisyę rządową, budynki dla szkoły kadetów kosztować mają 250.000 zł. nie wliczając w to wartości gruntu, więc odpowiednio tej sumie, zasiłek z skarbu krajowego powiększyćby należało; bo dodanie do subwencyi krajowej przez gminę miasta Lwowa 150.000 zł. i gruntu pod budynek, obciążyłoby za bardzo gminę.

Jednak komisya zważywszy, że jeżeli kraj z powodów słusznych i ważnych przyczynić się ma tak znacznym zasiłkiem przez lat pięćdziesiąt do postawienia budynku dla zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie, a rada miasta Lwowa przedstawia ważne także powody, dla których nie może się zgodzić na zwrot tego zasiłku skarbowi krajowemu, gdyby budynek miał być w przyszłości przeznaczony na cel inny a nie na pomieszczenie zakładu wojskowo-naukowego, — przeto sądzi komisya, że najlepszem załatwieniem tej sprawy publicznej, a zarazem zgodnem z zasadami słuszności byłoby postanowienie, iż skarb krajowy rentą 50-letnią pokryje połowę rzeczywistych wydatków na grunt pod budynki i postawienie budynków dla tego zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie, ale zarazem stanie się współwłaścicielem tego budynku i gruntu, na którym będzie umieszczony ten zakład, zaś drugim współwłaścicielem gruntu i budynku będzie gmina miasta Lwowa, która drugą połowę wydatków pokryje.

Koniecznem następstwem tego w uchwale projektowanej postanowienia, iż skarb krajowy ma pokryć połowę wydatków r z e c z y w i s t y c h na postawienie budynków dla pomieszczenia zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie, jest zastrzeżenie w tej uchwale, iż Wydział krajowy prowadzić ma dokładną kontrolę budowy tak pod finansowym jak technicznym względem, a grunt pod budynki winien być oceniony przez rzeczoznawców wyznaczonych przez Wydział krajowy i radę miasta Lwowa.

Lecz, aby wydatki znaczne ponoszone przez skarb krajowy i gminę miasta Lwowa na dostarczenie gruntu i budynku dla zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie, odpowiadały zamierzonemu celowi, należy otrzymać zapewnienie od c. k. rządu, że szkoła kadecka lub inny zakład wojskowo-naukowy będzie pomieszczony przynajmniej przez lat 25 w tym przez kraj i miasto postawionym budynku. Jakkolwiek zaś komisya budżetowa, a zapewne także i wysoki Sejm ufa, iż do tego zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie przyjmowani będą przedewszystkiem uczniowie pochodzący z Galicyi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, jednak nie jest zbytecznem zamieszczenie tego warunku w uchwale sejmowej. Natomiast nie można żądać, aby do tego zakładu byli przyjmowani wyłącznie uczniowie tylko z Galicyi i Krakowa, albowiem jeżeli pomieszczenie będzie w tym zakładzie na 200 elewów, a nie zgłosi się o przyjęcie do tej szkoły wojskowej taka liczba uczniów z naszego kraju odpowiednio uzdolnionych, nie można domagać się, aby na miejsca niezajęte nie przyjęto uczniów z innych krajów monarchii.

Na podstawie powyższego sprawozdania komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm powziąć raczy uchwałę następującą:

Uchwała.

I. Uchwała sejmowa z dnia 16. listopada 1889 roku, powzięta w załatwieniu petycyi Rady gminnej miasta Lwowa o subwencyę na postawienie budynku dla pomieszczenia szkoły kadetów znosi się w jej dotychczasowem brzmieniu.

II. Budynek dla pomieszczenia szkoły kadetów lub innego zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie wystawi gmina miasta Lwowa, z pomocą skarbu krajowego oznaczoną w III. ustępie niniejszej uchwały, według planów przyjętych przez c. k. rząd w porozumieniu z Wydziałem krajowym, pod kontrolą finansową i techniczną Wydziału krajowego, na gruncie wyznaczonym już przez gminę miasta Lwowa.

III. Sejm obowiązuje się pokryć z skarbu krajowego połowę wydatków rzeczywistych na postawienie budynku dla pomieszczenia szkoły kadetów lub innego zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie. Do wydatków na budowę wliczone będą: a) wartość gruntu danego przez gminę ocenionego wspólnie przez rzeczoznawców wyznaczonych przez Wydział krajowy i reprezentacyę miasta Lwowa; b) rzeczywiste wydatki poczynione na budowę.

IV. Budynek wraz z gruntem zakupionym pod ten zakład wojskowo-naukowy, będzie wspólną własnością kraju i miasta Lwowa. Wydatki na utrzymanie budynku w dobrym stanie ponosić będą po połowie oba jego właściciele, t. j. kraj i miasto Lwów. Wszelkie wydatki na przebudowania budynku lub wewnętrzne jego przerabiania, żądane przez zarząd wojskowy, ponosić winien skarb państwa. Warunek ten ma przeprowadzić gmina w rokowaniach z c. k. rządem o postawienie budynku.

V. Suma równa połowie wydatków rzeczywistych na postawienie budynku i połowie szacunku gruntu danego pod ten zakład wojskowo-naukowy, którą to sumę ma pokryć skarb krajowy, wypłaconą zostanie w ten sposób przez skarb krajowy, iż skarb ten płacić będzie przez lat 50 gminie miasta Lwowa rentę równającą się pięciu procentom od tej sumy. Renta ta będzie wypłacaną w ratach półrocznych z początkiem półrocza następującego po półroczu, w którem budowa budynku rozpoczętą zostanie.

VI. Nieodzownym warunkiem, pod którym miasto Lwów zobowiąże się postawić budynek dla pomieszczenia szkoły kadetów lub innego zakładu wojskowo-naukowego a skarb krajowy pokryć połowę wydatków w sposób oznaczony w ustępie V., jest poręczenie przez c. k. rząd, iż w budynku tym przynajmniej przez 25 lat pomieszczona będzie szkoła kadetów lub inny zakład wojskowo-naukowy, do którego przyjmowani będą, nie wyłącznie, ale przedewszystkiem uczniowie pochodzący z Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 31. marca 1892 r.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Leon Chrzanowski.

Aleg. 247.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o wniosku posła Włodzimierza Kozłowskiego w sprawie utrzymania w mocy zamknięcia granicy Rumuńskiej dla bydła i opieki nad rolnictwem w razie rokowań o traktat handlowy z Serbią.

Wysoki Sejmie!

Na ostatniej sesyi uchwalił Wysoki Sejm rezolucyę do Rządu następującej treści:

„Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w razie zawarcia traktatu z Rumunią, interesów rolnictwa i przemysłu rolniczego pod żadnym warunkiem nie poświęcał, przedewszystkiem starał się o stałe utrzymanie w mocy i ścisłe wykonanie obecnych zarządzeń weterynarsko-policyjnych, ustanowionych dla ochrony przed zawleczeniem zarazy bydlęcej z Rumunii".

Wezwanie to do Rządu miało na celu, aby przy ewentualnej zmianie polityki naszej handlowej z Rumunią Rząd nie poświęcał interesów rolnictwa dla żądań niektórych sfer przemysłowych i konsumentów głównie wiedeńskich.

Od tego czasu weszły stosunki międzynarodowe handlowe Monarchii w nową epokę przez zawarcie traktatów z niektóremi państwami środkowej Europy, a w tem wielkiem dziele zajmuje konwencya weterynarsko-policyjna z państwem niemieckiem bardzo wybitne stanowisko. Wszystkim rolnikom, osobliwie w naszym kraju, dotkliwie czuć się dały smutnej pamięci czasy, w których granice dla bydła od Rosyi i Rumunii były otwarte. Rok rocznie powtarzają się zaraza, niemożność eksportu bydła i nierogacizny, a w następstwie upadek tej tak ważnej gałęzi gospodarstwa.

Komisya administracyjna w krótkiem swem sprawozdaniu nie chce powtarzać cyfr i dat tylokrotnie przytaczanych w Wysokim Sejmie, jakoteż w Izbie deputowanych Rady państwa, musi jednak zwrócić uwagę na cyfrę odnoszącą się do zaopatrzenia targu wiedeńskiego bydłem rogatem; i tak w r. 1879 wprowadzono przez i z Galicyi na targ do Wiednia 64.000 sztuk, w latach 1882—3 spadła ta cyfra na 35 i 43 tysiące, a w r. 1889 podniosła się znowu do 66.000 sztuk. Daty te są wymowne w dwóch kierunkach; raz dowodzą, że chów bydła wskutek zamknięcia granicy z Rumunii u nas się podniósł, a powtóre, że dowóz bydła z Galicyi się nie zmniejszył, zatem narzekanie wiedeńskich rzeźników i konsumentów w inną należy zwrócić stronę.

Statystyczne daty dalej wykazują, że kiedy w r. 1880 było u nas 2,242.861 sztuk bydła, jest teraz na podstawie obliczenia z roku 1890 2,430.061, a więc o 187.207 więcej — również liczba cieląt i nierogacizny zwiększyła się.

Konwencya weterynarska z Niemcami ma wejść w życie za rok, ale jest umieszczona klauzula o możności zamknięcia granicy w razie pojawienia się zarazy. Nie można również zapomnieć o motywach rządu niemieckiego do pomienionego traktatu, w którym wyraźnie wskazano, że zamknięcie granicy z Rumunii i Rosyi dla bydła umożebnia zawarcie takiego traktatu.

„Traktat handlowy z Rumunią“ to jest hasło, pod którem pewne stronnictwo reprezentantów industryi walczy przeciw tak zwanej polityce agraryjnej a to w najgorzej zrorumianym interesie własnym, gdyż przez otwarcie granicy z Rumunii cena mięsa nie spadnie, przeciwnie z powodu wybuchnięcia zarazy może się jeszcze podnieść.

Powiadają, że dziś stosunki weterynarskie w Rumunii znacznie się pelepszyły, ale nie w tak różowem świetle przedstawiają je konsularne sprawozdania; powołać się można tutaj na raporta austryacko-węgierskiego konsulatu w Bukareszcie w Turn-Severin i innych, z których widoczne, że policya weterynarska w Rumunii pozostawia wiele do życzenia, a nadto stan bydła rogatego jest tam w ciągłym upadku.

Rezultat otwarcia granicy byłby tylko ten, że przez Rumunię przychodziłoby do Austryi a głównie do Galicyi i Węgier bydło stepowe rosyjskie, a za niem zaraza, przeciw której z wielkiem wysileniem od paru lat skutecznie się bronimy.

Konsekwencyą tego byłoby udaremnienie konwencyi z państwem niemieckiem i upadek naszego gospodarstwa chodowlanego.

Sejm, który w tej sesyi uchwalił ustawę chodowlaną i znaczne na ten cel fundusze, powinien z całą energią wystąpić do c. k. Rządu, aby dla fantastycznej polityki pewnego stronnictwa nie narażał żywotnych interesów kraju naszego.

Zawarcie traktatu z Serbią jest koniecznością polityki zagranicznej naszej Monarchii, która nie może państw Bałkańskich ignorować i musi polityczne i handlowe stosunki tam utrzymywać; zawierając jednak traktaty, należy pamiętać o potrzebach rolnictwa.

Komisya administracya nie widzi potrzeby dłużej wniosku posła Kozłowskiego motywować, sprawa jest znana i tyle razy przez reprezentacyę naszę w Wiedniu broniona. Wysoki Sejm może jednak sankcyą swoją stwierdzić zajęte przez Koło polskie stanowisko i zwrócić ponownie uwagę c. k. Rządu na grożące nam z tej strony niebezpieczeństwo.

Również Towarzystwo galicyjskie w petycyi do Wysokiego Sejmu gorąco zatem przemawia

Komisya administracyjna wnosi,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

A. Sejm wzywa c. k. Rząd:

1. Ażeby obecne zarządzenia weterynarsko-policyjne ustanowione dla ochrony przed zawleczeniem zarazy bydlęcej z Rumunii i Rosyi, bezwarunkowo w mocy obowiązującej utrzymał.

2. Ażeby w staraniach i rokowaniach o odnowienie traktatu handlowego i konwencyi weterynarskiej z Serbią szczególną opieką otoczył płody krajowe rolnictwa i przemysłu rolniczego,

chroniąc je w szczególności od konkurencyi zagranicznej i zabezpieczając im przez to zbyt na targach wewnętrznych monarchii austryackiej.

B. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby zwracał baczną uwagę na powyższe sprawy i w razie potrzeby użył swej interwencyi u c. k. Rządu.

C. Tem samem załatwia się petycyę l. 1570 c. k. Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego we Lwowie o zatrzymanie nadal zamknięcia granicy dla bydła od Rumunii.

Lwów dnia 4. kwietnia 1892 r.

Przewodniczący:
S. Koziebrodzki w. r.

Sprawozdawca:
Adam Jędrzejowicz.

Aleg. 248.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej w przedmiocie uzyskania tańszego najmu koszar dla c. k. żandarmeryi.

Wysoki Sejmie!

Wydatki na najem koszar dla c. k. żandarmeryi wzrastają nieustannie. W roku 1882 wydaliśmy na ten cel 44.379 zł. a na rok 1892 preliminowano po potrąceniu zwrotu ze skarbu państwa 88.714 zł.

W ciągu tego czasu powiększył się stan żandarmeryi z 1.254 na 1.816 ludzi, a z żandarmami dla kontroli bydła z 1.344 na 2.038 ludzi, liczba posterunków zaś wzrosła z 324 na 437.

W przeciągu lat 11 wzrosły zatem wydatki na najem koszar w dwójnasób, wówczas gdy liczba posterunków zwiększoną została o 35% a liczba żandarmów o 52%.

Przyczyną tego jest stały wzrost czynszów najmu oraz brak konkurencyi, który spowodowuje to, że Wydział krajowy zmuszonym jest nieraz przyjmować uciążliwe warunki.

W ciągu 1891 roku odnowiono 116 kontraktów najmu. Z tej liczby zawarto 61 kontraktów pod dotychczasowymi warunkami, w pozostałych 55 umowach podniesiono czynsz z 11.265 zł. na 14.025 zł.. To wzrastanie czynszów objawia się jaskrawo przy poszczególnych posterunkach. I tak w Delatynie podniósł się czynsz roczny ze 120 na 240 zł., w Złoczowie z 270 na 400 zł. w Krynicy z 200 na 300 zł., w Ławocznem ze 170 na 250 zł., w Staremmieście z 200 na 300 zł., w Gwoździcu ze 120 na 250 zł., w Jabłonicy ze 120 na 200 zł., w Brzostku ze 120 na 200 zł. itd.

Skarb państwa płaci za pomieszkania dla żandarmeryi wedle przepisów z 25. czerwca 1851 znacznie niżej, aniżeli za pomieszkania dla armii stałej i obrony krajowej. I tak za pomieszkanie dla żandarma płaci dziennie $2^1/_2$ ct. w. a. wówczas gdy na zasadzie §. 31. ustawy z dnia 11. czerwca 1879 roku opłaca skarb państwa za pomieszkanie żołnierza w koszarach $4^7/_{10}$ ct. w. a. dziennie. Za mieszkanie dla oficera sztabowego żandarmeryi płaci skarb państwa rocznie 525 zł., za rotmistrza 315 zł. a za porucznika i nadporucznika 210 zł., wówczas, gdy w armii stałej wszystkie gminy w państwie, oprócz stolic, dzielą się na dziesięć klas i kwaterunkowe oznacza się co lat pięć na zasadzie ceny mieszkań w danem mieście. Obecnie wynosi kwaterunkowe we Lwowie dla pułkownika 1.096, dla rotmistrza 672, dla nadporucznika 416 zł. Ponieważ żandarmerya stale się zwiększa w naszym kraju, przeto ciężar, jaki z tego powodu na kraj spada, wzrasta nieustannie.

Dnia 4. listopada 1889 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Wzywa się c. k. Rząd do poczynienia we właściwej drodze odpowiednich kroków w celu podwyższenia noclegowego, opłacanego teraz przez skarb państwa na pomieszczenie c. k. żandar-

meryi z $2^1/_2$ ct. w. a. za jednego żandarma i jeden dzień do kwoty $4^7/_{10}$ ct., jaką skarb państwa z tego samego tytułu opłaca w myśl §. 31 (ustęp 1. ustawy z dnia 11. czerwca 1879 roku Nr. 93. Dz. u. p.) dziennie za jednego żołnierza c. i k. armii".

Reskryptem z dnia 23. czerwca 1890 odpowiedział Jego Excelencya Pan Minister obrony krajowej, że „gdy podwyższenie opłacanej przez skarb państwa należytości za pomieszczenie c. k. żandarmeryi stanowi kwestyę zasadniczej natury, sprawa ta już ze względu na obecne położenie finansowe nie może być wziętą pod rozwagę".

Dziś, gdy równowaga w budżecie państwowym została osiągniętą, sądzi komisya administracyjna, że sprawę tę ponownie poruszyć wypada. Należy tylko rezolucyę rozszerzyć i domagać się, aby skarb państwa płacił za pomieszczenie dla żandarmeryi zarówno oficerów jak i żołnierzy wedle norm przyjętych dla c. i k. wojska i dla obrony krajowej. Komisya administracyjna proponuje Wysokiemu Sejmowi uchwalenie następującej rezolucyi:

„Wzywa się c. k. Rząd do poczynienia we właściwej drodze odpowiednich kroków, aby skarb państwa płacił kwaterunkowe, za pomieszkania oficerów i żołnierzy c. k. żandarmeryi, wedle norm obowiązujących dla c. i k. armii i obrony krajowej na zasadzie §. 30. i 31. ustawy kwaterunkowej z dnia 11. czerwca 1879 roku".

Sprawą uzyskania tańszego najmu dla koszar c. k. żandarmeryi zajmuje się od dawna zarówno Wysoki Sejm jak i Wydział krajowy. W sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 13. lipca 1889 roku domagał się Wydział krajowy na rok 1890 — 15.000 zł. „częścią na udzielać się mające zaliczki, które czynszem za kwaterunek żandarmeryi uważane być winne, częścią zaś na zakupno względnie na wybudowanie własnych domów, przeznaczonych na zakwaterowania c. k. żandarmeryi na prowincyi". Natomiast powziął Wysoki Sejm dnia 4. listopada 1889 roku na wniosek posła Dr. Bilińskiego następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby potrzebę budowy domów na zakwaterowanie posterunków żandarmeryi uzasadnił szczegółowo w kierunku finansowym, technicznym i administracyjnym i przedłożył mianowicie plany i kosztorysy na domy normalne dla posterunków większych i mniejszych".

Wydział krajowy nie przedstawił planów i kosztorysów, gdyż architekt prywatny, (oddział techniczny Wydziału nie ma w swym składzie budowniczego) zażądał za swą pracę 500 zł. i zobowiązał się tylko dostarczyć dat co do cen we Lwowie płaconych. Wysoki Sejm nie przeznaczył na wygotowanie tych planów żadnego funduszu. Gdy zaś zarówno ceny gruntu jak i materyałów nie tylko w każdej okolicy, ale nawet w tej samej okolicy z biegiem czasu zmieniają się, plany takie i kosztorysy nie miałyby praktycznego znaczenia. Wydział krajowy udał się więc do Wydziałów powiatowych o daty co do kosztów wybudowania, względnie zakupienia domów wraz z gruntem w poszczególnych miejscowościach, w których komendy oddziałowe lub posterunki są systemizowane,

Z dat tych przybliżonych okazuje się, że wystawienie 418 domów na zakwaterowanie żandarmeryi w całym kraju potrzebaby wydać około 1,665.000 zł.

Na opłatę procentów po $4^1/_2$ i amortyzacyę tej sumy w 30 latach potrzebaby wydać rocznie 101,230 zł. Gdy się do tego doda koszta administracyi 418 domów rozrzuconych po całym kraju, oraz opłatę asekuracyi, kominiarza, malowania lub bielenia pokoi i t. d. to widzimy, że kraj, który dziś płaci 108,880 zł. czynszu za pomieszczenie żandarmeryi, płaciłby znacznie drożej, gdyby chciał budować własne domy dla nich.

Zachęcanie powiatów i gmin do budowy koszar dla żandarmeryi niedoprowadziło dotychczas do spodziewanych rezultatów i 52 Wydziałów powiatowych i pewna część Rad gminnych oświadczyły się przeciw budowie koszar po części z braku funduszów, po części zaś uważając budowy te za niekorzystne dla powiatów lub gmin. Tylko Rada powiatowa Stryjska i 14 Zwierzchności gminnych, a mianowicie: w Lutowiskach (pow. Lisko), Bieczu (pow. Gorlice), Łopuszance (pow. Stare miasto), Frysztaku (pow. Jasło), Lubaczowie (pow. Cieszanów), Busku (pow Kamionka), Rożniatowie (pow. Dolina), Krościenku (pow. Nowy Targ), Tarnowie, Tłumaczu, Limanowej, Strzyżowie, (pow. Rze-

szów), Radłowie (pow. Brzesko) i Czernelicy (pow. Horodenka) — oświadczyło się w zasadzie za budową koszar i zażądało od Wydziału krajowego bliższej informacyi co do wysokości zaliczek, jakich-byśmy im udzielić mogli.

Nadto 13 Rad gminnych, decydując się przedsiębrać budowę, podają zarazem warunki, na jakichby do niej przystąpiły. Z ofert tych mogą być wzięte za podstawę do dalszych układów propozycye Rad gminnych:

Horodnicy (pow. Husiatyn)	żąda czynszu rocznego	200	(obecnie płacimy	200)	i	1.000 zł.	zaliczki.
Jabłonowa (pow. Kołomyja)	„ „ „	120	(„ „	160)	i	1.500 zł.	„
Czarnego Dunajca (p. Nowy Targ)	„ „	150	(„ „	165)	i	450 zł.	„
Sędziszowa (pow. Ropczycki)	„ „ „	100	(„ „	180)	i	2.000 zł.	„
Krechowie (pow. Dolina)	czynsz w propozycyi nieoznaczony		(„ „	200)	i	2.000 zł.	„

Limanowa oświadcza, że w razie, gdyby dostała zaliczkę, której wysokości nie oznacza, kraj płaciłby znacznie mniej niż obecnie.

Nareszcie w pismie z 16. lutego 1892 do Wydziału krajowego przedstawia Wydział powiatowy propozycyą gminy Maryampol, która prosi o udzielenie pożyczki bezprocentowej w wysokości 3.000 zł., mającej się spłacić w 15 ratach rocznych po 200 zł. na zakupno domu murowanego, na koszary dla c. k. żandarmeryi, dodając, że udzielenie tej pożyczki byłoby z wielką korzyścią dla gminy.

Dodać tu należy, że wyjąwszy w Maryampolu, gdzie żandarmerya mieści się w domu, który gmina chce nabyć i który, jak donosi delegat Rady powiatowej jest prawie jedynym, w którym tamże żandarmerya umieszczoną być może, — w innych wyżej wzmiankowanych miejscowościach posterunki mieszczą się w domach starych i przy zmianie pomieszczenia czynsze tam znacznieby się podniosły.

Obecnie od dłuższego czasu mieszczą się w budynkach gminnych, za czynsz stosunkowo nie wygórowany, z zupełnem zadowoleniem żandarmeryi, posterunki w Orzechowcach, Kociubińczykach, Starej soli, Haczowie, Kranzbergu, Radymnie, Dawidowie, Horożanie, Wojniczu, Zatorze i Oświęcimiu.

Ze względu na to, że Rady gminne mają częstokroć grunta lub domy własne, że mogą takowe z okazyi tanio nabywać, a w każdym razie taniej budować, aniżeli kraj i taniej administrować, sądzi komisya administracyjna, że byłoby korzystnem zarówno dla funduszu krajowego, jakoteż i dla gmin, żeby gminy dostarczały pomieszczenia dla c. k. żandarmeryi.

Nadto dla wzbudzenia konkurencyi i bronienia się od wyzyskiwaczy, mógłby Wydział krajowy udawać się i do prywatnych osób, poleconych przez Wydziały Rad powiatowych.

Obecnie w interesie ogólnego bezpieczeństwa zamierza c. k. żandarmerya przenieść posterunek żandarmerski z Kantorowic do Prus lub do Sulechowa a drugi posterunek z Gebułtowa do Modlnicy. Dotychczasowe poszukiwania odpowiedniego pomieszczenia dla rzeczonych dwóch posterunków były bezowocne i 5-ta c. k. Komenda żandarmeryi domaga się w piśmie z dnia 16. marca 1892 r., aby Wydział krajowy dostarczył koszar dla posterunków żandarmeryi w Prusach lub Sulechowie i w Gebułtowie.

Prezes Rady powiatowej krakowskiej donosząc o tem, że dotychczas odpowiednich budynków nie znalazł, dodaje, że właściciel Kocmyrzowiec i dwaj włościanie z Sulechowa oświadczyli, gotowość wybudowania odpowiednich koszar.

Gdyby Wydział krajowy był w stanie udzielić zaliczki na te budowy, oczywiście mógłby uzyskać daleko korzystniejsze warunki.

Uznając zatem w zasadzie pożyteczność wniosków Wydziału krajowego, sądzi komisya administracyjna, że wobec finansowego położenia kraju nie należy rozpoczynać nowej akcyi, wymagającej w razie powodzenia, corocznie przez dłuższy szereg lat coraz większych, wprawdzie w ostatecznym rezultacie korzystnych dla funduszu krajowego wydatków i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie uzyskania tańszego najmu koszar dla c. k. żandarmeryi przyjmuje się do wiadomości.

2) Wzywa się c. k. Rząd do poczynienia we właściwej drodze odpowiednich kroków, aby skarb państwa płacił kwaterunkowe za pomieszkania oficerów i żołnierzy c. k. żandarmeryi, wedle norm obowiązujących dla c. k. armii i obrony krajowej, na zasadzie §§. 30. i 31. ustawy kwaterunkowej z 11. czerwca 1879 roku.

Lwów 1. kwietnia 1892.

Przewodniczący:

S. Koziebrodzki w. r.

Sprawozdawca:

Popowski w. r.

Aleg. 249.

Sprawozdanie

Komisyi dla spraw gospodarstwa krajowego w przedmiocie uregulowania drobnej sprzedaży soli (warzonki).

Wysoki Sejmie!

Monopolizując sól ustawą z roku 1835 o cłach i monopolach, zastrzegł c. k. Rząd dla skarbu państwa wyłącznie opłatę produktu po ustanowionych cenach fiskalnych, uznał jednak sprzedaż soli przedmiotem wolnego handlu.

Zasada ta byłaby odpowiednią, gdyby nie była zaraz na początku spaczoną przez przekupniów w sposób konsumentów krzywdzący. Zaraz bowiem po wejściu w wykonanie ustawy monopolicznej utworzył się związek hurtownych handlarzy, którzy zakupując całą niemal ilość wyprodukowanej w salinach rządowych soli, stali się jej monopolistami i stanowiąc między sobą zwarte familijnie uprawnione stowarzyszenia, przymuszali drobnych handlarzy i konsumentów do zakupowania u siebie tego niezbędnego artykułu żywności po cenach dowolnie przez nich ustanowionych.

Ten anormalny stan tak zwanego wolnego handlu trwał faktycznie do roku 1869, aż nareszcie Wydział krajowy, zawezwany przez 36 Rad powiatowych i uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 5. października 1868 do zaradzenia złemu odniósł się przeciw tym nadużyciom do krajowej Dyrekcyi skarbu i za jej pośrednictwem uzyskał na mocy dekretu c. k. Ministerstwa z dnia 28. czerwca 1869 L. 66. koncesyę, aby większym miastom i Wydziałom powiatowym przysługiwało prawopierwszeństwa w pobieraniu zamówionej przez nich soli przed innymi handlarzami.

Koncesya ta umożliwiać miała Wydziałom powiatowym uregulowanie drobnej spredaży soli w ten sposób, aby takowa w każdej miejscowości, każdego czasu i po ustalonych możliwie najniższych cenach konsumentom dostarczoną być mogła.

Jeżeli jednak dzisiaj po upływie 23 lat od czasu nadania tej koncesyi stosunki drobnej sprzedaży soli zbadamy, przyjdziemy niestety do przekonania, iż w przeważnej części powiatów stosunki te na korzyść konsumentów wcale się nie poprawiły.

W przedłożonym nam sprawozdaniu wykazuje bowiem Wydział krajowy na podstawie dochodzeń c. k. Starostw, Wydziałów powiatowych i Towarzystw zaliczkowych, że dzisiaj jeszcze w wielu powiatach dość często, zwłaszcza w wiosennej i jesiennej porze zupełny brak soli istnieje i że pomimo wszelkich starań Wydziałów cena jednej topki soli ciągle się zmienia i zawsze cenę fiskalną niestosunkowo do jej realnych kosztów przewyższa.

Przyczyna, dla której te niekorzystne stosunki drobnej sprzedaży soli dotąd jeszcze po latach 23 się nie poprawiły, polega. głównie na tem, że Wydziały powiatowe nie mogły wszędzie urządzić takiej administracyjnej organizacyi, którąby wszelkim nadużyciom skutecznie zapobiedz mogła — a to z powodu następujących przeszkód.

1. Nie wszystkie Wydziały powiatowe i miasta postarały się dotąd o uzyskanie prawa pierwszeństwa w zakupnie soli.

2. Nawet i Wydziały powiatowe, posiadające to prawo, przydzielone są do poboru soli do niewłaściwych salin, przez co koszta transportu i w dalszym następstwie ceny soli znacznie się podwyższają. I tak np. powiat rzeszowski miałby najniższy fracht, gdyby sól dla swej potrzeby pobierał z Lacka, tymczasem przydzielono go do salin w Bolechowie i w Dolinie; powiat przemyślański pobierać ma sól dla powiatu w Bolechowie i Kałuszu podczas, iżby najkorzystniej pokrywać mógł swą potrzebę w Dolinie. Takie same przeszkody zachodzą zarówno w wielu innych powiatach.

3. Nie mając dyspozycyjnych funduszów po za budżetem, przymuszone są Wydziały powiatowe posługiwać się celem zaopatrzenia powiatu w sól na podstawie prawa pierwszeństwa pośrednikami, którzy jak to sprawozdanie Wydziału krajowego dowodzi, mimo wszelkich zastrzeżeń kontraktowych zawsze jeszcze znachodzą niepochwytne środki do prawnego podwyższenia cen soli.

4. Pobierając sól w miarę potrzeby, a więc zwykle w mniejszej ilości, nie korzystają ustanowieni przez Wydziały powiatowe wekturanci z transportu kolejowego za opłatą zniżonych taryf i podwyższają przez to cenę soli.

5. Oddając sprzedaż soli powiatowej prywatnym przedsiębiorcom — tu i owdzie nawet za pewną opłatą — pozwalają Wydziały powiatowe tymże zakładać dowolną ilość składów soli powiatowej. W skutek tego dzieje się, iż z wyjątkiem kilku powiatów jak n. p. sanocki, przemyski dobromilski, na całą przestrzeń powiatu ledwo jeden lub dwa składy soli istnieją, przez co nabycie soli znacznie jest utrudnionym.

6. Brak należytej kontroli nad zastępcami Wydziałów powiatowych przy sprzedaży soli, nie mniej brak odpowiedniej i bezwłocznej ekzekutywy przeciw nieuczciwym wekturantom jest również częstym powodem pojawiających się nadużyć.

Wykazana w sprawozdaniu Wydziału krajowego różnica cen w pojedynczych powiatach praktykowanych od cen fiskalnych najlepiej dowodzi, do jak ujemnych rezultatów dzisiejsza praktyka sprzedaży soli za pośrednictwem Wydziałów powiatowych prowadzi.

Wszystkie powyż wykazane przeszkody i usterki usunąć może jedynie jednolita, wszystkie powiaty, gdzie topkowa sól bywa używaną, obejmująca organizacya pod wyłącznym zarządem kraju, względnie Wydziału krajowego, dającego nam wszelką gwarancyę, iż nie w celu przysporzenia nawet funduszowi krajowemu finansowych korzyści, ale li celem dostarczenia ludności jak najtaniej tego niezbędnego przedmiotu pożywienia w zastępstwie innych instytucyj do tego przedsiębiorstwa przystępuje Wydział krajowy, żądając na razie od Wysokiego Sejmu tylko upoważnie-

nia do rokowań z c. k. Ministerstwem skarbu w sprawie objęcia przez kraj sprzedaży soli; odłożył zaś przedstawienie norm, według których proponowana organizacya urządzonąby być miała do najbliższej sesyi sejmowej. Komisya gospodarstwa krajowego atoli, wychodząc z przekonania, że załatwienie sprawy tak ważnej, dla biednej ludności kraju tak korzystnej, odroczoną być nie powinna, proponuje, aby Wysoki Sejm już na teraźniejszej sesyi powziął uchwałę, polecającą Wydziałowi krajowemu nie tylko przeprowadzenie rokowań z c. k. Ministerstwem skarbu, ale zarazem upoważniającą go do bezzwłocznego wprowadzenia zamierzonej organizacyi drobnej sprzedaży soli, skoro te rokowania pomyślny odniosą skutek.

Nie zamierzając bynajmniej krępować Wydziału krajowego w czynnościach, z wykonaniem organizacyi połączonych, komisya gospodarstwa krajowego uznała jednak już dla samego braku zarysu organizacyjnego za stosowne, przy prowadzeniu dalszej akcyi postawić Wydziałowi krajowemu warunki, które ze względu na istotne potrzoby i żądania konsumentów przy zamierzonej organizacyi dopełnione, a zatem równocześnie przez Wysoki Sejm uchwalone by być musiały.

Warunki te w II-gim wniosku komisyi gospodarstwa krajowego wyszczególnione regulują nie tylko stosunki tego przedsiębiorstwa do Wydziałów powiatowych i funduszu krajowego, ale wskazują zarazem normy, według których ceny sprzedawać się mającej soli ustanowione być mają.

Z natury rzeczy nie może być cena soli w rozmaitych powiatach jednostajną, lecz w każdym razie wyższą w tych powiatach, które są bardziej odległe od warzelni soli, a niższą w bliższych. Pod tym względem winno podzielić się kraj na strefy, w których cena soli będzie jednostajną, nie przewyższającą od kilograma soli 11 centów, nigdzie atoli wyższą od ceny według zarządzonych dochodzeń dotąd używanej.

Na podstawie powyższych wywodów, komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził rokowania z c. k. Ministerstwem skarbu co do objęcia przez kraj w 59 powiatach sprzedaży soli warzonki.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy, aby w razie pomyślnego wyniku tych rokowań bezzwłocznie przystąpił do objęcia sprzedaży soli w zarząd kraju, przyczem przestrzegać winien następujących postanowień:

1. Wydział krajowy przeprowadza organizacyę sprzedaży soli i zarządza nią przy pomocy Wydziałów powiatowych; nie ma jednak prawa odstąpienia komukolwiek w przedsiębiorstwie ogólnego interesu sprzedaży soli.
2. Administracya sprzedaży soli ma być tak urządzoną, aby o ile możności w każdej gminie istniały miejsca sprzedaży soli.
3. Cena jednego kilograma czyli topki soli ma być w każdej miejscowości stałą i nie może przewyższać jedynastu centów.
4. W miejscowościach, w których według przeprowadzonych dochodzeń jest obecnie praktykowaną cena niższa od jedynastu centów, cena ta podwyższoną nie będzie.
5. Zarząd sprzedaży soli ma być administrowany oddzielnie od funduszu krajowego tak, aby ani funduszu tego na straty nie narażał, ani też do przyspożenia zysków funduszowi krajowemu nie zmierzał.

6. Możliwe zwyżki zarządu sprzedaży soli będą użyte wyłącznie na utworzenie odpowiedniego funduszu rezerwowego, ewentualnie na dalsze obniżenie cen soli.

III. Uchwałą tą załatwione są petycye wniesione pod liczbami: 762, 800, 1176, 1274, 1275, 1276, 1277, 1283, 1352, 1425, 1426, 1502, 1503, 1504, 1568, 1569, 1596, 1631, 1632 1662, 1744, 1745, 1746, 1800, 1801, 1802, 1830, 1874, 1875.

We Lwowie 4. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Sapieha.

Sprawozdawca:
Gross.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Aleg. 250.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o petycyi Dra Stanisława Smolki, profesora uniwersytetu Jagiellońskiego o przyznanie dalszej subwencyi na badania historyczne w archiwach watykańskich.

Wysoki Sejmie!

Gdy po otwarciu przez Papieża Leona XIII. archiwów watykańskich dla badań historycznych, wszystkie prawie państwa europejskie udzieliły Towarzystwom naukowym znaczne subwencye z skarbu swego dla wysłania wypraw naukowych do Rzymu, celem systematycznego badania bogatych archiwów i zebrania materyałow ważnych dla ich narodowych dziejów, także wysoki Sejm wskutek petycyi wniesionej przez znakomitego dziejopisarza i profesora uniwersytetu Jagiellońskiego Dra Stanisława Smolki, znając ważność tych badań dla historyi narodu naszego, wyznaczył uchwałą swoją z 20. stycznia 1887 zasiłek przez trzy lata po 1.500 zł. rocznie na utrzymanie tej wyprawy naukowej i polecił Wydziałowi krajowemu wypłacać ten zasiłek do rąk profesora Dra Stanisława Smolki za porozumieniem się z Akademią umiejętności w Krakowie a względnie z jej komisyą historyczną. Zarazem wysoka Izba w uchwale swojej wezwała rząd, aby udzielił subwencyi odpowiedniej organizującemu się oddziałowi polskiemu w instytucie historycznym austryackim przy archiwum watykańskiem.

Wydział krajowy spełniając uchwałę wysokiego Sejmu, wypłacił przyznane zasiłki roczne na potrzeby tej wyprawy naukowej za lata 1886/7, 1887/8, 1888/9. Szczegółowe rachunki z użycia na potrzeby tej wyprawy naukowej zasiłku wyznaczonego przez wysoki Sejm na lata 1886/7, 1887/8, oraz zasiłku dawanego przez Akademię umiejętności i z ofiar prywatnych, słowem szczegółowe rachunki z wszystkich funduszów, którymi rozporządzała wyprawa w ciągu dwóch lat, złożył profesor Dr. Stanisław Smolka historycznej komisyi Akademii umiejętności, jak wykazało urzędowo poświadczone pismo prezesa tej komisyi, w którem komisya wyraziła także podziękowanie za złożony w jej archiwum obfity plon z dotychczasowych prac tej wyprawy naukowej. Nie tylko w pismach publicznych, ale w oddzielnych sprawozdaniach podano wiadomość o pięknym rezultacie doówczesnych czynności tej wyprawy naukowej i o bogatym zbiorze materyałów historycznych czerpanych z aktów nuncyatur papieskich w Polsce do okresu naszej historyi za panowania Stefana Batorego, Zygmunta III. i Władysława IV.

Gdy podczas sesyi sejmowej w 1888 r. wniósł 5. października profesor Stanisław Smolka petycyę o udzielenie na dalsze trzy lata takiego samego jak dotychczas zasiłku dla tej wyprawy naukowej, wysoki Sejm widząc piękny plon, który przyniosła ta wyprawa naukowa dla dziejów ojczystych, wyznaczył uchwałą z 15. października 1888 roku na dalsze trzy lata 1889/90, 1890/1, 1891/2 zasiłek po 1.500 zł. rocznie na prace naukowe w archiwach watykańskich i polecił Wydziałowi krajowemu zasiłek ten wypłacać w taki sam sposób jak przez poprzednie trzy lata.

Lecz zadanie i praca tej ważnej dla dziejów naszych wyprawy naukowej, zbadanie i wyciągnięcie z archiwów watykańskich materyałów do dziejów ojczystych, nie jest bynajmniej ukończone i kilka lat jeszcze trwać powinno. Ofiary prywatne na potrzeby tej wyprawy są małe, zasiłek z funduszów Akademii umiejętności szczupły z powodu szczupłości funduszu którym rozporządza Akademia na rozliczne cele i prace. Przeto profesor Dr. Stanisław Smolka wniósł 16. marca r. b. petycyę do wysokiego Sejmu o udzielenie na dalsze trzy lata takiego samego jak dotyczas zasiłku dla tej wyprawy naukowej zbierającej i gromadzącej zasób materyałów bardzo ważnych do historyi naszego narodu. Do petycyi tej dołączył profesor Smolka pismo komisyi historycznej Akademii umiejętności w Krakowie, która załączając sprawozdanie wyznaczonych z jej łona delegatów do przejrzenia rachunków tej wyprawy, udzieliła profesorowi Smolce absolutorjum z rachunków wszelkich funduszów którymi wyprawa rozporządzała, zarazem wyraziła mu podziękowanie za bezinteresowne a umiejętne kierownictwo badaniami historycznemi przez te wyprawy wykonywanemi i za cenny a bogaty materyał złożony do archiwum komisyi jako plon tej wyprawy w ostatnich znów trzech latach. Do petycyi dołączył także profesor Smolka drukiem ogłoszone sprawozdania o materyałach historycznych zebranych przez wyprawy naukowe do Rzymu w latach 1889, 1890 i 1891.

Komisya budżetowa powołując się na powody, które skłoniły wysoki Sejm do wyznaczenia, na jej wniosek, zasiłku przez poprzednie lata dla tej wyprawy naukowej, gromadzącej z bogatych archiwów watykańskich i z innych archiwów rzymskich obfite materyały dla dziejów ojczystych, mianowicie zważywszy, że Sejm galicyjski jest jedyną w świecie reprezentacyą, która może dać urzędową opiekę i wsparcie przedsięwzięciu naukowemu ważnemu dla całego narodu polskiego, przedsięwzięciu zostającemu pod naczelnym kierunkiem Akademii umiejętności w Krakowie; — wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm wyznacza na trzy lata następne 1892/3, 1893/4, 1894/5 po 1.500 zł. w. a. rocznie na płace naukowe w archiwach watykańskich, a kwotę tę należy zamieszczać w VII. rubryce wydatków.
2. Ten zasiłek na prace naukowe w archiwach watykańskich wypłacać ma corocznie z góry Wydział krajowy do rąk profesora Stanisława Smolki, za porozumieniem się z komisyą historyczną Akademii umiejętności w Krakowie.
3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby starał się wyjednać, iżby c. k. rząd udzielił dalszą roczną subwencyę oddziałowi polskiemu zorganizowanemu przy instytucie historycznym austryackim w archiwum watykańskiem.

We Lwowie, 7. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:
Leon Chrzanowski *w. r.*

Aleg. 251.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego co do odbioru zarządu funduszów indemnizacyjnych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego o odbiorze zarządu funduszów indemnizacyjnych przekazał wys. Sejm komisyi budżetowej do roztrząśnienia i przedłożenia wniosków. Komisya spełniając to zadanie roztrząsnęła sprawozdanie Wydziału krajowego. Przekonała się z tego sprawozdania, iż Wydział kr. zanim przystąpił do odbioru zarządu funduszów indemnizacyjnych, wprzód baczył, aby wykonane były warunki ugody zawartej między państwem a krajem naszym w sprawie indemnizacyjnej. Odpowiednio warunkom tej ugody, Wydział kr. upoważniony uchwałą sejmową, podpisał 12 listopada 1890 r umowę z c. k. rządem regulującą stosunek skarbu państwa do funduszów indemnizacyjnych wschodnio-galicyjskiego i zachodnio-galicyjskiego, oraz umowę zawierającą warunki spłaty sumy 1,400.000 zł. w. a. należnej skarbowi państwa od tych dwoch funduszów. Gdy następnie odpowiednio warunkom ugody w sprawie indemnizacyjnej, krajowa Dyrekcya skarbu z polecenia rządu wykreśliła sumę 75,172.560 zł. w. a. oraz sumy 16,800.000 zł. w. a, które to obie sumy zapisane były jako należne skarbowi od funduszów indemnizacyjnych wschodnio- i zachodnio-galicyjskich, a natomiast zapisała sumy 4,875.000 zł. w. a. i 1,400.000 zł. w. a. jako należne skarbowi państwa od tych funduszów a względnie od kraju,—przystąpił Wydział kr. do odbioru zarządu funduszów indemnizacyjnych, który dotychczas sprawowało c. k. Namiestnictwo i Departament rachunkowy ministerstwa skarbu. Najprzód porozumiał się Wydział kr. z c. k. Namiestnictwem co do zasad, na podstawie których miał być przeprowadzony ten odbiór i zasady te zapisano w protokole obrad komisyi wyznaczonej przez c. k. Namiestnictwo i Wydział kr., a która się zebrała 21 stycznia 1891 roku. Ponieważ judykatura w sprawach indemnizacyjnych i serwitutowych pozostać musiała przy c. k. Namiestnictwie, przeto na tej wspólnej komisyi stanęła umowa, mocą której Wydział kr. zobowiązał się imieniem funduszów indemnizacyjnych wypłacać corocznie c. k. Namiestnictwu 5.000 zł. w. a. jako zwrot kosztów tej judykatury. Zobowiązał się także Wydział krajowy wypłacić c. k. Namiestnictwu kwotę 3.943 zł. 54 ct. jako zwrot wydatków poniesionych przez c. k. Namiestnictwo za trzechmiesięczny zarząd funduszami indemnizacyjnymi od 1. stycznia

do 30. marca 1891 roku. Obie te kwoty ciążą na budżecie funduszów indemnizacyjnych. Następnie w dniu 30. marca 1891 roku Wydział krajowy przystąpił do odbioru majątku funduszów indemnizacyjnych oraz czynności kasowych i administracyjnych sprawowanych dotychczas przez c. k. Namiestnictwo jako Dyrekcyę funduszów indemnizacyjnych. W sprawozdaniu swojem Wydział krajowy wymienia kwoty w gotówce i w papierach wartościowych należące do każdego z trzech funduszów indemnizacyjnych, które odebrał z kasy głównej, a które wynosiły 109.707 zł. 35 ct. w. a. w gotówce, a 1,826.456 zł. 18 ct, w. a. w papierach wartościowych t. j. w obligacyach indemnizacyjnych i w karnetach Banku krajowego. Prócz tego odebrał Wydział krajowy zapas blankietów na obligacye, kupony, asygnaty rent, arkusze kuponowe za lata od 1884 do 1893, które pozostawały jeszcze z końcem marca 1891 r. w kasie głównej; dalej księgi kredytowe, likwidacyjne, wszelkie akta i rekwizyta kasowe należące do funduszów indemnizacyjnych; zaś z c. k. Namiestnictwa odebrał wszystkie księgi rachunkowe i akta indemnizacyjne z wyjątkiem aktów odnoszących się do judykatury w sprawach indemnizacyjnych, oraz urny z losami i sprzęty zakupione z funduszów indemnizacyjnych. W dniu 15. maja 1891 roku odebrał Wydział krajowy z ministerstwa skarbu księgi i akta relikwidacyjne.

Zarząd funduszami indemnizacyjnymi rozpoczął Wydział kr. z dniem 1. kwietnia. Załatwianie czynności tego zarządu urządził w ten sposób, iż oddział rachunkowy Wydziału kr. objął te czynności które w sprawach indemnizacyjnych załatwiał oddział rachunkowy Namiestnictwa i departament rachunkowy ministerstwa skarbu, zaś czynności kasowe objęła kasa krajowa. Ale pomimo tego okazała się potrzeba utworzenia oddzielnej kasy indemnizacyjnej a Wydział krajowy wydał instrukcyę oznaczającą, które czynności załatwia kasa krajowa jako główna kasa indemnizacyjna a które filialna kasa indemnizacyjna.

Wreszcie przedstawia Wydział kr. które czynności tyczące się zarządu funduszami indemnizacyjnymi prowadzi oddział rachunkowy Wydziału kr., ilu urzędników wyznaczył Wydział kr. tak w oddziale rachunkowym, jak w obu kasach do załatwienia czynności połączonych z zarządem funduszów indemnizacyjnych.

Co się tyczy wydatków na zarząd funduszami indemnizacyjnymi Wydział krajowy przedstawia, że ponieważ załatwianie spraw indemnizacyjnych powierzone zostało w przeważnej części urzędnikom i funkcyonaryuszom płatnym z funduszu krajowego, przeto postanowił Wydział krajowy prowizorycznie, że fundusze indemnizacyjne obowiązane będą opłacać wszystkie remuneracye i dodatki, które przyznane zostały niektórym z urzędników zajętych w funduszach indemnizacyjnych już to z powodu pomnożonej ich czynności już to z powodu powiększonej odpowiedzialności, a także wynagrodzenia i płace tych pracowników, którzy przyjęci zostali celem zastąpienia ubytku sił w oddziałach rachunkowym i kasowym Wydziału krajowego. Dla pokrycia tych wydatków płynących z zarządu funduszami indemnizacyjnymi żąda Wydział krajowy kwoty ryczałtowej 22.500 zł., z którejby wypłacał najprzód przyznaną c. k. Namiestnictwu kwotę ryczałtową 5.000 zł. w. a. jako zwrot kosztów judykatury w sprawach indemnizacyjnych i serwitutowych, zaś kwotą ryczałtową 17.500 zł. w. a. pokrywałby płace i wynagrodzenia urzędników zatrudnionych przy zarządzie funduszami indemnizacyjnymi.

Żądanie kwoty ryczałtowej 22.500 zł. dla pokrywania wydatków zarządu funduszami indemnizacyjnymi, kwoty wyższej o 2 500 zł. od sumy uchwalonej przez Wysoki Sejm na koszta zarządu funduszami indemnizacyjnymi w 1891 roku, uzasadnia Wydział krajowy tym ważnym powodem, iż z kwot wyznaczonych w budżetach funduszów indemnizacyjnych nie opłacał rząd urzędników departamentu rachunkowego w ministerstwie skarbu zajętych rachunkami relikwidacyjnymi, a powód ten uznaje komisya budżetowa słusznym. Jednak szczegółowego wykazu przedstawiającego płace i remuneracye urzędników krajowych i przyjętych do załatwiania czynności zarządu funduszami indemnizacyjnymi nie przedłożył Wydział krajowy w swojem sprawo-

zdaniu dla uzasadnienia ryczałtowej kwoty 17.500 zł., której żąda dla pokrycia tych płac i remuneracyj. Lecz na żądanie komisyi budżetowej roztrząsającej budżet funduszów indemnizacyjnych na r. 1892 przedłożył go tejże komisyi, która zbadawszy ten wykaz zaprojektowała w budżecie funduszów indemnizacyjnych oznaczyć na rok 1892 tę kwotę ryczałtową na 17.000 zł. i zamieścić w budżetach funduszów indemnizacyjnych.

Komisya budżetowa zważywszy: po 1sze że odbiór zarządu funduszów indemnizacyjnych przez Wydział krajowy, po spełnieniu przez c. k. Rząd pierwszych warunków ugody między państwem a krajem naszym w sprawie indemnizacyjnej jest koniecznem następstwem ugody w tej sprawie; po 2ie zważywszy, że sprawozdanie z zamknięcia rachunków z dochodów i wydatków funduszów indemnizacyjnych za r. 1891 i z ówczesnego stanu majątków dostarczy dopiero pewnych dat do zbadania czy kwoty w gotówce i w papierach wartościowych odebrane przez Wydział kr. jako własność funduszów indemnizacyjnych odpowiadają dokładnie majątkom każdego z trzech funduszów indemnizacyjnych i pozostałościom z rachunków z lat dawniejszych będącym w zapasach kasowych tych funduszów; po 3cie zważywszy, że w przedłożonym Wysokiemu Sejmowi projekcie budżetu wydatków i dochodów funduszów indemnizacyjnych na rok 1892 zamieszczono kwotę 22.000 zł. w. a. na wydatki na zarząd wszystkimi trzema funduszami indemnizacyjnymi w r. b. — komisya budżetowa po powyższych uwagach, wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o odbiorze zarządu funduszów indemnizacyjnych przyjmuje Sejm do wiadomości.

We Lwowie dnia 5. kwietnia 1892 roku.

Przewodniczący:
***Dunajewski** w. r.*

Sprawozdawca:
***Leon Chrzanowski** w. r.*

Aneg. 252.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o wniosku posła Siczyńskiego w sprawie zmiany instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych.

Wysoki Sejmie!

Poseł ksiądz Sierpiński i towarzysze domagają się zmiany instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych z dnia 5. sierpnia 1874 roku l. 6.110 (Dz. u. kraj. Nr. 42.) a w szczególności §. 20 tejże instrukcyi, który postanawia, że Rady szkolne miejscowe przedkładać mają preliminarze szkolne do zatwierdzenia Radom szkolnym okręgowym, oraz §. 16., wedle którego mają Rady szkolne miejscowe przedkładać rachunki z użycia funduszów Radom szkolnym okręgowym i od nich tylko otrzymują absolutoryum.

Wnioskodawca sądzi, że powyższe przepisy nie odpowiadają ani duchowi, ani wyraźnym postanowieniom ustawy krajowej z dnia 25. czerwca 1873 roku (Dz. u. kraj. Nr. 255).

Wedle 7. ustępu §. 9. tej ustawy obowiązane są Rady szkolne miejscowe do układania rocznego preliminarza potrzeb szkolnych, tudzież do przedkładania preliminarza Reprezentacyi gminnej i do składania rachunków z otrzymanych pieniędzy.

Na podstawie tego przepisu ustawy domaga się wnioskodawca, aby w instrukcyi nałożono miejscowym Radom szkolnym obowiązek udzielania preliminarzy szkolnych, oraz rocznych rachunków do opinii Reprezentacyom gminnym i obszarom dworskim przed przedłożeniem ich Radzie szkolnej okręgowej i postanowiono, że Rada szkolna okręgowa nie może udzielić absolutoryum bez poprzedniej opinii stron konkurujących t. j. Reprezentacyi gminnej i obszaru dworskiego.

Niepodobna nie uznać słuszności żądania, aby czynniki ponoszące wydatki na szkołę, miały przyznany odpowiedni wpływ na układanie preliminarzy szkolnych i kontrolę nad użyciem funduszów, na które łożą znaczne ofiary.

Żądanie to zgodnem jest też z przepisem ustawy o tyle, iż w ustawie obowiązek miejscowych Rad szkolnych do przedstawiania preliminarzy szkolnych Reprezentacyom gminnym wyraźnie jest zaznaczonym. Ustawa nie wspomina wprawdzie o zasięganiu opinii Reprezentacyj gminnych i obszarów dworskich co do preliminarzy szkolnych, ani o składaniu tym czynnikom rachunków z otrzymanych pieniędzy; pierwsze jednak jest prostą konsekwencyą postanowienia, że preliminarze winny być przedkładane Reprezentacyom gminnym, drugie zaś, chociaż nie da się wskutek nie dość jasnego brzmienia ustawy wprost z niej wydedukować, może być bez sprzeciwienia się ustawie z pewnem jednak zastrzeżeniem wykonanem. Zastrzeżenie to odnosi się do żądania, aby Rada szkolna okręgowa nie mogła udzielić absolutoryum bez zasięgnięcia opinii stron konkurujących.

Ustanowienie takiego warunku wpłynąćby musiało niekorzystnie na prawidłowy tok administracyi szkolnej, mogłoby odwlekać w nieskończoność załatwienie rachunków funduszów szkolnych miejscowych i przysporzyłoby zbyt wiele niepotrzebnych czynności Radom szkolnym okręgowym, które zmuszoneby były dla uzyskania opinii Reprezentacyj gminnych i obszarów dworskich przeprowadzać niejednokrotnie długą i uciążliwą korespondencyę, nie mogąc bez tych opinij zamknięć rachunkowych załatwić.

Dla osiągnięcia celu, do którego dąży wniosek księdza Siczyńskiego, to jest przyznania odpowiedniego wpływu Reprezentacyj gminnych i obszarów dworskich na układanie preliminarzy szkolnych i kontroli tych czynników nad użyciem funduszów, byłoby zdaniem komisyi wystarczającem i najodpowiedniejszem, aby Rady szkolne miejscowe były obowiązane po ułożeniu preliminarzy i zamknięciu rachunków rocznych, zawiadamiać o tem Reprezentacye gminne i obszary dworskie przy równoczesnem oznajmieniu, iż preliminarze, względnie rachunki mogą strony konkurencyjne u przewodniczącego miejscowej Rady szkolnej w ciągu pewnego, oznaczyć się mającego czasu przeglądać, i co do takowych czynić swoje uwngi, po upływie zaś oznaczonego terminu preliminarze lub rachunki przedłożone będą Radom szkolnym okręgowym.

W ten sposób miałyby strony, konkurujące do utrzymania szkoły, sposobność wyrażenia swej opinii i czynienia zarzutów przeciw preliminarzom i rachunkom, w sposób prosty i z pominięciem zbyt uciążliwych form biurokratycznych tak samo jak to ma miejsce przy budżetach i rachunkach gminnych i powiatowych, na podstawie przepisów §. 70. ustawy gminnej i §. 30 nstawy o Reprezentacyi powiatowej.

Co do końcowego ustępu wniosku posła księdza Siczyńskiego o wezwanie Rady szkolnej krajowej, aby osobliwą zwróciła uwagę na gospodarkę Rad szkolnych miejscowych, wyraża komisya szkolna przekonanie, że c. k. Rada szkolna krajowa już wskutek podniesienia tej sprawy przypomni Radom szkolnym okręgowym, aby w myśl obowiązujących przepisów czuwały jak najściślej nad gospodarką Rad szkolnych miejscowych i wszelkim nadużyciom przez zastosowanie właściwych środków zaradczych zapobiegały.

Komisya szkolna wnosi zatem na podstawie powyższego uzasadnienia:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby zmienił, względnie uzupełnił instrukcyę dla Rad szkolnych miejscowych z dnia 5. sierpnia 1874 roku L. 6.110 (Dz. u. kraj. Nr. 42) w tym kierunku, aby Reprezentacyom gminnym i obszarom dworskim ułatwionym był odpowiedni wpływ na układanie corocznych przeliminarzy szkolnych, oraz zapewnioną kontrola nad użyciem funduszów na utrzymanie szkoły, a to w sposób przepisany dla budżetów i rachunków gminnych w §. 70 ustawy gminnej i §. 30 ustawy o Reprezentacyi powiatowej.

Lwów dnia 2. kwietnia 1892.

Przewodniczący:

Czartoryski *w. r.*

Sprawozdawca:

Paszkowski *w. r.*

Aleg. 253.

Sprawozdanie

komisyi gminnej o petycyi gminy miasta Bolechowa dotyczącej autentycznej interpretacyi §. 87, ustawy gminnej.

Wysoki Sejmie!

Artykuł XV. ustawy państwowej z dnia 5. marca 1882. L. 18. dz. p. p., tudzież §. 77 ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866. Nr. 19. dz. u. kr. nadają gminom prawo nakładania dodatków do podatków stałych i do podatków konsumcyjnych w celu pokrywania wydatków gminnych, o ile dochody w §. 72. ust. gminnej wymienione na to nie wystarczają; zaś §. 87. ust. gm. postanawia, że dodatki te pobierane będą przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków co podatki.

Przepisy te przeszły dosłownie także do ustawy gminnej dla 30 większych miast z dnia 13. marca 1889. Nr. 29. dz. u. kr.

Zastosowanie przepisów §. 87. ust. gm. z dnia 12. sierpnia 1866 nie ulega żadnym trudnościom przy dodatkach do podatków stałych indywidualnie przypisanych, a zawsze przez c. k. urzędy podatkowe pobieranych.

Inaczej jednak rzecz się ma z dodatkami do podatków konsumcyjnych, wyjątkowo tylko bezpośrednio przez c. k. władze skarbowe pobieranych, w regule zaś prywatnym przedsiębiorcom wydzierżawianych.

Tu nasuwały się zaraz po wejściu w życie ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866 bardzo poważne trudności, które zwróciły na siebie uwagę Wydziału krajowego.

Trudności te polegały głównie na tem, że władze rządowe nie pozwalały gminom wydzierżawiać osobno prawa pobierania dodatków do podatków konsumcyjnych i pobierać takowe przez swoich dzierżawców lub przez własne organa nawet tam, gdzie podatek konsymcyjny państwowy był wydzierżawiony, lecz kazały gminom pobierać swoje dodatki przez dzierżawców rządowych.

Pismem z dnia 10. maja 1867 L. 3195 do c. k. Namiestnictwa wystosowanem przedstawił Wydział krajowy mylność zapatrywań niższych władz rządowych i wielce szkodliwy ich wpływ na dochody gminne, — wskutek czego c. k. Namiestnictwo, uznając w zupełności słuszność przedstawień Wydziału krajow., wydało do wszystkich c. k. urzędów powiatowych cyrkularz z dnia 28. lutego 1868. L. 78.803 z pouczeniem, że wszędzie, gdzie podatek konsumcyjny państwowy nie przez władze rządowe wprost, lecz w drodze wydzierżawienia jest pobierany, „nie można gminom „odmawiać prawa wydzierżawiania osobno swego dodatku do podatku konsumcyjnego lub pobie-„rania go przez własne organa.“

Cyrkularz ten przez długie lata był przestrzegany i ustaliła się praktyka nie zakwestyonowana, że gmina, która uchwaliła pobór dodatku do podatku konsumcyjnego, dodatek ten albo przez własne organa gminne albo przez osobnego swego dzierżawcę pobierała, — jeżeli podatek konsumcyjny państwowy w tej gminie był wydzierżawiony.

Praktyka ta na orzeczeniu c. k. Namiestnictwa oparta dopiero w ostatnich latach zaczepioną została, a w jednym poszczególnym wypadku orzekł c. k. Trybunał administracyjny wyrokiem z dnia 2. marca 1888 L. 760, że postanowienie §. 87. u. g. tak tłumaczyć należy, że w miejscowościach, w których państwowy podatek konsumcyjny jest wydzierżawiony, gmina swoje dodatki do tego podatku tylko przez dzierżawcę rządowego pobierać może, uznając dzierżawcę rządowego za ten „organ“, o którym w §. 87 u. g. jest mowa.

Otrzymawszy ten wyrok Trybunału administracyjnego, Wydział krajowy stając w obronie zagrożonych dochodów gmin — ustawami im zagwarantowanych, odniosł się pismem z dnia 29. sierpnia 1889 L. 7816. do c. k. Prezydyum Namiestnictwa o objawienie opinii Rządu w sprawie zamierzonego wniesienia do Sejmu projektu do ustawy o zmianie §. 87. u. g. w tym kierunku, aby gminy pobierać mogły dodatki do podatku konsumcyjnego samodzielnie i niezależnie od organów pobierających podatek konsumcyjny rządowy.

Na to zapytanie odpowiedziało c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia 28. listopada 1889 L. 13291 na mocy reskryptu c. k. Ministerswa spraw wewnętrznych z dnia 5. listopada 1889. L. 4372 (względnie odezwy c. k. Ministerstwa skarbu do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych wystosowanej z dnia 17. października 1889. L. 35.026), że c. k. Rząd oświadcza się przeciw zaprowadzeniu odrębnego poboru dodatków gminnych do podatku konsumcyjnego i wskutek tego polecono wszystkim c. k. Starostwom, aby odtąd nie pozwalały gminom odrębnie pobierać dodatków do podatku konsumcyjnego.

Ponieważ c. k. Starosta w Dolinie, opierając się na tem poleceniu, zakazał gminie miasta Bolechowa pobierać przez własnego dzierżawcę dodatki do podatku konsumcyjnego — gmina ta petycyą z dnia 7. marca 1892. L. 435/S. prosi o „autentyczną interpretacyę §. 87. u. g.“

Komisya gminna, której Wysoki Sejm petycyą tę przekazał do zdania z niej sprawy, — nie może się wdawać w krytykę wyroku c. k. Trybunału administracyjnego wyżej powołanego i opartą na tym wyroku opinii c. k. Rządu, musi jednak stanowczo oświadczyć, że podziela w zupełności zdanie Wydziału krajowego, wyrażone w referacie do L. 16561/88, że taki sposób poboru dodatków do podatków konsumcyjnych jest wielce szkodliwym dla dochodów gminnych.

Albowiem wydzierżawienie poboru dodatków razem z rządowym podatkiem konsumcyjnym jest prawie niemożliwem, a to nie tylko dla tego, że peryody dzierżawne dla dodatków w przeważnie większej części wypadków nie schodzi się z peryodem dzierżawnym podatku rządowego, — lecz głównie dla tego, że c. k. Rząd wydzierżawia podatek konsumcyjny całymi okręgami obejmującymi kilkanaście gmin za czynsz ryczałtowy, a zatem nie można obliczyć, ile z tego czynszu przypada na poszczególne gminy, a ile zatem na dodatek gminny.

Zmuszając tedy gminę do pobierania swoich dodatków li tylko przez dzierżawcę rządowego, oddaje się gminę na łaskę tego dzierżawcy, który interesów gminy pewnie prrestrzegać nie będzie, albo dodatku nie będzie pobierał z taką scisłością i uwagą, jaka szczególnie przy podatku konsumcyjnym jest pożądaną, albo co gorsza — będzie go pobierał, ale większą część zatai i podatek na pokrycie potrzeb gminnych uiszczony, wpłynie do kieszeni dzierżawcy bez pożytku dla ogółu.

Kontrola jest tu niemożliwą, jakkolwiek bowiem naczelnik gminy ma prawo przeglądać księgi dzierżawcy, to nie ma on możności kontrolowania, czy te księgi należycie są prowadzone i czy wszystko tam wpisane, co wpisać należało.

Dzierżawca ma tysiączne sposoby uchylać się z pod kontroli naczelnika gminy, a w regule odda on gminie z pobranych dodatków tylko tyle, ile sam zechce; gmina będzie przeto zmuszoną wydzierżawić swoje dodatki tylko dzierżawcy rządowemu za czynsz, jaki on płacić zechce, będzie więc faktycznie zależeć od dobrej woli dzierżawcy rządowego.

Taki stan rzeczy nie tylko niekorzystnie oddziaływa na dochody gminne, ale działa także demoralizująco na ludność, która z oburzeniem przypatruje się, jak podatek przez nią opłacany idzie we większej części do kieszeni przedsiębiorcy prywatnego.

Nie ulega zatem wątpliwości, że nowe wyrokiem c. k. Trybunału administracyjnego z dnia 2. marca 1888 zaingurowane tłumaczenie §. 87. u. g. sprzeczne z dotychczasową długoletnią praktyką — uszczupla dochody gminy i czyni prawie całkiem iluzoryczne ustawami zagwarantowane prawo gmin pokrywania swoich wydatków dodatkami do podatku konsumcyjnego.

Obawa c. k. Rządu, aby przy odrębnem poborze dodatków gminnych nie powstały konflikty między organami gminnymi a organami do poboru lub kontroli podatku rządowego powołanymi, zdaniem komisyi jest płonną, gdyż jedne i drugie organa same nic zdziałać nie mają prawa, lecz zawsze i wszędzie muszą się uciekać do pomocy c. k. straży finansowej, a zatem organa wykonawcze dla dodatków i podatków są te same; dbałość wys. Rządu o wygodę i życzenia ludności podlegającej podatkowi, którąby przy odrębnym poborze dodatków gminnych podwójnej podlegała kontroli, — ustąpić by powinna przed podniesioną tu wyżej stroną ekonomiczną i moralną interesów gmin, których właśnie ci opodatkowani są członkami,

Komisya jest przeto zdania, że sprawę tę w drodze ustawodawczej uregulować należy i że Wydział krajowy nie powinien poprzestać na udzielonej mu pismem c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 22. listopada 1889. L. 13291 odpowiedzi, lecz ma dalej z c. k. Rządem rokować i obmyśleć środki dla zabezpieczenia prawa gmin nie tylko nakładania ale i należytego zgodnie z interesami gmin pobierania dodatków do podatku konsumcyinego, dla tego komisya gminna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby sprawę tyczącą się sposobu pobierania dodatków do podatku konsumcyjnego przez gminy nakładanych wszechstronnie zbadał, rokowania w tej mierze z c. k. Rządem przeprowadził i wnioski swoje, dążące do zabezpieczenia gminom dochodu z tych dodatków ewentualnie projekt do ustawy, zmieniającej §. 87. u. g. na przyszłej sesyi Sejmowi przedłożył.

We Lwowie 28. marca 1892.

Przewodniczący:
Gustaw Romer.

Sprawozdawca:
Fruchtamnn.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Aleg. 254.

Wnioski

komisyi przemysłowej w załatwieniu przydzielonych jej petycyj.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Petycyę L. s. 1.726 Rady szkolnej w Brzozdowcach o zasiłek na sprawienie narzędzi do nauki zręczności — przekazuje się krajowej Radzie szkolnej do załatwienia.

2. Petycyę L. s. 1.581 Teofili Zielińskiej, fabrykantki sztucznych kwiatów, o odpisanie reszty pożyczki udzielonej jej w r. 1887 w kwocie 500 zł. z krajowego funduszu przemysłowego — przekazuje się Wydziałowi krajowemu, a względnie krajowej komisyi dla spraw przemysłowych do uwzględnienia.

3. Petycyę L. s 1.324 Boromira Narolskiego o subwencyę na wykonanie modeli wynalezionych przez siebie narzędzi rolniczych — udziela się Wydziałowi krajowemu a względnie krajowej komisyi przemysłowej do zbadania i możliwego uwzględnienia.

4. Petycye: L. s. 1.004 Antoniego Waligóry, właściciela wzorowej pracowni machin rolniczych w Starym Sączu, o subwencyę; — L. s. 1.005 Franciszka Pększyca, rzeźbiarza i nauczyciela fachowego przy szkole wydziałowej w Sokalu, o subwencyę; — L. s. 1.009 Felicyi Gumowskiej, uczennicy II. kursu robót w szkole im. Jadwigi we Lwowie, o subwencyę na kształcenie się w robotach kobiecych; — L. s. 1.016 Eleonory Karwowskiej, o pożyczkę na urządzenie piekarni; — L. s. 1.051 Dawida Reicha, właściciela fabryki knotów i pasków we Lwowie, o subwencyę i pożyczkę; — L. s. 1.433 Aleksandra Kuniewicza, właściciela pracowni koszykarskiej we Lwowie, o zapomogę; — L s 1.509 Komitetu zawiązanego celem otwarcia szkoły rzemieślniczej w połączeniu z wzorowym warsztatem szewskim w Rzeszowie, o subwencyę i przyjęcie tej szkoły na fundusz krajowy; — L. s. 1.516 Jerzego Tyrowicza i Stanisława Romańskiego, ślusarzy ze Lwowa, o subwencyę na kształcenie się zagranicą; — L. s 1 635 Bazylego Czeremszyńskiego i Antoniego Kraińskiego z Jezierzan, o subwencyę na założenie fabryki napojów z produktów roślinno-pszczelnych; — L. s. 1.661 Jana Śmieszka, nauczyciela nauki zręczności przy szkole wydziałowej w Sokalu, o podwyższenie płacy. — L. s 1.796 Towarzystwa kuśnierzy i białoskórników w Tyśmienicy, o zasiłek; — L. s. 1.798 Włodzimierza Faranowskiego i Franciszka Guniewicza, elektrotechników z Podhajec, o pożyczkę 15.000 zł. na rozpowszechnienie przyrządu do ustawiania zwrotnic kolejowych i L. s. 1.799 Teofila Wańczyckiego, właściciela zakładu fotolitograficznego we Lwowie, o subwencyę — przekazuje się Wydziałowi krajowemu, a względnie krajowej komisyi dla spraw przemysłowych do zbadania i załatwienia.

Przewodniczący:
Czartoryski *w. r.*

Sprawozdawca:
Goldman *w. r.*

Aleg. 255.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o petycyi c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego w sprawie założenia stacyj doświadczalnych przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu petycyi c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego z dnia 29. lutego 1892 wniesionej dnia 14. marca 1892 pod l. 991 komisya gospodarstwa krajowego ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie:

C. k. galicyjskie Towarzystwo gospodarskie wyraża w swej petycyi życzenie założenia w kraju dwóch stacyi doświadczalnych i kontrolnych, których obowiązkiem będzie dokonywać na żądanie interesowanych analizy nadesłanych próbek nasion sztucznych nawozów i karm skoncentrowanych, tudzież innych w zakres badań analitycznych wchodzących doświadczeń.

Jako miejsce założenia takich stacyi wskazane są szkoły rolnicze w Dublanach i Czernichowie. Komisya gospodarstwa krajowego uważa żądanie to za zupełnie uzasadnione i popiera je następującym wywodem:

Przy rozwoju rolnictwa i idącem za tem zwiększonem używaniu różnorodnych użytecznych nasion, nawozów sztucznych i karm skoncentrowanych, potrzeba zbadania zakupionego drogiego towaru staje się koniecznością dla rolnika, jeśli nie ma być wyzyskiwanym a tem samem zniechęcanym do używania tychże. Liczne bowiem wypadki świadczą o nadużyciach, jakich dopuszczają się handlarze nasion, nawozów sztucznych i karm skoncentrowanych, licząc na łatwowierność kupującego, lub też na trudność zbadania przez tegoż towaru, którego zawartość tak pod względem czystości i siły kiełkowania, jak wartości nawozowej lub odżywczej na oko ocenić się nie da i tylko w drodze umiejętnej analizy zbadaną być może.

Zadanie to spełnić mogą jedynie koncesyonowane stacye doświadczalne, zaopatrzone w środki i przyrządy ku temu celowi służyć mogące. To też potrzeba takich stacyj doświadczalnych uznaną została w całym cywilizowanym świecie, jako instytucyi popierających w wysokim stopniu rolni-

ctwo i dość powiedzieć, że w Niemczech jest ich obecnie 71, a niemal wszystkie urządzone są kosztem państwa i poszczególnych krajów, które zarówno przy zakładaniu jako też na dalsze utrzymanie tytułem stałych subwencyj, krociowe na ten cel rokrocznie łożą sumy. Rolnictwo też, doznające tam tak doniosłej opieki, kwitnie, gdy nasze pozbawione jej, nie może się rozwinąć w sposób, dający mu siłę równorzędnego współzawodnictwa.

O naglącej już dziś potrzebie takich stacyi doświadczalnych w naszym kraju świadczy jaskrawo okoliczność, że liczne zgłoszenia prywatne spowodowały profesorów szkół Dublańskiej i Czernichowskiej do przeprowadzenia licznych analiz w nasionach, w nawozach sztucznych, w torfie, wodzie studziennej, w oznaczeniu cukru w burakach, skrobi w ziemniakach, w wapieniu dla wypalania wapna i t. p. Zgłoszenia te stają się z dniem każdym liczniejsze i natarczywsze. Przy ograniczonych jednak środkach i przy pomocy jedynie szczupłych urządzeń, przeznaczonych dla nauki i demonstracyi w szkole, zabiegi tych ludzi dobrej woli nie mogą wystarczyć wzmagającej się potrzebie. Brakujący również orzeczeniom tytuł przywileju i uprawnienia urzędowego nie dają podstawy do słusznych reklamacyi ze strony pokrzywdzonych przy nabyciu towaru, którego zawartość składników nie odpowiada ogłoszeniom przedającego.

Gdy wobec ciężkich stosunków, w jakich gospodarstwo rolne obecnie się znajduje, tylko racyonalna, za postępem doświadczenia i nauki idąca eksploatacya ziemi, zapewnić może rolnikowi zdolność stawienia czoła wszystkim nałożonym nań ciężarom i obowiązkom; gdy dalej obowiązkiem jest kraju i państwa w granicach możności przyczyniać się do podniesienia kultury i rentowności ziemi, jako podstawy jego dobrobytu i siły podatkowej; — komisya gospodarstwa krajowego widząc w założeniu w kraju naszym stacyj doświadczalnych silną dźwignię dla rolnictwa, wyraża przekonanie, że założenie takowych przy szkołach rolniczych w Dublanach i w Czernichowie jest wskazanem, a w dzisiejszych stosunkach nawet naglącem.

Przy założeniu takich stacyi jednak nie podobna krajowi stosować się do zagranicznych wzorów, które przy pomocy licznego i kosztownego personalu tworząc zupełnie odrębne instytucye, — obliczone są na zaspokojenie wymagań w najszerszych rozmiarach i zniewalają zarówno przy założeniu jakoteż przy dalszem ich utrzymaniu do nakładów, na które nas nie stać. Komisya gospodarstwa krajowego przeto sądzi, że przy uwzględnieniu wyrażonej powyżej potrzeby, ograniczyć nam się należy na środki możliwe a nie narażając funduszu krajowego na zbyt uciążliwe wydatki. Środkiem tym byłoby zużytkowanie sił nauczycielskich przy szkołach rolniczych w Dublanach i w Czernichowie a mianowicie chętnych tej sprawie profesorów chemii i botaniki, którzy przy uzupełnieniu potrzebnych a niezbyt kosztownych urządzeń, zadaniu temu sprostaćby mogli. Gdy nadto uzasadnioną nadzieję mieć można, że Wysoki c. k. Rząd odpowiedniej subwencyi, o którą postarać się należy, dla tak pożytecznego celu nie odmówi, komisya gospodarstwa krajowego przeto widząc w założeniu takich stacyi doświadczalnych niestosunkowo wielką miarę korzyści ponad drobny i znaczny wydatek, pozwala sobie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek polecający Wydziałowi krajowemu, by zajął się dokładnem zbadaniem sprawy utworzenia takowych przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie i aby na najbliższej sesyi Sejmowej przedłożył odnośne sprawozdanie.

Komisya gospodarstwa krajowego przeto wnosi,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Poleca się Wydziałowi krajowemu:

a) by zajął się zbadaniem sprawy założenia przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie stacyi doświadczalnych i kontrolnych, których zadaniem byłoby dokonywać na ża-

danie interesowanych analizy nadesłanych próbek nasion, nawozów sztucznych i karm skoncentrowanych, tudzież innych w zakres badań analitycznych wchodzących doświadczeń;

b) by celem założenia i dalszego utrzymania wyż wymienionych dwóch stacyi doświadczalnych i kontrolnych zapewnił sobie u c. k. Rządu odpowiednią subwencyę ze skarbu Państwa;

c) by na następnej sesyi przedłożył Sejmowi odnośne sprawozdanie.

II. Niniejszem sprawozdaniem załatwioną została wniesiona d. 14. marca 1892 pod l. 992 petycya oddziału Łańcucko-Jarosławskiego c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego.

Lwów dnia 4. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Sapieha.

Sprawozdawca:
Vivien.

Aleg. 256

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie: 1) opodatkowania Towarzystw zarobkowych, oraz 2) krajowej ustawy o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych Towarzystw akcyjnych od dodatków do podatków.

Wysoki Sejmie!

I.

Mimo szeregu uchwał Wysokiego Sejmu, mimo nieustającej akcyi towarzystw zarobkowych, a mianowicie spółek surowcowych, magazynowych i produkcyjnych, oraz związku towarzystw zarobkowych, dwie ustawy państwowe z roku 1880 i 1885, zapewniające liczne i znamienite ulgi podatkowe dla tych towarzystw, przez błędną interpretacyę fiskalną ustaw nie zostały wcale w kraju naszym zastosowane.

Ustawa o zmianach w stosowaniu ustaw i przepisów o podatku zarobkowym i dochodowym do spółek zarobkowych i gospodarczych, tudzież do kas zaliczkowych z dnia 27 grudnia 1880 (Dz. u. p. l. 151), uzupełniona jeszcze i rozszerzona ustawą z dnia 14. kwietnia 1885 (Dz. u. p. l. 42) zapewniły samodzielnym spółkom zarobkowym i gospodarczym (stowarzyszeniom zaliczkowym i kredytowym, spożywczym stowarzyszeniom do dostarczania płodów surowych i utrzymywania składów, spółkom budowniczym, spółkom do dostarczenia mieszkań i spółkom warsztatowym itp.) stosownie do ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Dz. u. p. Nr. 70) zarejestrowanym i wszelkim innym niezarejestrowanym na zasadzie pomocy własnej opartym, które stosownie do statutu wykonywanie przemysłu ograniczają do własnych członków, także wtedy, gdy zaciągają pożyczki lub kupują towary nie od swoich członków, albo umieszczają swoje zasoby kasowe w przedsiębiorstwach i zakładach do składania publicznie rachunków obowiązanych, do kas zaliczkowych, do kas zaliczkowych gminnych, liczne podatkowe ulgi.

Przy obliczeniu czystego dochodu służącego za podstawę opodatkowania, mogą być potrącone części dochodu użyte na płace stałe, wynagrodzenia dla członków stowarzyszenia, dyrekcyi i rady nadzorczej za usługi świadczone, odsetki od kapitałów cudzych, odpisania z powodu strat, zużycia inwentarza lub materyału obrotowego, umorzenia, zasoby i t. p., a co najważniejsze, czysty dochód tych spółek, dopóki nie wynosi nad 300 zł., nie podlega podatkowi dochodowemu, zaś dochód po nad 300 zł. do tysiąca opłacać ma tylko trzy dziesiąte, od drugiego do pięciu tysięcy pięć dziesiątych, a dopiero wyższy czysty dochód opłaca całkowitą kwotę podatku.

Przez ciasną, przeciwną wyraźnemu brzmieniu ustaw, a w każdym razie przeciwną intencyom tychże interpretacyę fiskalną, ustawy te zostały czczem słowem dla towarzystw zarobkowych w kraju naszym. „Wydziałowi krajowemu nie znany jest ani jeden wypadek zastosowania tych ustaw“.

Wymiar opodatkowania odbywa się na podstawie dawnych przepisów ; on to sprowadził upadek towarzystwa handlu skór w Sędziszowie i Tarnowie, zmusił Wydział krajowy do znacznych subwencyj dla towarzystwa handlu skór, sukna i wyrobów tkackich w Łańcucie i dla towarzystwa tkackiego w Komarnie na opłacenie podatku, żeby uratować towarzystwa od ruiny, a grozi ruiną innym spółkom.

Najświeższy przykład fiskalizmu, to wymiar podatku od dochodu towarzystwa handlu skór i wyrobu obuwia w Dobczycach. Według karty upom. L. 88 z 2. października 1891 z urzędu podatkowego w Wieliczce wymierzono podatek od roku 1887 do 1891 na 1.034 zł. Tymczasem przy majątku 6.332 zł. wynosił w roku 1891 surowy zysk na zakupionym i odsprzedanym towarze 1.595 zł., więc po potrąceniu kosztów administracyi 1.421 zł. czysty zysk wynosił zaledwie 173 zł.

Odmownie zostały załatwione rekursa towarzystwa tkackiego w Błażowej, ponieważ „zawiera interesa z nieczłonkami“. Tak zostały udaremnione najlepsze intencye ustawodawcy. Ograniczenie korzyści przyznanych ustawami z roku 1885 i 1888 do towarzystwa, które ograniczają swój zakres działania do własnych członków, zostało tak zrozumiane, że n. p. spółka magazynowa szewców, króra sprzedaje buty nieczłonkom towarzystwa, lecz szerokiej publiczności, nie może z niej korzystać, ponieważ wrzekomo rozciąga swą działalność na nieczłonków, tak, jak żeby mogło być intencyą ustawodawcy, żeby powstały spółki szewców na to, żeby sobie wzajemnie sprzedawali buty. Zakupno materyałów tkackich dla spółki tkaczy i sprzedawanie wyrobów stowarzyszonych tkaczy publiczności, odbiera według interpretacyi władz skarbowych te znamiona spółce, które mogłyby jej zapewnić ulgi podatkowe. A przecież ustawy te nie miały i nie mogły mieć innego znaczenia jak to: że spółka magazynowo-surowcowa n. p. tkaczy ogranicza swą działalność do członków swoich, jeżeli materyały surowe i pomocnicze kupuje od nieczłonków na to, żeby je odstępować tylko członkom swoim, zaś wyrobione przez członków spółki wyroby sprzedaje publiczności. Przekroczyłaby ten zakres spółka surowcowa szewców, gdyby sprzedawała skóry nieczłonkom spółki, przekroczyłaby spółka magazynowa szewców, gdyby kupowała buty, lub brała je w komis od nieczłonków.

Sprawa ta nie była jednako przez władze skarbowe traktowaną w innych krajach i podnosiły się też żale z różnych stron, a stały się one przedmiotem wniosków w Radzie państwa. Ale pierwszą korzystną zapowiedzią zmiany w poglądach władzy skarbowej jest przedłożony przez JE. Ministra finansów projekt reformy podatków bezpośrednich i zaprowadzenia podatku osobisto dochodowego (l. 380 ex 1892). Projekt ten stoi najzupełniej na gruncie interpertacyi, jaką Sejm nasz dawał ustawom z r. 1880 i 1885. W §. 93 oraz 102, 103 i 106 zapewnione są wielorakie korzyści towarzystwom zarobkowym i gospodarczym, wraz z uwolnieniem od podatku dochodowego dochodu czystego niżej 300 zł., jeżeli te towarzystwa ograniczają działalność do swych członków. Jednakowoż zastosowaniu tego postanowienia nie stoi na przeszkodzie, jeżeli towarzystwa spożywcze i surowcowe kupują towary od nieczłonków, lub jezeli spółki produkcyjne lub magazynowe sprzedają wyroby członków także nieczłonkom (§. 93).

„Jako warunek przyznania ulg, postawione ograniczenie zakresu działania spółki do członków, mówi JE pan Minister w motywach do ustawy (p. 66), zostaje wyjaśnione w taki sposób, który uchyla wszelkie w praktyce powstałe wątpliwości; wyjaśnienie zawiera we wszystkich kierunkach dla towarzystw najkorzystniejszą interpretacyę, gdyż zasadniczo żąda się ograniczenia działalności do swoich członków zawsze tylko w jednym kierunku“.

Gdy jednak losy projektu nowej ustawy, która obejmuje całą reformę podatków stałych i zaprowadza podatek osobowo dochodowy, sięga głęboko w stosunki, pod wieloma względami wymagać będzie zapewne i ze stanowiska kraju naszego zmian, są niepewne, gdyż reformy takie często lata całe czekać muszą na przeprowadzenie, nie podobna w projekcie tym widzieć na razie coś więcej jak nadzieję na przyszłość. Zanim nowa ustawa będzie mogła być przyjętą, opodatkowanie towarzystw odbywać się będzie na podstawie dawnych przepisów i na podstawie źle interpretowanych, do pewnego stopnia niejasnych ustaw z r. 1880 i 1885, co grozi jeszcze szeregowi spółek naszych ruiną.

Gdy spółki te mogłyby tak znakomite oddać usługi dla przemysłu rękodzielniczego i domowego, gdy w nich widzeć musimy jeden z najdzielniejszych środków samopomocy i odrodzenia upadłego przemysłu, komisya musi zalecić Wysokiemu Sejmowi ponowne wezwanie do c. k. Rządu, ażeby sprawa ta została przez odpowiednią interpretacyę ustaw z r. 1880 i 1885 korzystnie załatwioną, lub też żeby uregulowanie tej sprawy wyjęte zostało z całości reformy podatków stałych i co rychlej w drodze ustawodawczej załatwione.

II.

Uchwalona przez Wysoki Sejm na dnin 18. listopada 1890 ustawa o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych towarzystw akcyjnych do wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych na lat dziesięć, nie otrzymała dotąd Najwyższej sankcyi. Mimo też nalegań ze strony Wydziału krajowego, mimo obszernej korespondencyi, nie posiadamy dotąd motywów odmowy.

Wszystkie powody, które skłoniły Wysoki Sejm w r. 1890, że w załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego z wniosku posła Rutowskiego i towarzyszy, uchwalił ustawę znacznie rozszerzającą ustawę o ulgach podatkowych dla nowopowstających zakładów przemysłowych z dnia 20. stycznia 1886 Dz. u. kr. N. 17 pozostają w pełnej sile. Ustawa powyższa zapewnia ulgi jedynie nowopowstającym zakładom, a pomija zakłady przemysłowe istniejące, które przy zapewnieniu ulg podatkowych mogłyby się rozwinąć technicznie i gospodarczo, zaprowadzić ulepszenia techniczne, rozwinąć przedsiębiorstwo na większy przerób surowców, większą zatrudnić liczbę robotników, zaprowadzać dodatkowe gałęzie przemysłu.

Ustawa z r. 1886 ma pewne wadliwości; według niej liczy się uwolnienie od dodatków od dnia otwarcia nowopowstającego zakładu, co, gdy podania wpływają często dopiero po założeniu, według brzmienia ustawy zmusza do zwrotu wstecz zapłaconych już dodatków do podatków, i zwłaszcza przy dodatkach gminnych, pobranych i zużytych sprowadza trudności.

Ustawa uchwalona w r. 1890 rozciągnęła nadto ulgi podatkowe na spółki surowcowe, magazynowe i produkcyjne, oraz na akcyjne spółki dla przedsiębiorstw przemysłowych.

Gdy na tej drodze ulg podatkowych, chociażby tylko co do ciężarów krajowych, więc na fundusz krajowy, dług indemnizacyjny, podatki powiatowe, gminne, konkurencyjne, których rozmiary już bardzo wzrosły i od których uwolnienie znaczy uwolnienie od połowy podatku, można zapewnić znakomitą pomoc dla przemysłu bez obciążania budżetu krajowego, gdy takiemi ulgami można powołać do życia nowe gałęzie przemysłu, rozwinąć istniejące przedsiębiorstwa, jak tego dowodzą doświadczenia z innych krajów, gdy ustawodawstwo nasze stanęło w połowie drogi, należy nie ustawać w usiłowaniach żeby uzyskać korzystne załatwienie uchwały sejmowej z r. 1890 i w tym celu komisya przedstawia odpowiedni wniosek:

Komisya przemysłowa wnosi zatem,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w drodze rozporządzenia, należycie ogłoszonego:

1. Określił pojęcie zarobkowych towarzystw magazynowych, zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Nr. 70 Dz. u. p.);

2. podał szczegółowe znamiona tych zarobkowych towarzystw magazynowych, opierających się na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873, które w myśl ustawy ograniczają swą działalność do własnych członków;

3 określił wyczerpująco warunki prawne, od których dopełnienia zależy zastosowanie ustaw z dnia 27. grudnia 1880 (Nr. 151. Dz. u. p.) i z dnia 14. kwietnia 1885 (Nr. 43. Dz. u. p.) do zarobkowych towarzystw magazynowych, zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. Gdyby zaś osiągnięcie tego celu w drodze rozporządnenia było niemożebnem,

4 ażeby c. k. Rząd przedłożył corychlej odnośną reformę ustawy do konstytucyjnego zatwierdzenia.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyspieszył załatwienie uchwały sejmowej z dnia 18. listopada 1890 w sprawie wydania ustawy krajowej obowiązującej w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych towarzystw akcyjnych od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych na okres dziesięciu lat.

Lwów dnia 4. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Czartoryski *w. r.*

Sprowozdawca:
Rutowski *w. r.*

Aleg. 257.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o projekcie rządowym ustawy łowieckiej dla Galicyi.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu dnia 15. października 1884 uchwalił Sejm wezwanie do c. k. Rządu o przedłożenie projektu ustawy zmieniającej ustawodawstwo obecne o szkodach wyrządzonych przez zwierzynę drapieżną.

Tymczasem c. k. Rząd na sesyi r. 1886 przedłożył projekt do ustawy zmieniającej niektóre postanowienia prawne o wykonywaniu prawa polowania, dotyczący głównie wydzierżawienia polowań gminnych.

Projekt ten z pewnemi zmianami uchwalony został na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1887 lecz dotychczas nie otrzymał Najwyższej sankcyi.

Razem z powyższą uchwałą polecono Wydziałowi krajowemu, aby po dokładnem zbadaniu stosunków i potrzeb gospodarstwa łowieckiego w kraju, poddał rewizyi obowiązujące obecnie dotyczące ustawy i przedłożył odpowiednie wnioski na najbliższej sesyi sejmowej

Dodatkowo podczas tejże samej sesyi, z powodu, że uchwalony pod dniem 19. stycznia 1886 projekt ustawy o kartach i certyfikatach myśliwskich nie otrzymał Najwyższej sankcyi uchwałą z dnia 24. stycznia 1887. Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi przedłożył projekt do ustawy o wprowadzeniu kart i certyfikatów myśliwskich, o ile możności razem z projektem do ustawy łowieckiej.

W wykonaniu powyższych poleceń Wydział krajowy przy sprawozdaniu z dnia 4. listopada 1887 przedłożył projekt ustawy łowieckiej, obejmujący całość przedmiotu z uwzględnieniem wniosków posła Abrahamowicza o wprowadzeniu kart i certyfikatów myśliwskich, które to sprawozdanie przez komisyę administracyjną załatwione nie zostało.

Tymczasem c. k. Prezydyum Namiestnictwa w odezwie z dnia 31. stycznia 1888 L. 12.872 zakomunikowało Wydziałowi krajowemu, a ten następnie komisyi administracyjnej sejmowej ogólne uwagi c. k. Ministerstwa rolnictwa względem wypracowanego przez Wydział krajowy projektu ustawy łowieckiej.

C. k. Ministerstwo nie wdając się w rozpoznawanie szczegółów oświadczyło, że nie uważa reformy obowiązującej całe ustawodawstwo łowieckie ani za konieczną ani za stosowną, chociaż nie zapoznaje, że poszczególne postanowienia obecnie obowiązujących przepisów łowieckich wymagają rozpatrzenia i ulepszenia. Wskutek tego c. k. Ministerswo oświadcza, że sukcesywnie wnosić będzie do Sejmów krajowych przedłożenia (i jedno z takich wniosło już do Sejmu tutejszego w r. 1866) o zmianę niektórych postanowień prawnych co do wykonywania

prawa polowania. W końcu c. k. Prezydyum Namiestnictwa oświadczyło, że odpowiadałoby to tendencyom c. k. Rządu, aby reprezentacya kraju na razie zaniechała uregulowania całego kompletu postanowień o łowiectwie.

Już po zamknięciu sesyi sejmowej w r. 1888, na której ustawa łowiecka nie weszła na porządek dzienny, c. k. Prezydyum Namiestnictwa w odezwie z dnia 7. października 1888 L. 10.726 oznajmiło Wydziałowi krajowemu, że p. Minister rolnictwa zmienia swoje poprzednio wypowiedziane poglądy i nie będzie stawiać przeszkód dążeniom do reformy ustawodawstwa łowieckiego za pomocą nowej jednolitej ustawy, lecz tam tylko, gdzie reprezentacya krajowa stanowczo się oświadczy za wydaniem jednolitej ustawy łowieckiej, i na ten wypadek c. k. Rząd gotów będzie wziąć udział w opracowaniu podobnej ustawy i zawiązać rokowania z Wydziałem krajowym, aby przedłożyć Sejmowi projekt oparty na porozumieniu się c. k. Rządu z Wydziałem krajowym.

Wskutek podobnego oświadczenia Wydział krajowy sprawę tę przedłożył Wysokiemu Sejmowi, który pod d. 12. listopada 1889 uchwalił oświadczyć c. k. Rządowi swoje zdanie, „że uznaje za potrzebne wydanie dla naszego kraju jednolitej ustawy łowieckiej obejmującej całość przedmiotu.„

W następstwie tego c. k. Rząd po wysłuchaniu opinii fachowej ankiety jako też zdania Wydziału krajowego wniósł projekt do ustawy łowieckiej, który uchwałą Sejmu przydzielony został komisyi administracyjnej do sprawozdania.

Patent 28. lutego 1786 jako też późniejszy z 7. marca 1849, rozp. Minist. z 31 lipca 1849 i z 15. grudnia 1852 są podstawą ustawodawstwa łowieckiego w Austryi. Z postępem gospodarstwa myśliwskiego i wzrastającem zainteresowaniem się dla tego działu kultury krajowej uznano w wielu krajach austryackich potrzebę zmiany lub uzupełnienia istniejących dawnych przepisów i zastosowania ich do dzisiejszych stosunków. Sejm czeski uchwalił jednolitą ustawę owiecką w r. 1866, częściowe ustawy mają: Szląsk, Austrya dolna, Styrya, Morawa, Kraina i Tyrol; w Węgrzech uchwalono ustawę łowiecką w r. 1883.

W naszym kraju ograniczono się dotychczas do uchwalenia przepisów dotyczących ochrony niektórych zwierząt i ptaków i zakazu polowania w pewnym czasie, mianowicie w ustawach z 29. lipca 1869, z 21. grudnia 1874 i z 31. stycznia 1875. Czy zachodzi potrzeba wydania teraz jednolitej ustawy łowieckiej? Na to pytanie odpowiadają kilka razy powzięte uchwały w tym kierunku Wysokiego Sejmu, opinia powołanej przez Wydział krajowy fachowej ankiety jak również rozliczne głosy w kraju i petycye wielu gmin o zmianę dzisiejszych przepisów.

Nie ulega wątpliwości, że uchwalenie ustawy łowieckiej opartej na zasadach zupełnej słuszności nie jest łatwe, albowiem wkracza w stosunki prawno-prywatne, dotyka nader drażliwej kwestyi odszkodowania, w kraju w którym polowanie nie może być jeszcze uważane ani dla wydzierżawiającego, ani też dla dzierżawcy jako źródło dochodu, gdzie ochrona zwierzyny pozostawia bardzo wiele do życzenia, a poszanowanie własności zwierzyny mało uznawane.

W tych warunkach wprowadzenie ustawy łowieckiej musi napotkać na trudności, ale z drugiej strony unormowanie istniejących jako też uchwalenie nowych postanowień, które z doświadczenia w innych krajach okazały się pożytecznemi, jest pożądane dla podniesienia łowiectwa i ustalenia stosunków w tym dziale gospodarstwa krajowego jak również dla wyjaśnienia niektórych wątpliwości.

Projekt rządowy ustawy łowieckiej obejmuje wszystkie działy łowiectwa i znosi dotychczasowe przepisy i postanowienia.

Ze stanowiska formalnego przedstawia się tenże projekt jako jednolita kodyfikacya całego prawnego przedmiotu odnoszącego się do łowiectwa ze stanowiska materyalnego, zaś jako powtórzenie i dalszy rozwój dotychczas istniejących łowieckich zasad prawnych a poczęści jako reforma tychże.

Z nowych postanowień zawartych w projekcie zasługują na wzmiankę:

Określenie pojęcia prawa polowania, wyliczenie zwierząt, na które polować wo no, rozszerzenie uprawnienia do samodzielnego polowania, oznaczenie i zgłoszenie okręgów na czas trwania dzierżawy, sposób uregulowania gruntów otoczonych (enklaw), dalej postanowienia tyczące się wydzierżawienia polowań gminnych i zmian w posiadaniu gruntów w czasie dzierżawy polowania, oznaczenie czasu ochronnego w drodze rozporządzenia, przepisy co do ochrony kultury krajowej przeciw nadmiernemu rozmnożeniu się zwierzyny, uregulowanie prawa zabijania szkodliwej zwierzyny, wreszcie postanowienia odnoszące się do wynadgradzania szkód wyrządzonych przez polowanie i przez zwierzynę łowną. Projekt ustawy łowieckiej składa się z pięciu głównych rozdziałów, z których pierwszy: §§. 1 do 33 odnosi się do prawa polowania i wykonywania tegoż, drugi: §§. 34 do 61 zawiera postanowienia policyi łowieckiej, trzeci: §§. 62 do 78 zarządzenia co do szkód wyrządzonych przez polowanie i zwierzynę, czwarty: §§. 79 do 83 ogólne postępowanie o władzach, wreszcie piąty rozdział: §§. 84 do 92 tyczy się przekroczeń i kar.

Komisya administracyjna, biorąc za podstawę obrad projekt rządowy, przyjmuje w załączonym projekcie ten sam podział. Ze względu na obszerny materyał i szczegółowe a bardzo cenne uwagi dołączone do projektu rządowego, które zawierają tak opinie wszystkich dotychczasowych ankiet fachowych i Wydziału krajowego, jakoteż spostrzeżenia z rezultatu ustaw łowieckich wprowadzonych w innych krajach koronnych, komisya administracyjna nie chcąc powtarzać wszystkich tamże przytoczonych motywów ogranicza się do uzasadnienia w ogóle przewodnich zasad projektu ustawy a szczegółowo tych paragrafów, które modyfikuje lub zmienia.

Projekt rządowy pomija zupełnie ingerencyę władz autonomicznych, chociaż łowiectwo należy do gospodarstwa krajowego i dotyczy majątku gmiu lub członków tychże.

Komisya administracyjna nie idzie tak daleko jak ustawa czeska, która wykonanie ustawodawstwa łowieckiego oddaje wyłącznie władzom autonomicznym, ale w myśl pierwotnego projektu Wydziału krajowego z r. 1887 jakoteż opinii Wydziału krajowego o dzisiejszym projekcie rządowym, proponuje pewną iugerencyę dla Wydziałów powiatowych mianowicie przy ustanowieniu okręgów dzierżawnych §§. 10 do 13, przy wydzierżawieniu §. 25, przy niektórych przepisach o ochronie zwierzyny §§. 45, 46 i 47 jako też przy postępowaniu o odszkodowaniach.

Znając różnorodne stosunki naszego kraju nie może komisya administracyjna doradzać wprowadzenia do ustawy łowieckiej większych atrybucyi dla autonomii lokalnej, proponowany jednak zakres działania uważa za minimum.

Dział I. Prawo polowania i jego wykonywanie.

A). Postanowienia ogólne.

Określenie pojęcia prawa polowania w §. 1. jest nowe i usuwa wszelką wątpliwość co do uprawnień z prawem polowania połączonych.

Przez wyliczenie zwierząt, na które polować wolno §. 2. zostało pojęcie prawa polowania należycie uzupełnione. Z wyjątkiem małych zmian proponowanych przez Towarzystwo łowieckie przy wyliczeniu zwierząt łownych, które komisya przyjmuje, cały podział zostaje jak w projekcie rządowym. Podział na zwierzynę łowną w przeciwstawieniu do niełownej jest zasadniczy i podstawą, na której się dalsze postanowienia ustawy opierają.

§. 3. „Prawo polowania jest przywiązane do własności gruntu".

„Wykonanie tego prawa jest albo samodzielne albo ograniczone".

Te postanowienia zawarte są we wszystkich znanych nam ustawach łowieckich jakoteż w dotychczas obowiązujących przepisach.

§. 4. przyjmuje jako minimum uprawniające do samoistnego polowania 115 hektarów analogicznie do dziś obowiązujących przepisów (200 morgów).

§. 5. projektu rządowego przyznaje samodzielne prawo polowania posiadaczom ogrodów albo parków, o ile są ogrodzone, jakoteż posiadaczom przestrzeni gruntowej okolonej murem, kratą lub podobnem stałem urządzeniem. Komisya administracyjna zgodnie z opinią Towarzystwa łowieckiego przyszła do przekonania. że zastrzeżenie samodzielnego polowania w pewnym wypadku (parki i ogrody) nie ma w praktyce znaczenia, zaś do do drugiej alternatywy lit. *b)* §. 5 projektu rządowego wyłączenie takie byłoby z wielką szkodą dla łowiectwa, gdyż w porze zimowej podczas śniegów łatwo zwierzynę wciągnąć do tych ogrodzonych przestrzeni. Nadto postanowienie takie spowodowałoby rozliczne spory, bo interpretacya, co jest stałe ogrodzenie, może być rozmaita.

Komisya przyznaje prawo do samodzielnego polowania jedynie w zwierzyńcach, które są przeznaczone do hodowania zwierzyny, wskutek tego należycie okolone i celem ich jest łowiectwo. W następstwie tego proponuje komisya zatrzymanie § 5. projektu rządowego tylko lit. c.

Następne §§. 6. i 7. przyjmuje komisya bez zmiany, zaś w §. 8. zamiast wyliczać rozmaite kombinacye zastępstwa przy wydzierżawieniu polowania proponuje, aby tak gmina jak i obszar dworski miały możność zastąpienia się.

B. Ustanowienie okręgów polowania.

Ustanowienie okręgów polowania na najbliższy okres dzierżawny, to jest na lat 10, jest postanowieniem nowem i korzystnie oddziała na uregulowanie stosunków łowiectwa; termin dzierżawy 10. letni jest racyonalny, albowiem mając dłuższy czas przed sobą dzierżawca może więcej łożyć na powiększenie stanu zwierzyny. Komisya administracyjna przyjmuje zasadę okręgów, zmienia jednak §. 10-ty w tym kierunku, że władza polityczna powiatowa jest obowiązaną z urzędu ustanowić okręgi polowania samodzielnego, jeżeli bowiem ustawa w myśl §. 4 przyznaje posiadaczom pewnej przestrzeni gruntu prawo, to nie zachodzi ustawowa potrzeba zgłoszenia tegoż i udowadniania. Komisya obawia się przewlekłej procedury i uważa, że jest wystarczające aby po ogłoszeniu okręgów polowania samodzielnego jakoteż okręgów do wydzierżawienia pozostawić stronom możność reklamacyi celem sprostowania zajść mogących niedokładności.

Nadto nie byłoby słuszne, aby uprawiony dla niedopełnienia formalności przez niewiadomość lub zapomnienie zgłoszenia do 6 tygodni, pozbawionym był na lat 10 wykonywania prawa polowania.

Komisya administracyjna proponuje, aby we wszystkich sprawach odnoszących się do ustanowienia okręgów i zmian tychże władze polityczne działały w porozumieniu z władzami autonomicznemi.

C. Wydzierżawienie polowań gminnych.

Komisya proponuje §§. 13 do 30 z następującemi zmianami: w §. 13-tym dopuszcza konkurencyę między kilkoma posiadaczami przyległych polowań samodzielnych przy wzięciu w dzierżawę przyległego okręgu.

W §. 15-tym trzeba dodać słowa: „oraz zawiadomi o tem Wydział Rady powiatowej.“

§. 18. (obecnie 19) proponuje komisya w innej stylizacyi mianowicie, że tylko towarzystwa myśliwskie istniejące na podstawie zatwierdzonych statutów do dzierżawy mogą być dopuszczone, inne nie; analogiczne postanowienie znajduje się w ustawie czeskiej, a jest pożądanem, aby dzierżawy polowania dostawały się w ręce ludzi fachowych zorganizowanych w spółkę z pewnym celem a nie przypadkowo zebranego towarzystwa.

W §. 24 (teraz 25) następuje zmiana mianowicie, aby w razie niemożności wydzierżawienia polowania gminnego zarządziło c. k. Starostwo w porozumieniu z Wydziałem powiatowym inne środki użytkowania z polowania gminnego. Takie postanowienie jest prostsze, niż zawiadywanie polowaniem przez znawcę, jak chciał projekt rządowy i nie naraża gminę na możliwą znaczną stratę, spowodowaną kosztami zawiadywania.

D. Rozwiązanie uskutecznionego przez władzę wydzierżawienia polowania.

W tym dziale oprócz opuszczenia z §. 26 (27) ustępu 2 jako zbytecznego nie zachodzą żadne zmiany.

E. Zmiany w posiadłości gruntowej.

§§. 31 — 34 pozostają według projektu rządowego ze zmianami wypływającemi z odmiennego brzmienia paragrafu 10.

Wychodząc z zasady, że uprawnienie do samodzielnego polowania może się rozpocząć tylko z końcem okresu dzierżawy polowania, potrzebnem jest postanowienie, że okręgi samodzielnego polowania, które powstały w ciągu okresu dzierżawy, wchodzą w życie dopiero przy oznaczeniu okręgów polowania dla następującego okresu dzierżawy (§ 31.)

Zastosowanie §. 34 odnosi się tylko do zwierzyńców, gdyż załączony projekt do ustawy nie nadaje innym miejscom zamkniętym prawa samodzielnego polowania.

II. Przepisy policyi łowieckiej.

A. Nadzór nad polowaniem.

§§. 35 i 36 przyjmuje komisya według projektu rządowego.

B. Karty myśliwskie.

Jeszcze w roku 1886 uchwalił Sejm ustawę o kartach myśliwskich, która jednak z powodu drobnych usterek najwyższej sankcyi nie otrzymała. Wydział krajowy przedkładając w roku 1887 jednolity projekt ustawy łowieckiej, objął nim przepisy o kartach i certyfikatach.

W krajach austryackich obowiązują przepisy co do kart myśliwskich w mocy ustaw: w Czechach od roku 1866, w Szląsku od roku 1877, w Austryi dolnej od roku 1880, w Styryi od roku 1881, w Morawie od roku 1882, w Krainie od roku 1884, zaś na mocy rozporządzeń Namiestnictwa, w Austryi wyższej od roku 1852, w Tyrolu od roku 1872.

Zaprowadzenie kart okazało się wszędzie pożyteczne dla podniesienia łowiectwa a nadto taksy opłacane za uzyskanie kart zasilają fundusz krajowy. Z tych też powodów komisya administracyjna zgodnie z projektem rządowym przyjmuje zasadnicze w tym względzie postanowienia z tą zmianą, że projektuje karty dla myśliwych a bezpłatne certyfikaty dla straży łowieckiej §§. 37 i 39. Dodatek w §. 42 lit. g. „lub za przekroczenie z §. 52“ jest ważny, gdyż zabrania na dwa lata udzielenie karty temu, kto po cudzym gruncie nieprawnie ze strzelbą chodzi, więc przeważnie kłusownikom. Reszta zmian odnosi się do równoczesnego wprowadzenia certyfikatów.

C. Przepisy o ochronie.

Art. I. wprowadzający projekt ustawy łowieckiej postanawia, że z chwilą wejścia w życie jednolitej ustawy łowieckiej tracą moc obowiązującą dotychczasowe rozporządzenia odnoszące się do polowania, tem samem przepisy o ochronie zwierzyny wydane dla naszego kraju ustawą z r. 1887 Nr. 37. Dz. u. kr.

Czas ochrony dla zwierzyny unormowany był dotąd w drodze ustawodawczej, zaś projekt rządowy w §. 44 pozostawia wydanie dotyczących przepisów drodze rozporządzenia. Jest to różnica zasadnicza motywowana tem, że zmiana pór ochronnych dla zwierzyny nie raz okazuje się potrzebną, i zatem względy praktyczne za tego rodzaju postanowieniem przemawiają.

Komisya administracyjna przyjmuje powyższe postanowienie i zarazem wyjaśnia, że w myśl §. 79 Namiestnictwo winno przed wydaniem takiego rozporządzenia porozumieć się z Wydziałem krajowym, nadto zasięgnąć opinii znawców, wreszcie potrzebnem jest zatwierdzenie Ministerstwa rolnictwa.

§§. 45 do 47 nadają władzy politycznej powiatowej prawo wydania zarządzeń odnośnie do ochrony, wystrzelania pewnej ilości zwierzyny, jak również na późniejsze lub wcześniejsze zamknięcie pory ochronnej.

Komisya administracyjna proponuje, aby w tych wypadkach poprzedziło porozumienie c. k. Starostwa z Wydziałem Rady powiatowej.

Nowy §. 49 postanawia, aby sprzedaż łownej zwierzyny odbywała się za okazaniem świadectwa, wykazującego pochodzenia takowej. Świadectwo takie ma wystawić uprawniony do polowania lub jego pełnomocnik. Postanowienie to wzięte jest z dawnego projektu Wydziału krajowego i analogiczne do postanowień ustawy czeskiej. Dla ochrony zwierzyny przepis taki jest pożądany, będzie bowiem tamą a przynajmniej utrudni nieprawne nabywanie zwierzyny.

Natomiast wydają się komisyi zbyt ostre przepisy projektu rządowego zabraniające po 8 dniach po upływie terminu ochronnego sprzedawanie zwierzyny i dla tego termin ten przedłuża do dni 14, nadto zezwala się nawet po tym czasie sprzedawać zwierzynę pochodzącą ze zwierzyńców lub i zagranicy kraju, za każdorazowem pozwoleniem władzy politycznej (§.50).

D. Inne przepisy policyi łowieckiej.

W §. 53 ustęp 2. wykreśla komisya „kukurudzę i kapustę“ uważając, że te plony przy polowaniu mogą być na znaczne uszkodzenia narażone.

W §. 54 proponuje komisya dodatek zabezpieczający niejako spokój domowy, aby w obrębie zabudowań, w ogrodach, dziedzińcach, wstęp uprawnionemu do polowania mógł być przez właściciela wzbroniony.

§. 55 jest nowy wzięty z pierwotnego projektu Wydziału krajowego, którym zabrania się polowanie z nagonką w niedzielę, w inny sposób zaś dopiero po ukończeniu nabożeństwa w miejscowym kościele.

Projekt ustawy dzieli zwierzynę niełowną na dwie kategorye, a to na zwierzynę drapieżną i szkodliwą. Pomijając, że dziś do pierwszej kategoryi ze względu na nazwę zaliczać się nie da, zachodzi obawa, że w praktyce możność zabijania dzika na każdem miejscu doprowadziłaby do nadużyć, to jest do sztucznego ściągania dzików w pewne miejsca i przywłaszczanie takowych. Dzik jest przedewszystkiem szkodnikiem i dla tego prawo tępienia powinno przysługiwać uprawnionemu do polowania i właścicielowi na swoim gruncie celem bronienia się od szkody.

Z tych powodów zalicza projekt do ustawy dzika do kategoryi drugiej zwierząt niełownych.

Wyjątek pozwalający ze zwierząt łownych zabijać na własnym gruncie dzikie gęsi i kaczki, o ile są w stadach, jest następstwem §. 62 b. §. 58.

Zasada, że szkodliwą (drapieżną) zwierzynę na swoim gruncie tępić wolno, znajduje się we wszystkich prawie znanych nam ustawach, jak w Pruskiej, Węgierskiej, i t. d., również kongres myśliwski za tem się oświadczył.

III. O szkodach wyrządzonych przez polowanie i przez zwierzynę.

A. O obowiązku odszkodowania.

Przyjmując zasadę §§. 57 i 58, że zwierzęta drapieżne i szkodliwe tylko w zwierzyńcach trzymać i każdemu tępić wolno, czy to przydybane czy też na własnym gruncie — nie przyznaje załączony projekt odszkodowania za szkodę przez tegoż rodzaju zwierzynę wyrządzoną, z wyjątkiem, jeżeli jest hodowaną (w zwierzyńcach).

Zasada ta przyjęta jest we wszystkich znanych nam ustawach. Podług patentu z 28. lutego 1786 jest każdy uprawniony zabijać szkodliwe zwierzęta, i dla tego uprawniony do polowania nie może być odpowiedzialny do zwrotu szkody wyrządzonej przez zwierzęta, przeciw którym

każdy sam bronić się ma prawo (orzeczenie Minist. sp. wew. z 29. października 1869). Natomiast odszkodowanie za zwierzynę łowną, którą uprawniony do polowania hoduje i z której ciągnąć może zyski, należy się w pełni właścicielowi gruntu, a to w myśl powołanego patentu z roku 1876, patentu 7. marca 1849 rozp. minist. z roku 1852 jakoteż rozlicznych dekretów kancelaryi nadwornej i rozporządzeń ministeryalnych.

Nowsze ustawodawstwa opierają się na powyższych zasadach, uzupełniając je przepisami, które z biegiem czasu i postępu łowiectwa okazały się potrzebnemi. Czechy i Dałmacya uregulowały powyższe stosunki jednolitą ustawą łowiecką, zaś w Styryi, Austryi niższej, Voralbergu, i Krainie weszły w życie osobne ustawy o odszkodowaniu jako uzupełnienie istniejących przepisów łowieckich, w Karyntyi wniósł Rząd przedłożenie o odszkodowaniu.

W projekcie do ustawy, który komisya administracyjna na podstawie projektu rządowego przedkłada Wysokiemu Sejmowi, postanawia §. 62 lit b., że szkoda wyrządzona przez zwierzynę łowną, winna być wynagrodzona. Można się spotkać z zarzutem, że stosunki naszego kraju pod względem łowieckim, mała ilość zwierzyny, która wyjątkowo chyba jest u nas przedmiotem dochodu, nie wskazują na potrzebę postanowienia już teraz o obowiązku odszkodowania, że należałoby iść raczej za przykładem Prus, gdzie odszkodowanie w tej formie nie istnieje, ale pozostawione jest umowie stron przy wydzierżawieniu prawa polowania.

Przyznając, że w wielu okolicach kraju dzierżawa polowania gminnego połączona jest ze stratą materyalną i dzierżawi się polowanie gminne nie raz jedynie dla obrony przeciw kłusownikom i ochrony własnego okręgu łowieckiego, to jednakowoż komisya nie mogła zajść poniżej dziś obowiązujących postanowień. Załączony projekt nie stwarza nic nowego, nie obciąża żadnym przepisem właściciela polowania więcej niż dotychczas i stara się w skróconem postępowaniu przy ocenieniu szkody przynajmniej zniżyć koszta dochodzenia.

Nowym jest dodatek „z wyjątkiem przez stada dzikich gęsi i kaczek“, które, jako takie, w konsekwencyi zaliczone być muszą pod postanowienia §. 58.

W niektórych okolicach kraju zapada ten gatunek ptactwa stadami i wyrządza w ziemiopłodach znaczne szkody, zaś dzierżawca polowania jest bezsilny, aby takiej szkodzie zapobiedz. Galicyjskie Towarzystwo łowieckie w swej petycyi do Wysokiego Sejmu przemawia za takim wyjątkiem, który też komisya do ustawy wprowadza.

Skreślając §. 60 projektu rządowego wychodzi komisya z tego zapatrywania, że to postanowienie jest zbyteczne, bo poprzedni ustęp nie wyklucza zwierzyny przechodniej, gdyż obojętnem jest jaka zwierzyna, byle w okręgu myśliwskim szkoda wyrządzoną została. W ustawach dla Styryi, Krainy i Austryi niższej, nie ma takiego postanowienia, tylko w ustawie dla Voralbergu.

§. 63 odnosi się do wyjątkowego obowiązku odszkodowania za zwierzynę niełowną; postanowienie to jest zgodne z duchem ustawy, gdyż w zwierzyńcu może być również szkodliwy rodzaj zwierząt hodowany, a następstwem tego jest obowiązek odszkodowania, jeżeli jak wyraźne postanowienie ustawy brzmi „takie zwierzęta wymknęły się ze zwierzyńców“. Ztąd nie można wysnuć dedukcyi, aby n. p. dziki, które wyjdą z miejscowości lub z lasu nie ogrodzonego należycie, ani nie są tamże hodowane, mogły być powodem odszkodowania.

W związku z tem jest §. 64, który daje uprawnionemu do polowania możność udania się do drogi prawa przeciw właścielowi zwierzyńca celem zwrotu zapłaconego odszkodowania.

§§. 65 do 70 przyjmuje komisya według projektu rządowego z niektóremi poprawkami stylistycznemi. Zresztą postanowienia powyższych paragrafów odpowiadają przeważnie dotychczasowym przepisom w myśl patentu z 7. marca 1849.

Pozwolenie dane uprawnionemu (§. 65) do ogrodzenia cudzych gruntów celem ochronienia ich od szkody jest usasadnione, z warunkiem, że posiadaczowi gruntu ogrodzenie to nie będzie przeszkadzało do użytkowania tegoż. Analogiczne postanowienie nie znajduje się w ustawie dla Czech.

Obowiązek wynagrodzenia za szkody w ogrodach warzywnych, drzewkach i t. p. zależny jest od tego, czy właściciel poczynił także urządzenie, które w zwykłych okolicznościach szkodę powstrzymać jest w stanie. Takie same ograniczanie odszkodowania znachodzimy w ustawie łowieckiej czeskiej, w ustawie o odszkodowaniu dla Austryi niższej Vorarlbegu, Krainy i Styryi.

Postanowienie jest zupełnie słuszne, wychodząc z założenia, że racyonalny gospodarz przedmioty większą wartość mające, chroniłby od uszkodzenia przez zwierzęta, nawet tedy, gdyby polowanie wykonywał samodzielnie Zresztą uprawniony do polowania mógłby także być wyzyskiwany przez umyślne narażanie tego rodzaju przedmiotów na szkody.

Prawna podstawa zarządzenia tego leży w przewinieniu posiadacza gruntu, wobec którego ustaje obowiązek wynagrodzenia szkody.

B. Postępowanie.

Jest bardzo ważne, jaki sposób postępowania przy oszacowaniu szkody zastosować należy; przedewszystkiem powinno postępowanie być krótkie i tanie, zachowując możność sprawiedliwego ocenienia szkody.

Proponowane przez komisyą postanowienia w tej mierze są analogiczne przepisom ustawy dla Krainy; §. 15 patentu o polowaniu z r 1786 zarządza wogóle ocenienie szkody przez mężów bezstronnych. Ustawa dla Czech nie ma formalnego oszacowania szkody przez znawców, ale każda ze stron wybiera do sądu polubownego dwóch mężów zaufania. O ile nam wiadomo, ten sposób postępowania nie okazał się praktyczny.

Ustawa dla Styryi nakazuje tylko w ogóle ocenienie szkody przez znawców. Ustawa dla Krainy postanawia, że ta czynność ma być przedsięwzięta przez zaprzysiężonych znawców ustanowionych przez władzę polityczną.

Projekt rządowy dla Karyntyi wymaga utworzenia komisyi znawców, do której każda ze stron wybiera jednego znawcę a ci przewodniczącego.

Wreszcie projekt rządowy Wysokiemu Sejmowi przedłożony postanawia dochodzenie przez władzę polityczną z przybraniem znawców.

Ten projekt może pod względem sprawiedliwego ocenienia szkody zapewne daje największą gwarancyę, ale w zastosowaniu będzie najdroższy. Komisya nie może zalecać tego postępowania, gdyż koszta dochodzenia byłyby często większe niż przyznana kwota wynagrodzenia, takie jest zbyt rozwlekłe. Komisya przyjęła jako zasadę przy postępowaniu zbadanie i oszacowanie szkody na miejscu przez rzeczoznawcę zaprzysiężonego, pozostawiając władzy politycznej wydanie orzeczenia a tylko ewentualnie przeprowadzenie uzupełniającego dochodzenia. W następstwie tego cały dotyczący dział jest odmienny od projektu rządowego. (§. 71—78).

IV. Ogólne postanowienia o władzach i o postępowaniu niekarnem, jako też dział V. Przekroczenia i kary.

§§ 79 do 92 przyjmuje komisya bez zmian zasadniczych. W następstwie postanowień o ingerencyi władz autonomicznych uzupełnia się §. 82 dodatkiem, że w razie nieporozumienia się między władzą polityczną powiatową a Wydziałem Rady powiatowej rozstrzyga Namiestnictwo po zasięgnięciu zdania Wydziału krajowego.

Na podstawie tego sprawozdania komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Przewodniczący:

S. Koziebrodzki *w. r.*

Sprawozdawca:

Adam Jędrzejowicz *w r.*

Ustawa

z dnia . . . . . .

którą wydaną zostaje ustawa łowiecka dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, jak następuje:

Art. I.

Dołączona ustawa łowiecka dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wchodzi w życie w trzy miesiące po ogłoszeniu jej w Dzienniku ustaw krajowych. Z tą samą chwilą tracą moc obowiązującą dotychczasowe ustawy i rozporządzenia, odnoszące się do przedmiotu niniejszej ustawy.

Art. II.

Okręgi polowania, na których istniało w myśl §. 5. cesarskiego patentu z 7. marca 1849 Dz. u. p. Nr. 154 samodzielne prawo polowania, mające jednak ustać z mocy §. 6. dołączonej ustawy łowieckiej, a które przed ogłoszeniem tej ustawy zostały wydzierżawione, podlegają przepisom zawartym w powołanym §. 6. co do wykonywania prawa polowania dopiero po upływie tej dzierżawy.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Postanowienia ustawy

według projektu rządowego

zestawione dla uwidocznienia zmian, poczynionych przez Komisyę administracyjną.

---

§. 1.

Bez zmiany.

§. 2.

Zwierzyną łowną (na którą polować wolno) są w rozumieniu niniejszej ustawy: Jeleń i daniel, gemza (kozica), sarna, zając, dziki królik, borsuk, świstak, głuszec, głuszco cietrzew (bastard z głuszca i kury cietrzewia), cietrzew jarząbek, pardwa i kuropatwa, przepiórka, chróściel (derkacz), bażant, drop, czajka, różne rodzaje bekasów, jako to: słonka, bekas, dubelt, kszyk, siewka, kulig i t. p., kurki wodne mianowicie: łysice i zielonki, dziki łabędź, dzika gęś, gatunki dzikich kaczek, jak krzyżówka, łyska, cyranka i t. p., różne rodzaje dzikich gołębi.

Namiestnictwo może w drodze rozporządzenia uznać za łowne inne jeszcze gatunki zwierzyny.

§. 3.

Prawo polowania przywiązane jest do własności gruntu, służy więc każdoczesnemu posiadaczowi gruntu.

Ustawa łowiecka

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

I. Prawo polowania i jego wykonywanie.

A. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Prawo polowania polega na wyłącznem uprawnieniu do hodowania, ścigania, chwytania i zabijania w obrębie właściwego okręgu polowania zwierzyny, na którą wolno polować, jakoteż do przywłaszczania sobie tejże, oraz oddzielonych z niej części użytecznych, jak zrzuconych rogów i t. p.

Odnośnie do dzikiego ptactwa mieści w sobie prawo polowania także wyłączne uprawnienie do przywłaszczania zniesionych jaj.

§. 2.

Zwierzyną łowną (na którą polować wolno) są w rozumieniu niniejszej ustawy: Jeleń i daniel, gemza (kozica), sarna, zając, dziki królik, borsuk, świstak, głuszec, głuszco cietrzew (mieszaniec z głuszca i kury cietrzewia), cietrzew, jarząbek, pardwa i kuropatwa, przepiórka, chróściel (derkacz), kurka wodna, łyska, bażant, drop, siewka, czajka, różne rodzaje bekasów, jako to: słonka, bekas mały, dubelt, kszyk i t. p, kulig, dziki łabędź, dzika gęś, gatunki dzikich kaczek, jak krzyżówka, cyranka i t. p., różne rodzaje dzikich gołębi.

Namiestnictwo może w drodze rozporządzenia uznać za łowne inne jeszcze gatunki zwierzyny.

§. 3.

Prawo polowania przywiązane jest do własności gruntu, służy więc każdoczesnemu posiadaczowi gruntu.

Pod względem wykonywania tego prawa znajduje zastosowanie w miarę następujących postanowień niniejszej ustawy albo prawo samodzielnego polowania, t. j. gdy uprawniony postanawia dowolnie o sposobie wykonywania swojego prawa polowania (własny zarząd, wydzierżawienie i t. d.), albo też wykluczenie tej wolności wskutek przepisanego ustawą wydzierżawienia prawa polowania.

§. 4.

Bez zmiany.

§. 5.

Prawo do samodzielnego polowania służy dalej:

a) posiadaczowi takich ogrodów (ozdobnych lub warzywnych) albo parków, bez względu na przestrzeń, które się znajdują przy domu mieszkalnym i naturalnem lub sztucznem ogrodzeniem stałem (płot, krata, mur i t. d.) w ten sposób są okolone, że inne osoby, nie naruszywszy tego ogrodzenia lub nie przesadziwszy się przez nie, żadną inną drogą tam dostać się nie mogą, jak tylko przez umieszczone w ogrodzeniu zamykane drzwi lub wrota;

b) posiadaczowi takiej przestrzeni gruntowej bez względu na jej rozmiar, przeznaczenie i położenie, która okoloną jest murem, kratą lub podobnem stałem urządzeniem w ten sposób, że wśród zwyczajnych warunków (to jest z wykluczeniem zawiei śnieżnych i innych tego rodzaju wypadków osłabiających skuteczność ogrodzenia) zwierzyna znachodząca się

Wykonywanie tego prawa przysługuje w miarę następujących postanowień niniejszej ustawy albo jako prawo samodzielnego polowania, t. j. gdy uprawniony postanawia dowolnie o sposobie wykonywania swojego prawa polowania (własny zarząd, wydzierżawienie i t. d.), albo *ta wolność jest wykluczoną* wskutek przepisanego ustawą wydzierżawienia prawa polowania.

§. 4.

Prawo samodzielnego polowania służy posiadaczowi nieprzerwanej przestrzeni gruntu, wynoszącej co najmniej 115 ha (okręg polowania samodzielnego), przyczem nie stanowi różnicy, czy cała owa przestrzeń gruntu leży w jednej gminie, względnie miejscowości, lub czy rozciąga się na terytoryum kilku gmin, względnie miejscowości. Również nie stanowi różnicy, z wyjątkami wypływającymi z §. 6., czy posiadacz jest osobą fizyczną, czy też prawną osobą pojedynczą lub zbiorową; w ostatnim wypadku nie może jednak posiadłość być podzieloną co do przestrzeni.

§. 5.

Prawo do samodzielnego polowania służy także posiadaczowi przestrzeni gruntowych, przeznaczonych do hodowli zwierzyny i zupełnie zabezpieczonych przeciw wymianie hohowanej zwierzyny ze wszystkich i na wszystkie inne grunta sąsiednie (zwierzyńce), również bez względu na rozmiar.

W razie sporu o to, czy jakaś przestrzeń gruntowa ma być uważaną w myśl *powyższego postanowienia* jako zwierzyniec, powołaną jest do rozstrzygnięcia polityczna władza powiatowa.

w przeważnej liczbie po za ogrodzoną przestrzenią do jej wnętrza dostać się nie może.

Na przestrzeniach gruntu określonych pod a) i b) nie wolno jednak przysposabiać takich urządzeń, któreby zwierzynie przybywającej z sąsiedniego obcego okregu polowania w wypadkach pod b) określonych w razie wydarzenia się nadzwyczajnych okoliczności napowrót wyjśc przeszkadzały;

c)] posiadaczowi przestrzeni gruntowych, poświęconych hodowli zwierzyny i zupełnie zabezpieczonych przeciw wymianie hodowanej zwierzyny ze wszystkich i na wszystkie inne grunta sąsiednie (zwierzyńce), również bez względu na rozmiąr.

W razie sporu o to, czy jakaś przestrzeń gruntowa ma być uważaną w myśl poprzednich postanowień [jako zamknięta, względnie] jako zwierzyniec, powołaną jest do rozstrzygnięcia polityczna władza powiatowa.

§. 6.

Gminie służy samodzielne polowanie według §. 4. tylko co do przestrzeni gruntowej, należącej do majątku gminnego, położonej bądź to w obrębie własnej, bądź też obcej gminy i to jedynie wtedy, jeżeli gmina posiada własny statut albo podlega ustawie gminnej z 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24.

Względem przestrzeni gruntowej odstąpionej spółce uprawnionych drogą wykupna służebności, niemniej względem przestrzeni gruntu znajdującej się we wspólnem posiadaniu innej agrarnej spółki, nie służy użytkowcom gruntu samodzielne polowanie według §. 4.

§. 7.

Jako nieprzerwaną w myśl §. 4. uważać należy przestrzeń gruntową, jeżeli poszczególne części gruntu w takiem ze sobą zostają połączeniu, że można dostać się z jednej części gruntu na drugą, nie przechodząc przez obcą posiadłość gruntową.

Drogi, koleje żelazne i tychże przynależy tości, rzeki i strumienie, które przerzynają pr zestrzeń gruntową, jakoteż [położone zupeł-

§. 6.

Gminie służy samodzielne polowanie według §. 4. tylko co do przestrzeni gruntowej, należącej do majątku gminnego, położonej bądź to w obrębie własnej, bądź też obcej gminy i to jedynie wtedy, jeżeli gminą posiada własny statut albo podlega ustawie gminnej z 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24.

Na przestrzeni gruntowej odstąpionej spółce uprawnionych drogą wykupna służebności, niemniej *na* przestrzeni gruntu znajdującej się we wspólnem posiadaniu innej agrarnej spółki, nie służy użytkowcom *tegoż* gruntu samodzielne polowanie według §. 4.

§. 7.

Przestrzeń gruntowa w myśl §. 4. uważa się za nieprzerwaną, jeżeli poszczególne części gruntu *tak ze sobą są połączone,* że można dostać się z jednej części gruntu na drugą, nie przechodząc przez obcą posiadłość gruntową.

Drogi, koleje żelazne i tychże przynależytości, rzeki i strumienie, które przerzynają grunt, jakoteż wody stojące, nie stanowią

nie, lub częściowo pośród niej] wody stojące, nie stanowią przerwy kompleksu, a nawet wyspy uważać należy [w tym względzie] za złączone z gruntami nadbrzeżnymi.

Natomiast nie tworzą kompleksu wymaganego do samodzielnego polowania grunta od siebie oddzielone i połączone tylko drogą przez obce grunta prowadzącą, lub wodą wzdłuż obcych gruntów płynącą.

§. 8.

Grunta położone w obrębie gminy miejscowej i obszaru dworskiego z tą gminą jednę miejscowość stanowiącego, co do których prawo samodzielnego polowania [w ogóle] nie istnieje, [albo stosownie do §. 10. zgłoszone nie zostało,] stanowią okręg polowania gminnego.

Prawo polowania w gminnym okręgu polowania (polowanie gminne) ma być wydzierżawione przez polityczną władzę powiatową na rzecz posiadaczy gruntów.

Co do tego wydzierżawienia zastępuje posiadaczy gruntów reprezentacya gminna stosownie do postanowień niniejszej ustawy.

Jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, to zastępstwo takie, o ile nie ma osobnej umowy między reprezentacyą gminną a przełożonym obszaru dworskiego, służy bądź to pierwszej, bądź też drugiemu w miarę tego, czy grunta gminy miejscowej, czy też obszaru dworskiego mają większą przestrzeń. Strona powołana do zastępstwa działać winna po porozumieniu się z drugą stroną, której jednak w miarę postanowień niniejszej ustawy wolno także samoistnie stawiać wnioski wobec politycznej władzy powiatowej.

Jeżeli posiadacz gruntów obszaru dworskiego wcielonych do okręgu polowania gminnego jest dzierżawcą odnośnego polowania gminnego, albo tegoż części, wtedy zastępstwo w każdym razie służy reprezentacyi gminnej. Podobnie rzecz się ma, jeżeli jeden z dwóch, lub więcej posiadaczy gruntów obszaru dworskiego, wcielonych do okręgu polowania gminnego, jest dzierżawcą odnośnego polowania gminnego w całości lub części, i albo jest przerwy kompleksu, a nawet wyspy uważać należy za złączone z gruntami nadbrzeżnymi.

Natomiast nie tworzą kompleksu wymaganego do samodzielnego polowania grunta od siebie oddzielone i połączone tylko drogą przez obce grunta prowadząca, lub wodą wzdłuż obcych gruntów płynącą.

§. 8.

Grunta położone w obrębie gminy miejscowej i obszaru dworskiego z tą gminą jednę miejscowość stanowiącego, co do których prawo samodzielnego polowania nie istnieje, stanowią okręg polowania gminnego.

Prawo polowania w gminnym okręgu polowania (polowanie gminne) ma być wydzierżawione przez polityczną władzę powiatową na rzecz posiadaczy gruntów.

Przy wydzierżawieniu polowania zastępuje posiadaczy gruntów reprezentacya gminy, a nadto, jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, także przełożony tegoż obszaru.

przełożonym obszaru dworskiego, albo też opłaca więcej, niż połowę przypadających na obszar dworski państwowych podatków realnych.

B. Ustanowienie okręgów polowania.

§. 9.

Ustanowienie okręgów polowania ma być przedsięwzięte każdym razem na najbliższy okres dzierżawny polowania. Dzierżawny okres polowania wynosi lat dziesięć. Jedynie w wypadkach, w których reprezentacya gminna (przełożony obszaru dworskiego) wniesie u politycznej władzy powiatowej przed upływem przedostatniego roku bieżącego okresu dzierżawnego z uzasadnionych powodów podanie o przedłużenie, albo skrócenie okresu dzierżawy, może Namiestnictwo zarządzić przedłużenie co najwyżej do lat 14, lub skrócenie do najmniej 6 lat.

[Przeciw takiemu zarządzeniu rekurs nie ma miejsca.]

§. 10.

Na sześć miesięcy przed upływem bieżącego okresu dzierżawy polowania ma polityczna władza powiatowa ogłosić w miejscu swojej siedziby urzędowej, jakoteż w gminie miejscowej i na obszarze dworskim stanowiącym z gminą jednę miejscowość, edykt, mocą którego ci posiadacze gruntów, którzy na nadchodzący, w edykcie określić się mający dzierżawny okres polowania (§. 9.) na podstawie §. 4. roszczą sobie uprawnienie do samodzielnego polowania, wezwani zostają, aby tę pretensyę w ciągu sześciu tygodni u politycznej władzy powiatowej zgłosili i w odpowiedni sposób uzasadnili.

Polityczna władza powiatowa zbadać ma zgłoszenia i dowody, według potrzeby przedsięwziąć dochodzenia a następnie ustanowić okręgi polowania samodzielnego według §. 4„ jakoteż wydzierżawić się mający okręg polowania gminnego.

Samodzielne polowania według §. 4. na gruntach należących do gminy miejscowej, lub do obszaru dworskiego, które w ciągu po-

B. Ustanowienie okręgów polowania.

§. 9.

Okręgi polowania *ustanawia się* każdym razem na najbliższy okres dzierżawny polowania. Dzierżawny okres polowania wynosi lat dziesięć. Jedynie w wypadkach, w których reprezentancya gminna (przełożony obszaru dworskiego) wniesie u politycznej władzy powiatowej przed upływem przedostatniego roku bieżącego okresu dzierżawnego z uzasadnionych powodów podanie o przedłużenie, albo skrócenie okresu dzierżawy, może Namiestnictwo zarządzić przedłużenie co najwyżej do lat 14, lub skrócenie do najmniej 6 lat.

§. 10

Na sześć miesięcy przed upływem bieżącego okresu dzierżawy polowania, ma polityczna władza powiatowa ustanowić okręgi samodzielnego polowania (§. 4.), oraz wydzierżawić się mające okręgi polowań gminnych (§. 7.), a zarazem ogłosić w miejscu swej siedziby urzędowej, jakoteż w gminie miejscowej i na obszarze dworskim, stanowiącym z gminą jednę miejscowość, edykt z wezwaniem, aby wszyscy, którzy z powodu powyższego ustanowienia okręgów samodzielnego lub gminnego polowania czują się w swych prawach pokrzywdzeni, zgłosili swe zarzuty w przeciągu sześciu tygodni u politycznej władzy powiatowej.

Polityczna władza powiatowa zbada wniesione zarzuty i po ewentualnem przeprowadzeniu dochodzeń wyda orzeczenie.

Niewniesienie zarzutów lub prawomocne ich załatwienie orzeczeniem władzy politycznej ma ten skutek, iż ustanowione okręgi polowań pozostają niewzruszone przez najbliższy okres dzierżawy.

Każdy, komu w myśl §. 4. służy prawo samodzielnego polowania, może tego prawa się zrzec, winien jednak zrzeczenie to zgłosić u poli-

wyższego sześciotygodniowego terminu nie zostały zgłoszone celem wyłączenia z okręgu polowania gminnego, należą w najbliższym okresie dzierżawnym do okręgu polowania gminnego.

Samodzielne zaś polowania według §. 5. już jako takie pozostają wyłączonemi z okręgu polowania gminnego i nie potrzeba na to osobnego zgłoszenia ze strony odnośnego posiadacza gruntu, lub bliższego określenia tych samodzielnych polowań przy ustanowieniu okręgu polowania gminnego.

§. 11.

Bez zmiany.

§. 12.

Bez zmiany.

tycznej władzy powiatowej w terminie sześciu tygodni od ogłoszenia edyktu, dotyczącego ustanowienia okręgu polowania w gminie, stanowiącej jednę miejscowość z gruntem uprawniającym do samodzielnego polowania, którego właściciel zrzec się pragnie.

Samodzielne zaś polowanie według §. 5. już jako takie pozostaje wyłączonem z okręgu polowania gminnego i nie potrzeba na to bliższego określenia tych samodzielnych polowań przy ustanowieniu okręgu polowania gminnego.

§. 11.

Jeżeli dwie lub więcej reprezentacyj gminnych (przełożonych obszarów dworskich) uchwalą przed wydaniem wspomnianego w §. 10. edyktu, że okręgi polowania gminnego albo części tychże złączone być mają w jeden wspólny okręg polowania, w takim razie zarządzi polityczna władza powiatowa to połączenie, jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie ważne względy na wykonywanie polowania.

Jeżeli przeciwnie reprezentacya gminna (przełożony obszaru dworskiego) przed określonym właśnie terminem domaga się rozdzielenia okręgu polowania gminnego na kilka części, które z osobna miałyby być wydzierżawione, to polityczna władza powiatowa zarządzi takie rozdzielenie w tym razie, jeżeli szczególne stosunki, jak mianowicie różnorodność polowania rozdział taki usprawiedliwiają; jednak żadna z tych części nie może obejmować mniej, jak 115 h. przestrzeni.

§. 12.

Celem stosownego zaokrąglenia przylegających do siebie okręgów polowania gminnego, może polityczna władza powiatowa przy ustanawianiu tych okręgów po wysłuchaniu interesowanych reprezentacyj gminnych (przełożonych obszarów dworskich) poszczególne części odłączyć od jednego a przydzielić do drugiego okręgu polowania gminnego; wskutek tego jednak nie może powierzchnia żadnego okręgu polowania gminnego być mniejszą jak 115 h.

§. 13.

O wszelkich sprawach, dotyczących ustanowienia okręgów myśliwskich, tudzież o urządzeniu zmian w ich odgraniczeniu, orzeka w pierwszej instancyi polityczna władza powiatowa w porozumieniu z Wydziałem Rady powiatowej.

C. Wydzierżawienie polowań gminnych.

§. 13.

Jeżeli okręg polowania gminnego wynosi mniej jak 115 h., to służy przedewszystkiem posiadaczowi przyległego, według §. 4. istniejącego samodzielnie polowania, a jeżeli jest więcej takich samodzielnych polowań przyległych, w pierwszym rzędzie posiadaczowi samodzielnego polowania, graniczącego na dłuższej przestrzeni, prawo wydzierżawienia przed wszystkimi innymi, bez przetargu na przypadający okres dzierżawny całego gminnego polowania za cenę, jaka wypadnie z obliczenia za przestrzeń tego okręgu, jeżeli się przyjmie za podstawę czynsz dzierżawny, uzyskany za jeden hektar najbliższego przez publiczną licytacyę wydzierżawionego polowania gminnego.

Jeżeli zachodzą szczególne stosunki, z powodu których taki wymiar nie jest odpowiednim, w takim razie czynsz dzierżawny oznaczy polityczna władza powiatowa po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) i odnośnego posiadacza samodzielnego polowania.

Do oświadczenia się względem korzystania z tego prawa wyznaczy polityczna władza powiatowa interesowanym posiadaczom samodzielnych polowań odpowiedni termin prekluzywny.

§. 14.

Jeżeli okręg polowania gminnego wynosi więcej, jak 115 h. i jeżeli część jego niedosięgająca tego rozmiaru

C. Wydzierżawienie polowań gminnych.

§. 14.

Jeżeli okręg polowania gminnego wynosi mniej jak 115 h., to służy przedewszystkiem posiadaczowi przyległego, według §. 4. istniejącego samodzielnego polowania, *prawo wydzierżawienia przed wszystkimi innymi bez przetargu* na przypadający okres dzierżawny całego gminnego polowania za cenę, jaka wypadnie z obliczenia za przestrzeń tego okręgu, jeżeli się przyjmie za podstawę czynsz dzierżawny, uzyskany za jeden hektar najbliższego przez publiczną licytacyę wydzierżawionego polowania gminnego.

Jeżeli zachodzą szczególne stosunki, z powodu których taki wymiar nie jest odpowiednim, w takim razie czynsz dzierżawny oznaczy polityczna władza powiatowa po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) i odnośnego posiadacza samodzielnego polowania.

Jeżeli jest więcej takich posiadaczy przyległych polowań samoistnych, służy pierwszeństwo do dzierżawy sąsiedniego okręgu polowania gminnego temu z nich, który ofiarowuje wyższy czynsz dzierżawny.

Do oświadczenia się względem korzystania z tego prawa wyznaczy polityczna władza powiatowa interesowanym posiadaczom samodzielnych polowań odpowiedni termin prekluzywny.

§. 15.

Jeżeli okręg polowania gmninnego wynosi więcej, jak 115 h. i jeżeli część jego niedosięgającą tego rozmiaru

a) otoczoną jest w całym obwodzie, albo w dwóch trzecich częściach obwodu samodzielnem polowaniem istniejącem według §. 4.— albo

b) takiem samodzielnem polowaniem oddzielona jest od reszty okręgu polowania gminnego w ten sposób, że do niej bez przekroczenia granic gminy nie można dostać się inaczej, jak tylko przez grunta należące do polowania samodzielnego, względnie drogami przez te grunta prowadzącemi, to służy posiadaczowi samodzielnego polowania prawo wydzierżawienia polowania na wspomnianej części (enklawie) okręgu polowania gminnego na przypadający okres dzierżawny przed wszystkimi innymi, bez przetargu za cenę, jaka za ową przestrzeń wypadnie z obliczenia, jeżeli się przyjmie za podstawę czynsz dzierżawny, uzyskany za jeden hektar najbliższego przez publiczną licytacyę wydzierżawionego polowania gminnego. Jeżeli zachodzą szczególne stosunki, z powodu których taki wymiar nie jest odpowiedni, [w takim razie] ma czynsz dzierżawny oznaczyć polityczna władza powiatowa po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) i odnośnego posiadacza samodzielnego polowania.

Jeżeli enklawa jest kilkoma z poprzednio wspomnianych polowań samodzielnych w sposób określony w alinei 1. otoczoną (lit. a), względnie oddzieloną (lit. b), w takim razie służy wspomniane prawo pierwszeństwa dzierżawy przedewszystkiem posiadaczowi samodzielnego polowania, graniczącego z enklawą w dłuższej rozciągłości. Gdyby wskutek wykonania prawa pierwszeństwa dzierżawy okręg polowania gminnego zmniejszyć się miał poniżej 115 h., wówczas prawo pierwszeństwa dzierżawy tylko wtedy może być wykonane, jeżeli uprawniony do samodzielnego polowania wraz z enklawą obejmie w dzierżawę także polowanie na pozostałej części okręgu polowania gminnego, przyczem co do wymiaru czynszu dzierżawnego od tej pozostałej części te same postanowienia, jak co do samej enklawy, mają zastosowanie.

Do oświadczenia się względem korzystania z prawa w poprzednich ustępach określonego, wyznaczy polityczna Władza powiatowa

a) otoczoną jest w całym obwodzie, albo w dwóch trzecich częściach obwodu samodzielnem polowaniem istniejącem według §. 4.— albo

b) takiem samodzielnem polowaniem oddzielona jest od reszty okręgu polowania gminnego w ten sposób, że do niej bez przekroczenia granic gminy nie można dostać się inaczej, jak tylko przez grunta należące do polowania samodzielnego, względnie drogami przez te grunta prowadzącemi, to służy posiadaczowi samodzielnego polowania prawo wydzierżawienia polowania na wspomnianej części (enklawie) okręgu polowania gminnego na przypadający okres dzierżawny przed wszystkimi innymi, bez przetargu. *Cena* za ową przestrzeń wypadnie z obliczenia, jeżeli się przyjmie za podstawę czynsz dzierżawny, uzyskany za jeden hektar nabliższego przez publiczną licytacyę wydzierżawionego polowania gminnego. *W razie szczególnych stosunków*, z powodu których taki wymiar nie jest odpowiedni, ma czynsz dzierżawny oznaczyć polityczna władza powiatowa po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) i odnośnego posiadacza samodzielnego polowania.

Jeżeli enklawa jest kilkoma z poprzednio wspomnianych polowań samodzielnych w sposób określony w alinei 1. otoczoną (lit. a), względnie oddzieloną (lit. b), w takim razie służy wspomniane prawo pierwszeństwa dzierżawy przedewszystkiem posiadaczowi samodzielnego polowania, graniczącego z enklawą w dłuższej rozciągłości. Gdyby wskutek wykonania prawa piewszeństwa dzierżawy okręg polowania gminnego zmniejszyć się miał poniżej 115 h., wówczas prawo pierwszeństwa dzierżawy tylko wtedy może być wykonane, jeżeli uprawniony do samodzielnego polowania wraz z enklawą obejmie w dzierżawę także polowanie na pozostałej części okręgu polowania gminnego. *Co do* wymiaru czynszu dzierżawnego od tej pozostałej części, *służą* te same postanowienia, jak co do samej enklawy.

Do oświadczenia się względem korzystania z prawa w poprzednich ustępach określonego, wyznaczy polityczna władza powiatowa

interesowanym posiadaczom samodzielnych polowań odpowiedni termin prekluzywny.

§. 15.

Pominąwszy wyjątki wypływające z §§. 13, 14 i 25 mają być gminne polowania wydzierżawiane w drodze publicznego przetargu.

W tym celu ogłosi polityczna władza powiatowa natychmiast po uskutecznionem ustanowieniu okręgu polowania gminnego w sposób w miejscu przyjęty, licytacyę gminnego polowania w siedzibie urzędowej politycznej władzy powiatowej, w odnośnej gminie miejscowej, jako też w okolicznych gminach miejscowych i na obszarach dworskich. Jeżeli prawdopodobnie uzyskany będzie znaczniejszy czynsz dzierżawny, należy rozpisać licytacyę na gminne polowanie także w jednej z najwięcej w powiecie rozpowszechnionych gazet.

Obwieszczenie to zawierać ma najistotniejsze dane co do polowania, względem którego przetarg się ma odbyć, co do ceny wywołania, czasu trwania dzierżawy (§. 9) i potrzebną wzmiankę co do złożyć się mającego wadyum, następnie zamieścić należy w tem obwieszczeniu [wyraźne] zastrzeżenie, że [w wypadku,] gdyby wskutek ostatecznego rozstrzygnięcia w toku jeszcze będących rekursów, albo też stosownie do dalszych postanowień niniejszej ustawy nastąpił przyrost, względnie zmniejszenie okręgu polowania gminnego, także czynsz dzierżawny osiągnięty przy licytacyi dozna odpowiedniego podwyższenia lub zniżenia w stosunku do rozmiaru przestrzeni przyrosłej, względnie odpadłej.

§. 16.

Bez zmiany.

interesowanym posiadaczom samodzielnych polowań odpowiedni termin prekluzywny.

§. 16.

Pominąwszy wyjątki wypływające z §§. 14, 15 i 26, mają być gminne polowania wydzierżawiane w drodze publicznego przetargu.

W tym celu ogłosi polityczna władza powiatowa natychmiast po uskutecznionem ustanowieniu okręgu polowania gminnego w sposób w miejscu przyjęty, licytacyę gminnego polowania w siedzibie urzędowej politycznej władzy powiatowej, w odnośnej gminie miejscowej, jako też w okolicznych gminach miejscowych i na obszarach dworskich, *oraz zawiadomi o tem Wydział Rady powiatowej*. Jeżeli prawdopodobnie uzyskany będzie znaczniejszy czynsz dzierżawny, należy rozpisać licytacyę na gminne polowanie także w jednej z najwięcej w powiecie rozpowszechnionych gazet.

Obwieszczenie zawierać ma najistotniejsze dane co do polowania, względem którego przetarg się ma odbyć: *cenę* wywołania, *czas* trwania dzierżawy (§. 9.) i *wysokość* złożyć się mającego wadyum. *Także* zamieścić należy w tem obwieszczeniu zastrzeżenie, że gdyby wskutek ostatecznego rozstrzygnięcia w toku jeszcze będących rekursów, albo też stosownie do dalszych postanowień niniejszej ustawy nastąpił przyrost, lub zmniejszenie okręgu polowania gminnego, *dozna również* czynsz dzierżawny osiągnięty przy licytacyi odpowiedniego podwyższenia lub zniżenia w stosunku do rozmiaru przestrzeni przyrosłej, względnie odpadłej.

§ 17.

Wydzierżawienie gminnego polowania (§§. 14. 15 i 16) uskutecznia polityczna władza powiatowa na czas ustanowionego okresu dzierżawy (§. 9.), wolno jednak wspomnianej władzy powierzyć tę czynność odnośnemu naczelnikowi gminy (przełożonemu obszaru dworskiego).

Akt wydzierżawienia jako też w szczególności protokół licytacyjny sporządzony być ma podług wzoru ustanowionego przez Namiestnictwo.

§. 17.

Bez zmiany.

§. 18.

Towarzystwo myśliwskie może być dopuszczone do dzierżawy wystawionego na licytacyę gminnego polowania z wyłączeniem tych członków, którzy nie mogą prawnie uzyskać karty myśliwskiej (§. 41.).

§. 19.

Na podstawie aktu licytacyi przyzna polityczna władza powiatowa zalicytowane polowanie temu, kto wniósł najwyższą ofertę, [przyczem jednak] nie mogą być uwzględnione oferty tych osób, które według §§. 17. i 18. wykluczone są od dzierżawy.

Jeżeli przeciw temu przyznaniu rekurs wniesiony i za uzasadniony uznany zostanie, należy orzec unieważnienie dokonanej licytacyi i ponowne wydzierżawienie gminnego polowania na pozostały jeszcze czas okresu dzierżawnego, chyba że władza o rekursie decydująca uzna za stosowne oddać polowanie gminne innemu oferentowi, który wniósł rekurs.

Jeżeli wniesiono rekurs przeciw przyznaniu polowania, mimo to pozostaje aż do ewentualnego ostatecznego unieważnienia przetargu dzierżawcą polowania gminnego ten, kto utrzymał się przy licytacyi.

Jeżeli polityczna władza powiatowa żadnemu z oferentów nie przyznała polowania, a przeciw temu wniesiono odwołanie, to należy aż do ostatecznego rozstrzygnięcia rekursu postąpić stosownie do §. 24.

§. 18.

Osoby wykluczone według §. 42. od uzyskania karty myśliwskiej, dalej gminy z wyjątkiem gmin, które mają własny statut albo tych, dla których wydaną została ustawa gm. z 13. marca 1889, Dz. u. kr. Nr. 24, jakoteż spółki agrarne (§. 6., alinea 2) jako takie nie mogą być dopuszczone do dzierżawy gminnego polowania (§. 14., 15. i 16.).

Wszelkie umowy mijające się z niniejszym przepisem, są nieważne.

§. 19.

Do dzierżawy mogą być dopuszczone tylko osoby fizyczne oraz towarzystwa myśliwskie, istniejące na podstawie zatwierdzonych przez władzę statutów.

§. 20.

Na podstawie aktu licytacyi przyzna polityczna władza powiatowa zalicytowane polowanie temu, kto wniósł najwyższą ofertę. Nie mogą być uwzględnione oferty tych osób, które według §§. 18. i 19. wykluczone są od dzierżawy.

Jeżeli przeciw przyznaniu *polowania* rekurs wniesiony i *uwzględniony* zostanie, należy orzec unieważnienie dokonanej licytacyi i ponowne wydzierżawienie gminnego polowania na pozostały jeszcze czas okresu dzierżawnego, chyba że władza o rekursie decydująca uzna za stosowne oddać polowanie gminie innemu oferentowi, który wniósł rekurs.

Pomimo wniesionego rekursu przeciw przyznaniu polowania, pozostaje aż do ewentualnego ostatecznego unieważnienia przetargu dzierżawcą polowania gminnego ten, kto utrzymał się przy licytacyi.

Jeżeli polityczna władza powiatowa żadnemu z oferentów nie przyznała polowania, a przeciw temu wniesiono odwołanie, to należy aż do ostatecznego rozstrzygnięcia rekusu postąpić stosownie do §. 25.

Jeżeli wniesiono odwołanie przeciw wydzierżawieniu gminnego polowania dokonanemu według §§. 13 i 14., to aż do ostatecznego unieważnienia dzierżawy, pozostaje dzierżawcą gminnego polowania również ten, komu ono wydzierżawione zostało.

§. 20.

Dzerżawca winien w ciągu 14 dni po przyznaniu mu gminnego polowania (§§. 13., 14. i 15) koszta połączone z przyznaniem, względnie wydzierżawieniem zwrócić, a nadto złożyć u politycznej władzy powiatowej kaucyę w wysokości jednorocznego czynszu dzierżawnego.

Kaucya jest poręką za grzywny, na które skazany zostanie dzierżawca z powodu dzierżawionego polowania gminnego, dalej koszta urzędowych czynności odnoszących się do dzierżawionego polowania gminnego, [do ponoszenia których dzierżawca zostanie zobowiązany,] wreszcie za czynsz dzierżawny, jakoteż za wypełnienie innych zobowiązań ciężących na dzierżawcy wskutek umowy dzierżawnej.

Jeżeliby kaucya uszczuploną została poniżej jednorocznego czynszu dzierżawnego, polityczna władza powiatowa poleci dzierżawcy uzupełnić ją w ciągu 14 dni do pierwotnej wysokości.

Kaucya ma być złożona w gotówce w państwowych lub innych pupilarne bezpieczeństwo przedstawiających papierach wartościowych według kursu giełdowego w dniu złożenia, albo wreszcie w książeczkach wkładkowych krajowych kas oszczędności.

W cztery tygodnie po upływie okresu dzierżawy zwróconą będzie kaucya dzierżawcy, o ile nie zostanie zatrzymaną na cele, dla których służy za porękę.

§. 21.

Bez zmiany.

Jeżeli wniesiono odwołanie przeciw wydzierżawieniu gminnego polowania, dokonanemu według §§. 14. i 15., to aż do ostatecznego unieważnienia dzierżawy, pozostaje dzierżawcą gminnego polowania również ten, komu ono wydzierżawione zostało.

§. 21.

Dzierżawca winien w ciągu 14 dni po przyznaniu mu gminnego polowania (§§ 14., 15. i 16) koszta połączone z przyznaniem, względnie wydzierżawieniem zwrócić, a nadto złożyć u politycznej władzy powiatowej kaucyę w wysokości jednorocznego czynszu dzierżawnego.

Kaucya jest poręką za grzywny, na które skazany *być może* dzierżawca z powodu dzierżawionego polowania gminnego, dalej koszta urzędowych czynności odnoszących się do dzierżawionego polowania gminnego, wreszcie za czynsz dzierżawny, jakoteż za wypełnienie innych zobowiązań ciężących na dzierżawcy wskutek umowy dzierżawnej.

Jeżeliby kaucya uszczuploną została poniżej jednorocznego czynszu dzierżawnego, polityczna władza powiatowa poleci dzierżawcy uzupełnić ją w ciągu 14 dni do pierwotnej wysokości.

Kaucya ma być złożona w gotówce w państwowych lub innych pupilarne bezpieczeństwo przedstawiających papierach wartościowych według kursu giełdowego w dniu złożenia, albo wreszcie w książeczkach wkładkowych krajowych kas oszczędności.

W cztery tygodnie po upływie okresu dzierżawy zwróconą będzie kaucya dzierżawcy, o ile nie zostanie zatrzymaną na cele, dla których służy za porękę.

§. 22.

Pierwszy czynsz dzierżawny złożony być winien w ciągu 14 dni po przyzaniu gminnego polowania, każdy zaś następny na cztery tygodnie przed początkiem roku dzierżawnego, a to z reguły u Zwierzchności gminnej.

§. 22.

[Złożony u zwierzchności gminnej czynsz dzierżawny za gminne polowanie wpływa do kasy gminnej. Reprezentacya] gminna ma w ciągu czterech tygodni po każdoczesnem złożeniu rocznego czynszu dzierżawnego obwieścić w sposób w miejscu przyjęty, że poszczególni właściciele gruntów podnieść mogą udziały na nich z czynszu przypadające w stosunku do rozległości ich posiadłości gruntowej, włączonej do okręgu polowania gminnego, w ciągu pewnego oznaczyć się mającego terminu, gdyż inaczej przepadają na rzecz kasy gminnej. Termin ten nie może wynosić mniej niż 4 tygodnie.

Jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, które należą do różnych posiadłości, to powyższe postanowienia niniejszego paragrafu mają analogiczne zastosowanie także do udziału w czynszu dzierżawnym przypadającego za te grunta.

§. 23.

Bez zmiany.

Jeżeli jednak okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, to przypadający na te grunta w stosunku do ich rozmiaru udział w czynszu dzierżawnym, który to udział oznaczy cyfrowo polityczna władza powiatowa przy sposobności wydzierżanienia polowania gminnego, złożyć należy u przełożonego obszaru dworskiego

Jeżeli czynsz dzierżawny nie zostanie złożony w oznaczonym czasie, ma polityczna władza powiatowa na uczynione o tem doniesienie naczelnika gminy, względnie przełożonego obszaru dworskiego, wezwać dzierżawcę do zapłaty z oznaczeniem terminu dni 14 i z zagrożeniem rozwiązania dzierżawy (§. 29 l. 1.).

§. 23.

Zwierzchność gminna ma w ciągu czterech tygodni po każdoczesnem złożeniu rocznego czynszu dzierżawnego obwieścić w sposób w miejscu przyjęty, że poszczególni właściciele gruntów podnieść mogą udziały na nich z czynszu przypadające w stosunku do rozległości ich posiadłości gruntowej, włączonej do okręgu polowania gminnego, w ciągu pewnego oznaczyć się mającego terminu, gdyż inaczej przepadają na rzecz kasy gminnej. Termin ten nie może wynosić mniej niż 4 tygodnie.

Jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, które należą do różnych posiadłości, to powyższe postanowienia niniejszego paragrafu mają analogiczne zastosowanie także do udziału w czynszu dzierżawnym przypadającego za te grunta.

§. 24.

Oddanie dzieżawionego polowania gminnego (§§. 14., 15. i 16.) w części lub w całości w poddzierżawę jest wzbronione. Można jednak za przyzwoleniem politycznej władzy powiatowej, po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego), polowanie gminne wydzierżawione w drodze

§. 24.

Jeżeli nie zdołano wydzierżawić gminnego polowania w drodze licytacyi, mają być przez polityczną władzę powiatową po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) ustanowieni znawcy do zawiadywania polowaniem tak długo, dopóki nie uda się ponowne wydzierżawienie na pozostający okres dzierżawny.

Koszta połączone z tem zawiadowstwem polowania pokrywa kasa gminna (obszaru dworskiego), której też przypadają wpływające przychody.

Z końcem każdego roku należy zrobić obrachunek, a wynik tegoż obwieści Zwierzchność gminna (przełożony obszaru dworskiego) sposobem w miejscu przyjętym w ciągu miesiąca stycznia.

Jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, to ma być ewentualny czysty zysk, lub niedobór wedle stosunku w myśl §. 21. alinei 2. oznaczyć się mającego, rozdzielony między gminę miejscową jako taką z jednej, a obszar dworski z drugiej strony, a potrzebne wyrównanie między kasą gminną a kasą obszaru dworskiego nastąpić winno jeszcze w ciągu miesiąca stycznia.

Co do rozdziału czystego zysku przypadającego na grunta gminy miejscowej i na grunta kilku posiadłości obszaru dworskiego, względnie co do rozdzielenia udziału w czystym zysku między właścicieli gruntów, mają zastosowanie przepisy §. 22.

Pokryty zaliczkowo z kasy gminnej niedobór, względnie udział w nim, pokryć mają na żądanie Zwierzchności gminnej właściciele gruntów w stosunku do rozmiaru ich posiadłości gruntowej do okręgu polowania gminnego wcielonej.

To zarządzenie ma analogiczne zastosowanie także względem niedoboru, pokrytego zaliczkowo z kasy obszaru dworskiego, jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje więcej posiadłości należących do obszaru dworskiego.

licytacyi, odstąpić na resztę okresu dzierżawnego trzeciej osobie, która z mocy §§. 18. i 19. nie jest wykluczona od dzierżawy.

§. 25.

Jeżeli nie zdołano wydzierżawić gminnego polowania, polityczna władza powiatowa w porozumieniu się z Wydziałem Rady powiatowej i wysłuchaniu wniosków Zwierzchności gminnej względnie przełożonego obszaru dworskiego, zarządzi inne środki użytkowania z prawa polowania.

§. 25.

Bez zmiany.

D. Rozwiązanie uskutecznionego przez władzę wydzierżawienia polowania.

§. 26.

[Dokonane przez władzę według niniejszej ustawy] wydzierżawienie polowania gaśnie, z wyjątkiem wypadków §. 27. przez śmierć dzierżawcy, względnie tego, komu dzierżawa za przyzwoleniem władzy (§. 23) została odstąpiona.

[O ile zmiana w stosunkach własności takich posiadłości gruntowych, które są miarodajne pod względem ukształtowania okręgu polowania, oddziałuje na przeprowadzone przez władzę wydzierżawienia polowania, stanowią §§. 30 do 33].

§. 26.

Gdy stosownie do §§. 9.—12. czas trwania najbliższego okresu dzierżawnego oznaczony i na tenże okres okręgi polowania ustanowione zostały, może w ten sposób określone polowanie gminne, o ile nie zachodzi i nie będzie wykonane prawo pierwszeństwa dzierżawy na podstawie §§. 14. i 15., być wydzierżawione na oznaczony najbliższy okres dzierżawny bez licytacyi z wolnej ręki przez polityczną władzę powiatową po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) temu, kto je ma w dzierżawie w ubiegającym okresie, jeżeli tenże wniesie o to prośbę przed wydaniem obwieszczenia, określonego w §. 16. i ofiaruje czynsz dzierżawny, co najmniej o 20% za hektar wyższy od przypadającego za hektar czynszu z upływającego okresu dzierżawy.

Przyznanie gminnego polowania nastąpi w takim wypadku bez licytacyi, przyczem mają zastosowanie postanowienia §. 16 alinei 3. o ewentualnem powiększeniu, względnie zmniejszeniu okręgu polowania gminnego i czynszu dzierżawnego jakoteż postanowienia §. 20. alinei 3.

Jeżeli wskutek rekursu wniesionego przeciw takiemu przyznaniu gminnego polowania nastąpićby miało ponowne tegoż wydzierżawienie, to będzie ono podjęte na pozostający czas okresu dzierżawnego.

D. Rozwiązanie uskutecznionego przez władzę wydzierżawienia polowania.

§. 27.

Wydzierżawienie polowania gaśnie, z wyjątkiem wypadków §. 28. przez śmierć dzierżawcy, względnie tego, komu dzierżawa za przyzwoleniem władzy (§. 24.) została odstąpiona.

§. 27.

Bez zmiany.

§. 28.

[Każde przez władzę przeprowadzone] wydzierżawienie polowania może przez polityczną władzę powiatową być uznane za rozwiązane, skoro dzierżawca

1) nie złoży w oznaczonym terminie kaucyi, względnie dopełnienia tejże, albo czynszu dzierżawnego, [albo]

2) nie zastosuje się do przepisów ustawy o nadzorze polowania (§. 34), [albo]

3) dopuści się powtórnie innego przekroczenia niniejszej ustawy, [albo wreszcie]

4) utraci zdolność uzyskania karty myśliwskiej.

§. 29.

Opróżnione po myśli §§. 26. i 28. polowanie ma być przez polityczną władzę powiatową na resztę okresu dzierżawnego:

1) wcielone do okręgu polowania gminnego, o ile chodzi o enklawę (§. 14.), jeżeli nie zajdzie i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa do dzierżawy, stosownie do §. 14.

2) wydzierżawione w drodze licytacyi, o ile chodzi o inny okręg polowania gminnego, jeżeli nie zachodzi i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa dzierżawy, według §. 13.

W obydwóch wypadkach odpowiada poprzedni dzierżawca, o ile ponosi winę w rozwiązaniu poprzedniej umowy dzierżawnej, za kossta [urosłe z powodu] nowego wydzierżawienia, niemniej za ewentualny ubytek czynszu dzierżawnego.

Jeżeli kosztów ponownego wydzierżawienia nie można ściągnąć od poprzedniego dzierżawcy, mają one być zwrócone przez nowego dzierżawcę według §. 20 alinei 1.

§. 28.

Polowania wydzierżawione na podstawie §§. 14. lub 15. przechodzą po śmierci dzierżawcy, albo wskutek zaszłej z innego powodu zmiany w osobie posiadacza przyległego względnie okalającego okręgu samodzielnego polowania na resztę okresu dzierżawnego na nowego posiadacza tegoż okręgu.

§. 29.

Wydzierżawione polowanie może przez polityczną władzę powiatową być uznane za rozwiązane, skoro dzierżawca

1) nie złoży w oznaczonym terminie kaucyi, względnie dopełnienia tejże, albo czynszu dzierżawnego,

2) nie zastosuje się do przepisów ustawy o nadzorze polowania (§. 35),

3) dopuści się powtórnie innego przekroczenia niniejszej ustawy,

4) utraci zdolność uzyskania karty myśliwskiej.

§. 30.

Opróżnione w myśl §§. 27. i 29. polowanie ma być przez polityczną władzę powiatową na resztę okresu dzierżawnego:

1) wcielone do okręgu polowania gminnego, o ile chodzi o enklawę (§. 15.), jeżeli nie zajdzie i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa do dzierżawy, stosownie do §. 15.

2) wydzierżawione w drodze licytacyi, o ile chodzi o inny okręg polowania gminnego, jeżeli nie zachodzi i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa dzierżawy, według §. 14.

W obydwóch wypadkach odpowiada poprzedni dzierżawca, *jeżeli rozwiązanie dzierżawy nastąpiło z jego winy* (§. 29), za koszta nowego wydzierżawienia, niemniej za ewentualny ubytek czynszu dzierżawnego.

W razie niemożności ściągnięcia kosztów ponownego wydzierżawienia od porzedniego dzierżawcy, mają one być zwrócone przez nowego dzierżawcę (§. 21 alinea 1.).

E. Zmiany posiadłości gruntowej.

§. 30.

Jeżeli [dopiero] w ciągu okresu dzierżawnego powstanie okręg w §. 4. określony, to uprawnienie do samodzielnego polowania na tymże zaczyna się dopiero z najbliższym okresem dzierżawnym [w przypuszczeniu, że ten okręg polowania zostanie prawidłowo zgłoszony (§. 10.).] Jeżeli jednak części takiego okręgu polowania samodzielnego położone są w różnych okręgach polowania gminnego, w których okresy dzierżawne upływają w różnych terminach, w takiem razie zgłosić się można ze wspomnianem uprawnieniem w sposób przepisany dopiero przy ustanawianiu okręgów polowania tej gminy, w której okres dzierżawny najpóźniej się kończy.

Tymczasem [zaś] pozostają poszczególne części tego nowo powstałego okręgu polowania samodzielnego wcielone do odnośnych polowań gminnych.

§. 31.

Gdyby w ciągu okresu dzierżawnego jakaś posiadłość gruntowa [zgłoszona i] uznana na ten okres za okręg polowania samodzielnego po myśli §. 4. przeszła częściami na kilku właścicieli, to pozostaje w mocy uprawnienie do samodzielnego polowania, odnośnie do tych części posiadłości, które zawsze jeszcze odpowiadają wymogom § 4.

Natomiast owe części podzielonej posiadłości gruntowej, które już nie odpowiadają tym wymogom, równie jak w ogóle wszelkie przestrzenie uznane jako okręgi polowania samodzielnego, które w ciągu okresu dzierżawnego utracą wymagany dla okręgów polowania samodzielnego rozmiar 115 *ha*, alto też potrzebną nieprzerwaną ciągłość, ma polityczna władza powiatowa na żądanie reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego), dzierżawcy gminnego polowania lub innego interesowanego włączyć na resztę okresu dzierżawnego do okręgu polowania gminnego, chyba że kto wystąpi w myśl §§. 13. lub 14. z prawem pierwszeństwa dzierżawy.

E. Zmiany w posiadłości gruntowej.

§. 31.

Jeżeli w ciągu okresu dzierżawnego powstanie okręg w §. 4. określony, to uprawnienie do samodzielnego polowania na tymże zaczyna się dopiero z najbliższym okresem dzierżawnym. Jeżeli jednak części takiego okręgu polowania samodzielnego położone są w różnych okręgach polowania gminnego, w których okresy dzierżawne upływają w różnych terminach, w takim razie *powyższy okręg uznany być może jako samodzielny* dopiero przy ustanawianiu okręgów polowania tej gminy, w której okres dzierżawny najpóźniej się kończy.

Tymczasem pozostają poszczególne części tego nowo powstałego okręgu polowania samodzielnego wcielone do odnośnych polowań gminnych.

§. 32.

Gdyby w ciągu okresu dzierżawnego jakaś posiadłość gruntowa uznana na ten okres za okręg polowania samodzielnego po myśli §. 4. przeszła częściami na kilku właścicieli, to pozostaje w mocy uprawnienie do samodzielnego polowania, odnośnie do tych części posiadłości, które zawsze jeszcze odpowiadają wymogom §. 4.

Natomiast owe części podzielonej posiadłości gruntowej, które już nie odpowiadają tym wymogom, równie jak w ogóle wszelkie przestrzenie uznane jako okręgi polowania samodzielnego, które w ciągu okresu dzierżawnego utracą wymagany dla okręgów polowania samodzielnego rozmiar 115 *ha*, albo też potrzebną nieprzerwaną ciągłość, ma polityczna władza powiatowa na żądanie reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego), dzierżawcy gminnego polowania lub innego interesowanego włączyć na resztę okresu dzierżawnego do okręgu polowania gminnego, chyba że kto wystąpi w myśl §§. 14. lub 15. z prawem pierwszeństwa dzierżawy.

§. 32.

Bez zmiany.

§. 33.

Bez zmiany.

II. Przepisy policyi łowieckiej.

A. Nadzór nad polowaniem.

§. 34.

Każdy posiadacz samodzielnego polowania określonego w §. 4., tudzież każdy dzierżawca polowania gminnego, obowiązany jest do nadzorowania i ochrony polowania ustanowić straż łowiecką (strażników łowieckich) w stosownej ilości i przedstawić ją według

§. 33.

Jeżeli okręg polowania samodzielnego, którego właściciel dzierżawił okręg polowania gminnego na podstawie §. 14. albo enklawę na podstawie §. 15. utraci właściwość graniczącego albo otaczającego, względnie oddzielającego okręgu polowania samodzielnego, to polityczna władza powiatowa na żądanie reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego), dzierżawcy gminnego polowania albo innej osoby interesowanej wydzierżawi odnośny okręg polowania gminnego na resztę okresu dzierżawnego drogą licytacyi, względnie włączy enklawę do okręgu polowania gminnego, o ile w jednym i drugim przypadku nie zajdzie i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa dzierżawy według §. 14. lub 15.

§. 34.

Jeżeli w ciągu okresu dzierżawnego powstaną samodzielne polowania w §. 5. określone, to odpadają one zaraz z chwilą powstania od polowania wydzierżawionego przez władzę. Jeżeli zaś w tego rodzaju okręgu polowania zajdzie zmiana, odbierająca mu charakter okręgu polowania samodzielnego według §. 5., winna polityczna władza powiatowa na żądanie reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego), dzierżawcy gminnego polowania albo innej osoby interesowane wcielić go na resztę okresu dzierżawnego do okręgu polowania gminnego, o ile nie zajdzie i nie będzie wykonane prawo pierwszeństwa dzierżawy według §. 15.

II. Przepisy policyi łowieckiej.

A. Nadzór nad polowaniem.

§. 35.

Każdy posiadacz samodzielnego polowania określonego w §. 4., tudzież każdy dzierżawca polowania gminnego, obowiązany jest do nadzorowania i ochrony polowania ustanowić straż łowiecką (strażników łowieckich) w stosownej ilości i przedstawić ją według

odnośnych przepisów do zatwierdzenia i zaprzysiężenia, jako personal [ustanowiony do służby strażniczej] dla ochrony kultury krajowej.

Jeżeli nie zachodzą jakie wątpliwości, mogą także [wspomnieni] posiadacze i dzierżawcy polowań sami być potwierdzeni i zaprzysiężeni jako straż łowiecka pod warunkiem, że posiadają wymaganą kwalifikacyę.

§. 35.

Bez zmiany.

B. Karty myśliwskie.

§. 36.

Nikt nie może wykonywać polowania bez karty myśliwskiej, wystawionej przez właściwą władzę.

Wzór karty myśliwskiej [i bliższe szczegóły co do ich sporządzania i zarachowywania] ustanowi Namiestnictwo w drodze rozporządzenia.

§. 37.

Do wystawienia karty myśliwskiej powołaną jest polityczna władza powiatowa, w której okręgu ubiegający się o kartę w danej chwili przebywa, może więc także obcym t. j. osobom niezamieszkałym w Galicyi, tutejszo krajowa polityczna władza powiatowa wydać kartę myśliwską.

§. 38.

Kartę myśliwską wystawić można albo na bieżący rok kalendarzowy, albo też i na bieżący i dwa następne lata kalendarzowe.

Karty myśliwskie wydawane zatwierdzonym i zaprzysiężonym strażnikom łowieckim, jako ewentualnie ustanowionym równocześnie strzelcom, mają być wystawione na czas ustanowienia ich strzelcami.

odnośnych przepisów do zatwierdzenia i zaprzysiężenia, jako personal dla ochrony kultury krajowej.

Jeżeli nie zachodzą jakie wątpliwości, mogą także posiadacze i dzierżawcy polowań sami być potwierdzeni i zaprzysiężeni jako straż łowiecka pod warunkiem, że posiadają wymaganą kwalifikacyę.

§ 36.

Zatwierdzone i zaprzysiężone organa straży łowieckiej mają prawo w wykonywaniu swojej służby, nosić broń myśliwską, jakoteż krótką szablę, wolno im jednak z broni tej zrobić użytek przeciw osobom trzecim tylko w wypadku słusznej obrony koniecznej.

B. Karty myśliwskie.

§. 37.

Nie wolno polować nikomu bez wydanej przez właściwą władzę karty myśliwskiej lub bez certyfikatu jej miejsce zastępującego.

Wzór karty myśliwskiej *i certyfikatu* ustanowi Namiestnictwo w drodze rozporządzenia.

§ 38.

Karty myśliwskie i certyfikaty wydaje polityczna władza powiatowa, w której okręgu ubiegający się o nie w danej chwili przebywa, może więc także obcym t. j. osobom nie zamieszkałym w Galicyi, tutejszo krajowa polityczna władza powiatowa wydać kartę myśliwską.

§. 39.

Karta myśliwska wystawiona być może na rok, albo na trzy lata kalendarzowe.

Certyfikaty wydawane będą zatwierdzonym i zaprzysiężonym strażnikom łowieckim na czas ustanowienia ich strzelcami.

§. 39.

Bez zmiany.

§. 40.

Za roczną kartę myśliwską opłacić trzeba taksę 5 zł., za trzyletnią taksę 15 zł. Opłaty te wpływają do funduszu krajowego.

Od opaty taksy za kartę myśliwską wolni są uczniowie szkół lasowych i praktykanci leśnictwa na czas swoich studyów, względnie nauki.

Karty myśliwskie wystawiane według §. 38. alinea 2. nie podlegają opłacie taksy, lecz polityczna władza powiatowa odmówić ma bezpłatnego wydania takich kart, jeżeli powziąć można z zachodzących okoliczności że zamierzone jest uchylenie się od obowiązku opłaty taksy [przez pozorne ustanowienie odnośnych strzelców].

§. 41.

Wystawienia karty myśliwskiej odmówić należy:

a) małoletnim, o ile o karty dla nich nie proszą ojcowie, albo opiekunowie, dla uczniów szkoły lasowej Dyrekcya, dla praktykantów i pomocników leśnictwa pryncypał, względnie przełożony;

b) wyrobnikom żyjącym z zarobu dziennego, tudzież ubogim wspieranym przez zakłady dobroczynne albo z funduszów gminnych;

c) umysłowo chorym i opilcom;

d) osobom, które nie mogą wykazać się kartą na broń, o ile ją według odnośnych przepisów mieć powinny;

e) na czas pięciu lat po odbyciu kary temu, kto uzany był winnym zbrodni przeciw bezpieczeństwu osoby lub mienia;

§. 40.

Karta myśliwska ważną jest na cały obszar Królestwa Galicyi wyłącznie dla osoby, na której nazwisko opiewa, nie może więc komu innemu być odstąpiona; nie daje ona jednak prawa polować bez zezwolenia uprawnionego do polowania.

Kartę powinni posiadacze w czasie wykonywania polowania zawsze mieć przy sobie i okazać ją na żądanie organom bezpieczeństwa.

§. 41.

Za roczną kartę myśliwską opłacić trzeba taksę 5 zł, za trzyletnią taksę 15 zł. Opłaty te wpływają do funduszu krajowego.

Od opłaty taksy za kartę myśliwską wolni są uczniowie szkół lasowych i praktykanci leśnictwa na czas swoich studyów, względnie nauki.

Certyfikaty wystawiane według §. 39. alinea 2. nie podlegają opłacie taksy, lecz polityczna władza powiatowa odmówić ma wydania takich *certyfikatów*, jeżeli powziąć można *podejrzenie*, że zamierzone jest uchylenie się od obowiązku opłaty taksy.

§. 42.

Wystawienia karty myśliwskiej odmówić należy:

a) małoletnim, o ile o karty dla nich nie proszą ojcowie, albo opiekunowie, dla uczniów szkoły lasowej Dyrekcya, dla praktykantów i pomocników leśnictwa pryncypał, względnie przełożony;

b) wyrobnikom żyjącym z zarobku dziennego, tudzież ubogim wspieranym przez zakłady dobroczynne albo z funduszów gminnych;

c) umysłowo chorym i opilcom;

d) osobom, które nie mogą wykazać się kartą na broń, o ile ją według odnośnych przepisów mieć powinny;

e) na czas pięciu lat po odbyciu kary temu, kto uznany był winnym zbrodni przeciw bezpieczeństwu osoby lub mienia;

f) na czas trzech lat po odbyciu kary temu, kto według §. 335 ust. karn. uznany był winnym przestępstwa przeciw bezpieczeństwu życia z powodu nieostrożnego obchodzenia się z bronią palną, albo też przekroczenia kradzieży, względnie udziału w tejże;

g) na czas dwuletni temu, kto powtórnie ukarany został za przekroczenie przepisów o ochronie zwierzyny albo o kartach myśliwskich.

§. 42.

Kartę myśliwską odebrać należy bez zwrócenia złożonej za nią taksy, jeżeli po wystawieniu zajdzie, lub wiadomą się stanie co do osoby właściciela jedna z wymienionych powyżej (§. 41.) okoliczności wykluczających.

C. Przepisy o ochronie.

§. 43.

Bez zmiany.

§. 44.

Jeżeli w jakim okręgu polowania okaże się potrzebnem zmniejszenia ilości pewnego rodzaju zwierzyny w interesie gospodarstwa rolnego lub leśnego, które przez tę zwierzynę szkodę ponosi, to polityczna władza powiatowa powinna zarządzić wystrzelanie pewnej ilościu sztuk zwierzyny w odnośnym okręgu polowania nawet w porze ochronnej.

f) na czas trzech lat po odbyciu kary temu, kto według §. 335 ust. karn. uznany był winnym przestępstwa przeciw bezpieczeństwu życia z powodu nieostrożnego obchodzenia się z bronią palną, albo też przekroczenia kradzieży, względnie udziału w tejże;

g) na czas dwuletni temu, kto powtórnie ukarany został za przekroczenie przepisów o ochronie zwierzyny albo o kartach myśliwskich *lub za przekroczenie z §. 51 tej ustawy.*

Wydania certyfikatów strażnikom łowieckim odmówić należy w wypadkach wyżej pod c) e) i f) wymienionych.

§. 43.

Kartę myśliwską odebrać należy bez zwrócenia złożonej za nią taksy, jeżeli po wystawieniu zajdzie, lub wiadomą się stanie co do osoby właściciela jedna z wymienionych powyżej (§. 42.) okoliczności wykluczających. *To samo stosuje się do certyfikatów.*

C. Przepisy o ochronie.

§. 44.

Namiestnictwo oznaczy w drodze rozporządzenia pory ochronne dla tych zwierząt łownych, dla których koniecznem jest ustanowienie czasu ochrony w celu utrzymania zwierzostanu odpowiadającego stosunkom łowieckim kraju.

W porze ochronnej nie wolno na podległy ochronie rodzaj zwierzyny polować, ani też jej chwytać lub zabijać.

§. 45.

Jeżeli w jakim okręgu polowania okaże się *pożądanem* zmniejszenie ilości pewnego rodzaju zwierzyny w interesie gospodarstwa rolnego lub leśnego, które przez tę zwierzynę szkodę ponosi, *może* polityczna władza powiatowa *w porozumieniu z Wydziałem Rady powiatowej* zarządzić wystrzelanie pewnej ilości sztuk zwierzyny w odnośnym okręgu polowania nawet w porze ochronnej.

§. 45.

Polityczna władza powiatowa zezwolić może na późniejsze rozpoczęcie albo wcześniejsze zamknięcie pory ochronnej pewnych rodzajów zwierzyny dla poszczególnych albo dla wszystkich okręgów polowania w powiecie, jeżeli to jest usprawiedliwione względami na miejscowe lub klimatyczne stosunki. Wyjątki takie można jednak w każdym razie przyznać tylko na rok bieżący.

§. 46.

Polityczna władza powiatowa zezwolić może polowanie na pewne rodzaje zwierzyny w poszczególnych albo we wszystkich okręgach polowania w powiecie zupełnie zastanowić co najwyżej na dwa lata w tym samym okresie dzierżawy, jeżeli to wskutek szczególnych okoliczności jest odpowiedniem.

Z powodu takiego zastanowienia nie może sobie dzierżawca polowania rościć pretensyi do opustu z czynszu dzierżawnego.

§. 47.

Postanowienia §§. 43 do 46 nie mają zastosowania do zwierzyńców [ze względu na hodowaną w nich i przez zamknięcie przeciw wymianie zabezpieczoną zwierzynę (§. 5. lit. c.)].

§. 48.

Po upływie dni ośmiu od rozpoczęcia się czasu ochronnego i podczas dalszego trwania tego czasu, nie wolno objętej ochroną zwierzyny, ani w stanie żywym, ani zabitej, ani w całości ani w kawałkach, na składach, targowicach, w restauracyach, ani też w inny sposób podawać na sprzedaż.

§. 46.

Polityczna władza powiatowa *w porozumieniu z Wydziałem Rady powiatowej* zezwolić może na późniejsze rozpoczęcie albo wcześniejsze zamknięcie pory ochronnej pewnych rodzajów zwierzyny dla poszczególnych albo dla wszystkich okręgów polowania w powiecie, jeżeli to jest usprawiedliwione względami na miejscowe lub klimatyczne stosunki. Wyjątki takie można jednak w każdym razie przyznać tylko na rok bieżący.

§. 47.

Polityczna władza powiatowa *w porozumieniu z Wydziałem Rady powiatowej* może polowanie na pewne rodzaje zwierzyny *w niektórych* albo we wszystkich okręgach polowania w powiecie *zamknąć* co najwyżej na dwa lata w tym samym okresie dzierżawy, jeżeli to wskutek szczególnych okoliczności jest odpowiedniem.

Z powodu takiego *zakazu* nie może sobie dzierżawca polowania rościć pretensyi do opustu z czynszu dzierżawnego.

§. 48.

Postanowienia §§. 44 do 47 nie mają zastosowania do zwierzyńców.

§. 49.

Sprzedaż łownej zwierzyny odbywać się może tylko za okazaniem świadectwa jej pochodzenia. Świadectwa takie, z podaniem gatunku i ilości zwierzyny, wydawać będą uprawnieni do polowania lub ich pełnomocnicy ze swojego okręgu polowania.

§. 50.

Po upływie dni *czternastu* od rozpoczęcia się czasu ochronnego i podczas dalszego trwania tego czasu, nie wolno objętej ochroną zwierzyny, ani w stanie żywym, ani zabitej, ani w całości ani w kawałkach, na składach, targowicach, w restauracyach, ani też w inny sposób *sprzedawać*.

Zakaz ten odnosi się również do zwierzyny pochodzącej z oznaczonych w §. 5. samodzielnych okręgów polowania, ze składów dziczyzny, albo z po za granic kraju.

§. 49.

Bez zmiany.

D. Inne przepisy policyi łowieckiej.

§. 50.

Zakazuje się każdemu przechodzić ze strzelbą przez jakikolwiek okręg polowania bez pozwolenia uprawnionego do polowania, wyjąwszy gdyby go do tego uprawniało, względnie obowiązywało, jego stanowisko urzędowe.

Jeżeli kto wbrew temu zakazowi przez strażnika publicznego po za publicznymi gościńcami, drogami, albo po za takiemi drogami, których używa się powszechnie jako połączenia między miejscowościami i zagrodami przydybany zostanie, to można żądać od niego natychmiast wydania strzelby i jest on obowiązany oddać ją bez wahania.

Odebraną strzelbę należy bezzwocznie oddać politycznej władzy powiatowej.

§. 51.

Od chwili, gdy plony dojrzewać poczynają, aż do ukończenia żniwa, nie wolno na odnośnych polach i winnicach ani polować, ani ścigać, ani też psami tropić zwierzyny — chyba że właściciel plonów na to pozwoli.

Wyjęte z pod tego zakazu są pola obsiane koniczyną albo moharem, dalej zasadzo-

Sprowadzający zwierzynę lub ptactwo dzikie ze zwierzyńców, albo z po za granicy kraju, muszą się wykazać każdorazowem pozwoleniem politycznej władzy powiatowej i pochodzenie tejże zwierzyny należycie udowodnić.

§. 51.

Jeżeli zwierzyna została zabita w wykonaniu postanowień §§. 45. i 46. po za ogólnym czasem polowania (§. 44.), albo przy, zarządzonej według §. 88. sprzedaży nabytą została, to winna w pierwszym wypadku polityczna władza powiatowa, w drugim zwierzchność gminna (przełożony obszaru dworskiego), zezwolić na owe wyjątki z pod zakazu §. 50., jakie są potrzebne do spieniężenia dziczyzny, z zachowaniem odpowiednich środków ostrożności przeciw możliwym nadużyciom i wydać na to potrzebne poświadczenia.

D. Inne przepisy policyi łowieckiej.

§. 52.

Zakazuje się każdemu przechodzić ze strzelbą przez jakikolwiek okręg polowania bez pozwolenia uprawnionego do polowania, wyjąwszy gdyby go do tego uprawniało, względnie obowiązywało jego stanowisko urzędowe.

Kto wbrew temu zakazowi *przydybany zostanie* przez strażnika publicznego po za publicznymi gościńcami, drogami, albo po za takiemi drogami, których używa się powszechnie jako połączenia między miejscowościami i zagrodami, *winien jest na żądanie tegoż wydać mu strzelbę.*

Odebraną strzelbę należy bezzwłocznie oddać politycznej władzy powiatowej.

§. 53.

Od chwili, gdy plony dojrzewać poczynają, aż do ukończenia żniwa, nie wolno na odnośnych polach i winnicach ani polować, ani ścigać, ani też psami tropić zwierzyny — chyba że właściciel plonów na to pozwoli.

Wyjęte z pod tego zakazą są pola obsiane koniczyną albo moharem, dalej zasadzone

ne ziemniakami albo rzędowym siewem kukurudzy, buraków, kapusty, lub innymi w dalekich odstępach uprawianymi ziemiopłodami.

§. 52.

W nabliższem otoczeniu miejscowości pojedynczych domów i stodół można wprawdzie tropić i ścigać zwierzynę, nie wolno jej jednak ubijać bronią palną

§. 53.

Bez zmiany.

§. 54.

Bez zmiany.

§. 55

Na wolności przydybane niedźwiedzie, wilki, rysie, żbiki [i dziki], może każdy łowić ubijać i przez to je nabywać.

Zwierzęta następujące, jako to: lisy, kuny leśne i domowe, tchórze, łasice, wiewiórki, chomiki, wydry, wszelkie gatunki orłów, sokół białozor, sokół wędrowny, raróg, kobuz, drze-

ziemniakami albo rzędowym siewem buraków, lub innymi w dalekich odstępach uprawianymi ziemiopłodami *z wyjątkiem kukurudzy i kapusty.*

§. 54.

W najbliższem otoczeniu *zabudowań* można wprawdzie tropić i ścigać zwierzynę, nie wolno jej jednak zabijać bronią palną, *zaś wstęp na dziedzińce, jakoteż do ogrodów ozdobnych i warzywnych, ogrodzonych lub innym sposobem okolonych, a znajdujących się w pobliżu domów i zabudowań gospodarskich, może być przez właściciela wzbronionym.*

§. 55.

Zakazanem jest polować na zwierzynę łowną z nagonką przez cały dzień w niedzielę, w inny zaś sposób polować wolno w niedzielę dopiero po ukończeniu przedpołudniowego nabożeństwa w miejscowych kościołach.

§. 56.

Do chwytania zwierząt łownych nie wolno zastawiać żelazek, łapek i innych przyrządów samochwytnych.

Zwierzyna postrzelona lub w inny sposób zraniona, która przyjdzie na obcy okręg polowania, nie może być tamże ściganą, ewentualnie jej dalsze ściganie, zabicie i wzięcie w posiadanie, zatrzeżone jest raczej uprawnionemu do polowania w tym okręgu polowania, na którym zwierzyna się znajduje.

§. 57.

Dziki i zwierzęta groźne dla osobistego bezpieczeństwa trzymać wolno tylko w zwierzyńcach zabezpieczonych zupełnie przeciw wyłamaniu się tych zwierząt.

§. 58.

Na wolności przydybane niedźwiedzie, wilki, rysie i żbiki, może każdy łowić, zabijać i przez to je nabywać.

Zwierzęta następujące, jako to: *dziki,* lisy, kuny leśne i domowe, tchórze, łasice, wiewiórki, chomiki, wydry, wszelkie gatunki orłów, sokół białozor, sokół wędrowny, raróg,

mlik, kania wielka, kania czarna, jastrząb, krogulec, błotniak (rybołówka, trzcinnik), czapla siwa, mewa sina, puchacz, dzierżba, sroka, kruk mogą być wewnątrz okręgu polowania przez uprawnionego do polowania, dalej na własnym gruncie przez właściciela gruntu, a za jego pozwoleniem także przez trzecie osoby, wreszcie na miejscach stanowiących dobro publiczne, przez każdego chwytane, albo zabijane i zabierane.

O ile uprawnionemu do rybołowstwa służą dalej idące prawa, osądzić należy według przepisów o rybołowstwie na wodach śródziemnych.

§. 56.

Bez zmiany.

kobuz, drzemlik, kania wielka, kania czarna, jastrząb, krogulec, błotniak (rybołówka, trzcinnik), czapla siwa, mewa sina, puchacz, dzierżba, sroka, kruk mogą być wewnątrz okręgu polowania przez uprawnionego do polowania, dalej na własnym gruncie przez właściciela gruntu, a za jego pozwoleniem także przez trzecie osoby, wreszcie na miejscach stanowiących dobro publiczne, przez każdego chwytane, albo zabijane i zabierane.

Nadto z pomiędzy zwierzyny łownej może właściciel gruntu zabijać zapadłe na gruncie w stadach dzikie gęsi i kaczki.

O ile uprawnionemu do rybołowstwa służą dalej idące prawa, osądzić należy według przepisów o rybołowstwie na wodach śródziemnych.

§. 59.

Do chwytania zwierząt oznaczonych w §. 55. może używać uprawniony do polowania także żelazek, łapek i innych przyrządów samochwytnych, nie może to jednak odbywać się w miejscach, w których łatwoby stąd powstać mogło niebezpieczeństwo dla ludzi albo dla zwierząt pożytecznych i muszą być przy tem w każdym razie ustawione znaki, które każdy może bez trudności spostrzedz i rozpoznać. Zakładanie samostrzałów jest bezwarunkowo wzbronione. Jeżeli ściganie wyżej oznaczonych zwierząt odbywać się ma przez inne osoby z bronią palną lub w inny sposób łowiecki, to potrzebne jest na to poprzednie pozwolenie uprawnionego do polowania, wyjąwszy wypadek niezbędnie koniecznej obrony lub bezpieczeństwa osoby lub mienia albo też, gdy polityczna władza powiatowa zarządzi obławę.

W okolicach, gdzie przebywają dziki, może polityczna władza powiatowa osobom, ze strony których nadużycia obawiać się nie potrzeba, nawet bez zgody uprawnionego do polowania lecz za równoczesnem zawiadomieniem go i za wydaniem certyfikatu, który ma służyć do legitymacyi i na żądanie być okazany organom nadzorującym, pozwolić na zabijanie dzików z broni palnej w obrębie oznaczonego terytoryum i przez czas oznaczony.

§. 57.

Bez zmiany.

§. 58.

Przydybane psy polujące same zdala od domów i trzód, tudzież koty włóczące się po polach lub w lesie, mogą być przez uprawnionego do polowania lub jego strzelców zabijane.

III. O szkodach wyrządzonych przez polowanie i przez zwierzynę.

A. O obowiązku odszkodowania.

§. 59.

Uprawniony do wykonywania polowania ma obowiązek:

a) szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu polowania przez niego samego, jego personal łowiecki, gości myśliwych albo przez psy tych osób (szkodę wyrządzoną przez polowanie);

b) szkodę wyrządzoną w obrębie jego okręgu polowania przez zwierzęta łowne na gruncie i niezebranych jeszcze plonach (szkodę wyrządzoną przez zwierzynę) [wynagrodzić według przepisów niniejszej ustawy.]

Jeżeli prawo do wykonywania polowania służy więcej osobom, odpowiadają one za szkody wyrządzone przez polowanie i przez zwierzynę do niepodzielnej ręki.

§. 60.

[Szkody wyrządzone przez łowną zwierzynę przechodnią lub przemienną wynagrodzić ma również uprawniony do polowania owego okręgu, gdzie szkoda została wyrządzona.]

§. 60.

Namiestnictwo może w drodze rozporządzenia inne jeszcze rodzaje zwierząt poddać pod postanowienia §. 58.

Również może Namiestnictwo poszczególne rodzaje zwierząt wyłączyć z pod przepisów §. 58.

§. 61.

Tropiące, lub samopas włóczące się psy zdala od domów i trzód, tudzież koty włóczące się po polach lub w lesie, mogą być przez uprawnionego do polowania lub jego strzelców zabijane.

III. O szkodach wyrządzonych przez polowanie i przez zwierzynę.

A. O obowiązku odszkodowania.

§. 62.

Uprawniony do wykonywania polowania ma obowiązek *wynagrodzić według przepisów niniejszej ustawy:*

a) szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu polowania przez niego samego, jego personal łowiecki, gości myśliwych albo przez psy tych osób (szkodę wyrządzoną przez polowanie);

b) szkodę wyrządzoną w obrębie jego okręgu polowania przez zwierzęta łowne *z wyjątkiem przez stada zapadłych dzikich gęsi i kaczek* na gruncie i niezebranych jeszcze plonach (szkodę wyrządzoną przez zwierzynę).

Jeżeli prawo do wykonywania polowania służy więcej osobom, odpowiadają one *solidarnie* za szkody wyrządzone przez polowanie i przez zwierzynę.

§. 61.

Bez zmiany.

§. 62.

Bez zmiany.

§. 63.

Każdy posiadacz gruntu ma prawo zabezpieczyć swoje grunta przeciw wdzieraniu się zwierzyny; poczynione jednak w tym celu urządzenia nie mogą być przysposobione do łapania zwierzyny. Przytem mają być w okolicach nad wodami poczynione odpowiednie urządzenia, iżby w razie wezbrania wód zwierzęta ratować się mogły.

Każdemu wolno jest [dalej] odstraszać, [względnie] odpędzać zwierzynę od swoich gruntów przez wyznaczonych ku temu ludzi, przez urządzenie straszydeł, ogni nocnych itp. Gdyby zaś przy takiej sposobności jakie zwierzę zraniło się albo zginęło, to uprawniony do polowania nie może za nie domagać się odszkodowania.

§. 64.

Bez zmiany.

§. 63.

Szkody wyrządzone na gruncie lub niezebranych jeszcze plonach przez zwierzęta, które nie są przedmiotem polowania a wymknęły się ze zwierzyńców, winny być także wynagrodzone przez uprawnionego do polowania owego okręgu, gdzie szkoda została wyrządzona.

§. 64.

Obowiązanemu do wynagrodzenia szkód wyrządzonych przez polowanie (§. 62 lit. *a*) służy regres do bezpośredniego winowajcy na zwykłej drodze prawa.

Zwrotu zapłaconego według §. 63 odszkodowania wolno uprawnionemu do polowania dochodzić na zwykłej drodze prawa przeciw właścicielowi zwierzyńca, musi jednak dowieść, że zapłacona szkoda przez zwierzęta tego ostatniego wyrządzoną została.

§. 65.

Każdy posiadacz gruntu ma prawo zabezpieczyć swoje grunta przeciw wdzieraniu się zwierzyny; poczynione jednak w tym celu urządzenia nie mogą być przysposobione do łapania zwierzyny. Przytem mają być w okolicach nad wodami poczynione odpowiednie urządzenia, iżby w razie wezbrania wód zwierzęta ratować się mogły.

Każdemu wolno jest odstraszać, *i* odpędzać zwierzynę od swoich gruntów przez wyznaczonych ku temu ludzi, przez urządzenie staszydeł, ogni nocnych itp. Gdyby zaś przy takiej sposobności jakie zwierzę zraniło się albo zginęło, to uprawniony do polowania nie może za nie domagać się odszkodowania.

§. 66.

Także uprawniony do polowania może cudze grunta, położone w obrębie swego okręgu polowania chronić przeciw szkodom od zwierząt za pomocą ogrodzeń lub innych środków ostrożności, o ile przezto właściciel gruntu nie zostanie ograniczony w użytkowaniu gruntu.

§. 65.

Szkody wyrządzone przez zwierzynę w sadach, ogrodach warzywnych i ozdobnych, w szkółkach drzew, wreszcie na stojących pojedynczo młodych drzewkach, mają być tylko wtedy wynagrodzone, jeżeli się okaże, że szkoda nastąpiła, mimo że dla ochrony uszkodzonych przedmiotów właściciel poczynił takie urządzenia, które wśród zwykłych okoliczności szkodę rzeczoną powstrzymać są w stanie.

§. 66.

Bez zmiany.

§. 67.

Jeżeli szkody przez polowanie lub zwierzynę w zbożu i innych ziemiopłodach, których zupełną wartość dopiero w czasie żniwa można ocenić, [przed tym czasem] wyrządzone zostały, to ma być szkoda wynagrodzona w takiej mierze, w jakiej przedstawia się w czasie zniwa.

§. 68.

Przy ocenianiu szkody [przez polowanie lub zwierzynę wyrządzonej] według tej miary, w jakiej się ona przedstawia, przyjąć należy w rachunek reczywistą stratę, której poszkodowany doznał w plonach swego gruntu, po potrąceniu tych wydatków, jakieby ponieść jeszcze musiał aż do zebrania plonów.

Uprawniony do polowania odpowiada za wyrządzoną przez zwierzynę pomimo takich urządzeń szkodę, jeżeli nie wykaże, że cel tych urządzeń z winy poszkodowanego udaremniony został.

§. 67.

Szkody wyrządzone przez zwierzynę w sadach, ogrodach warzywnych i ozdobnych, w szkółkach drzew, wreszcie na stojących pojedyńczo młodych drzewkach, mają być tylko wtedy wynagrodzone, jeżeli się okaże, że szkoda nastąpiła, mimo że dla ochrony uszkodzonych przedmiotów właściciel poczynił takie urządzenia, które wśród zwykłych okoliczności *szkodzie rzeczonej zapobiedz* są w stanie.

§. 68.

Szkody wyrządzone przez zwierzynę w plonach dojrzałych, albo też już zebranych lecz jeszcze nie zwiezionych, nie mają być wynagradzane wtedy, jeżeli się okaże, że w czasie wyrządzenia szkody zwózka plonów przy porządnej gospodarce mogła i powinna już była być dokonaną, lub też — o ile chodzi o plony, które można zachować na wolnem polu — że zaniedbano takich urządzeń, jakiemi porządny gospodarz tego rodzaju plony przeciw szkodzie od zwierzyny zwykł chronić.

§. 69.

Jeżeli szkody przez polowanie lub zwierzynę *wyrządzone zostały* w zbożu i innych ziemiopłodach, których zupełną wartość dopiero w czasie żniwa można ocenić, to ma być szkoda wynagrodzona w takiej mierze, w jakiej przedstawia się w czasie żniwa.

§. 70.

Przy ocenianiu szkody według tej miary, w jakiej się ona przedstawia, przyjąć należy w rachunek rzeczywistą stratę, której poszkodowany doznał w plonach swego gruntu, po potrąceniu tych wydatków, jakieby ponieść jeszcze musiał aż do zebrania plonów.

O ileby szkoda według zasad prawidłowej gospodarki przez ponowną uprawę w tym samym roku wyrównaną być mogła, należy i to także uwzględnić przy oszacowaniu.

B. Postępowanie.

§. 69.

O pretensyi do wynagrodzenia szkód przez polowanie lub zwierzynę wyrządzonych rozstrzyga władza polityczna.

W pierwszej instancyi właściwą jest polityczna władza tego powiatu, w którym uszkodzenie miało miejsce.

§. 70.

Poszkodowany zgłosić winien dokładnie cyfrowo oznaczoną pretesyę o wynagrodzenie szkody u politycznej władzy powiatowej w czasie, w którym szkoda może jeszcze być dostrzeżona i oceniona, gdyż inaczej gaśnie prawo do odszkodowania.

W wypadkach określonych w §. 67. nie jest wymagane liczebne oznaczenie wysokości żądanego odszkodowania, lecz może to nastąpić dopiero w dodatkowem podaniu według §. 74. wnieść się mającem.

§. 71.

Polityczna władza powiatowa przeprowadzić ma wcześnie potrzebne dochodzenia na miejscu z przybraniem stron, których nieobecność jednak nie wstrzymuje przedsięwzięcia czynności urzędowej, jakoteż wyznaczonego przez władzę znawcy. W ważniejszych i trudniejszych wypadkach może polityczna władza powiatowa podejmując te dochodzenia przybrać dwóch znawców.

Jako znawców użyć można tylko bezstronnych i nieposzlakowanych fachowców, od których odebrać należy przysięgę albo raz na zawsze, albo w każdym poszczególnym wypadku na sumienne wypełnienie obowiązków.

O ileby szkoda według zasad prawidłowej gospodarki przez ponowną uprawę w tym samym roku wyrównaną być mogła, należy i to także uwzględnić przy oszacowaniu.

B. Postępowanie.

§. 71.

Powiatowe władze polityczne rozstrzygają w pierwszej instancyi wszelkie skargi o wynagrodzenie szkód, wyrządzonych przez polowanie lub zwierzynę.

§. 72.

Poszkodowany winien najpóźniej w ciągu dni trzech po wyrządzonej szkodzie bezpośrednio lub przez władzę miejscową, zawiadomić obowiązanego do wynagrodzenia, z wezwaniem do ugodowego załatwienia sprawy, a gdyby układ dobrowolny nie przyszedł do skutku, wezwać najpóźniej w czternaście dni po wyrządzonej szkodzie rzeczoznawcę na ten okręg łowiecki ustanowionego, do zbadania szkody.

§. 73.

Polityczna władza powiatowa mianuje po zasięgnięciu opinii Wydziału Rady powiatowej dla każdego lub kilku okręgów łowieckich jednego rzeczoznawcę i tegoż zastępcę.

Rzeczoznawca jakoteż zastępca mają być zaprzysiężeni.

§. 74.

Obowiązkiem rzeczoznawcy lub zastępcy jest, skoro skarga o odszkodowanie do niego wniesioną

§. 72.

Przy komisyjnem dochodzeniu ma prowadzący czynność urzędową usiłować przedewszystkiem ugodę między stronami, którą należy objąć także koszta postępowania. Jeżeli to usiłowanie skutku nie odniesie, powinien naprzód oświadczyć się znawca:

1. czy uszkodzenie nastąpiło rzeczywiście przez zwierzynę, względnie przy wykonywaniu polowania; następnie zaś

2. o ile podania stron względem okoliczności, wpływających według §§. 64. do 66. na pretensyę o odszkodowanie, ze stanowiska fachowego są uzasadnione.

§. 73.

W tych wypadkach, w których wysokość szkody może być zaraz w sposób stanowczy i pewny stwierdzoną, oświadczy się znawca bezzwłocznie także co do wysokości szkody wyrządzonej przez polowanie lub zwierzynę, poczem władza polityczna orzec ma o odszkodowaniu.

§. 74.

W owych zaś wypadkach, gdzie zdaniem znawcy dla słusznego oszacowania szkody wyczekiwać trzeba czasu żniw, zawiadomi polityczna władza powiatowa poszkodowanego, że ma wcześnie podać powtórnie o podjęcie drugich oględzin urzędowych i to jeszcze przed rozpoczęciem żniwa, inaczej bowiem gaśnie pretensya o odszkodowanie. Na takie podanie ma polityczna władza powiatowa przedsięwziąć ponowne oględziny z przybraniem stron i — o ile to możliwe — pierwotnie użytego, zaś w razie niemożności, innego według postanowień §. 71. powołać się mającego znazostała, *wezwać obie strony interesowane z oznaczeniem terminu do stawienia się na miejscu szkody.*

Poszkodowany i uprawniony do polowania mogą wysłać swoich zastępców; gdyby która ze stron nie jawiła się lub nie była zastąpioną na oznaczonym przez rzeczoznawcę terminie, nie tamuje to przeprowadzenia dochodzenia.

§. 75.

Rzeczoznawca ma na miejscu szkody przedewszystkiem starać się o doprowadzenie stron do ugody, a gdyby do ugody przyjść nie mogło, ma zbadać i orzec:

a) czy szkoda wyrządzoną została przez zwierzynę, czy też przy wykonywaniu prawa polowania;

b) wysokość szkody;

c) czy w wypadkach §§. 67. i 68. celem ochrony od szkody przez zwierzynę, zrobiono takie zarządzenia, które przy zwyczajnych okolicznościach od szkody przedmioty uszkodzone uchronić mogły.

Jeżeli oszacowanie szkody z powodu niedojrzałych ziemiopłodów nie da się zaraz uskutecznić, rzeczoznawca na wezwanie strony interesowanej dopełni oszacowania przed rozpoczęciem zbiorów.

wcy. Przy tem powinien kierujący czynnością urzędową przedewszystkiem usiłować ugodę między stronami, rozciągającą się także na dotychczasowe koszta postępowania.

Jeżeli usiłowanie ugody skutek nie odniesie, oświadczyć się ma znawca z uwzględnieniem przepisów §. 68., co do wysokości szkody wyrządzonej przez polowanie lub zwierzynę.

Następnie orzeknie polityczna władza powiatowa o odszkodowaniu.

§. 75.

Dochodzenia przekazane w myśl poprzednich postanowień politycznej władzy powiatowej co do szkód wyrządzonych przez polowanie lub zwierzynę, mogą być przez nią od wypadku do wypadku poruczone naczelnikowi gminy (przełożonemu dworskiemu).

§. 76.

Polityczna władza powiatowa winna równocześnie z rozstrzygnięciem o odszkodowaniu orzec także o przenoszeniu kosztów odnośnego dochodzenia. Na osobną prośbę odnośnej strony należy o tych kosztach nawet wówczas orzec, jeżeli odpadła potrzeba decydowania o odszkodowaniu. Jako koszta postępowania mogą tylko być zarachowane:

1) koszta z powodu interwencyi organu urzędowego i znawcy przy podjętych oględzinach, tudzież koszta doręczeń i należytości stemplowe (koszta urzędowe);

2) wydatki stron w gotówce urosłe z powodu uczestniczenia w oględzinach na miejscu, lub ewentualnie z powodu zarządzonego przez polityczną władzę osobistego przed nią jawienia się, o ile wydatki te są konieczne (koszta stron), z wyłączeniem jednak możliwych kosztów przybrania doradcy prawnego.

§. 77.

Względem ponoszenia kosztów w §. 76 określonych obowiązują następujące postanowienia:

§. 76.

Po ukończeniu dochodzenia, przedłoży rzeczoznawca wynik dochodzenia politycznej władzy powiatowej, która na podstawie tego rodzaju dochodzeń i oszacowania szkody przez znawców w razie potrzeby uzupełni dochodzenie i wyda o rzeczenie, tak co do wynagrodzenia szkody, jakoteż i co do kosztów postępowania.

§. 77.

Zasądzony na zapłacenie odszkodowania ponosi także koszta postępowania, — przeciwnie oddalony ze skargą obowiązany jest zwrócić oskarżonemu koszta przez niego poniesione.

1) koszta urzędowe, wyjąwszy wypadek pod 3) określony, ponosić ma oskarzony, który na wynagrodzenie szkody skazany zostaje.

Jeżeli zaś skarzący zupełnie został oddalony ze swoją pretensyą, ma on ponieść koszta urzędowe.

2) Do zwrotu kosztów stron nie ma prawa ani skarzący ani skarzony. Wyjątki od tej zasady zachodzą w wypadku ustępu 3, jakoteż w następujących razach:

a) jeżeli skarzącemu przyznano całe przezeń liczebnie oznaczone odszkodowanie (§. 70), to oskarzony obowiązany jest zwrócić koszta prywatne skarzącego;

b) jeżeli skarzący zupełnie został oddalony, ma on uiścić koszta prywatne oskarzonego;

3) jeżeli ofiarowana bezskutecznie przez oskarzonego w postępowaniu ugodowem (§§. 72. i 74.) kwota ugodowa nie była niższą od tej, którą skarzącemu przyznano, można na żądanie oskarzonego zobowiązać skarzącego do zwrotu odpowiedniej części kosztów urzędowych, jako też kosztów prywatnych oskarzonego.

Ewentualnie koszta prawnego doradcy ponosi we wszystkich wypadkach każda strona sama za siebie.

C. Ugodowe unormowanie wynagrodzenia szkód.

§. 78.

Bez zmiany.

IV. Ogólne postanowienia o władzach i o postępowaniu niekarnem.

§. 79.

Wykonywanie niniejszej ustawy służy w miarę oznaczonej w poszczególnych prze-

Jeżeli skarżącemu nie przyznano całego przez niego żądanego odszkodowania, to należy koszta stosunkowo pomiędzy obydwie strony podzielić.

W razie, gdyby poszkodowanemu przyznane zostało mniejsze wynagrodzenie szkody, niż to, które obowiązany przy proponowanej dobrowolnej ugodzie ofiarował, a które poszkodowany odrzucił, natenczas ponosi poszkodowany w całości koszta postępowania.

Nie mogą być zaliczane do kosztów zwrotu ewentualne koszta prawnego doradcy.

C. Ugodowe unormowanie wynagrodzenia szkód.

§. 78.

W drodze porozumienia z właścicielami gruntów, mogą być zawierane względem wynagrodzenia szkód wyrządzonych przez polowanie lub zwierzynę odmienne od postanowień niniejszej ustawy umowy, których jednak dochodzić wolno tylko na zwykłej drodze prawa.

IV. Ogólne postanowienia o władzach i o postępowaniu niekarnem.

§. 79.

Wykonywanie niniejszej ustawy służy w miarę oznaczonej w poszczególnych prze-

pisach kompetencyi politycznej władzy powiatowej albo Namiestnictwu. Władze te mają przytem, o ile chodzi o kwestye fachowe, postępować [także w innych a nie tylko w wypądkach §§. 71. i 74], po wysłuchaniu jednego, a według potrzeby i kilku znawców.

Namiestnictwo winno przed wydaniem rozporządzeń, według niniejszej ustawy tejże władzy zastrzeżonych, porozumieć się z Wydziałem krajowym a w wypadkach §§. 2. alinea 2, 43. i 54. zasięgnąć zatwierdzenia Ministerstwa rolnictwa.

[Polityczne władze korzystać mają w sprawach łowiectwa, o ile to wyda się dla przyspieszenia i zmniejszenia kosztów czynności urzędowej wskazanem a zresztą dopuszczalnem, z pomocy przydzielonych im organów policyi lasowej (krajowych inspektorów lasowych, techników i dozorców lasowych, na powiecie), na których cięży obowiązek przy sposobności objazdów i obchodów robić także spostrzeżenia o stosunkach łowieckich i przedstawiać wynikajace z tego sprawozdania i wnioski.]

§. 80.

W wypadku, jeżeli gmina, której poruczoną jest polityczna administracya, posiada samodzielne polowanie w obrębie własnego obszaru gminnego, załatwianie i rozstrzyganie w pierwszej instancyi wszelkich do tego samodzielnego polowania odnoszących się spraw, w którychby gmina występować miała jako stona, należy do Namiestnictwa.

§. 81.

Rozprawy ze stronami prowadzić należy z reguły ustnie, z dopuszczeniem doradców prawnych i fachowych.

[Także oprócz wypadków §. 16 i 75 może władza polityczna do poszczególnych czynności urzędowych delegować naczelników odnośnych obszarów (przełożonych obszarów dworskich).

Z całej rozprawy ma być spisany protokół, który zawierać powinien wynik doprowadzonego do skutku porozumienia, albo jeżeli porozumienie do skutku nie przyszło,

pisach kompetencyi politycznej władzy powiatowej albo Namiestnictwu. Władze te mają przytem, o ile chodzi o kwestye fachowe, postępować po wysłuchaniu jednego, a według potrzeby i kilkuznawców.

Namiestnictwo winno przed wydaniem rozporządzeń, *tą ustawą mu zastrzeżonych, oprócz wysłuchania znawców*, porozumieć się z Wydziałem krajowym a wypadkach §§. 2. alinea 2., 44. i 60. zasięgnąć zatwierdzenia Ministerstwa rolnictwa.

§ 80.

Jeżeli gmina, której poruczoną jest polityczna administracya, posiada samodzielne polowanie w obrębie własnego obszaru gminnego, *załatwia i rozstrzyga* w pierwszej instancyi *Namiestnictwo wszystkie* do tego samodzielnego polowania *odnoszące się sprawy*, w którychby gmina występować miała jako strona.

§. 81.

Rozprawy ze stronami prowadzić należy z reguły ustnie, z dopuszczeniem doradców prawnych i fachowych.

oświadczenia stron wraz z uzasadnieniem, niemniej wszelkie przeciwne uwagi.]

§. 82.

[Wyjąwszy wypadki wynagrodzenia szkód przez polowania i zwierzynę wyrządzonych, obowiązują zresztą co do ponoszenia kosztów postępowania, o czem władze polityczne równocześnie z decyzyą o przedmiocie głównym w zwykłym toku instancyi rozstrzygają następujące postanowienia:

1. koszta ponosi w pierwszym rzędzie strona, która żądała wdrożenia postępowania, albo własną winą je spowodowała;

2. polityczna władza ma orzec, czy i w jaki sposób ewentualnie koszta te w poszczególnym wypadku miałyby może być rozdzielone także na inne albo na wszystkie w rozprawie uczestniczące strony, a to w miarę interesu, jaki strony mają w uregulowaniu sprawy głównej i z uwzględnieniem okoliczności, czy niektóre, zresztą zbędne wypadki, nie zostały spowodowane zachowaniem się jednej lub drugiej strony].

§. 83.

Rekurs przeciw orzeczeniu politycznej władzy powiatowej idzie do Namiestnictwa, przeciw decyzyi Namiestnictwa — [wyjąwszy wypadek określony w §. 9.], do Ministerstwa rolnictwa.

Przeciw potwierdzonemu przez Namiestnictwo orzeczeniu o szkodach przez polowanie i przez zwierzynę wyrządzonych, dalszy rekurs nie ma miejsca.

Rekurs należy w 14 dniach po doręczeniu orzeczenia wnieść pisemnie lub ustnie u władzy politycznej, która rozstrzygała w pierwszej instancyi.

§. 84.

Bez zmiany.

§. 82.

Rekurs przeciw orzeczeniu politycznej władzy powiatowej idzie do Namiestnictwa, przeciw decyzyi Namiestnictwa, do Ministerstwa rolnictwa.

W wypadkach, w których porozumienie między polityczną władzą powiatową a Wydziałem Rady powiatowej nie przyszło do skutku, orzeka c. k. Namiestnictwo po zasięgnięciu zdania Wydziału krajowego.

Przeciw potwierdzonemu przez Namiestnictwo orzeczeniu o szkodach przez polowanie i przez zwierzynę wyrządzonych, dalszy rekurs nie ma miejsca.

Rekurs należy w 14 dniach po doręczeniu orzeczenia wnieść pisemnie lub ustnie u władzy politycznej, która rozstrzygała w pierwszej instancyi.

§. 83.

Rekurs wcześnie wniesiony ma z reguły skutek zawieszajacy, wyjąwszy wypadki §. 20.

V. Przekroczenia i kary.

§. 85.

Bez zmiany.

§. 86.

Bez zmiany.

§. 87.

W wypadkach przekroczeń §§. 43., 46. i 48., których dopuszczają się sam uprawniony do polowania, względnie handlarz i właściciele gospód, należy zarazem orzec przepadek zwierzyny złowionej albo ubitej wbrew przepisowi, względnie podanej na sprzedaż.

Przy przekroczeniach §§. 53. alinea 1. i §. 56. alinea 2. orzec należy przepadek zalinea 3. i 5., względnie §. 26. alinea 2, jakoteż wtedy, gdy względy na bezpieczeństwo publiczne, albo zagrażające niebezpieczeństwo szkody wymagają bezzwłocznego przeprowadzenia poleconych zarządzeń.

V. Przekroczenia i kary.

§. 84.

Naczelnicy gmin, przełożeni obszarów dworskich, c. k. żandarmerya, jakoteż zatwierdzona i zaprzysiężona straż łowiecka mają obowiązek czuwać nad zachowaniem przepisów niniejszej ustawy i o dostrzeżonych przekroczeniach donieść władzy powiatowej.

Taki sam obowiązek cięży w szczególności także na organach policyi targowej co do zakazu w §. 50 zawartego.

§. 85.

Przekroczenia tej ustawy, jakoteż rozporządzeń i szczegółowych zarządzeń na jej podstawie wydanych, mają być karane, o ile powszechna ustawa karna nie ma zastosowania, przez polityczną władzę powiatową grzywną od pięciu do pięćdziesięciu złotych, która to grzywna podwyższona być może w wypadku powtórnego przekroczenia, albo też, jeżeli przekroczenie pociągnęło za sobą znaczną szkodę, aż do stu złotych. W razie niewypłacalności uznanego winnym, należy grzywnę zamienić na karę aresztu, przyczem pięć złotych równoważy jeden dzień aresztu.

W razie cięższych przez dłuższy czas dokonywanych albo powtarzanych wykroczeń przeciw niniejszej ustawie, można zamiast grzywny orzec karę aresztu od 1 do 20 dni.

§. 86.

W wypadkach przekroczeń §§. 44., 47. i 50., których dopuszczają się sam uprawniony do polowania, względnie handlarz i właściciele gospód, należy zarazem orzec *utratę* zwierzyny złowionej albo zabitej wbrew przepisowi, względnie podanej na sprzedaż.

Przy przekroczeniach §§. 56. alinea 1. i §. 59. alinea 2. orzec należy *utratę* za-

kazanych przyrządów, bez różnicy, czy są one własnością przestępcy lub nie.

W wypadku §. 50. alinea 3. można obok ukarania przestępcy uznać także odebraną broń palną za przepadłą.

§. 88.

W razie zajęcia wyłożonych przyrządów zakazanych §§. 53 alinea 1. i 56. alinea 2. przyczem ściganie lub skazanie pewnej osoby z powodu ich przysposobienia nie mogłoby mieć miejsca, należy orzec samodzielnie przepadek takich przyrządów.

§. 89.

Bez zmiany.

§. 90.

Bez zmiany.

§. 91.

Z orzeczeniem karnem połączyć należy, o ile nie chodzi o wynagrodzenie szkód przez polowanie i przez zwierzynę wyrządzonych, także zobowiązanie do wynagrodzenia szkody, przekroczeniem spowodowanej, o ile potrzeba dalszych jeszcze wywodów nie czyni odesłania pretensyi o odszkodowanie przed sądy cywilne niezbędnem.

Jeżeli odszkodowanie zostanie prawomocnem orzeczeniem karnem przyznane lub odmówione, wolno temu, kto z takiego rozstrzygnienia nie jest zadowolony, udać się na zwykłą drogę prawa.

§. 92.

Dochodzenie i karanie przekroczeń niniejszej ustawy ustaje wskutek przedawnie-

kazanych przyrządów, bez różnicy, czy są one własnością przestępcy lub nie

W wypadku §. 52. alinea 3 można obok ukarania przestępcy uznać także odebraną broń palną za przepadłą.

§. 87.

W razie zajęcia przyrządów zakazanych §. 56 alinea 1. i 59. alinea 2, należy orzec samodzielnie utratę takich przyrządów, chociażby dochodzenie przeciw pewnej osobie lub skazanie za użycie tychże nie było możliwem.

§. 88.

Zwierzyna, odebrane strzelby i przyrządy zakazane, które zostały uznane za przepadłe, sprzedane być mają przez naczelnika gminy (przełożonego obszaru dworskiego) w drodze publicznego przetargu na rzecz funduszu ubogich tej miejscowości, gdzie nastąpiło zajęcie. Przed sprzedażą winny być przyrządy zakazane uczynione niezdatnymi do użytku w formie zakazej.

§. 89.

Grzywny wpływają do funduszu ubogich tej gminy, w której obrębie przekroczenie popełnione zostało.

§. 90.

Z orzeczeniem karnem połączyć należy, o ile nie chodzi o wynagrodzenie szkód przez polowanie i przez zwierzynę wyrządzonych, także zobowiązanie do wynagrodzenia szkody przekroczeniem spowodowanej, *jeżeli nie zachodzi potrzeba odesłania pretensyi o odszkodowanie dla braku dostatecznego wyjaśnienia przed sądy cywilne.*

Jeżeli odszkodowanie zostanie prawomocnym orzeczeniem karnem przyznane lub odmówione, wolno temu, kto z takiego rozstrzygnienia nie jest zadowolony, udać się na zwykłą drogę prawa, *co jednak nie wstrzymuje wykonania tego orzeczenia.*

§. 91.

Dochodzenie i karanie przekroczeń niniejszej ustawy ustaje wskutek przedawnienia

nia, jeżeli przestępca w ciągu sześciu miesięcy od chwili popełnienia czynu karygodnego nie został pociągnięty do śledztwa, co jednak bynajmniej nie narusza obowiązku uchylenia trwającego [może] wskutek przekroczenia stanu bezprawnego.

§. 93.

Bez zmiany.

jeżeli przestępca w ciągu sześciu miesięcy do chwili popełnienia czynu karygodnego nie został pociągnięty do śledztwa, co jednak bynajmniej nie narusza obowiązku uchylenia trwającego wskutek przekroczenia stanu bezprawnego.

§. 92.

Co do właściwości politycznych, władz dochodzenia i karania przekroczeń niniejszej ustawy, co do terminów odwołania i co do odnośnego postępowania, zastosowane być mają ogólnie obowiązujące przepisy o administracyjnem postępowaniu karnem.

O karach i w związku z niemi będących zwrotach szkód i kosztów rozstrzyga w najwyższej instancyi Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa.

Aleg. 258.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej z projektem ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich i obszarów dworskich.

Wysoki Sejmie!

Na podstawie przedłożenia Wydziału krajowego komisya wypracowała załączony projekt ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich i obszarów dworskich, są to obszerne ramy, w których każda odrębność znaleść może należyte uwzględnienie.

Wydziałom Rad powiatowych powierzono nadzór i inicyatywę w zaprowadzaniu okręgów pożarnych, Wydziałowi krajowemu służy zaś naczelny nadzór.

Stopniowe tworzenie okręgów umożebni zdaniem komisyi ścisłe wykonanie ustawy, okręgi powstaną najpierw tam, gdzie już są odpowiednie warunki, fungować powinny prawidłowo i być wzorem dla mających dopiero później powstać. W powiatach, dziś już za przykład cytowanych, organizacya szybciej pójdzie; lecz wymagać, by okręgi powstały od razu we wszystkich wsiach i na wszystkich obszarach dworskich w całym kraju, byłoby stawiać żądania, które nie byłyby spełnione; tego pragnęła uniknąć komisya.

Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego, komisya proponuje uchwalenie wezwania do Rządu zmierzającego do najskuteczniejszego rozpowszechniania wiadomości po wsiach o sposobach gaszenia pożarów.

Komisya ma zaszczyt prosić:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy ·/. i następującą rezolucyę:

„Wzywa się c. k. Rząd, aby przy c. k. seminaryach nauczycielskich męskich w kraju naszym, zechciał jak najrychlej urządzić wzorowe stacye pożarne i zaprowadzić wykłady sposobów gaszenia pożarów.

Lwów dnia 1. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
S. Koziebrodzki w. r.

Sprawozdawca:
Jan Trzecieski w. r.

Ustawa

z dnia . . . . . o policyi ogniowej, obowiązująca w gminach wiejskich i na obszarach dworskich Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie s uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

I. Postanowienia ogólne.

Wykonywanie policyi ogniowej.

§. 1.

Policya ogniowa należy do własnego zakresu działania gminy i obszaru dworskiego.

§. 2.

Wykonywanie policyi ogniowej w gminie należy do naczelnika gminy, zaś na obszarze dworskim do przełożonego tego obszaru.

§. 3.

Każda gmina wiejska łącznie z obszarem dworskim, stanowiącym z nią jedną gminę katastralną, tworzy okręg pożarny wiejski.

W uwzględnieniu braku środków materyalnych, przeszkód topograficznych lub innych ważnych okoliczności ma prawo Wydział Rady powiatowej łączyć gminy i obszary dworskie z innemi gminami lub obszarami dworskimi tego samego politycznego powiatu w jeden okręg pożarny, albo uznać niektóre gminy, obszary dworskie, fabryki lub większe przedsiębiorstwa jako samoistne okręgi pożarne.

§. 4.

Gminy wiejskie i obszary dworskie, graniczące bezpośrednio z gminami miast i miasteczek, mogą za zezwoleniem Wydziału Rady powiatowej i za zgodą Reprezentacyi tych miast i miasteczek przyłączać się do okręgu pożarnego miejskiego tego samego politycznego powiatu i korzystać z jego środków ratunkowych.

Gminy takie i obszary dworskie na czas trwania ugody, będą pod względem policyi ogniowej uważane jako przynależne do terytoryów miejskich i ulegać będą przepisom ustawy o policyi ogniowej dla miast i miasteczek z dnia 10. lutego 1891 r. (Nr. 18. Dz. u. kr.)

§. 5.

Wydział Rady powiatowej zaprowadzi stopniowo okręgi pożarne w powiecie, w miarę potrzeby i stosunków finansowych po wysłuchaniu zdania Zwierzchności gmin i przełożonych obszarów dworskich.

Zmiana granic i pomnażanie okręgów pożarnych zależeć będzie od dalszych uchwał Wydziału Rady powiatowej.

Przeciw odnośnym zarządzeniom Wydziału powiatowego służy rekurs do Wydziału krajowego w przeciągu 14 dni.

II. Zapobieganie pożarom.

Komisya pożarna, regulamin pożarny i regulamin dla straży pożarnej wiejskiej.

§. 6.

Dla każdego okręgu pożarnego utworzona będzie miejscowa komisya pożarna, która składa się z delegata Wydziału Rady powiatowej, przełożonych obszarów dworskich i naczelników gmin w skład okręgu pożarnego wchodzących.

§. 7.

Miejscowa komisya pożarna:

a) uchwala miejscowy regulamin pożarny i regulamin dla straży pożarnej wiejskiej;

b) wykonywa przynajmniej raz do roku rewizyę wszystkich budynków, znajdujących się na terytoryum okręgu pożarnego pod względem ich bezpieczeństwa od ognia i wskazuje środki do usunięcia wszystkiego, coby pożar spowodować mogło;

c) oszacowuje w przybliżony sposób spalne części budynków tak na obszarach dworskich, jakoteż i w gminie się znajdujące, jeżeli wartość spalnych części tych budynków nie jest wiadoma z polic asekuracyjnych;

d) oznacza miejscowość odpowiednią na siedzibę stacyi pożarnej;

e) oznacza ile i jakie narzędzia ogniowe tudzież rekwizyta ma stale utrzymywać stacya pożarna, oraz pojedynczy właściciele budynków, obszary dworskie, zakłady fabryczne i przemysłowe, znajdujące się w okręgu;

f) sporządza preliminarz kosztów urządzenia i utrzymywania stacyi pożarnej i dopełnia rozkładu tych kosztów w stosunku do wartości spalnych części budynków;

g) uchwala wnioski co do zaprowadzenia straży pożarnej wiejskiej i wskazuje sposób utrzymywania tejże;

g) oznacza ilość studzien i zbiorników wody potrzebnych w każdej miejscowości do należytego działania straży pożarnych;

i) wreszcie wskazuje odpowiednie osoby na naczelnika straży pożarnej wiejskiej i jego zastępcę a względnie na kierownika gaszenia pożaru.

Wszelkie uchwały swoje komisya pożarna miejscowa przedłoży do zatwierdzenia Wydziałowi Rady powiatowej.

Wykonanie uchwał przez komisyę pożarną powziętych a przez Wydział Rady powiatowej zatwierdzonych należy do naczelnika gminy, względnie do przełożonego obszaru dworskiego.

§. 8.

Kto się nie zastosuje do zarządzeń naczelnika gminy, względnie przełożonego obszaru dworskiego, wydanych w wykonaniu uchwał w §. 7. wspomnianych, ulegnie karze według §. 26. a nadto będą te zarządzenia na koszt opornego wykonane.

Czyszczenie kominów.

§. 9.

Naczelnik gminy a względnie przełożony obszaru dworskiego czuwają nad regularnem czyszczeniem kominów. W jaki sposób i jak często ma się odbywać to czyszczenie, określi regulamin pożarny.

Kominy winny być w zimie najmniej raz na miesiąc wycierane, przy większych paleniskach jak np. fabrykach i t. p. wycieranie winno być częstsze.

Straż nocna.

§. 10.

Straż nocna (policyjna) wykonywa także czynności straży pożarnej podług szczegółowych rozporządzeń w regulaminie pożarnym wskazanych.

**

Straż pożarna wiejska

§. 11.

W okręgu pożarnym w miarę potrzeby i możności ma być utworzoną straż pożarna wiejska, o czem rozstrzyga Wydział Rady powiatowej.

III. Gaszenie pożarów.

Obowiązek niesienia pomocy.

§ 12.

Każdy mieszkaniec okręgu pożarnego wiejskiego obowiązany jest pod karą na wezwanie władzy miejscowej nieść pomoc przy gaszeniu pożaru.

Właściciele lub użytkujący z wszelkiego rodzaju studzien lub zbiorników wody, jako to: sadzawek, stawów, młynówek, wodociągów i t. p. nie mogą zabronić czerpania wody podczas pożaru.

Właściciele koni są obowiązani pod karą na zarządzenie władzy miejscowej lub kierującego gaszeniem pożaru dostarczyć koni i zaprzęgów za wynagrodzeniem, które regulamin pożarny oznaczy.

Zaprzęgi pozamiejscowe, przypadkowo na miejscu pożaru znajdujące się, mogą być do tego celu użyte.

Wzajemna pomoc gminy i obszaru dworskiego i pomoc sąsiadom.

§. 13.

Gminy i obszary dworskie tej samej miejscowości, stanowiące samoistne okręgi pożarne, obowiązane są wzajemnie ze strażami swemi spieszyć bez wezwania i bez wynagrodzenia na ratunek w razie pożaru o tyle, o ile każdej z nich nie grozi niebezpieczeństwo pożaru.

Sąsiednie okręgi pożarne wiejskie również obowiązane są w razie dostrzeżenia pożaru lub na wezwanie władzy tej miejscowości, gdzie pożar wybuchł, nieść pomoc, o ile same na własnym obszarze nie są przez ogień zagrożone.

Straże pożarne z sąsiedztwa na pomoc przybyłe, przechodzą pod komendę naczelnika straży tej miejscowości, gdzie pożar wybuchł.

Środki alarmowe.

§. 14.

Gminy i obszary dworskie zaprowadzą na polecenie komisyi pożarnej miejscowej (§. 7.) we wszystkich miejscowościach urządzenia sygnałowe i alarmowe

§. 15.

W siedzibie stacyi pożarnej wiejskiej znajdować się będzie skład narzędzi ratunkowych.

W o d a

§. 16.

Każda gmina i obszar dworski obowiązane są starać się o to, aby posiadały zawsze dostateczny zapas wody do gaszenia pożaru.

Jeżeli naturalne zbiorniki na miejscu nie posiadają jej w dostatecznej ilości, gmina i obszar dworski na wniosek komisyi pożarnej mają się postarać o urządzenie nowych studzien w miejscowościach przez komisyę wskazanych.

Tam, gdzie studni urządzić nie można, należy zakładać cysterny lub sadzawki, które przynajmniej raz na rok mają być czyszczone.

Narzędzia ratunkowe.

§. 17.

Każda stacya pożarna wiejska stosownie do swego obszaru i liczby zabudowań okręgu pożarnego ma być zaopatrzona w dostateczną ilość sikawek, beczkowozów, drabin, osęk, wiaderek i t. p. przyborów ogniowych, których jakość oznaczy regulamin pożarny.

§. 18.

Koszta sprawienia narzędzi i rekwizytów ogniowych dla stacyi pożarnej ponoszą gminy i obszary dworskie, w skład okręgu pożarnego wchodzące, w stosunku wartości spalnych części budynków, które się w gminie i na obszarze dworskim znajdują

Koszta rekwizytów, w które każdy dom mieszkalny ma być zaopatrzony podług regulaminu ogniowego, ponoszą właściciele tych domów.

Posiadacze budynków, w których znajdują się większe ogniska, np. fabryki, gorzelnie, browary i t. p. obowiązani są utrzymywać własne sikawki wozowe lub ręczne podług polecenia Wydziału Rady powiatowej.

IV. Postępowauie podczas pożaru i po pożarze.

§. 19.

Naruszenie prywatnej własności w celu gaszenia pożaru np. wyłamywanie, zrywanie dachu, rozbiórka parkanów i t. p., może nastąpić tylko w razie ostatecznej potrzeby, gdy nie ma innego środka do stłumienia ognia lub zapobieżenia rozszerzaniu się płomieni, lecz w takim razie nawet, wyjąwszy wypadki najgwałtowniejsze, nastąpić to może jedynie z rozporządzenia naczelnika straży pożarnej, naczelnika władzy miejscowej, lub wyznaczonego kierownika ratunku.

§. 20.

Posiadacze domów są obowiązani jak najspieszniej przedsięwziąć środki przeciw szerzeniu się wybuchłego pożaru przez przygotowanie zapasu wody, dostarczenie drabin, zamknięcie strychów, okien i otworów, przygotowanie zapasu wilgotnych mioteł ogniowych. Mieszkańcy domu są obowiązani przy tych czynnościach wedle możności dopomagać.

§. 21.

Po pożarze naczelnik władzy tej miejscowości, gdzie pożar nastąpił, przedsięwziąć ma odpowiednie środki, aby ogień został zupełnie wygaszony i ażeby dalsze niebezpieczeństwo nie zagrażało.

Sikawki, beczkowozy i inne przybory dostawione do pomocy przy gaszeniu, będą właścicielom bezpłatnie przez mieszkańców gminy czy obszaru dworskiego dostarczone zaraz po zgaszeniu pożaru.

Dochodzenie przyczyn pożaru.

§. 22.

Po zupełnem ugaszeniu pożaru władza tej miejscowości, gdzie pożar nastąpił, przy pomocy naczelnika straży i potrzebnych świadków i znawców, wykona najściślejsze dochodzenie co do przyczyny pożaru, zbada czy nie zaszły takie okoliczności, które wymagałyby skarcenia lub przedsięwzięcia środków zapobiegawczych, ażeby się nie powtarzały na przyszłość i stwierdzi, czy przybory ratunkowe były w należytym porządku, oraz którzy z ratujących najbardziej się odznaczyli.

§. 23.

Jeżeli okaże się przeciw komu uzasadnione podejrzenie, że stał się winnym czynności zabronionej ustawą karną, naczelnik władzy prowadzącej dochodzenie o tem sąd zawiadomi; jeżeli

zaś idzie o przekroczenie przeciw policyi budowniczej lub ogniowej, naczelnik gminy i przełożony obszaru dworskiego działają w zakresie swojej władzy.

§. 24.

O wyniku dochodzenia co do przyczyn, rozmiaru pożaru, wielkości szkód i innych wykrytych szczegółów, prowadzący dochodzenie złoży szczegółowe sprawozdanie politycznej władzy powiatowej i Wydziałowi Rady powiatowej.

§. 25.

Świadectwa urzędowe dla zabezpieczonych nie mogą być wydawane, jeżeli dochodzenie wykaże, iż zabezpieczeni są winni zbrodni przestępstwa lub wykroczenia przewidzianego w ustawach lub rozporządzeniach obowiązujących.

V. Postanowienia karne.

§. 26.

Przekroczenia niniejszej ustawy, o ile nie podlegają ustawie karnej lub budowniczej, karane będą grzywną od 50 ct. do 25 zł., względnie aresztem od 12 godzin do 5-ciu dni.

Co do sposobu orzekania kar, toku instancyi, oraz wykonania wyroków karnych, obowiązują postanowienia ustawy gminnej i ustawy o obszarach dworskich.

§. 27.

Kary pieniężne wpływają do funduszu utrzymania rekwizytów ogniowych w miejscowym okręgu pożarnym wiejskim.

VI. Nadzór nad wykonywaniem policyi ogniowej.

Nadzór.

§. 28.

Nadzór nad wykonywaniem policyi ogniowej należy do Wydziału powiatowego.

Władza polityczna wykonywa służące administracyi państwa prawo nadzoru w myśl ustawy gminnej i ustawy o obszarach dworskich.

§. 29.

Gdyby gminy wiejskie i obszary dworskie dopuszczały się zaniedbania w wykonywaniu niniejszej nstawy o policyi ognio-

wej, Wydział powiatowy rozporządzi co należy w okręgu pożarnym wiejskim wykonać, a w razie dalszego oporu zawezwie polityczną władzę powiatową o wykonanie tych zarządzeń na koszt gminy lub obszaru dworskiego.

Gdyby w celu wykonania zarządzeń powyższych potrzebne były wydatki, Rada powiatowa ma prawo wstawić odpowiednią kwotę w budżet gminy, a co do obszaru dworskiego wezwać władzę polityczną powiatu do ściągnięcia takowej drogą egzekucyi, jeżeli w przeciągu dni 30 od daty wezwania potrzebnej kwoty nie spłaci.

Organa i władze wykonywujące policyę ogniową.

§. 30.

Naczelnik gminy w wykonywaniu postanowień niniejszej ustawy rozstrzyga w pierwszej instancyi, o ile ustawą gminną decyzya nie jest pozostawiona Radzie gminnej.

Co się tyczy działalności przełożonego obszaru dworskiego, ma tu zastosowanie §. 13. ustawy o obszarach dworskich.

§. 31.

Przeciw orzeczeniom naczelnika gminy służy rekurs do Rady gminnej, zaś przeciw orzeczeniom Rady, jakoteż orzeczeniom przełożonego obszaru dworskiego do Wydziału Rady powiatowej a następnie do Wydziału krajowego. Termin do wnoszenia rekursów jest 14-dniowy.

Wniesienie rekursu przeciw orzeczeniu Wydziału powiatowego nie wstrzymuje wykonania tegoż orzeczenia, jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo w razie zwłoki.

Nadzór Wydziału krajowego.

§. 32.

Wydział krajowy ma naczelny nadzór nad wykonywaniem policyi ogniowej.

VII. Postanowienie końcowe.

§. 33.

Celem szybkiego załatwiania spraw, dotyczących policyi ogniowej przez odpowiednie organa, winny wszystkie do tych spraw odnoszące się podania, rekursy i orzeczenia, opatrzone być napisem „sprawa ogniowa“.

§. 34.

Przepisy ustawy karnej, tudzież rozporządzenia administracyjne, mocą których pewne niezpieczeństwem pożaru zagrażające czynności są zakazane, albo też są nakazane pewne środki ostrożności w obchodzeniu się z materyałami łatwo zapalnymi, tudzież o sposobie ich przechowywania, nie mniej postanowienia ustaw i rozporządzeń o policyi budowniczej pozostają nienaruszone.

§. 35.

Ustawa niniejsza nie ma zastosowania do obszarów dworskich w gminach miejskich, o ile podlegają §. 40. ustawy o policyi ogniowej dla miast i miasteczek z dnia 10 lutego 1891 r. (Nr 18 D. u. k.)

§. 36.

Polecam wykonanie niniejszej ustawy Mojemu ministrowi spraw wewnętrznych.

Aleg. 259.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o czynnościach przygotowawczych Wydziału krajowego, mających na celu urządzenie kolonii rolniczych i poprawczych w naszym kraju.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 6. Września 1884, przyjął Wysoki Sejm w zasadzie potrzebę utworzenia w kraju domów pracy przymusowej, z systemem kolonii rolniczych poprawczych, nie wykluczając robót rzemieślniczych.

Po przeprowadzonych badaniach w kilku zakładach poprawczych w krajach Monarchii austryackiej i kolonii rolniczej poprawczej w Studzieńcu w Królestwie Polskiem, Wysoki Sejm na skutek wyczerpującego sprawozdania Wydziału krajowego, uchwałą z dnia 21. listopada 1890 r. wyraził między innemi stanowcze życzenie, aby najsamprzód wprowadzony został, w średniej części kraju zakład, względnie kolonia poprawcza, rolniczo-przemysłowa, dla nieletnich chłopców.

Tą samą uchwałą w dalszym toku Wysoki Sejm polecił utworzenie dwóch zakładów pracy przymusowej dla wieloletnich przestępców i skazańców męskich, a jednego dla kobiet.

Wydział krajowy w wykonaniu otrzymanych poleceń, zajął się w ciągu roku 1891 przeprowadzeniem potrzebnych kroków wstępnych, dążących do wprowadzenia w życie zakładów poprawczych, tak dla małoletnich, jak i dla pełnoletnich włóczęgów i przestępców, tak męskich jak i żeńskich, i tok tych czynności swoich przedstawił w sprawozdaniu z dnia 19. marca 1892, z którego podać należy do wiadomości Wysokiego Sejmu, następujące wyniki:

1) Co do zaleconej fundacyi w Nowym Sączu, a względnie co do użycia funduszów, dla tej fundacyi zebranych, nie może być mowy, o przeznaczeniu takowych na domy pracy przymusowej; gdyż według odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 21. grudnia 1890 l. 88.955, fundacya nowosądecka przeznaczoną jest tylko i wyłącznie, dla dobra mieszkańców byłego obwodu sądeckiego.

2) Po przeprowadzonych rokowaniach z zarządem Zakładu św. Teresy we Lwowie, i Sióstr Miłosierdzia w Krakowie, umieszczenie w tych Zakładach kobiet, a względnie małoletnich włóczęgów i pełnoletnich skazańców żeńskich, okazało się niemożliwe, z powodu braku ubikacyj i miejsca na rozszerzenie tych zakładów; na skutek czego Wydział krajowy, przychodzi do wniosku, żeby Wysoki Sejm, na razie nie przystępował do urządzenia Zakładów poprawczych dla kobiet.

3) Sprawozdanie wykazuje dalej, że c. k. Rząd, na wezwanie Wydziału krajowego, podał cztery majątki, pod jego zarządem zostające, które uważa za odpowiednie na Zakłady w mowie będące.

4) Ze sprawozdania Wydziału krajowego przekonywujemy się dalej, że oprócz tej oferty rządowej, wpłynęło od właścicieli prywatnych 41 ofert, z których Wydział krajowy wybrał majątkow cztery we wschodniej części kraju, trzy w zachodniej i trzy majątki w środkowej części kraju, których jakość, przestrzenie, ceny i stosunki zdrowotne bliżej oznacza.

Należałoby zatem, aby obecnie przystąpić do dalszej akcyi i upoważnić Wydział krajowy, aby zbadał dokładnie przedstawione sobie do sprzedaży majątki, i z pomiędzy takowych, mając przedewszystkiem na oku wytworzenie kolonii rolniczo-poprawczych dla nieletnich chłopców w średniej części kraju, za przybraniem znawców stałej komisyi krajowej dla spraw rolniczych, jak to Wydział krajowy już przy czynnościach przedwstępnych uczynił, ewentualnie także za przyzwaniem znawców lokalnych z odnośnego Wydziału Rady powiatowej, najstosowniejszy obszar gruntowy wybrał, z właścicielem onego, tak co do ceny, jak i co do warunków wypłaty, pod zastrzeżeniem zatwierdzenia kupna przez Wysoki Sejm się ułożył, a następnie konieczne do budowy lub rekonstrukcyi istniejących budynków, tudzież plany i kosztorysy, do urządzenia zakładu dążące, sporządzić polecił, i takowe Wysokiemu Sejmowi ze szczegółowym sprawozdaniem przedłożył.

Wydział krajowy w sprawozdaniu swojem, nie przedstawił żadnego konkretnego wniosku, nie wybrał stanowczo żadnego majątku do kupna i nie mógł tem samem przedłożyć ani planów ani kosztorysów.

Wydział krajowy usprawiedliwia ten wynik nietylko opóźnieniem otrzymanej z c. k. Rządu odpowiedzi, nadeszłej dopiero w końcu listopada 1891 roku, w którym to czasie już nie była stosowną pora do oglądania majątków i szacowania tychże, ale także i brakiem kredytu, na dalsze uchwałą sejmową wskazane czynności, jakoto na szczegółowy pomiar ofiarowanych obszarów gruntowych, oszacowanie tychże, sporządzenie odnośnych planów i kosztorysów.

Z uwagi przeto, że dozwolony w roku 1890 na przedwstępne wydatki dla Wydziału krajowego kredyt w ilości 500 zł. już został wyczerpany, i znajdzie swoje usprawiedliwienie w rachunkowym zamknięciu za rok 1891, — dalej

z uwagi, iż Wydział krajowy na prowadzenie dalszych czynności przygotowawczych uprasza o wyznaczenie dalszego kredytu w wysokości 500 zł.

Komisya administracyjna, zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego, przedkłada Wysokiemu Sejmowi następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego przyjmuje się do wiadomości.
2. Na dalsze czynności przygotowawcze około urządzenia w kraju kolonij rolniczych poprawczych, otwiera się Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 500 zł.

Lwów dnia 7. kwietnia 1892.

Przewodniczący:

S. Koziebrodzki *w. r.*

Sprawozdawca:

Zbyszewski *w. r.*

Aleg. 260.

Sprawozdanie

Komisyi drogowej o czynnościach Departamentu IV.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 3. marca 1892 r. przekazał Wysoki Sejm komisyi drogowej do zbadania czynności Departamentu IV. za czas od 18. lipca 1890 r. do 31. października 1891 r. — W skutek powyższego polecenia komisya drogowa przedkłada następujące sprawozdanie.

W roku 1891 Departament IV. rozpoczął budowę dalszego przedłużenia drogi krajowej Przeworsk — Dynów od Kańczugi ku Dynowowi w długości 26 kilometrów 915 metrów. Jest to ostatnia z dróg krajowych, która pozostała do zbudowania po myśli ustaw z dnia 12. lutego 1873 r. 15., marca 1879 r. i 19. maja 1885 r.

Koszta tej budowy są preliminowane na sumę 225.163 zł.; do sumy tej c. k. rząd przyczynia się subwencyą bezzwrotną w kwocie 100.000 zł. płatną w trzech ratach rocznych, począwszy od 1891 r. i pożyczką bezprocentową w kwocie 60.000 zł. Budowa tej drogi ma być skończoną w r. 1793. Roboty w roku 1891 rozpoczęte zostały z obu kończyn drogi; od strony Kańczugi wybudowano ośm kilometrów (Kańczuga — Hadle), od strony Dynowa dwa kilometry.

Na szesnastu drogach krajowych przeprowadzał Departament IV. rekonstrukcye lub też roboty uzupełniające, które spowodowane zostały bądź szkodami elementarnemi, bądź regulacyą drogi po miastach dotkniętych pożarem, bądź też w celu obniżenia spadków. — Na drogach krajowych Słotwina — Sącz, Jarosław — Bełzec, Przemyśl — Sanok, Krasne — Busk przebudowywano mosty, a na drodze Monasterzyska — Czortków rozpoczęto budowę mostu o przyczółkach murowanych w 10 kilm. zamiast dawnego mostu drewnianego — i na tej samej drodze w Buczaczu wykonano przebudowanie zespołu kratowego mostu na Strypie.

W przyszłości Departament IV. zapowiada dalsze rekonstrukcye na sześciu drogach krajowych, z których na dwóch t. j: Złoczów — Brzeżany i Przemyśl — Sanok warunkowo, jeżeli skarb państwa subwencyą się przyczyni. —Najwięcej trudności przedstawia rekonstrukcya drogi krajowej Zakliczyn — Sącz — Niedzica pomiędzy Zbyczycami a Dąbrową, klm. 24—30

Z powodu usuwającego się terenu góry, koszta tej rekonstrukcyi będą znaczne, a pragnąc na przyszłość zapewnić trwałość tej drogi i taniość konserwy, Departament IV. szczegółowe porobił studya i plany rekonstrukcyi w trzech kierunkach. Decyzya dotąd jeszcze nie zapadła, a koszta tej przebodowy w każdym razie uczynią sumę około 80.000 zł. — Komisya drogowa nie przesądza, o ile rekonstrukcya tej drogi da się częściowo przeprowadzić z funduszów przeznaczonych w budżecie krajowym na rekonstrukcye dróg krajowych, sądzi jednak, iż w razie, gdyby na te rekonstrukcye dadatkowych trzeba kredytów, to wobec trudnego położenia skarbu krajowego, rekonstrukcye te należałoby odłożyć do chwili, w której budowa dróg krajowych ostatecznie skończoną zostanie. Koszta utrzymania dróg krajowych przedstawiają się w preliminarzach z trzech lat ostatnich jak następuje:

w r. 1889 konserwacya jednego klm. wynosiła 267·29 zł.
„ 1890 „ „ „ „ 250·80 „
„ 1891 „ „ „ „ 223·00 „

Na rok 1892 Departament IV w budżecie krajowym w Rubr. X. pozycyi 129 wstawia 222 zł. na jeden kilometr. — Komisya drogowa z cyfr powyższych zaznacza, iż preliminowany koszt konseracyi jednego kilometra drogi krajowej między rokiem 1890, a 1889 obniżył się o 16 zł. 49 ct., między rokiem 1891, a 1890 o sumę 27 zł. 80 ct., różnica zaś preliminowanej kwoty na rok 1892, wobec sumy na r. 1891 jest stosunkowo bardzo nieznaczną, gdyż zmniejszenie kosztów konserwy na jeden kilometr wynosi tylko 1 zł. — Wobec tego nieznacznego obniżenia komisya drogowa musi z naciskiem odwołać się do uwag, jakie w tej sprawie poczyniła w sprawozdaniach swoich z lat poprzednich, jak niemniej jak najusilniej polecić Departamentowi IV., aby środki, jakie przedkłada w sprawozdaniu swojem celem obniżenia kosztów utrzymania dróg krajowych bez szkody dla ich stanu, tak w kierunku zmniejszenia zużycia się szutru, jako też i zmniejszenia kosztów robót budowlanych, oraz i pomniejszych wydatków, które komisya drogowa uważa za zupełnie racyonalnalne — i w następstwach niewątpliwie skuteczne — starał się o ile możności jak najściślej i najdokładniej przeprowadzać.

Co się zaś tyczy zaprowadzenia statystyki dróg krajowych, której program jest szczegółowo w sprawozdaniu przedstawiony, Komisya drogowa podziela zapatrywanie Departamentu IV, że zebranie dokładne dat statystycznych mogłoby się również przyczynić do obniżenia kosztów dróg krajowych, ponieważ jednak zaprowadzenie takiej statystyki połączone jest z większymi kosztami, wskazanem jest przeto działanie w tym kierunku — ale w granicach nieobciążających funduszu krajowego nowymi wydatkami.

Komisya drogowa musi jeszcze zaznaczyć, iż w skutek nieracyonalnego budżetowania w latach poprzednich i połączenia kosztów konserwy dróg krajowych z kosztami rekonstrukcyi w zamknięciach rachunkowych z r. 1890 — dokładnego obrazu kosztów konserwy nabrać jeszcze nie podobna — rzeczywisty obraz tych kostów objawi się dopiero w zamknięciach rachunkowych z r. 1891, które odpowiadać już będą racyonalnemu budżetowaniu zaprowadzonemu przez Dep. IV. w budżecie na r. 1891.

Rezultat z wydzierżawienia stacyj mytniczych na drogach krajowych w r. 1891 okazał się korzystniejszy na 39 stacyach, przeznaczonych do licytacyi; zamiast sumy wywołania 56.134 zł. otrzymano sumę 60.792 zł., a zatem w porównaniu z ceną wywołania o 4.658 zł. więcej. A ogólna cyfra dochodu z wydzierżawionych myt na drogach krajowych wynosi podług kontraktów dzierżawnych na r. 1891—220.837 zł. 44 ct. W roku 1890 dochód ten uczynił w rzeczywistości kwotę 214.538 zł. 71 ct. W przypuszczeniu, iż cała suma kontraktowa w r. 1891 wpłynie do skarbu krajowego, to dochód z myt w r. 1891, w porównaniu z r. 1890 podniósł się o sumę 6.298 zł. 73 ct. — Ponieważ jest obecnie dróg krajowych 1800 kilometrów, przeto dochód przeciętny na jeden kilometr z omycenia wypada w kwocie 122 zł. 64 ct., co czyni około 55 procent kosztów konserwy jednego kilometra, preliminowanego w budżecie krajowym.

W r. 1890 Depart. IV przeprowadzał rewizyę myt na drogach krajowych; badano powody obniżenia się dochodów z tych myt. Następstwem tych badań była zmiana rozkładu stacyj mytniczych w okręgu stanisławowskim, lwowskim, krakowskim, oraz na drodze krajowej Zakliczyn - Sącz - Niedzica, Kopyczyńce - Husiatyn. Dalsze w tym kierunku dochodzenia są prowadzone na drogach Jarosław - Bełzec, Przemyśl-Sanok, Tarnopol - Podwołoczyska, Smykowce-Suchostaw, Rohatyn - Tarnopol i Brzeżany - Złoczów, a ponieważ na innych czternastu drogach krajowych wyniki z dzierżaw licytacyjnych są zadowalniające, przeto dochodzenia na nich nie będą przeprowadzane.

Komisya drogowa pozostawiając doświadczeniu Depart. IV najzupełniej ocenienie wysokości dochodu z myta w jakiej miejscowości, sądzi jednak, iż wobec szybkiego rozwoju ulepszonych komunikacyj dróg powiatowych i gminnych, tembardziej należy troskliwie czuwać ciągle nad odpowiednim rozkładem zapór mytniczych na drogach krajowych.

W sprawie rewizyi myt prywatnych, opartych na dawnych koncesyach, lub osobnych przywilejach, którą to rewizyę komisya drogowa w sprawozdaniu swem z 29 listopada 1890 r., poleciła Wydziałowi krajowemu, udał się tenże do wszystkich Wydziałów powiatowych z wezwaniem podania wszelkich dat, odnoszących się do myt istniejących w powiecie, na podstawie dawnych koncesyj rządowych, lub osobnych przywilejów; z prośbą w tym duchu zwrócił się Wydział kraj. i do c. k. Prezydyum Namiestnictwa, aby c. k. Starostwa udzieliły również odnośnych dat statystycznych. Sprawę tę, która nie jest jeszcze załatwioną, komisya drogowa poleca bacznej pieczy Wydziału kraj. z uwagą, aby po przeprowadzeniu szczegółowych dochodzeń przedłożył ostateczne wyniki Wys. Sejmowi.

Liczba dojazdów kolejowych z końcem czerwca 1891 r., które już zostały wybudowane, są w budowie, lub za publiczne uznane zostały, przedstawia się, jak następuje:

I. Kolej północna Cesarza Ferdynanda:
Dojazdów 9. — Długość 2 kilom. 808 metr.
Koszt budowy 25.926 zł.

II. Kolej Karola Ludwika:
Dojazdów 24. — Długość 40 klm. 859 metr.
Koszt budowy 217.028 zł.

III. Kolej Czerniowiecka:
Dojazdów 3. — Długość 5 klm. 855 metr.
Koszt budowy 32.319 zł.

IV. Kolej państwowa:
Dojazdów 55. — Długość 21 klm. 741 metr.
Koszt budowy 187.479 zł.

Wszystkich zatem dojazdów 91, w długości 72 klm. 828 met. Koszt budowy 471.479 zł.

W przecięciu koszt budowy jednego kilometra wynosi około 6.550 zł.

Przecięciowo najtańsza była budowa jednego kilometra drogi dojazdowej do kolei Karola Ludwika, gdyż wynosiła sumę 5.425 zł., najdroższa budowa w przecięciu jednego kilometra drogi dojazdowej do kolei państwowej, gdyż wynosi sumę 8.927 zł.

Ponieważ po koniec r. 1889 wykazanem zostało 59 dojazdów, w długości 38 klm. 621 metr., kosztem 244.421 zł. $6^1/_2$ ct., z czego na datek konkurencyjny podług ustawy na fundusz krajowy przypadła kwota 55.725 zł. $27^1/_2$ centa,—w roku 1890 przybyło 15 dojazdów w długości 9 klm. 323 metr. kosztem 80.983 zł. 10 ct., z czego na fundusz krajowy 18.167 zł. 89 ct.; przeto jest już wybudowanych i do użytku publicznego oddanych 73 dojazdów w długości 47 kl. 344 metr., kosztem 325.404 zł. $16^1/_2$ ct., z czego przypada na fundusz krajowy 73.893 zł. $06^1/_2$ ct., to

jest przecięciowo na jeden kilometr około 1615 zł. W roku 1891 uznano, zatwierdzono i rozpoczęto budowę 18 dojazdów w długości 25 klm. 484 metr., kosztem 146.074 zł. 83½ ct.

Co do rezolucyi, jaką na wniosek komisyi drogowej Wysoki Sejm uchwalił, mocą której polecone zostało Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem ułożył program sieci dojazdów kolejowych w naszym kraju, które ze względów komunikacyjnych, rolniczych, przemysłowych i handlowych największą przedstawiają doniosłość i starał się na mocy ustawy o publicznych dojazdach kolejowych budowę ich spowodować, Wydział krajowy rezolucyę powyższą rozesłał wszystkim Wydziałom powiatowym z wezwaniem, aby porozumiały się w tej sprawie z c. k. starostwami i zarządami kolejowymi. Sprawa jest więc w toku, a komisya drogowa poleca ją jak najusilniej opiece Wydziału kraj., aby o ile można jak najprędzej urzeczywistnioną została w myśl uchwały Wys. Sejmu.

Wydział krajowy reskryptem z 24 lutego 1891 r. L. 54.234, unormował kontrolę nad miastami, pobierającemi kopytkowe. Kontrola ta z jednej strony dotyczy sprawdzania preliminowanych robót i ich zatwierdzania, z drugiej dotyczy kontroli tych robót i ich wykonania; komisya drogowa uznaje normy w tym reskrypcie podane za odpowiednie i żywi nadzieję, iż wskutek ich ścisłego wykonania, pobrane kopytkowe przez odnośne miasta służyć będzie jedynie na cele wskazane w ustawie, nadającej prawo poboru kopytkowego.

Rozwój budowy dróg powiatowych i gminnych, subwencyonowanych przez fundusz krajowy, wzmaga się coraz więcej w racyonalnym kierunku budowy przedewszystkiem dróg uznanych za najważniejsze.

W roku 1890 w 53 powiatach budowano dróg powiatowych lub gminnych, których plany przechodziły przez oddział techniczny Depart. IV i były kontrolowane przez tenże oddział 96, a oprócz tego jest jeszcze w budowie w ośmiu powiatach ośm dróg, które nie były zwiedzane przez organa oddziału technicznego. Wykaz subwencyj na budowę lub rekonstrucyę dróg powiatowych i gminnych w r. 1890 w 45 powiatach na 60 drogach uczynił sumę 179.688 zł. 32 ct.; największą subwencyę otrzymał powiat tarnobrzeski na budowę drogi powiatowej w sumie 13.367 zł. 72 ct., następnie powiat kamionecki na budowę jednej drogi powiatowej i jednej gminnej w wysokości 11.000 zł., powiat brodzki otrzymał 10.000 zł. na budowę drogi powiatowej, a powiat złoczowski 8.000 na budowę dwóch dróg powiatowych i jednej gminnej, inne powiaty otrzymały subwencye znacznie mniejsze.

Przeglądając statystyczne zestawienie wykazu subwencyonowania z funduszu krajowego dróg powiatowych i gminnych za ostatnie dziesięciolecie, tj. od r. 1880 do 1891 r., okazuje się, iż na ten cel zużytą została kwota 1,225.736 zł. Siedm powiatów przez cały ten przeciąg czasu nie korzystały zupełnie z subwencyi, a to powiaty: cieszanowski, doliniański, drohobycki, husiatyński, tłumacki, turecki i żywiecki. Największą subwencyę przez ten czas otrzymał powiat nowotargski, gdyż 90.552 zł., następnie skałacki 75.566 zł., kamionecki 60.000 zł., przemyślański 56.800 zł., nowosądecki 56.690 zł., tarnobrzeski 51.949 zł., brodzki 50.000 zł., reszta powiatów otrzymała subwencye znacznie mniejsze.

Ze sprawozdania Departamentu IV widać, iż tenże udzielając subwencyj na r. 1891 dla dróg powiatowych i gminnych, przestrzegał jak najskrupulatniej postanowień dodatkowych instrukcyi Wydziału krajowego z dnia 20. lipca 1090 L. W. 3.326. Rezultatem tego postępowania jest przedewszystkiem ograniczenie budowy dróg powiatowych i gminnych do najważniejszych zrazu duktów, co przyczynia się do wytworzenia szybszym tempem w kraju sieci dróg, donioślejszego znaczenia dla przemysłu, handlu i komunikacyi, a zarazem ułatwia znacznie Wydziałowi kraj. kontrolę nad budową tych dróg. Komisya drogowa dalszą i niezmienną wytrwałość w tym kierunku jak najmocniej zaleca.

W doniosłej sprawie ewidencyi miejscowych i powiatowych funduszów dróg gminnych, których kontrola przysługuje Wydziałowi krajowemu na mocy postanowień ustawy drogowej, Departament IV. nie przedstawia jeszcze dokładnego sprawozdania, gdyż 7 Wydziałów nie nadesłało

wykazów dochodów i wydatków miejscowych funduszów dróg gminnych, a 8 powiatów zamknięć rachunkowych powiatowych funduszów dróg gminnych. Z niezupełnie dokładnych dat, które są przedstawione, przypuszczać jednak można, iż długość dróg gminnych w kraju wynosi około 46.000 kilometrów; numerów domów, względnie rodzin obowiązanych do prestacyi 935.250, liczba dni prestacyi 3,740.998, które przedstawiają wartość pieniężną 1,306.542 zł. Doliczywszy do tego należytość w materyale drzewnym od obszarów dworskich 99.840 zł., dotacyę funduszów powiatowych 280.337 zł., należytości w czynszach mytniczych 22.822 zł. i inne dochody w kwocie 30.837 zł., suma ogólna uczyni kwotę 1,740.378 zł., a ponieważ wydatki na utrzymanie dróg gminnych wynoszą 1,580.761 zł., przeto do funduszu powiatowego dróg gminnych z nieodrobionych prestacyj pozostaje kwota około 117.000 zł.

W wykazie, jaki jest załączony jako alegat 28 z wynikłości powiatowego funduszu dróg gminnych, podług zamknięcia za r. 1889 w 66 powiatach, (gdyż 8 nie nadesłało sprawozdań), dochody uczyniły kwotę 669.108 zł. 42 ct., wydatki 557.342 zł. 48 zł., pozostałość kasowa 111.765 zł. 94 ct., (w jednym tylko powiecie grybowskim był niedobór 288 zł. 39 ct.)

Komisya drogowa zwraca uwagę na znaczne stosunkowo zapasy kasowe w niektórych powiatach, jak 12.510 zł. w stryjskim, — 7.885 zł. 78 ct. w kamioneckim, — 5.308 zł. 36 ct. lwowskim, gdy równocześnie powiat stryjski otrzymał subwencye z funduszu krajowego 3.000 zł., powiat kamionecki 11.000 zł., a powiat lwowski 1.000 zł.; wprawdzie powiatowy fundusz dróg gminnych w pierwszym rzędzie służy na wyrównanie procentowe wartości materyału drzewnego, dostarczonego przez obszary dworskie, jakoteż na wyrównanie niewystarczających prestacyj po gminach, co jednak komisya drogowa mniema, iż w powiatach, w których znaczniejsze znajdują się pozostałości kasowe powiatowego funduszu dróg gminnych, z wielką tylko oględnością należy udzielać subwencyj z funduszu krajowego na ten cel przeznaczonego.

W wykazie wynikłości dochodów i wydatków miejscowych funduszów dróg gminnych z r. 1889 (al. 29.) w rubryce, „pozostałości z końcem roku w nieodrobionych prestacyach“, widać, iż pozostałości te, w niektórych powiatach są znaczne, jak n. p. w drohobyckim na wartość prestacyi 29.146 zł. zaległość jest w kwocie 5.910 zł. 39 ct., w łańcuckim na wartość prestacyi 21.996 zł. zaległość 4.713 zł. 57 ct., a w dziesięciu powiatach przechodzi sumę 3.000 zł. Wytwarzanie się tak znacznych zaległości jest przedewszystkiem stratą dla stanu dróg gminnych, funduszu powiatowego dróg gminnych, a niemniej wytwarza z czasem coraz poważniejsze sumy, których ściągnięcie będzie coraz więcej utrudnione; komisya drogowa sądzi przeto, iż byłoby wskazanem, aby Wydział krajowy zwrócił baczną uwagę odnośnych powiatów, wzywając, aby na mocy ustawy nie dopuszczały do zaległości w odrabianiu prestacyj.

Z funduszu pożyczkowego na poprawę dróg powiatowych i gminnych, który z końcem 1890 r. przedstawiał kwotę 173.375 zł. 3 ct., w r. 1890 udzielono sześciu powiatom pożyczkę w sumie 34.500 zł. Zwrot pożyczek z lat dawnych odbywa się prawidłowo, a zaległości są oprocentowane. Cały stan funduszu przedstawia się jak następuje. Na pożyczkach w powiatach 155.077 zł. 79 ct., na lokacyi w funduszu krajowym 18.879 zł. 24 ct. Zapas gotówką 400 zł.

Jak zaznacza Departament IV. w swojem sprawozdaniu w roku 1889 i 1890 wykonały organa rządowe na przestrzeni 43½ kilometrów rekonstrukcyę dróg gminnych kosztem około 187.000 zł., oraz budowę trzech mostów kosztem około 39.000 zł.

W budżecie państwowym na r. 1891 wyznaczone zostały na budowę dróg i mostów niepaństwowych w Galicyi następujące dotacye.

1. Na budowę drogi krajowej Kańczyga-Dynów pierwsza rata z przeznaczonej sumy 100.000 zł. – 25.000 zł.

II. Na budowę dwóch mostów 55.000 zł.

III. Na rekonstrukcyę dziesięciu dróg gminnych 155 940 zł. — a w sumie tej znajdują się niektóre pozycye przedstawiające tylko roczne raty z kwot ryczałtem przyznanych i tak *a)* druga rata 35.000 zł dla drogi gminnej Błażowa — Lańcut ($29^1/_2$ klm.) z ogólnie preliminowanej sumy 135.000 zł., *b)* druga rata 25.000 zł. dla drogi gminnej Tryncza-Leżajsk (14 klm.) z ogólnie preliminowanej sumy 73.000 zł. — *c)* druga rata 35.000 zł. dla drogi gminnej Rohatyn — Chodorów (24 klm.) z ogólnie preliminowanej sumy 64.000 zł. i inne.

Wydział krajowy w odezwie swojej z dnia 5. stycznia 1891 r. L. 36.721 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa, słusznie zaznacza ścisły związek, jaki zachodzi pomiędzy budową a przyszłą konserwacyą drogi, — a pragnąc zapewnić utrzymanie dróg w należytym stanie, upraszał c. k. Prezydyum Namiestnictwa, aby przy udzielaniu subwencyj drogowych z funduszu państwowego zastrzegało ścisły obowiązek przestrzegania przepisów §. 7—11 instrukcyi Wydz. kraj. z 20. lipca 1890 r. L. 3326, jako też i wykonanie szczegółowej instrukcyi technicznej dla dróg powiatowych i gminnych. — Zastrzeżenia te są zupełnie wystarczające, o ile idzie o subwencyonowanie z funduszu państwowego dróg krajowych lub powiatowych; inna rzecz atoli, jeżeli sprawa ta dotyczy budowy lub rekonstrukcyi przez organa rządowe dróg gminnych. Budowy lub rekonstrukcye te, przeprowadzane jedynie w celach państwowych, w wyjątkowych tylko wypadkach dotyczą dróg mających doniosłość przemysłową, handlową lub ogólnie ekonomiczną — a budowane w technicznych warunkach dróg piewszorzędnych, wymagają w skutek tego w następstwie i znacznych funduszów na konwersacye.

Wobec jednak sił technicznych i środków materyalnych, jakimi rozporządzają nasze miejscowe zarządy dróg gminnych a nawet, gdyby im przyszedł w pomoc powiatowy fundusz dróg gminnych, to powiaty ani gminy temu ciężarowi podołać nie zdołają, i co więcej do ponoszenia tego ciężaru ustawą drogową nie są obowiązane. — Komisya drogowa uznając całą wielką doniosłość tej sprawy tak dla poprawy komunikacyj w kraju jako też i interesów państwa, nie ma zamiaru sprawy tej przesądzać, mniema jednak, iż jest wskazanem i niezbędnem jak najściślejsze porozumienie między władzami rządowemi a Wydziałem krajowym co do zapewnienia w przyszłości trwałej konserwy każdej poszczególnej przez organa rządowe budować się mającej drogi — i że Wydział krajowy w tym kierunku rozwijając działalność, baczyć powinien na odpowiednie i trwałe zapewnienie konserwy każdej drogi bez przeciążenia odnośnych gmin i powiatów.

W wykonaniu uchwały sejmowej, polecającej Wydziałowi krajowemu, aby wziął pod rozwagę ułożenie norm co do warunków, pod którymi kraj mógłby udzielać poparcia kolejom lokalnym, Departament IV. przedkłada szereg badań, które w tej ważnej i doniosłej sprawie przedsiębrał. Na kwestyonaryusz w tym celu rozesłany (aleg. 25.) znaduje się gruntownie wypracowany memoryał komisyi Towarzystwa politechnicznego we Lwowie (aleg. 26.) oraz są przedstawione porównawczo dokonane czynności na tem polu przez inne reprezentacye krajowe jak w Górnej Austryi, Styryi, Bukowinie, Morawie.

W sprawozdaniu swojem wspomina Depart. IV., iż sprawa ta bardzo żywy interes obudziła w kraju — i jest to rzeczą naturalną, gdyż z biegiem czasu, z rozwojem przemysłu i handlu koleje lokalne będą w rozwoju ekonomicznym coraz ważniejsze zajmować stanowisko, ale właśnie dla tego, iż dotyczą one najważniejszych zadań ekonomicznych, iż silny wypływ wywrzeć muszą na rozwój kulturny — należy sprawę tę traktować z największą przezornością — i badać ją wszechstronnie i gruntownie tak ze stanowiska ekonomicznego jak i finansowego, aby rozwój tych kolei w przyszłości przyniósł krajowi rzeczywisty jak największy ekonomiczny pożytek — a nie obciążył zbytnie funduszu krajowego i w tych też kierunkach dalsze badania komisya drogowa Derpartamentowi IV. najusilniej poleca.

Co budowy kolei lokalnej, któraby połączyła Brzeżany i Podhajce z koleją Czerniowiecką i Karola Ludwika, jak niemniej budowy kolei lokalnej z Kołomyi do Horodenki a ewentualnie z Zaleszczyk przez Horodenkę i Kołomyję, dla których Sejm wyraził gotowość pomocy materyalnej, pod warunkiem, iż zostanie poprzednio zapewniona pomoc państwa i stron interesowanych, — Departament IV. w sprawozdaniu swojem nie przedstawia żadnych konkretnych wniosków, gdyż sprawa ta jest w stadyum jeszcze bliższych dochodzeń, i jest nadzieja iż częściowo przynajmniej będzie korzystnie załatwioną.

W sprawie zmiany ustawy drogowej Departament IV. zaznacza, iż idąc za życzeniem wypowiedzianem w sprawozdaniu komisyi drogowej z 29. listopada 1890 r. — prowadzi dalsze najdokładniejsze w tej sprawie badania; pospiech nie jest tutaj wskazanym, gdyż nowela drogowa z 1885 r., która weszła w wykonanie rzeczywiście dopiero w r. 1887 trwa jeszcze zbyt krótko, aby można dokładnie i szczegółowo ocenić wszystkie jej w praktyce następstwa a nie można zaprzeczyć, iż w większej części powiatów ustawa ta jest już w pełni zastosowywaną z niemałą korzyścią dla poprawy i rozwoju dróg gminnych.

Komisya drogowa przeto pozostaje w tej sprawie na stanowisku zajętem w sprawozdaniu swem z 29. listopada 1890 r. — i żywi przekonanie, iż Wydział krajowy wtedy dopiero przyjdzie z odnośnymi wnioskami do Wysokiego Sejmu, jak sprawa będzie już zupełnie i gruntownie zbadaną i zmiana ustawy drogowej okaże się rzeczywiście niezbędną.

Życzeniu, jakie komisya drogowa objawiła, aby Wydział krajowy przeprowadził dokładną rewizyę przepisów i postanowień policyi drogowej, dzięki chętnemu i życzliwemu współdziałaniu c. k. Prezydyum Namiestnictwa — Departament IV. zadość uczynił w zupełności. Owocem tej pracy jest wydana w ostatnich dniach broszura p. t. „Przepisy o policyi drogowej“ — wraz z instrukcyą, normującą ich wykonanie, — wydana w 8.000 egzemplarzach; ma ona być rozesłaną wszystkim zarządom dróg gminnych i powiatowych oraz wszystkim funkcyonaryuszom dróg krajowych.

Część pierwsza jest zestawieniem przepisów o policyi drogowej, obowiązujących dla dróg rządowych, a które mają zastosowanie także do dróg, będących w zarządzie władz autonomicznych. Są to przejrzane i uporządkowane wszystkie rozporządzenia i dekreta kancelaryjne, począwszy od reskryptu gubernialnego z 27. czerwca 1823 r., aż do ostatnich czasów. Część ta dzieli się na: A) Przepisy obowiązujące mieszkańców miejscowości przy gościńcach publicznych; B) Przepisy obowiązujące publiczność używającą gościńca; C) Ogólne zakazy; D) Przepisy o zgartywaniu śniegu, piasku, błota i t. p. — Część druga jest instrukcyą, normującą wykonanie przepisów o policyi drogowej, złożoną z paragrafów 21. Komisya drogowa załatwienie tej ważnej sprawy uważa za bardzo pożyteczne, gdyż zebranie w jedną całość wszystkich przepisów, odnoszących się do policyi drogowej, ułatwi niezawodnie jej korzystne wykonanie.

Uregulowanie funduszów pro praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych o tyle postąpiło naprzód, iż jest nadzieja zakończenia większej części tych rachunków z końcem bieżącego roku. Komisya drogowa przyjmując oświadczenie to do wiadomości, liczy iż Wydział krajowy jak tylko będą cyfrowe ku temu podstawy, przedłoży Sejmowi odpowiednie wnioski, aby ta sprawa, ciągnąca się lat tyle, raz zakończoną została.

Komisya drogowa musi w końcu wspomnieć, iż przeglądając inne czynności Departamentu IV. znalazła je wszystkie załatwione prawidłowo. — W roku 1891 weszło do biura Depart. IV. 6657 exhibitów, z których po dzień 15. marca b. r. trzy tylko nie zostały załatwione — a dotyczą one przewlekłej sprawy drogi powiatowej borysławskiej w powiecie drohybyckim, która na pewnej przestrzeni zagrożoną jest zupełnem zniszczeniem w skutek nadużyć popełnionych przez

właścicieli sąsiednich kopalń wosku ziemnego. — Komisya drogowa sądzi, iż dla ukończenia tej sprawy Wydział krajowy na zasadzie §. 25. noweli do ustawy drogowej — powinien w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem ustanowić swój własny organ dla zastąpienia Wydziału powiatowego w jego obowiązkach.

Kończąc komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu IV. Sejm przyjmuje do wiadomości.

Lwów, dnia 23. marca 1892.

Przewodniczący:
J. Męciński *w. r.*

Sprawozdawca:
Władysław Koziebrodzki.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Aleg. 261.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o petycyach Wydziału powiatowego w Wieliczce w sprawie subwencyonowania z funduszu krajowego budowy dróg gminnych Świątniki-Mogilany i Świątniki-Gorzków-Wieliczka.

Wysoki Sejmie!

Petycyę Wydziału powiatowego wielickiego domagającą się znaczniejszych subwencyj na dokończenie budowy dróg gminnych Świątniki-Mogilany i Wieliczka-Gorzków-Świątniki, przekazał Wysoki Sejm komisyi drogowej do rozpoznania uchwałą z dnia 21. marca 1892.

W przedmiocie tym składa komisya drogowa Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie:

Już w roku 1889 krajowa komisya przemysłowa udawała się do Wydziału krajowego z prośbą o zajęcie się sprawą rekonstrukcyi drogi łączącej Świątniki górne z gościńcem rządowym Krakowsko-Wiedeńskim w Mogilanach.

Żądanie swoje opierała komisya na konieczności stworzenia stałej komunikacyi dla c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach, zapewniającej tejże regularny przywóz węgla i żelaza i ułatwiającej zbyt gotowych wyrobów.

Wydział krajowy postanowiwszy subwencyonowanie powyższej drogi po myśli okólnika z dnia 22. grudnia 1882, odniósł się do Wydziału powiatowego w Wieliczce z wezwaniem przedłożenia jak najrychlej odnośnego operatu technicznego, oraz projektu pokrycia kosztów pomienionej budowy.

Na powyższe wezwanie Wydziału krajowego oświadczył Wydział powiatowy wielicki, że uznając w zupełności potrzebę połączenia Świątnik z Krakowem drogą bitą, uważa jednak trasę na Wrzącowice do stacyi kolejowej w Swoszowicach za bardziej temu celowi odpowiadającą, a to nie tylko z tego powodu, że takowa jest o trzy kilometry krótszą, ale głównie dlatego, że większa część tego traktu jest już rekonstruowaną kosztem powiatu,

a pozostała przestrzeń długości około 3.000 mtr., łatwo przy subwencyi krajowej może być uporządkowaną w jednym roku.

W takim stanie rzeczy pozostawała sprawa połączenia Świątnik górnych z Krakowem aż do otwarcia sesyi Wysokiego Sejmu w roku 1889, w której na posiedzeniu z dnia 15. listopada Wysoki Sejm powziął na wniosek sejmowej komisyi przemysłowej następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby z funduszu przeznaczonego na zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych, udzielił znaczniejszego zasiłku na budowę drogi prowadzącej od Świątnik górnych do rządowego gościńca krakowsko-wiedeńskiego w Mogilanach".

Udzielając Wydziałowi powiatowemu wielickiemu uchwałę Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy zażądał równocześnie przedłożenia jak najspieszniejszego projektu budowy, przyrzekł ewentualne przyznanie 50% zasiłku pod warunkami ustanowionymi w okólniku r dnia 22. grudnia 1882 roku, delegował inżyniera biura krajowego do omówienia technicznych szczegółów budowy i odniósł się do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie z c. k. skarbu państwa zasiłku w kwocie 700 zł. w. a. na pokrycie brakujących kosztów całej rekonstrukcyi obrachowanej wówczas ogółem na 18.000 zł. w. a.

Na powyższe wezwanie Wydział powiatowy w Wieliczce odpowiedział w dniu 23. kwietnia 1890 roku l. 1.019, że aczkolwiek uważa budowę drogi ze Świątnik na Wrzącowice w kierunku północnym do Swoszowic za bardziej pożyteczną, to jednak stosując się do życzenia Wysokiego Sejmu, postanowił dołożyć wszelkich starań, aby projektowaną budowę drogi w przeciągu ednego roku wykonać, jeżeli „tylko Wydział krajowy bezwłocznie zechce udzielić subwencyi w kwocie 11.500 zł., to jest 50% całego kosztorysu i wyjednać zasiłek ze skarbu państwowego w kwocie 6.500 zł. w. a.

Uchwałą z dnia 2. maja 1890 Wydział krajowy zatwierdził przedłożony operat techniczny i preliminarz kosztów budowy, obrachowany na 25.350 zł. w. a., wyasygnował 600 zł. na bezzwłoczne rozpoczęcie robót i polecił Wydziałowi powiatowemu dołożyć wszelkich starań, aby w myśl postanowień okólnika z dnia 22. grudnia 1882 zapewnić pokrycie drugiej połowy kosztów budowy środkami miejscowymi.

Na ponowne żądanie Wydziału powiatowego o przyspieszenie wypłaty zasiłku państwowego i wyrobienie pożyczki dla powiatu na dokończenie rozpoczętej rekonstrukcyi, Wydział krajowy asygnował uchwałą z dnia 27. kwietnia 1890 roku dalszych 5.000 zł. subwencyi i zawiadomił Wydział powiatowy pismem z dnia 4. lutego 1891 roku, że wypłatę resztującej subwencyi krajowej czyni zawisłą od poprzedniego złożenia udokumentowanych rachunków i rewizyi dokonanych robót przez inżyniera krajowego.

W kwietniu 1891 wypłaconą została subwencya ze skarbu państwa w kwocie 7000 zł. w. a. i budowa drogi prowadzoną była przez Wydział powiatowy w dalszym ciągu także i funduszami powiatu.

Według sprawozdania inżyniera okręgu krakowskiego wykonano w latach 1890 i 1891 na przestrzeni 4.450 mtr. powyższej drogi roboty ziemne i pokładowe wartości *21.617 zł. 72 ct.* a preliminowany wydatek na dokończenie drogi obrachowany został na *7.378 zł. 40 ct.*, ogólny zatem koszt budowy całej drogi przekraczał pierwotny preliminarz o kwotę 3.646 zł. w. a., a to głównie z powodu zmiany profilu podłużnego przez złagodzenie spadków i przez droższy dowóz szutru.

W relacyi swojej z dnia 10. stycznia 1892 Wydział powiatowy wielicki przedkładając rachunki z budowy drogi Świątniki-Mogilany żądał wypłaty z funduszu krajowego całego niedoboru, jaki pozostanie po potrąceniu z ogólnej sumy wydatków całej otrzymanej subwencyi kraju 11.500 zł., subwencyi państwowej 7000 zł. i wydanych dotąd funduszów powiatowych w kwocie

1800 zł., oraz upraszał o decyzyę czy ma być droga wykończoną i w jaki sposób pokryć dalsze wydatki.

W odpowiedzi na to sprawozdanie Wydział krajowy reskryptem z dnia 9. lutego 1892 . 2.697 asygnował dalszych 500 zł. subwencyi krajowej, uczynił zawisłem wypłacenie reszty 50% udziału funduszu krajowego w sumie 3000 zł., obrachowanego według nowego preliminarza, od wypełnienia przez powiat warunków przepisanych w okólniku z dnia 22. grudnia 1882 i doradzał Wydziałowi powiatowemu odnieść się do c. k. Rządu o dalszą subwencyę ze skarbu państwa z uwagi, że budowa pomienionej drogi głównie w interesie rządowego zakładu jest prowadzoną.

W petycyi wniesionej do Wysokiego Sejmu Wydział powiatowy w Wieliczce powołując się na preliminarz przedłożony Wydziałowi krajowemu w sprawozdaniu z dnia 5. marca 1892 uprasza o udzielenie subwencyi na dokończenie drogi Świątniki Mogilany w kwocie 8.666 zł. w. a.

Zestawiwszy dotąd poczynione wydatki na budowę pomienionej drogi przestawi się cały rachunek jak następuje:

Cały koszt rekonstrukcyi obrachowany został po zatwierdzeniu koniecznych zmian w pierwszym kosztorysie na 28.996 zł. 12 c., na pokrycie tego wydatku uzyskano:

1. Ze skarbu państwa	8.307	zł. 60	ct.
2. Subwencyi krajowej	11.500	„ —	„
3. Prestacye gmin	325	„ 50	„
4. Z funduszów powiatowych	1.984	„ 62	„
Razem	22.117	zł. 72	ct.
Niedobór wynosi zatem . .	6.878	zł. 40	ct.

Na częściowe pokrycie tej kwoty pozostaje do wypłaty reszta 50% subwencyi krajowej . . . . . 2.998 zł. 06 ct.

b) Wartość pozostałego kamienia	688	„ —	„
c) Deklarowane prestacye	394	„ 50	„
d) Datek dobrowolny w gruncie . . .	100	„ —	„
Ogółem . . .	4.180	zł. 56	ct.
Brakuje zatem kwota . . .	2.697	zł. 84	ct.

która poniesiona przez powiat stanowiłaby wraz z dotychczasowym wydatkiem funduszu powiatowego zaledwie 16% całego udziału w ogólnych kosztach budowy, podczas kiedy kraj ponosi 50%, zaś skarb państwa 29%.

Zważywszy zatem, że budowa drogi ze Świątnik górnych do Mogilan, jakkolwiek ważna dla zakładu szkoły ślusarstwa, posiada w każdym jednak razie charakter komunikacyi przeważnie lokalnej;

zważywszy, że nie wielki udział funduszu powiatowego w kosztach budowy nie naraża powiat na wydatki przekraczające siły finansowe tegoż;

zważywszy dalej, że Wydział powiatowy wielicki oświadczając w relacyi swojej z dnia 27. listopada 1890 l. 1019 gotowość natychmiastowego rozpoczęcia i ukończenia budowy w jednym roku, w razie przyznania 50% subwencyi krajowej, tudzież przyjmując asygnowaną przez Wydział krajowy pierwszą zaliczkę 6000 zł. pod warunkami wyrażonymi w okólniku z dnia 22. grudnia 1882, dwukrotnie zaznaczył, że przyjął obowiązek postarania się o pokrycie drugiej połowy wszystkich wydatków rekonstrukcyi, komisya drogowa mniema, że żądanie przekroczenia granicy ustanowionej okólnikiem Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 dla subwencyonowania dróg powiatowych i gminnych nie jest w obecnym wypadku usprawiedliwionem.

Równocześnie z rozpoczęciem rekonstrukcyi drogi Świątniki-Mogilany w r. 1890 upraszał Wydział powiatowy o subwencyonowanie budowy drogi będącej dalszym ciągiem powyższej,

w kierunku wschodnim, i stanowiącej razem połączenie gościńca rządowego krakowsko-wiedeńskiego z drogą powiatową wielicko-myślenicką.

Według sprawozdania inżyniera, któremu Wydział krajowy polecił przeprowadzenie kolaudacyi dokonanych robót, wydał Wydział powiatowy na budowę drogi Wieliczka-Gorzków-Świątniki w długości 12 km. 620 m. b., po koniec roku 1891 razem 35.937 zł. 59 ct. a. w.

W tej sumie mieści się subwencya państwowa 5.769 zł. 28 ct., zasiłek krajowy w kwo- 9.500 zł. a reszta pokrytą została funduszami powiatu, prestacyami gmin i dobrowolnymi datkami.

Na dokończenie dróg potrzeba jeszcze 5.150 zł. 80 ct., udział zatem funduszu krajowego w ogólnych kosztach budowy wynosiłby przy dotychczasowej subwencyi 18%.

Ze względu, że pomieniona droga uważaną być musi jako należąca do ważniejszych komunikacyj w powiecie wielickim, a w szczególności, że część tejże z Gorzkowa do Świątnik stanowi obecnie ogniwo łączące kolej żelazną i gościniec rządowy z całą siecią dróg w tamtej okolicy, komisya drogowa jest zdania, że rekonstrukcya tego duktu zasługuje na znaczniejsze subwencyonowanie z funduszu krajowego i że przyznać się mający zasiłek powinien się mieścić między 25% a 50% całego wydatku na budowę.

Z powyższych powodów komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę Wydziału powiatowego w Wieliczce o subwencyę na budowę dróg gminnych Świątniki-Mogilany i Świątniki-Gorzków odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia po myśli okólnika z dnia 22. grudnia 1882 z poleceniem przychylnego uwzględnienia drogi gminnej Świątniki-Gorzków przy ustanowieniu udziału funduszu krajowego w kosztach budowy.

We Lwowie dnia 28. marca 1892.

Przewodniczący:
J. Męciński.

Sprawozdawca:
Wincenty Gnoiński.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. s. 2096/92.

Aleg. 262.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego, tyczącem się spraw gospodarstwa rolnego i leśnego za czas od 1. lipca 1890 do 31. października 1891.

Wysoki Sejmie!

Komisya gospodarstwa krajowego, zbadawszy dokładnie wszystkie czynności Departamentu II. Wydziału krajowego, o ile one dotyczą spraw rolniczych i gospodarstwa lasowego, — przyszła do przekonania, i z przyjemnością konstatuje, iż sprawy te z pożytkiem dla gospodarstwa krajowego załatwiane były.

Że do tego przyczynił się w wysokim stopniu współudział komisyi krajowej dla spraw rolniczych, uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 jako organ doradczy przy Wydziale krajowym ustanowionej, wynika już z samego zestawienia czynności tej komisyi, podanego w sprawozdaniu Wydziału krajowego. Przedmiotem prac komisyi rolniczej i jej stałej sekcyi były sprawy odnoszące się do różnych działów gospodarstwa krajowego, których załatwienie fachowej opinii wymagało. Z ważniejszych prac podnosi tutaj komisya tylko sprawę wydania ustawy hodowlanej i asekuracyi bydła, sprawę rozciągnięcia obowiązku ubezpieczenia robotników od wypadków i chorób na robotników pracujących przy gospodarstwie rolnem i leśnem, sprawę uorganizowania szkół rolniczych w Dublanach i Kobiernie. Z inicyatywy tej komisyi rolniczej utworzoną została komisya naukowa, której zadaniem jest: czuwać nad niższemi szkołami rolniczemi pod względem pedagogicznym i dydaktycznym.

O czynnościach Depart. II., tyczących się instytucyi wędrownych nauczycieli, podniesienia mleczarstwa, uorganizowania niższych szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, założenia nowych szkół, przeniesienia szkoły uprawy i wyprawy lnu z Gródka do Krosna, szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie i szkoły ogrodniczej w Tarnowie, przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdania.

Osobnem też sprawozdaniem przedstawił Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi środki, które do podniesienia hodowli bydła poczynione być mają.

Co do dalszej akcyi w sprawie podniesienia uprawy tytoniu zapowiada Wydział krajowy, że na następnej sesyi sejmowej przedstawi wyczerpujące sprawozdanie, skoro od Towarzystwa uprawy tytoniu otrzyma relacyę o skutkach dotychczasowych zarządzeń i rachunek z użycia subwencyi temuż Towarzystwu na cele podniesienia uprawy tytoniu udzielonej.

Ze sprawozdania Wydziału krajowego przekonała się komisya, że sprawa zalesienia wydm piaszczystych wprowadzoną została na lepsze tory, a ściślejsza kontrola prac około tego zalesienia wykonywanych pozwala się spodziewać, że fundusze na to użyte nie będą zmarnowane.

Wydział krajowy wykonał też wszystkie polecenia Wysokiego Sejmu, odnoszące się i do tych spraw, których załatwienie do zakresu działania c. k. Władz rządowych należy.

W sprawie rychłego zaprowadzenia w życie ustawy o rybołowstwie z dnia 31. października 1888 roku, poczynił Wydział krajowy stosowne kroki u c. k. Rządu.

W sprawie ubezpieczenia robotników rolnych i leśnych wypracował i przedłożył Wydział krajowy c. k. Rządowi obszerny memoryał — poruczył temuż sprawę ściślejszego wykonywania ustawy krajowej z d. 17. lutego 1885 o tępieniu ostów i kanianki, udzielił c. k. Rządowi opinii co do ustawodawczego uregulowania prawa przejazdów konieczności (Nothwegerecht) tudzież w sprawie wydania ustawy krajowej dla wprowadzenia w życie państwowej ustawy komasacyjnej z dnia 7. marca 1885.

Zajmował się też Wydział krajowy nie wskazaną mu sprawą administrowania funduszem pożyczkowym przez Wysoki Sejm dla Kółek rolniczych udzielonym oraz tępieniem muszki brudnicy, która się w lasach zachodniej części kraju ostatnimi czasy pojawiła, wreszcie sprawą o użyciu nawozów sztucznych i sprawą eksploatacyi kainitu. Komisya gospodarstwa krajowego po przeglądzie czynności Departamentu II. przyznać musi, iż działalność Wydziału krajowego w traktowaniu spraw tyczących się gospodarstwa rolnego na uznanie zasługuje.

W obec tego, iż komisya krajowa dla spraw rolniczych dopiero z początkiem roku 1891 czynność swą rozpoczęła, może sejmowa komisya gospodarstwa krajowego przyjąć tłumaczenie Wydziału krajowego, iż oddzielnie sprawozdanie z czynności komisyi rolniczej za rok bieżący nie było przedłożone; komisya sejmowa gospodarstwa krajowego wypowiada atoli przekonanie, iż Wydział krajowy na najbliższej sesyi sejmowej zechce przedłożyć Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie o czynnościach nowo utworzonej komisyi dla spraw rolniczych, na wzór tego, jakie komisya przemysłowa przedkłada.

Opierając się na powyższym wywodzie komisya sejmowa gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego względnie Departamentu II. z czynności za czas od 1. lipca 1890 do 31. października 1891, tyczących się spraw gospodarstwa rolnego i lasowego, przyjmuje Sejm z zadowoleniem do wiadomości.

Lwów dnia 7. kwietnia 1892.

Przewodniczący:

Sapieha *w. r.*

Sprawozdawca:

Gross *w. r.*

L. s. 2.039/92.

Aleg. 263

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o przedłożeniu Wydziału krajowego w sprawie osuszenia bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim.

Wysoki Sejmie!

Ze sprawozdania Wydziału krajowego przedłożonego w powyższej sprawie Wysokiemu Sejmowi w ciągu bieżącej sesyi, okazuje się:

1. że po dwuletnich rokowaniach prowadzonych z Wysokiem c. k. Ministerstwem rolnictwa nastąpiło porozumienie co do projektu technicznego;

2. że w projektowanej melioracyi interesowanych jest 5 gmin i obszarów dworskich powiatu łańcuckiego, również 8 gmin i obszarów dworskich powiatu jarosławskiego, razem 13 gmin i obszarów dworskich z obszarem 8.320 morgów obecnie zabagnionych;

3. że cały koszt tej melioracyi — to jest regulacya potoków, wykopanie kanałów i rowów, budowa szluz i wpustów czynić będzie 86 250 zł.;

4. że projekt melioracyjny opiera się na tej zasadzie, iżby zbyteczną wilgoć odprowadzić, poziom wody zaskórnej obniżyć, ale utrzymać go w takiej wysokości, by grunta miejscami torfowate lub piaszczyste nadto nie obsuszyć, do czego służyć mają szluzy i wpusty, których będzie wybudowanych 34;

5. że okręg konkurencyjny nie jest ostatecznie ustalony i sprawdzony.

W myśl zapatrywań Wydziału krajowego ma być ta melioracya przeprowadzoną na podstawie ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 jako przedsiębiorstwo krajowe w ciągu lat trzech, skutkiem czego udział kraju w kosztach według postanowień §. 4. i 6. powołanej ustawy wynosiłby 40%, udział państwowego funduszu melioracyjnego zaś i stron interesowanych po 30%. Całkowity przeciętny datek konkurencyjny z jednej morgi wynosić będzie 3 zł. 11 ct., zaś koszt melioracyi 10 zł. 37 ct., rentowność więc nie ulega wątpliwości.

Komisya gospodarstwa krajowego jakkolwiek nie zapoznaje użyteczności projektowanej melioracyi, nie może przychylić się do zapatrywania Wydziału krajowego, że roboty już w roku 1893 rozpoczęte być mają; komisya bowiem mniema, iż w mowie będąca melioracya nie może być zaliczoną do rzędu bardzo pilnych i ważnych; niemniej też zasługuje na uwagę okoliczność, że okręg konkurencyjny jeszcze sprawdzonym być musi.

Z tych więc powodów a głównie ze względu na bardzo znaczne obciążenie rubryki XIII. budżetu krajowego, przez dłuższy jeszcze szereg lat, bądź to dawnemi zobowiązaniami, bądź też uchwalonemi na teraźniejszej sesyi sejmowej kosztownemi robotami regulacyjnemi tak w dorzeczu Wisły jak w dorzeczu Dniestru, komisya gospodarstwa krajowego pozwala sobie wyrazić zdanie, że projektowana ustawa o osuszeniu bagien w powiecie łańcuckim i jarosławskim Wysokiej Izbie dopiero po ustąpieniu niektórych pozycyj wydatków rubryki XIII budżetu krajowego przedłożoną być powinna.

Na powyższych opierając się uwagach, komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o osuszeniu bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim zwraca się Wydziałowi krajowemu celem wznowienia sprawy w czasie, kiedy po ustąpieniu niektórych pozycyj wydatków rubryki XIII. budżetu krajowego, ogólna suma wydatków tej rubryki zmniejszoną zostanie.

Lwów dnia 5. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Sapieha.

Sprawozdawca:
Schnell

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

L. s. 976/92.

Aleg. 264

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o petycyi Wydziału powiatowego czortkowskiego w sprawie nieużytków.

Wysoki Sejmie!

Wydział powiatowy czortkowski wypowiada życzenie, ażeby nieużytki a nawet i pastwiska podrzędnej jakości były zalesione w drodze przymusowej przy pomocy państwa i kraju.

Celem zalesień ma być przedewszystkiem przemiana gruntów dotąd nieużytecznych na użyteczne, a niemniej polepszenie stosunków klimatycznych, zmniejszenie ilości gradów i t. p.

Z postępem meteorologii, gdy wielka ilość obserwacyi wytworzy pewniejszą podstawę do ocenienia wpływu przestrzeni zalesionych na ilość opadów i tworzenie się chmur gradowych, może da się postawić jakaś hypoteza w tej sprawie, obecnie należy tę stronę kwestyi, poruszonej petycyą Wydziału powiatu czortkowskiego, pozostawić na uboczu i zająć się sprawą zalesień jedynie ze stanowiska gospodarstwa krajowego.

Rodzaje nieużytków są tak rozmaite, jak różne były powody ich powstania, więc żadną miarą amelioracya nie da się przeprowadzić na jedną modłę, lecz przeciwnie każden rodzaj nieużytków wymagałby zastosowania innego sposobu jemu właśnie odpowiadającego.

Nieużytków zapisanych jako takie w katastrze jest bardzo znaczna przestrzeń. Na obszarze własności tabularnej 3,085.780 hektarów zajmują nieużytki 30.635 hektarów, to jest niespełna jeden procent (0·98%), zaś na obszarze 4,763.920 hektarów własności nietabularnej zajmują 184,518 hektarów, to jest prawie 4% (3·87%). 14·24% znajduje się na obszarach własności tabularnej, a 85·76% na obszarach własności nietabularnej.

Nieużytków można rozróżnić dwa główne rodzaje: takie, które bezwarunkowo pod żadną nie nadają się kulturę, jak skały, urwiska, strome ściany i stoki gór i t. p. i takie, które mogą być zamienione przez odpowiednią kulturę na grunta użyteczne, a oczywiście tylko o tych jest mowa w petycyi Wydziału powiatowego czortkowskiego.

Do tej ostatniej kategoryi należą:

a) wydmy piasczyste,
b) szutrowiska, kamieńce i odsypiska,
c) debry i jary,
d) nieużyteczne torfowiska,
e) ubocza, ścianki, z lasów ogołocone przestrzenie w górach i t. p.

a) Wydmy piasczyste są przedmiotem osobnych postanowień ustawowych a zalesienie tych wydm, już rozpoczęte, postępuje zwolna przy pomocy państwa, funduszu krajowego i ze współdziałaniem właścicieli tych wydm w myśl uchwał sejmowych z dnia 20. i 22. stycznia 1887.

b) Szutrowiska, kamieńce i odsypiska mogą być zużytkowane pod uprawę wikliny. Gdzie taka uprawa jest możliwą, może przynieść pożytek już po kilku latach, a próby takiej kultury już dokonano w kilkunastu gminach powiatu żywieckiego. O ileby rezultat tych prób okazał się pomyślnym, byłoby wskazanem rozszerzyć roboty tego rodzaju i zasadzanie szutrowisk wikliną unormować ustawą podobnie jak to się stało dla wydm piasczystych zapewniając pomoc państwa i kraju.

Ze względu na wielką ważność zasadzania odsypisk wikliną, tak dla ochrony brzegów, jak i dla przysporzenia materyałów dla budowli wodnych zarządziło Wys. Ministerstwo spraw wewnętrznych, by właścicielom prywatnych odsypisk udzielane były z państwowego funduszu budowli wodnych nagrody pieniężne. Co do warunków, pod jakiemi te nagrody rozdawane być mają, nastąpiło porozumienie między c. k. Namiestnictwem a Wydziałem krajowym, nadto wstawiła Wysoka Rada państwa dotacyę 10.000 do budżetu na rok 1892 na zasadzanie wikliną odsypisk galicyjskich, zaś c. k. Namiestnictwo zażądało, ażeby do premiowania kultur wiklinowych na tych rzekach, gdzie regulacye lokalne podejmywane bywają przy pomocy państwa i kraju, przyczyniał się też i fundusz krajowy, na co na rok 1892 preliminowano kwotę 2.000 zł.

c) Debry i jary należą do działu nieużytków, których melioracya byłaby wykonalną na podstawie ustawy o nieszkodliwem odprowadzaniu wód górskich z dnia 20. czerwca 1884 §. 6 ustęp 1.

Rozumie się samo przez się, że te zabudowania nie mogą być traktowane i wykonane jako odrębne, ogół wszystkich podobnych jarów w całym kraju obejmujące przedsiębiorstwo, lecz przy każdym projekcie regulacyjnym obejmującym także i zabudowanie potoków górskich, będą zaprojektowane melioracye tego rodzaju nieużytków, o jakich tu jest mowa.

d) Torfowiska, których eksploatacya na torf, jako materyał opałowy, nie przedstawiałaby korzyści, można ulepszyć i przysposobić pod uprawę traw, a nawet i ziarna.

Próby tego rodzaju robiono w Rudniku na Sanem i w Rudzie różanieckiej w powiecie cieszanowskim i to z bardzo pomyślnym skutkiem. Obecnie zamierzono robić dalsze próby z kulturą płytkich torfowisk w dorzeczu Bugu i Styru we wschodniej Galicyi.

e) Ścianki napotykamy najczęściej w południowo-wschodniej części kraju nad dolnym biegiem lewych dopływów Dniestru.

Ścianki te, o ile dla zbyt wielkiej spadzistości nie zostały spłukane przez wody deszczowe i poprzerzynane prostopadle z góry bieżącemi wyrwami, służą za pastwiska dla owiec i dla bydła. Ścianki tego rodzaju tworzą niejako przechód z nieużytków do podrzędnej jakości pastwisk, pośrednie między tymi rodzajami gruntów zajmują miejsce.

Znaczna część tych ścianek, a przynajmniej należące do własności tabularnej są zalesione, robiono też z dobrym skutkiem próby zalesienia akacyami i drzewami szpilkowemi, będące zaś na obszarach własności nietabularnej są z drzew ogołocone, tylko gdzie niegdzie krzakami porosłe, a stan ich pogarsza się z każdym rokiem w skutek pasienia i tratowania bydłem, które ogryza młode pędy, a usuwając ziemię, odkrywa korzenie.

O ile zalesienie takich ścianek nie przedstawiałoby zbyt wielkich trudności i czy byłoby korzystne, zależy od miejscowych warunków, ogólnej zasady postawić nie można.

W petycyi powiatu czortkowskiego jest mowa o pastwiskach podrzędnej jakości. Obszaru tych pastwisk obliczyć niepodobna, niewątpliwie jest on bardzo znaczny, a znajduje się przeważnie w posiadaniu gmin. Są to grunta prawie zawsze podmokłe, w skutek tego pod uprawę nieprzydatne, pokryte kępinami i kretowinami, mchem porośnięte. Rozległe obszary podobnych pastwisk napotykamy w powiatach: stryjskim, stanisławowskim, dolińskim, kałuskim, kossowskim i innych podgórskich, a także w powiatach położonych w środkowej i północnej części kraju, jaworowskim, cieszanowskim, samborskim i t. d.

Bardzo znaczna część tych pastwisk dałaby się poprawić przez osuszenie, a nawet zamienić częściowo na grunta orne i łąki. Melioracye tego rodzaju można uskutecznić na podstawie państwowej ustawy melioracyjnej z 30. czerwca 1884. Gdzie gleba zbyt jest jałowa, zalesienie byłoby wskazanem.

Również i dla pustyń górskich najwłaściwszą melioracyą jest zalesienie. Ze wszystkich zarządzeń i prac, jakieby przedsiębrane być miały celem przemiany gruntów nieużytecznych na użyteczne, najpilniejszem i najpotrzebniejszem byłoby zalesienie takich przestrzeni, które dawniej były pokryte lasem a wskutek wyniszczenia drzewostanów i pasienia bydłem pozbawione ocienienia, ogołocone z naturalnego zadarnienia przez wody deszczowe, przemieniają się coraz bardziej w pustynie.

Coraz częściej zdarzające się powodzie są naturalnem następstwem wyniszczenia lasów w górach, a szkody jakie kraj z tego powodu ponosi, są olbrzymie.

To też od roku 1884 nie przestaje Wysoki Sejm upominać się o ochronę lasów karpackich, o wydanie nowej ustawy lasowej i sporządzenie katastru lasowego, któryby służył za podstawę do oznaczenia kategoryi lasów wymagających wyjątkowej i szczegółowej opieki.

W roku 1889., załatwiając wnioski posła Pawickiego w sprawie zalesienia nieużytków w powiecie Nowotarskim, zajmujących 54.000 m., ponowił Wysoki Sejm swe dawniejsze żądania i rezolucye. C. k. Rząd oświadczył, iż zamierza wnieść do Rady państwa projekt nowej ustawy lasowej, w formie ustawy ramowej, która pozostawi ustawodawstwu krajowemu swobodę, odpowiadającą jego kompetencyi i odrębności stosunków gospodarczych. Jednocześnie przedłożono projekt nowej ustawy lasowej ankiecie, która się odbyła w tutejszem c. k. Namiestnictwie.

Potrzebę nowej ustawy lasowej wypowiadało również kilkakrotnie galicyjskie Towarzystwo gospodarskie, na mocy uchwał ogólnego Zgromadzenia.

Z powyższych uwag wynika, że chociaż nie istnieje ogólny projekt dla meliorowania wszystkich nieużytków w kraju, to nie mniej zarządzenia mające na celu zamianę niektórych rodzajów nieużytków na grunta użyteczne, już są wdrożone, a roboty rozpoczęte. Wobec znacznych ciężarów, jakie nakładają na kraj regulacye rzek i melioracye, nie podobna przypuszczać, ażeby już teraz miały być zarządzone na szerszą skalę roboty koło przemiany nieużytków na grunta użyteczne. Na razie należy melioracye tego rodzaju pozostawić inicyatywie prywatnej powiatów, gmin lub pojedyńczych właścicieli ograniczając ingerencyę Wydziału krajowego do rozpatrzenia sprawy, obmyślenia zasad i podania wskazówek co do racyonalnego przeprowadzenia tych robót.

Sprawa przemiany nieużytków za pomocą melioracyi i zalesień na grunta użyteczne, nie jest podrzędnego znaczenia, dotyczy znacznego obszaru całego kraju i zasługuje na to, żeby się w niej rozpatrzeć. Z tego wychodząc zapatrywania, wnosi komisya gospodarstwa krajowego:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby zbadał sprawę melioracyi i zalesienia nieużytków i przedłożył sprawozdanie na jednej z następnych sesyi sejmowych.

2. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyspieszył wydanie nowej ustawy lasowej na podstawie projektu c. k. Ministerstwa rolnictwa, z uwzględnieniem uchwał ankiety, jaka się w tutejszem c. k. Namiestnictwie w tej sprawie odbyła.

Przewodniczący:
Sapieha w. r.

Sprawozdawca:
J. Gnoiński w. r.

Aleg. 265

Sprawozdanie

komisyi górniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Jeszcze niedawno wszystkie prawie czynności górnicze Wydziału krajowego odnosiły się przeważnie tylko do przemysłu naftowego. Obecnie ten przemysł zawsze jeszcze stoi u nas na pierwszem polu jako najważniejsza gałęź krajowego górnictwa, ale i inne gałęzie zwracają coraz to więcej uwagi na siebie. Komisya górnicza może też stwierdzić, że sam rozwój górnictwa naftowego wpłynął korzystnie i pobudzająco tak na rozwój innych gałęzi górnictwa, jako też na rozwój przemysłu w ogóle.

Wiercenia za solą w Wieliczce, a za węglem na Pokuciu wykonane zostały przez przedsiębiorców wykształconych w przemyśle naftowym. Ten sam przemysł spowodował założenie licznych warstatów mechanicznych w Gorlicach, Sanoku, Kołomyi i innych ogniskach przemysłu naftowego, z których już niektóre dochodzą do rozmiarów dobrze urządzonych fabryk maszyn, a oprócz tego fabryki maszyn w Krakowie, Przemyślu, Tarnowie i Lwowie zaopatrują także pewne potrzeby przemysłu naftowego. Przemysł destylarniany również dał powód do założenia fabryki kwasu siarkowego w Gorlicach, a prawdopodobnie niezadługo doprowadzi do założenia maszynowego wyrobu beczek. Tym sposobem przemysł naftowy staje się zawiązkiem całego szeregu innych rodzajów przemysłu, bądź to dostarczając im pracowników umiejętnych, bądź to przedsiębiorców rzutkich, bądź też odbytu krajowego na ich wyroby. Rozwój potężny tego jednego przemysłu daleko skuteczniej wpływa na rozwój górnictwa w ogóle oraz na rozwój przemysłu maszynowego i chemicznego — aniżeliby mogły wpływać subwencye krajowe obracane wprost na te cele.

Dodać trzeba, że sam ten przemysł już od paru lat wyrósł ze stanu niejako eksperymentalnego, w którym sam się domagał i stawał przedmiotem pomocy pieniężnej; obecnie on nie potrzebuje niczego więcej, jak tylko czuwania nad ogólnemi warunkami, od których przyszłość jego zależy, przyczem należy rozróżniać te sprawy, które kraj sam lub też w porozumieniu z administracyą rządową załatwić może, od tych które wymagają akcyi ustawodawczej.

Do pierwszego działu należy całe działanie na polu informacyjnem i edukacyjnem, które się w kilku ostatnich latach tak skutecznie rozwinęło.

a) Szkoła wiertnicza w Wietrznie i górnicza w Borysławiu wykazują w tym roku widoczny postęp pod względem organizacyi i zastósowania się do potrzeb przemysłu. Tak ze sprawozdania Wydziału krajowego jako też z dokumentów przedłożonych przez krajowego inżyniera górniczego, komisya nabrała przekonania, że pierwotne zarzuty dorywczości i dyletantyzmu w sposobie kształcenia praktycznego uczniów, coraz to mniej mają uzasadnienia, i że pod kierunkiem p. Suszyckiego w Wietrznie, a p. Gąsiorowskiego w Borysławiu wyrabia się powoli metoda łącząca kierunek praktyczny z pewną miarą objaśnień teoretycznych. Komisya górnicza uznaje postęp dokonany w przekonaniu, że to uznanie przyczyni się do dalszego starania około podniesienia poziomu tych szkół, co stanowić będzie tem większą zasługę, ile że w innych krajach austryackich nie posiadamy wzorów podobnych zakładów — musimy więc sami wyrabiać i tworzyć typ szkoły przygotowującej wprost do umiejętnej praktyki. Komisya górnicza uważa za potrzebne z naciskiem zaznaczyć, że jako cel tych szkół upatruje raczej gruntowne wykształcenie chociażby mniejszej liczby uczniów tak, ażeby każdy z nich był w stanie podjęcia się obowiązków prowadzenia, dozoru lub kierownictwa robót praktycznych, aniżeli powierzchowne wykształcenie większej liczby.

Dla tego też komisya jest zdania, że przy udzielaniu stypendyów należy ściśle się zastósować do przepisu, ażeby je nadawać tylko takim kandydatom, którzy się już wykażą praktyką co najmniej jednoroczną w kopalniach, skracając jednak to wymaganie na sześć miesięcy dla tych, którzy się wykażą odbytemi studyami technicznemi.

b) Co do badań geologicznych, komisya z ubolewaniem zaznacza, że jej intencya przyspieszenia wydawnictwa atlasu geologicznego dotychczas nie odniosła należytego skutku, tak dalece, że nawet kwota 2.500 zł. wstawiona na ten cel w budżet na rok 1891 nie została przez upoważnioną do tego Akademię Umiejętności w Krakowie całkowicie wydaną. Przyczyną takiego opóźnienia wydawnictwa była po części okoliczność, że tam, gdzie geologiczne badania kraju dokonane bywają tylko dobrowolną pracą p. geologów, a nie z urzędu, przerwy w pracy i pewna nieregularność w wydawnictwie są nieuniknione. Oprócz tego nastała obecnie całkiem nieprzewidziana trudność już wzmiankowana w Sprawozdaniu Wydziału krajowego, a która od tego czasu weszła w stadyum jeszcze ostrzejsze, t. j. że za inicyatywą wiedeńskiego zakładu geologicznego Ministerstwo Oświaty reskryptem 18. grudnia 1891 r. zarządziło w porozumieniu z ministerstwem wojny, że c. k. instytutowi wojskowo-geograficznemu w Wiedniu, w którym dotąd wydawnictwo krakowskiej Akademii Umiejętności się dokonywało, — nadal nie wolno będzie używać swoich kart l. 25.000 i l. 75.000 do drukowania naszych map geologicznych ze względu, że nasze wydawnictwo jest tylko bezprawnem naśladownictwem ręcznych map geologicznych publikowanych przez Zakład państwowy geologiczny, a zatem naruszeniem własności literackiej — oraz, że przynosi ono uszczerbek dochodowi tegoż zakładu państwowego, który sam zamierza wydać mapę geologiczną Galicyi, jako część ogólnej mapy geologicznej całej Austryi.

Komisya fizyograficzna Akademii Umiejętności w Krakowie w sprawozdaniu swojem z dnia 18. lutego broni wydawnictwa Akademii przed zarzutami zawartymi w reskrypcie ministeryalnym, wykazuje, że nietylko pretensye zakładu wiedeńskiego do monopolu wydawniczego sprzeciwiają się utartym zwyczajom świata naukowego i wolnego użytkowania z wszelkich publikacyi i prac naukowych, mianowicie, jeżeli one są owocem dokonanym przez instytucyę państwową i kosztem publicznym, że pojęcie uszczerbku w zysku ze sprzedaży map którego wiedeński zakład może doznać skutkiem rzekomo nieprawnej konkurencyi naszych publikacyj, uwłacza celowi i powadze instytucyi państwowej, założonej nie dla zysku wydawniczego, ale dla jak najogólniejszej użyteczności publicznej, że w dodatku Sejm galicyjski w dawniejszych latach sam się przyczyniał do kosztów poszukiwań geologicznych ze strony instytutu wiedeńskiego. Później na ręce samej komisyi fizyograficznej poświęcił kraj przeszło 18.000 zł. na zbadanie geologiczne Galicyi przez krajowych geologów, co dosyć korzystnie się porównywa z owemi 24.000 zł., które instytut wiedeński miał wydać na

ten cel, tem bardziej, że oprócz funduszów użytych za pośrednictwem komisyi fizyograficznej, Wydział krajowy ze swojej strony znaczne poczynił wydatki na badania geologiczne kraju.

Nareszcie twierdzenie instytutu wiedeńskiego, jakoby nasze mapy były tylko naśladownictwem map ręcznych instytutu wiedeńskiego nie odpowiada rzeczywistemu stanowi rzeczy, bo one zawierają cały szereg badań nowych i oryginalnych naszych własnych geologów, dają wyraz poglądom naukowym odmiennym, i w wielu wypadkach prostują zanadto ogólnikowe badania wiedeńskich geologów.

Komisya górnicza, zbadawszy równocześnie inne dokumenta, odnoszące się do tej sprawy, przyszła do przekonania, że pretensye zakładu wiedeńskiego do monopolu naukowego przy wydawnictwie atlasu geologicznego Galicyi są nieuzasadnione, bo nieodpowiadałoby zupełnie potrzebom kraju przerwać publikacyę naszych własnych map, a wyczekiwanie na publikacyę wiedeńskiego instytutu, która ma obejmować całą Austryę i z której, pomimo przygotowań trwających od r. 1886, ani jeden zeszyt do końca r. 1890, nie został dotąd wydany.

Ponieważ jednak reskrypt ministeryalny, zakazujący instytutowi geograficznemu drukowania jakichkolwiek map geologicznych, oprócz tych, które mają być wydawane przez zakład geologiczny państwowy, zdaje się wstrzymywać na razie dalsze wydawnictwo naszego atlasu geologicznego i zmusiłby do udania się do prywatnych zakładów, i droższych i mniej wprawnych w tego rodzaju pracach, przeto komisya górnicza wnosi rezolucyę wzywającą c. k. Rząd do usunięcia tego reskryptu, o ile on się dotyczy wydawnictwa Akademii umiejętności w Krakowie.

Zarazem komisya górnicza z przebiegu tej sprawy poczuwa się do obowiązku, ażeby na nowo zaznaczyć konieczność przyśpieszenia wydawnictwa — bo wobec ewentualnej publikacyi wiedeńskiej, nasze wydawnictwo powinno mieć nietylko tę wyższość, że jest oparte na licznych pracach naszych własnych geologów, ale że będzie dokończone w krótszym czasie, aniżeli publikacya obejmująca całą monarchię.

c) Jako ważne uzupełnienie szkolnictwa naftowego, okazują się kursa prowizorycznie urządzone przez c. k. Rząd na życzenie Reprezentacyi kraju przy politechnice lwowskiej z dziedziny górnictwa i przemysłu naftowego. W tym przedmiocie przedłożono komisyi górniczej pismo wystosowane przez rektorat politechniki do Wydziału krajowego, zawierające wysokie uznanie dla docentów, którym te kursa powierzono, i dla pomyślnego wyniku ich usiłowań tak pod względem frekwencyi, jak i pożytku odniesionego przez słuchaczów. Wynik ten budzi w komisyi górniczej przekonanie, że należy się starać o stabilizacyę tych kursów i o ich dalszy rozwój przez urządzenie zbiorów narzędzi i przyrządów, któreby mogły służyć nietylko dla samych wykładów, ale powinny być przystępne także dla przemysłowców, którzyby w ten sposób mogli się obeznać z przyrządami nowymi lub mało znanymi. Sami przemysłowcy już i tak wzięli inicyatywę w tej mierze i dali początek zbiorom obecnie służącym jako ilustracye do wykładów, ale ważność przedmiotu usprawiedliwia wniosek powzięty przez Wydział krajowy za poradą krajowej Rady górniczej, ażeby wezwać c. k. Rząd do wyposażenia i dotowania takiego muzeum, wyrażając zarazem gotowość ze strony kraju do pokrycia połowy kosztów pierwotnego założenia takich zbiorów, na których pomieszczenie szkoła politechniczna może dostarczyć wystarczających ubikacyj.

d) Co do stacyi technologiczno-chemicznej dla przemysłu naftowego, skutkiem mianowania nowego kierownika i oddzielenia stacyi od katedry technologii chemicznej na politechnice, nastała potrzeba pewnych adaptacyi w urządzeniu laboratoryum, których koszt Wydział krajowy preliminuje na kwotę 1.000 zł., i które komisya górnicza w uznaniu dotychczasowej skutecznej działalności tej stacyi Wysokiemu Sejmowi do uchwały przedkłada.

Przechodząc teraz do tych warunków rozwoju przemysłu naftowego, które zależą od akcyi ustawodawczej, komisya górnicza z ubolewaniem konstatuje, że przemysł naftowy znajduje się obecnie w stanie pewnego przesilenia skutkiem obowiązującej na razie ugody cłowej z Węgrami, dopuszczającej importu falsyfikatów czyli sztucznych surowców kaukaskich. Daleko idące koncesye taryfowe, które stopniowo uzyskaliśmy dla przewozu produktów naftowych tak na kolejach państwowych jakoteż i prywatnych, nie są w stanie zneutralizować wpływu szkodliwego konkurencyi tych falsyfikatów. Nasze najdalej idące obawy, wypowiedziane podczas ankiet odbytych w kraju i w Wiedniu w latach 1885 i 1886, przed wejściem w życie obowiązującej ustawy cłowej, zostały obecnie prześcignięte faktycznym stanem rzeczy. Przemysłowcy naftowi przypuszczali wówczas możliwość, że falsyfikat kaukaski, zawierający przymieszkę 85% destylatu, może być dostarczony do portów Fiume i Tryest po cenie 3 zł. 15 ct. za 100 kilo, i uzasadniali tem przypuszczeniem potrzebę wyższego cła na tenże falsyfikat. Otóż w bieżącym roku sprzedawano 100 kilo falsyfikatu, zawierającego od 90 do 95 procentów destylatu za 2 zł. 90 ct. Zważywszy, że cło płaci się w złocie, a że ażio od tego czasu spadło o 10%, przeto oclony falsyfikat już tylko kosztuje 5 zł. 24 ct. za 100 kilo, zamiast minimum przypuszczanego w r. 1886 w kwocie 5 zł. 69 ct. Zważywszy równocześnie powiększoną zawartość destylatu w falsyfikacie, to się okaże różnica blisko $^3/_4$ guldena na niekorzyść naszego przemysłu ponad nasze najgorsze obawy w dawnych latach.

Komisya górnicza wprawdzie nie tai sobie trudności jakie zachodzą w dokonaniu jakichkolwiek zmian w ustawie nowej, polegającej przecież na porozumieniu się z Węgrami, ale czuje się zobowiązaną do wyrażenia zdania, że, gdyby ta gwałtowna zniżka cen kaukaskich, która się już od dłuższego czasu utrzymuje, miała jeszcze pewien czas potrwać, to zagraża ona wprost istnieniu naszego przemysłu, i musi z konieczności wprowadzić na porządek dzienny kwestyę zmiany odnośnych pozycyi w ustawie cłowej, czy to przy zbliżających się za parę lat nowych pertraktacjach z Węgrami lub też nawet przed upływem dziesięciolecia, na które ugoda handlowo-cłowa z Węgrami jest zawartą. Nie należy w tym przedmiocie powodować się jedynie głośnemi rezultatami kilku wyjątkowych kopalni naftowych, w których obfitość szybów zapewnia istnienie nawet przy najgorszych konjunkturach handlowych, ale należy mieć wzgląd na ten liczny szereg przeciętnych kopalni zatrudniających przeważną liczbę pracowników, a których egzystencya może być zachwianą spadkiem cen o $^1/_2$ lub może nawet o $^1/_4$ guldena.

Komisya czuje się w obowiązku nadmienić jeszcze jedną przyczynę, która intenzyfikuje już i tak niekorzystną sytuacyę. Jest to wojna o dochód naftowy pomiędzy fiskusem austryackim i węgierskim. Za szczególnem staraniem austr. ministerstwa skarbu i pod szczególną opieką ministerstwa handlu powstała w obecnym roku wielka rafinerya w Trieście, założona w zamiarze wyrugowania nafty węgierskiej z prowincyi nadmorskiej i krajów alpejskich tej połowy monarchii. Rozumie się, że wyparcie obcego produktu da się tylko uskutecznić obniżką cen. A że nowa rafinerya nie ogranicza swoich operacyi do południowych prowincyi, na których zaopatrzenie została rzekomo założoną, ale również konkuruje i w Wiedniu i w Czechach, to zniżka cen, wywołana walką konkurencyjną Triestu z fabryką fiumańską, odbiła się na całym targu naftowym austryackim, i obniżyła poziom cen nawet poniżej tych, których się można było obawiać na podstawie już samej tylko taniości falsyfikatu kaukaskiego. Komisya górnicza podnosi tę okoliczność nie jakoby Wysoki Sejm mógł wkraczać na pole handlowe i ratować nas przed konkurencyą, ale dlatego, że ta konkurencya jest jeszcze ułatwioną przez wyjątkowe ustawy dotyczące opodatkowania fabryki tryestyńskiej. Wiadomo bowiem, że przy zniesieniu wolnego portu w Tryeście, zrobiono miastu pewną kompensatę przez ustawę, uwalniającą na szereg lat nowo założone fabryki od podatku zarobkowego i dochodowego. Z tej ustawy korzysta nowa rafinerya tak, że obecnie przemysł naftowy w Galicyi i w reszcie Przedlitawii wystawiony jest nie tylko na konkurencyą wolnych od podatku zarobkowego i dochodowego fabryk węgierskich, ale doznaje takiej samej uprzywilejowanej konkurencyi w obrębie własnej monarchii. Z tych względów

czuje się komisya górnicza upoważnioną do przedłożenia Wys. Sejmowi rezolucyi wzywającej rząd do przeprowadzenia podobnego uwolnienia podatkowego naszych kopalń i rafineryi naftowych.

Przystępując teraz do innych gałęzi górnictwa komisya z zadowoleniem przyjmuje do wiadomości, że co do kopalni kainitu w Kałuszu, rząd życzeniom tylokrotnie wypowiedzianym przez reprezentacyę kraju po części już uczynił zadość, a po części zachodzi nadzieja, że i życzenia dotąd nieuwzględnione przecież doczekają się pomyślnego załatwienia.

Najsamprzód c. k. krajowa Dyrekcya Skarbu oświadcza w piśmie z daty 29. lutego b. r. że już od 15. listopada 1891 Zarząd salinarny dostarcza kainitu w stanie zmielonym po cenie 90 ct. za 100 kl. (bez opakowania). Dalej dowiaduje się komisya, że już osobne laboratorium do analizy kainitu urządzonem zostało w Kałuszu, z czego komisya rokuje sobie nadzieję, że niebawem zarząd salinarny będzie w stanie odpowiedzieć życzeniu Reprezentacyi kraju, ażeby kainit nadal był sprzedawanym na podstawie analizy i z gwarancyą pewnej zawartości soli potasowych.

Co do frachtów kolejowych, to komisya konstatuje, że znaczne obniżenie tychże faktycznie nastąpiło, żałuje jednak, że ministerstwo skarbu wprost odmówiło prośbie połączenia kolejowego kopalni kałuskiej ze stacyą koleji państwowej, motywując swą odmowę tem, że ruch nie byłby dość wielki, ażeby uzasadnić koszt wybudowania toru normalnego. Komisya górnicza jednak na podstawie informacyi o stosunkowo skromnych wydatkach, które pociąga za sobą lekka kolej wąskotorowa, nie waha się poruszyć jeszcze raz tej sprawy, i przyłącza się do odnośnej rezolucyi komisyi drogowej. Dalej też, mając na uwadze niezmierną doniosłość odkrycia obfitych pokładów potasowych tak dla rozwoju własnego rolnictwa krajowego jakoteż dla wytworzenia nowego eksportu po za granice kraju, komisya górnicza proponuje rezolucyą wzywającą rząd do dalszego zbadania zapomocą otworów wiertniczych obszaru kraju pomiędzy Kałuszem i Morszynem, w celu odkrycia dalszego ciągu pokładów kałuskich.

Przechodząc nareszcie do trzeciej gałęzi górnictwa już rozwiniętej w naszym kraju t. j. kopalnictwa węglowego, komisya górnicza konstatuje, że ten rozwój musi być oparty na zdrowych podstawach skoro nastąpił bez żadnych szczególnych subwencyj ze strony rządu lub kraju. Kwestya ta ma dla nas tem większe znaczenie, ile że skutkiem wzrostu ludności a zmniejszenia się obszarów lasowych, Galicya co roku wykazuje coraz to większy niedobór materyału opałowego, o ile on mógłby być dostarczany z samych tylko lasów.

Przypuszczając roczną konsumcyę drzewa na cele opałowe w ilości 1·6 metra kubicznego materyi drzewnej zwartej, co jest przyjęte przez autorytety niemieckie jako minimalne zapotrzebowanie w krajach posiadających klimat łagodniejszy od galicyjskiego, to na ludność 6,600.000 potrzeba by było okrągło 10 milionów metrów kubicznych zwartej masy drzewnej. W obec tego zapotrzebowania mamy w ogóle około 2 miliony hektarów lasów, a przyrost jednego hektara oszacowany bywa przeciętnie na mniej niż 4 metry sześcienne. Całkowity przyrost drzewa wynosiłby więc mniej aniżeli 8 milionów metrów kubicznych, a potrącając jeszcze 35 do 40% na na budulec i drzewo materyałowe, to niepozostaje więcej nad 5 milionów metrów kubicznych drzewa opałowego, czyli nie więcej nad połowę potrzebnej ilości. Wynika z tąd, że albo wycięcie lasów postępuje w daleko szybszem tępie aniżeli przyrost coroczny, albo że znaczna część ludności cierpi na niedostatek paliwa. Zapewne i jedno i drugie, bo notorycznem jest, że na całem Podolu znaczna część ludności musi się uciekać do palenia słomy i nawozu z wielkim uszczerbkiem dla rolnictwa.

Pewna część tego niedoboru pokrytą jest krajową produkcyą węgla dosięgając już blisko 6 milionów cetnarów, co by odpowiadało blisko 2 milionom metrów sześciennych masy drzewnej. Większa część jednak węgla użytą jest albo na cele przemysłowe albo przez koleje żelazne, i zaledwie w zachodniej części kraju, a potrosze tylko w większych miastach węgiel konsu-

muje się jako paliwo domowe. Kopalnictwo węglowe ma więc jeszcze wielką przyszłość przed sobą w zapewnionej własnej konsumcyi krajowej, oraz doniosłą misyę dla całego gospodarstwa krajowego przez to, że umożliwi zaprowadzenie racyonalniejszej eksploatacyi lasowej, ale rozszerzenie konsumcyi prywatnej węgla może się odbyć tylko stopniowo i powoli. W celu więc dalszego zabezpieczenia rozwoju kopalni węglowych komisya górnicza proponuje rezolucyą wzywającą Rząd, ażeby przy dostawach węgla dla kolei żelaznych przedewszystkiem uwzględniał kopalnie krajowe, o ile pod tym względem zachodzi jakakolwiek równomierność cen krajowego i obcego produktu.

Na podstawie tych wywodów komisya górnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych do wiadomości.

2. Sejm wstawia do budżetu krajowego na rok 1892:

a) na subwencye praktycznym szkołom wiercenia i górnictwa naftowego (poz. 210 preliminarza) . . . . . 3.200 zł.

b) na wydawnictwo atlasu geologicznego kraju wraz z tekstem (poz. 204) . . 2500 „

c) na badania kraju celem zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania (poz. 208) . . . . . 1 500 zł.

d) na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego (poz. 209) 800 zł.

e) na stacyę doświadczalną produktów naftowych:

1. dotacya i płaca kierownika stacyi (poz. 211) . . . . . 900 zł.

2 adaptacya stacyi w sprawozdaniu umotywowana (nie objęta preliminarzem budżetu z dnia 9. grudnia r. z.) . . . . . 1.000 zł.

f) na stypendya dla górników, uczniów akademii górniczych, słuchaczy kursu górniczego w c. k. wyższej szkole politechnicznej we Lwowie, i uczniów praktycznych szkół górniczych i wiertniczych (poz. 216) . . . . . 3.000 zł.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu starania u c. k. Rządu o ustalenie wykładów o górnictwie i przemyśle nafty i wosku ziemnego w tutejszej wyższej szkole politechnicznej i o urządzenie takiego zbioru przyrządów wiertniczych, któryby nie tylko dla wykładów był pomocnym, ale i przedsiębiorców tych prac z najnowszemi metodami i wynalazkami w tej dziedzinie obznajmił. Upoważnia się Wydział krajowy do oświadczenia c. k. Rządowi gotowości przyczynienia się połową potrzebnego na ten cel funduszu do kosztów założenia tego muzeum, byle go c. k. Rząd następnie tak jakinne muzea c. k. szkoły politechnicznej dotował i utrzymywał.

4. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby dla wydawnictwa akademii Umiejętności w Krakowie uchylił rozporządzenie ministerstwa oświaty z dnia 18. grudnia 1891 mocą którego c. k. zakład geograficzny wojskowy nie ma mieć nadal prawa podjęcia się druku innych map geologicznych jak tylko tych, które mają być wydane przez c. k. Instytut geologiczny we Wiedniu.

5. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby w drodze ustawodawczej wyjednał uwolnienie rafineryi i kopalni nafty od podatku zarobkowego i dochodowego na ten sam przeciąg lat w którym korzysta z tego uwolnienia fabryka tryesteńska.

6. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby zarządził przeprowadzenie wierceń próbnych w celu przekonania się o rozciągłości pokładów soli potasowych na przestrzeni pomiędzy Kałuszem a Morszynem.

7. Wzywa się c. k. Rząd ażeby przy równych warunkach zaopatrywał koleje państwowe w węgiel z krajowych kopalni.

Lwów dnia 4. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca
Stanisław Szczepanowski.

Aleg. 266

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego, co do ulg legalizacyjnych w sprawach hipotecznych drobiazgowych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 3. marca b. r. do L. s. 47 powziętą, odesłanem zostało sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 1. września 1891 LW. kr. 22.494/91 o projekcie ustawy, tyczącej się ulg legalizacyjnych w sprawach hipotecznych drobiazgowych, — do komisyi prawniczej.

Sprawozdanie to Wydziału krajowego, będące wynikiem uchwały sejmowej z dnia 29. listopada 1890 r, polecającej Wydziałowi, ażeby po zasięgnieniu opinij Rad powiatowych i innych kompetentnych czynników w tym kierunku zbadał, czy i o ile ustawa państwowa z dnia 5. czerwca 1890 Nr. 109 Dz. u. p. a względnie projekt krajowej ustawy na niej oprzeć się mający, będzie pożądaną dla ludności włościańskiej i aby odpowiednie przedłożył wnioski na najbliższej sesyi sejmowej, wyczerpująco odpowiedziało danemu poleceniu.

Po zapytaniu się wyższego Sądu krajowego we Lwowie i Krakowie, Izb notaryalnych i adwokackich w kraju, Towarzystw prawniczych i Rad powiatowych, z których się 41 oświadczyło przeciw zaprowadzeniu w naszym kraju ustawy państwowej z d. 5 czerwca 1890 r. Nr. 109 Dz. u. p. o rzekomych ulgach legalizacyjnych w sprawach hipotecznych drobiazgowych, a wszystkie te głosy poważne władz i korporacyj krajowych uznały taką ustawę nie tylko za nieodpowiednią, ale wprost za zgubną dla naszej ludności wiejskiej; gdy tymczasem tylko 19 Rad powiatowych oświadczyło się za jej wprowadzeniem w mniemaniu, że przez taką ustawę ludność wiejska choć częściowo uwolnioną zostałaby od kosztów i straty czasu, z przymusem legalizacyjnym jakoby połączonych. Wydział krajowy zajął się najgruntowniej oceną znaczenia dobroczynnego w skutkach przymusu legalizacyjnego dla instytucyi ksiąg hipotecznych i czy rzeczywiście takie ciężary powoduje dla stron; następnie zaś rozważył sumiennie, jakie byłyby praktyczne skutki, gdyby ustawę ogólną państwową z dnia 5. czerwca 1890 r. Nr. 109 Dz. u. p. zaprowadzono szczegółowo także w Galicyi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem i w obu kierunkach nie doradza przyjęcia takiej ustawy.

Wrzekome koszta są, jak wykazano, małoznaczące wobec potrzebnej wiarogodności dokumentów prawnych do ksiąg gruntowych wejść mających i pożądanego tak wielce bezpieczeństwa prawnego ksiąg hipotecznych; strącania takich dokumentów wadliwych lub wa-

runkom prawnym nieodpowiednich narażałoby strony na nierównie większe zachody i koszta oraz przewłokę czasu; możność i wolność legalizowania takich dokumentów w sądach, bez wszelkich kosztów, zdolne są usunąć zupełnie przesadne lub nieusprawiedliwione użalenia na dotkliwe koszta legalizacyi notaryalnej, taksą unormowanej, a wiara w dokument notaryalny daje włościaństwu większe bezpieczeństwo, aniżeli prywatne spisywanie podobnych pism bez świadomości prawa i przepisów o księgach gruntowych przez pisarzy pokątnych, tę plagę stosunków naszych społecznych, po kraju rozpostartą.

Ludność wiejska przejrzeć winna i przejrzy ostatecznie, że c. k. notaryusz, jako urzędnik publicznego zaufania przeznaczony jest dla wybawienia jej od zgubnych następstw pism pokątnych, droższych od wszelkich dokumentów notaryalnie zdziałanych lub sądownie legalizowanych.

To też Wydział krajowy zastanowiwszy się głęboko nad zgubnymi skutkami — gdyby wrzekome ulgi legalizacyjne w myśl ogólnej ustawy państwowej z dnia 5. czerwca 1890 r. ogarnąć miały nasz kraj, pozbawiając ludność wiejską opieki prawnej, jakiej użycza jej możność legalizowania lub zdziałania dokumentu hipotecznego przed antoryzowanym i kwalifikowanym notaryuszem lub sędzią; niebezpieczeństwo popadnięcia jej w ręce pisarzy pokątnych i gminnych, mogących wyzyskiwać nieporadność ludu, jego nieświadomość następstw, łatwość fałszowania podpisów lub podrabiania skryptów dłużnych, szczególniej u nie umiejących pisać lub podpisać się; to samo obejście wartości niżej 100 zł., podawania cyfr fikcyjnych lub rozdrabiania wartości z jednego interesu, na kilka dokumentów pod tym względem upozorowanych; dalej na niemniejszy — ale najczęściej owszem większy, uciążliwszy i ukryty koszt pism pokątnie i wadliwie zdziałanych; wielką w końcu względność, co do wiarogodności przyzwanych świadków itd. doszedł do przeświadczenia, że nie może doradzać Wysokiemu Sejmowi wprowadzenia rzeczonej powyżej ustawy w naszym kraju.

Wydział krajowy projektuje tylko w przypomnieniu reskryptów ministerstwa sprawiedliwości z dn. 15. lutego 1872 r. Nr. 1992 i z 15. maja 1873 r. Nr. 249 tudzież z 8. lutego 1877 r Nr. 1446, ażeby wezwano c. k. Rząd celem przyniesienia ulgi ludności wiejskiej w kosztach legalizacyi — iżby przypomnieć zechciał c. k. sądom powiatowym włożony na nie obowiązek legalizowania zgłaszającym się stronom dokumentów hipotecznych.

Komisya prawnicza nie przeczy pożyteczności takiego przypomnienia c. k. Sądom powiatowym reskryptów powyższych ministeryalnych, ile że w każdym czasie i bez względu na to, czy się notaryusz w miejscu znajduje, obecnym jest lub nie — nawet przy czynnościach komisyjnych po za siedzibą sądu przedsiębranych takie legalizacye zgłaszającym się stronom uskuteczniać sędzia winien; choćby już dla nacisku niejako i konkurencyi notaryuszom publicznym przez to wyrządzonej, lubo przypomnieć się godzi, że wedle aktów już w r. 1890 przy tej sposobności powoływanych. pp. notaryusze się wtedy ewentualnie nawet zdeklarowali, że się zrzec gotowi onych 30 ct. taksy za legalizacyę dokumentu poniżej 100 zł. przypadającej; że nadto prezydya Sądów krajowych wyższych rozporządzenia te ministeryalne sądom powiatowym nie tylko od siebie przypominają ale za zasługę urzędnikom powiatowych sądów poczytują wszelkie ułatwienia świadczone ludności wiejskiej pod względem legalizacyi lub podań hipotecznych co do ksiąg gruntowych.

W związku z tym przedmiotem jest także petycya pewnej liczby adwokatów krajowych do Wysokiego Sejmu dnia 8. marca 1892 r. do L. 641 wniesiona a komisyi prawniczej przekazana, w której się domagają o uznanie interesów hipotecznych, przy których interweniuje adwokat jako zastępca prawny, za drobiazgowe po myśli ustawy z dn. 5. czerwca 1890 r. Nr. 109 Dz. u. p.

Komisya prawnicza odmawiająca zarówno jak Wydział krajowy ustawie państwowej z dnia 5. czerwca 1890 r. (Nr. 109 Dz. u. p.) pożyteczności i racyi pod względem zaprowadzenia jej w kraju naszym, owszem uznając ją za zgubną dla ludności wiejskiej naszej,

przeciwną jest konsekwentnie także petycyi rzeczonej, nie rozwodząc się bliżej nad pobudkami, które podpisujących tę petycyę skłoniły do wniesienia jej, mimo że się Izby adwokackie w kraju jako ciała zbiorowe względnie osoby moralne przeciw tej ustawie oświadczyły; przeto też pożytków z niej po stronie lub w interesie jednostek pp. adwokatów wysnuwać z niej nie wypada.

Petycye gmin powiatu łańcuckiego do LL. 754, 980, 1.362 i 1.696 na ręce posła Żardeckiego i gmin powiatu kolbuszowskiego Nr. 1.573 na ręce p. posła Tyszkiewicza w duchu zniesienia legalizacyi podane do Wysokiego Sejmu, komisya prawnicza z powyższych powodów nie zaleca również; — wnosząc następujące rezolucye, co do I. zgodną z wnioskiem Wydziału krajowego:

I. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem uchwala: Wzywa się c. k. Rząd, ażeby celem przyniesienia ulgi ludności wiejskiej w kosztach legalizacyi przypomniał Sądom powiatowym obowiązek na nie włożony legalizowania zgłaszającym się stronom dokumentów hipotecznych.

Nad petycyami do LL. 641, 754, 980, 1.362, 1.573 i 1.696 przechodzi się do porządku dziennego.

Lwów dnia 4. kwietnia 1892 r.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Weigel.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Aleg. 267.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego, z dnia 4. grudnia 1891 do L. 48255/91, co do ustanowienia trybunału I instancyi w Czortkowie i 8 sądów powiatowych, co do których już poprzednio udzielił był Wys. Sejm opinii swej c. k. Rządowi.

Wysoki Sejmie!

Komisya prawnicza miała sobie uchwałą Wys. Sejmu z dnia 3. marca 1892 r., do L. s. 60 przekazane sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 4. grudnia 1891 r., do L. 44255/91 z wnioskiem uchwalenia rezolucyi do c. k. Rządu, w sprawie ustanowienia c. k. trybunału I instancyi z siedzibą w Czortkowie i 8-miu c. k. sądów powiatowych, co do których Wys. Sejm już poprzednio udzielił był swej przychylnej opinii c. k. Rządowi.

Zważywszy nadto, iż Wydziały powiatowe zaleszczycki pod dn. 8. marca b. r. do L. s. 580, przez posła Siemiginowskiego, czortkowski pod dniem 14. marca b. r. do L. s. 972 i husiatyński, pod dniem 14. marca b. r., do L. 969, petycyonują również o utworzenie co prędzej c. k. sądu obwodowego w mieście Czortkowie, o co komisya prawnicza jeszcze pod dniem 4. stycznia 1886 r. do L. s. 1040 i 11 stycznia 1887 do L. 777, w powtórzeniu rezolucyj sejmowych z dnia 15. grudnia 1873, 4 maja 1875 r. i 5 października 1878 r., tudzież 24. lipca 1880 i 6 października 1882 r., a więc od 19 lat! się upominała; zważywszy również, iż sprawozdanie Wydziału krajowego obecnie Wys. Sejmowi przedłożone, 8 sądów powiatowych wylicza, o które od dłuższego czasu Reprezentacya krajowa, acz bezowocnie dotąd upominała się u Wysokiego Rządu, komisya prawnicza zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wnosi: Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa c. k. Rząd, aby w myśl uchwał swoich, począwszy od r. 1874 do 1889, zechciał dla zapewnienia należytego wymiaru sprawiedliwości w kraju tutejszym jak najrychlej ustanowić c. k. Trybunał I. instancyi z siedzibą w mieście Czortkowie, tudzież nowe c. k. Sądy powiatowe: w Podwołoczyskach,

Żabiem, Jaworzniu, Jezierzanach, Zakliczynie, Ottynii, Bołszowcach, Wielopolu tudzież w Pomorzanach, succesive w porządku wyżej wymienionym.

II. Tem samem załatwione zostają petycye Rad powiatowych zaleszczyckiej, czortkowskiej i husiatyńskiej, do L. 580, 972 i 960, jak wyżej — tudzież gminy miasta Zakliczyn w powiecie brzeskim, przez posła dra Weigla i gminy miasta Jaworznia, przez posła Popowskiego wniesione, celem przyspieszenia utworzenia sądów powiatowych, których się od tylu lat Reprezentacya kraju dopomina.

Lwów, dnia 4. kwietnia 1892 r.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Weigel.

Z Drukarni Pillera i Spółki.

Aleg. 268

Sprawozdanie

Sprawozdanie komisyi prawniczej o wniosku posła Władysława hr. Koziebrodzkiego w przedmiocie kosztów utrzymania sędziów przysięgłych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 30. marca 1892 przekazał Wysoki Sejm komisyi prawniczej do załatwienia wniosek posła Władysława hr. Koziebrodzkiego, który się domaga rezolucyi do c. k. Rządu, aby tenże w drodze konstytucyjnej spowodował w jak najkrótszym czasie zmianę §. 25. ustawy z 23. maia 1873 Nr. 121 Dz. u. p. w tym kierunku, żeby sprawującym urzędy sędziów przysięgłych oprócz wynagrodzenia w §. 25. przewidzianego, także i koszta utrzymania w czasie roków przysięgłych przyznane zostały.

Pociągnięcie obywateli państwa do urzędu przysięgłych jest w prawdzie dla ogółu ważnem prawem politycznem, nakłada atoli na pojedynczego, któremu ten urząd wykonać przypadnie, wielki ciężar, o ile go mianowicie nie tylko na czas dłuższy od zawodu odciąga, a tem samem ten zawód pod nieobecność na niepowodzenie i stratę naraża, ale nadto przysięgłego zniewala do wydatków na utrzymanie, na które go nie stać w licznych wypadkach.

Poszczególnie dotkliwie trafia ten obowiązek przysięgłych ze stanu włościańskiego, a w ogóle zarobkujących i nie ma potrzeby dowodzić, że dla przysięgłych pierwszej kategoryi już wydatek na utrzymanie w jednej kadencyi sądów przysięgłych klęsce ekonomicznej się równa.

Jest rzeczą powszechnie przyjętą, a mianowicie państwo obserwuje zasadę, że gdy w interesie ogółu czynności pojedynczego obywatela po za miejscem jego mieszkania zapotrzebuje, wtedy już co najmniej koszta utrzymania mu zwraca i wystarcza w tym względzie wskazać na ustawowe należytości świadków za podróż i utrzymanie z powodu stawania w sądzie w celu złożenia świadectwa w procesie karnym — czem przecież świadek także tylko spełnia ogólny obowiązek obywatelski.

Słuszną jest przeto rzeczą, żeby wynagradzano koszta podróży i utrzymanie także sędziom przysięgłym, a samo państwo przyznaje się w zasadzie do tego obowiązku, kiedy w §. 25 powołanej ustawy sędziemu przysięgłemu koszta podróży wypłacać każe.

Jezeliż przeto dzisiaj ogół społoczeństwa w kraju na skutek mnożenia się spraw przed sądy przysięgłych przekazanych i dłuższego trwania kadencyi, ciężar urzędu sędziego przysięgłego w tym stopniu odczuwa, że przez wykonanie tego urzędu w licznych wypadkach egzystencyę pojedynczego sędziego widzi zagrożoną, to już nie może być nic słusniejszego i sprawiedliwszego jak żądanie, żeby postanowienia §. 25. powołanej ustawy, zgodnie z zasadami, na których te postanowienia są przecież oparte, rozciągnięte zostały także na koszta utrzymania i w tym kierunku ustawę uzupełniono.

Komisya prawnicza wnosi przeto, Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby tenże w jak najkrótszym czasie w drodze konstytucyjnej spowodował zmianę, a względnie uzupełnienie §. 25. ustawy z 23. maja 1873 Nr. 121 D. u. p. w tym kierunku, żeby sprawującym urzędy sędziów przysięgłych oprócz wynagrodzenia w §. 25. przewidzianego, także i koszta utrzymania w czasie roków przysięgłych przyznane zostały.

We Lwowie 5. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Krynicki.

Z drukarni Pillera i Spł.

L. s. 1826/1892.

Aleg. 269.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o petycyi Wydziału: „Narodnej Rady“ w Turce, w sprawie należytości lekarzy sądowych za oględziny osób, na ciele uszkodzonych.

Wysoki Sejmie!

Wydział „Narodnej Rady“ w Turce w wykonaniu uchwały wiecu ludowego, który odbył się w Turce dnia 30. grudnia 1891 r., prosi o spowodowanie, by w c. k. sądach nie żądano od osób na ciele uszkodzonych opłaty należytości za sądowo-lekarskie oględziny, gdyż wedle dotychczasowej praktyki, osoba poszkodowana zwykle ponosić musi jeszcze i koszta oględzin takich bezpowrotnie.

Zważywszy, iż niezgodna z ustawą praktyka żądania opłaty należytości za sądowo-lekarskie oględziny od osób na ciele uszkodzonych, już w czasie ich oględzin wkradła się w bardzo wielu c. k. sądach powiatowych;

zważywszy oraz, iż praktyka taka uniemożebnia ludności ubogiej szukania sprawiedliwości, komisya prawnicza w skutku tej prośby wydziału „Narodnej Rady“ w Turce, wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem wzywa c. k. Rząd, ażeby ściśle przestrzegał wykonywania §. 381. 3, ustawy o postępowaniu karném i ostatniego ustępu §-fu tego w tym kierunku, ażeby należytości za sądowo-lekarskie oględziny we wszystkich c. k. sądach karnych zaliczano z funduszu państwowego.

Lwów dnia 5. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Rożankowski.

Aleg. 270.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku posła Michalskiego, względem zmiany cyrkularza c. k. Ministerstwa wojny z dnia 17. września 1879. praes. Nr. 5048. (Dz. u. p. N. 38.) orzekającego, że zajęcia rękodzielnicze nie dadzą się pogodzić z godnością stanu oficerskiego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 26. marca 1892 r. odesłany został wniosek posła Michalskiego o zmianę przepisu, dotyczącego osobistych spraw oficerów armii cesarskiej, do komisyi prawniczej, a mianowicie, co do orzeczenia, jakoby zajęcia rękodzielnicze nie dały się pogodzić z godnością stanu oficerskiego.

Wnioskodawca na powyższem posiedzeniu uzasadnił wniosek swój w pierwszem czytaniu i wypowiedział w uzasadnieniu tegoż przeświadczenie swoje, że przepisy odsądzające oficera armii od stopnia oficerskiego, z powodu zajęcia r ę k o d z i e l n i c z e g o, z godnością stanu oficerskiego jakoby niezgodnego, są w wysokim stopniu krzywdzące.

Komisya prawnicza, rozpoznając ten wniosek, nie taiła sobie, że wygórowane pojęcia ambicyi wojskowej wykluczają wprawdzie do pewnego stopnia wedle zapatrywań wojskowych pewne zarobki i rodzaje zajęcia od zatrudnień, zgodnych z tradycyami stanu oficerskiego; z drugiej zaś strony nie upatrywała w pracy uczciwej, rękodzielniczej, skoro raz kandydat warunki stanu oficerskiego i egzamin oficerski z postępem odpowiednim posiada, nic uchybiającego i nic ujemnego, coby odsądzało oficera od przyznanego mu po dopełnieniu tych warunków stopnia, li dla tego, że w dziale VII. tegoż przepisu ministerstwa wojny w §. 46. orzeczono: że zarobkowość prywatna oficera nie śmie być taką, iżby narażała go przy osobistem wykonywaniu swego zajęcia na styczność z publicznością, lub profesyjne sprawowanie usług wobec publiczności, przypadających zwykle pomocnikom lub służbie rękodzielniczej w ściślejszem znaczeniu.

Zbytecznem zdaje się dowodzić, że kandydat stanu oficerskiego, względnie posiadający egzamin i warunki oficerskie nie podjąłby się samo przez się zarobku w rzeczonem znaczeniu i kierunku.

Nadto §. 46. w ustępie 2-gim sam orzeka, że oficerowie w razie pełnienia obowiązków podobnego zajęcia — stanowi oficerskiemu nieprzeciwnego — nie mają prawa przywdziewania munduru, ni też podpisywania się na anonsach, rachunkach, korespondencyach i t. p. z dodaniem stopnia czyli szarzy oficerskiej.

Nie należy to też przypuszczać obawy lub przesądu, że w państwie konstytucyjnem i w dzisiejszych czasach oświaty i równania się stanów, członkowi stanu oficerskiego odmawiałby ktoś należytego szacunku, z powodu jego prywatnego zajęcia rękodzielniczego.

Wprawdzie §. 48. tegoż w mowie będącego przepisu waruje, że rada honorowa w razie kolizyi lub wątpliwości orzec ma, po zbadaniu wszystkich okoliczności i sumiennem rozważeniu tychże w umotywowanej opinii, komendzie korpusu wojskowego przesłać się mającej, czy zajęcie — w danym wypadku rękodzielnicze — z godnością czyli charakterem służbowym oficera pogodzić się da lub nie; wszakże w tem zarządzeniu dana jest widocznie radzie honorowej możność, wychodząc z uprzedzenia mylnej informacyi lub ujemnego przypuszczenia, odsądzić oficera, dla zarobku rękodzielniczego od szarzy oficerskiej, prawnie nabytej.

Nadto przepisy wojskowe orzekają, w jakich wypadkach oficer dla zawinienia jakowego lub uchwały rady honorowej do złożenia szarzy oficerskiej zniewolonym być może; wręcz przeciwnem jest więc sprawiedliwości, aby zniewolonym został (do złożenia szarzy oficerskiej, jakiej się dosłużył, bez przewinienia ze swej strony lub dopuszczenia się czegoś uwłaczającego, bez wszelkiego uchybienia) — nawet wbrew swojej woli przez samo ministerstwo wojny — i przeniesiony na feldwebla do innego pułku, jak gdyby szarzy wachmistrza lub sierżanta coś wcale nie uchybiało a z oficerską było niezgodnem.

Dla tego komisya prawnicza wnosi:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem uchwala:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przedstawił c. i k. Rządowi potrzebę stosownej zmiany rzeczonego cyrkularza Ministerstwa wojny z dnia 17. września 1879 r. Praes. Nr. 5048. (Dz. u. p. N. 38.) co do niezgodności pewnych zajęć rękodzielniczych z atrybucyami stanu oficerskiego.

We Lwowie dnia 4. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Weigel.

Z drukarni Pillera i Spi.

Aleg. 271

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej o wnioskach posła Merunowicza w sprawie rozdawnictwa stypendyów uczniom szkół handlowych oraz podniesienia przedsiębiorstw i spółek przemysłowych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 24. marca przekazał Wysoki Sejm komisyi przemysłowej do sprawozdania trzy wnioski posła Merunowicza, które w całości przytaczamy:

„1. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przy rozdawnictwie stypendyów w interesie rozwoju przemysłu krajowego uwzględniał także potrzebę fachowego kształcenia handlowego personalu dla przedsiębiorstw przemysłowych, a w szczególności dla spółek rękodzielniczych.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z komisyą krajową dla spraw przemysłowych zbadał wszechstronnie: o ile i w jaki sposób wykonywane są w naszym kraju postanowienia rozdziału VII. ustawy przemysłowej z 15. marca 1883. l. 39. Dz. u. p., które mają na celu krzewienie ducha łączności i poczucia honoru stanu w klasie przemysłowej, pielęgnowanie wspólnych interesów majstrów i robotników, lepsze kształcenie terminatorów i urządzenia, zmierzające do ugodowego załatwiania pomiędzy uczestnikami cechu sporów, pochodzących ze stosunku pracy, nauki i płacy (§§. 114, 120 i 122).

Na podstawie wyniku przeprowadzonych badań przedsięweźmie Wydział krajowy — działając zawsze łącznie z komisyą krajową dla spraw przemysłowych i przedstawicielami stanu rękodzielniczego, starania o to, ażeby w kołach przemysłowców rozbudzać i pielęgnować samodzielny ruch od dołu, mający na celu ożywienie technicznego postępu rzemiosł w kraju, lepsze, niż dotychczas bywało, kształcenie terminatorów i skuteczne przeciwdziałanie niezdrowej agitacyi społecznej pomiędzy czeladzią.

3. Wzywa się rząd, ażeby przez organa swoje, powołane do wykonywania nadzoru nad stosunkami przemysłowymi usiłowania te życzliwie wspierał".

Pierwszy z tych wniosków dotyczy rozdawnictwa stypendyów uczniom szkół handlowych.

Zważywszy, że fundusze przyznane Wydziałowi krajowemu na stypendya i subwencye dla przedsiębiorstw przemysłowych zaledwie na cel powyższy wystarczają; zważywszy, że cel powyższy ma pierwszeństwo przed stypendyami dla uczniów szkół handlowych, komisya przemysłowa

wyraża przekonanie, że stypendya takie mogłyby być kreowane tylko na podstawie wstawienia w budżet krajowy odpowiedniej kwoty.

Wniosek drugi zawiera w części myśli, wyrażone w ustawie z dnia 15. marca 1883 l. 39 dz. u. p. i dąży do ich urzeczywistnienia, w części idzie dalej:

Chodzi tu o naprawę wykształcenia w zakładach przemysłowych, o rozbudzenie samodzielnego ruchu od dołu, wreszcie o przeciwdziałanie niezdrowej agitacyi społecznej.

Komisya uznaje doniosłość powyższych zasad; przedłożony wniosek wszakże zawierający myśli wytyczne, nie przedstawia się w formie konkretnej.

Zdaniem komisyi niepodobna przystąpić do urzeczywistnienia zadań tak poważnych bez należytego zbadania rzeczy, bez wskazania dróg i środków dążących do celu.

Najbardziej powołanym do takich badań jest Wydział krajowy, względnie komisya krajowa dla spraw przemysłowych, której zadaniem jest (w myśl §. 2. lit. *e* statutu) „badanie stosunków i potrzeb przemysłu domowego i rękodzielniczego“.

Skoro na podstawie zasad powyższych odpowiednie wnioski opracowane i przyjęte zostaną, będzie na czasie odnośne wezwanie c. k. Rządu, czem się załatwia wniosek 3.

Komisya przemysłowa wnosi przeto:

Wysoki Sejm uchwali:

Wniosek pierwszy i drugi posła Merunowicza przekazuje się Wydziałowi krajowemu, względnie komisyi krajowej dla spraw przemysłowych do wszechstronnego zbadania i zdania sprawy Sejmowi krajowemu.

Przewodniczący:
Czartoryski w. r.

Sprawozdawca:
Władysław Czaykowski w. r.

Aleg. 272.

Sprawozdanie

komisyi sanitarnej o czynnościach V. Departamentu Wydziału krajowego.

Wysoki Sejmie!

Na cele zdrowia publicznego preliminowano budżetem na rok 1890 uwotę 766.919 zł. a wydano z funduszu krajowego 826.070 zł., a więc przekroczono budżet o kwotę 59.152 zł.

Przekroczenia budżetu usprawiedliwia Wydział krajowy zwiększeniem ilości dni leczenia ubogich.

Porównywując rok 1890 z rokiem 1889 zauważa się, że chociaż ilość chorych pielęgnowanych i ilość dni leczenia we wszystkich szpitalach publicznych w kraju w roku 1890 znacznie się powiększyła — i tak gdy w roku 1889 było chorych 43.251 a dni leczenia 1,241.619, przekroczono budżet o 62.386 zł., to w roku 1890 przy zwiększonej ilości chorych (45.583) i dni leczenia (1,270.008) przekroczono budżet o 59.152 zł. a więc mniej o 3.234 zł. niżeli w r. 1889.

Na zmniejszenie wydatków nawet przy zwiększonej ilości chorych i dni leczenia najbardziej zdaje się przyczyniło — jak to ze sprawozdania Wydziału krajowego widzimy, często wzywanie przez Wydział krajowy dyrekcyj szpitali do jak największej oszczędności w wydatkach.

Wydział krajowy przeto i nadal powinien często dyrekcyom szpitali przypominać dobrze pojętą oszczędność w wydatkach, jakoteż często zarządzać skrupulatną wizytacyę szpitali — bo tylko w ten sposób postępując, można fundusz krajowy ochronić od wydatków niekoniecznie potrzebnych.

Ze sprawozdań Wydziału krajowego widzimy, że Wydział krajowy tak postępuje, i że w ostatnim roku daje się widzieć znaczny postęp w kontroli szpitali.

W roku 1890 pielęgnowano we wszystkich szpitalach publicznych w kraju 45.583 chorych, dni leczenia było 1,270.008; uzdrowionych wogóle 31.638, zmarłych wogóle 3.811; — w szczególności wynosił odsetek uzdrowionych w szpitalach 70·61, zmarłych 7·42 — u położnic uzdrowionych 90·32, zmarłych 1·45 — w zakładach obłąkanych uzdrowionych 19·68, zmarłych 12·48 — w szpitalach dla dzieci uzdrowionych 67·08, zmarłych 25·24.

Całe leczenie trwało średnio w szpitalach powszechnych 23·4 — w zakładach położnic 17·6 — w zakładach dla obłąkanych 165·0 — w szpitalach dla dzieci 23·2.

Całe leczenie chorego kosztowało w przecięciu w zakładach powszechnych 14 zł. 52·5 ct. — w zakładach położnic 20 zł. 19·2 ct. — w zakładach dla obłąkanych 122 zł. 15·4 ct.

Koszt dnia wynosił za chorego 62·2 ct. — położnicy 1 zł. 14·8 ct. — obłąkanego 73·9 ct.

Ilość łóżek we wszystkich szpitalach publicznych w kraju była 3.904.

Dziesięcioletni porównawczy wykaz wydatków z funduszu krajowego na cele zdrowia publicznego wykazuje ruch chorych pielęgnowanych we wszystkich szpitalach publicznych w kraju i wydatki na ich utrzymanie.

10-letni porów-

wydatków z funduszu krajowego

Rok	Ilość chorych pielęgnowanych we wszystkich szpitalach publicznych w kraju	Dni leczenia	Uzdrowionych w ogóle	Zmarłych wogóle	W szczególności wynosił odsetek								Cała kura-śre-	
					w szpitalach		u położnic		w zakładach obłąkanych		w szpitalach dla dzieci			
					uzdrowionych	zmarłych	uzdrowionych	zmarłych	uzdrowionych	zmarłych	uzdrowionych	zmarłych	w szpitalach powszechnych	w zakładach położnic
1881	32.662	894.728	—	3.290	—	9·32	—	3·8	—	13·9	—	25·95	22·7	18·6
1882	32.689	871.432	—	3.115	—	8·16	—	2·72	—	14·63	—	23·43	22·1	18·6
1883	34.914	942.604	23.991	3.517	70·43	9·16	90·47	7·77	21·08	11·13	59·25	26·00	22·3	22·2
1884	37.318	984.882	25.535	3.676	69·85	9.15	94·07	1·53	23·50	11·75	59·17	24·24	22·1	17·0
1885	39.149	1,047.727	26.809	3.891	70·22	9·18	90·26	2·61	23·00	12·24	55·60	27·23	22·4	17·4
1886	39.652	1,084.779	27.568	3.642	70·99	8·66	87·75	5·88	25·34	10·06	62·11	20·91	22·7	21·1
1887	40.043	1,098.549	27.629	3.741	71·35	8·46	81·52	8·62	25·31	12·24	61·26	22 66	22·3	20·1
1888	40.831	1,149.385	29.646	3.729	74·28	8·48	88·73	1·69	26·40	13·43	60·77	24·38	23·3	22·5
1889	43.251	1,241.619	28.404	3.574	67·00	7·67	80·18	1·39	18·21	11·29	62·23	22·56	24·1	20·0
1890	45.583	1,270.008	31.638	3.811	70·61	7·42	90·32	1·45	19·68	12·48	67·08	25·24	23·4	17·6

Lwów, dnia 15. marca 1892.

nawczy wykaz

na cele zdrowia publicznego

cya trwała dnio		Cała kuracya chorego kosztowała w przecięciu				Koszt dnia wynosi			Ilość łóżek we wszystkich szpitalach publicznych w kraju	Kwota preliminowana budżetu	Kwota wydana	Budżet przekroczono o	Zaoszczędzono
w zakładach dla obłąkanych	w szpitalach dla dzieci	w szpitalach powszechnych	w zakładach położnic	w zakładach dla obłąkanych	w szpitalach dla dzieci	chorego	położnicy	obłąkanego					
166·0	26·9	—		—	—	—	—	—	3.525	780.013	704.562·42	—	75.451
164·0	26·8	—	—	—	—	—	—	—	3.558	730.360	678.674·95	—	51.685
158·4	28·0	15·01·0	29·30·0	155·64·0	16·84·0	67·1	1·32·1	98·2	3.506	716.098	692.314·$\frac{1}{58}$	—	23.783
156·4	24·8	14·56·0	26·12·0	118·41·0	12·88·0	65·9	1·35·0	86·0	3.524	689.782	699.427·$\frac{1}{67}$	9.646	—
151·1	26·4	14·22·0	23·64·0	126·27·0	12·31·0	63·4	1·35·0	83·5	3.555	706.487	708.707·$\frac{1}{61}$	2.221	—
153·9	28·6	14·06·0	24·19·0	123·25·0	15·74	61 7	1·14·0	80·0	3.610	707.575	712.532·$\frac{1}{58}$	4.957	—
156·8	28·3	14·09·0	22·44·0	124·00·0	—	61·9	1·03·0	79·5	3.666	707.115	719.007·$\frac{1}{10}$	11.892	—
165·6	29·7	14·14 4	26·81·0	133·79·0	—	60·5	1·19·0	80·7	3.734	718.355	748.045·05	29.690	—
164.2	28·8	14·58·5	25·09·0	134·23·0	—	60·5	1·25·6	81·8	3.888	751.934	814.320·01	62.386	—
165	23·2	14·52·5	20·19·1	122·15·4	—	62·2	1·14·8	73·9	3.904	766.919	826.060·69	59.152	—
								Łącznie . .		7,274.638	7,303.663·16	179.944	150.913

Sprawozdanie

ze stanu pojedynczych szpitali.

I. Szpital powszechny we Lwowie.

Ruch chorych w r. 1890 w szpitalu lwowskim był następujący:

I. W zakładzie chorych:

Pozostało z końcem roku 1889	36 mężcz.	290 kob.	razem 596
Przybyło w r. 1890	5.452 „	4.465 „	„ 9.917
Ogółem leczono w r. 1890 . .	5.758 „	4.755 „	„ 10.513

W ciągu roku 1890 wydalono:

wyzdrowiałych	6.308
z polepszonem zdrowiem . .	2.058
nieuleczonych	861
zmarło	694
Razem . .	9.921

w dalszem leczeniu pozostało 592 chorych.

Stosunek procentowy;

Wyzdrowiałych	względnie do leczonych	60·00%	względnie do ubyłych	63·58 %
Z polepszeniem ubyłych		15·59 „		20·73 „
Niewyleczonych		8·19 „		8·63 „
Zmarłych		6·60 „		6·99 „

Ilość łóżek dla chorych 700, dla posługi 41.

Ilość dni leczenia 220.482.

Średni czas leczenia jednego chorego 20·97 dni.

Najwyższy stan chorych w roku dnia 4. stycznia: 778.

Najniższy stan chorych w roku d. 6 kwietnia: 538.

Najwyższy przeciętny stan chorych w styczniu: 721.

Najniższy w sierpniu: 586·5.

Stosunek śmiertelności względnie do ubyłych w roku 1890 w porównaniu do 18 ubiegłych lat był najniższy, wynosił bowiem 6.99% wtedy, gdy w 1873 roku było 12·40%.

II. Ruch chorych w zakładzie położnic:

Pozostało z końcem roku 1889 . . .	kobiet 42	dzieci 23
Przybyło w ciągu roku 1890 . . .	„ 901	„ 772
Pielęgnowano przeto ogółem . . .	kobiet 943	dzieci 795

Wydalono w ciągu roku 1890:

Po odbyciu porodu	kobiet 841	dzieci 738
Przed odbycie porodu	„ 43	„ —
Zmarło	„ 8	„ 27
Wydalono razem . . .	kobiet 892	dzieci 765

Pozostało na rok 1891 kobiet 51 i dzieci 30.

Stosunek wyzdrowienia u położnic wynosił względnie do ubyłych 94·28%, śmiertelności względnie do ubyłych 0·89%, a zatem w ubiegłym roku śmiertelność między położnicami była od siedmnastu lat najniższą i w porównaniu do 1874 roku (5·78%) prawie o 5% niższą.

Ilość łóżek 61, wedle potrzeby więcej.

Ilość dni leczenia 15.174.

Średni czas leczenia jednej położnicy 16·09 dni.

Najwyższy stan położnic był w styczniu (58), najniższy w sierpniu (34), średni najwyższy w styczniu (51), najniższy w październiku 31·5.

Porównanie ruchu położnic i dzieci w r. 1889 i 1890:

	pielęgnowano		przybyło		wydalono		zmarło	
w roku	kobiet	dzieci	kobiet	dzieci	kobiet	dzieci	kobiet	dzieci
1889	965	772	909	740	907	653	16	96
1890	943	795	901	772	892	738	8	27
	−22	+23	−8	+32	−15	+85	−8	−69

W roku 1890 służba lekarska składała się z dyrektora, ośmiu prymaryuszów, ośmiu sekundaryuszów, czterech asystentów lekarskich, prosektora, chemika patologicznego i przeciętnie sześciu lekarzy pomocniczych bezpłatnych.

Dozór nad służbą oddziałową i pielęgnowanie chorych na oddziałach I., II. i III. chorób wewnętrznych, chirurgicznym i ocznym sprawują siostry miłosierdzia, na oddziale kiłowo-skórnym żeńskim dozorczyni, na kiłowo-skórnym męskim dozorca, na oddziale położnic 3 akuszerki.

W szpitalu krajowym we Lwowie jest sióstr miłosierdzia 24.

Służby oddziałowej 45.

Zarząd szpitala składa się z rządcy, 2. oficyałów, 2. pisarzy, 8. pisarzy dziennych, woźnego i odźwiernego.

Służba domu składa się z lampiarza, łaziebnego, kaplicznego, dozorcy trupiarni i parobków, razem 24.

Służba pralni składa się z nadzorczyni, 3 parobków i przeciętnie z 22 praczek.

Kapelanów jest dwóch: obrz. rz. kat i gr. kat.

Komisya sanitarna zauważa, że liczba chorych na oddziałach kiłowo-skórnych z każdym rokiem znacznie się wzmaga i tak n. p. gdy na oddziale kiłowo-skórnym męskim

	Ilość chorych leczonych.			Ilość dni leczenia.		
	kiłow.	skórn.	razem	kiłow.	skórn.	razem
w r. 1871	583	181	764	23.585	4.107	26.692
to w r. 1891	1.063	729	1.792	29.377	7.093	36.470

Z tego porównania widać, że choroby kiłowe w naszym kraju czem raz bardziej szerzą się, należy więc wezwać c. k. Rząd do uregulowania prostytucyi w naszym kraju.

Komisya sanitarna zauważa, że w bardzo wielu salach a najbardziej na oddziałach kiłowo skórnych i chirurgicznym czuć dość silny zaduch szpitalny a to w skutek braku wentylacyi.

Sale przewietrzają się za pomocą otwierania okien a tu znowu chorzy użalają się na przeciąg i zimno, należałoby więc w salach szczuplejszych zadusznych a przepełnionych ciągle chorymi urządzić w górnych oknach wentelatory.

W bardzo wielu miejscach na korytarzach należałoby, jeżeli już nie nową podłogę, to przynajmniej ponaprawiać. W r. 1889 komisya sanitarna umieściła w swem sprawozdaniu między innemi wskazówkę, czy nie należałoby szukać dalszych oszczędności w żywieniu chorych przez zakupowanie mniej wyborowych niż obecnie gatunków mąki i pieczywa. Komisya nie uznaje, aby wyjaśnienie co do mąki i pieczywa przez Wydział krajowy w sprawozdaniu departamentu V. przytoczone, było wyczerpujące i uzasadnione a przeto wyraża życzenie, aby pieczywo było dobre i zdrowe, chociaż z pośledniejszego gatunku mąki wyrobione.

II. Szpital św. Łazarza w Krakowie.

W roku 1890 leczono w szpitalu św. Łazarza 7.575 chorych a to: mężczyzn 3.595, kobiet 3.980.

Z chorych leczonych w ciągu całego roku wyzdrowiało 5.459, wydalono z polepszeniem 431, bez polepszenia 359, umarło 799, pozostało z końcem roku w dalszej kuracyi 527.

Ruch chorych w ciągu całego roku jakoteż wydatki były następujące.

Ilość łóżek dla chorych	Leczono chorych	Dni leczenia	Średni pobyt	Jedno łóżko było zajęte dni	Śmiertelność liczbowa %	Leczono dziennie	Wydatek roczny	Cała kuracya chorego kosztowała	Dzień leczenia kosztował	Żywienie z pieczywem i winem kosztowało
557	7.575	196.901	25·9	355	799—11·33	539	175.169	23·12	88·9	29·2

Zestawienie wydatków w ciągu ostatnich 6. lat w szpitalu św. Łazarza przedstawia się następująco:

Rok	Ilość chorych	Ilość dni leczenia	Wydatek roczny	Cała kuracya kosztowała	Dzień leczenia kosztował	Żywienie z pieczywem i winem kosztowało
1885	6.816	168.535	146.821	21 zł. 54 ct.	87·1	27·94
1886	7.110	179.655	154.680	21 „ 78 „	86·0	27·58
1887	7.101	182.903	160.955	22 „ 64 „	87·9	28·01
1888	6.989	185.871	163.198	23 „ 35 „	87·8	27·77
1889	7.341	201.635	185.396	25 „ 83 „	97·89	29·34
1890	7.575	196.901	175.169	23 „ 12 „	88·9	29·2

Porównywując wydatki w roku 1890 z rokiem 1889 zauważa komisya sanitarna, że w roku 1889 użyto wina 7.866 litr., a w r. 1890—7.325 litr. a więc mniej o 541 ltr. Komisya sanitarna musi tutaj zauważyć, że cena win w szpitalu św. Łazarza w Krakowie w porównaniu z cenami w lwowskim szpitalu lub kulparkowskim jest rażąco wysoką, i tak gdy 1 litr wina białego lub czerwonego w lwowskim szpitalu kosztuje 33·42 ct., a w Kulparkowie 1 litr wina białego 25·55 ct. czerwonego zaś 29·12 ct., to w Krakowie kosztuje 1 litr białego wina 42·26 ct., a czerwonego 73·4 ct., a więc więcej jak podwójnie. Wydział krajowy powinien wejść w całą tę sprawę, dokładnie zbadać przyczynę tego kolosalnego niestosunku cen wina w porównaniu z innymi szpitalami i nieprawidłowość tę jak najrychlej starać się usunąć.

W wydatkach na opał nie widać żadnej oszczędności i tak przekroczono budżet w roku 1890 w ogólnych kosztach o 1.966 zł. Komisya sanitarna musi podnieść, że w ogóle za dużo wychodzi węgla w szpitalu krakowskim — i tak sama maszyna parowa pochłania bardzo znaczną ilość, bo 53 cnt. cłow. na dzień; dalej zauważa się, że motor parowy o sile 12 koni nie potrzebuje pracować dziennie 23 godzin, bo taka ilość wody, jaką w tym czasie taka maszyna napompuje, jest absolutnie nie do zużycia. Zaprowadzenie regulatora, któryby nie dopuszczał wydawania ze zbiornika więcej wody niżeli potrzeba, możeby tej rozrzutności zapobiegło, bo dzisiaj właściwie w szpitalu krakowskim dzień i noc palą jak w hucie.

Wedle sprawozdania dyrektora szpitala św. Łzzarza, przysłanego Wydziałowi krajowemu a umieszczonego w sprawozdaniu Depart. V. za rok 1890 ubywa węgla też w drodze między koleją a szpitalem wskutek kradzieży. Lepszy nadzór nad opałem, baczne oko musiałyby temu zaradzić.

W ogóle produkta surowe, jak żywność i towary kolonialne zakupowane dla szpitala są droższe jak we Lwowie i Kulparkowie.

Komisya sanitarna zauważa, że utrzymanie pary koni, wraz z reparacyą wozów i uprzęży i utrzymanie furmana jest w szpitalu św. Łazarza w Krakowie za drogie.

III. Zakład dla obłąkanych w Kulparkowie.

W zakładzie kulparkowskim w roku 1890, pozostawało chorych 1.196 (a to mężczyzn 662 a kobiet 534), a więc więcej o 123 niżeli w r. 1889.

Zakład posiada 560 łóżek dla chorych, 12 w salach obserwacyjnych i 85 dla służby oddziałowej.

Dni leczenia było w ciągu całego roku 215.149, a więc o 17.248 dni więcej aniżeli w roku 1889.

Każdy chory przebywał w zakładzie przeciętnie 180 dni.

Wyzdrowiało 200 chorych (16·72%), zmarło 144 (12·04%) a to 75 mężczyzn a 69 kobiet.

Wykaz porównawczy za ostatnie sześć lat tak ruchu ruchu chorych jak i wydatków na utrzymanie zakładu przedstawia jak następuje:

Rok	Ilość chorych	Dni leczenia	Wydatek roczny zł.	Cała kuracya chorego kosztowała	Dzień leczenia kosztował	Żywność z pieczywem i winem
1885	1017	167.320	140.054	137 zł. 71 ct.	83·7	30·19
1886	1041	174.740	139.353	133 „ 86 „	79·7	27·57
1887	1061	181.155	141.473	133 „ 34 „	78·0	27·15
1888	1045	188.190	149.160	142 „ 74 „	79·3	28·43
1889	1073	197.901	162.150	151 „ 11 „	81·9	27·14
1890	1196	215.149	155.109	129 „ 68 „	72·1	25·42

Dochody zakładu wynosiły w 1890 roku 195.241 zł.; z tego fundusz krajowy dostarczył 157.878, samopłacący 25.822, obcokrajowcy 3.006, własne zaś źródła 8.535.

Chorych z uszkodzeniami przybyło do zakładu 18 a 13 chorych doznało pomniejszych uszkodzeń w zakładzie, o wszystkich tych wypadkach został uwiadomiony Wydział krajowy i c. k. prokuratorya państwa.

W ciągu całego roku kaftan był użyty u 4 mężczyzn, z których jeden wyrywał sobie samemu zęby, a u trzech innych dla powstrzymania od zdzierania opatrunków chirurgicznych i od zanieczyszczania ran.

Jeżeli porównamy wydatki w r. 1890 w zakładzie kulparkowskim, lwowskim krajowym szpitalu i szpitalu św. Łazarza w Krakowie, to okazuje się, że utrzymanie chorego było najtańsze w zakładzie kulparkowskim.

W porównaniu z rokiem 1889 żywienie w zakładzie kulparkowskim kosztowało taniej o 1·72.

Podczas wizytacyi sprawozdawców niniejszego sprawozdania w dniu 23. marca b. r. było w zakładzie kulparkowskim chorych 603 (mężczyzn 321 kobiet 282).

W separatkach zastano 4 kobiet (2 z padaczką, 2 z podnieceniem) i 2 mężczyzn (z padaczką).

W salach czystość, ład, żywienie dobre i smaczne, odzież i pościel czyste.

Zapytywani chorzy na nic się nie użalali.

Łóżka zasiatkowane dla niespokojnych i ciężko chorych są bardzo praktyczne i dobre, należałoby więcej takich łóżek zaprowadzić.

Cały zakład należałoby od zewnątrz oparkanić, gdyż tylko w ten sposób uchroniłoby się ogrody zakładów od niepotrzebnych nocnych gości z miasta i okolicy, a wyrządzających znaczne szkody w ogrodach jakoteż i ze względu na moralność.

W małej izbie dla służby kuchennej mieści się 13 łóżek, a w jeszcze mniejszej izdebce dla parobków 9 łóżek; ciasno i duszno nie do opisania, należałoby więc postarać się o obszerniejsze pomieszczenie.

Komisya sanitarna w tegorocznem sprawozdaniu o czynnościach V. Departamentu Wydziału krajowego wstrzymuje się od dalszych uwag nad zakładem dla obłąkanych w Kulparkowie,

gdyż Wysoki Sejm ujemne i dodatne strony tego zakładu ma w tegorocznem sprawozdaniu Wydziału krajowego z obrad ankiety zwołanej na polecenie Wysokiego Sejmu w przedmiocie zbadania urządzeń lekarskich i administracyjnych w tymże zakładzie, tudzież o wydanych przez Wydział krajowy zarządzeniach, wraz z przedstawieniem odpowiednich wniosków.

Szpitale prowincyonalne.

Wszystkich szpitali prowincyonalnych było w 1890 r. 25 o 1.784 łóżkach.

W ciągu całego roku 1890 leczono we wszystkich szpitalach prowincyonalnych 22.856 (w roku 1889 21.765) chorych, a dni leczenia było 564.402 (w roku 1889 543.334); ilość więc chorych i dni leczenia zwiększyła się znacznie.

W ciągu ostatnich sześciu lat ruch chorych w szpitalach prowincyonalnych jakoteż wydatki na ich utrzymanie były następujące:

Rok	Łóżek	Chorych	Dni leczenia	Średni pobyt	Jedno łóżko było zajęte przez dni	Wyzdrowiało		Umarło		Ilość leczonych dziennie	Wydatek roczny na wszystkie szpitale	Jeden chory kosztował		Koszt dnia leczenia	Koszt żywienia
						liczbowo	%	liczbowo	%			zł.	ct.		
1885	1708	18.577	445.578	23·9	260	13.556	72·9	1.694	9·1	1.220	222.990	14	22	63 4	21·5
1886	1718	19.226	463.608	21·3	269	14.377	74·5	1.689	8·7	1.270	226.131	14	06	61·7	21·0
1887	1718	19.834	466.034	23·5	271	14.877	75·0	1.593	8·0	1.276	229.371	14	09	61·9	20·8
1888	1738	20.434	493.176	24·1	283	15.408	75·4	1.631	7·9	1.347	237.866	11	64	48·2	19·4
1889	1768	21.765	543.334	24·9	307	16.030	75·6	1.552	7·1	1.488	252.416	11	56	46·4	18·3
1890	1784	22.856	564.402	24·6	316	17.153	75·0	1.535	6·7	1.546	290.507	12	71	51·4	18·6

Ilość dni leczenia zwiększyła się o 21.131, śmiertelność zaś zmniejszyła się o 0·4%, jest to rezultat, jakiego w szpitalach prowincyonalnych dotychczas jeszcze nie było.

Sześcioletni porównawczy wykaz ruchu chorych w szpitalach prowincyonalnych świadczy o coraz większem zaufaniu naszej publiczności do szpitali, o coraz większym odsetku wyzdrowiałych i o coraz większem zmniejszaniu się w ostatnim roku kosztów leczenia i żywienia.

Wydział krajowy zniżył taksy leczenia w 16 szpitalach prowincyonalnych a to:

W Brodach z 52/30 na 46/25, w Brzeżanach z 59/30 na 54/30, w Drohobyczu z 55/30 na 53/28, w Jaśle z 50/30 na 49/25, we lwowskim szpitalu 3 klasa chorych z 84/42 na 80/40, w Podhajcach z 55/30 na 53/30, w Przemyślu 48|24 na 45|24, w Rzeszowie z 52|28 na 50|28, w Samborze z 60|30 na 56|28, w Stanisławowie z 50|30 na 48|30, w Stryju z 60|35 na 58|35, w Tarnopolu z 51|30, na 47|26, w Tarnowie z 50|30 na 48|28, w Zaleszczykach z 50|30 na 47|25, w Złoczowie z 45|30, na 44|25, w Żółkwi z 50|30 na 48|25; podwyższono zaś w jednym w Wadowicach z 52|30 na 56|30.

W roku 1890 wynosiły wszystkie wydatki ogółem 290.507 zł. t. j. o 33.824 zł. więcej niż preliminowano a o 38.091 zł. więcej aniżeli w r. 1889 wydano.

Dochody szpitali prowincyonalnych wynosiły w ogóle 297.291 zł.; w tej kwocie fundusz krajowy tytułem zwrotu kosztów leczenia za ubogich udzielił 262.110 zł., samopłacący 16.479 zł. obce fundusze 9.089 zł. a dochody własne szpitali dały 9.614 zł.

W roku 1890 wizytował inspektor szpitali wszystkie szpitale prowincyonalne a szef dep. V. Wydziału krajowego zwiedzał osobiście szpitale powszechne w Stryju, w Samborze, Drohobyczu, Kołomyi, Stanisławowie, Tarnopolu i Złoczowie.

Na podstawie niniejszego sprawozdania komisya sanitarna zaleca Wysokiemu Sejmowi następujące zasady:

1. Wydział krajowy powinien starać się usilnie, aby we wszystkich szpitalach prowincyonalnych w kraju wprowadzano siostry miłosierdzia.

2. Dobrzeby tam, gdzie fundusze gminne na to pozwalają, pomyśleć o przytulisku dla chorych nieuleczalnych.

4. Na prymaryuszów do oddziałów chorób wewnętrznych, kiłowo-skórnych i ocznych należy przyjmować li tylko takich lekarzy, którzy wykażą się najmniej 2-letnią służbą szpitalną a do oddziałów chirurgicznych i położniczych najmniej 3-letnią służbą szpitalną.

4. Ścisły nadzór nad sprzedażą starej odzieży przez tandeciarzy przyczyniłby się do poprawienia stosunków zdrowotnych u biedniejszej klasy wyrobniczej i włościańskiej, gdyż handlarze starzyzną, sprowadzając starą odzież bez dostatecznej desinfekcyi z Węgier lub Rosyi szerzą choroby zakaźne, jak espę, tyfus, różne choroby skórne i t. d. a tem samem pomnażają liczbę chorych w szpitalach leczonych na koszt kraju.

Wysprzedawana na publicznych licytacyach pościel, bielizna i odzież po zmarłych na choroby zakaźne nie bywa prawie nigdzie poddawaną desinfekcyi. Należy więc do c. k. Rządu wnieść od Sejmu stosowną rezolucyę.

5. Komisya sanitarna zastanawiając się nad ustawicznem zwiększaniem się wydatków z funduszu krajowego na cele zdrowia publicznego doszła do tego przekonania, że najbardziej przyczyniają się do wzrostu tych wydatków niesumiennie wydawane świadectwa ubóstwa chorym nie należącym do klasy ubogich a którzy byliby w stanie za siebie płacić.

W ślad ustawy krajowej z r. 1875 o pokrywaniu w całości kosztów leczenia ubogich w szpitalach publicznych przez fundusz krajowy, poleciło c. k. Namiestnictwo reskryptem z dnia 8. marca 1875 roku L. 10.826 naczelnikom gmin, aby ściśle przestrzegali przepisów ustawy o przynależności i ażeby tylko osobom w gminie zamieszkałym i rzeczywiście ubogim wydawali świadectwa ubóstwa wedle wskazanego w rzeczonym reskrypcie wzoru, zamieszczając dotyczące daty zgodnie z rzeczywistością. Dalej zaleca c. k. Namiestnictwo urzędom gminnym największą oględność i sumienność przy wydawaniu świadectw ubóstwa, gdyż wzrost wydatków nakłada ciężar na fundusz krajowy i tak już obciążony przez podwyższenie dodatków do podatków a ztąd tem większy ciężar dla kontrybuentów nastąpi.

Gdy naczelnicy gmin przez niesumienność, wprowadzenie w błąd przez pisarzy gminnych lub parcyalność wystawiają niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy świadectwa ubóstwa a przez to narażają fundusz krajowy na znaczną stratę, gdy dalej te świadectwa stosownie do powyższego reskryptu c. k. Namiestnictwa są nader ogólnikowe, z których nie nabiera się pewności i przekonania o rzeczywistem ubóstwie leczonego w szpitalu publicznym, komisya sanitarna wnosi, aby Wydział krajowy ułożył wzór wywodu w celu zbadania stanu majątkowego przyjętego do leczenia, jakoteż krewnych, albo służbodawców, którzy wedle ustawy byliby powołani do zapłacenia tych kosztów w razie, gdyby leczony nie był w stanie ich uiścić i dopiero na podstawie takiego dokładnego wywodu mają magistraty lub urzędy gminne wystawiać świadectwa ubóstwa.

W takim wywodzie oprócz zwyczajnych rubryk muszą magistraty lub urzędy gminne podać: czy ma dom murowany lub budowany (pod L. konskr.), o ilu pokojach, czy sam zamieszkuje lub też wynajmuje, jaki pobiera czynsz, ile budynków gospodarczych (czy murowane lub budowane), ile posiada morgów pola ornego, ogrodów, łąk, czy posiada pasiekę i z ilu pni; czy posiada bydło, trzodę i ile sztuk? Czy utrzymuje sługi lub sam jest w służbie?

Jeżeli jest kupcem, to jaka jest wartość towarów w sklepie.

Jaki opłaca podatek domowy, gruntowy, zarobkowy i dochodowy.

Jeżeli żadnego majątku nie posiada w budynkach, roli, handlu i t. d., to jaki może mieć majątek w kapitale.

Magistrat lub urzędy gminne na podstawie takiego wywodu wystawią świadectwo ubóstwa dla leczonego w szpitalu publicznym, które następnie przez urząd parafialny (u izraelitów przez rabinat) musi być potwierdzony.

Prócz wywodu spisanego przez Magistrat lub urząd gminny, taki sam wywód spisze też zarząd szpitala z chorym leczonym w szpitalu, celem przekonania się, czy oba wywody zgadzają się ze sobą.

Komisya sanitarna jest tego przekonania, że w ten sposób wystawione świadectwa ubóstwa będą zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy, a wystawiający świadectwo ubóstwa nie zechce narazić się na to, aby za fałszywie wystawione świadectwo pociągnięty był do odpowiedzialności i stanął przed sądem.

6. Należy też uregulować prawo przynależności, aby zapobiedz wielu nadużyciom; ludzie bowiem, którzy od wielu lat kraj opuścili i osiedli we Wiedniu, uchodzą za tutejszokrajowych, a kraj musi za nich znaczne koszta płacić. Należy więc do c. k. Rządu wnieść od Sejmu odnośną rezolucyę. Sejm upoważnia też Wydział krajowy, ażeby się z tem żądaniem odniósł do Koła polskiego we Wiedniu.

7. Uregulować należy też wzajemny stosunek szpitali zagranicznych (n. p. we Wiedniu) do krajowych, chodzi mianowicie o to, aby ludzie ubodzy jadący ztąd umyślnie do Wiednia celem leczenia, sami płacili to leczenie. Chorzy ci są po największej części nieuleczalni, z chorobami chronicznemi, — szpitale zagraniczne ich nie wyleczą a kraj narażają na bardzo znaczne koszta.

Odnośnie więc do powyższego sprawozdania komisya sanitarna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach Departamentu V. za rok 1890 przyjmuje Sejm do wiadomości.

II. Następujące rezolucye:

a) Sejm wzywa c. k. Rząd do ściślejszego nadzoru nad sprzedażą starej odzieży przez tandeciarzy, gdyż takowy przyczyniłby się do poprawienia stosunków zdrowotnych u biedniejszej klasy wyrobniczej i włościańskiej, albowiem handlarze starzyzną sprowadzając starą odzież bez dostatecznej desinfekcyi z Węgier lub Rosyi, szerzą choroby zakaźne, jak ospę, tyfus, różne choroby skórne i t. d. a tem samem pomnażają liczbę chorych w szpitalach leczonych na koszt kraju. Wysprzedawana na publicznych licytacyach pościel, bielizna i odzież po zmarłych na choroby zakaźne nie bywa prawie nigdzie poddawaną desinfekcyi.

b) Sejm wzywa c. k. Rząd, aby prawo przynależności jak najrychlej uregulował.

c) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w wszystkich szpitalach prowincyonalnych w kraju starał się usilnie o wprowadzenie sióstr miłosierdzia.

d) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu zmianę wzoru świadectw ubóstwa wystawianych dla ubogich chorych przez urzędy gminne stosownie do wskazówek zawartych w niniejszem sprawozdaniu.

e) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu poddać rewizyi normalia i instrukcyi szpitali krajowych i prowincyonalnych w Galicyi obowiązujące oraz zebrać ustawy i rozporządzenia innych krajów koronnych austryackich. Materyał tym sposobem otrzymany przedłoży Wydział krajowy ankiecie przed najbliższą sesyą sejmową zwołać się mającej. Ankieta zastanowi się nad tem, czyli należy przedłożyć Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy regulującej stosunki prawne i ustrój szpitali krajowych i prowincyonalnych, oraz dokładnie określającej obowiązki kraju i poszczególnych ciał samorządnych dla ubogich chorych.

Ankieta obmyśli też środki mogące położyć tamę ciągłemu powiększaniu kosztów leczenia.

f) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby ponownie wziął pod rozwagę sprawę utworzenia pozostającego pod kierunkiem lekarzy i sióstr miłosierdzia praktycznego kursu dla szpitalnej służby oddziałowej przy szpitalu lwowskim.

g) Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd do uregulowania prostytucyi w naszym kraju.

We Lwowie dnia 2. marca 1892.

Zastępca przewodniczącego:

Lenartowicz.

Sprawozdawca:

Dr. Julian Olpiński.

Współsprawozdawca:

Palch.

Z drukarni i litografii Pillera i Spki.

L. s. 2.081/92.

Aleg. 273

Sprawozdanie

komisyi sanitarnej ze sprawozdania Wydziału krajowego o budynkach szpitali prowincyonalnych.

Wysoki Sejmie!

Sejm krajowy przyjmując do wiadomości uwagi komisyi sanitarnej o niewłaściwości pokrywania kosztów budowy szpitali z taks leczenia, uchwalił w załatwieniu sprawozdania komisyi sanitarnej z czynności Dep. V. na posiedzeniu z dnia 18. listopada 1890, co następuje:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przedłożył na najbliższej sesyi wyczerpujące sprawozdanie o sposobie pokrywania wydatków w razach potrzeby stawiania, powiększania i przerabiania szpitali prowincyonalnych i ewentualnie postawił odpowiednie wnioski".

Wywiązując się z tego polecenia przedłożył Wydział krajowy Sejmowi następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowamu:

1) Ażeby z gminami, w których zachodzi uznana potrzeba umieszczenia już istniejącego szpitala w nowym budynku, zawierał umowy, któremiby zobowiązał gminy do wybudowania nowego budynku szpitalnego kosztem gminy z prawem regresu do funduszu zarodowego i zapasowego szpitala, o ileby je szpital posiadał — tudzież do pobierania z dochodów szpitala umówionego czynszu najmu nowego budynku w wysokości nieprzekraczającej rat amortyzacyjoych od kwoty wydanej z funduszu gminnego, czy to własnej, czy pożyczonej, a to dopóty, dopóki kwota ta nie będzie umorzoną;

2) ażeby nie przedkładał Sejmowi próśb Reprezentacyj powiatowych lub gminnych o uznanie założonych przez nie szpitali za zakłady powszechne i publiczne, jeżeli nie oddadzą na własność szpitalowi budynku, w którym się mieści wraz z całem urządzeniem wewnętrznem, tudzież jeżeli się aktem fundacyjnym nie zobowiążą pokrywać w przyszłości z własnych funduszów, bez pretensyi do funduszu krajowego lub szpitalnego, wszelkich nadzwyczajnych wydatków, połączonych z zarządem szpitala, czy to na nową budowę, czy na dobudowanie, czy przebudowanie darowanego budynku, czy nareszcie na wewnętrzne urządzenie dodanych części."

Komisya sanitarna oddała powyższe wnioski do zbadania referentowi, który przedłożył jej pierwszy wniosek Wydziału krajowego w nieco odmiennej formie, drugi natomiast z opuszczeniem ostatniej jego części.

Wnioski przedłożone komisyi przez referenta, brzmią:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu:

1. „Ażeby z gminami i powiatami, w których zachodzi uznana potrzeba umieszczenia już istniejącego publicznego szpitala powszechnego w nowym budynku zawierał umowy, któremi

zobowiąże gminę, albo powiat do wybudowania nowego budynku szpitalnego z prawem regresu do funduszu zarodowego i zapasowego szpitala, — o ileby e szpital posiadał, — tudzież do umorzenia wydatków na ten cel z własnych, lub pożyczonych funduszów poniesionych, z dochodów szpitala w ratach amortyzacyjnych, któreby rocznie nie wynosiły więcej, aniżeli komorne, któreby szpital w danych warunkach płacić był zniewolony;

2. ażeby przedkładał Sejmowi prośby Reprezentacyj powiatowych lub gminnych o uznanie szpitali za zakłady powszechne i publiczne tylko w takim przypadku, gdy szpitalowi będzie oddany na własność odpowiedni budynek wraz z całem urzdzeniem wewnętrznem.“

Wnioski rzeczone pozostały jednak w mniejszości, wskutek tego sprawozdawca pan Rektor Balasits złożył referat i zgłosił votum mniejszości.

Różnica zapatrywania pomiędzy większością komisyi z jednej, a mniejszością i Wydziałem krajowym z drugiej strony, tyczy się jedynie środków, t. j. sposobu pokrycia wydatków, tudzież ich rozmiarów i kolei, w których do poczynienia niezbędnych uzupełnień na polu budownictwa szpitalnego dążyć należy.

Co do celu zgadza się większość komisyi z Wydziałem kraj. i z mniejszością na to, aby budowle niezbędne postawiono i aby one otrzymały pokrycie z funduszów publicznych pochodzące.

Tak większość, jak i mniejszość komisyi zgodziła się z zapatrywaniem Wydziału krajowego, że niektóre z wymienionych w sprawozdaniu Wydziału kraj. szpitali przebudowania niezbędnie potrzebują, że też ich zwinięcie, którego zresztą nikt nie zamierza, źle oddziałałoby na stosunki sanitarne w kraju.

Tak większość, jak i mniejszość komisyi pragnie udziału miejscowych ciał samorządnych w ponoszeniu kosztów budowy szpitali, większość jednakowoż różni się od mniejszości w poglądzie na miarę i porządek, w którym tak kraj, jak i powyżej wymienione czynniki do udziału w tychże kosztach pociągać się ma.

Tak większość, jak i mniejszość komisyi zgadza się na udział funduszu krajowego w pokryciu tychże kosztów.

Główne różnice zdań przeto nie są ściśle zasadniczej natury, ale dotyczą:

p o p i e r w s z e: prawnego charakteru szpitali gminnych i powiatowych, które w konsekwencyi sprawozdania mniejszości należałoby chyba uznać za zakłady krajowe;

p o w t ó r e: prawnego obowiązku kraju do ponoszenia kosztów budowy szpitali; *różnica rzeczona jednak nie osłabia bynajmniej u większości konisyi poczucia moralnego obowiązku kraju do udziału w budowie tam, gdzie środki ciał samorządnych na to nie wystarczają*;

p o t r z e c i e: *Dalsza a w niniejszym wypadku rozstrzygająca praktyczna różnica dotyczy formy pokrycia wydatków na budowę szpitali: Wydział krajowy, a za nim mniejszość komisyi pragnie pokrywać je z taksy leczenia; większość komisyi życzy sobie, aby Wydział kraj. w każdym poszczególnym, uzasadnionym wypadku przyszedł z wnioskiem do Sejmu, i ażeby ten wniosek ze stanowiska budżetowego w związku z całością funduszów, którymi kraj z danej chwili rozporządza zbadano.*

A zatem mniejszość komisyi pragnie stanowienie o nowych budowach szpitalnych przekazać Wydziałowi krajowemu, a większość Sejmowi.

Ad. I. **Prawny charakter szpitali.**

Sprawozdanie Wydziału krajowego, uzasadniające ustawę dotyczącą ustanowienia Rad szpitalnych i nadzoru nad szpitalami powszechnymi i publicznymi z wyjątkiem istniejących obecnie we Lwowie i Krakowie, po wymienieniu 21 szpitali powszechnych i publicznych rozrzuconych po kraju, stwierdza, że: „szpitale te nie mają cechy zakładów krajowych w myśl statutu kra-

jowego, lecz są zakładami lokalnymi gminnymi i jako takie pozostają pod bezpośrednim zarządem gmin miejscowych. z wyjątkiem szpitala:

a) w Tarnowie, którym zarządza dotychczas komisya instytutu ubogich i chorych, lecz na mocy rozporz. c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 6. lutego 1869 l. 486/pr. ma być oddanym w autonomiczny zarząd gminy miejscowej,

b) w Złoczowie, który tymczasowo polega na staraniu prywatnego przedsiębiorcy, lecz z funduszu na ten cel przeznaczonego ma stanąć nowo urządzony szpital we własnym, wybudować się mającym domu.

Drugą właściwością tych szpitali jest to, iż uznane są za szpitale powszechne i publiczne.

W dalszym ustępie stwierdza rzeczone sprawozdanie, że samo uznanie szpitala za powszechny i publiczny nie wpływa na zmianę właściwości jego pod tym względem, czy on jest państwowym, krajowym, powiatowym lub gminnym — jedynie tylko nadaje mu prawo ściągania kosztów leczenia w drodze administracyjnej.

Ustawa z r. 1875 przyjęła wprawdzie drugą połowę kosztów leczenia na kraj — charakteru prawnego jednakże rzeczonych szpitali i stosunku ich do gminy — a względnie powiatu wcale nie naruszyła; obowiązek kraju odnosi się też jedynie tylko do bieżących kosztów utrzymania, a nie do kosztów założenia lub rozszerzenia. Fakt, że szpitale, jako fundacye mają prawo nabywania majątku, który stanowi w obrębie majątku gminnego osobną kategoryę, nie zmienia wcale stosunku szpitali powszechnych prowincyonalnych do gmin i powiatów.

Ad 2) Prawny obowiązek kraju do ponoszenia kosztów budowy.

Wedle dotychczasowej praktyki opędzał Wydział krajowy koszta budowy szpitali prowincyonalnych, wymienionych w sprawozdaniu Wydziału krajowego, bądźto częściowo, bądź w całości z taksy leczenia. Praktyka rzeczona jednak w Wydziale krajowym nie ma bynajmniej za sobą ciągłości. Tak znakomity jurysta bowiem, jak marszałek Zyblikiewicz, nietylko uważał ją za sprzeczną z brzmieniem obowiązujących przepisów, ale też w poszczególnych wypadkach przeszkadzał jej wykonywaniu.

Zdanie marszałka Zyblikiewicza brzmi:

„Szpitalom płaci się tak wielkie koszta kuracyjne, iż jedno miasto potrafi wybudować szpital za te pieniądze, a o drugich nie wiem, co z temi pieniądzmi zrobiły; zmuszony jestem przypuszczać, iż panuje nierząd, który może być ruiną krajn. Uderzmy się wszyscy w piersi. Niech zrobi to samo Wydział krajowy, że bez upoważnienia Sejmu dawał pieniądze na budowę szpitali sposobem pobocznym w formie taks kuracyjnych".

Prawną podstawą, na której Wydział krajowy opierać się był powinien, było rozporządzenie ministerstwa spraw wewn. z d. 10. kwietnia 1857 r.

Ustępy odnośne rozp. Ministerstwa spraw wewn. z 10. kwietnia 1857 r. L. 18.244, brzmią jak następuje:

„Die Auslagen für Konservation der Gebäude, d. i. die Auslagen für Herstellungen an den Gebäuden, die zur Erhaltung ihrer Integrität nothwendig sind, werden in der Regel nach den jährlichen an den Gebäuden der Anstalten vorkommenden Baureparaturen bemessen.

Steuern und Abgaben für die Anstaltsgebäude und der Zins für die etwaige Miethe von Lokalitäten zur Unterbringung von Kranken sind in dem Betrage, in dem sie vorkommen, in Rechnung zu bringen.

Der ermittelte Betrag des Zinses der Krankenanstalt gehörenden Gebäudes, dessen Lokalitäten zu Krankenhauszwecken benützt werden, eben so der Betrag der Interessen der Stammkapitalien einer Krankenanstalt dürfen aber bei der, der Ermittlung der Verpflegstaxe zum Grunde zu legenden Berechnung der Auslagen der Krankenanstalt n i c h t in Anschlag gebracht

werden. Denn die allgemeinen öffentlichen Krankenanstalten sind Wohlthätigkeitsanstalten und durch die Einhebung der Verpflegstaxe soll kein Gewinn, sondern nur die Deckung des durch die Verpflegung der Kranken verursachten Defizites erzielt werden".

W myśl tego rozporządzenia wolno przeto pokrywać taksą leczenia wydatki odnoszące się tylko do konserwacyi budynków, oraz czynsz najmu rzeczywiście opłacany. Koszta przebudowania, a względnie nowych budowli pod konserwacyą i zachowanie w całości budynków podporządkowane być nie mogą. Rata amortyzacyjna zaś, którą Wydział krajowy pragnie przez szereg lat pokrywać z taksy leczenia, niewątpliwie do kosztów założenia da się zaliczyć.

Wywody mniejszości komisyi, wedle których rata amortyzacyjna ma być rzekomo czynszem najmu opłacanym miastu, polegają na fikcyi.

Nie zaprzeczając wcale pewnej niejasności i niezupełności odnośnego prawodawstwa, musi komisya stwierdzić, że gmina ma te same obowiązki dla zakładów gminnych, co kraj dla krajowych. W jednych i drugich płaci kraj jedynie tylko za koszta leczenia; do pokrycia kosztów zakładowych obowiązanym jest jedynie co do zakładów krajowych. Koszta budowli zakładów krajowych pokrywał najczęściej fundusz krajowy nie w formie taksy leczenia, ale osobno na ten cel wydzielanych kwot. Pokrywanie zaś zawartego w racie amortyzacyjnej procentu od majątku zakładowego szpitala, — a wszak majątkiem zakładowym jest każda nowa budowla, — z taksy leczenia, sprzeciwia się brzmieniu alinei 3. rozp. z r. 1857.

Nie da się zaprzeczyć, że w prawodawstwie naszem, po zniesieniu rozporządzenia z r. 1853. o konkurencyi obwodowej, powstała luka. Niemniej jednak należy sobie uprzytomnić, że część funduszów rezerwowych szpitali wcieliły miasta do swego majątku, że też z tego prawno-prywatnego tytułu koszta budowy szpitali ponosić powinny. Oprócz tego pod pewnym względem i w pewnej mierze nakładają na nich ten obowiązek przepisy, w moc których gminy przytułki dla epidemicznie chorych utrzymywać mają.

Ponieważ komisya sanitarna razem ze sprawozdaniem o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Dep. V., przedkłada Sejmowi rezolucyę, dotyczącą rewizyi przepisów do szpitali się odnoszących a zarazem zaznaczającą potrzebę studyów nad projektem ustawy o prawnych stosunkach szpitali, z zasadniczem rozstrzygnięciem pytania, kto do ponoszenia kosztów budowy jest obowiązany, w drodze prawodawczej należy się wstrzymać aż do chwili, w której Wydział krajowy Sejmowi owoce rzeczonych studyów przedłoży.

Zaznaczyć także należy, że do zmiany rozporządzenia z 10. kwietnia 1857 r., którą to zmianę tak wnioski Wydziału krajowego jak i mniejszości komisyi niezaprzeczenie zawierają — nie wystarcza wcale prosta uchwała, ale potrzebną jest ustawa.

Ad 3) **Forma pokrycia i prawo stanowienia o przedsiębraniu budowli.**

Wobec dotychczasowej praktyki Wydziału krajowego, Sejm znajdował się w położeniu kasyera, który wypłaca asygnaty gmin zatwierdzone przez Wydział krajowy. A nie mając wpływu na sposób dokonania poszczególnych budowli, nie widząc ani planów, ani kosztorysów, przyjmował fakt dokonany postawienia, a względnie rozszerzenia budynków w ukrytej formie taksy leczenia, do wiadomości. Ten stan rzeczy nie odpowiada wcale zasadom parlamentaryzmu. Nie władza administracyjna bowiem, ale władza prawodawcza, która wydatek uchwala, winna orzec o potrzebie wydatku i wysokość jego oznaczyć. Opędzanie tych wydatków przez podwyższenie taksy leczenia i ztąd powstały brak kontroli i wpływu Sejmu na budownictwo szpitalne, nie odniósł pożądanego dla szpitali skutku, a przedłużenie stanu rzeczy z rozporządzeniem z 10. kwietnia 1857 r. niezgodnego i udzielenie mu sankcyi kraju może jedynie nietylko pobudzić wszystkie szpitale do budowy, które nie są niezbędnymi — i wobec żądań z ich strony postawić Wydział krajowy w trudnem położeniu.

Zanim przeto uregulowanie sprawy budowli szpitalnych w drodze ustawodawczej nastąpi, należy w każdym poszczególnym wypadku Sejmowi przedkładać wnioski względem przyjścia w pomoc z funduszu krajowego.

Komisya zastanawiała się nad petycyami żądającemi ustanowienia funduszu pożyczkowego dla gmin w celu budowy szpitali a względnie pokrycia raty amortyzacyjnej z taksy leczenia. Komisya nie uważa mnożenia funduszów szczególne przeznaczenie mających tak ze stanowiska budżetowego, jak i administracyjnego za wskazane. Niezbędne wydatki w celu powyżej określonym może ponieść wspólnie z gminami i powiatami fundusz krajowy, bez tworzenia osobnego funduszu.

Komisya zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby w celu ułatwiania potrzebnej budowy szpitali powszechnych i publicznych na prowincyi w każdym pojedynczym wypadku przedkładał Sejmowi wnioski względem przyjścia w pomoc subwencyą z funduszu krajowego w kwocie określonej.

II. Niniejszem załatwia się petycye L. 1889—1606 Wydziału Rady powiatowej w Przemyślanach, pet. L. 1341—1157 Wydziału powiatowego w Podhajcach, pet. L. 1890—1607 Wydziału powiatowego w Brzesku, pet. L. 1673—1445 Wydziału pow. w Mielcu, pet. L. 1664—1649 Wydziału pow. w Nisku, pet L. 1542—1331 Wydziału pow. w Buczaczu, pet. L. 906—771 Wydziału pow. w Jarosławiu, pet L. 1221—1042 Wydziału pow. w Śniatynie, pet. L. 1077—917 Wydziału pow. w Kołomyi, pet. L. 1342—1158 Wydziału pow. w Cieszanowie, pet. L. 751—619 Wydziału pow. w Sanoku, pet. L. 694—573 Wydziału pow. w Kolbuszowie, pet. L. 425—320 Wydziału pow. w Samborze, pet. L. 186—96 Wydziału pow. w Cieszanowie, pet. L. 1541—1330 Wydziału pow. w Brzozowie, pet. L. 1891—1608 Wydziału pow. w Sokalu.

We Lwowie 6. kwietnia 1892.

Przewodniczący:
Tarnowski.

Sprawozdawca:
Włodzimierz Kozłowski.

L. s. 2080/1892.

Aleg. 274

Sprawozdanie

mniejszości komisyi sanitarnej ze sprawozdania Wydziału krajowego o budowie powszechnych i publicznych szpitali na prowincyi.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu dnia 18. listopada 1890 r. powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę: „Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przedłożył na najbliższej sesyi wyczerpujące sprawozdanie o sposobie pokrywania wydatków w razach potrzeby stawiania, powiększania i przerabiania szpitali prowincyonalnych i ewentualnie postawił odpowiednie wnioski".

Rezolucyę tę przyjęła Wysoka Izba po przemówieniu sprawozdawcy bez dyskusyi nad poruszoną kwestyą. Ale ze sprawozdania komisyi sanitarnej o działalności Departamentu V., tudzież z mowy p. sprawozdawcy komisyi widoczna, że w komisyi i Wysokim Sejmie powstały poważne wątpliwości, czyli sposób wymierzania taks leczniczych, jakiego się Wydział krajowy trzymał, odpowiadał istniejącym przepisom. W szczególności wytknięto Wydziałowi krajowemu, że obrał niewłaściwy kierunek, gdy pozwolił gminie Tarnopol zaciągnąć pożyczkę „w kwocie brakującej ko kosztów budowy szpitala na 100 łóżek, obiecując czynszem najmu wypłacanym z funduszu szpitalnego, pokrywać roczne raty amortyzacyjne tej pożyczki" (ustęp ze sprawozdania komisyi), tudzież podniesiono, że według praktyki Wydziału krajowego taksy lecznicze „służą nie tylko do utrzymania chorego, lecz nieraz, wbrew rozporządzeniom i uchwałom, do pokrywania kosztów budowy" (ustęp z przemówienia sprawozdawcy komisyi).

Mimo tych wyrażonych wątpliwości, kwestya niniejsza, według treści powołanej uchwały Wysokiego Sejmu jest otwartą, i ma być dopiero obecnie rozpoznaną i stanowczo rozstrzygniętą.

Ona się strzeszcza w pytaniu: Czyli Wydział krajowy postępował w duchu obowiązujących przepisów i zgodnie z interesem kraju, gdy gminom i powiatom, które własne lub pożyczone fundusze użyły na budowę, przebudowę lub rozszerzenia szpitali powszechnych, pozwalał na odebranie takowych z dochodów szpitala w ten sposób, że przyznawał taksy leczniczę, po nad koszta utrzymania i leczenia chorego odpowiednio podwyższone?

W ogólności Wydział krajowy pozwolił na to ośmiu gminom (Biała, Drohobycz, Jasło, Kołomyja, Przemyśl, Rzeszów, Sanok, Żółkiew) i jednemu powiatowi (Podhajce). Tą drogą zostały zaliczki, na rzecz wymienionych szpitali udzielone, po największej części już umorzone i w konsekwencyi taksy lecznicze zniżone (Biała, Jasło, Kołomyja, Podhajce, Przemyśl, Żółkiew). Z niektóremi były już pertraktacye w tym kierunku nawiązane, albo też dopiero zamierzone, ale zostały wstrzymane, a względnie zaniechane, na skutek powyższej uchwały Wysokiego Sejmu (Sambor, Nowy Sącz, Śniatyn, Tarnopol, Wadowice, Zaleszczyki).

Wydział krajowy uważa to swoje postępowanie z dwóch mianowicie powodów jako usprawiedliwione:

1) Że Wysoki Sejm udzielił uchwałą z dnia 24. kwietnia 1876 r. Sanokowi i Stryjowi pożyczki z funduszów krajowych na rzecz ich szpitali, które z dochodów tych szpitali przez odpowiednio wyższy wymiar taksy leczniczej powiększonych, do dziś dnia bywają spłacane;

2) Że w myśl obowiązującego w tej mierze rozporządzenia min. z dnia 10. kwietnia 1857 l. 10.946, Wydział krajowy był i jest prawnie upoważniony do zezwalania na pokrywanie owych pożyczek z dochodów szpitala w sposób praktykowany.

Mniejszość komisyi podziela to zapatrywanie Wydziału krajowego a to z następujących powodów:

Wymiar taksy leczniczej służy Wydziałowi krajowemu za porozumieniem z Namiestnictwem (ustawa z r. 1870 D. u. kr. nr. 8). Nie ma dalej żadnej wątpliwości, że co do obliczczenia tej taksy obowiązuje dotychczas powołane rozporządzenie ministeryalne, jako normalne, którego Wydział krajowy trzymać się powinien. Paragaf 4 tego rozporządzenia wyraźnie postanawia, że wszelkie ciężary, połączone z utrzymaniem budynku, tudzież czynsz najmu powinny być przy wymiarze taksy zarachowane. Ale stosunek najmu jest również możliwy między szpitalem a gminą (powiatem), gdy szpital się mieści w budynku, należącym do gminy (powiatu), choćby umyślnie na pomieszczenie szpitala wniesionym. Nie ma bowiem wątpliwości, że ustawy nadają szpitalom, jako zakładom humanitarnym, odrębny byt prawny, przyznając im zdolność posiadania własnego majątku (§. 646 u c.) W szczególności co się tyczy szpitali powszechnych, to art. III. ust. kraj. o nadzorze nad szpitalami powszechnymi i publicznymi z r. 1870 (N. 8 d. u. k.) wyraźnie o „majątku szpitalnym“ wspomina; podobnie rzeczone rozporządzenie min. z dnia 10. kwietnia 1857 o budynku, należącym do zakładu szpitalnego, o majątku zarodowym, dalej o fundacyach, zapisach, darowiznach na rzecz tych szpitali, o układach w ich imieniu zawartych.

Ustęp owego ministeryalnego rozporządzenia z r. 1857, zawierający wzmiankę o własnym budynku i funduszu zarodowym, daje powód do wątpliwości i nieporozumień, które należałoby usunąć, opiewa dosłownie: „Przy wymiarze taksy szpitalnej (Verpflegstaxe), nie może być wliczony do wydatków szpitalnych, branych za podstawę tego obliczenia, ani oznaczona wartość czynszu od budynku, w którym się szpital mieści, gdy tenże jest własnością zakładu, ani procent od kapitałów zarodowych, do szpitala należących. Albowiem powszechne i publiczne szpitale są zakładami dobroczynnymi; pobieranie taksy nie powinno służyć do otrzymania zysku, lecz tylko do pokrycia niedoboru, z pielęgnowania chorych wynikłego“. (Der ermittelte Betrag des Zinses eines der Krankenanstalt ge-

hörenden Gebäudes, deren Localitäten zu Krankenhauszwecken benützt werden, ebenso der Betrag der Interessen der Stammkapitalien einer Krankenanstalt dürfen aber bei der Ermittlung der, der Verpflegstaxe zu Grunde zu legenden Berechnungen der Auslagen der Krankenanstalt nicht in Anschlag gebracht werden. Denn die öffentlichen Krankenanstalten sind Wohltätigkeitsanstalten, und durch die Einhebung der Verpflegstaxe soll kein Gewinn, sondern nur die Deckung der durch die Verpflegung der Kranken vorursachten Deficits erzielt werden". Nic tu innego nie powiedziano, jak tylko to, że szpital powszechny daje wszystko to, co jego jest własnością — budynek i procent od własnych kapitałów — chorym swoim darmo; że zatem szpitalowi nie wolno pobierać od chorych komornego, gdy ich do własnego przyjmuje domu.

Ale jak wyżej powiedziano, co innego szpital i jego majątek, a co innego gmina i jej mienie. Gdy się szpital mieści w budynku obcym to, niewątpliwie, (bo według litery przepisu) należy uwzględnić płacony czynsz najmu przy obliczeniu taksy leczniczej. Obcym dla szpitala jest również budynek, należący do miejscowej gminy lub powiatu, i dlatego może gmina i powiat, zupełnie tem samem prawem co osoba prywatna, pobierać z dochodów szpitala czynsz najmu, jeśli taki stanie układ między gminą (powiatem) a szpitalem.

Szpital zaś w tym przypadku pobiera za to odpowiednio podwyższoną taksę, którą się zazwyczaj wprost gminie lub powiatowi przekazuje. Według tego zatem nie ma wątpliwości, że gminy i powiaty, oddając własny budynek na użytek szpitala, mogą z naczelnym zarządem szpitali powiatowych (Wydziałem krajowym), zawierać formalne kontrakty najmu, i na mocy tychże pobierać komorne tak długo, jak długo szpital w ich zabudowaniu pozostaje. Na przypadek, gdyby gmina na inne korzystniejsze warunki się nie zgodziła, toby i taki układ musiał być akceptowany ze strony Wydziału krajowego, który powinien zawsze wychodzić z tego założenia, że szpital powszechny, raz powstały i przez Wysoki Sejm jako potrzebny uznany, powinien być w odpowiednim stanie utrzymywany wszelkimi legalnymi środkami, którymi Wydział krajowy rozporządza.

Najem odpowiedniego budynku, a zwłaszcza budynku umyślnie na cele szpitalne zbudowanego i urządzonego, należy bezsprzecznie do takich środków. Ale oczywiście o wiele korzystniejszem jest dla szpitala i chorych zakupienie od gminy (powiatu) takiego budynku na warunkach najkorzystniejszych dla kupującego, który nie posiada pieniędzy t. j. za zwrotem kosztów budowy i urządzenia, z własnych lub pożyczonych funduszów poniesionych, w stosownych ratach amortyzacyjnych, płaconych z dochodów szpitala, byle w tym celu taksa szpitalna nie została więcej podwyższoną, aniżeli tego potrzeba do płacenia czynszu najmu. Komisya zatem jest zdania, że Wydział krajowy, tak postępując, pojął dobrze swe zadanie i należycie spełnił swój obowiązek, i że jego postępowanie nie może być kwestyonowanem ze stanowiska zasad, opisanych w rozp. min. z r. 1857, które do tej chwili w całości obowiązuje.

Co się zaś tyczy szpitali powszechnych, w przyszłości powstać mających, to wobec tego, że uznanie danego szpitala jako powszechnego bezpośrednio do Wysokiego Sejmu należy (art. I. ust. z r. 1870 nr. 8 dz. us. k.), może Wysoki Sejm uczynić to zawisłem od dopełnienia pewnych warunków ze strony tych, którzy się o taki szpital starają i udzielić Wydziałowi krajowemu odpowiedniej instrukcyi.

Otóż Wydział krajowy proponuje, aby Wysoki Sejm wypowiedział zasadę, że w przyszłości weźmie pod rozwagę prośby gmin i reprezentacyj powiatowych o uznanie danego szpitala jako powszechnego tylko pod tym dwojakim warunkiem:

1. że reprezentacya gminna względnie powiatowa odda budynek razem z całem wewnętrznem urządzeniem szpitalowi na własność bez wszelkiego wynagrodzenia;

2) że się aktem fundacyjnem zobowiąże pokrywać w przyszłości z własnych funduszów, bez pretensyi do funduszu krajowego lub szpitalnego, wszelkich nadzwyczajnych wydatków, połączonych z zarządem szpitala, czy to na nową budowlę, czy na dobudowanie, czy przebudowanie darowanego budynku, czy wreszcie na wewnętrzne urządzenie dodanych części.

Mniejszość komisyi wnosi pzzyjęcie tylko pierwszej części proponowanej uchwały, a względnie opuszczenie części ad 2); a zatem wnosi: aby po dopełnieniu warunków ad 1) nie żądać od gmin i powiatów deklaracyj, zapewniających pokrywanie w przyszłości nadzwyczajnych wydatków, a to następujących pokrótce powodów:

a) Zapewnienie takie jest dla szpitala o tyle zbytecznem, że na przewidziane ewentualności ma być przy każdym szpitalu powszechnym utworzony i utrzymany fundusz rezerwowy (ust. 13, 15. rozp. min. z dn. 10 kwietnia 1857);

b) zobowiązanie się do ponoszenia w przyszłości wydatków bez ścisłego określenia ich wysokości i warunków dopełnienia, a względnie pozostawienie ocenienia wysokości i potrzeby tychże arbitralnemu orzeczeniu jednej tylko strony t. j. Wydziału krajowego, jest wobec ustaw cywilnych bezskutecznem. W obecnym przypadku zaś nie może być mowy o tem, choćby dla tej jednej przyczyny, że nikt nie jest w stanie przewidzieć jak się szpitalnictwo w przyszłości rozwinie i jakie wymagania będą ze względów hygieny szpitalnej uznane jako konieczne;

c) ale gdyby nawet podobna deklaracya dała się ułożyć we formie i treści prawnie obowiązującej, nie mogłaby komisya za nią przemawiać ze względów słuszności. Gmina i powiat już się dobrze krajowi zasłużą, gdy spełnią warunki ad 1) i byłoby wielką niesprawiedliwością żądać od nich przyjęcia ciężarów, o których nie wiadomo, kiedy i w jakiej wysokości na nich spadną, i które aż do owej chwili niby miecz Damoklesa zawisną nad gospodarką i tak już zanadto obciążonych gmin i powiatów;

d) koszta stawiania i pierwszego urządzenia szpitala, odpowiadającego postępowym wymaganiom hygienicznym są tak wysokie (około 1.500 zł. od łóżka), że gmina i powiat, które pod tym względem należycie wszystko wypełniły, tak wielką poniosły ofiarę, że byłoby niesprawiedliwością żądać od nich więcej; nareszcie

e) nie należy gminom i powiatom, starającym się o szpital powszechny, stawiać warunków zanadto uciążliwych, bo zwiększenie się liczby szpitali a przedewszystkiem powszechnych jest nieodzowną potrzebą. Statystyka porównawcza przeznacza naszemu krajowi bardzo poślednie miejsce w kwestyi stosunku ilości łóżek szpitalnych do cyfry mieszkańców. W r. 1890 było ogółem łóżek (w szpitalach publicznych i prywatnych) 3904 na 6,607.816 mieszkańców. W r. 1888 przypadało u nas 1 łóżko na 1.404 mieszkańców; stosunek niekorzystniejszy aniżeli w sąsiedniej Bukowinie, gdzie 1 łóżko służyło 1323 mieszkańcom. Jak nam daleko do ubogiego Tyrolu, gdzie 1 łóżko przypadało na 297 mieszkańców, albo wcale do Tryestu z 1 łóżkiem na 115 mieszkańców! Na 76 powiatów politycznych mamy tylko 26 szpitali publicznych. A przytem zważyć trzeba, że kraj nasz nie posiada tak szczęśliwych naturalnych warunków zdrowotnych, klimatu i ziemi, jak owe dwie prowincye. Potrzebę większej liczby szpitali powszechnych wykazuje także przepełnienie, jakie panuje w szpitalach krajowych, lwowskim i krakowskim. Z odległych okolic kraju ściąga się do nich uboga ludność, leczona kosztem kraju.

W obec tego, że w tych szpitalach taksa musi być wyższą, kraj płaci więcej li dla tego, że na prowincyi nie ma dostatecznej ilości łóżek w szpitalach powszechnych.

Te powody, do którychby można dodać jeszcze cały szereg równie silnych, przemawiałyby raczej za tem, aby Wysoki Sejm pozwolił na zakładanie nowych szpitali powszechnych na

warunkach, jeżeli już nie łatwiejszych od dotychczasowych, to przynajmniej na takich samych, i nie przepisywał warunków trudniejszych.

Jeśli zaś mniejszość komisyi mimo to, wnosi przyjęcie proponowanej przez Wydział krajowy normy (uchwała nr. 2), która gminom i powiatom zakładanie nowych szpitali powszechnych wielce utrudni, to czyni to ze względu na niekorzystny stan finansów krajowych i mając nadzieję, że po latach, gdy z mocy przepisu §. 18 ust. sanitarnej z dnia 2 lutego 1891 roku (dz. ust. k. nr. 17) powstaną w gminach lokale dla chorych, potrzebujących doraźnej pomocy, przekona się nasze społeczeństwo o potrzebie i dobrodziejstwach szpitali powszechnych; że potem ciała zbiorowe i prywatni fundatorowie, których liczbą poważną kraj słusznie się chlubi, zwrócą uwagę i serca na te ważne zakłady sanitarne.

Co się tyczy utrzymania szpitali istniejących, które wymagają niezbędnie pomieszczenia w nowym budynku, na który nie ma wystarczających funduszów szpitalnych, proponuje Wydział krajowy, aby Wysoki Sejm pozwolił im pozostać przy praktyce dotychczasowej t. zn. mają być zawierane umowy z odnośnemi gminami i powiatami, któreby się zobowiązały do wybudowania nowego budynku szpitalnego własnym kosztem z prawem regresu do dochodów szpitalnych, przez odpowiednie podwyższenie taksy stosownie powiększonych.

Szpitale, o których tu mowa, są jak najgorzej pomieszczone. Na dobrą sprawę, powinny być ze względów sanitarnych zamknięte. Gminy (powiatu) nie mają obowiązku odbudowania i wogóle łożenia na rzecz istniejącego szpitala, a dobrowolnie albo nie chcą tego uczynić albo też nie są na tyle zamożnemi, by to uczynić były w stanie. Nie pozostaje zatem nic innego, jak układ wiadomej treści, który dla funduszu krajowego nie będzie zanadto uciążliwym, a zarazem jest o tyle sprawiedliwym, że w szpitalu powszechnym przeciętnie leczy się z miejscowych chorych 9·4% na sto osób, reszta zaś napływa z kraju. Trzymając się powyższej praktyki zdołano uratować byt nie jednego szpitala, a wielu innym zapewnić korzystniejsze warunki i skuteczniejszą działalność. Tyle Wydział krajowy.

Mniejszość komisyi, wniosek ten popierając, prosi Wysoki Sejm, aby kwestyę utrzymania szpitali istniejących oddzielił od poprzedniej, tyczącej się szpitali przyszłych. Dla tych ostatnich szpitali, albo właściwie dla szpitali, których jeszcze nie ma, może Wysoki Sejm przepisać trudniejsze warunki. Ale nasuwa się poważna kwestya prawna, czyli nawet Wysokiemu Sejmowi wolno istniejącym szpitalom trudniejsze od dotychczasowych nałożyć warunki istnienia. Prawie wszystkie te szpitale istniały w r. 1870, gdy na Wys. Sejmie wydano ustawę o nadzorze nad szpitalami powszechnymi i publ. (d. u. k. nr. 8); art. I. tejże uznaje i nadal wszystkie te szpitale jako powszechne, które wówczas jako takie prawnie istniały. Szpitale, jako zakłady humanitarne mają wiele wspólnego z fundacyami; niektóre z szpitali są niewątpliwie fundacyami przez to, że (jak n. p. szpital Bialski) zawdzięczają swe istnienie hojności i darowiznom osób prywatnych. Jeżeli Wysoki Sejm przyjmie powyższą normę co do przyszłych szpitali powszechnych, to będą one niewątpliwie fundacyami, opierającemi się na darowiźnie kapitału zakładowego ze strony gmin i powiatów.

Istotnem znamieniem każdej fundacyi jest wieczystość; a głównem zadaniem ich władz zwierzchniczych: czuwanie nad utrzymaniem zakładów dobra publicznego. Zdaje się zatem mniejszości komisyi, że Wysoki Sejm tej zasady trzymać się będzie wobec szpitali powszechnych, które statut krajowy Jego najwyższej opiece oddaje.

I w istocie, nie ma nigdzie postanowienia, któreby upoważniało do zwinięcia istniejącego szpitala. Ale na równi ze zniesieniem, postawić należy podyktowanie warunków uciążliwszych od tych, pod którymi szpital przyszedł do skutku i dotych-

czas istniał, jeśli pod tymi nowymi warunkami, albo wcale nie mógłby istnieć albo też jego egzystencya mogła być zachwianą.

Z tych powodów, zdaniem komisyi ściśle jurydycznych, należy co do szpitali już istniejących, trzymać się dotychczasowej praktyki Wydziału krajowego, albo raczej przepisów min. rozp. z r. 1857, z któremi, jak wyżej wykazano, postępowanie Wydziału krajowego w ścisłej pozostaje zgodności.

Ale gdyby nawet ścisła zasada prawna kategorycznie tego nie wymagała, to przemawiają za wnioskiem Wydziału krajowego naglące względy na życie i zdrowie ubogiej ludności naszego kraju. My nie możemy dopuścić do tego, aby choć jeden z istniejących szpitali przestał funkcyonować, bo i tak ich liczba przerażająco mała. Na to zaś nie ma na razie — aż do poprawienia się finansów kraj. — innego systemu aniżeli ten, stosunkowo najmniej dla funduszu kraj. uciążliwy, przez Wydział kraj. proponowany, który się ostatecznie opiera na odpowiedniem podwyższeniu taksy leczniczej. Mimo to nie ma obawy, aby ona była zanadto wysoką. Przeciętna tejże wynosiła 55 ct. w r. 1890; w r. 1888 wynosiła 62 ct. i zapewne znowu by się podniosła do tej wysokości. Zawsze już będzie ona niższą aniżeli w innych krajach koronnych, z wyjątkiem Karyntyi, gdzie wynosi 60 ct. Bukowina ma o wiele wyższą taksę (80 ct.) a już wcale wysoką Austrya niższa (97 ct.).

Zgodnie z tymi wywodami wnosi komisya, aby Wysoki Sejm przyjął w zasadzie wnioski Wydziału krajowego z opuszczeniem w art. 2. zdania od słów „tudzież jeżeli się aktem fundacyjnym i t. d. aż do końca. Dalej wypada ust. 1. zmienić w ten sposób, aby się odnosił nietylko do gmin, posiadających szpital powszechny, ale zarówno do powiatów; a następnie tak wystylizować zdanie końcowe, aby odpowiadało istocie interesu prawnego, z gminą (powiatem) zawartego: że gmina (powiat) będzie upoważniona do umorzenia z dochodów szpitala wyłożonego na budowę szpitala kapitału, w ratach amortyzacyjnych, nie wyższych od czynszu najmu, któryby w danych warunkach szpital płacić być zniewolony. Taka stylizacya odpowiada naturze interesu, jakim w tym przypadku jest kupno — przedaż; co się zaś tyczy wysokości rat amortyzacyjnych, to one, w duchu rozp. min. z rok 1857 nie powinny być wyższe od czynszu najmu za czas odpowiedni. Tylko pod tym warunkiem taksa wypadnie w takiej wysokości, na jaką owe rozp. min. pozwala i kupno będzie korzystniejszem od najmu. W konsekwencyi należy odpowiednią zmianą w stylizacyi zaznaczyć, że budynek szpitalny, po zawarciu umowy, przechodzi na własność szpitala.

Mniejszość komisyi zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy powziąć następującą:

Uchwałę

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu:

I. Ażeby z gminami i powiatami, w których zachodzi uznana potrzeba umieszczenia już istniejącego publicznego szpitala powszechnego w nowym budynku, zawierał umowy, któremi zobowiąże gminę albo powiat do wybudowania nowego budynku szpitalnego z prawem regresu do funduszu zarodowego i zapasowego szpitala, o ileby je szpital posiadał, tudzież do umorzenia wydatków, na ten cel z własnych lub pożyczonych

funduszów poniesionych, z dochodów szpitala, w ratach amortyzacyjnych, któreby rocznie nie wynosiły więcej, aniżeli komorne, któreby szpital w danych warunkach płacić był zniewolony;

II. ażeby przedkładał Sejmowi prośby Reprezentacyj powiatowych lub gminnych o uznanie szpitali za zakłady powszeczne i publiczne, tylko w takim przypadku, gdy szpitalowi będzie oddany na własność odpowiedni budynek wraz z całem urządzeniem wewnętrznem.

We Lwowie dnia 6. kwietnia 1892.

Sprawozdawca
Balasits.

Lenartowicz. ***Dr. Olpiński.*** ***Palch*** ***Herasimowicz.*** ***Czyżewicz.***

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.